NAZIONALE
R. BIBLIOTECA
CENTRALE V. E. II
55
2 G
16
ROMA

Digitized by Google

55-2-C-16.

DECRETALES
D. GREGORII PAPAE IX.
SVAE INTEGRITATI
VNA CVM GLOSSIS RESTITVTAE.

Cum Priuilegio GREGORII XIII. Pont. Max. & aliorum Principum.

Permittente Sede Apostolica,

ATQVE CVM POPVLI ROMANI LICENTIA.

26

VENETIIS, MDLXXXIIII.

Apud Magnam Societatem, unà cum Georgio Ferrario & Hieronymo Franzino.

Digitized by Google

GREGORIVS Papa IX. natione Hernicus, patria Anagninus è familia Comitum, mortuo Romæ Honorio Papa III. Romanus præsul anno M.CC.XXVII. creatus est. Hic varias constitutiones & decretales epistolas prædecessorum suorum, quæ à plerisque maiori ex parte priuata auctoritate collectæ fuerant, per F. Raymundum in vnum volumen redigendas curauit. Multas quoque constitutiones suas & decretales epistolas adiecit. Is fuit F. RAYMVNDVS de Peñaforti natione Cathalanus, patria Barcinonensis, eiusdem Papæ capellanus, & pænitentiarius, ex ordine Fratrum Prædicatorum, ac ipsius ordinis tertius Magister Generalis, religione & eruditione clarus. In hanc collectionem BERNARDVS de Botono Parmensis, & canonicus Bononiensis glossas eruditissimas edidit.

VERSVS EXPOSITI CONTINENTES RVBRICAS IVRIS CANONICI.

Primi libri Decretalium Rubricæ.

a De summa trinit. & fide catho. hæc in 6. & clemen. de constitutio. hæc in 6.
De rescriptis. hæc in 6. & cle. De consuetudine. hæc in 6.
b De postula. præla. hæc in 6.
De electione & electi potestate. hæc in 6. & clemen.
De transla. episc. uel electi. De auctoritate & vsu palij.
c De renun. hæc in 6. & cle.
De supplenda negligentia prælato. hæc in 6. & clemen. De temporibus ord. hæc in 6.
De scrutinio.
d De ordinatis ab episcopo qui resignauit episcopatui. De ætate & qualitate, & ordine præficiendorum. hæc in 6. & clem.
De sacra vnctione. De sacramentis non iterandis.
e De filijs presbyterorum ordinandis, uel non. hæc in 6 De seruis non ordinandis, & eorum manumissione De obligatis ad ratiocinia ordinandis uel non. De corpore vitiatis ord. uel non.
f De bigamis non ordinandis. hæc in 6.
De clericis peregrinis.
De officio archidiaconi.
g De officio archipresbyteri. De officio primicerij De officio sacristæ. De officio custodis. De officio vicarij. hæc in 6. & clemen.
h De officio, & potestate iudicis delegati. hæc in 6. & cle. De officio legati. hæc in 6 De officio iudicis ordinarij. hæc in 6. & clemen.
i De officio iudicis. De maiori. & obed. hæc in 6. De treug. & pace. De pactis. hæc in 6
k De transactionibus. De postulando. De procuratoribus. hæc in 6. & cleme. De syndico.
l De ijs quę vi, metusve cau. fiunt. De in integrum restitutio. hæc in 6. & clemē De alie. iudicij mu. cā facta de arbitris. hęc i 6.

Secundi libri Rubricæ.

m De iudicijs. hæc in 6 & clem. De foro competēti. hæc in 6. & cle. De libelli oblatione De mutuis petitionibus.
n De litis contestatione hæc in 6. Vt lite contestata non proce. ad testi. recep.
o De iuramento calumniæ. hæc in 6. De dilationibus De ferijs.
De ordine cognitionum.
p De plus petit. De causa posse. & pprie. hæc in cle. De resti. spo hæc in 6.
q De dolo & contumacia. hæc in 6. & cle. De eo qui mittitur in possessionē causa rei seruandæ. hæc in 6. Vt lite pendente nihil innouetur hæc in 6. & clemen. De sequestratione possessionis & fructuū. hæc in cle.
r De confessis. hæc in 6 De probationibus. hæc in cle. De testibus & attestationibus hæc in 6. & cle De testibus cogendis uel non.
s De fide instrumentorum De præsumptionibus. De iureiurando hæc in 6. & clemen. De exceptionibus. hæc in 6. & cle.
t De præscri. De sen & re iudi hæc in 6. & cle. De appella recusat. & rela. hæc in 6. & cle. De cle. peregr.
v De confirmatione vtili uel inutili.

Tertij libri Rubricæ.

x De vita & honestate clericorum. hæc in 6. & cle. De cohabitatione clericorum, & mulierum. De clericis coniugatis. hæc in 6.
y De clericis non resid. in ecc. uel præb. hæc in 6 De præbend & digni. hæc in 6 & cle. De clerico ægrotante uel debilitato.
z De institutionibus hæc in 6. De cōcessione prębendæ hæc in 6. & cle Ne sede vacante aliquid innouetur. hæc in 6.
a De ijs quæ fiunt à prælatis sine cōsensu capituli. De ijs q̄ fiunt a maiore parte capituli. Vt ecclesiastica beneficia sine diminutione conferantur.
b De rebus ecclesiæ alienandis uel non. hæc in 6. & cle De precarijs De commodato. De deposito.
c De emptione & uenditione. De locato & conducto. De rerum permutatione.

Carmina Rubricarum iuris Pontificij.

Tota siquidē congeries Decretalibus famulatur.
Et earum aliquæ nunc in Sexto, nunc in Clemen.
(vt in expositione patet) reperiuntur.

Primi libri Rubricæ sunt in Decretalib. 43. In Sexto 22. In Clementinis 11.

a Primo summa fides statuit, rescript. suescit.
b Postulat, electos, translatos, auctor & vsu.
c Inde renuntio, de supplenda, tempora, scrutor.
d Ordo resignantis, ætas, ac vngo, sacrament.
e Filius & seruus, obnoxius, & vitiatus.
f Hinc bigamus, clerus peregrinus, & archidia.
g Archipres. primic. sacrist. custos, vice fungens.
h Delegat. lega. & dictus ab ordine iudex.
i Iudicis officium, maior. pax. pacta sequuntur
k Transigo, postulo, post procuro, syndicus exto.
l Vis, metus, integrat, ac alie. & arbiter hinc est

Secundi libri Rubricæ sunt in Decretalib. 30 In Sexto 15. In clementinis 12.

m IVdicū. forus atq; libellus mutua poscens.
n Litem contestans sine quo nō suscipe testes.
o Iurat. dilatis. & feriat, ordinem noscit.
p Plus peto, de causa spoliatos restituendo.
q Est dolus, & missus, lis pendens atq; seque.
r Confessis. probo. sunt testes. scites quoq; cogo.
s Instruo. præsumo. iniurans. excipiendo.
t Præscribit. sent. appell. peregrinans.
v Vtilis omnibus, his est confirmatio iuncta.

Tertij libri Rubricæ sunt in Decretalib. 50. In Sexto 24 In Clementinis 17.

x VIta decēs. clerus habitās clerusq; iugat^9.
y Nō residens p̄bens æger uel debilitatus.
z Instituto, concedendo, ne sede vacante;
a Et sine consensu, maior pars vnum nuantur.
b Non alieno, trado precario, commo. pono.
c Vendo loco, muto, de feudis, pigno rebusque.

hæc in 6.& in clemen. De feudis. De pignoribus & alijs cautionibuss.

d De fideiussoribus, de solutionib. De donationibus. De peculio clericorum.

e De testamentis & vltimis uoluntatibus. hæc in 6. & cle. De succe. ab intest. De sepul. hæc in 6. & cle.

f De parochijs, & alienis parochianis. De decimis primitijs, & oblationib. hæc in 6. & cle. De regularibus & transeuntib. ad religionem. hæc in 6. & cle.

g De conuersione coniugatorum. De cõuersione infidelium. De uoto & voti redemptione. hæc in 6.

h De statu monachorum & canonicorũ regularium. hæc in 6. & cle. De religiosis domib. vt epo sint subiectæ. hæc i 6. & cle. De capellis monachorum, & aliorum religiosorum hæc in 6.

i De iure patronatus. hæc in 6. & cle. De censibus exactionibus, & procurationib. hæc in 6 & clemen. De consecratione ecclesiæ uel altaris hæc in 6.

K De celebratione missarum, & sacramento Eucharistiæ & diuinis officijs hæc in cle. De baptismo & eius effectu. hæc in cle. De presbytero non baptizato.

l De custodia Eucharistiæ, chrismatis, & aliorum sacramentorum. De reliquijs & veneratione sanctorum hęc in 6 & cle. De obseruatione ieiuniorum.

m De purificatione post partum. De ecclesijs ædificandis vel reprobandis. De immunitate ecclesiarum, cœmeteriorum, & rerum ad eas pertinentiũ. hæc in 6. & cle.

n Ne clerici uel monachi sæcularib. negotijs se immisceant. hæc in 6.

Quarti libri Rubricæ.

o De sponsalib. & matrimonijs. hæc in 6. De desponsatione impuberum. hæc in 6. De clandestina desponsatione. De spõsa duorum.

p De conditionibus appositis in despõsatione uel alijs contractibus. Qui clerici uel vouentes matrimonium contrahere possunt. De eo qui duxit in matrimoniũ quam polluit per adulterium. De coniugio leprosorum.

q De coniugio seruorum. De natis ex libero ventre. De cognatione spirituali. hęc in vi. De cognatione legali.

r De eo qui cognouit consanguineam uxoris suæ uel sponsæ. De consanguinitate & affinitate. hæc in clem. De frigidis & maleficiatis. & impotentia coeundi.

s De matrimonio contracto contra interdictum ecclesiæ. Qui filij sint legitimi.

t Qui matrimonium accusare possunt, vel contra illud testificari. De diuortijs. De donationibus inter uirum & vxorem & de dote post diuortium restituenda. De secundis nuptijs.

Quinti libri Rubricæ.

a De accusatiõibus, inquisitionib. & denuntiationibus. hæc in 6. De calumniatoribus. De simonia & ne aliquid pro spũalib. exigatur uel promittatur.

q Ne prælati vices suas uel ecclesias sub annuo censu concedant. De magistris, & ne aliquid exigatur pro licentia docendi. hæc in cle. De iudæis, Sarrac. & eorum seruis. hæc in cle. De hæreticis. hæc in 6. & cl.

c De schismaticis & ordinatis ab eis. hęc in 6. De apostatis & reiterantibus baptisma. De iis qui filios occiderunt.

d De infantibus & languid. exposit. De homi. hæc in 6 & cle. De torneamentis.

e De clericis pugnantibus in duello. De sagitariis. De adulteriis. De raptorib. incẽdiarius, & violatoribus ecclesiarum.

f De furtis. De usuris. hæc in 6. & cle. De crimine falsi. De sortilegiis.

g De collusione detegenda. De delictis puerorum. De clerico uenatore. De clerico percussore. De maledicis.

h De clerico excom. deposit. & interdi. minist. De cle. non ordinato ministrante.

i De clerico per saltum promoto. De eo qui ord. fur. suscepit. De exces. præl. & subdit. hæc in 6. & cle. De noui operis nũtia.

K De priuile. & exces. priui. hæc in 6. & cle. De purgatione cano. De purgat. vulga.

l De iniuriis & dãno dato. hæc in 6. De pœnis. hæc in 6 & cle. De pænitentiis & remissionibus, hæc in 6 & clemen. De sentẽ. excommunicationis. hæc in 6. & cle.

m De uerbo sign. hæc in 6. & cle. De regulis iuris. hæc in Sexto reperitur.

d Atque fideiussor, & soluit. donã. peculi.
e De testamentis, etiam succedo sepultus.
f Parochiæ, decimis hinc regula religionis.
g Conuersus coniunx. infidel. uo à redempta.
h Deq; statu monachi. domib. subiunge capellas.
i Iure patronatus, de censibus ara sacrata.
K Missæ. baptismus qua non est presbyter vsus.
l Eucharistia. reliquiæ. ieiunia sernat.
m Purificans, ac ædificans, immunis adhærent.
n Clerica vel monachæ, dimitte negotia secli.

Quarti libri Rubricæ sunt in Decretalibus 21. In Sexto 3. In Clementinis 1.

o SPonsus & impuber. & clãdestinæ. duorum.
p Conditione, vouens, quam polluit, atque leprosus.
q Seruus, de natis sequitur cognatio duplex.
r Post consanguineam, consanguinitat. gelidiq;.
s Ac interdictum. qui nati legitimi sunt.
t Accusare queunt, diuortia, dote, secundis.

Quinti libri Rubricæ sunt in Decretalibus. Sexto 41. In 13. In Clementinis 11.

a ACcusatio, siue calumnia, fit tibi Simon.
b Prælati. Rabbi. Iudæis. hæreticis. dant.
c Schismaticis, uel apostatis is, natos perimentes.
d Infans expositus. homicidia. luditus hastis.
e Cleri pugna, sagittat. adulter, postea raptor.
f Furtis. vsuris. de falsi crimine. sortes,
g Colludo. pecco. venor. ferio. maledico,
h Post interdictũ celebrans, ac ordinis expers.
i Saltus, furtiuus, excessus, opusque nouellum.
k Lex priuata subit. purgat cum canone. vulgus.
l Damnum, cum pœnis post pœni. est anathema.
m Verborũ sensus, sequitur quoq; regula iuris.

Titulorum iuris Pontificij numerum, qui sunt in Decretalibus 185. In Sexto 77. in Clemen. 52. facili stylo indicant hæc quatuor carmina.

Centum Rubricas, octoginta que volumen
Gregorij noni ponit, quinas superaddens.
Ac septuaginta septem numerat tibi Sextus.
Ex clemente duas quinquaginta q; notabis.

RVBRICAE DECRETALIVM.

Titulorum quinque librorum Decretalium secundum ordinem litterarum Alphabeti à quibus incohantur, collecta adnotatio.

A

Accusationibus, inquisitionibus & denuntiationibus. lib. 5. tit. 1. col. 1578
Adulteriis & stupro. lib. 5. tit. 16. 1720
Aetate & qualitate, & ordine præficiendorum. lib. 1. tit. 14. 263
Alienatione iudicij mutandi causa facta lib. 1 tit. 42. 503
Appellationib. recusationibus, & relationibus. lib. 2. tit. 28. 905
Apostatis & reiterantibus baptisma. li. 5. tit. 9. 1688
Arbitris. lib. 1. tit. 41. 505
Autoritate & usu pallii li. 1. titulo 8. 219

B

Baptismo & eius effectu. lib. 3. titulo 42. 1381
Bigamis non ord. lib. 1. tit. 21. 308

C

Calumniatorib. lib. 5. tit. 2. 1604
Capellis monachorum & aliorū. li. 3. tit 37. 1311
Causa possessionis & proprietatis. libr. 2.
Celebratione missarum, & sacramēto Eucharistiæ, & diuinis officijs. lib. 3. titulo 41. 1363
Censibus, exactionibus, & procurationibus lib. 3. tit. 39. 1338
Clandestina desponsatione. libr. 4. titulo 3. 1458
Clericis peregrinis. lib. 1. titu. 22. 309
Clericis peregrinantibus. libro secundo titulo 29 381
Clericis coniugatis. lib. 3 tit. 3. 1008
Clericis non residentib. in ecclesia, uel præbenda lib. 3 tit 4. 1014
Clericis pugnantibus in duello. libro 5. titulo 14. 1718
Clerico ægrotante vel debilitato. lib. 3. titulo 6.
Clerico uenatore. lib. 5. tit. 24. 1761
Clerico percussore. lib. 5. tit. 25. 1762
Clerico excommunicato, deposito, uel interdicto ministrante. li. 5. tit. 27. 1766
Clerico non ordinato ministrante. lib. 5. tit. 28. 1775
Clerico per saltum promoto. libro 5. titulo 29. 1771
Cognatione spirituali. lib. 3. tit. 11. 1491
Cognatione legali. lib. 4. tit. 12. 1498
Cohabitatione clericorum & mulierum. lib. 3 tit. 2. 1001
Collusione detegenda. lib. 5. titu. 20. 1756
Commodato. lib. 3 tit. 15. 1118
Concessione præbendæ & ecclesiæ non vacantibus. lib. 3 ti. 8. 1068
Conditionibus appositis in desponsatione, uel alijs contractibus. libro quarto tit. 5. 1465
Confessis. lib. 2 tit. 18. 677
Confirmatione utili uel inutili. lib. 2. titulo 30. 988
Coniugio leprosorum. lib. 4. tit. 8. 1485
Coniugio seruorum. lib. 4. tit. 9. 1487
Consanguinitate & affinit. libro quarto tit. 14. 1507
Consecratione eccle. vel altar. lib. 3. titulo 40. 1358
Constitutionibus lib. 1 tit. 2. 14
Consuetudine. lib. 1. tit. 4. 85
Conuersione coniugatorum. libr. 3. titulo 32. 1257
Conuersione infidelium. li. 3 tit. 33. 1275
Corpore uitiatis ordinandis vel non. li. 1. ti 20. 299
Crimine falsi. lib. 5 tit 20. 1745
Custodia Eucharistiæ, Chrismatis, & aliorum sacramentorum. lib. 3. tit. 44. 1393

D

Decimis, primitiis, & oblationibus. li. 3 tit. 30. 1213
Delictis puerorum. lib. 5. tit. 23. 1759
Deposito. lib. 3 tit. 16 1119
De desponsatione impuber. libro quarto tit. 2. 1445
Dilationibus lib. 2 tit. 8. 590
Diuortijs lib 4. ti. 19. 1552
Dolo & contumacia. libro secundo titulo 14. 647
Donationibus. lib. 3. ti. 24 1155
Donationibus inter virum & uxorem, & de dote post diuortium restituenda. lib. 4. tit. 20. 1561

E

Ecclesiis ædificandis uel reparandis. li. 3. tit. 48. 1398
Electione & electi potestate. li. 1. tit. 6. 109
Emptione & uenditione. lib. 3. ti. 18. 1121
Et qui mittitur in possessionem causa rei seruandæ. lib. 2. tit. 15. 665
Eo q duxit in matrimonium quàm polluit per adulterium. libro quarto titulo septimo. 1478
Eo qui cognouit consanguineam uxoris suæ uel sponsæ. lib 4 tit. 13. 1499
Eo qui furtiue ordinem suscepit. libro 5. ti. 30. 1778
Exceptionibus lib. 2. tit. 25. 823
Excessibus prælatorum & subditorum. lib. 5. tit. 31. 1780

F

Ferijs. lib. 2. tit. 9. 595
Feudis. li. 3. ti. 20. 1139
Fide instrumentorum. libro secundo titulo 22. 767
Fideiussoribus. lib. 3 tit. 22. 1148
Filijs presbyterorum ordinandis uel non lib. 1. tit. 17. 282
Foro competenti. lib. 2. tit. 2. 541
Frigidis, & maleficiatis, & impotentia coeundi. lib. 4. tit. 15. 1517
Furtis. lib. 5. tit. 18. 1738

H

Haereticis. lib. 5. tit. 7. 1669
Homicidio voluntario uel casuali. lib. 5. tit. 12. 1595

I

Iis quæ ui metusve causa fiunt. lib. 1. titulo 40. 477
Iis quæ fiunt à prælatis sine consensu capituli lib. 3. tit. 10. 1091
Ijs quæ fiunt à maiori parte cap. libro 3 titulo 9. 1099
Ijs qui filios occiderunt. libr. quinto titulo 10. 1692
Immunitate ecclesiarum, cœmeterij, & rerum ad eas pertinentium. lib. 3. titulo 49. 1402
Infantibus & languidis expositis. libro 5. titulo 11. 1694
In integrum restitutione. li. 1. tit. 41. 486
Iniurijs & damno dato. lib. 5. tit. 36. 1851
Institutionibus. lib. 3 tit. 7. 1063
Iudęis, & Sarracenis, & eorum seruis li. 5. tit 6. 1654
Iudicis lib. 2. tit. 1. 521
Iuramento calumniæ. lib. 2. tit. 7. 583
Iureiurando. lib. 2. tit. 24. 796
Iure patronatus. lib. 3. tit. 38. 1315

L

Libelli oblatione. lib. 2. tit. 3. 559
Litis contestatione. lib 2 tit. 5. 565
Locato & conducto. lib. 3. tit. 18. 1127

M

Magistris, & ne aliquid exigatur pro licentia docendi. lib 5 tit 5. 1640
Maioritate & obedientia. lib. 1. ti. 33. 422
Maledicis. lib. 5. tit. 26. 1764
Matrimonio contracto contra interdictum ecclesiæ. lib. 4. tit. 16. 1527
Mutuis petitionibus lib. 2. tit. 4. 563

N

Natis ex libero ventre. li. 4 tit 10. 1491
Ne clerici vel monachi sæcularibus negotijs se immisceant. libro tertio titulo 50. 1409
Ne prælati uices suas, uel ecclesias sub annuo censu concedant. libro quinto titu. 4. 1647
Ne sede vacante aliquid innouetur. lib. 3. tit. 9 1087
Noui operis nuntiatione. libro quinto titulo 32. 1798

O

Obligatis ad ratiocinia ordinandis vel non. lib. 1. tit. 19. 298
Obseruatione ieiuniorum. libro tertio titulo 46. 1395

† 2 Officio

Officio archidiaconi.lib 1.tit. 23. 311
Officio archipresbyteri lib.1.tit. 24. 318
Officio primicerij.lib.1.tit 25. 321
Officio sacristæ.lib.1.tit. 26. 321
Officio custodis.lib.1.tit. 27. 322
Officio Vicarij lib.1.tit.28. 723
Officio & potestate iudicis delegati. li.1. tit.29. 326
Officio legati.lib.1. tit. 30. 387
Officio iudicis or.lib.1.tit. 31. 395
Officio iudicis.lib.1.tit.32. 419
Ordinatis ab episcopo qui renũtiauit episcopatui.lib.1.tit 13. 262
Ordine cognitionum.lib.2.tit.10. 599

P

PActis.lib.1.tit.35. 439
Parochijs & alienis parochianis.lib 3. tit.29. 1209
Peculio clericorum.lib 3 tit.25. 1166
Pœnis.lib 5 tit.37. 1855
Pœnitẽtijs & remissiõib.lib.5.ti. 33. 1563
Pignoribus & alijs cautionib.libr.3.titulo 21. 1141
Plus petitionibus lib.2 tit.11. 606
Postulando.lib.1.tit.37. 454
Postulatione plãtorum lib.1 tit.5. 97
Præbendis & dignitatibus.li 3 tit.5 1025
Precarijs.lib 3.tit 14. 1116
Presbytero non baptizato.li.3.ti.43 1390
Præscriptionibus.lib.2.tit. 26. 858
Præsumptionibus.lib 2 tit 23. 785
Priuilegijs & excessibus priuilegiatorum lib 5 tit 33. 1803
Probationibus.lib 2.tit 19. 610
Procuratoribus.lib 1.tit 38. 457
Purgatione canonica lib.5.tit. 34. 1835
Purgatione vulgari.lib.5.tit.35. 1849
Purificatione post partum.li.3. ti.47.1398

Q

QVi clerici uel uouentes matrimoniũ contrahere possunt.lib.4.tit. 6.1471
Qui matrimonium accusare possunt uel contra illud testificari libr.4. tit.18. 1546
Qui filij sint legiti.lib.4.tit. 17. 1530

R

RAptoribus.incendiarijs, & violatoribus ecclesiarum.lib 5.tit.17. 1725
Rebus ecclesiæ alienandis uel non. lib. 3. tit 13. 1108
Regularibus & transeuntibus ad religionem.lib.3.tit.31. 1237
Regulis iuris.lib.5,tit.41. 1962
Religiosis domibus,ut episcopis sint subiectæ.lib 3.ti. 36. 1303
Reliquijs & ueneratione sanctorum. li.3. tit.45. 1394
Renuntiatione.lib.1.tit.9. 223
Rerum permutatione.lib.3.titu.19.1131
Rescriptis.lib.1.tit. 3. 29
Restitutione spoliatorum.lib.2.ti.13 621

S

SAcramentis non iterandis lib. 1. titulo 16 280
Sacra vnctione lib.1.tit.15. 276
Sagitarijs.li.5.tit.15. 1720
Schismaticis & ordinatis ab eis. lib. 5.tit. 13. 1687
Scrutinio in ordine faciendo. lib.1. titu. 12 261
Secundis nuptijs.lib.4.tit.21. 1569
Sententia & re iud.lib 2 tit. 27. 875
Sententia excommunicationis. lib.5.titulo 39. 1876
Sepulturis.lib.3.tit 28. 1199
Sequestratione possessionem, & fructuũ. lib 2 tit 17. 674
Seruis non ordinandis, & eorum manumissione lib.1 tit.18. 293
Simonia,& ne aliquid pro spiritualibus, exigatur,uel promittatur.lib. 5.ti 3 1605
Solutionibus lib.3.tit. 23. 1152
Sortilegijs.lib.5. tit.21. 1759
Sponsalibus & matrimonio li 4.ti 1 1419
Sponsa duorum.lib.4. tit 4. 1462
Statu monachorum, & canonicorum regularũ.li.3.tit 35. 1289
Successionib.ab intestato li.3.tit 27 1195
Summa trinitate & fide catholica libr.1. tit.1. 5
Supplenda negligentia prælatorum.lib.1. tit.15. 245
Syndico & actore.lib 1.tit. 29. 476

T

TEmporibus ordinationum, & qualitate ordinandorum.lib 1.tit 11.249
Testamentis & ultimis uoluntatibus.lib. 3.tit.26. 1168
Testibus & attestationibus.li 2.ti.20 701
Testibus cogendis uel non li.2,tit.21.757
Torneamentis.lib 5.tit 13. 1717
Transactionibus.lib.1 tit.36. 4.5
Translatione episcopi.lib.1.tit.7. 215
Treuga & pace.lib.1.tit.33. 438

V

VErborum significatione libr 5. titulo 49. 1932
Vita & honestate clericorum li.3 ti.1.991
Voto & [illegible] 1278
Vsuris.lib.5. [illegible]
Vt ecclesiastica beneficia [illegible] ne conferantur.lib.3.tit.12. 1104
Vt lite nõ contestata non procedatur ad testium receptionem, uel ad sententiã diffinitiuam.lib.2.tit.6. 567
Vt lite pendente nihil innouetur.libro 2. tit.16. 669

F I N I S.

Bis centum titulos, sed quindenos remouebis,
Sunt Decretales ter mille, sed absque nouem bis.

TABV-

TABVLA CAPITVLORVM DECRETALIVM.

A

Abbas. de ijs quæ ui met.colum. 479
Abbatem. de rescrip. 80
Abbate. de uerb signific. 1943
Ab eod. de sequest. poss. 677
Ab excommunicato de rescr. 81
Abolendæ.de sepul. 1208
Absolutos.de hæret. 1686
Accedens 1.ut lit.non conte. 570
Accedens 2. ut lit.non conte. 573
Accedens.de præb. 1044
Accedens.de conces.præb. 1085
Accedens. de conuer.coniu. 1270
Accedens.de acqui. 1594
Accedens.de rapt. 1730
Accedens.de cri.fals. 1752
Accedens.de put.can. 1845
Accedentes.de præscript. 860
Accedentib.de exces.præl. 1790
Accedentib.de priuil. 1818
Accepisti.de pon duo. 1463
Accepisti.de frigi. 1517
Accepimus.de æta & quali. 273
Accepimus.de pac. 442
Accepimus.de fid.instr. 768
Accepimus.de purgat cano. 1848
Accepta.de restit spol. 623
Accepta.de appell. 928
Accessit.de desp impu. 1448
Accusasti.de accus. 1575
Accusatum.de simo. 1607
A crapula de ui.& ho.cle. 998
Ad abolendam.de fil.presbyt. 261
Ad abolendam de hære. 1672
Ad apostolice.de deci. 1228
Ad apostolicam de regula. 1247
Ad apostolicam.de conuer.coniug. 1266
Ad apostolicam.de simo. 1643
Ad audientiam c.1.de rescr. 59
Ad audientiam 2. de rescri. 70
Ad audientiam.de off.uicar. 324
Ad audientiam de ijs quæ ui. 486
Ad audientiam de præscr. 861
Ad audientiam de appellat. 927
Ad audientiã. de cler.no resid. 1023
Ad audientiam de re eccl. alie. 1113
Ad. audientiam.de deci. 1219
Ad audientiam. de capel. monac. 1314
Ad audientiam. 1.de eccles. ædific. 1399
Ad audientiam 2 eod.tit. 1408
Ad audientiam de spons. 1421
Ad audientiam.de ho.uo. 1705
Ad audientiam.de tornea. 1717
Ad audientiam de cri.fals. 1747
Ad aures.de rescr. 87
Ad aures.de temp.ord. 252
Ad aures de æta & quali. 268
Ad aures.de ijs quæ ui met. 481
Ad aures.de præscr. 857
Ad aures de appell. 927
Ad aures de reb eccl.alienan. 1111
Ad aures de simo. 1620
Ad aures.de exces.præl. 1782
Ad aures de pœnis. 1860
Ad decorem de instit. 1465
Ad dissoluendum.de desp impu. 1465
Ad eminentiam.de sent. excom. 1889
Ad extirpandas.de fi.præsby. 288
Ad falsariorum de crim.falsi. 1751
Ad hæc.de rescript. 38
Ad hæc de postul prælat. 97
Ad hæc.de fil.præsbyt. 289
Ad hæc.de offic.arch. 314
Ad hæc.de off.vica. 324
Ad hæc. de do.& cont. 648
Ad hæc.1.de appell. 909
Ad hæc 2 de appell. 918
Ad hæc 3.de appel. 924
Ad hæc 4.de appell. 916
Ad hæc 5 de appell. 929
Ad hæc.de præb. 1032
Ad hæc.de testa. 1173
Ad hæc.de deci. 1221
Ad hæc.de reli.do. 1304
Ad hæc.de conse.eccle. 1359
Ad hæc.de Iudæ. 1659
Ad hæc.de exces.præl. 1788
Ad hæc.de priuile. 1806
Ad hæc de sent excomm. 1883
Ad hoc.de auct.& usu.pal. 220
Ad hoc ut l.c. non contest. 567
Ad hoc.de sequestra poss. 674
Ad hoc de solu. 1153
Ad honorem.de auct.& usu pal. 221
Ad id de sponsa. 1434
Ad liberandam.de Iudæi. 1667
Admonet.de renunc. 226
Ad nostram.de consue. 86
Ad nostram.de prob. 697
Ad nostram 1 de iureiu. 800
Ad nostram 2.de iureiuran. 812
Ad nostram.3 eo.tit. 813
Ad nostram de appell. 906
Ad nostram de confir uti. 986
Ad nostram de reb.eccle.alien. 1124
Ad nostram.de empt & uend. 1125
Ad nostram.de reg. 1241
Ad nostram,de coniu.seru, 1490
Ad nostram.de simo. 1619
Adolescens de sponsal. 1444
Ad petitionem de accus. 1593
Ad probandum. de sent. & re iud. 902
Ad præsentiam.de fil.presbyt. 283
Ad præsentiam.de appel. 916
Ad quæstiones.de re. permu. 1136
Ad reprimendam de off.ord 403
Ad supplicationem de renunc. 231
Aduersus.de immu.eccle. 1406
Aduersario.de excep. 858
Ad ultimum. de caus.poss.& prop. 608
Afferte de præsumpt. 785
Albericus de test. 747
Alia quidem:de proc. 457
A memoria.ut lit.pendent. 670
A multis de æta & quali, 269
A nobis de sac non ite. 881
A nobis.de bigamis. 308
A nobis de except. 835
A nobis de coha.cler & mulie. 107
A nobis.de deci. 1225
A nobis de despon.impube. 1451
A nobis.qui ma accus pos. 1547
A nobis.de aposta. 1691
A nobis.1.de sent.excom. 1890
A nobis 2.eo.tit. 1895
An sit deferendum.de appell. 934
Antigonus de pac. 440
Antiqua.de priuil, 1825
Apostolicæ de excepe. 847
Apostolice de don. 1163
Apostolice de cle r excom. 1773
Apostolicam.de præs. non bapt. 1390
Aqua de conse eccle. 1362
Archidiaconis.de off. arch. 313
Artem illam.de sagit. 1720
At si clerici de iudi. 523
Attestationes.de despo.impub. 1456
Auaritiæ.de præb. 1030
Auctoritate.de instit. 1064
Auctoritate.de cen. 1358
Audiuimus.de reliq. 1394
Audiuimus.de simo. 1642
Audiuimus.de collu.detegen. 175
Audita de rest.spol. 624
Auditis.de elec. 154
Auditis.de proc. 466
Auditis.de in integ.rest. 490
Auditis.de præscr. 864

B

Beneficio.de in integ.rest. 502
Bona fides. de deposito. 1120
Bonæ memoriæ.1.de postul præl. 103
Bonæ memoriæ.2.eo.tit. 103
Bonæ memoriæ 1.de elect. 138
Bonæ memoriæ.2.de elect, 172
Bonæ memoriæ de appell. 945
Bonæ memoriæ.de confir. uti. 983
Breui suscitatus.de iureiu. 802

C

Calumniam.de pœn. 1857
Canonum.de constit. 13
Canonica.de sent.excomm. 1924
Capellanus de ferijs. 557
Capellanum.de secund.nupt. 1570
Capitulum sanctæ crucis.de rescript. 68
Clarissimum de conuer coniu. 1264
Causa.de in integ.resti. 501
Causa de uerb.sign. 1937
Causa matrimonij de off.deleg. 339
Causam matrimonij.de prob. 698
Causam matrimonij.de te.co. 758
Causam quæ.de rescr. 49
Causam quæ de elect. 128
Causam quæ.de off.deleg. 340
Causam quæ 1. de iudi. 528
Causam quæ 2.eo tit. 537
Causam quæ.de do.& contu. 650
Causam quæ 1.de testi.& attest. 710
Causam quæ 2.de test.& attest. 714
Causam quæ de præscript. 857
Causam quæ de sent.& re iud. 88
Causam quæ 1 qui fil.sint leg. 1532
Causam quæ 2. qui fi.sint leg. 1535
Certificari.de sepul. 1204
Cæterum.de rescr. 33
Cæterum.de iudi. 525
Cæterum.de iura calumn. 587
Cæterum.de test.cog. 762
Cæterum de don. 1157
Clericus de iureiur. 831
Clericus 1.de ui & ho.cle. 993
Clericus 2.eo.tit. ibid,
Clericus.de fideius. 1148
Clerici.de postul. 454
Clerici de iud. 587
Clerici 1.de ui & ho.cle. 992
Clerici 3 & uita & honest.cler. 999
Clerici.de cle.excomm. 1767
Clerici de exces.præl 1782
Clericis.de ui & hon.cle. 998
Clericis.ne cler.uel monachi. 1413
Clericos.de offic.uic. 325

† 4 Ce-

Clericos.de coha.cle.& mul. 1002
Clericos.de cle.non reſiden. 1024
Cognoſcentes. de conſtit. 15
Compromiſſum.de arbi. 520
Commiſſum.de deci. 1215
Commiſſum.de deſponſa. 1431
Congregato.de. elec. 195
Coniugatus de conue.coniu. 1260
Conquerente.de fil.presby. 284
Conquerente.de of.iud ord. 415
Conquærente.de teſti.ſpo. 626
Conquerente.de cle peregri. 681
Conquerente.de cleri.non reſi. 1017
Conqueſtus.de foro. compe. 555
Conqueſtus.defer. . 598
Conqueſtus.qui fil.ſint legi. 1530
Conqueſtus de uſur. 1737
Conqueſti.de ſen.excom. 1890
Conſanguinei de ſen & re ind. 882
Conſenſus.de reb.eccle. alie. 1109
Conſilium.de plus peti. 606
Conſilium.de cele. miſ. 1366
Conſilium.de obſer. ieiu. 1396
Conſiderauimus. de elec. 1110
Conſtitutus.de reſcri. 51
Conſtitutus.de fil.presby. 256
Conſtitutus de tranſact. 447
Conſtitutus.de in integ.reſti. 499
Conſtitutus de teſti.& atteſta. 724
Conſtitutus.de appel. 938
Conſtitutus.de conceſ.præb. 1082
Conſtitutus. de fideiuſſo. 1150
Conſtitutus. de conuer. coniuga. 1268
Conſtitutus.de reli.do. 1305
Conſtitutus de purg cano. 1840
Conſtitutus.de pœnis. 1853
Conſtitutus.de ele. 187
Conſtitutis.de procu. 470
Conſtitutus.de eo, qui mitti.in poſſeſſio. 665
Conſtitutus.1.de teſti. & atteſta. 746
Conſtitutus 2.de teſti. 747
Conſtitutis 1. de appe. 920
Conſtitutis 2.de appe. 940
Conſtitutis.ne ſede vacan. 1090
Conſuetudines. de conſue. 85
Conſulere.de ſimo. 1640
Conſuluiſti.de conſe. eccl. 1361
Conſu uiſti de celebra miſſa. 1365
Conſuluit.de ſer.non ordin. 295
Conſuluit.de of.deleg. 351
Conſuluit 1.de appel. 914
Conſuluit 2. de appe. 917
Conſuluit 3. de app. 935
Conſuluit. de conuerſatione coniugato. 1264
Conſuluit.de iurepa. 1324
Conſuluit.qui cle. uel no. 1474
Conſuluit de Iudæ. 1658
Conſuluit.de uſur. 1738
Conſulti. de procu. 474
Conſulti.de reg. 1850
Conſultationi.de temp.or. 260
Conſultationi.de ſpon. 1441
Conſultationi de frigi. 1519
Conſultationi. de apoſta. 1692
Conſultationi. de priui. 1834
Conſultationibus de of. dele. 333
Conſultationibus. decoram clericis. ægro. 1602
Conſultationibus. de dona. 1158
Conſultationibus de iurepa. 1326
Continentia.de cle percuſ. 1703
Continebatur.de ijs quæ fiunt. 1092
Continebatur.de deſpo.imp. 1448
Continebatur.de homicidio.voluntario. 1702
Contingit. de tranſa. 446
Contingit.de arbi. 512
Contingit.de do.& contra. 662
Contingit de fi. inſtr. 769
Contingit.1.de ſent. excom. 1908
Contingit.2.de ſent.exco. 1927
Contracto.de cog.ſpi. 1495
Coram dilecto.de elec. 170
Coram dilecto.de of.deleg. 372
Coram felicis. de in integra. reſtitutionibus. 498
Crimina. de collu. 1757
Cum ab omni.de uit.& ho. cle. 995
Cumana.de elec. 190
Cum ab eccleſiarum.de offi.or. 398
Cum acceſſiſſent.de conſtit. 20
Cum ad monaſteria de ſtatu monachorum. 1295
Cum ad noſtram.de elec. 171
Cum ad noſtram.de inſti. 1098
Cum ad hoc.de cle. reſi. 1028
Cum ad ſedem.de reſti. ſpo. 640
Cum ad quorundam. de exceſſib. prælato. 1784
Cum adeo.de reſcri. 48
Cum aliquibus.de ſentent. & re. iudicatis. 878
Cum à nobis.de arbi. 518
Cum à nobis. de teſti. 722
Cum apoſtolus.de cenſi. 1340
Cum apoſtolica.de his quæ fiunt à prælatis. 1095
Cum apud. de ſpon. 1436
Cum autem.de iurepa. 1330
Cum Bertholdus. de ſentent. & re. iudicata. 891
Cum bonæ.de æta & qua. 269
Cum bonæ.de proba. 700
Cum canonicis.de cenſi. 1358
Cum capella.de priui. 1819
Cum cauſa. de officio. & poſt iudicis deleg. 348
Cum cauſa de teſti. & atteſta. 743
Cum cauſa.de ſen.& re.iudi. 879
Cum cauſa.de em.& uen. 1126
Cum cauſa de rap. 1729
Cum cauſam. de elec. 150
Cum cauſam.de iura calum. 588
Cum cauſam.de proba. 698
Cum cauſam.de teſti. & atte. 785
Cum cauſam.de appel. 968
Cum cauſam.de præben. 1057
Cum certum.de ma. & obe. 422
Cum ceſſante. de appe. 963
Cum Chriſtus.de hære. 1671
Cum clamor.de teſti. 754
Cum conſuetudinis de conſue. 94
Cum clericis. de or.ab epi. 263
Cum clerici.de pac. 442
Cum clerici. de cenſi. 1344
Cum clerici de uerb. ſig. 1942
Cum contingat.de reſcri. 59
Cum contingat.de æta.& quali. 271
Cum contingat.de of deleg. 376
Cum contingat.de fo.comp. 551
Cum contingat. de iureiur. 825
Cum contingat.de deci. 1231
Cum contra.de teſti.cog. 764
Cum contra.de pig. 1145
Cum conſtet. eo.ti. 1147
Cum creatura de cele.miſ. 1378
Cum decorem.de fil. presby. 290
Cum decorem de ui.& ho.cle. 997
Cum decorem. de cleri.coniu. 1013
Cum deputati.de iudi. 535
Cum de tua.de cor.uitia. 299
Cum deſideres.de ſententi. excommunicatio. 1885
Cum dicat.de ecc.ædifi. 1399
Cum dilectus.de conſue. 91
Cum dilectus.de elec. 160
Cum dilectus.de ijs quæ ui. 484
Cum dilectus. de arbi. 510
Cum dilectus.de or. cog. 601
Cum dilectus.de cau.poſ. 617
Cum dilectus.de fid.inſtr. 778
Cum dilectus.de cle non reſid. 1022
Cum dilectus.de ſucce. ab inte. 1190
Cum dilectus.de reſig.dom. 1309
Cum dilectus de iure patro. 1335
Cum dilectus.de æ. 1189
Cum dilectus de calum. 1604
Cum dilectus de pur can. 1843
Cum dilecta. de reſcri. 56
Cum dilecta.de confir. uti. 984
Cum dilecta.de conceſ.præb. 1087
Cum dilecti.de emp. & uen. 1123
Cum dilecti.de do.& contu. 655
Cum dilecti.de dona. 1169
Cum dilecti. de accu. 1586
Cum dilectis.de pur.can. 1846
Cum eccleſia vulterana.de ele. 159
Cum eccleſia ſutrina.de cauſa poſ.& proprie. 609
Cum eccleſia Dei de immu. ec. 1404
Cum eccleſiaſticæ. de exce. 836
Cum eſſet.de teſta. 1174
Cum eſſent de ſimo. 1611
Cum & plantare.de pri. 1804
Cum ex eo.de eli. 1395
Cum ex eo.de pæ. & re. 1874
Cum ex illo. de tranſla. epi. 211
Cum ex officij.de præſcri. 868
Cum ex iniuncto. de hære. 1677
Cum ex iniuncto.de noui operis nuntiatione. 1799
Cum fortius.de calum. 1604
Cum gratia.de commo. 1118
Cum H de eo.qui or.fur.ſuſ. 1773
Cum haberet.de eo qui dux in matrimo. quam pol.per adul. 1481
Cum homines.de deci. 1216
Cum I.& A.de ſen.& re iu. 899
Cum iamdudum. de præb. 1036
Cum Ioannes.de fi.inſtr. 778
Cum illorum.de ſent. exc. 1902
Cum in veteri.de elec. 193
Cum in tua.de teſti.& atteſta. 744
Cum in tua.de deci. 1232
Cum in tua. de ſpon. 1440
Cum in tua.qui mat. ac. poſ. 1559
Cum in cauſa.de iura.calu. 589
Cum in iuuentute.de præſum. 794
Cum in iuuentute.de pur.cā. 1843
Cum in magiſtrum. de elec. 159
Cum in officijs.de teſt. 1172
Cum in iure. de elec. 164
Cum in iure.de of.deleg. 368
Cum in eccleſiæ.de ſimon. 1609
Cum in eccleſia, de appe. 910
Cum in eccleſiis de maio.& obe. 429
Cum in cunctis. de elec. 114
Cum in cunctis.de ijs quæ fiunt à maio. par.cap. 1100
Cum in apoſtolica.de ſponſa. 1432
Cum in partibus.de uerb.ſig. 1940
Cum in diœceſi.de uſu. 1741
Cum in diſtribuendis.de temp. or. 256
Cum in contemplatione. 1963
Cum inferior.de ma.& obe. 435
Cum inſtantia. de cen. 1348
Cum infirmitas.de pæni. & re. 1873
Cum inhibitio.de clan. de ſpoſ. 1460
Cum inter. de conſue. 88
Cum inter 1.de elect. 124
Cum inter 2.de elec. 127
Cum inter 3. de elec. 134
Cum inter P.de renun. 224
Cum inter. de exce. 838
Cum inter.de ſen.& re ind. 884
Cum inter.qui filij ſint legi. 1530
Cum inter.de uerb.ſig. 1956
Cum iuramento. de homic. 169
Cum laici.de iure patro. 1322
Cum laicis. de reb.eccl.alie. 1115
Cum liberum. de ſepul. 1103
Cum locum.de ſpon. 1429
Cum M Ferrarien.de conſti. 22
Cum Matthæ.de cele.miſ. 1367
Cum monaſterium.de elec. 121
Cum monaſterium.de confeſ. 677
Cum non ab homine.de iud. 529

Cum

Cum non ab homine. de sentent.excom. 1885
Cum non sit.de deci. 1235
Cum non ignores.de præb. 1033
Cum non ignoretis.de off.leg. 388
Cum non liceat.de præscript. 860
Cum nos.de ijs quæ fi. a præl. 109
Cum nobis.de elec. 128
Cum nostris.de conces.præb. 1074
Cum nuntius.de test. 710
Cum nuper.de cens. 1357
Cum olim de consue. 85
Cum olim 1.de off.deleg. 369
Cum olim.2.eo.tit. 371
Cum olim de maio.& obed. 433
Cum olim.de arbit. 511
Cum olim.de caus.poss 618
Cum olim.de do.& contu. 657
Cum olim.de testi.& attest. 730
Cum olim.de præscript. 871
Cum olim.de sent.& re iud. 882
Cum olim.de cler.coniug. 1011
Cum olim de præb. 1059
Cum olim de rerum permut. 1137
Cum olim de cen. 1351
Cum olim 1 de priui. 1812
Cum olim 2 eo.tit. 1815
Cum olim de uerb sign. 1947
Cum omnes.de constit. 18
Cum oporteat.de accus. 1588
Cum ordinem.de rescr. 35
Cum P.de fide inst. 782
Cum P.de accus. 1576
Cum P.de purg.can. 1638
Cum parati.de appell. 918
Cum percussio.de cler.ægro. 1050
Cum post petitam. de elec. 186
Cum pridem.de pactis. 441
Cum pro causa de procu. 465
Cum pro causa. de sent. excomm. 1894
Cum propter.de iurepat. 1332
Cum quidam.de tempor.ord. 254
Cum quidam de iureiu. 805
Cum R.de off.deleg. 375
Cum sacerdotis.de post. 456
Cum satis.de off.arch. 313
Cum seculum. de iurepatr. 1324
Cum secundum.de temp.ord. 255
Cum secundum.de præb. 1034
Cum secundum de secund.nup. 1572
Cum sicut.de eo qui mit.in pos. 666
Cum sicut de consecr.eccl. 1382
Cum sis.de auct.& usu pal. 223
Cum sis.de conuer.coniug. 1259
Cum sis.de consec.eccl. 1350
Cum sit ars artium.de æta & qual. 275
Cum sit generale.de foro comp. 545
Cum sit Romana.de appel. 908
Cum sit Romana.de simon. 1610
Cum sit nimis.de Iudæ. 1666
Cum sit proprium,de cond.appo. 1456
Cum simus.de reg. 1246
Cum sint homines.de deci. 1222
Cum speciali.de appell. 964
Cum super.de auct.& usu pal. 219
Cum super.de off deleg. 350
Cum super.de causa pos. 613
Cum super.de confes. 672
Cum super.de testi.cogen. 759
Cum super de sent.& re iud. 890
Cum super.de conces.præb. 1079
Cum super.de sepul. 1204
Cum tanto.de consue. 96
Cum terra.de elect. 121
Cum teneamur.de app. 916
Cum teneamur.de præb. 1027
Cum te.de off.deleg. 340
Cum te.de sent.& re iud. 901
Cum tempore.de arb. 509
Cum tibi.de testa. 1176
Cum tibi.de uerb.sign. 1943
Cum tu,de testi. 712
Cum tu.de usuris. 1735
Cum uenerabilis de consue. 90
Cum uenerabilis de except. 840
Cum uenerab.de relig domi. 1303
Cum uenerabilis.de censi. 135
Cum uenisset.de sacra unc. 276
Cum uenisset de resti spol. 626
Cum uenisset.de testi.& attest. 718
Cum uenissent.de in integ.resti. 487
Cum uenissent.de iud. 530
Cum uenissent. de eo qui mit in pos. 667
Cum uenissent de instit. 1066
Cum uigesimum.de off.deleg. 384
Cum Vintoniensis.de elec. 146
Cum uirum de reg. 1244
Cum uniuersorum.de re permut. 1137
Cum uoluntate. de sent.excomm. 1927
Cum uobis.de præscr. 164
Cum uos.de off iud.ord. 398
Cura pastorali.de iure patr. 1322
Cura suscepti.de pur vulg. 1840
Custos ecclesiæ.de off.cust. 322
Custos solicitus.eo.tit. 323

D

Damnamus.de summa trinit. 11
De appellationibus.de appel. 913
Debitum.de biga. 306
Cebitum,de baptismo: 1338
Debitores.de iureiur. 799
De bigamis.de biga. 304
Ee causis.de off.deleg. 329
Dicernimus.de iud. 522
De cætero.de transac. 448
De cætero.de testi.& attesta. 731
De cætero de sen & re iud. 877
De cætero.de cler.non residen. 1018
De cætero.de ho.uolun. 1704
De cætero.de sent.excomm. 1883
Decimam partem.de deci. 1213
De confirmationib de confir.uti. 982
De diacono qui cler.uel uo. 1472
De eo autem de tem.or. 253
De famulis.de ser.non ordi. 294
Defleat peccator.de reg.iur. 1964
De francia.de spon. 1419
De his.de testa. 1194
De ijs.de sepul, 1202
De his.de eccl.ædifi. 1401
De his.de accus. 1575
De hoc.de simo. 1610
De homine.de celeb.miss. 1374
De illo. de eo qui cogn. consang. uxoris suæ 1500
De illa.de diuor. 1556
De illis.de spon. 1422
De illis.1.de desponsa.impu. 1450
De illis 2 de despon.impub. 1452
De illis.de cond.ap. 1466
De illis.de rap. 1725
De infidelib.de consan.& affin. 1510
De infantibus.de ijs qui fi.oc. 1693
De iure.de iurepat: 1325
De monachis.de præb. 1031
De monialibus de.sent.excomm. 1905
De multa.de præb. 1049
De muliere de spon. 1423
De muliere.de matri.contract. 1519
Denique.de except. 830
De peregrinationis. de uo.& uo.redemp. 1278
De præsbytero de cor.uitia. 299
De precarijs.de preca. 1116
De priore.de appel. 926
De prudentia de don.inter uirum. 1561
De quarta de præscr. 855
De quibus de bapt. 1381
De Quo vult deus. de iud. 521
De rectoribus.de cler.ægro. 1061
De regularibus.de simo. 1621
De seruorum.de ser. non ord. 293
De simoniace.de simo. 1619
De terris.de dec. 1221
De testibus.de testi. 1723
De testibus.de purg.cano. 1844
Deus qui.de uita & honest.cle. 996
Deus qui ecclesiam.de diuor. 1561
Deus qui eccle.de pæni.& re. 1868
De uxore.de sepul. 1203
De xenodochijs.de re.do. 1304
Dignum est de coniug.ser. 1488
Dilectus filius.1.de rescr. 62
Dilectus filius.2 de rescript. 67
Dilectus filius. de temp.ord. 258
Dilectus filius de fil presbyt. 291
Dilectus filius.de off.leg. 392
Dilectus filius G.de ser non or. 297
Dilectus filius.de off.iu.ord. 417
Dilectus filius.de procur. 469
Dilectus filius,ut lit.pend. 678
Dilectus filius,de sequest.poss. 676
Dilectus filius,de spon. 1437
Dilectus filius.de homi.uolun. 1705
Dilectus filius.de exces.præl. 1791
Dilectus filius.de pœnis. 1861
Dilecto filio.de testi.& attest. 1740
Dilecto filio.de appel. 969
Dilecto filio.de præb. 1044
Dilecto filio de uerb.sig. 1955
Dilecti filij de renun. 245
Dilecti filij.de maio.& obed. 431
Dilecti filij.de foro compet. 556
Dilecti filij.de except. 845
Dilecti filij de deci. 1217
Dilectis filijs.de appell. 958
Dilecta filia.de maio.& obed. 431
Dilectus 1.de præb. 1038
Dilectus.2.de præb. 1048
Dilectus 3 de præb. 1055
Dilectus.de conces.præb. 1084
Dilectus.de capel.mon. 1312
Dilectus.1.de simo. 1624
Dilectus.2 eo.tit. 1625
Dilecta.de exces.præl. 1792
Dilecto.de sup.negl.præl. 248
Dilecto.de off.arch. 316
Dilecti.de arb. 508
Dilecti.de iudi. 526
Dilecti.de libel.obla. 562
Dilecti.de dila. 590
Dilecti.1 de appel. 905
Dilecti.2 de appel. 947
Dilecti.3.de appel. 972
Dilecti.de priuile. 1866
Dilecti.de pur.vulg. 1851
Dilecte in Christo.de except. 847
Dilectorum de testi.cog. 764
Directe.de appel. 930
Discretionem de eo qui cog. cons. uxor. 1502
Diuersis fallacijs.de cle.coniug. 1010
Dolentes.de cele.mis. 1177
Dominus.de sec.nupt. 1570
Donatio de don. 1560
Dubius in fide.de hære. 1669
Dudum.1.de elec. 136
Dudum 2.de elec. 196
Dudum de præsumpt. 796
Dudum.de deci. 1238
Dudum de conuer.coniug. 2272
Dudum.de priuil. 1834
Duo simul.de off.ord. 404
Duo pueri.de despon.impu. 1454
Duobus de sent.& re iu. 904
Duobus.de spon.duo. 1462
Duobus de sent excomm. 1929
Dura sæpe.de cri fal. 1747

E

Eam te.de æta.& quali. 266
Eam te.de rescr. 36
Eam te de iurepat. 1329
Ea noscitur de ijs quæ fi.à præl. 1094
Ea noscitur.de sent excomm. 1854
Ea quæ.de offic.arch. 312
Ex quæ.de sen.& re iud. 877
Ea quæ.de sta.mon. 1300
Ex quæ.de censi. 1344

Ea

Ea quæ.de simo. 14
Ex q uæ de pœnis. 1656
Ex te.de iureiur. 1815
Ecclesia S.Mariæ.de consti. 25
Ecclesia S.Mariæ.1. ut lit.pend. 671
Ecclesia S.Mariæ.2 eod tit. 672
Ecclesia uestra j.de elect. 188
Ecclesia uestra.2 de elect. 205
Ecclesia uestra de elect. 805
Ecclesia uestra de sorti. 1755
Ecclesiæ de immu.eccle. 1408
Ecclesijs.de cen. 1343
Edoceri.de resc. 55
Ego N de iureiu. 798
Eo libentius.de ser.non ord. 296
Episcopus de preb. 1016
Episcopum.de cle uena. 1761
Episcopi.de reb.eccl alie. 1109
Episcopalis.de priuil. 1803
Ebore de reg.iur. 1962
Et si Christus de iureiu. 820
Et si membra.de ijs quæ fi.à præl. 1099
Et si necesse de don. 1565
Et si unanimiter de postul.præ. 118
Et si Iudæos de Iudæ. 1663
Et si quæstiones.de simo. 1616
Euidentia.de accul 1576
Eum pro quo de si seiusso. 1152
Ex admonitionis.de iureiu. 797
Ex parte nata de iud. 531
Ex parte nata de confir.uti. 988
Exceptionem.de except. 850
Excommunicamus 1.de hær. 1680
Excommunicamus.2.de hæret. 1686
Excommunicatis.de off leg. 394
Excommunicationi de rap. 172
Ex conscientia de cri fal. 1753
Ex con questione: de restit. spol. 629
Ex diligenti de simo. 1615
Ex epistolæ.de prob. 680
Ex frequentibus.de insti. 1064
Egestis de cle.non resi. 1015
Exhibita.de iu. 537
Exhibita de re permu. 1138
Exhibita de homi uoluntario. 1714
Ex insinuatione de rescrip. 78
Ex insinuatione.de proc. 460
Ex insinuatione de app. 944
Ex insinuatione.de iurepat. 1324
Ex insinuatione.de simo. 1622
Ex litterarum.qui cler. uel uo. 1473
Ex litterarum.de eo qui duxit in ma quã pol.per adu. 1481
Ex litterarum de aposta. 1689
Ex litteris de constit. 26
Ex litteris.de consue. 85
Ex litteris.de off & po.iud.deleg. 356
Ex litteris.de off iud. 420
Ex litteris.de transac. 448
Ex litteris.de in integ.restit. 491
Ex litteris.de mu pe. 563
Ex litteris.de do.& contu. 646
Ex litteris de prob. 681
Ex litteris.de fid.instr. 768
Ex litteris.de iureiur. 828
Ex litteris.& ui & hone.cler. 1000
Ex litteris de pigno. 1148
Ex litteris.de conuer.infide. 1276
Ex litteris de iurepat. 1319
Ex litteris 1.de sponsa. 1423
Ex litteris.2.de sponsa. 1425
Ex litteris.de despon.impube. 1453
Ex litteris.de cog.spi. 1497
Ex litteris de eo qui cogn.consang. uxo. suæ. 1504
Ex litteris.de consan. & affi. 1507
Ex litteris.de frigi. 1519
Ex litteris.de ma.contrac. 1524
Ex litteris.de diuor. 1554
Ex litteris.j.de hom uolunt. 1706
Ex litteris.2.eo.tit. 1707
Ex litteris.de fur. 1731
Ex litteris de cler.non ordi. 1776
Ex litteris.de excesf.præl. 1786
Ex multa.de uor 1286
Ex multiplici.de deci. 1224
Ex ore.de his quæ fi.à ma.par.c. 1101
Ex ore.de priuil. 1820
Ex parte.de constit. 28
Ex parte.j.conuen de resct. 31
Ex parte 2.de resc. 40
Ex parte 3.de resc. 72
Ex parte de consuet. 94
Ex parte de temp.ord. 255
Ex parte.de scruti.in ordi. 261
Ex parte 1.de cor.uitia. 300
Ex parte 2.de cor.uitia. 301
Ex parte de off.uica. 326
Ex parte 1.de off.& po iud.deleg. 335
Ex parte 2.eo.tit. 336
Ex parte.de off.iud.ord. 400
Ex parte.de transac. 453
Ex parte.de postu. 455
Ex parte de alie.iud mu. 504
Ex parte.de arbit. 514
Ex parte de foro compe. 553
Ex parte de restit.spol. 612
Ex parte de confes. 679
Ex parte.de testi.& attesta. 704
Ex parte.de fide instru. 781
Ex parte 1.de appel. 942
Ex parte 2 de appel. 973
Ex parte.de cle coniu. 1013
Ex parte 1 de cle.non resi. 1018
Ex parte 2.de cler.non resi. 1021
Ex parte.de cler.ægro. 1062
Ex parte.de concel.præb. 1081
Ex parte.de ijs quæ fi.à maiori parte capituli. 1103
Ex parte.de feu. 1140
Ex parte 1.de sepul. 1202
Ex parte 2 de sepul. 1207
Ex parte j.de deci.1218.2.1224.& 3.eod. tit. 1229
Ex parte.de reg. 1254
Ex parte 1.de conuer.coniug. 1261
Ex parte 2.de conuer.coniug. 1266
Ex parte.de capel.mo. 1314
Ex parte de censi. 1350
Ex parte.de cele.mis. 1366
Ex parte de obser.ieiu. 1396
Ex parte de spon. 1424
Ex parte.de accus. 1577
Ex parte 1.de priuil. 1814
Ex parte 2 de priuil. 1822
Ex parte 3.de priuil 1831
Ex parte 1 de uerb signi. 1945
Ex parte 2.eo.tit. 1958
Ex parte 3.eod.tit. ibid.
Explicari de obser.ieiu. 1397
Exposuisti de corpo.uiti. 301
Exposuisti.de præb.& di. 1055
Exposuit nobis.de dila. 593
Exposita de arb. 516
Ex præsentium de pign. 1142
Ex publico.de conuer.coniu. 1261
Ex quorundam.de alien iud.mu. 503
Ex ratione.de ætate & quali. 264
Ex ratione.de appe. 911
Ex rescripto.de iureiuran. 802
Ex rescripto.de loc.& condu. 1128
Ex speciali de Iudæ. 1668
Ex studijs de præsumpt. 786
Ex tenore de rescriptis. 47
Ex tenore tuarum. de temp. ord. 252
Ex tenore.de for.compe. 547
Ex tenore.de test.& attest. 732
Ex tenore.de concef.præb. 1074
Ex tenore.qui fil.sint legi. 1545
Ex tenore de sent.excomm. 1882
Exstirpandæ.de præb. 1052
Ex transmissa.de renunc. 225
Ex transmissa.de si presbytero. 236
Ex transmissa de foro competent. 644
Ex transmissa de restit spol. 627
Ex transmissa. de præscript. 859
Ex transmissa.de deci. 1225
Ex tua de si presbyter. 237
Ex tuarum.de auct.& usu pal. 288
Ex tuarum.de sorti. 1754
Ex tuarum.de pur.can. 1539
Ex tuæ.de cet non resi. 1020
Ex tuæ.de simo. 1618

F

Falsidicus de cri.fal. 1746
Felicis memoriæ. 1717
Filius noster de test. 1171
Finem litibus de dolo & cont. 653
Firmiter de summ.trin.& fid.cath. 7
Firmissime de hære. 1670
Forus.de uerb sig. 1934
Fraternitatis. de testi.& attesta. 712
Fraternitatis de fri. 1521
Fraternitatis.de hære. 1670
Fraternitati.de cler.non resi. 1017
Fraternitati.de eo qui cog.consang.uxo. suæ. 1504
Fraternitati.de schisma. 1688
Fraternitati.de cle. excomm. 1770
Fraternitatem.de don. 1156
Fraternitatem.de sepul. 1200
Fures de fur. 1730

G

Gaudemus.de conuer. coniu. 1278
Gaudemus.qui fil.sint legi. 1546
Gaudemus de diuor. 1558
G.perpetuus de fid instr. 782
Gemma mulier.de spon. 1442
Gratum gerimus.de postul.præl. 100
Gratum.de off & po.iud.deleg. 341
Graius. de rest.spol. 610
Grauis.de deposito. 1119
Grauis.de censi. 1346
Graue gerimus.de off.iud.ord. 418
Graue nimis.de præb. 1051
Grauem.de excess.prælato. 1791
Grauem.de pœnis. 1662
Grauem.de sent.excomm. 1926

H

Henricus de cle.purg. 1719
His quæ pro ecclesia. de maio & obed. 430
His quibus.de elec. 210
His quibus de od.iud ord. 419
Humilis.de maio & obed. 436

I

Iacobus.de simo. 1644
Ignarus episcopus de lib.ob. 560
Illa quotidiana.de elec. 173
Illa deuotionis ne sede uacan. 1089
Illa præpositorum de accus. 1574
Illud.de maio.& obed. 424
Illud de præsumpt. 789
Illud.de præscr. 858
Illud.de iurepa. 1321
Illud.de cle.excomm. 1768
Illud.de excess.præl. 1788
Illo uos de pign. 1148
Immunitatem.de immu.eccl. 1408
Imperatorum.de iura.calum. 586
Imputari de fid.instr. 782
In aliquibus.de deci. 1235
In archiepiscopatu.de rap. 1723 1726.
In audientia.de sent excomm. 1892 1892
In causa de eau poss & prop. 620
In causis.de elect. 156
In causis.de testi.& attesta. 711
In causis.de sent & re iud. 894
In ciuitate de usu. 1734
Indecens esse.de natis ex lib.uen. 1491
Indecorum est.de æta & qual. 265
Indicante.de testa 1161
Indicatum de immu.eccle. 1403
Indignum de reg.iur. 1966
In ecclesia de sultit. 1063
In ecclesijs.de capel mon. 1311
In eos.de hæret. 1671
In Genesi de elect. 202
Inhærentes.de iura.calum. 583

Inh-

Inhibendum est. de cohabi. cler. & mul. 1001
In his.de priuile. 1833
In ijs de verb.sign. 1939
Iniustum. de rerum permut. 1154
In lateranen. de præb. & dig. 1054
In litteris.de offic.& pot.iu.dele. 312
In litteris de resti.spol. 625
In litteris de testi.& attest. 1718
In litteris. de rap. 1728
In nomine domini. de testi. 701
In nonnullis. de Iudæ. 1665
In nostra.de rescrip. 71
In nostra præsentia de procur. 461
In nostra de testi & attesta. 727
In nostra de sepul. 1205
In nostra de iniur. 1854
Innotuit.de elect. 121
Innotuit. de arbi. 517
Innotuit.de mal.ed. 1764
Innotuit.de eo.qui or. furt.sus. 1779
Innouamus de treug.& pa. 439
Innouamus.de censi. 1344
Innouare.de verb. sig. 1912
In omni negotio de testi. 703
In ordinando. de simo. 1605
In pertractandis de iura.cal. 586
In præsentia.de renun. 228
In præsentia de proba. 686
In præsentia de sponsa. 1433
In præsentia.de sen excom. 1918
In quadam de cel mis. 1374
In quibusdam de pœnis. 1561
In quæstionum.de pecu. 1167
Inquisitioni. de accu. 1590
Inquisitioni. de appel. 979
Inquisitioni.de sent. excom. 1916
In singulis. de sta mon. 1298
Insinuante de offi deleg. 352
Insinuante.qui cleri. vel vouen. 1477
Insinuatione de sen. 1139
Insinuatum. de simo. 1612
Instruendi.de ser. non ordi. 293
Insuper. de testi. 704
Insuper qui ma ac pos. 1549
In tabulis. de sortile. 1754
In tantum. de simon. 1638
Intantum. de collu. detegen. 1758
Intelligentia de verb.sign. 1933
Intellecto de iureiu. 829
Intelleximus. de æta. & quali. 278
Intelleximus de iudi. 527
Intelleximus.de ord.cog. 600
Intelleximus de ijs qui al.oc. 1693
Intelleximus de adul. 1723
Intelleximus.de no.ope.nun. 1758
Inter alia. de immu. eccle. 1405
Inter alia de sen.excomm. 1900
Inter cætera.de offic iud.ord. 414
Inter cætera de appel. 906
Inter cætera. de præben. 1035
Inter cæteras. de rescrip. 34
Inter cæteras de sent.& re iud. 860
Inter corporalia. de transla. 212
Inter dilectos de fide instru. 770
Inter dilectos. de dona. 1161
Inter dilectos de excess. prælato. 1788
Interdicimus. de deci. 1237
Interfecisti de homi. 1696
Inter monasterium. de re iud. 894
Inter opera. de spon. 1434
Interposita de appel. 977
In quatuor.de cler peregri. 110
Inter quatuor.de ma & obed. 428
Inter quatuor.de cler non resi. 1019
Inter quatuor. de reli do. 1305
Inter sollicitudines de purg. ca. 1841
Inuenalis. de appel. 974
Inuenalis.de test. & attesta. 713
Inuestigandum. de pec. 1166
Ioannes de cleric. coniug. 1012
Ioannes de testam. 1193
Ioannes.de reg. 1239
Ioannes de homi. volun. 1715
Iordane de eo qui cog.cons. 1506
Ioseph de verb. sig. 1933
Irretragabili.de offi. ord. 410
Irrita erit.de ijs quæ fin.à præla. 1091
Is cui.de noui ope.nun. 1102
Is qui.de solu. 1155
Is qui.de spon. 1443
Ita quorundam de Iudæis. 1657
Item cum de restitu.spol. 626
Iudæi de testi 716
Iudæi 1.de Iudæ. 1656
Iudæi eod.tit. 1657
Iudicis officium de offic. iud. 421
Iuramentum de iureiur. 832
Iurauit. de proba. 684
Iurgantium. de sen. & re iud. 876
Ius dictum de verb.sign. 1917
Iuuenis.de spon. 1420

L

Lator præsentium. de pign. 1141
Lator de re iud. 878
Lator qui fil sint legi 1533
Lator præsentium.de ho.volun. 1703
Latores.de cleri excom. 1707
Laudabilem.vt lit pen. 670
Laudabilem.de conuer. inf. 1275
Laudabilem.de fri. 1520
Lectæ coram nobis de renun. 244
Legebatur. de ma & obed. 423
Licet de vitanda. de elect. 113
Licet intantum. de transla. 218
Licet magister. de sup. negli prælа. 247
Licet.de offic.& pote.iud deleg. 367
Licet.de offi lega. 391
Licet in corrigendis.de offi. ord. 409
Licet 1. de fo. compet. 546
Licet 2 de fo. compet. 559
Licet.de ferijs. 596
Licet de resti spol. 621
Licet causam.de probat. 689
Licet. 1 de test & attest. 717
Licet 2.de test & attest. 748
Licet 3. de test. 750
Licet vobis.de præben. 1054
Licet. de deci. 1219
Licet.de regu. 1249
Licet. de voto. 1261
Licet.de censi. 1332
Licet de bap. 1319
Licet.de spon. duorum. 1463
Licet.de coniug.seruorum. 1489
Licet de accu 1580
Licet Heli. de simo. 1627
Licet. de cri fal. 1749
Licet de pœnis. 1856
Licet.de pœnitentijs. 1866
Ligneis.de conse.eccl. 1361
Litteræ tuæ de dila. 592
Litteræ. de frigi. 1525
Litteræ.de ma contra. 1527
Litteras.de renun. 223
Litteras.de supplen. negli prælа. 248
Litteras de tempo.ord. 256
Litteras.de fil.presbyterorum. 290
Litteras.de iur calum. 545
Litteras. de restit. spol. 634
Litteras. de præsum. 792
Litteras.de conces.præben. 1079
Litteras. de celebra.missa. 1370
Litteras. de despon impu. 1447
Litteras. de coniug lepro. 1457
Litteris apost.de rescrip. 79
Litteris.de præsump. 791
Litteraturam. de voto. 1279

M

Magnus episcopus. de oblig. ad rati. 292
Magnæ.de voto. 1282
Maiores de bap. 1382
Maioribus. de præben. 1028
Mancipia.de ser. permu. 1134
Mandatum apost.de rescrip. 78
Mandato.de procur. 472
Mandato.de simo. 1646
Mandata de præsum. 787
Mandamus.de offic. archid. 314
Manifesta. de pœn. & remis. 1863
Maritis de adul. 1721
Martinus. de cogna. spiritua. 1494
Massana. de elect. 204
Matthæus de simo. 1620
Meminimus. de appel. 918
Meminimus.qui cle. 1478
Meminimus. de accusa. 1579
Michael.de fil.presb. 289
Michael. de viur. 1743
Ministerium.de offi archipresby. 319
Miramur.de ser. non ordin. 296
Monachi. de sta mo. 1290
Monachi.de sen.excom. 1877
Monasteria de vi. & ho. cle. 998
Moniales.de pur. can. 1836
Multa sunt ne cle vel mo. 1409
Multorum. de Iudæ. 1655
Mulier de conuer.coniug. 1274
Mulieri.de iureiur. 830
Mulieres.de dona. 1562
Mulieres.de sen. excom. 1880

N

Nam concupiscentiam. de constitu. 17
Nam & rex de verb.sign. 1932
Nam & ego. 1932
Nauiganti de vsur. 1744
Nec episcopi de tempo.ord. 254
Ne Dei.de simo. 1644
Ne innitaris. de consti. 17
Nemo presbyterorum. de simo. 1612
Nemini dubium de offi.leg. 395
Ne nimia.de relig do. 1310
Ne pro defectu. de elect. 177
Ne pro dilatione.de pæ.& re. 1875
Ne religiosi.de reg. 1256
Nicolao.de appel. 971
Nihil est. de elect. 163
Nihil prodest. de præscrip. 834
Nihil obstat de verb. sign. 1934
Nimis.de fil.presbyt. 292
Nimis de iureiur. 827
Nimis iniqua de excess. præla. 1793
Nimis praua. eod. tit. 1795
Non cum pridem. de renun. 232
Nisi essent. de præben. 1040
Nisi specialis. de auct & vsu pal. 220
Nisi specialis de offic leg. 390
Nobis fuit de iurepatro. 1331
Nobis fuit. de simo. 1623
Nobilis homo.de pur. can. 1835
Non amplius. de insti. 1063
Non debet. de test 757
Non debet.de consan.& affin. 1514
Non dubium.de sen excom. 1879
Non est.de deci. 1224
Non est vobis. de reg. 1240
Non est vobis.de voto. 1280
Non est de spon. 1426
Non iniuste de procu. 472
Non liceat de cler.non resid. 1015
Non liceat de præben. 1025
Non licet.de reb.eccl alienan. 1108
Non magno opere.ne cler. 1418
Non minus. de immu eccle. 1403
Nonne bene. de præsum. 787
Nonnulli. de rescrip. 64
Non potest de sent & re iud. 877
Non satis. de simo. 1608
Non sine multa. de arbi. 506
Non vt apponeres.de bapti. 1329
Non inter.de purga.can. 1838
Nos instituta de sepul. 1199
Nos quidem. de testam. 1170
Nostro postulasti.de pæ.& re. 1875
Nosti quomodo.de elect. 118
Noua de pæn.& re. 1869
Nouum genus. de deci. 1214

Nouit ille de offic.leg. 593
Nouit ille de iud. 538
Nouit. de appel. 934
Nouit ille ne sede vac. 1088
Nouit, de ijs quæ fiunt à præla. 1098
Nouerit. de sent. excom. 1923
Nouimus. de verb. sign. 1953
Nullus de elect. 109
Nullus de fer. non ord. 295
Nullus de fo. compe. 542
Nullus de præsump. 786
Nullus episcopus. de iureiuran. 799
Nullus presbyter. de pign. 1141
Nullus episcopus. de paro. 1211
Nullus. de reg. 1238
Nullus. de iurepat. 1325
Nulli licere. de reb eccl. alien. 1110
Nulli episcoporum. de accu. 1574
Nulli Iudæo. de Iudæ. 1668
Nulli se de sent. excom. 1581
Nulla eccl. de conces. præben. 1069
Nunc autem de re. do. 1303
Nuncios de deci. 1216
Nuper de bigamis. 304
Nuper. de testi. & attesta. 758
Nuper. de deci. 1436
Nuper de dona. 1566
Nuper. de sent. excom. 1897

O

Oblatæ. de appel. 956
Oduardus. de sol. 1154
Officium de offic. arch. 312
Officium de offi. archip. 320
Officij de elect. 172
Officij. de testa. 1177
Officij. de pœ. & re. 1868
Officij. de senten. excom. 1914
Olim. in tit. de rescrip. 68
Olim. de lit. contesta. 565
Olim. 1. de testi. spol. 681
Olim. 2. de testi. spol. 643
Olim. 3. eo. tit. 644
Olim. de excep. 844
Olim. de censi. 1358
Olim. de accu. 1601
Olim. de iniur. 1858
Olim. de verb. sign. 1940
Omnis anima. de censi. 1339
Omnis res de reg. iur. 1962
Omnis vtriusque. de pæ. & re. [illegible]
Omnes principes de ma. & obed. 426
Omnes dies. de fer. 295
Omnibus. de cle. ægrota. 762
Omnipotens. de accu. 1574
Ossius episcopus. de elect. 109

P

Pactum de verb. sign. 1937
Pactiones. de pact. 444
Parochiano. de sepul. 1209
Parochianos de decimis. 1220
Parochianos. de sent. excom. 1881
Pastoralis. in tit. de rescrip. 44
Pastoralis. de sacra. non iteran. 281
Pastoralis. de offic. deleg. 362
Pastoralis de offi. iud. ord. 406
Pastoralis. de caus. poss. 614
Pastoralis de offi. iud. ord. 476
Pastoralis. de iud. 492
Pastoralis. de caus. poss. 614
Pastoralis. de fide instru. 777
Pastoralis de except. 837
Pastoralis. de appel. 948
Pastoralis de his quæ fiunt à præla. 1098
Pastoralis. de dona. 1160
Pastoralis de deci. 1230
Pastoralis. de iure patr. 1335
Pastoralis. de priuile. 1822
Parentibus. de priuile. 1809
Per inquisitionem de elect. 148
Perlatum. de ijs quæ vi metusve. 477
Perlatum. de iurepat. 1315
Perlatum. qui fi. sint legi. 1536
Permittimus. de sent. excom. 1929
Perniciosus. de celeb. miss. 1879
Perniciosam. de offic. iud. ord. 356
Per nostras. de iurepat. 1332
Perpendimus. de sent. excom. 1191
Personas. de testi. 715
Personas de appe. 907
Per tuas. de maio. & obed. 427
Per tuas. de arbit. 513
Per tuas. de probat. 693
Per tuas. de testi. & attest. 750
Per tuas. de appel. 958
Per tuas. de dona. 1158
Per tuas de voto. 1288
Per tuas de condi. appo. 1469
Per tuas. qui fil. sint legi. 1538
Per tuas. 1. de simo. 1630
Per tuas 2. de simo. 1637
Per tuas. 3. eod. tit. 1639
Per tuas. de sent. excom. 1910
Per venerabilem. qui fil. sint leg. 1540
Per vestras de dona. 1567
Peruenit. de arbi. 507
Peruenit. 1. de test. cog. 760
Peruenit. 2. eod. tit. 761
Peruenit. 1. de iureiur. 797
Peruenit. 2. eod. tit. ibid.
Peruenit. 1. de appel. 914
Peruenit. 2. de appel. 925
Peruenit de empt. & vend. 1124
Peruenit. de fideiusso. 1148
Peruenit de deci. 1216
Peruenit de censi. 1340
Peruenit. de immu. eccl. 1408
Peruenit. de coniug. lepro. 1485
Peruenit. qui fil. sint leg. 1538
Peruenit. de adul. 1720
Peruenit. de exces. præla. 1780
Peruenit. de sen. excom. 1888
P. & G. de offi. deleg. 383
Petrus diaconus. de ho. 1708
Petitio. de procu. 467
Petitio. de iure iur. 826
Petitio. de ho. vo. 1716
Petistis. de priui. 1828
Pisanus de rest. spol. 645
Placet. de conuer. coniug. 1265
Placuit. de testa. & attest. 701
Placuit. de præscrip. 838
Placuit. de empt. & ven. 1122
Plerique. de pact. 443
Plerunque de rescrip. 58
Plerunque. de dona. 1564
Plures. de vsur. 1732
Porro. de diuor. 1553
Porro. de cle. pug. 1718
Porro. de priuil. 1807
Porro. de sen. excom. 1881
Porrecta. de confir. vti. 987
Porrectum. de reg. 1245
Possessiones. de reb. eccle. alien. 1114
Post cessionem de probat. 645
Post translationem. de renun. 238
Post electionem de conces. præben. 1076
Post miserabilem. de vsur. 1740
Postremo. de appel. 928
Postulasti. tit. de rescrip. 63
Postulasti. de fo. compe. 552
Postulasti. de reg. 1253
Postulasti. de iurepatro. 1336
Postulasti. de Iudæ. 1664
Postulasti. de hom. volunt. 1714
Postulastis. de conces. præben. 1086
Postulastis. de voto. 1289
Postulastis. de cler. excom. 1770
Postulationem. de postula. præla. 207
Postquam. de ele. 110
Potuit emphyteuta. de loca. 1131
Precariæ. de preca. 1116
Precarium. de preca. 1117
Prælatorum. de accu. 1603
Præsenti. de Iudæ. 1654
Præsentium. de ni. presby. 283
Præsentium. de testi. 726
Præsentium. de elec. potes. 1762
Præsentata. de testi. 758
Presbyter. de sacra. non ite. 282
Presbyter. de pecu. cle. 1167
Presbyter. de celeb. mis. 1364
Presbyteri. de pœnis. 1856
Presbyterum. de cle. ægro. 1960
Presbyterum de hom. volun. 1708
Præterea. de æta. & quali. 266
Præterea de offic. deleg. 330
Præterea. 1. de transact. 458
Præterea 2. eod. titu. 458
Præterea. de dila. 598
Præterea de test. & attest. 728
Præterea. de testa. cog. 763
Præterea. 1. de appel. 920
Præterea 2. de appel. 938
Præterea de præben. 1038
Præterea. de conuer. coniu. 1257
Præterea 1. de iurepa. 1317
Præterea. 2. de iurepa. 1329
Præterea. de censi. 1348
Præterea. 1 de spon. & ma. 1420
Præterea. 2. sponsa. 1427
Præterea. ne præla. vic. suas. 1647
Præterea. de appell. 1638
Præterea. de vsuris. 1737
Præterea. de cleri. excom. 1762
Procurationes. de censi. 1355
Prohibeas de magi. 1650
Prohibemus. de deci. 1228
Prohibemus de censi. 1348
Pro illorum. de præben. & dign. 1048
Propter de loca. & con. 1136
Propter. de dona. 1165
Propterea. de verb. sign. 1954
Propositum. de eo qui dux. in matri. quam pol. per adul. 1478
Proposuisti de foro compet. 558
Proposuisti. de proba. 683
Proposuisti. de consecra. eccle. 1360
Proposuisti. de fil. presby. 235
Proposuit. de appel. 928
Proposuit. de conces. præben. 1070
Proposuit. de coniu. seruorum. 1488
Proposuit. de cleri. excom. 1771
Prouideas de offi. vica. 324
Prout nobis de don. & contra. 658
Prudentiam de offic. deleg. 342
Prudentiam de mut. peti. 564
Prudentes de dona. 1116
Puberes de despon. impu. 1446
Publicato scrutinio de elect. 208
Pueris. de delictis puerorum. 1760
Pueris. de sen. excom. 1931

Q

Qua fronte. de app. 928
Qualiter. de pact. 440
Qualiter. de cle. non resi. 1019
Qualiter. 1. de accu. 1584
Qualiter. 2. de accu. 1596
Qualiter & quando de iud. 536
Qualiter. de elect. 126
Quàm graui. de cri. fal. 1730
Quàm perniciosum. de vsur. 1739
Quàm sit graue. de ex. præ. 1788
Quam sit laudabile. de Iudæ. 1661
Quamuis de æta. & quali 278
Quamuis. de offi. & po. iud. dele. 318
Quamuis. de sent. & re iud. 908
Quamuis de deci. 1228
Quamuis de sen. excomm. 1930
Quamuis. de verb. sign. 1934
Quamuis. de reg. iur. 1965
Quanto. de consue. 37
Quanto de transla. 216
Quanto. de offi. iud. ord. 402
Quanto de iud. 522
Quanto de præsum. 788
Quanto. de iureiur. 809
Quanto. de iis quæ fin. à præla. 1098
Quanto. de censi. 1347
Quanto te. de diuor. 1556

Quanto

Quanto de magi. 1658
Quanto de usur. 1748
Quanto de priuil. 1829
Quante de sent. excomm. 1918
Quecunque. de iurepat. 1316
Quæ in ecclesiarum de const. 19
Quemadmodum de iureiur. 817
Quæ multotiens de regaur. 1964
Querelam de elect. 144
Querelam de procur. 459
Querelam. de iureiur. 803
Querelam de simo. 1613
Querelam. ne præl. uic. suas. 1648
Querenti de off. deleg. 334
Querenti. de uerb sign. 1942
Quæris a nobis. de æta. & qual. 267
Querimoniam de iur pat. 1328
Quæsiuit de ijs quæ fi. à ma. part. c. 1181
Quæsiuit. de diuor. 1552
Quæsiuit. de verb sign. 1938
Quæsitum. de temp ord. 260
Quæsitum de cohab cler & mul. 1007
Quæsitum. de re permut. 1135
Quæsitum, de pœn. & re. 1867
Quæstioni de appel. 919
Qui alium de simo, 1606
Qui alios. de hæres. 1669
Quia circa de biga. 307
Quia circa de consang & affin. 1512
Quia circa. de priuil. 1824
Quia clerici de iu. pat. 1318
Quia diligentia de elec. 118
Quia diuersitatem. de conces. præb. 1072
Quia frustra de usur. 1742
Quia in causis. de procur. 466
Quia indi. ante. de præfer. 858
Quia ingredientibus de testa. 1169
Quia in insulis. de regula. 1240
Quia intentionis de priuil. 1832
Quia intantum de præb. 1026
Quia in omnibus. de usur. 1733
Quia monasterium. de rel. dom. 1303
Quia nonnulli de rescript. 83
Quia nonnulli de cler non resi. 105
Quia nonnullis de magistris. 1652
Quia nos de auct & usu. 223
Quia nos de appell. 927
Quia ingredientibus. 1169
Quia nos de testa. 1173
Quia plerique de immu. ecc. 1407
Quia propter. de elec. 179
Quia quæsitum de off. deleg. 327
Quia super his de Iudæ. 1656
Quia V de iudi. 530
Quia uerisimile de præsumpt. 789.
Quicumque. de eccl. ædifi. 1398
Quicunque. de cond. app. 1465
Qui cum fure. de fur. 1731
Quidam de renunc. 242
Quidam de conuer. coniug. 1258
Quidam. de cele mis. 1365
Quidam de aposta. 1490
Quidam. de ho uolun. 1716
Quidam. de priui. 1134
Quid per nouale. de uerb. signific. 1943
Qui ex timore. de re iud. 1964
Qui furatur. de fur. 1830
Qui in uiuorum. de con. præb. 1068
Quintauallis de iureiur. 816
Qui presbyterum, de pœnit. 1864
Qui res. de reb. eccl. alie. 1106
Quisquis de elec. 182
Quo scandalizauerit. de reg. iur. 1962
Quod ad consultationem. de sent. & re iud. 887
Quod autem de iurepat. 1318
Quod autem de pœn. 1865
Quod à prædecessore. de scismat. 1657
Quod a te. de cle coniug. [illegible]
Quod clericis de for. comp. 546
Quod de his. de sent. excomm. 1893
Quod dei timorem de sta. mo. 1294
Quod dilectio. de cōsang & affin. 1409
Quod dicitur de uerb. sign. 1933
Quod in dubijs. de renunc. 240
Quod in dubijs. de consec. 1360
Quod in dubijs. de pœnis. 1857
Quod in dubijs de sent. excomm. 1900
Quod in te de pœni & remis. 1870
Quod latenter. de sep. iur. 1963
Quod nobis de clande despon. 1459
Quod nobis. qui filij sint leg. 1537
Quod nonnullis de priuil. 1827
Quod non est licitum. de reg. iur. 1963
Quod olim. de Iudæ. 1662
Quod quidam. de pœni. 1868
Quod quibusdam. de fideiuss. 1151
Quod sedem. de ord. aud ord. 405
Quod sedem. de frigi. 1518
Quod sicut. de elect. 151
Quod super his. de maio. & obed. 428
Quod super his de fid. inst. 776
Quod super his de uo. [illegible]
Quod super his. de consan. & affin. 1511
Quod translationem. de temp. ord. 255
Quod translationem de off. legat. 390
Quoniam constitutio. de const. 28
Quoniam. de fil præsb. 288
Quoniam abbas de off. deleg. 336
Quon am apostolica de off. deleg. 385.
Quoniam in plerisque. de offi. ord. 413
Quoniam frequēter. ut lit. nō cōtest. 5[illegible]4
Quoniam in parte. de ferijs. 595
Quoniam contra. de prob. 694
Quoniam aliqua. de testi. 702
Quoniam omne. de præscrip. 874
Quoniam. de ui. & ho ele. 994
Quoniam a nobis. de deci. 1220
Quoniam de iure patro. 1316
Quoniam. de simo. 1641
Quoniam. 1. ne præl. uices suas. 1647
Quoniam 2 eo. tit. 1648
Quoniam ecclesia de mag. 1649
Quoniam. de usur. 1733
Quoniam de priuil. 1824
Quoniam. de coniug. lepro. 1486
Quorundam. de test. 1268
Quosdam. pe præsumpt. 788
Quoties. de pac. 440
Quoties. de testi. 703
Quoties. de simo. 1607
Quoties. de pac. can. 1837

R

Raynutius. de test. 1181
Raynaldus. de test. 1188
Ratio nulla de præb. 1025
Recepimus de priui. 1808
Recolentes de sta. mon. 1292
Referente. de præb. 1027
Referente. qui fi. sint legi. 1537
Referente de deli. pue. 1760
Relatum est de offic. deleg. 341
Relatum. de cler. non resid. 1016
Relatum. de præb. 1029
Relatum. de conces. præb. 1070
Relatum 1. de test. 1174
Relatum, 2. eo. tit. 1175
Relatum de sepul. 1200
Relatum de iurepat. 1328
Relatum. ne cle uel mo. 1414
Relatum. qui matr. accus. pos. 1546
Relatum. de sent. excom. 1919
Relinqui de custo. Eucha. 1393
Repellantur de accus. 1575
Reprehensibilis. de appel. 923
Requisisti de testa. 1178
Requisiuit. de ordi. ab episcopo qui renunc. episc. 262
Requisiuit de in integ. restit. 486
Requisiuit de sp on. 1431
Responso de sent. excomm. 1915
Rex pacificus. in proœ. 2
Rodulphus. de rescript. 76
Rursus. qui cler. uel uo. 1476

S

Sacerdotibus. ne cler. uel mo. 1410
Sacris, de his quæ ui met. 423
Sacris de sepult. 1208
Sacris. de sent. excomm. 1909
Sacris de sent excomm. 1920
Sacrosancta de elect. 192
Salubriter de usur. 1742
Sancto. concilio. de succes. ab intestato 1195
Sanctorum. de præfer. 855
Sancium de censi. 1338
Sane dilecto de renunc. 229
Sane super eo. de temp. ord. 250
Sane 1. de off. deleg. 327
Sane 2. de off. deleg. 334
Sane de arb. 505
Sane de foro comp. 542
Sane 1. de cler. coniug. 1008
Sane 2. de cler. coniug. 1010
Sane, de reg. 1243
Sane de conuer coniug. 1260
Sane. de celeb miss. 1378
Sane. de exces. præl. 1783
Sane, de priuil. 1809
Scientes de censi. 1339
Sciscitatus. de rescr. 42
Scribam de præsumpt. 788
Scriptum. de elect. 174
Scripta. de fid instr. 767
Scripta. de collu detegen. 1756
Scripturæ de uo & uo. redem. 1280
Secundum. ne cler. uel mon. 1413
Secundo requiris de appell. 932
Sedes Apostolica. de rescript. 46
Sed hoc. de succes. ab intesta. 1195
Sed nec. ne cler. uel mon. 1413
Sententia. de sent. & re iud. 876
Sententiam ne cler. uel mon. 1415
Sæpe contingit. de test. spol. 644
Sæpe contingit. de appell. 935
Series. de testi. 720
Si alicuius, de elect. 209
Si aliquis de hom. uolun. 1698
Si aliquando. de sent. excomm. 1914
Si a patre. de infan. & lan. expo. 1694
Si autem. de rescr. 38
Si autem. de coha cler. & mul. 1004
Si aduersarius. de eo qui mit. in possessionem. 669
Si aduersus. de hære. 1676
Si archiepiscopus. de temp. ord. 258
Si bos. de iniur. 1852
Sicut. de rescript. 30
Sicut. de sup. negl. præl. 246
Sicut. de translat. 445
Sicut. de synd. 476
Sicut. de prob. 681
Sicut de resub. 708
Sicut. de præsumpt. 785
Sicut. 1 de iureiur. 805
Sicut 2 de iureiur. 824
Sicut 3 de iureiur. 826
Sicut. de sent. & re iud. 688
Sicut. de cohab. cler. & mul. 1003
Sicut 1. de regula 12[illegible]6
Sicut 2. de reg. 1268
Sicut. ne cler. uel mona. 1414
Sicut. de sponsal. 1435
Sicut de accus. 1600
Sicut 1 de simo. 1607
Sicut 2 de simo. 1634
Sicut 3. de simo. 1640
Sicut de Iudæ. 1660
Sicut 1. de hære. 1671
Sicut 2. de hære. 1685
Sicut 1 de hom. uolun. 1698
Sicut 2 de hom. uolun. 1713
Sicut. de excel prel. 1784
Sicut. de priuil. 1803
Sicut. de sent. excomm. 1910
Si cautio. de fide instr. 743
Si celebrat de cler. excomm. 1774
Si clericus de foro comp. 548
Si concubinæ. de sent. excomm. 1628

Si

Si conditiones de cond.appo. 1470
Si constiterit.de accus. 1578
Si culpa.de iniur. 1854
Si de terra de priuileg. 1807
Si diligenti. de foro comp. 548
Si diligenti.de præscript. 868
Si dominus.de simo 1506
Si duobus.de appell. 910
Si ecclesia.de conse eccl. [illegible]
Si egr[illegible]ssus.de iniur. 1852
Si episcopus.de paro. 1210
Significasti de elec. 110
Significasti.de off arch. 316
Significasti.de offic.& pote. iudic.delega. 331
Significasti de foro comp. 557
Significasti.de iurepat. 1326
Significasti.de eo qui dux. in matr.quam pol.per adul. 1483
Significasti.de diuor. 1554
Significasti 1.de hom. uolun. 1707
Significasti 2.eo tit. 1709
Significasti de adult. 1722
Significauit.de rescr. 77
Significauit.de corp.uitia. 300
Significauit de off.iud.ord. 401
Significauit. de testib. & attestationibus. 742
Significauit.de appel. 948
Significauit.de paro. 1212
Significauit.de conuer.coniug. 1271
Significauit.de censib. 1345
Significauit.de eo qui dux.in matrimon. 1479
Significauit.de don. inter uirum & uxorem. 1562
Significauit.de Iudæis. 1661
Significauit.de pœnit. 1864
Significauit.de sent,excomm. 1888
Significauerunt.de iud. 540
Significauerunt.de test.& attest. 733
Significauerunt.de except. 849
Significatum.de præb. 1030
Significatum.de regule. 1248
Significante.de rescr. 75
Significante.de appell. 975
Significante de pign. 1146
Significante.qui matrim.accusat.possunt 1550
Significantibus.de off.deleg. 380
Significantibus.de libe obla. 561
Significantibus.de appell. 945
Significantibus.de no.op.nun. 1802
Significantibus.de purg.uulg. 1850
Si hæredes.de teste. 1172.
Si instrumenta de fide.instr. 784
Si inter uirum.de spons. 1443
Si iustus de appel. 940
Si legitimus.de accus. 1573
Si læserit.de iniur. 1852
Si perfodiens.de homic. 1696
Si princeps de rer.permut. 1133
Si pro debilitate.de off.deleg. 328
Si proponente.de rescr. 82
Si qua mulier.de diuor. 1552
Si qua per adoptionem. de cogna. legat. 1498
Si quando.de rescr. 34
Si quando.de off.deleg. 332
Si quem.de sent.excomm. 1930
Si qui clericorum.de cler.coniu. 1008
Si qui testium de test. 707
Si quis. de maior.& obed. 423
Si quis 1.de foro comp. 542
Si quis 2 de foro comp. 543
Si quis.de confir.uti.uel inutil. 982
Si quis.de uita & hone.cler. 998
Si quis.de reb.eccl.non alie. 1110
Si quis.de pecu.cler. 1168
Si quis de reg. 1238
Si quis.de bapt. 1381
Si quis de presb.non bapt. 1390
Si quis de cland.despon. 1458
Si quis de eo qui dux. in matrim. quam pol per adult. 1484
Si quis.de eo qui cognouit consan. uxo. suæ. 1499
Si quis.de accus. 1573
Si quis.de simo. 1645
Si quis.de hære. 1670
Si quis.de homi.uolunt. 1695
Si quis.de fur. 1731
Si quis.de cler.percu. 1762
Si quis 1.de cler.excomm. 1766
Si quis 2.de cler.excom. ibid.
Si quis.de cler.non ord. 1776
Si quis 1.de purg cano. 1836
Si quis 2.de purg.cano. 1837
Si quis 1.de iniur.& dam.dato. 1852
Si quis 2.de iniur. ibid.
Si quisquam de coha cler.& mu. 1002
Si quorundam. de solu. 1153
S[illegible]ati.de [illegible]. 1851
Si sacerdos.de off.ord. 397
Si scripturam. de fide instr. 767
Si se duxerit.de adult. 1720
Si uenditori.de emp.& uend. 1127
Si uero.de iniur. 801
Si uero de iurepat. 1323
Si uero 1.de sent.excomm. 1877
Si uero 2.eod.tit. 1878
Si uere de sent.excomm. 1905
Si uir.de cog.spiri. 1492
Si uir.de adult. 1721
Solite de maio.& obed. 424
Solicite. de rest spol. 622
Solicitudinem.de appell. 950
Sopite.de censi. 1346
Sponsam.de spons. 1424
Statuimus.de sup.negl.prel. 246
Statuimus.de maior. & obed. 434
Statuimus de transact. 445
Statuimus.de reg. 1255
Statuimus.de custo.Eucha. 1393
Statuimus.de maledi. 1765
Studuisti.de off leg. 388
Sua nobis.de off.uic. 325
Sua nobis de appell. 971
Sua nobis.de confir.util. 990
Suam ad nos.de pœnis. 1859
Suam nobis.de simo. 1025
Subdiaconos.de temp.ord. 250
Suborta.de sent.& re iud. 897
Suffraganeis.de elect. 120
Suggestum.de appel. 915
Suggestum.de deci. 1217
Suggestum.de iurepatr. 1327
Super inordinata de præb. 1056
Super illa.de secund.nupt. 1572
Super litteris.de rescr. 52
Super quæstionum.de off.deleg. 355
Super quodam.de sta mon. 1293
Super quibusdam.de uerb.sign. 1952
Super spoliatione.ord.cog. 605
Super specula.de cle uel mon. 1416
Super specula.de magist. 1653
Super specula.de priui. 1831
Super eo.de elec. 120
Super eo.de bigamis. 303
Super eo.de off.deleg. 337
Super eo.de transact. 448
Super eo.de iis quæ ui met. 485
Super eo.1.de testi.& attest. 710
Super eo 2.de testi & attest. 716
Super eo.de testi cog. 759
Super eo.1.de appel. 918
Super eo.2.de appell. 919
Super eo.de coha.cler.& mul. 1004
Super eo de paro. 1211
Super eo.de reg. 1242
Super eo.de censi. 1455
Super eo.de condi appo. 1468
Super eo.de cog.spi. 1493
Super eo.de eo qui cog.consang.uxo.suæ 1502
Super eo.de consang.& affin. 1508
Super eo.de rap. 1716
Super eo.de usur. 17[illegible]4 -1734
Super eo.de crim.fal. 1746
Super eo 1.de sent.excomm. 1876
Super eo 2.de sent.excomm. 1974
Super his.de test.cog. 763
Super his.de accus. 1583
Super his.de pœnis. 1859
Super hoc.de renunc. 226
Super hoc. de eo qui dux. in ma. quam pol.per adul. 1480
Suscepimus.de ho.uo. 1703
Susceptis.de cau.poss. 608
Suscitata de rest.in integ. 497
Suspicionis.de off.deleg. 381

T

Tam litteris.de testib. 728
Tanta est.qui fil.sint legi. 1534
Tanta est de simo. 1068
Tanta est.de exces.prel. 1796
Te nobis.de cler. pereg. 810
Tenor.de sent & re iud. 880
Te referente de celeb.miss. 1579
Tertio loco.de prob. 683
Tertio loco.de præsumpt. 791
Testimonium.de testi. 755
Theodosius.de statu mon. 1290
Thomas de corp.uitia. 302
Translato.de constit. 16
Transmissam de elect. 183
Transmissæ.de iurepatr. 1337
Transmissæ de eo qui cognou. consang. uxoris suæ. 1501
Transmissæ.qui fil sint leg. 1531
Transmissæ.de uerb.sign. 1960
Treugas,de treuga & pace, 438
Tua,& infra.de deci. 1226
Tua fraternitas de confec.eccl. 1359
Tua fraternitas.de despo.impub. 1445
Tua fraternitas.de spon.duo. 1464
Tua fraternitas de adul. 1724
Tua nos.de cler.peregr. 309
Tua nos 1.de iureiur. 804
Tua nos 2 de iniur. 816
Tua nos.de coha.cler.& mul. 1006
Tua nos.de cler.ægro. 1061
Tua nos.de eccle ædifi. 1401
Tua nos.de spons. 1438
Tua nos.de cog spi. 1497
Tua nos.de consang.& affin. 1512
Tua nos.de simo. 1636
Tua nos.de hom.uolun. 1711
Tua nos.de usur. 1738
Tua nos de sent.excomm. 1868
Tua nobis.de test. 1186
Tua nobis.de deci. 1227
Tua nobis.de uerb sign. 1960
Tua nuper.de his quæ fi. à prel. 1097
Tuam.de ætate. 271
Tuam.de ord.cog. 604
Tuarum.de priuil. 1810
Tuas dudum.de spon.duorum. 1464
Tuas dudum de usur. 1740
Tuæ discretionis.de pœnis. 1858
Tuæ fraternitatis de cler.pereg. 310
Tuæ fraternitatis ut lit.non contest. 372
Tuæ fraternitatis.de cler.non resi. 1028
Tuæ fraternitatis de præb. 1039
Tuæ fraternitatis. de eo qui cogn. consang. uxoris tuæ. 1506
Tuæ fraternitatis.de spon. 1438
Tuæ fraternitati.de procu. 464
Tuæ fraternitati de apostа. 1690
Tuæ litteræ.de cler.per sal.prom. 1777
Tuæ nobis.de despon.impub. 1457
Tuis quæstionib.de testi. 739
Tuis quæstionibus.de præb. 1043
Tum ex litteris.de in integ rest. 493

V

Vacante.de præb. 1047
Vbi non est.de despon impub. 1446
Vel non est compos de temp.ord. 258
Venerabilis.de iud. 539

Ve-

Venerabilis.de dolo & contu. 663
Venerabilis de testib.cogen. 765
Venerabiles.de confir.vti. 988
Venerabilis.de præb. 1057
Venerabili.de off.deleg. 378
Venerabili. de testi.& attesta. 753
Venerabili.de censi. 1356
Venerabili de sen.excom. 1925
Venerabili de ver.sign. 1944
Venerabilem.de elect. 165
Venerabilem.de excep. 852
Veniens.de renunt. 242
Veniens.de fil.presby. 284
Veniens.de transact. 450
Veniens.de testi & attesta. 709
Veniens 2.de test. 737
Veniens de iureiur. 807
Veniens de præscrip. 872
Veniens.de reg. 1251
Veniens de conuer.coniug. 1269
Veniens.de presby non bapt. 1391
Veniens 8 de sponsa. 1428
Veniens 3.eo.tit. 1430
Veniens qui cle.vel vo. 1475
Veniens de eo qui dux.in mat.quam pol. per adul. 1483
Veniens.de cog spi. 1495
Veniens 1.de eo qui cogno. consan. vxoris suæ, 1500
Veniens 2. eo.ti. 1505
Veniens de accus. 1581
Veniens.de simo. 1619
Veniens.de ijs qui fil.occi. 1692
Veniens.de eo qui or.fur.susce. 1778
Veniens de sen.excom. 1887
Venientis.de vo.& vo.redem. 1278
Venientes.de iureiur. 813
Vergentis.de hære. 1675
Veritatis.de dolo & contu. 659
Veritatis.de iureiur. 806
Verum.de foro compe. 545
Verum.de iureiur. 807
Verum de conuer.coniug. 1358
Verum.de con.appo. 1467
Vestra.de cohabi cle.& mul. 2004
Vestra.de loca.& conduc. 1129
Videtur nobis.qui matr.accu.pos. 1548
Vidua de reg. 1239
Vigilanti.de præscrip. 856
Vir qui a stipite.de consan.& affinit. 1516
Vir autem.de secun.nupt. 1571
Vltra tertiam.de testi. 756
Vna sententia.de appel. 980
Vniuersitatis.de sen.excom. 1892
Vno delegatorum de offi.dele. 385
Volens.de purifi post partum. 1398
Volentes.de off.lega. 364
Vt abbates.de æta.& quali. 264
Vt archidiaconus.de offi.arch. 311
Vt archipresbyter.de off.archip. 318
Vt bigami.de biga. 303
Vt clerici.de regu. 1238
Vt clericorum,de vi.& hon.cle. 997
Vt commutationes de rer.permu. 1134
vt consultationi. de cle.coniu. 1014
vt debitus,de appel. 990
vt dominicis.de paro. 1211
vt famæ.de sen.excom. ~~1860~~ 1906
vt filij presbyterorum.de fil.presb. 283
vt in domibus.de immu.eccl. 1442
vt iuxta,de off iud.ord. 417
vt laici.de vita & hone.cler. 991
vt mensuræ,de em p.& vend. 1122
vt nostrum.de off.archi. 316
vt nostrum de app. 956
vt nostrum.vt eccle.benefi. 1104
vt nullus.de præb.& digni. 1025
vt præteritæ.de elect. 181
vt primicerius.de off.primice. 321
vt priuilegia de priuileg. 1127
vt quisque.de vi.& hon.cle. 992
vtrum autem.de cog spi. 1492
vt sciat se.de off.sacristæ. 322
vt singulæ.de offi.archipresb. 320
vt super aliqua.de reb.eccl alie. 1112
vt vnusquisque.de pecu.cle. 1267
vxoratus.de conuer.coniug. 1368

F I N I S.

MATERIAE SINGVLARES, QVAE IN VARIIS DECRETALIVM GLOSSIS ADNOTANTVR.

Primus numerus columnam, secundus numeros in medio paginæ positos denotant. Verum quando solus primus apparet, in principio ipsius columnæ require.

A

Abbas, non conuentus conueniri debet. columna 55. 50
Abbas Ad Synodum venire tenetur. 418.60
Abbatis negligentia per episcopum suppletur. 419 60
Abbates habentes populum non exemptum tenentur ad synodum venire vel capellanum qui præest populo non exempto mittere. 429.10
Abbas potest esse laicus causa necessitatis 272. 10
Abbas simpliciter constitutus ad agendum, quod sine capituli licentia transigere non possit. 440 60
Abbas excommunicatus actiones populares prosequi non potest. 538.70
Abbas quæ iura pôt præscribere 103.60
Abbas an possit donare. 1157.70
Abbatissa potest bñficia conferre. 431.70
Abbatissa an possit habere iurisdictioné. ibid.
Abbatissa nequit absoluere. 1905
Absentia clericorum variatur varietate temporum. 577.50
Absentia ipedit actus valitudiné 702.50.
Absentes an sint ad electiones vocandi 127. 60
Absentes à quàm remoto loco sunt vocandi ad electionem 169.70
Absolutio excommunicationis data omisso iuramento an teneat. 1887.40
Absolutio ad cautelam non fit, nisi hoc exprimatur. 70 10
Absolutio, an possit fieri per capitulum sede vacante. 1090 50
Absolutio criminis triplex. 1575 50
Absolutio non prodest quo ad Deum ei qui virum indiscretú quærit, vt per imperitiam illum absoluat. 1872.40
Absolutio per veritatis suppressionem nulla est. 400 40
Absolutus non est qui aliquid de veritate supprimit. 104 30
Absolutus absolutionis litteras custodire debet 1369 50
Absolutus absolutionis litteras obtineat 1773.
Accipere semper, & nihil dare, turpe est. 1156 60
Accusat quandoq; quis cuius auctor repellitur. 1551.60
Accusator quis dicatur. in tex. 1936
Accusatur vnus a pluribus. 1757 10
Accusatio quibus personis est prohibita. 1571. 50
Accusatio suppositi partus nūquam clauditur. 1869
Accusatio vel denuntiatio quandoque permittitur his, qui a iure excipiendi excluditur. 942
Accusatio, inquisitio, & denuntiatio diuersos habent effectus. 1590.50
Accusatore absente non semper est accusatus præsens absoluendus. 1580 50
Accusatus de crimine, quod testis esse nō potest pendente accusatione. 717 70
Accusatus an possit iterū accusari. 1575.
Acta originalia penes actorem causæ remanere debeant. 700.50
Actione deficiente officium iudicis imploratur. 230 60
Actio est inanis, quæ excluditur inopia debitoris. 1154.60
Actio arbitraria propter locum cui, & ad quid datur. 383.50
Actiones interrogatoriæ qñ hñt locū 679
Actionis diffinitio. 527.50
Actiones plures an simul pponi possint.
Actionū cessiones an teneāt 505 10 (1312.
Actiones bonæ fidei & strictı iuris differunt. 841.50
Actore non probante, non semper reus est absoluendus. 1136.30
Actio inepta an & quando à iudice reijci possit. 335.50
Actio gñalis quid cōtinere dēt. 562.30
Actio ratione alienationis factæ cā mutandi iudicij, competit, si tria concurrant. 504 10
Actio confessoria cui datur. 535.60
Actio negatoria cui detur. ibid.
Actio an sit secundum canones proponenda. 527.30
Actionis nomē in libello exprimere pars non cogitur. 526.70
Actionem ineptam proponenti silentium est imponendum. 188.10
Actionem realem proponens quid exprimere debet. 561 60
Actiones bonæ fidei sunt xvij. 841.50
Actionum cumulus admittitur. 145.10
Administratio nulla ecclesiastica emi vel vendi potest. 1640.50
Admonitio vindictā præcedere dēt. 994
Adulterium non committitur ab ignorante. 1478.70
Adulterium sine dolo non committitur 1524 30
Aduerbia & non nomina remunerantur a Deo. 1637.20
Aduocatum sibi debent partes eligere. 420 70
Aduocati error quandiu potest reuocari. 968.70
Aduocati confessio an præiudicet clientulo. 1353.50
Aduocatus de aduocatione tenetur decimas soluere. 1231. 10
Aetatem maiorem vel minorem allegās, quod probare teneatur. 618
Aeterna promittitur in lege noua. 16 70
Affectus nullus potest superare paternū. 1532. 30
Affinitas contrahitur etiam per coitum illicitum. te juire in arbore affinitatis.
Affinitatis genera. 1514 10
Agens personaliter causam exprimere debet. 582
albergaria quid. 1330.10
alienator, qui in ecclesiæ præiudicium alienat etiam si iurasset non repetere, quod alienationem reuocare tenetur, 1111. 30
alienatio quæ de iure non tenet an ratihabitione confirmetur. 1092.60
alienatio rei ecclesiasticæ non nisi capituli approbatione valet. 1091.50
alienatio large & stricte accipitur. 1110.
alienatio non est, si de fratre in sororem transfertur 1045.70
aliquid in genere licet, quod in specie nō licet 307.60
alius pro alio in causa communi post litē contestatam accipitur volens agere pro ipsa præstita cautione de rato. 656
alius non semper facit positioné. 47.20
allegans fraudem, fraudem monstrare tenetur. 1789.70
ambitio repellit à dignitate. 173.70
angariæ quid. 1404
animę tria insunt. 8 50
animæ defunctorum quatuor modis soluuntur. 1379.30
annus quot dies habet. 1334 70
anniuersarium quid. 1379 10
aphæresis quid. 1936 30
apocrisiarius quis dicitur. 510 70
apostata dicitur tripliciter. 255 60
apostatam illum dicit Inno. qui sine causa dimittit professionem quam dimittere non licet. 255 60
appellare ad Papam omissis medijs non semper licet. 962.
appellare vnicuique si grauetur, licere, iuris communis esse. 29.70
Appellare volens ad quem appellabit. 961. 30
appellare timens an pro appellante habeatur. 910.50
appellari an possit ab executore. 364 70
appellans appellationi non deferendo, quod appellationi renunciare videtur 933. 70
appellationem non prosequentis qualis pœna. 41.60
appellatio & supplicatio differunt. 492
appellans à sententia lata super furto an infamis efficiatur, si appellationem nō prosequatur. 937 50
appellans an possit in causa appellationis aliam causam proponere quam appellando non expressit. 971.50
appellās qui succumbit, indistincte expēsas dabit. 654 50
appellans a certo iudice non tenetur coram illo litigare. 913
appellans qualiter tenetur appellationé suam prosequi. 935 30
appellans iniuste, in expensis est condemnandus. 934 60
appellans an debeat causas exprimere.

Ap-

Appellans appellationis suæ potest termi num statuere 971.50
Appellans in duobus instruitur 977.70
Appellans cum non debeat appellare sine probabili causa, quam dicemus probabilem 961
Appellans multis ex causis potest impediri in prosecutione appellationis. in textu 908
Appellans quòd non audiatur, vbi propter delictum ius appellare prohibeat, maxime in correctorijs 20.70
Appellans re non integra, quòd appellationi non nisi refectis expensis, renuntiare potest 41 70
Appellans sit cautus in duobus 977 70
Appellans à grauamine an debeat probare causam appellationis esse veram 887.70
Appellatus non debet præuenire diligentiam appellantis 984.30
Appellatio ab articulo separato à principali, puta expensarum cõtumaciæ, principale non impedit. in textu 913
Appellatio interposita super sententia delegati per iudicẽ recusationis, ad quem deuoluatur 543 50
Appellatio licet remota sit in litteris: nihilominus omnes, quorum interest appellare possunt 338 70
Appellatio omnis in iure & expressa & approbata permissa est 947.10
Appellatio impedire non potest ne id fiat quod edito perpetuo fieri iubetur. 1070 70
Appellatio & noui operis nuntiatio differunt 129.60
Appellatio in sententia excommunicationis non est necessaria 1922.70
Appellatio an possit interponi in iudicis absentia 915.60
Appellatio & citatio peremptoria in aliquibus conueniunt 936 70
Appellatio est oppressorum leuamen. 906 60
Appellatio quoties interponi potest 972. 50
Appellatio an impediatur per confessionem 966 70
Appellatio multis in casibus indulgetur, etiam si in rescripto remouetur 948. 10
Appellatio non expressa causa an valeat 570 70
Appellatio interposita omisso medio an valeat 972.70
Appellationis terminus an possit per partes præueniri 955 60
Appellationis prosequẽdæ tempus datur fauore appellantis 41.50
Appellationis iudex an possit altera parte absente procedere 244
Appellationi non renuntiat, qui pro ea arbitros assumit 243
Appellationis remotio quid hodie operetur 959.70
Appellationem remouet solus princeps 356 50
Appellatione iuę reuocentur 900
Appellatione interposita nihil innouandum 955.60
Arbiter esse nequit laicus pro re spirituali. 192.70
Arbiter incertus esse non debet 2.
Arbitris sententia si sit iniqua, an illi stetur 808 10
Arbitri iuris compelluntur arbitrium suscipere 381.10
Arbitri sententia non infamat 511.50
Arbitris aliquæ causæ sunt interdictæ 412.70
Arbitri an & quando de in integ. restitutione cognoscere possint 508.10
Arbitris si causa committatur, & ea sine quibus committuntur 381.10
Arbitrium contra ius & formam compromissi non valet 988 20
Arbitrio arbitratoris seu amicabilis compositoris standum, etiam iniquo: nisi euidens sit, & notoria iniquitas 516.70
Arbitria in multis differũt a iudicijs 511
Arbitrio multa sunt interdicta 511.10
Arbitrio non seruato ad quid agit 514.20
Arbitrio iniquo standum non est 516 70
Archidiaconus an habeat curam animarum. 116. 60. 201.70. 313 40. & ibid. 50
Archidiacono an liceat excõicare 314
Archidiaconus quam habeat iurisdictionem 315.10
Archidiaconi si sunt plures in aliqua ecclesia, & dirigatur rescriptum archidiacono illius, de quo est intelligendum 337.60
Archidiaconi iurisdictionem habent à canone 392 50
Archidiacono mortuo, an possit futuro præiudicari 1752.10
Archidiaconatus dignitas est, licet fori cõtentiosi vel pœnitentialis curam non habeat. in textu 201.10
Archiepiscopus eligendo an confirmare videatur 135.70
Archiepiscopus quòd ius pinguius habet quàm sui subditi habeant 402
Archiepiscopus est iudex suorum suffraganeorum, sed non subditorum suffraganeis 1735.70
Archiepiscopus quandoque subest episcopo 413 70
Archiepiscopi & legati possunt in sua prouincia remissiones facere 1275.50
Argumentum concessum intelligitur q.d expresse non prohibetur 215.70
Argumentum vnde dicatur 1935.40
Argumentum à contrario sensu est fortissimum. 1096 70
Arma an possint portari p clericos. 992
Arma clericorum sunt lachrymæ. 1288.
Arrogatio & adoptio differunt. 1499.10
Assisij qui dicantur. 124.50
Auarus quis dicatur. 94.70
Auditorium quid est. 660.19
Auferre & detinere iniuste eadem esse iura reputant. 645.50
Authentica scriptura quæ dicitur. 767.
Auctoritas maioris in iuramento semp excepta intelligitur. 812.10

B

BAculi episcopalis significatio. 279 70
Baptismus a quocunque conferat, ratum est, & firmum, modo in ecclesiæ forma. 10 70
Baptismi tres sunt effectus. 1381.10
Baptismus non recipitur per amentes vel dormientes 1388 10
Baptismus est triplex. 1391 40
Baptismus ab alijs sacramentis differt. 1776 20
Beneficij etiam modici, an sit mentio facienda. 82 60
Benefici, imperator multa exprimere debet. 82.60
Beneficio debet priuari, qui culpa sua non potest ordinari. 117 40
Beneficia plura quandoque licite obtinentur. 201.70
Beneficium simplex an possint illegitimi obtinere ex episcopi dispenatione. 292. 70
Beneficia propter officia constituta sunt. 326. 60
Beneficia per episcopum & capitulum de iure sunt conferenda. 412.50
Beneficia conferri nequeunt per capitulum sede uacante. 431 30
Beneficium abiurans potest illud repetere. 813 50
Beneficium coniugato conferri nequit 1008. 60
Beneficium conferens an exerceat liberalitatem & faciat gratiam. 1029 70
Beneficio euicto an teneatur episcopus qui contulit. 1955.60
Beneficiorum incompatibilium dispensatione sol. Papa concedere pot. 1051.
Beneficium duplex curatum si de facto per aliquem possideatur, an ualeat prima impetratio, hoc tacito. 1076.40
Beneficia uacare possunt sæpe sine morte, 1085.70
Beneficia spectantia ad collationem prælati non possunt conferri per capitulũ sede uacante. 1090.50
Beneficium ex sola permutatione non potest quis consequi. 1136.50
Beneficia principis non debent esse iniqua. 1399.60
Beneficium principis, an sit semper latissime interpretandum, 1510.10
Beneficium sperare propter seruitium an sit simoniacum. 1612.10
Beneficiatus sufficienter beneficiari nõ debet. 431 30
Beneficiatus an possit seruire ecclesiæ p vicarium. 1016 30
Beneficiatus si religionem ingreditur, an eius beneficium conferri possit intra probationis annum. 1255 70
Beneficiatus an possit aliquem præsentare ad titulum sui beneficij. 1336.70
Bigamus quinque modis quis dicitur. 302. 40
Bigami an possint dispensatiue promoueri 303.60
Bigami quando non possunt ordinari. 307. 40
Bigamus non est qui à se corruptum duxit uxorem, 308.10
Bissextus unde dicitur, 1938.70
Bona fides in non habente titulum nõ præsumitur 270.
Bona fides in quocumque contractu interuenire debet. 841 60
Bona ecclesiæ pauperum sunt. 854 60
Bonum facere an quis cogendus sit 993.
Boni cum malis quandoque temporaliter puniuntur. 1101.60
Bonus quilibet præsumitur 1339.10
Bonum non esse faciendum mali p. textu. 341..50
Bona aliena quib. sunt restituenda. 170
Bona in hac uita mortali facta ualent ad multa. 1426.60
Bullæ apostolicæ multipliciter fallantur. 1749. 70

C

CAlor inconsultus calumniæ uitio caret. 1273.60
Calumnia qualiter punitur. 1759 50
Canon quid appelletur. 15 10
Canones sunt multiplices. 15 10
Canonia quid. 24.20
Canonica portio. 1194 70
Canonica non detrahitur derelictis patribus. 1200 40
Canonicatum habens d.u præbendã carere non debet. 1079 70
Canonici quod neq; augere, neq; diminuere canonicorum seu præbendarum numerum possint 28.10
Canonicorum seu præbendarum numerus certus pro loci magnitudine in ecclesijs episcopi iudicio ordinetur. 28.
Canonicorum numerus potest minui diminutis fructib. 28.10
Canonicus suspẽsus an eligere possit 93.

Canonici uocantes non uocādos an possint illis non expectatis eligere 128 20
Canonici sunt quasi hæredes quo ad ius eligendi. 515.50
Canonicus regularis archidiaconus fieri potest. 1032.70
Canonicus regularis an possit præfici ecclesiæ sæculari. 1289
Capella inuito patrono non potest fieri collegiata. 1331.70
Capitulum potest ecclesiam supponere interdicto. 412 30
Capitulum quędam potest sede uacante. 431. 10
Capitulo contra prælatum agenti debet a iudice actor ad litem dari. 943 70
Capitulum potest constitutionem facere. 1500.70
Cardinales possunt compelli ad Papam eligendum. 114.30
Cardinales unde dicuntur. 319.20
Catena quid dicatur. 1463.30
Carnis copula præsumptione uiolenta ꝓbatur. 791.40
Castitas maior exigitur in uxore, quàm in uiro. 307.70
Casus fortuitus non imputatur sine culpa. 268.60
Casus nonnulli in quib. præscriptio non currit. 861.50
Cathedratici noīe duos solidos à qualibet suæ diœcesis ecclesia præterquā à monasterijs eps petere potest. 416
Causarum merita præsens pars utraque pandit. 60 30
Causa cessante, cessat effectus, dupliciter exponi potest. 239.70
Causæ cedendi quot & quales. 1320 70
Causa criminalis non delegatur. 357 30
Causæ continentia, an possit aliquando diuidi. 540.70
Causa si simpliciter committitur, quod tam causa possessionis quàm proprietatis commissa intelligitur. 675.70
Causam quæ contingunt, & quibus possit melius instrui, ingrēda sunt. 699.70
Causæ sanguinis an possit delegari. 1415.
Causa criminalis an possit delegari. 1728
Causæ ubi communes sunt maiori & minori iudici, ut in episcopo & archidiacono maior præfertur, si citat. 1757.30
Causa unde dicatur. 1945.30
Cauterium quid dicatur. 1301.60
Cautela ad cognoscendum casuram. 1750. 60
Cautio iuratoria quòd de nouo à periuro & suspecto recipiatur. 430.40
Cautio iudicatū solui tria continet. 469
Cautio sufficiens quæ dicatur. 627 70
Cautio quid comprehendat. 800.70
Cautionis noīe q̄d intelligitur. 1147.70
Cautio præstanda per usumfructuarium quandoque remittitur. 1147.70
Celebratio an impediatur ꝓpter crimē. 1374. 50
Census cuius rei signum est. 620.70
Census qualiter imponitur ecclesijs. 1342. 60
Census an possit augeri. 1342.70
Census nouus quis dicitur. 1345.70
Certum quid dicitur. 75.60
Cessante causa, &c. qualiter intelligitur. 823. 70
Chartophilacium quid dicatur. 680.70
Chrisis quot modis in iure capitur. 110
Chrisma unde dicitur. 278.10
Chistus seipsum communicauit. 10.40
Christi deitas triplici testimonio comprobata est. 12.70
Christus unde dicitur. 478.10
Christianorum genera duo. 1879 60
Cibus modicus & temperatus carni & animæ utilis. 900
Citatio ad hoc ut ualeat, oportet quod iudicis auctoritate, & ad partis instantiam fiat. 521.30
Citatio est principium ordinis iudiciarij. 26 40
Citatio, qualiter, & ubi debet fieri. 650. 50
Citatio perpetuat iurisdictionem. 541.30
Citationes per quos fiant, 664.70
Citatio quare scribenda est. 695.60
Citationem fieri per nuntium. 656.60
Citationes extra prouinciam faciendæ non sunt. 659 20
Citatus an possit mittere procuratorem. 437 70
Citatus potest per procuratorem comparere. 460
Citatus an & quando procuratorem mittere teneatur, licet iusto impedimento sit detentus ut uenire non possit. 656. 70
Citandus est contumax, si inuenitur, ut iudicio sistat uisurus testes produci iurare & recipi, & sententiā ferri 650.
Claues ecclesiæ contemnuntur, si indulgentiæ superfluæ conceduntur. in textu. 1874 70
Clausula appellatione remota, quid hodie operatur. 959.70
Clericus coniugatus coronā portare debet. 993 50
Clericus in patrimonialibus censetur ut laicus. 1334 30
Clericus non tonsuratus an priuilegio clericali gaudeat. 1013
Clericus non potest reconueniri coram iudice laico de crimine etiam ciuiliter. 523.10
Clericus pro enormi crimine incorrigibilitate non expectata potest degradari. 529 50
Clericus qui proximum suum occiderit per insidias iudici sæculari tradatur, nec immunitate ecclesiæ nec priuilegio clericali gaudeat 1695.70
Clericus siue sit absens de licentia episcopi, siue [illegible]ter licentiam antequam testes con[illegible] ipsum lite non contestata recipiat, ꝙ monēdus sit ut redeat 577.
Clericus coniugatus ab potiatur priuilegio clericali. 1013
Clericus an possit de crimine agere 1713
Clericus etiam depositus tenetur uiuere clericaliter. 1673.70
Clericus in tribus casibus statim post depositionē curiæ sæculari relinquitur. ib.
Clericum percuti mandans, & ante percussionem pœnitens, an incidat in canonem. 1350 60
Clericus an possit in iudicem laicum cōsentire, si suus uult episcopus. 519 50
Clerici an permittantur secu habere mulieres consanguineas. 1002
Clerici beneficiati potius usurarijs quā usufructuarijs sunt cōparandi. 1168.30
Clericus sæcularis etiam peritus in regula monachali in abbatem nequit eligi. 173.40
Clericus operas suas an locare potest. 1625. 40
Clericus habens duo beneficia, an possit pro uno cōtra alterū postulare. 456.70
Clericus per iudicem sæcularem condēnatus de crimine famoso, an sit infamis. 523.60
Clericus an possit coram iudice sæculari reconueniri. ibid.
Clerici etiam adstricti ecclesijs sunt eligendi, & non postulandi. 108.50
Clerici absentes qualiter sunt reuocandi. 102.60
Clerici prædiorum possessores tributa soluunt. 1404.10
Clerici neque tacite neque expresse possunt suo foro renuntiare. 551.60
Clerici possunt compelli ad testificandū contra ecclesiam suam. 710 50
Clerici constituti in minoribus ordinib. in causis criminalibus uel ubi de sanguinis pœna agitur interesse non debent. 455
Clerici constituti in maioribus ordinib. corā sæculari iudice causas agere seu aduocare non debent. ibid.
Clerici qui aliquid cōtra episcopum moliuntur, & insidias parant deponendi sunt & curiæ sęculari tradendi 766 50
Clericorum bona an debeant esse immunia. 1404.10
Clericorum appellatione qui continentur. 1960 30
Clericis qui debent succedere. 1941.70
Clericum ob transactionem super beneficio factam deponi non debere Panormi esse: quippe quæ mera simonia non sit: sed simoniæ species. 447 60
Coadiutor datur duplici de cā. 179.50
Cœmeterium unde dicitur. 1208
Cognatio est duplex. 1499
Cohabitatio sufficiens est ad matrimonium probandum. 790 70
Collatio beneficiorum ad quos spectat. 140 50
Collatio præbendæ tenet quandoque cōtra mandatum Papæ. 1048.70
Collecta quid sit. 1344.70
Collegium sine consensu pręlati procuratorem constituere potest. 1758.50
Collusio quid est. 1344 60
Commendare quid est. 1578 60
Commissio si sit per falsi suggestionē, & iudex eam secutus sententiam tulit, ꝙ sententia non teneat ipso iure. 1075.
Committens furtum in ecclesia ab ecclesia defendi non debet. 1409.20
Commodatum & precarium differunt. 118. 50
Commodatum in quibus consistit. ibid.
Commodatarius de quot tenetur. ibid.
Commodum cum incommodo compēsatur. 1687.70
Compaternitas acquiritur uiro per uxorem, & e contra 1495.20
Compaternitas an contrahatur per cathechismum. 1496 10
Compensatio per iudicem non admissa, an postea possit opponi. 898.20
Compensatio in quibus fit. ibid.
Compensatio contra depositum non admittitur. 1121.70
Compositio est multiplex. 8.50
Compositio in spiritualibus interuenire potest. 1215.30
Compromissariorum potestas ad eligendum an possit reuocari. 158.50
Compromissarius pōt eligere extra gremium. 861 70
Compromissarij ad eligendum simpliciter dati, non possunt unum de seipsis eligere. 1755.70
Compromissum finitur per mortem litigatoris alterutrius. 385.70
Compromissum an super crimine fieri possit. 793.50
Compromitti in laicum de rebus spiritualibus etiam incidenter non potest. 512? 70
Compromitti in clericum & laicum simul de rebus spiritualibus cum superioris auctoritate posse. 514.50
Compromitti an possit de reb. super q̄bus sententia lata est, a qua neque appellatum neque reclamatū est. 516.50
Compromittentes, quod electum a compromissarijs recipere teneantur, si dignus

gnus sit, & secundum compromissi formam electus. 160
Conatus sine effectu non nocet. 1445.10
Conceptus patre senatore & natus patre functo magistratu, senatoris filius esse censetur. 1571.10
Concessum intelligitur, quod expresse non prohibetur. 215.70
Cõcessum uni alijs denegari non debet 584. 50
Concupiscentia producit omnia mala. 17. 60
Concussionis crimen committens potest in quadruplum puniri. 1403.10
Condemnatus est, qui iure condẽnatus est. 1445.20
Conditio. Si preces ueritate nitantur, quæ tacite rescripto inest, quod omnes cẽsuras in rescripto ipso contentas, quæ contra facientibus imponuntur, suspẽdat. 32.70
Conditiones multæ sunt in iuramentis subintellectæ. 818.40
Cõditiones in matrimonijs appositæ sũt multiplices, & aliquando uitiantur. 1471. 20
Confessio non nocet erranti 200.70
Confessioni super crimine aliorum an & quando credatur. 678.60
Confessio ut alicui præiudicet quę requirantur. 679 60
Confessio procuratoris domino præiudicat 898.30
Confessioni non semper statur. 1501.70
Confessioni coniugum an possit matrimonio præiudicare. 1729 90
Confessio extraiudicialis an præiudicet. 1726. 20
Confessionem publicans qualiter puniri debet. 1791.70
Confessionem audire non potest qui caret executione. 1872.50
Confiteri an liceat priuilegiatis sine licẽtia proprij sacerdotis. ibid.
Confitetur quis tripliciter. 787
Confirmationis appellatione, quòd solũ confirmatio in forma communi facta ueniat. 20 40
Confirmatio Papæ est duplex. 21.40
Confirmatio in forma communi, nihil noui dat. 982.30
Confirmatio Papæ an impediat ne indices inferiores de re confirmata cognoscant. 982 60
Confirmatio comprehendens tenorem instrumenti æquipollet originali. 989.
Confirmatio Papæ ius alterius non tollis. 990 50
Confirmatio tria operatur. 1073.40
Congregatio quæ dicatur. 109
Coniugum alter quandoque etiam inuitus cogitur continere. 579
Coniugum in collateralibus prohibetur in secundo gradu lineæ inæqualis de iure diuino excepto auunculo. 636.40
Coniuges an sint separandi lite pendente super matrimonio. 882
Coniuges possunt perpetuam promittere continentiam. 1252 10
Coniugalis prohibitio inter quas personas fuit in lege diuina. 636.30
Con.unctæ personæ quę dicantur. 456.50
Connexitate causæ ratione sententia lata pro uno, alijs pręiudicat. 694.60
Consanguinitas præsumptiue probata matrimonium dissoluit 694.60
Consanguinitas probata potest etiam publicatis attestationib. improbari. 746
Consanguinitas qualiter probatur. 749.
Consanguinitas requirit in arbore alteri tatis.
Consecrationes ecclesiarum quolibet die fieri possunt. 1359 70
Consentire an uideatur qui se in facto alterius subscribit. 1151 20
Consensus est quadruplex. 327.50
Consilium neminem obligat 178.60
Consilio reuerentiæ obedientia debetur. 261 70
Consilium non tenetur sequi qui illud tantum requirere debet. 512
Consilium uendi potest. 1652 70
Conspiratio est crimen grauissimũ 538.
Constitutio quid est. 4.50
Constitutio ligat post duos menses à publicatione. 16.20
Consuetudo an & quando respiciat futura. 26 40
Consuetudo dat iurisdictionẽ. 552 .60
Consuetudo & præscriptio multipliciter differunt. 96.70
Consuetudo non præiudicat iuri communi nisi multa concurrant. 96 60
Consuetudo attenditur in sacramentis. 1379 70
Consuetudo mala non est seruãda 880.
Consuetudo bino actu inducitur. 169.40
Consuetudo irrationalis quæ. 96.40
Consuetudo antiqua est pro lege seruanda. 1548.60
Consuetudo obuians rationi non præiudicat iuri scripto 681.50
Consuetudo an excuset à pecato 250 70
Consuetudo per quam consanguinei retrahunt res extraneis alienatas. 500.70
Consuetudo uicinorum seruetur. 1350.
Consuetudo dat iurisdictionem. 508.70
Consuetudo in decimis persoluendis attenditur. 1222.70
Consuetudo per quam interdicti sentẽtia uiolatur, non ualet. 89
Cõsuetudo quæ dicatur rationabilis 96.
Consuetudo quod in omni foro ualeat etiam conscientię. 1235.60
Consuetudinem uiolans ut transgressor legis puniri debet. 86.30
Consuetudine instrumentum authenticum fieri, quod alias nõ erat. 778.30
Consuetudo quandoque habilitat ad cõtrahendum matrimonium. 1511.60
Consuetudo an sit præferenda decretali 777. 60
Contrahentes secundo an sint benedicẽdi. 1570.60
Contractus emphyteuticus inter locationẽ & [illegible] tionẽ medius est. 1131. 50
Contractus ex conuentione legem accipiunt. 1121.50
Cõtractus stricti iuris quare sic denominentur. 841.76
Contractus in spiritualibus per dolum non uitiatur. 1273 70
Contractus quandoque claudicat. 1450.
Contractus an possit in alienum arbitriũ conferri. 1468.70
Contraria allegans non auditur. 952.70
Contumaci potest de gratia pœna remitti. 100.50
Contumax est qui dum parere debet nõ paret. 651 50
Contumax non punitur, quando iudex impeditur. 665.10
Contumax non auditur appellans. 897.
Cõtumacia est capite punienda. 269.40
Contumacia quot modis committitur. 649. 60
Contumacia sola quem ab officio & beneficio suspendi posse. 660.50
Conuentualis ecclesia quæ dicit. 649.50
Corpore uitiati sunt duplices. 302.60
Corpus multis modis dicitur 1792.70
Corpus liberum æstimationem non recipit. 1851.70
Correctio multis est permissa, & etiam necessaria. 1928.50
Corrigat seipsum alios correcturus. 1301 60
Crapulas, ebrietas, ebrius quid sit. 999 60
Creata sant omnia simul. 8 .70
Creditor pignus nullo tempore præscribit. 581 70
Creditor si utatur fructibus rei pignoratæ exoneratur quantitas debiti. 894
Creditor an debitoris loco præsentare poterit. 894. 10
Creditor secundus an rursus pignus obligare possit. 1145.70
Creditor primus non potest secundo creditori pignus in plus obligare, quã ei fuerat obligatum. ib.
Criminis quantitas & alia tria sunt circa promotos consideranda. 252
Crimina quædam sunt ecclesiastica 546
Crimina sunt punienda 604.10
Crimen siue irregularitas cum in modũ exceptionis contra clericum ciuiliter opponitur, laici & fœminæ in testes recipiuntur 780.10
Criminis emendatio qualiter probatur. 756. 50
Crimen qđ testi obijcitur, si causam de qua agitur, contingat: non solum repellitur, sed punitur. 835 50
Crimen duplex notorium & occultum. 1004. 70
Crimina excepta tria sunt. 1596
Crimen quatuor modis in iudicium deducitur. 1599 10
Crimina impedientia matrimonium cõtrahendum. 1264
Crimina degradatione data. 1964.60
Criminalis causa non delegatur. 357.30
Criminosus post quamtamcunque pœnitentiam potest accusari, & criminaliter puniri in foro contentioso. 1561.
Criminosus an sit ad iudicem dei ũs remittendus. 1725 60
Culpæ maiori maior punitio debetur. 1798. 40
Cupiditas omnium malorum radix 3 40 & 17. 40

D

Damnum dedisse uidetur, qui damni occasionem dedit. 708.60
Damnum circa rem quod. 1854.10
Damnum extra rem quod. ibi.
Damnum qui dedit aut iniuriam irrogauit ad hoc ut teneatur, culpam interuenire necesse est. 1855.10
Damnum per animalia datum qualiter restituitur. 1855.60
Damni dans causam, damnum fecisse uidetur. 1704.70
Damnatus pro nulla uel modica iniuria infamis non efficitur. 901.70
Damnatus de calumnia infamis est 1857 70
Dare quod non habet, an potest aliquis. 246. 20
Data litterarum an sit spectanda. 87.55
Deceptus in quantitate rei quod supplementum petere possit, etiã si deceptio fuerit ultra dimidiũ iusti ptij rei. 1159.
Decipi ultra dimidiam iusti prętij, qualiter intelligatur. 1126 60
Decimæ ad quos pertineant de iure communi. 1231.70
Decimæ an possint præscribi per religiosos populum non habentes. 1247.10
Decima an dari possit de illicite acquisitis. 1225.70
Decimæ an in feudũ dari possunt. 1222.
Decimę a laicis retineri non possunt sine peccato. ibid.
Decimæ an possint per Papam remitti. 1226. 50

Decimæ an olim & hodie sint per monachos soluendæ. 1218.70
Decimæ an sint tam per colonum quam per eius dominum soluendæ. 1228.70
Decimæ cui ecclesiæ sunt dādæ. 1216 50
Decimæ & tributa differunt. 1226 40
Decimæ an ex redditibus molendini aduentam. de illicite acquisitis & alijs quamplurimis debeantur. 1225.40
Decimæ minutæ quæ sunt. 1232 70
Decimæ quare olim fuerunt laicis in feudum concessæ. 1222
Decimæ personales dandæ sunt ubi quis sacramenta percipit. 1224.10
Decimas personales parœco simoniaco notorio parœciani soluere non tenentur. 1229.20
Decimæ prædiales & personales quibus ecclesijs soluendæ sunt. 1213
Decimæ præscriptio realis est. 1232.50
Decimæ qua actione peti possunt. 1228.
Decimæ an sint de hæreditate soluendæ. 1233. 70
Decimæ an res spirituales sint. 1139
Decimæ sine peccato a laicis possideri nō possunt. ibid.10
Decimarum quarta pars, quod ab ecclesijs episcopo debeatur. 416 30
Decimarum ius non cadit in laicum. 870. 70
Decimas esse iuris diuini dicere falsum, est Iudaicum. 1220.60
Decimas & nouales a laicis possideri non possunt. 1227.60
Decimas hōs an habent noualia. 1232 40
Decimas possidens soluere tenetur. 1229
Decimas præscribere, quod una ecclesia in parœcia alterius possit. 857.20
Decretum electionis quod contineri debet. 132 10
Decretales Gregorij ab omnibus debent recipi. col.1
Decretalis epistola quid est. 4 50
Dedicatum Deo an possit ad usus humanos redire. 1304.70
Defectus sciētiæ promotum deijcit. 275.
Defensiones quæ dicantur nouæ. 503
Defensiones nouæ quæ dicuntur. ibid.
Defensionibus pluribus uti licet. 918 50
Deformitas ordinandum impedit. 1600.
Degradatus celebrans bene conficit. 766. 70
Delegatus arbiter esse potest retenta delegata iurisdictione. 793 30
Delegatus mortuo mandatore re integra non potest procedere etiam de partium consensu. 719.50
Delegatus ab ordinario an possit suam sententiam exequi. 543.70
Delegato mortuo quando succedat eius alius. 337.40
Delegatus quandoque causam committit appellatione remota. 366
Delegatus qui non potest interesse an possit committere uices suas. 374
Delegatus committens uices suas an possit iterum ad se reuocare. 379 70
Delegatus tertius a duobus conuocatus an uenire debeat. 342.70
Delegatus potest subdelegare retenta sola executione sententiæ 558 70
Delegatus an possit post annum absoluere illum, quem pro contumacia ante litem contestatam excōicauit. 355.30
Delegatos qui dare non potest, dare potest subdelegatum, quem collegæ tenentur admittere 381.60
Delegatus qui interesse non potest, uices suas committere potest. 360.50
Delegatus cognoscens rescriptum non ualere potest illū annullando actorem in expensis condemnare. 34 70
Delegatus inferioris an possit alij uices suas committere. 393.10
Delegati iurisdictio multipliciter expirat 332 70
Delegatus quandoque causam committit appellatione remota. 365
Delegatus an possit cognoscere si post suam sententiam uictus inquietat uictorem. 354.70
Delegatus est maior episcopo. 331.70
Delegatus subdelegans quibus personis hoc committet. 340 50
Delegatus certis ex causis recusatur. 340.
Delegatus non citat personaliter. 459.70
Delegatus ab alio, quàm à principe an possit subdelegare. 360.38
Delegati sententiæ non creditur, nisi cōmissio ostendatur. 360 70
Delegati ab ordinarijs, qui administrationem non habent, sed solum iudicādi facultatem an de restitutione cognoscere possint 502 20
Delegatorum unus si partem iurisdictionis consocio committat, & ab eo appelletur, ad quem appellari debebit 361.
Delegatis tribus datis cum illa clausula, quod si non omnes si tertius non uenit, nec se excusat; quid fiet. 348.70
Delegatis duobus datis cum clausula, ꝙ si ambo, ille qui interesse nō pōt, suas committere uices potest. 360.50
Delictum superueniens an rei iudicatæ de iure vel de facto afferat præiudiciū. 1724. 30
Delictum prædecessoris an noceat successori. 1507.50
Delicto datur iurisdictio. 553
Delicti auctores qui fuerunt pro delicto vniuersitatis puniuntur. 1407.50
Delicta puerorū an sint punienda. 1760.
Delinquens an toties puniendus sit quoties deliquerit. 1856.50
Denunciatio sola aliquem malæfidei possessorem constituit. 631.30
Denunciatio matrimonij per quos potest fieri. 1417
Denunciatio per quos fieri potest. 1558.
De occultis quod neque inquiratur neque super illis iuretur. 1592.40
Deportatus non parens capite punitur. 526. 30
Depositarius tenetur de dolo, si dolose versatus est in deposito. 1121
Depositum in quibus consistit. 1121 60
Depositum & precarium quandoq; reuocantur. 1121 70
Determinatio an præcedentia uel sequētia respiciat. 1.60
Deum tentare non licet. 1850.50
Diabolus dicitur calumniator. 8 70
Diabolus dictus est homo. 113.70
Diaconi officium est dicere Euangelium. 992. 40
Dicto primo alicuius semper stādum est. 794. 20
Dies qualiter intelligatur. 319 40
Dies quando incipit, & quando finitur. 596
Dierum distinctio nulla habenda est in misericordiæ operibus exercendis. 599. 40
Dietæ sunt & singulares & legales. 65.20
Differentiæ inter præscriptionem & consuetudinem multæ assignari possunt. 96. 60
Differētia inter leges & canones. 357 40
Difficultas a periurio excusat. 808.70
Dignitas non moritur. 77.50
Dignitas noua an possit in ecclesia creari sine Papa. 89.70
Dignitates an sint uilibus conferendæ 184. 70
Dignitas labore quærenda est. 187.40
Dignitas qualiter accipitur. 1015.70
Dignitas personæ peccatum aggrauat. 1412. 70
Digniorum & maiorum appellatione q ueniant. 46 60
Dignus nemo potest esse in uno loco & in alio indignus. 162 60
Digniores sunt præferendi. 152.60
Dignus habitus in vna dignitate, si alteri per electionem donetur; an dignus habendus sit. 273 70
Dignus attrahit minus dignū. 1360.10
Dilapidatio quandoque excusatur. 1587.
Diœcesanus requisitus si benedicere abbatem Cistercensem nolit, ꝙ ipse monachos suos benedicere poterit. 245.
Diœcesium diuisio in libris antiquis ꝓbetur. 863 20
Discordiæ materia est amputanda. 415.
Dispensatio an sit in occultis necessaria. 261
Dispensatio illicitum reddit licitum. 202. 60
Dispensatio in quibus casibus est episcopis permissa. 525.30
Dispensatio an possit fieri cum simoniaco in ordine. 1640
Dispensatio fit propter multitudinem. 250. 60
Dispensatio sine causa quo ad Deum non est tuta. 1280.70
Dispēsatio propter duo inducitur. 1055.
Dispensationem factam cum aliquo probationem non sufficere ꝙ à tali ordinatus sit, qui eum indignum sciebat, & q cū eo dispensare poterat 1688.10
Dispensare non potest super secundo cōsanguinitatis gradu. 637.10
Distributiones ꝙ pro qualitate personæ fieri debent. 15 50
Diuortium quando fit propter maleficium. 1526.10
Docendi licentia idoneis non est deneganda. 1650.50
Dolus an uitiet contractum. 1124.20
Dolus in spiritualib. rescindit contractū, 1206. 70
Dolus est duplex. 1323.60
Dolus non præsumitur circa litteras, q de facili obtinentur. 1753.30
Dolus neminem reuelat. 1758 40
Domestici qui dicuntur. 718.50
Domicilium haberi in diuersis locis potest. 67.70
Domicilium ubi dicitur haberi. 167.10
Domicilium non facit sola habitatio. 1211. 10
Dominica dies quando incipit. 319.40
Dominij quæstio an possit per possessorē referri. 775
Dominus ancillæ si tanquam liberam eā in uxorem tradat alicui, qlibet sit, an eo ipso ei libertatem dedisse intelligatur, & an matrimoniū ualeat. 1490.
Dominus priuat uasallum quando felloniam de feudo facit. 1926.70
Domum petens si succumbat, potest postea cæmenta & ligna petere, secus in grege. 1793.10
Donatio morte naturali & non ciuili cōmatur. 368.60
Donatio facta aliter quam quod ius dictet, non ualet. 885.40
Donatio facta non reuocatur. 1083.70
Donationem potest perficere, qui illam non potuit inchoare. 115 9 30
Donatio quinquagesimæ aut centesimæ an possit ab episcopo fieri sine consensu capituli. 1164.50
Donatio qualiter & à quibus reuocatur 1165. 60
Donatio ob ingratitudinem reuocatur. 1165. 70
Donatio matris facta filio in tribus casibus tantum reuocatur. 1169

Donatio in ægritudine facta mortis mentionem faciens, mortis causa facta videtur, secus si simpliciter donet. 1202

Donatio sub conditione, & donatio sub modo differunt. 1467.60

Donatio coniugum an ualeat quãdo matrimonium non tenet. 1669.40

Donatio inter parentes & liberos prohibetur. 1569.50

Donatio inter coniuges quandoque valet. ibidem

Donata ecclesiæ ab ingrediente, an ipso recedente sint restituenda. 1009 70

Dos non nisi liberis psonis constitui potest. 790 30

Dos ad uxorem & donatio propter nuptias ad maritum redit soluto matrimonio. 1125.10

Dos potest repeti constante matrimonio. 1563.60

Dos est restituenda si uir vergat ad inopiam. 1558 10

Dotalis fundus an possit alienari. 95.30

Dubia quandoque in deteriorem partẽ interpretantur. 1015 30

Dubium excusat à delicto. 1745.50

Duo ubi principaliter mandantur, alterũ sine altero adimplere ñ sufficit. 646.70

Duo necessaria ad matrimoniũ. 1419.70

Duplicitas Deo displicet. 1385.30

E

Ebrius quis dr̃, & ebrietas q̃d. 999.60

Ecclesia consecrata & non consecrata eodem priuilegio potiuntur. 1363. 70

Ecclesia cuius res est alienata, quam actionem habebit. 1111.70

Ecclesia, fiscus & minor æquiparantur. 707. 60

Ecclesia in casibus certis iudicat de Iudæis. 1657.40

Ecclesia iterdicta an liceat in illa celebrare. 1828

Ecclesia nemini debet laqueum inijcere. 831. 20

Ecclesia nondum consecrata gaudet immunitate, in textu. 1048 40

Ecclesia nulli claudit gremium. 1636.30

Ecclesia vna qualiter dicitur dependere ex altera. 266.50

Ecclesia si læditur in contractu, an teneat contractus. 1115

Ecclesia tot habeat ministros, quot commode sustentari possunt. 24.60

Ecclesia contra Papæ sententiam restituitur. 494.50

Ecclesia Græcorum de iure Romanæ ecclesiæ subiecta est. 1390.20

Ecclesia sine episcopi auctoritate ædificari non debet. 1817.20

Ecclesiæ cathedrales tantum morte prælati uiduatæ dicuntur. 123.40

Ecclesias plures nullus de iure tenebit. 201. 70

Ecclesia de occultis non iudicat. 637.70

Ecclesia multa obseruat quæ ab Apostolis non sunt tradita. 1362.70

Ecclesia vacante an clerici aliq̃d de reb. ecclesiæ disponere possint. 1089.10

Ecclesia ubicunque læditur in ijs præscriptionib quæ ad iudiciorum statũ spectant restituitur. 491.70

Ecclesia vna qualiter ab alia depẽdere dicatur. 266

Ecclesia bona alienans auditur cõtra alienationem suam. 1112.10

Ecclesiæ deseruire per uicarium an sit licitum. 324 60

Ecclesiæ relictum diuiditur cum ep̃o: nõ autem episcopo relictum cum ecclesia. 1179. 20

Ecclesiæ seruit, qui ep̃o seruit. 1022.20

Ecclesiæ uacantis non habentis defensorem iura alienari non possunt, licet ipsa ecclesia vniri uel donari possit. 92.50

Ecclesiasticæ censuræ appellatione q̃d cõprenditur. 1943.20

Oeconomus ob quas causas constituatur 199. 69

Edictum de matrimonio est prohibitorium. 1498.20

Electio ad quos spectat de iure. 249.30

Electio per compromissum fieri nequit, nisi omnes consentiant. 181.20

Electio aliquibus contentis facta est nulla. 171.20

Electio irritam quandoque aliam impedit. ibidem

Electio quandoque dicitur fieri per abusum potestatis sæcularis. 182 50

Electio an possit per unum fieri. 101.10

Electio qualiter dicitur fieri à maiori, & saniori parte. 203 60

Electio an de doctiori fieri debeat. 940.50

Electio an sit facienda semper de meliori. 323. 50

Electio inualida an possit per ratihabitionem confirmari. 152 50

Electio habet quædam substantialia sine quibus non valeat. 180 60

Electio pro postulatione quandoque accipitur. 157.70

Electio clandestina quæ dicitur. 182 80

Electio habet aliqua præcipua. & quæ illa sunt. 189.30

Electio contra iustam appellationem facta, an reconualescat si appellationi renuntietur. 155 50

Electio conditionalis non valet. 123 50

Electio facta à maiori parte etiam extra gremium ualet. 135 50

Electio ut confirmetur maiorem capituli partem debet electus habere. 139.10

Electio uel præsentatio illius, qui repertus fuisse in possessione bona fide ualet & obtinet. 490 30

Electio si faciẽda occurrat, & maior pars eligentium absit, an minor pars maiori parte uocata, & non veniente ad maiorem partem ire vel eligere illa relicta possit. 140 42

Electio iure ordinario competit. 158 70

Electio quæ fit contemptis ijs, qui debẽt interesse, an ipso iure irrita sit. 171 10

Electioni secundæ locum esse ubi prior ipso iure nulla fuit. 154 20

Electioni ut intersit uocatus. & non venit, quod ut adsit, si ecclesiæ interest, cõpelli possit. 180.10

Electioni nequiens interesse, an teneatur procuratorem constituere. 140.40

Electionem impugnans an possit in causa appellationis prosequi causam aliã ab impressa. 941 20

Electiones duæ ad dignitatem eandẽ maxime in una persona ualere non possunt. 1040.70

Electiones plures quando concurrunt, q̃ incontinenti fiunt, quod neutra aliam impediat. 155.70

Electionibus pluribus concurrentib. an vna impediat aliam. 155.70

Electores an possint ab electo discedere. 1033. 60

Electus ante confirmationem, quandoq; licite administrat. 185 30

Electi uxor non auget numerum. 191.40

Electus propter eligentes punitur 209.50

Electus in archiepiscopum & confirmatus quid exercere possit. 481.70

Electa persona, quod inter eligentes connumeretur, & uocem habeat. 164.70

Eligentes indignum non sunt quantũ ad se priuati. 147.50

Eligentes multa considerare oportet. 207. 70

Eligentes sepeliri à schismaticis, quod ab humo extrahendi sunt. 281.70

Eligendi potestas in uno solo remanere potest. 101 40

Eligendi potestas aliquibus concessa, an reuocari possit. 118 30

Eligendi ius, non cadit in laicum. 193. 10

Eligendi ius ubi communiter ad ep̃um & capitulum pertinet, huiusmodi ius non de uno in alium deuoluitur. 1086. 40

Eligere possunt præsentes alijs nolentib. uenire. 130 30

Eligi in archiepiscopum non posse eum, qui plures dignitates uel beneficia curata habet sine dispensatione. 196 70

Emens rem litigiosam, qua pœna puniatur. 672.50

Emptio facta pignoris, non quod scriptũ est, sed quod suggestum attenditur. 1126.

Emptio iusta est sine pretio. 1136.60

Emptionis contractus licet sit nullus, & ecclesia læsa ultra dimidiũ, adhuc reus lucratur fructus perceptos ante litem contestatam: nec compensantur sorte principali. 1115

Emphasis est in uerbo. 1933.60

Emphyteusis, q̃ neque locatio neque vẽditio sit. 103.10

Emphyteuta non soluens canonem an ꝓpria auctoritate domini possit expelli. 1131. 70

Emphyteutæ qui non soluit, quantum temporis datur, ut moram purgare possit. ibidem

Episcopus an iudicem ordinarium dare potest. 1648

Episcopus an & quando uni plura beneficia conferre possit. 1081

Episcopus an tenetur de facto illius, qui examinat. 316 40

Episcopo quot & qualia requirat. 275 70

Episcopi an valeant dispensare cum illegitimis in simplici beneficio. 271.70

Episcopus conferens alicui beneficiũ q̃d conferre non potest tenetur ad aliud simile conferre ei cui alterum contulerat. 1036.40

Episcopus criminosus ob contumaciam non nisi crimen notorium sit, est episcopatu priuandus. 528

Episcopus criminosus an episcopatui sine papæ licentia renuntiare possit. 233.70

Episcopus de quibus criminib. dispensare possit. 524.50

Episcopus delegare põt in genere, & ex causa tam institutionem quàm rerum suarum administrationem. 1083.70

Episcopus dispensat contra canones, qui irregularitatem inducunt. 525.70

Episcopus ecclesiæ uacantis sibi subiectæ bona an alienare possit. 1086.10

Episcopus licet cum suo capitulo possit facere statuta quantum ad iura sua, & ubi per id alijs præiudicium non paratur per hæc iura, super alijs non potest, nisi hi quorum interest consentiant, uel ad minus sunt præsentes. 1129.60

Episcopus suspensus an excommunicare, præbendas dare, eligere, & huiusmodi similia facere possit. 93.40

Episcopus in ætate non dispensat. 162.20

Epi qua sciẽtia instructi esse dẽnt. 167.30

Episcopus tenetur de facto examinatoris 315. 70

Episcopus quantumcunque generaliter eximat ecclesiam, semper quatuor itelligitur retinuisse. 1161.60

Ep̃s quæ & q̃bus potest mandare. 1663

Ep̃s cũ sortilegis dispẽsare põt. 1755.40

Episcopus beneficia propter consanguinitatem solam concedens simoniā committit. 1107.40
Episcopus tria principaliter debet habere 275.70
Episcopus an possit dare quinquagesimā sine consensu capituli, 1098.60
Episcopus in simplici beneficio simoniace adepto dispēsat, secus in prælatione 210
Episcopus de ouibus Deo reddet rationem 237
Episcopi quædam committere non possunt personis gradus inferioris 88.20
Episcopi in pluribus simplicibus dispensare possunt, dūmodo non sint sub eodem tecto 1031
Episcopi bona ad quem deuoluuntur eo mortuo 1176
Episcopi non cognoscunt de causis subditorum archidiacono & alijs 406.70
Episcopi possunt cōdere canones. 423 40
Episcopi & subditi sui causa coram arbitris est tractanda 412.60
Episcopatus est ordo 1637.70
E au primatus suos recuperare non potuit 206.70
Aeterna promittūtur in lege noua 16.70
Ethnica quid 820.40
Ethnos quid ibid.
Examinatio nimia reprobatur 1840.60
Examinatus iterum examinatur 273.60
Examinatus rursus examinandus est, in his præcipue in quib animæ periculum vertitur 315.70
Exceptio danda est scriptis, & in actis redigenda 695.70
Exceptio doli vel alia, quæ apud bonos viros opinionem sugillet, contra parētes vel patronos non competit 1842.30
Exceptio rei iudicatæ contra rescriptum opponi potest 63.70
Exceptio peremptoria omissa ante sententiam, post sniam opponi potest 781.10
Exceptio peremptoria publicatis attestationibus obijci potest 653.50
Exceptio procuratoria est triplex 463.60
Exceptio si objiciatur, an super illa sit pronunciandum 600
Exceptio peremptoria pōt obijci & probari publicatis attestationibus 724
Exceptio facilius datur q̄ actio 818.70
Exceptio de iudice suspecto debet apponi ante alias 896
Exceptio pluralitatis beneficiorū an possit indistincte opponi per eos qui plura beneficia non habent 837.40
Exceptio in persona testium opposita quando debet probari 834.40
Exceptio est actionis exclusio 200.10
Exceptio doli an elidatur per replicationem de dolo 846.20
Exceptio temporalis quæ dicatur 38.70
Exceptio rei iudicatæ non competit, nisi tria concurrant 352.60
Exceptio perpetua quę dicatur 38.60
Exceptiones dilatorias plures habens, q̄ illam de iudice suspecto primo opponere debeat 895.60
Exceptiones illæ propriæ dār, q̄ in aduersariū vel rescriptū objiciuntur 695 70
Exceptiones sunt multiplices 851.10
Exceptionum transitus est permissus 865
Exceptionum cumulatio an sit permissa 1310.50
Exceptionis definitio. 555.30
Exceptionibus pluribus nullus vti prohibetur 775 50
Excipi potest contra criminosum in vno officio toleratum etiam ab his qui eū tolerauerunt, si ad maius promoueatur 274. 10
Excludere simpliciter & excludere in perpetuum an differant 27 50
Excommunicatio verbum solum requirit. 263 70
Excommunicatio generalis non nisi proferentis subditos ligat. 1886.70
Excommunicatio maior quę sit. 1931 10
Excommunicatio & interdictio comparantur. 929 60
Excommunicatio in modum exceptionis probata an faciat excommunicatū debere vitari. 603 60
Excommunicatio an incurratur per eū, qui vi expellit clericum. 633.50
Excommunicatio etiam iniusta tenet. 686. 50.
Excommunicatio an excusetur per impossibilitatem. 759 40
Excommunicatio est medicinalis, & tradit satanæ 712 60
Excommunicatio minor vario modo infligitur 1931.30
Excommunicatio non infertur, nisi pro peccato mortali. 1945.70
Excommunicatio vel statim ligat, vel statim nulla est 1049 50
Excommunicatio & absolutio an extendant ad alienū parochianum 1898 70
Excommunicatio & noui operis nunciatio conueniunt 1799 40
Excommunicatio an feratur per hæc verba. Præcipio sub anathemate vt hoc facias 1719 70
Excommunicatio trahit secum executionem 949 20
Excommunicationis sententia trib. modis dicitur iniusta 1920 50
Excommunicationem quis potius debet sustinere, quam contra conscientiam venire 1506
Excommunicare valens ex mandato Papæ an possit absoluere 436
Excommunicatus an ante absolutionem sit audiendus 1912.10
Excommunicatus an possit absolui non præmissa satisfactione 1946 30
Excommunicatus qui hoc ignorat, an peccet celebrando 1773 50
Excommunicatus compensare nequit. 840. 20
Excommunicatus est membrum diaboli. 955 30
Excōicatus absolui petens an sententiam postea impugnare possit 1922.50
Excommunicatus non compellitur procuratorem constituere 527.70
Excommunicatus potest appellare, & litteras impetrare 404 20
Excommunicatus non potest reconuenire 528
Excommunicatus iniuste non committit simoniam, si pro absolutione dat pecuniam 1624 60
Excommunicatus ex pluribus causis omnes in absolutione debet exprimere 400 40. & 1894. 70
Excommunicatus an possit de calumnia iurare 839 50
Excommunicatus si litteras impetret pro non excōmunicatis an valeant 475.30
Excommunicatus an statim sit absoluendus 524
Excommunicatus minori potest eligere, sed non eligi 174.20
Excommunicatus pro falsa causa habetur pro excommunicato, & tamen absolutus pro falsa causa non habetur pro absoluto 400 60
Excommunicatus celebrans per quem dispensari potest 1767 50
Excommunicatus an sit semper pro absolutione remittendus ad suum excommunicatorem 81.50
Excommunicatus post appellationē probabilem an sit excommunicatus 649 50
Excommunicatus à Papa salutatus an habeatur pro absoluto 1913.70
Excommunicatus in iudicio, nisi tanquā reus stare non potest 527 70
Excommunicatus pro crimine vel manifesta ostensa, quod satisfaciat antequā absoluatur 367.30
Excommunicato an sit de bonis ecclesiæ prouidendum 1049 60
Excommunicato participans incurrit minorem 1130 60
Excommunicato communicans an possit illi excommunicationem opponere. 836 10
Excommunicatum depositum verberans an incidat in canonem 1908.60
Excommunicati clerici an possint a suis prælatis absolui 994.70
Excōmmunicatis quandoque communicare permittitur 1855.70
Excommunicans iniuste multipliciter punitur 1920.70
Executor partes iudicis assumere non debet 878.50
Executor an possit recusari 935.10
Executor datus ad prouidendum quam potestatem habet 1059 50
Executor merus sententiæ contra quem de fraude excipitur, non cognoscit: sed remittit 877 60
Executor quis dicitur 356.50
Executor multipliciter potest modum excedere 848
Executor an debeat parere delegato, si ab aliquo leuis opinionis audiuit suā iurisdictionem esse reuocatam 59. 60
Executores qui dicuntur 356. 50
Executio mera & mista quæ dicit 364.50
Executio sententiæ petitur vigore sententiæ confirmantis 375
Executio sententiæ facta appellatione pēdente, qualiter est reuocanda 812 50
Exemplaria an & quando probēt 767.50
Exempti an possint per ordinarios puniri 1811.40
Existentia rei in multis casibus requiritur 1456 60
Exordium litis tripliciter dicitur. 356.70
Expensæ electionum à quibus possunt repeti 186 10
Expensæ necessariæ quæ dicuntur 186.30
Expensæ per quid probantur 557.20
Expensæ an semper sint soluendæ per illum, qui in probatione deficit 653 70
Expensarum petitio locum habet in causa criminali siue denunciationis vel inquisitionis siue exceptionis 658
Expensæ an sint semper deducendæ 800. 60
Expensarum ratio habenda est in facultatibus æstimandis 994. 40
Expensæ an sint iudicibus præsentandæ 995.70
Exprimens falsum vel tacens verū in impetratione rescripti, quod præsumatur prima fronte hoc fecisse ex simplicitate, & non ex dolo, nisi scientia probetur 83. 70

F

FAbrica ecclesiæ cui incumbit. 1957
Facta à maiori parte capituli an videantur facta à toto capitulo. 19. 10
Factum non dicitur quod momentaneū est 279
Factum illicite reuocandum est 670 40
Factum legitime non est irritandum. 788. & 1 26 70
Facti causa potius consideranda quàm factum ipsum 823 60
Factum verbis potentius 847.40

Factum proprium etiam iniustum obstat alicui 1079 60
Falsarius qualiter est puniendus 1749.70
Falsitas quid est ibidem
Falsitas ex qualitate chartæ deprehenditur 773 40
Falsitas litterarum multipliciter fit 1749. 40
Falsum apte fabricatur in tenebris 352. 40
Falsi pœnam incurrit qui sigilla aperit 371 60
Falsum committit qui litteras quas portat aperit 1094
Falsum sine dolo non committitur 1751. 10
Falsificantes monetam qua pœna puniantur 809.70
Fama accusatoris loco est 396.30
Fama in matrimonio probando plurimū operatur 790
Fama manifestum & notorium diuersa sunt 1005 30
Famam negligens crudelis est 1836.60
Familiares & domestici qui dicantur 718. 60
Ferijs quibus renuntiari potest, & quib. non 541 40
Ferijs an possit renunciari ibid.
Feriæ aliæ introductæ sunt in honorem Dei, aliæ ob principis reuerentiam: nōnullæ vero vt homines supersedeat causis agendis, & illæ iustitia appellantur 598 70
Feriatis diebus in honorem Dei operi seruili intendere permissum est ob alimētorum necessitatem, maxime circa sem tempore periturum 597
Feriatis diebus certæ causæ tractari possunt 599.40
Feudatarius vsurarius, emphyteota, an possint alienare 20 10
Feudi quæstio per quos debet tractari 325 70
Feudum potest præscribi respectu vtilis dominij 863.50
Fideiussor an teneatur ad vsuras 1150.70
Fidei descriptio 5.70
Fides se habet ad omnia tempora 6.10
Fides supplet vbi ratio deficit 8.10
Fidem non seruanti an seruanda non sit 816 60
Fides pactionis quæ 1462.20
Figuratum multiplices sunt species 1936. 30
Filius naturalis secūdum leges quattuor modis legitimatur 1539.30
Filius à patre potest exhæredari quattuordecim de causis 816.50
Filius non est in matris potestate 1277.10
Filius cuius conditionem sequitur 1277. 20
Filius hæres institutus à patre non implens eius voluntatem, non ob id perdit legitimam 1281 70
Filius (cuius pater se cum bonis suis & ipso filio impubere monasterio obtulerat) maior factus religionem exiuit, quod quartam iure naturæ debitam bonorum consequi debeat naturali patris morte non expectata 1246.50
Filius grauatus restituere, duas quartas retinere potest Falcidiam scilicet, & Trebellianicam 1184 70
Filius rogatus restituere ius sepulchri hæreditarij habet, & operarum, quas debebant liberti testatori & descendentibus et post restitutionem 1185. 50
Filij non debent parentes castigare 1679. 20
Filij sunt multiplices 1534. 70
Filij an possint litigare super hæreditate parentum adhuc viuentium 1532.10
Filij duorum compatrum an possint matrimonio iungi 1494
Filium sacerdotis non esse, qualiter potest se quis probare 1845 60
Filiū se esse qualiter quis probabit 1532. 10
Filiatio qualiter probatur 289. 70
Finis spectandus est 138.30
Fines territorij licet aliquo casu præscribi non possint, re pectu scilicet limitationis & nominis territorij tamen ipsa proprietas & ius omne præscribi potest 859 50
Fœminæ à ciuilibus officijs remotæ sunt 508 70
Fœmina an potest esse procuratrix, arbiter, iudex 986 30
Fodrum quid 1330.10
Foresta quid sit 1160 20
Forma iuramenti testium 713.70
Fornicator & vsurator suspensi sunt ipso iure 1003 70
Forum sortitur quis ratione rei de qua agitur vbi res sita est 542 70
Frater pro fratre testificatur 375.60
Frater contra fratrem testificatur 793.60
Fratres vterini qui 1932 70
Fraus legi fit quattuor modis 1830. 70
Fructus dicuntur qui deductis expensis quæ fiunt gratia quærendorum, colligendorum & conseruandorum fructuum remanent 631.10
Fructus beneficij vacantis ad tempus per episcopum retineri possunt 1108. 10
Fructus computantur in pignore 1143 70
Fructus percepti an & quando in quartā computentur 1185.40
Funiculus excommunicationis triplex 439. 10
Furor superueniens nō tollit dignitatem nec patriam potestatem 1437.40
Furtum quid dicitur 198.50
Furti commissio dicitur ibid.
Furtū non cadit in re incorporali, sed in nasio 198
Furtum potest purgari re apud furem manente 240 60
Furti condemnatus, est infamia notatus 755.60
Furtiua promotio quæ 1779.10
Fur emens rem furtiuā à domino & per tradita habens, quod pro furtiua possidere desinat, & possidet pro suo 240. 60
Furem indicare an & quando quis teneatur, & quando non 173.70

G

Generale verbū an sit generaliter intelligendum 1486.70
Generalitas nimia reprobatur 39.30
Genus pœnæ per se non infamat, nisi sententia præcedat 1859. 50
Gradus consanguinitatis qualiter noscuntur 1516 20
Guidagia quæ dicantur 1953.10

H

Habitus an faciat monachū 1245.60
Habitus probationis quis 1255.60
Habitus professionis quis ibid.
Hæredes iuramentum defuncti seruare tenentur 394
Hæres de quo intelligitur 286.40
Hæres est & iuris, & rei 734 10
Hæredes defuncti iuramentum seruare tenentur 794
Hæres non implens voluntatem defuncti an debeat successione priuari 1172.40
Hæredes an ex defuncti maleficio conueniantur 1209.70
Hæres an semper teneatur ex contractu defuncti 1210.10
Hæredes quandoque pro delicto defuncti tenentur 1729.10
Hæreditatis Raynutij diuisio 1181. 70
Hæreditatis Raynaldi diuisio 1187. 70
Hæreditatis iacentis bona occupans, non incurrit pœnam l. si quis in tantam. C. vnde vi 1193.70
Hæresis purgatus per iuramentum 1685
Hæreticus multis modis dicitur 1669.70
Hæretici omnes sunt excommunicati 1671. 70
Hæreticus sponte redire volens, recipi debet errore abiurato 1674 20
Hæreticorum filijs etiam catholicis nihil est relinquendum 1676. 10
Hæretici pœna 1686
His possidet cuius nomine possidetur 287. 30
Homagium quid sit 1794.10
Homines proni sunt ad dissentiendum 81. 70
Homo liber obligari non potest 517
Homo liber an possit esse obses & obligatus 802
Homicidium varijs modis committitur 1701. 10
Honores sperare possumus 172 60
Honores gradatim conferantur 219.70
Horæ quare sunt institutæ septemnario numero 1364 70
Hypotheca quid 1110.50

I

Ignorantia an sit tolerabilis 81.70
Ignorantia an præsumatur 61 60
Ignorantia crassa an excusat 133 10
Ignorantia probabilis excusat 1773.40
Ignorare quod publice factum est nulli licere 511
Illicitum infringi potest sine superioris auctoritate 169.10
Illicitum non venire sub generali pollicitatione seu promissione etiam iurata 1597. 40
Illegitimi an possint per legatum dispensari 292.30
Illiteratus potest esse iudex 42. 60
Immunitas quibus aufertur 1695 60
Immunitatem violans an sit excommunicatus 1595.40
Impensæ necessariæ quæ dicunt. 1230.50
Imperatoris excellentia 1473 50
Imperium non habet par in parem regulariter 132 70
Imperium ad quos est trāslatum. 166.70
Imperium regium an & quando iustum metum inducat 1478.20
Impossibile est quod contra bonos mores est 1422 20
Impossibiliū nulla est obligatio 1349.70
Impostulabilis est qui interdictum violat 97.10
Impotentia iuris & facti 374.60
Impuberibus dignitas dari non debet 264 70
Imputandum non est ei, qui nō fecit qđ facere tenebatur, si per eum non steterit, quominus faceret 667.60
In causa criminali etiam ciuiliter mota, licet actor præsumptionem habeat pro se, non tamen defertur ei iuramentum imo locum habet regula: Actore non probante, &c. 729 70
Incēdiarij a quo possunt absolui 1728 70
Incendiarij an sint omnes ipso iure excommunicati 1559.10
Incidens quæstio ea est, quæ factum principale seu causæ merita cōcernit: emergens vero ipsum processum 600 40
Incorporalia an possidentur, vel quasi possidentur 555. 70. & 637 40
Indebitum quibus modis dicat 1555 40
Indebitum est triplex, scilicet iure ciuili tantum, iure naturali tantum, & vtroque ibid. 70
Indefinita æquipollet vniuersali 379.70

Indictio quid est. 772.70
Indictio in rescriptis & priuilegiis ponenda. 772.70
Indictio qualiter cognoscitur. 773.10
Indigene quis dicitur. 94.70
Inducia quandoq; sunt arctandæ. 329.60
Induciæ dandæ ei qui aduocatum nõ habet, ut quærat, si petat. 167.70
Induciæ deliberatoriæ non sunt dandæ plene instructis. 591.60
Induciæ datæ à lege à iudice abbreuiari possunt. 608
Indulgentiæ à prælatis concessę ultra quã sit eis permissum an ualeant. 1874.50
Infamia quod præcedat inquisitionem. 765. 60
Infamia an compellat aliquem ad purgationem. 1847
Infamia non tollitur per pœnitentiam. 1849. 70
Infamis an possit esse iudex. 42.60
Infamis curam monasterij gerere potest. 272.
Infamis à denuntiatione repellitur. 763 30.
Infirmis compatiendum est. 1023.50
In fraudem facere uidetur, qui facit qđ facere non debet. 335.60
Ingenuus quis dicatur. 1836.50
Ingressus monasterium an fingatur hęredem, cum rogatus est restituere priuato, uel cum priuatus ei substitutus est. 688.70
Inimici à testimonio, & multis alijs repelluntur. 1519
Initium spectandum est. 158.30
Iniuriam ecclesiæ potest quilibet prosequi. 731.30
Iniuriarum actio infamat. 901.60
Iniuria fit re & uerbis. 1855.10
Iniuria facta ecclesiæ an possit per episcopum solum remitti. 1908
Iniuriam nobis illatam an possumus remittere. ibidem
In notorijs in ius uocandus aliquis non est. 909.60
Inquisitio fieri non debet, nisi fama præcedat. 396.30
Inquisitio propter infamiam à maleuolis ortam, an facienda sit. 795.70
Institutio plenius ius tribuit, quàm præsentatio. 391.10
Instituere quid. 1065
Instrumentum ex personæ qualitate probatur. 778.50
Instrumentum uitiatur propter raturã. 1309. 10
Instrumentum quantumcumque authẽticum potest reprobari. 722.70
Instrumentum qui perdidit, quid probare teneatur. 1813.40
Instrumentum reprobatum dicitur eo ipso, quod cum iudici ostenditur cõtrarium iudicat. 898.70
Instrumenti appellatione ueniunt testes: non tamen in termino dato ad productionem instrumenti non possunt testes produci. 760.70
Instrumenti perditio qualiter reprobatur. 1813.70
Instrumenta an uitientur propter rasuram. 1749.70
Instrumenta noua induci possunt in appellationis causa. 1817.70
Instrumenta sunt duplicia. 767.70
Instrumenta publica perpetua firmitate nituntur ad utriusque partis damnum & commodum. ibidem
Instrumentorum editio, per quas actiones fieri petitur. 482.30
Intellectus c. cum in cunctis. & c. quia ꝓpter sup eo. tit. 192.10
Intellectus c. cum in cunct. li. de electio. 196. 60
Intellectus l. si quis. §. funeris. ff de reli & sump fun. 220.70
Intellectus c. tuam. de æta. & qua. 302.40
Intentio constituentis est attendenda in dubijs. 468. 40
Interdictum uiolans nec eligi, nec postulari potest. 100
Interdictum, unde ui, uel uti possidetis, non datur pro rebus incorporalibus, seruitutibus & iurisdictionibus, ut q̃ non possideantur, sed quasi uti possidetis interdictum. 555.70
Interdicta recuperãdę possessiõis. 615.10
Interdictum unde dicitur. 616
Interdictum unde ui, contra quem dẽt dari. 642.10
Interdictum unde ui, & actio quod metus causa differunt. 642.50
Interdicta ecclesia non potest ibi celebrari, ẽt de licentia episcopi. 929.60
Interdicti sententiam non seruans, tamq suspensus beneficia & dignitates conferre non potest. 1797.10
Interesse in actionibus arbitrarijs, quod iudicis officio uenit. 381.70
Interesse in bonæfidei actionibus iudicis officio uenit, secundum tamen actionis naturam. ibidem
Interesse qualiter probatur. 485.30
Interlocutoria sententia in rem iudicatam transit. 164
Interlocutoria an post decendium mutari possit. 164
Interpretatio est quadruplex. 99.40
Interpretatio in meliorem partem faciẽda est. 1160.20
Interpretatio non adhibeatur ubi conditor canonis non adhibuit. 1417.20
Interpretatio per quem fieri põt. 1959.70
Interpretari eius est, cuius est & condere. 29.20
Intestatus quis dicatur. 1195.20
Intestatio constituentis est attẽdenda in dubijs. 466
Inuestitura sola possessionẽ nõ q̃rit 86.50
Inuestire quid sit. 1065
Ipso facto multa fiunt. 550.40
Irregularitas prouenit dupliciter. 525.40
Irregularitas per quosdam canones inducitur. ibidem
Irregularitatem religionis ingresso non tolli. 1690.10
Irregularem hominem scandalo reddi. 1706. 70
Iudæus contra Christianum ad testimonium non admittitur. 717.50
Iudæi potius sunt uitandi quàm pagani. 1661. 50
Iudæi tenentur ad decimas. 1795.70
Iudex qualis esse debet. 42.60
Iudex corrumpitur ex quatuor. 340.60
Iudex an debeat remoueri, si alterius partis vult aduocatus fieri. 741.40
Iudex an possit facere gratiam uni parti ĩ alterius præiudicium. 351.70
Iudex an debeat iudicare secundum allegata. 395.60
Iudex an teneatur in sentẽtia causam exprimere, quę ipsum mouit. 889.60
Iudex appellationis an possit procedere altera parte absente. 26.50
Iudex cogit partes ad concordiam. 67.70
Iudex a quo, aliqua potest circa appellationem. 1529
Iudex cognoscens de principali, cognoscere debet de accessorio. 1563.50
Iudex ecclesiasticus inter laicos cognoscit in multis casibus. 547.26
Iudex & testis ꝑ familiaritatẽ repel. 353
Iudex facilius repellit, quì testis. 375.60
Iudex in causa matrimoniali duo dẽt habere. 1508.50
Iudex nihil debet accipere. 1649.60
Iudex officio deposito, an conueniri possit. 1407.20
Iudex ordinarius potest recusari. 565.70
Iudex potest supplere de iure, sed non de facto. 102.40
Iudex quandoq; de causa cognoscere põt non tamen sententiam ferre. 1302.30
Iudex recusatus ex similitudine causæ. 537. 30
Iudex recusatus an alijs possit negotium committere. 965.60
Iudex recusatus negotium non cõmittat nisi utraque pars consentiat. 966.10
Iudex an stare debeat iuramento præstito super æstimatione damni ratione iniuriam passi. 1853.50
Iudex ad quem usque gradum cõsanguinitatis recusari possit. 929
Iudex ea quæ aduocatus omisit supplere potest. 102.30
Iudex ecclesiasticas causas ciuiles, & criminales, & etiam spirituales laico delegare potest. 522.50
Iudex ecclesiasticus, quod etiam contumaciæ causa beneficium ecclesiasticũ, sequestrare possit. 62
Iudex formæ ordinem sequi dẽt. 886.70
Iudex grauamen tollere potest, ut appellatus ab appellatione recedere cogatur. 942.70
Iudex potest quem citare per nuntium priuatum, sine litteris, dato sibi aliquo signo. 943.50
Iudex in causa capituli non nisi conuictũ damnat. 1006.70
Iudex inferior, etsi ẽ priuilegio sedis apostolicæ iudicare non possit: tñ de eo iudicare potest. 162.10
Iudex mandati formam non obseruans, irritum est ipso iure quod facit. 647.60
Iudex non secundum conscientiam, sed secũdũ allegata iudicare debet. 366.70
Iudex ordinarius pro assessore nihil capere potest: sed bene delgatus modo sine fraude capiat. 996.50
Iudex possessorij nouus, & petitorij iudex esse potest & debet. 540.70
Iudex recusatur ex similitudine causæ. 937. 30
Iudex vnde dicatur. in textu. 1939.10
Iudex secundum sensum suum iudicare tenetur. 1947.70
Iudex si impeditur, quid iuris. 1265.10
Iudicis examen non potest declinari, neque per missionem nuntij ad superiorem, neque per litteras nondum iudici præsentatas. 962
Iudici non semꝑ est obediẽdũ. 364.70
Iudicibus pluribus datis si vnus moritur, an alius vel alij ꝓcedere possint. 385.50
Iudex an ea quæ sunt iurisdictionis possit extra prouinciam exercere. 383.50
Iudicis & accusatoris personam gerere vnum non posse. 1688.40
Iudicis partes esse in quacunq; litis parte voluerit partes interrogare. 780.70
Iudicis partis esse partibus aduocatos mĩnistrare, si habere non possint. 420.70
Iudicis mandatum non est contemnendum. 1528
Iudicem cõtemnẽs legẽ offendit. 1774.70
Iudicem aliquem esse multa impediunt. 384. 70
Iudicibus pluribus datis, an uno absente alij possint procedere. 343.10
Iudicib. pluribus datis cũ clausula, qđ si ñ omnes, & c si unus impeditus fuerit, an possit subdelegare, & an collegæ teneãtur subdelegatum admittere. 374
Iudicium quid sit. 1935.50
Iudicium restitutorium est secundu canones valde latum. 602.40

Iudi-

Iudicium est triplex. 1544. 60
Iudicium per alium cognatur multi subire inter. 534. 10
Iudicium extraordinarium quod est. 695. 20
Iudicij instantia an pereat triennio. 539 60
Iudicia generalia quæ sunt, & quid in illis veniat. 638
Iudiciarius ordo in excommunicatione & suspensione seruandus est. 1781.60
Iuramentum uoluntarium quid 832 40
Iuramentum in certis casibus licite præstatur. 111 70
Iuramentum quandoque est probatio legitima 726. 30
Iuramentum de calumnia an sit præstandum in criminali causa. 584.70
Iuramentum quod etiam sine interitu salutis æternæ seruari possit non semper est seruandum 825 70
Iuramentum quandoque actori, quandoque reo defertur 833. 30
Iuramentum an possit deferri actori. 729.70
Iuramentum a reo exigi potest. etiam actore nihil probante, quando vertitur periculum animæ. 1449. 60
Iuramentum calumniæ præstatur in causis spiritualibus. 572 70
Iuramentum calumniæ an possit in eadē causa reiterari 651.50
Iuramentum de calumnia an possit delegari. 585
Iuramentum triplex. 832 40
Iuramentum de veritate & de calumnia differunt. 829.30
Iuramentum de ueritate non debet prælatus præstare. 200.50
Iuramentum non est uinculum iniquitatis. 433.40
Iuramentum in actione famosa non refertur. 832 70
Iuramentum per testes est præstandum. 703.70
Iuramentum metu extortum an sit seruandum. 801 70
Iuramentum in causa matrimoniali remitti non potest. 740
Iuramentum de calumnia non excludit iuramentum de ueritate. 757
Iuramentum calumniæ ab expensarum condemnatione excusat. 1457.70
Iuramentum calumniæ de credulitate esse. 585.60
Iuramentum calumniæ an & quando præstandum sit in causis criminalib. 584.60
Iuramentum actui super quo opponit, nihil addit. 514.30
Iuramentum deferendum non est ei quē credimus incursurum periuriū 831.10
Iuramentum de ueritate dicenda nō de calumnia in spiritualibus præstatur 200.40
Iurm extendendum non est. 831.70
Iurm etsi in causa famosa regulariter nō referatur, refertur tamen si accusator vel actor veritatem sciret. 832.70
Iuramentum intelligitur secundū materiam subiectam, & secundum omnes iuris modificationes 1023. 40
Iuramentum metu extortum ipso iure non tenet 797. 70
Iuramentum non tenet, vbi actus super quo adpositum est corruit 551.70
Iuramētum testis remitti potest. 739.70
Iuramenti causa quis non excipere tenetur, qui tamen agere potest. 52
Iuramenti declaratio vel interpretatio cū de illo dubitatur, cuius sit. 828.20
Iuramenta & promissa non extenduntur, nisi ad ea de quibus cogitatū e. 814.60
Iuramenta secundum iurantis intentionem interpretanda sunt. 808.40
Iuramenta diuersa à diuersis pstanda. 800
Iura vigilantibus subueniunt. 95.10
à Iure cōi ubi quid discrepat, si fieri pōt, reducendum est ad ius comune 93.70
Iura ubi sunt docenda. 1021.50
Iurare per creaturas non licere, sed per Deum. 822.20
Iurare nolens pro condemnato habendus est. 1685.10
Iurans in posterum concubinam non cognoscere, si eam in uxorem ducat, an periurus efficitur. 875
Iurans accipere unam de filiabus Titij, si postea unam illarum cognoscat, cogendus est vt illam accipiat 1425
Iurans seruare statuta edita, an teneatur ad edenda. 831.70
Iure disceptare quid est, in textu. 1936. 10
Iurgium quid. ibidem
Iuri alterius regulariter non derogatur. 1234.70
Iuri suo an possit quis renuntiare. 549.60
Iuris solemnitates an possint remitti per partes. 819
Iurisdictio & merum imperium an possint delegari. 406. 30
Iurisdictio perpetuatur per citationem. 1958 70
Iurisdictio an citatione perpetuetur. 341.60
Iurisdictio extenditur quandoque ad eos, de quibus cogitatum non est. 339
Iurisdictio per compromissum non expirat, licet primum compromissum per secundum expiret. 330 20
Iurisdictio quæ certo tempore clauditur ad tempus maius protendi potest. 329 70
Iurisdictio, quæ delegantis morte est integra, non expirate nec tempore, quod delegata non sit 412. 50
Iurisdictionem non exercet minor pręsente maiore. 1326
Iurisdictio vicarij Papæ ad quot milliaria extendatur. 326. 10
Iurisdō amittitur multis modis. 380.70
Iurisdictio de persona ad personam prorogatur. 504 50
Ius reuocandi domum quibus personis conceditur. 560.20. 594.60
Ius naturale in quibusdam tolli potest p Papam. 1226.50
Iuris ordo peruerteretur si reus sequeretur forum actoris. 540. 60
Ius vnde dicitur. 1937.10
Ius patronatus cur censeatur spirituale. 522. 70
Ius patronatus transfertur multipliciter. 1324.40
Ius patronatus an acquiratur ex refectione ecclesiæ 1316 70
Ius patronatus si sit in contentione, quid faciendum est. 1329. 40
Ius idem ibi statuatur, ubi est eadem ratio. 16.70
Ius perditur propter multa. 1126.60
Ius sine iurisperito constare non potest. 1213. 70
Ius suū nemo perdit sine culpa. 1558. 10
Ius canonicum an deroget ciuili circa testamentorum compositionē. 1174 60
Ius an quæratur alicui per solam nominationem. 1539.50
Ius patriæ potestatis episcopatu solo soluitur. 265.60
Ius tempore feriarum messis & uindemiarum de reb. quæ tempore uel morte perituræ sunt dici potest. 598.70
Iustitia quid 1635 50
Iuste possidere quid sit in textu 1937.3 0
Iuuādus un⁹ si est ut alter lædatur. 381 0
Iuuenes qui dicantur. 1057.30

L

LAici de rebus. ecclesiæ nihil possunt disponere. 25.70
Laicus in ecclesia collegiata eligere nō potest. 105.10
Laici spirituales sine periculo animæ nō possunt possidere. 446.10
Laicus in spiritualibus arbiter esse nequit. 512 50
Laicus patronus præsentando indignum ius eligendi, non perdit nisi in casibus in quibus e ligens uel collator perderet. 1336.
Laici an possint quādoq; clericos capere 1431 30
Laici quod nullam de reb. ecclesiasticis administrationē habere debeāt. 1414.
Laici an & quando clericos accusare & contra eos testimonium ferre possint. 1565 70
Largus quis dicatur.
Latinitas falsa uitiat rescriptum, sed non testamentum 40.10
Latrones publici possunt à quolibet impune occidi. 1405 10
Legatus an possit de causis exemptorum cognoscere. 390
Legatus potest facere reseruationes. 1334 60
Legatus potest facere constitutionem. 1959. 50
Legatus an & quando ecclesiam absque præsentatione conferre possit. 392 70
Legatus de quibus cognoscere potest, 388. 20
Legatus prouinciam egressus ad quam destinatus erat, an & quando excommunicare, absoluere & causas in illa prouincia delegare possit. 393 50
Legati statuta perpetuo durant. 396 93
Legati definitio. 1169 70
Legatum rei alienæ an ualeat. 1171 70
Legatum si fiat administratori ecclesiæ etiam proprio nomine expresso, q canonicā episcopus consequeretur, qua si dicatur legatum ecclesiæ. 1130
Legatorum de latere maior potestas quā aliorum legatorum. 292 50
Legatus an possit confirmare sententiam delegati. 389.40
Legati sunt triplices. 391.70
Legatorum de latere potestas in absētē do 594. 50
Legati de latere qui proprie dicuntur. 395.10 40
Legatum sub modo factum statim petitur cautione de modo adimplēdo pręstita: secus in eo, qđ sub conditione debetur. 1188.70
Legibus & non exemplis iudicandum est. 96 70
Lex iurisdictionis quid comprehendit. 417. 70
Lex diœcesana quid comprehendit. 418.10
Leges diœcesana quę sint, 418.20
Lex abrogata an possit allegari. 532.70
L. properandum i. respon. §. ult & ς plerumque. c. de iud an correcta sit per Ius canonicum. 539 60
Legis auxilium frustra inuocat qui in illam peccat. 921
Legis auxilium perperam inuocat qui in legem committit 1079.60
Legibus iudicatur, canonibus deficientib. 1799.20
Leges neminē cogunt bene facere. 1808 70
Legi fit fraus de contractu ad contractū dupliciter 1830.70

Le-

Legitimatus per principem in ſpiritualibus legitimatus non eſt. 1530. 30
Libellus vniuerſalis an poſſit admitti. 415. 60
Libellus an ſit de ſubſtantia iudicarij ordinis. 560 60
Libelli definitio. 550. 60
Libellus an poſſit mutari. 562 40
Libellus eſt duplex. ibid.
Libellus gñalis an ſit admittēdus 641 40
tur. 641. 40
Libellus generalis quandoque admitti-
Libertatis cauſa ſub quo iudice cognoſci debeat 294. 20
Libertas res eſt ſpiritualis. 269. 70
Libertas eſt multum fauorabilis. 1489. 70
Licet quis non debeat admitti ad probandum illud quod probatum non reuelatū: tamen impertinentium iure ſaluo admittitur. 377. 50
Linea quid, requiri in arbore oſſinitatis.
Lis quid. 1935. 30
Litis conteſtatio an fiat per confeſſionē aduerſarij. 199. 60
Litis conteſtatio quid eſt. 564. 30
Litis conteſtatio an debeat fieri ſuper exceptione. 346. 40
Litis conteſtatio eſt exordium iudicij. 1958. 50
Litis conteſtatio qualiter fit. 200 20
Litis conteſtatio debet fieri ſuper exceptione. 979
Litis conteſtatio an fiat per reſponſionē conditionalem. 341. 40
Litis conteſtatio ſuper exceptione non requiritur: neq; libelli oblatio, neque calumniæ iuramentum. 346 60
Lite conteſtata an poſſit de crimine procedi contra abſentem. 651
Lite non conteſtata teſtes recipiuntur nedū ubi agitur de prælati electione: ſed de reſtitutione. 660. 70
Lite non conteſtata, quod ad teſtium receptionem procedendū non ſit. uide illius regulæ fallentias. 575. 10
Lite nō cōteſtata fauore libertatis teſtes recipiuntur, & fertur ſentētia. 731. 60
Litteræ ad beneficia ſine mandato impetrari poſſunt. 67. 10
Litteræ an poſſint impetrari a poſſidēte. 45. 20
Litteræ contra laicum à Papa impetratæ an ualeant. 554 70
Litteræ commendatitiæ quæ dicuntur. 1017. 40
Litteræ de ſimplici iuſtitia, quòd falſæ non præſumantur. 1753. 30
Litteræ diuerſæ ſub eadem data & forma cū impetrātur, & a diuerſis ad eoſdem iudices præſentantur, utrique ſuperſedetur donec ſuperior conſulatur 327. 30
Litteræ executoriæ in quibus impetrās falſo dixit monitorias præceſſiſſe non ualent. 78 60
Litteræ per excommunicatum impetratæ an ualeant. 345. 70
Litteræ procuratoriæ, & litteræ de rato an differant. 1310. 10
Litteræ primæ an euaneſcant, ſi in ſecundis litteris generalis mētio fiat. 649. 70
Litteræ protectionis Papæ an eximant aliquem a iuriſdictione ſui iudicis. 928
Litteræ qualiter probantur de mandato domini impetratæ. 74. 30
Litteræ ſignatæ non dicuntur ubi nomē deeſt. 773. 60
Litteræ quæ reuocatæ ſint qualiter cognoſcendæ 45. 70
Litteræ ad lites cum non ualeant, ſine mandato, quis hoc probabit. 65 50
Litteræ triplices ex ordine curiæ conceduntur. 78. 70
Litteris epiſcopi & an & quando credat tanquam publico inſtrumento. 686
Litteris prælatorum an in præiudicium aliorum credatur. 430 20
Locus ſi eſt reo ſuſpectus, ubi & à quo eligetur iudex. 376. 10
Locus tutus eſt partibus aſſignandus. 176. 40
Locorum diſtantia prodeſt quo ad multa. 496, 40
Ludo perditum an poſſit repeti. 999. 60
Ludus & ludi inſpectio prohibentur clericis. ibid.
Ludere pecuniam & ſponſionem facere uirtutis cauſa licere. 1717. 40
Ludere licet, conuiuij cauſa. 1789. 50
Luxuria quomodo plus habeat quàm caſtitas. 303. 60
Luxuria omnes fere maculat. 1849 (436. 70

M

MAgiſtri qualitates ſunt multiplices. Magiſter unde dicitur. 1650 20
Magiſter an pro doctrina poſſit collectā petere. 1652 50
Maiori parti non ſemper ſtatur. 44 70. 1103. 60
Maiori parti regulariter ſtandū eſt. 1160
Maiora cautius ſunt agenda. 1526. 70
Maleficium diſtinguunt uoluntas & propoſitum. 1706 20
Male meritus publica egeſtate laboret, ut exemplo ſit alijs ad maleficia terrenda 1667. 60
Malitijs hoſum nō eſt indulgendū. 83. 60
Malum faciens aliquando non punitur 533. 10
Mancipia nonitia quæ dicuntur. 1944
Mandatum tria debet continere. 458. 20
Mandatum generale ſufficit in ijs quæ incidenter eueniunt, ut in reſtitutionibus. 493. 20
Mandatum Papæ à legato interpretari poteſt. 99 50
Mandatum re integra morte alterius tā mandatoris quam mandatarij regulariter ſoluitur. 368. 10
Mandato ſpeciali quandoque conſuetudini derogatur. 316 60
Mandat. mortuo per litteras ab eodem impetratas antequam moreretur, quòd procedi poteſt ſi citatio executa illius mortem præceſſerit, 341. 30
Mandatum ſpeciale in multis caſibus eſt neceſſarium. 499. 20
Manſus quis ſit. 1338. 50
Manſus quid. 1338. 60
Manzer quis. 336 30
Maria quæ uouerat caſtitatem, an licite potuit contrahere. 129. 50
Maritus ex uxoris incontinentia dehoneſtatur. 290. 40
Maritus accuſat qñque iure mariti. 1722
Maritus an lucretur fructus rei dotalis. 1742. 60
Maritus ingreſſus religionem de licentia uxoris continentiam non promittentis, an poſſit reuocari. 1262 60
Maritus accuſans uxorem an teneatur ſe inſcribere. 464. 60
Matrimonium quid ſit. in textu. 218. 60
Matrimonium an impediatur propter ſcandalum. 1452. 60
Matrimonium an ſit ſeparandum propter maleficium. 1523. 10
Matrimonium bona fide palam contractum præſumitur legitimum 1453. 40
Matrimonium clandeſtinum an poſſit accuſari per eos qui præſentes fuerunt, quando contrahebatur. 1460. 50
Matrimoniū an ſemper poſſit ſbhi. 597. 70
Matrimonium contractum cōtra interdictū eccleſiæ an ſit dirimendū. 1462
Matrimonium contractum cōtra interdictum Papæ, etiam clauſula decreti irritantis, an teneat. 1457. 50
Matrimonium contractū non cōſummatum an Papa poſſit diſſoluere 1262. 20
Matrimonij cōſūmatio eſt duplex. 1262
Matrimonium dicitur clandeſtinum tripliciter. 1460. 50
Matrimonium eſt fortius uinculum quā ſit iuramentum. 1419. 50
Matrimonium habet ſubſtantiam & formam. 1419 70
Matrimonium nondum conſummatū, an per Papam diſſolui poſſit. 1262. 20
Matrimonium non impeditur per homicidium. 1492. 60
Matrimonium per quæ uerba fuit inſtitutum. 1526 50
Matrimoniū propter ſcandalum impeditur. 1441. 10
Matrimonium quandoque per uerba de futuro contrahitur. 1429 10
Matrimonium ſecundo contractum lite ſuper primo pēdēte an teneat. 1432. 60
Matrimonium ſolo conſenſu contrahit. 1419. 10
Matrimonij definitio. 1277 40
Matrimonij bona ſunt tria. 1543 10
Matrimonij ius an ſoluatur per contumeliam creatoris. 1560. 70
Matrimonio illicito ſeparato, an poſſint data repeti. 1565 70
Matrimonio carnali copula conſummato, alter coniugum filium alterius de ſacro fonte ſuſcipit, quod ambo coniuges compatres infantis parentibus efficiantur. 1495 10
Matrimonio priuatus eſt, qui teſticulis caret. 1518. 70
Matrimonia priora quandoque reſtaurantur. 1517. 70
Matrimonialis cauſa multa habet ſpecialia. 568
Medium vbi ſpectandum eſt. 1339. 40
Media uia eſt eligenda. 322. 70
Medicinæ ſumptio celebrationem impedit. 1397. 50
Mediocriter boni qui. 1373 40
Mediocriter mali qui. ibid.
Melchiſedech præceſſit legem. 16 50
Mens potius attendi debet, quàm uerba. 1830. 10
Meſſium & uindamiarum iuſtitij tempore, quod quis in iudicio ut compareat cōpelli non poſſit. 541. 40
Metus minor in fœmina attendi debet. 1429. 60
Metu facto tenent niſi in ſex caſibus. 480. 50
Metus in multis caſibus excuſat 480. 50. 484. 30
Miniſter ordinarius ſacramenti confirmationis epiſcopus eſt. 17 70
Minor læſus circa matrimonia & beneficia an poſſit reſtitui. 639 40
Minor in certis caſibus cenſetur maior. 639, 40
Minor ſi ſe ab hæreditate abſtinet, uocandi ſunt creditores. 422
Minori qui beneficio renunciauit & alteri collatum eſt, quandoque ſubuenitur. 639. 50
Minores ſuis prælatis obedientiam an & quando obſeruare debent. 253
Miracula per malos fieri poſſunt. 1395. 20
Miſſa an poſſit per quemlibet peccatorē celebrari. 1607. 30
Miſſa non eſt de ſubſtantia conſecrationis, nec collationis ordinum. 153 40
Miſſa triplex natalis Domini quid repreſentat. 1375 70
Miſſio in poſſeſſionem an ſtatim ſit faciēda propter contumaciam alterius partis. 581 40

Missus in possessionem cũ custodiæ non facit fructus suos intra annum 676.50
Mitius agendum cum religiosis. 642 60
Modicum sine augeat sine diminuat, ꝙ pro non adiecto habeatur. 82. 50
Monachatio quatuor rebus præiudicat. 1197. 70
Monachus an proprium per Papam habere possit. ibid.
Monachus vagus est ab abbate recolligẽdus. 1695
Monachus factus episcopus à regula monachali penitus nõ absoluitur 1000.20
Monachi corectio ad quẽ spectat. 402.70
Monachi correctionis & emendationis locus primus abbati debetur. 402. 70
Monacho causa potest delegari. 1814 60
Monachum quis se fingit ex duplici causa. 1239
Monachum se simulans, ut monialẽ corrumpat, an sit ad monachatum compellendus. 1811 20
Monachi quo ad aliqua sunt melioris cõditionis, quam clerici sæculares 172 40
Monachi & canonici regulares inter se sunt differentes. 1294.40
Monachi semper debent flere. 1578.
Monachi ecclesias diuersimode possunt habere 1031.70
Monachi qui professi sunt paupertatem, obedientiam & castitatem, quod proprij nihil habere debent. 1297.
Monachi singuli in parochialibus ecclesijs esse non debent. 1291 50
Monachis omnis beneficiorum pluralitas uetita est. 1400
Monasterium ingrediens an possit aliqd offerre. 1617.10
Monasterio relictum, si sint plura, cui debetur. 1170 10
Monitio trina dicitur canonica. 913.70
Monomachia quid. 1415.70
Mora quandoque purgatur. 1132.20
Mora an possit purgari. 210.60
Mora non purgatur in stipulatione pœnali. 186 50
Morbosus quis dicatur. 302.
Mors rapit bonos & malos. 922 70
Mos quomodo capitur. 180 40
Mulier an iurisdictionem habere possit. 431. 60
Mulier nubens intra annum lugubrem an infamiam incurrat. 1572 50
Mulier nubens intra annum luctus, an perdat donationem ante nuptias. ib.
Mulier in dote repetenda quibus creditoribus præfertur. 1144 70
Mulier an admitatur in crimine 730.10
Mulier fideiubens non semper iuuatur Velleiano 803.30.
Mulier ubi subit munera. 1224 60
Mulier que iurauit non uenire contra alienationẽ rei dotalis, iuramentum seruare debet. in tex. 825.30
Mulier non est facta ad Dei imaginem. 412. 10
Mulieris bona quandoque sunt pro marito obligata. 95. 30
Mulieri credendum de copula, ubi ex cõfessione copulæ firmatur matrimoniũ. 1455. 50
Mulieres neque docere neque prædicare debent. 1570.10
Mulieres quare non recipiunt ordines. 1170
Mulieribus multa sunt interdicta. ibid.
Multi de quot dicuntur. 1768.30
Multitudo an & quando à delicto excuset. 1734.10
Multitudini peccanti an sit parcendum. ibid.
Munimenta quæ dicuntur. 499

N

NAtutalium appellatione qui ueniãt 236 40. & 1545.70
Necessitas à periurio excusat. 803.70
Negatiua est triplex. 641.30
Negatiua facti duplex. ibid.
Negatiua iuris. ibid.
Negatiua qualitatis. ib.
Negatiua an & qũo probanda sit 142 10
Negatiua prægnãs probari potest. 221 30
Negatiua quãdoque probari põt. 478 70
Negotium quid significat. 1915.30
Negligentia eius, qui rescripto ad lites uti noluerit, a quo probanda sit. 35.
Nigrũ ꝗ̃q; est generalius rubro. 665 50
Nobiles & diuites cæteris paribus, alijs præferuntur. 940.70
Nobiles & litterati sunt pinguioribus beneficiis honorãdi. 1017.70
Nobilitas tolliẽper monachatũ 1836. 30
Nomen & cognomen in litteris est exprimendum. 83 60
Nomina partitiua in Trinitate quandoq; denotant essentiam, quandoque non. 13. 70
Nominis expressio non facit semper rescriptum personale 470.
Nominatio canonica quæ dicat 103 60
Nominatio in matrimonio præsumptionem inducit. 790 20
Nominatim interdictus quis dicitur. 1305. 10
Nõ uidetur quod plene liqueat, nisi postquam renuntiatum fuerit, & conclusum. 734 70
Notorium an sit secundum iuris ordinẽ decidendum. 153.40
Notorium nõ requirit ordinem iudiciarium. 288.60
Notorium quid est. 217.60
Notoriũ tribus modis vt crimen 260 70
Nouitates, inducendæ non sunt. 94 60
Noxia & noxa differunt. 1253
Nubere & non nubere utrumque expedit. 1438.40
Nullus duas ecclesias intitulatas habere potest. 201 60
Nuntio seu executori sine litteris an credatur. 343 70
Nuntio & actis iudicum standum, nisi ex uerso ualidæ probationes oderentur 152. 30
Nutu aliqua fieri possunt. 1176.70

OBedientia an sit semper prælatis seruanda. 253
Obedientia non est contẽnenda. 1019.70
Obedientiæ controuersia si sit, quis conuenietur. 428.60
Oblatio quid. in textu. 1933.10
Obligatio ciuilis quæ. 1145.70
Obligatio naturalis quæ. ibid.
Obligatio potest fieri sub pœna beneficij. 163.50
Obligatus ratiocinijs onere deposito & ratione reddita, ordinari potest: prius uero non. 291.50
Obligari quem sui beneficij pœna. 383 60
Obscuritas est fugienda. 8.20
Occultatio facit præsumi contra aliquos 1106 66
Odiũ unius alteri nocere nõ dẽt 463 30
Odium unius non grauat alterũ. 1547.50
Officium iudicis in bonæfidei contractibus tantum ualet, quantum stipulatio in stricti iuris contractib. 421 30
Officium iudicis quando datur. 421.60
Officium & pristinum statum accusatione in pendente in cuius nomen inter reos delatum est. 760 70
Officij ratione nonnulla licent, quæ alias non licerent. 1927 70
Onus sentiat, qui sentit lucrum. 1398.70
Opem & auxilium qui tulit equæ puniatur, atque qui damnum dedit. 1855.10
Operis noui nuntiatio qualiter & quib. fit. 1800 60
Opinio ueritati præfertur. 303.50
Opponere se possunt omnes, quos negotium tangit, licet nulla de eis habeatur mentio. 319
Oratio generalis an tantum ualet, quantum specialis. 1221.10
Ordinarius minister sacramenti confirmationis est episcopus. 87 74
Ordinarius arbiter esse possit iuris canonici esse, secus de iure ciuili. 507 70
Ordinarius recusatus causam personæ neutri parti suspectæ committere debet. 543 50
Ordinaria iurisdictio quod sit generalis. 962 20
Ordinari quomodo quis intelligatur ad titulum sui patrimonij, 1026 30
Ordinator ꝙ precibus carnalibus moueri non teneatur: sed ordinandi prouidentiam & merita attendat, oportet. 371. 60
Ordinatus à Papa honoratur, & oneratur. 156.40
Ordinandus an impedimentum suum ꝓdere teneatur. 302 10
Ordinat o uerbũ & actũ requirit. 263 70
Ordo rescripti an debeat attendi. 57 20
Ordo seruandus plus quam quis in possessione mittatur. 652 50
Ordo iuris in notorijs an sine peccato seruari possit. 814 70
Ordo triplex est in ecclesia Dei. 10 70
Ordines quo die conferri debent 257.70
Osanna quæ uox sit, & quid significationis importet. 6.40
Otium est fugiendum. 237.70
Orthodoxa unde dicatur. 14.10

P

PActio an possit interuenire in spiritualibus. 1030 70
Pactum in beneficii renuntiatione sine simonia fieri non potest. 70.50
Pactum nudum an producat actionem. 440. 10
Pactum contra leges nihil ualet. 444 60
Pactum legis commissoriæ quomodo fiat. 1146.70
Pactum turpe & rei turpis. 444 30
Pactum turpe non obligat. 1645 50
Pactum unde dicatur. 1937.10
Pacto priuatorum iuri publico non derogatur, 549 50
Pacta legitima custodienda sunt 439.70
Pœnitentia an & per quem mutari possit. 1285 70
Pœnitentiæ an sit locus post factũ. 1322.
Pœnitentia imponenda parentibus, qui filios occiderunt. 1693.70
Pœnitentia septennis debetur pro peccato mortali. 1864 10
Paganus cẽset, qui Papæ nõ obedij. 1376.
Pallium sub qua forma uerborum traditur. 221 60
Papam an possit legitimare in temporalibus. 1341 50
Papa contra uetus testamentum quandoque dispensat. 1072 10
Papa cum scribit de aliquo eligendo sẽper, facienda interpretatio secundum illius ecclesiæ consuetudinem. 1072.70
Papa derogare potest constitutionibus prædecessorum suorum. 4 70
Papa est maior Imperatore. 532 20
Papa est ordinarius omniũ. 559 70.692.
Papa excommunicato communicans, nõ currit in excommunicationẽ 1831.50
Papa an põt esse iudex in cã sua. 531 20
Papa iuris obseruantiam uelle tollere nõ præsumitur. 57 60
Papa nullius iuri intẽdit derogare. 332.70

Papa quare dicitur seruus. 1.col.1.
Papa quod monacus proprium, & super uoto continentiæ an dispensare possit. 1397. 60
Papa si in sua persona uellet agere, coram quo agere deberet. 946 60
Papæ auctoritas an intelligitur excepta in professione. 996. 70
Papæ dispensatio in multis est necessaria. 1092 30
Papę multa sunt reseruata. 390 40
Papę sola hæresis opponi potest. 114.
Papæ uolūtas ēt dura seruāda ē. 1940 50
Papalis indulgētia nulli derogare debet. 1955. 70
Partus secundum legem Lombardam sequitur deteriorem cōditionē. 297. 60
Pater & filius possunt simul esse monachi. 291.40
Pater & mater an possit testificari in causa filij. 716.60
Patrem filium in legitima grauare non posse. 1185 70
Patriarchæ quattuor crucem ante se ubique ferre possunt. 670.70
Patronus an possit interesse electioni in ecclesia collegiata. 1332.30
Patronus an possit præsentare, lite pendēte super iure patronatus. 1320.40
Patronus laicus & patronus clericus differunt in multis 399 40
Patronus si indignus p̄sentet, quod præsentādi potestate priuatus nō est. 399.40
Patronus præsentādo quib. uerbis uti & quibus non debet. 1337.70
Paupertas non excusat à peccato. 1642
Paupertatis causa quis plures ecclesias habere potest. 266 70
Paucorum dicta non infamant. 1592 70
Peccata occulta committens quatenus sint remouendi 267 70
Peccatum dupliciter euitatur. 413.
Peccatum an aggrauetur ex dignitate delinquentis. 805.50
Peccatum mortale committi ut scandalū euitetur an debeat. 1401.30
Peccata latentia an homines irregulares faciant. 236.10
Peccata occulta an sit publicis grauiora. 1374 10
Peccata non sunt celanda. 1613.30
Peccare non est aliquid posse. 8.40
Peccās alterius cōsilio nō excusatur. 9 50
Pecunia pro ingressu monasterij accepta, cui est restituenda. 1611 30
Peculatus quid est. 1106 50
Pedagia a quib. constitui possūt. 1344.20
Pedagia quæ dicantur. 1953
Pensio an facultatibus auctis augeri debeat, & diminutis diminui. 443.20
Pensio an sit diminuenda propter sterilitatem rei emphyteuticariæ. 1133.40
Pensio super beneficio quod beneficium non dicatur. 70.20
Pensionis perceptio neque possessionem probat, neque dominium. 893 70
Pensionis solutio omissa facit quem priuari re sua. 592.60
Penthateucus quis dicatur. 1213.70
Perangariæ quid. 1404
Peregrini quandiu in peregrinatione sūt, legatorū priuilegio gaudēt. 439.40
Peremptorium propter locorum distāntiam ut laboribus & expensis parcatur prima uice poni potest. 496.40
Periurus ad iurm̄ non admittit. 794.60
Periurus in testem non recipitur. 706.50
Periuri sunt infames. 1150.40
Periurium an litteris probetur. 430.10
Periculi cā aliqua sunt facienda. 1875.70
Persona est prius q̄renda, q̄ ratio. 141.40
Persona una an duarum uicem sustinere possit. 812.40
Personarum ratio an sit habenda in beneficiorum perceptione. 434.60
Personæ duæ pp hom'nū raritatē a coniugio antiquis prohibeantur. 634.30
Personalis & realis concessio qualiter discernitur. 1067.60
Personaliter exequi debens an possit alij committere. 57.10 336 50
Pertinere uerbum quod latissime pateat & extendatur. 772 50
Peruersio ordinis unius causæ ad aliam processum non uitiat, cum ordo ille substantificus non sit. 57.60
Petentiū importunitas obtinet nō concedenda. 35.40
Petitio potest esse tripiex. 445 20
Petitorium & possessorium simul intentari possunt. 618 70
Petrus geminū fecit homicidiū. 1450 40
Pignus an semper possit per debitorem recuperari. 583
Pignus quid. 1110.50
Plenitudo pontificalis in officio pallio cōfertur. 153 60
Plus petens qualiter punitur. 607. 10
Plus petitur quattuor modis. 607.50
Plura narrās in suo libello quorū vnū, per se sufficeret, unū probare sufficit. 944.
Pluralis locutio quod suas singularitates semper non inferat. 1828 70
Pluralitas collegium facit, cum ad hoc sunt instituti ut corpus faciāt. 1331.40
Pluralitati neque maiori parti quandoque non statur. 1100 60
Pœna calumniose trahētium alios ad iudicium. 83 70
Pęnæ si sint diuersæ quæ dēt imponi. 3 30
Pœnę iuris canonici sunt multiplices. 403. 60
Pœnæ uariæ canonum, quæ sunt 403.60
Pœnā inferre uolens quatuor considerare debet. 454.30
Pœna conuentionalis an possit peti à religiosis. 509
Pœnæ duplici puniri debent iudices rem. issi. 545.70
Pœna an in totum committitur, si sors soluatur pro parte. 1859.70
Pœna iure canonico non committitur nisi pro rata. ibid.
Pœna clericorum recipientium ecclesias de manu laicorum. 1210.20
Popul' seq̄nd' nō est, sed docēd'. 109 60
Possessor an efficiatur quis per inuestituram factam cum anulo. 1102.60
Possessor bñficij tenet quandoq; suā canonicam institutionē probare 461 50
Possessorio & petitorio simul agi pōt. 108
Possessor in possessiōe defēdi dēt. 405.20
Possessor lite pēdēte remoueri nō dēt de possessione, neq. ab ea seq̄strari. 476.70
Possessor qualiter intelligitur perdere possessionem. 632.70
Possessor suæ possessionis titulū dicere tenet pp p̄sumptionē contrariā. 187. 70
Possessor uerus an efficiatur per lapsum anni missus in possessionem. 663.20
Possessor uerus an efficiatur, qui ex primo decreto in possessionē mittit. 662
Possessorij iudic. quot sūt genera. 615. 30
Possessio sæpe transfertur sine apprehensione. 86.50
Possessio an tribuat per inuestiturā. 1042.50
Possessio auferenda non est sine causæ cognitione. 428.50
Possessio ex plurib. causis haberi potest. 755. 70
Possessio in solidum apud duos nequit esse. 694.70
Possessio dicit alicui q̄cunq; qui habet plurimū iuris & minimū facti. 1075.
Possessio sola nō iudicit in bñficijs. 461
Possessionis & pprietatis cā sub uno & eodē iudice uētilāda & terminā da ē 608
Possideri bona, in possessionē mitti, & restituere possessionem differūt. 333 50
Posse & uelle contraria sunt. 350.60
Possumus, quod de iure possumus. 235 70
Postulatio quandoque præfertur electioni. 102 70
Postulatio & non electio de certis personis est facienda: 108 10
Postulādi officiū ē multis interdictū. 494
Postulare possunt, qui dati sunt ad eligēdum. 157.70
Postulare quid est, 456.60
Potentia est multiplex. 42 40
Potestas eligendi cum facta est aliquib. ut eligant de consilio vel cum consilio aliorū, quid facere debeāt. 195 20
Potestas patria an tollatur per sacrum ordinem. 265.60
Præbenda sententiam requirit. 1057.50
Præbēdæ & dignitates diuidi ū dēnt. 1028
Præbendæ uacanti potest honestum opus imponi. 1031 10
Prębēdę p canonicos nō sūt minuēdę. 21
Præbendas plures non episcopi dispensatione potest quis habere. 201.70
Præbendarū diuisio an possit fieri. 10 30
Præbendatus in duabus ecclesijs pro utrisq; negotijs est uocādus. 1026 30
Perceptum de rebus titulo pignoris obligatis, quod in sortē cōputādum sit. 829.60
Prædium rusticum & urbanum. 26 20
Prædicādi officiū est priuilegiatū. 414 70 & 1295.60
Præfixio sola termini an post sententiam causam ad curiam deferat. 843.60
Prælatus an debeat eligi uel postulari ad aliam prælaturam 226.30
Prælatus est pcurator, & nō dñs. 131. 20
Prælatus habens iurisdictionem tēporalem illam committere debet. 1413 30
Prælat' insufficiēs remouēdus est. 245.50
Prælatus negligens repellitur. ibid.
Prælatus qualiter & quādo procedere debeat ad faciendā inquisitionē. 1566 30
Prælati inferiores an possint excommunicare. 398 40
Prælatus sine consensu capituli aut ecōuerso, nec cōuenit, nec cōuenit. 458.40
Prælati bona sunt ecclesiæ obligata, si male administrauerit. 1145.10
Prælati negligentia est periculosa. 410.70
Prælato infirmo an sit dandus coadiutor. 1061.70
Pręlati ecclesiastici an possint testari. 1196
Prælati pro criminosis sustinendis pecuniam exigere non debent, nec etiam correctionis causa ex cupiditate pœnā pecuniariam imponere. 1856 30
Præmium credentium quod est. 6.70
Præoccupatio est color rhetoric'. 427.10
Præpositus quis dicatur. 1935.20
Præpositi appellatione q uenianr 264.30
Præscriptio non habet locum quotiescūque sit aliquid contra ecclesiasticam disciplinam. 89 20
Præscriptio an currat nequeunt agere. 866. 70
Præscriptio annalis interrumpitur per oblationem cautionis. 668.70
Præscriptio cētenaria an sit pbabilis. 864
Præscriptio non currit contra uisitationem, nec ipsius procurationē. 1367.20
Præscriptio dormit contra ecclesiam ipsa uacante. 176 10
Præscriptio interrumpitur naturaliter & ciuiliter. 358 50
Præscriptio longi temporis uitioso initio impeditur. 175.70
Præscriptio non interrumpitur per exceptionem spoliationis 602.70
Præscriptio quod protestatione non interrumpatur. 1353.40

Præ-

Præscriptionis interruptionem allegans, an cõfiteatur de præscriptione. 840.60
Præscriptioni laicorum cum mala fide an possit Papa præiudicare. 775.40
Præscriptiõi ĩ censu locũ nõ esse. 1345.70
Præscriptionem allegans an titulum probare teneatur. 1234.30
Præscriptionem, contra obedientiam nõ currere iuris est certissimi. 410.70
Præscriptione completa si mala fides superueniat. an res p̃scripta restitui dẽat 856
Præscribi limes non potest. 1211.70
Præscribere non omnes põssunt. 861.50
Præscribũt q̃nq; fines diœcesis. 759.10
Præscribens an debeat habere iustum titulum. 870.10
Præscribens debet hẽre bonã fidẽ. 869.60
Præsentato ius quæritur. 392.50
Præsentatio per litteras fieri põt. 1094.10
Præsens non futurum tp̃s sigñari hac demõstratione, vestẽ meã, seruos meos 84
Præsentia aliquorũ desiderata, actũ in eorũ absentia, an & q̃n ualeat. 339.70
Præsentatio non semper pertinet ad patronum. 1400.30
Præsumptio an sufficiat ad aliquem condemnandum de hæresi. 1682.10
Præsumitur contra aliquem ex eo, quod facere consueuit. 1144
Præsumptio est triplex. 788.70
Præsumptio ex varijs tpib. sumit. 789.10
Præsumptio facti ẽ duplex. ibi. & 1443.50
Præsumptio hominis quæ. ibidem
Præsumptio iuris tantum quæ. ibidem
Præsumptio iuris, & de iure quæ. ibidem
Præsumptio naturæ quæ. ibidem
Præsumptio q̃nq; sumit ex tpe. 1762.50
Presumptio violenta probationem admittit in contrarium. 1393.20
Præsumptio violenta probat. 792.50
Præsumptio uiolenta probat. 794.50
Præsumptiones c. 3. loco extra. singulæ p se non sufficiunt ad probandum, sed iunctæ simul sic. 791.20
Prætor ius dicit, etiam si inique decernat. 150. 70
Precarium quid sit. 1116.40
Præcarium a duob. possidetur. 1117.40
Precarium & commodatum conueniunt & differunt. ibidem
Precarium in quib. reb. consistit. 1117.50
Præcarium qualiter finitur. ibidem.60
Præcariæ, precaria, & precarium differũt. 1118.
Pretium rei per quid probatur. 744
Preces sacras & mysteria, clara & vernacula uoce episcopus, & presbyteros peragere Iusti. iussit. 250
Primitiæ tanquam debitæ exiguntur, sicut & decimæ. 1213.70
Primogenitum animalium an sit pro primitijs dandum. 214
Princeps propter inuerecundiam petentium importunitatem, quandoque nõ concedenda concedit. 1944.60
Princeps solus cõtra sñiam restituit. 120
Princeps vigilat, ut subditi quiescant. j. co j.
Principis confirmatio æquipollet sententiæ. 1046.30
Principali concesso an sit accessorium cõcedendum. 330.79
Prior tpe iure potior habetur. 425
Priuatur beneficio clericus non residens, si monitus non redeat, nec iustam alleget excusationem. 1024.70
Prioratus quare non confirmantur religiosis. 987.80
Priuilegiũ an cesset cã cessante. 1284.20
Priuilegium an perdatur per præscriptionem. 1819.20
Priuilegium an vnico actu perdat. 21.60
Priuilegiũ clericale p q d pditur. 1631.70
Priuilegium & præscriptio contraria sunt ex quo simul haberi non possunt. 973.
Priuilegium intelligendum secũdum cõcedentis intentionem. 1215
Priuilegium multipliciter perditur. 1218
Priuilegium Papæ non intelligitur alteri derogare. 1304
Priuilegiũ quo miles testari potest ut voluerit, bona non tutelas filiorum respicit, ut quæ patriæ potestatis iure fiant non præmio militari. 1833.50
Priuilegium collegio, quod nondum est, minime datur. 83.70
Priuilegium quod uxor habet in dote habet etiam sponsa quæ dotem dedit, sed non nupsit. 1924.60
Priuilegium seu indulgentia lite pendente impetrata sup re litigiosa in alterius partis præiudicium non ualet. 715.10
Priuilegij interpretatio contra quem fieri debet. 1825.60
Priuilegij mentionem faciens, an illud exhibere debeat. 1950.50
Priuilegio renuntiat qui eo abutit. 1293
Priuilegio & iure cõe an possit qs uti. 874
Priuilegia an indigeant interp̃tatione 90
Priuilegia sunt duplicia. 405.40
Priuilegia sunt perpetua. 1835.50
Probatio minus sufficiens recipitur. 603.
Processus in criminosus. 529.50
Processus an possit fieri in absentem. 883
Procedendi modus in criminib. 529.50
Procuratio præscribi non potest. 867.70
Procuratio crescat, si res crescant. 1348.60
Procuratio est triplex. 1356.40
Procuratio licite recipitur ab episcopo visitante. 1609.40
Procurator actoris an dẽat satisdare. 457
Procurator ab vniuersitate ꝯstitui põt 58
Procurator a quo põt constitui. 466.10
Procurator an possit interuenire in causa status. 664.60
Procurator an possit aliũ substituere. 969
Procurator fines mãdati excedẽs sciente dño an & quando illi p̃iudicet 370.50
Procurator habens mandatum generale, & speciale: & producit tantum speciale, ꝙ iudicium nullum sit. 74.30
Procurator ĩ causa criminali an possit admitti. in principio. 1582
Procurator iurat in animã domini si mãdatum speciale ad hoc habeat. 586.60
Procurator in casibus certis mandatũ dẽt habere speciale. 66.20
Procurator p̃t ꝯstitui ab uniuersitate. 588
Procurator pp suspicionẽ reuocat. 73.50
Procurator quis dicitur. 298.20
Procuratoris descriptio. 1346.50
Procuratoris factum an dño noceat. 569.
Procuratorẽ cõstituere neq; captiuũ, neq; obsidẽ posse, sic sentias de testõ. 468.70
Procuratorẽ gñalẽ ꝯstituet tã ad negotia q̃ ad iudicia vnumquemque posse. 599
Procuratorem mittere an teneatur iuste impeditus. 656. 70
Procuratores plures simul dari p̃nt. 473.
Procuratoribus pluribus constitutis an possit unus sine altero agere. 473.70
Procurator mandatum excedens an præiudicet domino. 370.60
Procurator an possit mãdatũ ꝓrogare. ib.
Procurator dicit falsus dupliciter. 73.40
Procurator an possit dare ꝓcuratorẽ. 75.
Procurator simpliciter cõstitutus põt opponere exceptiones dño ꝯpetẽtes. 594
Procurator rei an p̃stet cautionẽ de rato 411. 70
Procurator põt dari ad lites p̃sentes & futuras in diẽ, & sub condõne &c. 473.90
Prodigus quis dicatur. 94.60
Professio monastica qualiter fieri debet. 189. 60
Professio an censeatur facta ex perseuerãtia annali. 1355.10
Profestus dies quis. 1366.60
Prolixres quis dicitur. 1178.50
Prohibetur aliquid, non quod malum sit sed quia inde põt malũ sequi. 123.30
Prohibitus vendere, donare & permutare prohibetur. 455.50
Promotus in mortali an debeat remoueri. 412.70
Promotus & ꝓmouẽdus an differãt quo ad irregularitatẽ ꝓueniẽte ex actu. 161
Pronunciandũ sup exceptionẽ ĩcidẽti. 781
Proprietatẽ perdens ĩ iudicio an possit p sñiam ad possessionem redire. 616.70
Proprietas & possessio nihil hẽnt cõe. 621
Proprium habere monachis est interdictum. 1291.70
Pro facti similitudine aliquis annumeratur inter eos, de quorum numero non est. 305.70
Propter scandalum multa contra ius permittuntur. 1494.10
Prorogatio iurisdõnis q̃ñ fieri possit 353
Protestatio an prosit. 22.70
Prouideas & ꝓuideri facis differũt. 80.70
Prouisus ius in re habet: præsentatus vero ius ad rẽ & personalem actionẽ contra ep̃m. 392.40
Publica utilitas priuatę dẽt p̃ferri. 102
Publica honestas ĩpedit & dirimit. 1455.
Publicatione testium facta in eadẽ instantia, & iudicio super nouo articulo vel exceptione testes recipiuntur. 733.20
Publicatio attestationum de iustitia est, non de substantia. 900.10
Publicatio testamenti ep̃i non esse. 1172.
Puer quando dicitur. 1057
Pueri qui dicuntur. 1057
Purgatio quib est indicenda. 401
Purgatio quando dicitur 1057
Purgatio per quot personas debet præstari. 1612.60
Purgatio reprobata fidẽ non facit. 1339
Purgatio sub quo modo indicenda 1848
Purgatio cũ quot manib. fieri dẽt. 1842.
Purgatorum numerus est arbitrari⁹. 1577
Putridæ carnes ferro egent & cauterio. 1301. 60

Q

Quarta quæ iure naturæ debetur filijs qui exhæredari non possunt, quæ & quanta sit. 1184.70
Quarta quæ iure naturæ filiis debet, q̃ ꝑm filiorum numerũ q̃nq; maior q̃nque minor esse debeat. ibidem
Quarta duplex an retineri possit per filiũ rogatum hæreditatẽ restituere. 1185.70
Quædam ex generalitate transeunt, quæ specialiter transire non possunt. 1320
Quæstio feudi per quem terminari dẽat. 554. 50
Quæstio præiudicialis ubi inciderit q̃d de ea primo cognoscendum sit, antequã de principali cognoscatur. 604.60
Quęstiones præiudiciales sunt in quadrupliei differentia. 604.70
Quattuor præcipue in pœnis imponẽdis consideranda sunt. 434.30
Qui soluendo non est, quod alio modo puniatur regulare est. 654.70
Qui duas per uerba de præsenti desponsat & ultimo desponsatam carnaliter cognouit, quam harum habebit. 1464. 40.
Quod omnes tangit, ab omnibus approbari debet. 253.70
Quod approbo non reprobo. 1103 30. & & 1451 30

R

Rachel quid significat. 1251.80
Radentes nummos qua pœna subijciuntur. 809.70

Raptus

Raptus in ꝑpria spōsā cōmittif. 1729 70
Ratihabitio locū habet in electionib. 155
Ratio an sit de omnib. reddenda. 35 40
Ratiocinia quæ sunt. 298.50
Ratiocinia an impediant aliquem promoueri. 298.60
Recedere à lite an liceat. 1757.50
Reconuentio cessat in multis. 510.60
Reconuentionis locum non esse corā arbitro. 520 60
Reconuentio nō fit in criminali. 542 60
Reconuentio qualiter fieri debeat corā iudice laico. 563 60
Recusatio iudicis redigenda est in scriptis. 695.70
Recusationi locum non esse in notoriis, sicut nec appellationi. 921.70
Recusatio iudicis qualiter debet proponi. & probari. 933.20
Redhibitoriæ præfixum tempus non currit emptori ignoranti latens fugitiui vitium, secus si dissoluta esset emptoris ignorantia. 1867 50
Regium quid. 1330 10
Regulares facile remouentur ab administrationibus. 1602 60
Relatio causæ quando fieri pōt per iudicem. 07p.10
Relegatus non parēs deportatur. 525 40
Relictū sub mō statim peti pōt. 1207.70
Relicta ad pias causas executioni demandari per diœcesanum episcopum debent. 1187.10
Religionis probatio, in veste monachali debet fieri. 1242
Religionem intrante marito an sufficiat mulierem iuuenem continentiam promittere. 1271 60
Religiosus spoliatus potest petere restōnem in absentia superioris. 58.10
Religiosus transiens ad strictionem regulam sine licentia reuocatur. 273 40
Religiosi an præscribere possunt ecclesias sibi à laicis concessas. 1323.10
Religiosi, quod sibi acquirere non possunt. 1348.60
Remittere est dare. 6645.70
Remissiones ad quid ualent. 1864.50
Renuntiatio debet esse pura. 126.50
Renuntiatio beneficij facta per uim an teneat. 27.50
Renuntiatio facta sine in fauorem siue, causa permutationis ubi pecunia interuenerit operaf simp'icē vacationem, & pōt impetrari beneficium tamquā vacans per resignationem simoniacā. 228
Renuntiare quandoque quis cogitur ob tenta renuntiandi licentia. 141.70
Renuntiatione & collusione in causa facta nulla admittitur exceptio, uel allegatio instrumentorum. 696.70
Renuntiatio beneficij an ualeat sine superioris auctoritate. 1103.10
Renuntiatio iuris nondum competentis an ualeat. 1215
Renuntiatio beneficij facta in manib. laici non tenet. 2030.70
Replicationem de dolo non dari contra doli exceptionem, regulare. 846.20
Repugnātia allegantes audiendi nō sunt. 1847. 10
Rei uendicationem proponens an cām exprimere teneatur. 561.70
Res inter alios acta quandoque aliis præiudicat. 903 40
Rescriptum ad beneficia ualet, licet patrimonium taceatur. 6þ.10
Rescriptum ad hoc ut uitiosum non sit, non solum ea quæ iuris sunt narranda sunt, sed etiā ea quę sunt facti 1075.60
Rescriptum ad lites quod anno præscribatur. 58.50
Rescriptum ad lites impetratum ab excō municato, nisi reus sit, nō ualet. 33.70
Rescriptū an falsa latinitate uitief. 40.
Rescriptū apostolicum ꝑꝑ rasurā in loco non suspecto nō censef uitiosum. 778.
Rescriptū causæ cognitionē ꝑhibēs, qđ falsitatis suspicione non careat. 31.40
Rescriptum contra ius, an statim abiiciēdum sit. 777.50
Rescriptum dignitatis aut nominis suppressione vitiatur. 36 10
Rescriptum directum capitulo tamquā epī uices gerenti. de prouidendo alicui de præbenda, si capitulum non prouideret, qs tenetur capitulū an eps, 78
Rescriptum executoriū impetratū super præbenda & canonicatu nulla facta mētione statuti uel certi canonicorū numeri iurō firmati non ualet. 51
Rescriptum impetratum cōtra hoīes diocesis, quod cōtra homines ciuitatis nō extendatur. 62.62
Rescriptum impetratum contra religiosos nulla mentione de eorum ordine facta quod ualeat. 36 20
Rescriptū nō valet ꝑ qđ incerti danf iudices, uel futura cōmittunf negotia. 38.
Rescriptum obtentum ad secundū bñficium nulla facta mentione prioris tam quam minimi, an ualeat. 82.70
Rescriptum perditur septē modis. 33 70
Rescriptum secundum prioris mentionē non faciens an ualeat. 31.30
Rescriptum uitiatur multipliciter. 54.40
Rescripti forma an semꝑ sit sequēda 236
Rescripti interpretatio qualiter fieri debet. 1340 60
Rescripti impetrator an teneaf ꝓbare oīa esse uera ꝑꝑ clausulam, si ita est. 62.20
Rescripta ad futuras lites ñ trahūf. 83.70
Rescripta an semper valeant. 30 40
Rescripti ordo an debeat attendi. 57.20
Rescriptum contra ius commune concedi non debet. 65.60
Rescripta nō extuntur ad successores eorum, cōtra quos fuerunt impetrata 67.50
Rescripta apostolica ad futuras lites extēduntur. 83.70
Rescripta & priuilegia annos Domini diē & consulem continere debent. 772.70
Rescripta sunt stricte intelligenda. 56. 30
Rescriptorum Reuocatio. 50.60
Responsum petitioni conformandū 773
Responsio ad confutationem commune 267. 70
Restituere in integrum quid sit. 486
Restituitur qui tempore spoliationis se possidere probatur. 641.70
Restitutus plenam habet restitutionē in pristinam causam. 647.50
Restitutio i integrū quo iure ꝯpetat 339
Restōnē petens duo probare dēt. 334.10
Restitutio intra quadrienniū peti debet, & an post. 447 20 & 464.70
Restitutio minorum & maiorum diuersa est. 498 60
Restō an possit peti per ꝓcuratorē. 467 70
Restitutio in integrum an possit examinari per delegatum. 501.90
Restitutionem coniugis petens duo probare debet. 627.60
Restō certis spoliatis denegaf. 640.30
Restitutio an possit fieri spoliato absente aduersario 1955 50
Reus an possit iudicio pendente actorem ad alium iudicem trahere. 84.50
Reus ad citationem & primā nō ueniēs est in expensis condemnandus. 459.40
Reus quandoque teneł exhibere. 770.30
Reo onus probandi incumbit propter infitiationis delictum. 1156.20
Rex de iure subest imperio. 1543.70
Regis uxor etiam mortuo rege dicit regina. 554 40
Regis mandatum an excuset citatū. 919
Rogatꝰ restituere loco religioso uel ecclę uel expendere in pias causas, an ꝑ igressū monasterij substitutio euanescit. 65

S

SAcerdotis nomine intelliguntur inferiores. 1202 60
Sacerdotes, & clerici ꝙ ab omni sæculari exactione immunes esse debent. 1404 10
Sacerdos an sit censendus qui sine aliis ordinib. est in sacerdotē ordinatus 1778
Sacramentum triplex in matrimonio carnali copula cōsummato designaf. 306.
Sacramenta necessaria quę sunt. 450 70
Sacramenta voluntaria quæ sunt. ibidem
Sacramento fit iniuria ꝑ iterationē. 1689.
Salinaria quæ dicantur. 1953.10
Salomon quatuor reputauit difficilia cognitu. 786. 70
Scandalum sine peccato vitare possumus. 235. 20
Schisma interpretantur. 1120.70
Scholaris recedens pōt in domo uel casum loco sui ponere & substituere. 779
Scholastica notitia multū ualet. 132.70
Scientia multum inflat. 330.60
Scientiæ defectus reddit aliquē ineligibilem. 196.20
Scientia magna magnum tꝑs exigit. 495.
Scientia conueniens tolleratur in prælato. 940 50
Scriniarius quis. 862.70
Scripturæ tabellionis an sit semper credēdum. 696.50
Scriptura antiquorum librorum fidem facit. 699.50
Scriptura iudicis testibus reprobari pōt. 792. 70
Scriptura iudicis si publica est, æqualem uim habet cum testibus. ibidem
Sede uacāte ad capitulum præbendarum collatio deuoluatur. 1090 50
Sede vacante præsentationes, quæ ad epm pertinebāt an ad caplm deuoluāt 1091
Sententia per litteras subreptitias, an valeat. & vtrū ex ipsis iurisdō deł. 70.70
Sententia an sit in personam procuratoris concipienda. 145.60
Sententiæ ordinarij semper statur. 369
Sententia an possit ferri cum procuratore reuocato. 466 70
Sententia an possit pro parte tenere, & ꝓ parte non. 1288.50
Sententia an possit ꝯ absentē ferri. 652.
Snia certa an possit ferre in re dubia. 1441
Sententia continens manifestam iniquitatem nulla est. 880.60
Sententia contra ius canonis nō valet: sed bene contra ius litigatoris. 880.70
Sententia contra leges lata, ipso iure est nulla. 976.90
Sententia contra matrimonium non trāsit in rem iudicatam. 879.50
Sententia contra priuilegium Papæ nulla est. 1784.60
Sententia contra res prius iudicatas an valeat. 896.60
Sententia diffinitiua ex violenta præsumptione quandoque fertur. 786.30
Sententia est proferenda secundum finē ad quem quis agit. 2628.50
Sententia excommunicati nulla est, nec conualescere potest. 1407.10
Sententia excōicationis est ipso iure nulla ubi certū uel notoriū est de iniustitia uel iniq tate sniæ excōicatiōis. 191 60
Sententia executioni mandanda, nisi statim probetur exceptio. 739
Sententia certa rei iudicatæ auctoritatē non continet. 397.70
Sententiæ iniustæ appellatione ꝙ nulla veniat. 377.20
Snia interdicta an suspendi possit 954.70
Sentea-

Sententia inter aliquos lata, alijs etiam partibus non præiudicat. 1047
Sententia intra quod tẽpus est executioni mandanda 354.40
Sententia lata contra matrimonium nunquam in rem iudicatam transit: cum postmodum ecclesiam fuisse deceptam doceatur 1517.70
Sententia lata ex falsis instrumentis contra præsentem tenet mero iure: sed datur restitutio 843.20
Sententia lata in causa matrimoniali tenet, licet in scriptis lata non sit 744.60
Snia lata post reuocationem mandati, an & quo casu valeat, & quo non 462.60
Sententiæ legati quæ vinculum perfectũ iniecerunt perpetuo durãt, secus si momentaneum 395.20
Sententia nulla à principe ratificari potest 1594.10
Snia nullo temporis tractu in rem iudicatã contra matrimonium transit 493.40
Snia per lr̃as subreptitias lata, an valeat, & vtrum ex ipsis iurisdictio tenetur 71.20
Snia plurium non semper tenet 877.40
Sententia quæ notorie nulla est executioni non demãdetur, & si demandet, exequenti impune non paretur 367.60
Sententia reuocatur, quæ contra iuste impeditum fertur 892.70
Sententia vel transactio Papa præsente ꝓ omni solemnitate munita est 445.60
Sententia venalis nulla est 1549.60
Snia vt executioni mandetur non obstãte aliqua exceptione regulare 492.10
Sententiæ arbitri non nisi metu pœnę paretur 1139.10
Sententiam diffinitiuam in cõtumacem ferre an liceat 608.40
Sepeliri in locis religiosis melius est, quã alibi 1201
Sepulturam eligere qui vult relicta sua, ꝑ religiosiorem eligere teneatur 1201.30
Sepultura an possit vendi 1206.70
Sepulturæ officium an vendi debeat, & an nonnihil pro sepultura accipiendũ sit 1209.10
Sepultura denegatur t̃pe interdicti 1328
Seruus non potest esse iudex 42.50
Serui ordinati an sint dominis restituẽdi 294.50
Seruus seruum à testimonio repellere potest 756.50
Seruus factus sacerdos an remaneat liber 1338.60
Seruitus rei q̃ non est, constitui põt 83.70
Seruitus an impediatur propter medium 1396.10
Seruitus an acquiratur ex tempore 1656
Sicarij qui dicuntur 1700
Sicut non semper est sicutissimum, idest, non dicit omnimodam similitudinem 278.20
Sigillis an sit standum 776.70
Simonia an inducatur per preces 271.60
Simonia an auctoritate Papæ purgetur 441.70
Simonia an excusetur propter Papæ auctoritatem 442.20
Simoniam inducunt consuetudo & modus 1107.70
Simonia quandoque excusatur 1587.60
Simonia in monachatu commissa, non vitiat monachatum 1618.60
Simonia facit quem puniri sine culpa 1622.60
Simoniæ crimine per modum inquisitionis conuictus non deponitur, sed remouetur ab administratione siue beneficio 1626.50
Simonia an intẽtione inducatur 1537.70
Simonia quid est 1645.60
Simonia & vsura an inducatur per solam voluntatem 1646.70
Simoniacus habet titulum 233.70
Simoniaci an possint dispensari 240.40
Simoniacus in ordine non potest missam cantare 1607.20
Simoniacum est pro chrismate pecuniam accipere 1614.70
Simoniacus an possit per capitulum dispensari 1622.60
Simoniaci regulares qualiter sunt puniẽdi 1642.40
Simoniaci vnde dicuntur ibid.
Simoniaci hæretici censentur, & eadem pœna puniendi 1686.40
Simplicitati & imperitiæ qualiter parcatur 53.60
Simpliciter positum est generaliter intelligendum 330.70
Simulatio vtilis permittitur 478.40
Symbolum est triplex 6.60
Symbolum vnde dicitur 6.60
Syndicus collegij siue vniuersitatis ꝙ in animam propriam iurat 586.50
Socius dignitate, ætate & receptionis tẽpore socium præcedit 137.30
Solemnitates iuris, quod partium consensu remitti possunt 329.60
Soluere certo loco qui promisit, & non soluit, ꝙ ad interesse teneatur 556.70
Solutio partiũ magna incõmoda hãt 1344
Spiritualia sine temporalibus diu esse non possunt 1653.10
Spoliatus intentãs possessoriũ & petitorium nõ est ante oĩa restituendus 287
Spoliatus an possit post annum petere restitutionem 623.40
Spoliationis exceptio an obstet petẽti depositum 603.10
Spoliationis quæstio ciuili non præiudicat, nisi in modum siue exceptionis, siue actionis proponatur 604.70
Sponsam etiam per vim oppressam, non tenetur sponsus accipere 819.30
Sponsalia quæ sunt 218.60
Sponsalia de futuro per religionis ingressum, & per secunda sponsalia de præsenti soluuntur 1422.70
Sponsalia de futuro an & quando per carnalem copulam subsecutam in matrimonium transeant 1443.10
Sponsalia dupliciter dissoluunt̃ 1450.60
Sponsalia contrahentes an sint ad matrimonium compellendi 1450.70
Sponsalia rumpi ꝑ cõpaternitatem superuenientem s̃m Vinc. & Tan. 1497
Spõsalia an ꝑ fratrẽ cõtrahi possint 1527.
Statera iusta in iudicijs vtendũ 1122.70
Stipulatio generalis non valet 983.70
Subarrhatio per quid fit 881.50
Subarrhatio fit multipliciter 1457.70
Subditi an possint inuitis prælatis promoueri 1619.20
Substitutio an euanescat per ingressum monasterij 633.70
Substitutiones quot & quæ sint 1182.10
Subtilitas iuris siue rigor secundum canones seruandus non est 643.60
Successor singularis an per rescriptum impetratum contra antecessorem etiam re integra, conueniri possit 530.20
Successor in beneficio habetur sicut filius & hæres 556
Sumptus faciendi s̃m facultates 416.70
Supplicatio si intra decẽ dies fiat, euitatur sñæ executio data cautiõe, aliàs secus ib.
Suppressio dignitatis vel nominis vitiat rescriptum 36.10
Suscitare quid sit 1183.50
Suspectus de dilapidatione, an sit remouendus ab administratione 378.30
Suspectus de dilapidatione a quibus est denuntiandus 379.30
Suspecti sunt torquendi 1120.40
Suspẽsio à bñficio quẽ effectũ hẽt 147.50
Suspensus episcopus an possit præbendas dare, excommunicare, &c 93.10
Suspẽsus à canone an possit eligere 93.50
Suspensus nec eligit, nec eligitur 269.50
Suspensus ab officio & beneficio an possit agere 847.10
Suspensus quis dr̃ varijs modis 1007.60
Suspicionis cãę rõnabiles nõnullę 340.50
Suspicio triplex est 1837.30
Suum iactare nemo præsumitur 1156

T

Tabellio an æquiualeat duob. 693.30
Tabellionatus officium an possit exerceri per clericos 1414.70
Tacens consentire præsumitur 787.40
Taciturnitas non semper æquiparatur cõsensui 787.40
Taciturnitas nõ semꝑ hr̃ de ꝯsensu 1337
Tanquam, aliquando potius similitudinẽ quam veritatem notat 426.40
Temerarij iuramenti pœna 810.70
Tẽporale an pro decimis dari possit 1130
Tempus quandoque inceptum, quandoque completum requiritur 115.70
Tempus ad prouidendum ecclesijs est diuersum 210.40
Tempus breue dicit̃ diuersimode 267.20
Tempus obligationem non inducit, sed ex t̃pe consuetudo & præscriptio, ex quib. ius quæritur, causantur 405.10
Tempus contractus respiciendum 743.60
Tempus præfigendum accusare nolenti vltra quod non auditur 769.60
Tempus receptionis litterarum attendendum, non datæ 1048.20
Tempus receptionis litterarum quandoque consideratur, quandoq; datæ ibid.
Tempus longum præsumptionem causat maximam 1091.70
Tergiuersari quid est 1759.20
Terminus ad appellandum qualiter taxandus 27.30
Testamenti definitio 1169.70
Testm̃ an possit per clericos fieri 1174.30
Testamenti factio an possit committi alterius arbitrio, in text. & in gl. 1176.60
Testatoris voluntas intra quod tempus executioni demandetur 1170.60
Testificari an possit qui de crimine condemnatus appellauit 752.20
Testis an debeat assignare causam sui testimonij 839.50
Testis an teneatur prodere vitiũ suũ 736
Testis depositio ambigua contra quem est interpretanda 681.30
Testis plures cõtra aliquẽ recipi pot 713
Testis prætextu criminis repulsus non est puniendus 149.70
Testis semel examinatus, qui obscure deposuit, iterum examinari põt 754.70
Testis vnicus quandoque sufficit 717.70
Testes admittuntur contra instrumentũ quantumcunque authenticũ 780.30
Testes aduersarij reprobari posũt & tres reprobationes fieri 691
Testes aliqui non sunt cogendi venire ad iudicem, in textu & in glos. 707.70
Testes an criminosi sint, quid respondere teneantur 834.60
Testes an possint compelli ad testificandum in textu 763.40
Testes antiquiores sunt cæteris præferẽdi 314 10
Testes compelli an possint, vbi odiosa proponitur exceptio 730.40
Testi vni an sit credendum 461
Testes diuersi ordes sunt ad concordiam reducendi 712.50
Testes emendati, an possint in causa criminali admitti 1633.10
Testes et publicatis attestationib. pñt induci si variatus modus agendi 745.70

Testes

Testes examinans multa inquirere debet 736 60
Testes matrimonio separando admittendos esse præcipue, qui probatæ vitæ & opinionis sint 718.60
Testes in multis casibus recipi possunt lite non contestata 575
Testes iurare debent remoto odio, amore, commodo & amicitia 704.10
Testes lite non contestata in criminalib. quod non recipientur 575.70
Testes minus idonei an sint in causa inquisitionis admittendi 901.10
Testes minus idonei possunt in exceptis criminibus admitti 758.10
Testes mortui an possint reprobari 576.50
Testes plures in vna dilatione produci possunt 711.60
Testes plures quàm duo, in multis causis requiruntur 717.70
Testes quos accusator de familia sua adducit non valent 718.40
Testes ꝑ instrumento præferũtur 684.10
Testes ꝑ lite non contestata contra contumacem possunt recipi, cum de matrimonio carnali vel spirituali agitur. Item & sententia ferri 575.40
Testes recepti coram arbitris an fidem faciant coram arbitris 752 70
Testes recepti coram arbitro, quod valeat in iudicio 717.70
Testes secreto & singuli examinandi sunt 754.40
Testes recipi non nisi aduersario præsente, vel legitime citato debent 702 10
Testes secreto & separatim sunt examinandi 754.40
Testes singuli in cæci testamento se subscribere debent 1818
Testes si contradicant, quid iuris 727.79
Testes tam clerici quàm laici in causa ciuili compellendi sunt, vbi aliter veritas haberi non potest 764 70
Testium auctoritas an præferatur multitudini 728 60
Testium contrarietas est concordanda, si possit 827.70
Testium dignitas est consideranda 128.40
Testium productioni terminum præfigere iudicem ex officio posse 690 30
Testibus publicatis super eodem articulo nulli inducuntur 635.10
Testium receptio non valet nisi aduersario denuntietur 743.70
Testium reprobationes qualiter fieri debent 751.40
Testimonium ferre, est dignitas 755.70
Testimonium testium pretio corruptorum non valet 701.40
Timor mortis an impediat monachari 1248. 70
Titubare quis dicitur 462.60
Titulus quinque modis dicitur 201.60
Titulus quid sit 201 60
Titulus varijs modis sumitur 320 70
Titulum sui beneficij ostendere aduersario nemo cogitur 461 70
Titulus sola possessione acquirĩr 1326.70
Transactio vel pactum ab initio inualidum robur & vigorem per Papæ confirmationem assumit 445.50
Transactio an in spiritualibus interuenire possit 332.40. & 445.60
Transactio an possit fieri per prælatũ sine speciali mandato 446.50
Trãsactio ecclæ an possit rescindi 446.70
Trãsactio an sup re sacra fieri possit 449.
Transactio facta de rebus ecclesiæ per prælatum sine superioris consensu successorem non obligat 450.10
Transactio personalis per Papæ confirmationem efficitur realis 451
Trãsactio non fit super matrimonio 453.
Transactioni & compositioni, vt contra matrimonium aliquid statuatur locũ non esse 453.30
Trãsactio non põt fieri sup certo. 536 50
Transactio potius præsumitur personalis, quam realis 1067 50
Transactio non vitiatur, et si quis vltra dimidiam iusti pretij decipiat 1127
Transfert nemo plus iuris quàm habeat 1323.70
Transgressor consuetudinis æque punitur sicut transgressor legis 1235.60
Trebellianica qñ & quib. debeatur 1185
Treugæ definitio 438.60
Trinitatis opera sunt inseparabilia 9. 70
Trinitatis nomina sunt triplicia 13.10
Turpitudinem allegans an sit audiendus 732 70
Turpitudinem qñque licet allegare 792
Turpitudinẽ allegans qñq; auditur 1035
Turpitudinem suam allegans non est audiendus 1162 70
Turpes personæ si se opponant matrimonio, quod audiendæ sint 1440.70
Tutor incertus dari non debet 39.40
Tutor etsi inuentarij ante cõfectionẽ administrare nõ possit, tñ ea q̃ modicam dilationem patiuntur gerit 126.70
Tutor non datur sub conditione 110.70
Tutor vnus si appellet & obtineat, an pro sit alijs 980 10
Tutor præest rebus & moribus 1650.30

V

Valentinianus sine baptismo aquæ saluatus est 1361,50
Variatio lacis permittitur 1790 40
Varia in appellationẽ ipa statuũtur 41 40
Vasallus partem feudi qui vendidit, illa priuatur, non toto feudo 1140.50
Vasallus si vendit feudũ perdit illud ibi.
Velleiano renuntiari potest, sed non Macedoniano 549.70
Velum in monialibus duplex conuersionis & consecrationis 478.30
Velum est duplex 1239 60
Vendicationem rei proponens an causam exprimere teneatur 561.60
Venditor de euictione non tenetur, nisi lis mota per emptorem sibi denuntietur 1127.70
Venditor emptori non tenetur de euictione in tribus casibus 1128.30
Verba cœlestium mysteriorum grammaticis regulis non subseruiunt 40.40
Verba rescriptorum secundum ius commune intelligenda sunt 50.70
Verbum idem proprie & improprie teneri potest 69.70
Verbũ malũ reuocare sapiẽtis est 207 10
Verba hæc, Prout tibi videbitur iustum, quid significationis importẽt 300.10
Verbum dubium in iudicio an contra reum interpretandum est 688.10
Verba cũ effectu sunt accipiẽda 1016.70
Verba si sint ambigua, quid iuris 1424.30
Verbum generale an sit generaliter intelligendum 1456
Verbũ gñale & indefinite prolatũ in priuilegijs ad futurũ extenditur 1825 50
Veritas opinioni præfertur, nisi in certis casibus 805.60
Veritas an sit in matrimonio necessaria 1490. 60
Veritatem celare, est peccatum mortale 1602 70
Veritas bonæ vitæ, & iustitiæ & disciplinæ 1963
Vexationem redimere an liceat 1624 60
Via vna si denegetur, alia non concedatur 46 p̄
Via vna concedit, qd alia denegat. 499 50
Vicaria perpetua est beneficium 1244 0
Vices suas qui simpliciter delegauit, ꝑ iurisdictionis nihil penes eum remanserit 361.50
Victor an hoc ipso; quòd victus in expensis condemnatus non sit, appellare possit 849.70
Viduarum causæ ad quos spectant. 340. 50 348.10
Vigilantibus iura subueniunt 95.10
Vilissimus habendus est qui dignitate excellit, si ignarus sit 115.50
Vim vi repellere an licitum sit 1710 70
Vini plusquam aquæ ponit in calice 1340.
Violentia fit aut rebus aut personis 1711
Vir an possit de licẽtia vxoris intrare monasterium 1263.60
Vir ingressus monasterium à muliere fornicaria reuocari non potest, nec inde exire 1269.70
Vir sine consensu vxoris an votum transmarinum possit emittere 1277 70
Virgines quando sunt velandæ 250. 30
Virginitas maximũ hẽt priuilegiũ 699 70
Virginitatis priuilegiũ maximũ est ibid.
Virtutẽ nullus põt habere sine charitate, & qui vnam in actu hẽt, oẽs habet, & qui caret vnã, caret omnibus 237 40
Visitatio quoties in anno facienda est 1355. 10
Visitatores quid facere debeant, & à quo procurabuntur 1600 60
Vis quid & quotuplex, & qd metus 482
Vis turbatiua de quibus dicitur 692 40
Vita hominum est corrigenda 1426.60
Vitium litigij vnde dicitur 672.50
Vnio ecclesiarũ trib. modis fit 1088.10
Vnus, dictio æquiuoca 34 10
Vocatus in ius eat ad prætorem 910.
Voluntas coacta, est voluntas 125
Voluntas an reputetur pro facto 666.30
Voluntas sine effectu non nocet 1445.10
Votum continentiæ an deberet de necessitate obseruari a clericis occidentalibus 1012 10
Votum solemne 1476 40
Votum simplex ibid.
Votum continentiæ omnia alia excellit 1475 70
Votum continentiæ fit proprie & improprie ibid.
Vox duplex an possit alicui competere in electione 983.20
Vsucapio pro dote quando locum habet 1163 70
Vsuræ solutæ an possint repeti 799 50
Vsuræ per fideiussorem solutæ an possint repeti a reo 1149 70
Vsuræ qualiter sunt absentibus restituendæ 1735 70
Vsura non tollitur per periculi susceptionem 1745. 10
Vsura centesima quæ 1739.30
Vsurarius an teneatur mittere vsuras suis sumptibus ad eum qui longe abest 1735 70
Vsurarij si totas vsuras restituere nõ possint, ut qui soluendo non sint, cui soluere teneantur 1736
Vsusfructus definitio 1147 70
Vsusfructus an possit constitui in rebus, quæ consumuntur 1148 10
Vti possidetis si fuerit intentatum, qualiter sententia erit proferenda 692.40
Vxorem qui corripit antequam eam duceret, qd promoueri non possit 1009.
Vxoris licentia non sufficit ad hoc ut vir eius religionem intrare possit 1163 60
Vxores peti possunt per interdictum de liberis exhibendis 2427.30

Zelotes quis 456.20

FINIS.

GREGORIVS. In huius libri principio quinque uel sex præcipue sunt prænotanda, uidelicet, quæ sit intentio, quæ materia, quæ utilitas, cui parti philosophiæ supponatur, quis modus agendi, & quis libri titulus. Intentio D. Gregorij in hac præsenti compilatione fuit, diuersas constitutiones & Decretales epistolas prædecessorum suorum in diuersis dispersas uolumina compilatione, quæ difficultatem studentibus ingerebant, in unam compilationem, resecatis superfluis, ad utilitatem legentium ac studentium reducere, prout in eodem Do. Gregorij prœmio euidentius declaratur. Materia in hoc opere sunt ipsæ constitutiones & Decretales epistolæ sub singulis tit. collocatæ. Vtilitas est ut his lectis, & intellectis, sciamus discernere inter æquum & iniquum & unicuique reddere quod suum est, & in hoc iustitia consistit, ut Insti. de iust. & iur. in prin. & 14. q. 2. cum deuotissimi. Supponitur Ethicæ i. moralis scientiæ, sicut & alij libri iuris, unde etiam dicit Imperator, legib. nostris hominum mores studeamus corrigere C. de secund. nup. l. 1. §. namque. ibi, Nec in his. Modus agendi talis est. Diuidit enim opus suum in quinque partes. In prima parte tractat de summa Trinitate & fide catholica, & de constitutionibus, de rescriptis, de iudicibus, & eorum officijs. In secunda parte tractat de iudicijs, & competentibus ad iudicia. In tertia parte tractat de uita & honestate clericorum, & de reb. eorum & ecclesiarum. In quarta de sponsalib. & matrimonijs & impedimentis eorum. In quinta de accusationib. & criminib. & pœnis eorum. & sic terminat tractatum suum, opus diuidens in quinque partes, ad similitudinem quinque sensuum corporis, quos quilibet qui iudicat habere debet, aliter non est idoneus iudex. Sic enim omnis copula coniugalis restricta est usque ad quartum gradum, ad similitudinem quatuor humorum corporis humani, ut j. de consan. & affini. non debet. §. prohibitio. Dicens Gregorius episcopus, Seruus seruorum Dei, &c. titulum huius libri ponit.

Vnde uersus: *Pars prior officia parat Ecclesiæque ministros.*
Altera dat testes, & cætera iudiciorum.
Tertia de rebus, & uita Presbyterorum.
Quarta docet quales sunt uexam coniugiorum.
Vltima de uitijs, & pœnis grassatur eorum. Vel sic, & breuius
Iudex, iudicium, clerus, sponsalia, crimen.

DECRETALIVM D. GREGORII PAPAE NONI COMPILATIO.

GREGORIVS Episcopus seruus [a] seruorum Dei, Dilectis filijs [b] Doctoribus & scholaribus uniuersis Bononiæ † commorantibus, [c] Salutem [d] & Apostolicam benedictionem.

REX [e] pacificus [f] pia miseratione disposuit [g] sibi subditos fore pu-

¶ Gregorius. Diuiditur in duas partes principales. In prima ponit salutationem in secunda exordium, ibi, *Rex pacificus*. Prima subdiuiditur, quia primo ponit quis scribit, secundo quib. scribat ibi, *Dilectis*, tertio salutat & benedicit, ibi, *Salutem*.

¶ Gl. [illegible] per modum quæstionis quare se uocat seruum, &c.

a ¶ Seruus. Sic et Imperator seipsum appellat seruum C. de off. præf. præto. Afri. l. 1. circa prin. Vel dic quod dicit ex humilitate: quia qui maior est uestrum, erit sicut minister uester 93. q. 3. nulli primas. Matth. 20. & Mar. 10. Vel seruum dicit: quia sicut per seruum acquirit dominus, Insti. per quas pers. nob. acquir. circa princ. ita et per D. Papam cuilibet eccl'a pot. acquiri j. de cens. cum instantia in particula quæ de illa est de principio, j. ut lite pen. eccl'a & sic per Imperatorem acquiritur [illegible] in auth. ut [illegible] q. te digni. libe. a patr. potesta. §. [illegible] collat. 6. & noctes ducit insomnes, ut subiecti sub omni quiete consistant in auth. ut iudi. sine quoquo suffra. in prin. colla. 2. & dicit Imperator. Voluntarios labores appetimus, ut quietem alijs præparemus in auth. ut diui. iussio subiectæ habe. glorios. quæsto. in prin. colla. 6. & inf. de testi. [illegible] frequens. †

b ¶ Filijs, bene dicit, filijs: quia solummodo patriarchas, archiepiscopos, & episcopos fratres appellat, omnes alios filios. ini. de cri. falsi. quam graui.

¶ Gl. [illegible] per [illegible], quid compilatio non sit generale [illegible] leges, ex quo tolum &c.

c ¶ [illegible] Et ita non in castris: quia si in castris [illegible] Bononiæ ex priuilegio sibi concessa occasione studij habent [illegible] j. de cleri. non resi. tuæ fraternitatis, ¶ Præterea [illegible] Bononiæ, non [illegible] alibi studentib. & sic non tenentur recipere hanc compilationem: quia litteræ Papæ non [illegible] ad alios quam ad eos quib. mittuntur uel qui continentur [illegible] j. de offi. deleg. P. & G. & c. gratum. & c. cum olim. [illegible] non est ita. omnes enim tenentur ad obseruationem huius [illegible] compilationis, sed propter unum quod est Bononiæ communis & generalius præcipue in utroque iure, & ibi quasi de omnib. partib. mundi sunt studentes: ideo potius Bononiæ diriguntur & ita omnes tenentur hanc compilationem obseruare. quia nec possent, nec debent singulorum auribus intimari 16. dist. quod dictum, & j. de postu. præla. ad hæc. Et constitutio principis post duos menses à tempore publicationis omnes adstringit. in auth. ut fact. nouæ con. circa prin. coll. 5. & inf. de senten. excom. nouerit.

d ¶ Salutem. per talem salutationem non tollitur excommunicatio, si aliqui scholares, uel magistri essent excommunicati tempore publicationis inf. de sen. excom. si aliquando. ubi de hoc. Bernar.

REx pacificus. Primo ponit exordium, in quo concludit finale intentum iuris generalis. Secundo narrationem in qua ostendit finale intentum huius compilationis, seu iuris particularis. ibi. *Sane*. Tertio conclusionem. ibi, *Volentes*. Prima subdiuiditur, quia primo ponit finem uiatoris, i. hominis ad quem à Deo dispositus est. Secundo causam deuiationis ab hoc fine. ibi, *Sed effrænata*. Tertio ut ad debitum finem uiator deducatur, concludit legem necessariam, & ostendit tres uirtutes ac proprietates legis. ibi, *Ideoque lex*.

CASVS. Præmissa salutatione, sic pone casum in ista quæstione. Rex pacificus, id est, dominus noster Iesus Christus pia sua miseratione ab initio mundi disposuit, seu præuidit, subditos suos fore pudicos, pacificos, & modestos. sed ex aduerso surrexit effrænata cupiditas sui prodiga, pacis æmula, mater litium, magistra iurgiorum, quæ quotidie tot litigia generat, quod nisi iustitia reprimeret conatus ipsius sua uirtute, & explicaret multiplices quæstiones, abusus litigatorum, extingueret fœdus humani generis & concordia exularet, dato sibi libello repudij, extra mundi terminos. Et ideo contra istam cupiditatem lex prodita est, ut noxius appetitus ipsius restringeretur sub regula iurium, per quam humanum genus informatur, ut honeste uiuat, alterum non lædat, ius suum unicuique tribuat. Secundo in uersu illo, *Sane*, ponit Dominus Gregorius causam huius compilationis, dicens quod per magistrum Raymundum capellanum suum ad communem utilitatem studentium fecit redigi in unum uolumen diuersas constitutiones & decretales epistolas suorum prædecessorum, quæ dispersæ erant per plura uolumina & diffusæ: quarum aliqua propter nimiam similitudinem, quædam propter contrarietatem, quædam propter sui prolixitatem, confusionem inducere uidebantur. Quædam etiam uagabantur extra uolumina supradicta: de quib. (tanquam de incertis) frequenter in iudicijs dubitabatur. Adijciens insuper quasdam constitutiones & decretales epistolas suas, per quas quædam quæ in priorib. erant dubia, declarantur. In fine præcipit dominus Gregorius Papa, ut hac tantum compilatione uniuersi utantur in iudicijs & in scholis, districte prohibens ne aliquis præsumat aliam facere compilationem sine licentia sedis Apostolicæ specialis. Nota formam salutationis hic, quam generaliter omnib. facit dominus Papa. Nota quod subditi & ecclesiarum prælati pudice, honeste, sobrie & modeste uiuere debent. No. quod cupiditas est mater litium, & magistra iurgiorum. No. quod per iustitiam reprimitur conatus cupiditatis. No. quod per iustitiam quæstiones implicitæ terminantur. Not. quod effectus iustitiæ est remouere lites, & sic per consequens tollit cupiditatem. No. quod tria sunt præcepta iustitiæ. Not. quod tribus de causis iura corriguntur, scilicet propter nimiam similitudinem, contrarietatem, & prolixitatem: & sic unum ius corrigit aliud, & reddenda est ratio quare corrigitur. No. quod princeps non tantum per se potest iura statuere, sed per alium. Not. quod communis utilitas attendi debet, & studentium diligentias attendenda. No. quod licet par in parem non habeat imperium: tamen successor statutum antecessoris corrigere potest & declarare: & sic nota quod per posteriora declarantur. No. quod ista compilatio est canonica, & in isto prœmio approbata, & ideo in iudicijs fidem facit. Not. quod nemo post istam compilationem decretalium aliam facere præsumat sine licentia sedis Apostolicæ specialis.

e ¶ Rex. Alibi appellatur imperator 21. q. 3. Iulianus.

f ¶ Pacificus. Qui ut pacem doceret, uenit in mundum. 23. q. 1. nisi bella. regnum tamen eius non est de hoc mundo. ea. causa. q. 1. §. 1. & in Euang. Ioan. c. 18. Iane.

¶ Gl. [illegible] quod dicit Deus rex pacificus aliquid disposuit [illegible].

g ¶ Disposuit. per prouidentiam & prædestinationem, non necessitate,

[Marginal notes:]

a ¶ Titulus huius libri in manuscriptis uetustissimis ita habet: Incipit compilatio decretalium Dñi Gregorij Papæ noni.

a ¶ Quod alij dicunt, clam finalem & ponunt hic gl. clam finalem & primam Causam nero finales remotas est felicitas & beatitudo quæ se quitur ex ea gloria, ut in pro. x. 1. §. disposuit a. in a. lo An. in no.

Hi uersus & sequentia usque ad uer. scrib. non sunt Bernardi, sed alicuius addita.

¶ Lib. c.

¶ Clem. [illegible] generalis [illegible] sec. §. 1. C. de epis. [illegible] Bononiæ [illegible] E. de coll. [illegible]

† In uno manuscripto Vaticanæ legitur, Parisius: in altero, Bononiæ & Parisius, sed ut plurimum omnes hñt, Bononiæ.

 necessitate,

dicos, [a] pacificos [b] & modestos. [c] Sed effrenata cupiditas [d] sui prodiga, [e] pacis æmula, mater litiũ, mãa iurgiorum, tot quotidie noua litigia [f] gñrat, vt nisi iustitia [g] conatus eius sua virtute reprimeret, & q̃stiones ipsius implicitas explicaret, ius humani fœderis litigatorũ abusus extingueret: & dato libello [h] repudij, concordia extra mũdi terminos exularet. ¶ Ideoq; lex proditur, [i] vt appetitus noxius sub iuris regula limitet̃, [k] per quã genus humanũ, vt honeste [l] uiuat, alterũ [m] nõ lędat, ius suũ [n] vnicuique tribuat, informatur. ¶ Sane [o] diuersas constitutiones [p] & decretales epistolas pręcessorũ nostrorũ, in diuersa dispersas † volumina, quarũ aliquæ propter nimiam similitudinem, [q] & quædã propter cõtrarietatem, [r] nonnullæ ẽt propter sui prolixitatẽ, confusionẽ inducere videbantur: aliquæ vero vagabantur [s] extra volumina supradicta, † quæ tamquã incertæ frequenter in iudicijs vacillabant. ¶ Ad cõem & maxime studentium, vtilitatẽ, per dilectũ [t] filium fratrem Raymundum capellanum & pænitentiarium nostrum, illas in unum volumen (resecatis, [u] superfluis) prouidimus redigendas: adijcientes constitutiones nostras, & decretales epistolas, per quas nonnulla † quæ in prioribus erant dubia, declarantur. [x] ¶ Volentes igitur vt hac tantum compilatione uni-

necessitate: quia vasis iræ, & c. 23. q. 4. Nabuchdonosor. & c. vasis iræ. de pæn. dist. 4. in domo patris. §. sic itaque. & in præced. & seq §§.

a ¶ *Pudicos*, idest castos. sic & Imperator subditos suos castitaté [1] seruare hortatur. vnde dr, castitas sola est q̃ cũ fiducia potis est Deo animas p̃sentare. [2] in auth. de lenonib. §. sancimus. coll. 3. q̃ suaderi potest imperari vero nõ potest. 32. q. 2. integritas. Vnde debemus esse pudici: quia impudicus oculus impudici cordis est nuncius. 32. quæst. 5. nec solo. ADDITIO Et 23. dis. his igitur. ibi. Nõ vagi oculis. Hugo de Folieto: Pudicus oculus ianitor est cordis, & excludit q̃dq̃d indecens nouerit. Impudicus q̃ rẽs q̃ placet, per omnia discurrit, volẽtes intrare patit̃, nolẽtes hortatur. Inde oculi prima tela sunt adulteræ. Ioan. And. in noue.

b ¶ *Pacificos* .i. pacem custodientes. vnde & dr: Beati pacifici, qm̃ filij Dei uocabuntur. 23. q. 1. noli. & Matth. c. 5. Tancred.

c ¶ *Modestos* .i. tẽperatos, quia quilibet debet habere in se temperantiam, vt sciat seruare misericordiam & rigorem, vel simul vtrumque. 45. dist. disciplina. Ber.

d ¶ *Cupiditas*, quæ est radix omnium malorum. 47. dist. bonorum. in auth. vt iudi. sine quoquo suffr. §. cogitatio. colla. 2. [3] & hoc idem innuitur de pœni. dist. 2. §. quia radix omnium. post illum §. ex præmissis. Ber.

¶ *Glo. seq. in fine opponit de contrarietate litteræ.*

e ¶ *Sui prodiga.* Quia non solum rerum, sed etiam famæ quis prodigus est: vt habetur. C. de ijs qui poten. no. l. 1. in fi. & infra de accu. c. prælatorum. aliàs, c. vlti. & talis crudelis est. qui famam suã negligit. 12. q. 1. nolo. Et vere; quia omnis ætas ab adolescentia prona est in malum. 12. q. 1. omnis ætas. alias. c. j. Et omnis creatura sub vitio est. de pæn. dist. 2. c. principium. §. charitas. ver. sicut ergo. & humana natura quodammodo labitur ad delicta. in auth de mona. §. si quis igitur. colla. 1. & p̃cliuus est hominum cursus ad voluptatem, & natura est imitatrix vitiorum. 20. q. 3. procliuus. vnde Claudianus: Procliuior vsus in peiora dat. Sed in eo quod dicit prodiga, vr̃ sibi ꝯria littera ista: quia primo dicit cupiditas: quia qui est cupidus, non est prodigus. Sic intellige, cupiditas refertur ad retentionem temporalium, prodigalitas ad euacuationem virtutum: quia vnum expellit aliud. 32. quæst. 1. cum renunciatur. Ber.

f ¶ *Noua litigia.* hoc ideo dicit: quia humana natura p̃na est ad dissentiendũ. j. de conces. præb. quia diuersitatem. & ff. ad Treb. quia poterat. & de conse. dist. 4. sicut in sacramẽtis. §. itẽ si posset. & ff. de arbit. itẽ si vnus. §. vlt. & semp̃ nouas deproperat edere formas. C. de veter. iur. enu. l. 2. sed quia diuinæ. & in procemio sexti libri. Et natura introductũ est vt plura sint negotia q̃ vocabula. ff. de præscri. ver. l. natura. vnde dicit Imperator, q̃d nã nouitates quotidie nititur inuenire: vt in auth. qui mo. na. effi. leg. §. si quis vero. coll. 6. [4] Et ideo nouis morbis noua conuenit antidota p̃parari. j. de iur. calum. cæterũ. Et varia experimenta morborũ, varia nos cogunt remedia inuenire. 50. dist. vt cõstitueretur. Et quod medicamẽta morbis exhibent. hoc iura negotijs. in auth. hæc cõstit. 2. q̃ innouat cõstitutionẽ. in prin. coll. 1. Et quæ de nouo emergũt, nouo auxilio indigẽt. ff. de interrog. act. de ætate. §. ex ci. & ff. vt in poss. leg. l. plane. & ff. de vẽt. inspic. l. 1. in prin. & j. de off. deleg. p̃nsi nuãte. & j. de excep. pastoralis. j. de testib. præsentiũ. & c. pen.

g ¶ *Iustitia*, quæ ab alijs virtutibus augeri, & ad maius apparere desiderat. in auth. de referendarijs. §. propterea. coll. 2.

h ¶ *Libello repudij*, quem olim maritus dabat vxori. j. de diuor. gaudemus. in fi. & ff. de diuor. l. 2. §. in repudijs.

i ¶ *Lex proditur.* Vt humana coerceatur audacia. & tuta sit inter improbos innocẽtia. 4. dist. factæ sunt. aũt. nã p leges nemo bene facere cogitur. sed male agere p̃hibetur. 23. q. 5. ad fidẽ. Et exponit, proditur. i. de nouo promulgat. vel idest, apertè, & manifestatur. Et dicitur lex, quia ligat. vel legitime agit obseruatores remunerando, transgressores puniendo. 3. distin. omnis lex. ff. de iu. & iu. l. 1. Ioan. And.

k ¶ *Limitetur.* Limes est agrorum discretio. [5] Vnde versus: *Limes erat positus, litem ut discerneret agris.* infra de verb. sign. forus.

¶ *Glo. seq. declarat quomodo intelligatur verbum, honeste viuere.*

l ¶ *Honeste viuat, &c.* sunt tria præcepta legis. de quibus habes. ff. de iust. & iu. l. iustitia §. 1. & Insti. eo. tit. §. iuris præcepta. & sic sunt intelligenda; honeste viuere quãtum ad se: in his, scilicet q̃ nobiscum agimus. q̃ honestas circa matrimoniũ consideratur. ff. de rit. nu. l. semper. 31. dist. Nicæna. & circa mores. ff. de tut. & cur. da. ab his. l. scire. §. pen. & §. vlt. Ber.

m ¶ *Alterum non lædat.* In his, scilicet quæ circa alios agimus. vnde illud: Quod tibi nõ vis fieri, alijs non facias. in prin. decretorum, distin. 1. humanum genus. & infra de maioritate & obedientia. ca. dilecti. [6]

n ¶ *Ius suum vnicuique tribuat.* siue sit pœna afficiendus, siue præmio remunerandus. dist. 3. c. fi. & infra tit proxi. c. firmiter. §. 1. in fin. Et per hoc dicitur seruire Deo, sibi, & proximo. & summum bonũ in vita est iustitiam colere, & ius suũ vnicuique tribuere. 12. q. cum deuotissimam. Et per hoc quod dicitur, vnicuique, datur intelligi qualiter debeat se habere erga superiorem, parem & subditum.

o ¶ *Sane.* Ista secunda pars in quã ponitur narratio. subdiuiditur: quia primo ponit euentum circa constitutiones ecclesiasticas correctioni submittendas: & ponit materiam & causam impulsiuam huius compilationis. Secundo cõcludit causam finalem: ibi, *Ad communem* Tertio causam coadiuuatiuã: ibi, *per dilectum* Quarto formalem: ibi, *resecatis.* Et hæc diuisio sufficit pro summario. Abb. Siculus.

p ¶ *Constitutiones.* Constitutio est quam princeps facit proprio motu. Decretalis epistola est, quando respondet ad consultationem. j. de sen. excom. c. si concubinæ.

q ¶ *Similitudinem.* Idem dicit Imperator, & eandem causam assumit. C. de nouo co. facien. §. quib. specialiter. & de emen. Co. do. Iust. §. supradictis.

r ¶ *Contrarietatem.* & ideo compilatio antiqua non fuit legitime ordinata: quia nulla contrarietas debet esse in iure. C. de vete. iur. enucl. l. tanta. §. contrarium. ideo in præsenti compilatione nullum debet contrarium reperiri.

s ¶ *Vagabantur.* Quas videbitis per titulos collocatas. istæ nõ erant in antiqua compilatione, & sunt istæ. j. de seruis non ordi. miramur. j. de biga. a nobis. & ita de alijs.

t ¶ *Per dilectum.* Et recte & ordinate. debent enim taliter compilari decretales, vt ordo temporum ipsarum ex illarum compositione & dispositione clarescat: primis in primo loco, posterioribus in secũdo ponendis: vt C. de no. Co. fa. in 1. consti. in §. quibus specialiter. quod quidem seruatur in præsenti compilatione: sed in antiqua non. Et qui eas componunt, non solum debẽt esse gloriosi doctrina legum, sed experientia rerum: vt C. eod. tit. consti. 2. quæ est de Iust. co. con. vnde per ordinationem istius compilationis illas scietis, quis illorum, quorum tempore constitutiones, concilia, decretales, edita sunt, præcessit.

u ¶ *Resecatis.* Potest ergo dominus Papa derogare constitutionibus prædecessorum suorum, non obstante quod par in parem non habet imperium. ff. de arb. l. nam magistratus. & est ratio: quia eadem persona censetur cum eo cui succedit, & nemo potest sibi hanc legem imponere, ne liceat sibi a prima voluntate discedere. ff. de leg. 3. l. si quis. in prin.

x ¶ *Declarantur.* infra de regular. statuimus. quæ exponit illam consulti.

¶ *Glo. ver. vbi. is, falsit, opponit, et oppositioni responde, demum principali obiectioni dat secundam solutionẽ: vltimo format, & soluit duas quæstiones.*

a ¶ In

[1] B. Aug. lib. 4. c. 3. cõtra Iulianũ Pelagianũ.

[2] Facit text. in l. qm̃ præteritæ. cum not. C. de sec. nup. Bart. in l. mulier. §. quia proponebat. ff. ad Tur.

† sparsas.

[3] Propter hoc ibi iudicib. præcipitur q̃ mũdas teneant manus abstinentes ab omni acceptione: his contẽti quæ dãtur à fisco Ioã. And. in nouel.

[4] Et eo dist. de cõ cã. & vter. extra in pri. Sene. li. 6. natu. qõ. Cotidie aliqd sub tilius, aliquid elegãtius excogitat luxuriæ furor vitiata contẽnens. Ioã. Andr. in nouel.

[5] Cõcor. text. in §. sed si ab insti. quibus mo. ius pa. po. sol. & C. fin. reg. l. pen. & de eius signi ficato, vide p̃ Bal. in l. 1. ff. de of. p̃s. vr. & in l. 1. & l. empti. ff. de acti. emp.

† Facit tex. in l. 1. C. q̃ non. cod. cõp. & l. 2. §. si quid aũt in tanta. C. de uet. iur. enu.

† multa.

[6] Cõcor. gl. cũ tex. inst. de iu. sti. & iu. §. iuris præcepta. in vers. alterum non lædere. & ff. e. l. iustitia. super eo. uer. & ff. quod quis j. in prin.

a *In iudicijs.* Sic ergo vr q omnibus decretalibus istis vti- possumus in iudicijs: qa indefinita æquipollet vniuersali. 19. dist. si Romanorū. & ff. de priuil. quia circa. & ff. de serui. si cui. ff. de ser vrb. præd. l. si seruitus. & ita non est hic aliqua indulgētia siue dispēsatio: quod falsum est, imo multæ sunt, & indulgētia nō debet trahi ad cōsequentiam. 7. q. 1. petisti. & Insti. de iure na. §. plane. Dicas q propter vnam decretalem, vel duas aut plures, nec plus nec minus est. & est simile de conse. distin. 2. reuera. in princ. vbi dicit, quod omnes illi q manducauerunt de manna illo, quod pluit filijs Israel in deserto, mortui sunt; & tamen Caleph & Iosue non fuerunt mortui in deserto, immo intrauerunt terram promissionis. 76. distin. ieiunium. & ita modicū quid non nocet. nam modica res non inducit simoniam. infra de simo. & si quæstiones. Arg. contra. quia pro modica re datur actio furti. 14. q. vlt. c. vlti. & pro sex solidis tantum committitur simonia. infra de simo. ex tuæ fraternitatis. & pro vna gallina committitur furtum. Insti. de rerum diui. §. gallinarum. Solu. dic, in talibus affectus & intentio committentis consideratur. Vel dicas, quod dicit in scholis, refertur ad decretales illas quæ continent indulgentiam siue dispensationem: quia illæ debēt legi in scholis, vt per doctrinā sciatur vbi & quando sit dispensandum. Quæ verò ius commune continent, referuntur ad vtrumque: quia illis vtimur in iudicijs & in scholis. Si vero decretalis aliqua de cætero inueniatur extra compilationem istam, quid fiet? Tene quod dicitur infra de fid. instr. c. pastoralis. Hic præcipit Papa ut tantum hac compilatione vniuersi vtantur. Quid erit si aliqui uellēt vti & legere priorem? Dico quod illi essent excommunicandi: quia faciunt contra mandatum principis. ff. de maio. & obe. si quis. & 25. q. 1. generali.

b De hoc dic vt no. infra de elect. vt circa. lib. 6. & Io. And. in nouel.

c Infra de elec. quia diligētia. & c quod sicut in si. & de con. præb. constitutus. Io. And. in nouel.

d Cōcor. tex. in l. si abducta cum glo. fin. & ibi Cy. & Pet. ff. Bel per. C. de fur. melius in l. sed nec. ff. de cōd. fur.

uersi vtantur in iudicijs a & in scholis, districtius prohibemus, ne quis præsumat aliam facere absque auctoritate sedis Apostolicæ speciali.

TITVLVS PRIMVS.

Glo. sep. primo dicit quare hæc rubrica fuerit præmissa. Secundo tractat de fide per modum summa, quærens de quatuor, quæ ordinate prosequitur.

DE SVMMA TRINITATE, &c.

† Quare dicit, summa, & qua re Trinitas, vide p Host. in sum. huius tit. in prin.

QVoniam omne quod non est ex fide, peccatum est. 28. quæst. 1. §. 1. ad Rom. 14. & infra de præscrip. quoniam omne. & ordo nostræ reparationis à fide sumplit exordium: ideo de fide catholica primo est agendum. Et quia in fide primo instrui debemus, vt sic ad baptismum credulj veniamus de consecra. distin 4. ante baptismum. videndum est ergo quid sit fides, prout hic accipitur, & quot modis accipiatur fides, & quot sint species fidei, & quot articuli, quod præmium credentium, & quæ sit pœna non credentiū. Fides enim multis modis dicitur. Dicitur fides quandoque idem quod sacramentum baptismi. 45. distin. de Iudæis. & infra de bapt. & eius effectu. debitum. Item dicitur fides castitas. 27. quæstio. 2. coniuges. 28. quæstio. 1. caue. & infra de sure iuran. quemadmodum. & est vnum de tribus bonis matrimonij ead. causa. quæstio. 27. quæstio. 2. omne itaque. infra de cond. appo. cap. vlt. Item dicitur fides securitas, siue pactum, quæ etiam hosti seruanda est. 23. quæstio. prima, noli. Item dicitur fides quandoque conscientia. infra. de restitu spolia. litteras. §. nos autem. circa princip. & infra de præscrip. quoniam omne quod non est ex fide. 1. conscientia. de pœni. dist. 3. quæcat. §. item illud Ambr. alias est versic. Item dicitur fides credulitas, secundum quam credimus id quod non uidemus. Fides enim est de re non visa. de pœn. distin. 4. in domo. uer. & si abiero. vnde etiam dicitur: Fides non habet meritum cui humana ratio præbet experimentū. Item dicitur fides promissio. Insti. de rerum di. §. venditæ. & infra de spon. duo. c. 1. Item alio modo dicitur fides collectio articulorum: vt supra. & 24. q. 1. hæc est fides. præterea & in symbolo Athanasij dicitur: Hæc est fides catholica, quam nisi, &c. Item dicitur fides, æquitas in actionibus considerata. Insti. de act. §. actionum autem quædam sunt bonæ fidei, quædam stricti iuris. Fides uero sic describitur ab Apostolo in epistola ad Hebr. prout hic sumitur. Fides est substantia rerum sperandarum, argumentum non apparentium. Et dicitur substantia sperandarum rerum: quia sperare debemus quod dictum est a prophetis, esse futurum. Argumentum non apparentium dicitur: quia per prophetias iam completas debemus habere argumentum, idest probationem non apparentium de futuris complendis, scilicet de die iudicij, & de fine mundi. Sed videtur quod definitio ista non sit bona: quia vera definitio conuertibilis debet esse cum suo definito: sed hæc non est conuertibilis: quia spes similiter est substantia sperandarum rerum. vnde uidetur inferendum, quod fides est spes, quod est falsum. Itē hæc definitio vr loqui tantū de futuris, cum fides sit tā de præsentibus quàm de præteritis & futuris, eo q habet se ad omnia ad præterita, quia credendū est Christum fuisse natū & passum, ad præsentia, quia credendum est q ipse sit qui in altari quotidie conficitur. ad futura, quia credere debemus ipsum venturum & iudicaturum uiuos & mortuos. & ita uidetur esse insufficiens ista definitio. & licet diuersa tempora comprehendat, vna tantum fides esse videtur. Vnde satis potest dici, quod non est uera definitio, sed quædam notificatio fidei ab Apostolo dicta. Potest autem magistraliter definiri: Fides est voluntaria certitudo absentium infra scientiam, & supra opinionem constituta. Scientia enim habet cognitionem, fides vero non. Vnde dicit August. Fides est credere quod nō vides. de pœni. dist. 4. in domo. Species autem fidei sunt duæ. Vna est formata, quam habent boni: & est alia informis, quā habent mali, & existentes in mortali peccato: & fides eorum caret forma. Prima est virtus à qua dicuntur fideles quicunque baptizantur. de consecr. distin. 4. si qui apud. & talis fides dicitur informata charitate. Vnde sic potest definiri: Fides est qualitas, qua quis credit quod diligit. charitas dignior est, penes quam consistit omne meritum; & est fons viuus, cui non communicat alienus scilicet à fide. infra de reg. licet. in fin. & de pœni. dist. 2. omnis qui non diligit. Vnde dicitur, fides nostra est virtus quam charitas comitatur. Vnde dicit August. Fides quę per dilectionem operatur, est fundamentum omnium uirtutum. 1. q. 1. cum Paulus. & aliàs ita definit. Hæc est fides quæ per dilectionem operatur. de pæni. distin. 2. charitas. §. item dominus. Amen. versi. hæc est fides. & non ea quæ dæmonum est, qua credunt, & contremiscunt. De fide informata charitate dicit Abacuch propheta: Iustus autem in sua fide viuit. Fides nostra est eadem in substantia cum fide antiquorum, vt dictum est: quod probat Euangelium. Turbæ autem quæ præcedebant, & quæ sequebantur, clamabant dicentes, Osanna filio Dauid. Distant tamen in qualitate: quia quod ipsi credebant de futuro, nos credimus de præteritis, scilicet Christum natum & passum. Principales autem articuli fidei nostræ sunt septem, secundum quod septem sunt dona Spiritus sancti: quos quilibet Christianus scire tenetur; clerici explicite, laici implicite. & credere sicut tenet Ecclesia, & sunt hi: Incarnatio siue natiuitas, baptismus, passio Christi siue mors eius, descensus ad inferos, resurrectio, ascensus in cælum, aduentus eius in iudicium. De quibus habes in prima constitutione, firmiter. pro quibus Ioan. in Apoc. legitur fleuisse, vbi dicitur: Vidi librum signatum septem sigillis formam imprimentibus in cælo & in terra. & apud inferos: & nemo fuit dignus aperire librum nisi Leo de tribu Iuda. Et isti septem articuli patent in his versibus.

Nascitur, abluitur, patitur, descendit ad ima:
Surrexit, scandit, veniet discernere cuncta.

Secundum quosdam theologos, sunt duodecim articuli fidei propter duodecim Apostolos, qui eadem hora instinctu Spiritus sancti symbolum composuerunt. Vnde dicitur symbolum à syn, quod est simul, & bolus, quod est morsellus: quia vnusquisque Apostolorum suum morsellum, idest, partem suam apposuit. Et est aliud symbolum maius, quod cantatur in missa in Nicæna synodo factum propter Græcos, qui non credebant quod Spiritus sanctus procederet ab vtroque. de consec. dist. 5. c. vlt. & pen. Est & tertium symbolum Athanasij: Quicunque vult. quod cātatur in prima. Istud potest appellari quartum symbolum: & ita sunt modo quatuor sicut quatuor Euangelistæ. Præmium vero credentium est vita æterna. Pœna uero non credentium est gehenna perpetua, iuxta illud: Hæc est fides catholica, quam nisi quisque fideliter firmiterque crediderit, saluus esse non poterit: & qui crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit. infra de bapt. & eius effectu maiores, Bec.

De hac materia habes de consec. dist. 4. c. vlt. de conse. dist. 5. c. pen. & vlt. 22. dist. per totum, 23. dist. qui episcopus.

Ad Hebr. cap. 11.

De summa Trinitate & fide catholica.

¶ Innocentius tertius in concilio generali. †

Tractat de trinitate, et ipsius operibus: de fide & articulis fidei.

† Lateranen. ca. 1. & c. 1. eo. titul. in 4. compilatione.

De hac dictione, fides, vide meliorē gl. do iure in c. monet. § uer. neq; 22. q. 1. & per Leg. I sub. C. de sum. tri. & fid. catho.

Secūdū Augu. est vox obsecrātis, magis affectū significās, quā rem aliquam exprimens.

De articulis ad humanitatē Christi spectātib. loquitur. Vide S. Tho. 2. 2. q. 1. art. 8. q. 2. art. 7.

Cōcor. tex. in l. inter claras. circa me. C. cod. tit.

Irmiter. Non solet summari sed pro summario diuiditur in duas partes principales. Secunda ibi, *Vna vero.* Prima tractat de summa trinitate, & eius operibus, de fide catholica, & articulis fidei. Secunda pars principalis tractat de sacramentis.

CASVS. Not. q post symbolū apostolorū quod dicitur, Credo in Deum, quatuor cōcilia condita fuerunt à sanctis patribus de summa trinitate & fide catholica contra quosdā hæreticos: de quibus quatuor cōcilijs legitur 15. dis. c. 1. in quib. condemnati sunt quidam hæretici qui de fide catholica & summa trinitate perperam sentiebant. de hac fide catholica legitur 23. dist. cap. 1. circa prin. ibi, *& ante omnia.* Est & aliud symbolum maius quod cantatur in missa in Nicæa synodo factū pp Græcos, q nō credebāt q spūs sanctus procederet ab vtroq: postmodū aliud symbolū Athanasij secutū est, illud s. Quicunq; vult. Istud aūt cōciliū posset appellari quartū symbolū, in quo illud qd de fide catholica, & de summa trinitate in prædictis cōcilijs & symbolū continet, cōfirmat, & reperit. Vt ergo melius intelligas casum, diuido c. illud in quinque partes, sm q sunt signatæ. In prima parte di. q firmiter credere debemus & simpliciter cōfiteri, q vnus solus verus est Deus æternus, & immensus, & incōmutabilis, oīpotens, ineffabilis s. Pater, & Filius, & Spūs sanctus: tres personæ, sed vna essentia, simplex oīno: pater a nullo, filius à patre, spūs sanctus ab vtroq; pcedens, absq; initio, semper, & sine fine: creator oīum visibiliū, & inuisibiliū, spūaliū & corporaliū, qui ab initio tpis vtramq; de nihilo cōdidit creaturā, spūalem & corporalē, angelicā & mūdanā, & postmodū humanā quasi cōem, ex corpore & spiritu cōstitutā. Diabolus aūt & alij dæmones a Deo creati sunt boni, sed ipsi p se facti sunt mali: hō vero peccauit diaboli suggestione. In secunda parte. s. hæc sancta trinitas, de qua pmissū est, iuxta ordinatissimā dispōnem temporum p Moysen & pphetas, & alios famulos suos humano generi doctrinā tribuit salutarē, & tādē vnigenitus filius Dei à tota trinitate cōiter incarnatus ex Maria virgine, spūs sancti cooperatione cōceptus, verus hō factus, ex anima rōnali & humana carne cōpositus, vna psona in duab naturis, viā vitæ demōstrauit, sm diuinitatē immortalis, sm humanitatem passibilis & mortalis: subijciendo sex articulos fidei in psona ipsi' Dni: redditurus in fine seculi tā reprobis, q electis sm merita sua. In tertia parte dī q est vna vniuersalis ecclia, extra q nullus oīno saluat: in qua idem ipse & sacerdos est sacrificiū Iesus Christus, cuius corpus & sanguis in sacro altaris veraciter cōtinent sub speciebus panis & vini, trāsubstātiatis pane in corpus, & vino in sanguinem ptāte diuina, vt nos accipiamus de suo, q accepit de nostro. & hoc sacrāñ nemo pōt cōficere nisi q sacerdos fuerit, sm claues ecclesiæ rite fuerit ordinatus, quas Dñs cōcessit apostolis & eorū successorib. In parte quarta. s. videlicet Sacrāñ, & c. dī, q baptismus qui est secudus articulus fidei in noīe Patris, & Filij, & Spiritus sancti, consecratur in aqua: & si in forma cōcedat ecclesiæ, a quocunq; conferatur, & paruulis, & adultis proficit ad salutē. & si post baptismū qs in peccatū prolapsus fuerit, p verā poterit pœnitentiā reparari. Vltimo dicit, q virgines, cōtinentes, & etiā cōiugati p fidem rectā, & p operationem bonā ad æternā beatitudinē mereri pueniret. Not. istā decretalem in examinatione. Item no. ex hac littera q simpliciter ho debeat fidem cōfiteri. Item no. q pater & filius & spūs sanctus idem sunt in substātiā. Item not. q diaboli creati sunt boni, sed per suum arbitrium facti sunt mali. Item no. q Christus descendit in anima, resurrexit in carne, ascendit in vtroq; &c. Item no. q vna tñ ecclesia est, extra quam nullus potest saluari. No. q sacerdos rite ordinatus verum conficit corpus Christi. No. q sacrām baptismi a quocunque collatum proficit ad salutem. Not. q si aliquis lapsus fuerit in peccatum, pōt per veram pœnitentiam reparari. Item no. cōtra hæreticos, q cōiugati possunt saluari.

† Hic decretalem, & seq. subtilissime exponit B. Tho. opus. 23. & 24. to. 17.

† Similis tex est in effectu. in l. nulli' hæreticus. C. eo. tit.

† Hoc regula potius dr quam symbolū.

CAP. I.

Firmiter [a] † credimus [b] & simpliciter [c] confitemur, q vnus [d] solus est verus [e] Deus æternus, [f] immensus, [g] & incommutabilis, [h] incomprehensibilis, [i] omnipotēs, [k] & ineffabilis [l] Pater, & Filius, & Spiritus sanctus: tres quidem personæ, sed una essentia, † substantia, seu natura simplex omnino: [m] pater a nullo, filius à patre solo, ac spūs sanctus pariter ab vtroq; absq; initio, semper, ac sine fine: pater generans filius nascens, & spiritus sanctus pcedēs, consubstantiales, & coæquales, & cooīpotētes, [n] & coæterni: [o] vnū vniuersorū principiū: creator omniū visibiliū & inuisibiliū, spiritualiū & corporaliū: qui sua oīpotenti virtute simul [p] ab initio tēporis vtramque de nihilo condidit creaturam, spiritualem & corporalem, angelicam videlicet & mundanam: ac deinde humanam [q] quasi cōmunem [r] ex spiritu & corpore constitutam. Diabolus [s] enim

a ¶ *Firmiter.* Hoc ideo dicit, quia ordo fidei nostræ probari non potest: & quia ubi ratio deficit, fides supplet, de consec. dist. 4. c. nihil est aliud & dist. 4. c. vlt. arg. vt quod sermo sonat, affectus sentiat in fide. de consec. dist. 2. cap. reuera. in fin. quia fides est de re non visa. de pæ. dist. 4. in domo. in fin.

b ¶ *Credimus.* Hoc iō dicit: qa dubi' in fide, infidelis ē. inf. de hær. c. 1. & arg. 22. q. 1. oē qd. in fin. Et est simile de accusato q quē nihil est probatū, & sic remanet dubius, qñ se nō purgat. Et qa fides est exordiū nostræ reparationis: ideo prius dī ea pmittir; quin prius hō dēt instrui in fide. de conse. dist. 4. ante baptismum. & c. ante 20.

¶ *Glo. se. 2. dat tria similia, & submittit genus.*

c ¶ *Simpliciter.* Fides n. simplicib. verbis est pponēda. 21. di. q eps. & 24. di. qñ. Sic & testimoniū dēt ēē purū 3. q. 9 pura. & simplex dēt ēē cōtū, similiter & lex 4. di. erit aut. Sic & qlibet scriptura si obscure loquatur, p nō scriptura hr. ff. de ijs q pro non scri. ha. l. 1. sic & testimonium obscurum non valet. inf. de prob. in præsentia. & infra. de test. cum clamor & ff. de inter. ac. de ætate. §. nihil interest. Et generaliter numquam per extranea uerba res est proponenda, sed per usitata arg. 37. dist. relatum. Io. And.

d ¶ *Vnus* hoc dictum fuit ad differentiam plurium planetarum, quos quidam colebant tanquam Deos.

e ¶ *Verus.* dictus est ad differentiam fictorum.

f ¶ *Æternus.* hoc dicit, quia misericordiæ Dei nec mensuras possumus ponere, nec tempora definire. de pæ. dist. 1 multiplex. & 26. q. 6. is qui.

g ¶ *Immensus.* id est sine mensura: vnde dī: Intra omnia non inclusus, extra omnia non exclusus, supra omnia non elatus.

h ¶ *Incommutabilis.* 22. q. 4. incōmutabilis & tñ dat cuncta moueri. vñ Boeth. 3. de cōsola. Stabilisq; manens dat cuncta moueri, & c. sæpe tñ mutat sntam suā, vt ibi dī, &c. vnusquisq; in fi.

i ¶ *Incomprehensibilis.* vñ in ueteri lege dī: Bestia q mōtē tetigerit, lapidabit & illud: Accedet hō ad cor altū, & exaltabitur De' ab eo & illud. O altitudo diuitiarū sapientiæ & scientiæ Dei, q incōprehēsibilia sunt opera † eius, & inuestigabiles viæ ei'.

k ¶ *Omnipotens.* quia omnia potest quæ decent eius potentiā, & quæ posse est aliquid posse. vnde peccare, non potest. quia peccare non est aliquid posse: vt ait Aug. immo est aliquid non posse. vt de pæ. dist. 2. c. vlt. §. charitas.

l ¶ *Ineffabilis.* vnde illud: Sapientiam eius quis enarrabit? quasi dicat, nullus.

¶ *Glo. se. tractat de triplici compositione, & dat simile in anima.*

m ¶ *Simplex omnino.* q multiplex est compositio. Est enim proprie compositio part. ad partes, ut in rebus corporalibus. Item est cōpositio pprietatis ad subiectum, vt rōnabilitas in anima. Item forme ad subiectum, & substātiæ ad formā. & nullā istarū cōpositionū cadit in Deū & iō dī simplex omnino, i. quolibet genere cōpositionis. Et pone quasi simile i. aīa, cui' substātia simplex est & tñ tria reperiunt in aīa. Intellect' q pcipit, [illegible] & memoria q cōseruat: Intellectus pcipiēs. patri primo operatio cōparat. Rō discernēs cōparat filio q est sapient a patris disponens oīa in cælo & in terra. Memoria cōseruās cōparat spūi sancto, † q oīa bona corroborat & confirmat. Sicut illa tria idem sunt in substātia cum aīa: sic & tres psonæ pater & filius & spiritus sanctus idem sunt in substātia.

n ¶ *Coomnipotentes.* ut in symbolo Athanasij, sed tamen non tres omnipotentes, sed unum omnipotens.

¶ *Glo. seq. signat contrarium, & soluit.*

o ¶ *Coæterni.* sed cōtra vī in dicto symbolo, vbi dicit: tñ nō tres æterni sed vn' ætern'. Sol. hic ponunt adiectiue istæ dictiones, ibi autem substantiue. hæc est dīa, hic designat personas, ibi essentiā, sed totæ tres psonæ coæternæ sibi sunt & coæquales.

p ¶ *Simul.* vnde Salomon: Qui † manet in æternum, creauit oīa simul. vnde in Gen. In principio creauit Deus cælum & terram: quod simul factum fuit, sed simul dici non potuit.

q ¶ *Humanam.* Quia prima die angelos creauit, & sexta die creauit homines.

r ¶ *Quasi cōem.* idest mediā inter angelicam & mundanā, uel cōem vtrisq; conformem: quia in plurib. conformat se cum angelis s. intellectione & discretione: & in multis cum inferioribus creaturis: quia sentimus cum illis, & in pluribus alijs.

s ¶ *Diabolus.* Dicitur criminator, & est græcum uocabulum. deriuatur autem à dia, quod est duo: & bolus, quod est morsellus, quia duos bolos tm̄ de corpore & anima cōsit facere

¶ Dæm.

Fides supplet ubi ratio deficit.

Obscuritas est fugienda.

Boethius.

† indicia

Peccare nō est aliquid posse.

Nam si esset quid compositum: esset dare aliquid prius Deo. s partem eius, quod nō est intelligibile.

Alij dicūt q memoria patri, intelligentia filio, uoluntas spiritui sancto alij q intellectus patri, uoluntas filio, memoria spiritui sancto. & de hoc p Hosti. in su. eo. tit. §. j. Ioā. And.

† viuit.

Diabolus dicitur calumniator: nam διαβολή calumniā significat.

a ¶ *Dæmones.* Dæmō interpretatur sciēs. Et ē arg. ex hac lra, q de bono procedat malū: q est falsum, Vt hic exponitur: q angelus nō habuit remediū sicut homo: q homo peccauit per suggestionē: angelus per se sine alterius suggestione, vt dicit littera sequens.

¶ *Gl. seq. ponit, arguit negatiue, plus cōtrariū & argumēto respōdet.*

b ¶ *Creati sunt boni.* Nunquid ē idē de homine? Vi q nō. p hoc q dicit Apo. Eramus enī nā filij iræ sicut & cæteri: a qua nullus liberatur nisi p fidē de cōse. dist. 4. c. 2. qd incipit. firmissime. Dicas, q hō ab initio bonus creatus fuit sicut & angeli, & in charitate: vt de pę. dis. 2. c. tolle charitatē ver. Adā vero. & c. seq. & c. princeps. vt q homo creatus fuit imortalis. de cōs. dis. 4. placuit igr. versus fi. dis. Et auctoritas pdicta sic debet intelligi. Eramus enī natura filij iræ i. eramus digni pęna æterna, siue debitores irę. i. pęnæ ęternę nā i. inseparabili vitio. s. originali peccato. Originale. n. peccatū ita inheret humano gñi sicut si eēt ei nāle: q sicut natura nos nō deserit du sum, ita nec originale peccatu: sed tñ post baptismū nō nocet. de cōse. dis. 4. c. 2.

c ¶ *Per se.* idest ex proprio defectu.

d ¶ *Diaboli suggestione.* & ideo magis puniēdus ē diabolus q ipse faciens 16. dis. tanta. cir. fi. ibi, Ex vero. Nec illud excusat diabolū si homo illud alias facturus esset. ff. de ser. cor. l. 1. §. q igit licet videretur q, solā tñ exhortatione nō dēat teneri. nō em qui exhortatur, mandatoris opera fungitur. ff. de ijs qui no. inf. l. ob hæc verba. in fi. Nec id excusat hominem, quod consilio alterius fecit: quia debuit & potuit explorare apud semetipsum an expediret ei tale consilium. ff. manda. l. 2. in fi. & si dubitabat, potuit consulere peritiores. Quare imputatur alicui. ff. de iur. & fac. igno. l. regula. § sed iuris. & ff. de bono. possess. in bonorum. in fi. & 37 dist. § vlt. Io.

¶ *Gl. seq. declarat triplicem legem sub triplici tempore.*

e ¶ *Ordinatissimam.* Hæc fuit dispositio: quia tria fuerūt tpa: tps ante legem & tempus sub lege, & tempus gratiæ. In tpe ante legem habebant homines ius naturale, quo regebantur, quod consistebat in his duob. præceptis contentis his versib.

Quod tibi vis fieri mihi fac: quod non tibi, noli:
Sic potes in terris viuere iure poli. dist. 1 in prin.

In tpe sub lege regebantur decalogo Moysi dato a Deo: & tūc cōtingebant oīa in figura, quæ cōpleta fuerūt tpe gratiæ, qñ Dei filius nos docuit pcepta Euangelica, quibus ho hic regimur: in quo scripturæ fuerūt cōpletæ. & hic est ordo de quo hic dicit.

f ¶ *A tota trinitate.* Hoc ideo dicit, quia inseparabilia sunt opera trinitatis. de conse. dist. 3. c. vlt. in fi. & 28. q. 1. sic enim neq. circa prin. Nec potest filius à se facere quicquam, nisi quod viderit patrem facientem de conse. dist. 3. c. vlt. in fi.

g ¶ *Incarnatus.* Hic explicatur primus articulus fidei.

h ¶ *Vna.* Hoc fuit figuratū in arca Noe. Gen. 7. vbi fuit redēptio sanctorū per duas naturas, quo ad opinionē & veritatē.

ADDI. Per duas naturas. s. ligni & aquæ. Habuit & inclusio in arca, per quam tunc fuit saluatum genus humanum, figuratę: inclusionem diuinitatis in humanitate, per quā erat saluandum. Ioan. And.

i ¶ *Impassibilis.* 22. q. 4. incōmutabilis. & hr figura his versib.
Nil Isaac patitur, aries fit victima Christo.
Nec deitas patitur, cum moriatur homo.
22. q. 2. c. si quælibet. §. Abraham. & c. seq.

Simile ferme in terminis, tex. habes. C. co. tit. in l. inter claras. § oēs uero. uers. & qui unigenitus filius, &c.

✝ extremū iudicium.

Versus.

Trinitatis opera sūt inseparabilia.

& alij dęmones [a] à Deo quidem natura creati [b] sunt boni, sed ipsi per se [c] facti sunt mali. Homo vero diaboli suggestione [d] peccauit. ¶ Hæc sancta Trinitas secundum communem essentiam indiuidua, & secundum personales proprietates discreta: primo per Moysen & sanctos prophetas, aliosque famulos suos iuxta ordinatissimā [e] dispositionē temporū doctrinā humano generi tribuit salutarē. ¶ Et tandē vnigenitus Dei filius Iesus Christus à tota [f] Trinitate cōiter incarnatus, [g] ex Maria semper virgine spiritus sancti cooperatione conceptus, verus homo factus, ex anima rationali & humana carne cōpositus, ✝ vna [h] in duabus naturis persona, uiam vitę manifestius demōstrauit. Qui cū secundum diuinitatem sit immortalis & impassibilis, [i] idē ipse secundū humanitatem factus est passibilis & mortalis. Qui etiā pro salute humani generis in ligno crucis passus & mortuus, [k] descendit [l] ad inferos, resurrexit [m] à mortuis, & ascendit [n] in cælū: sed descendit in anima, & resurrexit in carne: ascenditq; pariter in vtroq; ✝ venturus [o] in fine seculi, iudicaturus viuos & mortuos, & redditurus singulis secundū opera sua, tam reprobis, quám electis: qui omnes cū suis proprijs resurgent corporibus, quæ nunc gestant, [p] vt recipiant secundum opera sua, siue bona fuerint, siue mala: illi cum diabolo pœnam perpetuam, & isti cū Christo gloria sempiternam.

¶ *Tractatur hic de sacramentis Ecclesiasticis. Abb. Sicul.*

¶ Vna [q] verò est fidelium uniuersalis ecclesia, extra [r] quam nullus omnino saluatur. In qua idē ipse sacerdos est sacrificiū [s] Iesus Christus, ✝ cuius corpus & sanguis in sacramento altaris sub speciebus panis & uini [t] ueraciter continentur, transsubstantiatis pane in corpus, & vino in sanguinem potestate diuina: ut ad perficiendum mysterium unitatis, accipiamus ipsi de suo, quod accepit ipse de nostro. ¶ Et hoc vtique sacramentum nemo potest conficere nisi sacerdos, qui rite fuerit ordinatus secundum claues [u] Ecclesiæ, quas ipse concessit Apostolis, eorūq; successoribus Iesus Christus. ¶ Sacramentum [x] ✝ vero baptismi (quod ad Dei inuocationē, & indiuiduæ Trinitatis, videlicet patris & filij & spiritus sancti, consecratur in aqua) tam paruulis quàm adultis in forma ecclesiæ à quocunq; [y] rite collatū proficit ad salutem. ¶ Et ✝ si post susceptionē baptismi quisquam prolapsus fuerit in peccatū: per verā potest semper pœnitentiam reparari. Non solum aūt uirgines & continentes, uerumetiam coniugati, [z] per fidem rectam & operationem bonam placentes Deo, ad æternam merentur beatitudinem peruenire.

k ¶ *Mortuus.* Hic explicatur tertius articulus fidei.

l ¶ *Descēdit ad inferos.* Quartus articulus.

m ¶ *Resurrexit a mortuis.* Quintus articul.

n ¶ *Ascēdit ad cælum.* Hic ē sextus articulus.

o ¶ *Venturus.* Septimus articulus.

p ¶ *Gestāt.* unde Apostolus: Hoc mortale induet immortalitatē.

q ¶ *Vna.* Hæc est secūda pars principalis, in qua tractatur de sacramentis. Et primo de sacramētis eucharistię interserēs de sacro ordinis. Secūdo de sacramento baptismi: ibi, *Sacramentum.* Tertio de sacro pœnitētiæ: ibi, *Et si post.* Quarto de sacro cōiugij: ibi, *non solum.* Abb. Siculus.

r ¶ *Extra quam.* 24. q. 1. quoniam uetus.

s ¶ *Est sacrificiū,* de cōse. di. 2. c. nec Moyses. vnde dicitur.
Rex sedet in cœna turba cinctus duodena.
Se tenet in manib. se cibat ipse cib.
Dicit Augu. De carne B. Mariæ carnē accepit, & eādē carnē ad mãducandū dedit ad salutē de cōs. dis. 2 accesserūt Iudęi. & hoc fuit significatū i psona Dauid, de quo dr: Ferebat Dauid in manib. suis: vt ibi dr. Bet.

t ¶ *Panis & vini.* Hoc ex cā statutum fuit, vt in alia forma sumeret propter horrorem. vnde dicitur: Nisi quis manducauerit corpus meum, & biberit sanguinem meum. &c audito hoc uerbo scandalizati sunt discipuli, & dixerunt: Durus est hic sermo de consecra. dist. 2 prima de hoc sacramento traditur infra, de celebra. miss. cum Marthæ.

u ¶ *Claues ecclesiæ.* Nota hic, quod nō potest conficere corpus Christi nisi fuerit ordinatus in forma ecclesiæ.

x ¶ *Sacramentum vero baptismi.* Hic est secundus articulus qui vltimo ponitur. & hic exprimitur forma baptismi, quam seruat ecclesia. de consecra. dist. 4. firmissime. & infra de bap. & eius effectu. c. maiores.

y ¶ *A quocunque.* A quocunq; ergo baptismus conferat in forma ecclesiæ, ratum est. vt 1. q. 1. quod quidā & de conse. dist. 4. à quodam. & c. Romanus 24 q. 1. c. subdiaconus. § sed illud.

ADDITIO. Sed cum sufficiat contritio, nonne melius est abstinere quàm ab hæretico recipere? Sol. vt not. 32. dist. c. præter hoc. in gl. pen. Io. And.

¶ *Gl. sequens prosequitur triplicem hominum statum.*

z ¶ *Coniugati.* Not q tres sunt ordines in ecclesia Dei. s. virgines, continentes, & coniugati. Christus enim plus amat virgines quam alios: quia sponte tribuunt quod sibi non fuerat imperatum. continentes etiam plus Deo placent quam coniugati: quia non expedit ✝ homini ad terna cælestia tendenti, accipere vxorem: vt 33. q. 5. tunc saluabitur. & ea sunt in nostris officijs gratuita, quæ cum liceret non impendere, tamen causa dilectionis impendimus. 28. q. 1. iam nunc.

✝ Melius dices, vnionē cū humanitate.

Versus.

✝ Ecclesiæ vnitas.

✝ Eucharistia.

✝ Baptismus.

Versus.

✝ Pœnitentia.

Christus seipsū cōmunicauit.

✝ Hoc in genere, nā in ca. cleros 21. di. plures numerātur. adde Ioā. And. in p[ro]æ. lib. 6.

✝ Propter onera matrimonij, expedit tamē ob fornicationē vitandā, unde nō obstat 28. q. 1. sic n. & 32. q. 5. si Paulus.

Damnamus. Hæc decretalis diuidit in duas partes principales. In prima reprobat doctrinā abbatis Ioachim. In secunda ibi, *Reprobamus*, dānat illam Almarici. Prima pars facit quinque: quia primo reprobat doctrinā abbatis Ioachim cōtra Magistrum sētentiarū, q. [illegible] prosequitur exprimēdo motiua & rōnes ipsius. Secūdo ibi, *Nos autem*, approbat sniam Magistri, & damnat Ioachim. Tertio ibi, *Cum ergo*, rūdet auctoritati qua principaliter mouebat Ioachim. Quarto ibi, *Si quis*, dānat tenentes opinionem Ioachim. Quinto ibi, *In nullo*, p[illegible] testat pro monasterio, cui præfuit Ioachim.

CASVS. Magister Petrus Lōbard. dixit in sentētijs suis, q̄ q̄dam summa res est pater & filius & spūs sanctus: & illa summa res non ē generās, nec genita, nec procedens, sed est pater q̄ generat, filius q̄ gignit, spūs sanctus qui procedit ab vtroque. Cōtra istum magistrū Petrū Abbas Ioachim composuit quendā libellū, in quo appellauit magistrū Petrū hæreticū & insanum pp hanc suā sniam, dicēs q̄ magister Petrus nō tā trinitatē q̄ quaternitatem astruebat in Deo, videlicet illas tres personas, & illā cōem essentiā quasi quartam. asserens ille Ioachim, q̄ nulla res est q̄ sit pater & filius & spūs sanctus, nec essentia, nec substantia, nec natura. tn̄ dicebat q̄ pater & filius & spūs sanctus sunt vna essentia, vna substātia, & vna natura: veruntn̄ istam vnitatem nō veram & propriā esse dicebat, sed quasi collectiuam & similitudinariā, sicut multi homines sunt vnus populus, & multi fideles vna ecclesia. Ad hoc probandum inducebat [illegible] auctoritates. Primo illam de actibus apostolorū: Multitudinis autem credentium erat cor vnū, & anima vna. Secundo inducebat illam [illegible] Apostoli: Et qui plantat, & qui rigat, vnū sunt: & omnes vnū corpus sumus in Christo. Tertio illam de libro Regum: Populus meus, & populus tuus vnum sunt. Vltimo inducebat auctoritatē euangelij Ioannis: Volo pater, vt sint vnum in nobis, sicut nos vnū sumus. Sententiam istius Ioachim dānat & reprobat concilium illud generale, & hoc vsque ad versiculum, *Nos autem*, &c. Hic incipit rūdere auctoritatibus illius Abbatis quas inducebat pro sua sententia, dicens q̄ fideles Christi non sunt vnū, id est quędam vna res cōis omnibus vt dicebat Ioachim, sed modo sunt vnum, id est, vna ecclesia pp vnitatem fidei catholicę, & tandē vnum regnū propter vnionem indissolubilis charitatis. & ad hoc probandum inducit concilium auctoritate Ioānis apostoli in epistola sua: Tres sunt qui dant testimonium in cælo, pater, verbū, & spūs sanctus: & hi tres vnū sūt [illegible] subiungit: tres sunt qui testimoniū dāt in terra, spūs, aqua, & sanguis: & hi tres vnū sunt. Cōueniunt ergo concilium cum magistro Petro, q̄ vna quędā res est quæ vere est pater & filius & spūs sanctus, & quælibet persona est illa res, & [illegible] trinitas tn̄ & nō quaternitas est in Deo: quia q̄libet trium personarū est illa res, scilicet substantia, essentia seu natura diuina, & illa nō generans, nec genita, nec procedens, sed est pater q̄ generat, filius q̄ gignitur, spūs sanctus qui procedit ab vtroque, vt per hoc denotet distinctionem, [illegible] in natura & [illegible] dicat [illegible] est pater, alius filius, alius spūs sanctus, non tn̄ aliud: sed id quod est pater & filius & spūs sanctus, idem omnino: sicut ipsa littera pbat ab illo loco, *Licet*, &c. vsque ad verbū illud, *Cum ergo*, &c. Et ibi rūdet auctoritati. Volo pater vt sint vnū, &c. dicēs q̄ hoc nomē, vnum, aliter accipitur pro personis diuinis, & aliter pro fidelibus: et sic q̄ hoc nomē diuersimode accipit in auctoritate illa: Estote pfecti perfectiōe gratię, sicut pater vester perfectus ē perfectione naturę: dicēs q̄ si qs sniam vel doctrinam præfati Ioachim seruare voluerit, vel defendere, tanq̄ hæreticus cēseatur, & ab omnib. euitetur. p hoc tn̄ nullū præiudicium Florenti monasterio generet, cuius, ipse Ioachim extitit institutor: quia ibi & regularis est institutio & obseruātia salutaris: maxime cū idem Ioachim oīa scripta sua mādauit Apostolicæ sedi, eius iudicio corrigenda, dictās epistolā, in qua firmiter se illā fidē confitetur tenere, q̄ Romana ecclesia. In fine reprobat sniam & doctrinā peruersissimi cuiusdā impij hæretici noīe Almarici: cuius mentem pater mendacij, id est, diabolus ita excæcauit, q̄ eius doctrina non tā hęretica quam insana sit cēsenda. Nota q̄ [illegible] domnatione [illegible] substantiam patris [illegible] Nota q̄ vbi si [illegible] est, pōt esse distinctio. Nota vnū generale, q̄ delicta personæ in dānū ecclesiæ non redūdat. Nota q̄ licet persona reprobetur, nō tn̄ eius actus. & de nota q̄ reprobato originali, nō reprobantur quæ sequūtur ex eo. Nota quod licet aliquis erret in fide, si tamen est paratus corrigi, non est cen[illegible] hæreticus.

† Cap. 2.

¶ Idem in eodem. †

¶ Pater & filius & spiritus sanctus vera vnione, nō collectiua seu similitudinaria sunt vna essentia, substantia, seu natura: quæ substantia non est generans, nec genita, nec procedens: quia illi actus nō attribuuntur substantiæ, sed personis: nec per hoc in trinitate concluditur quaternitas. Contrariū sentiētes, vt hæretici sunt censendi, nisi ab errore resipiscant, & correctioni Apostolicæ sedis se supponant. Ab. Siculus.

CAP. II.

† Cap. 2. eo. tit. in 4. cōpilat.

DAmnamus † ergo & reprobamus libellū seu tractatū quē Abbas Ioachim edidit contra magistrū Petrū Lombardū de vnitate seu essentia trinitatis, appellans ipsum hæreticū & insanū, pro eo q̄ in suis dixit sententijs, † quoniā quędā summa res est pater & filius & spiritus sanctus, & illa non est generās, [a] neq; genita, neq; procedens: vnde asserit [b] q̄ ille [c] non tā trinitatē quàm quaternitatē astruebat in Deo, videlicet tres personas, & illam cōem essentiā quasi quartam, manifeste protestans, q̄ nulla res est quę sit pater & filius & spiritus sanctus, nec est essentia, nec substātia, nec natura: quāuis cōcedat q̄ pater & filius & spiritus sanctus sunt vna essentia, vna substātia, vnaque natura: verū vnitatem huiusmodi non verā & propriam, sed quasi collectiuam & similitudinariā esse fatetur: quemadmodū dicūtur multi homines vnus populus, & multi fideles vna ecclesia: iuxta, illud, Multitudinis credentiū erat cor vnum & anima una. &, Qui adhæret Deo, vnus spiritus est cum illo. Item, Qui plantat, [d] & qui rigat, [e] vnu sunt, & oēs unum corpus [f] sumus in Christo. Rursus in libro Regū: Populus meus & populus tuus vnum sunt. Ad hanc autem suam sententiam adstruendam illud potissimum verbum inducit, quod Christus de fidelibus inquit in Euangelio; Volo pater vt sint vnū [g] in nobis, sicut & nos vnū [h] sumus: vt sint consummati in vnum. Non enim [i] (vt ait [k]) fideles Christi sunt vnū, id est, quædam una res, quæ communis sit omnibus: sed hoc modo sunt vnū, id est, vna ecclesia, propter catholicæ fidei vnitatem, & tandem vnum regnum propter vnionem indissolubilis charitatis, quemadmodum in canonica Ioannis apostoli epistola legitur: Quia tres sunt qui testimoniū dant in cælo: pater & filius & spiritus sanctus: [l] & hi tres vnū [m] sūt. Statimq; subiūgitur. Et tres sunt qui testimoniū dant in terra, [n] spūs, [o] aqua, & sanguis: [p] &

† Lib. 1. sent. dist. 5.

Act. 4.

1. Cor. 6.

1. Cor. 3.

3. Re. 22.

Ioan. 17.

1 Ioan. 5.

a ¶ *Non generans.* Adiectiue tenetur, i. non generat, licet sit persona generans.

b ¶ *Asserit.* i. dicit Ioachim.

c ¶ *Ille.* i. Petrus.

d ¶ *Qui plantat.* i. prædicando.

e ¶ *Qui rigat.* Baptizando in epistola ad Corinthios.

f ¶ *Vnum corpus.* i. vnione charitatis & spiritus. de consec. dist. 4. quarta ratione.

g ¶ *Vt sint vnum.* i. eiusdem voluntatis.

h ¶ *Nos vnum.* i. vnione naturæ.

i ¶ *Non enim.* Hic rūdet concilium auctoritatibus Ioachim.

k ¶ *Vt ait.* Non est verū. Vnde dixit Pet. & Abb. q̄ rūdet ibi, *Nos autem* sed aetas est q̄ rūdet in versiculo, *Cum ergo*, & illa fuit [illegible] & forte fuit error scriptorum. Io. And.

† Ego in antiquis hanc etiā inueni.

¶ [illegible] *eorum* [illegible] *personæ, non trinitate.*

l ¶ *Pater & filius & spiritus sanctus.* Pater dedit testimoniū deitatis filij qū dixit: Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene cōplacui, ipsum audite. Filius dedit testimonium deitatis suæ qū in monte transfiguratus potentiam deitatis, & specie æternæ beatitudinis ostendit. Spiritus sanctus dedit testimoniū qū super baptizatum in specie columbæ requieuit, vel qū ad inuocationem nominis Christi corda credentium impleuit.

1. Ioan. 5.

Christi deitas triplici testimonio cōprobata.

m ¶ *Et hi tres vnum.* s. [illegible] differentes quo ad dandam gratiam. Vel vnum, i. vnius substantiæ vel essentiæ.

n ¶ *In terra.* q̄ Christus fuit ho. [illegible] celeb. mis. in quadam.

o ¶ *Spiritus.* humana anima, quam emisit in passione.

p ¶ *Aqua & sanguis.* q̄ exierunt de latere Christi, vt in dec. pd. in qua

in qua idem. & fuit uera aqua. & non aquaticus humor, ut quidam hæretici mentiuntur.

a ¶ *Et hi tres vnũ sunt.* Non natura eiusdẽ substãtiæ, sed cooperatione eiusdẽ mysterij: quia spiritus p adoptionẽ nos filios Dei fecit, aqua fecit nos filios Dei per ablutionem baptismi, sanguis per redemptionem gratiæ.

hi tres vnũ [a] sunt: sicut in quibusdam codicib. inuenit. ¶ Nos aũt sacro approbante cõcilio credimus & confitemur cum Petro, q vna quædã summa res est, incõprehensibilis quidẽ & ineffabilis, quæ veraciter est pater, & filius & spiritus sanctus: tres simul personæ, ac sigillatim quælibet earundẽ. & † ideo in Deo solũmodo trinitas est, non quaternitas: quia qualibet trium personarum est illa res, videlicet substantia, essentia, seu natura diuina, quę sola est vniuersorũ principium, præter quod aliud inueniri non põt: & illa res nõ est generans, [b] neque genita, [c] nec procedens: sed est pater qui generat: & filius qui gignitur: & spiritus sanctus qui procedit: vt distinctiones sint in personis, & vnitas in natura. [d] Licet igitur alius sit pater, [e] alius filius, alius spiritus sanctus, non tamen aliud, sed id quod est pater, est filius & spiritus sanctus idẽ omnino: vt secundũ orthodoxã [f] & catholicam fidem cõsubstantiales esse credantur. Pater enim ab ęterno filiũ generãdo, suã substantiam ei [g] dedit: iuxta quod ipse testatur: Pater qđ dedit mihi, maius omnib. est. Ac dici nõ põt q partẽ substantiæ suæ illi dederit, & partem ipse sibi retinuerit: cum substantia patris indiuisibilis sit, vt pote simplex [h] omnino. Sed nec dici põt q pater in filiũ transtulerit suam substantiam generando, quasi sic dederit eam filio quod non retinuerit ipsam sibi: alioquin desijsset esse substantia. Patet ergo quòd sine vlla diminutione filius nascendo substantiam patris accepit: & ita pater & filius habent eandem substantiam: & sic eadem res est pater & filius, necnon & spiritus sanctus ab vtroque procedens. [i] ¶ Cũ ergo veritas [k] pro fidelibus suis orat [l] ad patrem: Volo (inquiẽs) vt ipsi sint unũ [m] † in nobis, sicut & nos vnũ [n] sumus: hoc nomẽ vnũ pro fidelib. quidẽ accipitur, vt intelligatur unio charitatis in gratia: [o] pro personis vero diuinis ut attendatur identitatis vnitas in natura, quẽadmodũ alibi veritas ait: Estote perfecti, sicut & pater vester cælestis perfectus est. ac si diceret manifestius; Estote perfecti pfectione gratię, sicut pater vester cælestis perfectus est pfectione naturę: vtraq. videlicet suo mõ; quia inter creatorem & creaturam non põt tanta similitudo notari, quin iter eos maior sit dissimilitudo notanda. ¶ Si quis igitur sententiam vel doctrinam præfati Ioachim in hac parte defendere, uel approbare pręsumpserit, tanquam hęreticus ab omnibus † euitetur. ¶ In nullo tñ pp hoc Florensi monasterio [p] (cuius ipse Ioachim extitit institutor) volumus derogari: quoniã ibi & regularis est institutio, & obseruãtia salutaris: maxime cũ ipse Ioachim oia scripta sua nobis assignari mandauerit Apostolicę sedis iudicio approbãda, seu ẽt corrigenda, [q] dictans epistolam, quã propria manu subscripsit, in qua firmiter confitetur se illam fidem tenere quam Romana tenet ecclesia, quę (disponẽte Domino) cunctorũ fideliũ mater est & magistra. ¶ Reprobamus ẽt & condẽnamus peruersissimũ dogma impij † Almarici, cuius mentẽ sic pater mẽdacij excęcauit, vt eius doctrina non tã hęretica censenda sit, quam insana.

TITVLVS II.

De constitutionibus.

¶ Ex concilio Meldensi. †

¶ *Iuris canonici statuta oĩs ligãt: & eorũ notitiã in pronunciãdo quã in decidendo iudicia sunt regulãda.*

b ¶ *Non est generans.* idest non generat, sed est persona generans. *Glo. i. distinguit tripliciter speciẽ nominum i diuinis.*

c ¶ *Neque genita.* nor. † ad intelligẽtiã psonarũ in trinitate, q nominum quædam sunt essentialia, qdã personalia, qdã notionalia. Essentialia sunt q in singulari numero dñr cgrue de trib. psonis sigillatim, ut Deus bonus, Deus iustus, ęternus, omnipotẽs, & similia. in plurali uero numero incongrue dicunt: iuxta illud Athanasij: & nõ tres dij, sed unus est Deus. Personalia sunt q supponũt psonã, & in singulari numero tñ, ut pater & filius & spiritus sanctus. Notionalia sũt q notant distinctionẽ in personis: ut gñãs, genẽrata, & procedẽs. ista notionalia cũ ueniũt adiectiue dicunt tñ de psonis, & nõ de essentia sed qn tenent substantiue: tũc dicuntur tam de essentia q de personis. unde hęc ppositio simpliciter ẽ uera, Pater est gñãns, siue hæc dictio, generans, teneat adiectiue siue substãtiue. Si aũt dicatur, substãtia diuina est generans, si hæc dictio generãs, teneatur adiectiue, falsa est: quia uellet notare distinctionem in diuina essentia. si teneat substantiue, uera est: quia tunc est sensus, substãtia diuina est gñãns, i. persona q generat. Vnde nomina ista, generans, genita, & procedens, adiũcta nominib. personarũ, distinctionem notant personarũ: iuncta uero cũ nominib. istis substantia, natura, seu essẽtia diuina tenent substãtiue. & notãt essentiã tantum.

d ¶ *Natura.* hæc est illa summa res, quam dicit magister Petrus.

e ¶ *Licet ergo pater pro mod ... nomina triplicitur inuenitur.*

e ¶ *Alius sit pater alius filius.* Disiũctiua siue partitiua noia ut unus, aliquis, alter, duo, uel similia, aliqñ significãt essẽtiã, aliqñ nõ. Nota partitiua iũcta cu noibus psonalib. & nõ essentialibus in masculino & fęminino genere, notant distinctionẽ in personis: pater est unus, filius est alius, pater & filius sũt duo. Iuncta uero noibus essentialib. & ita q eis innitantur, essentiã notant: ut pater est unus Deus, pater & filius sunt una essentia. In neutro uero genere tñ essentiã notãt, pater & filius sunt unũ, i. una res. & iõ optime dicit, alius pater, alius filius, i. alia est persona patris, & alia persona filij, non tamen aliud, imò idem sunt in substantia: ut iam patet.

f ¶ *Orthodoxam.* i. rectam. ab orthos, quod est rectũ, & doxa, quod est gloria, quasi recte gloriosã. Hostien.

g ¶ *Ei dedit.* Vnde Aug. Nihil habet filius quod nõ nascendo a patre acceperit.

h ¶ *Simplex omnino.* De hoc dicas ut s. c. pxi.

i ¶ *Procedens.* i. per inspirationem. de con se dis. ult. c. pen. in fi.

K ¶ *Cum ergo veritas.* dicit tñdẽdo auctoritati pdictæ, Volo, &c. & eã exponit q inducebat p se Ioachim, & exponit qualiter intelligat hoc uerbũ, unũ, & p hoc ẽt alijs auctoritatib. respondetur.

l ¶ *Orat.* In euangelio Ioannis.

m ¶ *Vt sint unũ in nobis.* i. uniti nobis unione spus.

n ¶ *Vnum sumus.* Hic in alia significatione accipitur hoc nomen unũ, i. unione substantiæ seu naturæ, ut infra sequitur.

o ¶ *In gratia.* i. per gratiam.

p ¶ *Florensi monasterio.* no q si auctor † reprobatur, eius scripta sunt reprobanda. j. de hæ. fraternitatis. imò & si bona essent, reprobarentur rõne auctoris: quia non licet ei hoc facere. 96. dist. bene quidẽ. hic uero licet auctor nõ reprobetur, quia cõfitetur se se tenere fidẽ catholicã: tñ scripta sua (q mali habebant sententiam) reprobantur.

q ¶ *Corrigenda.* & ideo q paratus fuit corrigi & se correxit, ut sequitur, nõ debet dici hæreticus, licet quandoq errasset in fide 24. q. 1 hæc est fides & q. 3 dixit apostolus.

DE CONSTITVtionibus.

Hæc rubrica potest ad præcedentia & sequentia sic cõtinuari. Tractaturus auctor de iure, præmisit de summa trinitate, & fide catholica, pro sui operis fundamento: quia ubi fundamentum deficit, nihil superædificari potest 1. q. 1. cũ Paulus. Et quia omne ius constat ex scripto & non scripto Instit. de iure nat. gen & ci. §. constat. & 1. dist. c. consuetudo § cum itaque ius autem scriptũ est certius & nobilius: ideo auctor præmisit de iure scripto, scilicet de constitutionibus: & postea de iure nõ scripto, scilicet de consuetudine. Abb. Siculus.

c De prima parte huius rub. tractatur in 1. distinct. usq; ad 7. inclusiue: & in 9. dist. usque ad 10 inclusiue. & in 13. & 19. & 20 & 29. & 30. & 32. dist. per totum. & 1. q. 7. c. requiritis § ui si rigor. usq. ad c. & si illa § breuiter & 26 dist. ... De secunda parte, uidelicet de concilijs tractatur 15. dist. usque ad 19 dist. exclusiue De utraque parte habetur 16 dist.

† Vide Melchiorẽ Canũ lib. 12. ca. 7. de locis Theolo. § secũda præceptio.

† Ad intelligẽtiã huius gl. uiđ Theologos lib. 1. sen. dis. 24 & beatũ Thomã. 1. pa. q. 13. ad- de glo. & Bart. in l. si unus §. ult. ff. de pactis, ubi agunt de nominibus, sed alio consilio.

† In uno manuscr: pro ita & ideõ Deo solũmodo trinitas, non quaternitas reperitur

† Quæ sic appellãtur, q personas notificãt aliquã distinctiõe: quia illas distinguunt: q̃nq; relatiua, quia psonas adinuicẽ referunt. qñque proprietates, q pprie psonis insunt los. And.

Ioan. 10.

Ioan. 17.

† Aliter unũ sunt ãiles Christi, aliter tres personę diuinę.

Matth. 5.

† refutetur.

† De materia huius gl. Alfonsus Castr. li. 1. de iusta hæret. punit. ca. 15 16. & 17. Petr. 28 Godofredus in L. damnato C. de hæret. & late li. 2 cõment. in Directo. inquisito. Schol. 2.

† Almarici hæreses refert. Directorium par. 2. q. 7.

† ca. 17. Burchardus lib. 1. c. 1. luo. par. 5. c. 171. & c. 1. co. tit. in 1. cõpilat.

Canonum statuta. Constitutiones canonū ab omnibus sunt seruandæ. Io. And. Primo statuit. Secundo confirmādo declarat: ibi. *Et nemo.* Abb. Sicu. CASVS. Præcipit concilium Meldeñ. ꝙ statuta canonum custodiātur ab omnib. & in actionib. vel iudicijs ecclesiasticis nemo ducatur suo sensu sed iudicet secūdum canones & leges. Not. ꝙ canones ab oībus dēnt obseruari. No. quod in iudicijs nemo suo sensu debeat duci.

† Quid dicatur canō notāt Doctores in l. priuilegia. C. de sacrosan. eccle. gl. cap. 1. dist. 3.

a ¶ *Canonū.* generaliū scilicet, quia quidam canones sunt personales, quidam locales. 63. dist. cum longe. infra de electio nihil. quidam causales, quidam temporales, vt 29. dist. sciendum.

† li. 7 Epistola. 35. ad Fortunatū epm Neapolitanū. & c. 2. eo. ti. in 1. compila.

b ¶ *Statuta.* nō abrogata vel per contrariū canonē, vel per cōsuetudinem. illa enim seruanda nō sunt. 25. dist. c. 1. & 36. q. 2. c. vlt. Et dic statuta continentia præcepta, uel ꝓhibitiones alias si de concilio loquerentur, non obligarent. 14. q. 1. c. ult. § quod præcipitur 4. dist. c. deniq;. §. hæc & si legib.

d ¶ *Custodiantur.* 1. q. 7. si quis omne. 19. dist. si Romanorum. & ī. eod. cap. vlt.

† Quo ad uim coactiuam leges tñ seruare debent. Sotus lib. 1. de iust. & iure. q. 6. artic. 7. & Burchardus li. 15. decre. ca. 42.

d ¶ *Ab omnibus.* Sic & leges ab oīb. sunt seruādæ. ut C. de leg. & cōsti. l. leges. 1. & C. de iur. & fac. ign. cōstitutiones. Et dic ab omnib. s. subditis. Nā Papa & Imperator legib. nō † cōstringuntur. ff. de leg. princeps. & 9. q. 3 cuncta. tamē legib. se uelle uiuere profitentur. C. de leg. digna uox. & C. de testa. ex imperfecto. & ff. de leg. 3. l. ex imperfecto. & Insti. quib. mo. test. infir. §. ult. & 2. q. 7. nos si incompetenter.

e ¶ *In actionibus.* s. ciuilibus.

f ¶ *Vel iudicijs.* s. criminalibus, quia iudiciū aliud criminale, aliud ciuile. ī. qui filij sint legi. per uenerabilem. circa fin. §. tria. Nec est necesse proponere actionem. ī. de iudic. dilecti. si tamen quis proponit ineptam, succumbit, sed aptam potest postea proponere. ut ī. de iudi. c. examinata. ubi de hoc 2.

† Cōcor. tex. in l. si per te. §. 1. ff. de exceptio. rei iudic. facit l. si nō obtulit. ff. de re iudica.

g ¶ *Suo sensu.* s. malo. & est simile. 3. q. 9. pura. & ī. eo. ne innitaris. quāq; enī suo sensu uti debet iudex in iudicando ꝓprie accepto uocabulo ff. de arbi. qualem. & in auth. de Iusiur. quod præst. ab ijs qui administr. reci. circa prin. coll. 2. & ī. de renun. in presentia. dum tamen secundum leges & iura pronunciet. in auth. de iudi. §. quia uero. uel ois iudex. alias est. §. coll. 6. & in auth. de defen. ciui. §. iusiurandum. coll. 3. & 3. q. 7. iudicet. & 20. dist. de libellis. & 37. dist. relatum. & Inst. de offi. iud. in princ. & C. de sen. & interloc. omn. iud. l. nemo.

CAP. I.

Canonum [a] † statuta [b] custodiantur [c] ab omnib. [d] ¶ Et nemo in actionib. [e] vel iudicijs [f] ecclesiasticis suo sensu, [g] sed eorum auctoritate ducatur.

¶ Gregorius in registro. †

¶ *Constitutio respicit futura & non præterita.*

CAP. II.

Cognoscētes: & infra. ¶ Rē quæ culpa caret, [h] in dānū vocari non cōuenit. ¶ Quoties vero nouum quid statuitur, ita solet futuris [i] formā imponere, vt dispendijs [k] præterita nō cōmēdet: [l] Ne detrimētū ante ꝓhibitionē [m] possint ignorātes † incurrere: quod eos postmodū dignum est uetitos sustinere.

¶ Augustinus super illud epistolæ ad Hebræos. †

¶ *Potestas legē cōdendi & mutādi est penes vicariū Christi. Et qd de uno connexorum statuitur, ad aliud connexum extenditur. Ab. Sicu.*

CAP. III.

Translato sacerdotio [n] necesse est vt legis translatio fiat. ¶ Quia enim [o] simul [p] & ab eodē & sub eadem sponsione [q] vtraque data sunt: quod de vno [r] dicitur, necesse est vt

Cognoscentes. Diuiditur in tres partes. In prima ponitur regula ex qua sumit ratio. In secunda statutū: ibi, *Quoties.* In tertia declarando applicat ad facti rationem, quæ sumitur ex regula: ibi, *Ne detrimentum.* Ab. Siculus.

CASVS. Primo ponit regula gñalis. videlicet ꝙ nullus puniri dēt sine culpa. Secundo dī ꝙ si cōstitutio aliqua de nouo ꝓmulgatur extenditur ad futura tm̄ punienda quæ ꝑ ipsam cōstitutionē cōstituūtur: ita ꝙ præterita dispendijs nō puniat, ne detrimētū ante prohibitionē sustineāt ignorātes: qd eos (si postea delinquerint) dignū est sustinere. No. regulam. Res quæ culpa caret, in damnū uocari non dēt. Not. ꝙ leges dant formam futuris negotijs. Not. ꝙ decretum non ligat ignorātes.

c *Glo. se. [illegible] allegat duos canones, an contrarium aliq. & duplicites s. lat., & remittit.*

h ¶ *Culpa caret.* s. quia qd legitime factū est, pœnā non meret. ut C. de adulte. Gracchus & peccata suos debet tenere auctores. C. de pœ. l. sancimus. & ī. de his quæ fi. a maio. par. c. quæsiuit & ī. de sent. excom. Romana in 6 lib. 5. Et ita c. hic at. expressū, q nemo priuat iure suo sine culpa. 56 di. satis peruersū. 16. q. ult. [illegible] de rest. spo. cum querēte. Arg. ī. 22 dist. renouātes. & 24 dist. si cuius uxorē. & c. seq. & 27. q. 2. mulierem. ī. de cle. [illegible] Sol prima rubrica regulariter uera ē, secūda casualis sunt. Vel dicas ꝙ licet quandoq; quis priuetur iure suo sine culpa, non tñ in illud sine causa. ī. ut lit. non contest. quoniam frequēter §. si uero. & cām facile est uidere in ꝯtrarijs figuratis. In sex casibus priuatur aliquis iure suo sine culpa sua. Vnde uersus

† Ponebat Host. versum: Qui caruit culpa, careat hic iudice pœna. Ioā. And.

Paupertas, odium, vitium, fauor, & scelus, ordo:
Personas spoliant & loca iure suo, Ista notantur in d. c. renouantes & ī. de priuileg. antiqua. vbi de hoc.

i ¶ *Futuris.* Sic ergo constitutio respicit tantum futura, & nō præterita: vt inf. eod. cap. vlt. dicemus de hoc.

k ¶ *Dispendijs.* i. damnis, siue retractationibus: vel, id est, detrimētis vel grauaminib. ī. de rescrip. dispēdio in lib. 6. Io. And.

† Facit ¶ cū de indebito. ubi gl. ff. de ꝓba. & in l. lege. § cū qdā. ubi Bart. ff. ad l. Corn. de sicar.

l ¶ *Nō cōm det.* i. nō puniat, uel. i. subijciat.

o *Glo. se. 7. arguit allegat duos canones, & unū allegat in cō. rariū, & soluit.*

m ¶ *Ante prohibitionē.* Argu. neminem ligari cōstitutione antequā ad ipsum peruenit: ut 32. q. 4. dixit Sara. & 82. dist. proposuisti. Argu. cōtra 16. dist. quod dicitis. Sed non est cōtra: quia ex quo publice promulgata est, & publicata, oēs tenētur ad ipsi' obseruātiā, & omnes ligat post duos mēses à publicationis tpe elapsos in auth. ut factæ nouæ consti. circa prin. coll. 5. ī. de sen. excom. nouerit. ī. ne cleri. uel mon. non magnopere. & c. super specula. Nec est necesse ut singulorum auribus inculcetur: ut in d. c. quod dicitis & infra de postula. prxla ad hæc. Nisi probaret se extra prouinciam tunc fuisse, uel alias impeditum. argum. est expressum. ī. qui mat. accus. pos. cum in tua.

† Addi pōt ca. 7. extāt uerba huius cap. ibi in glossa, q di ordinaria. & c. 4. eo. ti. in 1. compilat.

Translato. Quod de uno connexorū statuit, ad aliud cōnexū extenditur. h. d. Io. An. Primo ponit uerba Apostoli. Secundo Augustini illa exponentis: ibi, *Quia enim.* Casus sm Pan. sic poni dēt, ut cōueniat titulo. Fuit quæsitū a Gregorio auctore huius cōpilationis, an cōstitutio seu lex deberet intelligi in proprijs terminis tm̄, an debeat extēdi ad alios casus. & Papa rñdet ꝙ debet extendi ad connexa, & similia. ad qd probādū inducit auctoritatem Apostoli, qui ex translatione sacerdotij intulit per consequentiā translationē legis. Ab. Siculus. ¶ Vel sic. Quidā Hebræi licet facti Christiani, seruare uolebāt legē ad litterā, q dicebat, præceptū de sabbato seruādū esse, & circuncisionē esse seruādā, q hodie ad litterā seruari nō debēt. Hos reprehēdit Apostolus, dicēs ꝙ postq̄ sacerdotiū trāslatū est ad Christianos, necesse est, ut legis trāslatio fiat. Augustinus super illo loco ꝓbat, ꝙ hoc facere non dēnt: quia lex & sacerdotiū simul data fuerunt, & ab eodē, & sub eadē spōsione, & ideo simul seruanda sunt: quia quod de uno connexorū dr̄, de alio debet intelligi. Not. ꝙ trāslato aliquo transferī lex, & sñia, seu conditio. Not. ꝙ cōnexorum idem est iudiciū.

c *Glo. [illegible] per obiectionem & solutionem.*

n ¶ *Sacerdotio.* Supple leuitico. ut cesset obiectio, q pōt fieri de Melchisedech, qui præcessit legem per quingentos annos, quod innuitur ex littera sequenti: quia sacerdotium simul fuit datum cum lege. uerum est, supple, leuiticum.

Melchisedech præcessit legem.

o ¶ *Quia enim.* Sunt uerba Augustini exponentis prædicta uerba Apostoli.

p ¶ *Simul.* Quia in monte Sinai eodem tempore contulit dñs Moysi legem & sacerdotium. postquam ergo iam translatum est sacerdotium ad Christianos: ergo & lex transferri debet.

q ¶ *Sub eadem sponsione.* Quia postq̄ dñs dedit legē filijs Israel, dixit eis: Audi Israel mandata mea, & ea conserua in corde tuo & si feceris, dabo tibi terrā fluētē lac & mel. & tūc ipsi ꝓmiserūt seruare legē & sacerdotiū: & ideo dicit, sub eadē spōsione. Hic attende: quia dñs in ueteri testō temporalia ꝓmittebat, in nouo uero promittit æterna, ut, Cētuplū accipietis, & uitā æternā possidebitis, & c. ī. de celebra. missa cū Marthę.

Aeterna ꝓmittuntur in lege Euangelica.

c *Glo. [illegible] allegat contrarietates.*

r ¶ *Quod de vno.* Arg. ꝙ ubi est eadē rō, ibi debet esse idē ius, & ī de similib. idē iudiciū est habendū. 5. dist. ad eius uero. uer. si enim ea & 4. dist. denique uer. unu quoque. & 25. q. vl. & hoc diximus. & 1. q. 1 si quis obiecerit. & ī. de transl. inter corporal. in uers. sicut ergo. & ī tit. prox. inter cæteras. in fi. Et quoties ex una radice uitiū nascit, cōsequens est ut una lege tollatur. C. de nup. si liberta & 1. q. 1 sicut Christus & 22. q. 2. si quis per uetus. Et qr̄ dicit, quod de uno dr̄, id est, qd de uno constitutū est: & sic facit ad titulum: alias nō uidetur facere.

Nam

NAm cōcupiscentiā. Cōstitutio certū quid ,phibens,oīa ,phibet q̄ sequunt ex illo. Io And Primo ponit dictū Apostoli. Secūdo declaratio:ibi, Hoc.n. Abb Sic. Casus sic ponitur. Legit in epistola Pauli ad Romanos: Peccatū nō cognoui nisi per legē. Nā concupiscentiā nesciebā nisi lex diceret, Nō concupisces. Aug. exponit hęc verba Apostoli, s. Nam cōcupiscentiam nesciebam dicens hoc enim elegit Apost. gñ-ralius, s. cōcupiscentiæ vitium, vnde oīa mala oriūtur. cōcludit Aug. ergo lex illa bona est, q̄ dū hoc ,phibet oīa mala ,phibet. No. ,p licet aliq̄d nō noceat. si tñ nocere possit, ,phiberi det. Itē,no.oriuntur,idest, oriri pñt sic potes dicere in dictis testium. Item not. ,p aliquo prohibito vel concesso, oia concedi vel prohiberi debent quæ ex eo sequuntur.

Ad Ro. 7.

Addi potest. ca. 7. leguntur hæc verba, in ca. j dī glossa ordinaria & c. 7 eo. tit. in cōpila.

Cap. 3. eadē verba sunt i glossa ordinaria & c 6. eo. titul. in 1. compilat.

de altero intelligatur.

Idem super epist. ad Romanos. †

Omne ,phibitū a lege, peccatū est, & vē illud qđ sequitur ex eo. hoc d.

CAP. IIII.

NAM cōcupiscētiā a nesciebā, b &c. c Hoc.n. e elegit Apostolus gñale, d vnde oīa mala e oriuntur. f Bona est ergo lex, g quæ dum hoc prohibet, omnia mala prohibet.

Hieronymus in parabolis. †

Constitutiones decretorum singularib. sunt opinionib. præferēdæ.

CAP. V.

NE innitaris h prudētię tuę i Prudētię suæ k innitit, q ea quæ sibi agenda vel dicēda vīt, patrū decretis l ,ponit. m

Innocētius iij Senon. archiepiscopo,& episcopo Trecen.

Nō valet cōstitutio collegij in dānū aliquorū, & cōmodū aliorū, cessāte rōnabili cā. Vel sic: Absq; rōnabili cā nō pōt maior pars capituli tollere consuetudinem, utilitatē priuatam nutriendo.

Glo. seq. inchoat casum.

a Nā cōcupiscentiā. Legit in epistola Pauli ad Romanos: Peccatū nō cognoui nisi per legem. Nā concupiscentiam nesciebā nisi lex diceret nō cōcupisces. Aug. exponit hic verba illa Apostoli (nam concupiscentiam nesciebam) dicens, quia hoc elegit Apost.

b Nesciebam. Esse peccatum concupiscere, vel tam graue secundum aliam expositionem. Apostolus antequam vidisset legem, nō credebat esse peccatum concupiscere rem alterius, sed postquam inuenit in lege, non concupisces, credidit esse peccatum.

c Hoc enim. Verba sunt Aug. vsq; in fi. Et dic, hoc, scilicet nescire concupiscentiam tātum, uel remouendam à se: Vel, hoc, idest peccatum, ita exponit Augustinus. Si intelligas de concupiscentia carnis tantum, falsum esset, cum Apostolus haberet concupiscentiam, & stimulum carnis. vnde dixit: Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, captiuantem me in lege peccati. 32. q 5. si Paulus.

Ad Ro. 7.

d Generale. Scilicet vitium concupiscentiæ, quod est generale ad omnia vitia.

Glo. seq. arg. alleg. prin. quę iura.

e Vnde omnia mala. Arg ,p vno prohibito, omnia prohibentur quæ sequuntur ex illo. 13. q. 5. pœnale. & 4. dist. denique. & j. de ā.l. inst. inter dilectos. ad fi. C. de rebus alienis nō alie. l. vlt. & C. de legibus. non dubium.

Glo. seq. dup. vere exponit literam.

f Oriuntur. Idest, oriri possunt. & comprehendit genera singulorum, & non singula generum, idest, nō est aliquod genus mali, qđ quandoq; non possit oriri ex concupiscentia. † Et sic intelligitur 47. dist. bonorum. ubi dī ,p cupiditas est radix oium malorum. ubi similiter comprehendit genera singulorum, & non singula generum. & de pœ. dist. 2. quia rad. x. Et eodem modo intelligitur illud quod dicit Imperator, ,p auaritia est mater oium malorum aut .. ut iud line quoquo suffra §. cogitatio uer. b. coll. 2. Et ex hoc gñali, uitio concupiscētiæ oia mala, i. septem principalia uitia possunt oriri, s. Superbia, Ira, Inuidia, Accidia, Auaritia, Gula, Luxuria. & ideo dicit Aug. cum Apostolo, ,p bona sit lex, quæ dum hoc, &c. non tñ ,p hoc singula uitia cuiuslibet generis, ut puta, interficere hominem, periurium, & similia oriuntur ex concupiscentia. Vel expone ,p dicit, oriuntur, i. orta sunt, pręsens pro præterito. ita exponitur ff. de uerb. sig. uerbum erit propter cōcupiscentiā primi parentis oia mala orta sunt. si n. nō cōcupiuisset, non peccauissemus. 1. dist. ad eius uero concubitum in fin. Vnde Gregor. Caro nos læta traxit ad culpam, afflicta reduxit ad ueniā. & sic non esse necesse connectendere gña singulorū, &c.

† Hōc ait sas ebrietati tribuit. 35. dist. ante oia. alias ignorantię 15. 11. dis ignorātię eius amo si peccatum 11. di. hic qui sic. sed con obstat ut p Host & Io. A. And. hic.

g Lex. Idest, constitutio. ut in prin. decret. lex est constitutio scri. i. & dist. 2. c. 1. & sic facit ad titulum.

NE innitaris. Diuiditur, quia primo ponuntur uerba Salomonis. Secundo uerba Hieronymi, & Augustini exponentium illa: ibi, Prudentia. Abbas Sicul. Casus sic ponitur. In parabolis Salomonis ponuntur ista uerba: Fili mi habe fiduciam in domino ex toto corde tuo; & ne innitaris prudentiæ tuę: & ne sis sapiens apud temetipsum. Hieronymus exponit verba ista, ne innitaris prudentię tuę, dicens illū inniti prudētiæ suæ, qui ea q̄ sibi vīr agenda vel dicenda, præponit statutis sanctorū patrū, vel ēt legib. Not. ,p propriū intellectū non debet aliquis præferre decretis sanctorū patrū.

Prouer. 3.

CAP. VI.

CVm † oēs: & infra. † Ad audiētiā nrām o peruenit, ,p Trecē. canonici nouū fecerāt in Trecē. ecclesia cōstitutū, n vt eis tā in ,psentia q̄ in absentia redditus suos ex integro ,pceperturis, qui in eadē ecclesia post illā cōstitutionē fuerūt, uel de cætero fuerit, instituti, redditus in absentia nō ,pcipiāt, sed tūc solū cū fuerint residētes: cū scdm Trecē. ecclesię cōsuetudinem oēs in hoc cōsueuerunt esse pares. Statuerunt ēt vt (cum singulis prębendis annexę sint vineę) ipsis suas dum vixerint possidentibus, vineę decedentiū ad successores nō transirent

h Ne innitaris. In parabolis Salomonis ponuntur verba ista: Fili mi habe fiduciā in domino ex toto corde tuo, ne innitaris prudētiæ tuæ, ne sis sapiens apud temetipsum Hieronymus exponit hic eo. ti. in s. particulā illā, ne innitaris prudentię tuę, &c.

i Prudentiæ tuæ. Verba sunt Hieronymi vsq. ad finem.

† In multis antiquis dientiam.

k Prudentia sua. In apostolatus nostri ... malo. & ē simile. 2. q. j. sciēdū. & 3. q. 9. pura. & s. eod. titu. canonum.

Cap. 5. eo. ti. in 3. cōpilat.

l Decretis. Idest, constitutionibus, & ita ptinet ad titulum.

m Præponit. Nō ergo sūt postponēda decreta, quæ Hier. ita commendat: qđ ēt fieri nō debet. 37. dis. relatum.

† Hoc est scdm canonicorū statutum.

CVm oēs. Cōiter sic summatur. Cōstitutio canonica, quæ non est oībus cōis, & per quam tollitur ecclesiæ consuetudo antiqua, non valet. Et duo facit. Nam in prima parte ponit duo statuta successiue facta. In secunda parte duplici ratione præallegata, ambo statuta cassari mandat. Secūda ibi: Cum igitur. Abb Sic. Hæc decre. fuit prima in tertia compilatione, & sequebatur, simus unum corpus in Christo.

CASVS. Canonici Trecen. tale fecerunt in ecclesia Trecensi constitutum, ,p tam in absentia quam in præsentia redditus suos perciperent integraliter: qui uero post illam constitutionem instituerentur, nihil perciperent in absentia, sed tunc tantum cum fuerint residentes, cum tum consuetudo ecclesiæ Trecen. erat ,p omnes in hoc essent pares. Insuper cum singulæ præbendæ uineas haberent annexas, statuerunt ,p ipsi dum uiuerent, suas uineas possiderent, & uineæ succedentium nō transirent ad successores, sed prouentus earum inter singulos diuidantur. Peruenit ad notitiam domini Papæ. Papa scribit archiepiscopo Senonensi, dicens, quod quisque iuris in alterum statuerit, ipse debet uti eodem & sapientis dicat auctoritas, Patere legem quam ipse tuleris. Papa mandat ipsi archiepiscopo, ,p omnes canonicos antiquos & iuniores in perceptione præbendarum & uinearum faciat esse pares, secundum priorem consuetudinem seruatam usque ad tempus constitutionis præfatæ, uel secundum rationabilem constitutionem in posterum obseruandam. Not. ,p constitutio facta in præiudicium absentium & futurorum non ualet. No. ,p quisq; iuris, &c. Not. ,p in præbendis percipiendis æqualiter uel inæqualiter, consuetudo attenditur. Not. ,p si consuetudo fuit ,p omnes canonici æquales haberent præbendas, & est immutata, debet ad statutum pristinum reformari.

o Gl. j. seq. obii. & soluit. contra ... nam l. alleg. secundo quærit alleg. pro. & soluit distinguendo inter communionem collegiatorum & singularium, & inter necessaria & voluntaria.

n Constitutum. Sed nonne canonici isti Trecen. poterant hęc & alia statuere aliis irrequisitis ēt in præiudicium successorum, cum istud uideretur eis ius commune, q absentes nihil percipiant j. de cle. non resi. inter quatuor & c. ut j. de appe. peruenit. immo uī ,p sic arg. 10. q. 2. c. ea enim § hoc ius porrectum & ff. de pact. rescriptū. & 7. q. 1. factus est. Sed hoc ideo non ualet, quia in præiudicium aliorum malo zelo, & cōtra consuetudinem ecclesiæ hoc fecerunt. j. eod. tit. ex parte. Et transgressor consuetudinis, ut transgressor legis puniendus est. 11. dist. in his. Et statutum siue constitutio debet esse iusta & honesta, & cōis oībus. 4. dist. erit autem. & quia constitutio ista non erat gñalis, nec cōis oībus, ideo non ualet. &c. Et cū ipsi canonici intelligantur quasi unum corpus, & idem collegiū non debent duplici iure censeri 11. q. 3. cognouimus. & j. de elect. c. cū in tua. Et incōueniens aliud sequeretur, ,p successores minus haberent quam prędecessores: & non esset uera successio in ius alterius. ff. de acq. re. do. l. hereditas. ff. de acq. poss.

l. cum

[illegible] in Brin. Ista cõstitutio nõ ualuit, quia sine cõsen su [illegible] de consue. ex consuetu[illegible] circa fi. arg. [illegible] coll. [illegible] collatio bonorum natis, sed nõ aliis q sunt [illegible] Sed nunq̃ d est necẽ pñaliter, qd maior pars capituli facit totum capit. [illegible] tacere intelligitur: qd ui. ȷ. de ijs q̃ fi. [illegible]

scant, sed prouentus earũ inter singulos diuidantur. ¶ Cũ igitur qd quisq; ^a iuris in alterum statuit, ipse debeat vti eo: & sapientis ^· dicat auctoritas, Patere legem ^b quã tu ipse tuleris: mandamus quatenus antiquos canonicos iuniorib. & iuniores in pceptione fructuum tã præbendarum quam vinearum coæquetis ^c antiquis, secũdm priorem cõsuetudinem ^d vsque ad tps prædictæ constitutionis seruatam, uel secundum rationabilem institutionem in posterũ obseruandã.

¶ J[illegible] Tridentino [illegible] episcopo.

¶ *Constitutio laicorum, ecclesiam seu eius bona non adstringit.*

CAP VII.

QVæ in ecclesiarũ: & ĩfra. Sane peruenit ad audiẽtiã nostrã, q ciues Teruisini cõstituerũt, ^e vt si qs se ad inopiam ^f vergere probabiliter allegauerit, † alienãdi feudũ, ^g quod ab ecclesia uel alijs tenet, liberam habeat facultatẽ: & infra. ¶ Volentes igitur ecclesiarũ indemnitati consulere, constitutionem huiusmodi & vẽditiones feudorum ecclesiasticorum factas sine legitimo ecclesiasticarũ personarũ assensu, ^h vires decernimus non habere.

¶ Idem.

¶ *Dignitas sublata de ecclesia p statutũ capituli confirmatũ per Papam, vlterius non censetur vacare, nisi per contrarium actum statutum fuerit reuocatum.*

CAP. VIII.

CVm † accessissent ad Apostolicã sedẽ Archi. Tullen. & G. Tullẽ. capituli procurator: Archi. pposuit memoratus, q cũ olim quidã Tullẽ. canonici nr̃is aurib. intimassent, q primiceriatus † in Tullẽ. ecclesia tãto tpe vacauisset; ^i q ad manus nostras illius personatus esset donatio deuoluta. & infra. ¶ Fuit insuper ex parte capituli allegatum, quòd de communi assensu

[illegible] giũ, nõ tãq̃ singuli. ar. ȷ. eo. c. cũ M. Fer. & inf. de ele. c. in Gene.
a ¶ *Quod quisq;* [illegible] q quisq; iur. l. 1. & dist. j. in prin. decretorũ.
b ¶ *Patere legem.* Dicit Aug. Talis sum in scriptis aliorum, quales uolo esse intellectores meorum. 9. dist. neq; quorumlibet. Nec debent alijs legem imponere, quam ipsi negligunt obseruare. ȷ. de præb. c. pro illorum.
¶ *Glo. sequitur, & remittit.*
c ¶ *Coæquetis.* Sic ergo oẽs pares debent esse in beneficijs. ȷ. eo. c. cũ M. de hac materia not. ȷ. de maio. & obe. c. statuimus.
¶ *Glo.* [illegible]
d ¶ *Consuetudinem.* Not. hic arg. optimum, q in absentia põt [illegible] consuetudo sit, secus ẽ de [illegible] quia nonnulli. & c. relatum.
[illegible] In prima parte ponit cõstitutio. In secũda eius cassatio. secunda ibi, *Volentes igitur.* Abb. Sic.
Ciues Teruisini constituerũt, q si aliquis ad inopiã uergere se pbabiliter allegauerit, liberã habeat facultatẽ alienandi feudũ q[illegible] ab ecclesia tenet. Peruenit hoc ad notitiã dñi Papæ, Papa scribit super hoc epo Tridentino, uolens q. ecclesiarum indemnitati prouidere, decernit huiõr constitutionem, & uenditiones feudorum ecclesiasticorum factas sine legitimo clericorũ cõsensu uires aliquas nõ habere. Not. q constitutio facta in reb. ecclesiæ per laicos nõ ualet. Not. q feudum non potest uendi sine uoluntate domini a quo tenetur.
e [illegible] Qd [illegible] dũ iure Fori, quam iure poli. Et [illegible] populus [illegible] sibi constituit [illegible] & dist. [illegible] Sed ex hoc statuto nullam pru [illegible] ecclesiæ grauatur. ut hic. & 96. dist. bene quidem etiã in li[illegible] tatem ecclesiæ se fundaret: si auctoritas Papæ non interueni[illegible] bene quidem & ȷ. eod. cap. ecclesia S. Mariæ. & 10. dist. c. 1. & ȷ. de sen. & re iud. c. cum causa.
f [illegible] *Ad inopiam.* Si culpa sua eget, indignũ est ei subueniri [illegible] depo[illegible] bona fides [illegible] 96. dist. non satis. Vel si suo [illegible] egestate [illegible] ȷ. de consue. c. ex parte.
[illegible]
g [illegible] *Alienandi feudum.* Qui feudũ alienat, cadit à iure feudi, & dñs illud alij concedere põt. ȷ. de [illegible] alienare [illegible] alij in feudo dare põt. [illegible]

[illegible] si clientulus. & in cõsti. Lotharij imperial. s. nec feudũ dari põt in dotem. ȷ. de do. inter uir. & uxo. c. nuper. Nec usuarius põt usum uendere irrequisito dño: ut Institu. de usu & habi. in prin. Nec emphyteuta põt uẽdere meliorationes suas dño irrequisito: quod si fecerit, dñs illud põt reuocare. C. de iure emphy. l. ulti. ȷ. de loca. c. potuit. sed facta denunciatione dño, si dixerit se nolle emere uel si a denunciatione duorum mensium spatiũ sit elapsum, põt uendere cui uult, dũmodo non uendat psonis prohibitis. ȷ. de loca. & cõdu. c. potuit. quæ decre. Greg. est, & in pdicta l. Renunciare aũt feudo uasallus non põt inuito dño: cum eius fauore introductum sit, ut uasallũ habeat. ar. C. de act. & oblig. l. sicut in initio. Arg. contra ȷ. de ope. libe. l. interdum.
ADDITIO. Dic q ista l. interdũ nõ bene facit, p opi. gl. quia loquit de operis pmissis p libertũ. facit melius in l. solliciẽdo. ff. de nego. gest. & in l. impe rialem. de prohib. feu. alie. per Frider. colla. 10. & ibi Bald.
[illegible] cõsensus [illegible] hoc [illegible] alienatio fa[illegible] cta de cõsensu oĩum extra formam debitam, nulla est. 12. q. 2. exceptione & 10. q. 2. hoc ius porrectum & C. de sacros. eccle. auth. iubemus in fi. & ȷ. de re eccle. nõ alie. c. dudum. Et si sed si communis forma seruata esset, tenetur uenditio. ȷ. de [illegible] si præla sine consensu c. cum nos. sed si læsa esset ecclesia, restituitur in integrum. ȷ. de in integ. resti. c. requisiuit & infra de emptio. & uend. c. cum dilecti.
ADDITIO. Hæc gl. non ualet in feudo ecclesiastico qd de consensu eccle. à qua tenetur uendi põt. nec alienatum immo idem dñium remanet penes ecclesiam. ȷ. de feu. c. 2. de dona. per tuas. dictum ergo lo. tunc procederet, qñ ageretur de trãsferendo directo dominio in emptorem. Ioan. And.

CVm accessissent. Diuiditur in tres partes. In prima ponitur allegatio primicerio. In secunda pro capitulo ibi, *Fuit.* In tertia definitio [illegible] ibi *Quocirca.* Abb. Siculus.
[illegible] Quod canonici Tullen. olim significauerunt dño Papæ, q primiceriatus Tullen. tãto tpe uacauerat, quod ipsius collatio ad dñum Papam fuerat deuoluta. unde Papa mandauit quibusdam ut super hoc inquirerent ueritatem. & si ita inuenisset tanto tpe [illegible] ad [illegible] Papam collatio fuisset deuoluta, ipsi personam idoneam de personatu ipsius inuestirent. Cũ aũt super hoc executores procederent, ex parte capituli fuit propositũ corã ipsis, q rescriptum nõ ualebat ueritate tacita impetratum: quia de cõi consensu canonicorũ Tull. statutũ fuerat ne dignitas illa ulterius in Tullen. eccla. & ipsa cõstitutio fuerat per sedẽ Apost. confirmata, pp qd euidenter patet q primiceriatus tãto tpe non uacauit sicut fuit tãto dño Papæ suggestum: Propter qd negotiũ delatum est ad dñm Papam: corã quo oĩa ista fuerunt proposita. unde mandat Papa quibusdam, ut si constiterit canonicos Tullen. cõiter statuisse ne primiceriatus esset ulterius in ecclia. Tullen. & statutum ipsum auctoritate Apostolica confirmatum fuisset, illud faciat in suo robore pmanere. nisi postmodũ iidem canonici duxerint aliquẽ in primiceriũ eligendo. Not. q primicerius dicitur habere officiu. Not. q tacit ȝ priuilegiũ omnes uires [illegible] & sic not. q [illegible] abusum. Not. q statutum aliquid immutatum reducitur ad pristinũ statũ. q̃ q immutet.
i ¶ [illegible] Nulla iusta cã impediente: alias nõ curreret tps. ȷ. de concess. præb. & eccle. non va. quia diuersitatem. arg. ad hoc 1. dist. de Syracusanæ & 24. q. 1. anteriorũ. §. ad hoc. Et Papa interdicat aliquib. ne eligat sine suo mandato spati. temporis

pus s. telum mensiam statutum à canone eis currit, nisi intra id tps postulauerint licentiam eligendi. ī. de elect. c. vlt. Greg.

a ¶ *Constitutum*. Ac ipsum statutum per sedem apost. confirmatum fuerat.

¶ *Glo. seq. quærit allegans negatiue, ponit opi. Io. & vacillando soluit, in fi. gl. ponit triplicē effectum confirmationis ex certa scientia.*

Primiceriatus qualc sit officiū tradit infra hoc libro titu. de offi primicerij.

An canonici possint per se minuere pbēdas & dignitates in cōsul to Papa.

b ¶ *Confirmatum*. Sed nunqd canonici p se possunt minuere præbendas vel dignitates tollere sine licētia dñi Papæ[a] Videtur q non: quia nec augere possunt. ī. de consue. c. cū olim. & de vi. & ho. cle. c. qm vt ait. 22. dist. c. 1. quia honor ecclesię potius debet augeri q̄ minui. ī. eod. c. ex parte. vbi ē expressū q non. & de cōse. dist. 1. vasa. ver. in hoc enim & ī. de ver. sign. c. vlt. & quia tpibus nostris potius addi reuerētiā cupimus, q̄ minui. 25. q. 1. q̄ ad perpetuā. & q. 2. quæcunq;. Vnde nec eps p̄t omittere quin statuat archipresbyterū: quasi solus ipse sufficiat. ī. de of. archipres. c. vlt. & melius ē qualēcunq; eligere q̄ ordinē plenum non esse. ff. de decur. l. gñaliter §. pen. Ad hoc dixit Io. q ex ca possunt minuere: ut ī. de instit. c. 1. & c. auctoritate. & ī. eo. c. proxi. & de auctoritate epi. 21. dist. in nouo testō. Et q possūt vnā dignitatē tollere vel diminuere, uel mutare pbendas, pbat. 16. q. 1. c. pcipimus. & ī. de exces. pla. c. sicut venire. & ff. cōia præd. l. si qs duas. §. 1. & ff. de neg. gest. l. cū alicui. ī. de præb. c. vacante. & 61. dist. c. qa sancta. § verū. & 67. dist. quorū vices. & c. corepi. & in pdicta decret. Honorij. ī. eo. c. ex parte. dicit: licet nō sint eius redditus diminuti. & ita vr q potuissent, si fuissent diminuti. Io. Sed verius credo, q nō possint sine auctoritate Papæ, ne qn q; in fraudē hoc facerēt, & eām subiicerent, cū non esset & hoc idē dr̄ de cōsensu epi. ar. optimū. ī. de ver. sig. c. vlti. Qd ergo inutile fuit, hic confirmauit auctoritas dñi Papæ ex certa sciētia. arg. 15. q. 1. c. vlt. sicut & datur actio ex nudo pacto si iuuetur auctoritate legis uel principis. ff. de pact. legitima. Vel tene vt dixit Io. q possunt iusta ex cā, alias non, ar. ī. c. proxi. ver. nisi in tm̄. à ɔ̄trio Dignitatē tñ non credo q possint creare uel supprimere sine auctoritate Papæ, vt hic dicit: nec diminuere numerū iuramēto firmatū cui cōfirmatio sedis Apost. accesserit, hmōi cā adiecta, s. qsi si cus fieret, non valeret. ī. de præb. c. dilecto. a ɔ̄trio. Not. q confirmatio siue constitutio dñi Papæ valet vt confirmet infirmum. 2. q. 1. in primis. & 3. q. 6. hoc quippe. Confirmat ēt & supplet defectum solemnitatis omissæ. ī. de trans. c. 1. Item valet vt de beneficio illo, qd ex certa scientia confirmatur, postea directe an licite sit acquisitū, an non, sine nouo mādato non cognoscat. ī. de confir. vti. vel inuti. c. 2. Si vero sub hac forma confirmat, s. cofirmamus sicut iuste possides: talis confirmatio modicū operat, vel nihil. ī. de cōfir. vti. vel inuti. c. 1. de qua cōfirmatione habes. ī. de concess. præb. & eccle. non va. c. quia diuersitatē.

canonicorum Tulien. fuerit constitutum a nec primiceriatus † dignitas esset vlterius in ecclesia memorata: inter canonicos ipsos primiceriatus prouentibus & possessionib. distributis: & infra. ¶ Propter qđ euidenter apparet, q primiceriatus ipse tanto tpe nō vacauerit, sicut nobis fuerat falsa insinuatione suggestū: & infra. ¶ Quo circa mādamus quatenus si vobis cōstiterit Tullē. canonicos, ne vlterius in Tullen. ecclesia primiceriatus esset officium, cōiter statuisse, ac statutum ipsum auctoritate sedis Apostolicæ fuisse postmodum (sicut dicitur) confirmatum, b vos illud faciatis in suo robore permanere, nisi postea dicti canonici contrauenerint, c aliquem videlicet i primiceriū eligēdo. d

¶ Idem Clugien. episcopo.

¶ *Non obstante certo canonicorū numero ēt per Papam confirmato, prouidendum est receptis vltra numerum, de super excrescentibus fructibus, maxime si voluntarie per canonicos fuerint recepti.*

CAP. IX.

CVm † M Ferrariēsis: & infra. ¶ Dictus M pro se ac

¶ *Glo. seq. arguit pro vnico actu, & allegans sex iura, ad contrariū allegat quatuor: deinum ponit quatuor opin. Vinc. Ioan. Tancredi, & aliorum quorum qualibet distinguit.*

Priuilegiū an vnico actu perdatur.

c ¶ *Contrauenerint*. Vr q priuilegium vnico actu perdatur ut hic. & ī. c. proxi. & ī. de præb. c. pro illorum & 11. q. 3. priuilegiū. C. de iure dom. impe. l. 2. & C. de ijs qui per me. iudi. non ap. l. his qui. & C. de pac. inter emp. & ven. l. cōmissoriæ. Argumentum ɔ̄, quia delictum personæ, &c. 16. q. 6. si epm. ī. de arb. c. cum tempore, infra. de priuile. c. accedentib. & c. si de terra.

Vincen. distinguit, aut dat priuilegiū ad faciendū, aut ad nō faciendū. Si dat ad faciendū, & is qui impetrauit, spatio decē annorum non vtitur eo, perdit illud. ff. de nundi. l. 1. Si vero dat ad nō faciendū, si Papa reseruauit sibi aliqd iuris in eo, nō pōt tali priuilegio renunciari expresse. ī. de arb. c. cum tpe. sed si nihil sibi reseruauit, puta quia dedit priuilegiū de nō dādis decimis: tūc non perdit nisi legitimo tpe, s. si quadraginta annorū spatio fecerit ɔ̄ priuilegiū decimas soluendo. ī. de pri. c. accedentib. & c. si de terra. & 7. q. 1. q. periculosum. Sed ibi sufficit q semel renunciet, s. circa beneficia. Si dat ad excipiendū, perpetuū est: qa quæ tpalia sunt ad agendū. perpetua sunt ad excipiendū. ff. de do. excep. l. pure. §. vlti. qđ est verum si nemo agat, sed si agat, & non excipitur ɔ̄ agentem, perditur priuilegium. ff. de procurat. l. Pomponius §. ratihabitionis. & ff. de condi. inde. l. si is qui. 3

Ioannes dixit, q si ille qui Ipetrauit priuilegiū directe obuiauit priuilegio, pdit illud vnico actu tm vt hic. & ī. c. pxi. & ī. de pben. c. pro illorum. secus si non seruat illud: vel si nō vtitur se illo: tunc. n. perdit legitimo tpe. ī. de priui. le. c. accedentib. & cap. si de terra. Magi. enim dicit: quicquid qui directe venit ɔ̄ priuilegium, quam ille qui nō vtit illo. arg. ad hoc 74. dis. quisquis. & ī. de sent. excom. c. contingit 2.

Alij distinguunt, an priuilegium sit onerosum: & tūc vnico actu tollitur. an sit fauorabile: & tunc non perditur vnico actu.

T. melius vi. dicere, si priuilegium datū est fauore personæ seu psonarū, quale fuit hic, & in similibus concordantiis perditur vnico actu. Si datum est fauore ecclesiæ siue intuitu religionis, ut sunt priuilegia de nō soluēdis decimis & similibus: non tollitur nisi legitimo tpe, vt dictum est. Et hæc opinio Tan. habetur his versibus:

Tu r . . . . perdi . . , nisi præscripsisse probetur.
Si personale sit, si patet . . . . . . :
Primum legem tollit . . . .

Melius vi. dicendum quod sicut sunt diuersi priuilegia in diuersis cāsib. concessa, quodlibet priuilegium locum habeat in suo casu: sicut vides in præscriptionibus, quæ diuersa tempora requirunt. Dic ut infra de deci. c. suggestum.

Glo. sequens dicit & solet.

3 An & qñ priuilegiū vno solo actu vel pluribus amittatur, vide gl. 1. in l. voluntatie. & Cy. post Petrum de Bel. Peru. C. si exec. tu. & post cosilē in l. falso. C. de di. resc.

1 Cap. 1. eo. tit. in 3 compil.

2 Cōcor. text. in l. si cum actū. ff. de neg. gest. & in l. fin. ff. de colla. & l. Pagonianus exuli. ff. de mu. no.

1 Simile de concessione præbendæ. ca. vlt. lib. 6.

d ¶ *Eligendo*. Vr quod talis electio non deberet valere, quia noua dignitas sine licentia Papæ constitui non potest ī. de cō sue. c. cum olim. 22. dist. c. 1. Sed hæc electio vr de nouo esse creata, & sine licentia 1 Papa non dicitur noua dignitas: sed ex consequentia antiquæ dignitatis possunt, eam resumere. arg. ad hoc infra de feu. c. 2. & infra de Iudæ. c. consuluit & ff. de noui ope. nuncia. l. 1. § si quis ædificium. Ber.

CVM M. *Ferrariensis*. Habet materiā proinā & subtilē. & hoc dicit. Si capitulū ɔ̄ suā cōstitutionē de certo canonicorū numero aliquos recepit in canonicos, de superexcrescentib. fructib. eis prouidere tenet. Io. An. Diuidit in tres partes. In prima ponitur allegatio pro M. & socijs. In secunda pro capitulo, ibi, *Verum*. In tertia definitio, ibi *Mandamus*. Abb. Siculus.

CASVS. Canonici Ferrarienses vt maiorib. redditib. abundarent, statuerunt 14 præbendarum numerum in eccl̄a Ferrar. præter illud qđ cōi mensæ cōiter deputarunt. Sed ɔ̄tra consuetudinem eccl̄æ. postmodū quadā pbenda vacāte in ipsa eccl̄a, canonici ɔ̄ consuetu sinem ipsam voluntarie venientes M & quatuor socios suos receperūt, nullis pbendis assignatis eisdē & quis redditus illorum essent quamplurimū augmētati, noluerunt tñ eisdem de superexcrescētib. redditib. prouidere. & ideo inter dictos quinq; & capitulū qstio sup hoc mota fuit corā Fer. epo. tandem ad sedem Apost. qstio est delata, coram dño Papa oīa ista fuerunt ex parte illorum quinq; proposita. & ex aduerso ex parte capituli fuit proposita, quod in Ferra. eccl̄a 14 pbendarū numerus fuerat cōstitutus, & a sede Apostolica confirmatus: tandē cum vna præbenda in eadem eccl̄a vacaret, ad instantiā quorūdam receperunt duos in eandem pbendam. & postmodū ad preces epi dictum M & quendā aliū sine pudicio cōstitutionis pdictæ in canonicos receperut. ita tñ q ipsi de canonicatu nil reciperēt donec primi duo cērt pbēdas integre assecuti. & redditus qui p eorū industriā excreuerunt deputauerūt cōi mensæ, q minus sufficiens erat; quos quinq; canonici sibi ɔ̄ pdictam cōstitutionē petebāt in beneficiū assignari. Istis & alijs allegatis mādat Papa iudici, vt cū in constitutione prædicta ēt cōfirmatione Apostolica, vel fuerit vel esse debuerit sicut cōtinetur expressum. nisi in tm̄ excreuerint Eccl̄æ facultates, quod plures possint sufficere cōpetēter: & ipsi canonici ɔ̄ consuetudinē suā receperant quatuor ad vacaturas pbēdas vltra numerū cōstitutū: faciat superexcrescētes redditus pdictis quinq; canonicis assignari, ita q si ex eis æquales cum alijs possint habere pbendam, qđ superfluū fuerit in cōes vsus conuertatur. antiquis canonicis pbendas suas percipientib. consuetas: reuocato in pristinū statum quicquid al-

BIBLIOTECA ...

uterutra partium in præiudiciũ alterius post motã quæstionem coram eo pro Ferrarien. circa præbẽdas vel possessiones fuerit attẽtatũ. Nota quædã notabilia in hac decretali. Primo quod protestatio non prodest illi qui facit contra ipsam protestationẽ. Itẽ vbi certus canonicorũ numerus cõstituitur vel confirmatur, cõditio illa, nisi in tm̃ excresceret. &c. subintelligit, etsi non apponat. Item lite mota nihil est ab alterutra partium innouandum in præiudicium alterius.

❡ *Glos. seq. reci. per quam sine mãdato iste M. &c.*

a ❡ *Socijs.* Et licet M. haberet mandatũ: tñ sine mãdato pro socijs absentib. agere posset, cũ essent cõsortes eiusdẽ litis: quia agebant vt eis fieret cõicatio de fructib. superexcrescẽtibus: tñ cauere debẽt de rato: vt C. de consor. eius. lit. l. 2. & est speciale: alias non admittitur ad agendũ sine mãdato nisi esset coniuncta persona. ff. de procura. l. sed hæ personæ. in princ. & infra. titu. proxi. c. nonnulli. Et in alio est hic spãle: quia post litem cõtestatã datur cautio: quod est contra id quod legitur. ff. de procu. l. Põponius. §. ratihabitionis. Sed illa lex, Põponius. loquitur quã per procuratorẽ lis est cõtesta. Vincẽ. Sed nõ credo quod ista sit talis cã: qa quilibet agere poterat pro se, & sine alijs. & iste M. habebat mãdatũ ab alijs, aliàs non fuisset admissus procurator. Bar.

❡ De his cautionibus tractauit hic Bonaguida id quod intelligitur ex not. infra de procur. c. 1. & cedens. & c. mandato. & plenius de his in Spe. de satisd. Io. And.

† Ex diuerso.

quatuor socijs [a] suis proposuit quod Ferrariẽ. canonici vt eo [b] amplius suos redditus augmẽtarẽt, quo [c] prouentus ecclesiæ (qui diuidi cõsueuerant inter plures) in vsus cederẽt paucorũ, quatuordecim præbendas tm̃, præter id quod mensæ cõiter deputarunt, in eadem ecclesia contra antiquã consuetudinẽ [d] statuerunt. Postmodũ verò contra constitutionẽ ipsam voluntarie venientes, dictos quinque in canonicos receperunt nullis præbendis assignatis eisdem. Et licet eorum redditus non modicum fuerint augmentati, nondum tamen eis voluerunt ex super excrescentibus redditibus prouidere. [e] ❡ Verum † ex aduerso fuit propositum, quòd quatuordecim præbendarum numero in Ferrarien. ecclesia instituto, & Apostolicæ protectionis præsidio roborato: cum vna in eadem ecclesia præbenda vacasset, ad quorundam instãtiam duos ad eam, [f] & postmodum ad preces episcopi dictum M. & quendam aliũ [g] sine præiudicio [h] dictæ constitutionis in canonicos receperunt: [i] ita quod ipsi canonici de canonica nihil [k] perciperent donec primi duo essent præbendas integre assecuti. Cumque per canonicorum industriam [l] fuerit procuratum ut ex possessionib. quas ecclesia tempore longo possedit, plures eis redditus soluerentur: superexcrescentes communi mẽsæ, quæ minus sufficiens fuerat, deputauerunt: quos dicti quinque sibi postmodum petierunt contra capituli constitutionem in beneficium assignari: ❡ infra. ❡ Mandamus quatenus cum in constitutione prædicta, & confirmatione sedis Apostolicæ, uel fuerit, uel esse debuerit sicut consueuit † expressum, nisi in tantum excrescerent ecclesiæ facultates, quòd pluribus possent sufficere [m] competenter: & ijdem canonici in derogationem suæ constitutionis, ad vacaturas [n] præbendas quatuor receperunt

b ❡ *Eo.* idest, intantum.

c ❡ *Quo.* idest, inquantum.

d ❡ *Consuetudinem.* Hoc non multum noceret, dummodo ex cã hoc facerẽt: ut dictum est sup. c. proxi. arg. ff. de decr. ab or. fa. quod semel. & in auth. vt deter. sit nu. cleri. coll. 1. ver. non enim, &c. & inf. de insti. c. 1. & c. auctoritate.

e ❡ *Prouidere.* Subaudi quod ille M. cum socijs suis petebat ex illis fructib. superexcrescentibus sibi præbendas assignari.

❡ *Gl. seq. recit. per obiect. quæ tripliciter soluitur.*

f ❡ *Ad eam.* Si hoc esset verũ, talis receptio nõ valebat. inf. de præbẽ. maiorib. & c. tuæ. Sed probata nõ fuit hæc forma: sed hoc objicere nõ poterant: quia fatebãtur se fecisse contra cõstitutionẽ Late. cõcilij. inf. de præben. c. maiorib. quare nõ essent audiẽdi. de conces. præb. & eccl. non va. cum super quæstione. & sic repelluntur suã turpitudinẽ allegãtes. inf. de dõ. c. inter dilectos. Vel dic ad eã. i. ea vacante elegerũt duos simpl'r in canonicos. Vel dic sm Inn. quod forte ambo diuidebant præbẽdã: sed simpliciter fuerunt electi in canonicos, & nõ ad ipsam diuidendã: sed postea inter se ordinauerunt de præbenda diuidẽda: quod fuit illicitum: sed quia isti actus fuerunt diuisi, ideo secundus nõ nocuit primo ad hoc de rerum primo ad quæstiones dicit tñ plus sibi placere quod not. de præben. c. dilectus. 2. & c. tuæ. & illud quod ibi not. maxime in decre. dilectus. Io. An.

❡ Cõcor. l. transactione C. de transa. & ineteralem. C. de condi. ob cau.

❡ *Glo. seq. recitatur per quartinem.*

g ❡ *Aliũ.* De quinto non fit hic mentio: quia forte capitulum confitebatur illum elegisse.

❡ *Glos. seq. notat protestationem non prodesse. allegat tria iura in contrarium allegat quinque, & dupliciter soluit.*

h ❡ *Sine præiudicio.* Hic ergo nõ prodest protestatio. quod est verũ quã est contra substãtiam facti, uel rei super qua fit: vt si protestatus fuisset cũ reciperet aliquẽ in canonicum, ut non haberet præbẽdã: quæ substantia est negotij: quia qui receptus est in canonicũ, nõ debet carere præbenda: vt inf. de præb. c. relatũ. Si vero protestetur, pro ei quod dicit, non dicit ero contestari litẽ: talis bene valet. Io. inf. de appel. c. solicitudinem, & inf. de censi. c. olim cãm: & C. de condi. indebi. l. 3. quod plus solum. Arg. contra inf. quod met. c. i. perlatũ & 31. q. 2. Lotharius. ff. quib. mod. pig. vel hypo. solu. l. si debitor §. 1. & inf. de in integ. resti. c. cũ venissent. & inf. de ele. c. Cãna circa fin. Solu. aliquãdo protestatio non valet ubi protestans per contrarium factũ directè obuiat suæ protestationi, vt in dictis decret. c. solicitudinem. & c. olim cãm. nisi hoc faceret iusta de cã: vt in d. c. perlatũ. Et quãuis protestatio plus prodest quàm appellatio. C. de nil tam l. 2. li. 10. Ideo põt dici quod protestatio profuit cum ipsi præbendas cõsuetas integre percipiunt, etsi isti quinque de redditib. excrescentib. non percipiũt tm̃ quantum antiqui: sed tamen præiudiciũ fit eis quantum ad communem mensam.

† Quod est proprie tũc quã protestatio & factũ simul non cõpatiuntur: vbi ergo dupliciter intelligi potest aliquid secus. adde Albertinum trac. de agnos. asserta. q. 12. nu. 9. & Gersonẽ tracta. de protesta. cõsiderat. 8.

❡ *Glo. seq. distinguit canoniam à præbenda.*

i ❡ *Receperunt.* Vnde eis prouidere debebãt, inf. de præben. c. relatũ. & c. dilectus. 1. & infra de conces. præben. c. cum super quæstione. Et not. quod aliud est canonia, & aliud præbẽda. Canonia est ius quod prouenit ex electione, & receptione in fratrẽ, vt hic. Præbenda est quæ procedit ex institutiõe & officio: quia ex quo quis facit officiũ debet percipere beneficium. Vñ & laicus, vt dicit Vincent. potest habere præbendam, & potest esse præbẽdarius sed nõ possit esse canonicus. de instit. c. ecclesia. Nota quod oĩs canonicus debet habere præbẽdã: sed non conuertitur. sola enim perceptio salarij nõ facit decurionẽ. ff. de decur. l. sola salarij. nec quicunque habet canoniam, habet vocem in capitulo. ut puer. inf. de æta. & quali. c. ex ratione. ff. de decur. l. spurij.

| Facit ad hoc. l. quod si noluit. §. quia assidua. ff. de ædil. edic. not. Bart. in l. nemo. ff. de re iu.

Glo. seq. obijcit & soluit.

k ❡ *Nihil perciperent.* Vr quod fuerit simoniacum. inf. de præben. dilectus filius T. Dic quod si intellexissent, & actũ esset inter partes, quod nihil oĩno perciperent, simoniacum fuisset, sed intelligebant, quod tm̃ de præbendis diuisis nihil perciperent: & hoc patet ex eo quod dicit inf. antiquis canonicis suas præbendas, &c. canonici nullum pactum cum aliquo fecerãt sed simpliciter elegerunt illos: ita quod de præbendis diuisis nihil perciperent.

❡ *Glo. sequens obijcit & soluit.*

l ❡ *Industriã.* Hæc videbat bona allegatio: quia si per ipsorũ industriã redditus sunt augmẽtati, nõ debent compelli illos cõmunicare alijs. C. de alluu. l. 3. & inf. de in integ. resti. c. requisiuit. ff. e. aliàs. & ff. de rei vẽ. l. cæterũ. & nemo cõpellit ad cõmunionẽ. ff. de condi. indeb. l. si nõ sortẽ. §. si centum. ff. pro socio. l. q. admittit. Papa tñ non admisit illam allegationẽ: quia prius beneficauerũt sibi eos tec præd. Et tot ponẽdi sũt in ecclesijs quot ex earũ fructib. possunt cõmode sustẽtari: vt inf. de insti. c. 1. qa bene poterãt eis prouidere de cõib. redditib. nec distinguitur hic qualiter redditus augmententur: nec refert ex quo augmẽtati sunt: vndecunque processerint, vt inf. de verb. sig. c. si. ADDITIO. Quòd si per industriam canonici sua præbenda augmentetur, sibi cedit, nec diuidere compellitur: secus si cõitatis prædia, vnius solicitudine augmententur: ut hic. secundum Host. Ioan. And. in nouellis.

Ecclesia tot habeat ministros quot cõmode possint sustentari.

m ❡ *Possent sufficere.* Arg. conditionem subintelligendam: vt, 22. q. 2. beatus. ff. qui satisda. cog. l. vlt. inf. de iureiuran. cap. quemadmodum. ubi de hoc. & inf. de rescrip. c. 2.

❡ *Glossa sequens ponit opinionem quam reprobat.*

n ❡ *Ad vacaturas præbendas.* Per hoc quod dicit ad vacaturas, dicũt quidã, vt Papa Inn. iiij. quod hæc decre. continet dispensationem, & non ius commune. Sed non est verum, imò cõtinet ius commune: cum ex confessione vtriusque partis constet illos fuisse receptos in fratres, & ad ius canoniæ. Sed hoc non est contra ius, quod aliquis recipiatur in canonicum, & expectet præbendam. sed nullum percipere beneficium, si percipi possit, est contra ius. inf. de præben. c. dilectus. 2. & c. relatum. quia aliud est canonia, aliud præbenda: ut dictum est sup. eo. c. & ideo Papa mandat eis dari superexcrescentes redditus.

Glossa sequens quærit & solu it.

a Vltra numerum. Hic pōt q̄ri vtrum isti qui quotidie recipiuntur vltra numerū, habeāt vocē in electione epōrū vel aliorū p̄latorum. Dico standum esse ↄsuetudini: & si nulla sit consuetudo, adhuc nō credo q̄ debeāt vocari ad huiōi tractatus vel electiones, cum nondum habeant plenum ius, nec etiam possessionem.

1 Cōcor. in l. obseruare. §. anteq̄. ff. de offic. procon. & in l. item eorum §. 2. ff. de aqua plu. arcen.

c Gl. [illegible] & duplicitur [illegible].

b Cum integritate. Sed cum canonici isti voluntarie receperunt quatuor vltra numerū cōstitutū auctoritate p̄pria [illegible] tuam constitutionē, quare non cōpellētur [illegible] suos redditus illis, vt sint oēs æquales, cū renunciare videant suo priuilegio [illegible] Pōt tñ dici q̄ ipsi hoc non petiuerūt, ut in lr̄a patet. & ↄdēnatio nō dēt fieri nisi quatenus petitum est: vt j. de ord. cog. c. cū dilectus. Vel dicas q̄ si et petitum fuisset, non debebant condemnari: quia nō fuerunt recepti vltra numerū [illegible] p̄bendatum, licet ultra canonicorū numerum, ut satis apparet in littera ipsa: ut dicitur sup. eod. c. cap. in notula, per hoc.

vltra numerum a constitutum antiquis canonicis p̄bendas cū integritate b percipientib. cōsuetas, superexcrescētes redditus prædictis canonicis facias assignari: ita q̄ si ex eis pares potuerint cū alijs sortiri p̄bendas; qd̄ superfuerit, in cōes canonicorum vsus (sicut prius statuerāt) siue aliter, prout melius videbit̄, conuertatur: reuocatis in irritum quæcūque ab alterutra partium in præiudicium alterius post motam quæstionem c coram epō Ferrar. circa præbendas d vel possessiones fuerint innouata.

¶ Idem abbati & conuentui sancti Syluestri.

¶ *Statutū gn̄ale laicorū ad ecclesias, vel ecclesiasticas psonas, vel earū bona in earum præiudicium nō extenditur: nec sp̄e tale ēt si earum cōmodum & fauorem cōcernat. hoc dicit, quoad intellectum. Abb. Sic.*

e Gl. [illegible] & [illegible].

Cap. 5. in 3. cōp. tit. de foro comp.

c Post motā quæstionē. Nos q̄ quicquid in p̄iudiciū alterius partis lite pendēte fit, dēt in irritum reuocari. j. ut lit. penden. c. eccl̄ia sanctæ Mariæ. ff. de [illegible] ad dissoluendum. in fin. & C de rei uendi. l. [illegible] & l. certum 11. q. 1 quia res. Arg. contra inf. de [illegible] integ. c. cum uenissent. in fine.

Hic gl. dāt esse [illegible] & Pau ad [illegible] q̄ reuocētur attētata lite pēdente. qu attentans de p̄dia notatur.

d Circa præbendas. Vt si aliqua præbenda de antiquis uacauit lite pendente: & illa forte [illegible] assignata; uel si aliquis possessiones illas quas petebant, sibi in beneficijs occupauit: totum debet in irritum reuocari.

CAP. X.

Ecclesia [1] sanctæ Mariæ: & infra. ¶ Nos attendentes quod laicis (etiam religiosis e)

1 Vide [illegible] eccl̄i [illegible] illud super [illegible] quia sol. [illegible] no.

Ecclesia sanctæ Mariæ. Famosa est hæc decre. & cōiter sic sūmatur: Cā eccl̄iarū p cōstitutiones laicorū definiri nō dēt. [illegible] iter in duas partes. In prima ponit̄ duplex [illegible] in scda definitio: ibi, Qd a senatore. Ab. Sic.

Casus sic ponitur. Ecclesia sanctæ Mariæ in uia lata mouit quæstionem [illegible] de Archeia super quibusdam possessionib. coram [illegible] delegato a Rom. senatore. lite pendente. Idem Io. possessiones illas transtulit in monasterium sancti Syluestri: tandem absolutus fuit idem Io. appellatum fuit ad senatorem, coram quo idem Io. dicebat se non esse conueniendū: quia non possidebat illas possessiones. Demum senator Romanus occasione cuiusdam statuti in quo continebatur, q̄ si quis rem litigiosam lite pendente transferret in alium, illa possessio [illegible] possessori & petitori dari: [illegible] monasterium possessionib. illis, & restituit illas eccl̄iæ S. Mariæ, monasterio nō citato uel cōfesso uel cōuicto. Vn̄ monasteriū cōquestum fuit dño Papæ. Papa cōsiderans q̄ laicis quātumcunq; religiosis sup ecclesijs & psonis ecclesiasticis nulla est attributa facultas: & si ab illis p̄prio motu [illegible] statutum fuerit qd̄ et ecclesiarū utilitatē respiciat & fauorem, nullius dēt esse momēti nisi p Rom. eccl̄iā fuerit ap̄pbatum: (un̄ statutū Basilij de non alienandis p̄dijs rusticis uel urbanis, ministerijs & ornamentis eccl̄iarū [illegible] in se bonu fuerit, illa rōne reprobatum [illegible] p [illegible] Apo nō fuit roboratu) ideo qd̄ a senatore fuerat [illegible] in p̄iudiciū monasterij nō cōuenti, non confessi, nō cōuicti, dñs Papa in irritu reuocauit, & easdem possessiones restitui monasterio [illegible] No. q̄ laici de reb. ecclesiæ, uel p̄sonis eccl̄iasticis nihil disponere pnt in præiudicium ecclesiæ. Item q̄ [illegible] lata ↄ absentem non citatum, non confessum, non conuictum, nihil ualet. Item nota, quod iudex ecclesiasticus potest [illegible] sententiam [illegible] iudicis secularis.

e Etiā religiosis. Sic ergo laici de reb. ecclesiæ nihil disponere pnt, siue in temporalib. siue in spiritualib. ut h.c. & 96. distin.

bene quidem. vñ hæc decretalis sumpta fuit. & j. de reb. eccl. nō alie. c. cū laicis. qa ius spirituale puta ius eligendi in eccl̄ia collegiata, et si sit patronus, non cadit in laicum. j. de elect. c. sacrosan. & c. Massana. non obstante aliqua consuetudine: vt ibi dicit Grego. e Nec de re spirituali cōpromitti pōt in laicum. j. de arb. contingit. nec iudicare de rebus ecclesię p̄n̄. infra. de iud. c. decernimus.

2 Qd̄ dic not. de iu. pa. nobis. Io. An. in no.

sup ecclesijs & p̄sonis ecclesiasticis f nulla sit attributa facultas quos obsequendi manet necessitas nō auctoritas imperandi; à quib. si qd motu proprio statutū fuerit qd ecclesiarū et respiciat cōmodū & fauorē, nullius firmitatis existit [†] nisi ab ecclesia g fuerit approbatū. Vnde statutū h Basilij [‡] de non alienādis p̄dijs rusticis i vel vrbanis, ministerijs, k & ornamētis l ecclesiarū: illa reprobatum fuit potissima rōne, q̄ auctoritate non fuit Romani Pontifi. roboratum. ¶ Qd à senatore factum fuerat in præiudicium monasterij nō cōuenti m nec confessi n vel conuicti, in irritum reuocantes, easdem possessiones restituendas sibi sententia liter definimus.

¶ Idem vniuersis doctorib. Parisius commorantibus.

¶ *Pœna simpliciter apposita pp contumaciam, in dubio intelligitur temporalis, & non perpetua.*

CAP. XI.

Ex litteris [§] vestræ deuotionis accepimus: & infra.

e Glo. seq. [illegible] & remittit.

f Personis ecclesiasticis. Arg. q̄ eodē iure cēseri debent bona clericorum & ecclesiarum; vt inf. de vi. & honest. cle. c. ult. ubi de hoc.

† Vide c. q̄ in ecclesiarum ī. hoc tit.

g Gl. seq. no. at & remittit.

g Ab ecclesia. Sic ergo qd̄ alias est infirmū, cōfirmatio Papæ facit firmum. j. de transla. c. 1. De hoc dictū fuit s. eo. ti. c. cū accessissent.

‡ Hic erat p̄fect⁹ urbis Rom.

h Statutum. 96. dist. c. bene quidem.

i Prædijs rusticis. Rusticum p̄dium appellatur, qd̄ est sine aliquo ædificio. Vrbanum p̄dium ubi factum est ædificium, ut domus: vt. ff. cōia præd. vrb. & rust. l. 1. & ff. d ser. rust. p̄d. l. 1. & p totū & ff. de ser. urb. præ. p totū.

k Ministerijs. i. uasis uel instrumentis.

l Ornamentis. ut pallijs & consimilib. quibus ornatur ecclesia.

§ Ca. 12. in 3 compila. tit. de iureiur.

e Gl. seq. exponit, obijcit, & soluit.

m Non con enti. Bene dicit, nō cōuenti: q̄a conuētio siue citatio est principium siue fundamentum ordinis iudicarij. Primo. n. est qa citandus: ut j. de maio. & obe. c. inter quatuor & inf. de prob. c. qm̄ ↄ falsam. ubi consimilia per ordinem ponuntur, citationes & dilationes, &c. per conuentionē perpetuatur iurisdictio delegati. inf. de offi. deleg. c. gratum Sed uī q̄ potuit procedere altera parte absente, cum esset iudex appellationis. inf. de appe. c. sæpe. & c. interposita & 2. q. 6. ei qui appellat. in prin. ibi appellatore cessante, & dicit lex, q̄ quasi priuilegium est illius qui cognoscit de appellatione, procedere altera parte absente C. de temp. app. l. ult. §. illud. Sed non obstat: semper. n. quis debet citari, quæcunq; sit cā, et in cā appellationis. inf. de appel. per tuas. imo non ualet sn̄ia ubi peremptorium edictum non uenit ad absentis notitiam, uel ad eius domicilium. ff. quæ sent. sine appel. l. 1. §. item cum ex edicto Et Io. de Archeia coram iudice appellationis erat, nec defendebat monasterium, quia dicebat q̄ non possidebat.

ADDITIO. Vnde contraria locum habent, qñ est quæstio inter appellantem & appellatum: hic uero monasterium nec erat appellans nec appellatum, secundum Abb. Ioan. And.

‡ Tex. est in l. 1. C. de præscript. lon. tem. & in l. uir bonus. ff. iudic. sol. & C. ne de sta. defun. l. si pr.

n Nec confessi. Et hoc uerum est: quia nemo iudicandus est nisi conuictus uel sponte confessus, qd̄ si fiat, sententia nulla est: 2. q. 1 nos in quemquam Per decre. quam habes inf. ut lit. penden. c. ecclesia. intelligas finem istius capituli.

Nisi fuisset terminus assignatus q̄ haberet uicem peremptorij. j. de app. [illegible] pe Io. An. in no.

Facit te. in l. [illegible] de. ff. ad [illegible] & C de confes. l. [illegible]

Ex litteris. Pœna priuationis a cōione, q̄ pp contumaciā ex cōstitutione infertur, tpalis est, & non perpetua. Io. And. Prima pars ponit statutū & factū ex quo [illegible] dubitatio. Secūda dubitationē soluit: [illegible] induceē. Scda ibi, Q [illegible] Abb. Sicut [illegible] decre. [illegible] in tit. de iureiur. in 3 compilatione.

Casus. Magistri artium liberalium Parisijs cōmorantes, a consuetudine antiqua in qbus [illegible] deuiantes. Vn̄ ipsi nolentes ↄsuetudinē pristinā reformari [illegible] Statuerunt, q̄ si qs magistrorum ordinat. [illegible] uniuersitatis [illegible] ducere [illegible] & tertio cōmonit⁹ uniuersitati [illegible] ex tūc cōsortio magistrorū priuaret. pp qd̄ magister [illegible] dicta cōione ipsorū fuit priuatus, [illegible] obediuit uniuersitati sed utrū debeat recipi dubitat [illegible] dicebāt, p̄ [illegible] debebat remanere priuat⁹. Alij dicebāt q̄ [illegible] erat ex quo [illegible] manere. Alij dicebāt q̄ nō posset recipi pp [illegible] Papa. Vñ Papa consult⁹ respōdet q̄ constitutum non fuit, ut huiusmodi

hmõi priuatio in perpetuum duraret, cum tam de iure cõi, quàm de cõsuetudine ecclesiæ extitit aliàs, & existat, vt qui pp ꝯtumaciam aliorũ cõione priuat, cũ satisfacere voluerit, restitui debeat. Mãdat dñs Papa, q. dictũ magistrũ obedire volẽtẽ admittãt in magistralib. ad ꝯsortium vniuersitatis. No. q q simpliciter à cõione aliorũ excludit pp contumaciã, debet recipi cum satisfacere voluerit. Itẽ not. q iuramẽtum est benigne ĩterpretãdũ.

a *Fide.* Idest, iuramento.

b *Tertiòve.* Hęc est n. legitima & canonica citatio siue admonitio trina. 24. q. 3. de illicita. §. de conuẽtione. 16. q. 7. oẽs decimę. & 17. q. 4. de p̃sbyterorum. q a vindictã semper debet præcedere ꝯmonitio. 12. q. 2. indigne. in prin. ĩ. de vi. & hon. cle. c. vlt. & inf. de sen. excõ. cõtingit. 2. & c. sacro.

c *Intra triduum.* Nimis breuis fuit terminus, quia non poterat deliberare ad plenũ, & ideo potuit in prõprium incidisse periculũ. simile. 2. q. 6. anteriorum. priuilo respõnso. vbi olim triduũ dabatur ad appellandũ, vnde dati fuerunt postea decẽ dies, vel saltẽ terminum decẽ dierum statuissent: q. illud tps modicum appellatur. ff. de constit. pecu. l. promissor. §. 1. & propter breuem terminum potest appellari infra de dila. c. 1.

Terminus ad appellãdum qualis taxandus.

Licet à vobis fide a p̃stita fuerit constitutum, vt si quis magistrorũ ordinationi vniuersitatis ipsorum duceret resistendum: & primò; secundò, tertiòve b commonitus, infra triduũ c vniuersitati parere contemneret magistrorum, ex tunc beneficio societatis eorum in magistralib. priuaretur: & ob hoc magister G. fuerit eorũ cõione priuatus. Quia tñ cõstitutum non fuit, ut in perpetuum d hmõi priuatio perduraret: cum tam iuris canonici e quàm nr̃i moris existat, vt is qui pp contumaciam cõione priuatur, cum satisfactionem congruã exhibuerit, restitutionem obtineat: Mãdamus quatenus supradictũ magistrum statutis vestris nũc humiliter parere curantẽ, ad cõionis vestrę consortium in magistralibus admittatis. f

Honorius iij. epĩsco. & cantori Cabilon.

Non possint canonici sine causa restringere numerum canonicorum seu præbendarum. Abb. Sic.

CAP. XII.

Gl. se. ponit opi. Inn. pro qua alle. 5. iura. Alle. in cõtrariũ. & soluit.

d *In perpetuum.* Dicit hic Inn. tertius, q aliud ẽ aliquẽ simpliciter excludere, & aliud in ppetuũ excludere. simile 33. q. 4. non oportet. 2. in gl. fi. & simile. 1. q. 1. sunt nõnulli. ver. beatus. ibi, nõ dicit. & inf. de do. c. pastoralis. sic ff. p so. l. coiri societatem. & l. 3. §. 1. & in gl. Arg. 5. 50. dist. c. 1. in fi. ibi, nõ statuta, sed temporaliter dilata credatur. & C. de pœ. l. seruus. in fi. ibi, cũ quis aliquẽ, ex quo. n. non est tps definitum, de quolibet tpe intelligitur. 1. q. 1. cos. & ff. de euic. l. si rem. §. vlt. & inf. de priui. c. quia circa. vbi verbũ simpliciter positum ad futura tpa trahitur, & gñaliter intelligitur. Item inuenio q idem est perpetuo remouere qđ simpliciter remouere: vt 1. q. 1. reperiuntur. in fi. & 79. dist. si quis ex epis. 10. q. 1. quia sacerdotes. 27. q. 1. de viduis. lo. & inf. de coha. cle & muli. c. clericus. Sed circa talia consideranda est natura siue causa cuiuscunq; negotij. hic. n. puniuntur pro contumacia, & non pro crimine: & contumacia sæpe purgatur, vt facile est videre in multis.

Excludere simpliciter, & excludere in perpetuũ, an differant.

e *Iuris canonici.* Inf. de sen. excõ. c. per tuas. & ĩ. de ver. sig. c. cũ olim. & c. ex parte. ibi, est exẽplũ de cõtumacia & crimine.

Gl. sequens vacat per quæstionem.

f *Admittatis.* Non obstante illo mandato, si quid in medio tempore deliquisset, posset repelli infra de testi. cog. c. præterea. arg. ff. de transa. l. cum Aquiliana.

ADDITIO. Vide de iureiur. c. veniens. super gl. 2. Io. And. in nouel.

E *X parte.* Non valet statutum per qđ diuinus cultus sine cã diminuitur, ẽt si super hoc interuenerit in forma communi Papæ confirmatio. Io. And. primo narrat factum corrigendum In secunda corrigit. secunda ibi, *Nolentes.* Abb. Sicul.

Casus sic pone: Eduen. canonici, cum maiorib. redditib. abundarent, numerũ p̃bendarũ in ecclia Eduẽ ab antiquo statutũ restrinxerunt, licet redditus ipsorũ nõ fuerint diminuti: significauit hoc epũ. Eduen. dño Papæ. nolens igitur Papa cultũ diuini numinis diminui, sed potius augmentari, mãdat ꝑbendas, vt antiquum numerum faciat in ecclia Eduen. seruari. & si quas præbendas à tpe vltimi statuti vacasse inuenerint, personis idoneis illas conferant de ꝯsilio epi, non obstante aliqua constitutione super hoc à canonicis ipsis facta, aut cõfirmatione à sede Apo. obtenta. Not. quòd numerus clericorum per solos canonicos non potest diminui: nec valet statutum super hoc factum, nisi Papa ex certa scientia illud confirmaret.

g *Proprijs commodis inhiantes.* Idest cupiditati intẽdẽtes, vt tũ denotat. simile s. eo. c. cũ oẽs. & s. eo. c. cum M. Ferrarienũs.

E X h parte epi Eduẽsis fuit propositum, q canonici Eduen. proprijs commodis inhiantes, g p̃bendarum numerum ab antiquo in ecclesia Eduen. statutum (licet non sint eius diminuti h redditus) restrinxerunt: & infra. Nolentes igitur diuini numinis minui cultũ, sed potius augmẽtari: Mãdamus quatenus antiquum numerum faciẽtes auctoritate nostra seruari: prębẽdas quas à tpe vltimi statuti inueneritis vacasse in ecclesia memorata (non obstante aliqua constitutione super hoc à canonicis ipsis facta, vel confirmatione i à nobis ab eisdẽ obtẽta) p̃sonis idoneis k cũ cõsilio l epi cõferatis.

Ex hoc ca. aperte colligitur non valere statutũ per quod cultus diuinus sine cã diminuitur ẽt si ĩ forma cõi p Papã fuerit confirmatum.

Gl. seq. infert à contrario, & remittit in fi. allega. c. contrarium.

h *Diminuti.* Secus si essent diminuti: quia tunc vĩ q auctoritate epi pñt diminuere numerum. Arg. ĩ. de vita & honest. cler. c. qm̃ vt ait. sicut augmẽtatis facultatib. plures pñt institui ẽt vltra numerum statutum. s. eo. c. cum M. arg. ĩ. de cen. c. quanto. & 21. distin. in nouo. & C. de epis. & cle. c. in ecclesijs. de hoc dictum est. s. eod. c. cum accessissent. dic vt ibi. Argu. contra. ĩ. de verb. sign. c. vltimo.

Gl. seq. vacat per quæstionem de qua confirmatione loquitur littera.

i *Confirmatione.* Sub forma cõi impetrata: quia talis cõfirmatio nihil noui tribuit ĩ. de cõfir. vti. vel inuti. c. cum dilecta. §. nos igit. ver. nolẽtes. & ĩ. de conces. præb. c. quia diligentiatem. in fi. & ĩ. de priuileg. c. ex parte. quia qui confirmat nõ donat. ĩ. de fid. instr. c. inter dilectos §. cæterũ.

Hunc text. dixit Card. Florent. esse sin. ad hoc quod appel. confirmationis intelligit de confirmatione in forma cõmuni.

Greg. nonus archipresbytero sanctæ Mariæ Maioris de vrbe.

Constitutio futura respicit, & nõ præterita: nisi in ea de præteritis caueatur.

CAP. XIII.

Q Voniã constõ Apostolicæ sedis oẽs adstringit, m & nihil debet obscurum

per tales ꝯfirmationes nõ intelligit Papa iuri alicuius derogare. ĩ. de offi. ord. licet. §. 1. q. inde non debet nasci iniuria, vnde iura oriuntur. ĩ. de accu. c. qualiter qñ. 1. C. vnde vi. l. meminerint. Qñ valet confirmatio Papæ, & qñ non, dictum est s. tit. eo. c. cum accessissent. & inf. de confir. vti. vel inuti. c. 1. & 2. & Et obtenta fuit ista confirmatio tacita veritate de antiquo statuto: & quòd facultates ecclesiæ non essent diminutæ.

Cõcor. tex. in l. & qa. cũ gl. in ver. nec ipsa lex. ff. de iu. om. iud.

K *Personis idoneis.* Hoc semper subintelligitur. inf. de ele. c. cũm quæ. talib. n. beneficia sunt conferenda: alias puniunt dãtes, & recipientes. inf. de ele. c. nihil est & inf. de præb. c. graue.

l *Cum consilio.* De hoc traditur infra. de elect. c. ne pro defectu. & c. cum in veteri.

Adde meliorẽ gl. de iure ĩ c. frater. in ver. auctoritate, 17. q. 2.

Q *Voniam constitutio.* Diuiditur: quia primo ponit cãm ꝯstitutionis declarãdæ. Scdo declaratione. ibi, *declaramus.* Tertio declarationis rationem: ibi, *cum leges.* Abb. Sic.

CASVS. Dñs Greg. Papa fecerat quandam constitutionẽ in ecclia sanctæ Mariæ maioris de vrbe, q constitutio est infra de maio. & obe. q incipit, statuimus. in qua dĩ quòd p̃sbyteri primum locum obtineãt: diaconi s̃m: subdiaconi tertiũ: & sic de reliquis ordinatim. ẽt si posterius admittantur: & qui maior ẽ ordine, in portione ꝑcipiẽda sit potior, ẽtsi posterius sit receptus. Super ista ꝯstitutione dubitaẽ vtrũ ꝯstitutio ista traheretẽ ad p̃terita, vel ad futura tm̃. Dicit Papa, quod ꝯstitutio ista sedis Apo. oẽs adstringit, & nihil debet obscurũ & ambiguũ ꝯtinere. & ideo declarat constõnem p̃dictam, dicẽs quod ꝯstitutio ista non ad p̃terita, sed ad futura tm̃ debet extendi: q. leges & constitutiones dent formam futuris negotijs, & non præteritis, nisi nominatim in eis dicatur, de præteritis negotijs. Not. quod constitutio Papæ gñalis est, & oẽs ligat, cum sit iudex oĩum. Item no. quòd qui ius constituit, debet ipsum declarare. Item constitutio debet esse aperta & clara. Item cõstitutio futura tantum respicit, nisi aliud caueatur ibidem.

m *Adstringit.* Cũ sit iudex ordinarius oĩum Christianorũ, & mater oĩum eccliarum: vt 9. q. 3. cuncta per mundum. & si ẽt aliquid graue ꝑcipiat, faciendum est. 19. dist. in memoriam & 10. dĩ. p̃ morem. in prin. Et dic, oẽs, s. de sua iurisdictione: qm̃ ptãtes distinctæ sunt. 10. dist. qm̃. & inf. de appe. c. si dub. nisi forte rõne peccati. inf. iudcd. c. nouit. ar. & oẽs dignitates ordinis

cuiuscunq;

cuiuscunq; ordinis, ecclesia Roma. cōstituit. 22. dist. qēs. idem est in sententia Papæ: quia sicut ipse iudicat, alij iudicare debent. infra de re iud. c. in causis.

¶ *§. seq. semper q. mali sit lex, vel contra.*

a ¶ *Ambiguum.* Lex u. siue cōstitutio debet esse honesta & iusta, & nulla obscuritatem continere debet: & talis vt traditur 4. distin. erit autem. ne per obscuram constitutionem in laqueum incidamus: nemini enim debemus laqueū iniijcere. 27. q. 1. de viduis. 2. nec debet nos inducere per legem obscuram uel dubiam ad id à quo nos cohibere debet. arg. infra, de na. ex libe. ventre. c. vnico. & qui me defendere debet, non debet me impugnare. ff. si cer. vend. l. altius.

¶ Adde gl. 6. in clemen. vt hī q. in vers. posteriū. de ætā. & quali. ...

¶ In quodam manuscript. vaticanæ itas de rescriptis, & eorum interpretationibus.

vel ambiguū [a] continere ¶ Declaramus [b] constitutionem [c] q̃ nuper super pferendis [d] in perceptione portionis maiorib. & cōsuetis seruitijs [e] à minoribus exhibendis, edidimus; nō ad prēterita, sed ad futura [f] tm̄ extendi. Cum leges & constitutiones futuris certum sit dare formam negotijs, non ad præterita facta trahi:] nisi nominarim in eis de præteritis caueatur.

TITVLVS III.

De rescriptis. †

¶ Alexander tertius Senonen. archiepiscopo.

¶ *Priuilegio generali secundū ius commune obtento, obstat rescriptū speciale etiam de eo mentionem non faciens. h. d. secundum intellectum magis communem.*

b ¶ *Declaramus.* Bene dicit, declaramus: quia nullus alius posset eā declarare siue interpretari: quia ad eum pertinet interpretatio, ad quem pertinet constituere. infra de sent. ex commun. c. inter alia. §. ut igitur, & 11. q. 1. c. clericum. §. ex his oībus. & C. de leg. l. 1. & vlt. & ff. de præto. stipu. l. in prætorijs. Et si super priuilegia Apost. sedis quæstio oriatur, non vult Papa de ipsis per alios iudicari. inf. de iud. c. cum venissent.

c ¶ *Constitutionem.* Quā habes ĩ. de ma. & obed. c. statuimus.

¶ *Glos. seq. remittit cum seq. ad decre. c. statuimus.*

d ¶ *Præferendis.* An plus debeant maiores minoribus percipere, dicemus super illa constitutione statuimus.

e ¶ *Consuetis seruitijs.* Quid debeāt minores maiorib. tractat tam in textu quàm in gl. 93. distin. c. à subdiacono. & de hoc etiam dicemus in illa constitutione, statuimus.

¶ *Glos. seq. notat, & duos casus excipit.*

Constitutio an & qñ respiciat futura.

f ¶ *Futura.* Not. ergo constitutionem respicere futura tantū, & non præterita. sic sup. eod. c. cognoscentes. arg. 31. dist. ante triennium. alias, c. 1. & 82. dist. proposuisti. nisi sit constitutio iuris naturalis, quæ etiam respicit præterita. inf. de vsu. c. cum tu. Vel nisi dicatur in ipsa constitutione quòd ad præterita trahatur. 10. q. 1. sic quidam. & inf. de elect. c. cum in cunctis. §. hæc sanc. & C. de leg. l. leges. 2. & hic in fin. vbi dicitur, nisi præteritis, & c. & inf. de rescrip. c. ad audientiam.

DE RESCRIPTIS.

¶ *Viso de constitutionib. quia parum est iura condere, nisi sint ministri qui ea exequantur: vt in c. commissa, de elect. lib. 6. & in c. vbi periculum, §. præterea, eo. tit. & lib. ideo post rubricam prædictam auctor intendit tractare de ministris iuris. Et quia vt plurimum dantur per rescripta, ideo præmittit hanc rubricam. Abb. Siculus.*

De hac materia tractatur. 25. q. 1. & q. 2. per totum.

S Icut Romana. Primo ponitur decisum exordium. Secundo consultatio. ibi, *Quæsitum*. Tertio responsio. ibi, *Inquisitioni*. Quarto responsionis ratio. ibi, *Quia*. Abb. Siculus.

¶ Casum sic pone, ut omnis tollatur dubitatio. Quidam propter suam culpam, quia sæpe deliquerat in appellando, priuatus fuit beneficio appellationis, vt puniretur in eo in quo peccauit, impetrauit indulgentiam vt sibi liceret appellare: & sic restitutus fuit iuri communi, ut posset appellare ut prius. Quidam aliàs impetrauit litteras contra istum qui habebat indulgentiam super aliqua causa appellatione remota, vocatus fuit iste ad iudicium: confisus iste de indulgentia sua appellauit ad Papam. quæritur an tali appellationi sit deferendum? Respondet Papa, quòd tali appellationi non est deferendum, postquam appellatione remota causa iudici est commissa: quia speciale mandatum derogat generali. No. quòd speciale mandatum derogat generali.

¶ *Glos. seq. obijcit quod indulgentia est superflua, ponit opinionem quam reprobat per finem cap. & obiectioni dupliciter respondet.*

g ¶ *Vt libere.* Ista indulgentia superflua vr̄, quòd iure cōi licitum est appellare qñcunque aliquis grauatur: alias non licet ante sniam. inf. de appel. c. ut debitus honor. olim indifferēter & libere licebat appellare, nisi appellatio manifeste fuisset frustratoria. 2. q. 6. ad Romanā. & ĩ. de appē. c. peruenit. sed qđ de iure cōi cōperit, superfluum est precib. impetrare. C. de thesau. l. 1. lib. 10. & ff. ad muni. l. 1. §. Celsus nō pbat. ergo fuit superflua. Quidā dīt ad hoc ut indulgentia ista valeat, q̄ licitū est huic appellare vbiq; vbi ius inhibet appellare, puta p̄ g contumaciā, quia cōtumax nō auditur appellans. 24. q. 3. de illicita ¹ §. de conuentione. ibi, quinimmo, & aliquos tales casus inuenies. 2. q. 6. c. ei qui appellat. §. sunt etiam quorum. Sed ista solutio stare non pōt: quia dī hic in fine; speciale derogat generali: quia ibi ista indulgentia cōcessa fuit 5 ius cōe: qa priuilegium dr̄ quasi lex priuata. 3. dist. priuilegia. sed priuilegium non tollit per ius cōe, nisi de ipso priuilegio mentio fiat. arg. infra eod. tit. cum ordinem. & priuilegium nō tollitur per aliud priuilegium, nisi fiat mentio in secundo de primo. inf. de præsc. c. veniens. sed ille qui impetrauit causam committi s̃m ius cōe, impetrauit appellatione remota: nec fecit mentionem de priuilegio parti[s] aduersæ: & tñ valent secundæ līæ: quia spāle derogat gñali: & ita siue dicas q̄ litteræ secūdæ fuissent priuilegium, siue rescriptū s̃m ius cōe, non pōt stare hæc solutio. ergo necesse est dicere, quod iste qui impetrauit vt generaliter posset appellare, imperauit secūdum ius commune: vt verum sit quòd speciale derogat generali. Pōt ergo dici quòd persona ista impetrans talis erat, quæ p̄p delictum & culpam suam non poterat appellare: quia fuerat ei interdictum appellare: vnde ius cōe ex indulgentia redditur ei. & est simile. C. de inoffic. testa. l. si quando. & sic debet intelligi ut potius res valeat quàm pereat: ut infra de priuile. c. in his. & inf. de ver. sig. c. abbate. ff. de re. dub. l. quoties. 2. Si ergo talis indulgentia emanauerit ut libere possit appellare: nihil aliud vr̄ principem concedere, nisi ut habeat consuetam & legitimam appellandi potestatem. ut dicit lex prædicta, si qñ. & sic nullum contrarium. Vel potest dici quòd solum ius cōe indulgetur huic ad cautelam: quia solet plus timeri, & c. 23. dist. quamquam. & inf. de iureiu. c. & si Christus. & inf. de procur. quia in causis. & inf. de hære. c. si aduersus. Et si hodie talis indulgentia concederetur, dicerem quòd liceret ei appellare, ēt si non grauaretur, nisi exprimeretur cā indulgētiæ ibi.

CAP. I.

S Icut [a] Romana: & infra ¶ Quæsitū est à nobis ex parte tua, si alicuius cā delegatis iudicib. sublato remedio appellationis committitur: & litteris apostolicis altera pars munita (quib. ei gñaliter est indultum vt libere [g] sibi liceat appellare) in vocem appellationis proruperit: an eius in eadem cā debeat appellationi deferri? ¶ Inquisitioni tuæ taliter respondemus, q̄ eius in hac parte appellatio nō debet admitti: postquam est causa iudicibus appellatione remota commissa: Quia speciale [h] mandatum [i] derogat generali. †

† Post cōcil. Later. sub Alex. 3. par. 10. c. 11. & c. 1. eod. tit. in 1. cōpilat.

¹ Facit text. in §. audient. ĩ authē. de iu. colla. 5. & l. nō solū. iuncta gl. in vers. restituere ff. de min. & l. intra minoris. cum gl. in ver. appellare. eod. tit.

† Facit tex. in l. cū de lanionia. §. cui fundū. & §. se. ff. de fun. instr. & l. seruis vrbanis. §. si alij. ff. d leg. 3.

h ¶ *Quia speciale.* Inf. de offi. leg. c. studuisti. & ĩ. eo. pastoralis.

¶ *Gl. seq. circa reuocationem distinguit inter rescripta ad causas principales, ad causas appellationum, priuilegia, & litteras beneficiales: et in fin. soluit duo contraria de decre. ex tua. & de decre. ex parte.*

De reuocatione rescriptorū accurata disputatio.

i ¶ *Mandatum.* Circa reuocationem rescriptorum siue litterarum domini Papæ ita distingue. Et primo circa rescripta q̄ impetrantur de iure cōi ad lites contentiosas. Si primum rescriptum sit generale, & s̃m speciale ab aduersario impetratum: secundum valet, non primum: ita tamen quod specificatio generalitatis nondum sit facta, ut hic, & infra eodem ca. pastoralis. siue fiat mētio in secundo de primo, siue non: quia spāle mandatum, &c. Et si primum sit spāle, & s̃m generale: idem iuris est, s. quòd speciale valet, infra eodem c. abbatem. Si uerò primum est speciale, & secundum est speciale; si s̃m expressam facit mentionem de primo, tunc valet s̃m, & non primum. infra eod. c. cæterum, & infra de re iudi. c. inter monasterium. inf. de offi. deleg. c. coram. & c. proxi. aliàs si non facit mentionem, ualeret primum, & non s̃m per iura proxime dicta. & hoc intellige in negotijs iam cœptis citatione iam facta. & de hoc not. infra de appel. c. ut debitus. in ∻. illius no. & si. & in illa not. sed nunquid. Si vero nec primum nec s̃m est iudici præsentatum, & bene potuit præsentari: tunc valet illud qđ primo iudici extitit pręsentatum secuta citatione. & ita alter pōt præuenire primum impetrantem, licet in secundo non fiat mentio de primo. infra de appel. c. ut debitus. hæc est opinio Papæ Inn. iij. Si vero primus impetrans non potuit suas litteras iudici præsentare, valebunt vsque ad annum: & in hoc casu possumus adhuc seruare illa iura infra eod. cap. si autem. & cap. plerunque. dum tamen hoc fuerit publice protestatus, cum per eū non steterit quo minus suis litteris vteretur.

ferut. ꝟ. de offi. ord. pastoralis. in fi. & optime habes, ꝙ protestatio sit præmittēda necessario vbi currit tps, nisi protestatio præcedat. ꝟ. de appel. c. vlt. & ꝟ. de ele. c. vlt. & 19 q. 1. c. placuit. §. hæc. de præ[illegible] is aũt alias si hoc non fuerit protestatus, valent fcdæ, si iudici exhibeantur, & procedat saltem ad citationē. sed si exhibuit primas iudici & citauit, nec potuit postea hr̃e copiam iudicis infra annũ: idē est dicendũ ꝙ expectari debet p annũ, postea vero valent fcdæ. nec amplius expectari dñt iudices primi, ne lites fiant penitus immortales: & quia fit præiudiciũ ei qui non possidet in expectatione. Vel satis posset dici, ꝙ illa duo intra ca. si aũt. & c. plerunq; trahuntur ad infinitũ confusionem, vt debitus. hæc est snia Papæ super decre. cæterũ. inf. eo. vt finis litib. citius imponatur. inf. de dolo & contu. c. fi. & c. venerabilis & C. de iudi. l. properandum. in prin. 1 In litteris quæ impetrantur ad appellationē, stādũ ē illis iurib. ꝟ. de app. c. sepe & c. oblatę. & ꝟ. de [illegible] vel mut. c. bonæ. & in alijs ꝯstitutionib. ꝓmulgatis sup appellationib. Super priuilegijs ita dicas: ꝙ si ſm priuilegiũ non faciat mentionē de primo semper valet primũ, & nō ſm. 2 ꝟ. de præsc. c. veniēs. hoc planum est. Si vero rescriptum ſm ius cōe impetratˀ ꝯ priuilegiũ, siue ꝯ priuilegiatas personas, non valet rescriptũ nisi faciat mētionē de priuilegio, quia tacita veritate obtētũ est, ita loquit ꝟ. eo. ti. c. cũ ordinē. Si aũt primũ rescriptũ sit impetratũ de cōi ꝯsensu partiũ: & altera pars alijs iudicib. impetrauit cām cōmitti tacito de illo ꝯsensu, & in secundis fiat mentio de primis, non valent fcdæ, imo in expensis ꝯdemnari dēt primo īpetrāti. inf. eo. ti. c. cæterũ. ꝟ. de re iud. c. inter monasteriũ & inf. de of. dele. c. corā. In beneficijs impetrādis si diuersæ litteræ à diuersis ꝯ aliq̃ ecclesiam impetrātur, nec in fcdis fiat mētio de primis: illæ solũmodo valent, & ille illud beneficiũ obtinebit, q primo lr̃as suas p̄sentauit. inf. eo. tit. c. cap'm sanctæ crucis, & inf. eo. c. abbatē. ad hoc facit inf. de appel. c. vt debitus. Alij vero dñt ꝯtriũ. Si vero in fcdis fiat mētio de primis, seruabit forma litterarũ secundarũ ar. inf. eod. c. cũ dilecta. Si vero aliq̃s lr̃as plures impetrat ꝓ beneficijs plurib. obtinendis in plurib. ecclesijs: & in alijs non fit mētio de alijs non valent fcdæ, si iam receptus est per primas, nisi fcdæ expressim faciant mentionem de sua receptione: vt inf. ea. decre. Greg. c. in nr̃a. Item si impetrauerit primas, & ex eis obtinuit aliquas pēsiones renũciādo beneficio litterarũ, si alias post ea īpetrauerit hoc tacito, nō valēt. ꝟ. eo. ad audiētiã. 2. illa decre. inf. de fi. præsby. c. ex tua non ꝯdicit his q̃ dicta sunt: quia ibi primæ lr̃æ continebāt indulgentiā, vt ille posset dispēsare cũ alijs sacerdotib: [illegible] gratiam, sed de iure: & primæ erant gñales & qd per eas factũ erat non reuocatur per fcdas qa veritate tacita īpetratæ fuerāt: qa tacuit ille dispensationē factā cum illis alijs presbyterorũ [illegible] impetrasset ꝯ alios cũ quib. nondum fuerat dispensatũ, bene valuissent lr̃æ illæ. Itē [illegible] inf. de offi. dele. c. ex parte non ꝯdicit. quia & ibi vtrumq; fuit [illegible] rescriptum, & quia primum prius fuit ibi præsentatum: & ideo nō valuit ſm [illegible] non fecit mentionem de primo [illegible] quia de beneficijs lo[illegible] trahitur ad illā: inf. eo. tit. c. cap'm sanctæ crucis. [illegible] Papa nō intendit aliquos grauare i receptione [illegible] vt inf. eo. [illegible] mādato & c. litis. & c. abbatem. Sup. [illegible] c. illo. cap'm sanctæ crucis. Dicebat aut [illegible] in lr̃is initia sola consideratur repræsentatio: ut in c. vt debitus de app. inf. eo. capitulum sanctæ crucis. sed in litteris beneficiorum consideranda erat data. inf. eo. cam te.

¶ Idem Cantuariensi archiepiscopo.

¶ In rescripto apostolico subintelligitũ clausula: si preces veritate nitãtur. Et si rescriptũ ꝓhibet cãæ cognitionem, est de falsitate suspectũ.

CAP. II.

Ex [a] parte Conuentren. epi nobis est aurib. intimatum, ꝙ cum de cã quæ inter G. & F. clericos vertitur super prębenda de Noualis, † cognoscēs legitime eidem F. scdm tenorē litterarum nostrarũ continētium ꝙ si cõstaret ipsum F. de periurio esse conuictũ, & perpetuo [a] illi renunciasse præbendæ, amoueretur ab ea, eo cognito & probato prębendam adiudicasset † candem: ipse in vocem appellationis prorupit: & ad te, quòd ei præbendam præcise & absq; cãę cognitione restitueres, [b] litteras [c] nostras reportauit & infra. ¶ Verum qm̃ non credimus ita præcise scripsisse, & in hm̃oi litteris intelligenda est hæc conditio, [d] ēt si non apponatur: si preces † veritate nitantur: Mãdamus quatenus inspectis litteris quas epo prædicto direximus si inueneris ꝙ secundum prædictum modum ei scripserimus, & in litteris quas præfatus F. reportauit, non fuerit habita mentio priorum litterarum: sententiam præfati episcopi cõfirmes,

Ex parte Conuentren. Diuiditur quia in prima parte ponit querela. In fcda ꝓuisio. Secunda ibi, *Verum*. Abb. Sicul. [illegible] Et quidam clericus noie G. qui impetrauit lr̃as ad epm C[illegible] quandam alium noie F. super præb. de Noualis, sub hac forma, ꝙ si constaret ipsum F. de periurio esse [illegible] perpetuo illi renunciasse præb. remoueret ab ea iudex [illegible] ipsum F. eadē præbē[illegible] appellauit: & ad archiepm Cantuarien. lr̃as impetrauit sub hac forma, vt eidem prębendã & absq; cãæ cognitione præcise restitueret eps: Conuētren. hoc intelligēs significauit dño Papæ, qualiter in negotio ipso processerat. super hoc negotio rescribit Papa eidē archiepo dicens, ꝙ non credit ita præcise scripsisse: & in hmõi litteris hæc ꝯditio debet intelligi, Si preces veritate nitantur, ēt si non apponatur. Vnde mãdat Papa eidem archiepo vt inspiciat litteras Conuētren. epo directas, & si inuenerit ꝙ ſm prædictũ modum eidē scripsisset: & in litteris ipsius F. non fuerit habita mentio priorum litterarũ sententiã epi Cõuentren. debeat confirmare, & ipsũ F. cũ litteris quas impetrauit, ad sedem Apostolicã venire cõpellat. Bern.

Ex hac decretali nota ꝙ periurium repellit ab obtento beneficio. Itē renunciatio priuat aliquem iure suo. Not. ꝙ Papa non scribit sine cãæ cognitione; & si scribit, litteræ subreptitiæ sunt, & debent ad eum remitti. Not. quòd in litteris apostolicis intelligitur ista conditio: Si preces veritate nitantur: ēt si non apponatur. & sic nota ꝙ licet rescripta sint stricti iuris, quædam tñ in eis tacite intelliguntur. Not. ꝙ iurisdictio delegati prius consideratur ſm precum veritatem, quam ſm formam scripturæ: & sic nota quòd rescriptum potius interpretandum est valere ſm rei veritatem, quam ſm ordinem scripturæ. Not. quòd iudex, qui vltimo datur, formam litterarum debet inspicere.

Gl. se. querit. alle. pro & cõtra [illegible] & soluit [illegible].

a ¶ *Et perpetuo.* Sed nunqd istorũ altero ꝓbato pōt eps ipsũ remouere, cũ alterutrũ sufficiat p se. inf. de iureiu. c. querelã. ꝟ. de fideiuss. peruenit [illegible] q. 1. quàm periculosũ. & ꝟ. de testi. tu. [illegible] & 48. dist. c. 1. Sed ꝯ vr̃. Forma. n. commissionis exacta diligentia dēt obseruari. inf. eod. cum dilecta in fi. cum eps non sua sed delegantis auctoritate fungatˀ. ff. de officio eius cui man. est iu. l. & si prox. & inf. de of. de leg. c. finē. Et dñt qdã ꝙ vtrunq; probandũ est p̃ copulã ꝓ leges illas. ff. de ver. ob. l. si q̃s ita. & insti. de hære. insti. §. pe. Istud nō credo, sed distinguo. Si ꝯiunctim duo mãdant quorum neutrũ per se sufficiat: sed si vtrumq; ꝓbetur, sufficit ad remotionē: vtrũq; ꝓbãdũ est. ar. ꝟ. eod. c. olī ita q incipias ibi à primo. f. a vitio falsitatis ar. ꝟ. eo. c. inter cæteras si talis sit filius sacerdotis, & in sacerdotio genitus: ista duo sufficiũt si ꝓ beni. ꝟ. de osti. c. cũ accessissent §. quo circa. Sed si alterũ p se sufficit ad remotionē alicuius, sufficit si alterũ ꝓbetur: licet copulatiue ista duo mãdentur: vt hic. & similis. inf. eo. inter cęteras. Si ꝯiunctim mandentur & ꝯiunctiua ponitur ꝓ disiũctiua: & pro vel. ff. de ver. sig. l. sæpe. & l. ꝯiunctionem & ecõuerso disiunctiua ponitur ꝓ copulatiua. C. de ver. sig. l. cu. qdam. & de ꝯse. dist. 2. in calice. circa. fi. & illa pluralitas resoluenda ē in singularitatē. in fide præb. c. cum iãdudũ & inf. de priuil. c. vt priuilegia. & inf. de iud. c. exhibita. & inf. de app. c. significauit. vbi de hoc & ff. de ꝯdi. & dem. l. falsũ. in fi. & 1. dist. oēs leges l. ois lex. Præterea eadē rō q̃ moueret delegantem dēt mouere delegatum inf. eo. c. super lr̃is in fi. [illegible] mirabile eēt si remaneret in ecclia si ꝓbaretur periurus, licet non probaretˀ renunciatio, vel econuerso: & certe nunq fuit intentio dñi Papæ vt vtrũq; necesse sit ꝓbare: dũ tñ alterũ ꝓbetur: & ita certe sufficit alterũ ꝓbari, nisi Papa exprimeret hoc expsse. [5] Sed qd hic dicit, ita propositum fuit: & ita Papa factum solũmodo respexit sicut fuit ei propositum: & hoc innuit illa littera, eo cognito & probato: non dixit, his cognitis & probatis.

b ¶ *Restitueres.* Suggerendo forsitan domino Papæ, quod & sine ordine iuris eum spoliasset.

c ¶ *Litteras reportauit.* Non facta mentione de appellatione.

Gl. seq. signat contrarium, & soluit.

d ¶ *Conditio.* Not. ergo ꝯditionem subintelligēdã ēt si nō apponatur. 22. q. 2. c. beatus. & 27. q. 2. ca. beata Maria & ff. q satisd. cog. l. vlt. inf. de iureiu. c. peruenit. 2. & c. quēadmodũ. & ff. de seruit. l. si cui, ibi, nã qdã. & ff. de condi. insti. l. cũ seruus. & ff. de sol. l. cũ quis. 1. rñso. in fi. ibi, tacite. n. Arg. ꝯ. 24. q. 2. c. dicendũ. §. vniuersa. Solũ in rescriptis semper subintelligitur hęc ꝯditio, Si preces veritate nitãtur: si ita est. ēt si non apponatur, vt hic.

1 Post cō cil. Later. par. 9. cap. 11. & c. 2. eod. tit. in 1. compil. 1 Norbale.

[1] V de notas huius loci.

1 Si verũ que sit generale valet primo præsentatũ, & specificatum citatione secura, & stare possumus illi cõstitutioni, vt debitus. i. fra eod. c. pastoralis in fin. Io. And.

5 Nec est verũ qd dicebat [illegible] priuilegiata sit [illegible] primo in secundo non, d bere fieri mētionē: qa illud in legib: sõibus tacuit i priuatis: ut etiam no. Lau. d of. delega. ex parte. 1. Io. And. in no.

† Et iure ciuili nisi hæc clausula inseratur rescripto, non valet rescriptũ. l. vlt. C. de diuer. rescript.

3 Ad hoc vt delegatus possit eũ remouere, sec in ordinario: qd tamen placet [illegible] tis pellet sustineri ſm Vinc. cui tamē placet qd infra dicit. glo. & idem Phi. lo. An. in no.

4 Facit gl. cum tex. l. delegare in uer. contestatio. & ibi Bart. n. de noua.

5 Forsan ꝑte se ad hoc exp[illegible]se adstrin gente, cui mos gerẽdus est. intra d. ꝓ ba. t. licet. Io. And. in no.

hic in iuramentis & alijs hmõi pactionib. subaudiunt̃ gñales ɔdõnes, vt puta. si Deus uoluerit: vt in c. beatus. & c. beata Maria. si res i eodẽ statu pmãserit: & similia. 16 q. 1. i parochia. ibi, & si Deus voluerit. & 22 q. 2. ne qs arbitret. & aliæ condõnes q̃ ipso iure insunt. ff. de sol. l. cũ qs. & in decre. c. quemadmodũ. & in pdictis iurib. Scia loquuntur ẜm leges, secus ẜm canones.

& sæpedictum F. cum lr̃is nr̃is quas tibi detulit, ad præsentiã a nostram venire compellas.

¶ Idem vintonien. episcopo.

¶ Si in scdo rescripto per aduersariũ impetrato, nõ fiat mentio de primo: valet primũ, & non scdm, alias valet secundum. Et si primum fuit impetratum cõi consensu partium, non valet secundum impetratũ per alteram partem hoc tacito.

CAP. III.

Caeterũ † b si aliqs super aliqua cã ab Apostolica sede impetrauerit c lr̃as, & aduersatius d eius eandẽ cãm postmodum obtinuerit cõmitti alijs de cõmissione priori non habita mentione: priores e iudices ad decisionem cãæ põt procedere, nec scdæ lr̃æ obtineut alicuius roboris firmitatẽ. ¶ Si vero in scdis lr̃is habeatur mentio de cõmissione priori, pdicta cã à priorũ est exempta iudicio: f cum eædem litteræ non sint veritate tacita impetratæ. † ¶ Verum si de assensu partiũ cã committitur, & processu temporis, vel etiã continuo, alterutra pars, altera nesciente causam ipsam, tacito de cõmissione g priori, alij iudici obtinuerit delegari: non immerito is q tali dolo, vel fraude, aduersariũ suũ laborare h cogit in expensis i cõdẽnari dẽt eidẽ.

¶ Idem Eborac. archiepiscopo.

¶ Si Papa mandat in rescripto de duob. inquiri alternatiue ad certũ effectum consequendum: sufficit alterum probari.

CAP. IIII.

Inter † cæteras consultationes tuas fuit propositum corã nobis, quid tenere debeas cũ aliqua sub disiunctione k mandant: quorũ vnũ verũ est, alterũ falsum: vt puta si proponatur, q̃ si talis sit sacerdotis filius, & in sacerdotio genitus, q pximo in tali ecclesia ministrauit, uel q̃ illicite ecclesiã occupauit l eãdẽ. ¶ Huic ergo qñi taliter respondemus (iudici qdcunq; istorũ m cõstiterit) ꝛ illi n pbibatã ecclesiã adiudicari debere. Et idem in similibus o obseruandum est.

¶ Idẽ Rauẽnati Archiepiscopo.

¶ Is ad quẽ rescriptũ Papæ dirigit̃ dẽt illi parere: vel cãm rationabilẽ assignare quare parere non potest.

CAP. V.

Si † quando aliqua tuæ fraternitati dirigimus, quæ

Ad præsentiã. Hoc ideo mandat, qa falsæ pſumuntur lr̃æ istæ, q̃ tantam continent iniquitatẽ. arg. C. de precib. imper. offer. l. quoties. & l. vniuersa. Et tales falsarij mitti debẽt ad do. Papam puniendi. 19. distin. in memoriã. §. 1 & de cri. fal. c. ad falsariorum. Ber.

Caeterum. Diuidit: quia hẽt tria dicta, q̃ sunt tres regulæ i materia rescriptorũ: ẜm: ibi. *Si vero*, tertiũ: ibi, *Verum si*. Abb. Sic.

CASVS. Aliqs impetrauit litteras ɔ̃ aduersarium suũ super aliqua cã, aduersari⁹ ille postmodum obtinuit cãm illam alijs iudicib. cõmitti, nulla mentione habita de priori ɔmissione. Dr̃ hic, q̃ primæ lr̃æ valent, non secundæ. Si vero in secũdis fiat mentio de primis, tunc scdæ valẽt, & nõ primæ. Vltimo dicit, q̃ si de assensu partium cã cõmittitur, & pars altera postea altera nesciente, tacito de ɔmissione priori, cãm alteri obtinuerit delegari: lr̃æ secundæ non valent. & is, q̃ tali dolo aduersariũ suũ laborare coegit in expẽsis dẽt parti alteri condemnari. No. pœnam illius, qui lr̃as falsas impetrauit, q̃ caret cõmodo illarum lr̃arum. No. q̃ lr̃æ posteriores dẽnt facere mentionem de priorib. alias priores nõ reuocantur. Not. q̃ post litteras impetratas de consensu partium, aliæ litteræ non possunt, impetrari, nisi de eis faciant mentionem. Not. q̃ non refert vtrum fraus committatur in principio vel processu temporis. Not. q̃ ille qui per falsas lr̃as grauat aduersarium, est sibi in expensis condemnandus.

b ¶ *Caeterum*. Primã partẽ istius decre. intelligas ẜm illã. in f. de app. vt debit⁹, vt hmõi valeant lr̃æ, q̃ primo iudicib. præsentantur. Vel dic in iudicijs iã cœptis locum habere & ita tenet qđ dicit primo. Vel qñ nõ potuit habere copiã iudicis cũ pꝛtestione. Et cœptũ intelligo negotiũ p solã citationẽ, & nõ p solã pſentationẽ, vt no. in decre. ut debitus in gl. sed nunqđ.

c ¶ *Impetrauerit*. Et earum auctoritate citatio facta sit.

d ¶ *Aduersarius*. Secus est si ipse idem: quia si vsus fuerit vtrisq; neutræ valebunt. infra. eod. cap. ex tenore. & argu. C. de nd. instru. l. diuersæ. & inf. de fide instru. c. imputari.

¶ Gl. seq. signat contrarium, & soluit, & remittit.

e ¶ *Priores*. Contra inf. de of. deleg. c. 2. So. hoc cum ad alios iudices impetratur, illud cum ad eosdem. Et ibi de hoc dicet.

¶ Gl. seq. ponit septem casus quib. perditur rescriptũ alias legi omñ.

f ¶ *Iudicio*. Sic patet quod rescriptum legitimum perditur per ẜm faciens mentionem de primo, ut hic. Et per negligentiam impetrantis anno elapso. inf. eo. tit. si aũt. & c. plerumq;. Item qñq; perditur per solicitudinem præuenientis. inf. de app. c. vt debitus. inf. de fo. comp. c. pen. Item per fraudem illius qui duo paria lr̃arum obtinuit. ad diuersos iudices, & vtitur vtrisq;. inf. eo. ex tenore. Itẽ morte delegantis re integra. inf. de of. dele. c. gratũ. & c. relatũ. & c. licet. Itẽ ex noua cã emergẽte. ĩ. d. of. dele. c. insinuãte. Itẽ pdit ad tp̃s p excõicationẽ. ĩ. de of. dele. c. prudẽtiã. §. sexta. & ĩ. de exce. c. pia. (lib. 6.)

ADDI. Rescriptum perditur ẽt in perpetuũ si excõicatus erat impetrãs tp̃e impetrationis. inf. eo. c. 1. li. 6. & tũc est exẽplũ nullitatis. Itẽ per relationem. inf. de of. deleg. c. licet. Itẽ p recusationem: quod dic vt de offic. deleg. c. iudex lib. 6. Item morte impetrantis vel eius contra quem impetratum est rescriptum. inf. eo. c. significauit quod dic vt ibi. Ioan. And.

g ¶ *De commissione*. Idem intelligo si de ɔmissione fecerit mẽtionem, & tacuit q̃ de cõi consensu fuerant impetratæ. inf. de offi. delega. c. coram. & inf. de re iudi. ca. inter monasterium.

¶ Gl. sequens quærit & soluit.

h ¶ *Laborare*. Sed in quo coegit eũ laborare: cum per tales lr̃as cõueniri nõ posset, vt dictum est? Rñ. laborauit ad iudicẽ veniẽdo per secundas lr̃as vocat⁹, vt suũ priuilegiũ allegaret. ff. de iu l. si qs ex ali. 1 & ff. si qs in ius voc. nõ ierit. l. 2. uel ex quacunq; cã qđ sine labore & expensis fieri non potuit. Bernar.

i ¶ *In expensis*. Et sic qui malitiose, vel fraudulenter litteras impetrat, puniri dẽt in expensis. sic inf. eod tit. c. vlt. quia nonnulli. in Decre. Gregor. & ibi dicemus de illis expensis & damnis.

Inter cæteras. Ex disiũctiue narratis in rescripto sufficit impetranti alterum pbare. Primo ponitur ɔsultatio. Scdo respõsio. ibi, *Huic ergo*. Abb. Sicul. Pars huius decr. est inf. de re iud. Inter cæteras.

Casus sic ponitur. Papa mandat aliqua sub disiunctione, quorum vnum est verũ, alterũ vero falsum, hoc modo: si constiterit quòd talis sit filius sacerdotio genitus, qui proximo in tali ecclesia ministrauit, uel quod illicite occupauit eandem ecclesiam, quod iustum fuerit, exequaris. Quaritur quid iudex facere debeat? Papa respondet quod quodcũque istorum iudici constiterit, eadem Ecclesia ipsum priuat, & idem in similibus est seruandum. Nota quod si aliqua mãdantur sub disiunctione, vnum sufficit adimpleri. Not. quod in similibus simile est iudicium.

k ¶ *Sub disiunctione*. Secus videtur si per copulatiuam. sup. eo. ex parte. ibi dictum est de hoc.

l ¶ *Occupauit*. Forte intrusit semetipsum per manum laicalem, l. potentiam secularem. inf. de elect. c. quisquis. & 16. q. 7. per laicos.

¶ Gl. se arguit quid in alternatiuis, & c. allegat contrariũ. & soluit.

m ¶ *Istorum*. Arg. quod si aliquis teneretur ad alterum duorum sub alternatione, uel sub disiunctione: quodcunq; voluerit præstare, liberatur. Instit. de hære. instit. §. pen. & C. de condi. indeb. l. penul. & ff. de iure do. plerumq;. §. penul. & ff. de leg. 2. si ita. 2 & inf. de præb. referente. Ar. contra Insti. de leg. §. si gñaliter. Solu. prima rub. vera est, nisi eligens fuerit in mora. ff. de optione lega. l. mancipiorum & ff. de leg. 2. l. statuliberum. §. 1. & ff. de solu. l. stichum. 1. respon. ff. de petit. hereditatis. item veniunt. §. idem recte ait.

n ¶ *Illi*. Scilicet clerico.

¶ Gl. seq. notat de similibus, & c. allegat quatuor concor.

o ¶ *In similibus*. Not. quod de similibus simile debet esse iudicium C. de legi. l. leges. 1. & ff. de legi. l. non possunt & inf. de transla. cap inter corporalia. §. sicut ergo episcoporum. & infra de elect. dudum. 2.

Si quando. Diuiditur: quia primo ponitur dictum. Secundo alternatiue instruit: ibi, *Qualitatem*. Tertio alterius partis alternatiuæ ratio designatur: ibi, *Quia*. Abb. Sicu. Hostiẽ. dicit quod lr̃a præsens tria continet, videlicet litteram exasperantem, benignam responsionem, & tolerantiam patientem.

CASVS. Ecce. aliqs hñs plura beneficia impetrauit lr̃as ɔ̃ Archiepm Rauen. sup obtinendo bñficio in ecclesia Rauen. u-

B cato de

† Post cõcil. Later. par. 7. c. 9. & c. 3. eo. tit. I. cõpila.

† Facit tex. in l. 1. C. si contra ius vel vti publi. & ibi Bal. melius in l. 2. eo. tit.

Rescriptum perdit multipliciter.

† Post cõcil. Lateranen. par. 41. ca. 1. & c. 4. eo. tit. in 1. cõpi.

† Vide de accus. veniens. super pen. gl. Io. An.

† In quibusdã manuscr. antiquissimis ita: constiterit esse uerum.

† Cap. 5. eod. tit. in 1. compil.

cito de bñficijs suis, archiepūs multū miratꝰ fuit ꝙ Papa scribebat ꝓ hñti sufficiens bñficium, & sup hoc scripsit Papæ Rescribit sibi Papa dicens: frater, si aliquā dirigimus tibi scripta nr̃a, q̄ aīum tuū exasperare videant, turbari nō debes nec moueri, sed debes ꝯsiderare qualitatē negotij pro quo scribunꝰ diligēter: & aut mādatū nostrū reuerenter adimpleas, aut ꝑ lr̃as tuas cām rōnabilem ostendas, quare illud adimplere non possis: quia nos patienter sustinebimꝰ, si nō feceris qđ praua nobis fuerit insinuatione suggestū. Nota ꝙ ꝑp verborum asperitatem superioris non dēt inferior moueri. Not. ꝙ mandatū superioris dēt adimpleri, vel cā reddenda cō quare nō adimplet. & sic nota ꝙ ꝑ litteras monitorias ius confertur. Nota q̄ ea quæ ꝑ sollicitudinem nimiā elicita sunt, non valēt. Nota ꝙ de omnib. est reddenda ratio.

† Cap. 1. eod. tit. in 2. compil.

aīum tuū exasperare vr̃r, turbari a non debes: & infra. ¶ Qualitatē negotij b ꝓ quo tibi scribitur, diligenter cōsiderans, aut mandatū nostrū reuerēter adimpleas: aut per lr̃as tuas, quare adimplere nō possis, ratio nabilē c causam prætendas: ¶ Quia patienter sustinebimus d si non feceris e quod praua nobis fuerit insinuatione suggestum.

¶ Idem fratribus Cisterciensibus.

¶ *Cistercien. sunt priuilegiati ꝙ nō pñt conueniri per rescriptū Papæ, nisi in eo fiat mētio de eorū ordine.*

CAP. VI

Cum ordinē Cistercien. ꝓfessi: & infra. ¶ Si cōtra vos sup decimis f vel alijs (q̄ ordini vestro spāliter sedes Apost. indulsit) nō facta mētione g Cistercien. ordinis, lr̄æ fuerint à sede Apostolica impetratæ: per eas minime teneamini respondere.

Si q̄s. Pone casum ꝑ illā. j. e. c. cū adeo. & j. de pben. cū teneamur. & inf. eod. ad aures.

a ¶ *Turbari.* Quia pater filiū quem diligit, corripit. 2. 3. q. 5 nō putes. & 5. q. 5 nō osculatur & 100. dist. j morem.

Petentiū importunitas obtinet quādoq; non concedenda.

b ¶ *Qualitatem negotij.* Quandoq; n. per nimiam importunitatem petentium princeps non concedenda concedit. C. de peti. bo. subla. l. 1. li. 10. & inf. de pur. can. cum in iuuentute. §. cæterum. & de sent. excom. si aliquando & j. eo. c. vlt. in prin. lib. 6. Et sic est arg. ꝙ ea quæ per solicitudinem nimiam elicita sunt, non valent 3. q. 1. audacter. § fecerunt. & 22. q. 4. vnusquisq; in gl. saltātiū. & ff. q & a qui. ma li. non n. si priuatus.

¶ *Gl. seq. arg. alleg. . . ria intra in contrarium, & sol. ut.*

c ¶ *Rationabilem.* Hic est ar. bonū ꝙ oīb. eē rōnem reddēdā. & valet ad testes examinādos, vt cām sui dicti reddāt, alias valere nō dr̄ testis dictū 2. q. 1. i primis. §. verū testimoniū. & 4. q. 3. c. placuit. §. itē i criminali 24. q. 3 si habes. §. autem fortassis. Et qđ rōne caret, extirpare necesse est. 63. dis. coręp. Et ꝑlatꝰ paratꝰ dēt esse reddere rōnē oī poscēti 36 dist. c 2. § ecce ad fi. & ff. d reli & sum fu. l. si qs. §. sed interdum. arg. j. 23. q. 4. Nabuchodonosor. in prin & c. vasis iræ §. de tyrijs. & ff. de legib l. nō oīum. Sol. verū est ꝙ de oībus rō reddi dēt si pōt, sed qñq; ꝑ impotentiā aliter cōtingit, ut in præ dicta l. non oium. & c. Nabuchodonosor. Aut quia nō interest nr̃a qualiscunq; sit ratio illa, ut in prædicto c Nabuchodonosor. & §. de tyrijs.

‡ Facit tex. in l. solam. & in l. causam. C. de testa. & glo. in vertic. stipulet. i l. stipulatio ista §. hoc quoque. ff. de verb. obli. melius in l. 2. ff. ad exhib

d ¶ *Quia patienter sustinebimus.* Arg. ꝙ non tenemur adimplere mandatum prælati si causa reddatur. 75. dist. quoniam quidam. & inf. de præben. cum teneamur.

e ¶ *Si non feceris.* Nec immerito: qa vbi ēt ꝑ cōsultationē rescribit imperator, nō vult suā rōsionē sequendā eē, si qs nō recte rōsam putauerit C. de sen & interlo. om. iu. l nemo. & Ni Vrbanꝰ nulla auctoritate dixit ꝓhibita esse ꝙ vir & vxor nō possint simul suscipere aliquē de sacro fonte. 30. q. 4. c. vlti. qđ tn̄ prohibitum erat. de conse. dis. 4. non plures. Sed io dicit, nō est prohibit. qa expresse non inueniebatur ꝙ vir & vxor non susciperent, sed īplicite prohibitū erat ꝑ c. non plures. De quo dicit inf. de cog. spi. c vlt in prin (lib. 6.) Obediat ergo subditus qñ ꝓ sēt si causam non reddat 19 distin. ca. in memoriam.

6 Host. dicit, quod l. ista intelligitur, cū ipse imperator nō īndet sin eius proceres. Ioā. And.

Cum ordinem Cistercien. Per rescriptum Papæ in quo non fit mentio de ordine Cistercien. religiosi illius ordinis non tenentur respondere. h. d. Et primo ponit decisum exordium. Secundo dicit ibi, *Si contra.* Abb. Siculus.

CASVS. Cistercien. monachi, uel alij religiosi habent priuilegia super decimis, vel alijs rebus. Dr̄ hic ꝙ si aliquis litteras impetrauit ꝯ istos religiosos super his in quib. sunt priuilegiati, de ipsorum priuilegijs mentione non habita, per tales lr̄as non tenentur eis respondere. Not. ꝙ per rescriptum impetratū ꝯ regulares sup his q̄ sunt eis concessa per priuilegium, non valet, nisi rescripto de priuilegio vel de ordine mētio habeatur.

¶ *Gl. seq. . . . per q. qa . . . fit super re non priuilegiata.*

f ¶ *Super decimis.* Secꝰ si ꝯueniantur sup aliqua re, in qua nō sunt priuilegiati. Vñ si ꝑ tales lr̄as conuenirentur super decimis possessionū post gñale cōcilium acquisitarū, bene valerēt lr̄æ: qa in illis iure cōi cum alijs censentur. j. de deci. c. nuper. qa sup reb. in quib. priuilegiati sunt, intelligitur qđ hic dr̄, vt patet ex ipsa lr̄a. Præter hoc hñt adhuc aliud priuilegium, s. ꝙ per lr̄as Papæ ad iudicium trahi non possunt, nisi de ipsorum ordine fecerint mentionem. & & alij q̄ plures habent simile priuilegium, nō est tn̄ in isto corpore.

¶ Idem Tornacensi episcopo.

¶ *Si sede vacante scribit capitulo, & gerēti vices epi, vt pbendam alicui conferat: si creatur eps nondum executo mandato, & ad eum spectet collatio præbendarum: illud adimplere tenetur. h. d. scḋm lecturam communiterꝰ approbatam. Abb. Sic.*

CAP. VII

Eam te: † & infra. Dudū siq̄dē ante tuā ꝓmotionē lr̄æ a nobis (si bene meminimus) emanarūt, quib decano & ecclesiæ h tibi cōmissæ (te adhuc in eodē capitulo existēte) mandatū dedimus, & pceptū, vt P. (q de gēte Iudęorū originē duxit, & diuina gratia fidē i Christi suscepit) in canonicū reciperēt, † & pbēdā sibi cōferre deberent: & infra. ¶ Ipsi vero (quia donatio k pbendarum ad te spectabat) præceptum nostrum executioni nō potuerunt mandare. ¶ Cū itaq; præscriptus P. te super hoc ex

† Cap. 3. eod. tit. in 2. compil. & vr̄ esse pars c. ei te. inf. de ætate & qual. ord.

† In vno man. ūscri. habet: & in fratrē.

¶ *Gl. se. dat simile pro rogat, obiecit, & soluit.*

g ¶ *Non facta mētione.* Suppressio n. dignitatis vel nominis vitiat rescriptum. j. eo. ad aures & j. eo. sedes. j. de cōsti. cū accessissēt. 3 Et qđ de istis hic dr̄, idem intelligo de omnib religiosis, qui habent cosimile priuilegiu; vt tēplarij & hospitalarij. j. de dec. c. ex parte. Sed nonne priuilegium istorum gñale ē ad oēs Cistercienses? ita quidē: ergo ꝑ istas spāles lr̄as dēt eis derogari: quia spāle. &c. sup. eo. c. 1 & inf. eo. c. pastoralis & inf. de of. legat. c. studuisti. & ff. de reg. iur l in totū. ex his vr̄ ꝙ spāles litteræ derogent priuilegijs generalib. Sed non est uerum: quia priuilegium est lex priuata, & ꝯ ius cōe. 3. dist. priuilegia. inf. de verb sign. abbate. 4 commissio ista de dandis decimis ius cōe continet, & priuilegium non tollitur per ius commune, nisi fiat mentio de priuilegio in commissione. Et ideo non valent litteræ ēt speciales sm ius cōe obtentæ ꝯ priuilegium: ut inf. de re iud. inter monasterium Et si sunt citati monachi, debent venire priuilegium suum allegaturi. 5 ff. de iud l. si quis ex alien. alias teneret sententia contra eos lata. inf. de appel. c. si duobus.

3 Facit tex. in l. 1. ibi Cy. & Pet. ď Belaperti. C. qñ Impe. inter vidu. & pu.

4 Facit te. in l. si qs. C. ď inof. testa. & in l. qui mutuā. ff. mā da.

5 Vide c. vlt. de praben.

ADDI. Hoc verum sm Tādeum vr̄ velle Inn. de hoc. 3 q 2. si episcopus. & inf. de accu. c. veniens. in vlt gl Ioan And.

Eam te. Si sede vacante scribit capitulo ut pbendam alicui ꝯferat, eps de nouo creatꝰ illud adimplere tenet. Io. And. Diuiditur in quinq; partes. In prima ponit mandatū. In scḋa excusationem capituli: ibi, *Ipsi vero.* Tertio excusationem epi, ibi, *Cum itaq;.* In quarto illius excusationē reprobat: ibi. *Quod nullatenus.* In quinto antipophorizat, ibi, *Preter.* Abb. Siculus.

CASVS. Quidam Iudæus de nouo conuersus ad fidem eccle. Tornacen. vacante impetrauit litteras contra decanum & capꝰin ecclesiæ Tornacen. ut ipsum reciperent in canonicum & in fratrem, & præbendam conferrent: deinde ipse vero litteras suas præsentauit decano & capitulo: ipsi responderunt ꝙ ad ipsos non pertinebat collatio præbendarum, sed ad epm Tornacen. ipse præsentauit litteras postmodum episcopo, requirēdo ipsum ut qđ Papa mandauerat, adimpleret episcopus respondit ꝙ nullum super hoc à dño Papa receperat mandatū. & sic infecto negotio rediit ad Papam: modo rescribit Papa epo Tornacen. dicēs ꝙ si datam lr̄arum diligentius attendisset, nullatenus repulisset eundem: quia tpe illo quo lr̄æ datę fuerunt, ipse erat de capitulo tantum, quia erat archidiaconꝰ eiusdem ecclesiæ, nec erat adhuc in epm consecratus vnde nō poterat allegare ꝙ nō recepisset mandatum. In fi. dicit quod non debuit dedignari ipsum recipere: quia Iudæus erat. No. ex hac decretali ꝙ data litterarum dēt considerari Not. quod mādatur capitulo, intelligitur mandari cuilibet de capitulo.

h ¶ *Ecclesiæ tibi commissæ.* Scribebat capitulo vacante ecclesia.

i ¶ *Fidem Christi suscepit.* Hic præsumit Papa ex subsequenti honesta conuersatione, ut patet in antiqua compilatione. inf. de præsum. c ex studijs. sicut econuerso ex antecedenti præsumitur pro sequenti j. de præsump. c mandata. & 2. q. 1. in primis. §. si uero ď crimine. ver. si vita eius uel opinio talis antea non extit. in fi. 61 dist miramur. in fi. vers merito. ff. de suspec. tutl 3. §. quæri potest. & C. de susce. & arca. l. si aliquid li. 10.

k ¶ *Quia donatio.* Bene allegabant. quia nō habebant potestatem conferendi

conferendi, sed eps. si tñ Papa contulisset beneficiũ alicui, & mãdaret vt ipsum reciperet, tunc bñ valent lfe, & ipsum recipe dñt. Et ecõuerso si collatio ptinet ad capl'm, nõ dẽt scribi epo.

e Gl'. se. recitat per quã tenet epis. ... & dupliciter soluit.

a In festo negotio. Per lfas directas caplo nõ tenebat eps istũ recipere ð necessitate. de honestate tñ ipsũ recipere debebat. Sed de hoc reprehẽditur. quia dicebat q̃ nõ receperat inde mãdatũ, nec ẽt p lfas istas plene colligit, q. ei teneatur bñficium conferre. Vel dic q̃ bñ tenetur cũ recipere, & cõferre pbendã, vt apparet ex forma mandati ĩ. vbi dicit in canonicũ recipere et pbendã conferrent & per alia verba, l mãdatũ dedimus & pceptum. 14. q. 1. c. fi §. qd praecipitur ĩ. de verb. sig. c. in his. Gl. sequ. inducit signum, contra quod alleg. cõtrariũ. Secũdo argunt & determinat. Tertio arguit & allegat ĩriũ.

b Deberes. Arg. qd quis cũ alijs facere ð bet, si facultas se obtulerit, ipse solus facere dẽt, sicut solus potest emendare q̃ cũ alijs malefecit. ĩ. ð iureiu. c. sicut nris. vbi ð hoc & 35. q. 9. qd quis cõmisit. Arg. de clerico ing. diuersis fallacijs. ibi soluit. Et est arg. q̃ causa alicui delegata ipsum sequit, nec tñsit ad successores. Sed ĩriũ verũ ẽ. ĩ. de of. dele. c. cũ abbas & ĩ. de of. ordi. c. pastoralis. §. pterea. Item argu. q̃ si aliquid mandatur capitulo, cuilibet de capitulo sigillatim intelligit esse mandatum, qui illud implere possit: & si tunc illud facere non possit, illud dẽt facere cum potuerit: & ita cum episcopus sit de capitulo tanquã caput. ĩ. de concess. praeben. & eccl. nõ vacã. c. post electionem. in parte decisa. & ĩ. de ijs quę fi. à praela. c. nouit nõ poterat dicere q̃ nõ recepisset mandatũ. ar. contra. 12. q. 2. c. episcopus. §. qui manumittitur.

c Glosa seq. arg. datam a tradi. alleg. 2. iura. in contra ium allegat 3. & remittit, secundo arg. quid dies adi debet, & c. alle. 3. iura in cõtrarium alleg. 2. & soluit.

c Datam litterarum. Ad hoc semper consueuit notari hæc decre. q̃ data lfarũ semper considerãda est. vt ĩ. eod. c. cõstitutus & ĩ. de sen. exco. c. si aliqñ. Arg. ĩ q̃ praesentatio litterarũ & nõ data cõsideranda est. ĩ. eo. c. capl'm sanctę crucis. & ĩ. de cle. nõ resi. c. qualiter & ĩ. de praebẽ. c. dilectus. 2. & ad idem ĩ. de vsu. c. quia frustra. & ĩ. de appe. c. vt debitus. Rationẽ istius ĩrietatis dicemus super illa decre. c. dilectus. 2. Itẽ est hic arg. q. attendus sit dies ... & cõsul aduersar io ar. ĩ. eo. c. si añt. &c. plerũque. & C. de ... & cõmit. stip. l. optim. Sed ĩ. ff. de eden. l. 1. & 2. & ff. quemad. test. ape. l. 2. §. diẽ añt. Sol. in editione litterarum dñi Papae facienda aduersario oĩa ponẽda sunt: qm̃ lfe sunt cões. Arg. ĩ. de dila. c. praeterea & ea q̃ cõia sunt, integraliter sunt edẽda. ĩ. de proba. c. qm̃ ĩ. & lfae tradendae sunt ad videndũ. ĩ. de fi. instr. c. si scripturã authenticã &c. G perpetuus vicarius decret. Greg. & ibi diciemus de editione instrumentorum. Ad idem arg. ... de offi. deleg. c. cum in iure.

d Iudaeus. Quoniam de Iudaeis conuersis Ecclesia fundata fuit. 21. distin. in nouo. & 32. q. 4. recurrat.

ADDITIO. Et existimãdus erat iste dignus fauore 23. q. 7. quod autem, & c. quemadmodum. & q. 4. ipsa pietas. secundũ Gof. & Hostien. Io. And.

A D aures. Cõis est diuisio. Secũda ibi, Consultationi. Ab. Sic. CASVS. Quidam plati tacito noĩe suarum dignitatum lfas impetrauerunt sup maiorib. bñficijs, simplici noĩe se appellantes. Quaeritur, an tales lfae valeant. Rñdet Papa q̃ nõ est suae intentionis, vt p tales lfas de beãt inquietari tales paupe res clerici, in qb. anctor nõen supprimit suae dignitatis. Vñ tales lfae nõ valent. Ex hac decretali nota q̃ ad intentionẽ mãdãtis recurrendũ est. Item nota q̃ qui litteras super beneficio impetrat, si habeat, debet facere mentionem de eodem.

¶ Vide in hunc locũ Ioannem Roiam in singularibus fidei, singu. 104.

† Post cõcil. Lateranen. sub Alex. 3. pa. 41. ca. 8. & c. 6. eo tit. in 1. cõpi.

1 Concor. tex cũ gl. in l. eius q. in prouincia. in uer. ignorassent. & ibi Bar. & doc. ff. de re. cre. & glos. in verss. praecipiẽtes. §. si vero. in auth. vt nulli iudic.

2 Ponẽda etiã data authẽtica per iudices in citatione ut hic p Hostien.

parte nostra requireret, respondisti q̃ nullũ inde mandatũ receperas, & sic eũ à te infecto negotio [a] remisisti: ¶ Quod nullatenus fecisse deberes [b] si datam lfarum [c] diligẽtius attẽdisses: cũ tpe quo lfae ipsae datae fuerũt, de capitulo ipso esses, sicut qui eras archidiaconus & canonicus eiusdẽ ecclesiae: nec esses adhuc in epm consecratus: & infra. ¶ Pro eo vero q̃ Iudaeus † [d] extiterit, ipm dedignari nõ debes. ¶ Lucius tertius Linconeñ. epo.

¶ *Non valet rescriptum impetratum ad beneficia, si in eo taceatur dignitas impetrantis.*

CAP. VIII.

A D † aures nostras puenit, q̃ plerumq; decani, archidiaconi, praecentores vel alij ecclesiasticis praediti dignitatibus super minoribus beneficijs lfas [e] impetrantes, nomẽ supprimũt dignitatis suae, & simplici nomine se appellant, tanquam nõ habeant aliquem personatum: & infra. ¶ Consultationi tuae taliter respondemus, q̃ cum non sit intentionis [f] nostrae, vt personę pluribus redditibus abundãtes p litteras nras pauperes clericos sup minoribus beneficijs inquietẽt, lfas in quibus actor suae non en dignitatis supprimit, [g] vires [h] nolumus obtinere.

¶ Idem Noruiceñ. episcopo.

¶ *Valet secundum rescriptum impetratũ ab aduersario, licet nõ faciat mẽtionẽ de primo: si primus impetrãs dolo vel negligẽtia non fuit vsus illo.*

CAP. IX.

S I ĩ autem aliquis auctoritate posteriorũ lfarũ p aduersariũ in iudiciũ tractus, obiecerit lfas se priores habere; de quibus in posterioribus mẽtio nõ habeẽt. Si eis dolo [i] vel negligentia uti postposuerit, excusari [k] nõ dẽt. ¶ Si aũt [l] qa delegati iudicis copiã nequerit [m] habere: p posteriores lfas nõ poterit cõueniri.

¶ Idem.

¶ *Non valent rescripta, p quae incerti iudices dantur, vel futura negotia committuntur.*

CAP. X.

A D † hæc sumus: & infra. ¶ significatum est nobis

e ¶ Litterae impetr. vtc. Quae sine speciali mãdato dñi impetratae ad lites nõ valẽt. ĩ. e. c. nõnulli. §. 1. & ĩ. eo. c. ex pte decani, secus in hoc casu.

f ¶ Intentionis. Hic patet dñm Papã sic vni concedere beneficiũ q̃ alium nõ laedat, uel grauet, saltẽ grauiter ... seu enormiter. 25. q. 2. de ecclesiasticis. & 11. q. 3. si quis nõ obediat & 9. q. vlti. nunc vero. ff. ne quid in loco pub. l. 2. §. merito. & §. si qs à principe & ĩ. de offi. ord. c. licet & ĩ. de cõsue. c. cũ olim.

g ¶ Supprimit. Puniri dẽt qui supprimit qd tenet reuelare. 50. dis. ex paenitẽtib. ff. de ac. emp. & vend. l. 1. §. 1.

Gl. sequens quarit, & rem iti.

h ¶ Vires nolumus obtinere. Et ita vr q̃ litterae istae non ualeant. Quid si obtineant per lfas tales? Dic super hoc prout no ĩ. eo. c. ad audient am 2. in glos. quae incipit, sed quid.

S I autem. Diuidit, qa primo ponit thema & qstio Scd o solutio ibi, Si eis, & ibi distinguit Scdm mẽtõn ibi, Si autem. Ab. Sicu. CASVS. Aliquis impetrauit lfas ĩ aduersariũ suũ super aliqua re, post modũ aduersarius suus sup eadẽ cã ad alios iudices litteras impetrauit, in quib. de priorib. mẽtio nõ fiebat: & cepit conuenire aduersariũ suũ p priores lfas impetrauit: ille corã iudicib. excepit se lfas priores habere, de quib. in posteriorib. mẽtio nõ hr̃. Qritur qd iuris sit? dr. q̃ si prior impetrãs dolo vel negligẽtia lfas suis usus nõ fuerit, p posteriores lfas poterit cõueniri: si vero copia iudicis delegati hr̃ nõ potuit, p posteriores lfas nõ poterit cõueniri. No. q̃ dol' & negligẽtia putat. Itẽ si p me nõ stat, quo min' faciã, sed p iudicẽ, mihi nõ imputat.

¶ Gl. seq. signat contra iura, & soluit.

i ¶ Dolo. Dolus & negligẽtia psumit si steterit p annũ q̃ non vtit lfis. ĩ. eo. c. plerũq; & ĩ. eo. c. ex parte si copiã iudicis hr̃ potuit. Sed: tradicit lex C. de diuer. rescri. l. falso q dicit q̃ rescripta ppetua sunt. Sed nõ est ĩ: qa hoc qd dicit lex, intelligit si aliud rescriptũ nõ ĩpetraret ĩ primũ. alias semp valet rescripta viuente mãdatore, & eo mortuo, dũmodo facta sit citatio.

¶ Gl. seq. signat contrarium & soluit.

k ¶ Excusari. i. nõ poterit excipere p p culpã suã, quo minus teneat rñdere p secũdas lfas. Sed ĩ vr̃ qa si scdae lfae nõ faciant mẽtionẽ de primis, valẽt primae, ergo poterit excipe: ut ĩ. eo. caterũ. pterea q arma sunt ad agẽdũ, ppetua sunt ad excipiẽdũ. ff. de doli exce. l. pure. §. vlt ergo semp potuit iste exc pre p primas, ex quo nõ facit mẽtionẽ scd de primis. Sol. exceptionũ qdã sũt ppetuę, qdã tpales. ppetua dr illa q ppetuo cõpetit qñcũq; actor agit, ut exceptio doli, quia exceptio doli nõ petit nisi ps agat. ff. de exce l. exceptio. ff. & l. exceptiões. tpales sũt illa q nõ sẽp petũt, & cũitari pñt, vt in pdicta l. §. temporales. & talis est haec: quia expirauit anno elapso. ĩ e. c. plerumq; & ĩ. de offi. ordi. c. pastoralis. in fi. ar. Praeterea ista mõ nõ habent locum, sed qui primo suas lfas praesentat iudici, & pcedit intra annũ, ille obtinet. ĩ. de app. ut debitus. De hoc notatũ ẽ ĩ. e. c. ĩ. & ĩc. caterũ. quaeri hoc intelligẽdu sic.

l ¶ Si autem. Repete, eis vti postposuerit: quia delegati & c.

m ¶ Nequiuerit. Et ita est hic arg. q̃ si p me nõ stat mihi nõ imputãdũ. 2. q. 6. anterioris. §. ad haec. in aut. vt spõsa lar. §. haec quoq; vñ sumptus fuit §. Hic & ff. ex quib. cau. maio. l. sed & si laelpõ. Qualiter intelligatur hic ista impotentia, dr̃ ĩ. eo. c. 1.

A D haec. Diuidit: quia in prima parte ponitur excessus, in secunda pcc uisionib, Nos igitur. Abb. Sicu.

d Melius est a. neutrum iurare quã alterũ laedere. 14. q. 5. deniq. 22. q. 2. primum de donationibus apostolic. ver. quia tñ secundum Host. Io. An. in nouel.

† Cap. 7. e. tit. in 1. cõpilatione, & post cõcil. Lateran. sub Alex. 3. p. 41. c. 9.

* Ca. 4. eo. tit. in 2. cõpilatione.

Rescripta an semp ualeant.

Adde de materia exceptionũ, & quae in illis considerentur text. in l. quoniam Ale l. quis indubitati. C. de adu & l. §. Labeo. ff. de flum.

CASVS. Quidā impetrabāt lr̄as à sede Apostolica, p quas oīa negotia ipsorū cōmittebant arbitrio vni' iudicis, vel plurium quos sibi eligere volebāt, ut si aliquos puenire volebāt trahe rēt illos ad iudices sibi ppitiosos, & parti aduersæ suspectos, non requirētes iudiciū sui ordinarij. Papa volēs huic morbo cē celeri obuiare remedio, mādat, diœce. epō vt si tales lr̄as inuenerit (puicia sua, decer nat illas vires aliquas nō hr̄. Alij ponūt casū & dicūt q iudices certi dati erant. & qa oīa negotia illa ipetrātiū cōmittebant p lr̄as illas, nō valebāt. Hic nota sm primū casum q iudex cert' dēt esse. & q oīa negotia alicui' vni delegato cōmitti n̄ dēnt: qa p hoc tollit iurisdictio ordinarij: quod esse non debet.

Glo. seq. no. ḡnalitatē repr. bar. ... s. infra. i cō traria alle. duo & solui'.

ᶜ *Omnia negotia.* Nimia generalitas hic reprobat. j. de do. & con tu. c. ex lr̄is. & j. de appel. c. 2, & c. significantibus. & j. eo. c. sedes. & j eo. tit. in decre. Inno. 4. c. cum in multis. lib. 6. & ff. de iur. fis. ita fidei. in fi. per gl. super verb. rerū. & ff. de edē. l. 1. § edere. & ff. de interrog. act. l. de ætate §. nihil. Ar. ff. de rei vendi. l. quæ de tota §. incerta & ff. cōi diui. l & si nō oēs §. si incertū. Prima pars vera est. & vltima in specialib' casib. loqt.

Generalitas nimia reprobat.

ᶠ *Ca. 5. e tit. in 2. cōpilatione*

quosdam in prouinciæ tuæ partibus tales (vt asserunt) de cancellaria nostra litteras recepisse, per quas eorū oīa negotia ᵃ vnius iudicis, uel plurium (quos sibi elegerint ᵇ) arbitrio cōmittuntur: sicque fit, vt si aliquē pulsare voluerint, examen ordinarij iudicis nō requirant, sed ad vnū iudicē uel plures delegatos sibi ppitios & parti aduersæ suspectos, ᶜ sup examinanda quęstione recurrāt: & infra. ¶ Nos igitur huic morbo celeri ᵈ volentes obuiare remedio, mandamus quatenus si litteras tales in prouincia tua inueneris, eas carere virib. nostra auctoritate decernas.

¶ Idem.

¶ *Falsa latinitas vitiat rescriptum Papæ. h. d. Ioan. An. concor. Abb.*

CAP. XI.

AD † audientiam nostrā (te significante) peruenit, quòd

Glo. seq. ponit lectionem Vin. & Tan. ... Lau. & Do.

b ¶ *Elegerint.* Tan. & Vin. sic exponūt hoc verbū, elegerint. i. elegerūt, in curia existētes, vt sit pteriti tpis piunctiui modi. Quidā tñ voluerūt dicere q lr̄æ istæ ad incertos iudices diri gebant quos impetrator duceret exprimendos, dicētes hic ḡnalem cōmissionē cārū posse fieri dumodo iudices certi essent, j. eo. sedes. & c. pastoralis. sed qa erāt incerti hic, lr̄æ nō valebāt. Sed dic q iudices electi erāt certi, & cōmissio ḡnalis erat oium negotiorū, quod eē nō dēt: qa p eā absorberet iurisdictio ordinarii, qđ fieri non dēt, ar. 11 q. 1. puenit. & 9. q. 5. 3. nunc vero C. de pre. impe. off. l. 2. & 4 j. de of leg. c. 1 & j. de ma. & obe. c. p tuas. Sicut ḡnalis appellatio nō admittit. j. de appe. c. 2 sed sup grauamine probabili & expresso ē appellandū. j. de ap. c. vt debitus. & c. cum cim quare lr̄æ tales non valebāt. Lau. dixit, & meli', cui cōsentio, q hic iudices erāt incerti, quos vellet eligere ipetrator, qđ esse nō dēt. sicut & curator incert' esse no dēt. ff. de ,pcu. l. 2. Nec tutor incert' dari dēt. ff. de testa tut. l. tutor incert'. & Insti. de leg. §. tutor. Et arbiter similiter incertus esse no dēt. j. de arb. c. ... tuit Et cōmissio ḡnalis fuit eiam negotiorū, qđ e 5 pswetudinē Ro. curiæ (cui' styl' dēt attēdi. j. de cri. fal. q grauj.) q oēs cāæ vni cōmittant. nisi sub illa forma q̄ tradit j. eo c. pastoralis. & illa generalitas restringit vt tradit e. eo. sedes. & i c. cum in multis. q̄ est decr. In 4. eo. tit. li. 6. tñ vniuersitas cārū bñ cō mittit. ff. de iudi. l. cū ptor. & ff. qs & à qūo appel. l. 1. §. 1 Et illa fuit potior cā quare lr̄æ non valebant: qa iudices erāt incerti (qđ lr̄a vī innuere q ille eligeret quos vellet) q̄ qa cōmissio ḡnalis erat oium negotiorum. Et sic intellexit Lau. & D... sicut ex ipsa littera bñ colligit. B. Satis tñ credo q si Papa ex certa scientia tales lr̄as concederet, valerēt: cū habeat plenitudinē ptātis saluo iure recusationis j de of. de. c. suspiciōis

Præsentiū & futurorū, & ppter hoc nō valuit secūdum doctores intra cvlti. sup. omnib. enim psentibus impetrare hoc est cōmendabile inf. c. dispendia. libro 6. Io. And.

k ᶜ *Suspectos.* Vnde possent recusar. De recusatione habes j. de ap. c. cum speciali & j. de offi. deleg. c. suspicionis.

d ¶ *Celeri.* 8. di. mala consuetudo. & resecandæ sunt putridæ carnes. 24. q. 3. resecandæ. Vnde versus:

Principijs obsta, sero medicina paratur.
Cum mala per longas inualuere moras.

A *D audientiam.* Diuidit: qa primo ponitur dubitatio. 2o solutio: ibi, Quibus. Ab. siculus.

CASVS. Quidā erat excōicat' forte ab ordinario. Iste accessit ad curiā dñi Papæ, & obtinuit lr̄as sup sua absolutione. ordinari' cui lr̄æ psentatæ fuerūt, inuenit in eis peccatū in cōstructione. Dubitauit ordinari' vtrū fides istis litteris eēt adhibē da consuluit Papam sup hoc, & Papa respondet q talib' lr̄is fidem adhibere non dēt. Debemus hic vnum intelligere q in litteris domini Papæ non debet esse vitium latinitatis.

¶ *Glo. seq. dat simile, signat cōtrariū, & dupliciter solutionē allegat cōtrarium.*

H. de sancto Stephano super absolutione sua, litteras tibi (vt prima facie videbat) Apostolicas psentauit. ¶ Quib (qm manifestū ᵉ cōtinent in cōstructione peccatum) fidē te nolumus adhibere. †

¶ Clemens tertius.

¶ *Contra secundū rescriptū nō pōt opponi de taciturnitate primi impetrati per appellantem de sua appellatione non habita mentione. h. d. Io. And. concor. Abb. Siculus.*

CAP. XII.

EX † parte S. psonę ecclesię de Tarento nobis innotuit quòd cum capella de Emptoñ ad prædictam ecclesiam de iure pertineat, O. diaconus (qui tam dictam capellam detinet) capellanum, ipsius ecclesiæ nomine ipsius S. in ea ministrantē post appellationē ᶠ à te ᵍ factā amouit. ¶ Quā cum esset S. prosecu-

e ¶ *Manifestū.* Sic patet q vitiū latinitatis vitiat rescriptū. sic et si Papa loquat vni i plurali aut si patriarchas vel epos filios appellauerit. tales lr̄ę falsę sūt j. de fal. c. q grauj. Ar. 5 q pp malā latinitatē nō uitient rescripta. ff. de statu. homi. l. ipera tor Tit. ... di q pp malā latinitatē nō vitiant. & ff. de manu. te sta q habebat. C. ā leg. l. in legatis & j de fi. in c. ex parte So. ... scribentis in testis & institis nō nocet: cū alia de veritate seu volūtate testatoris cōstet. C. de test. l. errore. & l. ambiguitates. Et idē eēt de volūtate Papæ dicē dū si pstaret d hoc. Sed veri' vī aliud eē in testamētis, & aliud i lr̄is Papę. Tūm n. cōmittit tabellionib', cui' scripturā siue latinū null' corrigit, vñ falsa latinitas non vitiat testū, dummodo constet per ipsum de intētione testātis, ut dicūt leges, & pp fauorem testamentorū: qa nihil est qđ magis debeat hoībus, & c. C. de sacro. ec. l. 1. Rescriptū vero dñi Papæ p multas manus transit, & magna maturitate decoquit. 35' q. 9. Apostolicæ. in gl. 1. j. eo. cū adeo in prin & in 2. glo. & ita nullū vitiū continere dēt. s. e. c. ad hæc. vñ 5 illā psumptionē non est admittenda pbatio. ar. 5 ff. de offi. psi. l. illicitas. §. veritas. Lau. notauit q instrumēta uel priuilegia pp falsum latinū nō vitiant arg. de conse. dist. 4. c. si non sanctificat. ᵃ & c. retulerunt. & ff. de ma test. q habebat. De instrumētis tabellionū satis credere. illud. de priuilegijs Romana curiæ nō ē verū Be.

ᵗ *Quot & quib. modis rescripta uitientur tradunt doctores i l. 2. C. de diuer. rescr.*

ᵛ *Cap. 8. eo. tit. in 2. cōpilatione.*

ᵃ *Sed ille text' p baptismo loquitur, de uerba cęlestiū mysteriorū, vt ibidem notat, nō restringū tur sub regulis Donati c. indignū, para. dum.*

E *X parte.* In prima narrat tacitā definitionem, appōn, & spoliationem In s(ecun)da vni' partis psecutionem & alteri' negligentiā, ibi. *Quam cum esset.* In tertia, finalem determinationem: ibi, *Ideo.* Abb Siculus.

CASVS. Capella de Emptoñ subest eccl'æ matrici de Tarento. Quid i O. diaconus cœpit cōuenire cappellanū ipsi' capellæ ministrātē in ea noie S. rectoris matricis eccl'æ. Ipse O. appellauit ad sedē Apo. & post appellationē a se fcā ab ipsa capella expulit capellanū. rector matricis eccl'ę est psecut' illā appellationē q̄ ille O. fecerat. sed ille O. suā ap(pellati)onē psequi no curauit, & cū ille O fuisset ad iudiciū euocat', obiecit se hr̄ priores lr̄as, de quib. in posteriorib' mentio nō fiebat, quas suppressit vsq; ad tertiā citationē, & dolo uel negligentia eis uti postposuit. qđ ex diuturnitate tpis apparebat, ex eo q bienniū a tpe Ipetrationis erat elapsum, & de applone ipsi' in suis lr̄is mentio nō fiebat. Cōsultus Papa sup hoc, mādat quatenus si ita esse cōstiterit, quicquid factū est post applonem ipsius O. debeat in statū pristinū reuocari, & illam capellaniā restituere matrici eccl'æ, eūdem O. i expensis codēnādo, si constiterit ipsum O applonem suā psecutū nō fuisse. Not. q maior ecclesia siue matrix pōt defendere & agere pro capellis suis. Not. q sic aliqs debet deferre suæ appellationi, sicut sui aduersarij. Item ex diuturnitate tpis vel negligentia pbat dolus. Itē q lr̄as impetrat sup eo sup quo appellauit, de appellatione sua dēt facere mentionē. Item quicqd fit post appellationem suā vel alteri' debet in statu pristinū reuocari. Item qui no psequit appellationē, dēt condemnari in expensis alteri' partis.

f ¶ *Post appellationem.* Nō dr̄ hic sup quo fuerit appellatū forte posset dici p snia lata fuit 5 O. diaconū, a qua ipse appellauit. uel sup alio articulo: vel forte cita aliā iniqui, sicut ol. ... fiebat.

g ¶ *A te.* s. O. & ita nō detulit suæ pprīæ appellationi, qđ esse non debuit, cū & appellationi aduersarij deferre debuisset j. de ap. c. an sit. & c. cōstitut'. & 5. de elect. c. bonæ. Appellauerat forte ab ordinario corā quo trahebat capellanū, & sup psonā matricis eccl'æ. Raro i... alibi (vt credo) p aliqs ... ptulit

suæ propriæ appellationi, vnde iudex poterat procedere in cā: quia vr appellationi renūciasse: quia pendente appellatione nihil est innouandum ff. nil inn. app. pen. l. vni. & ꝭ. de app. c. an sit.

a ¶ *Prosecutus*. Lr̄as impetrādo sup restōne ecclīæ, qua fuerat spoliatus post appellationem à spoliatore factā, vt in cā procederetur non obstante appellatione frustratoria: qd ex eo apparet quia dictus O. eā prosequi nō curauit noīe ecclesiæ de Tarento: quia erat matrix ecclesia.

b ¶ *Litteras*. Forte significauit Papæ, q rector matricis ecclesiæ inquietabatur ei sup illa capella, & sic obtinuit lr̄as in forma cōi, nulla mētione habita de appellatione, quæ ēt lr̄æ non impedirent restitutionem. ꝭ. de rest. spol. c. ex cōquestione. cum suis similibus.

c ¶ *Nulla mētio*. Et idō nō valebant. ꝭ. de app. c. sæpe. in fi. arg. q qui appellat, debet facere mentionē de sua appellatione, & aduersarius eodem mō qui appellationem prosequitur vt hic dicitur, & ꝭ. de confir. vtil. vel inutil. bonæ. in gl. mentio.

d ¶ *Negligentia vel sic.* sup eo. c. si aūr. & infra eod. c. plerumque.

¶ *Gl. se. obuīt & solu.*

e ¶ *Cum biennium*. Qui non prosequitur appellationē intra annū, aut ex iusta cā intra biennium, fingitur nō appellasse: & rata manet sn̄ia. ꝭ. de app. c. cū sit Romana, & ideo iste O. audiri nō debuit prætextu suæ app. Sed vr̄ q rector iste rōne consimili audiri nō debuit ad prosecutionē appel. cū actor & reus circa appellationē eodē iure vtantur. ꝭ. de mutuis pe. c. vlt. & hic dr̄ cōtrariū, s. q ille ꝯ quem appellatū est, audit̄ post bienniū, & non iste qui appellauit. Qualiter ergo hoc intelligit? Dicas q iste rector auditus fuit nō rōne appellationis, sed potius rōne spoliationis super qua lr̄as ipetrauit, nō obstāte appellatione, vt no. ꝭ. I ver. prosecutus. interdicta n. ppetua sūt quātū ad rei persecutionem, nō quātū ad pœnam. ff. de vi & vi. ar. l. 1. in prin. & si de appellatione nihil dixerit, nihilominus audiet petens restitutionē ecclesiæ. & multo fortius: quia post appellationē spoliauit aduersarium quod debuit deferre suæ appellationi. Præterea fauore appellātis datur annus aut bieniū ad prosequendā appellationē, & nō fauore appellati, vnde appellās statim pōt prosequi appellationē si terminus ei pfixus est, sed appellatus nō statim. ꝭ. de appe. c. oblatæ.

f ¶ *Post appellationē*. Et quicquid post appellationē à se uel ab aduersario suo factū fuerit, dēt irritari. ꝭ. de offi. dele. c. sup quonū in fi. & ꝭ. de ap. bonæ. cū suis concor. & ī hoc illa corrigit istā.

¶ *Glo. sequens abijcit & soluit.*

g ¶ *In expensis*. Qui appellationem suam non prosequitur altero prosequente condemnari dēt in expensis, ut hic & ꝭ. de app. c. Nicol. & c. reprehensibilis. uel q prosequitur ipsam ante tps statutū. ꝭ. de app. c. sæpe. Sed nō vr̄ q iste O. debuerit in expensis condemnari, cum appellatus appellationem nō fuerit prosecutus intra biennium: cū hoc idē ius seruandū sit appellanti & appellatori vt dr̄ in notula; q. n. & nō oportebat ipsum prosequi appellonem: quia ipso iure rata manet sn̄ia lata ꝯ ipsū O. si qua sn̄ia fuerit. Pōt dici q idō condemnatur: quia prætextu appellationis in lite nō processit; & ille O. post appellationē expoliauit capellam, & sic intererat rectoris vt O. condemnaretur sibi in expensis etiam post biennium, pp dolum & malitiam ipsius O. ... Itē nō vr̄ q debuerit condemnari: quia licuit ei renūciare appellationi vbo & fcō. Dic q hoc fuit quia appellās cōsensit appoīni. vel dic q renūciare potuit ī sui odiū nō ī sui fauorē. Nā cū vbo renūciare nō poterat, re nō īregra ī piudiciū appellati. de hoc ꝭ. de ap. c. cum cessāte. secū Inn. & Co. p Io. An.

S*Ciscitatus*. Primo ponitur consultatio, secundo responsio; ibi, *Nos vero*. tertio quādam determinatio: ibi, *Dummodo*. quarto tacitæ quæstionis solutio: ibi, *Nec tamen*. Abb. Siculus.

Margin: ¶ Ecclesiam.

Margin: Adde q varia tpa in appellatione statuuntur de quib. in glo. in verbo tēpora de appel. & in l. 1. & ibi Bart. ff. de lib. dimis. & in l. fin. per Bald. C. de tēp. appellat. In aliquot anti. q hic habetur dictio, non, in alijs deest. Qualis pœna non prosequentis appellationem.

¶ Ideoque mandamus, quatenus si ita esse constiterit (reuocatis in statum pristinum oībus quæ [f] post appellationem ipsius O. inueneritis attentata) præscriptam capellam † matrici ecclesiæ restituere procuretis, prædictum O (si cum appellationem suam nō fuisse prosecutum constiterit) memorato S. in expensis [g] necessarijs condemnantes.

tus, [a] & ad iudices litteras impetrasset, ipse O. appellationē suam prosequi non curauit. Cumque auctoritate prædictorū iudicū in ius esset vocatus: dixit se litteras [b] priores habere, de quibus nulla mentio, [c] in posterioribus habebatur: quas vsq; ad tertiā citationē suppressit: reisque dolo uel negligentia vti [d] postposuit, qd ex diuturnitate temporis videbatur, in quibus nulla mentio de appellatione ab ipso facta fiebat, cum biennium, [e] à tēpore appellationis iam fuisset elapsum.

¶ Cœlestinus tertius.

Rescriptum quo scribitur pluribus cū clausula: qd si non oēs, &c. intelligit̄ tā de impotētia facti, q iuris.

CAP. XIII.

SCiscitatus es † à nobis petitorio, [h] destinato, de qua impotentia [i] illud intelligatur (qd in litteris nostris sæpe consueuit apponi) vt si duo vel tres, quibus litteræ diriguntur, ipsis exequendis simul interesse nequiuerint, [k] † vnus aut plures, quibus scribit̄ nihilominus exequantur. ¶ Nos vero ita sentimus, q tā de iure q de facto, illa impotentia censeatur. de iure, si aliquē illorū seruū [l] uel infamem, [m] aut alio legitimo impedimento [n] detentum esse constiterit. de facto, si cōstiterit eum casu mortis occumbere, aut ineuitabilis necessitatis articulo impediri quo minus valeat interesse. ¶ Dummodo is qui p necessitate præsens esse non potest, collegis suis canonice excusationem suā curet (si poterit) destinare: [o] vt alij coniudices vel executores nihilominus ad consummationē [p] iniuncti mādati

CASVS. Aliqñ Papa cōmittit cām duob. vel trib. iudicib. cū illa cla; q si ambo vel tres in cā procedere non pñt, alter eorū in cā procedat: Si oēs īteresse nequiuerint duo eorū ī cā procedāt. Quærebat̄ de qua īpotētia itelligebat̄. Rñdet pp q illa īpotētia itelligit̄ tā de iure q de facto. De iure, si aliqs illorū sit seruus vel īfamis, vel alio consimili īpedimēto detēt̄, puta si eēt excōicat̄ vel remotus, uel suspect̄. De fcō, vt si aliquis eorū mortuus fuerit, aut ineuitabili īpedimēto detēt̄: & tūc dēt cām suis cōiudicib. significare, ut in negotio sibi cōmisso pcedāt. Sed si aliqs illorū solūmō noluerit īteresse, pp hoc nō excusat̄ quo minus debeat cū alijs īteree: nisi rescripto diceret̄: si oēs simul ī cā procedere nō poteritis aut nolueritis īteree. No. hic q seruus & infamis nō pñt eē iudices: infamis tñ pōt eē arbiter. Itē noc. q iudices nō pñt procedere sine coiudice suo, si ille se non excusat. Item verbum, impossibilitatis, non continet verbum volūtatis.

h ¶ *Petitorio*. i. nuncio legitime ordinato vel dic petitorio, i. pcuratorē.

¶ *Gl. se. ponit quinq; species potentiæ, & de illis ponit versus.*

i ¶ *Impotētia*. Aliqs dr̄ aliquid posse quinq; modis, [:] vnde versus:

Posse quidē reb. dāt ius, natura, ptās: Officiū, meritū, sextū diuina volūtas. De potētia iuris habes. 22. q. 2. faciat homo. 27. q. 1. agathosa. in fi. De potētia naturæ hr̄. ꝭ. de despon. impu. c. pubertas & c. à nobis. De ptāte officij habes. ꝭ. de cōsan. & af. c. nō ī. & 21. dist. c. 1. §. inter cos. ver. Petrū vero. vbi dr̄ q Petrus p oībus claues regni cœlorū accepit. & 21. di. īferior & ꝭ. de ma. & obe. c. cū īferior. de potētia meriti legit̄. 3. q. 7. c. j. §. tria & c. 2. ī. fi. ibi. cuius vita, &c. De potētia diuinæ volūtatis hr̄ de pe. dis. 2. c. p: īcipiū §. charitas. Sed hæc potētia ad duo tm̄ extēdit, s. facti & iuris.

k ¶ *Interesse nequiuerint*. Quod simul interesse debeant, habes. inf. de offi. deleg. c. prudentiam.

l ¶ *Seruum*. Quia talis iudex esse nō pōt, nisi cōi opinione pro libero se gerat & habeatur, quo casu tenet eius sn̄ia, ēt si post eam latam detegatur eum tpe sententiæ fuisse seruum. 3. q. 7. c. 1. §. veruntā. & ff. de of. præto. l. barbarius. & C. de testa. l. 1.

m ¶ *Infamē*. Si pēdēte iudicio efficiat̄ īfamis vel suspect̄, posset repelli. ꝭ. de rel. co. c. præterea & ꝭ. de of. del. sinunte quia de nouo emergit, nouo īdiget auxilio. ff. de interrog. l. de ætate. §. ex cā. Itē si medio tpe excōicet̄, sed eo absoluto resumit iurisdōnē. ꝭ. de of. dele. c. prudētiā. §. sexta. Idē credo si restituat̄ pristinæ famæ p principē quia resumit iurisdōnē 2. q. 3. c. si quē. §. notandū. in fin. & C. de cur. fur. l. pe. secus si lata sn̄ia detegat̄ iudicem fuisse īfamē. 3. q. 7. c. j. §. tria. ver. verūtñ. & ff. de of. pre. l. barbarius & C. de testa. l. j. secus in excōicatione: quia sn̄ia publice excōicati nulla est. ꝭ. de re iud. c. ad probādū. & ꝭ. de exce. c. exceptionē.

n ¶ *Impedimēto*: Puta quia excōicat̄ [l] vel illitterat̄, nec hēt cōsuetudinē causarū: quia peritus dēt esse iudex, nec dēt quærere ab alijs qd eum loq oporteat in aut. de iud. in prin. coll. 6. & inf. de clan. & at. c. ex litis. in fi. Tñ si illitteratus sit & habeat cōsuetudinē cāruum siue pitiā iudicādi, pōt ei cā cōmitti. C. de iud. l. certi iur. ar. C. de epi. & cle. l. parabolani. Et quidā impedimenta ponunt. 5. q. 7. c. 1. & 2. Itē si impedimētū sit ppetuū, nō pōt cognoscere: qd pōt eē multis modis, ut infirmitas, surditas, &c.

¶ *Glossa sequens quærit & remittit.*

o ¶ *Destinare*. Per lr̄as, vel p certū nunciū litteratorie destinatū. 54. dis. c. j. & 2. & pe. & inf. de offi. dele. c. prudētiam. 1. ff. de reb. eorum qui sub tut. vel cur. l. magis. §. illud ēt qui pot. & hæc est canonica destinatio. Sed nunqd ille q interesse nō pōt valet alijs delegare vices suas? De hoc dī inf. de of. dele. c. a ofs.

p ¶ *Ad consummationem*. Vt infra. eod. c. cum dilecta.

¶ *Glo. sequēs. patest per quæstiones.*

Margin: Cap. 2. eo. ti. in 2. compilat.

Margin: Adde qd operetur illa clā q si duo, per Doct. in c. illa. de ele. Spe. in tit. de le. §. nunc ostēdēdū, ver. 18. vbi dr̄ q supplet iuris positiui defectum. Deest hæc glossula ī multis antiquis.

Margin: Adde tex. nō gl. in l. nepos procul. ff. de ver. sig.

Margin: Facit lex barbarius & ibi do. ff. de of. pr. & de iud. l. ad probandum. Qualis debeat esse iu

a ¶ *Procedant*. Qđ quidē facere pñt, si in lřis commissionis sit cā illasq; si non oēs: aliàs nō pñt ꝓcedere. arg. inf. de of. dele. c. cām matrimonij. & est expressum. ȷ. de offi. dele. c. vno delegatorū, & eo. ti. c. prudētiā. & ff. de arb. l. itē si vnꝰ. §. pe. & l. seq.
b ¶ *Excusari*. Imo potius dēt puniri. inf. de offi. dele. c. prudētiā. §. adijcimus. & hoc casu alij pñt procedere, quis nō videai impleta ꝯditio; ꝗ ñ nō oēs, &c. vt in prædicto cap. prudentiam. §. adijcimus. & hoc verum est postq̃ ꝯstiterit ꝗ non vult itéresse. & in hoc illa corrigit istam.
c ¶ *Interesse*. Hodie et si non addatur hoc; si tñ non vult, alij procedent: licet sit arguendus qui mādatū Apostolicū exeq̃ cōtēnit.

Vide te. in l. inde Neratius. §. si. cum sua gl. ff. ad legem Aquil. & l. cofessio nib. iuncta glo. ff. de interr. actio.

procedant. a ¶ Nec. n. ille qui tantummodo nō vult interesse, hac impossibilitatis interpretatione valet aliquatenus excusari: b † nisi forte sic in rescripto habeatur expressum: si non oēs interfuerint, vel simul nequiuerint aut noluerint interesse. c

¶ Innocen. tertius Elien. epo.

¶ *In quæstione reuocationis rescriptorū recurritur ad arbitros, si iudices in cognitione sibi non deferāt nec inuicem concordent. hoc dicis vsque ad §. quoniam.*

P*Astoralis*. Diuidit in duas partes vsq; ad §. quoniam. Primo ponitur cōsultatio. Secundo responsio: ibi, *Ad quod*. Abb. Siculus.

CASVS. Aliqs impetrauit lřas ȷ aduersariū suū sup aliquā cā ad aliquos iudices, facta citatione uel saltem pñsentatione, altera pars postmodū obtinuit eandē cām alijs iudicib. delegari: & in scđis lřis fiebat mētio de primis, opponebaꝰ ꝗ per falsi suggestionē, & veri suppressionē erāt impetratæ. Dubitabatur vtrū primæ lřæ ꝑ scđas sint reuocatæ, & qrit vtrū priores iudices an posteriores debeāt cognoscere de hac reuocatione? Rñ. ꝗ si priores iudices nolunt deferre posteriorib. vel posteriores priorib. tūc oēs simul cognoscāt: & si forte oēs simul nequerint in vnā ꝯcordare snīam, quis plures sint iudices in vna cōmissione q̃ in alia: hmōi dubitatio per arbitros cōiter electos determinet. Scđo formaꝰ talis qō, Qñcunq; impetrantꝰ lřæ sub hac forma: Cōqueꝰ Titius de Petro, & quibusdā alijs super decimis & reb. alijs, qritur vtrū iudex ex tali delegatione habeat iurisdictionē sup ꝑsonis, vel reb. non cōprehensis ꝑ clam illā, qbusdā alijs, & reb. alijs, anteq̃ personæ uel res in iudicio sint expressæ. Anteq̃ soluat illā qōnem subijcit aliā q̃ oritur ex scđa, q̃ talis est: aliqs de ꝑsonis illis ꝗ poterant ꝯueniri ꝑ clam illam; quibusdam alijs, & reb. alijs, expresso ꝓprio noīe ipetrauit lřas ȷ primū impetrātem lřas gñales, designando aliq̃ rem certā, q̃ includebatur ꝑ illā clam, & reb. alijs, nullā mentionem de priori commissione faciens, qritur vtrum scđæ lřæ valeāt, cū de primis nullā fecerit mentionem, nec ꝑsona aut res fuerint adhuc in iudicio expressæ? Rñdet Papa ad ista duo: & primo ad scđam, dicens ꝗ cū spāle mādatum deroget gñali, iurisdictio attributa ꝑ lřas gñales, ꝑ spāles lřas quātum ad ea q̃ i scđis lřis spāliter sunt expressa, penitus eneruaꝰ, licet de priorib. nō faciāt mētionē. Vñ quantum ad hāc cām spāliter cōmissam, superflua relinq̃tur prima qō: qa nō hēt ptātem. Postea tādem prima qōne, dicens ꝗ iudex bene hēt iurisdictionem sup ꝑsonis uel reb exprimēdis, sed illā exercere nō pōt anteq̃ ꝑsonæ vel res fuerit expssæ. No. qñ dubitaꝰ de iurisdictione cuius sit, oēs dñt cognoscere an sua iter sit. Itē vbi est par iurisdictio, maior numerus nō pferꝰ. Itē no. ꝗ spāle mādatū derogat gñali. No. ꝗ iudex hēt iurisdictionē, sed illā exercere nō pōt ante exp̄ssionē rerū uel personarum.

¶ *Gl. seq. obijcit, & respon. iterum dupliciter obijcit ponit tres solutiones, quas probat. demum sol. & solutioni opponit, vlti. dat finalem solu. Finis recitatur per quæstionem.*

d ¶ *Ambigitur*. Sed qro qualiter possit dubitari de reuocatione lřarum. aut scđæ faciūt mentionē de primis: & tūc valent scđæ aut nō faciūt: & tūc valēt primæ. ȷ. eo. c. cæterū. Rñ. neutra pars disiūctę ꝑpetua ē: prima tollit ꝑ decre. ȷ. de sent. & re iud. c. inter. & de do. & ꝯtu. c. ex lřis. & de ꝯti vt. c. bonæ & ð app. c sępe, &c. oblatę. scđa tollit ꝑ decr. ȷ. eo. c. plerumq;. In iudicijs nondū cœptis nō hēt locū ista distinctio: illæ. n. solę valēt q̃ primo iudici pñsentant citatione facta ꝑ ipsas. ȷ. de fo. cō pe. c. ꝓposuisti. ȷ. de app. c. vt debitus. & ȷ. eod. c. caplm sanctæ crucis. Itē qualiter primi iudices pñt deferre scđis, vel scđi primis, cū vel primi tm vel scđi tm sint iudices, & ita aut primi aut scđi nullā hñt iurisdictionē. ȷ. de of. dele. c. ex lřis. in fi. & ȷ. eo. ti. c. cæterū. Itē qualiter pñt primi vel scđi citare partes, cū vtriq; dubitēt & nesciāt an sint iudices, imo rōne dubitationis neutri dñt eē iudices sicut qñ dubitaꝰ ð tutela duorū, neuter est tutor. ff. ð test. tut. l. duo sūt Titij. Propter hoc glos. fuerūt, hic qdā, ꝗ de facto pōt dubitari, nō de iure, vt si forte scđæ lřæ nō exhibeant. inf. de of. dele. c. ex lřis. vel qa dubitaꝰ an sit annus elapsus ab impetratione lřarum priorū. inf eo. c. plerumq;. sed hæc solutio nō valet, qa ad qstionē facti nō daret Papa rñsionē iuris. ff. de statu hom. l. idem erit. Alij dñt et, ꝗ pōt esse dubitatio iuris, si data sit eadē in vtrisq; lřis. Illa decre. vt debitꝰ. hoc ð terminat: vt ȷ. ð fo. cōpe. c. pe. & vlt. & ȷ. eo. c. caplm sanctæ crucis. Sed certe ꝯm dictū illorū neutræ reuocant alias, cum neutræ sint priores alijs; imò ꝯm hoc neutri cognoscūt de tota cā: nam ambæ lřæ dñr scđæ vel primæ. ff. de bon. pos. ꝯm tab. l. 1. §. si qs in duob. Tertij dñt ꝗ sic dubitari pōt de reuocatione, vt si scđæ faciant mentionē priorū, sed non expressam. inf. de do. & ꝯtu. ca. ex lřis. & hoc ē verū vt patet ex illa decr. ex lřis. inf. de do & ꝯtu. Dici pōt hāc fuisse rōnē huius decretalis cū diuersæ sint lřæ ipetratæ, iudices citāt partes, & cū pars aduersa corā eis exhibet scđas lřas, ipsi volūt cognoscere de reuocatione lřarum: scđm hoc qđ ꝯtingit. ȷ. de re iud. c. inter monasteriū. in parte decisa ab integra. Itē si scđi iudices citēt partes, & cū exhibent corā eis primæ lřæ, ipsi volūt cognoscere an primæ sint reuocatæ: sed qa ꝑ eodē negotio partes nō sunt trahēdæ ad diuersos iudices. ȷ. eo. c. ex tenore & ȷ. eo. c. vlt. statuit hic vt iudices ꝯueniāt ad hoc faciēdū, vel vna pars deferat alij: qa & primi de hoc cognoscere pñt, cū corā eis obijciaꝰ talis exceptio, et & scđi. Et expone qñ de reuocatione ambigiꝰ i. qñ in dubiū deduciꝰ de reuocatione lřarum. Sed huic solutioni obstare vr ȷ. eo. cū ꝯtingat. ibi. n. nō ꝯueniunt ad cognoscendum sed executor videt vtrasq; lřas. Vñ potes adhuc meliꝰ dicere, ꝗ bene pōt iudex dubitare de reuocatiōne lřarum, licet scđę expressam faciant mentionem priorum. s. qñ obijcitur scđas lřas ipetratas esse ꝑ falsi suggestionē, vel veri suppressionē; vt ȷ. eo. c. cæterum. & melius ȷ. de offi. deleg. c. corā. & ȷ. de re iud. c. inter monasterium. in integra. & hoc idem dixit Io. ȷ. eod. super illa decre. cū ꝯtingat. & certe iste est verior intellectus. Sed hæc dubitatio de reuocatione lřarum nō hēt locū in lřis appellationis & principalis cāę: quia iudices appellationis de hoc cognoscere dñt. ȷ. eo. c. dilectus filius Ioā. Sed hæc dubitatio locū hodie nō hēt te integra. ȷ. de appe. c. vt debitꝰ.

ADDIT. Dū gl. dicit, re integra, melius videret dicere, nō integra: sed qcqđ habeat glo. hoc itēdit, ꝗ si apparet qs ð legatꝰ & primo citauit: ille erit iudex siue sit primꝰ, siue scđs. Io. An.

Gl. se. recitetur per q. an i dilatione sit necessarius cōsensus partiū.

e ¶ *Deferendum*. De ꝯsensu partiū ȷ. de of. deleg. sup qōnum. §. itētionis. & §. nos aūt ꝗ corā vtrisq; posset poni exceptio, vt dictum est in prima notula, & ēt sine consensu partiū possent si vellent, sed honestum est ꝗ de consensu partium fiat.

¶ *Gl. seq. ponit pro concor. oīa casus quibus non statur maiori parti. alleg. contraria, & soluit.*

f ¶ *Plures*. Hic nō staꝰ iudicio maioris partis. ȷ. de iure pat. c. qm. simile est in cā epi 6. q. 4. c. 1. ȷ. de re iud. c. nō pōt. & in iudicib. delegatis à principe: vt vr, C. de appe. in offerēdis. ibi, ita tñ si dissentirēt. & C. q bo. ce. pos. l. vlt. & in re cōi. ff. cōi diui. l. Sabinus. & ȷ. de reg. iur. c. in re cōi. li. 6. & in liberali cā. C. de cōi. ser. manu l. 1. §. 1. & Initi. ð re. diui. §. religiosorū. qa ibi fit qđ religio vel natura rei requirit, & dum quis plus iuris hēt i re: ut C. de dona. l. sancimus. §. ne aūt. Sed ȷ. 63. dist. c. 1. 2. & 3. ubi de hoc. ff. de re iud. l. duo ex trib. Sol. verum est gñaliter ꝗ iudicio maioris partis standum est: sed quædam spālia hic signata sunt, vbi hæc regula nō obtinet. Sed in casu isto nō staꝰ iudicio maioris partis: quia forte in primis lřis sunt duo iudices, in scđis tres vel plures. vnde cum illi tres æqualem hñt iurisdictionē cū illis duob. qa isti tres loco vnius sunt, & illi duo similiter loco vniꝰ. s. dñi Papæ, nō ꝓualet snīa illorū triū: qa nō cēsēt plures. Licet secus sit i creditorib. qm si par debitū sit hicinde staꝰ tñ maiori numero creditorū: ut C. q bo. ce. pos. l. vlt. Itē alia rōne: qa si isti tres iudices iudicarēt ꝓ se, in ſpecti ȷ cēnt, qa videretur ingerere operas suas. ff. de ꝓcu. q oīa. §. 1. si aūt iudicarēt ȷ se, viderenꝰ a se abdicare iurisdictionē, & velle à se remouere, qđ eē nō dēt. ȷ. de of. dele. c. pastoralis. i princ. & ita dēt iri ad arbitros. sed si in primis & scđis essent æquales iudices numero, satis posset dici ꝗ staretur iudicio maio-

CAP. XIIII.

P*Astoralis*: officij: & infra. ¶ Præterea, quæsiuisti (qñ de reuocatione litterarū ambigiꝰ d) vtrū iudices priores, an posteriores cognoscere debeāt: & vtrū per secundas sint primæ litteræ reuocatæ. ¶ Ad qđ tibi respōdemus, quòd nisi posteriores prioribus, uel econuerso, duxerint deferendum, e simul vtrique cognoscant: † & si forte nequiuerint simul in vnam sententiam concordare (quamuis plures f sint ex vna parte quàm ex

Cum de reuocatione litterarū dubitatur, qualiter cognoscēdum quæ sint reuocatæ.

Hæc gl. hoc vult dicere, Papā super facto icerto, nō posse certum daꝛ respōsum. c. de muliere. ȷ. de spōsal. l. ut responsū. C. de transactio.

Cap. 3. eod. tit. in 3. compil.

Vide te. l. l. si quis ex aliena. ff. de iud.

Idem si cōuertas, per id qđ notatur i sta eod. c. ex tenore in fine primæ gl. Io. And.

Tollitur suspectio quia hoc fit iutis auctor. ta te 23. q. 5. si non licet. versi. quaidam. ꝯm Host. Ioā. And.

cio maioris partis: quia maior videtur modo iurisdictio & potestas ab vna parte quàm ab alia.

Glossa sequens quærit, & soluit.

a *Sopiatur.* Quid si arbitri adiudicēt iurisdictionē eis q nō hñt?nihilominus sñia illorum iudicum tenebit, qa cū arbitri sniauerint ℨ ius scriptū, tenet eorum snia, nisi fuerit appellatū: vt 2. q. 6. c. ei q. §. diffinitiua. & hęc est ratio: quia p vtrasq; litteras data fuit iurisdictio.

alteræ) p arbitros cōiter electos à partib. hmōi cōcertatio sopiatᷓ.

Per generalē clausulā positā in rescripto, delegatus ante exp̄ssionē psonarū vel rerū, iurisdictionē hēt in habitu, & non in actu. Et spāles lr̄æ derogant lr̄is gn̄alib. super non specificatis in eis, quamquam de illis nullam faciant mentionē. Abb.

¶ Qm̄ aūt sub hmōi forma, videlicet, cām q̄ talis aduersus talē, & quosdā alios, super hoc, & qbusdā alijs se hr̄e pponit, tibi duximus cōmittendā, à nobis multotiens lr̄æ impetrantur, & solicite q̄siuisti an iudex ex delegatione hmōi, ante psonarū vel rerū exp̄ssionē, sup personis, uel reb. exprimēdis habeat ptātem adijciēs, vtrū si anteq̄ personæ [b] vel res expressæ fuerint noīatim, sup nō expressis in cōmissione priori, sed gn̄aliter comprehensis, speciales [c] litteræ (q̄ de priori cōmissione nullam faciant mentionem) ad alios iudices à sede Apostolica emanauerint, eundem vigorem debeant obtinere.

¶ Nos igitur ad hæc duo taliter respōdemus, q (cū gn̄ali p spāle

Quoniā aūt. In hoc §. 1 ponitur ɔsultatio: scd̄o rn̄sio: ibi, *Nos igitur*. & ibi rn̄det primo scd̄æ quæstioni, ex cuius solutione infert ad decisionem primæ: qa si penitus eneruatur iurisdictio priorum: ergo habebāt iurisdictionem. Abb. Siculus.

b *Personæ vel res.* Qui rem petit, dēt rē certam petere. De hac materia dicemus. ℨ. de libel. ob. c. pe. vbi competentius ponitur.

c *Spāles litteræ.* Impetratæ ab aliquo illorum, qui per cām generalem poterant ɔueniri ℨ primum impetrantem super eadem re. Sed qualiter potest ille qui possidet, cōtra impetrātem impetrarᷓ super eadem re, cū interdictum possessoriū intentare nō possit, cū ipse possideat. ℨ. de iu. c. examinata. præterea possidenti non datur rei vendi. Insti. de act. §. 1. & C. de ali. iudi. mu. causa fa. l. vnica. Dic q primus impetrans impetrauit, ut ageret petitorio: secundus impetrauit ne inquietaretur super possessione illius rei quam possidet nam & aliàs datur actio possidenti ne inquietetur. ff. si cer. vendi. l. si quis forte. §. 1. & l. sicuti. § sed si quæratur. De hoc no. inf. de iud. c. examinata. in gl. si ita.

d *Per spāle.* Hic patet q si vnum rescriptū est gn̄ale, & s̄m spāle: licet non fiat mentio gn̄alis in spāli, ꝑualet spāle: vt ℨ. eo. c. 1. & ℨ. de ɔs. leg. c. studuisti. & ff. de reg. iur. l. in toto. Cōtra. ī. eo. c. cum ordinem ubi s̄m spāle nō derogat gn̄ali: quia non facit mentionem illius. Rō ibi redditur: quia primum est priuilegium, s̄m rescriptum fuit ius cōe, sed ius cōe non tollit priuilegium, nisi mentionem faciat de illo priuilegio.

e *Eneruatur.* Facta citatione p lr̄as spāles anteq̄ p generales.

f *Superflua.* Hoc casu cum generale mādatum reuocatum est quantum ad hanc causam specialiter commissam, aliàs bona quæstio est, & eam statim soluit ibi, donec iurisdictio, &c.

Gl. seq. reci. per q. an delegare & citare possit. Arg. quòd non: & demum ar. in contrarium, & sol. demum obijcit ɔtrarendo, arguit & soluit.

g *Iurisdictionem.* Habet ergo iurisdictionem, licet non habeat exercitiū. & ita vr̄ q non possit eam alij demandare. est .n. absurdum alij demandare iurisdictionem anteq̄ eam ipse nanciscatur. ff. de of. ꝑcon. l. obseruare. §. vlt. & sic vr̄ simile q non possit citare partes ante expressionem rerum. 5. q. 2. c. vlt. ideo .n. citantur partes, & dantur induciæ, ut quis deliberet. 3. q. 3. offeratur. sed in hoc casu non pōt deliberare. Arg ℨ. inf. de app. c. significātib. & Insti. de ac. §. curare. & inf. de rest. spo. c. cum ad sedem. ubi petitur hospitale cum olb. pertinentijs suis: & pōt committere, licet non habeat exercitium: committere n. qđ hēt. Sed qualiter priores iudices priuantur iurisdictione, cum Papa non intendat eos priuare? Item nunqd eodem modo p mortem delegātis esset reuocata iurisdictio q̄tum ad non exp̄ssas psonas? & q non C. de duo. re. l. vlt. Est tā aiāduertendum an reuocetur p mortem, an viua voce. ff. de procu. l. si defunctus. & l. seq. Sed verū est q reuocatur p mortem quantum ad ea quæ expressa non sunt. inf. de offi. deleg. c. gratum. & c. licet. & inf. eo. c. significauit. Bernard.

Sedes Apostolica. Diuidit. Nā primo ponit ɔstitutionis cām. Scd̄o subinittit ɔstitutionē ibi, *Nos igitur*. In qua quatuor

¶ Cōcor. text. cū gl. in aut. decernimus in uers. sacramenti. & ibi Cy. Pet. d̄ Bel. Perti. & Bart. C. de episc.

1 Idem Host. qui & dicit q facta exp̄ssione psonarum & non rerū, citare potest, sed citatus non cogetur respondere, p rationem supe̅rius scriptam. Io. And.

1 Cōcor. tex. cū gl. in regno. ca. & ibi Batto. & Docto. in l. eius q in prouincia. ff. si cer. pet. & in authen. ut nulli iudicum li ceat. in §. si uero cū sua gloss. gula.

facit. Nā primo statuit circa personas. Secundo circa multitudinem: ibi, *Sed nec.* Tertio circa res. ibi, *Nec super*. Quarto circa fraudulentam expressionem: ibi, *Si quis vero*. Abb. Siculus.

CASVS. Cā cōmissa est sub hac forma: ɔqueritur Titius de Petro & quibusdā alijs sup decimis & reb. alijs. taliter ipetrātes designabant & minora negotia, ut facili' lr̄as impetrarent, per cām gn̄alem ɔueniebant digniores personas, & super maiorib' negotijs. q̄rebat verū possēt. Papa volēs malitijs hoīm obuiare, statuit q si minores & viliores psonæ i cōmissionib. solummodo exprimuntur, maiores & digniores sub cā generali non intelligantur includi, & sic non pāt conueniri. sed nec per talem generalitatem multitudo effrænata poterit in iudicio ɔueniri. qui uero de minorib. & leuiorib. negotijs tm̄ fecerunt mentionem, su p maiorib. & grauiorib. nullaten' audiantur. postea dicit q si aliquis personas aliquas exp̄sserit i cōmissione, non vt velit eas ɔuenire, sed ut ad pares trāsire valeat vel minores, qa fraus uel dolus ei patrocinari nō debent, tanquā mendax precator careat penitus impetratis. Debemus notare q psonæ expressæ in rescriptis digniores esse debent, uel saltem æquales, quàm sint personę in cā gn̄ali inclusæ. idem intelligitur de reb. spāliter expressis, & gn̄aliter exprimendis. Itē p rescriptū plures cāę vnius cōmittūtur, sed non oēs. Itē nō dēt aliqs exprimi principaliter, nisi debeat ɔueniri. Item lr̄æ per malitiā vel mendacium obtentæ nō valent.

[d] ꝑculdubio derogetᷓ) iurisdictio per gn̄ales lr̄as attributa, per spāles (quantū ad ea q̄ spāliter exprimuntur) penitus eneruatur: [e] licet de priorib. non faciant mētionē, vnde superflua [f] relinquitur prima qō: & si merito dici possit q donec iurisdictio reuocetᷓ, cā super rerū uel personarū articulis exprimēdis obtinet delegatus, sed anteq̄ exprimantᷓ personæ: uel res, delegatus neqt iurisdōnē [g] hmōi exercerᷓ.

Idē Senonensi archiepiscopo.

Per gn̄alē clausulā: quidā alij, & res aliæ: multitudo effrænata nō includitᷓ: nec personæ nec res maiores exp̄ssis, sed pares, vel minores.

CAP. XV.

SEdes † Apostolica consueuit exhibere se petentibus liberalem, [h] sed quidā eius gratia nequiter abutuntur: & infra.

¶ Nos igitur volētes eorū malitijs obuiare, decernimus, ut cū in commissionib. nostris minores & viliores [i] personę solūmodo designantur, maiores [k] & digniores sub gn̄ali clausula non

Pro hoc est text. in l. in toto. ff. de reg. iur. Bar. in l. Mæuius. ff. de lega. 2. idem in l. 1. i prin. ff. de ope. no. nunc.

Cap. 4. eo. ti. in 3. compila.

h *Liberalem.* Vt pote q̄ non claudit gremiū redeunti. C. de sum. trin. l. vlt. ad fi. & C. de epis. & cle. l. si qs in hoc. & 23. q. 4. duo ista. Sed in quo est liberalis siue gratiā facit, qa ad hoc tenetᷓ. inf. de fo. cōpe. c. licet. in parte decisa. imò quasi ꝑceptum euangelij est: sed ubi necessitas, ibi nulla liberalitas. ff. de adi. le. l. rem legatam. Totum dici potest gratia qcqd ipse facit: qa vniuersæ viæ domini misericordia & veritas. quia ubi iustitia seruatur, ibi misericordia adhibetur. 45. distin. cap. disciplina.

i *Et viliores.* Et non ineleganter. nam, *Ab Ioue principium musæ, Iouis omnia plena.* Vir. in Buc. & ratio à capite edenda est. ff. de eden. l. argentarius. §. edi autem ratio. qm̄ principium potissima pars est cuiuscunq; rei. ff. de orig. iur. l. 1. & is qui maioris dignitatis est, debet præponi 16. dist. c. placuit. §. propter eorum & in gloss. ibidem. Et ubi legalis paternitas contrahitur, primo interrogatur pater quam filius ff. de adop. l. 2.

Gl. seq. quærit circa duo, & secundum dubium aperit per quatuor exempla. primum per sex. demum solui.

k *Maiores & digniores.* Sed quas psonas dicemus maiores & digniores? Nam inuenio q quilibet clericus dr̄ hr̄e dignitatem. 4. dist. deniq; & 1 q. 1. reperiuntur. in fi. Qnq; n. mancipia dr̄r hr̄e dignitatē. ff. de vsufr. sed & si quid. §. sufficienter. Qnq; ptātes seculares dr̄r hr̄e dignitatem. 23. q. 5. administratores. Qnq; n. decurionatus dr̄ dignitas. ff. ad le. Cor. de fica. l. pen. Item nunquid illam maioritatem ɔsiderabimus, de qua dr̄ 40. dist. multi. in fi. uel de qua dr̄ 24. q. 1. qui ℨ ecclīa. uel de qua dr̄ dist. 2. lex est. vel de qua dr̄. 2. q 7. quærendum. & c. criminationes. uel illam de qua dr̄ ff. de gradi. l. iurisconsultus. §. parentes. uel de qua dr̄. ff. de pact. l. maiorem? Respondeo, maiores & digniores & uocat hic notabiles personas, q̄ sub cā generali comprehendi nō possunt. ff. de iniur. l. item apud labeonem. §. hoc edictum. & tales debent esse quæ citius mouerent animum principis uel ad dandum, uel ad denegandū rescriptum. Ratione. n. maioritatis præsumitur contra aliquem. 30. q. 4. Lotharius. ff. qđ metus cau. non est verisimile.

1 De hoc & plurib. q̄stionib' circa materiam decretalis vi de Spe. tit. de rescri. præsen. §. fin. adde glossam i procemio Institu. §. cumque uersi. illustribus.

Ité quia circa iudicia deferẽ dignitati,& psonæ.ĩ.de of. dele. c.sane.2.& c.pastoralis.eod.tit.c.2.li.6.& 2.q.8.quisquis.& 24.q.1.qui ĩ ecclesiæ pacẽ,& 45.dist.cum beatus.Vnergo ꝙ ꝑ gñalem clausulã non possit cõuenitĩ sacerdos vel clericus,cũ ipse sit maior quolibet laico.6.q.1.beatus,& 96.dis.duo,sũt.& ꝓ ma.& ob.solitæ.ver. fecit Deus,&c. dũmodo maior clericus speciali vocabulo nõ sit designatus vel noiatus.& hoc ẽt intuebitur iudex qui dẽant dici maiores uel minores: & q̃ negotia debeãt dici maiora vel minora.nõ n.certa vel certior dari posset doctrina. argu.23.q.4.duo ista.Aliãs enim hoc nomen alijs, bene includeret maiores ꝑsonas:nã nomine populi continetur ẽt senatores. plebis aũt appellatione si ne patricijs & senatorib.cæteri ciues significãtur: vt Inst.de iur. nat.§.plebiscitum.nec semꝑ hoc nomẽ,alijs, facit positionem. 56. dist.Cenomanẽsem, ar gu.ff.de consti.pecu.l.1.§.debitũ.& illud; suspenti sunt cũ eo duo alij latrones nequã.Ioan.Et eã rõ: qa aliter ꝓcedit ĩ maiores, & aliter ĩ minores.45.distin.cum beatus.& 24.q.1.qui cõtra ecclesiæ pacem.Similiter de hoc notatur ĩ.de iureiur.c.cum quidam. in gl.quæ incipit,sic patet.

ᶜ vel descendere ad minores,i vno manuscripto.

ᵗ In impissis peccator, legebatur, & male. Sed ex omnibus manuscripris,peccator, reposuimus. facit infra eo.tit. c.sup litteris. & l.& si. C. si cõtra ius uel util. publ.

ᵗ Cap.5. eo.ti.in 3. cõpilatio.

ᵗ Corbeuille.

ᵗ Causa

intelligant ᵃ includi. ¶ Sed nec liceat ᵇ occasione generalitatis huiusmodi multitudinẽ ᶜ effrenatã ᵈ in iudicium euocare. ¶ Nec sup maioribus & grauioribus negotijs audiant,q de minoribus & leuioribus tantum faciunt mentionem. ¶ Si quis vero aliquas personas expresserit, non vt velit cum eis in iudicio experiri: sed vt ad pares transire valeat,vel † minores(quia fraus & dolus ᵉ ei patrocinari non debent)tanquam mendax precator † careat penitus impetratis.

¶ Idem R.cantori & R priori de Monte Leprosorum.

¶ *Qui contra vnum super eodẽ ad diuersos iudices diuersa rescripta impetrat,& eis vtitur: perdit commodum vtriusque.*

CAP. XVI.

EX ᵃ tenore litterarũ, quas nobis destinastis, intelleximus R.sacerdotem de Collouilla † ad alios iudices super quæstione † (quæ inter ipsum & abbatem de Becco vertitur)litteras Apostolicas impetrasse, qui cum partẽ citassent aduersam, dictus presbyter coram eis noluit litigare:& infra. ¶ Cumque vos in causæ cognitione procedere velletis,abbas coram vobis proposuit,quod non tenebatur per directas ad vos litteras presbytero respõdere, cum per alias ab alijs iudicibus fuisset citatus,quæ auctoritate illarum nõ fuerant reuocatæ. ¶ Nos igitur attendentes fraudẽ presbyteri memorati, duas cõmissiones sup eodẽ negotio ᶠ impetrãtis,quarũ altera nõ faciebat mẽtionẽ de reliqua:(qa fraus & dolus alicui patrocinari non dẽnt)decernimus,vt ipse cõmodo careat ᵍ vtriusque.

¶ Idem mediolã archiepiscopo.

¶ *Non valet rescriptum ad beneficium impetratum,& de beneficio impetrantis nõ faciens mentionem.*

CAP. XVII.

CVm † adeo scripta sedis

a ¶ *Non intelligantur.* Ego ipso ꝙ digniores inueniunẽ,intelligunẽ fraudẽ uersari.ff.de iu.fi.l.ita fidei.nã ꝑm distinctionẽ rerũ, noia sunt distinguẽda.21.dis.cleros.& C.de cod.l.si idẽ.

b ¶ *Sed nec liceat.* Prouidet hic Papa ne diuersæ ꝑsonæ litigatorũ vexationibus afficiantur.argu.C.mandati. per diuersas. in princ.& ĩ.eo.c.nonnulli.intendit enim minuere lites.ĩ.de dol.& contu.c.finem.&c.venerabilis.

¶ *Glos. sequens argui:,obijcit,& soluit.*

c ¶ *Multitudinem.* Arg.occasionẽ iuris,ad iniquũ cõpediũ nõ trahi.C.de vsuca.ꝓ emptore.l.vlt.arg.10.q.3.c.vl.& ĩ.eo.c.nõnulli.Sed vr̃ ꝙ cũ gñalitate nõ dẽt aliqua cõmissio impetrari. arg.ĩ.eo.c.ad hæc.Sed iõ non ualent litteræ illæ,quia certi iudices nõ erãt ibi dati:sed quos ipse post duceret eligẽdos.Sed ĩ.aliter intelligit illud c.ad hæc.ĩ.eo.sed cõcordat huic dicto l.a.ut ibi dixi,& oia negotia illis cõmittebanẽ,ꝙ erat iniquũ: sed gñalitas cãrũ aliãs bene põt comitti.ff.de iudi.l.cũ ptor.

d ¶ *Effrenatam.* ff.de testi. l.3.in prin.& ĩ.de test.c cũ causam q.& effrænatã dicimus ultra 40.ut ibi.& ĩ.de el.ex.mi.c. latores.Hodie uero ista gñalitas siue multitudo restricta est usq; ad 5.in quadã decre.In iiij q̃ incipit,cu in multis.ĩ.eo.ti. li.6.

¶ *Gloß.seq.quærit,& soluit,& opinionem ponit.*

e ¶ *Dolus.* Sic ĩ.de do.& contu.c.ex litteris.30.q.1. dictũ ẽ.ĩ.eo.c.pxi.& qui fraudẽ allegat siue dolũ,probare dẽt.ff.de ꝓba.l.quoties.§.q dolo.Sed qualiter cõstabit ꝙ noluit cũ ꝑsonis expressis ĩ iudicio experiri,sed vult descẽdere ad minores æquales? hoc ipso ꝙ descẽdit primo ad æquales vel minores, ꝓsumitẽ fraus & dolus,& ipse põt excipere qui conuenitẽ nisi statim uel quam cito possit,cõueniat ꝑsonã expressam.uel nisi forsitan copiã illius habere nõ possit & hoc dẽt primo protestari:aliter credo illum repellendu. Alij dicunt cõtrarium.

EX tenore. Cõmunis diuisio.secũda ibi, *Nos igitur.* Ab.Siculus CASVS Quidã sacerdos de Collouilla ĩpetrauit litteras ad quosdã iudices ĩ abbatẽ de Becco.Iudices illi citauerũt abbatẽ,corã quibus dictus ꝑsbiter noluit rñdere.postmodũ impetrauit alias lr̃as ĩ abbatẽ ad alios iudices,q in supscriptione nominamẽ,de prioribus nõ habita mentione:q cu citassent abbatẽ,abbas proposuit corã eis ꝙ ꝑ litteras illas nõ tenebat rñdere dicto ꝑsbitero,quia ꝑ alias litteras ad iudiciũ fuerat euocatus,q̃ ꝑ posteriores nõ fuerant reuocatæ:iudices quæ fuerunt à dño Papa q d iuris:ipse attẽdens ꝙ fraus & dolus alicui patrocinari nõ dẽnt,rñdet ꝙ sacerdos carere dẽt cõmodo vtriusq; litterarũ,qa fraudulenter super eodẽ negotio ad diuersos iudices impetrauit.Nota ꝙ per solã citationẽ ꝑpetuaẽ rescriptum,& ꝙ eadẽ cã diuersis iudicibus committi non debet.Item in quo quis peccauerit,in eo punietur.

¶ *Glossa sequẽs in pluralitate rescriptorũ distinguit duo mẽbra,quorũ quodlibet subdistinguit, allegat alia duo,quæ,in illis iterum subdistinguẽdo prosequitur.*

f ¶ *Negotio.* Nota ꝙ cum plures litteræ impetrantur super eodẽ negotio: ² aut impetrantur ab eodẽ,aut à diuersis.Si ab eodem, aut ad iudices eosdẽ. aut ad diuersos.Si uero aliqs impetrat duo paria litterarũ sup eodẽ negotio ad diuersos iudices in fraudẽ, cã fatigandi aduersariũ suũ,& non ad cautelã,neutræ valent, vt hic,& ĩ.eo.c. quia nõ nulli.sed si ad cautelã puta quia timebat ꝑdere vnum rescriptũ vel timebat aliquos mori,valẽt;sed postq̃ cœpit agere ꝑ alteras, reliquæ non valẽt; & si attentaret,perderet vtrasque,vt dictũ est. Si uero ad eosdẽ iudices,& discordãt in data: valent primæ,nisi in secũdis fiat mẽtio de primis:qa nihil interest quæ valent. Si vero eadem est forma & data,& ad eosdẽ iudices, eædẽ sunt litteræ: qa nõ nocet habere plures litteras ad cautelã, sicut põt quis habere plura testamenta eiusdem tenoris.ff.de testamen.l.vnum testamentum.& ff.de ijs,q in test.delen.l.vl.& ff. de bon. poss.secundũ tab.l.1.§.si quis in duobus.nec ẽ incõueniens plures iudices habere super eodem negotio,qa illud habes ĩ.de offi.leg.cum non ignoretis.Si uero sunt diuersæ & aduersæ,neutræ valẽ.C.de fid.instr.l.scripturæ.& ĩ. de fideiuss. c.imputari.Si autẽ litteræ impetrantur a diuersis personis,s. ab actore & reo:aut ad eosdẽ,aut ad diuersos.Si ad eosdẽ, & cõcordant in data & forma;eædem sunt litteræ,ut dictũ est.Si data est eadẽ,& forma cõtraria:supersedeatur vtrisque donec cõsulat supior.ĩ.de offi.deleg.c.sane.& hoc si vtraq; pars litteras suas ostendat.Si actor tacet per annum,ualent litteræ rei, ĩ.eo.plerumq;. Si uero impetrarent ad diuersos,primæ valẽt, nisi in secundis fiat mẽtio de primis: ut ĩ.eo.c.cæterũ. Si vero nõ apparet q̃ sint primæ vel secũdæ,mutuo se impediunt.Sed istæ qã impetrant ad diuersos,nõ ꝓcedunt hodie:quia illæ solæ ualent q̃ primo iudicibus præsentantur ĩ.de appe c. vt debitus,& hoc locum habet in his per quas nondum est processum.in aliis aũt per quas processum est,vel ꝑsentatio facta est semꝑ ualent primæ,nisi secundæ expressam fecerint mẽtionẽ de primis,de processu.& de lite contest.infra de re iu.c.inter monasteriũ.& ĩ.de offi.dele.c.corã.Quandoq; tñ valent secũdæ,& non primæ:& primæ sunt in pẽdenti quousq; cassẽt vel firmetur infra,licet in secundis no fiat mentio de primis.ĩ. de confirma uti.uel inuti.c.bonæ.Et gñaliter(sicut credo)vbicũque possunt primæ elidi per exceptionem,ualent secundæ, licet non faciant mentionem de primis, & non primæ: quia sunt ueritate tacita impetratæ.supra.eod.c.ex parte.

ᵗ De diuersis dic vt infra eo. dispẽdia. lib.6. Io. And.

ᵗ C.a.7.eo.ti.in 3. cõpilatione.

² Istã gl. dicit sing. Panor.hic ad hoc ꝙ faciens clari aliquem corã diuersis iudicibus nõ ꝑdit cãm.

¶ *Glos.seq.obijcit,& soluit.*

g ¶ *Careat.* Immo vr̃ ꝙ etiam cãm perdere debet, sicut qui petit seruũ in uno iudicio,si petat eundẽ in alio,perdit cãm. C.de asser.tol.l.1.§.vlt.quia ubi iudiciũ cœpit,ibi debet accipere finẽ.ff.de iudi.l.ubi.& primis iudicibus fieret iniuria. ff. de arbi.l.litigatores.Tamen cãm non perdit ² sed sufficit ꝙ perdat litteras.& in expensis condemnetur ĩ.eo.tit.quia non nulli.Sed illud de seruo fauore libertatis dictum est. Ber.

CVm adeo. Communis diuisio.Secunda ibi, *Cum enim.* CASVS Quidã clericus P.nol: ĩpetrauit litteras à dño Papa,vt ꝑpositus & clerici de Gronzola reciperẽt ipsum in canonicum & in fratrẽ.ꝑpositus litteras istas ostendit, Medio. Archiepiscopo.At multũ miratus fuit,ꝙ cũ ipse haberet sufficiens

cietum beneficiū in eccl'a Modecen. mādauit dñs Papa q̄ recipetetur in p̄dicta eccl'ia de Gonzola, scribens sup hoc dño Papæ. Scribit Papa archiep̄o dicens, q̄ si litterarum seriem attendisset, iste archiep. non inuenisset in eis qd̄ ipsius animū offendisset: cū in litteris illis de p̄bendis ipsius nulla mētio haberetur: nec dicebatur Modecen. canonicus: nec ēt clericus nominabatur. & in litteris talis erat conditio: si dignus existeret ad ecclesiasticū beneficiū obtinendum. Et ex his omnib. poterat archi. intelligere qualiter litterę illæ fuerant impetratę, s. veritate tacita: & sic non valebāt. Nota hic q̄ diligēter forma mādati est attendēda, & intelligenda ante ōdictionem. Item in litteris p beneficio obtinendo fieri debet semper mentio de beneficio alio, si qd̄ habet ille q impetrat, & si dignus est. & si hoc non dicatur, tñ debet subintelligi. Item q non est clericus, non reputatur idoneus ad beneficiū ecclesiasticum obtinendū. Item si est clericus, debet se clericum dicere: si nō est clericus, nō debet se clericum appellare, sed scholarem.

a ¶ *Moderemur.* Et vere cum multa moderatione debent fieri, & concedi. 35. q. 9. apostolicæ. vt non possint reprehendi. quandoque tñ ipsum fallit obliuio. 23. dist. præterea. & 30. q. 4. quod autem. ubi oblitus fuit Vrbanus. cum omniū habere memoriā, & in nullo peccare potius est diuinitatis q̄ humanitatis. C. de ue. iu. enu. l. 2. §. si qd autem. Et nihil est in humana ōdōne qd̄ ppetuo stare possit. C. eo. tit. l. 2. §. sed q2 diuinæ. Et testm̄ in nulla parte sui similiter debet esse uitiosum C. de edic. diui Hadr. tol. l. vlti. sic & priuilegium. inf. de fid. instr. c. inter dilectos. & inf. de priui. c. cum olim. in fin.

¶ *Glo. seq. recit. per q. qua dicatur sufficiens præbenda.*

b ¶ *Sufficientē.* Debet. n. talis esse q̄ sufficiat sibi & suis. 50. di. studeat. in fi. & q̄ aduenientes possit recipere, & iura ep̄alia p̄ soluere. ĩ. de p̄b. c. de monachis. & ĩ. de sup. neg. prælā c. sicut. in tali sufficientia dēt haberi rō nobilitatis. 41. di. nō cogātur. & scientiæ. inf. de p̄b. de multa. & dignitatis. ff. de var. & extraord. cog. l. 1. §. in honorarijs. & ff. de vsuf. l. sed & si quid. §. 1.

¶ *Glo. seq. quærit, & soluit, & opinionem ponit.*

c ¶ *De præbenda.* Sed q d si esset modica & insufficiens, tenetur ne de illa facere mentionem? Non vr. arg. a ōrio sensu. ĩ. de p̄b. cū teneamur. Expeditū est, q̄ qualecunq; sit beneficiū, dēt inde facere mentionem. Si. n. dicat se nullum eccl'asticum beneficiū assecutū, & impetrat rescriptū, non valet. ĩ. eo. c. si p̄ponente. & ibi dicet de hoc. [1] Et q habet plura beneficia, hanc exceptionē opponere nō p̄ōt. ĩ. de excep. c. cū. eccl'asticæ. Et licet Papa p̄cise scribat, exceptiones: tñ & iustas excusationes patienter admittit. s. eo. c. si qñ. & ĩ. de off. deleg. c. ex parte tua. 2. inf. de præb. c. cum teneamur. nam qñq; scribit reb. aliter se habentib. arg. 2. q. 6. biduum. versus finem. vers. rursus illud.

d ¶ *Nec clericus.* Si dicit se clericū cū nō sit, non ualent lræ. ĩ. de transac. ex litteris. & q nō est clericus, nō reputatur idone⁹, vt hic. nec p̄ōt in clericorū numero computari. inf. de inst. c. 2.

e ¶ *Si dignus existeret.* Cōdō ista sine o̅ expressione subintelligitur. ĩ. de elec. c. cām q. sicut illa, si preces ueritate nitant. s. eo. ex parte. 1. Sic patet q̄ q hēt sufficiens beneficiū ad aliud beneficiū reputat indignus. ĩ. de præb. c. super. & ĩ. de cle. non resi. cō querente. cū ipse beneficio sc̄do seruire nō possit, vt ibi.

C*ausam quæ.* Diuiditur, quia in prima parte ponitur partis conquæstio. In secunda responsio, & iudicis instructio: ibi, *Nos volentes.* Abb. Sicu.

[1] Cōcor. text. ad hoc in l. vt gradatim. cum ibi not. ff. de mu. & ho.

¶ Cap. 1. eod. tit. in 3. compilatione.

† Camaracen.

Apostolicæ moderemur: [a] & infra. Scripsisti nobis quòd cum P. clericus in ecclesia Modecensi sufficientem [b] sibi sit præbendā adeptus, mirabaris quòd pro receptione ipsius in ecclesia de Gronzola, Pręposito & fratribus eiusdē ecclesiæ litteras miseramus: cū si litterarū nostrarū seriem attēdisses, nihil inuenisses in eis quod debuisset tuum animū offendisse. ¶ Cum enim in litteris nec de præbenda [c] ipsius mentio haberetur, nec Modecensis canonicus, immo nec clericus [d] diceretur in eis: & in litteris ipsis hæc esset adiecta conditio, si dignus existeret [e] ad ecclesiasticū beneficium obtinendum, intelligere potuisses, qualiter litteræ ipsæ fuerant impetratæ.

¶ Idem electo decano, & N. canonico Cameracensi.

¶ *Ordo rescripti interpretationem recipit à iure communi.*

CAP. XVIII.

CAusam † quę inter Præmonstraten. & Pramon. † ecclesias super possessionibus de Anapia vertitur: & infra.

¶ Quia in litteris animaduertimus fuisse insertum, quòd si alterutra partium citata legitime, [f] pręsentiam vestrarum adire, vel iudicio vestro parere contemneret, vos pręsentis partis probationes recipere, [g] & quantum [h] de iure poteritis, ī causę cognitione ac decisione procedere minime tardaretis. ¶ Nos volentes vt clausula illa, quantum de iure poteritis: quæ antequam de probationū receptione mētio fieret fuerat inserenda: [i] clausulam illā de receptione probationum præcedat: [k] Mandamus quatenus ipsam intelligentes ibidē, in causa iuxta tenore litterarum p̄cedere non tardetis, prouisuri vt si litterarum auctoritate priorū in eodem negotio legitime est processum, firmum & stabile perseueret, alioquin si ocasione clausulæ memoratæ aliquid constiterit in alterius partis præiudicium attentatum, id viribus decernimus cariturum: mandantes vt in decisione ipsius negotij (sicut præmissum est) tam super principali, quam super incidentibus [l] quæstionibus, appellatiōe remota, canonice [m] procedatis.

CASVS. Inter ecclesiam Præmonstraten. ex una parte, & ecclesiam Pramon. ex altera, uertebatur controuersia sup quibusdam possessionib. cā fuit quibusdā iudicib. commissa in hac forma, si alterutra partiū citata non uenerit, uel iudicio parere contēpserit, recipiant partis p̄sentis p̄bationes. & quātum de iure poterūt, in cāę cognitione ac decisione procedāt. Orta fuit dubitatio sup forma huius rescripti, ex eo q̄ dicebat, q̄ si aliqua pars citata fuerit. & c. recipiatis probationes alterius partis, & cām terminetis dicebatur q̄ ēt lite non ōtestata poterant recipi testes, & snīa ferri pp contumaciam alteri⁹ partis. quæsiuerunt iudices à dño Papa qd iuris esset. Dicit q̄ cl'a illa: quantū de iure poteritis p̄cedere: debet p̄cedere clām illā de p̄bationum receptione. & ante illā fuerat inserēda. Vnde mādat Papa vt illā clām intelligāt ibidē, ubi ab initio debuerat poni. & in cā ista iuxta tenorē lrarū illarū p̄cedāt, ita tñ q̄ si aliter auctoritate illarū lrarū legitime in illo negotio ē p̄cessū, stabile p̄seueret. Si vero occasione illius clæ qd ī p̄iudiciū partis alterius est p̄sumptū, illud decernit Papa nō valere. No. q̄ non semper ē forma sequēda sicut hic: & hoc intellige, cū illa forma sit ō ius cōe, vt hic. Itē pp formā rescripti non est recedendum à iure cōi, nisi constet Papā aliter voluisse. Item solum illud reuocatur, qd̄ est illegitime factū. Itē sicut cā principalis p̄ōt cōmitti, ita & incidēs.

f ¶ *Citata legitime.* id est tertio. inf. de cleric. non resi. c. ex tuæ.

g ¶ *Recipere.* Per quod uidebatur q̄ possent recipere testes lite non contestata, quod esse non debet, vt inf. vt lit. non conte. c. quoniam. & per totum titulum: nisi in casib. contentis in c. quoniā frequenter. & in casu quem habes. ĩ. de off. iud. c. 2.

h ¶ *Et quantum.* Hæc cl'a semp dēt poni in termino peremptorio, & post ipsum terminū perēptoriū. ĩ. de in inte. rest. c. cū ex lris. ĩ. de do. & cōtu. c. cū dilecti. q2 tūc post p̄emptoriū edictū iudex cōminari dēt se processurū. ff. de iudi. l. in perēptorio.

i ¶ *Fuerat inserenda.* Sed errore scribentis fuit postposita, sed error talis non nocet. C. de test. l. errore. & l. ambiguitates. vñ dic inserenda. i. ac si inserta esset intelligenda. uidebatur. n. q̄ nō respiceret p̄cedentia. ĩ. de appella. inquisitioni. sed nō ē uerū, q2 non est uerisimile dñm Papā totā iuris obseruationē tot laborib. ac multis vigilijs excogitatā unico uerbo tollere velle. C. de inoff. testa. l. si qñ. & ĩ. de elec. c. eccl'a vestra. 2. & ar. inf. de testi. spo. c. audita. & qui tutorem præcipit confirmari, s̄m ius intelligitur præcipere. ff. de confir. tut. l. tutores.

K ¶ *Præcedat.* & ita qñq; cl'a sequens determinat p̄cedentia, & qñq; p̄cedens sequētia, p̄ut iuris ordo reqrit. 32. q. 7. Apostolus. & ĩ. de appel. c. sc̄do requiris. ff. de cond. & dem. l. auia. qñq; sequens cl'a respicit terminū proxime positū. ĩ. de dona. c. cū dilecti. in fi. & optime facit ad hanc materiā. ff. de leg. 1. l. si seruus pluriū. in fi. §. vlt. & vere præcedere dēt: q2 p totū processum negotij de iure dēt p̄cedi. C. de app. l. eos §. 1. & p̄cedētia qñq; repetita intelligūtur. ff. de cond. & dem. l. auia. Itē hic ē arg. qd uerba rescriptorū s̄m ius cōe intelligenda sunt. inf. de off. deleg. sup qōnum. §. si vero duo. & inf. eo. sup litteris. & C. de inoff. test. l. si qñ. Nec ordo scripturæ spectatur, sed potius id quod de iure sumitur. ff. de solu. l. nec ordo. secus in priuilegijs. inf. de deci. c. ad audientiam in fi. & inf. de priuile. c. his.

l ¶ *Incidentib.* ipso iure tā in principalib. q̄ in accessorijs: vel incidētib. vel emergētib. remota ē app'o. inf. d ap. c. vt debitus.

m ¶ *Canonice.* i. s̄m iura canonica. de qb. ĩ. dictum ē, d ōst. c. 1. in.

Consuetudine.

a Adde casum notat. l. quotiens. C. de iudic. fac. no. in l. & consequēter. C. de sen. & interlo. om.

CONstitutus. Non valet rescriptum executoriũ impetratũ sup p̄benda & canonicatu, in quo nulla est facta mẽtio de statuto vel de certo canonicorũ numero iur̃o firmato. Io. And. Primo ponit impetrationẽ. Secũdo exceptionẽ ꝯ ipsum. Tertio distinctionis commissionem. Secunda ibi: *Verũ.* Tertia ibi, *Discretioni.* Abb. Siculus.

CASVS Quidã clericus P. nomine obtinuit litteras à dño Papa ad decanũ & capitulũ Bituricen̄. vt ipsum reciperẽt in canonicũ & in fratrem, & p̄bendam, si qua vacarẽt vel ꝓximo vacaturã eidẽ conferrẽt: sibi sup hoc executorib. deputatis. Sed tñ ex aduerso Bituricen̄. capitulo se opponẽte, negotiũ ad sedẽ Apos. ẽ delatũ. corã dño Papa dictus clericus allegauit p̄dicta. Capitulũ e ꝯ ᵭndit, ꝙ cũ in Bituricen̄. eccle. certus esset numerus canonicorum iur̃o firmatus, & p sedẽ Apos. confirmatus, & de hoc dictus P. in suis litteris nõ fecisset mẽtionem, patet ꝙ veritate tacita fuerunt impetratę. Auditis hinc & inde propositis, mãdat Papa ꝙ si legitime ꝯstiterit numerũ canonicorũ (qui nunc est in Bituricen̄. ecclesia) per decanũ & capitulũ iur̃o firmatũ antequã dictus p litteras executorias impetrasset, quicquid factũ est per litteras suas decernatur irritũ & inane: alioquin si qua prębenda vacat in ipsa ecclesia sublato appellationis obstaculo eidem assignetur. Nota ꝙ non valent litteræ impetratæ nisi fiat mentio de certo numero iuramento firmato, & confirmatione & apostolica. Item considerandũ est tempus datę litterarũ.

† Cap. 9. e. tit. in 3. cõpilatione.

† id est, Cælestin⁹ p̄decessor noster, alias ita G. Papa præ. noster.

† proximam.

† Dictio, cũ, deest in manuscrip.

† altera.

¶ Idem archiepiscopo Senon̄.

¶ *Non valet interpretatio in ecclesia numerata non facta de numero mentione, si per eam frangitur numerus canonicorum, licet non frangatur numerus præbendarum: & processus inde factus est nullus. h. d. quo ad intellectum. Panor.*

CAP. XIX.

COnstitutus † apud sedem Apostolicam P. clericus, ꝓposuit ꝙ cũ C. p̄d. † n. decano, & capitulo Bituricensi dederit in mãdatis, vt ipsum reciperẽt [a] in canonicũ & in fratrẽ: & prębẽdã ei conferrent, si qua tunc in eorũ vacaret ecclesia vel ꝓximo † vacaturã, [b] & ipsi cũ † mandatũ eius admittere [c] non curassent, eis pręcipiendo [d] mãdauit, vt quod mandauerat adimplerent: sibi super hoc executoribus deputatis: & infra. ¶ Verum pars aduersa † respondit: ꝙ cũ in Bituricensi ecclesia certus esset numerus canonicorum institutus: firmatus iureiurãdo, & per Ro. Pon. confirmatus. & cũ de hoc [e] memoratus P. nõ fecisset in suis litteris mẽtionẽ? [f] intelligendum erat circumuenisse prædecessorem nostrum, & dictas [g] litteras veritate tacita, impetrasse: & infra. ¶ Discretioni † r. vestrę mãdamus, quatenus si legitime uobis constiterit numerũ canonicorũ (qui nũc est in eadẽ ecclesia) p decanũ & capitulũ eiusdẽ ecclesiæ iuramento [h] firmatũ antequam prædictus clericus litteras executorias impetrasset: [i] quicquid factum est occasione litterarum ipsarum irritum [k] decernatis, alioquin ei faciatis in eadẽ ecclesia præbendã [l] (si qua vacat) sublato cuiuslibet appellationis obstaculo, assignari.

† In quibusdã vulgatis, Dominationi legitur & male, ex manuscriptis tñ cõstat, Discretionĩ legẽdum.

¶ Idem A. canonico. Pictauen̄.

¶ *Difficile & famosum c. & est clauis totius tituli. Et hoc dicit in summa. Exprimens falsum, vel tacens verum in rescripto, si malitiose, cares prorsus impetratis. Sed si per simplicitatem vel ignorantiam, aut obtinuisses vero expresso, & suppresso falso saltem litteras in forma communi, & delegatus procedit seruato iuris ordine, & non speciali forma rescripti: secus si nullo modo litteras habuisses.*

CAP. XX.

SVper † litteris quę ab aliquibus est malitia, & à nõnullis

† Ca. 10. eod. tit. in 3. compil.

¶ *Glo. seq. quarit, arguit pro, & contra. & soluit. in fine fortificat textum cui dicto obiicit, & soluit.*

a ¶ *Reciperent.* Hic duo mandãtur. Primũ vt recipiant illũ in canonicũ. Secundũ vt assignent ei prębendã si vacat, vel quã ei to vacauerit. Numquid ergo si nõ possunt assignare ei præbendã, tenẽtur eũ recipere in canonicũ saltẽ? Arg. ꝙ sic. ꝟ. de pręb. c. dilectus. 1. & 2. & ꝟ. de dolo & contu. c. cũ dilecti Arg. ꝯ. ꝟ. de off. deleg. c. cum super abbatia. ff. quod cũ falso tut. l. 1. §. 1. & l. 2. arg. quasi a ꝯrio. 2. q. 6. c. ei qui. §. definitiua. versi. qñq; vnã. & ff. quẽad. ser. amit. l. si cõem. & ff. de mino. l. ẽt §. 1. & l. tutor. §. 1. arg. pro & ꝯ inuenies. 9. dis. si ad scripturas. Finis aũt decr. vt dicere ꝙ non: & ẽm hoc est vnũ mandatũ, & nõ duo: & hoc ideo dicit, quia iuratum erat de certo numero canonicorum, vnde rõne iuramenti non poterant augere numerum. Duo in veritate mandauit Papa. s. vt eum reciperent in canonicũ, & eo recepto prouideretur ei: & eũ recipere erat ꝯ numerũ sacramento firmatũ: quare litterę non valebant. † Et certus numerus canonicorũ dẽt statui in ecclesia ẽm facultates ecclesiæ. in auth. vt determinatus sit numerus cleri. coll. j. ꝟ. de vita & hone. cleri. c. qm̃ vt ait. Et idẽ est si certus numerus statutus sit in ecclesia: licet nõ sit iuratus, aut p sedẽ Apostolicã confirmatus: q a nõ valent litteræ, nisi dicat. nõ obstãte certo numero canonicorũ: Hic tñ vr̃ arg. ꝯ in ñ. ubi dicit, si cõstiterit numerũ, &c. Sed põt dici ꝙ hic de numero est facta mentio, & non de iuramento, nec de confirmatione Papæ.

† Hoc soluit cõtraria. quasi dicat si litteræ lauissent cõtinentes diuersa mãdata: tenerentur ad alterum si vtriq; pareri non poterat. Ioã. And.

b ¶ *Vacaturam.* Qđ solus Papa põt, vt ꝟ. de præb. c. per totum.

c ¶ *Admittere.* id est, perficere.

d ¶ *Præcipiendo.* per executorias.

e ¶ *Et cum de hoc.* s. iuramento vel confirmatione. vt ꝟ. colligitur, vbi dicit numerũ canonicorum, qui nunc est in eadẽ ecclesia. &c. vt notatur in fine illius notabilis, hic duo.

f ¶ *Mentionem.* Hæc allegatio non valet si venissent cõtra numerum illum aliquando propria auctoritate. ꝟ. de præben. ex pro illorum ꝟ. de constitu. c. cum accessissent.

g ¶ *Et dictas litteras.* scilicet executorias.

¶ *Glo. seq. obiicit: ponit opinio. Ioan. & soluit. secundo quærit & soluit, tertio arg. alleg. contrarium, & soluit, in fine dat rationem simile.*

h ¶ *Iuramento.* Sed in omni tali iuramento semper intelligitur auctoritas maioris excepta: vt hic innuitur à contrario sensu. & ff. ad muni. l. imperatores. in prin. ꝟ. de iureiur. venientes. §. q a vero: in fi. ergo nõ facerẽt ꝯ iur̃m, si ad mãdatũ dñi Papæ illũ reciperent. Item si talis cõditio inest iur̃o, numquã est necessaria dispensatio in tali iur̃o: quia si displicet Papæ, non est ligatus tali iuramento. Io. dicebat hanc conditionẽ in iuramento nõ esse, sed ideo dr̃ auctoritas superioris excepta: quia nõ præiudicat ei quin possit hoc facere. Verius vr̃ ꝙ ꝯditio talis subintelligitur in huiusmodi iuramẽtis: & hoc ideo, quia sup re alterius vel quasi iuramentũ tale præstatur, & de re alterius præcise iurari nõ põt, imo esset anceps periuriũ. ff. de in litem iuran. l. videamus. in princ. & ff. rerum amo. l. Marcellus. & ideo auctoritas dñi Papæ in talib. intelligitur excepta tacite, licet non excipiatur expresse. simile 22. q. 2. beatus. & ꝟ. de iureiur. c. quemadmodũ. circa prin. quare si Papa mandat aliquẽ recipi in canonicũ nõ obstãte tali iur̃o tunc licite eũ recipiunt, quia sic apparet ꝙ Papa iur̃m factum quasi de re sua non vult ratũ habere, cũ administratio sola cõmissa est capitulo, & non dñium collatũ, & hoc iur̃m seruare tenentur canonici quantũ in se est, nisi Papa ꝯrium mãdet: & ideo non valuerunt litteræ taliter impetratæ in quib. de iur̃o mentio nõ fiebat Sed quid si iurassent añ p̄sentationẽ, & post datã? Tũc nõ obstaret iur̃m: quia data respicitur, vt dr̃ hic, & ꝟ. eo. c. eã te. Præterea aliud vr̃ hic: ꝙ canonia sola siue præbenda augeret numerũ canonicorũ: quia si non augeret numerum, iur̃m non obstaret, quin possent ipsum recipere: & simile ꝟ de consti. c cũ M. Ferrarien̄. Itẽ arg. ꝙ canonica põt esse sine prouentib. arg. ꝟ. de præb. c. relatum Sed ꝯ. 1. q. 3. si quis obiecerit. Sed ibi appellantur res corporales iura, ex quib. res ipsæ corporales percipiuntur. Et sicut debet fieri mentio de iur̃o, vt hic dicit, sic ẽt de pactis, si qua in aliquo ꝯctu interueniãt, dẽt fieri mẽtio, alias non valet priuilegiũ. ꝟ. de deci. c. ex multiplici.

¶ *Glo. seq. arguit & remittit.*

i ¶ *Impetrasset.* Hic consideratur tempus datæ. Item non dicit ante monitorias. Et sic est arg. ꝙ per monitorias ius non acquiritur alias dixisset, ante monitorias. De hac materia satis habetur infra, de renuncia. c. veniens.

¶ *Glo. seq. arguit & remittit.*

k ¶ *Irritum.* Et ita ea quæ fiunt per litteras surreptitias, non valent, de hoc dicemus. ꝟ. eo. c. ad audientiam.

l ¶ *Præbendam.* Et in canonicum recipi, ista sunt connexa. 1. q. 3. si quis obiecerit.

SVper litteris. Dolosa surreptio vitiat rescriptũ in totum. Si aũt processerit ex simplicitate vel ignorantia, eatenus vitiat quatenus fuit cã concessionis. Diuiditur in tres partes. Nã primo recitat casum sup quo in antiquitus erat opinio. Scđo illos per distinctionem bimembrẽ ad concordiã reducit. ibi, *Nos igitur.* Tertio dat regularẽ doctrinã: ibi *Vt sic,* Abb. Sicul⁹.

CASVS. Quidã impetrauit lr̃as a dño Papa p malitiã, alij per simplicitatem siue ignorantiã, tacita veritate, vel suggesta falsitate.

ficate, q dā dicebant q tales litteræ non valent, cū mēdax precator carere debeat impetratis. Alij dicebāt, q & si forma litterarū carere debeat: nihilominus tñ iudex procedere dēt sm ius cōe. Dñs Papa distinguit inter illos qui per fraudē vel q p malitiā, & illos qui per simplicitatē vel ignorantiā litteras impetrāt tacita veritate, vel suggesta falsitate. Illi qui per malitiā vel fraudem falsitatē exprimunt, & supprimūt veritatē, nullu cōmodum de hmōi litteris cōsequantur: ita tñ q postquā delegata fides super hoc facta fuerit, de cā vlterius non cognoscat. Inter alios q litteras impetrāt expressa falsitate, distinguit nam si talis veritas sit suppressa, vel falsitas suggesta, (q si fuisset tacita scilicet falsitas, vel expressa scilicet veritas Papa saltē in forma cōi cōcessisset litteras) delegatus sm ordinē iuris procedat & non sm formā litterarū. Si uero talis falsitas sit expressa, vel veritas occultata (quæ si illa fuisset tacita vel expressa, Papa nullas litteras cōcessisset) delegatus nō pcedat p illas litteras, nisi in hoc vt partes conuocet ad pñtiā suā, & de qualitate precū cognoscat: vt sic in vtroq; casu eadē rō quæ delegantē moueret, moueat & delegatū: & vbi delegās suas litteras denegaret, delegatus suū officiū nullatenus interponat. Not. q qui per malitiā & fraudē litteras impetrat tacita veritate, & suggesta falsitate, litteræ indistincte nō valēt pp fraudē: & ita dolus seu malitia facit q nulla distinctio hic est adhibēda. Itē q fraudē allegat, fraudē pbare dēt. Itē qui p simplicitatē fecerit, nō imputat. Itē sm q Papa in iudicijs facit, & inferiores iudices facere debent.

ex ignorantia (tacita veritate, vel suggesta falsitate) impetrantur à nobis diuersos [a] intelleximus diuersa sentire, alijs asserentibus eos debere prorsus carere omni commodo [b] litterarum, cum mendax precator carere debeat penitus impetratis: alijs vero dicentibus, quòd & si forma carere debeant in litteris nostris expressa, nihilominus iuxta rigorē [c] iuris sit à delegato iudice in negotio procedendum. ¶ Nos igitur inter eos qui per fraudem vel malitiam, & illos qui per simplicitatem [d] vel ignorantiam litteras à nobis impetrant, huiusmodi credimus discretionem [e] † adhibendam, ut hi qui priori modo [f] falsitatem exprimunt, vel supprimunt veritatem: in suæ peruersitatis pœnam, nullum ex illis litteris commodum consequantur, ita videlicet quòd delegatus (postquam sibi super hoc facta fuerit fides [g]) nullatenus [h] de causa cognoscat. Inter alios autem qui posteriori modo [i] litteras impetrāt, duximus distinguendū, quæ falsitas suggesta fuerit, vel quæ veritas sit suppressa, nā si talis expressa sit falsitas, [k] vel veritas occultata, [l] quæ quāuis fuisset tacita vel expressa, nos nihilominus (saltē in forma cōi [m] litteras dedissemus, † delegatus non sequens formā in litteris ipsis appositā, secundum ordinē iuris in causa procedat. [n] Si uero per huiusmodi falsitatis expressionem, uel suppressionem etiam veritatis, litteræ fuerint impetratæ, qua tacita vel expressa nos nullas prorsus litteras dedissemus, [o] à delegato non est aliquatenus procedendum, † nisi forsitan [p] eatenus, vt partibus ad suam præsentiam conuocatis, de precum qualitate [q] cognoscat, vt

¶ Glo. seq. ponit quatuor similia.

a ¶ Diuersos. Nam quot sunt capita, tot sententię. de conse. dist. 4. sicut in sacramentis. §. itē si posset. variæ enim sunt hominum volun tates. ff. ad Treb. l. quia poterat. & homines faciles sunt ad dissentiendum. ff. de arbi. item si vnus. §. principaliter. & diuersitatem corporum sæpe diuersitas sequitur animorum. ī. de concess. præben. c. quia diuersitatem.

b ¶ Carere omni commodo. litterarū. 25. q. 2. c. dicenti. §. & si legib.

c ¶ Iuxta rigorem. 25. q. 1. c. dicenti. §. pręscriptione.

¶ Glo. seq. pro simplicitate al. 3 iura, & duo in contrarium & soluit.

d ¶ Simplicitatem. Simplicitati subuenitur. de conse. di. 2. & 3. & ī. de re permu. cū vniuersorū. nec obest qđ per simplicitatē omissum est: vt. ff. de uen inspi. l. 1. §. vlt. Item imperitiæ parcitur. ff. de proba. cū de indebito. §. si aūt is. ff. de eden. l. 1. §. vlt. ff. q satisd. cog. de dic. §. si seruus. ver. minori. C. qui admit. ad bo. pos. quicumque. & ff. si quis in ius voc. non. ie. l. 2. §. si quis in ius. arg. ē. C. de in ius voc. l. a. C. de fal. mo. l. 1. Dic vt in prima rubrica, quia rusticitati parcendū est. Contraria casualia sunt. Scilicet in iure naturali, & in falsa moneta vt dicit Hostien. reprobatur etiam simplicitas in promouendo. 19. dist. Petrus. & in magistro. de trans. inter corporalia. de serijs. capellanus. Ioan. And. in nouella.

e ¶ Discretionem. Per hanc decre. cassatæ sunt oēs solutiones quæ recitabantur 25. q. 2. c. dicenti. §. præscriptione. C. si ē ius vel vtilitatem publicam. l. rescriptum & l. & si legibus.

¶ Glo. seq. ponit per quæstionem.

f ¶ Priori modo. scilicet per fraudem uel malitiā, & qui hanc fraudem allegat, eam probare tenetur. ff. de proba. quoties. §. qui dolo. [1] quia quilibet præsumitur bonus donec probetur malus. ī. de seru. ca. vnic. & ī. de præsumptio. dudum.

g ¶ Facta fuerit fides. Simile 25. q. 2. c. dicenti. §. & si legibus. & §. si non cognitio, quia cū dubiū sit, poterit de hoc cognoscere iudex, quia ratione dubitationis fit quod alias non fieret. ff. de lib. cau. ordinata. §. fin. & C. eod. tit. lite ordinata. & ita qui fraudem allegat, eam probare debet, ut dictum est.

h ¶ Nullatenus. Opposita exceptione legitima, suspēsa ē iurisdictio iudicis circa principalē cām: & si dubia est, de hoc prius cognoscat: postea cognoscat iudex de fraude siue malitia de qua excipit: nec distinguit in hoc casu q falsitas sit expressa, vel veritas occultata, sed sufficit q p malitiā hoc fecerit & sic intelligit lex ista. 25. q. 2. c. dicēti. §. & si legib. Sed qualiter pbat malitia? Certe ex pspicuis indicijs, puta ex qualitate psonæ, & ex forma rescripti. Ber.

i ¶ Posteriori modo. s. per simplicitatem uel ignorantiam.

k ¶ Expressa sit falsitas. Puta si dixerit se d possessione vi eiectū, cū non esset: nihilominus darentur ei aliæ litteræ ex quo petit cām cōmitti, vel tacet se decanum: & impetrat litteras super vsuris vel super alia re pria. ī. eod. ad aures.

l ¶ Veritas occultata. puta si occultauit q ad arbitros itum erat, nec cā per eos potuit terminari. ī. de testi. præsentata. arg. C. si ē ius vel vtili. l. 1.

m ¶ In forma cōi. Secūdū istū modū intelligunt iura illa. 25. q. 2. c. dicēti. § pscriptione, & §. pscriptio. §. & præ dicto. & si legibus.

n ¶ Procedat. Secus si per malitiam falsitatē expressetit, vel veritatē occultauerit, & ita aliqū recedit à forma in rescripto data, & reditur ad ius cōe: vt s. eod. cām quæ.

¶ Glo. seq. ponit 20. casus, quibus express o falsi, vel taciturnitas veri vitiat rescriptum.

o ¶ Litteras dedissemus. Ex hoc patet q simplicitas uel ignorātia nō pdest circa hmōi litteras impetrandas, imò ad hoc ut resciptū teneat, nihil dēt supprimi ex ijs q mouere possūt animū principis ad dādū rescriptū uel ad denegādū. Et primo quidē series facti est exprimēda. ī. de cohab. cle. & muli. sup eo. Itē pcessus cā. ī. de re iudi. inter monasteriū. Itē nō ualent lrāe si qs tacet sniam latā. ar. ī. de fi. instr. inter dilectos. C. sen. rescin. nō pos. l. ult. Item si tacuit nomen dignitatis suæ. supra, eodē, ad aures. Item si tacuit aliud beneficiū sufficiens, supra eod. cū adeo. siue ēt minus sufficiens. ī. eo. si pponente. & ī. d pb. cū teneamur. Item si tacuit uicariā perpetuā. ī. eo. postulasti. Item si tacuit pactū pcedens siue cōpositionē. inf. de deci. ex multiplici. Item si tacuit statutū numerū canonicorum iurō firmatum. s. eo. c. proxi. & inf. de pb. pro illorum. Itē si tacuit statutum q dignitas non esset ulterius in ecclesia. s. de cōsti. cū accessissent. Itē si tacuit priuilegiū. s. eo. cū ordinē. Item si tacuit dispensationē. inf. de fil. prę. ex tua. Item si tacuit se regularē petendo ɔfirmationem. inf. de ɔfirma. uti. uel. inut. porrecta in fi. Item si dixit se clericū nō esse, cū esset. inf. de trāś. ex lrīs. Item si tacuit q pbenda nō uacaret de facto. inf. de cō cess. p. cū nostris. & c. lrās. Item si tacuit exceptionē. inf. de pc. in nostra. Itē si tacuit appellationē à se factā. s. eo. ex parte. uel factā ab aduersario inf. de ɔfir. util. uel inuti. bonę. Itē si tacuit q alius de mandato Papæ fuerit receptus. inf. eo. mādatū. & duob. c. seq. Itē si dixit se habuisse monitorias, q fuit falsū, & executorias ipetrauit, nō ualēt. ī. c. ex insinuatiōe. Et gñaliter ubicunq; talē ueritatē tacuit, uel talē falsitatē expressit, qua tacita uel expressa Papa lrās nō dedisset, rescriptū inutile fit.

¶ Glo. sequens dupliciter exponit illud, forsitan.

p ¶ Nisi forsitan. Istud forsitan nō est dubitatiuū, imò affirmatiue ponit: q a de hoc ipso cognoscere dēt, an s preces ueritate nitant. ff. de iudic. si qs ex aliena. & ī. de appel. cū parati. simile forsitan habes 23. q. 2. admonere uer. si forte ignoscat. ī. de procurator. tuæ. Vel ideo dicit, forsitā, quia si notoria esset exceptio, statim posset cessare: & in hoc casu ubi notoriū est q aliquis nō est iudex meus nec re nec gestu, ut si citet me, q est ultra mare: nō teneor ire. arg. inf. de accusa. euidentia. & ar. infra de iureiur. ad nostrā. 2. C. de iurisdictio. om. iudi. in criminali. & 2. q. 3. si episcopus. ubi de ista materia notatur per Io.

q ¶ De precum qualitate. id est, de ueritate uel falsitate precū opposita contra impetrantem.

† Distinctionē habendam.

Simplicitati & imperitiæ quatenus parcatur.

[1] Hanc gl. dicunt esse sing. Innoc. & Abb. hic ad hoc q exprimēs falsū uel tacens uerū in impetratione rescripti præsumitur hoc pp̄ria frōte fecisse simpliciter. & nō ex dolo.

† Vide. l. 1. & ibi Bald. C. si cōtra ius uel utili. public.

† Vide l. mutus. cū gl. 2. ff. de procu. & ff. d petit. hære. l. si possessor. & l. si quid possessor.

Rescriptū quot modis uitietur, ac curata disputatio.

a ¶ *In vtroq; casu.* Primus est, cũ tacita veritate, vel falsitate expressa p simplicitatẽ Papa litteras ↄcedit in forma cõi, ac si eẽt veritas dicta, vel falsitas tacita. Scđus casus est, cũ Papa nullas lr̃as dedisset tacita falsitate, & expressa veritate p simplicitatẽ.

E *Doceri.* Solet multũ allegari. Diuidit̃: qa primo ponitur duplex qõ. Scđo solutio: ibi, *Super quo* Tertio rõ: ibi, *Cũ ex officio.* Quarto exceptio: ibi, *nisi.* Et hic no. vnũ (qđ nescio alibi) φ inter abbatẽ & cõuentũ bona monasterij possunt esse diuersa, vt aliqua pertineant ad mẽsam abbatis, aliqua ad mensam conuentus. Abb. Siculus.

CASVS Aliquis impetrauit lr̃as Apostolicas app̃one remota ↄ abbatẽ quendã, nulla facta mẽtione de ipsi' cõuentu: q̃rebat̃ vtrũ abbas tenebat̃ rñdere p litteras illas sup cã q̃ cõiter ptinet ad abbãtẽ & monachos: & si abbas appellauerit ne cõpellatur rñdere sup cã illa, vtrũ ualeat appľo. Rñdetur φ per appľonẽ abbas se tueri nõ põt quo minus auctoritate hmõi litterarũ rñdere teneatur, nisi alia cã rõnabili iuuetur: qa abbas ex officio suo negotia sui conuentus tenetur pcurare, nisi forte abbatis, & ↄuentus negotia eẽt oĩno discreta. No.

†Cap. 11. eod. tit. in 3. compilatione.

sic in vtroque casu, a eadẽ ratio quæ delegantem moueret, moueat ẽt delegatũ: & vbi delegans suas litteras denegaret, delegatus ẽt suæ cognitionis officium nullatenus interponat.

¶ Idem abbati & conuentui Premonstra.

¶ *In causa monasterij cõueniĩ abbas per rescriptũ, in quo nulla fit mẽtio de conuentu, nec propter hoc appellari potest, nisi abbatis & conuentus bona essent distincta omnino.*

CAP. XXI.

EDoceri † postu'astis à nobis, utrum per litteras aduersus abbates (nulla mentione habita de suis conuentibus) impetratas, teneantur abbates ipsi super causis (q̃ ad cõuentus pertinent, & eosdẽ) de ipsis q̃relãtibus respondere: ac licet inhibita sit appellatio, p appellationis obiectũ possint (ne respõdeant) se tueri. ¶ Super quo duximus respõdendũ, φ (nisi alia causa rationabilis suffragetur) per appellationem se tueri non possunt, quo minus debeant b auctoritate litterarum huiusmodi, legitime respondere: ¶ Cum ex officio suo teneantur c congregationũ suarum negotia procurare: Nisi forte abbatis & conuentus negotia essent omnino discreta. d

¶ Idẽ archiepiscopo & magistro. v. canonico Magdeburgen.

¶ *Processus factus per litteras surreptitias irritatur, sed factus cõtra formam rescripti irritus nunciatur.*

CAP. XXII.

CVm † dilecta in Christo filia R. custos Hesien. † ecclesię, ac procurator G. monialis, super electionibus in eadem ecclesia celebratis, litigauerint aliquandiu coram nobis: & infra. ¶ Deprehendimus litteras ad abbatem de Remech. & suos con iudices impetratas, e fuisse per subreptionem † obtentas, cum in eis illius articuli, videlicet, de subtractorum resignatione, fuerit præter conscientiam nostram f cognitio demandata, qui in prioribus litteris ad Scholasticum Hildesenen. & coniudices suos obtentis, insertus fuerat: de

†Cap. 12. eod tit. in 3. collect.

† Hesien.

φ p̃latus officium suũ adimplere tenetur, & non valet app'o ↄ vtilitatem ecc'ę interposita. No. φ p litteras ↄ abbatem tñ impetratas super causa conuentus, potest abbas conueniri. Item q cãm habet cum monasterio, abbatem conueniat, & nõ monachos. No. φ p̃latus officiũ suũ adimplere tenetur & negotia suæ congregationis procurare. No. φ si res abbatis & conuentus sint diuersæ, non abbas, sed conuentus poterit conueniri.

Abbas nõ conuẽtus cõueniri debet, & quare.

¶ *Glo. seq. facit quattuor. Primo consulit prælatum conueniendum duplicis de causa & dat simile. Secundo dicit prælatum sine capitulo vel econtra non agere uel defendere. distinguit triplicem speciem causarum, q adam specialem ad prælatum, quæd m ad capitulum, quędam communiter ad vtrumque. Tertio recitetur per quæstionem an subsequens consensus. &c. Quarto quærit, & soluit.*

b ¶ *Debeant.* Discrete agit q abbatẽ conuenit: nã si ↄuentus cõueniretur, statim p̃latũ nominaret in iudicio, & sic inducias obtineret. ĩ. ut lit. non conte. qm̃ frequenter. §. φ si sup. & C. ubi in rẽ act. l. 2. qa sine licentia abbatis nec agere nec rñdere potest conuentus, quin retractetur infra ĩ. de iud. cãm. 16. q. 1. monachi, & q. 3. si sacerdotes, sicut nec filius q̃diu est in ptãte patris. C. de an. excep. l. 1. in fi. 16. q. 3. si sacerdotes. & iõ abbas primo conueniendus. Dico tñ, φ nullũ collegium conuenit vel ↄuenitur sine auctoritate p̃lati: & econuerso p̃latus sine auctoritate capituli nec conuenit nec conuenitur, sed p syndicũ actorẽ vel procuratorem ab ipso p̃lato de consensu capituli constitutũ, & hoc cum negotiu principaliter tangit p̃latum. inf. de procu. c. 1. & si negotium principaliter tangit capitulũ, ab ipso capitulo constituatur de auctoritate p̃lati. inf. de iudi. cãm ↄ iux. C. de epi. & cle. oẽs. §. hoc nihilominus. & hic. & 12. dist. non decet. in prin. Et hæc locũ hẽt qñ negotia capituli & p̃lati sunt discreta, ut dicit in fi. Si vero sunt cõia, prelatus de consensu † capituli constituit syndicũ. Vnde uacante sede nihil est innouãdũ. ĩ. ne se. va. c. 1. 2. & 3. nec tunc currit p̃scriptio ↄ ecclãm inf. de p̃sc. c. 1. & c. de quarta. Et si forte capitulũ agit, nõ sufficit subsequens cõsensus prælati, sicut nec sufficit subsequens auctoritas tutoris. ff. de auct. tut. obligari. §. vl. & inst. eo. tit. §. tutor. Sed hoc nõ credo: sufficit n. si postea accedat ↄsensus p̃lati, uel econuerso. inf. de dona. pastoralis. in fi. & ĩ. de ijs q̃ fi a pręla si. consen. c. cũ nos. Et dicit lex q̃ confirmat p̃dicta, φ, q nõ põt alienare, non potest rem in iudicium deducere. ff. de iur. delibe. ait prætor. Sed quid si lis oriatur inter collegium & prælatum? Adeatur superior, & ille dabit collegio curatorem ad litem ipsam, cuius officium cessabit lite finita. Inst. de auct. tu. in fi. & ff. de tu. l. 3. §. si pupillus. in fi.

† vide Io. And. in c. olim cãm. de testit. spoliat.

ADD. Licet nõ neget̃ hoc fieri posse, tñ sine tali curatore capitulum velut hñs legitimã administrationẽ agẽ, ↄ̃fendere & pcuratorẽ ↄstituere poterit: ut ↄ̃ caus. pos. cũ ecclesia. & ca. cũ olim. de instit. cũ venissent. ibi, ad petitionẽ Eborac. ecclesiæ, &c. Ioã. And.

¶ *Glos. seq. recitetur per quæstionem.*

c ¶ *Teneantur.* & quidẽ tenent̃, licet nõ fiat mẽtio ĩ rescripto. nõĩe .n. p̃lati ecc'ia intelligit̃: & p̃lati monasteriũ. ff. de annu. leg. l. annua §. 1. & ff. de ↄdi. & dem. filiofamilias. Et ecc'ia est ĩ epõ, & ecõuerso. 7. q. 1. scire debes. & ff de reb. dub ci uib. non tñ nõĩe p̃lati semper intelligit̃ ecclesia. inf. de testa. requisiti. & 12. q. 2. illud & q. 3. pontifices.

d ¶ *Oĩo discreta.* Bene dicit, discreta: qa si sũt discreta oĩno, nõ tenetur rñdere nisi de parte sua: qa rescripta nõ extẽdunt̃ ad res, uel ad personas in eis non cõp̃hensas: ↄ qm̃ stricte intelligẽda sunt. arg. ĩ. eo. sedes. & ĩ. ↄ̃ of. del. cũ olim abbas. §. quia uero. & melius. c. P. & G. Et licet sint oĩnõ discreta, tamen nec prę-latus sine consensu capituli nec capitulum sine consensu prælati hoc facere possunt, ut dictum est in prima notula.

† Idest ta cendo ue rũ, uel exprimẽdo falsum.

a Adde tex. in l. fi. & in l. pręscriptiõe. C. si ↄ ius vel vtil. pub.

CVm dilecta. Diuidit̃ principaliter in quatuor partes. In prima succincte tangit qõnem. In scđa irritat processum secundorum iudicum: ibi, *Deprehendimus.* In tertia irritũ decernit processum primorum iudicum: ibi, *Dictum.* In quarta cõmittit cãm, & mandat restitui spoliatos; ibi, *Ideoq;.* Abb. Sicu. De facto hui' decre. loquitur infra, de re iud. ad probandum.

CASVS Vacãte monasterio Hesiẽ. duę electiones ibidẽ fuerũt celebratę: vna ↄ̃ custode illi' monasterij, & alia dę G. moniali ipsi' monasterij. sup istis electionib. cã fuit cõmissa primo Hildesẽ. scholastico, & ↄiudicib suis, sub hac forma, ut psonaliter ad monasteriũ accedẽtes psonę idoneę ↄmitterẽt administrationẽ abbatię, cui fieret restitutio quorũdã subtractorum ab vtraq; parte. Iudices isti ↄ formã mãdati pcesserũt. postmodũ cã fuit ↄmissa abbati Remech. & ↄiudicib. suis p surreptionẽ: qa ĩ lr̃is p̃ter ↄsciẽtiã dñi Papæ fuit articul' insert' de resignatione subtractorũ, q in lr̃is priorib continebat̃, & isti iudices cęperũt pcedere in cã. tandẽ negotiũ ad sed. Apo. est delatũ. Papa sciẽs de pcessib. iudicũ p̃dictorũ, inuenit lr̃as iudicũ secũdorũ p surreptionẽ obtẽtas: qa articul' de resignatiõe subtractorũ p̃ter ↄscientiã dñi Papæ insert' in scđis lr̃is fuerat, q in priorib. posit' erat, de quib. in scđis lr̃is mentio non fiebat. & iõ Papa cassauit quicqđ factũ fuit occasione litterarũ secũdarũ. Præterea primi iudices pcesserũt ↄ formã mãdati, q cũ deberent accedere ad locũ, & psonæ idoneę administrationẽ ↄmittere abbatię, cui fieret resignatio subtractorũ hãc ĩ decipsi hoc cavľo p̃termisso, ↄ̃ alijs ĩordinate cognouerũt: pp qđ dñs pp pcessũ eorũ denũciauit irritũ & inanẽ, qa ↄ formã mãdati & iuris ordinẽ pcesserũt. Mãdat ergo dñs pp tertijs iudicib. φ primo isti iudices restituãt quasdã moniales q̃ spoliatę fuerũt, & postea mãdati formã diligẽter obseruata, ĩ negotio ipo p sua rõne pcedãt. No. φ lr̃æ p surreptionẽ obtẽtæ nõ valẽt: & opposita exceptione cassat̃ qcqđ ñt p eas. Itẽ scđæ lr̃æ nõ ualẽt nisi đ primis fecerint mẽtionẽ. Itẽ q̃ primo fieri mandant̃, primo expediẽda sũt ẽm formã mãdati. Itẽ forma mãdati diligẽtissime seruãda eũ. Itẽ pcess' ↄ formã mãdati friuol' est.

e ¶ *Impetratas.* Quæ falsæ erant: ut infra de excef. prælator. inter dilectos. § præterea.

f ¶ *Nostrã.* & cãcellarij, vľ alteri' q̃ dẽbat req̃ri. ĩ. de cr. fal. licet.

a ¶ *Mentio*

a ¶ *Mentio non fiebat.* Et ideo secundæ litteræ non valuerunt. sup. eod. cæterum. nec quod per eas factum est: vt inf.
b ¶ *Personaliter.* Not. casum nouũ: cũ mandat alicui vt personaliter negotium exequatur, potest alij committere vices suas, si partes consentiant: nisi in duob. calib. In cã inquisitionis. Itẽ cu Papa providens mãdat ecclesiæ alicui de prælato, & alijs ministris. j. de of. deleg. qm Apostolica. §. si aut. Et est simile qd dicit lex, si promisisti mihi per te facturum nauẽ vel aliquid consimile: per aliam, me non consentiente facere non poteris propter industriam tuã quam elegi. ff. de sol. inter artifices.
¶ *I. d. e. n. ... ord. ... scri ... ferandum, aliq. ... & ... in ... & ... de Hungaria ... & solu.*
c ¶ *Transponentes.* No. I rescriptis ordinẽ scripturæ seru. de. ut inc. & 43 di. sit rector. in fi. & 3. q. 4. in grauibus & 2. q. 1. in pri. nis. ff. d ... quoties. Et ordo verbo ... ordi ... peruersum de conse. dist. 2 in Christo patet. ... in gl. ... & ff. ad Trebel. ... fin. Arg. 5. ... cautum ... & ... sup. eod. ... cæteras arg. C. de app. l. 1. Sol. ubi aliquid principaliter mandatur: illud tanquam principale & primo tractandum est: extera vero secundario tanquam accessoria sub sequenter sunt expedienda, sicut hic. Vbi vero plura principalia committuntur, non refert quod illorum primo tractet, nisi unum ... natura sui præcedat in decis. sup. eod. ca ... & arg. inf. de cã poss. & proprie pastoralis & C. de rei vend. l. ... Et ideo cassatus, i. cassus & irritus nunciatur hic processus iudicum, quia articulum principaliter commissum omiserunt, de alijs vero inordinate plurimum cognoscendo: vt in ... in littera. & idem penitus habes inf. de of. deleg. ve ... Sed quare non cõfirmauit quod legitime factũ fuit. inf. de prab. ... in fin. & inf. de arbi. cum tpe. & inf. de prim ... § fin. Resp. quia non seruauerunt formam sibi datam: & quia cum principale sit cassatum, accessoria et ea sata intelliguntur. inf. de fid. instr. inter dilectos. versus. fi. & 2. q. 6 post appellationem § si quis ex pluribus. Bernar.
d ¶ *De alijs articulis.* Scilicet de electione, & pertinentijs suis.
e ¶ *Iuris ordinem.* Iuris ordo exigit vt primo de spoliatione cognoscatur quam de proprietate. vt 3. q. 1. c. 1. & 2. & quasi per totu & 2. q. 2. per totu & C. de rei ven. ordinarij & C. de interdi. ... iuris nõ ... & ff. de iud. ... de vi & possessione. & j. de ... ex ... & qõ spoliationis priuilegiata est. j. de ord. co ... super spoliatione. Et quia isti iudices hunc ordinem nõ seruauerunt, Papa illorũ processum irritauit, i. irritum esse ostẽdit. ut sit non contra accedẽs. 1. & ... ff ... la ... forma mãdati: & ita est de substãtia ... iuris ordinarij ordo ... & sic in duob. peccauerũt, qa 5 formã sibi datã, & 5 ordinẽ iudiciariũ, sic j. de cõ ... vel ... examinata. Sed ... alio ordine, quẽ nõ seruauerunt iudices in alijs articulis, vt ipsa lra dicit: & qa ... mãdati formã fecerunt & ordinẽ iuris in alijs articulis nõ seruauerũt, Papa processum illorũ denunciant irritum & inanẽ, & sic in duob. peccauerunt, nõ seruando formam rescripti nec ẽt seruando ordinẽ iuris in alijs articulis, forte dimittendo ... litis: & ... modis potest intelligi quod dicit, iuris ordinem.
¶ *G. ... per ... ff.*
f ¶ *Irritum.* Et 5 dicit, irritandum: quia ibi ipso iure nõ erat irritus processus, sed irritandus, ppter lras surreptit. a. 5 eod. super lris hic ipso iure processus nullus: & ideo dicit irritum duab. de causis, quia 5tra formam & 5tra iuris ordinem: vt 2. q. 6. c. & ... diffinitiua vers. item sententia cit. a ... ... ord ... & j. de conat. vti. vel inuti. examinata.
¶ *G. ... & ... solui.*

Personaliter exeq debẽ., an possit alij committere.

† Vide quod notatur 2. q. ... per ... & ... ordinẽ iuris ... app. ex ratione ... per ... glo. de ord. deleg. ... tit. super ... gl. lo. Ant.

quib. in scdis lris mentio nõ fiebat: [a] & ideo qp ipsarum lrarũ occasione dignoscitur attentatũ, duximus irritandum ¶ Dictum insuper Scholasticum & coniudices suos inuenimus minus pvide processisse. cum. n. in litteris nris eisdem principaliter mandaretur, vt ad prędictã ecclesiam personaliter [b] accedentes, personę idoneæ administrationem cõmitterẽt abbatiæ, cui ad opus eius fieret hincinde resignatio subtractorum, ipsi formam mandati apostolici transponentes, illo capitulo prætermisso: de alijs articulis [d] inordinate plurimũ cognouerant: pp qd processum ipsorum contra nostri formã rescripti, ac iuris ordinẽ [e] attentatum, irritũ [f] decernimus & inanẽ. Ideoq; mandamus quatenus G. & quibusdam alijs sororibus ecclesiæ (sicut iustum fuerit) restitutis, [g] & forma mandati nostri exacta diligẽtia obseruata, in negotio ipso ratione præuia procedatis.

¶ Idem.

¶ *Valet secundum rescriptũ, licet de primo non faciat mentionem, quo vti noluit impetrans intra annum.*

CAP. XXIII.

PLerumq; † cõtingit, qp aliq (rtis lris impetratis) illis vti multo tpe postponentes, tunc demum eas exhibent, cũ aliarũ auctoritate, ab eis contra quos primitus lras impetrarunt, cœperint conueniri, dicentes posteriores litteras nõ valere, ut pote nõ faciẽtes de priorib. mentionem. ¶ Cum igitur non sit malitijs [h] hoĩum indulgẽdum: statuimus, vt si quis nostras litteras impetrans, infra annum [i] postquam copiam iudicũ habuerit, ex malitia vel negligentia [k] postposuerit vti eis, ab auctoritate posteriorum litterarum valeat conueniri, licet in ipsis nulla de prioribus mentio habeatur.

g ¶ *Restitutis.* Sed qualiter põt monacha petere restitutionẽ? Dico qa nõ habebãt abbatissam, & illæ spoliatæ erãt. ar. ff. de iud. si longius. §. si filiusfamilias. vel qa petit restitui nõ tanq monacha, sed quasi de corpore: sicut si collegiu non habeat vñ soluat creditori: soluent singuli nõ quasi singuli, sed quasi de corpore: & pt monach' partẽ vbi res monasterij diuiditur. 18. q. 2. in nullo. & ẽt vbi recedit a collegio 27. q. 1. si quis rapuerit. & vbi monach' petitur. j. de sen. excom. parochianos. Sed ibi non datur actio iniuriarũ monacho: sed monasterio: & intentabit eam syndicus monasterij: sicut dominus agit pro iniuria seruis. Insti. de iniur. § si seruus.

PLerumque contingit. Diuiditur, quia primo tangit impetrantiũ malitiam. Secundo adhibet medicinã cõpetentem. ibi, *Cum igitur.* Abb. Siculus.

CASVS. Quidã impetrabant litteras 5 aduersarios suos, sed eis non vtebantur: postea aduersarij eorũ impetrauerunt alias lras super eadem cã ad alios iudices: & tunc primo primi impetrantes exhibebant suas litteras cum per secundas conueniebantur, dicentes secundas litteras non valere, vt pote non facientes de prioribus mentionem. Quærebatur quid iuris? Papa dicit, cum malitijs hominum non sit indulgendum, statuimus quod si quis litteras impetrauerit, & eis per malitiam vel negligentiam non fuit vsus intra annum postquam habuit copiam iudicum, auctoritate secundarum poterit conueniri, licet de priorib. nullam fecerint mentionem. No. qp malitijs hoĩum non est indulgẽdum. Item per lapsum tpis probatur malitia vel negligentia. Item non currit ei tps, qui copiam iudicis habere nõ potest.
h ¶ *Malitijs.* Sup. eod. sedes. inf. qui ma. accu. pos. significante. & ff. de rei vend. in fundo.
¶ *G. ... dat primo ... ad id quod dicitur de spatio annali. demum quærit, ponit quattuor opiniones, & primam approbat: vltimo ... remittit.*
i ¶ *Infra annum.* No. hic annalẽ pscriptionem. j. vt lit. non cõtest. qm frequenter. 2. respon. & inf. de of. ordi. pastoralis. §. 1. inf. de of. dele. quærenti. & 11. q. 3. rursus. & c. quicunq;. & 20. q. 2. puella. Sed quæritur qñ incipiat currere iste annus. Tunc cum incipit habere copiã agendi, cum primo habeat copiã iudicum ff. de diuer. & temp. præscr. l. 1. & 2. q. 6. biduum. & ff. de ser. ... Atticinus & si tunc negligens fuerit imputatur ei, ex quo habuit tempus prosequendi su ... ius: & hmõi negligentia latæ culpæ comparatur. arg. C. si tut. non ge. l. 1. & 2. 23. q. 1. dñs noster. Dicunt quidam qp incipit currere à tempore præsentationis litterarum factæ iudici. j. de appel. super eod. [1] Alij dicunt quod à tempore quo composuit sarcinulas suas, & potuit aduocatum quærere. ff. ex qui. cau. ma. l. ab hostib. §. sed quod simpliciter. Quarti dicit, & male, qp a tempore data litterarum 5. eo. tit. cam te. & c. constitutus. quod primum ... verum est, ut dicit lra ista. Hodie vero ista locũ non habet: sed potior est conditio occupãtis, licet secundæ lræ non faciãt mentionem de primis. j. de appel. ut debitus honor. & j. eo. cap. in sanctæ crucis. De hoc tñ dictum est satis. 5. eod. tit. c. 1. qualiter intelligatur hoc c. & illud sup eod. si autem.
¶ *Gl. seq. quarit & soluit.*
k ¶ *Vel negligentia.* Sed qs pbabit hic negligẽtiã? Rñ trãseur sus anni pbat hoc, [a] nec alia itẽ pellatio est faciẽda. j. de lo. & condu. potuit nisi ille vellet ostẽdere ... sicut dr ... anno ... inf. de appe. cã sit Romana. in prin. Tñ ista non operant aliquid hodie: quia ille obtinet, qui primo lras suas exhibet iudici. vt dictũ est nisi primus copiam iudicis habere non potuerit anteq secundus lras suas præsentasset: qa tunc excusatur: & hoc verum est si hoc fuit publice protestatum,

quia

a Hãc gl. dicit esse sing. Abb. hic ad hoc quod religiosus spoliatus põt petere restitutionem i absentia sui superioris.

† Cap. 13. co. ti. in 3. compilat.

1 Dic ut in glos. in ver. modi cum. in l. prorsus. §. 1. ff. de cõstit. pec. & in l. non in in glos. restituit. ff. ex qui.

a Placet Compostel lano qd sequitur in glos.

qa iudicis copiā habere non potuit: & ita pmissa ista, p testatione scās nō poterit eum pręuenire. j. de app. si iustus metus,

C *Vm cōtingat*. Quotidie practicat ista decret. in executionibus gratiarū, cū executores diuersorū mādant ɔtra capitulo. seu ordinario loci: raro aūt practicatur in terminis proprijs. s. in executionib. cārum: & h. d. Instruit ordinarius qd facere debeat cum a diuersis delegatis recipit mādata ɔtria. Primo ponitur qō. Scdo distinguēs rñ̄. ibi, *Super quo*. Tertio duplex instructio: ibi, *Cæterum*. Abb Siculus. Pars huius decre. est de æta. & quali. & de offi. delega. cum cōtingat.

CASVS: Quidā impetrauit litteras ad iudices ɔ aduersarios suos. pars altera impetrat cām eandē alijs iudicibus committi quidā obtēti à parte altera mādāt alicui vt partē aduersam denūciet excōicatam Alij iudices postmodū mādāt eidē vt eandē denunciet absolutā q̄ritur qd super hoc sit faciendū. Papa dicit hic eē distinguēdū, cum primū recipit mandatu ille cui hoc mādat, videat an sibi innotuerit inter illos qui primo mādāt, & alios, sup iurisdōne discordiā suscitatā, an nihil oīno sciuit: & si nihil intellexit, cū primū mādatū recipit, illud exequatur, si postea ab alijs ɔtriū demādetur: tunc petere dēt copiā vtriusq; rescripti: & si euidēter appareat ita q̄ nō sit dubitādū aliquatenus q̄ lr̄æ illorū à quib. recepit scdm mandatū reuocent primas: tūc mandatū illud adimpleat qd̄ scdo loco mandatur. Si vero cōstet q̄ lr̄æ illorū qui dederunt primū mandatū non reuocent per lr̄as aliorū, illud nullatenus exequat̄ donec inter illos concertatio sopiatur. & illud idē facere debet si primo mandato recepto, & nōdū executioni mandato, ei innotuit q̄ inter eos sup iurisdōne hmōi concertatio esset oborta. in istis omnib mandatis discretus debet esse qui ea recipit, ne dicat se dubitare ubi dubitandū non est. nec dicat se certū ubi certus non est. In fine dicit q̄ licet certa in his det̄ doctrina qualiter in his procedēdū est, nulla tn̄ ptās dat huic executori, vt inter delegatos aut partes iudicare debeat de iurisdōne No. q̄ in hac decretali statuit: pp ɔtraria mandata q̄ frequenter occurrūt No. & p cōtentionē iurisdictionis res it dubia, vt executor hic non procedat.

¶ Capi. 1. e. tit. in 4. compilatione.

¶ Idem Rotho. archiepiscopo.

¶ *Si à delegato aliquid mandatur ordinario, debet humiliter exequi. Sed si alius delegatus per alias litteras post executionem mandat contrarium, vel si ante executionē innotueris ordinario, inter delegatū qui mandauit, & alium, contentionē esse de iurisdictione, faciat sibi vtrarumque litterarum copiam exhiberi: non vt iurisdictionaliter cognoscat, sed vt se informet an per secūdas reuocentur primæ. & si primæ reuocentur, exequatur secundū mādatum. Si autē non reuocentur, vel de hoc dubitet, non exequatur secundū mandatū, donec contentio de iurisdictione terminetur. Abb. Sicu.*

CAP. XXIIII.

C Vm † contingat: & infra. Præterea cū quidā sup aliquo litigantes, ad diuersos iudices litteras impetrāt, quorū quidā obtenti à parte altera tibi mādāt vt partē aduersam denuncies excommunicationis sniæ subiacere, alijs iudicibus postmodum tibi iniungentibus, vt eandē denuncies absolutam: quæris an vtrisq;, an neutris, vel alterutris saltē obedire debeas in hac parte. ¶ Super quo tuæ prudentiæ respondentes, credimus distinguendum, an cū primū mādatū recepisse dignosceris, tibi forsan innotuerit inter illos & alios super iurisdictione discordiā suscitatā, an super hoc nihil oīno sciuisti. [a] Et quidē si super contentione hmōi nihil tibi penitus innotescat; cum primū mandatū recipere te cōtingat: illud debes humiliter executioni mandare. [b] ¶ Sed si postea contrariū tibi ab alijs demandatur: tunc litterarū [c] ad vtrosque à sede Apostolica obtentarum copia postulata) quas tibi auctoritate præsentiū districte præcipimus [d] exhiberi) si ex ipsarū tenore deprehenderis euidenter (ita quòd nō sit aliquatenus hæsitandum) [e] q̄ litteræ quæ ad illos à quibus secundum mandatum receperis, impetratæ noscuntur, expresse reuocēt litteras aliorum; tu illud intrepidus exequaris, quod tibi secundo loco [f] mandatur. Si uero ex litterarum inspectione manifeste tibi constet, quod litteræ obtentę ad illos qui primum dedere mandatum, per

¶ *Glo. seq. quærit, arguit negatiue, & dupliciter soluit.*

a ¶ *Nihil omnino sciuisti*. Nec per famam, vel alio mō. j. de sent. excom, cū desideres. §. sed q̄ qōni. hoc. n. dicimus scire, qd̄ ab alijs audiuimus 22. q. 5. hoc vi. Sed qd si audiuit ab aliquo leuis opinionis: nūquid hoc sufficit ut non debeat parere mādato iudicis? Vr̄ q̄ nō. inf. de spon. cū in tua, & 11. q. 3. in cunctis. & inf. de test. licet. sed vr̄ q̄ sic: qa in dubijs potius obediendum est: vt 23. q. 1. qd culpat. in fi. & inf. de præscrip. cū ex officij. [1] Et illa est rō quare executio sn̄æ differri non dēt: nisi inconti nēti pbet exceptio. inf. de testi. veniēs 2. & inf. de rest. spol. lias. Dico q̄ nō sufficit: alioquin retardaret executionē sn̄æ q dicerct se hr̄e priores lr̄as q̄ reuocatę nō eēnt, uel q̄ posteriores lr̄as diceret se hr̄e q̄ reuocarēt primas. & sic sequeret q̄ nullus iudex posset excōicare vel absoluere, uel ferre sn̄am, si diceret aliquis ante prolationē sn̄æ cām illā alijs esse cōmissam. & sic daret occasio figmentis. qd̄ esse nō dēt. 32. q. 1. dixit dūs. Ioelis bos: §. sed nedū talis. & C. unde vi. si quis in tātā. ff. ad car. l. 1. §. si quis non. ff. de litis. l. 2. imo probabilē cām debet habere ille qui recipit mandatū de diuersitate lr̄arum, ante quam credat. 23. q. 4. qui magnū. & inf. de cle. excō. mi illud. ff. qd cū falso tuto. l. 2. in fi. Vel dic q̄ qualiscūq; notificatio sufficit in secundo casu ut iudex non debeat dici dubius. 1. q. 4. c. turbatur. ver. si quis uobis dixerit hoc idolis, &c. inf. de spon. præterea. 2. ff. de peti hær. item veniunt. §. à quo denunciatē. & ff. de admi. tut. quidā decedens §. ex quo [1] & hoc videtur innuere littera ista, nihil omnino sciuisti.

[1] Adde text. in l. quoties. ff. de reb. dub. & in Lcū de nouo. in gl. 1. C. de legib.

[1] Et ex quo non liquet arbitro de cā. nō cogitur pronunciare, cū aliter cogeretur ff. de arbi. l. Pomponius. §. vl. & ff. de re iu. si vni. sm Vinc. Ioā. And.

b ¶ *Executioni mādare*, qd̄ & fecit, scilicet qa denunciauit partē illam excōmunicatā.

¶ *Glo. seq. obijcit & soluit.*

c ¶ *Tunc litterarū*. Sed qualiter pōt illud perpēdi ex sola inspectione lr̄arū? Nā licet scdæ expressam faciant mētionē priorū iudicū, & rerū cōtentarū in prioribus lr̄is: per hoc nō cōstat primas lr̄as esse reuocatas: cū possint esse impetratæ per falsā suggestionē: & ita nō reuocāt primas. inf. de offi. deleg. corā & inf. eo. ex parte circa prin. & inf. de re iud. inter monasteriū. & ar. s. eo. cæterū inf. de do. & cō tu. ex lr̄is. Ad hoc ergo vt executori nullatenus sit dubitādū, oportet vt discat per assertionē partiū: qa cārū merita partiū assertione pādūtur. C. si per uim, uel alio mō. l. vl. inf. de testi. in integrū, ēt ex lr̄is & sic vr̄ q̄ aliquā possit exercere iurisd. ct. cnē inter partes: quod falsum ē, ut dicit in fi. alias nō poterit scire vtrum secundæ reuocēt primas. Et hoc uerū ē, ut dicit Io. q̄ nunq̄ ex sola inspectione poterit scire: nisi aliquid intelligat de hoc ex partium assertione. sed per hoc nullā habet iurisdōnē inter partes. Sed hoc uerū est si ille q habet priores lr̄as, aliquid non obijciat ɔ scdas: alias iudex p̄sumeret primas eē reuocatas: ex quo in secundis fit mētio expressa de primis. s. eo. cæterū. Si aūt aliqd obijcit, statim executor dēt supersedere: [1] qa per negationē res fit dubia C. qui. ad li. procla nō l. 3. Et in hoc casu intelligit qd̄ legit. s. eo. pastoralis. vt ibi dr̄, s. q̄ tunc dubiū est de reuocatione lr̄arum, qn̄ fit mentio expressa & iudicum & rerum: sed ab aduersario obijcitur lr̄as impetratas esse per falsā suggestionē: per decr. prædictā. Item licet executor dubitet an debeat absoluere vel condēnare, tn̄ sm regulam Arriani pronior erit ad absoluendū q̄ ad condemnandu. Regulam illā habes. ff. de act. & oblig. Arrianus. & inf. de proba. ex lr̄is. hoc ideo dicit, quia non constat an ille iudex habeat iurisdōnē: per hoc tn̄ non iudicat de iurisdōne quorum sit iurisdō. sed tn̄ dicit se debere exequi mandatum, vel non debere. inf. eo. ex parte.

[1] Vide de hoc tex. in l. iure nostro. §. fi. & ibi Bar. ff. de testamen. tut.

¶ *Glo. seq. quærit & soluit.*

d ¶ *Præcipimus*. Sed qd si nō exhibent lr̄æ? Nō exequetur sm mandatū si ad terminū præfixum non exhibeantur: vt inf. de exe. pastoralis. nā lr̄æ quę non apparent, nō sunt. ff. de ɔ̄tr. ē. emp. in lege. & l. Rutilia Polla. de conse. di. 1. solēnitates. in fi. non pōt tn̄ cogere aduersariū ad exhibendum, quia non hēt iurisdōnē inter partes, ut dr̄ in fi. Nec ēt tenetur obedire mādato, nisi uideat rescriptum, inf. de offi. deleg. cum in iure.

¶ Quod si non fecerit, poterit compelli ad exequendū. infra de off. deleg. pastoralis.

ADDITIO. Dicit quod non habet iurisdōnem, sed terminum cum causæ cognitione datur. 3. q. 3. c. induciæ. §. spatium. Sed sm Inno. illud locum habet in termino qui datur pro testibus, & ad instructionem causæ; secus in alijs. Io. And

e ¶ *Hæsitandum*. Videtur q̄ executor non debeat petere copiam rescripti, nisi ubi recipit contraria mandata: sed no est uerū; ut dictum ex in proxima notula.

¶ *Glo. seq. obijcit & soluit.*

f ¶ *Secundo loco*. Sed quare reuocat qd̄ legitime factū est per primas lr̄as? ɔ id quod legitur. inf. de resti. spo. audita. s. eod. causam quæ. Sed per istum executorem nihil reuocatur: sed denunciantur illi absoluti qui primo fuerant excōmunicati.

¶ Congiam-

a Constitutionis. sup. eo. c. Pastoralis.

b Et idipsum. ita vt non exequaris mandatum & iste §. respicit proximum infra.

c Iudicare. hic fallit illa regula. ff. de iudi. de qua re.

Olim ex litteris. Diuiditur. primo ponitur cōsultatio. Scdo rñsio: ibi, *Nos igitur*. Vel sm Host. diuidit in tres partes. Nā primo ponit relationē priorū iudicū. Secūdo ibi, *Nos igitur*. commissionē factā scdis iudicibus. Tertio ibi, *Verum*. dubitationē emergentē. Abb. Sicu.

Olim P. clericus sancti Remigij detinebat parochiam de Salice, quam R. de Cliuo dicebat se canonice adeptum fuisse. vnde idem R. impetrauit causam super hoc cōmitti quibusdā abbatibus: ipsi abbates partes ad suam prǣsentiā primo, secundo, & tertio citauerunt. & quia dictus P. per se vel per alium coram eis cōparere noluit, excōicauerunt eundem, faciētes fructus illius parochię sequestrari: postmodū idem P. accedens ad eos promisit iuri parere, & sic fuit absolutus: & litteras absolutionis eidem concesserunt, assignantes locū & diē in quo faceret, quod promisit: ipse vero locum & diem de litteris radens, in loco rasuræ scripsit, q se quęstrati fructus restituerētur eidem, & hoc idē P. confessus fuit corā duobus iudicibus, tertio se excusante. iudices ipsi hæc oīa signifi cauerunt dño Papæ: & ipse mandauit iudicibus præsentib. vt si esset ita, ipsi P. super ipsa parochia perpetuū silentiū imponerēt, & pfato R. præfatā parochiā restituerēt cū fructib. sequestratis. sed prædictus R. probauit bene falsitatē pdicti. vnde petebat parochiā illam sibi assignari. Iudices illi dubitauerant super clausula illa (si esset ita) vtrū ad omnia prædicta deberet referri, an tantum ad vitiū falsitatis. Cōsuluerūt dñm Papā, & ipse rñdet, q clausula illa ad omnia debet superiora referri, ad hoc vt ipsi Roberto ecclesia conferatur: quia licet propter illam falsitatem esset priuandus ecclesia supradicta præfatus P. qui falsitatem huiusmodi perpetrauit: tamen propter hoc non est illa ecclesia aduersario conferenda, nisi prius super alijs fuerit facta plena fides. Not. propter contumaciā pōt quis excōicari. Licet agatur actione reali, ordinarium tamen est iudiciū in possessionē mitti. Item clausula (si est ita) omnia præcedentia respicit. Itē qui falsat litteras iudi. i. debet priuari eo super quo litigatur. propter hoc tamen non acquiritur ius alteri parti.

† Adde concor. in l. qui procuratorē. in gl. 1. ff. de procur. & in l. a di uo pio. & ibi Barto. & Doct. ff. de re iud.

† Cap. 2. eo. tit. in 4. compilatione.

† Sargi- nen.

contentio.

alias minime reuocantur: secundum mandatum nullatenus exequaris. Quod si sup hoc tibi merito fuerit dubitandū: ad exequēdum secundum mandatū te procedere non oportet: donec iuxta cuiusdā nostræ constitutionis [a] tenorem inter eos hmōi concertatio † sopiatur. Et idipsum [b] facere debes, si primo mandato recepto, & nondum executioni mandato, tibi forsan innotuerit quòd inter se super iurisdictione demandata cęperint discęptare. ¶ Cæterū in his omnib. puram & prouidam te conuenit intentionem habere: ne uel ad declinandū madatū dubitare te dicas, vbi dubitandū non est: uel ēt ad exequēdum te asseras esse certum, ubi certus esse non debes. Licet autem ex his certa tibi detur doctrina qualiter in his te debeas habere, nulla tamen tibi attribuitur potestas, vt inter delegatos, aut partes de iurisdictione debeas iudicare. [c] †

¶ Idem magistro G. & P. de Firmi sca.

¶ *Quando in rescripto plura narrantur diuersos effectus operantia, nō sufficit impetrāti alterū solū probare ad vtrūque effectū sequendū.*

CAP. XXV.

Olim † ex litteris sancti Nicasij Rhemeñ. Sargieñ. † & Vallis regiæ abbatum fuit nostris auribus intimatū, q cum ad eos semel. & iterū, à nobis litteræ processissent, super eo quòd P. clericus sancti Remigij, parochiā de Salice (quam R. de Cliuo per interpositā personā [d] sibi collatam fuisse proposuit) detinebat: ipsi partes semel, secūdo, & tertio citauerunt, & dictum P. quia citatus pluries cōparere noluit per se vel per responsalē aliquem coram eis, excommunicationis vinculo innodantes, fecerunt fructus ipsius parochiæ sequestrari [e] Cumq; postmodū idem. P. accedens ad eos se iuri promiserit pariturum, ac obtinuerit se absolui: ipsi absolutionis litteras concedentes, diem ei assignauerunt, & locum quibus corā eis quod promiserat adimpleret: qui diem & locum ex litteris illis radens, in loco rasuræ scripsit, quòd ipsi ei sequestratos fructus assignari mandabant: quod coram duobus eorum tandem (tertio sui absentiam excusante per litteres) est confessus.

¶ Nos igitur, cum tantæ temeritatis excessus falsitatis scrupulo non careret: nobis dedimus in mandatis, vt (si esset ita [f]) ipsi præsumptori super dicta parochia perpetuum silentium imponentes, præfato R. de Cliuo assignaretis eandem cum fructibus sequestratis. ¶ Verum sicut uos per vestras nobis litteras intimastis: cum dictus R. rasuram præfatam corā vobis per testes idoneos probauisset, & ob hoc postulasset sibi dictam ecclesiā assignari, vos † vtrum clausula illa (si esset ita) de omnibus superioribus, an de articulo tantū rasuræ deberet intelligi, dubitastis. Nos igitur respondemus, q clausula illa ad omnia [f] debet superiora referri, ad hoc vt ipsi R. præfata ecclesia cōferratur: quia licet vitium falsitatis ad imponēdum ei perpetuum silentium super ecclesia ipsa sufficiat, quia falsitatem huiusmodi perpetrauit, non tamen propter hoc eadem ecclesia est aduersario assignāda, nisi super alijs facta fuerit plena fides.

¶ Idem episcopo Imoleñ.

¶ *Non valet rescriptum super restitutione beneficij impetratū, quod de causa excōmunicationis, & amotionis impetrantis nō facit mētionē.*

CAP. XXVI.

Dilectus † filius abbas sancti Stephani Bonoñ. nobis per suas litteras intimauit, q cū ipse (cui visitationis officium in ciuitate ac diœce. Bonoñ. con-

d Per interpositam personam. Qd pōt fieri. inf. de pb. accedēs.

d Glo. seq. rect. per q. an poterit fieri sequestratio, & c.

e Sequestrari. Qd de iure fieri nō debuit: nisi eā iubeset. ĩ. de sequestra ad hoc. & duob. c. seq. vbi de hoc: in quib. duob. dī q qn fructus dissipātur, dēt fieri sequestratio C. de phibita sequestra, l. vnica. De hoc. not. 2. q. 6. quoties. 2. Sed in casu isto f pp contumaciā bene fit sequestratio, vt mitius agat cū reo. ĩ. de do. & cōtu. ex litteris. Sed in casu isto non dī proprie sequestratio, put traditur. inf. de sequestra p totum quia ibi nō fit sequestratio propter contumaciam.

¶ Glo. seq. tenet contrarium, & remittit ubi nā. alleg. duo iura. & quātum alleg. in contrarium.

f Ad omnia. vī q p hāc clausulā (si ē ita.) vel p hāc (si pmissa vera sunt.) teneatur impetrator pbare oīa præmissa esse vera. licet aliqd ex præmissis sufficeret ad ppositum probandum simile ĩ. eo ex parte Cōuentrentis ff. de execu. tuto. qui testō nisi quis plene probet suā intētionē, succūbit. C. de rei ven. l. vlt. fines enim mandati diligēter sunt obseruādi ĩ. eo cū dilecto & imputet sibi q plura narrauit, quorū vnū sufficeret p se Arg. ĩ q sufficit vnū probare. ff. de cond. & demon. falsa. in fi. & ff de cond. insti. l. 2. § vlt. ff. de manumis. testa. l. si ita ĩ. de prob. cum iam dudu. Dic vt dixi ĩ. eo ex parte. Item arg. est hic q sequens clausula respicit oīa præmissa. ĩ. de ap. scdo requis & c. inquisitioni. & c. ante pe arg. ĩ inf. d do. cū dilecti. vbi nō respicit oīa superiora clausula illa de foresta, sed tm proximā donationē & inferiorē. 1 q. 5. constituimus, in fin & in gl. quia infames & de cō se. dist. 2. eu oē in prin. & in gl. quod qui fit, Sed meliꝰ est q ad oīa referatur. & sic facit, p alia parte. ff. de in rē ver. l. ii, p parte § pen.

Dilectus. Diuidit: q in prima ponit facti narratio. In scda iudici. Instructio: ibi, *Nos igitur*. Ab. Sic.

† Cōcor. text. in l. Attianus. ff. de act. & obl. & l. fauorabiliores. ff. de reg. iur.

† Adde q si ista clausula desit in aliquo rescripto, illud præsumet esse falsum, Archid & doc. in c. cordi. de appel. lib. 6.

† Hoc uerum si ad vtrunq. intra de pba. licet. Ioā. And. Vos de clausula illa, si ita ē.

† Cap. 3. eod. tit. in 4 compilatione.

CASVS. Abbas S. Stephani Bonoñ. datus fuit visitator à sede Apost. in ciuitate ac diœcesi Boñ. abba iste B. & A. præsbyteros propter suos excessus manifestos remouit ab ecclesijs suis & excōicauit: & ijdē præsbyteri litteras impetrauerunt à sede Apost. in forma cōi super restitutione eorū de cā remotionis suæ & excōicatione, qua tenebant adstricti, nullā faciētes mētionē. Opponebat eis corā epō Imoleñ. negotij executore, q litteræ istæ nō valent, eo q non faciebāt mentionē de cā suarū remotionū, nec de excōicatione eorūdem. consultus Papa rñdet dicens q si est ita, lrǣ non valent tanquā p surreptionem obtentæ: & q episcopus iste decernat eas viribus carere.

No

Not. q̄ excōicatus non pōt impetrare lras ad agendū: qa isti præsbyteri simpliciter impetrauerūt, tanq̄ essent spoliati, ad petendā restitutionem, vnde dicitur in forma communi.

a Glo. seq. notat causam exprimendam.

a Causa. Not. q̄ non sufficit narrare seriē facti in lris Papæ nisi causa facti adijciatur. arg. 23. q. vlti. occidit. j. de testi. cum causam. & causa facti potius quærenda est q̄ ipsum factu. 15. q. q c. 1. in fi. & ff. de fur. verū. & j. de accu. cum dilectus C. de adopt. l. 3 & etiam modus facti. C de transact. ut respōsum.

misimus) B. & A præsbiteros ab ecclesijs suis propter eorum graues & manifestos excessus) duxerit amouendos, ijdem super restitutione sua nostras ad te in cōi forma litteras impetrarunt, de amotionis suæ causa,[a] & excōicationis [b] † qua tenenī adstricti, nullā facientes penitus mentionem. ¶ Nos igitur, fraternitati tuæ mandamus quatenus (si est ita) litteras ipsas tanquā per veri suppressionem obtentas viribus carere[c] decernas.

¶ Idem episcopo Veratisameñ.

¶ *Per litteras iustitiæ non tenetur eps prouidere habenti perpetuam vicariam, vel sufficiens patrimonium. Nec valent litteræ gratiæ ad beneficium obtinendum, in quibus impetrans tacuit ppetuā vicariā. hoc dicit, cōprehendēdo vtrūq; intellectū*

CAP. XXVII.

Postulasti † per sedē Apostolicā edoceri, vtrum alicuius ecclesiæ perpetuo vicario, de prouentibus vicariæ, bonisq; paternis habenti vnde valeat cōmode sustentari, tenearis per illam formam communem (cum secundum[d] Apostolum) in ecclesiastico beneficio prouidere. ¶ Ad quod sic duximus respondendum, quòd cum per formam prædictam necessitatibus pauperum clericorum (qui nullum sunt ecclesiasticum beneficiū,[e] assecuti) sedes Apostolica duxerit succurrēdū, perpetuus vicarius (nisi de vicaria fecerit mentionē) commodū reportare non debet de huiusmodi litteris, vt pote veritate tacita impetratis. ¶ Nō. n. bñficio carere dēt dici, cui cōpetenter[f] de perpetuæ vicariæ prouentibus[g] est prouisum. Et pro habente beneficij sufficientis subsidium, ex certa scientia super obtinendo alio beneficio, de leui non scribimus, quin faciamus de primo in nostris litteris mentionem.

¶ Idem in concilio generali.

¶ *Per lras apostolicas de hac cōstitutione mentionem non facientes nō pōt quis trahi vltra duas dietas extra sua diœcesim, nisi de consensu partium lræ fuerint impetratæ. hoc dicit, vsque ad §. sunt & alij.*

CAP. XXVIII.

Nonnulli † gr̄a sedis Apo

Sentētia in aliquo antiquis.

e Glo. seq. primo notat rescriptum impetratū ab excōmunicato non valere: & reddit triplicē cām. secundo signat contrariū, et soluit in fine remittit.

r Hoc verum secūdum Inn. qū mod' cām dādi vel denegādi pberet: & si esset actū in modū inquisitiōis

b ¶ Excommunicationis. Hic habes q̄ si excommunicatus impetrat lras uel rescriptu tacēs de sua excōicatiōe, q̄ nō valent lræ, tū quia tacuit processum iudicis j. de re. iud. inter. tum quia tacuit vitiū suum, tu etiam qa ingessit se cōioni hominū, propter qd̄ puniendus est. j. de cle. ex. mi. illud §. illud aūt. & 11. q. 2. placuit, vnde inconueniens esset q̄ ex eo. facto consequereī pœnā & commodū. ff. de neg. gest. l. siue. in fine. & in glo. fin. 16. q. 1. de g. in glo. deteriores. Contra. j. de exce. significauerunt, &c. venerabilem. ubi dr̄ q̄ excōicati non repellunī a prosecutione appellationis. sed isti pśbyteri erant rei: ergo non deberent repelli. De hoc dicemus. j. d. exce uenerabilem, & c. significauerunt. Sed pro nunc dic breuiter: q̄ isti nō erant rei: sed actores qui petierut restitui, nec appellauerant: in quo casu loquunī c̄ria. Et sic est ar. q̄ quęstio spoliationis non sit priuilegiata. An aūt lræ ab excōicato impetratæ ualeant eo absoluto,[z] dic super hoc prout no. j. de excep. pia. lib. 6. in glo. quæ incipit, sed mirum.

† Cap. 4. e. tit. in 4. cō pilatione.

n Casus ē de hoc in terminis in c. 1. de resc. li. 6.

c Glo. seq. not. spetialiter causam excōicationis exprimendam. in fi. dicit hic non probari quòd non valeat rescriptū ab excōicato īpetratū.

c ¶ Viribus carere. vt ī. eo. cū dilecta. Et sic vr̄ q̄ si aliqd factū sit per lras surreptitias, illud debeat reuocari. De hac materia plenius diceī. j. eod. c. ad audientiam. Et dic carere, si constiterit de istis exceptionibus, scilicet q̄ nō fecerint mentionē de cā suæ remotionis, & excōicationis, qua tenebānī adstricti. Et merito de causa excommunicationis tenebantur facere mentionem, quia qui petit absolui ab excōicatiōne, tenet exprimere cām excōicatiōis suæ: aliàs non valent lræ impetratæ super absolutione: uel si aliā cām exprimeret, q̄ illā pro qua fuit excōicatus j. de off. ord. ex parte. & j. de fi. instr. quod super his. In illa dec. ex parte notatur de hoc in gl. q̄ incipit. ex eod. & c. de sen. excom. cū pro cā. in gl. quæ incipit. illud tan j. Et in hoc casu non valent lræ impetratæ ab excōicato tacito de causa excōicatiōis; secus si aliquis impetrat lras ad agendū c aduersarium, tacens de sua excōicatione: qa tunc valent lræ eo absoluto. j. de exce. pia. li. 6. vbi de hoc in glo. q incipit. sed mirū. Alia etiā de cā non valuerunt huiusmodi lræ: quia non fecerant mentionem, p per sniam spoliati fuissent propter suos excessus, a qua non fuit appellatū. C. sen. rescin. non poss. Ipetrata.[z] & ita duabus de causis non valuerunt lræ istorū presbyterorū. Olim consueuit decre. ista allegari ad probandu q̄ lræ impetratæ ab excōicato ad agendu non valebant: sed hoc non probatur per hanc decre. q̄ non loquitur in tali casu. Ber.

o Et sic ēt cōtra litteras opponi poterat exceptio rei iudicatæ. de lite cōtest. c. 1. l. 6. uenie t ēt in mouu perem toriæ. vt ibi. Io. An.

Postulasti. Diuiditur, quia primo ponit quæstio. Secundo solutio, ibi, *Ad quod.* Tertio ratio, ibi, *Non enim.* Ab. icu.

CASVS. Quidam erat perpetuus vicarius in quadā ecclesia, habens insuper bona paterna, de quib poterat cōmode sustentari. iste vicarius impetrauit c epm qui ipsum ordinauit sm illā formā cōem, cū sm Apostolū: quæsitu ē iste eps a Papa, vtrū teneret ei secundum illam formam in beneficio ecclesiastico puidere. Rādet, q̄ per illā formā cū sm Apostolū, sedes Apostolica consueuit pauperib. clericis, qui nullum beneficiū habēt, prouidere: & ideo perpetuus vicarius taliū lrarum cōmodo carobit: nisi de vicaria sua fecerit mentionem: ut pote ueritate tacita īpetratarū. nō enim dr̄ carere beneficio, cui d vicariæ perpetuæ prouentibus ē prouisum: & pro habente beneficiū cōpetens ex certa scientia super obtinendo alio beneficio papa nō scribit de leui, quī de ipso faciat mentionem. No. q̄ ppetu' vicarius beneficiatus reputatur. Itē semper est facienda mētio p priori bñficio, aliter non valēt litterę: ut hic dr̄.

d ¶ *Cum secundum apostolum.* quam habes. j. d præb. cum secundum.

e ¶ *Beneficium.* nomine beneficij intelligit vicaria siue pbenda, siue aliud beneficium 1. q 3. ex multis. in princip. & j. de uerbo. sign. tua nos.

f ¶ *Competenter.* Istud competter, intelligas secundū modū illius decre. de monachis. de præ. de hoc dictum s. e. cū adeo. dic ut ibi.

g Glo. sequens. quod de patrimonio, & c. alle. in contrarium. & primo argumento respondet. demum quærit, soluit & remittit.

Latera. nensi. c 37 de lrs nō impetrandis, &c.

Nominē bñficij q. intelligat

Ca 5. e. tit. in 4. cō pilatione.

g ¶ *Prouentibus.* De duobus. q̄rebaī, scilicet de paterna hęreditate, & de beneficio vicario. sed de beneficio tantū tēdet: ergo licet nō faciat mentionē de paterna hæreditate, tenent lrę qa vnum negādo, alterū cōfitet. j de pręsu. nonne. Sed vr̄ q̄ talis indigne petit bñficiū ecclesiasticū. 16. q. 1. quoniam quicquid. & 12. q. 1. illi autem. in gl. fi. & iudicium sibi manducat & bibit. 1. q 2. clericos. & c seq. Itē quia ordinatus est ad certu titulum, qui ad titulū sui patrimonij est ordinat'. de j b. tuis. Sed no est verū q̄ de hæreditate principaliter q̄reretur, sed p vicaria hoc addito q̄ habeat bona paterna similiter. Sed quid si mortuum habet beneficium nunqd tenet facere mentionē de illo? Tenetur quidem. j. eo. si proponente. vbi dicet de hoc.

ADDITIO. Et est expressum. j. de præben. si motu pprio. 2. respon. li 6. Dixit ēt hic Ih. dato q̄ impetrans, beneficio qd̄ tacuit renunciare velit, non cōualescent lræ. cū inspiciendu sit tp̄s datę. j. e. cā te. Sriū notasse vl j. eo. in nīa. & ibi dicā. Io. An.

Nonnulli. Istud principiu vsq; ad §. *Sunt & alij.* diuidit i tres partes. Nā primo ponit abusū impetrātiū iudices remotos, secūdo puidet ibi, *Cum aut.* Tertio excipit. ibi. *Nisi.* Ab. Si.

CASVS. Quidā abutebantur gr̄a sedis Apo. lras impetrāte. ad iudices remotos, vt sic reus fatigat' laborib' & expensis, liti cederet, vel saltem vexationē suā redimeret: & quia p iudiciū iniuria fieri nō dēt, statuit cocilium gnale, ne qs vltra duas dietas extra suā diœcesim per lras apostolicas trahi possit, nisi de assensu partiū fuerint impetratæ, uel nisi de hac cōstitutione fecerint mentionē in secuda parte dr̄. q̄ alij erant qui nouū genus mercimonij circa lras apostolicas exercebant, vt finitas lites suscitarent. vel nouas fingerent quæstiones fingūt n. causas & super illis impetrant lras sine mandato dominorū & illas exponut venales: quāq; reo, ne ab actore fatigetur: q̄q; actori, vt indebite reu molestet. Sed q̄ a lites potiꝰ sunt restringendæ q̄ ampliandæ, statuit concilium gnale, vt si quis super aliqua quęstione de cętero lras impetrauerit sine speciali mādato dominī, lræ illæ non valeant, & ille de iure tanquā falsarius

dus puniat, nisi forte sit de illis psonis à quib. nō exigit impetrator mādatū. Not. q in iure nulli ē faciēda iniuria in suo iure. Itē vltra duas dietas extra suā diœcesim p lrās Apostolicas nullus trahi pōt. Item lrę sine mādato non valent impetratę.

a *Abutentes.* Idest, malo mō vtētes. sic. inf. eo. quia nōnulli. & sup. eod. sedes.

b *Ad remotos.* Not. q dr remotus qui est vltra duas dietas extra diœcesim. & facit ad hoc. inf. de elect. cum inter vniuersas. & cap. nihil est.

c *Iuris obseruantia.* Quia non debent indenasci iniuriæ vnde iura oriuntur. inf. de accu. qualiter & qñ. 1. C. vnde vi. meminerit. simile sup. in 1. constitutione Gregorij.

Glo. seq. quærit, arguit pro vulgaribus, & sic soluit. secundo quærit, & luit, contra solutionem obijcit, & respondet.

d *Vltra duas dietas.* Nūquid hoc intelligit de vulgarib. dietis, q̄ habētur sm consuetudinem regionis, aut de legalib. sm q viginti milliaria cōputātur pro dieta. ff. de ver. sig. l. 3 & ff. si quis cau. l. vicena? Vr q de vulgarib. quia noīa ex cōi vsu intelligenda sunt. inf. de spon. ex lris. 1. non. n. ex opinionib. singulorum, sed ex cōi vsu noia exaudiri debent. ff. de supel. l. labeo. & consuetudo est optima legum interpres inf. de consue. cum dilectus. & ff. de leg. si de interpretatione. & plus statur vsui q̄ significationi vocis. ff. de leg. 3 non aliter. immo vsui statur contra naturā vocis. ff. de leg. 3 vxori in prin. De hac materia multa argumenta notantur. 12 dist. illud Et dicas q de vulgarib. dietis istud est intelligendum, quia lex dēt conuenire cōsuetudini regionis. 4. dist. erit aūt lex. Sed pone q aliquis impetraret lrās vltra duas dietas, non facta constitutionis istius mentione, sed iudices citant ad locum vltra duas dietas non remotum à sua diœcesi ipsum reum, nunquid ire tenetur? Credo q sic per hoc qd dicit; vltra duas dietas non trahatur, & est expressum. inf. de excep. olim. sed expensis actoris debent iudices ad locū ire: alias fieret fraus constitutioni huic. arg. ad hoc. ff. de eden. pretor ait. in fi. Sed vr q non valent lrę: quia sunt impetratę tacita veritate tali, q̄ si dixisset, lrās non habuisset. s. eo. super lris. ergo non debent valere: quia eadem æquitas quæ mouet delegantem, mouere dēt delegatum: vt dicit illa decr. super lris. in fi. Sed eadem rōne vr q valeant: quia si dixisset q non traheret ille aduersarium vltra duas dietas litteras habuisset: ergo debent valere, & bene valent, ut dictum est: quia iste purgat vitium: & remouet exceptionem quæ posset opponi quare non ualent: quia litteræ non sunt nullæ ipso iure, sed per exceptionem annullantur arg. inf. de vsuris. quia frustra.

e *Trahi possit.* Non dicit quòd litteræ non valeant, sed ne trahatur per eas vltra duas dietas.

Gl. seq. recitatur per solutionem contrarij.

f *Fecerint mentionem.* Vt si ita dicat, nō obstāte tali constitutione. & sic patet ex hoc loco, q rescriptū dēt facere mētionē de cōstitutione ad hoc vt ei piudicet. ar. inf. de æta. & qual. cū te. sic dēt ēt facere mentionem de priuilegio sup. eod. cum ordinem. Nec hēt locū illa regula; spāle derogat gñali, licet nō faciat mentionē de illo. s. eo c. 1. & c. pastoralis. sed hic rescriptum spāle non derogat gñali cōstitutioni: & illa est cā: quia constitutio illa continet ius cōe, sed ius cōe non tollitur per rescriptum, cum rescriptum concedi debeat sm ius commune, & non contra. 25. q. 2. rescripta. & ideo necesse est ut semp rescriptum impetratum vltra duas dietas faciat mentionem de hac constitutione: quia Papa ignorat locorum distātiam.

SVNT *& alij.* Iste §. in tres partes diuiditur. In prima parte ponit abusum impetrātium. In secunda prohibet: ibi, *Cum autem.* In tertia excipit: ibi, *Nisi.* Abb. Siculus.

g *Mercimonij.* Simile inf. eod. quia nonnulli. vbi aliqui tradunt litteras alijs eiusdem nominis.

h *Suscitare.* Per rescriptum principis lites sopitæ suscitari non debent. C. de transa. l. causas vel lites. imò tales à limine iudiciorum debent expelli, qui volunt lites sopitas suscitare. C. sent. rescin. non pos. l. vltima. & s. eo. dilectus.

i *Lites restringendæ.* Sic de pe. dist. 1. p̄ænæ. ff. de li. & posth. cum quidam. ff. si cert. pet. quidam. & sic vr q in rescriptis verba potius sint restringenda quam amplianda. inf. de offi. dele. cum olim abbas. in fi. & c. P. & G. nisi indulgeāt beneficia. inf. de do. cum dilecti in fin. & inf. de verb. sign. olim tibi.

Gl. seq. no. q generalis procurator non impetrat, inducit quinque similia. secundo obijcit ad hoc, & soluit. tertio quærit ar. pro, & soluit. quarto quærit quis probet, ar. quid impetrās, ponit opi. Io. distinguentē in forma verborum qualitatē cāæ. In fi. ponit quid de litteris gratiosis, & obseruantia curiæ.

k *Sine speciali mādato.* Sic ergo gñalis procurator nō sufficit ad impetrandum lrās. qd ē bñ notabile sicut requiritur spālis procurator in trāsactione C. de transa. trāsactionis placitum. & j. de arbi. p tuas. in prin. Et in integrum restitutiōe petēda. ff. de mi. illud. §. si talis. & de resti. in integ. corā. Et in delatione iuramenti: q̄a procurator non dēt deferre iuramētum alteri parti. ff. de iureiu. iusiurandum. §. procurator. Sic per procuratorem gñalem nō pōt fieri acceptilatio, nisi habeat spāle mādatum. ff. de accep. l. 3 Sed nonne ratihabitio dñi sufficit ad hoc vt litteræ ualeāt seu valere incipiant quæ prius non valebant? qd vr. ff. de ind. l. licet verum. & ratihabitio retrotrahitur. ff. de pig. si fundus. §. 1. & inf. de clan. de spon. q nobis in gl. fi. & inf. de elec. q sicut. circa prin. ver. q si eos. in fin. Item lrę quæ primo non valent, postea conualescunt inf. de fo. comp. licet. 1. in glo. iustitiæ complementum. & c. ex tenore. in fi. ibi, dūmodo. Ad hoc rñdeo, q licet procuratio quæ nulla est, possit ratificari, non tñ valent lrę istę aduersario contradicēte. inf. eo. ex parte. p rōnem q̄ in lra ipsa redditur; quia lites restringendæ sunt, &c. Sed nūquid lrę istæ sunt nullæ ipso iure? vr q sic: quia tanquam falsarius punitur, & sic istæ lrę sunt falsæ. sicut insra venalis nulla ē. 2. q. 6. c. ei q. §. venales. & inf. de vi. & hon. cle. cū ab oī. in fi. Dico q p exceptionem sunt annullandæ. in vtroq; casu istius capīs si reus nihil obijceret, valerent. Sed qs dēt pbare q sine mandato sunt impetratæ: an ille qui excipit q nō sunt impetratæ per procuratorem, an dñs qui vtitur illis? vr q dñs, qui vtitur illis lris, & exhibet eas, debeat probare mandatum, quia executor non tenetur obedire mandato iudicis, nisi primo probetur mandatum. inf. de offi. dele. cum in iure. s. eo cū contingat. qualiter. n. possit reus probare q non essēt impetratæ per procuratorem, cū sit pura negatiua, & negātis factū per rerum naturam nulla est pbatio. j. de elect. bonæ. 1. §. porro. & 6. q. 5. c. accusator qd asseuerat. Præterea licet aliqs ostendat instrumenta ecclesiæ, non tñ ei credit, nisi caueat de rato. j. de of. dele. corā. in prin. Et gñaliter traditr q quoties de mādato dubitat, vel pcurator dēt pbare mandatū, vel cauere de rato. C. de pcu. l. 1 Præterea nōne iubet cū authētico exhiberi libell' porrect' Papæ. 11. dist. Maximian', in gl. pspecto. arg. 7. q. 1. plenitū. sed ad qd nisi ad hoc, l. p quē fuerit īpetratū: nā forte p excōicatū sunt impetratæ, q̄ non valent arg. j. de pba. post cessionē s. eo. dilect'. de hoc dic ut in decr. pia. de exce. li. 6. Nec obstat si dicat q instrm apparet nō vitiatū, ergo stādū ē ei donec ōtriū pbet. C. de edi. diui Hadr. toll. l. vlti. circa princ. ibi, ex quacūq;. hic. n. nō impugnat scriptura quin vera sit bulla. & ver' sit actor, sed tñ de mādato ipetrātis dubitat. Ad hoc dicit Io. q si ita cōtineat in rescripto, & cōquest' ē talis pcurator de tali: tūc nō est necesse pbare mādatū: q̄a p lrās illas satis apparet de mādato, ex quo ōp appellat eū pcuratorē: quia constat q vidit mādatū. Sed si continet in lris, significauit nobis talis, uel cōqst' est nobis, cū ille nō fuerit in curia, sed ali' q dicit se fuisse pcuratorē legitime constitutū: tūc tenet pbare mādatū, q̄a plerīq; fingūt se eē alios, & sub noīe aliorū lrās impetrāt: & nisi doceat de mādato, non dēt audiri, vt hic dicit. In cā appellationis dicebat ipse Ioānes, q nō tenet pbare mādatū: q̄a nō est credēdū q aliqs negligat ius suū in psequēdo appellationē, q alias diligēs est. ar. C. q & aduer. quos. l. 1. Si aūt p simplicē q̄relā sint lrę impetratæ, necesse est semper pbare mādatū. Cōstitutio ista no bñ seruabat, nec admittebāt iudices talē exceptionē: sed certe dēt admitti: quia non

stolicæ abutētes, a lrās eius ad remotos b iudices impetrare nituntur, vt reus fatigatus laboribus & expensis, liti cedere, vel importunitatē actoris redimere cōpellatur: ¶ Cū aūt per iudiciū iniurijs aditus patere non debeat (quas iuris c obseruātia interdicit) statuimus, ne qs vltra duas dietas d extra suā diœcesim per lrās Apostolicas ad iudiciū trahi possit: e ¶ Nisi de assēsu partiū fuerint īpetratæ, vel expressā de hac cōstōne fecerint mētionē. f

¶ Non valent lræ ad lites impetratæ sine speciali mandato domini, nisi impetrentur per coniunctam personam. hoc dicit.

¶ Sunt & alij qui se ad nouum genus mercimonij g cōuertētes, velut sopitas possint suscitare h q̄relas, vel nouas immittere quęstiones, fingūt cās, sup quib. à sede Apostolica lrās īpetrāt, absq; dñorum mandato: quas vel reo (ne pp eas laborū vel expensarū dispendio molestet) aut actori (vt per ipsas aduersarium indebita molestatione fatiget) venales exponunt. Cum aūt lites restringēdæ i sint potius quàm laxādæ: hac gñali constitutione sancimus, vt si aliquis super aliqua quęstione de cætero sine speciali mandato k domini litteras Apostolicas impetrare pręsumpserit, & lrę illę non valeant, & ipse tāquam falsarius puniatur:

Glo. cor. tex. in l. 1. C. de dila. cū ibi no. & l. 1. C. de pen. & in § of. in ver. quem locum. in c. null'. de tēp. ordi. lib. 6.

Nomine dietæ qd & qualis dieta intelligatur.

Cōiter nō exprimitur nomen constitutionis: sed dr non obstāte constitutione de duab dietis edita ī concilio generali. Io. And.

Propter quarū odiū i hoc casu spāle est contra regulam, sicut, & in alijs casib. q not. de pac. c. 2. de reg. iur. ratihabitionem. li. 6. Io. And.

valent lrae nisi sint impetratae p procuratorē. & hoc probat in dec. Greg. inf. eo. tit. ex parte. vt ibi diceimus. Secus credo in lris sup beneficijs obtinēdis: qa ibi non exigit mādatū, cū sup nulla lite impetrent, sed de gratia tm̄ cōcedant, sed referi pra ad lites iā ortas & nō futuras impetrant. inf. eo. tit. c. vlt.

¶ Nisi forte de illis personis extiterit, à quibus non debet exigi [a] de iure mandatum.

¶ Honorius. iij. Cantuarien. archiepiscopo, & coniudicib. suis.

¶ *Si occasione duorū rescriptorū vnius scilicet in cā principali, alterius in cā appellationis cōtendit: nō iudex super principali, sed deputatus super appellatione, cognoscere debet de validitate appellationis.*

CAP. XXIX.

[a] Dilectus filius I. Sarracenus clericus exposuit corā nobis, q cū Iordanus clericus Dumelin. † ipsum super ecclesia sancti Nicolai Dumelien. corā nobis auctoritate litterarū nostrarum traxisset in cām: ex parte ipsius I. fuit excipiendo ppositū, q auctoritate ipsarū litterarū non poterat cōueniri, eo quod vltra duas dietas à diœcesi (vbi prędicta ecclesia erat) cōtra statuta concilij generalis [b] (de quo in eisdem litteris nō fiebat mētio) distabatis. † Et quia hmōi exceptionē admittere denegātes, pcedebatis in cā pro eo q idem I. in Rophen. & Elien. diœcesibus beneficia obtinet, quasi ex hoc ibi domiciliū [c] intelligeret habere) ipse ad nostrā audientiā appellauit: & infra. Cūque idē I. appellationē interpositā psecutus, ad Eboracen. archiepum & eius collegas, super præmissis litteras impetrasset: vos in cā ipsa nihilo minus pcedentes, eisdē iudicib. ne in cōmisso sibi pcedāt negotio, inhibetis. [d] ¶ Quocirca mādamus quatenus (si est ita) cāae supersedeatis eidē, cū nō uos, sed dicti iudices [e] cognoscere habeāt ad quos iurisdō debeat ptinere.

¶ Idem episcopo & achidiacono Legion.

¶ *Si plures impetrant in eadem ecclesia, statur datae, vt primus impetrans præferatur, & solus admittatur. Ita communiter summant doct. Et procedit istud summarium secundum opinionem cōem, quæ hodie inualuit propter iura noua.*

CAP. XXX.

Capitulum †. sanctæ crucis Cameracen. exhibita nobis petitione monstrauit, quòd Callimacho clerico super præbendali beneficio in eorum ecclesia obtinendo, litteras nostras ad eos prius [f] monitorias,

Curia Romana nō cōsueuit hāc exceptionē de mādato admittere nec nos admittere debemus & si pp hoc appellaret, nō darent lrae super tali applone. [a] Dicit Goffre. q talis exceptio, s. (nō habes mādatū:) bene admitteretur in audientia 5 impetrantē. Sed post impetrationē iā factā 5 utentē rescripto, nō admitteret exceptio. Nec obstat decr. ex parte. j. eo. q loquit in eo qui non vult hēre ratū factū impetrātis sm cū uel sm Vin. & Petr. de Sāg. 5 impetrare volētē admittet exceptio: & habebit ēt impetrare volens pbare mandatū: post impetrationem ēt 5 vtentem admittet exceptio, sed habebit excipiens pbare rescriptum impetratū sine mādato. & quō hæc probari possint, dixi 2. ca. gl. Dixit Cōpost. q curia nō cōpellit pcuratorem impetrantem pbare mādatū ad petitionem pcuratoris 5dictoris: nisi prius, ille suū mādatū ostendat. Io. And.

[a] ¶ *Non debet exigi.* quæ sint illæ personæ, habes. ff. de procur. sed & hæ.

Dilectus filius. Cum agitur actione reali, cōputatio dietarum fit à fine diœ. loci ubi sita est res. Et de meritis appellationis non iudex causæ principalis, sed cui commissa est appellatio, cognoscere debet. ita communiter summant doct. Sed profecto pars prima summarij nullo modo probat in tex. nec puto eā uerā in se. nā in tex. solum definitur quis cognoscere debeat de meritis appellationis. Et uenit hoc ad limitandum c. pastoralis. sup. eo. Diuiditur in duas partes. In prima ponitur querela appellantis. In secunda prouidetur. ibi, *Quocirca.* Abb. Siculus.

CASVS. Iordanus clericus Dumelien. impetrauit lras 5 Io. Sarracen. sup ecclesia S. Nicolai Dumelien. d. Ioan. ad iudiciū euocatus excipiendo pposuit, q auctoritate illarū lrarū nō poterat conueniri, ex eo q vltra duas dietas à diœcesi ubi sita erat ecclesia pdicta, trahebat contra conciliū gñale, de quo in lris mentio non fiebat. ipsi iudices hanc exceptionem noluerūt admittere, pro eo q idem Io. in Rophen. & Elien. diœcesib. obtinet beneficia: quasi ex hoc domiciliū haberet ibidem. quare d. Ioan. sed. Apost. appellauit. applonis cā fuit cōmissa archiepo Eboracen. & eius coniudicib. sed primi iudices nihilominus in negotio pcedentes, inhibebant iudicib. applonis, ne in negotio sibi commisso pcederet. Vn̄ mandat Papa primis iudicib. q si ita est, in ipso negotio nō procedit: qa non ipsi, sed iudices applonis cognoscere debent ad quos iurisdō debeat ptinere. No. q inter iudices datos in principali cā, & iudices datos in cā appellationis non reuocatur in dubium quorum sit iurisdictio. Iudices enim appellationis cognoscere debent an sit legitime appellatum. qa nemo cognoscere habet de appellatione ab eodem ad superiorem interposita, ut hic patet: sed superior ad quem appellatur.

[b] ¶ *Concilium generale.* s. cap. primo.

[c] ¶ *Glo. sequitur quòd habere ecclesiam vel præbendam, &c. tractāt vbi dicatur quis habere domicilium.*

[c] ¶ *Domicilium.* Ex hoc vī q licet aliqs hēat pbendā uel ecclām alibi: q pp ea non habeat ibi domiciliū. Nā sola possessio domus q in ciuitate alia cōparat, non facit domiciliū. ff. ad municipalem. l. libertus. §. sola domus. verūtn̄ bn̄ pōt qs hēre domiciliū in pluribus locis: dūmō se in vtroq; æqualiter collocasse videat. ff. ad muni. l. assumptio. §. iuris prudētib. & inf. de fo. cōp. ex parte B. alias dr̄ ibi hēre domiciliū, vbi maiorē partē rerū suarū possidet, & assidue cōuersat: & ibi dēt rndere. C. ubi se vel cla. l. senatores. Vel ēt vbi vēdit, emit 5hit, & festos dies celebrat. ff. ad muni. c. §. ratiōne vero rei d̄ qua agit, pōt conueniri. j. de fo. cōp. sane. C. ubi in rē act. i. ñ. & ex hoc forū sortit. j. de foro cōpe. c. vlt. vbi numerant plura ex quibus sortit qs forum. Et sic patet q dietę istæ semper sunt cōputādæ respectu diœcesis, vbi ē res de qua qs cōuenit. j. de fo. cōpe. ex parte B. licet intra illas habeat bñficiū, vel qūq. inueniatur, vt hic dr. Sed in psonali actiōe secus: qa pōt cōueniri vbicunque habet domicilium.

[d] ¶ *Inhib ...* Et male: qa post q cā applonis est cōmissa ex certa scientia, iurisdō priorū iudicū ē suspēsa. j. de off. deleg. pastoralis. §. præterea. Sed iudex applonis pōt inhibere iudici à quo appellatū est, ne in eadē cā pcedat. v. j. de off. ord. l. Romana §. nec p. co. vēr. sist. & §. à qb. lib. 6. & j. de appella. Roma. §. si aūt. lib. 6.

[e] ¶ *Sed dicti iudices.* Nā iudices applonis debent cognoscere an sit legitime appellatū: & si legitima est applo, sibi cognoscant, aliās remittāt partes ad priores iudices, in expensis codemnando appellantē. j. de app. vt debitus. & c. cum speciali. Et ita qñ iudices ad applonem dati sunt, sem p debent cognoscere de hmōi iurisdōne: nec conuenire cum priorib. sicut qūq; vidi fieri. Illud enim habet locum qñ diuersi iudices contendunt se habere iurisdictionem principaliter. j. eod. pastorali. Ber.

Capitulum. Diuiditur. Nam in prima ponitur facti narratio pplexitatem cōquerentis continens. In scda definitionis cōmissio, illam tollens. Secunda: ibi, *Quocirca.* Ab. Sic.

CASVS. Callimachus clericus impetrauit lras monitorias 5 capl̄m sanctæ crucis Cameracen. sup obtinendo beneficio in eadē eccla. & deinde pceptorias obtinuit 5 eosdē. B. clericus 5 capl̄m idē sup continuli bñficio in eadē eccla sibi cōferendo ad archidiaconū Tornacen. & ad eius collegas lras executorias impetrauit: q monuerunt capl̄m sanctæ crucis, ut dictū B. reciperent in canonicū & in fratrē: quib. cū sic. cap. in appellauit. sed iudices non obstante applone tulerūt sniam suspensionis in eosdē postmodū d. Callimachus lras executorias super executione mandati pplo facti ad alios iudices impetrauit: q tulerut snias suspensionis & excōicationis in eosdem. capl̄m sāctæ crucis factū illud significauit dño Papę. Papa mādat epō & archi. Legionen. vt illū in canonicū recipiāt, & beneficiū assignent ei q prius mādatū apostolicū pdicto caplo repraesentauit, relaxātes snias pdictas iuxta formā ecclę, sup pbendali beneficio alteri silentiū imponēdo. No. q primo mādatū Apostolicū repræsentat sup bñficio, dēt beneficium obtinere sicut seruat in lris super controuersijs impetratis.

¶ *Glo. legit quo contraria, & soluit: & oppoit solutum: cōtrariū,* qt *Prim.* Et ita q pueniet aliū, ille obtinet. j. de applo ut debitus. ibi prius q. in gl. & j. eo. abbatē. & est simile. ff. de pcu. plurib. & j. de procur. non inuitæ. vbi potior est qdō occupās. & simile. ff. de verb. obl. si Titius. Sed vr q ille pro quo fuit prius lata snia deberet obtinere: nō ille qui primo pientauit rescriptū sicut si quis a plurib. cōuentar ex noxa eiusdē serui. nō ei q primo egit, sed ei q ad sniam prius peruenit, dēt dari. ff. de noxa. si qs a multis. sic ēt in actione de pec. ff. de pec. si uero adhuc

¶ aliās, exceptione.

† Dunelensis. Dunelien.

¶ In nonnullis manuscript. legitur: citabatis.

¶ Vide Io. an. An infra de priuil. ca. ... ore. ... ta. sunt vet. bōitē rōre possessionis.

¶ Dictio, capitulū, hic capitur p collegio simile. cap. ad hoc. c. inter alia. & cap. quod in dubijs, de sentē. excomm.

¶ Si intelligas I impetrādo, planū est: si in pientando, falsum est: nisi quando gratię sunt æquales. & nescit quis sit prim. inf. eod. c. penul. lib. 6. Io. And.

adhuc Forte idē posset dici hic ille n. obtinuisset q prius rece ptus fuisset ar. j. de pb. dilectus 2. sed hic neuter ad illam venit. Hic possunt assignari multa 5tra. j. de offi. dele. ex parte 2. & s. eo. tit. cæterū. & multa cōsimilia. Sed iura illa hodie correcta sunt p id qd habes. j. de appel. vt debitus. & p id qd dicit hic. De hac ma. dicas vt dixi s. eo. c. 1. Sed illa decr. ex parte. j. de offi. dele. loquit in alio casu, cū 1ā lfæ sunt primo ṗsentatæ añ ṗsentationē scdarū. & ita concordat cū illa. Alij dicūt. & forte bñ q primę lrę valent, & nō scdæ: qa de primis nō faciūt mentionem. si enim primus impetrans nō fuit negligens in ṗsequendo ius suū, & hoc in eo iu cōstat licet prius præsentationis senten. sed scdū tñ nō recipiatur scdus ante præsentationē priorū: & ita cessat 5tra. sed si primus non ṗsequat ius suū dolo vel negligētia cū ṗsequi posset valebūt scdæ, licet de primis nō faciāt mentionē. secus in rescriptis aliter obtentis, vbi p solicitudinē præsentatus perdit primū rescriptū, licet tñ de primo non faciat mētionē. j. de app. vt debitus. ibi enim remanet ius saluum vtriq; impetranti.

pellauit 5 scdō ṗsentātē, bñ vr tenere appo: quia ei dēnt ṗuidere qui primo ṗsentauit: vt hic dicit, & tñ absolutio ad cautelā fieri dēt. Sed nō credo: qa quoties aliū absoluunt ad cautelā, illud exprimit. j. de appel. ad ṗsentiā. j. de test. veniēs. in fi. vñ prima rō verior vr. Vel intelligit tñ de sñijs illorū à quibus non est appellatū, & ita planum est.

& demū præceptorias impetrante, B. clericus contra eos super cōsimili a beneficio in eadem sibi ecclesia conferendo, ad I. archipis. Tornac. & eius collegas, de prædictis litteris non habita mētione, b executorias a nobis litteras impetrauit: qui post appellationē c ad nos interpositā, in eos suspensionis d & † excōicationis sñias protulerunt: ac dictus C. super executione mādati pro eo facti, ad alios obtinuit scripta nostra, qui tulerunt e suspēsionis & excōicationis sentētias in eosdē. ¶ Quo circa mādamus, quatenus eo recepto in canonicum & in fratrē, assignatoq; sibi beneficio præbendali: qui ad eos prius mandatū Apostolicū reportauit, præfatas sententias f iuxta formā ecclesiæ relaxeris: f alteri super præbēdali beneficio in eadem ecclesia silentium imponentes.

¶ Idem Bituricen. archi. Apostolicæ sedis legato.

¶ *Si habens litteras Papæ ad beneficiū, eis propter annuā pensionem renūciat, non valent lrę beneficiales per eum hoc tacito impetratæ.*

CAP. XXXI.

ij AD audientiā nostrā peruenit, q quidā clerici obtentis à sedē Apostolica litteris super prouisione sua in aliquib. ecclesijs tibi subiectis, recipiētes ab eis annuas pēsiones, g seu † alia beneficia ab eorū impetitione desistunt, renunciantes h beneficio litterarū: & infra. ¶ Fraternitati tuæ mandamus, quatenus eos qui post lfas taliter uenditas, † alias (de illis mētione nō habita) i impetrabūt de cętero, vel hactenus impetrarūt: carere decernas cōmodo earūdē. & ecclesias nō permittas earū occasione vexari: reuocando in irritum k si quid earum prętextu inueneris esse factum

¶ Greg. ix. archie. Mediolañ.

¶ *Receptus per litteras Apostolicas, licet præbendam expectet: per alias litteras hoc supprimentes, in alia ecclesia recipi non debet, hoc dicit, inhærendo verbis litteræ.*

AD audietiā. Diuidit: qa i prima ponitur facti narratio. In secunda prouisio: ibi, *Fraternitati.* Abb.

CASVS. Quidā impetrauit lfas à se. Apo. vt ṗuideat ei in ecc'ijs alicui⁹ diœcesis subiectis. tādē recipiēs annuas pēsiones, seu alia bñficia, & destitit ab earū impetitione: & renūciauit bñficio lfarū postea īpetrauit alias lfas sup sua ṗuisione, nō faciētes mētionē d alijs, vel de pēsione vel renūciatione. significatū fuit hoc dño Papæ. mādat Papa archiepō Bituric. 5 illos q post tales lfas pri⁹ vēditas, alias impetrāt nō faciētes mētionē de alijs, ac ēt impetrabūt de cætero, q dcernat eos carere oi cōmō lfarū, nec pmittat eccl'as p tales lfas vexari, reuocādo in irritū quicqd illa rū auctoritate inuenit factū ēe. Not. q tenet facere qs mētionē de lfis qb. renūciauit: sed illud contingit, quia vendidit illas. & ita quasi beneficiati reputantur quantū ad impetrādū: quia gratiā sibi concessam vendere non debebāt.

† Ergo pēsio super bñficio, non videtur posse dici beneficiū, cum sicut diuersa hic ponitur. adde cap. quis. de p ben. lib. 6.

† Cōtius hic, vendicatas legendum monuit, sed ī omnibus manuscr. venditas inuenio, id est, tali pacto renuciatas.

¶ [illegible] recusatur per obiectionem, & soluit.

a ¶ *Cōsimili.* Ergo nō super eodem beneficio, sed diuersis. aliàs non diceret, cōsimili: quia si consimile, ergo aliud, & non idem. vterque istorum impetrauerat, vt ei prouideretur in beneficio præbendali: sed non super vno, sed ita simpliciter: quia nihil est idem, cui simile est arg. ff. si mensor fal. mo. dixe. l. 1. §. hæc actio.

¶ *Glo. seq. ponit obiecit & remittit.*

b ¶ *Nō habita mentione.* Per hoc videbatur q lfæ nō valebāt. s. eo. cæterū. & j. de offi. deleg. ex parte 1. Sed primæ ibi nō fuerāt ṗsentatæ ante præsentationē secundarū: & sic non contradicit, sed concordat huic no. Et etiam non obstat c. cæterum.

¶ *Glo. seq. arguit, & remittit.*

c ¶ *Post appellationē.* Vnde vr q sententia postea lata non tenuit. j. de senten. excom. p tuas. Sed 5 dr j. vbi dicit, sentētias præfatas relaxetis: sed ibi dicitur ratio quare tenuit sententia. Vel intellige q ex iniusta causa appellatum est: quia forte litteras alterius receperant, vel aliā iustam cām allegauerūt: & sic non tenuit sententia. Vel dicas vt in vltima notula.

¶ *Glo. seq. allegat quinque concordantia, obiecit & soluit.*

d ¶ *Suspensionis.* Arg. q suspēsus pōt amplius suspēdi, sicut excōicatus pōt excōicari. 3. q. 4. Engeltruda. & 11. q. 3. excellentissimus. 12. q. 2. de viro. & j. de iudę. & Sarra. ita quorūdā In. vbi d hoc.

e ¶ *Sñias.* s. excōicationis & suspensionis latas. proximo cap.

¶ *Glo. seq. obiecit, & triplicite soluit.*

f ¶ *Relaxeris.* Ex hoc patet q sñia suspensionis post appllonē lata tenuit. Sed vr q appllo tenuerit, ex eo q ei tm qui lfas primo ṗsentauit prouidere deberet. & non illi qui scdo ṗsentauit lfas suas, 5 quē fuit appellatū. Dicas q iō tenuit sñia, non obstāte applone, quia nō tñ ṗuiderat alicui illorū, & in lfis continebat: si aliū ad mādatū nostrū nō recepistis. hæc enim clausula de mandato nostro eadē ecclesia in receptione alterius facere ṗcauata erat in vtrisq; lfis inserta, vt patet in integra. sed ipsi non receperant adhuc. vnde non tenuit applo cū nōdū competeret eis exceptio. Vel dicas si vis, ṗdictas sñias relaxent ad cautelā, quia ita ad illā sñiam, q lata fuit post appllonē, q secūda fuit quia ita ad aliam latā p Callimacho, vbi applo nō ṗcedit, tenet pprie illud verbū, relaxetis. Et sic proprie & improprie simul illud tenet. simile 25. dist. presbyteri. 81. dist. in synodo. Quid si ṗsentationē p aliquē illorū facta ipsi capitulo alij iudices post app. excōicauerunt? Vr q teneat appllo, quia ex quo alius ṗuenerat, ius habebat. Vnde si capitulū appellauit 5 scdō ṗsentātē, bñ vr tenere applo: quia ei dēnt ṗuidere qui primo ṗsentauit ...

g *Pensiones.* Hmōi pensiones quæ in fraudem fiunt de prouentibus ecclesiarum, prohibitæ sunt in concilio generali. j. de præb. extirpandæ. in fi. & j. de collusione. audiuimus.

¶ *Glo. seq. quærit, arg. pro, vacillando, soluit contrarium.*

h ¶ *Renunciantes.* Sed nūquid ptinet simoniā hmōi renūciatio? Vr q sic, cū ex lfis hēt ius ad petendū bñficiū spirituale: & in talib. oīs pactio & ṗdō cessare debeat. j. de pact. c. vlt. & 1. q. 2. quā pio. Posset dici q nō est simonia: qa ea q præcipiuntur à iūre licite deducunt in pactū ēt in spūalib. j. de electione. significasti. in prin. & in gl. 2. & 18. q. 2. Eleutherius. in prin. & in gl. 1. & illud est de iure q renūciet lfas si vult habere beneficiū: sed si habet ēt beneficiū, posset deduci in pactū q ei renūciaret si velit aliqd aliud bñficiū obtinere: qa vtrunq; hēre simul nō pōt. j. de pō. cū nō ignotes. Et sm hoc expone, vēditas, i. cū tali pacto renūciatas. Vel pōt dici q simonia fuit qd hic nō negat. Vel dic q nō fuit simonia p hoc cōmissa, qd est equius: cum nullū ius spūale habuerit p lfas illas. Ber.

i ¶ *Mentione non habita.* Et ideo non valent j. eo. c. proxi. & s. eod. tit. ad aures. & c. cum adeo.

¶ *Gl. seq. primo quærit de reuocatione processus facti per rescriptū surreptitium, secundo alleg. pro, inducens tria iura & rationem quam fortificat, soluit etiam obiectionem, & inducit tria similia. tertio alleg. in contrarium. quarto ponit opi. Io. quinto sol. dist. inter rescripta ad lites, & ad beneficia.*

K ¶ *In irritū.* Sed qrit an gñaliter sit verū, q quicquid fit p lfas tales surreptitias, dēat reuocari? Hoc manifeste pbat in caplo isto, & est simile s. eo. cum dilecta. & c. constitutus. & hoc io, quia p lfas tales iurisdō non vr dari. j. de offi. vica. sua nobis. & 35. q. 9. veniā. in prin. ibi surreptū nuic fcti & c. si sam. & reuocat ēt qd fit altera parte absente: vt j. de re iud. cum olim. § post hæc. ff. de iudi. l. si ptor. § Marcellus. Nec obstat si dicas q post litiam non admittat exceptio 3. q. 5. c. 2. § exceptio. & j. de re iudi. inter [illegible] Sed illud non habet locum in exceptionib. in qb. agitur de falso. [illegible] & j. de [illegible] § post hæc cum [illegible] tales lfas non receperunt iurisdictionem, quicquid p eas facta [illegible] non tenet. & est sim qa replicatio [illegible] probabilis. post si sam proponitur. ff. qui ac. de pecu. [illegible]

1 Vide text. cum gl. in l. perempto-rias. C. sent. rescin. non pos. & in l. offic. ff. de rei

exceptio.ad idem facit.j.de re indi.ad pbandum.ar.j. de despon.impu.ad dissoluendum.in fi.sed illa decr.aliter intelligitur. Et j vr q p tales lras dei iurisdictio,licet possint elidi p exceptionē:vt.s.eo.nōnulli.dictū est.ar.ff.de bo.pos.sm tabulas l.pē.§.testō.vñ nō potest dici retro iudiciū nullū fuisse:vñ si aliquis sciuit sibi competere exceptionem, & nō excipit,sib. Iputet.si nesciuit,prætextu exceptionis post repertę,snia nō retractetur j.de re iudi.inter. & c.suborta. Item libertas p falsos codicilos data nō reuocatur ff.de ma.test.cū ex falsis.& legata pstanē, licet testm sit falsum. ff.de hære.insti. l. vlti. Circa istam materiam dicebat Io.q snia lata per tales litteras tenet nisi releuetur p appellationē vel supplicationem,sed retractanda ē p in integrū rest.vel si vis dicere q per tales lras nulla datur iurisdictio,nō est necessaria restitutio: quia ipso iure nulla est snia.j.de of.vic.sua nobis.Tu dicas q tales lrę non sunt irritę ipso iure,sed possunt annullari p exceptionē,vñ si à principio huiusmodi exceptio pponaē, si aliqd fiat ʒ,totum reuocat:& sic loquitur.s.eo.constitutus.& c. cū dilecta.Si aūt p ɔsensum partiū tacitum uel expressum pcedaē, & detēnis,tenet quidē & valet,cm sit lata à iudice suo: nec ʒ ius ɔstitutionis:ut 2.q.7.c.ei qui.§.definitiua. & j.de re iu.cum inter vos.nisi fuerit appellatū uel supplicatū.35.q.9. ueniam.& c.sniam.& C.de prec.impe.offe.Auth. quæ supplicatio Et in causa appellationis vel supplicationis pōt opponere de surreptione,& si ostendit se ignorasse.bene auditur.& poterit hoc pbare p iuramentū.quia hoc aliter de facili pbare non posset.j.de testi.psentiū.& j.de excep. pastoralis & hoc intelligo hic,si eis ignorantib.de prioribus litteris receperūt istos p lras secundas.atq.ad hoc.j.de pb.dilecto. Vel pōt dici q aliud sit in beneficijs : ga beneficiū non pōt possideri nisi canonice habeaē.de instit.ex frequentib. sed isti p fraudē obtinuerūt,& ideo iniuste.& si primā ecclesiā habuissent quo ad titulū,secūdā hēre nō poterāt,nisi dispensatiue.j.de elec. dudū.de.Gre.& ideo necessaria fuit scientia Papæ in impetratione lrarum taliū.j.c.px.ga Papa pro aliquo būficiato non scribit ex certa sciētia,gn faciat mentionē de primo būficio. j.eod.postulasti in alijs bñ tenēt ea q̄ fiunt per tales lras: ex quo tacite vel expresse appbantur lræ.j.de offi.deleg. ex parte 2. nec eo prætextu posset appellari.

: Idest ex falso rumore cōfectum.

? Vide.l.1. § sed & si quis.ff.de mar. ed. & ff. de lib. cau.l.ordinata.

• Hanc gl. dicūt esse sin. Inno. in c.ad aures. supra eo. & Ab. hic.

CAP. XXXII.

In nostra proposuisti præsentia,q nonnulli clerici à sede Apostolica plures litteras (nō tñ alias de alijs mentionē [a] faciētes) impetrāt fraudulenter, vt in pluribus ecclesijs admittantur, sicque aliquando in alijs recepti, licet nōdum in eis ecclesiasticum beneficiū [b] sint assecuti, alias ecclesias super receptione sua nihilominus impetunt & molestāt: & infra. ¶ Mandamus quatenus eos clericos ecclesijs,in quibus recepti sunt, faciens esse contentos,non permittas alias ab eis occasione litterarū hmōi molestari. [c] Nisi de receptione forte sua expressā fecerint mentionē. [d] Idem episcopo Siluanecten.& abbati [e] Caroliloci.

In nostra .Decre.ista intelligi pōt duob.modis. Primo de ijs qui simul ipetrant binas litteras: & hoc amicat principio. Alio modo de ijs qui iā recepti per primas impetrāt fas litteras & hoc amicatur fini.Et sm intellectum quem tenet hic Ioā.Cal.& dñs Flo.pōt sic summari. Suppressio iuris ad terminū vitiat rescriptū beneficiale.h.d. In hac decre.primo ponit facti narratio,ex qua resultat quæstio.Secundo,ibi, Mādamus ponit mādatū.Tertio.ibi,nisi d receptiōe.ponit exceptio.Ab.Si.

CASVS. Quidā impetrāt plures lras vt in plurib.ecclesijs admittanē, non facientes de alijs, in alijs litteris mentionem: & sic quasi recepti in ecclesijs,quis nondū habeant bñficium alias tñ ecclesias sup receptione sua siue pmissione impetūt, & molestāt.Ista,pposita fuerūt in psentia dñi Papæ:vñ mādat archiepō Mediol.vt faciat istos esse ɔtētos ecclijs in quib.taliter sunt recepti,nec pmittat ab eis occasione huiusmodi lrarū molestari:nisi de receptiōe sua faciāt mētionē.No. q receptꝰ in canonicū & in fratrē,licet adhuc nō sit būficiū assecutꝰ reputaē bñficiatꝰ,ita q de hoc teneē facere mentionem.

a q Mentionem. Ex iō vr q secūdæ valere nō dēant.s.c.proxi.& & s.eo.caterū.& c.ex parte 2.& j.de offi.deleg.ex parte.2.sed in pendenti est q̄ valeant si ante psentationē primarū fæ fuerint impetratæ:tūc enim valebunt q̄ prius fuerit psentatę: ut s c.tit.capitali.& j de appel.vt debitus.postq̄ uero receptꝰ esset p primas,non valerent fæ:vt j.sequit. Præterea ga Papa non intēdat ei pūidere in plurib.bñficijs, nisi in fis lris mentio fiat de primis.j.eo.c.si pponente.ēt si modicum esset bñficium primum.ini de j ben cū teneamur. Sed quid dices si primæ lræ annullatæ sint p exceptionē, nunquid valent fæ, licet de primis nō faciant mentionem?Dico q valent secūdæ si nondū essent psentatæ:quia potius ad cautelā ipetratę vñs vt si non posset beneficiū ɔsequi p primas,uteretur secundis sicut ɔsueuit dici in rescriptis.s.eo.ex tenore.& verba cū effectu intelliguni.j.de cleri.non resi. relatum vñ cū nihil obtinuerit p primas, valent secundæ, ga hæc fuit intentio Papæ vt per lras suas bñficiū ɔsequeretur& hoc satis innuiē ex eo q dicit,eos facias esse cōtentos ecclesijs in quibus recepti sunt.

[a] Gl.se.obricit & soluit.

b Beneficium sunt assecuti. Si enim nondum sunt ecclesiasticum beneficiū assecuti, quare non valent litteræ istę secundæ,quia qui bñficiū ecclesiasticū nō est consecutus,potest pro beneficio litteras ipetrare s.eo cū adeo.& j.si pponēte Rñdeo. Licet beneficium nondum sit assecutus: tñ ius canoniæ p qd ī breui beneficium est habiturus,ex dñi Papæ mādato est consecutus:& pro beneficiato iā reputatur:vnde de hoc in suis litteris tenebaē facere mētionē si iam erat receptus.

: In multis antiquis ita:& abbati Cōpendien.

¶ Non valet rescriptū qd pcurator reuocatus,et de hoc certificatus, extra iudicium impetrauit: secus tamen si in iudicio.dūmodo reuocatio ad notitiam aduersarij uel iudicis non peruenerit.hoc dicit, secundum lecturam magis communem.

CAP. XXXIII.

Ex parte decani & capituli Laudunensis fuit propositum, quòd cum ipsi auctoritate

Ex parte decani.Sic summaē sm intellectū satis notabilē. quicquid pcurator reuocatus,& de hoc certificatꝰ in iudicio facit in fauorē dñi,non tenet,licet reuocatio ad notitiam iudicis uel aduersarij non puenerit;secus si illud tendit ad commodū aduersarij.hoc dicit. In prima poniē facti narratio.In secunda iudicū instructio:ibi.Quia uero.Abb.Sicul.

CASVS Canonici Laudunen.habebant priuilegiū à Romano Pontifice,ut possent excōicare oēs sibi iniurias inferentes,vel sua bona detinētes:rōne cuius quidā. I. nobilis ab ipsis fuit excōicatus:sed appellauit ad Papā Procuratores vtriusq.partis missi sunt ad Papā.Dum ibi essent & examinareē negotiū :ille Io.habuit,suū pcuratorē suspectū,quia forte erat amicus canonicorū uel canonici aliqd ei pmiserāt: vel habebat filiū, cui canonici pmiserāt dare aliq capellā vel bñficiū.reuocauit igit suū pcuratorē,& misit ad eū suas lras reuocatorias,ille pcurator suus celauit huiusmodi lras,& non manifestauit neque iudici,s.Papæ,nec parti aduersæ,s. pcuratori istorū canonicorū.Ambo pcuratores considerātes q negotiū nō posset cōmode discuti in curia Romana,ga difficile fuisset illuc ɔuocare testes,uel pp nimios calores in vrbe Romana existentes,voluerūt ipetrare,& de facto ipetrauerūt lras ad vnū epm & vnū abbatē in Picardia.Erat aūt reuocatꝰ(vt diximus) pcurator illius Io.Præsentauit lras iudicib.quib.cōmittebaē ei,iudices citauerūt partes,s.canonicos.& istū Io. Excepit Ioan.q virtute istarū lrarū non poterat cōueniri, cū essent impetratæ à suo pcuratore reuocato Et dixit; Ego credo pcuratori meo p suū iuramentū si fuerit reuocatꝰ an nō. Rñderūt ad hoc canonici,q illa reuocatio nō puenerat ad notitiā eorū, vel saltē eorū pcuratoris nec ēt ad notitiā iudicis,s.Papæ,rōe cuius nō valebat. Iudices interlocuti sunt q hoc nō obstāte, pcederēt.Ille Io nō appellauit à snia; sed videns hoc, obstupuit & dixit:Postq̄ reuocatio facta p me nō tenuit,ego puidebo mihi.Ecce qd fecit obtentis dilationib.ad faciendū negotiū suū,dixit suo pcuratori,quē iā reuocauerat:oportet te ire Romā celeriter : & impetrabis mihi lras alias directas ad istos iudices.Bene,dixit pcurator,fiat.iuit,obtinuit,& rediit, & apportauit lras faciētes mētionē de primis p quas īter alia mādabaē,ut isti duo iudices eps & abbas examinatēt pcessū vsq; ad snīā exclusiue.& p snīā definitiua remitterēt ad Ro. Pō fuerūt psentatę iudicib istæ lræ,vt pcederēt sm eas. & nō sm priores. Pars canonicorū se opposuit ʒ huiusmodi lras, & dicebat,q nō valebāt:ga erāt īpetratæ à pcuratore reuocato & qd ipsemet Io.ei in iudicio ɔfessus erat. & ēt extra iudiciū erāt impetratę:quia iudiciū (ut patet supra)erat in Picardia corā illis duob.& fuerūt impetratæ in curia Rom.& sic extra iudicium Dicebat iste Io. vos noluistis admittere reuocationē quo ad alias lras sed bene quo ad istas:ego nihil cognosco in hoc.Dicūt ei,in primis reuocatio non fuit nobis nota, bene aūt in fis,ga tu ipse cōfessus es in iudicio te reuocasse tuū pcuratorē. Sup hoc ɔsultus Papa,dixit q iudices pcedant sm priores,& nō sm posteriores impetratas p pcuratorē istiꝰ Io. iam reuocatū Iste est casus ad lōgū clarus,& tacitis.q optime declarat istā decretalē, q̄ aliàs pp nimiam intricationē plena difficultatis erat. Panor.No. q reuocatio pcuratoris dari ad

litem

lites ꝑuenire dẽt ad iudicẽ & aduersariũ, aliter nõ tenet reuocatio. & valent ea quæ cum tali procuratore facta sunt in iudicio. Item reuocatio procuratoris dati ad impetrandũ, siue ad negotia, dẽt peruenire ad ipsum procuratorẽ tñ. Item nõ ualent l[itte]ræ impetratæ sine ꝑspeciali mandato dñi, hoc est verũ nisi fuerit de illis ꝑsonis, a quib. de iure nõ exigitur mandatum.

do. & ĩ. de censib. cũ olim. arg. ꝯ 17. dist. si quid veri. & dist. 10. lege. Et ita ex propria confessione probat sc[ilicet]das l[itte]ras non valere: cui confessioni stãdũ v[idetu]r: sed non est verum nisi reuocatio mãdati ad procuratorẽ ꝑuenerit: vt ĩ. sequit. & ff. man. si mãdassem. arg. ꝙ non sufficit reuocare mãdatũ, nisi reuocatio ꝑueniat ad ꝓcuratorẽ, vt patet hic. & in l. præ dic. si mãdassem. & ita põt habere ratas l[itte]ras anteꝗ̃ reuocatio ꝑueniat ad ꝓcuratorẽ, licet cõfiteat se reuocasse mãdatũ, nõ tñ cõfitet reuocationẽ ꝑuenisse ad ꝓcuratorẽ, vnde dẽt illud probare: vt ĩ. dicit. Et ita patet ꝙ primæ ẽt nõ debeat valere, si probet ꝙ reuocatio ad ꝓcuratorẽ ꝑuenisset. & tñ dr̃. ĩ. ꝙ valẽt. Sed hoc ideo est: quia reuocatio nõ peruenit ad iudicẽ vel ad aduersariũ. ĩ. de ꝓcu. mãdato. & dr̃ de hoc s̃. eo. in isto c. & aliud est in iudicio, & aliud extra, vt dictũ est s̃. eod. nonnulli. §. sunt & alij.

Apostolicæ indulgentię [a] in nobilem virum. I. excõicationis sententiam protulissent: procuratoribus partium propter hoc ad sedem Apostolicã accedentibus, & lite super diuersis articulis [b] cõtestata, [c] nos causam vobis cõmisimus terminandã: hoc adiecto, vt nõ obstarent litterę præter assensum partium [d] impetratę. Dictus aũt nobilis citatus, proposuit, quòd per illas litteras procedendum non erat: ex eo quòd V. qui easdem litteras impetrauerat, falsus extiterat procurator, [e] cum ipse ante impetrationem litterarum ipsarum, propter suspicionem [f] quam contrã eundem conceperat, mandatum sibi traditum reuocasset. Eis igitur proponentibus ex aduerso, quòd ad nos vel ad ipsũs huiusmodi reuocatio non peruenit, vos ꝙ deberetis per litteras ipsas procedere, per quandam interlocutoriam protulistis: & infra. Petente itaque procuratore ipsorũ, ut inspiceretis prædictam indulgentiam, procurator ipsius nobilis ex aduerso respondit, quòd non erat per iam dictas litteras procedendum, exhibens alias quasdam posterius impetratas, inter alia continẽtes, vt si de partium uoluntate procederet, cãm terminaretis eãdem: alioquin ipsam sufficienter instructam remitteretis ad sedis Apostolicæ examen, cum indulgentia memorata. Quas litteras ipsi ex eo non valere dicebant [g] quia per eundem V. & post reuocationem mandati fuerant impetratæ. [h] Quia uero iuxta generalis statuta concilij, Apostolicæ litteræ (quas sine speciali [a] mãdato domini quis impetrat) valere non debent, nisi sit de illis personis [i] à quib. nõ est exigendum de iure mandatũ: mandamus quatenus si reuocatio [k] mandati ad procuratorẽ peruenit, (cum minus valere debeant litteræ, quæ impetrantur ab illo,

a [a] *Indulgentia*. Forte concessum fuerat capitulo Laudunen. vt si q[ui]s in eoru manifestã offensam incideret, ꝙ illũ possent excõicare. simile indulgentiã habent inf. de verb. sig. ex parte. vbi cõcessum erat canonicis Carnotẽn. ꝙ nemini licitum esset absoluere excõicatos pro ecclesia Carnotẽn. nisi satisfactione ꝓmissa pro emẽda.

b [b] *Articulis*. Qui fuerunt alij articuli, nõ habemus.

c [c] *Contestata*. Per procuratores datos ad totam litem.

d [d] *Præter assensum partium*. Hoc solo non valebant l[itte]ræ posterius impetratæ ꝑter cõsensũ partiũ, ẽt si mãdatũ ꝓcuratoris nõ fuerit reuocatũ. s̃. eo. exterũ. hoc tñ non fuit allegatum, vel intellige de alijs l[itte]ris ad alios iudices prius impetratis: & ita planum est.

¶ Glo. seq. ponit duas species falsi procuratoris.

e [e] *Procurator*. No. ꝙ q̃nq; dr̃ falsus procurator, qui nunquã fuit. & talis nec dñm obligat, nec soluentem sibi talis ꝓcurator liberat, nisi dñs ratũ habeat. at. ĩ. de offi. deleg. cũ olim. 1. & c. corã. ff. de iudi. licet. & ff. de cõd. cau. da. si procuratori falso. Dr̃ ẽt falsus procurator q fuit, & non est: vt hic. & iste liberat soluẽtẽ sibi pro dño ignorante, sed dñm nõ obligat. ff. si cer. pe. l. eius q in ꝓuincia. & ff. de sol. si q[ui]s seruo. De exceptiõe aũt ꝓcuratoria notabit. ĩ. ti. ꝓcurato. in nostra ꝑsentia.

¶ Glo. seq. distinguit in reuocatione procuratoris, an fiat ante litem contestatam, vel post, & an procurator consentiat vel resistat: & ex hoc obijcit, & soluit.

f [f] *Propter suspicionem*. Sic ĩ. de ꝓcu. in nostra. Propter suspicionẽ põt procurator non solũ ante, sed ẽt post litẽ contestatam remoueri. ff. de procur. itẽ si suspectus. puta si affinitate aliqua aduersario coniũgatur. ff. eo. aut affinitate: aut si familiaris fiat aduersario inf. de offi. deleg insinuante. & quoties noua ci superuenerit. ff. eo. si post datum. & hoc post litẽ cõtest. sed cã cognita. ff. eo. post litẽ. & l q oĩa. & hoc verũ est, si ꝓcurator ꝯdicat. secus si consentiat: q[ui]a tunc sine cãæ cognitione remouet. ĩ. de ꝓcu. auditis. & ante lit. cõtest. nulla cã interueniẽte. ff. eo. an litẽ. Quare ergo nõ reuocat q̃cquid factũ fuit ꝑ talẽ procuratorẽ? Nõ satis est in euidenti: q[ui]a hmõi reuocatio nõ ꝑuenit ad aduersariũ vel ad iudicẽ: vt ex aduerso proponebat: vt ĩ. sequit. & iõ quicquid cũ ipso factũ ẽ, valet quousq; reuocatio sit nota aduersario vel iudici. ĩ. de ꝓcu. mãdato. [g] nec ille ꝓbauit ꝙ reuocatio mãdati ad aduersariũ vel iudicẽ ꝑuenisset, & iõ recte interlocuti sũt iudices se dẽre ꝑ hmõi l[itte]ras procedere, & ille nobilis sup hoc acquieuit interlocutioni, ostẽdẽdo alias l[itte]ras impetratas ꝑ eũdẽ ꝓcuratorẽ, q nõ valẽt si reuocatio ad ipsũ ꝓcuratorẽ peruenit. Ad hoc. n. vt reuocatio teneat, necesse ẽ ut ad aduersariũ uel ad iudicẽ ꝑueniat, ĩ. de ꝓcu. mãdato. & ibi dicemus de hoc, & hoc in iudicio. secus extra iudiciũ: vbi sufficit ꝙ reuocatio ꝑueniat ad ꝓcuratore, & postea nõ valet qđ facit in ꝑiudiciũ dñi, sed bene valet qđ facit anteꝗ̃ reuocatio ad eũ ꝑueniat. vt inf. colligit. ver. si reuocatio, & c. ff. mandati. si mãdassem.

¶ Gl. seq. alleg. v. concor. & duo contraria. Item obijcit, & soluit.

g [g] *Nõ valere dicebãt*. Et merito, q[ui]a ipse nobilis hãc allegatio nẽ ꝯ aduersarios allegabat, ergo ꝯ se illã recipere tenebat. 19. di. si Romanorũ. §. 1. & in gl. suffragari. & 4. q. 3. c. si. ad si. si q[ui]s testib. & y. di. neq; quorũlibet. & 3. q. 8. c. 1. §. cuius in agendo.

¶ Glo. seq. notat, quærit & remittit, quæstionis dubium aperit, sol. ponit opinio. Io. item Vincen. & obseruantiam curię.

h [h] *Sine speciali*. idest, expresso, s[ecundu]m Vin. Et ita patet hic ꝙ non ualẽt litteræ sine speciali mãdato, licet ꝯtrã illa. s̃. c. nonnulli. male obseruetur, vt dictum fuit ibi: & sic confirmatur hic tenor illius constõnis. Sed qualiter probabit quis l[itte]ras impetratas de mãdato dñi? De hoc dictũ est in illa ꝗ̃stõne, nonnulli. Si q[ui]s cõstituat aliquẽ procuratorẽ suũ ad impetrandũ, sufficit ostendere ꝙ sibi dedit mandatũ ad impetrãdũ. sed adhuc non v[idetu]r sufficere, q[ui]a ꝑ hoc nõ cõstat ꝙ ille impetrauit. nã alius potuit eas impetrare; & sic non sufficit ostendere tale mãdatũ, q[ui]a illud non probat impetrationẽ, q[ui]a non probat hoc esse qđ ab hoc cõtingit abesse. ĩ. de transla. inter corporalia. & C. vnde cognati. l. nõ hoc. & sic v[idetu]r adhuc ꝙ necesse sit probare ꝙ ille procurator tales l[itte]ras impetrauit, qđ erit difficile ꝓbare: qđ ergo erit? Dico ꝙ necesse est ꝙ ostẽdat siue probet mãdatũ, & ꝙ ꝓbet se ab illo recepisse l[itte]ras cui mandauit, siue ab alio ꝙ ipso; & cõsulo ꝙ tã de mãdato ꝗ̃ de receptione l[itte]rarũ ab illo ꝓcuratore fiat publicũ instr[umentu]m ad faciẽdũ fidẽ in iudicio si ei obijciatur. Et hoc credo verũ tã in cã appl[ati]onis ꝗ̃ in l[itte]ris quæ impetrant ꝑ simplicẽ querelã; licet Io. dixerit ꝙ nõ est ita in cã appl[ati]onis: quia ita bene possunt lites finitæ ꝑ s[ente]n[ti]am suscitari ꝑ tales l[itte]ras ĩpetratas sine mãdato, vt ꝯ alias: acquiesceret. n. forte s[ente]n[ti]æ si litteras non haberet, & sic generaliter intelligo ꝯstõnem. Hæc decre. & illa s̃. eo. nonnulli. de iure sic intelligũtur: tñ satis credo sufficere iur[amentu]m impetrantis cum vno teste ad faciendũ fidem super impetratione l[itte]rarum, ex quo constat de mãdato. inf. de procu. ex insinuatione. Vinc. dixit ꝙ g[e]n[er]alis procurator sufficit ad hoc: [1] qđ est ꝯ istã l[itte]ram & ꝯ legẽ. ff. de offi. eius cui mand. est iur. l. 1. sed ipse exponit, sp[eci]ali, id est expresso: qđ non v[idetu]r verũ, quia in g[e]n[er]ali procuratione nihil de impetratione exprimit: & hoc dicit ꝯ legem ꝗ̃ potius ꝯdicit. ff. de procura. procurator totorũ. Sed si haberet g[e]n[er]alem procurationẽ ad lites & liberã administrationem, satis credo ꝙ possit l[itte]ras impetrare, vt ff. de ꝓcu. ꝓcurator cui. inf. de procura. petitio. sed si haberet mãdatũ g[e]n[er]ale ad negotio tñ, nõ credo ꝙ possit l[itte]ras impetrare ad lites, quia (vt hic dr̃) speciale mandatũ exigitur in hoc casu arg. l. præ dictæ, procurator totorũ. Curia tamen non seruat hoc quod hic & in concilio dicitur, nec daret litteras propter hoc appellanti.

i [i] *Personas*. puta liberi, parentes, fratres, affines, & liberti. ff. de procurato. sed & hæ personæ: quia agere possunt pro talibus coniunctis personis, dum tamen contraria uoluntas nõ appareat. ff. de procura. Pomponius. §. vltimo.

¶ Glo. seq. quærit, soluit, ponit opi. Innoc.

K [k] *Si reuocatio*. Sed q[ui]s ꝓbabit reuocationẽ ꝑuenisse ad ꝓcuratorem?

[a] Et ibi plene tradit Ioan. An. qñ sit locus tali indulgentiæ. vide etiã eundem Ioã. in cap. ex parte. infra de priuil.

Procurator ꝑ suspicionẽ reuocat.

[b] Cõcor. in l. si procuratorẽ cũ ibi no. ff. de procu. & l. sed & si mandassem. & l. si procedente. ff. de in ius uo.

[c] Cõcilij Lateranẽ. sub Innocentio iij. ca. 37.

[d] Vide l. solutũ. §. fi. cum l. seq. ff. de pig. act. & in l. filius fam. ff. de dona.

[1] Adde cõtra opinio. Vincen. pro glo. ꝙ si procurator habet g[e]n[er]ale & sp[eci]ale mãdatum, & producat sp[eci]ale tñ, iudicium est nullũ. tex. est in l. falsus. & ibi Bal. C. de fur.

Adde similẽ esse tex. in l. j. §. 1. ff. de excep. rei iud. & in l. generali ter. §. sub ꝯditione. ff. quis & à quo.

curatorē. In casu isto capitulū Laudun. dēt ꝓbare hoc, alias regulare est ꝙ actor semꝑ dēt ꝓbare mandatū, vt dixi s.eo.c. nonnulli. Papa tñ 9riū dicit, ꝙ reus dēt ꝓbare ꝙ non sint in petratæ ꝑ ꝓcuratorē, qa non est psumendū ꝙ suā pecuniam iactet, & ita ꝑ ꝑ præsumptionem transfertur probatio in reū.

. *Glo. seq. notat, quærit, arguit negatiue, soluit cōtrarium.*

† in uno antiquo ita: in negotio isto

a *Mandatū dominus reuocauit.* Et ita idē est si mandatum fuerit reuocatū, ac si non habuisset mādatū, immo plus: quia 9 voluntatē dñi: quare lræ non ualent. Et ita patet hic ex littera sequenti, ꝙ rati habitio in tali casu locū non hēt aduersario 9dicente. Itē si procurator mādauit hāc impetrationē alij, nunqd valebūt lræ impetratæ per illū? Vr ꝙ non, qa procurator ante lit. cō test. aliū procuratorē dare non potest. C. de procu. neque tutores. & l. nulla dubitatio. Tu dicas ꝙ bene valēt litteræ illę impetratæ ꝑ illū, cui procurator mandauit. Et qđ dr, procurator ante litem contestatam non pōt aliū procuratorē cōstituere, istud verū ē ad agendū: sed ad negotia ꝓcurator datus alij demandare pōt. ff. man. si procuratorē. §. 1. & ff. de neg. gest. l. si quis mādato. & talis procurator bene committitur in curia, & consueuit dici in procuratione, ‡ do tibi ptātē vt aliū possis (si necesse fuerit) 9stituere ꝓcuratorē.

† hæc duo uerba: & alijs desunt in antiquis.

† faceret

‡ Et hoc hodie obseruat cōmunis usus.

quo mandatū a dominus reuocauit) in negotio † iuxta priorū continētiam litterarū, nō obstantibus posterioribus procedatis.

¶ Idem decano, & magistro G. canonico Leodiensi.

¶ Rescriptum impetratum contra hominem alicuius diœcesis, non extenditur ad hominem eiusdem nominis, alterius diœcesis.

CAP. XXXIIII.

Significante V. nos noueritis accepisse, quòd cum R. contra. V. Remensis diœcesis super quibusdā pannis, & alijs † ad iudices litteras impetrasset, idē V. excipiēdo proposuit, ꝙ cū idē nō de Remensi, b sed de Leodieñ. diœcesi existeret, per huiusmodi litteras (cū de diœcesi Leodieñ. non facerent † aliquam mentionem) conueniri de iure nō poterat, nec debebat. Et quia exceptionem huiusmodi admittere denegarunt, nostram audiētiam appellauit. ¶ Ideoque maudamus quatenus, si est ita, reuocato in irritum, & cętera.

GASVS. Et tunc substituens reuocare non potest substitutum qui suscepit mandatum, nisi habeat reuocandi potestatem. de proc. is qui. lib. 6. Io. And.

Significante. Diuiditur: quia primo ponitur appellantis narratio. Sc̄do appellationis commissio: ibi: *Ideoque.* Abb.

CASVS. Quidā nomine R. impetrauit litteras contra V. sub hac forma, Conqueritur R. de V. Remeñ. diœce. super quibusdā pannis. V. citatus corā iudicibus excipiendo proposuit, ꝙ cum non esset Remeñ. diœce. sed Leodieñ. per hm̄oi lras non poterat conueniri. cū de diœc. Leodicū. nullā fecerint mentionē, & quia iudex hanc exceptionem admittere denegauit, V. ad sed. Apo. appellauit. Vnde Papa mandat ꝙ si ita est, reuocetur in irritum quicquid fuit post appellationē attentatū. Nota quod significatio vnius nominis non extenditur ad aliud. Item error nominis vitiat rescriptū, & idem in sequenti. cap.

¶ Gl. seq. obijcit per sex rationes, & soluit.

b *Non de Remensi.* Sed vr̄ ꝙ hoc sibi obesse nōdebuit, qa si hoc dixisset, nihilominus lras habuisset. sup. eo. s. ꝑ lris. quia ex quo de corpore constat, extrinseca non nocēt: licet omnia non exprimant. inf. de consan. & affi. tua nos. & ff. de rei vēd. si in rem. in fi. Et certū dī siue proprio nomine, siue demonstratione quæ vicē proprij nōis obtinet, designetur, aut ēt digito ostendatur. ff. si cer. pe. certum est. & ff. de rei vēd. si in rē. in fi. Sed iste personaliter ostendit, ergo vr̄ ꝙ sit ꝑ lras tales audiēdus. ‡ Præterea nō dēt ei talis error obesse, cū cōstet de errore. C. de iur. & fact. igno. error facti. Præterea falsa cā nō permit legatū, siue falsa demonstratio. C de fal. cau adie. l. 2. ff. de cond. & dem. falsa demonstratio. & inf. de conuer. coniug. ex parte. 2. nec mēdaciū obligantis impedit obligationē. inf. de conuer. coniug. veniens. Sed ista non prosunt quia nō illius decre. sup lris. nō hēt locū vbiqȝ. Nunquid si Titius appellet se Seiū in lris, valebūt lræ? quia si hoc dixisset Papæ, nihilominus lras habuisset. non prodest ei talis ignorantia siue error, immo nocet: quia lræ nō ualebūt, ut hic dicit, & quia non cadit in iurisdōnē illius delegati: qa Papa nō intendit dare iurisdōnē nisi in hoiem Remeñ. diœce. & præterea incōueniens videret si tales lræ hic deberēt valere huic: quia sic viderent incertæ, quia V. alius diœc. Remeñ. ꝑ illas lras posset conueniri: & ita una cā ꝙ certa & determinata videret, posset etiam ad plures.

‡ Maxime, quia in principio causæ fauedum est actori. ff. de iud. si quis intentione. Ioā. And.

ꝑsona: qđ est nō dēt, qa ꝑnalitas in hm̄oi lris reprobat. s. eo. ad hæc. & qa rescripta stricti iuris sunt. s. de offi. dele. P. & G. & restringendæ sunt lites potius q̄ laxādæ. s. eo. nōnulli. & nō illius decre. sup lris. tūc hēt locū, qñ ex quo dictū est uel tacitū, Papa citius mouet ad dādū vel denegādū rescriptū. inf. eo. ex insinuatione, & cā proponēte. & s. eo. cū adeo. Sed hic nō ē ita.

¶ Idem priori sancti Laudinensis, & succentori Rothomageñ.

¶ Per rescriptum impetratum contra homines diœcesis, non possunt conueniri homines ciuitatis.

CAP. XXXV.

Rodulphus clericus rector ecclesię sancti Christofori de ciuitate Sargiensi, sua nobis insinuatione mōstrauit, ꝙ cum magister R. eum per quasdā litteras contra episcopū Sagieñ. & quosdā alios Sagieñ. diœcesis, c super redditib. & reb. alijs impetratas à nobis, corā iudicib. sup eadem ecclesia per generalē clausulam (quidam alij) conuenisset, idem rector proposuit excipiendo, quòd cum esset de ciuitate Sagiensi, & sub eadem clausula nullus de ciuitate ipsa intelligitur inclusus, conueniri nō poterat per eandem. Et quia dicti iudices exceptionem hm̄oi recusarunt admittere, nostram audiētiam appellauit. ¶ Ideoqȝ mandamus, quatenus, si est ita, reuocetis in irritum, & cętera.

Vnde decre. il la loquit in exceptione qua opponit nō ualere rescriptū, hic aūt non excipit ꝙ nō valeat rescriptū, qđ si faceret, succūberet, sed excipit se ꝑ illud rescriptū cōueniri non posse: qa de eo nō facit mentionē. Io. And.

Rodulphus. Diuidit vt. s. decre. Secūda: ibi, *Ideoq.* Ab. Sic.

CASVS. Magister R. impetrauit lras à sede Apost. in hac forma. Cōqueritur R. ꝙ eps Sagieñ. & quidā alij Sagieñ. diœce. sup redditib. & rebus alijs iniuriant eidē. Iudices ꝑ cām gnalem, (& qdā alij.) Rodul. clericum rectorē ecclesię S. Christofori sup ecclia ipsa citauerūt. idē Rodul. excipiendo proposuit corā eis ꝙ cū ipse Rodul. esset de ciuitate Sagieñ. & sub illa clausula (& qdā alij diœcesis Sagieñ.) nullus de ciuitate Sagieñ. intelligatur includi, ꝑ clām illam non poterat conueniri, & quia iudices exceptionē huius admittere noluerūt ad sedē Apost. appellauit. Papa mandat, vt si ita est, in irritū reuocetur quicquid post appōnē inuenerint esse factū. Nota ꝙ ciuitas appellatione dięcesis non continetur.

¶ Glo seq. notat, & instruit, medium recitatur per q. quid si diceretur epi, ꝙ eps Sagien. & quidam alij. arg. solet Ciuitatenses inclndi. soluit contrarium, & idem si diceretur quidam alij subditi pñe, &c.

c *Sagien. diœcesis.* Per hoc patet expresse ꝙ aliud est dicere, & alios cōprehendit clericus diœcesanus, & alios clericus Ciuitatensis. inf. de verb. sign. cū clerici Placentini: & ita dicēdo: quidā Bon. diœcesis nullus ciuis poterit conueniri. & ideo in clausula illa, (& quidā alij) debet poni & dici sic: & quidā alij ciuitatis & diœcesis Bono. & sic tā de ciuitate q̄ de diœcesi ꝑ illā clām poterunt conueniri: quia ciuitas & diœcesis diuersa sunt, ‡ licet sub vna iurisdōne siue vno epō. s. de cen. venerabil. & est simile, qa licet eps sit in eccla, & eccla in epo, vt 7. q. 2. scire. tñ qñqȝ noīe epi nō designatur eccla, licet ipse sit caput ecclesiæ. s. de testi requisisti. Si dixisset Sagi eps, & quidā alij: tunc ꝑ illā clām (quidam alij) vr̄ ꝙ tm̄ illi de ciuitate conueniri debeant. quia determinatio p̄cedens, s. Sagieñ. intelligit repetita. & ē sensus, quidā alij Sargieñ. vt 32. q. 7. Apostolus. & ff. de uer. obli. Titia. §. 1 imo & diœcæ. possunt cōueniri. inf. eo. significauit. quia clā illa vaga est & gnalis, sed non extra diœcesim: ut s. eo. pastoralis. §. 1. Si dicas, & qdā alij Sagieñ. diœce. nō clā illa, (qdā alij,) restringit ꝑ determinationē sequentē ad illos de diœcesi tm̄, alioquin nō esset dīa inter illa noīa Bon. & diœcesanus, sed ; stat ꝙ diuersa sūt, & diuersa significāt, nō, n. sunt synonyma. vñ bona fuit applō rectoris q̄ erat de ciuitate. Si sic diceret. eps Sagieñ. & qdā alij iurisdōnis ipsius, uel quidā alij subditi ipsius, tunc 9 clām illā (quidā alij) possent cōueniri tā de ciuitate q̄ de diœcesi; quia talis clā gnalis ad oēs interius & exterius extēdit. Itē ex alia cā nō poterat conueniri ꝑ lras illas: quia minora negotia ibi exprimebant, unde 9 gnalē clām super maiorib. non poterat cōueniri. s. eo. sedes sed hanc exceptionē nō opposuit. Sed pone ꝙ nō opposuisset illā exceptionē, nec illā de maiori negotio, & sic iudex processisset ad sniam condēnationis, nūquid ualeret? Vr̄ ꝙ sic qa hm̄oi exceptiones dilatoriæ vñr. Sed 9 tec loquia per hanc clām: (& quosdā alios Sagieñ. diœce.) datur iurisdō tantū in diœcesanos & nō de ciuitate, & per hanc clām in rebus alijs, nō datur iurisdictio super maiorib. negotijs.

‡ 63. dist. ego Ludouicus. & inf. de sen. excō. si ciuitas. lib. 6. tñ qui ē de diœcesi de ciuitate intelligit. l. qui ex uico. ff. ad municipalem. l. formā. §. si uero. ff. de censib.

negotijs ī.eod sedes.vnde talis sententia non tenet deficiēte iurisdictione.Nec ēt credo posse. prorogari iurisdictionē in primo casu,ut ī.de offi.del. P.& G.nec in alio,qa cōsensus priuatorū eū iudicē non facit q nulli pest iurisdictioni. C.de iuri. om.iu.l. priuatorum.

¶ Idem abbati sancti Iacobi.

¶ *Si conuenientur per clausulam; moriatur re integra,successor conueniri non potest.*

CAP. XXXVI

Significauit nobis comitissa Namuteñ. ꝙ cum mortuo comite fratre suo, ipsa in eius successerit comitatu G.& B.ꝑ quasdā lr̄as Apostolicas cōtra Tulleñ.episcopū,& quosdā alios clericos, & laicos impetratas,eam corā iudicibus (ad quos obtente fuerant) super quadam summa pecuniæ, quam eidem fratri suo se mutuasse dicebant, per illam generalem clausulam: quidam alij: (quia in prędicto comitatu successerat) conuenerunt: excipiente itaque procuratore suo, quòd cum adhuc frater eiusdem mulieris viueret, [a] quando eędem litterę impetratę fuerunt, nec per ipsas dum viueret[b] fuerat ad iudicium euocatus, earum auctoritate non poterat conueniri. Et quia iudices exceptionem non admittebant ipsius, nostram audientiam appellauit: & infra.

¶ Ideoque mandamus, quatenus si est ita,reuocato in irritum, & cætera.

Significauit nobis. Diuidit̄ vt pxima ꝯcedēs.secūda:ibi, *Ideoque*.Ab.Siculus.

CASVS B. & G.laici impetrauerunt lr̄as à sede Apost.sub hac forma.Cōquesti sunt nobis B.& G. ꝙ ep̄s Tulleñ & quidam alij clerici & laici sup tali re & rebus alijs, eisdē iniuriantur. iudices per clausulā generalē,& q dā alij,citauerūt comitissam Namutensem pro eo ꝙ ipsa successerat fratri suo i comitatu,cui quidā summā pecuniæ dicti B. & G. mutauerant, & sic eā tanquā hæredē conueniebant. Ipsa vero per ꝓcuratorē suum fecit excipi corā ipsis iudicibus. ꝙ cū adhuc frater ipsius mulieris viueret qñ exdem litteræ fuerūt īpetratæ nec ꝑ lr̄as frater eius fuit ad iudiciū euocatus dum uiueret,ꝑ lr̄as illas nō potuit conueniri:& qa iudices hāc exceptionē admittere noluerūt,ad sedē Aposto. appellauit. Papa mādat ꝙ si ita est,totū quod post appellationē factū est,in irritum reuocet.Nota ꝙ successores debitorū,qui per clausulā gn̄alē possunt conueniri,eis defunctis re integra conueniri nō possunt. sed facta citatione hæredes illorum per tales lr̄as bene poterunt conueniri:& ita per citationem rescriptum extenditur ad hæredes,licet rescripta stricti iuris censeantur.

Glos.seq.not.rescripta re integra,&c.dat duo similia, & rōnē subdit,alleg.tria iura in contrarium,& soluit.Secundo argu. quòd data, &c.signat contrarium,& remittit. Tertio obijcit de decre. dilecti. & dupliciter soluit.

a ¶ *Viueret.* Iste comes dum viuebat.poterat per lr̄as illas cōueniri.sed eo mortuo successor eius nō pōt.Et sic patet exp̄sse per decretalē istam ꝙ rescripta saltē re integra nō extēdunt̄ ad successores illorū c. quos fuerāt impetrata vel q ꝑ ea poterant conueniri.& ita morte illius ꝯ quē impetrat finit mandatum,sicut & morte mādantis.ī.de offi.deleg.relatū,&c. gratū & c.licet.& ī.de offi.deleg.c.vlt.& sic eodem modo finit morte impetrantis,ita ꝙ non trāsit ad successores,saltē re integra & hoc iō cōtingit,quia rescripta ꝑsonalia sunt,nec ad ꝑsonas vel ad res alias,q̄ q̄ continent ibi.extendunt.ī.de offi.dele. cū olim.& c.P.& G.& hoc probat̄ hic manifeste.ar. ī ꝯ. de iudic. quia V.& ī.de aliena.mut.iudi.c.q̄.& 2.& ī.de conces. præbē. proposuit. Sed verum est ꝙ re integra finiunt̄ huiusmodi rescripta,vt hic dr̄.Et est hic arg.ꝙ data lr̄arū est cōsideranda ī. eo.eā te.& c.constitutus.ꝯ.ī.de præben.dilectus 2.vbi de hoc. & in c.eam te.Item signat ꝯ.ī.de fo.compe.dilecti filij.ibi cōuenit successor ꝑ lr̄as impetratas ꝯ prædecessorē.Sed hic cōueniebat successor & antecessor p clausulā generalē, & iō re integra finit hic tale mādatū,sed ibi,s.in ꝯrio lr̄æ impetratæ specialiter fuerūt ꝯ ꝑdecessorē,& fingunt̄ vna persona antecessor & successor:quia ꝯ dignitatē impetratæ intelligūtur,q̄ nō mosit ī.de offi.dele.qm̄ abbas. Sed si dictū fuisset ꝯ ep̄m Tull.& comitem Namuteñ.tunc comitissa poterit conueniri; quia ꝯ comitatū lr̄æ impetrantur.& sic poterat conueniri quicunq; succederet in comitatu illo:sicut in c.dilecti.Vel dic ꝙ in c.dilecti.prædecessor fuit citatus.& sic planum est,& nullū cōtrariū.sed non colligit ex c.dilecti,ꝙ antecessor fuerit citatus.

Rescripta nō extendunt ad successores eorū contra quos fuerunt impetrata.

¶ *Glos.seq.arguit à contrario,& illud approbat.*

b ¶ *Dum viueret.* Et sic vr̄ ꝙ si citatus fuisset frater illius cōitissæ,perpetuatum fuisset rescriptū ꝯ successores illius ꝯ quē impetratur,& eadē rōne & impetrantis:sicut perpetuat̄ ꝯ citatiōem quantū ad mortē delegātis,vt post decessum valeat delegantis:vt in prædictis decre.de offi.dele.gratū.& licet,ar. ī.de ap.ut debitus.ī.eo.c.capūn sanctæ crucis. [1] nā video ꝙ alia q̄ nō trāseunt ad successores,post cōuentiōnē trāseunt.ar.ī.de dona. c.vlti.à ꝯrio sensu.arg. C.de reuo.dona.l.ſ.& vlti.in fi.& in querela inofficiosi testamēti. C de inof.test. si pater & l.si quis filiū.& melius.ff.de inoffic. testa. posthumus.§.vlti. & C.de noua. si deleg, & iudicio cępto negotiū transit ad hæredes, C. de iureiu.Auth. principales.Satis credo ꝙ si ille fuisset ad iudiciū euocatus,ꝑpetuatę essent lr̄æ,vt successores impetrantis possent agere postea ꝑ illas, & cōtra reum, & successores ipsius, vt hic innuit satis expresse cū dicit nec per lr̄as ipsas fuit ad iudiciū euocatus:& postea dicit, si ita ē,vn̄ illa clausula respicit oīa supradicta,s. q. eo uiuentę fuerunt īpetratę,nec fuit ad iudiciū euocat̄ & ē simile ī.eo.olim, vbi clausula ista si ita ē, respicit omnia superiora.

[1] Cōcor. tex.in l.1. quod pri. cipi.& l.se quē.&ibi Bar ff. de lega. 2. & in leg.annua. §. 2. ff. de annu.lega.

ADDITIO Dixerūt hic Inno.& Compost. ꝙ per clausulā generalem poterit conueniri nomine ecclesiæ, is q. factus est prælatus post impetrationē:quia nō dr̄ proprie conueniri persona prælati,sed ecclesia. Io.And.in nouel.

¶ Idem Abbati sancti victoris.

¶ *Non valent litteræ executoriæ ī quibus impetrans falso dixit monitorias præcessisse.*

CAP. XXXVII

Ex insinuatione episcopi Ambiañ,accepimus, ꝙ I.clericus super eius prouisione, ad ipsum pręceptorias,& postmodum ad vos † executorias contra eū lr̄as impetrauit: & infra. Quocirca mādamus quatenus si nullę monitorię super hoc pręcessesint,executorijs supersedeatis eisdem,dummodo eędem executorię de monitorijs [c] fecerint mētionē alioquin in executionis negotio,iuxta directum ad uos pro ipso mandatum, ratione ꝑuia procedatis.

† Loquit̄ abbati sā cti Victoris, subaudi,& collegio,alia nō subaudiretur in plurali. c. quā graui. infra de crimine falsi.

¶ Idem Nouieñ. episcopo.

¶ *Cessantibus clausulis in dubio Papa non intendit grauare eundē collatorem super prouisione duorum: iō secundus impetrans repellitur, siue primus expectet,siue sit iam gratiā consecutus hoc dicit,secundum intellectum gloss.*

Ex insinuatione. Diuiditur in duas partes,nam primo ponit̄ partis decisa q̄rela,secunda prouisio:ibi: *Quo circa*. Ab.Si.

CASVS Quidā clericus nomine Io. impetrauit lr̄as præceptorias super prouisione ipsius ad ep̄m Ambianeñ ꝙ postmodum ad iudices istos lr̄as executorias impetrauit contra episcopum supradictū,in quibus cum de monitorijs fiat mentio episcopus proposuit corā iudicibus,ꝙ super hoc nullas monitorias receperat.& consuetudo est ecclesiæ uel curiæ Romanæ ꝙ ꝑceptoriæ non dent̄ nisi monitoriæ ꝑcesserint. Vn̄ ꝑ eas veritate tacita impetratas ꝓuidere non tenebat̄ eidem.cōsultus Papa respondet.ꝙ si sup hoc nullę monitoriæ præcesserūt supersedeant executorijs,dūmodo executoriæ de monitorijs fecerint mentionem:alioquin ꝓcedant per executorias iuxta traditā sibi formā.Not. ꝙ si rescriptū faciat mentionē alterius rescripti,primū rescriptū exhibendū est.Item ex hac decretali colligit̄ cōsuetudo Roma.Ecc.in beneficijs conferendis,vt primo dent̄ monitoriæ,postmodū præceptoriæ,vltimo executoriæ:& tunc debet fieri mentio de monitorijs & præceptorijs. Aliqñ tñ dat Papa monitorias litteras & executorias simul.

¶ *Glos.seq.reddit causam textus,ponit stylum curiæ, & arguit.*

c ¶ *De monitorijs.* Sic patet ꝙ executoriæ nō valent facientes mentionem de monitorijs,vbi monitoriæ non præcesserint: qa veritate tacita sunt obtentæ,& falsitate expressa,vt facilius lr̄as executorias obtineret,tāquā si tacuisset veritatem exprimendo,executorias nō habuisset:vt ī.eodem,sup lr̄is. Item si tacuisset aliū de mandato Papæ fuisse receptū,nō valuisset rescriptum infra eodem mādatū & c.abbatem.q̄ enim sint exprimenda in bn̄ficijs impetrandis,dicet infra eodem cap.si ꝓponente. Quandoq; tñ executoriæ prima vice conceduntur, supra eodem cap capitulū sanctæ crucis.sed illud de speciali gratia.Sed ordo & cōsuetudo curiæ ē, [2] ꝙ primo monitoriæ secundo præceptoriæ,vltimo executoriæ conceduntur.ī.eodē, constitutus.Et est hic argumentū, ꝙ si quis in aliquo instrumento faciat mentionem alterius instrumenti, non creditur ei nisi exhibeat primum.C de eden. Authe. si quis.& infra de fide instru.c.1.& ī.de offi.deleg.cum in iure.

[2] Olim fuit, sed hodie nō est nisi qñ que ī litteris q̄ scribūtur sup receptiōe monialiū Io. And.

M*Andatum Apostolicum.* Nõ intendit Papa eundẽ collatorẽ grauare de duob. vbi pro scd̃o scribit cũ clausula. (si pro alio nõ est scriptũ, qui hmõi gratiam prosequatur.) ẽt pri mo tempore datæ vel præsentationis secundi gratiam assecuto. In prima ponit dictum. In scd̃a eius rationem: ibi, *Cum super*, Abb. Siculus.

CASVS. Papa mandauit ep̃o Nouieñ vt magistrum Silue. faceret recipi in canonicũ & in fratrẽ eccl̃æ suæ, si pro alio ibidẽ non scripserit, qui hmõi gratiam consequatur: sed ep̃s iam alium ad mãdatũ Papæ receperat qui beneficiũ in eadẽ ecclesia obtinuerat: dubitauit ep̃s, vtrũ teneretur prosequi mandatũ Papæ ex eo quòd dicebatur in mãdato, (si pro alio non scripserimus qui hmõi gratiã prosequatur,) cum nullus prosequeretur hanc gratiã, sed iã esset prosecuta. Consultus Papa dicit, q̃ ex quo aliũ iã recepit ad mãdatũ suũ, mandatũ illud prosequi nõ dẽt: q̃a non est intentio Papæ grauare eccl̃as sup̃ receptione duorũ. Nota q̃ Papa p̃ suas litteras non intendit aliquos grauare sup̃ plurium receptione, nisi in litteris hoc dicatur.

CAP. XXXVIII.

MAndatum [a] Apostolicũ ad te directum, vt magistrum S. faceres in canonicum recipi & in fratrẽ Nouieñ. ecclesiæ, si pro alio ibidem non scripsimus, qui huiusmodi gratiam prosequatur, alio iam beneficiũ per nostras litteras obtinẽte, prosequi non teneris: ¶ Cum super receptione duorum, [b] grauandi ecclesiam antedictam, non fuerit intentio [c] mandatoris.

¶ Idem.

¶ *Ecclesia in qua Papa primus dedit monitorias, & secundus executorias, per primum non per secundum, intelligitur grauata.*

CAP. XXXIX.

LIitteris Apostolicis ad nos directis, vt G. clericum reciperetis in canonicum & in fratrẽ, nisi pro alio fuisset per nos ecclesia uestra grauata, mandatum nostrum uos exequi volu-

¶ *Glosa sequens obijcit & soluit.*

a ¶ *Mandatum.* Vr̃ fatua hæc quæstio, cũ diceretur in l[ite]ris, si pro alio non scripsimus. qui hmõi gratiam prosequatur. Dubium potuit esse ex eo quod dicit: qui hmõi gratiam prosequatur, quia iam receperant alium de mandato Papæ, & sic non prosequebatur, imo iã præsecutus erat illam gratiã ex quo credebat ex uerbo illo, prosequatur, q̃ non cõpeteret ei exceptio, cum iã esset receptus: multo fortius cõpetebat (ut hic patet) [1] & cõpetit hæc exceptio recepto mandato, si postea pro alio mãdet, licet primus adhuc nõ sit receptus. j. eo. abbatẽ. & sup. eo. capitulũ sanctæ crucis. secus si eẽt repulsus.

[1] Et sic p̃sens trahitur ad p̃teritũ. ff. de verb. sig. verbũ erit Ioan. And.

¶ *Glo. seq. ponit duas opiniones & primam approbat.*

b ¶ *Super receptione duorum.* Et ita habes hic & j. c. p̃xi. & c. abbatem. q̃ Papa non intẽdit aliquos grauare super receptione duorũ: quare si scribit pro aliquo recipiendo in aliqua eccl̃ia licet cl̃a illa, si pro alio non scripsimus, nõ sit ibi, tñ sub intelligit, sicut illa, si p̃sona idonea est. j. de elect. cũm q̃. & sicut illa, si p̃ces veritate nitant. s. eo. c. 2. q̃a nõ ẽ intẽtio Papę grauare aliquos in receptionẽ pluriũ: vt dicit hic. Alij dicũt in c̃riũ: q̃ in fauorẽ ecclesiæ ponitur illa cl̃a, si pro alio non scripsimus: quia si non opponatur: nihilominus tenentur eum recipere, p̃ quo secundo mãdat. Sed ista l[ite]ra (vt mihi vr̃) c̃dicit, & Papa cõuenit illi exceptionẽ remouere dicẽdo, nõ obstãte si p̃ alio vel alijs scripsimus, sicut dicit, nõ obstãte certo canonicorũ numero iuro firmato, vel quacunq; alia firmitate vallato. & s̃m illos frustra apponiẽ, non obstãte si p̃ alio, &c.

¶ *Glo. seq. arguit.*

c ¶ *Non fuerit intentio.* Arg. q̃ Papa p̃ suas litteras non vult alicui graue præiudicium inferre: sic inf. de offi. deleg. sup eo. & inf. de offi. or. licet. & inf. de auctor. & vsu pal. ex tuarũ. & 9. q. 3. nunc uero. & ff. ne quid in loc. pu. l. 2. §. si quis a principe. & §. merito. & inf. de consue. cum olim. in fi. Itẽ intentio mandantis consideranda est. inf. de præb. cũ cãm. & ca. vlt. & infra de procu. perit. [2] & eadem ratio quæ mouet delegantem, mouere debet delegatum. supra eod. super litteris.

[2] Vide text. in l. talis scriptura. ff. de leg. 1.

L*Itteris Apostolicis.* Diuiditur, quia primo ponitur mãdatũ quod exequi iubet. Secundo tollit exceptionẽ: ibi, *Non obstante.* Tertio exprimit causam: ibi, *Cum factum.* Abb.

Honorius tertius mãdauit quibusdã canonicis per l[ite]ras monitorias, vt T. subdiaconũ reciperẽt in canonicũ & in fratrẽ. demũ mortuus est dñs Honorius: præterea dñs Greg. ix. successor Honorij, mandauit p̃ l[ite]ras executorias eisdẽ canonicis, vt dictũ subdiaconũ reciperẽt in canonicũ, & sic fuit receptus. postea uero idem Greg. mandauit eisdẽ vt G. clericũ reciperẽt in canonicũ, nisi p̃ aliquo p̃ ipsum eorũ eccl̃a esset grauata. Dicebant canonici, q̃ non tenebant ipsum recipere, cũ aliũ ad mandatũ Gregor. eiusdem recepissent. Mãdat Gregor. Papa vt illũ G. clericũ recipiant non obstante q̃ T. subdiaconũ p̃ l[ite]ras executorias ipsi[us] G. recepissẽt cũ factũ Honorij potius q̃ suum fuerit p̃secutus. Nota q̃ successor factum sui antecessoris debet semp̃ in effectum ducere saltem de honestate.

mus & mandamus. ¶ Non obstante q̃ T. subdiaconũ per nostras litteras executorias recepistis, qui à bonæ memoriæ. H. p̃decessore nostro, monitorias [d] impetrauit. ¶ Cũ factum prædecessoris [e] nostri potius quã nostrum fuerimus prosecuti.

¶ Idem.

¶ *Diœcesanus cui scribitur, vt in diœcesi sua vbi pro alio scriptum non est, prouideat vel faciat prouideri, non potest id exequi circa beneficium spectans ad collationem alterius iam pro alio grauati.*

CAP. XL.

ABbatẽ, qui mandatũ Apostolicũ iam recepit, [f] vt S. clerico in aliqua ecclesiarũ sui monasterij p̃uideret, [3] & p̃ litteras generales [g] ad diœcesanũ ep̃um obtentas, vt in diœcesi sua (vbi p̃ alio scriptũ nõ esset) faceret p̃uideri, [h] cogi iuris rõ nõ

¶ *Glosa seq. arguit & remittit.*

d ¶ *Monitorias.* Arg. q̃ p̃ monitorias ius acquiriẽ: q̃d non est verũ: nec ẽt p̃ præceptorias vel ẽt executorias: sed officiũ iudicis imploret vt recipiatur. de hoc no. j. de renun. c. veniens. in no. quæ incipit, argu. q̃ per litteras.

[1] executis

¶ *Gl. seq. primo arguit: secunda pars recitetur per quæstionẽ quid si ad mandatum legati, &c.*

e ¶ *Cum factũ prædecessoris.* Nota argu. q̃ successor teneẽ adimplere factũ p̃decessoris sui. 12. q. 5. quia Ioannes. & 16. q. 6. illud. Sic & mandatum seu p̃ceptũ factum prædecessoris, successor tenetur adimplere. 18. q. 2. dudum. Sic ẽt patet ex hac decret. q̃ si aliquis sit receptus ad mãdatum legati vel prædecessoris, p̃ hoc non fit præiudiciũ successori, nec intelligitur ecclesia grauata in eo casu. & sicut cl̃a illa, si ad mandatũ Papæ [i] aliũ nõ recepistis, habet tñ locum in eo qui mandat, nec habet exceptionem si ad mãdatum prædecessoris vel legati aliũ recipit, sed ẽt in legato ipsius mandantis vr̃ c̃trium: quia auctoritate Papæ qui delegauit factum est, & qui per alium facit, per seipsum facere vr̃. ff. de admini. tut. ita tamen. §. gessisset. & infra de senten. excom. mulieres. Si hoc sit factum de speciali mandato, locum haberet exceptio, sed de generali non videẽ.

† In mel quis ita: p̃ l[ite]ras gñales ad diœcesanũ obtentas. &c remouenda plane vr̃ omnino dictio, &, vt series docet.

[3] Hoc nõ credo, p̃ut̃o enim aliud si dicaẽ ad mãdatũ Papæ, quam si dicatur ad mãdatum nostrum. ad hoc infra eo. si gratiose. lib. 6. Io. And.

A*bbatem.* Commode non potest ista decret. diuidi, cum vnico constructu contineatur. potest tñ quo ad intellectum sic diuidi: quia primo ponit thema ex quo resultat citata quæstio: & ibi, *cogi.* ponitur eius solutio. Ben. Capra.

CASVS. Dñs Papa mandauit abbati sancti Proculi, ut S. clerico in aliqua eccl̃a sui monasterij prouideret. Postea mandauit ep̃o Bononieñ. p̃ l[ite]ras gñales, ut cuidã alij clerico faceret prouideri in sua diœcesi, ubi pro alio scriptũ nõ esset. ep̃s cõpellebat abbatẽ, ut illum clericum in aliqua ecclesia faceret recipi. Abbas dicebat q̃ iã receperat mandatum pro alio. Vnde ep̃s per l[ite]ras gñales ipsum ad prouisionẽ illius nõ poterat compellere. Papa r̃ndet q̃ abbas ad hoc cogi non dẽt, nec põt illũ ep̃s aggrauare sup̃ conferendis beneficijs uel ecclesijs, ẽt si ep̃s habet facultatẽ clerico per easdã l[ite]ras prouidendi. No. q̃ qui primo præsentauit litteras suas, ei prouideri dẽt, nec põt compelli vt tali prouideat per alias litteras: vt patet hic.

f ¶ *Iam recepit.* Vide q̃ dicit, qui mandatum Apostolicũ iam recepit, nõ dicit, qui iã p̃uiderit. & sic patet q̃ qui primo suũ mandatũ repræsentat, ille dẽt beneficiũ obtinere: vt s. eo. c. capitulũ sanctæ crucis. & j. de appellatio. vt debitus & sic tenebat abbas iste p̃uidere S. clerico, dum tñ alij de mãdato eiusdẽ nõ p̃uiderit, nec ep̃s p̃ l[ite]ras illas generales põt cogere abbatem, vt dicit, super ecclesijs vel beneficijs conferendis. Ista tria capitula superius p̃xima idẽ vñr dicere: tñ differũt.

g ¶ *Per litteras generales.* Hic habes q̃ gñale mandatum secundo impetratum, non derogat speciali primo impetrato. de hac materia dictum est sup. eod. c. 1. [4]

[4] Adde text. & ibi Bar. in l. j. ff. de no. ope. nun. & in l. 3. §. trãsfugas. & ibi Ang. ff. de fica.

¶ *Glo. sequens recitetur per quæstionem, an executor datus per formam istam, faciat prouideri, &c.*

h ¶ *Faceret prouideri.* Per hanc formam non põt facere p̃uideri in aliqua p̃latura. j. de p̃b. c. vl. nisi hoc sp̃aliter exprimatur in l[ite]ris: vt hic dr̃ in ti. huius cap. Per istam formã, facias

prouideri

prouideri. executor cui hoc ius mādaƭ pōt solūmodo excōicare ɔtradicētes sibi: sed nō pōt eū īstituere, vel in possessionem mittere. Cōtrariū tñ vƭ ī. de pbē. ꝓ illorū, sed nō ɔtradicit. & intellige ꝓut ibi notaƭ. Sed p formā istam; mandamus tibi ꝙ ꝓuideas tali in aliqua ecclesiarū tuarū, pōt illū ponere in possessionem, inuestire, ac excōicare ɔtradictores, nisi rōnabile aliqd ostendat. Sin ꝙ dƭ hic in fine potestatē habeat prouidēdi. & ita vtraq; formarū istarū exponit in c. isto, abbaté & de hoc not. ī. de cōcel. ꝓbē. cum nostris & ī. de pꝛæbē. cap. vlti.

a ¶ *Prouidendi.* Cū dƭ in lris: auctoritate nostra, ꝓuideas in aliqua ecclesia tuæ diœcesis, ctiā si curā habeat animarum. Bernard.

A *B excōicato.* Diuisio q̄a primo, ponitur factū: ex quo resultat quæstio, for ibi, *Non excōicatori.* ponitur solutio: tertio in solutione inseritur ratio: ibi, *Qui de facto.* Ab. Siculus.

permittit, nec super conferendis ecclesijs aut būficijs aggrauari, ēt si facultatē habeat diœcesanus ꝑ easdem litteras prouidendi.[a]

¶ Idem.

¶ *Per rescriptū directū excommunicatori vt absoluat excōmunicatū, ꝗ contra concilium eum excōicauit, datis executoribus, qui eo non parēte exequantur, nō excommunicatori sed executoribus cognitio demādaƭ.*

CAP. XLI.

AB excommunicato, qui cōtra statuta[¶] concilij[b] generalis asserit se ligatum, litteris ad excommunicatorem[c] obtentis, vt (si est ita) sine difficultate[d] absoluat eundem, & [†] alijs deputatis iudicibus, qui (eo non parente) mandatum apostoli cū exequantur[e] ¶ Non excōicatori (qui de facto suo[f] certus esse dēt, licet in hoc deferaƭ eidē) sed illis cognitio[g] demandatur.

¶ Lateranē. sub In nocē. 47.

† & alijs sibi iudicibus deputatis.

CASVS. Quidā prælatus excōicauit quēdā subditū suū ɔtra formā concilij generalis, (quod est ī. de senten. exco. sacro) s. nulla monitione præmissa. Iste conquestus fuit dño Papæ: vñ mandat illi excōicatori ꝙ, si ita est, ipsum sine difficultate absoluat: alioquin mādat alijs vt ipsum absoluant, si excōicator ipsum nō duxerit absoluēdū. Sup verbis istis, si est ita, orta ē dubitatio, vtrū cognitio ista ꝑtineat excōicatori, an alijs q̄b. hoc mandaƭ. dƭ hic ꝙ ista cognitio nō demandaƭ excōicatori, q de facto suo certus esse dēt, licet deferatur eidem, sed alijs mandatur. Nota q ɔtra conciliū excōicatur, sine difficultate dēt absolui. Item nemo debet proprium factū ignorare.

b ¶ *Concilij generalis.* ī. de senten. excommu. sacro.

¶ *Glosa sequens obijcit & respondet, quærit & soluit, & remittit, & iudicem instruit.*

c ¶ *Ad excōicator.* Sed quare remittitur ad ipsū, cū iā inique processerit ɔ ipsum. & iō suspectus est ei? Ad hoc dicas ꝙ hęc ē forma & consuetudo ecclæ, ꝙ si aliquis conqrit se excōicatum iniuste fuisse, siue ɔtra debitā formā cōcilij gñlis, si periculū non est in mora, remittiƭ absoluēdus ad suū excōicatorē, inf. de sen. excō. sacro.[1] & in hoc deferƭ ipsi excōicatori, vt factu suū ip se corrigat: qui veritatē ignorare in ꝓprio facto nō dēt, vt hic dicit, & inf. de of. or. ad reprimēdā & forte ad verecundiā suā ut suū ꝓpriū factū corrigat, & emendet, qđ qui dē pōt. ī. de accusatio. qualiter & qñ. & inf. de el. nři. & 33. q. 9. qd 3. Sed potius parcit ei ex eo ꝙ ipsemet absoluet, maius esset ei oppbriū si alius factū suū corrigeret: nec dēt ēt expectare vt ab alijs corrigaƭ: in auth. de nup. in fi. coll. 4. & ideo dicit, licet in hoc deferaƭ eidē. Et q̄a p simplicē q̄rimoniā retulit hoc ad sup orē: & nō p appłonē, remittiƭ ad excōicatorē. si n. appellasset, non remitteret ad excōicatorē. inf. de sen. excom. per tuas. nisi vellet superior ei facere grām:[2] vt in d. c. ā tuas. & hoc i ordinario. secus in delegato qñ ab ipso appellaƭ, tūc nō remittiƭ ad delegatū. Sed qd de cā principali: nūquid ipse idē pōt cognoscere de hoc ista quidā ex quo nō appellauit, debuit enim appellare, & sic esset exemptus in totū. ar. inf. de appella. ad hęc. & c. ꝓposuit. Et ita suspensus uel excōicatus minori excōicatione pōt absoluere excōicatū. inf. de sen. excō. sacro. & suspēsus suspēsū. ī. de sen. exco. duob vbi de hoc. si uero iudex iste certus est ꝙ iuste ꝓcessit: nō absoluet illū, q̄a delegatus cū d hoc constiterit, remitteret illū ad suū excōicatorē ut eius mandato pareat. Quid d pricipali q̄stione: dic vt in vlti. notula dƭ.

d ¶ *Sine difficultate.* iuramēti uel alicuius mādati aut cautiōis.

Glo. seq. quit reci. per quæstionem.

e ¶ *Exequantur.* Isti non possunt absoluere illū nisi post terminū eis ꝑfixum assignatum ipsi excommunicatori, alias nō teneret absolutio. sic inf. de appel. vt debitus.

¶ *Glo. sequens distinguit inter ignorantiā facti proprij & alieni. & probabilem, & non probabilem remittit & arguit.*

f ¶ *De facto suo certus esse.* Et sic vƭ ꝙ nō licet alicui factū proprium ignorare, & hoc verū est nisi habuerit probabilē cām ignorantiæ. 3. q. 2. in lectū arg. 1. q. 1. si quis a simoniacis: alias ignorātia proprij facti nō excusatƭ quia nō est verisimile ꝙ q̄s ignoret vires patrimonij sui. C. de resci. ven. q̄ squis. & hic. Sed in facto alieno tolerabilis est error vel ignorantia, ff. pro suo. l. vlti. & hoc verū est si probabilis est, sed crassa & supina ignorantia in facto alieno nō excusat. 15. dist. qđ diceris. & 12. q. 2. q̄ & humanis. & ī. de postu. prꝗla. c. 1. in talib' nō requiritur ꝙ sit nimis diligēs & curiosus, nec nimis nigligens. ff. de iur. & fact. igu. nec supina. De hac materia no. 1. q. 4. c. turbatur. §. notandū. arg. est hic. ꝙ i notorijs nullæ sunt partes iudicis; nisi quantū ad sñiam.

[1] Vide Baldū in l. si is qui C. si pe. appell. mol inter verb. anathematis. & S. e l. ti. d len. pro. § at antē verb. sin d autē lenas.

[2] quod potest, ei tē cū ad iudicem a quo appellauit, vt eum iudicaret. sed v t eum restituat: ut no 2. q. 1. notum. Io. And.

ADDITIO. Præcedit tñ citatio vel reqsitio vt hic vides. Ioā. And.

¶ *Glo. seq. reci. per q. s. quod sit officium legatorum quib. scribitur.*

g ¶ Cognitio. Tñ ante quam cognoscāt vtrū iuste uel iniuste sit excōicatus, dēt absolui si hoc petierit,[3] ꝑstita cautione & iuramēto ꝙ parebit mādatis eccl. ī. de of. delega. cū contigat. & postea isti delegati cognoscent vtrū fuerit excōicatus ɔtra statuta cōcilij gñalis: & si iuenerit ꝙ iuste fuerit excōicatus, aut seruata fuerit forma concilij, remittent illū ad suum excōicatorē, ut eius mandato pareat super cā ꝓ qua fuerit excōicatus. inf. de of. dele. prudētiā. uer. si. Et hoc qđ diximus dēre statim absolui anteq̄ cognoscatur, verum est nisi aduersarius obijciat ꝙ non debet statim absolui, q̄a fuerit excōicatus ꝓ manifesta offensa[4] uel q̄a nō paret rei iudicatæ. ff. de rei ven. qui restituere. & ī. de of. deleg. q̄renti. quo ꝓbato nō absoluetur nisi satisfaciat. inf. de uer. sig. ex parte. & c. seq. & inf. de sen. exco. solet. in decre. noua. li. 6. Si uero inuenerint ꝙ iniuste fuerit excōicatus: tunc delegati isti cognoscent de cā illa ꝓ qua fuerit excommunicatus.

[3] Hoc intellige secundum decre. per tuas. de sen. exco. Ioan. An.

[4] Vel manifesta contumacia. ī. de sen. excom venerabilibus. §. sec' l. 6. Io. An.

¶ Idem.

Si impetrans rescriptum ad beneficiū dixit se non beneficiatum: cū tamen haberet beneficiū, licet exiguū, non valet rescriptum.

CAP. XLII.

SI proponente aliquo nondū se beneficium ecclesiasticum assecutum, super prouisione ipsius licet minus competens[h] obtinentis, rescriptum non ...

S I proponente. Hodie dicendum est ut clarius habeƭ in ca. si motu ꝓprio. de præbē. li. 6. vbi indistinctē decidiƭ ꝙ qualecumq; beneficiū habeat impetrās, nisi de illo faciat mētionē nō ualet Ipetratio sñ. Et diuidit ur ista decre. in duas partes. in prima ponitur quęstio; in secunda solutio: ibi, Illud. Abbas.

CASVS. Aliquis habebat modicū būficium, de quo cōmode nō poterat sustentari, & impetrauit lias super būficio obtinēdo, ꝓponens se nondū būficium assecutum, nullā faciēdo mētione de būficio licet modico quod habebat. Papa cōsultus dicit ꝙ lræ illæ nō valēt quia fraudulenter sunt obtentæ. Not. quantuncunq; modicū sit būficium, semper de ipso est mentio facienda, si aliud beneficium voluerit impetrare.

¶ *Gl. sequens probat sex modis non curandū de modico, & respōdet per quatuor rōnes. demū quærit, soluit, alleg. duo iura in contrarium.*

h *Minus competens.* Sed vƭ ꝙ hoc obesse non debeat: q̄a huiusmodi modica nō nocent. modica. n. res non inducit simoniam. ī. de simo. & si q̄stiones. & 1. q. 1. iudices. & modicū dānum de facili toleraƭ. 12. q. 2. bonæ rei.[5] & modica pōt eps alienare. 12. q. 2. terrulas. nec ꝓ modico restitutio daƭ. ff. de in integr. resti. scio. & ꝓ modico nec plus nec minus. de cōse. dis. 2. re uera. nec ꝓ modico daƭ actio de dolo. ff. de dolo. si oleū. ī fi. Sed ɔtrariū vƭ, quia fraudulēter tacuisse vƭ, vt citius lras impetret, & q in fraudē fiunt, imputantur. ī. eo. sup lris. Præterea iste recipiēdo modicū būficiū sibi ꝑiudicauit: vñ q̄rat sibi victum ex artificio suo. 91. dis. clericus victum. q̄a ex quo semel placuit, amplius displicere nō pōt. 32. q. 5. horrendus. & vnusq̄sq; in ea vocatione maneat in qua vocatus est. 70. dist. sanctorū. & exēplo Apostoli faciat dicentis: Ad o'a q̄ mihi opus erāt, ministrauerunt manus istæ. 21. q. 2. c. 1. imo non est aliqs instituendus nisi tantū sibi assigneƭ ꝙ sibi prouidere & episcopalia iura persoluere possit. ī. de pben. de monachis. Planum est. n. ꝙ tenetur inde facere mētionē, alias non valerent lræ, & sic soluiƭ hic q̄stio illa q̄ ponebatur. ī. de præben. cum teneamur. Sed aduerte qđ dicit i principio, si aliquo ꝓponente se nullū būficium ecclesiasticum assecutum. sicuta quis modicum habēs būficium significet Papæ sine dubio mentitƭ, & ideo nullum commodū dēt hrē de lris ī. eo. sup lris. quia in fraudē tacet modicū beneficium. Sed si aliquis diceret ita dño Papæ; supplicat sanctitati vestræ talis pauper clericus, ut in tali ecclesia būficium ei conferre dignemini. nūquid valēt tales lræ: q̄a tacuit de modico būficio, & tñ uerū dixit, quia pauper est in ueritate. Ista forma non

[5] Ec. ī. de donatio. Apostolicæ. de hoc supra ī pꝛ ni ī vl. gl. & multa alia exempla, quib. non curamus de modico, colligit ar ch. de pbē dis. c. non pōt in pri. li. 6. adde. l. 1. in fi. ff. de uent. inspicien. & l. si q̄s con duxerit. & l. habitatores. ff. loc.

faltem hāt iurisdictionem, vt de precū veritate cognoscāt, & pœnā imponāt: ut hic vr. qđ eodē mō intelligit. ī. eo. cæterū, vbi est arg. ꝙ scđi iudices dāt hanc pœnā imponere. ad hoc est op. arg. ī. eo. sup līs. in fi. & ī. de app. vt debit'. 1 & si hoc nō fecerint iudices, dūmodo petitū fuerit ab eis, de sua substantia, illud detrimētum restituere cōpellūtur. C. de iud. sancimus. & poterūt isti iudices cō ueniri corā ordinario vel delegato condic. ex illa l. sancimus. Sed ꝙ isti iudices quibus hmōi līæ diriguntur, nō possint, vt per decre. prædictā ex līs. ī. de do. & cōtu ubi primi iudices cōdemnāt, & non scđi. Sed illud iō fuit, quia corā primis iudicib. obijciebatur de scđis līs ab altera parte impetratis, nō facientib. expressā de priorib. mentionē. vnde primi iudices cō suluerunt Papā, qd iuris esset, & rñdet pro ut patet in līa, s. ꝙ ipsi primi iudices condemnent partem alterā in expensis p̄ ꝑ dolū suū, aliàs scđi deberent imponere pœnā illā, si coram ipsis fuisset exceptum de primis, & remittere partes ad primos, ut sic illi iudices pœnam istam imponant coram quib. excipitur: vel quia in līis scđis cōtinetur quod primi hoc faciāt: aliàs scđi dēnt cōdemnare: quia si diceret quod isti iudices quib. līæ hmōi diriguntur, hoc facere nō posent, per hoc lites ex litib. orirētur: quia pro eisdem expēsis oporteret eos iterum litigare: vnde tutius est & melius ꝙ hoc faciant, vt per hoc malitijs istorum per pœnam huiusmodi obuietur.

1 Et patet hoc in concilio Vienensi. tit. abbates & qđ hic vocat dāna ibi vocat intereē. Io. And.

† Lib. 1. episto. 64. ad Felicē episcopū Messanensem & ca. 1. eo. ti. in 1. compil.

† Honorius iij. archidiaco. & capitulo Laudunen.

† Cap. 1. eod. tit. in 3. compil.

† Velit.

TITVLVS IIII.

De consuetudine.

¶ Gregorius in registro. †

¶ *Consuetudo inferens grauamē ecclesijs debet iudicis officio tolli. h. d. secundum intellectū magis singularem.*

CAP. I.

Consuetudines a q̄ ecclesijs grauamē īducere dignoscūtur, nostra nos decet consideratione remittere.

¶ Inno. † iij. archiepiscopo & capitulo Lugdun.

¶ *Ex consuetudine pōt introduci actus siue solēnitas per quā sine apprehēsione reali transferrī possessio rei absentis, h. d. & est casus singularis secundum Abb. Siculum.*

CAP. II.

Ex † litteris: & infra. Si vero quis possessiones aliquas, claustris vel alijs religiosis b locis in bona valetudine vel vltima voluntate, pro suorū vult † remedio peccatorum conferre, hanc conferendi formā esse proponitis, ꝙ in hmōi donationib. modicū terræ cōsueuit in manu accipere, uel in extremitate pallij † qđ manu p̄lati ecclesiæ sustinetur, aut super altare ponendū sub testimonio videntiū & audientiū sub dicta forma, q̄ scotatio vulgariter appellat: & īfra. c ¶ Discretioni vestræ mādamus, quatenus donationes eorū, quæ sub obtētu cōsuetudinis d claustris, ecclesijs, vel quibuslibet locis religiosis pie conferuntur, vel ēt sunt collata, faciatis irreuocabiliter obseruari: cum huiusmodi signum, e quod scotatio dicitur, non tam factæ donationis, quàm traditæ possessionis sit eui dens argumentum.

¶ Idem episcopo Pictauiēsi. †

¶ *Non valet consuetudo vt in causis ecclesiasticis dictum populi pro sententia teneatur.*

CAP. III.

Ad † nostram audientiam noueris peruenisse, quòd in tua diœcesi etiam in causis ecclesiasticis consuetudo minus rationabilis habeatur, quòd cum aliqua causa tractatur, ibidem, & allegationibus & querelis vtriusque partis auditis, à præsentibus litteratis, & illitte-

Parisien.

† Cap. 1. eod. tit. in 3. compil.

DE CONSVETVDINE.

Continuatur. Quia visum est supra de iure scripto, quod consistit in constitutionibus & in rescriptis: merito subijcitur de iure non scripto, quod consistit in consuetudinibus. Abb. Sicul.

Consuetudines. Consuetudo inferens grauamen ecclesijs vel eis onerosa non tenet. h d. s̄m communem intellectum. Et non diuiditur. Abb. Siculus.

a ¶ *Consuetudines.* Hoc capitulum intelligitur de onerosa consuetudine, & quę multum lędit: & est radicitus extirpanda. 8. dist. mala, & 12. q. 2. bonę rei. & 12. dis. omnia. nam consuetudo debet esse rationabilis, & non contra vtilitatem ecclesiæ. infra de ijs quæ fi. à maio. par. c. cum in cunctis. & inf. de re iud cum causa. & inf. eod. ad audientiam. & inf. eo. cum venerabilis. Quando autem consuetudo pręualeat iuri, & quando non, dicetur inf. eod. cap. vlt.

Cōtinuatio.

De qua consuetudine sit hoc caput accipiendum.

Ex *litteris.* Valet consuetudo per quam ecclesia acquirit dñium & possessionem rei sine solemnitate legali. Io. And. Diuiditur in duas partes. nam in prima ponitur consuetudo. In secunda. ibi, *Discretioni*, responsio, siue mandatum.

CASVS. Talis erat consuetudo in Dacia, ꝙ si aliquis in sanitate seu in vltima voluntate vellet pro remedio peccatorū suorum conferre locis religiosis aliquas possessiones, accipiebat modicū terræ in extremitate pallij, qđ palliū manu p̄lati sustinetur, & ponitur super altare sub testimonio videntium hmōi donatio vulgariter dr̄, scotatio. Quidam malitiose nitebantur hmōi donationes infringere, pro eo ꝙ solemnitas testimonium in hmōi vltimis voluntatibus non seruabatur. Significatum fuit hoc domino Papæ: vnde mandat ꝙ huiusmodi donationes, quæ prætextu consuetudinis talis, conferuntur locis religiosis, vel etiam sunt collatæ; faciant inuiolabiliter obseruari: quia huiusmodi signū, qđ scotatio dicitur, non est solum argumentum donationis factæ, sed ēt traditæ possessionis. Not. cōsuetudinē seruādā esse in donationib. in vltima volūtate factis locis religiosis. Itē no ꝙ possessio transfertur per aliū actū, quàm p traditionem ipsius rei translatæ.

b ¶ *Religiosis.* In ijs. n. q̄ religiosis locis relinquūntur, non requiritur solēnitas testamētorū. inf. de test. cū esses. & c. seq. s̄m canonicam æquitatem, & fauorem religionis. ADDI. Vnde ēt legatū factum ecclesiæ crescit per inficiationem. Instit. de pœna temere lit circa prin. Io. And.

c ¶ *Et infra.* Sub†isto. inf. continetur, ꝙ quidam cauillosi dicebāt ꝙ hmōi donatio non valebat: quia solemnitas testī non obseruabatur. eo quòd s̄m leges testm̄ dēt fieri septem aut quinque testibus adhibitis, aliàs non valet: vt inf. de testam. cum esses. & c. relatum. super hoc Papa respondet, Discretioni vestræ. &c.

d ¶ *Consuetudinis.* Prædictæ, quæ laudabilis est, vnde est seruanda. inf. de simo. ad apostolicam. ex quo æque puniri dēt transgressor laudabilis consuetudinis, sicut transgressor legis. 11. dis. in his, huiusmodi donatio valeret, ēt si consuetudo super hoc nō esset.

¶ *Glo. seq. ponit quatuor similia. secundo ponit* x. *modos, quib. possessio rei sine ipsius apprehensione transfertur, & ponit de his versus.*

In quibusdā recentiorib. ita, sed male iudicio meo: uel in extremitate pallij manu prælati ecclesiæ, &c.

† Hæc nō est glossa Bernardi, nec habetur in vetustis codicibus.

e ¶ *Signum.* Sic annulus signum est inuestituræ. inf de ijs quę fi. à maiori. par. c. ex ore. Et inuestitura est signum traditæ possessionis. 1 inf. de. don per tuas. Itē annulus est signū matrimonij ī. de p̄sum. illud. & 30. q. 5 feminę. 1 Sic ēt restitutio instrumentorum est signum renunciationis. inf. de renun. sane. & inf. de pact. cum pridem. & C. quæ res pign. obli pos l. 2. & melius. ff. de pact. l. Labeo. secus est si restituat pignus. ff. eo. titul. l. postquam. Sic ēt res non apprehenditur, & tñ possessio transfertur: vt per claues. ff. de contrahen. emp. clauib. Item p̄ instrumentum fit donatio. C. de dona. l. 1. Visu ēt transfertur possessio. ff. de acqui. pos. quod meo. §. si venditorem. Item si rem meam penes te depositam tibi vendidi. Insti. de rer. di. §. interdum. Item cum quis ēt rem suam vult possidere noīe alterius. ff. de rei ven. quædā. Nec ēt semper in acquirenda pos. necessarius est actus corporalis: vnde sufficit affectus aliquo actu interueniente. ff. de acq. pos. l. 1. § antepe. & hic, licet lex dicat ꝙ possessio acquiritur corpore & aīo, non altero tm̄. C. eo. ti. licet ita quod rei apprehensio per se vel per alterū sit necessaria. ff. de ac. pos. quemadmodū & l. q vniuersas. Hoc tñ scias ꝙ licet eccłia nō apprehēdat possessionē rei sibi collatę, dñium tñ nihilominꝰ adipiscit: qđ nō est in priuato. C de rei ven. seruum. C. de sacros. eccle. vt inter diuinum. Vnde versus:

Visu sine rei mutuata venditione,
Clauibus & chartis, mea si conduco scienter:
Quamuis non aliter detur possessio, transit.

1 Vide Io. And. in c. transmissam. đ electione.

1 Vide l. si cōcubina. & ibidem glossam. ff. de concubi.

A*D nostram audientiam.* Non valet consuetudo, vt sententia à non suo iudice lata teneat. Io. And. Communis diuisio. secunda ibi, *Nos igitur.* Abb. Siculus.

CASVS. In diœce. Picta. talis erat cōsuetudo ēt in causis ecclesiasticis, ꝙ cū aliqua cā tractabat ibidē, auditis allegationibus vtriusq; partis, ab ijs q præsentes erant sapientib. & insipientib quæritur quid iuris. & qđ illi vel aliquis eorum dicta uerit de consilio præsentium, pro snīa habeatur. Peruenit hoc ad notitiā Papæ: scribit Papa epo Picta. dicēs ꝙ talis consuetudo obuiat canonicis institutis, & iō nullius dēt esse momenti: quia

[f] Innuit quod aliud sit praescriptio, aliud sit consuetudo. de hoc infr. c. vl. Io. An.

a ‹ *De consuetudine* Not. quod nec praescriptio nec consuetudo prodest in hoc casu vt hic dicit & est simile. supra de ele. c. cum causam. & supra eo. c. cum venerabilis. nec contra obedientiam vt 18. q. 2. abbatibus. & supra de praescrip. c. cum non liceat. nec contra procurationem, quae ratione visitationis debet. supra de praescrip. c. cum ex officij. sicut nec valet transactio in hoc casu, & in huiusmodi spiritualibus. supra de transac. c. praeterea. nec permutatio rei spiritualis potest fieri cum temporali. supra de re. permu. c. exhibita. arg. contra supra de priuil. c. cum olim 2 & supra de capel. mona. c. dilectus. & inf. de cen. c. sopitae & supra de pres. c. de quarta. & contra. sed istis non sunt contraria: ibi non praescribitur contra obedientiam, nisi tanto tempore fuissent sub dominio Papae, vel alterius ecclesiae: & tunc non dicuntur praescribere, sed potius praescribi: & praeter ea illa, de quarta. & illa, auditis. nihil dicunt de obedientia, sed in alijs articulis & casibus loquuntur. Et sic patet quod vbicumque sit aliquid contra ecclesiasticam disciplinam siue neruum ecclesiae, non habet locum praescriptio.

[i] Vertebat

[b] praescriptio non habet locum, quotiescunque sit aliquid contra ecclesiasticam disciplinam

stro, vel à vobis in ciuitate Cenoman. positum non seruabant, quaestio verteretur: [i] & infra. ¶ Procurator uero ipsorum proposuit, quod ipsa ecclesia sancti Petri à sui fundatione libera extitit & exempta: & de cõsuetudine, [a] in generali etiam interdicto licitũ erat eis, pulsatis campanis, alta voce (interdictis & excommunicatis exclusis) diuina officia celebrare. [b] Nos igitur cognito, quod ex tali consuetudine, si qua foret, disrumperetur neruus ecclesiasticae disciplinae, ipsam de consensu fratrum nostrorum duximus irritandam.

¶ Idem episcopo Heliensi.

¶ *In attribuendis officijs nouae dignitati, seruatur consuetudo vicinarum ciuitatum: quae si diuersa fuerit seruabitur magis rationabilis, & alijs non praeiudicans.*

CAP. VI.

CVm olim Londonensis episcopus nostris auribus intimasset, quòd in sua ecclesia proposuerat statuere [b] praecentorem, nos eius precibus inclinati, ei licentiã concessimus, [c] praecentorem huiusmodi ordinandi: dummodo in conferendis sibi redditibus, nulli inferretur praeiudicium; [d] statuentes vt praecentor taliter institutus, in sessionibus, [e] processionibus & alijs, illam haberet in Londõ. ecclesia dignitatem, quam habẽt alij praecentores in alijs ecclesijs Anglicanis, & infrà. [d] Quocirca mandamus, quatenus si secundum diuersas consuetudines locorum, diuersas habere noueris, praecentores in anglicanis [f] ecclesijs dignitates, iam dictũ praecentorem, illam [g] habere facias in London. ecclesia dignitatem, eaque manere contentum, quam (rationabilib. & approbatis cõsuetudinibus ecclesiae saluis) sine [h] praeiudicio alieno poterit obtinere.

¶ Idem conuentui [†] Corbiẽ. monasterij.

¶ *Non potest induci ex consuetudine, vt quis possit dimittere dignitatem sine superioris licẽtia, vel ut possit electus administrare non habita confirmatione a superiore.*

CAP. VII.

CVm [†] venerabilis frater noster episcopus Hostiensis, & L. sanctae crucis presbyter Cardinalis in partibus Alemaniae legationis officio fungerentur, inuenerunt abbatem de monasterio Hermionen. quod ad Romanam ecclesiam noscitur pertinere nullo mediante, ad monasterium Corbien. quod est etiam Romanae ecclesiae spe-

Aliàs ita: Idem cõuentui, & Corbiẽn. monasterio.

[†] Cap. 6. e. ti. in 3 cõpilatiõe.

CVm olim. Diuidit in duas partes. In prima ponitur cõsultatio. In secũda: ibi, Quocirca, responsio.

CASVS Eps Londõ. petijt à dño Papa licẽtiã vt posset in terra sua constituere praecentorem. Papa sibi petitam licẽtiã concessit, dũmodo in conferẽdis sibi redditib. nulli faceret praeiudiciũ, ita quod praecentor iste in sessionibus, processionib. & alijs, illã haberet dignitatẽ in illa ecclesia London quam habent alij praecentores in alijs ecclesijs Anglicanis: & sic episcopus constituit praecentorem. praecentor ille taliter institutus occasione litterarũ domini Papae, quandam in praeiudicium aliarum dignitatum nitebatur vsurpare: aliqui personatum habentes in ecclesia Lon. conquesti sunt domino Papae: Papa mandat episcopo Helien. quatenus quia secundum diuersas consuetudines locorum praecentores alij diuersas habent dignitates in ecclesijs Anglicanis, faciat illũ praecentorẽ contentum esse illa dignitate, quam potest habere sine praeiudicio aliorum, saluis rõnabilib. & approbatis consuetudinib. ecclesiae London. Not. quod noua dignitas sine licentia dñi Papae constitui non dẽt. Item in dignitatib. diuersa põt esse consuetudo in eadẽ prouincia. Item in praeiudicium aliarum dignitatũ noua dignitas constitui non debet. Item consuetudines approbatae ipsius ecclesiae nihilominus remanent in sua firmitate.

b ‹ *Statuere*. Et sic onerosam dignitatem potest eps remouere de ecclesia sua, cum suis canonicis, dum tñ confirmatio Papae accedat. supra de consti. c. cum accessissent.

¶ *Glos. in princ. & in fi. tractat, an noua dignitas creari possit sine Papae licentia, & c. in medio signat contraria, & soluit.*

c ‹ *Concessimus*. Per hoc vr. quod noua dignitas in ecclesia constitui non põt sine licentia Papae 22 dist. c. 1 & C. de offi. praeto. Afri. l. quas gratias. §. optamus ergo vt omnes iudices secundum voluntatem & timorem Dei, & nostrã electionẽ, & ordinationẽ, &c. & hoc ideo: quia si una dignitas constituitur, oportet quod alia minuatur. arg. 99. dist. c. nullus. & c. 2. Sed hoc non est uerẽ. ar. supra de eccle. aedi. c. ad audientiã 2. & 12. q. 2. bonae rei & ff. de ope. publ. l. opus. Item datur priuilegiũ dignitati, sed non est contra illud. inf. de eccle. aedi. c. ad audientiam 2. & s. de rescr. c. vl. sicut nec seruitutis datur praedio quod nondũ est. ff. com. praedi. l. 1 arg. contra ff. de ser. rusti. prae. l. labeo. & ff. de ser. vrb. prae. l. si seruitus. § futu. so Sed nõ procedunt ista quia non datur priuilegiu dignitati quae

a Priuatus et sine principis auctoritate facit nouum opus, nisi id fiat ad aemulationem alterius ciuitatis, uel seditionis materiam praebeat.

nondũ est, sed dat Papa auctoritatẽ constituendi dignitatẽ ecclesiae London. Inno. 4. dixit in apparatu suo quod episcopus cũ c. suo potest nouam dignitatem constituere. contrarium credo.

d ‹ *Praeiudicium*. Intelligas enorme: quia pro modico nõ dimitteret. arg. q. 2. bonae rei. & inf. de do. c. Apostolicae. sed melius ut sonat lrã: quia illae concordantiae intelliguntur de reb. episcopalib, & hic ipse episcopus modicum dãnum potest pati ut aliquid conferat dignitati alij nõ compelluntur dare, de suo, nisi iusta causa interueniret cõstituẽdi illi dignitatẽ.

e ‹ *In sessionibus* Hoc ideo dicit: quia secundum dignitatẽ suã honorandus est aliquis in sede. inf. de ma. & obe. statuimus. 17. dist. c. vl. & in subscriptionib. ff. de albo scri. l. 1. & vlt. vt in sententijs ferendis. ff. de decu. l. spurij & in alijs suffragijs. ar. 23. dist. perlectus.

ADDITIO. vbi cessantibus priuilegijs in sententijs ferendis. potior est illius causa, qui eodem tempore pluribus suffragijs in decurionatu decoratur. Io. And.

f ‹ *In Anglicanis ecclesijs*. Hoc est cũ eadẽ consuetudo in alijs erat ecclesijs Anglicanis, illa seruaretur. argu. supra de elect. c. cum ecclesia, Si uero diuersae essent consuetudines, cõsuetudo metropolitanae ecclesiae seruanda est. 22. dist. de his. Vel quae vetius est, quod melius seruari posset sine praeiudicio aliorum, vt dicit in fi. arg. 12. distin. nouit.

g ‹ *Illã*. Sed videtur quod minorẽ, ex quo ita indistincte dicit. arg. ff. de leg. 2. nũmis. inf. de censi. c. ex parte. immo vr. de mediocri. ff. de aedil. edict. l. sciendum. §. illud. & l. praecedẽti. in fi.

¶ *Glos. seq. elicit tria argumenta, ad primum inducit tria iura, ad secundum v. ad tertium, tria.*

h ‹ *Sine praeiudicio alieno*. Arg. quod licet priuilegij verba generaliter loquantur, non tñ sunt interpretanda in praeiudiciũ alicuius. inf. de tran. c. licet. in fi & inf. de of. or. c. licet. & inf. de auct. & vsu. pal. c. ex tuarum. Item argu. quod in dubio recurritur ad consuetudinem vicinarum ecclesiarũ. [3] inf. de cog. spi. c. sup. e. & inf. de censi. c. super eo. vbi de hoc dr̃ expresse. ff. de fun. instr. l. cum de lanionis. §. asinam molendinariam in fi. ff. de re. iur. l. semper in stipulationibus. & 22. di. nouit. Itẽ ar. quod in obscuris semper interpretatio ita dẽt fieri vt nulli sit captiosa. ff. de rebus. l. quoties. & inf. eo. c. cum dilectus. arg. 4. dist. erit autẽ lex.

[3] Vide gl. in c. cõsuetudo. di.

CVm venerabilis. Non ualet consuetudo per quam praelatus sine superioris licẽtia potest dimittere praelaturam, etiã si velet transire ad aliam dignitatem. h. d. Io And. Diuiditur, quia in prima ponitur temeraria translatio. In secunda translati excusatio: ibi: *Postmodũ* in 3. excusationis reprobatio: ibi *Cum igit.*

CASVS Eps Hostien. & L. sanctae crucis praesbyter Cardinalis erant legati in Alemania: inuenerũt isti quod quidã abbas monasterij, quod ad Rom. eccle. pertinet, nullo medio, trãsiuerat ad monasteriũ Corbien. quod est similiter sedi apostolicae spãle, sine licẽtia Papae uel eius legati, nec petita nec habita confirmatione. abbas in sui defensione allegabat gñalem consuetudinẽ illius terrae: consultus Papa respondet, quod talis consuetudo inimica canonibus, corruptela potius dici debet: & ideo Papa mandat eandem de caetero non seruari. Not. consuetudo contra canones obtenta non ualet. Item nullus sine licentia sui praelati debet ecclesiam suam dimittere, vel aliam accipere.

¶ *Gl. i. seq. obijcit, & soluit.*

s ‹ Migrasse.

a Migrasse. Sicut abbas subiectus epo nõ dẽt sine licẽtia epi renunciare 18 q. 2 abbas. nec ẽt alij clerici: vt ĩ. de renun. cap. admonet. sic abbas subiectus tm̃ Papę renunciare nõ põt sine ipsi⁹ licẽtia, ẽt si sit ĩ. ussiciẽs. ĩ. de renũ. c. vlt. Gre. Sed vr ꝙ eẽt vtraq; prouĩdus 7. q. 1. si qs eps. & ĩ. de trãsla. c. quãto. vtru tolerat⁹ factit vel repulsus ab vtraq; hic non dicit. 1 sed forte ꝑ illam consuetu dinem fuit toleratus. simile. ĩ. de elect. c. qđ sicut. §. super. eod.

1 Et consuetudo quatenus excuset, tradit gl. in c. denique. uers. consuetudine. di 4.

b Consuetudinẽ. Quę forte fuit, ꝙ statim cũ sint electi, sine aliqua ꝯfirmatione administrãt, renũciãt, & transeunt ad alias dignitates sine licẽtia Papę, ꝙ esse non dẽt. ĩ. de ele. qualiter. & ĩ. de renũ. c. ul. ex gñali tñ dispẽsatione plati, ꝙ subsũt tm̃ dño Papæ nullo mẽdio statĩ postq̃ sunt in concordia electi, administrãt qui sunt ualde remoti. ĩ. de el. c. nihil ẽ d. Rñ quare hoc fiat reddiẽ, scilicet ne ecclesia interim patiatur tam in temporalib. q̃ in spiritualib. læsionẽ.

† Vide. l. fere non nouã. iun ctã glo. C. de iudi. & ibi Pet. de bella. Cy. Barto. & Bal. & il. 2. C. q̃ sit longa ꝯs.

c Consuetudo. alias tñ consuetudo attẽditur in electionib. arg. 12. dis. nos ꝯsuetudinẽ & ĩ. de el. coniuga. c. cum olim. & ĩ. de cau. pos. & propriet. cũ ecclesia. & 24. q. 1. pudẽda. & ff. de dec. l. nõ tñ

† Ca. 7. e. tit. in 2 cõpilatiõe.

ciale, ꝑpria temeritate migrasse a licentia illud deserendi, vel cõfirmatione à nobis, vel ab ipsis, q vices nostras in illis partibus tũc gerebant, nec habita nec petita: & infra. ¶ Postmodum aũt nun cij eius, ad defensionem ipsius, generalem illius terræ consuetu dinem b alegarunt. Cum igitur hæc non tam consuetudo, c q̃ corruptela merito sit censenda, q profecto sacris est canonibus inimica, ipsam mandamus de cætero non seruari.

¶ Idem decano Salesberieñ. Archi. & magistro P. Penetel. canonico Parisiensi.

De consuetudine põt induci, ꝙ vna ecclesia gremio alterius teneatur sibi prælatum eligere. Et cõsuetudo est optima legum interpres.

CAP. VIII.

Cum † dilectus filius Guil. Andreñ. ecclesiæ monachus, qui pro clerico eiusdem ecclesiæ se gerebat, & G. procurator monasterij karoseñ. super iure eligẽdi abbatẽ in Andreñ monasterio, & eiusdẽ electione in nostra p̃sentia inuicem litigarẽt, idẽ Gu. electionẽ suam à fratrib. Andreñ. ecclesiæ concorditer cele-

† Vide omnino notas huius capitu.

Cum dilectus. Diuiditur in duas partes principales. Prima narrat duplicem quæstionẽ electionis, cum partiũ alle. Secũda ibi, *Quia nobis*. vnam definit, & alterã definiendam committit. Abb. Sic.

CASVS. Vacante monasterio Andreñ. electus fuit quidam monachus eiusdem monasterij Guil. nomine in abbatem. monachi Karoseñ. monasterij huic electioni se opponentes, dicebant electionem abbatis Andreñ. cœnobij de suo monasterio faciendã, ꝑp qđ q̃stio tam sup electione prædicta, q super iure eligendi abbatem delata est ad sed. Apos. In p̃sentia Papę opponebat dictus dñs G. monach⁹, ꝙ tã de iure cõi q̃ de priuilegio speciali ad capl'm Andreñ. monasterij ꝑtinebat electio. vñ petebat electionem de se factã confirmari. procurator monasterij Karoseñ. ꝑposuit ex aduerso, ꝙ olim ad petitionẽ patronorum monasterij Andreñ. fuit à diœc. epo constitutum, ut si locus ipse in tm̃ cresceret ut abbas cõstitueret ibidẽ, electio ipsi⁹ abbatis penes fratres eiusdẽ loci, & capl'm Karoseñ. penderet, & obtentu huius statuti sic fuit longis tporib. obseruatũ, ita ꝙ monasterio Andreñ. vacante, monachi eiusdẽ loci de gremio Karoseñ. monasterij sibi eligebãt aliquẽ in abbatẽ vñ cũ electio ipsa fuerit ꝯ p̃dictũ statutũ & consuetudinẽ (q̃ est optima legũ interp̃s) celebrata, merito cassari debebat, & mandari fratrib. Andreñ. ut de cætero sibi eligãt abbatem de monasterio Karosen. Insup allegauit, ꝙ electio ipsa facta erat de suspẽso, & à suspẽsis: & iõ electio nõ tenebat. dñs Papa auditis hĩc inde ꝑpositis, quia ei cõstitit ꝙ electio facta fuit de suspensis, eã cassauit iustitia exigẽte, ad est cassam & irritã nũciauit. verũtñ quia p̃dictũ statutũ ita posset intelligi, ꝙ p illud nõ derogeẽ iuri cõi nec priuilegio, hoc mõ vt electio ptineat ad capl'm An. & ꝯfirmatio ad capitulũ Karoseñ. mãdat Papa q̃buidã, ꝙ si monachi Karoseñ talẽ ꝯsuetudinẽ ꝑbauerit, ꝑ q̃ iuri cõi p̃iudicet: vt monachi An. elegerint sibi abbatẽ de monasterio Karosen. ẽm illam ꝯsuetud. nem dabeãt iudicare electionem monasterij Andreñ. de cætero faciendã: q si talem ꝯsuetudinem nõ ꝑbauerint adiudicent monachis Andreñ. iũs eligendi abbatẽ, ut liberam habeant ꝑtãtem uel de gremio sui monasterij, uel aliunde, dũm̃ sibi abbatẽ p̃tendo ipsum Karos. cum si fuerit canonica ele. p capl'm Karose. ꝯfirmetur. No. q electio facta de suspẽso nõ ualet. Itẽ ꝯsuetudo I. erptat,

* legẽ siue statutũ epi. ut p ipsam ꝯsuetudinem declareẽ statutũ ꝙ poterat dubiũ esse. Itẽ q̃d iu ius cõe seruari p̃t, non debet recedi ab ipso. Itẽ ꝯsuetudo præscripta p̃iudicat iuri cõmuni vt de ecclesia aliena tm̃ eligant. qđ est ꝯtra ius commune. Itẽ ꝙ statutũ p̃dictũ p̃iudicaẽ epo diœcesano, & nõ capitulo Andren cessante consuetudine: quia eps de iure cõr ipsam electionẽ deberet confirmare.

bratã, auctoritate Apostolica petijt cõfirmari, asserens tam de iure d cõi, q̃ priuilegio speciali, eis ab Alexandro Papa cõcesso, & à nobis post modum confirmato, liberam eligendi e auctoritatẽ ad eosdem fratres tantummodo pertinere: & infra. ¶ Dictus uero procurator proposuit ex aduerso, ꝙ cum olim ad petitionem patronorum ecclesiæ ab Moriñ. epo fuerit constitutũ, f ꝙ si præfatus locus diuino munere adeo pullularet, vt prior aut Abbas cõstitueretur ibidem, electio g eius penes fratres eiusdem loci, & capitulum Karosen. penderet: & huiusmodi ꝑbtẽtu statuti sic fuerit longe retroactis temporibus obseruatum, vt monasterio Andren. vacante, Andren. fratres in karosen. capitulo, aliquem de gremio monasterij Karosen. sibi eligerent in abbatem, electio prædicti G. tam contra statuti tenorem, quam etiam contra consuetudinem approbatam (quæ optima est legum interpres h) minus canonice attentata, merito cassari debeat: & infra. ¶ Quia nobis constitit electionem ipsam à suspensis, i & de

Cum dilectus. Cum ageret Guil. iste sup iure eligendi abbatẽ, habebat mandatũ a capitulo & vacãte ecclesia sed quantũ ad petendam ꝯfirmationẽm electionis suæ, agebat ex persona sua iure suo sibi acquisito p electio. sic. ĩ. de l ite. cõt. c. 2 ſ no & si vr ubi de hoc B. d Deiure. 18. q. 2 ab batem. & ĩ. eo. c. abbatem. & c. q̃ sit. & 24. q. vlt. inf. de cau. poss. & ꝑpriet. c. cum ecclesia. e Eligendi. l. ex dicit ꝙ monachi dñt iurare eligere abbatem, quẽ sciunt fide rectũ, vita castũ, & qui monasterio valeat utiliter ꝑuidere. in authen. de san. epi. §. iubem⁹ pt abbatem. col. 9. ꝙ hodie non seruaẽ sed ẽm formam illius cõstitũtio nis. inf. de ele. quia ꝑr. eligere debent, si ẽm illam volunt eligere.

† aliàs Morineñ.

f Gl. seq. quærendo tractat an clericis inuitis possit episcopus statuere ꝙ sic vacãtis eligant aliunde, pẽnit sõluit, ꝙ nõ, quãi sine decer.

2 Et est simile quasi iura eccle sięc vacãtis non habõ tis defensores.

f Constitutum. Licẽt forte alie-
eps possit subijcere vnã ecclesiã alteri, vt ĩ. de exce. plat. c. sicut nati non vnire. non tñ credo ꝙ possit statuere ꝙ vna ecclesia eligat de possunt, alia clericis inuitis: quia hoc esset ꝯ ius cõe 27. q. vl. c. vlt. & ipsa tñ ec 18. q. 1. abbatẽ & ĩ. de iure pa. c. nobis. q a pacto priuatorũ ius clesia vni publicũ nõ tollit. ĩ. de so. comp. c. si diligenti. ĩ. de testa. c. requisiti. Nec aliquis ius publicũ remittere põt aliquib. cautionibus. ri uel do nari põt. nec mutare antiquitus formã ꝯstitutã. ff. de admi. tuto. l. qđã decedens. & iõ Papa postea interp̃tatur statutum in tñ ius istud non alie p̃scribi põt, vt q̃s teneat eligere de certo loco: vt hic patet, & dudũ. li. 6 ĩ. de net. sipu. l. abbate. & sic patet ꝙ unnus iustus titulus dat clemen. e. cãm p̃scribẽdi: vt ĩ. de emp. & ven. c. puenit. ff. p emp. l. ꝙ vultit. ff. vna ge. ff. p leg. ꝑ legato. & l. ulti. & vere võ iustus, quia eps nõ ecclesia. & põt tollere ius vnius ecclesiæ, & date alteri. ĩ. de re ec nõ alie. facit qđ c. 1. 3 Sed ex tali titulo potuit bona ñde monasteriũ Karose. dicetur in p̃scribere ut alij monachi eligerẽt de monasterio Karosen. & fra de trãs eps solũmodo cõcessit monasterio Karosen. qđ suũ erat. s. cõ la. c super. firmationẽ electio & ita cessante p̃scriptiõe solã firmationẽ gl. pe. los. habẽt, vt ꝑbat p interp̃tationẽ Papa, vt ĩ. patet satis tñ credo An. ꝙ in ipsa fundatione possit eps cum capitulo ꝯstituere de voluntate patroni, ꝙ illa ecclesia esset alteri subiecta, & ꝙ clerici instituendi semp eligerent sibi p̃latum de maiori ecclesia & tex cũ ibi qđ dicit supra q cũs nõ põt facere ꝙ una ecclesia eligat sibi ꝑ no I. e cõlatum de ecclesia alia, hoc intellige qñ ecclesiæ sunt iam insti stitutus & tutę & dotatæ, & ab inuicem distinctæ & separatæ: quia illud reli. dom. esset contra ius commune. infra de excess. prælat. capitulo ad hæc.

3 Córor.

g Electio. Hic sumitur electio æquinoce pro confirmatione & p electione: ut ĩ. patet & hoc verum est si consuetudo non probetur. sed si probetur, proprie tenetur.

4 Adde ꝙ æquinocatione istius dictionis in l. 2 cũ le. melior de iure in c. cũ illis. uer. elect. & prœb.

h Interpres. ff. de leg. & const prin. l. si de interpretatione. & in l. 2. op. inf. de sepul. c. certificari. & tacito consensu per desuetudinẽ legibus abrogatur. ff. de leg. l. de quib. in fi.

Gl. seq. primo pun. t. qua nõ qua s. supõt se iss. ... declarat. & secundam op. approbat.

i A suspensis. Suspẽsus enim nõ põt eligere nec eligi. ut hic de & inf. de ele. c. cũ inter R. leniorẽ. & inf. de eta. & q. ... li. 6.

nam

nx.& ?.de ele.excom.mi.c.postulasti.nec postulari pōt qui nō seruauit interdictū.?.t.t.proxi.c.3.in fi. nec bñficia cōferre.?.de conces.præb c.qa diuersitatē. Sed nonne iudicare & præbendas dare est iurisdōnis vtriq;.?.de elect.c. nosti.& c.excōicate.inf.de elect c.transmissam.Nunquid suspensus pōt hmōi iurisdictionem exercere? Dicunt quidā ꝙ epūs suspensus pōt excommunicare,& præbendas dare: & respōdent illi decre.quia diuersitatē. ꝙ ille epūs erat ab officio suspēsus & iurisdōne. Sed dñt ꝙ canonic' suspensūs eligere nō pōt: qa cū sit suspensus, nihil officij [1] retinet.secꝰ est in plato. Sed ꝯ istos est 24 q.j.audiuim'. Alij dñt & melius ꝙ epūs suspensus non pōt excōicare,nec interdicere, nec dare præbēdas. ?.de excel. præla.c.vlt: arg. quamuis hoc potuerit post cōfirmationē,licet adhuc non sit ɔsecratꝰ. Ratio illa vr: quia plus aufert ei suspēsio quàm contulerit consecratio,ut dici ɔsueuit,plus tollit negatio quam ponit affirmatio:nā electus & ɔfirmatꝰ multa pōt ex ijs q pertinent ad officium epale,quæ perdit per suspensionem: quia consecratio non multum addit.inf.de transl. c.inter corporalia.Et est simile sicut maritus post matrimonium cōsummatum nō pōt intrare religionem,sed ante pōt.inf.de cōuer. coniug.c.ex publico.sic epūs non confirmatus pōt aliqua q tñ non pōt consecratus.Sic vides in alio simile,epūs in archiepūm electus, non pōt ante receptionem pallij tanq archiepūs clericos ordinare, sed tñ pōt ante q sit electus in archiepūm: quia hoc non facit vt epūs,sed vt archiepūs.?.de elec.ꝙ sicut §.præterea.Præterea beneficium concedere & ēt habere posse cōpetit rōne ordinis,& est eius accessoriū. 1. q.3.si qs obiecerit.&cur interdī vnum & reliquum.81.dis. si quis sacerdotum & c.eos qui. Præterea de hac suspensione fuit obiectum & probatum ex eo qđ dicit: quia nobis constitit,& c & licet obiectū a partib.non fuerit, iudex tñ qui dēt electionem confirmare ex officio suo dēt inquirere de hmōi.?.de ele.c.nihil est. Et hæc q dñr hic de his suspensis , intelliguntur de suspensis ab hoīe & ēt à canone.Si vero aliquis esset suspensus à canone: puta participando cū excōicatis,ille talis bene pōt eligere, & alia facere q sunt iurisdōnis,sed eligi scienter non pōt.hæc probantur ?.de cler.excōi.ministrā.c si celebrat.qa mitius agit cū lege q cū ministro legis.ff.de arb.l.Celsus. Satis pōt dici ꝙ suspensus posset excōicare;qa pōt absoluere excōicatū.?.de rescri. c. ab excōicato.?.de sen.excō.sacro.& c.duob.& qui pōt absoluere pōt ligare,& econtra: & cū nō sit priuatꝰ à cōione fideliū,quare non posset priuare aliū.& hoc dico de eo q non est suspensus à iurisdōne, vt suspensus à canone sola participatione. Io. & Lau.hoc cōcedūt,ꝙ suspensus ab officio tm̄, pōt excōicare, & pbendas dare:& intelligūt illā decre. qa diuersitatē.cū erat suspēsus ab officio & iurisdōne Ego aūt nō credo ꝙ suspēsus ab hoīe possit dare pbendas: vt hic dr̄,licet Lau.& Io.ꝯcedant ꝙ possit excōicare,& pbendas dare.arg. ꝯ. posset induci prad. decre si celebrat. q tñ intelligit de excōicatione minori : melior. n. est opinio scda , quia sicut excōicatus alium excōicare non potest. 24. q. 1.audiuimus.ita eadem rōne nec suspensus ab homine aliū potest suspendere.?.de excel. præl.c.vlt. Bern.

ADDITIO. Et hoc propter mixturam officij & iurisdictionis,idest quam habet spiritualis iurisdictio ad officium , idest ordinem,& ipsius executionem.Io.And. in nouel.

a ¶ *Cassauimus*.i.cassam nūciauimꝰ.?.vt lit.non ɔte.c.accedēs.

b ¶ *Iuri cōi*.similē interpretationē habes.?.de fid.instru.inter dilectos.ver.cæterū.vbi.n.aliqđ a iure cōi discrepare vr,reducendū est ad ius cōe si potest fieri, ne pereat, quia promptum est leges legib.concordare.C.de inof.doti.l.vni. & Augustinꝰ concordat euangelistas.de pœn.distin.1.periculose.& ēt testes dēnt ad ɔcordiā reduci,ne de periurio notent.?. de testi,c.cum tu.Sic.n.facienda est interpretatio,ut nulli sit onerosa , & fm ius.?.tit.proxi.c.cūm quæ.& ?.de priuile.c.ex ore.& ?. eod.c. cum olim.Item fm ꝙ minus est captiosa.ff.de reg. iur.l.quoties.in fi.ti.& hoc ita verū est. ꝙ ad ius cōe reducatur,si verba illa patiunt,ut hoc versu : electio eius penes fratres eiusdē loci & capl'm Karofen. &c.xt. Nā à verbis priuilegij non est recedendum vbi certa sunt.?.de priuile.cap.porro. & ?.de decimis.c. ad audientiam. vbi. n.verba non sunt ambigua:non est locus interpretationi. ff.de leg. 3.ille aut ille. sed vbi sunt dubia,necessaria est interpretatio.

[1] Quasi velit indicare qđ eligere cōpetit ratione officij , non rōne bñficij.

Suspensus à canone an possit eligere.

Vbi quid à iure cōi discrepat si fieri pōt reducendū est ad ius commune.

suspenso ēt celebratā, eam iustitia cassauimus [a] exigente. Cæterum cum supradictū statutum ita sanè posset intelligi, ꝙ per illud nec iuri cōi , [b] nec priuilegio derogetur,vt videlicet ad sæpedictos fratres electio spectet abbatis,& ad Karofen.capitulum cōfirmatio: Mādamus quatenus si ex parte karofen. cœnobij,talis fuerit consuetudo probata, quæ iuri cōi præiudicet; [c] in hac parte vos scdm illam decernatis electionem Andren.abbatis de cætero faciendam: alioquin Andren. monachis ius eligendi abbatē adiudicare curetis:ut sic de cætero liberam habeant facultatem, vel de gremio ecclesiæ suæ, vel etiam aliūde, per electionem canonicam eligendi personam idoneam in abbatem præsentādam karofen.capitulo,ut ab eo(si fuerit canonica) confirmetur.

¶ Hono, i i j. Parisien. capitulo.

¶ *Capitulum sine episcopo statuta seu consuetudines nouas facere,vel antiquas immutare non potest.*

CAP. IX.

CVm consuetudinis [d] vsusq; longæui nō sit leuis auctoritas ; & plerumq; discordiā pariant nouitates : Auctoritate vobis psentiū inhibemus, ne absq; epi vestri consensu [e] immutetis ecclesię vestrę cōstitutiones & cōsuetudines approbatas , vel nouas [f] ēt inducatis : Si quas forte fecistis , irritas decernentes.

¶ Idē maiori & Bur.de Rupella.

¶ *Non valet consuetudo per quam quis inducitur ad peccandum , vel bona propria dissipandum .*

CAP. X.

EX parte vestra fuit propositum, quòd cum in patria vestra seruatæ sint hactenus duæ consuetudines abusiuæ , quòd si indigena [g] vel extraneus , prodigalitatis vitio, [h] vel incu

c ¶ *Præiudicet*.Præscripta, videlicet qm̄ alia non prodest. ?.de cau. pos.c.cū ecclesia. Quæ consuetudo iuri præiudicet,& quæ non,dicetur.inf.eod. c.vlt.

[2] Tex. est in l.2 C.? nox, ac.& in l. omnes populi. & ibi Bart.ff.de iust.& iu.

CVm consuetudinis. Text.est notabilis & multū allegabilis, [2] quo primo ponit duplex rō determinandi. Scdo ibi, *Auctoritate.* ponit determinatio,q primo puidet circa futura. Scdo ibi, *Si quas.* circa præterita.

CASVS Canonici Parisien.irrequisito epo suo,& sine suo cōsensu quasdā consuetudines ecclīæ suæ immutauerūt, & quasdam fecerunt de nouo: pp quod dicit Papa ꝙ auctoritas consuetudinis non est, leuis, & nouitates qñq; discordiam inducunt.Vnde præcipit ꝙ sine consensu epi canonici consuetudines non immutent ecclesiæ,nec nouas inducant.quod si fecerint,decernit illas irritas & inanes.Not.ꝙ oīa facienda sunt in ecclesia de consensu episcopi & canonicorum:nisi consuetudo sit in contrariū.

d ¶ *Cum consuetudinis*.C.quæ sit longa consuetudo. l. 2.& ?. eod.c.vlt.& ibi exponitur.& 13.distin.consuetudinis.

¶ *Glo. seq.obijcit, & soluit.*

e ¶ *Consensu*. Bene dicit, consensu:quia sine ipsius consensu obtento hoc facere non pñt. Sed vr̄ ꝙ non teneantur habere consensum.dummodo consilium & tractatū cum eo habeāt. arg.de arb.c.cum olim.Sed hoc non est verum, quia illud obtinet ex forma arbitrij, immo episcopus & canonici vnū corpus & vnum collegium sunt,ita ꝙ ipse caput , & ipsi canonici membra.?.de ijs quæ fi.ā præla. c. nouit. & est expressum ꝙ si aliquibus mandetur, vt cum [3] consilio aliquorum aliquid faciant , eorum consilium expectare tenentur, nec sufficit ꝙ tantum requiratur inf.de elect.cap. cum in veteri lege.

[3] De hac q̄stione late Albertinus tract. de agnos. asserti. q. 26.

f ¶ *Vel nouas*.Nouitates.n.sine cā inducendæ non sunt:quia lex dixit ꝙ in reb.nouis ɔstituendis euidens dēt esse vtilitas. ff.de legi.& constit.princ.l.in reb.ar.?.de constit.c.cognoscentes.& reprehendunt qui nouitates inducūt.11.dis.qs nesciat.

EX parte.Diuidit in duas partes.Primo recitat duas ɔsuetudines irrationabiles,quas scdo reprobat ibi,*Verum.* Ab.Si.

CASVS In quadā terra seruabāt duæ ɔsuetudines.Prima erat, ꝙ si aliqs deueniret ad inopiā quocūq; casu , siue aliquo mō amitteret bona sua posset alienare bona vxoris suæ ꝓ volūtate sua.Alia fuit, ꝙ si vxor alicuiꝰ fidem violaret coniugij , & ipse eā pp hoc dimitteret accipiebat dimidiā partem bonorū viri sui,cū potiꝰ esset priuāda oīb.bonis mariti, ac ēt dotem suam pdere deberet.mādat pp̄ ꝓ de cætero tales consuetudines nō seruent. Not. ꝙ turpes consuetudines non debent obseruari.

g ¶ *Indigena*.i.inde genitus.

¶ *Glo.se explicat quis sit prodigus,& ponit versus.*

h ¶ *Prodigalitatis vitio*. Qđ se esse virtutē mētit.41. dist sæpe. Prodigus est q dat dāda & nō dāda.Auarus qui tenet tenēda & non tenenda.Largꝰ mediū tenet inter vtrumq;. Vnde versus.

Prodigus est animus vitio retinenda profundens.
Qui retinet cupide , & nec depo... auarus.
Largus qui sumptum facit ex ratione libenter.

Sed non vr̄ ꝙ huic sit subueniendū : quia culpa sua & vitio incidit

[4] Hostiē inter parcū & largū ita distinguit: parcus est cui plus placent retenta, largus vero cui plus placēt data.vide Ciceronem. li.2.de of.

incidit in egestatem. ff. quod met. cau. l. si mulier. 86. dist. non satis. Et dignum est vt male meriti egestate laborent. ff. depo. l. bona fides. taliter. n. non fuerat subueniendum hac rõne præmissa, & cum alterius læsione, sed eleemosynam dare possumus, ne pereat. 86. dist. pasce famẽ morientem, &c.

ria, a seu quocũq; casu alio dissipauerit, vel amiserit bona sua, bona vxoris suæ tam mobilia quàm immobilia, pro suæ volũtatis libito † alienat: b & infra. Et ꝙ si vir ducat vxorẽ, q̃ fide coniugij violata cõmittat adulteriũ, nihilominus ipsa medietatẽ oĩum bonorũ, q̃ fuerit vir adeptus, impudenter exigit, & improbe apprehendit, q̃ potius priuanda esset oĩbus viri bonis: c & ĩfra. Tenore pˀsentiũ declaramus, vos non teneri ad hmõi consuetudines obseruandas. d

a *Incuria.* Idest, negligentia. & iõ ei non est subueniendum, quia vigilantib. & non negligentib. iura subueniũt. j. de rerũ pmuta. c. cũ vniuersorũ & j. de don. inter dilectos. ff. ad Velle. l. 2. § verba. quia stultis non consueuit subueniri, sed errantib. ff. de iuris & facti igno. l. penul. §. si quis ius. & C. si minor se maiorem dixerit. l. si is. & vtilius esurienti panis tollitur, q̃ si securus de cibo iustitiã negligat. 5. q. 5. nõ omnis. & 23. q. 4. nimium sunt inquieti. & ideo talis consuetudo merito reprobatur.

† Adde ꝑ interpretatiõe horũ ver. ꝑ suæ volũtatis libito. tẽ. cũ ibi no. in l. labeo ait §. 1. ff. de acti. & Bartol. in extrauag. ad reprimendum.

b *Alienat.* Quod de iure fieri non debet. ff. de fundo do. l. fundus. & l. lex Iul. nec ẽt pp delictũ mariti bona mulieris sunt distrahenda. C. ne vxor pro mar. l. 1. 2. & 3. C. ad leg. Iul. de vi. 1. l. 1. & inf. de pign. c. ex l͞ris. In casu tñ q̃nq; distrahuntur bona mulieris pro viro; ut in cã primipilarij bona mulieris pro marito obnoxia sunt fisco, si oĩa bona mariti exhausta sunt. C. in quib. caus. pign. tacite contra. l. satis. Nec valet alienatio fundi dotalis, ẽt si mulier consentiat. C. ad Velle. auth. siue à me. & in auth. vt immobilia ante nup. do. §. si proprie. coll. 5. Sed si iurauerit non contrauenire, tenet venditio. inf. de iureiu. c. cũ contingat. si sine vi & dolo pˀstitum sit iuramentum sponte. Constante ẽt matrimonio in tali casu cum incipit vergere ad inopiam mulier potest repetere dotem. C. de iure dot. l. in rebus. & l. vbi.

c *Bonis.* Et ẽt dotem suam pp adulterium perdere dẽt. C. de iur. do. l. si dotem. & C. ad leg. Iul. de adult. l. libertatem. & inf. de do. inter vir. & vxo. cap. plerumque. vbi de hoc.

d *Obseruandas.* Iura ꝯtrias ut dictum est. Per primam consuetudinem inuitabant viri ad dissipandũ bona sua, per alteram mulieres proniores erant ad committendum adulteriũ ar. ff. de pac. dota. l. conuenire. talis cõpensatio nõ est admittenda.

Gregorius nonus.

Cõsuetudo nõ derogat iuri naturali seu diuino, cuius trãsgressio peccatum inducit: nec positiuo, nisi sit rationabilis & præscripta.

CAP.

Cum † tanto sint grauiora peccata, quãto diutius infelicẽ aĩam detinẽt alligatã, nemo sanè mẽtis intelligit naturali iuri f (cuius trãgressio periculũ salutis inducit) quacunq; cõsuetudine (q̃ dicẽda est verius in hac parte corruptela) posse aliquatenus derogari. Licet etiam longæuæ consuetudinis non sit vilis g auctoritas: non tamen est vsqueadeo valitura, vt vel iuri positiuo debeat præiudicium generare, nisi fuerit rationabilis, h & legitime i sit pˀscripta.

Cum tanto. Habet materiam amplam, & multum subtilẽ. Et habet duo dicta. secundum ibi, *Licet.* & quælibet pars potest subdiuidi. Abbas Siculus.

In prima parte dr̃ ꝙ q̃to amplius quis in peccato perseuerat, tanto grauius peccat. Vnde ꝯ ius naturale nulla cõsuetudo excusat: qa trãsgressio iuris naturalis inducit pˀiculũ salutis. Scdo dr̃ ꝙ ꝯsuetudo lõgæua nõ est vilis. tñ nõ valet vt pˀiudicet iuri cõi siue positiuo, nisi illa cõsuetudo sit rõnabilis & pˀscripta. qa tũc pˀiudicat iuri cõi in loco vbi cõsuetudo seruatur. No. ꝯ ius naturale nulla consuetudo valet. Item contra ius positiuum præualet consuetudo rationabilis & pˀscripta.

e *Diutius.* Infra de sim. c. cum in ecclesiæ. & infra de eo qui du. matri. quam polluit. cap. cum haberet.

Gl. seq. recitatur per quæstionem de quo iure naturali loquitur litera, & respondet quod de illo quod consistit in præceptis, &c.

f *Naturali iuri.* Quod immobile perseuerat. 5. dist. § sed cũ ius naturale. 25 q. 1. sunt quidam. Et hoc verũ est quantũ ad præcepta vel prohibitiones quæ moralia sunt; & non mutantur: vt non occides, nõ furtum facies, honora patrem, &c. 6. dist. non est §. his ita. & naturalia quidem iura immutabilia sunt, ciuilia vero mutabilia Insti. de iu. nat. §. sed naturalia. j. de constan. & acti. c. non dẽt. & iõ nulla consuetudo præualet ꝯ ius naturale, ẽt si oẽs hoĩes ĩ mũdo ꝯ facerẽt 32. q. 7. flagitia. cuius ignorantia neminẽ excusat. 1. q. 4. turbatur. §. notandum. & ibi nihil interest in vitio decipere vel decipi. 10. q. 1. si cagis. & de ignorantia dr̃ ꝙ qui ignorat, ignorabitur. 37. dist. ideo §. vetera. j. De ignorantia iuris naturalis & ciuilis tractatur in summa 1. q. 4. §. notandum. & ibi recurrendum est.

. Cõcor. text. in l. si id qd. ff. de condi. inde.

Gl. seq. quæri obiiciendo pro impossibili, & ponit primo opinionem quam reprobat: secundo sequentiam, quam etiam reprobat, tertio [illegible]

g *Vilis auctoritas.* Sed quæ de qua consuetudine hic intellexit Gre. Si dicis d bona ꝯsuetudine, illã nulla rõ sine ius vicit, imo æquiparat ei 11. dist. in his. si de mala, de illa nõ põt dici ꝙ no sit vilis. Sup hoc dut qdã ꝙ principiũ illius. §. dẽt intelligi de bona ꝯsuetudine, & finis de mala: & ita diuersimode intelligũt: sed hæc non fuit intentio legis vnde. § iste sumit C. q̃ sit long. cõsue. l. 2. & ideo inepte dñt. Alij pro maiori parte exponũt l͞ram istã, non tñ est adeo valitura, ut iuri positiuo debeat præiudicium gñare, supplent gñaliter non pˀiudicat iuri, sed in eo loco præiudicat iuri vbi cõsuetudo seruat. & iste intellectus planꝰ & facilis est. sed ꝯ hoc nulla dubitatio est ꝙ consuetudo viñꝰ loci iuri positiuo generaliter pˀiudicet omnib. locis. Et iõ sic dẽt intelligi lex illa q̃ habet 11. dis. cõsuetudinis. Quis particularis ꝯsuetudo nõ est vilis, nõ tñ pˀiudicat iuri positiuo, nisi fuerit rõnabilis, & legitime sit pˀscripta. & hæc expositio reprobat duas primas opiniones, quas facit hic Greg. in fin. & sic intellige. 11 distin. consuetudinis.

† Ad intelligẽtiã vide B. Thomam. 1. 2. q. 97. artic. 2. & Dominicum Sotã libro 1. de iust. & iure. q. 7. art. 2.

Gl. seq. quærit, & soluit, & solutioni ponit quatuor exempla, finis recitetur per aliam q. quam soluit alle. 9. iura.

h *Rationabilis.* Et q̃ cõsuetudinẽ dices rõnabilem: illã dico rõnabilem q̃ non improbant iura. j. de cã pos. c. cũ ecclesia & s. eo. c. cũ dilectꝰ. & j. de ver. sig. c. abbate. vt si q̃nq; admittant aliqui ad electionem, ad quos non pertinet de iure coi, & de alio collegio, ista consuetudo non improbatur à iure, vt dñt iura pˀdicta. & illa est rationabilis, q̃ tñ capl͞m eligat canonicos sibi, & alios inferiores prælatos irrequisito epõ. j. de elec. c. cum ecclesia Vulterana. vel eps solus hoc faciat j. de ijs quæ fi. a pˀla. sine consen. c. ea noscitur. licet de iure vnũ corpꝰ sint. j. de ijs quæ fi. à præl. sine consensu c. nouit. & de iure cõi deberet fieri ab epõ. cõiter ab epõ & canonicis: vt q̃nq; fit inf. de concess. præb. postulastis. Et illam dicerem rõnabilem, q̃ absentes non vocentur ad electionem; vt in multis locis contingit, vt in Tuscia, & in multis ecclesijs. & hmõi consuetudines legitime præscribuntur, ut patet per prædicta exempla. Illã dico gñaliter rõnabilem, q̃ non obuiat canonicis insti. aut irrationabilis est q̃ improbetur a iure, qualis est illa. inf. de insti. c. ex frequẽtib. s. eo. c. cũ venerabilis. & s. c. proxi. & onerosa cõsuetudo, vt s. eo. c. 1. & s. eod. c. cũ inter vos. & j. de re iud. c. cũ cã. & gñaliter vbi aliquid fit ꝯ neruũ ecclesiasticæ disciplinæ siue libertatem. j. de elect. c. cum terra & c. sacros. & c. massana.

Gl. seq. primo ponit q. q̃ re ꝑmittitur, vt cõsue. vdo iuri præiudicet, & ab hoc recedere vĩ in. si. gl. Secundo quærit quæ sit differentia, &c. & primo ponit vnam differentiam contra quam allig. & remisit. Secundo ponit aliam quam approbat. Tertio ponit duas alias.

Adde text. in authé. cass. C. de sacros. eccl. & in l. de quibus. & ibi Barto. ff. de leg.

i *Legitime sit præscripta.* Spatio 40 annorum. j. de cã pos. cũ ecclesia. & j. de præscr. c. auditis. de hoc potestis habere multa iura ea n. solum locum hñt in reb. ecclesiasticis 16. q. 3. c. placuit. §. quas actiones. Ad hoc ergo vt consuetudo iuri cõi præiudicet, requiritur primo ꝙ rõnabilis sit, & ꝙ sit pˀscripta: vt hic, & c. cum ecclesia. Item ꝙ ex certa scientia, & nõ per errorem sit inducta ff. de leg. qđ non rõne. & sciente illo qui põt ius condere ff. de leg. l. de quib. in pˀn. Et ꝙ sit tale ius qđ possit pˀscribi. Nam quædam sunt quæ non põt pˀscribi, saltem a laicis. j. de præscr. c. causa quæ. & c. cum ex officij. & c. cum non liceat. Et ꝙ non sit ꝯ ius naturale 32. q. 7. flagitia. vel saltẽ ꝙ sit obtenta in contradictorio iudicio. ff. de leg. l. cũ de consuetudine. j. de ver. sig. c. abbate. Item requiritur ꝙ his vsus ita consuetu sine siue vicib. illis quib. vsus es eo aio vt intendas, siue credas te ius habere, ut in posterũ id facias. ff. de itin. actuq; pri. l. 1. §. Iul. recte ait. & l. vlt. alias non prodest, ut ibi dr̃: & sic totiẽs vices non inducunt consuetudinẽ: quia non exẽplis, sed legib. iudicandũ est. C. de sen. & interlo. om. iu. l. nemo sed iam consuetudinẽ talẽ bene iudicaret, vt dictũ est. ff. de leg. l. nam imperator. Itẽ requiritur ꝙ maior pars populi vsa sit ea consuetudine ad hoc vt ꝯm illã iudicet: quia sicut minor pars populi non posset inducere legẽ: ita nec consuetudinẽ. Itẽ & illa cõsuetudo pˀiudicat iuri, cuiꝰ nõ extat memoria hoĩm 3. q. 6. hac ꝗppe. & j. de ver. si. c. sup q̃bus. §. 1. & ff. de aqua quot. & æstiu. l. hoc iure. §. ductꝰ aquæ. & ff. de aqua plu. arc. in sum §. idẽ Labeo. & ff. de pb. l. si arbiter. & sic vĩ ꝙ difficile sit pbare cõsuetudinẽ & pˀscriptionẽ. Sed q̃ dr̃iã facis inter cõsuetudinẽ & pˀscriptionẽ? Illa põt assignari (vt qdã dñt) ꝙ vbi cõsuetudo

Quot requirantur ad hoc vt consuetudo iuri cõmuni præiudicet.

tudo prendit. admitti posset probatio in contrariũ, vt probetur indebitũ fuisse qđ consueuit percipi. arg. à contrario C. de agri. & censi. l. litibus. lib. 11. sed vbi præscriptio est, non admittitur probatio in contrariũ ad probandũ indebitũ fuisse. arg. à contrario ff. de præscr. c. si diligenti. vbi dicitur quod bona fides & iustus titulus requiruntur. & ibi dicitur quod exigitur titulus, & quod non. C. de pig. act. l. nec creditores. Itẽ qui petit aliquid sibi deberi vel fieri ex cõsuetudine, dẽt allegare causam petendi: & tũc sufficit probare solum tempus, licet nõ probet causam: & tunc non admittitur probatio in contrarũ, & secundum hoc non videtur differentia inter consuetudinẽ & præscriptionem: quia in præscriptione quandoque probatur titulus ita dicunt quidam, quare solum tempus non est causa inducendæ obligationis sicut nec tollendæ ff. de act. & obli. l. obligationũ. §. placet. & hæc opinio magis placet secundum Ioan. Alij dicunt quod sola consuetudo sufficit & sine causa arg. ff. de cã pos. c. cum ecclesia. vbi de hoc. vbi vero aliquis est in possessione percipiẽdi aliquid, & ei qđ mouetur tuendus est in possessione quousque probetur cõtrarium, l. indebitũ: quia possidet rõne cõsuetudinis. 16. q. 4. volumus. nisi vi, precario, seu clam possideat, tunc qui dedit, sua auctoritate põt reuocare vt 10. q. 3. quia cognouimus. inf. de insti. cũ venissent. Item in alio põt esse diffãm inter consuetudinem & præscriptionem. quia consuetudo quandoque dẽt esse obtenta contradictorio iudicio populi. præscriptio vero non. Itẽ quia in consuetudine requiritur quod maior pars populi vtatur illa, vt dictum est, in præscriptionib. non requiritur. Sic ergo intellige quod consuetudinis non est vilis auctoritas: tñ nõ vincit ius positiuũ illa particularis cõsuetudo in eo loco vbi est cõsuetudo, nisi fuerit rõnabilis, & ltime sit præscripta. tunc bene vincit ius, & ei præiudicat concurrentib. prædictis in ea præscriptione. sed secundum hanc decret. satis sufficere videtur si cõsuetudo solummodo sit rõnabilis, & præscripta. Bern.

* Cap. 1. eo. tit. in 3. compilat.

1 De qua cõsuetudine hoc, sit accipiendum testatur Compostellan' supra c. 1. quem hic refert Io. And.

TITVLVS V.

De postulatione prælatorum.

¶ Inn. iij. decano & cap. Senonẽ.

¶ *Impostulabilis est qui violat interdictum. h. dicit quo ad tit. habet enim multa alia dicta quæ non faciunt ad tit.*

CAPVT I.

A D hæc in beato Petro & infra. ¶ Cumque de facili non posse tis in vnum locum & propositum conuenire, sed ad nos fuisset ab aliquibus appellatum: [a] tandem conuenientes in vnum, Altissiodoren. episcopum in archiepiscopum postulastis. ¶ Postulationem vestram per magistrum R. præcentorem vestrum; & per abbatem sancti Petri exponentes, & petentes, vt faciendæ translationi piũ præberemus assensum. ¶ Verũ quũ antequam idem magister ad sedẽ Apostolicam accessisset, nobis quasi pro certo constabat, quod idem eps interdicti sñiam nõ seruasset, qđ ẽt idem magister nõ negauit, [b] in fratrum nostrorum præsentia requisitus à nobis, in ipsius episcopi excusationem allegans, [c] quod sententiam latam seruare nullatenus tenebatur, quæ ad eius notitiã, nec per lras nostras, nec per Cardinalem tunc Apostolicę sedis legatum, qui eandem sententiam promulgarat, nec per deputati ad hoc executoris mandatum vel litteras peruenisset. & infra. Quod nec sufficit, immo nec proficit ad excusationẽ prædicti episcopi, cum Cardinalis idem sententiam interdicti præsentibus multis solemniter, ac publice promulgauerit [d] & causam teram propriã non habebat: vñ interdictũ nõ extendebat ad Altissiodo dioec. super hoc scribit pp Senon. capitulo, dicens quod prima allegatio non sufficit nec proficit ad excusatione epi Altissiodo. eo quod Cardi. sñiam iterdicti publice promulgauit multis psentib. & sñia illa à multis in regno Frãciæ publice seruabatur, & quod aliqua cõstitutio publice promulgatur: non est necesse quod singulorum aurib. intimetur, sed sufficit ad hoc quod quilibet eã seruare teneat, quod est publice promulgata. & quod ita sit, pbat per cõcilium Sardicen. cuius verba hic ponunt. Ad aliã allegationẽ rñdet quod nõ valet: quia dictus rex in Altissiodorẽ. dioece. terrã propriã non dicitur habere: quia ipse mãdauit terrã regis Franciæ subijci interdicto. & Cardinalis interpretat' fuit mãdatũ Papę & sñiam iterdictu promulgauit in terrã illã, quæ regi tũc temporis adhærebat: & terra illa Altissiodo. adhærebat tunc ipsi regi. præterea ex alia cã excusari nõ potuit, ex eo qđ nouit Metropolitanã ecclesiã suã seruare sñiam interdicti, & ipse eam seruare debebat. Dñs Papa his præmissis quia secundum Apostolum oẽm inobedientiã, dẽt punire, considerans inobedientiã ipsius epi, prædictam postulationem repulit vt indignam. non pp postulantem ecclesiam, sed pp postulatam personã: cum obedientia non prodesset humilib. si contẽptus contumacib. non obesset. In fine dicit, quod cum hoĩem postulassent indignum, ptãtem amiserunt eligendi: de gratia tñ concedit eisdem vt de persona idonea ecclesiæ Senonen. debeant prouidere. Not. ea quę publice fiunt nulli licet ignorare. Itẽ qđ metropolitana ecclesia seruat, suffraganei dẽnt obseruare. Item oĩs contumacia est punienda. Itẽ qui non seruauerit interdictũ, ineligibilis efficitur. Ber.

DE POSTVLATIONE PRAELATORVM.

c *Visso de iure scripto & non scripto: quia parum est iura condere nisi sint ministri qui eadem iura tueantur, vt in l. 2. ff. de ori. iur. §. post originem. & in c. vbi periculum. §. præterea. de elect. lib. 6. ideo de ipsis ministris & eorum assumptione merito erit videndũ. Et quia assumuntur altero ex tribus modis, s. per postulationem, electionem, & translationem; ideo de oĩbus istis tribus infra subijcit. & quia postulatio imitatur gratia, præmittit titulum de postu. prælatorum. Quid autẽ sit postulatio vide per gl. c. vni. eo. tit. lib. 6. Abb. Sicul.*

¶ *De hac materia habet. 63. dist. Osius. & c. nullus inuitus. & c. episcopus. 63. dist. litteras. 71. dist. fraternitatem. cum multis similibus.*

A D hæc. Diuiditur in sex partes. Nã in prima ponitur iniuncta postulatio. In secda: ibi, *Postulationem*. postulantium petitio. In tertia: ibi, *verum*. petitionis impugnatio. In quarta: ibi, *Quod nec*. excusationũ rejectio. In quinta: ibi, *Non igitur*. postulationis cassatio. In sexta: ibi, *Licet*. gratiosa eligendi vel postulandi permissio. Abbas Siculus.

CASVS. Ecclesia Senon. vacãte, canonici Senon. licet ab initio in discordia fuissent, tandem conuenientes in vnũ, epm Altissiodo. in suum archiepm postularunt: postmodum per magistrum R. præcentorem suum petierunt a dño Papa: vt postulationem suam admitteret, & eidem epo daret licentiam transeundi ad ecclesiam Senon. sed dñs Papa anteq̃ dict' magister ad ipsum accederet, intellexit pro certo, quod dictus eps interdicti sñiam quã dñs Papa protulerat in terrã Regis Franciæ, nõ seruauerat, qđ idem magister non negauit in præsentia dñi Papę requisitus, allegans quod sñiam ipsam seruare non tenebat: eo quod non peruenerat ad notitiam ipsius epi per lras Papę, nec per lras legati qui sñiam publicauit, nec per alicuius executoris mandatũ: insuper allegauit quod dictus rex in Altissiodo. dioe

a ¶ *Appellatũ.* Quæ appellatio nõ tenet nisi cã iusta fuerit allegata. ff. de elect. c. cũ nobis. in prin. & ff. de appe. c. vt debitus.

¶ *Glos. seq. arg. alleg. quatuor iura. alleg. duas leges in contrarium, & remittit.*

b ¶ *Non negauit.* Per hoc vr quod confessio [2] procuratoris dño præiudicet. ff. de capel. mona. c. dilect'. & ff. de iud. c. suborta. sicut & confessio aduocati. ff. de censi. c. cum olim. & ff. de appe. c. cum cãm. C. ff. de interrog. act. l. si fine. §. si defensor. alias est lex, ille. § si defensor. & ff. de confes. c. certum. §. pen. Quñ confessio procuratoris siue factum præiudicet ipsi dño, dr ff. de cã. posse. c. cũ olim. & ff. vt lite non contest. c. 1. vbi ponitur hæc materia.

ADDITIO. Petrus dicebat quod iste non fuit procurator postulati, sed postulantium. Io. And.

¶ *Glos. seq. obijcit per tres rationes, & soluit.*

c ¶ *Allegan.* Hæc allegatio bona vr: quia quilibet psumit ignorans nisi probetur sciens. ff. de proba. l. verius. & decretũ nõ ligat ignorãtes. ff. de decre. ab or. fa. l. vlt. & 82. dist. proposuit. circa fi. & arg. ff. de consti. cognoscentes. imo non sufficit denunciare procuratori. ff. de peri. hær. l. item veniunt. §. petitã. Sed nõ est ita: quia cum publice sñia illa fuerit promulgata: eã ignorare non põt, neq; dẽt, & præsumitur eam scire. 12. q. 2. qui & humanis. & 16. dist. qđ dicitis. ar. ff. de instit. ac l. sed & si pupillus. §. proscribere. & arg. ff. de præsum. c. quanto. Vbi. n. allegat ignorantia circa ea quæ plerique sciunt. & quæ publice fiunt, nõ creditur ei nisi hoc probetur. ff. de elect. c. innotuit. ver. nec, [3] barre cogim', &c. ff. q ma. acc. pos. cũ in tua & ff. de sen. exco si vero. 34. q. 2. in lectu. Sed vbi circa ignota allegat ignorantia, non cogit probare ignorantiã. ff. de admin. tuto. l. hoc autem.

¶ *Glos. seq. allegat 4. concor. ex quibus se concludit. in medio soluit vnam legem contrariam.*

d ¶ *Publice promulgauerit.* Sufficit edicta proponi in publico, etsi ad citatum non perueniat. arg. de do. & contu. cãm quæ. arg. ff. de dam. infect l. 4. §. toties & C. de an. except. vt præfectus. & C. de iud. l. properandum. §. & si quidem. Nec obst. ff. quæ sen

2 Forte suspẽs ex taciturnitate, qđ videtur velle Inn. qđ expeditũ est de ele. c. 2. lib. 6. Io. And.

3 Cõcor. text. cũ gl. 1. l. regula. ff. de iu. & fac ign. & l. sed ad des. §. 1. cũ glos. ff. loca.

si appel. rescin. l. 1. §. tñ itẽ ch ex edicto. quia ibi edictũ nõ fuit solẽniter proposi: & iõ non excusatur nisi, pbaret ꝯtrium, vt dixi in gl. hæc allegatio. imò vr̃ sufficere ꝙ p solã famã ad ipsum puenerit. ĩ. de sen. exc. c. cũ desideres. §. sedæ q̃stioni. Et si dubitaretur quia solũmodo per famã intellexit: in tali dubio debuit potius seruare sñiam ĩterdicti, quàm ecclesiastica sacramẽta postea pertractare. inf. de cle. exc. mini. illud.

a ¶ *Solẽniter editur.* Vt expresse legit in Auth. vt fac. no. consti. circa princ. colla. 5. vbi dr̃ ꝙ post duos mẽses null⁹ hẽt excusationẽ si velles ignorantiam allegare, nisi vt dr̃ in illa glos. hæc allegatio.

b ¶ *Canonica.* 16. dist. quod dicitis.

c ¶ *Terram propriam.* Bona fuit ĩterpretatio Cardinalis: qa cũ dicimus seruum suũ vel ipsius, dño damus actionem: & cum dicimus, in alterius locum. de dño intelligẽdum est. ff. de reli. & sum. fu. l. 2. §. in locũ hic tñ large fit ĩterpretatio ad oẽs terras q̃ tunc regi adhærebant p̃stando auxiliũ. & est simile. ff. de verb. sign. l. liberorum. sicut excõicatio extendit ad illos qui p̃stant auxilium excõicato. ĩ. de sen. excom. c. nuper. & c. si concubinæ. vel quia terra illa erat de iurisdictione ipsius, licet ꝓprietas regis non esset; & ideo regnum totũ pp cõtumaciam suã fuit suppositũ interdicto. ĩ. de of. dele. c. sane. & ĩ. de spon. c. non est nobis. & ĩ. de iudi. c. nouit.

¶ *Gl. seq. alleg. 3. iura in contrarium. solu. distinguendo quadruplicem interpretationem.*

† Ad intelligentiam vide B. Thom. 1. 2. q. 90. art. 4. Sotum li. 1. de iust. & iure. q. 1. art. 4. Alfonsum Castrũ li. 1. de potestate legis pœnalis. c. 1. & Fernandum Vasquiũ lib. 1. controuersia. illust. c. 44.

dem interdicti sñia in regno Frãcorum iam a multis publice cœperit obseruari, nec sit necessarium cum cõstitutio solemniter editur, [a] aut publice promulgatur, ipsius notitiã † singulorũ aurib. per speciale mandatum, vel litteras inculcare: sed id solum sufficit, vt ad eius obseruantiam teneatur, qui nouerit eam solemniter editam, aut publice promulgatam: cũ & contra quosdam qui Sardicen. concilium nõ seruabant, tanquam illud non habuerint, aut perceperint, canonica [b] tradat auctoritas, quod eis non facile facultas credendi tribuitur: cum idem penes illos in suis regionibus actum fuerit & receptũ. Nec valet ꝙ in Altissiodoren. diœcesi dictus rex terram propriam [c] dr̃ non habere, cum nos terram totam regis ipsius subijci mãdauerimus interdicto, & Cardinalis nostrum interpretatus [d] mandatum, in terram illam sñiam promulgauerit, quæ regi tũc tp̃is adhærebat: & infra. ¶ Sed inde liquido cõstat sæpedictum episcopum sufficienter excusari non posse, ꝙ suam metropolitanam [e] ecclesiam generalis interdicti sententiam & recepisse nouerat, & seruare: & infra. ¶ Nos igitur qui secundum Apostolum prompti sumus inobedientiam [f] omnẽ vlcisci, [g] eiusdem episcopi Altissiodorensis inobediẽtiam attendẽtes, ne nil obediẽtia [h] prodesse videretur humilib. si contemptus [i] contumacib. nõ obesse: cum iuxta canonicas [k] sanctiones quædã sint culpæ, in quibus culpa est relaxare vindictã, postulationem hmõi non pp postulatam personam [l] repulimus vt indignam. ¶ Licet aũt ex eo ꝙ hoĩem, qui vestro non conueniebat proposito postulastis, [m] cum vos interdicti sñiam seruaretis, & ipse eã contemneret obseruare: permissa vobis facile abusi fueritis ptãte: ac iõ vos ea non immerito priuare [n] possemus, [o] de solita [1] tñ benignitate cõcedimus, [p] vobis p postulationẽ, seu electionẽ canonicã de persona congrua consulatis.

¶ Idẽ Hostiensi epis. Apost. sedis legato.

¶ *Qui postulationẽ cassatam vitio personæ innouat, est eligendi & postulandi potestate priuatus.*

CAP. II.

GRatum † gerimus: & infra. ¶ Accepimus ex litteris tuis, quòd canonicis Senonẽ. quorum postulatio nostra fuit auctoritate cassata, [q] licet cassationis litteras suppressissent in fraudem, vt canonice ad electionem procederent, mandauisti: & infra. ¶ Cumque plures eorum, postulationem cassatã [r] à nobis innouare denuo niterentur, [s] quidam vero episcopum

k ¶ *Canonicas sanctiones.* 28. dist. quia sunt culpæ, & q̃ maleficia impunita remanere nõ dent. ĩ. de sen. excom. c. vt famæ. ff. ad legem Aq. l. ita vulnerat⁹. & ff. de sol. l. Stichũ. §. tametsi.

l ¶ *Personam.* Et hoc iõ: quia vitiũ fuit materiæ, & nõ arbitris. ff. ad leg. Aquil. l. si seruus. §. si calicẽ. Et ita habes hic, ꝙ q nõ seruat ĩterdictũ, ĩtelligibilis ẽ, nec põt postulari. Et posset dici ꝙ est irregularis & suspẽsus, iõ nec eligere dẽt, nec excõicare, nec beneficiũ conferre põt: quia claues ecclesiæ cõtẽnit. ĩ. de excel. præ. c. vlt. vbi est hoc expressum.

m ¶ *Postulastis.* Postulo [1] te primo si cõsentire licebit. Consentire nego nisi te bñ postulo primo. Forsitã ĩdign⁹ & turpi crimine lęs⁹. Sic aliter posse pri mo post iure carere. Si minus est dignus; tũc me poscente tuetur.

[1] Hæc nõ est glossa Bernardi, nec hr̃ in antiquis exemplaribus.

n ¶ *Priuare.* Ergo fuit constitutum in cõcil. Latera. ĩ. de elect. c. cũ in cũctis, vt q scienter ĩdignũ elegerint, eligẽdi ea vice ptãte nouerint se priuatos. & ad postulationẽ extẽdit: vt hic, & ĩ. de elect. ca. bonæ memoriæ. in fin. & hoc iõ est: quia per postulationẽ peruenit ad electionem. ar. ĩ. de consti. c. nam concupiscẽtiam. & ff. de spon. l. oratio. lec⁹ tñ est cũ postulat illegitim⁹ vt dispensetur cũ eo, vel legitimetur. 56. distin. Cenomanensem. & ĩ. de elect. c. innotuit.

† In assquor marnu scriptis ita: de solita tamen benignitate sedis Apostolicæ cõcedimus, &c.

o ¶ *Possemus.* Idest, priuati essetis.

p ¶ *Cõcedimus.* p⁹ officiũ iudicis, & de gratia, non de rigore: contumaci enim & delinquenti potest iudex remittere pœnam de gratia; vt ĩ. de of. deleg. c. consuluit. vbi dicit: nisi per gratiam ei benignitas iudicantis subueniret. & inf. de offi. leg. c. nisi specialis dilectio. bene dicit, concedimus: quia quod non poterat de iure cõi, concedit eis per priuilegium, vt patet in capitulo sequenti.

⁴ Hæc nõ est glossa Bernardi, nec hr̃ in antiq̃s codicibus.

† Cap. 2. eod. tit. in 3. compil.

d ¶ *Interpretatus.* No. ꝙ legat⁹ interpretatus mandatum dñi Papæ. [1] arg. ꝯ. ĩ. de sen. exco. c. inter alia. & 11. q. 1. c. sicut. §. ex his oib. & C. de leg. l. vlt. & ĩ. de iudi. c. cũ venissent. de hoc ibi sol. Vnde not. ꝙ quædã interpretatio est gñalis & necessaria. & redigenda in scriptis, ut principis, vt dñt iura hic signata in ꝯtrium. Alia est gñalis & necessaria, sed non est in scriptis redigenda, vt consuetudines. ff. de leg. l. ti de interpretatione. s. tit. proxi. c. cum dilectus. & hic simili. Alia non est gñalis, sed necessaria, & in scriptis redigenda: vt iudicis. ff. de leg. l. non pñt. arg. l. nam vt ait. Quod possit iudex interpretari sñiam suam, est arg. ff. de iud. l. Paulus. vbi põt supplere quæ desunt sñiæ, sic & interpretari sicut p̃tor põt. ff. de præt. stip. l. in prætorijs. Et alia est quæ nec gñalis, nec necessaria, nec redigenda in scriptis, ut magistrorum. C. de profes. vt Cõstantino. l. vnica li. 12. Interpretatio principis ius facit quoad oẽs. sup. de cõsti. c. fin.

[1] Similis est glo. in §. ex his. 11. quæ. 1. Spec. in ti. de leg. §. superest. vers. delegat⁹ quoque. & in §. nũc ostendẽdũ. vers. 37.

e ¶ *Metropolitanam.* 12. dist. de his.

f ¶ *Inobedientiam.* 23. q. 6. c. 1.

g ¶ *Vlcisci.* Imo pot⁹ deberet parcere cui sanctitas ignoscẽdi gloriã dereliquit. C. de epis. & cler. l. si qs in hoc genus. vnde dictũ fuit de Cæsare. *Qui vincis semper, vt victis parcere possit.* *Parcere prostratis scit nobilis ira leonis.* Ad hoc 45. dist. disciplina. & alibi. Parcere subiectis & debellare superbos: & alibi. Sicut bellanti & resistenti. & c. 23. q. 1. noli. in fine. Host. Seneca. lib. de virtutib. Honestum & magnum vindictæ genus, ignoscere. Io. And.

³ Cõcor. text. in l. si cũ dies. §. si arbiter. ff. de arbi. & in l. 3. §. ibidem ff. ad exhi.

h ¶ *Obedientia.* 2. q. 5. quanto.

i ¶ *Contemptus.* Nã facilitas veniæ incẽtiuũ tribuit delinquẽ. i. 23. q. 4. est iniusta. & ĩ. de vi. & hon. cler. c. vt clericorum.

G ¶ *Ratum.* Continuatur hoc c. ad præceden. tractat. n. de illa materia. Diuidit in duas partes. nã in prima ponit narratio duplicis postulationis, & alteri⁹ admissio, ac alteri⁹ derogatio. secundo ponitur papalis approbatio: ibi, *Nos igitur.* Abb.

CASVS. Canonici Senon. receptis lr̃is cassationis postulationis p̃dictæ fraudulenter sumpserũt lr̃as ipsas. legatus tñ Apostolicæ sed. qui sup hoc mãdatũ Apostolicũ receperat, mãdauit canonicis p̃dictis, vt ad electionẽ procederent canonice celebrandã quidã canonici Senon. postulationẽ cassatam à dño Papa iteru innouarũt, q dã alij canonici licet essẽt numero pauciores postulauerũt epm̃ Cameracen. Cardi. intelligens ꝙ illi q postulationẽ cassatã innouarũt, essent eligẽdi seu postulandi ptãte priuati, & iõ ad alios (licet pauciores numero essẽt) postulãdi auctoritas ẽ deuoluta, postulationẽ factã de epo Camerac. penitus admisit, & pp p̃dictum epm Cameracen. à vinculo absoluit quo tenebat ecclæ Camerac. & ꝯfirmauit factũ legati. Not. q psonã indignã eligit vel postulat, amittit ptãtem eligẽdi, & ptãs ad alios licet pauciores numero tũc deuoluitur.

q ¶ *Cassata.* Supra. c. proxi.

r ¶ *Cassatam.* i. non admissam.

s ¶ *Niterentur.* Postulando eundem Altissiodo. & male: quia ex quo alicuius electio vel postulatio cassatur vitio personæ, non est assumendus ad eandem. inf. de elect. c. super eod.

¶ *Gl. se. q̃rit, ar. ponit os i. so. demum soluit, & alle. in ꝯtrã. respõdet.*

a ¶ *Pauciores.*

a ¶ *Pauciores.* Hic pater q si maior pars delinquit in electiōe eligēdo vel postulādo indignū, electio deoluit ad alios, licet numero pauciores. j. de elec. c. bonæ. 2. & c. cū in cūctis. & c. cū vintonien. Sed qd si oēs delinquūt pter vnū, nunq d ille vnus poterit eligere? Vi q sic: qa vniuersitas remanet in vno, siue ius vniuersitatis. ff. qd cuiusq; vniuersi. sicut municipij. in fi. & 65. dis. si forte. Et dicit lex hosb. coactis, sic accipere debemus vt siue vn' solus vim fecerit. siue et hominibus coactis, quantum. n. ad verba non refert an solus vim faciat, an hominib. coadunatis: qa adhuc nō deficiūt verba. ff. vi bono. rap. l. ait ptor. §. hoīes. sic siue vn' sol' sit siue plures, ille pōt eligere. Io. dicit 1 q vnus solus nō pōt eligere. & in eo solo non pōt ius illud retineri. ar. inducit ad hoc. inf. de elect. c. 1. & 10. q. 3. vnio. & ff. de verb. sig. l. Neratius. qa cū duo siue tres faciāt collegium, qui debēt sibi eligere ptatū, non pōt hoc esse in vno, cū iam desinat esse collegiū, sicut grex desinit esse si vnum tantum animal remāsit de grege. ff. de lega. 1. l. si grege. & ad hoc inducit et 65. dist. si forte. quin si vnus solus eps remaneret in prouincia, dēt ipse alios conuocare ad consecrandū electum: ut inf. de elect. c. bonæ 2. Tu dicas q vnus solus pōt eligere, & ius eligendi remanet in vno solo per iura primo in ducta. Et iura q inducit Io. non ɔdicunt. Primo illud c. si forte. non ɔdicit, quia ipse solus non pōt aliquem cōsecrare imò ad minus debent esse tres, & est de substantia cōsecrationis, ita q aliàs non esset consecratus. 66. dist. porro. vbi forma cōsecrationis traditur, sed ad illa sola, quæ solus facere potest, non vocabit alios. Et illa decre. bonæ non contradicit, quia cum prima electio non esset nulla ipso iure, imò ille H. qui solus eligit, secundo eam poterat confirmare: vt inf. de elect. c. qd sicut. non debuit procedere ad secundam nisi prima cassata: qd si fecisset, debebat postea solus eligere, vt vr pp culpā illorum. Sed in casu illo dicit Io. q non deuoluitur ptās eligēdi ad contemptum: sed tunc qn eligunt indignum, satis pōt dici q pp talem contemptum non deuoluitur ius eligendi ad contemptum: quia non tm peccant illi qui contemnunt quantum illi qui eligunt indignum: 2 & sufficit q cassetur electio: quia non est nulla, in quo casu tm priuati sunt. inf. ti. proxi. c. cū in cunctis. Sed debent tunc priuari per sniam sicut qn peccat in forma. inf. ti. proxi. c. qa pp. & in c. bonæ. Alia iura q dnt q desinit esse collegium, nō ɔdicunt, quia licet collegiū desinit esse collegiū ob. mortuis pter vnū, nihilominus ius collegij siue vniuersitatis remanet in illo p legē: sicut municipij. §. vlt. & hoc dnt Laurentius, Vincentius, & Tācredus.

b ¶ *Prouidisti.* De nr̄o spāli mandato, aliàs non posset illum transferre. inf. de offi. leg. c. nisi specialis. & c. qd trāslationem. & ideo bene dicit, prouidisti. non n. debuit dicere confirmamus. quia nihil est quod confirmaret cum per postulationē nullum ius acquiritur inf. eo. c. pe. Sed debet dicere superior, postulationem admittimus, vel postulationem vestram non duximus admittendam inf. eo. c. proxi. & sup. eod. c. proxim.

¶ Et Gof. hic q reddit tres rationes quas colligas p sequentia. Puto tñ quod iste vnus poſſit à superiore, petere, ut ecclesiæ prouideat. Io. And.

† Alias, ita: Idem clericis Rauen.

† Cap. 3. eod. tit. in 2. compil.

^ Adde q eligens in dignū scienter tacere. ff. de confir. tut. si patronus p Bartol.

Cameracen. in archiepm postularent, tu intelligens eos qui cassationem nostrā quoddāmodo reuocare volebant eligendi priuilegiū amisisse, quia cōcessa sibi ex Apostolicæ sedis benignitate abuterent temere ptāte, ac ideo ad alios licet pauciores a numero, quantū tñ adhoc pertinet cōsilio saniores, eligendi uel postulandi deuolutā esse licentiā, prędictum Cameracen. ad eorum instātiam in pastorē auctoritate fretus Apostolica prouidisti. b ¶ Nos igitur a solicitudine Cameracen. ecclesiæ ipsum reddidimus absolutum: quod à te de mādato nostro factum est, auctoritate Apostolica confirmantes.

¶ Idē † clericis Rauen. ecclesiæ.

¶ *Postulatio per quam priuata vel minor vtilitas cōi vel maiori pfertur, vel quæ fit à minori quàm à tertia parte collegij, admitti non debet.*

CAP. III.

Bonæ † memoriæ Guil. archiepiscopo vestro viam vniuersæ carnis ingresso, quidā vestrū S. Praxedis presbyterū Cardinalē; quidā vero Imolen. epm postulauerūt: & infra. ¶ Nos igitur auditis q de facto, & de iure fuerant allegata, plenius et pro utralibet partium curauimus allegare; c considerauimus † vero q eiusdē Cardinalis psentia vtilior sit non solā Romanæ, sed et ecclesiæ gnāli d tam apud Apostolicam sedem, quàm apud ecclesiā Rauennatē, vnde non immerito preferentes spāli vtilitati communem, e & minori maiorem, pdictum Cardinalem postulationi vestræ non duximus concedendum. ¶ Attendentes autem ex altera parte, quòd prædictus episcopus à minori quàm tertia parte fuerit postulatus: & quòd Apostolica sedes postulationes huiusmodi non consueuerit in tanta diuisione f ac contradictione recipere: cum etiam quando aliquis ab alijs vnanimiter postulatur, ad admittendam postulationem eorū, non tam ex

B *Onæ memoriæ.* Diuidit in tres partes. In prima ponit duas discordes postulationes. In secunda: ibi, *Nos igitur.* vtrāque repellit, causam exprimens. In tertia: ibi, *Mandantes.* monet nouam prouisionem fieri. Abb. Sicul.

Consuetudo est in ecclesia Rauennate, quòd mortuo archiepiscopo significant hoc Papæ, sed de ipsius mandato eligunt, aliter sine mandato eius eligere non est moris.

CASUS. Vacāte ecclesia Rauen. canonici illius ecclesiæ epm Imolen. postularūt. quidā vero postulauerūt S. Praxedis presbyterū Cardin. postulationes istę delatæ sunt ad sedē Apost. Papa auditis allegationib. hincinde tam de iure q de facto, et allegauit plenius pro vtraq; parte, considerans q psentia Cardinalis esset vtilior non solū ecclesiæ Romanæ, verumēt tam gnāli ecclesiæ q Rauennaten. iō Papa volens præferre cōem vtilitatē priuatæ, & maiorē minori, postulationē Cardinalis nō admisit: ex alia parte considerans q eps Imolē. à minori quàm à tertia parte fuit postulatus. & hmōi postulatiōes ī discordia factas Romana ecclia admittere non cōsueuit: quia qn et in concordia fiunt, non tam ex iur̄ q ex gratia moueatur, postulationē Imolen. epi non admisit, mandans capitulo Rauennatē. ut in psonam idoneam cōuenire procurent. No. q iudex potest supplere de iure & de facto qd ad uocati omittūt. Item communis vtilitas pręferri debet priuatæ. Item postulatio & iuri & gratiæ innititur.

¶ *Glos. seq. recitetur per quæstionem, an iudex de facto supplere debeat, et ponit duas opiniones, & primam approbet respondens ad legem contrariam.*

c ¶ *Curauimus allegare.* Sic ego patet, q iudex pōt supplere q aduocatus omisit, sicut Papa hic supplet, & C. ut quæ desunt aduoca. iudex sup. l. vni. & de iure dēt supplere, & non de facto: nisi tale sit factum qd iam sit ei notum vt iudici, prout dicit dñs Azo. Alij et dnt sicut Placen. q et de facto, & inducunt ad hoc. ff. de pet. hære. l. vlt. Sed primum verius est, q de tali facto supplere tm dēt, quod est ei notum tanquam iudici. 3 arg. C. de appel. l. vlt. in fin. 1. re. & est arg. Instit. de act. §. si minus. ff. de ædil. edict. l. bouem, §. aliqsi. Et dēt supplere ut iudex sedendo & non stando, ne aduocati officium sumat. C. de postulan. l. quisquis. inducendo legem vel decretum, uel decretalem. Inuenio q qnq; iudex supplet altera parte absente. C. de temp. appel. l. 2. §. vlt. & C. de appel. l. vlt. in prin. Sed vtraq; parte præsente supplere non dēt: nisi in casu pp publicam vtilitatem repellendo militem a procuratione et tacente altera parte. ff. de procuratori. l. filiusfamilias. §. veterani. & C. de procura. l. militem. Et lex quam inducit Placenti. ff. de petitio. hæred. l. vlt. non obstat: quia potius consulitur illi iudicis officio q iure ordinario. Et est simile ei quod dixi de milite. Nam iudex ex officio suo si scit aliquem excōmunicatum publice, ipsum debet repellere ab agendo, et si ab aduersario non excipiatur. inf. de except. c. exceptionem. & sic officio iudicis consulitur aduersario: sicut in l. de petitione hæreditatis. l. vlti. & hic Papa supplet ex officio suo, & inf. de elect. c. cum nobis olim. vbi de hoc dicitur: quare in hoc casu officium iudicis locum habet.

d ¶ *Generali.* Arg. q Papa & Cardinales curam & solicitudinem gerant pro statu ecclesiæ generalis: & Imperator vt subiecti quiete viuant noctes ducit insomnes. in authen. ut iud. sine quoquo suffrag. in prin. coll. 2. & idem dicit, Voluntarios labores appetimus ut quietam alijs præparemus. in auth. ut diuinæ iussi. subscriptionem habeant gloriosissimi quæstoris. in prin. coll. 8. inf de resti spol. c. frequens. & de excep. c. vltim.

¶ *Gl. seq. alleg. 4. concor. & soluit quatuor iura contraria.*

e ¶ *Communem.* Et ita publica vtilitas pfertur priuatæ. 7. q. 1. scias. & ff. pro socio. l. actione. §. labeo & C. de cadu. toll. l. vni. §. pen. & in auth. de restit. & ea quæ parit. §. ea. n. quæ cōiter. coll. 4. & hoc verum est, cum in cōi vtilitate priuata includitur: sicut fit in prælatura: aliàs quilibet debet propriam vtilitatem præferre cōi. arg. 19. q. 2. duæ sunt, inquit. 33. q. 5. si non licet. arg. C. de serui. l. præses. & ff. de arbi. l. [illegible] autem.

¶ *Glos. seq. obijcit & soluit.*

f ¶ *In tanta diuisione.* Ad hoc. n. vt postulatio pjudicet electioni, reqrit vt numerus postulātiū sit duplo maior numero eligentium.

* Aliàs ita: considerantes igitur.

1 Vt qd scriptum est in attestationib. vel alijs actis, sm Inn. ī. eo. ti. c. 1. allegat d cor. vitia c. 1. forte pp id quod ibi dicam super verbo scandalo. non de eo quod est ibi notum ut Deo, vel ut homini. de of. ordi. si sacerdos. Io. And.

Publica vtilitas priuatæ d bet præferri.

gentium.j.de elect.c.scriptú est.de hoc tñ dicas ſm qđ not.j. tit. px.c.scriptú.in gl.q incipit,hic dicit Papa.Vr tñ q minima pars eligētiú deret pferri multis postulantib.qa postulātes soli gratiæ innituntur:vt hic.Sed eligētes iure coi innitūt,similiter & electus,sed hoc nō est verū,ni patronus laicus in pſentādo soli gratiæ innitatur.16.q.2.si qs epoꝝ.& tñ iniuria fit pſentato si nō admittat.17.q.7 decernim'.&j.de iure pat. c. pastoralis. gratia ergo fit postulato si admittatur:iniuria si repellat.ff. de aqua quoti.& æsti.l.1.§. pe. vñ nō solū postulato, sed postulātib.fit iniuria si postulatus ē idoneus,& repellit.ff.q satisd.cog.l.si vero.in fi. Alia rō pōt melior assignari,q hmōi videat, licet eligentes nitant iuri,& postulātes gratiā non debēt pferre electores ex quo sunt minima pars capituli: quia nunq tenet electio nisi fiat à maiori parte capituli.j.de elec.c ecclesia vestra.& cap.Cumana.ita tñ q maior pars nō peccet: vt ex hoc ipso iure priuetur, quia tūc valet electio minoris partis capituli.s.ca.proxi.

† Aliàs: moueamus.

† Aliàs: canonico

† Cap. 4. eo. tit. in 3. cōpilatione.

iustitia,quàm ex gratia [a] moueatur,† postulationem ipsius non duximus admittendā. ¶ Mandantes quatenus cum his qui vocem [b] in electione habere noscuntur,per electionem,postulationem seu nominationem [c] canonicam in personam idoneā conuenire curetis.

¶ Idē pposito,&capitulo Strig.

¶ *Archiepiscopus in archiepm postuliatur. Et ex quo postulatio pſentata e Papæ, nō possunt postulātes ab ea recedere:sed dēt superioris iudiciū expectari. h.d. quo ad titulū.*

CAP. IIII.

[1] BOnæ † memoriæ Guil.archiepiscopo vestro uiā vniuersæ carnis ingresso, cū in Colocen.archiepiscopum postulandum à nobis contulissetis [d] vnanimiter uota uestra, suffraganei Strigoñ. ecclesiæ, Quinque ecclesień. episcopus † videlicet & quidam alij, postulationi vestræ se opponere curauerūt,asserentes q eis cōtemptis [e] qui ius habebāt eligendi uobiscū,postulatio eadem fuerat attentata: licet vestri nuncij proponerent ex aduerso, q super præficiendo vobis Pontifice, † de gratia [f] multotiens suffraganeorū fuerat requisitus assensus, sed ipsi uobis consilium denegauerunt. ¶ Nuncijs igitur in nostra præsentia constitutis, & proponentibus aduersarijs quędam alia contra postulationis vestrę processum, quia nobis de propositis non constabat, ita duximus prouidendum, vt si suffraganeis persistentibus in contradictione sua, vos postulationi vestrę velletis instare, per procuratores idoneos ad sedē Apostolicā

† Vox, episcop⁹ : deest in multis antiquis.

† Aliàs, pastore.

Alias & uos:&c.

¶ *Gl.seq.recitatur per quēnd quo iure petatur postulationis admissio.*

a ¶ *Gratia.* Hoc iō dixit:qa p hmōi postulationē siue gratiā, ius non acquirit postulato.j.eo.tit. c.pen. & iō qa gratia est, non cōpellit platus cōcedere postulatū.63.dist.lras in Auth. de sanct.epis.§.nullus. coll. 9.si tñ iusta cā exigit, dēt cōpelli p superiorē,ut illū concedat.j.de iu.pa.c.nullus. Item indirecte quodāmodo cōpellitur illū cōcedere si est idoneus:qa tenet ei puidere in consimili bñficio.j.de iu.pa.c.pastoralis. Itē idē superior istū pōt concedere uel repellere: qa nō tenet ei facere gratiā nisi velit:qa nemo inuitus d suo cogit facere bñficiū.10.q.2 pcariæ. [2] nō igit qcqd iudicis ptati pmittit, iuris necessitati subijcit.ff.de iudi.l.nō qcqd.ar.j.de offi. deleg.c.cōsuluit.Sic ergo patet q in hmōi postulationib.implorādū est officiū iudicis.& non iuris actione agendū est: ut s. eo.c.ad hæc.uer.si.& j.de in integ.resti.p totū.& Insti.de off. iud.p totu.Iudicis.n.officiū pponit p actiōe,cū deficit actio. j.de off.iud.c.iudicis officiū.sed nō pprie implorat iudicis officiū in casu isto,sed potiꝰ gratiā dēnt iplorare a superiore.Ber.

b ¶ *Qui vocem.* Hoc ideo dicit,quia forte erant aliqui eligēdi ptāte priuati.j.de elect.c.cū Vintonień.uel qa oēs sunt uocandi qui ius habent eligendi.j.de elect. c.quod sicut.

ADDITIO. Vel propter suffraganeos ecclesiæ Rauennat.s, q debent de consuetudine interesse.Io.And.

c ¶ *Nominationem.* Noīatio canonica pōt dici qñ oēs cōcordant in aliquo inelegibili assumēdo & vadūt ad eū à quo petendus est consensus,& requirunt eius consensum,vt cū ipso dispenset.Et hæc pōt dici nominatio canonica, q nō pōt dici postulatio proprie:quia postulatio solemniter dēt fieri: quia talis nominatio satis similis est postulationi, imo quasi idem est,unde dicit postulationem seu nominationem.

ADDITIO. Habes de hac nominatione 16 q.vlt.§ sanctorum 2.q.5.c.ei qui.§.diffiniti ua.verb.nomina.Ioan.And.

[1] BOnæ memo. &c. Diuidit hæc decre.in sex partes. In prima ponit postulatiōis admittēdæ petitio,& eā exceptio & replicatio.In secūda apostolica trimēbris puisio:ibi, *Nunciis.* vsq; ad §.cæterū.In tertia temeraria & iniusta postulatio & eius repulsio,puisionis faciēdæ monitio,& eiusdē cōminatoria tertio vsq; ibi, *Porro.* In quarta suffraganeoꝝ ad cōcordiā reuocatio,canonicoꝝ dissensio,duplicis postulationis iniusta innouatio.vsq; ibi, *Nec obstabat.* In quinta ponit tacitæ obiectionis solutio vsq; ibi, *Intelleximus.* in sexta ponit diffinitiua puisio,archiepalis traslatio,ac pallij cōcedēdi puisio.Abb.Sic.

CASUS. Eccla Strigoñ. vacāte, canonici Strigo.postularūt archiepm Colocen.q dā suffraganei Strigoñ.eccl.s. Quinque eccle.epus,& qdā alij epi huic postulationi se opposuerūt,dicētes q eis contemptis & exclusis,q ius in electione habebant,

† In pſentato, non in postulato loquit & dic ut ibi.& uid qđ dr de se iud. cū Bertholdus. sup 3. gl. Ioā. And.

[2] Cōcor. tex. in l.2. ff. de cōd. & dem. l. fi. patrona. §. sed nec illud. ff.ad Trebel.

Adde q ista gl. cōiter allegat pro ista dictione, seu.q nō sit uera disiunctiua. vid de ea per Bar. in l.j. ff. de auro. & arg. leg. & Cy. post Petr. & Bel.per u. in l. cū q dā. ff.de uerb. sig.

hmōi postulatio fuit facta; pp qđ nūcij vtriusq; partis ad sed. Apost.accesserūt:sed nūcij capituli eis rñderūt, q suffraganei de gratia solummō fuerant requisiti,sed ipsi suū cōsiliū denegauerunt,& alia ēt nūcij proponebant ɔ ipsam postulationē: & quia de his non cōstitit dño Papæ, ita sup hoc duxit ɔdendū; si suffraganei persistere uoluerint in ɔdictione sua, & canonici Strigoñ. voluerint instare postulationi suæ, vtraq; pars pcuratores idoneos ad sed. Apost. debeat destinare. Si uero suffraganei uoluerīt desistere à sua ɔdōne, & canonici volunt in suo pposito pmanere, mittant personas idoneas,q dñm Papā reddāt certiorē sup negotio postulatiōis. Si aūt suffraganei in ɔdōne psistere voluerint,& canonici diffidāt de iure suo:tunc aliā psonam sibi prouideāt in pastorē canonice. Istud fuit primū mādatū, sed antequ illud mandatū ad caplm puenirer,quidā canonici temere recedētes à postulatione, q dño Papæ præsentauerāt, alijs psistentib. i sua postulatione, pdictū Quinq; eccle.epm postulauerūt,suā postulationē dño Papæ psentātes, sed dñs Papa eā nō admissa,cū facta fuisset in maiori ɔdōne q prima, & ɔ formā pdicti mādati:mandat capitulo vt psonā idoneā sibi puideāt in pastorē requisito assensu suffraganeorū, si de consuetudine antiqua eēt requirēdus:alioquin Papa puideret ecclesiæ de pastore. Istud fuit ſm mādatū:qđ cū ad caplm peruenisset,canonici innitētes mandato priori, suffraganeos ad cōcordiā reuocauerūt ɔt eē epm Quinq; eccle. quo facto receperunt ſm mādatū,& illi qui Colocen. archiepm postularūt,eandē postulationē innouarūt, reuersis ad eos quibusdā q dictū epm postularūt:illi uolentes pcedere iuxta tenorē secundi mādati ad caplm cæteros conuocauerunt, & illi noluerūt conuenire cū illis.illi credētes penes se remāsisse ptātē eligendi,dictū epm postularunt,pp qđ vtraq; pars ad se. Apost. accessit,auditis allegationib.hincinde,scribit Papa sup hoc,capitulo Strigoñ.dicēs q nō nocet discordia illorū qui pdictū epm postularūt;qa primo in postulatione Colocen. oēs consenserunt,& cōsensum suū proprijs subscriptionib.roboratū ad sed.Apost.trāsmiserūt,Vnde nō potuerūt postea suū cōsensum mutare.n.n postq postulatio psentat dño Papæ, possent ab ea recedere,postulātes sibi frequēter illuderēt,&ipsiꝰ iudiciū ab illorū arbitrio pēdere videret,& ideo licet Papa neutrā postulationē admittere teneret:tñ qa oēs licet diuersis tpib. conuenerint in Colocen.postulationē ipsiꝰ admisit,absoluēs ipsum à vinculo quo tenetet eccliæ Colocen. & dat ei licētiā trāseundi ad Strigoñ.ecclam,sibi postmodū palliū trāsmissurus. Nota postq postulatio psentata est superiori,nō possūt ab ea recedere postulantes,nec mutare ɔsensum, sicut nec post electionē.Itē si contēpti voluīt postea ɔsentire,bene valent postulatio siue electio,dūmō in forma vel in psona nō sit vitiū.

d ¶ *Contulissetis.* ipsum postulando.

e ¶ *Eis contemptis.* Et ideo cassanda erat electio, si uerū dicebant,j.de cā pos.c.cū ecclesia.& 63.dist.obeuntib.& j.de electio.c.q sicut.& c. venerabilē,& c.bonæ 2.

¶ *Glo.seq.circa uocatos de gratia tria dicit, & dat consilium.*

f ¶ *De gratia.* Si hoc esset q de gratia vocati eēnt,nec ius,nec aliqd cōmodū sibi acquisitu fuisset.j.de uerb.sig.c.abbate.& 10.q.3.qa cognouimꝰ.& C. de serui.l.1.& ff.de aqua quot.& æsti.l.1.in.1.vnde ipse qui dedit,pōt reuocare, [4] & illos vlterius nō admittere:vt 10.q.3.qa cognouimus. & C. de agri. & cēsi.l.litib li.11.ff.de aqua quoti.& æsti l.1.§. Aristo & §.Trebat. Nec tali dat restitutio,qa non dr spoliatus cū nō possederit.sicut ille q sub pcario possidet.j.de res.spo.c.olim cāa. Cōsulo tñ alicui faciēti gratiā ut hoc ptestet, nec psumat sibi ius creare in posterū:vt 7.q.1 Pōtifices.& j.de iure patrona.c. ex lris & cōsultationis.arg.j.tit.pxi.cap Cumana.Præterea q nō ē de collegio,& dicit se debere interesse electioni,dēt exprimere.

[4] De insti. cū uenisset. Io. And.

primere quo iure debeat interesse. inf. de elect. c. constitutis. Vnde illi satis videbantur excludendi.

a ¶ *Certiores*. De modo postulandi, & de persona postulata an sit idonea, dicitur inf. de elect. nihil est. vbi dicitur quod de idoneitate personæ sit quærendum.

& dicere quo iure sunt admittendi. ǀ. de elect. c. constitutis.

f ¶ *Alioquin*. Id est, si non prouiderēt intra terminū pfixum.

g ¶ *Viduatæ*. Si canonici neglīgūt sibi eligere epm infra tres menses seu monachi abbatē transfertur ptās eligendi ad pximum superiorem. ǀ. de elec. c. ne pro defectu in alijs inferioribus prælaturis, siue beneficijs infra sex menses. infra de conces. præben nullā.

venireetis. Si autem illi a contradictione sua cessarent, & vos instaretis proposito vestro, ad præsentiam nostram mitteretis personas idoneas, quę super his quę opportuna forent, nos redderent certiores. [a] Quòd si cōtradicētibus episcopis memoratis, vos cōtingeret de iure vestro diffidere, [b] aliam personam idoneam prouideretis vobis canonice in pastorem. ¶ Cæterum quidam vestrum à postulatione vestra quam nobis præsentaueritis cōmuniter, temere [c] recedētes, alijs persistentibus in eadem: prædictum Quinqueecclesien. episcopum in archiepiscopum postulauerunt: & infra. Nos igitur postulationem ipsam quam inuenimus in multa discordia, nō solum suffraganeorum, verumēt canonicorum Strigonen. ecclesiæ, ac contra formā mandati [d] nostri temere celebratam, non duximus admittendam: sed vobis dedimus in mandatis, vt ad prouidendum vobis pastorem idoneum per electionem canonicam vel postulationem concordem (requisito suffraganeorum assensu: si esset de antiqua & approbata consuetudine [e] requirendus) procedere curaretis: alioquin [f] nos ipsi prouideremus ecclesiæ viduatæ. [g] ¶ Verum antequam [h] ad vos litteræ † nostræ peruenissent, innitentes mādato priori, suffraganeos, præter Quinqueecclesien. ad cōcordiam reuocastis: & infra. ¶ Post † hæc mandato nostro recepto, hi qui in Colocen. conuenerant, ab eius postulatione recedere noluerunt, sed innouauerunt eandem. reuersis ad eos qui busdam canonicorum, † qui in partem alteram declinarant: & infra. ¶ Cæteri vero qui Quinqueecclesien. episcopum postulauerant, conuenientes in vnum, cęteros canonicos ad capitulū conuocarunt, ad postulationem concordem, uel electionem canonicam, iuxta mandatum Apostolicū procedere cupientes: sed illis nolentib. conuenire, intelligentes [i] penes se tantum remansisse facultatem liberam eligendi, quia reliqui ius suum prosequi negligebant, prædictum Quinqueeclesien. denuo postularunt: & infra. † Nec obstabat eorum discordia qui alium postularunt, cum prius in postulatione archiepiscopi supradicti conuenissetis pariter vniuersi, & cōsensum vestrum annotatum litteris, & subscriptionib. proprijs [k] roboratum, petijssetis à nobis per communes nuncios confirmari: nosque vestram recepissemus postulationem dijudicandam, si suffraganei forsitan in contradictione persisterent, vel, si consentirent, aut etiam cederent, approbandam [m]. Si enim postquam postulatio subscriptionibus postulantium roboratur, & præsentatur Romano Pontifici approbanda, possent ab ea recedere postulantes, nobis frequenter illuderēt, [l] & iudicium nostrum ex eorum pendere arbitrio videretur: & infra. Intelleximus itaque, quòd & si neutra esset postulatio approbanda, [m] iuxta tenorem tamen † posterioris rescripti, ad nos de cætero Strigon. ecclesiæ prouisio pertineret. Quia vero non plenam de personis illius regni notitiam habebamus, ideoque non poteramus salua conscientia eidem ecclesiæ in alia persona, † quæ de regno Hungariæ originem duceret congrue prouidere: nec vellemus ei præficere alienum: [n] quamuis honestius [o] videretur, si i suffraganeus ad metropolim suam accederet, quam archiepiscopus ad metropolim transferretur, partem tamen elegimus potiorem. Et eundem archiepiscopum in quem omnes, quorum consensus in electione vel postulatione pastoris requiritur, licet

¶ *Gl. seq. arguit ad duo de diffidētia & vtrunq; declarat distinguendo*.

b ¶ *Diffidere*. Arg. quod si prælatus diffidat de iure suo, dēt dimittere rē quā tenet. ǀ. de simo. per tuas in fin. 54. dist. c. gnālis. in fi quia bonā fidē agnoscere debet. ff. mandati. Quintus Mutius. 1. rñ. Sed hoc verum est si de iure, pprio diffidat, qd tm suam tangit personam: sed si diffidit de iure ecclesię, cōstituat aliū defensorē nomine ecclesiæ. Argu. ff. de neg. gest. at qui natura. §. cū me absente. † Et no quod diffidentia iuris pmittit variare vbi nō est ius alteri acqsitū, vt hic, & inf. c. pxi. & inf. de elect. quod sicut. nisi præsentatio iā facta esset superiori, vt ǀ. eo. c. & ǀ. de elect. quod sicut. sed hic poterat variare ex licētia Papæ: aliàs non, cū postulatio iam esset præsentata, vt ǀ sequit, vel nisi iam publicatio scrutinij fuerit facta. ǀ. eo. ele ct. publicato. Si vero ius ē alteri acquisitū, licet diffidant, variare non pñt in eius præiudicium. inf. de elec. cū inter canonicos. in fi. quia nemo potest mutare consilium suū in alterius præiudicium. ff. de reg. iur. l. nemo.

¶ *Glossa seq. solait contrarium*.

c *Temere*. Ideo dicit, temere, qa alij appellauerant & perseuerauerant in proposito suo, nec poterāt variare ēt si alij nō appellassēt: cum iam postulationē suā coiter factā psentauerant dño Papæ approbandam vel improbādam. & ideo temere faciebant: aliàs possent variare, ut vī. cum per hmōi postulationem nullum ius sit alicui acquisitū. inf. c. proxi. nisi iam publicato scrutinio vellent etiam mutare suā postulationem: quia nec tunc variare pñt. inf. de elect. publicato, vt dixi in prima notula: nec est contra. 63. distin. quanto. quoniam ibi elegerant indignum, uel ibi non erant duo partes capituli ad faciendum electionem.

d *Contra formam mandati*. Et ideo non valuit. ǀ. de rescri. cū dilecta. ff. man. l. diligenter. & inf. de elect. cum in veteri lege.

e ¶ *Consuetudine*. Idē esset ac si essent in quasi possessione eligēdi. ǀ. de iurepatr. c. consultationib. & inf. de cā possess. c. cum ecclesia & ǀ. vt lit. pend. n. c. 1. 2. 3. & 4. vel iō dicit hoc: quia eo quo nō sunt de capitulo, dēt apparere an habeant ius eligēdi,

¶ *Gl. sic sequens obijcit, & soluit*.

h ¶ *Antequam*. Si nōdum receperant secum das litteras, nō debuit cassari quod legitime factum erat. ǀ. de resti. spol. audita. & ff. man. l. si mandassem. & ǀ. de rescri. ex parte decani. Quare ergo dicit in fi. & si neutra esset postulatio admittenda? Sol. forte hoc ideo dicit, qa vtraq; postulatio ī discordia facta fuit, & postulationes factæ in discordia non consueuerunt admitti. ǀ. c. pxi. Ista ratio non valet: quia prima facta dicitur in concordia, licet diuersis temporib. cōsentirent, vt dicit in fi. & illa littera sic debet exponi. Et si neutra earum approbanda esset postulatio, i. quamuis neutram approbare tenemur, quia cū gratia innitantur postulationes poti9 quam iure, non tenebatur facere gratiam nisi vellet, vt ǀ. eo. c. proxi uel dato quod neutra esset facta in concordia, neutra esset approbanda.

i ¶ *Intelligentes*. Et mala, quia illi non negligebant ius suum, sed insistebant suæ postulationi, ut illam facerent concordem iuxta primum mandatum Papæ.

K ¶ *Proprijs*. Quare variare non poterant. inf. de elec. publicato.

l *Illuderent*. Quod esse non dēt. ǀ. de offi. leg. l. licet. cum hoc ludibrium esset, vt C. de bon. quæ lib. l. vlti. §. vbi. & 61. distin. nullus. & est simile 6. quæ. 3. denique Suffredus. C. de rela. l. 1. Et si dixerit se velle referre, ulterius se intromittere non debet. infra de appell. in tua male, sic & in postulatione præsentata superiori, quia quantum ad se illam

aprobauerunt per præsentationem. infra de elect. cum inter canonicos in fin.

m ¶ *Approbanda*. De iuris rigore, cū esset in discordia facta.

n ¶ *Alienum*. 71. dist. hortamur. C. de epis. & cler. in ecclesijs. & ff. de tut. & cur da ab l diuus. nec obst. ǀ. de cler. pere. c. ult. nec obst. inf. de insti. ad decorem quia illi erant omnes extranei: & qua ratione illi Veneti instituebantur, eadem ratione & alij dummodo aliud impedimentum non obsistat.

o ¶ *Honestius*. Nā de minori ad maius alias est promouēdus.

† Adde text. in ca. dudū. §. j. de elec. & in l. 2. & ibi Bal. C. de seru. & aqua.

† Aliàs ita: literæ nostræ peruenissent. Aliàs ita: post hæc mandato nostro secundo recepto, &c. Aliàs ita: quibusdam canonicorum ex his, qui, &c.

† Nocebat, in manuscrip.

† Dictio, tñ, deest in antiq.

† In quibusdam vulgatis hic inseritur dictio nisi, quæ nec in antiquis, nec in veteri compilatione habetur, sed videto notas huius loci † vt

93.dist.legim⁹. in fi. & ff.de mu.& ho vt gradatim.& sic poti⁹ de pari ad parem q̄ de maiori ad minorē.inf.de transla. c.vlt.

Glos.seq.arg.& signat contrarium.

a Diuersis. Arg.φ si oēs canonici successiue ꝯuenirēt in aliquem φ ex tali cōsensu ius illi acquiritē.inf.de elec. φ sicut.ff. de seruitu.rust.præd.l. per fundū.Sed contra. vř.2.q.6.c. ei qui.§.no minationes. sub illo. §.est qnque. & inf. de elect ca. quia propter. in fin.& c.in genesi. Et 63. dist. c. 1. & c. auditis. vbi de hoc. Dixit Abb.primū verum qñ ab initio facta est electio à maiori parte. c. qđ sicut. de elect. secus si ab initio à minori sit facta, vt in cap.auditis. ad l.per fundum.respō.vt not. de constit. c. cum oēs. in 1.gl.Ioan.And.

† De pallio vide ī synodo octaua cā. 27. & suo nem par. 5.c.325.

diuersis [a] temporib. cōuenerāt, á vinculo,quo tenebatur Coloc. ecclesiæ absoluentes, ad metropolim Strigon.trāsferimus, & ei licentiā tribuimus transeūdi: † pallium [b] ei ad nomē & vsum eiusdem ecclesiæ transmissuri.

¶ Idem cap. Strigonen.

¶ Postulatio contra quam agitur de contempto, potest sine præiudicio alicuius reijci: potest tamen de speciali gratia admitti. h. d.

CAP. V.

POstulationem † q̄ celebrastis:& infra. ¶ Licet ergo p postulationē hmōi nullū [c] ius sit alicui acquisitū, ideoque sine p̄iudicio alicuius, postulationē potuissemus repellere memoratā:vt tñ vobis de spāli gratia consulamus,ita duximus prouidendū,φ p ꝑcuratores idoneos [d] ad oīa sufficiēter instructos nr̄o vos conspectui p̄sentetis,quatenus vtraque parte præsente, [e] quod iustum fuerit,decernamus.

† Cap. 5. eod.tit.in 3.compil.

Glossa seq. obijcit, & solut.secundo quærit,& solut.

b Pallium.Sed quare dēt ei mittere palliū? nonne hēt ipse suum qđ personam sequit, & cū ea sepelietur. ī. de vsu palij. ad hoc? Rñ. palliū datur psonæ, sed contēplatione loci. vnde non vtit illo extra ecclesiam suā siue prouinciā. inf. de vsu. pal. c. cum sup.& c.ex tuarum. & φ pallium respiciat locū, pater in archiepo, qui renūciat loco archiepāli q pdit vsum pallij.inf.de renun.ad supplicationē. Sed nunqđ successor istius q trāsferē ad ecclīam, eo ipso φ ꝯfirmaē vteē pallio qđ ibi inuenitur?Nō sine licētia spāli dñi Papę:& iniuriā faceret ei si denegaret priuilegiū,qđ p̄decessor eius habuit.ff. de aqua quoti. & æsti.l.1.§.pen.Ber.

POstulationem.Postulatio dependet à gratia.Et potest diuidi in duas partes,quia in prima ponitur decisa facti narratio.in secunda:ibi, *Licet*.Prouisio.Abbas.

CASVS. Dicit Papa φ per huiusmodi postulationem nullū ius acquiritur postulato:& ideo sine præiudicio alicuius poterat prędictam postulationem repellere,tamen de gratia mādauit, quod partes mittant procuratores suos ad ipsum: vt vtraque parte præsente quod iustum fuerit decernatur.

¶ *Glos.sequens quærit, & soluit.*

c ¶ *Nullum*.Et iō pñt ab ea recedere postulātes,nisi iā sit præsētata supiori.ī.c.pxi.vel nisi publicatio scrutinij iā sit facta, tūc nō pñt ab ea recedere.ī.de ele.c.publicato.Et licet nō possint à postulatione recedere:nullū tñ ius adhuc acq̄sitū ē postulato,quo possit petere iure actionis cōfirmationē,sed totū depēdet ab arbitrio supioris.& licet gratiā solā debeat peterē tñ iniuriā ei facere vř si nō admittiē per l.ff. de aqua quoti.& æsti l.1.§ pe.& nō acquiriē p noīationē ius noīato. ī de elec. φ sicut in prin vnde non pñt ab ea recedere,ut ibi dř.Sed nūquid patron⁹ pōt aliū p̄sentare,primo p̄sētato nōdū admisso p epm?Non dēt illud facere:tñ si ſm p̄sentauerit,& admittatē secundus obtinebit cū distinctione decretalium quas habes. inf.de iure.pat.c.cum autem.& c.quod autem.& c.pastoralis.

d *Idoneos*. Qui sciant & possint reddere rationem. 17.distin.multis.& inf.de procura.c.1.

e *Præsente* Quia cārum merita partiū assertione p̄dūnē.C. si p vim,uel alio m5.l.2.& inf.de testi.in integ.c.tū ex litteris.

ET si *vnanimiter*.Diuiditur quo ad mentem. nā primo recitat factum.Scđo cassat electionem. & rōnem submittit.

CASVS. Canonici Calaritani ꝯcorditer elegerūt in archiepm suū,epm Sutrinū petētes ipsū cōcedi à dño pp. Papa rñdet φ quis cōcorditer sit elect⁹,cū ipse alligat⁹ suæ eccl'æ sine pmissione dñi Papæ ecclīā ipsū dimittere nō possit,electionē ipsā irritauit,quia nullo mō debuit eligi,sed tñ postulari.Nota φ epi semp sunt postulādi, & nō eligēdi qñ ad aliā ecclesiā petunt. totū in līa patet:qa nō pñt consentire sine licētia dñi Papæ.

¶ *Gl.seq.ōnem reddit. Secūdo ponit alios quosdam postulandos pa-*

tientes defectum ordinis,ætatis,natalium, & laicos de alienigenis tenet contrariū,finis recitetur per q an valeat postulatio de eligibili.

f *Permissione*.Sic ī.de renun.nisi cū pridē in fi.& ī.de trāsl. c.inter corporalia.ver.sicut aūt. & iō sine licentia Papæ trāsire nō dēt:qa est aliter matrimonialiter alligatus: vt hic dicit.& in illa decre inter corporalia & tale vinculū dissolui non pōt, nisi auctoritate diuina, id ē auctoritate illi⁹ quē constat esse vicarium Iesu Christi, vt in d.c. inter corporalia.Et ita patet.φ cum nō possit consentire,non potest eligi: sed tñ dēt postulari à Papa.ī. eo.bonæ memoriæ. in princ.vt hic dř.Id ē est dicendū de quolibet, qui est in minoribus ordinibus constitutus, & qui nō sit ętatis legitimæ.inf. de elec.c.dudū.1. & ī. ætate & quali. c.præterea.quia hmōi personę inhabiles sunt ad eligēdū:quia cū non habeant ea pp quę eliguntur, merito eligi non pñt. simile.inf.de ele. excom. si celebrat, & iō postulari debent ab eo qui ptātem habet dispensandi cū illis Idem est dicēdum de illis qui aliās non sunt idonei, vt illi qui nō sunt legitime nati, ī.de elect.innotuit.in fin.Sed idē vř de quocunq; clerico qui promoueri dēt ad aliam ecclesiā,& p̄cipue de alio epatu: quia ex toto cōsentire non pōt,nec ecclīam dimittere sine licētia sui epi:vt 7.q.1.cos.& c.si qs p̄sbyte.& ī.de renun. c.admonet.& sic oēs postulandi sūt,& pauci eligēdi.Dico,φ illi q idonei & legitimi sunt ad eligendū,dēnt eligi: & pñt ad quamcunq; ecclīam siue in sua,siue in aliena.ī.de elect.c. cum inter canonicos.ibi, electus fuit de aliena ecclesia.Et idem credo seruādū in postulatione: & si postulatio facta sit ī ꝯcordia. vel à duab. partib.idem credo:& si à longe maiori,& p̄sentata superiori, vel ēt publicatio scrutinij facta sit, non pñt ab ea recedere postulātes.ī.eo.bonæ memoriæ 2.& ī.ď elect.c.publicato.licet nullū ius sit acq̄sitū postulato vt ex hoc possit agere, sed pōt petere gratiā à supiori,& q̄uis oēs clerici adstricti sint ne possint dimittere eccl'ias sine cōsensu eporū eorū,nihilomin⁹ eligi pñt:qa non est tāta cōiūctio inter eos & eorū eccl'ias,sicut inter epm & ecclesiā,cui est matrimonialiter alligat⁹.ī.de testa.ca.requisiti. sed illud vinculum non est in alijs inferiorib. prælatis.Et idem vř de abbatib. qui tñ subsunt dño Papæ,qđ de eōis, s. φ sine licentia Papæ, vel ipsius legati recedere non pñt.ī.de consuet c. cum venerabilis. Dic tñ φ tales abbates ēt exēpti sunt eligendi.c.si abbatem de elec.in 6.Et laic⁹ eodē mō est postulandus. De hac materia di.61.dist.c.Osius.§.sed aliud est.Et no φ sicut postuland⁹ non dēt eligi, ita & eligendus non dēt postulari:quia non consentiūt postulātes in illū vt in sponsū p postulationem.Vel tātū pōt dici,φ valeat talis postulatio,qa forte dubitaē vtrum sit eligendus vel postulādus, & ita cōsentiunt in illum,ac si eligeretur.Et si dicut,eligim⁹, & postulam⁹ ſm qđ de iure melius pōt, bene valet qđ agitur,siue sit eligendus,siue postulandus:alias nō valet si eligendus simpliciter postularetur: quia q̄uis eligibilis sit, non eligitur,sed postulatur.Potest dici,φ potuit. noluit,& qđ voluit,nō potuit adimplere:quia vox illud,non significat. ff. de rebus dub.in ambiguo. & nullum ius est acquisitum postulato,& superior potest illum admittere vel repellere.

Hono. iij.cap.Calaritano,

Episcopus non est eligendus ad aliam dignitatem,sed postulandus.

CAP. I.

ET si vnanimiter vota vestra cōcurrerint, ad Sutrin.epm in ecclesiæ vestræ archiepm eligendum, cum suæ alligatus ecclesiæ, liberum † non habeat sine nostra pmissione [f] volatū: electionem de ipso factam, tanquam contra canones † minus licite attentatam, de fratrum nostrorum consilio duximus irritādam, cum eligi nullo iure potuerit, sed potius postulari.

TITVLVS VI.

De electione, & elect. potestate.

¶ Lucius † Papa.

¶ Ecclesiæ collegiatæ non debet prouideri de prælato per collationē seu prouisionem,sed per electionem canonicam fiendam per ipsum collegium.h.d.Abb.

† Alias, Innocen. iij.

† In qb⁹, antiq. iñs liberum non habeat ad aliam sine, &c.

Adde φ contrauenire canoni est peccatum, vt notatur ī c.2.&ī ca. illud. de maiori.& obedien.

† Hæc q in glo.ponūtur,pos sunt his versib.adnotari: postulo Pontifices, nō sacros,atque minores,exemptos, laicos, male natos, religiosos.

Codices antiq. hic variāt. nā quidam, Pius. alij, Alexāder, habent.

† Vide c. 1.eod. tit. lib.6.

a Quia postulatio est p̄ambula electioni: sic r. vt per eā sublato impedimento efficiatur quis habilis ad eligendū merito post rubricā p̄cedi ... ista de electione. ... ... est de ... p quē prouideretur ecclesiæ per viā ... per quā prouidet per viam ... quia postulatio innititur gratiæ & electio iuri.

His iuri. Et quia in tractatu electionis potest dubitari de potestate electi: ideo ne auctor haberet materiam ponendi rubricam specialem, subiecit etiam de electi potestate. Abb. Sicu.

De hac materia tractatur 60. & 61. & 62. & 63. & 69. distin. & 2. q. 6. & 8. quaest. 1. & quaest. 3. per totum.

Nullus. Congregatio ecclesiarum seu collegium ecclesiasticũ debet sibi prelatum eligere, & aliter adeptus ecclesiam, expellendus est. h. d. secũdum oẽs. Primo prohibet. & secundo contra factum vitiat: ibi, *Si vero.* Abb.

¶ Cap. 1. eo. tit. in 1. compilat.

CASVS Dr in ca. isto ꝙ vbicũque sunt duo vel tres in ecclesia tanquã collegiũ, ad ipsũ collegiũ pertinet electio, aliter vero electio non valet. Nota hic ꝙ de iure cõi ad collegiũ pertinet electio prelati.

a *Duo.* Nota ꝙ duo faciunt congregationẽ, vt hic: tres collegium: ut ff. de uerb. sing. l. Neratius. retinetur tamẽ in vno ius collegij. ff. quod cuiusc. vniuers. l. sicut. §. vlt. Et decẽ homines faciunt populum. 10. q. 3. vnio. & plures quàm 10. aut 15. turbã. ff. vi bono. raptorũ. praetor ait. §. 1. Et quatuor vel quinque porci, vel decẽ oues faciunt gregẽ ff. de abigeis. oues. Et qđ dicit duo faciunt congregationem, hoc intelligo vbi mortuo praelato plures remanent in congregatione, ad minus duo, vt hic dicitur, duo uel tres, per id quod sequitur in littera: nisi eorum electione. ergo non minus & ita patet, ꝙ ubi tantum est sacerdos, & clericus, ibi non dicitur congregatio siue collegium. Bernar.

¶ Concilium Sardicense can. 2. Burchardus lib. 1. decret. ca. 19. Iuo par. 5. cap. 73. & c. 2. eo. tit. in 1. cõpila.

1 Vide l. Imperator ff. ui bon. rapt.

2 Vide Bart. in l. praetor. ff. ui bono. rapt.

[illegible]

Nullus in ecclesia vbi duo vel tres fuerint in congregatione, nisi eorũ electione canonica, presbyter eligatur: & infra. ¶ Si vero aliter quis ecclesiã adeptus fuerit: eo ꝙ per cupiditatem, illam acquisierit, atq; contra canonicae regulae disciplinam egerit, expellatur.

¶ Ex concilio Sardiceñ. †

¶ *Electus ad clamorem populi non debet per superiorem confirmari.*

CAP. II.

Osius episcopus dixit: Si quis ita temerarius extiterit, vt talem excusationem afferens, asseueret, ꝙ litteras populi acceperit: cum manifestũ sit potuisse plures eorũ qui synceram fidem non habent, pręmio & mercede corrũpi, vt clamarent in ecclesia, & ipsum petere uiderentur: omnino fraudes has damnãdas esse arbitror, ita vt nec laicam in fine communionem (nisi de hoc paenituerit) talis accipiat: si uero omnibus placet, statuite: Synodus respondit, Placet.

¶ Gregorius iij. †

¶ *Electio canonica confirmãda est, debet tamen superior ante cõfirmationem inquirere de conuersatione & vita electi, vbi fuit cõuersatus.*

CAP. III.

Postquàm: & infra. Confirmationem petentium desideria, (si nihil est quod electũ impediat) impleantur. ¶ Cuius vita vel actus, quia melius possunt, vbi est conuersatus, cognosci, inquirantur ibidem.

¶ Paschalis Panormitano archiepiscopo.

¶ *Electo in archiepiscopum, sedes Apostolica pallium non tradet, nisi prius praestet fidelitatis & obedientia iuramentum.*

CAP. IIII.

Significasti reges & regni maiores, admiratione pmotos, ꝙ pallium tibi ab apocrisiarijs nostris, tali conditione

Dr in capitulo isto, ꝙ qñ confirmatio electionis petitur à suo superiori, superior inquirere dẽt de vita & morib. electi in loco in quo conuersatus: vt si dignus inueniatur, & electio sit canonica, sine dilatione debeat confirmari.

h *Impleantur.* 65. dist. de persona. & j. de elect. cum inter vniuersas. ca. nihil est. & §. vltimo.

i *Conuersatus.* No. ꝙ ibi facienda est inquisitio vbi quis conuersatur: quia notus est ibi. simi. 22. dist. illud. arg. j. de psump. quosdam. & 24. q. 1. pudenda. & 47. dist. de Petro. & j. eod. scriptum est. & qui aliquem purgant, debent notam habere ipsius conuersationẽ. j. de purg. cano. cum P. manconella. & c. cũ dilectus. alias non posset de ipsius vita constare. Ber.

Significasti. Pertinet istud. c. ad secũdã partẽ rubricae. Primo ponit admirationem, quam confundit. Secundo duplex admirandi motiuum, cui respondet. Tertio cõcludit. secunda ibi, *Aiunt. omne.* Tertia ibi, *Cum igitur.* Abb. Siculus.

CASVS Dñs Papa p nũcios suos misit palliũ archiepiscopo Panormitano tali conditione, si ipse sacramentum pręstaret ẽm formam quam illi Papa transmiserat per apocrisiarios suos, hoc est nuncios, vel secretarios: pp quod mirati sunt reges & maiores regni ꝙ Papa hoc iuramentum exegit: dicentes ꝙ non est iurandum, auctoritate Euangelij, Nolite iurare omnino, quod amplius est, à malo est. nec ab Apostolis nec in concilijs inuenitur ꝙ sit iurandum. Archieps significauit hoc domino Papae, & ipse rescribit ei dicens, Mirentur isti principes super hoc dñm Iesum Christũ, qui eandem ɔdõnem apposuit dũ dixit: Simõ Petre, si diligis me, pasce oues meas: argũ. Papę est ex facto dñi, si ergo qui conscientias hoĩum nouit, hac ɔdõne vsus fuit: multo fortius & Papa potest apponere hanc ɔdõnem qui hoĩum cõscientias non nouit, postea rñdet auctoritati Euãgelij. Nolite iurare, &c. ꝙ amplius est, & ca. dicit ꝙ incredulitas eorũ qui nolunt credere, nisi iuretur, facit ut hoc malum, idest iurm̃ exigatur dño permittente: multi ẽt post iurm̃ praestitum ab vnitate ecclesiae, & ab obedientia sedis Apost. recesserunt: qđ malum est. pp hoc malũ, iuramentũ pro fide, pro obedientia, p vnitate, dẽt pstari. Dicunt enim ꝙ in concilio nõ inueniẽ ꝙ sit iurãdũ: sed hoc non obstat, ꝙ Romana ecclesia pstat auctoritatẽ concilijs, & p eius auctoritatem robur accipiunt, & in cõcilijs semp excipitur eius auctoritas. In fine dicit, iustũ est, ut q à sede Apost. exigitis vestrae insignia dignitatis, illi debitae subiectionis ĩsigna psoluatis, q̃ ĩsignia subiectionis exhibita declarant vos seruare catholici capitis unitatẽ. Not. ꝙ in spũalib. honestae ɔdões possũt apponi. Itẽ q petit sibi ab alio iustitiã exhiberi, ei non debet illud quod iustũ est denegare.

k *Apocrisiariis.* Apocrisiarij dicuntur nuncij dñi Papae, quasi secretarij: nam crisis quandoque dicitur secretum, quandoque aurum, quandoque iudicium: Versus:

Aurum, iudicium, secretum dat tibi crisis

Glo. seq. signat contrarium, & tripliciter soluit.

l *Conditione.* Signatur ꝯ. 1. q. 2. quam pio. Solu. Condõ ista nõ est reprobãda, nec simoniã inducit. j. de pact. c. pactiones. sed ostẽdit palliũ nõ aliter esse tradendũ. Sicut haec adiectio, si satisdederis. cũ pręses prouinciae tutorẽ facit, nõ hẽt ɔdõnẽ, sed cõmonet tutelã nõ aliter cõmittendã ff. de tute. l. muto. §. j. quia tutor sub ɔdõne dari non põt; quia actus legitimi ɔdõnem nõ recipiunt. ff. de reg. iur. actus. j. eo in electionib. li. 6.

4 alias Grego. 9. & male. Gregorij lib. 1. epistola. 18. registri. & c. 11. eod. titul. in 1. cõpilatio

4 Directorij inquisit. 3. par. in 3. modo processum terminandi.

† Cap. 11. eo. tit. in 1. collect.

† Cap. 21. eo. tit. in 1. compilat.

Apocrisiarius dicit responsalis, ab ἀποκρίσις quod est respõdeo. Iustinian. nouella 25.

b *In congregatione.* Tunc enim conuentus est electio. j. de iure patro. c. nobis. & 16. q. vlt. congregatio secus si essent ibi plures non tanquam collegium; tunc enim solius patroni est electio. inf. de iure pat. c. postulasti.

c *Aliter.* Quàm per canonicam electionem.

Sius episcopus. Populus non debet episcopum uel aliũ praelatum eligere. hoc dicit. Primo ponitur narratio. Secundo approbatio: ibi, *Synodus.* Abb.

Osius eps in concilio gñali Sardiceñ. dixit, si qs lrãs populi accepit, per quas populus ipsum petat in suũ praelatũ, quia praesumptio est ꝯ ipsum ꝙ populum praemio corruperit & mercede, dixit ꝙ fraudes damnarentur, ita ꝙ laicam cõionem in fine non accipiat nisi paenituerit: & synodus sententiã ipsius approbauit. Nota ꝙ laici ab electione sũt repellẽdi.

d *Populi.* Not. ꝙ ad clamorem populi nullus est eligẽdus: q a spe aut gratia hoc faciunt aut ptiũ inde recipiunt. vt 8. q. j. si ergo quia populus sequendus non est: sed docendus. 62. dis. docẽd'. & 61. di. miramur. Et uanae uoces populi nõ sũt audiẽdae. C. de pęn. decurionũ filij. & ar. ad hoc. ff. de app. si cõstat.

e *Synceram.* Charitate informatam.

Glo. seq. allegat contra & unum contrarium, & soluit.

f *Corrumpi.* No. hic dubia in deteriorem partem interpretari. j. de cleri. non resi. c. 1. arg. ꝯ j. de reg. iur. estote. Hoc ideo fit: quia frequentius laici hoc faciunt, & iura ad ea quae frequentius eueniunt, adaptantur. 29. dist. de Siracusanę. & 63. dist. nosse. & ff. de legi. & senatusconsul. l. nam ad ea.

De hoc uide B. Tho. 2. 2. q. 60. art. 4

g *Paenituerit.* Quia uenia nõ dat nisi cõtrito & correcto. 24. q. 2. legatur. & quõ gaudebis te fuisse correctũ, nisi doleas te [illegible] de penitentia [illegible] 1. q. 7. quemadmo [illegible]. & 50. dis. pęnitentes.

Postquam. Diuiditur: quia primo ponit unum dictum. Secundo aliud: ibi, *Cuius.* Abbas.

licet

licet posset institui sub cõdõne à testatore. Institu. quib. modis tu. fi §. sed & si. Et tacitæ condõnes non faciunt legatũ conditionale. ff. de cond. & demon. cõdõnes. Vel refert à quo apponatur cõditio: q2 si à superiore, non est simonia. Vel pôt dici, & meli9, q2 ius cõe est, qđ hic exigit. 18. q. 2. Eleutherus & hoc onus annexum est dignitati. ĩ. de pbẽ significatum. & 11. dist. diaconi. Et not. q2 superior pôt apponere conditionem ante subditi confirmationem. 23. dist. quanquam. & 28. dist. de Syracusanæ. sed inferior non pôt nisi post electionem. 8. q. 3. Artaldus. & vbi onus rei exprimitur, non est simoniacũ. ĩ. de præb. c. significatum. Et prætetea cõditiones quæ ipso iure insunt, bene apponuntur & exprimuntur sine aliquo vitio. de quib. traditur. ĩ. de iureiur. c. queadmodum. & sup. de rescriptis. c. 2.

Gl. seq. obijcit, & dupliciter soluit.

a *Oblatum.* Sic ĩ. de simo & si quæstiones. Sed quare Papa offert ei pallium, cum palliũ non sit dandũ nisi fortiter postulãti. vt 100. dist. prisca. sicuti & in litteris demissorijs epi. 72. dist. eps. sicut nec Apostoli dari debent nisi petantur instãter. 2. q. 6. post appellationem. & ĩ. de app. cordi. lib. 6. & qui præest, parcissime debet commeatum dare. ff. de re. mili. l. officiũ. §. paternus. Sed hic & in illa, & si quęstiones. dicendum est quòd nuncij ipsius prius instãter petierant: vt patet in fi. c. & Papa eis per nuncios suos pallium destinauit. Vel voluit eis gratiam facere sine aliqua postulatione, sicut videtur sup. de postu. præla. c. bonæ. 2. in fin.

Ioan. 21.

Hic fuit error Valdensiũ. Eymeric9 in Directorio. par. 2. q. 14. & q. 17.

Vide B. Tho. 2. 2. q. 89. art. 3. & Sotũ lib. 8. de iust. & iure. q. 1. art. 2. ubi illicitũ esse iurare vere ostendũt.

Nec ex tali petitione pôt notari ambitio: ut notat in p̃allega. ca. quilca qa ante suo [illegible] ad hoc tenentur. Io. And.

oblatum a fuerit: si sacramentũ, qđ à nobis scriptum detulerant, exhiberes: & infra. Mirentur in hac cã dñm nostrũ Iesum Christum, qui cum ouium suarum curam Petro committeret, conditionẽ posuit dicens: Si diligis me pasce oues meas. b Si conscientiarũ factor, & cognitor secretorum, condõne hac vsus est, nec semel tñ, sed & secundo, & vsq; ad contristationem: qua nos sollicitudine oportet tantam ecclesiæ prælationem imponere fratribus, quorum conscientias nõ videmus? Aiunt omne iusiurandum in Euangelio à dño † prohibitum, nec ab Apostolis post dominum in concilijs inueniri posse statutum. c Quid est ergo quod dominus subsequenter ait: Quod amplius. d est, à malo est? hoc enim e amplius vt exigamus, malum f nos illo permittente g compellit. h Nõne malum est ab ecclesiæ vnitate, & à sedis Apostolicæ obediẽtia resilire, & contra canonum statuta prorumpere: quod multi etiam post sacramentum præstitum præsumpserunt: & infra. Hoc nimirũ malo i ac necessitate compellimur iuramentum pro fide, k pro obedientia, l pro vnitate m requirere. Aiunt n in concilijs statutum non inueniri: o quasi Romanæ ecclesiæ legem concilia vlla præfixerint: cum omnia concilia per Romanę ecclesię auctoritatem, p & facta sint, & robur acceperint, & in eorum statutis Romani † Pontificis patenter excipiatur auctoritas: q & infra.

¶ Cum igitur à sede Apostolica vestrę insignia dignitatis exigitis, quæ à beati Petri tantum corpore assumuntur, r iustum est, s vt vos, quoque sedi Apostolicæ subiectionis debitæ signa soluatis, quæ vos cum beato Petro tanquam membra de membro habere, & catholici capitis vnitatem seruare declarent.

¶ Alex. iij. Pet. presbytero Card. Apostolicæ sedis legato. †

¶ Si schismaticus ad vnionem ecclesiæ reuersus eligitur in episcopum, electio non tenet, sed ex dispensatione potest confirmari.

CAP. VI.

Quia diligentia tua requisiuit, an electionem electi, qui abiurato schismate t † ad vnitatem ecclesiæ redijt, debeas confirmare: Duximus respondendum, quòd si a schismatico nullum ordinem susceperit, u & eius electio secundum formam canonum fuerit celebrata, cum † (dummodo alia non impediant) dispensatiue permittimus confirmari. ¶ Mandantes vt cum facias à catholicis episcopis suffraganeis Aquilegien. ecclesiæ in epi-

b *Pasce oues meas.* Per hæc verba elegit eum Deus in prælatum. & per hæc facit ad titulum.

c *Statutum.* Supple contrarium.

d *Amplius.* Idest, iuramentum.

e *Enim.* quia. & venit expositiue. ĩ. de consti. translato.

f *Malum.* Idest, incredulitas siue malitia: vt postea sequitur. sic etiam exponitur malum pro incredulitate. 22. q. 1. c. 2.

g *Illo permittente.* Idest, Christo.

h *Compellit.* Compellit nos, vt exigamus hoc amplius, idest, iuramentum.

i *Malo.* 22. q. 1. ita ergo. in fi. 2. q. 5. si quis presbyter. & ĩ. de iureiu. & si Christus.

k *Pro fide.* Retinenda, quam suscepit, suspectus est in fide. de conse. dist. 2. ego Berengarius. & ĩ. de hære. ad abolẽdam. & c. excommunicamus. & 1. q. 7. quotiens.

l *Pro obedientia.* Exhibẽda. 23. dist. ĩĝ. & ĩ. de iureiu. null9.

Gl. seq. ponit sex casus quibus licite iuratur, & ponit versus.

m *Pro vnitate.* s. seruãda: vt schismatici q scindũt se ab vnitate ecclesiæ: alias, pro veritate, s. habenda seu inquirẽda. 14. q. 2. quamquam pro pace iuratur. 22. q. 1. oẽ qđ. ĩ. de iudi. c. nouit. pro fama. 2. q. 5. presbyter si a plebe. & c. si mala. & ĩ. de purga. ca. per totum titulum. & ĩ. de coha. cleri. & mulie. tua in fin. pro damno dato iuratur. 2. q. 1. in primis. & C. vnde vi. si quando in istis sex casibus licite iuratur. Vnde versus:

Pax, & fama, fides, reuerentia, cautio damni:
Defectus veri sibi poscunt magna caueri. Ber.

ADDI. Idem not. ĩ. de iureiur. nullus. 2. q. 5. c. 1. & alios versus de hoc habes. 3. q. 7. quotiens. 1. in pen. gl. Io. And.

n *Aiunt in concilijs.* Secunda oppositio.

o *Non inueniri.* Vt iuretur.

p *Auctoritatem.* 18. dist. in per totum.

q *Excipiatur auctoritas.* 3. q. 6. dudum. & in capit. peregrina. & in iusto auctoritas Papæ semper intelligitur excepta. ĩ. de rescrip. cap. constitutus. & ĩ. de iureiurando. venientes. & ff. ad municipalem. l. imperatores.

Gl. seq. quæ. & soluit.

r *Corpore assumũtur.* Sed qualiter assumit̃ corpore beati Petri? sic intelligit̃, q2 de corpore beati Petri, & cæ. pallium benedĩ & cõsecratur à Papa super altare beati Petri, & ibi ponitur. & ille qui dẽt vti pallio, recipit ipsum de altari, si est pñs: vel alius, p ipso, si est absens, & sic assumit̃ de corpe B. Petri.

Gl. seq. arguit, & alle. duo contraria

s *Iustum est.* Arg. q2 frustra petit debitũ, q qđ dẽt non impendit. ĩ. de mu. petitioni. c. 1. & 2. C. de sen. & inter. om. iud. cum Papinianus. & 3. q. 8. c. accusatores. §. cui9 in agẽdo. 95. dist. esto subiectus. Arg. ĩ. C. deposi. l. pen. & inf. depo. c. 2.

In aliquot antiq. ita: Romanæ ecclesiæ.

Palliũ cur de corpore B. Petri assumi dicatur.

In concilio Lateranẽ. tit. de elect. & electi. pôt. cap. 2.

Schismatici redeũtes ad ecclesiam abiurant. Turrecremata de eccl. li. 4. par. 1. cap. 15. & de iure ciuili suspendũtur. text. est, & ibi Bal. c. 1. de pace iuramento fir manda.

Eam in antiqua.

Quia diligentia. Diuidit: q2 in prima ponit, qđ iuris. in secunda tũ: ibi, *Duximus.* quæ tria facit. Primo confirmari gratiose permittit si tria concurrant. Secũdo de cõsecratione prouidet: ibi, *Mandantes.* Tertio, præstatur: ibi, *Salua.* Abb. Siculus.

CASVS. Quidã schismatic9 reuersus ad catholicã vnitatẽ, electus fuit in epm Aquil. ecclesiæ, quæ tunc schismatica erat. q- dñ. Card. Apo. led. q̃rit an ipsius electionẽ debeat cõfirmare. Rñdet pp̃ q2 si a schismatico nullũ ordinẽ receperit, & ipsius electio facta fuit sm formã canonũ, dũmodo nihil aliud sit qđ ipe siat, pmittit ipã dispensatiue ipsius electionẽ cõfirmari. mãdãs vt ipsum faciat à catholicis epis suffraganeis Aquileg. eccl'æ cõsecrari, salua debita iustitia & reuerentia eiusdem ecclesiæ. Not. q2 qui scindit se ab vnitate ecclesiæ. de iure cõi nõ potest promoueri. Item licet prælatus ecclesiæ schismaticus sit, ecclesiæ tamen non præiudicat cum redierit ad vnitatem.

t *Schismate.* Octauiani, qui cõ Alexandrum erat. & Aquileg. patriarcha tunc schismaticus erat. Vñ dicit, facias eũ consecrari a suffraganeis salua &c. Schisma [illegible] interpretatur diuisio siue scissura. & est græcum nomen. Vñ scissura in vnitate ecclesiæ esse non pôt: & qui schismatici sunt ab eo qui est vnu, se diuidunt. quare spiritum sanctum non habent. 24. q. 1. schisma. inde est q2 vestis domini quæ vnitatem significabat, remansit indiuisa. 16. q. vlt. sicut domini vestimentum.

B. Tho. sec. 2. q. 39. Turrecremata in summ. de eccle. li. 4. par. 1. c. 8.

Glos. seq. in fine ponit contrarium.

u *Susceperit.* Quia si ordinem suscepisset, careret effectu, & repelleretur a dignitate nisi probaret se cũ ordinaretur ordinatorem nesciuisse damnatum. ĩ. de schismat. c. 1. & 9. q. 1. ordinationes. sic & qui ordinatur a simoniaco. 1. q. 1. si quis a simoniacis. & cũ talib qñq; dispensatur hic & ĩ. de schis. c. 2. & etsi quis a simoniaco [illegible] non dispensaret: vt ibi dĩ in c. si quis & sic schismatici non promouent sine dispensatione, vt hic dicit, alias esset contra. 14. dist. nos consuetudinem.

Ioan. c. 19.

¶ Iustitia.

a ¶ *Iustitia.* Quia per talẽ consecrationẽ non fit præiudiciũ Aquilegien. ecclesiæ in posterũ. s. de sum. trini. in fine c. 1. & c. damnamus circa finem.

¶ *Gl. eq. elicit duo argu. ad primum alie. quæ tunc. concor. & sex ad secundum: ad quod ligat duo contraria, & soluit.*

b ¶ *Reuerentia.* Quia eps cõsecratus nihilominus debebit facere obedientiã patriarchę cũ redierit ad catholicã vnitatẽ. Et est ar. φ protestatio necessaria est in huiusmodi. sic 7. q. 1. pontifices. & 25. dist. præsbyteri. & 9. q. 3. saluo. & huiusmodi potestatio sẽp necessaria est: vt j. de iure patrona. ex litteris. itẽ ẽ ar. φ excõicat vel suspensi omnia iura recuperant post absolutionem. 15. q. 6. nos sanctorũ. & c. iuratos. & 3. q. 4. beatus & 9. 4. q. 1. c. 1. & 32. q. 5. præceptũ In fi. & 6. q. 1. illi q. Arg. s. 2. q. 3. ca. Enthemiũ. §. hinc colligitur. & 1. q. 4. consãgui neorum. in fi. Sol. Prima pars vera est. & ẽt famæ restituitur si in famia canonica tantũ sit irrogata arg. 5. q. 1. illi qui.

Licet. Cõtinet tres partes. In prima ponit constitutionis cã. In secunda constitutio. in tertia qdã ꝓtestatio. Secunda ibi, *Statuimus.* Tertia ibi, *Ex hoc.* Ab. Siculus.

¶ In ordinatione Ro. Pon. ecclesia sæpe passa est scissurã ꝑ multorum ambitionẽ ad malũ. Idẽ Ipostea statuit Alex. I concil. Latera. quod in ordinatione Ro. Pon. plena omnium Cardinaliũ nõ potuit eẽ cõcordia, & duę partes cõcordauerit, & tertia noluerit cõcordare duab. uel aliũ nominare præsumpserit: ille qui à duabus partib. elect' fuerit, sine oĩ exceptione Romanus pont. sex habeatur. Si qs vero de tertia parte confisus, ipsum vsurpare psumpserit, excõicationi subiaceat, ita ẽt vt viatica sibi denegetur in fine, nisi resipuerit. Præterea si a pauc. orib. q̃ duab. partib. aliqs fuerit electus, nisi maior concordia interuenerit, nullatenus assumatur, & prædictæ pœnæ sub aceat. ex eo tñ qd de ordin. Ro. Pon. statu ĩ, nullum præiudicium fiat canonicis institutis & alijs ecclesijs in quib. inia maioris & sanioris partis dẽt p ualere: qui a qd in eis in dubiũ uenerit p suũ superiorẽ poterit diffiniri: sed in Ro. eccsia speciale qd statuit: quia ibi nullus superior reperit. No. q ad cautelam tutorũ multa statuunt, & futuris casibus obuiandum est. Item not φ electio Papę a duab. partib. facta, tertia discordante, rata dẽt esse.

c ¶ *Constituta.* 79. dist si quis papa. & 23 dist. in noie dñi.

¶ *Gl. eq. ar. & signa contrarium.*

d ¶ *Euitandum.* Ar. ad cautelã futurorũ aliqd faciendũ. 23. dist. in noie dñi & 1. q. 7. conuenientib. & j. de ser. non ordi. c. 1. & ff. si ser. ven. harum. & l. lega. Arg. contra. ff. de vi. l. 1.

e ¶ *Inimico homine.* id est diabolo. Et diabolus dictus ẽ ho ab euentu: qa deuicit hominẽ, sicut imperator dictus ẽ Africanus ab euentu: quia deuicit Africam.

¶ Vel inimico, id est, vitioso. de pę. di. 2. princeps. vel hom ne, id est. ho. unnis vnde 1. Petri. vlt. Sobrij estote & vigilate: quia aduersarius uester, &c. secundum Host. Io. And.

f ¶ *Zizaniam.* Syllaba antepenulti. longa. Vnde versus.

Nunc superseminans zizania semina Hostis.

In cõcilio Lateranen. ti. de electi. summi Pon. c. 1.

Ca. 15. eo. ti. in 1. compila.

Vide c. ubi pericu lum. de elect. li. 6.

Vide in aut. de hę re. fal. col. [illegible] prin. & in ꝑex. [illegible]

Episcopum ordinari. ¶ Salua debita iustitia [a] & reuerentia [b] eiusdem ecclesiæ, cum ad catholicã redierit vnitatem.

¶ Idem in concilio Latera.

¶ *Electus in Romanum Pontificẽ à duabus partibus Cardinaliũ, nulla exceptione obstante est Papa. Electus aut à minori numero gerẽs se ꝓ Papa, incidit vnà cum sibi adhærentibus in pœnas hic contentas.*

C A P. VI.

Licet de uitanda discordia in electione Romani Põtificis, manifesta satis à prædecessoribus nostris constituta [c] manauerint: quia tamen sæpe post illa per improbæ ambitionis audaciã, grauem passa est ecclesia scissuram; nos etiam ad malum hoc euitandum, [d] de cõsilio fratrum nostrorum & sacri approbatione concilij aliquid decreuimus adiungendum. Statuimus ergo, ut si forte inimico homine [e] superseminante zizaniam [f] inter Cardinales, de substituẽdo summo Pontifice non poterit esse plena concordia, & duab. partibus concordantibus pars tertia concordare noluerit, aut sibi alium præsumpserit nominare, ille absque vlla exceptiõe [g] ab vniuersali ecclesia Romanus Pontifex habeatur, qui à duabus partibus concordantibus electus fuerit & receptus. Si quis autem de tertiæ partis nominatione confisus (quia de ratione esse non potest) sibi nomen episcopi vsurpauerit, tam ipse quam ij qui eum receperint, excommunicationi subiaceant & totius sacri ordinis priuatione multentur; ita vt viatici etiam eis (nisi tantum in vltimis) communio denegetur: & si non resipuerint, cum Dathan, & Abiron (quos [h] terra viuos absorbuit) accipiant portionem. Præterea si à paucioribus quã à duabus partibus, [i] aliquis electus fuerit ad Apostolatus officium: nisi maior concordia intercesserit, nullatenus assumatur [k] & prædictæ pœnę subiaceat, si humiliter noluerit abstinere.

¶ Ex hoc tamen nullum canonicis constitutionibus, & alijs ecclesijs præiudicium generetur: in quibus debet maioris [l] & sanioris partis sententia præualere quia quod in eis dubium venerit superioris poterit iudicio diffiniri. In Romana vero ecclesia speciale [m] aliquid constituitur, quia non poterit ad superiorem recursus [n] haberi.

¶ Idem in eodem.

¶ *Electio ad episcopatũ fieri dẽt de digno scientia, morib. & ætate, & quod habeat 30 annum cõpletũ, & sit de legitimo matrimonio natus. h. d. vsque ad §. cum vero.*

C A P. VII.

Cum in cunctis sacris ordinib. & ecclesiasticis mini...

Frontibus imprimi ut ru... in sacra dei.

g ¶ *Exceptiõe.* Et sic nulla exceptio põt opponi sibi nisi de hęresi 40. dist. si Papa alias enim quantumcunq; præcise ẽt ipsa Papa scribat: legitima exceptio est admittenda. j. de of. del. ex parte. 2 & s. de elect. si qũ. & ar. c. cũ adeo eo. tit. & j. de præben. cũ teneamur. Et ẽ speciale in Papa, vt nulla exceptio admittat.

h ¶ *Quos.* 7. q. 1. denique.

¶ *Gl. seq. querit. ar. pro, soluit contrarium.*

i ¶ *A duabus partibus.* Numquid ille q eligit, computabitur inter duas partes? Videtur φ sic. j. eo. titu. cũ in iure & ff. qd cuiusq; vniuer. l. plane. dic φ nõ, vt no. j. eo. cu in iure. & j. de sortileg. c. 3. j. eod. Cumana. tñ qd dr in hac decre. de duabus partibus, hodie aliqñ seruãt Cardinales, aliqñ non.

¶ *Gl. se. querit, & soluit.*

K ¶ *Nullatenus.* Quid ergo fiet si nullo mõ duæ partes consentiãt? Tunc brachium secula re se interponere dẽt, ar. 7. distinctio. nec licuit. & 23. q. 5. de ligu. ribus. ita vt Cardinales includantur in aliquo loco de quo exire non valeant, donec consenserit. ita dr̃ factũ fuisse in electione 3. Honorij apud Perusium. & idẽ fuit factum post mortem Grego. ix. tñ de iure id faciendũ non est.

l ¶ *Maioris.* In alijs. n. electionibus valet qd fit à maiori parte capituli, dũ tñ seruet vna de formis illis. j. eod. quia propter.

¶ *G. se. querit, & soluit.*

m ¶ *Speciale.* Sed non vr̃ speciale: qa in alijs obtinet qd hic dr̃ de duabus partibus: quia ñ obtinet qd fit ab ordine decurionum, nisi duæ partes ꝯsentiant. ff. de decre. ab or. fac. l. 3. & ff. qd cuiusq; vniuersi. l. plane. Non ꝯdicũt illa iura: qa nõ dr̃ φ duæ partes debeant consentire, sed φ dẽant eẽ ꝓsentes. & ita est speciale. uel est speciale habito respectu ad alias electiones inferiorum plator ũ: & hoc innuit lrã sequens.

n ¶ *Recursus.* Et io dũ eligitur cõfirmatur, & statim habet plenã, & liberã administrationẽ. 23. distinctione in noie domini.

Cum in cunctis. Diuidit istud priuilegi ad §. cu vero ĩ tres partes. Nam primo ponitur vna ratio statuendi. Secũdo alia, ibi, *Ea propter.* Tertio statutum ibi, [illegible] Ab. Sic.

¶ [illegible] Quia aliqui eligebantur in epos, qui non erant scientia, moribus, & ætate idonei, statuit concilium Latera quales debeant esse qui in epos eliguntur. ostendẽ hoc p locũ a minori, dicens, φ in cunctis sacris ordin. b. & mi. isterijs, requiruntur tria pcipue, s. ætatis maturitas, grauitas morũ, & literarũ scientia. ergo multo fortius in epo hæc sunt inquirenda: qa cũ eps ad curam animarum sit positus aliorũ in tẽplo debet ostendere qualiter alij se dẽant habere. ne igit qd ꝓ necessitate temporis qñq; factum est, trahat a posteris in exemplum statuit concilium Lateranen. vt nullus de cætero eligat in epum, nisi trigesimum suæ ætatis annũ peregerit, & de lit[illegible] sit matrimonio natus, & qui vita & scientia laudabilis demonstret: & cũ electus fuerit, & habuerit confirmationẽ & possessione ecclesiasticorũ bonorũ transacto tempore de consecrandis eps a canonibus definito, ille ad quẽ spectat collatio b[illegible] sibi liberã habeat cõferendi potestatẽ. Secundo [illegible] ra ministeria puta decanatũ archidiaconatũ, & tal[illegible] curam animarũ habẽt annexã null' recipiat, nisi q vigesimum ætatis annum

Difficilis est intellectus. c. Papa. il quo vide q̃ ibi citabo.

Cardinales possũt cõpelli ad Papã eligẽdũ, vt ẽ hodie textus i c. vbi periculũ. §. præterea. de ele. l. 6.

Interuenerit.

Cap. 16. eo. ti. in 1. compil.

Hęc secũda solutio est verior.

annum suæ ætatis attigerit, & scientia & moribus laudabilis demonstretur. Cũ autẽ aliquo de pdictis assumpt' caruerit, & monitus ad ordinẽ debitum pmotus nõ fuerit statuto tẽpore definito à canonib. ab illo remoueatur officio. & alij ꝯferatur, q velit & possit ea adimplere. & si sup hoc appellauerit, nullatenus audiat: & hoc statutũ nõ de promouendis solũ, sed & de pmotis præcipit obseruari. Tertio dr, ꝙ clerici q ꝯ formam istã quemquã elegerint, eligẽdi potestate priuatos, a beneficijs ecclesiasticis nouerit se suspensos p triennium, & ẽps q ꝯ hoc fecerit, aut fieri cõsenserit, cũferẽdi pdicta officia ptãtem amittat & per capitulũ aut p metropolitanum, si capitulũ negligẽs fuerit ordinent. Not. ꝙ tria requirunt circa eos, qui ad sacros promouẽtur, s. ætatis maturitas morum grauitas, & litterarũ scientia. Itẽ requirit ꝙ de legitimo matrimonio sit natus item quicquid hic dr notabile est.

Domini

† Vide Burchardũ li. 2. de cretorũ. c. 9.

sterijs, sint ætatis maturitas, a grauitas morum, b & litterarũ sciẽtia c inquirenda: multo d fortius in episcopo hæc oportet inquiri, qui ad curam aliorum positus, in seipso debet ostẽdere qualiter alios in domo Dei † oporteat conuersari. Ea propter, nequod de quibusdam pro necessitate temporis factum est, trahat à posteris in exemplum: præsenti decreto statuimus, vt nullus in episcopum eligatur, nisi qui iam e trigesimum annum ætatis exegerit, f & de legitimo matrimonio f sit natus, qui etiam vita, & scientia commendabilis demonstretur.

Beneficia electi in episcopũ uacãt per confirmationẽ, adeptionẽ possessionis, & consecratione secutam, vel postquam præfixum tempus ad petẽda consecrationẽ lapsum fuerit. hoc dicit usq; ad §. inferiora. Ab. Sicu.

g Cum uero electus fuerit, & confirmationem electionis acceperit, & ecclesiasticorum bonorum administrationem h habuerit: decurso tempore i de consecrandis k episcopis à canonibus diffinito, is ad quem spectant l beneficia quę habebat de illis disponendi liberam habeat facultatem.

In dignitatib. & officijs citra ẽpatũ, ac curatis beneficijs dẽt assumendus 25. annum attigisse, & aliàs esse idoneus scientia & moribus, & si non est in ordine requisito, dẽt se facere promoueri in proximis tẽporib. aliàs monitus nõ parẽs priuat beneficio non obstante appellatiõe, nisi ex causa legitima excusẽt. hoc dicit vsque ad §. clerici. Ab. Siculus.

Inferiora ẽt ministeria, vt puta decanatũ, archidiaconatũ, m & alia quę curam animarũ habent annexã, nullus omnino suscipiat sed nec parochialis ecclesiæ regimen, nisi qui iã n vigesimũquintũ annũ ętatis attigerit, & sciẽtia & morib. cõmendãdus existat. Cũ aũt assumptus fuerit, si archidiaconus in diaconẽ, & decanus & reliqui, admoniti non fuerint

a *Aetatis maturitas.* Hæc tria, scilicet ætas, grauitas morũ & litterarum scientia. in psona electi dẽt inquiri. inf. eo. cũ nobis olim. arg. 78. dist. presbyter. & 38 distin. quæ ipsis. & alia etiam, scilicet ꝙ sit de legitimo matrimonio natus. inf eo. c. & qđ sit in sacris ordinibus. ꝯ. eo. c. dudum. & inf. de æta. & qua. c. præterea.

In psona eius q eligiẽ quot & quales qualitate desiderẽtur.

b *Grauitas morum.* quia incompositio corporis inæqualitatem indicat mentis. 41. distin. in fi. dist. vbi de Catilina dicitur

c *Litterarum scientia.* Propter defectũ. n. scientiæ repellit qs ab ẽpatu, ẽt iã promotus. inf. de æta. & quali. c. vlt. vbi legitur de quodã ẽpo qui nunq̃ audiuit grãmaticã. ꝯ. eo. cõgregato. a

Glo. seq. instruit quomodo argumentũ a minori sumitur affirmando, & à maiori negando.

Adde. 38. di. oẽs & inf. de renun. c. nisi cũ pridẽ. §. pro defectu.

d *Multo fortius.* Quia vilissimus cõputandus est, qui præcellit dignitate, nisi præcellat alios sciẽtia & sanctitate. 1 q. 1. vilissimus. & 1 q. 7 ꝯuenientibus. & in auth. de sanct. epis. §. damus col. 9. Item argumentũ est a minori. & sumit tm hanc regulã affirmãdo: Si id de quo minus vr inesse, inest. & id de quo magis. 34. distin. si in laicis. & 3. q. 1. de iudicijs & 59 distin. si officia. & 34. q. 2. cũ p bellicã & 11. q. 2. nõ æstimemus. Itẽ argumentũ à maiori sumit: hic negãdo tm hanc regulam: Si id de quo magis vr inesse, non inest: nec id de quo minus. Si Paulus vr fortior Eutycho, sed nõ est, ergo nec ipse. 32. q. 5. si Paulus. 1. q. 1. si ergo. & 6. q. 1. imitare. & 40. distin. qualibet.

Glo. seq. [illegible] duplicẽter sol[illegible], demum ponit de materia distinctionem bimembrem.

e *Exegerit.* Sed vr ꝙ sufficiat si iam inchoauerit. ff. de mu. & ho. ad rempublicã. sed aliud in secularib. dignitatib. vt ibi, & aliud in spiritualibus. Et põt dici ꝙ est speciale in ẽpo. Vñ in alijs inferiorib. dignitatibus sufficit attingere annũ legitimũ vt. inf. dicit. ibi, nisi q iã 25 annũ attingerit. sed ille qui eligit ẽpus, debet esse. 30. annorum. in auth. de san. epi. §. clericos. col. 9. & 97. dist. quicunq; vel distingue qñ q; fauor tm vertit in cã, vt in vsucapione: & tunc sufficit incipere diẽ. ff. de diuer. & temp. præscrip. in vsucapione q; odiũ tm vertit in præscriptiõe. 30. annorum, & tunc oportet implere. ff. de act. & obligation. in omnibus. q; vtrumq;, & tunc tps de momento in momentũ cõputatur. ff. de mino. l. 3. §. minorem.

Ẽbeor. vers. i. l. nõ putabit. ff. de con. & dmõstrat. & C. qũ dies legat. i. his verb. a.

f *Matrimonio.* Et illud est quartum quod requirit in ẽpo, & in quolibet alio qui pmouetur ad honorẽ. inf. de filijs psbyter. c. vt filij. uel ad regimẽ animarum. ꝯ. de filijs psby. c. pe. & vlt.

g *Confirmationem.* Bene dicit confirmationẽ: q a ante cõfirmationem nihil debet attingere in administratione. aliog repelleret. ꝯ. eo. qualiter, & c. nihil est. & inf. de pb. cũ in dudũ.

h *Administrationem.* Nam aliqñ contingit ꝙ statim nõ nãciscit possessionẽ 92. dist. si qui ẽpi. & c. pce. & tũc nõ dẽt cõferri.

Glo. seq. [illegible] per quæstionem intra quod tempus, &c.

i *Tempore.* Quod vr esse sex mensiũ, quia intra tres mẽses à die vacationis debet eligi. 50. dist. post q. & ꝯ. eo. tit. ne p defectu & infra alios tres menses dẽt consecrari 100. dist. qm quidẽ. Sed verius est, ꝙ illud tempus ẽ tm triũ mẽsium post ꝯfirmationẽ, vt ex eodẽ c. colligitur, qđ etiã est expressum 65. distin §. 2. & c. 2. in fi. nisi necessitas eũ impedierit petere cõsecrationẽ: q a tunc non curreret ei tps: vt in dict. cap. quoniã quidẽ. & 75. disti. c. 1. aliàs obtinet qđ hic dr, vt 16. q. 1. ne p cuiuslibet. quia cũ sit in mora petendi consecrationẽ, mora sibi debet imputari, & dẽt ẽt ab illa dignitate repelli: vt in d. c. quoniã quidem.

De istis tẽporibus ad eligendũ, electionẽ p̃sentandã &c. vide gl. magistralem in cap. si electio. eod. tit. lib. 6.

Glo. seq. signat contrarium, & remittit.

k *De consecrandis.* Arg. ꝯ. inf. de cõcess. pręben. post electionẽ. in princ. ubi soluitur.

Glo. seq. [illegible] duas quæstiones, scilicet quæ sit ratio quare expectatur consecratio, & quid si intra tempus fuerit consecratus.

† Vide cõciliũ Carthaginẽse c. 16. & Burchardũ in li. 2. decretorũ. c. 10. & 11. & 12.

l *Ad quem spectant.* Ante enim consecrationem non dr pleno iure hẽre ecclesiam. cũ adhuc tempore consecrationis possit excipi ꝯ ipsum. inf. de accusa. sup his. merito dẽt expectari vsq; ad tps consecrationis: postea vero possunt conferri bñficia q̃ habuerat, & cũ fuerit negligens & in mora, vt dictum est. & sic ante ꝯsecrationẽ non dr ecclesiam habere: quia hẽre est cũ effectu hẽre. ff. de verb. signi. nomẽ filiarũ. §. hẽre. tñ dr maritus ecclesiæ, vt sine licentia Papæ eã dimittere non possit. ꝯ. de transla. inter corporalia. Sed si ante tps pdictu cõsecrationem recipit, statim possunt ꝯferri beneficia priora, quia plene di trãslatus. 21. q. 2. si quis iam translatus. & 16. q. 1. ne p cuiuslibet nec põt repelli a consecratione, nisi p accusationẽ directã: ut inf. de accu. sup his. & c. qualiter & qñ in alijs dignitatib. inferiorib. secus est: quia qui habet curã animarũ, si eligatur ad consimilem, habita confirmatiõe & administratione ipso iure vacat prima: ut inf. eo. dudu. 2. & inf. de pben. de multa, si primũ beneficiũ non habeat curã aiarũ. sed tñ: tũc primũ ipso iure vacat sed nõ de facto, si semper retineat primũ. inf. de ꝯce. pben. litteras. & c. cum nostris.

Glo. seq. notat ꝙ archidiaconus habeat curã, signat cõtrariũ, & soluit.

m *Archidiaconatũ.* Sic vr ꝙ archidiaconus habeat curã animarũ, sed non principaliter. ar. 16 q. 7 c. nullus. 1 ar. inf. de of. archi. cũ satis. vbi de hoc. Et est verũ, ꝙ archidiaconus, q habet inquirere, & visitare parochiã suã, curã habeat animarũ: vñ si recipiat aliã plationẽ curã animarũ habentẽ, ipso iure vacat archidiaconat⁹: vt est expressum ꝯ. e. c. dudũ. 2. & ꝯ. de pb. C. de multa & põt excõicare & suspendere. ꝯ. de eo qui fur. or. re. c. 1. & etiã alij plati, ut ibi di. Sed vr cõtra 15. q. 2. visis 24. q. 3. corripiantur vbi dr, q anathema, eũ mucro eẽ: Archidiaconi, vel alij plati, non possunt excommunicare cum solemnitate illa, de qua tradit 11. q. 3. debent. & c. cum aliquis. vt capitula illa intelligitur & loquantur de illa solemnitate.

Gl. seq. [illegible], & soluit.

Et si de bitet de ætate, ꝙ habeat [illegible] ibi [illegible] de qđ dr inf. de [illegible] in [illegible] sentia [illegible] p. 3. gl. 10. And.

n *Attigerit.* Dispensatiue tñ põt., licet sit in minori ætate inf. de æta & quali. pterea ut quidã dicũt, de hoc dicet. inf. c. cũ dilectus. Sed contra. 77 distin. si triginta. & c. pbyter ibi di, q ante 30. annum presbyter ordinari non debet: & hic dicit q Patriarchæ deberet post 25. annum: quia tales prælati debent esse presbyteri 21. q. 2. sicut. argu. infra de æta. & quali. Præterea [illegible] potest dici, q hodie statum huic ca. secundum quod no. in c. illo, si triginta.

a *A canonibus*. Hic fit mentio de illis canonib. 75. dis. quasi per totum. & ꝫ. de tempo. or. c. 1. 2. & 3. & qa post confirmationem debent ordinati in primis quatuor tẽporibus, vel saltẽ vsq; ad sex mẽses: nec credo ꝙ loquat de illis canonib. 77. dis. quicunq;. ibi. post diaconatum stat per quinquenniũ ad sacerdotium recipiẽdum: quia non credo tantũ expectandum.

præfixo à canonibus tempore in præsbyteros ordinati: & ab illo remoueantur officio, & alijs conferatur, qui & velint & possint illud cõueniẽter implere. Nec prosit eis appellationis refugium, † si forte in constitutionis istius transgressionem, per appellationem voluerint se tueri. Hoc sane non solum de promouẽdis, sed ẽt de his qui iam promoti sunt, si canones, non obstant præcipimus obseruari.

¶ *Eligentes indignum cõtra formã huius ca. priuati sunt pro prima vice potestate eligẽdi: & idẽ in collatore: & defectum capituli supplet epus, & econuerso: & si capitulum negligit, fit deuolutio ad metropolitanũ. h. d. vsque ad finem.*

¶ Clerici sane si contra formam istam quemquam elegerint, & eligendi tunc potestate priuatos, & ab ecclesiasticis beneficijs triennio nouerint se suspensos. dignum est enim, vt quos Dei timor à malo non reuocat, ecclesiasticæ saltem coerceat seueritas disciplinæ. † ¶ Episcopus autem si contra hæc fecerit, aut consenserit fieri: in con ferendis, prædictis officijs & beneficijs potestatem amittat, & per capitulum aut per metropolitanum (si capitulum concordare nequiuerit) ordinetur.

Idem Reuennati archiepo.

¶ *Compromittentes super electione tenentur recipere electum à compromissario, si est idoneus.*

CAP. VIII.

CAusam quę inter moniales sanctę Margaretæ: & infra. Si sorores in episcopum electionẽ contulerint, promittentes ꝙ illam quam eis prouideret, reciperent: ipsam quam prouiderit, facias ab eis (si tamen existat idonea) in suam recipi abbatissam.

Idem vigoren. Episcopo.

¶ *Electus ante confirmationem bñcia conferre, vel aliter administrare non potest.*

CAP. IX.

NOsti quomodo Lincon. electus concedendi honores, uel pręb endas, aut alias disponendi de rebus ecclesię (cum sua non sit electio confirmata) non habeat facultatem: & infra. Mandamus igitur, quatenus ei auctoritate nostra pręcipias, vt concessio-

¶ *Glo. seq. signat contrarium, & soluit.*

b *Remoueantur*. Signantur ꝯ hoc 74. dist. consuluit. Sol. cũ iste susceperit alterũ cõnexorum, tenet ad reliquũ secus in alijs clericis, qa per subtractionẽ bñficiorum sunt compellendi ad ordines, qñ necessitas uel vtilitas subest. ꝫ. de æta. & quali. c. quæris.

c *Velint & possint*. Aliàs sola volũtas nõ sufficit, vbi est opus facto. ꝫ. de eo qui mit. in pos. constitutis.

¶ *Glos. seq. recitetur per obiectionem.*

d *Promouendis*. Habes hic ꝙ constitutio trahit ad præterita. de hoc dictũ est. ꝫ. de consti. c. ulti. Et hæc est rõ quare trahit ad pteritã: qa sine aliqua ꝯstitutiõe ad hoc tenent per alia iura antiqua.

e *Promoti*. id est electi & confirmati, sed non sunt ordinati.

f *Si canones non obstant*. Contra. ꝫ. de æta. & quali. vt abbates. Sic solue. Hoc intelligit de tali, qui sine culpa sua factus est talis, ꝙ ordinẽ recipe non põt sm canones. Vnde propter hoc non debet remoueri. licet ordinem non possit recipere: quia non est addenda afflictis afflictio. ꝫ. de cleri. ægro. ex parte, & 7. q. 1. cum percussit. Et illud intelligitur de tali, qui culpa sua factꝰ est irregularis, & ideo remouetur.

g *Tunc*. id est, illa vice tantum. ꝫ. eo. cum Vinton.

h *Priuatos*. ipso iure. ꝫ. eo innotuit.

i *Beneficiis* non officijs. quis enim officiaret tunc ecclesiam

k *Coerceat*. Simile 62. distin. docendus. & 82. dist. plurimos. in fine. & C. de cauenda. pro. l. vna. & belli pestis interrimat, quos deliquentes ad rectitudinis viam Dei præcepta non reuocant. 23. q. 4. quos. in fi.

l *Fecerit*. cum ad eum pertinet collatio beneficiorum.

m *Conferendis*. Ea vice cũ ad epm pertinet collatio beneficij, vel confirmando primum successorem, & hoc cũ ad alios pertinet collatio & insuper a perceptione proprij beneficij suspendatur. ꝫ. eo. tit. cap. nihil est.

n *Capitulum*. Et ita habes ꝙ minor supplet negligentiã maioris & ecõuerso. ꝫ. de ꝯcess. pben. nulla & c. quia diuersitatẽ. & 9. q. 3. cũ simus. 55. dist. c. vl. 59. dist. c. 2. & maior negligentiam minoris, sed illud est ordinarium. vt in c. cum simus.

Causam quæ. Cõis est diuisio, ibi, *Si sorores*. Ab. Sicul.

Vacãte monasterio sanctæ Margaritæ, moniales eiusdẽ monasterij ꝯtulerũt potestatẽ eligendi abbatissam in epm suum, pmittentes eã recipe in abbatissam, q̃ epus eis duxerit puidendã. Moniales postmodũ re nõ integra, voluntatem suam mutare volebant; mandat Papa quatenus si hoc verum est, illam quam epus eis prouiderit, in suam faciant recipi abbatissam, si idonea fuerit. Not. ꝙ potestas eligendi bene potest personis idoneis conferri. Item per hanc decretalem videtur ꝙ potestas taliter data non potest reuocari.

o *Contulerint*. Illud qđ ẽ recte põt fieri, & est vna de formis ꝯcilij gñalis. ꝫ. eo. quia propter. & est simile ei quod cuiusq; vniuersitatẽ eorũ. §. si decuriones. & ẽt extra collegiũ põt cõpromitti, qa epus non est de collegio, licet sit caput. ꝫ. de testa. requisisti. ar. vbi non est tanta cõmunio inter episcopum & monasteriũ.

p *Promittentes*. Simile ꝫ. de renun. post translationem.

Glos. seq. querit & remittit.

q *Prouiderit*. Quid dices, nũquid possunt reuocare talem collationem factam epo anteq̃ ipse prouiderit? Non vi. ꝫ. eo. in causis. vbi dicitur de hoc.

Glos. seq. ar. alle. 11. iura. & 6. alleg. in contrarium & soluit.

r *Si tamen existat idonea*. Arg. est hic ꝙ cum aliquid gñaliter committitur arbitrio alicuius, nõ valet, nisi legitime factum sit. ꝫ. de iureiu. Quintauallis. & c. venies. ff. de ritu nup. nũq̃. ff. pro socio. vt. si nerue. & in auth. de hæreс. & fal. §. is igiẽ col. 1. & ff. ne quid in loco publico. l. 2. §. si quis a principe. ff. de oper. liber. si libertus. C. de inoffi. testa. si qñ ꝫ. de of. deleg. ex parte & 16. q. 1. & temporis. & c. postq̃. Arg. contra 32. q. vlt. c. vlt. & 2. q. 6. §. a iudicibus. §. arbitrarij. & ꝫ. de iureiu. si vero. ff. de reg. iu. quis quis & ff. de dãno infect. qui bona. §. cum inter. & 32. q. 3. displicet tibi. in princip. Solu. si arbiter est cõpromissarius, eius arbitrio standum est, siue æquum siue iniquũ sit. ff. de arbi. dic. §. stari, nisi ꝯtra ius scriptũ vel ꝯtra formã ꝯpmissi sit latũ: qa tunc nõ tenet 2. q. 6. ei qui. §. diffinitiua. & ꝫ. de cõfir. vti. vel inuti. examinata. & ff. de arbi. si cũ dies. §. compromissio. & C. quæ sent. sine appel. re. l. 1. Si vero tanquam uir bonus arbitrari debet, tũc nõ valet dictum suũ nisi sit æquum: ut in dictis c. venies. & Quintauallis. & ff. pro socio, si societatem. & lege, sequenti. ut hic.

Glo. seq. querit, alleg. pro quadrupliciter, sed dupliciter soluit.

s *Recipi*. Sed qđ si elegerit malã, nunqđ aliã epus poterit eligere, uel ẽt si electa noluerit consentire? Arg. ꝙ sic ꝫ. eo. cũ terra. & qui optauit acetum, põt iterum optare vinum. ff. de op legat. l. 2. & reproba electio nulla est. 7. q. 1. factus est. & ff. de pigno. act. l. eleganter §. qui reprobos. ff. ad Velleia. quamuis. §. si cum venerit. Item qui iurauit aliter quam ei delatum est iterum iurare debet. ff. de iureiurando. qui per salutem. In casu isto non poterit amplius eligere, quia functus est officio suo. ꝫ. de off. deleg. in litteris & ff. de re; iud. Paulus qa semel functus est officio suo, siue bene siue male. ut ibi. & ꝫ. eo. c. propo. & ꝫ. eo. innotuit. & c. in causis. Bernardus

Nosti quomodo. Diuiditur, quia primo ponit ius ex quo fecit mandatum: ibi, *Mandamus*. Ab. Siculus.

Quidã electus fuit in epm Lincon. iste sic electus ante quã hẽret cõfirmationẽ cœpit administrare ac cõferre pbendas & dignitates: q̃rebat a dño Papa, vtrũ sic electus ante suã confirmationẽ cõferre possit pben. Rñdet Papa, q cũ sua ele. confirmata non fuerit, pdicta facere nõ põt. Vñ mãdat epo vigoren. ut ei præcipiat ꝙ si q̃ fecit concessionem de prædictis, eam studeat renocare. Not. ꝙ nullus electus añ suam confirmationem põt aliquid administrare: qđ si fecerit, hoc ipso repellat. Item not. ꝙ contra factum suum potest quis venire.

Gl. seq. recitetur per obiectionem.

t *Concedendi*. Quod si faceret, deberet repelli. ꝫ. eo. qualiter & ꝫ. de pben. cũ iãdudũ. in simili in casu. ꝫ. eo. nihil est. §. vlti. & illud dispensatiue fit ne interim eccl'a patiatur detrimẽtũ in tpalibus vel spiritualibus: vt ibi dr sed hic Papa voluit parcere huic electo: quia poterat ipsum repellere.

u *Confirmata*. Per cõfirmationẽ acqrit electus plenã administrationẽ, & vinculũ ꝯiugale ꝯtu e ꝫ. de trã. iter corporalia.

x *Facultatem*. immo priuari deberet. ꝫ. eo. qualiter.

Præ-

† Vide l. 1. §. quęsitũ cũ ibi no. ff. de app. gl. in c. nõ solum. de appel. li. 6.

† Conco. tex. in l. priuilegia. C. de sa. san. ec. & c. 1. de consti.

† Eadem ratio est in vsuris ꝫ. de usur. cum tu.

† Conco. tex. in l. capitalium. §. famosos. ff. de pœ.

† Ordinẽtur, legit in cõcilio vnde sumitur.

Post cõcil. Later. sub Alex. 3. pa. 40. c. 3. & c. 17. e. tit. in 1. cõpilatione.

† Aliàs ita: quam episcopꝰ eis &c.

† Nã dantes alicui potestatẽ vĩt intellexisse de idoneo. facit. l. si pcurator. ff de cond. ind.

Exoniẽ.

Post cõcil. Later. sub Alex. 3. pa. 40. c. 1. & c. 18. e. tit. in 1. compilatione.

a Prædictis. Ista decre. continet gratiam in eo quod nõ fuit punitus, continet ius in eo quod dicit quod nõ habet facultatem disponendi ante confirmationem.

Gl. sequens allegat, & soluit. se. nudo ar. quod contra factum suum &c. alleg. quatuor iura pro & quatuor contra, & soluit distinguendo.

b Reuocare. Sed quid est quod dicit, quod studeat reuocare? quia talis traditio nulla est, quia pro non dato habetur quod ab illo donatur qui de iure donare nõ potest. j. iure par. quod autem in fin. sed talis reuocatio potius erat de facto quam de iure, sicut donatio de facto tamen fuit ne ex tali facto crederet ius habere. & ne credat hoc sibi licere. Itẽ ar. quod aliquis põt contra factũ suum venire. q. 12. q. 1. certe. 55. dist. pœnitentes. 34. q. 9. quid quis commilit. C. de euic. l. tibi liberũ. Ar. 9. 17. j. 4 sunt quidam. 19. q. 2. Eleutherius ff. de fet ru. p per fundum. j. de cleri. cõiu. diuersis. Sol. in sententijs iterlocutorijs iudex põt mutare uel reuocare suã interlocutoriam. ff. de re iu. quod iussit. j. de ap. c. cũ cessante. Circa negotia distingue, si ex mutatione nulli fit præiudicium, licitũ est mutare: vbi ex mutatione alteri fit præiudiciũ, adhuc re integra licitũ est mutare. ff. de iuri. om. iu. si conuenerit. re nõ integra nõ põt. ff. de reg. iu. l. nemo. nisi fauor aliud inducat. C. de li. cau. interrogatã. Et est simile in reuocatione sñiæ spiritualis vel corporalis matrimonij, vbi decipitur ecclesia. 35. q. 9. sñiam. & melius. c. loci § his ita inde, quod j. de re iu. lator. & c. cõsanguinei. Et ideo hic põt cõtrauenire: quia administratio est ei interdicta, & sic replicaret de administratiõe si ei obijciat quod contra factũ suũ uenire nõ possit. ff. de iure iu. l. iusiu. 1 res & l seq. Bern.

Cap. 22 e. tit. in 1. compil.

Hec duo uerba: ad nos. desũt in multis antiquis.

Aliàs: nondum.

nem si quam fecit de prædictis, studeat reuocare.

¶ Idem.

¶ *Electio facta post appellationẽ & prima non cassata, & contra priuilegia ecclesiæ cassanda est.*

CAP. X.

Considerauimus quod electio Ioannis Frontini, post appellationem ad nos interpositam, & contra tenorem priuilegiorũ ecclesiæ vestræ fuerit celebrata: perpẽdimus etiam quod electio B. post illam qualemcumq. electionem non † cassatam: necnon & post appellationẽ per quam ad suum statũ oĩa debent reduci, facta fuit: & infra. Quapropter vtriusque electionem omnino cassamus; & vobis in aliam personam idoneam & honestam conueniendi liberam tribuimus facultatem: ita quòd vtrique prædictorum fama sua non minus integre conseruetur, & quòd in alijs ecclesijs possint (si Deus dederit) promoueri. Vobis autem liceat præter istam ecclesiæ vestræ ordinationem, in eorum alterum conuenire.

Considerauimus. diuidit: nã præmittit causam cassationum. Secundo vtramque electionem cassat: ibi. Quapropter. Tertio mandat ecclesiæ prouideri. ibi. Vobis autem. Abb.

CASVS. Vacante quadã eccl'ia quidã canonici appellauerunt, quod alij nõ procederẽt ad electionẽ sine illis. & contra priuilegia eccl'æ suæ. illi nõ obstãte illa appellatione, elegerunt Io. Frontinum: appellãtes statim ne alij contra suã electionẽ aliquid attẽtarẽt: illi videntes quod nõ detulerãt suæ appellationi, & contra tenorem priuilegiorũ eccl'æ suæ, ad electionẽ processerant. quendã aliũ B. noĩe elegerunt. Delata est lis super istis electionib. cã ad dñm Papã. auditis allegationib. partiũ. Papa cõsiderans quod electio Io. Frontini facta fuit post appellationem & contra priuilegia ecclesiæ, videns etiã quod electio B. post illã talem qualẽ non cassatã & post appellationẽ per quã oĩa ad suum statutũ dẽnt reduci, facta fuit. vtramque cassauit, & contulit canonicis vt aliã personã idoneã sibi eligãt in rectorẽ, ita tñ quod vtriusque prædictorũ nõ minus fama ipsorũ integra conseruet, & quod in alijs eccl'ijs possint promoueri, & liceat eis in alterũ ipsorũ contentire præterquã in illa ordinatiõe. No. quod non dẽt fieri secunda electio prima non cassata. Item quæ fiunt post appellationẽ, dẽnt in statum primũ reuocari. Item licet cassetur electio alicuius propter modum electionis, non præiudicatur electo quin possit iterum eligi.

c *Post appellationem.* Appellatũ ne fiat electio, nõ valet; sed ne fiat nisi canonica tunc bene valet. j. eo. cum nobis & intellige quod allegata fuit aliqua probabilis cã: quia tunc appellet in iudicio uel extra, appellationis cã exprimenda est: vt in decr. Inno. 4. cordi nobis tit. de appellat. lib. 6.

d *Priuilegiorum.* Quæ essent illa priuilegia, non habemus.

Gl. sequens allegat duo iura in contrarium, & soluit.

e *Appellationem.* j. e. bonæ 1. & j. de app. constitutis. contra in illis tenuit electio secundo loco facta. & post alterius partis appellationẽ. In illa constitutis. tenuit electio sa: quia prima ipso iure nulla fuit: hic vero prima nõ fuit nulla, sed annullanda. In decre. illa. bonæ 1. non tenuit tribus de causis: vt ibi dicitur. De hac materia dicetur inf. eod. auditis.

Glo. sequens allegat in contrarium & soluit.

f *Fama.* Arg. infamiã nõ comitari depositũ. ff. de re milit. q. cũ vno. §. nõ oĩs & §. exauctoratus. Arg. contra ff. de his qui not. infami. l. 2. § ignominiæ. Solu. est inf. eod. super eod. quia non fuit cassata vitio personæ.

g *Ordinationem.* Dicit quidam: præter istã quæ nunc cassata est, quod iterum põt alterũ eligere si uolunt. j. eo. super eo. sed hoc nõ credo: quia propter scandalũ noluit Papa quod in illa vacatione aliquis eorũ promoueretur, hodie tñ alia debet esse forma in electionibus faciendis. inf. eo. quia propter.

Tancredus scilicet & Vincẽtius & bene dicunt quo ad iuris ordinem, si talis casus hodie occurreret.

¶ Idem.

¶ *Metropolitanus cõfirmatus, licet nondum receperit pallium, põt suum suffraganeum consecrari facere.*

CAP. XI.

Suffraganeis alicuius Metropolitani, ad mandatũ ipsius post confirmationẽ electionis suæ, etsi pallium h non receperit: licitum est electum, qui ad eius iurisdictionem pertinet, consecrare.

¶ Clemens tertius. †

¶ *Is cuius electio fuit cassata nõ vitio psonæ, sed electionis modo iterũ eligi potest: secus si vitio personæ.*

CAP. XII.

Super† eo vero quod quærere voluisti, si alicuius electione cassata, idẽ ad alterius ecclesiæ regimen electus fuerit, an eius electio debeat cõfirmari; hoc tuam volumus discretionem tenere, quod si prior electio non vitio personæ, i sed mõ electionis cassat, promotionem eius in eadem et

Cap. 1. e. titu. in 2. cõpilatione.

Cap. 3. e. titul. in 2. cõpilatione.

Aliàs, Alexander. iij.

Suffraganeis. Ista decre. facit ad scdam partem rubricæ. & h. d. Metropolitanus cõfirmatus & cõsecratus nõ potest pallio non recepto suffraganeũ suum consecrare, sed potest mãdare alijs suffraganeis vt illũ consecrẽt. Abb. Sicu. Incipe constructionem: ibi, *Licitum est suffraganeis, &c.*

CASVS. Quidam electus est, & cõfirmatus fuit in archiepiscopũ: quæritur vtrum suffraganei sui possit ad mãdatum ipsius aliquem suffraganeum suum electum in episcopum consecrare, cũ adhuc palliũ non receperit in quo cõfertur plenitudo officij pontificalis. Respondet. dicens quod suffraganei sui bene põt & debent ad mandatũ ipsius metropolitani electũ illum in epũm consecrare, licet palliũ non receperit. No. quod tale mandatũ de iurisdõne fit, non de ministerio consecrationis. No. quod per confirmationẽ conceduntur ea quæ sunt iurisdõnis.

Gl. seq. obijcit. ... secundo defendit, in fine remittit Ioan. Andr.

h *Pallium.* Sed contra vi: quia propter palliũ nondũ receptum consecratio epõrũ differtur. 100 dist. quoniam ubi de hoc. quia ante palliũ receptũ nõ põt cõsecrare virgines, ordines celebrare, vel epos cõsecrare. j. eo. quod sicut. ad idẽ facit j. eo. [illegible] propter hoc dicitur quia hæc nõ est decre. sed fuit quæ [illegible] põt tolerari. & vi subesse quædã æquitas: vt cũ nõdũ sit in mora petendi palliũ, hoc habeat locũ: quod fi vi: quia in traditione pallij plenitudo officij pontificalis [illegible] j. de usu pallij. [illegible] & ei. per se hoc facere non possit, nec per auctoritatẽ alij facere [illegible] põt: & est opt. arg. j. de offic. [illegible] & arg. [illegible] fuit. [illegible] habeo. Dic ergo licet [illegible] j. de trãl. cũ ex illo B.

i *Vitio personæ.* Ista decre. quotidie allegatur. in qua primo ponitur quæstio. Secũdo solutio. ibi. Hoc tuã. In quo duo facit. nã primo respondendo distinguit. Secũdo excipit. ibi. Nisi. Abb. Siculus.

Aliquis electus fuit in aliquã prælaturam, cassata est eius electio. idẽ electus fuit postmodũ ad regimẽ alterius eccl'æ. quæritur an electio eius debeat cõfirmari. Rñdet Papa quod si prior electio non fuit cassata vitio personæ, sed propter modum electionis illa cassatio promotionẽ eius in eadẽ eccl'ia & in alia nõ poterit impedire nisi forte aliquid simoniacæ prauitatis intercesserit. Not. quod cũ cassat electio propter modũ electionis, nõ imputat electo, nec in alicuius notam infamiæ incidit & sic poterit eligi iterum: sed secus est si propter uitium personæ cassatur.

Gl. seq. exemplificat ... & diffinite soluit.

i *Non vitio personæ.* Puta propter aliquã irregularitatẽ, quia erat ille [illegible] ... non põt eligi, nec in illa nec in alia ecclesia, cum sit inhabilis. Et põt hic colligi arg. ... in modum exceptionis probati præiudicet ei in electione alia. sed hoc esset pœnã imponere ordinatã: quod fieri nõ debet. j. de ord. cog. cũ dilectus.

ctus.in fi.& ĵ.de excep.deniq;.sed de his quæ not.infra.Luc. Dicas q si p hoc granatæ fuit,& est ipsi⁹ opinio p pōt & dēt repelli. ĵ.de test,testimonium c.Greg.ett.vbi casus iste ponitur. & ar. a.q.5.presbyter & c.si mala fama & 11.dist. cantis.& ĵ. de accusa.omnipotens.vel repellitur in alia electione, cum crimen obiectum probatū in modū receptionis electionem de qua agit contingebat. infra de except.deniq;. & infra de conse.c.2.sed si modo electionis cassetur electio: tunc non impeditur in alia electione:vt hic dicit. & sup. eod. considerauimus.

¶ *Glo.seq.signat contrarium,& soluit.*

a ¶ *Simoniacæ.* 1.q.1.c.j.arg.ɔ ĵ. de simo. de regularib & 1.q.5.c.1. qd hic dr., ius est cōe quod ibi dicitur dispēsatio. Bernardus.

C*Vm monasterium.* Monachus vnius monasterij pōt eligi in abbatē alterius monasterij. h, d, secūdum lect.communiorē, fin q parū vtilitatis affert hæc dec. cum præsertim hodie sit clarius prouisum in cle. 1. de electione. Et diuidit: quia primo ponitur petitio. Secundo confirmatio:ibi, *Nos autem.* Abb.Siculus.

CASVS. Monasterium de Pellicia ad tantam dissolutionē deuenerat q fratres eiusdē loci obseruātiā religionis & ordinē penitus abiecerāt:tādē vt eorū monasteriū possent in statū pristinū reformare, cōuenerunt vnanimiter in quendam fratrem de eremo,qui laudabiliter fuerat conuersatus cum fratrib.suis,ipsum in abbatem totis desiderijs à suo episcopo postulantes:qui eorum petitioni præbuit assensum petens eandem postulationem à sede Apo.confirmari. & Papa electionē illam seu postulationem canonice confirmauit.

† Vide gl. in l. vna. uerbo, cōtra hanc. ff.ad l.Iuliā.de ambitu. glo. & Bart in l. Barbarius. ff.de off.preto.

† Cap. 5. eo. tit. in 2.compil.

ecclesia.(Nisi forte simoniacæ a prauitatis aliquid intercessisse † cōstiterit) non debeat impedire.

¶ Cælestinus tertius.

¶ *Nō pfessus pōt postulari in abbatē,si ex aliqua bona cā fiat talis postulatio.h.d. sm lecturā q est magis singularis.*

CAP. XIII.

CVm † monasteriū de Pellicia in tuo situm episcopatu, ad eam dissolutionem deuenerit(sicut tuarū litterarum insinuatio patefecit) quòd fratres eiusdem domus obseruantiam religionis,& ordinē abiecerunt: b & infra. In quendam qui cū fratrib. suis in eremo c est laudabiliter conuersatus, boni testimonij virum vnanimiter cōsenserūt, cum in abbatem. totis desiderijs postulantes: d. Tu uero postulationi eorum præbuisti assensum, & postulasti eandem ordinationem a sede Apostolica confirmari: Nos † autem ipsam, sicut facta est canonice, confirmamus. e

¶ Idem.

¶ *Electio dēt esse in libertate eligētiū, nec valet cōtraria consuetudo.*

CAP. XIIII.

CVm † terra f quę funiculus g hæreditatis Domini cēsebatur:& infra. Sicut ex quarundam litterarum tenore accepimus, quidam in electionibus prauæ consuetudinis h morbus irrepsit: vt cum alicuius prælati electio debet celebrari,conuētus ad quem pertinere dignoscitur, duas personas nominet latenter auribus patriarchæ vel principis exprimendas, vt sic alterius eligendę uel totius electionis penitus irritandæ, idem patriarcha vel princeps plenariam habeat facultatem. ¶ Quia igitur hoc redundat in granamen† & perniciem ecclesiasticæ libertatis, pręscriptam consuetudinis prauitatem, sancimus penitus abolendam: † Statuentes vt forma electionis canonice in omnibus conuentualibus i ecclesijs obseruetur, uidelicet vt cum debet ecclesiæ consuli pastoris regimine destitutæ, electores in vnum locum (in quo k fuerit electio celebranda) conueniant, & inuocata Spiritus sancti gratia personam nominent. Quod si in persona fuerit vel in electionis modo peccatum, tamdiu in electione diligentiā l inquisitionis apponant,donec uacanti ecclesiæ de persona idonea † valeant prouidere: Quo facto,non prohibemus quin regis seu pa-

† In multis antiqs ita: Nos autem ipsam canonice confirmam⁹. Sed uide notas huius loci.

† Cap. 6. eod. titu. in 2.cōpi.

† Dic hodie prout in cōcilio Viennen. c.cum rationi. eo. tit.

a Facit text.l.fin. §. 1. C.de cura. fur.

b ¶ *Abiecerūt.* Vñ deberēt expelli.ĵ.ne cle.vel mō.relatū. Ber.

¶ *Glo.seq.obijcit,quid eremita,&c.& soluit.*

c ¶ *In eremo.* Et ita vr q erat monachus, licet dicaf in eremo: aliàs non posset eligi.sed postulari.ĵ.eo.cum cām.& c.cum in magistrū.& c.officij.& eiusdē religionis uel maioris dēt ēe, qa nō est licitū descēdere,sed ascendere. ĵ. de trāsl.licet & 93.dist.legimus.in n.iuxta illud: & ambulabunt de virtute in virtutem,&c.de pœ.dist.2.dum sanctam ecclesiam. Sed si intelligas q iste fuit eremita,tunc abbas esse non pōt:quia eremita proprium hēt.arg.19.q.3 c. perlatum. §. econtra Paulus. sed monachus proprium habere nō potest. ĵ. de sta.mona. cū ad monasteriū.in fin Credo q iste fuit de eremo qd sic appellat,& est in Tuscia:& sunt alibi monachi cui subsunt Camaldulenses.& illi de S.Damiano qui est iuxta pontem ferreum.

¶ *Gl.seq.[illegible] obijciendo,& tripliciter soluit.*

d ¶ *Postulātes.* Sed quare dicit postulātes;nōne poterat eligi? Dicas q primū monasteriu de Pellicia erat alteri⁹ ordinis, vel ille monach⁹ erat in minorib. ordinib. & iō debuit postulari: vt dictū est ĵ.de postu.præl.c.vlt.vñ dicit in fine,sicut canonice facta est.vñ vr q competentius poneretur in tit.præcedenti.Sed licet dicat,postulātes,nō tñ credo q fuerit simplex postulatio,sed electio.& hoc satis innuit ex eo qd dicit,eādē ordinationē postulasti a sede Apo. cōfirmari, & ex eo qd pp dicit; nos eā ɔfirmamus.si n.fuisset simplex postulatio,pp non dixisset,ɔfirmamus;sed dixisset,ipsam admittimus vel non approbamus. ĵ.titu.proxi.bonæ.1 & c.bonæ.2. & sic bene ponitur hic.

¶ *[illegible] ponit, & dupliciter soluit, & secundum improbat.*

e ¶ *Confirmamus.* Sed nunqd sufficit in hac dispēsatione ɔsensus solus epi?Ita.sed ad cautelā confirmatur. Iste.n.dubitabat, an posset hoc facere, & iō Papa rñdendo cōfirmat factū ipsi⁹: alias ipse pp dixisset,& nos postulationē admittimus.sed ipse solū ɔfirmat factū epi Vel iō quia forsitan suberat dño Papæ nullo medio.ar.ad hoc 50.dist.c.1 & 2. Sed ista lra vr ɔdicere ibi, tu vero postulationi.&c. dic vt supra dictum est.

ADDI. Dicebat P. q forte postulabatur ab epo vt abbate: quod esse potest,de iud.causam Ioan. And.

C*Vm terra.* Nō valet consuetudo, p q collegiū ad alterius volūtatē tenetur sibi eligere platum.hoc dicit. Et diuidit Primo ponitur decysum exordiū. Scdo narratio: ibi, *Sicut.* Tertio pmsio: ibi, *Quia igitur.* Et ibi tria facit. primo cām reddens damnat consuetu d.pē.scdo statuit. & statutum declarat: ibi, *Statuentes.* tertio pmittit, & permissionē determinat: ibi, *Quo facto.* Abb.Siculus.

CASVS. In terra Hierosolymitana talis consuetudo i electionib. seruabatur, cū electio alicuius plati deberet celebrari, cōuentus illius ecclæ duas personas latēter nominabat aurib. patriarchæ vel principis:ut sic esset in ptāte patriarchæ vel principis alterū pficere,vel vtrunq; repellere:qa ergo talis cōsuetudo redundabat in pniciem ecclesiasticæ libertatis, pcepit Papa illā cōsuetudinē penitus aboleri,statuens vt in oib.conuentualib.ecclesijs,forma electionis canonicæ obseruetur,vt electores conueniant in vnū locū vbi debeat electio celebrari,& inuocata spiritus sancti gratia, psonā idoneā sibi eligāt in platū.& si in persona quā intēdūt eligere, esset peccatū,vel si modū canonicū nō seruarūt, tamdiu deliberēt & in psona & in mō,quousq; psonā idoneā inueniāt,& modus canonicus conseruet,& vacanti ecclesiæ consulat: quo facto, psona electa psentetur patriarchæ vel principi, ut suū pstet assensum,sed pp hoc non dēt electio impediri. Not.q ius eligēdi in collegiata ecclā ptinet ad ipsū collegiū. Itē laici nō dēnt interēe,nec vocē hēre in electione plati Itē ɔsuetudo ɔ ecclesiasticā libertatē extirpāda est, & mala ɔsuetudo est resecāda.

† In antiqs ita: in grauē & pniciē.

† Cōcor. auth. cassa.& irrit. C. de sac. san. eccl.

† Aliàs, congrua.

f ¶ *Terra.* Scilicet Hierosolymitana.

g ¶ *Funiculus.* Idest portio.

h ¶ *Consuetudinis.* Not. consuetudinem contra libertatē ecclesiæ non ualere.de hoc dicitur.sup.de consu. c.1.& vlt.

i ¶ *Conuentualibus.* Ideo dicit conuentualibus quia ubi est vnicus sacerdos patronus debet eligere.inf.de iur.patr.nobis. & 16.q.vlt.decernimus.

k ¶ *In quo.* Scilicet in ecclesia cui præesse debet in capitulo sm consuetudinē loci illius, si commode fieri pōt: aliàs ubi melius obtulerit se facultas.23.dist. in nomine domini. 3

¶ *Gl.seq.obijcit,ponit quatuor solutiones, & approbat vlti.*

l ¶ *Diligentiā.* Hic sumit arg. q eligentes pnt aliū eligere prima electione nō reprobata p superiorē.Sed ɔtra.ĵ.eo.cū in cūctis.& ĵ eo.innotuit.& ĵ.eo.ɔsiderauimus. ĵ. de conces.pbē. c.post electionē. Qd hic dr,sic pōt intelligi,diligentiam inquisitionis apponant,&c.non aliū eligendo statim, sed qrendo aliquē idoneū,quem eligant alio reprobato, & hoc intelligitur post reprobationē alterius, vel cū sub ea cōdōne eligunt si primus non obtinuerit.arg.85.distin.archidiaco.Floren. Et scda electio expirabit prima obtinente, sicut fit in substitutione. C de impub & alijs substi.post aditam arg. ad hoc. 61.distin. studij.

3 12.q.2. præceptū. & inf. eo. qd sicut.

Nam si nihil d ꝯtingētib. omiserūt, latens vitiū electi nō imputabit eis. arg.l.1.§. si intelligat. ff. de redhi & l. quæritur. §. fin.

studij: Et loquit de ignorātib.vitiū electi,& diligentiā ad hibentib.alias priuarentur ipso iure ptāte eligendi.s. eod.cū in cunctis.& i.eod.innotuit.& ita scripsit hic Lau. Hodie uero nō valet electio p vota ꝯdōnalia:vt in decre.Inno.4.i eo.q incipit,in electionib.lib.6.Sed vr ex ipsa lra q alius sit intellectus.Et littera sic exponitur q in persona scilicet eligenda de qua inter electores fit mentio ad eligendū,& nominata ante electionē factā uel in electionis mō,qa forte nō intersunt, oēs q dēnt interesse uel non seruatur forma sm antiqua,vel sm noua iura in ecclesijs cathedralib. & abbatijs,q habes.i.eo.qa pp,tādiu in electione facta seu facienda siue in tractatu electionis: & sic tādiu deliberent & inquirant de psona idonea quousq;ipsum inueniāt, & tūc demū ipsū eligant.& sic satis plane sonat ēt lra. Hodie vero videret seruāda forma ēt in conuētualibus ecclijs oībus q tradit,i.eo. quia pp. licet videatur loqui d cathedralib. ex verbis illis: ecclesiæ viduatæ: quia illæ solæ dicūtur viduatæ: qa ibi dr vinculū coniugale ꝯtum in alijs inferiorib.non ita, sed tñ hodie extenditur ad oēs.licet im,p pric dicantur viduatę: tñ quo ad multa viduatæ dñr ex quo plarū nō hñt q possit negotia illorū ,peurare. & q sit lra exponēda sic, patet ex eo qd dicit, psonam nominant:quia per nominationem.

Ca.7.e. ti.in 2. cō pilatio.

triarchæ, qui pro tempore fuerit, requiratur assensus: sed propter hoc ipsam electionem nolumus impediri.

¶ Idem.

¶ *Per confirmationem electionis nō transfertur potestas exercendi ea q sunt ordinis, illa enim transferūtur per consecrationem. Abbas.*

CAP. XV.

TRansmissam: † & infra. Quæsiuisti faciendū qd sit tibi super eo, quod clerici tuæ diœcesis cum pro suis excessibus suspensionis, uel interdicti, vel excommunicationis sententia percelluntur, paruipendentes eam dimittunt ecclesias, & transferūt se ad mercimonia [a] laicorū, nō nulli quoque ipsorum (habitu clericali postposito) [b] vestes induunt laicales, & sicut laici mercatores se turpibus quæstib. implicantes, consimilium sibi laicorum manus associant, & correctionē ecclesiasticam per contēptum eludunt, dicētes q potestatem non habeas eos (nisi tibi specialiter Apostolica sedes in

Di uisio.

TRansmissam. Pertinet ista decre ad sam partē rubricę,s.de electi ptāte.& h.d. Electus confirmatus non consecrat', pōt exercere quæ sunt iurisdictionis,non autem ea q sunt ordinis episcopalis. Ioan. And. Et diuidit: quia in prima ponit consultatio;in secunda responsio: ibi, Respondemus. Ab. Sic.

CASVS Quidam clerici p excessib.suis excōicabant, interdicebantur,& ēt suspendebant a quodā epo electo & confirmato:ipsi sniam eius contēnentes transferebant se ad commercia laicorum, dicentes q ipse electus, eos nō poterat excōmunicare vel suspendere vel interdicere, cū nōdū esset i epm ꝯsecratus, nisi specialiter esset ei a sede Apost.hoc indultū: cōsultus Papa respondet, q ex quo confirmationē electionis acceperit, de talib.& consimilibus liberam habeat potestatē. s. excōicandi, suspendendi, uel interdicendi, pter illa q consecrationis ministerium desiderant: vñ iurisdictionē suā in ipsos libere poterit exercere. Not. q electus & ꝯfirmatus est adept' oīa illa q consistunt in iurisdictione, sed in ꝯsecratione ꝯsequitur omnia quæ ptinent ad episcopalem dignitatem.

a Cōcor. ex.in au. vtii q ob. §.quādoque col.6.

a ¶ *Mercimonia.* Qd non licet, 1 ante clericatū bñ licebat.88. distinctione. fornicari.& 31.dist.lex continentiæ.

b ¶ *Postposita.* Vnde ipso facto priuilegiū clericale pdere dñt, nec ab ecclesia dñt defendi. i.de vita & hone.cle.c.vl.quia indignū est illis ab ecclesia subueniri, p quos constat scādalum in ecclesia generari.i.ne cleri.vel mo.c.sacerdotib.& hoc ē verū post admonitionē:vt i.de vi.& ho.cle.c.vl.& i. de sen. ex. in audiētia.& in parte decisa pmittitur de admonitione.

ADDITIO. Et sic est intelligēdū qd hic dixerat Inno. eos q tales percutiunt, excōicatos nō esse, qd rephēdebat Ab. Io. An.

Quo ad hoc, & id quod. i. dr de collatiōe beneficiorū vide q dicā.i. u so eo comp. verū sup iglo. Ioā. And.

¶ *Vl. sic. exprimit qdā quæ sunt ordinis, & qdā q sunt iurisdictionis.*

c ¶ *De talibus.* s.pertinentibus ad iurisdictionē, puta sicut est iudicare, excōicare corrigere, iuramenta recipere a vasallis, confirmare, inuestire, beneficia conferre, & consimilia q consistunt in iurisdictione.s.eo nosti. infra. de transla. c. 1. hæc omnia in confirmatione consequit electus: ea vero q sunt ordinis, sicut clericos ordinare, chrisma cōficere, depositio clericorū, benedicere virgines, & ecclesias & altaria ꝯsecrare, & similia cōsequuntur in ꝯsecratione episcopali. i.e.q sicut.§. pterea & 61.dist. quis corepis. & ar. i. de trāsla. inter corporalia. quia añ ꝯsecrationē quasi vidua dr eccia pp hmōi, ut ibi dr. & sic iure cōi poterat illos clericos corrigere ac punire. B.

CVm inter. Primo narrat factū; secundo definit articulum de quo cōstabat: ibi, *Nos attendentes*. tertio: ibi, *Sane*. illud de quo nō constabat, definiendū cōmittit. Ab. Si. Hæc decre. fuit prima in tertia compilatione in titu.

dulserit) corrigendi: & *infra*. Respondemus igitur, q ex quo electionis tuæ confirmationem acceperisti, de talibus [c] & consimilibus (præter ea quæ maioris inquisitionis discussionem exigunt, & ministerium consecrationis desiderant) quod iustum est, & ecclesiasticæ conuenit vtilitati, statuendi habeas liberā facultatē.

¶ Inno. 3. de Cella sancti Petri, & Mutinen. † abbatibus.

¶ *Qui electioni de se factæ renunciat, appellare nequit ad impediēdā electionem alterius. Et electio quæ est a suspensis celebrata, non tenet.*

CAP. XVI.

CVm † inter R. seniorē & R. iuniorem super abbatia Scaphusen. quæstio verteretur, & infra: Bonæ memoriæ Cel. pręd. noster prędictum R. seniorem sententiam cum instantia postulantem, ad componendum coegit [d] inuitum: & sic abbatię renuncians, de manu eius custodiam & prioratum recepit, ab eo dum viueret [e] possidendos: Cui ordinationi licet

CASVS. Vacante abbatia Scaphusen. electus fuit in abbate R. senior. cui electiōi monachi q dā se opponere curauerunt, scilicet R. iunior & quidā alij: super hoc fuit cā commissa diuersis iudicibus, demū cā ad sedē Apo. est delata. cū dictus R. senior cum instantia sniam postulasset, Celestinus Papa ipsum R. ad componendū coegit inuitū, & sic abbatiæ renunciās, de manu Celestini custodiā & prioratū eius dē monasterij recepit dum viueret possidēdos, & idem R. tali ordinatiōi ꝯsensit, & sic domū reuersus cōpositionem illā aduersarij sui noluerunt hēre ratam, & sic obtinere nō potuit q sibi p Celestinum cōcessa fuerunt: imò aduersarij ipsi' in eū manus iniecerūt temere violentas, & euadens manus illorū ad se. Apo appellauit. Legat' q dam erat in partib. illis pp illos aliosq; excessus suspendit monachos, ac monasteriū interdixit: ipsi tñ non obstante sñia ipsius diuina promptius q ante celebrabant, & post apellationem ab ipso R. seniore ad se Apo. interpositā dictū R. iuniorem in abbatem elegerūt cui eps illius diœcesis munus benedictionis contulit. & sic inter R. senior & R. iunior p causa ista ad se. Apo. accesserūt: coram Inn. petebat dictus R. senior electionem factam de R. iuniore cassari: vtpote factam post ipsam applonē ab ipso seniore ad sedem Apo. interpositā: & electionē primo de ipso fcām ꝯfirmari, cū monachi cōpositionē, q Celestinus fecerat noluerūt ap,pbare. Papa dicebat electionē fcām de R. iuniori nō tenere, qa facta fuerat a suspensis, & de suspēsa psona. dñs Papa his & alijs allegatis, considerans q ex consensu compositionis receptæ ab ipso seniore, ius qd sibi ab illa electione cōpetebat amisisset, & iō appellare nō poterat ne monachi ad electionē pcederent: qa nō solent audiri appellātes nisi quorū interest. decreuit Papa applonem illā legitimā nō fuisse. vñ nō potuit impediri electio p e ā Præterea ppposit' capłm Constan. significauerunt per litteras suas dño Papa de interdicto posito allegato. & eps significauit q idē munus bñdictionis impēdit. Ista duo vñr ꝯtraria. qa uel scriptura capłi ꝯtradicit facto epi, uel factū epi obuiat scripturæ capłi. pterea pbatū non fuit q R. iunior electus fuerit ab interdictis, & iō papa nō potuit electionē irritare. Vnde Papa committit cām q busdā abbatib. vt si constiterit, q a suspēsis electio facta fuerit, ea cassata oīno, & cōdigna satisdatione recepta, & sñia suspēsionis & interdicti relaxata monasterio de psona idonea ꝯsulat. Not. q p cōpositionē renūciat qs suo iuri. Itē q semel renunciat suo iuri, postea non pōt redire ad illud. Itē nō auditur appellans nisi cui' interest. Itē hic habes q vna psumptio aliā nō elidit. Itē ele. de suspensis & a suspēsis facta nō tenet.

† Nutriā

† Ca. 1. e. ti. in 3. cō pilat.

d ¶ *Coegit.* Quia ius eiusdem forsitā magis vacillabat q alterius partis. nec poterat sine magis sumptibus finē imponere liti, imo certe ipse idē si dubitaret uel diffideret d iure suo debebat renūciare liti s.d post. bonæ.& i.d si.p tuas. nec dolū facit q rē deserit; vt litē effu.ff. de ali. iu mu. cā fa. itē si. §.1.

† Et fecit hoc forte Papa, p bono pacis. 90. dist. statuēdum. sm Vin. & Go. Ioan. And.

e ¶ *Dum viueret.* Licet,n. prioratus non sint monachis confirmādi. i. de confirma. uti. vel inuti. Porrecta si tñ electi canonice fuerint: nō sunt remouendi sine causa. i. de sta. mo. monachi.

chi.&c de hoc nota in illa decreta. porrecta.

a ¶ *Inuitus.* Et sic factus est volens, quia coacta volūtas est voluntas. 15.q.1.merito.63.q.4.displicet.

ADDITIO immò pro ut in integra ɔtinetur ipsum R. seniorē verberauerunt[1] pp qđ fuerunt interdicti à quodā Cardinali, vt in Littera cōtinet ipse vero R. nihilominus appellauit ne eligerent, & tñ elegerūt aduersariū suum, I.R. iuniorem qui fuit ab episcopo loci benedictus, iō appellatio ei⁹ non tenuit: quia renūciauerat iuri suo.

¶ *Gl. seq. obiicit: ponit opinionē suam reprobat, & soluit: & ad duas decretales contrarias respōdet.*

b ¶ *Ex consensu compositionis receptæ ius.* Sed nonne eo ipso qđ alij non seruabant compositionem, poterat redire iste ad ius suū pristinū? ita vř j. de pac. cum pridē. & j. de renun. sane. & j. de iureiur. c. 3. & ff. de condict. cau. da. causa nō se. si quis accepto tulerit. Et si filius impugnat testamētū patris in quo mater est instituta hæres, restituitur matri actio de dote quæ confusa erat p aditionem hæreditatis. C. de inofficioso testamēto. si matri⁹. Et si mulier iuuetur Velleiano, restituetur actio creditori in antiquū debitorē. ff. ad Velle. si mulieri. Præterea simplici pacto nō tollitur actio prima. C. de transactionibus. sine. nec debet ei fides seruari, qui ɔ pacta versat, nisi cum actio est odiosa. C. de transactionibus. cū mora. & nisi in criminib. C. ad Turpillianum. l. quamuis. Sic ergo vř q sua intereat appellare: ut 2.q.6.non solent. Vel si actio sublata fuit, saltem dāda fuit actio de dolo. C. de dolo. cum proponas. Potest dici q actum fuit inter partes, vt si altera pars resiliret à pacto soluta pœna ei staret. ff. de transactionibus. ei qui fidem. Sed hoc non credo, nec hic colligitur. Vnde dicas q ubi cōpositio itercedit & pure renunciat aliquis iuri suo: postea non auditur vt hic, & infra de renūciatio. in præsentia. & septima q̃stio. 1. quàm periculosum. q remittentib. actiones suas nō est dandus regressus ad eas. ff. de ædil. ædi. q̃ritur. §. si vēditor. Et no. q q renunciat spirituali iuri sine bñficio, pure, & sine aliquo pacto dēt renunciare, aliàs simoniacū esset: quia nō habet ibi locum renunciatio sub modo vel sub conditione: & inde est q nō pōt redire ad primū ius. sed in transactione uel in pacto secus: cū ibi admitta talis ɔctus: do vt des, facio vt facias, vel facio vt des, vt locū non habeat in spirituali beneficio. j. de transactio. sup eo. Si dicas, quare non fuit iste R. auditus sup priori bñficio, sicut ibi. j. de pactis. cū pridē. & j. de renū. sanc. Rñdeo qm̃ iste non habebat actionem ad agendum: & nemo sine actione experitur. ff. de nego. gest. si pupilli. §. videamus: tum quia pure renunciauit, vt dictū est: tum quia recipiendo custodiam & prioratū ēt iuri suo in totū renunciauit: & qa ipse iudicis officiū nō implorauit sicut in illis. c. cū pridē. & c. sane. pp quod auditi fuerunt & restituti ad agēdū.

c ¶ *Præpositus & capitulum.* Quibus forte negotium cōmissum fuerat, quorum litteris bene creditur. 19.q.3. statuimus. & 73. dist. in nomine patris, & filij. in fi.

d ¶ *Episcopus munus.* Hic concurrūt duæ p̃sumptiones, s. factum epi. & scriptura præpositi & capituli, & factū legati. facto epi creditur. j. de re iudicata. sicut. & j de renū. in p̃sentia. & 2 q.7. hoc etiam placuit. Vnde nō est verisimile quod etiam suspensum & à suspensis electum benediceret uel confirmaret. In ɔtrium præsumitur ex literis præpositi & capituli quibus etiam creditur per iura prædicta & ita circa idē factū quandoque habentur variæ præsumptiones. 77. dist. si quis in ægritudine. & ff. de inte. resti. diuus. & ar. infra de præsum. litteras. ibi tamen vna præponderat alteri: hic neutra: & ideo Papa mandat inquiri de illo interdicto.

e ¶ *Impendit.* Quare præsumit q electio illi⁹ fuit canonica.

f ¶ *Præmisim⁹.* De suspēsione & iterdicto à Cardinali posit.

g ¶ *Præiudicat.* Sed quia nescimus vtrum istorum alteri p̃iudicet: iō absoluimus reū quia in rebus dubijs promptiores debem⁹ esse ad absoluendum, q̃ ad condemnādum, j. de pba. ex lřis. & j. de fid. inst. inter dilectos. in fi. hic secus factum fuit.

ADDITIO Quia nondum erat renunciatū in eā, uel ne per surreptionē, &c secundum Vin. & Abb. & sm hoc cessat quod opponit q debuit confirmare, ex quo non poterat infirmare. Io. And.

consentiret inuitus,[a] domum tamen reuersus (aduersarijs compositionem ipsam nolentibus obseruare) non potuit quæ cōcessa sunt obtinere: & infra. ¶ Nos attendentes q ex consensu compositionis receptæ ius ([b] si qđ sibi competierat) R. senior amisisset, ac p hoc ne monachi ad electionem procederent, de iure minime appellare potuisset, cum nisi quorum interest audiri non soleant appellantes, appellationem illam dicimus legitimam non fuisse: vnde per eam electio non potuit impediri. ¶ Sane quamuis præpositus & capitulum[c] Constantien. de interdicto quod Cardinalis posuerat, in suis litteris inseruerint: quia tamen per id quod R. iuniori diœcesanus episcopus[d] munus benedictionis impendit[e] ei vř quod præmisimus[f] obuiare: vnde vel scriptura facto, uel factum scripturæ præiudicat,[g] nec probatum fuit (licet obiectū) quod ab interdictis electio fuerit celebrata, ipsam non potuimus irritare: & infra. ¶ Ideoque cām ipsam vobis duximus committendam, vt si constiterit quòd electio fuerit facta à suspensis,[h] ea omnino cassata[i] ipsi monasterio (post satisfactionem cōdignā, suspensionis interdicti sententia relaxata) de persona idonea consulatur.[k]

¶ Idem capitulum Pennen. †

¶ *Si electus non habet sufficientem scientiam, vel ante confirmationem administrat, eius electio cassari dēt.*

CAP. XVII.

QValiter †post obitum: & infra. ¶ Verum quoniam electus a vobis, ante confirmationem administrationi[l] epatus se irreuerenter immiscuit, recipiendo tam a clericis q̃ à laicis iuramenta, non attendens q sedm Apostolum, nemo dēt sibi honorem assumere, sed qui vocatur à Deo tanquam Aaron: præcipue quia nec donum scientiæ Pontifici conueniens[m] fuerat assecutus: Postquam nobis præsentastis eundem, sufficienti examinatione præmissa, electionem de ipso factam duximus irritandum quicquid ex ea,[n] & ob eam factum

h ¶ *A suspensis.* j. de consue. cum dilectus. vbi de hoc satis dictū.

i ¶ *Cassata.* i. cassa nunciata quia suspensi eligere non possunt.

k ¶ *Consulatur.* Intellige, q per capitulū fiat electio, ex quo nō dicit per quos: si enī Papa voluisset monasterio per alios p̃uideri, illud mandasset: sicut fieri consueuit. Vñ mādat illos primo absolui à sententijs suspensionis vt postea ēligere possint: & R. seniori restituti fuerunt custodia & prioratus: vt continetur in integra.

QValiter. Primo ponitur decisum exordiū. Scđo scūm, ibi, *Verum.* Tertio electionis cassatio. ibi, Postquam. Ab. Sic.

CASVS. Ecclesia Pennen. vacante, canonici quēdā, in suū epm elegerunt. Ille electus confirmatione nondū habita, cœpit administrare, electio ista fuit præsentata dño Papæ, vt eā ɔfirmaret. Papa examinato electionis processu, pcepit q p̃dict⁹ elect⁹ administrauit non habita cōfirmatione, recipiendo à clericis & laicis iuramēta fidelitatis, nō attēdens q nemo dēt sibi honorem assumere, sed qui vocatur à dño tanquam Aaron. Vñ Papa electionem de ipso factā penitus cassauit. Not. q nullus debet administrare ante confirmationem. Item cassato principali, & omnia accessoria cassata intelligunt. Item propter defectū scientiæ repellitur quis à dignitate.

¶ *Gl. se. allegat duas conco. & duo contraria, & soluit. demum ponit opi. Lau. tamen consulit non teneri.*

l ¶ *Administrationi.* Sic. j. de præben. cum iam dudū. & j. e. bonæ memoriæ Sed cōtra j. eo. q sicut. & c. nihil est. §. ul. hoc ius cōe, illud dispensatio, vt ibi patet, ita tū q de reb. temporalib. nihil penitus alienent. Et ideo illud introductum fuit: qa si nimia subtilitate circa hoc vteremur, subtilitas in pniciē ecclæ verteretur. C. ad Trebellia. l. pen. & dixit hic Lau. q si elect⁹ ante confirmationem aliqd disposuit de rebus ecclæ vt saluę essent, quia erant perituræ, & hoc non fecit tanq prælat⁹, sed tanq̃ simplex canonicus, non vř ob hoc administrasse, & ei nō dēt nocere. ff. de acquiren. hæredita. pro hærede. & C. de tu. q non satisde. tutor. lege in dubiū.[o] Cautius tñ faciet si abstineat, si est aliquis alius qui hoc facere possit: quia ēt q minimā particulā de hæreditate attigerit, administrasse vř. ff. d acqui. hæred. si seruum. §. si quis suus. propter hoc cassata est hæc electio, & quia non erat conuenientis scientiæ.

m ¶ *Conueniens.* Bene dicit conueniens, qa sufficit q sit cōuenientis scientiæ licet non sit eminentis. j. eo. cū nobis olim.

¶ *Gl. seq. alle. tres concor. & duo contraria, & soluit.*

n ¶ *Quicquid ex ea.* C. de legi. non dubium. 12.q.2 alienatiōes. 10. dist. c. vlt. Argum contra. 3.q.7.c. infamis, § tria & §. verum & infra de iure patro. consultationibus. Hoc intelligit cū credebatur ius habere patronatus.

Cum

[Marginal notes:]

In integra nō dř verberauerunt, sed qđ in eū, manus iniecerunt violēter.

Conco. tex. in l. ū diuersis. C. de trāsa. & in l. cū precibus. C. de pręs. 30. vel 40. ann.

Cōtor. l. nihil. ff. de inoffi. testa. & l. ptor. ff. de va. & ex. mune.

Adde, q duæ p̃sumptiones faciūt vnā probationē. l. integrā. l. si. cū not. C. de ædi. di. Hadr. solien.

† Pentiō.

[i] Conco. tex. i l. Arrianus. ff. de act. & obla & in l. respiciēdum ff. de pœ.

[l] Cap. 2. 5. ti. in 2. cōpilatione.

Ad He. 5.

† Adde q ambitiose petens dignitatem secularem vel ecclasticam punit i. 100. aureis. & est infamis, tex. ē I l. 1. ff. ad l. iu. d am. & in l. 2. & ibi Bar. ff. de inte. act.

[o] Et tutor ante inuētariū administrate nō pōt tñ tñc id gerit qđ nec moram dilationē expectat. ff. de admi. tut. tutor q reprorū. 1. rñ. & §. 1. secundum Ho. Io. And.

ij Cum inter vniuersas. Qui uocant ad electionē canonicū nō vocandū, illū expectare tenetur nisi p Papā absolutū: & periculū sit in mora. h. d. fm lecturā gl. Primo decise ponit supplicationē capituli, quā iustificat. Secūdo cām reddēs illā admittit, & capitulū instruit: ibi, quia uero. Abb. Sicu.

CASVS. Archiepīs Capuanus apud Panormū diem clausit extremū: Decanus Capuanus, & quidam alij cū ipso archiepō apud Panormum manētes intimauerūt capitulo Capuañ. de morte sui pastoris, mādantes capitulo q̄ sine ipsis ad electionem non procederent: capitulū hoc intellecto misit suū nūciū ad decanū & alios qui erāt Panormi. 12. dierū eis terminū assignātes, infra quē post litterarū receptionem iter arriperent redeūdi. hoc totum significauit capitulū Capuā. dño Papæ. & sup hoc Papa scribit capitulo Capuano, dicens quāuis ecclesiastica constitutio non exigat, vt canonici tam remoti ad electionē pastoris vocētur, & illi præcipue qui mortem pastoris añ q̄ capitulū præsciuerūt, qa tñ mora periculosa est in electionib. & sæpe dānosa, scribit Papa capitulo Capuano vt inuocata spirit' sancti gra psonā idoneā per electionē canonicā sibi prouideant in pastoré transmittētes ad sedē Apostolicam nuncios, quibus vice regia petant assensum: & grām confirmationis Apostolicæ requirant. Not. q illi canonici qui sunt multum remoti, & qui sciunt mortē sui plati, non dēnt vocari ad electionem. qa & ipsi venire tenent ad ecclesiam suā ordinandam. Item not q mora in electionib. est damnosa. Item not. q aliquis exercet duplex officium.

Ca. 3. e. tit. 3. compilatione.

est, denunciantes penitus non tenere.

Idem Capitulo Capuano.

Si vocantur ad electionē nō vocandi, vale: electio facta eis nō expectatis. hoc dicit secundum lecturā communem.

CAP. XVIII.

ij Cum † inter vniuersas metropoles: & infra. Intelleximus autem per I. & F. canonicos vestros, & per litteras quas ad sedem Apostolicam detulerunt, q ad decanum [a] & alios canonicos vestros Panormi manētes (cum ex eorum parte fuisset vobis per litteras intimatum, vt sic. tractaretis super electione substituendi pastorem, quòd nullū deberetis in eorum absentia nominare [b]) quendam sociū vestrū cum litteris destinastis, duodecim dierum [c] terminum assignantes, infra quem post receptionem litterarum vestrarum iter arriperent redeundi. Quāuis ecclesiastica consuetudo non exigat, vt ad electionem pastoris canonici tam remoti [d] vocentur, & illi præcipue qui longe antequam vos, metropolitani uestri obitum præsentialiter cognouerunt, [e] quorum aliqui post eius decessum, ad Capuanā ecclesiam sunt reuersi: [f] Quia vero † mora longior est in electionibus valde suspecta, imò sæpe damnosa; [g] mandamus quatenus inuocatus spiritus sancti grā, psonā idoneā p electionē canonicā cōcorditer assumatis ad regimē Capuanæ ecclesiæ, cōsequenter ad audientiam nostram nuncios idoneos transmissuri, per quos à nobis vice [h] regia postuletis assensum, & Apostolicæ cōfirmatiōis grām requiratis.

a *Ad decanum.* Not. q absente decano pōt electio fieri, licet sit honorabilior pars capituli. j. de conce. pbenda. post ele.

b *Nominare.* Et male mādauerūt, ut sequitur: qa eos expectare non tenentur: ut j. dicit: quia periculosa est mora.

c *Dierum.* 20. miliaribus pro dieta computatis. ff. de ver. signifi. l. 3 & ff. si quis cautioni. l. 1. & s. de rescrip. nonnulli. vbi de hoc satis dictum est.

A quàm remotis locis vocari possint absentes ad electionem.

Glo. seq. arg. ad quæstionem, de quàm remoto, &c.

d *Remoti.* A quàm remoto loco absentes vocādi sint, colligit ex trib. qa vocant a tā remoto loco quātū ē à Mediolano vsq; ad Genuā. 53. dist. quanto. sed non dent vocari à tā remoto loco quantū est a Capua vsq; ad [1] Palermum: ut hic dicit & qa vocandi sunt vbi sine periculo vocari possunt. infra. eo. qđ sicut. §. si aūt. Sed vr q omnes qui sunt in eadē puincia, sint vocandi: cum illi præsentes dicantur. [2] C. de præsc. lon. tem. l. vl. & j. eodē, corā. alias non valet quod faciut psentes. j. eod. qđ sicut. & c. bonæ memoriæ [3]. Quod omnes de puincia sint vocandi, habes. j. eo. in Genensi. In hmōi vocationibus pro electionibus faciendis credo q standum sit poti' consuetudini: ut dr in illa decre in Genensi. quæ dicit, q de toto regno Franciæ vocantur ad electiones de consuetudine generali. In alijs negotijs ecclesiæ sufficit quod facit maior pars psentium 10. q. 2. hoc ius. dum modo maior pars, siue duæ siue tres sint præsentes. ff. q cuiusq; vni. plane. & l. nulli. nec vocantur absentes in talibus: ut ibi, hoc ius. Ber.

1 Panormum.

2 Quoad præscr. lōgi temporis. Io. And.

3 Curiales ext. terminos pprię ciuitatis venire p iudices puinciarū ñ cogunt, nisi publica necessitas exigat. Io. And.

Glo. seq. recitatur per quæstionem, an scientes ecclesiā vaca. c. &c.

e *Cognouerunt.* Vnde vocari non debuerunt: qa si sciuit, certiorari nō debuit. ff. de actionib. empti & vendi l. prima. in fi. vnde statim debeant venire ad tractandū de cōi vtilitate C. de cur. curiales 2. li. 10. Item nec ille est expectādus q latitat. ne ad eū citatio veniat, quia latitat. ar. ff. de euict. si dictum. §. si psente. & j. vt lite non contesta. qm frequenter. §. 1. credo tñ q uocandi sunt: dummodo sint in tali loco vnde sint vocandi: licet sciant ecclesiam vacare.

Glossa seq. alleg. concor. & signat contrarium.

f *Reuersi.* Sicut q dā sunt reuersi, sic alij potuerūt redire. 23. q. 4. displicet. circa prin. Arg. contra. ff. de arbi. si cū dies. §. penul.

† tamen

ADDITIO. Arbiter assidet loco quo vna pars pōt honeste venire, alia non. Io. And.

Vide l. si. §. si. ff. ad l. Rho. de iac. & in l. qđ te. ff. si cer. peta.

Glo. seq. quærit, alleg. pro & contra, ponit opi. Io. & soluit distinguēdo.

g *Assumatis.* Alijs absentibus, & tñ misérant pro illis vt ad faciendum electionē cū eis venirent. Sed pone q nūn habuissent isti mandatū à Papa ad eligendū: nūquid poterant isti eligere añ terminū præfixū illis absentib.' quos vocauerant? Vr q sic, argum. huius c. qa non tenebātur vocare illos, vnde possunt mutare voluntatē sine aliorū pjudicio. ff. de reg. iur. nemo à ξrio sensu, cū eorum nō intersit. ff. de condi. ob cām da. si pecuniam. & ff. locati. l. penult. & j. de depo. c. 2. § 2. & ff. depositi. l. 1. §. penu. & j. de pca. c. fina. & j. de insti. cū venissēt. Præterea hoc faciebant de gratia. ergo possunt illā reuocare qñcunque volūt. s. de postu. bonæ memoriæ. quia ius non vr acquisitum. [4] j. de ver. sig. abbate & 10. q. 3. qa cognouimus. Sed ξ vr: qa ex quo admiserunt illos vocando ad electionem, iā non possunt reuocare. j. eo. cū vintonniensis & j. de his quæ fi. à pla. c. vl. vbi de hoc & ff. de ser. rust. prædi. p fundū. Ex eo q nolunt procedere ad electionē sine illis, confitentur se hoc non posse facere eis exclusis. j. de offi. dele. cum sup. & res de facili ad suā naturam reuertitur. ff. de pac. si vnus. § q si non totum. Præterea gratia concessa semel intempestiue reuocari non pōt. j. de cōmo. c. vnico. ff. de ξmo. in ξmodato. §. sicut. cū nō decipi, sed adiuuari bñficijs nos oporteat: ut in pmis iurib. In casu isto dixit Io. q bñ possunt eligere, cū eos vocare non tenerent. Mihi vr q ex quo illos vocauerunt, tenerent illos expectare vsq; ad terminū statutū, & hoc dico dūmodo ex tali expectatiōe pjudiciū ecclesiæ non contingat, uel damnū aut periculū. Si uero mora periculū induceret, non obstante tunc illa vocatione possunt eligere, & hoc vr sonare littera illius c. ibi, quia uero mora, &c. Et q isti processerunt in capitulo præsenti, hoc fuit, quia Papa eis mandauit, & quia periculum timebatur vel imminebant ex mora.

4 Sicut in pcario. infra. de preca. precariū. Item si diceres esse māda tum. iusti. manda. §. recte. secū dum Cōpo. Io. An.

h *Regia.* Sic j. de so. cōpe. licet. sed ex tali assensu administrare nō possēt, quia non consentit in eū tanquā Papa. sed tanq rex. sic j. eo q sicut. §. præterea & 23. q. 4. si ecclesia. in fin. & ff. de adoptio. si pater. §. qui duos. Et sic duplex consensus exigitur. j. eo. cum terra. & j. eo. sacrosancta.

Idem archi. & cap. Capuano.

Non dēt inspici an post appellationem, sed an contra fuerit electio celebrata. Et penes vocātes quib. cōpetit vocādi potestas remanet ius eligendi, si vocati venire cōtēnūt. Et ad officium confirmatoris spectat examinare electū. et nemine opponente. Et nisi electus doceatur legitimæ ætatis, & litteraturæ, habet pro non legitime electo.

CAP. XIX.

Cum [a] nobis olim de obitu & infra. Cum autē constaret interpositam fuisse appellationem ne fieret electio, nisi canonica, videri poterat quod post eam medio tempore nihil

† Ca. 4. eo. ti. in 3. cōpilatiōe.

Cum nobis olim. Diuidit. 1. primo ponit allegatio ξ electū. Secundo. ibi, Sed ξ. allegatio p electo. Tertio: ibi. His igit. ipsi' examinatio. Quarto. ibi, Nos, pcurationis ξmissio. Ab. Si.

CASVS. Recepto à capitulo Capuano mandato pdicto, canonici cōuenerut in caplo ad tractandū de electiōe pastoris: archidiaconus cū qbusdā suis socijs appellauit ne fieret electio nisi canonica fm tenorē mādati Apostolici, & statim recessit. Alij qui remāserunt in caplo, archidiaconū & alios ad caplm reuocauerunt, vt fm tenorem mādati Apostolici, pcederēt ad electionē, & cū nollēt redire credentes ptātem eligēdi ad se deuolutā fuisse, quendā subdiaconū dñi Papæ in archiepm

eligerunt

elegerunt. cū ista essent ad Papā delata, Papa auditis allegatiō nib. vtriusq; partis super hoc scripsit cap Capuano dicēs: cum aūt constat appōnem fuisse interpositā ne fieret electio nisi canonica, videri poterat q medio tpe nihil potuit nec debuit innouari: & iō talis electio erat iudicāda penitus irrita & inanis post appellationē legitime factam. Sed 5 hoc sic poterat rñde ri, cum appellatū fuisset non vt nulla fieret electio, sed ut fieret canonica, si canonica electio fuit post modum subsecuta, nihil 5 formā appellationis, sed potius s̄m ipsam pcessum fuisse: & ideo nō erat electio aliquatenus irritanda. Praeterea cum post appellationē archidiaconus recessisset, & alii eum reuocassent, ipsi aūt noluerunt accedere, alienos ab electione se fecisse vīr, p q qd 5 electionē nihil posse opponere videbatur. His igitur & aliis allegatis, quamuis contra personam electi nihil obiectum fuisset: quia tñ (vt dicit Apostolus) Nemini manum cito imponas: diligēter debet inquiri quae circa personā electi sunt requirenda: vnde de literatura eius pcepit dñs Papa inquirere: & licet non eminētis scietię, verum sufficientis est inuentus, sicut didicit ab his qui eum cognouerunt, de aetate tamē ueritatem non potuit scire, an scilicet annum 30. attigisset.

† In aliquot uetustis ita: & iō licet post appellationē, nō tñ cōtra, fuit eadē electio celebrata.

debuit innouari [a] vnde talis electio iudicanda erat irrita & inanis, utpote post appellationē canonice interpositā, attenta. Sed contra, cum appellatum fuisset, nō ut nulla [b] electio fieret, sed vt fieret canonica: si factum electionis canonice fuerit subsecutum: non vtiq; contra formam appellationis huiusmodi, sed magis secundū eā videbatur esse processum: & † ideo licet post appellationē, nō tamen contra eandem fuit electio celebrata, propter quod non erat aliquatenus irritanda: & infra. Item cum post appellationem emissam archidiaconus cū suis fautoribus chorum exijsset, & vos illos vt interessent electioni faciendae uobiscum, curassetis solicite reuocare, [c] quoniā ad electionem faciendam accedere noluerunt) alienos [d] se fecisse videntur: propter quod electioni à vobis iuxta formam mandati Apostolici concorditer celebratae, de iure non posse contradicere videbantur: & infra. ¶ His igitur & alijs allegatis, quamquam contra personam illius quem elegistis, nihil dictū fuerit uel obiectū: quia tamen iuxta uerbum Apostoli dicentis: Nemini cito manum [e] imponas &c. debemus attēdere diligēter ad ea quae circa personam inquirenda fuerant: duximus ex officio [f] nostro (sicut decuit) procedendum: & infra. Illius quoque litteraturae, [g] licet non eminentis, tamen conuenientis electus existit ut pro defectu scientiae (sicut plenius intelleximus ab his qui eum melius cognouerunt) ab electione non deberet excludi. De legitima tamen aetate scire plene non potuimus veritatem: quia cum à multis cuius aetatis existeret, curauerimus indagare, à nemine vnquam audiuimus q annum aetatis triginta attigisset: & infra. ¶ Nos ecclesiae pariter & personae prouidere uolentes, & tam rationes [h] quam canones [i] obseruare, quia propositum vestrum prouidum intelleximus: & ideo propter urgentē necessitatem, † & euidentem

Vnde volens personae & ecclesiae pariter prouidere, & rōnes ac canones obseruare, praefatum subdiaconum concessit in procuratorem ecclesiae Capuanae, committens eidem liberam administrationem tam in temporalibus quàm in spūalibus. Nota q si talis appellatio interponatur ne fieret electio nisi canonica, electio canonica nō impeditur. Item qui uocati ad electionem nolunt uenire, eligendi ptātem amittunt, & ad alios deuoluitur. Item superior habet ex officio q debet inquirere de impedimento electi, & de omnibus per quae electus, & electio reprobentur, licet contra electū & formā electionis nihil obijciatur. Item qui non impleuit tricesimum annum non potest eligi in episcopum, sed dari procurator.

a ¶ *Innouari.* Hoc allegando dicit, quia non extenditur appellatio, nisi ad ea quae illegitime fiunt, & illa sola cassat. arg. 5. de resti. spo audita. & sup. de rescrip causam. secus est in denunciatione noui operis. 5. de no. ope. nuncia. c. 1. & 2.

b ¶ *Nulla electio fiere.* Talis enim appellatio non ualet ne id fiat quod edicto perpetuo cauetur. 25. q. 1. quae ad perpetuā. ff. de appellatio. recipien. uel non. l. vlt. quoniam publicae vtilitatis interest, vt fiat electio. ff. de noui operis nunciatio. de pupillo. §. si quis riuos. & infra de his quae fiunt à maio. parte cap. ex ore. in fin. sup. eodem, cum inter R.

Gl. seq. quaerit, alleg. pro & contra, ponit opinionem Io. & soluit.

c ¶ *Reuocare.* Nunquid eo ipso q admoniti nolunt redire, q praesentes sunt possunt eligere? Vr q sic. arg. hic. & 5. eo. q sicut. §. si aūt. & arg. 5. de postular, bonae memoriae. & 5. de testibus. in noīe dñi. 65. dist. si forte. 5. de offi. deleg. cum sup. maxime cum mora in talib. sit suspecta. 5. eo e proxi. & arg. ff. de administrat. tuto. tutor. q. §. 1 & ibi unus tutor anū nō expectat. & inf. ut lit. nō cōtest. qm frequēter. §. 1. arg. C. de diui. tute. l. 1. in fi. & cōtra vr q teneant expectare vsq; ad finē triū mensiū. arg. 2. q. 6. c. ei qui. § appellatore. inf. de offic. deleg. ꝯsuluit. & 16. q. 3 placuit saepe uocandi enim sunt ad electionē. 63. dist. plebs. & reus absens dēt expectari usq; ad finē triennij. C. de iudi properandū. § hmōi aut scientia. arg. ff. de excu. tuto non trū. & ff. de uerb. ob. insulā. & ita expectabunt vsq; ad finē quousq; eligere possint. Dicit Ioan. q pñtes procedere possunt circa finem trium mensiū nō pcipiet festinatione, sed moratoria cūctatione arg. ff. de admi. tute. tutor qui. §. & 5. de offi. deleg. consuluit. Hoc nō credo, imò dico q si maior & sanior pars vult procedere ad electionē, pōt. [1] vt prouideāt ecclesiae viduatae. 5. e. c. proxi. si uocauerint alios pñtes vel absentes, itaut eis termino cōpetenti intra quē conuenire pot sint venire: & si nō uenerint, & adignauerint iustā cām quare nō uenier. alij possunt postea ad electionē procedere, quia vel dēt uenire, vel iusta de cā impeditus, cōstituere aliquem de collegio pro curatorem cui vices suas committat. 5. eo. qa pp. & est rō: quia mora in talibus est periculosa valde. 5. eod. ca. proxim. & 5. vt lit. nō cōtest. qm. §. 1. & praeterea qd à maiori parte capituli fit, dēt valere, nisi minor aliquid ostenderit rōnabile. 5. de ijs quae fiu. à maio. par. ca. cū in cunctis. & sic etiā obseruatur, & hoc idem dicitur hic.

d ¶ *Alienos.* Ex quo nolunt uenire vocati, pōt procedi sine illis: ut dictum est. arg. infra de offi. iud delega. c. prudentiam. §. adijcimus.

e ¶ *Manum.* 78. dist. quid est manus c. to. & 24. dist. §. 1.

Glossa sequens arguit de facto suppleri, & c. & remittit, ponens hic specialitatis causam: & dat simile.

f ¶ *Ex officio.* Nota hic arg q iudex pōt supplere etiam de facto: quia Papa supplet hic de facto. Qñ in causis iudex debeat supplere & qualiter, dictū est sup. de postula. praela. bonae memoriae 1 sed in isto casu illud teneas: quia & si nihil obijciatur electo: ille qui confirmat electionem, debet inquirere de modo electionis, an sit canonice facta, de persona et electi, an sit idonea. 5. eo. venerabilem. & 28. distin. priusquam. ubi de hoc. alias si confirmaret indignum, ipse punietur. & promotus debet repelli. 5. eod t. nihil est. & de omnibus talib. dēt ex officio suo inquirere, cum sua intersit. ne puniatur.

Item & si in alio casu ex officio suo iudex supplet etiā de facto. inf. de except exceptionem. in fin. & c. pia. eo. tit. lib. 6. & quos prohibet praetor, in totum prohibet, etiam si non opponatur. ff. de postula. quos prohibet. & in alio casu. ff. de petit. haere. l. ulti secundum opinionem Pla.

g ¶ *Litteratura.* In praelato requiritur non solū lr̃atura, sed etiam q sit solicitus, & prudens in tpalib. 39. dist. Petrus. Quae scientia exigitur in e͠po, hr 23. dist. qui e͠ps. & 39. dist. q ipsis. & c. oēs psallentes. tamen conueniens scientia toleratur in ipso, ut hic dicit. & arg. ad hoc, ff. de aedil. edict. sciendum. §. illud. & l. si quid venditor. §. venditor. & eminens scientia bene est desideranda in praelato, & competens toleranda: quia multa scientia inflat.: sed eius defectum supplet perfectio charitatis. inf. de renun. nisi cum pridem. §. pro defectu.

ADDITIO. Facit illud actuum. 26. dū Festus ad Paulum ait; Insanis Paule, multae te litterae ad insaniam conuertunt.

h ¶ *Rationes.* ideo dicit rationes: quia uoluit seruare urgentem necessitatem & euidētem utilitatem ecclesiae Capuanae.

i ¶ *Canones.* Ideo dicit, canones: qa non potuit sibi constare de aetate 30. annorū, q dēt esse in quolibet e͠po ordinando. 5. eo. sit cum in cunctis. sed vr q electio ualere non dēt, ut puta facta de hoīe nō plenae ętatis. in c. cū in cūctis. Solue, nihil fuit obiectū electo, ut dicit 5. nec iudex dēt cognoscere nisi de his q in iudicio deducuntur. Vel dic q haec de re. non cōtinet ius in eo qd iste confirmat, sed est qdam prouisio: qd patet ex eo qd dicit; nos ecclesiae pariter & personę, puidere uolētes, & c.

Glo. seq. quaerit & soluit. ponit opin. Inno.

1 Adde cōcor in l nulli. C. de decu. lib. 10.

1. Timot. cap. 5.

† Vide tex. in l. 1. ff. 5 nou. oper. nūc. & l. iubemus nullam. cum l. seq. C. de sa. san. ecclę.

Iudex et de facto supplere pōt.

Qui confirmat electionem, de electo & modo eligēdi inqrere dēt.

Additio. vī h. ec nō glossa Bernardi.

Hec glossula & sequēs usq; ad uerbū: procuratorem: non sunt Bernardi: nec habētur in uetustis libris.

a *Procuratorem concedimus.* Nunquid p talia uerba confirmat electionē? Credo φ sic. suspēdit tñ cōsecrationē vsq; ad legitimā ætatē. Inn. Papa. iiij. dicit φ non: & cū fuerit in ætate legitima, debet eligi in archiepiscopum, & Papa dispensat cū ipso: quia cum non esset ætatis legitimæ, Papa ipsum concessit in procuratorē ecclesię Capuanę, ac si esset simpliciter postulatus: alias electionem ipsius denunciasset irritam & inanē, & canonici essent eligendi potestate ea uice priuati. sup. eo. tit. cum in cunctis, & inf. eo. cap. proxi. si scienter eum elegissent.

b *Liberam.* Per illud uerbum non datur ei ptās male administrandi. 21. q. 1. relatio. [i] arg. C. de inoff. testam. si qñ. & inf. eo. ecclesia uestra. ad fi. Et licet p̃latus procurator dicatur. 12. q. 1. §. vlt. & ca. vlt. inf. de dona. frater nitatē. tñ donare pōt si cōsuetudo est. inf. de dona. cæterū. & ff. de dona. filiusfamilias. cōsiderata consuetudine loci, & quantitate doni, vt in c. p̃dicto, cęterum. & ff. quod ui aut clam. l. prohibere. §. non tantum.

[i] Cōcor. tex in l. j. & ibi Bar. ff. de offi. pcon & in l. filius. ff. de donat.

[1] Cap 5 eo. tit. in 3. compilat.

INnotuit. Illegitim⁹ eligi non pōt, licet postulari possit. Et si eligatur, electio ē nulla ipso iure. Et diuiditur: quia primo ponitur factum & electio de inhabili. Secundo allegatio pro dispensatione: ibi, *Quamuis.* Tertio electionis cassatio: ibi: *Habito ergo.* Abbas Siculus.

vtilitatē ecclesiæ Capuanæ (quā in hac parte potius approbamus) volumus ipsum firmiter p̃durare: p̃fatū subdiaconum nostrū vobis in procuratorē [a] concedimus, liberā [b] administrationē ei tam in tēporalibus, quàm in spiritualibus committentes.

Idem Cantuariēsi archiep̃o.

Illegitimus potest postulari, non autem eligi: & electores nisi probauerint illū ignoranter elegisse, incidunt in pœnas Lateranen. concilij

CAP. XX.

INnotuit [a] nobis, φ Vuigoriēsi ecclesia destituta pastore, Prior & conuentus eiusdem, magistrum M. archidiaconū Eboraceñ. in episcopum elegerunt: cuius confirmationem usq; in aduentū ipsius (qui absens eligebatur & inscius) distulisti: [c] qui tandem spontanea tibi & secreta confessione monstrauit; φ cō scientia eius aliquantisper ex natalibus esset læsa: & infra. Cuius electionem capitulum petijt per sedem Apostolicam confirmari, præsentato nobis electionis decreto, [d] subscriptionib. eligentium roborato. Quidam aūt suffraganeorū tuorum, asseruerunt, eum fuisse filiū cuiusdam militis, & ab eo ex quadam ingenua [e] & non coniugata [f] susceptum. Idem quoq; magister adiecit, φ numquam pater eius habuerat vxorem, sed matris [†] eius, uirginitatis florem præripuit quasi furtim: [†] & infra, ¶ Quamuis aūt canō Lateraneñ. concilij [g] ab Alexandro prædecessore nostro editus, nō legitime genitos adeo persequatur, φ electionē taliū innuit nullā esse, [h] nobis tamen per eum adempta non fuit dispēsandi facultas, cum ea nō fuerit prohibentis intentio: qui successoribus suis, nullū potuit in hac parte pręiudiciū generare, pari post eum, imò eadē potestate functuris, cū non habeat imperium par in parem: [i] & infra. ¶ Multa enim in hoc casu dispensationē inducere videbantur, litterarum scientia, morum honestas, vitæ virtus, & fama personæ, multipliciter à quibusdam etiam ex fratribus nostris (qui eum in scolis [k] cognouerant) approbatæ. [†] faciebant etiam

CASVS Ecclesia Vigorieñ. destituta pastore, canonici eiusdē ecclesiæ concorditer magistrū M. archi. Eboraceñ. in suū episcopum elegerunt: tandem petierunt electionē cōfirmari ab archiepiscopo Cātuarieñ. metropolitano ipsorum: sed qa electus ille absens erat, electionē illā distulit confirmare: q tādē veniens secrete fuit & sponte confessus. φ de legitimo matrimonio non fuerat procreatus. post modū caplm a sede Apo. petijt eandem confirmari electionē. quidā aūt suffraganei significauerūt dño Papæ, φ fuit filius cuiusdē militis ex quadā ingenua & nō coniugata susceptus, & idē magister id ipsum est cōfessus: sup hoc scribit Papa archiep̃o Cātuarieñ. φ licet canon Lateraneñ. concilij ab Alexandro editus, nō legitime genitos ideo p̃sequatr, φ electionē taliū canit nullā eē: tñ nō potuit legē imponere successori, vt cū talib. dispensare non possit, cum par in parem non habeat imperiū, nec ptātē. multa enim in hoc casu dispensationē inducere videbant, morū honestas, lrarum sciētia, & fama p̃sonæ multipliciter approbatæ, à quibusdā ēt de fratrib. dñi Papæ, q cū in scholis cognouerant, & electio concorditer facta, & humilis cōfessio confitentis. Habito igit diligenti tractatu sup hoc, Papa intelligēs φ capitulū. Vigorieñ. eundē magistrū nō postulauerat, sed improuide eū elegerat, electionē p̃dictā canonis p̃dicti auctoritate cassatā, denunciauit irritā & inanem, parcendo capitulo Vigorieñ. qđ ei nō imponit pœnā expressam in canone supradicto, s. φ nō cōpellit eos probare ignorātiā quā allegāt. post cassationem electionis p̃dictæ supplicatū fuit hoc dño Papæ, vt dispensaret cū eo: sed q a talis supplicatio noīe capl. nō fiebat, eā nō admisit, cū nūcij capli ad hoc nō fuerunt deputati, decernēs irritū & inane quicquid añ receptionem præsentiū sup ordinatione Vigorieñ. ecclesiæ fuerit attentatu. & si Vigorieñ. caplm dictū magistrū duxerit postuladū, postulationē suam procuret p̃sentare. Nota φ illegitime geniti eligi non possunt, sed tm postulari, & electio irrita est ipso iure, & eligentes scienter sua ptāte eligendi priuati sunt. Itē nota φ nūcius missus ad vnam rem petendam, aliam petere non potest.

c *Distulisti.* Et merito, quia nec eius electionem confirmare poterat nisi primo ipse consentiret electioni suæ. j. eo. cap. prox & j. de transla licet. & quia debet examinari. j. eo. nihil.

Glo seq. tractat quid contineat decretum, & an sit de substantia.

d *Decreto.* Decretum dēt continere totam seriem & formā electionis, nomina eligentiū; & eorū cōsensum, & subscriptiones cuiuslibet. in hūc modū: Ego talis canonicus talis ecclesiæ huic electioni interfui & cōsensi, & propria manu subscripsi, si scit scribere, alioqn alius p ipso & noīe illi⁹ & de ipsius mādato subscribere dēt. j. de sent. & re iudica. cum inter uos. Et nomen electi dēt cōtinere, & ad quam dignitatē est electus, & φ scriptura illa fuit facta per publicā manū, uel per duos idoneos viros j. de proba. qm̃ ͡ꝯ falsam. & sigillū capituli apponatur. & hodie ēt debet continere inquisitionē & voluntates singulorum: & publicationes, & collationem & electionem, ita φ p tale decretum appareat formam seruatā fuisse. Et illud decretū s̃m quosdā nō est de substantia electionis, hodie uero, ita [2] est de substantia, φ si nō fiat publicatio uoluntatum, & inquisitio, & collatio, & electio subsequenter incontinenti, cassatur electio. j. eo. Cumana ecclesia. & c. cum post petitam.

Decretū electionis quid cōtinere debet.

† matri.

† furtim

† Cōcilij Lateraneñ. ca.

[2] E. licet forma sit de substātia: nō sequitur φ ista testimonialis sit de substātia. Io. And.

† approbatæ.

e *Ingenua.* Ingenuus est is qui statim ut nascitur liber est. Instit. de inge. in prin.

Glo seq. quærit, arguit negatiue: sed contrarium soluit.

f *Coniugata.* Si. n. fuisset cōiugata, filius esset spurius, nec posset legitimari p matrimoniū sequens. j. qui filij sint legitimi tanta. [3] Quid si contraxisset postea cū ea: nunquid ipse posset eligi tanq̄ de legitimo matrimonio natus? Non vr: quia non fuit de legitimo matrimonio natus. s. eod. cum in cunctis. Nec prodest, φ res deueniat ad eū casum. &c. tps enim natiuitatis vr considerari debere, sicut tps electionis. j. eo. dudū. & arg 30 q. 5. qualis. ut ibi in uirginitate desponsata. Sed hoc ita pōt dici. Dico φ bene pōt eligi: quia matrimoniu sequens [4] oīa p̃cedentia purgat, & ille tanq̄ legitimus est habendus. j. qui fi. sint leg. tanta. Idem dr in c. qualis. quia uerba sunt intelligenda cū effectu. inf. de cleri. non resi. relatū.

[3] Cōcor. text. in l. gñaliter. §. pen. ff. de decu.

[4] Adde tex. in l. 1. & ibi Bar. C. si nup. ex rel. pet. & in c. debitum. de big. in gl.

g *Lateranen. concilij.* s. eo. cum in cunctis.

Glo. seq. recitatur per quam c. cum in cunctis. &c. arg. quod sic. ponit opi. Tan. quæ distinguit, quam in altero membro reprobat, & litteræ contraria respondet.

h *Nullā eē.* Sic ergo patet ex eo qđ dicit, innuit nullā eē: & ex eo φ dicit inferius, electionē ipsam p̃dicti canonis auctoritate cassatā, φ canō ille s. eo. cū in cūctis. ē canon latæ sñiæ. & & j. eo. cu vuintonieñsis. dicit Tan. φ talis electio est nulla, & in hoc est canō latæ sñiæ: sed quātū ad aliā pœnā q̄ imponit eligentib. nō est latæ sñiæ, sed ferēdæ: & ad hoc inducit. j. eo. quisquis. & c. qa pp. Sed hoc non dico. imò quo ad oīa canō est latæ sñiæ. [5] Sed huic ꝯdr qđ dicit inferius, nec pœnā infligimus &c. idest, nolumus esse inflictā: qa parcimus eis, & hoc est qđ p̃misit, parcentes nō modicu. &c Et illa duo. c. qa pp. & c. quisquis. in alio casu loquuntur: vt ibi dicemus. ber.

[5] Hoc p bat. infra eo. si cum promiddamus. §. por ro. in fin. lib. 6.

i *In parē.* Sic. 21. di. inferior. & ff. de arbi nā magistrat⁹. & ff. ad Trebellię a quo. §. tēpestiuū. nisi se subijciat ei: vt ff. de iur. om. iud. est receptu. & 2. q. 7. nos si incompetenter. nisi rone legationis. 93. di. pepinus. vel delegationis. j. de off. dle lane 2.

Par in parē qm̃ habeat imperium.

k *In scolis.* Multu. n. operatur notitia scholastica, sicut & militaris. ff. de castren. pecu. miles ibiusta. & ibi forte. in fin.

a *Reatum*

a *Reatum*. i. defectum siue impedimentum: quia etsi non sit nota delicti, est tamen nota defectus impedientis promouendum. j. de pur. can accedens.

b *Permissam*. Et sic patet ꝙ illegitimus potest postulari. de hoc dictũ est s. de postu. c. vlt. sed non alias indignus, puta suspensus? uel qui suspẽsionem non seruabit. s. de postu. c. 1.

ADDITIO. Ibi ex culpa factus est irregularis: hic sine culpa. 61. dist. nasci. & ibi indignus propter crimen, hic propter defectum. Io. And.

c *Ignorantiam*. Ignorantia crassa & supina nõ excusat. j. de eo q̃ renun. epi. c. 1. vnde ꝓbare debebãt isti ignorantiam q̃ allegabant vt hic dr̃. 12. dist. proposuisti. i. crassa fuit istorũ ignorantia: qa improuide ipsum elegerunt, non regrentes de eius persona ab his ꝑ quos certificari potuerunt. 37. dist. §. vlt. & j. de reg. iur. c. penul. ff. de iur. & fac. igno. l. regula. & iõ debebant probare diligẽtiã adhibitam: & sic ꝓbarent ignorantiã. hãc ignorantiã poterãt ꝓbare ꝑ iuramentũ. j. de test. præsentiũ. & j. de exce. pastoralis. arg. bo. j. de seru. capitulo vnico.

d *Ad petendã*. Aliàs si fuissẽt missi ad eligẽdũ simpliciter, bene potuissent postulasse. j. eo. in causis.

Glo. seq. dicit hic solui quæstionem, in qua alleg. pro & contra.

e *Susceptionem*. Per hoc vr̃ solui quæstio dñicalis qua quæritur si epo deposito canonici eligunt alium antequã recipiãt litteras Papę, quibus restituit depositus: arg. est hic, ꝓ restituto. 2. q. vlt. c. vlt. C. de man. prin. l. vna. j. de præb. inter cæteras arg. cõtra. 7. q. 1. eos q. ff. de decu. l. 2. j. de renun. ex transmissa. & C. de nup. neque.

f *Præsentare*. Sic patet ꝙ metropolitanus non põt eum illegitimo dispensare, ex quo illum sibi præcipit præsentari. Arg. contra. inf. de corpo. vitia. cum de tua. Ber.

Ignorantia crassa.

Cõcor. l. cũ de indebito. gl. I ver. igno rãti. ff. de prob. Bar. & gl. in l. si cui §. 1. ff. de accu sa. in gl. in ve. doceat

ad id non modicum, concors capituli Vigorien. electio, petitio populi, assensus principis, votum tuum, suffraganeorum suffragia, & humilis deuotio confitentis, qui sponte ac humiliter suã maluit confiteri reatum, a quàm læsa conscientia thronum conscendere pastoralem. ¶ Habito ergo super hoc diligenti tractatu intelligentes Vigorien. capitulũ, eundem magistrum non humiliter postulasse, sed improuide potius elegisse (cum ad obtinendũ dispensationis beneficium procedendum fuisset, non per electionem inhibitam, sed per postulationem permissam b) electionem ipsam prædicti canonis auctoritate cassatam, denunciamus irritam & inanem: parcentes nõ modicum Vigorien. capitulo: ꝙ eis nec pœnam infligimus expressam in canone supradicto, nec probare cogimus ignorantiam quam c allegãt. Et quamuis post cassationem huiusmodi nobis fuerit supplicatum, ut dignaremur cum eo misericorditer dispẽsare, supplicationem huiusmodi, quæ nomine capituli non fiebat, (cum non ad postulandam dispensationem, sed ad petendam d confirmationem ipsius fuerint nuncij destinati) ad præsens non duximus admittendam: decernentes irritum & inane, quidquid super ordinatione ipsius episcopatus, ante susceptionem e litterarum nostrarum fuerit attentatum. Quòd si Vigoriensi capitulum eundem magistrum propter prærogatiuam meritorum

ipsius duxerit postulandum, postulationem apud sedem Apostolicam præsentare f procuret. ¶ Idem Genuen. archiepiscopo, & † Placentino & Bobien. episcopis.

¶ *Non possunt electores in præiudicium electi cõpromittere: sed si consenserit, electioni suæ, vel consentire velit: non obstante laudo in contrarium lato, est confirmandus, si aliud canonicum sibi non obsistat, licet non sit de gremio illius ecclesiæ quantũcunque ob cãm à maiori parte fuerit appellatum. & in hoc vltimo est iste textus multum notabilis.*

CAP. XXI.

[iij] CVm † inter canonicos Saonen. super electione Pontificis quæstio verteretur, ad sedem Apostolicam S. subdiaconus Saonen. & I. procurator capituli g accesserunt: & infra. Proposuit autem procurator prædictus quòd singuli requisiti communi assensu in Hasten. præpositum (excepto prædicto subdiacono) conuenerunt. quo in sua duritia permanente, aliorum consensus redactus fuit in scriptum publicũ consequenter. Cæterum pro parte altera fuit propositum ex aduerso, quòd cum septem essent canonici Saonen. in capitulum se receperunt de futura electione Pontificis tractaturi: sed archidiacono, archipresbytero, & preposito dictum Hasten. præpositum nominantibus, fuit a præfato S. obuiatum, asserente ipsum morbo epileptico h laborare, pro quo alia vice tamquam inhabilis fuerat recusatus, i nec

committeretur falsum si singulorum nomina ibi ponerentur alijs ignorantibus j. de his quæ fi. a præla. sine consensu capituli. quanto. & iste procurator habebit expensas de capi.

& saniori parte capituli celebratam fuisse, publicatam, & et subscriptam, ut electionem ipsam deant confirmare, dummõ dictus ꝑpositus electioni de se factæ consenserit: cum ꝑ mutuũ consensum eligentium & electi quasi ꝯiugale vinculũ sit contractũ: nisi sufficiẽter sit ostensum eũ præpositum morbo epileptico laborare sꝑ per hoc appellatũ extitit contra ipsum. nõ obstante appellatione si qua ex alijs causis super memoratis fuerit interposita, q̃ friuolæ sunt, non obstante quod post talẽ electionẽ ab archiepo dicitur factum, quãuis à partibus compromissum fuerit in eundẽ, cum electores ab electiõe nõ potuerint resilire. & idem est si non compromiserint. & si dictus præpositus nondum electioni factæ ꝯsenserit, electionem illius debeat confirmare, dũmodo morbo non laboret obiecto. Nota ꝙ electio bñ põt fieri de aliena ecclesia non obstante appellatione, si ꝑ hoc interponatur. Itẽ nota ꝙ vnus solus auditur contra factum aliorũ iustam cãm allegans. Item per consensum eligẽtiũ & electi quasi ꝯiugale, vinculũ est ꝯtractũ. Item electores post factam electionẽ variare nõ possunt, & idẽ est publicato scrutinio, ante electionem.

Glo. sequens not. ibi esse capitulum, ubi est maior pars, &c.

g *Capituli*, Not. ꝙ licet dissensio sit inter canonicos, & quædã agant ꝯtra alios: ibi dicitur esse capitulũ vbi est maior pars: & possunt constituere ꝓcuratorẽ, & ille dicet capituli procurator: & in constituendo talẽ procuratorem non requiruntur singuli de capitulo, sed tantũ illi q̃ sũt maior pars: alias

In aliquot antiquis ita: Placentino, & Placentino. & Papiẽ. epis.

† Ca. 4. e. ti. in 3. cõpilatione.

† In aliquot vetustis ita: q̃ cũ essent canonici septẽ Saonẽ. q̃ se in capitulo receperũt, de futura, &c.

Ibi est capitulũ vbi est maior pars canonicorum.

h *Epileptico*, De quibus habes 33. dist. manifestum. & c. clerici. & c. communiter diffinimus.

ADDITIO. Et ibi plene not. in glo. magna. & 6. q. 2. in sum. de epilepticis & dæmoniacis, & his qui aliter uexãtur. an promoueri possint, uel iam promoti ministrare debeant. Io. And.

Gl. seq. recitetur per contrarium de decre. cum dilectus.

i *Recusatus*. Per hoc vr̃ ꝙ crimen in modum exceptionis ꝓbatum in vno iudicio ꝑiudicet in alio. arg. s. eo. super eod. & 2. quæstione prima, prohibentur. licet enim crimen in modũ exceptionis probatum non infamet. j. de ord. cog. cum dilectus. in fin. tamen grauat eius opinionem. vnde inhonestum est admittere talem. ff. de decu. eos. & C. de adul. & si libidinem. In causa uero criminali bene repelleretur testis à testimonio, si in alio iudicio esset repulsus, ꝓbato eius crimine in modũ exceptionis. de quo granata est eius opinio. j. de test. testimoniũ. Sed adhuc, ꝓbãdũ est ipsum morbo epileptico laborare: qa nõ cõstabat illũ sic fuisse repulsum ꝑ illa allegatione. Sed si de hoc cõstaret, nõ deret ampliũ eligi. ar. s. de postu.

Adde & sic adhuc pendet cã de falso. l. 3. §. lege Iul. ff. de test. Bar. I l. Barb. ff. de offici. prætor.

CVm inter canonicos. Electus a maiori parte capituli, si ẽ idoneus, & consenserit uel cõsentire uelit (ẽt si nõ sit de gremio ecclesiæ) refutari non potest. Diuiditur. Nã primo factum, & partium allegationes ponit. Secundo: ibi, Discretioni. diffiniendum committit. Abb. Sic.

CASVS. Vacante ecclesia Saon. canonici conuenerunt ad electionem simul celebrandã, & singuli requisiti cõi cõsensu ꝑpositum Hasten. elegerunt: excepto S. subdiacono, q̃ prius appellauit ne dictum ꝑpositum eligant morbo epileptico laborantẽ, ꝓ quo alia vice tanq̃ inhabilis recusatus fuerat, nec ad aliã ecclesiam dẽt fieri transitus donec reperiatur idoneus in ecclesia Saonen. postmodũ archipræsbyter ꝓ parte sua: & dictus S. ꝓ se sup quæstione ista in Mediolan archiepm cõpromiserũt: archieps, magistrum G Modicẽ. canonicũ eis dedit in epm, & et confirmauit. demum super his cã est ad sed. Apost. delata. hæc & alia in præsentia dñi Papæ fuerunt allegata. mãdat Papa q̃ballã, qa constat electionẽ de ꝑposito pdicto a maiori

gratum vbi cassatur electio illius, seu postulatio secundo fact. q primo cassata fuit propter vitium personæ: vt s. eo. sup. eo.

Gl. seq. quærit, ponit opi. Lau. secundo Vincen. & Io. tertio Tancredi, quam reprobat, & contrarius respondet.

a *Aliam.* Hic sumit argu. q nō est electio faciēda de aliena ecclesia quamdiu reperitur idoneus in eadē. Sz pone q maior pars capli & sanior eligat d alia ecclesia, & minor de ecclesia sua, quæ illarum præualet? In hac quæstione dicit Lau. q si duæ partes capituli eligunt de aliena ecclesia, tenet electio: qa duæ partes vicē totius capituli obtinent. sup. e. licet de vitāda. & j. eo. scriptū est in Apocalypsi. vbi postulatio facta a duab. partibus pfertur electioni factę à minori parte: quia si duæ partes capituli nō sunt in ecclesia, nō videtur capitulū esse. ff. de decre. ab or. fac. l. 3. & ff. quod cuiusq; vniuer. plane sed si non essēt duæ partes licet esset maior pars, & eligant de aliena ecclesia nō valet electio si minor pars eligat de sua ecclesia. & sic intelligit illa iura. 61. dist. obitū. & ca. nullus inuit. 85. dist. Florentinū. Vincē. tin. & Io. dixerunt q semp præualet electio de propria ecclesia à minori parte facta, et a duobus: argu. prædictorum decretorum & 63. dist. Ifas. & C. de epis. & cler. in ecclesijs. & j. de ele. peregr. c. vl. & 7. q. 1 denique. & quod dr hic, est allegatio: sed iō hic obtinuit electio de aliena ecclesia, quia minor pars vnū eligit. sed obstat j. eo. in causis. & illud dicunt pp formā mādati vt præualeret postulatio d aliena ecclesia electioni de ppria. Tā. dixit (& melius, ut mihi vi) q electio facta à maiori & saniori parte capli præualet vndecunque, siue de sua ecclesia eligāt siue de alia, dummodo aliud canonicum nō obsistat: & hoc satis bñ colligit in hac decre. qa pp rōnē illam q hic allegabat S subdiacon' friuolā reputauit, & inhæret illi soli de morbo epileptico, ut j. dicit non obstante appellatione si qua ex alijs supius memoratis causis, cum eas friuolas, &c. su. e. licet. in fi. & optime facit. j. e. qa pp. vbi dicit, is eligat in quē maior & sanior pars, &c. non distinguendo de quacunq; eccl. & cap. in Genesi. & cap. Ecclesia vestra. vbi dicitur q electio dēt fieri a maiori parte capituli. Quid ergo de illis capitulis. 61. dist. nullus. & c. obitum. & illi ca. Florentinū? Dicas q verū est q ita deberet fieri, & honestū esset & de iure est. si tñ maior pars aliter facit, valet: quia in hoc renunciauit iuri suo, qđ in fauorem ipsorū fuerat introductū. Nā & optimus eligendus est & melior. 63 dist. metropolitano & 25. di. c. vnū. §. nūc aūt. 8. q. 1. licet ergo. & tñ toleratur dūmodo sit sufficien. su. eo. cum nobis olim, & j. eo. cū dilecti. vbi multi meliores erant in ecclesia, sufficit ne malus existat. 16. q. vlt. monasterium.

Gl. seq. obijcit, & soluit. Item arguit negatiue, & soluit contrarium.

b *Confirmauit.* Sed nōne eo ipso q elegit confirmasse vr, vt 63. dist. in synodo. & ff. de auctor. tut. l. 1. sed nō est uerū. j. de fide instru. inter dilectos ver. ceterū. & su. e. cū iter vniuersas. in fi. qui tamē arbiter elegit & tamē archieps confirmauit arg. ff. qui. appel. sed. l. 1. § solent. sic j. eo. q sicut. § præterea. j. de p... cul. pben. postul. Sed nunquid pot irritare ppriā electionē si tpe consecrationis uel confirmationis pbet ei crimē l modum exceptionis? Arg. q non: quia cū ipsam electionē teneat defendere, eam non dēt impugnare. argu j de nat ex li. ven. c. ut... & j. de cler. coniuga. ... mesis fallacijs. arg ff. de condi. indeb. frater a fratre. & ff. si serui ven. altius. Sed nō est ita: qa tanquā alius confirmat, & tamē a Sus eligit. arg. 3. q. 7. c. infa

Maiore parte capituli eligente de aliena ecclesia, & minore d eadē, vtra electio pualeat.

Vide te. in c. cōtingit. & ibi Inno. hoc ti. Spec. in ti. d ar. §. tesla. ver. itē de sententia. & ver. sed ne quid eleit sat.

Secus dixerūt de vno: quia ille se nō pōt eligere, aliūde ecclesia &: ex quo oēs cōsenserūt in aliū; sed si subtiliter aduerti. sent idem d duobus Io. And.

Ad idē est tex. in l. q̄ro. §. si venditor. ff. de ædil. edi. & l. l. Hactenus ff. de eui.

Ac si dicat gl. si d iure hēret eligere, & cōfirmare tunc confirmaret eligendo. ... exēplo qn ... ex cōcessione vel priuilegio hēt virtū. p per iura alle. in prī. gl. Io. And.

ad aliam a ecclesiam debere fieri transitum, donec reperiet idoneus in ecclesia Saon. & infra. Post hæc archipræsbyter pro parte altera de rato (vt dicebat) litteris præmunitus, ipse vero S. pro parte sua in Medio. archiepiscopum compromittere curauerunt i qui magistrum G Modicen. canonicum eis dedit in episcopum & etiam confirmauit: b & infra. ¶ Dis. uestræ mandamus, quatenus cum constet electionem de pposito memorato, à maiori & saniori parte capituli celebratā fuisse, publicatam etiam & subscriptam, c si dictus præpositus eidem electioni consenserit, vt p mutuum consensum eligentium & electi, quasi cōiugale d vinculum spiritualiter sit contractū nisi sufficienter sit ostensum, eundem morbo epileptico laborare (super contra ipsum dicitur appellatum) vos non obstante appellatiōis obiectu, si qua ex alijs causis superius memoratis proponitur interposita, (cum eas friuolas reputemus) electionem confirmetis ipsius, non obstante quod post talem electionem à præfato archiepiscopo proponitur esse factum, etiam si partibus in eum fuerit compromissum, cum electores à tali electione sic resilere f nequiuerint. Quòd si electores illius non cōpromiserint g in archiepiscopum memoratum, etiam si dictus præpositus nondum electioni de se factę consenserit, eo tamen consentire volente h (dūmodo à morbo sit immunis obiecto) vos electionem ipsius nihilominus confirmetis:

¶ Idem Prænestino episcopo Apost. sedis legato.

e *Electus à maiori, & saniori parte capituli, si est & erat idoneus tpe electionis confirmabitur, si aūt erat indignus in ordinib. scientia uel ætate, & fuit scienter electus: à minori parte si est dignus, confirmabitur.*

CAP. XXII.

DVdum † ad audientiā nostrā qōne pīata puenit, q vacante præpositura Colonensis † ecclesię, in duo se vota eligentium diuisissent: causam

mes. versi. item si contra patrem pupilli. & de hoc dixi plura argu. s. eod. cum inter vniuersas.

Gl. seq. arguit, & illud reprobat.

c *Et subscriptā.* arg. colligit hic à cōtrario, q aū subscriptionem possent recedere electores ab electione. ar. j. de cēs. olī. & 1. q. 7 saluberrimū. & 64. dist. quanto. Sed nō est uerum: qa post quam electus est aliqs non possunt electores mutare propositū suū dummodo ipse elect' velit consentire, vt j. dī, immo etiam ante electionem factā, scā publicatione scrutinij variare nequeunt electores. j. e. publicato. arg. j. eod. in causis. & ff. de ser. ru. præd. per fundum. & ff. de reg. nemo. immo si nollet illum eligere in quem maior & sanior pars consensit, deberet per superiorem compelli. j. eo. publicato. quia illum teneni eligere, ex quo sā sic processum est. j. eo. quia propter.

Gl seq. negat contrarium, & soluit.

d *Quasi coniugale.* Sed in veritate pdictum non est vinculum coniugale per consensum eligentiū & electi ante confirmationem. j. tit. proxi. inter corporalia. versi. vnde cū nō sit, &c. & j. ut lit. non contest. qm. §. si vero i prin. Et ideo dicit quasi. quia posset renūciare sine licētia ante cōfirmationem Papæ arg. prædictæ decr. inter corporalia. vt ibi not. uersi sicut autem.

e *Ex aliis causis.* Scilicet quia erat de ecclesia, & in eadem erant idonei.

Gl. seq. obiicit, & soluit.

f *Resilire.* Contra su. de postu. bonæ. Sed aliud est in postulatione, & aliud in electione p quā ius acquirit. 8. q. 2. dilectissimi. Et per postulationē ius non acqritur. su. de post. c. pē. immo pōt dici q idē est, ut si postulatio sit publice facta in scrutinio, uel superiori præsentata, non possint ab ea recedere. su. de postu. bonæ. ut dixi sup de postu. c. vlt. & penult.

ADDITIO. Dicit Io. no. q ēt in electionibus, quæ de canonicis fiunt, post illas publicatas non licet variare. 2. q. 7. nominationes. C. de appella. l. qui ad ciuilia. Io. And. in nouel.

g *Non compromiserint.* Maxime supple, qa idē est ac si compromisissent. vt di sup. quia siue compromiserint, siue nō possunt mutare consensum suum, vt dictum est.

h *Volente.* Vt voluntas impleatur, necesse est: quia vbi est opus facto, voluntas non sufficit. j. de eo qui mit. in posse. cā rei ser. constitutis. & j. de biga. nuper.

DVdum. Prima pars ponit commissionē prius fcām. Scda: ibi, *Ipsi vero.* ponit iudicū processum. Tertia: ibi, *Comoz.* ponit unius partis comparitionē, & alterius cotumaciā. Quarta: ibi, *Gestis.* examinat processum nō plene remissum, ob quā causam sub certa forma diffiniendum committit. Abb. Sicu.

CASVS. Vacante præpositura Colocen. ecclesiæ xiiij. de canonicis elegerunt ppositū sanctorū Apostolorū: sed xxiiij. ppositum sancti Georgij elegerunt. sup istis electionib. fuit cōmissa quibusdā iudicibus sub ista forma, vt si de partium procederet voluntate, eām terminarent eandem: alioqn eam sufficienter instructam remittant ad se. Apost. iudices vero citauerunt partes ad psentiam suam: lite ptestata receperūt testes: examinauerunt eligentiū pscientias, & audierunt allegationes vtriusq; partis: tandē ppositus S. Georgij dixit q nolebat stare coram eis, vñ iudices, pcessum cāx ad sed. Apost. destinauerunt, partib. terminū statuendo, quo deberēt in psentia dñi Papæ cōparere, & termino cōstituto, nuncius ppositi sanctorum Apostolorū accessit ad psentiā dñi Papa Gregorij

† Ca. 7. e ti. in 3. cōpilatione.

† Colon. in oibus manus. & nō nullis impressis.

Sed hoc iō dicit qa nō possunt ab e. recedere, & qa vinculū illud inuitatū e & iō qua si ptractū infra proxi. c. vlt.

Conco. tex. in l. 2. §. fi. ff. qd siq; iu. & l. 1. §. qd... Pōpo. ff. de du...

ctus sancti Georgij non iuit, nec pro se misit aliū rñsalē dñs Papa diligenter inspexit acta iudicum, & inuenit q̄ ꝓ ꝑposito sanctorum apostolorū faciebat auctoritas, sed ꝓ ꝑposito S. Georgij numerus, cū primus à xiiij. secūdus vero à xxiiij. fuisset electus. ꝯ ꝑpositū S. Georgij fuit ꝓpositū q̄ patiebat in ordinib. scientia, & ætate defectum. sed quia allegatiões ipsi⁹, quas coram iudicibus allegau t, dño Papæ ꝑsentatę non fuerunt, non potuit intelligere qđ rñderet ad obiecta: & sic non fuit cā sufficiēter instructa remissa, & ideo ad diffinitiuā sñiam procedere non potuit. cōm ttit ergo causam sub hac forma ut si notorium esset uel constaret p ea quę iam dicta erant, q̄ prępositu S. Georgij electionis tpe pateret defectum in ordinib. uel in scientia, uel ętate, imponerent ei silētiū su p ista ꝑpositura, non obstante ipsius absentia corporali, & ꝑposito sanctorū Apostolorū ꝑposituram adiudicarent: alioqn cū quasi a duabus partib. sit electus, & pp hoc appareat q̄ bono zelo ipsum elegerint, impedimentis cessantibus ipsius præpositi S. Georgij electionem confirment, alterius electione cassata. Not. q̄ numerus q multū excedit, ꝑfert auctoritati. Itē cā nō dr̄ sufficienter instructa nisi allegationes vtriusq; partis iudices audiuerint. Itē tp̄s electionis dēt inspici an tunc debeat elect⁹ reputari idone⁹. Item ad hoc q̄ valet electio, tria sunt consideranda in electo, s. ordo, scientia, & etiā tempus, & quartum additur, vt sit legitimus.

iudicibus duximus committendam: & infra. ¶ Ipsi vero partes ad suam præsentiam, reuocarunt, receperunt testes, examinauerunt eligentium conscientias,[a] & audiuerunt allegationes vtrinque. Et quoniam præpositus sancti Georgij, eorum sententiæ se asseruit nolle stare, processum ad sedem Apostolicam destinarunt: † & infra.

¶ Cumque nuncij præpositi sanctorum Apostolorum statuto termino ad præsentiam nostram accessissent, præpositus sancti Georgij, nec venit, nec pro se misit idoneum responsalem: & infra. ¶ Gestis igitur iudicū diligenter inspectis, inuenimus quòd pro præposito sanctorum Apostolorum auctoritas, pro præposito vero sancti Georgij numerus[b] eligentium faciebat, cum prim⁹ à quatuordecim tū p̄sonis tum canonicis, qui alios dignitate,[c] ętate, & tempore[d] † pręcedebant, secundus vero à viginti quatuor fuisset electus: & infra. ¶ Cum autem allegationes pro eodem præposito sancti Georgij coram iudicibus ipsis propositæ nobis non fuerint præsentatæ,[e] propter quod non potuimus scire[f] per nos, quid obiecerit, uel quid responderit ad obiecta, sicq; causa remissa non fuit sufficienter instructa, ad diffinitiuam sententiam non duximus procedendum,[g] sed decisionem causæ ipsius iudicibus cōmisimus sub hac forma, ut vel si notoriū esset, uel per ea quæ iam dicta erant, constaret, quòd præpositus sancti Georgij electionis tempore[h] pateretur, uel in ordinibus[i], uel in scientia, uel in ætate defectum, qui cum iuxta canonū sanctiones † impediret ad huiusmodi officium promoueri, ei (nō obstante ipsius absentia corporali[k]) silentium imponentes, præposito sanctorum Apostolorū præposituram adiudicarent eandem: alioquin (cum in eum non solum plures, sed duæ pene partes conuenerint, & impedimentis[l] cessantibus appareat, quòd cum bono zelo elegerint) præpositi sanctorum Apostolorum electione cassata, electionem confirmarent ipsius, & ei facerent tanquam præposito responderi.

¶ Quoniā ita mādauit Papa, q̄ si altera partiū nollet q̄ ipsi iudices cām, terminarent cā instructā, remitterēt ad ipsum, aliàs non fuisset eis licitū recusare.

¶ Hęc verba: pro se, desunt in antiquis.

† Iste tex. cōtradic ad hoc allegatur q̄ socius dignitate, ætate, & receptionis tpe socium ꝑcedit cōcor. gl. in uer. cō tra maiores. c. lex. 2. dist.

a ¶ *Conscientia.* Not. conscientias eligentium examinandas sicut conscientia accusatoris. 2. q. 7. si qui sunt.

b ¶ *Numerus.* Ex eo qđ hic dicit in fine, colligit̄ q̄ numer⁹ ꝑfertur auctoritati. ⁊. de appella. constitutis nō n. præferēda ē dignitas nisi cum numerus est par, uel in modicū excedit. ff. d pact. maiorem. & ⁊. eo. ecclesia nostra. ubi numerus nō ꝓfuit. ⁊. de testi. in nostra. & de hoc dicemus in illa dec. ecc'a vestra.

c ¶ *Dignitate.* Ecce in quibus consistit auctoritas. 23. dis. c. 1.

d ¶ *Et tempore.* Quia ante ordinati fuerunt vel instituti in ecclesia. ⁊. de maio. & obe. c. 1.

e ¶ *Præsentatę.* Et sic non remiserunt causam sufficienter instructam: & ideo male fecerunt: quia causam instructam remittere debuerunt: vt C. de appel. ne causas. ⁊ de appella. constitutis. C. de rela. l. 1. & 2.

f ¶ *Scire.* Sic ś. eo. significasti.

¶ *Gl. seq. querit obiiciendo, & tripliciter soluit.*

g ¶ *Procedendum.* Proceditur tñ ꝯtra contumacem in cā appellationis. ⁊. de appe. sæpe. & C. de tempo. appel. l. vlt. §. illud. Sed hæc non fuit causa appellationis.

¶ *Gl. seq. not. tempus electionis, & c. alleg. 3. iura, in contrarium alle. duo, & soluit: Demum ponit Brocar. de initio spectando. alle. pro initio 6. c. & 11. ll. pro fine tria c. & 6. leges, demum soluit.*

h ¶ *Electionis tempore.* Ista tria præcipue requiruntur in epo. ś. eo. cum in cunctis. Et not. q̄ in huiusmodi electionibus tp̄s electionis spectat, an sint tunc idonei. ⁊. de ęta. & quali. cū bonæ. & ⁊. de ele. exco. mi. postulasti. arg. ⁊. eo. auditis. Ar. ꝯ. ś. il postul. bonæ 1. ⁊. e. q̄ sicut. §. si aūt. Sol. tp̄s electionis debet spectari, & si tunc nō tenuit electio ipso iure, nō pōt tractu tp̄is conualescere: ut in primis ꝯcord. & 16. q. 3. c. placuit. §. pōt. ver. q. n. ab initio. & c. si uero ab initio nō erat nulla ipso iure, sed ꝑ exceptionē poterat cassari: tunc tractatu tp̄is pōt rata hēri: & sic loquunt̄ ꝯtra. Itē arg. est hic initiū spectādū. 1. q. 1 principatus. & 16. q. 3 si sacerdotes. & 54 dist. ꝑcepta. & ⁊. de ꝓbatio. post cessionē. & ff. de origi. iur. l. 1. ff. de reg. iur. qđ ab initio. ff. de min. denique. §. 1. ff. de pub. iudi. is q. ff. de iurisd. omnium iu. cum quędā & ⁊. de fo. compe. proposuisti. & ś. de rescrip. eam te. ff. man. si procuratorem 1. rñ. ff. ad Mace. si tñ & ff. de pœnis. l. 1. & C. de testa. l. 1. & ff. de vaca. mul. 2. §. qui ad munera & ff. de pecu. licet. §. si filius in fi. Ar. ꝯ. scilicet finē spectādū. ⁊. d test. cog. c. pterea. ⁊. de desp. impu. accessit. & c. litteras. ff. de rit. nu. si quis. ff. de iure fisci. nō intelligitur. §. si qs palā. ff. de iud. cū furiosus. ff. de statu. ho. liber homo. Insti. de inge. §. sufficit. & pro vtraque parte. ff. cōia. præ. l. receptum est. Solu. verū est initium fore spectādū in ꝯctib. uel quasi, & in delictis uel quasi[a] in eis enim negotio ex quo actio oriri pt: & in decretis & cōstitutionib. nisi pp fauorem aliud cōtingat sicut in matrimonio uel libertate, ut patet ꝑ concor. proxime positas. Illud qđ dr̄ finē spectandū, habet locū cū q̄ritur an id dedit uel non dedit: seu qñ dedisse vr̄: uel qñ possidet uel restituit: siue cum capere potuit. in Au. de nup. §. quatenus. col. 4. & ff. de ali. & ci. l. l. Mela. inspicit̄. n. tēpus quo capax ē. ff. de iure fis. nō ītelligit̄. §. si qs palā. Et si ago ꝯ te & nō cōpetit mihi ius: si tpe sniç cōpetit, sequtur codēnatio. ff. de pecu. quæsitū. ff. de rei vend. fin. aūt. §. 1. ff. deposi. l. 1. §. non solū.

i ¶ *In ordinib.* Talis electio nulla ē & deuoluit̄ potestas eligēdi ad alios, lʒ pauciores, vt hic patet explic. & hoc ītellige qñ ex certa sciētia eligit; als nō essēt priuati, si ꝓbarēt ignorātiā. & ita ista tria & qđlibet illorū reddūt electionē nullā, vt hic.

¶ *Glo. seq. signat contrarium, & soluit.*

k ¶ *Corporali.* Sic. ⁊. de re iudi. cū olim. & bene potest ꝓcedi ꝯ absentē in isto casu et lit. non contest. ⁊. vt lit. non contest. qm̄ frequēter. §. porro. Ar. ꝯtra. ⁊. de dolo. & cōtu. c. cū olim. vbi exspectatur ꝑ annū. Sed illud in eo q appellauit: illud qđ dixi, q̄ pōt procedi cōtra absentem legitime cō citato, intelligas vt infra. de appel. c. per tuas.

l ¶ *Impedimentis.* Propositis contra ipsū in ætate, in ordinib. in scientia, & in litteratura.

¶ Idem canonicis Maguntinen.

¶ *Recipientes postulatū ad ecclesiā tamquam institutum uel administratorē, ante admissionē postulationis à superiore factam, priuati sunt potestate eligendi, & ad alios licet pauciores deuoluitur potestas eligendi: & si omnes priuati sunt, deuoluitur ad Papam in ecclesiis cathedralib. h. d. secundum principaliorem intellectum, qui magis congruit litteræ.*

CAP. XXIII.

BOnę † memoriæ Maguntinen. archiepiscopo viam vniuersę carnis ingresso, & qui-

† Adde in qb. sit spectādū initiū, vide. ff. de acq. re. do. l. q bona. & Bar. in l. si vsus, fructus. ff. de sti. seruo.

† Adde te. in l. 1. cū gl. ibidem C. q & ad uer. quos.

† Canonicas sanctiones.

a alia iura circa idē & circa medium spectādū vide infra de censi. c. 3. in gl. 2. Io. And. nouel.

a Adde tex. & ibi Bart. in l. qđ ait. §. quod ait. ff. de adu.

† Ca. 8. e. tit. in cōpilatione.

BOnæ memoriæ. Qui per impressionē laicorū aliquē postularūt, ipso iure sunt priuati ptāte eligēdi. h. d. ſm intellectū q multū placet Inn. Hæc tñ lectura nō multū cōuenit huic litæ, sed allegationi cōtētæ in antiqua. Itē legit̄ ſm eūdē Inn. alio modo, ſm quem h. d. Qui post & ꝯ appellationem legitimā aliquē postularūt, ipso facto sunt priuati potestate eligēdi: & ad alios licet pauciores potestas deuoluit. hæc etiā lectura non multum congruit litæ: sed magis elicit̄ ex antiqua. Diuidit̄ principaliter in quatuor partes. In prima ponit̄ factū, & sub certa forma facti cōmissio. In secūda, ibi, *Licet autē.* processus factus iuxta dictā formā. In tertia: ibi, *Cōtra legati.* oppo

sitio 5. processum legati, & responsio. In quarta ibi, Nos igit. motus principis, & confirmatio processus. Abb.

CASVS. Vacante eccl'ia Magūtina, ppositus S. Petri Maguntini & quidam alij qui tunc erant absentes, nec ad eandē eccl'iam accedere poterant, mandauerūt capl'o Maguntino vt sine ipsis non pcederent ad electionē pastoris, & ne secus facerent, appellauerunt: capl'm Maguntiñ. non obstāte appellatiōe, postulauit epm Vormacien. appellante praepositus & alij 5 suam appellationem attentarent. & licētia Papę, nec petita, nec habita trāsiuit dictus Vormaciē. eps ad ecclesiam Maguntī. & canonici auctoritate ppria receperunt eundem: quo facto ppositus & alij qui tunc erāt absentes, vidētes q capitulum appellationi ꝯ ipsis factę non detulerūt, & dictum Vormacien epm sine licentia Papę receperant, alii qui cum pposito erāt, licet pauciores numero, intelligētes ius eligēdi pp aliorum delictum ad ipsos deuolutū fuisse, dictū ppositum in archiepm elegerunt. istud negotium per partes delatum ad sed. Apo. fuit. Auditis, quę partes pponere voluerunt: qa de allegatis à partibus dño Papę plene non constitit, mādauit epo Praenestino vt si dictus Vormaci. eps recepisset eccl'iā Magun. quo ad tpalia uel spiritualia, uel ministraret in ea, postulationē de ipso factā irritam nunciaret; de gr'a concedens eidē ecclesiā Vormacien. cum de iure esset vtraq; priuandus. qđ si parere cōtēneret, priuaretur vtraq;: postmodū uero inquireret uel requireret de ipsi' praepositi electione veritatē: & si ꝯstaret ei de vi q̄ ipse praeposit' & sui metuebāt, electionē ꝯfirmaret ipsi' nō obstante q post appl'onē fuisset electus: qa alij qui appellationi non detulerant ipsius, ꝯ appe. ipsam opponere nō valebāt: cū frustra imploret legis auxiliū q cōmittit in legē. Pręterea non poterat ei opponi q esset a paucioribus electus: quia cū ipsi appellationem interpositam cōtempsissent, & praeter licētiā Papę recepissent dictū Vorma. epm, se reddiderut indignos. Si vero nō recepisset, quo ad tpalia uel spiritualia eccl'iam Magun. tunc legatus requireret tā de electione q̄ de postulatione, & inquisitionē ad sedem Apost. destinaret. legat' uero licet oīa essent notoria q̄ cōtra vor. epm opponebant, ad maiorē tamē cautelam multos testes ex parte ppositi inductos recepit. Vñ ipse ſm mandatū Papę postulationem de epo vor. factam penitus cassauit, & electionē ppositi confirmauit, & ipsum cōsecrauit. quo facto nuncij vtriusq; partis ad se. Apo accesserūt. ex parte vor. epi proponebāt cōtra factū legati, q eo nō citato & suis sequacib. pcessisset. Rndit Papa, q excessus notorius examinatione nō indiget: qa factū istud notoriū erat, & oīa pręsumunt legitime facta, q facta sunt à legato. nec possent pbare q citati non fuerūt: quia negantis factū nulla est pbatio ſm rerū naturam: qa & si quilibet de se diceret, q non fuit citatus, singuli essent in suis testimonijs singulares: & sicut ad ipsum legatū secure nuncium transmiserunt, ita potuerūt pcuratorē idoneū destinare. Dñs Papa auditis q̄cunq; partes pponere voluerunt, quis pp auctoritatē iudicātiū psumant q̄ à legato fcā sunt, esse sic acta: plus tñ illā rōnē aduertit. s. q aduersarij ipsius ppositi ex trib' causis pmissis in tm se reddiderunt indignos, q ꝯtra ipsum ppositū nō dēbēt audiri: & iō qđ factū est de ipso pposito, & p eos nō pōt ipediri: imo & si electores ppositi simil' deliqssent, & se reddidissent idignos: ad Papā fuisset eligendi ptās deuoluta: quare potuisset pdictū ppositū pficere eide eccl'ę in pastorē. Sup his igit habito tractatu diligēti cassatione postulatiōis de vo. epo factę ratā habuit Papa, & electionē ppositi ꝯfirmauit. Nota q eps q sine licentia Papę transit ad aliā eccl'iā hoc ipso dēt eā pdere, & ēt propriā. Itē canonici q sine licentia Papę ipsum recipiunt priuant ptate eligendi, & potestas ad alios deuoluit, licet sint numero pauciores. Item q non defert appellationi aduersarij sui cōtra ipsam appellationem non dēt opponere, qa frustra implorat legis auxilium qui cōmittit in l. Itē quę a iudice fiūt, psumūtur legitime acta quandiu cōtrarium non ostendat. Itē negatiua directe probari nō pōt. Itē testes singulares nō valēt. Itē sicut mittit qs nunciū, ita pōt mittere pcuratorē: & sic p nūciū nō excusat quo minus cōtumax iudicet. Itē cū oēs canonici electione delinquunt, ad superiorē deuoluitur eligendi potestas. Itē electio siue postulatio q̄ nulla est, nō impedit electionem secundā.

busdam petentibus Vormacien. episcopum, quibusdam vero archiepiscopum vestrum tunc praepositum sancti Petri Maguntin. sibi eligentibus in pastorem: Praenestino epo à sede Apostolica legato dedimus in mandatis, vt si eundem episcopum, quo ad temporalia uel spiritualia recepisse constaret [a] ecclesiam Maguntin. uel ministrasse in temporalibus aut spiritualibus in eadem: postulationem factam de ipso nunciaret [b] irritam: & infra. Deinde inquireret de ipsius electione archiepiscopi veritatem & si ei de vi, [c] quam ipse & sui metuebant, [d] constaret, (eo non obstante, [e] quòd post appellationem ad nos interpositam fuerat in ipsius electione processum, cum alij qui appellationi ad nos interpositae, ne sine ipso ac socijs eius hērent in electione processum, non duxerit deferendum, vt contra ipsum hac exceptione [f] non possent: quia frustra legis auxilium inuocat, qui cōmittit in legem: vnde † nec ab eis posse obijci videbatur, quod idem esset a paucioribus secundum eorum assertionem electus, cum ipsi appellationem ad nos legitime interpositā contemnentes, & praeter licentiam [g] nostram recipientes episcopum memoratum, reddiderint se indignos, electionem archiepiscopi confirmaret: [h] & infra. ¶ Licet autem essent notoria, quae contra dictum Vormacien. episcopum & eius fautores fuerant obiecta, praedictus tamen legatus ad maiorem cautelam, multos testes recepit [i] ex ip-

† Concor. tex. in l. auxiliū. ff. de minor. & in l. fin. §. sin uero postq̄. C. de iure delibera di.

a ¶ *Constaret*. Nam si hoc esset, de iure cōi debuit pdere primam & secundam. 12. q. 1. eps. &c. si quis eps. & j. de transla. quanto.

b ¶ *Nunciaret*. sic. s. e. qualiter & j. de pben. c. cum iam dudum.

c ¶ *De vi*. i. violēta impressione inferenda. sic. j. eo. cū vintonien. vt notatur in casu, sed ibi fuit illata.

¶ *Gl. seq. recitetur per quaestionē an vocatus ad electionem qui iuste timet venire, teneat cōmittere, & idem tenuit quid sit. In additione dist. quis inter impedimentū proprium, & commune.*

d ¶ *Metuebant*. Si citati non poterant venire ad ecclesiam cathedralē debēbāt constituere pcuratores, q vice fungerent illorū. j. eo. q a pp. & sic vř q nō valuisset corā applo quo minus alii pcedere potuissent. Nō credo q hodie ualeret talis applo quia ex quo maior pars citat minorem, si iusta cā impediti venire non possunt, ꝯstituere dēnt pcuratorem. j. eo. tit. q a pp. alias credo q electio maioris partis pręsentis valeret p cādem cōstitutionē. q a pp. Si aūt maior pars canonicorū iusta de cā esset absens, nec posset uenire ad eccl'am in qua dēt electio celebrari, & sint in loco in quo dēnt ad electionem vocari, satis credo q minor pars dēt ire ad maiorē si pōt, & ecōuerso, alias ad locū cōem conueniant oēs, uel cōstituant pcuratores, si ire nō possunt. j. eo. q a 23. dist. in noīe Dñi. ver. si. vbi dř q si electio Papę in urbe Romana fieri non pōt, exeant ad locum idoneū. sed in casu huius decr. aliud erat impedimētū: in quo absentes nō debebāt ire, nec dare pcuratores. timebāt. n. vim sibi fieri in electione: i. violentā impressionē. & sic nō habuissent liberā ptātē eligendi, nec eorum pcuratores: & iō tenuit eorū appellatio p iustū metū impressionis. & ita solus talis timor sufficit, licet impressio secuta nō sit. † vñ de hoc mādauit Papa inquiri ar. op. ff. locati. habitatores §. vlt. & l. itē q̄rit. §. exercitus. aliàs aūt nō debebant ire, uel si aliud iustū ipedimentū habebant ꝯstituere pcuratores, aliàs pcedere dēnt ad electionē ex quo vocati erant p istā ꝯstitutionē, q a pp. In spirituali uero sicut i carnali matrimonio dēt esse liber ꝯsensus: alias null' esset cōsensus. j. de sponsa. c. cū locū. Maguntini fauebant Philippo p cuius potentiā vormacien eps fuit postulatus & intrusus. praeposit' iste fauebat Ottoni, q electi erāt i discordia, vñ timebāt ipse & sui q non possent liberū hēre cōsensum in electione; vñ appellauerūt ex illa cā q̄ iusta fuit: vñ in locum securum vtrique parti, cōuenire debebant. Ber

† Tex. est in l. sed & si um. in gl. 1. ff. ad le. Aquil. & l. 1. in glo. fi. C. unde ui. & Insti tu. de inter. §. recuperandae. & gl. in uer. lapides.

e ¶ *Constaret*. alias non ualuisset appellatio: uel posset suppleri maxime si vocati non fuissent.

ADDITIO Hoc uerū quo ad cassandum postulationem, sed nō quo ad cōfirmandā electionē. j. c. bonę. lo. An. in nouella.

f ¶ *Exceptione*. j. de appe. c. an sit deferendum, & constitutis. & j. de vsu. quia frustra. ff. de mino. auxilium. & 17. q. 4. frater noster. 12. q. 2. de uiro.

¶ *Gl. seq. signat contrarium, & remittit.*

g ¶ *Licentiam*. Vnde priuandi sunt ptāte eligendi illa vice. j. de transla. quanto q̄ pōt assignari contra id: q a hic ipso iure fuerunt priuati potestate eligendi, vñ tenuit electio postea facta sed ibi dicit Papa, suspendimus. ibi, soluitur.

h ¶ *Confirmaret*. Qđ si eccl'ia Magū. tali mō nō recepisset: tunc legat' de vtroq; i q̄reret, & cām istructā ad se. Apo remitteret.

i ¶ *Recepit*. Et ita q̄nq; pbatur, & examinatur, qđ notoriū ē. ar. 24. q. 1. pudenda. in fi. & 11. q. 3. eorum qui accusant. q̄m liceat ali-

Notoriū q̄nq; pbatur & examinatur.

cet aliquid manifestũ sit, eius tñ interp̃tatio non est negligẽda. ff. de ven. inspi. l. 1. §. nihil. quamuis nihil tã indubitatũ est, quin recipiat quandam solicitã dubitationem. in auth. de tabellio. circa mediũ cõstitutionis. col. 6. & ita potius recipiunt hic testes ad cautelam, q̃ de iuris necessitate. Vel qa ex supabũdanti aliquid ꝓbat.

ff. de manumis. cũm. in prin. quia si trãsiuit non potuit nõ esse notorium. ꝗ. de translatio. c. quanto. vel forsan qa non erat notorium.

a ¶ *Cassauit*. i. reprobauit, vel irritam nunciauit: ut patet ꝗ. quia cõtinet eius administrauit. & cepit ecclesiam praeter auctoritatem Apost. sedis.

b ¶ *Paucissimis*. sic s. de postu. gratum.

c ¶ *Notorius*. vt 2. q. 1. de manifesta. & ꝗ. de accu. euidentia.

¶ *Gl. se. recitat ius per cõtrarium de decre. quoniam contra.*

d ¶ *Praesumitur*. sic ꝗ. de renun. in praesentia & ꝗ. de re iud. sicut. ꝗ. de prob. post cessionẽ & 2. q. 5. hoc etiam placuit. ff. de publi. quantae. Sed hodie non praesumitur pro iudicis ꝓcessu in praeiudicium alterius, nisi quatenus constiterit legitimis documentis. ꝗ. de proba. quoniam contra.

Vide l. si vero. §. qui ꝓ rei. cum glos. in uer. eui dẽtissime. ff. qui satisda. cog. & in l. ea quidẽ. C. de accu.

sius archiepiscopi parte productos: vnde ipse iuxta mandati nostri tenorem procedens, postulationem factã de Vuormacien. cassauit: a & electionem archiepiscopi memorati (quãuis à paucissimis b celebratam) curauit auctoritate Apostolica confirmare, ipsumque ordinauit in presbyterum: & tandem in archiepiscopum consecrauit: & infra. ¶ Contra legati vero processum hoc facere videbatur, ꝙ non citatis Vormacien. episcopo & eius fautoribus, processisset. Porro excessus notorius c examinatione non indiget, † & ꝓ his quę à iudice sunt acta, pręsumitur d quòd omnia rite fuerint celebrata, quãuis e & quòd citati non fuerint, non posset de facili comprobari: quia negantis factum, f per rerum g naturam nulla est directa probatio: cũ etsi quilibet de se posset asserere, ꝙ ad eum citatio minime peruenisset, singuli tamen vestrum essent in suo testimonio singulares. h Ad ipsum quoque legatum (si voluisset) secure i potuissent procuratorem idoneum destinare, sicut nuncium k destinarant: & infra. ¶ Nos igitur etsi propter auctoritatem iudiciariam pręsumamus pro his quę acta sunt à legato: illi tamen plus innitimur rationi, quòd aduersarij archiepiscopi, ex tribus causis l prędictis, se vsque adeo reddiderunt indignos:

e ¶ *Quamuis* id est, quia. Sic ponitur. ꝗ. de iureiura. quemadmodum. uersi. quamuis interdum, &c.

f ¶ *Negantis factum*. Sic ꝗ. de renun. super hoc. & ꝗ. de proba. quoniam contra falsam. 6. q. vlti. actor.

¶ *Gl. se. Primo dupliciter exponit tex. Secundo distinguit tripliciter negatiuam, & in prima dupliciter subdistinguit.*

Qualiter sit intelligẽdũ negatiuã directe ꝓbari non posse: & quotuplex sit negatiua.

g ¶ *Per rerum naturam*. id est ſm cursum cãrũ. C. de reb. cre. in bonae. uel ꝑ rerũ naturam, idest, ſm naturalẽ ꝓbationẽ, id est, ꝑ cãm rerũ, qm ea q̃ nõ sunt, nõ ꝓbant ꝑ aliq̃ cãm. Eius. n. qd non est, nulla est cã. Non. n. rõ prius q̃ ꝑsona q̃renda est. ff. de iur. cod. quidã referũt. §. 1. sed ea q̃ sunt, ꝓbant. Vel dic, ꝑ rerũ. i. cãrum naturam, i. ꝯsuetudinem. Consuetudo. n. est altera natura. q. d. ſm solitum cursum cãrum negatiua non põt ꝓbari. De hac negatiua not. ꝙ tribus modis dr. Est. n. negatiua facti, iuris, qualitatis. Negatiua facti duplex est, pura & simplex. q̃ non habet determinationem loci, uel tpis, uel alterius rei. Et haec negatiua pura & simplex probari non põt directe vel indirecte, ut si aliquis dicat se nunq̃ fuisse citatũ: uel si qs dicat se non ĩxisse cũ Berta: & de tali negatiua loquitur hic. & 6. q. vlt. c. accusator qd asseuerat. vñ onus probandi trãsfertur ad aduersariũ: & hoc iõ qa negationũ non sunt causae, vt dixi. 1 Si autem adijciatur tempus uel locus, uel aliqd consimile. tunc põt ꝓbari indirecte: ut ꝗ. de testi. ex tenore. &c. testes & C. de cõtrah. & commi. stipu. l. optimã. ut si exhibeat inſtrm, in quo stipulatio contineat facta tali die & loco, ut in ꝑdictis iurib. Non ob. ꝙ dr ꝗ. de prob. tertio. & ꝗ. de testi. tã litteris. in fi. qa ibi nõ ꝓbat directe vel indirecte, sed ꝑsumptiue. Item negatiua facti ꝓbatur, cum habeat in se implicitã affirmatiuã, ut si dicat: ego non sponte renunciaui. q. d. coactus renun. & hoc dẽt ꝓbari ab eo q hoc negat ꝗ. de renũ. sup hoc. Itẽ negatiua iuris bñ probatur, ut si negas emancipationẽ recte factam: hoc ipm ꝓbare debes. ff. de prob. ab ea parte. §. j. qa q negat aliqd iuste factũ, dicit illud iniuste factũ, vñ illud ꝓbare dẽt. Negatiua qualitatis dr illa: iste non est idoneus: hic negat qualitas. & hic nõ est legitimus, iste nõ est diligens, nõ est soluendo. hoc põt & dẽt ꝓbari ab eo q hoc dicit, qa qlibet ꝑsumit. idone⁹, nisi ꝓbet ꝯtriũ. ꝗ. de ꝑsum. c. dudũ & ꝗ. de seru. in or. fa. c. uno. & ff. de leg. 2 cũ quidã & l cũ pater. §. rogo & C. de inoffi. testa. omnimo. arg. contra. C. de proba. ex ꝑsona.

a Adde q modo ꝓbandi negatiuam, & ꝑ quẽ debeat ꝓbari, in l. 2. & ibi Cyn. C. de iu. emp. & in l. in cõtractib. §. 1. & ibi Bar. C. de non nu. pecu. & vide ꝑ Franciscum Hercatanũ in tractatu de ꝓbatione negatiuae.

¶ *Gl. seq. declarat tex. per locum ac diuisione. quaerit arg. pro. soluit cõtraria, iterum quaerit, & soluit. tertio quaerit, alle. negatiue. & soluit.*

h ¶ *Singulares*. Et sic esset insufficiens testimoniũ illorũ. ꝗ. eo. c. cum dilectus & ꝗ. de accu. c. cũ dilectus. in fi. 2 Si aũt vnus iuraret de facto alterius: subiret anceps ꝑiuriũ: qd esse nõ dẽt. ff. de in li. iuran. videamus. & l. rerum amo. l. Marcellus nisi forte sic iuraret. Ego iuro ꝙ ille non fuit citatus, ꝙ ego sciã: simile ꝗ. de pur. can. quotiẽs in fi. sic x. q. 3. Attald⁹. in Au. de hae. & fal. §. si uero absint. coll. 1. alias est sub. §. lanci. vbi dr ꝙ testes

a C. de or. tali ob crimen §. fi. de testa. & in c. 2. de cont. inuesti. & ibi Bar. colla. 10.

iurent ꝙ non sint conscij alicuius malignitatis factae ab haerede, hoc est dicere quod ipsi sciant. Sic patet ꝙ nullus põt ꝓbare se non fuisse citatum, sed illi incũbit probatio q dicit aliquem fuisse citatũ, nõ ei q negat. legatus. n. eos citauit, quod apparet ex eo ꝙ ad legatũ nunciũ destinarũt, & ex eo ꝙ dicit, oĩa praesumunt lrĩmè acta. aliàs ei incũbit ꝓbatio qui dicit aduersariũ fuisse citatum, non ei qui negat. Sed nõne capſm erat excusatum, si qlibet de capitulo iuret se nõ fuisse citatũ? Vr ꝙ sic. Negatiua enim probatur per iuſm ipsius negãtis. ff. de iureiur. l. 3. §. quacunque. & ꝗ. de testib. c. praesentium. lib. 6. & licet sit probatũ de capſo nõ tñ singuli probãt de se: sed talis probatio non releuaret capſm. Sed qlr probabit capſm citatum? Dico ꝙ ꝑ hoc, ꝙ lrae citationis dirigunt praelato, & aliquibus maioribus de capitulo. arg. s. de postu. ad hoc 44. dist. comessationes in fi. & ꝗ. de simo. veniẽs Instit. de iure nat. §. senatus. & ff. de ꝯd. & dem. municipib ar. ꝗ. de procu. c. vlt. Vel si non ẽ illorũ copia, sufficit legi litteras publice in capitulo siue in claustro ꝑsentib. qui inueniunt. ꝗ. de dolo. & contu. c. causam q̃. & c. vlt. & ꝗ. de cle. non resi. c. ex tuae. & interrogandi sunt vicini siue parochiani si volũt defendere. ff. ex quib. cau. mai. ergo. & ff. de libe. agno. l. 1. ff. de dã. in fe. l. 4. §. ꝑtor. Sed si litterae ꝑsentent ꝑlato, & aliquib. de maioribus, uel soli ꝑlato, & ipse occultauerit lras. nec ꝑsentauerit eas capitulo, & non vadat uel mittat ad iudicem, & sic iudex reputans capitulũ cõtumax, totũ capſm suspendat uel excõicet; nunqd illi q nihil sciuerũt, sunt excõicati? Vr ꝙ nõ: nã ꝑ contumaciã procuratoris dñs non punit. ff. si quis ius di. non ob. l. 1. §. si procurator. & ꝗ. vt lit. non cõtest. c. 1. in fi. vbi innuitur à ꝯtrio sensu, ꝙ ꝑ contumaciam ꝓcuratoris dñs excõicari non põt, si dñs ignorauerit. Sed hoc tutius vr, ꝙ capitulum petat absolutionem, quia praesumptio non modica est contra ipsum capitulũ: nisi capitulum diceret se nesciuisse; sed non de facili posset hoc ꝓbare. arg. ꝙ posset. ꝗ. de proba. tertio. &c. vt arg. ꝙ capitulum sit excommunicatum. argu. ꝗ. de sent. excom. c. Romana. §. vlti. Bernar.

† Dictio, directa, de est in antiquis.

Negatiua probat ꝑ iuramẽtũ negantis.

Glo. seq. quaerit & soluit.

i ¶ *Secure*. Alioquin si nõ potuisset ire securus, poterat lrĩme appellare ab eo, nisi securum locum eidem ꝓuidisset. ꝗ. de ap. c. ex parte. & ꝗ. vt lit. non contest. c. accedens. sed hoc fuit falsum, ut hic dicit. & si hoc esset, tñ potuit mittere ꝓcuratorẽ. sicut misit nunciũ. ꝗ. de appel. c. constitutis. & hic. Sed nunqd tenet qs mittere ꝓcuratorẽ qñ ipse ire nõ potest, puta qa sibi locus est suspectus. uel aliàs impeditus? Non credo, qa nemo cõpellitur mittere ꝓcuratorem ꝑcipue in magnis causis, vt erat ista: ut ꝗ. de ꝓcur. q̃relam. ubi de hoc. sed mittere dẽt qui proponat exceptionem, aliàs teneret excommunicatio pro contumacia. ꝗ. de appel. cap si duobus.

¶ *Gl. seq. notat, & signat contrarium.*

k ¶ *Nuncium*. Not. simplicem nuncium non audiri. a arg. de proc. alia quidem. & ꝗ. de do. & contu. c. cum dilecti. arg. cõtra Insti. per quas personas nobis acquir. §. 1. & ff. depositi. l. j. §. si rogauero. & ꝗ. de offi. deleg. c. prudentiam.

a Adde q debent cõcurrere vt eis credat per l. quis de curio. C. de fal.

ADDITIO secundum Ioã. Prima pars uera quo ad agendum vel defendẽdum Secunda quo ad excusandum uel denunciãdum. Host. ꝗ. de procur. c. querelam. & adde quod not. de appel. c. cum parati. Ioan. And.

¶ *Gl. seq. prin. & fi. exponit dupliciter quod ſdicit de tribus causis. item miscet duo contraria & soluit opi. inter erens quòd hoc cap. cõtineat gratiam: quod reprobat.*

l ¶ *Causis*. s. quia non detulerunt appellationi, & qa indignũ sine licentia Papae receperunt, & quia citati nõ venerũt. & ẽt quia idem eꝯs sine licentia Papae transiuit. Cõtra ꝗ. eo. cõsiderauimus. ꝯ. ꝗ. eo. c. auditis. ubi vtraq; cassatur, quia factae fuerunt electiones post appellationẽ. & prima non cassata. facta fuit sa idẽ debuit hic fieri, quia vtraq; post appellationẽ facta fuit. Praeterea & eꝯ opponit, eo ipso ꝙ primi postulauerũt post

appellationem sine alijs, non fuerût ipsi priuari ptate eligēdi, quia alij potuerant consentire, & renūciare appellationi. s. de postu. bonæ 2 & in pdictis decre. ↄsiderauim⁹. & c. auditis. ergo & a electio debuit hic ēt cassari, cum prima postulatio non fuerit nulla ipso iure. Sol. p talem postulationē factā post applonē, nullum ius fuit acquisitum uel gratia, quam petere posset. & postulātes poterant resilire à tali postulatiōe cum nondum esset psentata supori. s. de postu. bonæ. & sic habebant adhuc potestatē eligendi: & poterāt cū alijs eligere, si voluissent: sed postea cū receperūt eum sine licētia Papæ in contemptū ipsius, cum nō possent, tunc primo amiserunt potestatem eligendi, & magis deliquerunt, q̄ si indignū scienter eligerent. & plus est ipso facto delinquere quā verbo, & plus est contemnere lege in viuam quam mortuam: vt patet in integra. & sic penes illos remāsit ius eligendi, quāuis essent numero paucissimi. s. de postu. gratum. & appellationem non possunt opponere, cum ipsi ↄ applonem deliquerint, & contumaces fuerint: & ita ex trib. causis prędictis se fecerunt indignos se ↄ ex una pcipue amiserunt potestatem eligendi, recipiendo illū sine licentia Papæ: alias si non recipissent illum, nō amisissent potestatē eligendi ut patet in integra Quidā dicere voluerunt, q hæc decre. continet grām; sed forsan hoc dicunt q intelligūt hanc dec. q hæc electio facta fuisset antequā Maguntini recepissent Vorma. vel administrasset. & si hoc fuisset (qđ nō est uerū) grām contineret. Vel dic ex tribus: Præsumptiōe, q. q a virū pastorali dignitate pditū ↄtra formā canonicā non solum eligere, sed ēt recipere psumpserunt: Cōtēptu, q a postq̄ pcurator eorū nr̄as lr̄as reportauit, quibus mandabat q si Vormaciē eps in tpalibus & spiritualibus ministrasset, ipsius cassaret electio, ipsi postmodū quasi electo suo, sicut ex eorū litteris apparet, quib. eum electum suum noiant, temere paruerunt: Et blasphemia, quia legatum nr̄m quantū in eis fuit infamantes, eum fuisse corruptum pecunia sunt mentiti. hæc lr̄a est in registro, & sic ex trib. causis reddiderūt se indignos, vn̄ non debent audiri. s. eo. cōsiderauimus. vt sequitur in gl.

quòd contra eum non debebant audiri: vnde quod de ipso factū fuerat, non poterat impediri per eos: quin etiam si electores eiusdem partis pariter deliquissent, vt se reddidissent indignos, ad nos [a] deuoluta fuisset hac vice [b] ordinatio ecclesiæ Maguntin. quare dictum archiepiscopum sine iuris iniuria potuissemus eidem ecclesiæ præficere in pastorem. Super his ergo, habito diligenti tractatu, cassationē postulationis factæ de Vormacien. episcopo ratam habemus: electionem memorati [†] archiepiscopi confirmantes. [c]

Vox. memorati, d. est in antiquis.

[r] Tex. est in l. si pupilli. §. a. ff. de edē. & l. l. prętor. in princ.

[c] Idem clericis sanctę Agathis.

¶ *Sufficit electo ad obtinendum docere eligentē fuisse in quasi possessione tpe electionis, licet non probet q proprietas iuris eligendi ad illum pertineret.*

¶ Glo. sequeti. per opi. Lau. & contrarium Tan. quam approbat. In additione distinguit inter ecclesias cathedrales & alias. Itē in propter negligentiam, an ex delicto priuentur. In fi. ponit opi. contrariā.

a ¶ *Ad nos*. Dixit Lau. q cū simul oēs delinquunt eligēdo indignum: tunc tm̄ trāsferi potestas eligēdi ad superiorē. [a] Si uero & si post electionē priorū similiter eligant indignū, reuertitur potestas eligendi ad priores: & facit p eo qđ dicit l lr̄a: pariter. & j. eo. cū Vinton. Sed Tan. dicit nō esse uerum, immo siue simul siue separatim deliquerunt: transferi ptās eligendi ad superiorē sicut hic dicit. Et illud aduerbiū, pariter, nō notat idētitatē tpis ad peccandū ↄ qū exigat ut simul deliquāt, sed vitij similitudinē. Et illa decre. cū Vin. non facit p eo, quia ibi tm̄ vna pars peccauerat eligendo indignū holem illegitime natum: pp quod ius eligendi ad alios fuit deuolutū: & illi licet quodāmodo deliquerunt eligendo p impressionē, nō amiserunt ius eligendi: & tunc primi & si simul postea dēnt eligere, ut ibi dr̄. Sed ubi utraque pars peccat eligendo indignū l electione eporum & eorum superiorū, siue eodē tpe, siue diuersis peccent, semp transfert eligendi ptās ad dn̄m Papam, vt hæc lr̄a dicit. sic j. de ↄces. pben. q a diuersitatē. & non reuertitur ad primos, sicut dixit Lau. & eodē modo intellige s. eo. tit. cum in cunctis. §. clerici. qđ dēt intelligi & m istā, vt ad Papam eligendi potestas transferat: secus est cum clerici sunt negligentes in eligendo, q a tunc deuoluit eligēdi potestas ad pximum superiorē. j. eo. ne p defectu in electionibus uero inferiorū platorū cum eligit uel confirmatur indignus, seruari dēt qđ dr̄ sup. c. cū in cunctis. §. vlti. & j. eo. nihil. Sed in casu negligentiæ seruatur qđ dr̄ j. de ↄces. pben. nulla. exceptis abbatijs, vbi dant tres menses tm̄, vt dicit dec. illa, ne p defectu,

[a] No. Bar. in l. cū q̄dam. 2. ff. de l. 2. & habet in e. dudum hoc titu.

[b] Ad idē ē tex. in l. si fundus. §. si duo pariter. ff. de pigno. & leg. si is cui. ff. de dona. causa mor.

Et q c. cum in cunctis. debeat sic intelligi, ex eo patet, q Papa in c. cum in cunctis. §. clerici. non dicit ad quem deuoluat eligendi potestas: vnde debet intelligi q ad ipsum dēt deuolui, cū in inferioribus dignitatibus dixit ad quos deuoluat ptās eligendi cū eligit uel ↄfirmat indign⁹, ut eo. c. §. vlti. vt qđ de minoribus cōcessit, de maiorib. prohibuisse videatur. Alij dicūt, q ad proximum superiorem deuoluitur ptās eligendi, & hic nō erat superior nisi Papa. & idem dicūt in casu negligentiæ. ut dicit c. ne pro defectu. Bernar. ... Primum dictum approbat. j. e. quamquam. libr. sexto ubi satis de hoc in glo. vt plene scias. Io And.

b ¶ *Hac vice*. Hoc iō dicit: quia q male eligunt, non puniuntur nisi semel tantum. j. e. tit. c. auditis.

Confirmantes. Inno. dicit q debuit dicere duximus cōfirmādam s. quondam: & m quod in pen. gl. ibi notatur.

CAP. XXIIII.

Querelam, [a] quam G. tituli sancti Vitalis præsbyter Cardinalis per œconomum ecclesię uestrę, cuius idem Cardinalis est gubrenator contra P. pręsbyterum ecclesię sancti Saluatoris, super ecclesia ipsa proposuit, C. Papa prędecessor noster nobis in minori officio constitutis, audiendam cōmisit. [d] ¶ Petebat igitur œconomus, pręfatum P. ab ecclesia sancti Saluatoris (quam in pręiudicium vestrę ecclesię, ac iniuriā Cardinalis prędicti occupare pręsumpserat) remoueri: cum ipsa ecclesia pertineat ad ecclesiam sanctę Agathis pleno iure;

[a] Ca. 9. e. tit. in 1 cōpilatione. & pro intellectu vide Matthęum de Afflictis deci. 191.

[b] Celestinus.

Hę duæ glossulæ in verbo: hac vice. & in verbo: confirmātes nō sunt Bernardi, sed aliorū additiones.

¶ Querelam. Primo ponitur factī narratio, secūdo causæ diffinitio: ibi, *Nos igitur*. Prima pars facit tria. Primo narrat causæ commissionem. Secundo duplicē actoris petitionem. Tertio rei responsionem. Secunda duo facit. Nam primo diffinit primum articulum cū expressione causæ, & quadā determinatione. Secundo diffinit secundum articulum cum eadem determinatione. Abbas.

CASVS Populus ecclesiæ S. Saluatoris cū esset in quasi possessione psentandi rectorē in ipsa eccl̄a, P. præsbyterū elegit in rectorē eccl̄æ S. Saluatoris, & p Car. S. Susannæ in ipsa fuit institutus G. tituli S. Vitalis psbyter Car. p œconomū ecclesiæ S. Agathes, cuius Cardinalis ipse est gubernator, mouit q̄ōnē cōtra dictū psbyterū sup ecclesia S Saluatoris. Causa ista fuit cōmissa dn̄o Innocentio p Celestinum dū erat Cardi. coram quo petebat œconomus S. Agathes dictum P. præsbyterum ab ecclesia S. Saluatoris remoueri, quā occupauerit in præiudicium ecclesiæ S. Agathes, & in iniuriā Card. cum ipsa ecclesia ptineat ad eccl̄am. S. Agathes pleno iure. Itē p petebat pēsionē xvj denariorū Papien. ecclesiæ S. Agathes debitam pro ecclesia S. Saluatoris sibi restitui de nouo subtracta. Ex aduerso tn̄ fet P. præsbyter pdictus, q ipse nullam iniuriā fecit Car. nec in præiudiciū ecclesiæ S. Agathes receperat eccl̄am sancti Saluatoris, cū ecclesia S. Saluatoris nullo iure ptineat ad ecclesiam S. Agathes, nec sibi dēt reddere aliquā pensionē: cum p electionē populi (ad quē pertinet de antiqua cōsuetudine) p Cardinalem S. Susannæ (ad quam ipsa ptinet ecclesia) fuerat institutus. lite cōtestata & receptis pbation. b hincinde: mortuo Celestino successit ei Inn ipse rōnib. vtriusq3 inspectis absoluit ipsum psbyterū ab impetitione œconomi S. Agathes su p electiōe & institutione facta de ecclesia S. Saluatoris, imponendo silentiū super his œconomo S. Agathes, q a constitit q populus S. Saluatoris erat in quasi possessione psentandi clericū, q̄n ipsum præsbyterū elegit ad illā, & q ecclesia ipsa spectat ad titulū S Susannæ in spiritualib. pleno iure, salua quæstione sup iure patronat⁹ inter ecclesiam S. Agathes, & populū Saluatoris. Itē q a cōstitit q pensio xvj. denariorū Papien. monetę fuit soluta eccl̄æ S. Agathes annuatim p ecclesia S Saluatoris in Terminis p multa tpa, sed de nouo subtractas restituit ecclesiā S. Agathes in eundē statū pcipiendi prędictā pensionem ab ecclesia S. Saluatoris in Terminis, & condemnauit prædictum præsbyterum ad solutionē pensionis prędictæ subtractæ, salua quæstione proprietatis inter ipsas ecclesias. Not. q p solā præsentationē factam ab eo q est in quieta possessione præsentandi, licet dn̄s non sit, acquirit ius in ecclesia, ita q postea non remoueret si ius præsentandi alij adiudicaretur. Itē sententia lata super possessione non præiudicat proprietati. Item spoliatus restitui dēt ante quæstionem proprietatis.

¶ Glo. seq. arg. ē: ad q̄ōnem dominicalem ... cum varia & sol.

d ¶ *... ...* At ad quæstionem dominicalē, q si ille a quo appellat, efficit, eiusdē iurisdictionis cui⁹ est ille ad quem appellatur:

pestatur: quod nihilominus potest de ea cognoscere. ff. de iud. si is qui Romæ. arg. contra ff. de iud. iudicium & l. mortuo & l. Iulian. Tamen honestius est quod causam deleget, imò videtur quod teneatur causam illam delegare ff. de iurisd. om. iud. l. prætor.

¶ *Gl. … alle. … infra … de contrarietate petitionis, & sol.*

petens [a] pensionem sexdecim denariorum Papien. debitam ecclesiæ sanctæ Agathis, pro eadē ecclesia de Thermis, sibi restitui, de nouo subtractā. Prædictus vero P. respondebat, quod ipse nullam iniuriam irrogauerat Cardinali nec in præiudiciū ecclesiæ vestræ receperat dictam ecclesiam, cum hæc ad illā nullo iure pertineat, nec aliquam sibi debeat reddere pensionem, sed ipse per electionē populi, ad quem de antiqua consuetudine pertinet electio, [b] à Cardinali S. Susannæ (cui eadē ecclesia tanquam capella suo titulo in spiritualib. est subiecta) canonice fuerat institutus, & infra. ¶ Nos igitur rationibus vtriusque partis auditis, dictum, P. ab impetitione œconomi [c] vestri super electione ac institutione de se facta in ecclesia sancti Saluatoris absoluimus, & super his præfato œconomo silentium duximus imponendum; cum nobis constiterit, quòd populus in quasi possessione præsentandi clericum existebat, quando ipsum presbyterum ad illam elegit: ecclesia eadem spectat ad tituluū sanctæ Susannæ in spiritualibus

a ¶ *Petens.* Et ita patet quod duæ actiones simul proponi possunt in eo. libello. infra de cano. cap. dilectus. & infra de caus. pos. cum ecclesia & ca. seq. & ff. fam. ercisc. hæredes. §. de plurib. ff. de act. emp. & vend. nō est nouū & l. seq. Sed vtrum quod iste œconomus nō suffiet audiendus: quia quæ sit vincebatur contra eius in sua petitione. petebat n. illum Petrum remoueri ab ecclesia, ab eadē petens pensionem sibi restitui. ista duo contraria vidētur, quod remoueatur. & pensionem soluat. n. non condemnaretur ut remoueretur contra ecclesia, qualiter cōdemnaretur ad pensionem præstandam? Sic n. condemnaretur qui non est prælatus. vnde sententia illa nō præiudicat ecclesiæ, sed contraria petens non audit. infra de app. sollicitudinē. & 23. q. 7. quæ autem. 74. dist. gesta. C. de munere pat. professio tua li. 10. & inf. de iud. examinata. *Dico* quod illa non obstant; licet n. petat remoueri, interim tamen tanquam legitimus administrator est habēdus. 8. q. 4. nonne. & accusato reo potest solui quod debetur ei. ff. de sol. reo. & econuerso a reo accusato potest peti quod debet ff. eo. sed nec illud. & si tibi legatus sit vsusfructus, tributa præstare debes. ff. de vsufru. relicto & l. si pendentes. § vlt. & quia iste sic agebat. & c. ff. ad Macedo. & l. 3. & inf. de of. dele. coram. & si remoueretur nihilominus condemnaretur ad solutionem pensionis noie ecclesiæ: & teneret talis condēnatio: nam sicut condemnatur suo noie, ita posset cōdemnari noie ecclesiæ. arg. 16. q. 4. volumus. & inf. vt lit. pen. quasi per totum. [1] Vel dic quod licet remoueatur condemnari potest ad pēsionem subtractam. 10. q. 2. § hoc ius. & §. qui tem. Io. And.

b ¶ *Consuetudine.* Quæ prouenit ex iure patronatus, quæ dat ius eligendi. inf. de cau. pos. c. cum ecclesia. & inf. de his quæ fiunt a prælatis sine consen. cap. c. ea noscitur.

¶ *Gl. … post. quid in personam procuratoris, & c. indutit 4. iura, & … alleg. contrarium, & soluit subdens circa prin. tres opi. demum dat totum consilium.*

c ¶ *Oeconomi vestri.* Concipienda sunt ergo verba sniæ in personam procuratoris vel syndici, non principalis personæ. inf. de cens. c. olim & inf. de capel. mo. dilect. C. de sen. & interlo. l. 1. ff. de neg. ge. liber. §. vlt. Si n. dñs deberet condemnari, quare ergo procurator caueret de iudicato soluendo. arg. contra. infra de proba. licet: sed ibi condemnatur cōe Fauentiæ in personam procuratoris quia in eo datur actio iudicati. ff. de re iud. si se non obtulerit & ideo necessario dñs. s. cōe Fauentiæ, condemnatur. Vel dicas in spiritualib. causis in persona dñi debeat fieri condēnatio in causis matrimonialib. [2] & criminalib. inf. de procu. tua fraternitatis. arg. C. de iureiur. l. vlt. Sed dñs M. dixit, quod tunc procurator est condēnandus, quando dñs nunquam comparuit in iudicio: quia dñs litis factus est: alioquin dñs condemnabitur, & non procurator. C. de sen. & interlo. omn. iud. l. 1. quia tunc non fuit procurator dñs litis, quia post litem contestatam procurator. & arg. ad hoc. ff. de his qui not. infam. furti. § si quis. dñs. Io. B. & T. dñt quod siue ab initio, siue ex post facto procurator interuenit, in psonā procuratoris formāda est snia. C. de procu. nihil arbitramur. & ff. de neg. gest. libert. § vlt. & ff. de procu. qui proprio. in prin. & l. licet in popularibus in fin. Vt autem non incidas in aliquod periculum, vel dubium, formare debes sniam in personam vtriusque. s. dñi & procuratoris sui, sic: Talē procuratorē talis, & ipsum dñm cōdēno, vel absoluo, [2] & ita saluabis vtramque opinionē: & ita seruatur. arg. inf. de fide instru. c. inter dilectos. in fin.

¶ *Glos. seq. signat contrarium & soluit.*

pleno iure, salua quæstione super iure [d] patronatus inter ecclesiā vestram, & populum sæpedictæ ecclesiæ S. Saluatoris. Quia vero fuit liquide comprobatum, quòd pensio sexdecim denariorum Papiensis monetæ, fuerit clericis ecclesiæ vestræ, pro ecclesia sancti Saluatoris de Thermis, [†] annuatim per multa tēpora [e] persoluta, sed de nouo subtracta: nos in eundē statū [f] percipiendi huiusmodi de ecclesia sancti Saluatoris de Thermis, ecclesiam vestrā decernimus reducendam, & ad solutionem pēsionis subtractæ condemnamus presbyterum antedictum, salua quæstione proprietatis inter ecclesias memoratas.

¶ Idem.

¶ *Eligentes scienter indignum, priuati sunt potestate eligendi, in electione quæ primo occurrit facienda.*

CAP. XXV.

CVm [†] Vvinton. ecclesia pastore vacaret, archidiaconus cū suis fautorib. Salub. decanū, Prior vero & complices eius præcentorem Lincon. in epm elegerunt: & infra. Licet igitur omnes in communi de facienda

d ¶ *Super iure.* Sed nōne petitoriū & possessoriū deducta sunt in iudiciū? quare ergo nō fit cōdemnatio super iure patronatus? ita vt in verbis illis vbi rātum fuit: cū hęc capella ad illam nullo iure pertineat, & c. simile inf. de cau. pos. cum ecclesia. & c. se. & c. cū dilectus. Sed hoc hodie iō est: quia populus nō fuit in iudicio, & ea quæ sunt inter presbyterū facta & Cardinalē sancti Vitalis, non præiudicāt populo: quia res inter alios, & c. infra de fi. instr. inter dilectos. ff. de re iud. sæpe. & infra de re iudi. c. cū super controuersia. & c. pen. & est notabile quod hic dr. vt si electus impugnet quod sit electus a non dño, sufficit ei probare quod eligēs erat in quasi possessione eligendi: licet alter obtineat postmodum in petitorio. infra de iure pat. consultationibus. & c. cū propter discordias. vnde institutus ad repræsentationē populi nō perdet ecclesiā. sed si altera ecclesia euincat postea ius patronatus: debet ab ea iterū præsentari: ut per hoc sit in quasi possessione iuris sui, scilicet patronatus. infra de iure patrona. si vero. & c. cum propter discordias.

e ¶ *Tempora.* Infra de censi. cap. peruenit. contra. sed illud in petitorio hoc in possessorio.

¶ *Gl. seq. alleg. legem in contrarium, quam dupliciter soluit.*

f ¶ *Statum.* Et de iure, quia cōductor lite pēdente, debet soluere pensionē. 16. q. 4. volumus. & infra vt lit. pend. quasi per totū. & C. locati. si quis conductionis. arg. contra. C. de agri. & censi. lib. li. 11. vbi dr, quod lite pēdente colonus denegat dño pensionē. nisi diutius eā soluisset. Sed ibi dñs agebat petitorio & nō possessorio. vel ibi nolebat colonus restituere pēsionē, quia dicebat quod ille non erat dominus qui ab initio dederat ei rem, & tunc sequestratio fit [3] nisi longo tempore soluisset: vt hic dicitur, & est speciale.

CVm Vvintō. Diuidit principaliter in tres partes, quia I prima ponit vota eligētiū diuisa, & allegationes vnius partis. In secūda ibi, *Illi vero.* ponit allegationes alterius partis. In tertia ibi, *Nos igitur.* ponit sententiam. Abb. Siculus.

CASVS. Vacante [4] ecclesia Vvintoñ. archi. cū suis sequacib. elegit Salubrien. decanū, illegitime natū scienter: prior & cōplices sui elegerūt præcētorē Lincoñ. pro istis duabus electionibus partes iuerūt ad curiā. Papa auditis probationib. vtriusque electionis, inuenit vtrāque electionē contra formā electionis attētari. Prima electio archidiaconi de Salubrien. decano per inordinatā præsumptionē facta fuit, de hoie sc. licet illegitime nato, secunda de præcentore Licoñ. per violentā impressionē. Vnde Papa habito fratrū cōsilio vtramque cassauit: postea vero aliquot diebus elapsis, pars illa quę precentorē elegerat, ad dñm Papā accedens, quoddā exhibuit instrumentū signatū cū sigillo cōuentus, in quo continebat. quod vuintoñ. cōuentus vices suas cōmiserat priori, & quibusdā fratribus sup electione facienda in præsentia dñi Papæ: vnde petebat prior & sui licentiā eligēdi. Papa illud instrumētū fecit exhiberi alteri parti: quod ab omnibus extitit approbatū. Papa quæsiuit ab illo priore & suis socijs, vtrū vellēt admittere alios ad electionē celebrādā: & ipsi respōderūt quod saluis exceptionib. quas contra illos habebāt, admittere volebāt: & sic protestatione præmissa, omnes simul in cōi fuerūt ad tractan-

Duæ actiones simul proponi possunt in eodem libello.

[1] Vide text. in l. 2. & ibi Bar. C. quæ sit longa consue. & in auth. hoc ius porrectum C. de sacr. eccle. glo. in l. locatio non nouā. C. de lege.

[1] Dictio. … in antiquis codicibus.

[1] Cōsulit Hostiensis …

[2] Cōcor. text. in l. summa. §. fin & in l. si. ff. de exceptio. rei iud.

[4] In quibusdā antiquis ita: in terminis.

[†] Cap. 10. eo. titu. in 3. compil.

An lite pēdente conductor, pensionē soluere teneatur.

[3] Cōcor. text. cum not. in l. 1. C. de prohi. seq. & in l. imperatores. §. fi. & ibi Bar. ff. de app.

[4] Hic casus Bernardi glossatoris est & in antiquis codicibus reperitur.

electione tractauerint: [a] quia tñ nequiuerunt esse cõcordes, [b] infecto negotio ad nos habuere recursum: & hi quidẽ qui præcentoré elegerant, asserebant, ꝙ illi qui decanũ elegerant, eligendi erant ptãte priuati, pro illa maxime cã, ꝙ hoĩem non legitime natum scienter [c] eligere præsumpserunt; vnde secundum Later. † concilium, & eligendi hac vice perdiderant ptãtem: & per trienniũ ecclesiasticis beneficijs carere debebant. ¶ Illi vero taliter respõdebant, ꝙ licet is quem elegerant fuisset minus legitime natus, per gratiã tñ Apostolicæ sedis legitimari ꝓmeruit: [d] & hoc asserebant se legitime ꝓbaturos.

tractandũ de electione: sed nõ potuerũt ꝯcordare de alia ꝑsona eligẽda cõiter: & sic infecto negotio habuerũt recursũ ad Papã: & illi q̃ ꝑcentoré elegerant, dicebant illos q̃ Salubrien. decanũ elegerãt, iure eligẽdi ipso iure priuatos: q̃a hoĩem illegitime natum scienter elegerant, vnde ꝑm concilium Late. eligendi ptãtem ꝑdiderãt, & bñficijs ecclesiasticis ꝑ trienniũ carere debebãt: petentes à ꝑp vt sup hoc interloqui dignaret. Alij vero ad hoc respõdedãt, ꝙ ille decanus Salub. per Apo. sed legitimari promeruit. dñs ꝑp super hoc ꝯsiderans ꝙ prior & sui post primã electionẽ suã admiserãt alios ad celebrãdã secũdã, & Late. cõcil. vna vice tm̃ punit hmõi ꝓsumptores, interloquendo ꝓnunciauit illos eẽ admittẽdos: quia electio quã modo facere volebãt, non iam secũda erat, sed potius tertia concurrebat. Bernardus.

Concil. Lateranẽ. se sub Innocen. iij. c. 25.

Not. ꝙ q̃ sciẽter indignũ eligit, amittit ptãtem eligendi, & deuoluitur ad illos qui non peccauerũt. Item per hoc probatur ꝙ ille canon, cũ in cunctis, est canon latæ sñiæ. Itẽ illi qui amiserunt ptãtem eligendi, pñt admitti ad electionem ab illis ad quos eligendi ptãs fuerat deuoluta.

a ¶ *Tractauerint*. Post illas duas cassatas.

b ¶ *Concordes*. De persona assumenda, concordes tamen erãt de electione facienda: vt postea sequitur.

c *Scienter*. Quoniam si ignoranter, tunc non sunt priuati: vt sup. eod. innotuit.

d ¶ *Promeruit*. Hæc fuisset bona allegatio, si eam probassent, si super episcopatu fuerat specialiter dispensatum. inf. de concel. præben. cum dilectus.

e ¶ *Isti*. Scilicet prior & complices eius, qui non peccauerunt eligendo præcentorem.

¶ *Gl. seq. obijcit, & soluit.*

f ¶ *Admiserant*. No. ꝙ semel approbatũ est, reprobare nõ pñt. ff. de neg. gest. l. Põponius. ff. de adul. l. si vxor. & 8. q. 2. dilectissimi. s. eo. cum inter canonicos. & 32. q. 5. horrend⁹. & sic illos admittẽdo sibi præiudicarũt, & ius suũ amiserũt quo poterãt illos repellere ea vice, & sic ꝓtestatio sua non ꝓfuit ꝯtrarium faciendo. sic. s. de consti. cũ M. Ferra. Præterea quare eos admiserũt cũ eẽnt suspẽsi ipso facto auctoritate concilij Latera. s. eo. tit. c. cũ in cunctis. cũ si elegissent, eorũ electio debuit cassari. s. de consue. cũ dilect⁹. & j. de ele. excom. mihi postulasti. Dicas ꝙ illi q̃ eligunt indignũ, priuati sunt quantum ad alios qui non peccauerũt: sed quantũ ad se nõ est ptãs eligendi ligata quin bene possint eligere, si ab alijs admittant: sicut ptãs celebrãdi in clerico peregrino nõ est ligata quantũ ad se: sed quãtũ ad alios, q̃a celebraret si permitteret. j. de cler. peregrinat. sic in monacho q̃ publice celebrare nõ põt, tñ non est suspensus: q̃a si inuitaretur à populo, & permitteretur ab epõ, posset celebrare. 16. q. 1. c. adijcimus. §. ecce in hoc. Et licet isti sint suspẽsi a bñficio, nõ impediunt eligere: q̃a talis suspẽsio nõ repellit eos ab electione: nec ẽt à diuinis officijs, vñ oĩa negotia tã spũalia q̃ tpalia pñt exercere, & tpe talis suspẽsionis deberẽt ẽt officiare: q̃a licet in pœnã talis suspẽsio introducta ẽ, tñ modicã sustentationẽ dẽnt tũc habere, ne ex toto egeãt.

Suspensio à beneficio quem effectum habet.

ADDITIO. Sed si tales suspensi à beneficio haberent patrimonium, vel aliud vnde viuere possent, tunc ex beneficio nihil habere deberent. Ioan. And.

g ¶ *Illos*. Scilicet qui elegerant decanum non legitime natũ.

h ¶ *Celebrare*. Cũ haberẽt mãdatũ à capl'o: vt dixi in casu, ꝑm qđ patet in integra, alś nõ possent eligere. j. eo. tit. c. innotuit.

¶ *Gl. seq. quærit, & dupliciter soluit. contra primam solutionem quã approbat, obijcit & respondet.*

i ¶ *Tertia concurrebat*. Sed quo respectu dr̃ tertia? Põt dici ꝙ prima electio fuit illa decani non lḡime nati: scđa fuit ꝑcentoris, q̃ nõ impediebat ꝑ primã, cũ illi q̃ elegerãt decanũ, essent eligendi ptãte priuati: ita ꝙ non poterant obijcere aliquid ꝯtra secundã in quo tm̃ puniunt, quia in prima q̃ faciẽda occurrit post illã in qua delinquunt, priuati sunt tm̃ ptãte eligẽdi, & non in tertia: sed scđa fuit hic cassata, & ita ius eligendi deuolutum fuit ad oẽs, vñ mõ tertia concurrebat facienda: à qua illi non repellebant: imò admittebantur auctoritate ꝑdicti canonis. & iste vr̃ bonus intellect⁹. Et sic ex duab. causis isti q̃ primo peccauerũt, debebãt admitti ex eo ꝙ ista tertia ꝯcurrebat, vt dictũ est, & ex eo ꝙ alij admiserãt illos ad tractãdũ de electione. ex eo. n. solo admitteretur ad secundã, in qua nõ debeẽt admitti: q̃a postq̃ res iã nõ ẽ integra, nõ pñt illos repellere. j. eo. t. causis. & res d. facili ad suã naturã reuertit. ff. de pa. l. si vn⁹. §. qđ si non vt totũ. & ff. de iustitia, & iure. l. pen. & ẽt si non admisissẽt illos, debebãt nihilominus admitti: & sic vtroque casu dẽnt admitti. Et hoc satis colligit ex lr̃a: sed obuiat huic intellectui lr̃a ista. Isti post primã admiserãt illos ad celebrãdum scđam. Sed hoc exponit in fi. Alij volũt dicere: Prima dr̃ electio ꝑcẽtoris, q̃ fuit cassata: Scđa electio appellat tractatus, in quo fuerũt admissi, & ꝓ vna electione reputat, q̃a si non admisissent illos, poterant soli ꝓcedere ad electionẽ: & pro istis facit optime qđ dr̃ in lr̃a: isti post primam admiserunt illos ad celebrãdum secundam, & econtra: & ita intellexit T. & bñ concordat lr̃æ. & dicebat T. ꝙ electio decani & electio præcentoris reputabant pro vna electione; quia simul factæ fuerunt, vt dicebat. sed hoc est falsum. imo in diuersis temporib. factæ fuerunt: ut patet in integra. [1] ꝑm ꝙ dr̃ in casu; & electio decani appellatur prima, & electio præcentoris fuit secunda, & hæc quæ modo imminet facienda. dr̃ tertia respectu illarum; & qđ dr̃: isti post primam; i. post secundam, quæ dr̃ prima respectu istius quæ imminet facienda, & quia alia nulla fuit: & qđ nullum est, nec primum nec ꝑm dici põt: ẽt verum est ꝙ post primam de decano, quæ in veritate fuit, admiserũt illos, sed non ad secundam factam de præcentore: & quod dicit: ad celebrandam secundam. s. respectu suæ, quæ cassata fuit: & quod dicit: tertia concurrebat, est vere tertia respectu duarũ quæ cassatæ fuerunt: & sic prior intellectus potior videtur.

¶ *Gl. seq. signat contrarium de decre. cum super. & soluit.*

k ¶ *Admittendos*. Arg. ꝯtra. j. de offi. deleg. c. cũ sup abbatia. vbi iudex qui priuatus erat iurisdõne, nõ potuit postea associari ad iudicandũ. Alia rõ est in iudicib. vbi. n. non põt vnus procedere cum alio qui iurisdõnem non hẽt, nec põt is qui hẽt iurisdõnem, ei dare iurisdõnem, vel eum sibi associare, [2] quin iam ex toto desijt esse iudex: & si hoc faceret, à non suo iudice diceret factũ: & iõ quicquid simul faciunt, non tenet; ꝯsitendo per ꝯñs se non posse ꝓcedere solũ: & ita ille q̃ habebat iurisdõnẽ, ꝑdit illã: vt dicit illa decre. cũ sup. In eligentib. secus est, q̃a licet illi q̃ pñt eligere admittãt illos q̃ priuati [3] erãt per culpã suã, nõ ꝑdunt ipsi ius eligendi; quia pñt renunciare iuri suo; nec illi sunt priuati perpetuo, sed vna vice tm̃. vnde pñt parcere illis si volunt, sed in iudicib. non est ita. Ber.

† In codice Bartbatiæ ita, quod isti qui elegerunt præcẽtorem, post primam &c.

† Vide l. 2. cũ not. per Bart. ff. de excus. mun. & in l. 2. & l. serui. ff. de opt. lega. Cyn. & Pe. in 7. q. C. d cõtra. emp.

† Cap. 11. eod tit. in 3. compil.

[1] Hoc nõ patet ĩ antiqua cõpilatione nã ibi ẽt est truncatus text. potest tñ patere in integra quam vidit Bern.

[2] Cõcor. no. in l. nemo põt. ff. de lega. 1. & in ca. quod sedẽ in gl. j. de offi. ord.

[3] Et sic erant clerici alias vocem habẽtes vel habere volentes, secus si admitterẽt laicos, vt ius habẽtes. j. cap. mediana. ꝑm Inno. & Cõpo. Io. And.

¶ Nos igitur attẽdẽtes, ꝙ † isti [e] post primã electionẽ, admiserãt [f] illos [g] ad celebrãdã secundã: & ꝙ decretũ memorati concilij decreuit, hmõi ꝓsumptores vna vice dũtaxat eligendi ptãte priuatos: † qm̃ electio quã corã nobis celebrare [h] volebãt, non iã scđa sed tertia cõcurrebat, [i] ad eligẽdũ illos cẽsuimus admittẽdos. [k]

¶ Idem Abbati Cistercien. R. & P. monachis Fontis Frigidi.

¶ *Eligens scienter indignũ in epm̃, est ob hoc suspensus à beneficijs ecclesiæ per triennium, nec põt interim ad dignitatem illius eligi vel assumi.*

CAP. XXVI.

PER † inquisitionem, quam de mandato nostro fecistis,

PEr inquisitionem. Primo ponit confessionẽ ꝓpositi, ex qua infert. Scđo ipsius indignã ꝓmotionem: ibi, *Cum igitur*. Tertio mandat ipsum amoueri: ibi, *Quocirca*. Abb. Siculus.

CASVS. Cũ ecclia Tholos. infamata fuisset super quibusdam excessib. mãdauit Papa quibusdã vt inquirerent super hoc veritaté tã in capite q̃ in membris. inquisitores ad Tholos. ecclesiã accedẽtes acceperũt iuramenta canonicorũ, & in illa inquisitione quidã Mascaro cãcellarius iuratus asseruit se sciuisse ꝓ certo Ro. olim Tholo. epm̃ & amicos ipsius ante quam ipse Robertus eligeret habuisse colloquiũ cũ quibusdã canonicis nominati expressis, ac eos precib. sollicitasse vt ipsũ R. in epm̃ eligerent, & vidit & audiuit qũ ea ipse ꝯfessus fuit in præsentia quorũdã canonicorũ ꝓmisisse iuĩa quibusdã canonicis, q̃ suæ primæ electioni fuerãt aduersati, credẽs ꝓ certo ꝙ iuĩm illud præstitũ fuit vt eligeret ex pacto. Item dixit idem Mascaron, ꝙ ipsemet post electionẽ R. causa ꝑ domum epalem noĩe ipsius R. detinebat, & recipiebat redditus epales quos expendebat in negotijs ipsius R. Iudices dubitauerunt qualiter dictus Mascaron puniri deberet. Papa sup hoc ꝯsultus rñdet: Cũ ergo dictus Mascaron dictũ R. simoniacũ scienter elegerit in

episcopum,

epm sicut ipse suo iuro asseruit, & sic beneficijs ecclesiasticis se reddidit indignũ, in pposituã Tholosañ. postea eligi nõ potuit. Vnde mandat Papa inquisitoribus ipsis, vt ipsum ab officio ppositurę amouentes, virũ idoneũ faciãt assumi ad ipsã. No. q sciẽter indignũ eligit, indignus efficit bñficijs ecclesiasticis, ita q interim de iure non potest eligi.

a ¶ *Episcopatus.* Cũ agitur de statu ecclesiæ, recipiuntur testes tam ꝯ plato q̃ ꝯ oẽs de ecclesia. ĩ. de accu. qualiter & qñ et lite non contestata, si p cõtumaciã se absentant. ĩ. vt lite non contesta. c. qm frequenter. §. sunt & alij. Sed cõspiratores ꝯ illũ ꝯ quẽ conspirauerunt, admittẽdi nõ sunt, sed super statu ecclesiæ admittũtur. ĩ. de re iudi. cum I. & A.

b ¶ *Amicos.* Secus si inimici fuissent. ĩ. de si mo. sicut.

c ¶ *Colloquiũ.* Hoc sufficeret ad ipsius remotionem 40. dist. multi. Et desiderantibus episcopatus ẽ auferẽdus. 8. q. 1. in scripturis.

d ¶ *Solicitasse.* Et hoc idẽ nocere debuit. 1. q. 6. sicut is qui & C. de episc. & cle. si quẽquã. & hoc ipso suspectus est q se ingerit. ff. de procu. q̃ omnia. Et preces hmõi impostunę inducere võt simoniã. 1. q. 1. sunt nonnulli. & c. ordinationes.

e ¶ *Recognouit.* Talis recognitio siue cõfessio, licet fieret extra i°, præiudicat cõfitẽti, maxime si publice hat. arg. de excef. pla. q̃ sit graue & at 22. q. 5. hoc võ. & recognitio debiti præscriptionem interrumpit. C. de pscrip. 30. an cũ notissimi. §. sed & si q̃s debitori. & in alio casu. 3. q. 9. c. testes. §. sed si debitum scriptum sit.

f ¶ *Detinebat.* Et male: dilapidabat. n. Arg. q sicut nõ suo, ita nec alieno nomine hoc facere debuit. 46. dist. sicut non suo.

super statu episcopatus ᵃ & episcopi Tholosani, perspicaciter intelleximus, q Mascaron cãcellarius iuratus asseruit, se sciuisse pro certo, R. olim Tholosanum epum, & amicos ᵇ ipsius, ante suam electionem habuisse colloquiũ ᶜ cũ quibusdã canonicis nominatim expressis, eosq; solicitasse ᵈ precibus, vt ipsum eligerent in epum: seque vidisse pariter & audiuisse, qñ prædictus episcopus recognouit ᵉ in quorundam canonicorũ præsentia, se canonicis illis qui aduersati fuerãt suæ primæ electioni iurasse, credens pro certo q iuramentũ illud illicitũ fuit, & præstitũ, vt idẽ R. eligeretur ex pacto: & q ipsemet † post electionem ipsius cassatam, domum episcopalem eius nomine detinebat, ᶠ recipiens quosdam redditus & prouentus, quos de ipsius conscientia & cõsensu, in eiusdẽ negotijs expẽdebat. ¶ Cũ igitur talẽ ᵍ scienter ʰ in episcopũ eligendo (sicut ipse suo iuramento firmauit) ecclesiasticis beneficijs reddiderit se indignũ, ⁱ graue gerimus & molestum, q Tholosañ. præposito in episcopum Cõuennarum electo, idem Mascaron in præpositum dicitur substitutus. ¶ Quocirca mandamus, quatenus eundem ab officio præposituræ penitus amouentes, faciatis virum idoneum ad officium illud assumi.

¶ Idẽ priori sancti Frigidiani G. & G. † canonicis Lucauẽsib.

¶ *Si non professus eligitur ad regimen ecclesiæ regularis, cassatur electio consuetudine in contrarium nõ obstante.*

2 Scilicet Mascaró, de quo paulo añ facta est mentio.

3 Alias loa. G. & G. B. & S. canó. &c.

4 Quia ante electionẽ iurauit. 8. q. 1. c. quia quosdam canonicos præcibus solicitauit: & quia pactũ fecit: sic Goff. Io. And.

g ¶ *Talem.* s. simoniacũ, & ambitiosum: vt patet ex ipsa lrã.

h ¶ *Scienter.* Quia audiuit ab ipso, & sciuit de solicitatione: vt dictum est.

ADDITIO. Et illud dicimur scire, quod ab alijs audiuimus: ut dicitur 22. q. 5. hoc uidetur: vt dictum est.

¶ *Glo. seq. recitetur per quæstionem, an accusatus priuetur prætereitis p. nis op. Inn. & decre. quam ille respondet. Secundo fortificat textum. Tertio obijcit, & soluit. Quarto notat, dans duo similia.*

i ¶ *Se indignum.* Ad min' p trienniũ. s. eo. cũ in cũctis. s. c. px. Imo perpetuo ptẽritis bñficijs priuari dẽt: ut dixit Innoc. 4. si criminaliter ꝯ eũ ageret: & inducit ad hoc ĩ. de cõfes. cũ super. Sed iste plus peccauit q̃ iste, vñ nõ pbat cũ dicit de isto, & iõ p q hmõi suspẽcionẽ pmoueri nõ debuit ad honores. s. de ꝯsuetu. cũ dilectus. & ĩ. de æta. & qualita. cu bonæ. q a uilibus psonis non sunt cõcedendi honores ĩ. de exces. pla. inter dilectos. & C. de dign. neq; famosis li. 12. & C. de infam. l. una. li. 10. & 81. dist. tãtis Daniel. ĩ. de accus. oĩpotẽs. ĩ. de test. testimoniu. C. de pcur reũ. u. de mune. & hon. reus. §. cũ ꝯ quẽ. Et iõ iste Mascaron tanquã indignus dẽt remoueri: q a fuit conscius simonię, & simoniacũ scienter elegit: & iõ bñficijs ecclesiasticis se reddidit indignũ: ut hic dicit. ¹ Sed quare punit' fuit iste Mascarõ? Nã testis fuit, & iõ s. ĩ. de ord. cog. cũ dilect°. in fi. & ĩ. de excep. deniq; ff. q po. in pig. ha. Claudius. & ĩ. de fide instr. inter dilectos. ĩ. de re iudicata c. ũ sup cõtrouersia. & C. res inter alios acta. p totum. Solutio. res ista nõ fuit acta inter alios: imò inquisitio facta fuit tã in capite q̃ in mẽbris, ut dixi, & ꝯ eũ & alios: vñ si cõfessus fuit ꝯ se in iure, ei pIudicare debuit & cõfessus in iure, p iudicato hr. ĩ. de cõfes. c. cũ sup. Si aliquis inducat testis in cã alteri°, & in modũ exceptionis pbet crimẽ, testis non punit, nisi q a testimonio repellitur, nec infamiã incurrit, & sic loquunt ꝯria pxime signata. Et not. p hanc decret. q suspensus à bñficio eligi nõ põt ad bñficiũ uel dignitatẽ dũ manet in suspensione, sicut nec suspẽsus ab officio: vt s. de ꝯsue. c. cũ. dilect°. & q non seruauit interdictũ. s. de postula. c. ad hæc. & ĩ. de exces. pb. prælato. c. vlti.

CAP. XXVII.

Cvm † cãm quæ inter Bonũ presbyterum, & Brunũ canonicũ sancti Petri Lucaneñ. vertitur, super eo q dictus presbyter Bonus, à maiori parte canonicorũ eiusdem ecclesię (prędicto B. & quodã alio contradicẽtibus) in priorem (sicut dicitur) est electus, olim uobis duximus committendam: & infra. Quamuis aũt multi priores cõtinue vnus post alium, in ipsa ecclesia per ᵏ multa & longa tempora fuerint non professi: quia tamen pręfatus presbyter B. nõ est' professus obseruantiã regularem, dubitatis † ˡ (& merito) nobis pcedere inconsultis. ¶ Quia igitur non debemus attendere solũ modo quid factũ sit, sed potius quid sit faciendum; Consultationi vestrę taliter respondemus: q cum secundũ legem diuinã, non sit in boue arandum & asino: ᵐ nec quisquam debeat vestem induere de lana linoque contextã: irritetis ⁿ electionem prędictã, & compellatis præfatum presbyterum, aliosque clericos nõ professos, ut uel beati Augustini regulam in eadem ecclesia constitutam profiteantur, & seruent, aut ipsam ecclesiã oĩno dimittãt. ¶ Idem I. tt. sancti Stephani in Celio monte presbytero Cardinali Apostolicæ sedis legato.

¶ *Nominatio vel appellatio eius cuius non interest, electionem non impedit: sed si uocandus contemnitur, eo prosequente contemptũ, cassatur electio etiam confirmata: & põt prosequi nisi consenserit electioni: quod potest etiam ex post facto, hoc dicit vsq; ad §. super eo.*

1 Cõcor. gl. magna de renũc. post translationẽ. & in c. de regulari. in gl. r. de fimo.

2 Cap. 12. eod. tit in 3. compilatione.

† Vide tex. I. I. ex facto. § re rũ. cũ no. ff. de hæred. inst. & in l. 1 §. quotidiana. ff. d aqua quo. & æsti.

† Dubitastis.

C*Vm causam.* Cõis diuisio. Secunda: ibi, *Quia igitur.*

Deut. 22.

CASVS. Quidã prioratus in ecclesia S. Petri Lucaneñ. vacauit, maior pars canonicorũ in priorẽ elegit presbyterũ Bonũ. q dã alij ꝯdicebãt dicẽtes, q talis electio nõ valebat eo q dictus presbyter Bon' nõ erat pfessus ordinem regularẽ. cã fuit cõmissa iudicib. corã q b. allegabat, q cũ dictus psbyter Bonus nõ fuisset pfessus ordinẽ regularẽ, eligi nõ potuit i priorẽ. In ꝯtrũ pponebat q mul ti priores ꝯtinue vnus post aliũ fuerãt ĩ eccĩa ipsa p multa & longa tpa, q nõ fuerãt pfessi. Dubitauerũt iudices, an talis ꝯsuetudo excusaret quominus talis electio valeret. ꝯsultus Papa rñdet, q nõ debemus solũmõ attẽdere q d sit factũ, sed q d sit faciẽdũ, & fm legẽ diuinã ñ ẽ arãdũ in boue & asino, nec aliq s dẽt induere vestẽ de lana & lino ꝯtextã. Vñ mãdat Papa vt ipsã electionẽ dẽant irritare, & pdictũ psbyterũ & alios cõpellãt, ut B. Bñdicti regulã in eadẽ eccĩa ꝯstitutã pfiteant & seruẽt, aut eccĩam ipsã oĩno dimittãt. No. q nõ dẽt cũsiderari q d factũ sit, sed q d faciẽdũ: q a ĩ hoc ꝯsuetudo nõ excusat. Itẽ oẽs q in uno eodẽq; officio deseruiũt, eiusdẽ pfessionis dẽnt esse.

k ¶ *Per multa & lõga tpa.* Cõsuetudo ĩ hoc nõ iuuat s. d ꝯsu. ad nostrã. & c. cũ inter uos. q a nõ q sit factũ, sed faciẽdũ ꝯsiderãdũ ẽ. de of. psi. sed 13. & ff. d iust. & iure. l. pe. ¹ & 93. di. legim'. & negligẽtia epi hoc accidit. ĩ. de test. q a ingrediẽtib & dispar pfessio ĩ eccĩa eẽ nõ dẽt. 16. q. 1. psbyteros & q. 7. I nona.

l ¶ *Dubitatis.* Simile s. de rescrip. c. cum contingat.

m ¶ *Asino.* id est, homines diuersę professionis in uno officio non sociabis, sic exponitur 16. q. 7. in nona actione.

ADDI. Vnde versus: *Nemo boues asinis curuo cõiungat aratro.*
Nec gestet uestem lino lana quoque textam.

n ¶ *Irritetis.* Et merito; quia ꝯ ius cõe facta est. 18. quęstio. 2. abbatem.

1 Prætoa ius dicit et cũ iniqua decernit: relatione facta nõ ad id quod prætor fecit sed ad id qd eũ facere oportebat, Io. And.

abbatem. & c. q̃ sit. & contra istud ius cõe non præscribitur vllo tpe. vt hic dicit. quamuis per multa & longa tempora.&c.& similem casum habes j.eo.tit. c. cum in magistrum.

Cõcor. tex. cũ gl in ver. cessabit. in l. anxiliũ.ff. de mino.

Q Vòd sicut. Diuidit̃ hæc decre. principaliter in tres partes. Scd'a:ibi in §. *Super eo*. Tertia: ibi in ver. *Quòd aut*. Hæc prima pars pri mo ponit tria, q obijciebãtur ɔ formã electionis, & pertinet ad primã partem rubricę. Potes colligere modũ ponẽdi casum istalem. Nã facta electione de quodã promouẽdo in epm in ecclesia Armachana,secuta illius cõfirmatione & cõsecratione, instabãt aliqui, vt iste archieps deberet deijci, ad cui' deiectionẽ allegabant tria ɔ personam. Papa audi tis allegationib.vtriusque partis decreuit & mandauit vt in lra cõtinetur. Abb.Siculus.

Cap.13. eod.tit.in 3.compil.

CASVS Vacãte ecclesia Armachana quidã abbas elect' fuit in archiepm ecclesiæ Armachanæ,& postmodum ɔfirmatus & consecratus. Quidã eps,& abbas quidã opponebãt se huic electioni. Legatus Apostolicæ sedis coram quo prædicti se opponebant, inquisiuit de modo electionis,& de persona electi, quia multa proponebantur tã contra personam electi, q̃ contra formam electionis: & inquisitione facta inuenit plura tã cõtra psonã electi,q̃ cõtra formã electionis. Dubitauit Cardinalis q̃d sibi esset faciẽdũ,ɔsuluit Papam:& ipse rñdit ad illa q̃ ɔtra electionem proponebantur.Primo quidẽ electio dicebatur facta de trib.sed illa vr̃ potius nominatio q̃ electio.vnde nil iuris acq̃situm fuit nominatis. & iõ licite potuit procedi ad electionẽ celebrandam in eccl'a Armachana. Secundũ fuit,appellatio a rege interposita:& pp̃ dicit q appellatio illa electionẽ nõ potuit impedire:qa nihil atteñtatũ fuit in pjudiciũ regis: qa nõ nõiatio,sed electio solẽnis dẽt principi psentari, vt suũ pstet assensum tanq̃ patron', licet quãq; p vsurpationẽ in ɔtrarium fiat. Tertiũ fuit,qa dicti eps & abbas ɔtempti fuerunt, vt dicebãt:dicit pp̃,q electio ni interesse debuerũt, & ipsi nõ ɔtẽpti, sed vocati fuerũt dũmodo sine piculo potuerint vocari, siue nequerũt siue noluerũt ad electionẽ venire celebrãdã,ipsorũ absentia electionẽ nõ potuit ipedire. Si vero nõ fuerũt vocati,sed ɔtempti cassari dẽt electio,nisi postea ,p bono pacis voluerint ɔsentire.Super eo vero q in die ɔsecrationis suæ ante quã missa finiret̃,acolythũ ordinauit:,p tãto excessu castiget̃: qa solus Roman' Põtifex q consecratur ante hymnũ angelicu,& postmodũ missam incipit & pficit ɔsecratus in die suæ ɔsecrationis põt ordines celebrare. Alij vero q inter epistolã & euangeliũ consecrantur: quia ipsi consecrati concelebrant principaliter celebrãt̃:nõ dẽnt tunc ordines celebrare,ne diuidat̃ mysteriũ vnitatis.Præterea nõ licet archiepo sine pallio ɔuocare ɔciliũ,conficere chrisma,dedicare basilicas, ordinare clericos,& epos cõsecrare,& iõ multũ pũmit q anteq̃ impetret palliũ,pdicta facere pũmit: cũ nõ tãq̃ eps, sed tanq̃ archieps ea facere videat. Super eo vero q tabulã argenteam alienauit,dummodo ecclam reddat indemnem,equanimiter poterit pterire,cũ hoc ,pcesserit de cleri & populi voluntate. Not.q per nõiationem nullũ ius acquiritur nõiato. Itẽ appellatio per laicum patronũ interposita ne fiat electio in eccl'æ collegia a,nõ valet. Itẽ si quis conteptus sit in electione, nisi consentire voluerit,cassari debet electio. Alia vero quæ contra personam pponebatur, dispensatiue intelliguntur.

Miridinensis.

Mondmen.

Vintan.

CAP. XXVIII.

Q Vòd sicut ex lris tuis: & infra. ¶ Verum cum ex prima electione, quæ facta est de trib.dicenda vr̃ potius nominatio,nihil iuris[a] acquisitum fuerit nominatis, licite pcedi potuit ad electionem regulariter celebrandam: præsertim in ecclesia Armachana; cum iuxta constitutiones[b] canonicas,si fieri potest,in cathedrali ecclesia electio debeat celebrari. Nec appellatio interposita electionem illam potuit impedire,[c] cum in ea nihil atteñtatum fuerit in præiudicium regiæ dignitatis: quia non simplex nominatio, sed solẽnis electio debet principi præsentari, vt postulationi præstet assensum; etsi secus aliquando per vsurpationem aliqui faciant abusiue. Si autem Miridien. episcopus & abbas Mellifortis, qui interesse debuerant,non contempti fuerũt,sed ad electionem vocati (si tamen sine periculo[d] potuerint conuocari) siue nequiuerint,[e] siue noluerint[f] ad electionem celebrãdam accedere, ipsorum absentia non potuit electionem impedire: & infra. Quòd si eos vocatos[g] non fuisse constiterit,sed contemptos,infirmanda erit penitus electio taliter celebrata, nisi postea propter bonum pacis curauerint cõsentire.[h]

¶ *Episcopus dum celebratur missa consecrationis suæ, vel archiepiscopus ante receptum pallium, ordines conferre non debet. h. d. vsque ad versic. Quòd autem.*

¶ Super eo autem quòd in die consecrationis suæ, antequam missarum solemnia finirentur,

¶ *Glos.seq.distinguit duplicem nominationem.*

a ¶ *Iuris.* Ex tali simplici nõiatiõe nullũ ius acq̃rit̃ nõiato:vt 2.q.6.c.ei q̃.ver nõiatioes. sed ex illa nõiatiõe q̃ fit i scrutinio ipso publicato,ius acq̃rit nõiato in scrutinio.j. c. publicato.

b ¶ *Constitutiones*.23.dist.in noĩe dñi.& j. de appe qua frõte.& et cãæ spirituales in ecclesia sunt tractandæ.2 q.2 ,p excep tum.& 23.q.3.conueniõr.vers.sed etiam in consistorio.

c ¶ *Impedire*.Et merito: qa laici nõ dẽnt interesse electioni. s.eo.cũ terra.imo ius eligendi nõ cadit in laicũ in collegiata ecclesia, et si esset patronus.j.eo.sacrosan.non obstãte aliqua consuetudine.inf cod.c.Massana. sed electio facta præsentari debet patrono vt suum præstet assensum sup.eod. cum terra. & c.cum inter vniuersas.& inf. eod.tit.c.sacrosancta.

d ¶ *Sine periculo*. Et sic patet q si periculũ est et in vocando siue in mora, alij ad electionem procedere debent et s non vocatis.sup. eo.c.cum in ter vniuersas.arg.j.de sent.excom. sacro.

¶ *Glo.seq.signat contrarium.*

e ¶ *Nequiuerint*. Arg. contra s.eo.bonę.vec. si cõstaret de vi, &c.

f ¶ *Noluerint*.Si noluerint. alienos se fecisse vãr.sup.eo. c.cum nobis olim.& inf.eod.ec clesia vestra.

¶ *Glo.seq.signat contrarium,& soluit.*

g ¶ *Vocatos*.Præsumitur quis non vocatus, nisi hoc probetur: vt hic patet.& 4.q. 5. quisquis.92.dist. proposuisti.arg.contra sup.eo. bonę.ver.ñ.quia nuncio creditur an aliqs sit vocatus. ff. de reb. eor.q sub tu. vel cura. magis. §.illud.j.de appe.cum parati.Dico q si quis negat se fuisse vocatũ,aduersario incũbit probatio, ut hic innuit.& j.de proba.qm̃ ɔtra.de hoc dictũ est.s.eo.bonę.

ADDI Dicit Gotfredus. Puto nuncio & actis iudicum stãdũ,nisi validæ probationes offerrent ex aduerso.alle. j.de testib.cu a nobis. Quid de nũcio dixerint hic Io.& Vinc̃ scripsi in Spec.de cita.§ sequitur.super vers.sed nunquid Io. And.

¶ *Ex hac d.solutæ gl.seq.format tres oppositiones,& duas q astionee. Opponitur quòd contemptus ratificare non potest, quia quod non valet, &c. Secundo quòd non potest quis suo nomine non est gestum quod in spiritualib.&c.ponit opi Io.quam reprobat. Tertio quòd cogitur habere ratum,cum sit vtiliter gestum soluit quòd remittere non tenetur,&c. Quarto quæritur,an instante contemptu eligens resilire possit, allegat pro & contra. Quinto,an contempto mortuo requiratur consensus substitutorum:ponit solutionem. Vincen.*

h ¶ *Consentire*. Sic patet q electio q̃ non valet,,p ratihabitionẽ põt confirmari.16.q.1.qm quicquid & j.de his q̃ fin. a præla. sine consen.c.cum nos & cum in Apostolica j.de do c.pastoralis.& j.de iurepa.cura.& inf.de trans.contingit. Sed contra inf.eo.auditis.& inf.de iurepa. illud.& 16.q.3.c.placuit §.potest.qd ab initio.ff.de re iud.qd ab initio Sed nonne absentes cogi dẽnt ratam habere electionem, cum in hoc negotiũ ecclesiæ vtiliter gestũ sit.ff.de neg.gest.l. Pomponius.cũ absentes id facere tenerent.ff.de ti.nup l.si filius.sed dic q iniuria facta e absentib.& illã non tenent remittere sine satisfactione. 23.q. 4.si illic.90.dist.si qs contristat'. Item si cogerentur consentire psentib.iã non haberent liberum arbitriũ, & sic inuitis datur eps:qd esse non dẽt.61.dist.nullus.Itẽ patet hic q circa spiritualia possũt hr̃e ratũ qd meo noĩe non est gestum. 9.q.3. Lug.& inf de iurepa cura & 2.q.1.in primis. & 3.q.6.hoc q p. Sed nunqd in hoc casu possent primi electores resilire, cũ absentes nolunt consentire?Qd si i cũ diffidant de iure suo s. de postu.bonæ.55.dist.quanto.Sed ɔtra vr̃.s.eo.cum inter canonicos.in fi.& 8.q.2 dilectissimi.ff.de ser.rusti. pdi.p fundũ. ff.de opt.leg.si tibi.§.vnĩ'.ff.de neg.gest.si ego. Itẽ põt dici ut Io.dicit,q si psentes eligunt & spem suæ electionis ponũt in absentib. sperantes ipsos ratũ habituros, quia tunc demum p ratihabitionẽ põt cõfirmari factum præsentium. sed si statim psentes p suã electionẽ intendant ius dare electo: tũc nõ põt ratificari ipsorum electio: vt 9.q.2. Lug.ff.de sol.si quis offerẽti.qd non credo,imo qualitercunq; eligant, possent absentes rata habere electionẽ,dum tñ non sit nulla ipso iure. j. c.pxi. Itẽ pone q illi qui contẽpti,sunt mortui sint; nũquid subditorũ ɔsensus exigit?Vinc dicit q non,nisi essent prælati qui aliqs succedũt in onere ac honore.j.de of.dele. qm Abb.& j. de of.or pastoralis.in canonico sec°,arg j.d testi.req̃siti.i fin.

§ 1. ¶ SVPER eo. Iste §.diuiditur in tres partes: quia ponit alia tria quæ objiciebantur contra personam promoti, comprehenso.§ fi.partes sat s patent in littera.

¶ Glossa

Adde text.cum gl. in c.ite quæritur. §. si gemma.i vers. periculũ. ff.loca & in Lopus. in gl. a. e. tit.

Electio inualida an possit per ratihabitionem confirmari

Idem Pl.i. Gof. Inn.Host. Comp & Abb. Ite sin Inno. & Hos. & Compost. si lite pendente in per contẽptu mort tur contẽptus, uel transfert ad aliam celebrem perit acti. C. si reus, uel accumur. fu.l. fi.Io.And.

¶ Ho. seq. recitetur per quæstionem, an missa sit de substantia consecrationis, & an unus possit consecrare, & alter missam dicere. In fine signat contrarium, & solui.

a ¶ Diuidatur. Sed qualiter diuidatur, exemplū habes 23. dist. quorundam ita eius qui consecratur, concelebrat, id est, simul celebrat suo cōsecrato ri q principaliter celebrat, & ideo tunc nō debet dimittere officiū illud qd ipse incepit cū consecratore suo & alios ordinare: qa sic diuideret mysteriū illius missæ in qua cōsecrat: q̄ fieri non dēt: & toti missæ dēt interesse Et ita vr̄ esse de substantia cōsecrationis ipsa missa, hac rōne: qa consecrationes epōrum & ecclarū & confessio chrismatis debet fieri cū missa ɔ̄. de cele. miss. te referente & de ɔse. dist. 1. oēs basilicæ. & vno cō textu sine aliquo interuallo: & ille qui cō secrat, dēt missam celebrare, & ita officiū illud totū cōtinuū dēt fieri sine interpositione vel mutatione aliquā psonarū. nisi magna necessitas casualiter superueniret. 7. q. 1. nihil. & c. illud. qa sic ordinauit ecclesia Romana, & obseruat. & idē fit & obseruat in collatione sacrorū ordinū. Ex hac cōsideratione vr̄ q missa sit de substantia consecrationis. Contrarium tñ consueuit dici, & verū est q missa non est de substantia cōsecrationis: qa diuersa sunt consecratio & missa: sed p̄p virtutem & reuerentiam sacramentorū & ordinū statuit ecclesia q qñ talia celebrant, semp cū missa celebrent. Contrariū est no. 77. dist. in ueteri. Tñ si hmōi solemnitates non seruarentur, nihilominus ualerent consecrationes, & ordinū collationes clericorū: sed q ɔ̄ facerent, punirent ordinantes, & ordinati: qa ɔ̄ ordinationē ecclæ & ɔtra illud qd̄ ecclesia seruat, fecerunt. Sed q illi q faciunt ɔ̄ ordinationē ecclesiæ puniant, habetis de tēp. ord. satne & c. lras & c. uel non est cōpos & duob. c. ibidē sequentib. oēs. n. tenent seruare qd̄ ecclesia Romana obseruat. ɔ̄. de sacra vnct. c. vnico. in fi. & q omissa sunt in pmissis dēnt suppleri: ut in pri. c. de sacra vnc. & in tit. seq. c. 1. & c. psbyteri Hug. dixit. q si unus consecrat, & alter missam dicat, ɔsecrat' erit: sed fieri non dēt. De hac materia no. 75. di. ordinationes epōrum. De hoc qd̄ dixit Hug. qsitū fuit a me Bernardo Parmen. canonico Bonoñ. capellano dñi Papæ in cōsecratione dñi Octauiani, Bonoñ. epi, vtrū archieps posset cōsecrare, & alius missā cātaret. Rñsum fuit q illud fieri nō debebat, cū illud eēt ɔ̄ ordinationē ecclæ: vt s̄. dr̄, & nunq̄ audiui nec legi, q hoc aliqñ factū fuerit: & hac de cā ponit hic hæc additio. Bernar. Sed finita illa missa si aliā postea celebraret, bene posset ordines celebrare si necessitas esset. 1 vā dic t, tunc, quasi dicat, finita illa missa posset pri' pallio recepto: qa mysteriū diuidi nō dēt. 23. di. quorūdā. Ar. ɔ̄ 7. q. 1. nihil, & c illud. Sed illud ex necessitate, q legē nō hēt. s̄. de obse. quāto. de ɔse. di. 1 solēnitates. 2

b ¶ Sine pallio. Quia in pallio plenitudo Pōtificalis officij cōfertur. ɔ̄. de vsu pal. nisi. & iō añ palliū talia facere non pōt. Alij tñ dicunt q pot alijs demandare s̄. eo. suffraganeis. quia consecrare est ordinis epalis, sed epalia ante pallium acceptū exercere non pōt, vnde alijs inferioris ordinis hoc demandare nō ualet. arg. opp. ɔ̄. de conse. eccle. uel alta, aqua. Et arg. s̄. eo. transmissam. sed suffraganeos sui ad mādatū ipsius possunt alium suum suffraganeum consecrare. s̄. eo. suffraganeis.

c ¶ Tamquam. Et ita qdā facit quis tanq̄ alius, ut 23. q. 4. si ecclesia in fi. & ff. de adop. si pater. §. q duos. & l. si consul. & ɔ̄. q filij sint legit. p venerabilē: ubi de hoc. qa nullius ecclesiæ erat eps. tanq̄ archieps non poterat: qa nondum recepit pallium.

¶ Glossæ p̄statat per restitutionē purgatur pœna, alleg. 3. c. et 5. ll. prima legis cām exprimit, ad con' rariū alleg. 3. ll. & prmā exprimit. Ite breuiter dat solutio. ē sentias resp. ulter. ponit opin demum soluit.

acolythū ordinauit, pro tali excessu eū corripias & castiges: cū solus Romanus Pontifex (qui ante hymnum angelicū consecratur, & postmodū ipse missarum solemnia incipit & perficit consecratus) in die cōsecrationis suę ualeat ordines celebrare. Cæteri vero qui inter epistolā & euangeliū consecrantur, quia consecrati concelebrant principaliter celebranti, ne diuidatur a mysteriū vnitatis, † non dēnt tunc ordines celebrare. Præterea cum nō liceat archiepō sine pallio b conuocare cōciliū; cōficere chrisma; dedicare basilicas; ordinare clericos; & episcopos consecrare, multum profecto præsumit, qui antequam impetret pallium, clericos ordinare festinat: cum id non tamquam c simplex episcopus, sed tamquam archiepiscopus facere uideatur.

¶ Iste ver. non summatur; sed propter diuersitatem lecturarum, tuus

Solus Romanꝰ Pōtifi. in die consecrationis suę ualet ordines celebrare.

Missa an sit d substantia cō secrationis.

† In vno manuscripto Vaticanę: uerittatis.

Bernardꝰ decret additio glossatos quis fuerit

1 Sed cū præsentes sint alij epi, non apparet, qualis necessitas possit occurrere, nec eo die possint sacri ordines ɔferri. ca. 1. & 3. d tēpo. or. ut hic ait Hostien. & Io. And.

2 Cōcor. text. in l. aliqñ. ff. d off. pcō. & in l. nō solū, cum uult. ff. de exc. tut.

d ¶ Præterire. Et ita hic purgatur pœna criminis p restitutionē. ɔ̄. de reb. eccl. non alie si quis presbyterorū. 35. q. 9. qd̄ qs commisit. & 12. q. 2. si qs qualibet. simile ɔ̄. de loco. & condu. pp. & ea. potuit. 1 sicut si aliqs ante accusationē recedit ab incestuosa coniunctione, sine pœna est. de adulte. si adulte. si adulteriū. §. ijdē imperatores. sic. ff. q met. c. l. si cum exceptione. §. satis. & C. de his q. vt indign. l. alia. ff. de inoff. testa. l. Papinianus. §. meminisse. ff. de alie. iud mu. cau. fac. ex hoc edicto. §. pen. Ar. s̄. ff. ui bo. rapto. nō pdest. ubi prodest raptori rē restituere ad euitandā pœnā. ff. de fur. q ea mente & ff. depositi l. 1. §. si rē depositā. Sed obijcitur, iste ē suspectus, & satisdatio non mutat maleuolū animū tuto ris. Inst. de suspe. tuto. in fi. Sed iste nō erat suspectus alias, & excusat p̄p mādatū cleri. & populi. 12. q. 2. de reb. lo. Sed ibi maior pstitit auctoritatem. hic fuit iste maior q deliquit, imò ipse facere nō debuit qd̄ alios facere ipsū phibere oportuit. 16. q. 1. nemo. & c. in canonib. & ff. si ser. ven. altius. ff. de cō dic. indebiti. frater a fratre. Dicūt quidā, q hic pōt in casu isto & cōsimili pœna purgari q nō remoueatur ab eccl'a nec deponatur. Cōtrariū dico, q licet reddat eccl'am indemnem, ppa non euadit pœnā depositionis. sed euadit solū mō pœnā excōicationis: vt 12. q. 2. monemus. & c. diaconi. & c. statuimus. Et hoc ēt dico per iura proxime dicta hoc probatur per decret. Greg. ɔ̄. de solu. si quorundā. ubi dr̄, qui obligat ecclesiā, suspensus est ab administratione spūalium & tpalius ipso iure. Et ita intelligitur. c. illud, si quis presbyterorū. quia per restitutionem solummodo euadit pœnam excōicationis. Et quod hic dicit, dispensatio fuit & gratia: & hoc innuunt illa uerba, æquanimiter poteris præterire. & ita fuit solummō qdam tolerantia. Huic adminiculū pstitit qd̄ dicit; cleri & populi assensu. c. illud, qd̄ quis cōmisit. loquitur similiter de misericordia de eo qui toleratur in officio suo: vt ex lia ipsius e. patet. ad hoc præstat bonū ar. ff. deposi l. 1. §. si rē.

quia non facit ad titulum. Abbas.

¶ Quòd aūt tabulam argēteam dicitur uendidisse, dummodo ecclesiam Armachanam reddat indemnem, æquanimiter poteris præterire, d cum id de cleri & populi processerit uoluntate.

¶ Idem Tolet. † episcopo & Sagoñ. † & de Ardeñ. Abbaub.

¶ Electio per minorē partē capituli facta non tenet, nec per subsequētem consensum ratificari pōt. h. d. secundum communem intellectum.

CAP. XXIX.

Auditis † & intellectis meritis cāæ de duab. electionib' celebratis in ecclesia Baioceñ. vnā † de G. archidiacono: & alterā de R. subdiacono e inuenimus vtramq; cōtra formā canonicā attentā. Cum enim inquisitis voluntatib. singulorum decanus cum paucioribus in ipsum R. f & cantor cum pluribus in

Auditis. Prima pars diffinitionis causam ponit. Secunda diffin ibi, Nos igitur. Abbas Siculus.

CASVS. Vacante ecclesia Baioceñ. canonici Baioceñ. ad electionē cōuenientes, pars vna elegit Guil. archidia. alia pars elegit R. subdiaconū. Electiones istæ delatę sunt ad dñm Papā. ipse Papa examinatis nūcijs vtriusq; electionis, inuenit vtrāq; ɔ̄ formā iuris attentatā hoc mō: Cū. n. canonici in capitulo cōuenissent, & voluntates singulorū inquisitæ fuissent, decanus cū paucioribus. puenit in R. subdiaconū nō ipsū eligendo, sed nōiando. cātor cū plurib. nōiauit Guil. archidia. tādē solus cātor nōiauit magistrū R. de Alpedis, appellās ne decan' q primā vocē in electione habebat ad electionē pcederet sine consensu totius capl'i uel maioris partis. Decanꝰ nō obstāte applōne illa nō habito ɔsensu maioris partis capl'i sed lōge minoris dictū Guil. archidiaco. elegit, statim appellans ne qs ɔ̄ electionē aliqd attētaret decan' in allegabat q electioni suæ plures ɔsenserunt, sed hæc allegatio nō ualebat, qa electio q̄ fuit irrita ipso iure, p subsequētē ɔsensū nō poterat eē rata. Post electionē cātor & alij q remāserūt in capitulo, post illā electionē decani nōdū cassatā, & post appel. ad sedē Apostolicā interpositā recedētes a nōiatione d. Guil. archidiaco. dictū subdiaconū elegerunt. dñs Papa vtrāq; electionē ut ɔ̄ formā canonicā attentatā, ut dictū est, cassauit. Not. q scđa electio attētari non dēt prima non cassata: qd intellige cū prima electio nō ē in illa rōne electi. Nota q electio q̄ nulla est, ex postfacto nō conualescit. Itē qd̄ ut pōt legitimā appellat oñe, non ualet.

e ¶ R. subdiacono. Magistro R. olim.

f ¶ Ipsum R. Non erat in antiqua.

1 Cōcor. text. in l. magna C. de cōtra. & cō. stipul. cū gl. fin. & ibi Cy. & Pet. d bel. per. facit C. de uer. si. n. l. sancimus. in glo. ex. purgati.

† Doleñ. Doloñ.

† Sanigneo.

Sanguineo.

† Cap. 14. eo. titu. in 3. compilatione.

† Ait Innocentius ita fuisse i registro, vnā de R. archidiacono, & alteram de magistro R. subdiacono.

a *Archid.* Olim verbum istud, dictum, non erat hic. Bern.
b *Conuenissent.* Nominando, non eligendo.
ADDITIO. Et per tales nominationes non impeditur electio. sup. c. proxi. Ioan. And.
c *Appellatum.* A cantore & suis.
d *Prorupit.* Eligēdo G. archidiaconū, & recedendo a nominatione R. subdiaconi.
e *Electioni.* Factæ à decano.

Aldedijs, Allegijs.

Gl. seq. obijcit, soluit & remittit.

f *Ex post facto.* Hic vr̄ q̄ electio quę nulla est ipso iure, impediat secūdam, & quia dicit electio quę fuit irrita ipso iur. & c. q a vtraq; hic cassatur: vn̄ ɔtradicit. s̄. eo. bonæ. & j̄. de appel. constitutis. & j̄. eo. congregato. in quibus secunda tenet: q a prima fuit nulla ipso iure. Sed dicas, q̄ electio illa nō erat nulla ipso iure, imo poterat rata haberi, nec erat euidēs ipsā nō tenere. Et verba illa, s. irrita ipso iure, non tenentur ꝓprie: vn̄ expone, irrita ipso iure, idest, irritanda de iure. & hæc

dictū G. archidiaconū conuenissent: b solo cantore postmodum quendam alium videlicet magistrum R. de Algedijs [i] nominante, ad nostram fuit audiētiam appellatū, c ne decanus q primam in electione vocem habebat, ad electionem procederet sine consensu totius capituli, vel maioris & sanioris partis ipsius. Ipse vero decanus nō habito cōsensu maioris partis capituli, sed longe minoris, subito in electionem prorupit, d appellans ne quis contra ipsam aliquid attentaret: quāuis asseueret, q̄ electioni e factæ plures alij consenserunt: cū tn̄ ex postfacto: f nequiuerit cōualescere, quod ab initio non valebat; qm̄ electio q̄ fuerat irrita ipso iure, per subsequētem consensum, maxime g appellatione pendēte, nō poterat esse rata. Eis ergo ad ꝓpria recedētib. h cātor & alij qui remanserāt in capitulo, post illā electionē nondū cassatā, & appellationē ad nos interpositā, à nominatione [i] dicti archidiaconi recedentes, de nouo ꝑfatū subdiaconū eligere ꝓsumpserūt. Nos igit̄ electionē vtranq; duximus irritādā. i

Idem Grandissylua, & Bellæperticæ abbatibus.

Ptās data cōpromissarijs ad eligendum ꝑlatum, re nō integra reuocari non pōt: & desinit res esse integra postquam compromissarij ceperunt habere tractatum.

CAP. XXX.

IN k causis: & inf. l Cū capitulū Tho. ecclesiæ ad tractādū de electione epi cōuenissent, duos elegerūt vt quinq; de codē

expositio probatur per finem. c. vbi dicit vtramq; electionem duximus irritandā, & sic nulla ɔ̄rietas: & loquit̄ in eodem casu hæc decr. cum illa. s̄. eo. cōsiderauimus. Et nō innuitur hic q̄ ratihabitio non possit habere locum in electionib. q a bene hēt locū: vt s̄. eo. qd̄ sicut. & c. licet. 63. dist. q̄ to. j̄. de iu. patro. cum & s̄. de postu. bonæ. sed hic non pōt habere locū ratihabitio, quandiu appellatio pendet: Et ei nō renunciatur in totum: quia contraria sunt consentire & nolle recedere ab appellatione. simile inf. de appe. solicitudinem. vnde dixit, maxime appellatione pendente: quasi dicat, si uoluit renūciare appellationi & consentire, pōt cōualescere: & maxime: pro, tm̄, ponitur, & qd̄ dicit ex postfacto, & c. allegatio fuit partis aduersæ. nec ponunt illa verba, ex postfacto. & hoc vr̄ per fi. vbi dicebatur: Nos igitur his & alijs auditis quæ coram nobis allegata fuerunt. vel dic prout dicitur in vltima notula in fin.

g *Maxime.* Proprie ponitur: quia idem esse citra appellationem & in antiqua non erat hoc aduerbium.

Gl. seq. obijcit, & soluit.

h *Cassatam.* De scō intellige cū nulla fuerit: q a qd̄ non est, cassari non pōt. sic j̄. de re. eccle. alie. vel non. si quis presbyterorum. Item qd̄ dicit in fi. irritandā, contradicit lr̄æ superiori vbi dicit q̄ electio fuerat irrita ipso iure, ergo non poterat irritari, si nulla erat. Dic q̄ verbū istud, irritādā, quātū ad primā electionē, ponit improprie, i. irritā: quantū ad secundā ponit̄ proprie. simile. 2. 4. dist. in. presbyterum. quia scda non erat nulla, sed p exceptionē fuit cassata, & si decanus & sui consensissent electioni scdæ, confirmata fuisset: vt dr̄ in fin. vlt. notulæ.

Vn⁹ intellectus est. i. si appellatio non pēderet, quasi dicat, q̄ electio contra iustā appellationē facta nō cōualesceret, licet appellationi renūcietur, vt dixi supra gloss. .pai. Ali⁹ intellect⁹ est. i. si appellatum non fuisset. Ioan. And.

Gl. se. dis. q̄ duæ electiones aut fiunt vno cōtextu, aut ex interuallo. scdo casu aut prima est annullāda, aut nulla, & si nullitatē istud est euidens aut dubium: & ponit q̄ ē nulla impediat secundā. inducēs sex similia. Ponit op. distinguens nullitatē iuris vel exceptionis, vel iuris actionis. Quærit demū de rōne diuersitatis, q̄ est solutio cōtrariū. & distinguit a primi qui fecerunt electionē nullā, sint ēt priuati potestate eligendi, aut ne. In si quærit arg. pro & contra, & soluit.

i *Irritandam.* No. q̄ vbi plures electiones cōcurrūt, q̄ fiunt incontinenti, neutra impedit aliam, vel ꝑualet alij q̄ prior sit, sed ꝑualet illa q̄ maiorib. iuuat̄ meritis, & plurimorū approbatur assensu. 63. dist. c. vlt. j̄. eo. ecclesia s̄. eo. dudum si vero ex interuallo fiat scda, tunc hēt locū dist. aut prima est aliqua, licet posset elidi per exceptionē, aut nulla ipso iure. Si n. euidens est primā nō tenere ipso iure: puta cū eligit q est inelegibilis. s̄. eo. cū vinton. j̄. de appe. constitutis. & j̄. eo. venerabilē. & j̄. eo. ti. cōgregato. ubi tenet scda a paucioribus facta: tunc prima non præstat impedimentum scdæ. Sed si dubiū est an teneat prima, q a aliqua cā allegatur quare posset tenere, tunc prima pstat impedimentū scdæ, nec dēt fieri scda, prima non cassata. s̄. eo. cōsiderauim⁹. Sed hic vr̄ ɔ̄ ex eo qd̄ dixit s̄. cū tn̄ ex postfacto, &c. q̄ electio, q̄ nulla est ipso iure, impediat secundam. prima. n. à paucioribus. & post appe. facta fuit, vnde videbat̄ nulla. Et sic perditur dn̄ium per id qd̄ nullum est. j̄. de renuncia. q̄ in dubijs. Sicut vides q̄ ab accusatione q̄ nulla est, nō pōt quis discedere nisi iudicis auctoritate. ff. ad Turpi. l. 1. §. accusationem. sic s̄m testm̄ factum sub condōne quæ nunquā erit, dum tn̄ esse possit, rūpit primū. ff. de iniust. rup. testa. cū in scdo. in si. & primū matrimoniū qd̄ nullum est. impedit s̄m. j̄. de spō. ad audientiam. sic manumissio q̄ nulla ē, ꝑstat impedimentū vsucapiendi. ff. de vsuca. pro donato. l. qui pro donato. sic accusatio quę nulla est impediat sequēs matrimonium. j̄. de despon. impube. ad dissoluēdū. in fi. In stipulatione aliud est: quia si prima stipulatio nō valet, q̄ potest elidi p exceptionem, tenet secūda. ff. de ver. obliga. si dati stipulet. Quidā tn̄ distinguūt, q̄ electio qñq; nulla ē iure actionis, & nō iure exceptionis: qm̄ ex ea non pōt peti confirmatio, ut hic, & s̄. eo. considerauimus. ubi prima non tenet: & tn̄ impedit secundam, & hæc qñq; est nulla iure exceptionis & actionis: vt illa quæ facta est ab excōicatis siue de persona indigna: quia ex ea non pōt excipi vt aliā impediatur. j̄. de app. constitutis & simile. s̄. eo. bonæ. Sicut aliquis qñq; consequit̄ sumptus per retentionem: quos non posset consequi p actionem ff. de condi. indebi. si in area. in fin. Inst. de re. di. §. certe. arg. ff. de compen. ct. Sed quæ est rō quare in casu huius decre. electio quæ est ipso iure irrita, impedit secundā, ita q̄ nō valet, & in contrarij j̄. eo. scriptum. & j̄. eo. cōgregato. & s̄. eo. cum in cunctis. & c. bonæ. & c. cum vinton. & j̄. de appel. constitutis. electio quę est ipso iure irrita, non præstat impedimētum scdæ. Ratio est hæc. Licet. n. in casu huius decre. prima electio sit nulla; eligentes tn̄ non sunt ipso iure eligēdi ptāte priuati: nec electio pp hoc deuoluitur ad alios, & ideo cātor & sui non debebant eligere sine decano & suis socijs: & quia elegerunt decano & suis socijs non vocatis post appel. prima non cassata, & ex interuallo: cassatur vtraq; electio: & vtraq; pars peccauit in forma, siue in modo eligendi, sed in contrarijs electio est ipso iure nulla, & eligentes sunt ipso iure eligēdi ptāte priuati, & ius eligēdi deuoluit̄ ad alios ēt pauciores, s̄. de postu. gratum. & s̄. eo. bonæ. & io tenet electio, cū sit facta ab illis penes quos ius deuoluit eligendi. & ista duo concurrere dent ad hoc vt teneat scda electio: plus n. peccauerūt eligendo indignū q̄ peccādo in forma, & io plus puniuntur. Et est simile: q a qui peccāt hodie ɔ formā illā. j̄. eo. quia p p. non sunt priuati eligendi ptāte: sed priuādi: sed qui peccāt eligendo indignum, sunt ipso iure priuati. [l] si vero vtraq; pars peccat in forma, vtraq; cassatur: vt s̄. eo. cōsiderauimus. & hic & in consimilib. sed si vtraq; pars peccat in materia, transfert̄ eligendi ptās ad superiorem. s̄. eo. bonæ. in fi. hodie vero seruari dēt forma illius decr. j̄. eod. quia p p. Sed si cantor & sui vocassent decanum & suos ad electionē, & illi ēt noluissent venire: tunc nunquid eorum valuisset electio? Vr̄ q̄ sic. s̄. cod. cum nobis olim. & c. qd̄ sicut. §. si aūt. Arg. ɔtra. s̄. eo. considerauimus. Credo q̄ si decanus & sui, qui contempti fuerūt in electione à cantore & suis consensissent electioni cantoris, valuisset scda. s̄. eod. qd̄ sicut. cum nullum ius acquisitū fuisset electo per primam electionem, quæ nulla erat ipso iure: vt dicitur. s̄. vnde ab eo poterat recedi sine iniuria alicuius.

Cōcor. Bar. in l. si quis vi. §. diffa. ff. de acq. posse.

In codice Berba. redeuntibus. f. ad domum propriam

Ait Innocenti⁹ i registro ita haberi. à nominatione dicti G archidiaconi recedētes, de nouo magistrum R. subdiaconum eligere ꝑsumpserunt.

Cap. 35. eo. tit. in 3. compil.

Electio ipso iure irrita nō ꝑstat impedimentum secūdæ.

Adde Ro. post Bart. in l. cum quidam. 2. ff. de lega.

IN *causis.* Diuiditur principaliter in tres partes. In prima ponit postulati petitionem. In secunda ibi, *Nomine vero.* ponit electi allegationem. in Tertia: ibi, *Quia vero.* partim negotium diffinit, & partim diffiniendum committit. Abb. Sicul.

CASUS. Ecclesia Tholo. vacante, capsm ad tractandum de electione intimul conuenerunt, & duos de capso elegerunt, vt quinq; de eo capso eligerent electores, qui præstito iurato tractarēt de electione pastoris. & statutū fuit a cap'o, ut ille quē illi quinq; eligerēt, vel tres ex illis, dūmodo psona esset idonea, pro

nea, pro epo haberetur, postmodū cū illi duo, quinq; electores elegissent, & illi ad tractandū de electione secessissent in partē, & nō possent oēs concordare in vnā psonā, tres ex illis postulauerut epm Conuennarū: reliqui duo tertia die cū paucis de capitulo reliquis absentib. archidiaconū Agennen. elegerūt. Demū cū sup istis electionib. ad sedē Apo. est delata: in psentia dñi Papæ oia ista ex parte illorū q postulauerāt epm Cōuenarū pposita fuerūt: e ōtrio nucij pdicti archidiac. rñderūt, q cum prædicti quinq: d electione tractarent, & inter se discordassent, ita q contentiosæ voces eorū a fratrib. q remāserant in capitulo, auditæ fuerūt a caplo. capitulū p duos de canonicis phibuit ne vlterius in negotio ipso pcederēt, reuocādo sibi traditā ptātem, mādātes eisdē vt ad capitulū redirēt ad tractādū de electione cum alijs: quorū duo ad capitulū sūt reuersi; subsequenti die capitulū (vt moris est) fecit pulsari cāpanas ad capitulū congregandū. & cū pdicti tres cū quibusdā alijs ad capitulum nō uenissent: prior cū maiori parte capli, pdictū archidiaconū elegit. Auditis his & alijs, Papa sup hoc scribit qbusdā abbatib. in hūc modū. Quia postulatio facta de epo Cōuenarū, facta fuit p illos in quos totū capitulū eligēdi trāstulerat potestatē, ergo p qd de consensu tot' capituli intelligitur eē facta: cū res nō esset integra, ex eo q electores in tractatu processerant, potestate illā capitulum nō potuit reuocare: & ideo electionē ipsius archidia. cassauit. Vñ mandat Papa cuidam episcopo & duobus abbatibus, quatenus si personā illius epi inueniant vtilē & necessariam ad regimē ecclesiæ Tholosanæ, & idoneā ad hæreticorū perfidiam exstirpādam, ei tribuant licentiam transeundi ad ecclesiam Tholosan. No. q re non integra potestas alij concessa non potest reuocari. Item quod fit per illos quibus totum capitulum contulit potestatem, per ipsum capitulum intelligitur esse factum. Item qui per alium facit, per seipsum facere uidetur.

capitulo eligerēt electores, ; q præstito [a] iurō de substituendi Pontificis electione tractarēt: & à singulis de capitulo statutū est, & cōcessum, vt ille quē illi cōcorditer, uel tres ex illis eligerēt, ab eis (si persona esset idonea [b].) pro epo sine contradictione aliqua [*] haberetur: & infra. Postmodū uerò cum à prædictis duobus quinq; electores electi fuissent; & ad tractandum de electione secessissent in partem, & non possent oēs in unam pariter concordare personam, tres ex eis cū uenerīt in episcopum Conuennarum; & deinde electionem, [c] quam de postulando episcopo fecerant, capitulo publicarunt: ac reliqui duo subsequenter tertia die cum paucis de capitulo, reliquis absentibus, elegerunt archidiaconū Agennensem: & infra. [*] Nuncij vero prędicti archidiaconi e cōtrario responderunt, q cum prædicti quinque electores seorsum de electione tractantes inter se dessiderent, ita q contentiosæ uoces eorum, à fratribus qui remanserant in capitulo auditæ fuissent, capitulum ipsos propter hmōi contentiones suspectos habentes, ad eos duos de canonicis destinarunt, per quos inhibuerunt eis ex parte nostra, ne vlterius in facto procederēt: & ita potestatem [d] eligendi, quam eis commiserant, reuocarunt: mandantes eis ut redirent ad capitulum, & pariter cū alijs fratribus de electione tractarent; & hmōi reuocationi duo ex ipsis electoribus adhibentes consensum, reliquis tribus non contradicentibus, ad ipsum capitulū sunt reuersi: sed alij tres vsq; ad fores capituli subsecuti, ab eis postmodum discesserunt. Capitulum vero cum tota die illa ipsorum præsentiam expectassent, subsequenti die campanam [e] pulsari fecerunt (sicut moris est) ad capitulum congregādum: [*] & prædictis tribus cum paucis cōplicibus suis sese contumaciter absentantibus, Prior cum maiori & saniori parte capituli elegit in episcopum archidiaconum supradictum: & infra. [*] Quia uero postulatio [f] de episcopo Conuennarum, quæ præcesserat, facta erat per eos, in quos totum capitulum eligendi transtulerat potestatem, propter quod unanimiter de consensu totius capituli intelligitur esse facta, quā (cum res non esset integra, [g] quia in tractatu iā processerant electores) capitulū minime potuit reuocare: electionē ipsius archidiaconi decernimus irritandam. Quocirca mandamus, quatenus si personam ipsius episcopi [*] vtilem & necessariam inueneritis ad regimen ecclesiæ Tholosanæ: & idoneam tam scientia litterarum quām suæ conuersationis exem-

a [*] *Præstito.* Secundum quod lex dicit in Auth. de sanc. epis. §. iubemus igitur abbatem. coll. 9.

b [*] *Idonea.* Hæc clausula semper intelligitur, etsi non apponatur. ī eo. cautam quæ. & ī. de rescrip. cum adeo.

c [*] *Electionem.* No. mirabilem significationem huius termini, electio: hoc fuit dicere suam postulationem capitulo publicauerunt. arg. j. de renun. post translationem.

d [*] *Potestatem.* hic contestus fuit de intentione aduersarij, & sic fundauit intentionem aduersarij.

e [*] *Campanam.* j. de ofi. custo. cap. 1. & 2. dist. 1. ius militare.

[*] *Glo. seq. recitetur per quæstionem, an dati ad eligendum postulet: arg. quod sic per hoc ca. inducens 7. alia iura ad contrarium inducit, & ex. solut, & contrariis respondet.*

f [*] *Postulatare.* Hic habes q qui dati erāt ad eligēdū, possunt postulare & de alia eccl'a. sic j. de renun. cum post translatione. Ex quo n. capitulu nihil excepit in illa ptate, c'sa intelligitur concessa e q peruenitur ad illud, & quicquid ipsi possent facere. arg. s. de consu. ex līis. & j. de priuileg. quia circa. ff. de pe. ad legatū. & l. ad rē mobilē. Et arg. ad hoc. ff. iudi sol. si cū. §. in hac. & ff. man. l. vlt. in fi. Arg. s. ī eo. innotuit. in fi. n. ff. pe. mādato. & C. de trāsa. trāsactionis. in fi. & ff. de mino. illud. §. si talis & ff. de procur. Pōponius. & ff. de iureiur. iusiurādū. §. pcurator. Solu. prima rubrica vera q a talia pparatoria et coniūcta sunt principali negotio: q a per postulatione venim' ad electionē, uel ad ei' eūectū. ff. de spōsa. oratio. Cōtraria casualia sūt. Et loquūtur in his q requirut speciale mandatum. j. de procura. qui ad agendū. in fi. lib. 6. Io. And.

[*] *Glo. seq. recitetur per quam potestas cōpromissariorū possit reuocari & primo probat quòd possit re integra, inducēs 4. Secundo quòd nō possit, inducens quinq. Tertio quòd ēt re non integra reuocari possit, inducens duo. Quarto quòd re nō integra non possit. Quinto ponit opi. quam approbat. Sexto opi. quam non approbat.*

g [*] *Cum res non esset integra.* Ergo si res eēt integra, possent reuocare: vt hic arguit, ad instar mandati, qd re integra reuocari pōt. Insti. man. §. recte. cū nihil interit mādata rij. ff. de cond. ob cau. da. l. si pretiū. & l. si pecuniā. & l. dedi. ī prin. & in societate, ff. pro soc. verum. §. vlt. & in deposito. ff. deposi. l. i. § pen. & j. de deposito. bona fides. In ōtriū vī q re integra non possit reuocari talis ptās, nisi placeret vtrique parti. sic vt in venditione. C. de acti. & obliga. sicut in initio. cum gratia vtriusq; talis actus factus sit: vt ibi. nā ex quo semel consenserunt & contulerūt ius in ipsos, & illi receperunt, & etiam iurauerunt, mutare non possunt, nec reuocare: vt infra de off. deleg. sup quæstionum. §. porro. & quod semel placuit, amplius displicere non potest. 32. q. 5. horrēdus. & 8. quæstio. 2. dilectissimi. & ī. eod. cum inter canonicos. uersi. fin. præterea hic fuit quædam concessio siue donatio iuris, sed perfecta donatio non reuocatur. C. de dona. siue. C. de transa. quamuis. & C. de reuo. dona. si donationem. & C. de dona. quæ sub modo l. per fecta. & dicit Dñs: Non auferā a te qd tibi dedi. 22. q. 2. cap. si qualibet. §. non enim. & remittentibus actiones suas nō est amplius regressus ad eas. ff. de ædi. edic. l. quæritur. §. si uenditor. & cōmodatum ante vsum completū non reuocat. j. de commo. c. unico. & ff. eo. tit. in commodato. §. sicut. Et hic nō vī p ista iura q reuocatio posset fieri eis inuitis, cum gratia utrorūq; hoc sit factū, & intersit istorū nō reuocari ius illud ab eis, cum mō possent eligere quē volunt, postea vero non. In ōtriū vī q ēt re non integra possunt reuocare vsq; ad litē contestatā, q a vsq; ad li. cōtesta possunt reuocare mādatu procuratoriū. ff. de pc. añ litē. & ēt post si suspectus sit. ff. eod. tit. post litē. & l. ite si suspectus. & l. q oia. sed illi iā suspecti uidebantur, cū essent in clamorib & discordia: ut j. de pc. ex insinuatione. & in c. in nostra. & c. mādato. & iudiciū soluit vetāte eo q iudicare [*] iussit. ff. de iud. iudiciū. ff. de arbitr. sed si in seruit. in fi. Cōtra probo q re nō integra nō possint reuocari j. d ind. c. 1 & ff. de iurisd. om. iud. si cōuenerit. & hic in fi. Quid ergo dicem'? Satis pbabiliter posset dici, q talis ptās data reuocari no possit, siue res sit integra siue nō & hic supple, maxime

Iste tex. reputatur sing. per Ioan. hic in suo effecta.

[*] In antiquis: qua habet.

Electio pro postulatione qñ doq. accipitur.

Postulare pūt q dati sunt ad eligendū.

Eligendi ptās aliquibus concessa an reuocari possit.

[*] Facit ad hoc lex. fin. C. de prædi. dec. li. 10.

[*] vox, epi, deest in nōnullis antiquis.

Compromissariorum ptās ad eligendum an possit reuocari.

[*] Vid. tex. in l. si vxor, §. fin. ff. d adul. & in l. qd si nolit. §. in factū. ff. de ædil. edi.

[*] Hoc uerum ē in ordinario cōmittente etiā re nō integra: in delegato secus. infra de off. de leg. quamuis. lib. 6. Sed eligere compete tit ordinario iure. supra eo. c. 2. ergo ēt re non integra poterit reuocari. Io. And.

maxime: q̃a nõ est hoc purũ mãdatũ, imò cessio iuris siue donatio, vt dictum est. Et Io. huic opinioni consentire vr: & ad hoc optime facit. s. eo. cũm quę. Alij dñt ꝙ re integra possunt reuocare, vt hic innuit à ꝯtio sensu. Et ar. optimũ: quia nõ dr durare talis ptãs, nisi cui pmissa durat. ff. qđ cuiusq; vniuersi. item eorum. §. 1. in fi.

a ❧ *Perfidiã*. Hoc iõ q̃a si esset remissus & negligẽs ad hæreticos extirpandos dẽt remoueri. inf. de hæreti. excõicamus. 1. in fin.

b ❧ *Tribuatis*. Ex hac decretali bene colligit ꝙ ius acquiritur postulato post publicationẽ postulationis. in hoc. s. acquiritur ꝙ postulantes ab ea recedere nõ põt, sicut nec ab electione post publicationem scrutinij. inf. eo publicato & idem credo publicata postulatione, vt dixi sup. de postul. c. vlt. & pen. Sed cõtrarium põt assignari. sup. de postul. bonę. ubi vr ꝙ postulantes põt recedere a postulatione, antequã sit pręsentata superiori. Sed hic non poterãt recedere: quia promiserãt illũ habere ꝓ ẽpo quẽ illi eligerẽt in ẽpm: & ita non poterãt venire ꝯ promissionem suam. ADDI. Vnde ꝙ non tenuit hic electio, non fuit pp postulationis publicationẽ, sed pp defectum ptãtis in cõpromissarios iam trãslatæ fm Compo. qui hoc not. sup. tit. 1. c. fi. Vnde dicebat Inn. hic ꝙ obstabat hæc fides præstita in compromisso. & quia non ipsi, sed compromissarij postulabant. Dicebat ẽt ꝙ propriam postulationem reuocare nõ posset nisi consentirent oẽs, vel maior pars. ff. ad muni. q̃. maior. Dicit Host. ꝙ forte requirentur duæ partes. nam aliter non est plena concordia arg. sup. eod. licet. cum concor. Io. And.

† Præcipua episcoporum cura in extirpandis hæreticis versari debet, nam hoc eis incũbit iure diuino. Albertinus tra. đ agn. asser. q. 11. circa ãnẽ. pulchre concil. Thol c. 2.

† Aliàs, euidentẽ.

† Cap. 16. eod. tit. in 3. compil.

† Aliàs, ita: ab im petitione ipsius episcopi.

plo, ad hæreticorum perfidiam a de Tholos. diœcesi extirpandã. † quæ ibi per negligentiam præsulum miserabiliter & damnabiliter hactenus pullulauit, transeundi ad ecclesiam Tholosanã propter vrgentem necessitatem & eorundem † vtilitatem, ei licentiam tribuatis. b

❧ Idem episcopo Florentino.

❧ *De consuetudine põt canonicorũ electio ad solum capitulum pertinere. h. d. & solet quotidie allegari.*

CAP. XXXI.

CVm † ecclesia Vulterana debito canonicorum obsequio longo c fuisset tpe destituta, Vulteranus episcopus volens ministrorum defectum in eadẽ ecclesia restaurare, canonicos quosdam elegit & instituit in eadem: quos canonici recipere noluerunt asserentes quòd talis electio fuerat in eorum præiudiciũ attentata: & infra. ❧ Mãdamus, quatenus super primo articulo petitionis episcopi, in quo postulauit d à te vt canonicos ab iniuria, quam ei super electione canonicorum Vulteranen. ecclesiæ inferunt, prohiberes, ab † impetitione ipsius dictos canonicos absoluere non postponas: quia non videtur iniuriam e facere, qui vtitur iure suo, cum p testes longe melius f sit probatum, ꝙ canonici supradicti, hoc iure vsi fuerint antequam episcopus memoratus. In secundo quoq; articulo, g quo idem petebat eps, vt dicti canonici ipsum iure electionis vti libere paterentur, absoluere studeas canonicos sæpedictos, maxime si sit notoriũ, h ꝙ in Tuscia generalis consuetudo seruetur, ut in cathedralibus ecclesijs solum capitulum, irrequisito episcopo, eligendi canonicos habeat facultatem.

❧ Idem abbati S. † Victoris, & decano Parisiẽ. & magistro R. Decorton. canonico Morinen.

❧ *Compromittentes tenentur recipere receptum à cõpromissarijs, si sit dignus, nisi contra formam compromissi eum appareat electum.*

CAP. XXXII.

CVm † dilectus filius archidiaconus Morin. nobis † intimasset: vt infra. ❧ Ecclesia Morinen. episcopi solatio destituta, canonici eiusdem de pastoris substitutione tractantes, in tres canonicos Morinen. potestatem eligendi episcopum

CVm ecclesia Vulterana. Primo ponitur consultatio. Secundo responsio: ibi *Mandamus*. Abb. Siculus.

CASVS. Ecclesia Vulterana canonicorum obsequio lõgo tpe fuerat destituta. Vnde Vulteran9 eps quosdam elegit & instituit in eadem, sed canonici eos recipere noluerunt dicẽtes ꝙ electio talis fuerat in eorum præiudicium attentata. pp qđ eps cõtra canonicos lr̃as apostolicas ad Flor. epm impetrauit, coram quo petebat eps, vt canonicos prohiberet ab iniuria q̃ faciebant eidem super electione dictorum canonicorũ. Scđo petebat vt canonici ipsum epm iure electionis libere vti de cętero paterentur. Floren. eps lite super dictis articulis contestata, & receptis probationib. vtriusq; partis, dubitans qualiter super pdictis deberet procedere, consuluit dñm Papam, cãm instrctã remittẽdo ad ipsum, & ipse Papa eidem rñdet, vt super hoc primo articulo in quo petebat eps vt canonicos prohiberet ab iniuria quam faciebant eidẽ super electione prædictorum canonicorum, absoluat canonicos Vulteranos ab impetitione epi: q̃a non vr iniuriã facere qui vtitur suo iure: cũ p testes lõge melius sit ꝓbatũ, ꝙ canonici illo iure sunt vsi antequã eps Vulteran9. In scđo articulo, quo idem eps petebat, vt canonici paterent epm libere vti de cætero iure electionis, absoluat illos canonicos sæpedictos, cũ sit notoriũ, ꝙ in Tuscia cõsuetudo generalis seruat, ut canonic. in cathedralib. ecclesijs solummodo irrequisito epo eligẽdi canonicos habeãt ptãtem. No. ꝙ non facit alicui iniuriam qui vtitur iure suo. Not. ꝙ in ecclesijs cathedralib. circa electiones cõsuetudo seruat, cũ de iure cõi pertineant simul ad capitulum & epm illius ecclesiæ. ❧ Gl. seq. e quæ. & solut.

c ❧ *Longo*. Per hoc videbat ꝙ eps posset supplere negligentiã canonicorũ, ẽt si alias eligere non posset. j. de concess. præbend. nulla. & sup. eo. cũ in cunctis. in fin. Sed hic nõ poterat taliter supplere, q̃a nõ erãt distinctæ pbendæ. j. de concess. præben. ex parte. & si distinctæ essent, adhuc nõ posset, cum ipse tunc negligens fuisset, vñ ptãs translata erat ad superiorẽ, nec morã poterãt purgare. j. de supplẽ. negli. præl. licet & duob. c. seq. ex eo ꝙ dicit, longo tẽpore.

❧ Gl. seq. hic allegat cõtra obiec. & solut: cõtra solutionem alleg. tria iura, quibus respondet.

d ❧ *Postulauit*. Et vr ꝙ bene postulauerit: q̃a solus eps dẽt dare prębendas. arg. 21. dist. in nouo & 16. q. 7. nullus. arg. 21. distin. § 1. quia Moyses ex pcepto dñi Aaron in summũ põtificẽ, & filios eius i minores sacerdotes elegit, vt ibi dr, & vr expressum in auth. vt determinatus sit nu cler. colla. 1. in princ. arg. ꝯ. j. de his quę fiunt à præla. sine consen. c. in 6. c. primis q̃a huiõi ecclesiastica debet facere de consensu capituli: ut ibi di. & cum quib est in ministerio, cum his dr sponat 93 dist. diaconi præterea ex eo qđ dicit in hac, si consuetudo est ꝙ canonici eligãt irrequisito epo, patet ꝙ de iure cõi simul debeant eligere, sicut & alia negotia simul facere debẽt cum eps sit caput capli, & canonici mẽbra. j. de his q̃ fiunt a præla sine consen. c. nouit & cap. quanto. & ꝙ simul eligere debeant habes. j. de concess. præb. postulastis. Dico ꝙ de iure cõi simul ad epm & capłm ptinet collatio bñficiorum, p iura pxime di ta. j. de iurepa nobis. & hic in si. satis patet ita ẽe, sed cõsuetudo in plurib. ecclesijs derogat huic iuri vt hic in fi huius decr. & j. de cã pos. cũ eccła. & j. de ver. sign. abbate. & sup. de consue. cũ dilect9. & 24. q. 1. pudenda. & j. de his q̃ fi. a præla. sine consen. cap. ea noscit. & consuetudo reddit aliquẽ inhabilẽ ad eligendu. j. de cle. coniu. cũ olim & 12. dist. nos cõsuetudinẽ & ff. de decur. nõ tñ arg. ꝯ sup. eo. c. cũ terra. & c. cũ eim. & sup. de cõsue. cũ venerabilis. & c. cũ inter. Sed illa consuetudo non est rõnabilis: imo est ꝯ decus ecclesiæ, & iõ non est pscriptibilis. sup. de consue. c. vlt.

e ❧ *Iniuriã facere*. ff. de iniu. iniuriarũ. §. 1. & ff. de pet. hær. illud. 1. rñ. in fi. & j. de app. bonæ & 14. q. 1. qđ debetur. & q. 5. nõ sane. q̃a & si noceat alij ita vt auferat ei cõsueta commoda, dum tñ non faciat aĩo nocendi, non dr facere iniuriam. ff. de aqua plu. arce. si in meo. & ff. de dam. infe. Proculus. & 15. q. 1. illud. ff. de ser. vrb. prædio cum eo. & 23. q. 2. c. vlt. secus si faceret animo nocendi. ff. de reg. iur. domum. ff. de dam. infe. qui vias. ff. n. ser. ven. sicut. § Aristo.

f ❧ *Melius*. Et iõ præualere dẽt. j. de proba. licet. sed si æqualiter probatũ sit, cõtra cõferat: cum de iure cõi hoc sit faciẽdu: vt dictũ est in notula. & vr q̃a res ad suu statũ sic reuertit. arg. s. de consue. cum. dilectus & ff. de pac. si vnus. § ꝙ si non ut totũ. alias esset sententiandu pro possessore j. de proba. ex lr̃. s. j. de si. instr. inter dilectos. in fi. & Instit. de interdi. § commodum. nisi in tribus casib. inf. de proba. c. ex litteris.

g ❧ *Articulo*. Eadem vr petitio cum prima. Sed dic ꝙ prima erat ne repellerent canonicos ab epo institutos. scđa erat, ut in posterum non impedirent eum eligere, qđ licet obtineret in primo, non obtineret pp hoc in scđo. arg. sup. eo. querelam. sed in scđo articulo agebat petitorio, vt patet ex ipsa litte. a.

h ❧ *Notorium*. Idest, manifestum rei euidentia, uel alijs duobus modis: de quibus tribus modis habes. infra. de coha. cler. & muli. c. vlt. & ff. de legi. si de interpretatione.

CVm dilectus filius. Tres hẽt partes. In prima ponit allegatio p electo. In scđa: ibi, *Verum*. allegatio ꝯtra electu. In tertia

Collatio beneficiorum ad quos spectet.

† Aliàs, ita: abbati S. Victoris Parisi. & magistro R. de Torto canonico Morinen.

† Ca. 17. eod. tit. in 3. compil.

† Hæc duo verba: nobis intimasset, desunt in antiqa multis.

Secus in prædio rustico, qđ non licet mihi ita rigare ꝙ noceat vicino prædio ff. de aqua plu. arc. l. 1. secundum Vincẽ. Io. And.

a Adde meliorẽ gl. de iure in l. cum in gl. per. C. de app.

tertia.ibi, *Nos uerò*.dimnitionis commissio.Abbas Siculus.

CASVS. Ecclesia Morineñ. destituta pastore archidia.eiusdē ecclæ electus fuit in pastorē: sup istā electione iā confirmata, orta fuit postmodū cōtrouersia inter ēpm electum, & eius sequaces, & quosdā alios canonicos eiusdē ecclæ: tādē delata ē qō ad sedē Apost. ex parte electi fuit ꝓposi tū corā Papa, ꝙ cū ecclesia ipsa uacaret, canonici eiusdē ecclæ in tres canonicos Morineñ. ptātem eligendi epm contulerūt, promittentes vt illū reciperent in rectorē quē de gremo ecclesię ducerent eligendū, qui examinatis voluntatibus singulorum archidiaco.eiusdē ecclæ elegerūt. Metropolitanꝰ electionē examinans, ac personā electi, & d̄ ætate ipsius, & de defectu cuius fuerat ab aliquib.dubitatū ueritatem inquirens, pronūciauit ipsum in ætate non sustinere defectū & electionē ipsius cōfirmauit. Vnde petebatur imponi silentium parti aduersę, quæ se huic electioni opponebat malitiose. Verū q. dā B.noīe ꝓposuit ex aduerso sub pœna beneficij sui se obligans, ꝙ supradictis tribus sub hac forma data fuit ptās eligendi, vt examinatis singulorū voluntatib.illū in quē oēs uel maior & sanior pars capituli de gremio ecclesiæ consentiret, eligere tenerentur: sed ipsi electores ptātem sibi traditam non seruantes, dictum archidia.quē pauci de capitulo nominarāt, eligere præsumpserunt. Vnde canonici Morīn.postmodū mirabantur qualiter archidiaconus fuerat electus; cū plures essent in ecclesia digniores. Vnde cœperūt fere publice profiteri, ꝙ ipsum archi.nullatenus nominarāt, & reputantes se in hac parte delusos, sic talem surreptionem dño Papæ retulerūt, petēs dictus B.dictū Archid.remoueri ab ecclesia Morineñ.dñs Papa his auditis, quia res erat perniciosa exēplo, si per surreptionis astutiā quis ascēderet ad apicē dignitatis, ita duxit ꝓuidēdū, vt ꝯdictores ꝑstent iurm̄ ꝙ malitiose non proponāt hmōi qōnē: & prædictis tres electores iurō adstringant dicere ueritatē, quot ex canonicis examinationis tpe in dictū archid. cōuenerūt. & si tres uel duo illorū dixerint ꝙ maior pars canonicorū consenserit in dictum archid. ꝯdictoribus silentiū imponat, cū illorū ꝓbatio insufficiens esset, eo ꝙ eēnt in suis testimonijs singulares. Si uero dixerint ꝙ à paucioribus prædictus fuerit noīatus, tūc si fuerit sufficienter probatū, ꝙ illū de gremio ecclæ ꝭm formā sibi datā eligere tenenē, in quē oēs uel maior & sanior pars capituli consentirent, electio ipsius cassetur: alioqui qđ de arch.factū sit, ratū habeatur, & ꝯdictores compescant ab ipsius molestatione, & iudices prædictū B.priuēt præb.Morineñ.ecclesiæ, q̄ se hac pœna si in probatione deficeret, obligauit, nō obstāte, ꝙ sup ætatis defectū obiectum fuit ꝯ ipsum, cū idē B.nō multum institerit huic obiectioni, & super hoc à Metropolitano iudicatū fuit, cuius snīa in rē trāriit iudicatā, à qua intra decendiū non fuerat appellatū. Nota, ea q̄ ꝑ surreptionē fiunt, cassari dēnt. Itē nota, ꝙ iurm̄ dēt exigi ꝙ exceptiones malitiose non opponantur, ubi est ꝑsumptio ꝯ obijcientes. Item ꝑꝑ defectum probationis testes recipiunt, qui de facto suo recipi non deberent. Item testes singulares non ualent. Item aliquis potest se obligare ad pœnam beneficij sui. Item interlocutoria sententia à qua infra x dies non appellat, transit in rem iudicatā sicut diffinitiua.

vnanimiter contulerunt; promittentes ut illum reciperent in pastorem, quē de gremio [a] ipsius ecclesiæ ducerent eligendū, qui examinatis [b] voluntatibus singulorum, archidiaconū ei asdem ecclesiæ in episcopum elegerūt; Metropolitanus quoq; tam electionem, & electi personā examinās, quàm ēt super ipsius ætate (de cuius defectu fuerat ab aliquibus dubitatū) inquirens solicite ueritatem, per sententiam declarando electum ipsum minime sustinere in ætate [c] defectū, electionem factam de ipso solenniter cōfirmauit: & infra. ¶ Verum B. qui contra electum venerat memoratū, proposuit ex aduerso, ꝙ cum supradictis tribus sub hac forma fuerat eligendi cōcessa ptās, ut capitulū eū recipere teneretur, quē illi tres ab omnib. uel maiori & saniori parte de gremio ipsius ecclesiæ nominatū eligerent in pastorē, electores ipsi terminos [d] ptātis sibi traditæ non seruantes, prædictū archidiaconum eligere præsumpserunt, quem pauci de capitulo nominarant: unde canonici Morīn. postmodum admirātes, qualiter archidiaconus electus fuerat memoratus, cū plures essent in eadē ecclesia digniores, [e] cœperunt fere omnes publice profiteri, ꝙ nullatenus archidiaconū nominarant: & reputantes se in hac parte delusos, quod sup hoc factū fuerat, nostro curauerunt Apostolatui reserare: & infra. ¶ Nos uero attendentes, † quia res perniciosa esset exemplo, si ꝑ surreptionis [f] astutiā quis ascēderet ad apicē dignitatis, ita duximus prouidendū: ut præstito à contradictorib. iuramento, [g] ꝙ ipsi malitiose contra præfatū electum non moueant quæstionem huiusmodi, prędicti tres electores iuraméti uinculo adstringantur dicere ueritatē, quot ex canonicis examinationis tempore in præfatum archidiaconū conuenerūt. Et si tres [h] simul, aut duo saltem ex ipsis [i] iurati, dixerint maiorem canonicorum partem, in ipsum archidiaconum conuenisse, uos contradictoribus silentium imponatis,

a ¶ *De gremio*. Sed si hoc in illa translatione ptātis nō fuisset expressum, poterant eligere undecūque uellēt. s̄.eo.in causis. Quid iuris sit super hoc, dictum est s̄.eo. cū inter canonicos.

b ¶ *Examinatis*. Ad hoc non tenebatur ꝭm hanc formam.

Compromissarius pōt eligere extra gremiū.

¶ *Glo.seq.primo probat, iudicem qui in ætate non dispensat, de illa iudicare posse. Secundo quærit an episcopi in ea dispensent. arg. quòd non.ponit opi.contrariam.soluit negatiue.*

c ¶ *In ætate*. Pōt enim minor iudex examinare de ætate, an sit dignus venia ætatis, & docere poterit sup hoc principē. C. de his q ve. æta impe. l.2. non tñ in ætate dispēsare. C.eo.tit l. 3. [1] sed bene potuit iudicare ipsum nō pati defectū: & si minor fuisset, debuit cassare electionē. s̄.eo.dudū sed dispēsare non pōt nisi solus Papa. Sed nunq d epi possunt dispensare vt minor ꝓmoueatur ad honores [2] Vī ꝙ nō, ꝑ id qđ habes s̄ eo.cū in cunctis §.inferiora & j̄.de æta. & quali. eā te.ibi, ꝑcipit Papa, ꝙ nullus ꝓmoueatur, nisi sit ætatis legitimę j̄.eo.nihil ē.ubi punit grauiter q hoc facit. Et sic hmōi dispēsatio illis ꝓhibeē. Dicunt q dā, ꝙ epi possunt dispensare in ætate arg. ad hoc j̄.de æta.& quali.ꝑterea. & c. indecorū. Credo ꝙ nō possūt dispēsare in hoc ꝯ conciliū, licet d̄ facto hoc faciant qñq;. Et ē simile: q a cum illegitimo dispēsare nō possunt, vt promoueat ad honores. j̄.de fili.præsby. c vlt.& pen. ubi dr̄ ꝙ cū illegitime natis solus Papa dispēsat, ꝙ illi ꝓhibeant ab honoribus, dr̄ in concilio Picta. j̄.de fili.ꝑsby.c.1. Qua.n.rōne epi nō possunt ꝯ illud conciliū dispensare: eadē rōne dico ꝙ nō possunt dispensare ꝯ concilium Lateraneñ. & ꝯ conciliū gñale. j̄.eo.nihil.ubi puniuntur qui hoc faciunt: qđ est magis [2] celebre concilium: in quo prohibetur ne minores ad dignitates præmoueantur. s̄.eo.cū in cunctis.in prin.§. inferiora. & iō stabimus illis concilijs & legibus prędictis, ex quo nō inuenio concessum per canones ꝙ minores iudices possint dare veniā ætatis. j̄.de no oper.nūcia.intelleximus. ubi enim iura canonica non ꝯdicunt legibus, imo concordant, illis stabo.

ADDI. Hodie dispensant epi in ætate in casu, de æta. & quali.c.vno.lib.6.per quam decido quædā hic notata per modernos, quorum aliqua colligas ex ibi notatis Dicebat Io. And. hic circa minores dignitates episcopum dare ueniam ętatis.

d ¶ *Terminos*. Si hoc uerum fuisset nihil ualuisset eorum electio.sup.de rescrip.cum dilecta.& ff.mandati.diligenter.

e ¶ *Digniores*. Quib. dignior locus debetur. 8.q.7.illud.& 53. dist.metropolitano.& 61.dist.miramur.ad fi. [3] Et is gradus cæteros antecedit, quem labor prolixior vel stipendia meliora fecerint ante re.C.de offi.magi.off.l.nemo.

f ¶ *Surreptionis*. Sic inf de re iud cum olim.

¶ *Glo.seq.n.quid in spiritua ibus excipiens. &c.*

g ¶ *Iuramento*. Sic ergo in cā spirituali præstat excipiens iuramentū calumniæ, siue ꝙ malitiose hoc non proponit. sic j̄.de testi.constitutis.& c.ꝑsentium.& inf.de testi.spo.litteras.& j̄. de excep.pastoralis.licet directe agens non præstet hmōi iuramentum: ut inf.de iura.calum.litteras. Et hoc fuit rōne præsumptionis. præsumitur enim ꝙ malitiose excipiant, ex quo tot ꝑsumptiones sunt pro electo: quia ꝭm leges præstatur iuramentū qñq; in exceptionib. licet à principio præstetur super tota lite. in Auth.de testi.§.si uero.coll 7.int.de testib. vltra tertiam. Vel dic ꝙ licet cā sit super re spirituali, ꝙ ēt directe agens præstabit iuramentū calumniæ: ut si agatur ad restitutionē rei spūalis. j̄.de testi.spo litas.quia sic non agit spūaliter. Item si agatur spiritualiter, iuramentum de ueritate dicenda præstatur. int.eod.dudum.& inf. de iureiuran. ex litis. Sed ibi in causa ecclesiastica iuratur de ueritate dicenda.

¶ *Glo.seq.quarit opponendo, dupliciter soluit.*

h ¶ *Et si tres*. Istis enim creditur quasi duob. testib. Sed nun

[1] Sic inferior iudex cognoscit de priuilegio sedis Apostolicæ: licet d̄ illo nō iudicet. inf. de fi.instr. accepimꝰ ꝭm Ioan. & Vinc.

† Dictio, attēdētes, deest ī antiquis.

† Vid. tex in l.cū falso C. de iur.& fac. ign.& in l. ob crimen.aliās est, ob carmen.ff.de testi.

[2] De cōcilio Lateraneñ. sub Innocentio iij. loquitur, in quo conuenerunt prælati tā Grçci quā Latini, & ideo uocat magis celebre.

[3] Cōcor. l. senatores. ff. de senato. & l. maiorē. ff.de pact. & l. nec honor. C. de epi. & cle.

cū contra hoc eorū esset probatio a insufficiens: eo qd singuli essent in suis testimonijs singulares. † Si vero per eorū depositiones, constiterit sæpe dictū archidiaconū extitisse a paucioribus nominatū, tunc b si fuerit sufficienter ostensum, c q illū de gremio ecclesiæ secundū formā sibi traditam debebant eligere, in quē oēs vel maior & sanior pars capituli conueniret, vos electionē ipsius archidiaconi omnino cassetis: d alioquin qd de ipso factū est, ratum habētes, contradictores ab eius impetitione per censurā ecclesiasticā compescatis; præfatum. B præbēda Morin. ecclesiæ spoliantes, qui se ad hanc pœnam (si forsan in probatione deficeret) obligauit. e † Non obstante, q sup ætatis defectu obiectū est cōtra illū; cū idē canonicus huic obiectioni non multū institerit: & super hoc à metropolitano fuerit iudicatū, f cuius sententia in rem transijt iudicatam, cum infra decendiū g non fuerit legitima prouocatione suspensa.

quid fuerūt isti testes in propria cā uel quasi? Nō, sed sug eo qd factū est coram ipsis de facto alieno. arg. C. de fideicōmis. l. vlt. & Institutio. de testa. ordina. §. legatarijs. nā iudici credit de his q corā ipso aguntur. 18. di. de concilijs. arg. multo fortius istis qui toti negotio interfuerunt. arg. C. de adulte. l. in adulterij. C. ad legem Corneliā de sica. l. fin. Sed non est verū q iudicib. credat, nisi quatenus, &c. j. de probatio. qm̄ 3. Vn̄ melius vr̄ q licet isti suspecti essent, & de facto suo quodammō dicāt, ad mittat eorū testimoniū in defectū probationis; arg. C. de hære. l. vlt. in 6. & 4. q. 3. itē in criminali. uersi. itē secundum. 2. respon.

Glo. seq. quærit etiam opponendo, & soluit.

a *Probatio.* Sed vr̄ q isti canonici debuerunt audiri ad hoc pbandū, qa talis negatiua, *Nos nō consensimus*, pōt probari. j. de probatio. tertio. & negatiua indirecte probari pōt. j. de testib. ex tenore. 1 De hac materia dictum est. s. eod. bonæ. Sed hic ideo nō sunt admissi ad probādum, quia examinatio illa facta fuit secrete & sigillatim. vnde quilibet eorum esset singularis, quia nō posset directe nisi de se. sic j. de accusatio. cū dilecti. in fine: quia singularis testis non probat, sed si publice facta fuisset illa examinatio siue nominatio, tunc probari posset saltem indirecte: ut j. de pbatio. c. 3.

‡ Et de testiū singularitate multiplici vid. Crauettā tracta. de antiq. tēpo. par. 4. addē B. Thom. 2. 2. q. 70. art. 2.

‡ Cōcor. l. 1. §. hoc interdictum, cū gl. 1. & ibi Bar. ff. de itine. act. pri. & in l. errores. cū glos. intercessisse. C. de erro. aduo.

† Ad idē est tex. in l. stipulatio ista. §. alteri, cū no. ff. de uerb. ob.

b *Tunc.* Audiatis qd vtraq; pars proposuerit ad probādū formam, s̄m quā eligendi potestas trib. dr̄ commissa fuisse, siue concessā, & si, &c. Hæc lr̄a est in antiqua decretali. Ber.

Glossa sequens quærit, & soluit.

c *Ostensum.* Qualiter compelluntur canonici probare formā traditam illis electoribus, & non archidiaconis; Hoc pōt esse duabus de causis. Quarum prima est præsumptio, quæ multum faciebat pro eo, videlicet, q iam erat electus & confirmatus. Secunda est; quia ad hoc se obligauit ille, sicut patet in fine decretalis; ubi dicit q ad hanc pœnam se obligauit.

d *Cassetis.* id est, nullam pronuncietis.

Glo. seq. ponit in prin. & si. quæ pœna olim, & quæ hodie. In medio ad notabile inducit tria similia, & signat contrarium.

e *Obligauit.* Alioquin si se non obligasset, pœna esset in arbitrio iudicis, cum certa pœna hic statuta non sit. ff. de iure deli. l. 1. inf. de accu. super his. & inf. de offic deleg. de causis. Sic habes hic q aliquis obligat se sub pœna beneficij sui. j. de falsa. c. vlt. Item obligatur aliquis sub pœna ordinis uel anathematis. 1. q. 7. quoties cordis, & de conse. dist. 2. ego Berengarius. Item & sub alia pœna pecuniaria. 23. dist. quamquam. & 25. q. 2. quæcunq; & j. de arbitr. dilecti. arg. contra, q sub pœna beneficij non possit aliquis obligari. C. quæ res pig. ob. pos. l. spē eorum præmiorum. Hodie uero certa pœna statuta est 3 illos qui se opponunt contra electos, siue impugnant electionem. j. eod c. 1. in concilio Lugduñ. Innoc. iiij. lib. 6.

Obligatio pōt fieri sub pœna beneficij.

Glo. seq. quærit & soluit, solutioni obijcit, & respondet.

f *Iudicatum.* Sed nunquid obstabit alijs hæc sententia uolentibus agere contra electum? Sicut uidemus circa crimina & populares actiones. inf. de accusa. de his. & 23. q. 4. si illic. & ff. de procu. non cogendum. §. qui ita. ff. de popu. actio. l. 3. nec enim de delicto unius hominis sæpe est quærendum. ff. nau. cau. stab. l. licet. Vr̄ tñ q illis solum qui præsentes fuerint, debeat præiudicari. 2. q. 5. habet hoc. & cap. Mennam. j. de accu. veniens. sicut est in ciuilibus actionibus. inf. de fide instrumen. inter dilectos. ibi: res inter alios acta, &c. Ad hoc dicas, q absolutio in popularib. actionib. piudicat omnibus ēt absentibus, nisi in duobus casibus. Vnus est si quis suam iniuriam prosequitur, & probet se ignorasse accusationē ab alio institutam. ff. de accusat. si cui. §. 1. Secundus cum vult docere de collusione priori accusatoris. ff. de præuari. l. 4. ff. de iureiuran. l. cum qui §. in popularibus.

Gl. seq. notat quod interlocutoria, &c. & remittit.

¶ Idem episcopo Baiocen.

¶ *Si ex septē compromissarijs, tres eligunt quartū, & ille consentit, et est idoneus: confirmabitur electio.*

CAP. XXXIII.

Cvm ‡ in iure peritus existas: & infra. ¶ Primus † tuæ cōsultationis articulus cōtinebat, q cuiusdam ecclesiæ decano defuncto: eiusdē loci capitulū sub hac forma in septē ex ipsis canonicis compromisit: vt illū, quē ex se, h ‡ vel alijs de gremio ipsius ecclesiæ oēs pariter, vel maior eorū pars nominaret, idē capitulū reciperet in decanum. Vnde cum vnus ex illis septem à tribus ipsorū: & alius qui non erat de numero eorundē, à tribus alijs in decanum fuerint nominati: requisisti uter eorum assumi debeat in decanum. ¶ Super quo taliter respondemus, q is qui de numero septē à tribus eorum dignoscitur nominatus, iuxta compromissi tenorem, debet in decanū assumi, † dummodo electioni de se factæ consentiat, i & aliquod canonicum non obsistat.

g *Infra decendium.* Per hoc patet q interlocutoria snīa transit in rem iudicatā, sicut & diffinitiua. j. de testi. significauerunt nō tñ quo ad hoc transit in rē ēt iudicatā, quin iudex ēt post decem dies possit reuocare. 1 j. de appel. cū cessante. ff. de re iud. qd iussit. de hoc dicet super illa constitutione, cū cessante j. de appel.

† Ca. 18. eo. titu. in 3. cōpilat.

† Aliàs; primus si quidem.

1 Nec quo ad hoc quin releuet p appellationē interpositam a definitiua si parat p iudicium negotio principali ut hic, aliter non. j. d appella. c. ult. li. 6. Ioā. And. in nouell.

C*um in iure peritus*. Hoc c. legitur varijs modis: sed inhærēdo uerbis lr̄æ summatur vt in rubro. Vel aliter s̄m intellectum intrinsecum. Si electio fit ex forma cōpromissi: electus consentiēdo electioni de se factæ à media parte eligētiū, auget numerū, & electionem perficit Et ē casus singularis s̄m istum intellectum. In prima ponit decisum exordium notās quærentem. In secunda cōsultatio ex cōpromisso sup duplici electione facta. In tertia cōsultationis responsio, cū duplici determinatione. Secūda: ibi, *Primus tuæ consultationis*. Tertia: ibi, *Super quo*. Abbas Siculus.

† Vide l. plane. cū gl. in uer. pōt. ff. qd cuius. vni.

1 Hunc text. dicūt sin. Ioan. And. in regula. Ito to de reg. iur. & Pano. hic, ad hoc ut electus consentiendo electioni d se factę a media parte eligentiū auget numerū & electionē pficit, adde Paulū Castren. consil. 230. li. 2.

Casus Defuncto decano cuiusdam ecclesiæ, capl̄m eiusdē ecclesiæ compromisit in vij. canonicos eiusdem ecclesiæ sub hac forma. ut illū quē ex se uel alijs de gremio ipsius ecclesię oēs ipsi septē uel maior pars eligerent capitulum ipsum reciperet in decanū: tandē unus ex illis septē electus fuit à trib. ipsorū, & alius q non erat de numero illorum septē, a trib. alijs electus fuit in decanū: consultus Papa qs eorū esset potior: Rn̄det. q ille q de numero septē à trib. illorū est elect9, s̄m formā cōpromissi dēt in decanū assumi, dummodo electioni de se factæ uoluerit consentire, & aliqd canonicū nō obsistat. Ex hac decretali consueuit dici q persona electa auget numerū eligentium. 3rium tñ verū est, q persona electi non computatur in numero eligentium. quod probatur inf. eod. Cumana ecclesia. Item forma mandati est sequenda.

Glo. seq. ponit opi. dicentium, quòd compromissarv, & c. quā reprobat. Secunda pars recitetur per q. quid si unus solus esset compromissarius, & soluit negatiue, p̄ mit opinionem cōtrariam quā improbat.

h *Ex se uel alijs.* Dicunt quidam q licet hoc non fuisset expressum, de iure tñ unum de se eligere poterant. ut arg. 8. q. 1. in scripturis. ver. ecce mitte me. &c. ff. de tu. & cur. da. ab his. l. ubi absint. Sed hoc non credo: quia à seipso vr̄ electus, & hic tenuit electio pp formam compromissi, ut dicit in fine, iuxta cōpromissi tenorem, &c. sic inf. de forn. c. ult. ubi de hoc. & hoc qd dico optime pbat lex. ff. de ptrah. emp. & uen. l. licet. & l. si in emptione. in fi. Sed si uni tm̄ collata ē ptās, nō posset se eligere. j de iu. pat. p nras. j. de insti. cū ad nostrā. & ff. de tut. & cura. da l. ptor. & 24. q. 1. didicimus: & qa nemo dēt oriri à seipso. 8. q. 1. in scripturis. Dicunt quidā q si iurasset eligere meliorē, & ipse esset melior: tūc posset eligere se: sed tñ incōueniēs eēt & inhonestū q se eligeret. sic ambitiosus videret, & idō repellēdus p illud c. in scripturis. poti9 dēt renunciare tali ptāti, & fatuus esset q sic iuraret, si credit se meliorē ut se eligat. Vel dic q tunc ipse intelligitur exceptus: quia in gn̄ali sermone persona loquens non comprehendit C. de sol. inquisitio. ff. de cond. & dem. l. qui hæredi. §. vlt. ‡

An is cui data ē potestas eligēdi possit eligere se ipsum.

Glo. seq. quærit, & dict. soluit. demum dicit c. correctum.

i *Consensit.* Quia si vult cōsentire, tūc psona sua cōputat inter eligentes. ff. quod cuiusq; uniuersitatis. l. plane. arg. ff. de adop.

‡ De hoc dicetur infra. c. petitio. de iureius.

de adop.l.si cōsul & sic quatuor intelligunt, & ita maior pars cap̄li. Quid si cōsensit in alium? R̄ndeo. si consensus talis facit cū alijs maiorē partē, in se non p̄ōt postea consentire, nec mutare cōsiliū in alterius p̄iudiciū. ff. de reg.iur.l. nemo. Si vero cōsensit in talē in quē minor pars cōsensit: tunc p̄ōt mutare, q̄a talis consensus illi nō prodest. Hodie nō cōnumerat̄ p̄sona electa inter eligētes. j. eo. Cuman. & c. quia p̄p̄. nec d cerem valere talem electionem si mō fieret: quia est electus à minori parte cap̄li.

¶ Zetangiæ. † Latinciæ.

V Enerabilem. Elect⁹ in imperatorem à maiori parte illorū ad quos spectat electio, si fuerit idone⁹, p Papā confirmabit: vel potius approbabit. Io. Andr. Diuiditur. nam ī prima ponit reprehēsionem legati. In sc̄da: ibi, *Verum.* captando beneuolentiam principū, ipsorū ius & p̄tātē declarat. In tertia: ibi, *Obiectum.* r̄ndet ad id quod obijciebat̄ contra legatū. In quarta: ibi, *Eos igitur.* monet principes vt adhæreāt Ottoni, & recedant à Philippo, & ꝙ hoc facere debeant, probat quatuor rationib. In quinta: ibi, *Nobilitatem.* hoc specialiter mandat duci in suprascriptione nominato. Abb. Sicul.

¶ Ca. 19. eod. tit. in 3. compil.

¶ Idem duci Caringiæ. †

¶ *Electio imperatoris spectat ad principes Germanos, tres p̄latos, & quatuor laicos: electio facta per eorū maiorē partē, cæteris non cōtemptis, tenet. Et ad Papā pertinet electū examinare, approbare, & inungere, consecrare, & coronare, si est dignus; vel reijcere, si est indignus, vt quia sacrilegus, excōicatus, tyrānus, fatuus, & hæreticus, paganus, periurus, vel ecclesiæ persecutor. Et electorib. nolentib. eligere, Papa supplet. Et data paritate vocum eligentium, nec accedente maiori concordia, Papa potest gratificari cui vult. h.d. not. iste text.*

CAP. XXXIIII.

VEnerabilem: † & infra. ¶ Inter cætera vero quidā principes, hac præcipue obiectione sunt vsi, dicentes, quòd Apostolicæ sedis legatus, aut electoris gessit, aut cognitoris [a] personam. Si electoris, in messem [b] alienam miserat falcem suā, & electioni se ingerens, principum derogauerat dignitati. Si cognitoris, absente altera [c] partium videtur perperam processisse, cū citata non fuerit, & ideo non debuit contumax iudicari: † & infra. ¶ Verum illis principib. ius & potestatem eligēdi regem, in imperatorem postmodū promouendum, recognoscimus (vt debemus) ad quos de iure ac antiqua consuetudine noscitur pertinere; præsertim cum ad eos ius & potestas huiusmodi ab Apostolica sede peruenerit, quæ Romanum imperium in personam magnifici Caroli [d] à Græcis transtulit [e]

CASVS. Vt melius l̄ra intelligat̄, p̄notandū est, ꝙ Fideric⁹ imperator habuit duos filios Hēricū & Philippū. Mortuo Friderico successit ei Hēric⁹ eius filius in imperio. Hoc scō Hēric⁹ Iperator ꝑcurauit ꝙ principes Alemaniæ eligerēt ī regē imperatorē p̄mouēdū post mortē ipsius Henrici Fridericū filium isti⁹ Hērici Iperatoris. Et sic fuit elect⁹ Philippus frater Hērici, & alij principes iurauerūt dicto Friderico fidelitatē tanq̄ regi: q Frideric⁹ postmodū p̄motus ī iperatorē fuit deposit⁹ p Inn iiij. ī cōcilio Lug. postmodū vero mortuo Hērico imperatore fratre Philippi ac patre dicti Friderici, pricipes ī discordia elegerūt. Quidā elegerūt Ottonē, q dā vero dictū Philippū fratrē Hērici. Cū ergo electiones istæ ī discordia factæ fuissēt, p̄p̄ misit quēdā legatū ī Alemaniā, vt alterā electionē p̄dictarū q̄ canonicā inueniret ɔfirmaret. Legat⁹ vero diligēti examinatiōe p̄missa ī dictis electionib. electionē Ottonis ɔfirmauit, electiōe alteri⁹ reꝓbata, p p q̄d pricipes illi, q Phillippū elegerūt. conq̄rebāt̄ de scō legati, & miserūt nūcios suos cū l̄ris suis ad Papā: & inter cætera principes hac obiectiōe vsi sunt, dicētes: Legatus iste aut electoris aut cognitoris gessit personam, &c.

¶ Hic tā casus non est Bernardi, nec habetur in vetustis exemplaribus.

[a] *Hūc casū prosequit̄ Bernardus in modū sequētē.* Si electoris, falcē misit in messē alienā: q̄d facere nō debuit. si cognitoris, absente altera parte p̄perā ꝓcessit, cū citata nō fuerit, & iō nō d̄buit cōtumax reputari: scribit p̄p̄ sup hoc negotio duci Carīgiæ, dicēs ꝙ bn̄ cōtitet & recognoscit ius eligēdi regē, in iperatorē postea ꝓmouēdū ad pricipes p̄tinere, & d iure & antiqua ɔsuetudine: q̄a sedes Apo. trāstulit imperiū Romanū nup à Græcis, ī p̄sona magn. Caroli ad Theutonicos; sed pricipes bn̄ recognoscūt, ꝙ p̄tās examinādi p̄sonā electā spectat ad Papā q eū inūgit, ɔsecrat, & coronat: q̄a illud regulariter verū ē, ꝙ ad eū p̄tinet examinatio p̄sonæ, ad quē man⁹ impositio spectat. nūq d.n. si principes in discordia p̄sonā eligerēt indignā, deberet p̄p̄ illū confirmare aut coronare? absit hoc oīno. His p̄missis p̄p̄ r̄ndet obiectioni principū, dicēs ꝙ legatus apꝓbando & reꝓbando, nec electoris gessit p̄sonā. q̄a nec aliquē fecit eligi, nec elegit, nec cognitoris: q̄a quātū ad eligētes neutrius electionē cōfirmauit, nec ēt infirmauit, sed exercuit denūciatoris officiū: q̄a p̄sonā Philippi reputauit indignā, p̄sonā uero Ottonis denūciauit idoneā ad imperiū obtinendū, nō tā p p studia eligētiū, q̄ p p merita electorū, quāuis maior pars illorū ad quos p̄tinet electio cōsēserint in Ottonē, ex eo ꝙ electores Phili. alijs absentib. & cōtēptis ipsū eligere p̄sēpserūt, patet eos p̄perā ꝓcessisse. Verū q̄a in electionib. plus nocet cōtēptus unius q̄ multorū ɔdictio ī p̄senti. His ergo p̄missis reputauit p̄p̄ Ottonē idoneū, & Philippum indignū ad imperiū obtinendū: cum.n. uota principū in electione diuidunt̄, post admonitionem & expectationem, p̄ōt Papa alteri parti fauere, maxime postq̄ ab ipso inūctio & coronatio postulat̄: hoc ꝓbat̄ iure & exēplo. Iure, hoc mō: Nunq d si principes admoniti & expectati nō potuerūt, vel noluerūt eligere aliquē, sedes Apo. carebit defensore? quasi dicat, nō: exēplo, hoc mō: Sciūt.n. principes, ꝙ cū Lotharius & Cortad⁹ in discordia fuissēt electi, p̄p̄ Lothariū coronauit, & imperiū obtinuit coronat⁹, dicto Corrado tunc ad eius gratiā redeunte. Postea monet principes vt à Philippo reꝓbato recedāt, & Ottoni adhæreāt, nisi tunc demū q̄n ɔ p̄sonā vel s̄cm ipsius aliq d obiectū fuerit & ꝓbatum. His dictis ostēdit multa p q̄ electio Philippi nō teneret, licet Philippus eēt ab oīb. electus ɔcorditer. hoc mō. impedimēta Philippi sūt notoria, excōicatio publica, p̄iuriū manifestū, & p̄secutio diuulgata quam ipse & eius antecessores in Romanā ecclām & alias ecc̄las exercuerūt. Nā ipse a p̄decessore n̄ro excōicationis vinculo innodatus, q̄ postmodū recognouit dū per eius nunciū absolutionis bn̄ficiū postulauit. Vn̄ patet ꝙ fuit excōicatus electus. Ipse vero ɔ ꝓpriū iur̄m regnū sibi vsurpare p̄sumpsit, cū sup illo iur̄o sedē Apo. primo ɔsulere debuisset, nec ꝓdest ad suā excusationē, si dicat ꝙ iur̄m illud fuisset illicitū: q̄a nihilominus sedē Apo. prius sup eo reqrere debuit, anteq̄ ɔ ipsum ꝓpria temeritate veniret, & hoc ꝓbat exēplo Gabaonitarū, q cū à filijs Israel p fraudē surripuerūt iur̄m, ipsi tn̄ filij Israel cognita fraude ɔtra illud venire noluerūt, nisi prius cōsulerent dn̄m, vtrum dictū iur̄m sit licitū aut illicitū: & vtrū seruādū sit aut nō seruādū: nullus sanę mētis ignorat ad iudiciū Papæ p̄tinere. Præterea si Philippus imperiū obtineret, p̄tās principū deperiret in electione, & imperiū obtinēdi de cætero cæteris fiducia tolleretur. si.n. Philippus succederet Hērico fratri suo, sicut Hēricus successit Friderico patri suo, videret̄ imperiū nō p electionē, sed potius p successionē ꝓcedere, & p̄iudiciū principū redūdaret si non nisi de domo Philippi ducis Sueuiæ videret̄ aliq s assumēdus. Vltimo monet Papa istū ducē, vti oīno à Philippo recedat, nō obstāte iur̄o si q̄d ei fecit rōne regni: q̄a eo reꝓbato hmōi iur̄m obseruari non d̄ēt. No. ꝙ hic multa notabilia eliciunt̄ primū est ꝙ ius eligēdi regē in imperatorē ꝓmouēdū de iure cōi p̄tinet ad principes. Itē q̄d eū p̄tinet examinatio ad quē p̄tinet ɔfirmatio. Itē ad officiū illius q cōfirmat electū, ēt si nihil ei obijciat̄, p̄tinet inqrere an sit idoneus. Itē q̄n q; reꝓbat̄ electio potius p p p̄sonā electi indignā, quā p p eligētes. Itē in electionib. plus nocet cōtemptus vnius q̄ si multi p̄sentes cōtradicāt. Itē iudex p̄ōt alteri parti fauere. Itē publice excōicatus repelit ab electione. Itē periuriū manifestū repellit aliquē à dignitate. Itē p̄secutores ecclesiarū ab ecclesiastico honore d̄ēnt repelli: ut puniant̄ in quo peccauerunt. Item cum dubitatur iur̄m sit licitū vel illicitū, recurrendum est ad sedem Apostolicā. Item in honoribus non debet semper successio attendi. Item in fine not. quòd sublato principali, accessorium non tenet.

† Vide l. properandū. §. sin autem. C. de iud. & ibi Pet. & Cy. in l. cōsentaneū. per Bart. C. quō. & q̄n iud.

a ¶ *Cognitoris.* In reꝓbando Philippū, & apꝓbādo Ottonem.

b ¶ *Messem.* 6. q. 3 c. 1. & inf. de parochi. c. nullus. Ber.

c ¶ *Absente altera.* Quod non debuit fieri. inf. de testib. in nomine Domini. & 3. q. 9. quasi per totum.

d ¶ *Caroli.* Cui etiam ius patriciatus siue dignitas collata est. 63. distin. Hadrianus.

Glos. sequens ponit historiam.

e ¶ *Transtulit.* Legit̄ in Chronicis, ꝙ cum eccl̄a Romana opprimeret ab Astulpho rege Lonbardorū, petijt auxiliū à Constantino & à Leone filio eius imperatorib. Constantinopolitanis: & cum nollent patrocinari ecclesiæ Romanæ, Stephan⁹ Papa scd̄s natione Romanus transtulit imperium ad Carolū magnum, qui fuit filius Pipini, quem Zacharias prædecessor eius substituerat Ludonico regi Francorum, quem deposuerat, de quo legitur 15. q. 6. alius. Et trāslatio illa facta est anno Domini septingentesimo septuagesimo sexto. qui Carolus

Imperiū, q̄n fuerit translatū.

in Germanos. [a] Sed & principes recognoscere debent, & vtiq; recognoscunt, sicut ijdem in nostra recegnouere præsentia, quod ius & auctoritas examinandi personam electam in regem, & promouendam ad imperium, ad nos spectat, qui eum inũgimus, consecramus, & coronamus. Est enim regulariter & generaliter obseruatum, ut ad eum examinatio [b] personæ pertineat, ad quem impositio manus spectat. Nunquid enim si principes non solum in discordia, sed etiam in concordia sacrilegum [c] quemcunque, vel excommunicatum, in regem, tyrannum, vel fatuum, hæreticum eligerent, aut paganum, nos inungere consecrare ac coronare hominem huiusmodi deberemus? absit omnino. ¶ Obiectioni ergo principum respódentes, asserimus, quòd legatus noster approbando regem, & reprobando ducem, nec electoris gessit personam, vt pote qui nec fecit aliquem eligi, nec elegit: nec cognitoris, cum neutrius electionem quo ad factum eligentium [d] confirmandam duxerit, aut etiam infirmandam. Exercuit autem denunciatoris officium: quia personam ducis eiusdem indignam, & personam regis denunciauit idoneam quo ad imperium obtinendum; non tam propter studia eligentium, quam propter merita electorum: quamuis [e] plures ex illis, qui eligendi regem in imperatorem promouendum de iure ac † de consuetudine obtinent potestatem, consensisse perhibeantur in ipsum regem, & ex eo quòd fautores ducis absentibus alijs & contemptis, ipsum eligere præsumpserunt, pateat eos perperam processisse: cum electioni plus contemptus vnius, quàm cõtradictio [f] multorum obsistat: & infra. ¶ Nos vtique non ducem, sed reliquum reputamus & nominamus regem iustitia exigente. & infra. ¶ Quòd autem cum in electione vota principum diuiduntur, post admonitionem & expectationem alteri partium fauere [g] possimus, maxime postquam à nobis vnctio, consecratio, & coronatio postulantur: iure patet, pariter & exemplo. Nunquid enim si principes admoniti & expectati, vel non potuerunt vel noluerunt in vnum propositum † conuenire, sedes Apostolica aduocato & defensore carebit: [h] eorumque culpa ipsi redundabit in pœnam? Sciunt autem principes, quòd cum Lotharius [i] & Corradus in discordia fuissent electi: Romanus Pontifex Lotharium coronauit, & imperium obtinuit coronatus: eodem Corrado tunc demum ad eius gratiam redeunte. ¶ Eos igitur duximus commonendos, [k] vt à præfato duce, iusto quidem à nobis iudicio reprobato, recedant: & præfato regi non abnuant adhærere: nisi † tunc demum contra personam vel factum, legitimum quid ab eis obiectum fuerit, & ostensum: & infra. ¶ Sunt enim notoria impedimenta ducis, scilicet excommunicatio publica, [l] periurium [m] manifestum, & persecutio diuulgata quam progenitores [n] eius & ipse præsumpserunt in Apostolicam sedem & alias ecclesias exercere. fuit quoque à præd. nostro excommunicationis vinculo innodatus, [o] quod postmodum recognouit, dum per nuncium suum absolutionis beneficium postulauit, [p] vnde patet, quòd fuit excommunicatus electus: [q] & infra. ¶ Idem ẽt contra propriũ iuramẽtum, [r] super quo nec consilium à sede Apostolica requisiuit, ambitio-

coronatus est à Leone pp iij. elapsis post hoc qudecim annis.

¶ Gl. s. seq. recitetur per obiectionem.

Imperiũ ad quos est translatum.

a ¶ *In Germanos.* Sic ergo regnũ mũdi translatũ est ad Theutonicos, nam ipsi hñt regnum Romanæ ecclesiæ. de consecra. di. 5. in die. Et sic patet quod imperiũ nõ est apud Græcos, licet largo nõie appelletur imperator. inf. de ma. & obe. solitæ. sicut & rex Schacorum dr̃ rex, quõ extra ecclesiam nõ est imperium. 24. q. 1. ca. schisma. §. sed nec illud. est aũt imperator ille super oẽs reges. 7. q. 1. in apibus. & oẽs nationes sunt sub eo. 11. q. 1. §. sed si quis. in vers. volumus. 1 Ipse .n. est princeps mundi & dñs. ff. ad legẽ Rho. de iac. deprecatio. Et etiam Iudæi sub eo sunt C. de Iudæ. l. Iudæi. & oẽs prouinciæ. 63. dist. Hadrianus. & oĩa sunt in ptãte imperatoris. 8. distin. quo iure. & 23. q. 8. conuenior. C. de quadrien. pscrip. bene à Zenone.

1 Adde op. glo cũ tex. in l. quod leuandæ. ff. ad legẽ Rhod. de iac.

b ¶ *Examinatio.* 77. distin. qui est.

¶ *Glo. seq. recitetur per obiectionem.*

c ¶ *Sacrilegum.* No. quod sacrilegiũ impedit promouẽdum. nam & familia sacrilegi repellit à sacramentis ecclesiæ. 17. q. 4. miror. & ab alijs legitimis actibus. 3. q. 4. nulli.

ADDI. Et sacrilegiũ inter magna crimina connumeratur. 16. q. 3. quod autem.

d ¶ *Eligentium.* Quia de meritis siue studijs eligentium nõ cognouit, sed de qualitate electorũ pronũciauit.

e ¶ *Quamuis.* Id est, quia, vel proprie tenet. & qd dicit s. non tam pp studia eligentium, &c. idest, non pp studium eligentium, sed pp merita electorum, personam ducis denũciauit indignã, & personam regis idoneam. sic s. de postu. c. 1. ver. si. vnde bene sequitur, quamuis plures, &c. & sic non gessit cognitoris personam; quia retulit se tm̃ ad merita electorum, non ad studia eligentiũ, quamuis potuerit se referre: vt inf. sequitur. vel possunt verba teneri proprie: &, quamuis, ponitur pro quia, ut prædixi. sed superior littera, scilicet, cum neutrius electio, &c. videtur contraria.

† In codice Barbatiæ. ita: ac cõsuetu line antiqua obtinet, &c.

f ¶ *Contradictio.* Inf eod. bonæ.

¶ *Gl. seq. obijcit. & soluit.*

g ¶ *Fauere.* Si fauet. ergo nõ dẽt ẽe iudex. 11. q. 3. quatuor. & c. se. Sed dic quod in dubio põt fauere cui vult. ff. de leg. 2. si quis seruũ. §. si inter duos. ff. de bo. auct. iud. pos. i vẽditione § vlt. ff. ad Syl. si qs in grau. §. si cũ oẽs. Vel põt cogere partes ad cõcor. l. 1. Instit. de satis. tu. si nautẽ. & j. de of. dele. c. sus pici. nis. § ab ipso. & sup. eo. cũ inter R. tunc demum dẽt fauere, cum merita electorum & eligentium paria sunt. arg. de iure patr. quoniam in quibusdam. & 63. distin. si forte. vel cum potestas eligendi deuoluta est ad ipsum. sup. eod. bonæ. circa fin.

h ¶ *Carebit.* Aduocatus ecclesiæ non põt esse patronus ecclesiæ, sed cõparatur tutori qui daĩ pupillo vt eũ defendat à vexationib. aliorum, & appellaĩ honorarius, vel notitiæ gratia datus, ut alios contutores instruat. ff. de sol. qd si forte. §. sunt quidam. nec computatur talis tutela in numero trium tutelarum, sed ex causa honoris tantum. ff. de ritu. nupt. si quis tutor. §. qd ergo.

† In codice Barbatiæ. ita: Nos itaq; non Philippũ Ducẽ, sed ipsum O. reputamus, &c.

¶ *Gl. se. arguit, alle. l. & dat iura in contrarium.*

i ¶ *Lotharius.* Hoc est exemplũ de quo præmisit, scilicet iure patet pariter & exemplo & ita ab exemplo principum est argumentũ dum. Instit. de iure naturali. §. sed & quod principi. argum. contra. C. de senten. & interlo. om. iud. nemo. & sup. eod. cum in cunctis.

† In aliquot vetustis legitur præposito: alias, ita: vel nõ potuerũt, vel noluerunt conuenire.

K ¶ *Commonendos.* Scilicet per nũcios suos.

l ¶ *Publica.* Not. quod excommunicatio debet esse publica, ad hoc vt aliquis repellatur à prosecutione iuris sui. 2 j. de excep. exceptionẽ. & c. pia. (lib. 6.) cũ suis concordan. vnde in l. quæcũque interim facit quod ad ipsum pertinet excõicatio tenet & valet. j. de cleri. excommu. mini. Apostolicæ. & inf. de re iudic. ad probandum.

sed quamuis litera ita legas, idẽ manet sensus.

2 Facit tex. cum not. in l. placet. C. de sacrosan. eccl. & in l. exceptiones. 1. cũ glo. fin. ff. de excep.

m ¶ *Periurium.* Qñq; piurium nõ repellit. j. de iureiu. sicut nostris. Sed intellige ibi periurium. i. temerarium iuramentum. Periuri. n. non solum non dẽnt promoueri ad honores, imo si promoti sunt, dẽnt repelli. j. de iureiur. querelã. 3 Infames. n. sunt: ut ibi sedem. not. j. de fideius. peruenit. in fine.

† In quibusdã vetustis, ita: nisi tunc demum, cum contra personam, &c.

† Aliàs, deest vox.

3 Cocor. text in l. quotiens. in versic. priuatos. C. de dig. li. 12. & l.

n ¶ *Progenitores.* In filijs. n. paterni criminis exempla metuuntur. 6. q. 1. c. quo. §. verum. & in l. illa, si qs cũ mi- litib. Vnde illud. Sæpe testium. solet filijs filius esse pri. l. Iulia in

o ¶ *Innodatus.* Propter gl. inuasionẽ & deuastatio nẽ patrimonij B. Petri dum in Tuscia moraret. 4 Iste fuit ille qui postea depositus fuit per Inno. intra ĩ te iudic. ad Apostolicæ. lib. 6. loĩ. And. in no.

heret. n. ã testibus.

p ¶ *Postulauit.* Not. hic eo ipso quòd quis petit absolui, per consequens se confitetur excommunicatum.

ADDI. Nisi ad cautelam fiat: quia bonarum mentium, &c. 4. dist. ad eius vero concubitum.

q ¶ *Electus.* Vnde ipso iure nulla fuit electio. inf. de appe. cõstitutis. & sup. eod. cum inter R. & sup. de consue. cũ dilectus.

r ¶ *Iuramentum.* Quod fecerat Friderico regi Siciliæ nepoti suo tanquam imperatori futuro: dum adhuc Henricus imperator frater eius dicti pueri pater, viueret.

¶ *Gl. seq. obijcit & soluit.*

a ¶ *Illicitam.*

a Illicitũ.qm̃ fuit de successione viuẽtis. C.de pact.l.pactũ. tñ hic volũtas accessit viuẽtis vñ vr̃ tenere. C.eo.l.vlt.sed illa loquit in hæreditaria successione q̃ in imperio locũ habere non potest nec etiam in beneficijs ecclesiasticis locum habet. ĵ.de conces.præb.nulla.inf.de deci.ad hoc.& inf.de iure patr. consuluit.Bernar.

c Gl.seq.recuetur per obiectio.§.vlt.&c.

b Venire. Tali mõ sicut fecit.s.vsurpãdo regnum. nam alias cũ fuerit illicitum, propria auctoritate potuit venire ĵ non obediendo illi tan ĵ regi, aut imperatori.22.q.4.c si quis pũentus.§.ecce.Ber. Nec expectare debuit superior.s au ctoritas.ff de condi.in stit.quæ sub condõne. §.vlt.quia qđ necessario destruendũ est, nõ est necessaria superioris auctoritas in ãstractione illius. ff de leg.3.fideicommissa.§.si quis illicite. Sed si esset dubium an valeret, tũc adire dẽt superior: alias aũt semper seruandum est uiam dummodo sine interitu salutis æternæ seruari possit.inf.de iureiur.si vero.si sponte sit præstitum, & sine dolo.inf.de iureiur.cum contingat.Ber.

Illicitum infringi põt sine supioris authoritate.

Cõcor. tex.in l.illicitas.§ j. ff.de offi.præsid.

Iosue.9.

Valet legatum co lumnæ ex ædificio, ex quo illud dirui necesse ẽ Io.And.

c Gabaonitæ. Hanc historiã habes.22.q.4.c.inter cætera.§ sed cũ his.& c.innocens.

d E successione.Tres successiones continuæ vñt ius successionis inducere,imo duæ:quia bin' actus inducit cõsuetudinem.arg.25.q.2.ita nos.& C de episcopali audien. nemo.

e De domo. Imo de alia tribu eligi debet.8.q.1.Moyses.

Gl.seq.t ex.fortificat, secundo largu t, alleg.4.iura.

f Obseruari.Etiam si ei iã coronato iurasset post reprobationem lasmam ei non teneretur in aliquo rõne iuramenti.15.q.6.alius.& inf.de transla quanto.circa fi. Item arg.q destructo principali & accessorium.sup.eo.qualiter.C.de vsur.l.eos.& C depoli.si deposita pecunia.& ff.de rei ven.l.& ex diuerso.& de no.ope.nun.l.2.

nis vitio regnum sibi vsurpare præsumpsit: cum super illo tuto prius Romana ecclesia consuli debuisset. Nec valet ad plenam excusationem ipsius, si iuramentum illud dicatur illicitum, a cum nihilominus super eo nos prius consulere debuisset, quàm contra ipsum propria temeritate venire: b illo præsertim exemplo, q cum Gabaonitæ c à filijs Israel per fraudem surripuerint iuramentum, ipsi tamen cognita fraude contra illud venire temere noluerunt. Vtrum vero dictum iuramẽtum sit licitum vel illicitum, & ideo seruandum, an non seruandum extiterit, nemo sanæ mẽtis ignorat, ad nostrum iudicium pertinere: & infra. Insuper si prædictus dux imperium obtineret, libertas principum in electione periret, & imperium obtinendi de cætero cæteris fiducia tolleretur: nam si prout olim frater dicti ducis patri eorum, sic dux ipse fratri suo succederet, videretur imperium non ex electione, sed ex successione d deberi: & in præiudicium principum redundaret, si non nisi de domo e ducis prædicti videretur aliquis ad imperium assumendus: & infra. Nobilitatem ergo tuam monentes, per Apostolica scripta mandamus, quatenus a præfato duce recedas oĩno, non obstante iuramento si quod ei ratione regni fecisti, cum (eo quantum ad obtinendum imperium reprobato) iuramentum huiusmodi nõ debeat obseruari. f

¶ Idem.

Absentes ad electionem prouinciæ sunt vocandi: & confirmatur electio maioris & sanioris partis.

CAP. XXXV.

Corá dilecto filio tituli Sanctæ Pudentianæ presbytero Cardinali: & infra. Si vero vtriusq; partis fuerit cassata electio vos (fratribus oĩbus qui fuerint in prouincia g conuocatis) qđ maiori & saniori parti eorũ super prædictis videritis cõplacere p cẽsurã ecclesiasticã faciatis firmiter obseruari.

¶ Idem Parmen. episcopo, & eius coniudicibus.

Cassatur electio partis maioris facta contempta minori parte, et si est vnus solus, non tñ ius eligendi deuoluitur ad minorem. h. d secundum intellectum communem.

CAP. XXXVI.

Bonæ memoriæ S.Cremonen.epo in extremis agente, cũ de conualescentia ipsius desperaretur, Cremon.capitulum H. canonicũ suum Regij disciplinis scholasticis insistentem, ad certum terminum in vigilia Pentecostes, pro futuri electione pontificis citari fecerunt: & infra. a Constituto aũt dicto H.pro sua electione, & dilecto filio nostro I. pro electione archipresbyteri coram nobis: electionẽ ab ipso H. post electionẽ archipresbyteri non cassatam, licet de viro multæ litteraturæ, honestæ vitæ, & claræ famæ, non

Oram.In prima ponitur decisa narratio. In scda prouisio. ibi, Si vero. Et pone casum q celebratis duab. electionib. in discordia, Papa cõmisit illas decidendas prout de iure fuerit, & si contingeret vtranq; cassari, Papa mandauit electionẽ celebrari de nouo prout habetur in littera. Abbas Siculus.

In quadam ecclesia duæ electiones fuerũt celebratæ, cũ super his electionib. fuit delata ad sedem Apo sed quia non potuit constare dño Papæ de meritis illarum electionũ, mandat quibusdam, vt si electio vtriusq; partis cassata fuerit, vocatis fratribus qui sunt in prouincia, quod maiori & saniori parti illorum placuerit, faciant per cẽsuram ecclesiasticam firmiter obseruari. Not.q vbi electio debet celebrari, ibi omnes canonici de ecclesia, qui sunt in prouincia, sunt vocandi. Item qui sunt in prouincia dicuntur præsentes. Item inuiolabiliter obseruari debet quod fit à maiori & saniori parte.

Absentes à quã remoto loco sũt vocandi ad electionẽ.

q Gl.seq.not.illas & solos vocandos, & remitt.t & determinat.

g In prouincia Hic vr̃ expresũ, q oẽs illi & soli qui sunt in prouincia, vocãdi sunt ad electionẽ. & per hoc vr̃ sic intelligẽdũ, si sunt in prouincia.ĵ.eo.quia pp.De hac materia. no.7.q.1.factus ẽ, & qđ dicit in pu incia, sic est intelligẽdũ, si sunt in prouincia ita ppinqui q cõmode sint vocãdi: quia si prouincia esset multũ lata & longa, nõ debent vocari: q a periculum est in mora.ĵ.eo.cũ inter vniuersas.& eodẽ mõ si esset ex.prouinciam, at propinquus, tunc vocandus esset.ĵ.eo.c proxim. vbi fuit vocat' qui.ex. prouinciam erat. Regium.n.& Cremona diuersarum sun' prouinciarum. Et ita nec dico vocandos omnes de prouincia, nisi qui commode põt vocari, nisi consuetudo sit q oẽs vocentur.ĵ.eo.in Gen.nec dico q tm de prouincia sunt vocandi per capl'm sequens. In talib.n.vocationib. potius statur consuetudini, vt absentes vocentur iuxta consuetudinem vniuscuiusque ecclesiæ: & hæc cõsuetudo erat .poẽs de .p-uincia vocarentur: ut est ĵ.eo.in Gene.Bern. ADDI. Et licet quidam (vt Pet.de Sam.q hoc not.ĵ.eod.Cuma. & Aegi.) dixerint non valere cõsuetudinem q absentes non vocentur, licet valeat de q̃ remoto loco vocentur: tu dic contra ut dixi inf.de præb.cum in ecclesijs.lib.6.in gl.pen. Ioan.And.

Cap. 1. eod.tit.in 4. compil.

Hic perperam in omnib. legitur Prudentianæ, cum nullus vnquã fuerit talis titulus. & vide notas huius loci.

a Bonæ memoriæ. In prima ponit decisa facti narratio. In scda diffinitio: ibi, Constituto. In qua duo facit.primo cassat electionem scdam, exprimens quare. scdo, ibi. Electionem cassat etiã primã, exprimens quare, & ponens antipophoram. Abb.Siculus.

Cap. 2. eod.tit.in 4. compil.

In manu scriptis, ita: cõstituto autem dilecto filio H. p sua, & dilecto filio N. p electione, &c.

CASVS. Epo Crem. In extremis agente, cũ desperaret de vita ipsius, capl'm ipsius ecclesiæ citauit quẽdam canonicũ suũ in ciuitate Regio in studio commorantem, ut ad certum terminum veniret pro electione futuri pastoris facienda: dicto canonico non veniente ad terminum sibi præfixũ, elapso termino, & epo viam vniuersæ carnis ingresso, anteq̃ corpus sepulturæ traderetur, absente pdicto canonico capl'm contulit ptãtem eligendi quibusdam canonicis ecclesiæ suæ, & ipsi canonici post mortem epi, & ante sepulturam cœperũt tractare de electione pastoris, & quidem ex illis maior pars conuenerunt in archipresbyterũ ipsius ecclesiæ, & alij in archid.suũ. eo vero sepulto minor pars consensit maiori, & sic dictus archipresbyter post sepulturã ab oĩb.est elect', cui electioni dicti archid.& capl'm ɔsenserunt.postmodũ vero superuenit dict' canonicus, asserens se fuisse ɔtemptum, pp qđ (vt dicebat) electio nõ valebat. Vñ credens ptãtem eligendi ad se ẽe deuolutã, pdictũ archi.elegit. Vñ pp electiones illas dictus canonicus p se, & q di alius H. noĩe p archid ad sedẽ Apost. accesserunt. Papa vero de meritis istarum electionũ cognito, electionem archid.celebratam post electionẽ archipresbyteri non cassatam cassauit: quia non debuit H. canonicus pcedere ad electionem secundam ante cassationem prioris, in pœna interdicẽs dicto H. canonico vocẽ ɔtradictionis, in primo consensu capitulo perdurante, & similiter electionem archipresbyteri iustitia exigente cassauit, tũ quia corpore dicti epi nondum tradito sepulturæ habuerũt de ista electione tractatũ ɔtra canonicas sanctiones: tũ q a dict' H. canonicus ɔtem-

tñ sine multa temeritate psumptam, cũ † de priori nostrũ deberet expectare [a] iudiciũ, antequã procederet ad secundã, duximus irritandã: in pœnã interdicẽtes eidem contradictionis uocẽ, in primo consensu capitulo permanente. ¶Electionem aũt archipresbyteri (quãuis laudabile testimoniũ perhibeatur de ipso) iustitia exigente cassauimus: tũ quia corpore dicti episcopi nondũ tradito sepulturæ, habuerunt de ipsa electione tractatum [b] contra canonicas sanctiones: tũ quia inuentus est H. fuisse contemptus, licet vnus solus extiterit: cum plus in talibus consueuerit contemptus unius obesse, quàm multorũ [c] contradictio in præsenti. Nec prædicta [d] debet dici citatio valuisse, quia cũ episcopi mortẽ præuenerint, temeraria nimis extitit: & ideo nõ potuit arcere † citatum.

¶ Idem.

Non monachus in prælatum regularem eligi non potest.

CAP. XXVII.

CVm † ad nostrã notitiam peruenisset, quòd H. qui se pro abbate Lexonieñ. † gerebat, non fuit ante monachus [e] quã electus: nos attendẽtes q cõtra regulares traditiones illud † fuerat attentatũ: cũ nullã spẽ vel promissionem habens, ut abbas fiat, debeat monachari: electionem de ipso factam curauimus irritare. [g]

¶ Idem magistro C. presbytero Cardinali sedis Apostol. legato.

In abbatem eligi non potest nisi instructus in regula monachali.

CAP. XXVIII.

OFficij † tui, q infra. Sane nobis tuis lrís intimasti, q cũ monasteriũ quoddã positũ in medio nationis peruersæ, pastore careret, monachi de electione abbatis tractantes, cum non possent sui ordinis idoneã inuenire personam, in quendã uirum nobilem oculos direxerunt, per quem poterant melius defensari: & patrẽ adierunt ipsius humiliter postulantes, q filium suum induceret, ut habitum susciperet monachalẽ: nullam patri de ipsius pmotione fiduciã tribuentes: & pater ad hoc induxit filiũ prouidũ & discretũ: qui effectus monachus, fuit † in abbatem electus: cuius electio extitit p rectorẽ Messañ. Apostolicæ sedis legatum, qui omnibus prædictis

ptus fuit, licet vnus sol' fuerit: qa in talib. pl' nocet 9tẽptus vni' q̃ multorũ 9dõ in psenti. nec ualuit pdicta citatio: qa cũ mortẽ epi pueñit, nõ potuit arcere citatũ. No. q scda electio ñ ẽ facienda prima nõ cassata. Itẽ vni' solius 9tẽptus põt cassare electionẽ. Itẽ epo defuncto nõdũ sepulto nõ dẽt fieri electio. Itẽ citatio non legitime facta nõ tenet.

¶ Glo. seq. obijcit, & sol. & in additione partim solutionem corrigit.

a ¶ *Expectare*. Sed nõ ne electio quæ fit contemptis illis q dẽnt interesse, ipso iure est irrita, vt s. eo. q sicut. & c. venerabilem. & j. de arbi. cũ olim. & 63. di. obeuntib. ergo ea nõ obstante põt attentari scda electio. j. de appel. constitutis. cum n. à iure sit reprobata talis electio, nõ est necesse iudicẽ adire pro ea cassanda. ff. de cõd. insti. l. q̃ sub 9dõne. §. vlt. Preterea cum vniuersitas delinqt in eligendo, electio dẽt deuolui ad eũ q nõ deliquit. s. eo. bonæ. & s. đ postula. bonæ. Dico q electio archipresbyteri non fuit nulla ipso iure, sed potius annullanda, & ideo debuit expectari cassatio superioris anteq̃ processus fieret ad scdam. vñ & si vn' habuisset ius eligendi, deliquit in hoc q voluit simul eẽ actor & iudex pmisse electionis. j. de 9cel. pb. post electionem in parte decisa. & licet illi deliquerũt ĩ eligẽdo, nõ tñ illud ius deuoluit ad vnũ. & hoc ẽm Io. q dicit q vnus non constituit uniuersitatẽ, & inducit in arg. hoc c. & 65. di. si forte. & ff. de leg. j. si grege. licet ius uniuersitatis dicatur stare in vno. ff. quod cuiusq; vniuer. sicut. in fin. p q̃ l. nos dicimus 5, & si iste n õ elegisset, poterat post cassationẽ eligere si hoc postulasset: & hoc innuit lra ista: cũ dicit ibi, nostrũ debuit expectare iudiciũ anteq̃ procederetur ad scdam. Et si electio prima nulla fuisset ipso iure: qa electus esset indignus. tunc ipse solus potuisset. s. eo. bonæ & s. de postu. gratũ & j. eo. scriptũ est. sed hæc non fuit nulla, imò ipse poterat eã confirmare si consensisset. s. c. q sicut. Io dixit q nõ deuoluit ius eligendi ad alios: nisi qñ eligit psona ineligibilis. j. eo. scriptũ. in fi. & s. de postu. gratũ. & s. eo. bonæ memoriæ Sed dic qñ electio nõ ẽ nulla ipso iure, vel ubi aliquis est cõtẽptus: tũc nõ ipso iure, sed p sñiam ius eligẽdi dẽt deuolui ad alios, uel si nõ seruat forma illius 9stõnis. j. eo. qa pp. tũc similiter sunt priuandi p sñiam: ut j. eo. quia pp. & c. Cumana. An ius vniuersitatis remaneat in uno, dictũ fuit. s de postu. gratũ. & ibi recurrẽdũ ẽ. Qũq; tñ electio ẽ irrita ipso iure, & tñ impedit scdam s. eo. auditis. nec tũc eligẽdi ius deuolui' ad alios. Vnde scda electio ibi nõ tenuit, ut ibi notat in fi. vltimæ notulæ: qa eligẽtes nõ sunt ipso iure priuati. Et qđ dixi † q ubi aliquis ẽ cõtẽptus nõ ipso iure, sed p sñiam ius eligẽdi dẽt ad cõtẽptũ deuolui: intelligo p sñiam Papæ tñ. ar. istius lræ, ibi, cu đ priori nostrũ dẽret expectare iudiciũ anteq̃ pcedatur ad secundã. Vbi enim certa pœna statuta est alia non est innouenda, † nisi p eũ q habet ptãtis plenitudinem: qđ satis innuit hæc lra. sufficit enim ut cassetur electio, vbi quis prosequitur contemptũ suũ. Ber.

¶ Glo. seq. restringitur per subdistinctionem, & solutionem.

b ¶ *Tractatum* Not. q cassatur electio de qua est habitus tractatus ante sepulturã mortui. 79. dist nullus. 2. Sed pp hoc solum non fuisset cassata, sed assumit hic Papa quasi non causam ut causam, sed contemptus fuit' causa cassationis. nam mortuo uiro soluta est uxor a lege matrimonij: vt j. de secũ. nup. c. vlt. & pen. & 7. q. 1. sicut alterius uxor Ber.

c ¶ *Multorum*. s. eod. q sicut. & c. uenerabilem.

¶ Glo. seq. arguit, & remittit.

d ¶ *Nec prædicta*. Rñsio tacitæ qõnis. Diceret aliquis dño Papæ: ille H. fuit citatus: & ille rñdit, citatio nõ fuit legitima. Et hic est arg. q si aliquis citet nõ legitime, si aliquid fiat 9 absentẽ, nõ valet. † Generale enim est ad citationẽ q̃ reprobat à iure, nõ tenet uenire citatus & ut allegat priuilegiũ, de hoc no. per Io. 3. q. 2. si eps & j de do. & contu. dilectus. ubi de hoc.

CVm ad nostrã. Primo ponit factũ. Secundo illud cassat: ibi, Nos. Abb.

CASVS. Quidam simul factus fuit monachus & abbas, cũ prius debuerit ẽe monach' q̃ abbas. peruenit hoc ad notitiã dñi Papæ, Papa videñs q 9 regulares traditiones fuerit attentatũ, electionẽ đ facto factã cassauit: qa null' dẽt monachari spẽ habẽs uel pmissione q fiat abbas. No. q sola spes uel pmissio simoniã inducit: & iõ ille qui sic monachatur uel eligitur, de iure est repellendus. Itẽ nota q quis prius debet monachari q̃ in abbatem assumi.

¶ Glo. seq. allegādo ad cõcor. signat vnũ cõtrariũ, & sol. post dicitur cõ signat contrarium.

e ¶ *Monachus*. Hic habet expresse, q clericus secularis non põt eligi in abbatem. ad idẽ facit s. eo. cum olim. & j. eo. cum in magistrum. arg. 5. 16. q. 1. psbyteros. Sed non est contra: quia illi presbyteri erant monachi, & ita poterãt eligi in abbates, & ibi soluitur contrarium. Et sunt monachi melioris conditionis q̃ clerici: quia clerici eos eligunt ad sua officia. 54. dist. cap. 1 & 2. & 18. q. 2. cap. 1. ubi est hoc expressum, sed ipsi non eligunt clericos ad sua dignitates. arg. 5. 26. q. 1. omnes & 2. q. j. sicut sacerdotes. Et hoc ideo: quia quilibet monachus clericus ẽ, sed nõ conuertitur, ppea quilibet monachus in clericali officio vi instructus, sed clericus secularis non in monachali.

f ¶ *Nullam spem*. principalem. 8. q. 1. sunt in ecclesia. sed secundario licitum est alicui sperare honore ecclesiasticos. 61. dis. quid proderit & 59. dist. si officia. 74. dist. consuluit. & uerba ista habes 16. q. 7. per laicos.

g ¶ *Irritare*. id est irritam nunciare j. eo. c. proxi.

OFficij tui. Cõis diuisio. Secunda: ibi, Nos autem. Ab. Sic.

CASVS. Vacante quodam monasterio posito in medio nationis peruersæ, monachi cum non possent sui ordinis psonam idoneam inuenire per quam monasterium posset gubernari in quendam nobilem & discretũ oculos extenderãt per quẽ poterant melius defensari. Vnde accesserũt ad patrẽ ipsius humiliter postulantes ab ipso, ut filium suũ induceret, quatenus habitũ susciperet monachalẽ, nullã spẽ patri dãtes de ipsius pmotione. & pater ad hoc filiũ suũ induxit, q monachus factus statim in abbatẽ ẽ electus, cuius electio confirmata fuit p rectorẽ Messanũ legatũ Apostolicę sedis. mortuo illo rectore q cõfirmauit suã electionẽ, successit sibi qdã alt' legat' Apost. sedis, q dubitauit an talis electio ualuerit, cũ dict' parat' sit se purgare, q ad hoc fuit nulla ambitiõe ĩductꝰ, petẽs a Papa vtrũ dict' electionẽ potuit 9firmare, vel dispẽsare cũ ipso, & si electio illa sit cassanda, an iterũ possit eligi ĩ abbatẽ. Rñdet Papa q ex his q inconuenienti sũt acta oñdit q talis taliter eligi nõ potuit ĩ abbatẽ: & iõ Papa electionẽ illã decreuit irritã & inanẽ, qa prius uoluit ẽe magister q̃ discipul': sed postq̃ fuerit in eis cõpetẽter instructus, si necessitas & vtilitas

mona-

† Aliàs, ita: cum de priori electione

† arctare

Cũ tñ nemo sibi ius dicere debeat. C. ne qs in sua cã. l. vna. vñ vi. si qs in tã. ff. qđ met. cã. extat edictũ, & de vi priua. l. creditores. infra de cõcessione pb. post electionẽ ad fi. qđ me. cau. c. vlt. 2. q. 1. in primis. 16. q. 6. placuit.

† Cap. 3. j. eod. tit. in 4. compilatione.

† Lexonieñ.

† Lecoñieñ.

† Hoc qđ sequitur fuit additio, ĩ qua glossator caute correxit qđ dixerat. Io. And.

† Tex. est in l. sine cã. ff. de Car. edic. & in l. 1. in fi. ff. ad municipalem.

† Tex. est in l. ut bonus. ff. iud sol. & in l. si pater. C. de sta. defuncto.

† In codice Barbatix. ita: illud fuerit attentatum.

† Cap. 4. eod. tit. in 4. cõpilat.

† Hic in quibusdam vulgatis dĩ deesse, statim, q̃ deest tum in manuscriptis, tñ in aliis emendatioribus.

monasterij postulauerit, poterit in abbatem assumi, ne monasterium opprimatur incursibus malignorum: prius tamen ab ipso purgatione recepta. Not. quod ex his quæ incontinenti fiũt, præsumitur contra aliquem. Item prius debet esse quis discipulus quam magister: ut in præcedenti capitulo dicebatur.

interfuit, confirmata. Cum autẽ idem sit paratus purgare se, quod nulla fuit ad hoc ambitione inductus: postulas edoceri, vtrum dictus legatus electionem confirmare, vel dispensare potuit, vel quod factum est stare possit: & vtrum electione cassata, iterũ valeat eligi in abbatem? ¶ Nos aũt consultationi tuæ taliter respondemus, quod cum ex his quæ incontinenti a subsecuta sunt, ostendatur quod talis taliter nõ possit eligi in abbatem, maxime pro eo quod antequam esset discipulus, voluit esse magister: electionem illam irritam esse decernimus & inanem. Verum postquam fuerit in regula competenter b instructus, (si vrgens necessitas, & euidens vtilitas ipsius monasterij postulauerit) purgatione recepta, poterit in abbatem assumi, ne monasterium opprimatur incursibus malignorum.

¶ Idem.

¶ Electio aliàs canonica confirmatur, licet quidam eligentium essent minori excommunicatione ligati.

CAP. XXXIX.

ILla quotidiana instantia: & infra. ¶ Quia pro certo didicimus electionem canoni-

Gl. seq. [illegible] tex. aliter. 4. [illegible] secundo [illegible] & solu [illegible] quærit, & arguit pro & solu[illegible] contra, quarto quærit [illegible], & soluit.

a *Incontinenti.* Præsumitur aliqd ex eo qđ incõtinẽti est subsecutũ. 32. q. 1. si qs. & 50. dist. si qua femina, quę in incontinenti fiunt, incõtinẽti [illegible] certi. per. [illegible] est. [illegible] ex hoc præsumitur quod turpiter & ex conuentione sit electus, [illegible] esse nõ dẽt 1 q. 2. [illegible] pio. Sed si hæc rõ est quare cleric' nõ possit eligi in abbatẽ: quia nõ est instructus in regula monachali: sic eadem rõne monachus non dẽt eligi in epm vel prælatum alicuius ecclesiæ secularis, cum ipse nõ nouerit regulas clericorum vt possit præfici ecclesiæ. 16. q. 1. sic viue. & c. si clericatus qđ esset verum si oĩno ignoraret. Sed bene eligunt monachi & regulares ad seculares prælationes pp officium prædicandi, qđ priuilegiatũ est. j. de sta. reg. quod Dei timore. & j. de vo. & vo. reden. per tuas & 18 q. 1. statutum & 52. dist. c. 1. & 2. Sed quid si perit' esset secularis clericus in regula monachorũ, posset ne tũc eligi in abbatẽ? Videt quod sic: quia ratio constitutionis in eo cessat. 61. dist. c. statuim'. §. [illegible] sicut monachus peritus in regula clericali potest eligi in epm per prædicta capitula. Sed non est ita: quia & si scit regulam, non tñ est expertus in ea. Nam graue est inexpertos diuinis obsequijs applicare. 19. q. 3. monasterijs. Sed quare nõ potuit ille postulari in abbatem, cum laicus nesciẽs regulas clericales possit ẽt in epm postulari. 61. dist. Osius. postea per tres menses discere põt regulas clericales, in auth. de san. epi. §. damus. coll. 9. Item eremita postulatur in abbatem. sup. eo. cum in monasterium. Dic quod nõ fuit eremita, sed de monasterio qđ erat in eremo. Et eadem est ratio: quia si laic' est peritus non est necessaria in eo probatio habitus clericalis. Sed oĩa illa non prosunt: quia quantumcunq; sit laicus peritus in regula monachali, & expertus & probatus in ea, nunquam põt eligi vel postulari in abbatem. pp rõnem quæ hic redditur: & quia eiusdem professionis debent esse qui eligũt & qui eliguntur, ne quasi in boue & asino videretur arari: [illegible] quasi simul & semel esset laicus & abbas: & quia præsumptio ambitionis maxima est: quia alias non fieret fortitan monachus, & ambitio bene repellit quelibet a dignitatib. 8. q. 1. in scripturis. quia non ambitione sed labore ad augmẽtũ honoris vnumquẽq; oportet peruenire C. de re mili. [illegible] publicã vtilitatẽ. l. 12. & ambitus notari solet. 41. dist. miramur. in fi.
b *Competenter.* Per tres menses arg. inf. de æta. & quali. præterea. & in Auth. de san. epis. §. damus.
Vel alias competentes i. per annum secundũ quosdam, & in [illegible] 71. dist. monachus nouitius.
Alia concor. Io. Tan. & Compo. Sed Host. dicit quod per annum inf. de regularibus [illegible] crederem hoc arbitrariũ, secundum diuersas conditiones personarum. Io. And.
Illa quotidiana. In prima ponitur electionis decisa narratio. In secunda ipsius confirmatio: ibi, *Quia pro certo.* Abb. Sic.

Aliàs, Infirmare
Pastoralis continentia facta si pulationi inesse dicũtur. Io. And.
Decernimus.
Cap. 5. eod. tit. in 4. compil.
Sicut Dominus voluit beatum Petrum in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Io. An. Cicor. [illegible] in Papa [illegible] Io. And. in c. [illegible]

CASVS. Quidã elect' fuit in epm, vel in aliũ platũ. In hac electione quidã interfuerũt qui p solã participationem inciderãt in minorẽ excõicationẽ, dubitat an pp hoc electio vitiaretur. Cõsult' Papa rñdet quod pro certo inuenit electionẽ illã canonicã fuisse, & iõ eam confirmauit. Verumtñ si quis defect' fuit in ea pp hoc quod illi excõicati minori excõicatione ĩterfuerũt, Papa supplet hoc đ plenitudine potestatis.

cam c extitisse, ipsam auctoritate Apostolica duximus cõfirmãdam: supplentes d de plenitudine potestatis, si quis in ea ex eo fuisset defectus, quod quidam interfuerunt electioni eiusdem, qui ex sola participatione, in simplicis e excommunicationis laqueum inciderunt.

¶ Idem magistro Maximo notario nostro.

¶ Si postulatio cũ electione concurrat: & numerus postulantium est duplo maior, & postulatus est idoneus: postulatio admittitur, reiecta electione. Si vero indignus, & hoc maior pars postulantiũ ignorauerit, postulatio & electio reprobantur. Si vero sciebãt & electus est idoneus, confirmatur electio: & idem si numerus postulantium non est duplo maior. h. d. intelligendo secundum quod continet ius commune.

CAP. XL.

SCriptũ f est in Apocalypsi Ioannis, quod in medio & in circuitu sedis, erant quatuor animalia: & infra. ¶ Sane ad hanc ecclesiam, s. Constantinopolitanam, duo aĩalia sunt vocata, vtinã plena oculis, & alas habentia senas, videlicet Eradien. archiepiscopus, & plebanus sancti Pauli de Venetijs, sicut per pro-

Not. quod excommunicatus minori excõicatione potest eligere: quia non est separatus nisi a sacramentis.
Glo. seq. distinguit electionem actiuam & passiuam, & reddit causam vtriusque. signat contrarium, & soluit.
c *Canonicam.* Not. quod licet aliq sint excõicati minori excõicatiõe, tñ eligere põt, & talis electio dĩ canonica, vt hic habes sed talis sciẽter eligi non põt, pro eo quod eligitur ad ea à quib. est ipse remotus. j. de excep. à nobis. & hoc est hodie expressum. j. de cler. excõica. mi. si celebrat. nec incurrit irregularitatem si celebrat, peccant tñ tales celebrãdo: vt ibi dicit. sed criminosi à prosecutione sui iuris nõ repellunt. nisi sint excõicati maiori excõicatione, & ita isti põt vti iure suo in eligendo, & in alijs negotijs ecclesiæ tpalibus & spiritualib. arg. contra. s. eo. cum inter R. & sup. de consuet. cum dilectus. vbi dĩ. quod suspensi nec eligere nec eligi põt. Solut. hic & in c. si celebrat. intelligitur đ suspensione canonis, contraria de suspensione iudicis, & mitius agitur cum lege quã cum ministro legis. ff. de arbi. l. Celsus.
ADD. Vñ vers. *Suppliciũ lenius dat ius, quàm iura ministrans.*
d *Supplentes.* Hæc suppletio ex suprabundanti non ex necessitate hic fit, ex eo quod obiectum fuit de tali excõicatione, quæ repellit ab electione per decre. prædi. si celebrat.
e *Simplicis excommunicationis.* Hic põt sumi arg. quod vtile nõ vitiatur per inutile. inf. eo. c. proxi. in fi. vers. nisi forsan, &c.
f *Scriptum.* Habet materiam subtilem & difficilem, in tm̃ quod gl. & aliqui dixerunt extra eam hoc cap. continere potius quandam prouisionem Papalem quàm ius cõe. istc tñ intellectus coiter non tenetur: quia [illegible] cum hæc decretalis esset hic superflua, contra id quod habetur in proœmio. sup. Diuiditur principaliter in quatuor partes. In prima ponit exordium decisum. In scda: ibi, *Sane.* narrat factum electionis & postulationis. In tertia: ibi, *Verum quia.* ponit commissionis causam. In quarta: ibi, *Per Apostolica.* ponit commissionis formam. Et hęc vltima pars subdiuiditur: quia primo ponit processum quem faciet delegatus partibus inuitis. Secundo: ibi, *Et si partes,* ponit diffinitionem quam faciet si partes consentiant, quatuor casus declarando. Secundus est: ibi, *Quid si.* Tertius: ibi, *Si vero.* Quartus: ibi, *Nisi.* Abb. Sicul.
Vacante Constantinopolitana ecclesia duo vocati sũt ad eã: pars vna postulauit archiepm Eradi. alia vero elegit plebanũ S. Pauli de Venetijs procuratores vtriusq; partis ad sedẽ Apostolicã pp hoc accesserũt, hæc & alia in pñtia dñi Papæ pponentes. ex parte postulãtiũ archiepm proponebat, quod duæ partes & amplius postulauerant archiepm. Ad hoc probandũ inducebatur quoddam publicum instrũm computatis vij. præpositis. & prælatis conuentualium ecclesiarum, qui de cõi cõsensu ad electionem fuerunt vocati, & procurator partis aduersæ illud idem fuit confessus in iudicio, sed eius confessio

a Aliàs, ita: si qs in eo, ex ea fuisset defectus. in codice Barbatiæ ita: si quis in ea vel ex [illegible] fuisset defectus.
f Cap. 6. eod. tit. in 4. compil.
Apoc. 4.
Nũ aũt hæc suppletio fuerit necessaria subtiliter inuestigat hic Host.

extitit reuocata. Vñ pars postulantiũ proponebat suã intentionẽ probatã. Quia de his quæ partes in iudiciũ deduxerãt, nõ potuit fieri dño Papæ plena fides: mãdat pp̄ cuidã notario suo, vt sup his inquirat diligentissime veritatẽ de meritis electi & postulati apud Venetias, vbi vterq; natus fuit, & diutius cõuersatus, & de studijs eligentiũ, & postulantium, & de oĩbus quæ causam põt instituere apud Constantinopolim, vbi electio & postulatio factæ fuerũt: & si partes cõcordauerint, procedat hoc mõ vt si cõstiterit q de cõi cõsensu patriarchæ admitterentur vij. præpositi, siue per se, siue per alios, & duo alij ex parte vniuersitatis p oĩb. prælatis conuentualiũ ecclesiarum, & tunc tp̄is tot essent prælati quot erãt ecclesiæ cõuentuales, ita q cũ septem p̄positis & nouẽ canonicis facerent duplo maiorẽ numerum q̄ xvj. electores plebani: tũc postulationem admittat nisi postulatus indignus repertus fuerit: & electione plebani cassata absoluat illum ab ecclesia Eradien. & det sibi licentiam transeundi ad ecclesiam Constantinopolitanam. Si vero oẽs prædicti non fecerint duplo maiorẽ numerum, siue dignus siue indign⁹ fuerit postulatus, eo repulso electionẽ plebani confirmet: nisi & ipse pleban⁹ repertus fuerit indignus. Si vero numerus postulãtiũ fuerit duplo maior q̄ eligentium, & persona postulata fuerit indigna, & electio & postulatio reprobetur: nisi forsitan oẽs, vel maior par. postulantium ex certa scientia indignum postulassent, & illa vice postulandi, seu eligendi essent ptãte priuati, & in hoc casu electionem plebani confirmet, si eam de persona idonea constiterit celebratam. Not. q inquirendum est de conuersatione electi apud illos cum quib. fuit conuersatus. Not. q qui scienter eligit indignum: ea vice postulandi uel eligendi potestate priuatur. Qui uero ignoranter eligit uel postulat indignum non punitur. Item si maior pars ignorat vitium minoris partis, non imputatur maiori parti quæ hoc ignorauit. Hæc decre. continet ius in fine, alia uero præcedentia ex communi concordantia partium & prouisione Papæ dicta sunt.

curatores tam postulantium archiepiscopum, quàm eligẽtium plebanum, fuit propositum coram nobis: & infra. ¶ Verum quia de his quæ per assertionem partium in iudiciũ deducta fuerant, nobis non potuit fieri plena fides: quamuis super his quæ de numero dicta sunt postulantium per quoddam instrumentum publicum, nec non per confessionem procuratoris aduersæ partis in iudicio factam, sed postea reuocatam, [a] pars altera [b] assereret suam intentionem esse fundatam, causam discretioni tuæ duximus committendam: ¶ Per Apostolica scripta mandãtes, quatenus super his & alijs inquiras diligentissime veritatem, de meritis electi [c] & postulati apud Venetias, vbi [d] nati fuerunt, & diutius conuersati. De studijs autem eligẽtium, & postulantium, & omnibus generaliter, quæ causam possunt instruere, apud Constantinopolim, vbi huiusmodi postulatio & electio celebratæ fuerunt. ¶ Et si partes consenserint, [e] procedas hoc modo: vt si constiterit de mutuo [f] conuenisse consensu, quòd ad electionem patriarchæ septem admitterẽtur præpositi, siue per seipsos, siue per alios, [g] & duo [h] alij ex parte vniuersitatis pro cæteris conuentualium ecclesiarũ prælatis: totq; tunc temporis [i] conuẽtuales ecclesias habuisse p̄latos, q cum septem præpositis, & nouem canonicis, quos quidem canonicos constat in postulatione præfati archiepiscopi conuenisse, duplo maiorem facerent numerum, quàm sexdecim electores plebani, tu vice nostra postulationem admittas: nisi probatum fuerit postulato aliquid obuiare de canonicis institutis, † quod promotionem ipsius debeat impedire: ac (plebani electione cassata) ipsum archiepiscopum absoluas à vinculo quo Eradien. ecclesiæ tenetur: concedendo ipsum Constantinopolitanæ ecclesiæ in pastorẽ. [k] Quòd si ad faciendum duplo maiorem numerum, simul omnes prædicti minimè sufficerent: [l] siue dignus siue indignus fuerit postulatus, tu postulatione repulsa, electionem plebani auctoritate nostra confirmes, [l] dummodo nihil obsistat eidem, quod ipsum tanto præsulatu reddat indignum. ¶ Si vero numerus postulantiũ

a *Reuocatam*. Sine aliquo interuallo, sicut testis qui potest corrigere dictum suum incontinenti. inf. de testi. cogen. præterea. An factum procuratoris præiudicet domino dicitur infra, ut lite non contesta. cap. 1. & cap. accedens & inf. de cau. posses. cum olim. & infra de censi. olim.

b *Altera*. Scilicet postulantium archiepiscopum.

c *Electi & postulati*. Sic sup. eod. uenerabilem. Sed ibi ad studia eligentium non retulit se legatus, quamuis potuerit.

d *Vbi nati*. Quia ibi melius potest inquiri. sup. eod. postquam. & inf. de præsump. quoddam & 23 dist. illud.

e *Consenserint*. Scilicet ut notarius iste diffiniat secũdum quod inferius continetur, & in isto consensu necessarius est consensus electi & postulati, alias non possunt partes recedere a iure. supra eodem. cum inter canonicos.

f *De mutuo*. Hoc ideo dicit: quia pars eligentium hoc negabat: ideo Papa mandat inquiri, cum de iure communi interesse debuerit. inf. de cau. pos. cum ecclesia Bet.

g *Per alios*. Qualiter quis per alium hoc facere possit, habes. inf. eod. quia propter. §. illud.

h *Duo*. Isti duo habebant uocem pro duodecim prælatis singulariter pro quolibet.

ADD. Hoc intelligit Inn. qñ oẽs vt singuli singulariter habebant vocem: aliud si vniuersitas p̄latorum vnicam vocẽ habuisset. Dicebat ergo Cõpost. q tot voces habebant illi, quot committentes, nemo. n. plus &c. de re. iur. nemo plus. Ioan.

¶ *Glos. sequens exponit litteram: exponit insignat* [illegible] *& contrariis atq;* [illegible].

i *Temporis*. Hoc idcirco dicit: q si tunc aliqua cõuẽtualis ecclesia vacasset, p ea nullus potuisset admitti: sede vacante: quia tũc nõ est q iura illius tueatur, vel eis possit vti. inf. ne sed vacan. c. 1. & 2. & infra de præscript. de quarta. tunc. n. dormit ius ecclesiæ, ita q nõ currit præscriptio. j. de præscr. auditis. & c. 1. & cap. de quarta. nec ad capitulum ius illud deuoluitur. j. ne sede vacan. c. 2. argum. contra. inf. de maio. & obed. his quæ & c. cũ olim. quibus forte sta retur in casu isto: quia diuersi sunt isti casus a præcedentibus.

K *Maiorem*. Hic habes q electio semper præualet postulationi, sm illos q dnt quod hæc est iuris diffinitio, nisi duæ partes sint in postulatione. De hac materia dictum est supra. de postula. bonæ memoriæ 1. & iõ statur hic iudicio duarũ partium, quia qd̄ duæ partes faciunt, totum capl̄m facere vr̄. vt ff. qd̄ cuiusq; vniuer. plane. & sm hanc decre. intelligit qd̄ dicit decre. s̄. de postul. bonæ memoriæ. q postulatio in discordia nõ consueuit admitti. hoc intellige prout dr̄ in no. sequenti. Itẽ no. hic q cum in electione lõge maior numerus est ex vna parte q̄ ex alia, non hr̄ respectus ad meritũ personæ, dum tñ sit cõueniens ille q est electus a maiori parte: nec ad zelum eligentium. arg. sup. eo. dudum. & inf. de appel. constitutus. sed si numerus in modicum excedat, tunc recurrit ad merita & ad zelũ, & p̄feruntur numero. arg. inf. de testi. in nĩa. & est expressum. inf. eo. ecclesia uestra. ubi de hoc.

Gl. sequens [illegible] *quam approbat.*

l *Confirmet*. Hic dicit pp electionẽ a minori parte capl̄i factã cõfirmari. & tñ pars alia nõ est eligendi ptãte priuata quia nõ postulauerat indignã p̄sonam, & de iure licite poterãt postulare sicut & eligere, & ita postulando nõ peccant: ergo ius eligendi non fuit deuolutũ ad pauciores: qd̄ tunc demũ locũ hẽt, cum maior pars scienter postulat uel eligit indignũ, ut in fi. decre. dr̄. Et iõ s̄ j. eo. Cumana. & in c. ecclesia & c. in Gen. in quib. dr̄ q electio non ualet nisi sit facta a maiori parte capituli, & hic cõfirmatur facta cum longe minori parte. Propter hæc & alia q̄ hic dñr, dñt quidã q hæc decre. ius cõe non continet, sed fuit q̄dam prouisio de consensu partium, & hoc vr̄ per uerba illa superius, si partes consenserint, hoc mõ procedas: & ex eo q Papa admittit hic postulationẽ in discordia factã: cu per eã nullum ius acquiritur postulato. s̄. de postul. c. per. & quia non consueuit admittere tales postulationes in tanta discordia. s̄. de postu. bonæ memoriæ. Et ita in his duobus cõtinet gratiã, qd̄ satis põt concedi. Et ita vr̄ q vtraq; pars renũciet iuri suo: & qd̄ dicit, de cõsensu partiũ taliter pcedat, ut s̄. dr̄ in uerbis p̄missis. si partes cõsenserint. &c. alias si dissentirent, non taliter processissent, sed facta inquisitione super his de quib. p̄mittit, cãm instructã remisissent ad Papã. hoc probatur. s̄. eo. bonæ memoriæ. in parte decisa. Sed ubi duæ partes postulant aliquem, licet ius non acquiratur postulato ut agere possit: tñ põt petere gratiam: & iniuria fit ei si non fiat illi gratia. arg. ff. de aqua quoti. & æsti. l. 1. §. permittitur. de hoc not. sup.

Cõcor. Rex. in l. si postulau. C. sit. & ibi Bart. §. 1. ff. de adul. L. repetitio. ff. de quæst.

Sed ibi iure cõmuni, hic de mutuo consensu.

Præscriptio dormit contra ecclesiam ipsa uacante.

Quæ habes. j. eo. tit. c. nihil est.

Electio sed per postulationi p̄ponderat.

Suffecerint.

ne ſ. de poſtula.gratũ.& capſo pen.& vlt. Et idem crederẽ ſi maior pars poſtulat, p gratiã dẽret habere. Et qđ dicit de duabus partib. non credo neceſſariũ,ſed q̃dam prouiſio fuit hic, vt dictũ eſt: [illegible] maior pars & ſanior,ſiue duæ partes, ſiue [illegible] totã dependet à ſuperiore. ſed qđ in fine dr̃,ius eſt.

[illegible] de [illegible].

a Maior. & ita vr̃ à [illegible]tio, q ſi minor pars capituli [illegible] illũ eſſe indignũ,a'ij non puniuntur p hoc, & ita eſt hic arg. q vtile non viciatur p inutile ſic ſ. capitulo [illegible]. Et ẽ notabile illud q culpa & dolus minoris partis nõ nocet, nec ea q̃ fiũt à minori parte irritantur p hoc, & iſti ſoli priuati eẽnt ipſo iure eligẽdi in prima electione,ſi alij nõ elegiſſent ſ. eod. cũ in cunctis. & hic & alij admitterent. dũ tñ probarent ignorantiã.ſ. eo. innotuit. Et ſi maior pars ignoraſſet illum indignũ,vtraq; pars dẽt reprobari a [illegible]:vt dr̃ ſ. & qđ dr̃ hic q electio facta a maiori parte [illegible] q̃ maior pars poſtulãtiũ ſcienter eligit indignũ, intelligitur q̃n vno contextu fiũt poſtulatio & electio ſeu electiones: vt hic contingit. ſecus ſi ex interuallo,tunc. n illi ſoli qui ſciẽter poſtulant uel eligant indignũ ſunt eligendi ſeu poſtulandi poteſtate priuati:& illi q ignoranter poſtulauerunt ſeu elegerũt indignũ,dẽnt ab alijs ad electionem admitti,alias deberet electio caſſari pp contemptum.ut dicitur ſupra in eadẽ notula.

Vtile per inutile nõ viciatur.

Vide l. 1.§ poſtulatis.ſ. de poſtul.

In concilio generali Lateran. ſub Innocen. 3. ca. 21. & c. 8. [illegible] in 4. cõpilatio ne.

Vide Alloiſiũ Caſtrũ.ſ. [illegible] de [illegible] agr. [illegible].

inuentus fuerit duplo maior, quemadmodũ prędictũ eſt,& perſona poſtulata reperta fuerit indigna,tu tã poſtulationẽ quã electionẽ nõ differas reprobare: Niſi forſan oẽs, aut maior pars poſtulantiũ præſumptione [c] dãnabili poſtulauerint ſciẽter indignũ, [d] vt hac vice merito dẽnt eligẽdi ſeu poſtulandi ptãte priuari. [e] Ex hoc quoq; caſu electionẽ cõfirmes, ſi eã de perſona idonea conſtiterit celebratã.

Idẽ in concilio generali.

Si illi ad quos ſpectat electio,neglignt eligere prælatũ cathedralis uel regularis eccleſiæ infra tres mẽſes,proximus ſuperior eccleſiã ordinabit:quod ſi infra tres alios mẽſes non fecerit,canonice punietur.

NE pro defectu paſtoris gregẽ dominicũ lupus rapax inuadat:aut in facultatibus ſuis eccleſia viduata graue diſpẽdiũ patiat:uolentes in hoc ẽt occurrere periculis animarũ, & eccleſiarũ indẽnitatib. prouidere,

b Poſtulata. Id eſt,ignoranter.

Gloſ. [illegible] obiicit,& ſoluit.

c Præſumptione. i. ex certa ſcientia ſ.eo.innotuit. Sed qualiter potuit eẽ dignus iſte poſtulatus archiepatu,& indign᷒ patriarchatu, & q iudicatus fuit indignus a Papa, uel a ſuo patriarcha qũ cõfirmauit eũ, quare denuo inquiri iubet de moribus.ſ.eo.[illegible] illud.17.q.4.c.ſi q̃s ſuadente.§.qui aũt. & C.de [illegible].l.2.& inf.de ætate.& quali.accepimus? Dico q licet quis reputetur dignus ad vnã dignitatẽ,propterea non eſt dignus ad maiorem.licet enim diſpẽſetur cum aliquo in minori dignitate,nõ tñ diſpẽſatur ad maiorẽ.12.diſt.nos cõſuetudinẽ.

Gloſ.ſequitur [illegible] per contrarium & dupliciter ſoluit.

d Priuari. Iſtud refertur ad factũ,cum ſint ipſo iure priuati. ſup.eo.cum in cunctis. illi qui ſcilicet ſcienter hoc fecerunt. Vel dic,id eſt nunciari priuati.

Per qđ no. Hoſt. q licet duæ electiones fiant uno contextu,& maior pars eligat indignũ,& minor dignũ, nunquam obtinebit minor niſi maior ſcienter deliquerit. Dicit tñ [illegible] contra maiorem, niſi probet ignorantiã: remittit ſ.eo.innotuit.hoc dictum eſt pro opinione mea contra ſuã opinionem Hoſt.de qua dicam.ſ.eod.congregato.Io. Andr.

e Cõfirmes,cum ſit facta a maiori parte illorum qui habebant ius eligendi.

Nota.n. [illegible] in c. 20. [illegible] & in [illegible] ſ. [illegible] Cõcil. Lateran. [illegible] Andr. in nouel.

Adde [illegible] not. [illegible] in l. [illegible] de [illegible].

Ne pro defe.[illegible]. Primo ponitur conſtitutionis cã. Secundo ibi,Statuimus.conſtitutio. quæ conſtitutio quatuor facit. Nam primo ſtatuit tempus electiõis. Secundo priuat negligentes:ibi,Intra quos.Tertio ad ſuperiorẽ deuoluit,ibi,Ac ipſa. Quarto punit ſuperiorem ſi negligit,ibi,Is uero. Abbas.

Quia propter defectum paſtoris eccleſia uiduata tam in temporalibus quam in ſpiritualibus frequenter ſuſtinet [illegible]:ideo concilium uolens periculis animarum, & eccleſiarum indemnitatibus prouidere,ſtatuit,ut eccleſia cathedralis uel regularis ultra tres menſes non uacet, ita q ſi impedimento iuſto ceſſante,electio celebrata non fuerit, electores eligendi ptãte careant ea uice:& poteſtas ad proximũ ſuperiorẽ transferatur.& ille ad quem fuerit deuoluta ptãs, intra alios tres menſes de conſilio capituli & religioſorum

de pſona idonea ipſius eccłiæ viduatę, uel ſi ibi idoneus nõ reperit.de alia nõ differat ordinare. ſi ipſe canonicã uoluerit effugere ultionẽ.No q eccleſia cathedralis uel regularis non dẽt uacare ultra tres menſes.Itẽ illi qui non põt agere,nõ currit præſcripto.No.q per negligentiã quis amittit ius eligẽdi.

¶ Statuimus ut ultra tres menſes cathedralis [f] uel regularis [g] eccleſia plato non vacet. ¶ Intra quos (iuſto impedimẽto [h] ceſſante)ſi electio celebrata nõ fuerit:qui eligere debuerãt, eligẽdi ptãte careant ea vice. [i] ¶ Ac ipſa eligendi ptãs ad eũ qui proximo præeſſe dinoſcitur, deuoluatur. [k] ¶ Is uero ad quẽ fuerit deuoluta poteſtas, Deum præ oculis habens, non differat ultra tres menſes cũ conſilio [l] capituli ſui, & aliorum uirorũ prudentium,uiduatam [*] eccleſiam de perſona idonea ipſius [m] quidem eccleſiæ,uel alterius, ſi digna non reperiatur in illa, canonice ordinare:ſi canonicam uoluerit effugere vltionem.

¶ Idem in eodem.

¶ *Per aliquã de trib.formis hic cõtentis ſcilicet ſcrutinij,compromiſſi, & inſpirationis,procedi dẽt ad electionem in eccleſiis cathedralib. aliter electio celebrata non valet: & cõtra facientes priuandi ſunt ea vice ptãte eligẽdi.h.d.uſq; ad §.illud.*

Itẽ regularis eccleſia quãtũ ad tps eligendi æquiparat eccłiæ cathedrali. Itẽ not q q̃diu reperit in eccleſia idonea perſona, non dẽt eligi de aliena.

f Cathedralis. Quantũ ad hoc nihil addit, q idem erat ſm antiqua iura.50.diſt poſtquã.& 63.di.obeuntibus. & alij tres dãtur ad conſecrationem petendã.100.diſ. quoniã quidem.

g Regularis. Et ſic patet ex hac cõſtõne q canon Laterañ.concilij.inf.de concel.præb. nulla. hodie non extẽditur ad regulares pꝛlaturas.q a æquiparãtur epatus & prælaturæ regulares, ſimile 16. q. vlt ſi quis deinceps.

h Impedimẽto.& ita nõ currit pſcriptio [illegible] canonicos ſi iuſta cã interueniente non eligant.28.di.de Siracuſanæ & 61.diſtin.bene nouit.& ſ. de conceſ. præb. quia diuerſitatẽ.C.de in off. teſta. l. [illegible] maiores. ff. q ex ca. maio.l. qđ quidam,& l.ſeq.& l.ait ptor. Sed ſi Papa interdiceret electionem.non minus currit eis tps,niſi petant licentiam eligendi infra tẽpus ſtatutũ.ſ.eo.c.vlt.Sed nunquid eſt hic neceſſaria proteſtatio q nõ poſſint eligere infra tres menſes? qđ vr̃.ſ.de offi.ord.paſtoralis.in fin.& inf.de appel.ſi iuſtus metus. Non credo q neceſſaria ſit in caſu iſto proteſtatio: quia debent petere licentiam,& ſi non petant,ſunt in mora:ut ibi dicit.

Canõ Laterañ.concilij quali ter ſit intelligendus.

Vide.l. q cœtu cum glo. ff. de ui pu & in l. maliũ. §. uidua. ff. de uerbo. ſig.

In eodem concilio Lateran.ſub Inno. 3.c. 24 & cap. 9.eod.tit. in 4.copilatione.

i Ea vice. id eſt,in prima electione,quæ ſi caſſaretur,uel ſi nollet uenire,uel ſi eligeretur indignus, ſtatim recuperarent ius ſuum.ſup.eod.cum vuintonieñ.

K Deuoluitur.olim nõ deuoluebat ad pximũ ſuperiorẽ.ſ. de cõceſ.præb dilectus.ſed ad Papã in epatib. & ſic reducit ad ius cõe aliarũ dignitatũ:ut ſicut ibi poſt ſex mẽſes, ita hic poſt tres deuoluat ad proxime ſuperiorẽ ſ.de cõceſ præb c.nulla.

Gloſſa iſta quærit.arg. it pro & contra & dupliciter ſoluit.

l Conſilio.Sed nunquid tenetur ſemper habere conſiliũ capituli ſui,ut alias non ualeat electio niſi habito cõſilio capli & aſſenſu? Vr̃ q ſine illis eligere nõ poſſit,ſicut nec alia negotia dẽt facere ſine illis. ſ. de his quæ fi a præla. ſine conſenſu capituli.nouit.& c.quanto & quaſi per totũ.arg.ſ.eo.cum in ueteri.ubi caſſatur electio,quia non fuit expectatum reſponſum eorum de quorum conſilio debuit fieri electio:vt 63. di. obeuntib & 15 q.7.eps nullus.Sed cõtra ſufficit enim petere conſiliũ.inf.de arbi.cum olim & ex conſilio nemo obligatur.14. q.1.c quiſquis.§ qđ præcipitur. Credo q hoc facere debuit conſentiente capitulo,uel maiori parte:alias non credo q ſolus hoc facere poſſit per iura prædicta.Vel dic q ſufficit tm requirere conſilium capituli in iſto caſu.& de honeſtate,cũ ad ipſum ſolũ deuoluat electio.& nõ ad capitulũ,conſiliũ uero aliorũ non inducit neceſſitatẽ. ſed de honeſtate requiritur.

Gloſ.ſe.[illegible] ponit tres obiectiones,& ſoluit [illegible].

m Ipſius.ſ.uacantis.Hic præcipit ut de eadẽ eccleſia eligat. Sed nõne ad metropolitanũ deuoluit idem ius qđ habuit capitulũ:ſed capitulũ potuit eligere undecunq; uellet ſ. eo. cum inter canonicos & c cũ nobis.& c.in cauſis.ergo & metropolitanus? Dico q primo dẽt inquirere pſonas eccleſiæ uacãtis, & eligere de gremio ipſius eccleſiæ.& illud debuit fieri p illa iura 15.di.c.obitũ.& c nullus:& 18.q.2.q ſit ſed ſi hoc nõ fecerit nihilominus ualebit electio. [illegible] fieri ñ dẽnt,facta tñ manẽt 27.q.1.nuptiarũ.& 27.di.ſi vir. [illegible] mereatur q pp hoc caſſetur electio. De hac materia tractat ſ. cap.

cum

Hoſt. contra niſi canonicatũ haberẽt: q a limitata ẽ forma: q latis vr̃ in ſcholis. ſed cõtrarium ſeruatur. Et Comp. tenet dictũ gl. dicẽs, q ſic Papa reſpondit. Ioan. Andr. in nou.

Cõcor. I non dubium. C. de leg. & legatre [illegible] ſtatuto. ſi d [illegible] q [illegible] ſit uel aliter.

eũ inter canonicos. Sed quare dr̃ hic ꝙ metropolitanus eligat de eadẽ eccl'a, cũ ipsi pdiderint ius eligẽdi? Rñde, ipsi perdiderunt ius eligendi actiue, i. quia ipsi nõ põt eligere: sed nõ passiue, quia bene põt eligi, & satis puniunt̃ in hoc: & non dẽnt pp hoc dupliciter puniri: quia pœnæ restringẽdæ sunt. de pœ. dist. 1. §. pœnæ. Hic habes ꝙ qui eligere non põt, eligi põt. Sed contra aliqui põt eligere, sed non eligi. j. de ele. exc. mi. si celebrat. hic priuat negligẽtia eos ptãte eligendi, ibi nõ. Et ibi iõ non põt eligi, quia non habent id pp quod eliguntur: hic bene habent executionẽ sacram ẽtorum.

CAP. XLII.

QVia pp diuersas electionũ formas, quas quidã inuenire conant̃, & multa impedimenta proueniũt, & magna pericula imminent ecclesijs [a] viduatis: ¶ Statuimus vt cũ electio fuerit celebrãda, præsentib. oĩbus qui debent [b] & volunt [c] & possunt commode [d] interesse, assumantur tres de collegio [e] fide digni, q secrete [f] & sigillati † vota † cunctorũ diligenter exquirãt, & in scriptis redacta [g] mox [h] publicẽt [i] in cõi: nullo prorsus appellationis obstaculo interiecto: vt is collatiõe [k] habita † eligatur, in quem oẽs uel maior & † sanior [l] pars capituli cõsentit. ¶ Vel saltem eligendi

QVia propter. Hæc decretalis est multũ famosa & principalis in titulo. Diuidit̃ principaliter in duas partes. In prima ponit̃ constõnis cã. In scda ɔstitutio: ibi, *Statuimus*. & hæc scda pars subdiuidit̃ in tres partes. Nã tria ponit principaliter statuta. scda pars: ibi, *Illud*. tertia ibi, *Electiones*. Et iterũ illa scda *Statuimus*, subdiuidit̃ in qnq; partes. Nã primo ponit formã scrutinij in electionib. celebrãdis. Scdo ɔpromissi. Tertio cassat electiões aliter factas. Quarto excipit, i qua exceptiõe includit formã diuinæ inspirationis. Quinto eligẽtes ɔ formas s̃dictas mãdat priuari. scda: ibi, *Vel saltẽ*. tertia: ibi, *Aliter*. quarta: ibi, *Nisi*. quinta: ibi, *Qui vero*. Ab. Quidã malitiose & fraudulenter nitebantur diuersas formas electionũ inuenire, pp qd pericula multa & impedimẽta ꝓueniebãt ecclesijs viduatis, & iõ ad hæc pericula cuitãda statuit ɔciliũ gñale tres formas circa electiones cathedraliũ & regulariũ eccl'arũ. Prima forma est hæc, vt vocatis oĩbus qui volunt, dẽnt & põt commode interesse, eligantur tres de capl'o fide digni, qui sigillatim & secreto vota oĩum diligẽter inquirant, & in scriptis redigãt: quo fcõ incontinenti antequã ad alia diuertãt, vota illa publicẽt in cõi in p̃sentia capl'i: & si plures electi sunt fiat hinc & inde collatio numeri ad numerũ: meriti ad meritũ: zeli ad zelũ: & sic collatiõe habita nõ obstante applone alicuius, is eligat̃ in quẽ oẽs uel maior pars & sanior consentit. Scda forma est, ut eligendi ptãs aliquibus viris idoneis cõmittãtur, q vice oĩum prouideant ecclesiæ viduatæ de pastore. Aliter vero q̃ dictũ est duob. modis p̃dictis electio facta nõ valeat. Tertia vero forma est, si quasi per inspirationẽ diuinã, cõiter ab oib. absq; vitio electio fuerit celebrata. Qui vero ɔ p̃dictas formas eligere attentauerint eligendi ea vice ptãte priuent̃. Postmodũ dr̃ ꝙ nullus in electionis negotio ꝓcuratorẽ ɔstituat, nisi sit absens in eo loco vñ debeat aduocari: & si iusto sit impedimẽto detẽtus vt venire nõ possit sup hoc si opus fuerit fidẽ faciat iur̃o, & tũc si voluerit cõmittat alicui de capl'o vices suas. & in fi. reprobat pp clandestinas electiones, statuẽs ut quã cito electio fcã fuerit, solẽniter publicet̃. Not hic tres formas canonice eligẽdi. Itẽ ꝙ vbi sunt plures in electione vocẽ habentes, dẽt fieri collatio numeri ad numerum, meriti ad meritum, zeli ad zelum. Itẽ appellatio ne fiat electio s̃m formam canonicam non valet. Itẽ absens in loco de quo dẽt vocari, põt constituere procuratorem in electione. Item clandestinæ electiones in iure sunt reprobatæ. Item quicquid hic dicitur, pro notabili habeatur.

Gl. seq. quærit, arg. negatiue, ponit op. ad illam partem, & soluit contrarium, finis recusatur per aliam quæstionem.

a *Ecclesijs viduatis*. Per hoc vr̃ q loquitur tm̃ de electionib. p̃latorum i. ep̃orum non canonicorum. Sed nunqd extendemus illam constitutionem ad oẽs dignitates et ad non cathedrales, & ad plebanatus, & ad alias dignitates quæ prælatos habent in ecclesijs collegiatis? Non vr̃: cum ecclesiæ pp illas dignitates non dicantur viduatæ, cum habeant ep̃m. Satis põt dici ꝙ non extenditur ad alias dignitates, sed tm ad ep̃atus & regulares prælaturas, ut s̃. eod. ne pro defectu, tñ de fcõ bene extenditur ad alias dignitates, & de iure ẽt bene põt intelligi cõstitutio illa de illis prælatis qui habent iurisdictionem gñalem in ecclesijs collegiatis: quia tales prælati, sponsi quodammodo appellantur. 21. q. 2. sicut in vnaquaq;. Sed non dẽt intelligi de dignitatib. seu personatib. in ecclesijs cathedralibus quia in vacatione illarum dignitatum non dicitur ecclesia viduata, cum habeat episcopum qui solus est ibi maritus. Bern.

constitutio cõcilij Lateranen. extẽdatur ad omnes dignitates.

b *Qui debent*. Hoc iõ dicit: quia oẽs qui habent ius in electione sunt vocandi s̃. eo. ꝙ sicut. Et qui sunt in quieta possessione eligendi, simul sunt vocandi. s̃. eo. ꝙ sicut. c. coram. & c. bonæ. & de consue. si quæ est. j. de cau. pos. cum ecclesia.

c *Qui volunt*. Bñ dicit, qui volũt: quia si quis nõ vult interesse electioni, alij procedere põt sine illo postquam cõstiterit. s̃. eo. ꝙ sicut. & c. cum nobis & arg. j. eo. ecclesia vestra. vbi de hoc dr̃. & sic omnes vocãdi sunt qui commode possunt vocari. Qui sunt vocandi, dictum est. s̃. eo. coram. & s̃. eo. in Gene.

Aliquo nolẽte accedere ad electionẽ, reliqui eligant.

d ¶ *Commode*. hoc iõ dicit: quia si commode & sine periculo vocari non possunt, non sunt vocandi. sup. eo. quod sicut § 1.

e Glo. sequens obijcit, & soluit.

e *De collegio*. Per hoc vr̃ dari occasio discordiæ, quia facilius possent ipsi cõcordare in vnã personã quã assumãt in prælatum. q̃ in istos tres: & si discordãt canonici in eligẽdo istos tres, æque inquiretur de meritis & zelo eligẽtiũ, sicut in electione ep̃i. Dico ꝙ in istis inq̃sitorib. nõ requirit̃ illa examinatio, qa ipsi non eligunt, sed inquirũt vota fratrũ, & hoc põt fieri per quoslibet de capl'o, dũ tñ sint viri digni, & cã inquisitionis secrete fiat: qa quidã forte timore vel fauore timent aliquẽ noiare in publico, quẽ nominant in secreto, & libere nominant quem volunt. Libera n. dẽt esse volũtas in eligẽdo. 8. q. 2. dilectissimi. & s̃. eod. bonæ. & j. c. proxi. sicut in matrimonio carnali. j. de spon. cũ locũ. & p̃terea per hoc obuiat̃ malitijs quorundã, qui statim eligebãt, & appellabant ne alij eligerent sup eo. considerauimus. per istã constitutionem malitijs & cauillationibus talium obuiatur.

† Singulatim.

† Voces.

† Adhibita.

† Vel.

Per hoc dixit Hostien. ꝙ si episcopus uel alius de collegio, cuius vult' esset terribilis, assumeretur inter hos scrutatores, appellari posset hic cã adiecta, maxime si intẽderet, etiã alijs inuitis aliquem promouere: si de hoc se iactasset. Io. And. in nou.

f ¶ *Secrete*. Sicut testes in secreto deponere debent, ut liberius dicant veritatem, aliàs non valet dictum testis. inf. de testi. venerabili & C. de testa nullum. & inf. de accu. inquisitionis §. tertiæ aliàs non valet, nisi fiat secrete.

g ¶ *Redacta*. Per ipsos scrutatores: uel p tabellionẽ. & qd dicit secreto, capl'm tm̃ excluditur, & non personæ necessariæ.

h ¶ *Mox*. i. incõtinẽti nullo actu ɔtrario intermedio post vota q̃sita: & vno ɔtextu: sicut testm̃. ff. de test. hæredes palã. in fi. optime ponit sensũ istius dictionis, mox. j. c. cũ post petitam. vbi cassat̃ electio, qa statim post collationẽ celebrata nõ fuit. ar. j. de test. co. p̃terea qñq; mox aliter accipit̃, i. statim cũ quodã tẽperamẽto x. dierũ. ff. de ædi. pec. ꝓmissor, & mox. qñque dr̃ ad annũ. 20. q. 2. si in qualibet & c. puella. cũ quodã tẽperamẽto siue spatio. ff. de sol qd dicimus. ff. ad l. Fal. l. 1. §. si hæ. itẽ qũq; cũ primũ potuit. ff. ad Tert. l. 2. in §. itẽ ɔfestim. & illico, i. vsq; ad tri duũ. C. de iud. cum sp̃alis. & C. de erro. aduo. l. vlt.

i ¶ *Publicent*. Post quam publicationem variare nequeũt electores. j. eo. publicato. & iõ locum non habet appellatio, imo compellendi sunt ad electionem. ut inf. eod. publicato.

k *Collatione*. s. numeri ad numerum: vt sciatur in quem maior pars consentit; & zeli ad zelum, & meriti ad meritum, & numeri ad numerum dẽt fieri collatio. hæc. n. est forma electionis qu duo electi sunt, aliàs qñ vnus, & sic nõ est necesse; & sic tria conferuntur, numerus ad numerum, meritum ad meritum, & zelus ad zelum. j. eo. in Gen. & c. ecclesia vestra. & ibi de hoc tractatur. & sup eod. venerabilem.

Vide tñ l. 1. & ibi Bart. ff iu. sol.

¶ *Gl. seq. ten. per q. soluit q. sint substantialia huius formæ, & vtrumquid vocatio absentium, numerus trium scrutatorum, & esse de collegio, sint de substantia.*

l ¶ *Sanior*. dic vt. j. eo. eccl'a vestra. Circa formã istã quædã ita sũt exacta diligẽtia obseruãda, vt si ɔtra fcm̃ fuerit, electio aliqñ ẽ irrita j. eo. eccl'a vestra. & c. in Gen. aliqñ est irritãda. inf. eo. cũ post petitã. & c. Cuma. in vtroq; tñ casu nõ valet: ut hic dr̃ in ver. aliter, &c. Ista quidẽ sũt de substãtia electionis siue formæ: ut secreto & sigillati inq̃sitio fiat. & publicatio in cõi collatio & cõis electio incõtinenti nullo actu cõtrario intermisso vnũ post aliud faciendo. & hæc probant j. eo. cum post petitã. & c. Cuma in fi. & c. in Gene. & vota in scriptis redacta, vt appareat p scripturã de ɔsensu cuiuslibet, vt si vellet mutare ei scriptũ obuiet. 1. q. 7. saluberrimũ & 27. q. 1. oẽs foeminæ. & 20. q. 1. vidua. Et ꝙ qlibet sit vocandus, qui commode vocari possit, nõ credo esse de substãtia electionis, ut ꝓpterea cassetur electio: dũmodo contemptus postea consentiat electioni factæ s̃. e. ꝙ sicut. Quod tres tm̃ debeant esse inquisitores nõ credo ẽe de substãtia, dũmodo tot sint inquisitores q fratres fieri nõ possit. ar. s̃. eo. cũ dilecti. qa qui plus facit, non vr̃ facere ɔtra. ff. de ser. vrb. p̃di. si arbore & superflua nõ vitiãt, necessaria vero p̃termissa diminuẽt ɔtractũ. C. de test. l. testiũ & ff. d. sup. leg. l. legata in prin. & l. Labeo. Nec credo esse de substantia ꝙ sint de eodem collegio: quia in electionib. confessorum religiosorum virorum inquiri dẽt. 63. dist. obeuntib. & sup. c. proxi. dummodo non sint laici. inf. eo. Massana. & c. sacrosancta.

Quæ sint de substãtia electionis.

¶ Glossa

Gl. seq. recitetur per duas quæstiones.

a *Viris.* & isti possunt esse alij à capitulo, dummodo viri religiosi, nec ipsi exprimuntur de capitulo: quia hi non possunt potestatem suam dare alijs. s. eo. causam quæ & licet dicat, aliquibus, vni tamen committi potest, vt in prædicta decre. cum quæ. quia non est illud de forma: immo melius pot expediri per vnum quam per plures, scilicet duos, quia tunc tres fere sine exitu est. ff. de ar. item si vnus. §. vlti.

. Ar. contra. j. de off. deleg. prudentiam. vide c. si compromissarius. eod. titu. lib. 6.

Gl. seq. quærit, arg. soluit, ponit opinionem contrariam, quam reprobat.

b *Vice omnium.* Sed nunquid maior pars posset ieq. istam formam alijs contradicentibus? Vr quod sic: quia quod maior pars facit, totum capitulum facere vr. & firmitatem debet sortiri, nisi rationabilis causa à paucioribus ostendatur. j. de ijs quæ fiunt a maio. par. c. cum in cunctis. Satis vr æquum, & sic vitatur discordia & facilius consulit ecclesiæ illo modo quam per scrutinium. Sed littera ista contradicit: vbi dicit, vice omnium. & quod dicit, aliter electio facta non valet, & alia pot ratio esse: quia cum quilibet habeat vocem in electione, non debet priuari iure suo, nec aliquis debet compelli ius suum dare alij. C. de contrah. emp. inuitum. & l. in vendendis. sicut, & emptio voluntarie est. ff. fami. erci. si pignori. §. vlti. Alij dicunt quod maior pars bene pot potestatem eligendi committere minori parte contradicente: quod mihi non vr: quia non seruatur forma ista, cum & illa debet seruari, sicut & aliæ duæ.

Gl. seq. signat contrarium, & remittit.

c *Priuentur.* Per sententiam, non ipso iure. j. eo. Cumana. in fin. vnde signat contra s. eo. cum in cunctis. vbi ipso iure priuati sunt. De hoc die vt dixi. j. eo. Cumana. in fi.

d *In eo loco.* De hoc dixit s. eod. coram.

Gl. seq. obijcit, & soluit. Scdo ar. ad opi. & remittit. Tertia pars recitetur per duas quæstiones, an canonicus procurator absentis habeat duas voces, & an constitutus debeat necesse iurare. In fine quærit, ar. pro, & soluit.

e *Venire.* si venire non pot, quare citatur? Non dr citandus. vnde alij eligere possunt. sed hoc non est verum: quia citandi sunt semper absentes, ex quo possunt commode citari, siue venire possint siue non: & quia hoc ipsum dubium posset esse præsentibus. su. eo. quod sicut. Et intelligo illum venire non posse, qui propter timorem non pot uenire ad locum. sup. c. bonæ memoriæ. Sed in casu illius c. bonæ. non tenent committere uices suas: vt no. ibi in gl. quæ incipit, si citatus. Vel propter infirmitatem. 5. q. 3. si ægrotans. Vel si vocetur ad maius tribunal. ff. de re iu. contra pupillum. & ideo cum iusta causa sit impeditus, iure suo priuari sine culpa sua non debet: vt j. vt li. non contesta. quoniam frequenter. § 2. vnde quod per se non pot, per alium exequatur. ff. de procu. l. 1. sicut in iudice. j. de of. dele. si pro debilitate. & c. pastoralis. in fi. Et est ar. opti. contra illos qui dicunt quod si tres iudices sunt cum illa clausula: quod si non omnes, &c. quod ille qui non pot interesse, licet committere possit vices suas, socij non tenent ipsum admittere: quia extat coniudex: quod falsum est. hic non pot interesse, & tamen alij tenent procuratorem illius admittere. De illa materia dr. j. de off. dele. coram. Et ille procurator cum sit de capitulo, habebit duplicem vocem. j. eo. congregato. & ar. j. de re iu. cum olim. ar. sup. e. scriptum. Nec credo, quod multum expediat quod ille qui dat procuratorem, debeat iuramentum præstare: sed ideo dicit, si opus est fidem faciat iuramento, quod si præsentes nollent ei credere super impedimento quo detinetur, nec aliter admittere velint procuratorem, qui non haberet vel similem præsumptionem, tunc debet iurare quod impeditus venire non possit: & tunc tenentur illum admittere. Sed quid si nullus uellet de capitulo recipere vicem suam, nunquid posset alij committere qui non esset de collegio? Vr quod sic: quia per hanc litteram constat quod ipse debet interesse per se uel per alium, & ita si nullus vult recipere vicem suam, pot alicui viro religioso clerico committere vicem suam, alias non valet electio si eligerent: & hoc non credo esse contra substantiam, si alium admittant qui non sit de collegio: quia & viri religiosi vocandi sunt ad electionem, & de eorum consilio est facienda: ita quod non ualet alias electio. 64. d. si obeuntib. Tamen non credo quod hodie canonici ad hoc teneant nisi uelit. Et illud c. obeuntibus. non tenet nisi quo ad honestatem, canonici tamen tenent recipere illum, cui commiserit vices suas auctoritate huius canonis: ar. contra s. de rescri. cum contingat & j. de appella. cum speciali. Vel si nolint recipere, pot exprimere suam voluntatem per litteras suas, & voluntas illa cum alijs publicetur: & sic extra capitulum non committat.

ALBERICVS. Illa opinio est hodie reprobata per c. si quis iusto. §. fi. eo. tit. lib. 6.

f *Clandestinas.* Illa electio dr clandestina quæ fit singulariter & occulte per occulta conuenticula 79. distin. c. 2.

g & quandiu publicatio facta non est, dr clandestina: vt hic in fi. & quam cito facta est, debet publicari, alias non valet, ut dictum est, & j. vt eccle. bene. vt nostrum.

---

potestas aliquibus viris a idoneis committatur, qui vice b omnium, ecclesiæ viduatæ prouideant de pastore. ¶ Aliter electio facta non valeat: nisi forte communiter esset ab omnibus, quasi † per inspirationem absque vitio celebrata.

¶ Qui uero contra præscriptas formas eligere attentauerint, eligendi ea vice potestate priuentur. c

¶ *Interdicit procuratorem in electionis negotio constitui, nisi concurrant hic contenta vsq; ad §. electiones. Abbas Sicu.*

¶ Illud autem penitus interdicimus, ne quis in electionis negotio procuratorem constituat, nisi sit absens in eo loco, de quo debeat aduocari, iusto.q; impedimento d detentus venire e non possit: super quo si opus fuerit, fidem faciat iuramento: & tunc si voluerit, vni committat de ipso collegio vicem suam.

¶ *Præcipit electiones solenniter publicari, & clandestinas reprobari. h. d. vsq; ad finem. Abbas Siculus.*

¶ Electiones quoque clandestinas f reprobamus, statuentes vt quam cito electio fuerit celebrata, solemniter publicetur.

¶ Idem in eodem.

¶ *Consentiens electioni de se factæ per abusum potestatis secularis, efficitur, ineligibilis ad dignitatem, & electio est nulla. Eligentes autem à beneficijs per triennium suspenduntur, & tunc sunt priuati potestate eligendi.*

CAP. XLIII.

Qvisquis † electioni de se factæ per secularis potestatis abusum g consentire præsumpserit, contra canonicam libertatem: h & electionis commodo careat, & ineligibilis fiat, i nec absque dispensatione ad aliquam valeat † eligi dignitatem. ¶ Qui uero electionem huiusmodi, quam ipso iure irritam k esse censemus, præsumpserint celebrare, ab officijs & beneficijs penitus su-

---

Qvisquis. Sunt duæ partes. In prima punit electum consentientem: in 2a punit eligentes, & electionem vitiat: ibi, qui vero. Ab.

CASVS. Frequenter eligebantur multi per impressionem siue per abusum secularis potestatis, vel alterius potestatis, & electi consentiebant: quod erat contra ecclesiæ libertatem. Ne de cætero talia fierent statuit concilium generale, quod si quis electioni taliter de se factæ consenserit contra canonicam libertatem, careat commodo electionis, & fiat ineligibilis, & sine dispensatione ad aliquam eligi non possit dignitatem: hæc est pœna illius qui consensit. Scdo imponit pœnam electoribus, dicens quod qui electionem aliter celebrare præsumpserit quam dicit Papa, ea irrita est ipso iure, & ab officijs & beneficijs per triennium suspendantur, & sint tunc potestate eligendi priuati. Not. quod in electionib. debet esse liber consensus eligentium: si vero coactus, non valet, imo irrita est electio, quod contra ecclesiasticam libertatem. Item electores qui taliter eligunt, de iure illa vice potestatem eligendi amittunt, & ipse electus consentiens, fit ineligibilis.

g *Abusum.* Vt laicus princeps, uel potestas interdicit electionibus, & talis non est vsus, sed abusus: ut sup. e. cum terra, & c. quod sicut. & contra ecclesiasticam libertatem, vt ibi dr: & hoc intellige cum clerici sponte laicos admittunt. Secus si per vim vel impressionem eligerent: quia tunc non puniuntur. sup. e. cum Vintonien. Ber.

h *Libertatem.* Quia si admitterent laici, siue huiusmodi potestates assumerent sibi ius in posterum, sic periret libertas ecclesiæ: quia in electionib. liberum debet esse arbitrium cuiuslibet. 7. q. 2. dilectissimi. sicut in matrimo. 1. o carnali. j. de spon. cum locum. ideo talis electio nulla est quæ fit contra libertatem ecclesiæ j. e. sacrosancta. & c. Massana & s. e. cum terra. & ita laici omnino excludendi sunt in collegiatis eccl'ijs.

Gl. seq. recitetur per quæstionem, ipso iure, & casum pro & contra, & soluit in fi. quærit an dispenset episcopus, & soluit quomodo dicit.

i *Fiat.* per hoc quod dicit, fiat (quod futuri temporis est) videtur quod non ipso iure, sed per sententiam debeat suspendi: & facit ad hoc. j. de iure pat. præterea. † Vr tamen quod ipso iure per id quod sequitur, non absq; dispensatione &c. Et est verum, quod ipso iure fit ineligibilis. & ad hoc facit. 16. q. 7. si quis deinceps. & su. e. ne pro defectu. uel carcant ea vice. sed ibi suspensio durat quousq; dignitatem taliter adeptam dimiserit: & qui sic suspensus est, sicut per suum factum suspenditur, ita per actum contrarium restituitur. 15. q. 6. nos sanctorum. & 21. dis. si quis presbyter. & c. si quis amodo. Sed nunquid episcopus pot dispensare cum talib.? Credo quod sic. ex eo. n. quod conditor canonis hæc non reseruauit sibi dispensationem, alijs concessisse vr. j. de ten. excõ. nuper. & j. de preben. multa. in fi. & c. graue in fi. & hoc minus est adulterio, in quo potest episcopus dispensare. j. de iudi. at si clerici.

k *Irritam.* Sic supra eode. cum in cunctis. vbi electio ipso

iure

---

* In eodice Barrata quasi per Inspirationem sancti Spiritus absque vitio &c.

. Sed notabile est quod qui non priuet voce sua: vt sequitur in gl. & sic hæc concordat cum glo. An.

Quis dicatur non posse venire ad electionem.

* Non tamen pot duos eligere nisi in casu. infra e. c. penul. l. 6 in gl. Ioan. An. in no.

† Concilii Later. sub Inn. 2. c. 26. & in 4. co. i. ca. 10. c. 1.

† possit.

Concor. tex. in l. 1. §. mittat. ff. de ven. insp. & in l. vxores. ff. de rep.

Electio quando dicatur fieri per abusum potestatis secularis.

† Adde ad hanc gl. no. & theoricam gl. simi. in regula in pœnis. de reg. iu. lib. 6. & in c. si diligenti. de foro comp.

iure irrita est quæ fit de persona indigna.

e *Gl. sequens quærit an per quæstionem an per sententiam, &c. arg. pro et contra ponit opi. & soluit quod per sententiam.*

a *Suspendantur*. per sniam. sic. j. eo. Cumana. in fi. sic intelligitur s. eo. quia pp Contra. s. eo. cũ in cũctis. vbi ipso iure beneficijs ecclesiasticis sunt priuati. quidã dicũt q standũ est huic, & nõ illi. & in alio ẽt corrigit ille canõ ibi, eligendi potestate priuatos, per c. proxi. quia pp diuersitas istæ verbi, quãtum ad electionẽ, habetur s. c. Cumana. I fi. Sed qd dicit, ab officijs & bñficijs priuentur. hoc est verũ q p sniam. priuãdi sunt & illud c. cum in cunctis non corrigitur vñ ipso iure priuati sunt beneficijs per trieniũ. Et ratio diuersitatis hæc est, hic priuantur officijs & bñficijs, & sic in duobus puniuntur: quia plus peccant, & ibi priuati sunt bñficijs tm̃ q a minus peccant ibi q hic: vt sic q̃dam cõpẽsatio sit hinc inde. Vel verius diuersi sunt isti casus, & in diuerso casu loquunt. & iõ diuersæ pœnæ. hic maior pœna imponit q ibi, q a plus offendit q ctra ecclesiasticã libertatem aliquis fecit, sed ibi eligitur persona indigna.

Gl. seq. ponit duas lecturas, et primã reprobat.

spendantur^a per trienniũ, eligẽdi tunc^b potestate priuati.

¶ Idem in eodem.

¶ *Si prælatus per negligentiã cõfirmauit indignum electum ad regimẽ animarum, perdit potestatem cõfirmandi primum successorem, & à perceptione proprij beneficij suspenditur & promotus deijcitur. Si vero per malitiã hoc fecit, grauius punit. Electi vero immediate subiecti Papæ, p se aut per personas instructas dẽnt adire Papam, & petere confirmationẽ. Et si sint electi in concordia & valde remoti, videlicet vltra Italiã constituti, interim administrant, ita tñ quòd nil alienent: benedicunt antẽ & consecrantur prout consueuerũt.*

NIhil † est qd ecclesię Dei magis officiat, quã quòd indigni assumantur prælati ad regimen animarum. ¶ Volẽtes igit huic morbo necessariã adhibere medelã, irrefragabili cõstitutione sancimus, quatenus cũ qsquã ad regimẽ animarum fuerit electus, is ad quẽ ptinet ipsius cofirmatio, diligenter examinet,^d & electionis processum, & psonã electi: ut cũ omnia rite concurrerint, munus ei confirmationis impendat: quia si secus fuerit incaute præsumptum, non solum deijciendus est indigne^e promotus, verum etiam indigne promouens puniendus. Ipsum quoque decernimus hac animaduersione puniri, vt cum de ipsius constiterit negligentia, maxime si hominem insufficientis sciẽtię^f vel inhonestę vitę, uel ętatis^g illegitimę approbauerit, non solũ confirmandi primũ successorẽ illius careat potestate,^h verum etiam (ne aliquo casu pœnam effugiat) à perceptione proprij beneficij suspendatur,^i quousque (si equum fuerit) indulgentiam valeat promereri. Si vero conuictus fuerit in hoc per malitiam excessisse, grauiori^k subiaceat vltioni.^l Episcopi quoque tales ad sacros ordines & ecclesiasticas dignitates promouere procurent, qui commissum sibi officiũ digne valeãt adimplere, si & ipsi canonicam^l cupiunt effugere vltionem. ¶ Cæterum qui ad curam: sed de reb. ecclesię nihil alienent: munus bñdictionis siue cõsecrationis recipiãt sicut cõsueuerũt.

Nota diligẽter q tria sunt necessaria illi q ad regimen eligitur animarũ. s. vitæ honestas, scientia, & ætas legitima. & quartum q sit legitimo natus: & pœna hæc statuta est illis qui promouent indignos ad aliquas ecclesias gubernandas. No. q quando quis indignus promouetur, nõ solum promotus, sed promouens venit puniendus. Item plus punitur deuiquens ex certa scientia, quã ex ignorantia. Itẽ qs põt petere confirmationẽ per interpositam psonam. Itẽ nota vnũ specialẽ. q illi q sunt vltra Italiã, possunt ante cõfirmationẽ administrare, si electio eorũ fuerit facta in cõcordia. & sint sine medio subiecti Romanæ ecclesiæ. Item q est vltra Italiã cẽset esse remotus. Itẽ in consecratione recipienda seruanda est consuetudo.

d Examinet. Ad illũ enim pertinet examinatio ad quẽ pertinet confirmatio. & ex officio suo debet examinare personã electi, & formã electionis ẽt si nõ obijciatur aliqd electo s. e. ti. nobis olim & c. venerabilẽ. ver est enim generaliter. & c. 73. distin. quid est cito & j de hęre. cũ ex iniuncto. quia eius interest ne puniatur si promoueret indignum, vt j. c. sequẽt.

b Tunc. id est. ea uice. sic s. c. in cunctis. Sed si in illo triennio quo suspensi sunt iterũ uacaret, vñ per illã expositionẽ q canonici possent eligere: & ita suspẽsi eligerẽt. sed hoc esse nõ põt. sup. e. cũ inter R. & iõ istud, tunc, respicit totũ trienniũ. & hoc intellige qñ oẽs delinquunt: sed si aliq non deliquissent, ipsi eligerent. sup e. scriptum est in fi. & c. cum in cunctis. Ber.

Gl. seq. signat contrarium, & soluit.

c *Priuati*. s. est. c. proxi. ctra ubi priuanẽ per sniam. Idem est: quia plus peccant isti quàm ibi (vt dictum est) & iõ hic ipso iure, ibi non: & in diuerso casu loquuntur.

N *ihil est*. Diuiditur tota decre. in duas partes. Primo ponitur constitutionis cã. In secũda constitutio: ibi, Volẽtes igit. alias, ibi: irrefragabili. constitutio uero habet tres partes. Prima pruidet circa confirmationes eorũ qui eligunt ad curã animarũ. Secunda: ibi, Episcopi, prouidet circa pmouẽdos ad dignitates, & ordines sacros. Tertia: ibi, Cæterũ. circa cõfirmationẽ & priuilegium exemptorum. Adhuc prima & vltima possent subdiuidi, quod per te uideas. Panor. post Io. An.

Casus. Quidam non idonei tã scientia, q̃ ętate aut in honestate uitæ, eligebantur ad regimen animarum: pp qd ecclesiis in alta pericula imminebant, volẽs concilium gñale huic morbo cõgruã adhibere medelã, statuit ut cũ aliquis fuerit ad regimẽ animarũ electus, ille ad quẽ ptinet cõfirmatio, diligẽter examinet electionis processum, & psonã electam: & si electio fuerit canonica. & psona idonea. electionem cõfirmet: & si in cõtrarium fecerit, repellat electus & cõfirmator puniat hoc mõ vt si constiterit, q p negligẽtiã pmouerit hominẽ insufficiẽtis scientiæ, uel inhonestæ vitæ, uel illegitimę ætatis, potestatẽ confirmandi successorem ipsius amittat, & a perceptione proprij bñficij suspendatur quousq; fuerit restitutus. Si uero hoc p malitiã fecerit, grauius puniatur. Scdo dicit, q epi tales ad sacros ordines pmoueant q cõmissum sibi officiũ valeãt exercere digne, si voluerint effugere canonicam ultionẽ. Tertio dicit q illi q nullo mediãte ptinent ad Romanũ Põ. ad ipm personaliter pueniant, aut nuncios transmittant idoneos, p quos diligẽter inquirat de electionibus & electis; & sic postmodũ cõfirmẽt si nullum obstiterit impedimentũ: ita tñ q si aliqui sint ualde remoti vltra Italiã & electi sint in cõcordia dispensatiue interim administrent, ne ecclia ex mora aliqd damnũ incurrat:

e *Indigne*. sic. 71. dist. c. tantis.

f *Scientiæ*. Quæ impedit pmouendũ. j. eo. cũgregato. & deijcit iam promotum. j. de ætate & quali. c. vlti.

g *Aetatis*. s. eo. cum in cunctis. Et ita expresse patet hic, q epi in ætate dispensare non possunt. de hoc dixi sup. c. cũ dilectus. in gl. sed nunquid, cum puniantur si hoc fecerint: aliàs nõ deberent puniri: quia quod legitime factum est pœnam non meretur C. ad leg. Iul. de adult. Gracchus.

h *Potestate*. ipso iure s. eo. tit. ne p defectu. & c. cũ i cũctis i fi.

Glossa sequens præmissis quinque species pœnarum, signat contrarium, & soluit.

i *Suspendatur*. Variæ pœnæ statuunẽ à canonib. circa illos q illicite promouent indignos, & illos q illicite pmouent. Quãdoq; priuanẽ ptãte conferendi illum ordinẽ quẽ illicite contulerunt: ut 1. q. 1. si q epi. & j. de tempo. ordi. lfas. 35. distin. is q ecclesiasticis. & ordinatus remouet a clero. 50. dist. ex pœnitentibus. Qñq; deponit a celebratione missæ p annũ. 55 disti nullus. Qñq; deponitur. 54. disti. c. ulti. vbi eps ordinatus pter scientiam archiepi, deponitur 61. dist. c. 1. & hic statuit pœna s illos q promouẽt indignos, q dẽnt suspendi (ut hic dicit) per sniam a superiore, cum hoc ad ipsum puenerit. Huic assignaẽ s. j. de pben. graue. ibi. n. non punitur q promouet indignos nisi post primã & sam correctionẽ, & hoc statim sine aliqua admonitione. Itẽ hic ordinati siue pmoti remouentur, ibi non. Dicas q in alio casu hic: & in alio ibi: hic loquit de his q pmouent ad dignitates, & ad regimẽ animarũ: ut dicit i principio & q a plus peccãt, plus puniunt sine aliqua admonitione: q a & portæ dignitatis psonis vilibus patere nõ dẽnt. j. de excessib. pla. inter dilectos. & j de iureiu. q̃relã. & C. de infa. l. vaca. lib. 10. & C de digni. neq; famosis. li. 12. Ibi loquit de bñficijs simplicib. vbi non reqrit tãta maturitas, & iõ habet ibi locum correctio: quia in pmotione illorũ non est tale periculũ. Vñ illi nõ remouent, sed isti sic: & ita s n s est: q a diuersitas s dictionẽ impedit, sicut di. diuersum tempus impedit ctradictionẽ.

k *Grauiori*. Ad arbitriũ iudicis, cum hoc non determinet. j de off. dele. de causis. § fi. j. de acc super his. & magis puniẽda est malitia quam negligentia. ff. de fal. ad fallsariorum.

l *Canonicam*. sup. eo. cum in cunctis. in fin.

¶ Ad

† In eodẽ concilio Lateran. sub Inn. 3. ca. 26. & c. 11. eod. tit. in 4. compil.

† Vide cõcil. Tridẽ. sessio 6. de reformatione c. 1. et sessio 7. de refo. c. 3. & sessio 23. de reformatio. 1. Adde Alfonsũ Castrũ li. 3 de iusta hæreticorum punit c 5.

Vide l. si constat & ibi Bar. ff. de app. & in c. cũ sup per in gl. contra de cau. po. et proprie.

Aliàs: digna.

Vide le. sernos C. ad leg. iu. de vi pu. & in l. nemo deinceps ad fi. C de epi. audien.

Pœnę variæ, pmouentiũ indignos, & indignorum promotorũ.

Dignitates nõ sũt uilib. conferenda.

a ¶ Ad Romanum. siue sint abbates. ī. de consu. cum venerabilis siue episcopi.
¶ Gl. seq. recitetur per q. quid de vicinis licet extra Italiam.
b ¶ Vltra Italiam. i. licet fines Italiæ nō vbiq; distent à Roma æqualiter, tñ omnes dicuntur remoti q vltra duas dietas & de ei ex decretum suam dictus finibus stant. ī. de rescrip. non gl. 2. in l. 1. nulli. Sed illud verum quo ad iudicia. Sed quātū ad hunc casum q distant p duas & dietas, uel tres, aut paruum plus, nō credo, q debeant habere illud beneficium: quia modica distātia est, tā consuetudini stet. Et ita aliquid statuitur gg distantiā, quod alias non fieret ls. 63. dist. cum longe. & ī. d. do lo & cōtu. cum olim.

Addē b vbi sit ita ma. ff. de of. p. fec. vr. & l. notionē §. 1. ff. de mercē. signi.

Alias: in super electionis p cessu.

¶ Glossa seq. præmittit duas casus speciales, secundo quid de illis p dietas à metropolitano. arg. pro & contra. Tertio quarit quid de gestis p ipsum si cassetur electio, arg. pro. solut contrarium. Quarto quærit quid de actis per intrusum. arg. pro. & contrarium solui.

c ¶ Administratione. In duobus casib. ex tota electione habetur ius administrādi, in his vi delicet q subsunt nulli medio Romano Pontifici, & in Romano Pontifice 23 di stin. nōse dñi. Sed q si tractagane est valde remotus à suo metropolitano, num q d eodē mō pōt ministrare? Vī q sic, cū eadē causa subsit, ergo vī q idē ius. ī. de consti. translato. & e. nā cōcupiscentiam. & ī. de trāsl. inter corporalia. & ī. de cōfir. vti. vel inuti. cum dilecta. & si nimia subtilitate vtamur, res eccl'arū d pereunt. C. de vet. l. eu quidā circa finē. & C. ad Treb. l. pē. Sed ū vī q, ga illud est dispensatiue z sit dictū, talis dispensatio ad similia non ptenditur. ī. de re iud. in causis. 56. di. Cenomanen. ī. nec excusat hic rerū periculū. ī. de maio. & obe. illud. Sed pone q talis plātus ppe confirmationis suæ reperitur minus idoneus, & sic repellit. nunqd ea q medio tempore fecit, sint cassanda? Vī q sic. ī. de hę. fraternitatis ad & 12. q. 2. alienationes. & 14 dist. c. vl. & si principale cassat, & oīa quæ secuta sunt ex eo, uel ob id. C. de legi. non dubiū. & ī. de ainsitu inter dilectos. Sed cōtrariū uerū est in hoc casu: qa fuit i quieta administratione, & in quasi possessione plationis de licentia Papæ, & p plato habitus est. vñ oīa quæ fecit medio tē pore, rata sunt q poterat facere. 3 arg. ī. de iure pat. ex lite & tū cōsultationibus. & 3. c. qrelā. 3. q. 7. infamis. § verum. & ff. de procu. ss. pcuratorē. in fi & C. de testa. l. 1. quæ facere poterat, nō dixi: quia de rebus ecclesię alienare non posset: quia illud ei phibetur: ut hic dicit, sed circa spiritualia ualet quicqd fecit, & et in temporalibus bū administrando emendo, recipiendo, ad vtilitatē ecclesię, nō dādo arg. ff. si cer. pet. eius q in prouincia. & 1. q. 1. si quis a simoniacis & hoc cōfirmat līa hic in fi. Sed si quis intrusus acquirat ecclesiæ, nunqd & illud cassabitur ei spiō? Vī q sic p iura prius dicta. & quia cōmodum cū incōmodo debet cōpensari u. de nego. gest. si negotia. Cre do p non cassabuntur nisi ea q perperā facta sunt in pīudiciū ecclesię, sed vtilia remanebunt penes ecclesiam: quia cū in fauorē ecclesiæ talia cassentur, in læsionem eius nō dēnt retorqueri C. de legibus quod fauore. & ff de mino. si iudex.

3 Scilicet cōtra iura q nolunt alienationē ad minister & hoc statuit contraria... (margin notes partly illegible)

Electus, ab confirmatione quo q administrat.

VT prætereita. Primo ponit dictum, quod secundo determi nat ibi, Dummodo. Ab Siculus.

Casus. Statuit Papa in capitulo isto vt expensæ necessariæ, q fiūt vacāte ecclesia per capitulū p negotio electionis, de bonis q cpde patus siue patriarchatus integraliter restituant, dū mō canonici non occupent bona episcopatus post decessum plati. hoc est qd dicit No q de bonis vacantis ecclesiæ expēsæ q ... ad vtilitate successoris, solui dēnt, dūmodo canonici non occupauerint bona episcopi decedentis.

¶ Gl. seq. recitetur triplicem q. quid de expensis in electi mil. inferioris p pla ... Secūda quæ et expensæ debeantur, & dicit q necessar a ... & quæ probabiliter expedire credebantur. Tertio quid si duo sint electi ponit opinionem, & soluit.

Romanum a pertinent immediate Pontificem, ad percipiendam sui confirmationem officij eius se conspectui (si commode fieri potest) personaliter repræsentet, aut personas transmittant idoneas, per quas diligens inquisitio super † electionibus & electis possit haberi: ut sic demum per ipsius circumspectionem cōsilij, sui plenitudinem officij assequantur, cum eis nihil obstiterit de canonicis institutis: ita quòd interim valde remoti, videlicet vltra Italiam b constituti, si electi fuerint in concordia, dispensatiue propter necessitates ecclesiarum & vtilitates, in spiritualibus & temporalibus administrent, c sic tamen vt de rebus ecclesiasticis nihil penitus alienent. Munus vero benedictionis seu consecrationis recipiant, sicut hactenus recipere consueuerunt.

¶ Honorius 3. capitulo Constantinopolitano.

¶ *Expensæ necessariæ quas facit capitulū pro electione prælati, de bonis prælaturæ debēt fieri uel reddi.*

CAP. XLV.

VT prætereitæ: & infra. ¶ Præsentium auctoritate statuimus, ut expensæ necessariæ, d quas capitulum Constantinopolitanum, uel eius nuncij, vacante sede, pro electionis e negotio fecerit, de bonis patriarchatus fiat totaliter, vel † reddantur: ¶ Dummodo ipsi bona decedentis patriarchæ non occupent f vel surpent.

¶ Idem electo Lugdunensi.

¶ *Electio post collationem ex interuallo celebrata, non valet. hoc dicit secundum opinionem ... commu nem.*

CAP. XLVI.

CVm post petitam g instanter, & demum obtentam, quondam Lugdun. archiepiscopi cessionem, vota canonicorum Lugdun. in te tunc ij sorum præpositum concorditer cōuenissent ¶ Quia tandē examinato (sicut docuit) processu electionis tuę, inuenimus eam post publicationē cōsensum, & collationis tractatum, aliquandiu fuisse protractum,

d ¶ Expensæ. necessariæ. Sic patet, q si capitulū facit expensas vacāte eccl'a p negotio, electionis promouendæ, aut et pro electiōe epi ɔfirmāda uel aliās, totū possunt repetere ab epo. idem intelligo pro electione alterius prælati: quia hinc inde eadem ratio & idē ius C. ad leg. Fal. l. vl. C. de inoffi dona. precibus. C. de libe. præte. l. 1. & istæ expēsæ necessariæ debent esse & moderatæ, quas fecerūt occasione istius electionis, ut hic dicit. & ī. d do. & contu. cum dilecti & ī. de e ... qui mit. in pos cum venissent. in n. nec debent excedere ... modū ff. de dam. infecto. iter quas § vlt. cum l. seq. nec delicatæ: quia nec delicatus debitor, nec onerosus creditor est audiendus ff. de pi. act. si seruos. Et dicuntur expensæ necessariæ sine quib. negotiū expediri non pōt, uel sine quib. res deficiatur de terior. ff. de impen. in rebus do. fa. l. 1. 2. 3. & 4. & ff. de verb. signifi.

expensæ factæ pro electione à quibus possint repeti.

† Alias: & redantur.

Expēsę necessarię q dicantur.

impensæ. 61 sufficit si credat expedire, licet nō expediat. ff. de bo. auctor. iudi. pos. prætor. §. 2. Et cum ipsi canonici utilitatē patriarchæ procurauerint, dignum est ut suum stipēdiū consequanē. 12. q. 4. quicunque. quia illud de suo facere nō tenebantur: quia nemo cogitur inuitus de suo facere bñficiū. 10. q. 2 precariæ. & vtiliter negotium suum gestū est. il. de nego. ge. l'oponius. in n cū l. seq sed an vltro. Sed qd si duo in discordia electi essent? Dicunt qdā q tunc non repetent expēsas. Idē credo dicēdū q de vno, dūmō maior pars capituli cer tet p electo & obtineat: q idē ē ac si totū capitulū: quare eo dē mō ñ solueret illi cōfirmat' expēsas, ñ videt ... hic.

¶ Gl. seq. recitetur per quæstionem, quid si ...

e ¶ Pro electionis negotio. Illas aut tñ soluent quas pp hoc fecerunt. ī. de eo q mit in pos. cū venissent. in fi. & ī. de procu. cū p cā. & pp hoc negotiū fuerūt. aliās si p suis negotijs fuissent uel misissent licet tractassent pdictū negotiū, nō hēnt expēsas ī. de procu. cū pro cā. nisi quatenus plus expēdissent pp longiorē morā, ff fam. ercis. ex parte. in pri. ff. de neg. gest. si communes.

Cōcor. Tex. in l. fi. C. de neg. gest. & in l filius. §. l uitus. ff d procu.

f ¶ Occupent. Tunc enim q ius ubi dicūt in reb. occupatis, d bent cadere à iure suo. ff. q. me. cā. extat edictū & ff. ad l. Iul. de vi priua. creditores. & 16. q. 6. placuit. imò teneri bona decedentis cōseruare futuro successori. 12. q. 2. hæc huius placiti, & c. a nō liceat. ī. d of. or. cū vos sed si bona, tūc sufficit qd hent.

CVm post. Primo narrat factum electionis, quam secundo cassat, ibi. Quia tandem. Ab Siculus.

Casus. Archieps Lug. postulauit licētiā cedēdi, & obtinuit. post renūciatione ipsi', canoni ... omisso scrutinio, publicatione, & collatione secuta. ppositū suū concorditer elegerūt. sed archiepūn. electio p̄sentata fuit dño Papæ. examinato electiōis pcessu, inuenit pp q post publicationē ɔsensuū & ele tractatu, electio ñ fuit stati fēa, sed aliquādiu ptracta, & ɔsensus electi pri' fuit requisit' q electi', & iō pp electionē cassauit iustitia exigēte solūmō pp inordinatū ... cessū: qa ñ fuit forma obseruata. Not. q icōtinēti ele. faciēdā ē post publicationē, & ɔsēsū colla. scm: aliās cassat electio. Itē eligēd' nō dēt requiri añ elec. ne tāquā ambitiosus repellat. Itē forma seruari dēt i electiōe.

¶ Gl. seq. recitetur per duas quæstiones.

g ¶ Petitam instanter. Pet. dēt instanter antequā admittatur, sicut & pallium. 10. dist. prisca. sicut & l. b. illi dimissorij 2. q. 6.

post

post appellonē.j.de appe.cordi.lib.5.& ff.de libel.dimisso.l.vni ca. 1 Itē sponsa nō dēt statim tradi,vt charior sit dilata.27.q. 2.institutum.Item remissio peccatorum.de pæ dist 1.importu na, & ea obtenta necesse habet cedere.j. de renun.quidam.

Glo.seq.obijcit,& soluit.

a *Protractam.* Sed vr̄ q̄ p talē ,prorogatio- nē non dēt cassari, qa non oē qd̄ differendū causa fit, adnumeran- dū est moræ.ff. de vsu. sciendū.& qd̄ differt, nō aufertur. q.2.ancil lam. immo maturiori consilio perficitur. dē pæn.dist.7.c 1.ideo nō debent differre : quia amplius deliberare nō possunt, cum etiā mu tare nequeat vota sua j.eo.publicato. Et iō incōtinenti electio fie ri deberet,antequā ad alia diuertant: vno.n. contextu totū fieri de bet.sup.eo.quia pp. & ff.de testa.hæredes pa- lam.in fi.

Glo.seq.quærit,& soluit.

b Requisitū.Sed nū quid sola requisitio suf ficeret ad cassationē? Nō vr̄ : quia in fraudē posset ab aliquo æmu- lo procurari. simile j. de simo.sicut.& iō nō vr̄ impedire sola req- sitio : sed si consentiat tunc sufficit ad cassan dum pp ambitionem. & simile sup. e. officij. & c.cum ad nostram. 1.q.6. sicut is. & C. de epi.& cle si quemquā. & non ambitione, sed labore ad dignitatem conuenit peruenire. C. de re mi. ⁊ publicam.lib.12.& ita vtrunque istorū reddit formam inu tilem,hic requisitus consentit.& ista fuit causa quare cassata fuit electio.si vero dissentiat, non est eligendus.

c *Inordinato.* Quia ex his quę inordinate fuerunt facta,nō potest aliquid ordinabiliter agi.j.de accusatio.qualiter & qñ sic sup.de rescrip.cum dilecta.Et qualiter forma seruari dēat, dictum est sup. eod.quia propter.

Concor. tex I.l.om nino ff.de spon.& in l. impera- tores §.2. & ibi Bar, ff. ad mu.

Alias: tuam.

Vide te. in auth.d hæred. & fal.§.I or- dinatum. col.1.& 7. q.1.nihil.

In ali- quot anti qs ita:Idē Ebroicen. priori, & magistro. G. de Ca- nabul.

Ebroicē.

De hac dr̄ sup.eo. auditis.

Fiscan.

ctam, a assensumque tuum priusquam electus fueris, requisitum, b electionem eandem (ex ipsius dumtaxat inordinato processu,) iustitia cassauimus exigente.

Idem Eboracen. priori & magistro Guidoni de Canopo.

Monachus unius monasterij alterius factus abbas, in electione abbatis prioris monasterij vocem non habet, etiã si tale ius ab abbate & monachis prioris monasterij sibi fuit reseruatum.

CAP. XLVII.

Constitutis in præsentia nostra procuratoribus sancti Taurini Eboracen. & sancti Leofredi de cruce abbatum: & infra. Cum autem procuratores ipsorum abbatum iussi essent exprimere, quo iure d ipsi abbates deberent electioni abbatis Fiscan. monasterij interesse; rñderunt, q̄ olim cum assumerent in suorum monasteriorum abbates, fuit specialiter indultum eis ab abbate & cōuentu monasterij Fiscanen. ut haberent uocem in capitulo e eorundem. Nos autem rationem huiusmodi frivolam reputantes, super hoc perpetuum silentium imponimus abbatibus supradictis.

Idem Rothomagensi capitulo.

Electio debet fieri verbo, & de illo in quē cōsenserit maior pars capituli, et nō respectu aliarū partiū.

CAP. XLVIII.

Ecclesia vestra destituta pastore, & votis vestris (cum de futuri prælati haberetis successione tractatum) in diuersa diuisis, quidam in Thomam quidam in Ccancellarium, & quidam singulares in singulares personas eiusdem ecclesię, consensistis. Verum cum super his in nostra & nostrorum fratrum pręsentia multa fuissent hincinde proposita, inuenimus, quòd illi, qui sua in Thomam desideria dirigebant f licet maiorem partem facerent, partium comparatione minorum, non tamen ad maiorem partem capituli peruenerunt. Considerauimus nihilominus, quòd post publicationem consensuum, & collationis tractatum, ad electionem nullus habitus est pro-

Constitutis. Primo ponit petitionem actoris.Secundo expssionē causæ.Tertio sniam ⁊ actores propter cām ineptā. Secuuda ibi, *Cum autem.* Tertia.Nos autem.Abb. Sicu.

Casus. Vacante monasterio Fiscanensi, electus fuit qdā in abbatē.huic electioni se opponebant quidā abbates: pp qd̄ procuratores ipsorum & ipsius electi ad dñm Papam habuerūt recursum: pcuratores abbatum petebāt electionē illā cassari,dicentes abbates pdictos debere electioni interesse abbatis Fis. & fuisse contēptos.ex parte aduersa fuit petitum,vt illi pcuratores exprimerent quo iure abbates deberēt electioni Fis. interesse.& iussi fuerunt exprimere ius:& responderunt,cum olim assumpti fuerunt in abbates suorū monasteriorū,pcessū fuit eis ab abbate & conuentu monasterij Fisca. vt hērēt vocē in capitulo eorundem. Papa pbationē illam frivolā reputās, sup hoc imposuit perpetuū silentiū abbatib.supradictis.Not. q̄ monachus,translatus non habet vocē in caplo à quo trāslatus est.Not.q̄ qcunq; vult se opponere electioni q non sit de capl'o,quo iure se opponat,dēt dicere,cū ius cōe p se nō habeat:& si sit laicus,dēt dicere quo iure : qa forte patron⁹. Itē not.q̄ regulariter ad illos de caplo solū ptinet electio, prælati.

G. seq.obijcit,& soluit.

d *Quo iure.* Isti abbates petebant electionē Fis. abbatis cassari,in qua dicebāt,se fuisse contēptos:& sic cū dicerēt se fuisse in quasi possessione eligendi,vr̄ q̄ inique sit actū cū illis:qa possessor non tenetur dicere titulū suæ possessionis.C.de peti.hære.cogi.& 2.q.5.§.1.non est ita,qa illi tpe petitionis suæ expulsi erant de possessione iuris qd̄ se hēre credebāt, qa quãq; forte habuerūt vocē in caplo Fisca. Et iō qa eis contempus facta erat electio,petebat illam cassari.sic j.de cau.pol.cū ecclesia.cum.n.peterent illam cassari,& ad eos de iure cōmuni non pertineret electio,merito dēbant exprimere quo iure hoc petebant,quia sine actione uel cā nemo experit. C de edicto diui Hadriani tollendo.l.fi.ff.de neg.gest si pupilli § vl & ff.de admini.& tuto.quoties.§.itē si tēporali. qa ineptā actionē,siue causam exposuerunt,imponit eis silentiū.j.de iudic.examinata.qa in diuersis monasterijs nō pōt qs esse monachus : ergo nec vocem habere. j. de relig.domi.ca.vlti. in fi.Sed si allegassent solummodo cōsuetudinem noīe ecclesiarū suarum,& pbauissent se in quasi possessione fuisse,tūc cassata fuisset electio.j.de ca.pos. cum ecclesia. sed nomine suo nō poterant allegare consuetudinem. Et sic no.q̄ q nō est de collegio, si electionē petit cassari,debeat assignare causam suæ petitionis, & idoneā, aliàs repellit, vt hic habes.Itē idē est si añ electiōem dicat se dēre interesse, & ab illis de collegio hoc negat,ptestatione pmissa,vt si docuerit de iure suo ualeat vox ei⁹, possunt pcedere oēs ad electionē,& in hoc casu necesse est docere de iure suo : & sola possessio in hoc casu ñ pdē.j.e. Cumana.hic n.agit pfessoria & negatoria. De hoc dr̄.j.d causa pol. cū ecclesia.

e *Vocem in capitulo.* Isti abbates erant monachi monasterij Fiscanen.qñ assumpti fuerunt in abbates,& tunc conuent⁹ reseruauit illis cōfraternitatē,& q̄ hērent vocē in capl'o Fis.& ita hoc prextu se credebant dēre vocari ad electionē abbatis. sic consueuerūt facere multi monachi, vt quasi sint de collegio vtriusq; monasterij,vt sic possint eligi si conueniat vt de collegio e.fiat electio. Illud hodie reprobat,nullus.n.pōt esse monachus in plurib. monasterijs,nec abbas pōt pesse diuersis monasterijs.j.de religio.domi.ne nimia §.fina.& iō cā allegata ab istis abbatibus nulla fuit.si aptam causam ēt postquā causa illa fuit repulsa, allegassent,bene debuissent audiri per pdictam decre.examinatā.& j.de donatio.inter dilectos.& ff.de exceptio.rei iudi. & an eadē.& j.de cau.pos.cū ecclesia.& j.de iudi.examinata.

Ecclesia vestra.Casus huius decre.notus est,& quotidie allegat. Primo ponit ppositio negotij.Secundo ipsius examinatio:ibi,Verum.Tertio sententia:ibi, vnde. Abb.Siculus.

Casus. Ecclesia Rothomagen vacante,canonici ad electionem cōgregati,pmisso scrutinio sm formā concilij,qdā consenserunt in Thomā,qdā in cancellariū,& qdam alij singulares in singulares psonas eiusdē ecclę cōsenserūt.electiōes istæ delatæ sunt ad Papa. Papa vero auditis q̄ sup his & alijs i psentia sua & fratrum suorū pposita fuerūt,inuenit q̄ illi qui cōsenserant in Thomā,maiorē partē faciebant respectu aliorū q in alios consenserunt, sed ad maiorē partē totius capituli nō puenieban,præterea cōsiderauit Papa, q̄ post publicationē cōsensuū,& collationis tractatū nulla subsecuta fuit electio, sed deportatio ad sedē facta post appellationem lgitimā. sed talis deportatio p electione haberi nō dēt.vñ quicqd factū fuit de Thoma,Papa cassauit,id est,cassum & irritū nunciauit,petitiōe cācellarij nō admissa.No. q̄ nō tenet electio nisi sit fcā à maiori parte totius capli:vt hic pbat expresse.Itē publicatio & collatio & maxime electio sunt de forma electionis siue d substātia,ita q̄ si aliqd eorū defecerit,nō tenet electio.Itē qñ electio coelecti irritat,nō tñ pp hoc alteri coele.ius acqritur.

Glo.seq.obijcit,& soluit.

f *Dirigebant.* consentiendo i ipsum,& nominādo ipm.Sed vr̄ q̄ sufficiebat ex quo Thomas habebat maiorē partē q̄ aliquis

Solue meli⁹ vt p Inn.q̄ pos sessor tenet dicere titulū suę posses.pro pter plu. ⁊riá:ut.C. de proba. l.siue.& c. vni. vt ec- cle.benef.

Impo- suimus.

Vt si ver bi grã cũ xij. cano- nici essēt quinque nomina- uerūt Tho mam,qua tuor cācel larium,& tres alij a- lios tres.

Adde gl. in l plane ff. qd cu- iusq; vni. facit.l. qd maior. ff. ad muni.

Experie ris q̄ ipsi fuine mo- nachi vo- cati ad a- lia loca,te consule; super hoc casu Io. And.

quis aliorū.arg.ff.de verbo. signi.maiore. vbi dr̃ qs possedisse maiore parte anni,& tñ non possedit nisi duob.mensib.illud verum est ꝙ maiorem partem totius capituli dēt hēre elect⁹ ad hoc vt sua electio confirmet,ēt ꝑ antiqua iura. ĩ. de his q̃ fiunt à maio.parte c.cum in cunctis.& 56. dist.apostolica. & s̄.eo.c. quia propter.

Vt electio confirmetur, maiorē capituli partem debet electus habere.

cessus, [a] quamuis depotrationis solemnitas,etiam post appellationem [b] legitimam fuerit subsecuta, quam pro electione nec deceret,nec etiam expediret haberi. ¶ Vnde quod factum est de T. prædicto,cassauimus, [c] petitione consentientium in cancellarium non admissa. [d]

¶ Grægorius nonus.

¶ *Non professus in abbatem eligi non potest.*

CAP. XLIX.

CVm in magistrum assumi non debeat, qui formam discipuli [e] non assumpsit: nec sit præficiendus [f] qui subesse nō nouit: Nos intellecto per te, quòd in quibusdam regularibus domibus, iure tibi diœcesano subiectis, sunt quidam in abbates,non professi ordinem regularē assumptu; ¶ Mandamus

¶ *Gl.seq.reci.per obiectionem, quid ipso facto possessio apprehenditur, & appellatur.*

¶ *Processus*. Et ideo non valuit,ēt si maior pars capituli consensisset in illū. ĩ.e.in Genesi. Et ita qđ ꝓcipuū est. hic deficit, s. electio. & talis deportatio nō obtinet vicem electionis,& ita ꝑ aliū actū fieri non pōt electio,licet possessio tradita videatur, quāuis possessio non apphendatur.arg.s̄. de cosue. ex litteris.& ff.de acq pos.quod meo. §. si ꝑ venditorē.sicut appellat quis ipso facto. ĩ.de appe.dilecti.& c.vt nostrū. Ista n. principalia & præcipua necessaria sunt sine quib.electio nō valet.collatio, publicatio,inq̃sitio,& in cōtinēti electio,& scriptura.s̄. c. qa pp.& ĩ. c.Cumana. & c.ĩ Gen.

Electio habet aliqua præcipua,& q̃ illa sunt:

b ¶ *Appellationem*.quæ locū non habet publicato scrutinio, cū mutare nequeant voluntatē.ĩ.c.publicato.& s̄.eo.qa pp.

c ¶ *Cassauimus*.i.cassum & irritū ostēdim⁹.sic ĩ.c.in Genensi.

d ¶ *Non admissa*.ex eadē causa,quia non fuit electus, & quia minorem partem habebat quàm Thomas.

CVm in magistrum. Primo recitat factū.Secundo ꝓuidet: ibi,*Mandamus*.Ab.Siculus.

CASVS In quibusdā ecclesijs regularibus q dā eligebantur in abbates,qui non erāt professi ordinem regularē.hoc intelligens Papa scribit diœcesāno epō,dicēs,ꝙ in magistrū assumi nō dēt q nondū fuit discipulus.nec dēt pfici q nō nouit subesse:vñ mandat vt quoscūq; tales inuenerit q professi nō fuerint.ab huiusmodi remoueat abbatijs.No.ꝙ ꝑrius qs esse dēt discipulus q̃ magister. Item monachus nō ꝓfessus non debet eligi abbatē:& si electus fuerit,dēt ab ecclesia remoueri

e ¶ *Discipuli*.Et merito,qa prīmo dēt qs esse discipulus q̃ magister.59.dist.ordinatos & 61.dist.miserū.& 16.q.1.si clericat⁹.

ADDITIO Et qui remū tenere non didicit,ſm locū in tabernaculo non assumat.40.dist.ante oīa. & multo tp̄e disce quæ postmodum doceas.16.q.1 sic viue.& discere debes a peritiori 37.dist.relatum.secundum Gos. Io.An.

f ¶ *Præficiendus*.Simile.ĩ.de ętа.& quali.indecorū. qui.n.sub tutela dēt esse,sub se aliū hēre non dēt.C.de leg.tu.l.vlti. & q sub alio est,alium sub se habere non debet.ff.de adul. sic euenit.& ff.ad Mace.filium habeo.& 1.q. 1.estote.

g ¶ *Professionem*. Professio.n.sola monachū facit, & non habitus.& ĩ.de regu.porrectum.& c.ad Apostolicā. & hmōi ꝓfessionē in scriptis facere debent:ut 20.q.1.vidua. 27.q.1. oēs fœminæ.vt si reclamare voluerint,obuiet eis ꝓpria ꝓfessio ꝑ scripturam facta.1.q.7.salubertimū.arg.C.de nō nume. pecu. generaliter.& 2.q.1.legum.& ĩ.de proba.per tuas.

Professio monastica qualiter fieri debeat.

h ¶ *Ad amotionem*. Quia in vno eodemq; officio dispar nō dēt esse ꝓfessio.16.q.7.in nona,& cōsuetudo nō ꝓdest in hoc sup.eo.cū cām q̃.in qua idem dr̃.& ĩ.de testa.qa ingredientibus.& in hoc casu idem iudiciū est habendum de monachis & canonicis regularibus,quia non differunt, nisi quia deseruiunt regulæ laxiori.ĩ.de sta.reg.ꝙ Dei timorem. [1]

[1] Adde ꝓ hoc Ioan. An.in ca. auaritię.ĩ fra de ꝑb. tex.1.q.1. ratius.2.

CVmana ecclesia. Prima pars narrat factum electionū.Scđa: ibi,cū xviij. ipsas electiones irritat, exprimens cām quare: & electores punit.Ab.Siculus.

CASVS Vacante ecclesia Cumana statuta die ad celebrādū electionē,canonici & tres abbates qui vocē in electione hēre dicūtur,cœperunt de electione tractare. capellani & clerici ciuitatis eiusdē,dicunt se dēre electioni interesse & ꝙ sine ipsis electio fieri nō dēret. tandē ne pp hmōi ꝯtradictionē differetur electio, capellani & clerici admissi fuerunt sub hmōi ꝓtestatione,ita ꝙ vox eorum q non deberent interesse de iure vel de consuetudine,non valeret,& sic ꝑmisso scrutinio,septē canonici,& vnus abbas.xj.capellani,& ix.clerici in archipsbyterū eiusdem ecclesiæ cōuenerūt.ix.canonici, vnus abbas. vn⁹ capellanus,& nouē clerici in archidiaconū eiusdē ecclesiæ cōsenserūt : & publicato scrutinio, à parte sua extit' electus vterq;. electiones istæ ad sed. Apo. sūt ꝺlatæ.dñs Papa meritis auditis vtriusq.electionis,& auditis alijs q̃ partes ꝓponere curauerūt,īuenit ꝙ xviij.sunt canonici, &xiiij capellani,xx.clerici,& tres abbates,sed neutra electio ꝑuenit ad maiorē partē toti⁹ capli,qa nō fuit ꝓbatū ꝙ clerici admitti ꝺbuerint.nec ꝙ capellani admissi fuissent de iure vel ꝯsuetudine,q & si capellani interfuissent vtriq; electiōi eporū, & scrutatores dederint volūtatū, nō tñ vota illorū inq̃sita fuerūt,nec aliquos elegerūt.Sꝫ dato, ꝙ vota illorū inq̃sita fuissent vel aliquos elegissēt, ꝑ hoc tñ nō fuit ꝓbatū ꝙ illud eis cōpeteret de iure vel consuetudine ꝓscripta:& iō dñs pp electiones ꝑdictas factas ēt cōtra formā ꝯcilij gñalis,qa collatio ĩ cōi fuit omissa,q̃ statim post publicationē scrutinij fieri debuisset,cassauit.& electores hac vice ptāte eligēdi priuauit.Not.ꝙ in electionibus faciendis valet potestatio,licet ꝯtra ꝓtestationē fieri videaꝰ. Itē nō valet electio nisi sit facta à maiori parte toti⁹ capituli.Itē hic ꝓbaꝰ,ꝙ ꝑsona electi nō cōputaꝰ in numero eligētiū,nec auget numerū:qa si archid.fuisset computatus,obtinuisset,si forma seruata fuisset:& lr̃a hoc ꝓbat,vbi dicit;neutrā electionem inuenimus ad maiorē partē capituli ꝑuenisse.Itē consuetudo in hoc nō ꝓdest nisi sit scripta.Itē q peccant in forma cōcilij,per sn̄iam priuādi sunt potestate eligēdi.hic fuit omissa collatio,& sic fuit pec.ĩ forma.

¶ *Gl.seq.ar.g.& remittit.*

quatenus cum tales abbates esse non debeant, qui per professionem, [g] monachi & † regulares canonici non fuerint,ad amotionem [h] eorum, quos tales inueneris (sublato appellationis impedimento)procedas.

† Aliàs: uel regulares.

¶ Idem Cumanen. capitulo.

¶ *Electio facta a nō maiori parte capituli,& omissa collatiōe ñ valet.*

CAP. L.

CVmana ecclesia pastoris solatio destituta,& congregatis die ad celebrandam electionē præfixa,qui præsentes. [i] erāt de Cumanis,canonicis,ac tribus abbatibus, [k] qui vocē in electione habere noscuntur, capellani & clerici ciuitatis electioni se debere interesse dicentes,sub huiusmodi protestatione [l] admissi fuerunt,ꝙ vox eorum,qui nō deberent interesse de iure vel consuetudine [m] non valeret. Tan-

i ¶ *Præsentes*. Per hoc uꝫ ꝙ absentes non debeāt vocari ad electionē arg.7.q 1.factus.& 10.q. 2. hoc ius porrectū. super hac vocatione statur consuetudini ut dixi sup eo.coram.

k ¶ *Abbatibus*. de quibus constat ꝑ speciale priuilegiū vel ꝑ cōsuetudinē. sup.de consue.cum dilectus. & s.eo.ꝙ sicut.sed de clericis & capellanis in dubiū reuocabaꝰ, & iō sub ꝓtestatione admissi fuerunt.Et iō q de capitulo nō sunt,& dicūt se interesse debere in electione,debent dicere quo iure hoc dicant.sup.eo.constitutus.hic allegabatur consuetudo.

Qui non sūt de capitu. qualiter ad electionē admitti possint.

¶ *Gl.seq.arguit pro protestatione.al.10.infra,ĩ cōtrariū alle.4.& sol.*

l ¶ *Protestatione*.Cui consenserūt clerici & capellani, aliàs nō ꝑiudicaret eis ꝓtestatio.sic ergo ꝓtestatio valet.sic ĩ.qđ met. cā.perlatū.& 31.q.2.Lotharius.& ff.q.mo.pig. uel hypo. sol.si debitor.§.1.& 7.q.1 .Pontifices.& 34.dist.ꝑsbyteri.25. distin. diaconi.& ĩ.de off.ord.pastoralis.& ĩ.de appe.c.vlt. & 16.q.3. placuit.§.pōt.uer.is aūt.& ff.de neg.gest.Nesennius.In ꝯtrariū vꝫ ꝙ ꝓtestatio ista non dēat ꝓdesse.s.de cōsti.cū M. Ferrariē. & ĩ.de appellatio.solicitudinē.& ĩ.de cēsi.olim cām. & ff.de condi .inde. qđ qs sciens.Sed ualuit hic ꝓtestatio.ut patet in fi alias si ꝓtestatio nō ꝑcessisset bñ habuissent uocē in electione,cū essent ĩ quasi possessione.ĩ.de cau.pos.cū eccla. & ca.cū olim.ĩ.de iure pat.consultationis. & s.e.q̃relā.& ēt si non essent in quasi possessione ualuisset eorū uox,ex quo spōte admiserunt illos.s.e.scriptū.Et iō, qa hic negabaꝰ ab initio illos dēre interesse nec admittebant illos sine protestatione,. [2] ꝙ totū ius eorū ĩ iudiciū dedutū fuit , uox illorū nō ualuit,nec ꝓfuit ꝙ interfuerūt duab.eclectionib. qa ꝓscriptionē lḡimam non probauerunt.Et est simile.de cau.po.cū ecclesia.ubi totū ius capellanorū deductū fuit ĩ iudiciū, culpa tñ illorū,& post factā electionē, sed isti inuiti hoc fecerūt cōpulsi ab aduersarijs qui negabant illos ius habere.& est multū notabile hoc.

[2] Hāc gl. dicit hic abbas esse sin. ad hoc ꝙ ubicunq; ꝓtestatio uenit ad detrahendum iuri aduersarij: nō nocet aduersario, nisi exprese protestationi consentiat.

m ¶ *Consuetudine*. Clerici & capellani & etiā abbates de iure cōi in electione esse non dēnt,cū ad capitulum tantū spectet

electio.

electio 16.q.vl.ↄgregatio.& 17.q.2.abbatē.& ꝭ.e.c.1 & ꝭ.ꝺ iure pat a nobis.sed ꝺ ↄsuetudine possūt.ꝭ.de cau.po.cū eccsia.

¶ *Gl.seq.co ↄputando probat quòd vox electi non auget numerum.*

a *Ad maiorem partem*. Sic sup.e.ecclesia uestra.& ꝭ e in Genesi. quia cum clerici & capellani nihil probauerint, vox eorū nulla fuit:& sic remanserūt septē canonici ex vna parte, & vnus abbas:& ita octo: ex alia parte nouē canonici,& vnus abbas,& ita decē:quia totū capitulū cum abbatib qui ius habebant, viginti vnus erant, quia canonici erat 18.& sic nulla electio peruenit ad maiorē partē illorū, qui vocem habebant, & sic cassatur vtraque electio. Vel si vis intelligere maiorē partem respectu capituli tātū, adhuc idē est. Sic patet, ꝙ cōsensus electi non computatur iter eligentes: qa si sic cōputaretur, vna pars fuisset maior ēt quo ad totū capl'm,l' pars archidiaconi, quæ habuit nouē,& ipse fuit decimus,& sic erat maior pars capituli: & tñ nō ualuit electio sua. Quod psona electi nō auget numerū eligentiū, euidenter probat per constitutionē illā sup.eo.quis pp. qa antequam quis eligatur, oportet, ꝙ in scrutinio maior pars capituli cōsentiat in aliquē vt ibi dī & su. e. ecclesia vestra.ut hic & ꝭ.e. in Genesi.& ita cum nondū sit electus, nec ēt sciant in quē cotenferit maior pars,nō pōt augere numerū Sic ergo patet ex illa constitutione,quia pp.& c.ecclesias ꝙ persona electi non dēt cōputari inter eligentes.& qđ dicit su.e.cū in iure.obtinet ex forma cōpromissi:ut ibi dixi;& hoc dī in lr̃a.nec hoc credo, ꝙ talis electio valeret hodie, & ita est de forma electionis. ꝙ maior & sanior pars toti⁹ capl'i cōsentiat i aliquē ī ipso scruti.

¶ Lateranēsis sub Innocē.3. c.24.

† In multis impssis deest vox, duabus, quā habēt manuscripti, & agnoscit gl hic

Electi vox nō auget numerū.

† Aliàs ita. sed etsi inqsita fuissent eorū nota.

dem præmisso iuxta formam cōcilij † generalis scrutinio:septē de canonicis, vnus abbatem, vndecim capellani,& nouem clerici in eiusdem ecclesiæ archipræsbyterum conuenerunt: nouem canonicis,uno de abbatibus,vno capellano,& vndecim clericis in ipsius ecclesiæ archidiaconum dirigentibus vota sua: & infra. Cum decem & octo fuerint canonici,tres abbates,viginti clerici, & quatuordecim capellani:neutram electionem comperimus ad maiorē [a] partem totius capituli peruenisse: nec probatum fuerat quòd clerici admitti debuerint, nec quòd capellani admissi fuerint de consuetudine, uel de iure; nam & si capellani duabus † electionibus episcoporum interfuerint, & scrutatores dederint voluntatum, non tamē inquisita [b] vota sua fuisse, uel eos aliquos elegisse probatur;sed † & si inquisita fuissent tota,uel ipsi aliquos elegissent, per hoc tamen non constitit id eis de iure [c] competere, uel ex consuetudine iam [d] præscripta: vnde nos electiones ipsas præsumptas etiam contra [e] formam concilij generalis, cum collatio in communi omissa

b *Non tamen inquisita*. Et ita nō sufficit dare inqsitores nisi vota eorū inqrant.sed alterū p se sufficeret,s.inquisitio votorū.su.e.quia pp.opus est hic facto,& ideo non sufficit alterū. ꝭ.de eo qui mit in possess. constitutis.

c *De iure competere*. Quod dicit de iure vel ex cōsuetudine, vel,ponit pro id est,quia de consuetudine præscripta dēnt interesse,sed non de iure cōi.Vel proprie potest istud teneri, vel id est,ex priuilegio sibi concesso à Papa.simile infra de his quę fiu.a prxla.ea noscitur.

d *Iam præscripta*. Sic patet ꝙ sola possessio nō dat nec creat ius nisi sit præscripta.ꝭ.de cā pos.cum ecclesia. & sic cōsuetudo non valet nisi sit pscripta & rationabilis.sup.de cōs.cū dilectus.& c.ul Sic & possessio sola non faciat aliquē decurionē. ff.de decur.Herennius.& Sic & possessio nō facit aliquē clericū sine canonica institutione.inf.de pben.dilecto & inf.de insti.ex frequētib.ar.C.de li cau.nō idcirco.& ff.de decu.Herē.

e *Contra formam*. Et sic patet ꝙ forma q̄ tradit.sup.eo qa pp. sit de substantia electionis quo ad q̄dā quæ ibi ponunt:vt ibi diximus, & est uerū sm ꝙ hic dicit.Ex quo.n. forma ista attētatur,diligenter seruanda est,ita ꝙ qui contra facit,punit: vt hic dicit.Inquisitio publicatio,collatio sunt de substantia: vt si omittantur,cassat electio,& incōtinenti debet fieri electio: alias si ptrahatur, non ualet.sup e.cū post petitiam. & sic electiones cassatæ fuerunt duplici de causa, quia neutra facta fuit a maiori parte capituli,& quia forma seruata non fuit.

¶ *Gl. se.signat cōtra in, ponit opinionē qua reprobat, deinde soluit.*

f *Priuantes*. Et ita q facit ↄ formā illā.sup. e. qa pp.priuari debet per sn̄iam,& non ipso iure;ut dicit illa constitutio.vel.q vero ↄ,& c.Vñ signat cōtra sup.e.cū in cūctis,& ca.Innotuit. uel q cōtra istā formā,& c. vbi sunt ipso iure priuati.Vñ q dā dicunt ꝙ illa cōstitutio,qa pp.corrigit illū canonē, cū in cunctis in hoc ꝙ illi hodie non sunt priuati ipso iure,sed priuādi per sn̄iam prout hic factum fuit,& dī in illa cōstitutione, qa pp.Istud nō credo,immo vtraq; cōstitutio locū suum obtinet.& in suo casu loquit. Illa decre cū in cunctis. loquitur cum quis ex certa scientia elegit indignam personam. Vñ ipso iure sunt priuati ptāte eligēdi.sup.eod. scriptum est. in fin. & beneficijs ecclesiasticis p triēniū. vñ dico ꝙ si forma istius cōstitutionis,quia pp. per omnia seruaretur: & ueniret cōtra illā constitutionem, cū in cūctis.nihilomin⁹ essent priuati tm tenorem illius canonis inf. e.congregato. Aliud est peccare cōtra formā illi⁹ capituli.cū in cunctis. & aliud cōtra illā constitutionem,quia pp. quia plus peccant eligendo indignas personas,q̄ faciēdo cōtra formā illius constitutionis,qa pp.ibi n. non peccant in personam aliquam. & ideo maior pœna ī vno q̄ ī alio: & ipso iure ī vno & per sn̄iam in alio,& sic vtraq; constitutio remanet in suo statu; qa diuersę formę sūt.

fuerit, quæ post publicationem scrutinij fieri debuisset,de fratrū nostrorum cōsilio sententialiter duximus † irritandas, electores hac vice eligendi potestate priuantes. [f]

¶ Idem Abbati Cluniacen.

¶ *Per compositionem factā cū prælato & capitulo,non potest ius eligēdi competere laico,etiam patrono in ecclesia collegiata.*

CAP. LI.

SAcrosancta Romana † ecclesia: & infra ¶ Sane † proposuisti in nostra præsentia, ꝙ super ordinatione Prioris monasterij sancti Pancratij ad Cluniacē. ecclesiam pertinentis:cum comite de Varenna † Patrono ipsius quidam prædecessor tuus de consensu capituli sui, compositionē quandam iniuit iuri [g] contrariā, & † ecclesiæ ipsi damnosam, videlicet vt in optione sit ipsius comitis,assumere ad prioratum dicti monasterij(Cluniacen. & de Charitate Prioribus duntaxat exceptis) vnum de duobus melioribus totius Cluniacen. ordinis,quos abbas duxerit nominādos:& infra. ¶ Attendentes itaque quòd ius eligendi in colle-

SAcrosancta. Primo narrat iniustā cōpositionem.quā secūdo reuocat:ibi, Attendentes. Ab. Sicu.

† Diffinimus.

Intellect⁹ c.cū in cūctis.&c.q ptet supra. eo.tit.

† Vox,Romana,deē in plurib. manus.

† In omnibus man. ita,in nostra sane proposuisti præsentia.

† Varonia

† Carēna

† Vide.l. nō dubiū cū not.C. de legib. & 25 q.1. imperiali

CASVS Quidam Comes de Varenna patronus monasterij S Pancratij pertinētis ad monasteriū Cluniacē.cōtēdebat cū abbate Cluniacen.sup ordinatione Prioris ipsius monasterij S.Pancratij:tandē dictus comes cum abbate Cluniā. de consensu capituli sui fecit quādam cōpositionem, vt vcq esset in arbitrio ipsius comitis recipere ad prioratū dicti monasterij vnū de duob.meliorib.totius ordinis Cluniā.quos abbas doceret nominandos:exceptis priorib.Cluniacē. & de Charitate.abbas Cluniacen. successor illius q fecit compositionē istā,vidēs illā ↄpositionē monasterio dānosā,accessit ad dām Papā,ostēdēdo ↄpositionē sibi i ↄiudiciū sui monasterij factā. Papa considerans ꝙ ius eligendi non cadit in laicū in ecclesia collegiata, & iō illud erat perniciosum exemplo, & redūdabat in dispendiū ecclesiasticæ libertatis,statuit vt abbas Cluniacē dictū prioratū possit libere ordinare, non obstāte ipsa cōpositione iuri ↄria.denunciando postmodū ordinationem factā patrono,ut si uoluerit,suū pstet assensum.No.ꝙ cōpositio in spiritualib cū laico facta ↄ ecclesiasticā libertatē & iuri ↄria nō tenet, ēt si facta sit a toto capitulo.Itē ius eligēdi nō cadit in laicum in ecclesia collegiata ēt patronum.Itē electio a toto collegio facta præsentari debet patrono vt assentiat.

¶ *Glo.seq.fortificat tex.per similia.*

g *Iuri contrarium*. Et ideo nō tenuit simile sup. e. cū terra. vbi nominabātur duæ psonæ aurib. principis uel patriarchę: sic ꝭ.de trāslactio.de extero.cū l.r facta de re spirituali cū laico,quam ipse obtinere nō pot.sic ꝭ.de præscri cām q̄.& 15.q. 7.c.1.sicut.nec pactio in spiritualibus adipiscendis valet.ꝭ.de pactis.pactiones & c cū clerici.ad hoc facit.ꝭ.de collu.audiuimus.& spiritualia iudicio laicorū disponi nō dēnt.ꝭ.de iu. decernimus.nec laicus in spiritualib arbiter esse pōt.ꝭ.de arbi.cōtingit. ideoq; huiusmodi cōpositio fuit iuri ↄria.Itē dānosa fuit ipsi monasterio,& iō improbanda ꝭ.de in integrū restitu.requisiuit.& si de iure fuit ex quo damnosa fuit, dēt reuocari,saltē p in integ.restitu.vt dicit ꝭ dicta dec.requisiuit.

¶ Glo.

Gl. seq. alleg. contra consuetudinem Bononien. signat contrarium, quod dupliciter soluit, & remittit. Io. And.

a ¶ *In laicum.* Sic patet ex hac decre. & ex illa. j. eo. c. Massana. quod ius eligendi non cadit in laicos, et patronos in ecclesia collegiata Et ita hic tollitur consuetudo Bononiensiũ q eligũt capellanos in capella, qui etiam nõ sunt patroni, sed parochiani: & q patroni sunt eligunt cum clericis plãtũ in collegiata ecclesia. Arg. s. j. de iure patronatus. nobis vbi innuitur, quod patronus habet vocem eligendi in ecclesia collegiata. Sic enim corrigetur illa decret. & alia iura quæ idem dicere videntur: & sic stabunt huic, vt T. dicebat. Sed electio facta debet pñsentari patrono (vt hic dicit) vt suum præstet assensum. sic s. eod. cum terra. & c. quod sicut: vel intelligas illã decre. nobis. cum ecclesiastica psona obtinet ius patronatus. & sic non õdicit: licet generaliter loquatur non distinguẽdo inter laicum patronum & clericũ. Dicut ibi notat.

b ¶ *Libertatis.* Quæ enim in pñiudicium libertatis ecclesiasticæ tẽtãtur, firmitatẽ sortiri non debent. s. de consti. quæ in ecclesiarum. & s. eo. cũ terra. & 96. dist. bene quidẽ & s. eo. quisquis. vbi laici prohibent ab huiusmodi electionibus

Eligendi ius nõ cadit in laicum.

† redundare.

† Aliàs ita: denũcianda ordinatione facta patrono, vt suum, &c.

r Per hãc posteriorẽ q̃ fuit Greg. j. de consti. c. 1. lib. 6. Io. And.

† receptionem.

giata ecclesia non cadit in laicũ, & a ideo id esset perniciosum exemplo, & redundaret † in dispendium ecclesiasticæ libertatis, b volumus vt dictum Prioratum libere possis (non obstante compositione ipsa) sicut alios Prioratus tibi subditos ordinare: denunciãdo si † ordinationem factam patrono, vt suũ si voluerit honestum impertiatur assensum.

¶ Idem decano & capitulo sancti Ioannis & sancti Stephani Bisuntinen.

¶ *Si per Papam mandatur habentibus eligere quod eligãt cũ consilio aliquorum, alioquin cõsiliarij puideãt: eligentes dẽnt cõsilium requirere in tractatu electionis, & congruo tẽpore expectare responsum: aliàs electio non tenet.*

CAP. LII.

Cum in veteri lege: & infra. ¶ Porro iam dudum vobis dedimus in mãdatis, vt infra quadraginta dies post susceptionem litterarum † nostrarum, cũ consilio sancti Benigni & Morismũdi abbatũ, & fratris G. de ordine Prædicatorum, elegeretis psonã idoneam canonice in pastorem alioquin dicti consiliarij vobis de archiepiscopo prouiderent. Verum die ad eligendum præfixa, sex ex vobis potestatã eligendi dedistis, usq; ad consumptionem cuiusdam candelæ, quæ ibidem accensa extitit, duraturam. Tandem cũ electores huiusmodi conuenissent in prædictum abbatem sancti Benigni, & super hoc sociorũ c eius consilium requisissent: proponente vno ex illis, quòd deliberato cõsilio respõderent: & differentibus eis festinãter dare responsum, præfati electores (cum candela ipsa deficeret) non expectato ipsorum d consilio, dictum abbatem in Bisuntin. archiepiscopum elegerunt: & infra. Relato ergo ad Apostolicam sedem negotio: archiepiscopo Viennen. & abbati de Firmitate e iniunximus, ut si constaret ab eisdem electoribus de electione tractatum fuisse habitum, & in tractatu electionis prædictorum consilium requisitum, electionem ipsius abbatis (si persona esset idonea) confirmarent. Quòd si in tractatu electionis non fuisset illorũ cõsiliũ requisitũ f licet postea reqsitũ fuerit nõ cõpetẽti tpe nec etiam expectatum g responsum ipsorum, aut non esset idoneus idem abbas: quod de ipso factum erat, tamquam inualidum irritarent: & infra.

Cum in veteri. Primo ponit electionis formam Secundo causę cõmissionem, & decisam iudicum relationem: ibi, *Relata ergo*. Tertio cõx diffinitionem: ibi, Cum autem. Abb Siculus.

CASVS. Vacãte Bisuntina ecclesia, mãdauit Papa capĩo Bisuntino ut infra xl. dies post receptionẽ lrarũ, psonã idoneã sibi eligeret in pastorẽ cum consilio S. Benigni. & Morismundi abbatũ & fratris G. de ordine fratrũ Prædicatorum: alioquin dicti cõsiliarij puiderent ecclesię Bisuntinæ de pastore. recepto mandato, die ad eligendũ præfixa, canonici ptãtẽ eligẽdi archiepm sex ex canonicis suis õtulerũt vsq; ad õsumptionem cuiusdam candelæ duraturã, quæ extitit corãm eis accensa tãdem electores cœperunt tractare de electione pastoris. & cõuenerunt in pdictũ abbatẽ S. Benigni: & cũ sup hoc cõsiliũ sociorum requisissent, vnus eorũ rñdit quod habito inter se consilio rñderent; cumq; illi differrẽt dare rñsponsum, & cãdela deficeret, electores ipsi non expectato rñso ipsorum, dictum abbatem in Bisuntinum archiepm elegerunt. processus huius electionis ad sed Apost. est delatus. Sed quia de huiusmodi pcessu non constitit dño Papæ, archiepõ Viennen. & abbati de Firmitate iniunxit, vt si õstaret quod electores pdicti sup electione tractatũ habuissent & in tractatu electionis reqsitũ fuisset cõsiliũ pdictorũ, electionẽ ipsi⁹ abbatis, si psona esset idonea, cõfirmarẽt: & si in tractatu electionis nõ fuisset aliorũ cõsiliũ reqsitũ, quis postea requisitũ fuerit tpe nõ cõpetenti, nec ẽt fuit expectatũ rñsum ipsorũ; uel si idẽ abbas no esset idoneus qd de ipso factũ erat, cassarẽt. Inqsitores ipsi sm mãdatũ dñi Papæ pcedentes, inquisitionẽ suã dño Papæ remiserũt. Papa sup hoc rescribit quibusdã dicẽs: cũ non fuerit cõpertũ tpe cõpetenti requisitũ cõsiliũ de psona pdicti abbatis, & qñ fuit reqsitũ rñsum nõ fuit expectatũ nisi modico tpe, & cu nõ debeat alijs obesse quod electores in tm se arctarẽt: electionẽ ipsius abbatis nõ pp vitiũ psonæ, sed pp vitiũ electiõis cassauit. No. quod forma mãdati diligẽter est obseruãda, & qa isti nõ seruaue runt formã sibi datã, cassatũ fuit factũ illorũ. No. cum dñs

consilio taliũ pcedas, quam cito scipis de hoc tractare, debes reqrere ipsorũ consiliũ, nec expectare quãdiu iã fixisti animũ tuũ. Itẽ negligẽtia siue factũ vnius alijs de iure nõ dẽt obesse.

¶ *Gl. seq. obijcit, & soluit.*

c ¶ *Sociorum.* Et sic requisierunt consiliũ duorũ tm: vnde nõ videntur seruare mãdatum, quod q dẽ exacta diligentia est obseruãdum. s. de rescrip. cũ dilecta j. de of. del. venerabilis. Sed licet nõ requirerent cõsiliũ tertij, quẽ eligere volebant, nõ dñr fecisse õ formam mandati, nec pter formã: quia ipsũ eligendo illo consentiente consiliũ ipsi⁹ reqrunt & obtinẽt. arg. sup. c. cũ in iure. & ff. quod cuiusq; vniuer. plane.

d ¶ Ipsorum. s. duorũ & non illius q electus fuit, qa ille nõ debuit requiri, cum hoc ipso cassaretur: ut sup. eod. cũ post petitam.

e ¶ *Gl. seq. mit. & dat simile, querit, & solutioni obijcit, & respondet.*

e ¶ *Intractatu* Hic patet, quod tractat⁹ dẽt haberi ante electionẽ & collationem adinuicẽ aliàs qũo eligerẽt nisi primo de aliquo eligẽdo tractarent. sup. e. cũ terra & s. e. quia pp. & j. de arbi. cũ olim. sicut in carnali matrimonio tractatus pcedere debet; & iõ si isti nõ fuerunt reqsiti in tractatu electionis, cassatur electio Sed quid si consiliarij discordarent ab istis electorib. nũqd valebit electio ipso iure? Certe ex ipsa littera satis innuitur, quod si requiratur ipsorum consilium in ipso tractatu cõpetẽti tpe anteq cõueniãt in aliquẽ, & cõferant adinuicẽ de psona eligẽda, siue cõcordẽt, siue discordẽt, quod ualeat eorũ electio: quia p hanc formã nõ imponit necessitas vt consiliũ eorũ seq teneantur, alias non viderẽtur habere ptãtem eligendi, cũ tatis potestas penderet ab illorum arbitrio. ad hoc facit opt. arg. j. de arb. cũ oli. & ex cõsilio nemo ad id obligat. : 14 q. 1. quisquis arg. 4. dist. deniq;. in fi. arg. Sed circa fi. ubi dr quod nec expectatũ fuit eorũ rñsũ, vr õdicere huic dicto Sed dic, quod nõ õdicit: quia rñsum eorum semp est expectandum, aliàs delusoriũ videretur, tale consilium petere. i

ADDITIO. Et quid operetur sic petere consilium, ex quo seq non tenentur, notatur in dicta decre. cum olim. Io. And.

¶ *Gl. seq. dat simile, cui signat contrarium.*

f ¶ *Requisitum.* & ideo pro nõ requisitis habentur: sicut sero appellat q tempore competenti non prouocat 2. q. 6. biduum ver. si quidem Et est sim le qd dicit lex. si promisisti facere insulam infra certum tempus. & tantum tempus transierit, quod amodo infra tempus statutum fieri non posset, licet totum tempus non transierit; possum agere contra te: quia perinde est ac si totum tempus transierit. ff. de verbo. oblig. si ita stipulatus essem. & l. cum stipulatus. & l. hoc iure. Arg. s. eo insulam. Et illud dicitur tempus cõpetens, quo deliberare congrue poterant. j. de offi. dele. consuluit. Et tarde fuerunt reqsiti, sicut econuerso tempestiua citatio non tenet. supr. eod. bonæ memoriæ. arg.

Gl. seq. signat contra tum, & soluit. Secunda pars recitetur per quasi nem, quid si cum ass. nijs &c.

g ¶ *Expectatum.* Ex hic vi quod nõ sufficit consiliũ tm petere, sed expectandum est consiliariorum rñsum & sine ipsorum cõsilio, & rñso nõ ualet electio. Sed s. j. de arbi. c. cũ olim vbi cõsiliũ tm reqritur, sed assensus non exigitur, & illud pale est, & obtinet rõe arbitrij, & satis est licẽtiã petere, licet n obtineatur. j.

• Firmitate.

i Vnde vt dic t Cõpostel. nõ excusat ẽ p hoc eligẽtes idoneum, quod hoc fecerint de illoru cõsilio. ff. mãda. idemque. §. si q s. tacit ã te. in. nullus ex cõsilio. li 6. in fi qstio nis de pręsitionibus, cum &, de, Io. And.

i Cõcor. tex. in l. quidam decedẽs. §. cõpromis. l. ad. & l. 1 §. si pluies. ff. d rece. act.

tur.ī.de reg.& transf.ad relig.licet. ı Item tutor consiliū matris pōt omittere, licet testator hoc mandauerit.ff.de admini.tuto.quidā.§.Papinianus. Et ptor nonnunǭ a voluntate patris recedit.ff.ubi pup.edu.debeat.l.1.& ita vī ꝙ sufficiat requirere consiliū tm̄,& non cūsum attēdere. Hic non valet qđ faciunt, nisi eorū cōsiliū habitū sit in tractatu electionis: vt 63.di. obeuntibus.& 15.q.7. ēps nullius.& 12.q.2. sine exceptione.ī.eo. ne pro defectu.ubi de hoc. Sed si mandatū fuisset ꝙ cū eorū cōsilio & assensu obtēto: tunc non ualeret electio nisi sequerentur voluntatē consiliariorū.& talis ptās nō est libera: qa nō possunt eligere qui uolunt,& tūc non astringuntur ad aliquā formā, sed oībus pñtib. requirunt electores,siue canonici,consiliū consiliariorū:& ēt̄ eorum cōsilium & cūsum eligit oēs vel vnus uice omniū de ipsorū mādato. Sic fuit factū in electione per manum nepotis dñi Papę, ubi talis forma data fuit capitulo. Si capitulū Bisuntiū voluisset in casu isto eligere p formā scrutinij, tūc ante scrutiniū cōiter omnib. præsentib. tractare debent de electione cū consiliarijs, & requirere eos,& audire cōsiliū eorū, & postea procedere ad scrutiniū,& eligere quem vellent,& ēt post scrutiniū requirant consiliū illorū.& postmodū eligant seruata forma scrutinij. Ber.

Cōcor. tex.in l.in factis, & in l. hac lege.de pro xi sac.scri. lib.12.

Alias, ita.de persona idonea abbatis prædicti.

Vid tex. in l. 2.§. sed si quis ff. si quis cau. Cum potestas eligendi facta est aliquib. ut eligant de cōsilio, uel cū consilio aliorū quid tacere debeat.

Lateraū cōcil sub Innocentio.3.c.26.

¶ Cum aūt compertū nō fuerit cōpetenti tpe requisitū consiliū de † persona prædicti abbatis: & qn̄ extitit requisitū, non fuit expectatum cūsum nisi modico tpe, nec debeat alijs ᵃ imputari, ꝙ in tm̄ illi sibi tempus arctarant ᵇ electionem abbatis ipsius, non personæ, sed electionis uitio, duximus irritandam.

¶ Item episcopo Siluanecteñ.

¶ Si maior pars capituli sciēter eligit indignū, valet electio de digno a minori parte, etiam ex eodē scrutinio facta. hoc dicit secundum ueriorem intellectum & intrinsecum.

CAP. IIII.

CONgregato Niuerñ. capitulo ad electionē futuri pastoris, tredecim.in decanum, & octodecim (cōputato procuratore ᶜ cuiusdā absentis) in cantorē ipsius ecclesiæ cōuenerūt: qui cū plures in eū, & pauciores in aliū sua desideria direxissent, à parte sua electus ᵈ extitit in pastorē ecclesiæ Niuerñ. Postmodū ᵉ credente parte decani, ꝙ alij plurimū deliquissent eligendo personam scientiæ lr̄alis expertem, pp ꝙ illis secundū statuta Lateraneñ. ᶠ concilij ipso iure eligendi potestate priuatis, ad eos eligendi ad eos extitit deuoluta: decanū ipsum, qui in eū sua vota direxerant, in suum epum elegerunt, ad sedē Apostolicā appellantes: & infra. Reliquis petentib. vt irritare decani electionē attentatā a paucioribus. & post aliā non cassatam, ac confirmare reliquā veluti canonice celebratā à plurib. de persona idonea, dignaremur. ¶ Nos igitur mandamus, quatenus si dictus cantor, defectū in lr̄atura ᵍ nō patitur, & aliàs est idoneus ad regimē pastorale, ipsius electionē procures auctoritate nostra (infirmata reliqua) cōfirmare. Alioquin (ipsius cantoris electione irrita ʰ renūciata) pnominatū decanū (si nihil ei de canonicis obstiterit statutis) eadē auctoritate pficias ecclesię memoratę.

¶ Idem Siluanecteñ. epo; & Io. de monte mirabili archidiaco. & succentori Parisiensi.

¶ Hñs plures dignitates, vel plura bñficia curata sine dispēsatione Papæ ineligibilis ē. h.d. quo ad titulu.

CAP. V.

ⁱ DVdum ecclesia Rothomagensi pastoris solatio destituta, contra electionem quæ in eadem ecclesia fuerat

Glossa sequens argumentum allegat tres iura.

a *Alijs imputari.* Imputent sibi quia tantum se arctauerūt Et est arg. ꝙ negligentia unius alij obesse non debet. Iniquū est enim aliquem alterius odio pręgrauari. C.de inoffi. testa. si quis & pœna suos debet tenere auctores. inf. de his quæ fi. à maio. par. c. quæsiuit. & C de pœnis. l. sancimus.

Glo. sequens inducit simile.

b *Arctarant.* Sic iudex cuius iurisdictio expirat in termino, non debet ita se arctare, sed ea hora procedat qua possit perficere qđ incumbit ante noctis tenebras, &c. ī de offi. deleg. consuluit. & ff. de ferijs, pridie. & l. more Romano.

C*Ongregato.* Electus à maiori parte capituli, si est idoneus cōfirmat, aliàs confirmatur electio facta à minori parte de digno. hoc dicit, & hæc summatio est multū generalis Primo ponitur duplex electio, & super utraque partium allegationes Secundo: ibi, *Nos igitur.* diffinitionis cōmissio. Abbas.

CASVS. Ecclesia Niuernensi uacante, capitulū eiusdē die pfixa ad celebrandam electionem cōuenerunt, præmisso scrutinio sm formā concilij generalis, octodecim (cōputato quodā procuratore absentis) cōuenerunt in cantorē eiusdē ecclesiæ xiij. uero in decanū eiusdē ecclesiæ consenserunt. illi q cātorē in scrutinio noīauerant, uidentes ꝙ essent numero plures, q illi q in decanū cōuenerant, ipsum cantorē in pastorē elegerunt. Postmodū pars decani uidens ꝙ alij plurimū deliquissent eligendo personā scientię lr̄arū expertē, pp qđ illi erant ipso iure eligēdi potestate priuati sm statuta Lateraū. concilij, & ad eos potestas eligendi deuoluta; decanū in suū epm elegit, ad sedē Apost. appellans. & sic negotiū istud ad sedem Apost. est delatum. Petebat pars decani electionem ipsius confirmari, reliqua infirmata, cum facta esset de persona indigna. Pars altera petebat electionē cātoris à maiori parte capli canonice factā, reliqua infirmata, cōfirmari. Mandat Papa epo Siluanecteñ. ut si dictus cātor defectū in lr̄atura ñ patitur, & aliàs est idoneꝰ, ipsiꝰ electio cōfirmet reliqua infirmata, alioquin cātoris electione irrita nūciata, decanū ipsū si aliàs idoneus est, pficiat in pastorē ecclesiæ Niuerneñ. Nota ꝙ si aliquis defectū in lr̄atura patitur, electio de ipso facta nō ualet, & ad alios licet pauciores numero deuoluit ptās eligēdi. Itē nota ꝙ nescientia pmouendū impedit, & pmotum deijcit.

c *Procuratore.* ī. eo. quia pp: & c. scriptum. & ff. de admi. tut. ita autem. §. gessisse.

d *Electus.* Seruata forma scrutinij in vera qua electione.

e *Postmodum.* Anteǭ diuerterent ad aliū actum ne fit ī. ī. eo. cum post petitam.

Poterant etiā ex interuallo facere, repitito tā inter eos scrutinio & tractatu, ut dixi in tex. sup. uersic elegerunt. Io. And.

f *Lateranen.* cōcilij. ī eod. cum in cunctis.

g *In litteratura.* Et ita defectus scietiæ facit aliquē ineligibilē. sup. eod cū in cunctis. & non solum impedit promouendum, sed deijcit iā promotum. inf. de æta. & qualita. vlti. & defectus scientiæ inducit renunciatione. ī. de renun. nisi cū pridem § pro defectu. & quia si non sit eminentis scientiæ, saltem sit sufficiētis. sup. eod. cū nobis olim. & non solū dēt habere scientiam sacratum litterarum, sed ēt secularū negotiorum. 36. di. §. f. & ea qui ecclesiasticis. ut sit paratus omni poscenti reddere ronem. ea. dist. §. ecce. ad fin. quia cum ipse debeat alios docere, non debet sunt discere, in Auth. de san. epi. §. damus. coll. 9 & nos qui ēpi sumus, aliorum doctrina non indigemus. 1. q. 7. c conuenientibus.

Scientiæ defectus reddit aliquē ineligibilem.

institutis.

Epi qua scietia instructi esse debeāt.

¶ Glo. seq. reci. per q. quare hac electio est irrita, & reliqua confirmand., & arg. contra opinionem.

h *Irrita.* ipso iure. sup. eo. cum in cunctis. cum indignam personam elegerint. unde eligendi potestas remansit penes alios, q̄uis numero pauciores, cum primi eligendo talē, reddiderunt se indignos. sup. de postul. c. 2. vnde confirmat hic electio a minori parte celebrata, non obstante priori electione. & ita electio quæ nulla est, non præstat impedimentū secundæ. simile sup. eo. scriptū est. in fi. & de hoc dictū est sup. eo. auditis. & per hanc decret expresse reprobat dictum illorum qui dicunt ꝙ canon ille, cum in cunctis. non est de dē latæ sententiæ, sed ferendæ: ut dixi sup. eod. Cumana. in fi.

Intellectꝰ c. cū in cūctis. supra hoc eo titulo.

i D*Vdum.* Diuiditur principaliter in tres partes. In prima ponuntur narrationes partium coram Papa. In secunda: ibi, *Nos igitur*, commissio & processus iudicum. In tertia: ibi, *Licet autem.* processus Papæ. Abbas Siculus.

CASVS. Vacante Rothomag. ecclesia, canonici conuenerūt ad celebrandū electioné. decanus ipsius ecclesiæ electus fuit in pastorem. ī istam electioné se opponebat. A. archi. ipsius ecclesiæ, & quidam alij canonici dicto archi. pro se & pro parte sua, & G. archi procuratore eorum qui electioné celebrauerant, in præsentia Papæ constitutis, inter alia quæ ī electū obiecta fuerunt, proposuit archi. prædictus, ꝙ idem electus post concilium generale adeptus fuerat archidiaconatū Ambiañ & ipsum cū pluribus parochialibus ecclesijs quas ipse habuerat ante ipsum conciliū retinere psumpsit, & dimisso illo archidiaconatu ecclesias ipsas retinuit. Sed in concilio illo di: Quicūq; receperit benefic u hñs curā aiarū annexā: si priꝰ tale beneficiū obtinebat, ipso iure sit isto beneficio priuatus: & si illud retinere contenderit, et alio spoliet. Sed idē electus ī pdictū cōciliū uenitēs, notā cupiditatis incurrit, qua in alijs debuit reprobare: retinendo beneficia q non spectabant ad ipsum.

ipsum, rem contrectauit alienam, & sic furtũ cõmisit quodã-modo vel rapinã. Praeterea in suae salutis periculũ & multarũ animarũ dispendiũ illas ecclesias retinebat, cũ earũ cura nulla tenus ad eũ pertineret cũ illis esset ipso iure priuatus, & sic per ipsum parochiani dãnabiliter sunt decepti. Et aduerso rñde-bat, ꝓcurator alterius partis, ꝙ etsi dict⁹ electus plura bñficia obtinebat p cessionẽ tñ Rothomagẽ. archiepi dño Papae exhibitam excusabat eundẽ. dñs Papa excusationẽ illã friuolã reputauit, mãdans quibusdam, vt si constaret, ꝙ idẽ electus post receptũ arc. pdictũ curã animarũ habentẽ, pfatas ecclesias electionis tpe tenuisset nec ostẽderet secũ sup hoc p sedem Apost. dispensatũ fuisse, electionẽ cassarent ipsius ecclae, & de psona idonea ꝓuiderẽt. Partib. igit in iudiciũ pñtia constitutis, & pstito iuramẽto de veritate dicẽda, & factis positionibus & rñsionibus hinc & inde, t'dẽ idem decanus electus ex quibusdã grauaminibus ad sedem Apo. appellauit. iudices nõ obstante appellatione cassauerũt electionẽ eiusdẽ decani, & eidẽ ecclesiae de Canonican. epo ꝓuiderunt: postmodũ vero causa ad sedem Apost. est delata. Papa examinato processu iudicũ pdictorũ, licet positiões & rñsiones factę fuissent sup qbusdã articulis corã pdictis iudicibus, q̃a tñ Papa non inuenit litẽ contestatam fuisse, quia per positiones & rñsiones nõ fit cõtestatio litis sed p petitionẽ in iure posita, & rñsionẽ secutã cõtestatio fit, processum eorundẽ iudicũ denũciauit irritũ & inanem. postmodũ uero cũ a archid. ex cã praemissa petijt electionẽ irritari electus pdictus rñdit, ꝙ electio eius nõ erat irritãda, sed potius cõfirmanda lite corã Papa legitime cõtestata, & pstito a partibus iuramento de veritate dicẽda, electus ipse cõfessus fuit electionis tpe se bñficia tenuisse praedicta: sed excusabat se dicendo ꝙ nõ credebat dictũ archidiaconatũ curã aĩarũ hẽre, sed tñ ipse cõfessus fuit in iure, ꝙ archi. Ambia. de ꝯsuetudine suspendit, excõicat, & absoluit psbyteros, & priores, & parochiales ecclesias interdicit, visitat, inquirit, & ꝓcurationes recipit, ex hoc patet, ꝙ curã aĩarũ habet annexã: & si ẽt nõ haberet curã aĩarũ, personatus tñ extitit. sed idẽ est iudiciũ de personatib. & bñficijs curã habentibus. Itẽ indulgentiã quam sup hoc se dicebat habere, Papa friuolã reputauit, quia fuit impetrata veritate tacita, & falsitate suppressa, qua tacita vel expssa veritate, eam nullatenus habuisset: expressit.n. ꝙ pdictas ecclesias canonice fuit assecutus anteq̃ archidiaconatũ habuisset. cũ nullus possit parochiales ecclesias plures hẽre, nisi vna pendeat ab altera, uel nisi vnã intitulatã & aliã cõmẽdatã haberet vñ cũ ipse vtranq; intitulatã habuit, illas canonice ñ potuit obtinere. Itẽ dixit ꝙ redditus sui psonatus erãt tenues & exiles: suppressit ẽt ꝙ plures parochiales ecclesias cũ alijs beneficijs in diuersis ecclesijs obtineret, & nõ fuit intentio Papae secũ in tot bñficijs dispensare, nec de nouo sibi aliq̃d cõcedere. Ad vltimũ cum non restaret nisi sñia ꝓferenda, renũciauit iuri, si qd ei cõpetebat, & liti spontanea voluntate cessit, & pp. eius renunciationẽ admisit. Ex hac decretali plura notabilia colliguntur Primo ꝙ q̃ habet curã aĩarũ vel personatũ, si recipit consimile bñficiũ ipso iure vacat primũ. Itẽ q̃ retinet beneficia cũ cura aĩarũ, uel plures psonatus, inelegibilis efficitur dum illa retinet. Itẽ solus Papa sup hoc pot dispensare vt qs habeat plura beneficia vel psonatus. Itẽ tpe electionis spectãdu est an qs sit idoneus. Item per petitionẽ in iure propositã & rñsionẽ & secutã fit litis contestatio. & non p positiones & rñsiones. Itẽ vbi litis contestatio non ꝓcessit, nullus est processus, nec iuramentũ in cã illa factum: sed iterũ litis contestatio facienda est, & iterũ iurandu est. Itẽ confessio in iure facta praeiudicat. Itẽ si quis praelatus excommunicat, absoluit, inquirit, & visitat: ex hoc curam habet animarũ. Itẽ beneficia cum cura aĩarum & personatus aequiparãtur. Item indulgen-

† Hoc est gñale cõcilũ Lateranẽ sub Inn. 3 vbi c. 29 cauetur, ne vllus habeat duo bñficia cũ cura annexa.

Alias. ita quas idẽ añ conciliũ obtinuerat.

celebrata, [a] A. archidiaconus & quidam alij eiusdem ecclesiae canonici ad sedem Apostolicam accesserunt. Dicto vero archidiacono p. o se ac parte sua, & G. archid. procuratore illorum, [b] qui electionem celebrauerant, in nostra praesentia constitutis: inter alia quae contra [c] electum obiecta fuerant, archidiaconus proposuit memoratus, quòd idem electus post generale † concilũ archidiaconatum Ambian. adeptus, ipsum cum pluribus parochialibus ecclesijs, quas † ante idem concilium obtinuerat, retinere praesumpsit, eoque dimisso retinuit ecclesias memoratas. Vnde cum in eodem [d] concilio sit statutũ, vt quicunq; receperit aliquod beneficium curã animarũ habens annexam, si prius tale beneficium obtinebat, eo sit ipso iure priuatus: & si forte illud retinere contenderit, etiam alio spolietur: praedictus electus cõtra huiusmodi veniens statuta, transgressionis notam, nec non cupiditatis [e] vitium (quod in alijs reprobare debuerat [f]) ex pluralitate beneficiorum incurrit. Et retinendo beneficia, quae non spectabant ad ipsum, (cum post receptionem alterius priora beneficia vacauerint ipso iure) [g] rem contrectauit per consequẽs alienam, [h] & sic furtum [i] cõmisit quodammodo uel rapinã. In suae quoque salutis & multarũ animarum dispendiũ praedictas parochiales ecclesias retinebat: † cum earum cura, qua iam priuatus fuerat ipso iure, ad eũ nullatenus pertineret: & sic per ipsum eędem animae damnabiliter sunt deceptae. [k]

tia impetrata veritate tacita uel falsitate suppressa non valet.

a ¶ *Celebrata.* de decano eiusdem ecclesiae, q̃ primo fuerat archidiaconus Ambianensis.

b ¶ *Illorum.* No. ꝙ eligẽtes possunt petere cõfirmationẽ suae electionis: sed hoc intelligo de consensu electi esse faciẽdũ, alias non. sup. eodem. innotuit.

c ¶ *Contra electum.* Not. ꝙ qui opponit in formam electionis, & nõ probauerit qd opponit, cõdemnari dẽt alteri parti in expẽsis. Qui vero deficit à pbatione eius qd obijcit in psonã, à bñficijs ecclesiasticis per triennium nouerit se suspẽsum, ad quę si intra id tẽpus se ingesserit, ipso iure illis ppetuo est priuatus nullam spem de misericordia habiturus, nisi probauerit euidenter ꝙ probabilis & sufficiens cã ipsum à calũnia excusauerit, vt haec statuũtur in decre. Innoc. 4. eod. tit. cap. 1. quae incipit: Statuimus.

d ¶ *In eodem concilio.* ĩ. de praebe. de multa. cuius uerba hic inferius ponuntur.

e ¶ *Cupiditatis vitiũ.* ĩ. de cle. non resi. quia nonnulli. ĩ. de pben. cum iamdudũ. & c. quia intantũ. vñ contra Latera. concilium, & concilium generale beneficia huiusmodi retinebat.

¶ *Glo. seq. alle. 3 concor. inducit quatuor similia.*

f ¶ *Reprobare.* Sic patet ꝙ ñ debes facere id à quo alios debueras prohibere. ĩ. de natis ex li. uen. c. vnico. & ff. de cond. ídeb. frater a fratre. & ff. si ser. ven. altius. & qd quis dẽt exigere ab alijs, multo fortius a seipso. ff. de nego. gest. si pupilli. §. videamus. & ff. de fideius. tutor datus. nec põt esse hortator viduitatis, q̃ coniugia frequentauerit. 26 dist. vna tm. nec põt de medio ecclesiae malum auferre, q̃ in sim ile delictũ corruerit. 25. distin. primum. Et qd aduersus aliũ pstare debuit tutor pupillo suo, id aduersus se praestare debuit. ff. de administ. tuto. quoties. §. 3. & 42. distin. §. 1. in prin.

g ¶ *Iure.* ĩ. de prael en. c. de multa.

h ¶ *Alienam.* Sic. ff. de procu. l. Pomponius. & C. vnde vi. l. vlt.

¶ *Glo. seq. dicit quid sit furtum: opponit, quòd hic non cadit furtum & soluit.*

i ¶ *Furtum.* Simile 7 q. 1. non furem. Furtum cõmittit q̃ rem alienam inuito dño contrectat. insti. de oblig. q̃ ex deli. nascũtur. § furtum autem. Et est furtũ contrectatio rei alienae fraudulosa: ut Insti. eod. tit. in prin. vt iste q̃ rẽ alienã scienter tenebat, & iõ non excusatur. Si. n. quis rem contrectauerit alienã credens esse suam, non cõmittit rapinam uel furtũ. Insti. vi bono. rapto. § qa tñ. Itẽ nec excusat hoc ẽt si credat dñm permissurũ, cum exigat expressa dispensatio Apostolicae sedis, vt ĩ. sequitur. & ĩ. de praeben. de multa. Sed in furto excusatur si credat dñm permissurum. Insti. de oblig. quae ex quasi delic. nas. §. placuit. Sed quod dicit, furtum uel rapinam, hoc nõ est verum, quia furtũ non committitur in re immobili. Instit. de vsucapi. §. qui autem. nec de re incorporali, qualis erat hic. ff. de acqui. rerũ do. seruus. §. incorporales. Sed hic ista verba improprie dicuntur, & iste potius dr̃ inuasor. sic exponitur 7. q. 1. non furem & latronem, id est, inuasorem. Et hoc ẽt exponit cum dicit, quodammodo.

¶ *Gl. seq. causam reddit, quarit, arguit & soluit.*

k ¶ *Deceptae.* Quia cũ desierit esse platus ipsorũ, nihil ptãtis habebat in eis: vñ nõ poterat illas aĩas soluere uel ligare. ĩ. de pa. & remis. oĩs vtriusq;. & de poe. dist. 6. placuit. Sed nũq d' ṽ ualebit illis absolutio illius talis plati, sine poenitentia p illũ imposita? Nõ vr̃: q̃a nullã ptãtem habet ligandi vel soluẽdi, sicut nõ valet sñia à non suo iudice lata. ĩ. de iudi. at si clericis. & si sic peribãt in illo casu nõ credo ꝙ perirent, nõ q̃a ille hoc posset, sed pp fidẽ quã habebant de sacramento, cũ crederẽt illũ adhuc esse suũ praelatũ, & ita in sola fide saluant. ĩ. de bap. & eius effec. debitum. & ĩ. de praesby. non bap. Apostolicam. & de consecra. dist. 4. baptismi vicem.

Adde no. p Bar. in l. si qs C. de dec. li. 10 & gl. vl. ĩ c. examinata ĩ. de confir. vtili uel inutili.

detinebat.

Decretũ cõcilij Latera cuius hic fit mẽtio integrũ inuenies ĩ. lib. 3. tit. 6 de pbe. & dignit. c. 28.

Quales dicãnt partes coru q̃ praesunt

Furtũ qd dicatur.

In re icorporali nõ cadit furtũ sed inuasio.

Sanomõ hoc accipias.

¶ Verum procurator eorum q̃ elegerant ipsum, & si pluralitatẽ beneficiorum huiusmodi coram nobis profiteretur † in iure, per concessionem [a] tamen Rhotomag. archiepiscopi nobis exhibitam, eũdem electum nisus est multipliciter excusare. ¶ Nos igitur, dictam excusationem, vtpote friuolam nullatenus admittentes, † vobis dedimus in mãdatis, vt si cõstaret, quòd ille post receptum archidiaconatum prædictum curam animarum habẽtem, præfatas parochiales ecclesias electionis tempore [b] retineret, nec ostenderet secum per sedem Apostolicam [c] super hoc dispensatum, electionem illius auctoritate Apostolica cassaretis: & infra. [d] Partibus ergo propter hoc in vestra præsentia constitutis, præstito quoq; iuramento de veritate dicenda, & factis positionibus & responsionibus hincinde, tandem eodem decano; [d] prætextu quorundam grauaminum ad nostrã audientiam appellante, vos electionem huiusmodi irritantes, eidem ecclesiæ de Cenomanh. episcopo prouidistis: & infra.

¶ Licet autem positiones & responsiones super pluribus articulis factæ fuerint coram vobis, quia tamen contestationem litis non inuenimus esse factam (cum nõ per positiones & respõsiones ad eas factas, † sed per petitionẽ in iure propositam & responsionem [e] factam, contestatio litis fiat †) eundem processum de fratrum nostrorum consilio irritum [f] duximus nunciandum. Tandem archidiaconus electionem ex præmissa causa petijt irritari, [g] electo [h] respondente prædicto, quòd non erat eius electio irritanda. Lite uero coram nobis legitime contestata, præstitoq; de veritate [i] dicenda a partibus iuramento, idem electus et si confiteretur [k] se dicta beneficia electionis tempore tenuisse, tamen excusare se super hoc nihilominus nitebatur, quia vel dictum archidiaconatũ non credebat curam animarum habere: Sed cum in iure confessus fuerit, quòd archidiaconus Ambian.

a ¶ *Per concessionem.* Ante concilium gñale. j. de pb. de multa. poterant epi de talibus dispensare, per illud decretum. 70. dist. sanctorum, sed postea non, & ideo non profuit huic concessio facta post illud concilium. Ber.

¶ *Gl. seq. notat t'pus electionis spectandũ, & dat duo similia. demũ quærit, & q̃rit, pro & cõtra, et soluit, et remittit.*

b ¶ *Electionis tẽpore.* Not. tempus electiõis spectandum. s. eo. dudum vbi de hoc, & ita si tunc non habuisset, nõ imputaretur ei, cũ iam purgatus esset p restitutionẽ. Sic & q in crimine detinetur repellit à testimonio. sed si iã emẽdatus est, admittitur. j. de testi. testimonium. cũ distĩctione illius capituli, & ita repellitur vt indignus, quia nõ erat capax tũc. ff. de iure fisci. non intelligitur §. si qs palã Sic et cõsideratur t'ps ɔ̃tractus, an ecclesia decepta fuerit læsa vltra dimidiũ iusti pretij. j. de emp. & vend. cum dilecti. & ff. de euict. ex mille §. 1. & C de rescin. vẽ. si voluntate. Sed si medio tpe dimitteret illas parochiales ecclesias, nunquid pdesset ei ut sic reputaret dignus? Vr q sic: quia si tpe litis cõtestatæ nõ cõpetit mihi ius ɔ̃ te, quia tũc nõ possides, & tpe sñiæ tu possideas, sequitur condẽnatio. ff. de rei vẽd. si aũt. §. 1. ff. de peti. hære. si quo tpe. & ff. de pecul. quæsitum. respon. 1. & ff. depositi. l. 1. §. nõ solũ, & merito cũ tres puenit ad eũ casũ à quo potuit efficax hẽre principium. j. de conuer. coniug. placet. Sed ɔ̃, ipso sui principio inhabilis erat, quia intus ortus occidit. 1. q. 1. quibusdã. & talis ɔ̃ctus nõ sumpsit initiũ ab origine æquitatis. 16. q. 3. si sacerdotes. Verũ est q non prodesset dimittere huiusmodi beneficia, vt per hoc confirmaretur electio sua. De hac materia quando considerandum est principium vel finis, not. s. eod. c. dudum.

† confiteretur.

† Vide l. liberto §. finali. ff. de neg. gest.

† Aliàs, pstitoq;.

† Alias, & præstito.

c ¶ *Per sedem Apostolicã super hoc dispensatum.* j. de pb. de multa. Et sic euacuat opinio Ioãnis qui notauit ibi, q epi adhuc possunt in talibus dispẽsare.

d ¶ *Eodem decano.* s. electo, qui decanus erat eiusdem ecclesiæ, post dimissum archidiaconatum Ambian.

¶ *Gl. seq. quærit an per confessionem fiat contestatio. arguit contra, et soluit pro distinguendo tamen.*

e ¶ *Responsionem.* Sed pone q reus cõfiteat qd petit ab actore nunquid p confessionẽ fit litis contestatio? Vr q nõ: qa dicit lex, p narrationẽ ppositã & cõtradictionẽ obiectã fit litis ɔ̃testatio. C de iudi. rem nõ nouã. § patroni. & alibi dr · lis ɔ̃testata vr cu iudex p narrationẽ cãm audire cœperit. C. de lit. contest. l. vni. & ita qd dixit simpliciter p narrationẽ, determinat p illam l. rem nõ nouam. quæ est posterior, & ita vr qd fiat cõtestatio lit: tm p cõtradictionẽ, & nõ p cõfessionẽ. Dicas q si libellus datus est aduersario. & pposita narratione actoris ad uersario, ipse cõfiteatur animo contestãdi litẽ, tunc lis ẽ cõtestata, & ex tali cõfessione damnat. ff. de confe. Iulian'. & ita sẽtentia a diffinitiua feri cõtra reũ. Sed si nõ sit dat' libell' & re' cõfiteatur in iudicio, tũc nõ dr fieri litis cõtestatio, nec fertur sñia diffinitiua, sed iudex pcepit reo vt soluat ad certu tps. ff. de iudic. si debitori. & tale pceptũ non appellatur sñia, sed simpliciter dr pceptũ, & ita seruatur. Est ergo verũ, q obiato l bel lo aduersario, & postea pposita petit one actoris in iudicio, siue reus neget siue cõfiteatur litẽ, ɔ̃testando, litis cõtestatio est facta. [l] Et hoc satis dicebetur p hoc quod dicit, q p narrationẽ & rñsionẽ cõtestatio litis fiat, non distinguendo, cõfitẽdo, uel negando, & ẽt ipsa significatio verbi hoc probat satis. Contestari idest simul testar. & ita reus qui confitetur, cum actore simul testatus super re petita [illegible].

[l] Cõcor. tex. in l. 1. §. præterea. ff. de li. actu. de priua. & in l. 1. & ibi Petrus de Bellaper. & Cy. C. de alie. iu. mu. ca. fac.

f ¶ *Irritum duximus.* Sic patet manifeste q litis cõtestatio est de substantia ordinis iudiciarij, & nihil valet sñia vel testis receptio, illa omissa. j. vt lit nõ contesta. c. accedẽs. & c ad hoc. & hic. & ita p positiones & rñsiones ad eas nõ fit litis conte. & j. de lit. contesta. & c. vnico. & C. de iudi. rem non nouam.

g ¶ *Irritari.* Hic agebatur ɔ̃ electũ, ut eius electio cassaret ex cã pdicta. simile. j. de iudi. exhibita. & eadem cã possent ipsi ijdem excipere ɔ̃ electum, si peteret electionẽ suã confirmari. j. de excep. dilecti. & sic ex eadem cã cõpetit actio & exceptio, diuerso tñ iudicio: qd nõ cõtingit ĩ alijs iudicijs, cũ exceptio sit actionis exclusio. ff. de excep. l. 2. & idem est effectus quocunq; modo procedatur. Ber.

† Dictio, factas, deest in omnib. antiquis exẽplaribus.

h ¶ *Electo respondente.* Hic ergo patet qualiter litis ɔ̃testatio fiat, qa per petitionẽ in libello petitã, & rñsionem directe factam ad ipsum, vt hic patet sicut ẽt traditur. C. de lit. contest. l. vni. & j. de lit. conte. c. vni. C. de iudi. rem non nouam. §. patroni.

† Vide L. defensor. §. q interrogat'. ff. de inter. actio. & l. 1. C. de diuer. resc.

Litis ɔ̃testatio qualiter fiat.

¶ *Gl. seq. not. quærit, arg. contra. Iterũ quærit, & soluit allegat in fine ius nouum.*

i ¶ *De veritate dicẽda.* Notat ergo ius nouũ licet nõ esset antiqua & sic ẽt obseruat, q ĩ causis spũalib iuramẽtũ de veritate dicẽda tm pstat, & ñ de calumnia. j. de iur. calum. lĩas. Sed nunqd hmõi iuramẽtũ dẽt exigi à plato qñ litigat p syndicũ uel se collegij in causis spũalibus? Non vr: qa illud iuramẽtũ dẽt pstare syndicus. q vr dñs litis factus p contestationẽ, sicut pstat iuramentũ de calũ. j. de iura. calum. in ptractandis. & c seq. & c. cu in cã & idẽ dico in hoc iuramento qd in iuramẽto de calũnia, vt si illud pstare ñ vult actor cadat ab actiõe instituta, & reus p ɔ̃fesso habeat. j. de iur. calu. cũ in cã. & C. eo. tit. l. vlti §. q si actor. Iuramentum illud de veritate dicenda qdã exigunt a plato, licet pstitu sit à syndico, & in spũalib. & in ciuilib. causis, vt platus dicat de veritatẽ de cã illa. sed quo iure hoc faciãt, ñ vidi ius in p hoc, sed ex quadã æquitate hoc dicũt, q posset ɔ̃tinere q̃nq; iniq̃tatẽ, qa posset corrũpi platus. Sed nũquid crederet cõfessioni plati, vt p talẽ cõfessionẽ cõdẽnaret eccla: & si tã fundasset ecclesia intẽtionẽ suã, nũqd pualeret cõfessio plati ɔ̃tra ecclam facta? Certe nõ. ar. opti. 25. q. 2. postea quã. quia factũ plati non dẽt ecclesiæ sic imputari. 16. q. 5 si epm. & j. de excep. cu venerabilis. Qui tale iuramẽtũ exigũt, dicunt q cõfessio plati sola nõ piudicaret ecclesiæ. sed cũ alijs adminiculis piudicaret, vt altera pars semiplene pbasset, ita q nõ sufficeret ad cõdẽnãdũ tũc cõfessio plati, pplet pbationẽ. Sed nõ credo q deberet talis exigi cõfessio: nisi forsan cũ plat' dẽret rñdere de eo qd ipse fecit, sicut seru' qñ q̃ interrogat de facto suo 4. q. 3. c. si testes. §. itẽ serui neq. & C. de qstio. interrogari. nec tũc diceretur q cõfessio illa piudicet ecclesiæ: qa deliciũ plonæ, &c. nisi id fecisset de mãdato capli, uel ratu postmodu habuisset. & hoc pbat decre illa pcẽtiu. q hic insen' allegat, licet ɔ̃suetudo se habeat ĩ ɔ̃triũ. Hodie vero habemus quidã decretalẽ sup hoc, q̃ dicit p plat' uel: suo, & i aiam capli uel maioris partis pstat hoc iuramẽtũ de veritate dicẽda, & sic dẽt rñdere veritatẽ q ipse scit, & itelligit p eos ĩ quorũ aias iurauit, & scripte p se tu tibi auctoritatẽ, & mittit cuidã archiepo. Et ita ɔ̃fessio sola plati non præiudicat ecclesiæ, & ita non dẽt exigi. bernard.

An cum prælati testificatur, debeat pstare iuramẽtũ de ueritate dicenda.

Hãc decretalẽ habes modo sub titulo de testib. lib. 6.

K ¶ *Confiteretur.* & ideo p confesso dẽt haberi, cum sua excusatio nõ valeret: qa cõfessio ĩ iure p iudicatis hẽri placet. C. de cõfes. l. vni. & j. de cõfes. cũ sup. & c. ex parte. tñ si qs pbat se errasse, nõ nocet cõfes. c. vlti. & C. de iur. & fac. igno. error facti. De hoc mã tractat plene j. de ɔ̃fesse. vl. & j. de iu. c. at si clerici.

Cõfessio no nocet erranti.

¶ *Gl. seq. arguit a contrario, allegat tria iura. & ar. fortificat per vnũ decre. secundo contra allegat quatuor iura, tertio soluit.*

a *Suspendit.* Innuit q̃ secus sit de iure cõi q.d. Archidiacon⁹ ea q̃ sequuntur facere nõ debuerat de iure cõi, sed de ꝯsuetudine. ĩ. de of. arch. ad hoc ĩ. de excel. p̃la. ad hæc. Itẽ q̃ nõ de iure cõi hoc faciant, est arg. 16. q. 7. null⁹. oĩno. imo vr̃ de iure cõi, q̃ ꝯsuetudo nõ ꝓsit, ĩ. de offi. Arch. cũ satis. immo ꝯtriũ vr̃, q̃ de iure cõi hæc spectent ad archiadiaconum. 25. dis. pleĉtis 51. dis. si in plebibus. ĩ. de offi. archidia. c. ad hęc. & c. vt nostrũ. Quid est ergo tenendum de iure cõi Vr̃ q̃ hæc pertineãt ad archidiaconum ꝑ iura proxima Sed cõsuetudo seruat̃ in talibus ĩ. De hac materia dicet̃ ĩ. de of. archid. ad hæc. & eo ipso q̃ archidiaconus uel alius p̃latus hoc exercet, intelligere potest q̃ curam habet animarũ annexã.

Archidiaconus an habeat curã animarum.

† Vide cõciliũ Tridẽ. sessio. 24. de reformatione cap. 3.

c Conco. tex. ĩ l. ob seruare. §. antequã. de offi. ꝓcõ. & l. itẽ eorũ. §. 1. ff. q̃d cuiu. vniuc.

de consuetudine suspẽdit,[a] excommunicat, & absoluit præsbyteros, & priores, & parochiales ecclesias interdicit, necnon archidiaconus visitat,† & inquirit, quæ viderit inquirenda, & procurationes ratione visitationis recepit, euidenter apparet, quòd curã habeat animarum annexam: quã si etiam non haberet, negare nõ potest, quin personatus existat:[b] cum idem de personatibus, quod & de beneficijs curam animarum habentibus iudicium sit habendum.[c] Insuper indulgentiam, quam super hoc asserit se habere, inualidam reputauimus, cum in ea falsitatem suggresserit, & suppresserit veritatem, qua tacita uel expressa[d] ipsam nullatenus habuisset.[e] Suggessit enim quòd prædictas parochiales ecclesias antequam fuisset in archidiaconum assumptus, canonice fuerat assecutus, cum nullus potuerit plures parochiales ecclesias obtinere, nisi vna penderet[f] ex altera, vel vnam intitulatam,[g] & alteram † commendatam habere. vnde cum idem vtranque

b *Idem de personatibus.* ĩ. de p̃ben. de multa. §. vlti. & est argu. q̃ de similibus idem det esse iudiciũ. ĩ. de trãsl. c. Iter corporalia. & ĩ. de rescri. inter cętera. in fi. Similis n. æquitatis cõsilia iura suadere vr̃. C. ad le. Fal. l. vlti. ff. ad leg. Aql. illud. & C. de consti. pecu. l. vlti. & ĩ. de confi. vtĩ. vel inut. cum dilecta. & ĩ. de consti. nam cõcupiscẽtiam, & quoties ex vna radice vitium nascitur, consequens est ut eadem lege tollatur. C. de nup. si libertam.

† aliam.

c *Habendum.* Potest hic dici prout dicitur 17. q. 3. vxor felicis. uersi. sic. sic est ad singula, &c.

d *Expressa.* ĩ. de rescri. sup lr̃is. multa exẽpla potes hẽre ĩ. de rescrip. cum adeo. & c constitutus. ĩ. de of. deleg. corã. ĩ de re iudi. inter monasteriũ. & sic idẽ iuris est in indulgentijs siue ꝯfirmationibus sicut in rescriptis, ut hic patet. & in priuilegijs. ĩ. de deci. ex multiplici. vt non ualeat ueritate tacita ĩpetrata. Ad hoc ut confirmatio valeat, necesse est q̃ Papa ex certa scientia ꝯfirmet oĩa bñficia, aliàs nõ ualet, vt hic patet. & ĩ. de consan. & af. c. quia circa. ĩ. de cõces. p̃b. q̃a diuersitatem.

e *Habuisset.* Vt ipse dicebat.

f *Penderet.* De hoc not. ĩ. de ætã. & quali. cam te.

Gl. seq. ponit quinque modos quibus dicitur titulus, secundo ponit regulam, & quinque casus exceptos: tertio quærit, & soluit.

g *Intitulatam.* Not. ergo, q̃ nullus põt hẽre duas ecclesias intitulatas. Vt hoc melius intelligas, videas primo q̃d sit titulus. Titulus qñq; dr̃ signũ, vt 16. q. 6. ꝯsuetudo. Et dr̃ titulus oĩs cã acq̃rendi dñij, vt titulus ꝓ emptore, pro donato, ꝓ hærede, ꝓ suo, ꝓ dote, ꝓ legato, pro derelicto.[a] vñ dr̃, q̃ in p̃scriptionibus ecclesiasticis bona fides & iustus titulus exigunt̃. ĩ. de p̃s. si diligenti. & qui aliquẽ talẽ habet titulũ, habet cãm p̃scribẽ. Item dr̃ titulus ipsa ecclesia, vt titulus sancti Petri: unde singuli tũ clerici ꝑ singulos tũ titulos sunt ponẽdi. id est, ecclesias. 60. dist. ep̃i. uñ in ordinationib. qñ uocant̃ clerici, dr̃, talis ad titulũ[b] talis plebis. Itẽ titul⁹ dr̃ clericatus uel canonicatus ĩ aliqua ecclesia: uñ dr̃ ĩtitulari. i. inclericari uel canonicari. Et dr̃ titulus q̃libet ordo ecclesiasticus, & q̃libet dignitas uel p̃latio. uñ dr̃ q̃s ĩtitulari in aliqua ecc. i. ordinari uel p̃fici. 70. dis. sanctorũ. Est ergo regulariter uerũ, q̃ nulli clerico de iure cõi licet hẽre duas ecclesias, uel quo ad titulũ clericatus, uel quo ad titulũ canonicatus, uel ordinationis, uel p̃lationis, uel dignitatis, ut 70. dis. sanctorũ. & hic, ubi dicit, q̃ nullus põt hẽre plures parochiales ecc. uel dignitates, cũ idẽ iudiciũ de huiõi sit habẽdũ, ut hic dicit, & ĩ. de p̃b. de multa. & 13. q. 1. & 80. di. ep̃i. & 8. q. 1. ĩ apib. & 21. q. 1. clericus ab ĩstãti. nã hẽre plures ecclesias, est gen⁹ negotiationis: ut ĩ p̃dicto c. cleric⁹ ab instãti. q̃a

a Pro soluto, & pro translato & his omnib. ponit Ho. speciales rubricellas ĩ sũma sua de præsc. sup prima parte rubricę q̃ tractat de vsuca. Io. An.

b Vñ dicebat Abb. q̃ sicut titulus designat nomen libri sic bñficiũ intitulatũ nomẽ vel cognomẽ uel denominationẽ clerici Io And.

eis seruire non põt. ĩ. de p̃ben. q̃a intantum. & ĩ. de cle. nõ resi. q̃a nõnulli. & qui ad vtrũq; festinat, neutrũ bñ peragit. 15. q. 1. p̃sbyteros. Item sicut vxore viuente, nullus aliã põt habere, sic nec cleric⁹ ꝯiam ecclam põt hẽre. 7. q. 1. sicut alteri⁹. & sic accipit̃ titulus in dec. p̃dicta: & in decretis p̃dictis. Ista q̃ dẽ sũt regulariter vera. Tñ in casibus põt quis habere plures ecclesias. Primo vbi vna pendet ab altera: vt hic, & ĩ. de ætã & quali. cam te & ĩ. de p̃b. extirpandæ. q. 1. Item si habet vnã intitulatã, & aliã cõmẽdatã ut hic. & 21. q. 1. q̃ plures. Item ꝑꝑ paupertatẽ ecclesiarũ. 10. q. 3. vnio. & ĩ. de ætã. & qua cam te. Item olim ꝑꝑ penuriã clericorũ. 21. q. 1. c. 1. in fi. Item ꝑ dispẽsationẽ dñi Papę. ĩ. de p̃bẽ de multa & hodie in talibus ep̃i dispẽsare nõ possunt, vt ẽt dicit illa decre. de multa. sed in illa quã quis habet cõmẽdatã, non dicitur prælatus esse. Vnde versus.

Paupertas, pẽdens, desectus, gratia, seruans,
Ecclesias retinere duas dat quodlibet horum.

Hæc vera sunt in p̃laturis & dignitatibus. Quid dicemus de aliis clericis, nũq̃d possunt esse clerici in pluribus ecclesijs, & ibi habere p̃bẽdas? de iure cõi potest dici q̃ in pluribus ecclesijs, intitulari nõ possunt: nisi essent tenues in substantia; vt

Tex. est in l. Arethus. & sequent. cũ vulga. ff. de sta. ho.

Hi casus nota. 21. q. 1. in summa, & Host ponit hic versus: depẽdẽs tenuis ratus, vel gr̃a Papa. Vtilitas vrgens, uel commẽdatio iusta: Diuersos titulos permittunt iure teneri. Io. And.

illarum intitulatam haberet, ipsas nequiuit canonice habuisse. Item suggerens, quòd redditus ꝑsonatus[h] sui erant tenues & exiles, suppressit, quòd alios redditus in pluribus ecclesijs noscitur obtinere. Suppressit etiam, quòd plures parochiales ecclesias, cũ pluribus alijs beneficiis in diuersis ecclesijs obtineret; cum intentionis nostræ non fuerit secum in tot beneficijs (præsertim habentibus curam animarum) dispẽsare: nec intentionis nostræ fuerit aliquid ei de nouo concedere, sed vt per indulgentiam posset habita licite retinere:[i] & infra. Tandem cum non restaret, nisi proferenda sententia, idem tam iuri (si quod[k] ei competere videbatur) quàm liti cessit † spontanea voluntate, cuius cessionem duximus admittendam.

¶ Idem.

¶ *Irrita est electio, q̃ collatio non p̃cessit, vel q̃ facta nõ est à maiori parte capituli, vel quæ non fuit cõis.*

CAP. LVI.

IN Genesi legitur: & infra.

Colli ge ex hoc optimam practicam cedendi liti &c. sim. ẽ in l. post quam liti C. de pac. Bar. in l. q. Romæ. §. duo fratres. ff. de uerb. obligat.

dictũ est de p̃laturis: sed ꝑ dispensationẽ ep̃orũ bñ possunt: q̃a ep̃i dispensatio cũ talib. clericis nõ est ꝓhibita, immo tacite ur̃ cõcessa ꝑ ꝯtriã consuetudinẽ, quam scit Papa & tolerat: sic & ipso facto derogatũ est illi decre. 70. dist. sanctorum. Sed in diuersis ep̃atibus necessaria est utriusq; ep̃i dispẽsatio. Sed hic ur̃ ꝑmitti q̃ clerici possint hẽre titulum in pluribus ecclesijs: quia non prohibet hic nisi de parochialibus, & sic per cõtrariũ sensum permittit clericis hẽre plures canonias. Sed credo q̃ si primum beneficium sit sufficiens, q̃ secundum non possit habere nisi dispensatiue.

h *Personatus*, id est, decanatus super quo impetrauit indulgentiã, ut ipsum cum prædictis parochialibus ecclesijs retineret. Vel forte loquitur de archidiaconatu: ut illas retineret cũ archidiaconatu. ĩ. de consan. & affi. quia circa.

¶ *Glo. seq. notat, & dat simile.*

i *Retinere.* Not q̃ qui habet plura bñficia, quorũ alterũ ꝑ se sufficeret, nõ põt sine mortali peccato retinere aliud: sed dispẽsatio reddit licitũ q̃d erat[a] illicitũ: sicut uides simile ꝯsuetudo facit q̃d ĩ absentia licite possit bñficiũ ꝑcipi. ĩ. d̃ ꝯst. cũ oẽs.

k *Si quod.* idest, q̃a nõ uidebat̃ cõpetere, lĩ cessit spontanea uolũtate. sic. ĩ. de sim. ꝑ tuas, quasi male cõscius sibi cessit.

a Intellige regulariter, & in his q̃ sunt iuris posi.

IN *Genesi.* Sunt duę partes. Prima ponit tres cassationis cãs. Secunda cassat: ibi, Nos his. prima cã usq; ibi, Nec plene. Secunda usque ibi, *Nec etiam*, & ab inde tercia. Abb. Et aduerte quia totum legitur suspensiue usq; ad finem.

CASUS Vacante quadã ecclesia cathedrali, cũ canonici statuta die ad celebrandã electionẽ cõuenissent, q̃dã canonicus G. noĩe fuit admissus cũ ꝓtestatione. q̃dã canonicus H. noĩe cũ eẽt in regno Frãciæ, nõ fuit ad electionẽ uocatus, cũ de cõsuetudine uocari debuit. Præmisso scrutinio ꝯm formã cõcilij gñalis, q̃dã cõsenserũt in G. Quidã uero in alias ꝑsonas singulares, ita q̃ ĩ ipso scrutinio plures nũciati & electi fuerũt. publicato scrutinio illi q̃ in eundẽ G. in scrutinio sing̃ consenserũt, eũdẽ G. singlr̃ elegerũt. demũ cã sup istis electionib ad se. Apo. ẽ delata: examinatis istis electionib. Papa sup his ita ꝓcessit. dicit Papa: ĩ cõcilio gñali cauet ut is collatione habita eligat, in quẽ oẽs uel maior & sanior pars cõsenserit. sed in G. maior pars totius capituli nõ cõsensit, q̃uis habuit maiorẽ par

tem cõparatione minorũ, nec fuit plene collatio scđ numeri ad numerũ, quia in collatione tractatũ nõ extitit nec discussum, verũ p̄dicti duo G. & H. vocẽ in electione habuerant, nec fuit collatio zeli ad zelũ, nec meriti ad meritũ: p̄terea electio nõ fuit cõiter celebrata. q̃a licet in dictũ Gull. singuli singulariter ↄsensissent, nõ tñ publicato scrutinio d̄buit subsequi singularis electio, sꝫ cõis: ne idem repeti videretur vt tot essent electiões quot essent numero electores, quod est absurdum, q̃a ex singularibus cõsensib. electio non apparet vniuersalis, nec cõis. quamuis quilibet singularis veritatem exprimat suæ partis. & hoc probatur per quoddam simile: ex singularibus ꝓpositionibus, licet sint veræ, nõ apparet uniuersalis ꝓpositio, nisi p̄ signũ vniuersale exprimatur. Preterea predicti duo non debebãt sic excludi, q̃a G. erat in possessione canonicatus uel quasi, habẽdo stallum ĩ choro & locum in capitulo legendo & cantando, & in tractatu electionũ tamquam canonic⁹ sit vocatus: quãuis fuerit cũ protestatione admissus. Ali⁹ uero erat in tali loco de quo debuit uocari, cũ de toto regno Franciæ vocentur absentes de cõsuetudine ecclesiæ Gallicanæ. His igit̃ plenius examinatis Papa electionem præmissã contra formã concilij generalis in pluribus attentatam decreuit irritã & inanẽ. No. quædam sunt de forma electionis, q̃ si omittant̃ uel aliq̃d ex istis, non valet electio. Primũ est, q̄ maior, & sanior pars toti⁹ capituli d̄ẽt esse in electiõe, aliter nõ valet electio. Itẽ collatio necessaria est numeri ad numerũ, zeli ad zelum, meriti ad meritũ. Itẽ cõis d̄ẽt esse electio siue vniuersalis, id est, oẽs q̃ ĩ scrutinio consenserunt: publicato eodẽ, oẽs vna voce d̄ẽnt ipsum eligere, uel vnus de mãdato aliorũ. Itẽ oẽs, q̃ requisiti fuerũt in scrutinio, d̄ẽnt esse in collatione. Itẽ absentes vocandi sunt in loco vñ consueuerũt vocari. sed istud vltimũ nõ est de forma, quia si absens postea uellet consentire, non cassatur electio propter ea, sed potius confirmatur.

In cõcilio Lateranensi sub In. 3. c. 24.

¶Cum in concilio, a † caueat̃ vtilis collatione, b habita eligatur, in quem omnes vel maior & sanior pars capituli consentit: & in G. maior pars totius capituli non consenserit: quamquam maiorem partẽ habuit paruũ, c comparatione minorum. ¶Nec plene numeri ad numerum, quia verum G. & H. de quibus aduersarij referunt quæstionem, in electione vocem habuerint, tractatum non extitit nec discussum: nec zeli ad zelum, d nec meriti ad meritum collatio facta fuerit: ¶Nec etiam electio communiter e celebrata, quoniam licet in eundem G. singulariter singuli consensissent, non tamen debuit subsequi singularis electio, sed communis, ne vel idem repeti f videretur, uel ex hoc sequeretur absurditas, vt tot essent electiones, quot essent numero eligentes: Nec ex singularibus g uel particularibus consensibus appareret vniuersalis electio uel communis, licet quilibet singularis veritatem exprimat suæ partis: quemadmodum ex singularibus propositionibus (licet veris) uniuersalis propositio non apparet † nisi per signum vniuersale forsitan exprimatur. Nec præmissi duo h canonici poterant sic excludi, cum primus i existeret in canonicatus possessione, k uel quasi habendo stallum in choro, locum in capitulo, legendo & cantando vt canonicus, & ad tractatus ac electiones dignitatum & personatuum, quæ occurrerunt pro tempore faciendæ, tamquam canonicus sit uocatus: quamquã hac vice fuerit cum protestatione admissus: secundus vero esset in tali loco, de quo fuerat ad electionem vocandus: cum de toto regno Franciæ vocentur absentes de consuetudine l ecclesiæ Gallicanæ. ¶Nos his plenius intellectis, de consilio fratrum nostrorum præmissam electionem, vt pote contra formam m concilij attentatam, decernimus irritam n & inanem.

¶Id em capitulo Massano.

¶*Non valet electio Pontificis per laicos & canonicos facta, ẽt si hoc habeat consuetudo. hoc dicit, & quotidie solet allegari.*

CAP. LVI.

MAssana ‡ ecclesia pastore vacãte: & infra. ¶Edicto perpetuo prohibemus, ne

Vide l. q̃ habeat. ff. de le. 3. & l. si pluribus. & ibi Bar. ff. de leg. 2.

a ¶*Concilio.* ĩ. eod. tit. c. quia propter.
b ¶*Collatione.* Quæ si nõ fiat, nõ tenet electio. ĩ. c. Cumana ĩ fi.
c ¶*Prætium comparatione.* Sic ĩ. eo. eccl̃a vestra. & c. Cumana.
d ¶*Ad zelum.* Sic patet q̄ in electionib. hodie considerat̃ zelus, & merita electorũ cõsiderant̃, & dignitas eligentiũ, vt ex oĩb. istis maior & sanior pars cẽseat̃ j. eo. eccl̃a uestra. & ita nõ semp̃ standũ est numero: ut j. e. eccl̃a. in fi. & de testi. in nostra illa. n. maior pars & sanior censet̃ q̃ est iustior, & maiori rõne nitit̃ & æquitate. 40. dist. multi. in fi. & ff. de pact. maiorem.

Electio qualiter dicat̃ fieri à maiori et saniori parte.

e ¶*Communiter.* In cõi. n. & publice d̄ẽt electio celebrari, & non singulriter uel clandestine. ĩ. eo. quia propter. in fin. & hic est expressum qualiter fieri debeat.
f ¶*Repeti.* Sic vr̃ idẽ repeti, q̃a ĩ scrutinio publicato q̃libet p̄ se ↄsentit singulariter, & solus. si postea publicato scrutinio q̃libet p̄ se eligeret, vel si q̃libet p̄ se separati eligeret, idẽ repeti videret̃: q̃d esse nõ d̄ẽt, vt sequit̃, uel tot essent electiões, &c.
¶*Gl. scd̃a ducit duo similia de testib. singularib. & de actione cõi pluribus. Signat contrariũ de l. per fundũ cũ similibus. & de decre. bonæ.*
g ¶*Nec ex singularibus.* Consensus eligentiũ oẽs simul ad inuicẽ ↄuenire d̄ẽnt, & simul exprimi p̄ vnũ uel plures vel simul oẽs. ĩ. e. q̃a pp. & ĩ. e. bonæ memoriæ. vbi nõ credit̃ testibus q̃ sunt in suis testimonijs singulares & c. cũ dilectus & j. de acc. cũ dilecti. Nec voces eorũ tãq̃ plurĩũ admittant, quos diuersitas t̄porũ simul interfuisse prohibuit. 3. q. 9. nihilominus. simul. n. testes ĩ vnum concordare d̄ẽnt, sicut ẽt electores in vnum. cum ius eligendi cõe sit oĩb. p̄ singulos diuidi nõ debet: sicut cũ vna actio cõis est oĩbus, & plurib. nõ d̄ẽt diuidi p̄ singulos, sed tota simul in iudiciũ uenit vel venire d̄ẽt. ff. de iur. om. iud. si idem §. si vna actio. & arg. ad hoc. ff. de ser. rusti. prædio l. si vnus ex socijs. arg. ĩ. ff. de ser. rusti. p̄. p̄ fundũ. vbi ius cõe eundi p̄ fundũ cõem plurib. põt mihi separatim concedi: & cum oẽs cesserit, ius habeo eundi: ut ff. com. p̄di. receptũ. & l. si q̃s duas q. item si duo. & ff. de aqua plu. arcẽ. si aũt. & diuersis t̄pib. possunt aliqui cõsentire electioni. su. de postu. bonæ. in fi. & sup. eod. c. quod sicut.

Imò p̄ vnũ tñ & per verba singularis numeri j. eod. cũ ab vno. de renũdi. c. pẽ. lib. 6. Io. And.

Vide te. in l. certũ. C. de rei uendi.

Si plures sunt domini illi⁹ loci per quẽ aqua ducit̃, volũtas omnium req̃ritur: vltimam tñ p̄tor tuet̃. Io. And.

¶*Gloss. seq. reci. per ob. & solutionem remissionem.*
h ¶*Nec præmissi duo.* de quib. nihil discussum fuit Et ita nec Papa debuit aliquid dicere eis, cũ de qua re cognouit iudex: de ea tñ debeat iudicare. j. de cã pos. cum super. & ff. de iud. de qua re. Sed ipse hoc supplet ex officio suo. Qñ iudex supplere, debeat dictũ est su. de postu. bonæ & hoc præcipue d̄ẽt inq̃rere an forma sit seruata, & ã p̄sona sit digna, ẽt si nihil dicat̃. De hoc dixi ĩ. c. cũ nobis. & c. venerabilẽ.
i ¶*Primus.* s. Guil. *Gloss. seq. signat contrarium, & soluit.*
K ¶*Possessione vel quasi.* Vñ ab electiõe excludi nõ debuit, sed vocari. j. de cã pos. cũ ecclesia. & põt eligere, & valet talis electio ẽt si ius in veritate non h̄ẽret: dummodo possideat q̃ete, q̃a credat habere ius, vt sup. c. q̃relã. & j. de cau. pos. cũ olim. & j. de iure pat. consultationib. Si tñ ab initio anteq̃ fiat electio negatũ fuerit illos h̄ẽre ius in electione, & admittant̃ sub p̄testatione, ut uox eorũ ualeat, si de iure habeat valere, nec valebit vox eorũ nisi constiterit eos ius h̄ẽre. vñ talis possessio ñ p̄dest sup. c. Cumana. vñ ↄ̄dicit ei q̃d hic dicit. Nõ est ↄ̄, quia ñ fuit hic discussum ãn debeat interesse vel non, & ita remansit adhuc in sua quasi possessione, & ita p̄testatio hic nõ fuit necessaria rõne præmissa. Præterea aliud est hic, quia ius cõmune pro se habebat, quia canonicus erat ille vero non. Bernar.
¶*Gl. seq. arg. & opi. ponit. quam reprobat.*
l ¶*De consuetudine.* Sic vr̃ q̄ in talibus potius standũ sit consuetudini q̃ alicui iuri. Quidã dicunt q̄ oẽs de ꝓuincia vocãdi sunt & soli ad electionẽ. at illi⁹ decr. ĩ. e. corã. quia cõis d̄ẽt esse electio, vt ibi not. de hoc veri⁹ credo vt ↄsuetudini stet̃.
m ¶*Formam.* Arg. q̄ forma mãdati exacta diligentia ẽ obseruanda. su. de rescri. cũ dilecta. j. de of. deleg. venerabilis. & q̃ ↄ̄ facit, nihil fecisse putat̃, vt ibi. & ĩ. e. q̃a pp. & ca. Cumana. Per hoc & per illud quod dr̃ in c. illo, Cumana & c. cũ in veteri. & j. de offi. deleg. c. venerabilis patet qualiter illa constitutio. q̃a propter. sit intelligenda. & per hoc quod habebis. j. eo. eccl̃a.
n ¶*Irritam.* sic intellige sup. eo. ecclesia uestra. Ber.

‡ Alias, Messana.

† Vide cõcil. Bracarense. c. 1. & Burch. lib. 1. dec. cap. 10.

MAssana ecclesia. Hæc decre. tria facit. Primo probibet. Secundo decretum ponit. Tertio dãnat cõtrariam cõsuetudinẽ: secũda, *Quasi.* tertia: ibi, *Non obstante.* Ab. Sicu.

CASVS In ecclesia Massana cõsuetudo inoleuit, q̄ eadẽ ecclesia vacante, q̃dã laici cũ canonicis eiusdẽ eccl̃æ admittebãt ad electionẽ pastoris: significatũ fuit hoc dño Papæ. ipsq̃ attendẽs talẽ ↄsuetudinẽ esse ↄ̄ canonicas sanctiões, edicto p̄petuo ꝓhibet ne p̄ laicos canonicis fiat electio põtificalis: & si forte scã fuerit, nullã obtineat firmitatẽ, ñ obstãte ↄ̄tia ↄsuetudine,

quæ dicit

quæ dici debet potius corruptela q̃ consuetudo. Not. ꝙ laici ad electionem non debent aliquo modo admitti.

Glo. seq. fortificat tex. secundo arg. ad pro. vtile vitiari per inutile. alle. 5. iura ad hanc partem, & 5. ad contrariam.

a *Per laicos.* quia ius eligendi in collegiata eccl'a nõ cadit in laicum. ī. eo. sacrosancta. hmõi. n. mere spũalia à laicis a possideri non possunt. 16. q. 7. c. 1. & ĩ. de pscrip. cũm quę. cũ de ecclesiasticis dignitatib. nulla sit eis attributa disponendi facultas. 16. q. 7. laicis. quos obsequendi manet necessitas, non auctoritas imperandi, ut ea cl & 96. c. nõ placuit. & 96. dist. bene quidẽ. qđ si attẽtare uoluerit tanq̃ sacrilegus iudicet̃. ut ea. cl. & ea. q. si quis principum. & p laicos nullus ecclesiã teneat. vt ead. q. per laicos. & talis electio nulla est. ī. eo. quisquis. immo sunt excõicãdi, vt ead. q. si quis deinceps. & duob. c. seq. Itẽ hic habes ꝙ vtile vitiatur p inutile. sic ĩ. de offi. de leg. cũ sup. abbatia. ff. de arbi. Pedius. & 9. di. si ad scripturas. & 3. q. 9. pura & simplex. 8. q. 1. sciẽdum. arg. ꝯ. sup. eo. illa. & ĩ. de cleri. excom. mi. si celebrat. & inf. de præb. dilectus. & 12. q. 2. si quos. & 22. q. 4. inter cætera.

Laicis nõ datur eligendi potestas.

† Quòd si

† Vide l. oẽs indices. cũ no. C. đ decu. lib. 10. in gl. 1. & in authẽ. ut nulli iud. § 1 in gl. magna. colla. 9.

† Concilij Lateranẽ. sub Innocentio 3. cap. 24.

† In Antiquis: canonicum, inuenio.

per laicos [a] cũ canonicis, põtificis electio præsumatur. Quæ, si forte præsumpta fuerit, nullã obtineat firmitatẽ: Nõ obstante cõtraria consuetudine, [b] quæ dici debet potius corruptela. †

Idem capitulo Cathalan.

Nõ sufficit ad confirmationẽ electionis, quòd sit facta à maiori parte capituli, nisi et illa pars sit sanior.

CAP. LVII

ij) **E**Cclesia vestra destituta pastore, cõuenientes in vnũ (absente G. qui tũc noluit interesse) [c] ad celebrandã electionẽ terminũ statuistis. Veniente uero termino, & dicto G. (cũ absens existeret) nõ vocato: [d] præmisso iuxta formã cõcilij † generalis scrutinio, quatuordecim magistrũ G. præsbyterũ Cardinalẽ cõcanonicũ † vestrũ, & septemdecim R. Remeñ. canonicũ elegerũt, præfato G. postmodũ electioni eiusdẽ R. suũ præbente cõsensum. Tandẽ procuratoribus vtriusq. partis in nostra pñtia cõstitutis, allegabat̃ pro electione dicti R. ꝙ cũ in 4. excederet aliã cõputato G. prædicto maiorem capituli partẽ habebat, & p hoc debebat pars sua sanior reputari: cũ ubi maior numerus ẽ, zelus melior psumat̃. † Pars vero altera electionẽ eandẽ multipliciter impugnabat, proponens prænominatũ R. in ætate [e] pati defectum: nec esse sufficientis [f] scientiæ ad ecclesiã supradictã, cũ ætatis maturæ, & eminentis scientię præfatus Cardinalis existat, & cum electores Cardinalis alios meritis & auctoritate præcellerẽt, habito psertim respectu ad personã electã, meliorem zelũ eos habuisse cõstabat. Dicebatur [g] præterea, ꝙ consensus dicti G. (quem pars eiusdẽ R. confitebatur fuisse contemptũ, asserente parte reliqua capitulum potius contemptũ ab ipso fuisse) cum non fuerit cõsensus præstitus in scrutinio, sed post electionem accesserit, adijcere [h]

Glo. se q. exprimit quare non valeat consuetudo.

b *Consuetudine.* cum talis consuetudo sit contra ecclesiasticam libertatem. sup. eo. sacrosancta. & c. cum terra. & sup. eo. quisquis & inf. de re iudi. cum causa. & nulla temporis longinquitate defenditur sup. de consuet. cum inter. & c. cum uenerabilis. & c. ad audientiã. & sup. eo. causam quæ. & 1. q. 3. si quis præbendas. & quia non est rationabilis, non potest præscribi. sup. de consue. c. ult.

ij) **E** *Cclesia uestra.* Non sufficit ad ualiditatem electionis ꝙ sit facta à maiori parte capituli, sed requiritur ꝙ illa pars sit sanior. h. d. Et est casus notabil. & semper menti tenẽdus. Diuiditur. Nam primo ponitur duplex electio. Secundo allegatio pro uno electorum: ibi, *Tandem.* Tertio pro alio: ibi, *Pars uero.* Quarto diffinitio: ibi, *Nos ergo.* Abb.

CASVS Vacante ecclesia Cathalañ. canonici conuenientes in vnum, terminũ statuerunt ad electionem celebrandã absente G concanonico suo, qui noluit interesse cum eis. adueniente termino G prædicto absente, & eo non uocato, præmisso scrutinio secundum formam concilij 14. ex canonicis elegerunt B. magistrum cardinalem canonicũ suum. 17. elegerunt R canonicum Remeñ. postmodũ uero superuenit dictus. G. & electioni dicti R. consensit. pro istis duabus electionibus procuratores vtriusque partis ad sedẽ apos. accesserũt. ex parte dicti R. pro electione ipsius allegabat̃ ꝙ cum in quatuor excederent aliã. G. præfato computato, maior & sanior pars reputari dẽt. & ubi est maior numerus, ibi maior zelus reputat. allegabatur ẽt ꝙ dictus G. fuerat ab eis contemptus, & ꝙ postea consenserat prædictus G. in prædictum R. Ex aduerso r̃ndebatur ꝙ dictus. R in ætate patiebatur defectũ, nec erat sufficientis scientiæ ad ecclesiam supradictam, suus aũt electus erat eminentis scientiæ, ætatis maturæ, & electores ipsius præcellebant alios meritis & auctoritate: & iõ meliorẽ zelum eos constabat habere. Præterea ex parte G. dicebatur ꝙ consensus pdicti G (quem pars R. dicebat esse contemptũ, asserente parte G. potius ab eo capłm contẽptũ fuisse) cũ non fuerit pstitus in scrutinio; & licet post electionẽ accesserit, nihil adijcere poterat. allegabatur ẽt ex parte R. ꝙ pars G. peccauerat ꝯ formã concilij gñalis, quo cauetur ꝙ oĩb. pñsentibus, &c. Sed G. non fuit præsens; ergo, &c. Sed ꝯ hoc dicebat par. G. ꝙ conciliũ qđ dicit electionem non ualere qñ ꝯ formã peccatur, non debet referri ad contemptum, nec ad alia quæ non sunt de forma: vnde qđ dr̃ in concilio, ꝙ electio aliter facta non ualeat, ea tm̃ respicit quæ ꝯ formã concilij attentãtur, & non alia quæ ibi continentur: quale est illud ꝙ præsentib. oĩb. q volunt, dẽnt, & possunt cõmode interesse, electio fit faciẽda. ne alia iura q̃ super hoc statuta sunt, unico uerbo tollantur. nec. n. est credendũ, ꝙ dñs Papa qui iura tuet̃, illud qđ est aliàs excogitatũ multis vigilijs & inuentum, unico uerbo subuertere uoluisset. Papa auditis hinc & inde propositis, cum ex concil. Lateraneñ. (ĩ. de his quæ fiunt à maiori par. c. c. 1.) in ordinationibus ecclesiarũ maior & sanior pars capituli exigat̃, & in gñali concilio caueat̃, ut is in quẽ maior & sanior pars capituli cõsenserit, eligat̃: electionem dicti R. ꝙ sanior pars capituli non consenserit in eundẽ, cassauit, & electionem [*] G. Cardinalis confirmauit. Nota ꝙ non semper statur maiori numero? nisi numer⁹ maior sit sanior. Item auctoritas præfertur numero.

* Viđ tex. in l. ita stipulat⁹. §. credendũ est. ff. de verb. obll.

c *Interesse* si noluit interẽe, sic vr̃ iuri suo renunciasse, vnde sine ipso alij procedere potuerunt. ī. eo. qđ sicut & ĩ. de offi. deleg. prudentiã. § adijcimus. ī. eo. quia pp. & ī. eo. cũ nobis nec ipsius absentia electionem habuit retardare. C. de decur. nominationum. Vel dic, si noluit interesse ad terminũ statuendum in quo debeat electio fieri, non renunciauit propter hoc quo minus uellet interesse electioni.

Qui noluit interesse electioni, an iuri suo nunciasse credatur.

Glo. sequens quærit, & dupliciter soluit.

d *Vocato.* Sed nunquid debuit iterum uocari? Non credo: quia dicendo se nolle interesse, per ꝯñs dixit ꝙ vlterius non uocaretur. sic de offi. deleg. c. cũ super. [1] & aliquo negato, omnia negantur quæ sequuntur ex illo. ī de consti. nã concupiscentiã. & qui scit, certiorari non debuit. ff. de act. emp. & uen. l. 1. in fin. sup. eo. c. cum inter. & scienti pror nõ subuenit sed ignoranti. ff ꝙ cũ fal. l. 2. in fi. ipse enim se decepit. scienti enim & uolenti non fit iniuria siue dolus. C. de tranlac. l. cũ donationis. Vel dic ꝙ debebat uocari ut ad terminum statutum ueniret ad electionem celebrãdam: & quia non fuit uocatus, cõtẽptus videtur. vnde cassari debebant electiones, nisi postea consensisset, si prosecutus fuisset contemptũ. ī. eo. ꝙ sicut. qa licet tũc noluerit interesse: non tñ renũciauit pp hoc quominus uellet interesse, ut dicitur in fine primæ notulæ.

1 Ad hoc infra de dol. & cõtu. cũ qui. lib. 6, & ui de qđ ibi dicã sup gl. uidebatur. & infra de pcu. auditis, in glo. maxime. lo. And.

e *In ætate.* Si hoc esset uerum, electio nulla fuisset. ī. eo. c. cum in cunctis.

f *Sufficientis.* & ex hoc electio reddit̃ nulla. vnde electio alterius partis, ẽt lõge minoris, valet. vt ī. eo. cõgregatõ. & c. cũ in cũctis. alias si eẽt sufficientis sciẽtiæ, licet non eminẽtis, toleraretur. ī. eo. c. cum nobis. de hoc dicitur ī. eo. c. cõgregato.

g *Dicebatur.* a parte electorum Cardinalis.

Glo. seq. quærit, ar. negatiue & affirmatiue, & soluit negatiue. iterum quærit, & soluit.

h *Adijcere.* iste dixit se nolle interesse, ut dictũ est in prin. nunquid consensus istius post electionẽ præstitus computandus est, dato ꝙ pars sua esset æqualis alteri dignitate, & elect⁹ sit idoneus? Vr̃ ꝙ non: quia semel renunciauit iuri suo, ergo ulterius ad id redire non potest. Esaũ [2]. enim primatus suos postmodum recipere non potuit, quia semel cessit: ut. 7. q. 1. quam periculosum. & remittentib. actiones suas nõ est amplius dandus regressus ad eas. ff. de ędil. edic. l. quæritur. §. si uenditor. & 23. q. 4. si illic. & dicit lex, q semel noluit petere bonorũ possessionẽ, perdit ius eius. ubi enim noluit, cœpit ius eius ptinere ad alios. ff. de suc. edi. l. 1. §. tutor. & qñ semel potuit, noluit, & qñ uoluit adimplere non potuit. ĩ. de off. deleg. ca. cum super. & precipue cum res iam non esset integra. ī. eo. in causis. & sic ad ius suũ amplius redire nõ põt: ex quo remisit ius suũ alij, ñ põt ulteri⁹ se intromittere: sicut iudex q refert in Cenesi.

2 Hæc historia de Esau altiorẽ habet contẽplationẽ, vt docent Theologi explicantes. ca. 25.

cām ad superiores. ĩ. de offi. deleg. c. licet. & si tñ dicat se velle referre, non põt se vlterius intromittere. ĩ. de appella. c. intimasti. Sed ɔ̃ vr̃ ꝙ adhuc valet eius consensus: q̃a licitũ ẽ ei pœnitere arg. 2. q. 6. c. ei qui. §. si q̃s libellos ne iustæ pœnitudinis humanitas auferat. & iudex põt mutare suam interlocutoriã nõ obstante appel̃one. ĩ. de appel. cũ cessante. & ff. de re iud. l. q̃d iussit. & magnæ sapiẽtiæ est hoiem reuocare ꝙ male locutus est 22. q. 4. magnæ. Non credo ꝙ vox sua sit computãda, cum non fuerit in scrutinio, ex quo dixit se nol'e interesse, & se absentauit quousque electio fuit celebrata, licet vocari debuerit, vt dr̃ in fi. secundæ notulæ. & quia consensit electioni R. non põt prosequi contemptũ. Si uero ante electionẽ factam & scrutinium reuersus fuisset, bene admitteretur, q̃a res integra est. simile ff. de mino. l. Scæuola. Si uero facto scrutinio, & ante electionẽ reuersus, iterũ dẽt fieri scrutiniũ si uellet ɔ̃dicere, & prosequi contẽptũ, si erat in loco unde vocari debebat: aliàs nõ.

Verbum mal̃ reuocare sapieatis ẽ.

† Vid. tex. in §. quorum. Inst. de pœmio. & in Authent. ut iudic. si. quo. suffr.

nil valebat: a & infra. Deniq. b statutũ generalis cõcilij q̃d electionẽ decernit inualidã, cũ contra eiusdẽ cõcilij formam in electione peccatur, non dẽt ad contẽptũ & ad alia, q̃ nõ sunt de forma referri. vnde q̃d ibi dr̃, ꝙ aliter electio celebrata non ualeat, ea respicit tñ quæ attentantur cõtra formã concilij memorati: non aũt alia, quæ ponuntur ibidẽ, sicut est istud, c ꝙ præsentibus omnib. qui debent, uolunt, & possunt cõmode interesse, haberi debeat in electione processus ne cætera quæ sup hoc alibi statuta noscuntur, vno uerbo uideã tur euerti. Neq; enim credendũ est Romanũ Pontificẽ (qui iura tuetur) q̃d aliàs excogitatum est multis vigilijs d & inuentũ, vno uerbo e subuertere voluisse. ¶ Nos ergo quæ hincinde

Itẽ quid si aliquis erat absens in loco de quo nõ debebat vocari, & tandem post factam electionẽ siue scrutiniũ, quasi casu superuenit: nunquid si consentiat alteri electioni, ualebit consensus talis, ut per talem cõsensum præualeat electio? Nõ credo ꝙ talis consensus debeat cõputari, quia nec electionẽ posset impugnare, eo ꝙ non fuit vocatus t̃pe electionis faciendæ, publicato scrutinio, dico spectandum quis habuerit maiorem partem: sicut consideratur an fuerit tunc electus idoneus. ĩ. eod. c. dudũ. aliàs posset contingere, vt qui t̃pe electionis haberet ius, postea pderet illud p alios superuenientes qui vocandi non erant, & hoc per constitutionem, quia pp.

a ¶ *Valebat.* Et si etiam uere contemptus fuisset, electionẽ impugnare non posset tamquam contemptus, ex quo consentit electioni: & numerum eligentium non auget.

b ¶ *Denique.* Allegatio pro magistro.

¶ *Glo. seq. recitetur per quam uocatio absentium sit de substantia.*

c ¶ *Sicut est istud.* Nõ credo ꝙ istud sit de forma electionis, vt si aliqui non vocentur qui vocandi sunt, nec pp hoc cassabit electio: dummõ ipsi postea consentiant. ĩ. eo. c. q̃d sicut. & ĩ. de postu. c. bonæ. in fine. Quæ sunt illa quæ sunt de substantia, dicitur sup. eo. c. quia propter. quæ non sunt de substantia. collige, sup. eod. c. Cumana. in fi. & in c. in Genesi.

d ¶ *Vigilijs.* Quia noctes ducit insomnes, ut subiecti quiete viuant, in Auth. vt iud. sine quo. suffra. in prin. coll. 2. & dicit Imperator, voluntarios labores appetimus, ut quietem alijs præparemus. in Auth. vt diuinæ iussio. subscri. ha. gl. quæstio. in prin. coll. 8. & ĩ. de resti. spol. c. frequens. lib. 6.

e ¶ *Verbo.* C. de inoffi. testa. l. si quando, arg. sup. de rescrip. c. causam, quæ inter P.

f ¶ *Ex Lateranensi concilio.* ĩ. de his quæ fi. à maiori parte cap. cum in cunctis.

¶ *Gl. sequens prosequitur, quæ in electionibus attenduntur. demum formas unam principalem, & duas uel quatuor incidentes quæstiones, & illas soluit.*

g ¶ *Non consenserit.* Ex hac decreta patet, ꝙ nõ semp stãdũ ẽ numero in electionib. Et ideo no. ꝙ plura considerãda sunt in electione auctoritas, zelus, & numerus. Auctoritas cõsideratur in dignitatib. & meritis vitæ. Zelus cõsistit in animo: ut si ne carnali amore eligat, sed s̃m meritũ vitæ p̃sonæ sunt eligẽdæ. 8. q. 1. si ergo. & ĩ. ut ecclesia. bñf. c. vt nostrũ. De numero patet. Dicas ꝙ s̃m ista tria, dẽt fieri collatio zeli ad zelũ, meriti ad meritũ, numeri ad numerũ, habito respectu ad dignitatẽ: ut hic. & ĩ. c. in Genesi. Si n. ex vna parte sit dignitas, & zel' melior tã respectu eligẽtiũ q̃ electi, & ex alia parte maior numerus, p ualebit dignitas cũ zelo ipsi numero, ut hic habẽs. ar. ĩ. de test. c. 1. p̃sent. 2. q̃a hic erat maior numer' ab vna parte, nec tñ stat numero: & hoc intelligo dũmõ numer' nõ excedat multũ, as

stareĩ numero, dũ tñ electus esset sufficiens. ĩ. eo. c. dudũ 1. & ĩ. de appellat. constitutus. 1 sed hic maior & sanior pars censetur licet numerus sit maior ex alia parte. nã illa pars dr̃ maior & sanior q̃ maiori zelo & maiore pietate mouet. 40. dist. multi. in fi. & 9. dist. sana quippe. & arg. 8. q. 1. si ergo. & ff. de pact. l. maiorẽ.

1 Cõcor. tex. i l. q̃d maior. ff. ad muni. & l. nominationũ. C. de decurio. lib. 10.

fuere proposita plenius intellectis (cum ex Lateranen. f concilio, in ordinationib. ecclesiarũ maior & sanior pars capituli exigatur, & statutũ generalis concilij cõtineat inter cetera, ut is eligatur in quẽ oẽs uel maior & sanior pars cõsentit) electionẽ dicti R. nõ personæ, sed potius electionis uitio, (cũ maior & sanior pars nõ cõsenserit g in eundẽ) de fratrum nostrorum consilio duximus sentẽtialiter irritandã.

¶ Idem.

¶ *Publicato scrutinio non possunt electores uariare, sed compelli debent ad collationem & electionem.*

CAP. LVIII.

Publicato scrutinio, h variare i nequeũt electores: Cũ sit facienda collatio, & electio celebrãda. ¶ Ad q̃d p superiorẽ, si oportuerit, compellantur. k

Si vero ex vtraque parte meritũ par sit, standũ est numero, licet ex alia parte sit auctoritas. arg. C. qui bo. ce. pos. l. vlti. §. 2. & sic zelus & numerus p̃feruntur auctoritati in hoc casu. Sed quid si esset par zelus in meritis eligentis, numer' & auctoritas hincinde? Recurrẽdũ est tũc ad meritũ electi. 63. dis. si forte. & c. vlt. ubi de hoc. Sed si omnia sint hincinde æqualia, neutra electio ualebit de iure, quia neutra facta est à maiori parte capitu. ĩ. eo. c. Cumana. & c. ecclesia uestra. & c. in Genesi. & sic utraq; est cassanda. In casu isto non crederẽ illos priuandos, q̃a nõ vũt facere ɔ̃ formã ita directe, vñ iterum eligant. arg. 79. di. si duo. Si iterum taliter eligãt: tũc priuentur iure eligendi: superior 2 tñ põt facere gratiã cui vult. arg. ĩ. de paro. c. 1. & ff. ad Syl. l. si quis in graui. §. si cum omnes. & ff. de religio. & sumpti. funerũ. l. vlt. in prin. & ĩ. eod. c. uenerabilem.

2 Papa scilicet: q̃a nõ posset hoc inferior, cõtra formã cõcilij. supra eo. q̃a propter. q̃d intelligẽ per uiã confirmationis. sed per uiam prouisionis si ad eũ deuoluta esset, bene posset alterũ præficere, supra eo. bonæ 1. in fi. & si alter canonista, alter theolog', quẽ præferat, dicã de con sau. & affi. c. 1. super ver. discretos. Ioan. Andr.

Publicato scrutinio. Breue est. Primo ponit dictum. secũdo rationem, uel potius aliud dictum: ibi, *Cum sit.* tertio aliud dictum, ibi, *Ad quod.* Abbas.

Vacante aliqua ecclesia, canonici pcedũt ad electionem per formã scrutinij: in ipso scrutinio quilibet consentit s̃m ꝙ sibi placet, publicato scrutinio ipsi volũt uariare & eligere aliũ: quærebatur vtrum possint? Rñdet ꝙ non, cum fieri debeat collatio, & electio sit faciẽda: & si hoc facere noluerint, p superiorem cõpellantur. Nota ex isto capitulo ex quo quis semel consenserit, suum propositum uariare non potest.

h ¶ *Scrutinio.* Quid sit scrutinium, habes sup. eo. quia propter.

¶ *Glo. seq. obijcit & soluit. finis iterum obijcit, & soluit.*

i ¶ *Variare.* Sed quare non possunt variare, cũ tñ nondum sit electus, imò necessaria est subsequenter electio, aliàs non ualeret electio. ĩ. eo. in Genesi. & c. ecclesia uestra. & ita vr̃ ꝙ possunt variare, cũ non uideaẽ adhuc ius acquisitũ? iõ non pñt variare, q̃a iam res nõ est integra. sup. eo. c. in causis. & c. ecclesia vestra. & nemo põt mutare consiliũ in alterius præiudiciũ. ff. de re iud. l. nemo. & talis mutatio posset esse dãnosa ecclesiæ, q̃a sic ptraheretĩ electio, & morã est periculosa. sup. eo. c. cũ inter uniuersas. & ĩ. vt lite nõ cõtest. c. q̃m frequẽter §. porro. & sic p hmõi publicationẽ electio sit inituata quodãmo vr̃ sicut p citationẽ negotiũ est quasi cœptũ. ĩ. de off. deleg. c. gratũ. & ĩ. de fo. cõpe. c. proposuit. Et est simile si q̃s mihi cesserit seruitutẽ, ipse q̃dẽ postea mutare nõ põt licet ex toto mihi ius non sit acquisitũ: nisi cũ oẽs cesserint. ff. de ser. rust. præd. l. per fundum. & ita hic. licet p talẽ consensum & publicationẽ nõ sit ius acquisitũ plenũ, variare nõ possunt, imo p superiorẽ eligere cõpelluntur ut hic dicit. Sed ɔ̃. ĩ. de transla. c. licet. ibi dr̃, ꝙ in electione initiatẽ sp̃uale matrimoniũ & per hoc dr̃ ꝙ antea possit mutari uolũtas, sed ibi uere initiat in electione. sed hic p tãto vr̃ initiari. q̃a uariare nequeũt electores, rõne p̃dicta.

¶ *Glossa sequens primo fortificat textum, secunda pars recitetur per quæstionem, finis per contrarium, & solutionem.*

k ¶ *Compellantur.* Quia ex quo quasi cœptũ negotiũ est p cõsensum p̃stitũ in scrutinio, necesse ẽ ɔ̃summare. & est simile: q̃ mãdatũ suscepit, necesse hẽt cõsummare. ff. commo. l. in commodato. §. sicut. & ff. mãda. l. si q̃s alicui. §. q̃ mãdatũ adiuuari enim benefici; non decipi nos oportet: ut in d. l. in commodato. §. sicut in fi. & inf. de commo. c. unico. & quod semel placuit amplius displicere non potest. 32. q. 5. horrendus. & int. de sponsa. impub. c. de illis. ff. de neg. gest. l. Pomponius. & quæ simpliciter promittuntur, sine conditione soluantur. 32. quæ. vlt. cap. vlt. & quæ non cœpit, delibere; quæ incœpta est, perficeret,

Publicato scrutinio cum uariare nequeant electores.

Publicato scrutinio, cur electores cõpelli possunt ad electionem & collationem.

pseueret 27,q.1.nuptiarũ.ideoq; merito sunt cõpellendi per ficere qd experunt Idẽ credo in postulatione,ut postquã fuerit publicatũ scrutiniũ,ab ea recedere non possunt:imo tenẽtur illã porrigere superiori:licet p postulationẽ ius nõ sit postulato acquisitũ rõne pdicta. & de hoc dictũ est s. de postu. c.vlt.& pe.& in hoc casu valet electio, licet nõ fiat incontinẽti:qa fraus & dolus eorũ nõ dẽt obesse nominato, & ita non ɔ̃dicunt. s.eo c. quia pp.& cap. cum post petitam.

[3] Cõcor. text.in l.si in fraudẽ C. de leg. & in l.1.& l. ex dolo, ff. d dolo.

¶ Idem.

¶ Cassata electione pp simoniam, ẽt sine culpa electi, non dispensat episcopus ea vice cum cassato: secus si electus libere resignauit. hoc dicit secundum intellectum glo. 2. in fine.

CAP. LIX.

SI alicuius electionẽ pp simoniã,eo ignorante, ac ratũ a nõ habente cõmissam, cõtigerit reprobari:cũ eo,sup platione ad quã taliter fuerat electus, illa vice b nõ potest epus dispensare:

¶ Quamuis circa eũ, qui ignoranter recipi simplex beneficiũ per simoniacam prauitatem,post liberam resignationem episcopi dispensatio toleretur. †

Si alicuius. Inhærendo uerbis lfæ summa sic. Cassata electione prælati pp simoniã sine vitio electi commissam,non dispensat eps ea vice cũ cassato super illa platione. secus in simplici beneficio super quo dispensat,si libere resignauit h.d.& habet duo dicta:secũdũ ibi. *Quamuis*, Abbas Siculus.

[†] Vide l. nihil. §. si cut filius. ff. d inoff. test.

CASVS Aliquis est in prælatũ alicuius ecclesiæ electus per simoniam,eo tñ ignorante,nec ratũ habente,talis electio ppea reprobata est.quærit vtrum eps cum illo poterit dispensare,vt iterum ad eandem prælaturã eligatur? Rñdetur q eps illa vice cum illo dispensare nõ põt, sed cũ illo q ignorãter simplex beneficiũ p simoniã est adeptus, post liberã resignationẽ põt eps dispensare. Nota q in simonia ratihabitio retrotrahitur à cõtrario. Item mitius & lenius agit cũ sponte renunciante,quã cũ illo qui sñiam expectauit.

a ¶ *Ratum non habente.* Aliàs si postea cõsentiret,idẽ esset ac si ab initio procurasset.inf.de simo.c.sicut.Sic enim ratihabitio in maleficijs retrotrahitur, & mandato cõparatur. ff.de vi & vi armata.l.1.§ quoties.& inf.de resti.spo.c.cum ad sedem.in fin.& 2 q.1.notũ.in fi.nec refert vtrum ante uel post dederit uel promiserit. 1.q.1.eos.in fi.Accipere enim est qñcunq; accipere,vt ibi:& 1.q.3.si quis obiecerit in fi. & c. si quis. & sic qd meo nomine gestũ non est,ratũ habere possum.ff. de neg. gest.l.si pupilli.§.item quæritur.& 9.q.2. Lugdunensis. & ita habes q ignorantia excusat ipsum vt possit cum eo postea dispensari.1.q 5.præsentiũ.j.de renun c.post translationẽ,& ita habes j.de simonia. c.ex insinuatione. ubi capsm dispensat.

¶ Glo. seq. in prin. dat simile, & soluit contrarium quod sine culpa, &c. secundo signat contrarium de c. præsentium & tripliciter soluit. tertio signat contrarium de decre. nobis. & remittit. quarto format unum quare, & dupliciter soluit.

b ¶ *Illa vice.* Vt sic per factum illorũ puniatur illa vice.sicut illi q delinquunt in forma electionis,vel eligendo indignũ, priuantur iure eligendi ea vice,& punitur electus,qa eius electio non ualet,& cassatur:uel in persona electi puniuntur electores in electione illa vice tñ.s.eod.c.cũ in cunctis, & c. qa pp.& c.Cumana Et sic aliquis punit sine culpa, cã tñ subest pp proximitatem vitij: quod purgabitur per intermediam personam.simile j.de fil.presby.c.ex transmissa.& quia ex his quæ incontinenti fiunt,præsumptio nascitur. supra eod. cap. officij & quæ incontinenti fiunt,inesse vñt.ff si cer.pe.l. lecta est.& ex vicinitate consortium trahitur. de pœn.dist. 1. sed & continuo.& ẽt commodum. Instit. de re. diui. §. insula. Sed huic quod dicit,illa vice non põt eps dispensare, manifeste contradicit 1.q.5.c.præsentium.qd loquitur in eodẽ casu, in prælatione,s.& tñ dicit q eps post renunciationem põt iterũ ad curam regiminis illũ assumere. Põt dici,q ibi mitius,& benignius agitur,qa victoneus supplicauit ut deponeretur, & cũ talib mitius agit q cũ conuictis. 50.di.psbyterũ sed iste sñiam expectauit.vnde notoriũ est q tali mõ fuit electus,inf.de celebratione.& mul.c.vlt sed in c.præsentiũ.non fuit notoriũ & ideo statim ibi dispensatur,& nõ hic.& ideo hic plus punitur. uel forsan standũ est hodie huic pp rõnes superius dictas. Vel dic q diuersi sunt casus:& ideo nõ ɔ̃dicit. Illud c.præsentiũ.loquitur de ipso q inuitus ordinẽ suscepit p simoniam ab alio cõmissam eo ignorante:& non de dignitate c.istud loquitur de eo qui eligitur ad dignitatẽ p simoniã, eo ignorãte,cuius electio per sñiam fuit reprobata.vnde eps non põt statim cũ eo dispensare 2 ad eandem dignitatem: sed in c. præsentiũ.põt dispensare eps vt eligat ad curã regiminis, ad quã non fuerat electus:& sic est diuersitas,non contrarietas.arg.ɔ̃.j.de simo. c.nobis vbi cũ tali nõ põt eps dispẽsare.sol.vt ibi Sed quare secus in bñficio simplici,s quo stati eps põt dispẽsare post liberã resignatonẽ,q̃ in platione,vt dicit in fine? Quia circa maiora cautius est agendũ:qa ibi nõ das,sed accipis.42.dis q escam. & de tãta relegpius nõ ẽ agẽdũ.7.q.2 c.vlt. & itegritas psidẽtiũ.salus est subditorũ 61.dis. miramur. circa princ. & dicit lex: vbi maius piculum intenditur, magis est cõsulẽdũ.ff. de Carbo. edi. l.1.§ 2.vñ primum locum in empta ecclesia habere nõ dẽt,s.administrationem:sed simplex bñficiũ põt.1.q.5. quicunq;.in fi.& facilius dispensat in beneficio q̃ in administratione, vel in ordine. Alia rõ est, hic sponte renunciauit, ibi per sñiam reprobatur electio. forte idẽ dici posset, q eps posset cum isto electo dispẽsare si statim ante motã quæstionẽ renũciaret spõte,audito q taliter ẽet electus,& in hoc non prohibetur hic prout dr. & inf.de renũ. c.post trãslationem.in gl. quæ incipit:quia ergo. ad finem.

[2] Nisi cuĩ dens vtili tas ecclesiæ hoc requirat, secundum Host. & sic põt solui contrariũ de ca.præsentium . sm Host. Io.Andr.

[†] Vide tex.in l.cũ qui ita. §. fi. cũ glos. magna.& ibi Barto. ff. de ver. oblig.

[2] In quibusdã antiqs ita: De trãslatione epi uel electi.

[3] Sed argumentũ contra,infra de simo. c. nobis fuit. sol.ut ibi.

¶ Idem.

¶ Electoribus impeditis,currit tps si possunt impedimentum tollere.

CAP. LX.

HIs quib.interdr,vt absq; superioris licẽtia eligere nõ præsumant,tps statutũ c à canone currit, d ex quo in mora fuerint licẽtiã hmõi postulandi. †

TITVLVS VII.

De translatione episcopi. †

¶ Inn. iij. Antiocheno patriar.

¶ Patriarcha qui confirmatũ in archiepiscopum transfert ad sedẽ episcopalem, ab episcoporum confirmatione suspenditur. Io. And.

His quibus. Breue est, & ideo non diuiditur. Abb. Sicul.

CASVS Dũ vacat aliqua eccle. Papa vel eius legatus interdicit canonicis,vt absq; eius licẽtia eligere non psumãt:q̃rebat vtrũ tps statutũ a canone, s.triũ vel sex mensium currat illis? & rũdetur q bene currit ex quo in mora sunt postulãdi licẽtiã eligẽdi.Not.q hic currit tps ei q nõ põt agere, sed hoc est pp negligentiam quia intra tps dẽnt petere licentiã.Item mora nocet, nec põt hic purgari, & hoc sufficit de electione.

c ¶ *Tempus statutum à canone.* Duob.modis intelligitur hoc,s. quia in ecclesijs cathedralibus & regularib.dantur tres menses.sup.eo.ne pro defectu.in minoribus dignitatibus siue beneficijs dantur sex menses.inf.de conces præben. c.nulla.

¶ Gl. seq. obijcit, & soluit solutioni obijcit, & respondet. In fine ponit duos intellectus capituli.

d ¶ *Currit.* Sed mirum vr dicere lra ista, q tps currit illis qui agere non pñt:vnde ɔ̃ria plura signantur.j.de conces.præben. quia diuersitatem.& j.ne se.va.c.per totum.& j de præscrip. c.placuit.& c.de quarta. Item tpe schismatis non currit.j.de præscr.c.cum nobis olim. Item filiosam.non currit tps,sed isti loco filijsfa. hñt, quia sunt in potestate superioris, vnde non dẽt eis currere præscriptio C.de an.excep.l.1.§.vlt.C. de bon. mater.l.1.in fi Rõ põt esse:quia licet interdicta sit eis electio, non debent ipsi propterea ius suum negligere & prouisionẽ ecclesiæ,sed diligentes debent esse,& petere licentiam. j.tps, quia negligentib.iura non subueniunt.ff.ex qui. cau. maio.l. non.n.& negligentiæ ignosci non dẽt. ff. de eden. l.veluti.in pri.nec stultis solet succurri, 4 sed errãtib.ff. de iu.& fac.ign. l.regula.§.si quis ius.in fi. & ei ẽt qui valetudine impeditur, tps currit,si non mandauerit per alium actionem mouendã ff.de diuer.& temp.præsc.l.1. §. plane. & ei qui appellare non põt iusta de cã,currit tps applõnis, nisi hoc corã publicis personis fuerit protestatus,aliter negligentia obesset ei,non obstante illa cã j.de ap.c.si iustus metus simile. j. de of. or. pastoralis.Et ita in mora sunt,q̃ dẽt eis obesse. nã mora nocet. ff.de vsur.l.mora.& nõ põt purgari in isto casu.j.de sup. neg. pla.c.licet.& c.seq.Contra,mora põt purgari:qa si pmitto tibi Stichum,& offero tibi illũ post morã, purgatur mora.ff.de ver.obli.l.interdu.§.vlt.ff.si quis cau.& si post tres. Itẽ si ego fui in mora agendi tecũ, & interim mortua sunt aĩalia mihi subtracta,mihi mora nõ nocet. ff. de vi & vi ar.l.1.pe.Sed verũ ẽ q in hoc casu nocet mora,nec põt purgari, cũ ius non habeãt eligendi.qa translatũ est ad superiorẽ.vnde si eligerent nulla esset talis electio:sicut nulla est sñia illius q amisit iurisdõnẽ. j.de of.deleg.c.cũ super. Loquitur c. illud cũ sit de consuetudine alicuius loci,vbi eligere non pñt,nisi primo licentia impetrata a superiore ar.s.e c.cũ inter vniuersas. Vel intellige cũ superior q hẽt ptãtem,interdicit ne sine ipsius spãli mãdato ad electionem procedant, sicut sæpe facit Papa uel eius legatus.

[4] Cõcor. l. seruus. ff. qd vi aut clam. & l.Seruius & s.de consue. c. pen. & de præbẽ. cũ qui. lib.6.

Cõcor. text. in §. itaque. & ibi Bald. in pri.con stit. feorũ. & in tub. & neg. C. si a non cõpe iud.

¶ Viso de quibusdã modis quib. prouidet ecclesiis, restat uidere de trãslatione epor. p quã eis ẽt prouidet. De materia ubi ita habetur. 7. q.1.per totum. De hac materia tractatur. 7.d.s.& 21.q.2.per totum.

Cum

Cum ex illo, Continet quattuor partes. Prima probat translationes epõrum soli Papæ cõpetere. Secũda narrat reprehẽsibile factum patriarchæ: ibi, *Miramur*. Tertia: ibi, *Licet*. rñdet tacitæ q̃stioni. Quarta: ibi, *Ne igitur*. pœnam imponit. Ioan. And.

CAP. I.

Cum † ex illo generali priuilegio, ᵃ qđ beato Petro, & per eum ecclesiæ Romanæ Dñs noster indulsit, canonica postmodum manauerint instituta ᵇ cõtinentia maiores ecclesiæ causas ad sedem Apostolicam † perferendas: ac per hoc trãslationes ᶜ episcoporum & sedium mutationes, ᵈ ad summum Apostolicę sedis antistitem de iure pertineant: ᵉ nec super his quicquã præter eius assensum debeat immutari; Miramur quòd L. Apamen. † electum in Tripolitanã ecclesia trãstulisti: & nouo quodam mutationis genere paruificasti maiorem, & magnum quo-

CASVS. Antiochenus patriarcha quendam L. noĩe electum in Apamen. archiepm, & confirmatum. auctoritate propria sine licẽtia dñi Papę trãstulit ĩ Tripolitanã ecclesiam; peruenit hoc ad notitiam dñi Papæ. vñ scribit pp̃ ipsi patriarchæ dicens, q̃ ex illo gñali priuilegio quod Dñs cõcessit beato Petro dũ dixit: Tu es Petrus, & sup hãc petrã ædifi. &c. per eũ eccłæ Ro est indultum. vñ postmodum cõstituta emanarunt continentia maiores eccłæ causas ad sedem Apost. referendas. vnde translationes epõrum & sedium mutationes ad sedem Apo. de iure ptinere noscunt, nec aliquid super his mutari dẽt præter licentiã sedis Apo. & iō multum miratur Papa, quare patriarcha dictũ L. electũ de maiori eccła trãstulit ad minorẽ, ipsum dearchiepãre præsumens: quis. n. nondum fuisset in archiepm ɔsecratus, ɔfirmandus tñ erat, & archiepãlia ministrauerat quãtum sibi licuerat: qa ipse asseruit dño Papæ se ɔfirmasse Valien. electũ. Ne ergo audacia pperrandi similia cęteris tribuat, dñs Papa suspendit istũ patriarchã à confirmatione epõrum. Not. illa q̃ sibi sedes Apostolica reseruauit, ab alij non dẽnt attẽtari. Itẽ ɔfirmatus in archiepm põt bene suos suffraganeos confirmare. Item merito debet quis puniri in quo ipse peccauit.

† Cap. 1. eod. tit. in 3. compil.

† Anacletus Papa epistola 1. pulchre Melchior Canus. li. 5. ca. 4. de locis theolo.

† Apani. in manuscriptis.

Gl. seq. ponit differentiam inter imperium & Papatum.

ᵃ *Priuilegio*. Quo videlicet p̃tulit eã cũctis ecclesijs. 21. dist. in nouo. & c. quãuis. & in hoc differt à papatu imperiũ, quia Imperator hẽt suam iurisdõnẽ à populo. Instit. de iure na. §. sed & qđ principi. & C. de vet. iu. enucl. l. 1. §. cũ. n. in Aut. quo. opor. epi. coll. 4. vbi dr̃ q̃ ab eodẽ principio sunt. sed Romana eccła voce dñi tm̃ prælata est: vt hic, & 21. dist. c. quamuis.

ᵇ *Instituta continentia*. Quia quæstio religionis & fidei ad Petrum tantum referenda est. 12. distin. præceptis. & 24. q. 1. quoties. & 16. q. 1. c. frater noster. & 23. q. vlt. c. conuenior.

† Et ita credere oportet, Anaclet⁹ Papa epistola omnibus episcopis missa. cap. 3. Burchardus. lib. 1. decre. c. 2.

ᶜ *Translationes*. Et depositiones. 5. q. 6. c. quamuis. & cap. dudum. & inf. c. proxi. & 7. q. 1. c. mutationes.

ᵈ *Mutationes*. 8. q. 1. temporis qualitas.

Gl. seq. ponit versus de casibus reseruatis.

ᵉ *Pertineant*. Quæ sint illa quæ ad solum Papam pertineãt, his versib. comprehende. *Restituit Papa solus, deponit & ipse.*
Diuidit, ac vnit; eximit, atque probat:
Articulos soluit, synodumque facit generalem.
Transfert & mutat: appellat nullus ab illo. De singulis istis habebis concor. inf. de excess. præla. c. sicut venire. & infra. de offi. deleg. c. quod translationem. in gl. hæc sunt.

Gl. seq. ponit opinionem quæ soluit contrarium contra quam textũ coniunctim fingat contrarium: ponit duas opiniones, quarum primam repetit, deinde soluit.

ᶠ *Cõfirmasse*. Secũm quosdã factũ narrat, qa ante palliũ receptũ nõ põt ɔfirmare: qa in pallio plenitudo põtificalis officij confert. j̃. de vsu pal. c. nisi spãlis. arg. s̃. de elect. c. qđ sicut. circa fi. ar. j̃. s̃. de ele. c. suffraganeis. Dñt quidam q̃ illa nõ tenet. Alij dñt q̃ confirmare põt, & oĩa alia facere q̃ sunt iurisdõnis, vt hic. & s. de elect. c. transmissam. & c. nosti. quia in confirmatione consequitur oĩa quæ sunt iurisdõnis, & confirmare iurisdõnis est: quia eo confirmato põt conferre beneficia. sup. de elec. c. nosti. ergo eadem rõne confirmare, quia capitulum vacante sede confirmat. inf. de ma. & obed. c. cum olim. & c. is qui. arg. vel comprouinciales episcopi. 64. dist. quia per ambitiones. arg. inf. de hære. c. ad abolendam. §. & quoniam. & arg. inf. de conces. præben. c. nulla. multo fortius electus confirmatus. sed vr̃. q̃ tunc ad Papam spectet confirmatio. 100. distin. qm̃ & inf. de conces. pben. quia diuersitatem. illud est verum q̃ electus in archiepm ɔfirmatus, oĩa q̃ sunt iurisdõnis põt, & nõ q̃ sunt ordinis. vñ licet possit ɔfirmare electos, illos tñ ɔsecrare nõ põt ante palliũ acceptũ. s̃. de ele. c. q̃ sicut. j̃. de cõse. eccle. vel alta. aqua. & illã decre. suffraganeis. qdã volũt intelligere qñ nõ est in mora: & illã, q̃ sicut. qñ est in mora petẽdi palliũ. Alij dñt q̃ illa decre. suffraganeis. nõ tenet. Et tu dicas & credo verius, q̃ decre. illa suffraganeis. teneat, & q̃ electus in archiepm ɔfirmatus põt ɔfirmare suffraganeos suos, vt hic innuit, & põt mãdare suffraganeis suis vt electum debeant consecrare, licet ipse hoc facere nõ possit. Video. n. q̃ ipse non põt clericum ordinare, & tñ põt mandare alicui epõ ut ordinet; hoc idẽ faciunt abbates exẽpti de clericis suis, quia faciunt illos ordinari p epõs, quos ipsi non ordinãt sine licentia eorũ prælatorũ: multo fortius electus talis põt mãdare hoc suffraganeis. & hæc est rõ, qa per hanc demandationem nihil committit, cũ ipsi epi ea ordine & ɔsecratione q̃ hñt. facere pñt, nec deest illis nisi q̃ ɔsecrãdus nõ est de sua iurisdõne: nec sequit; hoc facere nõ põt, ergo nõ põt alijs mãdare. instantiã habes in abbatib. exemptis, & in electis confirmatis, arg. 7. q. 1. c. pontifices.

Electus in archiepm & confirmat⁹, qđ exercere possit.

dammodo minorasti episcopare archiepiscopum, immo potius de archiepiscopare præsumens. ¶ Licet enim dictus L. nondum fuisset in archiepiscopum consecratus, confirmationis tñ munus receperat, & archiepiscopalia (quantum ei licuit) ministrarat: sicut nobis ipsius relatione innotuit, qui se Valien. episcopum asseruit confirmasse. ᶠ ¶ Ne igitur perpetrandi similia cæteris ᵍ audacia tribuatur, te ab episcoporum confirmatione duximus suspendendum. †

¶ Idem decano & capitulo Andegauensi.

¶ *Electos in episcopos & confirmatos transferre potest solus Papa.*

CAP. II.

Inter † corporalia & spiritualia eã cognouimus esse †

ᵃ Cõcor. tex. in l. si quis cum notat. per Bart. C. de decur. lib. 10. & cap. indemnitatib. §. si vero. de elect. li. 6.

† Vide l. 1. C. ad le. Iul. repe. & Instit. de excep. §. hodie.

† Cap. 2. eod. tit. in 3. compil.

† Dictio, esse, ĩ manuscriptis nõ est in textu. sed expositio; erat, quæ ĩ textum irrepsit.

Glo. seq. arguit duo.

ᵍ *Cæteris audacia*. Sic. j̃. e. c. quãto. ar. q̃ pœna vnius est met⁹ alterius. 2. q. 7. c. qua pp. & j̃. de sta. re. c. ea quæ. Itẽ punit quis in eo in quo deliquit. j̃. de temp. ord. c. lĩas & j̃. eo. c. quanto.

Inter corporalia. Diuiditur in duas partes principales. In prima ponitur exordium. In secunda facti narratio: ibi, *Sane*. & ibi debet incipere casus in terminis. Et prima subdiuiditur in tres. Prima probat coniugium spirituale dissolui non posse nisi per Papam. Secunda: ibi, *Sicut autem*. probat vinculum spiritualis coniugij esse inter electum confirmatũ, licet consecratus non sit, & eius ecclesiam. Tertia: ibi, *Sed neq;*. Soluit cuiusdam canonis contrarietatem. Ioan. And.

Sumitur in illo versu, *Sane quoniam archiepiscopus Turon. &c.* Sic ergo pone casum: Eboracen. ecclesia subest Rothomagen. ecclesiæ. & ecclesia Andegauensis subest Turon. archiepis. Eborac. electus & ɔfirmatus postulatus fuit ad ecclesiam Andega. quem Turon. archiepis. trastulit propria auctoritate ad ecclesiam Andegauen. & ipsum in epm consecrauit, & absoluit eum Rothomagen archieps ab ecclesia Ebora. hęc oĩa facta fuerunt sine licentia dñi Papæ. Papa hoc audiens mãdauit archiepõ Bituricensi, ut si res taliter se haberet, suspẽderet archiepm a confirmatione, & consecratione epõrum. & suspenderet epm illum ab executione officij pontificalis. super quo archieps veritatem inquirens, mandatum Apostolicum adimpleuit, licet ijdem archiepi tanquã maiores, plus excesserant in p̃missis, eps vero præfatus errorem illorum secutus minus deliquerit, pp̃ intellecta illorũ ɔfessione spontanea pepercit eisdẽ: quia non ex malitia, sed ex simplicitate peccauerũt, & eps iste q min⁹ peccauerat, plus tñ fuerat punit⁹, misericordiã postulãs nõ iudiciũ: Papa intelligens q̃ munus cõsecrationis sibi impẽsum, nec prioris ecclesiæ, nec sedæ ipsum fecerit epm, cũ ad primã non fuerit ɔsecratus, ad sedam vero primo vinculo perdurante nõ potuerit consecrari, absoluit eũ à suspẽsione p̃dicta, & à vinculo quo tenebat priori ecclesiæ, dãs ei licentiã transeundi ad ecclesiã Andegauen. caplo in priori consensu adhuc durãte. hoc est factũ qđ contingit occasione huius negotij: p̃mittuntur p̃cedentia, per q̃ probat, q̃ archiepĩ non potuerunt qđ facere præsumpserunt. Dicit ergo Papa, q̃ inter corporalia & spũalia illa ẽ dr̃ia, corporalia. n. facilius destruuntur quàm construantur: spũalia vero facilius construũtur q̃ destruãtur: quia eps solus honorem dare põt, sed solus auferre non põt. Item epi à metropolitanis suis consecrãtur, sed damnari non pñt nisi à Papa. Item probat secundo, q̃ Archiepĩ non poterant illi episcopo dare licentiam transeundi ad aliam ecclesiam: hoc modo: spũale vinculum dignius est q̃

carnale:

carnale: sed Dñs dissolutionẽ carnalis m̃rimonij suo tñ iudicio reseruauit dissoluẽdũ, qđ est inter virũ & vxorẽ. ergo multo fortius reseruauit dissolutionẽ matrimonij spiritãlis, qđ ẽ inter ep̃m & eccl'am. postea r̃ndet tacitæ q̃õni: diceret aliquis dño Papæ, multũ frequenter transferuntur ep̃i de vna eccl'a ad aliã, & deponũtur & renunciant, & ipse r̃ndet: Istud nõ fit humano iudicio, imó potestate diuina & auctoritate Romani Põtifi. qui est vicarius Iesu Christi. & ideo illa tria, scilicet translatio, depositio, cessio, siue renunciatio soli Romano pontifi. sunt reseruata. Tertio ꝓbat r̃ndendo tacitæ q̃õni, ꝙ idẽ est in electo cõfirmato qđ dictum est de ep̃o consecrato. sicut n. ep̃s consecratus sine licentia Romani Ponti. eccl'am suam relinquere non põt, sic & electus cõfirmatus, quia post electionem & confirmationem inter personas eligentiũ & electi sp̃uale coniugiũ est ɔ̃ctum: cui coniugio ep̃alis dignitas nil addit: quia aliquis bene potest esse ep̃s, & nullius eccl'æ ep̃s erit: sicut contingit in illo qui renunciat loco, & non dignitati. vñ cum idem sit vinculum ep̃i ad eccl'am, & electi maxime cõfirmati, idem iuris obtinet ĩ vtroq;. Sicut ergo translatio ep̃orum, depositio, & cessio, sic & electorum post cõfirmationẽ soli sunt Romano Ponti. reseruata: quãuis vsq; ad tp̃a ista qđ tñ fuerat de ep̃is, nõ fuerat expressum de electis, ꝑꝑ similitudinem tñ vel potius identitatem nulli poterat videri dubium. & de similib. idem dẽt esse iudicium. Vltimo r̃ndet tacitæ q̃õni, ꝙ posset fieri per canonẽ vbi cauetur de electione, vt si vltra sex menses ecclesiam retinuerit viduatam, nec ibi nec alibi donum consecrationis accipiat, imo cedat iudicio sui metropolitani: per qđ decretum videbatur ꝙ archiep̃i prædicti bene fecissent. R̃ndet Papa, ꝙ nõ obstat decretum illud: ꝙ aliter intelligentib. q̃ diximus, decretum suffragari non põt: quia eccl'a non intelligitur viduata, quia sponsum non habeat, sed quia quædam sunt quæ nõ põt facere, cum nondum sit consecratus. & qđ sequitur a canone iudicio metropolitani cedat, illud fuit statutum ad pœnam, vñ non dẽt trahi ad gratiam, vt sicut deijcitur ꝑꝑ suã negligentiã a metropolitano, ita possit ab eodẽ ad aliã eccl'am transferri, q̃a & illud auctoritate canonis dr̃ fieri qui ꝑ canonem illud concessit archiep̃is. Vñ qđ dixit de cessione, poterat dicere de trãslatione, si fieri hoc voluisset: q̃a intelligitur ꝓhibitũ qđ nõ est aliquo iure expressum. Not. ꝙ idem est iudicium de electo & cõfirmato sicut de ep̃o cõsecrato. Item de similib. simile est iudiciũ. Item eccl'a illa dr̃ viduata, ꝙ inutilẽ hẽt ep̃m. Item pœna non debet trahi ad gratiam. Item quod non est expressum aliquando, intelligitur prohibitum.

Gl. seq. ponit duo exempla.

a *Facilius.* Hoc est gñale, nam & peculium facilius reuocatũ q̃ constituatur. ff. de pecu. l. non statim. ‡ & possessio facilius amittit (quia solo aĩo) q̃ acquiratur: quia ibi necessarius est actus corporalis. ff. de acq. pos. l. possideri. §. in amittenda.

Glos. seq. obucit & soluit.

b *Spiritualia.* Tñ sp̃ualia nisi legaliter conseruentur de facili destruunt. 40. dist. c. sicut. sed illud intelligas quo ad destructionem virtutum, quod fit per peccatum. vnde dr̃ ꝙ peccat in vno factus est oĩum reus. j. de re iud. desicat. & quod dicis ble, referas ad sacramenta huiusmodi, scilicet ordinationes, consecrationes & depositiones, & consimilia, &c.

c *Destruuntur.* Vnde lex dicit ꝙ difficilior est dissolutio matrimonij quàm coniunctio. C. de repu. l. consensu. in prin.

d *Solus.* 15. q. 7. cap. vlt.

differentiam, ꝙ corporalia facilius ^a destruuntur q̃ construantur: sp̃ualia ^b vero facilius construuntur q̃ destruantur. ^c Vnde iuxta canonicas sanctiones, ep̃s solus ^d honorem dare põt, solus auferre non põt. Ep̃i quoq; à metropolitanis ^e suis munus consecrationis accipiunt, qui tñ non pñt nisi per Romanum Pontificem ^f condemnari. Cum ergo fortius ^g sit sp̃uale vinculũ q̃ carnale, dubitari non dẽt, quin omnipotens Deus spirituale cõiugium, quod est inter episcopũ & ecclesiam, suo tñ iudicio reseruauerit dissoluendum, qui dissolutionem † ẽt carnalis coniugij, quod est inter virum & fœminam, suo tñ iudicio reseruauit, præcipiens, vt quos Deus cõiunxit homo non separet. ^h Non enim ^i humana sed potius diuina ^k potestate coniugium spirituale dissoluitur, cum per trãslationem, depositionem, aut cessionem auctoritate Romani Pontificis (quem constat esse vicarium ^l Iesu Christi) episcopus ab ecclesia remouetur: & ideo tria hæc quæ præmissimus, non tam constitutione canonica, quàm institutione diuina soli sunt Romano Pontifici reseruata. ¶ Sicut n. episcopus consecratus sine licentia Romani Põtificis suam non dẽt ecclesiam derelinquere, sic & electus cõfirmatus: ^m cum non debeat in dubium reuocari, quin post electionem & confirmationem canonicam, inter personas eligentium & electi, coniugium sit spirituale contractum: cui ^n ꝑfecto ep̃alis dignitas nihil addit: ^o cũ quis ep̃ali præditus dignitate, nullius ^p tñ ecclesiæ possit esse ep̃s; quemadmodum de illo contingit, qui oneri pontificali renunciat, non honori. ^q Vnde cum non sit maius vinculum ep̃i ad ecclesiã, † quàm electi, maxime cum fuerit confirmatus, imò idem penitus & non aliud, idem iuris ^r obtinet in vtroq;. Sicut ergo episcoporum translatio, depositio, & cessio: sic & electorum ^s post ^t confirmationem (spiritualis rõne coniugij) soli est Romano Pontifici reseruata. licet vsque ad tempora ista, quod cautũ fuerat de episcopis, expressum non fuerat de electis: propter expressam tamen similitudinem, ^u vel identitatẽ potius nemini poterat videri dubium subtiliter intuenti: cum de similibus idem iudicium sit habendum. ¶ Sed neque ^x illud, quod in canone legitur de

e *A metropolitanis.* 64. distin. cap. 1. 2. & 3.

f *Rom. Pont.* Vt 3. q. 6. c. quamuis dudum. & sup. cap. proximo.

Gl. seq. recitetur per obiect. & solutionem.

g *Fortius.* i. dignius, q̃m carnale in veritate fortius est, q̃a dissolui non potest, etiam si interueniat cõsensus Papæ, & ipsorum coniugum, imò manent cõiuges separatim, s. ꝑꝑ fornicationem. 32. q. 7. c. 1. & 2. & inf. de iureiu. c. tua nos. & durat vsque ad mortẽ. 7. q. 1. sicut alterius. inf. de sepul. cap. de vxore. nisi in casu ante carnalem copulam. inf. de conuer. coniu. c. ex publico. spirituale vero coniugium in multis dissoluitur casibus, trãslatione, renunciatione, & depositione, auctoritate Papæ: ut sup. c. proxim. & ideo minus est forte, sed dignius.

h *Non separet.* 33. q. 2. an quod in subditis. & c. quos Deus.

i *Non enim.* Responsio tacitæ q̃õnis. Diceret aliquis, quotidie dissoluitur, & ipse respondet; non. n. &c.

k *Diuina.* Et sic qđ fit auctoritate Papę, dr̃ fieri auctoritate Dei: & est verũ si iusta causa hoc faciat. 23. q. 1. quodcunque. & q. 3. cap. si quis non recto iudicio.

l *Vicarium.* Et tñ successorem piscatoris. 24. q. 1. q̃m vetus, & ep̃s dr̃ ẽt vicarius Christi. 33. q. 5. c. mulierem. & ‡ successores sunt ep̃i aliorum Apostolorum. 68. dist. ca. quorum vices.

m *Confirmatus.* Ergo ante confirmationem potest: quod verum est adhuc tamen habet tenue ius, cum posset repelli per exceptionem. inf. de accu. super his.

n *Cui.* Scilicet coniugio spirituali.

o *Nihil addit.* Consummatur tamen in consecratione illud matrimonium. inf. eod. c. licet.

p *Nullius.* Ergo non probat hoc esse, quod ab hoc contingit abesse. C. de proba. l. neq; natales. & C. vnde cognati. l. non hoc. & inf. de resti. spo. c. cum ad sedem. in fi. arg. inf. de testi. c. cum tu. & 38. dist. c. quæ in ipsis.

q *Non honori.* Inf. de ord. ab episcopo qui renun. epi. c. 1.

r *Idem iuris.* Quia de similib. simile dẽt esse iudiciũ. sup. de ele. c. dudũ. similis n. ęquitatis ratio similia iura suadere dẽt. C. ad leg. Fal. l. vlt. inf. de confir. vti. vel inuti. cum dilecta.

s *Sic & electorum.* Quod dictum erat de episcopis, prorogatur ad electos confirmatos: sicut quod dr̃ de vxore, prorogatur ad sponsam. ff. de iure dot. l. si sponsa. ff. de fun. dot. l. lex Iulia. C. de bo. quæ lib. l. non sine. in fin. de iure. iur. c. quemadmodum. arg. C. qui pos. in pig. ha. l. vlt. in fine.

t *Post.* Ergo ante confirmationem potest.

Gl. seq. arg. in contrarium, alleg. duo iura.

u *Similitudinem.* Arg. quod de similibus, simile debet esse iudicium. arg. contra. 28. q. 1. sic enim. versi. perinde. & 27. q. 1. nuptiarum. circa medium.

x *Neque illud.* Hic respondet tacitæ q̃õni, ꝙ posset fieri per ca. 100. dist. q̃m quidem: quia ibi dr̃ ꝙ eccl'a quæ hẽt electum confirmatũ, appellaĩ vidua, & ille cedit iudicio metropolitani, & hic dicit ꝙ non põt sine licentia Papæ. Papa r̃ndet huic obiectioni

† vide Dominicum Sotum in sent. dist. 27. q. 1. artic. 4.

Matth. cap. 19.

† Vide c. quamuis. de ele. lib. 6. & ca. ut debit⁹. j. de appel. ad finem.

‡ Constituitur peculiũ verbo & re; adimitur verbo. tantum. Ioã.

† Aliàs, ita ‡ quo ad ecclesiam.

Vide tex. in prima constitu. C. & in l. Stich⁹ imo Pamphilus. ff. de manu. testam.

‡ Anacletus Papa in epistola omnib. episcopis missa. cap. 18. refert Burchardus. lib. 1. decre. c. 3.

obiectioni, q2 nõ vt vidua nisi quo ad qdã. Itẽ nec obst. illud qd de cessione subsequit̃: q2 illud statutũ fuit ad pœnã, &c. a *Sex menses.* Melius diceret si vltra quinq3: quia de quinque mensibus dr̃ in canone illo, cuius sententia hic ponitur. b *Ad quædam.* Illa. s. quæ ministerium consecrationis desiderant. sup. de electione c. transmissam.

c *Inutilem.* In alijs ẽt mortuus reputatur probat ẽt de pœn. dist. 1. ca. facilius. §. hoc idẽ probat. & c. scindite. & qui inhabilis est ad agendum, nullus dicitur. ff. quod cuiusque. vni. l. 1. §. pen. & ff. qui satisda. l. cog. l. 4. & vlti. & ff. a l. Velle. l. quamuis. §. si conuenerit.

d *Ad gratiam.* Arg. ff. de excep. rei iu. l. cui denter. pœna. n. nõ dẽt tribuere alicui immunitatem. ff. de interdi. & releg. relegatorum. §. vlt. & l. se. ; nec econuerso gratia debet trahi ad pœnã. C. de legi. quo l fauore. & quod prouisum est ad cõcordiam, trahi non debet ad noxã. 45. dist. licet.

e *Auctoritate Romani Pontificis.* Scilicet generali.

f *Superstitiosis.* 2. q. 5 consuluisti. & quod Apostolus nõ definit, nec nos definire debemus 31. q. 1. quod si dormierit.

Glos. q. arg. alle. 2. infra, in contrarium alle. 7. & vnam sol. auerserit. In fi. soluit distinguendo.

g *Non inuenitur.* Arg. qd non est concessum intelligitur prohibitũ. ff. de colleg. illi. l. 1. in princ. ff. de do. filius. & 28. q. 2. hoc tm. & 9. q. 3. conquestus. 32. dist. de illo clerico. & 55 dist. si euangelica. ff. quod cuiusq3 vni. nulli. ff. de postul. l. 1. §. ait prætor. regula ista locum habet in iudicijs stricti iuris: quia quicquid adstringendæ obligationis cã dictum est, nisi id verbis exprimatur, omissum intelligitur. ff. de verb. obliga. quicquid, & in arbitris id locum habet infra. de arbit. cum dilectus. ff. de arbi. l. si cum dies. §. plenum. & l. quid tamen. in fi. & in princ. infra. de deci. ad audientiam, & infra. eod. licet. & infra. de priuileg. si de terra. secus est in iudicijs bonæ fidei. Hic sumitur contrarium arg. omnia concessa intelligũtur quæ non sunt expresse prohita, & habet locum in iudicijs bonæ fidei prout sequit, quia ibi omnia intelliguntur venire in iudicium, nisi expresse prohibeantur infra. de causa possessio. cap. cum ecclesia. & ff. de iud. l. solemus. ff. depos. l. Lucius. secus in beneficijs, quæ latissime sunt interpretanda infra. de verb. signifi. olim. & infra. de don. cum dilectus. in fin. & secus in absolutionibus. infra. de sent. excom. nuper. Arg. contra quod illa, scilicet intelligũtur concessa, quæ expresse non inueniuntur prohibita. 10. q. 3 l lud. & q. 4 qui spiritualem & 16. quæstio prima sunt nonnulli & ff. de procura mutus §. 1. & 5. distin. ad eius. & ff. de testamen. l. 1. & 28. q. 1. iam nunc. in verbo illo. & hoc non vetat Dominus. super hoc consueuit dici: vbi constitutio promulgata fuit affirmatiue intelligitur concessum, nisi reperiatur prohibit um: patet exemplum. 31. q. 1. Deus masculũ. & c. seq. ꝑ si dormierit. Si vero negatiue fuerit expresse promulgata, semper intelligitur prohibitum, maxime vbi fuerat eadem ratio, nisi inueniatur concessum exemplum, patet. 23. q. 5. si non licet. nam cuncta [i] licerent nisi iura vetarent.

† Visum. De hoc cõi vsu loquendi vide l. libro rum. §. q. l. Cassius ff. de lega. 3. & l. cũ de lanionis. §. asinam molendinari. ff. d fun. instr. legato.

Concessũ intelligitur qd expresse non ꝓhibetur.

electo, vt si vltra sex menses [a] ꝑ suam negligẽtiam retinuerit ecclesiã viduatã, nec ibi, nec alibi donum consecrationis accipiat, imò metropolitani sui cedat iudicio, aliter intelligentibus poterat suffragari: cum non intelligatur ecclesia viduta, quasi spõsum non habeat, sed quia spõsus eius nondum sit consecratus: adhuc quo ad quędam [b] quasi viri maneat solatio destituta; sicut iuxta communem modum † loquẽdi † illa dicitur ecclesia viduata, quæ licet episcopum habeat, inutilem [c] tñ perhibetur habere. Nec quod de cessione subsequitur, & statutum fuit ad pœnã, trahi debet ad gratiam: [d] vt sicut metropolitani iudicio electus deijcitur, ita etiam ad aliam ecclesiam possit trãsferri; præsertim cum nec sine auctoritate [e] Romani pontificis fiat cessio vel deiectio memorata: qui vt hæc possent, ex illo canone metropolitanis indulsit: Vnde si circa trãslationem idem fieri voluisset, quod de cessione dixerat, & de translatione poterat expressisse: & quod non est sanctorum patrum decreto sancitum, superstitiosis [f] non est adinuentionib. præsumendum: præsertim cum nonnunquam intelligatur prohibitum, quod non inuenitur [g] concessum. ¶ Sane quoniam Turon. archiepiscopus, electum Abricen. per metropolitanum suum cõfirmatum, in ecclesiam vestram præter auctoritatem sedis Apostolicæ transferre pˢumpsit, & in episcopum consecrare, quem Rothomagensis archiepiscopus citra mãdatum nostrum absoluit, & ei licentiam tribuit transeundi: prædictos archiepiscopos à consecratione & confirmatione pontificum, episcopum vero ab executione pontificalis officij Bituricensis archiepiscopus iuxta mandati nostri tenorẽ suspendit. Et quamuis ijdem archiepiscopi tanquam [h] maiores plus excessissent in præmissis [i] præfatus vero episcopus minus (ut pote illorum tanquã errorem secutus) nos tamen intellecta eorum confessione spontanea, & supplicatione deuota, veniam errori dedimus, quia nõ ex malignitate, sed ex simplicitate [i] peccauerunt. † Et quoniã præfatus episcopus, qui minus peccauerat, seuerius fuerat castigatus, reatum suum recognoscẽs humiliter & deuote, ac misericordiam postulans, & iudicium non requirens: Nos intuentes, q licet sibi munus consecrationis impensum, nec prioris ecclesiæ ipsum pontificem fecerit, nec secundæ: cum ad primam non fuerit consecratus, & ad secundam (priori vinculo perdurante [k]) non potuerit [l] canonice cõsecrari, adhuc coniugaliter alteri alligatus, ei tam à vinculo prioris ecclesiæ, quàm a pœna suspẽsionis penitus absoluto, de benignitate sedis Apostolicæ duximus cõcedendũ, ut priori cõsensu hactenus ꝑdurante, Andegaecclesiam studeat gubernare.

¶ Idem episcopo & Petro scholastico Maguntineñ.

¶ *Episcopus qui propria auctoritate de sua ecclesia se transfert ad aliam, carebit vtraque.*

CAP. III.

QVãto [a] ꝑsonã Hilde. epi: & infra. Ipse vero relicta [m] Hildesemen. ecclesia sibi liceret assumere, dummodo ei nihil obsisteret de canonicis institutis. ipse de hac indulgentia confisus, vocatus ad Herbipolen. ecclesiam, ad eam propria temeritate transiuit, non attendens quod in euangelio dicitur: Quos Deus coniunxit, homo non separet. potestatem transferendi pontifices Dominus sibi reseruauit, ita quod soli beato Petro vicario suo, & successoribus suis suo priuilegio præbuit & concessit non. n. homo, sed Deus separat quos Român. pont. (qui vicem veri Dei gerit in terris) auctoritate diuina dissoluit: ne ergo factũ peruersitas transeat præsumptoribus in exemplum quod nõ põt non esse notoriũ, præcepit illi epo ut administrationẽ illius ecclesiæ penitus derelinquat: & quia canonici vota sua prorsus illicite contulerunt in epm, ut in eo puniãtur in quo peccauerunt, ipsos eligendi potestate hac vice suspensos denũciat. quia vero Hildese. ecclesiã improbe dereliq̃t, ꝑcipit ei ꝑp ne vlterius ad ipsam reuertat. & careat ꝑ ptraq; nec illis plideat quos ꝑ superbiã spreuit, nec illis quos ꝑ auaritiã concupiuit. m q. *Relicta.* Hoc c. & c. seq. & illud. cap. inf. de mai. & obed. c. cum-

h *Tanquam maiores.* 40. dist. homo Christianus. & ff. de re milit. omne. §. q. manus iuxta illud. Omne animi vitium tanto conspectius in se Crimen habet quanto maior qui peccat habetur.

i *Ex simplicitate.* Simplicitati n. parcendum est. 86. dist. tanta nequitia & ĵ. de rer. permu. cum vniuersorum. [2] vbi plures concordantiæ sunt ad hoc.

k *Perdurante.* i. si adhuc durat in suo cõsensu. simile 63. distin. quanto & ĩ. de elec. c. memoriæ. Cremon. & qd hic dicit, de gratia solummodo dr̃, quia ille debuit vtraq; priuari: sed q2 ex simplicitate hoc cõtingit, pepercit illi. simile ĵ. de rer. permu. c. cum vniuersorum. & capitulũ q ipsum recepit. priua ri debuit ea vice eligẽdi potestate, si Papa eum repulisset, uel cũ eo non dispensasset. infra eod. cap. proxi.

Glos. sequ. alleg. quatuor concor. & vnam contrarium.

l *Non potuerit.* Et ita qd voluit non potuit, & qd potuit noluit. ĵ. de of deleg. c. cũ super. & C. si quis sibi vel alteri. l. multum. & C. de iure do. l. si genero. & ff. de hære. insti. l. quoties Arg. contra. C. de institut. sub condi. l. si testamentum.

a *Quanto.* Primo narrat factũ, sedo. aggrauat. ibi. Nõ attẽdens. Tertio punit. ibi, *Ne autem.* Io. A.

CASVS Episcopus Hildesemen. à sede Apost. indulgentiã obtinuit sub hac forma, ut si ad maiorẽ dignitatẽ forsitan vocaretur, eam

Hoc dĩ cũ verũ est in his quæ non sunt suo genere mala, nã q suo genere mala sunt, vt mentiri, etiam si à iure non vetarent, adhuc tñ nullo pacto licerent.

Vide l. in presbyteris. C. de epi. & cle. & ff. de pecul. l. motis. §. iste fere.

Cõcor. l. 1. ff. de do. & ff. de suspect. tu to. l. tutor. Vide l. 3. §. fin. ff. de li. cau. & not. in l. plagij. C. ad le. Fla. de plagia.

† Cap. 9. eo. tit. in 3. compil.

ad Herbipol. ecclesiam auctoritate se propria transtulit: ¶ Non attendens qd veritas in euãgelio protestatur: Quos Deus coniunxit, [a] homo non separet. Potestatem transferendi Pontifices, ita sibi retinuit Dñs & magister, quod soli beato Petro vicario suo, & per ipsum successorib. suis, spali priuilegio tribuit † & concessit: sicut testatur antiquitas, [b] cui decreta patrum sanxerunt reuerentiam [c] exhibendam, & euidenter asserunt sacrorum canonum sanctiones. Non. n. homo, sed Deus separat, quos Romanus Pontifex (qui non puri hoïs, [d] sed veri Dei vicem [e] gerit in terris) ecclesiarũ necessitate vel vtilitate pensata, non humana, sed diuina potius auctoritate dissoluit: & infra. ¶ Ne aũt facti peruersitas transeat p̃ præsumptorib. in exemplum [f] † (quod quidem si verum est, non põt nõ esse notorium) [g] sibi præcipimus, ut administrationem Herbipolen. ecclesiæ penitus derelinquat: & infra. ¶ Cæterum qm̃ Herbipolen. ecclesiæ canonici, vota sua in ipsum prorsus illicite [h] contulerũt, volentes (sicut dignum est) vt in eo puniantur in quo peccauerunt, [i] eligendi eos hac vice suspendimus, [k] potestate, & infra. ¶ Quia vero Hildesemen. ecclesiam, cui fuerat alligatus, vnde secundũ Apostolum solutionem quærere nõ debebat, [l] nimis improbe dereliquit: ne ad ipsum redeat vlterius, districtius prohibemus: cũ scdm † traditiones canonicas, [m] qui ad maiorẽ [n] se plebem transtulerit, à cathedra repelli debeat aliena, & carere propria: vt nec illis præsideat, quos p̃ superbiã spreuit; nec illis, quos per auaritiam concupiuit.

[o] Idem Braobur. † episcopo & scholastico Maguntinen.

¶ *Solus Papa trãsfert epos: & indulgentia per eũ super tali translatione cõcessa, ad literam seruanda est.*

CAP. IIII.

Licet † in tẽn: [o] & infra. [1] Sicut legitimi matrimonij vinculũ, qd est inter virum & vxorem, homo dissoluere nequit, Dño dicẽte in euangelio: Quos Deus coniunxit, homo non separet: sic & spirituale fœdus coniugij, qd est inter ẽpm & ecclesiã, qd in electione initiatum, ratũ in confirmatione, & in consecratione intelligitur consummatũ, sine illius auctoritate solui non põt, qui successor est Petri, & vicarius Iesu Christi. ¶ Hoc aũt C. quondam Hildesemen. ẽps non attendens, ad Herbipolen. ecclesiã propria temeritate trãsiuit: & infra: ¶ Nec † illa prędecessoris nr̃i indulgentia, præsumptionem excusat ipsius, sed ambitionem accusat, cũ in ea sit expressum, quòd si ad maiorẽ p̃ vocaretur forsitan dignitatem, eam sibi liceret assumere, dum tamen nihil ei de statutis canonicis obuiaret. vnde licet forsi-

CASVS De p̃dicto negotio adhuc scribit p̃p̃ in cap̃lo isto: sicut vinculũ matrimonij qd̃ est inter virũ & vxorẽ, homo dissoluere nequit, de quo dr̃ in euãgelio: Quos Deus coniunxit, homo non separet: sic vinculũ istud qd̃ est inter ẽpm & ecclesiã, sine illius auctoritate dissolui non dẽt, q est vicarius Iesu Christi. hoc nõ cõsiderauit Hildesemen. ẽps q ꝓpria auctoritate ad Herbipol. ecclesiã trãsiuit. & illa indulgẽtia q̃ super hoc se habere ꝓponit, nõ excusat p̃sumptionẽ illi⁹, ĩ qua dr̃ q si ad maiorẽ dignitatem vocaret, eã sibi liceret assumere, dummodo nihil obstaret de canonicis institutis. Vñ licet videret aliquib. q si ad maiorem dignitatẽ vocaretur, eã liceret sibi assumere: ad parẽ tñ sibi transire non licuit: cum in maiori dignitate pp̃ maiorem vtilitatẽ facilius soleat dispensari. Preterea postulatio sicut electio examinari dẽt diligenter: qd̃ quidem in eadem indulgentia reseruabat̃ dũ dixit, dũmodo nihil obstaret de canonicis institutis. vñ antequã postulatio p̃ Papã examinata fuisset, debuit nulla ratione trãsire in ꝓximo. Not. q ẽps sine licentia Papæ ad aliã ecclesiã trãsire non dẽt. qd̃ si fecerit, ꝑdere dẽt vtramque. Item canonici qui ipsum auctoritate propria recipiunt, ea vice eligẽdi ptãte sunt priuati. Itẽ punitur quis in eo in quo peccauit. Item no. in c. licet. similitudinem inter matrimoniũ spirituale & carnale. Item facilius dispensatur cũ aliquo vt ad maiorẽ transeat dignitatem, q̃ ad parem vel minorem: propter maiorem vtilitatem. Item & postulatio & persona postulata dẽt examinari.

... humilis. & de cler. exc. min. c. illud. de eadẽ materia loquunt.

a ¶ *Coniunxit.* 33. q. 2. c. quos Deus, & c. an quod. & 30. q. xxit. 1. cap. ad limina

b ¶ *Antiquitas.* Sic. 25. q. 1. ꝯ statuta. & 9. q. 3. c. conquestus. & antiquitas veneranda est. 2. q. 6. c. anteriorũ. §. illud. & ff. de iure immu. l. semper. mos. n. retinen. dus est fidelissimæ vetustati. C. de testa. l. testamenta.

c ¶ *Reuerentiam.* Tanquam iuri scripto. 9. distin. ecclesiasticarũ. & c. catholica. & ĩ. de cõ. pos. cap. cum ecclesia.

d ¶ *Puri hominis.* Veri tñ hoïs, qui dt aliquid est sine p homo. ĩ. de hæret. c. cum Christus. & est verus Deus & verus homo. sup. de sum. Trini. & fide Cath. c. 1.

e ¶ *Veri Dei vicem.* Vñ dr̃ habere celeste arbitriũ. C. de sum. Trin. l. 1. in fi. & ideõ et naturam rerũ immutat, substantialia vnius rei applicando alij. arg. C. cõra delega. l. 2. & de nullo põt aliquid facere. C. de rei vxo. act. l. vnica in prin. & de cõse. dist. 2. reuera. & sententiã quæ nulla est, facit aliquam. 3. q. 6. hæc quippe quia in his quæ vult, ei est pro rõne voluntas. Inst. de iure natu. §. sed qd̃ principi. nec est q ei dicat, cur ita facis. de pœ. dist. 3. §. ex persona. alias est c. quamuis. ipse. n. põt. s. ius dispensare. ĩ. de conces. preb. c. proposuit. Idem de in iustitia põt facere iustitiã corrigẽdo iura & mutando. inf. de appell. c. vt debitus. & ĩ. de consang. & affi. c. non dẽt. & plenitudinem obtinet potestatis. 2. q. 6. cap. decreto.

f ¶ *Exemplum.* Quia facilitas veniæ p̃bet incentiuum, & ca. 23. q. 4. est iniusta & si ea quæ male vsurpantur omittimus, excessus viam alijs aperimus. 33. q. 2. ... & 93. dist. peruenit. & C. de indi. vi. l. 2. in fi. propagatur enim vitium nisi per coerctionem disciplinæ subsequatur correctio. 21. q. 2. c. placuit. in fin.

g ¶ *Notorium.* Notoriũ est qd̃ transiuit, [2] sed qd̃ sine licẽtia transiuit non est notoriũ. simile. ĩ. de cler. excom. mi. c. illud.

h ¶ *Illicite.* Ipsum recipiendo sine licentia Papæ. sic sup. titu. proxi. bonæ. 1. non postulando.

A ... Dupliciter potest intelligi, idest non peccauerunt in eo q postularunt, sed quod recipiunt. vel peccarunt quia non postulauerunt. sed elegerunt. primum placet Hostiẽ. per decre seq. secundum Gof. Ioan. And.

i ¶ *In quo peccauerunt.* Sic sup. c. proxi. inf. de temp. ordi. c. literas. & inf. de offi. deleg. c. cum olim.

¶ *Gl. seq. ... signat contrarium, & soluit.*

k ¶ *Suspendimus.* Per sententiam, & sic non ipso iure. sic supra de elect. ca. Cumana. in fi. Sic arg. contra. sup. titu. proxim. bonæ. ubi videtur quod ipso iure sunt priuati, & ideo expone, suspendimus, i. esse suspensos denunciamus.

l ¶ *Debebat.* Sua auctoritate: imo in ea vocatione in qua vocatus erat, debuit scdm Apostolum permanere: vt 21. q. 1. clericus.

m ¶ *Canonicas.* 7. q. 1. si quis episcopus.

n ¶ *Maiorem.* Maxime, q a idẽ si ad parẽ uel minorem. Bern.

L *Licet in tẽn.* ... ponit dictũ. Scdo recitat scm. Tertio rñdet ... Scdo ibi, *Hoc aũt.* Tertio ibi, *Nec illa*

o ¶ *Licet in tẽn.* Ex quo verba ista sonant vñr, colligit q qs possit hr̃e principiũ matrimonij sine medio & sine fine. Sed contra dicit Ambrosi⁹ [3] dicẽs q sacramentũ matrimonij aut plenũ ẽ, aut nullũ: qa matrimoniũ res est indiuidua & simplex, sicut & carnale matrimoniũ, qd est coniunctio maris & feminæ indiuiduã uitæ retinẽs ꝯsuetudinẽ. ĩ. de p̃sum. c. illud. & 27. q. 2. §. 1. & Insti. de pat. po. § 2. Rñ. ista uerba pñt referri ad solẽnitatẽ potius q̃ ad substãtiã matrimonij. Vel dicas q p̃ tãto dr̃ initiatũ: qa post electionẽ ab ea nõ pñt recedere electores. s̃. de elec. c. cũ inter canonicos, imo hodie ẽt ante electionẽ publicato tñ scrutinio variare nõ pñt. s̃. de elect. c. publicato. & postea p̃ ꝯsensum electi ꝑficit, & in ꝯfirmatiõe fit ratũ, ita q amplius p̃ se renũciare nõ põt. s̃. eo. c. inter corporalia. & in consecratione cõsummatũ intelligitur, & hoc tñ quo ad illa q̃ ministeriũ ꝯsecrationis desiderãt. sup. de ele. c. trãsmissã. sed quo ad vinculũ cõiugale cõsecratio nihil operat̃. sup. e. c. inter corporalia. sic & in carnali matrimonio ista pñt cõsiderari: per spõsalia, q sunt futurarũ nuptiarum ꝓmissio. 30. q. 5. nostrates. Quodã modo vr̃ initiari: qa p̃ illa ad matrimoniũ ꝑuenit. ff. de spo. l. oratio. p̃ cõsensum animorũ ꝯstitur & efficitur ratũ, ita q nunquam postea separantur nisi ante carnalem copulã ẽt religionis inf. de conuer. coniu. c. ex publico. per coniunctionem corporum cõsummatur. infra. de diuor. cap. quanto.

p ¶ *Maiori.* qa gradatim ꝯferunt honores. ff. de mun. & hon. l. ut gra-

Matth. 19.

† *Ibuit.*

1 Tota hæc glos. vix aliquid explicat proprijs verbis: qd si bene intelligatur vera astruit, nam dicit mundo aliquid facere est ius nouũ cõdere: & dicit inuitis a institutam. intellige per cõstitutionẽ iuris: & immutare s̃otestãtiam rerũ accipi dẽt Iustinianeis iuris positiui, & ita loquunt iura præcitata.

[1] Facit tex. in l. ea parati. §. pen. ff. de pœna. & in l. si quis in suo. C. de inof. test.

2 Tex. est in l. hæredes pala. ff. de test. & in l. ciues. in gl. pen. C. de appel.

† Leo Papa prim⁹ epist. 82. ca. 8. ad decõcilium Sardicense. c. 1. vbi cauet ne qs dvno episcopatu ad aliũ trãsferat.

† Brõburgen.

| Bãbengen.

† Cap. 4. eod. tit. in 3. compil.

Matth. 19.

| In codice Barbaro ita: Nec illa p̃ decessoris nostri indulgentia, quam impetrasse se refert p̃sumptionem. &c.

3 Dicit Hostiẽ. q Ambr. loquitur de matrimonio scto, quod sine dubio aut stat aut nõ tenet. Ioã. And.

4 Cõcor. tex. in l. oratio. & in l. ol. no. ff. de spõ.

l.vt gra.latim.& qui promouentur, de minori ad maius promoueri debent 93.dist.c.legimus.in fine.

a *Videatur.* Si alicui videri possit, sed nulli pōt videri: ergo nec huic. sic 8.q.1 Moyses.& ar.35.q.5.ad sedē.ver.hic ergo cui gilent, & aciem mentis si pōt intendant.q.d.non pōt & 24.q.3.si habes.ver.si inuenirentur idonei, &c. Sed Aug. dicit se nescire: & licet forsitan hoc videatur aliquib.q possit transire: non tñ est verum, cum persona prius sit examinanda sicut postulatio, prout sequitur.

A [illegible] Tñ verum est q poterit sine licentia Papæ trãsire. & in hoc bene videtur isti secūdum Host. Ioan. And.

Gl. se.obijcit & soluit.

b *Ad parē.* Sed nōne concesso quod maius est, videtur cōcedi qđ minus est.j.d dec. ca ex parte. 16.q 2. visis.j.de dol. c pastoralis? Sed dic q minus est transire ad maiorē quàm ad parē. vel minorem, quia minus est contra ius cōe. vnde magis est dispensabile transire ad maiorem q ad parem uel minorē, propter maiorem vtilitatem, ut hic dicit.

Glo.seq.obijcit, & soluit. Secundo querit opponendo, et dupliciter soluit.

c *Postulatio.* Sed quare hæc verba priuilegij siue indulgētiæ nō interpretatur Papa largissime: vt inf. de verb. sign. c olim? Rñ. q forma verborum hoc nō patitur, sic j.de priuil. c.si de terra.& s de cōsue.cum dilectus. Itē quia per talem indulgētiam noluit subuertere consuetam examinationem postulationis. ar.C.de inof. test.l.si quando.& sup.de elect. c.ecclesia vestra. Sed quæro quam vtilitatem consecutus fuit iste per illam indulgētiam, siue per istam interpretationem, quam hic facit Papa, cum potius interpretatio fieri debeat vt res valeat, quàm ut pereat. j.de verb.sig c.abbate.§.si vnus eligitur.& ff. de re. du.l.quoties.& j.de priuile.c.in his.arg opt. & quod hic dř, sine priuilegio tali hoc fieri non potuisset, & priuilegium aliquid adijcere debet iuri cōi.ff.ad mu.l.1 ff.de leg. 1. si qñ. potius enim adiuuari beneficio nos oportet, quàm decipi, inf.de commo. c.vnico.& ff.commo.l.in commodato.§.sicut.in fin. Rñ. ideo attenuat vires huiusmodi priuilegij, quia per ambitionē obtentum fuit: vt.1.q.1.principatus.C.de senatuscon.l.vni.ex eo enim q aliquid contra ius obtinetur, præsumitur ambitiose obtentum.ff.ad mu.l.1.in prin. Vel dic quod super examinatione non dabatur ei aliqua indulgentia, prout patet ex verbis illius indulgentiæ: ver.dum tamen ei nihil obstaret, &c.& infra.vbi dicit, & tenor illius, &c. sed in hoc valebat ei indulgentia, vt si vocaretur ad maiorem dignitatem, poterat consentire, ut per mutuum consensum illius & postulantiū initiatum esset spirituale coniugium: quod non esset, si indulgētiam non haberet: quia consentire non posset.s. eo.cap.inter corporalia. ad hmō si enim seruasset indulgentiam, & vocatus fuisset ad maiorem dignitatem, tunc in illam potuisset transire nulla alia licentia petita: qui enim non seruat priuilegiū, perdit illud, supra de constitu.c.cum accessissent. cum suis cōcor. & priuilegium siue indulgentia ita est seruanda secundum q in ea continetur. infra de priuileg. cap. porro. sed iste voluit ampliare indulgentiam transeundo ad parem, & sine examinatione, & ideo non profuit ei, nec etiam ad minorē sine examinatione, ut patet ex tenore indulgentiæ. Bernar.

tan aliquib. videatur,[a] ut indulgentiæ occasione ipsius ad dignitatem possit transire maiorem, ad parem[b] tamen ipsi transire nō licuit: cum in maiori dignitate, propter maiorem vtilitatem facilius soleat dispensari. Præterea cum postulatio sicut & electio examinari soleat diligenter, & tenor illius indulgentiæ non solum videatur postulationis examinationem, sed personæ etiam reseruare, subiungens (dummodo nihil de canonicis obuiet institutis) antequam per eum postulatio[c] examinata fuisset, cui fuerat facienda: nulla ratione debuerat transisse.

TITVLVS VIII.

De [illegible] & [illegible]

¶ Clemens tertius.

¶ *Infra quamlibet ecclesiam prouinciæ suæ archiepiscopus pallio vti potest, sed extra non potest.*

CAP. I.

Cvm † sup aliqua re: & infra. ¶ Quæsiuisti, quomodo intelligatur, quod in forma traditionis pallij continetur, videlicet (tradimus tibi pallium, † vt eo infra ecclesiam[d] tuam vtaris.) Quod ita intelligitur, videlicet infra quamlibet[e] ecclesiam prouinciæ tibi cōmissæ. Si vero te sacris indutum vestib. ecclesiam processionaliter, vel alio modo exire contigerit: tūc pallio[f] minime vti debes.

¶ Celestinus tertius.

¶ *Archiepiscopus alteri archiepō, pallium suum accommodare nō pōt.*

CAP. II.

AD † hoc quia quæsitū est à nobis ex parte tua, vtrū liceat tibi pallium tuum, metropolitano alij commodare: & infra. ¶ Inquisitioni tuæ taliter respondemus, quòd non videtur esse conueniens, ut pallium tuū alicui cōmodes:[g] † cum pallium personam non transeat, sed quisq; cum eo debeat (sicut tua nouit discretio) sepeliri.[h]

¶ Innocentius iij. C presbytero Cardin. Apostolicæ sedis legato.

¶ *Per pallium confertur plenitudo pontificalis officij, & nomen archiepiscopale.*

CAP. III.

NIsi [illegible] specialis dilectio illa, infra. ¶ Sane si postulatio Troiani † episcopi ad Panormitanā ecclesiam fuisset per nos etiam approbata, non tamen deberet se archiepisco-

DE AVCTORITATE ET VSV PALLII.

Visum est supra de postulatis, electis, & translatis: sed quia per hos modos assumptos vti palli decet, si ecclesiis ad quas assumuntur dignitas pallij debeatur: ideo subnčitur hæc rub. Ioan. And. De hac materia tractatur. 100. dist. per totum. 25.q.2.in Galliarum.

C *Vm super.* Sūt duę partes. In prima ponit consultatio. In secunda rñsio. Secunda ibi, *Quod ita.* Ioan. And.

C [illegible] In traditiōe pallij forma hæc seruatur: Tradimus tibi palliū, vtaris eo. j. ecclesiā tuam. Quæsitū fuit à dño Papa, qualiter hoc verbum, (infra ecclesiam tuam) sit intelligendū? Rñdet q ita dēt intelligi, infra ecclesiam tuam, i. infra quamlibet ecclesiam prouinciæ tuæ. Si vero in processione vel aliquo alio mō exiuerit ecclesiam, tunc vti pallio non potest.

d *Ecclesiā.* Verba ista habes.100.dist. c pallium

e *Glo. ex.signat contrarium, & soluit.*

e *Quamlibet.* Signat j.j.de ver. sign. c.cum clerici. Sol ibi Placentina ecclesia strictè accipitur pro cathedrali tā tum: hic large, p qualibet ecclesia suæ prouinciæ. nō potest esse, quia per hanc interpretationem nulli fit præiudicium sed per illā posset præiudicari vasallis ecclesiæ, & cito possēt incurrere periurium.

f *Pallio.* Per quod significat plenitudo pōtificalis offic. j. [illegible] j. e. c.cū sis.& j.eod.c.nisi. & eo vtendum est tantum inter missarum solemnia.100. distin. contra morem & certis diebus.inf.eod.cap.ad honorem, qui continetur in priuilegio suo.inf. cod.tit.cap. fin.

A *D hoc.* Sunt duę partes. Secunda: ibi, *Inquisitioni.* Io. And.

C [illegible] Quæsitum fuit a Papa, vtrum archiepiscopus possit pallium suum alij archiepiscopo accommodare? Papa dicit quod non: cum personam pallium non transeat: sed cū pallio archiepiscopus sepelitur.

g *Commodes.* Et ita quia palliū personale est, alijs cōmodari non pōt, imo nec in alia prouincia pōt vti eo sine licentia illius cuius est parochia, ēt si priuilegium habeat. j. eo c ex tua rum.ea.n.quæ inhærent personis, cum personis extinguuntur. arg. j.de offi deleg.qm abbas.& c.P.& G.ff.de reg. iur.l.priuilegia.Insti.de iur.na.§ sed quod princip.& 7.q.1.petisti.

Gl.seq.signat contrarium, & soluit.

h *Sepeliri.* De conse.dist.1.nemo clericus. S hoc spāle est de vestimentis sacerdotalib. spiritualibus, & de pallio, & sic non obstat.ff.de reli.& sump.fune.l.si quis.§.funeris.vbi ornamēta & annuli prohibētur cum cadauerib poni uel sepeliri, ne forte propter ea effodiātur.& c.nemo. loquitur de laico, qui non debet inuolui vestibus sacris, secus de clericis.

N *Isi specialis.* Facit ad primam partem rubricæ, & prima decreta factum narrat. Secunda factum aggrauat: ibi, *Sane.* Tertia concludit: ibi, *Tu ergo.* Quarta comminatur: ibi, *Quoniam.* Ioan. And.

C [illegible] Troianus episcopus postulatus fuit ad Panormitan. ecclesiam: legatus Papæ qui erat in partibus illis, dedit ei licentiam transeundi sine auctoritate domini Papæ: ille statim se appellauit archiepiscopum antequam pallium recepisset. peruenit hoc ad notitiam Papæ: super hoc scribit illi Cardinali dicēs, q & si postulatio illi⁹ archiepi per Papā esset approbata:

(Margin) Itē quādoq; transire potest ad parem, vel ad minorē, phibit⁹ à maiori. de re scri.sedes. Ioā. And.

(Margin) Cap. 1. eod.tit.in 2.compil.

(Margin) Cōcor. l.heredes. C. ad Velleia.& l.1. cum gl.ti. C. de pri. dot. & l. sordido-rum.C. & ex mu. l. 14.

(Margin) Pallium in toto hoc titulo sumitur pro quodam archiepiscoporū ornamento crucib. nigris intexto, velut stola sacerdotalis, qđ super alia ornamenta defertur, humeros velut corona pectusq; circundans, & ante & pendens, de quo vide Panormit. in c. antiqua. de priuil. sed melius per Innocentium. iij. li.1.mysteriorū Missæ. ca. 63. vbi copiose de eius materia, forma, & mystica significatione.

(Margin) Alias, nullo modo.

(Margin) Cap. 2. eod.tit.in 2.compil.

(Margin) Facit text. in l. personale. ff.sol.ma.

(Margin) Cap 1. eod.tit.in 3.compil.

(Margin) Troianem.

(Margin) Troiacem.

(Margin) Et qđ pallium designet vide hic Io. And. & alios.

(Margin) Intellect⁹. l.si quis.§. funeris.ff. de religi.& sumpt. fun.

approbata: non tñ se debuit archiepm appellare anteq̃ palliũ recepisset, in quo ɔfertur plenitudo officij pōtificalis: Postea mā lat illi Cardi. vt sic q̃d factũ est, studeat palliare, vt i ɔfusio nẽ sed. Apost. nõ redundet, quia potius illũ Papa eligit cõfun di, q̃ uelit lędi sedis Apost. dignitatẽ. Not. q̃ legatus Car. non pōt dare licẽtiam epis transeundi ad alias ec clesias. Itẽ in pallio cõ plet auctoritas, & potestas archiepalis dignitatis. Itẽ q̃ Romanus Pontifex, potius sedis Apost. dignitatẽ, quàm priuatã alicui⁹ auctoritatẽ tueri dẽt.

Adde 3. cõcilũ Lateran. sub Innocen. 3. c. 5.

a ᵃ Nominis. Et ita li cet ɔsecrat⁹ sit in epm, non est appellãdus archieps, ante pallij receptionem.

b ᵇ Palliare. Palliare dẽt quis quod malefe cit, & reuocare congruenter si potest, ne vilescat ei⁹ auctoritas. J. de accusa. c. qualiter & q̃ñ. & J. de app. c. cũ cessante. J. de reg. iur. l. quod iussit.

Cap. eo. tit. in 3. cõpilatione. ᶜ Glo. seq. signat contrarium.

c ᶜ Eligemus. Potius tenemur nos magis diligere, q̃ alium, nam quilq; regulã diligen di, pximũ à semetipso accipit 23. q. 5. si nõ licet. & agris tuis sitiẽ tibus alij irrigandi nõ sunt C. de sci l. præses. 64. dist. qu a per ambitiones. & C. vt nemo priuat. s l 2 & quilibet sibi primo faciat eleemosynã, deinde ɔ̃ xīmo. de pæn. dist. 3 sa ne cauendũ. vñ ẽt mihi possum consulere, cũ dãno alterius. ff. ad l. Aquil. l. si quis fumo. in ff. At. J. 22. q 2 primum. & 11. quæsti. 3. si quis vero.

Solẽnitatibus.

Quæ Bernard⁹ in hac gl. cõmemorat, non col liguntur ex textu, nã Papa ñ sit se reuit priuato, velut sed. Apost. gubernatore, & de tuenda se dis Apost. dignitate loquitur

Alias na: & nõ in plenitu dinẽ, & c.

pum appellare priusquam à nobis pallium suscipisset, in quo pōtificalis officij plenitudo J cum archiepiscopalis nominis ᵃ appellatione confertur: ¶ Tu ergo quod factum est, sic studeas palliare, ᵇ vt id in confusionẽ tuam, & sedis Apostolicæ opprobrium non redundet. ¶ Quoniã si oporteat vt nos, uel tu, ex hoc negotio confundamur, eligemus potius ᶜ te confundi, quàm lædamus sedis Apostolicæ dignitatem.

ᶜ Idem.

¶ Romanus pontifex semp & vbique vtitur pallio, alij in ecclesijs suis, & certis diebus tantum.

CAP. IIII.

AD ⁺ honorem ᵈ Dei: & infra. ¶ Sane solus Romanus Pontifex in missarum solẽ nijs, ᵉ pallio semper vtitur, & vbique: quoniam assumptus est in plenitudinem ecclesiasticæ potestatis, quæ per pallium significatur. ¶ Alij autem eo nec semper, nec vbique, sed in ecclesia sua, ᶠ in qua iurisdictionem ecclesiasticam acceperunt, certis debent vti diebus: ¶ Quoniam vocati sunt in partem sollicitudinis, ᶠ non in plenitudinem potestatis.

¶ Idem Compostellano archiepiscopo.

Archieps extra suam prouin-

A ᵃ Ad honorem. Duo sunt dicta Secundũ: ibi alij. Et diuersitatis causam red fit: ibi, quoniam. Io. And.

CAS. Quæsitũ fuit à Papa, qñ & vbi archieps suo pallio vtatur; & q̃ñ, & vbi alij archiepi eodẽ pallio vti debeãt. Papa rñ det, q̃ Rom. Pon. solũ inter missarũ solẽnia semp vtitur, & vbi cum q̃ pallio: q a assumptus est in ecclesiasticæ potestatis plenitudinem. Alij uero scilicet archiepi nec semp nec vbiq; sed solũ in eccl̃a sua i qua acceperũt iurisdictionẽ, certis dieb. dẽnt uti, q a vocati sũt pᵗ tẽ sollicitudinis & ñ I plenitudinẽ ptãtis.

ᵈ Glo. seq. ponit formam traditionis pal̃ij.

Forma tradendi palliũ archiepiscopis.

d ᵈ Ad honorem. Sub hac forma verborum tradiẽ palliũ: Ad honorẽ Dei omnipotentis, & beatæ Mariæ virginis & beatorũ Petri, & Pauli Apostolorũ, & dñi Papæ Gre. & eccl̃æ Romanæ, & ecclesiæ talis tibi cõmissæ, tradimus tibi palliũ de corpore Beati Petri sumptũ: in plenitudinẽ pontificalis dignitatis, vt vtaris eo J. ecclesiã tuã certis diebus, qui exprimuntur in priuilegijs eccl̃æ tuæ cõcessis à Rom. eccle. j. e. c. ul. & hi sunt, natiuitas Dñi, festiuitates S. Ioannis & S. Stephani, in Circũcisione, in Epiphania, in ramis Palmarũ, in cœna Dñi, I sabbato Sãcto, tribus diebus Resurrectionis, Pentecostes, in festiuitate S. Ioãnis Baptistæ, & omniũ Apostolorũ, in tribus festiuitatib. beatæ Mariæ, in commemoratione omniũ Sãctorũ, I Dedicatiõe eccl̃arũ, in principalib. festiuitatib. eccl̃æ tuæ, in ordinationib. clericorũ, & i ɔsecrationib epõrũ, i die anniuersarij tuæ ɔsecrationis & ad hoc. J. de fer. c. vl. & de ple dis. 3. c. pñũciãdum.

Quibus dieb. archiepiscopi pallio vti possunt.

ᵉ Glo. seq. exponit litteram, dat duo simil. l. & fg. ad contrarium.

e ᵉ In ecclesia sua. Id est J quamlibet ecclesiã tuæ prouinciæ. J. eo. ti. c 1 sed extra ecclesiã in ɔcessione uti non dẽt. s. eo. tit. c. 1. & sic miles pōt ut tñ militiã, cũ cingulo nõ ibit. C. de pri. sac. scri l. vl. li. 12. ɔ cõsul non vt. i insignis suis, priusquam intret prouinciã. ff. de off. procon. l. 1. simile est de vsufructuario q̃ scenica veste nõ pōt vti nisi in scena. ff. de vsufru. sed & si quid. §. 2. arg. J. J. vt lit pend. c. a memoria.

f ᶠ Sollicitudinis. 2. q. 6. qui se.

EX tuarum. Sunt duæ partes. In prima gẽæ petitio petẽtis motiuũ continens. In 2a petitionis limitata exauditio, motiuũ rephãs. Sed, ibi, licet.

ciam pallio vti non potest, etiam si hoc habeat consuetudo.

CAP. V.

EX tuarum tenore litterarum accepimus, quòd cum fuerit in concessione pallij tibi dictum, vt ipso infra ᵍ ecclesiam quam tuam vtaris: & tibi pro ecclesiæ tuę negotijs frequenter extra tuam prouinciam commoranti, verecundum sit absq; pallio ʰ ministrare: ⁱ (cum consuetudo sit in Hispania generalis, quòd archiepiscopi extra suas prouincias pallio indifferenter vtantur) ut extra tuam prouinciã vti pallio valeas, indulgeri tibi à sede Apostolica postulasti. ¶ Licet autem talis consuetudo dicenda sit potius corruptela, ᵏ nos tamen de speciali gratia indulgemus; ˡ tibi, ut si necessitate aliqua præpeditus, ad ecclesiam tibi subiectam accedere forte nequiueris, pro consecrandis suffraganeis tuis, uel clericis ordinandis, & ad ecclesiam alienam propter hoc ᵐ te contigerit declinare (dummodo is ad quẽ m ecclesia pertinet id permittat) ⁿ vt di pallio ᵒ in iam dictis casib. ᵖ liberam habeas facultatem.

CAS. Archiepiscopo Compostellano in datione sui pallij dictũ fuit: Accipe palliũ & vtaris eo J. ecclesiã tuam. Ipse archieps pro negotijs ecclesiæ suæ frequenter exhibat prouinciam suam, vñ reputabat sibi ad vereẽdiam q̃ pallio nõ vteretur, cũ alij archiepi de Hispania vltra puinciã sui de consuetudine generali suo pallio vterentur: quare petebat a Papa quòd extra puinciam suã posset eo vti. Ad q̃d Papa respondet. q̃ illa consuetudo ẽ potius dicẽda corruptela. & d specia li gratia eidem concedit, vt si alia necessitate fuerit impedit⁹, ita vt ad ecclesiã sibi subiectam accedere non possit pro consecrandis suffraganeis s. &, vel clericis ordinandis, & ad eccl̃am alienam ne cesse habeat declinare, vtẽdi pallio habeat facultatẽ in iam dictis c. sib. dũmodo ad quẽ eccl̃ia ptinet, id permittat. Not licet Papa alicui priuilegiũ cõcedat, non tñ nc ipse Papa vult, q̃ ille cui concessit, eo in pꝗiudiciũ alterius vtatur.

Cap. 3 e. ti. in 3. cõ pila.

ᵛ Vide L. oẽs iudices. cũ gl. 1. C. de de cur li. 10. & in aut. vt nulli iu §. 1. in gl. magna. coita. 9.

¶ Idem.

¶ In qualibet ecclesia suæ prouinciæ, permissis diebus, archiepiscopus missam celebrans, vti potest pallio.

g ᵍ Infra ecclesiam. Id est infra quamlibet ecclesiam prouinciæ tuæ. supra eod. cap. 1.

h ʰ Pallio. Rationabili tamen causa pōt vti vbique. 36. disti. cap. qui ecclesiasticis. §. ecce. similiter vr q̃ infula ᶻ possit vti ubique. 21. distin. cap. cleros, & clericos. videtur quod vbique infra eo. cum sis.

i ⁱ Consuetudo. Et mala: & est ratio, quia sicut palliũ fortiter postulanti, dat ut 100. dis. c. prisca. ita datum fortiter custodit & si transferat se ad aliam sedem, non tamen cum eo pallium transfertur. J. de postu. c. bonæ. 2. in fi. vñ q̃ parte est beneficium p̃sonale, q a cum p̃sona sepelitur. J. eo. c. ad hoc. & p parte locale, quia non transfertur cum p̃sona ad alium archiepiscopatum, sed remanet ibi J. de postula. c. bonæ. 2. in fine.

ᶻ Forte mitra: in his n non designat plenitudo officij sicut i pallio. Ioan. And.

ᵏ Glo. seq. obuiat.

k ᵏ Corruptela Sed J q̃ non sit corruptela. & q̃ sit tolerãdũ. ff. de off. procon. l. 1. vbi proconsul vtitur suis insignijs vbique postquam egreditur vrbem.

Archiepiscopo trãslato, non transfert pallium.

ˡ Gl. seq. reddit rationem.

l ˡ Indulgemus. Hoc ideo dicit: quia non est licitũ alicui celebrare nel prædicare in alia prouincia, nisi ad hoc fuerit inuitatus 7. q. 1. episcopi uel præsbyteri. & 9. q. 2. nullus primas. & 6. q. 3. scriptum est.

m ᵐ Propter hoc. scilicet pro ecclesijs consecrandis, & clericis ordinandis.

n ⁿ Permittat. Not. q̃ Papa licet alicui det priuilegiũ, nõ vult tũ q̃ utatur eo in præiudicium alicuius. sic J. de off. ordi. c. licet. & J. de transla c licet. 3.

o ᵒ Pallio. tuo. s. & non illius ad cuius prouinciam declinas: cum sit personale. J. eo. c. ad hoc.

p ᵖ Casibus. Duobus præmissis, non alijs. quod. n in quibusdam permittitur, in alijs prohibetur. arg. ff. de iudi. l. eũ prætor.

ᵛ Conco. l. vbicũq; cum gl. & de fidei & 1. si dubitetur. §. ita demũ. eo. tit.

c am

C *Vm sis.* In prima decisa consultatio. In secunda responsio: ibi, *Vbicunque.*

CASVS Quæsitum fuit à Papa qñ & quib. dieb. archiepus vti debeat pallio? Rñdet q vbicunq; fuerit archiepus infra suã prouinciam in celebrationibus missarum solemnib. diebus pallio suo vti potest.

¶ *Glossa sequens obijcit, & dupliciter soluit.*

a ¶ *Vbicunque.* Hic vr ex eo qd dicit, vbicũq; q et extra prouinciã archieps pallio possit vti, sicut proconsul. ff. de offi. procõs. l. 1 Sed j. s. eod. c. 1. & c. ex tua ve. sed qd dicit ubicũque, restringe, 1 id est infra quãlibet ecclesiã tuæ prouinciæ. s. c. 1. uel, ubicũque, si habeat priuilegiũ ad hoc. & ille ad cuius prouinciam vel diœcesim transit, id permittat. sup. eod. ex tuarum. & sic planum est.

CAP. VI.

C Vm † sis: & infra. ¶ Vbicunq; a fueris in missarũ celebrationib. constitutus, dieb. solemnib vsum pallij (per qd plenitudo pontificij † designatur) poteris liberius exercere.

¶ Honorius tertius archiep. Tri.

¶ *Sine pallio & sandalijs, potest archiepiscopus celebrare.*

CAP. VII.

Q Via nos: & infra. ¶ Inquisitioni tuæ taliter rñdemus, q tã in tua quàm in aliena b diœcesi potes sine pallio & sandalijs † celebrare: qui vtique in tua diœcesi nõ debes semper celebrare cũ pallio, sed dieb. illis dũtaxat, qui in ecclesiæ tuæ priuilegijs c sunt expressi. Sicq; soluta est quarta d qõ, qua quæsiuisti, an tibi sit licitum pro defunctis cum pallio celebrare.

Q *Via nos.* In 1. decisa consultatio. In secunda rñsio, ibi, *Inquisitioni.*

CASVS Quidam archieps quæsiuit à Papa vtrũ tã in sua diœcesi quã in aliena, possit celebrare absq; pallio & sandalijs? Rñdet Papa q possit, nõ tñ semper in sua diœ. dẽt celebrare cũ pallio, sed certis dieb qui sunt in suo priuilegio expressi & p hoc soluit aliã qõ, qua quæsiuit, vtrũ pro defunctis cũ pallio dẽt celebrare.

b ¶ *In aliena.* De licentia diœcesani, epi, alias nõ q nõ dẽt ponere manu in messem alienã: vt 6. q. 3. scriptũ ẽ. & 9. q. 2. null' primas. priuatim tñ posset sine licẽtia j. de cle. peregri. tuæ. diœcesanus debet illum inuitare. 7. q. 1. episcopi uel presbyteri.

c ¶ *Priuilegijs.* Qui autẽ sint dies illi, nescimus, 2 nisi sint illi q enumerati sunt s. eo. ad honorẽ. & j. de fer. conquestus.

d ¶ *Quarta.* Satis soluta est per hanc responsionem, quia recipere debet priuilegium suum: & si ibi continetur q possit celebrare cum pallio pro defunctis, ita obseruet secundum quod ibi continetur. simile j. de priu. si de terra.

ADDITIO. Et melius in c. porro.

† Cap. 1. eo. tit. in 1. compilatione. † Pontificalis officij. † Pontificis. 1 Dicebat Hostiẽsis hoc uerbum generale, ubicunq;, ad quatuor restringẽdũ, ad prouinciam, ad ecclesiã, admissarũ solẽnia, & ad certos dies: & sic vr, q si sub papilione, uel in castris, in aliqua priuata domo, extra ecclesiam sui. c. de consue. dis. 1. concedimus quã is infra suam prouinciam, archiepus celebret, pallio nõ vtet. Ioã.

TITVLVS IX.

De Renunciatione.

¶ Alexander iij. London. epo.

¶ *Non datur licentia cedendi epo qui pp senectutẽ vult cedere, si necessarius vel vtilis sit ecclesiæ suæ.*

CAP. I.

L Itteras † tuas: & infra. ¶ Si tuã aut e senectutẽ, aut insufficiẽtiã f forte considerans, te tãquã emeritũ † postulas relaxari: scito nos credere, q tutius sit hoc tpe, si commissa tibi ecclesia sub vmbra tui nominis gubernetur, quàm si alteri nouæ g incognitæq; personæ gubernanda in tanto discrimine cõmittat: maxime quia in te vigor deuotionis & fidei, et corpore senescẽte, nõ deficit, sed vergente deorsum condõne corporea, feruor spũs in sublimiora cõscedit: & infra. ¶ Monemus te igit, vt super hoc dieb. istis nulla te facias importunitate molestũ, qa indecẽs omnino probatur, prius soluere militiæ h cingulum, quàm cedat uictori aduersitas prœliorũ.

¶ Idem † abbati Doleñ. & priori de Attig.

¶ *Qui abiurat beneficiũ, licite põt illud (si denuo eligatur) obtinere.*

CAP. II.

C Vm † inter P. Gaufridi, & quosdam alios canonicos sancti l sup spũali beneficio, scilicet stallo in choro, & loco in capitulo, qõ fuisset diutius agitata: & infra. Ideoq; vobis mãdamus, quatenus si præfatũ P. inueneritis de cõsensu † maioris partis capituli fuisse de prędicto beneficio auctoritate Apostolica inuestitũ, eũ faciatis beneficiũ ipsum pacifice possidere: nõ enim vr nobis impedimentũ afferre iustũ, i quod de eodem

DE RENVNCIATIONE.

¶ *Quia ea quæ post dationem, electionem, vel trãslationem acquiruntur, per eorum renunciationem perduntur, 3 ideo ponitur hæc rubrica.*

De hac materia tractatur 7. q. 1. & quæst. 2. & 17. q. 1. & 21. q. 2.

L *Itteras.* In prima ponitur decisa supplicatio. In secunda: ibi, *Sit non.* ipsius repulsio. In tertia: ibi, *Monemus.* conclusio. Ioan.

CASVS Eps Lõdoneñ. sæpe petijt licentiam cedendi à dño Papa, rescribit ei Papa dicens, q quamuis ipse considerans senectutem suam aut insufficientiã suã petat renunciandi licentiam, sciat q Papa credit, q tutius sit ei illam ecclesiã sub vmbra sui nominis gubernari, q alicui nouæ incognitæq; psonæ in tanto discrimine cõmitti: qa in ipso vigor deuotionis & fidei et corpore senescente nõ deficit, sed vergente deorsum cõdõne corporali feruor spũs ad sublimiora conscendit. monet ergo illũ vt super hoc diebus istis nulla importunitate faciat se molestũ, q indecens est prius soluere militiæ cingulũ q cedat victorib. aduersitas prœliorũ. No. q non statim danda est cedendi licentia, licet quis dicat se senem & insufficiẽtem, maxime cũ bene administrauerit. Itẽ

indecens est prius militiæ soluere cingulum. &c.

¶ *Glo. seq. textum determinat, & remittit.*

e ¶ *Senectutem.* Non enim quælibet senectus 4 facit, ut quis possit petere cessionẽ, sed ea sola q hominẽ reddit prorsus ineptũ. j. eo. nisi. §. debilitas. pp quas cãs possit quis renunciare, tradit. j. eod. nisi. & j. eo post translationẽ.

¶ *Glo. se. textũ fortificat.*

f ¶ *Insufficientiã.* Hæc est iusta cã ad renũciãdũ, qa defectus scientiæ non solũ impedit promouendum. j. de elect. cogregato imo deijcit iã pmotũ. j. de æta. & quali. c. vl. & de hoc habebis j. eo. nisi.

g ¶ *Noua.* Sic. n. iudex potius dẽt cãm diñere, q eam nouo iudici delegare ff. de va. inu. prætor. § vlt. arg. 19. q. 3. monasterijs.

Glo. seq. dat similia.

h ¶ *Militia.* Sic. 7. q. 1. sollicitatis non n. solui dẽnt milites, nisi cõpletis st. pẽdijs C. de ijs q nõ imple. stipen. l. 2. lib. 10. & nil credit esse actũ, &c. C. de ijs quib. vt indig. l. penul. in fi. & frustra velociter currit q prius q ad metas perueniat, deficit. 5 de pœ. dist. 3 in casum arg 7 q. 1. nihil. & magis delinq qui inceptam cãm dimittit, q qui nunquã ad cãm venit. in Auth. de litigio. § oẽm. coll. 8. & qui ponit principiũ, totũ supplere dẽt vsq; ad ñ de consecra. dist. 1. nullus eps. 6 ... Et cordi nobis est omnia cœpta ad finem perducere. Et alibi dicit Tullius, q nihil est in humano genere difficilius quam inuenire perfectionem. C. de emen. Iusti. co. l. vni ca. in prin & Deus opus imperfectum non nouit. inf. de bap maiores. ver. sed adhuc secundum Host. Ioan. And.

C *Vm inter P.* CASVS Iste P. impetrauit lras, & subiecit se misericordiæ capituli, renunciãdo & abiurando lias, & maior pars eum recepit, minor ñ dixit sm Host. Prima pars decise narrat factum. Scda ibi. *Ideoque* dat iudicium Ioan. And.

CASVS. Iste P. Gaufridi abiurauit beneficium suum: Postea obtinuit litteras à dño Papa, ut in eadẽ ecclesia reciperetur, & sic auctoritate litterarũ dñi Papæ à maiori parte capituli fuit receptus. Quidã canonici contradicebant eidem, opponendo sibi iurm, & ideo q iurm non erat recipiendus. cum super hoc fuisset qõ diutius agitata, mandat Papa quibusdã quatenus si prædictũ P. inuenerint de consensu maioris partis capituli fuisse de prædicto beneficio auctoritate apostolica inuestitum, eũ faciant beneficij possessione pacifica gaudere non obstante iuramento qd de nõ repetendo vlterius eodẽ beneficio fecerat, d ponitur præsentis in quo consensus maioris & sanioris partis capituli intercessit. No q iuramentum non extenditur ad ea, de quibus vel super quibus non est iuramẽtum faciendum. Item ius semel amissum, non renascitur. Itẽ sententia maioris & sanioris partis debet præualere.

i ¶ *Iuramentum.* Iste P. abiurauit 7 beneficium suũ, q decætero ipsum non repeteret sed non iurauit, q nõ reciperet, si iterũ eligeretur. j. quod met. cau. ad audientiam. iuramentum 8 non extenditur ad ea de quibus non fuit cogitatum in iuramento. & quæ tunc non extant. inf. de iureiu clericus. sicut nec rescripta extendunt ad lites q nõ extabãt tpe impetrati rescripti j. de rescri. c. vlt & trãsactio nõ extenditur ad ea de quib nõ fuit dictũ uel cogitatũ C. de trãsac. si de certa. & C. de iud.

1 Cap. 2. e. tit. in 1. compilatione. † Alias ita: Si tua autem. 2 Sed hos paulo antea numerauit glo. in c. ad honorẽ. hoc titulo. 3 Tex. est in l. qro §. si uẽditor. ff. de ędil. edic. & in l. si quis in scribẽdo. C. de pact.

4 Senectus n. uiuidi gubernationi sũt aptissimi. 5 Hieronymus in epistola ad nepotianũ. Archidiaconus in c. tanta. dist. 86. 6 Ita legitur l omnibus manuscriptis fide dignis. & uox, immeritum perperam inserta fuit. † Alias, ita: abbati, & Priori de Astigi. ‡ Hieronym' ad Lucinũ: Cœpisse, multorũ est, ad culmen peruenisse, paucorũ. Io. Andr. † Cap. 1. eo. tit. in 1. compilatione. † Alias. Speciali. 7 In codice Barbatiæ ita: de consensu maioris & sanioris partis capituli, &c. † Cõcor. text. in l. quamuis. & ibi. Bar. ff. de furtis. ‡ Melius dr eiurauit. hoc ẽ renuntiauit. 8 Albericus tract. de statutis lib. 1. q. 25. Decius in Rub. C. q admit. & in l in ambiguis. §. quoties. ff. de reg. iur.

C. de iud. licet. vñ nō obstat in alijs. & sic isti P. nō obstat iusm cum non agat ex prima sua receptione, sed ex nouo iure post iusm præstitum, acquisito de cōsensu maioris & sanioris partis capituli, quia alia est modo cā petendi. ff. de excep. rei iud. & an eadem. ff. de instit. ac. l. habebat. & ꝗ. de causa pos. c. vlt.

a ¶ *Maioris & sanioris.* Et sic standum est maiori parti. 45. dist. sane. & 19. distin. in canonicis & ff. ad munici. qđ maior. Quid iuris sit, secūdum de hoc, no. sup. de elect. c. ecclesia vestra. in fi.

b ¶ *Intercessit.* Supple post suam renūciationem. Iste P post suam renunciationem obtinuit litteras à Papa vt reciperetur in ecclesia illa. sic iste inuestitus fuit de bñficio illo auctoritate Papæ, & de cōsensu maioris partis, & sic pars minor non potest obijcere iusm.

† Cap. 4. eod. tit. in 2. compil.

† Aliàs ita: dum olim infirmitate nimia laboraret.

† Iuxta illud: Dum fero languorem, fero religionis amorem; Expers languoris nō sum memor huius amoris.

E *X trāsmissa.* Prima pars ponit quaerelam. Secunda prouidet: ibi, *Verum quoniã.* Ioan. And.

CASVS. P. Rubeus S. Nicolai clericus de Ceparano infirmitate laborans, apud S. Saluatoris monasterium petijt sibi habitū monasticū indulgeri: tandē sanitate recuperata trāsiuit ad monasteriū pdictum gratia cōplēdi votum suum, & aliqua mora facta in monasterio, fecit sibi restitui illa quæ cōtulerat ecclesiæ Sācti Nicolai: postmodū nihilominus iste P. volebat ut restitueretur in ecclesia prædicta, voluntate mutata: sed abbas de Ceparano & quidam clerici eum recipere nolebant: vnde significauit hoc dño Papæ idem abbas. Super hoc scribit Papa epō Verulano, ꝗ dicta ecclesia ab eo soluta est, ex quo ea quæ sibi contulit, ad petitionem eius restituit: mandat Papa quatenus si res ita se hēt, prædictum abbatē & socios eius ad receptionem illius P. nulla rōne compellat, nec cōpelli permittat. tñ rogare poterit illos, vt illum recipiant, non tñ tanꝗ vnum de ecclesia, sed quasi de nouo recipiāt eum in sociū & in fratrē. Nota ꝗ suo iuri quis tacite renūciat. Itē non pōt quis redire ad illud cui renunciauit. Item actio semel extincta non reuiuiscit.

† Vox, populo, deest in omnib. manuscriptis sed erat expositio marginalis quæ irrepsit in textū. in antiquis .n. ita habebat, Ceparano, i. à populo Ceparano

non petendo vlterius proponitur præstitisse, si consensus maioris ᵃ & sanioris partis canonicorum ecclesiæ intercessit. ᵇ

¶ Idem episcopo Verulano.

¶ *Qui renunciauit beneficio suo illud repetere non potest.*

CAP. III.

E X trāsmissa relatione abbatis ᶜ sancti N. de Ceparano, nostris est auri. intimatū, ꝗ P. Rubeus clericus dū † infirmitate † laboraret, apud monasteriū S. Saluatoris sibi petijt habitū monasticū indulgeri: qui recuperata postmodū sanitate, ad monasteriū illud gratia cōplendi votū ᵈ accessit: & ibidem moram aliquantulam faciens, ea, ꝗ prædictæ ecclesiæ S. N. cōtulerat, sibi fecit restitui: nunc aūt mutato animo laborat, ut restituatur in ecclesia supradicta. ¶ Verum qm̄ iam dicta ecclesia ab eo soluta dignoscitur, ex quo ea, quæ sibi contulerat, ad petitionē suā resignauit ᵉ eidem: Mandamus, quatenus (si res ita se hēt) prædictū abbatem & socios eius ad receptionem P. nulla ratione compellas inuitos: nec à populo † Ceparano compelli permittas: hortari tamen eos poteris, ut illum non tanquam vnum de ecclesia, sed quasi de nouo recipiāt in socium & in fratrem.

¶ Idem episcopo Tornacensi.

¶ *Beneficiatus sine licentia prælati sui beneficio renunciare non potest.*

CAP. IIII.

A Dmonet: & infra. ¶ Vniuersis personis tui epātus sub districtione prohibeas, ne ecclesias tuę diœcesis ad ordinationem tuam pertinentes, absq; assensu tuo intrare ᶠ audeant, aut detinere, aut te dimittere inconsulto. ᵍ ¶ Quòd si quis contra prohibitionem tuam uenire præsumpserit, in eum canonicam exerceas vltionem.

¶ Clemens tertius.

¶ *Contra petentem beneficiū admittiť spontaneæ abiurationis exceptio ē: cā renunciationis nō adiectā: contra quam actor replicare poterit, quòd non spōte renunciauit: & qui melius reprobauerit, obtinebit.*

CAP. V.

S Vper † hoc qđ sciscitaris, † vtrum ecclesiastica beneficia

c ¶ *Abbatis.* i. plati, q a ecclesia secularis est, & non regularis: & est nomen dignitatis. & iste P. Rubeus erat ibi canonicus.

¶ *Gl. seq. signat contrarium, & dupliciter soluit.*

d ¶ *Votum.* Non ꝗ emisisset votum, sed ꝗ emittere proponebat. inf. de reg. consuluit. Arg. contra. inf. de reg. super eo. Nō est contra. ibi habitus fuit ad professionem, hic ad probationem tm̄. vel hic nullum habitum susceperit, & si suscepisset. nō obstat: nā habitus solus siue professione non facit monachū. inf. de reg. porrectum. inf. qui cleri. vel vouen. c. consuluit.

¶ *Gl. seq. obijcit, & tripliciter soluit, & remittit.*

e ¶ *Resignauit.* Sed qualiter bona illa sibi restituta fuerūt? ex quo. n. semel fuerūt acq̄sita ecclesiæ, nō dēnt ei amplius restitui. 12. q. 2. nulli. 17. q. 4. sunt q opes? Rñ iure poli, nō iure fori. 17. q. 4. quicunq;. arg. ꝗ. de don. inter vir. & vxo. mulieres. & in Auth. de mona §. si vero. coll. 1. vel de fcō fuit hoc, pori⁹ q̄ de iure, si transiuerat in proprietatē ecclesiæ. Vel forsan sub cōditione cōtulerat illa bona, si ibi perpetuo remanere deberet. De hac materia notatur. inf. de cleric. coniuga. ca. quod ad te.

A *Dmonet.* Primo ponit prohibitionē. Secundo ipsius transgressionem puniri præcipit: ibi, *Quod si quis.* Io. And.

CASVS. Eps Torn. significauit dño Papæ, ꝗ quidā intrabant ecclesias suæ diœce. quæ pertinebant ad suam iurisdōnem, & detinebāt & dimittebant eas absq; suo assensu & propria auctoritate: Papa mandat sibi ut ipse prohibeat oīb. personis sui epātus, vt nullus auctoritate sua audeat intrare ecclesiam, vel eam dimittere sine auctoritate sui superioris: & qui contra hoc fecerit, merito punietur.

f ¶ *Intrare.* 16. q. 7. nullus oīno. ꝗ. de iure patro. cura pastoralis. aliàs nisi talia beneficia dimiserint, sunt excommunicandi vsq; ad debitam satisfactionem. inf. de insti. ex frequentibus.

¶ *Gl. se. 7. alle. duas concor. tractat quid de inferioribus prælatis. exponit quod dicit finis c. de canonica vltione, dicit quid si prælatus ratificet & quod de transitu ad religionem. demum arg. pro opin. Vincen. quam reprobat.*

g ¶ *Inconsulto dimittere.* vt 7. q. 1. eps de loco. ꝗ. de priui. cū & plātare. §. in ecclesijs. idem est in clericis aliorum platorū, vt abbatū & cōsiliorum, sine quorum cōsensu ecclesias nō debēt dimittere. 63. dist. c. 1. & 2. & 53. dist. c. 2. qđ si fecerint pōt reuocari, & nisi admoniti redierint, sunt excōicandi. 7. q. 1. si quis vero. & c. seq & hæc est canonica vltio, ut dicit hic in fi. & si platus suus trāsitum ratū habere noluerit, pōt illū la ecclesia ordinari p illū ad quē spectat. ꝗ. eo. qđ in dubijs. & hic in fi. ad religionem tñ transire pōt. 19. q. 2. duæ sunt. & ēt regula res petita licentia quā uis non obtenta. ꝗ. de regula licet. Item arg. est ex hac ira, ꝗ vnus plat⁹ nō possit ad aliā platurā eligi in alia ecclesia, vel ēt canonicus: sed tm̄ postulari: qm̄ prælatus ille vel clericus non habet facultatem recedendi ab ecclesia sua sine licentia epi sui; vñ eius consensus illegitimus est. qđ concedebat Vinc. & si eps malitiose eum non vult concedere, cogendus est per superiorem, arg. ꝗ. de iure patro nullus. & sm eum habet locum electio tm̄ in clericis eiusde ecclesiæ: nos hoc non dicimus, imo clericus alterius ecclesiæ bene pōt eligi ad aliam ecclesiam, dummodo aliàs sit idoneus, & in eodē episcopatu, & in alio, & tenet electio. sup. de elec. cum inter canonicos. ubi de hoc. imploranda est tamen licentia sui episcopi, & si denegaret eam, compelleretur per superiorem si ma itiose hoc faceret, per decre. nullus inf. de iur. patro.

Prælatus an debeat eligi, vel postulari ad aliam platuram

S *Vper hoc.* Communis diuisio. secunda: ibi, *Sic tuæ.* & habet varias lecturas. Ioan. And.

CASVS. Quidā [illegible] petebat beneficiū suū de quo fuerat canonice institut⁹, obijciebat ei in modū exceptionis, ꝗ nō poterat repetere ipsū, quia ad ipsū pnunerit, q a dū q ere possidebat illud, spōte abiurauerat: replicabat actor ꝗ nō spōte renūciauerat, & hoc vtcūq; pbare volebat. Primo q̄rit an exceptio spontaneæ abiurationis obiecta, nulla cā resignationis assignata, sit admittenda. & dato q sit admittēda, q̄rit an testes actoris, qui dñt ꝗ non spōte renunciauit, posit sint admittendi, an testes rei qui dñt ꝗ sponte fotte renunciauit. R[illegible]det ꝗ pō nō est verisimile, ꝗ aliqs renunciet bñficio suo sponte multis laborib. acquisito sine magna cā, tñ testes super spontanea renunciatione sunt recipiendi: nec est superuacuū, si iudex inquirat cām renunciationis si voluerit, alia, nō tenetur, & si inuenerit illā probabilē, i. non vi vel metu, &c. admittet eam & imponet silentiū actori nisi ipse replicando probauerit ꝗ sponte non renunciauit. in fi. rñdet, quasi tacitæ q̄oni, & q̄uo pōt hoc esse, cū illa sit negatiua ꝗ sponte non renunciauit? & ipse rndet ꝗ licet videatur negatiua, tñ talis negatiua hēt in se implicitam affirmatiuam, sꝗ coactus renunciauit. & iō super illa assertione implicita probationes actoris sunt admittēdæ. & ínia proferenda pro eo qui melius probauerit. Bernardus.

Nota quod est verisimile, quod aliquis renunciet sponte iuri suo, cū contra talem præsumptionem admittatur pbatio. Itē licitum

† Cap. 5. eod. tit. in 2. compil. Aliàs ita; Super hoc quod sciscitaris à nobis;

† In antiquo apparatu: sed in apparatu huius cōpilationis dixit hic cōtrarium. Io. And.

† Hic casus Bernardi est, & in vetustis codicibus reperitur.

licitum est vnicuique iuri suo renunciare. Item negatiua habens in se affirmatiuam, probatur. Item dignitas & testium opinio de iure est consideranda.

a ¶ *Reposcentibus.* Idest, petentibus.

b ¶ *Sine causa.* Idest, sine adiectione iustæ cãæ renũciationis.

c ¶ *Verisimile.* Cotra istã p̃sumptionem bene admittitur probatio in p̃trium: ut inf. dr̃ in rñsione. J. de præsum. quia verisimile.

¶ *Glos. seq. primo dicit valere renunciationem si e causa. Secundo ad textum signat contrariũ, ponit opi. & solutionem.*

d ¶ *Resignationis.* Licet non sit allegata ab ipso reo, forte ideo renunciauit, quia habebat plura beneficia. J. de præben. c. referẽte, vel quia simoniace fuerat adept' illud. J. de p̃sum. non est verisimile maxime dico. quia idẽ esset si nullã causam allegasset, & hic nõ dr̃ q reus cãm allegauit, sed iudex hic quæsiuit: quia sufficit allegare spontaneam renunciationem

Secundũ Abba. & Tancr. Et idem Inno. qui dat etiam exemplũ de omni lesione cõsceptiæ: & de volente religionem ingredi. Ioã. And.

Vide l. si mulier. ff. re amo. & l. sed & si quis. §. nec distinguimus. ff. de vsuf.

reposcentib.[a] obiecta spõtaneæ abiurationis exceptio, siue cãæ[b] cognitione sit admittenda, & an actoris, q sponte non renunciauit, an ei de spontanea renunciatione debeãt probationes admitti? Sic tuæ experientiæ respondemus, q nulla ratio hoc verisimile[c] redditur quisquam beneficium multis forte expensis & laboribus acquisitum, quo sustentari dẽt, facile sine magna cã sua spõte resignet: ideoq; superuacuum esse non credimus, causam resignationis[d] diligenter inquiri: † quam si forte probabilem, idest, non vi,[e] nec metu,[f] nec oppressione,[g] nec interuentu pecuniæ,[h] nec p̃missione[i] † extortã iudex inuenerit, maxime si nõ interuenerit iuramentũ, qd vix fieri de voluntate propria creditur, qd fere semper a malo[k] est (nisi replicatio canonica[l] fuerit opposita)[m] admittere[n] nõ postponat. Porro licet negãtis[o] factum, per rerum naturam nulla sit probatio, † eius tñ q spõtaneã renunciationem negat[p] (cum implicite & quodãmodo replicãdo inficiatur[q] sup asser tione sua, habito ad dignitatẽ[r] & opinionem respectu) probationes credimus admittendas.

¶ Idem.

¶ *Qui sponte renunciauit electioni de se factæ, super ipsa vlterius audiri non debet.*

CAP. VI.

IN † præsentia nostra: & infra. ¶ Licet igitur iudex nõ

sine aliqua causa, nec tenetur etiam allegare causam, nec iudex tenetur inquirere causam, & hic nota cum dicit infra ideoque superuacuum esse, &c. q. d. si vult potest inquirere, alias non tenetur: quia sufficit q sponte renunciauit. J. c. proxi. Quidã signant. J. de resti spol. solicite. ib: non recipiũtur testes illius qui allegabat spontaneam abiurationem ante restitutionẽ, & hic recipiunt ante & post restitutionẽ. Ita soluebãt quidã, hic non allegabatur q spoliatus renunciauerit: si hoc fecisset, non admitterent probationes contra eum: vt ibi, sed ubi cessit non spoliatus, licet præsumatur pro eo q inuitus hoc fecerit, auditur tñ aduersarius volens probare spõtaneã abiurationẽ, qua probata si iterum actor vult replicare q nõ spõte, bene audit. Ad hoc vt nullũ sit p̃trarium, ita dicas q hic & illa solicite in diuersis casib. loquunt. nec se tãgunt, q. n. per metũ vel per vim renunciat bñficio uel iuri suo, tenet quidẽ renũciatio, qa hoc voluit licet coactus, & sic perditur dñium ex toto: qa coacta volũtas volũtas est. 15. q. 1. merito. & ff. qd me. cau. si mulier. § si metu. & l. metũ aũt §. sed qd p̃tor. & sic hẽt locũ in hoc casu actio, qd met' cã, q appellat actio p̃toria. ff. eo. tit. & si mulier. § si metu. & in hoc casu loquit decre. nec talis p̃prie dr̃ spoliatus. vñ non põt petere restitutionẽ, cũ non fuerit spoliatus: imo tradidit dñium licet per metũ, ut dictũ est: sed dat illi actio p̃toria, qd metus cã, & hic agebat actione in rẽ simpliciter petendo ecclesiã suã. sed opponebat sibi spontanea abiuratio qñ res petita tradita est p metũ: agit actione in rẽ & in personã, & si p̃missio tm̃ per metum facta est, & agit ut res tradatur, hẽt exceptionem qd me. cã. ff. qd me. cã. l. metum. §. sed q p̃tor. sed spoliatus remanet dñs vel quasi, & perdit solam possessionem: & in hoc casu hẽt locum actio vnde vi. siue interdictum possessorium, & hoc casu loquitur illa decre. solicite & ibi renunciauit spoliatus, & s'm hæc nulla exceptio põt opponi quæ tangat dñium eius qui petit restitui: quia qõ spoliationis priuilegiata est. inf. de ord. cogn. super spoliatione. nec potest referri spoliato qõ proprietatis, q non habebat ius vel q non sit canonice institutus. J. de resti. spo. item cum quis. & c. in lr̃is. & c. ex conquestione. & iõ in casu c. solicite. non auditur qui ei refert quoniam qui sponte renunciauit siue abiurauit: quia illa duo simul stare non põt, p vnus petat restitui, & aduersarius agat de proprietate, hoc esset p̃tra ordinẽ iuris. C. de rei vendi. ordinarij. sed hic petebat ecclesiam agendo reali actione simpliciter; vnde aduersarius põt obijcere exceptionẽ peremptoriã, & docere de iure suo, & actor põt replicare, & sic vterq; dẽt docere de sua intentione s'm q h̃ sit, ut dicit in si. & in si apparebit q s meli' p̃bauerit: & ita plana est q̃ consueuit difficilis reputari.

Facit quod hr̃. ff. de calũ. l. 1. & 2.

Renũciatio beneficij facta p vim an teneat.

e ¶ *Non vi.* Sed sponte.

f ¶ *Metu.* Et tamen metus continet in se vim, & ideo superflue dicitur, non vi. ff. quod metus causa. l. 2.

g ¶ *Oppressione.* C. quod met. cau. per impressionem.

¶ *Gl. seq. arg. ad contrarium, & illud argumentum reprobat.*

h ¶ *Pecuniæ.* Quæ pro expensis dẽt in talib. nõn dẽt dari. J. de pact. cum pridem. & J. de rer. permut. ad q̃ones. ex eo q dicit, non interuentu pecuniæ, vr̃ a p̃trario sensu: quia si interuentu pecuniæ renũciasset, q talis renũciatio non tenuisset & sic restituei ei ecclesia, sed hoc falsum est, quia licet renũciatio nõ teneat, tñ priuari dẽt iste, quia simoniã commisit pecuniã recipiẽdo pro re spirituali, & ideo põt suppleri maxime si restitueret in casu isto, de gratia sola hoc fieret.

i ¶ *Promissione.* In casu isto bñ restitueretur pp dolum aduersarij. simile. inf. eod. sane.

† Vide l. post rẽ iud. glos. si de trans. & l. 1. ff. quæ sen. si. appel. rescin.

K ¶ *Malo.* Scilicet nõ credentis. 22. q. 1. ita ergo. & inf. de iureiu. & si Christus.

l ¶ *Canonica.* Scilicet, vt actor neget se sponte renunciasse.

m ¶ *Opposita.* Et probata, supple, vt sequit in §. porro.

n ¶ *Admittere.* Cũ effectu, maxime si p̃babit reus iustam causã recusationis, obtinebit: nisi actor per replicationem repellat exceptionem, & hoc est quod sequitur: nisi replicatio, &c.

† Cap. 4. eod. ut in 2. compil.

o ¶ *Negantis.* De hac negatiua dictum est supra de electio. bonæ. dic vt ibi.

p ¶ *Negat.* Est. n. quoddam factum prægnans, qd includit in se affirmatiuam,[2] quia hæc propositio: non sponte renunciauit: includit in se hanc affirmatiuam: coactus renunciauit: & hãc p̃bat actor in sua replicatione s'm le. C. de codicil. nec codicillos. & J. de suc. ab intest. cum dilectus. & 3. q. 9. indicas.

2 Cõcor. text. in l. succurrit, ff. ex qui. cau. maio.

q ¶ *Inficietur.* Idest, neget spontaneam renunciationem.

¶ *Gl. seq. notat, & dat simile. Secundo arg. pro & contra remittit. & opin. ponit, qua dat aliam lecturam.*

r ¶ *Ad dignitatem.* Scilicet testium: & sic non semper statur numero testium, imò cõsiderari dẽt dignitas testiũ, & alia de quib. habes 4. q. 3. si testes. cum duob. c. seq. & J. de testi. in nostra. sic & in electionib. J. de elect. ecclesia vestra. vbi de hoc. & sic obtinebit qui melius probabit de sua intẽtione. Sed qualiter pronunciabit hic iudex? nunquid dẽt pronunciare q spõte renunciauit, uel q non sponte renunciauit? Vr̃ q sic, quia super his inducuntur testes; sed hoc non vr̃, imo vr̃ q iudex pronunciare debeat super principali q̃one, q̃ est de renunciatione ecclesiæ. De hac materia an debeat iudex pronunciare super incidenti vel non, dicetur. J. de ord. cog. intelleximus. Si Alij intelligunt hanc lr̃am habito respectu ad dignitatẽ, s. partiũ: quia si ille qui dicit q metu renunciauit, esset homo præclaræ dignitatis & opinionis, præsumptio esset contra illum q dicit q non spõte renunciauit n. qd met. cau. non est & iõ magis apertæ p̃bationes requirunt ab ipso: ut in l. illa dr̃, & nihilominus habẽdus est respectus ad dignitatem & opinionem testium, ut dictum est. Si n. ille q obijcit q sponte renũciauit, habeat meliores testes ei statur, non obstante dignitate alterius. arg. illius decr. qa verisimile. J. de præsum. & hoc ver. nulla rõ &c. & tñ recipiunt probationes q spõte renũciauit. In casu isto posset dici iure nouo, q exceptio hæc abiurationis sponte factæ, per iurm̃ lite contestata impediat super principali q̃one, cum negotium per iurm̃ sit finitum. J. de lit. contest. c. vni. & J. de celeb. miss. cum Marthæ. vel hic reus de plano confitebatur q beneficium illud qd petebat actor, ad ipsum actorem pertinuit, sed sponte illud renunciauerat, & sic non fuit alia contestatio necessaria hic. Bernardus

Testiũ dignitas est consideranda.

3 Cõcor. te. in l. testium. cũ glos. ff. de testa. & in l. ad testiũ §. conditionẽ. ff. de testa. & Bart.

IN *præsentia.* Primo ponit generalem causam cõfirmationis sententiæ. Secundo specialem: ibi, *Quia tamen.* Ioan. And.

CASVS. Duo[4] electi fuerunt ad quandã abbatiã, s. N. & quidã alius. cã cõmissa fuit quibusdã iudicib. vel ordinarium tractabatur cã: fuit lata snĩa p̃tra ipsum R. & alteri fuit adiudicata abbatia. & ipse R. appellauit, cã appl'onis cõmissa fuit e[p]o Dulmen. & eius p̃iudici: corã quib. dicebat R. snĩam nõ valere, qa in snĩa non exprimebat quare cõtra ipsum lata fuisset, & p̃pterea pars aduersa probare debebat snĩam iustam fuisse. In p̃trarium videbatur, q ista non sunt necessaria, præsumendũ. n. erat pro snĩa iudicis: demũ cã illa delata est ad dom Papã.

4 Hic casus Bernardi est, & in vetustis exẽplarib. reperitur.

Papa

Papa vero auditis hincinde propositis, dicit q iudex nō semp dēt animū suū applicare ad vnā speciē pbationis, sed oīa dēt considerare q̄ fiunt in eius præsentia. & ex his informare dēt motū animi sui. & formare snīam, & pro snīa semper præsumitur donec in 9rium aliquid ostendatur, pp iudicis auctoritatem. sed si nihil pbatū fuisset coram epo Dulmeñ. & suo cōiudice, stādū est sniæ, nisi iste R. eā ostēderet irritandā. tum quia constitit dño Papæ per litteras quorūdā epōrū & confessionem ipsius R. de ipsius renūciatione spōtanea, imponit ei silentiū sup dicta abbatia. & intellige q renūciatio facta fuit añ electionē aduersarij ipsius R. ad hoc ut renūciatio aliquid operetur. simile s. de elec. cū inter R. ⁊ de ijs q̄ fi. a ma. par. c. cum ex ore. ar. ⁊ de arb. ex parte. & hoc fm unū casum: secus fm aliū, puta ipse se opposuit, nulla alia electione facta. Bernardus.

No. q iudex nō dēt se applicare ad unam speciem probationis. Itē semp psumitur p snīa donec in 9rium ostendatur. Itē litteris epōrum creditur in p iudicium alterius. Itē ex cōfessione quis cōdemnatur. Item periculosum est q aliquis renunciet suo iuri.

semp ad vnā speciē [a] pbationis applicet mentē suā, sed ex cōfessionib. depositionib. allegationibus, & alijs, quæ in eius præsentia proponuntur, formet animi sui motum: & tanta sit iudicialis auctoritas, vt semper pro ipso præsumi [b] debeat, donec contra ipsum aliquid legitime comprobetur: quare si tu coram Dulmeñ. epo & eius coniudicibus nihil penitus probauisses, standū [c] tñ sniæ fuerat, nisi aduersarius eam ostenderet irritandam. ¶ Quia tñ præter ista constitit de ipsius renunciatione spontanea per quasdam epōrū lrās [d] & confessionem [e] ipsius, nos † ei super eadem abbatia silentiū duximus imponendum.

¶ Celestinus iij.

¶ *Qui renunciauit litteris beneficialibus, non ideo institutioni iā factæ renunciare videtur.*

CAP. VII.

SAne † dilecto filio nostro I. presbytero Cardinali tunc Apostolicæ sedis legato nos meminimus iniunxisse, ut H. subdiaconū canonicū in Pictauieñ. ecclesia instituere pcuraret; qui mandatis nostris obtemperans, ibidem instituit [f] in canonicū subdiaconū memoratū: & infra. ¶ Postmodum idē H. quorundā vestrum ductus consilio [g] lrās suas vobis reddens, [h] vestræ misericordiæ se subiecit. & infra. ¶ Quia † vero unde misericordiam debuit impetrare, inde cogitur dispendium sustinere: [i] Mandamus, quatenus hoc non obstante, ipsum in fratrem & canonicum admittatis. [k]

¶ Inno. iij. Nidrosieñ. archiepo.

¶ *Renunciatio beneficij facta in manibus laici non tenet, renuncians tamen est beneficio spoliandus.*

CAP. VIII.

QVod † in dubijs, & infra. ¶ Hi præterea, qui beneficium ecclesiasticum sibi collatum sponte in manum laicam [l] resignantes, illud denuo a laico susceperunt, eodem sunt beneficio spoliandi, † licet resignatio talium facta laico nullam obtineat firmitatem.

a ¶ *Ad vnam speciem.* Sic. ff. de testi. ob carmen. §. vlti. & 4. q. 3. si testes § in criminali. & ⁊ de re iudi. causam.

b ¶ *Præsumi.* Sic inf. de re iud. sicut & c. cum inter uos. & ff. de reg. iur. res iudicata.

¶ *Glo. seq. arg. contra Ioannem, & respondet legi quam inducit.*

c ¶ *Standum.* Hic est arg. ⁊ Io. qui dicebat q in cā appellationis victor necesse habebat probare snīam recte latā fuisse, & hoc per Auth. de ijs qui ingre. ad app. §. illud. coll. 5. ubi dr̄ q victores non aliter potientur sententijs, q̄ si eas recte latas monstrauerint. Sed dicendum est q semp statur sniæ: nisi pbetur q iniusta sit. C. de app. qui ad ciuilia. & C. ut causæ pubertatis adsit tutor. l. vnica. arg. detegere enim dēt iniquitatē sententiæ. ff. de penden. app. l. 1. §. 1. & docere dēt se iuste appellasse. ⁊ de appella. cū in ecclesia. Quid ergo radebis Authen. Dicas q hoc ipso q non reprobatur, probat ea iustā. C. q mihi nō possit p ictus lib. 12. Si uero quis diceret snīam iniustam tone processus, quia diceret litem non fuisse contestatam: uel ordo iudiciarius non fuit seruatus in alijs: tunc necesse habet docere sententiam iustam per ipsum processum. inf. de proba. quoniam contra. dic vt ibi no. in fi. ult. not.

d ¶ *Litteras.* Quibus standum est quādoq; inf. de proba. post cessionem. & 9. q. 3. cum.

e ¶ *Cōfessionē.* Et hoc solū sufficit, qa 9fessos in iure p 9uictis hēri placet. C. de cōfess. l. 1. & ⁊ de confess. cum sup. & c. vlt.

S *Ane dilecto.* In prima ponitur subdiaconi querela. In secunda prouisio: ibi, *Quia vero.* Ioan. And.

Casus. Dns Papa mandauit cuidam legato Apost. sedis, q H. subdiaconum in Pictauieñ. ecclesia canonicum instituere procuraret, qui mandatis Papæ obtemperans ipsum instituit canonicum in eadē, sed cum canonici ipsum super ipso beneficio molestarent, de consilio quorundam canonicorum illius ecclesiæ, misericordiæ capituli se subiecit, eis lrās suas resignando: sed ipsum postea recipere non curabant. Vnde mādat eis Papa cū ipse apud eos debuerit gratiā obtinere, apud quos dispendium dignoscitur sustinere: mandat capitulo quatenus ipsum H. recipiant in canonicū & in fratrē, co nō obstante q eis lrās suas reddidit. Not. q qui restituit instrumenta iuris sui, renunciare vr̄ iuri, qd sibi ex litteris competebat. Item vnde gratiam quis meretur, damnu sustinere nō debet. Item deceptis & nō decipientibus merito subuenitur.

f ¶ *Instituit.* Et canonicos suspendit: ut patet in integra.

g ¶ *Ductus consilio.* Dato forte in fraudem, & sui lucri cā, vel erant in dolo. ff. de dolo. qd si cum scires. & ex cōsilio fraudulento obligabantur. ff. de reg. iur. consilij non fraudulenti vñ habuit 9 illos actionē de dolo, tñ apud se debuit explorare, an ei expediret tale cōsiliū. ff. mād. l. 2. § si qa nō tenebat sequi tale cōsilium. 14. q. 1. c. quisquis. §. qd præcipitur. vnde vr̄ q nō teneant, sed tenentur si hoc cōstaret, & si vellet allegare hoc, illud deberet pbare. ff. de proba. quotiens. §. qui dolo. sed hic psumitur dolus, vñ ipsum recipere cōpelluntur.

¶ *Glo. seq. per unum ca. & per iiij. similia probat quid tradendo litteras videtur renunciasse, alleg. contrarium, & ibi remittit.*

h ¶ *Reddens.* Et sic tradendo litteras renūciauit iuri suo. sic ⁊ de pac. cum pridē. & donatis & traditis instrumentis mancipiorum, mancipia ipsa donata intelliguntur. C. d do. l. 1. & qui chirographū legauit, & actiones q̄ ptinent ibi legauit. ff. de leg. 3. qui chirographū. & qui obligauit instrumēta agrorū suorū, de agris ipsis cogitasse intelligit. C. q res pigno. oblig. poss. 2. & si restituo tibi cautionem pignoris, ius pignoris remisisse videor. C. de remiss. pig. creditricem. & ff. de pact. l. 2. secus est si restituo tibi pignus: quia nihilominus possum petere debitum. ff. de pact. l. 3. ratio diuersitatis est, quia in altero vtilitas, in altero non. Arg. contra inf. eod. ueniens. Sol. vt ibi.

¶ *Glo. seq. alleg. mater concord. & coordinat textum. Secundo obijcit, & dupliciter soluit.*

i ¶ *Sustinere.* ⁊ de fideiuss. puenit. & sic reddebāt mala p bonis, & hæc quidem malorum sunt, unde eis nocet. 23. q. 4. sex sunt differentiæ. & exhibitio suæ reuerentiæ siue honor impensus non debet ei esse damnosus ff. de fur. l. si seruus cōis. §. qd uero. & ff. quemadmo. testa. aper. sed si quis. & ideo qa fuit deceptus promissionibus, ei subuenitur. s. eo. sup hoc. nā deceptis & non decipientib iura subueniunt. ff. ad Velleia. l. 2. §. 1. & ⁊ de rer. permu. cū vniuersorū. & ⁊ de dona. inter dilectos. & C. si mi. se maio. dixe. l. 2. Sed qualiter iste audit cū nullū ius habeat: & nemo sine actione experit. ff. de neg. gest. si pupilli. §. vl. Verū est q nullū ius hēt, sed qa iste implorauit officiū iudicis, admittit 9 eos qui cum taliter deceperūt: qa cū deficit actio, officiū iudicis est implorandū ⁊ de offi. iud. c. iudicis officiū, & ff. de mi. in cāæ. sim habes. ⁊ de pact. cū pridē. & ibi officiū iudicis implorauit, aliās nō audiret. arg. s. de ele. cum inter R. seniorē. Sed pōt dici q p restitutionē hmōi lrārū non renunciauit institutioni, q̄ habuit à legato auctoritate sedis Apl̄icæ, qa ñ renūciauit facto legati p talē restitutionē subijciendo se eorum mīæ: & ita de iure fuit auditus.

K ¶ *Admittatis.* Datis executorib. sup hoc: vt patet ī integ. Be.

Q *Vod in dubijs.* Propter breuitatē non diuiditur. Et pars huius habetur ⁊ de conse. ecc. vel alta. & de pœn. & rē. quod in dubijs. Ioan. And.

Casus. Quidā renunciauit beneficio suo in manu laici, & illud postea recepit ab ipso, quærit an talis renūciatio valeatē Rñd. q talis resignatio nulla est: verumtñ spoliari dēt illo bñficio. No. illud qd nō tenet inducere priuationē beneficij. Itē spiritualia à laico recipienda non sunt, nec sibi renuncianda.

¶ *Glo. seq. rec. per quam renunciatio ualeat. arg. quod non. solu. quid ualet quoad eum, alleg. unam. l. in contrarium, secundo per quam sit suspensus, & c. arg. quod sic. alleg. in contrarium. & illud soluit, ponit opi. Ioan. & contrariam quam approbat.*

l ¶ *In manū laicā resignantes.* Nō vr̄ q talis renūciatio teneat, nisi

† Alias ita: nos d consilio fratrū nostrorū super eadē abbatia, ei silentiū &c.

† Cap. 1. in 2. compilatione, ti. de maioritate & obedien. ex quo p ... cla... ... intelligen... ... ibi ... & de... ...

ˡ Loqui... ... bo... & appellare ... quo ... pp bona de... ... fuisse. Io. And.

ˡ Concor. l. instrumēta & l. probatio... C. de ... & l. ... in ... gen⁹. C. de epi... & de.

† In codice Barbatiæ ita: Quia vero indecēs est, vt vñ misericordiā deberet impetrare, inde cogeretur dispēdiū sustinere, mandam⁹, &c.

ˡ Ratio huius no. infra de offic. dleg. cor. In fi. 1. gl. Ioan. And.

ˡ Cap. 1. eo. tit. In 3. compilatione.

ˡ Vide l. quæro. §. si uēditor ff. de ædil. edict. & l. Herenni⁹. ff. de euic.

Deficiēte actione, officium iudicis imploratur.

nisi

nisi fiat in manus eius à quo beneficiũ recepit. 6. q. 3. deniq;. 18. q. 2 abbas. & in Auth. de defen ciui §. ꝙ interim coll. 3. & ff. de ori iu. l. 2 & cũ placuisset. & arg. 17. q. 2 Consaldus & optimũ arg. C. de defen ciui l. vlt. & ĩ. eod. admonet. & hoc in h. Sol. verũ ẽ ꝙ quãtũ ad ecclesias, uel quantũ ad superiorẽ talis renũciatio ñ tenet. qm̃ eccl̃a vel superior põt illũ repetere si vult. 7. q. 1. nõ oportet. & ẽt superior. 33. q. 5. mulier. Sed ipse nõ põt eũ repetere, & ita quo ad se tenet pactũ: q̃a etsi inutilis sit talis renunciatio, tñ habet in se tacitũ pactũ ne repetat, sicut acceptilatio inutilis. ff. de pact. si vnus §. pe. & ff. de acceptila. si acceptulatum. & 7. q. 1. eos. Arg. ꝯ. ff. d accepti. an inutilis. in prin. & q̃a postea recepit de manu laici, suspensus est. 16. q. vlti. si quis deinceps. & ca. seq imo plus dicit cõcilium generale. q consentit electioni de se factæ ꝑ secularis ptã tis abusum, ineligibilis efficiẽ. ĩ. de electio. quisq̃s. Arg. ꝯ. de iure pat ꝑterea. sed expone uerbum illud, cõione priuetur: scilicet fideliũ: cũ tñ sit priuatus cõione sacramentorũ recipiendo ecclesiã de manu laici. Ioan. hic dicebat ꝙ clericus qui sic recipit beneficiũ de manu laici, suspensus erat ipso iure, per c. si q̃s deinceps. q̃d satis posset dici. sed decret. predicta, ꝑterea. ꝯ dicit. vt dictũ est. & c. quisquis. conciliũ gñale aliam pœnã imponit: q̃a efficit ineligibilis: & ideo melius vr̃ dicendum ꝙ illa iura 16. q. 7. si q̃s deinceps. & c. seq. q̃ dicunt, ꝙ clerici qui faciunt hoc, sunt suspensi, & laici sunt excõicati q clericos instituũt, nõ tenẽt in hoc vt ipso iure pœnã imponant, sed hodie laici sunt excõicãdi, & clerici q recipiũt bñficia suspedẽdi, & ineligibiles fiunt ꝑ iura illa. ĩ. de iure patron. ꝑterea. & ĩ. de elec. quisquis. Ber.

Cap 2. eod. tit. in 3. compilatione. Et ad intelligentiã huius c. vide B. Thomã. 2. 2. q. 185. art. 5.

Vid tex. in l. si putator. ff. ad legem Aquil. & l. si ut certo. §. com modatũ. ff. cõmo.

Lateranense sub Innocentio 3. c. 25.

¶ Idem Eboraceñ. archiepis.

¶ *Papa concedit licentiam cedendi episcopo, qui sine mortis periculo in ecclesia sua morari non potest.*

CAP. IX

AD supplicationem Raguseñ. archiepi, cum à cura, qua tenebat ecclesiæ Raguseñ. duximus absoluendum, eo ꝙ ibi nõ poterat secure morari: [a] & si accessum haberet ad illã, mortis sibi periculũ imminebat: & infra. ¶ Ne uero idẽ in vituperiũ ministerij nostri, defectũ [b] in reb. tpalibus patiatur: mãdamus quatenus beneficiũ, q̃d de liberalitate regia, ac cõcessione tua, in epatu Carleoli, & ecclesia de Malebron. est illi collatũ, ad sustentationẽ [c] conserues ipsius: ¶ Cui cõcessimus, vt ĩ ipso epatu absq; vsu pallij, [d] officiũ epale valeat exercere, tibi tamquam metropolitano reuerentiam & obedientiam impensurus.

¶ Idem archiepo Calaritano.

¶ *Ponit sex cãs ex quib. epi pñt petere, & Papa consueuit concedere cedendi licentiam: quæ sex causæ his versib. comprehendi possunt:*

Debilis, ignarus, male conscius, irregularis:

Quem mala plebs odit, dans scandala, cedere possit.

CAP. X

NIsi cum pridem. & infra. ¶ Si in hmõi cessio-

Episcopo Arclaten.

D supplicationẽ. Prima recitat admissionẽ renũciationis, & eius cãm. Scd̃a ibi, *Ne vero.* cãm mãdati. & ipsũ mãdatũ. Tertia. ibi *Cui.* ꝯcessionẽ illi factã, & ipsi' moderationẽ Io. An.

[illegible] Archiepũs Ragusinus petijt licẽtiã cedẽdi à dño Papa: q̃a secure ibi nõ poterat cõmorari, & ipse obtẽta licẽtia cessit: archiepũs Eboraceñ. de cõsensu regis Angliæ cõcessit eidem quoddã beneficiũ in quadã ecclesia in epatu Carleoli. Papa mãdat archiepo Eboraceñ. ne in vituperiũ ordinis clericalis mẽdicare cogat, quatenus beneficium illud ad sustẽtationẽ cõseruet ipsius, ita ut sine vsu pallij in epatu illo officiũ epale valeat exercere, eidẽ archiepo tamq̃ metropolitano obedientiã & reuerẽtiã impẽsur'. No. ꝙ cũ q̃s timet interfici in eccl̃a sua, põt petere cessionẽ. Itẽ no. ꝙ superior clericis ꝓuidere tenetur, ne in opprobrium ordinis clericalis mẽdicent, & sic ꝑ hoc vr̃ necessitas vnius tangere omnes. Item no. casum ꝙ archiepiscopus qui subest archiepiscopo, non vtitur pallio. Ber.

a *Morari* Forsitan ꝑꝑ intemperiem aeris. 74. dist. quorundam. vel quia capitales inimicos. ĩ. de elect. bonæ.

b *Defectum.* Sim. 93. dist. diaconi. ver. mendicat infelix, &c.

c *Ad sustentationẽ.* Huic ꝓuidendũ est in bñficio, quẽ non crimen sed cã necessitatis abducit. 7. q. 1. q̃uis triste. sed male merit' publica egestate laborare dẽt. ff. deposit. bona fides. & merito huic ꝓuidẽdũ est, q̃a deposito subuenit in necessitatibus. 50. dist. studeat erit aũt iste tamq̃ plebanus ecclesię hmõi. G. [illegible] contrarium.

d *Vsu pallij.* Arg. contra. C. quemad. ciuilia mune. indi. l. 3. lib. 10 quoniam maioribus honoribus functos, non licet descendere ad minores: ut dicit lex prædicta. & arg. ad idem 93. dist. n. legimus. in fi. & ĩ. de transla. licet, & c. 1.

NIsi cũ pridẽ. Sũt quatuor principales partes. Prima reprobat has duas cãs cedẽdi. s. zelu melioris vitæ, & humilitatẽ. Scd̃a ibi, *Interim.* ponit sex cãs ex quib. epi possunt petere licentiã cedendi. Tertia ibi. *Vero.* reprobat alias cãs cedendi, ut otiũ, laborẽ, inspirationẽ, & his similes: probans id auctoritatib. & rñdens ad id q̃d opponi posset. Quarta concludit ibi, *Monemus.* Itẽ scd̃a subdiuidit in sex q̃ facile patent. Io. And.

[illegible] Calaritanus archiepũs sæpe petijt licẽtiã renunciãdi à dño Papa: sup hoc Papa rescribit eidẽ dicẽs, ꝙ si ꝑꝑ hmõi cessionẽ ꝓmitt. sibi tutiũ melioris vitæ, scire dẽt ꝙ ipse nõ est sanctior q̃ fuerit Hieremias: & ideo non dẽt deserere officiũ ꝑdicationis, cum & ipse Hieremias ꝑdicãdo receperit verbũ Dei, licet renũciauerit ꝑdicãdi officiũ sim ꝑꝑ humilitatẽ vult cedere, eo ipso vĩ in superbiã se erigere, q' in ꝓposito resignãdi se exhibet ꝑtinacẽ: quia tunc verã obediẽtiã ostendet, cũ ꝑ ipsam locum regiminis non dimittet.

[illegible] In §. isto ponũtur causę, ꝑꝑ quas põt quis petere cedendi licentiã: primo consciẽtia criminis, debilitas corporis, defectus scientiæ, malitia plebis, graue scandalũ, & irregularitas ꝑsonæ. Sed in his oĩb. diligẽs ẽ adhibẽda cautela. Propter cõsciẽtiã criminis, põt quis petere licentiam renunciandi: sed non ꝑꝑ conscientiã cuiuslibet criminis, sed illius ꝑꝑ q̃d executio officij, et post peractã pœnitentiã impedit. ꝙ si ꝑ quolibet crimine q̃s cederet, pauci vel nulli remanerent.

Cap. 4. eod. tit. in 3. compilatione. Et ad intelligentiã huius c. vide B. Thomã. 2. 2 q. 185. art. 4.

[illegible] Debilitas corporis est causa cedendi, q̃ procedit uel ex infirmitate, uel ex senectute, ꝑ quã impotens redditur ad exequendũ officiũ pastorale. non enim pro qualibet debilitate corporali dẽt q̃s deserere officium suum & hoc ostedit exemplo Apostoli. PRO DEFECTU Pro defectu scientiæ põt quis petere cessionem. scientia enim circa administratione spiritualiũ & corporaliũ, est valde necessaria: & ideo pro vtriusq; scientiæ defectu, uel ignorantia licite renunciat. Vnde dicit Dñs: Tu scientiã repulisti, & ego repellam te. & licet eminens scientia desideranda sit in ꝑlato. competens tñ toleratur: quia multa sciẽtia (vt dicit Apostolus) inflat, imperfectum cuius charitas supplet. [illegible] Propter malitiã plebis aliq̃ cedere dẽt ꝑlatus, videlicet qñ plebs adeo mala existit, vt ꝓficere nequeat apud ipsã. & quanto ꝑlatus magis laborat, tãto deterior fit. Vnde dixit Dñs ꝑ prophetam: Linguã tuã adhærere faciam palato tuo. Et Apostoli dixerunt Iudæis: Ecce conuertimur ad gẽtes, q̃a uerbũ Dei uos fecistis indignos. Nõ tñ ꝑꝑ q̃libet culpã subditorũ, pastor dimittere dẽt gregẽ suum, ne mercenario cõparetur, q̃ dimittit oues & fugit: sed tũ demũ dẽt fugere, cũ oues conuertuntur in lupos: & tñ tales sunt aliqñ tolerandi: quia sanguinem elicit qui nimis emungit. [illegible] Pro scãdalo licitũ est epo petere licentiã cedẽdi cũ aliter scandalũ sedari nõ põt: ne plus corporalẽ honorẽ videat affectare, q̃ salutẽ æternã. Sed inter scandalũ & scandalũ est distinguẽdũ, sicut Dñs distinxit, dũ dixit Apostolis Sinite illos, q̃a cæci sũt & duces cæcorũ. & alibi dixit Qui scãdalizauerit vnũ de pusillis istis, qui in me credunt, expedit ei ut suspẽdat mola in collo eius, & demergat in profundũ maris. [illegible] ERO. Propter irregularitatẽ dẽt petere cessionem, vt si sit bigamus uel maritus viduæ. vñ dixit Apostolus: Oportet epm̃ esse vnius vxoris virũ: non tñ ꝑꝑ quamlibet irregularitatem, dari dẽt licentia cedendi ei qui bene administrauerit: vt si nõ sit natus de legitimo matrimonio: q̃a licet nõ debuerit tacuisse impedimentũ, si occultũ est factũ, põt cũ eo misericorditer dispensari: hoc adhibito moderamine, ut inter naturales & spurios distinguatur, nothos & manzeres. [illegible] Si uero ꝑꝑ alias causas petat aliquis cessionẽ, non est audiendus, cũ talis postulatio non videatur discreta: quia ꝑꝑ laboris angustias uel persecutiones non dẽt quis dimittere sponsam suam, cui ꝑ manũ se fide media copulauit: qm̃. Beati sunt qui persecutionem patiuntur ꝑꝑ iustitiã. Sed diceret aliquis: Spũs ubi vult spirat, & nescitis vnde ueniat, aut quo vadat: & qui spiritu Dei ducitur, nõ est sub lege, & ideo si cedendi licentia ei denegetur, tñ cedet. sed põt ei rñderi: q' non spũ Dei agitur, qui ꝯ veritatem aliquid agit, imo contra spiritum Dei agit, qui contra veritatem aliquid attentat. PORRO. Sed si dicat ꝙ forsan alia cã latens est, ꝑꝑ quam cedendi licentia diuinitus inspiratur, põt ei rñderi. Et tu qũo scis ꝙ talis inspiratio sit diuina? & subijcit exemplũ de beato Martino ostendẽs illius exemplo ꝙ renunciare non debeat. [illegible] Dicit Papa in §. isto ꝙ quicunq; q̃s virtutib. fulgeat, charitatẽ aũt non habeat, nihil habere vr̃. Sed nulla est

maior

maior charitas q̃ vt ponat aīam suam pro subditis suis, vel pro amicis suis, dūmodo possit, pficere ipsis: etsi nō ob. tñ multis. Vñ ab eorum regimine pp laborem se excusare non dēt, exēplo Apostoli: q̃a etsi nō semp laborē sequat effectus, nihilominus labor meritori⁹ ē apud Deū, iuxta illud: Reddet De⁹ mercedem laborum sanctorum suorum. NEC PVTES. Dicit pp in §. isto, ꝙ non dēt credere, ꝙ iō Martha malam partem elegerit, q̃ circa plurima in actiua vita multum laborabat, quia Maria optimam partem, cōtemplatiuā vitā videlicet, elegit, quæ non auferetur ab ea: q̃a licet cōtemplatiua vita sit magis secura, actiua ē magis fructuosa. Vnde lippitudo Liæ, pp sobolis fœcūditatē pfertur pulchritudini Rachelis: & pterea simul pōt quis esse actiuus & contēplatiuus, exēplo Moysi, qui q̃nque ascendebat in montē, vt ibi gloriam Dñi cū maiori cerneret libertate: q̃nq; descēdebat in castra, vt populo pdicaret. pp hoc īducit illū dñs Papa ne cedat. Monet ergo ipsum vt laborem regiminis nō recusiet. veruntñ q̃a in postulando cedendi licentiam instit, dñs Papa reliquit illū conscientiæ suæ: vt si pp aliquam caūsam vtilē & honestam distinctis sibi causis prędictis, in suo proposito perseueret, d licētia sua cedat, alioquin cedendi licētiā nouerit sibi interdictā: q̃a licet habeat pennas quib. in solitudinem auolare deside ret: tñ sibi ligatæ sunt nexib. præceptorum.

Hiere. 1.

† In quibus si vul garis legit eligere, sed mēdo se.

† corporalis.

† Adde quis dicatur senex, nor. in l. si pater. §. in arrogatio nib. ff. de ado. & l. i tutt. ff. de testi.

ᶦ Dicendo a a a, Dñe, puer sum ego: & nescio loqui. Io. And.

2. Abbas hic forma uit quandā distinctionem ad instrueīdum an prælatus teneatur cedere, distinguens an electio sit canonica ratione personæ & formæ, an canonica ex persona tñ, uel ex forma tantū, cuius distinctio-

ne frugem tibi melioris vitæ pmittis, ᵃ scire te debes non esse sanctificato ᵇ in vtero sanctiorē: & iō non oportet te pdicationis iā susceptæ deserere ministerū: cum ᵈ ille, cuius ᶜ fieri baiulus recusabat, tandem pdicādum receperit verbum Dei. ¶ Quòd si forsan humilitatis cā de culmine quæris pontificali descendere, eo ipso humilitatis videris erigere † male verticem, ꝙ te nimis in resignando proposito exhibes pertinacē: quia tunc in te verā humilitatē custodes, cum & per eam locū sublimem fugies, & per obedientiā non dimittes. ¶ Intueri te itaq; volumus, ꝙ hæc sunt illa, per q̃ cedendi eps licentiam pōt postulare: cōscientia criminis: debilitas corporis: defectus scientiæ: malitia plebis: graue scandalū: irregularitasq; personæ; sed in his oib. est obseruanda cautela. ¶ Propter conscientiam. n. criminis, cedendi pōt licentia postulari, & forsitan ᶠ non cuiuslibet, sed dumtaxat ᵍ illius, pp qd ipsius officij executio, post peractam pœnitentiā impeditur; cum si oēs quos arguit conscientia cuiuslibet culpæ ʰ cederent, pauci ⁱ vel nulli in illo ministerio remanerent: & infra. ¶ Alia vero causa est debilitas corporis, † quæ vel ex infirmitate, vel ex senectute ᵗ procedit: nec tamen omnis, sed illa solummodo, per quā impotens ᵏ redditur ad exequēdum officiū pastorale. nam si pro qualibet corporali debilitate, susceptæ seruitutis officium posset deseri, frustra se fateretur Apostolus in suis infirmitatib. gloriari: cū interdum non plus horretur seni his debilitas aliquem cedere, q̃ mortalis maturitas (quæ in senibus esse sole) ipsum in suo suadet officio permanere; pro talib. n. de se dicit Apostolus: cū infirmor, tunc fortior sum: † quia nonnūquā corporis infirmitas ˡ fortitudinem cordis augmentat. ¶ Pro defectu quoque scientiæ plerumq; ᵐ pōt quis petere cessionem: quia cum ipsa circa spiritualium ⁿ administ ationē sit potissimū necessaria, & circa curam temporalium ᵒ opportuna: † præsul, qui cōmissam sibi dēt ecclesiā regere in vtrisq; salubriter ei renunciat, si scientiam (in qua ipsam regat) ignorat. Tu. n. (inquit Dominus) scientiam repulisti, ᵖ & ego repellam te ne sacerdotio fungaris mihi. quamquam & si desideranda sit eminens scientia in pastore, in eo tñ sit competens toleranda: ᑫ quia secundum Apostolum, scientia inflat, † charitas autē ędificat: & ideo imperfectum scientiæ, potest supplere perfectio charitatis. ¶ Propter malitiam autem plebis, ʳ cogitur interdum

Per hanc decretalem nota causas, per quas pōt quis petere licentiam renunciandi. Not. ꝙ in oīb. factis discretio est adhibenda. Item quædam sunt crimina quæ ēt post pœnitentiam peractā impediunt: vt simonia in ordine, & homicidium. Itē scientia inflat, charitas ædificat. Itē distinguit inter irregularitatē pp cōscientiam seu criminis, & aliā. Itē cōis vtilitas pfertur priuatæ, si in cōi includitur priuata. Itē licet laborem non sequatur effectus, est tñ labor remunerandus. Item tēporalia & spiritualia pñt simul exerceri sine peccato. Item in iudicio foro tacito relinquitur quis conscientiæ suæ, non in contentioso.

a ¶ *Promittis*. Quasi credens ꝙ cedendo placeas Deo.

b ¶ *Sanctificato*. Scilicet Hieremia.

c ¶ *Ministerium*. Qd priuilegiatū ē ī. d ita mo ꝙ Dei timorē.

d ¶ *Cum ille*. s. Hieremias qui prædicationis recusabat ᶦ officium, & tamen postea recepit. 8. q. 5. in scripturis.

e ¶ *Cuius*. Scilicet verbi Dei.

f ¶ *Forsitan*. Istud forsitan nō vr poni dubitatiue, sed affirmatiue. sim. 33. q 2 admonere. & ī. de pcu tu. & de pœn. dist. 1. quamobrem. & ff. de rei vend. item si. § 1. & verba sequentia hoc innuunt. & sup. de rescrip. super litteris. vers. nisi forsitan.

¶ *Glos. seq. arguit & opponit. p. n. t solutionem consonam. arg. ponis contrarium Ioan. & Tan. cui obijcit, & soluit partim approbando. Item quærit, & soluit.*

g ¶ *Sed dumtaxat*. ² Ex isto loco colligit ꝙ p nullo crimine pōt eps renūciare sine licētia Papæ, quantūcunq; graui. Sup hoc dñt q̃dā, ꝙ nullus criminosus, nullus irregularis pōt renūciare sine licētia Papæ. ar. ī. c. pxi. ver. vñ quidā. & 6. q. 3. deniq. & ff. de admi. tut. l. tutores. § qui se. ēt si talis sit q titulū nō ha. eat, vt simoniac⁹, & intrusus. i morte tū pp necessitatē possent renūciare ar. illius c. 17. q. 4. si q̃s suadēte. Tan. & Ioan. dñt ꝙ simoniacus & intrusus non hñt titulū, sed fures & inuasores sunt. 1. q. 1. ord. nationes. & 9. q. 1. ordinationes & in q̃to plus sē tenent, tāto plus peccant. & fur semp est in mora. ff. de con furt. si pro fure. § pen. ar. q̃a nō remittit peccatū, &c. 14. q. 6. si res aliena. vñ q dñt ꝙ renunciare pnt sine licētia Papæ, quia ipsi ad hoc tenent canonis auctoritate 1. q. 1 si quis neque. In alijs q̃ titulū hñt, secus est. ibi necessaria ē licentia Papæ, vt hic dicitur. ī. c proxi. & ī. rur sus. & seq. Sed lia ista sdicit. s. nō cuiuslibet, sed illius duntaxat, cuius executio post pacta pœnitētiā impedit. sed hæc duo crimina talia sūt, & sic vr ꝙ hic sit petenda licētia: q̃a licet titulū nō habeat simoniac⁹, tñ vr habere titulum, cum g electione habuerit ecclesiā: quo ad cōem opinionem hēt titulum, cū occulta fuerit simonia. vñ saltē pp hoc tenetur licentiam petere. & cū pōt subesse: quia si bene administrauerit Papa de facili dispēsabit cū eo. ar. ī. eod. c. § psonæ vero. Satis posset hic dici, ꝙ intrusus oīno dēt cedere: quia nec quantu ad opinionē, nec quātum ad veritatem, titulum hēt. Quæ ergo sūt crimina, quæ post peractam pœnitentiā impediunt executionem ordinis? Dic ꝙ simonia ē vnū de illis. 1. q. 1. ergā simoniacos. ī. de simo tanto. Itē homicidium. ī. de temp. or. c vlt. & 50. dist. miror. & de his duob. criminib. habemus expresse. inf. de accus inquisitionis. in prin. Itē sm Io. oē peccatum qd ipso iure irrogat infamiā 3. q. 7. infames. § porro. quia licet culpa per pœnitentiam tollatur, infamia tñ non aboletur. 2. q. 3. c. Euphemium. § hinc colli. iur. de hoc no. ī. temp. or. & qua. or. ex tenore. ᶦ in istis. n. criminib. q̃ post pœnitentiam impediunt executionē ordinis aut būficij retentionē, dēt eps petere licētiā cedēdi: q̃a pœnitere nō pōt nisi renūciet. In alijs vero criminib. de quib. pōt pœnitere remanendo in officio suo, nō tenet petere cessionē arg. illius decre ī de temp. ord. c. vlt.

h ¶ *Culpæ*. Hoc est contra illos qui dicunt omne crimen inducere irregularitatem.

i ¶ *Pauci*. q̃a res pene ē naturā ē, ꝙ q̃s sit sine peccato. 25. dist. § nunc aūt. & 81. dist. Apostolus. in fi. fin. ī. de pbt. c. penul.

k ¶ *Impotens*. Talis. n. morb. dr sonticus: q̃a cuiq; rei agendæ impedimento est. ff. de re iud. quæsitū & ff. de ver sig l. morb.

l ¶ *Infirmitas*. Quia feruor spiritus sublimiora conscendit supra eod. litteras.

m ¶ *Plerumq;*. Nisi esset talis sciētia quā cito addiscere pōt: ad qd semper tenetur eps 38 dist. c. vlt. vnde dicit Iuriconsul. si unum pedem tenerem in sepulchro, adhuc addiscere vellē. ff. de fideicommi. l. b. apud Iulianum 24 q. 3. si habes.

n ¶ *Spiritualium*. 38. dist. per totum.

o ¶ *Temporalium*. 86. dist fraternitatem nostrā. & 39. dist. Petrus. 36. dist. § 1. & merito necessaria est scientia spiritualiū & t. aliū q̃a in his alios docere dēt eps, & t. aliorū doctrina indigere non dēt. 1. q. 7. conuenientib. & in Auth. de san. ep. §. damus. coll. 9.

p ¶ *Scientiam repulisti*. 38. dist. omnes psallentes

q ¶ *Tolerāda*. s. de ele. cū nobis olim. & ī. de pbē. venerabilis.

r ¶ *Plebis*. Sic. 7. q. 1. c. aduersitas. § hoc tūc seruādū & c. vlt.

2. Cor. 12. † Addunt in uno ve teri hæc duo verba & potens.

1. Cor. 7. Vide l. sed Iul. a. § qd dicitur. ff. ad Mace. & l. ex plurib. ff. de reg. iur.

Vide te. in Authē. de iudi § 1. col. 9. & l. si qs. §. prohibentus. ff. de edēdo c. ea. 4.

ᶦ Cōcor. l. 1. & vlt. C. de sentē. pas. cum ibi not. & l. 1. § de qua. ff. de postula.

a ¶ *Culpa.* subditorum, scilicet.
b ¶ *Fugit.* 23. q.4. tres personas.
c ¶ *Vtiliter.* Quãdoque enim dormire debet seueritas disciplinæ. 24. q.4. ne amisso. & c. non potest. & 11. q.3. quando.
d ¶ *Elicit.* vt 4. dist. deniq; & alibi, noli esse nimis iustus, quia iustus quãq; in iustitia sua perit. 2. q.7. c. plerũque. §. de his. & de pœni. di. 1. serpens.
ADDI. Vnde uersus. *Qui nimis emungit, solet extorquere cruorem.*
Et violentia facit correctio deteriorem,
Sed moderata satis correctio gignit amorem.
e ¶ *Esca* ĩ. de noui ope. nun. cum ex iniũcto.
¶ *Glo. seq. circa scandalũ distinguit triplicem veritatem, & in vltima subdistin.*
f ¶ *Distinguendũ.* Prout Greg. distinguit super Ezechielẽ homil. 7. vtrum scandalũ sine peccato vitare possumus an non? & nã in quantũ possum*, sine peccato scãdala vitare debem*, alioquin vtilius scãdalũ nasci permittitur, quam veritas relinquatur. ĩ. de reg. iu. qui scandalizauerit. veritas enim bonæ vitæ vel iustitiæ nunquã deserenda est, veritas disciplinæ quãque. tũc aũt dẽt deseri veritas disciplinæ, prõ multitudo peccantiũ est in eã, non tñ volunt defendere malũ qđ faciunt. arg. 44. dist. comessationes. vbi de hoc. & 50. dist. vt constitueretur. & ĩ. de cler. excõ. mi. latores. Si vero defendere volunt malũ qđ faciunt, & excusare illud quasi ex auctoritate, tũc multitudini parcendum non ẽ pp scandalũ. de pœn. dist. 6. c. 1. in fi. arg. 12. dist. plurimos. & 7. q.1. cap. aduersitas. §. cum aũt. ver. ferrum quippe.
ADD. De hoc dr. ĩ. de tem. p. ord. ca. sane. in tertia notula.
g ¶ *Hoc verbo.* scilicet nõ oẽ qđ in os intrat, sed qđ ex ore pcedit, coinquinat hominẽ. tunc dixerunt Apostoli scis quia Pharisæi quorum religio est in cibis discernendis, audito hoc uerbo, &c. vsq; ibi: vt 11. q.3. inter uerba,
h ¶ *Sinite.* Quasi dicat non est curandum de scandalo eorũ.
i ¶ *Regulariter.* Alias cum irregularis sit, regulariter ministrare non potest. Ex his enim quæ inordinate sunt acta, non potest aliquid ordinabiliter fieri. ĩ. de accusa. qualiter & qñ. sed dic regulariter idest, laudabiliter & vtiliter.
k ¶ *Non potuerit.* i. non debuerit de iure tempore suæ examinationis. & sic est arg. qđ illud dicimur posse, quod de iure possumus 22. q.2. faciat. & arg. sup. de rele. suscitatus. sed debuit confiteri saltem in secreto. sup. de elect. innotuit.
l ¶ *Culpa.* Quia non manifestauit impedimẽtũ tpe suæ promotionis. vnde imponi dẽt sibi pœnitentia, cũ dispensatur cũ eo: ut sequens littera dicit. tñ si culpa talis & eã, s. irregularitas, dispensatur cum ipso propter utilitatem ipsius ecclesiæ.
¶ *Glo. seq. arguit & allegat contrarium.*
m ¶ *Latet.* arg. pro opinione illorũ q dicũt, qđ peccata latẽtia faciunt hoĩes irregulares. 50. di. sacerdos. & c. sacerdotes. à cõtrario sensu. & cap. de his uero. arg. 33. di. habuisse. & arg. 5. 32. q.5. Christiana. ubi dicit, latentia peccata non habẽt uindictam.
ADDI. In foro seculari non habent uindictam, sed in foro animæ habent.
n ¶ *Et causa.* Si ipsa irregularitas occulta est, dispensatur cũ ipso propter utilitatẽ ipsius ecclesiæ.
o ¶ *Zelotes.* i. zelans & vlciscens peccata, uel exactor castitatis. 1. q.3. Saluator. §. econtra. & 34. q.2. §. 1.
p ¶ *Patet.* A contrario sensu.
q ¶ *Manzeres.* sicut legitur in historijs, in rubrica, quib. non est fas ecclesiã Dei introire. Manzer proprie dr̃ de scorto natus. Spuri* de cõcubina. Nothus de adulterio natus sic dr̃ nota febris q attingit sicut quartana, & tñ nõ est uera quartana. sic nothus qa uĩ uerus filius, sed non est. Et oẽs tales illegitimi ab honorib. repelluntur, vt s. de ele. cũ in cũctis. & s. de ele. innotuit. & ĩ. de fil. presby. c. 1. & vlt. Naturalis dr̃, natus de cõcubina, quæ tenetur in domo quasi loco vxoris vnica & talis in bonis patris ab intestato succedit in duas vncias paternæ substantiæ, si alij filij nõ extent, nec coniunx legitima. C. de na. li. Auth. licet patri. & in bonis maternis succedit cũ legitimis filijs C. de senatuscon. orfi. si qua. §. vlt.
ADDI. Vnde de talib. reperiũtur isti uersus: *Manzer ab. scorto, sed mœcha nothus dedit ortum:*
Vt seges à spica, spurius sic est ab amica.
Sunt naturales qui nobis sunt speciales.
r ¶ *Omittamus.* Et tamen statim subiungit de illo: &c. & est color rhetoricus, qui dicitur præoccupatio. simile 8. q.1. Moyses in fine.
s ¶ *Otiositas.* iuxta illud: Otia si tollas, periere cupidinis arcus. & alibi: Quæritur Egistus quare sit factus adulter? In promptu causa est, desidiosus erat. Et dicit Hierony. ad Monachum. Semper facito aliquid boni operis, vt te diabolus inueniat occupatum. de conse. dist. 5. nunquam.
t ¶ *Sponsam.* s. de transla. inter corporalia & 11. sol. mat. si eũ do tẽ. §. si maritus & expone sponsaũ id est, ecclesiam militantẽ.
¶ *Glo. sequens est simplex & clara*
u ¶ *Defigendo manum.* Verba sunt Salomonis in parabolis loquẽtis de fideiussore, q obligauit te apud extraneum apud creditorẽ, q ẽ extraneus. ã alio a fideiussore & reo principali, sic eps defigendo

Ezech. 3.
Act. 13.
Ioan. 10.
¶ Si uero dubitetur, an sit peccatum: vñ scandalum uitandũ ar. 14. dist. c. si. 1. q. vlt. & si illa. 23. q.1. qđ culpatur. nã si dubitatur de peccato, & certum sit de scandalo, dicemus cum Augustino: Tene certum, & dimitte incertum. de pœn. dist. 7. §. 1. ad fi. lo. And.
1. Cor. 8.
Matt. 15.
Matth. 18.
Cõcor. text. in l. au' tacta. §. fi. ff. de pœn.

prælatus ab ipsius regimine declinare, qñ plebs adeo duræ ceruicis existit, vt proficere nequeat apud ipsam: sed propter eius duritiam, quo magis satagit, eo magis iusto iudicio deficere permittatur: dicente Domino per prophetam: Linguã tuã adhærere faciam palato tuo: quia domus exasperãs est. & Apostoli legũtur dixisse Iudæis: Ecce cõuertimur ad gentes, quia verbi Dei vos indignos fecistis. ¶ Nõ tñ pro qualibet culpa [a] pastor debet gregẽ deserere, ne mercenario comparetur, qui videt lupũ uenientem; & dimittit oues, & fugit: [b] sed de superioris licẽtia, tunc demum potest non tã timide fugere, quàm prouide declinare, cum oues conuertuntur in lupos: & qui debuerant humiliter obedire, iam irreuocabiliter contradicunt: cum etsi tales sint grauiter pro crimine puniendi, sunt tamen pro tempore vtiliter [c] tolerandi: quia sanguinem elicit [d] qui nimis emũgit. Pro graui quoque scandalo euitando (cum aliter sedari non potest) licet episcopo petere cessionẽ: ne plus tpalẽ honorem, quàm æternã uideatur affectare salutem: memor illius quod dicit Apostolus: Si esca [e] scandalizauerit fratrem meum, non manducabo carnẽ in æternum. ¶ Sed inter scandalum & scandalum est subtiliter distinguendum: [f] sicut Dominus ipse distinxit, cui cũ dixissent Apostoli: Scis quia Pharisæi audito hoc verbo [g] scandalizantur? respondit: sinite [h] illos, cæci sunt, & duces cæcorum. Alibi uero dixit: Qui scandalizauerit vnum de pusillis istis, qui in me credunt, expedit ei vt suspendatur mola asinaria in collo eius, & demergatur in profundum maris. ¶ Personæ vero irregularitas, vt si forte sit bigamus, uel viduæ maritus, est causa, propter quam petere potest licentiã aliquis resignandi, attestante Apostolo: qui dicit: Oportet episcopum esse vnius uxoris virũ: Nõ tamen propter quamlibet irregularitatem personæ, dẽt ei, qui regulariter [i] ministrauit, cedendi licentia indulgeri: vt pote si de legitimo matrimonio nõ sit natus, quia licet irregularitatẽ hmõi non potuerit [k] subticere, si tamen & culpa [l] latet [m] & causa, [n] cum eo, qui laudabiliter suum impleuit officium (iniuncta sibi pœnitentia competenti) potest non minus utiliter, quam misericorditer dispensari. Ego sum, inquit Deus, zelotes, [o] visitans peccata patrum in filios, vsque in tertiã & quartam generationem, in his qui oderunt me, id est, in illis qui cõtra me paternum odium imitantur. vnde patet, [p] qđ illis qui paterna vitia non sequuntur, proprie possunt in talibus suffragari virtutes: illo discretionis adhibito moderamine, ut inter nothos [†] & manzeres, [q] naturales & spurios distinguatur: & infra. Verum si propter alias causas cessionem affectes, non est in hoc tibi postulanti fauendum: cum huiusmodi postulatio uideatur non esse discreta, quoniam (vt id tamquam notissimum omittamus, [r] quòd otiositas [s] & voluptas arma sunt hostis antiqui ad miseras animas captiuandas) propter laboris angustias, aut persecutionis incursus non debes deserere sponsam [t] tuam, cui defigendo [u] manum apud extraneum de fide media postulasti: sciẽs qđ beati sunt illi, qui psecutionẽ patiunẽ pp iustitiã, qñ cũ probati fuerint, accipient coronam vitæ, quã repromisit Deus diligentibus se. ¶ Sed dices: Spi-

1. Tim. 3.
[a] Hæc glossula non est Bernardi, nec hr̃ in uetustis codicibus.
Exod. cap. 20.
[†] Vide D. Thomã. 2. 2. q. 108. arti. 4. & Alfonsũ Castrũ. li. 2. c. 10. de iusta hæret. punit.
[‡] Pro intelligẽtia huius textus & glossæ quatenus agũt de filijs illegitimis, videto Cardinalẽ Paleotum in libro de nothis & spurijs filijs.
In uno ueteri Vaticanæ ita: cui defungẽdo manũ tuam, &c. fide media copulasti.
Matth. 5.
Otiũ multa & magna parit incõmoda.

ficédo manū, i. p manualē obediētiā obligauit se ꝓ ouib. suis apud ex̄neū, i. creditorē, i. apud Deū q sibi credidit gregē suū, mediāte suo metropolitano, cui obediētiā fecit manualē. eps tenet reddere rōnē Deo ꝓ a sab. sibi ꝯmissis, si male custodierit oues suas. j. de re. iu. c. pe. Et expone apud extraneū, i. apud aliū: q̄a Deus est alius ab hoīe in eo q Deus, q̄a Deus ē creator, & homo est creatura. Vel dic q Deus extraneus est a quocūq; Christiano: & tñ q libet Christian' est eius filius. filius: n. dr̄ ē in ptāte patris quousq; ē emācipatus: eo emācipato dr extraneus sicut qui liber alius, & tñ ē eius filius: ita Deus emancipauit hoīem, cū ddit ei liberū arbitriū faciē di quodlibet bonum vel malum, & ita dictus est extraneus.

Epūs d̄ ouibus Deo reddet rationem.

Ioan. 3.

2. Cor. 3.

3 Cōcor. text. in l. quinctiā. in fi. ff. de rit. nup. & in l. si duobus C de bon. pos contra tabul.

2 Hæc gl. nō est Bernardi.

a ¶ *Spiritus vbi vult spirat.* vñ z de eo dr̄. Tu spiras vbi vis: tua munera diuidis vt vis. Scis cui des, qd vis, quantū vis, tempore quo vis.

b ¶ *Vias.* Quia non sunt in hoīe viæ eius. 47 dist c sicut. §. necesse est in fine.

c ¶ *Sub lege.* 19. q. 2. duæ sunt. & j. de reg. licet.

d ¶ *Indubitāter.* Quia nefas est dicere, q scriptura mentiatur. 23. q. 5. quid ergo.

e ¶ *Pontifex.* Beatus Martinus.

f ¶ *Illius.* Scilicet beati Pauli Apostoli.

Philip. 1.

g ¶ *Flore.* i. operib. virtutum: quia virtutem nullus pot habere sine charitate: qm̄ qui hēt vnā virtutem in actu, hēt oēs: & q caret vna, caret oibus. 24. q. 1. vbi sane. 32. q. 1. cu renunciatur. de pœn. dist 2. si enim quis. infra de reg. iur. deneat peccator.

: Quantumque.

Ioan. 15.

h ¶ *Nihil.* Iuxta illud Apostoli. si tradidero corp' meū ita vt ardeā charitatem aūt non habeā, nihil mihi prodest. de consec. dist. 4. solet. & de pœn. dist 3. si quis aūt. ad fin. dist.

: Quo ad vita æternā nihil ꝓdest, n. quoad mīn' supplicium: ut ibi. Io. An.

i ¶ *Multis.* extra. q. 1. ibi.

k ¶ *Plus.* 23. q. 4. quis non.

l ¶ *Effectus.* Iuxta illud: Nō est in medico semp releuet vt æger. & q̄nq; est vitium materiæ, nō artificis. j. de lo. & conducto. §§. ff. ad leg. Aquil. si ferrus. § si calice & 43. distin. E heris. nec euentus mortalitatis medico q diligens fuit imputari dēt. ff. de of. p̄ſi. illicitas. §. sicuti. & l. fuerit

1. Cor. 15.

Sap. 10.

ritus vbi vult spirat, [a] & nescis vñ veniat, aut quo vadat: & ideo nō est, q possit vias [b] illius spiritus perscrutari; qui vero spiritu Dei aguntē, non sunt sub lege: [c] qm̄ vbi spiritus Dei, ibi libertas, quare si cedendi tibi licentia data ab hoīe non fuerit, nihilominus tñ cedes: quia data est tibi libertas cedendi à Deo. Certe desipis, si sic sapis: nam qūo spiritu Dei agitur, qui contra spiritum Dei agit? si. n. vera sunt quæ præmisimus, (imò quia indubitanter [d] sunt vera) proculdubio contra spiritum Dei agit, qui aliquid cōtra veritatē attentat, qm̄ ipse est spiritus veritatis. ¶ Porro si dicas, q forsan alia est cā latens, pp quam cedendi voluntas tibi cœlitus inspiratur, & nos siquidem respōdemus, tu quomodo scis quòd talis inspiratio sit cælestis? nonne recolis quid illegloriosus Pontifex [e] dixerit, cum cœpisset viribus corporis repente destitui: Domine, si adhuc populo tuo sum necessarius non recuso laborem, fiat voluntas tua. illius [f] exemplum secutus qui dixit: Cupio dissolui, & esse cum Christo, manere autem in carne necessarium est propter vos: & infra. ¶ Quippe si quantocumq; † virtutum flore [g] refulgeas, & in te non habeas charitatem, nihil [h] te cōprobaris habere. nulla siquidem maior poterit esse charitas, quā vt animam suā ponat quis pro amicis suis. cum autem propter hanc te deceat animam tuam pro subditis tuis ponere, nulla occasione (dummodo proficere illis possis, etsi non omnibus, tamen multis) [i] ab eorum regimine te cōueuit excusare: qm̄ si laboris causam prætendis, exemplum te Apostoli subleuabit, qui suadet tibi laborem hmōi non refugere, dum se asserit pro cōi salute plus [k] cæteris laborasse: quia licet non semper sequatur laborem effectus, [l] nihilominus tamen, ipse labor est merito tius apud Deum: iuxta quod legitur: Reddet Deus mercedem laborum sanctorum suorum: & infra. ¶ Nec putes quòd ideo

dilīgētū i adit bei j. pōt. 47. di. c. vlt. & si negotiū nō habeat effectū, sufficit, si fit vtiliter cœptū. ff. de neg. gest. sed an vltro. §. 1. licet sic' sit i negotijs pupilli. ff. e. ti. l. si pupilli. i pri. & l. litis.

m ¶ *Maria.* De qua dr̄: Maria vile scortum: vas septem dæmoniorum: Plorans, immodice fit apostola de meretrice.

n ¶ *Illa.* Scilicet vita contemplatiua.

o ¶ *Secura.* Ergo poti' amplectēda: nā tenere certū, & dimittere incertū debemus. de pœ dist. 7. c. vlt. ff. de ritu nupt. adoptiuus. §. 1. sed vtraq; est certa.

Martha malam partem elegerit, quæ circa plurima satagebat: qa Mariā [m] optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea: qm̄ licet illa [n] sit magis secura, [o] ista [p] tamen est magis fructifera: & licet illa sit magis suauis hæc tamen magis vtilis: cum in fœcunditate sobolis lippitudo Liæ, [q] Rachelis pulchritudini sit prælata: quamuis simul in vnum & contemplatiuus esse valeas, & actiuus: legislatoris [r] exemplo, qui nunc ascendebat in mōtem, ut ibi gloriam Domini cum maiori cerneret libertate: nunc vero descendebat in castra, vt cum vtilitate maiori necessitatibus populi prouideret † quapropter [s] facilius indulgetur vt ascendat monachus ad pręsulatum, [t] quàm præsul ad monachatum descendat: & infra. ¶ Monemus itaq;, vt laborem pastoralis regiminis non recuses, ne fortassis ad pedes suos cum Maria sperneret te recipere, qui † sibi apud te diuertenti [u] spreuisses cum Martha solicita ministrare: & infra. ¶ Quia vero in postulando cedendi licentiam institisti, tibi te duximus relinquendum: ut distinctis causis, propter quas cedere oporteat si propter aliqnam causam vtilem & honestam in huiusmodi proposito perseueres, de licentia [x] nostra cedas: alioquin cedendi licētiam auctoritate Apostolica tibi scias esse penitus interdictam: quoniam etsi pennas habeas, quibus satagas in solitudinem aduolare, ita tamen astrictæ sunt nexibus præceptorum, vt liberum non habeas absque nostra permissione volatum.

¶ Idem episcopo Fauentin. in archiepiscopum Rauen. electo.

¶ *Eps qui pp crimen renunciauit episcopatui, & ad religionem transiuit, ad episcopatum reassumi non potest. Secus si renunciauit pp persecutionem, infirmitatem, defectum sciētiæ, simoniam, ipso ignorante cōmissam, vel aliam similem causam.*

CAP. XI.

POst † translationem tuam ad ecclesiam Rauennaten.

& hoc cōperto ad monasteriū de licentia superioris trāsiuit, quāuis ad illum redire nō possit, ad aliū tñ licite poterit reassumi. in istis casib. nihil dr̄ attentari ꝯ conciliū prædictum, qd loquitur

p ¶ *Ista.* s. actiua vita.

q ¶ *Liæ.* Lia lippa erat oculis: q quatuor filios genuit ex Iacob. sed Rachel duos tm̄, s. Ioseph & Beniamin.

Luc. 10.

r ¶ *Legislatoris.* i. Moysi. 35. dist. si quis vult.

s ¶ *Quapropter.* i. propter quam causam.

t ¶ *Ad præsulatū.* 18. q. 1. c. vnico. & 8. q. 3. c. 3.

u ¶ *Diuertenti.* Idest, accedenti.

Gen. 29.

x ¶ *De licentia.* Qui petit licentiā & obtinet, compelli debet ut cedat. inf. eod. quidam.

POst translationem. Sūt tres partes, prima ponit postulationē, & postulātiū petitionē. Scđa: ibi, *veru.* canonē postulationi & petitioni ꝯriū, quē interpreta: ponēdo casus q bus canon obsistit, & quib non. Tertia: ibi, *Cū ergo* ꝯmittit postulationē certis casib. admittēdā, & ī alijs repellendam. Ioan. And.

Exod. 24.

† Vide l. in emptione. cum gl. in ver. refert. ff. de ædili. edict. l. tāquam. & gl. 1. eod. tit.

CASVS. Vacante eccła Fauentin. canonici cōtulerūt liberā potestatē eligendi in i. eorum ꝯcanonicum. Ipse vero postulauit Io. canonicū S. Fridriani olī epm Sarnatē. ꝑpositus & capitulū Fauentin. postulationē illā petierunt approbari a dño Papa, sed huic postulationi videbat obstare caplm Cōstātinopolitani cōcilij, in quo dr: ut quicunq; de pontificali dignitate ad monasticā vitā, & pœnitētiæ locū descēdit ad pōtificatū vlteri' nō resurgat. vñ ꝯ illud ꝯcilium, qd est vnū de quatuor ꝯcilijs quæ seruat eccła sicut quatuor euangelia, nō videbatur eade postulatio admittēda: verū tñ in q busdā casib. nō obstāte illo cōcilio, is qui monasticā vitā elegit, pōt iterū ad epatū assumi. Primo si pp persecutionē vel pp corporis infirmitatem, ad monasticā vitā descenderit, de superioris licentia: his cessantib. ad epalem poterit resurgere dignitatē. Item si quis pp cupiditatē parentum eo ignorante fuerit epatū adeptus,

† Si sibi apud, &c.

| Cap. 5. eod. tit. in 3. compil.

loquitur

cū præpositus & canonici Fauen. in l.corum concanonicum liberam [a] eligendi auctoritatem vnanimiter cōtulissent; ipse I.S.Fridriani Lucan. canonicum olim epm Sarnaten. † in Fauē. epm postulandum [b] elegit. Porro a S. Fridiani priore [c] super hoc requisito & obtento consensu, † præpositus & alij postulationem eandem approbari à nobis humiliter petierunt. Verum postulationi hmōi videbatur cōcilij Constantinopolitani [d] capitulum obuiare; in quo statutū est, vt quicunq; de pontificali dignitate ad monachorum vitam & pœnitentiæ locum descenderit, nequaquam vlterius ad pontificatum resurgat. vnde contra dictum concilium (cum sit vnū ex quatuor [e] principalib. quæ sicut quatuor euangelia ecclesia catholica veneratur) nullatenus videbatur eorum † postulatio admittenda. ¶ Cæterum speciales quidam casus inueniuntur, in quibus (prædicto concilio nō obstante) is qui vitam monachalem elegit, rursum licite potest ad episcopatum assumi; si enim quisquam persecutionis rabie sæuiente, uel præpediente inualitudine corporis: cum proficere nequeat in regimine pastorali, de superioris auctoritate ad monasticam vitam descendat: persecutionis vel ægritudinis impedimento cessante, [f] ad epalem poterit resurgere dignitatem.

¶ Item si quis propter litteraturæ defectum (ne tanquam cæcus cæco [g] ducatum præbeat) † locū regiminis auctoritate Apostolica deserendo, [h] ad otiū se contulerit monachale, ac p exercitiū lectionis, scientiæ repererit margaritā, proculdubio poterit denuo vocatus à Dño, cathedram reascendere pastoralem.

¶ Rursus si quis per cupiditatē parentū [i] (eo tñ penitus ignorante) fuerit epatum adeptus, & hoc compertum epatum ipsum de licētia superioris dimittēs, [k] obseruantiam elegerit regularē: & si ad episcopatum eundem redire postmodum nequeat, [l] iuxta canonicas sanctiones, ad aliū tamen poterit licite reassumi.

¶ Quamquam autem in his & consimilibus casibus, is, qui episcopatu dimisso monasticam vitam elegit, resurgere valeat ad officium pastorale, nihil tñ in his contra præscriptum † intelligitur concilium attentari, qđ in eo loquitur [m] casu, cum propter

loquitř in eo casu cū aliquis dimittit epatum pp aliqđ crimē, & sic i monasticā vitā pœnitentiæ cā descēdit: alijs opinionib. reiectis q in lrā ponunt. Quia non constitit Papæ pp quā cām pdictus I. cesserit epatui mandat Papa Rauennati electo, q si cōstiterit ei, q pp aliquē de pmissis causis vel consimilib. prędictus I. renūciauit epatum, dummō necessitas vel vtilitas id exposcat, det ei licētiā transeundi ad ecclesiā Fauen. maxime si verum ē qđ asserit, q ille loco tm cesserit, & non dignitati vel ordini: q a tūc assumēdū est q nō pp aliqđ crimen a se cōmissum, cā pœnitentiæ transiuit ad vitam regularem: alioquin cū durum esset n mis ō tam solemnē cōcilium huiꝰ postulationē admittere, iniūgat capitulo Fauen. vt de alia psona idonea sibi prouideant in pastorē. Nota hic quatuor casus in quibus ille qui renunciauit epatui, trāsiens ad monasticā vitam, pōt iterum in epm reassumi. Item not. q ius & potestas eligēdi epm, in vnum tm pōt trāsferri. Item eligi potest postulari, & ius ad hoc vt postuletur. Item nota regulam, q cessante cā cessat effectus. Itē necessitas & vtilitas parificantur. Item prælatus contra ius scriptum petitionem admittere non debet.

¶ *Gl. seq. notat quòd datus vt eligat, &c.*

a ¶ *Liberam.* Et iō potuit eligere vndecunque. Et not. q qui pōt eligere, potest postulare. sup. de elec. in causis. [2] sed econtrario arg. ff. de ritu nup. generali hic expresse habetur q vni potest committi potestas eligendi. simi. s. de elect. causam quæ.

¶ *Gl. seq. reci. per q. quare iste postulatus fuit duas causas reddit, & primam reprobat.*

b ¶ *Postulandum elegit.* Simpliciter eligi non poterat, quia erat de alia ecclesia. 63. dist. litteras. & 71. dist. fraternitatē. sed in postulandum eligi potest. 63. dist. Valentinianus quia eps fuerat ideo non eligi sed postulari debet & hæc fuit cā quare fuit postulatus, & non illa: quia de alia ecclesia, vt dixit Ioan. de hoc dicitur sup. de elect. cum inter canonicos.

¶ *Glo. seq. reci. per quā solus prior, &c.*

c ¶ *A priore.* Et capło: quia solus prior non posset personam alienare arg. 12. q. 2. sine exceptione. & 19. q. 3. statuimus cum maior sit alienatio personæ q rerum. 12. q. 2. præcipimus. si autem nollet dare ipsum, compelli dēt per superiorem. inf. de iurepatr. nullus. nisi iustam habeant causam non dandi: tunc compelli non debent. 63. distin. litteras 71. dist. c. 1. & 2.

d ¶ *Concilii Constantinopolitani.* 7. q. 1. hoc nequaquam.

e ¶ *Ex quatuor.* Et sunt hæc, s. Nicænum, Constantinopolitanum, Ephesium primum, & Chalcedonense. 15. distin. sicut.

¶ *Gl. se. ponit Brocar. alle. & iura pro, & duo cōtra. & tripliciter sol.*

f ¶ *Cessante.* Arg. est hic q cessante cā cessat effectus, vt 1. q. 7. quod pro remedio & 1. q. 1. quod pro necessitate. & 55. distin. priscis. & 61. dist. c. statuimus § his oībus. & c. neophytus. j. de appel. cum cessante. [3] ar. contra. 32. q. 1. dixit dñs. 19. q. 2. duę sunt. Sol. si per causam fiat dispensatio vel aliquid consimile: cessante causa, cessat quod factum est ex causa: ut in prin. c. si vero ius commune statuit l. ex causa, licet causa cesset, tamen remanet ius quod statutum fuit ex illa causa. ff. de postu. l. 1. § sexum. ut in contrarijs. vel sic, licet causa impulsiua cesset, remanet ius quod ex ea statutum est. contra 32. q. 1. dixit dominus. Si finalis est causa: quandiu durat causa, durat quod ex ea cā statutum est, vel quod ex illa cā fit: ea vero cessante cessat constitutum ex illa cā. contra. 32. q. 7. c. fi. vel cessat quod ex ea cā constitutum est qñ in constitutione dictum ē, q cā cessante cessat constitutio, vt in primis concordantijs.

g ¶ *Cæco.* Vnde versus. *Si cæcus cæcum conatur ducere secum: In foueam ductor primus cadit, inde secutor.*

h ¶ *Deserendo.* sup. c. proxi. § pro defectu

i ¶ *Parentū.* data pecunia vel promissa. 1. q. 5. qcunq; & c. psentium.

K ¶ *Dimittēs.* Statim cum illū sciuit primo petita & obtenta licētia à dño Papa, ut hic dicit: & sic non pōt renūciare sine licētia Papæ, [1] quis simoniacus, alias ratihabitio retro sibi pīudicat. j. de sim. sicut vel j. breue tps. 1. q. 1. cōstat. & j. de regu. c. 2. quod in maleficijs verū est. ff. de vi & vi ar. l. 1. § quoties 34. q. 2. si virgo. C. de transa. quis. & C. quō & qñ iud. ab eo.

¶ *Gl. seq. rec. per quam dispēsari possit cū simoniaco & simoniace promoto. al. c. 5. iura quòd non, & quatuor in cōtrarium. p. n. 1. opin. Vin. & demum aliorum qui distinguunt simoniacū in ordine & in beneficio, & simoniacum & simoniace promotum, & sponte cedētem & litigantem.*

l ¶ *Nequeat.* Quia erga simoniacos nulla misericordia ē adhibēda. 1. q. 1. erga simoniacos & 7. q. 1. psentium & s. de elect. sup so. 1. q. 1. qđ quidā. & j. de sim. nobis fuit. Sed cōtra vr̄ q possit cum simoniacis dispēsari: vt 1. q. 5. quicunq;. & ca. præsentium. & j. de sim. de simoniace. & sup. de elect. si alicuius Sol. Vin. dicit q talis de iure nō potest eligi siue postulari, sed dispensatiue dēt postulari. Alij dūt q si commissa fuit simonia in ordine, nullus potest cum eo dispensare: ut 1. q. 1. erga. & c. qđ quidam nec ēt dñs Papa, vt dūt quia characterem habet vitiosum, cui renunciare non pōt: & ideo non purgatur vitium illud: vt 14. q. 6. si res alien. Sed hoc non credo; imo potest Papa bene dispensare cum simoniacis qui characterem habent vitiosum, qui scienter simoniam cōmiserunt j. de simo. c. pen. sed inferiores prælati non pñt dispensare cum sciente, sed Papa: hoc ideo quia bene purgatur vitium furti, re furtiua apud furem remanente de uoluntate dñi. ff. de vsuc. si fur. in prin. [4] & 1. q. 1. quod quidam vel si forte militiæ characterem. & c. idem in violento detentore. ff. de præca. certe § Iul. [5] Sed cum simonia commissa est ignorante illo cui acquisitum est beneficium, uel qui ordinē vel dignitatem adeptus est ignoranter, pñt epi dispensare post liberam resignationem. Sed in hoc distingue, si beneficium ēt simplex eo modo est adeptus, statim post resignationem pōt resumi ad illud dispensatiue: ut sup. de elec. si alicuius in fi. & capłm ēt tunc dispensat, ut j. de simo. ex insinuatione. In illo qui dignitatem sic est adeptus, distingue si sponte resignet, petens humiliter resignationem admitti, statim pōt eps dispensare cum illo. & ad eandem prælaturam. arg. 1. q. 5. præsentiū. vbi dispensatur in dignitate assumenda cum eo qui sponte renunciauit ordin ignoranter recepto, [6] & argu illius c. quicunq;. circa prin tū illud loquitur de dispensatione Papæ. Et arg. illius decre. si alicuius. a ɔ̄trio sensu. Si vero de hoc ɔ̄tendit in tu a... & electio sua reprobata fuerit, qa simoniace fuit facta, licet eo ignorāte, tūc eps illa vice & in sua vacatione cū eo non poterit dispensare, sed postea sic. s. de elect. si alicuius in prin. & ita teneas circa hmōi dispensationem simoniacorum.

m ¶ *Loquitur.* Hæc interpretatio tenenda est super capło 7. q. 1. hoc nequaquam. exclusis opinionibus, ibi notatis

* Vide l. item. § 1. C. quod cuiusque. vn. & in Authen. d quæst. § 1. coll. 7.

† Sartan.

† Cōcor. Lob as C. de act. & relig.

† Aliàs: eadem.

2 Vbi de hoc, vel fac. vim in eo quod dicit: liberam, secundum Ho. Ioan. An.

3 Cōcor. l. si pater C. d liber. insti. & in l. generaliter. C. de epis & cleric.

1 Dicit Hostié. q statim cū hoc sciuit vocare debet personas idoneas quibus reuelet quod tale quid commiserit & protestetur q inuitus episcopatu tenet cui sine Papæ licētia cedere non pōt: & corā illis, tunc faciat procuratorē quem in illorū præsētia mittat ad curiā, & sic non aliter putat illū tutū. alle. de appe. c. fi. Io. And.

† Vide tex. in l. 2. cum glos. in ver. venit. & ibi. Bart. ff. de decurio.

* Intellectus concilij Constātinopolitani iubentis, ne qui ex episcopo monachus factus ē, vlterius epi scopus fiat.

4 Si fur emit a domino rē furtiuam, & habuit pro tradita, desinit pro furtiua possidere. & possidet pro suo Io. A.

5 Vide de simo. tātum sup glo. 2. Ioā. And.

6 Cōcor. l. mater § fi. de inof. testa. & l. si cum text. ff. de pac.

a ¶ Non

a Non valebat. 1. q. 1. si quis neque. ex hoc colligo, quod simoniacus sine licentia dñi Papæ renunciare non põt. contra hoc no. s. c. pxi. §. 1.
b Dimisit. 7. q. 1. quam periculosum.
c Locum tantum. j. de ord. ab epo qui renuncia. epi. c. vnico
d Ordinem. id est, ordinis executionem: quia characteri nemo posset renunciare.

e Ex præmissis causis. quatuor, de quibus dictũ est s. in littera. scilicet. pp populi psecutionem, uel corporis infirmitatẽ, defectu sciẽtiæ, uel pp simoniã ab alijs eo ignorante cõmissam cũ quis renunciat pp aliquam cãm talem non prohibetur iterum postulari ad dignitatem episcopalem vt hic dicit.

Gl. seq. duo quærit, & soluit.

f Ordini. i. ordinis executioni sed quid si renunciasset ordini: adhuc potest reassumi de licentia Papæ nunquid reconsecrabitur? Non: quia characterẽ retinuit 1. q. 2. quod quidam. ver. si forte militiæ 32. q. 7. lic. te. & ideo sola executio sibi deest, quam reassumit de licentia Papæ.

g Alioquin. i. si non renunciauit ex aliqua de prædictis causis quæ sunt sine peccato, sed ex alia pp peccatum. [illegible] Vel, id est nisi eps probauerit prædicta, uel alias tibi de illis constiterit secundum Inno. Io. And.

Gl. sequens per quæstionem.

h Durum. non tñ impossibile, quia bene dispẽsat dñs Papa contra quatuor cõcilia, & contra Apostolum, dummodo nihil statuit contra fidẽ. 25. q. 1. sunt quidã. ar. 34. dist. lector. 52. dist. presbyter. quod autem legitur. 15. dist. sicut. de articulis fidei intelligitur.

Intelligas hic gl. in eo quod præsentent ad papam quam potest humana ratio.

Vide l. liberalitas. C. gl. i. c. proxi. ult. C. de sacr. sanct. ec.

VIdam cedendi. Prima pars ponit factum. Secunda corrigit, causam reddens: ibi, Sed cum. Io. And.

CASVS. Quidam impetrant cedendi licentiam, & ea obtenta licentia cedere nolunt. dicit Papa quod compellẽdi sunt vt cedãt. No. quod si quis licentiam cedẽdi a Papa obtinuerit, compellendus est vt cedat: Item quod semel placuit, amplius displicere non põt. Itẽ quod primo fuit uoluntarium, postea fit necessarium.

i Cedendi cum instantia. Ex eo quod cũ instantia perseuerando petierunt præsumitur cõtra eos magis. de pœni. dist. 1. diuortij. & C. ad Vell. si mulier. In simile est pallium cum instantia peti debet 100. d. si. pallium & ff. de quæstionibus. l. 1. §. diuus.

Vel alterius imperio ut in tex. & infra [illegible] cõputatur. Io. And.

Gl. seq. ponit, & soluit.

K Compellendos. Not. quod aliquis cogitur renunciare obtẽta licentia renunciandi. si. tñ secundum leges re integra recuperabunt bona quibus cesserunt. ff. de cessi. bo. [illegible] sed hoc non est, ne illudatur Papæ: sic [illegible] li post mãdato pñtatur Papæ, non põt postea recedere

aliquod crimen episcopatum quis deserens, ad vitam monasticam, pœnitentiæ causę descendit. Vnde quidam in eo casu loqui dixerunt capitulum supradictum, cum quis pro crimine, de quo conuictus fuerat, uel confessus, ab episcopali dignitate depositus in monasterio extitit ad pœnitẽtiam agendam inclusus, uel cum aliquis propter graue crimen, pro quo episcopatum retinens pœnitentiam digne agere non valebat, a cedendi obtenta licentia vitam monachalem elegit. Alijs asserentibus sic intelligendum esse capitulum antedictum, ut per se resurgere nequeat, idest, repetere quasi debitum, quod tali modo dimisit, b quamquam eligi possit, præsertim si locum tantũ, c non c ordinem d resignauit. Cum ergo nobis constare nequiuerit, ob quam causam prædictus I. episcopatui olim cesserit, mandamus, quatenus si tibi constiterit, quòd propter aliquam ex pręmissis causis, e seu consimilibus, idem I. episcopatui cesserit memorato, tu auctoritate nostra (dummodo necessitas vel utilitas id exposcat) licentiam ei tribuas ascendendi ad regimen ecclesię Fauentin. maxime si veritate subnititur, quòd dictus I. loco tantummodo cesserit memorato, & non ordini f vel etiam dignitati. † tunc enim esset vehementissime præsumendum, quòd non propter crimen aliquod ab ipso commissum, sed causa pœnitentiæ ad vitam migrauerit regularem: pręsertim cum Apostolica sedes post cessionem multo minus, quàm antea, permisisset eidem tali crimine irretito, in pontificali ordine ministrare: alioquin g (cum durum h nimis extiterit contra tam solemne concilium huiusmodi postulationem admittere) præposito & canonicis memoratis iniungas, vt aliã personam sibi idoneam eligant in pastorem.

Idem in concilio generali.

Qui petijt cedẽdi licentiã, ex quo illam obtinuit, cedere compellitur.

CAP. XII.

QVidam cedendi i licentiã cum instantia postulantes ea obtenta, cedere pretermittunt. Sed cum in postulatione huiusmodi, aut ecclesiarum commoda quibus prębsunt, aut † salutem videantur propriã attendisse, (quorũ neutrũ suasionibus aliquorũ quærentiũ quæ sua sũt, seu etiam leuitate qualibet † nolumus impediri) eos ad cedendum decernimus compellendos. k

Honorius tertius maioris ecclesię decano, & magistro R. cantori † sancti Dionysij Leodinensis.

Non renunciat iuri suo, qui gratiæ aduersarij se submittit.

CAP. XIII.

VEniens ad Apostolicam sedem I. subdiaconus proposuit, quòd cum bonę memorię I. Papa pręd. noster abbati de Emenco, & maioris ecclesię ac sancti Pauli canonibus Treuerẽ. suis dederit litteris in mandatis vt si nihil canonicum obuiaret, pręben dam in ecclesia sancti Florentini † in confluentia, quã Iacobus decanus ipsius ecclesię resignauit, sublato appellationis obstaculo assignarent eidem. & infra Cumq; iudices Apostolicum uellent adimplere mãdatum, quidam se opposuerunt canonici ecclesię memoratę, dicentes subdiaconum antedictũ renunciasse iuri, quod sibi ex ipsis litteris competebat. Dicto igitur subdiacono hoc negante, l iam dicti canonici ad hoc probandum testes aliquos produxerant: per quos cum videretur probatum, ipsum se gratiæ capituli cõmisisse: m duo iudi

ab ea s. de postula. bonæ. rõ quare compellantur, redditur in littera. In huiusmodi cõpulsione considerare Papa cõmodũ ecclæ, vel pprã salutẽ petentis, quorũ neutrũ vult impediri, & ideo cõpellit.

VEniens. Prima pars ponit appellationẽ impetrantis, & eius causam, Secũda ipsius psecutionẽ, & auditoris dati sententiam. Tertia ipsius sententiæ confirmationem. Secunda: ibi, *Ad quem*. Tertia: ibi, *Nos igitur*. Io. And.

CASVS. Ioãnes subdiaconus impetrauit litteras ad quosdã iudices vt ei pbendã vacãtẽ in ecclesia sancti Florentini in cõfluẽtia assignarent. & cũ ipsi vellẽt mandatũ Apostolicũ adimplere, quidã canonici illius ecclesiæ se opposuerunt dicẽtes, quod ipse renũciauerat iuri quod sibi ex ipsis lrĩs cõpetebat: sed ipse subdiacon' hoc negauit. canonici testes induxerunt ad hoc probandũ. per quos videbatur pbatũ quod ipse gratiæ capituli se cõmisisset, duo iudicũ sententiauerunt eundẽ subdiaconũ nõ posse vti lrĩs supradictis, pro eo quod gratię capituli se commisit, quare iuri suo renũciare visus fuit. a qua sñia ipse appellauit, iuxta appellationi vigiliam Epiphaniæ terminum dreãgens. ille accessit ad terminũ: sed aduersarius post terminum per duos mẽses & amplius expectatus non venit: tandẽ nuncius aduersarij cũ litteris ad cõtradicẽdũ, & ad impetrandũ iam comparuit coram auditore dicto. Io cõcesso, sed cum sufficiẽs ad cãm tractandã non esset, idem auditor sñiam iudicũ pdictorũ cassauit iustitia exigente. Not. quod licet quis cõmittat se gratiæ aduersarij non renunciando litteris impetratis contra ipsũ nõ intelligitur propter hoc renũciasse iuri quod sibi ex litteris competebat. Item cũ aliquis statuit terminũ suę appellationi, vtraq; pars appellationis causam prosequi debet per sufficientem procuratorem ad totam causam cum peremptorie ad hæc citata intelligatur. Itẽ nõ statim post terminũ peremptoriũ dẽt iudex procedere.

l Negante. & sic per negationẽ fcã fuit res dubia. 2 C. q ad lib. pcla non licet l. 3. & sic p narrationẽ & rñsionem litis contestatio facta fuit. j. de li. contest. c. vnico. & s. de elec. dudu.

Gl. seq. fortificat textũ, & dat similesob[illegible], & solvit in fi. alle. p simili. c. sore. & ponit dissolutiones, & ipsius duas lecturas.

m Cõmisisse. Et sic cõmisit se gratię capituli tñ: sed in veritate nõ erat pbatũ quod per hoc litteris renũciasset, quare ipsorũ sñia retractatur: quia & si verũ esset quod se eorũ gratiæ commisisset, non vr renunciasse litteris: nisi expresse litteras ipsas restituisset. s. eod. sane. & j. de sac. cum pridem. & si commisit se illorum

4 Latera. c. 28. & c. 1. co. ti. in 3. compil.

† Alias: aut ad salutẽ, &c.

† Vide l. sed & si §. 1. ff. ad l. Aq. & l. 1 §. sciẽdũ ff. de ædil. edi.

† Alias, canonico.

† Florin. † Flore.

2 Et sic dicenti incũbit pbatio. ff. de probatio. l. ei qui dicit. Io. And.

3 Conco. l. 1. § præterea. ff. de itin. actu. priuato. l. 1. & ibi Pet. de bel. per. & Cy. C. de alte. mut. iudi causa fa c

tū gratiæ,& ipsi nullā gratiam faciebant, poterat vti iure suo. Et est simile,licet eamus ad arbitros in cā appellationis, propterea non renuncio appellationi,imò postea possum ꝓsequi appellationē,nec mihi currit tps interim.C. de tempo.appell. Auth.si tñ.nec inde dēt damnū sustinere, vnde meruit grām reportare.ī.eo.sane.& ī de fideiuss. peruenit. & ī de pac. cū pridē. Sed ꝯ vr̄ ꝙ tacite vr̄ renunciasse litteris suis. ī.de off. dele. gratū.& ī.de testi.cū venissent & ī.de ijs q̄ fi.a maio. par.& cop. ex ordine. & ī.de ꝓben. p illorū. & C.de iure do.l.3. ff. de lege cōmiss.post diē & nihil refert ī alterū ex æquipollentibus quis faciat.ff.de re iu. in summa. & ff.de ar. quid tñ.§.prima. & ī. de verb. sig. in his.Dic ꝙ per hoc non renunciauit per prima iura, & quia cassata fuit illa snīa.simile vr̄ su.eo. sane.sed ibi plus petit tradendo litteras aduersarij, quare iuri suo renūciauit:hic nō tradidit l̄ras, licet cōmiserit se grāæ aduersarij.Vnde ibi auditus fuit potius iudicis officio q̄ iure actionis: hic vero ipso iure: vel ibi auditus fuit de iure,ut dicitur ibi in fine vltimæ notulę.

ces [a] prædictorum sententialiter decreuerunt, eundem non posse vti litteris supradictis, pro eo quòd idem aduersarij se gratiæ commisisset, per quod uisus est renunciasse [b] iuri sibi ex ipsis litteris competenti. † A qua sententia idem appellans, in † vigiliam epiphaniæ terminum suæ appellationis præfixit. [c]

¶ Ad quem † cum venisset P.de Colle medio, cappellanum nostrum super hoc sibi concessimus auditorem. Sed cum eius aduersarius non accesserit per duos mēses,& amplius expectatus,nec vllus compareret pro eo sufficiēs responsalis,tandem quidā litteras habens ad contradicendum & impetrandum, coram eodem comparuit; qui cum ad tractandum cām minus sufficiens [d] crederetur, idem auditor sententiam prædictorum iudicum sententialiter (iustitia exigente)

a Vide te. in l. si q̄s in cōscribendo cū ibi not C. de pact.

b Dictio I, deest ī antiquis.

† Aliàs,ad quam.

c Illa non sunt æquipollentia renūciare & submittere se gratiæ, vt supra dixit gl. & facit ī.de testi. cū venissent. Ioā. And.

a Duo iudices. Et propter hoc solum ēt debuit cassari snīa, cum non appareret ꝙ tertius se excusasset, vel commisisset eis vices suas ī.de off.deleg.causam mr̄imonij. & ff.de re iu.duo ex tribus.sed si se excusauit,bene poterunt ꝓcedere. ī.de off. deleg.prudentiam, quod intellige sic, clausula illa, ꝙ si non oēs,&c erat in l̄ris,sed ex alia causa fuit cassata snīa: & mandatur iudicib. illis vt ꝓbē.illā faciāt ꝯferri, vt dr̄ in integra in si.

Gl.seq. arg. & arg.determinat.

b Renunciasse iuri. Arg.ꝙ per l̄ras executorias acquirat ius alicui impetranti,alias nō posset renūciari iuri ex ipsis l̄ris cōpetenti,si non acquireret ius, quia ei quod non est,ēt renunciari non pōt.Dicas ꝙ per litteras monitorias ꝑeptorias siue executorias nullū ius acquiritur, p quod ecclesia siue clerici ꝯ quos impetrant litteræ,obligati sint impetranti, nec aliqđ ius habet in ecclesia ante receptionē, sed officiū executorū īplorare potest vt mandatū Apostolicum exequant:& ipsi mādatum tenent adimplere.& huic officio bene posset renūciare restituendo l̄ras,& renunciando l̄ris impetratis,& ēt impetrandis:quo facto executores vlterius non ꝓcedent, & sic nec officiū iudicis,nec aliud q̄ litteras illas īplorare poterat. huic officio non fuit renunciatū.ī.eo.sane cū is executor fuerit ꝓsecutus officiū suū.sed l̄ras tantū restituit, quarū auctoritate fuerat restitutus.& inde non obfuit renunciatio litterarum, & iō de iure fuit auditus,vt no.in si. vlti.notulæ. Ber.

Hæc consuluit ī si. glo.vt dic ꝙ q. ista beneficialis erat:& hodie ī ea terne.qđ habes ī. de ele c. 1. li. 6. nec est vēta desti. gl ꝙ sola termini p̄fi. iō ēt potuit sniam deserat etiam ad eius: ut dicet in c.in terposita. §.1.de ap. Io. And.

c Præfixit. Quod quidem bene potuit, & iudex idē facere pōt & dēt.ī de appe.oblatæ & c.sæpe contingit. & terminū ꝓfixit.& tunc esset in curia,vt sequit.qñq; statuitur iter arripiendum,& tunc sufficit arripere iter in termino. ī. de appel. peruenit.& in istis cōsilij.lię ante terminos impetratę nō valēt ut dicit illa decre.oblatæ & c.sæpe.termino vero datus a lege est annus,uel ex iusta cā biennium. ī. de app.cum sit Romana.& talis terminus bene potest præueniri,vt in c.oblatæ.

Gl.seq.signat contrarium,& dat duas solutiones.

d Minus sufficiens. Sed nō vr̄ ꝙ iste fuerit cōtumax ex quo misit nunciū ad īpetrandū & cōtradicēdū, cū ipse nō appellauerit:sed ille lo.cōtra quē lata snīa fuit: & iō no debuit sententia cōtra ipsum ferri,licet forsitan posset in expensis cōdēnari.vñ cōtra.ī.de ap.Nicolao vbi cōdēnat appellans in expensis qa non fuerit ꝓsecutus nisi quo ad impetrandū. & ibi ñ fuit processum super principali.Potest dici ꝙ in illa dec. Nicolao. hoc non fuit petitū.Ille Nicolaus tm petijt alterā partē in expensis cōdēnari,qa non miserat sufficientē ꝓcuratorē:hic vero petijt,vt ꝓcederet ad sniam infirmādā.Vel melius, hic fuit lis contestata,& snīa diffinitiua lata, & iō cum statutus esset terminus ad prosequendā appellationē,& altera pars nō fuerit sufficienter prosecuta ad sniam defendendā,contumax debet reputari: siue sit pars appellata,siue appellās:qa iudex appellationis altera parte absente dēt ꝓcedere ad cassandā vel ꝯfirmandam sniam. C. de tēpo.appe.l.vl.§.illud.2. q.6.c.ei qui. §.appellatore. & ī. de appell per tuas.vbi de hoc est expressum: qa non misit nunciū sufficiētem,sibi imputet: nec pōt dici, ꝙ citata non fuerit:quia terminus constitutus ad appellationē prosequendam ab appellante vel iudice, vicem obtinet peremptorij,vt eo elapso perinde procedat ac si perēptorie sit citatus.ī.de appella.sępe cōtingit. Et not. ꝙ hic appellatus tenet mittere nuncium sufficientem ad appellationem prosequendā.si terminus sit præfixus à iudice uel ab appellante, & appellans eodē modo,alias huiꝰ causa altero prosequēte legitime: & hoc est cū lis est contestata. & appellatur a diffinitiua sententia.siue post litē cōtestatam,vt hic habes: alias in expensis punitē vt dicit illa decre. Nicolao.quia ibi nō fuit lis contestata,& appellatū fuit à grauamine. Vnde nō poterat procedi ad sniam altera parte absente. vnde punitur tantum in expensis,quia non venit sufficienter instructus. Si vero appellatio añ litē contestatā a iudice recepta nō fuit,nec ab aduersario approbata:tunc sufficit appellanti mittere ꝓcuratorē ad impetrandū,& cōtradicēdū.ī.de appe.interposita.§.primo. saluo eo qđ dr̄ ī.de appe.cordi.sed cū appellatur à snia diffinitiua, non refert vtrū appellatio approbetur ab aduersario vel iudice,saluo eo quod dicet.ex̄.de appe.cordi.sed cosideratur vtrum terminus sit ꝓfixus à iudice,uel ab appellante. & tunc vtraq; pars tenetur mittere sufficientem ꝓcuratorem ad totā causam:ut hic patet:aliās procederetur cōtra absentem tanq̄ contumacem,ut hic patet.& ī.de appe.interposita.

Concor. tex.in l.ꝓcipimꝰ.cū no.C.de appe.& l.1.§ ab eod.cū gl magna. & ibi Bar. ff.qui & à quibus.

† qui.

cassauit. Nos igitur ratam & firmam habemus capellani sententiam memorati:

¶ Idem archiepiscopo Treuerē.

¶ *Si prælatus ab obediētia subditos absoluit,non propter hoc prælaturæ renuncias.*

CAP. XIIII.

LEctæ coram nobis fraternitatis tuæ litteræ continebāt ꝙ abbas sancti Petri Tullen. tibi humiliter est cōfessus,ꝙ cū adeo graui ægritudine laboraret,ꝙ de uita desperaretur [e] ipsius:ad cuiusdam æmuli sui consilium, [f] de quo ipse (cum non crederet eū æmulum) confidebat, monachos suos ab obedientia in qua sibi tenebantur,absoluit: vocato diœcesano episcopo, vt abbatiam in eius manibus resignaret:quod, tñ vsus cōsilio saniori ñ fecit: [g] & eidē abbati postmodū restituto sanitati, vniuersi & singuli de cōuētu obediētiā & re

LEcta coram.Cōis diuisio Secunda: ibi nos aūt. Ioan. And.

CASVS. Quidam abbas adeo graui ęgritudine laborabat ꝙ de vita desperabatur ipsius.ad cōsilium cuiusdā æmuli sui, quē æmulū nō credebat,absoluit monachos ab obedientia sua & episcopum suum vocauit vt in manibus suis renunciaret:nō tñ renunciauit.postmodū recuperata sanitate monachi obedientiam & reuerentiā fecerunt eidem. dubitauit abbas,an ex tali facto renūciasse intelligatur abbatiæ: Rñdit Papa q̄ nō No.ꝙ non intelligitur q̄s renunciare regimini suo,licet absoluat subditos ab obedientia sua:qa illa nō ē forma renūciādi.

e Desperaretur. Sic.ī de regula.& transeunti.sicut tenor.

f Consilium. de quo tenebatur ille æmulus actione de dolo si fraus intercessit.ff.de regu.iu.cōsilij. & cōtra illū pōt agi de dolo quanti eiꝰ interfuit id factū nō esse.ff de dolo. arbitrio.§.dolo & hoc verū est si fuisset subdolo.sed hoc nō esset, si vera renunciatio fuisset. vnde in eo casu debet restitui, ad pristinū ius.ff de dolo.& elegāter,§ pē.& ff de eo p quē factū erit.l.vl hic ista cessāt:qa ñ fuit hic renunciatio cū effectu.

Vide de sen.excōm. nuper.supra gl.3. Io. And.

Gl.seq.feruisficat tex.per simile,& obiicit de tacita renunciatione per unum capitulum,& conclusio per quinque similia, & soluit.

g Non fecit. Et iō voluntas talis nō obfuit,qa non ꝓcessit ad factū.simile:voluntas nō sufficit ubi opus est facto.ī.de eo qui mit.in possess.rei seruā.c.3 & arg.ī.de re iu.c.quibusdam. Sed contrarium vr̄ ꝙ tacite vr̄ iuri suo renunciasse.ī. de ijs q̄ fi.a maio part. ap. ex ore.ubi ipso facto videtur renunciasse, sicut ipso facto Deum negamus 11.q.3.existimant. ipso facto mentimur.22.q.5.cauete & ipso facto appellamus. ī. de appe. dilecti &c.ut nostrum.& eo ipso ꝙ quis salutat prælatum cōsentit in illū, quem non potest reprobare.63.dist.c. Hadrianꝰ. nec est opus scripto q̄ obedientiam suam ipso voluntarij aduentus probat officio.ī.de maio & obe. legebatur. contrariū tñ verum est,q̄ propter hoc non renunciauit.

Concor. tex in l. forsitan. ff. de no op. nūciat. & ibi Bart.

Glo.

¶ Glos. sequens arg. Ioan. And.

a ¶ Promiserant. Et sic vr̃ reassumpsisse obedientiam, à qua illos absoluerat, tali modo non poterat, cum esset p̃latus corũ, sine licentia episcopi sui. 18. q. 2. abbas. & c. proxi & supra eo. admonet. cum sit de substantia regulæ ipsa obedientia. inf. de maio & obedien. cum in ecclesijs. item argu. quód re integra licitum est pœnitere. ff. de elect. in causis. & ff. de iurisdi. omn. iud. si conuenerit.

† Vide l. quiuis, ff. de in ius uoc. & l. si pœnituerit. ff. de di uol.

Dilecti filij. In prima parte ponit̃ conuentus petitio. In secunda: ibi, Cum igitur, ipsius repulsio, & negotij commissio. Io. And.

CASVS. Quidam abbas ad Roman. ecclesiam nullo medio pertinens, & sentiẽs se insufficientem, renũciauit in manibus monachorũ regimini abbatiæ sine licentia Papæ, & monachi alium elegerũt. peruenit hoc ad Papã. cum ergo dictus abbas sine licentia Papæ renunciare nequiuerit abbatiæ, ipse tam renunciationẽ quam electionem denunciauit irritas & inanes: mãdãs quibusdã quatenus abbatem ipsum faciãt restitui loco suo quo restituto recipiãt vice Papæ renũciationem ipsius. Not. quod resignatio fieri dẽt in manu sui p̃lati, aliter non valet. Item abbas immediate subiectus Romanæ ecclesiæ non potest cedere sine licẽtia Papæ.

† VV.

† In multis antiqs ita: ipsiq; G. monachum sancti Victoris sibi elegerũt, &c.

b ¶ Insufficientem. p̃p insufficientiam debet remoueri. 18. q. 2. si qs abbas. Item p̃p negligentiam prælatus repellitur. 1. q. 1. c. si qui epi. §. ecce cum. & iudex similiter, C. de offic præfec. orientis. l. 1. & sic bene debet admitti renunciatio, si fiat debito modo propter insufficientiam. sup eo. tit. nisi. §. pro defectu. in fi. & c. post translationem. §. item. & Papa hic admittit illã p̃p negligentiam ĩ. de of. custo. c. 1. & magister propter insufficientiam dẽt remoueri à docendo. C. de prof. & me. l. 2. lib. 10.

c ¶ In manibus. Quia ad quem pertinet cõfirmatio, ad ipsum pertinere debet resignatio. 1 18. q. 2. abbas. & ideo talis renunciatio non tenuit. arg. sup. eod. quod in dubijs. sed quantum ad se bene tenuit: 2 quia non posset repetere. de hoc dictum fuit sup. eod. quod in dubijs. tamen compellitur postea cedere: sed hoc contingit propter insufficientiam.

1 Vide qđ no in cle. eod. tit. in ca. vnico. in glos. 1. Io. And.

2 Vnde dicebat Go. q̃ superiore habente ratam cessionẽ, & præbente licentiam eligẽdi, poterat electio fieri. Ioã. And.

d ¶ Cedere. Nec ad aliam abbatiam se transferre. sup. de consue. c. cum venerabilis.

¶ Glos. seq. infert, dat simile, & arguit.

e ¶ Electionem. Si non tenuit renunciatio, non tenuit electio. sic si aliquis non est legitime destitutus, alius in locum illius non fuit legitime institutus. 3. q. 6. hæc quippe. & infra de accu. ad petitionem. sim. 81. distin. tantis Daniel. & 7. quæst. 1. præsentium. Item arg quod si principale non tenet, nec id quod ex eo secutum est. inf. de fid. instrum. inter dilectos. & C. de leg. non dubium. Bernar.

uerẽtiã reqsiti ab eo in capitulo p̃miserunt: a & inf. ¶ Nos autem ex tali facto, eundem abbatem suo resignasse regimini non videmus.

¶ Gregorius nonus Agathen. & Vicen. episcopis.

¶ *Abbas exemptus sine licẽtia Papæ renunciare non potest.*

CAP. XV.

Dilecti filij conuentus monasterij sancti G. † immediate ad Romanam pertinentis ecclesiam, intimauerũt, q̃ abbas eorũ sentiens se insufficiẽtem b oneri regiminis abbatię, cessit in manibus c eorundem: ipsi quoque † G. monachum sancti Victoris elegerunt canonice in abbatem, & infra. ¶ Cum igitur dictus abbas cedere d sine licẽtia nostra nequiuerit: nos tã electionem e quàm cessionẽ prædictas decernentes irritas & inanes, mandamus, quatenus abbatem ipsum loco suo restitui faciatis: quo integre restituto, vice nostra recipiatis cessionem ipsius.

TITVLVS X.

De supplenda negligentia prælatorum.

¶ Alexander iij. Cisterciensib.

¶ *Si diœcesanus requisitus benedicere nolit Cistercien. abbatem, ipse monachos suos benedicere poterit.*

DE SVPPLENDA NEGLIGENTIA, &c.

¶ *Viso de modis quib. prælati assumuntur: quia sæpe in prælaturis negligenter se gerunt. 40. dist. ante omnia. & quod negligitur supplendum, & quod amittitur, instaurandum est ideo, &c. Ioan. And. De hac materia tractatur. 84. & 86. dist. & 2. q. 7. negligere.*

Statuimus. CASVS. Cistercienses aliqñ remouẽt abbates de monasterijs suis, vel moriũtur, & alios in locum eorum substituũt: ep̃i diœcesani nolũt benedicere substitutos abbates. statuit Papa hic q̃ si ep̃s tertio requisitus eos benedicere renuerit, liceat ipsis abbatib. proprios monachos benedicere, & alia exercere q̃ ad officium pertinẽt donec ep̃i illos benedicant. Not. negligentiã prælatorum puniendã circa officium suum. Item not. q̃ quis dat quod non habet.

CAP. I.

Statuimus † præterea, ut si episcopus tertiò cum humilitate ac deuotione (sicut cõuenit) requisitus, substitutos f abbates vestros benedicere g forte renuerit, eisdem abbatibus liceat proprios monachos benedicere, & alia h quæ ad officium huiusmodi pertinent exercere, donec ipsi episcopi suam duritiam recogitent, † & abbates benedicere non recusent.

† Cap. 1. eod tit. in 2. compil.

f ¶ Substitutos. Et confirmatos. q̃ a ante nihil facere vel disponere possunt. ĩ. de ele. nosti.

¶ *Gl. seq. arguit, allegat & iura in contrarium allegat. 6.*

g ¶ Benedicere. Arg. q̃ aliquis põt dare quod non habet. C de testa. manu. cum cõstitutio. vers. fin. arg. C. de iure emphy. l. vlt. argum ad hoc. ĩ. de elec. suffraga neis. & ff. de acqui. ter. do. non est nouũ & ff. de vsufru. qđ nostrum nõ est. Arg. ĩ. de iure patro. qđ aũt. in fin. & ĩ. de don. inter virũ & vxo. nuper. & ff. de reg. iur. nemo. & ff. de acquir. re. dom. traditio. & 1. q. 7. Daibertum. & ff. de off. proconsu. obseruare. in fin.

† Vide l. libertorũ. §. 1. ff. de his q̃ not. infa. & l. chorus. §. fi. ff. de lega. 3.

¶ Clemens tertius.

¶ *Regulares in suos vsus conuertere non possunt ecclesias, in quib. ius obtinent patronatus, & si infra tempus Lateran. concilij quando vacant præsentent rectores ad eas, superior ordinabit easdem.*

CAP. II.

Sicut † nobis tua fraternitas intimauit, monachi quidam & canonici regulares, ecclesias q̃ ad præsentationem eorũ pertinent in tuo ep̃atu habentes, proprijs vsibus deputare nituntur i nec uolunt ad eas cum uacauerint uocare p̃sonas: quin potius occasione cõcessionis k quorũdam ep̃orum, vicarios in eis pro

† Cap. 2. eod. tit. in 2. compil.

¶ *Glos. seq. exemplificat, obijcit & soluit, & dat simile.*

h ¶ Alia. f. vt cõferãt lectoratum in p̃prio monasterio. ĩ. de æta. & quali. cum contingat. & arg 69. dist. c. 1. si tñ presbyteri sint, vt ibi, cum & illa impositio manus non sit nisi quædam benedictio: vt. 1. q. 1. manus. Sed qualiter põt hoc facere ante suam benedictionem? Dic quod in odium episcoporum 1 dominus Papa hoc concedit per ipsam constitutionem, ne propterea in spiritualibus uel alijs patiantur monasteria detrimentum p̃p negligentiam episcoporum. Similẽ indulgentiam habes ĩ. de elect. nihil est. § vlt.

1 Inobedientium non curã tiũ adimplere, qđ ipsis incumbit.

Sicut nobis. Cõis diuisio. Secunda: ibi, Nolentes. Ioan. And.

CASVS. Quidã regulares habent ecclesias ad eorũ præsentationẽ p̃tinentes, quas vsib. proprijs appropriare nitunt. nolunt ad eas, cũ vacãt, alios p̃sentare, sed instituũt p̃ sua volũtate, & ita grauãt eos pensionib. q̃ nec ecclesijs cõpetenter in paupertate deseruire, nec ep̃o in ep̃alib. rũdere, nec hospitalitatẽ seruare valẽt. Significatũ fuit hoc dño Papæ: nolẽs igit̃ p̃p ut antiquus status eccl̃æ p̃p hoc subuertat. mãdat quatenus nisi exẽptæ sint ecclesiæ supradictæ a iurisdõne ep̃i, excessus illos studeat rationabiliter emendare, & nisi infra tp̃s concilij Later. statutum, prædicti monachi præsentauerint ei p̃sonas ad vacãtes eccl̃as, ex tũc liceat sibi appl̃one remota in eis ordinare rectores: ita tñ q̃ p̃ hoc nullũ patronis in posterum præiudiciũ generet. Not. q̃ exempti a diœcesano puniri non põt. Item not. concessionem ecclesiarum ab ep̃is factam sine iuris solemnitate non valere. Item propter negligentiã amittit quis ius præsentandi illa vice, sine præiudicio in futurum.

i ¶ Nituntur. Quod facere non põt: nam ad priuatũ commodũ trahi non debent, quæ ad cõem vtilitatem præfixa sunt. 25. q. 1. q̃ ad perpetuum. & ĩ. de o. archipresby. ut singulæ. & arg. ff. pro so. actione. §. labeo & sup. de præben. nulla ratio.

k ¶ Cõcessionis. cessio ep̃i sine p̃sensu capl̃i vel maioris partis. ñ sufficit vt possit transferri eccl̃am vel fruct. ipsi ad regulares. ĩ. de dõ. pastoralis. & ĩ. de ijs q̃ fiũt a p̃la. sine p̃sensu. c. tu. nos.

a ¶ De t.-

a *Destituunt.* In ecclesijs quæ ad eos pleno iure nõ spectãt, instituere vel destituere nõ possunt presbyteros: sed illos debent epi præsentare, ut ipsi epi de cura plebis rñdeãt, & monachis de reb. tpalib. exhibeant rõnem. j. de pb. in Lateran. concil. & j. de priuil. cũ & plantare. §. in ecclesijs. & c. sane. & c. statuendum sed si pleno iure ad eos ptineant: tũc possunt instituere & destituere. 16. q. 2. c. j. & j. de pscri. cũ olim. & j. de priuileg. quoniam per confessionẽ:

b *Pensionib.* nouis quod non licet. j. de censib. prohibemus.

c *In paupertate.* magna, qđ nõ pñt honeste Deo seruire: qa cũ ad vtrunq; festinant, neutrũ bene peragũt. 16. q. 1. presbyteros. & C. de aliello l. nemo.

d *In episcopalibus.* s. in pcurationib. 10. q. 3. cauendum. & c. relatum. & in cathedratico; vt ea. cã. q. 3. illud. si eps donet ecclesiam monachis, cathedraticũ ibi dẽt habere. j. de don. pastoralis. & tñ dẽnt sacerdotes monachorum habere, vñ iura epalia soluere ualeant, & hospitalitatẽ seruare, & uitam suã honeste habere: vt hic dicit, & j. de præb. de monachis.

ADD. Et hẽt locum ẽt in exemptis: vt eo. tit. c. 1. lib. 6. Io. And.

e *Hospitalitatem.* Tenẽtur enim clerici ad illã hospitalitatẽ, quæ cõtinet officiũ pietatis. 42. dist. §. 1. nõ ad illã quę fit ex debito seruitutis. C. de epis. & cle. l. 1. j. de immu. ec. c. 1.

f *Tunc.* qa tũc nihil habet eps. j. de priuil. cum & plantare. §. in ecclesijs: & j. de præscrip. cap. olim. & j. de priuile. quoniam.

g *Prædictos excessus.* Ergo si exempti sunt, eps illorũ excessus punire nõ poterit. ar. 16. q. 1. frater noster. aliter inutile esset illorũ priuilegium, quia priuilegia ita sunt seruanda, sm qđ cõtinet in illis. j. de priuile. porro. Quid iuris sit de hac materia, tractat j. de priuile. c. tuarum. & c. cũ & plantare. & 6. q. 3. ea. placuit.

h *Lateran. concilio.* j. de conces. præb. c. nulla.

i *In posterum.* Per istã enim ordinationẽ non fit eis piudiciũ in alia proxima præsentatione: nisi hac vice tñ. arg. s. de elec. cũ in cunctis. & nulla admonitio est hic necessaria: quia tps ipsos admonet. j. de loca. & condu. c. vlt. & C. de iure emphy. l. vlt. & C. de contrahen. & commit. stipu. magnam.

L *Icet.* Prima pars decisę narrat factum. Secunda dat iudices sub certa forma, per quam ius suum Papa tuetur: ibi, Ne igitur. Io. And.

CASVS. Magister Ho. & Rogerius diutius litigarunt coram Papa super archidiaconatu Richemundiæ: quia dicebatur qđ collatio archidiaconatus infra tempus concilij facta non fuerat. ne igitur Papa ius suum negligere uideretur, mãdat quibusdam, quatenus si constiterit, Archidiaconatũ Richemundiæ vacasse per annum, tempore semestri quo uel ad archiepiscopum, uel ad capitulum donatio pertinebat, computato non a tpe uacationis, sed à notitia: ex tunc ad Papã spectat illius donatio deuoluta: vtriq; super eo silentiũ imponant.

sua instituunt & destituũt [d] voluntate admissos ita pensionibus [b] onerãtes, qđ nec ecclesijs cõpetenter possunt in paupertate [c] nimia deseruire, [f] nec epo in epalibus [d] rñdere: neq; hospitalitatẽ [e] (sicut conuenit) transeuntib. impertiri. Nolẽtes aũt, ut status ecclesiæ debitus & antiquus, per insolentiã [l] alicuius subuertatur, mandamus, quatenus (nisi à iurisdõne tua [f] exemptæ sint ecclesiæ supradictæ) prædictos [g] excessus studeas rõnabiliter emendare. Et nisi pdictæ personę infra tps in Lateranen. [h] concilio constitutũ, [l] ad vacantes ecclesias tibi personas idoneas psentauerint: extunc tibi liceat (appellatione remota) in eisdẽ ordinare rectores, qui eis præesse nouerint & prodesse, ita tamen quòd ex hoc nullum patronis præiudicium in posterum [i] generetur.

Innocentius tertius.

Superior inferioris negligentiam in beneficijs conferẽdis, si tempus Lateran. concilij lapsum sit: & collatio per inferiorem postea facta non valet.

CAP. III.

LIcet [l] magister [k] H. & R. procurator R. de sancto Caimundo, super archidiaconatu Richemundiæ diutius litigarent coram nobis: & infra. Ne igitur ius nostrũ negligere uideamur, [l] qui alios in sua iustitia cõfouemus: mandamus, quatenus si uobis cõstiterit archidiaconatũ Richesmũdiæ, vacasse p annũ, tpe semestri, quo vel ad archiepum, uel ad capitulum donatio pertinebat, non à vacatione, sed a notitia [m] computato) cum pro eo, qđ Eboracen. archiepiscopus alium superiorem nõ habet, ex tunc fuerat ad nos donatio deuoluta; vtriq; super eo silentium imponatis. [n]

Idem magistro P. de Castro nouo, & R. monacho fontis frigidi Aposto. sedis legato.

Si is ad quem spectat beneficij collatio, lapso tempore Lateran concilij conferat, non valet collatio, nisi de misericordia toleretur.

CAP. IIII.

LIteras [†] vestræ discretionis [†] accepimus, qđ cũ in quibusdã ecclesijs legationi vestrę subiectis, quędã beneficia & dignitates tanto tpe uacauissent, qđ tã prælati, quàm capitula secundũ tenorẽ Lateranen. concilij, [†] essent iure instituẽdi priuati. postquam aduentus vester innotuit, in beneficijs illis personas minus idoneas instituere præsumpserunt, & infra. Discretioni vestræ mandamus, quatenus si beneficia uel dignitates nouerits personis idoneis assignatas; eas [†] de patiẽtia [o] permittatis ab ipsis pacifice possideri: alioquin personis amouẽtes prorsus ab ipsis, eas de personis idoneis auctoritate nostra suffulti, non differatis quamtocyus [†] ordinare.

Idem episcopo Samo. [†]

Is ad quem primo loco spectabat collatio beneficij, lapso tempore Lateran. concilij conferre non potest.

CAP. V.

DIlecto filio P. tituli sancti Marcellini [†] presbytero Card. S. & R. procuratoribus P. & G. apud sedem Apostolicam

natur. No. tempus sex mensiũ currere à tpe notitiæ, non à vacationis. Itẽ tempus non currit ignoranti. Item post tempus illud elapsum non possunt eligere qui fuerant negligentes.

k *Licet magister.* De archidia. isto habes. j. de cõces. præb. post electionem.

l *Videamur.* Arg. qđ ordinata charitas à se incipit. de pœn. dist. 3. sane. arg. 23. q. 5. si non licet. & sup. de vsu pal. nisi. ubi de hoc.

Glo. seq. arg. alle. duo iura & remittit.

Glo. seq. alleg. unum contr. signat contrarium, & soluit.

m *Notitia.* Sic ergo patet qđ tps istud currit a tpe scientiæ tñ. j. de conces. præb. quia diuersitatem. in fin. Argu. tñ est qđ currit ab eo tpe quo scire potuit: ut ff. quis ordo in bo. pos. ser. l. 1. elt. arg. s. tit. de peti. hæred. item ueniunt. §. petitam. Quod prius dictũ est, ualet.

Glo. seq. improbat opin. & soluit contrarium.

n *Imo natu.* Hic enarratur opinio illorũ qui dicunt, qđ mora in electionib. potest purgari, quæ placuit notat. j. de cõcel. præb. l. mora. cũ nulla. nam hic fuit nulla electio quia fuit facta post sex menses. j. eo dilecto. & c. sequẽs uõ obstat: quia illud fuit tolerantia, & sic planum est quod dr̃ p totum titulum istũ.

L *Itteras.* Cõis diuisio. Secunda ibi, *Discretioni.* Io. And.

CASVS. In quibusdã ecclesijs quędã beneficia & dignitates tãto tpe vacauerant, qđ donatio illorũ secundum Lateran. concil. ad sedem Apostolicam fuerat deuoluta: illi ad quos collatio pertinebat, intelligẽtes legatos Apost. sedis ad partes illas accedere, in illis tuerũt in beneficijs illis personas minus idoneas, legati inuenerunt illa beneficia taliter collata. dubitauerunt an deberent illos institutos remouere: mandat illis Papa, quatenus si beneficia & dignitates personis idoneis sũt collata permittant illos ex patientia pacifice possidere, alioquin remoueantur, & de personis idoneis illa non differant ordinare. No. qđ collatio quæ non tenet, de patientia superioris tenet, alias non valeret.

o *Patientia.* Ita de iure talis ordinatio non valebat. s. e. proxi. & inf. cap proxi. nam multa per patientiam tolerantur, quæ si in iudicium uenirent, cassarentur. inf. de præben. cum iamdudum & sic not. qđ sola patientia dat hic ius talibus institutis, non ex illa institutione extunc: sed exnunc ex tali patientia: sic. s. de offi. procon. l. seruare in fin. sim. 2. q. 1. in primis. Bernard.

D *Ilecto.* Prima pars decisę narrat factum. Secunda, ibi, *Quamuis.* definit. Tertia sub conditione confirmationem committit: ibi, *Mandamus.*

CASVS. Vacante Salamãtina ecclesia decanus cũ quibusdam [illegible] quendam P. nouariæ thesaurarium elegit appellãs [illegible] electionem aliquid attentaretur. archiepus ad quẽ (ut dicebatur) electio canonica fuerat deuoluta alium [illegible] canto

[†] Vid. tex. cum glo. in l. societatẽ. ff. pro soc. & Bal. in l. accepta. C. de vsu.

[†] Hæc glossula nõ est decretalis nec in antiquis libris. [†] insolentiam.

[†] violentiam.

[†] Cõcilij Lateranẽ. sub Alexãdro 3. c. 8 statutũ.

[†] Cap. 3. eo. tit. in 4. compilatione.

Et vide hanc & seq. i pręc. vl. super rubr. gl. Io. And.

[†] Cõcor. l. præses. C. de seruit. & l. pupillum & ibi Bar. ff. de excu. tu.

[†] Cap. 2. eo. tit. in 4. compilatione.

[†] deuotionis.

[†] Laterã. cõcil. sub Alexã. iij. cap. 8.

[†] Cõcor. l. mora. cũ gl. magna ff. de vsur. dd. in l. qđ te & in l. vinum. ff. si cer. pet.

[†] easdem.

Alias: quantocius.

[†] Zamoren.

[†] In multis antiquis Marcelli, habetur.

castorem elegit. pp hmői electiones procuratores vtriusque partis ad Romanam ecclesiam accesserunt: quia constitit Papæ q electio a decano & eius sequacibus facta, post elapsum sex mensium spat. à extitit celebrata, infra qđ eps & capitulū cōiter eligere debuerant: electionē de dicto P. factā, decreuit irritā & inanē, & appellationē à decano interpositā. factū archiepi, ad quē erat eligendi auctoritas deuoluta, nō potuisse aliquatenus impedire: vnde mandat quatenus electionem de prædicto G. debeat confirmare, nisi e aliquod canonicū obuiaret. No. q pp negligentiā amittit ius eligendi. Item mora in talib non purgat.

¶ Glo. seq. recr. per quod. quis elapsi ad prælndā vel beneficia . . . vel legatæ: & dicit quòd prælatus & cap. ta'um, nisi habeat aliud [illegible] tuds constatur. Signat cōtrarium, & soluit.

a ¶ Communiter. De iure cōi electio spectat simul ad capitulum & epm ut pōt hic colligi & ꝭ. de conces. præb. postulastis. & ꝭ de iis quæ fi. à præla. sine cōsensu capituli. ea noscitur. & ideo cū oēs simul sūt negligentes, transfertur eligendi ptās ad superiorem, vt hic. & capitu postulastis. & sicut alia tractare dēt cōiter ꝭ. de iis quæ fi. à præla. sine consensu capituli p totū. ita & electio debet fieri cōiter: nisi consuetudo repugnat. ꝭ. de elec. cū ecclesia Vulterana. in fi. ubi de hoc & ita q capitulum per se confert beneficia, uel qnq; eps per se, illud tm fit de consuetu fine singulari, ut c. ea noscitur. sicut uides pin quibusdam locis eligit capitulū, & in quibusdā locis eligit eps, vnde soli consuetu sini ascribendū est, & talis consuetudo rationabilis est, & ideo pōt præscribi 1 de tali potes intelligere & de consimilibus ꝭ de consue. c. vlt. in fin. Huic quod dixi, dicere vi. 16 q. 7 nullus omnino. Sed illud intellige: fm ea quæ dicta sunt. & hanc consuetudinē approbat concilium Lateranense. ꝭ. de cōces. præb nulla ubi hr q qnq; ad capitulū spectat collatio præbēdarum, dignitatum, & cura animarum, quandoque ad epm: & tunc vnus supplet negligentiam alterius. ut ibi dicitur. & illud non potest intelligi nisi de consuetudine: de iure communi non

b ¶ Irritam. & sic patet quod mora in talibus purgari nō potest, quia talis electio nulla est, ut hic dicit. de hoc dictum est sup. eod. tit. licet.

constitutis, auditore concesso. & infra. ¶ Quia nobis constitit à Salamantino decano & eius sequacib. post elapsum sex mensiū spatiū, infra qđ epus & capitulū (prout cōiter [a] spectabat ad eos) procedere ad electionem cātoris neglexerāt, electionē supradicti P. minus canonice celebratā, eandem decernimus irritā [b] & ioanē: & appellationem à decano & suis fautorib. interpositā, factum archiepi, ad quē iam erat eligendi auctoritas deuoluta) nequiuisse aliquatenus impedire: & infra. ¶ Mādamus quatenus nisi d. G. aliquod canonicū obuiet: electionē de ipso factā, sublato † appellationis obstaculo confirmetis.

Alias: submoto.

TITVLVS XI.

De temporibus ordinationum, & qualitate ordinandorum.

¶ Alexander iij. Batoñ. † epo.

Londonēsi. Bonoñ.

¶ *Dieb. Dominicis, uel sabbato Pentecostes sacri ordines ab alio quàm à Papa conferri non debent.*

DE TEMPORIBVS ORDINATIONVM, & qualitate ordinandorum.

¶ *Viso de promotione prælatorum, tractandum est de ordinatione clericorum. & quæ certis temporibus, & cum scrutinio debent fieri, ideo, & c. Io. And.*

De hac materia tractatur 23. & 24. & 25. & 50. & 51. dist. & in multis aliis, & 9. q. 1. & q. 2. & 15 q. 8. per totum.

Vbdiaconos. Sunt tria dicta secundum, ibi, Quamuis. tertium: ibi, Sabbato. Ioan. And.

CASVS. Hic duo dicuntur. Primum est, q non liceat alicui nisi Rom. Pont aliquem diebus Dñicis in subdiaconū ordinare, quamuis Deo dicatis uirginibus uelum consecrationum imponendi, & minores ordines conferendi, diebus Dominicis habeant potestatem. Secūdum est, q non licet alicui in vigilia Pentecostes sacros ordines celebrare: quia in sequenti septimana, recepto Spiritus sancti numine celebrantur. Not. virgines possunt consecrari diebus dominicis, & minores ordines conferri.

a ¶ Glo seq. arg. ad contrarium. alle. 2. iura, & soluit.

c ¶ Romano. Et ita patet q ab aliis attentari non pnt quę sibi tm Ro. eccle reseruauit. simile ꝭ. de transla. inter corporalia. & c. 1. & supra de elec. q sicut. §. super eo Et est arg. q cōsuetudo Rom. eccle. ad consequentiā trahi non dēt ab aliis. [2] ar. ꝭ. 12. dist. c. 1. & 2 & de conse dist. 1. basilicas C. de ædifi. priua. cū dubitabat. & qđ Romæ fit, [3] spectandū est. ff. de off. præ. sed licet fm q Papa facit, & nos facere debemus. ꝭ. de re. iu. in causis. & eadem rō quæ mouet ipsum, mouere dēt alios iudices. ꝭ. de resc. super litteris. arg. optimum Insti. de satisd. §. vlt. in fi. Solutio: q Romana ecc. seruat, & docet, alios obseruare, ad illa seruanda tenentur subditi eius: q vero in signum priuilegii sibi tm seruauit; nullus aliꝰ sine sua spāli licentia attentare dēt. quæ sint illa, dī ꝭ. de off. leg. c. quod translationem.

CAP. I.

Svbdiaconos [a] aūt, nulli nisi Romano [c] Pontifici liceat in dieb. Dominici ordinare: ¶ Quāuis consecrandi Deo dicatas virgines, [d] & minores ordines his dieb. habeant licentiā celebrandi, ¶ Sabbato quidem Pentecostes, non liceat alicui sacros ordines celebrare, cum in sequenti septimana (recepta spiritus sancti gratia) celebrentur.

¶ Idem episcopo Herfordensi.

¶ *Nō vales consuetudo quòd extra statuta tpa sacri ordines cōferanē.*

CAP. II.

Sane † sup eo qđ moris esse dix. sti in ecclesiis quibusdā Scotiæ & Valliæ, † in dedicationibus ecclesiarū uel altariū extra ieiunia quatuor tēporū, [e] clericos ad sacros [f] ordines promouere. Significamus q consuetudo illa (vt pote institutioni ecclesiasticæ inimica) ē penitus improbanda: & nisi multitudo [g] & antiqua [h] consuetudo terræ

[2] Cōcor. l. obseruare. §. ante quā. ff. de off. pcon. & l. idēqs ff. mand.
[3] Ibi dē spectādū nō quod fit, sed qđ fieri dēt. Ioā. And.
¹ Post cō cil. Lateranē. sub Alex. iij. par. 26. & 23. & c. 1. eod. ut in 1. compilatio.

a ¶ *Glos. seq. signat cōtrarium, & soluit.*

d ¶ *Virgines.* 20 q. 1. deuotis ꝭ, ubi dī q nō nisi in die Epiphaniarū. in Albis pascalib. & natalib. Apostolorum virgines sunt velādæ adde ibi & hoc qđ dī hic, & hic quod ibi: & ita alterum per alterū suppletur.

Sane. Cōis diuisio. Secūda ibi, *Significamus.* Io. And.

CASVS. Consuetudo erat in quibusdā ecclesiis Scotiæ & Valliæ, q in dedicationib. ecclesiarum uel altarium extra quatuor tempora clerici ad sacros ordines promouebantur. Rñdet Papa q illa consuetudo est ecclesiasticæ institutioni inimica, & ideo improbanda. & si multitudo & antiqua cōsuetudo non esset, taliter ordinati non deberent in susceptis ordinibus ministrare sed in Romana eccl sic ordinati deponerentur: & ordinatores auctoritate ordinandi priuarentur No. q multitudo inducit dispensationem. Vnde uersus.

Ob populum multum, crimen pertransit inultum.

No. q multitudo & consuetudo antiqua excusat.

e ¶ *Quatuor temporum.* supple & extra sabbatum Sanctū, & in sabbato hebdomadæ mediæ Quadragesimæ. ꝭ capite proximo. quia tunc licet.

f ¶ *Ad sacros.* ad minores potest diebus dominicis, & aliis diebus solemnib. ꝭ. c proxi. tamen si secus fiat, characterem recipiunt infra eodem, consultationi.

¶ *Glossa seq. arg. alleg. 4. iura, demum arg. determinat, & triplicem ueritatem distinguit.*

g ¶ *Multitudo.* arg. quòd multitudo dispensationē inducit. 50. dist. ut constitueretur. & 1. q. 7. quotiens 2. 44. dist. c. comessationes. & 23. q. 4. non potest. versus.

Ob populum multum crimen pertransit inultum.

In multitudine tñ illis non parcitur, quos magis esse delicti esse constiterit. ꝭ. de cleri. excom. mini. latores. & ita pp scandalum aliquid omittitur impunitū, cū alias non esset omittendū qđ fieri pōt si veritas non offenditur, q triplex est, scilicet iustitiæ. ꝭ. de re. iur. q scandalizauerit. veritas doctrinæ siue disciplinæ. 11. q. 3. qñ ergo. ueritas bonę vitæ. 22. q. 2 primū in prin. & 32. q. 5. ita ne hęc nūquā dimittēda est pp scandalū. 11. q. 3. inter uerba. sed veritas iustitiæ & veritas doctrinæ siue disciplinæ qnq; omittiē pp scandalū, puta qđ multitudo est in cā, ut hic dī. de hoc dī ꝭ. de renun. nisi cū pridē §. pro gradi quoq;. Veritas iustitiæ ad iudicem, doctrinæ siue disciplinæ ad platū, bonæ vitæ ad quēlibet pertinet. Vñ versus.

Est uerum vitæ doctrinæ iustitiaque.

Primum semper habe, duo propter scandala linque.

a ¶ *Glo. seq. arg. alleg. 2. iura, & tria alle in contrarium, & dupliciter solui. Ioan. And.*

h ¶ *Antiqua.* ar. q consuetudo excusat in delictis arg. 32. q. 4. c obiiciuntur.

¹ Post cō cil Lateranē. sub Alex. iij. par 26. c. 24. & c. 1. eo. tit. in 1. compilatione.

² In vno vetustissimo manuscripto Galliæ in alio Gavvliæ.

[2] Cōcor. l. si. cū no. ff. de re. dmi. Bal. in præludiis feud. cap. 1. de feu. cog. col. 10.

Dispensatio fit pp multitudinem.

Veritas triplex declaratur.

obijciuntur, & 4. dist. denique. arg. ī. ī. de simo non satis. & ī. de eo q̄ duxit in matri. q̄ polluit per adulteriū. cū hēret sup. de consue. c. vl. i. fi. Sol. cōsuetudo siue multitudo excusat à pœna temporali, quæ pp scandalum imponi non pōt. sed à pœna æterna non excusat, immo amplius accusat: vt dicunt cōtraria & non minus ardebunt q̄ cū multis ardebūt. 2. q. 2. multi. in fi. Vel dic q̄ consuetudo excusat in ijs quę sunt cō ius positiuū, dū tñ sit rationabilis & pscripta ī. de consue. c. vl. in fi. In his vero quę sunt cōtra ius naturale, nullo modo, nec ulla consuetudo excusat, vt ibidem primo responso.

a Deponerentur. ab executione, & suspēsi habeantur. cum tñ recepissent characterem, vt i. eo. ca. penul.

De eo. Cōis diuisio Secunda, ibi, *Taliter respondemus*. Io. An.

CASVS. Quæsitū fuit à Papa, an liceat extra ieiunia quatuor tporū pmouere aliquos ī ostiarios, & ad alios minores ordines, aut ī subdiaconos? Rńdet Papa q̄ licitum est epis dominicis & alijs diebus festiuis, vnum vel duos pmouere ad minores ordines. sed ad subdiaconatū nō licet nisi in quatuor tēporibus, aut sabbato sācto aut in sabbato de Passione, præterquam Romano Pontifici. Nota quo tempore dēnt sacri ordines conferri, scilicet in quatuor tēporibus, in sabbato sancto, & in sabbato añ dñicā de Passione.

Gl. seq. quærit, & soluit.

b *Aut duos.* nunquid plures? utique, dummodo non videatur generalis ordinatio.

Gl. seq. reci. per quæ omnes minores, & c. soluit.

c *Ad minores.* Et sic vr̄ q̄ oēs minores ordines possit aliqs simul recipere ex eo qđ dicit, pōt promouere vnū ad minores quia indeterminate dicit ad minores, de oīb pōt intelligi. 19. dist. si Romanorū. in fi. de priui. quia circa qđ satis pōt concedi, & de facto obtinetur hic, & ī. de eo q̄ fur. or. re. cū H. nisi consuetudo repugnet q̄ scādalū generaret. Cōsuetudo n. ea q̄ licita sūt reddit illicita ī. d cle. pu. cū oli. & ī. d co. spi sup e.

d *Sabbato.* Vt 75. dist. ordinationes 2. nō ergo die dñica. ī. c. litteras. Etiā continuato ieiunio. vt quidam dicebant.

Ex tenore. Cōis diuisio Secunda: ibi, *Verum*. Io. An.

CASVS. Quidā clericus N. nomine volebat pmoueri ad maiores ordines: tñ in tm̄ deliquerat, q̄ si peccatū eius publicum esset, degradaretur ab ordine quē suscepit, nec posset ad superiores pmoueri. Qsitū fuit à Papa qd obseruari dēret, q̄a peccatū istius occultū est. Mandat Papa quatenus ei pœnitētiā cōdignā imponat, & ei suadeat vt parte pœnitētiæ peracta, ordine suscepto utat: sed ad supiores ñ ascēdat: verū tñ q̄a peccatū occultū est, si pmoueri voluerit, cū phibere ñ dēt. Nota q̄ occulta peccata vindictā nō habēt. & licet eps peccatū occultū nouerit p confessionē; non potest prohibere illū ab ordinib.

e *Adeo deliquit.* puta periurium uel adulterium commisit vt ī. eo. tit. ca. vlt.

Gl. seq. allē. 5. concor. & in contrarium tria intra. ponit opi. quam reprobat, demum ponit opi. H. & Tan. qui dixerunt 4. consideranda.

f *Vtatur.* Not. ergo q̄ dicit hic q̄ criminosus acta pœnitētia pōt pmoueri, & in susceptis ordinib ministrare: ad hoc 34. dist. fraternitatis. 50. dist. q̄a tua. & c. dño & c. pōderet. & ī plurib. alijs. arg. cōtra. 25. dist. primū & 1. q. 7. si q̄s ocm & 41. dist. ... Sol. q̄dā dixerūt q̄ si pmotus non est: nullo modo debet pmoueri, p c. primo dicta. hæc fuit rigida opinio, q̄a respeu̇ ætta naturā c. vt aliqs sit sine peccato. 25. dist. c. unu. § nūc

Concor. aut scā. §. fin. ff. de pœn.

a Cōcor. l. 1. & ibi Bal. C. de conf. & l. au. ingressi. cū not. C. d sacro sa. eccle.

Post cōcil. Later. sub Alex. 3. part. 26. c. 25 & ca. 3. e. ti. in 1 compila.

Vt intelligas hæc noia ministrorū ecclesiæ, vid magistrū sen. lib. 4. dis. 24. ad de concil. Tridē. sessio 23. de refor. c. 2.

An omnes ordines possit q̄s simul recipere.

a Cōcor. l. rem nō nouā, cū glo. C. de iudi. & ibi per Pet. & Cyn. & in Auth. hoc ius porrectū C. de sa. san. ec.

In foro exteriori: nam quo ad Deū ñ relinquūt impunita.

esset, taliter ordinati non deberēt pmitti in susceptis ordinib. ministrare: nā apud nos sic ordinati deponerentur: a & ordinantes priuarentur auctoritate ordinandi.

¶ Idem eidem.

¶ *Minores ordines cōferri possunt dieb. festis. Sacri vero conferri dēnt in quatuor tpibus, vel sabbato sancto, vel sabbato de passione.*

CAP. III.

De † eo autem quod quæsiuisti, an liceat extra ieiunia quatuor tpum aliquos in ostiarios, † lectores, exorcistas, uel acolythos, aut etiam subdiaconos promouere: Taliter respondemus, quòd licitum est episcopis, dominicis & alijs festiuis diebus, vnū aut duos b ad minores c ordines promouere. Sed ad subdiaconatū, nisi in quatuor temporibus, aut sabbato d sancto, uel in sabbato ante dominicam de passione, nulli episcoporū, præterquam Romano Pontifici licet aliquos ordinare.

Idem.

¶ *Criminosus occultus moneri pōt ne promoueatur ad ordines, sed prohiberi non debet.*

aut. Vnde vr̄ idem dicendū circa promotos, & pmouēdos. facilius tñ impedit pmouendus q̄ deijciatur iā pmotus. 15. q. 8. §. vl. Circa promotos Anto. & Tan. distinguūt, q̄ quatuor cōsideranda sunt. Primū, s. quātitas criminis, vtrū vz sit enorme vel mediocre. & in hoc consideratur quantitas criminis. Secūdū est quę est qualitas criminis, vtrum sit occultū uel manifestū. Tertium est mod' publicationis, an sit videlicet publicū p operis euidentiam, uel p iudicis sententiam vel per spontaneā cōfessionē in iudicio. Istis tribus modis notoriū fit crimen ī. de coha. cle. & mu. c. vlt. Quartū est satisfactio pœnitentis vz an egerit verā pœnitentiā vel simulatā. si crimē est enorme & manifestū, ut simul cōcurrāt quātitas & qualitas criminis, deponit nec vnq̄ restituit post q̄tāmcunq; pœnitētiā 50 dist. miror. si vero enorme & occultū, in eo casu monendus est vt abstineat & non cōpellitur: quia solū Deū habet vltorē: quia latētia peccata vindictā nō habēt 32. q. 5. Christiana. & acta pœnitentia poterit officio suo vti, & ad maiores ordines ascēdere, ut hic, & ī. de ... ex tuæ præte... homicid. ī. eo. quæsitū est, vbi exēplificantur ... Si vero mediocre fuerit, & occultū, acta pœnitentia uti parte eius poterit remanere ī officio suo, & ad maiores ordines pmoueri fortius q̄ in alio casu. 50. dist. de his vero. Si mediocre & manifestū, sicut est in iudicio uel timore pbationum cōfessus: in eo casu deponit. 81. dist. si q̄s clericus. Si uero publicū est p operis euidentiam: uel spontaneā cōfessionē, tunc acta pœnitentia, poterit cū eo misericorditer agi sm qđ visum fuerit epo, qñq; plus uel minus. 15. q. vl. si q̄s ... presbyter. & hoc totū intelligas, cū verā pœnitentiā egerit, & non simulatam: q̄a si simulatā non restituerentur. 50 dist. ut constitueretur.

g *Occultum.* & sic probatione cessante, vindictæ nō conquirent. 32. q. 5. Christiana & secretorū Deus iudex & cognitor est 52 dist. erubescant & 1. q. 5. cōsuluisti. & solum Deum habent vltorem. C. de iureiu. iurisiurandi.

Gl. se. signat contrarium, & triplicit er soluit. Io. An.

h *Prohibere.* cōt si in crimine teneantur, phibēdi ñ sūt, sed cōmonendi ī. e. c. vl. arg. cō. ī. e. ... Sol. hic loquit de seculari, ibi de regulari, q̄ ppriā volūtatē nō habet. 12. q. 1. nō dicatis. & c. nolo. Vel illud pp scādalū platorū: hic nullū scādalū. Vel melius istud cū q̄s petēs ordines, habet ius petēdi rōe tituli quē hēt, vel dignitatis: illud cū ius petēdi ñ habet: & iō platus suus q̄ nouit secreta sua, pōt eum repellere arg. ī. de spon. ... 2.

Ad aures. Cōis diuisio Secunda: ibi, Tuæ. Io. And.

CASVS. Quidā religiosi volunt ad ordines promoueri: platī eorū nolunt pmoueri: quærit qd iuris sit. Rńdet Papa, q̄ tutius est eis ministrare in inferiorib. ordinib. suis platis obediētiā ipēdēdo, q̄ cū scandalo suorū platorū ad ordines supiores pmoueri. nec sunt in hoc audiēdi, q̄a pōt esse q̄ plati eorum, aliqua sua secreta cōmissa nouerint, pp q̄ salua cōsciētia nequeāt pmoueri, q̄a ñ i sublimitate graduū, sed i amplitudine charitatis acqrit regnū Dei. no. q̄ regulares cō volūtatē suorū platorū pmoueri nō dēnt. Itē nihil cū scādalo est faciendū.

i *Prælati.* id est, abbates uel priores regulares, large sumpto vocabulo. infra, de uerborum significatione, quamuis.

Gl. seq. all. 5. conc. & in cōtrarium quinq; intra, & soluit, distinguens ex obediātiā & pcepto. & in pcepto distinguit an sit cōtra ... uel ... Et primo casu subdendus an sit iniquū, uel ... uel dubitet ...

a ¶ Obedientiam

Circa promotos, & pmouēdi crim. nosos quot & qualia cōsiderari debeant.

Post cōcil Lateranē. sub Alex. 3. par. 50. c. 1. & c. 3. e. ti. in 1. compi.

Aliàs ita à iā susce pto ordine degradatur.

Addo qū dica peccatum occultū, & qñ. manifestū in l. cū fratrē p Bal. C de his qb. vt indignus.

Post cōcil. La. sub Alex. 3. par. 20. c. 2. & c. 4. e. ti. in prima cōpilatione.

CAP. IIII.

Ex † tenore tuarū litterarū accepimus, q̄ N. clericus adeo e deliquit, q̄ si peccatum eius esset publicum, degradaret ab † ordine quem suscepit, & amplius non posset ad superiores ordines promoueri; ¶ Verum quoniam peccatū ipsius fore occultum dixisti, mādamus, quatenus pœnitentiam ei condignā imponas, & suadeas, vt parte pœnitentia peracta, ordine suscepto vtatur: f quo contentus existens, ad superiores amplius non ascendat: Veruntamen, quia peccatum occultum g est: † si promoueri voluerit, eum nō debes aliqua ratione prohibere. h

¶ Lucius tertius archiepiscopo Turoñ.

¶ *Religiosus contra prohibitionem prælati sui ordinari non debet.*

CAP. V.

Ad † aures nostras peruenit, q̄ religiosi quidam ad superiores desiderant ordines promoueri, sed prælati i eorum desiderijs contradicunt.

¶ Tuæ igitur quæstioni taliter respond. quòd honestius & tutius est, subiectis debitam præ-

positis obedientiam a impendē do, in inferiori ministerio deseruire, quàm cum præpositorum scandalo b graduū appetere dignitatem. ¶ Necesse est in hac parte subiectorum desiderium confouendum; quoniam esse c potest, quòd prælati eorum commissa secreta nouerint, ex quibus constat eis, quòd salua conscientia nequeunt sublimari; quia non in sublimitate graduū, sed in amplitudine † charitatis acquiritur regnum Dei. d

¶ Idem.

¶ *Metropolitanus ab omnib. suffraganeis cōsecratū. Suffraganeus vero à tribus, metropolitano iubente.*

CAP. VI.

SI † archiepiscopus obierit, & alter fuerit ordinandus; e omnes episcopi eiusdem prouinciæ, ad sedem metropolitanam f conueniant, vt ab omnibus g ordinetur. h ¶ Reliqui vero cōprouinciales episcopi (si necesse fuerit) cæteris consentientibus, à tribus iussu archiepiscopi potuerunt ordinari; sed melius i est, si ipse cum omnibus eum qui dignus est, elegerit & k cuncti pariter pontificem consecrauerint.

¶ Ex concilio Arelaten.

¶ *Dicit idem quod in præcedenti.*

CAP. VII.

NE episcopi sine metropolitani permissu, l nec metropolitanus sine tribus m vel duobus episcopis comprouincialibus præsumat episcopū ordinare, n ita vt alij epī comprouinciales admoueantur epistolis vt se suo responso significent cō sensisse. o ¶ Quod si inter partes aliqua dubitatio fuerit, maiori p numero metropolitanus consentiat.

¶ Vrbanus tertius archiepiscopo Pisano.

¶ *Ordinatus extra tempora suspenditur, donec dispensetur cum eo, & ordinans punitur.*

CAP. VIII.

CVm quidam, & infra. ¶ Episcopū qui die, quo nō debuit, ordines celebrauit, canonica q disciplina corrigere; & ordinatos à susceptis ordinib. tādiu reddere debes exptes, donec apud nos r restōnis grām cōsequātur.

¶ Celestinus tertius Hidron. † archiepiscopo.

¶ *Græci à Latinis ordinari nō dēnt nec contra, si in ritu ordinandi sunt diuersi.*

a ¶ *Obedientiam.* & ita patet q̄ minores suis prælatis obediētiā seruare dēnt. arg. 100 dis. 5 morē. & 19. dis. in memoriā. & 8. q. 1. sciendum ff. de re mi l. 3. §. in bello. 11. q. 3 abiit. argu. 5. quia non est semp obediēndum. 12. dist. non liceat. 15. q. 6. iuratos. 11. q 3. non semper. C. de decur. oēs. lib. 10. & in fi. & j. e. dilectus. Sol. si plat' i excōicet, siue iusta sit sententia siue iniusta, obediendum est sentētiæ. 11. q 3. sententia Pastoris. & c. si episcopus forte. nisi i duob. casib. j. de sen. excom. per tuas. Item pcepto prælati si non pertinet ad officiū suū qd præcipit, non est obediendum. j. de re. iu. factū a iudice. arg. 7. q. 1. qa frater. Si uero pertinet ad officium suum obediendum est: vt hic & in similibus, qñ nō decipitur in pcepto. Si vero præcipiat, quod omnino est malū: non faciat ɔ cōsciētiā, licet iustum videatur plato j. de sent. ipo litteras. seruato quod dr̄ j. de sen. excom. inquisitioni. si vero præcipiat quod malum est, non obediendū est ei. 12. q. 4. q restitit. & c. si dns & c. Iulianus. & c. nō semp. si vero dubiū sit pceptū: pp bonū obedientię excusat à peccato, licet i veritate sit malū. 23. q. 1. qd culpatur. 3 ¶ *Gl. ... alle. 5 ... & ... contrarium. soluit & remittit.*

b ¶ *Scandalo.* argu nihil cū scandalo faciendum esse. arg. 54. disti. generalis. 1 ... & 51. dis. c. 11. distin. illa 27. q 1. vxor. & c. 11 nec ar. cōtra j. de re. iu. q scādalizauerit. 11. q. 3. inter verba & s̄ de renū. nisi cū pridem. §. p graui quoq;. Sol. p vitando scādalo sæpe cessat rigor ecclesiasticæ sniæ, sed malū perpetrari non dēt arg. 11. q 3. quid ergo. de hoc dictū est s. e. sane. & in c. nisi cum pridem. § pro graui. s̄. de renun.

c ¶ *Esse potest.* Not. aliquid esse faciendū vel omittendū, ad cautelam eorum quę fieri non possunt. 32. q. 1. dixit dñs ff. de nego. gest. diuortio. 1. rñ in fi. ff. de ijs q deic. uel eff si vero. §. prætor 2. ff. de dam. infec. q bona. § si quis stipulatus.

d ¶ *Regnum Dei.* quia apud Deū nō grad' elegātior, sed vitę melioris actio ɔ pbat. 23. q. 4 sicut excellentiā. & ille maior dr̄ in regno Dei, q est iustior. 40. dist. non loca. & c. multi in fine.

SI archiepiscopus. Ponit duo dicta: sm ibi, Reliq vero. Io. An. Qñ archiepūs dēt cōsecrari, oēs suffraganei conueniant ad sedē metropolitanā, ut ab oīb. consecretur. epi vero cōprouinciales, si necesse fuerit, iussu archiepī à trib. epīs possunt consecrari alijs consentientib. sed melius est si archiepūs cū alijs omnib. pontificē consecrauerit. Not qd omnes tangit, ab omnib ap pbari debet. Item licet qs aliquid possit per alium gerere: melius tamen est si per seipsum gerat.

e ¶ *Ordinandus.* id est, cōsecrandus: nisi forte haberent ius in electione 93 dist. miratus ualde. & tunc dic ordinandus, idest eligendus quia de consetudine vocandi sunt.

f *Metropolitanam.* 63. dist. metropolitano. & 51. dist. c. vlt.

g ¶ *Ab omnibus.* Not. quod omnes tangit ab omnibus cō pbari dēt, quia in concedendo haustum aquæ oēs dēnt venire ad quos ius aquæ spectat. ff. de aqua plu. arcen. in concedendo. & C. de aucto. præstan. l. ul. & C. de cōi agro deser. ɔcōq; in fi. lib 11. & 1. q 1. licet ergo. & ff. de adop. nam diu'. Dicas, q̄ in tali casu oēs vocandi sunt, & dēnt adesse si fieri potest; & tunc sufficit, q maior pars cōsentiat. ff. ad muni. q ma or. & q oēs suffraganei deant ipsum ordinare, legitur 64. dist. qa per ambitiones & hoc qd dixi q maior pars sufficit, locū habet in collegijs, secus in priuatis, ut dictū est supra de consti. cū oēs.

h ¶ *Ordinetur.* id est, eligatur, cū habent ius in electione, vt dictum est. aliàs expone, ordinetur, id est, consecretur.

i ¶ *Melius est.* & sic vr̄ q̄ licet possit aliqd fieri per aliū, & per inde habeatur ac si per se. ff. q cuiuisq; vniuersi. itē corū. q. 1. de admi. tuto. ita tñ. §. gessisse. melius tñ res expedit p se q p alium. arg. 2. quæst. 7. accusatio.

k ¶ *Elegerit.* Cū nō habeat ius in electione vt dictū est. aliàs expone elegerit, idest electum approbauerit.

NE episcopi. Ponit duo dicta. Secūdum ibi. Quod si. Ioā. And.

CASVS. Quærebatur in concilio, vtrum epi possent consecrare suffraganeum suum: rūdetur, q̄ epi sine pmissu archiepī ñ psumant epm cōsecrare, nec archiepūs aliquem consecrare præsumat sine duobus uel trib. epīs, ita vt alij comprouinciales epi p suas litteras consentiant: q̄ si inter illos discordia fuerit, archiepiscopus maiori numero ɔsentiat. Not. standum esse maiori parti.

l ¶ *Permissu.* Ita q̄ ipse sit præsens, uel alius cui commiserit vices suas. j. de of. or. quod sedē. sic iudex iusta de causa potest cōmittere alijs vices suas. j. de off. deleg. pastoralis. 1. tñ. sic & prædicationis officiū potest ordinarius alij cōmittere, cū id per seipsum complere non possit. j. de off. or. inter cætera. sim. ff. de procura. l. 1.

¶ *Glo. seq. soluit contrarium.*

m ¶ *Sine tribus.* Inclusiue & sic nō est cōtra. 64 dist. cō puinciales. Quidā itelligebāt olim lrām sicut sonat, & male, qa sic videretur q̄ archiepūs minorē auctoritatē q̄ epūs haberet, cum hoc possit fieri à trib. epīs iussu archiepī: ut s c. pxi. & ideo additū fuit in littera, uel duob. quod non erat in antiqua compilatione: & quod dicit, tribus, est de substantia cōsecratiōis: aliàs non esset consecratus si essent pauciores. 65. dist. c. porro. vbi traditur forma consecrationis ab Apostolis.

n ¶ *Ordinare.* id est, consecrare.

o ¶ *Consensisse.* 64. dist. c. 1. 2. 3 & 4

p ¶ *Maiori.* Quando maiori numero sit standum uel non sup. de elect. c. ecclesia vestra 2.

CVm quidam. Primo punit ordinantem, secundo ordinatum: pars huius de iureiu. cum quidam Ab. Sicu.

CASVS. Quidam epūs contulit sacros ordines extra 4. tēpora, die quo non debuit dr̄ epūs puniri dēt canonica disciplina, scilicet priuet ptāte conferendi ordines quos illicite cōtulit. & ordinatis interdicatur executio ordinum susceptorū, donec apud sedem Apostolicam restitutionis gratiam consequātur not. q̄ quis dēt puniri in eo in quo deliquit. Item nota, q̄ ab homine non potest restitui.

q ¶ *Canonica.* Vt priuetur ptāte conferendi ordines, quos illicite contulit. supra eodem, sane. & j. eod. c. litteras. alias si pœna statuta non esset, pro arbitrio superioris punietur. j. de offi. delegati. c. de causis.

r ¶ *Apud nos.* Et sic talis dispensatio soli Papæ reseruat. j. eo. c. litteras quia ex eo quod dicit, apud nos, alijs abstulit potestatem argumentum inf. de præoc. de multis. in fine. vbi dr̄ p sedem Apostolicam, & ita non per alios: argumentum j. de snia excoicationis, nuper. & inf. de præbendis. c. graue. in fi. & infra eod. c. dilectus in fine. & sic habes vnum casum, in quo episcopi uel archiepiscopi dispensare non possunt. tamen dic vt infra eodem, consultationi.

3 Hęc glosula & illa finalis in verbo elegerit non sunt Ber. nec habēt in antiqs exemplaribus.

† Cōciliū Arelatē. 2 cap. 5 sur chard' li. 2 ca. 27. Iuo. par. 5 cap 13 & ... pil tit. de ele cap. 4. & concordat concilio Nicænū. c. 4 qđ videas omnino.

† Aliàs Idrotenē.

Cum

Hic ca- sus Berna. est. & l antiquis codicibus reperitur.

CVm secundum. CASVS. Clerici latini in partib. Calabriæ ordinabant à græcis epis sm institutionē grecorū extra quatuor tpa ordines cōferendo, & econuerso græci a latinis, & ita permixtim se ordinabant adinuicē. Et hic phibet q latini d cætero ritū illorū n seruēt, sed in quatuor tgib. ordines conferant, non obstante consuetudine angtus obtēta: cū sit potius cōtra ecclasticam institutionē s. e. sane. Arg. s. j. e. quod translatio tē. vbi toleratur talis mos sed hodie talis mos reprobatur, vt de cætero talis cōmixtio esse nō debeat, sed vnus sit eps qui omnibus præsit j. de officio ordinarij. quoniam in plerisq. Bernard. No. q certis tēporib. sunt ordines conferēdi. Itē nota q in collatione ordinū non est sequēdus proximorū ritus.

Ca. 1. e. tit. in 2. cōpilatione, vbi integra narratio facti huic fragmēto magnā lucē affert.

Alias, Rari loci

CAP. IX.

CVm † secundum regulas ecclesiasticas: & infra. Quia vero (sicut dicitur) in partibus Calabriæ Latini à Græcis, & Græci à Latinis secūdum alterutrius institutionis obseruantiam ordinantur: nolumus de cætero commixtionem & cōsuetudines rituū in ordinibus obseruari.

¶ Inno. 3. abbati & conuen. Cariloci. †

¶ *Si monachus unius ordinis, in secundo ordine ad quem transiuit recepit sacerdotiū, ad primum ordinem rediens in eo libere ministrabit.*

CAP. X

EX † parte vestra nro fuit Apostolatui reseratum, q quidam monachus vester, se ad nigros a monachos transferens & habitum eorum assumens, ad sacerdotij ordinem in ipso habitu est promotus: vnde quia dubitastis, vtrum in assumpto taliter ordine ministrare debeat: Mandamus, quatenus (nisi canonicū aliud obuiet) ipsum monachū officium sacerdotis libere b exequi permittatis.

Idem C. præsbytero Cardi. Apost. sedis legato.

Si Græcus epo Latino subiectus ordinatur sine Latini licētia à Græco, interdicitur sibi executio. Si uero de licentia tunc toleratur.

CAP. XI

QVòd translationem pontificis: & infra. Consultationi tuæ taliter respōdemus, quòd cū clericus Græcus episcopo Latino subiectus, à Græco pontifice ordinatur, c nisi de mandato uel licentia sui episcopi fiat, interdicenda est ei ordinis executio sic suscepti, tamquam ab alieno pontifice, sine mandato uel licētia sui episcopi ordinato. ¶ Si vero de mandato vel licentia d sui præsulis, à Græco pontifice, secundū morem Græcorum fuerit ordinatus, licet culpandus sit episcopus Latinus, qui clericos suos a Græco facit antistite ordinari: quamdiu tamen talis mos ab ecclesia toleratur, e impediri non debet ab executione ordinum taliter susceptorum.

¶ Item Mutin. episcopo.

¶ *Ordinatus à Papa sine licētia Papæ ad superiores ordines non promouetur.*

CAP. XII.

CVm † in distribuendis: & infra. Meminimus à nobis fuisse suppliciter † postulatū, & clementer indultum, f vt quia præfatus A. ecclesiæ Romanæ subdiaconus erat, mandaremus ipsum p Bono. epm promoueri.

Idem eidem, & magistro H. subdiacono nostro.

Duo sacri ordines non possunt cōferri eidem, uno die, uel duobus continuato ieiunio.

CAP. XIII.

LIteras † vestras recepimus super inordinata ordina-

E X parte. Communis diuisio. Scda ibi, mandamus.

Cap. 2. e. tit. in 3. cōpilatione.

CASVS Quidā monachus Car. loci transtulit se ad nigros monachos, & habitū illorū assumens, in psbyterū est pmotus dubitabant isti monachi, vtru l ordine sic suscepto debeat ministrare. Mādat eis Papa quatenus monachū illū pmittat officiū sacerdotis exercere, nisi aliud canonicū obsistat. No. q ordo sacer l apostasia, irregularitatem non inducit. Ber.

Glo. se. merit. & soluit.

Alias. ali qu.

a Ad nigros. Sed q fuit dubitatio huiusmodi qstionis? iō dubitauit, qa monachus ille fuit apostata. vn nō debuit admitti ad legitimos actus: ut 3. q. 4. beatus. & ita vi q abbas non possit dispēsare cum eo: qa tēpore quo recepit ordines suspensus erat. arg. j. de æta. & qual. cū bonæ. & j. de cle. excom mi. postulastis. Arg. s. supra de ele. cū inter R. Vel dic q non est apostata, nisi q ad seculū redit. j. de aposta. c. 1. & 50. dist. c. vl. z quandoq; dicuntur apostata recto habeuntes. 26. q. vlti. non obseruetis. Item is apostata dicitur, qui recedit a fide. 2. q. 7. non potest.

Ca. 3. e. tit. in 3. cō pilatiōe.

z Per qd capitulū dicit hic Inno. illū apostatā, q sine cl dimittit pfessionē quam dimittere n licet: sed coronam dimittere licet. de cle. cōiu. Ioannes. ergo patet, q nō est de substātia ordinis. Io. Andr.

b Libere. Si monasterium ad quod transiuit, fuit maioris religionis, tunc non peccauit j. de re. licet. & tunc de iure cōi pōt in ordine suscepto libere ministrare: & hoc ita vi fuisse. si uero minoris, tunc peccauit mortaliter, & tunc cum eo est dispensandum, & aliter non debet ministrare.

Eo saluo q si relicto monachatu, ordinem qs assumat, non poterit secum dispensari, nisi p Papam. j. de apostatis. c. vlti. secundum Gost. Ioan. And.

QVod translationem. In prima parte decisa consultatio. In secunda, ibi, Consultationi. quæ distinguit, & sm membrum prosequitur: ibi, Si vero. Ioan. And. Pars huius. j. de off. dele. quod translationem. Io. And.

CASVS. Quidam clerici græci existentes in diœcesib. latinorum ab epis græcis extra 4. tpa ordinabant: postmodū a latinis epis celebrare phibebantur. quæsitum fuit a Papa q d de talibus sit agendum. Rūdet Papa q cum clerici græcus, epo latino subiectus, a græco pōtifice ordinatur, interdicēda est ei executio ordinis sic suscepti, tamquā ab alieno epo ordinato: nisi de mādato uel licētia sui epi illud fiat. Sed si de licētia sui epi id factū sit: licet culpandus sit eps, q clericos suos, à græco epo facit ordinari: quādiu tñ ab ecclsia talis mos toleratur, impediri non dēt executio ordinū taliter susceptorū. No. q ordinatus à non epo suo, ordinis executionē non habet. Item not. q rōne cōsuetudinis toleratur qs in executiōe ordinis quē male accepit.

c Ordinatur. Extra quatuor tempora, sicut est in antiqua cōpilatione, & sic bene facit ad titulum.

d Vel licentia. 9. q. 2. Lugdunensis. 71. dist. 1. 2. & 3.

e Toleratur. Hęc fuit cōparatiua permissio, vt hic innuitur. ar. j. de præ. cum iamdudum. forte pp scandalū & multitudinem talis cōsuetudo toleratur arg. s. eo. sane. & 12. q. 4. non potest. i mos ille hodie non toleratur. j. de offi. ordi. quoniam in plerisq; & sup. e. cum secūdum.

i Cōcor. l. 1. §. fi. ff. de aqua plu. arc. & l. idemque. ff. mand.

CVm in distribuendis. Si aliquis ordinatus fuerit i subdiaconum a dño Papa ab alio ad superiores ordines sine licētia Papæ ordinari non dēt. No. q ordinati à Papa ab alio sine eius mādato ordinari nō dēnt. No. q collatio ordinis potest delegari.

q Gl. se. mouet. & soluit arg. contrarium, & soluit.

f Indultum. Sed nōne eps talem iudicat. j. de maio. & obed. p tuas. præterea vi q potius sit onus quā honor? Dic q licet sit onus in hoc, in multis tñ ē honor: quia non potest nisi plurib. testib. conuinci. 2. q. 3. præsu. & c. nullā. Itē non pōt cogi ab epo recipe ordines, arg. de consecra. dist. 2. c. ut Item quia maior honor ei debeē q alijs j. de ma. & obe. p tuas & ff. de albo scri. l. ulti. Sed ille pōt iudicari ab epo suo: vt dicit illa decr. p tuas. vnde. s 9. q. 2. nullus primas. ubi dr: q non pōt ordinare, nō pōt iudicare, & econuerso. Illud ordinariū est & regulare hoc speciale ē pp excellētiā superioris, q manū imposuit. arg. c. illud de consecra. dis. 2. c. vlti.

Cap. 4. e. tit. in 3. cōpilatione.

humiliter.

Ordinatus a Papa honoratur & oneratur.

Cap. 5. e. tit. in 3. cō pilatiōe.

LIteras vestras. Primo narrat factum quod post improbat, ... ordinationis causam inferens. ibi, In quo. tertio punit facientes: ibi, Præfatum uero.

CASVS. Quidā canonicus Bono. A. noīe ecclesiæ Ro subdiaconus, electus fuit in epum Imolen. eps Bono. recepto mādato precedētis capituli, ordinauit ipsum die sabbati in diaconū: & die dñico cōtinuato ieiunio in psbyterū: puenit hoc ad notitiam dñi Papæ, vñ mandauit inquiri ueritatem sup hoc per epum Mutin. & magistrum H. subdiaconum suum. ipsi factum sm quod est dictum, significauerunt dño Papæ. & ipse rescribit eis dicens, q ipse recepit lras suas super inordinata ordinatione Imolen. electi: in qua ordinatione quantu ordinator, & ordinatus deliquerit, euidēter intelligit q prudēter attē dit: quod probat hoc mō. Si n. non licuit Bonon. epo vtrūque ordinē illi cōferre eodē die: eadē rōne non licuit ei vnū ordinē conferre vno die: & aliū alio die continuato ieiunio: cū pp cōtinuationē ieiunij fictione canonica, siue mane diei dominicę trahatur est sabbatum, siue uespera sabbati ad diē dominicam referatur: illa duo ad eūdē diē pertinere dicunt. Si enim dicat q mane diei Dominicæ ad vnā diē, & vespera sabbati ad diē aliam referantur, non esset cōtinuatio ieiunij nec ei facta: qa sabbato añ cœnam, & dñica añ prandiū ieiunū intelligunt. iōq; Papa Bonon. epum vt puniat in quo peccauit, suspendit a collatione ordinum, diaconij, & præsbyterij, alterum

cerum vero ab executione sacerdotalis officij suspẽdit, donec de ipsis aliter duxerit disponendũ. No. ꝙ nullus duos sacros ordines recipere debet: nec aliquis illos cõferre eodẽ die, qui si fecerit, punitur, prout hic dicitur. Not. hic regulam ꝙ quis debet puniri in eo in quo deliquit.

a ᵃ Vno die. Hoc ergo solũ reprehẽditur hic ꝙ ordinem vnum vno die, & alterum altero die cõtulit idem eps: vnde collige, ꝙ si die sabbati non potuit ꝑficere ordinationem, sequenti die dñico cõtinuato ieiunio pôt eã quã incepit perficere, & vno die intelligunt ordines collati fictione iuris, & sic loquit cap. 75. dist. quod à patribus.

ᵇ Glo. seq. dat simile, & allegat contrarium.

b ᶜ Continuationem. Cõtinuatio de duob. facit vnum, & coniungit illa. ar. 16. q. 3. c. placuit. § potest. ver. hinc de pleri & 7. q. 1. illud cap. nihil. ᵈ sicut cum bissextus occurrit, duo dies ꝓ vno computantur. ĩ. de ver. signi. quę sunt. & ff. de mi. denique § minorem. Sed arg. ĩ. ff. de testa. lib. cũ hæres. §. Stichus.

c ᵉ Fictione. immo & sine fictione aliqua bene vespera & mane ad vnam diem naturalẽ referũtur, iuxta illud & factum est vespere mane dies vnus.

ᶠ Gl. reci. per q. qua die sint ordines conferendi. sol. ponit opi. Hu. tractat demum de sabbato paschali & ponit opi. V in. quam non approbat.

d ᵍ Pertinere. Teneas incunctanter, ꝙ oẽs ordines die sabbati ꝯferri debent. ĩ. e. c. 1. 2. & 3. & 75. dist. c. vl. ꝑter epalem ʰ dignitatem, quæ die dñico tñ confertur. 75. dist. c. 1. & ꝑter minores ordines, qui possunt conferri dieb. dñicis & alijs solẽnib. ĩ. eo. c. 2. & 3. & subdiaconatus ordo pôt cõferri die dñico à solo Papa, ut ĩ. e. de eo. licet ergo die dñica continuato ieiunio conferantur, sabbato tñ ꝯferri intelligunt, & iõ continuatiõe ieiunij necessaria est. H. vero dicit, oẽs ordines die dñica ꝯferendos, & non die sabbati: & idẽ dicit de baptismo. de cõse. dist. 4. uenerabilis. & c. seq. arg. 75. dist. ꝙ à patribus versi. sed post diem sabbati eiusdem noctis q̃ lucescit in prima sabbati exordia consecrandi eligant: in quibus, ijs qui cõsecrãdi sunt ieiunis, & à ieiunantibus sacra benedictio cõferat. qđ eiusdẽ obseruantiæ erit, si mane ipso die dñico cõtinuato sabbati ieiunio ordinatio celebret. a quo tpe ꝑcedẽtis noctis initia nõ recedunt, & ſm opinionẽ eius nõ vr̃ quare sit continuatio ieiunij necessaria: ut vna dies fingat sabbatum & dñica. tñ sicut ordo epalis pôt conferri die dñica sequenti, & nõ exigit continuatio ieiunij, ne fingat dies sabbati trahi ad dñicã, ita si q̃s ordinet mane die dñica, posset hoc facere sine cõtinuatiõe ieiunij. No. tñ ꝙ in sabbato magno paschali non celebrat ordo: quia nec missa cantat. de conse. dist. 3. sabbato. dicunt quidam ꝙ illi ordines qui celebrantur die dñica, trahunt ad sabbatũ: & iõ fit ordinario die sabbati, qm̃ sabbatũ significat requiẽ, & qui ordinat, transit ad requiẽ clericalẽ: requiescit n. à laborib. secularibus. Vin. dicebat speciale de sabbato paschali, vt missa trahat ad dñicam seq. & ordines ad sabbatũ. sed hodie non fit hoc in illo sabbato, ut ĩ. e. d. c. vbi dr̃ ꝙ in sabbato sancto ordines conferuntur, imó ita celebratur tunc missa sicut in alijs sabbatis ordinationum, & ita seruatur de facto. ⁱ

e ᵏ Non si quantum. solutio tacitæ quæstionis. diceret aliq̃s duo

tione Imolensis electi, quem Bononien. episcopus præcedenti sabbato in diaconum, & sequẽti die dominico (continuato ieiunio) in præsbyterum ordinauit: In quo, quantum vterque deliquerit, euidenter intelligit, qui prudenter attendit. Si enim vtrumque ordinẽ eodẽ die conferre illi nõ licuit: pari nõ licuit rõne, vnũ ordinem vno die, ᵃ & alium † altero (ieiunio continuato) cõferri: † cum propter continuationem ᵇ ieiunij fictione ᶜ canonica, siue mane diei dominicæ trahatur ad sabbatum siue vespera sabbati ad diem dominicam referatur, profecto mane cum vespera, seu vespera cum mane, ad eundem diem pertinere ᵈ dicetur: † ¶ Nam si quantũ ᵉ ad hunc necessitatis articulum pertinet, mane ad vnum diem, & vespera referatur ad alium, cur esset continuatio ieiunij necessaria, cum & sabbato ante cœnam, & dominica ante prandium, intelligantur † esse ieiuni? ¶ Præfatum itaque Bonon. episcopum (vt puniatur in quo deliquit ᶠ) à collatione ordinum, diaconij scilicet & præsbyterij; alterum uero ab executione officij sacerdotalis tamdiu volumus manere suspensos, donec de illis aliter disponamus.

ᵃ Alias ita: aliũ in [illegible]ho.

ᵇ Vide l. 1. [illegible]ram gl. in [illegible]er. sepa[illegible]ati ff. de [illegible]fructu & [illegible]nsti. de l. § si eadẽ. [illegible]m glo.

ᶜ Conco. tex. in l. 1[illegible] illud § si it[illegible] ad l. Aql.

ᵈ Vide l. Titi⁹ & ibi p. Bar. ff. de libe. & posthu. & [illegible]n le hæc verba in [illegible] ff. d ver. signi.

† Ordinans C. & ordinat⁹.

ⁱ Dicunt quidã, ꝙ [illegible] quare [illegible] ordines in sabbato conferunt. & [illegible]alis in dñica, est: q̃a sicut vigilia fer[illegible] festo: [illegible] ꝑmo[illegible] ad sa[illegible] cõpos [illegible]e conse[illegible] dist. 1. eps [illegible]cnificas. & c. se. Io. [illegible]ndr.

ᵏ Et bene [illegible]lebrant ordines [illegible] e. c. 3.

ales sunt, & ita non vno die duos ordines contulit, & rñdet.

ᵃ Glo. seq. recitatur per obiectionem & solu i[illegible].

f ᵇ Deliquit. imó in pluribus puniuit eum quàm deliquit: q̃a nõ peccauit diaconatum ꝯferendo & tñ fuit punit⁹ in eo: & iõ plus punit ordinator q̃ ordinat⁹: q̃a debuit esse prudẽtior: ᵃ & quia maior, ar. sup. de transla. inter corpalia & ut alij à similibus arceant. & est simile ĩ. c. proxi.

¶ Honorius 3. episcopo & archidiacono Legio.

¶ *Ordinans puerum 13. annorũ in diaconum, suspenditur a collatione ordinũ: & ordinatus ab ipsius executione usque ad ætatem legitimã.*

C A P. X I I I I.

VEl non est compos sui episcopus Conuentren. vel nimis videtur à se scientiam repulisse, ᵍ qui M. puerum latorem præsentium adhuc tredecim annorum contra sacrorum canonũ instituta, ʰ inordinate in diaconum dicitur ordinasse, in ludibrium ordinis clericalis, & infra. ¶ Discretioni uestræ mandamus, quatenus si rem inueneritis ita esse, prædictum episcopũ à collatione ordinum suspendẽtes, ⁱ ipsum ut eidem M. quem ab executione officij diaconi † vsque ad ætatem ᵏ legitimam in iniuriam ˡ suspendimus ordinantis, prouideat in ecclesiastico bñficio cõpetenti, ᵐ p cẽsuram ecclesiasticam compellatis. ¶ Idem Leton. † & Cala. ab.

¶ *Episcopus conferens eidẽ vna die plures sacros ordines, et si de mandato metropolitani hoc fecerit, ab ordinandi potestate suspenditur.*

V *Vel non est.* Primo narrat factum. qđ secundo puniri ꝑcipit ibi, discretioni. Io. An.

CASVS. Eps Conuentren. quendã puerum M. noĩe xiij annos habentem inordinate & sine certo titulo ĩ diaconum ordinauit ĩ ludibrium ordinis clericalis: puer ille hoc significauit dño Papę. & ꝙ non ꝓuiderat eidẽ. Vñ mandat quibusdã, quatenus si res taliter se habet, ꝑdictũ epm suspendat, a collatiõe ordinum. & compellant eũdem vt eidem M. prouideat in ecclesiastico beneficio competenti, suspendentes eundem M. ab executione ordinis diaconatus, donec ad ætatem legitimam peruenerit in iniuriam ordinãtis. Not. ꝙ aliquis punitur odio alterius. Itẽ, qui ordinat aliquos an legitimam ætatem, punitur prout hic dr̃. Item qui ordinat aliquẽ ad sacros ordines, tenet ei prouidere.

g ᵃ Repulisse. Vñ posset ei dici, & ego repelli te, ne sacerdotio fungaris mihi. 21. dist. oẽs psallentes. in fi. & su. de renũ. nisi cũ pridem §. ꝓ defectu.

C A P. X V.

DIlectus † filius G. Humilien. † canonicus, nostro

h ᵇ *Instituta.* quæ dicunt, ꝙ añ xx. annum nullus dẽt in subdiaconum promoueri. 28. dist. de his. 78. dist. in singulis. & c. quicunq; & c. subdiaconus. ergo multo minus in diaconũ q̃s ante xxv annum ordinari non debet. 77. dist. placuit. & cap. in singulis. & cap. quicunque.

i ᶜ *Suspendentes.* vt puniat in quo peccauit. 12. q. 2. q [illegible] humanis. & c. de viro. & 16. q. 1. reuertimini. & ĩ. c. ꝓxi. lĩas ᵃ & punitur hic in collatione oĩum ordinum: q̃a in hoc tñ deliq̃t.

K ᵉ *Aetatem.* & ita licet nõ sit in ætate lĩtime, nihilominꝰ recipit ordinem: sed executio suspenditur vsq; ad lĩtimã ætatẽ simile. ĩ. de ætate & qual. ex rõe. ubi suspendit administratio tamen lib. ꝯcessa vsq; ad legitimã ætatẽ. sic & ip̃s non impedit ordinis collationem. ĩ. e. consultationi. & ĩ. eod. sane. & c. cum q dam.

¶ *Gl. seq. alle. [illegible] conco. obijcit, & solui.*

l ¶ *Iniuriam.* Simile 71. dist. c. 1. & 16. q. 5. decernimus. sed ꝑ factum ꝑlati iste non debuit in executione puniri. ini quũ est n. aliquem alterius odio ꝑgrauari. C. de inoffi. test. si q̃s in suo. & peccata suos dẽnt tenere auctores. ĩ. de iis q̃ fi. a maio parte c. quiuit & C. de pœn. l. sancimus. & non dẽt alteri p alteru iniqua conditio asserri. ff. de re. iu. nẽm dẽt ff. q̃ vi aut clam. nec in p̃site: sed hoc fuit quia ætas repugnat. ᵇ Sed nũquid tenetur ad continentiam iste, qui int. annũ discretationis suscepit ordines sacros. De hoc notatur de cle. per sal. pro. c. vnico.

m ¶ *Competenti.* scilicet personæ qualitate inspecta. ar. 41. dis. non cogantur. ff. de in. do. cum post diuortiũ. § gener. & l. q̃ro ff. de adm. tu. cu plures. §. cum tutor. & ff. de vsufru. sed & si q d. §. 1. Et scientia consideratur. ĩ. de pb. de multa. ad hoc. n. tene: si titulum non habet. ĩ. de præbe. cum ſm Apostolum.

D *Ilectus filius.* Prima pars ponit reprehensibilem ordinationẽ. Secunda punit ordinantem ibi, Cũ ergo. Io. An.

Concor. l. moris. §. iste fere. & l. aut facta. ff. de pẽ. no. I. L. presbyteris. C. de epis. aud.

Nota ex hoc textu ꝙ ꝑ opera a'icui⁹ cognosci tur discretio mẽtis eiusdem.

ᵃ Aliàs: diaconat⁹

ⁱ Leoñ & Salesbriẽ. abbat.

† Lon. & Salabriẽ. abbatib.

† Cap. r. e. ti. in 4. cõpila.

† Oẽs fere manus. habẽt ita: † V. Imolicen.

† Ymilieẽ.

ᵇ Conco. tex. in l. 1. fugitiui. cũ gl. ĩ ve. amputato. ff. de ser. fugi.

ᵃ Quasi dicat, nõ est solũ odiũ ordinantis, sed defectus ordinati. Io. And.

l CASVS

CASVS. Ecclesia Humiliensi vacante canonici Humiliē. G. eorum canonicum in minoribus constitutū, in epm elegerunt archieps Cassalen. metropolitanus eorū mādauit epo Trecē. vt ipsum uno & eodē die ad tres sacros ordines promoueret: qd non ausu proprio sed de mandato archiepi nō distulit adimplere: qd totū dictus G. dño Papę reserauit. Super his dñs Papa inqsiuit ueritatē: & qa cōstitit ei, ipsū epm Trecē in plurib. deliqsse, tū qa confessus fuit sine mandato archiepi hoc fecisse, tū qa & si de mandato archiepi constaret, ei obtēperare nō debuit in hac parte, cū hmōi dispēsatio illi a canone non sit pmissa: & quia sæpe reatū piurij variauit, prius iurando qd archieps id pceperat, & postea fuit in iure confessus qd archieps id nō mandauerat, ipsum tādiu ab ordinandi ptāte suspēdit, donec suā meruerit gratiam obtinere. Not. hic arg. qd epi dispēsare no possunt nisi in casib a iure pmissis. Itē in iniusto mādato, plato non est obediendū. Itē auctoritas superioris nō excusat. Itē q in iure varius ē in dicto suo sine 9trius periurus reputatur.

Ymiliēē.

Calacē. In codice Barbatiæ, itaq; si ipsius archiepi(vt ipse cōfessus extitit mandato perfecit.

Vide tē. cū gl. in l. non intelligitur. §. tacite. in gl. in uer. manifestissimis. ff. de iure fisc.

dudum Apostolatui reserauit. quòd Humilien. ecclesia suo viduata pastore, canonici ipsum vnanimiter elegerunt: [a] qui cū esset citra sacros ordines constitutus, archiepiscopus Cassalen. † metropolitanus eorum, episcopo Trecen. mandauit, ut eum vno & eodem die ad tres [b] sacros ordines promoueret; quod ille (non ausu proprio, sed ipsius archiepiscopi mandato) perfecit. ¶ Cū ergo nobis constiterit supradictū episcopum in pluribus deliquisse, tum quia sine mandato archiepiscopi (ut ipse confessus extitit †) ad huiusmodi ordinationem inordinatæ processit: tum quia si de mandato archiepiscopi constaret, cum illi huiusmodi dispensatio à canone minime sit permissa, [c] ipsi obtemperare [d] non debuit in hac parte; tum etiam quia reatum periurij [e] sępius variauit, [f] iurando prius quòd archiepiscopus id pręceperat, & postea qd illud non mandauerat in iudicio cōfitendo: ipsum tamdiu ab ordinandi suspendimus potestate, donec nostram [g] meruerit gratiam obtinere.

¶ Gl. se. soluit cōtrarium.

a ¶ *Elegerunt*. in postulandū, s. quia si simpliciter electus fuisset non ualuisset electio. simile s. de renū. post translationem.

b ¶ *Tres sacros*. Quod nullo modo dēt fieri, sed vnus ordo vno die debet conferri. s. eod. litteras, & ideo punit, vt in fine.

¶ Gre. ix. archiepiscopo Baranēsi.

¶ *Ordinatus ad sacros extra tpa statuta, ordinem recipit, & post pœnitentiam cum eo dispensat episcopus.*

¶ *Gl. seq. arg. alle. duo iura, & vnum in contrarium, & remittit.*

c ¶ *Permissa*. Arg. op. qd epi dispensare non possunt nisi in casib. sibi concessis a iure, qd quidam concedunt. & facit p eis j. de fil. psbr. c. ult. & pē. Ar. 9. j. de sen. exco. nuper. in qua opinione sunt Lau Io. Vin. & T. de hoc tradit j. de iu. at si clerici. De hac ma no. 58. dist miror. & 1. q. 7. c. requiritis. §. nisi rigor. imó phibita. s. e. litas. j. de eo qui fur. or. re. c. vl. & ita colligit arg. pdictū. Vel dic, qd nō licet epo dispensare in ijs q ptinēt ad gnalem statum ecclesiæ: vt hic. & s. eo sane. & s. eo. litteras. In criminibus dispensare possunt nisi sit expresse prohibitum.

¶ *Gl. seq. alle. 6. concor. & tria contraria, demū arg. & determinat.*

d ¶ *Obtemperare*. hic habes, qd auctoritas superioris nō excusat. 12. q. 2. quicunq; & c. de rebus. & 11. q. 3. si dñs. & 16. q. 1. in canonib. & q. 7. decimas. Ar. 9 63. dist. Salonitanæ. 14. q. 4. dixit Dñs. & 28. dist. diaconi. Item est arg. qd præceptum iniustum prælati non est adimplendum. 11. q. 3. Iulianus. si certū sit qd ē iniustum. secus si dubitaretur 23. q. 1. quid culpatur in fin. & ff. de reg. iur. ad ea.

e ¶ *Periurij*. Vnde posset priuari ecclesia, & deponi. j. de iure iur. qrelā. & j. eo. tit. c. vlti. cū in iudicio sit 9fessus, & 9fessus p conuicto hr. j. de 9fes. cum sup. & C. e. ti. l. vnica. sed ei pepcit.

f ¶ *Variauit*. Vñ non erat ei credendū j vt ecc. benefic. ut nostrum. & j. de præsump. lras. & 4. q. 3. c. si testes. §. item in criminali. versiculo, qui falso. uel varie: sic j. de pœn. sup his.

g ¶ *Nostram*. Et sic solus Papa super hoc dispensat. de hoc dixi s. eo. cum quidam. & melius j. c. proxi.

Epis in q bus liceat dispēsare.

Conco. l. furti. §. & iussu. ff. de his q no. inf. & l. iuste. ff. de acq. pos.

Conco. l. sed & si pupilli. §. conditio. in glo. ne fuerit. ff. de istito. & ff. d ne go. gest. l. Pōponius scribit. in l. proba- tio.

Consultationi. CASVS. Aliqui ordines sacros receperūt extra tpa cōstituta: quærit vtrū characterem receperunt? Rñ. Papa qd sic. q b. p transgressione hmōi pœnitentia compe- tens est imponenda, & postmodū sustineri poterunt in susceptis ordinib. ministrare. No. qd ordo tenet quocūqs tpe 9ferf, licet conferri non debeat nisi certis diebus.

¶ *Glo. seq. arg. qd tempus, & c. dat simile de ætate, & baptismo.*

h ¶ *Characterem*. & ita quocunq; tpe ordines cōferunt, character imprimit: qa tps non est de substantia ordinis, sic nec ætas impedit charactere. s. e. uel nō est cōmpo. tñ qa trāsgressor est canonis, q recipit ordines extra tps debitū, punitur, vt hic quia ei interdicit executio ordinis sic suscepti. s. eo. cū quidā. & q conferūt, puniunt: qa priuātur potestate ordinandi. s. eo. sane Sic & baptismus à quocūque cōferat in forma ecclesiæ, tenet, licet à Iudæo uel Pagano, q̄uis ab eo recipi nō debeat. s. de sum. tri. c. 1. in fi. & de conse. dis. 4. à quodā. & ca. Roma.

i ¶ *Competenti*. Primo eis suspēsus ab executione ordinū. sup. e. cū quidam. & c. uel nō ē. ad arbitriū iudicis pœna imponit, ex quo nō est determinatū. j. de offi deleg. de causis. & ff. de iure deli. l. 1. § ait prætor.

¶ *Gl. seq. signat contrarium, soluit; solutioni opponit, respondet, & oppositioni ac pme eis.*

K ¶ *Poteris*. Et ita vr, qd epi possunt cū talibus dispensare, ex eo qd dicit, poteris sustinere. Vñ signat 9. su. c. cum qdā. & c. lras. vbi dicit, donec apud nos. & sup. c. pxi. i fi. Dicas, qd possunt auctoritate istius cap. sibi cōcessā: aliàs non vr iure ordinario per iura prædicta & c. lras. Sed vr qd suo iure hoc facere possunt: qa hic Papa rñdet ad consultationem. sed quia cōsultatio in hoc solo fuit, vtrum tales recipēt charácterem: qd sequitur, addit Papa præter cōsultationē. Vel dic qd bene pōt eps cum talibus dispensare, cum hic rñdeat d iure. arg. sup. eo. cū quidam. in pri. & ar. sup. de ele. qd sicut §. sup. eo. & 9ria intelligunt, cū Papa ex certa scientia sibi reseruat dispēsationē illorū, ut magis alij terreāt. & ipsi puniant.

CAP. XVI.

Consultationi tuæ taliter respondemus, quòd eos, qui extra tempora statuta sacros ordines receperunt, characterem [h] non est dubium recepisse, quos p transgressione huiusmodi (primo eis pœnitentia imposita competenti [i]) sustinere poteris [k] in susceptis ordinibus ministrare.

¶ Idem.

† *Occultus criminosus pter homicidam, post pœnitentiā in susceptis ministrat, & ad superiores ascendit: ante pœnitentiam monetur, vt etiam in susceptis non ministret.*

CAP. XVII.

Quæsitum est de sacerdotib. uel alijs clericis, qui per reatum adulterij, periurij, homicidij, uel falsi testimonij, bonum conscientiæ rectæ perdiderunt: & infra. Respondemus qd si proposita crimina, ordine iudiciario cōprobata [l], vel aliàs notoria [m] non fuerint, nō dēnt hi (pter reos homicidij) † post [n] pœnitentiā in iam susceptis uel suscipiendis ordinib impediri: qui si non pœnituerint, [o] monendi [p] sunt, & sub internimatione diuini iudicij obtestādi,

Quæsitum est. Côis diuisio. Secūda. ibi, respōdem⁹. Io. And.

CASVS. Sacerdotes & alij clerici cōmittunt qnq; adulteriū, periuriū, homicidiū, & falsum testimoniū: qrit an permitti debeant in susceptis ordinib. ministrare? Rñ. Papa qd si crimina prædicta ordine iudiciario pbata uel aliàs notoria nō fuerunt, nō dēnt pdicti pter reos homicidij, in susceptis uel in suscipiendis ordinib impediri post pœnitentiam pactā. Si uero ñ pœnituerint, monēdi sunt sub obtestatiōe diuini iudicij, ut in piculū suæ dānationis in susceptis ordinib. ñ ministrēt. No. oēs criminosos, pter reos homicidij ēt occultos post pactā pœnitentiā in susceptis ordinib. posse ministrare.

l ¶ *Comprobata*. Per testes, uel confessionem in iure factam.

m ¶ *Notoria*. Notoriū trib. modis dr crimē, p sniam, p cōfessionē in iure factā, & p rei euidentiā j. de coha. cle. muli. c. vl.

n ¶ *Homicidiū*. Sic patet qd homicida quantūcunq; occult⁹, ēt post pactā pœnitentiā administrare non pōt: sic j. de accus. inquisitionis. 1. rñ. Vñ Dñs dixit. Dauid pphetæ post pœnitētiā. Nō ædificabis mihi téplū: qa vir sanguinis es. 1. q. 7. si qs oēm. & de 9sec. dist. 1. c. 1. de hoc dictū est sup. e. ex tenore. isti vero añ actam pœnitētiā ministrare non dēt, ut hic vr a 9rio sensu imó possunt tempore pœnitentiæ peracto. sup. eo. ex tenore.

o ¶ *Non pœnituerint*. i. si uere nondum pœnitentiā egerint, & tō vr qd non sint permittendi in suis ordinibus ministrare.

p ¶ *Monendi*. sed ñ 9pellēdi, cū sint occulta peccata ipsorū s. e. ex tenore. s. pmittēdi sūt arbitrio suo, sim. j. d iureiu. mulieri

¶ Glo.

Aliàs pter.

Vide gl. in. §. homicidiū. Authē. de pace iur. firma. col la. 10.

Aliàs ita post pœnitentiā iniunctam.

An epi possint dispensare cū ordinatis extra tempora statuta.

¶ *Glo. seq. recitetur per quam in occultis sit dispensatio necessaria al leg. pro & contra.*

Damnationis. Simile ī. de simo. Matthæus. in fi. & ueræ damnationis, nisi cum eis suus ep̄s post peractā pœnitentiam duxerit dispensandū, quod quidē pōt. ī. de iudi. at si clerici. & valde necessaria est dispēsatio in occultis, nō pp depositionē vitandā, quia pp occulta peccata nō punitur quis, quæ vindictam nō habent 32 q. 5. Christiana: sed ut licite suū officiū exequatur, quod aliter non pōt 33. dist. habuisse. quia de eo super quo dispensatū ē, postea accusari nō pōt ī. de fil. presby. ex tua. & ī. de schismat. fraternitati alioqui posset ēt post peractā pœnitētiā accusari 31 q. 2. admonere. 15. q. 5 presbyter. Arg. ̄ de pœn. dis. 4 diuina clementia. & 23. q. 4. si illic. & 1. q. 4. iam itaq;. sed verū est quod accusari ēt posset. Alanus.

a Cōcor. l. cum fratrem. cū nota. per Bald. C de ijs quibus ut in dig.

† Aliàs ita: in ordinib. faciendo.

† Cap. 1. de scrutinio faciēdo, in 3. compilat.

b ¶ *Non ministrent.* Si non pœnituerint. ergo si pœnituerint, possunt administrare sine periculo dānationis. & sic vr̄ ̄ Ala. qui dicit, quod licite nō ministrant, ēt post pœnitentiam sine dispensatione: vt dixi in proxima notula: saltem valet dispensatio quitem ad accusatio nem, alias sufficit pœnitentia in occultis; vt hic patet B.

vt in testimonium suæ damnationis,[a] in susceptis etiam ordinibus non ministrent.[b]

TITVLVS XII.

De scrutinio in ordine † faciendo.

¶ Innocentius tertius.

¶ *Ep̄us interrogatus in scrutinio ep̄i ordinandi, pōt respondere illū dignū, si non nouit illud indignum.*

CAP. I.[f]

EX † parte tua fuit propositū: & infra. Fraternitati tuæ taliter respondemus, quod cū aliquē in diaconū vel presbyterū promouemus: prior diaconorū qui nobis assistit: dicit, Postulat sancta mater Ecclesia hūc diaconū vel subdiaconū ad onus presbyteratus uel diaconatus assumi; & nobis interrogantibus, si eū cognouerit esse dignū, idē respondet, quod quantum humana fragilitas nosse sinit, & scit,[c] & testificatur illum ad hmōi onus officij esse dignum. Vnde in tali rn̄sione aliquem peccare nō credimus, dummodo contra conscientiam[d] non loquatur: † quia simpliciter illū asserit esse dignū, sed in quantū humana fragilitas nosse sinit: cū illū, quē indignū esse non nouit, dignū debeat æstimare.[e] Hmōi ergo rn̄sione secure uti poteris, nisi forte de indignitate tibi constiterit consecrandi. ¶ Si aūt illū indignū esse cognoscis, metropolitano (priusquam ad hmōi scrutinium veniatur) secreto studeas nunciare, vel † intimare: quamuis nos interrogationem hmōi, non in consecratione pontificis, sed in ordinatione diaconi uel presbyteri faciamus.

DE SCRVTINIO in ordine faciendo.

¶ *Dicto de ordinandis qui ordinandi examinādi sunt, ideo, &c.*

De hac materia tractatur 24. dist. per totum. et 23. Qui episcopus. 51. dist. qui in aliquo.

* Vid. tex. in l. plenti. cū not. C. de ijs q. ad ecclesiam confugiunt.

EX *parte.* Sunt duæ partes. In prima ponitur decisa consultatio. In secunda rn̄sio, ibi, *Fraternitati.* In qua primo ecclesiæ Romanæ morem inducit. secundo respondet, responsum moderatur, & moderatum declarat. Ioan. And.

CASVS. cum aliquis ep̄s dēt consecrari, metropolitanus conuocat alios suffraganeos ad faciendam consecrationem: ep̄i præsentant consecrādū archiep̄o, dicentes: Reuerende pater, postulat mater Ecclesia hūc electum in episcopum consecrari. & ipse illos interrogat si sciunt illum esse dignū, ep̄s quidā in hmōi rn̄sione ne hoīem offenderet, Deū existimat offendisse, qn̄q; præter: qn̄q; ̄ conscientiam rn̄ dendo, cū electi cōuersatio est illi minus bene cognita vel penitus ignota, quæsiuit qualiter in hmōi interrogationib. salua cōsciētia debeat rn̄dere? Rn̄det Papa: cū nos aliquē pmouemus in diaconū vel p̄sbyterū, prior diaconorū dicit: postulat sancta mater Ecclesia hūc diaconū ad onus p̄sbyteratus, vel hūc subdiaconū ad onus diaconatus assumi. & Papa interrogat. Scis illū eē dignū, & ipse rn̄det, scio & testificor illū esse dignū ad hoc onus quantū humana fragilitas nosse sinit. Vnde in tali rn̄sione nō credit Papa aliquē peccare, dūmō ̄ conscientiā nō loquatur, quia non simpliciter dicit illū esse dignū, sed inquātū humana fragilitas pmittit: quia quē indignū non nouit, dignū dēt æstimare. Hac ergo rn̄sione secure poterit vti, nisi forte sibi cōstet quod sit indign.⁹ Si vero sciat illū īdignū, significet hoc metropolitano anteq̄ veniāt ad scrutiniū. Sed Papa hāc interrogationē nō facit in cōsecratione ep̄i, sed ī ordinatione p̄sbyteri vel diaconi. Nota quod qui facit contra conscientiam, peccat mortaliter. Item quilibet præsumi debet dignus qui nescitur indignus. Item hic scientia pro credulitate accipitur.

¶ *Glo. sequens obīcit. & soluit.*

c *Et scit & testificatur.* Mirabilis est rn̄sio ista: potius n. dicere deberet se nullā habere scientiā de eius dignitate vel indignitate? Rn̄deo, ex eo quod videt illū electū a bonis,[2] quandā vr̄ habere notitiā de dignitate ipsius, & de tali rn̄det, quia audiuit ab alijs. 22. q. 5. hoc vr̄.

d ¶ *Cōtra cōscientiam.* Quia tunc ædificaret ad gehennā. ī. de resti. spol. litteras. ī. de præscri. qm̄ omne. 28. q. 1. c. omnes. § ex his.

¶ *Gl. seq. ponens brocardā, alleg. pro tria iura, in cōtrar. vn̄ alle. 5. & soluit.*

e ¶ *Æstimare.* Nota quēlibet p̄sumi dignū nisi probetur indign.⁹ & de quolibet præsumendū est bonū, nisi probetur ̄trium. ī. de præsum. dudum. ff. de manumis. testa. seruos & ff. de leg. 2. cum pater. §. rogo. Sed cōtra vr̄: quia præsumit non idoneus, nisi probetur idoneus. C. de ijs qui ve. æta. impe. l. 2. & C. de proba. ex persona. ff. de magi. cōue. l. 1. §. si magistratus. & in dubio p̄sumitur quis excōicatus, ī. de sent. excom. cum desideres. §. secundæ quæstioni. & præsumitur potiꝰ fornicatio quā matrimonium. 30. q. 5. aliter. Solu. hoc generale est ut vbi periculum aīæ uertitur, præsumatur in deteriorē partē. ī. de sponsa. iuuenis. & 61. dist. presbyteri. sed licet videatur deterior, tn̄ melior & tutior est. simile de consec. dist. 4. paruulos. aliàs circa iudicia potius præsumitur iustum vel bonū, quam econuerso. 86. dist. si quid 11. q. 3. in cunctis. 22 q. 4. innocens. ff. de proba. ab ea parte.

Quia pphetari videtur illū futurum bonū. 93. dist. c. legimus. uers. noli. ubi de hoc.

† In omnibus manuscr. desunt hæc duo uerba: uel intimare.

TITVLVS. XIII.

De ordinatis* ab episcopo qui renunciauit † episcopatui.

¶ Alexander. iij. Toletano archiepiscopo.

¶ *Ep̄us qui renunciauit loco tantum, inuitatus conferre pōt ordines sicut prius. Si vero & dignitati, cū ordinato per eum ad minores, vel ignoranter ad sacros dispensat episcopus suus, cum ordinato uero sciēter ad sacros non dispensat.*

* In nonnullis antiquis, ita resignauit ep̄atū & in multis hr̄ ita hic titulus: De ordinatis ab ep̄o, qui renunciauit ep̄atui, vel ex cōicato.

CAP. I.

REquisiuit † a nobis tua fraternitas vtrū clerici, q post renunciationem,† factā a prędecessore tuo ordines receperūt, in ipsis debeant remanere: & infra.

† Post cōcil. Lateranen. sub Alex. iij. par. 26 c. 18. & cap. unico. co. tit. in 1. cōpilatio.

† resignationē, in vno, in alijs ut in textu.

DE ORDINATIS AB EPISCOPO, &c.

¶ *In tractatu ordinandorum qui præcedit & sequitur, interponitur hæc rubricella de ordinatis ab episcopo, &c. Gos. Ioan. And.*

De hac materia tractatur. 9. q. 1. per totum. & 1. q. 1. uentum. & q. 7. Daibertum. & supra de temp. ordi. ver. quid iuris. de ordinatis ab episcopo. & ver. vtrum ordinatis.

REquisiuit. Sunt duæ partes. In prima ponitur decisa consultatio. In secunda: ibi *Respondemus.* responsio distinguens. Ioan. And.

CASVS. Archiepiscopus Toletanus renunciauit archiepiscopatui. post illam renunciationem quosdam clericos ordinauit. successor illius quæsiuit, utrum illi in ordinibus ipsis debeant remanere; Respondet Papa distinguendo, utrum ille renunciauit loco tantum, an loco simul & dignitati. In primo casu cum loco tantum renunciauit, potest ordines conferre, sicut ante inuitatus ab episcopo aliquo. In secundo casu cum simul renunciauit loco & dignitati, distinguitur vtrum contulit sacros, an minores. Si enim aliquis ordines minores à tali recipit, & in illis poterit ministrare, & ad maiores promoueri: quia huiusmodi ordines quandoque à non episcopis conferuntur. Si vero scienter a tali sacros ordines quis recipit, executionem officij nō

habebit: quia eam non habebat. Si vero ignoranter, eps cum tali poterit dispensare: nisi crassa & supina fuerit ignorantia. Nota q minores ordines possunt conferri a non epis. Item qui non habet executionem ordinis, eam dare non pot. Item ignorantia crassa & supina non inducit dispensationem.

a ¶ *Vsque*. exclusiue: ut probant se quentia. sic ponit. ff. de iis qui no. infa. ait pretor. quq; ponitur inclusiue. 93. di. a subdiacono. ff. de sena. l. vlt. § senatores.

b ¶ *A non episcopis*. id est, abbatibus. 69. dist. quoniam videmus. & j. tit. proxi. cum con tingat.

c ¶ *Executionem*. Ergo suspensus est qui a suspenso recipit ordines. 1. q. 1. statuimus & resignatio non abstulit illi ordinem, sed executionem.

d ¶ *Crassa*. Tunc dr crassa & supina ignorantia, qn aliquid publice fit vel coram populo. & hæc non excusat: vt ff. de uerb. signif. lata culpa.

e ¶ *Gl. seq. obuiat, & dupliciter soluit.*

f ¶ *Ignorantia*. Simile j. de cleri. ex. mi. c. pen. & ita si probabilis fuerit ignorantia, cu eo poterit per epm dispensari. j. e. proxi. Sed. 5. probabilis facti ignorantia quælibet ignorante excusat ex toto. ff. de iur. & facti igno. error. & l. regula. ergo sm hoc nulla dispensatio e necessaria? Rn. in culpa fuit recipiendo ordines ab epo non suo. 9. q. 2. Lugdunensis & ideo necessaria est dispensatio. Vel melius dicas, q licet probabilis sit ignorantia, necessaria tn est dispensatio, quia cu in talib. ordinatos non haberet executionem sui officij, eam alij conferre non potuit vt 1. q. 1. statuimus. quia quod non habet, dare non potest. 1. q. 7 Daibertum. & pro non dato habetur, quod ab illo datur qui de iure dare non potest. inf. de iure patro. quod autem. n si ergo necessaria est dispensatio ad hoc ut habeat executionem ordinis.

· In codice Barbatiæ ita: verum sacros ordines, &c.

¹ Cōcor. l. scienti. §. pe. ff. ad le. Aquili. & Insti. ui bono. rap. §. quia tn. tex. cu gl. & no. in l. a ff. d leg.

† Vide l. si debiti C. de od. in & l. sed & si q. s. §. si. ff. si q s ca.

Alias ita: De ætate & qualitate ordinandorū, & ordine, &c.

¶ Rndemus igitur distinguēdo, vtrum renunciauerit loco tm, an loco simul & dignitati: nam in primo casu ordines (sicut antea) rogatus ab epo aliquo poterit de rōne conferre: In secundo uero casu distinguēdum putamus, vtrum sacros c contulerit, an minores. Si enim a tali ordines vsq; a ad subdiaconatū aliquis acceperit: quia & hmōi ordines a non epis b qnque conferuntur, & in illis deseruire poterit, & ad maiores (si idoneus fuerit) promoueri. ¶ Sane si ab eodem sacros ordines scienter quis receperit, quia indignum se fecit, executionem c officij non habebit; vbi autē non scienter, † poterit (nisi crassa d & supina fuerit ignorantia) e discretus pontifex dispensare.

¶ Gregorius nonus.

¶ *Breue est.*

CAP. II.

Cum clericis, qui ab excōicato f episcopo ignoranter ordines receperunt, per suos poterit episcopos g dispensari.

TITVLVS XIIII.

De ætate & qualitate & ordine præficiendorum.

¶ Ex concilio Pictauen.

¶ *Non summatur.*

Cum clericis. CASVS. Quæritur quid sit faciēdū de clericis, qui ignorāter ordinanē ab excōicato? Et rndetur q pōt per suos epos cum talibus dispensari. Nota q episcopus dispensare pōt cum ignoranter ordinatis ab excomunicato.

e ¶ *Glo. seq. ponit contrarium, & dupliciter soluit. Item quærit, arg. affirmatiue. soluit negatiue.*

f ¶ *Excōicato*. Sic patet q excōicatus cōfert ordinem, licet extra ecclesiam: & hæretici ēt cōferunt ordinem. 9 q. 1. ab excoicatis. &c. ordinationes. Sed c ead. cā. q. 1. c. 1. vbi dr q nullo modo dr consecratio quæ ab excōicatis est celebrata. Dic q ibi non fuit seruata forma ecclesiæ. Vel dicas: non dr cōsecratio verū est quātū ad executionem: quia quod nō habent, dare non possunt: vt 1 q. 1. perfectionem. & c. ventum est. & c. 1. & de consec. dist. 4. quo Sed nunquid pōt alios excōicare? Vr q sic: quia confert ordines, quod plus est: vt vr: ergo potest alium excōicare. sed non est ita. cum enim sit extra ecclesiā, aliū ejicere extra ecclesiam non potest. 24. q. 1. audiuimus. secus in ordine: quia licet sit extra ecclesiam, characterem tn retinet, & illum potest conferre, si ecclesiæ forma seruetur. Additio. Item ordinatio requirit uerbum & actum. j. de sacra. non iteran. c si excōicatio vero uerbum tantum. Host. & facit ad no. de consec. eccl. vel alta. c. aqua. Ioan. And.

¶ *Glo. seq. recitat per contrarium.*

g ¶ *Episcopos*. Et sic epi dispensant hic. sic 9. q. 1. ab excommunicatis &c. ordinationis. quia ignorantia eos excusat. si uero scienter ordines recepissent, non dispensaretur cum eis: vt c. ordinationes. & sic. ī. eod. c. proxi. in fin.

DE ÆTATE ET QVALITATE &c.

Dicto de ordinandis, dicendum est de præficiendis. Et quia in præficiendis consideratur ætas & qualitas, & ordo: & ideo &c. Ioan. And.

CAP. I.

Vt abbates, h decani & præpositi, i qui presbyteri non sunt, presbyteri fiāt: k qui archi. diaconatus tenent, diaconi: qui vero archipresbyteratus presbyteri: aut amittant l † honorem. † ¶ Quòd si aliqua iusta causa prohibente, presbyteri aut diaconi esse non potuerint, prælationes amittant.

¶ Alex. iij. Cantua. archiepo.

¶ *Ecclesia dispensatiue minori concessa, non per laicos, sed per clericos regi debet, donec ille perueniat ad ætatem.*

CAP. II.

Ex † rōne: & infra. ¶ Accepimus q Couētren. epus pueris m qui sunt infra decennium cōstituti, in archidiaconatu n R. archidiaconi Cistren. ecclesias o plures concessit, quæ non per clericos, sed per laicos disponuntur. ¶ Vnde qm non dēt hoc aliquatenus tolerari. Mādamus, quatenus prædictū epum si per his corripias, & clericis idoneis administrationes, & custodiam præscriptarum ecclesiarum, donec prædicti pueri p ad

Vt abbates. ¶ Cap. 1. Decr. ista co. ti. ni. facit ad ti. cōpilatio. tulo de or Hoc c. est di. præficie divisible q dorū & concor j. eo. i hne ope quætis. vel ad titul. de tis declaqualitate præficiendo ratur. rum. Io. And.

Casus. Dr hic abbates, decani, præpositi fiant presbyteri, archidiaconi fiant diaconi. Secundo dr q si aliqua cā non potuerint promoueri, dimittant platuras. Ex hac decretali no. q si ex aliqua iusta cā prælatus ad sacros ordines promoueri non pōt, platurā debet amittere.

dimittant.

honores

h ¶ *Vt abbates*. Supple, statuimus.

i ¶ *Præpositi*. Dignitas est p se, quis sit nomē generale ad oēs qui habent prælationem. j. de verb. sig. quamuis. post Lateranense cum in cunctis.

Cap. 9. eo. tit. in tione. Et con X. Fran. Sic sup. de cl.

nō. sub Alex. iij. par. 25. c. 3.

a ¶ *Glo. seq. allegat quatuor iura in contrarium, & soluit.*

l ¶ *Amittant*. ī. de electio. cū in cūctis. §. hic sane. ē. j. de cle. ægro. c. 1. contra. d. de sta. homi. qui fuere. contra. ff. d posiu. l. 1. §. casum. cōtra hoc intellige qn per cul. am suā ad talem statum peruenit, q promoueri non pōt: contraria uero quando sine culpa, & tunc nō dēt addi afflictis afflictio. j. de cle. ægro. c. 1 & c pen.

Ex ratione. Sunt duæ partes. Prima ponit reprehensibile factū epi. Sed a illud corrigit: ibi, *Vnde quoniam*. q duo facit Primo prouidet circa præterita. Secundo circa futura, cū pœnæ cōminatione. & decreti appositione, ibi, *Eidem*. Et facit ad primam partem tituli, de ætate præficiendorum Io. And.

Casus. Episcopus Couentren. concessit ecclesias in archidiaconatu R. Cistren. pueris infra decenniū constitutis, quæ non p clericos, sed per laicos disponuntur. Mandat Papa Cantua. archiepo. quatenus episcopum illū corrigat super his, & custodiam illarū ecclesiarū cōmittat personis idoneis, donec pueri ad cōgruam ætatem peruenerint, laicis inde amotis, & q de cætero talia non psumant. Idem præcipit Papa in sequēti capitulo. No q regimen ecclesiarum personis idoneis sciētia & ætate tantum committi debet, & non pueris.

m ¶ *Pueris*. Puer dr a septennio vsq; ad 14. annum. j. de reg. ad nostrā & 20 q. 1 c. 1. & 22. q. 5. pueri, & 1 q. 1. pueri. & c. illo te. ī. temp. or. uel non est compos. & puer dr quantum ad beneficium obtinendum, qui seruire non potest. j. de preb. sup. n ¶ *In archidiaconatu*. Arg. quod instituere non pertinet ad archidiaconum 16 q 7. nullus omnino, contra. j. de præb. cū referer. te. super hoc statur consuetudini.

Puer quādo dr.

2 Etiā fub tali conditione, ut platus eū fuerit in statu.

o ¶ *Ecclesias*. i. platuras eccles. arū: q3 fieri non dēt. j. eo. c. 1. & 2 quia pueri ad hoc non reputantur idonei. j. de pb. sup. inordinata. biñficia n simplicia in tali ætate constitutis l. cite reditas ex cōferuntur. 77. dist in singulis. & rōne ordinis dēnt habere ti tulu. 70. dist. c. 1 & ita rōne ordinis & tituli beneficiū possunt habere. de hoc tamen dicas prout dr in c. super inordinata.

ff. de hære. in. si ne. ib. de re. ti die. ff. de re. iu. ætas sim Vinc lo. And.

p ¶ *Prædicti pueri*. Impuberibus dignitas dari non debet. ff. de iure immu l 2. §. impuberes. & 1. q. 1 pueri & c. illo te.

¶ Glossa

Gl. seq. quӕrit arguit, negatiue.

a *Ad congruam.* Idem dicit lex in eo qui se obligat pro filio suo decurione: quia tenetur quousq; perueniat ad ӕtatē cōgruā. ff. ad muni. Lucius. §. imperatores. Sed pone ꝙ eps aliquē minorem facit archidiaconū, habebit ne iste vocē i capl'o sicut si esset ltimӕ ӕtatis? Argu. ꝙ non: q̄a minores xxv. ann. decuriones facti, licet decurionum sportulas recipiant, nō tñ interim suffragium ferre possunt. ff. de decurionib. spurij. §. minores. sicut nec minor factus miles debet sapiētium iura tractare: In q̄bus vt C. de testam. milit. l. 1.

Glossa sequens primo soluit contrarium, secundo quӕrit, arg. affirmatiue, soluit contrarium, soluti, ni obijcit, & obiec. respondet.

b *Aetatem.* dispensatiue tolerātur isti pueri, aliàs non deberent. ī. de elect. cum in cunctis. & j. c. eam te. Sed nunq̄d talis rector potest omnia facere tam q̄ maior? Vī ꝙ sic. ff. de re iud. q̄dā cōsulebāt. quod tñ non est verū. j. c. pxi. & C. de testa. mili. l. ulti. Sed nonne iste ex quo tolerat per dispensationem, videtur ueniam ӕtatis impetrasse: ut C. de ijs q̄ ve. ӕta. impe. l. eos? sed nō est ita: q̄a licet q̄s veniam ӕtatis impetret, non tñ pōt alienare sine decreto. nec habet liberā administrationem vsq; ad ӕtatem xxv. ann. ut in prӕdi. l. eos.

congruam a veniant ӕtatem b (laicis amotis) committas.

Eidem episcopo prohibens, ne da cӕtero ecclesias, nisi personis, quӕ ӕtatem & scientiam habeāt regendas concedat. Quòd si secus egerit, ei debitam pœnam infligens, institutionem, & concessionem ipsius, omnino viribus carere decernas.

Idem Cantua. archiepiscopo, & eius suffraganeis.

Regimē ecclesiӕ minori 14. annis committi non debet.

CAP. III.

INdecorum est, ut hi dēant ecclesias regere, qui non nouerunt gubernare seipsos; cū ad ecclesiarum regimen tales personӕ sint admittendӕ, quӕ discretione prӕemineant, & morū fulgeant honestate. Nolētes itaque sustinere, vt paruulis ecclesiӕ regimen committatur: Mandamus, quatenus nemini infra annum quartumdecimū constituto, personatū cuiuslibet ecclesiӕ concedere prӕsumatis. Scituri pro certo, ꝙ si cōtraire prӕsumpseritis: quod inde feceritis, irritabimus, & inobedientiā vestram grauiter puniemus.

Ca. 4. e. tit. in 1. cō pilatione. & post cō cil. par. 25. cap. 2.

Vide l. oēs. C. de his q ver. ӕta. impe. & in l. fin. C. de iur. om. iu.

In q̄busdā impressis legitur omnibus, sed in manuscr. omnino.

Adde q̄s dicat paruulus, vi de in l. fi. § vbi aūt. C. de iure delibe. & gl. 22. q. 5. paruuli contrahis in vno

INdecorum. Prima pars ponit exordium & causam mādati. Secunda mandatum. Tertia cōminationē irritationis, & pœnӕ. Secunda: ibi, Nolentes. & tertia, ibi, Scituri. Et facit ad rubricam de ӕtate, Io. And.

Casus. Primo dr̄ ꝙ indecorū est, ut regant ecclesias q̄ seipsos regere non nouerunt, cū discreti & litterati ad regimē ecclesiarum debeant promoueri. Secundo dr̄, ꝙ ammodo minoribus 14. annis regimen ecclesiӕ non committatur: & si secus fuerit, irritabitur, & eps punietur. Hӕc decretalis non cōtinet ius commune. sup. de elec. cum in cunctis. Not. qui seipsum regere nescit, alijs prӕfici non debet.

Gl. seq. recitatur per q. an sacer ordo, &c. alleg. 5. leges pro, & 6. in contrarium, per quas tenebat Lau. ꝙ non, ponit opi. contrariam, quam probat duabus rationibus per locum à minori, & hanc approbat.

c *Qui seipsos.* Qui. n. in p̄latū eligitur: & si minor sit, nō debet esse sub patris ptāte. arg. ff. ad Treb. nam quod ad ius. & ff. de adult. sic eueniet. & C. de legi. tu. l. vl. Insti. de excu. tu. §. minores. & ff. ad Mace. filium habeo. Arg. ↄ̄. ff. de ado. per adoptionē. & ff. de ijs q̄ sunt sui uel alie. iu. filiusfamilias. & ff. de mu. & homo. l. 2. & ff. de iudi. cū p̄tor. in fi. ubi dr̄ nihil interesse, ā iudices in ptāte, an sui iuris sint, & p̄sbyter dr̄ in ptāte patris esse. C. de epis. & cle. Auth. p̄sbyteros. Insti. qui. mod. ius pa. po. sol. §. filiusfamilias. licet adipiscat honores, remanet tñ in potestate patris. per ista iura vr̄ ꝙ sacer ordo nō liberet a patria ptāte. Laurētius, & alij dicūt, ꝙ q̄libet sacer ordo liberat a patria ptāte, qm̄ liberat à Dñica, q̄ maior ē. de ep̄ali ordine habes 54. dist. si seruus sciente. de sacerdotio. ead. dist. ex antiquis. & c. frequens. de diacono dr̄ ꝙ p̄stando vicarium liberat. eo. c. ex antiquis. subdiaconus eodem iure vtitur cū diacono. j. ā ser. ñ or. miramur. & nulla dignitas secularis similis ē sacerdotio. Arg. 96. dis. duo sunt. j. de ma. & obe. solitӕ. & dignitas patricia tūsoluit 1' patriӕ ptātis: ergo multo fort' sacerdotiū, & q̄libet sacer ordo. ar. j. de sen. excō. cū volūtate. §. ul. hoc credo veri'.

Potestas patria an tolleratur p sacrū ordinem.

Glo. seq. arg. à contrario, quod reprobat.

d *Infra. 14. annum.* Ex eo q̄d p̄hibet infra 14. annum, videt concedere ꝙ post 14. annum statim cōcedat: q̄a quod de vno prohibet, de alio concedit. arg. 25. dist. qualis. sed nō est ita: q̄a licet p̄hibeat infra xiiij. annū, nō tñ cōcedit in xv. uel xvj. immo infra xxv. annum p̄hibet. ī. de ele. cū in cunctis. §. inferiora. & j. c. proxi.

Idem.

Ad regimen ecclesiarum non dēt institui indignus scientia, moribus uel ӕtate, & qui habet duas ecclesias, alteram dimittere cogitur, nisi causa subsit.

CAP. IIII.

EAm te decet: & infra. Arctius inhibemus ne personas, quӕ in ecclesijs tui episcopatus ad curam animarum fuerint ordinandӕ, in ipsis instituas, nec aliqua occasione, uel etiam litterarum nostrarum obtentu institui patiaris, quӕ scientia, moribus, & ӕtate, concilij non congruant institutis. Sed ēt habentes plures ecclesias, quӕ ex vna non pendeant, tibi liceat appellatiōe postposita cogere ad vnā ipsarum, quam maluerint, dimittendam: nisi ita fuerint tenues in substantia, quòd proprios sacerdotes non possint conuenienter alere.

Am te. Facit ad partē rubricӕ de ӕta. & qua. Et sūt duӕ partes: Sc̄da: ibi. Sed ēt.

Casus. Prohibet Papa ne aliquis instituatur in ecclesijs curam animarū habentib. aliqua occasione uel ēt obtētu litterarū Apostolicӕ sedis, qui sciētia, moribus, & ӕtate, concilij nō cōgruat institutis. Secundo dicit ꝙ si aliquis habet plures ecclesias, quarum vna nō depēdeat ab altera, dimitat vnā quā voluerit, nisi ita sint tenues in substantia, ꝙ pprios p̄latos non possint cōgrue sustentare. Nota ꝙ q̄ ad curā aiarū eligit. tria p̄cipue dēt hēre, sciētiā l'rarū, ӕtatē ltimā, & mores. Item nullus pōt hēre plures ecclesias quarum vna sufficiat.

Ca. 5. eo. tit. in 1. cōpilatione.

Cōcilij Lateranē. sub Alex. 3. ti. de electiōe Romani Pontificis. c. 3.

Gloss. seq. recitetur per obiect. secundo ar. & determinat.

e *Litterarum.* Supple per ӕtatis taciturnitatē ip̄etratarū: si. n. ex certa sciētia scriberet Papa pro minori, eius mādato esset obediēdū: q̄a sacrilegij instar obtinet, dubitare an is sit dignus quē princeps eligit 17. q. 3. §. q̄ aūt. & C. de cri. sa. l. 2. p̄terea ↄ̄ ius, & ↄ̄ publicā vtilitatē ē tale rescriptū & iō ñ valet. C. de p̄ci. impe. of. rescripta. ar. ī. de rescri. ex parte. & j. de testi. cām q̄. Item est hic arg. ꝙ nō est obediendū semp mādato dñi Papӕ: arg. ī. de rescri. si q̄n. & c. cū adeo. & j. de hӕre. ad abolendam. in fi. sed non dr̄ mandatum quando ignoranter mādat.

In antiq̄s legitur habere.

f *Concilij.* Lateranē. sup. de ele. cum in cunctis. §. inferiora.

Gl. se. quӕrit. & soluit.

g *Pendeant.* Qualiter dr̄ una ecclesia pendere est altera, pōt dici s'm q̄d legitur j. de reli. do. q̄a monasteriū. arg. ff. arbo. fu. cӕ. si gemina. & si aliqua parochialis eccl'a subsit alij, licet p̄latus maioris ecclesiӕ duas ecclesias hēre dicat, tñ alius prӕsbyter erit i subiecta. Itē si ecclesia parochialis in fundo suo aliā constituat, nihil impedit vicariū in ea institui, & p̄latum maioris ecclesiӕ p̄latū esse vtriusq;: nō tñ per se seruiet vtriq;: nam dispensātione epi, vnus p̄latus diuersis prӕest ecclesijs in habēdo vnā cōmendatā, & aliā intitulatā. 70. dist. sanctorū. Lau. hoc tñ intellige s'm determinationē illarū decre. ī. de ele. dudū. & j. de p̄b. de multa. Itē in casu quē habes j. de prӕb. exstirpādӕ. §. qui vero. potest quis habere plures ecclesias.

Ecclesia vna, qualiter dr̄ depēdere ex altera.

h *Dimittendam.* j. de prӕben. referente. & hoc secundum illam decre. de multa. intelligi debet.

Credo hoc posse locū hēre q̄n nescit q̄ fuerit sibi primo collata, uel fuit hic g̃ra. Vinc. Vel loquitur de collatis ante conciliū Latera. vt dixi in prӕdi. c. referente. Io. An.

i *Tenues.* In ↄ̄ casu isto permittit Papa pp̄ter paupertatem habere plures ecclesias. 10. q. 3. vnico. Itē pp̄ raritatem clericorum. 21. q. 1. c. 1. in fi. Item intitulatā vnam & aliam commendatam. 21. q. 1. qui plures. sup. de elec. dudum. ubi de hoc.

Additio. Vñ versus: *Paupertas, pēdēs, defectus, g̃ra, seruās, Ecclesias retinere duas, dat quodlibet horum.*

Ecclesias plures in q̄b. casib. hēre licet. a Inno. dicebat vnā intitulatā & plures cōmendatas, s̄; dic hodie vt j. de elec. nemo deinceps. li. 6. Io. And.

Idem.

Is qui nondū est in sacris, si aliàs est idoneus, ad regimen parochialis ecclesiӕ dispensatiue potest assumi.

CAP. V.

PRӕterea licet ad regimen parochialis ecclesiӕ non debeat aliquis, nisi subdiaco-

PRӕterea. Prima pars ponit rigorem. Secunda dispēsationē. Tertia dispensationis terminationē. Secunda: ibi, Dispensatiue. Tertia: ibi, Dum tamen. Io. And.

Casus. Dicitur in hac decre. ꝙ nullus debet ad regimen

animarum admitti, nisi ad minus sit subdiaconus: tamen dispensatiue in minoribus ordinibus constituti possunt admitti, dummodo tales sint quod infra breue tempus possint in presbiteros ordinari. not. quod non pot. eligi ad curam animarum in minorib. ordinibus constitutus: dispensatiue tamen potest postulari.

a Subdiaconus. qui hodie potest eligi in epm. infra eo. a multis. & eodem priuilegio gaudet quo diaconus. infra de ser. nō or. miramur.

b Glo. seq. recitetur per q. & sol. secundo arguit, quaeris, & remittit.

b Breue tempus. Quod que breue tempus dicitur quatuor mensium. C. de usur. rei iudi. cos. ff. de iudi. si debitori. quandoque decem dierum. ff. de consti. pecu. promissor. §. 1. quandoque duorum mensium. C. de secun. nup. l. 2. quandoque xxx. dierum. ff. de iti. actuque pri. l. 1. §. 1. sed hic appellatur breue tempus, annus. Et anno enim & dimidio potest aliquis promoueri ad sacerdotium. 77. dis. monach. vero nouitius. & hic dimittitur dimidium annum propter minores ordines. Vin. Item arg. quod parum est vtrum aliquid fiat in presenti, an in breui tempore. ff. si cer. pet. lecta est. ff. de inte. resti. diuus. ff. vt pos. leg. si is a quo. Sic ergo patet, quod epi possunt dispensare cum eo qui est in minorib. ordinibus, nunquid cum eo qui est in minori aetate? Dicunt quidam quod sic. arg. huius c. De hoc not. infra de ele. cum dilectus. arg. quod possit. infra eod. in decorum.

† qui inf.

† Adde quod dicatur tempus breue. l. si qua. ff. de arbi. & l. si longius. ff. de iudi.

Tempus breue dicitur diuersimode.

† multum / ob. manuscriptis

† Aliàs, sacros.

† Vt verbi gratia homagium, uel testimonium in ordine.

† asseuerent.

† Vide l. vnicam. C. de ino. do. & in Aut. de exhi. & intro. re. §. si na. cum no. coll. 9.

conus [c] sit ad minus, admitti. Dispensatiue tamen in minoribus ordinibus constituti consueuerunt assumi. ¶ Dum tamen tales sint, quod † infra breue [b] tempus † possint in presbyteros ordinari.

¶ Idem.

Propter necessitatem & militatem ecclesiae, compelluntur clerici ipsius recipere ordines suis beneficijs non annexos.

CAP. VI.

Quaeris à nobis, quid agendum sit de clericis tuae iurisdictioni commissis, qui cum beneficijs ecclesiasticis multis † abundent, à te commoniti nolunt ad maiores † ordines promoueri, se tale † quid secreto commisisse dicentes, quod eos salua conscientia ordinari non sinit. [c] ¶ Cum igitur super hoc casu videantur sacri canones discordare: cum quidam dicant eos minime compellendos: [d] alij vero contrarium asseuerant: † omnis contrarietatis vinculum praesenti pagina enodamus. † ¶ Statuentes [e] ut si praedicti clerici perceptione maiorum ordinum propter occulta sua peccata, se indignos esse fatentur, [f] inferiores in ecclesia, quorum sit vita probabilis, praeferantur eisdem: Et nisi forte illi, qui ordinari pro illa peccata, fecerunt se indignos: ubi sunt expellendi, ex quo sua culpa se fecerunt indignos. arg. infra eod. c. 1. si tamen vtilitas ecclesiae fuerit, quod non remoueantur: quia in alijs negotijs ecclesiae sunt valde necessarij & utiles, tolerant in ea: & ita secundum hoc dispensatur cum eis propter vtilitatem maxime cum peccata sunt occulta. Sed infra vide tep. or. ex tenore. & c. vl. vbi criminosi tolerantur, quia peccata sunt occulta: & hic priuantur. Sed illi nolunt, & petunt promoueri acta poenitentia, & isti fatentur se indignos, & nolunt promoueri. Siue Io. l. let, promoueri acta paenitentia admitterent, praeter reos homicidij: ut dicitur in contrario.

iam dicta causa recusant, in alijs ecclesiae seruitijs valde vtiles fuerint, auferantur eis beneficia, & alijs canonice conferantur. ¶ Quòd si pro sola voluntate renuerint ordinari, & suaserit vtilitas [g] ecclesiae, aut necessitas, ipsos (dummodo idonei sint) ad maiores ordines recipiendos: per amissionem locorum, & beneficiorum subtractionem appellatione cessante compellas.

¶ Clemens 3. R. Colon. canonico. †

Euentus mortalitatis infirmi, non impedit promoueri eius medicum peritum, solicitum, & traditiones artis obseruantem.

CAP. VII.

Ad † aures nostras te significante peruenit, quòd † cum in arte physica eruditus sis pluribus iuxta ipsius artis traditionem exhibuisti cum diligentia [h] medicinam: licet pluries in contrarium successerit: & quibus putabas adhibere medelam medicinis perceptis, mortis periculum incurrerunt. ¶ Verum quia ad sacros ordines desideras promoueri, super [i] eo nos consulere voluisti. ¶ Tibi breuiter respondemus, quod si super praemissis conscientia [k] tua te remordeat, [k] ad maiores ordines de nostro consilio [l] non ascendas.

Addicio. Vnde dicebat Bo. quod isti non priuantur beneficijs propter crimen, sed propter id quod renuunt ordinari, licet illi hoc faciant ex conscientia criminis Io. And.

g Vtilitas. Ergo propter vtilitatem ecclesiae compellitur quis recipere ordines, & propter necessitatem. alias est etiam punie dus per subtractionem beneficiorum: vt sequitur. simile infra de electio. cum in cunctis. §. inferiora. & 74. distin. consuluit. vbi eodem modo compelluntur vt sic indirecte de nolentibus fiant volentes.

Ad aures. Cois diuisio. Secunda: ibi, Tibi breuiter. Et melius fuisset haec decre. posita in ru. de tempo. or. & quali. ordi. Io. And.

CASVS Quidam canonicus Colon. eruditus in physica, cum pluribus secundum artem suam medicinam cum diligentia exhibuisset, pluribus in contrarium successit, cum medicinis perceptis mortis periculum incurrerent. Iste volebat promoueri ad sacros ordines, consuluit dominum Papam. Papa super hoc respondit quod si super praemissis conscientia ipsum remordeat, ad maiores ordines de suo consilio non ascendat. Nota quod contra conscientiam nullus debet promoueri.

† cantori.

† Cap. 2. e. ti. in 2. compilatione.

† In antiquis exemplaribus ita: quod in arte physica eruditus, pluribus iuxta ipsius artis traditiones, &c.

† aliàs ita. super eo quod nos consulere voluisti, tibi breuiter respondemus, quod si super praemissis conscientia te remordet &c.

Quaeris à nobis. communis diuisio. Secunda: ibi, Cum igitur, quae duo facit. Primo ponit contrarietatem canonum, quos ipso distinguendo concordat: ibi, Statuentes. & secundum membrum distinctionis, prosequitur: ibi, quod si. Io. And.

Casus. Clerici beneficijs ecclesiasticis abundantes, moniti à praelato suo vt ad maiores ordines promoueant, nolunt promoueri, dicentes secreto se tale quid commisisse quod eos salua conscientia ordinari non sinit: quaeritur quid de talibus sit agendum? Rndet Papa quod in casu isto videntur canones discordare, cum quidam dicant eos non compellendos: alij vero contrarium asseuerant. hanc contrarietatem volens amputare, statuit vt si clerici se dicant indignos propter occulta sua peccata perceptione maiorum ordinum, inferiores clerici de ecclesia probabilis vitae & opinionis praeferantur eisdem, & beneficia sibi auferantur, & alijs conferantur: nisi forte qui ordinari recusant, in alijs seruitiis ecclesiae fuerint utiles. Si uero sola uoluntate ordinari recusant, & utilitas ecclesiae uel necessitas suaserit, si idonei fuerint, compellendi sunt ad maiores ord. recipiendos per amissionem locorum, & beneficiorum subtractionem. Nota quod clerici qui nolunt promoueri si propter occulta peccata hoc faciunt, ab ecclesia remoueri possunt si sola voluntate compelluntur per amissionem beneficiorum suorum. Item vtilitas & necessitas varificantur.

c Non sinit. Simile de tempo. or. c. vlt. & infra c. proxi. & infra de fi. mo. ex tua & c. Matthaeus. & 1. q. 1. sacerdotes.

d Compellendos. 74. dist. honoratus. & c. consuluit. & c. 1. & 2.

e Contrarium. 74. dist. si qui clerici & c. placuit. 23. q. 4. displicet. & 1. q. 6. sicut. arg. 8. q. 1. in scripturis,

Glo. Je distinguat sicut contrarium, & soluit.

f Fatentur. Aut ipsi commiserunt ista peccata occulta ante suam promotionem, aut post. Si ante, remouendi sunt: quia tempore suae examinationis hoc non fuerunt confessi. 24. dist. c. vlt. & 50. dist. ex poenitentib. & 81. dist. si qui sine. & c. seq. sed si postea commiserunt

Committentes peccata occulta quatenus sint remouendi.

tis periculum incurrerent. Iste volebat promoueri ad sacros ordines, consuluit dominum Papam. Papa super hoc respondit quod si super praemissis conscientia ipsum remordeat, ad maiores ordines de suo consilio non ascendat. Nota quod contra conscientiam nullus debet promoueri.

h Cum diligentia. Et ideo non est imputandum, si adhibuit diligentiam quam potuit. 50. dist. hi qui arborem. & c. saepe. & ideo si praeter culpam suam casus fortuitus contingit, ei non imputatur. infra de commo. c. vni. & infra de homi. c. ul. & ff. com. in reb. & ff. de offi. praes. illicitas. casus n. fortuiti praeuideri non possunt: vt in predictis proximis concordantijs: & absit ut nobis imputet quod praeter voluntatem nostram contingit. 23. q. 6. de occidendis. Versus.

Non est in medico semper releuetur vt aeger.

i Conscientia. 33. dist. habuisse. Qui enim facit contra conscientiam aedificat ad gehennam. infra de resti. spo. litteras. & infra de praescri. quoniam omne. 28. q. 1. oes deinceps. §. ex his. infra de sente. exco. inquisitioni.

k Remordeat. Vt si forte imperite medicinam dedisset infirmis, aliàs euentus mortalitatis non est imputandus ei: ut ff. de off. psi. illicitas. §. sicuti. & ff. ad l. Aqui. qua actione. & §. vl. ff. de var. & extr. cog. medicus. Vel si negligens fuerit: quia dissoluta negligentia prope dolum est. ff. manda. si fideiussor. 1. responso.

Addicio. An medicus teneatur infirmum pauperem uel diuitem nolentem soluere, uel nolentem sumere medicinam, curare gratis, not. 83. dist. c. 1. & in Spec. de sala. §. 6. in 1. colu. Et quo poenam Giezi euadat medicus, qui pro danda sanitate pretium recipit not. 1. q. 1. qui student. Et quo medicus à sano salarium recipit. vbi non liceret ab infirmo, dicam de postu. c. 1. in glo. notandum. Ioan. And.

l Consilio. Hoc est consilium reuerentiae, cui obediendum est. 5. dist. testamentum. & 14. q. 1. quisquis, & infra de simo. Matthaeus. in fi. sec. I. consilio perfectionis. 14. q. 1. quisquis. quale est illud. Si vis

perfectus

perfectus esse, vade & vende omnia quæ habes, & da pauperibus. Et de tali cõsilio põt intelligi quod dr in c. quisquis. in uerbo illo, si consilio uti volueris.

Cum bonæ. Sunt duæ partes, Consultatio & rñsio. 2a: ibi, Respondemus. Et facit ad partem rubricæ de qualitate pficiendorum. Io. An.

CASVS Clemens Papa uocauit quosdam clericos Barã. ad psentiã suã, ut satisfacerẽt archidiacono suo, quẽ grauiter læserant: qa ipsi uenire cõtẽpserũt, fecit in eos suspẽsionis sniam promulgari: in qua triennio pmanentes quidam ex illis suspensi aliqua bñficia ecclesiastica sunt adepti. Quæsitũ fuit à Papa vtrum beneficia sic recepta possint licite retinere? Et ipse rñdet, q non licet eis q habuerant, uel quæ postmodũ sunt adepti, aliquatenus retinere. Vñ mandauit archiepõ Barã. vt eos p tãta contumacia, & contẽptu apostolico, beneficijs quæ habẽt nõ differat spoliare. Not. q suspẽsi ab hoie beneficia ecclesiastica adipisci nõ possunt. Item qui per triẽniũ steterit suspensus pertinaciter, debet suis beneficijs spoliari.

a Læserant. miles q præposito manus intulit, capite punit. & omnis contumacia aduersus prælatũ uel ducẽ capite punitur. ff. de re mili. omne delictũ. §. 1. & 2. & qui resistit castigare volenti. ff. e. tit. milites §. irruẽs. & iuxta diuinum oraculum cõtumacia parẽtis morte luitur. 86. dist. nõ satis. uer. cæterum. in fi.

ADDITIO Et qđ hic dicit, læserant, intellige in reb. quia si in personã, ipso iure fuissent excommunicati.

b Suspensi. Suspensi eligere nõ possunt: nec eligi: 9. q. 1. nos si hominẽ. & ĩ. de consuet. cum dilect'. ĩ. de elect. cũ inter R. & c. per inquisitionẽ & ĩ. de appel. constitutis. nec beneficia eis tpe suspensionis ɔferri possunt, uel lñas pro beneficio obtinendo impetrare: ut hic. & interim beneficia ecclesiastica sunt deneganda. ĩ. de appe. pastoralis.

c Postmodum. Sunt adepti talia beneficia tenere nõ possunt & si postea fuerint absoluti, quia tunc tpe obtenti bñficij in habiles erant, & indignitas in talibus principiũ considerãdũ est ĩ. de elec. dudum ad audientiam. & 1. q. 1. principatus. 16. q. 3. si sacerdotes. Et est arg. q tẽpus impetrati rescripti cõsiderandũ est: puniẽdi ergo sunt qui suspensi spũalia præsumunt tractare: in tñ q epũs cum talibus dispensare non potest. 11. q. 3. si quis episcopus. & ĩ. de sent. excommuni. cum illorum.

d Spoliare. ex quo p annum & ultra qui stat in excõicatione, priuari debet beneficio suo. 11. q. 3. rursus. & excõicatus q tractat spiritualia, deponi debet ĩ. de do. & contu. ueritatis. Idem videtur in suspenso, vt hic dicit.

Cap. 5. e. tit. in 2. cõpilatione.

Pastum dictat, q idem si p annũ. Io. And.

† Vide l. 2. ff. si quis ius di. nõ obtẽ. & ff. de postu. l. 1. & 86. dist. si quis ex his.

† Hoc c. vsque ad illa verba. Et qui habes in Panormita lib. 3. tit. de cle. suis Pontifi. c. 5.

† Si sunt ĩ mora petendi absolutionẽ aliter sec'. ĩ. de elec. c. vl. 2. q. 5. super eo. Hinc Tanc. & Vin. Io. And.

¶ Celestinus tertius.

¶ *Qui steterit per annum in suspẽsione, priuari beneficio quod prius habebat, & quod interim acquisiuit.*

CAP. VIII.

Cum † bonæ memoriæ Clemens Papa præd. noster I. Buccatum & quosdam alios Baran. clericos vocauisset, vt ad præsentiam ipsius accederent, H. archidiacono suo, quem grauiter læserant, a responsuri: quia venire iuxta mandatum Apostolicum contempserunt, in eos fecit sententiam suspensionis promulgari: in qua triennio † permanentes, quidam ex ipsis suspẽsi, b aliud beneficium ecclesiasticum sunt adepti. Et quia vtrum beneficia sic recepta possint rationabiliter retinere, nos consulere voluisti: Respondemus, quòd non licet eis illa, quæ habuerunt beneficia, uel quæ postmodũ c sunt adepti, aliquatenus retinere. Vnde Barã. archiepiscopo dedimus in mandatis, vt eos pro tanta pertinacia, & contemptu Apostolico, † beneficijs quæ habent non differat spoliare. d

¶ Innocentius tertius.

¶ *Subdiaconus in episcopum eligi potest.*

CAP. IX.

A Multis † multotiens, an subdiaconus in episcopũ eligi ualeat, hæsitatur. a Si quidẽ Vrbanus Papa primus decreuit, ut nullus c in episcopũ, nisi in sacris ordinibus religiose viuens inuentus fuerit eligatur: Sacros (inquit) ordines diaconatum dicimus & presbyteratum: hos siquidem solos f primitiua ecclesia legitur habuisse. Subdiaconos vero (quia etiam ipsi ministrant altaribus) opportunitate exigente concedimus in episcopos eligi, si tamen præclaræ † scientiæ ac religionis existant, quod ipsum non sine Romani Pontificis uel metropolitani g licentia fieri permittimus. ¶ In quibus h uerbis innuitur, quòd Vrbanus ad statum primitiuæ ecclesiæ se referens (in quo subdiaconatus ordo sacer minime dicebatur) instituit, ut de subdiacono (nisi vtilitatis causa, & tunc etiam nisi de permissione metropolitani, uel Romani pontificis) non posset electio celebrari. ¶ Verum i cum hodie subdiaconatus inter sacros ordines computetur, sicut Vrbanus Papa secundus, sub his uerbis expressit: k Erubescant impij, l & intelligant iudicio spiritus sancti, eos qui in sacris ordinibus presbyteratu, diaconatu, subdiaconatu, sunt positi, si caste non vixerint, excludendos ab omni eorundem graduum dignitate. Et iterum: † Nemo l ad sacrum ordinem permittatur accedere, nisi aut virgo, aut probatæ castitatis existat: & qui vsq; ad subdiaconatum vnicã, & virginem habuerit vxorem. Et ad similitudinem diaconi & præsbyteri, subdiaconus debet continentiam obseruare: m sicut est in sexta n synodo † constitutum: ut si quis eorum qui ad clerum accedant, nuptiali iure mulieri o voluerit copulari, hoc ante subdiaconatus ordinem faciat & beatus Gregorius † statuisse legitur, ut nullum p facere subdiaconum præsumant episcopi, nisi qui se caste victurum promiserit. † ¶ Nos volentes super hoc articulo disceptationis materiã amputare: Statuimus ut subdiacon' i epm valeat libere q eligi, sicut diaconus uel sacerdos.

A Multis. Primo ponit quæstionẽ. Secundo alle. pro & cõtra: ibi, Si quidem. Tertio diffinit uel soluit: ibi, Nos volentes. Ioan. And.

CASVS Dubitabatur à multis, an subdiacon' possit in epm eligi per decretum Vrbani Papæ primi, q decreuit q null' in epm eligatur, nisi fuerit in sacris ordinibus cõstitutus: sacros appellãs diaconatum & præsbyteratum, referendo se ad statũ primitiuæ eccłæ, in quo subdiaconatus sacer minime dicebatur. postea ostẽdit p decretũ Vrbani secũdi, q hodie ordo subdiaconat' inter sacros ordines reputat, sacros appellans presbyteratũ, diaconatum & subdiaconatum, & hoc idẽ ostendit p plura decreta dicens, ut subdiaconus in presbyterum libere possit eligi: sicut diacon' vel sacerdos. No. q hodie subdiacon' eo gaudet piulegio cũ diacono.

e Nullus. Ponit tenorem illius decre. 60. di. stin. nullus episcopum vsque ibi, in quibus verbis.

f Glossa seq. recitetur per quæstionem.

f Solos. supple sacros; quia subdiaconatus bñ fuit in primitiua ecclesia, sed nõ reputabatur sacer 21. di. stin. in si. §. 1. & dist. c. 1.

g Metropolitani. Sic olĩ dispensabat metropolitanus cũ ineligibi li circa epatũ; sed cum illegitimo dispensare non põt ĩ. de elec. innotuit. nec ĩ ætate. C. de iis q ue. ætã impe. l. 2. & 3. sed cum iis qui patiuntur defectũ in ordine, satis videt q potest adhuc archieps dispensare in archiepiscopatu: sicut olim poterat arg. 60. dist. null' in episcopũ. & in alijs dignitatibus inferioribus bene potest. ĩ. e. præterea.

h In quibus. Verba ista sunt Inno. interpretantis capitulum Vrbani, q locutus fuit secundum antiqua tẽpora.

i Verum cum hodie. nunc incipit allegare, q subdiaconus eligi possit.

k Erubescant. 32. dist. erubescant.

l Nemo. 32. dist. nemo.

m Obseruare. Ex quo oneratus, dignum est vt honoretur. 16. q. 6. de elapsis.

n Sexta synodo. 32 dist. si quis eorum.

o Mulieri. 38. dist. ut nullum.

p Nullum. 38. dist. nullus. & 31. dist. ante triennium.

q Libere. Et ita quod fuit prius dispensatio, hodie est ius cõmune sic ĩ. de offi. deleg. q translationem. & ad subdiaconatum extenditur qđ de superioribus dictum erat sicut ĩ. de transla. inter corporalia & supra de consue. cum venerabilis. & eodem priuilegio gaudet subdiaconus quo & diaconus. ĩ. de ser. non ordi. mitamus.

: spectare

† Referẽ & in Panormia li. 3. tit. de pertinen. clerico. c. 193.

† Panormia ibidẽ cap. 104.

† Ca. 6. & Panormia ibi. c. 102.

† Li. 1. epistola 42. Petrũ sub diaconũ Siciliæ.

Vide l. 2. cũ nota. g Bart. §. & cũ placuisset. ti. de ori. iur.

† Cõcor. l. iure pẽ. §. adeo. C. de pac. & l. legatũ & l. ad rẽ mobilem. ti. de procura.

Qvam prima pars ponit exordium, Secunda mandatū · ibi, mandamus, & facit ad duas partes rubricæ, scilicet de qualitate & ordine. Ioan. And.

CASVS. Monasterio sancti Quirici vacante, Cardinalis q dā volens ipsum de persona idonea ordinare, cum sup hoc diligētiā adhibuisset, nec posset psonā idoneā iuenire, p quā posset stat⁹ monasterij in melius reformari: tandē inuenit quēdā monachū discretū & vtilem monasterio, q aliàs d̄ iure non poterat eligi in abbatem. pro quo quidā laici apud Cardinalē intercedebant. consuluit Papam, qd sup hoc esset agendū. Papa cōmendat diligētiam Cardinalis, Mandans eidem, quaten⁹, si non pōt eidem monasterio de psona magis idonea prouidere, monachū illum, quē sibi cōmēdauit, p quē status monasterij creditur reformādus, ibi pficiat in abbatē, nullū habens respectū ad petitionē illicitā laicorū, sed ex officio suo tm̄ ad hoc pcedat, ita tn̄ qp ad sacros ordines nō ascendat, cū necessitate instante possit ī abbatē assumi in minoribus ordinib. constitutus: & laici ipsi si sint illi aliqua consanguinitate uel affinitate cōiuncti, ut p p hoc p̄ ipsū aliqua suspicio possit oriri. Ex hac decre. not. qp licet preces sint illicitæ, tn̄ si n̄ habeatur respectus ad illas, non cōmittit simonia. Nota qp ex necessitate dispensatur cum aliquo, vt in abbatem assumatur, & in minoribus ordinibus ministret. Item officiū abbatis in administratione consistit.

In antiquis ita: Tuā in domino diligentiā cōmendātes quā super monasterio sancti Quiriaci dignosceris adhibere, &c.

Aliàs: informād⁹.

Cap. 1. eod. tit in 4. compil.

¶ Idem tituli sanctæ Crucis presbytero Cardinali.

Irregularis, & in minoribus pōs dispensatiue in abbatem institui.

CAP. X.

TVam in Domino diligētiam commendamus, quā super monasterio sancti Quirici reformando dignosceris adhibere, ¶ mandamus, quatenus si non potes eidem monasterio de persona idonea melius prouidere tu monachum illum, quem litteris tuis de honestate ac industria commendasti, per quē status eiusdem loci creditur reformandus, nullum prorsus habens respectum ad petitionē illicitam, quam quidam laici faciebant, sed ex tuæ dumtaxat prouisionis officio, instituas in abbatem: ita videlicet, quòd ad sacros ordines non ascendat, [b] cū instante [c] necessitatis articulo possit in abbatem assumi, etiam in minoribus ordinibus constitutus. [d] Et laici memorati nō sint consanguinitate, uel affinitate cōiuncti monacho memorato, vt ex ipsorum petitione debeat contra eum aliqua sinistra suspicio suboriri.

Idem Rothomagen. archiepiscopo.

Abbas si est præsbyter, & est benedictus, conferre potest ordinē clericalem.

CAP. XI.

CVm contingat interdum, quòd laici ad monasteria conuolantes, à suis abbatibus tōsurentur: requisisti, an clericatus ordo in tonsura huiusmodi conferatur. ¶ Super quo tibi taliter respondemus, quòd cum in septima synodo [d] sit statutū, ut lectores per manus impositionem licentia sit vnicuique abbati [e] in proprio monasterio solummodo faciendi, dummodo ipsius ab episcopo, (secundū morem præficiendorum abbatū) manus impositio facta noscatur, & cōstet eum existere sacerdotem: per primam tonsuram, iuxta formam ecclesiæ datam, à talibus clericalis ordo [f] confertur.

¶ Idem.

Si canonicus regularis factus monachus, iusta de causa ad canoniam reuersus, ibi postea præficiatur, licite tenere poterit prælaturam.

CAP. XII.

INtelleximus, [a] qp cū in monasterio tuo fuisses laudabiliter conuersatus, ad monasterium sancti Innocentij talis ordinis accessisti: ubi cum aliquandiu in ipso ordine permansisses, demū ad cor reuersus, de metropolitani & aliorum consilio, ad primā domum redire curasti: in qua tādem sub regularis obseruantiæ disciplina taliter Deo & hominibus placuisti, qp per tuorum exigentiam meritorum, fratres tui præfecerunt te vnanimiter abbatem. ¶ Ne igitur occasione moræ, quam in præscripto monasterio contraxisti [b] (quasi cōscientia tua te remordeat) in susceptæ administrationis cura tepescas, attendentes

¶ Gl. seq. circa preces an simoniam inducant, distinguit inter proprias & alienas: in primo casu ponit opinionem Hugonis & contrariam. In secundo subdistinguit an sint spūales, an carnales, & tunc arg. pro indigno, aut pro digno. & tunc aut habetur respectus ad illas, aut non.

Simonia an inducat p preces.

a Nullum prorsus. Non enim p̄ces carnales dēt respicere q est ordinator, sed tm̄ merita & prudentiā ordinādi. 1. q. 1. quibusdā. & 8. q. 1. Moyses. & c si ergo. Et iō no. qp cum quis eligitur uel ordinatur: aut suis p̄cibus interuenientib. aut alienis. Si suis, dicunt quidā, & Hugo cum eis, qp quantūcunq; sit idoneus, simonia cōmittitur. arg. 1. q. 1. in scripturis. & 1. q. 7. si qs oēm. & 1. q. 1. ordinationes. & j. de iure patro. p nostras. Istud credo si est indignus, fm qđ dicit T. sed si dignus est, pōt etiā preces porrigere superiori cū indiget: qa tunc nō p̄sumit ambitiosus, sed potius p p necessitatē: aliàs pōt dici qp simonia esset arg 1. q. 1. c. filium. §. non ita quorundā. Et arg. j. de simo. tua. Si p̄ces qs p se porrigat vt in platū eligat, ambitiosę sunt & illicitæ. 1. q. 1. null⁹ itaq;. Si uero p̄cib. alienis pmouet: aut p̄ces sunt spūales, aut carnales. Si sunt carnales, & fiunt p indigno simonia committitur. 1. q. 1. de ordinationibus. qa succedūt tales p̄ces loco pretij. 1. q. 1. sunt nōnulli. Si p digno, dūmodo [illegible] nō habeat respectū ad p̄ces, sed ad meritū, licite possunt admitti, vt hic, & 1. q. 2. quibusdam. Si vero sunt spirituales, admitti possunt, nec inducunt simoniā. 1. q. 1. a beato.

Dixit Host. qp si te phaset, si prælat⁹ [illegible] egen [illegible] nō indignū pręces [illegible] indoneo [illegible] beneficio, [illegible]

b Non ascendat. Forte erat irregularis, & sic pōt qs esse abbas in minoribus ordinib. p p necessitatē: aliàs nō ualeret. nā & diaconus pōt esse abbas. 58. dist. accedens. arg. Imo & infamis curā monasterij gerere pōt, ut ibi. Infamis. n. à ciuilib. muneribus non excludit. C. de ijs q nō imple stipē. la. so. sunt. l. 1. lib. 18. nomen abbatis potius est solicitudinis q̄ ordinis uel honoris. 18. q. 2. hoc tm̄. Arg. j. e. c. 1. & laicus pōt esse abbas causa necessitatis. 63. distin. à subdiacono. & 16. q. 1. generaliter. argu. tn̄ hoc qđ dr̄ hic, dispēsatiue intelligitur: quia abbas debet esse sacerdos: aliàs remouet. j. eod. c. 1. Bernardus.

de cohab. cle. c. 1. de test. relatū. §. licet. Io. And.

Infamis curā monasterij gerere pōt.

c Cum instante. Hic respōdet tacitæ obiectiōi quæ posset ei fieri. Diceret enim aliqs: quō erit iste abbas, cū non possit ad ordines promoueri, nec sacerdos fieri? Respondet: Cum idest, quia, &c.

Hæc gl. nō est Bernardi, nec habet ī antiquis.

CVm contingat. Cōis diuisio: Secūa ibi, Sup quo. Et pricipale dictum non facit ad titulum, sed inquantū loquitur de præficiēdo. Ioan. And.

CASVS. Laici aliqū transeunt ad monasteria, & ibi à suis abbatibus tonsurant: quæsitum fuit à Papa an clericalis ordo in tonsura huiusmodi conferat? Et ipse rn̄. qp cum in septima synodo sit statutū, ut liceat abbatibus in pprio monasterio solūmodo facere lectores per manus impositionem, dummodo & ipsis abbatibus ab epo man⁹ impositio facta noscat, & sacerdotes existant, per primam tonsurā in forma ecclesię datam clericalis ordo cōfert. No. qp abbates possunt conferre ordines: ut hic dr̄.

Cap. 2. ti. de qualitate ordinā in 4. compilat.

d Synodo. 96. distin. quoniam videmus.

Vide L. morā, cū gl. magnæ ff. de vsur.

¶ Glo. sequens recitet p duas q̄ones, an psalmistatus sit ordo, & an per præsbyterum cōferri possit. In primo ponit opinionem, quam reprobat.

Aliàs ita cum conscīētia tua te remordeat.

e ¶ Abbati. hoc idem potest electus in abbatē & ɔfirmatus, si eps eum differat bn̄dicere: vt s. de sup. negli pla. statuim⁹. talis ordo appellat psalmistatus: tn̄ ubi agit de singulis ordinib. nihil agit. de hoc 93. dist. illud. vnde quidā dixerūt nō esse ordinem, sed eorū opinio corrigitur hic in fi. vbi dicit qp p primam tonsuram clericalis ordo confertur, & etiam præsbytero hoc licet. 23. dist. psalmista ubi de hoc in summa. Hugut.

Abbas quales ordines ɔferre possit.

f ¶ Ordo confertur. Sed nunquid q tales percutiūt, incidūt in canonē latę sniæ? Dic qp sic, quia clerici sunt: vt hic. & q cūq; clericū pcutit excōicatus est: ut j. de sen. excōmu. nō dubiū.

Hęc glossula n̄ est Bern, nec habet in antiqs codicibus.

INtelleximus. Primo narrat factum ex quo scdo dubiū elicit: ibi, ne igitur. cui tertio respondet: ibi, Discretioni. Et facit ad eam partem tit. de qualitate præficiendorū. Io. An.

CASVS. Quidā monach⁹ sine licētia sui abbatis, leuitatis cā transiuit ad monasterium sancti Vincētij, & cū ibi in ordine illo aliquādiu pmāsisset, de cōsilio quorundā redijt ad domū priorē, & ibi meritis exigentib. elect⁹ fuit in abbatē. Quia in scdo monasterio morā fecerat, dubitabat ministrare in officio abbatiæ, ɔsiderās qđ legit in canone, ne qs canonic⁹ regularis efficiat monachus: nisi forte (qđ absit) publice lapsus fuerit: & si

& si factus fuerit, vt ad canonicatus ordinem veniat, vltimus in choro vestem monachalem habiturus. Alexander Papa ait, vt istud priori bono adijciat, quasi a Deo meritum accepturus.

Religiosus transiens ad strictiorē regulā sine licētia reuocatus.

a ❧ *Curam.* Hic videtur, quòd si aliquis transit ad strictiorem religionem sine licentia prioris vel abbatis, q̄ reuocandus sit ad priorē ecclesiam. Sed videtur obstare. infra de regul. licet. Sed potest intelligi quod hic dicitur quando ex leuitatis causa transit: prout intelligi consueuit ille canon. 19. quęsti. tertia. mandamus. Vel dicatur quod iste fuerat tantum in habitu probationis. Vel iste locus quem intrauerat fuerat laxioris religionis q̄ prior. Vel dic, q̄ si aliquis petita licentia licet non obtenta, transit ad strictiorem regulam, qđ tunc non potest reuerti ad priorem locum, & sic loquitur illa decre. licet. sed si nullo modo petit licētiam, tunc redire cogetur pro ut hic fecit.

A *Ccepimus.* Communis diuisio. Secunda ibi, Licet. Et facit ad secundam partem titu. de qualitate praeficiendorum. Ioan. Andreæ.

❧ Episcopus Bracharen. Papæ significauit, clericos ordinatos quosdā quotidiè instare, ut aliquod beneficium illis conferret. Rescripsit, ut ijs de beneficio prouideret, quos uel ipse, uel pdecessor ordinauit: mō post ordinationem indignos se non reddiderint. Id litteris suis n. intelligitur. Et si quandoque fuerit expressum, tamen ex abundanti fieri: eo q̄ ordinatos a suis episcopis pro idoneis haberi decet. Ideo ex benignitate sua proficisci, si quos ordinatos iusserit iterū examinari. Mandat ergo, in ecclesia maiori, uel alijs ecclesijs diœce. Bracharen. eisdem clericis prouideri si in forma communi contigerit pro eis scribi. Si quas habeat exceptiones, audiendas præcipit reseruari.

quòd cautum est in canone ne quis canonicus regularis, nisi fortè publicè lapsus sit (quod absit) efficiatur monachus: & si factus fuerit: ad canonicatus ordinem reuertatur vltimus in choro mauēdo, cucullam ad memoriam delaturus. Discretio. t. mandamus, quatenus circa curam [a] tibi commissam solicitudinem exercere studeas indefessam, & taliter sequentia bona continuare prioribus, quòd dignum à Deo possis meritum expectare.

¶ Idem.

¶ Ordinatus ad sacros sine titulo, ab ordinatore iustè petit beneficium.

CAP. VIII.

ACcepimus te nostris aurib. intimante, quòd quidam clerici, q ad sacros ordines sine titulo promoti, te ad ecclesiam Bracharen. super beneficijs obtinendis infestant: & infrà. Licet igitur in ordinationibus clericorum, illam tu ac prædecessores tui diligentiam debueritis adhibere, vt minus idonei nō ordinarentur a uobis, ac ideo post promotionē eorū, exceptionem [b] huiusmodi non poteritis prætendere contra illos, nisi forte postquam promoti fuerint, reddiderint se indignos: ex superabundanti tamē, quando scribere pro talib. nos oportet, facimus in litteris nostris apponi, vt si ordinatus pro quo scribimus, idoneus habeatur, & ecclesiastico beneficio non indignus, ei ab ordinatore uel successore ipsius competens beneficium tribuatur: cum & si tecum de iure agere vellemus, te possemus merito ad prouisionē eorum compellere, quos à te uel prædecessoribus tuis ordinatos fuisse constaret, eò [c] præsertim, [d] quòd ad obtinendum ecclesiasticum beneficium: eos debes idoneos reputare, [e] quos ad ordines suscepisti. Vnde grauiter sustinere non debes, sed nobis potius deuotè inclinare teneris, si illos examinari [f] per alios facimus, quos sine examinatione nō credimus ordinatos, antequam ad prouisionem eorū te compellere velimus. Mandamus igitur, quatenus eos pro quibus te contigerit recipere nostra mandata in forma communi, [g] in maiori ecclesia vel alijs [h] diœcesibus Bracharen. prouidere non tardes. Exceptiones [i] autem si quas contra tales proposueris, præcipimus audiendas.

: Tex est l. si uxor. §. fin. ff. de adul. & ff. sol. matri. l. cum mulier.

b ❧ *Exceptionem.* No. quod q ordinauit aliquem, postea non pōt ei irregularitatem aliquam vel crimen aliquod obijcere nisi ex causa superueniēte: : sic nec elector contra electū .8. q. 2. dilectissimi. & est si. 4. dist. in istis. & 4 q. 3. si quis testib. & infra. de concessio. pręben. cum super quęst. fin. sic. 28. dist. diaconi. & infra. de cleri. coniug. diuersis fallacijs.

c ❧ *Eo.* Idest ideo.

d ❧ *Præsertim:* Idest certe.

❧ *Gl. se. allegat unam concordantiam, & duo contraria, allegat etiam duo iura similia per casum conuersum. deinum quærit. ponit opin. Ioan. & contrarium soluit.*

e ❧ *Reputare.* Not. quod qui reputatur dignus in una dignitate: si postea eligitur ad alteram, etiam tunc dignus debet reputari. sic. 74. distin. gesto. Argum. contra. 12. distin. nos consuetudinem. & sup. de elect. scriptum est. Econtra uero qui reputatus est indignus in uno officio: debet indignus haberi in alio. ff. de suscep. tut. l. 3 §. quæri potest. ubi dicitur, quod si aliquis male se habuit in tutela, deinde detur curator: tanquam suspectus remoueri debet. C. de suscep. & arca. si aliqui. lib. 10. Item quid dices si aliquis irregularis uel criminosus toleratus est in officio sacerdotali, nunquid si talis eligitur ad dignitatem, potest excipi contra eum ab illis qui eum tolerauerunt in officio sacerdotali? Videtur, quod non, quia qui eum reputauerunt dignum ad ordinem, & ad beneficium reputabunt eum dignum. argum. infra. de accusa. nulli. infra. de senten. excommu. in præsentia. ff. de libe. causa qui sciens. sicut nec vir accusare potest mores uxoris, quos prius probauit. : ff. de adul. si vxor. in fin. hoc concedebat Io. sed iudex ex officio suo pōt inquirere de talibus, secūda q̄stione septima, quærendum. ff. de postulan. quos prohibet. & ff. de peti. hæredi. l. 1. §. vlti. & ff. de adult. l. 1. §. si publico. & infra. de excepti. exceptionem. & quod superior debeat de his inquirere habes expresse supra de electi. c. nihil est. & in c. venerabilem. Tamē quod dicit Ioan. quod isti qui tolerauerunt in sacerdotio ipsum, nō possunt ei postea obijcere: non credo, quia licet tolerassent eum in tali officio, præterea non debent tolerare eum in maiori. nunquid si eligatur in episcopū vel in maiorem prælatū, non possunt ei obijcere aliquid? imò possūt quia licet sit dign⁹ in minori, non tamen in maiori debet idoneus reputari 22 distin. nos consuetudinem. Et ar. supra de electi. scriptū est. accusare ipsum nō possunt per capitulū prædictum, nulli. Sed si promoueatur ad dignitatem, credo quod pōt ꝯ illum excipere.

: Sed bene improbat sequētes matrimoniū de iureiurā. quemadmodum. Ioā. And.

Examinatus, iterū examinat.

¶ Glossa sequens litteram exponit, & notat aliquem sæpius examinari: allegat tria iura, & duo in contrarium, & soluit.

f ❧ *Examinari.* Intelligo tamen, quod in eo casu permittatur episcopo examinatio sine exceptio quando non per se examinauit episcopus sed per archidiaconum de offic. archidia. ad hoc. sic patet quod aliquis sępe examinatur. infra. de præben. cum secundum Apostolum. & secunda quæstione quinta mennam. & secunda quæstio. prima, notum. Argumen. contra. infra. de offic. lega. licet. & ff. natu. cau. stabul. l. licet. Sed videtur, quod tantummodo debeant examinari de ijs quæ postea contigerunt. argumen. supra eodem capitulo primo, immo bene debent examinari ne indigni promoueantur, & negligentia prioris examinatoris, non debet impedire quo minus quæratur, an dignus sit, & ad hoc tenetur superior. supra, de elect. nihil est. & cap. venerabilem.

g ❧ *In forma communi.* Infra, de præbē. cum sm Apostolū.

h ❧ *In maiori ecclesia vel alijs.* Not. quod per formam communē qua mandatur alicui ut prouideat alicui in aliqua ecclesiarum ciuitatis vel diœcesis, potest prouidere in ecclesia cathedrali: ut bene patet hic. & infra. de præbend. pro illorum. & capitulo cum secūdum Apostolum, sed per formam illam non possunt prouidere in aliqua prælatura. infra. de præbend. capitulo vlti. quia ad prælaturas non extenditur intentio mandatoris. Sed quid si dicatur tantum, prouideas tali in aliqua ecclesia diœce. Bonon. nūquid potest prouidere in aliqua ecclesia ciuitatis. Vel si dicatur in aliqua ecclesia ciuitatis Bononien. nunquid in ecclesia diœcesis? Dicas quod non, quia per clausulam illam in aliqua ecclesia diœcesis Bononien. non comprehenduntur ecclesiæ ciuitatis : vel econuerso. supra de rescri. Rodulphus.

: Ciuitatis. Idem Cardi. cle. 2. §. sane. in fine. de elect.

i ❧ *Exceptiones.* Quantūcunq; Papa præcise scribat, exceptiones

nes legitimæ admittēdæ sunt. ¶. de of. del e. ex parte. 1. nisi dicatur ꝙ nullæ debeāt admitti, qđ nunꝗ de facili dicit. ut ibidē. sed si enumerentur non obstante tali & talib. exceptionib. tūc illæ nō sunt admittendæ. ar. ff. si quis cau. sed & si. §. quæsitū.

Vm sit ars artium. Pertinet ad titulū de qualitate, & diuisio p se patet. Secunda: ibi, Quoniam.

† Lateranen. c. 27.

CASVS. Præcipit Papa vt epi diligenter instruant & informent illos quos promouēt ad sacerdotium per se vel p alios viros idoneos sup diuinis officijs, & ecclesiasticis sacramētis: ꝙ si de cætero rudes & ignaros ꝑmouerint, & ordinatores & ordinati grauiter puniuntur: qm melius est paucos bonos quàm multos malos habere ministros. Hoc vltimum verbum notandum est.

† Cap. 4. ti. de qualit. ordin. in 4. cōpi.

a ¶ *Ars artium.* Bene dicit: quia aīæ sunt ꝑtiosiores oīb. alijs reb. & corporib. 12. q. 1. præcipimus. & 24. q. 3. si habes & inf. de pœ. & remis. cū infirmitas. in fine.

† Satius. Sanius.

b ¶ *Per alios.* Per clericos suos de latere suo missos. 24. distin. quando.

† Mat. 15.

† Vide l. qni duos, cum gl. ff. de vulga. & pupill. subštit.

c ¶ *Deprehendi.* Not. ꝙ eo ipso ꝙ ordinat' apparet indign', & ordinās similiter: vt 81. dis. tantis Daniel. in fi. nec. n. pōt ignorare ꝑlatus vitiū subditi. s. de te iu. quis. arg. ¶. de elect. innotuit. C. de rescin. vend. quisq. & ff. loc. sed addes. §. 1. & ff. de edil edic. l. 1. §. cā. sed hoc est verum cum eos examinat per se, secus si per alios. 24. dist. qñ. & inf. de offic. archid. c. ad hæc.

† Aliàs Birmen.

* Aliàs Calanitē.

d ¶ *Malos.* Simile. 23. dist. tales. & dicit lex, melius est pauca idonee effundere, quam multis inutilib. holes prægrauari. C. de vete. iur. enu. tanta. §. contrarium. & melius est pauca agere caute, quàm multis periculose interesse. in authen. de tabel. circa medium constit. coll. 4. Et est arg. contra illos qui multa inutilia allegant. de conse. distin. 5. non mediocriter. & 24. q. 1. odi & proieci, quia multitudo onerosa nihil habet honesti. in auth. de referenda, ad fin. colla. 2.

¶ Idem in concilio generali. †

¶ *Minus idoneus in sacerdotem promoueri, vel ad regimen animarum assumi non debet.*

CAP. XIIII.

Cvm † sit ars artium [a] regimen aīarum, districte præcipimus, vt epi promouendos in sacerdotes diligenter instruāt & informent, vel per seipsos, vel p alios [b] idoneos viros super diuinis officijs, & ecclesiasticis sacramentis, qualiter ea rite valeāt celebrare. ¶ Quoniam si de cætero rudes, & ignaros ordinare ꝑsumpserint, (qđ quidē facile poterit deprehendi) [c] & ordinatores, & ordinatos vltioni graui decernimus subiacere. Sanctius enim est (maxime in ordinatione sacerdotū) paucos bonos, quàm multos malos [d] habere ministros: quia si cæcus cæcū † ducit, ambo in foueam dilabuntur. †

¶ Honorius iij. cap. Bremen. †

¶ *Defectus scientiæ deijcit iam promotum.*

CAP. XV.

Qvamuis multa proposita fuerint contra episcopopū Calinensem † quia tñ confessus [e] est coram nobis se nunquam de grammatica didicisse, nec ēt legisse Donatū, [f] & per euidētiam facti vsq; adeo de illiteratura & insufficientia sua cōstat, ꝙ contra Deum esset, & canonicas sanctiones, tantum in episcopo tolerare defectū, [g] ipsum à pontificalis officij executione, & ab administratione Calinen. ecclesiæ penitus duximus amouendum.

Vamuis. Facit ad rub. de qualitate: & non diuiditur.

CASVS. Quidā electus fuit in epm Calinen. consecratus: postmodum coram Papa multa fuerūt proposita ꝯ ipsum, ut tanꝗ indignus amoueretur. ipse tñ fuit ꝯfessus corā Papa ꝙ nunquam audiuit grāmaticam, nec ēt legit Donatū, & q̄a per euidentiam facti constitit adeo de ipsius illiteratura, ꝙ ꝯ Deum esset tm̄ in epo sustinere defectum, ipsum remouit ab executione pontificalis officij, & ab administratiōe ecclesiæ Calinen. Not. quod ꝑp defectum sciētiæ remouetur quis ab episcopatu: multo fortius debet repelli ab obtinēdo.

e ¶ *Confessus.* Et ideo pro conuicto debet haberi. inf. de confess. cum super, & c. vlt. & C. de confess. l. vnica.

f ¶ *Donatum.* Et sic grāmaticā populo exponere nō valebat: vnde in hoc reprehendi non potuit sicut ille. 36 dist cū multa. vbi reprehenditur qui grammaticam populo exponebat.

g ¶ *Defectum.* Tria n. pcipue requiruntur in epo. sāsū sciētia, ætatis maturitas, & grauitas morū: addic & quartū, ꝙ sit de legitimo matrimonio nat'. ¶. de ele. cū in cūctis. & ¶. e. c. i te. Defectus sciētiæ impedit ad cedēdū. ¶. de renunc. nisi cū pridē. §. ꝑ defectu. cōpetens tñ scientia in epo tolerat. ¶. de elect. cū nobis olim. & c. ꝑdicto, nisi cū pridē. §. pro defectu. Ignominiosum. n. est epo, cum ipse deberet alios docere, si tūc quærat ab alijs edoceri. in auth. de san. epis. §. damus. coll. 9. & prima. q. 7. conuenientib. & 1. q. 1. vilissimus. & qui doctior est & sanctior eligēdus est. 8. q. 1. licet ergo & talis debet eligi cuius comparatione cæteri, grex dicat. 25. dist. c. vnum oratium. §. nomine autem criminis.

TITVLVS XV.

De sacra vnctione.

DE SACRA VNCTIONE.

¶ *Quia ex ordinandis & præficiendis aliqui inunguntur, ideo de illis, de sacra vnctione videndum est. Ioan. And.*

De hac materia tractatur. 96. dist. & 95. per totum. De secunda parte rubricæ tractatur. 64. & 65. dist. per totum.

¶ Innocentius tertius.

¶ *Ecclesia Græcorum in ordinationibus & consecrationibus seruare debet vnctiones, quas seruat ecclesia Romana. Episcopus autem cū consecratur inungitur chrismate in capite & manibus: quod si fuerit prætermissum, per tres episcopos est supplendum.*

CAP. I.

Cvm † venisset ad Apostolicam sedē Bracarensis † episcopus, qui consecratione sua sacrā non acceperat vnctionem, quoniam apud vos [h] non consueuerunt pontifices, cum consecrantur, inungi: Nos quod illi defuerat, mandauimus in ipso suppleri: [i] facientes caput eius & manus per Alban. episcopum (assistentibus [k] ei duob. episcopis, & secundū morē ecclesiasticum) sacro chrismate deliniri: & infra. ¶ Scire te volumus, duas esse species vnctionis: exteriorem, quæ materialis est & visibilis; & interiorem, quæ spiritualis

Vm venisset Diuiditur I duas partes principales. In prima I struit ecclesiam Græcorum circa materiā vnctionum. Secunda rñdet ad qōnem principalem. Secunda ibi, *Iacet.* Et prima pōt sub diuidi in tres principa les. Secunda: ibi, *Scire.* Tertia: ibi, *Monemus.* Et in hac prima parte dicit se fecisse per tres epos suppleri qđ huic episcopo deerat. Io. And.

CASVS. Quidam eps Græcus ad Apostolicā sedem accedēs, confessus fuit dño Papæ, ꝙ in consecratiōe sua sacram non acceperat vnctionem, vñ Papa qđ illi defuerat, eo fecit suppleri. scribit ergo Papa sup hoc Cōstantinopo. patriarchæ, ostendens ꝙ duæ sunt species vnctionis exterior, & interior. Exteriore inungit cor pus, interiore cor. & vngitur quis oleo chrismate: ostendens quare de vno, & quare de alio. Et quare eps inungitur in capite, & princeps in humero: & quilibet fidelis inungitur in scapulis & pectore oleo sancto ante baptismum, & post baptismum inungitur chrismate in vertice & fronte, & ostēdit qđ significant ista, & à quib. debent conferri. Dicit ēt ꝙ consecratur altare & calix, exemplo beati Siluestri, & auctoritate Dñi, qui pcepit Moysi ut faceret oleum vnctionis de quo vngeretur tabernaculum. Dicit ēt ꝙ sacramētum vnctionis aliud figurat in nouo testō ꝙ in veteri. vnde non iudaizat ecclesia vnctionis celebrans sacramentū: sicut quidā mentiunt, qui diuinas nō intelligūt scripturas. in fine dicit, ꝙ Romanus Pōtifex non vtit baculo pastorali: tū ꝑp historiā, tū ꝑp mysticā rōnē. iste tñ patriarcha poterit vti baculo ad similitudinē aliorum pontificū. Bern. Not. ꝙ per sacramentū collatum infundit gratia. Itē not. seriē decretalis de consecratione eporum, & regū, & sacerdotum, qualiter consecrantur & inunguntur: qūo & in quib. mēbris. & de qua vnctione qlibet eorū inūgat, & de significatione vnctionū. Itē not. ꝙ summus sacerdos dī eps.

h ¶ *Apud vos.* i. apud Græcos: scribit. n. patriarchæ Cōstātinop.

i ¶ *Suppleri.* Vt 1. q. 1. c. spirit' sanctus. §. ecce qñ ab hæreticis. ergo caute supplendum est qđ incaute prætermissum fuerat. ¶. tit. proxi. c. 1. & vlt. unde nō dr̄ actum cum aliquid superest ad agendum. C. ad Syllanianum. in fine. & 7. q. 1. nihil.

k ¶ *Assistentibus ei duob.* Quia in ꝯsecratione eporū ad min' tres epi dēnt esse. 66. dist. c. porro. & ¶. de temp. or. si archieps.

† Ca. vni co. eo. tit. in 3. compillatiōe.

† Bramē ben.

* Larraben.

† Bramurben

† Bratulen. Sed forrassis legendū: Brandiribarē. agit n. hic de quodam episcopo Græco, vt notat Cōtius. Bracarensis autē episcopus in Hispania est.

1 Hic casus Bernardi est, & in antiquis codicibus reperitur.

2 Forte legatione patriarchæ Constantino. quærētis an posset vti baculo pastorali: cū Roman' Pōtifex non vtatur, ut patet in fine. Ioā. And.

est & inuisibilis. Exteriori visibiliter inungitur corpus, interiori inuisibiliter inungitur cor. a ¶ De prima Iacobus Apostolus ait: Infirmatur b quis in vobis, inducat presbyteros ecclesiæ, & orent super eum, vngentes eum oleo in nomine Domini: & oratio fidei saluabit infirmum. De secunda Ioannes Apostolus ait. Vos vnctionem c quam accepistis ab eo, maneat in vobis, & non necesse habetis, ut aliquis doceat vos, sed sicut vnctio eius docet vos de omnib. † Vnctio visibilis & exterior, signũ est interioris & inuisibilis vnctionis: Vnctio vero inuisibilis & interior, nõ solũ est signũ, sed ẽt sacramẽtũ: d qa si digne sumit, vel agit, e vel auget f absq; dubio qđ designat. ¶ Ad exhibendũ aũt exteriorẽ & visibilem vnctionem, benedicitur oleum, quod dicitur catechumenorum uel infirmorum: & conficitur chrisma, quod ex oleo fit & balsamo, mystica g ratione. Per oleum enim nitor conscientiæ designatur: iuxta quod legitur: h Prudentes virgines acceperunt oleum in vasis suis cũ lampadibus. Per balsamum odor famæ exprimitur: propter quod dicitur, i Sicut balsamũ aromatizans, odorem dedi. Hoc ergo chrismate vngi debet episcopus, non tam in corpore quam in corde: vt & interius nitorem conscientiæ, quantum ad Deum; & exterius habeat odorem famæ, quo ad proximum. k De nitore conscientię dicit Apostolus: Gloria nostra hæc est, testimonium conscientiæ nostræ. nam omnis gloria filiæ regis ab intus. l De odore famæ idem Apostolus ait: Christi bonus odor m sumus ĩ omni loco, & aliis sumus odor vitæ n in vitam, aliis odor mortis o in mortem. Debet enim episcopus bonum habere testimonium, & ab ijs, qui sunt intus, & ab ijs, qui sunt foris, p vt cortina q cortinam trahat: & qui audit, dicat, veni. Hoc vnguento caput & manus episcopi consecrantur. Per caput enim mens intelligitur, iuxta illud: r Vnge caput tuum, & faciem tuã laua. Per manus opera intelliguntur, s iuxta illud: Manus meæ distillauerunt myrrham. Manus igitur vngitur † oleo pietatis, vt episcopus operetur bonum ad omnes, maxime autẽ ad domesticos fidei. Caput autem vngitur balsamo charitatis, vt episcopus diligat Deum ex toto corde, & ex tota mente, & ex tota anima, & proximum suum sicut seipsum. t Caput inungitur propter auctoritatem & dignitatem: & manus propter ministerium & officium. Caput inungitur ut ostendatur illius u repræsentare personam, de quo dicitur per prophetam: Sicut vnguentum in cápite eius, &c. caput enim uiri, x Christus: caput Christi, Deus: qui de se dicit: Spiritus Domini super me, eo quòd vnxit me, euangelizare † pauperibus misit me. ¶ Manus episcopo inunguntur, ut ostẽdatur accipere potestatem benedicendi & consecrandi. Vnde cum eas consecrator inungit: Consecrare y (inquit) & sanctificare digneris Domine manus istas, per istam vnctionẽ & per nostram benedictionem, vt quæcunque consecrauerint, consecrentur: & quæcunque benedixerint, benedicantur in nomine Domini.

¶ *Tractat de vnctione regum, & de differentijs in vnctione inter reges & pontifices. Pan.*

¶ Vnde in veteri testamento non solum vngebatur sacerdos, sed etiam rex & propheta: sicut in libro Regum Dominus præcepit Heliæ: Vade & reuertere in domum † tuam per desertum in Damascum: cumque perueneris illuc, vnges Hazael regem super Syriam: & Iehu filium Nausi vnges regem super Israel: Eliseum autem filium Saphat, qui est de Abel-Meula vnges prophetam pro te. Sed vbi z † Iesus Nazarenus (quem vnxit a Deus spiritu Sancto, sicut in actibus Apostolorum legitur) vnctus est oleo pietatis † præ consortibus suis: qui secundum Apostolum, est caput Ecclesiæ, quæ est corpus ipsius, principis vnctio à capite ad brachium est translata: vt princeps ex tunc b non vngatur in capite, sed in brachio, siue humero, vel in armo: in quibus principatus congrue designatur; iuxta illud quod legitur: Factus est principatus super humerum eius, &c. Ad quod etiam significandum Samuel fecit poni armum ante Saul, cui dederat locum in capite ante eos, qui fuerant inuitati. In capite vero pontificis sacramentalis est delibutio † conseruata: quia personam c capitis in pontificali officio repræsentat. Refert autem inter pontificis & principis vnctionem: quia caput pontificis chrismate consecratur; brachium uero principis oleo delinitur: vt ostendat quanta sit differẽtia inter auctoritatem pontificis & principis potestatem.

a ¶ *Inungitur cor.* Imò anima, sed hoc ideo dicit, quia anima sedem habet in corde principaliter: vel potiꝰ qa nõ fructificat vnctio ĩ anima, nisi ex corde & voluntate procedat. Vincen.
b ¶ *Infirmatur.* 95. distin. cap. presbyteros. § sed illud.
c ¶ *Vnctionẽ.* i. vnctio. figura est antiptosis, cũ casus ponitur pro casu. sim. 25. dist. c. vlt. & 45. dist. c. 5. vet. omnis sanctificatio, idest, omnem sanctificatũ. & inf. de iud. c. 1. vers. quem, idest, qui.
d ¶ *Sacramentum.* simile de conse. dist. 4. c. 1. & ĩ. de celeb. missa. cũ Marthæ. §. ex eo. in fi.
e ¶ *Agit.* Scilicet salutem.
f ¶ *Auget.* Iuxta illud Super ægros manꝰ imponent, & bene habebunt. & vere auget sicut confirmatio. ĩ. eo. c. vet. quia per eam spiritus sanctus ad augmentum datur, & robur, &c.
g ¶ *Mystica ratione.* prout statim sequitur.
h ¶ *Legitur.* In euangelio sancti Matthæi.
i ¶ *Dicitur.* In lib. Sapientiæ.
k ¶ *Quo ad proximum* Ista duo necessaria sũt 12. quæstione 1. nolo. & 11. q. 3. non sunt audienda.
l ¶ *Ab intus.* pcedit, supple vnctio.
m ¶ *Bonus odor.* Idest, exẽplum & imitatio Apostolorum; quoniã Apostoli per prædicationem & famam inuitabant homines ad salutem. verba ista habes. 23. q. 4. Nabuchodonosor. & dr̃ bonus odor pdicatio bonorum, quam quidã ex charitate suscipiunt: & inde isti in ala viuunt: vnde dicit, Alijs sumꝰ odor vitæ in vitam, s. æternam. Alij vilipendunt & contemnunt prędicationem bonorum, & isti de tali contẽptu mortẽ incurrũt æternam: vnde dr̃, Alijs sumus odor mortis in mortem, scilicet æternam, & ita ex eodem bono odore alij saluãtur, & alij pereunt.
n ¶ *Vitæ.* i. dilectionis, & bonæ opinionis dicentis eos in vitam scilicet æternam.
o ¶ *Mortis.* i. inuidiæ, & malæ opinionis, dicentis eos in mortem. s. æternam.

p ¶ *Foris.* Simile 8. q. 1. licet ergo. & 63. dist. plebs Diotrensis. & c. nosse. & c. vota. ciuiũ. & c. ult. & de cõse. dis. 1. iubemus.
q ¶ *Vt cortina cortinã trahat.* id est, ut fidelis trahat infidelem. 28. q. 1. iam nunc.
r ¶ *Iuxta illud.* Euangelij. vel dic iuxta illud in cãticis canticorum.
s ¶ *Sicut seipsum.* i. ad id quod seipsum. hoc aduerbium sicut, non ẽ sicutissimũ: quia ordinata charitas prius dẽt incipere à seipso. 23 quæstio. 5. si non licet. Vnde primo debet qs facere eleemosinã sibi, deinde proximo. de pœn. dist. 3. sane cauendum. C. de seruit. præses.
t ¶ *Illius.* scilicet Christi.
v ¶ *Caput enim viri.* 33 quæstione 5. cum caput.
x ¶ *Consecrare inquit.* Hæc benedictio dr̃ ab episcopo dũ cõsecrat manus psbyterorũ. & sic cõis ẽ hæc benedictio episcoporũ & psbyterorũ. 16. q. 1. c. generaliter. §. ecce.
y ¶ *Vbi.* idest, postquam.
z ¶ *Vnxit.* Mystica fuit & inuisibilis vnctio Christi: qa nec in regem nec in sacerdotẽ fuit unctus: ut 2. q. 7. c. testes. §. his ita respondetur.
a ¶ *Ex tunc.* id est, ex tempore Christi.
b ¶ *Personam capitis.* id est, Christi, qui est caput ecclesiæ.
c ¶ *Differentia.* quod

Marginal notes (left): Vinc. — Cõcor. rex. cũ gl. ias l. si q s Titio. ff. de leg. 2. — 3. Iacob. 2. — † In multis impressis additur hæc duo verba, ita facere. Sed male, nec sũt in manuscriptis. — Mat. 25. — Eccle. 24. — 2. Cor. 1. — Psal. 44. — Math. 5. — † Designatur. Can. 5. — † Vagantur.

Marginal notes (right): Psal. 132. 1. Cor. 11. Luc. 4. — Sicut nõ semper est sicutissimum, i. non dicit omnimodã similitudinem. — † Aliàs ita: ad euãgelizandum. — † Scilicet ea vnctio ne qua alij reges uel sacerdotes visibiliter vngebantur. & ita videtur loqui Gratianꝰ hic citatus. 3. Reg. cap. 19. — Ibi: vis. habetur. — † Aliàs ita: Sed vbi Iesus venit Nazarenus, &c. Act. 10. Ephe. 1. Col. 2. — † Dictio, pietatis, deest in antiquis. Esai. 9. 1. Reg. 9. — † In vno solo manusc. erat delinitio. sed recentibus litteris, in cęteris, delibutio.

¶ Tractat

Tractat de Christianorum omnium vnctione.

Quia verò Christus fecit nos in sanguine suo Deo nostro regnum & sacerdotes, (pp quod Petrus Apostolus ait: Vos estis genus electum regale sacerdotium.) idcirco in nouo testō non solum reges & sacerdotes vnguntur, sed etiam omnes Christiani: bis ante baptismum, scilicet oleo benedicto: primum in pectore, deinde inter scapulas: & bis post baptismum, scilicet chrismate sancto: primum in vertice, demū in fronte. In pectore namq; baptizandus inungitur, vt per sancti Spiritus donum abijciat errorem & ignorantiam, & suscipiat fidem rectam: quia iustus ex fide viuit. Inter scapulas, vt per Spiritus sancti gratiam excutiat negligētiam & torporem, & bonam operationē exerceat: quia fides sine operibus mortua est: ut per fidei sacramentum, sit mūditia cogitationum in pectore, & per operis exercitiū sit fortitudo laborum. In scapulis, quatenus fides per dilectionem, secūdum Apostolum operetur. In vertice vero baptizatus inungitur: ut sit paratus omni petenti de fide reddere rationem: quia p caput intelligitur mens: iuxta quod legitur: Oculi sapientis in capite eius, cuius superior pars est ratio, & inferior est sensualitas. vnde bene per verticē, quæ est superior pars capitis, intelligitur ratio, quæ est superior pars mentis. In fronte vngitur baptizatus vt libere confiteatur quod credit: quia corde creditur ad iustitiam, ore vero fit confessio ad salutem: memor eius quod Dominus ait: Qui me confessus fuerit coram hominibus, &c. Ante baptismum ergo vngitur oleo benedicto, & post baptismū chrismate sancto: quia chrisma soli competit Christiano. Christus enim à chrismate dicitur, uel potius à Christo dicitur chrisma: non secundum nominis formam, sed secundum fidei rationem. A Christo vero Christiani dicuntur, tanquam vncti deriuētur ab vncto: ut omnes concurrant in odorem illius vnguenti, cuius nomen oleum est effusum.

Tractat de vnctione chrismatis post baptismum, quæ dr̄ cōfirmatio.

Per frontis chrismationem, manus impositio designatur: quę alio nomine dicitur cōfirmatio, quia per eam Spiritus sanctus ad augmentum datur & robur: vnde cum cæteras vnctiones simplex sacerdos, vel presbyter valeat exhibere, hanc nō nisi summus sacerdos, idest episcopus debet conferre: quia de solis Apostolis legitur (quorum vicarij sunt epi) q per manus impositionem Spiritum sanctū dabant: quemadmodum actuum Apostorum lectio manifestat. Cum audissent (inquit) Apostoli qui erant Hierosolymis, quia recepisset Samaria verbum Dei, miserunt ad eos Petrum & Ioannem: qui cum venissent, orauerunt pro ipsis, ut acciperent Spiritum sanctum; nondum enim in quemquam illorum venerat, sed baptizati tm̄ erant in nomine Domini Iesu: tūc imponebāt manus super illos, & accipiebant Spiritum sanctum. cuius aduentus per vnctionis ministerium designatur: quia columba in qua Spiritus sanctus super Christum in baptismo descendit, ad vesperum in cataclysmo reuertens ramum retulit virentis oliuæ; cuius vtrique sacramentum Dauid propheta p̄noscens, exhilarandam faciem in oleo prædicauit.

Tractat de consecratione altaris. Abbas.

Vngitur præterea secundum ecclesiasticum morem, cum consecratur altare, cum dedicatur templum, cum benedicitur calix non solum ex mandato legis diuinæ, uerum etiam exemplo beati Siluestri, qui cum consecrabat altare, illud chrismate perungebat, præcepit enim Dominus Moysi, ut faceret oleum vnctionis, de quo vngeret testimonij tabernaculum, & arcam testī, mensamq; cum vasis. Verum vnctionis sacramentū aliud quidē efficit, & figurat, tam in nouo quàm in veteri testō. vnde non iudaizat ecclesia, cum vnctionis celebrat sacramentum, sicut antiqui mentiūtur, qui neq; scripturas, neq; Dei nouere virtutem. Monemus igitur, ut illum in ordinandis presbyteris, & consecrandis episcopis morem serues, & facias obseruari, quem Apostolica sedes obseruat: & infra. Licet Romanus Pontifex non vtatur baculo pastorali, tum propter historiam, tum propter mysticam rationem, tamen ad similitudinem aliorum pontificum poteris eo vti.

TITVLVS XVI.

De sacramentis non iterandis.

Innocentius tertius.

In ordinato in subdiaconum sine manuum impositione, & confirmato, non chrismatis, sed olei vnctione, non fiet iteratio, sed supplebitur prætermissum.

---

ostenditur. 96. dist. duo sunt. & inf. de maior. & obedien. solitæ.

a *In fronte.* Vt de cō sec. dist. 5. de his. & c. nouissime. & c. man'. in quibus hr̄ significatio istarum vnctionū.

b *In pectore.* De cōsecra. distin. 4. deinde, & c. presbyteri.

c *Reddere rationem.* vt 36 di. c. q ecclesiastici. §. ecce. ad finem.

d *Simplex sacerdos.* d̄ ɔsec. dist. 4. p̄sbyteri.

e *Hanc. s.* confirmationem in fronte soli epi conferunt, s̄. d̄ consitc. quāto. vbi de hoc. ar. contra. 95. dist. peruenit. ubi presbyteri chrismabāt in frōte. Sol. illud concessit Greg. dispensatiue ad tempus pp scandalū, vt ibi expresse patet: aliàs sacerdos nihil cōferret, ut in c. quanto.

f *Summus sacerdos.* i. eps. 2. q. 7. accusatio.

g *Vicarij.* 68. distin. quorum vices.

h *In qua.* Simplex relatio est hic sicut ibi, mulier saluauit, quæ dānauit qm̄ alia fuit columba quæ detulit ramum oliuæ in arca Noe, & alia quæ descēdit super Christum dum baptizaretur.

i *In cataclysmo.* Id est, in gn̄ali diluuio siue tempore diluuij.

k *Reuertens.* Ad arcam Noe.

l *Aliud quidem.* Et sic colligit hic q aliū ordinē habuit in substātia olim Leuita, & alium hodie: alias videretur etiam ecclesia iudaizare in idētitate.

m *Pastorali.* De consec. distin. 1. nullus episcopus & 45. distin. disciplina. Ber.

n *Propter historiam.* Martialis vn' de discipulis Petri, quem posuit Dns inter discipulos, cum dixit: Nisi efficiamini sicut paruulus iste, non intrabitis in regnum cælorum, &c. quē postea Petrus cum alio, s. Matthæo ad prædicandum misit in Germaniam, qui cum iret, mortuus est, & rediit collega ad Petrum. & Petrus ait. Accipe baculum & tangens eū dic vt in nōie Dni surgat & pdicet. & xl die a tēpore mortis tetigit eum, & resurrexit & prædicauit & ita Petrus remouit a se baculū, & dedit tubditis. Designantur autem p baculum ea quæ his versib. comprehenduntur.

In baculi forma præsul datur hac tibi norma.
Attrahe per primū, medio rege, punge p imum.
Attrahe peccātes: rege iustos, punge vagantes:
Attrahe, sustēta, stimula, vaga, morbida, lenta.

Vincentius.

o *Mysticā rationem.* quia baculus habet in sūmitate recuruationem, quasi ad trahendum: quod non est necessariū Romano Pontifici: quia nullus ab illo diuertere pōt finaliter: quia ecclesia non potest esse nulla. 24. q. 1. pudenda. in fi. Vel quia per baculum designat coërtio siue castigatio. īō alij pontifices recipiunt à suis superioribus baculos: quia ab hoīe potestatem recipiunt Romanus Pōtifex nō vtit baculo: quia potestatē à solo Deo recipit.

DE SACRAMENTIS non iterandis.

Dicto de sacramento vnctionis: quia sunt quædam sacramenta quæ non iterantur, ne per iteratio nem fiat iniuria sacramēto prius collato: iō. &c. Qualiter aūt dicatur iniuria fieri sacramento, vide gl. de apost. c. 2. de consec. dist. 4. ostenditur. Vel quia in sacramentis quæ iterantur, si vnctio fiat in eis, iteratur vnctio, aliàs non: ideo, &c.

De hac materia habetur. 63. distin. ecclesiis. §. quod ergo. cum gl. seq. 1. q. 7. saluberrimum. in fi. de consec. dist. 4. quib. &c. Ioan. And.

astoralis

Apoc. 1.
1. Pet. 2.

Vox, Petrus, ē in oībus manuscriptis.

Vide cōciliū Trident. sessi. 7. d̄ cōfir. can. 3.

Heb. 10.
Abac. 1.
Iac. 2.
Gal. 5.

Hę duę glossulæ non sunt Bernardi, nec sunt in antiq. libris.

Eccle. 2.
Rom. 10.
Matth. 10. & Mar. 8.

Hoc tradit B. Augustinus tractatu 11. super Ioannem

Vide B. Augustinum tractatu 11. super Ioānem.

Vide p intelligētia huius glossę Innocentiū lib. 1. Mysteriorū Missę. ca. 62.

Eps. n. ordinari' minister est huius sacramenti. Concilium Triden. sessi. 7. de cōfirma. can. 3.

Act. 8.
Matth. 4.
Mar. 1.
Luc. 3.

Puto glossā respexisse ad illud Euāgelij: Et erit unus pastor & vnū ouile.

Et Recuruatio. designat eum qui non bene rexerit, ab eo q dedit baculū recuruandū, i. remouendū: quod in Romano Pontifice locū non hēt. Ioā. And.

Vide notas huius capitis.

Gen. 8.
Psal. 103.
Exod. 30.

In codice Barbatiæ ita: aliud quidem efficit, & aliud figurat, ti &c.

Et licet Vide notas huius capitis.

In quibusdā codicib. magis vetustis ita: de sacramentis iterandis vel nō vnus sol', ita. De sacramētis iterandis uel nō iterandis.

PAstoralis. Duæ sunt partes. Secunda: ibi, *Ad quod.* Et prima subdiuiditur. Secunda: ibi, *Et si.* Io. And. CASVS. Quidam fuit promotus ad ordinem subdiaconatus sine manus impositione: quæsitum fuit an permitti debeat ministrare in tali ordine. Item quidam fuit per errorem vnctus oleo, cum debetet inungi Chrismate: quæritur vtrum sacramentum confirmationis debeat in eo iterari? Respondet Papa quod in talib. nō est aliquid iterandum, sed supplendum quod incaute fuerat prætermissum. No. quod non dicitur iterari quod prius factū non fuit. Item quæ omittuntur in ordinibus conferendis, suppleri debent.

a Glo. seq. recitetur per obiectiones, & solutiones.

a Permitti. Ad hoc non vr respōdere: sed dic quod antequam suppleantur ista, ministrare non debet. 32. dist. sollicitudo. & satis videtur respondere ex eo qd dicit littera: supplere: quia non dicitur actum cum aliquid superest ad agendum. 7. q. 1. illud. & capitul. nihil. & C. ad Syllania. l pen. in fin.

Glo. seq. signat contrarium. & soluit.

b Impositione. quam solus episcopus facere pōt diaconibus. 23. di. diaconus. Sed contra. 23. dist. subdiaconus. vbi dicitur quod subdiaconus non recipit manus impositionē. sed illud cap. loquitur de impositione manus consecratoria, quæ nō datur subdiacono, sed hæc impositio manus est quædam benedictio, sic accipitur. 69. dist. quoniam. & 1. q. 1. manus.

c Iterandum. Et sacramentum non debet iterari, ne sacramento fiat iniuria de consec. dis. 4. ostenditur. & 1 q. 1. quod quidā.

d Supplendum. Sic sup. c. proxi. circa prin. & 1. q. 1. c. Spiritussanctus. §. ecce. & ī. eo. presbyter.

Cap. 1. erit in 3. compilatio.

Ordinationem. In duobus vetustioribus legit. diaconatus. Hæc est alia quo.

Alias ita archiepiscopo Lugdun. &c.

CAP. I.

PAstoralis: † & infra. ¶ Præterea nos consulere voluisti, an permitti a debeat ministrare, qui sine impositione b manuum fuerit ad ordinem † subdiaconatus † assumptus: ¶ Et † si confirmationis sacramentum in eo debeat iterari, qui per errorem fuit nō chrismate, sed oleo delinitus. ¶ Ad quod breuiter duximus respondendum, quòd in talibus nō est aliquid iterandum, c sed caute supplendum d quod incaute fuerat prætermissum.

¶ Hon. iij. archiepiscopo Londō. & eius suffraganeis.

¶ *Probibet sepultos à schismaticis exhumari, vestimenta cum quibus celebrarunt iterum benedici, & altaria in quibus celebrarunt iterum consecrari.*

CAP. II.

A Nobis humiliter quæsiuistis, quid fieri debeat de mortuorum corporibus, qui tempore schismatici & reprobi VValdemarij à schismaticis sunt sepulti, & de indumentis sacerdotalibus, cum quibus; necnon de altaribus, in quibus degradati presbyteri celebrarūt. ¶ Nos autem inquisitioni vestræ breuiter respondemus, quod non credimus ob hoc dumtaxat sepultos hmōi exhumandos, e aut debere indumenta talia iterum benedici: f vel reconsecrati altaria g supradicta.

A Nobis. Sunt duæ partes: quarum quælibet subdiuidi potest in tres. Secunda: ibi, *Nos autem.* CASVS. Quædam corpora defunctorum sepulta sunt à schismaticis tempore cuiusdam schismatici vualdemarij: quæritur vtrum debeant exhumari. Item quidam presbyteri degradati celebrauerunt cum indumentis sacerdotalibus super altaribus: quæritur vtrum altaria debeant reconsecrari, & uestes benedici. Respon. Papa quod corpora defunctorum prædictorum non sunt exhumanda, nec vestes benedicendæ, nec altaria supradicta reconsecranda. Not. quod vtile per inutile nō vitiatur. Item no. quod propter defectum personæ ornamenta ecclesiastica non polluuntur.

e Exhumandos. Propter hoc corpora exhumari non debēt: quia illis non nocet talis sepultura, dummodo alias boni fuerint. ī. de sepul. sacris. & 13. q. 2. animæ defunctorum.

Glo. seq. recitetur per q. & solutionem.

f Benedici. indumenta propterea iterum benedici non debent: ex quo semel consecrata sunt. Et hæc fuit dubitatio: quia vestimentis ecclesiæ, alij quàm sacrati homines uti non debent de consec. dist. 1. c. vestimenta. sed vestimenta propterea non polluuntur.

In codice Barbatus post verba tempus, hæc addit uerba: iterum debeant exhumari.

Vnde dicit Inno. & Host. quod si tales fuissent in culpa, ut quia elegissent à talib sepeliri [illegible] peccasset & ex humandi essent: ar. [illegible] & tradi. c. 1 [illegible] ead.

g Altaria. Iterum propter hoc reconsecrari non debent, de consecr. dist. 1. si motum. & c. ecclesijs. quia propter hoc non sunt execrata, sicut nec ecclesia, licet polluatur sanguine. de conse. dist. 1. ecclesijs.

¶ Greg. ix. archiepo. Londō. † Aliàs Lugdun.

¶ *Si in ordinatione presbyteri vel diaconi manus impositio fuerit prætermissa, statutis temporibus supplebitur.*

CAP. III

PResbyter & diaconus cum ordinantur, h manus impositionē i tactu corporali (ritu ab Apostolis k introducto) recipiunt. quod si omissum fuerit, non est aliquatenus iterandum, sed statuto tempore ad hmōi ordines conferendos, caute supplendum, l quod per errorem extitit prætermissum. † ¶ Suspensio m † autem manuum, debet fieri, cum oratio super caput effunditur ordinandi.

PResbyter. CASVS. Dicitur in hoc c. quod quando presbyter & diaconus ordinantur, recipiunt per tactū corporalē manus impositionē, ritu introducto ab Apostolis. qd si fuerit omissum, statuto tpe ad huiusmodi ordines conferēdos dēt caute suppleri qd per errorē extitit prætermissum: nec dēt propterea aliquid iterari, suspensio manuū tunc dēt fieri, cū oratio super caput effunditur ordinandi. Not. quod presbyter & diaconus per manus impositionē dēnt ordinari. Item no. quod ordinatio sacerdotis & diaconi introducta est exēplo Apostolorum. Item nota quod licet in conferendo sacramento sit defectus, non tā reiteratur quod legitime factum est: sed suppletur defectus. Item nota quod suppletio ordinis non debet fieri, nisi in diebus cōstitutis ad ordines faciendos: & sic nota quod idē est in parte quod in toto. Item nota quod duo imperfecta faciunt vnum perfectum.

h Ordinantur. Manus presbyteri & diaconi chrismatis liquore perungi non dēnt: vt 33 dist. præterea.

Gl. seq. pōnit differentiam in manus impositione presbyterali & diaconali.

i Impositionem. Sacerdotib. & diaconib. manus imponit. 23. dist. quorundā. & eorū cōsecratio similis est 16. quæstio. 1. cap generaliter. §. ecce euidenter. sed differentia est: quia episcopus & omnes præsbyteri qui ibi sunt, super caput ipsius præsbyteri ordinandi, manus imponunt. 23. distin. præsbyter cum ordinatur diacono uero solus episcopus manus super caput illius ponit: vt dist. ead. c. diaconus.

k Ab Apostolis. Apostoli .n. cum de præcepto Spiritussancti Saulū & Barnabā mitterent ad Euangeliū pdicandū gentibus, manus eis imposuerūt: & ideo ritu introducto ab Apostolis, presbyteris & diaconibus manus imponitur: vt dr 75. dist. quod die dominico. similiter ordinatio episcoporum siue consecratio, ab apostolis, scilicet Petro, Iacobo, & Ioanne introducta est dantibus formam successoribus. 66. dist. porro.

l Supplendum. sup. eo. pastoralis.

m Suspensio. Qn̄ epus incipit orationem ad benedicendū sacerdotem, tunc presbyteri oēs qui primo tangebant caput, debent eleuare manus, ita quod non tangant caput ordinandi: quod ex ipso facto melius patet qualiter debeat fieri quàm aliquo iure exprimatur. sic infra de dona. apostolicæ. quædā enim sunt quæ melius possunt intellectu percipi, quam locutione exprimi, ff. de solu. ratū. ff. rem ratam haberi. quo n. §. Iulianus.

† Vide l. qui testō. ff. d excutur.

Aliàs, impositio sed in pluribus & vetustiorib. suspensio. qd vr hic agnoscere glossa.

In vno vetustissimo ita: De filijs presbyterorū nō ordinādis nec in paternis ecclesijs tolerādis. In alio ita: De filijs præsbyterorum & alijs illegitime natis ordinādis uel non. Presbyteris & diaconis qualiter manus imponantur.

TITVLVS XVII.

De † filijs presbyterorum ordinandis. uel non.

¶ Ex concilio Pictau.

¶ *Illegitimus non ordinatur, nisi religiosus fiat: nec tunc præficitur, idest, ad prælaturā nō habilitatur.*

[illegible]

¶ *Vidimus de ordinandis, qui ex varijs causis impediuntur, inter quos est vitium originis. &c.*

De ista materia habetur 55. dist. per totam. & repetitur in 4.

Vt filij

Vt filij. Duæ sunt partes. Secunda ibi, *Sed neque*. non faciens ad titulum. Prima pars duas prohibitiones ponit, & à prima vnum casum excipit: ibi, *Nisi*. Ioan. And.

CASVS Primo dr̃ ꝙ filij præsbyterorum non promoueantur ad sacros ordines, nisi fuerint monachi, vel in canonica congregatione regulari laudabiliter conuersati. Secundo dr̃ ꝙ ꝓlatias nullatenus habere possunt. Tertio dr̃ ꝙ serui non sũt ordinãdi, nisi à dominis suis prius donẽtur plenaria libertate. Ex hac decretali no. ꝙ ingressus monasterij, tollit irregularitatẽ ꝓuenientem ex alterius delicto. Item filij presbyterorum prælatias habere non possunt. Item serui ordinari non debent, nisi fuerint manumissi.

† Cap. 1. e tit. in 1. cõpilatione.

† gradus.

† viuant.

CAP. I.

VT † filij † presbyterorũ, & cæteri ex fornicatione b nati, ad sacros ordines † nõ promoueantur: Nisi aut monachi fiant, uel in cõgregatione canonica regulariter viuentes: † ꝓlationẽ vero nullatenus habeant. c Sed neq; serui, d nisi à dñis suis libertate donentur.

¶ Alexan. iij. Lincoñ. electo.

¶ *Illegitimus filius sacerdotis, qui hoc tacito per rescriptum apostolicum paternam ecclesiam impetrauit, remouetur ab illa.*

CAP. II.

AD † præsentiã nostrã accedens R. ꝑsbyter, tacito, e ꝙ esset filius sacerdotis, impetrauit à nobis, vt in ecclesia, in qua pater eius ministrauit, existeret capellanus. Ideoque mandamus quatenus si tibi constiterit, ꝙ memoratus R. sit in sacerdotio genitus, & ꝙ pater † in eadem ecclesia ministrauit f non obstantib. g prædictis litteris nostris, ipsum amoueas ab eadem.

Idem.

¶ *Nõ põt filius sacerdotis ecclesiæ paternæ præesse. hoc dicit cum seq.*

CAP. III.

PRæsentiũ auctoritate iubemus, vt filios sacerdotum in ecclesijs paternis h ministrare, uel eas qualibet occasione obtinere nullatenus patiaris: i sed ipsos ab ecclesijs, in quib. patres eorum ministrasse noscuntur, studeas penitus amouere.

¶ Idem Vigoreñ. episcopo.

¶ *Idem dicit.*

CAP. IIII.

COnquerẽte † nobis M. clerico: k & infra. ¶ Fraternitati tuæ mandamus, quatenus si publicũ est & notoriũ, l patrẽ R clerici habuisse in ꝑdicta † ecclesia ꝑsonatũ. filiũ eius ibidẽ ministrare, aut eiusdẽ ecclesię ꝑsonatũ hẽre nullatenus patiaris: & si iã institutus est ibi, eum inde non differas amouere. m

¶ Idem Londoñ. episcopo.

¶ *Episcopus qui sciẽter contulit filio sacerdotis paternam ecclesiam, exinde eum remouere non potest.*

CAP. V.

VEniens ad præsentiam nostrã N. clericus nobis proposuit, ꝙ cũ illũ ad capellam sancti L. quã ei concessisti, in presbyterũ ordinasses, ipsum ea postea spoliasti, eo ꝙ pater eius in ꝑdicta † ecclesia ministrauit. n Ideoque fraternitati tuæ mãdamus, quatenus si tibi innotuerit o qñ eã sibi dedisti, ꝙ pater eius ꝑsbyter in dicta ecclesia ministrasset, ipsam ei restituas, p & in pace dimittas, amoto alio, si quẽ instituisti forsitã in eadem.

a ¶ *Vt filij.* supple, statuimus.

b ¶ *Ex fornicatione.* si mi. ī. de elect. cũ in cũctis. ī. de ser. nõ ordinan. consuluit. & 35. quæst. 3. de incestis.

† Post cõci. Laterã. sub Alex. iij. par. 19. c. 3. & c. 2. eo. tit. in j. compilatione.

c ¶ *Prælationem.* Sic ī. eo c. vltimo. sine dispẽsatione sedis Apostolicę: ut ibi.

d ¶ *Neque serui.* ī. de seruis non ordinan. cõsuluit.

AD præsentiam nostram. Prima narrat subreptitiam impetrationem, circa quam secunda dat iudicem. ibi, *Ideoque*.

† Concilium Trident. sess. 25. in decreto de reformatione. ca. 15 idẽ sanciuit.

Post cõci. Laterã. sub Alex. iij. par. 19. c. 4. & c. 3. eo. ti. in 1. cõpilatione. Concilium Trid. ꝓxime citatũ. Cõcilii Lateraã sub Innocen iij. c. 31.

† Maxime beneficiales de hoc eo. tit. ad audientiã. Io. And.

CASVS R. presbyter accessit ad Papam tacito ꝙ esset filius sacerdotis: impetrauit vt capellan' existeret in ecclesia, in qua pater suus ministrauit. significatum fuit dño Papę ꝙ cũ esset in sacerdotio genitus, veritate tacita lĩas impetrauit. Vnde mandat Lincoñ. epõ, quatenus si cõstiterit ei ꝙ dictus R. presbyter sit in sacerdotio genitus, & ꝙ pater eius in eadem ecclesia ministrauit, remoueat filium ab illa ecclesia, nõ obstantibus litteris prædictis. Not. quód litteræ ueritate tacita impetratæ non valent.

e ¶ *Tacito.* & ideo nõ ualuerunt litteræ. ī. de rescrip. super litteris. & 25. q. 2. & si legibus.

f ¶ *Ministrauit.* Nullo medio: quia si media persona interuenisset, secus esset. ī. eo. c. ex transmissa. & c. ad extirpandas. extunc enim si fuisset legitimus, licite posset ibi ministrare, alias non. ī. eo c. fina.

g ¶ *Non obstantibus.* Quia impetratæ sunt tacita verita. simile s. de ętate. & qual. cũ secus si ex certa scientia illũ recipi mãdasset. Et sic est arg. ꝙ nõ est semper obediendu lĩis sine mãdato Papæ. arg. ī. de rescrip. si quando & c. prædicto. cum se. Item est arg. hic ꝙ litteræ impetratę tacita ueritate non conferunt iurisdictionem.

PRæsentium. Prohibet hic Papa ne filij sacerdotũ debeant ministrare in ecclesijs paternis, vel ea aliqua occasione detinere, sed inde penitus amoueantur. No. filium in paterna ecclesia non posse ministrare.

h ¶ *Paternis.* Idẽ iuris e de alijs. ī. eo c. vlt. vñ supple, maxime.

i ¶ *Patiaris.* Nisi habeãt illas ꝑ dispensationẽ Apostolicæ sedis. ī. e. c. ex tua. & c. pe. & vlt. Et idẽ est si fuit perpetuus vicarius. ī. e. constitutus. alias expellantur, & alijs idoneis cõferantur. ī. eo. c. vlt. De hac materia dicetur. ī. eo. c. vlti.

COnquerente. CASVS. Mortuo ꝑsbytero ecclæ sanctæ Mariæ, M. clericus fuit ꝑsentatus ad eã à patrono. R. filius dicti presbyteri impediebat eius institutionem. vñ dictus M. conquæstus fuit Papæ. mandat Papa si publicũ est & notoriũ, patrẽ dicti R. habuisse ꝑsonatũ in dicta ecclesia, ꝙ filius eius nullo mõ instituatur ibid. & si institutus est, remoueatur. No. ꝙ filius portat iniquitatẽ patris, qđ verũ est tpaliter, nõ aũt ęternaliter.

k ¶ *M. clerico.* Qui ꝓsentat' erat à patrono ecclæ & ille R. molestabat eũ sup illa eccła in qua pater ei' nullo medio ministrauerat.

l ¶ *Notorium.* Qualiter dicat aliquid notoriũ esse: habes ī. de cohabi. clerico. & mulier. c. quia si ibi ministrauit, nõ põt esse notoriũ. ī. de transla. prælato. quanto.

m ¶ *Amouere.* Cũ nõ ostẽdat dispensationẽ Apostolicæ sedis: ut dictũ est sup. c. proxi. & idem hic dicas.

† Post cõcil. Lateran. sub Alex. iij. par. 19. c. 1. & ca. 4. eo. ti. in j. cõpilatio. Concilium Toletanũ 5. c. 10.

† Præscripta in omnibus ma nuscriptis.

VEniens. Sunt duæ partes. Prima ponit querelã clerici. Secunda: ibi *Ideoque* ꝓuidet distinguẽdo. Secundum mẽbru: ibi, *Fern.* Ioan. And.

† Post cõci. Laterã. sub Alex. iij. par. 19. c. 5. & c. 6. eo. ti. in 1. cõpilatio.

† Præscripta, legit omnib. antiquus.

CASVS Eps Lõdoñ. ordinauit N. clericũ in præsbyterũ, ad capellã sancti Laurentij, quã concessit eidẽ, postmodũ uero ipsum spoliauit eadẽ, pro eo ꝙ pater eius in ipsa ecclesia ministrauit. Sacerdos ille significauit hoc dño Papæ. vñ mandat Papa eidẽ epõ, quatenus si cõstitit ei qñ ecclesiã ei cõcessit, ꝙ pater eius psbyter in ipsa eccła ministrasset ipsã sibi restituat, & in pace dimittat, amoto alio si quẽ in ea instituit. Sed si hoc ignorauit: ex quo eũ ad ipsam ordinauit, eam sibi restituat donec in alia ecclesia sibi prouideat vñ honeste valeat sustentari No in omnib. decretalibus istis, ꝙ filius nõ dẽt succedere patri in ecclesijs paternis. Itẽ qui scienter ordinat indignum, cõpellitur ei prouidere.

n ¶ *Ministrauit.* maxime. ī. eo. c. vlt. ex quo non est legitimus.

¶ *Gl. se. quærit & dupliciter soluit, iterũ quærit, & all. pro & cõtra.*

o ¶ *Innotuerit.* Sed qualiter potuit ei innotescere? Rñ. si ipse fuit ei confessus qñ ipsum examinauit. 22. q. 5. hoc vr̃. Vel dicas innotuit quoquo modo. ff. de admi. tut. quidam decedẽs §. vlt. & si eps hæc sciebat, non tenebat ei dicere: quia qui sciuit, certiorari non debuit. ff. de act. emp. & uen. l. 1. in fin. Sed quis probabit innotuisse epõ? Ille qui dicit & allegat scientiã debet probare ff. de proba uerius. & 12. dist. propòsuisti, sed pręsumptio est ꝯ epm qđ ipse sciuerit, qui eum examinauit 24. dist. qñ episcopus. & præsumitur ꝙ nihil omiserit de contingentib 11. q. 3. absit, & s̄. de ætate & quali. accepimus. unde vr̃ ꝙ ipse debeat probare se ignorasse. simile, innotuit, ponitur sup. de rescrip. cum contingat. a

¶ *Glo. se. obijcit, & soluit.*

p ¶ *Restituas.* Quia qđ benigne cõtulit, fraudis cõsilio nõ debuit reuocare. ff de ædil. edi. ad res donatas. Vin. & de pę. di. 1. quãtulibet. simile 22. q. 2. nõ n. & 16. q. 2. visis. Sed nonne põt eps ꝯ factũ suũ venire si est illicitũ? Ita vr̃. 33. q. 9. qđ quis commisit. & s̄. de elect. nosti. & ī. de re. ecclesi. non alie. si quis presbyterorum.

a Cõcor. Luc. cũ gl. ff. de donat. & ff. de admi. tut. l. hoc aũt.

¶ Verum si hoc ignorans fecisti, † ex quo ad ecclesiã ipsam eum in presbyterũ ordinasti, [a] eam sibi restituas, donec in alia ecclesia sibi prouideas, vnde honeste valeat sustentari.

¶ Idem Oxon. episco.

¶ Gratiam continet: & h. dicit. Ex quo filius sacerdotis est ordinatus, non debet carere beneficio. Io. And.

CAP. VI.

PRoposuit † nobis R. lator præsentium, ꝙ cum ad ecclesiam de Saleb. † à dño fundi fuerit præsentatus, tu curam animarum noluisti sibi committere, pro eo ꝙ esset filius sacerdotis. ¶ Cæterum quia indignũ est, ut ipse postquam est in subdiaconum ordinatus, omnino debeat ecclesiastici bñficij prouisione carere: [b] Mãdamus, quatenus aliquem honestum presbyterum cum assensu [c] eiusdẽ clerici inuenire studeas, qui ecclesiæ seruiat supradictæ, ita ꝙ præfatus R. medietatem omniũ beneficiorum prædictæ ecclesiæ, eidem in suo ordine seruiendo, pacifice debeat obtinere. non. n. solus [d] presbyter missarum solẽnia, vel alia diuina officia põt sine ministri suffragio celebrare.

terorũ. & C. de epic. si tibi liberã. sed hoc pcipit in odiũ epi q talẽ sciẽter eligit. simile. ĩ. de cler. cõiug. diuersis fallacijs. & in hoc facit pp gratiam huic sacerdoti, vt ille eps de cætero tales nõ pmoueat. & cũ ignorauerit ipsum fuisse talẽ, tolerat in ea dẽ ecclesia de gratia, s. quousq; prouideatur ei in alia ecclesia. & sic i primo casu pp culpam epi dispensat cum eo Papa, in alio casu toleratur ad tps.

¶ Gl. seq. signat contrarium. & soluit. Secundo quæri, & soluit: contra soluit, allegat & respondet.

a ¶ *Ordinasti.* Ar. 5. 50. dist. ex pœnitentib. & 81. dist. si qui sine. Cõtra hoc fit ex dispensatione: ut dixi. Nũquid interim est prælatus? Ita: & habebit oĩa. ff. d bo. pos. l. 2. Sed cõ vr ꝙ non sit prelatus: prælatura. n. ad tps dari nõ põt. 55. dist. præcepta. sicut nec hæreditas tẽporalis ff. de adopti. si tibi. & ĩ. de hære. insti. hæreditas. ff. de reg. iu. actus legitimi. sicut nec libertas, ff. de manumis. test. libertas. ff. de pœn. quæsitum. §. 2. sed hoc intelligitur fieri de mandato domini Papæ: alias non esset prælatus.

PRoposuit. Primo ponit clerici supplicatio Sed o gratiosa pũsio: ibi, *Cæterũ*. Abb.

R. clericus à patrono psentat' fuit ad ecclesiã de Salabera. eps diœc. noluit ei curam aĩarum committere, pp eo ꝙ esset fili' sacerdotis: accessit ad papam dicens ꝙ esset in subdiaconum ordinatus. rescribit Papa epo dicens, ꝙ indignum est ut careat beneficio ecclesiastico, qui in subdiaconum est ordinatus: vnde mandat quatenus aliquem honestum presbyterum cum assensu illius clerici debeat inuenire, qui ecclesiæ ipsi deseruiat, ita ꝙ præfatus R. habeat medietatẽ oĩum beneficiorum ipsius ecclesiæ, qm solus presbyter missarũ solemnia uel alia officia sine clerico nõ põt celebrare. Not. ꝙ in sacris ordinib constitutus nõ dẽt carere beneficio. Item sacerdos solus sine clerico nõ dẽt esse.

¶ Gl. seq. arguit, & allegat 4. intra.

b ¶ *Carere.* Et ita est hic arg. ꝙ qui habet ordinem, debeat habere beneficium. 70. dist. c. 1. & 2. & inf. de præben. episcopus. & 1. q. 3. si quis obiecerit.

¶ Gl. seq. obijcit, dat solu'io. P. secundam per suppletionem. tertiam Vin. & Lauren. demum vacillat quis istorum sit prælatus.

c ¶ *Cum assensu eiusdẽ.* Sed quare requirit assensus illi', & nõ patroni: cõ illud 63. dist. principali. & c. seq. P. dicit ꝙ patronus eligit solũ plãtum, & iste subdiaconus erit prælatus, & iõ consensus eius exigebat. ĩ. de iure pat. postulasti. uel supple, & patroni ɔsensus principaliter. Vel dicas melius ꝙ sacerdos erit plãtus, ut dicebãt Lau. & Vin. & subdiacon' tolerat ex dispẽsatione, & iõ ɔsensus patroni dẽt req ri principaliter, & patron' psentabit presbiterũ de assensu clerici, & isti æqualiter [a] habebũt bona eccłæ. Et hoc qđ dr de isto R. potius credo dictũ ex dispensatione q̃ de iure (qa ex eo ꝙ dicit indignum est vt ipse, &c.) sacerdos dẽt habere de iure administrationẽ: & fm hoc satis vr ꝙ clericus sit plãtus ex dispensatione Papæ: ut dicit P. & sacerdos erit seruitor ecclesiæ, qđ innuit illa lra (qui ecclesiæ seruiat, &c.) qđ satis vr. sed ex lra potius colligitur ꝙ presbyter sit prelatus, quàm clericus, ex eo ꝙ dicit, solus presbyter, & ex eo ꝙ dicit sine ministri suffragio. Et est arg. quod clerici possunt habere præbendas distinctas & diuisas.

¶ Glos. seq. arguit allegat 5. intra.

d ¶ *Solus.* Arg. ꝙ ecclesia dedicari non dẽt, nisi tm̃ assignetur eidem, qđ duob. sufficiat. arg. 7. q. 1. illud. & 81. dist. in oĩbus.

† Vide l. 2. ff. de iu. & fa. ign. & l. si res obligata. ff. de le. 1.

† Post cõcil. Later. sub Alex. iij. par. 19. c. 6. & c. 7. eod. tit. in 1. compil.

† Salab. Salebi. Sabel.

† Aliàs, Sabel.

Dicebat Phi. in Italia hoc seruari in multis capellis, quę habẽt plures clericos, nec tñ aliquis istorũ habet super alios platurã, vnũ aũt prælatum habebit ecclesia, & non plures. 7. q. 1. in apibus. 13. q. 1. c. 1. 12. q. 2. sicut. Iod. And.

de cõse. dist. 1. hoc quoq; statutũ. & c. nemo. & 1. q. 2. placuit.

¶ Idem epis. Cantuarien.

¶ Filius præesse potest ecclesiæ, cui pater præfuit mediate.

CAP. VII.

EX † transmissa cõquestione G. clerici percepimus, ꝙ ad abbatis de Castris præsentationem, in quodam beneficio ecclesiæ de † N. eum in præsenti recipere distulisti, eo quòd pater eius in præfata ecclesia ministrauit: quo defuncto media [e] intercessit persona, cui prædictum beneficium est collatũ. ¶ Ideoq; mandamus, quatenus si est ita, prænominatum G. ad præfatum beneficiũ admittere non postponas, nõ ideo minus obseruato [f] Apostolici rescripti decreto, qđ successionem [g] in ecclesia Dei hæreditariam detestatur.

¶ Idem Vigoren. episcopo.

¶ Filius præesse potest ecclesiæ, in qua pater sine titulo ministrauit.

CAP. VIII.

COnstitutus † in psentia nra G. clericus, supplici nobis insinuatione monstrauit, ꝙ cum capellã de Storton. † canonice fuisset adeptus, & eã plurib. annis pacifice possedisset, R. miles ipsũ ea sine iudicio spoliauit. [h] cũq; memoratus clericus exĩde apud

EX *transmissa.* Primo ponit querelam. Secundo prouidet, & soluit obstaculum. secunda pars; ibi, *Ideoque.* Io. And.

CASVS. Abb. de Castris præsentauit Guli. clericum archiepiscopo Cantua. ad ecclesiam de N. sed archiepiscopus eum recipere noluit, eo quod pater eius i ipsa ecclesia ministrauit. ipse ad Papam accedens significauit ei qualiter fuerat repulsus: addens ꝙ pater eius in ipsa ecclesia ministrauerat, media interueniente persona. mãdat Papa eidẽ Cantuar. archiepiscopo, quatenus si ita est, prædictum G. ad ecclesiam prædictã admittat, non ideo minus obseruato Apostolici rescripti decreto, qđ in ecclesia Dei successionem hæreditariam detestatur. No. ꝙ in ecclesia non hẽt locum successio. Item nota quòd media persona tollit vitium successionis.

¶ Glos. seq. notat nomen hæredis, & c. alle. 2. iura: in contrarium alleg. 4. & soluit.

e ¶ *Media.* Not. quòd nomen hæredis proximum significat, non vlteriorem: sed non semper; [a] sed in quibusdam specieb. ff. de ver. signifi. sciendum vero. C. de pœn. l. honor. ar. contra. C. de hære. instit. l. vlti. ubi dr ꝙ hæres hæredis testatoris est hæres. & C. de lega. in annalibus. ff. de ver. sign. hæredis. ff. de lib. & post. l. 1. Solu. regulare est vt p multas successiones accipiatur nomen hæredis: vt in prædicta l. sciendum, & contraria specialia sunt: & si iste Gul. fuit legitimus, nulla dispensatio est necessaria, ex quo media intercessit persona: vt dicitur hic in fin. & hic non dicitur quod non fuerit legitimus Ber.

f ¶ *Obseruato.* Idest, non propter hoc minus obseruatur decretum illud, quo prohibetur filios succedere in paternis ecclesijs: vt sup. eod. præsentium, & in ecclesia successio esse non debet. 8. q. 1. Apostolica.

g ¶ *Successionem.* Not. ꝙ hæreditaria successio in filijs, & ẽt in hominibus eiusdem loci consideratur. inf. de iure patr. cõsuluit. & inf. de insti ad decorem. & inf. de decimis. ad hæc.

COnstitutus. Prima ponit quæstionem. Secunda prouisionem: ibi, *Fraternitati.*

CASVS. Quidam clericus G. nomine quandam capellam canonice fuerat adeptus, vt dicebat: & eam plurib annis possedit quiete. tandem R. miles ipsum spoliauit eadem, propter quod clericus apud ordinarium deposuit quæstionem obiectum fuit ei, ꝙ pater eius in capella ministrauit eadem, propter quod capellam non potuit rehabere. ipse conquestus est domino Papæ, dicens ꝙ pater eius nec persona nec vicarius perpetuus fuit in ipsa capella, aliquando tamen stetit ibi, sed nullum ius habebat in ea. Mandat Papa epo Vigoren. quatenus si constiterit ei, ꝙ dictus clericus à prædicta capella fuerit per potẽtiam laicalem eiectus. & quod pater eius non fuerit persona vel perpetuus vicarius in ipsa: licet quandoq; ministrasset ibidem nomine prædicti Guli. faciat eam sibi restitui cũ fructib. inde perceptis. Not. ꝙ spoliatus restitui debet cum fructib. perceptis à tpe spoliationis. Item perpetuus vicarius ius dr habere in ecclesia, vnde filius eius succedere non põt.

h ¶ *Spoliauit.* Quod de iure fieri non potuit. 16. q. 7. laici. & cap. contra sanctorum. nec etiam in hominibus clericorum laici habent potestatem. 23. quæstio. 8. scire. ꝙ 12. quæst. 2. ecclesiarum.

¶ Glos. seq. obijcit, & soluit.

Post cõcil. Later. sub Alex. iij. par. 19. c. 8. & c. 8. eod. tit. in 1. compil.

Vide Antoniũ Augusti. in notis collectionis veteris: loco proxime citato.

† Cõcor. l. hæredis. ff. de ver. sign. & l. fi. C. de sepul. viola. & gl. in l. 1. in prin. ff. de pet. hære.

† Cap. 9. eod. tit. in 1. compil. & post cõcil. Later. sub Alex. iij. par. 19. cap. 9.

† Aliàs, Corbana.

a *Eiectus*. Sed cũ iste fuerit spoliatus, debuit restitui simpliciter anteq̃ cognoscatur de iure suo. ⁊. de resti. spol. in lris. & c. item cum quis. & c. ex conquestione. Sed hoc ideo fit qđ mandat pp̄ inquiri, quia non agebat ipse possessorio, sed petitorio & possessorio: qđ patet ex ipsa littera in principio: quia dixit se canonice institutũ, & fuisse postmodum spoliatum, & ideo de vtroque mandat inquiri: sic ⁊. de restit. spolia. accepta. aliàs si simpliciter petijsset restitutionẽ, restitutus fuisset sine causæ principalis cognitione.

Glossa sequens ponit duo dicta, ad secundum signat contrarium, & remittit.

b *Perpetuus vicarius*. Nota quòd licet pater temporalis vicarius fuit ibi, non vr̃ impedimentum præstare filio: quia cum pater nullum habuit titulũ vel ius in re, cessat ius successionis. Itẽ si pater fuerit prælatus, potest ibi esse canonicus filius de legitimo matrimonio natus. ⁊. eo. ad hæc contrarium videtur dicere. ⁊ eod. ad abolendam. & ibi de hoc dicetur.

c *Nomine*. Si pater ministrauit ibi noĩe filij, patet q͂ nullus erat prælatus: quia is etiã possidet cuius nomine possidetur. ff. de acquir. pos. quod meo. Inst. de interdi. § possidere. ⁊ de resti. spol. cum venisset. infra de præscrip. si diligenti.

d *Perceptis*. Vel ẽt qui percipi potuerũt. ⁊. de resti. spol. grauis, vbi de hoc.

EX *tua*. In prima ponit ↄsultatio. In scđa responsio: ibi, *Super quo*. Ioan. And.

CASVS. Archiepiscop⁹ Eborc. obtinuit indulgentiam à dño Papa, ut posset dispensare cum filijs sacerdotum, vt remanere possent in ecclesijs, quas patres eorum nullo medio habuerunt, dummodo essent bonæ vitæ & opinionis, uel longo tp̃e ecclesias tenuissent. Archiepiscopus dispensauit cum aliquib. talium. Post istam dispensationem, quidam ad iudices impetrauerunt litteras à Papa, vt si constaret prædictos esse filios sacerdotum vel clericorum qui proximo ante illos ecclesias tenuerunt, imponerent illis silentium, & ecclesias illas ipsis impetrantib. assignent, tacita veritate de præmissa dispensatione. Archiepiscopus consuluit dñm Papam, vtrum per litteras illas dispensatio sua debeat reuocari. Respondet Papa q͂ si per priores litteras cum aliquibus dispensauit, dispensationem illam non vult per posteriores litteras irritari. In fine ꝓhibet Papa clericos laicæ donationis intuitu in ecclesijs, sine auctoritate episcopi sui institui, & institutos præcipit remoueri. Abb. Not q͂ dispensatio semel concessa reuocatur. Item litteræ veritate tacita impetratæ non valent. Item nullus debet institui in ecclesijs sine auctoritate episcopi.

e *Consultationem*. Impropriè ponit; quia cũ respondetur cõsultationi, ius cõe ostenditur per responsionem ar. ⁊. de vo. & vo. redem. ex multa. & iõ expone consultationem i. supplicationem: quia indulgentiã ptinet hæc decre. & hoc patet ex eo qđ dicit. ⁊ dispensasti: & dispensationẽ. & probat hoc. ⁊ c. [illegible] & vlt. nam Papa tm̃ cum talib. dispensat: ut ibi dicitur.

f *Eos*. Scilicet cum quibus fuerat dispensatum.

[Margin:] † In multis antiquis ita: quatenus si constiterit q͂ prędictus clericus, &c.

[Margin:] † Post cõcil. Later. sub Alex. iij. par. 19. c. 10. & ca. 11. eo. t. & in 1. compilatione.

[Margin:] † Aliàs, bonæ.

[Margin:] † Aliàs, habuisse.

[Margin:] † Vide notata infra eo. tit. c. 1. primo rñ. lo. in fi. li. 6.

te deposuisset querelam, obiectũ fuit ei, q͂ pater suus in capella ministrauit eadem: & infra. ¶ Fraternitati tuæ mandamus, quatenus † si tibi cõstiterit, q͂ idem clericus à capella fuerit prædicta per potentiam laicalẽ eiectus, a & q͂ pater eius præfatæ capellæ persona seu perpetuus b vicarius non fuerit (licet in eadem nomine c eiusdem G. quandoque ministrauerit) ipsam sibi cum redditibus perceptis, d restituere non omittas.

6 Idem Eborac. archiepiscopo.

¶ *Si is cui concessum est à Papa, vt possit dispensare cum filijs sacerdotũ circa ecclesias paternas immediate tenendas, cũ aliquo dispẽsat: ille per litteras iustitiæ postea contra eũ impetratas remoueri non poterit.*

CAP. X.

EX tua nobis parte est propositum, quòd cum olim ad tuam consultationem e super filijs sacerdotum, tales à nobis litteras recepisses, ut eos posses in ecclesijs, quas patres eorum nullo mediante possederant, sustinere, quos probatæ vitæ & sanæ † conuersationis cognosceres, uel quos lõgo tp̃e illas tenuisse † cõstaret: quidam ad iudices lr̃as impetrauerũt, ut si constaret eos esse filios sacerdotum, uel clericorum, qui in proximo ante eos f ecclesias tenuerunt, super his imponatur eis appellatione cessante silẽtiũ, & ecclesias istas ipsis g assignent, quãuis in eis se ostendere nequeat h p ep̃os institutos. i Super quo tibi taliter respondemus, q͂ si per priores lr̃as cum aliquib. clericis dispensasti, dispẽsationẽ tuã posteriorũ litterarũ intuitu, nolumus irritari. i Alios vero clericos laicæ donationis k intuitu, in ecclesijs sine auctoritate põtificis sui institui, aut institutos remanere, auctoritate Apostolica prohibemus.

7 Idem Cantua. archiepiscopo, & eius suffraganeis.

¶ *Si manifestum est, quòd filius in ecclesia immediate successit patri, sine aliqua testium receptione, ab illa remouebitur:*

CAP. X.

QVoniam est sacris canonib. prohibitum: & infra. ¶ Præcipimus, quatenus si manifestum & publicũ fuerit patres † in ecclesijs personatus gessisse, filios ab eisdem (si ẽt eas adepti sunt) penitus excludatis: l nec ad earum gubernationem vlterius m assumantur. Nolumus. n. vt cã in iudiciũ perducatur, vel testes etiã admittantur, si hoc manifestum n existat.

8 Idem Cantua. archiepiscopo.

¶ *Filius etiam legitimus, remouetur ab ecclesia in qua immediate successit patri vicario uel rectori.*

CAP. XI.

AD † extirpandas successiones: & infra. ¶ Fraternitati tuæ mandamus, quatenus si qui filij presbyterorum o prouinciæ tuæ teneant ecclesias, in quibus patres eorum tanquam

g *Ipsis*. Impetrantibus.

h *Nequeat*. Hoc iõ dicit, quia de gratia ipsi obtinuerũt litteras pro istis ecclesijs obtinendis. Et ex hoc patet, q͂ ecclesias licitè retinere non poterãt per solã concessionẽ ep̃orum, ex quo Papa mandat eos remoueri: & est verum. inf. eod. ca. vlt.

Glossa sequens notat dispensationem semel factam, &c.

i *Irritari*. Ergo dispensatio semel facta non est reuocãda amplius: sicut nec iniuriæ remissio. 23. quæst. 4. si illic. Immo beneficium decens est esse mãsurum. in Auth. cõstit. quæ de dign. §. li. à pa. §. illud quoque. colla. 6. Deus enim dona sua multiplicat. de pœ. dist. 1. quantumlibet. & inf. de schisma. fraternitati.

k *Donationis*. 1. q. 7. si quis omnem in fin. imo suspendi debent clerici, & communione priuari, qui ecclesias recipiũt de manibus laicorum, & laici sunt excommunicandi. infra de iure patr. præterea cum ipsi tale ius possidere non possunt. ⁊. de elect. sacrosancta. & c. Massana. nisi in capella vbi patronus habet tantũ ius præsentandi. infra de iure pat. c. a nobis. & ca. quod autem & cap. cum autem. & ca. pastoralis. & non ius conferendi, infra eod. c. vlti.

QVoniam. Prima recitat factũ, secunda ↄ uidet: ibi, *Nolumus*.

CASVS. Mãdat Papa Cantua archiepiscopo, & eius suffraganeis, quatenus si publicum fuerit patres personatum in ecclesijs habuisse, filios eorum ab ecclesijs illis excludant, nec ad eas vlterius assumantur: & si hoc publicum est, nec causa in iudicio deducatur, nec testes admittantur. Nota quod in notorijs ordo iuris non requiritur.

l *Excludatis*. Sup. eo. præsentium. & inf. eo. cap. vlt.

m *Vlterius*. Et ita loquitur de illegitimis, & sic nec in paternis nec in alijs institui debent: vt inf. eod. c. vlt.

Gl. seq. notat quod in manifestis, &c. & le. 4. concord. in contrarium allegat. 4. iura.

n *Manifestũ*. Et ita habes q͂ in manifestis et notorijs ordo iudiciarius non est obseruandus. 2. q. 1. de manifesta. & c. quæ Lotharius. inf. de appel. cum sit Romana. in fine. & C. de accu. ea quidem. Arg. contra. 2. q. 1. Deus omnipotens. & inf. de diuor. porro & sup. de elect. bonæ memoriæ.

AD *extirpandas*. Primo ponitur decisã consultatio. Secundo responsio. Secunda: ibi, *Fraternitati*.

CASVS. Dicitur hic quòd filij presbyterorum qui ecclesias tenent, in quibus patres eorum nulla persona media ministrarunt, tanquam personæ vel vicarij perpetui, remoueantur ab illis. Nota quod filij presbyterorum non possunt succedere patribus in ecclesijs, in quibus patres eorum personæ vel vicarij fuerunt perpetui. Item media persona purgat vitium successionis.

Gl. seq. recitat per quam prohibitio filiorum, &c.

o *Filij presbyterorũ*. vel ẽt nepotes, vel iferiorũ qlibet quorũ ẽ ius succedẽdi. ar. Inst. de hæ. qual & dif. §. liui. In collateralibus

[Margin:] † Cõcor. l. sed si vnus. §. filio. ff. de iur. & in l. 1. eo. titu.

[Margin:] Pœna clericorũ recipientiũ ecclesias de manibus laicorum.

[Margin:] † Ca. 11. eod. tit. in 1. compil.

[Margin:] † Aliàs ita: patres eorum.

[Margin:] † Cap. 1. eo. l. tit. in 2. compil.

[Margin:] Hæc gl. est singularis & obseruatione digna.

lib. nō phibet. ar. j. de of. dele. ex parte. & q libet repellitur q quasi iure successionis ecclesiā sibi vēdicare intēdit: quia ibi non hēt locum successio. j. eo. ex trāsmissa. i fi. & 8. q. 1. aplica.
a ¶ *Vicarij*. perpetui. simile sup. eod. constitutus.
b ¶ *Nulla persona media*. sup. eod. ex transmissa.
c ¶ *Amouere*. Et si sint de legitimo matrimonio nati: ne videat locū habere successio. 8. q. 1. apostolica. secus si media persona intercessisset: quia de iure cōi, ibi & alibi possent præfici, cum sint legitime nati

† Cassan. Cassien. episcopo. Caselbē.

AD hæc. Cōmunis diuisio. Scda: ibi, *Sciat*. Abb. Siculus.

Quæsitū fuit à pp, vtrū filij eporum possint ad sacros ordines promoueri, si aliàs digni sint? Respon. Papa: si de legitimo matrimonio sunt geniti, nec aliud impediat, pñt ad sacros ordines licite pmoueri, & ī eisdem ecclesijs in quib. præsunt patres eorum bñficiū obtinere. No. q pater & fili⁹ legitimus simul pñt esse in eadem ecclesia. Item nota hanc. decre. generaliter pro oibus filiis clericorum, de legitimo matrimonio genitis, q pñt ad sacros ordines pmoueri, & ecclesiastica beneficia habere non solum in ecclesijs alijs, sed etiā in paternis patribus eorū viuis vel mortuis.

† Cap. 3. eod. tit. in 2. compil.

† Cap. 4. eo. tit. in 2. compil.

† Coronea. Toron.

Gl. se. signat cōtr. in.

d ¶ *Legitimo*. j. eo. ad abolendam. arg. 3 sm vnā lectu. sed illud maxime, qđ est ibi, tenet comparatiue: alias illegitimus filius simul cum patre in eadem ecclesia esse non debet. j. eo. cum decorē.
e ¶ *Obtinere*. Et ita potest filius legitimus in paterna ecclesia simul cum patre beneficium obtinere arg. inf. eo. cū decorē. à contrario sensu in verbo, illegitim⁹. sed in paterno bñficio siue dignitate succedere nō dēt. 8. q. 1. apostolica. & j. eo. cōstitutus. & j. eo. c. proxi. Ber.

psonæ vicarij[a] nulla psona media[b] ministrarūt: eos (siue geniti sint ī sacerdotio, siue nō) ab eisdē ecclesijs ñ differas amouere.[c]

¶ Clemēs iij. Castel. archiepō.

Filius episcopi legitime natus promoueri potest ad ordines, & in paterna ecclesia beneficiari.

AD † hęc, ex parte tua nris aurib est relatum: & infra. Quòd à nobis fraternitas tua requisiuit, an à pontificib. generati valeāt ad sacros ordines pmoueri, si sciētia fuerint & morū honestate pbabiles: Sciat fraternitas tua, q si ex legitimo[d] sint matrimonio procreati, nec aliud canonicū obuiat, licite pñt ad sacros ordines ascendere: & in eisdem ecclesijs in quibus prǽsunt, vel præfuerunt genitores eorum beneficium obtinere.[e]

Idem.

Non potest filius esse vicarius illius ecclesiæ, in qua pater proximus fuit rector.

MIchael † presbyter de S. Germano transmissa nobis conquestione monstrauit, q cū ecclesiā sancti I. de Corona tuę dięcesis canonice sit adeptus, M. filius Antonij, qui proximo ante, ipsius ecclesiæ habuit psonatū, ad se vicariam ipsius asserit ptinere: & infra. Fraternitati tuæ mādamus, quatenus si cōstiterit[f] tibi ipsum M. fuisse filium Antonij, qui eiusdem ecclesiæ habuit proximo[g] psonatū, ei sup eadē vicaria ppetuum silentiū imponere nō postponas.

MIchael. Diuiditur. In prima facti narratio. In secunda causæ commissio: ibi, *Fraternitati*. Abb. Sicul.

Michael presbyter pposuit corā pp, q ecclesiā S. Io. canonice fuit adeptus. Sed M. filius Antonij presbyteri, q pximo ante habuit psonatū ipsius ecclesię, asserit ad se ptinere vicariā eiusdē ecclesiæ. mādat Papa quatenus si cōstiterit dictū M. filiū fuisse ipsius Antonij, q proximo ante habuit psonatū illius ecclesiæ, sup vicaria ipsius ei silentiū perpetuum imponat. Not q filius sacerdotis patri succedere non potest tanq persona uel tanquam uicarius in ecclesia permanere.

Probandę filiationis, & illegitimatis varij modi.

Glos. seq. quærit, & soluit: ex solutione infert aliam quæstionem quam soluit. iterum ex solutione obijcit, & respondet.

f ¶ *Constiterit*. Sed qūo poterit hoc cōstare si ipse negauerit se filiū fuisse illius? Rñ. si natus fuit ex illa q tenebat secū publice in domo p cōcubina: psumit. n. filius illius, sicut aliqs psumit filius, qa natus est in matrimonio: qa pater est is, quē nuptiæ demōstrāt. ff. de in ius voc. qa mater Et ita psumptiue talē dicimus filiū, quē talis cohabitatio filiū demōstrat: quia fuit in possessione filiationis. C. de suis & leg l. 3. Sed si nō fuit natus de tali, qualiter probabit? Rñ. ex eo q ille vocabat illū filium. & ille appellabat eum patrem, & communiter habebatur & nominabatur filius, infra. de proba. per tuas. & ex dilectione sola discernitur quis, cuius filius approbat. j. de psum.

Vide l. si mater. C. ne de statu defunct. & l. si cū pater. C. si aduer. rē iudica.

afferre. Sed vr̃ q talis nōiatio nō pbet illū filiū: qa cōtrā admittit probationē C. de prob. nō nudis. C. de test. neq; professio. ff. d inof. test. si instituta. §. 1. Bene stat nōiationi p illā decr. g tuas. in fi. nisi exprese cōtrium probaret: vt dōt illa vltima iura.
g ¶ *Proximo*. sup. eod. ad extirpandas.

¶ Idem.

¶ *Illegitime genitus, ēt de vxore, sine dispensatione ad ordines vel beneficia promoueri non potest.*

LItteras, & infra. Intelleximus q H. in sacerdotio genitus, de vxore legitima[h] natus & conceptus, affectauit à pueritia ministrare Domino in officio clericali. ¶ Verū licet à filijs[i] paterna incōtinentia modis oīb. propellenda noscat: si tñ aliter dignus inuētus fuerit, pmittimus ipsum ordinari[k] in clericum, & ad ecclesiasticum beneficium (vnde commode sustentari valeat) promoueri.

LItteras. In prima ponitur supplicatio. In secunda supplicationis admissio: ibi, *Verum*. Abb.

Quidā vir & eius vxor coi cōsensu, promiserunt castitatē se seruaturos: qua promissa in facie ecclesiæ, vir pmotus fuit postmodū vsq; ad sacerdotiū. Tādē ī sacerdotio cōstitut⁹ habuit accessum ad vxorē. & ex ea filium genuit H. noīe. iste H. desiderauit à pueritia ministrarē domino ī officio clericali: dicit pp, licet à filijs paterna incōtinentia sit ppellēda: si dignus est aliàs, pmittit eum in clericū ordinari, & ad ecclesiasticū beneficiū promoueri, vñ valeat sustētari. No q natus de vxore legitima hr̃ pro nō legitimo. & hoc iō: qa nat⁹ ē post cōtinentiā cōi volūtate pmissā, & ita de illicito coitu dici pōt.
h ¶ *Legitima*. ducta ante sacros ordines suscepros, qua postea vti nō licuit 31. dist. ante triēniū. 32. dist. placuit. qa pmissa cōtinētia siue castitate, postea fuit pmotus: vñ postea vti vxore nō licuit 77. dist. eps bñdictionē. & 32. dist. seriatim. j. de cler. coniu. sane. & inf. de conuer coniu. coniugatus. & ideo de iure nō potuit promoueri.
i ¶ *Licet à filijs*. Hic vult dicere, licet à filijs, &c i. licet filij sint repellēdi pp paternam incōtinentiā, tñ si aliàs boni, &c.

† Cap. 5. eo. tit. in 2. compil.

† In manuscriptis vetustioribus, aliàs.

Quasi per illam dehonestentur.

Innocen. tertius.

¶ *Illegitimus, in ecclesia paterna præbendari non debet.*

CVm decorē domus Dei: & infra. Filijs canonicorū pbendas in eisdē ecclesijs cōferri non sinatis, quarū sunt canonici patres eorū: Cum indecorū sit, ut ī altaris officio illegitimus[l] filius ipudico patri ministret, in quo vnigenitus Dei filius æterno patri pro salute humani generis victimatur.[m]

Idem in concilio generali.

¶ *Si illegitimus maxime filius spurius īstituit ī ecclesia ī qua īstitutus est pater, institutio nō valet, & īstituens à suis beneficijs suspendatur.*

Cn. 31.

Gl. seq. quærit, arg. pro & contra, & soluit.

k ¶ *Ordinari*. Sed nūquid per hoc non dispensat tm cū eo in minorib. ordinib. Ar. q sic quia promissio in genere mediocritatē respicit. ff. de auro, & arg. leg. l q lancē. & ff. de leg. 1. legato. & C. cōia de leg l. vlt. § sed si qs. & ff. de leg. 1 apud Iulia. §. scio. & C. de don. si qs argētū. §. simili. quoq; a simili dispēsatio in genere respicere dēt tm minoritatē ar ff. de leg. 3. nūmis. arg. cōtra. j. de transla. c. vlt. & ff de const. ptin. bñficium. & j. de verb. sig. olim. j. de don cum dilectus. in fi. & opt. arg. j. de simo. c. vlt. Sed tutius est tantum intelligere de minoribus quia sic Papa sensisse videtur, & nos ita sentire debemus. arg. sup. de resc. super litteris. in fin. & inf. de præben. cap. vlt.

CVm decorem. Primo ponit vnum dictum. Secundo causam reddit: ibi, *Cum indecorum*. Pars huius decre. inf. de vita & hone. cleri. cum decorem Abb. Siculus.

Filij canonicorum de illegitimo matrimonio nati, non debent canonici fieri, vel præbendas habere in ecclesijs, in quib. patres eorum sunt instituti: quia indecorum est, ut nō legitim⁹ filius, impudico patri in altaris officio ministret. No. q illegitim⁹ fili⁹ nō dēt ministrare patri in officio altaris.

Glos. seq. signat contrar. an. de decre. proximo.

l ¶ *Illegitimus*. Sed legitimi bene possunt esse in ecclesijs in quib. præsunt patres eorum. sup. eo. ad hæc. ¶ Sed contra. j. eo. c. proxi. vbi legitimi prohiberi videntur, secundum vnam lecturam illius aduerbij, maxime: & ei standum est.
m ¶ *Victimatur*. sup. de summa Trini. c. 1. §. vna vero.

† Facit ad hoc l. assumptū §. 1. & l. libertus. §. patris. ff. ad muni.

K Adu.

A *D abolendam*. Primo ponit inhibitionis causam impulsiuam: secundo inhibet: tertio decernit: quarto contra facientes puniri mandat: partes patent.

CASVS. In pluribus ecclesijs quædam inoleuit corruptela, q filij canonicorum fiebant canonici in ecclesijs secularib. in quibus patres eorū erant instituti canonici. præcipit concilium q canonicorū filij, & maxime spurij non fiant canonici i ecclesijs secularib. in quibus patres eorū sunt instituti: & si ɔ factum fuerit, non valeat eorū institutio: & q. tales canonicare præsumpserint, à beneficijs suis suspēdātur. No. q qui canonicant indignos, suspendi debent a bñficijs suis: & & u. tituti remoueāt,

Cōcordat cōcil. Trid. sessi. 25 de reforma. ca. 15. & habetur. c. j eod. tit. in 4. compil.

CAP. XVI.

AD abolendam pessimā, (quæ in plurib. inoleuit ecclesijs, corruptelā, firmiter inhibemus, ne canonicorū filij, a maxime b spurij, canonici fiāt in seculārib. c ecclesijs, in quibus instituti sunt patres eorum: Et si fuerit contra præsumptum, decernimus nō valere. d Qui vero tales (vt dictum est) canonicare præsumpserint a suis beneficijs suspendantur.

Honorius tertius.

Alius quàm Papa nō dispensat, vt filius in ecclesia paterna immediate succedat.

CAP. XVII.

DIlectus filius G. præpositus sanctæ Mariæ transmissa nobis petitione monstrauit, q cum Virgilius presbyter quandā ecclesiam curā animarum habētem, quam nullo medio e habuit pater eius, obtineat, ipsum monuit vt resignaret eādem: sed idē asserens q H. Remē archiepiscopus, tunc Apostolicæ sedis legatus dispensauit cum eo, id

Innoc. iij. legitur i aliquot vetustis.

a *Filij*. Scilicet illegitimi.

Gl. seq. cū sequenti prosequitur duas lecturas illius aduerbij, maxime.

b *Maxime spurij* Sic istud aduerbiū, maxime ponitur pro tm̄, tūc legitimi pñt instituí: vt s. eo. ad hæc. Si intelligas proprie: tūc nec legitimi sunt instituendi in ecclesijs in quib. sunt instituti patres eorum, multominus spurij: quod satis vr̄: & ita corrigitur. s. eod. ad hæc. de spurijs nulla dubitatio erat, cū illi essent ꝓhibiti p multa alia iura: ut s. e. c. 1. & j. de ser. ord. consuluit. & ff. de pœn. sanctio legum. sed dic ut in sequenti notula dicitur. Bernar.

In multis antiqs legitur, G. Remen.

Pater & filius pñt simul esse monachi.

c *In secularib.* Et hoc iō dicit, quia in regularib. bene pñt simul esse monachi, vel regulares canonici pater & filius: quia tales psonæ irregulares non prohibent intrare religionē sup. eo. c. 1. & 50. dist. vt filij. & ita in secularib. ꝓhibent tm̄ ex hoc verbo. Sed ex eo qd̄ dicit inferi⁹: q vero tales, ut dictū ē canonicare ꝑsumpserint, a suis bñficijs suspēdant: vr̄ q loquat tm̄ de spurijs: qa cū illis epi dispēsare nō pñt: ut j. eo c. vlt. ꝓ legitimis non ita punietur: & ita loquit tm̄ de spurijs, & sin hoc hæc dictio, maxime, ponit ꝓ tm̄, i. illegitimi tm̄ prohibētur, & non legitimi, licet glossula ꝑcedēs ɔtrium videat dicere: sed verius credo q de oib. filijs intelligat, aliàs nihil adderet ista ɔstitutio, nisi hoc solum q tm̄ pœnā imponit hic ordinatorib. sed ɔtriū est verū: qa ponit ꝓ tm̄, sed à propria significatione nō est recedēdū, si res aliter salua esse pōt. ff. de leg. 3. nō aliter. & j. de dec. ad audiētiā. & s. de trāsla. inter corporalia. & in re dubia melius est verbis edicti seruire. ff. de exer. l. j. §. si is q. & iō illud, maxime, tenet ꝓprie, & pōt intelligi respectu eorū q nō sunt spurij, sed aliàs illegitimi: vt sūt naturales & sic idē dicit quod sup. eo. cum decorē. & addit: quia pœna hic statuitur ɔ ordinatores. & sic non tollitur. sup. eo. ad hæc.

Idē Raymū. in sū. circa pri. dicit, q canonicam nō pñt habere, vt hic sed beneficium bene: ut s c ad hęc. Ioā. And.

Glos. seq. arguit & respondet.

d *Non valere*. arg. q epi non pñt dispensare cū illegitimis in simplici bñficio, & ex eo qd̄ hic dr̄: decernimus non valere: & q pęna imponitur ordinatorib. talium personarū, est ar. j. eo. c. vlt. ubi remouentur illegitime promoti sine dispensatione Papæ. hoc ius cōe statuitur, sed dispensatio non prohibetur in alijs ecclesijs, in quib. patres non sunt instituti, & ita bene possunt epi dispensare cum illegitimis in simplici beneficio in alijs ecclesijs non paternis sed in paternis non possunt. eo. n. ipso quod prohibet concilium de paternis, tm̄, datur intelligi q de alijs concedat. arg. j. eo. c. fi. & sup. eo. ad hæc. & c. cum decorem. De hoc dic vt j. eo. c. vlt. in notula, sic ergo. Bernar.

Episcopi an valeāt dispēsare cū illegitimis i simplici beneficio.

D *Ilectus filius*. In prima facti narratio. In secūda ibi, Quocirca. causæ commissio. Ioan. And.

CASVS. Virg. ꝑsbyter habebat quandā ecclesiā curā animarū habentem, quā nullo medio habuit pater eius. ꝑpositus S. Mariæ ipsū monuit ut ecclesiā ipsā dimitteret: ipse vero dicebat, q Remen archiepūs Apostolicæ sedis legat⁹ cū eo dispēsauerat & iō eā dimittere nolebat. ꝑposit⁹ significauit hoc dño Papæ mandauit Papa quatenus non obstāte aliquā dispēsatione, q̄ à sede Apo. nō manauit, statuat qd canonicū fuerit, app⁰one remota ipsum ab eccl̄a remouendo. Not. q solus pp̄ cum filijs sacerdotum pōt dispensare, vt præsint in ecclesijs in quib. patres eorum habuerūt

efficere contradicit. f Quocirca mandamus, quatenus non obstāte dispensatione aliqua, quæ a sede Apostolica non manauerit, qd̄ canonicū g fuerit (appellatione postposita) statuatis.

Illegitimus absque dispensatione Papæ, ad dignitatem vel personatū vel beneficium curatum promoueri non potest.

CAP. XVIII.

NImis in tua prouincia ecclesiæ deformatur honestas, ex eo q filij sacerdotum, & alij non legitime nati, ad dignitates & personatus, & alia beneficia curam animarum habētia, sine dispensatione sedis Apostolicæ h promouentur. Quocirca mādamus, quatenus prædictis personis à personatibus, & dignitatibus & hmōi beneficijs prorsus amotis, ea personis idoneis conferri facias per illos, ad quos collationem ipsorum de iure noueris pertinere. Et ne id de cætero pręsumatur, districtius inhibemus.

psonatum siue curam aiarum nullo medio.

e *Nullo medio*. quare merito dēt expelli. supra. eo Michael. & c. ad extirpādas. & c ex tua. & c. præsentium. & c. conquerente. etiam si legitimus fuisset.

Gl. seq. notat legatum, & c. signat cōtrarium, & soluit: dat lecturā, à qua pessimā dom recedit.

f *Non obstāte*. Sic patet expresse, q legatus dñi Papæ, nō pōt cum talib. dispensare, licet habeat gnālē legationē. Sed vr̄ ɔ. j. de of. le. quod translationē. vbi legatus exercet ea quę tm̄ sunt sedi Apostolicę reseruata, s. excōicatos pp violētas man⁹ in clericos absoluere: sed illud iā introductū est ex cōsuetudine, ex certa scientia Papæ, & ita pinde est ac si Papa spālitet cōmitteret: & ita per gnālem legationem non transferunt ea quæ spāliter tribuūtur. ff. de offic. eius cui man. est iur. l. 1 & j. de offi. leg. q translationem. & ff. de pign. l. oblig. vel forsitā iste legatus erat tm̄ legatus in prouincia sua: & isti legati qui non mittuntur de latere dñi Papæ, vt inf. de of. leg. cum non ignoretis. nō habent tam largam legationē, sicut illi qui mittuntur a latere dñi Papæ. vt j. eo. de offi. leg. c. excōicatis. vñ satis posset dici, q Card. legati, qui quasi pars corporis dñi Papæ intelliguntur, ut 6. q. 1. c. si quis ex militib. pñt cum talib. dispensare: sed alij non pñt vltra. id quod specialiter in eorum priuilegio continetur: & q illi habeant maiorem auctoritatem & ptātem, patet: quia præsentib. legatis missis de latere domini Papæ, illi nō debent tunc suæ legationis officium exercere inf. de offi. leg. c. volentes. & optime facit ad hoc 93. dist. c. vlt. & 94. dist c. 1. imo nec illi possunt dispensare contra concilium Lateranen. inf. de præben. c. dilectus. & hic. & cap. proxi. & cap. ad extirpandas.

Cū illegitimis an possit per legatos dispēsari.

Legatorū de latere maior potestas q aliorum legatorum.

Glossa sequens quarit & soluit.

g *Canonicum* Sed quid erit canonicum? Rādeo vt ab ecclesia expellatur: vt j. c. proxi. filius. n. patri in eccl̄a succedere nō dēt. s. eo. c. ꝑsentium. & c conquerente. & c. ad extirpādas. & in plurib. c. seq. post illud c. præsentiū. & 8. q. 1. apostolica.

Nisi cū eo ex causa necessaria fuerit dispensatum.

N *Imis*. Primo ponit abusum prouinciæ, quem secundo circa præterita corrigi iubet: & in futurum prohibet: ibi. *Quocirca*. Ioan. And.

CASVS. In ꝓuincia Turon. filij sacerdotū & alij nō legitime nati, ꝓmouebant ad dignitates & psonatus, & ad alia bñficia curā aiarū habētia, sine dispēsatione Apostolicæ sedis: vñ mandat pp̄ archiepō Turon. quatenus ꝑdictos oēs remoueat à dignitatib. psonatib & hmōi bñficijs curā aiarum habentib. & illam personis idoneis conferri faciat per illos, ad quos collatio ipsorū noscit ptinere, ꝑcipiens ne id de cætero attentare ꝑsumant. Not. q solus Papa pōt dispensare cum filijs sacerdotum, ut ad dignitates & curam animarū possint promoueri.

Gl. seq. in. secundo quærit arg. quod sic alleg. 2. in contrarium, quibus respondet. tertio iterum quærit arg. pro & contra, & soluit.

h *Sedis apostolicæ*. Sic ergo patet aperte p decretalē istā, qd iuris sit de filijs ꝑsbyterorū, & alijs illegitime natis: qa nō pñt ad dignitates uel bñficia curā aiarū habentia ꝓmoueri, nisi p dispensationē sedis apostolicæ: sic sup. eo. c. ex tua. & c. ꝓxi. ar. sup. c. ad abolēdā. & si ꝓmoti sint, dēnt expelli. Sed nūqd epi pñt dispēsare cū talib. illegitime natis in simplici bñficio, & vt ꝓmoueant ad sacros ordines sine aliqua ꝑlatione i vr̄ q

lic; eo

sit: eo n. ipso φ phibet tm̄ illos à dignitatibus, & cura alarū intelligiẗ pmittere de alijs inferiorib. beneficijs: qa φ de vno prohibeẗ, de alio pmittitur. 25. dist. qualis. & j̄. de iis q̄ ri. à p̄-la. si. consen. c. cū apostolica. in fi. ptęrea non inueniẗ eis phibitum, ergo intelligiẗ pmissum eis. j̄. de re. pmu. c. ad q̄nes. & 30. q. 4. qui spiritualem: sed vr̄ prohibitū. sup. eo. c. 1. & c. ad abolēdam. & j̄. de ser. non ord. cōsuluit. Sed pōt dici φ ibi ius cōe statuitur, sed dispēsatio non prohibeẗ. Sed ꝯ hoc vr̄ capitulum. sup. eod. c. litteras. ubi dispensat Papa cum tali ad clericatū. ibi, Papa dispensauit, p hoc tn̄ alijs nō phibeẗ: quia hoc ab ipso fuit petitū & sic patet φ illegitime nati, de iure cōi pmoueri nō possunt ad aliquē ordinē. Sed si i monasterijs uel regularib⁹ eccl'ijs ministrauerit. nūqd postea possunt promoueri ad ordines, uel ad dignitates de iure cōmuni, uel p dispēsationē? Vr̄ φ sic de iure cōi. sup. eo. c. 1. & 54. dist. c. 1. qa igressus religiōis oēm tollit irregularitatē. in Auth. de mona. i prin. coll. 1. Sed contra vr̄ φ non tollaẗ irregularitas p ingressum religionis. j̄. de apost. c. ex litterarū. & j̄. de pœnis. in quibusdā. Pōt dici quod postquam intrauerint religionē, possunt promoueri ad ordines sine aliqua dispēsatione: ad honores uero pmoueri nō dēnt sine dispensatione, prout hic dr̄. & arg. sup. eo. c. 1. vers. prælationē vero, &c. & ita habes hic casum in quo episcopis aufertur dispensandi potestas.

¶ Cōcor. l. sicut § i. ff. ad. legē Aqu. & ff. ad Mac. l. sed Iulia. in fin.

† Cuius concilij Toletani sit nondū intellexi, idem tamen Burchardus lib. 2. c. 28. & 29. & Ivo par. 6. c. 129. & 130. & in 1. compil. eo. tit. c. 1. quib. locis est integrū decretū. con cor. canō Apostolorum 81. & Gelasius, Papa i. epistola quadam episcopis per Lucaniā, &c. ca. 16.

‡ Alias, Instruendi.

‡ Infamari.

* Burchardus. lib. 2. decret. c. 31. Ivo par. 6. cap. 132. Gratian⁹ dist. 54. c. 1. & Panormit. lib. 3. tit. de seruis nō or. c. 1. & post concil. Lateran. sub Alexā. iij. par. 50. ca. 55. & cap. 1. eo. tit. in 1. compil. vbi integrum decretum, & variam in scriptionem inuenies.

TITVLVS XVIII.

De seruis non ordinandis, & eorum manumissione.

¶ Ex concilio Toletano. †

¶ *Seruus ante plenam manumissionem ordinari non debet.*

CAP. I.

INstruendi ‡: & infra. ¶ Forte dicet aliquis Clericus fieri non permittitur, nisi ante clericatum ingenuitatis [a] dignitate potiatur. Reuera verum dicit: Et ideo quod infirmari ‡ uel uituperari potest, præcaueri [b] debet.

¶ Ex eodem. †

Seruus sine licētia domini ordinatus, deponitur, & domino restituiẗ.

CAP. II.

DE seruorum ordinatione: & infra. Statutum est, vt nullus ep̄orum deinceps ad sacros [c] ordines eos promouere p̄sumat: nisi prius à dominis libertatē fuerint consecuti. ¶ Et si quilibet seruus fugiens [d] dominum suum, qualibet calliditate vel fraude, ad gradus peruenerit ecclesiasticos, decretum est, ut deponatur: [e] & eius dominus eum recipiat.

¶ Ex eodem.

¶ *Seruus ab ecclesia manumissus ordinari pōt: & qđ acquirit, post suū obitū, erit ecclesiæ manumittentis: quā si accusat, vel contra eam testificatur, libertate & ordine priueẗ.*

CAP. III.

DE † famulis ecclesiæ constituere presbyteros & diaconos per parochias liceat, ita tn̄ vt antea manumissi, statum recipiāt libertatis. Quicqd aūt talib. extiterit debitū, aut quolibet mō collatum: eis in personas extraneas transmittere non licebit: [f] sed omnia ad ius ecclesiæ, à qua manumissi sunt, post eorum obitum debeant pertinere.

DE SERVIS NON ORDINANDIS. &c.

¶ *Viso de impedimento originis, uidendum est de impedimento conditionis personæ.*

De hac materia habetur 60. dist. per totum. Ad hoc 12. q. 2. liberti, vsque ad cap. aurum. Io. And.

INstruendi. Primo ponit dictum. Secundo eius approbationem. Tertio ex eo dat instructionem. Secunda: ibi. *Reuera.* Tertia: ibi, *Et ideo.* Ioan. And. CASVS Dicitur φ nō debet ordinari seru⁹ nisi primo fuerit absolute manumissus: quia quod vituperari poterit, præcauendum est: hoc habes infr. 54. dist. per totum. Nota verbum illud: quod infirmari vel vituperari potest, præcaueri debet.

¶ *Glossa sequens recitetur per obiectionem.*

a ¶ *Ingenuitatis.* Improprie tenetur illud verbum, q a ingen⁹ est qui statim cū nascitur liber est. Instit. de inge. i prin. vn̄ dic ingenuitatis, id est, libertatis plenę: quia q ad clericatū pmouetur, prius plenā libertatē consequi debet nullo à domino retento obsequio temporali, alioquin promoueri ad clericatum non debet. 54. dist. quicunque.

¶ *Glossa seq. notat futura præcauenda, alleg. tris iura in cōtrarium.*

b ¶ *Præcaueri* Not φ futura sunt præcauenda. 23. dist. in nomine Domini. & 63. dist. cum Hadrianus. & 1. q. 7. cōuenientibus. circa princ. & exempla præsentia nos cauere præmonent in futurū. 12. dist. plurimos. in fi. & maior tristitia est de talib⁹ cum reuocantur q̄ nascatur gratia de accitis, id est, vocatis. 51. dist. preterea & c. designata, & ecclesia pro talibus infamatur. infra. tit. proxi. c. vnico, & sic ad cautelam futurorum aliquid fit. 28. dist. de Syracusanæ. & præuidere quis debet, quod contingere potest. ff. loca. §. 1. arg. contra, φ non imputatur alicui si non diuinauit. ff. ad leg. Aquil. l. si putator. in fin. & ff. mand. l. si fideiussor §. si cū debitor. & infr. vt eccle. bene. vt nostrū.

DE seruorum. Duo facit concilium. Primo ponit statutum. Secundo contra factum irritat: ibi, *Et si.* Ioan. And.

CASVS. Statuit conciliū Toletan. vt nullus p̄sbyterorū de cętero promoueat seruos ad sacros ordines, nec ēt ad minores, nisi prius a dn̄is libertatē fuerint ꝯsecuti; & si aliqs seruus fugiat dn̄m suū, & fraudulēter ad gradus ecclesiasticos promotus fuerit, deponaẗ, & dn̄s eius eum recipiat. No. φ serui pmoueri nō dēnt sine licentia dn̄orū suorū. Itē q ordinaẗ sine manumissione ignorante dn̄o vel ꝯdicēte, deponēdus ē. Itē licet aliqs fuerit in possessione libertatis, eam amittit.

c ¶ *Ad sacros.* Nē intelligas de inferiorib. 54. dist. c. 1. & c. quicūque. & c. si quis obligatus. & sup. cap. proxi.

¶ *Glos. seq. recitetur per quæstionem coram quo iudice, &c.*

d ¶ *Fugiens.* Iste fugiēs si d̄ statu suo certaẗ voluerit, ad priorē iudicē à quo fugit, remitti dēt, vt ibi cā stat⁹ agaẗ. C. vbi cā status agi de. l. 1. si vero est in possessione libertatis sub illo iudice vbi est, cōuenit. C. eo. l. 3. Hoc aūt debes intelligere, φ hæc qō si dubitetur an sit fugitiuus vel non, tractabit & finieẗ antequam inchoetur cā status. ff. de lib. cā. l. liberis. §. sunt & aliæ. & l. igitur. § potest, si vero non est fugitiuus, & vult proclamare in libertatem, sequitur forum domini. C. vbi cā status agi de. l. 4.

Libertatis cā sub quo iudice cognosci debeat

† Ex concil. Tolet. 4. c. 73. & c. 4. c. 11. in 1. compil.

¶ *Gl. seq. distinguit, aut seruus ordinatur, aut monachatur, primo casu, aut id fit sciente domino, aut ignorante: & cum scit, aut contradicit, aut tacet: cum ignorat, aut ordinator uel præsentator scit, aut non: & cum nescit, aut ordinatus est ad minores, aut ad sacros citra presbyteratum, aut ad presbyteratum. Ioan. And.*

e ¶ *Deponatur.* Quid iuris sit de seruis ordinatis, no. φ si ordinatur seruus dn̄o sciente & ꝯdicente, seruus remanet & restituitur dn̄o: ēt si sacerdos sit factus, vt quidam dn̄t: ut 54. dist. ex antiquis. Alij contradicunt, ut Io. & Tanc. Si vero sciente & non contradicente dn̄o, tunc statim liber est: ‡ vt 54. dist. si seruus sciente. Si aūt dn̄o ignorante ordinetur, sed ep̄o vel p̄sentatore sciente φ sit seruus: tunc ille efficiẗ liber, & ep̄s vel p̄sentator tenetur dare dn̄o duos seruos æque bonos. 54. dist. si seruus absente. Si non habeat vnde soluat, restituetur dn̄o: ut statim distinguitur. Si vero dn̄o ignorante, & ep̄o & præsentatore fuit ordinatus, si constitutus est in minorib. ordinib. deponitur & remanet seruus. 54. dist. ex antiquis. & ca. frequens. Diaconus vero det vicariū pro se: aut si nō hēt, ipse reddaẗ. 54. dist. ex antiquis. Eodē priuilegio subdiaconus gaudet. j̄. c. miramur. at. ad id. s̄. de æta. & qual. c. à multis. Si vero ē sacerdos, statim liber ē, sed amissione peculij sui mulctaẗ: vt in c. illo, ex antiquis. Vel si non hēt peculium, seruiat dn̄o in diuinis offitijs. 54. dist. frequens. Si vero quis monachatus i. ſt⁹ est, vsque ad triennium tantum potest eum repetere, alias vero remanet monachus & liber. 54. dist. seruus sciente. ⁾

‡ Non distinguendo, ad quē ordinem fuerit ordinatus secundum Gof. licet Pet. hic cōtra. Ioan. And.

⁾ Cōcor. tex. in Auten. de mona. § prin. & §. 1. coll. 1.

DE famulis. Tria sunt dicta. Secundum ibi, *Quicquid.* Tertium ibi, *Quibus.* Ioan. And.

CASVS Statuit concil. Tolet. φ ecclesia possit constituere presbyteros & diaconos per parochias de seruis suis, ita tn̄ φ primo accipiant libertatē, & quicquid illi postmodū acquisierint, vel eis datum fuerit, ad extraneas personas non transferant: sed oia post obitū suum ad ius ecclesiæ a qua manumissi sunt, debeāt pertinere. Quib. accusandi vel testificandi aduersus ecclam ois adit⁹ p̄cludaẗ, sicut & cæteris libertis: & ad qū si aspirauerint, & libertatē amittāt, & honorē ordinis, quē nō dignitate naturæ, sed tpis necessitate meruerunt. Not. φ liberti dn̄m suū accusare nō pnt, vel ꝯtra ipsum testificari sine venia.

¶ *Gl. seq. signat contrarium de doctoris canonibus, & soluit cum signat contrarium de l. & quadrupliciter soluit.*

f ¶ *Non licebit.* 12. q. 2. c. 1. & 2. 3: hoc loquiẗ de libertis ecclesię hac cōdōne manumissis. illud intelligiẗ de his qui ingenui sunt.

sunt. Itē cōtra Inst. de suc. liber. §. sed nēa. Hic de reb. acquisitis occasione ecclæ, ibi de alijs. Vel hoc de manumissis ab ecclæ, ut q̄cquid acq̄rāt, ecclesijs intelligant acquirere: illud à priuatis. Vel isti nō habebāt cōsanguineos, illi sic. 12. q. 2. epūs q̄ filios. & eō est. 12. q. 3. pōtifices. & ī. de test. c. cū in officijs. hoc est de ijs q̄ intuitu ecclesiæ data sunt, & ꝓ remedio aīarū defunctorū: vt ibi dr̄, & in c. pontifices. Illud verius credo q̄ hac cōdōne isti manumissi fuerūt Si vero simīr libertati sunt donati: tunc liberum est eis facere qđ volunt. inf. eo. c. eo libentius.

a *Ecclesiam.* i. prælatū: quia ei præcipue tenent, cum sit caput. ī. de ver. sig. c. cū clerici. secus est de alijs singularib. personis. 12. q. 2. qui manumittitur. c. octaua discussio. & c. epūs qui mācipiū. sed cōtra ecclesiā testificari non pōt, cū sit patrona: nisi ipsius edicti venia impetrata. C. đ in ius vo. l. 2. & c. pđi. qui manu mittitur. alias in serui tutem rediguntur, vt dicit hic, & c. qui manumittitur.

b *Meruerunt.* i. acceperunt. vel intellige ꝓprie: quia ipsi libertatem meritis suis acceperunt. 12. q. 2. si quos de seruis.

Nullus. Si aliquis seruū suū donauerit libertati, & eū fecerit in presbyterū ordinari, & ille postea in superbiā elatus dño suo noluerit canonicas horas celebrare, accusetur ad epm̄ suum, & degradetur. No. in manumisso operas spirituales posse retineri. Nota aliquem per ingratitudinem ad pristinū statum reducendū.

Gl. seq. arg. alleg. contrarium, & soluit.

c *Canonicas.* Arg. q̄ Dominus posset retinere operas spirituales in eo quem manumittit ad clericatum. arg. contra. 54. dis. quicumque. illud intelligitur de obsequio temporali, quod retinetur in eo qui manumittitur non ad ordines: sed vt laicus remaneat, & istud de obsequio spirituali: quod non prohibetur, immo licitum est. 54. dist. frequens. in fin.

Glos. seq. quærit & soluit.

d *Accusatus.* Sed qualiter contra istum agitur? ciuiliter an criminaliter? Si criminaliter, & Dñs non probet: qualiter punietur Dñs? Pōt dici q̄ accusatus non punitur proprie, quia Dñs non accusat, sed potius agit, ut in seruitutem redigatur. arg. C. de eden. l. qui accusare. uel si vis vt proprie teneatur, accusator punietur pro motu iudicis si defecerit in probando: & obligabit se ad extraordinariā pœnam. ī. de accus. c. super his.

Gl. seq. signat contrarium, circa quod ponit sex opin. & tertium approbat.

e *Degradetur.* 54. dist. ex antiqua. & c. frequens. cōtra: vbi dr̄ q̄ sacerdos factus remanet liber. sup hoc varij varia dixerūt. q̄dā dñt q̄ istud corrigit p illa. vel dic q̄ illa cōtinent ius cōe: hæc specialia sunt in odiū illorū qui promoti sunt vt seruiāt in diuinis officijs. at ī. eo. c. eo libentius. Melēdus dixit, q̄ hoc Dñs dixit in pacto ut redigeretur in seruitutē, nisi ministraret dñis suis diuina. B. dicit, q̄ intelligitur de seruo plati. vel posset dici, ut quidā dñt, q̄ libertas est res spiritualis: & iō potest uenire in cōmutatione cum alia re spirituali. ī. de re. per mu. ad q̄ōnes. Hug. dicit q̄ hoc c. non tenet verior vr̄ opi. Melendi, qui dicit q̄ eo pacto uel condōne liber factus fuit & ordinatus, ut seruiret dñis suis in diuinis, aliās in seruitutē redigatur. & facit ꝓ hoc. ī. eo. c. eo libentius. & est arg. q̄ si Dño ignorante seruus sacerdos factus fuerit, debet seddi Domino vt seruiat ei in diuinis. 54. dist. frequēs. ergo multo fortius debet ei seruire vbi eo pacto promotus est, vt dixi, quia maior contumacia præsumitur illius, & sic pp contumaciā, & q̄a fidem promissam non seruat, deponit & redditur Domino, & nullo priuilegio clericali gaudebit vlterius, quo ad Dominū.

¶ Quib. (sicut cæteris ecclesię libertis) accusandi vel testificandi aduersus ecclesiā, a aditus præcludatur; ad qđ si aspirauerint, non solū libertatis beneficio careāt, sed & honoris gradu, quem non dignitate naturæ, sed necessitate temporis meruerunt. b

¶ Ex concilio apud Alichi.

Dominus in seruo quē manumisit, pōt spirituales operas retinere.

CAP. IIII.

Nullus: & infra. Si quis de seruis suis quēquā donauerit libertati, & ipsum in presbyterum fecerit ordinari, ille aūt postea in superbiam elatus, domino suo canonicas c horas psallere noluerit, accusatus d apud episcopum, qui ordinauerit eum, degradetur. e

¶ Alex. iij. archiepō Turonensi.

Spurij uel serui, ordinari non debent.

CAP. V.

Consuluit: & infra. Consultationi tuę taliter respōdemus, q̄ neq; spurios, f neq; seruos g ordinare debes: & si memor es, in consecratione tibi dictū fuit, vide ne quemlibet seruilis conditionis ad ordines promouere præsumas.

¶ Inno. 3. Varien. episcopo.

Manumissus ab ecclesia ut fiat clericus, et ipsi ecclesiæ perpetuo seruiat in diuinis, ad aliam ecclesiā se transferre non pōt: secus si pure fuerit manumissus vt seruiat. Io. And.

CAP. VI.

EO libentius, & infra. Ad iecisti aliam quæstionem. an illorum filij, qui ecclesiæ seruili conditione tenentur, traditi à parentibus militiæ clericali; cum suorū conniuentia domino rū, h vt i in eadem ecclesia debeant deseruire, assequentes propterea libertatem, post tempus ea relicta possint ad aliam se transferre? In quo credimus distinguendum, vtrum eo tenore fuerint manumissi & obligati ordini clericali, q̄ manumittēti ecclesię dum vixerint, deberēt impendere k famulatum in obsequijs diuinorum: & tunc transferendi se ad aliam, est eis licentia deneganda: uel manumissi extiterint absolute: sicq; libertatē habeant ad aliā l transeundi.

¶ Idem.

Ius quod est de seruo facto diacono, & de subdiacono debet intelligi.

CAP. VII.

Miramur non modicum cū certum sit in consti-

Consuluit. Dr̄ in hoc canone q̄ epūs non ordinet seruos: q̄m in consecratione cuilibet epō dr̄ vide ne quemlibet seruilis conditionis præsumas ad ordines promouere. Not q̄ seruus uel spurius ordinari non debet.

f *Spurios.* Spuri⁹ est cui pater est vulgus. & sic non potest ostendi certe patrē, vel si ostēdit verecundum: ostēdit quem habere nō licet. ff. de sta homi. l. vulgo, & isti illegitime nati amouenti non dēnt. ī. de fil. psby. c. 1. & vlti.

g *Seruos.* 54. dist. c. 1. & ī. eo. tit. per totum.

Eo libentius. Sunt duæ partes. Secūda, ibi, In quo. Io. An. Aliqs seru⁹ ecclæ filiū suū obtulit ipsi ecclæ: à qua libertatē fuit assecut⁹ vt in ipsa ecclesia dño deseruire debeat deseruire in ordine clericali, qrit vtrū post aliquod tps possit ecclesiam illā dimittere, & ad aliam se transferre? Papa hic distinguit vtrum eo tenore fuerint manumissi. & oblati ordini clericali ut i ea dū uixerint deseruire debeāt in diuinis officijs, & tūc ad aliā ecclesiam se transferre non possunt: uel utrum absolute fuerunt manumissi: & tunc possunt licite ad aliam transferre. Not. q̄ quando libertas datur sub cōditione uel tenore: tunc ille cōpellitur conditionem seruare.

h *Dominorum.* 54. dist. c. 1. 2. & 3.

Gl. se. signat contrarium, & soluit.

i *Eo tenore.* arg. ī. 1. q. 1. q̄ pro. & ī. e. instruēdi. & ī. de pac. c. vlt. eo intuitu uel mō. non. n. fuit cōditio, sed modus ad quē seruādū tenet. ī. e. c. instruendi. & ī. de pact. c. fi. arg. q̄ nō fuit cōditio. ff. de tute. l. muto. §. sub cōditione. & ī. de præē. c. signi catū. ff. đ ma te l. libertas. §. hæc scriptura. uel aliter sicut spōsalia possunt fīri sub cōditione, ut q̄s fidē Christianā recipiat. 28. q. 1. non oportet. uel ut corrigat vitā. ī. de spon. c. inter opera. Itē pōt aliquē manumittere vt ordinē recipiat: vt hic, & ī. de cōd. appo. c. 2. libertas n. res spūalis ē: & iō pot venire i cōmutatiōe cū alio spūali: ut hic. & ī. e. c. null⁹. & ī. đ re. pmu. c. ad q.

K *Impendere.* Immo si non impendunt, rediguntur in seruitutem. 12. q. 2. diaconi. & c. octauo discussio. & illud exaudais secundum hoc, & secundum distinctionem istius intellegas ī. e. c. nullus. vt ibi dictum est.

l *Ad aliam.* De licētia tū epi, aliàs nō esset qstio. Ex quo. n. ī titulati sunt in aliqua ecclæ, dēnt in ea ppetuo permanere. 70. di. sāctorū. 21. q. 1. ī. đ renū. admonet & ī. đ pacti. c. vlti.

Miramur. Primo decise narrat factum secundo diffinit, & soluit. Io. And.

Aliqū serui ordinantur sine licentia dominorum suorum, qsitum fuit à Papa qualiter isti sic ordinati dēat in seruitutem, uel nō dēant reuocari? Papa mirat de hac qstione: cū certū sit in canonib. quo dēant vel nō dēant in seruitutem reuocari. verūtn̄ de ordine subdiaconali, cū de eo nulla fiat mentio in decretis, dicit q̄ ille ordo eodē priuilegio gaudet cū diaconali: q̄a licet olim nō reputaret sacer in ecc'a primitiua tñ tpe Gregorij & Vrbani, s̄m moderna tpa sacer reputat. Not. q̄ subdiaconatus & diaconatus simili priuilegio gaudēt.

a Althesi. Althein. Alichi.

Cap. 3. eo. tit. in 1. compil. Burchardus. lib. 2. c. 234. luo par. 6. cap. 302. ubi habes integrū decretum.

Cap. 5. eod. tit. in 1. compil. & post cōcilium Lateran. sub Alexā. iij. par. 26. ca. 19.

Hæc admonitio fortassis i veteribus extremo... [illegible] librarū ponti... libris extabat: hodie non extat.

Præsertim si hoc fiat de auctoritate episcopi s̄m Phili. q hoc dicit; quia quidā dicebant ipsius cōsensum necessarium. Tanc. hoc no credit. Io. And.

Varien.

Concor. l. fi. & ibi Bart. ff. de his quib. ut indig. & in Aut. quib. mo. na. eff. sui. §. fi. & C. eo. l. 1.

Cap. 1 e. ti. in 2. cōpilatio.

In codice Barbatię ita: vt eadem ecclesia, cuius sunt, debeat deseruire, &c.

In omnib⁹ manuscriptis legitur: oblati, in uno solo, obligati, sed i. et g. ibi. vo lut super abūdātia erāt nota.

Vide l. manumissiones. ff. de iust. & iur. & l. liberū. ff. de adop.

Aliàs cantum.

Libertas res est spiritualis.

a *Antiquorum*.54.dist.ex antiquis:c.frequēs.& c. quis aūt.

Glo.seq.recitatur per obiectionem decre.ex antiquis.

b *Mentio*. Vt patet in prædictis canonibus.54.dist.ex antiquis.vbi nulla fit mentio de subdiacono expresse, sed de presbytero & diacono fit mētio expresse,de subdiacono & inferiorib. officijs fit mentio ñ expresse,sed gñaliter fit d subdiacono mētio in c.ex antiqs. ver.reliqua uero officia.Illa clausula respicit oēs post diaconū: qa fm antiqua iura, subdiaconalis ordo ñ erat sacer,& iō cōi iure censebat cū inferioribus ordinib in primitiua ecclesia.60.di. nullus in epm. & c.pced.in qb ad honores pueh, phibentur oēs inferiores post diaconū:& iō olim subdiacon' si pmot' fuerat dño suo ignorante,reuocabat in seruitutē. hodie vero cū diacono eodem priuilegio gaudet: vt si qs ignorāte dño subdiaconus fiat,vicariū p se pstet: aut si nō habet, ipse reddatur: hic cauetur de diacono. & idē iuris est de subdiacono per hanc decreta cin.

c *Gregorii*. Costitutionē Gregorij habes 32.dist. ante trienniū. & 28. dist. nullum

d *Vrbani*.secūdi scilicet:vt 32.dist.erubescant & illa iura.61 dis. hodie correcta sunt, quia bene potest subdiaconus hodie eligi in episcopum.sup. de æta.& qual.c.à multis.

tutionib. antiquorum, qñ † serui in gradus ecclesiasticos ordinati,debeant in seruitutē, vel non debeant reuocari : & infra. De subdiaconali ordine, quia de eo non fit mētio in patrū statutis expresse,vr̄ nobis, qđ & is cū diaconali gradu,priuilegio gaudat eodē.Nā licet sacer ordo nō reputaretur † in ecclesia primitiua: tñ à cōstitutione Gregorij atque Vrbani secundū moderna tempora, sacer gradus esse minime dubitatur.

Gregorius ix. archiepo Neap.

Natus ex patre seruo & libera matre,liber ē,et licite promouetur.

CAP. I.

DIlectus filius G. diaconus proposuit, q̄ I. miles ea occasione, q̄ patrem ipsius hominē suū esse pponit(licet mater sua,cuius dēt imitari conditionem, † libera esse noscatur)ne promoueatur in presbyterū,impedire pręsumit.Quocirca mandamus, quatenus si tibi constiterit de præmissis,eundē militem ab huiusmodi impedimento cessare † compescas.

D *Ilectus*, Primo ponit querelam :Secundo super ea dat iudicē:Secunda,ibi, *Quocirca*.Ioan.And.

Ioannes miles impediebat G.diaconū ne ordinaretr̄ in presbyterū,ea occasione, qa dicebat patrē ipsius diaconi hominē suū esse, quis mater ipsius libera esset. vñ ille diaconus hoc pposuit corā Papa.vñ mādat Papa archiepo Neapolitano,quatenus si prædicta vera sūt,ipsum militē cōpescat ab huiōi impedimento.No.q̄ filius sequit̄ cōdonē liberæ matris.

Glo.seq.obiicit per locum a dimisione,& sol.dupliciter.

e *Mater sua*. Si iste natus est de legitimo matrimonio,ɔdicit illud decre.32.q.4.liberi dicti sunt.vbi dr̄ q̄ natus de legitimo matrimonio deteriorē partē sequit̄ semp:& hic dr̄, partus sequit matrē.Si aūt dicis q̄ nō fuit natus de matrimonio tūc sequit̄ ɔdonem ēt matris ut ibi.& hic vr̄ idē. sed fm hoc non pōt stare qđ hic dicit:qa si iste non est natus de matrimonio legitimo,promoueri non pōt ad sacros ordines.s̄. de fil.pbr.c.1.&hic dicit q̄ in pbyterū ordinet̄.Dico ergo q̄ iste erat natus de legitimo matrimonio,& tñ sequit̄ ɔdonē liberæ matris.C.de rei.ven.l partu.& ff.de li.cau.placuit.& ēt ancillæ si ibi non est matrimoniū:vt ff.de sta.homi.l lex naturę. & c.illud intelligit fm Lōbardā cōsuetudinē,q̄ adhuc obseruatur in multis regionib. vt partus sequat̄ deteriorē ɔdonē nat' de matrimonio legitimo Sed lex Romana aliud tenet, vt partus sequatur ɔdone matris natus de legitimo matrimonio,vt dīt leges pdictæ.Vel c.illud,liberi,pōt reduci ad ll.pd. vt dicas ibi:deteriorē partē sequatur,id est,debiliorē,s. fœmineā nā sexus fœmineus debilis est:& ideo iste cū sit natus liber de libera matre,pōt pmoueri non obstāte ɔdōne militis. pterea cū iste iā eēt diacon',poterat i libertate remanere dato vicario,&sic dñs ipsū impedire ñ poterat.54. di. ex antiqs.

DE OBLIGATIS AD RATIOCINIA ORD. &c.

Visō de obnoxiis ɔdōne seruili,vidēdū est de obligatis ad rōcinia fm Gof.& fm ea rōcinia redditiones sunt rationū, & sunt rōnum redditiones a quib.est quis obligatus ex administratione reipublica.

De hac materia habetur 51 & 53. & 56.dist.per totum. & sup. de temp.ord.ve.eos obligati.Ioan.And.

Aliàs, quomō.

Et fm hoc sunt exponēdę glossæ, & dicta doctorū antiquorū dicentiū, subdiaconatū non fuisse sacrum ordinē. id ē, nō reputabat sacer. glosa sup. de æta & qual. c.à multis & mīra de bigamis. c.a nobis. Sacros.

Vide l. idē Pomponius §. idem scribit. ff. de tenendi. & insti.]inge §.1.

Verbū, cessare,de est in vetustioribus codicib.

Partus secundū legē Lombardā sequitur deteriorem ɔdōnem.

TITVLVS XIX.

De obligatis ad ratiocinia ordinandis, vel non.

Ex concilio Cartha. †

Obligatus ratiocinijs, deposito onere & reddita ratione, ordinari potest, prius vero non.

CAP. I.

MAgnus episcopus August. dixit: procuratores, actores, executores, seu curatores pupillorum si debeant ordinari. Gratus episcopus dixit: Si post deposita onera & reddita ratiocinia, actus vitę ipsorum fuerint comprobati in omnibus, debent cum laude Dei (si postulati fuerint) honore munerari : † si enim ante libertatem negotiorum vel officiorum fuerint ordinati, ecclesia infamatur.

M*Agnus episcopus*.Sunt tres partes. quæstio & quæstionis rñsio,& responsionis approbatio.Secunda ibi,*Gratus*,Tertia,ibi,*Vniuersi*.Ioan.And.

Eps Augusteñ.qśiuit in concilio,vtrum pcuratores,actores,executores pupillorū,seu curatores debeāt ordinari? Grat' eps rñ.q̄ post officia sua deposita,& redditā rōnē sui officij possunt ordinari, dummō aliàs digni inuenti fuerint, sed nō anteq̄ liberati sint ab officijs suis: qa ecclesia infamat̄, cū postea cōueniunt̄ sup officijs suis,oēs dixerunt.Recte rñdit Sāctitas vr̄a, & ita est nostra snīa. No.q̄ ordinādi liberi debent esse nō solū à seruitute,sed ēt ab officijs secularibus.

Istæ primæ duæ gl.se. exponūt quid sit procurator, actor, & executor.

f *Procuratores*. Procurator dr̄ qui mādato dñi aliena negotia i iudicio administrat. ff.de pcu.l. 1. alius dr̄ pcurator ad negotia datus ff man.l.si remunerādi.§ 1. & spālis titulus est iste ad negotia,qa iste ad cās, ille ad negotia actor constituit à corpore uel vniuersitate ff. qđ cuiusq; vniuer.l.1.& dēt cōstitui ēt cū decreto. & ad lites pendentes nō ad futuras. ff.eod.l.itē eorum §.sed si ita.

g *Executores*. Qui mandata iudicum exequuntur, sicut sunt huiusmodi officiales,dum tamen sæua præcepta non exercuerint:quia illi promoueri non possunt.51.dist. aliquātos.ita q̄ irregularitatem non contraxerunt.

h *Curatores*. Melius dixisset,tutores,per hoc quod sequitur,pupillorum: tutor enim datur pupillo infra xiiij. ann. curator post xiiij.vsq; ad xxv.

Glo.seq.distinguit:aut retinet officium, aut deponit.Primo casu aut obligatus est seculari personæ,aut ecclesiasticæ,cum deponit:aut ratiocinia sunt publica,aut priuata:& si priuata,aut mouetur quæstio,aut non,& si mouetur aut de dolo,aut de culpa.

i *Ratiocinia*. Ratiocinijs obligatus alicuius secularis psonę nisi fuerit miserabilis cui obligatus est, & si in officio suo voluerit remanere, pmoueri non dēt.arg.21.q.3.c.1. & 2.J. ne cleri vel mona c.1.& 2 & c.sed nec procurationes. Si vero ecclesiasticæ psonæ vel miserabili fuerit obligatus, ēt in officio suo perseuerans poterit promoueri,si aliud non obsistat. arg 56.dist. puenis.arg.16.q.7 in noua.89.dist.iudicatu Si vero administrationē deposuerit cuiuscūq; negotia gessit,si ex ea obligatione remaneat obligatus, si publica sint rōcinia pmoueri nō dēt añ redditam rōnem C de episco.& cleri.l.officiales Si vero priuata,aut in ipsa pmotione mouet̄ sibi qō, aut non.si mouet,aut prius mota est: distinguit:aut conuenit de dolo,vel de culpa tm̄.si de dolo uel fraudia,nō'dēt ante finē litis promoueri arg.81 dist.tātis Daniel.& 23.di.illud & C.de proc.l.scū.& in hoc casu pōt intelligi hoc c. & tñ dēt taxari infra qđ tps decidatur cā.ar J. de clande.despon.c.cū inhibitio.& J.q. si.sint legi c.lator.& 5.q.1.quā.C de inge. manu. l. diffamari.ff.de accu.l.cū Titia Si de culpa tm̄ couenit, pmoueri pōt nō obstante reclamatione creditoris,cū lis suo marte currere possit vt prius,& et sub eodem iudice.ff de iurisd. om.iud.l cū qđ l.& J.de fo.cope.c.pposuisti Si vero nec lis ibi mouet nec mota est,nō obstāte obligatione,pmouet, nisi manifestū sit ipsū de dolo teneri.tūc n.eps ipsū ex officio suo repellere pōt,sicut quēlibet criminosum.5.q.1.infames Ala.

Glo.seq.q.ærit,& soluit.

k *Infamatur*. Quid si,phibēte creditore fuerit pmotus ad clericatū?Rñ.non deponetur pp hoc.sed bona sua cedēt ei in solutū,q̄ si non sufficiāt,eps ei tenet qui abstulit ei occasionem.

† Concilium Carthaginense primū c.8. refert Burchardus lib.2. decret. c. 35. Iuo par.6.cap. 137. & in 1 cōpilat. eo.tit. ca. vnic. Gratianus di. 54.c.3.vbi falso tribuit cōcilio Magūtinensi.& est difficilis textus.

Aliàs, numerari pro pmoueri.

Supple, vel necesse habet. si ēm ad gerēdam administrationē ppetuo ē adstrict', & ab ordinib. ppetuo repellitur. sic loquit.53 dist. legē. & 64.dist quicunqs Io. And.

fionem negotiandi. 88. dist. fornicari. & expone infamatur, id est, inde puniatur.

ADDITIO Vel dicas ꝙ non teneatur vltra id quod facere potest episcopus. j. de solu. Odoardus.

a Nostra. Nam omnia nostra facimus quib. auctoritatē impertimur C. de vete. iur. enucle. l. j. §. sed neque. arg. j. de sent. excom. c. mulieres. Ber.

¶ Vniuersi dixerunt: Recte statuit Sanctitas vestra, ideoque † ita est nostra a sententia.

TITVLVS XX.

De corpore vitiatis ordinandis vel non.

¶ Alexander tertius. †

¶ *Præsbyter qui in duello digiti partem amisit, ex dispensatione sui epi, potest in suo ordine ministrare.*

CAP. I.

DE † presbytero Campaniæ, qui duellū sponte obtulit, & oblatū suscepit, b & in eo partem digiti amisit: Rñdemus, ꝙ cum ipse nō perdiderit tm̄ de digito, quin sine scandalo possit solēniter celebrare, satis potes post peractam pęnitentiam, cum eo misericorditer agere, & permittere ipsum in suo ordine ministrare, c licet eius excessus grauis admodū extiterit.

¶ Idem Cistercieñ. electo.

¶ *Habens in oculo maculam, quæ nō inducit magnam deformitatem, etiam ad episcopatum poteris promoueri.*

CAP. II.

CVm † de tua electione quæstio mota fuisset: & infra. ¶ Tibi ꝙ in oculo maculā habeas, & filius canonici d fueris, est obiectum. ¶ Vnde Cantuarieñ. archiepo dedimus in mādatis, vt pro eo ꝙ canonici filius diceris, in ꝓmotione tua ex multa dispēsatione ꝓcedat. ¶ De macula vero, archiepo prædicto mandauimus, vt cum consilio e suffraganeorum suorum, quod exinde sibi visum fuerit, f exequatur; † in quo tibi ex maxima dispensatione curauimus prouidere.

¶ Clemens iij. Varieñ. epo.

¶ *Sectus in cunabulis, licite promouetur.*

CAP. III.

EX † parte Bartholomæi monachi petitorium fuit nostro apostolatui præsentatum, ꝙ cum ipse in cunabulis sectus fuerit, postmodū sub regula & abbate deuote Deo militans, in diaconatus ordinē est promotus, & infra ¶ Sane cū secundū statuta Nicæni g † concilij, illi ad clericatus ordinē prohibeantur accedere, & si ēt in clero fuerint, cessare debeant, qui seipsos sani absciderint; h vel affectauerint ut ab alijs abscindantur, † nō credemus ei impedimentū afferre, quominus possit prouehi, qui in cunabulis sectus fuit: quia nō vr̄ hoc eo tpe affectasse, quo iudiciū i animi non habebat: præsertim cū in canonibus k Apostolorū l sit manifeste sancitū, ꝙ eunuchus, si per insidias hominum factus, vel ita natus sit; aut ēt in persecutione sint ei amputata virilia, & dignus est, possit in episcopum promoueri.

¶ Idē Rauenna. Archiepiscopo.

¶ *Sacerdos qui sine causa virilia sibi fecit abscindi, credens inde mereri, de dispensatione episcopi suum officium præter altaris ministeriū poterit exercere.*

CAP. IIII.

SIgnificauit † nobis R. archipresbyter sancti Stephani,

DE CORPORE vitiatis ordinā. &c.

¶ *Viso de impedimento obligationis ad ratiocinia, de impedimento corporis videdū est Io. An.*

De hac materia habetur 55. dist. per totum. & 49. dist per totum.

DE præsbytero. Ponit factū, ď quo rñdet illud aggrauans sibi, *Respondemus.* Ioan. And.

Casus. Quidā presbyter obtulit duellū cuidā aduersario suo, & oblatū ab eo suscepit. p̄sbyter ī illo duello partē digiti amisit: quærebatur vtrū possit celebrare in ordine sacerdotis? Rñdet Papa ꝙ cum ipse nō amiserit tātum de digito, quin bene possit sine scandalo celebrare, vñ post peractam pœnitētiam, satis poterit cū eo misericorditer dispensare, vt in ordine suo ministret. Nota casum in quo eps potest dispensare.

Glo. seq. signat contrariū, & dupliciter soluit.

b *Suscepit.* 51. dist. si quis post acceptum. contra. Sol. qui duellū suscepit, licet impune possit occidere, non tamen habet affectum vel propositum occidēdi, sed ius suum defendendi. non repellitur ab officio suo. vel qđ hic dr̄, est dispensatio, per illud verbū, misericorditer: 1 ita tñ ꝙ homicidiū vel membrorū truncatio non fuerit subsecuta: quia tunc dispēsare nō posset. j. de cleri. pug. in duel. c. 1. sed de rigore iuris tales deponendi sunt, ut ibi.

Gl. seq. signat contrarium, & soluit:

c *Ministrare.* inf. de cleri. ęgro. c. presbyterū. contra: hic non fuit debilitas vel deformitas. ibi fuit. sic j. eod. c. vlt.

Cum de tua Primo ponit duos obiectus ꝯ electū, scđo: ibi, *Vnde.* circa vtrumq; ꝓuidet. tertia: ibi. *De macula.* Io. An.

Casus. Quidam electus fuit in episcopum, opponebatur sibi ꝙ habebat maculam in oculo, & ꝙ non erat legitimus. mādat Papa ꝙ dispensetur cum eo in vtroque. Not. ꝙ enorme damnū corporis impedit promouendum.

d *Canonici.* De concubinatu, & ideo ꝯ ius cōe. s. de ele. c. cū in cunctis. vnde sequitur ex multa dispensatione.

e *Cum consilio.* Ergo isti suffraganei delegati cēsentur. arg. 50. dist. studeat sine quorum consilio super macula illa nihil disponere debet; aliàs non valeret. sup. de elect. c. cū in veteri.

† Aliàs ita; ideoque ista ē nostra, aliàs ita: ideoque ista est uestra snia. sed ex manuscriptis restituimus.

† Salernitano Archiepo.

† Cap. 1. e. tit. in 1. cōpilatio. habes ēt post cōcilium Lateraneñ. sub Alex. iij. par. 26. cap. 6. & quatenus ad duellū spectat vide q̄ nouissime diffiniuit cōcilium Trid. sess. 25. de reformat. c. 19. adde. B. Thomā & ibi Caietanum. 2. 2. q. 95. art. 8. ad 3. arg. & plenissime p Fernandū Vasquiū lib. 1. con trouersia rū illust. c. 22. & c. 49.

† Cap. 2. e. tit. in 1. cōpilatio. & post cōcil. Lateraně. sub Alex. iij. par. 40. c. 3

1 Cōcor. l. impetiale. C. de nup. & l. fi. C. ď do. inter uir. & vxo.

† Aliàs ita: De macula uero in oculo.

Glo. seq. quærit, & soluit.

f *Visum fuerit.* Ita ꝙ idoneū sit & iustū, ꝙ eis videbit. s. de electio. c. cām. & ff. loca. si in lege. & ff. de oper. liber. c si libertus. Itē pone ꝙ habeat vnū oculū maiorē alio: nūquid remouebitur ꝑ hoc? vr̄ ꝙ non. ff. de ædil. edict. qui clauum §. 1. & hic nō determinat qđ facere debeant, vnde arbitrio istorum relinquit j. de offi. iud. de leg. c. de causis. & ff. de iur. delibe. l. 1. §. 1.

EX parte. Primo ponit monachi petitio. Secundo, ibi: *Sane.* rñsio, arguendo à ꝓhibitis. Secundo à permissis: ibi, *præsertim.* Io. And.

Casus. Quidā monachus Bartho. nomine in cunabulis sect⁹ fuit postmodū fuit ordinatus in diaconū: quęritur an possit vlterius ad maiores ordines ꝓmoueri? Rñdet Papa ꝙ Nicænū cōciliū ꝓhibet illos ad ordines ꝓmoueri. & si promoti sunt, debēt deijci qui seipsos absciderūt, uel affectauerūt vt ab alijs abscinderētur: dū tñ sani erant: sed qui in cunabulis secti sūt, bene possunt ꝓmoueri. qa cū iudicium animi non habeant, affectare nō possunt ut ab alijs abscindantur. Et in canonib. Apostolorum legitur, ꝙ si quis per insidias eunuchus factus sit, vel ita natus, uel in ꝑsecutione ei virilia amputata sunt, si aliàs dignus est, pōt fieri eps. No. ꝙ nō pōt promoueri q se abscidit. Item qui nolēs vel ignoranter abscinditur, ꝓmoueri potest.

g *Nicæni concilij.* 55. di. si qs p ægritudinē. & c. si quis à medicis.

Glo. seq. reci. per quæstionē, quæ est ratio quare se abscindentes, &c. Ioan. And.

h *Absciderint.* ex indignatione, scilicet nulla cā superueniēte. 33. dist maritū. quia si ex cā superueniente hoc fecit, puta timore lepræ, non imputatur j. ee. c. ex parte. & ideo isti ordinari prohibentur, qui sani se abscindunt, quia quasi homicidæ sui ipsius iudicantur, & Dei conditioni inimici. 55. dist. in si quis absciderit. & quia præsumitur, ꝙ omne turpe in alium faceret, qui hoc in seipso ausus est attentare. ff. de ędil. edict. l. cum aūt. §. 1. recipitur. sed quare aliquis inijcit sibi manus, cum membrorum suorum nemo sit dominus? ff. ad leg. Aqui. liber homo. religione enim & non ferro quærenda est castitas 23. q. 5. tūc saluabitur. ad h. arg. j. c. proxi & quod dicit affectauerint, ut ab alijs, & c intelligas cum effectu: quia cogitationis pœnam nemo meretur. de pœn. dist. 1. cogitationis.

i *Iudicium.* quia ætas illa nescit quid videat. C. de fal. mone. l. & 3. q. 7. infamis. §. tria.

K *Apostolorum.* 55. dist. eunuchus.

SIgnificauit. In prima factum. in secunda conditionale mādatum. secunda: ibi, *Quocirca.*

† Quid importēt hæc uerba, prout tibi uidebitur iustū, vide in l. quædam. ff. de leg. 2. & l. fideiussor §. si sit. ff. de leg. 3.

† Cap. 1. eo. ti. in 2. cōpilatio.

† Cōciliū Nicęnū c. j. Iuo par. 6. cap. 174.

† Facit l. sed & ꝙ si tū. § 1. cū not. ff. de lib. & posthu. & L. spadonē. ff. de uer. sig.

† Cano. 21. eisdē fere uerbis, quib. vtitur hic Papa.

† Idē sanciuit Innocētius j. epistola ad Felicē Nucenanū episcopū c. 1. refert Burchard⁹ li. 2. c. 14. cōcordat cōciliū Nicænum c. 1. sed hic addit dispensatio.

CASVS

CASVS. Quidam presbyter credens se obsequium præstare Deo, fecit sibi amputari virilia. dicitur quod si dignus est aliàs, dispensari potest ut in officio sacerdotis præter officium missæ ministret. Nota qui se abscidit, promoueri non potest.

a ¶ *Obsequium.* Sed in hoc displicuit: quia nō ferro, sed religione quærenda est castitas. 33. q. 5. tūc saluabitur. in fin. & sup. ca. proxi.

b ¶ *Virilia.* Talē appellat lex morbosū. ff. de ædil. edi. l. sinautē. arg. 55. dist. si quis abscide rit. & ēt homicida reputat. 55. dist. q partē.

¶ *Glossa sequens reci. per q. quod fit sacerdotale officium.*

c ¶ *Officium.* Sicut baptizare, pœnitentiā dare, & alia officia pter officium missæ, & alia similia quæ solis sacerdotib. sunt concessa. 19. q. 1. adijcimus. de conse. dist. 4. constat.

¶ *Glo. fra. reci. per quæstionem.*

d ¶ *Nostra.* Et ita dispensatio est: quia deponi dēt q iniusto errore separat' seipsum absciderit. 55. dis. si quis absciderit. &c. e. q partem. 33. dist. maritum. non. n. licet alicui sæuire in corpus suum, cū nemo sit dñs membrorū suorū, ff. ad leg. Aquil. l. liber homo. i. fī. & sic in hoc casu potest dispensare eps cum dicat, auctoritate sua: quod credo etiā sine auctoritate dñi Papæ in alijs amissā.

† Vox, Deo, deest in antiq.

† Cap. 1. eod. tit. in 3. compil.

† Aliàs, à tam graui infirmitatis vitio.

† Milicē. Militen.

† Cap. 2. eod. tit. in 3. compil.

quod B. presbyter (credens se obsequium [a] præstare Deo) fecit sibi virilia [b] amputari: & infra. ¶ Quocirca mandamus, quatenus si iam dictum presbyterum aliàs Deo † dignum inueneris, ei sacerdotale officium, [c] absque altaris ministerio auctoritate nostra [d] fretus & tua, prout videris expedire, concedas.

¶ Innocentius tertius.

¶ *Sacerdos, qui ex iusta cā fecit sibi virilia abscindi, potest ut prius sacerdotale officium exercere.*

CAP. V.

ij EX † parte M. præsbyteri fuit propositum, quod cum sibi sentiret lepræ [c] periculum imminere, de consilio medici, virilia fecit sibi abscindi, ut posset à tam graui † infirmitatis [f] vitio liberari: & infra. ¶ Quoniā igitur canones sanctorum patrū, hunc [g] à sacri altaris ministratione non prohibent, Mādamus, quatenus, si est ita, & memoratus M. est aliàs idoneus, ut sui ministerij officium exequatur, [h] liberam ei tribuas facultatem.

¶ Idem Militen. † episcopo.

¶ *Mutilatus manu, si promotus fuerit in abbatē, ab abbatia deponitur.*

CAP. VI.

ij EX parte M. In prima, querela psbyteri. in scd'a, prouisio: ibi, *Quoniam.*

CASVS. Quidā presbyter sentiens sibi lepræ periculum imminere, fecit sibi pcidi virilia. quæritur an possit in officio suo ministrare? Rñdet Papa quod si ita est, & aliàs idoneus est, exequēdi officium suum liberam habeat ptātem. Not. quod si aliquis absciderit seipsum iusta de cā, non efficitur irregularis, nec eius promotio vel officium impeditur.

e ¶ *Lepra.* Quæ expellit hominem à cohabitatione aliorum. 33. q. 2. hoc ipsum. & inf. de eccle. ædi. cap. cum dicat Apostolus. & inf. de cleri. ægro. c. tua nos.

¶ *Glo. seq. not. à contrario sēsum reddit, signat contrariū, & soluit.*

f ¶ *Infirmitatis.* Secus si ex indignatione. 55. dist. si quis absciderit. c. qui partem. & c. 2. qui se uel obtentu religionis. sup. c. proxi. Et est ratio: quia eunuchos voluntarios diligit Deus, & nō ex necessitate factos. 33. q. 5. tunc saluabitur. 55. dist. si quis ægritudinem quia nemo est dominus membrorum suorum. ff. ad leg. Aquil. l. liber homo & ff. de pecu. l. deposui. §. Stichū. arg. ff. de pecu. l. sed & si damnū. §. si ipse. hoc tm ei liceret quod dñs serui pp hoc damnū nihil de peculio serui deducit. Vinc.

g ¶ *Hunc.* Scilicet qui à dominis, vel à medicis, uel à barbaris sectus fuerit. 55. dist. si quis à medicis.

h ¶ *Exequatur.* Et ad superiores promoueatur ordines. 55. distin. si quis à medicis & de iure communi sine aliqua dispēsatione per iura prædicta.

EXposuisti. Cōis diuisio. Secunda: ibi, *Nos igitur.* Ioan. And.

CASVS. Quidam promotus fuit in abbatem, qui carebat altera manu. consultus Papa rñdet, quod cum ipse pro tanto defectu non possit ad sacros ordines promoueri. si ipse hoc tacuerit in sua promotione, ab officio abbatiæ debet perpetuo remoueri. Not. quod abbas ad sacros ordines promoueri debet.

¶ *Gl. seq. restituitur per q. quod si amisisset digitos, quod ad dentem.*

i ¶ *Manu.* Idē esset si amisisset digitos, pp quos impediret ad frangendū Eucharistiam. ī. de cle. ægro. c. presbyterū. & ff. de ædil. edi. l. idē Offilius. Secus si impedirectus per amissionē dignitat. sup. eod. c. 1. sed propter carentiam dentis non impeditur, nec dicitur morbosus. ff. de ædil. edict. l. cui dens.

k ¶ *Enormi.* Secus si pro minori. sup. eod. c. 1. & 2.

l ¶ *Defectu.* Idest, irregularitate.

m ¶ *Promoueri.* Quia abbas debet esse sacerdos: ut ī. de æta. & quali. c. 1.

E Xposuisti † nobis; quod prædecessor tuus H. in abbatē promouit, nesciens quòd ipse esset manu [i] altera mutilatus: & infra. ¶ Nos igitur fraternitati tuæ taliter respondemus, quod cum pro tam enormi [k] defectu, [l] ad sacros non possit ordines promoueri, [m] & in promotione sua id tacuerit [n] fraudulenter, ab abbatiæ officio est nō immerito amouendus.

¶ Hono. iij. epo Engolismen. †

¶ *Carens vngula pollicis, dummodo sit fortis in pollice, licite ad sacerdotium promouetur.*

CAP. VII.

THomas monachus proposuit, quod cum in annis puerilibus esset constitutus, quædā barra ferrea super dextræ suæ pollicem, fortuito casu cadens, vngulam auulsit ab eo. Quocirca mandamus, quatenus si ad frangendū Eucharistiam sit in pollice ipso potens, & aliud canonicum non obsistat, propter deformitatem [o] huiusmodi, non dimittas, quin eum ad ordinem promoueas sacerdotis.

¶ *Gl. seq. alleg. 3. contor. quærit, & quæstionis du biū aperit, ponit opi. Io. & sol. contrarijs respondendo.*

n ¶ *Tacuerit.* Ordinādus. n. impedimentū suū tenet prodere. 50. dist. ex pœnitentib. & 56. dist. quia simplr. & 54. distin. si seruus. Sed quare iste remouetur ab abbatia? si dicis pp irregularitatē, ẽdicit ī. de æta. & qual. c. tuā & 16. q. 1. legi. & 50. di. accedens. ar. Dixit Io. quod potius remouet pp scandalū q pp irregularitatē, qd nō credo, imò irregularitas sufficit ad remotionē, & quia hoc tacuit fraudulēter, & abbates de iure dēnt ad ordines promoueri. aliàs si culpa sua spediūt, repellunt ī. de æta. & qua. c. 1. Et c. illud accedēs. nō dicit quod ille sit abbas, sed solicitudinē in monasterio dēt habere, puta syndic' vel cellari', potius ad laborē q̄ ad honorē. decr. illa, tuā. q vr̄ ɔ̄ria, loquitur de dispēsatione pp necessitatē. Quod abbas talis debeat ēe sacerdos est arg. ī. de elect. ne pro defectu ibi æquiparat regularis & cathedralis ecclesia. v nde vr̄ quod sit nomen honoris, & nihilominus oneris & laboris. vnde dicit Greg. Omne. n. quod hic eminet plus affiicit mœroribus quam honoribus gaudet. 21 distin. nerui.

† Adde quis dicatur morbosus. l. 1. §. 1. gloss. morbi. ff. de ædil. e. dict. & l. quæsitū. §. 1. ff. de re iud.

† Engrolismen. Engolisin.

Intellect° c. tuam. de æta. & qualit.

TITVLVS. XXI.

De bigamis non ordinandis.

¶ Ex concilio Aurelianensi. †

¶ *Breue est.*

† Cōcilio Aurelian. 5. c. 6. idē cōcilium Arelatense. 5. ca. 3. quibus locis eadē est snīa, sed diuersis verbis cōscripta: referunt Burchardus lib. 2. c. 33. Iuo par. 5. cap. 134. & ca. 2. eo. ti. in 1. compil. cōcordat cōcilium Trid. sessi. 23. in decreto de reformatiōe. c. 17.

THomas. Primo ponit monachi cēsum. Secundo conditionale mandatum: ibi. *Quocirca.* Ioan. And.

CASVS. Thomas monachus dum esset in annis puerilib. cōstitutus, quædam barra ferrea casu fortuito cecidit super pollicem dextræ manus ipsius, ita quod vngulam auulsit ab eo: dubitabatur vtrum possit ad sacerdotium promoueri? Rñdet Papa, quod si potens est in ipso pollice ad frangendum Eucharistiā, & aliud canonicum non obsistat: propter talem deformitatē non dēt impediri, quominus possit ad sacerdotium promoueri. No. quod parua deformitas non impedit promotionem.

o ¶ *Deformitatē.* Modica n. deformitas non impedit: qualis hic fuit. sup. eo. c. 1. si n. magna esset deformitas, ut totum digitum uel pollicem perdidisset, non promoueretur. ī. de cle. ægro. c. præsbyterum. De hmōi deformitatib. not. ad intelligētiam hmōi tituli, quod quidam sunt corpore vitiati sponte, quidā casu si sponte, distinguo, aut nulla iusta cā interueniente: & tunc ordinandus repellitur, & iam ordinatus deijcitur. 55. dist. qui partē. & c. si quis a medicis. & 33. dist. maritum. Aut iusta cā interueniente: tunc non prohibetur ab ordine, puta timore lepræ, vel aliqua consimili cā sup. eo. c. ex parte. 2. nisi generet deformitatem: quia tunc in omni casu repellitur. ar. 55. dist. lator. & c. si euangelica. & sup. c. proxi. Si casu in magnis membris, siue corpulentia siue dignitate repellitur & deijcitur, si deformitatem generet. 55. distin. si euangelica in paruis membris non impeditur si deformitas modica sit, & sine culpa sua: ut hic. si vero culpa sua in talem modicam deformationem incidit, de misericordia etiam tolerat. ī. eo. c. 1.

† Facit l. si mora. cū glo. d. solu. mat. & l. qua actione. §. ff. ad l. Aquil.

¶ *Quia inter cæteras irregularitates bigamia non modica reputatur, ideo, & c. Ioan. And.*

De hac materia habetur.26.distin.& 34. cap. si quis de laicis. §. quid ergo.usque ad fi.dist.& 77.dist.c.quicunque.& 28.q.ult.per totum.& repetitur in 6. Ant. de But.

V T bigami. CASUS. Bigami & solemniter pœnitẽtes.& mariti repudiatarum,ad sacerdotium promoueri non possunt, ut hic dicitur Not. ꝙ bigamia & solemnis pęnitentia ĩpediunt promotionem.

CAP. I.

V T bigami, [a] pœnitentes, [b] vel repudiatarum mariti, ad sacerdotium non ascendant. [c]

¶ Lucius iij. Spal. † archiepõ.

† Spalet. Valent. Spalẽtin. Spoleten.

¶ *Cum bigamo qui ordinatus est ad sacros,non dispensatur: & ordinator priuabitur potestate ordinandi, nisi cum eo fuerit dispensatum.*

CAP. II.

S Vper † eo quòd tua fraternitas de bigamis [d] requisiuit: Respondemus,quòd ordinatores eorũ,ptãte & officio ordinãdi, [e] & ordinati (si ad sacros ordines fuerint ꝓmoti) eis ideo sunt priuandi, quia in bigamis [f] contra Apostolum † dispensare [g] non licet,ut debeant ad sacros [h] ordines promoueri: vel in eis si promoti fuerint remanere. In ordinatore [i] aũt potest dispensatio adhiberi, ut ordinandi potestate & officio non priuetur.

† Cap. 3. eod.tit.in 1.compil.

† 1.ad Timoth.c.3.

¶ Celestinus tertius.

¶ *Bigamus uxore uiuente vel mortua, non ordinatur.*

CAP. III.

D E † bigamis presbyteris, & viduarum maritis,idem sancimus oĩno, vt nec viuẽtibus vxoribus,nec defunctis, [k] ad diuinorum debeãt celebrationem admitti: maxime cum à doctrina sit Apostoli, & institutionib. ecclesiæ alienum.

† Cap. 2. eo.ti.in 2. compil.

¶ Inno.iij.Ratispa. † episcopo.

† Rotomagen.

¶ *Qui mortua uxore promotus ad sacros, cum secunda de facto contraxit & cognouit, bigamiæ pœna incurrit,licet non sit bigamus.*

N Vper à nobis: & infra.

† Cap. 1. eo.ti.in 3. compilat.

a ¶ *Vt bigami.* Supple statuimus, ꝓꝑ istud verbum, bigami,& repudiatarum mariti,solum facit ad titulum.

b ¶ *Pœnitentes.* Solẽniter.50.dist.c. ex pœnitentibus.41. distin. non promoueantur.

c ¶ *Non ascẽdant.* Propter defectum sacramenti.inf.eod.c.debitum. vbi de hoc sacramento traditur.

S *Vper eo.* Primo recitatur ꝯsultatio. Secũdo datur ꝯsio· ibi, *Respondemus.* Io.And.

Quidã bigami promoti fuerũt ad sacros ordines,quærebat an dẽnt in suis ordinib. ministrare? Respõdit Papa,ꝙ ordinatores eorum priuandi sunt potestate ordinandi, & ordinati ad sacros ordines non debent in ipsis ordinibus remanere: quia contra Apostolum cum bigamis dispensare non licet,tñ cũ ordinatoribus dispensari põt,ut potestate ordinandi non priuentur.No. ꝙ episcopus cum bigamis dispensare non põt.

d *Bigamis.* Scilicet ordinatis.

e *Et officio ordinandi.* Idest, priuandi sunt ptãte & officio cõferendi similes ordines.sic sup.de tẽp ord c.lrãs. & c.dilectus.

Glo seq.ponit quinque modos, quibus quis dicitur bigamus.

Bigamus quot modis quis dicat. adde Sotum inferius citatum.

f *In bigamis.* Vere vel interpretatiue. vnde dr̃ bigamus qui castitatem promissam violat.27.q.1.quotquot Item qui contraxit cum vidua uel corrupta.33.dist.maritum. & ĩ.eo.c.debitum.& c.a nobis.Item qui vnam de facto,& alteram de iure habuit diuersis temporib.ĩ.eo.c. nuper. Item qui scienter cognouit vxorem adulteram.34.dist.si cuius.& c laicus.isti oẽs bigami reputantur interpretatiue,quantum ad legẽ promotionis.Quidã vero ꝓꝑ defectum sacramenti,ut mariti viduarũ,& corruptarum, & qui scienter cognouit vxorem adulteram.Alij vero non ꝓꝑ defectum sacramenti, sed ꝓꝑ affectum intentionis cum opere subsecuto:ut c.nuper.& c.a nobis.Itẽ ille vere dr̃ bigamus qui diuersis temporib.successiue habuit vxores duas 26 dist.deinde.& c.acutius. & isti non promouẽtur ꝓꝑ sacramenti defectum,de quo dicetur. ĩ. e.c.debitum.

Glo.ie.tenet contrariũ decretales, ponit 4.opiniones.ultima ualet.

Cũ bigamis an possit dispensari, anceps quæstio qua eleganter Sotus lib. 4. sent dist. 27. q.3.ar. 3. vbi hæc omnia illustrat.

g *Dispensare.* Sed ĩ.34 dist.lector.ibi dispẽsat vt bigam⁹ subdiaconus fiat,sed ibi ostẽdit M.ꝙ liceat Papæ aut alijs epis, .s. dispensare cũ bigamo vsq; ad subdiaconatũ, & non supra: qđ non est contra Apostolũ ꝑ hoc c.Prohibitio Apostoli est đ diacono,presbytero,& ẽpo.& nõ de alijs:qa subdiaconat⁹ nõ erat adhuc sacer ordo. R.dicit ꝙ Marcellus Papa retulit se ad statũ primitiuæ eccl'æ,in quo subdiaconatus nõ erat sacer ordo.60.di nullus.Quidã dicebãt ꝙ ẽpi olim poterãt dispẽsare cũ bigamis ĩ ordinib. maiorib. hac rõne,quia ẽpi dispẽsant cũ criminosis.ĩ.de iud.at si clerici.& tñ Apostolus prohibuit criminosum ordinari 25.dist.§ nunc aũt.nec tñ dicuntur facere cõtra Apostolũ,& sic eadẽ rõne cu bigamo. quorũ opinione,pbat ĩ.eo.nuper.& c.ã nobis.H.dixit ꝙ ẽpi dispẽsare nõ poterãt cũ bigamo vel viduarũ marito.arg 50.dist nõ confidat, cui⁹ opi.cõfirmat ꝑ illa c.nuper & à nobis.Io.voluit dicere ꝙ Papa nõ posset.Quod dicit R.& H. verissimũ vr̃:quia licet dispensẽt cu criminosis,non tñ sequit ꝙ cum bigamo,& illa est rõ,qa criminosus post peractã pœnitentiã restitutus vĩ in pristinũ statũ.& incipit esse qđ non fuit.50.dist.ferrum.& c pondere.& c.dño sancto Et sic cu talibus dispensat.sed bigamus nõ ꝓhibetur ꝓmoueri ꝓꝑ crimen, sed ꝓꝑ sacramẽti defectũ. ĩ.eo.debitũ & 26.dist. acutius, qa carnẽ suã diuisit in plures ab vnitate recedẽdo.sed illud sacramentũ amplius resti tui nõ põt, per aliquã satisfactionẽ,cũ non sit crimen.& hoc ꝯsiderauit Apostol⁹ cũ dixit, nõ bigamũ. & aliud ꝯsiderauit cũ dixit, nõ criminosũ: qa in criminoso cõsiderauit indignitatẽ ꝑsonæ,ꝓꝑ crimen,ẽt quo purgato nõ ꝓhibuit dispensationẽ.Sed ille defectus sacramẽti nõ põt purgari,nec [1] baptism⁹ tollit illã irregularitatẽ. 26. dist acutius. ꝓꝑ quod vr̃ ꝙ Papa non possit dispensare cum bigamo ꝓꝑ eandem rõnẽ: quia ꝓꝑ dispensationẽ Papæ non restituit sacramẽtum vnitatis, cum nec posset. nam cum Deus cætera possit,virginẽ tñ post ruinã suscitare non põt. 32.q.5.si Paulus.& idẽ dicit Imperator. C. de ra. vir. l.vni.circa prin. item dispensare non põt cum monacho vt proprium habeat, vel cõtinentiam abijciat. ĩ. de statu mona. c.cũ ad monasterium. multo minus vr̃ dispensare posse cum bigamo. Vnde opi.R. bona est: & licet ipse H. dubitet, vr̃ tñ consentire, ne videatur diminui potẽtia Papæ, ꝙ possit dispensare cum bigamo. Tamen hoc quod dr̃, bigamus in quocumque ordine ordinetur, recipit ordinem. arg. 50 dist.quicunq; pœnitens. per quod e vr̃ ꝙ cum bigamo dispẽsare possit. Sed illud tantum intelligitur de minoribus ordinibus.

[1] Vide Sotum li. 4. sen. dis. 27.q.3.ar. 2.

- Expone. idest, non reputabatur, ut paulo post dicã.

h *Sacros.* Diaconatum & presbyteratum, qui duo tm̃ sacri fuerunt ꝯm antiqua tẽpa.60. dist.nullus.hodie idem est de subdiaconatu.ĩ.de ætа.& quali. c. à multis.& sup.de ser. non ord.c.miramur.vbi dr̃ ꝙ eodẽ priuilegio gaudet cũ diacono.

Et de lectu huius cap. uide Dominicum Sotũ in 4. sent. dist. 27.q. 3.art.3.

i *In ordinatore.* Cum quo potest dispensari. per hoc patet ꝙ non cum bigamo ordinato vt remaneat in ordine, vel ut promoueatur:quia quod de vno conceditur,de altero denegatur 25.dist.qualis.& inf.de præsum. c.nonne.

D *E bigamis presbyteris.* De facto post bigamiam ordinatis. CASUS. De presbyteris bigamis & viduarũ maritis idẽ iuris est quantũ ad promotionem: quia ĩ Apostolũ ordinari nõ dẽnt. No.ꝙ bigam⁹ est ipso iure suspẽsus a diuinis officijs.

Sano modo hoc accipe, id est, hi reputabantur sacri.nam subdiaconatus etiã fuit in primitiua ecclesia. sed non reputabatur sacer; ita glossa supra đ ætа. & quali. c.a multis vel. solus.

K *Nec defunctis.* Et ita illud impedimentum non põt purgari per mortem vxoris;quia non matrimonij vinculum, sed irregularitas contracta ex carnis diuisione est impedimento, & illa non tollitur per mortem vel pœnitentiam.26.dist.una. & c.acutius.nec per baptismum,ut in c.prædicto.

N *Vper à nobis.* Primo ad casum propositum allegat pro vna parte. Secundo pro contraria.Tertio soluit Secunda: ibi: *Licet.* Tertia ibi: *Nos autem.* Ioan. And.

Quidam dum erant in laicali ordine constituti cõtraxerunt matrimonium. postmodum mortuis uxorib. facti sunt clerici, promoti sunt ad sacros ordines. demũ contraxerunt secunda matrimonia quæritur utrum cum talib clericis qui taliter contraxerunt,possit dispensari ut in ordinibus suis remaneãt,uel ad superiores possint promoueri? & primo ostendit ꝙ tales bigami sint iudicandi.in matrimonijs n.contrahendis non attenditur iuris effectus,sed animi destinatio. Vnde qui duas habet simul vxores, infamia notat:qđ partim ad factum cõuenit retorquem: sicut legit de presbytero qui cõtraxit matrimonia: qui ꝓꝑ hoc nõ legalib nuptijs dr̃ detineri:qđ ad factum refert,non ad ius: eadẽ rõne tales de quibus est q̃sitũ,dẽnt inter bigamos reputari. In contrariũ vĩ ꝙ non sint bigami reputandi:cum opinioni sit veritas ꝑferẽda. si dicamus istos bigamos, ꝯm hoc sequit, ꝙ ille qui nullã habuit vxorẽ,esset bigamus reputãdus:vt si quis de facto cõtraheret cum diuersis,cum quib.de iure non posset contrahere. Rñdit Papa ꝙ cum hmõi clericis tanquã cum bigamis dispẽsari non põt,licet in veritate bigami non existant, non ꝓꝑ sacramenti defectum, sed ꝓꝑ affectum intentionis cum opere subsecuto:quia quantum in ipsis fuit, secunda matrimonia contraxerunt No. ꝙ infamis dr̃, qui simul duas habet vxores. Item no. ꝙ opinioni veritas præfertur.Item reputat bigamus q bigamus nõ est quo ad promotionẽ.Itẽ voluntas sine effe-

Au pu-

etiā punitur, qui is processit ad effectum.

a Tertius. Alij duo soluuntur. ĩ de sen. excom. c. nuper.

b Matrimonijs contrahendis. illicitis & prohibitis.

Glo. seq. alle. concor. quib. quādoq; plus effectus consideratur, quandoque plus factum.

c Iuris effectus. ut C. de adul. l. eū q. ubi sunt hæc uerba: si enī aliq; sēhat nuptias, cū ea cum qua non potest de iure ɔhere, infamis est: licet nuptiæ non habeāt effectū. ff. de ijs qui notā infa. l. q d ergo. §. 3. qñq; magis cōsideratur effectus, quā affectus, vel quā factum ipsum. de pæn. dis. 1. §. hæc aūt verba. quia verba ipsa sunt cum effectu accipiēda ĩ de cle non resi c relatū. ff. de condi. & demon. l hæc conditio 1. & ĩ de spon. c. vl. Quādoq; magis considera tur factum quàm ius. ĩ de cōces. præb. c. litteras, & c. cu nostris. qñq; considerat plus iuris effectus. ff. de cō di. indi. l. mulieri. §. 1. ĩ de sponsa. c. iuuenis.

d Duas simul habet vxores. C. de adulte. l. cum qui.

e Ad factum. Quasi diceret, de facto ɔxit cū secunda, q a de iure non potuit. Duas. n. vxores simul habere non licuit, nisi cui ex reuelatione diuina ɔcessum fuit. ĩ. de diuor. c. gaudemus.

f Non legalibus nuptijs. 28. dist. presbyterū.

g Tales. Clerici. s. de quibus primo quæsitum est.

Glo. seq. alle. 7 concor. & sex ptrai is, & soluit.

h Videntur inter bigamos. Hic collige, q opinio præfertur veritati. simile ĩ de spon. c. iuuenis. & 3. q. 7. infamis. §. tria. ver. verumtā si seruus. & C. de testa. l. 1. & 22. q. 2. hominis. ff. ad mace. l. 3. ĩ de off. dele. c. cōsu. & ĩ de iure pa. c. consultationib. & ĩ de elect. c. qrelā. Sed cōtra. 8. dist. veritate. & 11. dist. q cūq; & ĩ. q fil sint legi c. p tuas. C. plus va. qd agi. l. 1. & 3. Sol verū est q veritas præfert opinioni. alia casua lia sunt: ut scilicet opinioni potius stetur quā veritati, uel in fauorem contrahentium, & odium decipientium ff ad Mace. l 3. uel in fauorem prolis. ĩ. qui fil. sunt legi. c. cum inter l. vel fauorem testamentorum. C de testa. l. 1. vel sententiarum. 3 q. 7. c. infamis §. tria. uers. ueruntamen si seruus. [illegible] Vnde versus. *Testamenta, fauor, odium, sua, proles, Ex istis causis præfertur opinio.*

i Quantum in illis fuit. In maleficijs enim voluntas, nō exitus spectantur. arg. 49. dist. c. vlt & ff. ad leg. Cornel. de sicarijs. l. Diuus. C de ser. cor l. si quis seruo.

K Tamquam cum bigamis. No. arg. propter similitudinē facti aliquem numerari inter eos, de quorum numero ipse non est 27. q. 1. quotquot. & 50. dist. si ille ff. man. l. ulti. in fi.

Glo. seq. signat contrarium, & soluit.

l Dispensari. Arg. ĩ. ĩ de cle. coniu. c. sane. Illa loquitur de eo qui nunquam habuit vxorem, sed in sacro ordine cōtraxit, & ideo cum tali dispensari potest. hic loqui videt de eo q primo in laici habitu contraxit, & postea factus sacerdos iterū ɔtraxit: vñ bigamus reputatus quātum ad effectum, licet in veritate non sit, & sic punitur propter affectum tñ cum opere subsecuto, & non propter defectum sacramenti. Defectus. n. sacramenti vnitatis non est in illo: q a in ueritate carnem suā non diuisit in plures.

Tertius a articulus videbatur habere non modicū quæstionis, quoniam cum in matrimonijs contrahendis, b non iuris effectus, c sed animi destinatio attendatur: unde illum comitatur infamia, qui duas simul habet vxores: d quod partim ad factum e conuenit retorqueri: sicut in canone legitur, de presbytero, qui non legalibus nuptijs f detinetur: eadem censura tales g videntur h inter bigamos reputandi: Licet obuiet ex aduerso q opinioni si ueritas præferenda, & quòd iuxta præmissa, qui nullam vxorem habuit, foret bigamus reputandus; quod contingeret, si quis de facto contraheret cum diuersis, quibus de iure non posset matrimoniali er copulari. ¶ Nos autem in hac quęstione taliter respondemus, quòd cum huiuscemodi clericis, qui quantū in ipsis i fuit, secundas mulieres sibi matrimonialiter coniunxerunt, tamquam † cum bigamis k non liceat dispensari, l licet in ueritate bigami non existant: non propter sacramenti defectum, m sed propter affectū intentionis cum opere subsecuto.

¶ Idem Meten. episcopo.

¶ *Qui contraxit cū virgine, licet prius ab alio fuerit despensata, bigamus non censetur.*

m Sacramenti defectum. de quo ĩ. eo debitum.

Ebitum. Primo ponit rationes. vltimo respondet: ibi. Vñ is. Pars huius habetur. ĩ. de bap. c. debitum.

CASVS. Mulier aliqua ɔxit matrimonium cum aliquo, & ab eo fuit traducta: tandē ea incognita mortuus est: q dā aliꝰ contraxit cum illa: q postmodū mortua est: quęsitū fuit, an vir iste possit ad sacerdotium promoueri? & videbat q non, quia fuit mari tus viduæ, & tales promoueri non possunt. Respōdet Papa, q duo sunt in coniugio carnali copula cōsūmato, scilicet consensus animorum, & cōmixtio corporū: ɔiunctio animorum significat charitatem, quæ cōsistit ī spiritu inter Deum & iustam animam. Vnde dicit Apostolus: Qui adhæret Deo, vnus spiritus est cum illo. cōmixtio corporū, significat conformitatē diuinæ, & humanę naturæ, quę consistit in carne inter Christū & ecclesiā. Vñ dicit Euangelium: Verbum caro factum est sed illud ɔiugiū quod nō est carnali copula ɔsummatū, nō ptinet ad illud cōiugium designādū, qd inter Christum & ecclesiam est cōtractū per incarnationis mysteriū: Vn qd Apostolꝰ exponēs verba illa primi parentis: hoc nunc os ex ossib. meis, & caro de carne mea: & statim subiūxit: hoc aūt dico magnū sacramētum in Christo & ecclesia. His præmissis dicit Papa, q propter sacramenti defectu inhibitum est ne bigamus, aut viduæ maritꝰ possit ad sacros ordines ɔmoueri: quia nec illa est vna vnius, nec iste est vnus vnius. sic ergo patet, q vbi inter coniuges deficit ɔmixtio corporum ibi nō deest signaculum huius sacramēti. vñ soluto tibi qōnem ɔpositā: ille q mulierem ab alio viro dn ctā sed non cognitā, duxit vxorem, p hoc impediri nō dēt, quin possit ad sacerdotiū promoueri: quia nec ille nec illa diuisit carnē suā in plures. No. q defectus sacramēti est cā, quare bigamus uel maritus viduæ corruptæ ad sacros ordines nō possit promoueri: & ita nō crimen, sed irregularitas hoc facit.

CAP. V.

Debitum i pastoralis officij: & infra. ¶ Fraternitati tuæ duximus respondendum, q cum duo sint in coniugio, n videlicet consensus animorum, & commixtio o corporum: quorum alterum p significat charitatem, q quæ consistit in spiritu inter Deum & iustam animam: ad quod pertinet illud quod dicit Apostolus, Qui adhæret Deo, vnus spiritus est cum eo: reliquū vero r designat conformitatem quæ consistit in carne, s inter Christum & ecclesiam, ad quod pertinet illud quod Euangelista testatur. Verbum caro factū est & habitauit in nobis: profecto coniugium † illud, quod non est commixtione corporum consummatum non pertinet ad illud coniugium designandum, quod inter Christum & ecclesiam per incarnationis mysterium est contractum: iuxta quod Paulus exponens illud quod dixerat protoplastus: t Hoc nunc os ex ossibus meis, & caro de carne mea; & propter hoc relinquet homo patrem & matrem, & adhærit vxori suæ, & erunt duo in carne vna; u statim subiungit: hoc autem dico magnum sacramentum x in Christo & ecclesia. ¶ Cum ergo propter sacramenti defectum, in

n Inconiugio. scilicet, carnali copula consummato.

o Alterum. scilicet consensus animorum.

p Charitatem. id est, dilectionem, & coniunctionem.

q Reliquum. id est, commixtio corporum.

r Conformitatem. id est, coniunctionem & unitatem.

s Protoplastus. id est, Adam primo plasmatus.

t Car. 35 q. 10. fraternitatis. & ĩ. de diuor. c. gaudemus.

u In carne vna. id est, in carnali operatione ad vnam carnē procreandam.

¶ Gl. seq. tractat de triplici significato matrimonij. Secūdo quærit de tertio in quo consistat, ponit opi. quam reprobat, & soluit.

x Sacramentum. Triplex sacramentum designat in matrimonio carnali copula cōsummato. Primū est unio fidelis animæ ad Deū p dilectionē & charitatē, & hæc designat p coniūctionē animorū in ipsa prima desponsatione, dum alter p mutuum consensum ɔsentit in alterum & de hoc sacramento fit mētio ibi. alterū signat charitatē q cōsistit in spiritu inter Deū & iustā animā. Secūdum est unio humanæ naturæ ad Deum. quæ facta est in vtero virginali per incarnationem verbi Dei. & hoc designatur p carnalē cōmixtionē viri & vxoris, & de hoc ibi fit men-

Vide l. eum q. §. si mulier. eam vul. §. de min. & l. ȝ uis. ff. de i ius voc.

Hoc, s. q quam nō est oppositum ueritatis sed similitudi natū, ux ta illud. Esther, tāquam ad latronem &c.

Vide l. si in emptio nem. ff. de mi. & l. si quo q. ff. leg. 2.

Vide l. dol. § 1. ff. de ser. cor & l. ideo si te pl Sean. ȝum. & l. si pupilli. §. Tit. in ff. de procu. ff. de neg. ges.

Cap. 2. e. tit. in 3. compilat. reliqua huiꝰ c. habes ĩ. c. 4. de bap. & eius effectu, ait cōtius.

coniunctio.

1. Cor. 6.

Ioan. 1.

Vide me gistrū sententiarū, & ibi Doctores li 4. distin. 27.

Gen. 2. Ephes. 5.

Glo. hęc fortassis proprietatis uocū ignara, accipit sacramentū, p mysterio, more grecorum, ut docet cōcil. Colonien. de sacramen. nouæ legis. f. & ita accepta nil sal li cōtinet.

hibitum sit, ne bigamus, aut maritus viduæ, a præsumat ad sacros ordines promoueri: quoniã nec illa est vnica vnici, nec iste vnus vnius: profecto vbi deficit inter huiusmodi coniuges commixtio corporum, non deest huiusmodi signaculum sacramenti. ¶ Vnde is qui mulierem ab alio viro ductam, sed minime cognitam b duxit vxorem: quia: nec illa, nec ipse carnem suam diuisit c in plures: propter hoc impediri non debet, quin possit ad sacerdotium promoueri.

¶ Idem Lugd. archiepiscopo Apostolicæ sedis legato.

¶ *Qui plures habuit concubinas, ex [illegible] bigamus non est.*

CAP. VI.

Quia circa minima * & infra. ¶ Sane postulasti per sedem Apostolicam edoceri, si presbyteri plures † concubinas habentes, bigami d censeantur. ¶ Ad quod duximus respondendum, quòd cum irregularitatem non incurrerint bigamiæ, cum eis, tamquam simplici fornicatione notatis, quo ad executionem sacerdotalis officij poteris dispensare.

¶ Idem.

¶ *Subdiaconus qui cũ vidua cõtraxit, & eam cognouit, bigamiæ pœnã incurrit, licet bigamus non sit.*

CAP. VII.

A Nobis fuit: & infra. ¶ Ille autem qui in subdiaconatus ordine constitutus, de facto tamen, (quia de iure nõ potuit) duxit) viduam e in vxorem, profecto bigamus non existit; sed nec viduæ potest in veritate dici maritus: cum inter ipsum & illam non fuerit vinculum maritale contractum: cum eo tamen cõtra doctrinam Apostoli, † tamquam cum marito viduæ dispensare non licet: non propter sacramenti defectum, sed propter affectum intentionis cum opere f subsecuto.

sit mentio; reliquum uero designat conformitatem, quæ cõsistit in carne inter Christum & sanctã ecclesiã. Primũ est vnio voluntatis. Secundum est naturæ conformitas: ut 26. dis. acutius. de conse. distin. 2. in Christo pater. vbi habes de conformitate naturæ diuinæ & humanæ. & nõ intelligas ꝙ ipse actus corporalis designet hoc sacramentũ. sed propter actum consummatũ, sacramentum designatur. Tertium sacramentum est vnitas ecclesiæ & omnibus gentibus collecta, & vni viro Christo subiecta. hoc sacramentum designatur per illum coniugatum, qui vnicum tantum matrimoniũ seruauit. sed ubi secundum matrimonium contrahit, hoc tertium sacramentum nõ habet locum: quia recedit ab illa vnitate, quæ primo signabatur per vnicum matrimonium, quia in secundo matrimonio diuisit carnẽ suam in plures, vnde vnitatem quomodo signare non potest. Christus enim signat vnitatem ex omnibus gentib. Christo subiectã: ut d. c. acutius. sed ex quo ecclesia Christo se coniũxit, ab eo numquam discessit nec ipse ab ea: ergo bigamus talem vnitatẽ signare non potest, & ideo promoueri nõ potest propter defectum istius tertij sacramẽti. duo prima sacramenta hic exprimuntur, vt dictũ est, sed hoc tertium non expressit in litera, nisi loquendo de ipso non sponendo aliqua verba per quæ illud significetur: nisi forsitan per illa verba: nec illa est vnica vnici, nec ille vnus vnius. per hoc tamen notatur recessus ab unitate; & melius infra. ubi dicitur, nec illa nec ipse diuisit carnem suam in plures: & sic in vnitate remansit vterq;. & ibi: ubi deficit inter hmõi coniuges cõmixtio carnalis, non deest signaculũ hmõi sacramenti, scilicet unitatis. Vel per illa verba hoc aũt dico magnũ sacramentum inter Christum & ecclesiã sed de isto tertio sacramẽto legitur 26. dist. acutius. Sed in quo consistit signatio illius tertij sacramenti? Quidã dicunt, ꝙ in ipso coniugio: sed hoc est falsum: quia mortua vxore coniugiũ desinit, & sic nulla esset signatio. Item matrimonium non cõsummatum non signat hoc sacramentũ: ut hic in fi. Est ergo dicendũ, ꝙ in eo, qui matrimonium vnicum seruauit, clerico facto, & ordine suscepto, est signatio illius tertij sacramenti? nec est necesse ꝙ talis clericus sit uel fuerit coniugatus: quia auctoritas Apostoli, oportet ordinandum esse vnius vxoris virum, intelligitur per negationem, scilicet vnius vxoris virũ, id est, non plurium. imo qui nunquam habuit vxorem, liberius promouetur: quia ab vnitate non recessit, sed in vnitate permansit.

a ¶ *Viduæ.* id est, corruptæ: quia licet fuisset vidua, dummodo non corrupta, non prohibetur: ut hic dicit.

¶ *Glo. seq. quærit. ponit dua opi. & secundam approbat.*

b ¶ *Cognitam.* Sic patet ꝙ vxor ordinãdi, ad hoc vt ille possit promoueri, virgo debuit esse. infra. e. c. vl. Sed quare exigitur maior castitas in vxore quam in viro? Respõ. quia maritus corruptę, si cum ea una caro efficiatur, promoueri non põt. 34. dist. præcipimus. curandum. si cuius. si quis. & c. si laici. sed ille qui habuit cõcubinam post vxorem uel an. promoueri põt: vt 34. dist. fraternitatis. H. dixit ꝙ uir signat ecclesiam, quæ in parte recessit à Christo adulterando, recedẽdo a fide, & si in parte virgo fuit, & ideo nõ deest signatio sacramẽti in viro, quãuis nõ sit virgo: vxor vero signat Christum, qui nunquam ecclesiã diuisit: quoniã ipse est fons viuus cui non cõmunicat alienus. infra. de reg. c. licet. in fi. & de pœ. dis. 1. § item vt Christus. alij dicunt (& verius melius) ꝙ vir signat Christum, qui primo copulauit sibi synagogam, & postea copulauit sibi ecclesiam de gentib. scilicet militantem, in qua sunt boni & mali, & ideo non nocet si vir nõ fuerit virgo. Vxor vero signat ecclesiam triumphantẽ, in qua non est macula neq; ruga, quæ semper virgo permansit, saltẽ mẽte. Vñ Apostolus: Despõdi enim vos vni viro, &c. 27. q. 1. nuptiarum. & ideo exigitur ꝙ vxor carnem suam nõ diuiserit in plures: quia si fecerit, deest in coniuge signatio tertij sacramenti vnitatis, & ita illud tertium sacramentum exigitur tam ex parte viri, quam ex parte vxoris. Vnde episcopus vnius vxoris, signat vnitatẽ ex omnibus gentibus vni uiro, id est, Christo subiectã. 26. dis. acutius.

¶ *Gl. seq. reci. per q alle. pro, ponit opi. contrariã, quam reprobat.*

c ¶ *Diuisit.* Sic 34. dist. Valentino. per quod soluebatur hæc quæstio. sic ergo cõsideramus potius rõnem & causam quare hæc fiãt, quã factũ ipsum: & ita is qui duxit vxorem à se primo corruptã põt promoueri: quia rõ & causa non inuenitur in eo, quare non diuisit carnem suã in plures. Dicũt quidã ꝙ talis promoueri non dẽt: quia verum est ꝙ est maritus corruptæ. argu. op. pro eis 30. q. qualis. & H. in hac opinione fuit. sufficit, ꝙ ita scriptũ est. ff. q & à quib. manu. li. nõ fi. l. prospexit. & 6. q. 3. scriptũ est in lege. quod non credo: eadem rõne & iste de quo quæsitum fuit, non posset promoueri: quia verũ est, ꝙ fuit marit⁹ viduę, & corruptæ, intelligo quod dicit c. qualis. quæ ab alio corrupta est, & capitula plura quæ ad idẽ possent induci. 77. dist. quicunq;. & 34. dist. c. curãdũ. & c. præcipimus.

Quia circa. Diuiditur: quia primo ponitur consultatio, secundo responsio. Secunda: ibi: *Ad quod.* Et pars huius habetur. infra. de priui. c. quia circa Io. And.

Presbyteri habẽtes plures concubinas, quæritur vtrũ bigami sint cẽsendi? Rũdet ꝙ propter hoc non incurrunt irregularitatẽ bigamiæ. vñ cũ talib. tamquam cum fornicarijs, poterit epũs dispensare, vt suum officiũ exequantur. No. ꝙ plures habẽs concubinas, irregularitatẽ non incurrit. No. mirabile ꝙ cũ eo qui peccat dispensatur, & cum illo qui non peccat, non dispẽsat.

¶ *Gl. seq. signat contrarium, & soluit. secundo no. quid luxuria, & c. signat contrarium & remittit.*

d ¶ Bigami. infra. eod. nuper. ar. sed ibi loquitur quãdo vtraq; fuit solẽniter ducta tamquã vxor, hic uero nõ, & ibi prima fuit vxor secunda vero esse non potuit. No. mirabile ꝙ plus habet hic luxuria quam castitas arg. 34. dist. fraternitatis. Sed contra dicit in Auth. de resti. & ea quæ parit. in fi. coll. 4. & stulti non dẽnt esse meliores cõditionis quam periti. 16. q. 1 legi epistolã. & ff. quod vi aut clã. l. seruus. & ff. de furt. l. itaque fullo. §. 1 ratio huius redditur infra. c. proxi.

A *Nobis fuit.* &c. Quidã subdiaconus quãdã viduam de facto duxit in vxorẽ: quia de iure nõ potuit: quæritur vtrum bigamus reputetur quo ad legẽ promotionis? Rãdet Papa ꝙ in veritate non est bigamus. nec marit⁹ viduæ; cũ inter ipsos non fuerit matrimoniũ: veruntamen cũ eo, tamquam cum marito viduæ non poterit dispensari, non propter sacramenti defectum, sed propter affectum intentionis cum opere subsecuto. Ex hac dec. no. bigamus reputatur quo ad promotionem, qui bigamus nõ est.

e ¶ *Viduam.* Quia cum esset in sacro ordine constitutus, cũ ea matrimoniũ contrahere non potuit. 28. dist. c. presbyterũ. & infra. e. c. nuper. tamen licet non fuerit matrimoniũ: quia tamen quantum in ipso fuit, cũ ipsa vidua contraxit, cũ eo dispẽsari non põt cõtra doctrinã Aposto. sup. e. c. sup. e. non propter sacramenti defectum, sed propter uoluntatẽ quã habuit contrahendi cum vidua, non contentus suis terminis, cum processit ad actum, licet non habuisset effectum: sic sup. e. c. nuper. & est hic & ibi argumentum expressum. ꝙ uoluntas non contenta suis terminis punitur: & ea quæ ibi etiam dicta sunt hic possent repeti, cum similis cã sit quare hoc fiat, causa dicta est sup. eo. c. debitum.

f ¶ *Cũ opere* scilicet carnali, ar. sup. c. debitum. & 34. dist. Valentino,

Mysteriũ tamen incarnationis bñ potest in secundo matrimonio significari.

† Cap. vnico e. tit. in 4. compil.

† Alias matrimonia.

* In vno vetustissimo exemplari, ita: plures successiue.

De materia huius glossæ cõsule Theologos. li. 4. sen. di. 26. & seq.

† 2 ad Timoth. c. 3.

DE CLERICIS PEREGRINIS.

Quia inter eos q ab ordinibus prohibentur, ac etiam & peregrini idco. &c. de hac materia habetur 98. & 71. & 72. dist. per totum. & 7. q. 1. in multis capitulis.

Vamos. Sunt duæ partes, consultatio & responsio. Secunda, ibi, Tuæ igitur. Io. And.

CASVS. Clerici q̃doque se transferunt ad remotas partes, & dicũt se ordinatos, nec ostendunt lr̃as eorum à quibus se ordinatos dicunt: quæritur q̃d sit de talibus sit agendũ? Respondit Papa q̃ tutius est in his statuta patrũ seq. quàm nouũ aliud statuat. De transmarinis statutũ est vt ad minus quinq; episcoporũ testimonio sup ordinatione sua muniant, q̃d de alijs incognitis similiter est seruãdũ, ita vt aliquãto t̃pe habeantur in suspẽsio, in quo de ipsorum actibus instruantur illi cũ quib. morant & inquirendũ est et de inferioribus ordinibus: quia posset esse q̃ aliq̃d p̃termisissent. His p̃sideratis poterunt admitti ad diuina, si alias digni inuenti fuerint. Nota q̃ non statim credẽdũ est alicui super ordinatione sua. No. q̃ inq̃rẽdũ est de cõuersatione alicuius, ab illis cum qui bus moratur.

a Statutum. 98. dist. per totum.

b Quinque. Ideo enĩ quinq; exiguntur q̃a dubitari p̃sueuit de sigillo unius epi. si enim d̃ illo cõstaret, id solum sufficeret. j̃. de proba. c. post cessionem. vel p̃ testes. j̃. eo. c. tuæ.

c Incogniti. Ex quo enim incogniti sunt, explorandũ est cui' fidei & innocentiæ sint. 42. dist. quiescamus. ff. nau. cau. sta. l. vltima. §. seruorum.

d In suspensione. q̃d hic dr̃, intellige de ijs q̃ in ecclesijs recipi postulãt tanq̃ clerici. ceterum si tamquã viatores uellent celebrare secreto, permittendi sunt. j̃. e. c. tuæ. & arg. de conse. dist. 2. non prohibeat. & 7. q. 1. episcopi.

e Actibus. nã per act' sequẽtes p̃sumit de preteritis, & econuerso. 34. q. 2. cum per bellicã. & 6. q. 2. qui crimen. ff. de re milit. l. non omnes. §. à barbaris. & 2. q. 3. in primis. 50. dist. si quis diaconus. & 77. dist. quicunque.

f Poterit dispensari. id est, ex benignitate recipi poterunt.

ADDITIO. Vel s̃m Inno. hoc dicit: quia si clericus sit ignotus, & litteræ ignotæ: non est sine dispensatione episcopi admittendus. j̃. c. fi. uel secundum Hostien. dispensari ad litteram est si in aliquo egent dispensatione. ordi. ab episc. c. 1. & 2. Io. And.

Nter quatuor. Cõis diuisio. Scd̃a. ibi. Inquisitioni. Io. An. Pars huius s̃m Io. And. habetur j̃. de maio. & obe. c. inter quatuor. de cler. non resi. inter quatuor. & de reli. do. inter quatuor.

CASVS. Clerici aliq̃ transferunt se ad partes Cõstantinopolitanus, accedũt ad patriarchã sine lr̃is suorũ ordinatorũ, & offerunt iuramentũ, q̃ sunt in certis ordinib. p̃stituti, & petũt ad superiores ordines p̃moueri: q̃ritur q̃d iuris sit? Respon. q̃ nisi primo p̃stiterit patriarchæ p̃ idonea argumenta, de ipsorũ ordinatione canonica, non dẽt illos suscipere in illis ordinib. nec ad superiores promouere antequã eorum cõuersatio fuerit approbata. No. q̃ iuramentũ ignoti non ad mittit̃ sup sua ordinatiõe: s; hoc iõ, ne illi q̃bus celebrat, decipiãt.

Margin notes (left): In mul. sis Alexã. e. sed falsa est inscriptio, nã cũ hęc cõpilatio facta ẽ, nõ dum erat Ale. q̃nat tus creat' Papa.

Ca. vnico. e. ti. in 1. compil. & hr̃ inte grũ post p̃ciliũ Lateren. sub Alex. 3. p. 26. ca. 20.

Adde qualiter & q̃n ere dendũ sit sigillo. s̃ l. Luci'. & ibi Bart. ff. de fid. instr. & in l. ad testiũ ff. de test.

Aliàs qui simili ter, &c. aliàs ita: si similiter sunt i eo i cogniti.

Conco. l. si p̃cura tore. ff. de procu. & l. ne satisdatio. ff. rem rat. habe.

TITVLVS. XXII.

De clericis peregrinis.

¶ Alexand. 3. Cenoman. episcopo.

Vltra marini & valde remoti ordinationem suam probare debent per quinque episcoporum sigilla.

CAP. I.

Va nos duxit fraternitas consulendos, quid sit agendum de clericis, qui in remotis regionibus ordinati, litteras eorum ostendunt, à quibus sibi proponunt manus impositas: & vtrum episcoporum sigilla sint, quæ repræsentant, incertum existit. ¶ Tuæ igitur consultationi respondemus, tutius esse, ut in his statuta patrum veterum obseruentur, quàm nouum aliquid statuatur. Statutum autem a est de transmarinis, vt ad minus quinque b episcoporum super ordinatione sua testimonio muniantur: quod in alijs (si similiter sunt incogniti) c credimus obseruandum; ita tamen ut in suspensione d aliquãto tempore habeantur, in quo plenius de actibus e instruantur ipsorum. ¶ Sed & de inferioribus ordinibus inquiri oportet: quia posset contingere, vt aliquibus prætermissis saltum fecissent. His autem peractis, si digni inuentu fuerint, circa eos poterit dispensari. f

¶ Innocen. 3. Constantinopolitano Patriarchæ.

Clericus peregrinus qui iurat se ordinatum: nisi aliter probet, in illo ordine non suscipietur, nec ad superiores promouebitur.

CAP. II.

Nter quatuor: & infra. ¶ Consuluit nos iterum tua fraternitas, vtrum clericos ad te sine suorum ordinatorum litteris g uenientes, & offerentes iuramentum, quòd sint in quouis ecclesiasticorum ordinum cõstituti, debeas ad superiores ordines promouere. ¶ Inquisitioni tuæ taliter respondemus, q̃ nisi de ipsorum ordinatione canonica per idonea tibi constiterit argũmenta, h eos nec in illis suscipere, i nec ad maiores debes ordines promouere: præsertim antequam conuersatio eorum fuerit approbata.

¶ Idem patriarchæ Hierosolymitano.

Peregrinus de cuius ordinatione non constat, non permittitur celebrare in publico, sed in occulto sic.

CAP. III.

Tvæ fraternitatis: & infra. ¶ Vtrum clericos, q̃ ad partes Hierosolymitanas sine cõmendatitijs k litteris veniunt, permittere debeas celebrare diuina: & infra. Respondemus, q̃ nisi legitime tibi constiterit, siue per litteras, siue per testes, l de illorum ordinatione canonica, qui m penitus sunt ignoti, non debes ipsos permittere in tuis plebibus celebrare. ¶ Sed si forsitan eorum aliqui secreto n ex deuotione celebrare voluerint, poteris sustinere.

¶ Honorius tertius Regin. epo.

Inferiores prælati, sine diœcesanorum consensu, in ecclesiis suis peregrinos non possunt instituere.

CAP. IIII.

E nobis proponente dicimus, quòd quidam prælati ecclesiarum tuæ iurisdictionis, in ecclesijs sibi com

g Litteris. quas habere dẽt semp. 71. dist. c. priuat'. s̃. e. c. p̃ximo

Glo. seq. recitetur per quæstiones, quæ vocat hic argumenta.

h Per argumenta. nõ dicit per testes nel instrumenta, sed per argumenta esse p̃bãdũ: quia per argumenta si ue per indicia probat æque sicut per testes. 2. q. 5. c. ei qui. §. diffinitiua. uer. nullus homicidarũ. & 32. q. 1. dixit dominus. 27. q. 1. dixit dñs. 29. q. 1. nec aliqua & C de rei uend l. indicia. & j̃. de præsum. ca. litteris. Vel idonea argumenta vocat sigilla ep̃orũ. 98. dist. transmarinos. vt s̃. c. px. vel sigillum ep̃i sufficit si notũ sit. 71. dist. extraneo. & C de epi. & cle. l. si qua p̃ calumniam in fi. Sed si p̃diderit instrumentũ, p̃bet amissionẽ, & tenorẽ ipsi' & q̃ sine uitio fuerit. j̃. de priuil. c. cũ olim. in fi. uel p̃ testes. j̃. c. pxi.

i Suscipere. nisi vt hospites. 7. q. 1. epi vel presbyteri. & de conse cra dist. 2. nõ p̃hibeat. & 42. dist. quiescamus.

Tvæ fraternitatis. Cõis diuisio. Secunda ibi. respondemus. Io. And.

CASVS. Clerici aliq̃ accedũt ad partes Hiero. sine commendatijs litteris suorũ episcoporum: q̃ritur patriarcha an p̃mittere debeat illos celebrare diuina? Rñdet Papa, q̃ nisi cõstiterit ei siue per litteras siue per testes, de canonica ordinatione ipsorũ qui ignoti sunt, non permittat illos suis plebibus celebrare. sed si secreto voluerint celebrare, permittatur. Nota q̃ alicui licet in secreto, quod non licet in publico. & hoc est ne decipiatur populus.

K Commendatitijs. Vel etiam dimissorijs. 71. dis. c. pẽ. & 19. q. 3. duę sunt.

l Per testes. Vel per alia lr̃ima arg. s̃. c. proxi. arg. de præsumptio. c. litteras. & de conuersatione ipsius primo debet constare. s̃. cap. proximo.

m Canonica. id est, secundum ordinem ecclesiæ facta. s̃. de sum. trini. c. firmiter. in fi.

n Secreto. quia tunc nullũ periculum fit alicui nisi sibi. sed si publice celebraret populo, tunc p̃icu si esset ut si nõ esset sacerdos, populum deciperet. 42. dist quiescamus. & j̃. de celeb. miss. de homine.

E nobis. Communis diuisio. & secunda pars est ibi. Attendentes. Ioan. And.

Margin notes (right): Cap. 1. e. tit. in 3. compi.

In plurib. antiquis post illud inf. statim sequit: verũ clerici. &c.

Nomine argumẽti q̃d s̃ hoc c. intelligatur.

Cap. 2. e. tit. in 3. compila.

In vno man. hæc verba præmittunt: consuluit nos isup. tua fraternitas vtrũ &c.

In antiquis deẽ dictio, in.

Hęc glo sula nõ ẽ Bernardi, nec habetur in antiquis libris

CASVS. Quidā plati ecclarū d' iurisdictione epi Regiñ. sine ꝯscientia ipsius epi, Clericos de alienis episcopatib. instituebāt in ecclesijs sibi cōmissis: quæsiuit eps à Papa quid iuris esset de illis clericis? Respondit Papa, q illud eis non liceat, cum sit ꝯtrium honestati, & contra institutiones sanctorum patrum: & ideo pōt inde eos remouere nisi ex dispensatione eos duxerit dimittēdos. No. clericos instituendos in ecclesijs de eodem loco, vel de eadem diœcesi, & nō extraneos.

a Institutionibus. 71. dist. c. 1. & 2. per totam dist. & 25. dist. per totā & C. de episc. & cle in ecclesijs. sic de aliena ecclesia non est assumendus prælatus, dū reperitur idoneus i eadem. 51. dist. nullus.

Glo. seq. arguit ad duo & secundo remittit.

b Ex dispēsatione. No. arg q nullus pōt eligi de aliena diœce. sed tm̄ debet postulari: qa instituti absq; sciētia epi, remouentur, nisi cum eis voluerit dispēsare: & sic per solā dispēsationē de alijs episcopatibus instituunt. & est hic bonum arg. pro opinione illorū q dicunt q semp preualet electio de gremio ecclesiæ, alij electioni facta de alia, etiā si sit facta à minori parte. d hoc dixi ī. d electio cum inter canonicos.

Aliàs, scientia, hoc ē, sine licentia, aut facultate.

Vide l. qd vulgo. ff. de stat. hom. & l. si cu dies. §. com. pmissio. ff. de arbit.

Vide notas in hūc locū sine opeis adiectas.

Cap. 2. e. tit. in 1. compilat. Facit concilium Aurelianēse 4. cap. 26.

missis, sine conscientia tua, clericos de alienis episcopatibus instituere non verentur. Attendentes igitur id eis nulla ratione licere: cum sit honestati contrariū & à sanctorum patrum institutionibus alienum; & infra. Inquisitioni tuæ taliter respōdemus, q tibi licet eos exinde remouere: nisi aliquos ex dispensatione, in eisdem ecclesijs duxeris dimittendos.

TITVLVS XXIII.

De officio archidiaconi.

Ex libro Romani ordinis:

Ponit quæ spectant ad officiū archidiaconi.

Vt archidiaconus post episcopum sciat se vicarium esse eius in omnibus, & omnem curam in clero (tam in vrbe positorum, quam eorum, qui per parochias habitare noscuntur) ad se pertinere, siue de eorum cōuersatione, siue honore & restauratione ecclesiarum, siue doctrina ecclesiasticorum, vel exterarum rerum studio: & delinquentium rationem corā Deo redditurus est. Et vt de tertio in tertium annum, si episcopus non potest, parochiam vniuersam circumeat: & cuncta, quæ emendatione indigent, ad vicem sui episcopi corrigat & emendet.

Respicito tractatu ordinandorum, de dignitatū officijs esse videndum: et quia archidiaconus post episcopum maior est, iō, & c. Io. And.

De hac materia habetur 25. dist. perlectis. 74. dis. honoratus. 94. dist. ca. fin. Ant. de But.

Vt archidiaconus. Dicit hoc ca. & seq. quę ad officiū archidiaconi pertinere noscant: & qa tota hæc decr cadit sub vno ꝯstructu, iō commode diuidi non potest. Ant. de But.

Qualiter hodie visitēt archidiaconi, tradit conciliū Tridenti. sessio. 24. in decret. de reformati. c. 3.

Dr̄ hic, q archi. est vicarius epi in oībus quæ ad eū pertinent. similiter causæ clericorū & in vrbe & extra vrbem ad ipsum pertinēt: & ꝯuersatio eorū & onus & restauratio ecclesiarū & doctrina ecclasticorū: & correctio excessuū. Itē de triennio in trienniū cū eps fuerit impeditus, dēt totā visitare diœcesim, & ad vicem sui epi corrigere corrigenda. No. q arc. est vicarius epi, & pōt corrigere. Vnde infertur, q habet coerctionem, qd verum est de consuetudine præter pta.

c Vicarium. & ita habet cognitionē & iurisdictionē, & ex quo vicarius est, C de offi. vica l. 2. & ī. de offi. vica c. penul. & 25. dist. perlectis. arg. in Auth de defen. ciui. circa prin. colla. 3.

Glo. se pugnat contrarium, & soluit.

d Iumbe. arg. ꝯ 25. dist. plectis. Sol. licet quædam pertineant ad officiū archid. primiceri. & thesaurij, vt ibi dī, tamen præordinator est in cunctis, & loco episcopi & tanq vicarius eius.

Glo. seq. iterat contrarium, & soluit.

e De tertio. Episcopus vero singulis annis dēt visitare parochiā suā, 10. q. 1. epm decernimus. placuit, nisi dimittat hoc ne pp eius accessum grauētur ecclesiæ, tūc mittet archidiaconū, vel qa eps ire non pōt, ut hic dī. Itē cōtra ī. eod. mandamus vbi dī q archidiaconus dēt visitare singulis annis, aut ēt pluries, si expedit. ibi loquit de visitatiōe suæ, ꝓpria parochiæ hic qn̄ visitat vniuersam parochiā ad mandatum episcopi.

f Corrigat. Sic ergo archidiaconus habet coerctionem ex quo hēt iurisdictione, qa iurisdictio sine coerctione nulla esset: ut ī de of. dele. ex litis. & ff. de of. ei' cui mād. est iur. l. vlt. Quid de iure cōi pertineat ad archidiaconū. habes ī. e. ad hæc. & c. ad nostrū. & c. a, pxi. secus d ꝯsuetudine ī. c. vl. vbi de hoc.

Facit ad hoc ī. ad. mia. vel. ita aute. §. gessisse. cū seq & alijs vulg.

Ex concilio toletano.

Nō summatur, sed ponit quædam quæ spectāt ad officiū archidiaconi.

CAP. II.

Officium vero archidiaconi est Euangelium quando voluerit legere, vel alicui de diaconis præcipere; & quando episcopus missam canit, ad iussionem illius induant se Leuitæ vestimentis sacris; qualiter cum pontifice ad missam procedant: & infra. Omne ecclesiasticū officium prouidendo, lectiones aut responsoria in matrice ecclesia dare debet, & auscultare, intantum, ut nullus Euangelium aut Epistolam, responsoria, uel quamlibet in ecclesia lectionem legat vel cantet, donec auscultetur ab ipso. Acolythos quoq; ipse ordinet, quis eorum candelabra, quis thuribulum deferre, quisve minorum in ecclesia aliqua officia agere debeat.

Cuius concilij Toletani sit, nondum inueni.

†Cap. 3. e. tit. in 1. cōpilatione.

Officium. Dī hic, q ad officiū archidiaconi ptinet legere Euangeliū qd voluerit, uel ꝑcipere alicui diacono qd legat: & qn̄ eps debet missam celebrare: ꝑcipe dēt sacerdotib. vt induāt se vestib. sacris vt epo ministrēt. Item in matrice eccl'a null' dēt legere rñsorium, aut epistolā, aut lectionē cantare, donec primo ab ipso auscultet: dēt ēt ordinare acolythos q s eorū dēat deferre cādelabrū, & q s thuribulum. No. q ad officiū archi. ptinet Euangeliū legere, & ad officia eccl'æ ordinare & illos q legere uel cātare dēnt, in matrice ecclesia auscultare.

Vt verbi gratia bini, honeste, & demisso vultu.

Quis ordo sit acolythorū in ecclesia, tradit Magister sententiarum lib. 4. dist. 24. §. quarto loco.

Greg. 3. archid. Salonitano.

Custodia vasorum ecclesiæ spectat ad archidiaconum.

CAP. III.

Ea quæ contra: & infra. Scire vero te volumus, quod à te districte quæsituri sumus, quia vel propriæ ecclesiæ vel ea quæ de diuersis ecclesijs cimilia sunt collecta, non sub omni sollicitudine & fide seruantur. Quòd si quid ex eis, vel negligentia, vel cuiusquam fraude deperijt: tu hoc

Gregorius Epistola 10 libro 1. registri. & c. 1. eod. tit. 1. compil.

† Salernitano ināmullis manuscriptis.

g Auscultetur. Vē hoc poti' spectare ad officiū magistri scholarū, sed potius ex ꝯsuetudine fit hoc: sicut & multa alia q cōsiderātur & attenduntur in huiusmodi officijs, poti' q ius cōe. ī. de excess. ptala ad hæc. & ī. eo. c. vlt. Bernardus.

ADDITIO. Vel loquitur cum eps est pñs, & mandat hoc p archidiaconū expediri sm Vincen. Io. Andr.

Hinc cimeliarca dr̄ custos vasorū, & aliarū rerū eccl'æ, qualis est sacrista & thesaurarius, & cimeliarchium locus vbi reponit thesaurus. l. vlt. §. sin autē. C de bo. aucto. iu. possid.

Ea quæ contra. CASVS. Archidiaconus Salonitanus habuit custodiam vasorum & aliorū ornamentorū eccl'æ. archiepiscopus Salonitanus significauit domino Papæ, q archidia. negligens erat circa prædicta custodienda. Super hoc scribit Papa archiep. dicens q districte inquirat ab ipso de vasis ecclesiæ, q illic collecta sunt, qualiter custodiunt: si aliquid ex negligentia uel fraude ipsius perierit, ipse in hoc puniet, & tenebitur ad restitutionē ipsorum, cum ipse ad hoc ex officio teneatur. Nota in prælato negligentiam & fraudem cōparari.

h Ea quæ. De isto archidiacono habetur 71. dist. gesta & c. honoratus. & c. vbi ista didicisti.

i Cimilia. Per hoc intellige omnia vasa ecclesiæ. arg. 12. q. 2. apostolicus. & custodia horū potius pertinet ad custodem siue thesaurariū, sed vt dixi i proxi c. ꝯsuetudo attēdit, vbi nō ē thesaurarius, hoc forte ptinet ad archidiaconū, vt hic videt.

Glo. seq. obijcit & soluit.

k Negligentia. Prælatus n. non solum tenetur de dolo, de culpa lata, & leui ad instar tutoris. C. de peri. tu. uel cu. si res pupilli. & C. arbi. tu. q. 1. sed ēt de negligentia, ut hic patet;

cum

eũm et pp negligentiam remoueatur. j. de offi. custo. c. 1. & 2. q. 1. c. si qui epi. §. ecce cum honoris. & 81. dist. dictũ. & arg. 18. q. 2. si quis abbas. sic et iudex pp negligentiam remouetur. C. de offi. præfect. ori. si quos. & ff. de cust. & exhi. re. carceri. & l. non est. quod potest intelligi cum negligentia crassa est. arg. 2. q. 2. quicquid. & ff. de verb. sign. magnam. & arg. j. de ord. ab epi & re. episco. c. 7. in fi.

a *Reatu*. Arg. φ negligentia prælati mortale peccatum est. 81. dist. dictum. j. de reg. iur. c. penul.

b *Custodia*. Ad ipsum et pertinet cura & solicitudo toti⁹ ecclesiæ. 25. dist. perlectis & j. eo. ad hæc.

Cap. 4. e. titu. 1. cõpilatio. & post conciliũ Lateran. sub Alex. 3. p. 26. c. 3.

c *Cum sa is*. Prima ponit cãm decisiuã & expressam. Secũda mandatum ibi, Mãdamus. Io. And.

¶ Archidiaconus Elien. sine licẽtia epi sui cõmittebat curam animarũ, dicẽs hoc ex cõsuetudine sibi licere, eps conquestus fuit Papæ de hoc. dicit Papa, φ obtentu alicuius consuetudinis nõ dẽt facere j institutio nes sanctorum patrũ. Vñ præcipit ei φ nulli committat curã animarũ sine licentia, & mãdato sui epi. No. φ ad epũ pertinet committere curã animarum, non obstante cõsuetudine quæ præscripta non sit.

Cõciliũ & manuscriptũ mãdatio nes.

Cap. 4. e. titu. 1. cõpil. & habet post conciliũ Lateranẽ. sub Alex. 3. part. 36. cap. 4.

¶ Gl. seq. tec φ archidiaconus habeat curã animarum, alle. duo iura φ non, & duo quod sic, ponit opi. Hug. & opi. cõtrariam, & soluit.

Archidiaconus an habeat curã animarum.

reatu a adstringeris, qui per archidiaconatus ordinem custodiæ eiusdem b ecclesiæ arctius deputaris.

¶ Alex. 3. Elien. archidiacono.

¶ *Archidiaconus sine mandato epi non committit curam animarum, id est, non habet institutionem auctorizabilem.*

CAP. IIII.

Cum c satis sit absurdum; & infra. ¶ Quoniam igitur obtentu alicuius consuetudinis, c non debes contra sanctorum patrum constitutiones d venire, & quod ad tuum non spectat officium vendicare. ¶ Mãdamus, vt nemini sine licentia & mandato epi curam præsumas committere animarum.

¶ Idem Vigorn. episcopo.

¶ *Archidiaconus de iure cõmuni nõ potest excommunicare. Ant. de But.*

CAP. V.

Archidiaconis non videtur de ecclesiastica institutione licere (nisi auctoritas episcoporũ accesserit) in aliquos sententiam promulgare. e

c *Consuetudinis*. Vtrũ archidiaconus habeat curã alarũ vel nõ, iura vident diuerso mõ loqui, de iure cõi nõ habet curã alarũ 16. q. 6. nullus omnino. & hic. nõ põt et de iure cõmuni excommunicare. j. c. proxi. Arg. j. j. de eo qui fur. or. recce c. 1. cum suis concor. & j. e. c. 1. Hug. dixit φ archi. de iure cõmuni non habet curã animarũ, nisi sibi specialiter ab epo demãdet nec alii potest cõmittere, p c. prædictum, nullus. & per hoc ca. & omnia illa iura quæ vident õtrium innuere, intelligit ex delegatione epi. sic & illud c. 63. dist. si in plebib. Alij dicunt contrariũ, scilicet φ habet curam alarum & iurisdictionem: & ex eo φ eps eum instituit, siue qa per collegiũ eligitur, & p episcopum confirmatur gñalem administratione cũ iurisdictiõe adipiscitur. & facit ad hoc j. de pb. referente & j. de eo q fu. or. recce c. 1. cum suis cõco. & j. e. mandamus. Quæ aũt sunt illa quæ de iure cõi ptinent ad archidiaconum, collige p c. j. e. ad hæc & c. ut nostrũ. Alia uero potius habent archidiaconi de cõsuetudine quã de iure cõi, qa visitant & corrigunt de consuetudine. j. e. c. vlti. & s. de elect. dudum. & sic de consuetudine oĩa alia iura consimilia intelliguntur. j. de excel. præla. ad hæc & quod dicit hic; obtẽtu cõsuetudinis, intellige nõ pscriptæ. j. c. pxi. φ archidiaconus non põt excõicare, intellige, φ non excommunicabat de cõsuetudine: & sic retulit se ad ius cõe sic ergo iura q loquunt diuersimode de iurisdictione archidiaconi, intelligenda sunt secundum diuersas consuetudines diuersorum locorum. sic s. de consue. cum olim.

d *Constitutiones*. 16. q. 7. nullus omnino. & q. 1. cunctis fidelibus. & sic de iure cõi ad officiũ archidiaconi non pertinet cõmittere curã animarũ. hoc iã patet per notulam præcedentẽ.

Archidiaconis. Archidiaconi de iure communi non possunt in aliquos sententiam promulgare, nisi auctoritate episcoporũ. secus tñ est de consuetudine. Nota φ archidiaconi de iure communi non possunt excommunicare, nisi auctoritate episcoporum.

¶ *Glo. seq. ... ger contrarium de decre. dudum soluit. & opinion. ... ponit.*

e *Promulgare*. hoc verum est de ecclesiastica institutione, id est, de iure cõi: ut hic dicit. 16. q. 2. uisis. & q. 7. nullus. & 24. q. 4. corripiantur. secus de consuetudine: ut s. de elec. dudũ 2. put dictum est in c. pxi. Dicunt tñ quidã φ eo ipso qd eligit ab vniuersitate, habet iurisdictionẽ in subditos, & potest excommunicare. arg. 93 dist. legimus. & de of. iud. ord. cum ab ecclesiarũ & qd hic dr̃ l. fi. nõ videtur licere, verũ est quo ad verba canonis ex antiqua institutiõe ecclesiastica arg. 26 q. 1. cunctis fidelib. sed quo ad iura decretaliũ secus. sed credo verius qd dr̃ s. e. ca. pxi.

Archidiaconus possit excõicare.

¶ Idem episcopo Conuetren. & Abbati Cestren.

¶ *Archidiaconus semel ĩ anno (nisi necessitas exigat plus) visitat suã puinciam, id est, parochiam. hoc dicit.*

CAP. VI.

Mandamus f quatenus prohibeatis Cestren. Archidiacono ne ad ecclesias sui archidiaconatus visitandas, g nisi semel in anno accedat: Nisi forte talis causa emerserit: propter quam ipsum oporteat præfatas ecclesias sæpius h visitare.

¶ Innocentius tertius.

¶ *Dicit primo quod sit officiũ archidiaconi: & in quo per illud releuetur episcopus. Et secundo dicit decanos rurales p epum et archidiaconũ eligendos & amouendos, si illorũ vices communiter gerant.*

CAP. VII.

Ad j hæc nos dicimus: & infra. ¶ Sane consuluit nos tuæ fraternitatis deuotio, q̃d ad officiũ archidiaconi debeat ptinere: & in quib. per ipsum cura epalis solicitudinis dẽat releuari; & nos put possumus respõdemus, φ archidiaconus (se

Habetur post conciliũ Lateranẽ. sub Alex. 3. par. 2. c. 11. & vide cõcil. Triden. citat. sup. c. c. 1.

f *Mandamus*. In prima dictũ, à quo excl. ibi, nisi. An. de Bu.

CAS. Dr̃ hic, φ semel tm̃ in anno dẽt archidiaconus visitare, nisi necessitas exigat φ pluries visitet. Not. φ archidiaconus non dẽt pluries in anno visitare, nisi ex cã rationabili.

¶ *Glo. seq. arguit, & remittit.*

f *Visitandas*. hoc. n. pertinet ad curam animarũ. s. de elect. Dudũ 2. & sic est arg. φ archidiaconus habet curã alarum, & φ possit alij cõmittere, sed itellige hic loq de cõsuetudine, ut dixi s. e. cũ satis.

¶ *Glo. seq. signat contrarium, soluit, et remittit.*

Cap. 1. e. tit. 4. com pil.

Ilu omnibus antiquis legit ad hęc nos Dominus.

g *Sæpius visitare*. & ita sufficit semel tãtũ in anno visitare, ex eo qd phibet pluries visitare nisi noua cã emerserit. Sed j. j. de censi. cum venerabilis. vbi vr̃ φ possunt præter aliquam necessitatem bis in anno visitare & pcurationem habere: intellige illud cũ determinatiõe istius, prout ibi dr̃, si est opus, quia non solum bis in anno sed etiam pluries in anno si cã subsit põt prælatus visitare. 18. q. 2. visitandi. & c. nõ semel. Si uero alia de causa, p suis necessitatibus accedat ad ecclesias: proprijs sumptibus procuretur. C. de sta. & imag. l. ult. de hoc dic vt j. de censi. cũ venerabilis.

Vel istud itellige ex conuentione vel ex cõsuetudine speciali. j. de cẽbus. quan to. Io. An.

Ad hæc diuiditur in duas partes principales. Secũda: ibi. Subsequenter. Et quælibet subdiuiditur in consultationem & responsionem. Ant. de But.

CAS. Quæsitum fuit à Papa q̃d pertineat ad officiũ archidiaconi, & in quib. per ipsum curæ episcopalis solicitudinis releuetur. Respõ. Papa sm̃ statuta Isidori, imperat subdiaconibus & leuitis, & solicitudo parochiarum, & ordinatio earundẽ pertinet ad ipsum, audire dẽt iurgia singulorũ: archipsbyteri rurales qui decani vocant, subiacere dent eidem. Item sm̃ constitutionem Romani ordinis maior post episcopum & eius vicarium reperitur. Itẽ in epistola beati Clemẽti Papæ oculus episcopi nominatur: & loco ipsius per eratum corrigit corrigenda, & emendãda: & emendat, nisi adeo ardua sue sint negotia, qd absq; maioris sui plẽtia nequeant terminari. Item in quadam constitutione Inno. ptinet, q ad ipsum ptinet institutio corporalis tam in beneficijs q̃ in dignitatib.: & examinatio clericorũ q ad ordines pmouẽt, ad ipsum ptinet, & ipse dẽt eos epo præsentare. Quæsitum fuit insuper utrum decani rurales q pro tpe instituunt, debeant ad mandatũ epi uel archidiaconi uel et vtriusq; institui uel destitui si fuerint amouendi. Ad hoc rñdet Papa, qd oẽs tangit, ab omnibus dẽt approbari: & ipsi decani cõmune officium vtriusque exercent & ideo communiter eligendi sunt, uel et amouendi. Nota in quibus de iure cõi consistit officium archidiaconi. Itẽ nota φ imperat subdiaconibus & leuitis. Item solicitudo & ordinatio parochiarũ ptinet ad ipsum. Item audire debet cãs singulorũ. Itẽ decani rurales subsunt ei. Itẽ maior est post epum & eius vicariũ. Itẽ dr̃ occulus epi, & loco ipsius corrigit excessus subditorum. Item institutio corporalis in bñficijs & dignitatibus ad

bus ad ipsum pertinet. Item examinatio clericorũ, qui ad ordines ꝓmouentur, ad ipsum pertinet, & eos dẽt ẽpo præsentare. Item no. qđ omnes tangit ab omnibus approbari debet.
a ¶ *Beati Isidori.* vt 35. dist. perlectis.
¶ *Glo. seq. arg. ponit op: Io. an. quam determinat.*

cundem statuta beati [a] Isidori) imperat Subdiaconibus & Leuitis: parochiarum solicitudo & & earumordinatio, ad ipsum pertinet: & audire debet iurgia † [b] singulorum. ¶ Archipresbyteri autem, qui a pluribus decani nuncupantur, eius iurisdictioni se nouerint subiacere. Secũdum vero Romani [c] ordinis constitutionem, maior post episcopum & ipsius episcopi vicarius reperitur: omnem solicitudinem & curam, tam in clericis quàm in ecclesijs eorum (prout melius secũdum Deum poterit) imponendo cum super his sit redditurus rationem in districti examinis iudicio. ¶ Item in epistola beati Clementis [d] Papæ prædecess. nostri oculus episcopi archidiaconus appellatur: vt loco episcopi per episcoparum prospiciens, quæ corrigenda viderit, corrigat & emendet; nisi adeo fuerint ardua negotia, quòd absque maioris sui præsentia nequeant terminari. ¶ In quadam vero nostra constitutione [e] iam alia vice nos meminimus expressisse, quòd institutio corporalis, tam super beneficijs, quàm etiam dignitatibus, ad ipsum debeat pertinere: examinatio etiam clericorum, si fuerint ad sacros ordines promouendi; & hoc idem in collationibus beneficiorum credimus obseruandum: vt qui beneficijs ecclesiasticis præficiendi fuerint, à suo prius examinentur [f] archidiacono, & per ipsum postmodum episcopo præsententur. Subsequẽter postea quæsiuisti, vtrum decani rurales qui pro tempore statuuntur, ad mandatum tuum solum uel archidiaconi, vel etiam vtriusque institui debeãt vel destitui, si fuerint amouendi? ad hoc breuiter respondemus ab omnibus, quod omnes tangit, [g] approbari debeat, & cum cõmune eorum decanus officium exerceat, communiter [h] est eligendus, vel etiam amouendus.

b ¶ *Iurgia.* & sic est arg. ꝙ archidiaconus habeat iurisdictionẽ, per c. prælectis. & ar. 64. dist. si in plebib. & ĩ. d pœnis. licet dixit Io. ꝙ habet ordinariam iurisdictionẽ de iure cõi, & verum est in oibus quæ continent in hoc c. & ĩ. c. ut nostrum. & ita per consequẽs correctionẽ, licet nõ possit cognoscere nisi de modicis causis ꝑ hoc ꝙ dicit, iurgia; qa talis iurisdictio sine coërtione nulla esset, vt dixi s. e. c. 1. In alijs autem quæ hic non enumerantur, stabimus ꝯsuetudini ꝑscriptæ: vt dictũ est s. e. cũ satis.
c ¶ *Romani ordinis.* s. eod. c. 1.
d ¶ Beati Clementis. 93. dist. diaconi 1. & in epistola Euaristi. ea. distin. diaconi. 2
e ¶ *Nostra constitutione.* Credo ꝙ sit illa. ĩ. eo. vt nostrũ. quæ debuit præcedere istã in ordine, ſm ordinationem illarũ decretaliũ. vnde per hoc vr̃ ꝙ loquatur de alia constitutione. sed forsitã nõ seruatur ille ordo: nisi in ordinatione decretalũ diuersorũ auctorum, ſm ꝙ patet etiã in alijs locis.
¶ *Glo. seq. obijcit, & soluit. secundo arg. & illud determinat.*
f ¶ *Examinentur.* Archidiacono. ĩ. c. vt nostrũ. s; alibi dr̃ ꝙ istud est officiũ sacerdotũ. 24. dist. qñ. hoc verum est de iure, sed illud vbi episcop⁹ eligit specialiter sacerdotes ad hoc: vel si non est ibi archidiacon⁹ ut in multis ecclesijs. vr̃ ergo ꝙ ẽps nõ sit puniendus si promouet indignũ sed potius archidiaconus qui examinat & repræsentat episcopo. arg. 34. dis. si seru⁹. sed non est ita, quia ẽps tenet de facto illius q examinat. cũ de mandato illius illud fiat sicut exercitor nauis de facto magistri tenetur. ff. de exer. l. 2. § magistrũ. nisi forte examinator talis fuisset, vt nõ sit verisile ipsum mentiri. ar. ĩ. de pig. significante. Item hoc, si talis ordinatur sine titulo, ẽpo ignorante, examinator q ꝑsentauit eũ, tenebit ei ꝓuidere. sed si ille non sit soluẽdo habebit regressum ꝯ episcopum. & hoc ideo quia adhuc reseruatũ est episcopo ius examinandi ꝯ illũ ar. s. de æta. & qual. accepimus. & in subsidium ne ille ordinatus in opprobrium clericorum mendicẽt. s. de renun. ad supplicationem. 93. dist. diaconi.
g ¶ *Tangit.* C. de aucto. ꝑstan. l. vlt. & ff. de aqua plu. arcẽ. in concedendo. & ff. de adop. nam ita diuus. & s. de temp. ord. & archiepiscopus. vbi de hoc.
h ¶ *Communiter.* secundum consuetudinem loci.

Archidiacon⁹ quã habeat iurisdictionem.

† Non tamen iudicẽt archidiaconi cãs matrimonij & criminũ. Cõcilium Tridẽ. sessio. 24. de cetero d̃ reformatio. cap. 20. §. ad hæc ne tãs concubinatus idẽ Cõcilũ sessio. 25. decre. d̃ reformatio. ca. 12.

† Concor Cõci. Tridẽ. sessio. 24. decreto d̃ reformat. c. 14. vbi habes quales creari debeant archidiaco.

† Facit qđ no. Bar. in L. mediterranea. C. de anno. & triti.

a Examinatus etiã examinat in his ꝑcipue in q. b⁹ vertit⁹ periculũ animæ. de ꝓbat cau. sa Io. An.

¶ *Idem.*

¶ *Archidiaconus non dat commendatitias ad ordines.*

CAP. VIII.

Significasti: & infra. Interdicas archidiacono tuo ne sine conscientia tua & auctoritate, [i] litteras [k] suas promouendis concedat. Et eis etiam districte prohibeas, ne ad ordines audeant conuolare. ¶ Qui si contra prohibitionem tuã venire præsumpserint, executionẽ eis ordinum susceptorum totaliter interdicas.

¶ *Idem.*

Archidiaconus examinat & præsentat ordinandos, & ponit prælatos in sede.

CAP. IX.

Vt nostrum: [l] & infra. ¶ Nec fuit sufficienter ꝓbatum, ꝙ cancellarius ex officio suo exerceat spiritualia memorata: cum ea potius de iure [m] communi ad archidiaconi spectent officium, repræsentare † videlicet ordinandos episcopo, & illos examinare, [n] ponere abbates & abbatissas in sede.
¶ Hono. 3. abbati Arimine. Trecen. diœcesis, & archiadia. & decano sancti Steph. Trecen.

¶ *Archidiaconi in monasterijs iurisdictionem non habent, nisi quantũ tribuit eis generalis uel specialis cõsuetudo.*

CAP. X.

Dilecto filio. & infra. Ad petitionem archidiaconi Senon. conquerentis, quòd abbas & conuentus mona-

Significasti. Sunt tria dicta quæ patent. Io. And.
CASVS. Archid. sine conscientia ẽpi sui & auctoritate litteras suas promouendis non concedat, & ordinandi ꝑ lrãs archidiaconi ꝓmoueri non dẽnt: qđ si fecerint, episcopus interdicat eis executionem ordinũ taliter susceptorũ. No. ꝙ archid. non potest dare litteras commendatitias promouendis.
i ¶ *Auctoritate.* hoc ideo dicit qa sine auctoritate & conscientia sui ẽpi nullus dẽt ꝓmoueri ad ordines, & alius ẽps talẽ ordinare non dẽt. qđ si factũ fuerit, talis ordinatio rata nõ est quo ad suum episcopũ, q eis interdicit executionẽ 9. q. 2. c. 1. & c. seq. & ĩ. de paro. nullus. & iter dicenda est talib. executio ordinis sic suscepti. s. de tẽp. or. ꝙ trãs. ẽps tñ potest cum talibus dispensare, & recipere eos in illis ordinibus. 9. q. 2. Lugdunẽsis
¶ *Glo. seq. signat contrariũ, et sol. reliquã recitat ꝑ q. an absente ẽpo. & c.*
k ¶ *Litteras.* Et ita patet ꝙ archid. non põt dare litteras cõmendatitias ad ordines suscipiẽdos, sed solus ẽps. 71. dist. extraneo. & de 9l. dist. 4. nõ oportet. & & 62. dis. q̃ uis. ar tñ cõtra ꝙ hoc possit. s. e. ꝑ xi. ver. in quadã. ad ñ. non ꝯtradicit: qa licet illos examinet, & præsentet illos suo ẽpo, ñ tñ põt illos alij ẽpo ꝑsentare. hoc intellige cũ ẽps est præsens. Si vero episcopus absens esset extra parochiam suã, & necessitas vel vtilitas ordinandorũ imineret, tunc posset illos ꝑsentare alijs ẽpis per quos ordinentur quia absente ẽpo supplet vices illius. arg. s. e. c. 1. & c. ad hæc. sic & archipresbyter. ĩ. eod. c. 1. uel vacante eccl. ĩ. de maio. & obe. cũ olim. & hoc intelligo si archidiacon⁹ hẽt hoc de consuetudine. aliàs non, nisi haberet speciale madatũ ab ẽpo.

VT nostrũ. CASVS. de iure cõi ad archidiaconũ ꝑtinet repræsentare ordinãdos episcopo, & illos examinare, ponere abbates, & abbatissas in sede. Not. ꝙ de iure communi præsentatio ordinandorum, & eorum examinatio, & abbatum & abbatissarum installatio ꝑtinet ad archid.
l ¶ *Vt nostrum.* Hæc est pars illius, infra, ut ecclesiast. beneficia. vt nostrum. & ĩ. de appe. ut nostrum.
m ¶ *De iure cõi.* ex eo qđ hic dr̃, & s. eo. ad hæc. collige q ꝑtinẽt ad arc. de iure cõi de hoc dictũ ẽ 1. c. cũ satis. & c. sequẽ.
¶ *Gl. se. signat contrarium & remittit.*
n ¶ *Examinare.* Vt s. e. ad hæc. in fi. arg. contra. 24. dist. quando. sed solutum est in c. ad hæc.
Dilecto filio. In prima gñalis causæ commissio. In secunda, ibi, Coram actoris petitio. In tertia ibi, Ideoque. Secunda determinata commissio. Io. And.

CASVS.

† Cap 2. eo. ti. in 5. cõpilatione.

† In magis vetustis ita: executiõẽ eorum ordinũ taliter susceptorũ itcrdicas.

† Cap. 3. e. tit. in 4. cõpilatiõe.

† In vetustionib. ꝑsentare.

ı Infero speciale mandatũ põt derogare ꝯsuetudini. L. diuturna & l. cũ de consuetudine ff. de legib.

CASVS. Archid. Senon. conquerebatur, quod abbas & conuentus monasterij sancti Petri Senon. denegabat sibi exhibere annuã procurationẽ, & alia quædã rõne sui archidiaconatus ad ipsũ spectantia: cã ad ipsius archidiaconi petitionẽ cõmissa fuit sancti Crispini & quibusdã alijs, corã quib. petijt idem archidiaconus ut abbas & monachi sibi obedirẽt in ijs, q̃ pertinẽt ad iurisdõnem, correctionẽ & uisitationẽ, spectantes ad ius archi. cũ mõasteriũ ipsum sit situ infra terminos sui archidiaconatus, uidelicet ut corã se rñdeãt cõquerentib. de ipsis, & citati ueniant ad p̃sentiã sui, & eius mandata honesta audituri salua regula sua, & abbatis sui disciplina. petijt insuper ne decætero facerent aliquos de Senon. bailliuia, co p̃termisso corã officiali archiepi Senon. conueniri, dicẽs q̃ primo cõueniri dẽnt sub ipso, q̃ corã officiali archiepi, exceptis specialib. causis ipsi⁹ archiepi & hominũ & familiæ suæ. lite vero super p̃dictis contestata, iudices de cõsensu vtriusq; partis remiserunt cãm ad sedẽ Apost. Sed quia Papa nesciebat consuetudinẽ qua vtitur archi. Senon. in alijs abbatijs. Senon. ordinis præfati monasterij, nõ potuit p̃ferre sniam: unde cõmisit cãm iudicib. præsentibus, mandans eisdẽ quatenus super his veritatẽ inquirant p canonicos Senon. qui de hmõi cõsuetudine dẽnt habere notitiam pleniorẽ: & nisi constiterit eis p̃dictũ archid. vel eius añtecessores de consuetudine pacifica sic obtenta, iurisdõnẽ aliquã in ipso monasterio uel in huiusmodi abbatijs hactenus habuisse, præfatũ monasteriũ absoluant ab impetitione archi. sibi sup hoc perpetuũ silentiũ imponendo. Si vero per eosdẽ canonicos cõstiterit de præmissis, eandem iurisdõnem adiudicent archidiacono, quã in monasterio uel in alijs abbatijs constiterit habuisse, super alijs silentiũ imponentes eidẽ. No. q̃ iurisdõ archid. ex consuetudine in multis consistit, vt hic patet: de iure cõi consistit in ijs quæ dñr sup. eod. ad hæc. & ca. vt nostrum. Item veritas semper est inquirenda p illos de quibus magis verisimile est q̃ eam debeant scire. Itẽ recurrendum est ad cõsuetudinem aliarũ ecclesiarum. Item consuetudo dẽt obseruari in vna ecclesia q̃ obseruatur in alijs eiusdẽ ordinis. Ber.

† Est aũt p̃curatio, necessario rum sumptuum exhibitio, q̃ debetur p̃latis diœcesim, seu subditos visitantib.

† Idem.

† Quid in visitatione p̃stare debeant p̃lati, tradit cõcilium Trid. sessio. 24. de reformatione. c. 3.

† Archiepiscopi.

...steri sancti Petri Senon. procurationẽ † annuã, & quædã alia, rõne sui archidiaconatus ad ipsum spectantia, exhiberi sibi cõtra iustitiã denegabant: abbati sancti Crispini & collegis eius dedimus in mandatis, ut audirent cãm, & fine debito terminarent. ¶ Corã quib. petijt prædictus archidiaconus, vt cũ a monasteriũ infra metas sui archidiaconatus sit situm, a abbas & monachi sibi obedirẽt in his, quæ pertinent ad iurisdictionem, correctionem, & visitationẽ, ad ius (vt dicebat) archidiaconale spectantes, uidelicet vt coram se cõquerentibus rñderent: citati ẽt venirent ad eius præsentiam: & eius mãdata b honesta † & sancta secũdum Deum de correctione excessuum, & alijs quæ archidiaconi c solent & possunt rõnabiliter iniungere, audituri, & (salua d sua regula, & abbatis sui debita obedientia) seruaturi. ¶ Petijt insuper ne decætero facerẽt aliquos de Senon. † bailliuia, co prætermisso, corã officiali Senon. archiepi conueniri: asserens illos prius debere conueniri sub ipso, e quàm corã officiali prædicto: specialibus ipsius archiepi & hominũ ac familiæ suæ causis dũtaxat exceptis f & infra. ¶ Ideoque disc. vestræ mãdamus, quatenus per maiores ecclesiæ g Senon. canonicos, qui habere debent de huiusmodi cõsuetudine notitiam pleniorem, super his solicite veritatem inquiratis: & nisi vobis constiterit præfatum archidiaconũ vel prædecessores ipsius, de pacifica h sic obtenta consuetudine, iurisdictionẽ aliquam in ipso monasterio, uel in hmõi abbatijs i hactenus habuisse: præfatum monasterium ab eius impetitione penitus absoluatis, perpetuũ super hoc ipsi archidiacono silentium imponentes. ¶ Si uero de præmissis constiterit per eosdem, eãdẽ iurisdõnem dumtaxat adiudicãtes eidem, in monasterio supradicto, quã ipsum vel prædecessores suos in monasterio ipso, uel in eisdem abbatijs habuisse constiterit, super alijs perpetuum ei silentium imponatis.

f ¶ Excepti&. Lite uero contestata super præmissis, de cõsensu vtriusq; partis causam remiserant iudices ad Apostolicã sedẽ: quia Papa nesciebat cõsuetudinẽ qua vtitur archi. Senon. in abbatijs Senon. diœce. p̃fati monasterij sniam p̃ferre non potuit: vñ causam committit sicut sequitur. hoc est in antiqua decre.

g ¶ Maiores ecclesiæ Senon. canonicos. No. ergo q̃ testes illi requirendi sunt ad testimoniũ, de quib. magis ẽ uerisimile, q̃ veritatẽ sciant: & illi sunt potius præferendi. sic 35. q. 6. consanguineos. & j. qui ma. ac. pos. vt. & ab antiquiorib. ut ibi dr. ad quorum dicta recurrendũ est in antiquis factis. ff. de leg. 3. si chorus. §. 1. & 20. di. de quib. ab illis enim requirenda est ueritas. quib. lex veritatis potius assistit. 4. q. 3. si testes. 1 sic ergo canonici præferent hic, qa melius ueritatẽ scire dẽnt, q forte cũ ipso archidiacono p̃dictis gñq; interfuerunt. Sic & illa quæ in capitulo fiunt, p canonicos melius p̃bant. j. de testi. veniens. & q̃ domi gerunt, facilius p̃bant p domesticos quàm p alios. C. de rep. consensu. §. seruis. & C. de qõnib. interrogari.

h ¶ Pacifica. No. q̃ cõsuetudo siue possessio dẽt esse pacifica, non violenta, ad hoc vt præscriptio locũ habeat, & sine interruptione. j. de p̃scr. sanctorũ. & c. illud. & 16. q. 4. volumus. & C. de præscr. 30. vel 40. ann. si quis & l. vlt. & ita patet q̃ iurisdictio siue officiũ archidiaconorũ. potius colligit ex cõsuetudine, q̃ ex iure cõi: quia hmõi visitatio & correctio potius ex consuetudine habentur. arg. sup. de elec. dudũ 2. Dic. ergo super hoc vt dixi sup. eo. cum satis.

i ¶ Abbatijs. arg. q̃ ad consuetudinẽ aliarum ecclesiarum, si ue iurisdictionẽ recurrendum est, si dubitetur quid aliqua ecclesia facere debeat. j. de censi. ecclesijs. & c. hospitæ. & c. sup eo & 100. dist. contra morem. 1 nisi diuersa esset cõsuetudo vniuscuiusq; ecclesiæ. arg. sup. de consue. cũ olim. & ita si archidiaconus p̃baret consuetudinẽ hmõi in alijs monasterijs sui archidiaconatus, obtineret in isto; qa non dẽnt diuerso iure censeri. 12. q. 2. cognouimus. & j. de deci. cum in tua.

1 Per consultationẽ putat Hos. q. p appellatiõnẽ ideo, qa cã nõ fuit ad eos remissa, sed a lijs cõmissio. Io. An. Testes antiquiores sunt cæteris præferendi.

1 Cõcos. text. in l. presbyteri. C. de episc. & cler. & ibi Bald.

a ¶ Sit situm. Per hoc forte credebat archidiaconus intẽtionẽ suam fundatam esse, quasi de iure cõi. 16. q. 7. oẽs basilicæ. & 18. q. 2. monasteria. sed hoc est ius episcoporum.

b ¶ Et eius mandata. Ista pertinent ad correctionẽ: sed ea quæ præcedunt, ad iurisdictionem.

c ¶ Quæ archidiaconi solent. Et ita uidebatur in hoc respicere consuetudinem. j. de exces. prælato. ad hæc. & sup. de consuetudi. cum olim. quæ tribuit iurisdictionẽ. arg. j. de offi. ord. duo simul. & C. de emancipa. l. vlt. quæ in his præcipue considerantur: ut dixi supra eod. cum satis.

d ¶ Salua sua regula. Correctio enim monachorum, primo loco pertinet ad abbatẽ. inf. de offi. or. quã to. & inf. de statu mon. in singulis.

e ¶ Sub ipso. Per hoc multũ præiudicabatur archiepiscopo, si hoc esset verũ, sed forsan consuetudo est illius archidiaconi.

TITVLVS XXIIII.

De officio archipresbyteri.

¶ Ex concilio Toletano.

¶ *Archipresbyter ciuitatis subest archidiacono, & principaliter præest presbyteris & presbyteralibus officijs.*

CAP. I.

VT † archipresbyter k sciat se subesse l archidiacono, & eius præceptis sicut sui epi...

† Burchar dus lib. 3. c. 50. Iuo. par. 6. cap. 20 & c. r. eo. tit. in j. compilat.

1 Cõcor. gl. in l. cũctos populos. C. de sum. tri. & fi. ca.

DE OFFICIO ARCHIPRESBYTERI.

¶ *Quia post archidiaconum archipresbyter facit gradum: ideo, &c. De materia ista habetur 25. dist. per lectis. uer. archipresbyter.*

VT archipresbyter. Hæc prima tria. ca. nõ summant nec diuidunt pp multiplicitatẽ dictorum. Io. An. CASVS. Dicitur hic q̃ archipresbyter debet subesse archidiacono, & ei sicut episcopo obedire, & aliorum presbyterorum curam agere debet, & in absentia episcopi missam debet cantare, aut ille cui ipse iniunxerit. No. quod archipresbyter subest archi. Item curam aliorum presbyterorum agere debet. Item vice episcopi missam celebrat. Ber.

k ¶ Vt archipresbyter. supple. statuimus.

Glo. seq. signat contrarium, & soluit.

l ¶ Subesse. Sic vi q̃ qui maior est in ordine, subsit minori. vnde q. j. de ma. & obe. statuimus. & cap. 2. Sed dicas q̃ archidiaconus

diaconus præest archipresbytero quo ad dignitatē, non quo ad ordinem.n.2.q.7.puto.& c.quæritur.C. de offic. vi.l.1.& sic sion ꝓdicunt 33.q.5.est ordo naturalis. sic & in angelis & in potestate & in ordine differt alter ab altero.89. dist. ad hoc.

a *Collectam.* idest missam matutinalem, seu ferialem. simile 69.d.s. qm̃ uidemus.

b *Iniunxerit.* sic 25. dist. perlectis. ad si.vñ sumptum fuit hoc c. de uerbo ad verbum.

† Officiū in manuscrip.

† Vox, p̃sbyterali, deest in antiquis.

† Vox, animarū, deē in antiqs. & in locis initio ca. citatis.

Inisteriū. Dr̃ hic ꝙ archipresbyter dēt habere curā & solicitudinem de omnib. sacerdotibus, vt epi sui mandatis obediant. in absentia aūt epi dēt oia officia episcopi supplere, exceptis ijs quæ ei sūt prohibita. Nota ministros ecclesiæ sibi adinuicē suffragari debere.

c *Cardinalium.* id est, principalium. simile 7. q.1. pastoralis, & dicũtur cardinales a cardine: q a sicut in cardine regit ostiū, ita per istos dēt in ecc̃a regi officiū: vñ ēt dicti sūt cardinales: q a p eos regitur vniuersalis ecclesia. simile. 24. di p̃sbyter.& 71.di. fraternitatem ibi exponitur cardinalis, idest ꝓprius. & 21.q.1.relatio.

† Cap. 2. eo. tit. in 1. compil. & vide cōciliū Trid. infra citatum.

d *A sacrosancto die Dominico.* id est, a uespere sabbati, qm̃ tūc incipit fm̃ canonicā cōputationē: siue quo ad officiū. ꝟ. de fe. quõ. & 75. dis. qd̃ a patrib. ADDITIO. Et sic sic debent septimanas incipere: qd̃ quidā non obseruant. Io. And.

† Sacerdotes Cardinales hoc loco, non vrbis tm̃ Romæ, sed aliarū ēt ciuitatū primos sacerdotes interpretamur quib. titu li, hoc est parochiæ, cōmittebantur.

e *Indeclinabiliter.* id est, horis statutis, & iusto īpedimēto cessante. ꝟ. de cele. mis. p̃sbyter. & ferēs illā sūsam: Maledictus qui negligēter facit opera Dei.

f *Cedant.* id est cessent quando officium suum facere debent.

g *Scurrilitate.* id est rusticitate viuendi, sicut scurra facit.

h *Prohibita.* de quibus habes 63.di.quam uis. sed ad ea facienda debent vicinos epos inuitare cū cautela & studio. 7 q.1. pōtifices.

† Qualiter accipiatur dies, vide in l. aut facta. §. tps. & ibi Bar. ff. de pœ. & in l. hæc verba. d̃ verb. sign.

Sed laicus nō potest absolui uere sacramētaliter vt notaui infra d officio iud ord. c. pastoralis. su per glossa in uerbo, ꝑterquã in mortis articulo.

pi obedire: & ꝙ specialiter ad eius pertinet ministeriū, † sup oēs presbyteros in ordine presbyterali † positos curā agere animarū: & assidue in ecclesia stare: & in episcopi sui absentia ad vicē eius missarū solēnia celebret, a collectam dicat, aut cui ipse iniunxerit. b

¶ Leo Papa.

¶ *Ad idem.*

CAP. II.

Ministeriū archipresbyteri, in eo cōstituitur, vt diligenti cura prouideat ministeriū sacerdotum Cardinaliū, c qui solemne dēnt agere officiū in cōicatione corporis & sanguinis Dñi nostri Iesu Christi, a sacrosancto die Dñico d incipiēdo, p oēs horas canonicas indeclinabiliter e perseuerent: ut opus Dei digne & sancte perficiatur ab eo, cui cōmittitur: & infra. ¶ Prouideat ēt archipresbyter vitam sacerdotum Cardinaliū, † præceptis sui obtemperando epi, ne aliqñ cedant, f aut scurrilitate g torpeant: & infra. ¶ Si epus defuerit (exceptis his quæ prohibita h sunt) archipresbyter prouideat cūcta, quæ in sacerdotum ministerio perfici debeant, fontes benedicere, infirmū oleo perungere: pœnitentē infirmū (consulto epo) i reconciliare, pœnitentiam cunctis k alijs sacerdotib. iniungere. ¶ In præcipuis festiuitatibus, aut ipse celebrationē missæ solemniter impleat, aut ad sui iussionem l cui committitur, peragat veneranter.

¶ Idem.

¶ *Declarat quod sit officium archipresbyteri Ciuitatensis. Ans. de Bu.*

CAP. III. m

Officiū archipresbyteri de vrbe cōstat, qñ ibi præsul defuerit, vice eius officiū inchoare: benedictiones n presbyterales in ecclesia dare: missam qñ voluerit, cantare, vel cui de sacerdotibus iusserit. Quãdo vero epus missam canit, det præcipere sacerdotibus, vt induant se vestib. sacris, & qualiter ad missam procedant. ¶ Debet enim præcipere custodi ecclesiæ, vt in sacrario Eucharistia Christi pp infirmos o non desit: dēt infirmis prouidere, & prouidēdo præcipere sacerdotibus, ne forte sine confessione vel confirmatione corporis & sanguinis Dñi nostri Iesu Christi moriantur: confessiones peccatorū eorū, qui à foris p veniūt, recipere cū omnib. sacerdotib. & exinde per prouisionē pōtificis magnā dēt illis adhibere curā. ¶ Ad Christianos quoque faciendos, & baptizandos infantes, & ad succurrendum, omnia à sacerdotibus per iussionem illius fiant.

¶ Idem ex synodo † Rauennæ habita.

¶ *Archipresbyter ruralis, presbyterorū & laicorū plebaniæ suæ curam gerit: contra decretum tamen episcopi nihil ordinare potest.*

CAP. IIII.

Vt q singulæ plebes archipresbyterū habeãt, ꝓpter assiduā erga populū Dei curā, qui nō solū imperiti vulgi solicitudinem gerant, verumetiã presbyterorum, qui per minores titulos r habitant, vitā iugi circumspectione custodiant: & qua vnusquisque industria diuinum opus exerceat episcopo suo renunciet. s ¶ Nec cōtendat episcopus non egere plebem †

m *Infirmos.* de consec. dist. 2 in tribus contra, ubi subaudiendum est, nisi ad opus infirmorum, vt hic. de consec. dist. 2. pre sbyter Eucharistiam.

Glo. seq. signat contrarium, & soluit.

o *Sine confessione.* si culpa vel negligentia presbyteri moriatur infirmus sine confessione, reus erit animæ illius. 26. q. 6. si præsbyter. & c. cognouimus.

Glo. seq. arg. signat contrarium, & soluit.

p *A foris veniunt.* id est extra ciuitatem, tamen qui sint de diœcesi. Et arg. ꝙ quilibet de episcopatu potest sacramenta recipere in maiori ecclesia: qd̃ verum est. arg. 50. dist. in capite. Arg contra de pœn. dist. 6 placuit. & ꝟ. de paro nullus. non contradicit. eps non debet recipere parochianū alterius episcopi. hic nullum parochianum alterius recipit: quia omnes possunt recurrere ad archipresbyterum maioris ecclesiæ, ut hic dicit Bernardus.

q *Vt singulæ.* Hoc c. loquitur de ruralibus archipresbyteris, & diuiditur in duas partes. Primo dicitur ꝙ singulæ plebes habeant singulos archipresbyteros, qui non solū laicos corrigant, sed etiam capellanos sub ipsis constitutos. Secūdo dicitur quod non putet episcopus non egere plebem archipresbytero, quasi ipse solus sit ad omnia sufficiens: quia & si valde idoneus sit, decet tamen ut sua onera partiatur. & sicut matrici ecclesiæ præest episcopus, ita plebibus archipresbyter: vt ecclesia in nullo titubans uideatur: cuncta tamen epĩscopo referre debet, & nihil contra eius præceptum ordinare præsumat. Not. quod solus episcopus est ordinarius in sua diœce. Item onera & officia ecclesiastica sunt partienda.

† Cap. 3. e. tit in 1. cōpilatio. Cōcilium Trid. sess. 5. de refor matione ca. 5. saluberiter addit, ut archipresbyteri & alij curā animarū habentes populo p̃dicent Dei verbum.

† In nonnullis manuscriptis ita, confessiones vero peccatorū, qui à foris uenerit, &c. prouisionem.

† Hic putarē Ioannē non sine decimum fcti bēdum. is .n. synodū Rauennæ celebrauit. Leo. n. antiquior fuit.

Cap. 4. e. tit in 1. cōpilatio.

† & obrēdat. plebem.

i *Consulto episcopo, reconciliare.* ergo eo inconsulto non debet, nisi eo absente maxima necessitas cogat. 26.q 6. cap. vlt & loquitur de solemni pœnitente, qui publicum crimen commisit, quod vniuersam commouet vrbem, ut ibi dicitur. in quo etiam casu quilibet sacerdos posset eum reconciliare. arg. 17.q 4. si quis suadente. & etiam laicus. de consecratio d. 4. sanctum est baptisma.

k *Cunctis.* archipresbyter post episcopum, curam debet habere animarum in ecclesia cathedrali.

l *Ipsi nem.* sic sup. c proxi & 25. dist. perlectis.

Fictum. In hoc cap ponuntur multa, quæ spectant ad officium archipresbyteri, quæ expresse patent in littera Not ex hoc cap multa quæ pertinent ad officium arch presbyteri.

m *Bened. Atones.* in matutinis quando dēnt legi lectiones.

q *Vt singulæ.* Hoc capitulum loquitur de archipresbytero rurali, præcedens de archipresbytero Ciuitatensi. Alan.

Glo. fe. ponit 3 modos qui us dicitur titulus, & remittit.

r *Titulos.* Titulus appellatur ecclesia. 70. dist c 2. & 80. dis. episcopi. & hic etiam dicitur titulus canon. 50. distin. si quis diaconus. Item dicitur titulus, tractatus ff de postu. l. 1. arg. 26. q. 5. nec mirum verb. si verb. his duobus titulis. Item dicitur actio titulus C. fami. ercisc. non est ambiguum. Item dicitur titulus dignitas. vnde Ouidius.

Grata sui Ocæliam titulus accedere nostris. De hoc dictum est sup de ele. dudum 2.

Gl. seq. arg. & alleg. 3. iura in contrarium.

s *Renunciet.* arg. ꝙ solus episcopus sit iudex ordinarius in sua diœce. 11 q. 1. de persona. 80. dist non debere. arg. contra 10. q. 3 c. 1. & c. nullus. & 2. q. 1. nemo. 1. responso.

a ¶ *Valeat.* quia ipse sufficere omnibus non pôt: & iō p alios hoc facere debet. arg. ĩ. ĩ. de offi. ord. inter cætera. nec ipsemet eā sibi assumere debet: qa & prætor se tutorem dare non pôt. ff. de tut. & cu. ptor sic platus à seipso platurā accipere nō pôt ĩ. de insti. c. ulti. & ĩ. de iure pat. p tuas. & ĩ. de bap. & ei' ef. de bitū. qa differētia dēt esse inter dātem & accipientē, ut ibi dicit.

b ¶ *Sua onera.* debet enim sua onera partiri cū alijs. ĩ. de præsum. mandata. ubi de hoc.

c ¶ *Ita archipresbyteri* istud, ita, nō notat omnimodam similitudinē, quia aliter præest episcopus quam archipresbyteri præsint.

d ¶ *Referant.* præter minora quæ ipsi archipresbyteri determinare possunt, cum habeant ordinariā iurisdictionem. ĩ. de off. or. cum ab ecclesiarū. & ĩ. de consang. & affi. ex litteris.

¶ Rao.

¶ In multis manu. deest vox. ecclesiæ.

† præsunt

¶ doctrinam.

Aliàs ibi ita clarè ubi ĩ. ita sm. Hosti. Vñ dicebat [illegible] minabit minora secundum ordinatio nes epōrū lōa. And.

¶ Item

¶ Ca. vni. co eo. tit. in 1. com pilat. luo pa. 5. cap. 20 Gratia nus c. ple Panormi. lib 3. cap. 41.

In omnibus ma[illegible] donet le[illegible] ad nocturna officia.

¶ Institua tur.

archipresbytero, quasi ipse eam † gubernare ualeat: a quia & si valde idoneus sit, decet tamen vt sua onera b partiatur: & sicut ipse matrici ecclesiæ † præest: ita archipresbyteri c præsint † plebibus, ut in nullo titubet ecclesiastica solicitudo; cuncta tamen referant d ad episcopum, nec aliquid cōtra eius decretū † ordinare præsumant.

TITVLVS XXV.

De officio primicerij.

¶ Idem † ex lib. Romani ordi.

¶ *Ponit ea quæ spectant ad officiū primicerij. Anto. de Bu.*

CAP. I.

Vt primiceri e sciat se esse sub archidiacono sicut & archipresbyter: & ad eius curam specialiter pertinere, ut præsit in docendo diaconis, f vel reliquis gradibus ecclesiasticis in ordine positis: ut ipse g discipli næ & custodiæ īsistat, sicut p animabus eorum coram Deo rationem est redditurus: & ut ipse diaconibus donet h † lectiones, quæ ad nocturna officia clericorum pertinent; & de singulis studium habeat, vt in quacunq; recapacē sensum habuerit, absque ulla negligentia, aut à quo ipse iusserit instruantur. †

DE OFFICIO primicerij.

Visum est de officio archipresbyteri. Sed quia in choro primicerius [illegible] abest archipresbyteri ideo ponit de eo. Ant. de But. Et accipitur hic primicerius pro cantore. de offi. primicerij, sacrista, et cu stodis, & quid ad quilibet spectet uel ad officiū cuius [illegible] ordine tractatur 21 dist. decreto. 25. distin. perlectis. 93. dist. per totum supra in rub. de offi. arch. vers. quod sit officium cuiuslibet. & seq. & supra in proxi. rub.

Vt primicerius in hoc c. dicitur q primicerius subest archidiacono: pertinet tamē ad eius curam præesse diaconibus, & alijs minoribus. & dēt dare lectoribus lectiones, & cantoribus responsoria, ita quod omnes instruere debet & castigare. Nota ex hoc cap. multa q pertinent ad officium primicerij.

e ¶ *Vt primicerius.* supple, statuimus.

¶ *Glo. seq. signat contrarium, & tripliciter soluit.*

f ¶ *Diaconis.* ĩ. de offi arch. officium: contra cap. ista loquuntur secundum diuersas consuetudines diuersarum ecclesiarum uel primicerius hoc facit ad mandatum archidiaconi, uel tamquam vicarius eius: & ita prælatus qui subest episcopo, potest alij demandare vices suas, & merito: quia ordinarij iudices sunt. Lau.

g ¶ *Vt ipse.* s. archidiaconus: uel ipse, s. primicerius, quod est melius.

¶ *Glo. seq. signat contrarium, & soluit.*

h ¶ *Donet lectiones.* sed hoc videtur pertinere ad officium archidiaconi. ĩ. de offi. archid. officium. diuersa consuetudo diuersarum ecclesiarum impedit contradictionem, quæ circa huiusmodi officia consideratur potius. Ber.

TITVLVS XXVI.

De officio sacristæ.

¶ Ex concilio Toletano.

DE OFFICIO SACRISTAE.

¶ *Visso de officio primicerij, videndum est de officio sacristæ, idest, [illegible] D. [illegible] 25. dist. perlectis in fi. Ar. de Bu.*

Vt sciat. CASVS. Dicitur in hoc capitulo, q sacrista subest archidiacono, & custodia vasorū, & vestimētorū spectat ad ipsum, & cura toti' thesauri, & luminaria, & incensum. Not. ex hoc c. multa quæ pertinent ad officium sacristæ.

CAP. I.

Vt † sciat i se sacrista subiectū archidiacono, & ad eius curā pertinere custodiā sacrorū vasorū k vestimentorum ecclesiasticorū seu totius thesauri ecclesiastici: necnon quæ ad luminaria l ptinēt, siue in cera m siue † ī oleo.

i ¶ *Vt sciat.* supple statuimus.

¶ *Glo. seq. soluit contrariū.*

k ¶ *Vasorum.* secundo post archid. & sic non est contra. ĩ. de of. archid. ea quæ.

l ¶ *Luminaria.* lampadum: ut differat ab eo quod sequitur.

¶ *Glo. seq. obijcit, & soluit.*

m ¶ *Sive in cera.* quia in his illuminaē ecclesia: & sm hoc ēt videtur pertinere ad officium custodis. ĩ. tit. pxi. & c. proxi. sed hoc referas ad diuersam consuetudinem, ut sæpi' dictum est. Ber.

† Cap. 1. eo ti in 1. compila. luo pa. 6. cap. 20.

In non nullis desunt hæc verba: siue ī oleo.

TITVLVS XXVII.

De officio custodis.

¶ Ex libro Romani ordinis.

¶ *Ponit quæ spectant ad officiū custodis. hoc dicit.*

CAP. I.

Custos † ecclesiæ, cui ea quæ ecclesiæ cōpetunt, custodienda cōmittuntur, oportet vt sui archidiaconi iussioni in cunctis obediat: ī canonicis horis signa tintinabulorum n pulsanda, ipso archidiacono iubente ab eo pulsentur: pallia uel linteamina altaris, seu cūcta vtēsilia o ecclesiæ indesinenter custodiat: lampades & laternas in accendēdo, seu extinguendo peruigil existat: ne † aut supra modum p lucendo oleum depereat, aut minus lucēdo obscurior sit ecclesia: sed omnia cum discretione q † agantur: quæ noscitur omnium virtutum esse mater. ¶ Si vero is minus idoneus r ad hoc peragendum extiterit, ab

DE OFFICIO custodis.

¶ *Quia custos est quasi minister sacristæ, ideo sub sequenter ponit de eo. Ant. de But.*

Custos. CASVS. Dicitur in hoc cap. q custos ecclesiæ debet obedire archidiacono, & ad eius mandatum canonicas horas pulsare & ornamenta altaris, & cuncta vtensilia ecclesiæ custodire: & circa lampades & laternas in accendendo & extinguendo peruigil esse debet, ne nimis ardēdo oleum depereat nec minus incendēdo obscurior fiat ecclesia. Si autem custos circa hoc negligens fuerit, p archidiaconū corrigi debet. Not. q discretio ē mater omnium virtutum. Item inept' minister ab ecclesia eijci debet.

† Cap. 1. eo titu. in 1. compil.

† In codi ce Barbatiæ ita: vt nec ultra modū lucēdo oleū ecclesiæ depereat. in alio ita ne vt sup. modū lucendo oleum, &c.

† In vno ita, cū discretione in ecclia agātur.

n ¶ *Tintinabulorū.* ĩ. de elect. in causis. & ĩ c. proxi. & 1. distin. ius militare.

¶ *Gl. seq. signat contrarium, & soluit.*

o ¶ *Vtensilia.* ĩ. de offi. archi. ea quæ contra. sol. supple sub archidiacono & sacrista. uel diuersa est consuetudo.

¶ *Glo. seq. allegat. 6. iura penetus tres versus.*

p ¶ *Modum.* sic 24. q. 1 manet. arg. q ita excedit modus in eo quod est amplius, sicut in eo quod est minus 51. dist. qui in alis quo. 45. dist. disciplina. 41. dist. q. si quis & ff. de pœn. respiciendū C. de cust. reo. si quis. in fi. & ĩ. de vi & ho. cleri. clericus. & sic media via tenenda est. vnde versus.

Cum med. sic semper gaudebam ludere forma.
Maior enim medij gratia rebus inest. & illud.
Inter vtrumq; vola medio tutissi mus ibis.

q ¶ *Cum discretione.* Discretio enim mater est omnium virtutum. q. 5. præsentium.

r ¶ *Minus idoneus.* Sic ergo remoueri ab officio suo, min' idoneus: sic magister minus idoneus remouetur: qui primum moribus, deinde sciētia & facundia alios præcellere debet C. de profes. & med l. 2. libro 10. & iudex & prælatus remouentur propter negligentiam, supra de officio. archidia. ea quæ

a ¶ Emendet. arg. quod per denunciationem offensa proxima veniam meretur. dist. eps. C. de episc. aud. nemo. & sic quodlibet peccatum non inducit depositionem. 5. q. 4. in loco.
b ¶ *Denunciando.* arg. quod per denunciationem aliquis removendus sit ar. 3. q. 7. qua propter. ỹ. de iureiu. querelam. ỹ. de fidei. g venit. sed non loquuntur in denunciatione. & arg. ad hoc 24. q. 3. ecce. ver. vndecunque.

1 Conco. Auth. ad hec & ibi Bar. C. de vsu. & i l. diuus. ff. de custo. reo.

CVstos. CASVS Primo dicit quod custos debet esse sollicitus de ornamentis ecclesiae luminarijs. & incenso & pane & vino ad sacrificium: & de pulsatione campanarum, & de eleemosynis, & decimis, & oblationibus colligendis: & cum consensu archidiaconi dividendis. Secundo dicit, quod in his trib. consistit sancta mater ecclesia, archidiacono, archipresbytero, & custode: id circo debent esse boni & concordes. Nota ex hac decre. multa quae pertinent ad officium custodis. Item nota quod ecclesia consistit in tribus columnis. s. archidiacono, archipresbytero, & custode.

Cap. 2. e. tit. in 1. compilatio.

c ¶ *Absente episcopo.* Ar. quod res canonicorum per epm dispensari debent. 12. q. 2. Vlterarum. & per ipsum debet constitui oeconomus. C. de epi. & cle. oes. §. hoc nihilominus. & 9. q. 3. cum simus.
d ¶ *His tribus.* q enumerantur inferius. archid. archip. & custos.
¶ Gloss. seq. not. alleg. 6 infra, ad contrarium alle. 7. & soluit.
e ¶ *Sanctiores.* & ita vr quod semper melior & iustior sit eligendus 8. q. 1. licet. & c. si ergo. 63. di. metropolitano. & 25 distin. vnum orarium. §. nunc autem. 1. q. 1. vilissimus. I Au. de monach. §. ordinatione colla. 1. arg. 16. q. 7. monasterium. & ỹ. de elect. cum nobis olim. & ỹ. de renun. nisi cum pridem. § pro defectu & ỹ. de ben. c. pen. 61. dist. Cathinensis. & 35. dist. Florentinum. arg. ff. de le. 2. cum pater. § rogo. Sol. melior, iustior, & sanctior debet eligi: tamen si alius eligatur, licet non sit melior, sufficit quod sit sufficiens, quia conueniens scientia sufficit in prelato. ỹ. de renun. nisi cum pridem. §. pro defectu. & ỹ. de ele. cum nobis olim.
f ¶ Neque zelus. i. odium: quia est bonus zelus, & malus zelus, de malo hic intelligitur: sicut est bonus dolus, & malus dolus. ff. de dolo. l. 2. §. non fuit.

2 An dignior sit semper eligendus Conarruuias in regula peccatum par. 2. §. 7. Fernand. Vasquius lib. 1. ca. 23. controuer. illustrium.

archidiacono coerceatur, vt se emendet. a Si autem indomitus permanserit, archidiaconus episcopo denunciando b prouideat, ut indecente eiecto, aptus domui Dei constituatur minister vt omnia in laudem Dei fiant

¶ Ex concilio Toletano.

¶ *Ad idem.*

CAP. II.

CVstos † sollicitus debet esse de omni ornamento ecclesiae, & luminarijs siue incenso: nec non panem & vinum omni tempore praeparatum ad missam habere debet; & per singulas horas canonicas signum ex consensu archidiaconi sonare: & omnes oblationes seu eleemosynas seu decimas (cum eiusdem tamen consensu absente c episcopo) inter fratres diuidat. In his tribus d ecclesiae columnis (vt sancta sanxit synodus) consistere debet alma mater ecclesia: ut ad hoc opus tales ordinentur, quales meliores & sanctiores e esse viderint vt nulla negligentia in sancta Dei ecclesia videatur. ¶ Hi tres, archidiaconus, archipresbyter, custos, simul iuncti vno animo prouide peragant & perfecte; & non sit inuidia neque zelus f inter illos.

TITVLVS XXVIII.

De officio vicarij.

¶ Alexand. 3. episcopo Noruicen. & G. archid.

Vicarius si beneficium curatum postea fit adeptus, vicaria priuabitur.

DE OFFICIO VICARII.

¶ *Viso de ijs qui seruiunt ecclesiae nomine proprio, videndum est de ijs qui seruiunt nomine alieno &c. Et communiter in illo tit. tractatur de vicarijs, qui seruit in diuinis: quamuis in c. pen. tractetur de vicario iurisdictionis. Et de hoc secundo in sexto, & de primo, rub. in clem.*

De hac materia tractatur 16. q. 7. in tota. 33. dist. fin. 94. dist. c. 1.

A *Audientiam.* Prima narrat factum, secunda prouidet: ibi, Quia igitur. Ant. de Bu.

CASVS Quidam presbyter G. nomine molestabat monachos de Rameseia, petendo ab eis vicariam ecclesiae de Burnel a qua recesserat xx. annis elapsis, & in diuersis ecclesijs personatus postea fuerat adeptus. conquesti sunt monachi domino Papae. Respondet Papa, non est canonicum, vt qui curam habet animarum in diuersis ecclesijs, vicarius fiat in alienis. Vnde mandat Papa, quatenus si est ita, praedictus presbyter compellatur desistere a petitione vicariae praedictae. No. quod q recipit curam animarum in alia ecclesia vicariae renunciare intelligit. arg. colligitur hic, quod si non recepisset curam in alijs ecclesijs, quod adhuc posset petere vicariam quamuis xx. anni elapsi essent.

g ¶ *In diuersis.* quod esse non debuit, cum pluribus seruire non possit quia dum ad vtrunque festinat, neutrum bene peragit. 16. q. 1. presbyteros & C. de assessoribus nemo & eo ipso quod permisit se intitulari in secunda, uel postquam transfertur est ad eā, perdit ius quod habuit in vicaria. ỹ. de concessio. praebē. litteras. 21. q. 1. si quis iam translatus. & q beneficiatus est in vna ecclesia, non est idoneus ad aliam ỹ. de praebē. sup inordinata. vno non solum vicariam petere non poterat, sed vtrunque bñficium perdere debet, si vtrunque retinere contendit, sm modernam iura. ỹ de pben. de multa. q enim habet vicariam perpetuam, beneficiatus intelligitur. ỹ. de rescrip. postulasti. q & curam aiarum uel plationem & consimile recipit, prima ipso iure vacat. ỹ. de pben. de multa, & idem est si qs habet perpetuam vicariam, sicut si haberet ecclesiam intitulatam. ỹ. eo. c. vlti. & ỹ. de fil. presby. constitutus.

CAP. I.

AD † audientiam nostram peruenit, quod G. presbyter monachos de Rameseia petendo vicariam ecclesiae de Burnel, a qua viginti annis retrocessit, in diuersis g postea ecclesijs personatum adeptus, fatigare praesumit. ¶ Quia igitur non 1 est canonicum, vt qui curam animarum in diuersis habet ecclesijs, vicarius in alienis existat: Mandamus quatenus, si est ita, praedictum presbyterum a petitione supradictae vicariae, desistere compellatis.

¶ Idem Elien. episcopo.

¶ *Plures vicarias quis habere non potest.*

1 Cap. 2. eod. ti. in 3. compil. & post concilium Lateranen. sub Alex. 3. par. 30. cap. 5.

1 Concilium Tri. sess. 5. de reformatio c. 4. & sessio. 24. de reformat. c. 17.

CAP. II.

PRouideas † attentius, ne in episcopatu tuo patiaris aliquem vicarias habere plures. h ¶ Quia cum vicarij teneantur personis & ecclesijs deseruire, aliena est ab ordine iuris, vt vicariam quis habeat praeter vnam.

¶ Idem Vinton. episcopo.

¶ *Perpetuus vicarius per episcopum institutus, per rectorem remoueri, vel portione sua fraudari non pot.*

† Cap. 8. e. tit. in 1. compi. & post Conc. Late. par. 39. c. 6.

PRouideas. Primo ponit dictum, Secundo ipsius rationem: ibi: Quia. Ant. de But.

CASVS Praecipit Papa quod nullus habeat plures vicarias: quia vicarij tenentur deseruire ecclesijs & personis ecclesiarum: & ideo alienum est ab ordine iuris, vt aliquis habeat vicariam praeter vnam. No. quod sicut nullus potest habere plures ecclesias: ita nec plures vicarias, vtrumque enim contra ius est.

CAP. III.

AD † haec si persona alicuius ecclesiae, vicarium, quem in eadem ecclesia instituit, de assensu & auctoritate dioecesa-

† Cap. 4. e. ti. in 1. compila. & post concil Later. sub Alex. 3. par. 29. cap. 2.

¶ Glo. seq. obijcit, & soluit.

h ¶ *Plures.* Ex eo quod dicit plures, vr quod possit habere vnam vicariam sed hoc vr falsum: quia quilibet in propria persona, & non per vicarium debet in ecclesia deseruire ỹ. de cle non resi. qa nonulli. & c. seq. & ỹ. de elec. cum in cunctis. & melius in iure nouo. ỹ. de pb. extirpandae. §. q uero. Et hoc est verum nisi in casib. q ponuntur dicta dec. extirpandae §. q uero. s. cum parochialis eccla sit annexa dignitati uel pl en. manistis ecclesie, ut in alias hodie vicarij constitui non possunt. & talis vicarius debet esse sacerdos, cum habeat curam aiarum ỹ. e c. vl. & debet esse perpetuus, ut in praedicto. §. uero & canonice instituitur cum certa portione p epm. ỹ. c. pxi.

AD haec. Primo ponit duplex dictum. Secundo excipit, licet improprie: ibi, Nisi.

CASVS praelatus ecclesiae de auctoritate & assensu epi instituit vicarium in ecclesia sua, & eidem instituit certam portionem. decessit praelatus ille, alter substitutus est illi: quaerit vtrum possit istum vicarium remouere, uel portionem assignatam diminuere: Et sic quod neutrum facere pōt, nisi aliquid committat pp quod p iudicem sit in vicaria uel beneficio condemnandus. Not. quod vicarius perpetuus praeparatur plato, vt eo viuente non possit a vicaria expelli licet titulo non habeat: nisi propter culpam suam, sicut nec plat.

¶ Glo. seq. quas epi. quam reprobat.

a q Episco-

Alanus scilicet, & Innocentius.

a c *Episcopi.* Quidã supplent, & patroni si nõ sit collegiata ecclesia, qm̃ patroni consensus desideraẽ vbicunq; ius ppetuũ pcipiendi aliquid cõfert alicui. arg. 16. q. 7. decernimus. & q. 5. si qs eporum. C. de auct. pstan. l. vlt & 63. di. principali hoc nõ credo φ cõsensus patroni sit requirendus, cũ patronus tm̃ modo debeat præsentare vacante ecclesia, vt dicunt iura prædicta: sed ecclesia nõ intelligitur vacare institutione vicarij: & hoc vr̃ hic innui.

ni episcopi, a certã assignauerit portionẽ: is, qui persona illa defuncta, in personatũ illius substituitur, non põt eundẽ ab ecclesia remouere, b vel assignatã sibi minuere c portionẽ; Nisi aliquid cõmittat, propter quod per iudicem in vicaria sit; vel beneficio condemnandus.

¶ dem Norvvicensi episcopo.

¶ *Vicarius non potest substituere vicarium.*

CAP. IIII.

Clericos † in præsbyteratu, vel in alijs inferiorib. ordinib. constitutos, in vicarijs ecclesiarũ quas adepti sunt, alios sibi substituere non permittas, cũ id satis sit absonũ & absurdum.

¶ Inn. iij. abbati sancti Euge. & plebano sancti Petri.

¶ *Vicarius Papæ, in vrbe iurisdictionem habet, non extra vrbem.*

CAP. V.

Sva † nobis, † & infra. ¶ Nos igitur vicarij litteras æstimãtes per surreptionem obtentas: † Quoniam iurisdictio vicarij, d † quẽ Romanus Pontifex in vrbe reliquit, non exten

¶ *Glo. seq. reci. opponendo quid solus prælatus, &c. Io.*

b c *Remouere.* ergo hẽt ius in re, verũ est, φ hẽt ius vicariæ, sed non dicit habere ecclesiam quoad titulum. solus enim pl̃atus hẽt eam intitulatam: tũ expelli non põt, ac si haberet eam intitulatã sine iusta cã, & tũc per iudicẽ, & non per pl̃atũ ipsius ecclesię: vt hic in fine dicit.

Cap. 5. eod. tit. in 1. compil. & post Cõcil. Lateranen. par. 33. c. 3.

c c *Minuere.* cum sit perpetuo constituta. arg. infra de censi. prohibemus.

¶ *Glo. seq. pon't duas le ctur. at. circa secundã opponit, & soluit.*

Hic casus Bernardi est, & in antiquis libris reperitur.

Clericos. Sic pone casum. Prælati ecclesiarũ, in quib. habent curam aĩarũ vel aliã dignitatẽ. in propria persona deseruire debent ecclesiæ, & nõ substituere sibi vicarios, qa hoc est ɔ̃ rõnem. & iste casus pbatur. ĩ. de pręb. extirpandę. §. qui vero. &

Cap. 1. eo. tit. in 3. cõpilat. Tua nobis.

sic ordinabis litteram. Non permittas clericos, l. prælatos in presbyteratu, uel alios in inferiorib. ordinib. constitutos, substituere alios in vicarijs ecc̃larum, quas, s. ecclesias adepti sũt tamq̃ pl̃ati. & φ ita accipiat hoc nomẽ, clericos, pbat. appellatione. n. clericorũ oẽs superiores ɔtinent. in Auth. de sanct. epis. § presbyterorũ, coll. 9. & 11. q. 1. de psona. ſm aliũ casum, q poni consueuit, expone, clericos, id est vicarios substitutos, alios scilicet vicarios in vicarijs quas adepti sunt: quasi dicat vicarius non põt aliũ vicarium sibi constituere. sed iste casus non est bonus: qa p hoc innuitur, φ licitũ sit constituere vicariũ, qđ non est verũ, vt dictũ est ſm ius nouum, nisi tu velis restringere hanc decret. ad casum illius §. qui vero. sed in nullo casu licet vicario alium sibi vicariũ substituere. Bernardus. Not. φ vicarius non potest vicarium sibi substituere. Abbas.

Vide l. fi. cum ibi no. C. si à non cõp. iud.

Et de vicariorum iurisdõne de quib. hoc loco, vide quales creari debeãt, Cõcil. Trident. sess. 24. de refor. ca. 16.

S *Va nobis* Ponit dictum, & ipsius rationem: ibi, *Quoniam.* quam fortificat: ibi, *Præsertim.* Ex quibus infert: ibi, *Mandamus.* Ant. de Butr.

CASVS. Clerici cuiusdam plebis epi Vulterani, iurauerunt sibi eligere prælatũ ad voluntatẽ laicorum, & sic elegerunt sibi pl̃atũ, & electionem suam epo præsentauerunt: eps cassauit illam electionem, & excõicauit laicos illos, qui clericos compulerant, & ipsos et̃ clericos pro isto & alijs excessious excõicauit, & impetrauit litteras ad archiepm̃ Pisanum, & suos coniudices, vt eos tanquam excõicatos faceret euitari vsq; ad debitam satisfactionẽ: post hoc pars aduersa litteras impetrauit ab epo Portuen. vicario dñi Papæ, ad epm̃ Lucanum & suos coniudices, qui auctoritate illarum laicos & clericos absoluerunt, excõicantes epm Vulteranũ, eps Vulteranus significauit hoc totũ dño Papæ: prius tñ ex abũdãti appellauit, licet snia illa nõ teneret. sup hoc scribit Papa iudicibus dicẽs l̃ras vicarij p surreptionẽ obtentas, qa iurisdictio vicarij, quẽ Romanus Pont. reliquit in vrbe, non extẽditur extra vrbem, nisi ei specialiter sit cõcessum: præcipue cum ipse moratur in sua prouincia speciali: videlicet inter Capuanã prouinciã & Pisanã. Vndẽ mãdat quatenus quicquid occasione illarum l̃rarum factum est, denuncietur irritũ & inane. Nota φ litteræ p surreptionem obtentæ, non conferunt iurisdictionem: vt hic patet. Item vicarius vel legatus causas alterius prouincię uel iurisdictionis committere non potest.

d c *Vicarij.* vicarius omnia potest quæ pertinent ad iurisdictionẽ illius, cuius vices gerit. C. de offi. eius q vi. alt. ge l j 93. dist. c. vlt & 94. dis. c. 1. quædam tñ sunt quæ sine speciali mandato attentare non debet. ĩ de offi. lega. φ translationem.

dit e extra illã, nisi ei spãliter sit cõcessum. Præsertim cũ ipse moraẽ in sua puincia spãli, videlicet inter Capuanã puinciã & Pisanã: Mãdamus quatenus qcquid occasione l̃rarum illarum actũ est, in irritum f reuocetis.

¶ Hono. iij. Vigor. episcopo.

¶ *Compelluntur vicarij ordinarij, ecclesiis deseruire per subtractionẽ prouentuum & vicariarum.*

CAP. VI.

Ex parte tua fuit propositũ corã nobis: & infra. ¶ Mãdamus quatenus perpetuos g vicarios, vt in ecclesijs, in quib. vicarias obtinẽt, resideant, & se in presbyteros (vt eorũ † cura exigit) faciãt promoueri, per subtractionẽ h prouentuum, vel ipsarum vicariarum, compellas.

TITVLVS XXIX.

De officio & potestate iudicis delegati.

¶ Alex. iij. Londoñ. episcopo.

¶ *Delegatus Papę potestatẽ habet non solum in partes, sed et̃ in alios qui suam iurisdictionem impediũt.*

e c *Non extenditur.* nisi forte infra cẽtesimum militare. ad instar præfecti vrbis. ff. d offic. præf. vr. l. 1. § in initio. & ff. de offic. procon. si in alia. §. vlt.

Iurisdõ vicarij Papę ad quot miliaria extendaẽ.

f c *Irritum.* No. qđ factum est p surreptionẽ, non valet tamq̃ à nõ suo iudice 11. q. 1. cap. pen. & C. si à non cõpe. iu l. vlt. & retractari põt altera parte absente. ĩ. de re iud. cũ olim. & pcipue in decretali ista. hæ enim l̃ræ nullã conferebãt iurisdõnem. qa iurisdictio vicarij nõ extẽdiẽ extra vrbẽ: vt hic dicit. ergo si cõcedat l̃ras extra, est nulla iurisdictio. ff. de iu. om. iud. l vlt. C. q pro sua iurisd. l vnica. & ita qcquid factum est hic p l̃ras vicarij, ipso iure nõ tenuit. De hac materia dictum est supra de rescrip. ad audientiam 2.

Innoc.

† earum

E *X parte.* In prima facti decisa narratio. In scđa: ibi, *Mãdamus.* mãdatũ. An. d Bu.

CASVS. Vicarij perpetui tenentur facere residentiã in ecclesijs, in quib. obtinent vicarias: & cum habeant curã aĩarum, dẽnt esse in ordine sacerdotis. qđ si facere noluerint, cõpelli debent p subtractionẽ prouentuũ ipsarum vicariarũ. Not. φ perpetuus vicarius debet esse sacerdos, & in vicaria residere:

g c *Perpetuos vicarios.* Perpetuus vicarius dr̃, q canonice a psona ecclesiæ & auctoritate epi est institutus, & certã dẽt percipere portionẽ. s̃. eod. tit ad hæc. & ĩ. de præb. extirpandæ. §. qui vero. nec põt quis habere plures uicarias, cũ habeat curã animarum tanq̃ vicarius. & dẽt residere in loco, vt hic dicit, sicut nec quis põt habere plures ecclesias. ĩ. de cle. nõ resi. qa nonnulli. & c. seq. & ĩ. de præb. de multa In quib. casib. possit quis constituere vicarium, dr̃ in prædicta decr. extirpandæ. §. qui uero. beneficia enim ecclesiarum, p p officia diuina constituta fuerunt. 12. q 2. concessio. 16. q. 1. generaliter. & 1. q. 2. c. vlt. arg. C. de mi. test. l. pen. & 21. q. 3. c. Cyprianus.

Vicarius pperuus qs dicaẽ.

h c *Per subtractionẽ.* Et sic etiam compelluntur alij clerici, qñ necessitas uel vtilitas, ut ordinentur, exposcit. sup. de ætą. & qua. quæris. nec habet locum distinctio quæ consueuit notari 84. dist. in prin. maxime ubi quis recipit beneficiũ, animarum curam habens annexam sibi, indistincte debet promoueri, uel priuari illo officio. s̃. de elect. cum in cunctis. & s̃. de ætą. & quali. c. 1. & 50. dist per totum.

Vnđ ſm Apostolũ 2. ad Thes la 3. Qui nõ laborat, ñ mãducet.

DE OFFICIO ET POT. IVDICIS DELEGATI.

¶ *Visum est supra de ijs qui gerunt vices alienas in diuinis officijs, & in iurisdictione voluntaria: restabat videre de ijs qui gerunt vices alienas in iudicijs & in iurisdictione contentiosa. Verum quia delegatus Papæ est maior quolibet ordinario. infra eo. tit. sane. 2. & de off. leg. studuisti. ideo ponitur hæc rub. ante rubricas sequentes secundum. Ioan. And.*

De cuius materia non habetur ita specifice in decretis, sed in aliquibus c. & præcipue in ca. quia suut. 21. distin. & reperitur in 5. & in cle. Bened. Capre. Habetur etiam 28. dist. quia sunt. 74. dist. quorundam. 94. dist. c. 1. & 2. 25. q. 2. igitur.

Quia quaesitum. Communis diuisio ponitur in hac decre. Secunda: ibi, *Sic tibi*. Ab. Sicu.

CASVS Quidam impetrant litteras contra aduersarios suos: & cum ipsi eos faciunt ad iudiciũ vocari, Potestas & alij potentes minis & terroribus compellunt conquerentes silere: & sic mandatum domini Papę eludit: quaeritur quid iudex facere debeat? Rñdet Papa q sicut agētes & consentientes pari poena puniri dēt: sic eodē modo, tam illi, q trahuntur in causam, quam principales fautores eorum, si iustitiam impediunt, per censuram ecclesiasticā sunt coercendi. Nota. q iurisdictio iudicis extenditur ad omnes illos qui iurisdictionē illius impediunt: licet de illis in litteris non fiat mentio.

† Cap. 2. eo. ti. in 1. compil. & post cōcil. Late. part. 7. c. 2.

CAP. I.

Quia † quaesitũ est, quid faciendum sit de potestatib., quae † cũ pręcipimus alicui iustitiā exhiberi, minis aut terroribus conquerentes silere compellũt, [a] & sic mandatum nostrum eluditur: † Sic tibi respondemus, q sicut agentes & consentientes pari poena [b] (scripturae testimonio) puniuntur: sic tam eos, qui trahuntur in causam, quàm principales eorũ fautores, si cos manifeste cognoueris iustitiam impedire [c] districtione ecclesiastica poteris coercere.

† qui. † eliditur. Rom. 1.

¶ Idem Bonon. † episcopo.

† Eboracen.

¶ *Cum diuersae litterae sub eadē data & forma contrariae impetrantur & praesentantur à diuersis ad eosdem iudices, supersedetur vtrisq; donec consulatur Papa.*

CAP. II.

SAne † si à nobis super aliqua causa litterae impetrantur & aliae postea (non facta mentione priorum litterarum [d]) litterae opponuntur; si iudicibus innotuerit, [e] donec Romanum Pontificem consulant, & suā exinde cognoscant plenius voluntatem, executioni supersedeant vtrarumque: Ne pro varietate litterarum, causarum fines valeant impediri.

† Ca. 3. eo. tit. in 1. cōpilatione. & post cōcil. Later. par. 7. c. 3.

¶ Idem episcopo London.

¶ *Delegatus Papae impeditus, subdelegare potest causam, quae sine ipso commode terminari potest.*

CAP. III.

SI † pro debilitate, uel pro qualibet alia graui causa † uel necessitate, tractandis causis, quę tibi à sede Apostolica committuntur, interesse non poteris, liberũ [f] tibi sit personis discretis [g] & idoneis vices tuas cōmittere: Ita tamen q si res tanti est, te consulere [h] debeant: Nisi forte causae [i] ita graues [k] sint q sine praesentia tua non possint commode terminari.

† Cap. 4. eo. ti. in 1. cōpilatio. & post cōci. Latera. pa. 7 c. 5.

† Vox, causa, deest in antiquis.

¶ Idem V. † Carno. electo.

† G

¶ *Si causa committitur infra certũ diē decidenda: nisi partes prorogēt, per lapsum diei expirat iurisdictio.*

---

a ¶ *Compellunt*. Vnde iactura causae affici debent q patrociniũ potentiorum adducant. C. ne liceat potē. l. 1. & j. de ali. iudic. mu. c. 2. & iudex p prohibitionem illorũ nō dimittat suam iustitiā exercere. j. de iudi. decernimus. in ñ. ar. 11. q. 3. quatuor. c. iniustum. & C. quod metus causa. l. vlt.

¶ *Gl. seq. alle. duas concordantias, & duo cōtraria, & soluit distinguendo quadruplicem consensum.*

b ¶ *Pari poena*. Sic patet q facientes & consentientes pari poena constringuntur sic. q. 1. notum. 86. dist. facientes. arg. contra. q magis puniunt cō sentientes q̄ agentes. 24. q. 3. qui aliorum. & 11. qui consentit. ad hoc no. q quadruplex est consensus: s. negligentiae, consilij, cooperationis, & auctoritatis seu defensionis. In primo casu, s. negligentiae, minus peccat consentiens q̄ faciens, nisi forte negligentia nimis crassa fuerit, ut in plato: ut 1. q. 1. quicquid inuisibilis. & 83. dist. consentire. & c. nihil. In secundo casu, s. consilij, minus punit: plus tñ quam negligens arg. 86. dist. tanta. In tertio casu cooperationis aequaliter peccant facientes & consentientes, & sm hoc intelligūtur oēs auctoritates, quae dicunt, q aequaliter puniuntur. In quarto casu auctoritatis siue defensionis, magis peccat consentiens defendendo, & auctoritatem praestando quàm faciens, & magis puniendus est. 24. q. 3. qui aliorum. & 11. q. 3. qui consentit.

ADDITIO Vnde versus. *Consensus permit, suadet, iuuat, atq; tuetur. Hic minus, hicque minus luit, hic aequaliter, hic plus: Consentiens, operans defendens non reprehendens.*

c ¶ *Impedire*. Vide qualiter iurisdictio extendit ad illos de quibus in rescripto mentio nō ht, sic excõicatio extendit ad illos in quos lata non fuit. j. de senté. excom. nuper. & c. si concubinae. & hoc cõtingit quia impedit ipsam iurisdictionē & iudex oia pōt, q̄ ad ipsam iurisdictionē ptinent, & sine q b. ea expediri nō pot. j. eo. praeterea. & c. significasti. & c. prudentiā in fi. & c. suspicionis. & respon. & j. de testi. tam litteris.

Concor. Oportet gl. iurisdictione. & ibi Bal. in Auth. q̄ de f. ciu co lib. 2 §. cū igitur. ff. d vi & vi armata.

SAne si à nobis. Diuiditur: quia primo ponitur statutum. Secundo: ibi, *Ne pro varietate*. eius ratio. Bened. Capra.

CASVS Aliquis impetrauit lras sup aliqua causa c̄ aduersarium suũ ad aliquos iudices. ille aduersarius alias lras impetrauit ad eosdē iudices in alia forma: dubitabant iudices q d facere deberēt? Rñdet Papa, q iudices supsedere dēnt executioni vtrarũq; litterarũ, donec Romanum Pontificē csulant, ne p varietates litterarum causa valeat retardari. Not. q ignorantia iudicum circa formam diuersarũ litterarũ, facit executionem iurisdictionis susgendi, quousque consulat supior super hoc. Not. q pro varietate litterarum, fines causarum non debent impediri.

¶ *Gl. seq. signat contrarium, & soluit dupliciter, & secundum reprobat.*

d ¶ *Priorum litterarum*. contra. s. de rescri. caeterũ. vbi valēt primae litterae, si secũdae non faciant mētionē de primis, sed illud intellige qñ ad diuersos iudices primae & secundae litterae impetrantur: hic qñ ad eosdem iudices primae & secundae lrae impetrantur, & forma diuersa est. Vnde vi dicere, q supersedere dēnt donec consulant supiorē qualiter debeant se hēre in causa ipsa. sm quas lras procedant, ne p tali varietate negotium ex toto impediatur, si uellent sequi vtramq; formam: sed sm hoc vi negotium impediri. non impeditur finaliter, sed ad tēpus, vel quousq; Papa rescribat super illo. Sed hodie nō vi habere locum qd hic dicit: quia procedere debēt p formam primo sibi datam, ex quo secũdae lrae non faciunt mentionem de primis. j. d appel. vt debitus. & s. de rescri. c. caplm sanctae crucis. & quia tacita veritate impetratae sunt, cum nō fecerint mētionē d prima forma. Alij volunt intelligere hoc c. vt concordet cum illo, caeterum. & dicunt q pcedendum est p primas, & supsedere dēnt executioni scdarũ donec csulant Papā sup poena imponenda illi impetranti tacita varietate. sed haec littera, vtrarumq;, cōtradicit eis. & est prius primum dictum verius p decre. ut debitus. sed super expensis potest puniri. s. de rescri. caeterum. in fine. De hac materia dixi sup de rescri. c. 1.

† Secũdũ Laurētiũ, & Vincen. Io. And.

e ¶ *Innotuerit*. s. quod non reuocent primas B.

SI *pro debilitate*. Diuiditur in tres partes, primo ponit dictũ. Secundo: ibi, *Ita tamen*. ipsius determinationem. Tertio generalem exceptionem. ibi, *Nisi forte*. Ab Siculus.

CASVS Aliquis est, delegatus à Papa sup aliqua causa. Iudex impeditus nō poterat in cā pcedere, qrebatur vtrũ posset cōmittere vices suas. Rñdet Papa, q si p debilitate, vel alia iusta cā impeditus fuerit, bñ pōt vices suas cmittere psonis idoneis & discretis, ita q si causa esset dubia iudicē ipsum csulāt & si forte cā esset ita grauis, q sine ipsius psentia terminari nō posset: tunc non cōmittat. Nota q delegatus Papae pōt cōmittere alij cām sibi commissam, iusta de causa impeditus. Item nota q delegatus graues causas committere non debet.

f ¶ *Liberum*. ēt partibus inuitis, cũ potestas sit taliter à lege concessa. C. de iud. à iudice. & j. e. qm apostolica. nisi in casu eiusdem decre. §. is autem. & j. eo. pastoralis. in prin. & compellere etiam potest renuentem: nisi malitiose exonerare se uellet, vt ibi dicit. & sic semper iusta causa debet subesse, quando cām committit: vt hic habes.

g ¶ *Personis discre. tis*. j. de consan. & affi. ex litteris & j. de pręben. super inordinata.

Concor. l. ii, vt cũ no. p Bar. C. a d leg. Pau. de pla. & de eis. dele. sup quaestionũ. cũ gl. simpliciter. li. 6

h ¶ *Te consulere*. tanq̄ virum discretum, & non tanq̄ iudicē: si vices suas in totũ cōmisit. ut j. eo. sup quaestionũ. §. porro. aliàs si cũ eo postea uellet iudicare, nō valeret. j. eo. cum sup.

i ¶ *Causae*. puta inquisitio excessuũ, prouisio ecclae. ar. j. eod. quoniam apostolica. §. sm formam illius. §. alioquin bene posset committere magis perito.

k ¶ *Graues*. sic ēt grauia negotia dēt quis per se tractare, & non per procuratorē. C. de procura. l. vlt. nec tamen pōt cogi constituere

constituere procuratorem.inf.de procu. querelam. Bernar.

D *E causis*. Diuidit in duas partes principales, sicut sũt duo dicta, primũ vt I rubro, 2m vero hoc intẽdit: Vbi certa pœna prius statuta nõ est, delegatus imponit arbitrariam. Secunda: ibi, *Illis etiam*.

Cap. 5. eod tit. in 3. compil. & post concil. Lateranen. par. 7. c. 6.

CASVS. Aliqua cã commissa fuit decidẽda infra certũ tp̃s. puta infra duos menses: quærebatur vtrum iudex termino sibi præfixo elapso, posset vlterius de cã illa se intromittere, si infra tp̃s præfixũ non fuerit terminata: Respondet Papa, ꝙ nisi dies ab Apostolico præfixus, de cõi consensu partium infra tp̃s statutum in literis fuerit prorogatus, eo transacto mandatum apostolicũ expirauit. Secundo quærebatur: Ecce iudex delegatus citat partes vt veniant ad præsentiam suam, nolunt venire, vel stare iudicio suo: quæritur qualiter puniri debeant? Respõdet Papa, si tale negotium fuerit, ꝙ certa pœna in canonib. exprimatur, illam imponat: alioquin puniat eos s̃m arbitrium suũ consideratã qualitate delicti, & etiam causæ. Not. ꝙ iurisdictio delegati potest ad maius tempus de consensu partium prorogari. Item delegatus pœnam statutam in iure imponere potest, & non aliam. Item si nulla pœna statuta est super negotio, de quo iudex cognoscit, pœnam contumacibus imponat secundum arbitrium suum.

† sit.

CAP. IIII.

D E [a] causis, quæ infra certum terminũ decidẽdæ cõmittuntur, hoc tuam volumus cognitionem tenere, ꝙ nisi dies præfixus, de communi consensu partium [b] prorogeť, [c] eo transacto [d] mandatum expirat.

Vbi certa pœna per ius statuta non est, delegatus imponit arbitrariam. hoc dicit.

Illis ẽt qui pro causis tibi cõmissis, ad citationem tuam venire, [e] aut tuo super his parere iudicio neglexerint: si tale fuerit negotium quod certa [f] exinde pœna in canonibus exprimatur, eandem infligas: [g] alioquin ipsos pro delicti qualitate & causæ, secundum tuum arbitrium [h] punire procures.

¶ Idem archiepiscopo Senon.

¶ *Per simplicem commissionem causæ, potest delegatus citare, contumacem punire, & reliqua facere; quæ spectant ad causam.*

¶ *Glossa sequens primo dicit quando currat. secundo quærit arg. pro & contra: & soluit.*

a ¶ *Certum terminum* Tempus id currit postquam litteræ iudicib. præsentantur. inf. de appel. super eo. 2. Quid si infra xx. dies causa committatur terminanda: nunquid induciæ xx. dierum dandæ sunt. 3. q. 3. offeratur? Videtur ꝙ sic: quia beneficium iuris nemini est auferendum. 23. dist. de his in fi. ff. de re iud. l. 4. §. si quis ex testamento. & restitutio quæ infra quadriennium determinari debet, reo dilationem petente prorogatur vltra quadriennium, & tunc prodest tam reo q̃ actori. C. de temp. in integ. resti. petendæ. sed contradicit in fi. quia tempus prorogari non potest nisi de consensu partium. Sol. propter temporis angustiam puto arctandas inducias, & non ampliandas: interdum n. licet iudici arctare tp̃s à lege statutum. ff. de re iud. l. 2. & inf. de reg. iu. quod ad consultationem. nam & cã criminalis inf biennium terminãda est. C. de iud. properandum. in prin. & C. vt infra certum temp. crim. quæst. 3. l. vlt. quandoque tamen infra quinquaginta dies. C. ut omnes tam ciui. quàm mi. iud. l. 1.

¶ *Glossa sequens arg. alleg. 2. iura. & 6. alle. in contrarium, soluit distinguendo,*

Iuris solẽnitates an possint remitti per partes.

b ¶ *Consensu partium*. Arg. ꝙ de consensu partium solemnitates iuris possunt remitti. arg. inf. de resti. spol. licet. & ff. de fer. l. 2. arg. contra, infra de fer. c. vlt. & 3. q. 5. accusatoribus. 23. distin. quorundam. C. de lib. causa. nec si volens. C. de arb. Authen. decernimus. C. de iura. cal. l. vlt. §. sed quia. Solu. illæ solemnitates iuris, quæ sunt introductæ in fauorem partium, possunt omitti de consensu partium, ut ff. de fer. l. 1. & infra de testi. tuis. & infra de testi. spol. licet. sed illis solemnitatib. quæ sunt introductæ propter reuerentiam dierum, partes renunciare non possunt. infra de fer. cap. vlt. & illis quæ pro communi vtilitate sunt publica: ut in præalleg. §. sed quia. & cæteris quæ sunt de substantia iudiciorum, ut est libelli oblatio, & litis contestatio, & quòd sententia feratur in scriptis.

Aliàs, Dei.

c ¶ *Prorogetur*. Et ita patet ꝙ iurisdictio quæ certo tempore finitur, potest prorogari ad maius tempus. De prorogatione iurisdictionis dicetur infra eod. P. & G. Et si compromissum fiat ad certum tempus, finitur compromissum, nisi consensu partium prorogetur. ff. de arbit. diem proferre.

d ¶ *Eo transacto*. postea q̃ ri in c. isto. Pone ꝙ iudex ultima die iurisdictionis suæ tulit sñiam, quis mandabit ipsam executioni, nunquid idem ipse iudex? Dico ꝙ sic: qm̃ ptãs cognoscendi expirauit, non potestas exequendi. arg. j. eo. ex litteris.

e ¶ *Venire*. dum tñ citatio teneat, alias non tenetur. supra de elect. bonæ memoriæ. & infra de fer. ca. vlt. Ber.

Hæc glosula ñ est Bernardi, nec hẽ in antiquis libris.

CAP. V.

P Ræterea † super hoc quod nos consulere voluisti, vtrũ liceat iudici delegato nõ ordinario cogere contumacẽ, vt veniat, aut damnare si non veniat: ¶ Hoc tibi auctoritate præsentiũ innotescat, ꝙ postquam ei cã licet simpliciter [i] delegatur, satis põt nostra auctoritate partes cõpellere: & ẽt contumaces seueritate ecclesiastica coercere: [k] ẽt si lĩæ cõmissionis id non contineãt, aut [l] partes mandatũ nostrũ non habeant, vt accedãt: Quia ex eo [m] ꝙ cã sibi cõmittitur, super omnib. quæ ad cãm ipsam spectare noscuntur, plenariam recipit potestatem.

Cap. 6. eod. tit. in 1. cõpilat. & post cõcil. Latera. par. 7. c. 7.

¶ Idem Vintonien. episcopo.

¶ *Si cã pluribus etiam simpliciter est cõmissa, quilibet subdelegare potest. h. d. & quotidie allegatur.*

¶ *Glo. seq. quærit, & tripliciter soluit.*

f ¶ *Certa*. sic est in vsurarijs infra de vsur. quia in omnibus. & si illi pseuerauerint, excõicẽtur. infra de vsu. præterea. sed certa pœna statuta est: quia si est contumax: si talis est res, dẽt mitti in possessionẽ cã rei seruandæ: si non est talis, excõicetur. infra vt lit. non cõtest. tuæ. & cap. qm̃. Quid si diuersæ sunt pœnæ? Minor imponatur de pœni. dist. 1. pœnæ. 50. dist. si quis uoluntate & c. si qua fœmina, uel locus erit gratificationi. infra de iur. patro. cum aũt aduocatus. vel illã, q̃ magis timetur, vt in cap. qm̃ frequenter. in fin.

† In codice Barbatiæ ita: aut mandatũ partes nõ habeant Apostolicũ, ut accedant.

¶ *Glo. seq. distinguit inter delegatum et ordinarium.*

g ¶ *Eandem infliges*. cũ sis delegatus: quo casu dispensare non potes. sed iure cõi procedere: cũ fines mãdati exacta diligentia sint seruandi. s̃. de rescrip. cũ dilecta. secus in ordinario, qui dispensare põt. j. de iudi at si clerici.

h ¶ *Arbitrium*. arg. ff. de iure deli l. 1. §. 1. qualitate delicti & causæ & personæ inspecta j. de homi. sicut dignum.

P *Ræterea*. Ponit casum, ipsius responsionem, & responsionis rationem. Secũda: ibi, *Hoc tibi*. Tertia: ibi, *Quia*. Abb.

CASVS. Alicui delegato causa cõmissa fuit simpliciter sub hac forma: Causam, quæ vertitur inter tales, tibi committimus terminandam, quod iustum fuerit exequaris: iudex iste quia in rescripto non continebatur ꝙ posset punire contumacem uel ꝙ posset citare partes, quæsiuit vtrum posset contumacem cogere vt ueniat, aut ut possit eum punire si non ueniat? Respondet Papa ꝙ postquam causa iudici est commissa, licet tamen simpliciter, potest partes compellere ut ueniant. & punire contumaces ecclesiastica seueritate, quamuis in litteris non contineatur, aut partes mandatum non habeant ut adinuicem accedant quia ex quo causa sibi committitur, super omnibus quæ ad causam pertinent, plenariã recipit potestatem. No. ꝙ delegatus potest punire contumaces. Itẽ ex quo causa committitur alicui, omnia commissa intelliguntur, sine quibus causa competere non potest. & sic extenditur iurisdictio ad omnia accessoria.

i ¶ *Simpliciter*. sine aliqua forma expressa: quia si certa forma esset data, illa esset seruanda. sup. de rescrip. cũ dilecta. sed cum simpliciter mandat, quod iustum fuerit exequaris. s̃. de fil. presby. c. pen. tunc habet locum quod hic dicit, ꝙ omnia potest sine quibus causa expediri non potest, inf. eod. prudentiam. in fi. & c suspicionis. Et sic est. arg. ꝙ verbum simpliciter positum, generaliter intelligitur. & infra de priui. quia circa.

k ¶ *Coercere*. secundum tenorem illius decre. infra ut lit. non contesta. tuæ. si lis est contestata, secundum tenorem illius decre. infra de dol. & contu. prout.

Verbum simpliciter positũ est generaliter intelligẽdũ.

l ¶ *Mandatum*. s̃m ꝙ hñ infra de testi. spo. conquerente.

¶ *Glo. seq. argu. alleg. 8. iura, quod principali concesso, &c. In contrarium alleg. 8. & soluit. Secundo argu. quòd aliquo prohibito, &c. alleg. 2. iura. & in contrarium unum l. quam soluit. Tertio ex eum. in connexis, & c. alleg. 5. iura: & 4. in contrarium. & soluit. Ioan. And. in nouel.*

m ¶ *Ex eo quod causa*. arg. ꝙ concesso principali conceditur accessorium. 8. dist. quo iure. & 16. q 1. si monachus. & ff. de iur. omn. iudic. l. 2. & ff. de re iudi. quidam. C. ubi, & apud quos. l. vlt. & infra de in integ. resti. causa. arg. contra. 20. q 3.

 constituit.

constituerit.ff.de ado.l.1.§.quæ depositis.& ꝗ. de test. ad hoc ff.de vsuf.Item si fundi.§.sed si insula 2.q.6.quis.& C.de epi. audien. Authen. si liberi.& C.de libe.præ.uel exhæ.Authe.ex causa.C.de leg.seruis Solu.prima pars uera est.& c. constituit. non est ꝯ:quia ibi intentio principalis fuit circa res, alia non tāgūt ꝯriū. Itē est arg. ꝙ aliquo ꝓhibito, ꝓhibetᷣ oē id ꝑ qđ ꝑuenit ad il'ud.ff.de spon. oratio.ꝗ.de ꝓcur.tuę. veruntñ licet aliqua sint annexa, & alicui concessa,licet unū admittatur, nō tñ aliud, imó nec illud.ff. de li. & posth.si ita.§.regula sed illud est speciale fauore libertatis Item argu. ꝙ idem iuris est in utroq; cōnexorum ꝗ. de cons.translato.& 1.q.3.si quis obiecerit. & 8.dis.quo iure.& ꝗ. de appel una. ff.de ap. si qs.& §.seq.ar.ꝯ.ꝗ.de eo q dux.in ma.quam pol.ꝑ adu. ꝓpositū. C. de fi.instr.& l.2. & ꝗ.de despon. impu. de illis. & 2.q.5. interrogatū. solu.idē iuris ĩ utroq; cōnexorū,ubi alterū sine altero esse nō ꝯtingit:ut hic. & ubi eadē rō est in utroq; casu: ut ꝗ.de const.trãslato. secus ubi diuersa ē ratio ut patet ꝑ ꝯria.

Cap.7.e. ti.in 1.cō pil.& post Conci. Lateran.par. 7.cap.8.

Non tamē potest alium sibi associare iurisdictionē nō habētē. ꝗ. eod. cum super.

Ca. 9.e. ti. in 1.cō pil.& post concil. Latera.part. 7. cap. 11.

Aliàs ita: eā auctoritate sibi cōmissa. alias ita: cām auctoritate Apostolica sibi cōmissam. sed plura & vetustiora exēplaria ita: cām auctoritate sibi commissa.

CAP. VI

Qvamuis † simus: & infra. ¶ Si uero duob. a causa cōmittitur, ēt si non apponatur, ut vnus sine altero procedat in ea: nihilominus vnus ex ipsis, siue suo coniudici, siue alij, vices suas potest † committere in hac parte.

¶ Idem Noruicen. episcopo.

¶ *Delegatus Papæ exequit̄ sn̄iam suam, quam exequi non potest, aut nō vult is cui eam cōmiserat exequēdā.*

CAP. VII

Significasti † nobis: & infra. Consultationi tuæ taliter respōdemus, ꝙ si iudex ordinarius ad b mandatum iudicis delegati à nobis, aut non vult, c aut non potest (alijs resistentibus d) sententiam ab eo latam effectui mancipare: delegatus iudex eā † auctoritate nostra sibi commissam, potest executioni mandare: & si qui sibi restiterint, e eos sententia ecclesiastica coercere.

¶ Idem.

¶ *Si ordinarius scit eum non canonice institutum, quē delegatus Papæ mandat in possessionē induci, nō resistet violenter, sed precibus instabit, ut differat donec Papa consulat̄.*

Qvamuis. CASVS. Causa commissa fuit sub hac forma: cām, q̄ inter tales uertit̄, uobis cōmittim' terminādā, faciatis ꝙ de. &c. nulla alia clausula adiecta, quæ aliqñ adijcitur, hæc s. ꝙ si ambo nō poteritis. &c. quærebat̄ siue dubitabatur, si alter non posset interesse, verū posset cōmittere vices suas? Rn̄det Papa si duob. cā cōmittit̄, licet in litteris nō apponat̄: si ambo interesse nō poteritis, alter nihilominus exequat̄: bñ pōt alter cōmittere vices suas siue cōiudici suo, siue alij. Nota ꝙ iudex delegat' sēp ꝯmittere vices suas pōt, qualiscunq; forma sit: nisi ei ꝓhibeat.

Glo.seq.soluit quæstionem, quæ fuerit dubitatio.

a ¶ *Duobus*. hæc fuit dubitatio: q̄a cā cōmissa fuit duob. sub hac forma: mādamus vt ꝓcedatis ĩ cā: qđ iustū fuerit facientes nulla clausula adiecta, ꝙ si ambo nō poteritis, &c credebat̄ ꝙ si vnus nō posset interesse, ꝙ nō posset ꝯmittere. iō q̄siuit eps Vinton. an posset cōmittere vices suas. & dicit ꝙ bñ pōt, q̄a clausula illa nihil facit quantū ad ptātē cōmittendi, cū habet illā a lege. ꝗ.eo.pastoralis.1.rñso.& c.qm̄ & C.de iu. a iudice.

Significasti. Primo ponitur decisa consultatio. Secundo responsio: ibi, Consultationi. Ab. Siculus.

CASVS. Dubitabat iudex iste an delegat' posset sn̄iam suā mādare executioni, si ordinarius ad mādatū suū eā exeq nollet, aut nō posset. Rn̄d. Papa cōsult', si iudex ordinarius ad mādatū delegati à Papa, aut nō vult aut nō pōt alijs resistentib. sn̄iam à delegato latā executioni mādare, delegatus nihilominus sn̄iam ab eo latā pōt executioni mādare, & punire resistētes. Not. ꝙ ex ista decre. vr̄ innui ꝙ executio sn̄iæ spectet primo loco ad ordinariū. Itē nota ꝙ delegatus Papæ pōt punire oēs impedientes officiū suū, tam in cognoscēdo q̄ in exequēdo; & suā sn̄iam pōt exequi, & mandare alij ut eam exequat̄.

Glo.seq.recitetur per q.Io. And.

b ¶ *Ordinarius*. Dubitatio fuit: quia iste credebat, ꝙ delegatus iudex nō posset suā sn̄iam mandare executioni. arg.3.q.6. quisquis 2.ff.de re iu.à diuo pio. sed potest, vt hic patet.

c ¶ *Non vult*. si non vult, pōt compelli à delegato, q̄ maior ē illo ēt epō quantū ad cām illā ꝗ.e.sane.& ꝗ.eo.pastoralis.1.rñ. ēt si sciat eā iniustā. ꝗ.e.pastoralis.§.q̄a vero. dū tñ faciat ei fidē de iurisdictiōe sua. ꝗ.e.cū ĩ iure.& C.đ mādat. prin.l.vnica.

d ¶ *Resistentib*. quos pōt excōicare, cū habet coercitionē, aliàs talis executio delusoria videret̄. ꝗ.eo.ex lr̄is. & argu. ff.de of. eius cui mand.est iurisd.l.vlti. in fi.ꝗ.eod.c.1.

e ¶ *Restiterint*. & sic uident̄ fieri de sua iurisdictionē ꝓstando impedimentum: unde illos pōt excommunicare. sup eod. quia quæsitum.& ꝗ.de testi. tam litteris.

Si quando. Primo ponitur quæstio. Secundo solutio: ibi, Ordinarius. Ab. Siculus.

CAP. VIII

Si † quando clerici corā iudice delegato, prælatos ecclesiarum super ecclesijs quas tenet in causam traxerint, & coram eodem iudice, transactione f † uel alio modo ecclesias obtinuerint, in quibus certum sit eos institutionem g canonicam nullatenus habuisse, nec possessionem etiam corporalem: Ordinarius iudex non debet iudicis delegati mandato h resistere i violenter, † sed apud ipsum instare, vt differat eos ĩ possessionē mittere, donec nobis rei veritas innotescat.

¶ Idem Brixien. episcopo.

¶ *Post diffinitiuam executioni mandatam, expirat delegati iurisdictio.*

CAP. IX

In litteris: † & infra. ¶ Cōsultationi tuæ taliter respōdemus, quòd ex quo iudex delegatus per se ad vel per aliū, sententiam executioni mandauit: uel mandari ꝑcepit, k eius auctoritas & iurisdictio cessat: q̄a semel est officio suo functus. l

CASVS. Aliquis clericus impetrauit lr̄as ad aliquē delegatū ꝯ ꝓlatū ecclīæ, sup ꝑ ipsa ecclesia, ꝓlatus coram iudice tract' est ĩ causam: tādē ꝑ cōpositionem uel alio modo, clericus ille ecclesiam obtinuit corā illo iudice: & certū est ꝙ clericus nec canonicam institutionē nec possessionem in ipsa ecclīa habuit corporalē: delegatus mādat alicui vt illū clericum mittat ĩ possessionē ipsi' ecclīæ; q̄rit̄ vtrū eps dēat resistere mandato hmōi delegati? Rn̄det Papa ordinarius nō dēt violenter resistere delegato, sed apud ipsum debet instare, ut differat illū mittere in possessionē, donec Papæ sup hoc negotio veritas innotescat. Not. ꝙ ordinarius non dēt violēter resistere delegato, nec ĩpediri officiū suū.

Glo.seq.recitetur per obiectionem.

f ¶ *Transactione*. trāsactio in spiritualib. interueniēte non pōt ꝓprie sūpto vocabulo. ꝗ de transa.sup e. amicab lis aūt cōpositio posset. ꝗ.de trāſ. statuimus. arg. ad hoc. ꝗ. de re.permu. c.fi. Vñ expone transactione, i. amicabili compositione.

g ¶ *Institutionem*. Vñ titulum non habent vel causam possidēdi. titulus, n. non acquiritur per transactionem in spiritualib. sed canonica institutione. ꝗ.de insti.ex frequentibus. & ff. de decu. Herennius Modestinus.

h ¶ *Mandato*. de mittendo in possessionem illū transigentē.

Glo.seq.recitetur per quæstionem.

i ¶ *Resistere*. sed ꝑcib. instet, aliàs appellet si nō admittat ꝑces & tenebit appellatio. ꝗ.sup.e.ar. ꝗ.de re iu.cū sup cōtrouersia.

In litteris. Diuidit: q̄a primo ponit̄ decisa cōsultatio. 2o rn̄sio: ibi, Cōsultationi. tertio reddit̄ rō: ibi, Quia. Be. Capra.

CASVS. Iudex delegatus tulit sn̄iam sup ꝑ aliqua cā sibi cōmissa: q̄rebat̄ usq; ad qđ tp̄s iudex iste delegatus se interponere posset ut staretur sn̄iæ? Rn̄det Papa, ꝙ ex quo per se vel ꝑ aliū sn̄iam mandauit executioni: expirat iurisdictio illa: q̄a semel est officio suo functus. No. ꝙ delegatus Papę & per se & ꝑ aliū pōt exeq sn̄iam suā. Item nota q' qui semel officio functus ē, deinceps non habet iurisdictionē: qđ uerum est cum sententiam mādauerit executioni, uel mandari ꝑcipit cum effectu.

k ¶ *Præcipit*. cum effectu: s. nam si mandauit, & nō ē paritū, ipsemet postea exequat̄: ut ꝗ.eo.significasti. verba.n. cū effectu sunt accipienda. ꝗ. de cle. non resi. relatum.& de pæn dist. 1. hæc autem verba.& ff.quod quisque iur.l.1.§. hæc autem verba & ꝗ.de spon.c.vlt. hęc potest facere usq; ad annum a die latæ sententiæ. ꝗ.e.tit.quærenti.

Glos.seq.alle.duas concor. & ponit 10 alios casus, quibus expirat iurisdictio de egat i.

l ¶ *Officio suo functus*. Sic.ff.de re iudic.iudex & ꝗ.e.c. venerabilis. Et ita expirat delegati iurisdictio, sn̄ia lata & executioni mandata, ut, hic. Itē finitur mortuo iudice, cui proprio noīe scribit. ꝗ.e.qm̄ abbas.a ꝯrio sensu. Itē per mortē illius ꝯtra quē lr̄æ impetrant̄ re integra. ꝗ. de rescrip significauit. Item reuocato mandato. ff.de iudic. iudiciū soluit. & per secundas litteras, quæ expressam faciūt mentionē de primis. su. đ rescr. cæterum. Item si iudex remittit cām superiori. ꝗ. de offic.leg. licet Tranen. Item elapso termino commissionis. sup. codē. de causis. Item si re integra moriatur delegans. inf. eod gratum. &c. licet.

Cap. 10. e.tit. in 1. compi. & post côci. Later. pa. 7.c. 12.

per trāsactionem.

Facit ad hoc text. ĩ l. nec magistratib. ff. đ iniu.

Post côcil. Lateran. sub Alex. 3. c. 16.

Trāsactio ĩ spiritualibus non habet locum.

Vbi dr̄ qđ fuit ꝑceptio latæ non facit decisionē.

Vel qui simpliciter. cum alio vel alijs datus est. ꝗ.eod. vno delegatorum. Io. And.

& c.licet. Item per legitimam recusationem. Inf. de fo. cōpet. licet. & inf. de appe. secūdo requiris. Item per appellationem legitimam. inf. de appel. vt debitus. Item per delationem appellationis. arg. inf. de appel. sæpe. & c. interposita.

Consultati nibus. Communis diuisio. Secūda ibi, *Super quo.*

Abbas Siculus.

Aliquis fuit spoliatus ecclesia sua, seu alia possessione sine iudicio ecclesiæ, & absq; rōnabili cā: accessit ad Papam, & cōquestus fuit ei, q taliter fuerat spoliatus, & obtinuit lras ad iudices sub hac forma, ut s. certum tps restituatur sibi possessio, si cōstiterit iudicib. cū taliter fuisse spoliatū: ille q ipsum spoliauit absens erat antea aliqua mentio fieret de litteris illis, cā peregrinationis, uel cā studiorū, vel alia consimili, nec J. tps comprehensum i litteris poterat se iudici præsentare: quæretatur verum possessio debeat illi restitui, cū paratus sit sui possessionem & spoliationē probare. Rñdet Papa, q nec pōt, nec dēt habere restitutionem, quis paratus sit probare corā dlegato possessionem & deiectionem. verumtamen si ille qui possidet lite contestata se contumaciter absentasset, tunc debet ei possessio ablata restitui, si probauerit se possedisse, & spoliatum fuisse. Not. q spoliatus ad hoc vt restituatur, duo debet probare. s. possessionem, & eiectionem. Item cōtra absentem causa peregrinationis uel studij uel alia consimili, non est procedendum diffinitiue: nec contumax reputatur.

Cap. 15. eod. tit. in 2. compil. & post cō cil. Later. par. 7. cap. 17.

Præmis sum. in r. no non multū ve tusto.

Idem abbati sancti Albini.

Reo absente non per contumaciā, delegatus datus ēt ad diem, non restituet actorem, licet possessionem & deiectionem probare volentem.

CAP. X.

Consultationib. † & infra. Quæsitū ē, verū si aliqs ecclesia vel possessione qualibet se allueuerās absq; iudicio & cā rōnabili spoliatū, & à nobis ad iudices lras obtinuerit vt J. certū tps restituat sibi possessio, si cōstiterit iudici cū ēe taliter spoliatū, possessio debeat ei restitui: cū is q tenet ecclā vel possessionē q ipse requirit, anq a de lris ipsis aliqua mētio fieret, studiorū vel peregrinationis, uel alia huiusmodi causa se absentauerit, nec infra tempus præfixum, † iudici possit suam præsentiam exhibere. Super quo respondemus, quòd nec potest, nec debet restitutionem b habere, quamuis paratus sit coram iudice delegato, testibus idoneis, possessionem c & deiectionem suam probare: nisi is d qui possidet, se per contumaciam absentasset.

Idem Carnoten. episc.

Delegatus Papæ in causa sibi cō missa, iurisdictionem habet sup ordinarium & quemcunque maiorem.

CAP. XI.

Sane † quia nos: & infra. Tuæ quæstioni duximus respondendum, quòd iudex à nobis delegatus, vices c nostras gerit; unde in causa illa superior est & maior illis quorū causam suscepit terminandam. f † Ideoq; si episcopus g uel alia persona, h quæ nō sit de iurisdictione i illius, in eā quam ei delegamus, rebellis aut contumax fuerit, secundum qualitatē

a Antequam. Aliàs si fraudulenter recessisset. secus esset. J. de appel. suggestū. vel post citationem. J. de eo qui mit. in pos. cā rei ser. c. vlt. sed ibi suppletur, maxime, & hic codē modo.

Glo. seq. reci. per qā leg. 3. ll. quod non, & 3. ad contrarium, & sol uit distinguendo tres species possessionum.

b Restitutionem. Sic vi. q si quis sit absēns iusta de cā, & nō aio fraudandi, non dēt fieri missio in possessionem bonorum ipsius. ff. qui ex cā in pos. ea Fulcinius. §. quid sit latitare. arg. ff. de iud. l. non vi. ff. de pecu. eo t pe. rñ. 1. Arg. contra. C. de restitu. mi ignotare & ff. de priui credi. l. vlt & ff. quib. ex cau in pos ea. Fulcinius. §. si fundum. quia in illis contradicitur, q et iusta de cā absēns si non defenditur, fit missio in possessionē. Sol. aliud est bona alicuius possideri, & aliud in possessionem mitti, & aliud restituere possessionē: quia si aliquis uocatus latitat cā fraudandi creditores, si non defendat bona viri arbitratu, bona eius possideri iubent, & ēt vēduntur. ff. ex qu b. cau. in pos ea. Fulcinius circa prin. & § quid sit latitare. & C. de bon. auct. iu. pos. cū proponas. & fm q dr in Auth. ibi possessio, & qui iuratus aut vocatus non latitat, ut fraudet creditores, sed absens est ex quacunq; cā probabili vel nō probabili, necessaria uel nō necessaria, si nō defendatur, mittuntur creditores in bonorū possessionē cā custodiæ, nec ea vēdere pñt, nec possidēt. ff. quib. ex cau. ma. in integ. re stit. aut. § hic aūt & ff. de acq. pos. possi teri. §. vlt. & J. ut lit nō contest. qm in fi. & hoc in psonali actione. sed si qs absens sit, otra quē agat actio ne reali citari dēt ad domū, & interrogadi sūt amici, an ipsū defendere velint ff. ex quib. cā ma. l. ergo. & si nō sit q eū defendat, fit missio in possessionē petitā cā rei seruādæ. J. vt lit. nō cōte. qm. §. in alijs. & sic intelligi otratiū illud §. si fundū. Aliud est possessionē restituere. ut hic dicitur: qa tūc ē possessor quousq; euincat, pprietas, & hēt cōmodū possessionis, & hoc denegat i casu psenti, si daret restitutio: quasi diffinitiue pcederet cōtra absentē lite nō otestata, qd esse non dēt. J. ut lite nō contest. per totū. & idē est seruandū in hac cā, sicut esset si tractaret cā proprietatis. J. ut lite non contest. c. 2. Quid ergo faciet iste spoliatus? fiet denūciatio ad domū legitimam: & si nō sit qui eū defendat, mittatur in possessionē cā rei seruādæ. reo postea veniente, iusta pbata cā absentiæ restituitur in integrum: uel ad appellandum: & hæc missio nō phibet hic: sed restitutio tm. de restitutione absentis dr. q. 6. biduū. § si aduersus absentem. & etiam sine iusta cā restituitur ei possessio q cunq; infra annum; prout dr in decre. quoniam. §. in alijs.

Possideri bona, in possessionē mitti, & restituere possessionem differūt.

Glossa est similis in l. cum proponas. C. d bon. auct. iud. possi. tex. in l. si fini ta. §. non autē ff. de dam. infe cto.

c Possessionem & deiectionem. Nota q hæc duo tenet, qui petit restitui. s. se possedisse, & spoliatū fuisse. J. de resti. spolia. olim causam. & J. qui filij sunt legi. causam quæ. & idem est si aliquis spoliauit vel mandauit. uel ratū habuit spoliationem. J. de resti. spol. cum ad sedem. ad fi. ff. de vi & vi ar. l. a q. deiecisse.

d Nisi is. Per hanc litteram videt q si iste cōtumaciter fuisset absens, q esset restitutio facienda: qd nō est verū, nisi post litem contestatam: qa tunc si esset contumax, recipe rentur testes, & restitueretur, si probasset suam possessionem & spoliationē: & sic intellige etticulū vltimū: alias testes ante litem contestatam pp cōtumaciam non sunt recipiendi in causa restitutionis. J. ut lit. non cōtestat. ca. 3. & sic mutat casum. similis mutatio est de causa possess. c. penul. quia sup. dixit de eo qui erat absens probabili causa, & antequam sciret lras ē se impetratas: & hic loquitur cū lite contestata contumax inuenitur: & in eo casu (si liquet de causa) restituitur possessio. J. de dolo. & contuma. prout. vel mittitur tm in possessionem causa rei seruandæ pp contumaciā lite n contestata. J. ut lite non cōtestata, qm. §. in alijs. vel potest intelligi fm opinionem illorum, qui dicebāt, q lite nō contestata possunt recipi testes cōtra contumacē, & snia ferri. hæc fuit opinio Hugo. & sic proprie tenetur illud. nisi Ber.

Cap. 16. eod. tit. in 1. cōpil. & post Cōc. Late. par. 7. c. 20.

Facit te. ff. l. genera liter. cum no. ff. d fi. de. & ff. d so l. si duo

Intendit gloss. q sit mutatio i qualitate psonæ ipsius rei, & i statu cāg Io. And.

Sane. Primo ponit decisa consultatio. Secundo: responsio: ibi, tuæ in qua tria facit. Primo præmittit responsionis causam. Secundo: ibi, Ideoque. respondet. Tertio: ibi, ita q. responsum declarat Bened. Capra.

Aliquis clericus uel laicus causam habet cum epo: causa ipsa commissa fuit alicui iudici delegato contra episcopum, qui delegato non subest: aliàs quæritur qualiter delegatus episcopum punire debeat ad aliquid faciendum vel dandum, cum rebellis fuerit ipsi delegato? Rñdet Papa q iudex delegatus ab ipso, vices ipsius gerit, & ideo maior & superior est illis quorum causam suscipit terminandam. Vnde si episcopus uel alia persona, quæ non sit de iurisdictione ordinarij iudicis delegati, in causa quæ sibi à sede Apostolica delegatur, rebellis & cōtumax fuerit, iudex delegat' pōt ipsum epm interdicere uel suspendere, ita q fm qualitatē negotij tēpora te procedens epo interdicat ingressum ecclæ, vel sacerdotale officium, uel terram ipsius epi iterdicto supponat. Nota q delegatus vices gerit delegantis. Item maior est illis quorū cām suscepit terminandum. Item contra maiores patres ab initio temperate delegatus procedere debet. Item terra pōt interdici pro delicto domini.

e Vices nostras. No. q delegatus vicem gerit delegātis. 93. dist. c. vlti. & 94. dist. c. 1. & ff. de offic. eius cui mand. est iurisdi. & si prætor.

Glo. seq. arg. quòd Papa, &c.

f Terminandam. arg. 21. dist. c. inferior. & c. denique Itē maior est ordinatio quantum ad causam illam. J. de off. ordi. pastoralis. Item arg q Papa potest ligari ab illo, cui peccata sua confitetur. 2. q. 5. mandastis.

g Episcopus. cuius causa commissa est delegato, & ita est de iurisdictione delegati quantum ad illam causam.

h Persona. cuius causa non est delegato commissa; tamē si iurisdictionem delegati impediat, delegatus pōt illum punire vt hic dicitur. & sup. eod. c. 1.

i De iurisdictione. quia ex tali delegatione fit de sua iurisdictione, cuius causa est delegato commissa.

Gloss. seq. pn. pnis, &c. & signat contrarium.

a Compelli. cum habeat iurisdictionē in illū: alias nulla eēt delegatio talis. ȷ eo.c: lrīs. & ff. de offi eius cui man. est iurisdic. l. vlt in fi. & est notabile: quia deferi maiorib. in pœnis in ferēdis pp dignitatē cōtra. habes. ȷ de sta. re. ea q. primo rūso.

ADDITIO. Sed qđ verum est, ab initio ē deferendum.

Gloss. seq. recitat ar per quæsti nem.

b Officium. Quā sie specialia interdicūtur alia nō interdicta pōt exercere ȷ. de cor. viti. c. significauit. secus si esset simpliciter ab officio suspensus. Ber.

c Specialiter. Hoc fit cum eps suo noīe cōuenit. & est ar. ꝙ alius ꝓ delicto alterius punitur. Itē arg. pro delicto vnius totam terrā supponi interdicto. ȷ. de postu. ad hæc & ȷ. de spon. non est vobis

Ex parte. Diuidit q̃ primo ponit partis conquestio. Secundo prouisio; ibi, Quoniam igitur. Abb.

C. Quidā clericus N. noīe impetrauit lrās ad epm Conuētren. ut archidiaconatum, quem in eccle sia ipsius primo vacaturum contigeret, assignaret eidē: litteris istis pendentis, quidā alius R. nomine litteras alias ad Ebora. archiepm impetrauit sub hac forma: vt si auunculus eiꝰ archidiaconatū quē habebat in eccl̃a Cōuentren. oīno dimittere vellet, ipsū assignaret eidē, nulla de priorib. lrīs habita mentione: eps Conuentren. hoc intellecto significauit negotiū dño Papæ: p eadē N. sup negotio isto scribit Papa archieꝑo & eꝑo. pdictis dicens, p si memor fuisset, ꝓ dicto N. scripsisse, ꝓ aduersario suo nullas lrās direxisset. Vñ mandat eis, quatenus pfato N. archidiaconatū ipsius ecclesiæ, si vacet, assignent nō obstātib. litteris posterius impetratis. Nota ꝙ si lrā sup bñficio ipetretur & pendente, lrā posterius impetratæ sup alio beneficio in eadē ecclesia, non facientes de priorib. mentionē, nō valēt.

Cap. 17. eo. tit. in 1. compil. & post cōci. Later. par. 7. cap. 21.

† Hæc duo verba aduersarius eiꝰ, desunt in antiquis.

‡ Vox, lras et deest in antiquis.

facti poterit, uel interdicti, uel suspensionis sententia; à iudice delegato compelli: a Ita quòd iudex secundum negotij qualitatem temperate procedens, episcopo uel ingressum ecclesiæ, uel sacerdotale officium b interdicat aut etiam terram illius, quæ ad iurisdictionem suam pertinet specialiter, c interdicto supponat.

¶ Idem Eboracen. archiepiscopo. & episcopo Conuentren.

¶ *Si primus impetrauit primam dignitatem in ecclesia vacaturā, secūdus impetrauit certam dignitatem ipsius ecclesiæ cum vacaret, & illa postmodū vacat: debet primo, et non secundo. h. d. & est notabilis decisio.*

CAP. XII.

Ex parte N. nobis innotuit, quòd cum ad te frater Conuentren. nostras litteras impetrauerit, ut ei archidiaconatū quem in ecclesia tua primo vacare contingeret, assignares: R. aduersarius † eius alias ad te frater. Eboracen. litteras ‡ impetrauit, nulla de prioribus habita mentione: vt si auunculus suus archidiaconatum, quem habebat in ecclesia eadē, uellet omnino d dimittere, e ipsum ei faceres assignari. f Quoniam igitur, si memores fuissemus, nos pro præ dicto N. litteras direxisse, pro aduersario nullatenus scripsissemus Mādamus quatenus præfato N. archidiaconatum ipsius ecclesiæ (si uacat) non obstantibus g posterioribus litteris, assignetis.

¶ Idem Eboracē. archiepiscopo.

¶ *Vbi cōtraria voluntas Papæ nō apparet, delegatus iuris formā seruare debet, & rationabiles exceptiones admittere. Io. And.*

CAP. XIII.

Ex parte tua: & insta. Quæstioni tuæ taliter respondemus, ꝙ si quando iudici delegato expediat, formam sibi statutam seruare, debet tamen rationabiles h exceptiones admittere, & in causa iuxta iuris æquitatem procedere: Nisi exprimatur in litteris nostris, ꝙ nullæ i debeant exceptiones admitti: Quod nec eos, nec antecessores nostros credimus k vnquam expressisse.

¶ Idem abbati & conuentui maioris monasterij.

¶ *Delegatio facta dignitati nō expresso nomine proprio, transit ad successorem.*

CAP. XIIII.

Quoniā a abbas Leicestriæ qui suscepto mādato nostro, partib. diem ad agē-

hic secundæ. Sed hic ueritate inspecta speciales sunt tā primæ quàm secundæ, i. dein. quia primæ tm̄ ad vnum beneficiū restringuntur, sed hodie in litteris ꝓ bñficijs obtinendis illæ su lx pualent, q primo pſentā lr. ȷ. de rescri. c cap. sanctæ crucis. & fin hoc concordat cum illa: quia primæ primo fuerūt pſentatæ, & eꝑo loci hoc mandabatur. ȷ de appellat. vt debitus. De hac materia dictū fuit ȷ. de rescrip. cap. 1. dic vt ibi.

Idē Inn. & Ho. vel pōt dici ꝙ vtrūq; tulit priuilegiū fm Ia. de Arc ti. & sic re ꝓbat opi. M. ut dixi ȷ de exce ptio. ca. 1. Io. And.

Ex parte tua. Si simplr scribit delegato certa forma expressa, dēt nihilominus exceptiones rōnabiles admittere quāquā de eis nihil dicat in rescripto. h. d. Et diuidit. nā primo ponit decisa qſtio. Secundo solutio: ibi, Quæstioni. Tertio exceptio: ibi, Nisi. Quarto quædam protestatio: ibi, Quod nec. Abbas.

C. Dñs Papa cōmittit causam aliquā sub certa forma: quærebatur vtrū ille sequi ita debeat formā sibi datam, ꝙ exceptiones legitimas non admittat? Rndet Papa ꝙ licet delegatꝰ seq dēat formā sibi datam, tñ exceptiones rōnabiles admittere dēt, & fm æquitatem in causa ꝓcedere: nisi exprimat in litteris ꝙ nullæ debeant exceptiones admitti, qđ ñ credit nec ipsum, nec āntecessores ipsius expressisse. Nota qualitercunq; forma detur delegato, exceptiones lrimas recipere debet, quia illud nō est ꝯ formam. Item in iudicijs seruanda est æquitas.

Cap. 18. e. tit. in 1. compil & post cōci. Lateranē. pa. 42. c. 4.

Vox, vnquam, nō est in antiquis.

Cap. 19. eo. ti in 1. compil. & post cōci. Lateranē. pa. 45. c. 4.

Glo. seq. arg. allieg. vnā contr. & vnum contrarium, & soluit. in fi. iterum arg.

d Omnino. i. sine aliqua pactione, conditione uel modo.

Glo. seq. statuit, obiectione, signat contrarium, & sol. obie. secundo querit. et arg. pro. & sol.

e Dimittere. Vñ ꝙ talis renunciatio simoniaca fuerit, q̃ q remittit dat. 1. q. 3. talia. & ȷ. de testib. veniēs. & ff. de calū. quin etiam. & ff. quæ in frau cre. in fraudē. 1 Arg. ȷ. ff. q in frau. cre. nō q non sit p. gaus. Rñ. hæc dictio, oīno. soluit ȷ. i. sine aliqua cōditione item pone ꝙ simpliciter renunciet: sed in aīo habet vt ei detur, alias nō renūciaturus, vł ꝙ simonia committit: sola n. voluntate cōmittit: sicut vsura. q sola voluntate cōmittit. ȷ. de vsur. cōsuluit. & 1. 3. 1. q studet. sed secus in simoniacis, q̃ ꝓhibita secus i prohibitis q̃ simoniaca. Prohibita, q̃ simoniaca sunt illa quæ in veteri testamēto nouoq; simoniaca erant in sui natura: ut vendere sacramenta, vt pdicto c. q studet. & c sicut eunuchus. Simoniaca q̃ ꝓhibita sunt illa q ꝑ constitutionē ecclæ facta sunt simoniaca: quale est hoc, & ēt pastū date post receptionē in canonicū. & in illis nō sufficit sola volūtas, nec in alijs. dum tñ sit cōtenta suis terminis. Quod de vsuris dr, nō pmouet: q̃ usuræ in vtroq; testamēto ꝓhibitæ sunt. Vin.

Glo. seq. contrarium soluit. & remittit.

f Non obstantibus. Arg. ȷ. ȷ. de rescrip. c. 1. speciale derogat generali. sed hic primæ videnꝰ gñales, & secundæ speciales: quæ de uno speciali beneficio faciunt mentionē, & tū non valent

† Facere vł in fraudē q non facit qđ facere dēt vel nō vitatur seruitutib. Iod. Au.

Glo. seq. arg. allieg. vnā contr. & vnum contrarium, & soluit. in fi. iterum arg.

g Rationabiles. Arg. ꝙ magis est ꝓcedēdum fm iuris ordinē q fm formā rescripti: hic ȷ. de rescrip. causam quæ inter. Sed ȷ. ȷ. de rescrip cū dilecta Sol. tem p sequenda est forma rescripti. si non cōtrad cat iuri: si vero ꝯdicat, secus est ȷ de xta. & qualis. ȷ. te. & hoc uerū est nisi Papa ex certa scientia, ꝯtrū mādet, tunc est ei obediendū, etsi durum sit mandatū 100 dist. cōtra morē & 32 dist. in memoriā. & ille q recipit lrimas exceptiones fm ius facere intelligitur: ad quod et tenetur ȷ. de xta & qualit. accepimus in fi. Item arg. ꝙ si compromittit in aliquem vt stares mandato suo, intelligendum est de honesto. ȷ. de iureiur venens. & c. quintauallis.

Glo. seq. recitatur per contrarium.

h Nullæ. supple, & constet intentionē Papæ talē fuisse & voluntatē: alias n. nō obstante tali gñalitate, rōnabiles exceptiones recipi dēt, arg. ȷ. de testi. spol. audita. at ff. de pig. obligatione C. quæ res pig. ob pos l. 1. & ff. de pecul. l. q peculij. Sed cū specialiter numerauit, & dicit non obstante tali gñalitate, vel tali exceptiōe, illas ñ recipiet iudex. ar. ff. si q s cau. ss & si §. q.

Glo. seq. alle. 3. contrarium in prim, & sol. iterū alleg. in ꝯtrium etiam l.

k Credimus vnquam. ar. cōtra. 2. q. 7. lator. 21. q. 2. placuit. contra 27. q. si homo esses. Sol. in ꝯtrarijs notum erat Papæ factū ipsum: & quia illa talia sunt, ubi locū non habet exceptio vel excusatio. Item arg. contra. C. de decur. ex exemplo. lib. 10.

ADDITIO. Sed ibi similiter causa fuit notoria.

Pet. dicit distinguē dū an hac cōtra formā. & tūc nō valet: ā pter formā & tūc valet alle. qđ no. de re iudici. eām. in 3. glo. & intellige vt ibi dicit Io. And.

Quoniam abbas. Diuiditur: quia prima pars narrat factū: secunda: illud approbat: ibi, Nos. & pone casum lrālē vt in glo. Abbas.

C. Causa fuit ꝯmissa duob abbatib. s. abbati Leicestriæ & abbati Vincestriæ, non expressis ꝓprijs nominib., & ambo citauē

Hic casus Bernardi est, & in vetustis codicib. habet

citauerũt partes, abbate Vincestrix tãdẽ mortuo, & altero substituto, abbas Leicestrix processit postea cũ abbate Vincestrix substituto, & tulerũt sniam. & dñs pp cõfirmauit illã. Vel pôt poni casus, q abbas Leicestrię sol' citauit mortuo ɔiudice suo q̃a sub illa forma, q si ambo nõ poteritis, &c. & postea altero substituto cũ eo processit, qd bene potuit & hoc potius concordat lrę: vt patet in princ. Ber. Not. per hanc decre. q qñ cã committitur dignitati nõ expresso nomine prælati, eo mortuo successor in eadem cã procedere debet. Abb.

a · Præfixit. Et etiam solus potuit præfigere altero mortuo, si cõtinebat in lris, q si ambo non poteritis, &c. quia tunc extitit cõditio, nec propterea expirauit mãdatũ q̃tũ ad illũ defunctũ, sed stati altero substituto, & cõfirmato ambo procedere dẽt: quia tẽporale fuit impedimẽtum. C. de cur. fur. l. penul.

dũ pfixit, a abbatem Vincestrię de nouo substitutũ b iudici prę mortuo, illi mãdato nr̃o porrecto: quia sub expressis nominib. locorũ & nõ personarũ cõmissio emanauit, sibi socium in causæ cognitione adiunxit: Nos sentẽtiam illorum (sicut est iusta) c ratam & firmam habemus.

Idem.

Si quæstionem de iure p̃sentãdi pp delegat appellatione remota, & sub ea forma, vt delegatus ad p̃sentationẽ eius ad quẽ viderit ptinere, ordinet ecclesiã: per hoc non habet instituere, sed pronunciare: & is ad quem pertinet, instituet: & si iuri suo detrahitur, licite appellat.

CAP. XII.

SVper d eo vero qd subiungere voluisti, si de præsentatione presbyteri inter aliquos e quæstione suborta causam contigerit delegari alicui sub hac forma: ut si constiterit ius e de quo agitur, ad partẽ alterutrã f pertinere, ad præsentationem eiusdem de persona idonea ordinet f ecclesiam appellatione remota, an liceat g delegato iudici, inscio dioecesano episcopo, vel archidiacono, vel archipresbytero reclamante, p̃sentatũ sibi clericum in possessionem ecclesiæ mittere: & an si archipresbyter, h vel archidiaconus, i vel episcopus ad quem institutio ptinet, appellauerit, eorum sit appellationibus deferendum.

Hoc tamen volumus discretionem tenere, q licet quæstionem, quæ de præsentatione vertitur, appellatione remota committamus alicui terminandam: non tamen est nostræ intentionis, k dioecesano episcopo, archidiacono, vel archipresbytero, præiudicium generare: ideoq; p̃sentãdus est illi qui instituẽdus fuerit; † & tenebit l eorum appellatio, si videntes iuri suo detrahi duxerint appellandum: quia non ; illis, † sed partibus m inter quas causa commissa est, appellationis remediũ est sublatum.

Cap 22. eod. tit. in 1 compil. & post cõcil. Later. par. 47. c. 3

Gl. seq. primo inducit thema, & vnum dicit ... duplici ... quia ... nominibus expressione ... per mortem. Secun. do quod expressione non obstante ... tertio quærit, arg. negatiue, & affirmatiue, & soluit distinguendo.

; Alterã.

Mortuo delegato, quando succedat ei alius.

b · Substitutum. Ecce q successor pôt cognoscere vñ potuit cognoscere pdecessor ẽt delegatus. & hoc verũ est qñ propriũ nomen in lris nõ sit expressum: quia pro vna persona intelliguntur: quia dignitas non moritur. sed si propriũ nomen in lris fuerit expressum, quia tunc cõmissio facta fuit personæ, successor non cognoscet: & hæc est rõ, quia (vt dixi) dignitas nũquã perit, indiuidua vero quotidie peunt. ff. de leg. 1. l. 4. si qs in fundi. Sed vr̃ q idem sit, & si non exprimatur propriũ nomen: q̃a hoc nomen, abbas talis loci, loco proprij nominis ẽ. ff. de lib. & posth. nominatum. arg. sed nõ est propriũ nomẽ, sed singulare, vt phœnix, & appellatiuũ similiter. & si electus sit loco pmoti, idẽ est, q̃a idem dẽt cognoscere vt pdecessor. ff. de iud. mortuo iudice in Auth. vt nulli iud. §. & hoc iubemus. coll. 9. Sed vr̃ q ẽt si expressum non sit nomẽ dignitatis, q successor adhuc cognoscere possit. arg. ff. de cõdi. & dem. l. filiæ. §. Titia & ff. de lib. & posth. l. placet. & l. se. & ar. ff. de ann. leg. l. ann. §. 1. sed illud testator voluit. Sed pone q plures archidiaconi sunt i aliqua ecclã, sicut sunt i ecclesia Paris. & pp mãdat archidiacono Paris. sine additione proprij nominis vel cognominis, ita q nõ apparet de quo senserit, cũ plures sint archidiaconi, qs ergo erit iudex? Vr̃ q nullus. q̃a si duo dati sũt tutores eiusdẽ nominis, nec apparet de quo senserit testator, neuter erit tutor. ff. de test. tut. duo sunt Titij. & si testator dicat, exhæredo filiũ meũ, cũ plures habeat, noĩe proprio nõ expresso, nullus est exhæredatus. ff. de lib. & posth. l. noiatim. & si nõ apparet qs hæres institutus sit, institutio nõ valet. ff. de hæred. insti. l. in tps. §. quotiens. & ff. de reb. dub. si ita fuerit. §. item si ex plurib. & ff. de manu. testa. cũ ex plurib. Sed vr̃ q ille sit iudex quẽ impetrator elegerit; sicut si inter duos dubitet de eodẽ legato cui potius dari debeat, hæres eligere dẽt cui soluat. ff. de leg. 2. si qs seruũ. §. si inter duos. & si qs intẽtione ambigua vsus est, id ei vtilius est, dẽt accipere. ff. de iud. si qs intentione. & ff. de solemni. & C. de cõdi. inde. si qs seruũ. hoc vide de feõ. Hic satis patet, q ille quẽ elegerit actor, erit iudex: quia de illo sensit cu impetrauit lras. ff. de verb. oblig. inter stipulantem. Sed si cõi contentia partiũ partes cõcordassent, & cõsensissent, nõ distinguẽdo de quo qd erit, cum nõ dicat actor de vno, & reus de altero, nec pôt constare de quo intellexerũt, q̃a nõ cõcordant? Hic dicere possum, q iste sit iudex cui primo sunt lræ p̃sentatæ. sup. de rescrip. c. capitulũ sanctæ crucis. & inf. de appellat. ut debitus. sed si esset simul præ-

: Vr̃ q hoc esse nõ possit. 7. q. 1. in apibus. in fi. ibi singularis archidiaconi, &c. Io. And.

· Vt si testator plures habet amicos eiusdẽ nominis, & nomen solum exprimit, nec apparet de quo sensit, hoc vult §. quotiens. Io. And.

sentatio facta, tũc q dignior est, sed si essent æqualiter digni, sorte dirimatur. ff. de iud. sed cũ ambo. & 26. q. 2. sors non est.

c · Sicut est iusta. Hæc verba cũ ponunt in confirmationib. cõditionaliter intelligunt. j. de cõfir. vti. vel inuti. examinata. & j. de cõces. pben. q̃a diuersitatẽ. secus si ponant in priuilegio: quia priuilegiũ est lex priuata. 3. dist. priuilegia. & priuilegiũ semp dẽt aliqd ponere. j. de ver. sign. abbate. & inf. de priuile. in his & sic ponuntur in sentẽtijs quas pp ex certa sciẽtia ɔfirmat: vt hic.

SVper eo. Hæc decretalis hẽt casum notabilẽ, & multũ allegatur. Cõis est diuisio. Scda: ibi, Hoc tñ. Abb.

CASVS. Qõ vertitur inter aliquos super p̃sentatione rectoris in aliqua ecclesia: cõmittitur cã super hoc alicui sub hac forma, ut si cõstiterit ius de quo agitur, ad alterutram partem pertinere, ad præsentationem illius iudex ordinet ecclesiã appellatione remota. Primo qritur, verũ liceat iudici delegato, ignorãte epo, archidiacono vel archipresbytero ad quẽ pertinet institutio præsentatũ sibi clericũ in possessionem ecclæ mittere: & si aliquis illorũ ad quẽ ptinet institutio, appellauerit, vtrum sit eorũ appellationib. deferẽdũ? pp cõsultus rñdet: q licet qõnẽ cõmittat de p̃sentatiõe appellat. re. nõ tñ ẽ eius ĩtẽtionis facere pjudiciũ dioecesano epo, archid. vel archipsbytero: vñ clericus ĩstituẽdus p̃sentari dẽt illi, ad quẽ de iure ptinet ĩstitutio; & si ɔ factũ fuerit, eorũ appellatio valebit: q̃a appellatio solũmõ ĩhibita ẽ ĩter quos cã vertit, & nõ pdictis. Not. q forma rescripti nõ ẽ semp seruãda, vt hic patet: sed hoc fit, q̃a p hoc fieret pjudiciũ illi, ad quẽ ptinet ĩstitutio, nec nocet illi q obtinuit. Itẽ licet cã ɔmissa sit ĩter aliquos, alij tñ quos negotiũ tangit, admittũt ad ɔtẽtionẽ sui. Itẽ appellat. remota, ĩtelligit illis inter quos ɔmittit, & nõ alijs. Itẽ res ĩter alios acta, alijs ñ nocet.

d · Inter aliquos. Qui se dicunt patronos.

e · Ius. Scilicet præsentationem, vt dixi sup.

· Gl. seq. ponit qua fuerit dubitatio.

f · Ordinet ecclesiam. Hæc verba ambiguitatẽ continere vñr: vñ iudex credebat q ipse instituere posset clericũ præsentandũ, qd non est verũ: vnde sic expone; ordinet, i. pronũciet ordinandã ecclesiã, ad præsentationem illius qui probauit iuspatronatus ad se pertinere. tñ si eps, archidiaconus uel archipresbyter consentiret delegato, valeret eius institutio.

g · An liceat. Prima quæstio.

h · An si archipresbyter. Secunda quæstio.

· Gl. seq. arg. & duos casus exprimit, in quibus illud procedit.

l · Archidiaconus. Ar. q archidiaconus vel ẽt archipresbyter pôt committere curam aĩarum, sed hoc est qn ab epo est eis spãliter concessum. sup. de of. archi. cum satis. uel cũ alijs hoc obtinent de consuetudine. arg. sup. de elect. dudum 2. & sup. de priuil. archid. dilecto. & inf. de excess. prælat. ad hęc.

· Gl. seq. elicit duo argumenta.

k · Intentionis. Arg. priuilegia, rescripta, & alia ɔsimilia ad ea tm̃ extẽdi de quib. cogitatũ est. j. de pact. tres fratres. ... & ita intentio mandantis considerãda est. j. de testi. ... & j. de præb. cum ... Item arg. q in ... nullius intendit Papa derogare. 2. q. 2. ... de oth. ord. licet. & inf. de deci. ex multiplici. & sup. de elect. ad aures.

l · Tenebit. Et ita dẽt differri executio sniæ, si per eam alteri præiudicium generat. j. de re iud. cum super controuersia & vera est nisi præsumptio sit in contrariũ q maliciose appellatus, sicut contingit in restitutione ... de in inte. resti. ...

· Gl. seq. notat tria. & de vltimo tem. ...

m · Sed partib. inter quas. Et ita licet appellatio sit remota in litteris,

†Appellauerint.

; Est.

· Scilicet episcopo, Archidiacono, uel archipresbytero.

; Aliàs, illi.

Papa nullius iuri intendit derogare.

His, nihilominus possunt appellare omnes quorum interest. 2.q.6. non solent. Item no. quod omnes possunt se opponere quos negotium tangit, licet de illis non fiat mentio, & sunt admittendi: alias non teneret appellatio interposita per eos. Item ar. quod iurisdictio extenditur ad eos de quib. non est cogitatum. de hoc dixi. s. eo. quaesitum. Item ar. quod res inter alios acta non nocet alijs. j. de re iud. quis. vbi de hoc tractatur, & competentius ibi ponitur quam hic.

Dicit Hostien. quod haec sunt bona argumenta, quod quis in audientia curiae admittitur ad contradicendum. Io. And.

Ca. 21. eod. tit. in 1. compil. & post concil. Later. par. 50. c. 26.

Aliàs: Torosilien. & Napicjen.

Aliàs: Toroiuli.

Causam matrimonij. In prima parte ponitur consultatio. In secunda responsio: ibi, *Discretioni*. Abb.

CASVS. Quaedam causa matrimonialis vertebat inter I. mulierem, & B. virum illius. Illa fuit commissa duob. epis, coram quib. mulier petijt restitui sibi virum suum, qui spoliauerat ipsam: qui cum de spoliatione constitisset eisdem, mandauerunt viro, vt eam restitueret. vir adeo flagellis & cruciatib. ipsam affixit, quod inuita & coacta confessa fuit parentelam esse inter ipsam & virum suum: propter quod alter de praedictis epis, tulit sententiam diuortij inter ipsos. Super hoc delata fuit, quod ad Papam: vnde mandat Papa quibusdam, quod si inuenerint quod dictus B. vxorem suam dimiserit ad iudicium alterius iudicum praedictorum, monitione praemissa compellant eundem, vt ipsam recipiat & maritali affectu pertractet: quia cum causa duobus committitur sententia vnius non tenet. Si vero aliqui apparuerint postquam ab ipso recepta fuerit, qui velint & possint ipsorum matrimonium accusare, causam audiant, & fine canonico decidant eandem. Not. quod confessio per metum extorta non praeiudicat. Item confessio contra matrimonium facta non tenet. Item cum plures sunt iudices, altero absente, nec se excusante, nec committente vices suas, sententia alterius vel aliorum non valet. Item restitutio prius fieri debet quam principalis quaestio agitetur.

Vide l. falsio. l. §. sed si is. ff. de sue. gl. & doctin Auth. de fideiuss. §. 1.

affectu.

¶ Idem.

¶ *Si causa simpliciter est delegata duobus, sententia vnius non tenet.*

CAP. XVI.

Causam matrimonij, quae inter I. mulierem & Blanchacium agitari dignoscitur, Furoliensi, & Vapicensi episcopis nos meminimus commisisse: quibus eam viro restitui mandantib. vir mulierem cruciatibus & flagellis adeo affecit, quod inuita [a] & coacta inter se & virum suum confessa [b] est parentelam, sicque factum est, quod ad iudicium [c] vnius eorum, dimisit eandem: & infra. ¶ Dis. vestrae mandamus, quatenus si inueneritis quod praefatus B. dictam I. ad iudicium solummodo [d] alterius praedictorum à se separasset: (quia cum causa duobus committitur, sententia vnius [e] non tenet) ipsum ut eandem mulierem sicut vxorem suam benigne recipiat, & maritali affectione pertractet, monitione praemissa cogatis. ¶ Si qui tamen apparuerint, qui (postquam ab eo recepta fuerit) matrimonium ipsorum velint, & legitime possint impetere, causam audiatis, & fine canonico terminetis.

a ¶ *Inuita*. Et ideo talis confessio praeiudicare non debet. 32. q. 2. Lotharius. & 15. q. 6. c. 1. & si etiam sponte id confiteretur, propter vnius confessionem vel etiam amborum matrimonium separari non debet: quia saepe adinuicem colluderent. inf. de eo qui cog. consan. vxo. su. c. super eo. & 35. q. 6. §. vlt. sed si ambo confiteantur, & fama publica consentit, tunc possunt separari 35. q. 6. si duo. quidam tamen aliter intelligunt illum canonem.

b ¶ *Confessa est*. Coram [illegible] vno iudice tantum, cum talis confessio hodie non teneret.

c ¶ *Ad iudicium vnius*. male, quia non erat ibi posita illa clausula, quòd si non omnes, &c. vel alter se litteratorie non excusauit.

¶ *Glossa sequen. ponit brocar. ad primam partem alle. 9. iura, ad secundam 4. & soluit.*

Haec duae glossulae nec sunt Bernardi, nec habentur in vetustis codicibus.

d ¶ *Solummodo*. Arg. quod vbi aliquorum praesentia desideratur quod in eorum absentia agitur, non tenet: vt 63. dist. obeuntib. & s. de ele. cum in veteri. & C. de test. si vnus. & 66. dist. porro. & 63. dist. corepis. & ff. de transa. cum hi. §. si praetor. & ff. de re iud. duo ex tribus. & C. de aduo. fisc. l. vlt. & ff. de iure fisci filius. Arg. contra. 63. dist. c. 1. & 2. & C. de postul. velamento. & 15. q. 7. felix. Sol. duob. modis desideratur praesentia alicuius quantum ad necessitatem, & sic vera est prima rubrica. ut hic. & s. de ele. quod sicut. & c. venerabilem. Item quantum ad honestatem vel vtilitatem, & talis absentia non vitiat quod actum est, vt in [illegible] & 32. q. 2. honorantur.

e ¶ *Vnius*. Quid iuris sit quando iudices ordinarij, vel delegati, vel arbitri ferunt diuersas sententias, dic j. de re iud. c. vlt. & ibi dicetur de hoc. Si vero sunt duo iudices, & alter sine altero procedat, non tenet sententia, vt hic, siue etiam plures, & aliquo absente pronunciant. ff. de re iud. duo ex tribus.

¶ *Gl. seq. alleg. concor. signat contrarium, & soluit.*

f ¶ *Recipiat*. Sic. j. de resti. spo. ex conquestione ar. s. inf. de ord. cog. intelleximus. Hic & in illa, ex conquestione possessorio agit: & ideo cum causa spoliationis sit priuilegiata, illa semper primo est tractanda, & conuentus super spoliatione reconuenire spoliatum non potest, nisi de alia spoliatione. inf. de or. cog. sup. spoliatione facta vero restitutione postea cognoscatur de proprietate, s. de causa matrimonij. illa, intelleximus. sed si incontinenti iste vellet probare consan. fra. de doquinitatem, maxime in lo. & con. gradu indispensabili, restitutio differri secundum tenorem illius decre. inf. de resti. spo. litteras. alias semper facienda est restitutio.

Vide l. 1. § si plures. ff. de exercit. & gl. & Bar. in l. vnica. ff. de officio consul.

Cap. 4. tit. qui filij sint legit. in 1. compila. vbi integrum factum narratur. adde c. 3. infra. de do

Illius.

¶ Idem Oxonen. & Vinto. episcopis, & abbati Herfor.

¶ *Delegatus qui est dominus impetrantis recusari potest.*

CAP. XVII.

Causam, quae inter F. & R. de natiuitate Agathae vertitur, vobis fratres episcopi, & London episcopo commisimus terminandam. ¶ Verum quoniam idem F. praefatum Londonen. episcopum habebat suspectum, pro eo quòd dominus [g] est praedicti R. ipsum amouendum, & te fili abbas, loco ipsius duximus subrogandum.

¶ Idem.

¶ *A subdelegato delegati Papae, qui subdelegauit non in totum, non ad Papam, sed ad ipsum delegatum appellari debet.*

CAP. XVIII.

Cum te consulente: & infra. ¶ Si super causa, quae tibi ex nostra delegatione committitur, à personis [h] ecclesiasticis, vna vel pluribus, quibus (vt parcas laboribus partium & expensis) cognitionem ipsius causae, & testium examinationem (sententia tibi reseruata) committis, appellatio fuerit interposita: huiusmodi appellationis intuitu, causam ipsam indefinitam relinquere non teneris.

Causam quae. Communis diuisio. Secunda ibi, *Verum*. Abb. Sic. Pars huius inf. de do. & contu. causam quae. & inf. qui fil. sint legi. causam quae. 1. & 2.

Cap. 1. eod. tit. in 2. compil.

CASVS. Inter F. & R. de Ardenna. quaestio vertebatur super natiuitate Agathae matris dicti R. causa super hoc commissa fuit epis Veron. Mutinen. & Londonen. ad petitionem ipsius R. sed quia dictus London. eps dominus erat dicti R. praefatus F. habebat eum suspectum, vnde Papa ad petitionem ipsius F. amouit ipsum & loco ipsius subrogauit abbatem Herfordensem. Not. cum iudex est dominus impetrantis. potest legitime recusari.

¶ *Glos. seq. ponit sex casus recusandi iudicem.*

g ¶ *Dominus*. Arg. est hic euidens, quod rationabilis est causa suspicionis, si iudex est dominus aduersarij. ar. 3. q. 5. accusatores. & 11. q. 3. quatuor. & j. eo insinuante. & idem esset si iudex esset vasallus impetrantis. arg. 22. q. 5. de forma. Item si sit suffraganeus impetrantis. inf. vt lit. non contest. accedens. Item si esset consanguineus, [4] vel aduocatus extit in eadem causa pro ipso inf. de appe. postremo. idem vi. si habet consimilem causam. inf. de iud. causam quae inter. ar. op. ad hoc. inf. de testi. personas. De causa suspicionis tractabitur. inf. eo. suspicionis. & inf. de app. cum speciali. Vnde versus. *Quatuor ista timor, odium, dilectio, census. Saepe solent hominum rectos peruertere sensus.*

4 Vel hares institutus in toto uel in parte. ff. de iudic. l. Iulian.

Cum te. Si delegatus Papae committit causam non in totum, & à subdelegato appellatur ad Papam, per hoc non impedit processus delegati Papae. h. d. communis diuisio. Secunda: ibi, *Si super*. Abb.

CASVS. Quaerit si delegatus à principe subdelegauerit vices alteri, si appellatur à subdelegato, vtrum delegatus debeat dimittere causam indiscussam? Et respondet quod non: sed potest procedere, scilicet si aliquid sibi de iurisdictione retinuit. Not. quod ab auditore non potest appellari. quod verum est secundum dist. illius dec. super quaestionem. inf. eod. §. 3.

¶ *Glo. seq. arguit & remittit.*

h ¶ *A personis ecclesiasticis*. i. ab audientia personarum, quibus causa commissa est. Et est arg. quod delegatus causam commissam sibi subdelegare debet personis ecclesiasticis, & non laicis, cum laici de talibus causis ecclesiasticis iudicare non debeant. inf. de iud. decernimus & decret. istam habes inf. eod. super quaestionum. circa principium. & ibi exponitur.

[illegible] Sed hodie est prouisum in c. statutum. in § in nullo. de rescrip. lib. 6. vbi dicitur quod illis personis debet committere delegatus Papae

quibus

qb.cõmittit ipse Papa, & q̃ sunt illę personæ, hr̃ ibi in prin.

Elatum. Per litis contestat. perpetuatur iurisdĩtio. In prima ponitur decisa consultatio. In scda: ibi, *Nos itaq;* tñsio.

Hæc decret. correcta est. quærit si mortuo mãdato re, possit procedi p lr̃as ab eodẽ impetratas ante mortẽ eius? & respon. q̃ si lis est contestata, põt procedi. alias nõ: hodie põt, si ante citant. j. de of. lega. c. vlt. No. q̃ morte mandatoris existente integra, expirat mãdatum. Item per litis cõtestationẽ ppetuatus iurisdictio.

Innocentius.

Cap. 22. eo. ti in j. compil. & post cõci. Lateranẽ. pa. 7 c. 22. vbi habes decretum integrũ. Vid. tra dita in l. quia ff de iurif. om. iud. Et rõ ẽ, quia citatio secunda. Bart. Inst. not. in l. ma. C de pron. fac. lib. 12. & C. de epis. & cler. l. cũ clerici. post princ. ipsum.

Cap. 3. eod. et in 1 copilat. & post cõcil. Lateran. par. 41. c. 3.

a *Contestata.* Quod dicit hic, s̃m leges locũ habet, q̃ si ante litẽ contestatã moriat̃ mãdator expirat mandatum, vt hic dr̃, quia lis nõ dr̃ cœpta nisi p litis contestationẽ, in Auth. de litig. §. omnẽ colla 8. ff. rẽ rat. habe. amplius. s̃m canones non consideratur tm̃ litis contestatio, sed sufficit sola citatio an te mortẽ mandatoris ad perpetuandum rescriptum, vnde citatio ne præmissa non finitur mandatũ per mortem mandãtis. j. c. pr. & c. licet. sed si citatio non pcedat mortẽ, statim expirat mandatũ. j. de offi. lega. c. vlt. §. 1. & ff. de iurisd. omniũ iudicũ. & qa. qualiter fiat ptestatio litis, hĩ j. de li. conte. c. unico. Item sicut p libelli oblationẽ perpetuat actio. C. qñ lib. prin. da lit. conte. facit l. 1. & 2. q. 4. anteriorũ. & sicut res, litigiosa efficit p libelli oblationẽ: ut in Auth de litigio. in prin. coll. 8. & C de lit. Auth. litigiosa. eodem mõ ppetuatur iurisdictio delegati per solã citationem, ut dicunt iura prædicta.

¶ Lucius iij. Cantuarieñ. archiepo, & eius suffraganeis.

¶ *Morte delegantis non expirat iurisdictio delegati coram quo lis erat contestata.*

CAP. XIX.

Relatum † est, & infra. ¶ Nos itaq; consultationi vestræ rñdemus, q̃ si lis fuerit ante prædecessoris nostri obitũ contestata, a mandatũ morte mandatoris nullatenus expirauit. Si vero ante litis contestationem decessit, non est à iudicib. quos delegauerat, ex delegatione huiusmodi, procedendum.

¶ Vrbanus iij.

¶ *Si delegatus citauit ante mortẽ delegantis, perpetuata est eius iurisdictio. Et appellationi renunciat, qui coram iudice, a quo appellauit, litem prosequitur.*

CAP. XX.

Ratũ † gerimus: & infra. ¶ Sane consuluit nos deuotio vestra, an ante obitum delegantis proposito citationis edicto, lite vero post mortem contestata, nihilominus debeat in cã procedere delegatus: Et vtrũ is intelligatur appellationi renunciasse, qui ea interposita, ad prosequendum ...

Ratum. Cõis diuisio. Secunda: ibi, *Nos aũt.* Et quælibet pars subdiuiditur: ut patet in textu. Abbas Siculus.

Quædã cã fuit commissa iudici delegato, ipse statim tauit partes: lis vero contestata fuit post mortẽ delegantis: quærebatur vtrũ possit postea in cã procedere delegatus? Secundo ponitur alia qõ: ecce aliquis appellauit à iudice, postmodum petijt terminũ ad producendum testes, & attestatio nes receptas petijt postmodum publicari: q̃ritur an p hoc appellationi renunciasse intelligatur? Ad primam qõnem rñdet Papa, q̃ citatione facta negotium est quasi cœptum, & præcipue si delegatus non sit certus de obitu delegantis, vnde legi time põt in cã procedere. In secũda qõne: rñdet. Si uera sunt præmissa, appellationi renunciasse vr̃. No. q̃ per solam citatio nem perpetuatur iurisdictio delegati. Item tacite per contrarium factum renunciat quis iuri suo, siue appellationi.

Glo. seq. declarat quare dicat, quasi.

b *Quasi cœptum.* Ideo dicit, quasi cœptum: quia quantum ad perpetuandam iurisdĩonem cœptũ est negotiũ, sed quantũ ad lit contest. nõ est cœptũ, vnde legitimas exceptiones põt opponere: unde successor impetrantis poterit cõuenire reũ mortuo impetrante. arg. j. de rescri. significauit ubi de hoc. & arg. ff. de inof. test. posthumus. §. vl. C. de noua. si delegatio. ff. de iur. om. iu. & qa. ibi expone, agi cœperit p citationem, ad hoc ut faciat ad propositum. q̃ j. eo. licet. & j. de of. lega. c. vl.

Glo. seq. signat contrarium.

c *Maxime.* Hic bene dicit: quia idem esset si esset certus præmissa citatione, quia potest procedere etiam si esset certus de morte delegantis, & si negotium non esset quasi cœptum, non procederet: & ideo potest procedere cum nondum sit certus, & negotium sit quasi cœptum. Arg. j. Insti. mãdat. §. recte. ibi innuitur q̃ si ignorans post mortem citauit, licet postea sciat de morte, procedere põt ff. de acquiren. pos. fundi venditor. §. 3. & ff. de cer. pe. l. eius qui in prouin-

cia. & in eadem. l. contrarium dicitur.

CASVS. Aliud in iudicio. si enim procurator h... et actionem mandati, officium suum videretur ei damn... um.

d *Recessum.* No. præsumptionẽ iuris. q̃ iuri suo renũciare psumitur qui iuri suo 9trium facit. j. de test. cũ v... nisset.

ducẽdos testes inducias postulauit, & demũ productioni & allegationi renũcians, attestationes petijt solẽniter publicari. ¶ Nos aũt inquisitioni tuæ taliter rñdemus, q̃ cũ in casu priori citatione facta, negotiũ sit quasi cœptũ: b & maxime c si delegatus non sit certus de obitu delegantis, põt & debet in cã procedere: terminetque qđ iustitia fuerit præuia diffinitum. ¶ In secundo vero casu, vr̃ ab appellatione recessum, d si secundũ ea quæ præmissa sunt, eum qui appellauerit, constiterit processisse.

¶ Cælestinus iij.

¶ *Si ... committitur trib. delegatis cum clausula, quòd si non omnes, &c. priusquam appareat de impotentia tertij, duo procedere non possunt. Et si procedunt: nihil agunt h. d. vsque ad. §. adijcimus.*

CAP. XXI.

Prudentiã † tuã: & infra. ¶ Quinto loco supplicas informari, vtrũ cũ tribus cã cõmittitur, ita q̃ si omnes interesse nequiuerint, duo eã nihilominus exequantur: si reus à duobus tantum fuerit conuocatus, venire necessario teneatur. ¶

loquitur de hoc eodẽ negotio & est eiusdẽ Vrbani & j. de app. so licitud... & j. de his quæ fi... ma. par. ca. ex ore. vbi de hoc multa legit... tuenies. & j. de ti. & hone. cle. c. vlt. & C. de iur. do. impe l. 2. & ff. de mino. si filius. ff. de inoff. test. si exhe redatus. & l. si proponas. §. 1. & 73. dist. cum Hadrianus.

Prudentiam. Diuiditur istud princ. in duas quęstiones. Secũdo simul illa soluit, ponendo rõnem decidẽdi: Secunda: ibi, *In hoc casu.* Abbas.

CASVS. In prima parte ponitur talis qõ: ecce cã committitur tribus iudicibus cũ illa clausula, (q̃ si oẽs interesse nequerint, duo nihilominus in cã pcedant.) duo illorum citãt reũ, q̃ritur vtrũ ille teneat venire. post istam qõnem statim facit aliã qõnem. Tres iudices citant reũ, in termino constituto: cõparuit corã duob. tertio absente, nec se excusante, vel cõmittẽte vices suas: q̃ritur vtrum duo præsentes possint in cã procedere, & eam per sententiam diffinire. Ad primam qõnem non rñdet Papa di recte, sed rñdendo ad secundã intelligitur prima soluta: dicit Papa q̃ cum aliquis non ostenderit legitime se cum alijs interesse non posse, uel aliàs hoc constare canonice non poterit, alij in causæ cognitione procedere non debent. qđ si fecerint, non valebit: quia integrum est iudicium qđ plurimorum snĩs confirmatur, & Papa libentius cõmittit cãm duobus quàm vni, & tribus, quàm duobus: quia & si cõtra facerent, formam rescripti non seruarent. per hoc intelligitur qõ prima soluta: quia si tres citant partes, & duo illorũ tertio absente procedere non possunt: ergo & si duo tantum citant, reus ad ipsorum citationem venire non tenetur.

e *Prudentiam.* Per hanc decre. no. cautelã. si q s est excõicatus, & ab excõicatore absolui non põt uel non vult, faciat lr̃as impetrari super aliquo negotio 9tra aliũ suũ aduersariũ ad amicos iudices, & sic poterit ab eis absolui, ut hic dicit.

f *Quinto loco.* Primam quæstionem habes j. de mu. peti. c. prudentiam. secundam & tertiam j. de appellat. secundo requiris. quartam habes. j. de transact. c. præterea 2.

Glo. seq. tractat q. ex arguens prima ad negatiuam. Secundo ad affirmatiuam. Tertio ponit distinctionem Io. quam approbat, in fin. format duas quæstiones, quas soluit.

g *Teneatur.* Ad hanc qõnem non vr̃ Papa rñdere, sed vr̃ q̃ non teneatur venire. s. eo. cãm matrimonij. & j. de eo q mit. in pos. cã rei seruan. cum sicut. & 2. q. 6. cap. ei qui. §. diffinita. ver. item si plures. & ff. de re iudi. duo ex trib. & ff. de arbi. si in tres. & l. seq. præterea si ueniret, illi duo non possent procedere: & ideo non esset contumax, si non ueniret. ut ff. de iud. non vr̃. & ff. de pecu eo tempore. & ff. de arbi. si cũ dies. §. si arbiter præterea non vr̃ esse in mora, qui se potest tueri per exceptionẽ. ff. si cer. pet. lecta est. ff. de vsu. sciendum. & j. ut lit. non contest. quoniam frequenter. §. si vero aliter ad ff. & ff. iud. sol. vir. bonus. Contra vr̃, q̃ teneatur uenire, qm̃ quilibet illorum est iudex insolidum, cum sit res indiuisibilis. 24. q. 1. loquit. j. de iure pat. c. 1. & ff. de bo. lib. si libertus. in fine. & ff. de ser. vrb. & C. de reli. si sepulchum. & ff. de reli. uel qđ. & ff. ad leg. Fal. si. §. si vsusfructus. Itẽ unus solus cõsul procedere

Vide s̃ de. excõ. minist. Apostolicæ. super glo. & qđ seq tur. depreb end. dudũ. ad fin. lib. 6. Io. And.

Cõcor. l. profectitia. §. 1. C. de iu. do. & in l. origine. C. de muri. le. li. 11.

† Cap. 3. e. tit. in 2. cõpil. alia loca in q bus sunt cætera fragmẽta huius capitis indicat hic glossa.

Hæc glossula ñ ẽ Bernardi, nec reperitur in antiquis libris.

dere pôt altero absente. ff. de of. cõsul. l. vnica. arg. C. de aucto. præst. l. vl. § sancimus. & ff. de exercito. l. 1. § si plures. tñ ille §. ab vtraq; parte facit. & est ar bo. ff. de fideic. lib. si legatario. §. 1. & q̃libet tenet saltẽ venire allegaturus priuilegiũ suũ. j. de app. cũ parati. ff. de iudi. si qs ex aliena. & ff. si qs in ius vo. nõ ierit. l. 2. j. r... Ad hoc distinxit Io. & ... vtrum iudices sint ordinarij vel delegati. si iudices sũt ordinarij, vno absente reliq possũt procedere, p iura q̃ ad hoc sunt inducta, cũ q̃libet p se insolidum habeat iurisdõnem. in delegatis vel arbitris secus ẽ: qa vno absente reliq nihil pñt facere, nec tenet qd fit ab eis j. eo. cãm matrimonij. & j. eo. vno delegatorũ. & j. eo. c. pri. & ff. de re iudic. duo ex trib. licet n. quilibet eorũ hẽat iurisdõnem insolidũ, eã p se nõ pôt exercere: qa loco vnius intelligunt, sicut si plures furant vnã trabẽ, ita q̃ nullus eã furatur, & tñ q̃libet tenet. ff. ad leg. Aquil. ita vulneratus. in fi. sic j. de rescrip. pastoralis. in fin. & sic patet q̃ iste de quo q̃rit, ad talẽ citationẽ non tenet venire. & si dicis q̃ Papa nõ rñdet ad q̃õnẽ, imo bene rñdet, qa rñdet ad secundam, quæ est, vtrũ duo p̃sentes absente tertio, & se nullo mõ excusante, procedere possint, q̃ nõ dẽnt procedere: & si processerint, q̃ nihil putabunt egisse. Rñ: rñdet ad primã q̃õnem, qa secunda soluta intelligit prima soluta, qa si nihil facere possunt, sequitur q̃ non tenet venire: & sic quasi superflua relinquit q̃õ primã j. de rescrip. pastoralis. sic j. de iure pat. postulasti vbi per solutionẽ vltimæ q̃õnis, soluũtur oẽs sentẽtiæ, & sæpe sic inuenies. Et sic dico q̃ qñ duo citant tñ, & hoc constat, citatus non tenet venire: in quo casu loquit hæc decre. qa hic ponit p q̃õne q̃ tñ duo citant ... & ego rñdeo q̃ nõ tenetur. Sed si tu ponas q̃ tres sunt dati iudices contra te, & duo citant te p lĩas suas vel nuncium, & nulla fit mentio de tertio, hic non ẽ certus de facto, imo potes dubitare an tertius se excusauerit vel cõmiserit vices suas illis, & ideo licet minus cautæ faciant quia non faciunt mentionẽ de tertio in lĩis suis, tutius est ire & videre an habeãt auctoritatẽ a consocio: & si habẽt, bene pñt procedere: si vero nõ habeãt delegationẽ vel excusationẽ a suo consocio, non pñt procedere vt j. c. pxi. & potes agere contra illos ad interesse, eo q̃ te calumniose citauerunt. nec in hoc pñt prætendere errorẽ, cũ in hoc sint certi, & q̃ teneant ad interesse, patet de sen. excõ. sacro. Sed pone q̃ duo procedant cõtra istũ absentẽ citatũ, & tertius postmodũ habeat ratũ qd illi fecerint, nunquid valet s̃nia sicut valet in electione. j. de ele. q̃ sicut? Dico q̃ non valet s̃nia talis p ratihabitionẽ tertij, cũ ab initio nulla fuerit, vñ postea ratificari nõ pôt. ff. de reg. iur. qd ab initio. in fi. Itẽ qd si partes cõsentiant vt duo procedãt: nũquid valeret talis processus tertio nõ veniẽte, nec se excusante? Nõ credo q̃ partes possint illis dare illã iurisdõnem. C. de iur. oĩum iudi. l. priuatorũ consensus. & infra eo. P. & G.

Et si citatus à plurib. corã duob. cõparuerit, tertio nec veniente p se, vel † per lĩas (vt solet fieri) excusante, an duo p̃sentes in cã possint procedere, & cã sententiæ calculo [a] terminare? ¶ In hoc casu taliter rñdemus, q̃ cũ aliquis delegatorũ iudicũ, per certũ [b] nunciũ, vel excusatorẽ literatoriẽ destinatũ non ostenderit [c] se interesse non posse: vel aliàs de eodẽ canonice [d] cõstare non poterit, residui procedere ad cãæ cognitionẽ nõ debent † q̃ si processerint, nihil [e] reputabuntur egisse. ¶ Illa quippe [f] fuit antiqua Apostolicæ sedis prouisio: vt huiusmodi cãrum recognitiones duob. [g] quam vni, trib. quàm duob. libentius delegaret: cum (sicut canones attestantur) integrũ sit iudicium quod plurimorum [h] sententijs confirmatur. Mandati siquidem excedere fines probaretur, si quis citra formam [i] rescripti accepti præsumeret iudicare.

¶ *Clausula, si non oẽs poteritis, sub impotẽtia includit voluntatẽ quoad purificãdã iurisdõnẽ conjudicũ. Idẽ in duob. datis cũ clausula, q̃ si ambo. hoc dicit vsque ad §. sexta.*

¶ Adijcimus ẽt, q̃ vbi fuerit in cõmissione appositũ, vt si oẽs interesse nequiuerint, duo † [k] eam nihilominus exequanẽ, si aliqs ex ipsis cũ possit, [l] noluerit † interesse, duo nihilominus in cã procedant: [m] licet ille tertius grauissime sit arguẽdus, [n] pro eo q̃ mandatũ Apostolicũ exequi subterfugiat, aut contemnat.

a *Sententia calculo.* i. finali vel diffinitiua sententia. vnde calculus multipliciter sumitur: vt patet in his versibus,

Calculus est ratio, numerus, sententia, carbo.
Calculus est pondus, minimus lapis, ensis acutus.
Libro Papiæ si vis exempla require.

Glo. seq. quærit & soluit: iterum quærit & soluit.

b *Per certum nunciũ.* qui sit certæ & approbatæ fidei. 97. dis. nobilissimus. Sed cui dẽt fieri fides q̃ sit certus nũcius? Dico q̃ iudicib cõsocijs. arg. ff. rẽ hab. nec satisdatio. & fides facienda est iudici, cũ s̃m ea q̃ corã eo pbantur debeat iudicare. j. de renũc. in p̃sentia. & 3. q. 7. iudicet. & partib. ẽt de hac delegatione vel executione dẽt fieri fides? qa p hoc cõstat an habeãt iurisdõnẽ de quo facere fidẽ dẽnt. j. eod. cũ in iure. Sed nunquid isti nũcio vel executori credit sine lĩis? Nõ credo, quantumcũq; honestus sit vel fidelis. j. de pba. qm̃ cõ falsam. & vni testi nõ creditur quãtũcunq; honestus sit. 4. q. 3. c. si testes. vers. vnius testimonio. & ideo sequit, lĩatorie destinatũ: & ita potius creditur lĩis, q̃ nuncio, hæc enim est idonea pbatio, q̃ fit per lĩas. ff. de pign. ... trahitur. 18. dist. placuit. & qd dicit, lĩatorie destinatum respicit vtrumque dictum, uel est expositiuum. ... Sed nũcio iurato credit. j. de app. cũ parati. vbi d. hoc.

¶ *Glo. seq. ... per locum a ... & soluit.*

c *Non ostenderit.* Vr q̃ nõ debeat eos certificare: qa ipsi certi sunt, si non interest: hoc contingit vel qa nõ pôt vel qa nõ vult, sed in vtroq; casu procedere dẽnt: ut hic dr. §. adijcimus. ergo cũ certi sint, certificari ñ dẽnt, vt ff. de act. emp. & ven. l. 1. in fi. Rñ. licet sciebãt, hoc eis denũciandũ est. semp. n. dẽt cõstare de hoc antequã procedat. qa posset esse q̃ bene vult interesse, nec q̃ cũ stat, sed p partes. q̃ ipsũ ducere dẽnt suis expẽsis: qa cũ suis expensis venire non tenet, ut bene colligitur. j. de vi. & hone. cler. cũ ab oĩ specie. De hoc ibi notat: & est simile si mulier sciat libellũ accusationis esse porrectũ, recte tñ nubet, dũ ei nondũ est denũciatũ. ff. de adul. denũciasse circa prin. arg. ff. quando dies leg. cedat. huiusmodi legatum.

d *Canonice,* puta per testes, ut probetur absens longe vt haberi non possit, vel infirmus. arg. j. de cler. peregri. tuæ.

e *Nihil reput.* Per hoc noueris esse solutam primo loco propositam quæstionem: n. hæc solutio includit in se illius solutionem: vt dictum est in prima notula. sic j. de fri. & male. & impo. coe. fraternitatis. & j. eo. super eo.

f *Illa quippe.* Interpositio est ob hoc quia fecerat mentionem de pluribus iudicibus. quia nihil facit ad quæstionem, & iste versiculus, mandati si quidẽ, &c. continuatur præcedenti solutioni, & illa clausula, illa quippe &c. cõpetentius poneretur post illã clausulam, mandati si quidem, & sic esset tota continua & plenior, vel satis potest legi tota continua.

g *Duobus quàm vni.* Secus est in arbitris. qa pp naturalẽ hominũ facilitatẽ ad dissentiendũ, melius compromittitur in vnũ q̃ in duos: quia res fere sine exitu est. ff. de arbi. item si vnus. § principaliter. & j. de arbi. innotuit. tamẽ si cõpromittitur in duobus, tenet compromissum, & prętor cogere dẽt illos, vt si dissentiant, tertiam eligant personam, cuius auctoritati stetur. vt dicit § principaliter. & j. eo. suspicionis. §. 1.

h *Plurimorum,* Quod enim a pluribus quæritur sapientib. facilius inuenitur. 20. dist. de quibus. & per ampliores homines perfectissima veritas reueratur. C. de sũ. trin. l. vlt. ad fin. & 94. dist. extra conscientiam.

i *Citra formã.* Versiculus iste pbat q̃ duo tm̃ procedere ñ debent, & citatio est de processu. j. eo pastoralis. §. 1 & j. de pbatio. qm̃ cõ falsam. & si procedant. nihil egisse reputabunt. ergo si citãt nihil faciũt: qa de toto ad partẽ negando valet argm: & sic per hoc probanẽ quæ dicta sunt in prima notula, & sic forma rescripti seruanda est. sup. de rescrip. cum dilecta. & qa omnib. iurisdictio demandatur, ab omnibus debet citari.

ADIICIMVS. Primo decidit vnum casum. Secundo alium continuat: ibi, *Idem quoque.* Abbas Siculus.

Casus. Vbi in cõmissione apponit: si oẽs interesse nequiuerint, duo nihilominus exequanẽ. Si aliquis illorũ cũ possit, noluerit interesse, alij nihilominus procedere pñt, q̃uis ille sit de hoc arguẽdus, q̃ mãdatũ Apostolicũ exequi cõtẽnit. & idẽ dicẽdũ est p oĩa qñ scribitur duob. cũ illa cla. q̃ si ambo &c.

k *Cũ possit.* Et hoc absq; periculo ... rei familiaris. qa tũc non tenetur negligere sua. ff. de iud. si longius. 1. respon.

l *Noluerit.* Hoc est qd additur ei qd supra dixi, si oẽs interesse nequiuerint. & ibi potes hoc verbum supplere, vel interesse nequiuerint, aut noluerint, &c.

m *Procedant.* Postquã constiterit q̃ interesse nõ vult, vt j. dixi in alio casu qñ interesse nõ possint. j. de rescrip. sciscitatus.

¶ *Glo. seq. quærit, & soluit.*

n *Arguendus.* Imo & puniend', p eo q̃ mãdatũ Apostolicũ exequi ñ vult. vt j. de rescr. sciscitatus, sed qs arguet eũ aut puniet? Cõiudices? ñ. qa par in parẽ ñ hẽt imperiũ. j. de elec. innotuit. & ff. ad Treb. ille a quo. §. tẽpestiuũ. ordinarius ñ, qa delegatus

† nec, in quodã uetustissimo.

1 Si iudices sint ordinarij, uno absẽte, reliqui procedũt, secus in delegatis.

† Facit ad hoc text. cũ glo. in l. magistros. C. de profess. & med. li. 10. cognitiones.

Hoc tenet Inn. Alij dñt q̃ duo pñt procedere in his q̃ ñ capiũt dilationem: sic. ff. de admi. tu. tutor qui repertoriũ, qd ñ placet Vinc. Ioã. And.

Cõcor. l. 2. & ibi Bar. C. cõ. vtri. iudi. & l. si maior. §. interdictu. ff. de exceptio. rei iud.

Hæc nõ est glossa Bernardi, licet i aliquot antiquis inueniat, sed in margine: ita vt aperte nõ eẽ glossa cognoscatur.

Nuncio seu executori sine lĩis an credatur.

In quibusdã manusc. ita: duo vestrũ nihilominus &c.

Graui. infra de dona. ad Apostolicæ. uer. vñ cũ graue. cum concordan. alias vix cessaret excusatio cũ vix inueniatur aliquis qui nõ sit circa singularia negotia aliquantulũ occupat' s̃m Host. Ioã. And.

tus

tus maior est eo quantū ad illā cām.arg. s.eo sane 2 & inf.de off. ord.pastoralis.§.1. superior ergo eū puniet cuius mādatū exequi nō curat. C.de temp.appell.l.vlt.§ illud. Et cōiudices dēnt superiori deniic are negligentiā ipsius. arg. sut de præb. grat.c.ad h.2.q 7.ca pp sufficit sola redargutio, cū per hoc nō præiudicetur partib. qa alij procedere pñt.

SEXTA. Supra visum est de his quæ opponuntur in persona iudicis: nunc subijcit de his quæ opponunt in persona actoris. Et h.d. vsque ad §. si vero. primo ponit principalem quæstionem, quā secūdo soluit: ibi. Hanc dubitationē. Abb.Sic.

CASVS. Petrus impetrauit cām committi § Martinum iudicib. super aliqua qōne: pendente ista commissione Martinus fecit citare Petrum prædictum pro alia cā coram ordinario, vel coram delegato: quia Petrus iuri non parebat, fuit excōmunicatus ab ordinario vel delegato: dum sic esset excommunicatus, cœpit conuenire Martinū corā suis iudicibus delegatis: Martinus reus obiecit Petro actori, q in iudicio stare non potest, cum sit excōicatus: quæritur si reus non velit statim probare ipsum excōicatum, aut non possit vtrum actor audiri debeat donec reus probauerit ipsum excōicatū? Ad hoc respondet Papa, q si reus statim vel infra terminum competentem non probauerit qđ obiecit, actor postmodum audiatur: verumtñ si cōstiterit uel per confessionem actoris, vel alio legitimo modo actorem excōicatum esse, tunc ab ipsis iudicib. delegatis fm formam ecclesiæ dēt absolui: tñ si ab ordinario vel delegato pp aliam iustam causam fuerit excōicatus, ad suum excōicatorem dēt remitti absoluendus: & si ille maliciose ipsum non absoluerit, iudex delegatus ipsum absoluat: dummodo non sit tale genus excōicationis, cuius absolutio sedi Apostolicę reseruat: qa ex quo principale sibi cōmittitur, & accessorium cōmissum intelligitur. ex solutione prædictæ qōnis oritur alia quæ talis est: lite actor excōicatus absolutus est præstito iurō q stabit mandatis ecclesiæ: quæritur corā quib. debeat stare iuri de cā illa p qua fuit excōicatus, an corā suo excōicatore, an corā istis delegatis? Rñt q corā suis excōicatorib. dēt iuri parere, p cā illa p qua fuit excōicatus ab eis, nisi cā illa spāliter alijs iudicib. fuerit delegata. Sed si excōicatores in cā illa maliciose pcedere distulerint tūc delegati isti in cā illa pcedere potuerūt, & suā iurisdōnē tanq̄ in accessorio exercebūt. Nota plura notabilia in hac decre. Primo cū plures sunt iudices cum cla illa, q si nō oēs, &c. duo sine alijs pcedere non pñt nisi primo constet legitime q tertius interesse non pōt. Itē forma mandati diligenter est seruanda. Itē delegatus si interesse nō vult cū alijs, alij pcedere pñt, cū de volūtate ipsius cōstiterit. Itē exceptio excōicationis repellit agentē. Itē ordinarius uel delegatus per negligentiā vel malitia amittit iurisdōnem. Itē delegatus eandem hēt iurisdōnem in accessorio, q̄ in principali. Item cā recōuentionis accessoria censetur propter malitiam priorum iudicum.

¶ Idem quoque per omnia dicimus obseruandū in † causa, quę cōmittitur duobus, eo apposito; vt si ambo interesse nequiuerint, alter nihilominus exequatur.

¶ *Si reus coram delegato obijcit excōmunicationem actori, quam nō probat infra tempus debitum, audiatur actor: si vero probat, delegatus absoluet actorem si excommunicatus est propter causam sibi commissam; si propter aliam, ad excommunicatorem suum illum remittet: qui si non vult eum absoluere, delegatus Papæ eum absoluet, nisi sit de casibus Papæ reseruatis. hoc dicit.*

¶ Sexta nobis proposita ex parte tua quæstio continebat, quòd cum aliquibus iudicibus causa committitur, & quandoque contingit, quòd reus actori obijcit, quòd stare nō potest in iudicio, vt pote vinculo excommunicationis [a] adstrictus: si reus non velit statim [b] eum probare excommunicatum, siue non possit: an actor nihilominus audiri debeat, donec [c] super eo quod obijcitur, rei veritas fuerit patefacta? Hanc dubitationem taliter remouemus, † quòd † si ille qui tale quid obijcit, statim vel infra terminum [d] competentem, [e] non probauerit legitime quod intendit, actor permitti debet, ut sine offendiculo quolibet audiatur. ¶ Cæterum si vel ex confessione [f] actoris, vel alio † quolibet modo [g] legitime constiterit, actorem esse vinculo excōmunicationis [h] adstrictum, à iudicibus delegatis secundum formam [i] ecclesiæ, valet absolui: ita ut si propter aliam [k] iustam causam & euidentem, ab ordinario iudice, uel delegato excommunicatus fuerit, ad excommunicatorē [l]

a ¶ *Vinculo excōicationis.* Sed vī q si excōicat' ipetret rescriptū tacito de sua excōicatione, q valeat postq̄ fuerit absolut'. ar. C.de preci.impe.offe.l.vniuersis. Itē arg. q per absolutionē quis in pristinū statū reducat. ar. 4.q.1.c.1 & 2. & quia cū sit pœna, nō dēt extēdi, sed potius restringi. j.de his q̄ fi. à ma. par.cap. quiuit & de pœ.di.1.c pęnæ. [1] Sed s.s.de æta.& qua c.cū bonæ.& s de teler.c.dilectus.& j.de appe.c.pastoralis. verū est q lrē ab excōicato impetratæ hoc tacito, nō valēt ad agēdū vel ad bñficiū obtinēdū, vt dīt cōtraria: sed ad sui defensionē obtētæ, puta qa appellauit, tūc bene valēt lrē: licet non faciant mētionē de excōicatione. j.de excep.c.cū inter.c. dilecte.& c. significauerūt.& c.vlt.& qd hic dicit. s. absoluāt eum, & postmodū procedāt, locum hēt qñ post lrās impetratas fuerit excōicatus ab homine uel a iure: & ideo eo absoluto valent litteræ: qđ patet ex eo qđ dicit, non pōt stare in iudicio: nec dicit q litteræ non valent, sed dic super hoc fm quod notatur. j.de excep.c.pia. in gl. quæ incipit, sed mirum. versus finem.

b ¶ *Statim.* Idest infra octo dies. inf. de excep.c.pia.

c ¶ *Donec.* Hic fuit dubitatio, vtrū ēet pcedēdū sup principali non obstante exceptione opposita, donec de ipsa excōicatione constaret, ut simul super principali & exceptione pcederetur, quod non dēt esse: imo supersedendum est sup principali qōne, donec termino competenti probetur exceptio: infra. de iud. c. exhibita.

d ¶ *Terminū.* Et [2] ita non plures inf. de appe.c.secundo requiris. & cap. cum speciali.

e ¶ *Cōpetentem.* Hodie terminus iste non est ad arbitriū iudicis, sed inf. octo dies exceptio excōmunicationis pbari dēt, die in quo pponitur non computato. q si probata non fuerit, iudex in cā procedat: reum in expēsis actori, quas pp hoc fecisse docuerit, cōdēmnando, taxatione præmissa, & vltra duas vices hæc exceptio non proponatur seruato tenore decr. & qui excōicationē opponit, speciē ipsius & nomē excōicatoris exprimere debet: ut in decre. Inn. iiij. in qua oia hæc statuuntur. & incipit, pia cōsideratione. inf. de exce. lib. 6.

¶ *Gl. seq. reci. per quam in exceptionibus contestanda sit lis, & arg. quòd sic. in contrarium alleg. vnum c. ponit quorundam obseruantiam, quam in antiqua glossa reprobat, in additione approbat.*

f ¶ *Ex cōfessione.* Ex loco isto satis colligit, q sup exceptiōe dēt lis cōtestari inter partes, & iurari ēt de calūnia in ciuilib. sed nō in spiritualib. sed de veritate dicenda: qa exceptiones dēnt dari in scriptis. j.de prob.c.qm̄ ɔtra. sicut ēt dat libellus de li. obla. c. ignarus eps. & ad exceptionē dēt ille ɔtra quē pponit rñdere, vt hic dicit, & sic lis ɔtestat. si negauerit actor exceptionē tunc iurabit de calūnia. j.de fideiu c.cōstitutus.& ē op. ar. C de iur. cal. l. 1. [3] & si postea per confessionē non constiterit de exceptione, pbabit illā p testes, uel alio mō quo poterit: vt p infra, alias pcessus nō valeret lite nō cōtestata. j.vt lite nō cōte c p totū. ar. ɔtra. j.d iud c.2 & sup hac exceptione vel alia cōsimili vbi crimina opponūt, testes cōpelli nō debēt. j.de test. cog. dilectorū. g. dñ tñ nō obseruāt hoc l exceptionib & male, sicut credo: qa ordo iuris vbiq; ē seruādus cū pcedit iure ordinario. & hoc pbat j.de app.c. interposita §.vlt. tñ iura illa q̄ dñt, q lite nō ɔtestata nō tenet pcessus, loquūt in negotijs principalib' vnde satis pōt dici, q nihilominus valet pcessus in exceptionib' dilatorijs & emergentib' licet lis nō fuerit in his cōtestata, [4] & nullo iure cauet q in his pcessus nō teneat, cōtestatione omissa, iuxta illā regulā, Multa fieri non debent, & c. j.de reg. ad Apostolicam Ber.

g ¶ *Quolibet modo.* puta testib vel instrumēto. j. de test.c.veniens.& j.vt lit.non contest.c.quoniam frequenter.

h ¶ *Excōicationis.* maioris scilicet, quia minor non repellit ab agendo, nec à consortio fidelium. j.de except.c. à nobis. nec ab elect. j.de ele. excommu. mi. c. si celebrat.

i ¶ *Formam.* Quæ duplex est inf. de verb. sign. c. ex parte.

¶ *Gl. sequent. & arg. alleg. v. iura. in contrarium alleg. vna. soluit breue, sed in additione ab illa solut. non recedit.*

K ¶ *Aliam iustam causam.* Secus esset si pp eandē cām, q̄ nunc delegat: qm̄ nō teneret iurisdō, si se excōicatū suppressit, vel si expsit, à delegatis illis absolueret, nec remitteret ad primos, imo tacita veritate de alia cōmissione, nō valerent lrē, vel de pcessu ordinarij. ar. j.de appe c. vt debitus. Lau. sed hic nō dicebat actor excōicatus ante impetrationē lrarū: qđ patet ex ipsa lra, & notat in gl. q̄ incipit. licet. Hoc qđ dr in illa notula olim seruabat: hodie vero lrē impetratæ ab excōicato bñ valent, & eo absoluto procedit per eas. j.de exce.c.pia. (lib.6.)

l ¶ *Ad excōicatorem.* Quia isti delegati aliàs non hñt ptātem illū absoluendi, nisi primo illū excōicatorē requirant [?] si non tenetur.

† Aliàs, de.

Cōcor. te. in l. nō dubiū. cū concor. ff. de pœnis.

[2] Hæc glossula, & illa super verbo, terminum, nō sunt Bernardi.

† Amouemus.

† Aliàs ita: q si ille qui taliter tale quid obijcit.

† aliquo.

Litis cōtestatio an debeat fieri super exceptiōe

[3] Non copitur pars pbare nisi q pbatione exposcit, iuret de calumnia. Ioā And.

[4] Hanc glos. dicit hic Abb. singul. ad hoc q in exceptionib. dilatorijs nō est necessitatis lit. contesta. & libelli oblatio, & iuramentum d calumnia.

fecerit primus ordinarius vel delegat' tūc illū absoluere pōt pstito iuramento prius, q̄ stabit mandatis ecclesiæ super eo, p quo prius fuit excōicatus; alias si statim illū absoluerent, non credo ipsū esse absolutū. 11. q. 1. c. pe. & C. si à nō cōpe. iud. l. vlt. & ff. de reg. iur. l. factū à iudice. q̄a sub condōne hoc mandatur: & ita ante conditionem existentem etiā absoluere ipsum non possunt.

a Reseruetur. 18. q. 4. si quis suadente. inf. de sent. excō. tua nos.

b Explorati. q. d. hoc non vr̄ eis cōmissum, & Papa rñdet q̄ commissum intelligit tan quā accessoriū, & est rōsio tacitæ q̄onis: & sic absolutio est accessorium, q̄a sine illa cā principalis procedere nō pōt, quia nō audit nisi absolutus actor. s. eod. c. præterea. ff. de iurisd. omn. iud. l. 2.

ADDI. Et expone, explorati, i. discutiendo declarati, enucleati, manifesti & clari.

SI VERO. Cōtinuatur iste §. ad pcedentem hoc ordine. s. fuit dictū, q̄ si excōicator non vult absoluere actorē ad requisitionē delegati, q̄ ipse delegatus poterit absoluere ne impediatur cognitio cāæ sibi cōmissæ: sed q̄a excōicatus absolutus præstita cautione, de parendo iuri in illa cā, pro qua fuit excōicatus; dubitatur coram quo iudice iste deberet parere iuri in illa cā, ex quo iste delegatus istum excommunicatum absoluit, & respondetur ut patet in littera. Et primo ponitur quæstio incidens. secundo solutio: ibi, In quo.

Scilicet excōmunicator.

Aliàs, & sitt.

Cōcor. text. cū gl. in l. si q̄s locuple. ff. de mā. testa.

Qui paulo antea absoluerūt eū.

Vox, iudicib. deest in olb. manuscri. & in uno ita: nisi spāliter illud fuerit in alio vel iustissimo ita: nisi spāliter fuerit aliud negotium, &c.

dēt absoluendus remitti: qui † si malitiam adhibuerit, delegati iudices id ritu † ecclesiastico libere exequantur: dūmodo non sit tale genus excōicationis illius, cuius absolutio sedi Apostolicæ reseruet.ᵃ Explorati ᵇ quidem iuris existit, ut delegatis iudicib. quib. principale cōmittitur, & accessoriū committatur.

¶ *Absolutus à delegato super cā pro qua fuerat excommunicatus, corā excōicatore parebit, seu respondebit super illa cā, nisi sit alteri delegata: & si excommunicator malitiose distulerit, delegatus qui absoluit, cognoscet. h. d.*

¶ Si vero ab his fuerit, præstito iuramento, q̄ stabit mandato ecclesiæ, absolutus: Rursus interrogas, an corā eisdem delegatis, † uel ordinario à quo excōicatus extitit, teneatur super eadem cā, pro qua excōicatus fuerat, respōdere: & quorum debeat iudicio uel mandato stare? ¶ In quo casu taliter respondemus, q̄ coram ipsis excommunicatorib.ᶜ super illa cā, pro qua fuerat excōmunicatus, stare debet, & eorum seruare mandatum: nisi specialiter fuerit illud negotiū alijs iudicib. † à sede Apostolica delegatum. Quòd si excommunicatores malitiose distulerint:ᵈ

c Excommunicatoribus. Nisi ab ipsis fuisset legitime appellatum, vel nisi aliam legitimam exceptionem opponere posset contra illos. inf. cod. insinuante.

d Distulerint. s. procedere in cā illa, p qua ille fuit excōicatus. Et sic vr̄ q̄ actor & reus eodem tpe pñt litigare corā diuersis iudicib. & sic est contra. C. de sen. & interlocu. om. iud. in Auth. & pnt. de hoc dixi sup. de rescri. c. vlt. hodie standum est decre. Inn. iiij. de rescr. quæ incipit, dispendia litium. lib. 6.

e In principali. Sic ecōuerso idē iuris in accessorio & in principali. ff. de accep. & per iusiurandum. §. & si fideiussori.

Gl. seq. quærit, & soluit, notat & dat simile.

f Accessorio. Accessoriū vocat cām illā, p qua fuit excōicatus actor hmōi cāæ, & sic rñdebit reo in hac cā sub iudicib. delegatis, quos ipse impetrauit si reus voluerit ipsū reconuenire. j. de mu. pet. c. 1. & 2. & si, p cā alteri tertij ab illo reo fuit excōicat' q̄d erat nihilominº absoluet eū pstito iuramēto, q̄ stabit mādatis eccl. & pcedēt in negotio sibi cōmisso principali: sed in alio pcedere nō possent ēt si ille reus, & ille actor cōsentirēt: q̄a iurisd. istorū, prorogari ad istū tertiū nō posset, cū de illo in lr̄is mētio nō fiat, cū talis iurisdō sit delegata. j. eo. P. & G. in fi. & no. q̄ isti excōicatores per negligentiā perdunt suā iurisdōnem, tā circa absolutionē q̄ super principali negotio sic. inf. de fo. compe. c. licet. & c. se. & ita delegatus supplet negligentiam alterius delegati uel ordinarij, sicut ordinarius supplet desidiam delegati. j. de offi. ord. c. significauit.

Cōcor. §. uero. in Auth. de quæst. coll. 5. & in Authē. ut diffe. iud. §. si tamē. coll. 9.

CVm in ca. Diuidit hæc decr. in duas partes. nam primo recitat factum super quo & pro quo fuerat appellatū. Scdo cōmittit appellationis causam: ibi, Fraternitati. Abb. Siculus.

CASVS. Inter archiepos Mōtis Regalis & Rosan. vertebatur q̄o super quibusdam decimis: cā super his fuerat cōmissa archiepis Capuano & Panormitano, & epo Rhegin. duo iudices, s. archiepi, citauerūt archiepm Mōtis Regalis ad certū terminū, ipse cōparuit in termino corā archiepis duob. tertio, s. Rhegin. absente, in quorum præsentia proposuit excipiēdo, q̄ duab. de causis corā non debebat stare iudicio, quia cū cā trib. commissa fuisset, & ipse à duobus fuerat tm̄ ad iudiciū euocatus, tertio nec cōmittente vices suas, nec se excusante, corā duob. rñdere non debebat. Item ante ipsorū citationē, & notitiā literarum illarum, p cā illa nunciū suū ad sedem Apo. destinauerat. allegādo sup hoc quādā decre. Alex. sed archiepi has exceptiones admittere noluerunt, pronunciātes vt coram eis rñderet, pp q̄d ad sedē Apo. appellauit: iudices illi non obstāte applone illiº, aduersariū induxerūt i possessionē illarū decimarū. Mandat Papa quibusdā, quatenus si cōstiterit dictos archiepos exceptiones pdictas nullatenus admisisse, decimas ipsas quibus archieps Montis Regalis asserit se spoliatū postquā nuncius suus ad Apo. sedem accesserat, faciant ei restitui cum fructib. inde perceptis, non obstāte eo, q̄d per dictos archiepos sine per laicalē potētiam factum fuit: postea vero audiāt si quid fuerit q̄onis. Not. q̄ eqd fit post legitimam applonem, dēt reuocari. Itē cū legitima pponitur exceptio, vt hic fuit: & iudex cā nō admittit, & pp hoc appellatur, in cā appellationis non est necesse probare q̄ exceptio proposita vera fuisset: sed hoc solum probare dēt q̄ non fuit admissa. hodie ad hoc vt illud sufficiat, dēt appellās in exceptione proposita adijcere, q̄ paratus est illam probare. inf. de appellationib. c. interposita.

tunc delegati eandem iurisdictionem, quam in principali,ᵉ & in accessorioᶠ exercebunt.

¶ Inn. iij. Rhegin. archiepiscopo, & episcopo Cephaduen. †

¶ *Si cā simpliciter delegatur trib. duo sine subdelegatione tertij procedere non pñt. Quod si fecerint, ab eis poterit appellari. Idem si sunt dati cum clausula, q̄ si non omnes, nō enim ualet processus duorum tertio inconsulto. hoc dicit, comprehendendo utrunque intellectum.*

CAP. XXII.

CVm † cā quæ vertitur inter Mōtis regalis & Rosan. archiepos, super quibusdam decimis, Panormitano & Capuano archiepiscopis, & tibi frater Rhegin. cōmissa fuisset a nobis, sine debito termināda: pdictus archiepiscopus Montis regalis (sicut accepimus) ad primam Panormitani & Capuani archiepiscoporum citationem accessit: in quorum præsentia excipiendo proposuit, q̄ pro duab. causis eorum non deberet stare iudicio: tum quia ipsa cā tribus fuerat iudicibus delegata, & idem † ab illis ᵍ duobus tantum (te frater Rhegin. inconsulto, nec vices tuas super hoc committente) ad iudicium fuerat euocatus: tum

Cephaluden.

Cap. 1. eod. tit. in 3. compil.

Ipse.

Gloss. seq. ponit contrarium, & soluit. secundo quærit, arg. pro & contra: idemum obiicit, & soluit.

g Abillis. Vr̄ non tenebatur corā eis rñdere, nec ēt venire tenebat, si certū erat q̄ à duob. tm̄ fuerat vocatus. de hoc dictū est s̄. eo. c. pxi. nisi velit q̄s venire suū priuilegiū allegaturus: ne de facto saltem vexetur sm̄ q̄ hic contingit, quia non obstante tali exceptione, isti duo pcesserunt de facto solummō, quia de iure nō potuerūt. Sed s̄ vr̄ j. de appe. c. si duob. ibi tenet sñia excōicationis ab eo lata qui iudex nō erat, pp cōtumaciā illius qui appellauerat ad Papā, quia citatus coram metropolitano non cōparuit. Sed hoc iō est, quia ille qui excōicauit, credebat se iudicē pp appellationē ad ipsum factā, ignorās q̄ alter ad sedē Apo. appellasset: vnde tenuit sñia, q̄a ille debuit ei significare q̄ appellauerat ad Papā, & p illā probo q̄ iste citatus tm̄ à duob. ire non tenet, cū illi sciant se sine tertio pcedere non posse: & si pcedant nihil valet. sic in decre. si duob. si ille sciuisset, q̄ ad Papā appellasset, & eo non obstāte ipsum excōicasset, nō valuisset, ibi colligit euidenter. Sed ponamus q̄ tres sūt iudices sub illa forma, q̄ si nō oēs &c. Tertius malitiose nō venit, nec se excusat, vel nō cōmittit, & sic alij nō pñt pcedere, q̄d fiet de illa cā? Arg. q̄ pñt duo procedere. 65. dist. si forte. ad instar electionis: vt s̄. de ele. c. sicut. In s̄riū vr̄ q̄ non pñt, quia primo constare dēt eis de impotētia vel volūtate tertij. s̄. eo. c. pxi. & s̄. de rescri. sciscitatus vel pōt esse q̄ hēt iustā cām absentiæ. quid. n. si postea probaret se nō potuisse venire iusta de cā? Cassabit q̄d factū est ad instar rei absentis. j. de re iu. cū Bertholdus. Itē qualiter pñt duo citare tertiū, cū sit par illis, & par i parē nō hēt imperiū. s. d ele. innotuit.

Ibi vnus ordinarius, hic plures delegati: ual melius vt sequit. Hos. Ioā. And.

Si ergo adiūgeret delegatus pro nouū rescriptum tenetet processus primi delegati hoc ignorātis ex decret. si duob. Ioā. And.

innotuit. & ff. ad Treb. ille à quo. §. tēpestiuū. si eni teneret ad eorū citationē venire, ergo si nō veniret, possent eū excōicare qđ nō ē verū. Ad hoc dicas ꝙ citare nō pñt eū vt veniat, sed admonere pñt vt veniat & rogare: & si ñ venerit vsq; ad tertiā monitionē vel rogationē, nec aliqd rescripserit: vel si dixerit se velle interesse, & nō venerit: tūc pñt alij ꝓcedere, q a ꝓsumit nolle venire, vel ñ posse interesse. & talis ꝓsumptio habebit ꝓ rñsione illi', s. ꝙ nō velit, vel ñ possit venire. ar. 3. q. 9. decernimus. & ff. de re iud. l. cōtumacia. & op. arg. 65 dist. si forte. & tūc statim remanet iurisdō apud alios. s. e. c. pxi. & j. c. pxi. nec obstat si dicat se tūc non potuisse venire, q a potuit alij cōmittere vices suas, vel se excusare. j. eo. pastoralis. §. vl. nec ē incōueniēs, ꝙ vnus delegat' suppleat negligentiā alterius delegati: vt s. c. px. §. sexta. sic ēt ordinarius supplet desidiā delegati. j. de off. or. c. significauit. Itē talis iudex q negligit iustitiā facere, facit litē suā. 33. q. 2. dñs. & ꝓp negligentiā iudex remouet. C. de off. pfe. orien. l. si quos. sic & ꝓlatus. 1. q. 1. c. si q epi. §. ecce cū honoris. merito ergo cum constet de negligentia tertij, duo procedere pñt.

quia ante ipsorū citationē & notitiā lrarum, pro eadem cā nuntium a suū ad Apostolicā sedē trāsmiserat, in quo decretalē † Alexandri Papæ præd. nostri sibi affirmabat apertius suffragari. At ijdē archiepi exceptiones ipsius nolentes admittere, contra eū vt rñderet interlocutoriā sententiā protulerunt: b propter quod ad sedem Apostolicā appellauit: & infra. ¶ Fraternitati vestræ mādamus, quatenus si vobis constiterit, c prædictos archiepos, exceptiones prædictos nullatenus admisisse: d non obstante eo quod per ipsos factum est, decimas ipsas, quibus prædictus Montis Regalis archiepus, se postquā nuncius suus propter hoc ad sedem Apostolicam accesserat, asserit spoliatū, e præcipue cum easdē tam sibi quàm ecclesiæ suæ, à sede Apostolica asserat confirmatas, siue per laicalem potentiam, siue per eosdem iudices factum sit, cum fructibus f inde perceptis restitui faciatis. † audientes postmodū quantum de iure poteritis, quicquid fuerit quæstionis.

¶ Idem conuentui de Conchis.

¶ Si duo sunt delegati cū clausula, ꝙ si ambo, &c. vno recusato, alter solus procedere potest: nec tenet processus, si cum recusato procedas.

a ¶ *Nunciū.* j. de app. meminimus. & cap. ad hæc sicut. arg. 5. 2. q. 6. c. nō solent. §. eius uero. hodie hæc allegatio locū non habet j de appellationib. c. vt debitus. in fine

b ¶ *Protulerūt.* & male ex certa sciētia, q a appellauit. vñ ñ valuit qđ postea fecerunt.

c ¶ *Cōtū erit.* Et in absentia partis aduersæ cōtumacis pōt cōstare lite nō cōtest. j. de app. interposita. §. vlt. & hic ē casus in quo pōt ꝓcedi lite non cōtestata, vt patet ꝑ decre. prædictā. *Glo. seq. signat contrarium, & remittit.*

d ¶ *Admisisse.* Et ita vr̄, ꝙ in cā appl'onis, sufficit ostendere se appellasse ex cā ꝓbabili. 3 ōtñ necesse 4 ꝙ ꝓbet cām appellationis verā fuisse. simile j. de appellat. c. dilecto. vnde signatur ɔ̄rium j. de app. c. interposita. vbi appellās dēt ꝓbare cām appl'onis fuisse verā. & j. d testi. c. ex parte Adæ. de hoc dicei j. d app. c. interposita. Qñ dēat ꝓbari verā fuisse, vel sufficiat ōñdere se appellasse ex cā ꝓbabili. dic vt in c. ex par. Adæ.

e ¶ *Spoliatū.* ab illis duob. iudicib. q mādauerāt eū spoliari.

f ¶ *Cum fructibus inde perceptis.* Vel qui percipi potuerunt. j. de resti. spo. c. grauis. & 12 q. 2. non liceat.

Cum super abbatia. Prima pars decise narrat factum. Secunda diffinit sibi, *Quamuis.* Abb.

CASVS. ita 5 colligit ex integra. 6 Cā vertebaē inter conuentū de Cōchis, & S. quondā abbatē ipsorū sup ipsa abbatia qua dicebat se fuisse spoliatum iniuste. post multas & varias cōmissiones obtinuit iste S. cām cōmitti epo Lesioñ. & abbati de Becco siue vallis Richeriæ sub hac forma, vt alter solus altero nolēte interesse, aut ēt non valente, mādatū Apostolicū adimpleret. partib. in præsentia iudicū cōstitutis, pars R. q dicebaē intrusus, in ꝑiudiciū istius S. ꝑdictū epm recusauit tribus de causis: tū q a idē eps cām habebat cū monasterio suo sup quadā ecclesia sua, tū ēt q a ipsum R. redeūtē à Romana curia, nō admisit ad osculū pacis, & quia dicto R. dixerat ꝙ si posset, noceret ei in cā illa, & hoc ꝓbare volebat corā dicto abbate ɔiudice, vel corā arbitris electis à partib. dicto epo admittere hoc nolēte añ ingressum cāe fuit ab ipso epo postmodū appellatū. sed ipsi duo nihilomin' interloquētes appellationē nō tenuisse, dictū S. decreuerūt restituēdū, ꝓdicto R. sup abbatia ꝑpetuū silentiū imponētes, prius appl'one interposita ab ipso abbate, ne cū eo ꝓcederet. vñ cā deinū ꝑuenit ad Papā. dr̄ hic ꝙ talis sñia nulla fuit, q a licet abbas anteq̄ appellaret ab eo, solus procedere potuisset, quia tñ interlocutus est cū epo, qui iā legitime recusatus est, appellationē ꝓp hoc interpositā nō tenuisse per cōsequentiā cōfessus est se nō posse in cā procedere, nec erat suæ intētionis, vt solus aliqd diffiniret, & iō cū eo q iā iudex desierat esse, disponere aliquid nō valebat, ptāte ac voluntate mutuo sibi aduersantibus; qđ a duobus factū est de iure nō valet. Bernardus. No. ꝙ si iudex excusationē legitimā nō admittit, desinit esse iudex appl'one ꝓp hoc interposita. Itē tacite ipso facto admittit quis iurisdōnem, & ipso facto aliquis conuertur. Item vtile vitiatur per inutile. Itē iudex nihil facere debet contra potestatem suæ iurisdictionis.

Idē hic Host. sed Tan. & Phili. vñt tenere cōtrariū loquēdo in singulari, sic scilicet ꝙ si nō veniat termino statuto.

† Hūc habes infra de appel. c. ad hæc sicut.

2 Cōcor. l. ea cū gl. fin. C. si man. ita fuit. ali. & Authen. si oēs. C. si vt se ab hæte. absti.

† Vide l. quemadmodū. cū gl. C. de agri. & cē sit. lib. 11.

3 Cōcor. l. 1. §. 1. & ibi B. ff. quis & à quo appel. Doc. in Auth. ad hæc. C. de iud.

4 Alias nec est necesse. ita in manuscriptis, & alijs antiquis etiā impressis,

5 Hic casus Bernardi est, & in antiquis codicibus hr̄.

6 Dicit ēt Innoc. in quadā additione posuisse casū, sed satis constat casus gl. Io. An.

CAP. XXIII.

Cum † sup abbatia monasterij vestri, † inter vos & S. quodā abbatē vestrū, fuisset qō agitata, demū sup ea ad Lesiō. † epm, & abbatē de Becco nr̃æ fuerāt † litteræ destinatæ: & infra. ¶ Quamuis solus abbas anteq̄ appellaret, ab eo, iuxta formā g lrarum nostrarum ꝓcedere potuisset: quia tñ pro eo ꝙ cū ipso epo interlocutus est, appellationem h prius ab eodem epo interpositā nō tenuisse: de iure sine ipso, cum † posset & nollet negotio interesse, per cōsequētiā † confessus est, i se non posse mandatum Apostolicum adimplere: nec suæ intentionis extitit, ut sine coniudice suo aliquid diffiniret, & cum eo qui iam iudex esse desiderat, k aliquid super prædicto negotio rite disponere non valebat, voluntate ac potestate sibi mutuo aduersantibus, l cum noluerit quod potuerit, & quod voluerit adimplere nequiuerit: † quod a duobus factum fuerat, † effectum non potuit de iure obtinere.

¶ Idē archiepiscopo Toletano.

¶ Si iurisdō delegati expirat in termino perēptorio, quē partib. assignauit, post congruam horam peremptorij, iudex nō expectabit contumacē. Si non expirat, pōt expectare in diē

g ¶ *Iuxta formā.* Quæ fuit, ut alter solus i cā procederet, altero non valente aut nolēte interesse. 7 vt dictum est in casu.

h ¶ *Appellationē.* quia non admisit recusationes propositas contra ipsum, & pōt dici ꝙ ipso fcō interlocut' fuit restituēdo eū ipso epo vt dictū est. s. & imponēdo silentiū aduersario post illā appl'onē, q a in integra nō inuenit, ꝙ ambo super hoc interlocuti fuissent.

Glos. seq. ponit quinque similia, & argumt.

i ¶ *Confessus est.* Ipso. n. fcō ɔfessus est: sicut ipso facto negamus Christū. 11. q. 3. æstimāt. & ipso facto mētimur. 22. q 5. cauete. ipso facto appellamus j. de appe c. vt nostrū. & c. dilecti. ipso facto habemus ratū. ff. de inof. tes l. si proponas. & l. vlt. ff. rē ra. habe. l. 3. §. falsus. & ipso facto renunciat q's iuri suo: vt s. eo. ti. gratū. & j. de his q̄ fiunt à ma. par. c. ex ore. ubi plura ar. inuenies de hoc. Itē arg. ꝙ qui vnum dicit vel facit, plura facit vel dicit. ff. de arb. l. Celsus. §. 1. & 11. q. 3. æstimant & c. seq. arg. j. de do. & contu c. cū dilecti. & ff. quod met cau. l. 1.

k ¶ *Desierat.* Propter recusationes ꝑdictas, & appellationes. *Gl. seq. notat posse & à velle, & c. alle. 5. iura in contrariū. alleg. primo 4. iura, demum 5. demum decre. cum Vinton. & ibi remittit. Item l. 1. ff. quod cum fal. tu. quam dupliciter soluit. alle. postmodum duas concur. In fi. arg. quod vtile, &c.*

l ¶ *Mutuo aduersantib.* Not. ꝙ posse & velle ɔ̄ria sunt, vt hic: nec valet qđ valere pōt, q a illud non vult, nec valet illud qđ vult, quia illud nō pōt valere. C. si quis alte. vel sibi. multū interest. C. de i' v. do. l. si genero. sic s. de transla. inter corporalia. versus fi. ff. de mili. test. l. si miles ff. de re. du. l. in ambiguo. ff. de hær. insti. l. quotiens. arg. ɔ̄. j. de præb. c. inter cætera. & c. dilectus 2. & potius interpretāda ē res vt valeat q̄ ut pereat. j. de ver. sig. c. abbate. & j. de priu. c in his Itē ar. ɔ̄. 12. q. 2. si quos. ff. de cōtrahē. emp. l. qui tabernas. ff de lib cā l. 1. & l non solum. §. 1. & facit ad hoc Insti. de adop. § vlt. arg. ɔ̄. sup. de ele. c. cum Vint. sed ibi soluit. Item arg. ɔ̄. ff. ꝙ cū fal. tut l. 1. §. 1. vbi dr̄ ꝙ licet verus tutor auctoritatē præstet cu falso tutore; tñ tenet qđ dictū est. Sed illud iō est, quia licet plures sint tutore, tñ solus pōt administrare. C. de auct. ꝑstan. l. vlt. Vel cū verus tutor scit se 8 solū esse tutorē: simile huic ē ff. de arb. l. parui. in fi. & inf. de sen. & re iud. ad probandum. Io. Item ar. ꝙ vtile vitiatur per inutile. inf. eo. c. super q̄ꝺnum. § si vero. ubi de hoc.

Consuluit.

† Cap. 2. eo. tit. in 3. compil.

† Aliàs monasterij vestri de Cōchis.

† Lexinien.

Fuerūt.

† dum.

† Consequens.

7 Hanc glossam dñt Doctores hic esse singularē in effectu suo.

† Vide text. cum gl. in ver. negotio gesto. in fin. in l. si cum tuā pecuniā. C. de contrahen. & commit. stipula.

† fuit.

† Aliàs posse & nolle, sed male, ut series tex. indicat.

8 Et sic non contradicebat volūtas ptāti; vel hic uetus iudex & falsus tulerunt sentētiā, ibi separatim auctoritatem ꝑstarunt vetus tutor & falsus: Dicit Hostiē. quod ibi errat in facto hic vero ī iure. ff de iur. & fac. igno. l. regula. Ioā. And.

Consuluit. Cōis diuisio. Secūda: ibi. *Nos autem.* quę subdiuiditur Nam primo distinguit, & distinctionē sic ꝓsequitur, Secunda ibi, *Ne verò.* determinat congruam horam iudicij. Tertia: ibi *Porro.* Instruit iudicem. Abb.

CASVS Iudex ꝑēptorie citat partes ad testes recipiēdos, vel ad publicādas attestationes eorū vel sententiā proferendā. sed pars altera cōtumaciter se absentat ī termino cōstituto: quęritur an saltē circa vltimam partē diei iudex in negotio sibi cōmisso ꝓcedere dēat, vel expectare ī sequētē diē. Itē si expectauerit, quaeritur vtrū contumax iterū sit citandus, q̄a nō fuit processum in termino constituto? Papa sup hac q̄stione distinguit, vtrū iurisdictio delegati duret post terminū perēptoriū, aut expiret ī illo: si duret, in diē sequētē æquitate suadēte debet expectare, nec cōtumax amplius est citandus, nisi iudex ei gratiā facere voluerit: si uero expiret in termino dato, tūc si partes hoc sciuerint, & nō ꝑsentauerint se corā iudice, ea hora qua possit congrue ꝑficere qđ incūbit, extunc ꝓcedat ad faciendū id, pp quod terminū assignauit, ne instātia iudicij euanescat. iudiciū vero in tenebris exerceri nō debet, q̄a, Qui male agit odit lucē. licet n. secūdū leges more Romano dies à medietate noctis īcipiat, & in medio sequētis noctis desinat (unde q̄cquid fit ī duab. dimidiatis noctibus, perinde habet ac si fieret i die) tn̄ Papa illā horā cōgruā Itelligit, ex qua possit ante noctis tenebras ꝑficere qđ incūbit. In fine dicit, ꝙ discretus iudex nō dēt ī assignādo peremptorio, iurisdictionē suā taliter coarctare, nisi magna necessitas id exposcat. Not. ꝙ ꝑ pricipiū capituli post litē cōte. in his quæ occurūt, debet terminus ꝑemptorius assignari. Itē in sequentem diem debet iudex expectare Item iudex potest facere gratiam post terminum peremptorium aliū assignando.

† Cap. 3. eod. tit. in 3. compil.

† Iurisdictione delegata, nō ordinaria vt habeat locum sequens distinctio, quia ordinaria iurisdictio perpetua est, ut no. inf eo. q. senti.

alteram, & iterum citare si vult.

CAP. XXIIII.

Consuluit † nos tua fraternitas, vtrum cum ad recipiēdos testes, depositiones [a] publicandas eorum, vel sententiā proferendam, peremptorie citas † partes, & earum altera se absentat contumaciter die data: an circa vltimam saltem partē diei tibi sit in negotio procedendum: uel in diem expectandum potius subsequentem: & si expectaueris, utrum contumax iterum sit citandus, [b] cum non fuerit die partibus assignata processum? ¶ Nos autē credimus distinguendum, utrum iurisdictio duret post terminum peremptorium, an expiret in illo. Si durat, in diē alterā, æquitate [c] suadente, poteris expectare: nec erit pars cōtumax peremptorio elapso citanda, nisi gratiā [d] fecerit ei benignitas iudicantis. ¶ Si autē expiret: nisi partes eū id nouerint, se tibi ꝑsentauerint ea hora, qua cōgrue possis procedere, ad exequendū id propter quod eis legitime terminum [e] peremptoriū assignasti, extunc [f] exequi poteris qđ intendis: ne frustra iudicialis instantia [g] euanescat. ¶ Ne vero iudicium ecclesiasticum exerceatur in tenebris: quia iuxta testimonium veritatis. Qui male agit [h] odit lucem: [i] licet ēt secundū consuetudinem & constitutiones legitimas, more Romano, dies à medietate noctis incipiat [k] † & in medio † noctis desinat subsequentis (vnde qđ in duab. dimidiatis noctib. agitur, perinde sanxit habendum legalis auctoritas, [l] ac si qualibet parte lucis agatur) Nos tn̄ eam procedēdi horam congruā intelligimus, ex qua possis ante noctis tenebras [m] perficere qđ incumbit. ¶ Porro discretus iudex in assignatione peremptorij, [n] non debet iurisdictionē suam (nisi necessitas exigat) adeo coarctare. [o]

¶ Idem abbati de Bordellia, & priori sancti S. pulchri.

¶ Ex noua causa remouetur delegatus, etiam post litem contestatam, & alius subrogatur.

CAP. XXV.

Insinuante † R. rectore sancti Saldati, ad audientiam nostram peruenit, quód cum causam, quæ super iure parochiali inter ipsum & T vertebatur,

a ¶ *Depositiones.* id est, dicta ipsorum testium.

b ¶ *Citandus.* Videbatur ꝙ peremptorium fuisset circūductū vt iterum esset citandus. ff. de iudi. l. & post peremptorium.

c ¶ *Aequitate.* Et quidē æquum est & honestū in diē alterū expectare. nec statim debet dici cōtumax potuit q̄ dē habere iustā causam absentiæ, & sic reuocabit sententia. j. de re iudi. c. cū Bertholdus. nec prætor festinare debet ad decernēdū, vt iubeat possidere. ff. de dam. infect. l. si finita. § forte. non tamen est necessarium nisi velit in diem alterum expectare.

¶ *Glo. seq. primo ponit unū, qđ iudex pōt, cui signat cōtriū: & aliud qđ nō pōt. demū obijcit, et obiectioni signat cōtriū. qđ dupliciter soluit.*

d ¶ *Gratiā fecerit.* Ecce quāta potestas daē iudici circa iudicia vt possit parcere cōtumaci ī pīudiciū alterius. C. quō & qñ iu. l. 1. ff. de arbi. l. si cū dies. § si qs ex litigatoribus. nō enim quicquid [1] iudicis potestati pmittit, id iuris necessitati subiicit. ff. de iud. l. nō. n. q̄cquid. & est ꝯ id. 3. q. 9. c. vlt. Itē licet iudex possit parcere in ferēdo sentētiā termino cōstituto, nō tñ pōt ei parcere in expēsis & sūptibus: alioquī ipse de suo restituet expēsas. C de iudi. sancimus. Sed vr̄ ꝙ de iure mero teneaē expectare vsq; ī diē se ꝑuētē. ff. de ver. obl. l. q. hoc anno. [2] uel ꝙ saltē ī suprema hora diei possit iudicare. 2. q. 6. biduū. & hoc io q̄a iudex matutino, vespere, et mane, et meri die iudicare pōt. ī auth. de iud. § iedebit. coll. 6. Sed ꝯ vr̄. ff. de ori. iu. l. 2. § & q̄a vbi dicit, q ī cōgruū ē ꝙ indices vespere sedeāt, fiat por. authē tico. Vel dicas ꝙ nō est ꝯ, q̄a ibi dr̄ ꝙ īcgruū erat magistratio hora vespertina in publico ēe. & iō sueti fuerāt quinq; viri q̄ eorū vice illā hora fungerent: & sic poti⁹ ꝯcordat, & sic vsq; ad supremā horā ante noctis tenebras iudex ꝓcedere pōt, vt hic ī fi. dicit. honestū tñ ēet iterū ipsū citare ad superādā malitiā ei⁹. simile j. de do. & ꝯtu. c. ꝑuenit. ar. ff. de iud. & l. post edictum.

1 Et alibi dicit omnib. magistratib. cōcessum ē, nō dicit, iniūctum vel ī Item iurisdōnem suā. &c. ff. si qs in ius vo. non ierit. l. 1. in prin. Ioā. And.

2 Illud ī obligatione, hic secus pp iudicis contemptū. ff. de arb. l. Celsus. Ioā. And.

¶ *Glo. seq. signat contrarium & soluit.*

e ¶ *Terminū ꝑemptoriū.* Nisi terminus perēptori⁹ sit statut⁹ ad snīam audiēdā, nō valet snīa in absentia partis alterius. ff. q sen. sine ap. rescin. l. 1. §. itē cū ex edicto. ar. ꝯ. C. quō; & qñ. iu. l. 2. sed lex ista cōtra loquit, cū iudex partes in ꝑsentia sua monuit vt certo termino cōparerent ad snīam audiēdam, & tūc si qua pars nō veniat, reuera contumax ē, & snīa tenet, licet peremptorie per edictum nō fuerit monita: alia lex loquitur cum absens citatur ꝑ edictum in absentia.

f ¶ *Extunc exequi.* imo vr̄ ꝙ i vltima die qua futur⁹ priuat⁹ vel priuādus est, iudicare non possit. ff. de fer. l. pridie. ff. de iurisd. om. iu. l. eū q. Arg. cōtra ff. de pœn. l. si. sed hic vltima die suæ iurisdictionis tenetur iudicare: vt hic patet.

g ¶ *Instantia.* Idest potestas.

h ¶ *Qui male agit.* Vnde Horatius.

Vt iugulent homines surgunt de nocte latrones.

i ¶ *Odit lucē* Sic. 18. q. 2 perniciosam. vbi ꝑsumit ꝯtra illū q occulte cōfert beneficia. j. vt eccl. benefi. c. vt nr̄m. 19 dist. Anast. & 81. dist. c. clericus. ff. de ritu nup. palā. & melius. l. vlt. ff. de admi. tu. l. non existimo. Et tenebræ aptæ sunt ad fabricādū falsum ff. de ven. inspi. l. 1. §. tria luminaria. tñ transactio pōt fieri de nocte. C. de transact. l. non minorem. & testm̄ ff. de testa. l. ad testamentum § vlt.

k ¶ *Incipiat.* Quantū ad ꝯtractus qui pñt fieri qualibet hora.

l ¶ *Auctoritas.* ff. de fer. l. more Romano.

¶ *Glo. seq. quærit, & soluit, ponit opinionem contrariam.*

m ¶ *Tenebras.* Quid si iudex ꝓcessit in tenebris ad lumē cādelæ, vel ad ꝯtestationē litis, vel si sām ꝓtulit, nunqd valet qđ agitur? Credo ꝙ valeat ꝓcessus, licet procedi nō debuerit, dū modo aliud non impediat, & præcipue si iudex honestus sit, cū hic non dicatur ꝙ si processum fuerit, nō valeat, quia multa fieri non debent, facta tamen valent. [3] Alij forte contra.

n ¶ *Peremptorij.* ff. de iud. l. nōnunq; j. de in inte. rest. tū ex līis.

o ¶ *Coarctare.* Ins. de appel. c. irreprehensibilis. & 2. q. 6. c. ei qui. § appellatore ff. de execu. tuto. l. non tantum.

Insinuāte. in prima pte ponit actoris gratiosa petitio. In scda sub duplici ꝯdone ipsius exauditio scđa: ibi. *Quocirca.* Ab. CASVS. R. rector ecclesiæ S. Saldati, habebat q̄ōnē cū quodā alio Tho. noie, rectore alterius ecclesiæ, super iure parochiali: cā fuit cōmissa epo Vigor & offic alt ipsius, & cuidā alteri ad petitionem rectoris S. Saldati sub hac forma, q̄ si nō oēs, tu frater epe cum altero illorum procedas. Iudices processerūt in cā lite contesta tractu tpis ante diffinitiuam snīam dictus eps præfatum R. in suum familiarem assumpsit, vnde cum tā eps q̄ officialis ipsius, quos dictus R. impetrauerat, postmodū familiares eorū esset effectus, ab aduersa parte merito poterant recusari, ꝗm ipsam alij iudicib. petijt cōmitti. Quib. mandat Papa, quatenus super his veritatem inquirant, & si ita inuenerint, procedant in cā iuxta continentiā priorū līarū, nisi pars aduersa corā primis iudicib. litigare cōsēserit postquā dict⁹ R. familiaris ipsorum factus fuit: alioquin partes ad examen priorū iudicū reuertant. Not. ꝙ ex noua cā lite contest. potest iudex

Ioan. iij.

† Vide l. more Romano. ff. de fer. Bar. in l aut facta § tps. ff. de pœn. l. hæc verba. i fi. ff. de ver. sign. & de diuisione diei adde Macrobiū li. 1. Satur. c. 3. & Gellium li. 3. c. 2. Alciatū & Ioannem Brachæum in l. 2 ff. de verb. sign. & Nauarrū in manuali de oratio. & hor. cano. cap. 3.

† Medietate.

1 Cap. 4. eod. tit. in 3. compil.

3 Cōcor. l. 1. §. biduum. ff. qua appe. fit & l. nō dubium. C. de leg.

Iudex recusari. Item si consentio in illum quem possum legi time recusare, illum postea non possum recusare.

Gl. seq. ponit paritatem & imparitatem inter iudicem & testem.

a *Familiarem.* Familiaritas. repellit iudicē sicut & testē. de testi. c. in lr̄is. Nā familiaritatis affectio veritatē īpedire solet. 3. q. 5. accusatores. imo tota familia recusat pp dñm. C. si quacūq; pdi. po. l vni. sed modica familiaritas nō nocet. ff. de ver. sig. l late. §. amicos. & est simile. j. de app. c. ex insinuatione. & vt lite nō ɔte. accedēs. & sup. de reiec. c. ad hæc. & ff. de procu. l. aut affinitate. hic tñ aduertas, ꝙ minor cā repellit iudicem q̄ testē: quia quęlibet consanguinitas repellit iudicē. j. de appel c. postremo sed nō testē: quia frater testat pro fratre. inf. de præsum. c. lr̄as. propterea non inuenitur ꝓhibitū. quia edictū de testib. ꝓhibitoriū est. ff. de testi l. 1. & hoc iō quia facilius inueniūtur plures iudices, q̄ vnus testis.

b *Sine quo.* q a mādabatur, ꝙ si non oēs: tu frater epe cū altero ipsorū in cā ꝓcedas: tūc enim alij non possunt ꝓcedere sine ipso vel suo subdelegato. inf. eod. cap. qm̄. § primo.

Vigor. epo & coniudicib. suis a nobis obtinuerit delegari: postmodū (licet fuerit in eadē qōne processum) tractu tpis ante diffinitiuæ snīę calculum, idem eps dictum R. in familiarem [a] admisit, sine quo [b] alij coniudices † (secundū ꝙ in nr̄is lr̄is mandabatur) in cā procedere non valebant, & alter ipsorum cōiudicū † officialis [c] est epi supradicti: pp quod aduersæ parti poterat suspectus haberi; vnde cū tam eps quàm officialis prædictus (vtpote quos idem R. in iudices postularat, † & ipse familiaris eorū postmodū [d] est effectus) ab aduersa parte possent merito [e] recusari, decisionē ipsius cāæ vestræ petijt discretioni cōmitti. ¶ Quocirca mādamus quatenus si est ita (nisi postquā familiaris eius est effectus, litigare consenserit [f] coram illo) in cā secūdū prioris † cōtinentiam lr̄arum (rōne p̄uia procedatis: alioquin [g] partes ad priorum

c *Officialis.* Et ita timeri potest ne trahatur in partem episcopi & sic in partem R. arg. inf. de eo qui mit in pos. causa rei ser. c. cum sicut & inf. ut lit. non contest. c. accedens 2.

d *Postmodum.* Sic patet ꝙ exceptio dilatoria potest proponi post litem contest. si de nouo incipiat competere. sic ff. de arb. l non distinguemus. §. cum quidam. & ff. de inter. l. ætate. §. ex causa. & inf. de in integ. resti. cap. vlt.

e *Merito.* Hæc causa mouit istum R. ut causam faceret alijs committi, ne pars aduersa pp huiusmodi suspicionem recusaret illos iudices, & impetraret causam alijs committi, corā quib. oportuisset ipsum R postmodum litigare. & ita est arg. ꝙ quis debet prouidere ea quæ possunt facere contra ipsum sicut pro ipso. arg. 11. q. 1. de persona. vers. ne obijciatur, &c. ff. loca. l si quis domum. §. 1. & inf. de procur. cap. 1.

f *Consenserit* s. pars aduersa, nam ipse R. cogitur litigare coram eis, cum in eos semel consenserit, & ipsos impetrauerit. j. eo. c. super qōnū. & 3. q. 3. offeratur. & 4. q. 3. c. si testes. §. venturis. vr̄ tū ꝙ ipse R. eos possit recusare pp nouam cām, sicut eius aduersarius: absurdum. n. esset iudicium in vnam partē declinare, & non in alteram ff de arbi. l. si cum dies. §. si arbiter in ſi arg. ff. quod quisq; iuris. l. 1 merito poterant recusari pp familiaritatem ff. de auct. tut. l. quod dicimus. in fi. & C. de his qui ad eccl. confu. l. vlt. § sicubi. & 3. q. 5. cōstituimus.

g *Alioquin.* i. si consenserit litigare coram illo, postquam sciuit illum effectum fuisse familiarem s̄. eo. c. gratum. & j. de testi. c. cū venissent. s̄. de elect. c. cum inter canonicos. & ff. de iur. omn. iud. l. est receptum. & si non consenserit, dummodo consentire velit, non valent istæ lr̄æ, vt s̄. eo. c. cum inter Ber.

h *Reuertantur.* Hoc iustum est, ut reuertatur ad eum quem iniuste dimisit. inf. de appel. cum in ecclesia. & in expensis aduersario condemnabitur insuper. inf. de appel. c. ut debitus. & sup. de rescript. c. cæterum.

Vaerenti. Diuiditur, quia in proposita quæstione primo ponitur prima opinio vsque ibi, *alij*. Secunda vsq; ibi, *Nos tamen.* Vbi ponit solutionem, scilicet interserendo quartam opinionem: ibi, *non solum*. Abb.

Iudex delegatus à Papa tulit snīam diffinitiuam, & quia condemnatus non parebat snīæ, ipsum excōmunicauit: quærebatur vsq; ad quod tps iudex posset ipsum excōicatum parere volentem absoluere: quidam dicebant ꝙ cum functus sit officio suo, vlterius non potest ipsum absoluere. Alij dicebant ꝙ iurisdictio illius durat quousq; pareatur sentētiæ, vt semper possit illum absoluere volentem. Papa nec primam snīam nec secundam sequitur, sed statuit ꝙ iudex delegatus ab ipso, non solum vsque ad quatuor menses, q dantur condēnatis ad soluendū debitū, sed etiā vsque ad annū iurisdictionē suam poterit exercere: sicut seruat in illo q ante litem contestatam cōtumax inuenitur. No. ꝙ dele. à Papa vsq; ad annum potest exequi sentētiam suam, & non vltra. Itē in pecuniarijs causis dantur quatuor menses cōdemnatis ad soluendum debitum.

Qui dicant familiares, & domestici, copiose dixi. ll. 3. amor. Directoriū. Scho. 125.

Iudices.

Iudicū.

Postulauit.

Et canonicus pro canonico. supra de of. archid. c. vlti qui tñ à iudicio recusatur. inf. eo. c. cum R. Io. An. priorē.

Et ita notatur ꝙ ex noua cā superueniente iudex pōt recusari. Facit ad hoc l. 1. ff. de ven. in spi. & ff. de vete. iure enuc. l. 2. §. sed qm̄.

iudicium reuertantur [h] examē.

¶ Idem priori sancti Fridiani.

¶ *Delegatus Papæ snīam suā exequi potest vsque ad integrū annū. hoc dicit, & est casus singularis.*

CAP. XXI.

QVærenti † quid per cēsuram ecclesiasticam; [i] & sra. † Si vero delegatus à nobis excōicet illum, q rei iudicatæ parere contemnit: licet aliquibus videatur ꝙ suo sit functus officio, [i] vt vlterius nō habeat ex delegata sibi iurisdictione processum: alij autem dicant ꝙ iurisdō eius duret, donec snīæ pareatur, [k] vt interim absoluere possit parere volentem. ¶ Nos tñ per æquitatis [l] semitam incedentes, presentiū auctoritate statuimus, vt delegatus à nobis, nō solū vsq; ad quadrimestre [m] tps, quod ad soluendum debitum à lege reo cōceditur; sed vsq; ad integrum [n] annum, iurisdōnē sibi commissam, ad exequendum sententiam valeat exercere:

i *Officio.* s̄. eo. c. in litteris. ff. de re iu. l. iudex. & j. de iud. c. at si clerici. in fine.

k *Pareatur.* cū effectu. s̄ e. c. in litteris. & j. de cler. non resi. c. relatum.

l *Per æquitatis semitam.* Placet ergo media via dño Papæ. arg. ff. de æqui re. domi. l. adeo. §. cum quis. Vnde versus.

Cum media semꝑ gaudebā ludere forma

Maior. n. mediis gratia reb. inest. & illud.

Mediū tenuere beati.

Glo. seq. distinguit personales, reales, & criminales actiones: in primo membro signat contrariū & soluit.

m *Quadrimestre tēpus.* In personali actione dātur quatuor menses reo ad soluendum. C. de vsur. rei iudi. leg. secunda, & 3. & si minus tps daretur, suppletur à lege. ff. de re iud. l. 4. §. si quis. Arg. s̄. j. de re iu. quod ad consultationē. & ff. de re iud. l. 2. vbi dr̄ ꝙ tēpus illud potest arctari & elongari à iudice. Sed illud intelligitur fieri cum causæ cognitione & iusta de causa alias non debet arctari. & in illa, quod ad consultationē, sponte recipit terminum breuiorem. In reali vero actione statim, si dixerit reus se velle parere snīæ: alias post x. dies si nō fuerit appellatū debet snīa mandari executioni arg. Iustit. de offi. iudi. § 1. Et in criminali statim mandanda est executioni. ar. de pœn distin. 1. desleant. alias incipit. Adam. C. de pœn. l. cum reis. sed hoc est verum generaliter, nisi in casibus qui notantur. 11. q 3. cum apud. Et tempus illud quadrimestre datur a die latæ sententiæ si non est appellandum, vel si est appellatū à die confirmationis sententiæ. C. de vsur. rei iudi. l 2. & cofessus habet hic tempus à die confessionis. ff. de confes. l. certum §. vlti. sed si confessus fuerit de crimine, nō statim mandabit sententia executioni, donec pronuncietur crimen contra ipsum, sed in vinculis teneri debet. ff. de custo. & exhi. re. l. si cōfessus. & 2. q. 1. nos in quemquam.

ADDITIO Et ista supradicta clare habentur per hos Versus:

In personali post menses quatuor: in re
Protinus est omnis sententia perficienda
Sic in criminalibus: sed casus excipe quinque.
Confessus, prægnans, iratus, & insula, fernus.

Horum declarationem habes 11. q. 3. c. cum apud in glossa.

Gl. seq. obijcit, & soluit. Secundo q̄rit, arg. pro, & contra, & soluit.

n *Ad integrum annum.* Sed quare nō pōt exequi snīam suā post annū, cū iudex semꝑ teneat snīam tueri. ff. ne vis fiat ei q in pos mit. l. 1. nam iudex quantū ad futurum tempus prospicit partibus. ff. si ser. ven. l. egi. & l. harum. sed illa lex loquitur de ordinarijs, ne vis fiat ei. & c. aliæ duæ leges loquuntur in seruitutibus, quæ debentur in futurum: sed hic loquitur de legato cuius iurisdictio non est perpetua, sed infra certas metas temporis finitur secundum quod hic dicit. Sed pone ꝙ post sententiam victus inquietat victorem, nunquid prior delegatus debet adhuc cognoscere? Vr̄ per hanc decret. quod sic cum iurisdictio duret vsque ad annum, quia nō vr̄ possessionē adeptus qui eā statim amisit. ff. de ac. pos. l. non vr̄. ac. ff. de hæ. vel ac. ven. l. 2 §. pueniſſe & §. illud. q a cū effectu peruenisse dr̄, vt ibi: sed ɔ̄ videtur, q a functus est officio suo. s̄. eo. c. in lr̄is. & ff. de re iu. l. iudex & q a istud ad ordinariū spectat. j. de app.

Cap. 5. in 3. ɔpil.

Et quid per censuram ecclesiasticā intelligatur traditur [i] c. quærēti infa de verb. signifi.

Aptius est huic ꝓposito illud Horatij: Est modus ī reb. sunt certi deniq; fines. Quos vltro citroque nequit consistere rectum.

Fit autē tūc executio in re, si restitui possit: alias cauebit ꝓ dēnat' de restituenda j. certū tps, re uel æstimatiōe, vt ibi: Nō ob. ff. de vsu. l. in fideiussi. & ff. q̄ me. cā itē si cum exceptiōe § ꝙ si homo. q a in prima le. agebatur actiōe, ex testamēto in secūda actiōe, q̄ met' causa, quæ ꝑsonales sunt sm In. & Hosti. And.

de app.c.cũ teneamur.Itẽ q̃a hic noua iniuria eſt, & iõ noua interpellatione opus ẽ.ff.de exce.rei iud.l. ſi mater.§.2.põt dici q̃ licet ſit noua iniuria,tñ ſequela ẽ pcedẽtis facti,vñ ad ipſum ſpectat.ar.ff.de inſt.l.cuicunq;.§.pen.aliter deluſoria viderent̃ edicta iudicũ.ſ.ne q̃d in lo.publ.l.vlt.& inf. de ma. cõt.§ interdi. eccle.c.1.& ſatis vĩ q̃ ſaltem vſq; ad annũ poſſit cõpeſcere cõtradictores, & qui nõ patiunt̃ illũ quiete poſſidere excõicando illos ẽt gñaliter,ſed non aſſumẽdo aliquã cognitionem vlterius. Ad iudicẽ. n.delegatũ ſpectant q̃ accidũt ante ſniam, ſed poſt ſniã nullã cognitionem aſſumere dẽt, cũ iam nõ habeat niſi merã executionẽ: vñ non valet ſi cognoſcere vellet vt iudex. C. de execu.rei iud.l.ſi vt proponis.ea vero q̃ accidunt poſt ſniam, ſpectant ad ordinarium, quia non agitur ex prima cauſa, ſed ex noua.

Aliàs, ante litẽ cõteſtatã.

cap. 6. eod.tit.in 3.compil.

In aliquot uetuſtis ita: cõſtitutioni Alexandri Papæ prædeceſſoris nři nullatenus &c.

Gloſ.ſeq.reci.per q̃ an excommunicatum pro cõtumacia index poſt annũ abſoluat.primo & tertio arg.quòd non: ſecundo ſic. vltimo ſoluit.

ſicut obſeruatur in illo qui ante litis a contestationem cõtumax inuenitur.

Idem Cantuar.archiepiſcopo.

Delegatus Papæ põt principium, medium, & finem cauſæ coniũctim & diuiſim ſubdelegare, hoc dicit vſque ad §.verum.

CAP. XXVII.

SVper quõnum articulis, de quib.nos conſulere voluiſti, taliter reſpondemus: q̃ per conſtitutionem noſtrã b conſultationi c Alexandri Papæ nullatenus derogatur, d ſed illa p iſtam exponitur: imò in iſta verius, quæ in illa fuerant prætermiſſa, ſupplentur. Ipſe namq; reſpondit: q̃ ſi ſuper cã, quæ alicui ex Apoſtolica delegatione committitur à perſonis eccleſiaſticis, vna, vel pluribus, quib. delegatus (vt parcat laborib. partium & expenſis) cãæ cognitionẽ ipſius, & teſtium examinationes, ſententia ſibi reſeruata commitit e appellatio f fuerit interpoſita, huiuſmõi appellationis intuitu, cauſam indiffinitam relinquere nõ tenetur. Nos autem ſtatuimus, q̃ licet is cui cauſa committitur remota appellatione non poſsit g cã alijs ſine prouocationis h obſtaculo delegare: ſi tamẽ delegatus à nobis vel iudex quicunq; i non tam cognitorem quàm executorẽ k ad aliquem certum articulũ quempiam deputauerit: ab eo, (niſi modum l excedat) non liceat appellari, dummodo m de partiũ deputetur, vel recipiat̃ n aſſenſu. Quòd ſi delegatus à nobis vel litis o exordiũ, vel cãæ

a Ante litis conteſtationem. Vĩ q̃ ſi iudex delegatus ante lit. conteſt.excõicet aliquẽ pro cõtumacia, q̃ poſt annũ ipſum abſoluere non poſſit: Sed contra.j.de offi.iud or. paſtoralis. vbi ſucceſſor in honore & onere abſoluit. Item iudex cœpit exercere iuriſdõnem ſuam,vñ perpetuata eſt.j.eo. licet & ſup.eo. gratum & ita poſt annum põt abſoluere,& qñcunq;: quia eccleſia nulli claudit gremium ſuum.C.de ſum.trin.l.vlt.Arg.õ q̃ poſt annũ abſoluere nõ poſſit.11.q.3.rurſus. & c.quicunq;. Sol dico q̃ poſt annũ põt illum abſoluere qñcunq;,& procedere in cã,qñcũq; ille fuerit abſolutus & qd dicit hic, q̃ poſt annũ nõ põt illũ abſoluere, intelligitur de eo qui excõicatus fuit poſt diffinitiuam ſniam,cui non parebat,vnde fuit excõicatus iſte, & talis poſt annum abſolui non põt ab eodẽ,quia iuriſdõ expirauit in totum.& quo ad executionem eius;ſed ubi quis excõicatur ante litis cõte. uel poſt litis conteſt. ante ſniam diffinitiuã ſemper põt abſolui q̃a iuriſdõ durat vſque ad ſniam latã & executioni mãdatã, & infra annũ poſt ſniam & ita lr̃a ſic intellr̃,ſi aliquis cõtumax eſt, qui conuenitur actione reali,actor dẽt mitti in poſſeſſionem rei petitæ cã rei ſeruandæ: & ſi contumax venerit infra annum à tpe interlocutoriæ latæ, recuperat poſſeſſionem; poſt annum non recuperat poſſeſſionem,ſed auditur de proprietate: eodem modo delegatus vſq; ad annũ ſuam ſniam executioni mandare põt, poſtea uero non poteſt: & in hoc attenditur illa ſimilitudo.

Concor. no. in §.ſi nõ præcepta. in gl. præcientẽ. in Authẽ.vt nulli iu. coll. 9.gl.in l.ſi vt pponis .C. quõ & qñ iud.

Super qũnum. Diuidit iſtud principiũ vſq; ad §. Verũ Primo ponit tenorẽ conſtõnum q̃ cõtrariæ videbant̃, vſq; ad §. Intentionis. Et ibi declarat intẽtionẽ ſuã vſq; ad §.Verũ. Ab.Sic.

CASVS. Caſus huius decr.colligit̃ ex vltimo.§ eius ergo: &c. hoc mõ: Quidã impetrauit cãm cõmitti à dño pp̃ cuidã iudici delegato, delegatus ille reſeruata ſibi diffinitiua ſnia, cõmiſit audientiã cãæ quibuſdam reo abſente & ignorante. Iſti ſubdelegati citauerũt reũ,ipſe cõparuit coram eis, & q̃a ipſi dati erãt ſine cõſenſu ipſius,appellauit ad ſedẽ Apoſt.occaſione cuiuſdã decr.Inn.in qua dr̃: Licet delegatus cãm ſibi cõmiſſam ap. re.nõ poſſit alij cõmittere ſine prouocationis obſtaculo, tñ ſi deleg. pp̃ vel alius iudex qcũq; ad aliquẽ certũ articulũ aliquẽ deputauerit auditorẽ,ab illo nõ poterit appellari, dũmõ de partiũ dẽ aſſenſu. Colligebat à cõtrario ſenſu: ergo ſi non ſit de aſſenſu partiũ, põt appellari. Vñ appellauit iſte,quia illi nõ erãt dati de ipſius aſſenſu,cuius tenor ponit in §.nos igit. vſq; ad §.intẽtionis. Ex parte aduerſa dicebat, q̃ talis appellatio nõ valebat p decr. Alex.in qua dr̃, q̃ ſi delegatus à Papa cõmittit alicui audientiã cãæ ſibi comiſſæ, ut teſtiũ examinationẽ,ſibi diffinitiua ſnia reſeruata, & ab illo appellari cotingat, delegatus prætextu huius appellationis cãm indiffinitam relinquere non tenetur: cuius tenorem ponit in principio ca. ver. q̃ ſi ſuper vſq; ad §.nos igitur. Iſtæ decr. videbant̃ contrariæ. Dubitatio iſtius contrarietatis delata eſt ad Cãtuariẽ archiepm,vñ ipſe ſuper hoc duas qõnes fecit dño Papæ. Prima eſt,vtrũ p decr.Inn.derogatũ ſit decr.Alex. Sc̃da fuit, vtrũ appſoni illius q̃ appellauerat occaſione conſtõnis Inn.ſit deferẽdũ. Super his duob.articulis rñdet Papa,& primo ad primũ dicens, q̃ per conſtõnem Inn.non derogatur decre. Alex.imò in cõſtõne Inn. ſupplent̃ q̃ in decr. Alex. fuerãt pt̃ermiſſa. Et ſubiicit ſtatim tenorem illius vſque ad §.nos aũt. & ibi ponit verba conſtitutionis Inn. dicẽs. q̃ licet is cui cã committitur ap. re. non poſſit eam alij ſine prouocationis obſtaculo delegare,tñ ſi aliquem articulũ deputauerint alicui audiendũ, ab illo non poterit appellari, dummodo de partiũ detur vel recipiatur aſſenſu. Sed ſi delegatus ipſe cõmittit exordiũ litis,vel finẽ cãæ,vel totũ negotiũ,ab illo tam quam à iudice poterit prouocari. Poſtea vero in § intentionis.declarat.Inn. intentionem, quam habuit in cõſtitutiõe illa,licet is cui. dicens q̃ delegatus ab ipſo poteſt committere principium & finem & medium cauſæ ſibi commiſſæ, coniunctim vel diuiſim ſm̃ q̃ ei viſum fuerit expedire, ut iudicialis auctoritas valeat liberius expediri,nõ obſtante qd dr̃ in lege,ſ.q̃ iudex dẽt cognoſcere per ſeipſum in principio,in medio,& in fine: quia ipſe delegatus antequam ferat ſententiam, videre debet omnia quæ acta ſunt diligenter. & hoc vſque ad §. verum.

In cã appellationis multa ſalubriter cauit concil. Tridẽ. ſeſſi.13.de refor. c.1. & ſeſſi 24. de refor. c. 10. & c. 20.& alijs locis.

In quibuſdam manuſcriptis ita: diſcutiendum aliquẽ, &c.

b Noſtram. Quæ inf.ſequitur,& incipit,licet cui,&c & protenditur vſque ad §. intentionis.

c Conſultationi. q̃ eſt ſup eo.c.cũ te conſulente. & iſta ponit ſtatim,ſ.ibi,ſi ſuper cã, &c. vſque ibi.nos autem ſtatuimus.

d Derogatur. Immo corrigit qui interpretatur. ff. ad Ter.l. 1 §. qui operas.

e Committit.lit.cõte.vt probat̃ inf.§.porro.ver.vñ ſi forſan.

f Interpoſita. Ad Papam, ſcilicet.

Gloſ.ſeq.pgnat contrar.rn, & remittit.

g Non poſſit.arg contra inf.eod.tit.proxi. in fin. Sol. ut ibi, inf eod.cap.cum R ad ſi.

h Prouocationis. Hoc ideo dicit,qm̃ nullus põt committere cauſam appellatione remota,niſi princeps: quia priuilegium eſt principis.ff à quib.app.non licet.l.1 in fi.

i Quicunq; ergo ſi ordinari' delegat aliquẽ articulũ cãæ alicui,ab eo appellari nõ põt,niſi modũ excedat, put ſequit̃ lr̃a. ADDI. Nec et recuſari põt pro eo q̃ ſit ſuſpectus: qd verum eſt,ſi de conſenſu partium datus ſit.ff.de appel.l.ex conſenſu.

k Executorẽ. Executor dr̃ pprie q̃ rẽ iudicatã ducit ad effectũ.C.de exe.rei iud.l.executorẽ & talis executor, artes iudicis ibi vẽdicare nõ dẽt: q̃a nõ hñt aliq̃ cognitionẽ C.e.ti.l.ſi vt pponis. Hic aũt impp̃rie dr̃ executor, q̃ aliquẽ certũ articulũ examinat,& de eo cognoſcit & iõ ſ. dicit,nõ tã cognitorẽ q̃ executorẽ,puta de aliqua exceptiõe,vtrũ teſtis ſit admittẽdus.uel de aliquo cõſimili,ita q̃ nullã iuriſdõnẽ habeat, ſed tñ exe quat mãdatũ,& faciat qd iniũctũ ẽ, & ſi q̃d dubij fuerit,dẽt referre delegato,& a tali nõ appellat, niſi modũ excedat,ut hic di. Et poſſet fortiſſ dici,q̃ talis auditor hẽt iuriſdõnẽ & coertione ar.j.eo.c.ex lris & tñ nõ põt ab eo appellari, niſi modũ excedat. Hodie vero nullus põt appellare ipſo iure,niſi ipſe grauetur,qualiſcunq; ſit iudex, & in quocunq; articulo põt appellari ab eo cui commiſſa eſt iuriſdictio cum cognitione,ſi aliquam partem grauauerit.inf.de appel.ut debitus & iõ nihil operatur quod dicit, appellatione remota.

Executor q̃s dicat̃, & quæ eius partes.

l Modum excedat. Quod ſi fecerit, appellatur ad delegatũ, non ad delegantem inf.eod.§ porro.

m Dũmodo. ſupple,nec põt recuſari,dũmõ, &c qd patet ĩ §.uerũ ubi pp̃ oſtendit qualiter cõſtitutio ſua ſit intelligẽda.

n Recipiatur aſſenſu.hoc vĩ obuiare decr. Alex. à cõtrario ſenſu.

Gloſ.ſeq.recitatur per q. quid ſit litis exordium.

o Litis exordiũ.exordiũ litis põt appellari quo ad ppetuãdũ reſcriptũ,citatio.ſ.eo.gratu.& j.e.licet.& j. de of.leg.c.ult & aut de

Exordiũ litis tripliciter dr.

ff. de so. cõpe. ꝓposuisti. & C. de pscr. 30. vel 40 ann. sicut in rẽ. vel quo ad faciẽdã rẽ litigiosã oblatio libelli reo isinuata. C. de litig. Auth. litigiosa. ꝓprie vero exordiũ litis ẽ litis ɔte. tũc. n. pstat sacramẽtũ de calũnia. ff. de iur. calũ. cũ cãm. qd dẽt fieri i exordio litis. C. de iura. calũ. l. cũ iudices. & ex tũc, i post lit. cõ te. tenetur de fructib. etiam bonæ fidei possessor. C. de rei vendi. l. certum.

finẽ,[a] nedum totũ negotiũ ei duxerit committendum: ab ipso tanquam a iudice licite prouocetur:[b] cum & lis ante iudicẽ debeat cõtestari, & cã per iudicẽ[c] diffiniri. ¶ Intentionis igitur nr̃æ fuit (sicut ex tenore constitutionis pmissæ põt liquido deprehendi) ꝙ, vt iudicialis aucto ritas liberius valeat exerceri, delegatus a nobis licite possit, & principium & finẽ & mediũ cãæ sibi commissæ, non solum coniunctim, sed ẽt diuisim[d] alij[e] delegare:† non obstante qd dicitur, ꝙ iudex debet cognoscere per seipsum in principio,[f] in medio, & in fine: cum antequã ferat sententiam, vniuersa quæ acta sunt in iudicio, inuestigare[g] debeat diligenter.

¶ *A subdelegato cum iurisdictione appellari potest: secus si sine iurisdictione, nisi modum excedat: tũc enim potest recusari, nisi datus sit de partium consensu. Abbas.*

a ¶ *Cãæ finem.* Idest, cognitionẽ cũ calculo sententiæ, quæ imponit finem causæ. ff. de arbi. l. diem autem. ff. de re iud. l. 1.

b ¶ *Prouocetur.* Si grauatur: aliàs hodie ante snĩam non appellatur. inf. de appel. c. vt debitus. & cap. interposita.

c ¶ *Per iudicẽ.* Ex hoc pbat ꝙ is cui cõmittit litis contestatio, & cãæ decisio iudex est, & ab eo potest appellari.

d ¶ *Diuisim.* Idest, vnã partẽ vni, & aliam alij.

¶ *Gl. seq. ponit an iudex appellationis deleget.*

e ¶ *Alij delegare.* Nisi cã sit criminalis q̃ non delegatur. 1 arg. 9. q. 3. saluo vbi dr̃, in conspectu oium, &c. licet à principe possit delegari 23. q. 4. illud. & ff. de testi. l. 3. § itẽ diu⁹. vel nisi sit iudex appsonis, q̃ sm leges nihil põt delegare C. de iud. Auth. ad hęc. sm canones secus est. de quo aũt hic fit mentio cui derogatur per hãc decre saltem delegatus quicunque sit, vel cãæ principalis sine appellatione potest committere vices suas sm tenorem huius decretalis.

¶ *Gl. seq. differentiam ponit inter leges & canones.*

f ¶ *In principio.* Illud obtinet sm leges, ut iudex coram eo in principio faciat litẽ cõtestari, & p se ferat snĩam: media vero cõmittat cõsiliarijs suis, sed semel ẽt audiat negotiũ ĩ medio. in Auth. ut defun. seu fun. corũ. § illud. & § seq. coll. 5. in Authẽ de exhi. reis. § si vero. coll. 5. & C. de iud. Auth. ad hæc sm canones aliter, ut hic dr̃. Item sm leges tantum suis consiliarijs committit iudex examinationem, ut in dicta Authen ad hæc & in Auth. de iud. § si quis autem colla. 6. secundum canones committit cuicunque vult. inf. eod c. pastoralis.

g ¶ *Inuestigare.* Hoc non hẽt locum quando committit finẽ.

VERUM. Continuatur iste §. ad præcedentia. nam sup. dixit Papa, ꝙ per suam constitutionem non intendebat derogare constitutioni Alexandri: quia principalis intentio sua fuit, prout habetur in ver. intentionis. Sed quia posset dubitari, an & quando posset appellari a subdelegato, subijcit istum. §.

CASUS. In pcedenti §. dixit, ꝙ iudex delegatus põt cõmittere principium, medium, & finem, & coniunctim & diuisim: sed non dixerat, ꝙ posset appellari. vnde in § isto dicit ꝙ si totam cãm committit alicui, uel principium, uel finem, ab eo tanquam a iudice licite prouocatur, cũ aũt medium cãæ cõmittit ab ipso tanquam a iudice appellari, non licet, nec põt, nisi mandati fines excedat, uel merito sit suspectus: & iõ bene statuit i cõstõne sua, licet is cui, &c. ꝙ talis auditor det de partiũ volũtate, ne valeat postea recusari, & hoc vsq; ad § porro.

h ¶ *Ab eo.* cui principiũ uel finẽ cõmittit sm qd determinat. ff. § pxi. q̃nq; ad Papã, q̃nq; ad ipsũ delegatum põt appellari.

i ¶ *Vel merito.* Supple, uel recusari, nisi merito. &c.

k ¶ *Statuimus.* Non statuit, sed consulendo dixit, dummodo de partium deputetur assensu, ne possit recusari. Ber.

¶ *Gl. seq. ponit dictum, cui signat duo contraria successiue, & soluit. demum &c. & quæstionem soluit.*

l ¶ *Assensu.* Et iõ postea recusari nõ p3t: semel. n. iudex elect⁹ recusari nõ põt ĩ. c. insinuatæ. & 3. q. 3. offerat. & 32. q. 5. horrẽdus. appellare tñ potsũ ab eo, non tñ eũ recusare. ff. de ap. ex cõsensu ff. q. satis. cog. arbitro. licet sit cõtrariũ. ar. inf. de re iu. cãm q. nõ ẽ cõtrariũ: qa ibi fuit appellatũ: & qd dicit ibi in cõfirmatione snĩæ, ꝙ de cõi cõsensu fuit cã cõmissa, illa nõ fuit cã quare snĩa fuit ɔfirmata, sed qa appellãs nõ pbauit, ꝙ snĩa fuisset iniqua. Itẽ d. 2. q. 6. a iudicib. sed illud loquit de arbitris cõpromissarijs, à quib. nõ appellat. C. de arb. l. 1. Itẽ arg. ꝙ assessor qui participat examinationi cãæ & similib. ff. de offi.

† Vide text. in l. à iudice. C. de iud. & gl. in l. sæpe audiui. ff. de offi. præsid.

: Adde quæ cãæ & articuli pñt delegari per l. 1. & ibi Bar. § qui & a quib.

: Cõcor. l. si vxor. ff. de adu. & l. quod si nolit § in factũ. ff. de ædil. edi.

[1] Quia voluntate non iuris necessitate adeuntur. infra. eod. c. ab arbitris li. 6. lo. And.

assessor... de cõsẽsu partiũ ẽ eligẽdus. ar. hic. & 2. q. 6. placuit. & 11. q. 1. c. 3. sed si partes nõ cõueniãt, eligat iudex nõ suspectũ. ar. ff. de ap. cũ spãli. & ff. c. pxi. in fi. & illũ recipiãt partes ẽt inuitæ. qa iudiciũ ĩ inuitũ redditr. ff. de ver. obli. stipulãtẽ. § 1. versi. non forsan. & pcedentib. verbis. § si vero. & § qñ vero.

¶ Verum cum totam causam cõmittit alicui, vel principiũ aut finem ipsius: ab eo,[h] tanquã à iudice põt licite prouocari. Cũ autem alicui medium† tãtum committit, ab ipso tanquam ab auditore prouocari non potest: nisi mandati fines excedat,† vel merito[i] sit suspectus; vnde ne valeat recusari prouide statuimus,[k] vt de partium detur uel recipiatur assensu.[l]

¶ *A subdelegato non in totũ appellatur ad subdelegantem, non autem ad primum delegantem: secus si in totum. h. d. vsque ad §. quem vero.*

¶ Porro[m] cum delegatus à nobis iurisdõnem suam in alium transfert[n] totam, si fuerit appellandum, non ad eum,[o] sed ad nos appellari debebit. Cum

PORRO. Cõtinuatur ad pcedentia. Supra visum est an & qñ à subdelegato possit appellari: nunc subijcit ad quẽ sit app. Abb. Sicul.

CASUS. Dictum est in § verũ. ꝙ qñ iudex cõmittit totam cãm, vel principiũ vel finẽ ipsi⁹, ab ipso põt appellari, cũ vero cõmittit mediũ, appellari non põt nisi mãdati fines excedat. In § isto ostendit ad quẽ sit appellãdum & primo qñ cõmittit totam cãm, dẽt appellari ad Papã, & nõ ad delegatum: quia cõmittẽdo totã cãm desinit esse iudex. Si vero aliqd sibi de iurisdõne reseruat, tũc ad delegatum, & non ad delegantẽ dẽt appellari: quia tunc remanet iudex. Si vero cõmittit medium causæ alicui, puta testium examinationem, uel alium articulum, & ab illo appelletur ad Papam, eo ꝙ mandati fines excedit, uel sit suspectus delegatus non obstante tali appellatione ut parcat laboribus partium & expensis, causam indiffinitam secundum decre. Alex. relinquere non tenetur. & sic intelligitur decre. Alex quando committitur medium causæ: & sic apparet quod Innoc. suppleuit de principio, fine & toto negotio, & hoc vsque ad §. quem vero.

m *Porro.* § iste respicit § nos & proxi. & § uerum.

¶ *Gl. se. primo retinet per q. & sol. secundo obijcit & soluit. tertio quærit & soluit. ponit opi. solutioni contrariam cui respondet.*

n ¶ *Transfert.* Non tamen iudicis dandi licentiam committere potest: licet illud sit de iurisdictione. ff. de iurisd. om. iudic. l. 3. in fi. nec potest cõmittere remota appellatione. & hoc ideo quia illam non habet ex commissione, sed à lege. C. de iud. l. à iudice. & inf. eo. c. pastoralis. 1 respon. & cap. quoniam. vnde in alium eam transferre nequit. & sic hoc saltem non transfert in alium, quia si hoc posset subdelegatus, posset aliũ delegare, quod esse non potest. inf. de appel. cum causam. præterea qualiter potest abdicare à se iurisdictionem, saltem sine licentia eius à quo habet eam: ut ff. de off. procon. l. solent 1. respon. cum teneatur exequi mãdatum ipsius etiam si sit per quamdurum. 19. dist. in memoriam. & 100 dist. contra morẽ. Licet enim iudex committat totam causam alicui, nihilominus retinet iurisdictionem, licet alius habeat exercitium illius causæ. ff. de offic. eius cui man. est iurisd. l. 1 § vlt. ff. de iurisd. omn. iud. l. more. & l. & quia. & reuocare potest quando vult. ff. de iud. l. iudicium soluitur. Dicas quod leges istæ omnes, quæ dicunt ꝙ nõ potest abdicare à se iurisdictionem, & proxime ad hoc inductæ, intelliguntur de iudicibus ordinarijs, & illi possunt quandocunque reuocare, etiam si totam causam committant. sed in delegato secus est. cum proprium nihil habeat: sed eius q. mãdauit. ff. de of. eius cui man. est iurisd. l. quæcunq; § qui mandatam. & ideo nihil reseruat si totam iurisdictionem committit. Sed nunquid delegatus põt committere totam causam retenta sibi executione sentẽtiæ? satis uidetur quòd possit; quia illud est de iurisdictione sua, sed tunc ad eum appellari non posset, quia nihil habet iurisdictionis quantum ad cognitionem causæ,[4] sed solam executionem: unde ulterius partes iudicis assumere non potest. C. de exec. rei iu. l. si ut ꝓponis. T. dixit ꝙ non põt, quia sentẽtiãdo desinit esse iudex, sed illa non vr̃ rõ, quia ille non sentẽtiat. & quantum ad executionem durat iurisdictio. inf. eod c. pastoralis. & sm dictum T. delegatus non posset exequi sentẽtiam suam, quod falsum est. sup. eod. cap. significasti. Bernar.

ADDITIO. Vide c. si delegatus eod. tit. lib. 6.

¶ *Glos. seq. signat successiue duo contraria, & soluit.*

o ¶ *Ad eũ.* Lex indistincte dicit, ꝙ si delegatus cõmittit alij causam,

† media.

† Vide tex. in Authen. qua in prouincia. cum no. C. ubi de cri. agi. opor.

[4] Hoc verum quãdo mera executio committitur, vbi ex vi cõmissionis nõ hr̃ cãæ cognitio, aliud ubi retinetur, ut hic, ubi ex vi retẽtionis, & ex vi appellationis factæ, & ex vi huius interpretationis, recuperatur iurisdõ argum. ff. ad Turpi. l. 1. in fi. & infra de appel. cap. vt debitus. sm Host. Ioã. An.

cām,ad eā est appellandū.C.q pro sua iurisdi.l.vni. & illa intelligit̄ ſm istā,qñ non cōmittit totū,vel aliter ſm leges. Itē aliud cōtrariū ar.ff.q s & a quo app.l.1. in fi. vbi vř ꝙ si iudex delegat⁹ delegat alij cām,si ab illo vltimo appellet,nō appellabit̄ ad ipsū q eū dedit, sed ad iudicē illius q dedit illū à quo appellat: & ita cōtradicit huic qđ dicit,nō ad eum,sed ad nos: & intelligas illā ſm istā, vt dictum est de alia, quia ibi totum cōmisit: & ita concordat huic qñ totū commisit.C qui pro sua iuris. l. vni. vel aliter secundum leges, & aliter secundum canones.

† Aliàs ita: cui mediacāç cōmittit. alias ita: cui media causæ committuntur.

Gl.seq.ponit duas opiniones,& primā ap.pbat.

a *Si cā sit ei.* Maxime: quia idem esset si non sit remota: quia vtroq; casu appellatur ad eum, & non ad Papam, & quia ipso iure hodie remota est ante sniam.inf.de app.c.vt debitus. Alij cōtradñt ꝙ si nō est remota appellatio in lr̄is,appellatur ad Papā omisso delegato ipsi⁹: sic pōt appellari ad Papā ab alijs iudicib. quolibet medio omisso. qđ pri⁹ dixi,veri⁹ credo.ar.ſ. e.c.ſ pri.ver.ꝙ si sup. & c. cū te ꝯsulēte,&c.

† Facit ad hoc l.apertissimi. & l. cum specialis. C.d iud.

aūt sibi aliqd de iurisdōne reseruat:si cā a sit ei appellatione remota cōmissa, nō ad nos,sed ad eū poterit de iure appellari. Vñ si forsan appellaretur b ab eo, cui mediā † cāæ cōmittit̄: siue cognitor aut executor dicat̄, vel (qđ melius est) auditor, c pro eo ꝙ vel mandati fines excedat, uel merito d sit suspectus: nihilominus tñ delegatus à nobis, iuxta cōsultationē e ꝓmissam, cām poterit diffinire, ut parcat̄ laboribus partiū & expensis.

Auditor datus sine partium cōsensu recusari potest ut suspectus, non tamen sine causa. Abbas.

Quem vero delegatus à nobis deputauerit auditorem, neutra partium poterit recusare, nisi coram eo f iustam recusationis causam ostendat. †

b *Appellaretur.* Ad Papam.

c *Auditor.* Talis potius dē habere notionem, q̄ iurisdōnē. ff de re iud.l.prætor ait.in prin.& dic notionem,idest,cognitionem & iurisdictionem.ff.de verb. sign l.notionem.

d *Merito.* Supple,uel recusetur pro eo quod merito, &c.

e *Consultationem præmissam.* Scilicet Alexandri, quæ ponitur in princip.vers.quod si super causa,& hic interpretatur in quo casu illa intelligatur.

QVEM VERO Continuatur potius ad § verum. q̄ ad §. præcedentem,nam ibi fuit dictum ꝙ ad hoc vt non possit recusari subdelegatus,seu auditor, deputandus est cum partiū cōsensu. sed ne crederet aliquis ꝙ de necessitate esset requirendus partium consensus subijcit Papa istum §. Abb. Sicul.

CASVS In proxi §.versi. pro eo ꝙ mandati fines excedat, vel merito sit suspectus.& in illo §.verum.dixit,nisi mandati fines excedat,uel merito sit suspectus. Vnde ne valeat recusari, proinde statuimus ut de partium detur uel recipiatur assensu:per hoc videbatur quod simpliciter posset recusari,nisi datus esset de assensu partium,sed hoc non est verum.& ideo dicit:Si deleg.aliquem deputauerit auditorem etiam sine assensu partium:neutra partium poterit recusare,nisi coram delegato iustam recusationis causam ostendat.

Gl.seq.tangit coram quo causa suspicionis tractari debet.

f *Coram eo.* Idest,coram delegato à Papa: & ideo in isto casu causa suspicionis non probatur coram arbitris, cum alias generale sit, quòd causa suspicionis probari debet coram arbitris.inf de appel.c.secundo requiris.& c.cum speciali.idem credo si ordinarius delegat causam.

SI VERO. Continuatur iste §. porro. nam ibi prosecutus fuit auctor qñ appellatur ab vno delegato,hic qñ fuerūt duo delegati,& vnus commisit alteri vices suas. Diuiditur,quia primo ponit vnum dictum. Secundo: ibi, *Quia.* illius rationem assignat.Tertio:ibi,*Vnde:*ponit quandam illationē Abb.

CASVS Dictum est sup.in § nos aūt. ꝙ delegatus à Papa cui cā cōmissa est ap.re. pōt committere alij vices suas, & potest cognoscere.In §.isto ostendit ꝙ istud non est gñaliter verum hoc modo:Duo sunt a principe delegati ap re.vnus committit alteri vices suas. Iste qui recipit iurisdōnem à socio suo,delegatus est a Papa app.re. non tñ pōt alij cōmittere vices suas, nec procedere ap re.quamuis dicatur in lr̄is, ꝙ alter in cā procedat sine reliquo ap re. si non pñt ambo pariter interesse.& redditur ratio:quia quod pōt ex iurisdictione sibi a principe delegata,non pōt cum iurisdōne a condelegato commissa.vnde in hoc casu si appelletur ab isto ad Papam est appellādum non ad delegatum,pp rationem superius assignatam in § porro.quia totam iurisdictionem consocius sibi committit.

II *Vices suas.* Simpliciter cōmittēs vices suas, totū cōmisis-

sed videtur.inf.de iur.pat.c.ex litteris.& inf. de do.c.pastoralis. & ar.opt.ff.de tut.l.3.in fi.& C. de execu.tu.l.2.& op ar. inf.eod.c.venerabilis.vbi est hoc expressum, quia functus est officio suo vices suas committendo, ut ibi dicit.

† Cōcor. tex in l.fi. ff.d vi.tri. & oleo legato.

h *Nec pōt ap.re.procedere.* Hodie non habet locum hoc qđ dicit, nō pōt appſone remota ꝓcedere: quia ipso iure appellatio remota est.ī.de app.c.vt debitus. & ita pp hoc nō vitiat̄ iurisdō isti⁹ q recipit cōmmissionē à socio: qa & si vitiat̄ sua iurisdō p alterius cōmissionem. releuatur ipso iure, ut ab illo non appelletur nisi grauetur, per illā decre.vt debitus.

Si vnus ex duob.delegatis principis cū clausula app.re.subdelegat alteri acceptanti,nō pōt acceptans subdelegare,nec app.re.procedere:quod tamen ante acceptationem poterat: & si ab isto fuerit appellandum, appellabitur ad Papam: etiam si fuerit subdelegatus non in totum. h.d. secundum veriorem intellectum.

Si uero duo sunt à principe delegati, & vnus committit vices suas g, alteri, ille nec potest h (nec † debet) appellatione remota procedere,nec cām alij delegare: i † quamuis in cōmissione facta duob. cōtineatur expressim, ut appellatione remota alter possit ꝓcedere sine reliquo, si nō pñt k ambo pariter interesse: l Quia qđ pōt ex sola iurisdōne sibi † à principe delegata,non pōt cū iurisdictione sibi

A Alij cōtradñt, ꝙ si nō est remota appellatio in lr̄is, appellet̄ ad Papā omisso delegato ipsius,sicut pōt appellari ad Papā ab alijs iudicib. quolibet medio omisso.qđ pri⁹ dixi,verius credo.ar.ſ. eo.in prin.ver. ꝙ si super,&c. & cap.cum te.

† Hæc duo verba:nec debet,desūt in antiq.

† Vide text.in l.à iudice. C. de iud.

Gl.seq.ponit dictū,cui fingit cōtrariū, & soluit ponit secūdū,alle.duo iura cōtra. in cōtrariū alle. 3.ponit 3 alle.vnū capitulū in contrarium alle.duo iura,& alia duo ad similia per cōuersum.

† Sua.

i *Delegare.*hoc.n.nō pōt, cū sit delegatus ab alio q̄ a principe.ī.de app.cū cām q̄.ff.de of.procon l.legatus.& C.de iud. l.à iudice nisi delegatus sit ad vniuersitatē cārum.ff. de iud l. cū ꝑtor.§.1.ff.quis & à quo app.l.1 §.1.ar.ꝯ.ī de re iud.c.cum Bertholdus.sed illa nō tenet in hoc p decr.ꝑdictā ī de app.c. cū cām, q̄. Itē hic habes ꝙ minus dignū trahit ad se magis dignū.ar.ſ.de tēp.ord.c.lr̄as. 2 & ſ.eo.c.cū sup. ar.cōtra. ī. de conse eccl.vel alta.c.ꝙ in dubijs.& ī.de cele.mis.c.cū Marthæ. §.præterea pōt dici.& C de pet.hære.hæreditas.& 13. q. 2 nō æstimemus.& ff.de sol.l si alieni & C.de app.l præcipimus.§. vlt.Itē habes ꝙ cum res transit de vna persona ad aliam, non transit cum suo priuilegio,vel sua cā,vel honore uel onere sic 12.q.2.qui manumittitur.Arg contra.16.q.1 si quis laicus & inf.de pig c. ex litteris sic quandoq; aliquod ius inefficax est apud vnum,& si ille mandet illud ius alij, efficax est apud illum.sup.de elect.c suffraganeis.ff.de noua.l doli mali.

2 Vbi Dominica trahit̄ ad sabbatū, sed illud facit necessitas & continuatio ieiunij, posset et dici ꝙ quo ad ordines sabbatum dignius est quam Dominica. Ioā. And.

Gl.seq.ponit vnam paritatem,circa quam quærit & remittit. secundo quærit,& soluit tertio quærit alleg.pro, soluti ponit opi. solutioni contrariam quarto quærit alleg.pro & contra.ponit opin. quam reprobat tenens contrariam. Ioan. And.

K *Si non pñt ambo.* Hic patet ex isto §.ꝙ qñ dr̄ in cōmissione (qđ si ambo in cā ꝓcedere non potestis,alter nihilominus procedat,) ꝙ ille qui non pōt interesse, pōt cōmittere vices suas.siue ergo apponat clā illa,ꝙ si ambo.vel,ꝙ si non qēt.&c. siue nō apponat, iudex pōt semꝑ committere vices suas,cū habeat illud a lege.ī.c.ꝗxi & ī.de app.cū cām q̄.& C. de iud.l.à iudice Hic cōsueuit i lud q̄ri,vtrū coiudices teneant admittere subdelegatū à cōiudice suo,q interesse nō pt:? Et vř ꝙ nō: qa iā extat cōditio.ī.eo.c.corā & ibi istā q̄ōnē explicabimus. Sed illud q̄rit,an inuitis partib.iudex possit cām alij delegare? Vtiq;:cū habeat a lege,vt dñt iura ꝑdicta,& inf.eod.qm.1 rñ. & ita nulli facit iniuriā q vtit̄ iure suo.sup.de elec.cū ecclesia Vulter. Sed quærit,vtrū delegatus postq̄ cōmisit vices suas in totū,an possit postea reuocare? Vř ꝙ sic,nā iudiciū soluit vetāte eo q iudicare iussit ff.de iud.l iudiciū.dicas, ꝙ si ille cui cōmisit,suscepit subdelegationē,& ea vti cœperit, postea eā reuocare non pōt.ī.eo.venerabili.si vero nō vult suscipere, tūc posset nihilominus postea ꝓcedere: alioquin poterit eā bene re integra reuocare: qa verba intelligenda sunt cū effectu. ī. de cler.nō resi.relatū.ff.qđ quisq; in l. 1. §. hæc aūt verba.& ita notauerūt in hac decr Inn.iiij.& Gof.ſ.eo §. porro.in verbo illo,totā,& idē dicit Inn.Papa ī.eo c. uenerabili. sed sola cōmissio nō sufficit ēt si subdelegat⁹ eā receperit: nisi sequat̄ citatio quominus eā reuocare possit,& ita sniauit Inn.ut no. in decr.uenerabili.qđ patet ex eo ꝙ mortuo delegato re integra subdelegat⁹ postea ꝓcedere nō pōt.ī c. licet.& eade rōne mortuo subdelegato re integra delegat⁹ resumit iurisdōnē,hac

Delegatus q interesse nō pōt, vices suas committere potest.

De hac materia vide Bar. in l. Paulus. ff. de re iud.

ratione,

rõnē,qa iurisdictio delegati se integra exiſtēte apud ſubdelegatū non eſt plene tranſlata,nec legatus plene dr̃ functus officio ſuo, niſi citatione ſecuta p ſubdelegatu : vt patet in decre.venerabili.T.dixit q ſi ſubdelegatus recepit ſubdelegationē,poſtea reuocari nõ põt,& idē dixit B.ſed poſtea mutauit; vt ĩ.dr̃.Ordinarius qñ cũq; põt reuocare iuriſdõnē: in quo caſu intelligit illa lex,iudiciũ, & ff.de off.,pcõ.l.ſolēt.§.1. ſed ſi partē iuriſdõnis delegatus ſibi retinuit. põt reuocare.ĩ.c.§.porro & p l.prædictã,iudiciũ ſoluit. Sed pone q vnus delegatorũ cõmittit ꝯſocio partē iuriſdõnis ſi ille grauauerit partē, ad quē appellabit? ad condelegatũ? non: qa par ē illi, & à pari ad parē nõ appellat. ff.de app.l.1 & 2.q.6. anteriorum. §. illo videlicet.ĩ de app. dilecti.2. nec cõſocius a quo appellatũ eſt, poſſet cognoſcere, imo ſi hoc vellet,hoc ipſo pderet iuriſdõnē ſ.e.c. cũ ſup. Arg.ꝯ d qñ app ſit.l.1. §.ſed & ſi præſes.& §.pcedenti. ibi appellat ab ordine & præſide ad ipſum pſidē tñ. ar. 17.di.multis ibi enim appellatur à metropolitano ad conciliũ, in quo ipſe hẽt intereſſe: & ita in hoc caſu appellabitur ab iſto ad eũ & cõdelegatũ. Qui dã dñt q bene valet appellatio ad ipſum & condelegatũ,& idem eſt ſi vnus committit alij à ſuo iudice:qa ſi tunc appellatur ab illis,appellari dẽt ad ipſum & condelegatũ.arg.huius §. per ꝯtrium ſenſum. Credo q in nullo iſtorũ caſuũ taliter ſit appellãdum.Si.n.vellet confirmare illud qđ fecit,& alter caſſaret nihil eſſet. Dic ergo q ad ſuperiorem in talib.eſt appellandum.ſup.eo.§ porro.& quod dicit ſup.non ad nos, ſed ad eum eſt appellandũ, intelligendũ eſt qñ unus ſolus eſt iudex , vel ſi plures eſſent, oẽs committunt alij vel vni ſoli retenta ſibi parte iuriſdõnis vices ſuas;alias qualitercunque permiſceas,ſemper eſt appellandum ad Papam, quicquid alij dicant : & hoc idē dicit Lau.pp rõnes præmiſſas,& idem ſequeret q vnus ſolus poſſet procedere:qđ nõ eſt verũ,præcipue qñ cã cõmittitur ſimpliciter ſine cſa illa,p ſi ambo,&c.ſed dicunt,ſi eſſet in lr̃is illa cſa.p ſi ambo.vel,q ſi non oẽs,&c.tunc põt pcedere delegatus:quia reſeruauit ſibi aliquid de iuriſdictione , qa tunc extat conditio:qa ille à quo fuit appellatum, non debet cognoſcere de appel.ſed hoc non credo: quia non intendit Papa delegare iſtis cauſam principalem,& appellationis. Ber.

Intellectus l. iudiciũ. ff. de iud.

Delegato tũ vnus ſi partē iuriſdõnis ꝯſocio cõmittit, & ab eo appellet, ad quē appellandũ debeat.

† ipſum

¹ Idem ſi duo ſint delegati, & vnus ſ legat totũ,& alter eidē vel alteri partē tm. Io. alleg. C.de appel l.pꝯcipimus . in ſi.Ioan. And.

² Et hi in 2. cõpilat. ca 15. nec ponit in hac Gregorij compilatione, cũ hic ei derogetur.

à cõdelegato commiſſa. Vnde ſi ab eo fuerit appellatũ , licet aliquib. [a] viſum fuerit,q ad condelegatũ valeat appellari :nobis tamē videtur,quod ad primũ [b] dumtaxat appellandũ eſt delegantem,propter rationem ſuperius [c] alligatam.

¶ *Si delegatus Papæ ſubdelegat non in totum,pars à ſubdelegato nõ poterit appellare,ex eo quod datus ſit ſine ſuo conſenſu;põt tamen recuſari in oſtendendo cauſam iuſtam coram delegato: ex tunc delegatus diffiniet:a quo etiam ſi noluerit recuſationem admittere,appellatur ad Papam,hoc dicit.*

¶ Eius ergo [d] appellatio , de quo tua fraternitas nobis ſcripſit,ſi noſtræ cõſtitutionis occaſione,ad noſtrã audiẽtiã appellauit,p eo q delegatus a nobis reſeruata ſibi diffinitiua ſn̄ia, audiẽtiã cãæ cõmiſit [e] quibuſdã, qui de partiũ † aſſenſu nec dati ſunt,nec recepti : [f] niſi contra eos iuſtã recuſationis cãm oſtenderit,vel paratus fuerit oſtendere coram iudice delegato,nõ debuit impedire quominus pcederent auditores. ¶ Qui etiam ſi tamquam ſuſpecti fuiſſent merito recuſati : delegatus tamen à nobis nihilominus potuiſſet ſublato appellationis diffugio cauſam iudicialiter expedire. Quòd ſi iuſtã recuſationis cãm noluit admittere delegatus,ſed corã ſuſpectis eum litigare cogebat à tali grauamine [g] licite potuit †,ad noſtram audientiam appellare: quòdque †, poſt appellationem huiuſmodi eſt præſumptum,iudicari debet irritum & inane.

¶ Idem epiſcopo Helien.

¶ *Delegatus Papæ niſi malitioſe ſe exoneret,ſubdelegatũ cõpellit ad ſuſpiciendam ſubdelegationem:in coactione tamen deferet ſuæ dignitati & perſonæ,hoc dicit vſue ad §.item cum totum.*

CAP. XXVIII.

PAſtoralis † [h] officij: & ĩf. ¶ Cõſul. † tuæ duximus reſpondendũ,q cũ delegato à principe iuriſdictio dandi iudicē ſit à lege cõceſſa [i] (dummodo ipſe exonerare [k] ſeipſũ malitioſe ñ qrat)põt cõpellere renitentem. [l]

a ¶ *Aliquibus.*ſcilicet Alexandro in antiqua compilatione de appel.nos in eminenti.

b ¶ *Ad primum.* quia in totum commiſit:ergo à contrario ſi reſeruauit ſibi iuriſdictionem, ad ipſum delegatũ debuit appellari,& hoc põt reſpicere quod ſequitur,eius ergo, &c.

c ¶ *Superius.*ſup.eo.c.§ porro.in prin.

Quia ſ nihil remanſit de iuriſdõne penes ſubdelegãtē vices ſuas ſimpl̃r:& ideo ad ipſum appellari non poteſt.

Iſte §.decidit quæſtionem principaliter propoſitam.Et ſic decidit tres caſus:Secundus,ibi, *Qui etiam.*Tertius:ibi, *Quòd ſi.* Abb.Sic.

H ꝯrõdet ſecũæ qõni ex his q̃ dicta ſunt, concludit Papa dicẽs,p applõ illius qui appellauit ad Papam occaſione ꝯſtõnis Inno.pro eo p ſubdelegati iſti dati nõ fuerant de cõſenſu illius,ñ valuit,nec debuit impedire quominus pcederēt auditores:niſi primo corã ipſo delegato iuſtã cãm recuſationis oñderet:& ſi tamẽ ſuſpecti fuiſſēt merito recuſati,delegatus Papæ nihilominus debuit in cã pcedere, ac eã terminare Sed ſi delegatus iuſtã cã recuſationis nollet admittere allegatã ꝯ ſubdelegatos ſed ꝯpellebat illũ audire corã ſuſpectis à tali grauamine licite potuit appellare;& qcq̃d factũ ē poſt illã appellationē,dẽt in irritũ reuocari.Hãc cõcluſionē ſumit ex trib.§.pximis q.porro.in prin.vbi dicit,p ſi appel'ei ab eo cui mediu cauſæ,&c.§.ſi uero,vbi idē dicit à ꝯtrio ſenſu. ver. nobis tñ vr̃ q ad delegantē.ergo a ꝯtrio ſenſu ſi nõ cõmiſiſſet vices ſ totũ, appl̃andũ eſſet ad cõdelegãtē & ex §. quē vero. vbi dicit;ſi delegat',&c.No. q iudex delegatus de conſenſu partiũ datus recuſari ñ põt, niſi forte ex noua cã.s e. inſinuante.Itē cũ delegatus aliqđ ſibi de iuriſdictione reſeruat , ad ipſum eſt appellandũ , qñ totũ cõmittit , ad Papã ē appellandũ. Itē recuſatio ſubdelegati pbari dẽt corã delegato.Itē qcqđ fit poſt appellationē lr̃mam,reuocandum eſt .

d ¶ *Eius ergo.*cõcludit ex pmiſſis trib. § porro.§.quē vero. & §. ſi vero.& eſt arg. à toto in quãtitate.ſic ĩ.c.pxi § 1.& 9.q.3. cũ ſim' & hic reſpondet ſcđo articulo quæſtionum.

e ¶ *Cõmiſit.*lite corã ſe prius conteſtat & idē eſt ante litis conteſta.

f ¶ *Recepti.*nec poterat recuſari.niſi,&c.

g ¶ *A tali grauamine.* & reuera à grauamine:qa priculoſum eſt ſub iudice litigare ſuſpecto.3. q.5. q ſuſpecti.& ĩ.de app. cũ ſpeciali. vñ qcquid fit poſt aplõnē lr̃mã,dẽt ſ irritũ reuocari ſ.e.c.cũ,cãm.& hic ĩ ſi.

audire, in antiqu.

poterit.

quia qđ poſt,&c. aliàs qđ quid poſt &c.

† Cap.8.e. ti.in 3.cõpilatio.

†aliàs ita: Conſultationi tuæ taliter dixim', &c.

PAſtoralis. Hæc prima pars diuidi põt in tres partes . Nã in prima ponit deciſa ꝯſultatio.In ſecunda:ibi , *Conſultationi* ponitur rñſio.In tertia:ibi,*Delegatus.*qđã inſtructio.Bc.Ca.

CASVS Aliquis eſt delegatus a principe,& ipſe cõmittit alicui vices ſuas,ille ñ vult ſuſcipere ſubdelegationē : qſiuit eps Helien.vtrum illum poſſit compellere? Rñdet Papa; a lege cõceſſum eſt delegato à principe, q ipſe poſſit cãm ſibi cõmiſſã cõmittere alicui,dũmodo malitioſe hoc non faciat:& iõ põt cõpellere illum vt ſuſpiciat,qa talis iuriſdictio nulla vr̃,ſi coerctionem aliquam non haberet.tñ iudex dẽt diligenter videre,vt ſi perſonis ſuperioribus ex cauſa negotiũ duxerit cõmittendũ,in compulſione dignitati deferat & perſonæ.Itē qrebatur vtrum delegatus poſſit committere alicui vt citet partes; Rñdet Papa,cũ totũ negotiũ cõmittere poſſit,vt dictũ ē ſup. citationis officium cõmittere poteſt,& punire contemptorē.

h ¶ *Paſtoralis.*delegatus à Papa cãm ſibi cõmiſſã alij cõmittere voluit,ille noluit eã recipere:qrit vtrũ del. poſſit eũ ꝯpellere.

i ¶ *Conceſſa.*C.de iu.l.à iudice & ĩ.de appella.c.cum cãm que & ĩ.eo.c.quoniam.

¶ *Gl.ſeq.recitetur per quam non impeditus ſubdeleget.arg. negatiue. ſol.contrarium,ſecunda quærit.arg.pro & contra, & ſoluit,*

k ¶ *Exonerare.* non vr̃ q iudex poſſit cõmittere cãm, niſi cã iuſta cauſa impeditus intereſſe non põt.ſ e.c.ſi pro debilitate & ſ.de reſcri.c.ſeſſcitatus C.de pedaneis iu.l 2.ff.de iu.l. vlti. arg ĩ de teſti.c.in noĩe dñi.qđ nõ eſt verũ:imó cũ de iuris bñficio hoc habebat,põt committere vices ſuas.ff.de off.eius cui man.eſt iuriſd.l.1.& ſ.c.pxi.& ĩ.eo qm Sed nũqđ ſtatim credendũ eſt iudici,cum ſcribit ſe nõ poſſe intereſſe?Non vr̃, niſi de hoc cõſtet,vt ſ.e.prudentiã.1.r.o.ſi eñ crederet paſſim cuilibet iudici,quilibet ſe poſſet malitioſe exonerare cũ vellet argu ff de ua mu l.1.& l.prot arg.ꝯ.ĩ.de re iu.c.cũ ſup in parte deciſa.Sol. nõ eſt præſumendũ, q iudex malitioſe cauſam cõmittat.dubia em in meliorē partem debemus interpretari. ĩ.de reg.iu c.eſtote.& ff.de reg.iu l.ſemp in dubijs.& de quolibet præſumendũ eſt bonũ,niſi ꝯtrũ appareat,ut ſ. de ſeru c. unico.ſ.de præſum.dudum.& ſi quis dicat hoc factũ in fraudem.illud debet pbare ff.de prob.l.ꝯ.quotiens.§. qui dolũ.

l ¶ *Renitentem.*Sic patet q aliq̃s cõpellẽdus eſt inuitus ſuſcipere

Concor. tex in l a pertiſſimi C.de iud.

B Tho. & Caietanus 2 q.2. 60. art.4.

pere iudiciū ēt homo alterius fori. C. q. ꝑ sua iurisd. l. vnica. circa fi. ff. de muneri. & honori. munerū. §. iudicādi necessitas, nisi aduocat⁹ q non pōt cogi alibi q̄ in suo foro suscipere iudiciū. C. de aduo. diuer. iud. sancimus. in fi. & hoc in delegatis à principe. sed ordinarius nō pōt cogere hoīem alteri⁹ fori. ff. de iuris. om. iu. l. vlt. ff. de tu. & cur. da. ab his. l. 1. & 2. & j. de of. or. pastoralis. sed nemo pōt cogi ut arbitriū suscipiat ff. de arbi. l. 3. §. 1. sed postquā suscepit, dēt cōpelli: ut in d. §.

a ¶ *Si coercitionem.* Iurisdictio sine coercitione nulla ē. ff. de of. ei⁹ cui mā. est iuris. l. vlt. & j. c. ꝓxi. verūtū verbū, coercēdi maiorē cōtinet aīaduersionē. ff. de of. ꝓcō. meminisse. i fi. imo q delegat, ꝑcipit. C. qui pro sua iurisd. l. vnica. in prin. & pręceptū necessitatē hēt. 14. q. 1. qđ debet. & inuit⁹ qs delegat argu. ff. de mu. & ho. munerum. §. iudicādi. C. đ aduo. diuer. in sancimus. l fi.

† Vide l. capitaliū. & ibi Bar. ff. de pē. fa. qđ no. iu. l. ad. cod.

b ¶ *Superioribus.* puta in dignitate cōstitutis ī. e. sane. 50. dist. contumaces. 45. dis. cū beat⁹. & j. de maio. & obe. ꝑ tuas. & 2. q. 8. quisquis.

ADDITIO. Et hodie delegatus papæ nō potest subdelegare, nisi illis personis quib. Papa delegat, de quibus in c. statutū. in prin. de rescri. lib. 6. Ab.

c ¶ *Citationis officium.* arg. à toto in quātitate. arg. ī. eo c. proxi. §. eius ergo. & 9. q. 3. cum simus. † in prin.

¶ Concor. tex. in l. q̄ de tota. ff. de rei vē.

d ¶ *Discretione.* quæ est mater omnium virtutum. ī. de offi. custo. c. 1. q. 5. præsertim.

e ¶ *Punire.* sup §. proxi. & sup. eo. sane.

eo q iurisdictio illa nullius videretur esse momenti, si coercitionē a aliquam non haberet. Delegatus tamen debet solicite prouidere, vt si personis superiorib. b (exigēte necessitate) negotiū duxerit delegandū: in coactionib. inferēdis dignitati deferat & ꝑsonæ. †

¶ *Delegatus Papæ sicut pōt cōmittere totā cām, ita pōt citationē, & punire contemnentem acceptare. Abb.*

¶ Item cum totum negotium alij possit committere delegatus, sicut superius est expressum: citationis c officium potest cuilibet (discretione d præuia) demandare, ac punire e merito cōtemptorem.

¶ *Si papa scienter commisit appellationem interpositam à suo delegato dato cū clausula, appellatione remota, iurisdictio primi delegati est interim suspensa quo ad executionē, hoc dicit secundum verum intellectum.*

¶ Præterea postulasti, si cum à sententia lata auctoritate litterarum nostrarum, in quibus appellatio est inhibita, fuerit appellatum, & litteræ post appellationem ad iudices alios emanauerint: an ad mandatum posteriorum iudicum executio sententiæ à prioribus delegata, debeat retardari, ut priores iudices ipsam neque per se, neq; per alios exequantur. ¶ Nos autem inquisitioni tuæ taliter respondemus, q cū appellationis causam, ex certa scientia f iudicibus alijs committimus cognoscēdam, appellationem videmur recipere, ac iurisdictionē priorū iudicum reuocare: † vt interim executio sententiæ suspendatur, donec appellationis merita, plenius sint discussa: g & infra.

¶ *Ordinarius ad mandatū delegati exequitur sententiam, etiam si sciat eam iniustam. Abbas.*

¶ Quia vero sæpe contingit, quòd executio sententiæ ordinario demandatur: quæsiuisti an si ipsam iniustam esse cognouerit, debeat eam executioni mandare: an sit ei potius subsistendum? Attendentes itaque q non cognitio; sed executio tantum demandatur eidē: respōdemus, quòd cum ordinarius teneatur obsequi delegato, & si sciat h sententiam illā iniustā,

clesia. & ēt idē est in diffinitiua qūq; C. de re. tre. gñaliter. §. & si iudex. sic dicendum est q illi q ꝯfirmāt diffinitiuā snīam, dēnt facere qđ superest ad faciendū: sed siue primi siue scđi hoc faciant, non refert quantū ad effectū snīæ. Si primus iudex fuit ordinarius, satis pōt dici q exequetur ipse suā snīam cū sua iurisdictio sit ꝑpetua. sed vr̄ q secundus iudex debeat potius eam exequi, quia ex secunda snīa agitur per actionē in factū, & nō ex prima: ut no. ī. eo. cor. & ff. de his qui not. infa. l. furti. & ideo iudex appellationis eam debet exequi, non primus.

ADDITIO. Et ideo potius secundus quam primus dēt exeq. arg. à toto in quantitate.

† Vide te. in l. 1. cum ibi not. ff. ad Turp.

QVIA VERO. Primo ponitur consultatio. secūdo: ibi, *Attēdens.* responsio. Abb.

CASVS. Delegat⁹ à Papa tulit snīam diffinitiuā, à qua non est appellatū: mādat iudici ordinario vt snīam illā exequatur: ordinarius scit snīam illā iniustam: quæritur vtrū debeat illam executioni mādare, vel nō? Respondet Papa q per talē demandationē nō cognitio, sed tm̄ executio demādat. & ordinarius tenetur obseq delegato. Vnde tenetur snīam illam executioni mandare, etiam si sciat illam iniustam nisi apud illum efficere possit vt ab illo mandato eum absoluat.

RVBRICA. Primo ponitur consultatio. secundo: ibi, Nos autem: responsio. Abbas.

CASVS. In §. isto ponitur talis qō. Causa commissa est alicui appel. remota. iudex tulit sententiam diffinitiuam; appellatū fuit ab illa sententia: cā appellationis commissa est: primi iudices mandauerūt alicui, vt snīam ab ipsis latam mandarent executioni. Iudices appellationis mandant priorib. iudicibus quatenus nec per se, nec per aliū snīam illam mandent executioni: quæritur quid iuris sit? Respondet Papa, q cū ex certa scientia appellationis causam committit alijs cognoscendam appellationem illam recipit, & reuocat priorū iurisdictionē, vt interim illorum iurisdictio suspendatur quousque de causa appellationis plenius cognoscatur.

f ¶ *Ex certa scientia.* certam intelligo si in litteris appellatiōis fit mentio de processu causę, & de appellatione interposita, & de exceptione ꝓposita: & hoc est verū qñ appellat à grauamine ante snīam. j. de appel. vt debitus. sed si appellat à diffinitiua snīa, ibi nō est necesse dicere, nisi, appello ab iniqua snīa à tali iudi. lata. & đ tali applone hic fit mētio. ff. đ ap. l3 si apud.

¶ *Glo. se. ꝯquærit, duas opiniones ponit, & secundam approbat.*

g ¶ *Discussa.* Sed pone q iudices appellationis ꝓnūciauerūt male appellatum, & sic confirmauerūt snīam latā: quęro quis mādabit snīam executioni, verū primi iudices uel scđi? Quidam dnt q primi. argu. sumentes ex illa lrā: interim executio snīæ suspendat. sed vr̄ q eorū iurisdictio sit reuocata, ex eo q dicit: iurisdictionē priorū iudicū videmur reuocare. arg. C. de episc. aud. in Auth. si quis litigantiū. & iō melius vr̄ q si iudices dēant eā mādare executioni, vt dicit T. & q si hoc facere dēant, vr̄: q̄a si iudices appellationis ꝯfirmarent snīam vltima die anni à tpe appellationis, patet q primi iudices nō possunt eā mādare executioni, cū iurisdictio sua quo ad oīa expirauerit. ī. e. ꝗrenti. sed illud est verū vbi nō est appellatū, sicut videm † q iudices applonis ante diffinitiuā snīam, si ꝓnūciēt applonē lrimā, ꝓcedūt postea, si prin. j. de ap. vt debit⁹. & c. cū ī ec-

† Illud qđ seq tur potius ꝯcludit cōtrariū ei⁹ ad qđ inducitur, q̄a si ꝓcedūt vbi ꝓnunciant legitimam appellationē, & ubi legitimā remittūt ergo si ꝯfirmant snīam, & sic pronūciāt appellationē iniustā, remittere đbent executionē. Io. And.

¶ *Glo. se. distinguit merū executorē et mixtū, dicēs qđ sit vterq;, et an corā eis excipiat, vel ab eis appellet. Et ī mero subdiuidit, inter snīā iniustā et nullā. Finis rec. ꝑ obse. đ iniusto ꝑcepto, cui nō ē parēdū, etc.*

h ¶ *Et si sciat.* Ad intelligentiā eius qđ hic dr̄, not. q ē executio mera, & est executio mixta. Mere executio dr̄ qñ partib. ꝓsentib. † cognitū est de causa ab aliquo, & ille mādat alicui q snīam suā exequat. C. de exe. rei iud. executorē. talis executor non dēt audire exceptiones, & de tali executiōe hic loqtur. C. de exe. rei iud. si vt ꝓponis. & j. de re iu. de cætero. & ff. de iu. si ꝑtor. 1. rūsio. ubi lnīatū fuit ꝯ absentē: & expone si sciat illā snīam latā iniustā, i ꝯ i⁹ litigatoris latā, q̄a sup hoc nullā habet cognitionē: iō dicit; & si nō cognitio, sed executio, &c. vñ illā dēt tm̄ simplr̄ mandare executioni: secus si sciat illam nullā, ut si esset lata auctoritate falsarū lrarū. j. de fal. sup eo. vñ iudex delegat⁹ nō habuit iurisdictionē, vel ꝑ falsa insīa. vel ꝑ dolū aduersarij; & si ista obijciāt corā executore isto, supsedere dēt executiōi, dūmō malitiose uel calūniose hmōi ñ ꝓponant: & tūc refert negotiū supiori. j. de re iud. de cætero. & ī. e. si qñ. & C. si ex fal. ins. iudica. & ff. de iu. si ꝑtor. § Marcellus. si executor talis esset ordinarius & deputatus executiōib. sentētiarū, debet admittere talē exceptionē: vt dicit l. si ꝑtor. §. Marcellus. Calūniose ideo dixi, q̄a si hoc esset nō deberet differri executio. C. ad l. Cor. de fal. l. 2. vbi crimē falsi obijciebat cā morādæ solutiōis, & iō executio nō differt, cū salua sit ei postea qō falsi, ut ibi. Mixta dr̄ executio, q̄ hēt cognitionē ānexā; vt cū Papa mādat alicui restitui rē suā, vel mādat alicui dari bñficiū corā tali executore, admittunt lrīæ exceptiones q̄tūcūq; absolute scribat. ī. e. ex pte 2. & 24. q. 1. & si ñ cognitio & ī. de resc. si qñ. & c. cū adeo. & ī de ꝯta. & qua accepim⁹. Et no. q a mero executore ñ appellat, nisi excedat modū. execu. C. quor. ap. nō re. ab executiōe. & j. đ re iu. q ad ꝯsultationē. ī fi & 2. q. 5. sub illo. c. ei q. §. sūt quorū. ver. ab executore. & su. c. ꝓx. §. verū. & §. se. l3 ille ñ dr̄ ꝓprie exe. sed auditor, vt ibi dr̄ sed a mixto exe. bñ appellat, si ñ admittat lrimā excep. vel aliās ꝑtes grauauerit. j. de ap. dilecto. & c. vt debit⁹. de æta. & qua. c. accepim⁹. Itē no. q ñ sē ꝑ obe. ē iu. si euidēter iniquū ē mādatū ipsi⁹, siue ꝯ i⁹. 23. q. 1. q d culpat. & 11. q. 3. nō semꝑ. & duob. c. se.

Executio mera quę dicatur.

† Vel alteram ꝯtumaciter absēte, seruato tn̄, in oīb. iudiciario ordine: fm Hostien. Io. And.

Executio mixto.

A mero executiōe nō appellat, secus à mixto.

e.fe.50.di.si qs pposttera.sec⁹ si aliàs fuerit iniustũ. 23.q.5.lex æterna. & c.cũ minister.licet nõ sit obediẽdũ iniquo pcepto iudicis,vt dñt iura hic pxi.signata.hoc pceptũ iã nõ dr̃ iniquũ, imò iustũ,ẽ,i.de rigore iuris inductũ,& iõ ẽ exequẽdũ : nã ex quo sñia lata ẽ,licet iniusta,& ꝯ ius litigatoris, à qua nõ ẽ appellatũ, elapso decennio ð iuris rigore mãdãda ẽ executioni. ar. C.vt li. pe.l.vlt.spontanea. n. appõnis omissio turpitudinem purgat.q̃ sñiæ inerat ar.ff. de cõdi.ob tur. cãm.l. si ob turpẽ.vel si appellauit scdo & succubuit. & hoc ẽt de rigore iuris itroductũ est. nec litẽ dẽt refricare sñia lata, ut aliquis sit litiũ finis. ĩ. de do. & contu. finẽ. & c.venerabilis.si per initiã iudicis sit d imnatus, cõqueratur de ipso.ĩ.de emp.& vend. si venditori. C. de euict.l.emptor fundi.ff. de euic. si per imprudẽtiam.& Insti. de oblig. quæ ex quasi delicto.in princ.

¶ De qõne huius glossæ late.B.Tho. & Caiet. 2. 2. q.68. artic. 2.& Couarruuias.lib.j. c.1. varia. resol. ad de textũ vbi glo.& Bar in l.il licitas. §. ueritas.ff. de of. præsiden.

† Et magistro. G. con Fusẽ. Teruisiẽ.

¶ *Glos.seq.arguit contra Huguonem.*

a ¶ *Tenetur eandem.* Ar.ꝯtra Hug.& eius sequaces q dñt ꝙ iudex non dẽt ferre sñiã ẽm allegata,si habeat conscientiã læsam in contrariũ,sed dẽt cãm alij delegare.sed si nõ posset alij delegare, cũ sit subdelegatus à delegato,quid fiet?ẽm eũ trepidauerũt timore vbi non erat timor.pronũciet ergo in nomine domini secundum allegata,& deponat conscientiam læsam,3.q.7.iudicet.& index qui cõtra conscientiã aliquid facit in grauamen partis,punit: ut in decr.Inn.iiij.inf.de sen.& re iud.cũ æterni.lib. 6.

exequi nihilominus tenetur a eandem : nisi apud eum efficere possit,vt ab hoc onere ipsum absoluat : & infra.

¶ *Delegatus qui impeditur die statuta pcedere,partẽ hoc procurantẽ puniet: & quantũ ad diẽ illam causam committet appellatione remota in odium procurantis, nisi partes negotium prorogent. Abb.Sicu.*

¶ Cũ aũt sæpe cõtingat,ad diem quẽ iudex delegatus à nobis,partib.assignauit : earũ altera pcurãte,ut negotiũ progetur,iudicẽ ipsũ à rege b vel archiepo euocari : Nos peruersorum volentes malignitatib. obuiare, decernimus,ut si delegato cõstiterit hoc fuisse alicuius partis malitia pcuratum,ipsam puniat c aĩaduersione condigna ; & (ne aliqd lucrũ ex hmõi fraude reportet) psonæ neutri d parti suspectæ, quantũ ad diẽ illũ cõmittat ipsũ negotiũ audiendum:quæ in ipso appellatione e remota procedat : nisi forte partes cõsenserint negotium prorogari.

¶ Idem abbati sancti Hilarij, & magistro † G. cano.Teruisino.

¶ *Subdelegatus à delegato Papæ iurisdõnem habente potest coercere impedientem, hoc dicis comprehendendo vtrumque intellectum.*

CVM AVTEM. Cõis diuisio.secunda ibi, *Nos.* Abb.Sicul.

CASVS. Iudex delegatus statuit terminũ partib.in quo deberent se p̃sentare corã ipso ad procedendũ in cã,pars altera procurauit iudicẽ ipsũ euocari a rege vel archiepo in termino illo,ut negotiũ proget. Papa volẽs obuiare malitijs pũersorũ, statuit vt si cõstiterit hoc pcuratũ fuisse malitiose ab aliqua partiũ,iudex illũ puniat debita pœna.Et ne aliqd lucrũ de malitia sua reportet,iudex cõmittat negotiũ psonæ neutri parti suspectæ,quãtũ ad diẽ illũ,q̃ in negotio ipso pcedat appellat. rẽ.nisi partes cõsenserint terminũ progari. In quolibet §.est aptũ not. Not.ꝙ dele.à principe hẽt à lege facultatẽ dãdi iudicẽ. Itẽ deleg.põt cõpellere quẽlibet ad suscipiendũ subdelegationẽ,nisi malitiose se exoneret.Itẽ dele. põt iniungere cuilibet ut citet partes.Itẽ põt sumi regula, Qui põt totũ facere, multo fortius & eius partem. Not. ꝙ certa scientia principis æquiualet reuocationi.Itẽ no.mirabile,ꝙ ordinarius sententiam delegati etiam non iustam tenetur exequi. Item not. casum vnum in quo delegatus põt committere causam alij appellat.re.aliũ casum habuisti sup.c.pxi.qñ.s.media cõmittit.

¶ *Glos.seq. obijcit, & soluit.*

b ¶ *A rege.* Simile 18. dist.si eps.p hoc patet ꝙ hæc cla, (si nõ oẽs.&c.) nõ spectat ad tpales impotentias, quia ẽm hoc iudex q qñq; nõ posset interesse, nõ posset alij cõmittere vices suas.sed vr̃ ꝙ iudex iste potius teneat obedire mãdato Papæ, q̃ archiepo vel regi,vt 11.q.3.q resistit.ff.de re iud.contra pupillũ.sed cũ vtriq; possit obedire diuersis temporib.uel ẽt eodem vtriq; obedire tenet.ff.de ope li. duorũ libertus.imò pp propria cõmoda põt deserere iudicium ff.de iud.l.si longius.

¶ *Glo.seq.reci. per q.quam quadrupliter soluit.*

c ¶ *Puniat.* Forte ad interesse:vel põt ei imponere mulctã,i.pœnã pecuniariã.C de spor.l.2.vel ad arbitriũ iudicis,ex quo pœna statuta certa sup hoc nõ ẽ,sup.e.de causis.in si.vel excõicet illũ,quia impedit iurisdõnẽ iudicis:ut sup.eo.c.1. & c.pterea.

d ¶ *Neutri parti suspectæ.* Hoc semper est faciendum. inf. de appel. cum speciali.

¶ *Glos.seq. obijcit, & dupliciter soluit.*

e ¶ *Appellatione remota,* ꝯtra.sup.c.pxi.§.si vero.& §.nos aũt. & ff.à q.app.nõ licet.l.1.i fi. Dic ꝙ spãle est hoc ut iudex delegatus possit cõmittere cãm remota applõne, in odiũ illius qui procurauit absentiam iudicis : sed hodie locũ hoc nõ hẽt,quia appellatio ipso iure remota est : vñ nullus põt appellare ab aliquo iudice nisi grauet ĩ.de appe.ut debitus. Vel dic ꝙ nõ ꝯmittit applõne remota,sed auctoritate huius decr. subdelegatus pcedit app.re.& statutũ fuit hoc in casu isto, ꝙ subdelegat⁹ pcedit app. re.in odiũ illius q pcurauit absẽtiã delegati. ita nõ est ꝯtra, qđ satis patet per hãc decre. & eodẽ mõ intelligit.ĩ.eod. cũ R. vbi dr̃ ꝙ delegat⁹ cãm cõmittit appellatione re. sed illud fit ex præcepto Papæ,nõ per cõmissionem delegati : quia delegatus nihil committit ubi iudex electus procedit appellatione re.auctoritate illius decre.cum R.secundum tenorem primarum litterarũ. Ber.

Delegat⁹ qñq; cãm committit appellatione remota.

CAP. XXIX.

Ex † lr̃is patriarchæ Granden.& infra. ¶ Mandamus quatenus nisi vobis cõstiterit, ꝙ lr̃æ q̃ scdo loco ad archipresbyterum Paduanũ impetratæ dñr, de priorib.lr̃is ad primicerium Grãden.& plebanum S. Sophiæ obtentis,expressam f fecerint mentionem, ut per secundas primæ appareant reuocatæ:cum primos iudices auctoritate litterarũ nostrarum iurisdictionem non sit dubium habuisse : quã potuerũt postmodum patriarchæ, quoad executionem sñiæ demandare : ex qua coerctionem ẽt idem patriarcha receperat: cum hmõi demandata iurisdictio delusoria videretur si subdelegatus g hmõi coerctionem aliquam non haberet : interdicti sñiam ab eodem patriarcha in Castellan.archidiaconum promulgatam, pro eo ꝙ eiusdem patriarchæ executionẽ impediens, eius † litteras quibus mandatum prædictorum iudicum nunciabat, legi in publicum non permisit : † tam-

† Cap. 8. eod.tit.in 3.compil.

Ex litteris. Primo ponit decisa facti narratio. Scdo causæ commissio:ibi *Mandamus.* quæ distinguit,& ẽm membrum prosequit : ibi, *Si vero.* Abb.

† Aliàs, eiusq; litteras, &c.

† Vide re. l. si quis id qđ.ff.de iurisdict. om.iud.

† Hic casus Bernardi ẽ,& in antiqs cod:cib. repentur.

CASVS. Inter A .præsbyterum & canonicos S. Iustinæ cõtrouersia vertebatur super canonicatu S.Iustinæ . Primo fuit cã cõmissa ad petitionem canonicorm S. Iustinæ primicerio Grand.& plebano S.Sophiæ, super eo ꝙ idem presbyter se clericum ipsius ecclesiæ asserebat. Secũdo ad petitionẽ A presbyteri impetratæ fuerunt aliæ lr̃æ archipresbytero Paduano , in quib.de priorib.vt dicebatur,mentio non fiebat. tandẽ archipresbyter Paduanus quia clerici S. Iustinæ non recipiebãt illum presbyterum in socium & in fratrem , illos excõicatos fecit publice denunciari: postea primicerius & plebanus mandauerunt patriarchæ Granden.vt dictos clericos denunciaret non esse excõicatos cum in secundis lr̃is de priorib. mentio non fiebat. sed cum patriarcha exequi vellet mandatum sibi iniunctum, archidiaconus Castellanus ipsum impediuit : vñ patriacha archidiaconum illum supposuit ecclesiastico interdicto: pp hoc fuit orta inter ipsos controuersia,& sic qõ delata est ad Papam.sed quia non potuit Papæ de facto ipso plene constare,mandat quibusdam iudicib.ut super lr̃is ipsis veritatem inquirant : & si constiterit euidenter ꝙ scdæ lr̃æ non reuocent primas, sñiam latam in archidiaconum Castellanum, vsq; ad debitam satisfactionẽ faciant obseruari.si aũt constiterit euidenter ꝙ scdæ lr̃æ expresse reuocent primas, sñiam patriarchæ denuncient irritam & inanem,cum nullam receperit à primis iudicib qui iam reuocati fuerant,iurisdõnem. Bern. Not.ꝙ in secundis litteris dẽt fieri expresse mentio priorum. Item no.ꝙ executor hẽt iurisdõnem siue coerctionem. Item sententia lata ab eo qui non habet iurisdictionem nulla est.

f ¶ *Expressã fecerint mentionẽ.* Puta q a continẽt seriẽ rei suæ, siue facti.ĩ.de coha.cle.& mu.super eo.& ff. de app. si expressũ. & ĩ.de re iud.inter monasteriũ. Vel q a simplr̃ fecit mẽtionẽ de ecclesia illa,tacito de alijs lr̃is ĩ. de dolo & cõtu.c.2.

† Sñia nõ valet sñia cõtra ius lata,qñ error exprimitur.Io. And.

¶ *Gl.seq.notat subdelegatum coercere,inducit tria similia,ponit op. cui obijcit, & soluit. Ioan. And.*

g ¶ *Si subdelegatus.* s.patriarcha. Hic euidenter apparet ꝙ iudex subdelegatus & ẽt merus executor , qualis erat patriarcha,hẽt coerctionẽ.inf.de re iud.cũ Bertholdus.vers. alioqn. & sup.c.

diu faciatis inuiolabiliter obseruari, donec eidem patriarchę de iniurijs irrogatis sufficienter fuerit satisfactum. [a] ¶ Si uero cōstiterit primas l'ras per secundas legitime reuocatas: cũ appareat primos iudices iurisdictionem nullam penitus habuisse: & ita constet per consequentiã patriarcham ipsum non recepisse iurisdictionem, uel coertionem aliquam ab eisdem, prædictam interdicti sentẽtiam denuncietis [b] irritam & inanem. [c]

¶ Idem episcopo Pictauien.

¶ *Iurisdictio delegati re integra morte mandantis expirat.*

CAP. XXX.

Licet vndique: & infra. ¶ Cum igitur duxeris requirendum, si cãm trib. iudicib. delegamus, apponi in l'ris nostris illam clausulam facientes: (Quòd si non oẽs [d] his exequendis poteritis interesse, duo vestrum nihilominus eam † exequantur) & vnus postquam cõmiserit cuidam ex alijs vices suas, de medio sit sublatus, tertius ut suspectus [e] merito recusetur: an collega superstes suo nomine, ac defuncti, possit negotium diffinire? ¶ Inquisitioni tuæ taliter respõdemus, quòd si iurisdictione à suo sibi collega delegata, eo viuente vti non cœperit: [f] quia mandatum hmôi re integra, [g] morte mandatoris expirauit: nõ habet solus officium iudicandi. Si uero ante mortem illius iurisdictione vti cœperit taliter [4] demandata, vices suas & illius poterit adimplere.

¶ Idem episcopo Baiocen.

¶ *Non creditur quis delegatus, nisi delegationem probet.*

CAP. XXXI.

Cum † in iure peritus: & infra. ¶ Præterea quæsiuisti, cũ tibi ab aliquo sub hac forma mandatur: Auctoritate qua fungor, †, iniungo, ut talẽ denuncies excõicationis sententiæ subiacere: ac tibi super mandato [h] Apostolico hmôi stanti, ab aliquo non sit facta fides: † an mandatum huiusmodi exequi tenearis? ¶ Super quo tibi huiusmodi damus responsum, quòd nisi de mandato sedis Apostolicæ certus extiteris, exequi non cogeris quod mandatur.

¶ Idem Paris. & Trecen. episcopis, & abbati sanctæ Genouefæ.

¶ *Per procuratorem non habẽtem mandatum, de re ad rem, iurisdictio prorogari non potest.*

& sup. c. pxi. i. rñ. & ẽt iudex delegatus ab epo. 11. q. i. peruenit. Imo & subdelegatus sm leges hẽt iurisdõnem, l. modicã coertionẽ. C. de spot. l. 2. & ff. de of. eius cui man. est iur. l. vlt. & C. de defen. ciui. defensores. & ff. si quis ius dicenti non obtempe. l. 1. imo & arbiter hẽt coertionem. ff. de arbi. nõ ex oibus. & ff. de iud. l. 2. in fin. Dñt tñ quidam φ delegatus ab ordinario non hẽt aliquã coertionẽ, 2. q. 6. quisqs & ff. de re iud. à diuo pio. & inf. de fo. cõpe. si quis cõtra clericũ nisi lis sit cõtestata cotrã ipsũ. in Auth de lit. §. oẽm. coll 8. & sic nõ pôt mittere in pos. ff. de iur. om. iud. iubere. sed φ possit in pos mittere, dicit l. ff. de offic. eius cui mand. est iur. cognitio. §. vlt sed illa l. iubere. loquit de possessione, q̃ ius tribuit: illa cognitio de alia possessione loquitur, q̃ ius non tribuit, quæ fit causa custodiæ.

¶ *Glos. seq. distinguit inter excõicatum pro offensa dubia, & manifesta, cui signat contrarium: ponit opi. & soluit.*

a ¶ *Satisfactum.* Hoc obtinet vbi qs excõicatur pro crimine siue pro manifesta offensa, ut prius satisfaciat q̃ absoluat. [1] ĩ. de ver. signi. ex parte. si uero pro cõtumacia vel occulto delicto, statim dẽt absolui pstito iuramento, φ stabit mãdato ecclesiæ, ut ibi dr. Sed contradicit inf. de appel. qua fronte. §. sane. sed illa nõ cõtradicit, imò concordat: ibi [2] excommunicatus fuit pro contumacia, vel alia cã, quæ non fuit manifesta, ut dicit T. Sed obstat quod ibi dr: vel qualibet alia causa. Lau. dicit φ ideo statim recepta cautione absoluit, ne in excõicatione decedat. Sed dic cum T. φ non contradicit, & φ dicit: pro qualibet alia causa, quæ non sit manifesta: quia si causa illa non est manifesta, statim debet absolui ante satisfactionem, nec tenetur satisfacere, nec debet compelli: nisi primo constet de illa iniuria uel offensa.

b ¶ *Denunciet is irritam.* Ex hoc patet φ snĩa quæ nulla est, nõ est executioni mandanda, imo exequenti impune non patetur. arg. sup. eo. si quando. imò & violenter resisti potest ei, ut hic, sicut resisti potest [3] officiali venienti ad accipiẽdum bona alicuius: nisi prius ab imperatore forma fuerit data. C. de iur. fis. prohibitum est, lib. 10. licet ita sit, non tamen patriarcha iste tenetur iniuriarum, cum hoc ignoraret, quia putabat sententiam aliquam fuisse. arg. ff. vi bon. rap. l. 2. § si publicanus. arg. inf. de senten. excom. sacro.

c *Gl. seq. arguit, & reprobat.*

c ¶ *Et inanem.* Vt puta latã à iudice nõ suo. Et pôt notari, ar. φ patriarcha siue archieps nõ est iudex ordinarius in puincia. ar. 9. q. 3. cõquestus. sed hic nõ pcedebat patriarcha ordinaria ptãte imo delegata tm, & sic non colligitur illud argum. hic.

Licet vndique. Clausula illa (φ si non oẽs duo, &c.) purificatur in vno vicem alterius habente, et duob. impeditis. h. d. Cõis diuisio secunda: ibi. *Inquisitioni.* Abb. Siculus.

CASVS Cã cõmissa est trib. iudicib. à dño Papa sub hac forma: φ si non oẽs, & c. unus commisit cuidam de socijs suis vices suas, & tandem mortuus est: tertius tanquam suspectus fuerat recusatus: quæritur an superstes nõie suo & defuncti possit negotiũ diffinire? Respondet φ si iudex iste non cœpit vti iurisdictione sibi à consocio delegata eo viuente, iurisdõ expirauit per mortẽ mãdatoris re integra: si vero ante mortẽ illius cœpit vti iurisdõne sibi cõmissa, vices suas & illius poterit adimplere. Not. φ re integra morte mãdatoris finit mãdatum. Item per solam citationẽ perpetuatur iurisdõ delegati.

d ¶ *Omnes* Sup. eod. c. prudentiam.

e ¶ *Suspectus.* Vt sup. eod. causam quæ & sup. eo. insinuante.

f ¶ *Vti non cœperit.* Saltẽ p citationẽ. sup. eo. gratũ. inf. de of. leg. c. vlt. ff. de iud. si qs postea. ff. de posti. l. 1. ff. de neg. gest. nam & Seruius. §. si viuo.

¶ *Glo. seq. ponit dictum, cui signat contrarium, & ponit casum exceptũ de- mum quærit, arg. pro & contra, & soluit. Iterum subdit tres quæstiones, & soluit, & vltimæ solutioni signat contrarium.*

g ¶ *Re integra.* Et ita soluitur mãdatum re Itegra morte alterius, tam mandatoris q̃ mãdatarij, & idem est si reuocetur expresse re integra. Insti. mã. §. recte. & §. se. soluitur & morte litigatoris re Itegra. ĩ. de rescr. significauit. ar. ff. qui satisd. cogã. si decesserit. arg. contra. ff. fami. ercisc. si vni § Neratius. Itẽ ar. 5 φ nõ soluat morte litigatoris. ĩ. de iud. qa V. & ff. de fideicom li. l. cum quasi. Quod aũt dr. morte mandatoris finiri mandatum: illud verum est nisi sit tale mandatum quod post mortem necesse sit adimpleri. ff. mand. si vero non remunerãdi. §. vltim. sed pone φ plures cãæ committãtur per vnũ rescriptũ, citatio fit in vna cã, & non in alia, nunquid pperpetuatur iurisdõ super alijs? Arg. φ non. 2. q. 3. c. si quem. § notandũ. vers. abolitio. & 2. q. 6. ei qui. §. diffinitiua, & §. quandoq; arg. ff. de appe. cum in vna. & ff. de neg. gest. nam & Seruius. §. si viuo. ff. de min etiam. §. ex causa. arg. contra, φ quãtum ad omnes sit perpetuata iurisdictio. C. de duo. reis. l. vlt. verum est φ non est perpetuata iurisdictio nisi in cã illa pro qua citatio facta est, unde mortuo mãdatore expirat iurisdictio quãtum ad alias. Sed quid si moriatur ante declarationem rerum facta citatione? Arg. φ non potest procedere. sup. de rescri. pastoralis. in fi. quia plures causæ intelliguntur, licet contra vnum tantum arg. inf. tit. proxi. nouit. Item quid si delegatus non moritur, sed deponitur? non procedet. Quid si excommunicatur? tunc procedet delegatus: quia morte naturali confirmatur donatio, & non ciuili. ff. de dona inter vir. & vxo. cum hic status. §. donetur & inf. de celeb. miss. cũ Marthæ. §. cæterum. arg. contra in decre. Innocen. quarti, de offic. vicar. Romana. lib. 6.

Cum in iure peritus. Non tenetur quis parere mãdatis asserentis se delegatum: nisi mandatum probet. Cõis diuisio. secunda: ibi, *Super quo.* Abb. Siculus.

CASVS Aliquis delegatus mandat alicui sic: Auctoritate qua fungor tibi iniungo, ut Titium denuncies excommunicatum. Iste cui hoc mandatur, de iurisdictione illius dubitat, nec sup hoc fidem facit eidem: quæritur an teneatur exequi mandatum illius? Respondet φ nisi de mandato Apostolico fiat fides, non tenetur exequi quod mandatur. Not. quod nisi delegatus ostendat iurisdictionem suam, non est ei credendum, si dicat se delegatum.

¶ *Gl. seq. not. sñiam delegati sine commissione non probare, dat simile: dicit: sicut in ordinario instruit partem, instruit etiam absolutum.*

h ¶ *Super mãdato.* Sed hoc valde notabile est, [5] φ licet exhibeatur snĩa delegati, ei tñ non creditur, nec præsumitur pro sua, nisi ostendatur cõmissio: nec creditur iudici si se delegatũ dicat. ar. ĩ. de test. cũ à nobis. & idẽ dicit l. in arbitro. quia nõ statur verbo eius, si dicit iuramentũ à partib. interpositũ C. de arb. l. 4. §. sin aũt. C. de man. prin. l. vnica. [7] Caueat ergo

quicunque

---

† Cap. 9. eod. tit. in 3. compil.

† ea.

[1] Adde text. tum gl. in c. ex tenore. & ea. porro. infra de senten. ex com.

[2] Vñ fin eũ loquitur in eo qui non pôt statĩ satisfacere. ff. de iud. si se non obtulerit. §. ait prætor. Ioã. And.

[3] Ex quo est notorium: secus si dubium, vel non ut veritas patefacta: & sic soluitur contrariũ qđ glo signat pro hmõi. supra eod. si qñ. & supra. eo. c. p. st. §. quia vero secundu. Hostĩ. Ioã. And.

[4] Hę duę glossulæ non sunt Bernardi.

† Cap. 10. eod. tit. in 3. compil. & est pars decretalis cum in iure quam habes supra tit. de elect.

† Aliâs ita: tibi iniũgo, &c.

Vide l. quicunque ff. de pub. & no. in l. sciẽdũ. ff. de verbo. oblig.

Adde φ hoc no. in l. eius qui in prouincia. in gl. ignorasset & ibi Barto. ff. si cer. peta.

[5] Delegati sententiæ nõ creditur nisi cõmissio ostẽdatur

[7] Idem in officialib. Cæsarien sib. volentib. capere alicuius bona tanquam fiscalia, qbus non creditur sine litteris. C. de iu. fis. l. prohibitum, lib. 10. Fin Gofr. Ioã. And.

quicunque impetrat à principe cām cōmitti alicui vel delegari, vt si sñia lata fuerit ꝓ eo à delegato, ita bene custodiat cōmissionē sicut ipsam sñiam: lapsu enim tpis si cōueniretur, & ostenderet sñiam sine commissione, non valeret ei nisi ꝓbaret de commissione. Sententiæ vero ordinarij semper stat, & pro ea præsumitur:

† Cap. 11. eo. ti. in 3. compilat.

† eorum

† Aliàs, ita, nulla de dānis datis, &c. fuerit.

CAP. XXXII.

Cvm † olim abbas, & conuentus Vergiliaceñ. sua nobis conquestione monstrassent, ꝙ comes Altissiodoreñ. quoddā stagnū, molendinū, & domū, in terra eorū construere nitebatur, in ipsorū † præiudiciū & grauamen: epō & thesaurario Niuerneñ. cōmisimus cām ipsam. Per quorum lrās accepimus, ꝙ lite super petitionibus ecclesiæ contestata, receptis vtrinque testib & & attestationibus publicatis, cū super dictis testium inter partes fuisset postmodum disputatum: Tandem pars comitis proposuit, ꝙ de damnis in nemoribus, & rebus alijs datis, super quibus testes deponere videbantur, cognoscere non debebant: cum in rescripto a nostro nulla † de damnis mentio haberetur: & infra. Iudices aūt interlocuti sunt, ꝙ sup damnis datis à comite, ad eos cognitio pertinebat. Quo audito comes ad appellationis beneficiū conuolauit. Vnde ipsum iudices euocatum, & nec per se, nec per responsalē idoneū comparentem, excōicationis vinculo adstrinxerunt: & infra. ¶ Quia vero super damnis datis antequam b lis fuerit cōtestata, nequaquam ad dictos iudices cognitio pertinebat, cū in rescripto nulla de illis mētio haberetur, nec ad ipsos potuerit iurisdictio prorogari: cum procurator c ad illa solūmodo intelligatur constitutus, quæ in commissionis litteris inueniūtur expressa; † & † postquā comes publicatis attestationibus intellexit: super his fuisse depositum, protinus d contradixit; Nos eosdē iudices pronūciamus minus iuste interlocutos fuisse: ac sæpedictum comitē, qui ob hoc ad appellationis beneficiū conuolauit, excōmunicationis sententia non fuisse ligatum. e

¶ Idem Senoñ. archiepiscopo.

¶ *Qui acta cāæ relationis iudicū delegatorū sigilla violādo aperuit, non auditur postmodū contra illa.*

qa ibi constat de iurisdictione. j. de re iud. si cut. & 2. q. 6. hoc ēt. Lau. si tñ publicatum fuisset rescriptum in iudicio: vr̄ ꝙ sufficiat, si de hoc constat, licet postea sit amissum. j. de priui. cū olim. C. de testa. publicati. & j. de fide instru. c. ñn. item si sñia redacta est in publicam chartā, vr̄ ꝙ sufficiat. j. de testi. significauit. & in Auth. vt fratrū filij. §. 1. coll. 9. licet sit. arg. contra. j. de re iud. cum inter vos. Itē sufficit si hēt subscriptionē testium. 16. q. 3. c. dilecto. § pōt Sed vr̄ ꝙ hodie sufficiat solus tabellio ad imponendā fidē sñiæ. j. de proba. qm̄ cōtra falsam. Vt nulla sit dubitatio, ita debet fieri quod auctoritate iudicis rescriptū dñi Papæ solemniter in publicam formam redactum inseratur in ipsa sñia iudicis auctoritate, & alia instrumenta ꝓcuratoria: qa idē iuris est de illis, si ostēderetur sñia lata in ꝑsonam procuratoris vel syndici: vel in ꝯtrium, si nō constaret de mandato procuratorio, sentētia non valeret, nec staret ei si negaret illū fuisse procuratorem: sed postquam in ipsa sententia inseruntur huiusmodi instrumenta, & rescriptum, iudicis auctoritate, stabitur postea sententiæ, ēt si originalia rescripta nō appareant. C. de testa. publicati. Item caueat in sententia excommunicationis, vt qui absolutus est, custodiat instrumentum siue litteras absolutionis, per quas tutus existat si ei obiiceretur excommunicatio: alias posset ei periculum generari: vt s. de electio. venerabilem. & j. de cleri. ex com. mi. ꝓposuit. arg. opt. ꝙ ita sit faciendum Bernar.

C*Vm olim abbas*. Excommunicatio lata post appellationem legitimam est nulla. hoc dicit ſm litteram. Diuiditur in duas partes principales. secunda. ibi. *Quia uero*. Et prima pars sex facit. Nam primo ponit causæ commissionem. Secundo: ibi, *Per quorum*. processum. Tertio: ibi, *Tandem pars comitis*. exceptionem, Quarto: ibi, *Iudicis*. iudicū interlocutionē. Quinto: ibi, *Quo audito*. comitis appellationem. Sexto: ibi, *Vnde*, ipsius excommunicationem. Abb.

[illegible] comes Altissiodoreñ. quoddam stagnum, & molendinum, & domum volebat construere in ꝑiudicium & grauamen monachorum Virgiliaceneñ. monachi causam super hoc episcopo & thesaurario Niuerneñ. obtinuere committi, lite contest. super petitionibus monachorū, receptis vtriusq; partis testibus & publicatis, & cū super illis fuisset à partibus disputatu, comes proposuit, ꝙ super dānis in nemoribus & rebus alijs datis, sup quibus testes deposuerunt, cognoscere nō debebāt iudices: cum de his in rescripto nulla mentio haberet. iudices interlocuti fuerunt, ꝙ sup damnis datis à comite ad eos iurisdictio ptinebat: quo audito comes statim ad sedē Apostolicam appellauit. sed iudices nō obstāte appellatione reuocauerunt ipsum: & quia nō venit, nec misit, excommunicauerunt eundem. & p litteras suas negotium domino Papæ intimauerunt. sup hoc rescribit Papa qbusdā iudicib. dicens, ꝙ sup damnis datis ante litem cōtesta. cognitio ad dictos iudices ñ ptinebat, cū de dānis ī rescriptio nulla mētio hēret, nec ꝓcurator potuit sup his ad iudices ꝓrogare iurisdōnē, cū a ī illa solūmō ꝯstitutus intelligat, q̄ in rescripto ꝯtinentur & q̄ cito comes intellexit sup dānis fuisse depositum, statim ꝯdixit: vñ Papa pronunciauit iudices illos perperā ꝓcessisse, & sæpedictū comitē, q pp hoc appellauit, excōicationis sñia non fuisse ligatū. No. ꝙ prorogatio iurisdōnis fieri nō pōt p procuratorem dño ignorante. Item procurator ad cām certam, ad aliam non pōt extendere suum officium. Item fines mandati diligenter seruandi sunt. Item si dominus non contradicat facto procuratoris excedentis fines mādati. ratū hēre intelligitur. Item sñia excōmunicationis lata post legitimā appellationem nulla est.

a ¶ *In rescripto*. Et ideo non valuit qd factum est, ſ formā mādat: trāsgressi sunt. s. de rescrip. cū dilecta.

b ¶ *Antequā*. Maximè, : qa nec post litē contestatā; qa dominus nō habuit ratū factum procuratoris, imo postquam sciuit, statim contradixit.

¶ *Glo. seq. reci. per. q. an per procuratorem fiat prorogatio.*

c ¶ *Cum procurator*. q. simpliciter constitutus fuit ad cām prædictis iudicibus delegatam. Et no. ꝙ licet per principales personas posset fieri ꝓrogatio iurisdōnis ff. de iud. l. 2. § sed & si iudex. & l. de qua re. §. 1. p ꝓcuratorē. tñ fieri nō pōt, cum de hoc non fuerit cogitatum qñ constitutus fuit procurator. arg. ff. de auro & argen. lega. si ita. ff. de transact. cum Aquiliana, ff. de ꝯhen. emp. Rutilia Polla. & C. de transact. transactionis. sim. ff. de iureiur. l. iusiurandū. § procurator. & 22. q. 2. ne quis arbitretur. Qualiter fiet prorogatio, dicetur. j. eo. P. & G. ꝑtextu enim vnius articuli nō dēnt super alio probationes admitti. C. qui leg. perso. l. vlt. & ff. de iureiur. si duo patroni. §. Iulianus. circa fi. & alia dicta non valent. cum iurent super alio articulo. j. de testa. de testibus.

¶ *Glo. seq. reci. per q. an taciturnitas domini sibi noceat, cum scit procuratorem excessisse mandatum. secunda pars reci. per. q. an prorogatio temporis iurisdictionis fiat per procuratorem. Finis recitatur per obiectionem.*

d ¶ *Protinus contradixit*. Ex hoc vr̄ ꝙ si procurator fines mādati excedit domino sciente. ꝙ præiudicet domino nisi statim contradicat. : arg 54 dist. si seruus sciente. arg. j. de his quæ fi. à præla. sine consen. c. c. 2. ff. quod cum eo qui in alie. po. l. vlt. ff. de insti. sed & si. in prin ff. ad Macedo. si filius. 2. C. nup. si vt proponis. & si iudex scientibus partibus excessit fines etiam mandati eis præiudicat. arg. C. communia vtriusq; iudi. l. 2. aliàs non præiudicat factum procuratoris domino ignorante. C. de procu. si procurator. ff de procura si ignorantis Item no. ꝙ licet procurator non possit prorogare cām de re ad rem, tñ videtur quòd posset prorogare de tempore ad tempus: quia qui dat procuratorem vt confestim agat, intelligendum est permittere procuratori, & postea litem peragere. ff. de procur. qui procuratorem Item procurator mandatū prorogare potest ad id quod est prope mandatum. sup. de elec. in causis. & s. de renun. post translationē. & ff. iud. sol. iam tñ & vlt. & prorogat ad ea quæ sunt præparatoria mandato. ff de procu. ad rem mobilē. & l ad legatum. & accessoriū ipsius siue sequelā. ff. de instito. l. cuicumq; §. si ei quē in fin. Prorogatio de re ad rem, inuito reo nō valet ꝯficiēre iurisdōnē: qa imperator inuito reo ñ pōt extēdere rescriptū ad alias res, quas in rescripto nō expressit, vt in casto contingit: sed p recōuentionē bene extendit ad res alias inuito actore, de q b. nulla mentio habita est in rescripto, si actor persistere velit in petitione. s. eo. prudētiam. in fi. & est rō. j. de mu. pet. c. 1. Ber.

e ¶ *Ligatum*. quia non habebant iurisdictionem super damnis. sic j. eo. ex litteris. Vnde posset agere contra iudices ad interesse, qui eum iniuste excommunicauerunt. j. de sent. excom. sacro. & hic error eos excusare non potest.

† Hęc glossula ñ est Bernardi nec hr̄ in antiqs codicib.

† Vide tex. in l. 2. & ibi Bar. in ñ. ff. si cer. peta.

† Dictio, &. deest ī pluribus manuscrptis.

Host. ſ quo ad hūc casū, cum nullū esset iudiciū ipso iure. ff. de iudi. licet. qd puto pp iurisdictionis dfectū. sit ergo vera glo. in ꝓcessu habi to per ꝓcuratorē vltra formā mādati corā ordinario, vel delegato, in eo ꝙ iudex erat. Ioā. And.

Cum olim

CVm olim magister. Prima pars decise ponit factū principale. Secunda: ibi, Verum. narrat culpam illius B. Tertia. ibi, Qui postmodum. ponit ipsius confessionem & excusationē Quarta: ibi, Sane. excusationis reprobationem. Quinta, ibi, Sed vt. culpæ punitionē Abbas Siculus.

CASVS M. archidiaconus, & B. præpositus adinuicē permutauerunt dignitates suas: occasione hmōi pmutationis orta fuit qō inter ipsos, cā sup hoc cōmissa fuit quibusdā iudicibus tandē cū pcessissent in cā, ad sedē Aposto transmiserunt acta ipsius causæ per dictum B. qui non erubuit aperire lr̃as iudicū, quas dño Papæ debuit fideliter p̄sentare. Ipse in p̄sentia Papæ se excusabat dicēs, ꝙ iudices perperam pcesserunt ꝯ ipsum. Vnde timens ne lr̃as portaret Vriæ, scripta illorum aperuit & qđ suspicatus fuerat, adinuenit. Super hoc dicit Papa, si iste B. consideraſſet qđ melius expediret, vel non recepiſſet scripta suspecta, vel ea recepta sibi fideliter p̄sentaſſet, & ostēdiſſet coram ipso causam suspicionis, præterea nō cōquerebatur de iudice quē Papa ei concessit, sed de illo quem ipse duxerat eligendū, & iudices conquerebantur de ipso: vnde Papa verbis illius fidem noluit adhibere, sed ut puniat in quo peccauerat, Papa contra acta iudicum quæ uiolauerat, ipsum noluit exaudire, ne de dolo suo cōmodū reportaret. Not. ꝙ lr̃as iudicum nullus dēt aperire iudicibus ignorantibus. Item punitur quis in eo in quo peccauit. Itē dolus suus nemini prodest.

† Adde ꝙ talis incurrit pœnā falsi. gl. & ibi Bal. in 10. col. de pa. Cōstā. in glo. in vers. sigillo.

† Processerunt.

† Aliàs, & acta.

2. Reg. 11.

† Hæc cū motu proprio, quid operetur, tradit Felynus. cap. nonnulli. de rescri. & late Gabriel' in com. cōcl. tit. đ clausul. cōcl. 2.

† Violauit.

† In uno vetustiſſimo ita: ipsum sicut nec debuimus, nec noluimus exaudire.

CAP. XXXIII.

CVm olim [a] magister S. & B. archidiaconatum, & præposituram adinuicem commutaſſent: & infra. ¶ Verū dictus B. delegatis nostris non deferens, imò verius delegauti, [b] sigilla violauit illorū, † & scripta q̄ nobis fuerant præsentanda, non erubuit aperire. Qui postmodū in nostra præsentia constitutus, aduersario præsente, in excusationē suā proposuit, ꝙ iudices perperam processerant † contra ipsum, cum † acta in scriptis minus fideliter redegiſſent: vnde timēs ne litteras portaret Vriæ, [d] illorū scripta aperuit, & quod suspicatus fuerat, adinuenit. ¶ Sane si qd expediret melius notauiſſet: vel nō recepiſſet scripta suspecta, vel recepta nobis fideliter præsentaſſet, & ostendiſſet cām suspicionis propositę corā nobis. Præterea cū non conquereretur de iudice, quem ei proprio motu [e] † cōceſſimus: sed de illo potius quem ipse duxerat eligendum, & iudices suas nobis per eum lr̃as destinaſſent, de ipso pariter conquerentes, uerbis ipsius fidē non duximus adhibendam. ¶ Sed vt in eo saltem puniretur, in quo peccauerat [f] contra acta iudicū, quæ temere violarat, † ipsum † (sicut nec debuimus) noluimus exaudire; ne videretur [g] dolus suus ei patrocinium attuliſſe.

a ¶ Cum olim. Hæc decre. & illa quam habes j̄. de rerum permuta. cum olim. loquuntur de eadem materia.

b. ¶ Delegantis. Cuius vicem gerebāt. s̄. eo. sane. iniuria enim iudicum ad eum pertinet cuius legatione funguntur. 2. q. 7. accusatio. in fi. & 3. q. 1. nulli. immo ipsos tamquam delegantem honorare debent partes. 93. dist. c. vlti. & 94. dist. c. 1.

c ¶ Sigilla violauit. & ideo est puniēdus tamquam falsarius, & ob hoc solum priuari debuit beneficio. s̄. de rescrip. olim. & j̄. de fal. ad audientiam.

¶ Glo. seq. recitat historiam.

d ¶ Vriæ. Tangit illud quod legitur in lib. Regum. cū Vrias rogatus à rege Dauid nollet accedere ad Bersabe vxorem suam, quam Dauid rex cognouerat, timens ne concepiſſet ex eo, sicut & fecerat, qđ cum ipse facere nollet. rex remisit Vriā ad Ioab principem militiæ cum litteris continentibus, vt poneret eum inter fortiſſimos hostes, vt occideretur ab eis, qđ & factū est. sed iste stultus fuit, q̄a recepit lr̃as illas, & hēbat eas suspectas: q̄a primo debuit eas videre diligenter, & si q̄d ineſſet iniquum debuit ꝯdicere relationi iudicū, si ꝯ veritatē referebant: iudices. n. dēnt oñdere partib relationem q̄ faciūt superiori. 2. q. 5. biduū. in fi. & C. de rela. l. 1. & 2. aliàs poſſet appellare vt ibi: & quotiēs iudex se relaturū pollicetur, illico litigatoribus acta edere tenet. j̄. de appel. intimasti.

Lib. 2. Reg. cap. 11.

¶ Glo. seq. not. & alleg. iura iura in contrarium.

e ¶ Proprio motu. Sic ergo vr̃, ꝙ iudex maxime quē princeps ꝯcedit, poſſit recusari. Arg. ꝯ. j̄. de app. nouit. & ff. de offi. præf. præto. l. 1. credit. n. princeps nō aliter fore iudicaturū, q̄ ipse eſſet iudicaturus, vt ibi dr̃. Arg. ꝯ. Institu. de satis. tut. in prin.

f ¶ Peccauerat. Sic s̄. de transla. c. quanto. & c. inter corporalia. & j̄. de iure patro. pastoralis. in fin. & sup. de tēp ord. lr̃as.

g ¶ Ne videretur dolus. Quia fraus & dolus nemini dēnt patrocinari. s̄. de rescriptis. sedes Apostolica. j̄. de testa c. officij.

¶ Idem abbati & capellano sanctæ Mariæ Bononien.

¶ *Delegatus non tenetur admittere collegam sibi adiunctum per litteras surreptitias, nec ipsius subdelegatum, hoc dicit secundum unum intellectum. vel sic: Delegatus subdelegatum collegæ impediti non tenetur admittere, si in rescripto est clausula, quòd si ambo, &c. hoc dicit secundum alium intellectum.*

CAP. XXXIIII.

COram † dilecto filio M. diacono Cardinali (quē tibi & H. nuncio, & clerico sanctę Agathæ aduersario tuo, qui cum instrumentis eiusdem ecclesiæ, sed absque lr̃is [h] de ratihabitione, ad Apostolicā sedē acceſſerat, sed de rato cauerat, sub fideiuſſoria cautione, † conceſſimus auditorē) proponere † curauisti: ꝙ cum quidam in parochia sanctæ Marię, in honorē beatæ Agathæ ecclesiam construxiſſet, Alexander † Papa p̄de. noster cām super hoc abbati sancti Stephani, & Priori sancti Victoris commisit terminādā: qui pro ecclesia sanctæ Mariæ diffinitiuā sniam protulerunt. ¶ Verū capellanus sanctæ Agathæ, sententiæ parere contempsit. Cumq; super eadem causa coram Ferrariensi episcopo, per annum disceptatum fuiſſet, pars ecclesiæ sanctæ

COram dilecto. Sunt quinq; partes. In prima petitio & allegatio appellati. In sc̄da: ibi Nuncius. petitio & r̃nsio appellantis. In tertia: ibi, Sed econtra. replicatio appellati. In quarta, ibi, Id igitur. pnūciatio auditoris. In quinta: ibi, Nos ergo. pronunciationis confirmatio. Ab. Sic.

CASVS Archipresbyter de Pastino cępit ædificare i parochia sanctæ Mariæ de parta Rauennateñ. ecclesiā ad honorē sanctę Agathę post app. à rectore sanctæ Mariæ interpositā sed ipse nihilominus ecclam construxit. vñ rector sanctæ Mariæ, ipetrauit sup hoc cām ꝯmitti abbati sācti Stephani, & Priori sancti Ioānis in mōte, q̄ postmodū tulerfit sniam p ecclā sāctæ Mariæ, sed capellan' sanctæ Agathæ sniam illā noluit obseruare: vñ sup eadē cā sine cōfirmatione, sed z li̅r̅æ impetratę fuerunt ad epm Ferrarien. ad petitionē ecclesiæ sanctæ Mariæ, cumq; sup cā ipsa lite cōtest. & testib. receptis p annū & ampli' disceptatū fuiſſet, pars ecclæ sanctæ Agathæ, de his oīb. mentione nō habita, fecit adiungi epo Ferrarieñ magistrū L. Bonoñ. canonicū sub hac forma, ꝙ si ambo intereē nō poſſent, tu frater epe in cā pcedas. magister. L. cōmisit alij uices suas, sed eps ipsum admittere noluit sed solus in cā pcedens sniam à primis iudicibus latā confirmauit: & cū dictus capellanus sniam illā contēneret obseruare, partes ad sedē Apo. habuere recursum: sed quia nuncius sanctę Agathæ nō hēbat lr̃as de rato, cauit p fideiuſsores, ꝙ dns ratū hēret, offerēs petitionem in qua petebat Ferrarieñ. epi sniam caſſari Nūcius vero sanctæ Mariæ corā auditore vtriq; parti conceſſo oia p̄dicta pposuit, petēs sniam Ferrarieñ. epi confirmari, pars aduersa sanctæ Agathæ, pposuit ex aduerso ꝙ cū dictus magister vices suas aliis cōmisiſſet: eps subdelegatum admittere noluit, sed post app. solus in causa pceſſit, vñ petebat sniam epi infirmari. R̃nsum fuit ecōtra, ꝙ solus eps pcedere potuit q̄a in lr̃is scr̃is cōtinebat, ꝙ si ambo intereſſe nō poſſent eps solus procederet: q̄ clausula (vt allegabat) locū nō habet si p se vel p aliū intereſſe nō poſſet: quia id raro cōtingeret: vñ petiit sniam epi cōfirmari. His & aliis intellectis Cardinalis sniam Ferrarieñ. epi ꝯfirmauit, parti alteri ppetuū silētiū imponēs: & dñs Papa sniam eius auctoritate ap̃lica cōfirmauit. No. q̄n q̄s non hēt mandatū, si est coniuncta psona, admittit ad agēdū, si caueat de rato; sed cautio rati tūc regulariter prę statur: cū de mādato dubitat. Itē lr̃æ veritate tacita impetratæ, nō valent: & ideo hic non valuerunt lr̃æ illius magistri, q̄a non faciebant mentionem de litis contest & de testib. iam receptis, & sic pars sanctæ Agathæ consenserat in episcopum.

† Cap. 1. ti. de parochijs, & alijs parochianis, in 3. cōpilat.

† Infero ꝙ clericus comparēs p altero, si non probat plene de mandato: tenet đ rato. cōcor. Auth. gñaliter. C. de epis. & clericis.

† In codice Barbatiæ ita: cōstitutus proponere curauisti.

† In antiquis ita: Alexāder p̄deceſſor noster.

¶ *Glo. seq. obijcit ꝙ admitti nō debuerit: et soluit dupliciter. secūdo obijcit de fragilitate cautionis: quod & dupliciter soluit. tertio arguit, quarto obijcit, quòd & sine cautione debuerit admitti, & soluit.*

h ¶ Absque litteris. Et iō audiri nō debuit. j̄. de pcu. c. j. nisi caſſiſſet

Agathæ horum veritate suppressa, [a] magistrum L. Bonon. canonicum obtinuit eidem episcopo in causæ decisione [b] adiungi; qui cum causæ interesse non posset, prædictus episcopus, cui per sequentes litteras mandabatur, vt si ambo interesse non possent mandatis Apostolicis exequendis, ea ipse nihilominus adimpleret: sententiam [c] prædictã confirmauit: & infra. Nuncius vero ecclesiæ sanctæ Agathæ inter alia proposuit, quòd cum dictus magister L. vices suas alij delegasset, ep̃s admittere noluit [d] subdelegatum: sed post appellationem ad nos interpositam, solus in causæ cognitione processit: & infra. ¶ Sed fuit econtra responsum, quòd Ferratien. episcopus solus procedere potuit cum in vltimæ cõmissionis litteris fuisset insertum, ꝙ si ambo interesse non possent, prędictus episcopus nihilominus exequi procuraret: quod nõ intelligitur, [e] vt si per se, uel per alios interesse nõ possunt: † q̃a id raro † vel numq̃ contingeret: sed si nõ posset psonaliter interesse. ¶ Idẽ igitur Cardinalis latã ab eodem Ferra-

Licet.n. esset originalis re[9] l cã tñ appellatiõis erat actor & p hoc ſm Pet. & Ab. & Egi. dicim[9] ꝙ prę̃stitit cautionẽ de rato, q aliàs debuisset cauere d iudicato sol uẽdo: prima placet Io. And.

cauisset de rato. Sed qualiter admittitur iste H. ad agendũ contra sñiam, cũ non haberet mandatum? Ad hoc dici põt, ꝙ iõ admissus fuit, quia erat cõiuncta persona, quia clericus illius ecclesiæ & canonicus plebis de Pastino, cui subest ecclesia sanctæ Agathæ, & coniuncta psona, licet admittatur ad agẽdũ, cauere tñ dẽt de rato. ff. de pcu. sed & hæ psonæ & l. Pomponius, in fi. & iõ cauet de rato: quia potest contingere, ꝙ illi de plebe non habebunt ratũ, vñ eis res iudicata nõ obesset C. qui. res iudi. non nocet. l. 2. & ideo ille H. cauit de rato sub fideiussoria cautione. Vel põt dici, ꝙ ideo cauit de rato, q̃a de mãdato dubitabatur: quia tũc habet locũ cautio rati: vt C de procur. l. 1. Sed vr̃, ꝙ cautio ista fragilis sit: quia ex ea nõ põt agi ad interesse cũ res talis sit q̃ non põt æstimari: vnde nõ vr̃ admittenda ꝑꝑ fragilitatem ipsius ff. ad Treb. l. qui ita. §. 1. & ĩ. vt lit. nõ conte. accedens. 2. sed agi põt ad impensas factas in lite. ff. rem ra. hab. si sine §. cũ autẽ procurator. & hoc magis expedit reo, vt dicit Io ꝙ ei caueatur de rato q̃ probetur mandatũ, quia per hoc consequitur sumptus: vt hic dicit. sed credo ꝙ in tali casu cũ res talis sit quæ æstimari non possit, tutius esset reo si illi probet mandatum, quia dñs postea contra sñiam venire non potest. sed forte ex ista cautione posset agi contra fideiussores ad interesse, si dñs rem ratã non habuerit; & æstimabitur inquatũ læsa sit ecclesia, ꝙ nõ stat sñiæ, ne quotidie litiget. arg. ĩ. de arbi. per tuas. vbi agit ad interesse in psimili cã. Itẽ ex hoc vr̃, ꝙ qñ dubitatur de mandato, simpliciter sit cauendum de rato, ẽt si illo diceret se velle pbare mandatũ; & hoc vr̃ p legem C. de procu. l. 1. & ꝙ per fideiussoriã cautionẽ, & non nudam. ff. de pcu. seruũ quoq;. § ait prætor. Sed vr̃ ꝙ iste sine cautione debuit audiri ex eo ꝙ habet instrumẽta ecclesiæ. arg. ff. de leg. 3. l qui chirographũ. R̃n. ista nõ erant talia instrumenta causæ per quæ intendebant probare de iure ecclesiæ, & illa lex loquitur de instrumento cautionis legato, & hoc constabat. vñ eo ipso ꝙ legatur instrumentũ, intelligitur esse legatũ illud quod continetur in instrumẽto: aliàs inutile esse legatũ; aliàs instrumentum alterius non pdesset: cum verba instrumenti non adiuuent recitantẽ. C. de proba. ad probationẽ. qualiter sit intelligendum quod dr̃ in lr̃is, de rato dr̃. ĩ. de relig. do. cum dilectus. in 1. glo.

De rato habendo, qñ sit cauendum.

a ¶ *Suppressa*. Et ideo litteræ non valuerunt, cum cõsenserit in Ferrarien. litem contestando, & producendo testes coram eo. sic ĩ. de re iudi. inter monasterium.

b ¶ *Decisione*. id est, cognitione, sicut est in antiqua, & bñ. & hoc probatur p hoc qđ dr̃: horum ueritate suppressa. si de hmõi pcessu mentionẽ fecisset: tunc bñ diceret, decisionẽ. & tũc nõ posset eps procedere sine adiuncto, vel subdelegato ipsius: vt dr̃ in illa gl. magna. sic sup. eo. insinuante. & ĩ. de iudi. c. pen.

c ¶ *Sententiam*. latam per abbatem sancti Stephani, & priorẽ sancti victoris.

¶ *Glo. seq. obycit, opinio. ponit, & soluit.*

d ¶ *Admittere noluit*. Sed vr̃ ꝙ Ferrariensis malefecerit: q̃a illum subdelegatũ non admisit: quia delegatus à principe põt alij cãm delegare, cũ id sit ei à lege concessum. C. de iud. à iudice. & sup e. pastoralis. in princ. & ĩ. e. qm̃ apostolica. & ĩ. de appe cũ cãm quæ. sic ergo male fecit Ferrariẽ. ɔtra iura pdicta: q̃a debuit ipsum delegatũ recipere; sed contra hoc qđ dixit facit: quia sñia Ferrarien. postea confirmatur. Dicunt quidã, ꝙ ideo noluit ipsum admittere, q̃a sub hac forma scriptũ fuerat. ꝙ si ambo, &c. tu frater epe solus procedas: q̃a tunc extat cõditio: ut vr̃ hic circa fi. ſm hoc vr̃, ꝙ aliquis non possit cõmittere vices suas, qñ clausula illa apponitur, ꝙ si nõ oẽs, &c. si ipse non possit interesse. Dicas ergo ꝙ Ferrarien. iõ istũ subdelegatũ non admisit, quia litteræ impetratæ fuerunt tacita veritate, nulla facta mentione de processu corã Ferrar. coram quo lis fuit contestata & testes pducti: ut patet in integra. ĩ. de re iud. inter monasteriũ. vnde non ualebant, & ita nec suo delegatũ nec delegatũ admittere tenebatur, & solus eps iurisdictioné habebat; & hæc fuit causa quare sñia ei confirmabatur: vnde nõ valuit appellatio ꝑꝑ hoc facta, vt hic dicit.

¶ *Glo. seq. quærit arg. pro & contra, opi. ponit & distinguendo sol.*

e ¶ *Quod non intelligitur*. Pone ꝙ plures sint iudices dati cũ illa clausula, ꝙ si nõ oẽs, &c. q̃ro an ille q nõ põt interesse, possit cõmittere vices suas, & an socij teneant illius subdelegatũ admittere? Quòd possit cõmittere planũ est, quia hoc habet à lege pcessum. C. de iu. à iudice. & ĩ. e. qm̃. & s̃. eo. pastoralis: & ĩ. de app. cũ cãm quę. ẽt si interesse nõ põt. s̃. e. sup qõnũ. §. si vero. & s̃. e. si pro debilitate. & ca. pastoralis. §. vlt. imo aliàs cõmittere non dẽt, nisi qñ est impeditus. s̃. e. pastoralis. in prin. & in c. si p debilitate. Sic patet p iura ista, ꝙ delegatus põt cõmittere vices, & qñ ẽt impeditus ẽ, ergo alij tenẽt admittere subdelegatũ ipsi[9] aliàs talis cõmissio delusoria esset, & sic fierẽt ludibrio leges: qđ esse nõ dẽt. C. de bõ. q̃ lib. l. vlt. §. vbi autẽ. & cũ effectu verba sunt ĩtelligenda. ĩ. de ele. nõ. resi. relatũ. & ff. quod quisque iu. l. 1. §. hæc autem verba. pterea optime hoc probat. sup. de ele. q̃a ꝑꝑ. §. illud. vbi habes, ꝙ ille qui non põt interesse, põt alij cõmittere vices suas, & illi tenentur recipere illum, aliàs non valeret electio; & qđ p nos facere non possumus, per alios facere debem[9]. ff. de pcur. l. 2. & ff. de admi. tut. ita tñ. §. gessisse. Sed ɔtra vr̃ expresse p hanc allegationẽ, quia ſm eã confirmata fuit sñia. Præterea nõ tenent illũ recipere ad mandatum illius, q̃a par est illis, & par in parẽ non habet imperiũ. sup. de ele. innotuit. ff. ad Treb. ille à quo. §. tẽpestiuũ. nec illud vr̃ seq. ꝙ si ille põt cõmittere, ꝙ alij ipsum admittere teneant, q̃a ex alieno facto nullus obligatur. ff. de verb. obli. stipulatio ista. arg. Dicunt q dã ꝙ licet ille q nõ põt interesse, possit cõmittere vices suas alij, conudices non tenent eũ admittere nisi velint, q̃a iã extat conditio, & sic remãsit iurisdictio penes illos: vñ ipsi pcedere possunt soli, si volũt; & cessante impotentia poterit postea cũ ipsis pcedere, ar. C. de cur. fur. cũ alijs. ubi curator tpe furoris administrat cessante furore cessat. sic delegatus iste cũ interesse nõ põt, non cõmittit vices suas. Sed hoc nõ credo, imò dico ꝙ ille q interesse nõ põt per impotentiã facti tpalis, [1] potest cõmittere vices suas, & consocij tenentur admittere illũ subdelegatũ: & allegatio q̃ hic ponit. non continet ius. Et circa hmõi subdelegationes ita distingue: aliud est cũ ab initio delegant plures iudices cũ illa clausula, ꝙ si non oẽs, &c. & nullus postea adiungitur: & aliud cũ ab initio delegatus est vnus uel plures, & postea alius adiungit cũ illã clausula, ꝙ si ambo. uel, ꝙ si nõ oẽs, &c. In primo casu delegatus põt aliũ subdelegare. & cõsocij tenent illũ admittere. In 2o casu refert an res sit integra vel non: Si res sit integra, idẽ est ac si ab initio oẽs dati essent, & adiũctus põt cõmittere vices suas, & alij tenent ipsum admittere in causæ cognitione. Si vero res non est integra, q̃a iã pcessum erat ad litis cõte. & horũ veritate suppressa aliqs adiunctus, hmõi adiunctus vel subdelegatus ipsius nõ est admittendus, tamq̃ p veri suppressiõnẽ adiũctus siue obtentus: sicut ɔtingit ĩ psenti negotio. & hoc bñ colli ex hac de. & hoc pbat in Auth. de exhi. re. §. illud. vñ sumpta fuit, Auth offerat. vbi idẽ dr̃ ꝙ post lit. cont. alius iudex adiungi nõ põt, nec prim[9] refutari. & iõ sñia Ferra. epi ɔfirmata fuit. Et qđ dicit hic ꝙ nõ intelligitur, vt si p se, vel p alios, &c. nõ ẽ verũ, q̃a cl'a illa, ꝙ si nõ oẽs, &c. põt locũ hẽre in multis casib. de iure, & de facto in quib. casib. duo vel alius pcedere possunt: puta de iure, vt si est excõicat[9]. ĩ. de re iu. ad pbandũ. vel suspectus recusat[9]. sup. e. cũ sup. & c. licet. uel infamis vel seru[9]: vt s̃. de resc. sciscitatus ẽ si d facto intereẽ nõ põt, puta si mortuus fuit, vel aliàs ꝑpetuo ĩpedimẽto detẽtus, puta furiosus: vt in pdic de. sciscitatus. & in talib. casib. locũ habet cl'a illa, ꝙ si nõ oẽs, &c. Sed qñ impeditus est tpali impotẽtia, bñ põt cõmittere vices suas, & consocij tenent admittere subdelegatũ. sed ĩ casu isti[9] decr. admitti non debuit rõnib. pmissis Ergo sic dẽt intelligi cl'a illa, ꝙ si non oẽs, &c. puta si nõ põt interesse de iure vel de facto, vt dixi, tunc nõ põt cõmittere, cũ nulli habeat iurisdictionẽ, aliàs bñ habet, iurisdõnem q̃uis impediat ad tps: & iõ tunc põt ɔmittere, & cũ effectu. & qđ dicit, ĩpedit[9] ad tps, nõ ĩtelligas ꝙ oĩno sit impeditus, vt nullo mõ tũc possit ĩteresse: sed si vellet oĩa alia dimittere, bñ posset ĩteresse: sed nõ vult ꝓ tẽnere sua, tũc ꝑꝑ cãm illã nec tenet. ff. de iud. l. si longius. Bc.

Delegatus q non põt interesse, ĩ possit ɔmittere vices suas.

possit

Vide l. iura. cum l. seq. C. de postu. & l. nã ad ea. ff. de legi.

[1] Secus ergo si p ꝑpetuã causam impediatur; & sic tenet Go. & facit ĩ. d vo. ꝙ in p his. & ꝙ ibi dixi: restat ergo vt tũdeas ad dec. su. eo. si p debilitate. & c. quãuis. dic ſm eũ primã locũ q ĩ vnico delegato, vel pluribus datis sine clausula. ſm in eo qui ex voluntate committit nõ p impotentiã: ſm Gof Ioa. And.

[b] De iure distingui põt, vt aiunt antiqui, inter ĩpotentiã iuris & facti, vt primo casu nõ subdelegetur, ſo sic, ut si sit mortuus,

a ¶ Sen-

a *Sententiam confirmauit.* Ex hac secunda snia datur actio in factum, quæ hic confirmatur, & non ex prima, vt ff. de his qui no insa. furti. arg. ff. ad Trebel. si quis priorem. hac tamen confirmata, confirmatur & prima.

rien. episcopo sententiam confirmauit, [a] & aduersæ parti super hoc perpetuum silentium duxit imponendum. Nos ergo quod ab eo factum est; auctoritate Apostolica confirmamus.

Idem præposito sancti Dominici subdiacono nostro.

Locus ad quem reus secure accedere non pot, & canonicus in cā con canonici delegatus recusari poterit

CAP. XXXV.

CVm † R. canonicus Iauu. causam quæ inter ipsum (ex † vna parte,) ac P. [b] ciuem Ianuen. vertitur, tibi obtinuerit delegari: & idem ciuis propter multas & graues inimicitias ciuitatis suæ, in tua nequeat præsentia comparere: [a] Mandamus quatenus supradicto R. huiusmodi optionem relinquas: ut (exceptis canonicis Ianuen. quos, cum sint [c] eius socij, merito habet pars aduersa suspectos) in ciuitate vel diœcesi Ianuē. in qua sunt multi viri prouidi, † iudicem eligat, [d] coram quo quæstio terminetur: cui auctoritate nostra districtè præcipias, vt eandem causam iuxta rescripti à te † obtenti tenorem appellatione remota sine debito terminare procuret.

Cum R. canonicus. Si reus ad locū iudicis delegati ire n̄ potest, dēt remoueri, & dari sibi iudex in alio loco. h. d. Et primo ponit prouisionis & mandati cām: secūdo mandatum: ibi, *Mandamus.* Ab. Siculus.

Quædam causa vertebat inter istū R. canonicum Ianuē. & P. ciuem Ianuen. ad petitionē ipsius R. fuit cā commissa præposito sancti Dominici: q cum partē citasset aduersam, pars citata in eius p̄sentia fecit proponi, quod propter graues inimicitias ciuitatis suę, in eius p̄sentia nō poterat cōparere. dictus R. significauit dño Papæ. Vn̄ se mandat Papa dicto p̄posito, quatenus p̄fato R. relinquat hanc optionē vt i ciuitate Ianuen. vel diœcesi eligat aliquem virū discretū, exceptis canonicis Ianuen. q cū sint eius socij, merito essent parti aduersę suspecti, coram quo quæstio terminetur, & dictus præpositus præcipiat ei, vt eandem causam s̄m continentiam priorū litterarum sine debito terminare procuret. Not. quod canonicus dat' iudex pro suo canonico pōt legitime recusari. Item not. argu. quod ad voluntatē impetrātis iudex delegatus debet committere causam, quando ad eum partes secure non possunt accedere[a].

[Margin: Cap 2. e. tit. in 4. cōpilatio.]

[Margin: Hęc verba: ex vna parte. desunt ī antiquis.]

[Margin: In codice Barbatię ita: prouidi & discreti.]

[Margin: In omnibus antiquis ita: ad te & initiu capitis indicat, ita oīno esse legendum.]

a *Glo. seq. quærit oppiciendo, & triplíciter soluit.*

b *P. ciu.* Sed quomodo cōmittit Papa hic causam contra laicum? Intelligo quod causa spectabat ad forū ecclesiæ, puta cā vsurarum uel decimarum, uel ipse laicus noluit excipere, vel est consuetudo ibi, quod laici conueniantur per litteras Papæ.

Glo. seq. ponit differentiam inter iudicem & testem, & eius cām quam connectit. ponit etiam paritatem. in fi. quærit, & soluit.

c *Cum sint eius socij.* Hic habes quod canonicus nō pōt esse iudex canonici sui, propter familiaritatem, quę veritatem aliqn̄ impedire solet 3. q. 5. accusatores. testis n. pōt esse canonicus pro canonico, cum ēt frater pro fratre possit testificari. j. de præsum. litteras. cum edictum de testibus sit prohibitorium ff. de test. l. ea rōne. quia facilius habentur iudices quā testes. Vn̄ facilius repellit iudex quā testis iudex n. recusatur pro modica causa, vt si esset oriundus de terra impetrantis. j. vt lit. non cont. accedens 2. & arg. j. de appe. ex insinuatione. Item si iudex ē fuerit gaueus eius j. vt lit. conte. accedens 2. Item consanguinitas. j. de appe. postremo sed in teste secus 4. q. 3. ca. si testes §. lex Iulia. Quandoq; tn̄ aliquis pōt esse iudex q non pōt esse testis: vt pater in cā filij. 3. q. 1. §. tria circa fi. & criminosi possunt esse iudices, sed non testes. 3. q. 4. c. infames §. vlti. Itē iudex recusatur, vel alius ei adiungitur, si habet consimilem causam. j. de iud. causam quæ & testis repellitur q habet cōsimilē cām. j. de testi. personas. Sed si canonicus datur iudex contra aliū canonicum quid dices? Non poterit recusari ex hac cā, quia par affectionis causa omnem suspicionem remouet. ff. de ri. nup. non solum. §. denuo.

Istam causam recusandi cum multis alijs comprehende his uersibus.

Subiectus, famulus, & commensalis, amicus,
Incola, canonicus, ac attingens, inimicus.

[Margin: Frater pro fratre testificatur.]

[Margin: Iudex facilius repellit quā testis.]

Si causam similem delegatus tractat:
Vel si patronus fuit olim, tunc moueatur.

Gl. seq. signat contrariū ad id quod actor eligit. soluit tripliciter: secundo arg. & id reprobat, & respōdet. in fi. signat contrarium & sol.

d *Iudicem eligat.* nota ex hac littera, quod qn̄ reus ad iudicem ire non pōt secure, quod actor pōt & debet eligere iudicē in loco nō suspecto, & non aduersarius. Contra habes: quia reus eligit iudices 11. q. 1. iudices. & 15. q. 7. si autē. & 3. q. 7. peregrina. & 4. q. 5. quisquis. & 2. q. 6 placuit. Idem vr̄ cū ordinarius recusatur quod reus eligat. j. de ap. cū speciali. Cōtrarium dicit lex, quod iudex petitus dari nō debet nisi ob reuerentiā petiti iudicis. ff. de iu. obseruandum. Decretales p̄dictæ loquunt in causa criminali, & præterea non stat hodie illis. [1] Quod dicit hic quod iste eligat, intelligo si altera pars cū eo noluerit concordare, vel cū altera pars ē absens vel dic, quod de speciali gratia dabat ei Papa hanc elect. cum de cōsensu vtriusq; esset eligendus: ut s. co. super quonum. [2] Item arg. quod si iudex nōn pōt de causa cognoscere, potest alij cōmittere vices suas. Sed ōtriū est verum. j. de appe. secundo requiris. §. tertio. & hic nō loquitur de iudice suspecto, sed quia reus non potest ire ad iudicē. vnde iudex tenetur locum prouidere securū. j. de ap. ex parte. & 33. q. 2. siue. vel committere cām in loco non suspecto, ut hic: uel potius procedit iudex iste auctoritate illius rescripti. Et est hic ar. quod iudex incertus dari possit: contra sup de rescript. ad hæc. sed hoc de gratia fuit: vt dictum est.

Idem Rhotomagen. archiepo.

Si mādatur iudici delegato, vt illum absoluat, qui dicit se iniuste excommunicatum, ante probationem illum absoluere debet. Si autē dicat excōicationē nullā: probationē nullatenus ante pronunciationē admittet.

CAP. XXXVI.

CVm † contingat interdū quod laici: & infra. Insuper requisiti sumus. cum quis conqueritur, in se à suo epo post appellationem ad nos legitime interpositam: vel aliàs iniuste excommunicationis sententiā promulgatam: & nos iudicibus damus in mandatis, vt si est ita, iuxta formam ecclesiæ absolutionis beneficium illi impendant: vel eandem sententiam denuncient esse nullam: ac episcopus paratus sit probare, se in illum, antequam vocem appellationis emitteret, vel aliàs iuste huiusmodi sententiam protulisse: an probationibus non admissis liceat iudicib excommunicatum absoluere, uel denunciare † sententiam esse nullam: † Ad quod taliter respondemus, quòd cum quis cōqueritur se post appellatiōem ad nos legitime interpositam,

[Margin: Ca. 3. e. tit. in 4. cōpila.]

[Margin: Imò stat si loquat in cā criminali epi scopi. presbyteri, vł diaconi: vt in præcit. c. si autem. 16. q. 7. Io. And.]

[Margin: Vel hic petit ille P. dicens, cōueniat me ī ciuitate Ianuensi, & eligat sibi iudicem quē vult nō suspectum, sm Hostien. Io. And.]

Cum contingat. Cōis diuisio Secunda: ibi, *Ad quod.* q subdistinguitur in effectu in duo membra principalia. Primum est qn̄ quis conquerit se excōicatum post appōnem legitimā. Secundū est qn̄ quis conquerit se iniuste excommunicatum. & istud membrū subdiuidit: quia primo loquit qn̄ excōmunicatus volebat probare se iniuste excommunicatum anteq̄ absolueret. Secundo loquitur qn̄ excōmunicator volebat probare se iuste excommunicasse anteq̄ excōicatus absolueretur, licet peteret se absolui. Primum membrū principale est in ver. *Ad quod* Secundum membrū est in ver. *Iuxta* & secundum membrum secundi est in ver. *Verum.* Ioan. de Imo.

Aliquis conquerit dño Papæ, quod post appellationē legitimā fuit excōmunicatus ab epo suo, vel alias iniuste excōicauit eundem. vnde mandat Papa iudicibus, quod si est ita, absoluatis eundem iuxta formam ecclesiæ, vel sniam denuncietis nullam: epūs paratus est probare se illum excōmunicasse añ appellationē eius, vel sniam iustam esse: quærit vtrū liceat iudicib. illū absoluere, vel denunciare sniam nullā esse, nō admissis probationib. epī. [a] Rñdet Papa, quod cum aliquis conqueritur se post app. legit. sniam excōmunicatū, probationes vtriusq; partis sunt admittendæ antequam absoluatur, per quas probationes apparebit verum absolui debeat vel denunciari potius nō ligatus. sed cū quis dicit se iniuste excōmunicatū fuisse antequā fuerit absolutus, vis ē eius probatio admittēda, nisi tunc tm̄ qn̄ dicit intolerabilē errorē in snīa fuisse expressum. & ad hoc probandū dēt admitti antequam absoluatur. sed si simpliciter dicat se excōicatū iniuste, & epūs dicit quod iuste excōmunicauit eundem, & sup hoc postulat probationes admitti, nō est epūs audiēdus antequam fuerit absolutus: quia & si cōstaret ipsum iuste excō

muni-

[Margin: Hic est, huiusmodi. i q̄bus dam manuscrip.]

[Margin: Hunc textū dicit Ab. esse sin. hic ad hoc quod appellatio iusta sniæ veniat nulla]

municatū fuisse, nihilominus debet absolui. Vnde in hoc casu statim iuxta formā ecclesiæ dēt absolui, & postea ꝓbationes vtriusq; partis sunt admittendæ: vt appareat vtrū iuste vel iniuste fuerat excōicatus. No. ꝙ in duob. casibus non tenet excōicatio. vt si post appl'onem legitimam snīa excōicationis lata sit, vel si intolerabilis error in snīa sit expressus. in quib. casibus ante absolutionē debet admitti ad probādum, in alijs dēt statim absolui. Itē non dēt q̄s admitti ad probandū, quo ꝓbato nō ꝓdest.

Glo. seq. obijcit q̃ ꝓbatio superflua est et soluit.

a Vtri. sque partis. Et: si testes epi dicerent excōicationem p̄cessisse appellationem testes aūt alterius dicerent appellationem p̄cessisse, sententiare debet iudex: ꝙ & an̄ sententiā & post fuit appellata. ̄j. de testi. cum tu & ita vr̄ superfluū, q̄a semper iudicat ꝓ appellante: q̄a si testes epi dicerēt ꝙ itā post snīam appellasset, illis non crederetur, quia probarēt negatiuam: quod esse non debet. s. de elec. bonę memoriæ. & ̄j. de causa. poss. cum ecclesia. Dico, ꝙ probatiōes epi audiri debent, si vult ꝓbare se illum excōicasse antequam vocē appellationis emitteret: s̄m q̄d ponitur in quæstione, in principio, vel ēt si vellet ꝓbare appellationē iniustam: quia illa nō impediret excōicationē sequentē. ̄j. de appe. vt debitus. vbi dr̄ ꝙ q̄ appellat, rōnabilē cām dēt proponere, & si probata fuerit iniusta appellatio remittetur ad epm̄. ̄j. de appe. vt debitus & c. cū in ecclesia. Nec est verum q̄d dr̄, ꝙ semper pronunciabitur ꝓ appellante: q̄a pōt esse ꝙ epūs melius probet, & per plures meliores testes q̄bus stabitur. ̄j. de proba. licet. ̄j. de test. in nostra præsentia. Et pōt dici ꝙ illa decre. cum tu loquitur cum testes vtriusq; partis erant æquales, ut hic fiat interpretatio pro vtrisq; partibus, ne periurij reatu notentur.

b Vix, vel numquam. scilicet in casu sequenti tantum. simile ̄j. de senten. excom. per tuas.

c Intolerabilem errorem. 12. q. 2. quā diuinis. 9. q. 3. episcopus. de hære. si quis.

Gl. seq. not. quem non debere admitti, &c.

d Nihilominus. Not. ꝙ non debet quis admitti ad ꝓbandū illud quod probatum non prodest. C. de proba. ad ꝓbationē. & ̄j. de simo. c. per tuas. in fi. ver. qm̄ & si ꝓbata, &c. & valet ad exceptiones opponendas, quas quidā admittunt indifferēter & in fi. ꝓnunciant s̄m illas: si de iure valent, alias non prodē illa probatio. Illud fieri non debet. Primo cum proponuntur debet prouidere iudex an sint admittendū vel non. si sunt admittendæ, tunc demum audiat probationes super illis: q̄ aliter faciunt non bene faciunt: quia si quis bene probaret exceptionem suam, & non admitteretur potest esse causa appellandi: quia audiendo probationes super illa, iudex vr̄ ea. n admittere cum effectu: & iō illud non est faciendū, nisi iudex sub illa ꝓtestatione illum ad probandū admittat, vt si de iure debeant valere, ꝙ valeant alias non: sup. de elect. c. Cumana.

Glo. seq. quærit obijciendo, & soluit.

e Probationibus. Sed cū iste iā sit absolutus, quare audiunt probationes super hoc: dico, ꝙ duplici de cā pōt fieri, q̄a si ꝓbabit ꝙ iniuste fuit excōicatus, nō iniungit ei aliq̄d ꝑ iuramētum, & iū præceptum differt quousque constet vtrū iuste vel iniuste sit excōicatus ̄j. de of. or. ad reprimēdā. Si iuste fuit excōicatus, tunc p̄cipiet ei ꝑ iuramentū, ꝙ sup eo ꝓ quo fuit excōicatus satisfaciat: vt in dicta decre. ad reprimendā. Itē si ꝓbaret, ꝙ admonitione legitima non præmissa ipsum excōicasset, excōicator ꝑ mēsem erit priuatus ingressu ecclesiæ. ̄j. de sen. exco. sacro. Itē si iniuste excōicatus fuerit, excōicator tenet illi ad interesse ... & in tm̄ t̄ps abstineat q̄tū visū fuerit

excommunicatione fuisse innodatum, semper vtriusque partis probationes sunt admittendæ, antequam ad decernendū super hoc aliquid procedatur: per quas denique apparebit, an absolutione indigeat conquerens, vel denunciandus sit potius nō ligatus. In eo vero casu, cū excōmunicatum quis se asserit iniuste, vix uel numquam b est eius (antemquam absolutus fuerit) probatio admittenda: nisi tūc tantum cum asserit, in excōmunicationis sententia intolerabilem errorē c fuisse patenter expressū ad quod probandum admittitur, antequam absolutionis gratiam consequatur. Verū si ꝓponat se simpliciter excommunicatum iniuste, ac epūs ad probandum, ꝙ iuste ipsum excōmunicauit, suas postulet probationes admitti, nō est an̄ absolutionē ipsius aliquatenus audiendus: cū & si ꝓ certo constaret, rationabiliter in illū

vtriusli bet.

Istā glo. dicūt In. & Abbas esse sing. in suo effectu.

Vel per responsiones ad positiones, vel ad interrogatiōes appareat semel tm̄ appellatū de n. inst. cum Ioā. ver. verū. Io. And.

Hæc gl. nō ē Ber.

Non video q̄s sit effect. appellatiōis. Pone exēplū: excepi actorē ab agēdo repellēdū quia excōmunicatᵒ minori: iudex admisit exceptionē, & ego ꝓbaui ea probata n̄ repellit actorem: dice ... ne grauare? certe non. & si ꝯquerat, quare admisit me ad ꝓbādū r̄n debit quare me

superiori. 2. q. 1. nemo. & 24. q. 3. de illicita. Et ecōuerso, si snīa iusta probata fuerit, excōicatus tenebit ad interesse excōicatori, ut in decre. sacro. nisi vtrumq; ꝓbabilis error excusset, vt ibi: & ita patet quare admittanī ꝓbationes post absolutionē.

ADDITIO. Pone ꝙ excommunicatus pro contumacia petat absolui à iudice, offerendo cautionē de stā do iuri; nūq̄d absente aduersario & nō vocato pōt absolui? Vr̄ ꝙ sic. s̄. de rele. olim. Præterea vbi lex nō distinguit, ēt nec nos distinguere debemus. 2. q. 5. consuluisti. ̄j. de trāsla. sī er corporalia. & ̄j. de decim. ad audiētiā. ̄j. de maio. & obe. c. solitæ. nec sibi p̄iudiciū fieri vr̄: q̄a si esset præsens, & appellaret vel litē diceret, nihil ei ꝓdesset: vt in hoc c. cū ꝯtingat. Sed ꝯ̄ dici potest. ̄j. de sen. exco. venerabili. ̄j. de eo q̄ mi. in posse. c. 1. & c. cū venissent. 12. q. 3. excommunicatos. vbi dicit: excōicatos a sacerdotib. nullus recipiat an̄ vtriusq; partis examinatiōe iustā, dic vt ibi.

ADDITIO. Et sic seruatur hodie in articulis & interlocutorijs: q̄a ad lites abbreuiandas admittunē saluo iure impertinentium & non admittendorum. Ioan. Andr.

ingesi: & ꝯpensabit culpa culpæ. & certū ē, ꝙ iudex appellationis ꝑ hoc illū actorē nō repellet. Itē reuocat iudex suā iniustā interlocutoriā de hoc. ̄s. de appe. cum cessante. Io. And.

excommunicationis sententiam promulgatam, nihilominus d esset ei absolutio impendenda humiliter postulanti: & ideo in hoc casu illum credimus iuxta formam ecclesiæ protinus absoluendum: vt sic demum probationibus e vtriusque partis admissis, vtrum iuste vel iniuste ligatus fuerit, decernatur.

Honorius tertius Messan. & Regimen. archiepiscopis.

Si subdelegatus delegati Papæ iurisdictionē uti cœperit, à delegato remoueri nō pōt: & si fecerit ꝯ̄ mādatū, siue excesserit formā resc. ꝓcessus ē nullus.

CAP. XXXVII.

VEnerabili fratri nostro archiepo Cusentin. dedimus in mādatis, vt Cephaludē. epm restitui f faceret ad epatū, & ad alia q̄b. fuerat spoliatus: f quo restituto plenarie, g & corp̄rlē ac pacificā possessionē adepto, si epūs merito eēt de dilapidatiōe suspectus, h virū ꝓuidū & honestum

hęc duo uerba, uel iniuste, desunt ī uetustiorib.

Vide l. uideamᵒ §. in Faui. ff. de usu. & l. cū p̄tor. ff. de uerb. sig.

VEnerabili fratri. Primo ponit formā delegationis. Secūdo subdelegationis delegati: ibi, Porro. Tertio reuocat ꝓcessus subdelegatorū caulam exprimens: ibi, Quorum. Ab. Si.

CASVS. Fridericus quōdam imperator spoliauerat Cephaluden. epm ecclesia, & alijs bonis suis: Papa rogauit eū vt dictū epm restitueret: q̄d idem promisit se facturū, sed nō adimpleuit promissum. Vn̄ Papa mandat archiepo Cusen. quatenus p̄dictū epm faceret restitui ad epatū, & alia quibus fuerat spoliatus: quo restituto plenarie, & corporalē possessionē & pacificā adepto, si epūs ipse de dilapidatione suspectus esset, virū prouidū coadiutorē ꝓuideret eidē, sine cuius ꝯsilio nihil disponeret de his q̄ pertinent ad tēporalē administrationē, quousq; Papa de ipso aliter duceret ꝓuidendū veritate cōperta: & interi vtri iuc illorū interdiceret omne genus alienatiōis. Sed archiepiscopus infirmitate corporis grauatus, commisit vices suas abbati sancti spiritus de Panormo, qui cum deberet epm facere restitui, cœpit inquirere, vtrum eps̄ esset de dilapidatione suspectus, ꝯ̄ formā mandati eo non restituto: postmodū archiepiscopus cum iam esset officio suo functus, committendo in integrum vices suas, idē negotiū commisit thesaurario Cusen. tandem processus illorū iudicum dn̄o Papæ fuerunt exhibiti, quos dominus Papa iustitia exigente cassauit. id est, cassos & irritos nunciauit: quia abbas contra formā mandati processit ad inquirendū de dilapidatione non restituto episcopatu; & quia archiepiscopus postea thesaurario negotium non potuit delegare. & ideo quicquid fecit, nullius fuit momenti. No. ꝙ spoliatus restituendus est anteq̄ aliquid sibi obijciatur. Itē forma mādati seruanda est, alioquin nihil agitur. Itē suspectus de dilapidatione nō statim remouet, sed datur ei coadiutor, & omnis alienatio ꝓhibetur eis interim. Item committens vices suas, postea reuocare non potest, nec alij cōmittere. qui contra facit, nihil agit.

f Fuerat spoliatus. per Fridericum imperatorem.

g Restituto plenarie. Hoc iō dicit: quia spoliati ad cūa iura sua tā corporalia quàm incorporalia dēnt restitui: anteq̄ aliquid sibi obijciatur, vel anteq̄ inquisitio fiat contra ipsos: vt 2. q. 2. ꝑ totum. & c. nullus. vbi dr̄ ꝙ omnia iura sunt restituēda 3. q. 3. ꝑ totū. & ̄j. de resti. spo. in litteris. & c. item cū quis. & c. ex conquestione. & c. Pisanis. unde dicit, plenarie.

Glo. seq. obijcit, & soluit.

h Suspectus. Sed vr̄ ꝙ isti nō sit dandus coadiutor. ex quo erat de dilapidatiōe suspectus: imò potius dēret destitui. 3. q. 1. quia ca. C. de suspect. tu. cum quem. & dolū facere videbat

Hoc patet ex regesto ipsiᵒ Honorij, cuius fragmētū refert Cōtiᵒ hic initio huius capitis, quod uideto.

petendo

petendo restitutionẽ, cum destitui dẽat p p hoc. ff. de do. exc. dolo. Dic q hoc olim obtinebat ſm antiqua iura, q accusatus seu denunciatus suspectus de dilapidatione remouebat pendente lite ab administratione: vt 3. q. 2. quia ea. vbi de hoc. & C. de suspec. tut. cũ quẽ hodie vero secus: q a nõ remouet ab administratione, nisi primo pbet suspectus de dilapidatiõe male administrando, & hoc probato præsumit, q decætero male administrabit. ff. d adm. tu. si cui. §. hisdẽ. & tt de suspe. tu. l. tutor. §. qui põt. & C. de susc. & ar ch. si aliq d. li. 10. Vt ita accusatus siue denunciatus de dilapidatiõe & probatus suspectus ſm iura nostra, remouet ab administratione: ut hic & infra, de simon. licet Heli. Et ẽt iudex sine accusatore põt aliquem remouere, si apertissimis argumẽtis liqueat eum esse suspectum. ff. de suspect. tut. l. 3. §. præterea. Nec admittẽdus est si vellet satisdare: q a satisdatio nõ mutat maleuolum aĩum tutoris. Insti. de suspe. tu. §. nouissime. & ff. d suspect. tut. q a satisdatio Et q ecclesiã suam pro alienis debitis aggrauat siue obligat, ipso iure suspensus ẽ ab administratione tẽporaliũ & spiritualiũ. j. de solu. si quorundã. Ad hanc autem denũciationem quilibet vr̃ admittendus. in Auth. de nõ alie. aut permu. §. hic nobis in fi. col. 2. & C. de suspect. tu. pietatis. pbabilius tñ uidetur, q hi tm̃ admittantur, quorum interest: vt 16. q. 7. filijs vel nepotibus, & 2. q. 7. quapropter vel saltem soli clerici admittantur. 11. q. 2. nõ liceat. Ad denunciandũ admittere quẽlibet de illa parochia, q a eorũ interest vt ecclesia nõ pueniat ad malũ statũ. ar. 14. q. 1 qm̃ q d q d. & 12. q. 2. aurũ hẽt.

¶ Coadiutores, qñ dãdi sint, & qualiter pmittant, tradit cõcil. Tridẽ. sessio. 21. de refor. c. 5. & ses. 25. d refor. c. 9.

? Verbum adiũgere deest i antiquis.

? Vide tex. in l. 1. cũ not. C. de app.

Suspectus de dilapidatione. a quibus est denunciandus.

prouideret coadiutorem[a] † eidem adiungere, † sine cuius cõsilio[b] nihil eorum faceret, quę ad administrationem pertinet tẽporalem: quoadusq; veritate cõperta, duceremus aliter prouidẽdum, interim omne alienationis[c] genus eorum vtrique auctoritate nostra districtius interdicens. ¶ Porro idem archiepiscopus corporis infirmitate grauatus, commisit in huiusmodi negotio vices suas, primo abbati sancti spiritus de Panormo, ac demum thesaurario Cusentin. Quorum processus nobis exhibitos, de fratrum nostrorum consilio cassauimus[d] iustitia exigẽte: quia videlicet abbas contra mandati[e] nostri tenorem, ad inquirendum vtrum de dilapidatione suspectus esset episcopus, eo non restituto processit: & archiepiscopus ipse (cum iam suo functus esset officio: dicto abbati committendo in integrum vices suas)[f] huiusmodi negotiũ dicto thesaurario non potuit demandare.[g]

Coadiutor datur duplici d causa.

? Dat curator habẽti turpitẽ pp tutoris inſirmitatẽ vel senium. Io. And.

a ¶ *Coadiutorem* Et ita hic datur coadiutor p p suspicionem dilapidationis. alibi datur p p infirmitatem seu senectutem. 7. q. 1. scripsit. & c. quamuis. arg. ff. de tute solet: [1] & infra de cleri. ægrot. c. penul. & vltimo.

¶ *Gl. seq. ponit dictum, cui signat contrarium, & soluit.*

b ¶ *Consilio*. Hic intelligo, & ɔsensu: aliàs nõ valeret multũ talis coadiutor. arg. ad idem. s. de elec. cum in veteri & c. ne p defectu. Arg. contra. j. de arbi. cum olim. Sed illud videtur dictum propter formam arbitrij.

c ¶ *Omne alienationis genus*. Quid contineatur per hoc qđ dicit omne genus alienationis, habes j. de reb. eccle. non alie. c. nulli. & C. de rebus alie. non alien. sancimus. Largissime sumitur hic hoc verbum, alienationis: alibi stricte sumit p eo tm̃ contractu quo dominium transfertur. C. de fun. dota. l. 1.

d ¶ *Cassauimus*. id est, cassos & irritos denunciauimus. s. de rescrip. cum dilecta.

e ¶ *Mandati*. & merito: quia fines mandati diligenter seruãdi sunt. ff. man. diligenter. C. de procu. si p curator. & s. de res. cum dilecta. vbi quasi idem quod hic dicitur. vbi de hoc.

¶ *Gl. seq. soluit quæstionem.*

Delegatus cõmittẽs vices suas an possit iterum ad se reuoca.

f ¶ *Vices suas*. Hic soluitur q dubitatur, an delegatꝰ simpliciter cõmittens vices suas possit eas reuocare? & patet q nõ postquam ille vti cœperit sua iurisdictione, vt hic patet. & vt not. sup. eodẽ. super quæstionum. in notula: patet, & c q a committendo uices suas simpliciter, omnia cõmitit quæ poterat super illo negotio. sic s. eo. super quæstionum. §. si vero. sic q causam simpliciter cõmittit, omnia videtur committere quæ ad causam pertinere noscuntur. s. eo. præterea. & j. eo. suspicionis. & est arg. q indefinita æquipollet vniuersali. ff. de seru. v. ba prædio. si seruatus: & ff. de tute. l. 3. §. vlti. & j. de priuil. quia circa & j. de iurepatro. ex litteris.

g ¶ *Non potuit demandare*. cum abbas iã processisset in negotio: antea vero potuit reuocare. Bernardus.

SIgnificantibus. Hic est casus satis notabilis. Primo appellãs narrat factũ. Secundo Papa dat iudices: ibi, *Ideoque*. Ab. Si.

CASVS Iuliana vidua impetrauit litteras cõtra M. mulierẽ, & I. filium eius sub hac forma: Significauit nobis Iuliana vidua & pauper, & q M. mulier, & I. filius eius super terris & rebus alijs iniuriantur eidem. Iudices citauerunt dictam M. & I. filium eius: ipsi in præsentia iudicum constituti excipiẽdo proposuerunt, q litteræ illæ impetratę fuerũt suggesto mendacio: q a dicta Iuliana nobilis est & diues, & ipsa mẽtita est se pauperem, quare per easdem litteras non poterant ɔueniri, nisi requisito prius domino sub cuius iurisdictiõe ɔsistũt corã quo parati erant de iustitia respõdere. Vnde iudices interloquendo pronunciauerunt se non debere p cedere per easdẽ litteras: postea partes cõpmiserunt in quosdã arbitros sub hac forma, q si inf. certũ terminum in cõpromisso appositum, causam non determinarẽt, ad examen eorundẽ iudicum redirẽt: arbitri infra tempus statutũ causam nõ determinauerunt: Iudices p formam compromissi iurisdictionem sumpserunt, & cum vellent in causa pcedere, dicta M. & I. filius eius, sentientes se prægrauari, ad sedẽ Apostolicam appellauerunt. vnde mandat Papa, quatenus si ita ẽ, reuocetur in irritum q c q d p dictos iudices factum fuit. Not. q cum iudex pronunciat se non habere iurisdictionẽ, siue se non posse procedere, statim amittit iurisdictionẽ, ẽt si iuste pronunciet: uñ in causa illa ulterius non procedet ex primo rescripto. Item compromissum infra certum tempus potest fieri. Item quicquid fit post legitimã appellationẽ, nõ tenet.

¶ Gregorius ix. S. præcentori & magistro N. canon. Ambian.

¶ *Si delegatus pronunciauerit se iurisdictionem non habere, ipsam etia de consensu partium nõ reassumat.*

CAP. XXXVIII.

SIgnificantibus M. muliere, & I. nato eius, nos noueritis accepisse, q cum nobilis mulier Iuliana vidua, mentiẽs se pauperem † contra eos super terris & rebus alijs ad iudices, nostras litteras impetrasset, ijdem corã eis excipiẽdo proponere curauerũt, q cum dictæ litteræ suggesto mẽdacio impetratæ fuissent, cum prædicta Iuliana (quæ nobilis est & diues) pauperem[h] se dixisset in eis, coram ipsis (nisi requisito prius domino, sub cuius iurisdictione ipsi consistunt, & coram quo parati erant eidem exhibere iustitiæ complementum) non debebant de iure per tales litteras conueniri: vnde dicti iudices interloquendo pronunciarunt, se per easdem litteras procedere[i] non debere: & infra.

Facit ad hoc l. si q s ad declinã dũ. §. sinaũt. C. de epi. & cle. & l. illicitas. §. si. ff. de off. pſ.

¶ *Glo. seq. ponit dictum cui signat contrarium, & soluit.*

h ¶ *Pauperem se dixisset*. Et si pauper esset, adhuc dẽt coram iudice agere, & sequi forũ rei: quia causa uiduarũ [?] non spectat principaliter ad ecclesiam nisi quo ad protectionẽ, & defensionẽ. j. de uerb. sig. sup quibusdã. 87. dist. c. 1. & 2. imo ad iudicium regis siue dñi illius loci causa viduarũ, pupillorum & orphanorum spectare videt. 23. q. 5 regum. & q. 3 ab Imperatoribus. & C. qñ imper. inter pup. l. unica. secundario ad ecclesiam spectat. 23. q. 5. administrationes. uel si iudex secularis negligens esset. j. de for compe. ex tenore. arg. cõtra. j. de for. compe. ex parte B. Sed loquitur ibi in possessorio: in quo casu potest implorare iudicium ecclesiæ.

? Adde q dicatur vidua & ambit persona miserabilis Guidonẽ Pape decisio. 566.

¶ *Gl. seq. rec. per q. an bene pronunciauerint iudices: & dicit q non, quo ad vnam exceptionem, quæ ad aliam d finenit.*

i ¶ *Procedere non debere*. Non ui q bene pronunciarent quãtũ ad secundã exceptionẽ, sed supersedere debuerunt quousque procederet coram iudice seculari. Et ille fuisset negligens in iustitia exhibẽda. ipsi postea p cedero potuissent. j. de for. comp. ex transmissa. & c. licet. & c. ex tenore. Et ita si p nũciando amiserunt [?] iurisdictionẽ: q a iudex siue bñ siue male p nunciando, functus est officio suo. ff. de re iu. iudex. Sic ẽt ipso facto sine pnunciatione amittit q s iurisdictionẽ. alit̃ sibi allocãdo q iurisdictionẽ nõ habet s. e. cu sup. Et si referat negotiũ ad superiorẽ. j. de off. leg. licet uel si dicat tñ se retenere. uel e negotiũ. j. de appe. ut intimasti. & C. de tela l. 1. Et nõ non potuerunt illã postmodũ resumere, q a siue bñ siue male functi sunt officio suo s. u. c. in lr̃is ff. de re iu. l. iudex. ẽt de cõsensu partiũ, q a ex quo expirauit iurisdictio partes ñ poterãt eis date iurisdictionẽ: q a cõsensus priuatorũ, iudicẽ nõ facit eũ q nulli pẽst iu. C. de iuris. om. iu. priuatorũ. uñ ulteriꝰ non poterant

? Contra j. de preben. dilectus a Sol ibi procedunt auctoritate si retinuerunt, uel ibi male fuit pronũciatũ: hic bñ ſm Host. vel ibi tor te luctat appellatũ ab illa pnũciatioe Io. An.

poterant se intromittere. vñ casus quod fecerũt, tamq̃ à ad suo iudice factũ, vt dicit in fi. Sed in eo quod dicit se pauperẽ, cũ esset diues & nobilis, in fraudẽ vt citius haberet lras. vñ quod bene pnunciassent, ne de fraude cõmodũ reportaret. ar. s. de rescrip. sup lris & c. sedes. si constiterit eis quod dolo siue fraude dicit se pauperẽ, bene pnunciauerũt, secus si p simplicitatẽ, vt in decre. pd sup lris. qa tũc siue sit pauper, siue diues, dẽt requiri prius dñus secularis: vt dixi in princip. notulæ.

a ¶ *Si infra terminum.* Quod fieri põt. ff. de arb. si cũ dies. in prin. sicut & iurisdõ ad terminũ committitur. s. eo. de causis. & ẽt infra terminũ posset qs redire ad iudicem, si vellet. ff. de arbi. te. si in seruum. in fi. sed p pena committeretur.

b ¶ *Negligentib.* Poterant cõpelli ad pcedẽdũ ex quo erant negligentes ff. de arbi. l. 3. § 1. imo & si partes finito termino vellent iterum in eos cõpromittere, cpellẽdi sunt suscipere arbitriũ ex quo fuerũt in mora. ff. de si cũ dies. rã. 1.

¶ Demũ fuit à partib. in quosdã tamquã in arbitros taliter cõpromissum, quod si infra terminũ [a] in cõpromisso expressum, cãm non deciderent, partes ad eorundẽ iudicũ redirent examen. Verũ arbitris cãm infra terminũ negligentib. [b] terminare, dicti iudices iurisdõnem per formã cõpromissi [c] hmõi resumpserunt: à quib. ijdem se sentientes grauari; quod super his super quib. ab eis fuerant absoluti, litigare cõpellebant eosdem, ad nostram audientiam appellarunt. Ideoq; mandamus quatenus, si est ita, reuocetis in irritum, & cætera.

¶ Idem.

¶ *Arbitri electi ad cã recusationis assignãt partib. terminũ ad probandũ cãm suspicionis, & iudex recusatus cõpellit arbitros ad cãm finiẽdã*

¶ *Glo. seq. quærit, & soluit.*

c ¶ *Per formam compromissi.* Si pœna fuisset apposita in isto cõpromisso, nunquid mulier ista quæ noluit redire ad iudices posset conueniri ad pœnam? Credo quod non: quia per huiusmodi compromissum partes non poterãt eis dare iurisdõnẽ, cu priuatoru cõsensus eũ iudicẽ non faciat, qui nulli præest iurisdictioni: vt dictum est in gl. non vĩ. iõ cũ principale non teneat, nec pœna super hoc adiecta; vt j de pæca. c. 2. in glo. quæ incipit. promissa. & j. de censi. grauis in gl. quæ incipit h te n deiussio, [1] Si autem isti iudices essent ordinarij alias. & ex certa scientia compromisissent subijcere se eorũ iurisdictioni. tunc posset peti pœna, si nollent se subijcere ipsorum iurisdictioni. Ber.

¶ *Vspicionis causa.* Vt sunt duo dicta, duæ sunt partes secundũ Ab ipso quoque.

CASVS. Reus corã iudice constitutus, assignauit iustam cãm suspicionis cõtra iudicẽ, dicens quod paratus erat arbitrios eligere, sup hac suspicione cognoscẽda, electi sunt arbitri à partibus: q̃ritur utrum iudex debeat ipsis arbitris terminum assignare, infra quẽ suspicionis causam debeant terminare? Respondet Papa, quod iudex qui pp hoc forsitan prouocatus obesset, non debet ad hoc terminũ assignare: sed arbitri potius coram quibus probatio est facienda, debent quæ ad hunc articulum pertinere noscuntur. Istud hodie correctũ est, quia iudex hoc facere debet p decre. Inno. 4. quę incipit, Legitima suspicionis causa.

ARGVMENTO. Dicitur in § isto quod si arbitri discordes fuerint iudex compellere debet ipsos vt in vnam sñiam conueniant, vel tertium aduocent cum quo ipsi duo vel alter eorum in vnam sñiam conueniant, ne huius occasione principale negotium prorogetur, & hoc quidem facere debet iudex, quia sicut iurisdictio est commissa eis, sic & omnia alia sine quibus iurisdictio explicari non potest. Nota illa omnia pertinere ad iurisdictionem iudicis, sine quibus principalis quæstio non potest exerceri, & si sint accessoria ad causam principalẽ. Itẽ nota, quod suspensa iurisdictione iudicis nihilominus suam exercet iurisdionem. quod est mirabile. Sed hoc ideo est, ut p hoc sua iurisdictio declaretur, sed in omnibus aliis nihil facere potest quamdiu pronunciatum sit sup causa suspicionis.

d ¶ *Suspicionis cã.* Quæ debet esse rationabilis ad recusandũ, talis quæ si esset pbata, deberet legitima reputari, j. de appel. cum speciali sic & in appellatione: vt in decre. cum speciali, & c. vt debitus, & si est dubia arbitri hoc diffiniant.

e ¶ *Forsan.* qa non dẽt iudex pp ea moueri: qa non facit ei iniuriã: cum vtatur iure suo s. de ele. cũ ecclesia Vulterana. ff. de iniu. iniuriarum § j. & hoc est ei a iure concessum: vt hic, & j. d ap. sedo requiris. § 1 & c. cu spãli, sed refert se ad id qd contingere solet: licet non debeãt moueri, tñ indignant pro maiori parte. & ideo quod forsitan prouocatus est cõ illũ, nõ dẽt terminum ad hoc cognoscendũ assignare, ne sibi obesset in arctando ipsum: & licet sit prouocatus, non tñ ppea poterit ipsum declinare quasi offensum, cũ habeat iurisdõnẽ cessante pbatione suspicionis. ff. apud eũ à quo appellatur l. vnica.

¶ *Glo. seq. dat simile. quærit & soluit. Iterum quærit, ar. negatiue soluit contrarium. no. demum hic speciale tractari, qualis sit iurisdictio arbitrorum. in fine notat tria tempora.*

CAP. XXXIX.

SVspicionis [†] cã [d] cõtra iudicẽ assignata, non ipse (qui forsan [e] puocatus obesset) sed arbitri potius corã quib. probatio est facienda, & ad quos oĩa [f] quæ ad hunc articulũ faciũt, pertinere noscuntur, possunt ad hoc terminũ [g] assignare. ¶ Ab ipso quoq; iudice (cui sicut iurisdictio, sic & cætera sine quib. explicari cã non põt, intelliguntur eẽ cõmissa) ijdẽ conueniant [h] (si discordes fuerint) in vnã sñiam. vel tertium concorditer aduocent, [i] cum quo duo vel alter eorum id faciat, sunt cogendi: [k] ne huiusmodi occasione,

f ¶ *Ad quos omnia.* Sicut n. iudici oĩa commissa intelligunt q̃ ad cãm ipsam pertinent s. eo præterea & hic. §. seq. ff. de iu. om. iu cui iurisdõ. sic & his arbitris: & habent iurisdõnẽ & coerctionẽ, & põt compellere testes, & impedientes punire: ut patet hic expresse, & põt appellari ab eis. Sed ad quẽ appellabitur? Ad Papam appellabitur? Sed quid dices si isti q eliguntur arbitri a partib. nolunt suscipere arbitriũ, quid erit, sunt ne cõpellendi? Vĩ quod non: qa nemo compellitur arbitriũ suscipere. ff. de arb. l. 3. § 1. [3] quia hæc res libera est, ut ibi dr. Dico quod tenentur accipere tale arbitrium: imo in virtute obedientiæ sub stricto præcepto a domino Papa iniuncto tenent. j de appella. cũ speciali: & si huic pcepto non obediant, sunt cõpellendi. Si iudex ordinarius recusatur, ordinarius cõpellat si delegatus de quo hic loqu. r, eos compellat, non obstante eo quod recusatus est, alias iudicium non procederet. Item hic est aliud speciale: quia consensus priuatorum eu facit iudicem, qui nulli præest iudicio, nec isti ueri arbitri dnt, nisi pro tanto, qa eligũtur sicut arbitri, alij eliguntur de consensu partiũ; & hic patet quod alij arbitri nullã coerctionem habent sed tantũ metu pœnæ eorum sñię statur. C. de arbi l. 1. vel per homologationẽ, id est, confirmationẽ vel approbationẽ, vel taciturnitatem decem dierũ. C. de arbi. cum antea & isti iudices sunt, licet arbitri appellentur. sic. 11. q. 1. peruenit. & ff. q satis cog l. arbitrio. & ff. quod me. cau. si cu exceptiõe. § hac aũt actio. [4] C. de sen. ex bre. re. l 1. & ff. de pba si arbiter Et iurisdictio istorũ quasi ordinaria est per electionem: sicut bn exercitus sibi eligit imperatorem. 13. dist. legimus. & constitutio confirmat talem iurisdictionem j. de app. cu speciali. sicut & lex mandata confirmat talem iurisdiuonẽ. ff. de iurisd. om iud. & qa Et eo quod dicit; oĩa quæ ad hunc articulũ. & c. iudex recusatus nil poterat facere circa articulũ recusationis, & sic non poterat pręfigere terminum arbitris ad finiendã cam recusationis: sed ante istam decre. iudex recusatus præfigebat terminum arbitris ad finiendam causam suspicionis. sed hodie iudex recusatus debet statuere terminum arbitris sicut quod fiebat ante istam decre. j de app. legitima. lib. 6. & in hoc solo corrigit hęc decre. per illam, alijs non mutatis. Ber.

g ¶ *Terminum.* scilicet ad probationẽ faciẽdam possunt arbitri terminũ partibus assignare, & omnia alia quæ pertinet ad hanc suspicionem probandã arbitri facere debent, & non iudices. Et p hanc decre. non vĩ prohiberi iudici quin possit pręfigere terminũ competẽtem abitris, infra quẽ causam suspicionis debeant terminare: sicut olim fiebat. Contra tñ dici consueuit, & hodie redactu est ad ius cõe: vt j. de app legitima in concilio Lugdu lib. 6.

h ¶ *Vt conueniat.* scilicet [5] arbitr. ff. de rab. l. item si vnus. §. principaliter.

i ¶ *Aduocent.* scilicet 3 arbitri, & non partes cõtra sup. de rescri. c. pastoralis, & verum est quod primi duo eligi debent a partibus, sed tertius ab arbitris, ut hic.

¶ *Glo. seq. dubitat, & soluit, quærit & soluit.*

K ¶ *Sunt cogend.* Simile dicit lex in veris arbitris. ff. de arbit. itẽ si vnus. § principaliter. ne res sine exitu eẽt. Sed vĩ quod ille iudex sup principali ñ possit se intromittere. cũ sua iurisdõ interim sit suspensa. sic s. eo. pastoralis. § pterea & pendẽte dilatione iudicis officiũ cõquiescit, [6] C de dila. siue pars. & j. d app significãte. ar. s. de rescrip. pastoralis. in fi. Sed hoc permittit iudici in pœnã illorũ q nolunt concordare, & ne culpa eorũ cõtingat negotiũ prorogari, & ita malitia eorũ coercẽda est: alias se iudex intromittere non potest circa principale.

causa

[1] Non expirat iurisdõ per cõpromissum, licet expiret primũ cõpromissum p tẽm & de hoc q̃ sit dicẽt beatis ro, no I Spe. ceator. §. finit in n. & dici de eab. inno tuit. sup. & gl. Ioan. And.

[2] Cõcor. tex. in l. pacta quæ contra ff. de pa.

[†] Ad intellectum huius capitis causæ recusationis sunt cognoscẽdæ quas refert Host. in sum. ti. de recusatio. § quę sunt iustę causæ. Ioannes And. in c. legitima de appellat lib. 6. & Ian. Ie. cũ speciali. intra de appell. ex quib. intelligẽs quę causæ sint sufficiẽtes ad recusandum iudicem.

[3] Vid tex. in l. itẽ si vnus. ff. de arbi.

[4] Ibi loquitur de cõpromisso volutario hic de necessario, sine quo non pot expediri iurisdõ delegati. Io. And.

[5] In hac lege & duabus seq. arbiter ponitur pro iudice. Io. And.

[6] Hæ duę glossulæ non sũt Bernardi, nec sunt in antiqs codicib.

[7] Præter ea q̃ hic scripsit Innocẽtius, Io. Andr. & alij, videto Speculatorẽ tit. de recusatione §. vlt. ubi plenissime.

¶ Idem.

¶ Potestas plurium delegatorum, vel arbitrorum simpliciter datorū, expirat per mortem vnius.

CAP. XLII.

VNo † delegatorū, a vel arbitrorū (sicut ꝓponis) reb. humanis exēpto, eorū officium expirauit: ¶ Nisi aliud in delegatiōe aut cōꝓmisso fuisset expsſū.

¶ Idem.

¶ Delegatus Papæ subdelegare pōt licet datus sit ex officio, vel de partiū consensu, vel cum clausula præelectionis, videlicet, quòd si non omnes, tu cum alio exequaris. & c. h. d. vsque ad §. is autem.

CAP. XLIII.

QVoniam Apostolica sedes intendit ꝓuidere negotijs, b & non personis qb. eadē cōmittūt, si iudex tertius licet ex officio nro, vel de assēsu partiū ꝓ cōi vtilitate à nobis datus eisdem, alij delegauerit vices suas (cum delegato a principe id cōcedat a iure) † delegatio valebit ipsius. ¶ Idē quoq; dicendū est cū mādat c epo ut cū altero suorū cōiudicū mandatū Apostolicū exequatur; & tunc sine subdelegato ab ipso episcopo, reliqui duo procedere non valebūt.

¶ Is cui committitur negotium, vt personaliter exequatur, potest si partes consentiunt, alteri subdelegare. Fallit in casibus hic expressis. h. d. vsque ad §. cæterum.

¶ Is aūt cui iniungit, ut psonaliter d negotiū exequat, pōt (dūmodo partes consentiant) e hoc alijs delegare: Præterquā si inqsitionē f fieri, vel ecclesijs de p̄latis, vel alijs ministris ꝓuideri mādaremus: g cum in his omnibus h casibus industriam & fi-

verū indistincte. Tū dicas q adultus ordinarius & delegat⁹ à principe cōstitui pōt: quia princeps qui eū constituit, oīa ab eo facta valere decreuit ff. de re iu. qdā cōsulebāt. vñ sumpta est hæc decr. Si vero adult⁹ maior xx. annis delegat⁹ sit ab alio q̄ à principe, tenet delegatio: ut hic in prin. si vero sit minor xx. annis, nō tenet delegatio, nisi partib. cōsentientib. in eū q sit maior. xviij. ut hic i si & ff de ar. cū lege nisi esset datus à principe. minor viro xviij. annis ab alio q̄ à principe dati non pōt iudex ēt cōsentientib. partib. vt hic innuit sed lex illa, quidā consulebant. vñ dicere q ex consensu partiū minor. xviij. annis dari possit delegatus: sed dic ibi minor, dūmodo non sit minor xviij. annis. arbiter. n. minor xx. annis esse non pōt. ff. de arb. cum lege Pręterea consentientib. partibus vt vī iurisdō dat in xviij. anno, vt dicit l. quidā arbitrarij vero non, nisi in xx an. ff. de arbit. cum lege sed cū iurisdō maior & dignior sit quàm arbitriū, vī q maior ætas esset requirēda, & infamis arbiter esse pōt 4. q. 7. c. infames. § tria, & §. cognitores. ff. de arb. pedius. sed infamis iudex esse non pōt. ead c. l. & q. 7. infames. & ī. de rescri. sciscitatus. quæ est ergo rō diuersitatis? Rō pōt esse duplex: quia iurisdō datur à principe, siue à magistratib. arbitrium vero à priuatis vel ideo quia multa remedia sunt in iudicio, puta supplicatio, appellatio, recusatio. in arbitrio vero sola pœnæ solutio; ideo ætas maior requiritur, ne partes in promptum incidant periculum pp ignorantiam arbitrorum: vnde arbitri iurare non debent, ne pp ignorantiam in periuriū incidant. in Auth. de iud §. quia vero. coll. 6.

V*No delegatorum*. Breue est. Prima pars ponit dictum. Secunda exceptionem à dicto: ibi, *Nisi*. Abb Siculus.

CASVS. Si plures iudices dati sunt simpliciter sine clausula illa: q si non oēs, &c uno mortuo uel recusato: aliorū officiū expirauit. & idem est in arbitris. Not. q arbitrium nō transit ad successorē. Not. q mortuo delegato finitur iurisdictio.

¶ Gl seq. reci. potest repetendo 4. q. quæ patent secundum ordinem.

a ¶ *Delegatorum*. No. q si plures sunt iudices delegati, & clā illa, q si non oēs, &c. nō fuit appo sita, vno mortuo, alter ꝓcedere in cā nō pōt: qa cū alter sine altero procedere nō possit, p mortē vnius finit iurisdō alterius. Idem esset si alter efficiatur infamis. ī. de rescrip suscitatus. Itē si remoueat vt suspectus. ī. eo. licet. qa neuter illorū iudex erat insolidū, ut iudicare posset; qa loco vnius tm̄ sunt, & oēs q dē iudicare iussi sūt ff. de re iu. duo ex trib tñ un⁹ pōt cōmittere vices suas alteri. ī. eo. q̄uis. & si eo viuente, alter cœpit vti iurisdōne sibi commissa, solus poterit postea ꝓcedere. ī. eo. licet aliàs nō, vt hic dicit. Idē n. est in arbitris: vt vno mortuo eorū officiū expirauit, cū in eos ꝯpromissū est, ut oēs iudicēt ff de arb. itē si vn⁹. §. itē si plures. & l. si in tres. & l. sicuti. & hic: & hoc verū ē nisi in ꝯpromisso expresse sit actū, vt si alter interee ñ possit, alter arbitriū possit ꝓferre. ff. d arb. ñ distinguem⁹. §. cū i plures. & j. d test. Raynald⁹. in prin. sicut seruat q̄ṓq; in delegatis iudicib. vbi ponit clā illa, q si ñ oēs. &c. & hoc ē qđ sequit in fine, nisi aliud i delegatione aut ꝯpromisso sit expssum. & sic idē i arbitrio qđ i iudicio q̄tū ad hoc seruat. & eodē mō ꝯpromissum finit p mortē litigatoris alterutri⁹, nisi in ꝯpromisso fiat mētio hēdis vtriusq; litigatoris. ff. de arbit diē ꝓferre §. 1. & l. seu si interpellat. §. si ab altera. & l. si ꝯpromissū. & j. p arb. c. le. sed sec⁹ ē in iudicio; qa ibi ñ finit iurisdō re ñ integra. d hoc dictū fuit ī de rescrip. significauit. arg. ad idē. j. de iu. quia V.

Q*Voniam*. Istud principium diuiditur in duas partes principales Secunda: ibi, *Idem quoque*. Abb Siculus.

CASVS. Tres iudices dati sunt sup aliqua cā, tertius dat⁹ fuit ex officio Papæ, vel d assensu partiū, qrit an ille possit alij cōmittere vices suas? Et rūdet q sic, cū sit ei à iure concessum.

¶ *Idē quoq;* Idem dicitur in hoc §. cum mandatur episcopo sub hac forma: Tu frater episcope cum altero iudicum mandatum Apostolicum exequaris, episcopus bene potest alteri committere vices suas, sine quo alij procedere non possunt.

b ¶ *Negotijs*. Sic dicit lex. reb. n. & nō verbis legē imponim⁹. C. cōia de leg. l. 2. in fi. & hoc iō dicit, ne credat aliquis Papam ita elegisse illum uel partes in eu taliter cōsensisse q abstulerit ei ptātem delegandi vices suas. cu eis vtilium fuerit expedire, nisi ꝑꝑ hoc expresse vetaret, cū habeat hoc à lege. C. de iu. à iudice. & s. e. pastoralis. & ita si licet cōiter a partib. sit electus, nihilominus eis inuitis poterit ꝯmittere vices suas, ut hic manifeste colligit: de hoc dictum fuit ī eo sup quōnum. & hęc fuit dubitatio: aliàs non ꝓuideret Papa negotijs suis, sed personis. Ber.

c ¶ *Committitur epo*. Sic ergo soluta est qō qua quęrebatur olim, an eps posset committere vices suas, cum sic scribebatur. Tu frater epe cū eorum altero, &c. & ita pōt cōmittere, & alij nō pñt procedere sine ipso, vel subdelegato ipsius; vñ si moreretur eps antequam committat ꝗ vices suas, expirat aliorum officium quousq; alter substituatur. ꝗ sup. eo. qm̄. quia sine ipso alij nullo mō poterunt procedere. sup. c proxi.

IS AVTE. Primo ponitur dictum, secundo exceptio: ibi, *Præterquam*. Tertio exceptionis ratio: ibi, *cum in his*. Abb. Sicu.

CASVS. Mandat Papa sub hac forma alicui: Mandamus tibi vt personaliter tale negotium exequaris: quærtur vtrum iudex possit alij cōmittere vices? Et rūdet q bene potest, dummodo partes consentiant: nisi in trib. casibus, in quib. cōmittere nō pōt, ēt volētib. partib. primus est cū Papa mādat fieri inqsitionem. vel mandat prouideri ecclesijs de prælatis, uel alijs ministris: quia in his casibus Papa eligit fidem & industriam eorum, quibus negotia committit.

d ¶ *Vt personaliter*. Sic patet q si iniungitur alicui vt psonaliter aliquid faciat, non pōt id per alium facere, nisi de cōsensu illius seu illorum quorum est negotium illud, quia eorū interest. e Potest ēt de ipsorum consensu cōmittere alij istud exequendum, aliàs non pōt ff. de sol. l. inter artifices. Et si testator iusserit aliquem suis manibus domum construere vel pingere, per alium id facere non pōt: quia hoc in ꝑsonā illius conclusisse vī. C de ca. tol. l. 1. §. sin vero talis. Sic ecōuerso, qd quis in persona sua facere prohibetur, id p subiectam ꝑsonā exercere non debet. ff de admi. re. ad ci. perti. l. 2 §. 1. qđ noie meo facere non debeo, nec noie alieno 45. dist. sicut non suo. & 32. q. vlt. his a quibus. & hoc iō ne alia via contingat quod fieri ꝓhibet. ff. de tut. & cu. scire. §. si mater & ff de ꝯd. insti. q sub conditione. §. si quis. & ff. de bō. l. b quærit. & j. de ꝑ cu. tuæ. & C. si mancipiū ita ven l. vlt In casibus enim sequētibus non pōt iudex committere vices suas, ēt consentientibus illis, quorum negotium cōmittitur in cā inquisitionis: & cū dent ordinare ecclesiam de prælato, uel de alijs inferioribus ministris: qa in his Papa eligit industriam illorum, & quia in illis maius periculum vertitur: iō non vult Papa ea per alios fieri: quia circa maiora cautius est agendum. 42. dist. quiescamus. 7. q. 2. ca. vlt. & ff. de Carb. edi. l. 1. §. 2. & 61. dist. miramur.

e ¶ *Consentiant*, aliàs non possunt.

¶ Glo. seq. ponit opin. & approbat contrarium.

f ¶ *Inquisitionem*. Hoc intelligunt quidā cum Papa cōmittit inquisitionē vel ꝓuisionē de prælatis aut alijs ministris ex officio suo: vbi nō sunt partes, tunc non pōt delegatus cōmittere vices suas, si mandat vt ꝑsonalr intersit: secus vbi sunt partes, qa partes possunt renunciare iuri suo. Ego credo q siue ista fiant p partes, siue ex officio, q nō possit alij delegare ille cui hoc mandat vt ꝑsonaliter intersit: qa Papa ꝯsiderat in his casib publicā vtilitatē, ne crimina remaneāt impunita, & vt potius ꝓuideat ecclesijs q̄ ꝑsonis, vt dī i prin de alijs negotijs & ideo eligit industriā illorum quib. mādat, vt hic dicit. ber.

† Hunc tex. intellige cum facta est delegatio nominatim personis, secus si dignitati iuxta c. quoniam abbas sup eo.

; Ab ipso principio nec. n. sufficit q pendente cōpromisso factus sit maior, de hoc i Spe. de arb. §. 2. vers. q d si pendente. Io. An.

Compromissum finitur per mortem litigatoris alterutrius.

† Vide l. à iudice. & ibi Pet. de Bellaper. & Cy. C. de iud. & Bart. in l. & quia. ff. d iurisd. om. iud.

† Mandamus.

Mandemus.

Dictio, omnibus, deest in manuscriptis.

Vel post quam cōmisit, si subdelegatus eo viuente, vti nō cœpit. ī. eo. licet. Ioan. And.

Hoc, si proprium nomen erat expressum, aliàs expiraret in totum, ut ibi fm Hott. Ioā. And.

Cōcor. l. qui hære di. ff. d cō di. & demon & l. fin. ff. de verb. obli.

Hanc & tres sequentes vide in decret. tuæ. super glo. pen Ioan. And.

Cōcor. l. si lōgius. § 1. ff. de iudi. & ff. de pœ. l. si oper. s. cū vulg.

CAETERVM. Ecce cōmissum est alicui, ꝓdicare crucē, excōicare, vel absoluere aliquos, dispēsare cū irregularibus, vel iniungere pœnitētias: quæritur ne liceat illi cōmittere alij hoc officiū suum? Rñdet ꝙ nulli licet hoc cōmittere: qa iurisdō non est ei cōmissa, sed potius certū ministeriū: Not. ꝙ dñs Papa, ꝓuidere intēdit negotijs tractādis & terminandis, non iudicibus q̄bus eadē cōmittunt̄. No. ꝙ reb. & non verbis lex est imponenda. Nota ꝙ iudex delegatus à Papa licet cōiter à partibus sit elect⁹ nihilominus etiam eis inuitis potest alijs cōmittere vices suas. Itē si causa cōmittitur pluribus inter quos aliqs sit eps, adiecta clausula ꝙ si non oēs, &c. tu frater epe cum altero eorum mandatum Apostolicū exequaris: eps potest committere alij vices suas: & alij sine epo vel delegato ab ipso procedere non possunt. Item si iniūgitur alicui vt negotiū personaliter exequat̄ potest de cōsensu partiū alijs delegare vices suas, nisi in duob casibus, s. cū personaliter inquisitio mādatus, aut de ꝑlato ecclesiæ prouideri. Itē qū eligitur industria ꝑsonæ ad aliquid faciendū, nō pōt illud p aliū adimplere. Item si cōmittitur alicui, ꝙ prædicet crucem. excōmunicet aliquos vel absoluat, dispēset cum irregularibus, iniungat pœnitentias, non pōt hoc officiū alijs demandare nisi à sede Apostol. fuerit delegatus. Item ar. ꝙ episcopi auctoritate propria cum irregularibus nō possint dispensare, cum hoc ex cōmissione summi Pontificis cōcedat̄.

dem personæ, cui talia committimus, eligere videamur.

Si cui cōmittitur nudum ministerium exequendum, non potest vices suas alteri committere. fallit in legato sedis Apostolicæ. Et est tex. notabilis, & multum allegatur. Ab. Si.

Cæterum (salua legatorum sedis Apostolicæ auctoritate) nulli cui commissum [a] fuerat prædicare crucem: excommunicare: vel absoluere aliquos: dispensare cum irregularibus s [b] vel iniungere pœnitentias, liceat hæc de cætero alijs demandare: quia nō sibi iurisdō, sed certū ministeriū potius committit̄ hac parte.

TITVLVS XXX.

De officio legati.

Alexander 3. vniuersis suffraganeis Cantuarien. ecclesiæ.

Legatus Papæ etiam per simplicem querelam adiri potest.

Glo. seq. rec. per quam isti ministri possint coercere. tenet ꝙ sic. huic signat contrarium, & soluit.

a Commissum. Isti enim quibus hæc quæ sequuntur expediēda committuntur, meri executores sunt ad certos articulos expediendos, & nullam habent iurisdictionem, vt dicit in si. Ideoque vices suas alij committere non possunt: coercionē tñ videntur habere, vt saltem excōicare possint [1] impedientes eos exercere suum ministerium sibi iniunctum; alioquin delusoria & sine exitu esset talis commissio. sup. eod. ex litteris. quod satis credo. arg. illius c. ex litteris. Contradicere tñ videtur littera quæ dicit, non sibi iurisdictio, &c. Sed dic, nō sibi iurisdictio, verum est quātum ad hoc vt cōmittere possint. vel quia nullam habent iurisdictionem inter aliquas partes, sed tantum officium.

[1] Dicas hoc verū si litteris apponat̄ hęc clausula, vt similes contradictores, &c. Si. vero talis clausula non apponitur, potestas excōicādi ꝯcessa n̄ videtur: qa nō sibi iurisdictio, &c. vt. dicit in si.

Gl. seq. arg. respondet, & remittit.

b *Cum irregularibus.* Arg. ꝙ epi auctoritate propria cū irregularibus dispensare non possunt, ex eo ꝙ hoc ex cōmissione conceditur, & verum est ꝙ episcopi cum quibusdam irregularibus dispensare non possunt sup. de fil. præsby. cap. si. an episcopi possint dispensare vbicunque non prohibentur, dicetur ĩ. de iudi. at si clerici.

DE OFFICIO LEGATI.

Quia officium legati in quibusdam simile est officio delegati, cum vterque gerat vices superioris, ideo post rubricam præcedentem subiecit istam. Abbas.

De hac materia habetur 94. & 97. dist. per totum. 63. dist. quanto. 2. q. 5. quanto. & c. si. 1. dist. ius gentium. 11. q. 1. peruenit. 2. q. 1. in primis. 21. dist. in nouo. 3. q. 6. hoc quippe. 15. q. 1. satagendum.

C*um non ignoretis.* Primo ponit causam in genere, ex qua secundo postea concludit: ibi, *Sane.* Abb.

CASVS. Archiepiscopus Cantua. est delegatus in prouincia sua: quidam tñ suffraganei sui dicebāt, quod causas subditorum suorum audire non poterat, nec debebat, nisi cum per appellationem deferuntur ad eum, & & sic non permittebant clericos ire ad archiepiscopum per simplicem querimoniam: Archiepiscopus significauit hoc dño Papæ: sup hoc scribit Papa suffraganeis Cantuar. dicēs, ꝙ ipsi ignorare non dēnt archiepm suū sibi ꝓesse iure metropo. & iure legationis; & licet archieps iure metropol. nō dēat audire cās de epatibus ipsorum, nisi per appellationem deferātur ad ipsum: tñ iure legationis, vniuersas cās quæ p appellationem vel querimoniā ad suā audientiam ꝓferunt̄. audire potest & debet, sicut qui vices Papæ gerit in prouincia sua. Nota ꝙ archiepiscopus non potest audire causas de epatibus suffraganeorū suorum nisi per appellationem.

c *Per appellationem.* Sunt tamen alij casus quibus archieps potest iudicare d̄ subditis suffraganeorum: qui notantur ĩ. tit. proxi. pastoralis.

Glo. seq. quærit, & soluit. Iterum quærit & soluit. De absolutionibus & indulgentijs remittit.

d *Legationis tamē obtentu.* Ex hoc loco patet quam potestatē habeat legatus: quia de omnibus causis tam p appellationem q̄ per querimoniam [2] pōt cognoscere. Sed nunquid posset deponere epm? Et dicendum, ꝙ non: cum hoc Papa sibi specialiter reseruauerit. ĩ de transla. c. 1. & 2. imò legatus missus de latere Papæ, puta Cardinalis, hoc facere non posset, nisi expresse ꝯtineret in legatione sua. ĩ. c. 1. & 2. illa enim quæ specialiter sibi reseruauit. Papa, mandata iurisdictione generali non transferunt. ff. de of. eius cui man. est iuris. l. 1. §. vlti. multa enim sunt quæ in generali mandato non intelliguntur nisi exprimātur. ff. de procura. Pomponius. in prin. & l. pceden. in fi. & ff. de mino. illud. §. si talis. ff. de iureiu. iusiurandum. §. procurator. Sed presbyterū posset deponere adiunctis sibi alijs epis 15. q. 7. felix & c. si autem. An possit absoluere illos qui in canonem inciderunt, habes ĩ. eod. excōicatis. Item si quis appellaret ad Papam, posset ne illum compellere coram se litigare? non: arg. ĩ. de appel. si duobus. quia quolibet omisso ad eum potest appellari. 2. q. 6. ideo. An indulgentiam possit facere, dicitur inf. eod. cap. vlt.

Gl. seq. infert ex verbo generali, signat contrarium de duob. iuribus, & soluit.

e *Vniuersas.* Et ita potest audire causas quæ mouentur cōtra exemptos sui archiepatus. Sed contra sup de sup negli prę la. sicut. Item arg. contra 25. q. 2. seruatis. vbi dicit, ꝙ priuilegia ꝑpetua sunt. Sed hoc vī derogare illis priuilegijs. Dicas ꝙ isti legati per suam legationem non possunt punire exemptos, uel audire causas quæ mouentur contra eos nisi velint rndere sub eis, & hoc de his quæ in eorum priuilegijs continentur & tota sua potestas consideranda est ex forma priuilegij. Alij vero legati Cardinales vel etiam alij qui mittuntur de latere dñi Papæ, habent maiorem iurisdictionem tam contra exemptos q̄ contra omnes alios, saluis his tñ q̄ sedi Apostolicæ specialiter reseruantur sed iste eps Cantuarien. & consimiles non habent talem potestatem Argu. ĩ. eo. c. excommunicatis.

ADDITIO. Hoc intellige ſm illam decre. ĩ. de apella. vt debitus. vt not. in gl. sed nunquid & de to. compe. c. proposuisti.

S*tuduisti.* Communis diuisio Secunda: ibi, *Respondemus.*

CASVS. Legatus dñi Papæ gñalis est in aliqua prouincia: dñs Papa committit specialiter aliquam cām alicui delegato: quæritur vtrum delegatus iste possit impedire, pcessum hmōi delegati, vel cognoscere de cā illa ante cognitionem ipsius delegati vel postea. Rñdet Papa, ꝙ cum mandatū speciale derogat generali, legatus commissionem alij factam specialiter impedire non pōt. & si delegatus ſm formā mandati sniam tulerit, legatus nō poterit eā aliquatenus irritare: tñ si rōnabiliter lata erit, eam poterit confirmare, & executioni mandare. No. ꝙ legatus generalis potestatem non habet de causa alij specialiter delegata, quia speciale mandatum derogat generali.

CAP. I.

Cum [†] non ignoretis Cātuar. archiepiscopum vobis nō solū metropolitico, sed ēt legationis iure præesse: & infra. Sane licet idem archiepiscopus metropolitico [†] iure, audire non debeat causas de episcopatibus vestris, nisi p appellationem [c] deferantur ad eum: legationis [d] tamen obtentu, vniuersas [e] quæ per appellationem vel querimoniā perueniūt ad suam audientiam, audire pōt & debet: sicut qui in prouincia sua vices nr̄as gerere cōprobat̄.

[†] Cap. 1. e. tit in 1. cōpil. & post cōc. Late. sub Ale. 3. pa. 44. c. 3. & par. 50. cap. 66.

[†] metropolico.

[†] In multis manusc. addit̄ iterum uox causas.

[2] Legatus an possit adiri p simplicē q̄relā notat. 2. q. 6. c. 3. & 9. q. 3. c. conquest⁹. & 25. q. 2. c. 3. adde Spe. tit. de legato.

Celestinus tertius.

De cā specialiter delegata à Papa, legatus se intromittere nō potest.

Studuisti [†] a nobis [†] quærere, vtrū de cā quam alicui

[†] Cap. 1. e. tit. in 2. cōpila.

[†] Hęc duo verba: à nobis, desunt in antiquis.

a Ame

a ¶ *Ante cognitionem.* Hoc intellige fm illam decre.ut debitus.inf. de app.vt no.in gl.sed nunquid.ī.de appel.ꝓposuisti.
¶ *Gl.seq.signat contrarium, & remitit.*
b ¶ *Mandatū.* Simile ī.de rescr.c.1.& c.pastoralis. Quid iuris sit super istis mādatis dictū est sup.de rescri.c.1.& de of.dele. ex parte.ꝫ.& illud soluit.sup.de rescrip.c.1.

delegamus, alius qui sit gñalis in ꝓuincia legatus, ante cognitionē [a] vel postea cognoscere valeat: vel cōmissionis nr̄æ ꝓcessum, quē iudici delegato transmittimus,taliter impedire. ¶ Respondemus, ꝙ cū mandatum [b] specialiter derogat generali, legatus, commissionem alij factā spāliter,impedire non potest: [c] & si secundū formam mandati nr̄i sn̄ia iam † fuerit promulgata, nō poterit ipse legatus (nisi super hoc mandatū [d] spāle receperit) eam quomodolibet irritare; ipsam tn̄ (si rationabiliter lata fuerit) confirmare [e] valebit,& executioni mandare.

¶ Inn.iij.tit. sancti Laurentij in Lucina presbytero Cardinali sedis Apostc. legato.

¶ *Legatus etiā de latere, ex gñali legatione non pōt transferre epos, vel vnā ecclesiam cathedralem alteri subijcere,& alteri concedere ius primatiæ, vel duos epatus vnire, vel vnum diuidere: excōicatos tn̄ pp manuum iniectionem in clericos*

c ¶ *Non potest.* Non .n. expirat iurisdō minoris iudicis in p̄ńtia maioris. 11.q.1.peruenit. & 95. dist. ecce. C. de do. in hac sacratissima. imo spālis delegatus quātū ad cām illam maiorem generali delegato habet potestatē.arg.93.dist.præcipimus arg.inf.de of.ord. pastoralis.vel saltem par est ei.
d ¶ *Mandatū speciale.* quia par in parem nō habet ptātem, nec reuocare pōt sn̄iam alterius. C. si aduersus rē iud. aduersus sententiam. & ff.ad Treb. ille à quo. §.tempestiuum & ff. de arb.nam & magistratus. & sup. de elec. innotuit.
¶ *Gl.seq.quærit opponendo, ponit opi.Al.& soluit. Ad hanc literam dupliciter respondet, & secundam reprobat. In fin. quærit arg.negatiue, & soluit.*
e ¶ *Cōfirmare valebit.* Sed qualiter cōfirmabit istam sn̄iam nisi de ea cognoscat, an sit iusta vel iniusta? Sed de illa cognoscere non pōt,nisi spāliter ei cōmittatur,vt superius dicit: ergo illam confirmare non potest. Dicunt quidam,vt Ala. & Goff. ꝙ de ea cognoscet:& si eam inuenerit iustā, confirmabit eam: si uero iniustam,remittet illam ad superiorem. simile. C.vbi sena.vel cla.l.vlt.Verius esse credo ꝙ nullam habeat super hac sententia cognitionem, nec debeat super hoc se intromittere:tamen ad mandatum illius qui tulit sn̄iam, posset illam mandare executioni:alias nullo modo se intromittat: & qđ dicit:confirmare valebit,refert se potius ad factum, quàm ad ius. quia talis cōfirmatio nihil operatur:vel in cōi forma posset confirmare,q̄ parum valet:sed nec sic potest,cum sit quantum ad hoc inferior. Sed nunquid legatus tenetur ei obedire vt ipsam sn̄iam mandet executioni? non vr̄: quia cū sit gñalis legatus,& ab eodem datus, maior est illo cui cā delegata est,& ille ei subest, in alijs satis crederem ꝙ deberet illā mandare executioni. quia quantum ad istam causam maior vr̄ ipso legato: ut superius dixi, & debet super hoc supplicare,nec ipsum cōpellere,vt ipsam sententiam exequatur: quia forsitan per alium non ita bene potest executioni mandari.

N ¶ *Isi specialis.* Cōtinet vnū dictū,& nō diuiditur. Abb.Sic. CASVS Quidam Cardinalis Apo.sedis legat⁹ auctoritate propria transtulit Troianum epm ad Panormitanam ecclesiam contra canonica instituta:dn̄s Papa hoc intelligens,scribit eidem dicens, ꝙ nisi esset specialis dilectio, quam habet ad personam illius, pœna docente cognosceret quantum ipse deliquit contra constitutiones canonicas & consuetudinem generalem in translatione Troiani episcopi. Not. ꝙ iudex pp amicitiam potest alicui remittere pœnam. Item legatus non potest transferre episcopum ad alium episcopatum.
f ¶ *Specialis illa dilectio.* No.ꝙ iudex rōne amicitię pōt remittere pœnam. 50.dist clerico.& 35.q 9. veniam licet pretio non possit eam remittere.ī.de sim.nemo.& 1.q.ū.nullus.arg.
g ¶ *Pœna docente.* Quia qui stultus est in culpa,sapiens fit in pœna.38.dist.qui ea.simile.27.q.1.si homo esses.
h ¶ *Sanctionibus.* 79.dist.c.vlt.7.q.1.mutationes.sup.de transla.inter corporalia & c.1.
i ¶ *Transferre.* Hæc enim generali mandato non transferuntur:quia sunt meri imperij, & specialiter sedi Apostolicæ reseruata.ff.de offi.eius cui man.est iur.l.1.& sup. de transla. c.1 & c.licet.& c.inter corporalia. & inf. c. proxi.

† Dictio, iam,deest in manuscriptis.

† Contra illius sententiam qui vice principis iudicauit nō præses vel ptor, sed solus princeps restituit. Io. And.

† Secūdū Al.& Ph. hoc dictū placuit vi cē.si legatus alias nō est ibi ordinari⁹. tunc.n.rōne illius ordinarie eum cogere posset. Ioan. And.

Hoc verū de pœna quam posset imbursare: vel cū ex arbitrio suo pēdet sine graui detrimento aduersarij. ad hoc supra tit.1. consul uit fm Host. Ioā. And.

Q ¶ *Vod translationem.* CASVS Cardinalis de quo dī in capitulo p̄cedenti,legatus in regno Siciliæ auctoritate ꝓpria subiecit Panormitanā ecclesiā Messan.cōcesso sibi priuilegio primatiæ,credēs hoc sibi licere ex officio legationis,ex eo ꝙ ex eodē officio pōt absoluere illos q̄ violētas man⁹ mittūt in clericos: qđ de spāli cōcessione sæpe indulgebāt legatis, pp̄ hoc audiēs scribit eidē legato dicens, ꝙ licet gñalis legatio in regno Siciliæ sit ei commissa, tn̄ ad ea non debuit manus extēdere, q̄ in signum priuilegij gñalis soli Romano Pōtifici sunt reseruata:licet.n.ex officio legationis legati possint absoluere illos qui violentas manus mittūt in clericos, nō dēnt ꝓpea æstimare ꝙ possint Panormitanā ecclesiā subijcere Messanēsi, vel ꝙ ex eadem possint duo epat⁹ vnire,vel vnū diuidere sine licētia spāli. Not.ꝙ nullus legat⁹ ex gñali legatione pōt ad illa manus extendere,quę soli sūt Romano Pōt. reseruata, excepta illorum absolutione, q̄ manus violentas in clericos iniecerunt.

absoluere potest.h.d.cum c.seq.

CAP. III.

NIsi † spālis [f] illa dilectio, quam ad personā tuā habuimus & habemus, iustum motum animi nr̄i temperaret, pœna docente [g] cognosceres, quantū excesseris: † qui spretis canonicis sanctionib. [h] & cōsuetudine gñali,motu proprio præsumpsisti, Troianum episcopum de Troiana ecclesia ad Panormitanam de facto transferre.[i]

¶ Idem eidem.

¶ *Summarium fuit supra in c.præcedenti.*

CAP. IIII.

QVod † translationem: & infra. Licet in regno Siciliæ generalis sit tibi cōmissa legatio, ad ea tamen sine spāli mandato nostro,non debuisti manus extēdere, q̄ in signum priuilegij singularis, sunt tātum summo Pontifici reseruata. [k] ¶ Et si quædā ex his quæ de speciali cōcessione,sæpe fuere legatis indulta (ut illorum videlicet

¶ *Gl.seq. ponit 18.casus reseruatos. Finis addit decimū nonū,& concludit per quædam iura ꝙ ista transire nō debeant. demum quærit.arg.pro & contra.ponit opi.Io.& soluit.*
k ¶ *Reseruata.* Quædā sunt q̄ sedes Apo. sibi spāliter reseruauit:vt est qō fidei.24.q.1.quotiēs. & ī. de bap. & eius effe. maiores.Itē maiores ecclesiæ causas,trāslationes epōrū,sediū mutationes.7.q.1.mutationes.ī.de transla.c.1. Itē depositiones epōrū,cessiones eorundē:& trāslationes electorū. sup. de trāsla.inter corporalia.Itē congregatio concilij gñalis. 17.dis. c.1.depositio & restitutio epōrum, & summa negotia ecclesiæ.2.q.2.iō,Item exemptio epōrum.16.q.1.frater noster. Itē quædam vota solus pp̄ cōmutat.inf.de voto & vo.red.ex multa.Item solus Papa dispensat in maiorib. criminib. & cum filijs presbyterorum,& cæteris illegitime natis,vt promoueantur ad dignitates.inf.de iud.at si clerici.& sup. de fi. presby.c.vlt. Itē ad ipsum solú omissis medijs appellat.2.q.6.c.3.& 4 arg.2. q.7.metropolitanō.Et est arg. expressum ꝙ appellatio omisso medio nō tenet.inf.de appe dilecti 3.Item subdiaconos facere pōt dieb.dn̄icis.sup.de tēp.ord.c.1.& c.de eo. Item primā vacantem dare nō pōt legat⁹.inf.de præb.dilectus.1. Itē non pōt absoluere excōicatos à delegato.sup.eo. studuisti. multo minus excōicatos à pp̄.Ista oīa q̄ sibi spāliter sedes Apo. reseruauit,in gñali demādatione non transferunt, nisi spāliter de his cōtineat ibidē:ut hic dicit.Ista.n. sunt quasi meri imperij. ff.de iuris.om.iud.imperium. & iō gñali cōmissione nō trāsferunt.ff.de of.eius cui mand est iuris.l.1.& est sić,quia licet paterfa.liberā cōcedat filio administrationē,nō pōt tn̄ alienare.ff.de his q̄ in frau.cred.si pater. ff. de pact. ꝫ iuris ciuilis. §. vlt.Itē nec pōt donare.ff.de don.filiusfa.& in gñali permissione ea nō veniunt q̄ spāliter qs non cōcederet.ff. de pec.q peculij.Itē maiora non cōmittunt sine spāli mādato. ff. de procu.Pōpo.& l.mādato.Sic eodē mō p̄tor missionē in possessionē ex scđo decreto sibi spāliter reseruat.ff.de da infe.dies cautionū.§ 1.ff.de iuris.om.iud.iubere cauere.Quæ aūt sibi spāliter nō reseruat,alijs indulgere vr̄.inf.de sent.excom. nuper. at.Sed nunqd legatus talis missus à latere Papæ, pōt iudicare de exēptis q̄ subsunt tm̄ dn̄o Papę? Arg.ꝙ non.17.dist.in huic. Arg.ꝙ pōt.16.q.1.frater noster.Io.dicit ꝙ non pōt, & melius facit si abstineat.arg.inducit ff.de of.procon. nec quicquam. Ego credo ꝙ pōt cognoscere de causis, quæ ꝫ ipsos mouētur, non obstantib.priuilegijs suis: quia p priuilegia illa eximunt solū à iurisdōne epōrum, in quorū territorio cōmorant, sed à iurisdōne ipsius Papæ vel legatorū non eximuntur. & ita cē videmus

† Cap. 1. eod.tit.in 3.compil.

† Vide te. in §.item lex Iul.de vi publica. Instit. de publi. iud.

† Cap. 2. eod.tit.in 3.compil. & pro intellectu eorū quæ in fi. disseruntur de vnione vide cōcil. Trid. sessi. 24. de refor.ca.13. & alijs locis.

† Extant Romæ in bibliotheca Vaticana in 2.li. regesti Greg. vij. fol. 109. 27. priuilegia Pontificis Romani, quorum plurima hic refert gl.in ea in notis huius loci relatum⁹.

Legatus an possit de causis exemptorum cognoscere.

vi demus de facto seruari:& quia Papa eorū iudicia sibi speciali ter non tm̄ reseruauit, excōicatos qui in canonē incidūt, absoluere possunt legati ex officio legationis: ut hic. & ⁊.de sen. excō. ad eminenti i & ⁊.e.c.penu. Itē solus princeps pōt cōmittere cām appellatione remota. ff. à quib. ap. non licet. l. 1. in fi. & ⁊. ti proxi. sup quæstionū. § nos autem.

ADDIT. Vnde versus

Restituit Papa solus, deponit & ipse.
Articulos soluit: synodumque facit generalem.
Transfert, & mutat: appellat nullus ab ipso.
Diu dit, ac vnit, eximit atque probat.

Licet. Primo recitat factū electionis & processum legati. Secundo super processu diffinit: ibi, *De consilio.* Abbas Siculus.

CASVS. Vacante Tranen. ecclesia canonici vnanimiter elegerūt in archiepm̄ G. fratrem Cassinēsis abbatis. Eps Portuen. in partibus illis legatus, examinari fecit electionē ipsius, & examinationem illā per nuncios suos ad sedē Apostolicā transmisit: quo facto legatus electionem eandem iterū examinari pcepit: propter qd abbas pdictus conquestus fuit dño Papę, quod postq̄ electionē examinauerat, & eam ad Papam direxerat, malitiose electionē eandē examinare præsumpsit. dñs Papa de cōsilio fratrum examinationē secundā tamq̄ à nō suo iudice factam, postquā negotiū ad Papā direxerat, denūciauit irritam & inanem. Nota quod sicut sententia à non suo iudice lata non tenet, sic nec examinatio. Nota quod iudex amittit iurisdictionem postquam remisit negotium ad suū superiorem: & si quid postea fecerit, nihil valet.

† Facit tex. & Bar. in l. 1. ff. de itin. actuque priu. & l. Pōponius. ff. de procurat.

† Baton.

† Porenti.

† Cap 3. e. ti. in 3. cōpilatio.

† Troian.

† Aliàs abbatem, & tunc dic G. fratrem Cassinensem abbatem.

absolutio, qui propter sacrilegas manuum iniectiones in clericos incidunt in canonem promulgatæ sententiæ) videantur ex ipso legationis officio iam licere legatis: An existimas, quia vices nostras tamquam legato tibi cōmisimus exequendas, quod Panormitanam ecclesiam posses subijcere Messanensi, vt illam præficeres isti, concesso sibi priuilegio primatiæ? An putas ex eadem causa tibi licere duos episcopatus vnire, vel vnum diuidere sine licentia speciali? †

¶ Idem Bonon. † episcopo & M. capellano subdiacono nostro.

¶ *Ex quo legatus retulit causam Papæ, illius desinit esse iudex.*

CAP. V.

Licet † Tranenses † canonici ab initio dissensissent, tandem vnanimiter consenserūt G. fratrē Cassinensis abbatis † in archiepiscopum eligentes: cuius electionē Portuen. epus tunc legatus examinari præcepit: & infra. Nuncius præfati abbatis nobis lr̄as præsentauit, grauem contra iam dictum legatū querimoniam continentes, quod postquam electionē examinauerat, & eam ad nostræ deliberationis examen transtulerat, a nuncijs iam directis, electionem eādem malitiose nimis examinare b præsumpsit: & infra. ¶ De consilio fratrum nostrorum examinationē secundā, tamquā à non suo iudice c factam, postquam negotiū ad nostrū fuerat translatum examen, cēsuimus irritam & inanē.

¶ Idem sancti † P. & S. Leonis abbatibus & R. archi. Tullen.

¶ *Legatus de latere cōfert beneficiū vacans, licet illud spectet ad præsentationem alicuius clerici. hoc dicit: & est casus notabilis.*

a ¶ *Glo. seq. obijcit, & soluit.*

a ¶ *Transtulerat.* In hoc. n. deliquit: quia translato negotio ad Papam cognoscere quis nō posset: ut 2. q. 1. nomē pśbyteri. & 8 q 5. multum stupeo. nam eo ipso quod iudex dicit se velle referre negotium ad superiorem, nō pōt ammodo cognoscere. C. ū rela. l. 1. & C. ū app. ex illo. & illico, relationis exēplū litigatoribus edere tenet. ⁊. de appe. intimasti. qd̄ intelligit si partes approbauerunt relationem: sed si cōsentirent vt iterū cognosceret, ante factā relationē posset pcedere. C. de rela. l. 2. & 3.

b ¶ *Examinare.* Vr tñ quod posset examinare negotium, non vt pronunciaret, sed vt causam magis instructam remitteret ad Papam. ⁊. de appe. consi. tutus. & 2. q. 1. nomen. & ⁊. de statu regu. ea quę versi. hæc eadem quod non credo, ex quo enim semel examinauerat: & examinationem direxerat ad superiorē iam iudex esse desierat: vt ⁊. sequitur. & est simile s. de postu prælā bonæ. & quia de facto vnius sæpe quærendum non est. ff. nau. cau. sta. licet. in fi.

c ¶ *A non suo iudice.* C. si a non compe. iu. l. vlt. & s. de cōsuetu. ad audientiam. & ⁊. de iudi. at si clerici. & sup. de of. deleg. cum super. & 11. q 1. c. penul.

† A tēpore quo iudex se promisit consultaturū vel relaturum nil aliud pcedit nisi vt referat Io. An.

† Hoc solū est cōtrarium ad decretalem, cōstitutus. dic vt ibi notatur, Io. And.

Dilectus filius. Cōis diuisio. Secunda ibi, *Cum igitur.* Abb.

CASVS. Eps Prænestinus Apost. sedis legatus cōcessit ecclesiā S. Trudonis R. canonico Methen. Archi. Methē molestabat ipsum super dicta ecclesia, nec pmittebat ipsum pacifica possessione gaudere, dicens quod eo incōsulto ad quē pśentatio illius ecclesiæ ptinebat, ecclesiā illā ei conferre nō potuit. Dictus R. significauit hoc dño Papæ: sup hoc scribit Papa quibusdā dicēs, quod plus iuris habet i cōcessione platus, quā in pśentatione patronus: nec pīudicat patrono si quā p legatū Apost. sedis eo incōsulto ecclesia pcedat. Vn̄ mādat Papa quatenus dictū archidiaconum compellant desistere ab inquietatione dicti R. super ista ecclesia. Nota regulā quod plus iuris habet in cōcessione platus, q̄ in præsentatione patronus. Nota ex hac regula quod ex præsentatione acquiritur ius præsentato. Nota quod legatus potest ecclesiam conferre inconsulto patrono.

d ¶ *Inconsulto.* sic ⁊. de iurepat. cum dilectus. sed illud de laico intelligitur.

CAP. VI.

Dilectus † filius R. Methensis canonicus intimauit, quod cum Prænestinus episcopus Apostolicę sedis legatus ecclesiā sancti Trudonis contulisset eidem: Methen. archidiaconus ad quem illius ecclesiæ præsentatio pertinebat, asserens quod eodem in cōsulto d conferri non potuit à legato, canonicum ipsum super eadē ecclesia molestare pręsumit. ¶ Cum igitur plus iuris e habeat in concessione f prælatus q̄ in pśentatione patronus; nec

e ¶ *Glo. seq. exponit litteram, & ponit opi. Io. & Lau. quam reprobat.*

e ¶ *Plus iuris.* Hoc ita intellige, plus iuris, i. plenius est ius institutionis siue cōcessionis plati, quàm ius pśentatiōis patroni. vnde ex sola præsentatiōe laici patroni nō cōsequitur quis plenū ius. ⁊. de iure patro. pastoralis. & c. qd̄ aūt. & c cum aūt. quia pōt patronus mutare voluntatem suam anteq̄ eps cōfirmet præsentatū, & aliū præsentare: vt dicit iura pdicta. & ita nō habet plenum ius, sed ex sola institutione seu cōcessione prælati q̄nque plenum ius acquiritur institutio p platū, cessante pśentatione patroni & infra quatuor mēses tunc eps pōt instituere, & ille habet plenū ius. ⁊. de iure patr. cum pp & c. qm̄. Ecōuerso nunquā p solā pśentatiōnē patroni laici ius plenum consequitur: nisi accedat cōfirmatio plati. Laici patroni, iō dixi: quia si collegium vel ecclesiastica psona aliquem idoneū pśentat, ius ei acquirit plenum, vt possit petere confirmationem tamquam si esset electus: quia postea variare non possunt. ⁊. de iure pat. cum autem. & c. pastoralis Io. dixit & L. quod per præsentationem ius non acquiritur a præsentato. Sed est falsum: imo ius acquiritur præsentato in tantum vt si præsentatur à collegio vel a persona ecclesiastica quod postea variare non possunt: vt dictum est: & si a laico patrono pśentetur, ius acquiritur in tantum, quod si non mutet voluntatem, potest petere confirmationem ab episcopo. inf. de sen. & re iudi. cu Bertholdus. & si episcopus non admittat, ille pōt agere ad interesse contra episcopum. si postea alius præsentetur & admittatur ab episcopo. ⁊. de iure patr. pastoralis, & ita semper ius acquiritur præsentato per factum patroni: quia potest petere confirmationem. & sic est intelligendum qd̄ dicit, plus iuris. vterque habet ius, sed alter plus: quia plus confertur per prælatum, quàm per patronum.

f ¶ *Glo. seq. opponit & ponit opinionem Io. & soluit distinguendo.*

f ¶ *In concessione.* Sed certe hæc ratio non vr̄ sufficiens: quia per hoc episcopus posset dare ecclesiam irrequisito patrono: qd̄ esse non debet. 16. q 7. decernimus. Ad hoc dixit Ioan. quod hæc decre. continet gratiam specialem: quia legatus non pōt concedere præbendas uel ecclesias in præiudicio aliorū. ⁊. de appellat. c. 1. & ⁊. de præben. dilectus 2. sicut illud cōtinet gratiam qd̄ legatus facit ⁊. de concess. præbē. constitutus. quia solus princeps pōt aliquem priuare re sua. 9. q 3. cuncta. & c. per principalem. & C. de quadri. præscri. bene a Zenone. Hic considerandum est distinguendum, verum ius patronatus pertinet alicui iure patrimonij sui: & tunc legatus non potest conferre ecclesiā eo inuito: cum ei in hoc non subsit: quia tamq̄ laicus præsentat. ⁊. de iure pat. cum dilectus arg. 16. q. 7. decernimus. Si vero pertinet patronatus ius alicui rōne ecclesiæ, tunc legatus pōt conferre ecclesiam ēt inuito illo prælato siue patrono, ad quē rōne ecclesiæ ptinet ius patronat' siue inuito collegio ad qd̄ ptinet illud: quia subsunt legato, & ita loquitur qd̄ dicit hic, quod archidiaconus iste rōne archidiaconat' præsentabat. Vn̄ legatus ille poterat ei præiudicare, & eo inconsulto ecclesiā cōferre: sicut pōt cōferre beneficiū vacās: ecclesia iuris canonicis & irrequisitis. Et hoc intellige de legato misso a latere dñi Papæ. Alij vero legati,

† Institutio pleni' ius tribuit q præsentatio.

† Sācti Apri & Sācti Leonis abbatibus, & magistro R. Archidia. Tullence.

† Cap 4. e. tit. in 3. cōpilat.

† Vide l. si cōem. ff. quēadmodū seruit. amitt.

† Credo quod intellexerunt d iure in re, si ad rē: vn̄ dicebat Inno. quod p uisus hēt ius in re præsentatus vero habet ius ad rē & psonalē actionem cōtra episcopu. Io. And.

† Dicit hic & in dec. cū dilect'. Host. se vidisse & legisse lr̄am papalē directā prælatis Angliæ, i qua cōtinebatur, quod q̄si Papa scribit p aliquo beneficiādo, si est suæ intentionis quod ei cōferatur ecclesia in qua laicus obtinet ius patronatus: sicut tñ huius arguēdo dicebat Van. infra de præbē. dilectus. 2. Io. An.

ro legati, sicut Eboracen. & Cantuarien. & consimiles, q hoc habent ex priuilegio, hoc nō possunt c. officij. lib 6. Vñ tenet appellatio si hoc facere vellent. ī. de appe. c. 1. Et quod dixit Io. non est verum simpliciter de quolibet legato.

¶ *Nec præiudicetur prælato.* uel patrono clerico, s. tenere dispensationē: & verū est in sequenti vacatione.

N*ouit ille.* Legatus in quacunq; parte legationis existat, iurisdictionem suā exercere potest. Io. And.

Prima pars ponit regis q̄relā, cui rñdet. Scđa: ibi, *Tuæ.* De materia huius text' hr i c. 1. de postu. prela. & in c. nonit. ī. de appe. Abbas.

CASVS. Dñs Papa mandauit cuidā legato in Francia legatiōis officiū exercenti, quatenus i terrā regis Frāciæ promulgaret sniam interdicti, qđ legatus nō distulit adimplere: sup hoc scripsit rex Frāciæ dño Papæ dicēs, q legat' cū esset certa rōne suspect' eidē, fines regni Frācorū exiens, in terrā regis sniam Interdicti ptulit: vñ dicebat sniam nō valere. Papa super hoc scribit eidem dicēs, q etsi legatus fines regni Frācorū exierat q̄ sniam promulgauit, nō tñ terminos suæ legationis egressus fuerat, q nō solū in regno Franciæ, sed ēt in Vien. Lugdu. & Bisuntina prouinciis legationis officiū exercebat. No. q legat' exiens terminos suæ legationis, officium legationis exercere non potest. idem intellige de alijs iudicibus. Item legatus ad plures prouincias s vna existens, de alia iudicare potest.

præiudicetur prælato, a si quando per Apost. sedis legatum; eo inconsulto ecclesia concedatur: Mandamus quatenus dictum archidiaconum, vt ab eius super hoc molestatione desistat, appellatione remota cogatis.

¶ Idem illustri Regi Francorū.

¶ *Legatus in pluribus locis, potest in quolibet dictorum locorum iurisdictionem suam exercere: ita quòd facta vnius loci potest in alio explicare. hoc dicit. Panor.*

CAP. VII.

N*Ouit* † ille qui nihil ignorat: & infra. ¶ Ex parte tuā q̄rimoniā accepimus, q cum tibi legatus esset certa ratione suspectus, extra fines regni Francorum in terram tuam, interdicti sententiam promulgauit: & infra. ¶ Tuæ magnificentiæ respondemus; q & si fines regni Francorū exierat, nondum tñ fuerat terminos b suæ legationis egressus: cum non solum in regno Francorum, sed in Viennen. Lugdun. & Bisuntin. prouincijs iniunctam sibi à nobis legationis solicitudinem suscepisset.

† Cap. 1. e. tit. in 3. cōpilat.

1 Volūtaria iurisdictio appellatur, quæ exercet in volētē, ad differētiā cōtētiosæ, quæ redit in inuitū.

2 Forte nō probat ad quod Idu citur, nisi p hūc modum q iudex habet pēdēte cognitione d in iusta excōmunicatione excōicatū vitari: nec valet q de Paulo seq tur, quia aliud est epm infra diœcesim suā excōicare absētē, & aliud est absentē hoc facere, cum extra territoriū, & c. de ostiario. c. 3 lib. 6. Io. And.

3 Concor. tex. in l. 2. ff. de of. procon. & le.

a ¶ *Glo. que notat. obijcit, & soluit, & opi. ponit: subdens duo quæ pōt extra diœcesim. in fi. quærit. & soluit.*

b ¶ *Terminos.* Ex hoc vr q si legatus exiuit prouinciā ad quam destinatus est, q nullo modo excōicare, nec absoluere, nec causā delegare possit in illa prouincia. & idē de alijs iudicib. ordinarijs. vt. ff. de of. præsi. l. 3 & ff. de iuris. om. iu l. vlt. Vr tñ q possit absoluere aliquos dum est extra prouinciā, q ea quæ spectant ad voluntariam 1 iurisdōnem, exequit extra prouinciā, ff. de officio procons. l. 2. Ad hoc dicas, q nullus iudex pōt excōicare vel absoluere extra suam prouinciam. nam excōicatio fit cum: cāx cognitione. 2. q. 1. nemo. sed ea quæ causæ cognitionē desiderant, debent fieri iudice sedente pro tribunali. 2. q. 3. c. si quē. §. si quis. 3. q. 3 c induciæ. §. à iudice. sed in aliena diœcesi nō pōt sedere p tribunali: nec aliquid disponere. 9. q. 2. epm. Itē nec absoluere potest: quia si posset absoluere, p cōsequens & excōicare. 21. dist. denique, arg. ff. de re iud. l. 2. & q tm in sua diœcesi habeat iurisdictionem, est arg. 11. q. 1 si quisquā & 92. dist. si quis eps. 2 & ī. eo. c pen. ī. de rescr. pastoralis. in fi. a r. ff. de bon. auct. iud. pos. cum vnus. §. pen. Dicunt quidam, q possit extra suam diœcesim excōicare arg. 11. q. 3 si eps. forte. sicut Paulus excōicauit Cerinthum absentem. 9. q. 3. §. vlt. Hoc tñ concedo q extra prouinciam existens, possit delegare causas in prouincia ff. de off. præfect vrb. l. vl. maxime si habet cām necessariam absentiæ ff. de offi. procon. aliq̄n. Talis enim delegatio fit sine causæ cognitione. licet q delegat, imperet argu. sup. tit. pxi. pastoralis. Sed si ille nollet eā recipe, no posset excōicare arg. ī. tit. proxi. pastoralis. Item extra diœcesim pōt conferre beneficia ī. de concel. præbē. post electionē. in parte decisa. ī. de appe. qua fronte. 3 Io. Itē pōt q̄ri, si excōicauit aliquem dū erat in prouincia, vtrū possit eū absoluere postq̄ egressus est prouinciā? Dicēdū est q non, q a exeundo prouinciā priuatus est dignitate. ff. de off. pñi. l. 1. & statim expirat iurisdō. ī. eo. c. vlt.

V*olentes.* ... Dñs Papa officiū legationis cōmisit Patriarchæ Hierosomitano in prouincia sua, ita tñ q si legat' de latere dñi Papæ ad partes illas accesserit, officiū legationis q̄ diu ibi fuerit legatus Papæ oīno dimittat. No. q iurisdictio minoris iudicis impeditur, p̄sente maiore. No. q licet duplicetur iurisdictio, tñ maiorem effectum habet secunda q̄ prima. Not. q vbi æqualis est iurisdictio, secunda derogat primæ.

c ¶ *De latere nostro.* cum legatus de latere dñi Papæ sit maior, eo p̄sente, nō exerceat minor officium suum sed deferat illi tāquā maiori. 21. dist. deniq; & ī. de priui. antiqua. §. dñiex & ff. de of. procon. l. vlt. & maior potestas ad obediendum p̄ponitur minori. 8. distin. quæ ō mores. in fi. & 11. q. 3. qui resistit. & interim suspensum est officium eius: eo vero recedente resumit illud: arg. ō. 95. dist. ecce. & 11. q. 1. peruenit & C. de donatio. in hac.

¶ Gregorius ix. patriarchæ Hierosolymitano.

Præsente legato de latere minor legatus executionem officij sui dimittere debet.

CAP. VIII.

V*Olentes;* & infra. ¶ Fraternitati tuæ legatiōis officiū in prouincia tua duximus committendum: ita tñ q si legatū ad partes illas de latere nostro c cōtigerit destinari, executionem ipsi' officij, quādiu legatus ipse ibi fuerit, pro sedis Apostolicæ reuerētia omnino dimittas. †

¶ Idem.

¶ *Legatus nō de latere, sed rōne psonæ, extra prouinciam sibi decretam absoluere nequit excōicatos pro iniectione manuum in clericos, nec ēt in prouincia si tales excōicati aliunde veniāt. Legatus vero rōe dignitatis nullos tales absoluit. h. d. secundū cōmunem intellectum.*

CAP. IX.

E*Xcommunicatis* pro iniectione manuū violēta, ecclesiæ Rom. legati, q de ipsius latere nō mittunt, d extra prouinciā sibi cōmissā, e vel ibid. si hmōi

E*Xcommunicatis.* Primo ponit vnū dictum. Secundo aliud: ibi, *Et qui.* Tertio excipit ab vtroq; ibi. Nisi. Abbas.

CASVS. In capitulo isto fit mentio de duplici genere legatorū. Primo dicit q legati illi quib. rōne psonæ ad tps legationis officiū, iniūgitur, extra prouinciam sibi commissam vel etiam existentes in prouincia sua non possunt absoluere excōicatos pp iniectionē manuum violētam, si isti iniectores manuū ad ipsum legatum aliunde accedant. Secundo dicit q illi legati, q habēt officiū legationis, p̄textu ecclesiarum suarum, q̄ uis existant in prouincia sua, excōicatos prędictos ēt subditos non possunt absoluere: nisi & istis & illis a sede Apost. de speciali gratia amplius cōcedatur, & isti legati nō mittuntur de latere Papæ. No. q legatus ex priuilegio non habet iurisdictionem ex ipsa legatione, nisi in sua prouincia, & citra illos de prouincia sua.

¶ *Glo. seq. arguit à contrario.*

d ¶ *Mittuntur.* ergo à ōrio sensu, si missus sit à latere dñi Papæ, potest absoluere oēs, siue de sua legatione siue non: quod verum est & in eundo & redeundo s m quosdam: ex officio enim legationis licet legatis de latere dñi Papæ missis, excommunicatos pro violenta manuum iniectione in ecclesiasticas personas absoluere, ō. e. q translationem. & ī. de sent. excō. ad eminentiam. Tales enim legati postquam egrediuntur vrbē, quousq; in vrbem reuertantur, beneficium absolutionis impendunt, & ita obseruant de facto. & hoc introductum est in fauorem aīarum, vt periculum moræ vitetur. 3 arg. ī. de sen. excō. facto. & sic proconsul vbiq; insignia proconsularia hēt, licet potestatem suam egressus vrbem non exerceat, nisi in ea prouincia, quæ ei decreta est. ff. de offi procon. l. 1. & habent iurisdictionem, licet non contentiosam. ff. eo. l. 2. Ber.

¶ *Glo. seq. tractat de triplici genere legatorum. secundo quærit, arguit pro & contra, soluit. In fi. subdit intellectum.*

e ¶ *Commissam.* Per hoc quod dicit hic, patet q maior est potestas legatorum, qui de latere dñi Papæ mittuntur, quā aliorum, isti em de quibus præmittit, non possunt absoluere excōicatos pp sacrilegam manuum iniectionem in ecclesiasticas personas: vel aliunde venientes: vel extra suam prouinciam existentes: quia nulla potestas est eis concessa extra illam prouinciam arg. ff. de iuris. om. iud. l. vlt. & ff. de offi. præsi. l. 3 nisi eis amplius concedatur, vt dicit in fine: sed illos de sua prouincia absoluere possunt, dum sunt in prouincia arg. à cōtrario sensu. De duplici genere legatorum fit mentio, & primo de his quibus ad tempus cōmittitur officium legationis ratione personæ, & non dignitatis: vt ī. eod. tit. c prox. & ī. de accusa. cum dilecti & ī. de præsum. mandata. Secundo de his q rōne dignitatis habent hmōi legationis officiū in sua prouincia. ī. e. c. 1. & ī. de ap. c. 1. isti nō mittunt de latere Papæ: vt dicit Io. And.

1 Facit Authen. multo magis. C. de sacro san. eccle. & l. 2. C. de testa. tut.

Potestas legatorū de latere in absoluendo.

2 Conco. l. quod te. ff. si cert. pet. & l. fi. §. fin. ff. ad l. Rhodiā.

3 No. Ios. 94. dis. c 2. q capiens legatu ab eo pōt absolui; qđ intelligas saluo eo qđ habes de pœ. sciētis. li 6. & e tit. si q s suadēte I cle. & de ver. sed q̄ritur vtrū dicamus

nor est potestas eorū. & isti non possunt absoluere excōicatos et subditos nisi specialiter eis pcedat: vt dicit hic in fi. Illi verò q mittūtur de latere dñi Papæ: qa & ipsi pars corpis eius esse intelligunt: vt 3. q. 1. in c. si q̄s cū militib. C. ad l. Iul. maie. q̄squis. ex officio legationis oīa possunt, nisi illa quæ specialiter sibi sedes Apostolica reseruauit. ī. e. q̄ trāslationem Sed quos dicemus de latere dñi Papæ missos? an Cardinales tm̄, an alios ēt existētes in curia vt puta capellanos, archiepos epos pro suis negotijs in curia existētes? Sed vr̄ q̄ proprie dicantur de latere Papæ Cardinales, q. a ad latus eius semp assistunt; sed idē vr̄ d capellanis, & alijs curialibus, quia & ipsi assistunt ei, licet, nō in secretis consilijs. Satis posset dici, q̄ illi dñr missi de latere Papæ, quos fuerit existētes in curia sua, ēt si non sint Cardinales, & illos tranlmittit specialiter ad alienam prouinciā concedendo eis gnalē legationem. Item qui potest ex officio suo absoluere, pōt cōmittere vices suas alij, cū uiderit expedire. ī. tit. prox. c. vlt. Proprie dñr missi de latere dñi Papæ Cardinales tm̄ ar. ī. de sen. excō. ad eminentiam. qa ipsi pars corpis dñi Papę dñr. vt dictum est ī. & iō istorum potestas latior est q̄ aliorū: quia & de sua & aliena ᵉ prouincia absoluere possunt in eūdo & redeundo: alij vero absoluere non possunt aliunde venietes nisi amplius illis sit cōcessum, vt dicit in fi. Ad hoc not. q̄ ecclesiæ Romanæ legati quantuncunque plenam habeant legationem, non possunt ex officio legationis pferre beneficia nisi specialiter eis fuerit concessum: vel nisi sint legati Cardinales, q. amplioti dēt prorogatiua gaudere. hoc totū statuitur in decre. Inno. 4. quę incipit, officij nostri debitum. Bernardus.

manutum iniectores illuc cōtingat aliunde accedere: Et qui ecclesiarum suarum prætextu legationis sibi vendicant dignitatem etiam subditis (quamuis in prouincia sua existentes) beneficiū absolutionis impertiri non possunt: Nisi de speciali grā illis & istis amplius à se de Apostolica concedatur.

¶ Idem.

¶ *Durans legati statuta ēt legatione finita, finitur tamen sui delegati iurisdictio, si citatio non præcessit.*

CAP. X.

Nemini dubium esse volumus, quin legatorum sedis Apostolicæ statuta, ᵃ edita in prouincia sibi commissa, durent tamquā perpetua, licet eandem postmodum sint egressi. ¶ Secus autem † si causas duxerint aliquib. delegandas: ᵇ cū iurisdictio istorum expiret, ᵇ si ante illorum discessum, horum citatio ᶜ non præcessit.

N *Emini dubium*: Habet duo dicta multum notabilia. Secū- dum ibi, *Secus autem*. Abbas.

CASVS. Primo dr̄ q̄ legati Apostolicæ sedis possunt edere statuta in pūincia sibi cōmissa: & durant ppetuo, licet postmodū pūinciam exeant. Secundo dicit q̄ si legatus cōmittit cām alicui, iurisdictio illius expirat, nisi antequam exeat pūinciā citatio pcessit. No. q̄ licet legatorum iurisdictio sit tpalis, tñ statuta ipsorum sunt perpetua: & sic nota, q̄ sublato principali non destruitur accessorium. Item ex hoc nota, q̄ causa sublata non remouetur effectus. Item nota q̄ iurisdictio legati nō durat nisi eo in prouincia existente aliquis cœperit ea vti. & sic nota q̄ non tm̄ morte naturali finit mādatū: sed ēt ciuili.

ᵃ *Glo. sex fortificat textū. secundo querit, arg. negatiue cōtrarium sol.*

a ᵃ *Statuta.* sic patet q̄ statuta quæ faciunt legati in pūincia sibi concessa ppetuo sunt seruanda: & si lata sub anathemate, qui ꝯ faciunt, sunt excōicati. ᵃ ī. de lo. & condu. c. ex rescripti. nam epi qui sunt minoris auctoritatis, statuta in sua diœc esi facere possunt. ī. de ma. & obe. si quis venerit. Item de remissionibus quas faciunt locis religiosis siue pōtibus, qd dices? nunquid & illæ sunt perpetuæ? vr̄ q̄ non: quia præses pūinciæ non potest interdicere alicui vltra tps suum, vt ff. de pœn. l. vlt. ff. de postu. puto. §. vlt. sed verum est q̄ valent perpetuo sicut statuta. licet enim administratio sit tpalis; illud quod factum est per eum, perpetuum ᵇ est. vñ qui facit ꝯ incidit in pœnam, si aliqua pœna apposita est. & pfectus pto rio ad tempus & in perpetuū potest prohibere alicui ne vtat aduocatione. ff. de offic. præfec. vrb. l. 1. § vlt.

b ᵇ *Expiret.* & ita patet q̄ recedēdo à pūincia sua expirat iurisdictio, sicut p mortem expirat ī. de offi. deleg. licet. & c. gratum quia pro mortuo quantū ad hoc reputatur. Multis modis dr̄ iurisdictio expirare. vt no. ī. de offi. deleg. in litteris.

c ᶜ *Citatio non præcessit.* ergo si citatio pcessit, valebit cōmissio post recessum. sic p citationē ppetuatur iurisdictio. sic ī. de offi. deleg. gratū. & c. licet. & ī. de fo. cōpe. pposuisti. sic ī. de appel. vt debitus. & sic ī. de rescri. capitulū sanctæ crucis. in quib. dr̄ q̄ sola citatione siue præuentione ᵃ pueniē iurisdictio allorū.

Left margin notes:

† tamen

† Vide l. vnicā. C. q pto sua iurisf. & l. 3. C. de offi. prætor.

Legati de latere proprie q̄ dicantur.

ᵃ Quid si sibi resistat læsus; vide I Spec. cu. e. ti. §. nūc dicamus. vers. qd si læsus. Io. A.

ᵇ Absolnent tñ p ordiarios suos, si ita tutū ablolutionem maiori à ref ruat. ī. de insti. ex frequē ti. Io. An.

ᶜ Non tñ intelligas ad essētiā legis vel statuti ptinere vt ppetua sint nam hoc potestate principis positū est. Geminianus 3f. 93. late Gomez in præmio regu. cancellariæ. q. 2. vt plurimum tñ lex perpetua ee solet.

ᵈ Dicit Hostiē. q̄ hæc iura ebant, q̄ ordinaria iurisdū p̄ peruenire ꝺ egatā. &

DE OFFICIO IVDICIS ORDINARII.

¶ *Visum est de officio ordinarij specialis, vt est legatus: nunc subijcitur in genere de officio cuiuslibet ordinarij. Abbas.*

De hac materia tractatur 3. q. 7. & 9. q. 3. 10. q. 1. & q. 2. & q. 3. 18. 2. per totum. & 30. q. vlt. materia. vsq; ad fi. q. 3. q. 5. quia suspecti.

TITVLVS XXXI.

De officio iudicis ordinarij.

¶ Ex synodo Ioannis Papæ.

¶ *Epi in suis diœcesibus possunt crimina inquirere, & punire: & cū opus fuerit, inuocare brachiū seculare.*

CAP. I.

Perniciosam: † & infra. ¶ Habeant igitur episcopi singularum vrbiū in suis diœcesibus liberam potestatem, adulteria & scelera inquirere: ᵃ vlcisci, & iudicare ᵇ secundū q̄ canones ᶠ censent, absque impedimento alicuius. ¶ Et cum opus fuerit publicum ᵍ conuocent auxilium: non ad

P *Erniciosam*. Primo ponit decisum exordium. Secundo dispositionē: ibi, Habeant igitur.

CASVS. Statuit Ioannes Papa I synodo ista, q̄ epi singularū ciuitatum habeant potestatem inquirendi crimina, & punire criminosos ſm quod canones dicunt sine impedimento alicuius: & si opus fuerit, inuocent brachiū seculare, ita tñ q̄ per hoc nullum præiudicium fiat episcopis, vt hoc ipso ius sibi acquirant. Not. q̄ vbi ecclesia per se non sufficit, inuocare debet auxilium seculare.

ᵃ *Inquirere.* tūc scilicet cum frequens, & clamosa fama est contra subditum, quæ obtinet vicem accusatoris. ī. de accu. qualiter & quādo. & ī. de simo. licet Heli. & tunc possunt testes introducere contra illos. 33. q. 3. præcipue. etiam lite non cōtest. ī. vt lit. non contest. quoniam frequenter. §. sunt & alij.

ᵇ *Iudicare.* vndecunque illi sint: præses enim pūinciæ purgare debet prouinciam suā malis hominibus, nec distinguit vndecunque sint. ff. de offi. præsi. præses pūinciæ. & 6. q. 3. placuit & C. vbi de cri. agi opor. Auth. qua in prouincia.

ᶠ *Gl. sex. dicit de quibus criminibus inquirant episcopi. secundo arg. quid in dex secundum allegata, & c. allegat 9. iura. & 4. alleg. in contrarium. ponit 2. opi. & secundam approbat.*

f ᶠ *Secundum quod canones censent.* Dūt q̄ canones epi cās synodales inquirere dēnt: & testes maturiores in parochia ostitue re. vt eam synodalem ad epm deferant. 35. q. 6. eps in synodo. ad epos enim pertinet inquirere de huiusmodi criminib. ecclesiasticis, de adulterijs, de consanguinitate inter virū & vxorem & 45. q. 6. eps in synodo. & cap. ab isto die. & duobus cap. seq. Item de hæresi. ī. de hæreti. excōicamus. §. adijcimus. Itē crimen vsurarū, sacrilegij, simoniæ, & similia proprie spectant ad ecclesiasticum iudicem: & de his principalibus inquirere dēt episcopi, & punire, & etiam de quocunque mortali peccato ī. de iudi. nouit. Item ex eo quod dicit hic. inquirere. vlcisci, & punire ſm q̄ canones censent, est arg. q̄ iudex dēt iudicare ſm allegata, & secundum canones & leges. & non secundum conscientiam: 3 ut expresse dicitur: 3. q. 7. summopere. & 3. q. 7. iudicet & 7. q. 2. si tantum. & cap. placuit & ī. eod. c. proxi. & C. de iud. rem non nouam & in Authen. de iud. §. quia vero colla. 6. & in Authen. de defen. ciui. § iusiurandum col. 2. & ff. de of. [illegible] sollicitas. § 4. arg. ꝯ. ī. q̄ potest iudicare ſm quod putat. ff. quis & a quo appel. ut l appellari. & ff. de arbit. qualem. & 11. q. 3. tunc vera est & arg. 8. dist. qui contempta veritate. In hoc casu quando iudex aliud habet in conscientia, & aliter constat per probationes legitimas, dicunt quidam q̄ debet alij causam delegare. & de iurisd. om. iu. prætor. Alij dicunt & melius, q̄ licet iudex aliud habeat in conscientia sua quàm constet per allegata, debet iudicare secundum quod de facto est sibi in iudicio per iura primo dicta: & non debet se iui conscientiam quia non scit illa tāquam iudex, sed tamquam Deus. ī. c. proxi. & 6. q. 2. si tantum. & c. placuit. nec ita peccat nec dicitur facere contra conscientiam. ᵈ nec ita nec condemnando nec in absoluendo sequatur conscientiam. Et q̄ ita sit procedendum patet, nam dūs omnia sciebat: & de tñ nullum voluit condemnare nisi probationibus conuincetetur. 2. q. 1. Deus omnipotens Aduerte tamen q̄ qui contra conscientiam iudicat, punitur secundum tenorem constitutionis Inno. 4. ī. de re iud. cum æterni. lib. 6.

g ᵍ *Publicum conuocent auxilium.* i. iudiciū seculare. sic 24. q. 5. principes. & 96. dist. cum ad verū ventū est vtraq. potestas p alteram

Right margin notes:

ordinarij delegata vero & pu tat q̄ pueniri possit ordinariā, & remittit. de appella. vt debitus. & seruatiōe ēt legati, an duret post ipsū recessum tracta. hic H. quod est expeditum infra eo. psenti lib. 6. Ioā. And.

Cap. 1. e. tit. in 1. compil. vi de concil. Tride sessio. 24. de refor. c. 8.

† Vide l. imperiū. cū no ff. & iuris. om. iud.

Quid inquirere dēat eps, & qui interrogare de delictis late Burchardus. lib. 1. decr. c. 91. 92. & seq.

ᶠ Adde ꝯ munē sententiā eē secūdū allegata, & nō secundū quod iudex vt priuata psona nouit. & quo articulo plenisime B. Tho. & Caietan. 2. 2. q. 67. ar. 2. & Couarruias. lib. 1 ca. 1. varia. reso lut. adde Doctores in l. ex recepto ff. de munere. & honor. & gl. in c. pastoralis. verbo, tenear. sup. de offi. de leg.

Supple, & contra iustitiam. Io. And.

alteram adiuuatur, vt ibi dicitur. & ĩ. eo. q.ñ. & posset cōpelli ad hoc ĩ. de maledic. c. 2.

¶ *Glo. seq. signat contrarium, & remittit.*

a ¶ *Praeiudicandum.* quia per hoc non acquirit ius in praeiudicium ecclesiæ, vt sua auctoritate posset in posterũ attentare, nisi de mandato ecclesiæ: imo tenet auxiliũ pstare ecclesiæ, & posset cōpelli ad hoc. 33. q. 5. administratores. & ĩ. de maledi. cap. 2. & est ar. ꝙ protestatio necessaria est, quãdo aliq̃ aduocant ad ea, in quib. ius non habent. 7. q. 1. pontifices. & 24. distin. presbyteri.

praeiudicandum, a sed potius ad ea, quæ Deo sunt placita, prosequendum.

¶ Eugenius Papa.

¶ *Ordinarius q scit non vt iudex vel homo, sed vt Deus subditũ esse criminis reũ, indeterminate poterit, sed nõ noĩati eũ arguere uel punire.*

CAP. II.

SI sacerdos sciat pro certo b aliquem esse reum alicuius criminis: vel si confessus fuerit, & emēdare noluerit: nisi iudiciario ordine quis probare possit: non debet eum arguere noĩatim, c sed indeterminate: Sicut dixit Christus: Vnus vestrum me traditurus est. Sed si ille cui damnũ illatũ est, petierit iustitiã, pōt excōicare auctorem † damni, licet ēt ei confessus d sit: sed tamen non nominatim e potest eum remouere f a cōione, licet sciat eum esse reum: quia † nō vt iudex scit, sed vt Deus: sed dēt eum admonere, g ne se ingerat quia nec Christus Iudam a communione remouit.

¶ Alexan. tertius Flo. episcopo.

Cap. 6. in an. 1. compilat. & post cō cil. Later. par. 30. ca. 15.

Arg. contra ĩ. de ele. cum vinto. ibi sol.

Si Sacerdos. Diuidi potest in duas partes principales, sicut sunt duo dicta. Fin: ibi, Sed si ille. Prima subdiuiditur. Primo ponit thema, ex quo q̃stio Secundo decisio: ibi, *Non debet.* Tertio ratio: ibi, *Sicut dixit* Ant. de But.

Math. 26. Marc. 14. Luc. 22. Ioan. 13.

Sacerdos scit aliquem pro certo reũ alicuius criminis, vel ipse criminosus ei cōfessus fuit, dicitur, ꝙ si ille admonitus noluerit satisfacere, sacerdos non debet eum arguere noĩatim, nisi ordine iudiciario crimē fuerit ei pbatum, sed in genere admoneat illum, exemplo Dñi qui dixit: Vnus vestrũ me traditurus est. Sed si ille q damnũ sustinuit, petat iustitiam, sacerdos potest excōicare illum qui damnum dedit, hoc modo, excōico quicunq; fecit tale factũ: sed noĩe proprio non debet eum excōicare, q̃uis ei ɔfessus fuerit: qa non vt iudex scit, sed vt Deus: & dēt illum admonere, ne ingerat se cōioni ipsius sacerdotis, quia nec Christus Iudã remouit. Not. ꝙ iudex nō dēt iudicare ꝼm ɔ̃scientiam, sed ꝼm ea quæ probãtur. Item in genere aliquis potest excōmunicari.

† Auctorem † antiquis

† Pro intelligētia huius c. vi de B. Tho ma. 3. par. q. 8. arti. 6. & plenissime Sotũ in 4. sent. dist. 13. q. 1. art.

b ¶ *Pro certo.* quia forte vidit eum delinquentem, vel qa ipse idem ei confessus fuit. 22. q. 5. hoc videtur.

¶ *Glo. seq. ponit Brocar. inducit quatuor iura pro, & quatuor ĩ. & sol.*

c ¶ *Nominatim.* arg. est hic ꝙ aliquid licet in genere, q̃d in specie non licet. sim. 9. q. 1. quid autem. ff. de quæ. l. 1. §. ad quæstionem. arg. ĩ. de off. dele. qm abbas. ff. de pœn. l. moris. § sunt autem. ad ĩ ar. contra 24. dist. qũ. ff. si quis cauti. §. ed & si quis. §. quæsitum. & ĩ. de appella. inter cætera. & C. de iure do. impe. l. 1. Sol. quod licitum est in genere, licet in specie, & e ɔuerso: nisi descensus ad specialia vel gñalitas occasionem mali I. det, vt patet per exempla in 1. rub. & C. quæ res pig. ob. poss. l. 1. & ff. de pig. l. obligatione, sed singula exempla tam de prima regula q̃ 2a suũ casũ obtinēt vt patet I quacũq; ɔcordãtia d ¶ *Confessus.* licet. n. ɔfessus sit in pœnitentia, nunq̃ tñ excōicabit eũ ipsum exprimendo: qa sic proderet peccatorē: q̃d esse nō dēt. de pœn. dist. 6. placuit. & ĩ. de pœ. & remi. ois vtriusq;.

† Creditor habēs bona debitoris obligata, non impetrat illorũ dñiũ: se certis certis res habet obligatas. Iud. An.

e ¶ *Nominati.* 1. proprio noie expresso non debet eũ arguere, vel excōicare, sed in genere sic dicendo: Quicunque fecit tale factum, sit excōmunicatus, & perinde habetur ac si proprio nomine expresso esset excommunicatus quantũ ad Deũ sed quantũ ad ecclesiam non; qa non vitabitur ab ecclesia. & e. simile 11. q. 3. excellentissimus. & Iustit. de exhæ. lib. §. manumissio. & §. nominatim & ff. de lib. & posth. nominatum.

† Nō dicit illum, sed vnũ ex illis. Io. An.

¶ *Glo. seq. quærit, allegat pro, & contra & soluit.*

f ¶ *Remouere a cōione.* Simile 6. q. 2. si tm & c. placuit. Sed q d si epũs dicat, excōico vnũ, de illis qui tale factum fecerunt? vr ꝙ nullus sit excōicatus: quia cu ex plurib. seruis eiusdē nominis vnus liber esse iussus est, neuter liber erit. ff. de manumis. test. cũ ex plurib. de testa. tutel. duo sunt Titij. & not. ar. in q̃se excōicãdus. 14. q. 2. sane. ar. ĩ. p vter q; sit excomunicatus. ff. de adi. le. l. 3. §. si duob. & ff. de reb. dub. q duos. Sol. Sed verum est ꝙ neuter est excōicatus, quia ipsa incerta est, & id rei iudicata

† Adde ad hæc l. si duob. facit pro opi. gl. nõ ꝯtrario ad q̃d inducis.

auctoritatem non continet, sicut snia quæ certam quãtitatē non ptinet, nulla est. C. de sen. quæ sine cer. quan. l. pen. & vlt.

g ¶ *Admonere.* in secreto, ne ingerat se cōioni suæ. simile ĩ. de sen. excō. non ab hoie. s. tñ. sed publice non dēt eũ remouere: sicut nec Christus Iudam remouit, imo ei Eucharistiã dedit. de conse. dist. 2. cum oē. & c. si illud. & cum alijs ad pdicandũ missit. 1. q. 1. sicut Christ.

¶ *Si ordinarius subiectus epo pfert in sibi subiectum iustam censurã ecclesiasticam, episcopus illam seruare dēt, & illã sine satisfactione & cōscientia proferentis relaxare nō dēt.*

CAP. III.

CVm † ab ecclesiarum p̃latis, ecclesiastica h sententia in malefactores aliquos promulgatur, rata debet & firma consistere. & vsq; ad condignam satisfactionem inuiolabiliter obseruari, ¶ Quapropter mandamus, quatenus si qñ plebanus sancti P. in clericos vel laicos parochianos suos, interdicti vel excōmunicatiōis sniam ,rõnabiliter i tulerit; ipsam facias inuiolabiliter obseruari; & eam sine cōgrua satisfactione. & absq; eiusdē plebani conscientia non relaxes. k

¶ Idem Cantuariensi archiepo, & eius suffraganeis.

¶ *Si ordinatio vacantis ecclesiæ ēt patronatæ ex iusta causa differt, est ibi per epm œconomus ponendus.*

CAP. IIII.

CVm † uos plerumq; oporteat ordinationem ecclesiarum... seruare sententias subditorum suorum.

Cum ecclesiarum. ❡ Primo ponit exordium, ex quo secũdo infert mandatum: ibi, *Quapropter.* Abb.

Plebanus sancti Pancratij aliqñ excōicabat aliquos p excessibus suis, eps Florẽtinus absoluit eosdē irrequisito dicto plebano: fuerit hoc ad dñm Papam: Papa sup hoc scribit epo Florẽtino dicēs, ꝙ si p̃lati pferunt sniam ecclesiasticam in aliquos malefactores, illa dēt firma & rata ɔsistere, & obseruari vsq; ad debitã obseruationē. Vñ mandat Papa epo Florẽ. quatenus si pdict plebanus sniam excōicationis vel interdicti profert in clericos vel laicos parochianos suos, ipsam faciat inuiolabiliter obseruari, nec eam relaxet sine cōsciẽtia dicti plebani Not. ꝙ plebani habēt iurisdictionem excōicandi. Item eps debet

† Cap. 2. eo. ti. in 1. compil. & post cō cil. Later. pa. 31. c. 7.

† Pãcratij

† Cap. 5. eo. ti. in 1. cō pil. & post concil. La te. par. 14. cap. 21.

¶ *Gl. seq. reci. p q an prælati inferiores epo. & c ar. ponit opi. & sol.*

h ¶ *Ecclesiastica sententia.* sic ergo p̃lati isti pñt excōicare. 14. q. 1. alia causa est. & sic sunt iudices ordinarij. arg. ĩ. de exces. p̃lator. ad hæc. & habent curã aiarũ. s. de elec. cũ in cunctis. §. inferiora sic & abbas pōt excōicare, & habet iurisdictionē. ĩ. de simo sicut. s. de offi. deleg. Pet. & Guil. & ĩ. de fo. compe. significasti. & hoc oēs concedunt, nisi consuetudo faceret cōtra talis, sed anathematizare non possunt, vt dicunt quidam. 16. q. visis. & 24. q. 3. corripiantur. Et tu dicas ꝙ non possunt anathematizare siue excōicare, cum illa etiam solẽnitate de qua traditur. 11. q. 3. debent, & de illa excommunicatione intelliguntur prædicta capitula 13. q. 2. visis. 24. q. 3 corripiatur. & quod hoc facere possunt isti inferiores prælati, habes ĩ. de eo q fur. or. c. 1. & quia hoc non est ordinis, sed potius iurisdictionis. sup. de elect. transmissam. & illud generaliter traditur, ꝙ quilibet prælatus collegiatæ ecclesiæ, licet subsit epo, est tñ iudex ordinarius in plebe sua. & habet iurisdictionē cognoscēdi & excommunicandi, vt hic dicit. & in Authen. de desen. ciui. § 2. colla 3. & 15. q. 4. c. 1. & ĩ. de iudi. decernimus. arg. C de iurisdi. om. iud. l. vlt. & illum dico prælatum hoc facere posse, & talem iurisdictionem hēre qui est electus a collegio siue vniuersitate. ĩ. de elec. c. 1. & 93. dist. legimus. & idē intelligo si pficiatur collegio vel vniuersitati ab eo qui habet administrationem cum iurisdictione, puta episcopo.

† Ait Inno. ꝙ Archidiaconi habent iurisdõnē à canone, ētsi nõ eligantur ab vniuersitate, vel nõ confirmē tur ab epo c. 1. & c. ad hæc supra de of. arc.

i ¶ *Rationabiliter.* quod semper præsumitur donec pbet̃ ɔ̃riũ arg. ĩ. de renun. in præsentia. & ĩ. de re iudi. sicut. & seruanda est a subditis, siue sit iusta siue non. 11. q. 3. sententia pastoris.

¶ *Gl. s. seq. quærit, & soluit.*

k ¶ *Non relaxes.* Sed pone ꝙ eps relaxet talem sniam plebano irrequisito, nec aliqua satisfactione pmissa, nunq̃d tenet absolutio? Vtique, cum sit superior & ordinarius suę diœcesis. 51. q. 1. de persona sed male facit, imo & si subditus conqueratur epo, debet illum remittere ad suũ excōicatorē absoluendũ. ĩ. e. ad reprimendã. ꝼm tenorē illius decretalis, nisi periculũ esset in mora. ĩ. de senten. excō. sacro. & tunc recepto primo iuramento secundum formã ecclesiæ, vt traditur in dg cte sacro.

† Dicit Vin. ꝙ cũ cãæ sunt cōes maiori & minori iudici, præfert maior, si citat. l. iudiciũ. ff. & iud. c. quę contra. di stin. 8. sec vbi nō habēt causas cōes, ꝼm fateor de quo infra c. pastoralis. de priuilegiis de vet. ĩ. e. quãto lo. And.

Cum vos. Communis diuisio. Secunda: ibi, *Fraternitati.* Abbas Siculus.

CASUS. Patroni ecclesiarum Cantuarien. prouinciæ pſentabāt ad vacantes ecclesias personas minus idoneas: pp. qd ordinatio ecclesiarū deferebatur: uel ēt inter pſentatores & plātos alia discordia emergebat: quæsitum fuit à Papa qd sup hoc esset istis platis faciendū? mandat Papa, quatenus si aliqñ in vacantibus ecclesijs, in quib ecclesiastica pſona pſentationē nō habet, uel qa minus idonei præsentant, vel alia de cā non possint pſonas idoneas ordinare, ponant in ecclesijs œconomos, q̄ dēant pcipe fructus, & eos expendere in vtilitatem ecclesiarum, vel cōseruare quousq; personæ idoneæ fuerunt institutæ. Not. ꝙ min' idoneus non est in ecclesia recipiendus. Not. ꝙ si quæstio est sup ecclesia vacante, ordinatius ex officio suo in ea pficiet œconomū. Not. ꝙ bona vacātis ecclē successori sunt seruanda.

a [c] *Personæ* Hoc ideo dicit, quia pſona ecclesiastica facilius cogit, puta p suspensionē vel subtractionē beneficij 74. dist. cōsuluit. vt sic fiant concordes.

¶ emergit | ¶ cessante

sitatum differre, pro eo ꝙ quādoque personæ [a] vobis minus idoneæ [b] præsentantur: aut inter vos, & præsentatores, alia de causa radix dissensionis emerserit: [†] & infra. [¶] Fraternitati vestræ mandamus, quatenus si quando vacantibus ecclesijs, in quibus ecclesiastica persona præsentationem non habet, vel quia personæ minus idoneę præsentātur, uel alia de causa [c] de iure personas non poteritis in eis instituere: appellatione remota ponatis œconomos, [d] qui debeant fructus percipere: & eos, aut in ecclesiatū vtilitatem expendere, aut futuris [e] personis fideliter reseruare.

¶ Idem Cantuarien. archiepo.

¶ *Si constat ordinario ꝙ absolutus à Papa suppressit verā cām quare fuerat excōicatus, debet illum remit-*

[†] *Gl. seq. recit. per q. an patronus, & c. soluit quōd non, rōnem inducēs quam fortificat. In fine ponit contrariam opinio. quam reprobat.*

Patronus laic' & patron' clericus differunt in multis.

b [c] *Minus idoneæ.* Sic patet ꝙ patron' laicus licet pſentet indignum non est priuatus nec priuandus potestate pſentandi, sed in collegio seu ecclesiastica pſona aliud est: q̄a si collegiū eligat vel præsentet indignū, est ipso iure priuatus, ī. de elec. c. cum in cunctis. Idem credo de clerico patrono, ꝙ non patcitur ei si præsentet indignum, imō priuatus est eodem mō, vel saltem priuandus est, sicut vides in alio articulo, clericus patronus variare non pōt, laicus pōt anteq̄ pſentatus sit confirmatus. ī. de iurepat. cum aūt. & hæc pōt esse rō quare laico patrono dantur tm̄ quatuor menses à tpe vacationis. ī. de iure pat. cum pp. collegio vero sine clericis dantur sex menses p illam constonem. ī. de concess. præb. nulla q̄a laicus nō priuatur ptāte præsentandi, licet indignū pſentet. clerici vero sic. [¹] vnde hic fit quædā cōpensatio hincinde: q̄a laici grauātur in tpe, & releuantur in alio: quia non puniuntur, & quia clerici puniuntur eligendo, vel pſentando indignum, releuant in maiori tpe: & quia clerici magis dēnt esse discreti & scire iura: iō puniuntur si peccent in electionibus seu pſentationibus, & clerici patroni eodē iure vtuntur in præsentando quātū ad pœnam, si delinquant sicut clerici eligēdo. arg. præd. c. cū aūt. Quidam tñ dicunt, ꝙ ad superiorem deuoluitur prouisio ecclesiæ, cum laicus patronus præsentat indignum. in Auth. de san. epi. § si quis oratorij domum. colla 9. In iure nostro non cauetur hoc expresse: & iō standum est canoni, & nō legi. Ber.

Concor. l. cum qui dum. cum no. p Bar. ff. d leg. 2.

c [c] *Causa.* puta, scandalum magnum. arg. ī. de iure pat. c. 1. & 2. sed pro modico scandalo non dimittit episcopus ecclesiam ordinare. ī. de iure patrona. quoniam. uel quia de iure patronatus uertitur quæstio inter episcopos & præsentatores.

Oeconomus: ob quas causas constituatus.

d [c] *Oeconomos.* Hic constituitur œconomus ad conseruandū non ad agendum. 75. dist. quī. q̄ꝗ; etiam ad agendum constituitur. C. de epi. & cleri ois. §. nihilominus. & ī. de iura. calū. imperatorū. & ī. de capel. mona. dilectus. & c. constitutus. & hoc intellige cum de iurepatronatus quæstio est inter patronos & epm, vel qñ patroni non concordant de præsentanda pſona, vel malum præsentant, tunc debet eps statum ponere œconomū, qui conseruet bona ecclesiæ Si quæstio est de iure patronatus inter patronos, vsq; ad quatuor menses expectabit eps, illis elapsis ordinabit ecclesiam, saluo iure in posterū illi qui obtinebit. ī. de iurepatro. qm̄ in quibusdā & c. cū pp discordiam. Ex hac littera notare debes, ꝙ patronus se intromittere non dēt de rebus ecclesiæ, nisi quo ad defensionem. 16. q. 7. decernimus. & c. filijs. Sed eps vel alius prelatus ad quē pertinet institutio, debet habere custodiā illi' ecclīæ vacātis.

e [c] *Futuris personis.* Nota bona ecclesiæ pſeruāda in tpe successoris. 12. q. 2. hoc huius placiti. & c. charitatē. & 75. dist. qm̄ q̄d 1. & 10. q. 2. si q̄s eps. nisi si .. t talia quæ seruando seruari nō possunt. C. de admini. tutor. l. lex q̄ tutores. in fi. & ff. de peti. hæredi. diuus. in fi. 1. respon. & 10. q. 2. si quis episcopus.

EX *parte.* Communis diuisio. secunda; ibi, *Taliter respondemus*. in qua subdistinguit. & secundum membrum: ibi, *Si vero*. Abbas.

CASUS. Quidā subditi Cantuariensi archiepo excōicati fuerūt iusta de causa: isti excōicati accesserunt ad Papam supprimentes causas ꝓ quibus fuerant excōicati, & alia prætēdētes absolutionis beneficiū meruerunt: quærit an sint habendi ꝓ absolutis? Rñdet Papa ꝙ si cō stiterit ita esse, cōpellēdi sunt ad Apostolicā sedem redire cū litteris rei veritatem continentibus: ☙ si de hoc non cōstiterit, & suspecti fuerint, ꝙ dño Papę veritatem confessi nō fuerint, cōpellēdi sunt purgationem pſtare, ꝙ veritatem confessi fuerūt in absolutione sua impetrāda. Not. ꝙ excōicatus in absolutione obtinēda, dēt exprimere cām ꝓ qua fuit excōicatus, aliās non est habēd' ꝓ absoluto.

Cap. 7. e. tit in 2. cō pilatio. & post cō cil. Later. par. 31. c. 1.

[†] Sensus horū verborū talis est: Si suspecti sūt ꝙ non dixerint Papæ veritatē, compellendi sunt ad purgādam eā suspicionē, vt ide colligat eos verum dixisse.

tere ad Papam. Si vero sibi non cōstat, est tamen sibi urgens suspicio contra eum, debes cogere eum se purgare.

CAP. V.

EX [†] parte tua: & infra. Quia nos consulere voluisti, vtr' illorū absolutio teneat, q (occultatis excessibus, ꝓ quibus excommunicati fuerant) absolutionis beneficium per sedē Apostolicam meruerunt, suæ excōicationis causam aliam prætendētes: Taliter respōdemus, ꝙ si ita tibi cōstiterit, debes eos ecclesiastica cēsura compellere cū litteris tuis rei veritatem continentibus ad Sedem Apostolicam redire. [f] ¶ Si [†] vero id tibi non constiterit, & eos suspectos habueris, ꝙ confessi non fuerint veritatem: ipsos compellere debes exinde coram te, quōd

[¶] *Gl. seq. arguit, ponit opinionem quam reprobat, & demum quærit, & dupliciter soluit, & solutionem signat contrarium.*

f [c] *Redire.* Ex eo ꝙ isti cōpelluntur redire ad curiam, patet ꝙ non sunt absoluti: quia talis absolutio, per surreptionem veritatis obtenta, non prodest. inf. de sent. excom. cum pro cā. & c. officij in fi. & litæ super hoc impetratæ non tenent. Quidam dñt ꝙ si pro plurib. criminib. vna tñ sñia aliquis sit excōicatus, dum tñ aliqd eorum expresserit in absolutione, absolutus est, si de alijs postea conteratur ar. de consec. distin 4. tunc valere. qd non credo [²] verū, nisi de illo qd expresserit. Sed illa absolutio non prodest, cum adhuc sit ligatus pro alio crimine, & ēt ex. ecclesiā. ī. de sent. excom. cum pro cā. sed tūc demum valebit absolutio, cū ab alia excōicatione fuerit absolutus: sicut si q̄s de vno peccato pœnitentiam agat, & non de alio, talis pœnitentia nō ꝓdest, quo ad vitā æternā, nisi cum alterius criminis pœnitētiā egerit. de pœ. dist. 4. § vlt. in fi. Sed si plurib. sentētijs ligatus est, oportet vt a qualibet absoluatur, & vltima cōfirmabit oēs ꝑcedentes: quia tunc incipient valere ar. ff. ad Treb. l. 1. § sed & quotiens. sicut dr̄ de pœ. dist. 3. § vlt. in fi. ī. de pœ. & re. qd quidā. & ff. de ser. rusti. præ. per fundū. Et tot sunt necessariæ absolutiones, quot fuerūt excōicationes. Sic. ff. de no. ope. nunc. de pupillo. § si in plurib. & 2. q. 3. c. si quē. § si præuaricator. ver. si plura crimina. Et talis semp est vitādus, quousq; sit absolutus ab oib. vel si esset excōicat' a plurib. & oēs excōicatores cōmitterent vices suas vni, & ille absoluat ab oib. vna sñia expressa cuiuslibet excōicationis cā absolutus erit: & idē erit ac si singulariter absolueret a quolibet. Et est simile de acceptilatione, q̄ capit plures obligationes. ff. de accepti. si plurib. Sed Inn. non vr̄ velle soluere hāc oōnē. ī. de sen. excom. officij. Sed qritur quare absolutus pro falsa cā non hr̄ pro absoluto: sicut pro falsa cā excōicatus hr̄ ꝓ excōicato, saltem quo ad ecclesiam: vt 11. q. 3. c. 1. & 2. Rñd. vtrobique consulitur aiæ: quia excōicatio, & si sit iniusta, non est cōtemnenda, ne ex ipso contemptu liget. 11. q. 3. c. si is qui. § cū ergo. in fi. & excōicatio est medicina aiæ. ī. de sen. excom. cum medicinalis. lib. 6 si non contēnatur, 24. q. 3 notandū & poti' ei ob eū est q iniusteexcōicat, q̄ excōicato si non contēnit. 11. q. 3 illud Alia rō pōt assignari, quare non prosit absolutio ex falsa causa: q̄a excōicatus fuit pro certa causa: & ois res p qua scunq; causas nascitur, p easdem debet dissolui. ī. de reg. iur. ois res, sed de illa causa nulla est facta mentio: & ita illa remanet, ergo & eius effectus; & sic remanet excōicatio prima. Præterea durante priore causa ex alia causa ex qua excōicatus nō fuit absolui nō potuit: q̄a ab illo qd nil fuit absolui nō potuit, & sic talis absolutio nulla: ab illa vero nō intendebat 3 illū absoluere, & ab alia nō potuit absolui. arg. ī. de trāsl. inter corporalia. & ī. deleg. cū sup. & ff. de hære. insti. quotiēs. argu. ꝙ absolutio ex falsa cā tenea. ī. de conlan. & alij. quia circa

[¹] Idē Lau. Tāc Vinc. & Gof. ad c. tunc valere. rñde, ꝙ ibi solutio baptizati impediebat remissionem peccatorum e qua cessāte & adueniēte charitate fit remissio e sed in excōicatione tollenda, nō sufficit contritio: ex quo ergo à principio non fuit absolutus, nūquā cōtritio illū absoluet: sicut nec satisfactio, de sen. excō. cū desideres. i fi. nec iuramentū de parēdo. e. tit. quod in dubijs. Io. And.

[²] Nec intēdere potest arg. ff. de contra hē. empt. in l. inspicit. ergo intentio absoluentis sicut baptizantis, de conse. dis. 4. soles. Io. And.

a ¶ *Purgationem.* Et ita quos eps hēt suspectos, pōt compellere ad purgationem prestandam, vt hic dicit: dummodo publica laborent infamia. ī. de purga. canoni. nos inter alios. & si sint infamati apud bonos & graues. ī. de pur. can. cū in iuuentute. & non sit orta ab inimicis. 2. q. 5. in cunctis.

Significavit. Propter periculū animæ supplet ordinari' desidiā vel malitiā delegati. Cōn diuidio. Secunda ibi, *Cum itaque.*

CASVS. Duob. modis pōt poni casus. Primo sic. Aliqui ɔxerūt matrimonium: publica fama erat q̄ erāt consanguinei uel affines, & scādalū hoc denunciatū fuit epo, siue accusatū matrimoniū. Vnde eps vocauit illos, ipsi fuerunt contumaces, non venerunt, p̄p qd eps illos excōicauit. ipsi appellauerūt, aut ēt p simplicē querelā significauerūt dño Papæ q ipsi non erant cōsanguinei vel affines, & sic lr̃as sup hoc obtinuerūt ad iudices delegatos iudices absoluerūt illos & c. put sequit. & cū isti fuerūt absoluti iudices delegati nō accedūt ad locū vbi teste ab ipis hādā cōsanguinitatē vel affinitatē dēnt produci, nec aliquos pro receptione testiū illuc trāsmittūt, & sic illi remanēt in copula iniqua: & ci vlterius non procedit: quærebat quid iuris esset? R̄n. Papa q dolus & fraus non debent illis patrocinari,

veritatem confessi fuerint, purgationem [a]. præstare.

¶ Celestinus tertius.

¶ *Si ex desidia vel malitia delegati Papæ quis perseuerat in peccato, ordinarius loci potest supplere, non obstante quòd causa fuerit delegato commissa. hoc dicit, & est casus notabilis, & singularis.*

C A P. VI.

Significauit † nobis tua fraternitas, q quidam de parochianis tuis, cum pro illicita † consanguinitatis & affinitatis copula [b], excōicatione notatur, ad iudices remotiores ab Apostolica sede lr̃as impetrant: per quas cū ab excōicatione fuerint absoluti: quia dicti delegati, ad locū vbi testes produci valeant, non accedunt, nec aliquos pro eorū receptione [c] transmittūt, in prænominata nefariæ cōiunctionis copula remanent, & cā debitū non sortitur effectum: [d] & infra. ¶ Cū itaq; p malitia vel desidia [e] iudicis delegati, non debeat quis ad remanendū in copula coniunctionis iniquæ suffragium inuenire: tale damus tuæ fraternitati rn̄sum, q quotiens ea quæ prædiximus, in tua diœcesi euenire contigerit, licite

Cap. 2. eo tit. in 3. compil.

Quatenus in hoc c. damnant[ur] ... copulæ consanguinitatis & affinitatis, vide con cil. Tridē. sess. 24. in decreto de reformatione matrimonij per multa capita.

& pro malitia vel desidia iudicis delegati, non dēt quis remanere in copula coniunctionis iniquæ: & iō quotiens ea quæ dicta sunt, contigerit euenire, licite potest ordinarius taliter absolutos in pristinā excōicationis sn̄iam reuocare, & tandiu eos taliter retinere ligatos, quousq; cā in testium receptione, & in alijs cautis legitimū incipiat habere progressum. Not. q qui illicite sūt coniuncti, excōicandi sunt, vt abinuicē discedāt. Itē ordinarius supplet malitiā seu desidiam iudicis delegati. Secundo ponitur casus. Illi ɔxerūt matrimonium accusatū fuit matrimonium super cōsanguinitate aut affinitate, tandem lata fuit sn̄ia diuortij: sed quia abinuicem nō recedebant, fuerunt excōicati. Tandē significauerunt dño Papæ, q sn̄ia lata est per falsos testes, & hoc probare volebāt. Vnde Papa cām cōmisit super hoc iudices absoluerunt illos, &c. prout sequitur in alio casu. & iste casus bonus est: quia sententia lata contra matrimonium non transit in rem iudicatam, quin possit reuocari ueritate reuelata quandocūque.

b ¶ *Notatur.* Quia noluerunt parere sententiæ diuortij latæ propter consanguinitatē vel affinitatē: sed sic excōicati impetrarunt litteras super reuocatione sententiæ, quæ non transit in rem iudicatam. ī. de re iudic. lator & c. consanguinei hoc secundum vnum casum. sed glossę intelliguntur ante sententiam cum fuit appellatum. Secundum alium casum fuerant excommunicati ante sententiam.

c ¶ *Pro eorum receptione.* Hoc intelligendum est qn̄ testes ad iudicem venire non possunt: quia sunt valetudinarij, vel alio impedimento detenti: uel etiam sunt in honore cōstituti. ī. de testi. c. si qui testiū. qui alias compellendi sunt venire. C. de testi. si qn̄. dummodo n. in per longū iter. ss. de testi. l. 3. §. vlt.

d ¶ *Effectum.* Vnde postulasti quid sit faciendum.

e ¶ *Desidia iudicis delegati.* Et ita iudex ordinarius supplet desidiā delegati, sicut delegat' supplet ordinarij. s. d offi. deleg. prudentiā. §. sexta & ī. de foro cōpe. licet. & c. ex tenore. sed qd dī hic scilicet qd recidunt in iurisdictionem ordinarij, ex eo contingit, q non prosequuntur appellationē suam, & ne propter hoc remaneant in incestuosa coniunctione.

¶ *Glo. seq. querit, & soluit dupliciter.*

f ¶ *Reuocare.* post admonitionē ipsis delegatis factā, vt procedant. & ipsis cōiugatis vt cām suā prosequantur: & si postea malitiose versant ne pcedāt, tūc reducat illos ordinarius in pristinā excōicationis sn̄iam arg. s. de offi. de leg. prudētiā. §. sexta. Sed quātū expectabit? certe modicū tp̄s dabitur, infra qd possit ɔponere sarcinulas, & se parare ad cām. ff. ex quib. cau. maio. in integ. restit. l. ab hostib. §. sed quod simpliciter. Vel hoc intellige ad arbitriū boni viri, i. iudicis. ff. d verb. ob. l. continuus. §. cum ita.

g ¶ *In receptione.* per procuratorē, scilicet cū sint illi excōicati. arg. ī. de iud. intellexi mus vel ēt per se ipsos possunt cām incipere, quia quodammodo rei sunt. & reus bene pōt stare in iudicio excōicatus. ī. de except. significauerunt. & c. vlt. & prosequi appellationem suā ibi: sed postquam incœperunt hēre delegati legitimum progressum, vt hic dicit poterūt absolui ē simile ī. de ver. sig. ex parte. ubi nō absoluit nisi qs primo satisfaciat, sed nō statim absoluitur pp maximā suspicionē: alias regulare est q quilibet primo absoluatur ī. d senten. excom. p tuas.

poteS taliter absolutos, in pristinā excōicationis sn̄iam reuocare: [f] ipsosq; tādiu eadem sn̄ia tenere ligatos, donec cā in receptione [g] testiū, & in alijs legitimū incipiat habere pgressum.

¶ Innocentius tertius Ausitano † archiepiscopo.

¶ *Ordinarius supplet negligentiam abbatis, non reuocantis monachum vagabundum.*

C A P. VII.

Qvanto † deuotio religiosorū: & infra. Ad audientiam nostram noueris peruenisse, q monachi, canonici, & alij regulares tuæ prouinciæ, cū deberēt potius in claustro [h] iuxta regularia cōstituta, diuinis obsequijs vigilare, de obedientijs & redditibus; quorū curā gesserunt pecunia congregata, claustrum abhorrentes, per curias principū [i] & potentū, discurrere non verētur: & infra. † Mandamus, quatenus quoscunq; tales inueneris, [k] nisi ad cōmonitionē tuā resipuerint, vt propriū [l] in manib. prælatorū suorum, sine difficultate resignent, cōuertendū in vtilitatem domus, secundū abbatis [m] consiliū, & regularē vitā obseruent, si prælati [n] eorū

Q *Vanto deuotio.* Cōmunis diuisio.

secunda: ibi, *Mandamus.* Abb.

CASVS. Quidam monachi, canonici, & alij regulares, cū debeant in claustro diuinis obsequijs vigilare, de redditib. ecclesiarum, quarum curam gerunt, congregant pecuniam, & postea per curias principum discurrere non verentur. Factū istorum peruenit ad notitiam dñi Papæ: vnde mandat Papa archiepiscopo diœce. ipsorum, quatenus moneat prælatos prædictorum regularium, ut ipsi corrigant illos qui claustrū pprium (& hoc negligenter) dimiserint: tūc archiepiscopus moneat illos vt proprium si quod habent resignent in manibus prælatorum suorum. & vitam regularē obseruent: quod si non fecerint compellat eos ad hoc p suspensionē officij & bñficij appell. remot. Nota q correctio regulariū primo pertinet ad prælatos ipsorum: & si prælati sunt negligentes, tunc episcopi eos corrigant secundum quòd hic dicitur.

h ¶ *In claustro.* 16. q. 1. si cupis. & sine quo viuere non potest. 16 q. 1. placuit.

i ¶ *Principum.* Et si ibi in aliqua administratione caperentur, indignum est eis ab ecclesia subueniri, per quos constat scandalum in ecclesia generari. ī. ne clerici vel monachi. cap. sacerdotibus.

K ¶ *Inueneris.* per inquisitionem. ī. de simo. de regularibus, uel euidentia rei. ī. de coha. cler. & mulie. c. vlt. & c. vestra.

l ¶ *Proprium.* Quod nisi in morte resignauerit, in signū perditionis in sterquilinio cum eo subterretur. ī. de stat. reg. monachi. & c. cum ad monasterium.

m ¶ *Abbatis.* 18. q. 2. abbates.

¶ *Gl. seq. not. aliter duo iura, ponit opinionem Hugo. quam reprobat.*

n ¶ *Si prælati.* Sic patet q coertio & correctio monachi primo loco spectat ad abbatem. inf. de app. reprehensibilis. in fin. & 14. q. 3 corripiantur. Hug. dicit quod si agatur in figura iudicij, solus episcopus cognoscere debet de eius cā: secus si agatur sēm regulam claustralem. 11. q. 1. de persona. C. de pat. pot. l. 3. & C. de emen. ppin. l. vnica. Sed probabilius videtur dicendum q prælatus ecclesiæ collegiatæ habet iurisdictionem

† Ausitan.

† Cap. 1. eo. tit. in 3. cōpil. & de materia hui' cap. adde plene in cōcilio Vienne. qd refert in clement. de statu monach. c. ne in agro §. quia uero. ubi hæc ēt phibētur, facit textus in l. Deo nobis. C. de epi. & cle.

[i]. Dicit Host. hūc eē casum spālem, in quo excōicatus agit: qn̄, semel absolut' in eodē crimine & in eadē contumacia pseuerat, vt hic, & infra de appel. qō. hoc autē fit in pœnā ipsorū, & sic non obstāt cōtraria. Io. And.

[l] Ait Innocētius loco horū uerborū q̄ sunt in textu, nēpe: abbatis consilium, hæc alia esse debere, vide licet: sui arbitrij tui consilio ita ut ad Archiepm, cui scribit Papa, ptineat cōuertere illa bona I vtilitatē domus. cęterū in antiqua copilatione, abbatis, erat vt hic, qd ēt habent omnes manuscripti.

ctionē: vt 16.q.5.c.1.vt dictū est ī.eo.cū ecclesiarū.& φ abbas siue prior possit excōicare monachos suos, est expressū. ī. de ma & obe cum in ecclesijs.& ī.de simo.sicut. [i] In omnibus his potissime consideranda est consuetudo cuiuscunq; ecclesiæ, quæ dat iurisdōnem.9.q.3.conquestus.C.de eman. l.1. & vl. hodie reuocatio taliū ptinet primo loco præsidentib. capitulis abbatum & priorū. ī. de reg. c.vlt & ibi adijcitur pœna scilicet excommunicationis.

[1] Cōcor. no. in l. ad legatū. ff. de procu.

a ¶ *Officiū.* sic sup. de qta.& quali. quæris.& 74. dist. consuluit.

A *D reprimendam.* Duo facit. Primo præmittit gnāle exordiū, ex quo postea infert spāle mādatū: ibi, *Ideoq;* Abb. Siculus.

[†] Cap. 5. eod. tit. in 3. compilatione.

CASVS Epūs Lexonien. in quosdam subditos suos tulerat snīas excōicationis aut suspēsionis. Archiepūs Rothomag. & alij suffraganei eius, non seruabāt snīas illas: puenit hoc ad Papā, vñ scribit archiepō & eius suffraganeis dicēs, φ pp malitiā peruersorū, pœnę certæ statutæ sunt, & ideo sicut volūt suas snīas latas in subditos ab alijs obseruari, ita debēt ipsi seruare sententias aliorum, unde mandat eis, quatenus snīas quas Lexonien. epūs canonice tulit in suos subditos, obseruent, & faciāt à suis subditis obseruari. Tādem loquitur archiepiscopo dicens, φ snīa excōicationis non suspenditur per appellationē, & ideo si quis excōicatus ab epō Lexonien. eidem archiepiscopo conquestus fuerit de iniusta excōicatione, remittat illum ad epm absoluendū, ſm formam ecclesiæ: & si ille eum absoluere noluerit, archiepūs eum absoluat, recepta prius iuratoria cautione: & pcipiat, ei ex debito iuramenti, φ satisfaciat eidē epō super eo, p quo fuit excōicatus, nisi constiterit φ iniuste fuit excōicatus: qd si non fecerit, in eandem snīam reducat eūdem. No. φ snīam episcopi alij epi seruare tenentur. Item φ tibi vis fieri, alteri facere debes. Item sententia excommunicationis non suspēditur per appellationē. Item si aliquis conqueritur archiepiscopo de iniusta excommunicatione, non debet eum statim absoluere, nisi excommunicator hoc noluerit adimplere.

id exequi negligēter omiserint: per suspēsionē officij [a] & beneficij, appellatiōe remota cōpellas. ¶ Idē Rothomagen. archiepiscopo. & eius suffraganeis.

Ab uno episcopo excommunicatus, ab alijs est vitandus. Et archiepiscopus per querelam aditus non absoluet, nisi primo remittat.

CAP. VIII.

AD [†] reprimendam malitiā [b] peruersorum, pœnæ certæ sunt in canonibus [c] constitutæ: quas sicut latas à vobis interdū in subditos, vultis inuiolabiliter obseruari: ita latas ab alijs, [d] debetis inuiolabiliter obseruare: Ideoque mandamus quatenus sententias, quas Lexonien. epūs duxerit in subditos suos canonice promulgandas: & vos ipsi [e] seruetis, & à vestris subditis faciatis inuiolabiliter obseruari. ¶ Tu vero frater archiepiscope (cum excommunicationis sententia, per appellationis non suspendatur [f] obiectum) si quis excommunicatus ab episcopo, de iniusta tibi fuerit excōicatione conquestus, [g] ad ipsum (ei quasi coepiscopo deferens) absoluendum, secundū ecclesiæ formam remitte: qui si noluerit ipsum absoluere: tu (recepta iuratoria cautione) absolutionis munus ei poteris exhibere; ita tñ φ nisi legitime tibi cōstiterit, cum contra iustitiam excōicatum fuisse, [h] ex debito sibi iuramenti præcipias, vt super eo de quo fuerit excōicatione notatus, † eidem episcopo satisfaciat competenter. Quod si facere contempserit, eum in excōcationis snīam appellatione remota reducere non omittas. ¶ Item Turonensi [†] archiepō.

¶ *De causis subditorū archiepiscoporum & episcoporum suorum, patriarcha non cognoscit: nisi per appellationem legitimam, aut vigore consuetudinis seu privilegij.*

CAP. IX.

DVo [†] simul: & infra. ¶ Cōsultationi tuæ taliter re-

[2] Cōcor. text. in l. si cui. §. 1. ff. de accusa. & in Authen. vt iudic. sine quoquo suf. §. cōsideratiōe cū gl. illic io. coll. 2.

b ¶ *Malitiam.* Simile dist. 4. factę sunt. nam per leges nemo bene facere cogitur, sed male agere prohibetur. 23. q. 5. ad fidē. vt boni inter malos viuant quiete. 23. q. 5. non frustra. [2] & hoc solū bene agit, vt vita hominū corrigatur. 23. q. 5. pdest.

¶ *Glo. seq. ponit decem species pœnarum.*

c ¶ *In canonibus.* Variæ sunt pœnæ in canonibus constitutæ. Quædam inducunt degradationem, & curiæ seculari traditionem. ī. de fal. ad falsariorum: Quædam degradationem & detrusionem in monasteriū, vt 50. dist. si epūs. Quædam depositionem tantummodo [3] 50. dist. si quis viduam. Quædam suspensionem solummodo [4] 2. q. 5. si mala. & c. presbyter. & 32. dist. nullus. & c. presbyter. Quædam excōicationem. 17. q. 4. si quis suadente. Quædam priuationē officij & beneficij perpetuo. 81. dist. si quis amodo. Quædam officij ad tempus. 82. dist. presbyter. simile 21. q. 2. placuit. Quædam [5] priuationem officij tantum ad tempus. 27. dist. presbyterum. Quædā priuationem beneficij tantum 7. q. 1. si quis de ordine. & ī. de ele. cum in cunctis. Quædam priuationem tantum communionis. 35. dist. an omnia. 55 dist. nullus. & alias pœnas habes 63. dist. sicut. & 12. q. 1. si. placuit.

[3] Vt in homicida, postmodū pmoto.

[4] Vt in pbytero infamato, donec se purgaret: & in cōcubinario Ioā. And.

d ¶ *Ab alijs.* 2. q. 6. qui se scit.

e ¶ *Vos ipsi.* 11. q. 6. curæ.

f ¶ *Suspendatur.* Hoc ideo dicit: quia snīa illa secū trahit executionē. ī. de appellat. pastoralis. §. 1. hinc ē φ post x. dies non transit in rem iudicatā, quia qñcunq; pōt peti absolutio: vñ si taceat quis per x. dies, non intelligitur acquieuisse senten-

Pro intelligētia huius glos-

tiæ. Vnde cōcedo φ post x. dies, vel qñcūque possit appellari à snīa excōicationis ad metropolitanū, quantū ad hoc φ metropolitanus pōt ipsum absoluere, præstita cautione, φ parebit mādato, super eo pro quo fuit excōicatus corā excōicatore. [6] Sed hoc non vr: qa ex quo non appellauit infra x. dies, postea non pōt appellare, vnde per appellationem nō transfert querelam ad metropolitanū, sed per simplicem querelam posset conqueri ēt post x dies.

se vide In. & Felv. in c. qualiter de accu. q methodice referūt omnia genera pœnarum.

[5] Facit ad hoc text. in l. inter claras. C. de sum. trin. & fi. catho.

¶ *Glo. seq. ponit dictū signat cōtrariū, et soluit.*

g ¶ *Conquestus.* Sicut pōt conqueri de iniusta excōicatione: sic pōt appellare q est iniuste excōicatus, & psequi appellationē & lrās impetrare super hoc. ī. de excel. cū inter. & c. vlt. sed pp hoc excōicatio non suspēditur, sed cā ad superiorem transfert, si infra decē dies appellet. & conueniatur super alia re, pōt se defendere: vt dicit decreta. præ dicta. Et not. φ dicit, conquestus: quia si quis appellat excōicatus, nō debet remitti ad excōicatorem, nisi velit ei facere gratiā. ī. de sen. excō. p tuas. Sed contra vr: quia ipso facto vr appellasse, eo φ iuit ad metropolitanū. ī. de appel. dilecti. & c. vt nostrū. Sol. iter arreptū non hr pro appellatione post snīam: imo viua voce est statim appellandū: postmodū vero in scriptis 2. q. 9. post appellationem. §. forma. in fi. ff. de app l. 2. Sed ante snīam vr appellare, qui ad curiam super hoc proficiscit, vt dicunt ɔtia: sed illa non habent locū iudicio cœpto: quia q appellat, cām rationabilem coram iudice exprimere dēt, & pp illam appellari. ī. de appellat. dilecto. in fin. & c. dilectus. & c. vt dilectus. in fin. hodie quicūque appellat in iudicio vel extra, ab interlocutoria vel grauamine in scriptis appellet, & causam appellationis exprimat. ī. de appel. c. cordi. lib. 6.

[6] Aliās nodatus, nā innodatus qd habet impressi, in nullo manuscripto reperi.

[7] Turonēs.

[†] Cap. 9. eod. tit. in 3. cōpilatio.

¶ *Glo. seq. notat duo præsumi pro sententia.*

h ¶ *Fuisse.* Hoc ideo dicit: quia semper præsumitur pro sententia iudicis ordinarij. ī. de probationibus. post cessionē. ī. de re iudicata. sicut. & supra de renunciatio. in præsentia. sed si obijciatur contra sententiam ratione processus, oportet φ probet processus, ad hoc ut stetur snīæ. inf. de proba. quoniā contra. [7] & ita stabit snīæ, & præsumitur pro ea nisi infringatur ratione processus. Hinc ēt patet, φ non pcipit aliqd absolute, nisi primo cōstet an iuste vel iniuste fuerit excōicat⁹ ī. de rest. spo. litteras. in fi & ī. de sen. exc. sacr. & hoc cōstabit partiū assertione. & recipient pbationes ab utraq; parte. sup. de off. deleg. cū cōtingat. Absolutio fieri dēt ſm distinctionē decre. ī. de uerb. sig. ex parte. Item p tales pbationes constabit, an alter alteri teneat. ad interesse; secundum φ traditur infra de sen. excom. sacro. prout notatur supra. de offi. dele. cū contingat Ber.

[8] Per quā decr. dixit hic Ioa. & male φ nō præsumitur p senté. Io. And.

D *Vo simul.* In prima ponitur decisa consultatio. In secunda responsio: ibi, *Consultationi.* Abbas.

CASVS Patriarcha Hierosolymitanus cōpellebat clericos Turo. archiepiscopi respōdere corā ipso, conquerentibus de epīs, cum ipsi parati essent respondere corā archiepō Turoñ. ordinario suo: super hoc conquestus fuit Turo. archiepūs domino Papæ, & ipse respondet eidem dicens, φ in canonibus diffinitum est φ primates uel patriarchæ nihil iuris p cæteris debent habere, nisi quantū canones illis permittunt, & consuetudo illis contulit ab antiquo: nisi super hoc Apost. sedes aliquem illorum priuilegio speciali duxerit honorandum: & ideo quandiu clerici Turon. coram ipso voluerint stare iuri coram patriarcha respondere non debēt, nisi causa per appellationem deferatur ad ipsum, aut aliqd a sede Apost fit indultum. Not. φ patriarcha, uel primas id solū pōt habere in subditus

ditos archiepõrum suorũ, quod est in canonib. diffinitum:& idem intellige de archiepõ in subditos suffraganeorũ suorũ: vel nisi quantum cõsuetudo illis contulit ab antiquo. Itẽ no. ꝙ consuetudo dat iurisdõnem. Item actor forũ rei dẽt sequi.
a ¶ *Canonibus.* 9.q.3.conquestus.18.q.2.c.1.& vlt.

spõdemus, ꝙ cũ sit in canonib. a diffinitum, Primates vel patriarchas b nihil iuris præ cæteris habere, nisi quantũ sacri canones concedunt, vel c prisca illis consuetudo c contulit ab antiquo: ita vt secundum Nicænas d regulas, sua priuilegia e seruentur ecclesijs: præterquam si Apostolica sedes aliquã ecclesiã, f vel rectorem ipsius, quolibet spãli priuilegio g decreuit honorare; quãdiu clerici tui coram te voluerint h stare iuri, cõpelli non dẽnt iudicium patriarchæ i subire; nisi cã per appellationẽ ad eius k audientiã perferatur: aut ei aliquid super hoc à sede Apostolica sit indultum.
¶ Idẽ Turonẽsi archiepiscopo.
¶ *Archiepiscopus impeditus potest consecrationẽ sui suffraganei alteri committere, & consecrandus tenetur ab illo commissario munus consecrationis recipere.*

CAP. X.

QVod † sedem Apostolicam:& infra. ¶ Nos siquidem consuluisti, vtrũ si aliqua infirmitate, vel alia iusta cã detentus, aliquem suffraganeorum tuorum consecrare non posses, alicui coepõrũ tuorum vices tuas committere l licitum

b ¶ *Patriarchas.* Diuersitas est in nomine, dignitas est eadem. 99. distin. §. 1. & c. 1.& 2.
¶ *Gl. seq. arg. diuturnitatem temporis, &c. alleg. contra. & 3. in contrarium. & so'uit.*
c ¶ *Consuetudo.* rõnabilis & pscripta, i alias consuetudo non prodest. sup. de consue.c. vlt. Et est arg. tpis diuturnitatem, & solutionem & obligationẽ inducere in futurũ. arg. 16.q.2. statuendũ. & j. de censi. ex parte. & ca. olim cũn & C. de agr. & cen. lib lib. 11. arg. contra inf. de exc. prælã. cum ad quorũdam. & 10.q.3. qa cognouimus. & j. de cen. quemia So. q est in possessione alicuius rei, in ea defendi dẽt vt lit. pen. quasi per totũ. ar. sup. de elect. querelam. in fi. & inf. de cã pos. cum ecclesia. & ff. si ser. ven. l. harum. & ff. de aqua quoti. & æsti. l. pen. & est defendendus, nisi liqueat eum vi vel clam vel precario possidere. & sic intelliguntur cõtraria. de hoc dixi sup. de consue. c. vlt.
d ¶ *Nicænas.* 65. dist. mos antiquus. & c. se.
e ¶ *Priuilegia.* Priuilegia ecclesiarũ ppetuo sunt seruanda. 25. q.2. c.1.& 2.& 3. Sed personalia priuilegia cũ personis extinguunt. 7.q.1. petisti. & ff. de cen. ætatẽ. in fi. & j. de psum. mãdata. & sup. de of. leg. volẽtes.
f ¶ *Ecclesiam.* Sic 9.q.3. cum questus.
g ¶ *Special priuilegio.* Arg. ꝙ dñs Papa põt detrahere vni ecclesiæ, & alij conferre: quod quidem nullus dubitat. 16.q. 1. frater noster. 9.q.3 nunc vero. & c. per principalem.
h ¶ *Voluerint.* maxime:& si nollent, compelli debent ab archiepõ, nisi ipse consentiret. inf. de foro compe. significasti.
i ¶ *Patriarchæ.* Hierosolymitani. B.
k ¶ *Ad eius.* à grauamine vel à sententia. inf. de app. cum ecclesia.

† & Has habes in d. concilio. Nicæno. c. 6.& 7.

Et quæ dicat longa cõsuetudo, trade glo. in l. de quib. ff. de legi. & in Ru. C. quæ sit lõga cõsue.

† Cap. 4. eod. tit. in 3. compil.

De epõ vero dubitatur: & de eo no. de religi. do. consti tutus. Io. And.

QVod sedem. Cõis diuisio. secunda: ibi, *Consultationi.* Abb.
CASVS. Si Archiepiscopus propter infirmitatẽ vel aliam iustam causam non potest consecrare suffraganeum suum. quæsitum fuit à Papa vtrum possit super hoc alicui committere vices suas? Respondet Papa ꝙ archiepiscopus taliter impeditus, potest alicui episcopo vices committere, & consecrandus debet ab illo munus consecrationis accipere, dummodo catholicus habeatur, & impedimentum ei ex substractione gratiæ sedis Apostolicæ non obsistat. Not. ꝙ munus consecrandi potest delegari. Item suffraganei delegationem factam a suo archiepõ tenentur suscipere. Item electus tenetur suscipere cõsecrationem a quo metropolitanus voluerit.
¶ *Gl. se. perpetens textum. Addit quomodo archiepiscopus cogere potest eum cui committit, & ad quid tenetur consecratus: distinguit demum inter ea quæ sunt iurisdictionis & ordinis, & causam reddit. In fi. dicit merum imperium secundum canones delegari.*
l ¶ *Committere.* Certum est. n. ꝙ archieps põt mandare vices suas, & ille tenetur recipere, & potest illum compellere inf. c. proxi. & iussu archiepi, suffraganei illũ cõsecrare dẽnt. sup. de temp. ord. si archieps. alias sine sui psentia, eps non dẽt consecrare. 65. dist. non dẽt. & c. eps non est. & eps sic cõsecratus dẽt visitare archiepiscopũ infra duos menses. & si non possit impeditus iusta de cã, hoc ei significetur. 65. dist. si qs in metropolitana. Itẽ & ordinandus tenet recipere cõsecrationẽ ab eo cui mãdauerit, licet in hoc grauet ꝙ iudex superior hoc facit iure suo: suffraganei vero ad mãdatũ illius. sic sup. de of. dele. sup qõnũ. §. si vero duo. Archieps põt cõmittere ea q̃ sunt iurisdõnis ẽt illis q eam non hñt. inf. c. pxi. sed ea q̃ sunt ordinis vel cõsecrationis committere nõ põt his qui eam non hñt, puta illis qui nõ sunt epi, vel archiepiscopi, vel maiores. j. de consecr. ecclesiæ vel alt. aqua. Nec ẽt talia dñt cõmitti, sed cum mandat archieps suffraganeis ut hoc faciãt, sola auctoritas eis deest, & nihil cõmittit eis archieps, nisi qa dat auctoritatẽ pp prælationẽ quã hẽt sup illis & hoc patet ex eo ꝙ qñque epi inuitant ad hæc faciẽda ab illis q ea facere nõ pñt: vt puta capl̃m qñq; inuitat aliũ epm ad consecrandũ ecclesiã vel altare, vel ad clericos ordinãdos. 7.q.1. põtifices. Itẽ satis pot dici ẽm canones, ꝙ ea quæ sunt meri imperij. pñt delegari, vt depositio. 24. q 4. illud. & 2.q.7. sicut licet ẽm leges non pñt, nisi cum delegans nõ potest adesse. ff. de offic. eius cui manda. est iurisdictio. l. 1.
m ¶ *Gratiæ.* i. si nõ sit excõicatus, vel suspensus, vel schismaticus. talis non põt ordinare vel ordinari: vt sup. de ele. qa diligentia. & de æta. & quali. cũ bonæ. & j. ɔ̃ schisma. qđ à pdecessore. & sup. de epõ qui renun. epi. c. vlt. & hæreticus non sit. 9.q.1.c.1.& 2. hmoi. n. psonæ nõ cõferunt executionẽ. Ber.

tibi esset: & infra. ¶ Consultationi tuæ taliter respondemus, ꝙ in tali articulo constituto, & tuas vices (vt dictum est) tibi cõmittere licet, & consecrãdus, munus dẽt ab eo consecrationis accipere, † cui eas duxeris committẽdas: dummodo catholicus habeatur: & impedimentum ei ex subtractione gratiæ m Apostolicæ sedis non obsistat.
¶ Idem episcopo Helien.
¶ *Archiepiscopus causam ad se per appellationẽ delatã, subditis suffraganei committere potest, non tamen ad ipsam suscipiendam compellere potest. h. d. vsque ad §. præterea.*

CAP. XI.

PAstoralis † officij:& infra. Ex parte tua fuit insuper quæsitum: † vtrum si aliqua cã fuerit ad archiepiscopum per appellationem delata, possit eandẽ iure ordinariæ potestatis, suffraganei sui subdito delegare, uel animaduertere in eandem, si causam renuerit suscipere delegatam? ¶ Ad quod respondemus, ꝙ archiepiscopus, ipsum ad suscipiendam delegationem huiusmodi, compellere nequit inuitum: n cum in eum (ex-

† Vide sup. vn. C. qui pro sua iurisdictio.

† Cap. 5. eod. tit. in 3. compil, requisitum.

Ratio ẽ qa iudicare ẽ publicũ munus. l. munerum. §. iudicãdi. ff. de mu. & hon. & l. vnica. C. q pro sua iurisdi.

PAstoralis. Illud principium vsque ad §. *Præterea.* diuiditur in duas partes: quia in prima ponitur consultatio, in secunda responsio: ibi, *Ad quod.* Abb.
CASVS. Aliquis appellauit ab epõ ad archiepm: quærit vtrũ archieps cãm istam sibi delegatam per appellationem possit committere alicui subdito sui suffraganei iure metropolitico, & si nollet cãm suscipere, vtrum possit ipsum ad suscipiendam delegationem compellere? Res. ꝙ archieps ipsum ad suscipiendam delegationem compellere nõ põt inuitum: quia in eum nullam hẽt ptãtem, nisi in quibusdam certis articulis: quamuis eps suus eidem sit metropolitico iure subiectus.
¶ *Gl. se. quærit, ponit opi. Hug. & sequitur, demũ opi. Io. quã ap. pbat.*
n ¶ *Inuitum.* No. ꝙ pinguius ius hẽt archieps in epis, q̃ in eorũ subditis, ut hic patet & sup. eo. tit. quanto. ar. Sed nunquid idem iuris est in epõ circa subditos suorum subditorum? Certe non: quia episcopus eis præponeretur si voluerit per se cognoscere de causis subditorum, cum sit iudex ordinarius omnium de sua diœcesi. 11.q.1. de persona. & arg. ad hoc. ff. de iud. iudicium. & 11.q.3. qui resistit. & 8. dist. quæ contra mores. in fi. & 2.q.1. nomen. sed archieps non est iudex ordinarius totius prouinciæ, nisi epõrum tñ, nisi in casib. inferius notatis vt dicit in fi. & ita non est simile hoc ẽm Hug. & T. & Vin. Io. dixit ꝙ si tales prælati subditi episcoporum, uel ex electione, uel ex longa cõsuetudine habent ordinariam iurisdictionem, episcopus non potest cognoscere de causis subditorum talium prælatorum, nisi per appellationem deferantur ad eum. vt inf. de excess. præla. c. 2. & inf. de fo. compe. cum cõtingat. & inf. eo. irrefragabili. §. 1. ar. ad hoc. 18.q.2 cognouimus. & inf. de appel. dilecti. gradatim. n dẽt procedere in causa: vt 2.q.6.c. anteriorum. §. illo proculdubio. & inf. de sta. reg. in singulis. nisi in principe 2.q.6. arguta. & c. 10. & inf. de appel. in duobus

Dixit Hostiẽ. ꝙ ẽm hanc opinio. se quæretur, ꝙ de archipresbytero subiecto archidiacono, non posset ad epm appellari, ppter ronẽ quæ sequitur in pl. Io. And.

ceptis [a] quibusdā articulis) nullā habeat ptātem: [b] licet epūs suus eīdem sit metropolitanæ [†] lege subiectus. & infra.

¶ *Mortuo delegato Papæ cui excōicauit reum, vel actorem in possessionē induxit: si eius successor in delegatione succedit, absoluere & restituere possessionē poterit: aliàs solus Papa restituet & absoluet præterquā in mortis articulo: ne tñ currat annalis p̄scriptio, reus corā ordinario vel publicis personis de stā iuri cautionem præstabit. h.d.*

¶ Præterea postulasti, an alicui [c] [†] liceat sine spāli mandato Apostolicæ sedis (delegato qui reum pp contumaciam manifestam, excōicationis vinculo innodauit: vel petitorem cā rei seruandæ in possessionem petitorū induxit, rebus humanis exempto) eidem volenti iuri parere, absolutionis beneficiū impertiri, & possessionem restituere infra annum, sufficienti recepta primitus cautione. † Ad quod dicimus, q cū delegatus quantū ad illud, sit maior [d] ordinario, sine mandato [e] summi Pontificis excōicatus ab hmōi delegato, non pōt per alium (prætērquam in mortis [f] † articulo) absolutionis gratiam obtinere: nisi forsan delegatus talis extiterit, cui alius succedat [g] in onere & honore. Nec per alium q̄ per summum Pontificem [h] recuperare poterit possessionem amissam. ¶ Veruntamen ne alius post annum verus efficiatur possessor, [i] coram ordinario: vel si eius copiam habere nequiuerit, coram publicis [k] & honestis personis (ut quasi p̄scriptionem interrumpat annalē:) corā ordinario, vel si ordinariū habere non pōt, coram publicis & honestis personis, offerat & præstet cautionem, q iuri parebit, interrumpendo per hoc p̄scriptionē annalem: vt sic post annum recuperare possit possessioné amissam. Not q archiepiscopus non hēt iurisdictionē in subditos suffraganeorum suorū nisi in certis articulis. Item delegatus Papæ maior est ordinario, quantum ad causam illam quæ est ei commissa. Item ordinarius non pōt se intromittere de his quæ fiunt à delegato Papæ. Item si aliquis non pōt habere copiā iudicis, illud protestetur corā ordinario: vel coram publicis personis, si ordinarius haberi nō pōt, qd p eū nō stat quominꝰ faciat qd facere intendebat: & sic postea non currit ei tempus quousq; copiā iudicis habere poterit.

si duob. Verius credo qd̄ dicit Io. q epi non pñt cognoscere de causis subditorū p̄latorū suorū eis inuitis: sic.n. posset eos priuare omni sua iurisdōne, quod non est verum: quia nimis esset iniquum. inf. de exces. prxla. ad hæc. imo dēt sñias seruare subditorum suorū. sup. eo. cū ab ecclesiarū. ubi notatur de iurisdōne eporum. nā si sua vnicuiq; iurisdō non seruatur, ecclesiasticus ordo confunditur. 11. q. 1. peruenit. & tñ eps nihilominus ē iudex ordinarius diœcesis suæ, quo ad multa alia q̄ patent per se; eps tñ posset bene cōpellere subditos subditorum suorum, suscipere delegationem sibi ab ipso factā: secus i archiepo, ut hic.

¶ *Glo. seq. recit. tr q an archiepiscopus sit ordinarius prouinciæ. ponit primo duas opin. vlt. Tan. quæ dicit eum non ordinarium nisi in certis casibus: & enumerat 12.*

a ¶ *Exceptis quibusdā articulis*. Est tñ iudex ordinarius totius prouinciæ, quia eius gerit solicitudiné. 9. q. 3. c. 1. & 2. nec iō sequitur q cuiuslibet de prouincia. Vel pōt dici q hēt iurisdōnem super quēlibet, sed impeditam & ligatam: ex quo nō hēt nisi in quibusdam articulis. arg. sup. de rescr. c. pastoralis § vlt. in fi. & sup. de cler. peteg. tux. & hoc ſm Lau. T. dicit q non est iudex ordinarius, nisi in casib. specialib. Primo, cum deuiat in diuinis officijs à consuetudine metropolitanæ ecclesiæ 12. dist. de hic. Itē si deliquit in eius diœcesi: vt 4. q. 3. placuit in hoc casu efficitur aliquis de iurisdōne cuiuslibet alterius. Item si hēt prædium in diœcesi sua, ut inf. de fo. comp c. vlt. & iste casus pertinet ēt ad quemcunq; alium. Item si cā deferatur ad eum per appellationem sup. de of. leg. c. 1 & sup eo. duo & 11. q. 1. peruenit. Itē cū absolutus ab archiepo nón vult parere epo. sup. eo. ad reprimendam. Itē si criminalis est cā inter epm & clericum suum: tunc illa cā dēt deduci ad synodum, in qua præest archieps. 6. q. 3. c. 1. Itē si clericus hēt ciuilē cām ɔ̄ epm suū. 11. q. 1. si clericus. & si eps contra clericū, corā arbitris terminetur: ut in c. clericus. Item in alio casu. Inf. eo. irrefragabili sed ibi dr q tanquam delegatus à Papa. Item qū eps negligēs est, in eo quod ipse facere dēt. 9. q. 3. cum simus & inf. de sen. excom per tuas. & inf. de app. qua fronte itē mortuo episcopo, & ecclesia idoneos clericos nō habet. 12. q. 2. nō liceat. Item cum euidens est, sententiam episcopi esse iniustam. inf. de app. solicitudinem. Item cum visitat prouinciam. inf. de præscrip. cum ex officio. & inf. de cen. sopitæ. & c. cum nuper.

¶ *Gl. f. seq. obijcit, & soluit.*

b ¶ *Nullam habeat potestatem*. Si nullam hēt iurisdōnem vel ptātem in eum: ergo talis delegatio non vr̄ valere: & sic sñia eius nulla arg. C. qui pro sua iurisd. l. vni. Rñ. licet in clericū illū cui cōmittit cām, nō hēt ptātem, tñ in cā quę ad eū per appellationē delata est, hēt ptātem. & ita cām ad suam iurisdōnem pertinentem delegat, & ille bene recipit iurisdōnem, si vult illam recipere. sed si non vult illam recipere, pōt partes cōpellere ut consentiant in aliquē uel aliquos, & pōt mādare epo ut cōpellat illum recipere commissionem: qd̄ facere pōt, licet sit appellatū ab eo. arg. inf. de fo. compe si quis contra clericū. & sup. de of. deleg. suspicionis. § vlt. & inf. de appel. cum spāli.

PRÆTEREA. Diuiditur: quia in prima ponitur consultatio, in secunda responsio: ibi, *Ad quod*. Abbas.

CASVS. Cā cōmissa est alicui per sedē Apostolicā, delegatus citauit reū, nō venit, cōtumax fuit: pp cōtumaciā suā manifestam fuit excōicatus, uel iudex actorē duxit in possessionē rei petitæ cā rei seruandæ. Tandē mortuus est delegatus. reus vult absolui, uel recuperare possessionē amissam p̄stita cautione q iuri parebit: q̄rit an liceat alicui ordinario ipsum absoluere, uel possessionē sibi restituere infra annū, sufficienti cautione recepta sine spāli mādato Apo. sedis? R̄ñdet q cū delegatus quantum ad illam cām maior sit ordinario, sine spāli mandato dñi Papæ excōicatus ab hmōi delegato, beneficium absolutionis p aliū nō poterit obtinere, p̄terq̄ in mortis articulo, nisi talis fuerit ille delegatus cui alius succedat in onere & honore: nec possessionē amissam poterit recuperare p aliū, q̄ p sedē Apostolicā. In fi. dat Papa tale consiliū, ne actor post annū efficiat verus possessor, reus corā ordinario, vel si ordinariū habere non pōt, coram publicis & honestis personis, offerat & præstet cautionem, q iuri parebit, interrumpendo per hoc p̄scriptionē annalem: vt sic post annum recuperare possit possessioné amissam. Not q archiepiscopus non hēt iurisdictionē in subditos suffraganeorum suorū nisi in certis articulis.

c ¶ *Alicui*. Scilicet ordinario.

d ¶ *Maior*. Sup. de offic. delega. sane.

e ¶ *Sine mandato*. C. si aduersus rem iud aduersus. ff. de mino. minor magistratus. & 21. dist. inferior.

f ¶ *Præterquam in mortis articulo*. Quo casu de quolibet genere excōicationis, & à quolibet ēt laico pōt absolui. ar. 17. q. 4. si quis suadente. & inf. de sent. excom. quod de eis. arg. ad hoc, de consecra. dist. 4. sanctum est baptisma. Sed nunquid in obsidione positum vel transfretare volētem, licet absoluere? ¶ Vincen. dixit q sic: quia iam imminet periculum mortis. Sed hic videndum est an immineat naufragium, vel periculum mortis; non enim intrādo mare semper imminet naufragiū: quod si esset, nullus transfretaret: sed cum sunt in naufragio in periculo mortis, tunc satis potest dici quod liceat; vel si iniret bellum campestre contra Sarracenos, vel alias iustum, & manifestum appareat periculum mortis, licet absoluere ēt laico. ar. prædict. c. sanctum est. Quidam dñt contrarium, q nunquam liceat laico absoluere à tali excōmunicatione, quia pōt ei succurri post mortem, cum constet per aliquem de confessione per euidentia signa inf. de sent. excom. cum à nobis. Sed hoc non posset ita locum habere in naufragio si omnes submergerentur, quia tunc commune est periculum, omnium de naue. Vel dic q laico potest quis cōfiteri in necessitate sed laicus non potest istum absoluere vel ligare: quia non habet claues ecclesiæ. sup de sum. Trin. & fid. cath. c. 1. §. vna.

g ¶ *Succedat*. Supra de offic. deleg. quoniam abbas. & infra de immu. eccle. aduersus. quia cum in locum & eius ius succedat, partibus eius fungi debet. ff. de iud. mortuo iudice. ff. de eden. quædam. § nil interest.

h ¶ *Pontificem*. Vel per eius delegatum specialiter ad illam causam destinatum. inf. de eo. qui mit. in pos. cum sicut.

¶ *Gl. seq. not. secund. in decretum alleg. unam concord. alleg. intra in contrarium, & remittit.*

i ¶ *Possessor*. Ex hoc videtur q quis sit verus possessor post annum, & non ante. ff. de acquir. pos. l. 3. §. vlt. Item videtur q ad hoc ut aliquis dicatur verus possessor, nō sit necessarium ſm decre. inf. ut lite non contest. quoniam frequenter. §. in alijs. arg. contra. inf. de eo qui mittitur in posses. causa rei seruan. c. 1. & ff. de acq. posses. l. 3. §. vlt. in fin. & ff. de damno infect. si finita §. si quis autem, §. seq. & §. Iulianus. quæ concordantiæ loquūtur in actione personali. & hoc dicitur infra de dolo & contumacia. contingit.

k ¶ *Publicis*. C. de an. excep. ut perfectius & 15. q. 3. c. placuit. § is autem. & C. de epi aud. l. sancimus. & inf. de app. c. vlt.

¶ *Gl. seq. quærit, & soluit.*

l ¶ *Annalē*. Sed vr̄ q ad qd̄ tps poterit postea petere rē sibi restitui

† Metropolitica.

† Hic in omnib. fere impressis habetur dictio, ordinarioq̄ deest' in antiquioribus exemplarib. in recentioribus ex margine irrepsit in text. ex gl. tñ cōstat, nullo pacto fuisse à Raymūdo positā in textu aliàs frustra explicasset Bernardus.

Qd̄ est verū, nisi contraria consuetudo & rationabilis obuiet ex aduerso. 12. distin. illud breuiter. vel ſm Host. ab illa generalitate excipe casum hunc ā diuinis. r. de lega. nō est nouum. & l. seq. Ioan. And.

† Infero ergo q habet ea q̄ sunt meri & mixti imperij per l. iubere caueri. ff. de iurisd. omn. iud.

; Quia in mortis articulo nulla est criminū aut casuum reseruatio, & iō oēs sacerdotes quoslibet pœnitentes à quibusuis peccatis & censuris absoluere pñt. conci. Tri. sess. 14. c. 7. de casuū reseruatione.

2 Caue ne decipiaris ex opinionibus relatis in hac gl. quatenus agit de absolutione ēt p laicos iniungēdā, & vide in hoc articulo Dominicum Sotum in 4. de sent. distin. 18. q. 4. art. 1. vbi plene: laicus .n. nullo casu potest absoluere sacramentaliter.

stitui fiue recipere possessionē? Dic q̄ vsq; ad xl.annos s̄m iura canonica.vel s̄m leges vsq; ad xxx.an.quia sola iteis cōtest. ppetuat actiones vsq; ad xl.ann.vt C.de psc.xxx.ann cū notissimi.& 16.q.3.c.placuit.§.pōt.Sed nūquid s̄m iura canonica poterit talis præscribere,ex quo habet iam,uel dēt hēre conscientiā rei alienæ? s̄m iura ciuilia talis bene vsucapit, licet sciat rē alienā ff.de noxa.ac.& gn̄aliter.Credo tñ. q si aliter nō habeat cōscientiā læsam, nisi q res fuit deducta in iudiciū, cū habeat titulū.s. auctoritatē iudicis,bene præscribit: ex hoc enim q res fuit deducta in iudiciū p ipsum,eā petendo,præsumitur habere bonā fidē,& præcipue, quia qñ fuit ei tradita possessio, debuit iurare d̄ calūnia, f qa aliter non dat possessio, ēt causa rei seruandæ, nisi negotio summatim examinato.j.vt lit. nō cōt.qm frequenter.§. qd si. & ita bene pōt pscribere. De hac materia tractat.j.de pręs. qm oē & sicut interrūpitur annalis pręscriptio in possessione, ut post annū occuperet possessionem,sic & in excōicatione: ut si nō pōt inuenire suū excōicatorē infra annū, post annū non perdet cām.11.q.3. rursus.

f Et ita ꝗ ideret,non pscribet, ca.vlt. de præc. s̄m Host.

Cap. 6. eod.tit.in 3 cōpilat.

Hæc verba, iuxta canonicas sanctiōes. desūt in antiquis exēplarib.

In omnib. antiquis ita, q multa & grauia cōmittere p ponunt.

a Scilicet vt q vult rē petere, tpōr interet possessionum Jo. And.

Cōcor. l.1 § n. si qd cuiusque vnl. & l.1. §. ide Pōpo nius. d. 3 dona.

¶ Glo.seq.dat tria similia in principio,& vnum in fine, medium tractat quid si ille nolit recipere.

offerre ac præstare a quod iuri parebit, poterit cautionem: vt sic post annum recuperare possessionē p sedē Apostolicā meretur.

¶ Idem Archiepo Senoneñ.

¶ *Papa per rescriptum quo mādat ordinario, vt subditos suos corrigat, non facit ex hoc ipsum delegatū, ideo ab eo poterit appellari ad proximum superiorē, sicut si Papa nullum mandatum fecisset. h.d.*

CAP. XII.

Licet † in corrigēdis excessibus iuxta † canonicas sanctiones appellatiōis sit diffugiū interclusum, b & ideo Parisiē. ēpus à nobis receperit in mādatis, ut tā circa viros religiosos, quàm ēt clericos seculares c suæ iurisdōni subiectos, qui † multa & grauia crimina cōmittere proponunt, inquirat & corrigat appellatione remota, q̄ viderit corrigēda: statuēs ad reformationē eorū, qd̄ regulare fuerit & honestū: ¶ Quia tñ intētionis nostræ nec fuit nec esse debuit, d iurisdōni tuę p mandatū hmōi derogare, præsentiū auctoritate duximus declarandū, q si in inquisitionib. ab eodē ēpo, nō tamquā delegato, e sed tamquā ordinario faciendis, aliquis casus emerserit, in quo licitū sit ad sedē metropolitanā appellare, f prædicti occasione mādati, g auctoritati tuæ, quo minus ad te tamquam ad metropolitanum appellari h valeat, nolumus aliquatenus derogare. †

a ¶ *Ac præstare.* Ecce consiliū iuris & vtile.simile consiliū dat tibi lex. ff.de rei uēd. si q destinauerit.sic & in stipulatione illa quanti ea res,cōmodius est certā summā adijcere, in qua difficile est probare quanti ea res est.ff.de præto.stip.l.vlt. simile cōsiliū j.de app.c.vlt Et not q dicat offerre ac pstare, qa oblatio sola nō sufficit nisi factū sequatur. j. de eo q mi. in pos.cā rei seruandæ.c.1. ; & hoc intellige si illi volūt recipere,alias non noceret j.de eo qui mit.in pos.cā rei ser.c.2. sicut non sufficit offerre pecuniā ad interrumpendū cursum vsurarū,nisi deponatur in æde sacra.C.de vsu.acceptam

Licet in corrigendis. Diuiditur,quia in primo ponit formā rescri.quam secundo declarat,ibi: *Quia tamen*. Abbas

CASVS. Eps Parisieñ recepto mandato à dño Papa,ut tā circa regulares q seculares clericos suæ iurisdōnis q multa & grauia cōmittere dicebant,inquirat & corrigat appellatione remota q̄ viderit corrigēda,& statuat ad reformationē eorū qd̄ rectū fuerit & honestū Occasione huius mādati dicebat eps Parisieñ q nullus subditus suus a correctione sua ad metropo.poterat appellare,cū in mādato suo applonis remediū sit inhibitū Archieps Senoñ.metropolitan' eius significauit hoc dño Papæ,& ipse rescribit ei dicēs,q licet in corrigēdis excessib.applonis remediū sit inhibitū,nō tñ fuit intētionis Papæ: nec ipse debuit iurisdōni archiepi p mādatū hmōi derogare. Vñ si aliquis casus emerserit in inquisitionib. faciēdis a dicto epo non tā quam delegato,sed tamq̄ ordinario,in quo licitū sit appellare ñ vult Papa derogare auctoritati ipsius archiepi occasione dicti mādati,quominus licitū sit cuilibet. ad ipsū archiepm tamq ad metropolitanū libere appellare. Not. q a correctione nō est appellādū nisi modus excedat Itē non intēdit Papa alicui per suam mandatū præiudiciū generare.

Glo.seq.soluit contrariū.

b ¶ *Interclusum*. j.de app.ad nostram.& c.reprehensibilis, in si.& c.cū speciali in si nec obstat.j.de pur. can.c. nos inter alia. quia non loquitur de correctione, sed de expurgatione. & hæc vera sunt,nisi corrigens modū excedat. 2.q.6.c. ei qui. §. ab executore.sub illo § sunt quorum.inf.de sen exco.vniuersitatis.& hoc intellige de notorijs excessibus, in quib. non admittitur appellatio. j.de appel.cū sit Romana in an. Ber.

¶ Glo.seq.reci.per q.quare clerici non professi,&c.

c ¶ *Seculares*. Clerici ideo dicuntur seculares,quia ad modū etiam laicorum, f qui vere seculares dicuntur,possunt proprium habere & inde facere pro sua voluntate, secundum quod habes j.de testa.quasi per totum.

f Et ideo qa genus istud mixtū est, inquantum religioni participat dñr clerici.inquantū laicis, dñr seculares. de sum.tri.c.1.sup.ver. cōem. s̄m Host.& And.

f derogari.

Cap 7. c.1. eo. titul in 4. compilat.

d ¶ *Nec esse debuit*. Ne inde nascatur iniuriæ vnde iura nascuntur.C vnde vi. meminerint & j. de accus. qualiter,& qñ.& sup. de c.su cum olim. & j.de cen. cū olim. Itē per hoc non intendebat alij præiudicare.simile s.de vsu palli .ex tuatū & j.de maio.& obed.c.cū inferior. & sic vr̄ q semper sit recurrendū ad intentionem scribentis sic j. de præb.c.vlt.& antepe.& s.de offic. deleg. super eo.& ff.ne quid in loc.pub.l.2.§. si qs à principe. & C. de eman.lib.l.nec auus.

e ¶ *Tamquā delegate*. Si n. tāquā delegatus cognosceret vel inquireret ad dñm Papam tñ deberet appellari. s.de offic.deleg. super quæstionū.§.porro.

¶ *Glo.seq. ponit quatuor exempla.*

f ¶ *Appellare*. puta qa volebat inquirere sup quo non præcesserat infamatio. j. de accusat.cū oporteat. vel quia admittit testes conspiratores. j. de re iud.cum.I.& A.& j.de simo.licet Heli.& cap. per tuas.uel si non citat illum contra quem inquiritur j.de accu.qualiter & quando.§.debet vel in aliquo excederet formam inquisitionis. inf.ca.proxi.circa princip. j.de accusatio.inquisitionis.

g ¶ *Mandati*. quo non delegatum constituit, sed vt ordinarium instruxit: quia per tale mandatum non posset procedere vt delegatus cum ex eo non habeat delegatam iurisdictionem.inf.eo.tit.graue.vbi simile fuit mandatum.

h ¶ *Appellari valeat*. Et ita pōt appellari in inquisitione sicut in correctione à grauamine,s. cū modus excessit. j. de sent.ex com.vniuersitatis. j.de appel.de priore. & c. ,psi. circa princ.

¶ Idem in concilio generali. †

¶ *Prælati subditos corrigūt & reformāt appellatione remota, vel cōsuetudine nō obstante. Si tñ capitulū cōsueuit corrigere excessus canonicorū, si infra terminū ab ēpo præfigendū non facit, ipse ēpus hoc faciet. hoc dicit vsque ad §. cæterum.*

CAP XIII

Irrefragabili cōstitutione sancimus, vt ecclesiarū prelati, ad corrigendū subditorū excessus, maxime clericorū,& reformandos mores prudenter ac diligenter intendant, † ne sanguis eorū, i de suis manib. requiratur. ¶ Vt aūt correctionis & reformationis officiū libere valeāt exercere, decernimus vt executionē ipsorū, nulla consuetudo, k vel

Cōcor. tex quem Bar. dicit sing.in l. j. C. qui p sua iurisdictione. Qua aūt rōne prælati subditorū excessus corrigere debeant, pręscripsit cōcil. Trid. sess.13. de reforma. ca.

Irrefragabili. Hæc decret.vsq; ad §.*Cæterum*. habet duo dicta.secundum ibi. *Excessus*. Abbas.

CASVS. In principio statuit cōcilium: q prælati ecclesiarū prudenter ac diligenter intendant circa correctionem & reformationem subditorum suorum,& præcipue clericorum, ne sanguis eorum de prælatorum manib requiratur; ut autem liberius correctionis officium valeant exercere,decernit q nulla consuetudo vel appellatio ipsorū officiū valeat impedire,nisi modus canonicus in talibus excedatur ,cū excessus canonicorum cathedralis ecclesiæ,qui consueuerint corrigi per capitulum,ad commonitionem episcopi infra certū terminum præfigendum ab ipso,per ipsum capitulū corrigantur in illis.in quibus talis fuit consuetudo : & si capitulum negligens fuerit, episcopus extunc deum habens præ oculis ipsos corrigat appellatione remota

Prælati negligētia ē periculose.

i ¶ *Ne sanguis eorum*. Durū verbū est istud pro prælatis negligentib. subditos corrigere. simile j. de reg.c.vlt & j.de stat. re cū ad monasterium.§.vlt.& j.de accu qualiter & qñ.§ pe. Nec admittitur pastoris excusatio si lupus oues comedit, & pastor nescit j de re iu. quis.Et eo ipso q prælatus tacet,consentit.43 dist si rector.& ex eo prouenit securitas delinquēdi. 23 di. error.Et facilitas veniæ incentiuū tribuit delinquēdi. 23.q.4.est iniusta. Ne ergo subditorū sanguis de prælatorū manib. requiratur, sequantur Paulū dicentem, Mundæ sunt manus meæ à sanguine omnium vestrum.43 dist. Ephesijs.

Act.20

k ¶ *Nulla consuetudo*. Quia non pscribit s epus in talib. j. de pscri. cū ex officij.& j obedētiā similiter nō currit pręscriptio j. de præscrip. non liceat. tñ in præiudicium archidiaconi iurisdictionem

iurisdictionem exercere nõ debet.ĩ.de exces. plato.c.2.nisi ille esset negligens:ut hic dicit de capitulo:tunc enim posset.

a Vel appellatio.q a correctione non appellať. inf.de app. reprehensibilis.in fi.& c.cũ speciali.in fi.& c.ad nostrã.nisi modum excedat ut hic dicit.de hoc dictum est sup.c.proxi.

Glo.seq.soluit obiec.decre.& de persona. Secũdo quærit,an quilibet canonicus sit iudex.arg.negatiue,& soluit. Tertio obijcit contra deuolutionem iudicandi per tres rationes,quas repetit cõtra deuolutionem eligendi.ponit opi.Io.& sol.Fi. reci.per quæstio.an episcopus post terminũ requirat capitulum in corrigendo.

& Aliàs, epo.

b Per capitulum vel per decanum, uel per alium prælatũ de capitulo si cõsuetudo est. arg.ĩ.de ap. dilectis.de iure cõi ꝗ causa criminali cognoscere debet episcop⁹, ꝗ solus ordinarius est.11. q.1.de psona.& hoc quod dicit hic de consuetudine est:vnde dicit, cõsueuerũt.Sed nunqd in illo casu quilibet de capitulo erit iudex canonici illius,ꝯ quẽ inquirit?Nõ vĩ, cum quilibet eorum sit par ei,uel forte minor illo.Dicas ꝙ non: sed quilibet est iudex, sicut est in plurib⁹ delegatis.š. de off. deleg.vno delegatorũ.sicut ẽ in electionib.š.de elec.qui a pp. Sed quomodo deuoluit potestas iudicãdi de capitulo ad episcopum, cũ episcopus sit de ipso capitulo tamq̃ caput.ĩ. de his q̃ fiunt à prælatis sine consen.ca.c.nouit.& c.seq.& ĩ.de ver.sig.cũ clerici?Præterea cũ ep̃s sit de capitulo tamq̃ caput,ut dictum est, si omnes negligentes sunt,ergo ad ipsum episcopũ non deuoluitur potestas:immo ad metropolitanũ,si non oẽs sint negligentes:ergo apud illud tm̃ remanebit ista potestas, sicut in paucis remanet ius eligendi pp vitium aliorũ.š. de elect.bonæ.& c.congregato.Præterea si deuoluit potestas ad ep̃m. ergo vĩ ꝙ ille solus possit cognoscere de causis criminalib⁹ alioru,ꝙ ẽ ꝯ illud.15.q.7.ep̃s nullius.& 86.dist.si qd vero. & ĩ.de accu.qualiter & qñ. eadem est quæstio qualiter deuoluatur electio a capitulo ad ep̃m.Io. dicebat ꝙ ubicunq; ẽ ep̃s de capitulo,& ipse cũ alijs est negligens,deuoluit ius eligendi vel corrigendi ad metropolitanum.quñque nõ est de capitulo, & tunc deuoluit potestas de capitulo ad ep̃m. ĩ. de cõces.præb. postulastis.Ego dico,ꝙ ep̃s semp ẽ in capitulo tamq̃ caput & alij tamq̃ mẽbra.Et dico ꝙ de iure cõi ius eligendi simul ptinet ad capitulũ & ep̃m.de hoc dixi š. de elect.cum ecclesia Vulterana.nisi cõsuetudo sit in ꝯtrium:uidelicet, ꝙ solus ep̃s quãdoq; confert beneficia.quãdoq; capitulũ in ecclesia sua, & sm hoc trãsfert ius eligendi de uno ad aliũ.Si vero ius cõe in ecclesia seruat:tũc trãsfert ius illorũ ad archiep̃m,et sic intelligunt oĩa iura quæ faciunt mentionẽ de tali trãslatione Nec videt rationẽ habere ꝙ dicit Io. ꝙ ep̃s quandoq. de tali capitulo,sit qñq; non:qñq; tñ ep̃s interest electionib⁹ nõ tãquã ep̃s.sed tamq̃ canonicus : & est specialis consuetudo in quibusdã ecclesijs,in quib⁹ episcopus retinet ius canoniç,& præter reditus suos percipit aliquid de capitulo : & tunc est in electionib⁹ tãquam canonicus:& sic intelligitur illa decr. postulastis.& tũc similiter trãsfertur potestas ad ipsum ep̃m nisi malitiam adhibeat:ut dicit ibi.Hoc est verũ circa collationem beneficiorum:sed cum ep̃s est negligens in correctione subditorum,non deuoluitur ius corrigendi vel puniendi ad capitulũ,sed potius ad archiep̃m.9.q.3.cum simus.quia iurisditio talis principaliter spectat ad ep̃m.licet de consilio eorũ & in eorũ psentia debeat hoc facere .15.q.7.ep̃s nullius.& 86.dist.si qd vero.Sed cũ ius corrigendi ptinet ad capitulũ in eccl'ia cathedrali de consuetudine.vt hic dicit:cũ ipsi de capitulo sunt negligentes,ius transfert ad ep̃m: ut hic habes expresse,& ep̃s postea nihilominus de consilio eorudẽ debet corrigere:quia licet perdiderint ius corrigendi, non perdiderũt, ius comune,quo debẽt cu ep̃o in talibus interesse . simile.š. de ele.ne pro defectu,q licet pdant p negligentiã ius eligendi actiue,nõ tñ perdunt passiue.š.de ele. ne pro defectu . & si oẽs in cã correctionis sunt,tũc nõ procederet ep̃s cũ eis. Ber.

Idẽ sanciuit Cõcil. Trid. sessio. 24. de reformat. c.20.

Dicit hic Inno. ꝙ ꝗ nullo canonico dici põt ꝙ sit iudex vel coniudex, cũ penes capitulũ non penes singulos sit iurisdõ: sed de eis dici possunt verba resonãtia factu, sicut is canonicus sibi vendicat sicut electio ẽ penes capitulũ, & n singulos, & : i n singuli eccli sunt. Io. And.

Nisi obstiterit ꝗ p̃scripserit. de cõsue. c. 2. lib.6. Io. And.

CAETERVM . Iste §.loquitur de cessatione a diuinis, pro qua vide c.si canonici.&c.quamuis.eod.tit.lib.6. Abbas

CASVS. In §.isto dr̃ ꝙ si canonic. absq; manifesta & rõnabili cã,in cõtẽptũ ep̃i cessauerint à diuinis,ep̃s nihilominus celebret in ecclesia cathedrali.& metropolitanus tanq̃ delegatus à Papa super hoc,ad querelam ep̃i cognita veritate eos taliter corrigat,ꝙ metu pœnæ talia de cætero non præsumãt.In fine dicit ꝙ plati ecclesiarũ hoc statutũ ad q̃stũ pecuniç, vel grauaminẽ aliud non cõuertant, sed diligẽter obseruent si canonicã voluerint effugere vltionẽ.No.ꝙ plaus tenetur corrigere subditos alias imputabit ei.Item à correctione nõ appellať, nisi modus excedat. Itẽ ꝯsuetudo dat iurisdõnẽ in excessib. corrigẽdis.Itẽ hic est casus in quo metropolitanus est iudex subditorum suffraganeorũ, sed nõ iure metropolitico, sed auctoritate huius constitutionis.

appellatio[a] valeat impedire:nisi formã ĩ talib.excesserint, obseruãdã. Excessus tñ canonicorũ cathedralis ecclesiæ, q cõsueuerũt corrigi p capitulũ[b] ,p ipsum in illis ecclesijs(q̃ talẽ hactenus cõsuetudinẽ habuerũt)ad cõmonitionẽ,vel iussionẽ ep̃i corrigant infra terminũ cõpetentẽ ab eo pfigẽdũ; alioquin ex tũc ep̃s Deũ hñs p̃ oculis ; ipsos(vt aĩarũ cura reqrit) p cẽsurã eccl'asticam corrigere non postponat.

Si canonici sine manifesta et rationabili causa (maxime in contemptũ ep̃i) cessant a diuinis,ep̃us cessationem non seruabit, & metropolitanus vice Papæ cognoscet. hoc dicit.

Cæterũ si canonici absq; manifesta & rõnabili cã (maxime in cõtẽptũ ep̃i)cessauerint à diuinis:ep̃us si voluerit nihilominus celebret in ecclesia cathedrali:& metropolitanus ad querelam ipsius, tãquam super hoc delegatus[d] à nobis, taliter eos p censurã ecclesiasticã cognita veritate castiget, ꝙ metu pœnæ[e] talia decætero non præsumant.

Prælatus in impositione pœnæ cauere dẽt à q̃stu pecuniæ,& ab oĩ alio grauamine,hoc dicit usq;ad finẽ.

Glos.seq.no.aleg.vnã concor. sig. contrariam vnã,& obijcit & soluit.

c *Cessauerint a diuinis.*Vĩ ꝙ soli canonici pñt subijcere ecclesiã interdicto cũ subest cã,cũ ẽt solus decanus hoc possit. ĩ.de appell.dilectis.& sic est ꝯ.ĩ.de his quæ fi.à ma.par.c.q̃suit.ubi dr̃ ꝙ requiritur consensus ep̃i & canonicorũ.Itẽ vĩ ꝙ capitulũ nõ possit suspẽdere ecclesiã: q sic seipsos supponerẽt interdicto:qd esse non põt,ꝙ q̃s suspẽdat seipsum,q in pprio facto iudices esse nõ pñt,nec pñt sibi dicere legẽ nec sibi pñt imperare.21.di. nũc aũt.& ff.de arbit.l.pen qd ꝯcedit.Io.Sed ꝯ credo,si cap̃lm de consuetudine hoc hẽt,bñ põt ecclesiã supponere interdicto:nec dñt seipsos suspendere vel interdicere:sed ecclesiã interdicunt,vt diuinum officium non fiat in ecclesia pp delictũ alicuius seu aliquorũ.& in alia ecclesia ipsi celebrent:q seipsos non interdicunt,nec ep̃s eadẽ ratione posset interdicere ecclesiam suam cathedralem:quia interdiceret seipsum,sed potest sicut hoc sæpe contingit de facto: sæpe enim propter factum ciuium interdicit ecclesiam. & episcopus cess. tibi à diuinis,sed in alijs ecclesijs non cessat.

Glo.seq.primo reci.per q.qualis sit iurisdi. Secundo quærit, obijcit decre. si clericus. & sol.& ponit opi.Io.quã reprobat.Tertio obijcit & soluit,& circa hoc interserit incidentem q̃rim, quam soluit.

d *Super hoc delegatus.* Sic ĩ.de hæret.ad abolendã.in fin.Et dic delegatus datus:non.n.posset dici illa iurisdõ delegata,cũ non expirat morte delegantis re integra, nec ẽt expirat tpe : est ergo ordinaria vel quasi auctoritate huius canonis archiep̃o concessa à sede Apostolica.simi.š.de transla.inter corporalia.ver.q vt hoc possent ex canone,&c.& est spãlis casus in quo metropolitanus hẽt iurisdõnem in subditos suorũ suffraganeorũ.Sed quare ep̃s nõ corrigit excessus istorũ in casu isto sicut in alijs,ut š dr̃?Ratio reddi põt,q cu iste excessus sit in persona ep̃i comissus .. siue in odiũ suum, ei facta est iniuria,& nemo iniuriã propriam vendicare dẽt auctoritate propria.23.q.4.inter querelas.& q.5.de occidẽdis.& iudex de facto suo esse nõ dẽt.4.q.4.c.1.Io.assignauit aliã rõnem, s. ꝙ ep̃s solus non possit punire aliquos,sed cũ canonicis ecclesiæ.15.q.7.ep̃s nullius.& 86.dist.si quid vero.& sic sequeretur ꝙ ipsi canonici essent rei & iudices.hæc non vĩ rõ sufficiẽs : q si canonici alias excederent oẽs,ep̃s bene põt p se corrigere & punire illos,& sibi imputent;quia p delictu suũ priuati sunt illo iure tũc.simile ĩ.de ver.sig.abbate. in fi. si ep̃s solus non posset corrigere illos cũ oẽs excedunt,iã viderent habere priuilegiũ delinquẽdi,& sic remanerẽt in delicto suo : qd absurdũ eẽt.Sed quare nõ tractat cã ista corã arbitris,cũ canõ dicat,ꝙ si ep̃s hẽat cãm cũ clerico suo,corã arbitris dẽt tractari.11.q.1.si cleric⁹ aduersus.sed illud c loquit ꝗ ciuilib.causis. Sed in casu illius c.si clericus nollet eligere cõiter arbitros, q̃s cõpellet ipsũ?ep̃s nõ,q nõ ẽ iudex in cã sua;archiep̃s nõ, q nõ hẽt iurisdõnẽ in eu,nisi in certis casib. š.eo. pastoralis. & iste si ẽ de illis:qd erit.Credo ꝙ licet cã sit ep̃i,ipse ep̃s põt illũ cõpellere vt arbitros eligat cu eo.ĩ.de app.sedo requiris. § 1 & c.cũ spãli.& š.de offi. dele. suspicionis.§.1. sed in casu istius cap̃li nõ non eligunt arbitri,q sic placuit Papæ,vt dicit Io.imo nõ alia melior põt assignari hic.n.in iniuriã & cõtemptũ ep̃i suspendit ecclesia.& sic est cã criminalis, q hic agit ep̃s de iniuria sib irrogata:& de causa criminali arbitri cognoscere n pñt,nec ꝗ liberali vel mĩimoniali.ĩ.de in inte.rest. cã.§.vlt.ff.de arbi.nõ distinguem⁹ §.Iulian⁹. & §. de liberali.

e *Metu pœnæ.*Sic n.ferro abscindẽda sunt vulnera,q̃ fomẽtorum

Tertio dicit maxime in ꝯtemptum ep̃i.vñ dicit Inno. ꝙ si placuerit Papæ:& sufficit sic scriptũ eẽ potuit eẽ motiuũ : qã causa capituli ardua. vnde insurgeret pplexitas, & ꝙ pp arduitatẽ requirendũ eẽt cosilium cap̃li pp suspicionẽ cõsilij nõ dẽret. Item fm. Ho.vt auferat scãdalũ. de p̃scripti.ca.2.Io.And.

torũ nõ sentiũt disciplinã.82.dist. plurimos.in fin.& 16.q.3.in canonib.& sup.de ele.cũ in cũctis.§.vlt.& vt alij ẽt pœnã simi lẽ ptimescãt,& terreant.ff.de pœ.capitaliũ.§.famosos.& 2.q.7. quapp.& ĩ.de sta.re.cũ q̃.§.1.iuxta illud Horatij.in epistolis.

Oderunt peccare boni virtutis amore:
Oderunt peccare mali formidine pœnæ.

Quoniam. Sũt duo dicta principalia. Secũdum: ibi, *Prohibemus*. Abbas.

CASVS. In multis partibus infra vnã diœcesim uel ciuitatẽ pmixti sunt populi diuersarum linguarũ, qui sub vna fide varios hñt ritus & mores; statuit cõciliũ, q epi hmõi ciuitatũ, eligãt viros idoneos, qui ẽm diuersitatem linguarum diuina illis officia celebrent, & ecclesiastica sacramenta ministrẽt, instruendo eos verbo & exemplo: præterea prohibet cõcilium q vna ciuitas nõ habeat plures epos, tanquam unum corpus hñs plura capita quasi monstrum. Sed si necessitas pp causas pdictas postulauerit, eps loci catholicũ præsulem nationib[9] illis conformẽ constituat sibi uicariũ qui sit ei per omnia obediẽs & subiectus: & si aliquis aliter se ingerat, nouerit se excõmunicatũ: & si nõ resipuerit, ab omni ecclesiastico ministerio deponatur, adhibito (si necesse fuerit) auxilio brachij secularis. Nota q vnaquaq; ciuitas unũ tñ debet habere Põtificẽ. Itẽ ecclia inuocare potest & dẽt auxiliũ seculare, si necesse fuerit.

a *Prouideant*. suis expẽsis. ĩ. c. proximo.
b *Monstrum*. ff. de statu.ho nõ sũt liberi. sim C. de posth. hære. insti. q certatum. in fi.& ff.de uer.sig.quæret aliquis. quia unus tãtum debet esse imperator, & singuli episcopi per singulas diœceses.7. q. 1. in apibus.
c *Necessitas*. Dispensatiue dictũ est hoc pp necessitatem, ut hæc lfa probat. & 7.q. 1.nõ aũt.ĩ. de renun.ad supplicationẽ. & iste põtifex subiect[9] est diœcesano rõne officij qd exercet in eius diœcesi tanq̃ vicarius, vt sequẽs lfa dicit: secus in illa decr.ad supplicationẽ
Gl. seq. quærit, arg. & soluit.
d *Vicarium*. Et tñ habebit iste vicarius ordinariã iurisdõnẽ siue ptatẽ. sup.de of.archi.ad hoc.& 25.dis.perlectis.vbi archidiaconus est vicarius epi, & tñ iurisdõ sua ordinaria est perpetua. sic vr q aliqs qui nõ est archieps. põt habere suffrageneũ. sic ẽt archieps q̃nq; est subditus epo. sup. de renun.ad supplicationẽ. Sed a quo cõsecrabit iste eps? Rñdeo, a suo epo nõ a metropolitano. cũ ei nõ subsit sup eo. pastoralis.adrũctis sibi duob. vicinis epis, q a aliter cõsecrari nõ dẽt.66.dis.porro. & sup.de temp.or.si archieps.& c.nec epi & illi tenentur venire ad ad uocationẽ illius: quia sibi inuicẽ mutuum cõsiliũ & auxiliũ exhibere tenenť. ĩ. de tr euga & pace.c.1. & 11. q.3.cum.

¶ Prouideant itaq; diligenter ecclesiarũ prælati, ut hoc salutare statutum, ad quæstũ pecuniæ, vel grauamẽ aliud nõ cõuertãt: sed illud studiose ac fideliter exequãtur, si canonicam velint effugere vltionem: quoniam super his sedes Apostolica auctore domino attentissime vigilabit.

¶ Idem in eodem.

Cũ in ciuitate vel diœcesi sunt populi diuersarum linguarum, epus dẽt prouidere eis per viros idoneos, qui secundum varietatem linguarũ officia eis celebrẽt, & sacramẽta ministrent. Et si vrgẽs est necessitas, cõstituet sibi vicarium pontificẽ illius linguæ, non tamen pp hoc eadẽ diœcesis debet habere duos episcopos.

CAP. XIIII.

Quoniã in plerisq; partibus infra eandem ciuitatem atq; diœcesim, permixti sunt populi diuersarũ linguarum, habentes sub vna fide varios ritus & mores: districte præcipimus, ut pontifices hmõi ciuitatum siue diœcesum, prouideant [a] viros idoneos, qui secũdum diuersitates rituum & linguarum, diuina illis officia celebrent, & ecclesiastica sacramenta ministrent, instruendo eos verbo pariter & exemplo. ¶ Prohibemus aũt omnino, ne vna eademque ciuitas siue diœcesis, diuersos pontifices habeat, tanquam vnum corpus diuersa capita quasi mõstrum. [b] ¶ Sed si propter prædictas causas vrgens necessitas [c] postulauerit, pontifex loci catholicum præsulem nationibus illis conformem, prouida deliberatione constituat sibi vicarium [d] in prædictis, qui ei per omnia sit obediens & subiectus. Vnde si quis aliter se ingesserit, excommunicationis se nouerit mucrone percussum, [e] & si nec sic resipuerit, ab omni ministerio ecclesiastico deponendum: adhibito (si necesse fuerit) brachio seculari [f] ad tantam insolentiam reprimendam.

e *Mucrone percussum*. Et ita est canõn latæ sententiæ: sicut ille 17.q.4.si quis suadente sicut & ille. sup. de elect. cum in cũctis.& c. quisquis. vbi ipso iure sunt suspensi.
f *Brachio seculari*. Sic sup.eo.c.1.& 17.dist nec licuit. & 23.q. 5.principes. aliàs aũt nisi clericus sit incorrigibilis, non est improbandum brachiũ seculare., & ẽt depositũ non põt laicus punire, nisi sit incorrigibilis. ĩ. de iud.cum nõ ab hoĩe. & 81.dist. dictum. nisi i crimine fals. ĩ. de cri.fal.ad falsariorũ: & ita vbicũq; deficit ecclastica potestas, recurrendũ est ad auxiliũ seculare. 11.q. 1. petimus, & 23.q.5. de liguribus.& sic vna potestas p aliã iuuatur 96.dist. cum ad verum.& c. ventum est. 1.q.1.Bernardus.

¶ Idem in eodem.

Epi qui per se non possunt, tenentur assumere idoneos qui suppleant suo loco, quo ad prædicationes, visitationes, & confessionum auditiones & vt possint episcopi reperire tales præcipit in ecclesiis cathedralibus & collegiatis, tales institui.

CAP. XV.

Inter cætera quæ ad salutẽ spectant populi Christiani, pabulum verbi Dei permaxime sibi noscitur esse necessarium: quia sicut corpus materiali, sic anima spirituali cibo nutritur: eo quòd nõ in solo pane viuit homo, sed in oĩ verbo qd procedit de ore Dei. ¶ Vnde cum sæpe contingat, q epi pp occupationes multiplices, vel inualitudines corporales, aut hostiles incursus, seu occasiones alias (ne dicamus defectum scientiæ, quod in eis reprobandum est oĩno, nec de cætero tolerandum) per seipsos [g] non sufficiunt ministrare populo verbum Dei, maxime per amplas diœceses & effusas: generali constitutione sancimus, ut episcopi viros idoneos ad sanctæ prædicationis [h] officium salubriter exequendum assumant, potentes in opere & sermone: qui plebes sibi commissas vice ipsorũ (cum per se ijdem nequiuerint) solicite visitãtes, eas verbo ædificent & exemplo: quibus ipsi cum indiguerint, congrue necessaria [i] subministrent, ne pro necessariorum defectu, cõpellantur desistere ab incœpto.

Inter cætera. In prima exordiũ. In secũda cõstitutio: ibi, *Vnde*. i tertia pœna: ibi, *Si quis autem*. Abb. Sicul[9].

CASVS. Inter alia quæ ptinent ad salutẽ populi Christian, pdicator verbi Dei quãplurimũ est necessarius: q a sicut corpus materiali cibo nutritur: ita & anima spirituali cibo reficit, sed epi q̃nq; pp multas occasiones, & multas causas non sufficiũt ministrare populo verbum Dei: vnde statuit cõcilium, q epi assumant viros idoneos ad officium prædicationis, qui plebes sibi cõmissas eorũ vice instruãt & ædificent verbo, & exẽplo, qbus ea quæ necesse fuerint, ministrentur: ne pp necessitatem ab officio prędicationis desistant. Vnde pcipit conciliũ q tam in cathedralib[9] ecclesijs, quam in alijs cõuẽtualib. viros idoneos debeãt ordinare, quos habeãt coadiutores tã in officio pdicationis q̃ in audiẽdis confessionibus, & alijs, quæ ad salutem pertinẽt animarum: q aũt hoc adimplere neglexerit, districte subiaceat vltioni. Not. q epi dẽnt habere coadiutores, non solũ in officio pdicationis, sed in audiendis confessionibus & pœnitentijs iniungendis.
g *Per se ipsos non sufficiunt*. Et iõ cum alijs onera sua partiri debent. ĩ. de pſum.mãdata & sup.de of archipresb. vt singulæ.
h *Prædicationis officium*. Qd priuilegiatũ ẽ. ĩ. ḋ sta.re.q Dei timorẽ nec tñ põt aliqs pdicare nisi mittatur. auctoritate epo rũ vel Apostolicæ sedis. ĩ. de hære. excõicamus.§.q a vero, [illegible] Contrariũ signauerunt quidam huic, sup. de of.dele. c.vlt.sed non est contra: quia ibi loquitur in delegato, qui officium prędicationis sibi iniunctum committere nõ potest: hic loquitur in ordinario cuius officium latius patet.
i *Necessaria subministrent*. Sicut legatus principis cũ mittit in puinciam, de reb. fisci vel imperatoris uiuere dẽt, in Auth. vt nulli iud.§.nulli coll.9.& in Auth de man. prin.§ illud tñ. colla.3. licet secus faciant legati dñi Papæ. inf. de præscrip.accedentes.& inf.de censib.cum instantia.& c. procurationes.

Conqueren-

De hoc tractatur. inf. de pę. cap. licet. vbi videas.

Cap. 9. & cap. 2. eod. tit. in 4. compil.

Ad intelligentiã huius. cap. vide q copiose scribit Ludouicus Gomez. Regula cancellarię ḋ idiomate. vbi plurima tradit de linguarũ similitudine & diuersitate huc spectantia.

Aliàs ita: diuersa hñs capita, quasi, &c.

præscriptas.

Dicit Ian. cui[9] rõne debeat subesse diœcesano: secus si aliàs vocat ad supplẽdũ defectum suũ. 7.q.1.pontifices. Io. And.

Dicit Host. iter illos qui sunt suæ linguæ. Io. And.

Cõcor. tex. in l. milites. cũ gl. & ibi Bar. ff. d re iu.

Insolentiam.

Ca. 10. & c. 3 eo. titul. in 4. compilat.

Matth. 4. Luc. 4. Deut. 8.

Idẽ roborauit cõcil. Trid. sess. 5. c. 2. sub Rub. decretũ de refor. & sess. 24. de refor. cap. 4. concordat cõci. Carth. 4. c. 20. & cõcil. Rhemen. c. 14.

Adde de hoc, & quod tales trium habere dẽt p Doct. in l. iurisperitos. ff. de exc. tu. & in cle. cũ ab om ni. de vit. & ho. cle.

Cõciliũ Lateran. sub Leone x. sess. 11. in pri. & Conci. Trid. proxime citatum.

¶ Vnde præcipimus tam in cathedralib. q̃ in alijs conuentualib. ecclesijs, viros idoneos ordinari, quos epi possint coadiutores & cooperatores habere, non solũ in ꝑdicationis officio, verũ ẽt in audiẽdis confessionib. & pœnitentijs iniungendis, ac cæteris q̃ ad salutem pertinẽt animarũ. Si quis aũt hoc adimplere neglexerit, districtæ subiaceat vltioni.

¶ Hono. iij episcopo Assisinatin.

¶ *Episcopus in ecclesiis diœcesis suæ debet esse contentus iuribus episcopalibus: & quæ sint iura episcopalia declarat.*

CAP. XVI.

Conquerẽte œconomo monasterij S. Benedicti mõtis Subasij nobis innotuit, ꝙ tu iurib. episcopalib. non contentus, quæ in ecclesijs seu capellis eiusdem monasterij debes habere, à quibusdam earum procuratione exigis: quas ad dandam procurationem minime sufficere proponebat: petens ut specificares [a] quæ tibi ratione iuris episcopalis competerent in eisdem: quorum † quibusdam specificatis, lis fuit legitime cõtestata. ¶ Nos autem inspectis probationibus, & quæ ab vtraq; parte fuere proposita intellectis, Decreuimus, ut in ecclesijs seu capellis tuæ diœcesis ad monasterium ipsum spectantib. habeas canonicã [b] obedientiam, subiectionem & reuerentiam, institutionẽ & destitutionem, correctionẽ & reformationẽ, ac censurã ecclesiasticam, iurisdĩonem [c] quoq; causarum oĩum, ad forum ecclesiasticum de iure spectantiũ, pœnitẽtias, [d] & sacrorum oĩum quæ ab episcopo sunt recipienda, collationem, synodum & synodatici † seu cathedratici noĩe duos solidos, [e] quartum decimationum [f] & mortuariorum, [g] visitationem quoque annuam: [h] ita ꝙ cũ ad eas visitandas [i] accesseris, non amplius procurationis noĩe requiras ab eis, nisi quantũ (pensatis facultatib. [k] earundem) moderate poterunt exhibere, ne † plus cæteris [l] capellis eiusdem diœcesis in procurationib. onerentur: & infra. Tu aũt his iurib. in præfatis ecclesijs cõtentus existens, nõ amplius ab eis exigas, ꝑter moderatum auxilium quod iuxta formam Lateran. concilij, [m] si manifesta & rationabilis causa extiterit, cum charitate postulandum, sicut ab alijs ecclesijs eisdem diœcesis, pro necessitate temporis sustinemus.

• Idẽ abbati & cõuentui S. Remigij.

¶ *Eps visitans monasterium non introducat sæculares sed duos aut tres canonicos suos cũ aliquib. religiosis.*

C *Onquerente.* In prima parte petitio & contestatio. In secũda sententia: ibi, *Nos autem.* Abbas.

CASVS. Procurator monasterij S. Benedicti montis Subasij conquerebatur ꝙ eps de Assisio diœcesanus ipsius, nõ cõtentus iurib. epalib. in ecclesijs & capellis ipsius monasterij, quæ dẽt habere, à quibusdã ecclesijs exigebat procurationes, q̃ ad eas præstandas nõ sufficiebãt: Vnde petebat procurator ipsius monasterij, ꝙ eps specificaret illa q̃ cõpetebant eidẽ in eisdẽ ecclesijs rõne iuris epalis, quibusdã vero specificatis lis fuit legitime contestata. Dñs Papa visis & intellectis ꝓbationib. & rõnib. vtriusq; partis, decreuit ꝙ eps habeat canonicã obedientiã, subiectionẽ, & reuerẽtiã, & alia q̃ in lrã enumerantur, in ecclesijs seu capellis diœcesis ipsius ad monasteriũ ipsum spectantib. ita ꝙ cum ad ecclesias illas visitandas accesserit, non plus requirat ab illis ecclesijs, noĩe ꝓcurationis, nisi quãtum ei potuerũt exhibere, pensatis facultatib. earundẽ, ne amplius aggrauentur in procurationib. q̃ cæteræ capellæ eiusdẽ diœc. & illis iurib. in prædictis ecclesijs episcopus sit cõtentus, nec ampli9 exigat præter moderatũ auxiliũ, quod iux. formam Lateran. concilij duxerit postulandũ, si manifesta & rõnabilis ei extiterit. Not. ꝙ generalitas specificanda est. Item procuratio quæ debetur ratione visitationis, secũdum facultates ecclesiæ debet dari. Item non amplius debet exigi ab vna ecclesia, q̃ exigatur ab alijs, in procurationib. faciendis, & eodem iure quantum ad hoc ecclesiæ censeri debent.

† In vno manuscripto ita: quorum quibusdã aũt iuri specificatis, & nõ inde fuit super ꝓmissis lis legitime contestata. In alio ita: quorũ quibusdã specificatis lis fuit sic legitime cõtestata.

q *Gl. seq. recitat per q. ad quid valet specificatio. Secundo obijcit, quòd sine specificatione procedat petitio, & soluit.*

a ¶ *Specificares.* Per talẽ specificationẽ præcludit via in posterũ litigandi, & lites diminuuntur: qđ dẽt facere iudex C. de iud. l. properandũ. ff. si cer. pet. quidam. ĩ. de do. & contu. finem & c. venerabilis ut sciat qd debeat præstare reus & actor ac recipere si obtineat, ne post s̃niam alia contentio oriatur arg. inf. de verb. sign. cum olim & melius c. cum inter vos. Et iudex dẽt materiã discordiæ amputare in Auth. de man. prin. §. demum. & § si tibi quoq; colla. 3. imò iudex primo loco si põt partes ad concordiam reuocabit 90. dist. studẽdum & 5. q. 2. si primates. & 23. q. vlt. c. si quis membrorum & ĩ. de transac. c. vlt. & ff. de noui oper. nun. l. 1 § cũ põt. Sed vr̃ ꝙ sufficeret dixisse: peto iura episcopalia in capellis, qa vniuersalis petitio est illa, & in talib. non requiritur specificatio, sicut peto rõnem administrationis ĩ. de testi. spo. cum ad sedem. & ĩ. de don. inter virum & vxo. & ĩ. de relig. dom. constitutus. Satis posset admitti talis libellus, cũ proponatur pro vniuersitate, nec cõpellitur quis specificare, nisi quis velit ad cautelã, cũ certũ sit quæ sint iura epalia, sed valet ẽt actori ut infra magis sit certa. Imo per hanc decre. credo ꝙ specificanda sunt iura epalia. & si non specificentur in libello, intelligitur de his quæ hic enumerantur per dñm Papam, & de his non poterit quis teneri cum sint expressa in iure. In alijs aũt singularib. iudicijs specificatio fieri dẽt. ut de lib. obla. cap. pen. & vi. ubi de hoc.

† Adde de hoc in l. Tria & ibi Barto. ff. de leg. 2. & in l. rei appellatione ff. de verb. sig.

b ¶ *Canonicam.* Hic bene specificantur iura episcopalia, & est vtile quod in sententia apponatur, ne aliqua postea dubitatio oriatur arg. inf. de verb. sign. cum inter.

c ¶ *Iurisdĩonem.* Nã iudex ordinarius est episcopus in sua diœcesi, tam monachorum quàm aliorum. 11. q. 1. de personis.

d ¶ *Pœnitentias.* Publicas & aliorum maiorum criminum. inf. de exces. prælat. accedentibus.

e ¶ *Duos solidos.* Duos solidos petere põt eps à qualibet ecclesia suæ diœcesis noĩe cathedratici, ꝑterquã à monasterijs. 10. q. 3. inter cætera. Et appellatur cathedraticum quia ꝓ honore cathedræ dat. 10. q. 3. placuit. qñq; appellatur synodaticum, quia in synodo datur. inf. de censi. olim. & isti duo solidi dabuntur s̃m æstimationem illius monetæ, quæ antiquitus & ab initio solui cõsueuit, nisi circa solutionem minoris monetæ, quæ modo est in vsu, sit ꝑscriptum, ut in prædicta decre. olim siue sit maior moneta ĩ vsu, siue sit minor. inf. de cen. cũ canonicis & c. prædicto, olim.

† Synodatici & cathedratici nomine qd intelligatur copiose explicat Gratianus 10. q. 3 ꝑ totum: ad. de Archi. c. 1. de præben. lib. 6. & ẽt notas huius capitis.

e *Glo. seq. signat contrarium, remittit & soluit.*

f ¶ *Decimationũ.* Sed vr̃ ꝙ ꝑceptio decimarum de iure cõi pertineat ad parochiales ecclesias ut ĩ. de dec. cũ in tua. & c. præcedenti. Sed cõtra vr̃. ĩ. de deci. dudũ. vbi eps decimas petebat iure cõi & debitas sibi solui: & obtinuit. & de hac quarta habes 10. q. 3. vnio. & 12. q. 2. Vulteranæ & c. nobis. & c. concesso. Quid iuris sit de hoc, dicetur infra de decimis, cum contingat. hanc quartam de cõsuetudine episcopus percipiebat.

† Aliàs, nec.

† Imò de iure: non .n. dĩ hic ꝙ perceptio decimarũ spectet ad episcopum sed ꝙ de decimis ꝑceptis ab ecclesia recipit quartam partem: qđ de iure est ĩ. de præscr. de quarta s̃m. Abb. Ioã. And.

g ¶ *Mortuariorum.* Quandoq; tamen est tertia, quandoq; quarta, quandoq; medietas. inf. de sepul. certificari. & c. 1 & 2. & dr̃ mortuarium, qđ quis relinquit pro anima sua in morte de istis habes. inf. de testa. officij & c. requisisti. & hanc quartam percipiebat eps ex consuetudine; & ideo super his duabus quartis necessaria fuit probatio sed non super iuribus episcopalib. quæ ipso iure debebãtur: sed illa quarta mortuariorum potius pertinet ad ius episcopale: ut in prædi. cap. officij. & c. requisisti.

† Vide cõciliũ Trident. sess. 7. de refor ma. c. 8. & cũ visitãt tanquam sedis Apostolicæ delegati potestatem habet eidem concil. Triden. sess. 24. de refor. c. 10.

Gl. seq. recit. per obiectionem & solutionem.

h ¶ *Annuam.* Sic semel tantum in anno potest episcopus visitare ecclesias 10. q. 1. decernimus & c. episcopũ. & c. placuit. alibi dicitur † ꝙ bis in anno inf. de censi. cum venerabilis & inf. de hæret. excõicamus §. adijcimus, alibi ẽt dr̃ q visitabit quotiens necessitas fuerit. 10. q. 1 regenda. 18. q. 2. non semel.

i ¶ *Visitandas.* Hoc est ordinarium, ut semel tantum in anno visitet si tamen fuerit necessitas, potest pluries visitare supra de offi. arch. mandamus. quia necessitas legem non habet. de conse. dist. 1. sicut. & sibi imputent clerici qui tales se reddunt ut toties debeant visitari.

k ¶ *Facultatibus.* Iuxta facultates faciendi sunt sumptus. inf. de censi. c. cum nuper & cap. sopitæ. ne longi temporis tractum breuis hora consumat inf. de cen. cum Apostolus. & ne ad exterminationem † extremæ virtutis ecclesiæ perducantur. 10. q. 3. inter cætera & c. illud.

† Hoc fuit concil. Later. sub Alex. iij. & qđ hic citat̃ hr̃ ibi tit. de elect. Summi Pont.

l ¶ *Cæteris.* Quia cum ipsi episcopo eodem cõi iure cum alijs capellis subsint, eodem iure debent censeri. 12. q. 2. cognouimus inf. de decimis. cum in tua. & dignum est ut qui similẽ cum alijs suscipiunt vitam, similem sentiant in legibus disci pl. nam inf. de sta. re. recolentes. quia nec debet alijs fieri remissio, alijs autem tribulatio 34. q. 1. c. ideo. § is ita. circa finem.

m ¶ *La teran. concilij.* Inf. de censib. cum Apostolus.

Vi inxta

V T iuxta. Præmittit motiuum prohibitionis. Secundo prohibet ibi, *Firmiter*. Abb. Sicul.

CASVS Præcipit hic pp̃ ꝙ cũ plati exercẽt officiũ visitationis, seculares secũ nõ habeãt, ꝑ quos possit in claustris dissolutionis materia prouenire, sed duos vel tres de canonicis suis habeat eps in decẽti habitu, adiunctis sibi aliquot religiosis. Not. ꝙ in visitationibus quas epi faciunt nõ debent interesse seculares, sed potius regulares.

a Seculares. Quia de cohabitare & cõiungi non põt quibus studia sunt diuersa. 16. q. 7. in noua. & oppido laici infesti sunt clericis 2. q. 7 laicos. & sine strepitu iudiciorũ talia fie ri debent. ꝟ. de accus. olim. ad clericos seculares, tñ refertur quod dicit, seculares, quia de laicis non est dubiũ, quia in talibus interesse non debent, vel de facto ducebant laicos.

b Ecclesiæ. Cũ quib. hoc facere dẽt. 86. dist. si quid vero. 15. q. 7. eps nullius. inf. de accusa. qualiter & quando.

c Habitu. inf. de vi. & hone. cleri. clerici. 21. q. 4. per totum.

d Adiunctis q̃ sunt in hmõi officijs exercitati. inf. de sta. reg. qđ in singulis. Bernar.

Aliàs ita: seculares interfsint personæ.

Aliàs ita: viris alijs. alias ita: vel alijs.

Quos, in vetustioribus exemplaribus legitur quot.

Adde ꝙ tales introducẽs debet illorum vti consilio. l. quid tñ. & ibi Bar. §. si arbiter. ff. de a. bi.

Et quia visitator inquirit de his q̃ secreto nunciantur, & sic sunt corrigenda secreto. 1. q. 2. si peccauerit. Io. And.

D Ilectus. In prima ponit partis cõ. In secunda Papæ prouisio: ibi, *Cum igitur*. Abb. Siculus.

CASVS Inter abbatẽ monasterij Rothomagen. ex vna parte, & epm Veneten. ex altera, qđ super quibusdam quõnibus vertebatur: dicebat abbas ꝙ tertia pars emendarum, quas hoĩes qnq; parochiarum pro suis excessib. soluere compelluntur, ad suum spectat monasteriũ ab antiquo, & ꝙ orta quõne ecclesiastica inter hoĩes dictarum parochiarũ citatio pertinebat ad ipsum abbatem, sed examinatio & decisio quõnis ad epm Veneten. & ad ipsum abbatem cõiter pertinebant. Sed eps super his & sup emẽdis inquietabat abbatẽ, sup his de cõsensu partium lr̃æ fuerunt impetratæ à dño Inn. ad istos iudices: ꝑ quas mãdat eisdẽ, vt auditis hinc & inde ꝓpositis, cãm sufficiẽter instructã remitterẽt ad Apo. sedẽ. cotam quib. dictus eps ꝓcessũ istorũ iudicũ ĩpediebat, occasione cuiusdã sniæ latæ sup quibusdã ecclesijs, quo ad legẽ diœcesanã pro ipso epo. sed quia iudices non procedebãt, supplicauit pfatus abbas dño Papæ Honorio, vt cũ citatio cãrũ, examinatio, decisio & emẽdæ, ad legẽ iurisdõnis pertineãt, occasione sniæ supradictæ nõ permitteret impediri ꝓcessum iudicũ prædictorũ: super his scribit Hono prædictis iudicib. mandãs ꝙ cum prædicta de lege iurisdõnis existant, quatenus nõ obstante hmõi snia procedant in negotio iuxta traditam sibi formam. No. ꝙ alia est snia lata quo ad legem diœcesanam, & alia lata quo ad legem iurisdictionis, cum vna alij nõ obstat.

¶ *Gloss. seq. ponit partem casus.*

e ¶ *Ab antiquo.* Dicebat abbas ꝙ orta ecclesiastica quæstione inter homines ipsarum parochiarum, citatio pertinebat ad ipsum: sed examinatio & decisio quæstionis ad episcopum Veneten & ad ipsum communiter pertinebant, sed episcopus super his inquietabat abbatem, & super emendis: vnde de cõi consensu partium lr̃æ fuerunt impetratæ ad istos iudices.

¶ *Gl. seq. distinguit legem diœcesanam & iurisdictionis, & quid spectet ad vtramque, distinguit etiam inter monasteria & seculares ecclesias & monasteriorum capellas.*

f ¶ *De lege iurisdictionis.* Not. hic dr̃iam inter legem iurisdictionis, & legem diœcesanam: in quib. legib. consistit totũ ius & potestas eporum. Ad legem n. iurisdõnis pertinent illa de quib. hic cõten debat: s. citatio curæ aĩarũ, delictorũ coertio, ordinatio ecclesiarũ, siue ɔsecratio altariũ & virginũ, ɔfectio chrismatis, & gñaliter oĩm sacramentorũ & ordinum collatio, & q̃ ɔsistũt in dãdo: & alia plura & similia, q̃ enumerant ꝟ. eo. c. 3. & c. cõquerẽte. & incipiũt ibi: habeas canonicã obedientiam. & c. vsq; ad verbum. synodum: in quo verbo incipit enumerare quædam, quæ pertinẽt ad legem diœcesanam. Ad legem vero diœcesanã spectat vocatio ad synodũ: & ad sepulturas mortuorũ, cathedraticum, tertia vel quarta mortuariorũ, quarta decimarũ. De istis duab. quartis dic ut no. ꝟ. eo. ti cõ querẽte. i no. qñq; hospitium, & consimilia quæ consistunt in recipiẽdo. qñq; tñ lex diœcesana ɔprehẽdit legẽ iurisdõnis. ꝟ. de ꝓscrip. auditis & ꝟ. eo. cõquerẽte. dicas ergo ꝙ oĩa monasteria ipso iure ĩ fauorẽ religionis exẽpta sunt à lege diœcesana. 10. q. 1. c. 1. & q. 3. inter extera. & 16. q. 1. c. cum pro vtilitate. & 18. q. 2. q̃ sit. & c. vlt. & 16. q. 1. placuit ab huiusmodi superius enumeratis & c. proxi. ad legem diœcesanam spectantib. libera sunt oĩa monasteria: nec ad talia facienda cogi possunt 18. q. 2. quãm sit. à lege vero iurisdictionis non sunt exempta: nisi speciali priuilegio sint munita, sed omnia monasteria sua in diœcesi cõstituta, subsunt epo quo ad legem iurisdõnis. 18. q. 2. hæc tñ monasteria. & c. cognouimus. 16. q. 1. interdicimus. seculares vero ecclesiæ subsunt epo quantum ad vtramq; legem. 10. q. 1. de his. & c. antiquos. præstant tñ monasteria epo seruitium ex prima cõstõne. 18. q. 2. Eleutherius. & ẽt rõne visitationis. ꝟ. de præscri. cũ ex officij. Vel qđ debetur ex consuetudine. 18. q. 2. seruitiũ. & 1. q. 3. qũtum in fi. capellę vero monasteriorum seu regularium subsunt epo quãtũ ad vtramq; legẽ. ꝟ. eo. cõquerẽte. 16. q. 2 sane. & ꝟ. de priui. cũ & plãtare § in ecclesijs. nisi pleno iure subsint monasterijs. ꝟ. de priui. qm per confessionem. Capellę vero monasteriorum exemptorum subsunt epo, sicut & aliorũ capellæ: nisi exẽpta sint monasteria cum capellis suis. ꝟ. de priuile. ex ore. in fi. rõne capellarũ ad synodum venire tenentur: vt ibi. nam & abbas ad synodum venire tenetur. ꝟ. de ma. & obe. qđ super. & 18. q. 2. abbates. & hoc intelligas de his qui populum hñt, & sic non contradicit illa palea. 18. dist. eps. & 18. q. 2. § vlt. Quare non contradicit quia illa intelliguntur de his qui populum non habent. Sic ergo ex hac lr̃a patet, ꝙ snia lata super his quæ spectant ad legem diœcesanam, non tangit ea quæ pertinent ad legem iurisdictionis. & sic snia lata pro vno, non obstat in alio, cum sint penitus diuersa.

Item eas sã audire & omnia quæ circa iudicium agũtur, expedire, visitare, corrigere, suspendere, interdicere, statuta facere, inquirere tam de vita clerico rũ quam de officijs & statu ecclesiarum s̃m Ioan. And.

In manus. ita: cisio carũ.

Inn. hic dicit hoc videri mirabile dictũ quod collatio sacramentorum sit de lege iurisdictionis. ꝓbat tamen id c. interdicimus. 16. q. 1. ꝙ id arctat monachos. Io. And.

In pluribus antiquis ita: ꝙ cum in S. Mariæ & Orbitello & quasdã alias ecclesias existẽtes in tua &c.

Ecclesias.

Quid hodie possint epi circa visitandos & corrigendos monachos, statuit cõcil. Tride. sessi. 21. de refor. c. 8.

CAP. XVII.

V T iuxta: & infra. Attendentes igitur ꝙ indecens est, vt Remen. archiepo, in monasterio vestro visitationis officium exercẽte, seculares[a] interfsint, per quos possit in claustro dissolutionis materia prouenire: ¶ Firmiter inhibemus, ut nullos decętero seculares in capitulum (nisi duos vel tres de canonicis ecclesiæ[b] suæ, in decenti habitu, [c] alijs quos expedire viderit religiosis adiũctis)[d] secum visitationis tẽpore introducat.

¶ Idem episcopo Baioc. & archidiacono Rothom.

¶ *Lex diœcesana & lex iurisdictionis sunt diuersæ: vnde res iudicata in una, non obstat agenti in alia.*

CAP. XVIII.

D Ilectus filius abbas monasterij Rothomagen. nobis exposuit, ꝙ tertia pars emendarum, quas homines quinq; parochiarũ, pro suis excessib. soluere cõpelluntur, ad suum spectat monasterium ab antiquo:[e] & infra. Cumq; Inno. Papa præd. noster vobis dederit in mandatis, vt auditis hincinde propositis, causam remitteretis ad eum sufficiẽter instructam, dictus episcopus processum vestrum diutius impediuit, occasione cuiusdam sentẽtiæ, quę super quibusdam ecclesijs, quo ad legem diœcesanam, promulgata extitit pro eodẽ. Vnde præfatus abbas nobis humiliter supplicauit, vt cũ citatio, causarum examinatio, & decisio, ac emendæ, ad legem iurisdictionis[f] pertinere noscãtur, non sineremus sententiæ memoratæ prætextu negotij processum vlterius impediri. ¶ Cum igitur prædicta de lege iurisdictiõis existãt, mandamus quatenus huiusmodi sententia non obstante, procedatis in negotio iuxta traditam vobis formam.

¶ Grego. nonus episcopo Suan.

¶ *Per rescriptum quo Papa mandat ordinario, vt corrigat clericos suæ diœcesis, nõ datur ei iurisdictio super exemptos.*

CAP. XIX.

G Raue gerimus, quòd cũ in ecclesiam sanctæ Mariæ de Orbitello, & quasdam alias in tua diœcesi existentes ad monasterium sancti Anastasij de vrbe spectantes, nullam iurisdictionem habeas ordinariam, aut etiam delegatam:

G Raue gerimus. In prima ponitur quæstio. In secunda prouisio: ibi, *Mandamus*. Abbas.

CASVS Quidam eps recepit mandatum à dño Papa Greg super correctione clericorum suæ diœce. & ciuitatis: occasione istius mandati eps tulit sniam interdicti in ecclesia S. Mariæ de Orbitello, & quasdam alias existentes in diœce. ipsius epi, pertinentes ad monasterium S. Anastasij de vrbe, & suspẽsionis sniam in clericos earundẽ: abbas conquestus fuit ꝑ hoc dño Papæ, cum ipse paratus esset corrigere cunctos dictarum ecclesiarum: mandat Papa dicto epo, ꝙ cum in dictas ecclesias nullã habeat iurisdõnem ordinariã vel delegatam, occasione ꝓdicti mandati, quatenus si ita est, prudenter corrigat q̃ minus prouide attẽtauit, & prædictas snias sine difficultate relaxet. No. ꝙ Papa per lr̃as suas non intẽdit ꝓiudiciũ generare.

non eſt contra: quia ibi non dicitur, propter hoc iudex recuſari poteſt vt ſuſpectus quòd aduocatus ſit commenſalis iudicis, ſed dicitur, quòd iudex videbatur fouere latenter partem ſui clerici commenſalis, qui erat aduocatus, unde ex eo ſumitur argu. contrarium.

¹ Parentheſi incluſa deſunt in multis manuſcriptis.

² Id eſt, ubi actio deficit.

³ Id eſt vel poſt litem conteſtatam. uel poſtquam eſt in cā concluſum.

IVdicis officium. Breue eſt. & p alia verbā pōt ſic ſummari. In officio iudicis qđ principaliter loco actionis proponitur, ſit litis cōteſtatio: ſecus ſi non principaliter. h.d. Primo ponit vnū dictum cum exemplo. Secūdo aliud: ibi, *aliàs*. Abbas Siculus.

CASVS. Eccleſia vel minor læſa eſt in aliquo cōtractu, in quo forma iuris ſeruata fuit, vel in aliqua ſentētia à qua nō fuit appellatū, & ita destituti ſunt iure cōi: recurrerūt ad officiū iudicis per beneficiū reſtitutionis. petijt eccleſia vel minor principaliter reſtitui cōtra ipſum contractum, uel contra ſententiam: quæritur vtrū in caſu iſto debeat litis conteſtatio fieri? Dicit Papa q vbicumq; officium iudicis loco actionis proponitur, puta cū petitur reſtitutio in integrū principaliter litis conteſtatio dēt fieri. Si vero incidēter, ſiue ante ingreſſum litis, ſiue poſt ingreſſum cauſæ hmōi officium poſtuletur, pōt ad hoc habere recurſum ſine litis conteſtatione. Not. q cum reſtitutio principaliter poſtulatur, ordo iuris ſeruari debet, ſicut in quolibet alio iudicio ordinario, niſi certa actio uel cauſa proponatur.

¶ Gregorius nonus.

¶ Cum imploratur officiū nobile, fit litis cōteſtatio, ſecus in mercenario.

CAP. II.

IVdicis a officiū vbicumq; † pro actione proponit: b veluti cū reſtitutio in integrū principaliter poſtulatur, litis cōteſtationē expoſcit: aliàs añ c & poſt ingreſſū † cāæ, pōt ad hoc ſine litis cōteſtatione hēri recurſus.

¹ Vnde dicebat Vin. tm̄ valere iudicis officium in bonæ fidei cōtractib. quātū ſtipulationē in contractib. ſtricti iuris. ff. depo. l. Lucius. & ubi deficit lex cōtractus, iudex facit qđ ex bono & æquo ſibi vr̄. Inſtit. de loca. §. pen. Ioan. And.

¶ Glo. ſeq. ponit quædam exempla quib. imploratur iudicis officiū.

a *¶ Iudicis officium.* Iudicis officiū latiſſime patet. ¹ ff. de iur. om. iudi. l. 1. Quædā ergo ſunt in quib. officiū iudicis imploraē. pōt enim iudex ſupplere de iure, q̄ aduocatis deſunt. vt C. vt quæ deſunt aduo. iudex ſup. l. vnica. de hoc dixi. ſup. de poſt. bonæ. Item interrogare dēt quotiens æquitas monet iudicē. ff. de interrog. act. ubicumq;. & 30. quæ. 5. iudicantē. ēt poſtquā eſt in cā concluſum. ĩ. de fide inſtru. cū Io. itē locū hēt officium iudicis in omnib. quæ contingunt poſt lit. conteſt. circa rē petitā, vt in fructib. perceptis poſt lit. conte. ſiue damnū detur in cā: ea enim quæ poſt lit. conteſt accidūt, valde pertinent ad officiū iudicis. ff. de rei ven. non ſolū. & l. itē. §. 1. C. de rei ven. certū & ff. de ædil. edict. ædiles. § itē ſciendū omnia talia quæ contingunt poſt lit. conteſt. petūtur officio iudicis, & non iure actionis. illa quæ contingunt ante lit. cōteſt. ſpāliter debent peti in libello, & niſi fuerint petita, iudex de illis non pronunciabit: ut in prędict. §. item ſciendū. Item de dolo, culpa & negligentia poſt litē conteſtatā admiſſam. ff. de rei ven. qui petitorio. §. 1. & in multis alijs locū habet iudicis officiū: ſed hoc officiū cōpetit maiori & minori. & multa poſſent poni exēpla in his & alijs incidentibus ante lit. cōteſt. & poſt, in quib. proceditur ſine lit. conteſt. vt ĩ. ca. prox.

¶ Glo. ſeq. primo litteram exponit, & rationem reddit. Secundo ſignat contrarium, ponit opp. & ſoluit, ſolutioni obijcit, obiectioni & contrario reſpondet: demum arg. ſignat contrarium, remittit, & ſol. Finaliter per tres quæſt. an etiam delegato competat, & an detur maiori, & an ſit perſonalis vel realis actio.

² Hæc l. intelligitur de extraordinario quod cōpetit eccleſiæ per beneficiū reſtitutionis vel minori. aliàs multis caſib. datur iudicis officiū, ubi competit actio, ſm Guel. in Spe. e. tit. §. 1. uerſi. ſed opponitur. Io. And.

b *¶ Pro actione proponitur.* Hoc iō dicit, qa iudicis officiū nemini datur, niſi tūc demū cū alia actio non ſupereſt, nā ſi cōi auxilio qs munitus ē, non dēt ei tribui extraordinariū. ff. de mino. l. in cāæ. in prin. ² & loco actionis hēre. & qa quaſi ordinariū eſt iudiciū, cū principaliter poſtulaē, ſicut in alijs iudicijs dēt lis cōteſtari. ff. de mino. Papinianus. § vlt. & iſtud officiū iudicis ñ pperuaē p lit. cōteſ. vt ibi dr̄, imo infra certū tp̄s dēt terminari, puta ſi eccleſia cēt læſa in aliquo cōtractu celebrato ſolēniter, tunc dēt petere directe reſtitutionē contra illū contractū. Idē eſt de minore ſi directe petit reſtitui, Sed cōtra vr̄ q poſſit expediri cā reſtitutionis lit. non conte. Dicit n. lex, q cā cognita cōpſentib. aduerſarijs, uel ſi p cōtumaciā deſūt, cāę in integrū reſt. ppendendæ ſunt. ff. de min. in cāæ. §. cā cognita. Et ſic vr̄ q ſi altera pars ſit contumax, q poſſit cā expediri. Quid ergo fiet ſi eſt contumax? Iſtud de facto uidi, & variomo dicebant ſapiētes. Quidam dicebant q danda eſt reſtitutio alij, qđ nō ſatis vr̄ expediri p hanc decr. Dicas ergo q altera parte abſente p cōtumaciā, lite nō cō. nō ē facienda reſtō, nec ſala ſup hoc pferenda eſt, ſed dēt actor in poſſeſſionem mitti cā rei ſeruādæ, de illa re, ſup qua petit reſtitutio. ſimile ſ. de off. dele. cōſultationib. Si vero lis eſſet conteſtata, tūc daret reſtō læſione pbata. Sed per Auth. vr̄ q altera parte abſente poſſit reſtitutio indulgeri citra litis cōteſtationē. in Auth. vt ſpon. lar. §. hoc aūt. coll. 9. & C. vt hæredes ab hæred. ſe abſtineāt. l. 1. & Auth. ibi poſita intelligiē in caſu ſuo ſpāli tm̄, ſ. cū minor vult abſtinere ſe ab hæreditate: & tūc vocādi ſunt creditores, quorū intereſt pſentes eē, cū minor ſe abſtinet. vt videāt bona hæreditaria mobilia & immobilia, ubi dēnt cuſtodiri: & ſi infra tres mēſes nō venerint, licitū ē minori abſq; periculo abſtinere auctoritate iudicis corā quo illa petitur reſtitutio. & eſt rō quare pcedaē in caſu illo lite ñ cōte. qa minor nō petit reſtitui cōtra aliquē, ſed cōtra factū ſuū: vt ei liceat abſtinere ab hæreditate, q̄ adiuit: qa aliter ei cōſuli nō pōt, niſi ſe abſtineat. & ſi creditores eēnt pſentes, nō fieret conteſtatio cū eis: qa cōtra eos nō petiē reſtō. Sed cum petit cōtra aliquē, & ipſe eſt contumax, lite non conteſtata proceditur per miſſionē in poſſeſſionē, vt dixi: & lex illa, in cāæ. §. cā. intelligitur lite conteſtata, cū minor petit reſtitui cōtra factū ſuū, & nō cōtra aliquē. Et q ſic intelligatur, ſatis vr̄ p legē q̄ dicit, q litis cōteſtatio in hmōi reſtitutionib. eſt facienda, p q̄ ēt litis conteſtationē non perpetuaē iudicis officiū. ff. de min. Papinianus. § ult. Itē eſt hic arg. q actio ſm canones ſit proponenda. ar. cō. ĩ. de iud. dilecti. ubi de hoc. vel expone pro actione, i. loco iuris cōis. & qa ei qui nullo iure cōi iuuatur, datur reſtitutio in integrū per officiū iudicis, & hoc officiū qđ loco actionis pponiē, cōpetit ordinarie principaliter & incidēter, ſed incidēter delegato, vel principaliter ſi hoc ei principaliter cōmittatur. ar. ĩ. đ in integ. reſt. c. pe. vbi de hoc. Et idē intelligit cū maior reſtituitur principaliter, qñ alia actio non ſupereſt, verbi gratia: aliquis abſens fuiē cā reipublicæ. præſcriptū ē cōtra ipſum, pp eius abſentiā dēt reſtitui officio iudicis. C. ex quib. cau. maio. in integ. re. l. 1. & 2. ³ ff. eo. tit. per totū. & officiū iſtud datur fauore rei ſiue perſonæ, & nō pp ipſam rem: vnde pōt cēpu tari inter pſonales actiones, & non inter reales, cū imploratur à minore vel eccleſia, & etiam cum poſtulatur à maiore.

Minor ſi ſe ab hæreditate abſtinet, uocandi ſūt creditores.

¹ Lib. 12. epiſt. 15.

² Cap. 1. eo. tit. in 1. cōpi. & poſt ōcil. Lateran. ſub Alex. 3. par. 44. c. 1.

³ Aliàs ita: cū vnitatis.

³ Prima loquiē in illo qui erat in legatiōe, ſecundi in illo qui de præſidis mandato retinebaē ſub cuſtodia militari. Ioa. And.

¶ Glo. ſeq. primo exemplificat. Secundo arg. ſuper exceptione, & c. ſignat contrarium, & ibi remittit. Item ſignat aliud contrarium, & ibi remittit.

c *¶ Aliàs ante.* i. ſi petaē reſtitutio nō principaliter, ſed incidenter, qñq; poſt lit. conteſt. ſup principali q̄one, puta apertis atteſtationib. aut ēt poſtq̄ ſit in cā concluſū, allegat pars altera, eccleſia vel minor, q omiſſit neceſſariā pbationē: vñ petit ſe admitti ad pbationē omiſſam officio iudicis. ĩ. đ in integ. reſti. auditis. & hoc fieri pōt citra litis cōte. & añ ingreſſum litis, vt ſi omiſit aliquā exceptionē, q̄ nō ppoſuit infra tp̄s ſibi ſtatutū. ĩ. de exce. paſtoralis. aut ſi omiſit ſup exceptione ipſa pbāda pbationē neceſſariā. Itē officio iudicis admittiē, qa intereſt eius litib. & ſumptib. ñ uexari. ff. de mino. minor 25 annis, & ſi omiſit allegationē. ff. đ min. minor 25. annis. Itē ē ar. hic, q ſup exceptionib. q̄ pponuntur añ ingreſſū litis, uel ēt lite cōteſt. ñ ſit neceſſaria litis cōteſt. arg. cō. ſ. de offi. dele. prudētiā. §. ſexta. uer. đ hoc ĩ. de appellat. interpoſita. §. ñ in qb. pcedit iure ordinario. & hoc officiū cōpetit ēt maiori añ lit. cōte. & poſt. Item arg. cō. ĩ. de appellat. ſignificante ubi ſoluitur. ADDI. Et expone ante, id eſt antequā ſit in cā concluſum; uel expone ante litis conteſtatio. exhibito tamē libello poſt.

Facit ad hoc l. poſtquā liti & ibi. Bal. C. de pactis.

TITVLVS XXXIII.

De maioritate & obedien.

¶ Greg. Auguſt. Anglorū epō.

¶ Prius ordinatus cæteris paribus prior & maior habendus eſt.

CAP. I.

CVm † certū: & infra. ¶ Sit honoris iſta diſtinctio, vt ipſe prior & maior d habeaē q prius cōitatis † cōſilio, & cōcor

DE MAIORITATE ET OBEDIEN.

¶ Quia miniſtrorū & iudicū de quib. ſupra viſum eſt, alij ſunt maiores alij minores, nec aliter poſſet eccleſia ſeu ſtatus vniuerſalis cōſiſtere (de quo vide pulchrū tex. in c. ad hæc. 89. diſt.) ideo competenti ordine hic ſumitur de ipſorum maioritate et obedientia impēdiēda.

De hac materia tractatur. 21. & 22. & 93 & 95. & 99. di. per totum. 33. q. 5. quī ſitit. §. fin. c. vſque ad fi. q. 3. q. 4. & 9. q. 3. c. epiſcopo. §. ſola. vſq; ad finem q. 11. q. 3. & ſi. at dictam c, 1 ad §. cum ergo. & c. ſi autem nobis. & trib. c. ſeq. 22. q. 3. & 2. q. 7. c. mouendi. 23. q. 4. duo. 22. q. vlt. de form. c. 81. diſt c. vlt. 23. diſt. qui nunquam. de conſec. diſt. 5. in omnib. 74. diſt. epiſcoporum.

CVm certum. Breue eſt. Vel p alia uerba pōt ſic ſummari. In honoribus reuerentialibus impendendis ponderatur cæteris paribus maioritas ex prioritate ordinationis. Abbas.

CASVS. Qui prius ordinatus eſt, maior & prior his qui poſterius ſunt ordinati, tenet haberi. Nota quod qui prior eſt tempore, potior eſt iure.

d *Maior*, niſi poſterior ordinatus fuerit à maiore. ĩ. eod. per tuas. & ff. de albo ſcrib. l. 1. & vlt. & 93 diſt. c. vlt.

ctoritatibus comprobat. Septimo ibi, *Verum*. relinquit impe ratorem suo iudicio. Abb. Sicul.

† Hic casus Bernardi est, sed textũ melius intelliges, si integrã legeris epistolam operib. Innocentij iij. q̃ ex hac casus positione . † Alias, nisi. 1. Pet. c. 2.

CASVS Imperator Cõstãtinopolitan⁹ faciebat patriarchã cõstãtino. iuxta pedes suos in parte sinistra sedere, Papa hoc intelligẽs scripsit ei ꝙ nõ decebat eũ taliter se habere erga suũ patriarcham, cum alij reges & principes suis prælatis (vt debent) reuerenter assurgant, & eis iuxta se sedẽ venerabilem assignent. Imperator rescripsit ei dicens, ꝙ multũ mirabatur ꝙ ei super hoc nisus fuerat increpare, dicens ꝙ sacerdotium suberat imperio, auctoritate Petri dicẽtis: Subditi estote oĩ humanæ creaturæ, propter Deum, siue regi tanꝗ̃ præcellenti, siue ducib. tanquam ab eo missis ad vindictam malorũ, laudem vero bonorũ. Rescribit aũt pp̃ sibi, respondendo auctoritati Petri, illã exponẽs. ꝙ si personã loquẽtis, & illorũ ad quos loquebat, diligenter cõsiderasset, nõ expressisset taliter intellectũ illius auctoritatis. scribebat. n. subditis suis, quos ad humilitatem inducebat: nec p hoc voluit subesse sacerdotiũ, q̃a sm intellectũ illius sequeret, ꝙ quilibet ẽt seruus imperiũ in sacerdotes accepisset, ex eo q̃d ibi dr̃, oĩ humanæ creaturæ: sed nõ negat quin imperator pręsit suis, & illis qui ab eo temporalia receperunt. Tandẽ exposita præmissa auctoritate Petri, ostẽdit excẽ. lo Christi sacerdotiũ præeminere regib. dicto Hieremiæ: Ecce constitui te super gentes & regna, &c. & per auctoritatem Genesis: Fecit Deus duo magna luminaria &c. Dicit. n. ꝙ si ista bene cõsiderasset, non fecisset taliter patriarchã suũ sedere ad pedes suos: & licet non increpasset eum, poterat tamen rationabiliter increpare: cum ipse super oẽs acceperit potestatem in persona Petri, cui dictũ fuit à Domino, Quæcunq; ligaueris super, &c. In fi. dicit ꝙ imperialis celsitudo discernat virum ad bonum & vtile inuitauerit imperatoriam excellentiam, cum ipse solummodo ad vtilitatẽ ecclesiæ, & terrę Hierosolymitanæ subsidium, ipsum duxerit inuitandum. Ber. Not. ꝙ persona loquens consideranda est, & eorum ad quos aliquis loquitur: vim enim locutionis debet quis considerare. Item, Imperator præexcellit illis qui ab eo temporalia recipiunt: sed in spiritualibus pontifex antecellit ipsum. Item Imperator & alij omnes laici inferiores in clericos non habent potestatem: quia non sunt eius iurisdictioni commissi. Abbas.

† Dixit.

† In quibusdam impressis, aufferre, legitur, & male vt ex serie constat:

† Recipiunt.

† Cõcor. text. in l. sancimus. C. de epis. & cleri.

† Verbũ fuit deest antiquis.

rialis sublimitas, ꝙ te nisi † fuimus [a] in nostris litteris increpare: Huic aũt tuæ admirationi nõ cãm, sed occasionem præbuit, ꝙ legisti beatum Petrum Apostolorũ principem sic scripsisse: Subditi [b] estote omni humanæ creaturæ propter Deum, siue regi, tãquam præcellenti, siue ducibus, tanquam ab eo missis ad vindictam malefactorum, laudem vero bonorum: & infra. ¶ Verũ [c] si personam [d] loquentis, & eorum ad quos loquebatur, ac vim locutionis diligentius attendisses, scribentis non expressisses taliter intellectum. Scribebat. n. Apostolus subditis suis, & eos ad humilitatis meritũ prouocabat; nã si per hoc quod dixit, † subditi estote, sacerdotibus voluit imponere iugum subiectionis: & eis prælationis auctoritatem afferre, quibus eos subiectos esse monebat: sequeretur ex hoc quòd etiam seruus quilibet in sacerdotes imperium accepisset, cum dicatur: omni humanę creaturæ. ¶ Quod autem sequitur; regi tanquam præcellenti: non negamus quin præcellat imperator in temporalibus, illos dumtaxat, qui ab eo suscipiunt [e] † temporalia: sed pontifex in spiritualibus [f] antecellit: quæ tanto sunt temporalibus digniora, quanto anima præfertur [g] † corpori: licet non simpliciter dictũ fuerit; subditi estote, sed additũ fuerit, propter Deum: [h] nec pure sit subscriptum, regi præcellenti, sed interpositũ forsitan fuit, † non sine cã, tanquam. [i] Quod autem sequitur; ad vindictam malefactorum, laudem vero bonorum: intelligendum non est, ꝙ rex vel imperator, super bonos & malos gladij acceperit potestatem, sed in eos solummodo qui vtentes gladio, eius sunt iurisdictioni commissi: & infra. ¶ Potuisses autem prærogatiuam sacerdotij ex eo potius intelligere, quod dictum est, nõ a quolibet, sed a Deo; non regi, sed sacerdoti, non † de regia stirpe, sed de sacerdotali prosapia descendenti; de sacerdotibus videlicet qui erant in Anathot: Ecce constitui te [k] super gentes & regna, ut euellas, [l] & dissipes; ædifices, & plantes: [m] & infra. ¶ Præterea nosse debueras, quod fecit Deus duo magna luminaria in firmamento cœli, luminare maius [n] vt præesset diei, & luminare minus vt præesset nocti: vtrumq; magnum: sed alterum maius. Ad firmamentũ igitur cæli, hoc est vniuersalis ecclesiæ, fecit Deus duo magna luminaria, .i. duas instituit dignitates q̃ sunt pontificalis auctoritas, & regalis ptãs. Sed illa q̃ præest dieb. i. spiritualib. maior est: q̃ vero carnalibus, minor: ut quanta est inter [o] solẽ & lunã, tanta inter põtifices & reges dr̃ia cognoscat. ¶ Hæc autem si prudenter attenderet imperatoria celsitudo, non † faceret aut permitteret Constantinopolitanum patriarcham, magnum quidem & honorabile membrum ecclesiæ, iuxta scabellum pedum suorum in sinistra parte sedere: cum alij reges & principes, archiepiscopis & episcopis suis (sicut debent) reuerenter assurgant, [p] & eis iuxta se venerabilem [q]

a ¶ *Nisi fuimus increpare.* Sed hoc non fecit animo increpandi, sed animo admonendi ex affectu dilectionis. 5. q. 5. nõ omnis. & c. non osculatur & C. de senten. & interlo. om. iud. ex stipulatione. simile. 23. quæst. 5. non putes.

b ¶ *Subditi.* Infra de censi. omnis anima. & 11 q. 1. quàm magnum.

c ¶ *Verũ.* Hic pp̃ rñdet auctoritati Petri inductę ab Imperatore.

d ¶ *Si personã.* Cõsiderãda est psona loquentis, & cui quis loquit. 26. dist. deinde opponit. & j. de cõsan. & af. de infidelib. & aliquid probat rõne psonarũ colloquẽtiũ. ar. 1. q. 7. did. el.

¶ *Glos. seq. quærit, arguit, soluit, contra solutionem opponit. In additione dat verum solutionem.*

e ¶ *Suscipiunt.* Nunquid ergo appellabit ab episcopo ad imperatorem? Videtur ꝙ sic. infra de so compe. verum. tunc enim cognoscit quasi ciuilis iudex, arg. inf. de app. si duobus. Dico ꝙ sic, nisi consuetudo sit cõtraria. arg. ad hoc. 17. dist. si eps. Vł tñ ꝙ illa temporalia penitus essent à iurisdõne Imperatoris separata. 10 q. 1. nouerint. Io. Dicas ꝙ appellãdum est ad archiepm, nisi de consuetudine, vel priuilegio, vel alio iure ad aliũ sit appellandũ. inf. de appel. Romana. §. debet lib. 6.

f ¶ *In spiritualib.* 10. dist. suscipitis. 96. dist. cum ad verum.

g ¶ *Præfertur.* 12. q. 1. præcipimus. & 24. q. 3. si habes. & 38. distin. sedulo.

h ¶ *Propter Deum.* Per quod vr̃ esse consilium perfectionis, in quo liberum est arbitrium. 14. q. 1. c. vltim.

¶ *Glo. eq. arguit. allega. 3. inia, in contrarium vnam leger.*

i ¶ *Tanquam.* Quod quandoque similitudinẽ potius quàm veritatem notat: ut illud euangelij, Tãquam ad latronem, &c nihil n. est simile sibi: ut sit similitudinarium, non expressiuum veritatis. sim. ff. de pecu. l. 3. § si filiusfamilias. Et ẽ hic arg. ꝙ nulla dictio debet vacare in rescripto, alioquin frustra membranas occupat. 19. dist. si Romanorũ arg. ad hoc. 28. q. 1. sic enim. & ff. de vsu. l. 4. argum. contra. C. de fideiuss. non recte.

† Aliãs, nec.

Et infra de iure patr. ca. vnico. lib. 6. Ioã. And.

Hier. 1.

De hoc de delic. puer. ca. 2. Ioã. And.

Gene. 1.

Psal. 135.

† Huc spectat cõcil. Trid. sessi. 25. de reform. ca. 17.

Si igitẽ quasi intercessor seruus interuenerit, non rem peculiarem agens, non obligatur dominus de peculio. Ioan. And.

k ¶ *Constitui te.* Hic loquitur Dominus Hieremiæ prophetæ, dans ei potestatem super gentes & regna.

l ¶ *Euellas.* Vitia scilicet.

m ¶ *Plantes.* Virtutes.

n ¶ *Maius.* 95. distin. duo.

o ¶ *Inter solem & lunam.* Igitur cum terra sit septies maior luna, sol autem octies maior terra: restat ergo vt pontificalis dignitas quadragesies septies sit maior regali dignitate.

ADDITIO. Laurentius hic adducit dictum Ptolemæi. Manifestum est quod magnitudo solis continet magnitudinem terræ centies ꝙ quadragesies septies, & duas medietates eius. Item palam est quod magnitudo solis continet magnitudinem lunæ septies millies & septingenties, & quadragesies quater, & insuper eius medietatem. Item dicit quod terra continet magnitudinem lunæ trigesies nouies.

Ioan. Andr. dicit: quod ratione non capio, astrologis relinquo.

Aliàs, quinquagies septies. sed de magnitudine solis & lunę, & terræ, & quantum vnumquodque eorũ reliquo sit maius, vide Ptolemæum lib. 5. Almagesti. c. 16.

p ¶ *Assurgant.* Et inclinent eis: vt 63 distin. Valentinianus.

q ¶ *Venerabilem.* Ex sede enim venerabili præsumitur: ut sup. de consue. cum olim.

CASVS. Abbates quidã qñ vocabant ad synodũ ab epo dioecesano, dicebãt q nõ tenent ire ad synodũ: quiuit eps a Papa q d iuris esset? Rñdet q abbates & sacerdotes subiecti epo lege dioecesana, q ad synodũ venire contẽnunt, per censurã ecclesiasticã ad synodũ venire cogantur, obedientiã & reuerentiã suo epo exhibentes, dummõ nihil iniquũ statuatur in ipsa. No. q abbates ad synodũ venire debent.

† subiectos.

† Concil. Trid. sess. 24. de ref. c. 2.

† Illam.

Glo. seq. obijcit, & soluit.

a *Dioecesana.* Sed quare vocãtur abbates ad synodũ, cõ illud qd legitur 18. dis. epis. & 18. q. ait, §. fi. Rñdeo, abbates habentes populũ, tenent venire ad synodũ: de quib. loquitur 18. q. 2. abbates. sed nõ habẽtes populũ, nõ tenentur venire, nisi cã rõnabilis subsit, vt dr in illa palea. 18 distin. eps. vñ Cistercienses et si non essent exempti, cũ non habent populũ, nõ tenẽtur venire. exẽpti enim q populũ non habent, non tenẽtur venire. 18. q. 2. quam sit necessarium in fi. de hoc dictũ est s. de ord. di lectus.

† Cap. 2. eod. tit in 4 compil.

† Sed vide omnino quid subeat hodie obseruari conc. Tridẽ. sessio. 24. de refor. ma. c. 2.

b *Obedientiam.* quia iudex siue prælatus iurisdictionem suã defendere põt pœnali iudicio. ff. si qs ius dic. non obtemp. l. 1.

† Aliàs, ad Deũ, & p vtraq; ita facit quod no. supra de temp. or. c. ad aures in gl. 2.

dioecesana [a] tibi lege subditos, † qui ad tuã synodũ venire contẽnunt: (Dummõ † in ipsa synodo nõ ducas aliquid statuẽdũ qd canonicis obuiet institutis) per censuram ecclesiasticam ad synodũ ipsam † venire compellas: & debitam tibi obedientiã [b] & reuerentiam exhibere.

¶ Idem sancti Stephani & sancti Proculi abbatib. Bononiensibus.

¶ *Canonici regulares inobedientes Priori suo, per ipsum excõicari possunt: & si fuerint incorrigibiles, de fratrum consortio expelli debent.*

CAP. X.

Cum † in ecclesijs sancti Victoris & sancti Ioãnis de mõte: & infra. Nos igitur ad reformationẽ earundẽ ecclesiarũ diligenti solicitudine intẽdẽtes, vniuersis canonicis dedimus in mãdatis, vt Priori suo in his q̃ ad † eũ pertinent, obedirẽt. ¶ Cũq; oẽs (quatuor duntaxat exceptis) se obedire velle cõcorditer rñdissent, prædicti quatuor se contra Priorẽ in superbiã erigentes, licet de obediẽtia suo Priori pstanda, præstitissent corporaliter iurm: [c] tñ exhibiti iuramẽti immemores, suo Priori per oĩa restiterũt; & cũ p cõtumacia sua nequiuissent ad debitã obedientiam reuocari, dictus Prior in eos excõicationis [d] sententiã pmulgauit. ¶ Cũ igit præfati canonici ad Apostolicã sedẽ accessissent, per scripturas authenticas [e] † ex multorum testimonio prælatorum effecti de ipsorũ cõtumacia certiores,

Cum ecclesiis. Primo narrat factũ. Secundo dat indices: ibi, *Ideoque.* Prima pars facit tria Nã primo ponitur Papæ mandatũ. Secundo rebellio 4. canonicorũ, & ipsorum excõicatio: ibi, *Cumq;* Tertio ipsorũ absolutio, & præceptũ eis factum: ibi. *Cum igitur.*

CASVS. Significatũ fuit dño Papæ q canonici ecclesiarũ sancti Victoris & Ioannis in monte inobediẽtes erant suo priori, & in alijs q̃ plurimũ excedebãt. Papa vero volẽs intendere circa reformationẽ eorũ, mandauit canonicis vniuersis vt priori suo in quæ ad Deum pertinent, obedirent. Litteris dñi Papæ receptis oẽs rñderũt q parati erãt in omnibus obedire, exceptis quatuor, qui cõ priorẽ se in superbiã erexerunt, quamuis de obedientia præstanda p̃stitissent iuramentũ, & cũ non possent ad obedientiã reuocari, dictus prior excõicauit eosdẽ: tandẽ petierunt absolui ab ipso priori. & ipse præcepit eisdẽ vt iurarẽt parere mandatis ipsius, qd ipsi facere noluerunt. vñ noluit eos absoluere: Post modũ dicti quatuor ad sedẽ Apo. accesserũt. & cũ cõstitisset Papæ de ipsorũ cõtumacia p lrãs multorũ prælatorũ, recepto ab eis iurõ fm formã ecclesiæ, illos fecit absolui, præcipiẽs eis sub debito iuramenti, vt ad claustrũ redirent, & suo priori humiliter obedirent super negotio isto scribit Papa duob. abbatib. mãdãs eisdẽ, quatenus cõpellant præfatos canonicos redire ad obedientiã sui prioris: & ne de sua malitia valeãt gloriari, cõpellant eosdẽ vt pñtent eidẽ priori iurm qd de parẽdo mãdatis prioris, p sua absolutione superbe negauerũt, si viderint expedire. qd si facere noluerint, de monasterio expellantur. No. q priores & abbates pñt excõicare. Item iuramentum de obedientia a contumacibus põt exigi. Item lrãs

† Aliàs, Cumque.

† Idest, sigillis authenticis prælatorũ sigillatas. quod dic ut no. infra de fi. de instru. c. 1. & ca. cum dilectus.

prælatorũ credit in pĩudiciũ aliorũ. Itẽ excõicati dẽnt absolui pstito prius iurõ. Itẽ à periuro iterũ igit iurm. Itẽ qui priori suo vel abbati suo nõ vult obedire, dẽt expelli de monasterio.

¶ *Glos. seq. notat & signat contrarium.*

c ¶ *Iuramentũ.* No. q regularis suspectus de inobediẽtia, cogi potest iurare obedientiam. argu. ff. de iud. in oibus. [1] Arg. contra sup. eod. legebatur.

d ¶ *Excõicationis.* Et ita prior ppter inobedientiam potest excõicare subditum suum. sic & electus in abbatem. inf. de simo sicut.

¶ *Gl. seq. ponit duo argumẽta, & primũ reprobat.*

e ¶ *Authenticas.* Vt q per scripturas probet crimẽ alicuius, & ita p chartã põt pbari plurium alicuius, arg. 5. q. vlt. Epiphaniũ. qd non est verũ. Itẽ est arg hic q lrĩs plãtorum credit in pĩudiciũ aliorũ, cũ viuæ voci non credat. s. de pba. qñ contra. Itẽ habes hic q lræ p̃latorum scripturæ dñr authenticæ. sic inf. de fide instru. c. 2. & cap. cum dilectus. infra de proba. post cessionem.

ADDI. Certiores. Nõ reputat probatũ quantum ad depositionẽ, sed quantũ ad absolutionem. Itẽ nõ agebatur criminaliter fm Innocentiũ Ioã. And.

f ¶ *Iuramento.* No. q à periurio & suspecto recipit de nouo cautio iuratoria, [3] qđ cõ illud. 22. q. 5. paruuli. & cõtra illud s. de pñsum. lĩas. & s. de coha. cle. & mul. clericos. sed illud fit in maiorẽ cõfusionẽ ipsorũ, & maius opprobrium, & quia aliam cautionem præstare nõ possunt, cum nil habeant, ut 12. q. 1. non dicatis.

g ¶ *Excludatis.* Ecce pœna inobedientiũ, & nihilominus excõicandi sunt, & ab oĩb. enitãdi vsq; ad satisfactionẽ. s. de regulari. & trã seun. c. vlt. in fin. Ber.

recepto secundum formã ecclesiæ ab eisdẽ corporaliter iurõ, [f] ipsis fecimus absolutionis beneficium impendi: præcipientes eis sub debito iuramẽti, vt ad suum claustrũ de quo exierant redeuntes, Priori suo secundum Deum deuote ac humiliter obedirent. ¶ Ideoq; mandamus, quatenus præfatos canonicos, ut ad Prioris sui obedientiam reuertãtur, per censuram ecclesiasticam cõpellatis: & ne de sua possint contumacia, vel malitia, † gloriari, cogatis eos (si videritis expedire) vt iurm, quod de parendo mandatis Prioris, pro absolutionis beneficio impetrando superbe negauerant, humiliter pstare peurent: alioquin eos de fratrũ consortio penitus excludatis. [g]

¶ Hono. iij. G. presbytero cardinali, & capitulo S. Laurentij in Damaso. †

¶ *Presbyteri clerici capellarũ subditarũ titulo cardinalatus, dẽnt cardinali obediẽtiã, & reliqua de quib. hic. Et vacãte titulo succedit capitulum illius ecclesiæ, nisi pro bono pacis aliquid sit exceptum.*

CAP. XI.

His quæ pro ecclesia sancti Laurentij in Damaso ex parte vna, & capellis sibi subiectis ex altera, super † scrutinio alijsque articulis fuere proposita, diligenter † auditis, sententiando decreuimus, ut earũdem capellarum presbyteri & clerici, cardinali qui nunc est in ipsa ecclesia, & qui † fuerint per tempora, manualem obedientiã, [h] & reuerentiã, & honori-

His quæ. Duo sunt dicta. secundum: ibi, *Quando.* Abbas.

CASVS. Inter ecclesiam S. Laurentij in Damaso ex parte vna & capellas sibi subiectas ex parte altera, quæstio vertebatur super scrutinio & alijs articulis coram Papa; ipse auditis quæ vtraque pars coram ipso proponere voluerat, sententiando decreuit, vt presbyteri & clerici earudem capellarum cardinali, qui tunc erat in ecclesia ipsa, & qui per tempora fuerit, præstent manualem obedientiam, & reuerentiam, & ad ecclesiam ipsam pro scrutinio, baptismo, & capitulo conueniãt temporib. consuetis, correctionem ipsius cardinalis recipiãt, & sententias excommunicationis, interdicti uel, suspensionis, quas in eos & eorum ecclesias contulerit, inuiolabiliter obseruent. Cum vero ecclesia illa cardinali vacabit, capellani & clerici supradicti, capitulo ipsius ecclesiæ exhibeant omnia supradicta excepto quod dictum est de correctione, excommunicatione, ac suspēsione ipsorum: quia dominus Papa pro bono pacis, suæ prudentiæ reseruauit. Not hic quæ debẽt capellani & clerici suis plebibus. Item vacante ecclesia capitulum exercet vicem prælati.

h ¶ *Obedientiã.* Hic patet qualiter subditi obediẽtiã facere debeant

2 Et iusta causa cogitur qs cauere de eo quod debet in diem, vel sub conditione. Io. And.

† Hæc duo verba, uel malitia, desunt in antiquis.

† In pluribus manuscriptis hr Damasco, tam in titulo quam in textu: sed male, cũ sit titul⁹ notus & Valde antiqu⁹ Romæ.

† Cõcor. tex. in l. ;. & ibi Bar. C. si adue. venditio.

† In aliquot vetustissimis exẽplarib. ita super scrutinio, alij; q; articulis diligenter auditis.

† Aliàs ita diligẽter coram nobis auditis.

† Et qui pro tempore fuerint.

† Et contra hanc non currit præscriptio, de q̃ scrip. cum nõ liceat, & qd hic traditur an sit speciale i cardinalibus tradunt Inn. Host. Ioã. And.

debeant suo prælato sine scriptura.sup.eod.legebatur. & sine iuramento.inf.de iureiuran.nullus.sic inf.de testi. spol.olim. & quandoque per iuramentum:vt cap. nullus.

ADDITIO. Nisi essent suspecti:vt sup tit.proxi.

a ¶ *Pro scrutinio.* Sic inf.de capel. mo. dilectus.vbi de hoc in gl quæ incipit, sic sup.

¶ *Gl. eo. argui vacante sede, &c. fit ut con trarium, & solui.*

b ¶ *Pro bono pacis.* Ergo vñ q deiure cõtra cante 1 ecclesia plato.trãsferatur ptãs ad cap'm; sed pro bono pacis Papa hoc sibi reseruat cum oĩa alia libere cap'lo reseruauerit. Et ita vacãte ecclesia cap'm põt iudicare, absoluere, & excõicare. j de hare ad abolendã. i.sñ & j eo cũ olim, arg 65.dist. c.vlt. & 7. q. 1. pontifices. & 23 dist.in noie dñi. Ea vero quæ ministeriũ consecrationis desiderant, facere non põt: imò vocabũt vicinos eps cũ cautelæ studio:ut in d. c. pontifices. Præbendas tñ vel dignitates, vel curam animarum q̃ pertinẽt tm̃ ad prælatũ cap'm vacante ecclesia conferre non põt. qa nusquã inuenitur q vacãte sede ptãs conferendi beneficia transferatur ad cap'm j.ne se.va.illa. Arg. contra illud q dictũ est, q cap'm possit absoluere. 11.q.3.si quis eps damnatur Illud verũ est, q excõicatus à prædecessore nõ sit absolutus q suc

1 Vacãte eccl'a per obitũ prę lati aut aliàs, ad quẽ trãsferatur iurisdictio, late docet Host. in cap ad abolendã de hæret & versi sede vacante.

¶ Vacaute sit.

¶ Lumburgen.

¶ Neburgen.

¶ Quedeburgen.

ficentiam omnem exhibeant; & ad ecclesiã ipsam p scrutinio, a baptismo, & capitulo celebrandis, conueniant temporib. consuetis: correctionem ipsius cardinalis recipientes humiliter: & excõicationis interdicti, vel suspensionis sententias, quas tulerit in eos, & ecclesias eorundem, inuiolabiliter obseruantes.

¶ Quando autem, ecclesia ipsa cardinali vacabit, † capellani & clerici memorati, eidem ecclesiæ reuerenter exhibeant omnia supradicta: excepto quod de correctione, excõicatione, & suspensione ipsorũ pro bono pacis, b nostræ prouidentiæ reseruamus.

¶ Idẽ abbati S. Michaelis Abraden. diœcesis.

¶ *Licet abbatissa subditos excõmunicare non possit; ipsi tamen sibi obedire tenentur.*

CAP. XII.

Dilecta in Christo filia abbatissa de Bubrigen. † transmissa nobis petitione monstrauit, q cum ipsa plerumque canonicas suas, & clericos suæ iurisdictioni c subiectos, propter inobedientias & culpas eorum, officio beneficioque suspendat: ijdem confisi ex eo q eadem ab-

cessor illum absoluere potest, cum ei succedat in onere ac in honore.sup de offi ord pastoralis.Sed non negatur quin capitulum possit illum absoluere necessitate exigente: & ita pp periculum animarum hoc permittitur. Et satis potest concedi.arg.huius c quod capitulum vacante ecclesia (cum causa rationabilis subest) potest excommunicare subditos si fuerint contumaces & inobedientes. Bern.

Dilecta in Christo filia. Prima pars ponit querelam.Secunda ibi, Quocirca. dat iudices. Abbas.

CASVS Abbatissa Bubrigen.conquesta fuit dño Papæ, q cum ipsa canonicas suas & clericos suæ iurisdictioni subiectos suspenderet ab officio & beneficijs exigentib.suis culpis, ipsi cõfisi ex eo q ipsa eos excõicare non posset, suspẽsionem ipsius non seruabant, & sic eorum excessus impuniti remanebant. Mãdat Papa cuidam abbati, quatenus dictas canonicas & clericos compellat per censuram ecclesiasticam, vt abbatissæ præfatæ obedientiam & reuerentiam impẽdant, & eius salubria mandata obseruent. Not. q mulier excommunicare non põt.

¶ *Gl. se.j.allez. vnam contor.in contrarium alleg.3 inira, & solui.*

c ¶ *Iurisdictioni.* Sic ergo mulier hẽt iurisdõnem. j de arb dilecti. Sed 5 vñ q mulier iudicare nõ põt.33.q.5.mulierem. nec ciuilib.fungi officijs C de procu.alienã u de reg iur l.2. Dicas q abbatissa hẽt iurisdõnem talem qualem, non ita plenã sicut vir hẽt. Dicas ergo, q põt suspendere ab officio & beneficio monachas suas, & clericos suæ iurisdoni subiectos, vtm q hic satis innuitur, si inobediẽtes fuerint: hẽt.n administrationem tpalium & spiritualium arg. j. de contr.cum dilecta. inf.de his quæ fiunt a præla sine consen.tu cap c.2. Item ione suæ administrationis post suã confirmatione põt cõferre ecclesias & bñficia, & instituere clericos in ecclesijs sui monasterij, sicut faciunt cõfirmati sup de ele nosti. & sicut abbates. j. de his q a pla.sine con cap c ea noscit. Sicut abbas, n. de consensu capli repræsentat, vt dicit illa dec.c. ea noscit. codẽ mõ abbatissa. Excõicare a t non põt vel absoluere. inf. de sen.excom.de monialib. Et põt dici q nec ab officio põt suspende-

Abbatissa an possit habere iurisdonem

re, nec interdicere. qa & hoc ptinet ad claues. j. de excef.pręla.tũ.a.& nõ dicit hic pp, q possit, quia non sexui fœmineo, sed viriliter traditæ sũt claues regni cœlorũ: licet n.beatissima virgo Maria excellẽtior sit Apostolis vniuersis: nõ tñ illi sed illis tradidit claues regni cœlorũ. j.de pœ.& re. noua nec põt velare moniales 20. q. 2. statuimus. Præterea mulier non dẽt habere talẽ ptãtem, quia nõ est facta ad imaginem 2 Dei, sed vir, qui ẽ imago & gloria Dei, & mulier dẽt subesse viro, & quasi famula viri esse, cũ vir caput sit mulieris nõ econuerso.33.q. 5 hæc imago.& c cum caput. 3 Et iõ qa excõicare non põt, præcipit Papa q clerici & moniales, qui contemnunt suspensionẽ ipsius, compellantur per cen. ecc. ad seruãdam eius suspensionem & salubria mãdata eius.

d ¶ *Canonicas.* Non dicit, monachas, loquitur.n. ẽm cõsuetudinem Theutonicorum, vbi sunt canonicæ seculares, quæ nullam faciũt professionẽ nec renunciant proprijs, immo quandoq; contrahũt matrimonium 4 de talib. potest intelligi. 12.q 5.c vlt.in fine.

e ¶ *Salubria.* Si certũ est q sint salubria, vel etiam si sit dubium. 11.q.3.quid ergo. & 23.q.1. quid culpatur. in fin. Si certum est q essent mala, ñ est obediendum. 11. q.3.non semper. c. si dominus. & c.Iulianus.

2 Qualiter intelligatur quod mulier non sit facta ad imaginem Dei. tradit B. Thomas. 1. par. q. 93. art. 4. ad 1. argumentum.

3 Facit text. in l. sed & vir ff. de donat.inter vir. & vxo. & in l. sicut & in l.liberto.ff & ope liber.

4 Dicunt hic Io & Vinc. id q duoli bet cõuen tu vel cõuersa ecclesiæ secularis, & q contrahere põt, nec gaudet immunitate canonis, si quis suadẽte, secus si conuersi religiosorũ de sen. excõ. non dubiũ. vbi de hoc, Ioã. And.

batissa eos excommunicare non potest, suspensionem huiusmodi non obseruant: pp quod ipsorũ excessus remanent incorrecti.

¶ Quocirca mandamus quatenus dictas canonicas d & clericos, vt abbatissæ præfatæ obediẽtiam & reuerentiam debitam impendentes, eius salubria e monita & mandata obseruent, ecclesiastica censura compellas.

¶ Greg. ix. patriarchæ Grãden.

¶ *Si metropolitanus à suffraganeo iuramentum exigit vltra formam statutam à canone, in eo quod est vltra, suffraganeus non tenetur.*

CAP. XIII.

Dilecti filij archidiaconus & capitulum Castellanũ suã ad nos querimoniam detulerũt, q cum a Castellan episcopo exigeres iuramentum prẹter formã canonicam, quam cæteri suffraganei metropolitanis suis consueuere prẹstare, ijdem conspiciẽtes ex hoc ecclesiæ suæ præiudicium generari, ad sedem Apostolicam appellarunt; f & infra. ¶ Cum igitur non deceat alij te fecisse, quod ab alio fieri tibi nolles g Mãdamus quate-

Dilecti filij. In prima parte ponitur querela. In secunda prouidet; ibi, Cum igitur. Abbas.

CASVS Patriarcha Granden.occasione cuiusdam consuetudinis exigit iurm̃ fidelitatis ab epo. Castella. præter formam canonicam, quam alij suffraganei consueuerunt præstare suis metropolitanis: archid. & canonici Castellani videntes ex hoc ecclesiæ suæ præiudicium generari, ad sedem Apost. appellarunt, ne occasione illius nihil exigant ab epo Castellano vltra id quod faciunt alij epi à suis metropolitanis pp aliquam cõsuetudinem. vnde mandat Papa patriarchæ Granden. quatenus contentus existat forma canonica, quam ipse recepit ab epis subiectis sibi nullo medio, nec amplius exigat a Castellano epo obtentu alicuius consuetudinis, prætextu iuramenti præstiti: sciens q Papa absoluit eum ab hmõi iurõ, quantum ad alios articulos, imo ipsum denunciat potius non teneri. Not. q vbicunq; videt aliquis sibi præiudicium generari, põt appellare. Item quod tibi fieri non vis: alij non facias. Item iurm̃ non extenditur ad ea quæ de iure præstanda non sunt.

¶ *Gl. i. seq. reci. per dic. decre. cum inter R.*

f ¶ *Appellarunt.* Quia eorum intererat. per tale.n.iurm̃ præiudicabatur ecclesiæ, saltem de fcõ: quare admissa fuit appellatio. 2.q 6 non solent. & sup. de elec.c. cũ inter R. Et sic eps per iurm̃ suũ non poterat ecclesiã obligare, cũ non tenuerit quo ad illa, quæ præter formã canonicã continebant in eo. simile. inf de trã. do. cum dilectus nam delictum persona. & c 15 q. 6.si epus nec condõnem ecclesiæ in hoc potuit facere detrimentum. j. de dona fraternitatem. simile j de inst. cum venissent. vbi dr q iurm̃ a prælato in præiudicium suæ dignitatis præstitum non præiudicat ecclesiæ: & inuito prælato, & contradicente ecclesia posset pro defensione ecclesiæ contradicere. & repetere quod præstitum esset occasione talis iuramenti. 13 q 2 non liceat Papæ & inf. de iureiurando. sicut a.

g ¶ *Nolles.* Sic dictum. 1. in prin. 5

ADD. Vñ versus: Quod tibi vis fieri, mihi fac: q̃d non mihi, nolis. Sic potes in terris viuere iure poli.

5 Cõcor. l. iusti.a. ff. de iusti. & iur. & Iusti.eod. §. iuris pręcepta. & ib. gl. no. in verbic. alterũ nõ lædere.

a ¶ Ferma.

a ¶ *Forma.* quam habes. ȷ̃ de iureiur. ergo N. qua forma Papa contentus est, vt dicit ergo multo fortius & alij debent esse illa cõtent. simile 22. q. 5. de forma. In qua forma dēt spāliter inseri iuramētū de fidelitate & obediētia. ȷ̃. de priui. antiqua.

¶ *Glo. seq. reic. tur p. ibi, quare cõsue. nõ iuuat, & sol. secundo arg.*

b ¶ *Consuetudinis.* Sic patet ꝙ cõsuetudo nō habet locū in hoc casu cum talis consuetudo sit contra generales ecclesiæ consuetudines. 100. dist. contra morē. seruare enim dēt morem aliorum ēt metropolitanorum. vt ibi dicit: & quia per vsurpationē hoc faciebat. nō prodest consuetudo. 10 q. 3. quia cognouimus. & 93. dist. illud & 24. q. 1. schisma. & 1. q. 1. nullus eps. Itē ē arg. ec ꝙ dicit: nil amplius exigas. ꝙ sua auctoritate pōt denegare qd̄ ꝯtra gñalem consuetudinē aliorū metropolitanorū præstitit. 10 q. 3. quia cognouimus. licet illud diu præstiterit. C. de agri. & censi tibus. lib. 11. & ȷ̃. de cēsi. peruenit. ar. tps ēm nō inducit obligationē, sicut nec tollit. ff. de act. & obli. l. obligationū. §. placet.

¶ *Glo. seq. tria notat.*

nus contentus forma a canonica, quam nos à coepiscopis nostris nobis immediate subiectis recipimus, nil amplius à Castellano episcopo obtentu alicuius consuetudinis b exigas, prætextu præstiti † iuramenti. c sciēs nos eundem episcopum ab huiusmodi iuramento, quo ad alios articulos absoluisse, vel denūciasse potius non teneri.

¶ Idem Priori fratrum Prædica. & archidiacono Rhegin.

¶ *Vacante episcopatu, capitulū confirmat & infirmat electiones.*

CAP. XIIII.

Cum olim causa: & infra. ¶ Quocirca mandamus, quatenus, licet conuentus monasterij sancti Saluatoris Messanen. sint † ipso iure hac vice eligēdi potestate priuati: d de gratia tamen eligendi seu postulandi detis ipsis auctoritate nr̄a liberam facultatem: ¶ Mandātes eisdem, vt cum ecclesia Messan. vacet ad præsens, electionem suam confirmandam, prout de iure fuerit, vel etiam infirmandam præsentent capitulo e Messan.

¶ Idem archipresbytero sanctæ Mariæ maioris de Vrbe.

¶ *Qui maior ordine, licet in ecclesia posterius receptus, in loco & portione præfertur. hoc dicit, secundum veram lecturam.*

CAP. XV.

Statuimus, † vt presbyteri primum locum, f diaconi secundum, subdiaconi tertium, & sic de reliquis † obtineāt ordinatim, etiam si posterius admittantur. ¶ Et qui maior est ordine, etiam si postea sit receptus, in portione percipienda esse volumus potiorē: g

c ¶ *Iuramenti.* ꝙ iuramentum non extenditur ad ea quę de iure præstanda non sunt. licet super his iuret. Iuramētū. n. non fuit inuentum vt esset iniquitatis vinculū. ȷ̃. de iureiurā. quāto. & 22. q. 4. inter cætera. imò ipso iure non tenet iuramētū quo ad alios articulos, qui in forma iuramenti non ꝯtinētur. vt dr̄ hic in fi. & iuramēta cōtra statuta canonū pstita nō tenent ȷ̃. de fo. comp. si diligēti. in fi. & qa iuramentum illud pstitū fuit in dānū ecclesiæ: vñ non tenuit. ȷ̃. de iureiu. sicut. Itē habes hic ꝙ iuramētū tenet ꝓ parte, & ꝓ parte nō tenet. sic 22 q. 4. inter cætera. Itē arg. ꝙ vtile nō vitiat p inutile.

Cum olim. Primo prouidet circa electionem faciendam. Secundo circa confirmationem: ibi, *Mandantes.* Ab. Sicu.

CASVS. Vacante monasterio sancti Saluatoris Messan. monachi elegerunt quēdam in abbatem, personā videlicet indignā & sic ipso iure fuerūt eligēdi ptāte priuati: mādat Papa Priori fratru Prædicatorū & archidiacono Rhegin. quatenus auctoritate ipsius de gr̄a speciali concedant d̄ictis monachis eligēdi in alia seu postulandi liberam facultatē. licet ipso iure hac vice sint eligendi ptāte priuati: & cū ecclesia Messan vacet ad pñs, electionē suam præsentent capitulo Messan. ꝯfirmandā, prout de iure fuerit, vel ēt infirmandam. No. ꝙ ecclesia vacāte capitulū supplet vicem epī in confirmationib. prælatorum.

d ¶ *Priuati.* quia elegerunt indignū. ē. de elect. cū in cunctis & c. cum Vintonien. & c. congregato. & sic de gratia tm̄ restituitur eis electio, vel quia non elegerūt infra tempus. ē. de electio. ne pro defectu.

¶ *Glo. seq. allegat duas concor. in contrarium alleg. 3. iura, & soluit respondendo ad contraria & remittit. Finis reci. per quæstionē, quam soluit, & remittit. Io. And.*

e ¶ *Capitulo.* Sic patet hic manifeste, ꝙ vacāte ecclia potestas sine iurisdō epi deuoluitur ad capitulū. sic ȷ̃. de hære. ad abolendam, in prin. & sup. e. his q. arg. cō tra. multa habes ꝙ potestas epī non deuoluit ad capitulū vacante ecclesia. ȷ̃. ne se. va. illa & 24 dist. presbyteri. fm Io. vt ibi no. 71 dist. fraternitatē. vbi dr̄ ꝙ vacāte ecclesia collatio bñficiorū nō deuoluit ad capitulum. & ꝙ capitulū nō pōt dare licentiam alicui transeūdi ad aliā ecclesiā, si illic eligat. & hoc dr̄ ꝙ capitulū pōt ꝯfirmare electum in abbatē vacante eccl'a. Quæ est rō diuersitatis hincinde? Ratio illa pōt esse. capitulū io non pōt alicui dare licētiā transeundi ad aliam ecclesiā, qa ibi est qd̄ī alienatio personę, sed capitulū sine cōsensu prælati alienare non pōt se de vacante. 12. q. 2. si qua de reb. sed maior est alienatio personæ quam rerū 12 q. 1. præcipimus. Et iō non pōt dare licentiam transeundi, sed per confirmationē, de qua fit hic mentio, nulla fit alienatio nec pIudicat epo futuro, & sic loquunt c prædicta q signant p cōtrarijs. Ad illā decre illa. dicas ꝙ capitulū nō potest conferre bñficia quæ ptinent ad epm vacante ecclia, quia oēs fructus & iura episcopatus dēnt fideliter custodiri & reseruari successori 12. q. 2. hæc huius placiti & c. nō liceat. & ē. de of. ord. c. cū vos. Sed collatio bñficiorū inter bona episcopalia & fructus cōputantur. & magnū fieret pIudiciū epo successori per talē collationē: & ideo non pōt conferre nec distrahere tales fructus sicut nec alios: & de hoc dictum est. ē eo. tit. his quæ. Et qd̄ ibi minus dicit, supple hic. Et coram capitulo poterit obijci electo quicquid posset corā epo: & ita capitulum cognoscet tamquam eps de his q̄ obijcient contra electū. & cassabit electionē si cassāda fuerit. aliàs nō assumet capitulū iurisdictionē episcopi. de hoc dixi ē. de oth. ord. irrefragabili. Ber.

ADDITIO. Alij dicūt ꝙ continet gratiā per illam decreta. ȷ̃ ne se. vac. illa vbi dicitur ꝙ non inuenitur in iure quod collatio beneficij spectet ad capitulum.

S *Tatuimus.* Tria sunt dicta. Secundū: ibi, & sic. Tertium: ibi. Et qui. Ab. Sicu.

CASVS. In ecclesia sanctæ Mariæ Maioris de Vrbe, talis erat ꝯsuetudo, ꝙ illi q primo recipiebant ibidē. pferebantur illis, q posterius recipiebantur in sessionibus & in portionib percipiendis, ēt si esset in maiori ordine constitutus: qa illud inhonestum erat statuit Papa, ꝙ presbyteri primū locū teneāt, diaconi fm, subdiaconi tertiū: & sic de reliquis obtineant ordinatim, ēt si posterius sint recepti: & in portione percipienda, qui in maiori ordine fuerint. minorib. præferant, & minores clerici faciant seruitia cōsueta. No. ꝙ maiores & digniores reputantur in maioribus ordinibus constituti.

¶ *Glo. seq. fignat contrarium, & soluit.*

f ¶ *Primum locum.* quia fm dignitatem cuiuscunque, quilibet honorandus est in sede. ē. de cōsuetu c. cū olim & q prior est in eodem ordine vel dignitate ordinatus, in loco & in subscriptionibus præmitti dēt 17. dist. c. vlt & ff. de albo scri. l. 1. & 94. dist. episcoporū. sic sup e c. 1. & 75. dist. c. vl. minores em maiorib. obsequium præstare dēnt 93. d. c. si subdiacono. C. de offi. rec. l. 1. arg. contra 23. q. 4. sicut excellentiā. vbi dr̄: non gradus excellentior vel elegantior, sed vitæ, &c & 49. dist. nō loca vel ordines. Sed ibi loquitur quo ad virtutes, siue de merito vitæ. 40. dist. cap vlt.

¶ *Gl. seq. dicit ad partem, ꝙ hal. eada sit ratio personarum, & c. alle. 9. rationes, vnam decre. & 3. ll. in contrarium alle. duos canones, quam que decre. & vnam l. & soluit.*

g ¶ *Potiorem.* Sic vr̄ ꝙ in perceptione beneficiorū habenda sit rō personatuum siue dignitatū, vt plus percipiant, q in potioribus sunt ordinibus constituti, & meliora stipendia cōsequanē fm dignitatē cuiuscūq;: vt 12. q. 2. nobis c. Vulteranæ. & c. pcesso. & dist. ius militare & 1. q 2 c v'ti. & 74. dist cōsuluit. & 61. dist. miramur. in fin. Et is gradus cæteros antecedat. quē labor prolixior & stipēdia meliora fecerint anteire. C. de of. mag. of. l. nemo. Et ratio stipendiorum habēda est. ff. de re milit non oēs. in prin. & in Auth. de defen. ciui. in prin. col. 3. vbi nobilitatis rō hr̄ & de pœn. dist. 4. in domo. & ȷ̃ de præben. de multa. §. vlt. & 41. dist nō cogant. Sed cōtra vr̄ ꝙ oēs q̄ I vna ecclesia famulantur, æqualiter percipere dēnt sup. de cōsti. c. cū oēs & e. cum M. nec vñ dandum est vñ alij scrupuloso corde moueant. 16. q 7 c. 1. & dicit Apostolus. Nō enim volumus vt alijs sit remissio, vobis aut tribulatio 21. q. 1. c. his ita ad ft. ff. pro socio. l. verum §. si cū tres. vbi dr̄ ꝙ ex eadem societate non debent vnus plus recipere quā alter: nec nobilis præponitur ignobili arg. ȷ̃ de app ꝯstitutus. nec refert vndecunq; sint. ȷ̃ de nstis ad decorem. & dū q̄s laudabiliter nisi ū suā exe[...] exabūdāti requiri suæ notio nationis. de iudi ca. cum deputati. Quid ergo est dicendum? Dico, q ab initio consti-

Margin notes:

† præteriti

† In codice Barbatiæ: ita, sit ipso iure hac vice eligendi seu postulandi potestate priuatus.

† Conco. l. non dubiū. C. de legib. & l. nō videtur. §. q iussu. ff. de reg. iur.

† Id autē solum qd̄ post appellationē vel an præstitū fuerit nō impedit quominus obligetur dummodo sine interitu salutis seruari possit. ȷ̃. de iure iu. si vero. Io. And.

† Concor. l. cū q dā. & ibi Bartol. ff. de lega. 2.

De materia huius glos lat. Host. in sū. de hære. ver. de vacāt.

† Ad intellectum ni de c. ulti. supra de constit.

† Hoc est acolythus tenebit quartum & sic de singulis donec ad ultimum minorem perueniatur.

Personarū rō an sit habenda in beneficiorū perceptione.

† Secundū Concor. ca. 8.

considerada est nobilitas siue cõscientia, vt et maioribus & pluribus beneficijs honorentur ab illis q eos promouent. j. de præb. c. de multa. & circa eos q simul sunt in ecclesia, honestũ esset vt q maiores sunt, plus percipiant & digniores: sm q dicunt iura priora. Sed circa hoc plus cõsiderat vniuscunque ecclesiæ cõsuetudo. s. de consti. cum omnes. & c. cũ M. Sed si nulla sit consuetudo, puta qa ecclesia fundatur de nouo, tunc videtur q secundum locũ & meritum cuiuscunq; sint dãda stipẽdia. Sed videtur q recurrendũ sit tunc ad cõsuetudinem vicinarum ecclesiarum siue prouinciæ j. de cen. c. super eod. Iure cõi non plus credo dandum maiorib. quàm minoribus, nisi consuetudo contrariũ inducat: & secundum hoc potest exponi potiorẽ, id est, priorẽ: vt primo percipiant, qui in maiori ordine sunt cõstituti; & hoc seruari potest in ecclesijs, vbi non sunt distinctæ prebendæ, vbi vero distinctæ sunt, qlibet percipit p se suos redditus: & hic non credo prebendas esse distinctas; sed fructib. collectis, quotidie forte percipiunt quilibet portionem suã.

† In vno exemplari vetustissimo hr. Colonië.

† Aliàs, portionẽ.

† Vide l. à curio C. de decurio li. 12. not. in l. hominẽ. ff. manda.

† potior.

† Chuer. † Huer. † Guel.

ac minores facere seruitia consueta. a

¶ Idem archiepiscopo Colocen.

¶ *Si ecclesia sita in aliquo archidiaconatu erigitur in cathedralẽ, à iurisdõne archidiaconatus eximitur.*

CAP. XVI.

CVm inferior superiorem † soluere nequeat, vel ligare, † b sed superior † inferiorem liget regulariter & absoluat, & satis absonum videatur, vt filius patrem habeat in parentẽ: c miramur q cum tu monasteriũ de Cheur, † constitutũ in Firm. archidiaconatu tuæ diœcesis, ecclesiam erexeris cathedralẽ: d archidiaconus Firmien. in tantã prorupit temeritatis audaciam, vt in episcopum ibi consecratum, & ecclesiã, suam iurisdictionem exercere præsumat: & infra. ¶ Mandamus, quatenus præfato archidiacono, à cuius iurisdictione dictum epm denunciamus exemptũ, e id districte studeas inhibere. ¶ Prouiso vt si ex hoc archidiaconi † Firmien. iura lęduntur, in diœcesi tua (vbi expedire videris) absq; alieni iuris præiudicio, f recompensationem illi facias congruentem.

¶ Idem Lemouicen. † archid. & priori sanctæ Radegũdis Picta.

¶ *Compositionem super iure primatiæ, vnus solus cuius interest, poterit impedire.*

CAP. XVII.

HVmilis doctrina g magistri: & infra. ¶ Mandamus

¶ *Gl. seq. distingit duplex seruitium diuinorum, &c. Item reuerentiam & obedientiam.*

a ¶ *Consuetæ.* Not. q minores seruitia facere dẽnt maiorib. t hoc intelligo circa seruitia exhibenda in obsequijs diuersorũ vt sm q quilibet minor est in ordine, maiora seruitia faciat sm suum ordinem debita: prout dr 23. dist. subdiaconus. & c. seq. in quibus ostenditur q d pertineat ad officium cuiuslibet. Alia vero seruitia extra diuinorum celebrationem facere non tenentur, si quæ non pertinent ab obsequia ecclesiæ. Reuerentiam tamen minores maioribus exhibere tenentur: vt minor assurgat maiori; & cedat ei primum locum in sedẽdo & in eundo. 93. dist. à subdiacono. nisi minori in ordine maior administratio sit cõcessa: vnde archipresbyter, archidiacono debet reuerentiam ratione administrationis & officij sibi commissi. xxv. dis. perlectis. s. de off. archi. ad hæc. in mandato siue iudicio nemo tenetur alteri, nisi ei qui habet administrationem vel iurisdictionem super eum, cui obedire tenetur in his quæ spectant ad officium suum: & eius honesta & salubria mandata obseruent. s. eo. dilecta. & s. de offi. archi. ad hæc. 2 s. de of. archipresby. c. 1. & 2. & 3. & j. c. proxi. Bernar.

† Concor. tex. i l. potiores, cũ ibi no. C. de off. recep. prou.

¶ *Vm inferior.* Primo narrat factum. Secundo prouidet epo. ibi, *Mandamus.* Tertio prouidere mandat archidiacono ibi, *Prouiso.* Ab. Siculus.

2 Vel cum minor gerit locum maioris, 93. dist. c. vlt. Ioan. And.

CASVS Archiepiscopus Colocen. de licentia dñi Papæ monasterium de Cheur, constitutum in Firmiten. archidiaconatu diœc. Colocen. erexit ecclesiam cathedralem: & Papa ecclesiã illã exemit a iurisdictione ipsius Archidiaconi. Archi. prædictus in tantam prorumpit audaciam, ut in epm ibi consecratu & in ecclesiam suam iurisdictionẽ exercere præsumpserit: significatum fuit hoc dño Papæ, vnde sup hoc scribit ipsi Colocen. dicẽs, q inferior potiorẽ soluere nequit vel ligare, sed potius maior minorem regulariter absoluit, & inhonestũ est & absurdum, vt filius prẽte habeat in parentem: & iõ mãdat epo Colocen. vt præfato archid. districte præcipiat, ne decætero in dictum epm talia attentare psumat: cum dñs Papa ab ipsius iurisdictione ipsum exemerit; ita tñ vt si propter hoc archidiaconatus iura læduntur in diœce. sua, absq; iuris alieni præiudicio recompensationem faciat congruentem. No. q minor in maiorem potestatem habere non debet. Item sine alterius præiudicio ecclesia construi debet, aut ampliari.

¶ *Gl. seq. ponit tex. regulas: & à qualibet earum excipit. secundo arg. & illud determinat.*

b ¶ *Ligare.* 21. dist. inferior sedes. No. ex hoc loco q inferior superiorẽ nõ pot ligare vel soluere. Itẽ q pot ligare pot & absoluere & econuerso q pot absoluere pot ligare. sic. ff. de re iu. l. 3. Primũ recipit exceptionẽ, cũ maior subijcit se ẽt minori 2. q. 7. nos si incompetenter. & ff. de iu. om. iu. est receptu. Sed m recipit exceptionẽ s. de off. deleg. quentu. vbi aliqs pot ligare, sed post annu nõ pot absoluere. Tertiũ hr exceptionẽ, de qua dist. 4. sanctũ est. vbi ponitur qs põt absoluere epe periculi, q tũ non põt ligare. Itẽ est hic arg. q si Papa mãdat alicui vt excõicet aliquẽ, q põt absoluere illũ: qa excõicatio & absolutio pari cõdõne cẽsent, vt cui vnũ cõmittit, & reliquũ. de pœ. dis. 1. verbũ. Sed hoc nõ credo. si hoc sibi tm quasi executori cõmittat, cum ad certũ articulum datus sit executor, ar. s. de of. dele. sup quonum. §. 1. & c. si. § si.

An qui excõmunicat aliquẽ de mandato Papæ, ipsum possit absoluere.

c ¶ *Parentem.* immo econuerso filius dẽt esse in patris potestate j. de cõuer. in si. c. vl. & Insti. de pat. po. §. 1. au tẽ arg. s. s. de renun. ad supplicationẽ. vbi minor pest maiori, & iurisdictionẽ habet in ipsum, imò pater dẽt regere prolẽ suã. 24. q. 4. duo ista noia. & C. de emẽda. ppin. l. vnica. j. de sen. excõ. cũ voluntate. §. vlt. & filius ẽt dũ est in ptãte patris, agere p reb. suis ñ põt. C. de ann. exce. l. 1. §. 1. i fi.

† Aliàs, archidiaconatus.

† † Magistro Dur. Archi. Lemoui. & priori sanctæ Radegun. Pictauen.

¶ *Gl. seq. in princ. & in fine fortificat textum, in medio signat cõtrarium.*

d ¶ *Cathedralem.* de licẽtia dñi Papæ 16. q. 1. pcipimus. & 22. dis. c. 1. & j. de exce. pla. sicut vnire. & j. ne sede vacante. c. 1. aliàs auctoritate ppria nõ potuisset. qa hmõi mutationes, translationes & cõsimilia debent fieri de auctoritate Papæ. 7. q. 1. mutationes. arg. s. s. de offi. or. qm in plerisq;. § prohibemus. & hoc factũ fuit pp longam & latam prouinciã, vel pp diuersitatẽ linguarũ. s. de off. or. qm. & c. inter cætera. quod licet ex auctoritate illius canonis quoniam. & sup. de transla. inter corporalia.

¶ *Gl. se. reci. p obiectio. & sol. & solutioni signat cõtrariũ, cui respondet.*

e ¶ *Exemptum.* Nam solus Papa eximit epos. 16. q. 1. frater noster. sed per hanc exceptionẽ q fit ab archid. nõ intelligit exẽptus a iurisdictione epi: & sic vr q nisi fuisset exemptus † à iurisdictione archid. iurisdictionẽ hẽret in eũ; sed qa hoc erat inhonestũ, vt maior subesset minori, & j iura. 21. dis. inferior. & 93. dis. à subdiacono. iõ exẽptus fuit oino a iurisdõne ipsi'.

† Nõ eximit: imò denunciauit exemptum. Io. And.

f ¶ *Præiudicio.* Et sic Papa non intendit alij per suas lras præiudiciũ irrogare sic. s. de consue. cũ olim. in fi. & sup. de ot or. licet. cum concor. & sup. de vsupal. ex tuarũ. ff. ne q d in loco publi. l. 2. §. merito. & §. si quis a principe. & sup. de offi. deleg. super eo. & 9. q. 3. nunc vero.

HVmilis doctrina. In cõpositione sup iure primatiæ faciẽda, dẽnt oẽs prælati prouinciæ & capitula ecclesiaru cathedralium consentire. Et duo facit, nã primo mandat cõpositionẽ publicari, si plati consentiant. Secundo: ibi, *Si qui vero* dissentientes mã dat citati, & publicationẽ nõ fieri. Ab. Sicu.

CASVS inter archiepm Bituricẽ. & archiepm Burdegalen cõtrouersia fuit diutius agitata sup iure primatiæ qs corũ dẽt esse primas: dñs Papa Grego. post diutinã cõcertationẽ, quãdã fecit prouisionẽ inter ipsos, quam prouisionem misit quibusdã, mãdans eisdẽ quatenus requirant assensum platorũ Burdegalen. prouinciæ in ea præsentiũ, & consensum capitulorũ cathedraliũ ecclesiarũ eiusdẽ prouinciæ, & assensum Biturice capituli sup ipsa prouisione: quo habito prouisionẽ illã solẽniter publicauit, & si aliq cõsensum pstare noluerint, publicationi pdictæ supersedeant, & eisdẽ pcipiãt vt personalr si plati fuerint, ad psentiã Papæ accedãt: vel si capla fuerint, p procuratores idoneos cõpareãt, psecuturi corã Papa i' si qd hent, satisfacturi parti alteri, si succubuerit i expẽsis. Not qd oẽs vel aliquos tangit, eorum consensus requirendus est. Item qui succumbit, in expensis condemnari debet: sed hoc ideo statuitur in casu isto, qa quasi fundata erat intentio Bituricen. p illam prouinciam: & ideo si succumbant, calumniari videntur.

† Facit ff. obseruãdũ. ff. de of. præsid. & Lillicitas. §. ne potentiores. cũ no. eod. tit.

g ¶ *Humilis doctrina.* Bene dicit humilis. nã magister dẽt esse humilis & benign' auditorib. & humiliter docere, ñ cũ austeritate & potẽtia: vt 46. dis. hoc habet. auctoritatis aũt nunq increpatio, nec correptionẽ recipit nec salute. 45. dist. cũ beat' nimia seuitia pceptoris culpæ spatar. ff. ad l. Aquil. pceptoris, modica tñ & leuis coerctio cõcedit magistro, ita vt excõicatio nẽ nõ incurrat. j. de sen. exco. cũ voluntate. & c. ex tenore. & 23. q. 5. circũcelliões ad fi. nec seuiẽdi audacia dẽt cõcedi, nec pigra diligẽtia omitti, vt ibi dr. & c. circũcelliões In qa dũ nimiũ seruat humilitas, regẽdi frãgit auctoritas, 86. dis. qũ necessitas. Oro.

† Vnde nõ patiatur se cõtemni. ff. de offi. præsid. obseruãdũ. tenẽdũ ẽ ergo medium de of. cui c. 1 Ioan. And.

¶ Glo. seq. quærit, obijcit quare ex parte Burdeg. non sufficit consensus capituli sicut econuerso: cum prælatus cum capitulo litiget donec componat. Sol. quòd propter interesse.

quatenus prælatorum a Burdegalens. prouinciæ in ea præsentium, b & cathedralium capitulorum eiusdem, necnon Bituricen. capituli, c super prouisione, quam inter Bituricen. & Burdegalen. archiepiscopos in causa primatiæ duximus faciendam, requiratis assensum, quo habito, prouidentiam † nostram solemniter publicetis. ¶ Si qui uero consensum præstare noluerint, d vos supersedentes publicationi prædictæ, districte præcipiatis eisdem, vt personaliter, e si prælati fuerint: vel si alij, f per procuratores idoneos, nostro se conspectui repræsentent, prosecuturi coram nobis, ius si quod habere contendunt, & satisfacturi parti alteri (si succubuerint) in expensis. g

a ¶ *Prælatorum.* Sed quare requiritur consensus istorum prælatorum? Vt ꝙ consensus capituli Burdegal. sufficiat in tali prouisione, sicut ex alia parte sufficit consensus capituli Bituricen. quia prælatus de consensu capituli sui litigare potest. ī. de procur. alia quidem. potest etiam donare ī. de do. pastoralis. in fi. & ī. de his quæ fiunt præla. sine consen. c. cum nos. potest etiam compositionem facere. ī. de transac. contingit. & ī. de deci. ex multiplici. Dicas ꝙ ideo requiritur consensus prælatorum & capitulorum cathedralium ecclesiarum Burdeg. prouinciæ, quia per illam prouisionem reseruabatur ius Bituricen. archiepiscopo in Burdeg. prouincia, ut possit visitare. vnde hoc respiciebat prælatos & capitula: quia tunc eum procurare tenerent cum accedit ad eorum ecclesias. 1 ī. de præscri. c. cum ex officij. ī. de censi. c. sopitæ. & ita eorum intererat consentire vel contradicere: quia quod omnes tangit, ab omnibus est approbandum. sup. de offi. archid. ad hoc in fi. & supra de temporibus ordinationum. si archiepiscopus. & 65. dist. archiepiscopus. & 63. dist. c. 1. & in concedendo haustum aquæ omnes vocandi sunt qui ius habent. ff. de aqua pluuia arcenda. in concedendo. & ideo requiruntur, ut consentiant vel dissentiant. Ex alia parte sufficit consensus capituli Bituricen. quia per illam prouisionem consulebatur Bituricen. archiepiscopo: nec intererat aliquid prælatorum Bituricen. prouinciæ de illa prouisione.

Ita vno exemplari pro uitione.

1 Idem ex iure primatiæ ipsorum eam ad ipsum deferri potuerunt g appellatione gradatim. Item per negligentiam deuoluet ad ipsos beneficiorum collatio. & his similia.

¶ Gl. seq. ar. quærit, & soluit. Iterum quærit & soluit. & dat simile.

b ¶ *Præsentium.* Arg. ꝙ præsentes tantum requirendi sunt ad componendum, & eodem modo ad litigandum. sicut in alienationibus faciendis. 10 q. 2. hoc ius. ver. si autem. arg. 7. q. 1. factus. Sed quid esset si modica pars prælatorum esset præsens, & longe maior esset absens, & eodem modo de capitulis, numquid sufficit consensus illorum paucorum ad consentiendum huic prouisioni, vel ad mouendam litem? Videtur ꝙ sic. arg. huius c. 10. q. 2. hoc ius. 2 Sed quos dicemus præsentes, an illos tantum qui sunt in ecclesijs suis, an etiam illos qui sunt in prouincia? quod videtur. C. de præscr. long. temp. l. vlt. Vnde credo ꝙ requirendi sunt, dummodo sint in prouincia: quia pro præsente ibi habentur. Idem credo si minor pars capituli sit præsens, ꝙ debeat vocare alios qui sunt in prouincia, si commode vocari possunt, quousque saltem sit ibi maior pars capituli. Si autem sint extra prouinciam, aut ita remoti ꝙ commode vocari non possunt, præsentes disponant de reb. ecclesiæ: quia tota potestas & ius vniuersitatis remanet penes illos quotcumque. sint. ff. quod cuiusq; vniuer. l. sicut.

2 Adde ꝙ contrarium est veritas: ut in l. aliud §. refertur. ff. de regul. iur. & in l. quod maior. ff. ad municip.

c ¶ *Capituli* per hanc decre. probatur, ꝙ prælatus sine consensu capituli non potest agere nec componere, secundum ꝙ notatur sup. de rescri. c. edoceri. & ī. de procur. c. 1. ar. ad hoc. sup eodem c. dilecti. Bernardus.

¶ Glossa sequens arg. dat.

d ¶ *Noluerint.* Not. ꝙ ille cuius interest, impedit prouisionem Papæ, sicut aliquis retardat executionem sententiæ. ī. de testi. c. veniens 1. & ī. de re iud. cum super controuersia. arg. ꝙ non intendit Papa alicui præiudicare per suas litteras.

Citatus an possit mittere procuratorem.

e ¶ *Personaliter.* cum enim quis citatur vt personaliter ueniat ad causam, non sufficit tunc mittere procuratorem, ut hic videtur. Si vero simpliciter citetur, tunc potest mittere procuratorem. C. de procur. l. vlt. in prin. vel ipse debet ire. ī. de do. & contu. cum dilecti. & C. de procura. l. vlt. Sed cum personaliter quis citatur, & ipse ire non potest, uel etiam in alio casu cum simpliciter citatur, si causa sua ardua sit, non compellitur mittere procuratorem. C. de procu. l. vlt. sed debet in vtroq; casu nuncium destinare, ad allegandas causas quare venire non possit. ī. de procur. cap. querelam. & ibi dicitur de hoc. Et illud scire debes, quod delegatus à sede Apostolica non potest iubere alterutram partem coram se personaliter comparere, si de hoc non habeat speciale mandatum: nisi causa sit criminalis, uel pro veritate dicenda, uel pro iuramento calumniæ faciendo, uel alias iuris necessitas hoc exigat, in decre. Innocen. quarti. ī. de iudi. iuris esse ambiguum. sed Papa hoc facere potest: quia non adstringitur legibus vel canonibus, 3 ut hic patet. Bernardus.

f ¶ *Si alij.* Vt capitula, quæ non nisi per procuratorem venire possunt.

¶ Glo. seq. arg. & remittit, & argumento respondet.

g ¶ *In expensis.* Sic vide per litteram istam, ꝙ victus victori condemnandus est semper in expensis. arg. infra de pœn. calumniam. de hac materia tractatur plene infra de do. & contu. circa fi. Sed hoc ideo quia iam quasi intentio actoris fundata erat per compositionem: & ideo si succumbant: quasi calumniose videntur hoc fecisse; quia tunc demum consueuit dici, ꝙ victus in prima causa victori sit condemnandus. & quasi ad terrorem hoc dixit Papa, vt si dubitarent, de iure suo non litigarent. Et est arg. op. quod victus victori semper sit condemnandus in expensis. Bernardus.

3 Vt ex plenitudine potestatis, cogit eos hic personaliter venire propter personarum legalitatem non per procur. si actor. vel propter magnitudinem causæ, infra ... procur ... alias ... tus et antelit. contest. dat procuratore. inf. de iur. cal. cum causam, sim Goff. Io. And.

TITVLVS XXXIIII.

De treuga & pace.

¶ Alex. iij. in concilio Lateran. †

¶ Statuit tempora treugarum & pœnas violantium.

CAP. I.

Treugas h † à quarta feria post occasum solis, vsq; ad secundam feriam in ortu solis ab aduentu Domini usque ad octauas † Epiphaniæ, & à Septuagesima vsq; ad octauas † Paschæ ab omnib. inuiolabiliter obseruari præcipimus. ¶ Si quis autem treugas frangere i præ-

† Cap. 22.
† Cap. 1. eod. ti. in 1. compilat. & in Panormia libro 8. cap. 147.
† octauam potest octaua.

DE TREVGA ET PACE.

¶ Quia iudicum est ad pacem discordantes reducere 90. dist. per totum: & ideo quia est tractatum de offi. iudicum, merito annectitur hæc rubrica. Vel aliter sic: Quia maiorum & superiorum est treugar & pacem inire. subditorum vero obedire, ergo, &c.

De hac materia tractatur 90. dist. per totum. 24. q. 3. si quis Romipetas. & calli.

Treuga. In prima parte determinat tempus feriatum in actu bellandi. In secunda ponit pœnam rumpentium treugam. In tertia instruit omnes quid facere dent, vt treugæ & paces seruent, & ponit pœnam eorum ratione negligentiæ. Ant. de Bu.

CASVS. Primo dicitur ꝙ treugæ durare debent à quarta feria post occasum Solis, vsque in diem Lunæ in ortu Solis, & ab aduentu Domini vsque ad octauam Paschæ. hoc tamen non seruatur. Secundo dicit ꝙ qui treugas fregerit, excommunicetur post tertiam commonitionem, & nullus excommunicato communicet. Tertio dicit ꝙ triplex funiculus difficile rumpitur, ideo mandat ꝙ episcopi omnes sibi consilium & auxilium impendant: & qui secus fecerit, puniatur. No. ꝙ trina admonitio debet præcedere vindictam. Item sententia ferenda est in scriptis. Item funiculus triplex difficile rumpitur.

h ¶ *Treugas.* Treuga est securitas præstita rebus & personis, discordia nondum finita.

Treugæ diffinitio.

ADDITIO. Pax uero est finis discordiæ, quæ debet haberi in uoluntate, guerra in necessitate. vnde bellamus ut pacem habeamus. 23. q. 1. noli æstimare. Io. And.

¶ Glo. seq. not. obijcit per locum a diuisione, & dupliciter soluit.

i ¶ *Frangere.* No. ꝙ hæc treuga canonica est, 4 & non conuentionalis. si enim esset conuentionalis semper seruaretur. nam fides hosti seruanda est. 23. q. 1. noli æstimare. Sed qualiter intelligitur quod dicitur de ista treuga? Si intelligitur de iusto bello, a tali nullo die cessandum est etiam Dominico 5 die. 23. q. vlt. si nulla. inf. de regu. iur. quod non est licitum. Si vero de bello iniusto, hoc nullo tempore faciendum est. Sol. potest intelligi de iusto bello, & licet nunquam sit cessandum à tali, minus tamen vacandum est ei in hoc tempore quam in alio. vnde capitulum illud, si nulla, intelligitur quando ineuitabilis urget necessitas. Vel potest intelligi de iniustis bellis. vel Papa respexit ipsum factum, vt non semper darent operam bellis, & ideo ob reuerentiam dierum tunc cessarent. & nullo tempore debent fieri, & multo minus isto tempore. Sed quod dicit hic, hodie non tenet: & episcopi qui non seruant hanc constitutionem, non dicuntur transgressores: quia non fuit moribus utentium approbata huiusmodi treuga, 4. dist. c. insius §. leges.

4 Quæ dissidet a iure an sit seruanda. Io. And. in c. pro humani. de homi. lib. 6. uerbo perpetuo.

5 Vide B. Thomam & ibi Caietanum. 2. 2. q. 40. ar. 4.

Vitinit.

a ¶ *Vicinis*. 11.q.3.cap.cura.
b ¶ *Confirmet*. id est, obseruet: & ita ipso facto confirmat eã: aliàs, nec infirmare põt, cũ nõ habeat imperiũ par in parẽ 21. dist. inferior. & c. deniq; & melius. ĩ. de elect. innotuit. & ff. de arbi. l. nam magistratus

sumpserit, post tertiam admonitionem si non satisfecerit, suus epũs sententiam excõicationis dictet in eũ, & scriptam vicinis a episcopis annunciet: quorũ nullus excommunicatum in cõmunione recipiat, immo scriptam sententiã quisque confirmet. b Si quis autem hæc violare præsum pserit, ordinis sui periculo c subiaceat. ¶ Et quoniam funiculus † d triplex difficile rumpitur, præcipimus vt episcopi ad solum Deum, & ad salutem populi habentes respectũ, omni trepidatione seposita, ad pacem firmiter tenendam, mutuum sibi consilium e & auxilium præbeant, neq; hoc alicuius amore vel odio pętermittãt. Quòd si qs i hoc opere trepidus † iuẽtus fuerit, dãnũ propriç dignitatis incurrat.

¶ Idem. †

¶ *Personæ hic enumeratæ plena securitate gaudent tempore guerræ.*

C A P. II.

Innouamus f vt præsbyteri, monachi, conuersi, peregrini, mercatores, rustici, eũtes & redeũtes, & in agricultura existentes, g & animalia quibus arant & semina portant ad agrum, congrua securitate lætentur.

T I T V L V S XXXV.

De pactis.

Ex concilio Africano. †

c ¶ *Periculo*. id est, excõicationi subiiciatur 24. q. 3. illi qui. vbi hoc idem dicitur.
d ¶ *Funiculus*. Primus est excõicatio proprij epi. Secundus est, vicinorũ eporũ obseruatio seu cõfirmatio. Tertius consilium & auxiliũ eorundẽ: & id quãto fortior est, difficili' rumpit. C. cõia de successio. Authen itaq; ff. de lib. leg. l. 3. in fin.
e ¶ *Consilium*. Not. φ plati tenentur sibi mutuum præstare cõsiliũ & auxiliũ. 93. dist. præcipimus. & c. prçlatum.
I *Nnouamus*. CASVS. Dĩ hic φ presbyteri monachi, cõuersi, viatores, agricolæ, & animalia quæ portant ad agrũ semina, vel arant, portant securitate. Nota quę psonæ, & q aialia gaudent treugis.
f ¶ *Innouamus*. quia iam statutum erat 24. q. 3 si qs Romipetas. & c. paternarum.
g ¶ *Existentes*. Ergo dũ vacant agriculturæ tantum habent priuilegiũ: sicut militi nõ currunt tẽpora dũ est in militia. C. quib. non obest longi temporis pscriptio. l. vlt. sed animalia semper habent: vnde pignori dari nõ possunt. C. quę res pig. ob. non possunt. l. pignorum.
D E P A C T I S. ¶ *Supra visum est de pace: ad quã pacta & trãsactiones sunt quædã conuentiones ex pace factæ ideo, etc. Abbas Siculus.*
De hac materia habetur 22. q. 4. in multis capitu.

A *Ntigonus episcopus*. index ecclesiasticus prouidet seruanti pactum contra non seruantem hoc dicit. diuiditur Nam primo ponitur dictum Antigoni episcopi. Secundo approbatio concilij: ibi, Vniuersi. Abbas Siculus.
CASVS. Antigonus episcopus Maturẽ. in cõmuni Africano grauem deposuit querimoniam de Optantio episcopo, quia cum inter se pactũ fecissent φ alter nõ subtraheret alterius populos, Optantius eps non seruauit pacta inita inter eos; sed alliciebat populos Antigoni. Vnde petebat vt pacta inita iter eos seruentur, aut conuentus, si se non correxerit, ecclesiasticam sentiat disciplinam: vniuersi dixerunt: pax seruetur: & pacta custodiantur. No. φ pacta seruari debent.
¶ *Gl. seq. no. pacta seruanda alle. 3. canones, & vnam legẽ. ponit quatuor casus quibus non valet pactum. In fin. arg. ex nudo pacto, & rationem reddit & remittit.*
h ¶ *Pacta custodiantur*. reformata per pacta inita inter epos, qui contendebant adinuicẽ de iure parochiali. Et ita est arg. φ pacta legitima custodiãtur. 20. q. 1. puellæ in fi. & 32. q. 4 in nocẽs, & 18. q. 2. Eleutherius. Pacta n. lτima, q neq; dolo malo neq; aduersus leges, neq; q b. fraus alicui fiat, facta sunt: seruabo ait ptor. ff. de pact. l. iurisgẽtiũ §. ait ptor. Pactũ vero qđ dolo initiũ est nõ valet ĩ. de rerũ pmu. c. cũ vniuersorũ. C. de excep. & pręsc. l. aduersus. Itẽ si alteri sit captiosum. ff. de rescin-

¶ Ecclesiasticæ c. 4.

† trepid' habet ĩ vetustissimis codicib. in recẽtiorib tepidus.

† Ca. 21. in eodẽ conci. La. & c. 2. eo. tit. in 1. compil. Panormia li. 5. c. 147.

Idem in peregrinis scilicet q. diu pegrinãtur seu dũ Hosti. sicut & legati priuilegiũ hñt quãdiu in legatione sunt. ff. de iudi. l. 3 §. legatis. Io. And.

† Africano, legit in omnibus, sed desumptũ ex cõcilio Carthaginen. 1. c. 12. & hr in ca. 1. eod. tit. in 1. compil.

den. vendi. si id qđ pure. in fi. 2 Item si sit cõ bonos mores. C. de inutilib. stipul. ex eo. 3 Item φ obseruatũ vergit ad dispendium salutis æternç, nõ tenet. ĩ. c. pactiones. vbi de hoc. Itẽ habes hic arg. φ ex nudo pacto orit actio. 12. q. 2 quicunq; suffragio. & q. 5. quia Io. licet sit cõ sm leges. ff. de pact. l. iurisgentiũ. §. quinimmo. igit nuda pactio obligationẽ non parit, sed parit exceptionẽ: qa mortaliter peccat recedẽdo à pacto. arg. 22. q. 1. pdicã dum. qa inter simplicem loquelam & iuramẽtum nõ facit Deus differentiam. 22. q. 5. iuramenti. De hoc dic vt habes 12. q. 2. c. quicunque suffragio.

Pacta quantumcunque nuda seruanda sunt.

C A P. I.

Antigonus episcopus dixit: & infra. ¶ Aut inita pacta suam obtineant firmitatem aut conuentus (si se nõ cohibuerit) ecclesiasticam sentiat disciplinã. Vniuersi dixerunt, pax seruetur pacta custodiantur. h

¶ Gregorius. †

¶ *Conuentio inualida per consensum superioris validatur.*

C A P. II.

Quotiens † in conuentionibus noster expectatur assensus, ne in dubium veniant quæ geruntur, ratihabitio i eas debet pro securitate partium solidare. k

¶ Idem.

¶ *Iudex debet studiose agere, vt promissa adimpleantur.*

C A P. III.

Qualiter in Sardinia: & infra. ¶ Studiose agendum est, vt ea quæ promittuntur, opere compleantur. l

¶ Alexander tertius Exonen. & Vigornen. episcopis.

¶ *Non valet pactum, per quod beneficium ecclesiasticum debet pecunia resignari.*

Q *Votiens*. Fuit forte hoc exordiũ confirmationis quorũdã pactorũ. Abbas Siculus.
CASVS. Si aliqua pactio vel conuentio facta est inter aliquos; ne dubitatio sit ĩ futurũ sup cõuentione illa: Papa requisitus dēt illã ratã habere pro securitate partiũ. Not. φ ratihabitio retrotrahit, & mãdato comparatũ.
¶ *Gl. seq. arg. φ ratihabitio retrotrahitur, alleg. vnam cõcor. sed & vnam contrarium, soluit distinguendo, ponens primam partem pro regula, dat tres casus exceptos.*
i ¶ *Ratihabitio*. & ita si pactum ab initio ẽt non teneat, p ratihabitionẽ superioris fit validum. ĩ. tit. pxi. c. 1. Argumẽtum est ergo, φ ratihabitio retrotrahitur, & mãdato cõparatur. ĩ. de clandest. desp. c. 2 Sed cõ videtur. ff. de his qui no. infa. l. quid ergo. Sed distingue, verũ tale sit qđ ab initio mandare vel cõcedere potuit q ratũ habet, & tũc mãdato cõparat alias non, vt potes colligere ex ff. l. illi' ff. de of. proconsu. l. obseruare. & ff. de serui. rusti. pręd. l p fundum. & ĩ. de reg. c. significatũ & c. cum vitu sed quasi regulare videtur vt ratihabitio retrohatur & confirmet præcedent. a. ff. de pig. l. si fundus. § si nesciente. ĩ. de his qua fi. a præla. sine cõsensu capituli c. cum nos. Ratihabitio tñ habet exceptiones ĩ filia, quæ nubit tpe luctus, postea patreratum habente. ff. de his qui not. infam. l. quid ergo. fallit in pupillo, vbi non valet ratihabitio tutoris, nisi præsens sit in ipso negotio. Institu. de auctor. tuto. §. tutor. & ff. de acquir. hære. si quis mihi. §. iussũ. vbi debet præcedere iussus domini.
K ¶ *Solidare*. id est, confirmare. & intellige cũ cãæ cognitione. ĩ. de confir. vti. vel inuti. c. 1. & 2. vbi de hoc. alias parũ valeret confirmatio in forma communi. Bernardus.
Q *Valiter*. CASVS. Dicitur φ studiose est agendũ, vt quæ ore promittuntur, opere compleantur. Nota φ ea quę promittuntur, adimpleri debent. Item nota, φ verba accipienda sunt cum effectu.
¶ *Glo. seq. inducit simile arg. & signat contrarium.*
l ¶ *Compleantur*. simile 23. dist. psalmista & illud, a & q procedunt de labijs meis, non faciam irrita. Et est argu. φ verba cũ effectu sunt intelligenda. ĩ. de cleri non resid. c. relatũ. Itẽ dias nec sufficit voluntas nisi sequatur effectus. ĩ. de eo qui mit. in posses. causa rei ser. capitu. 1 sim. infra de re iudici. capitu cum aliquibus. argum. contra supra de bigam. nuper. & capitulo, à nobis.

1 Si ab emptione p secta tutoris auctoritate pupill' sine ipsius auctoritate p pactũ discedit, nõ valet pactũ qđ esset alteri captiosũ: vt. si venerei venditor, & non emptor. Io. And.

3 Loquit de pacto futuræ successionis.

† Li. 1. Epistola 60. registri.

† Cap. 2. eo. tit. in 1. compila.

† Li. 8 epistola 38. registri. Ioãni episcopo Caralitano. & c. 3. eo. ti. ĩ 1. cõpil.

a Psa. 88. Misericor Domini. &c. Io. And.

Cum

Cum pridem. Primo ponitur factū, sub quo continet, pcessus causæ, partiū transactio, ipsius reprobatio, Papalis ordinatio & intercessio. secundo dat iudices ibi, Cæterum. Abbas. CASVS Monachi de Acra, & P. clericus, p se & fratre suo habebant controuersiam inter se super ecclesia & capella de L. qbus spoliati fuerant a monachis. S. clericus, p curator monasterij, & pdictus P. pro se & fratre suo accesserunt ad dñum Papam: procurator & P. clericus pro se & fratre suo cuius erat, quandam fecerūt cōpositionem, s. q dicto P. pro expēsis quas fecerat, tres marchę argenti soluerent a monachis, & idē P. liti cederet, & ab infestatione monachorum cessaret, quam cōpositionē petierunt per dñm Papā cōfirmari, sed ipse noluit confirmare: qa illicita erat: tādē Papa monuit illum P. vt, p se & fratre suo renuntiaret liti: qd & fecit, & instrumenta quę super hoc habebat, i manibus domini Papæ resignauit, quę destinauit monachis, mādans priori & fratrib., vt eidē P. & fratri suo aliqd bñficiū assignarēt, de quo mai⁹ lucrū haberent quā de illa illicita pactione sed prior & monachi acquiescere noluerunt. Propter qđ dict⁹ P. clericus ad dñum Papam redijt, exponens ei omnia supradicta: sup hoc mandat Papa quibusdā iudicibus, quatenus moneāt priorē, & monachos vt pfato P. & fratri suo cōpetēs bñficiū cōferāt, & assignēt quod si nō fecerint, si obtiterit eis dictos clericos à prædicta ecclesia & capella absq; ordine iudiciario violenter eiectos. faciant illas sibi restitui, non obstantib. litis cōfirmationis, quas dicti monachi sup hoc impetrasse dicunt. No. q nulla pactio illicita in spūalibus faciēda est, nec aliqd dādū est, p expēsis. Itē q renūciās istrumētis, liti renūciare intelligit.

CAP. IIII.

Cum † pridem S. clericus procurator Prioris & monachorum de Acra, & P. clericus pro causa quæ inter eos, & prædictum P. ac fratrem eius, cuius vicem se gerere dicebat, a super ecclesia & capella de L. vertebatur, ad nostram præsentiam accessissent: inter se (non tamē nobis mediantibus) conuenerunt, q eidem P. pro expensis quas fecerat, tres marchæ argenti soluerentur, & idē P. liti cederet, b & à monachorū infestatione cessaret. Cumq; compositionem istā auctoritate Apostolica peterent confirmari: Nos eam non duximus c admittendam, pro eo q videbatur prauam illicitæ d pactionis speciem continere* & infra. ¶ Ille igitur nostris monitus acquiescens, & eidem † liti pro se ac fratre suo renuntians, authentica instrumenta † q super hoc habebat, in nostris manibus resignauit: e quæ nos Priori & monachis destinantes, mandauimus vt eidem P. & fratri eius, in aliquo studerent beneficio prouidere, de quo maius lucrum valeant Apostolica intercessione pcipere, quā eis deberet ex illa pactiōe illicita puenire. ¶ Cæterum quia Prior & fratres adquiescere noluerunt: Mandamus quatenus moneatis eosdem, vt præfato P. & fratri eius, competens beneficium conferant, & assignent; alioquin si vobis cōstiterit dictos clericos à prænominata ecclesia & capella, absque ordine iudiciario violenter eiectos ipsas eisdē restitui faciatis: f † non obstantibus litteris nostræ confirmationis, quas prædicti Prior & monachi a nobis impetrasse noscuntur.

¶ Idem Archiepiscopo Eboracē.

¶ Non valet pactum de succedendo post mortem prælati in ipsius ecclesia.

CAP. V.

Accepimus † q quædam ecclesiæ clericis sunt tali tenore concessę, q post eorum obitum, alij nominatim g succedat. ¶ Verum quoniam hoc iniquū est, & sacris canonibus h inimicum, & ideo non debet aliquatenus tolerari: Mandamus quatenus huiusmodi successiones † tā detestabiles & iniquas, appellatione cessante prohibeas, & omnino friuolas & inanes † esse decernas.

¶ Idem Cantuarien. archiepiscopo & eius suffraganeis.

¶ Qui per pactum augendæ pensionis consecutus est ecclesiā, debet ea priuari, & aliàs canonice puniri.

CAP. VI.

Cum † clerici vestrę iurisdictionis (sicut accepimus)

a *Dicebat.* Iste enim cum esset cōiuncta psona, et sine mādato audiretur agens pro fratre. ff. de procurato. l. sed hæ personæ. & l. Pomponius. §. vlti. & C. eo. titu. l. exigendi. & ī. de rescrip. c. nonnulli. tamen cauere debet de rato: alias nō obesset C. quibus res iudi. non nocet l. 1.

b *Liti cederet.* Hæc renuntiatio fratri non noceret: licet esset procurator eius. & generalem administrationem haberet. ff. de procurato. mandato generali. & C. eo. ti. si procurator. & C. de transact. l. transactionis.

c *Non ducimus.* Infra titulo proxi. statuimus. ī. solu. ibi oppositio sup decimis facta licita est: vt ī. de decimis c. ex multiplici. & c. nuper. hic vero simonia expresse cōmittebat. recipiēdo pecuniā pro re spūali, quā renunciauit. Itē arg. ī. de p b c. insi cēnt. Ibi nulla oppositio vel pactio turpis inter partes interuenit, si iudices p bono pacis i quos cpromissū fuit, statuerūt vt ad tps certa pecunia solueret: & iō Papa illā cstitutionē ex cā pdicta tolerauit: sed hic pactio turpis iter partes fuerunt.

Glo. sequens recitat per quæstionem, an autoritas Papæ purget simoniam, ponit duas opiniones, contra secundam allegat & soluit, demū opi. distinguendo concordat.

d *Illicitæ pactionis speciem.* quia ius spūale, p pecunia remissum fuit. Quidā dicūt q pactū valuisset si auctoritas Papæ interuenisset. arg. ī. de his q fiūt infra. Martinus q nullo. Tan. dixit q p g auctoritatem superioris simonia nō purgatur, ex quo aliq est simoniacus. si vero cum ius habeo, dedero tibi pecuniā redimendo vexationē meam, non pecco arg. 1. q. 3. qsitū. & ī. de simo. c. dilectus iuxta illud Apostoli, Redimētes tempus, qm̄ dies mali sunt. arg. est tñ ī. de simo. Matthæus. Sed ibi data fuit pecunia his qui ius habebant in electione. Sed videt q si compositio esset cōfirmata per Papā, q excusati fuissent isti fratres, qa Papa hēt plenitudinem potestatis & pōt supra ius dispēsare. ī. de cōces. pben. c. pposuit & de eo qđ non est ius, facit i⁹. 3. q. 6. hoc quippe. Itē ipse naturā rei immutare pōt C. ū rei vxo act. l. 1. in prin. Potest dici q in his quæ in sui natura simoniaca sūt in veteri testamēto, vt vendere sacramēta & huiusmodi spūalia, ibi nō excusat auctoritas Papę: & secundum hoc intellige quod dixit Tanc. in his vero q per constitutionē ecclesiæ simoniam inducunt, excusaret auctoritas Papæ, quia pōt dispensare in talibus. ADDITIO. Et de hoc dicitur. s de of. deleg. ex parte 2.

e *Resignauit* ad cautelam, & ex superfluo quoniam facta renuntiatione ipso iure irrita sunt instrumēta C. de cōdi. ex le. l. dissolute. & ī. ti. pxi. c. 1 & aduersari⁹ pōt illa petere. C. ad exhi. l vlti.

Glo. seq. signat contrariam, ponit opi. demū solutionem In fin. quærit, an negatiue, contrarium soluit.

f *Restitui faciatis.* arg. cōtra. 7 q. 1. quàm periculosum. vbi habes q Esau recipere postea nō potuit qđ semel cessit Potest dici q non tenuit renuntiatio, cū essent eo tpe spoliati argu. ī. de restit. spoliatis. Dicas melius, q illi implorauerunt bñficium principis, & de gra restituuntur, & illa renunciatio tacitā habebat cōditionē annexam, scilicet, si monachi adimplerēt qđ mandauit Papa. sic ī. de renun. c. tanc. de hoc dictū fuit. s. ū electio. c. cum inter R. Sed pone q monachi iam cōtulissent ecclesias alijs: q d fieret? Arg. q non remoueantur instituti. 6. q... eos. imò remouēdi sunt, & monachi tenet puidere illis. 7. q 1 præsentium. ī. de præben. inter cętera.

Accepimus. Diuiditur. Prima pars narrat factum, qđ secūda præcipit corrigi ibi, *Verum.* Ab. Siculus. CASVS Quędam ecclesiæ concessæ fuerunt quibusdā clericis tali modo siue tenore, q illis defunctis alij nominib. ppriis designatis succedant eisdē: significatū fuit hoc dño Papæ: Mādat Papa Eboracē. archiepiscopo, cum hoc sit iniquū, & sacris constitutionibus cōtrarium, quatenus huiusmodi successiones detestabiles & iniquas decernat omnino friuolas & inanes. Nota q in beneficijs & ecclesijs successio locum non hēt.

Glo. seq. fortificat textum.

g *Nominatim.* hoc etiam improbatur à iure ciuili: qa non possumus pacisci de hæreditate alterius, nisi eius volūtate. C de pactis. l. vltima.

h *Canonibus.* qui prohibent successiones in ecclesia Dei fieri, 8. q. 1. Apostolica. sup. de fil. presby ad extirpandas. c. præsentiū. & c. ex transmissa. & quasi per totum.

Cum clerici. Diuiditur. Prima narrat factum. Secunda corrigit ibi, *Nos.* Ab. Siculus.

CASVS In Cantuarien. puincia decedentib. pręlatis ecclesiarum, clerici qui instituebatur in eis, pactu faciebant cum illis à quibus

†Post cō. ci. Latera. pa. 28 c. 2. titu. de pactionibus licitis & illicitis in reb. eccle. & c. 4. eo. tit. in 1. cōpilatio.

Ipsam.

Taliàs. idē

† In quibusdā manuscri. ita, authētica instrumēta, quę super eisdem ecclesia & capella habebat, &c.

Scripta. In vno exemplari.

Replicat & declarat contrariū nō soluit, vñ dic secūdū Fra. Vin & Inno. q hic erat suspicio turpis pacti: quæ semp præsumit, nisi p aliā suspicione tollat: ibi vero superioris auctoritas illā tollit, vel ibi amicabilis cōpositio, hic transactio sm Go. vel sm Hostiē. ibi amicabilis cōpositio super fructibus, hic super iure spuali. Io. An.

facit. l. 2. ff. ad l. Iu. de vi & vi ar.

Nobilis est hęc gl. distinctio quā Durādus Ipugnat li. 4. sent. dist. 25. q. 5. sed eam tuet Sot⁹ li. 9. de iu. & iure. q. 5 art 2.

Post cō. ci. Latera. par. 29. c. 4 & c 5 c. ti. in 1. cōpilat.

idē concil Tridē. sessio. 25. de reformat. ca. 7.

† Vanas. † vacuas.

Post cōcil Later. par. 28. ca. 1. & c. e. t. 1. cōpi.

Et fuit hoc in fauorē obedientiū, & odium inobediētiū. 3 post. c. 1. & qa deceptis, &c. de re. permu cā vniuersorū. Io. An.

Sed nec lic. sufficit in bñficiis. de hoc, de cō cel. præb. c. 2. & 3. I gl. Io. An.

a quib. ecclesias recipiebant, q si absoluerêt maiores pêsiones de ecclesijs illis q solui psueuerât, vt sic facilius possent ecclesias adipisci. Vñ Papa mãdat archiepõ Cantuarien. & eius suffraganeis qtũs phibeât clericis, ne decætero id attêtare psumât, & si õ fecerint, illos ecclijs ipsis dêat spoliare: & eos p tãta psumptione ecclesiastica seueritate punire. Nota q pensio antiquitus constituta, non debet augeri: & qui contra faciunt puniũtur.

a ¶ *Paciscantur*. Pactũ istud nõ valet, quia est õ canones. õ. de censi. phibemus. õ. de pben. auaritiæ. & pactũ turpe nõ valet. õ. e. pactiones. & iuramentu sup hoc præstitũ nõ tenet. õ. de cen. grauis. õ. d iu reiur. tua nos. arg.

¶ *Gl. seq. qrit arg. pro et otra & sol. distinguẽdo.*

b ¶ *Pensiones*. Sed pone q facultates ecclæ sint augmêtatę, nũqd pensio dêt augmêtari? Arg est hic q nõ: inst. de cẽsi. phibemus. Sed õ arg. õ. de cen. q̃to. & õ. de oñ. cũ M. põt dici q si diligẽtia clericorũ bona sunt augmẽtata, nõ dêt augeri pensio, ne diligẽtia sua sit illis dãnosa C. de allu. l. vl. Si vero aliũde bona ecclæ augmẽtata fuerint, tũc põt & dẽt augeri pẽsio, q a iusta cã subest vt augmẽtet ar. õ. d cẽ. q̃to. De hoc dic vt õ. d cẽ. c. phibemus.

c ¶ *Ecclesiastica*. quæ erit depositio, cum simoniaci sint. 1. q. 1. reperiuntur. & cap. erga simoniacos.

[1] Cõcor. tex. cũ gl. in l. pacta q̃ otra. C. de pac. & l. iurisgentiũ. §. sed & si quis. ff. eod.

decedentibus ecclesiarum personis, paciscantur a ex ipsis ecclesijs maiores solito soluere pensiones, b vt facilius possint easdem ecclesias adipisci: ¶ Nos ad tam detestabile vitium extirpandum, fraternitati vestræ mandamus, quatenus ne id attentare præsumant, districtius prohibentes, (si contra prohibitionẽ vestrã venire præsumpserint) appellatione cessante, eos taliter adeptis ecclesijs spolietis: aliàs pro tantæ psumptionis excessu seueritate ecclesiastica c punietes eosdẽ.

¶ Inno. 3. in cõcilio generali.

¶ *Si ecclesia rem suam locando vel in feudum cõcedendo, apponit pactũ in præiudiciũ iuris parochialis alterius ecclesiæ, non tenet: & quicquid hac occasione perceperit, reddere cogitur illi ecclesiæ.*

† Cap. 56.

CAP. VII.

PLeriq; [1] (sicut accepimus) regulares clerici, & seculares interdum, cum vel domus locãt, vel feuda concedunt, in præiudicium parochialium ecclesiarum pactum adijciunt, vt cõductores & feudatarij decimas ei soluant & apud eosdẽ eligant sepulturã. ¶ Cũ autem id de auaritiæ radice procedat, pactum huiusmodi penitus reprobamus, d statuentes vt quicquid fuerit occasione huiusmodi pacti perceptũ ecclesię parochiali reddat. e †

† Cap. 1. e. tit. in 4. compila.

[2] Vide in prralle. c. cũ M. su p gl. hoc videbatur. Ioã. And.

P *Lerique*. Primo narrat factum Secundo corrigi pcipit: ibi, *Cum autem*. Abb. Sicu. CASVS. Quidam clerici regulares & seculares, cũ ipsi domos suas locant, vel cõcedunt feuda, pactũ adijciunt in præiudiciũ parochialiũ ecclesiarum, vt cõductores & feudatarij decimas soluunt eis, & apud eorũ ecclesias eligant sepulturã; hoc puenit ad notitiã dñi Papæ: cũ ergo id de auaritiæ radice pcedat, Papa pactũ tale penitus re pbauit: statuẽs vt q̃cqd fuerit occasione huius pacti pceptũ, ecclę parochiali reddatur. Nota q pactũ in pudiciũ alterius factũ ei nõ nocet.

† Dic vt plene hodie habet c. 1. lib. 6. de sepul. & in clement. cupiẽtes. § vlt. de pœnis.

¶ *Gl. seq. signat contrarium, & soluit.*

d ¶ *Reprobamus*. Pactũ enim tale si nocet ecclesiæ, quin à quolibet possessore possit petere decimã. ff. d pactis. l. inter debitores. ff. de insti. l. si cũ villico Et arg. ad hoc. 16. q. 1. si q̃s laicus. & hoc patet ex eo qd dicit in fine, ecclesiæ parochiali reddat. ar. õ. ff. de pact. l. epistola. §. pactũ. vb: dr q tale pactũ iustũ est. So. tale pactũ iũtũ est, vt creditor q possidet pign9, tributũ soluat, vt dicit. §. pactũ. quia & sine tali pacto possessor conueniẽdus est. Si vero in õriũ fieret pactum, quantũ ad dñm tributorum: q a pactum priuatorũ formam iuris fiscalis non tollit, vt dicit lex pdicta. inter debitorem & õ. de foro compe. cap. si diligenti. 3

e ¶ *Reddatur*. Et ita ecclesia põt agere õ regulares vel seculares clericos, vt ei reddant quod perceperunt occasione talis pacti. posset etiam agere contra possessores si vellet. arg. 12. q. 2. Apostolicos. & C. si tutor. vel cura. l. 3.

[3] Facit l. stipulatio ista. § alter. ff. d verb. oblig. & l. pen. ff. de transac.

P *Actiones*. Primo ponit dictum, & eius rationem. Secundo ampliat illam. & probat: ibi, *Quod etiam*. Ab. Siculus.

CASVS. Dicit Gre q pactiones pro spũalib. obtinẽdis, nullius sunt momenti, q a in talibus omnis pactio, & ois conuentio cessare debet: & idem dicendũ est de alijs quæ sine periculo aiæ obseruari non possunt: quia, vt dicunt leges, pactum turpe, vel rei turpis, aut ĩpossibilis, nec de iure nec d facto obligationẽ inducit. Not. q in spũalibus omnis pactio & conuentio cessare debet, Idem pactum turpe vel impossibile nõ obligat.

f ¶ *Cessare*. In spũalibus enim omnis pactio illicita seu cõuẽtio cessare dẽt: vt 1. q. 1. quam pio. & õ. de simo. tua. & õ. tit. p xi. ptereà. & ca. sup eo. & õ. vt eccl. benefic. c. vt nostrum. q a hmõi pactiones simoniam inducunt: vt õ. eod cum pridẽ. tacite etiam vel expresse. 15. q. 7. per laicos. Item si huiusmodi pactũ siue pmissio, aut etiam iuramẽtum vergat in animæ detrimẽtum. vt hic dicit. si solus hominem spolia re nõ possit, inueniat socium cũ quo paciscatur, vt simul id faciãt, & diuidant spolia 22. q. 4. si ad peccatũ. & c. mulier. nõ. n. fert opẽ qui adiuuat ad peccãdũ. 14. q. 6. si res. de iuramento habes multa exempla. 22. q. 4. si aliqd. & c. non est obseruandum. & in plurib. alijs capitulis ibidem.

¶ Gregorius nonus.

¶ *Non valet pactio in spiritualib. vel quæ pactum inducit, vel turpis seu de re turpi, vel impossibilis de iure vel de facto.*

CAP. VIII.

PActiones [1] factæ a vobis (vt audiuimus) pro quibusdam spiritualibus obtinendis: cum in huiusmodi omnis pactio, omnis f que conuentio debeat omnino cessare, f nullius penitus sunt momenti. ¶ Quod etiã de alijs est dicendum, quæ obseruatæ vergunt in animæ detrimẽtum. Nã etiã iuxta legitimas g sanctiones, pactũ turpe, vel rei turpis, h aut impossibilis de iure vel de facto, nullã † obligationẽ inducit.

† Vide Nauarrum I manuali ofessor. c. 23. ti. de simonia. & Sotum li. 9. de iust. & iure q. 5.

g ¶ *Legitimas* Secundum leges turpe pactũ non tenet. ff. de verb. oblig generaliter. Turpe pactũ dicitur siue turpis rei, puta si quis promittat se facturũ homicidiũ vel sacrilegium. ff. de verb. obli. l. veluti. & Insti. de inutilib. stipulat. §. quod turpi. Item pactum quod continet turpẽ causam, nõ tenet, puta si paciscar ne furti agã vel iniuriarũ. ff. de pact. si vnus. §. pacta. secundum canones ẽt turpes pmissiones nõ tenent. 22. q. 4. vnusquisque & c. in malis promissis. & ca. non semper promissa. & c. diffinitio & c. si ad peccatũ. & ca. mulier. & hoc est pactũ turpis rei. Pactum turpe dici põt quod fit de turpi re, vt c. si ad peccatum. Et pactum dicitur turpe quod fit etiam de re sacra, siue spiritualis, vt hic, & in omnibus quæ in sua natura bona & licita sunt, sed per pactum fiunt illicita. Item pactum de re cuius commercium per rerũ naturam haberi non põt, nullius est momenti. ff. de reg. iur. impossibiliũ. & ff. de verb. oblig si stipuler & Insti. de inutilib. stipul. circa prin. 4 & gñaliter pactum quod õ leges & constitutiones vel contra bonos mores fit, nullius est momenti. C. de pact. pacta quæ. ff. de solu. matr. alia § 1. vel contra senatuscon. plebiscita, decreta, edicta principum ff. de pact. iurisgen. § prætor. Sic & impossibile præceptũ nullũ est siue sententia. ff. quæ sententiæ sine appella. rescin. Paulus.

h ¶ *Rei turpis*. Rei turpis nulla est obligatio. ff. mandati. remunerandi. §. rei turpis. Bernardus.

Facit. l. inter stipulãtem. §. sacram & l. impossibilis. ff. d verb. obliga.

† Extat lib. epist. 27. registri B. Gregorij. &c: 1. compil.

[1] Hoc est Antonio subdiacono, & Dominico abbati.

[4] Si stipulor id fieri qd natura fieri non concedit, nõ magis obligatio valet, q si stipulor id dari q natura dari non patiatur. Ponit calum in eo q promittit hominẽ, qui mortuus est quẽ viuere credebat, vel promisit animal natũ ex qua & ca uto, qd non inue nitur.

TITVLVS XXXVI.

De transactionibus.

¶ Gregorius † A. [1] subdia. & Dom. abb.

¶ *Instrumenta, & alia iura partiũ contraria transactione tolluntur.*

CAP. I.

SIcut graue: & infra. ¶ Post salubrẽ decisionem de controuersia vestra factam, decreuimus vt oĩa instrumẽta, vel

DE TRANSACTIONIBVS.

¶ *Continuat hanc rubricam vt dictum fuit in præcenti titulo. Est aũt trãsactio de re dubia & lite incerta pactio nõ gratuita. Et vnã differentiam inter trãsactionem & pactum habere potes in his versibus.*

Incerta de re transactio dr esse. Sed fiunt certa pact a fauore rei.

De hac materia tractatur. 5. q. 2. si primates.

S *Icut graue*. Diuiditur. nam prima pars discernit. Secunda supplet: ibi, *Cum si quid*. Ab. Siculus.

CASVS. Quidam prælati ecclesiarum habebant controuersiam inter se super aliqua quæstione, & per transactionem illa cõtrouersia fuit decisa: sed ne aliqua dubitatio remaneret in posterum, petierunt à Papa, vt eam confirmaret. super hac transactione statuit Papa, vt omnia instrumenta,

instrumenta,& quidquid aliud esset quod opem alicui parti afferre posset,vel ex præscriptione, vel priuilegio , sint cassa. & vacua,& sola pacta perpetuam obtineant firmitatem : & si aliquid omissum fuerit. ex auctoritate domini Papę plenum & firmum vigorem & robur obtineat sola transactio siue pa ctum. Nota ꝙ ea quæ sunt infirma vel minus valida,per confirmationem Papæ recipiunt firmitatem.

¶ *Gloss. seq. signat contrarium, & soluit distinguendo.*

a ¶ *Sit vacuum*. Ergo liceat postea reperiantur instrumenta, non tamen iis restaurabitur C.de transac.sub prætextu.& ῑ. de re iudi. inter monasterium.& c.seq arg.contra.C. de iudi.l.licet. & Institu. de inutilib. stipulationibus. circa princi. Super hoc ita notabis,est petitio specialis,generalis , & indefinita. Hic trāsactio specialis non obest in alijs specialibus.C.eod.age cū Geminiano. Hic trāsactio ḡnalis restringitur ad hoc de quo specialiter actū.ē ff. eo.l. q cum tu.§.2. C. eod. tit.si de re certa. Hic ḡnalis transactio non rescinditur. C.eo. sub prætextu.Hic specialis transactio in vno capitulo, nō impedit pcessum aliorum. C. eo.l.penul.Hic ḡnalis trāsactio de rigore iuris tenet,sed replicatione doli rescinditur.ff.de pact. l.tres fratres.ff.de admini.tuto.l.Lucius.§.tutor Hic indefinita vt specialis transactio,in alijs non obest, quæ in iudiciū deducta non sunt.C.de iudicijs.l.licet.

quicquid aliud est, quod partib. quoquo modo, vel ex temporis præscriptione, seu aliter opem de lege,aut quocumque priuilegio ferre poterat,sit vacuum a & omni virtute cassatum : & sola pactorum inter vos nunc habito rum b pagina,validum perpetuumq; robur obtineat c Cui si quid forte incuria vel imperitia minus firmitatis insertū , est vires plenissimæ notionis, d ex hac nr̄a auctoritate e suscipiat.

¶ Alexander tertius.

¶ *Tenet compositio super decimis facta cum assensu superioris.*

CAP. II.

Statuimus † vt si sup decimis f inter vos & aliquā p sonam ecclesiasticam, g de assensu episcopi,vel archiepiscopi sui, compositio facta fuerit, rata & inconcussa persistat.

¶ Idem Dulmen. episcopo.

¶ *Si capitulum consensit trāsactioni quā fecit prælatus nomine ecclesiæ,vlterius dissentire non potest.*

CAP. III.

Contingit † interdum , ꝙ licet abbas vel Prior alicuius conuentualis ecclesiæ, cū ecclesiastica,uel seculari pson a super his de quibus inter eos controuersia vertitur,coram delegato uel ordinario iudice transigat capitulū tamen eandem transactionem nititur reuocare.

¶ Vnde quia nos consulere voluisti , tibi respondemus,ꝙ si abbas vel Prior a capitulo suo , de ratihabitione litteras h habuerit,trāsactionē quā fecit(si fuerit aliquot annis i seruata)capitulum

b ¶ *Habitorum*. arg.nouissima pacta dumtaxat valere. C. de pactis.l.pacta.& ff.e.si vnus.§.pactus.& ῑ.de ref.c.cæterū.in fi.

c ¶ *Obtineat*. Nisi dolo transactio talis sit exorta,quia tūc nō valeret.C.eo.l.sub prætextu.ff.de pact.l.emptor.§. Lucius.

d ¶ *Notionis*.factę cum causæ cognitione,vt dicitur.ῑ.tit.proxi c.2.& c.proxim.

¶ *Glo.seq.inducit duo similia*.

e ¶ *Auctoritate*. Nota ꝙ si transactio vel pactū ab initio inualidum sit,per confirmationem Papæ sumit vigorem,vt hic ar. ῑ.tit.proxi.quotiens.sic & sn̄ia quę non tenet , per confirmationē Papæ efficitur valida.3.q.6.hæc quippe. & oīa nostra facimus(dicit Imperator)quibus auctoritatem nostram impertimus.C de veteri iure enucleando.l.1.§. sed neq;.sic testamentum omnium testamentorum solemnitatē superare videtur,qđ conscientiam principis tenet.C. de testa.omniū.

Statuimus. Non diuiditur.quia continet vnum dictum. Abbas Siculus.

CASVS. Aliquod collegium quæstionem habebat cum aliquibus super decimis: dubitabatur vtrum compositio posset interuenire? Statuit Papa ꝙ si super decimis inter collegiū illud & ecclesiasticam personam cōpositio facta fuerit de assensu episcopi sui,rata & firma pmaneat. Nota ꝙ transactio locū habet in decimis:quod verum est cum datur spūale p spūali.

¶ *Glo.seq.arg.allegat 5.iura.in contrarium allegat 10.sol.respondet ad tria iura de premiss.*

f ¶ *Vt si super decimis*. Hic est arg. ꝙ in spūalibus pōt interuenire transactio 59.dist.ḡnalis,& c.ex antiquis. & 10.q.2.capellas.in si 23.q.4.si illic.& ῑ.de rerū permuta. ad quæstiones. Sed contra. 1.q.2.quam pio.& sup.de pact.cū pridem.& c. pa ctiones.& ῑ.e.constitutus. & ῑ. de rerum permut. ad qōnes & c.vlti.& 16.q.7.decimas quas,& 13.q. 2. in ecclesiastico. & 1.q.1.placuit.& ῑ.eo.super eo.Solutio, in spiritualib. trāsactio proprie sumpto vocabulo interuenire non pōt, vt aliquod tēporale det pro spirituali,quia simoniacum esset,& sic intelligunt ꝯtria hic signata. Quod dicunt duæ primæ concordātiæ de seruo ordinato,ꝙ ibi pōt interuenire transactio , non est verū,qa ibi non dat tpale p spūali. qa licet det ne reuocetur in seruitutem,nihil datur p ordine,nec aliqđ spūale emitur, sed e.nitur libertas,& seruitium corporale adimit , vt libere possit ministrare,qđ licet.36.q.1.de raptorib. sicut cū emit terra,vt ibi ædificetur ecclesia: quod licet,qa non dr̄ ꝑpterea emi ecclesia,vel simonia cōmitti. Capitulum. capellas.nō obstat,nec dicit hoc,sed dicit ꝙ res ecclesiæ alienari n ī dent, excepta cā captiuorum,vt ibi dr̄ sed non dr̄ transactio, sed proprie captiuorum redēptio,& dat r pecunia recepta de reb.& valis ecclesiæ , & redimunt captiui. Et amicabilis ꝯpositio pōt interuenire in spūalibus: vt hic dicit. & ῑ. de dec ex multiplici. & c.nuper & c dilecti & ῑ eo c.de cætero.& c.super eo.in fi.& ῑ. e. cap.veniens.

g ¶ *Personam ecclesiasticam*. quasi dicat , cū laicis non possent taliter cōponere, vt ex illo spirituali qđ ecclesijs debent,aliqd retinere possent, cū laicis spiritualia possideresi ne periculo aīarū non liceat. ῑ.de deci. prohibemus.& 16.q.5.decimas.& ῑ. de præscrip. c.cām q. Et sic videtur ꝙ cum laicis nō possit fieri cōpositio , vt minus soluant,nisi Papa auctoritatē præstaret. ῑ.de confir.vti.c. vl.tā propter vtilitatē ecclesiarum videtur licere, saltem de auctoritate episcopi quia sic multum consulitur ecclesiæ:argu.ῑ.de ijs quæ fi.à prælat.fine consen.c.cum in Apostolica. Bernardus.

ADDITIO. Hoc tenet Host.dicens ꝙ hoc scribit laicis: aliàs dixisset Papa,aliam personam,non aliquā. Nec obstat ſm eum ꝙ dicitur, laicos non præscribere,nec possidere posse:dicit. n. ꝙ non possident nec præscribunt ius decimæ,sed quātitatē partis:& ſm hoc potest intelligi quod legitur de paro.c.si de de. in aliquibus. Pro hac parte secundum vnum intellectum facit quod not.inf.eod.super eod.in fine. i gloss. Ioan. Andr.

Contingit. Communis diuisio:Secunda:ibi, Vnde. Ab. Sicu.

CASVS. Abbas siue Prior alicuius conuentualis ecclesiæ, habet cām cum aliquo clerico vel laico coram ordinario vel delegato.abbas vel prior super quæstione illa transactionem fecit cum aduersario sine cōsensu capituli:vnde capitulū trāsactionem illam nititur reuocare:quæritur vtrum possit? R ndet Papa, ꝙ si abbas , vel prior habuit mandatum siue litteras de rato,a capitulo suo transactionem illā si aliquot annis seruata fuit,non poterit reuocare,ac si non consenserit a principio & si lr̄as de rato non habuit,reuocare non poterit qa eā postea ratā habuit. No. ꝙ procurator ad agendum & defendēdū datus,non potest transigere nisi dominus postea ratū habeat.

¶ *Glo.seq.primo notat secundo ponit opi. Vinc. contra quam alle. & remittit,tertio ponit differentiam,quam reprobat.*

h ¶ *Litteras*. Not. ꝙ abbas simpliciter ad agendū cōstitutus, sine licentia capituli transigere non pōt.C de transa.l. transactionis.vnde procurator transigere non pōt, ēt si haberet generale mandatum ad agēdū.ff.de procu.l.mandato.Vin. dicit ꝙ licet abbas vel alius prælatus nō possit transigere sine speciali mandato, ad hoc tn̄ pōt exercere actionē siqđ cuiusque vniuer.l.vlt Ar.cōtra expressum.ff.de iure delib.l.ait prætor. vbi dr̄ ꝙ ille qui non pōt alienare, non potest rem in iudiciū deducere.de hoc dr̄ ῑ.de procu.c.1 Si tamen abbas pter mandatū pcuratoriū habeat lr̄as de rato à capitulo suo continentes simpliciter,ꝙ quicquid super tali negotio fecerit, ratū habebit,pōt transigere:vt sic notent differentiæ inter lr̄as procuratorias,& litteras de rato. ῑ.de reli.do.cū dilectus. vbi de hoc, & hic idē vo. Quod dicit litteras de rato:expone vt ibi dixi,id est,mandatum procuratorium,continens ꝙ ēt abbas transigere posset sup quæstione de qua coram delegato agebat, cum illa clausula.& quicquid super his per abbatē factū fuerit,capitulum ratū habere promisit:alias non valeret talis transactio,vt dictum est. Vel abbas habuit simplex mandatum transigendi tm̄ coram delegato,& ita capitulū non poterat reuocare transactionē ex eo ꝙ nō consenserat. Vel dic vt in no seq.

i ¶ *Aliquot annis*. Hoc ideo dicit : quia si transactio fiat ſm formam iuris:post quadriennium rescindi nō pōt,an vero potest,si ecclesia pbaret se læsam, ῑ.de in integ. resti. requisiuit. alias non potest uenire contra transactionem ēt statim. C.de transact.

† Post cōci.La. par. 28.ca.3.& c.2.e.ti.in 1.compi.

Concor. l. tale pactū.§ q p uocauit cū glos & not. ff. de pact.facit. l. vt iure- iur.l. ff.de opc.liber.

Vel præsentia ſm Tā & Vin. q. p hoc dicebant solam vel transactionem factā psente Papa ol solēnitate muniatam. Io. And.

† Vide B. Tho. 2.2. q.100.art. 4.ad 3 art. & Sotū li 9.de iu.& iure. q. 7. art.1.

Dulmen.

† Post cōcil. Later. pa.28.c.5. & c.3.e.ti. in 1.cōpi.

Concor. l procuratori. §.cui libe.& ibi Bar. ff. de procur. & l.1. eo.tit.

transact.l.quamuis & fm hoc supple,maxime: quia idem esset si nō fuisset seruata. & hoc innuit lra. q̄ dicit,capitulum ac si nō consenserit in eā,non pōt reuocare, quasi diceret nō poterit eam reuocare tamq̄ non consenserit: q̄a consensit cōcredendo litteras de rato,vel potius consensit eā obseruādo.

Si eñ abbas non habebat mandatū de transigen do,statim debebāt cōtradicere monachi,et iō eū impugnare non pōt quasi non ɔsenserint. Et q̄ dicit,aliquot annis,supple,maxime: q̄a idem est ac si semel cōsenserint.ĩ. de arbi. per tuas vñ de iure cōi nō pōt reuocari, sed p in integrū restitutionem si nō fuit aliquot annis. id est, quatuor seruata & hæc expositio probat C. de tēpo. in integ.resti.l.vlti.ubi habes,q̄ oīs restitutio tā maioris q̄ minoris, ĩ.quadriēniū dēt fieri & hoc est ɔtra opinionē illorū q. dicūt q̄ restitutio semp est dāda, & añ quadrienniū & post. & quandocunque.arg.illi' aduerbij, semp.& ĩ.de in integ. resti.cap 1.Bernardus.

Ac si idem tamē si non consenserit: q̄a re vera cōsensit dando litteras de rato.

lum,ac† si non consenserit in eam,non poterit reuocare.

¶ Idem abbati de Strat & Priori S. Eusebij.

¶ *Super ecclesiastico beneficio transigi non pōt,etiam cum iuramenti interpositione.*

C A P. IIII.

Constitutus[a] in nostra præsentia G.clericus sua nobis assertione monstrauit, q̄ cum inter ipsum, & A. clericum sup capella de Stratis cōtrouersia emerserit, tandem per transactionem sopita fuit;& licet hincinde,fide præstita,[b] firmata fuisset: eam tamē præfatus A.seruare recusat. ¶ Quia† igitur huiusmodi trāsactiones speciem continent simoniæ;Mandamus quatenus reuocata transactione in irritum, causam audiatis,[c] &c.

¶ Idem Carnoten. episcopo.

Per transactionem factā sine auctoritate episcopi, potest prælatus, sed non ecclesia constitui censualis.

Constitutus. Prima pars ponit q̄relā. Secunda dat iudicem: ibi, *Quia*. Ab.Siculus.

CASVS Inter G.clericum ex vna parte, & A clericū ex alia, sup quadā capella qō vertebat; tandē sopita fuit p transactionē:& fide hinc & inde præstita confirmata: tñ præfatus A.eā seruare nolebat Vnde G.clericus dño Papæ fuit cōquestus: dicit Papa q̄ hmōi transactiones speciē hēnt simoniæ: & iō mādat quibusdā,quatenus trāsactione in irritū reuocata,audiāt cām. No. q̄ transactio in spūalibus interuenire non pōt.Item non solū à malo,sed etiam ab omni specie mali abstinēdū est.

Glo.seq.ponit duas lecturas,deinde arg.allе.duo iura, vnum allegans in contrarium.

b Fide præstita, id est,iuramento,quod non fuit obligatorium, quia super re illicita, & ɔtra leges & canones C.de leg. l,non dubium.& 22.q.4 inter cætera.& ĩ de iureiu.ca. tua.& sup.tit.proxi.c.vlt.& ff.de pact.l.iurisgentium.§.sed & si quis. ver.gñaliter quotiens pactum a iure cōi,&c vel proprie intelligitur: quia æque punit transgressor fidei,vt iuramenti:vt ĩ. de fideiuss.c.peruenit.& ĩ.quod met.cau.c.ad aures.Itē arg.q̄ si non tenet principale,nec accessorium simile.ĩ.de fo. comp. c.si diligenti.& ĩ.de fi instr.c.inter dilectos.Arg contra q̄ accessorium tenet,sed non principale infra de iureiuran. capit. debitores.

Gl.seq.obijcit,& soluit, Iterū obijcit & soluit.

c Audiatis.Sed cū sit transactio simoniaca,quare nō deponitur,imò contra iuramentum siue fidem suam auditur?Dicas q̄ de grā tm auditur ad pristinā causam: quia de iure deponi debuit,cum ipse confiteretur peccatū suum & turpitudinē suam:Imo audiri non debuit contra factum suum & turpitudinem suam.ĩ.de conces.præb.cum super & ĩ.de dō inter dilectos.Sed vr̃ obstare huic exceptio doli, cum vterque in culpa fuerit,volendo seruare transactionem.ff.de doli exce.apud Celsum.§.Marcellus.præterea in pari causa turpitudinis, potior est conditio possidentis. ff.de condi. ob. turp cau.l si ob turpē.§.porro.Sol.vterque de iure cōi puniri dēt,sed de iure poli auditur:vt quod prauū est,corrigatur.ĩ.de repud.c.lator. & c.cōsanguinei ĩ.de col'u.ca.& causam præstitit dispēsationi,ne alter de dolo suo commodū,alter vero damnū sentiret & ideo non admitteretur hæc exceptio doli: quia alius remaneret in dolo & simonia.& propter hanc rationem, cōtra exceptionem doli non datur replicatio: vt in §. Marcellus.

ADDITIO. Et ista materia melius explicata est.ĩ de exce. c cū dilecti.hoc quod dr̃ in isto ca.habet locū cū vna ecclesia agit ɔ aliam agit de subiectione, vel pro aliquibus iuribus coram delegato,& compositio inde fit.

D Ecatero. Transactio facta sine auctoritate epī, sup eccā. q̄ non est iuri ɔtraria,nō est p epm reprobanda: sed si per eū cēsus ecclesiæ imponit,non excedit vitā transigētis Primo ponit q̄stio.Secūdo solutio:ibi, *Si compositio*.Et ibi duo dicta: secundum ibi,*Sed census*.Abb.Siculus.

C A P. V.

De cætero† nouer.s, q̄ cū aliquis ad extraordinariū[d] iudicem,litteris impetratis,cum aduersario suo cōponit, postmodum in ecclesia de qua agitur,ius aliquod habiturus: Si compositio non est iuri contraria,[e] non est à loci episcopo reprobanda.¶ Sed census absque episcopali auctoritate,cui p̄est ecclesiæ sub hoc prætextu solut',vitā ei'q soluerit n̄ excedit.

¶ Idem Eboracen. archiepiscopo,& Vigoren.episcopo.

¶ *Si beneficium qd per transactionem habetur,impetratur vt vacans ab eo,qui fuit transactionis mediator: non valet impetratio. hoc dicit quoad titulum.*

C A P. VI.

Ex litris vestris accepimus, q̄ cū olī iter R & A clericos sup ecclesia de Vult. corā te fratter epe,q iudex fueras delegatus auctoritate G. qui tunc eidē A. patrocinabatur[f] in causa, &

CASVS Rector ecclesiæ cuiusdā, Ipetrauit lras à dño Papa cōtra rectorem alterius ecclesiæ:corā iudice cōposuit cū aduersario, ita q̄ per cōpositionē in illa ecclesia ius aliqd hēret, puta aliquē cēsum annuatim: quæ vtrum talis cōpositio valeat? Rñdit Papa,q̄ si cōpositio nō est iuri contraria, no est reprobanda ab epo; sed census sub hoc p̄textu solutus siue soluedus illi ecclesiæ cui præest q litteras impetrauit, vitā illius q soluerit nō excedit. Not. q̄ cōpositio i spūalibus fm ius fieri dēt.Itē census intelligitur personalis esse,nisi exprimatur q̄ sit realis.

d Extra ordinarium. id est,delegatū.sic 3. q. 3.c induciæ. §. spaciu. versi. ei autem.

Glo. sequens arg. à contrario, & dat duas lecturas.

e Contraria. quia si esset ɔtria iuri,nō toleraret. ĩ. de electio. sacrosancta.& s.de offi.deleg.si qñ.arg.ĩ tit proxi accepimus. & c.cū clerici & ĩ.de coll.audiuimus.& s.de maio.& obe.dilecti.si aūt cōsona sit iuri,tenet.sup.eo statuimus & ĩ eō. sup eo.in fi.Et p̄t intelligi qd dr̃ hic,qñ de p̄uisione ipsius iudicis,ex officio suo,sine aliqua pactiōe patriū statutū fuit factū, & iusta cā interueniente.alias simoniaca esset.ĩ.de præb. nisi & talis compositio psonalis erit,nec transit ad successorē illius q soluit.ĩ.eo.veniens.& c.p̄dicto.nisi q a censualē ecclesiam constituere non ponit.ĩ. de cens. iubemus nisi facta fuerit de auctoritate epī,vt dicit in fi.Vel dic q̄ hoc cap.locū habet cū vna ecclesia agit ɔ aliam de subiectione, vel pro aliq bus iuribus coram delegato, & compositio inde fiet coram delegato quod dixit ĩ cui præest,scilicet Imperator. Bernard.

E X litteris. Qui fuit transactionis mediator,contra eā non auditur Prima pars narrat factū. Secūda diffinit.ibi, *Contra*

CASVS Inter R. & A.clericos quæstio vertebat,sup ecclesia de Vulte corā Vigoren.epo a sede Apostolica delegato, in cuius præsentia transactio inter prædictos clericos facta fuit mediā te G q eidem A.in eadem causa patrocinium præstabat,& testes et inscriptus fuit in illa transactione:postmodū dictus G. mentiens se clericum,cum nondum fuerit tonsuratus in clericum,super ecclesia illa tacito de transactione, cōtra dictum R. litteras impetrauit ad archiepm Eborac & Vigoren epm, coram quibus opponebat as litteras nō valere, pro eo quod cum nondum fuerit tonsuratus in clericum,ipse dixit se clericum,& quia non dixit in litteris,q̄ eo mediante & auctoritate ipsius transactio fuerit facta: vnde iudices remiserunt causam ad dominum Papam: ipse examinato negotio, cū dictus G. confiteretur se interfuisse in illa transactione, & non fuisse tonsuratum in clericum quādo litteras impetrauit, eidem G.super dicta ecclesia silentium imposuit. Nota q̄ tacite renunciat quis iuri suo, præstando aduocationem in causa in qua ius habet.Item qui dicit se clericum cum non sit,non valent litteræ impetratæ,cum hoc in fraudem dicat,vt eas cause habeat.

f Patrocinabatur. Per hoc iuri suo tacite renunciare videbatur: qui enim scienter patrocinatur petenti rem suam,sibi præiudicat; vt hic, & ff.de inst.act.l.amen l. vlti. secus si ignoranter ff. de rei vindic. l. inter officium & C.de rei vind. leg. re tua.& C de præscrip. longo tempo. l. nec petentem.

Glo.seq.quærit,arg.& soluit.

a ¶ Vide de renū. po'tq̄ trāslatione.in glo. statim Io And.

1 Aliās ita:ac si ɔsenserit. gloss. non agnoscit verbo:aliquot annis.

1 Post concil. Latera. par.28.c.5. & ca 4.co. tit in 1.cōpilat.

† Rationē ɔtra hic. B. Tho. 2. 2. q 100. art. 2 1 5.arg. adde Sotū li.9.de iusti. & iure q.7.art 2.

8 Hæc controuersia, hodie sedata est p c.1.& 2 de integ.resti tu.lib.6 & c. ab ecclesia. in clement.c.ti.

4 Secundam Tanc. vel dic fm Inn.vt dixi in tex. & dicit Host.q̄ ista gra potius respicit iudicē quā partē, qui participatione veri criminis adeo reddit se indignū q̄ ɔdicēdi frōtē n̄ hēt. sic de elec bonæ 1.a 1 ñ. Dicit etiā Hosti. hic pōderari q̄ n̄ irritat fdirtū de certis. Vnde processū causæ illi' virtute n̄ poterit Ipedire qd irritū erat Io And.

† Post concil. Lateran. par. 28.ca. 10.& ca.5. eo.ti in 1. compil.

† In quibusdā manuscr.excedat.

† Cap.6.e. tit.in 1.cōpilatione.

Alias,de Ministra.

Sed quale ius, habere poterat q clericus n̄ erat vt.de non placet hęc lectura. Io. And.

a *Testis inscriptus*. In instrumento transactionis, & non in eâ in qua patrocinabatur: q̃a & testis & aduocatus in eadē cā esse non dēt 2.q.6. statuendū. Sed q̃rit an ob hoc solū q̃ testis inscriptus fuit, possit à petitione repelli? Vr̃ q̃ nō: q̃a non ob hoc iuri suo renunciare intelligit. ff. de pig. actio. l. Caius. sed ibi ignorabat qđ cōtinebat ĩ testamēto qđ signauit Cai⁹ cū anulo suo, sec⁹ si auctoritatē p̃stitit. ff. de pig. l. fideiuss. §. pr̃ Seij. & h.c.

b *Transactio*. id est, amicabilis ↄpositio. s. c. ,pxi in fi. & c. statuimus. & j. c. ,pxi. ĩ n. aliàs transactio ,pprie de re spūali fieri non pōt. s. c. cōstitut⁹. & j. c. ,pxi. q̃a qđ simoniacū esset.

c *Impetrauit*. contra ipsum R. contra quem fuerat aduocatus.

d *Non inficiaretur*. Et ita ex ↄfessione ↄuincit̃ q̃a ↄfessus in iure ,p cōuicto hr̃. j. de ↄfes. c. 1. & vlt. & C. e. ti. l. vni. Ex duob. n. dēt iste succūbere: q̃a p̃stādo auctoritatē trāsactioni iuri suo renunciauit, & q̃a mēdaciū dixit ĩpetrando, & veritatē occultādo, merito ergo silētium ei imponitur.

e *Tonsuratum*. Ergo licet postmodū tōsurā acceperit, non ,pfuisset ei. Arg. su. de rescri. cum adeo. principium enim in talibus considerandum est sup. de elect. dudum. vbi de hoc. & 1. q. 1. principatus.

testis a inscriptus fuerat, transactio b facta fuisset, postmodum idem G. se mentiens clericum, cum nondum esset in clericum tonsuratus; sup eadē ecclesia tacito de trāsactione, lr̃as nr̃as impetrauit. c Cū aūt idē G. nō inficiaret̃ d se trāsactioni interfuisse, & † nōdū fuisse tonsuratū e cū lr̃as istas † obtinuit, ei super prædicta ecclesia silentium duximus imponendum.

Idem.

Super ecclesiastico beneficio non pōt transigi, sed amicabiliter componi. h. d. & quotidie allegatur.

CAP. VII.

SVper † eo qđ q̄siuisti, vtrū de ecclesiastico beneficio in litigiū deducto, possit fieri transactio: Tale damus respōsum, q̃ trāsigi sup † re sacra f & litigosa non pōt. Etenim res sacræ vt possideant̃ aliquo dato g vel retento siue ,pmissor: speciē credimus hēre simoniæ. Alias si gratis & amicabiliter i inter se litigantes componant, sacris canonibus h nequaquam dicimus obuiare.

Idem abbati de Straphor. & Priori de phe.

Transactio facta de reb. ecclesiæ per prælatum sine superioris consensu, non obligat successorem.

CAP. VIII.

VEniens † ad Apostolicæ sedis clementiā magistra G. de Fauill. sua nobis insinuatione monstrauit, q̃ monachi maioris monasterij terras in parochia sanctæ M. de Marchia † excoluit, & ab eadē ecclesia coloni eorū oīa ecclesiastica, tā necessaria l quā voluntaria suscipiunt sacramenta: & tñ eidem ecclesiæ decimas soluere cōtradicunt; & infra. Arbitrant̃ aūt se posse tueri cuiusdā transactionis ,ptextu, inter præfatos monachos, & quendā sacerdotem † memorati G. p̃decessorem factæ, vt de duabus carruatis † terræ, quas in dominio suo monachi tenent; tertiam tantum decimarum partem exoluant: & infra.

g *Dato*. Transactio nō procedit vel nō fit, nisi in aliquo dato vel retento vel promisso: ut hic dicit, & C. eo. tit. trāsactio. q̃ eñ transigit, quasi de re dubia, & lite incerta neq; finita trāsigit. ff. e. l. 1. Et iō dixi, dubia, & ēt lite ĩcerta, q̃a credit se hēre bonā cām: alioq̃n si euidēs esset calumnia, † nō tenet trāsactio. ff. de cōdi. indeb. l. in summa 1. r̃nso Neque finita, iō dixi. q̃a si finita esset cā p sniam, à qua nō eēt appellatū postea ñ tenet trāsact. ff. de ↄdi. ideb. elegāter §. si post rem iudicatā.

h *Simoniæ*. s. eo. constitutus. & j. eo. prætera. & c. seq.

i *Amicabiliter*. s. eo. statuimus. & c. de extero. & j. e. c. ,pxi. & j de deci. ex multiplici. & c. nuper.

K *Canonibus*. q̃ prohibēt illicitas pactiōes in spūalibus vt 1. q. 2. q̃pio. & q. 1. eos. & q. 3. si q̃s p̃bēdas. cū suis ↄcordātijs. & s. ti. ,pxi. c. fin.

VEniens ad Apostolica. Prima pars ponit q̄relā. Scđa dat iudices: ibi, *Mādam⁹*. Ab Si. CASVS. Monachi quidam maioris monasterij. excolūt terras ĩ parochia sanctæ Mariæ đ Marcho, & coloni ipsorū monachorum oĩa sacramēta tam volūtaria q̃ necessaria recipiunt ab eadē ecclesia: monachi p̃dicti talem fecerūt compositionē cum rectore ipsius ecclesiæ sanctæ Mariæ prædecessore istius rectoris, vt monachi de duabus carruatis terræ, quas monachi retinent in dominio suo: tertiam partem decimarum tm̃ soluant ecclesiæ sanctæ Mariæ, & de omnibus alijs decimam integre soluant. demum mortuus est sacerdos ille, cum quo talis transactio facta fuit: successor illius integraliter petebat decimam de oĩb. possessionibus, quas ipsi monachi & coloni monachorū excolunt in parochia sanctæ Mariæ: monachi volebāt se defendere prætextu transactionis prædictæ, nec permittebant colonos suos soluere decimas prędictæ ecclesiæ: rector iste conquestus est domino Papæ: vnde mandat Papa quibusdam quatenus compellant monachos & agricolas ipsorum soluere decimas eidem ecclesiæ integraliter de omnibus rebus, de quibus decimæ debent solui. & de subtractis satisfaciant competenter: nisi præfati monachi docuerint, transactionem prædictā sup duabus carruatis terræ, per sedem Apostolicam confirmatam fuisse, cum alias transactio illa super duabus carruatis fuerit personalis: & pacta inter alios acta, alijs obesse non debeant. Not. q̃ factum antecessoris non præiudicat successori in reb. ecclesiæ. Item transactio facta inter personas, nisi confirmata fuerit per sedem Apostolicam, personalis est. Item res inter alios acta, alijs non obest.

SVper eo. Cōis diuisio. Secunda, ibi: Tale. Abb. Sicu. CASVS. Aliquis coram iudice petebat beneficiū ecclesiasticum in aliqua ecclesia: quærebat vtrum super hoc beneficio sic in iudicium deducto possit fieri transactio? R. ñdet q̃ super re sacra litigiosa, non potest fieri transactio; quia res sacra dato aliquo vel retento aut promisso, vt possideatur, speciem continet simoniæ. Si vero gratis & amicabiliter fiat compositio inter litigantes, non obuiat sacris canonibus. Nota q̃ in spiritualibus non habet locum transactio.

Glo. seq. distinguit an ecclesia veniat vt proprietas, an ut beneficiū.

f *Super re sacra*. Hic euidenter patet, q̃ de re sacra siue spirituali transactio interuenire non potest. sup. eo. constitutus. & j. eod. præterea. & c. ex parte. neque pactio. sup. de pact. pactiones. & c. cum pridem. & duobus seq. c. vt dictum est. & su. eo. statuimus. vt detur tpale pro spiritualibus. j. de re. permu. c. vlti. sed si spirituale detur pro spirituali, bene tenet, & valet talis permutatio seu transactio. j. de re. permu. ad quæstiones & sic tm̃ detur spirituale vel remittatur ,p alio spirituali. Sed distingue utrum agatur de re etiam spirituali, quæ petatur an tamquam beneficium, an tamquam proprietas, si agatur super beneficio ut aliquis recipiatur ad beneficium ecclesiæ, uel quantum ad p̃lationem, tunc nulla pōt interuenire transactio proprie: & hoc notauit dum dixit; ecclesiastico beneficio in litigium deducto: quia simoniacum esset, & q̃a talis titulus non hr̃ ex transactione, sed per canonicam institutionem. j. de institu. ex frequentib. & sup de renunc. admonet. & 16. q. 7 nullus omnino. arg. ff. de decur. Herennius. Si uero res sacra siue spiritualis in litigiū deducatur tamq̄ ,pprietas, tunc bene potest interuenire transactio, puta duæ ecclesiæ siue duo ep̃i litigant super aliqua ecclesia uel aliquibus, q̃a alter dicit illas sibi subiectas, alter negat q̃ possidet, ibi pōt interuenire transactio, q̃a & ,pmutatio. j. de rer. ,pmuta. ad quęstiones. ut si unus hēret unam ecclesiā, & alter aliā, ,p trāsactionē; vel q̃a vnus ep̃s aliqua spiritualia in ecclesia pciperet, & alius alia, hoc totum pōt fieri per transactionem. sic ēt pōt intelligi. sup. c. statuimus. potuit fieri diuisio decimarū inter partes: quædam tamen sunt in quibus non admittitur trāsactio seu compositio. vt j. eod. ulti., ubi de hoc. Ber.

Glossa sequentis duo contraria ponit diffinitionem transactionis.

Glo. seq. declarat quæ sunt sacramenta necessaria, quæ voluntaria, & quare sic vocantur.

l *Necessaria*. Quædam sacramenta sunt necessaria, † q̃dā voluntaria. hæc dist ponitur 1. q. 1. §. notandum est. Sacramenta necessitatis sunt ista, baptismus, confirmatio, pœnitentia, vltima vnctio, corpus Christi. & ideo dicuntur sacramenta necessaria vel necessitatis: quia sine istis homo saluari non pōt, si ex contemptu omittuntur, & haberi possunt. sacramentum vero baptismi in necessitate, a quocunq; ne potest recipi, dum modo in forma ecclesiæ conferantur sup. de sum. trin. c. 1 in fi. & ff. de conse. dist. 4. à quodam. Et etiam pœnitentia, nā confiteri possunt cuicunq; † in necessitate iuxta illud: Confitemini alterutrum peccata vestra. Sacramenta vero voluntaria sunt illa quæ omittere non est peccatum, quę dignitatis sacramenta dicuntur: ut in §. sed notandum, vt sunt ordines, qui a dignioribus cōferuntur, id est, ep̃is. Vel quia non nisi digni ad ordines assumendi sunt. Item matrimonium. Sine huiusmodi sacramentis bene possumus saluari. 22. q. 4 §. vlt. ad finem.

Marginalia: † In vno exēplari ita: & nōdū fuisset in clericū tonsurat⁹ cū lr̃as ip sas ĩpetrauit, &c. — † Alias no stras. — † Cap. 1. e. ti. in 2. cōpilatio. — † In vno vetustissimo exem plari ita, sup re sacra litigio sa. in alio nō ita vetusto ita: sup re sacra vel litigiosa in alijs vt in pressum ē vt plurimis tñ hr̃ sup re sacra litigiosa. — Concor. ad hoc tex ĩ l. sed & restitua tur. cū no ta. ff. & in. — Stapho & Priosi de Phbe. — † Post cōcil. Later. par. 4. c. 1. & c. 3. eo. ti. in 3. cōpilat. — † Marchō — † Ex parte actoris: secus si ex parte rei. C. e. ti sub prætextu. licet alia via factio ne vel re plicatiōe dotali cōsulai actori ad hoc per reū in dubio, vt ibi dr̃. de hoc ĩ l. statim. alle. & C. e. ti. l. 2. 10. An. — † Aliàs, carruatis. & qđ sit carruata vide ĩ notis hui⁹ c. — De materia huius glossæ cōsule omnino Theologos, & p̃sertim. B. Thomam. 3. pa. q. 35. ar. 4. & Sotum li. 4. sent. dis. 1. q. 6. art. 4. vide etiā notas huius cap. — Sed contessio fcā laico non est sacramentalis. Sotus lib. 4. sen. dis. 18 q. 4. ar. 1.

a ¶ *Transactionem.* id est, compositionem. ῑ. eo. statuimus. & ῑ. de deci. ex multiplici. vbi fi[illegible]s est cõpositio. vel ꝓprie teneri.
¶ *Gl. seq. quærit, Arg. pro & contra, & soluit. Io. And. in nouel.*
b ¶ *Confirmatam.* Sed nunquid confirmatio Papæ transactionẽ ꝑsonalẽ facit realem, vt sic immutet eius substantiã? vr̃ ꝙ sic, quia auctoritas pricipis facit q̃nq; ex nudo pacto actionem dari, & auctoritas legis hoc facit. arg. ff. de pact. legitima. & qđ confirmatur datur. ff. de verb. sign. l. lege obuenire. & princeps vnit duas res in vnam naturam. C. cõia de leg. l. 2. Arg. ῑ. 12. dist. pręceptis. & ῑ. de cõfir. cũ dilecta. & c. vlti. Dic ꝙ hęc transactio ab initio quãtũ ad intẽtionẽ transigentiũ fuit realis sed sacerdos ille hoc facere nõ poterat sua auctoritate, nec successorẽ poterat obligare sine auctoritate supioris. ar. ῑ. e. de cætero. & c. cõtingit. sic habes ῑ. de confir. vti. c. penu. & ita cõfirmatio Papæ facit realẽ trãsactionẽ, q̃ quãtũ ad ipsas ꝑsonas, ꝑsonalis erat, si ex certa sciẽtia hoc facit; quia põt facere ꝙ illa q̃ nulla est, sit aliqua. arg. 16. q. 1. c. vlti. & ῑ. de ijs q̃ fi a ꝓla. cum Apostolica. & plus est de nihilo aliquid facere, q̃ de aliquo aliud. arg. de cõse. dist. 2 reuera. ar. C. d̃ rei vx. act. l. vnica circa pri.
c ¶ *Inter alios.* Sic. ff. de pact. si vnus §. item ne experiar. in fi. & ita pactum prædecessoris nõ obligat successorẽ arg. ῑ. de ꝓca. c. 2. : sic & confessio inter alias ꝑsonas nõ nocet. alij. 2. q. 5. interrogatum. ῑ. de adult. significasti. Sed nunquid ille sacerdos posset reuocare talem transactionem antequàm confirmetur à Papa, cum sit personalis? Arg. ꝙ sic 35. q. 9 qđ quis & c. quisquis & ῑ. de rebus eccle. non alie. si quis presbyterorũ. : Credo ꝙ licet sit personalis transactio, ipse tñ quamdiu dixerit, non poterit reuocare, sicut nec monasterium eam posset reuocare. ῑ. de decisi. ex multiplici, nisi per in integrum restitutionem si ecclesia esset læsa. ῑ. de in integ. resti. c. 1.

{ Cap 4. eod. tit. in 2. compil.

¶ Cõcor. tex. in l. si tibi. §. cũ possessor. & ibi Bar. ff. de pac.

2 Hoc c. & præcedens loquunt de alienatione, quę non tenet: ista vero temporalis pactio tenebat ad tẽpus. Ioan. An.

¶ Mandamus, quatenus nisi pręfati monachi, transactioné [a] ꝑscriptã auctoritate Apostolica † confirmatã [b] esse docuerint, cũ aliàs inter ꝑsonas facta potius q̃ inter ecclesias videatur: ne pacta inter alios [c] acta alijs obesse patiamur: ipsos [d] agricolas, decimationes ex quibuslibet rebus ꝓuenientes ex integro, [e] & illarũ quas illicite detinuerant, iustam æstimationem restituere eidem ecclesiæ compellatis.

¶ Lucius tertius Oxmen. ep̃o.

¶ *Sicut super iure præsentandi, ita super annexo non põt transigi, ut recedatur à lite interueniente aliqua temporalitate.*

CAP. IX.

PRæterea † q̃ñ inter laicos, & viros religiosos de ꝓsentatione alicuius ecclesię q̃õne suborta transigitur, [f] ita ꝙ presentationem laicus obtineat: religiosi vero nouam vel maiorem percipiant in ecclesia, in qua prius nullã [g] vel minorem habere cõsueuerant portionẽ: an hmõi trãsactio teneat quæsiuisti. ¶ Cum igitur ipsa pactio simoniaca [h] merito videatur. Respondemus ꝙ de iure ñ tenet: nec ex ea religiosi vllũ dñt cõmodũ obtinere.

¶ Celestinus tertius.

¶ *Super spirituali subiectione non licet transigi.*

d ¶ *Ipsos.* scilicet monachos de parte sua. ῑ. de deci. tua nobis & colonus de sua, vt ibi.
e ¶ *Ex integro.* sic ῑ. de deci. cũ homines. & c. tua nobis. Bern.

PRæterea. Non valet transactio super iure præsentandi, per quam nouus census imponitur ecclesiæ, vel antiquus augetur. h. d. Communis diuisio. secunda: ibi, *Cum igitur.* Abbas.
CASVS Ecce vacat aliqua ecclesia, cõtentio est inter laicos & aliquos religiosos super præsentatione rectoris: venerunt ad talem transactionem. vt laici habeant præsentationem, religiosi percipiant ab ecclesia maiorem pensionem, quam recipere consueuerunt: vel nouam. cum nihil antea percipiebant quæritur an talis transactio teneat? Respondet Papa, ꝙ talis transactio simoniaca videtur & ideo de iure non tenet: nec monachi ex ea vllum debent commodum obtinere. Nota ꝙ per transactionem noua pensio imponi non potest, nec vetus augeri partium pactione, sine vitio simoniæ.
f ¶ *Transigitur.* propria auctoritate.
g ¶ *Nullam.* imo ẽt auctoritate superioris nõ posset de nouo constitui censualis illa ecclesia, nec vetus census augeri. ῑ. de censi. prohibemus. & c. scientes.
h ¶ *Simoniaca.* Cum non liceat transigere de re spirituali interuentu pecuniæ, vt dictum est sup. c. super eo. & c. statuimus sim. sup. de pact. cum clerici. ῑ. cap. proxi.

ADDITIO Quia ius patronatus est spirituale.

ii PRæterea. Cõis diuisio secunda: ibi, *Respondemus.* Ab. Sic.
CASVS Quædã cella voluit eximi à subiectione qua tenebat matrici ecclesiæ. oblato libello & litẽ contest. fratres illius cellæ ꝑ syndicũ suũ cõfessi fuerũt in iure, se olĩ fuisse subiectos matrici eccl̃ię, & q̃stionem de hac subiectione olim motã fuisse, & ꝑ trãsactionẽ sopitã, ita ꝙ quendam cẽsum soluerẽt annuatim matrici ecclesię, & essent à subiectione illius ecclesiæ exempti. Prior matricis ecclesię ꝓponebat pro ipsa; ꝙ de spirituali subiectione transigere non licebat, & ex cõfessione illorum factũ apparet ꝙ olim subiecti erãt matrici ecclesiæ: ergo adhuc ad subiectionẽ tenẽtur, cum priuilegiũ exemptionis non ostẽdant: iudex dubitauit qđ iuris eẽt? Rñdet Papa ꝙ ex cõfessione illorum fratrum dẽt ferri s̃nia ꝯ eos, cum illa trãsactio iniquitatẽ contineat, licet non cõstiterit dño Papæ de illo qđ cella determinate reddere tenebat. Nota ꝙ de subiectione transactio nõ potest fieri. Item confessus in iure pro conuicto habetur item cõfessio capituli ꝑiudicat. & sic vr̃ ꝙ cõfessio ꝑlati non ꝑiudicet, nisi esset syndicus in causa, vel nisi confiteretur in aĩam suã & fratrum suorum s̃m ꝙ intellexisset ab eis, qđ quidem verum est.

CAP. X.

ii PRæterea † quarto † loco quęstio talis accessit: ꝙ q̃dã cella eximi [i] voluit à subiectione, qua matrici domui tenebaĩ: & infra. ¶ Fratres illius cellæ se confitentes [k] in iure illi domui quõdã fuisse subiectos referebant q̃õnem olim de hac subiectione fuisse motã, & trãsactione sopitam, eatenus vt quendam annuũ† censum [l] ecclesię matrici reddendo, essent à subiectione [m] principalis domus exempti: & infra. Prior consequẽter ꝓ maiori ecclesia ꝓponebat, ꝙ de spũali subiectione transigere non liceret. ¶ Respõdemus igitur, ꝙ ex prædicta fratrum cõfessione, [n] contra eos sentẽtia procedere debeat, præsertim cũ illa transactio (licet nobis de illo qđ cella determinate reddere tenebaĩ cõstare nequerit) iniq̃tatẽ simoniacã [o] cõtinuisse putetur.

¶ Honorius tertius S. tituli sanctę Praxedis presbytero Cardi.

¶ *Iudex põt & debet se interponere pro transactione inter partes facienda, præterquam in casibus, in quibus iura hoc non admittunt, vt super matrimonio, h. d.*

CAP. XI.

EX parte tua, & infra: ¶ Poteritis ad componen-

† Cap. 5. eis. ti. in 2. cõpilat.

† Prima q̃stio habetur de mut. pet. c. prudentiam. 2. & 3. de appe. c. secundo requiris. 4. hic 5. & 6. sup. de off. deleg. cap. prudẽtiã.

† annuatim.

i ¶ *Eximi.* contendendo in iure, ꝙ non dẽat subesse, non priuilegiũ allegando Lau.
¶ *Glo. seq. soluit contrarium.*
k ¶ *Confitentes.* Similẽ confessionẽ habes. ῑ. de excep. cũ venerabilis. sed illa eis nõ obfuit, quia excipiendo hoc fecerũt. : ꝑ hanc confessionẽ fundata fuit intentio alterius partis. poterant sic respõdere olim fuit quęstio de subiectione; sed illa fuit trãsactione, id est amicabili compositione terminata.
¶ *Gl. seq. reci per q. an possit matrix ecclesia cellam eximere.*
l ¶ *Censum.* Qui scilicet census licet esse recognitione debitæ subiectionis, vt ῑ. de censi. omnis anima arg. 11. q. 2. Eleutherius. non tñ debuit sic transigi: Imo vr̃ ꝙ non possit eximi, sicut nec ep̃s pleno iure eximit ẽt ecclesiam. ῑ. de dona. pastoralis. sed si gratis vellet quis ecclesiam sibi subiectam non ꝑ trãsactionem eximere. bene posset remittere q̃cquid iuris habeat in ea, retinendo ẽt pensionẽ annuatim soluendã maiori ecclesiæ: nec esset simonia. ῑ. de relig. domi cõstitut. ita tñ ꝙ illi d̃ cella deberent obedientiam & reuerentiam matrici domui. ῑ. de censi. cum venerabilis quia sine capite esse non dẽt: quia in hoc nõ posset maior ecclesia illos eximere. 93. dist. nulla rõne.
m ¶ *Subiectione.* Non poterat hic allegari præscriptio: quia ꝯ subiectionem non currit præscriptio. ῑ. de præscriptio. cum non liceat & quia malam fidem præsumebantur habere propter confessionem propriam.
n ¶ *Confessione.* in iure factam, & coram iudice suo. ῑ. de iud. at si clerici. & ff. de interrog. act. voluit & ita confessio contra se præiudicat. ῑ. de confes. cum super & c. vlt. vbi de hoc & intellige ꝙ per syndicum confessi sunt, quamuis dicat hic, fratrum confessione, nec reuocauerunt confessionem.
o ¶ *Simoniacam* ῑ. c. proxi. & c. constitutus. & sup. de pact. cum pridem. & c. pactiones.

EX parte tua. Super matrimonio transigi non põt. Diuidit. nã primo hortatur legatũ vt cõponat ẽt in casib. expressis à iure.

† Quod dic vt ibi: & plenius ῑ. de reg. iur. exceptionẽ. li. 6.

à iure. In fi. dicit quid de casibus non expressis: ibi, In his. Ab.

Casus hic Bernardi glossatoris est.

CASVS. quidam Greci furtiue recipiebant sacros ordines à non suis epis: Quidā ēt celebrāt in ecclesijs interdictis, nec volebant obedire Latinis: Et quidam alij Græci & Latini epi cōsecrationes celebrabant i epatib. aliorū, & decimas pcipiebāt ibidē in eorū piudiciū & grauamē. Item quidam laici Greci pprias vxores auctoritate sua dimittebant, alias illis viuentibus recipiētes: Et quidam alij abbatias & ecclesias cū hominibus ecclesiarū detinebant, & in alijs ēt pluribus excedebāt, vt dr in integra super his excessibus. Cardinalis cōsuluit Papā qualiter esset ɔ̄ istos agendū, & ipse hic rñdet prout sequitur. Bernar.

Conco. ter in l. 1. § & post. ff. de noui oper. nūc. & 90. distin. per totum.

Perpetā in impressis legitur dispositio ...

Vide Turrecremată. 23. q. 1. § sum ma, vbi late de hoc.

Nota q̄ iudex primo ad cōponendū debet laborare. Itē seueritati detrahendum est. Itē ɔ̄ matrimonium cōpositio vel dispensatio locum nō habet. Itē vbi ius nō inuenitur, equitas seruanda est. Itē in humaniorē partē sēp debet iudex declinare item psona, cā, loca, tempora, & status terræ cōsiderāda sunt.

dum a interponere † partes tuas; & interdum aliquid seueritati b detrahere, prout (statu imperij, & excedentium multitudine c prouida deliberatione pēsatis) videris expedire: exceptis nimirū casibus, qui compositionis siue dispensationis † remediū non admittunt, vtpote coniugij sacramentum, d quod cū non solum apud Latinos & Grecos, sed ēt apud fideles & infideles e existat + à seueritate canonica circa illud recedere non licebit. e In his vero super q̄bus ius nō inuenitur expressum procedas (æquitate f seruata) semper in humaniorem g partem declinando, secundum q̄ personas & causas h loca & tēpora videris postulare.

a *Ad componendum*. Sic em̄ iudex prius debet concordare partes q̄ ad iudicium venire 2 si pōt. 5. q. 2. si primates. & 90. dist. studendum. 23. q. vlt. si quis membrorum. & q. 4. si illic. & ȷ̄. de simo. querelam.

Et sic p partiū cōcordiā remanebūt crimina impunita solue vt nota. 90. dis. c. 1. Io. And.

b *Seueritati*. Qnq; em̄ detrahendum est seueritati, vt maioribus malis sanandis charitas syncera subueniat. 50. dis. vt cōstitueret. & vbi saluti nil detrahebaf, humilitati posteriores doctores aliquid addiderunt, vt ibidem dicitur.

c *Multitudine*. quia qđ peccatur à pluribus, trāsire solet Iultum 2. q. ... quotiens à pluribus. & 23. q. 4. non pōt. sup. de tēp. ord. sane. & cum multitudine peccantium, magis docendo q̄ iubendo agendum est. seueritas autem exercenda est in peccata paucorum. 44. dist. comessationes. ȷ̄. de cle. excō. mi. latores.

Glo. seq. rationem reddit, & dat simile: obijcit & soluit.

d *Sacramentum*. Sic patet q̄ in mrimonio nō habet transactio seu compositio locum, vt ɔ̄ mrimonium aliq̄d statuat: cū sit statutum ab ipso Dño in paradiso: Quia quos Deus cōiunxit, homo nō separet: vt 26. dist. deinde opponit. & sup. de trāsla. inter corporalia. & 32. q. 2. an qđ. & c. quos Deus. & cā matrimonialis p arbitros tractari nō pōt. ȷ̄. de in integ. resti. causa. in hoc sed p iudices discretos q̄ potestatē habeant iudicādi. ȷ̄. de consan. & affi. ex litteris. in fin. nec dispensatio locū habet, vt dicit hic. Sed ɔ̄ vř, quia circa matrimonium dispensaf. 35. q. 3. q̄ã lex. & c. quod scripsi. & q. 8. de gradib. Dicas in matrimonio circa gradus cōstitutione canonica interdictos, dispensatio adhibetur ex iusta causa, vt simul remaneāt, in quo casu lo quunt cōtraria. Circa gradus lege diuina phibitos, 1 vel ut matrimonia legitime ɔtracta separenf, nulla dispensatio adhibet ab ecclesia & de tali dispensatione hic intelligif nā vt patet in integra, q̄ dā vxores primas dimittebant, & alias ducebant. cū talib. nulla dispensatio adhibef, vt sic remaneāt cum secundis. De gradib. diuina lege phibitis habes ȷ̄. de resti. spo. litas. Hodie vero de facili non dispensaret ecclesia circa consanguinitatem: cum vsq; ad quartum gradum restricta sit copula coniugalis ȷ̄. de consangui. & affini. non debet.

Hæc est grauissima q̄stio de qua plene Turrecremata 35. q. 2. c. coniunctiones.

e *Et infideles*. 25. dist. deinde opponit. & 28. q. 1. per totum sed apud infideles non est ratum, quia possit separari altero veniente ad fidem catholicam. in fidelitate reliquo remanente. ȷ̄ de diuor. quanto. & c. gaudemus.

Carnali copula cōsummata: q̄uod dic vt not. de cōuer. cōiug. ca. ex publico l. 1 bro 6. Io. Andr.

Glo. se p argumen. à contrario. signat contrarium, & soluit, & dat textum duo similia.

f *Aequitate*. quam iudex præ oculis semp dēt hēre. ff. de co q̄ cer. lo. q̄ si Epheti in fin. Et ita vř ex eo qđ dicit; in quibus ius non inuenitur expressum, procedas æquitate, &c q̄ ius semper sit præferendum equitati. Arg. cōtra. C de iudi. placuit sed pōt intelligere illud de æquitate scripta, quæ dēt pferri rigori iuris, sed de æquitate non scripta, quæ tunc solū seruāda eᵒ cū ius deficit. hoc verbū sumptū fuit d lege illa ff. de aqua plu. arcen. in sum. § item Varus. in fin. sic dicit de cōsuetudine quæ seruatur cum deficit lex. 1. dist. consuetudo & vbi iᵒ scriptū non est, de similibus ad similia est procedendum. ff. de legibus. non possunt. & ȷ̄. de re iu. in causis. & ȷ̄. de sta reg. sup quodam in fi. & c. recolentes. & supra de rescrip. inter cæteras & supra de translatio. inter corporalia.

TITVLVS XXXVII.

De postulando.

Ex concil. Lateran. †

Clericus in sacris vel minoribus beneficiatus, in seculari foro postulare non debet, nisi pro se vel sua ecclesia, vel miserabilibus personis.

CAP. I.

Clerici + in subdiaconatu, & supra: in ordinibus quoq; minoribus, si stipendijs i ecclesiasticis sustētētur coram seculari iudice aduocati

g *In humaniorem*. quia semper debemus prōptiores esse ad absoluendum q̄ ad cōdēnādū. ff. de act. & obli. Arrianus. & ff. de pœn. respiciendum. & ȷ̄. de pba. ex litis. & 26 q. 7. tēpora pœnitudinis. & prōptiores ad misericordiam q̄ ad rigorē: quia melius est pstare cās p misericordiā, q̄ ptendere inclementiā 86. dist. non satis. ad fi. post me. colum. & melius est pro veritate pati supplicium, q̄ pro adulatione beneficiū. 11. q. 3. nemo peritorū. & infra quæ misericordiam vetat, fugienda est. 50. dist. pōderet. & 26. q. vlt. alligat. vbi dicit q̄ si Dñs est largus dispēsator, eius famulus nō dēt esse tenax. & 9. dist. in sana. & 1. q. 7. cap. exigunt.

Sub Alex. 3. capitu. 12.

Cap. 1. eo. ti. in 1. compila.

Infero ergo q̄ inedia cogente postulare potuerit. cō cor. l. 1. & ibi Bar. C. de pat. q̄ filios distra.

Glo. seq. prosequitur 4. in pœnis consideranda.

h *Causas*. In oībus pœnis inferēdis cōsideranf ista quatuor principaliter. Persona primo considerāda est q̄ sit, q̄a aliter pceditur cum maioribus q̄ cum minoribus. ȷ̄. de off. dele. sane & c. pastoralis. & 46. dist. cū beatus. & 24. q. 1. q̄ ɔ̄ pacē. & ȷ̄. de simo. p tuas. 1 Causa ēt cōsideranda est. ȷ̄. de vo. & vo. redem. magnæ. in fi. & ȷ̄. de accu. cū dilectus. & 23. q. vlt. occidit. & ff. de fur. verū. & 16. q. 6. c. 2. in fi. Et op. arg. 6 dist. testamētū. Et locus considerat in iudicijs. arg. sup. de rescri. nōnulli. q̄a cōsuetudo loci attendi dēt 4. dist. erit aūt lex. & 31. dis. an triennium. & c. aliter. & ȷ̄. de cle. coniu. cum olim. Et tempus ēt considerař, q̄a est tp̄s tacendi, & tp̄s loquendi. 36. dist. c. qui ecclesiasticis. §. ecce. In quo statu sit princeps loci, vt hic dicit, ... ut statᵘ imperij, &c. q̄a in turbatione regni rigor iuris seruari nō pōt. Et pp nouitatē gentis tp̄s cōsiderař: ut 35. q. 3 qđ scripsi. & ȷ̄. de pœn. & remis. Deus q̄ ecclesiam. pp nouitatē fidei multa ibi attenduntur, & hoc totū habes 29. dist. sciendū & ȷ̄. de homi. sicut dignū. 1. rñ. vbi ista quatuor cōsiderañ, & q̄dam alia.

ADDITIO Vnde versus. *Causa, locus, tp̄s, persona que perspiciet, In pœnis dandis, vt eas index moderetur.*

Cōcor. l. pediᵘ. §. fi. ff. de in cen. tui. nau. & l. si criminis. & l. seruos. C. ad legem Iu. de vi publi.

DE POSTVLANDO.

Si vocati ad iudicia nō pariscuntur neq; transigunt, solent sibi quærere aduocatos & procuratores: io post duas rubricas præcedētes subijcitur ista: & sequēs: quæ præmittitur ante tractatū de iudicijs, q̄a hæc sunt præparatoria iudiciorum. Quid aūt sit postulare, habes tex. in l. 1. ff. eo. & per gl. in c. vlt. ȷ̄. eo. Et aduerte quòd multa sunt personæ, quæ postulare prohibentur: vt patet in his versibus.

Non cuicumque datur quod postulet, imò negatur.
Addictus pœna, seruus, puer, actor, arena:
Luminibus cassus, mulier, muliebria passus.

De hac materia tractatur. 3. q. 7. 15. q. 2. de pæn. dist. 1. nemo. 14. q. 5. denique.

Clerici. Diuiditur, quia prima pars ponit phibitionē a qua secunda excipit: ibi, Nisi. & adde etiam de psonis sibi coniunctis, vt pbatur. ȷ̄ eo c. fi. Abb.

CASVS. Statuit concilium Lateran. q̄ clerici in sacris ordinibus constituti, & ēt in minoribus, qui stipendijs ecclesiasticis sustentantur, coram secularibus iudicibus pro secularibus negotijs aduocati fieri non præsumant, nisi propriā causam vel suæ ecclesiæ prosequatur, aut pro miserabilibus personis. Nota quod clerici nec in maioribus nec in minoribus constituti, aduocare non debent, quod verum est in foro seculari, nisi in propria causa, vel ecclesiæ vel miserabilis personæ.

Glo. se. p arg. à contrario, quod approbat distinguendo inter criminales & ciuiles causas, constitutos in minoribus, in sacris, & professos.

i *Stipendijs*. Videtur ergo a sensu cōtrario si stipēdia non habeant

beant ꝙ possint aduocare, qđ verū credo de minorib. in causis ciuilibus, qa in cri minalibus causis, uel ibi de pœna sanguinis agitur, interesse nō dēnt. ĩ. ne clerici. vel mona. sniam. & 23. q. vlt. his à quib. De ijs q sunt in maioribus ordinib. aliud est dicendum, qa illi corā seculari iudice aduocare nō debent: & si fine titulo sunt ꝓmoti, ep̄s eis dēt ꝓuidere ĩ. de p̄ben. non liceat. & c. ep̄s si aliquē. & c. cū ſm. đ regularib. planū est ꝙ aduocare nō dēnt. ĩ c. ꝓxi qa & negotijs secularib. se immiscere nō dēnt ĩ. ne cleri. vel mona. no magno & 16. q. 1. alia est cā. c. placuit & c. monachi. de sacerdote habes ĩ. c. vlti.

a ¶ *Secularibus.* immo opprobrium est clericis si se peritos forēsiū disceptationū ostēdere voluerīt. C. đ ep̄is & cleri. repetita. & C. de testa. cōsulta ꝓ miserabilib. tñ ꝑsonis posſūt postulare. ĩ. eod. c. vlti.

Concil. Tridē. sessio 22. de refor. c. 1.

E ¶ *Ex parte tua.* Cõis diuisio. Secunda: ibi, *Vnde*. Abbas.

CASVS. Quidā canonici regulares aduocabāt in causis ecclesiasticis & forensib. & cū eis objiciebat ꝙ aduocati esse non dēnt, nisi forte ꝓ vtilitate monasterij, & abbate etiā monasterij impetrāte, ad suā defensionē allegabāt ꝙ cap̄lum illud, quo talia ꝓhibent, de monachis tantum, & non de regularibus loquitur. consultus Papa respondet quod idem iudicium de canonicis regularibus & de monachis est habendum, licet de monachis in canone specialiter sit expressum. Not. ꝙ regulares & monachi quo ad secularia eodem iure vti debent.

† Eadem vox ē. de supplē. negli. prælat. c. 2. & fortasis legēdum, insolentiā. vt ibi notauit; vel dic, insolentiā id est, inscitiam.

gotijs secularibus fieri non p̄sumant: Nisi propriam causam, vel ecclesiæ suæ fuerint prosecuti, aut pro miserabilibus forte ꝑsonis, quæ proprias causas administrare non possunt.

¶ Innocentius tertius Compostellano.

¶ *Canonici regulares postulare nō possunt sicut monachi, nisi pro vtilitate ecclesiæ, vel sui monasterij, & præcepto abbatis.*

CAP. II.

EX parte tua nobis fuit propositum, ꝙ quidam canonici regulares, non solum in ecclesiasticis, verumetiam in forensibus causis, præsumunt aduocati officium exercere. Cumque † objicit̄ eis ꝙ non dēnt, eē forensis vel ecclesiastici [b] negotij susceptores vel executores, nisi forte id monasterij exposcat vtilitas: abbate nihilominus imperante, [c] ad suam proponunt insolentiā † excusandam, ꝙ capitulum illud per quod prædicta prohiberi videntur, de monachis non de canonicis regularibus loquitur manifeste. Vnde cōsultationi tuæ taliter respondemus, ꝙ idem [d] iudicium de canonicis regularibus, quod & de monachis, quantum ad supradicta credimus obseruandum; licet de monachis in canone specialiter sit expressum.

¶ Gregorius nonus.

¶ *Se summat.*

CAP. III.

CVm sacerdotis sit officiū [*] nulli nocere, [e] omnibus autem velle prodesse. Non nisi ꝓ seipso, [f] vel ecclesia sua, vel (si necessitas immineat) pro personis coniunctis, aut miserabilib., sibi licitum est postulare: [g] & infra. ¶ Clericus autem qui cōtra [h] ecclesiam, à qua beneficiū obtinet, pro extraneis aduocatus vel procurator esse præsumit, [i] tamquam ingratus potest (maxime si clericus sit eiusdē ecclesiæ) beneficio huiusmodi spoliari.

: Infero ꝙ ꝓhibitus uēdere, ꝓhibet donare & ꝑmutare cocor. l. statuliberi à exteris. ff. đ statu li. nota. in l. sancimus. C. de reb. eccle non alien.

b ¶ *Ecclesiastici.* vt 16. q. 1. c. monachi. & c. de præsentium. & infra ne cleri. vel mona. non magno, opprobrium est talibus si velint videri periti forensium disceptationum. C. de testamē. consulta. & C. de episco. & cleri. repetita.

c ¶ *Imperante.* 16. q. 1. monachi 2. non sufficit vtilitas monasterij: nisi hoc faciat de mandato abbatis propter bonum obedientiæ. arg. ff. de re mili. l. 3 §. in bello. nec auditur eo p̄textu ꝙ est coniuncta persona: nisi habeat speciale mandatum. leges enim de hoc loquentes intelliguntur de factis priuatorū. ff. de procu. sed & hæ personæ. & l. Pomponius. in fin.

¶ *Glossa sequen. dat 3. similia.*

d ¶ *Idem iudicium.* Similis habetur extensio per interpretationem 28. q. 1. idololatria. sic nomen venditionis ad alias alienationes extenditur, [:] ff. quibus mo pig. vel hypo. sol. sicut. §. venditionis. & verbum, alienationis, ad alios contractus extenditur, per quos etiam dominium non transfertur infra de re. eccle. non aliena. nulli liceat, sic & id quod dicitur de simoniacis extenditur ad alios. 16. quæstio. 7. & hoc scriptimus. versi. & arbitros conuenire verbum, &c. sic & prohibitio de legibus audiendis de monachis & regularibus, extēditur ad prælatos seculares infra ne cleri. vel monach. super specula. [z] & regulares canonici æquiparantur monachis: nisi quia regulæ inseruiunt laxiori. infra de sta. reg. quod Dei timorem. Bernard.

= Quod dic vt c. 1. c. 1. lib 16. sic & ex 3. c. legis Agl. verbū rupti extēditur ad scissum, collisum, effusum, uel aliquo mō peremptū uel deterioratum. Insti. ad l. Aqlii. § hĕ in omnib. secundum Iul. And.

C ¶ *Vm sacerdotis sit.* Primo ponitur ratio, secundo dictum cum clausula exceptiua: ibi, *Non nisi.* tertio pœna: ibi, *Clericus*. Abbas.

CASVS. Primo dicitur, quòd sacerdos aduocare non debet, nisi pro seipso, vel ecclesia sua, vel si necessitas immineat, pro coniunctis personis aut miserabilibus. Secundo dicit, ꝙ clericus qui contra ecclesiam suam a qua beneficium recipit, pro extranea persona aduocatus vel procurator extiterit, tamquam ingratus beneficio illius ecclesiæ poterit spoliari. Nota quod sacerdos in certis casibus tantum potest aduocare. Item ingratus pōt priuari beneficio qđ recepit vel recepit ab eo contra quem ingratus est.

¶ *Glo. seq. dicit vnde sumpta, & arg. inducens multa similia.*

e ¶ *Nulli nocere.* Ista verba sumpta fuerunt ex illo canone. 14. q. 5 deniq;. Ad hoc āt tenet quilibet Christianus: sed magis sacerdos, qui debet velle prodesse omnibus: ut ibi dr̄, & hoc qa quisque prohibet ei alij inferre qđ sibi nolit fieri. 1. distin. in prin. & ĩ. de maior. & obe. dilecti filij. Et est arg. ꝙ nulli consulendum est cum alterius iniuria. 22. q. 2. primum. ff. de conditio. indeb. nā natura. & 11. q. 3. si qs vero non obediat. 89. dist. nullus. & nō dēt alteri ꝑ alterū iniqua conditio afferri. ff. de reg. iu. nō dēt. & cauēdū est ne prætextu nocētis, incētes puniant̄. C. de ijs q latro. occultauerūt l. 2. & sanctiꝰ ē nocētem impunitū relinq, quā innocentē dānare. ff. de pœn. absentē. & pęna dēt suos auctores tenere. ĩ. de ijs q fiunt à maio. par. c. q̄uit. & C de pœn. sancimus. Et sic patet ꝙ sacerdos aduocare nō dēt nec se negotijs secularib. immiscere, nisi pro cura miserabiliū ꝑsonarū. 88. dist. c. 1. & per totam dist.

* In multis manuscriptis deest vox, officiū & sua ꝑ uerbo fit, in aliquibus habetur hæc expositio, id ē, intersit, nec hr̄ in c. deniq; 14 q 5 vñ sumitur.

f ¶ *Pro seipso.* Sic quędam sunt personę quę pro se tantum & pro quibusdā ꝑsonis possunt postulare. 3. q. 7. §. sunt autē. vbi habes quæ personæ possunt postulare, & quæ non. & pro quibus sic & sacerdos pro se & pro quibusdā alijs personis hic enumeratis postulare pōt, pro ecclesia sua, & pro personis coniunctis: sed non indistincte, nisi necessitate instāte, puta, quia sunt minus potentes, vel qa nō possunt hēre ita bonum aduocatum. & sic restringitur quodam modo ad necessitatem, quantum ad coniunctas personas. Quę sunt cōiunctæ personæ. dr̄. ff de procu. sed & hæ personæ & 3. q. 7. ca. Infames. §. sunt autem. ver. alij enim. inter quas ꝑsonas satis credo intelligendos confratres suos eiusdem ecclesiæ. & pro cōiunctis personis posset etiam litteras impetrare sine mandato. ē. de rescrip. nonnulli & agere etiam. ff. de procu. Pomponius. in fi. dum tamen non appareat contraria voluntas, vt ibi dicit & pro personis miserabilibus, de quibus habes 87. dist. ꝑ totā 88. dist. c. 1. & c. episcopus gubernationem. & in quibus alijs cap. ibidem.

† præsumpserit.

g ¶ *Postulare.* Postulare est desiderium suum vel amici sui in iure apud eum qui iurisdictioni præest, exponere, vel alterius desiderio contradicere. 3. q. 7. c. infames. § sunt autem. & ff. de postulan. l. 1. §. postulare.

Postulare quid est.

¶ *Glo. seq. textum fortificat per similia & quæstionem interserit, quam soluit.*

h ¶ *Contra ecclesiam.* Clericus ergo qui contra ecclesiam à qua beneficium habet, aduocat, vel est procurator, tamquam ingratus beneficium ipsius perdere debet arg. bonum. 1 q 7. c. 1. & 96. dist. si imperator. 3. q. 4. nulli. sicut vasallus tenetur domino. 22. q. 5. de forma alias perdit feudum, vt in libro feudorum, quemadmodum feudum amittitur. & milites rempublicam de qua aluntur, ab omni necessitate bellorum defendant. C. loca militis. Sed si habet clericus beneficia in pluribus ecclesijs, nunquid potest pręstare patrocinium vni contra aliam? Non videtur. in eo casu neutram iuuet vel offendat. argu. huius cap. & 14. quæstio. 5. denique. sed si esset prælatus in vna ecclesia: & in alia habuisset simplex beneficium: videtur ꝙ ratione prælationis posset contra aliam stare. arg. ff. de in ius vo. quæsitum. & 3 q 7 § item si contra patrem. sic & libertus ecclesiæ si contra ipsam agat vel testificatur. tamquam ingratus in seruitutem redigatur. sup. de ser. non or. de famulis ecclesiæ. & 12. q 2. octaua discussio sic & donatio propter ingratitudinē reuocatur ĩ. de dona. ꝓpter eiꝰ ingratitudinē. C. de reuo.

Clericus habens duo beneficia, an possit pro uno contra alterū postulare.

C. de reuo. do. l. 1. & vlt. & in Authē. de nup. in §. si mater. colla. 4. & in Auth. vt liber. de cætero aureo nō indigeāt annulo. §. illud. col. 6. & iustum est vt ecclesia in sinu suo non retineat fraudatorē quē suscepit extraneum. 12. q. 4. sacerdotes. & ecclesia sua, mater eius est. 2. q. 6. ad Romanum. quæ ipsum domino sociauit. inf. de pœn. cap. 2. sic propter īgratitudinē pater potest filium exhæredare in totum. 19. q. vlti. ca. vlt. & in Authen. vt cū de appellatio. cognoscitur. §. causas. coll. 8. sed si contra aliquem de ecclesia in propria causā, quæ non tangit ecclesiam, postulauerit vel procurator fuerit, non punietur. 12. q. 2. qui manumittitur. sed si ecclesia esset ei ingrata. tunc contra ipsam aduocare posset, nec succederet ei ab intestato, ēt si non haberet ꝓpinquos. C. de inofficioso testō liberi. vbi mr̄ excludit à filij successiōe, ꝑ ꝑ īgratitudinē ꝯmissā erga filium.

† Legēdū Salonitano vt li. 11. epistol. 11. Gue. 13. c. 13 registri B. Gregorij. c. 1. eo. tit. in 1. cō pilatio.

† Aliàs ita quibusdā nostris.

TITVLVS XXXVIII.

De procuratoribus.

¶ Gregorius Maximo Salonensi episcopo.

¶ *Non auditur quis tamquam alterius procurator, nisi habeat mandatum legitime factum.*

CAP. I.

ALia quidem: & infra. ᵃScripsisse te quibusdā comperimus, ꝙ prædictos viros tunc ad causam non miseris: & idō quæ cū ipsis facta sunt, subsistere non debere; sed & Thomas sibi hoc à te dictum perhibuit: ex qua re nec p̄sentium portitoribus ᵃ iudicauimus esse credendum † ne de ipsis similiter diceretur. ¶ Quia ergo hoc cautiores nos esse præmonuit, ᵇinstructam personam cum mandato ᶜ legaliter ᵈ facto, & presbyterorū seu diaconorū, testiūq; subscriptionibus roborato gestisq; ex more indicto ᵉ transmitte, vt quicquid cum ea actum fuerit, iure subsistat.

¶ Alexander tertius.

¶ *Non valet sn̄ia, ēt expensarū cōdēnatoria, lata contra absentē ex ꝓbabili cā lei̅me per nunciū excusatū h. d. quantum ad verum intellectū.*

DE PROCVRATORIBVS.

¶ *Dic ut supra in præsenti titulo pro continuatione rubricæ. Et quid sit procurator. in l. 1. ff eo. Abbas.*

De hac materia tractatur 5. q. 3. per totum. 89. dist. per totum. 9. q. 3. cum simus. 2. q. 7. infames

ALia quidem. Primo præmittit motiuū. secundo submittit mandatum: ibi, *Quia ergo*. Abbas.

CASVS. Ep̄s Salon habebat quandā causam cum quodam aduersario suo in curia dn̄i Papæ, ꝓ causa illa quidam accesserunt ad Papam non habentes mandatum ab episcopo, & cum aduersario ep̄i iudicium sunt ingressi, sententiam contrariam reportantes: episcopus hoc intelligēs scripsit quibusdam de curia, ꝙ illos ad causam illam non miserat: vnde, quæ cum ipsis in præiudicium ep̄i facta erant, subsistere non debebant: & ipse idē eōs dixit hoc cuidam l. nose qui dixit hoc Papæ, ꝙ ab illo audiuerat ꝙ illos non miserat: Demū: ꝓ causa illa misit quosdā nuncios ad dn̄m Papā, q cū non haberent mandatum, non fuerunt auditi. Vnde Papa scribit huic ep̄o dicens, ꝙ præsentibus nuncijs credere noluit sine mandato, ne idē diceret de istis quod dixerat de prioribus vnde si vult causam suam tractari, mittat personam instructā cum mandato legaliter facto, cum subscriptionibus presbyterorum & diaconorum suorum roborato: vt quicquid cum eo factum fuerit, iure subsistat. Nota ꝙ factum falsi procuratoris, domino non præiudicat. Item sine consensu capituli, non admittitur ad agendum.

¶ *Glo. seq. distinguit tria membra, & in tertio tres opiniones ponit.*

a ¶ *Portitoribus*. Quia constabat istos non habere mandatū ad agendum, non fuerunt admissi. Vnde circa ꝓcuratorē actoris distingue vtrum certum sit procuratorem habere mādatū vt qa reus hoc confitet, uel ipse ostendit mandatū sufficiens, vel si neget, probet hoc procurator p testes ¹ vel instrumētū: & sm hoc procurator non tenetur satisdare dn̄m ratū habiturū, sicut nec debet satisdare procurator p̄sentis & confirmātis, vel apud acta procurator factus. C de satisd. l. 1. An certum sit eum non habere mandatum: aut dubitatur vtrum habeat uel non habeat mandatum. si certum est eum non hēre mandatum repellitur, vt hic: & si velit satisdare, non est audiēdus, nisi sit coniuncta persona, q̄ admittitur cum satisdatione, nisi appareat de ꝯtria voluntate dn̄i. ff. de proc. Pomponius §. vlt. & l. sed & hæ personæ. in casibus tn̄ admittitur ꝯ voluntatē pro libertate. ff. de lib. cau. l. 1. 2. & 3 & pro defensione cōdemnati ff. de ap. non tm̄. vbi aūt dubitatur de mandato, dicebat P. semꝑ esse in electione rei an velit exigere probationē mādati, an satisdationē. B. dicebat distinguendo, vtrum reus diceret ꝓcuratori, nō habes mādatū, & tunc ꝓcurator tenebat ꝓbare mādatum, an diceret, dubito an habeas mandatum, & tūc est in optione ꝓcuratoris qđ facere velit. Azo dicebat ꝙ in arbitrio ꝓcuratoris est, an velit probare mādatū, an cauere de rato: qa cū qs tenet ad alterū duorū, l probare, vel cauere: qđ voluerit p̄stādo liberat. ff. de iu. de. plerūq; §. vlt. & C. d ꝯdi. inde si qs seru. si. Hæc satisdatio danda est, qn̄ de mādato dubitat. C. eo. l. 1. & ff. vt in pos. leg. si is à quo. §. 1. ² idē ī actore vniuersitatis. ff. qđ cuiusq; vniuer. itē eorū. §. actor. itē clerici inter cōiū ctas ꝑsonas numerant. ar. 12. q. 2 nō liceat. Itē not. ꝙ licet ꝓcurator actoris nō caueat de rato, qn̄ ꝯstat de mādato, cauere debet de defendēdo. C. de satisd. l. vnica. aliàs denegat ei actio. ff. eo. tit. mutus & surdᵘ. §. pœna & de oibus etiā quæ ꝯ ipsam mouent, defendere debet. ff. de procur. l. omnium. & duabus legibus seq.

¹ Hanc gl. dicit Ab. hic singu. ad hoc ꝙ procuratoriū possit probari p testes.

² Procuratori de cuiᵘ mādato ꝯstat & petit satisdationē legatorū cauēdū est, sed si dubitet de mādato, cauet de rato. Ioā. And.

¶ *Gl. b. seq. argu. alle. 6. inco.*

b ¶ *Præmonuit*. Argu. ad cautelam futurorū habendā 23 dist. in nomine & exēpla p̄sentia nos cauere p̄monēt ī futurum 82. dist. plurimos. in fi. & arg. ff. loca. si qs domum. § 1. & 1. q. 7. conuenientibus. hic p̄sumatur ex p̄teritis circa futura sic ī. d p̄sumptio. mandata & c. scribam.

† Vide l. non solū. §. qui alienū. & ibi Bar. ff. eo.

c ¶ *Mandato*. Tria ³ dēt cōtinere mādatū. s. nomen eius q ꝓcuratorem eum constituit, & cām ad quam constituitur, & ꝙ ratū habebit qđ cū eo factū fuerit; vt ff. e. tit. si ꝓcuratorē. Sed pone ꝙ de mādato dubitet: qa sigillum incognitū est, q d erit? De eo fieri debet fides. arg. ff. qđ cuiusq; vniuersi. l. itē. §. actor. ff. de admi tu. vulgo. & C. de fid. instr. quidam & arg. ff. de publi. quicunque.

³ Hęc glossula ñ est Bernardi, nec habeē ī vetustis exemplaribus.

¶ *Glo. seq. dicit prælatum sine capitulo, vel contra litigare non posse. ad contrarium inducit 4. leges, vnum canonem, & 2. decre. ponit opinio. & soluit respondens ad contraria.*

d ¶ *Legaliter*. Littera sequens exponit hoc verbū, legaliter. Ex eo qđ hic dr̄; & legitur. ī. de iudi. cām quæ. colligitur euidēter ꝙ nec prælatus sine cōsensu capituli, nec capitulum sine consensu prælati potest iudicium exercere, nec conueniri: qa nec alienare pōt alter sine reliquo. 12. q. 2. sine exceptione. nec cōmutare, nec donare, vt ibi dr̄; & ī. de dona pastoralis. & ī. d ijs quæ fi. a præla. sine consen. c. per totum. & eodem mō nec capitulum sine consensu prælati, cum oēs vnum corpus intelligantur ī. de ijs quæ fi. à præla. nouit & præterea dicit lex, ꝙ qui non potest alienare, non potest rem in iudicium deducere. ff. de iure deli. ait prætor. & ꝑ iudicium quædam alienatio fit: in iudicio em̄ ꝯhitur, sic in stipulatione. ff. de pecu. licet. §. sed si filius. in fin. p̄terea si p̄latus sine cōsensu capituli posset agere vel conueniri, & præiudicaret ecclesiæ factum prælati, fraus posset fieri ecclesiæ. & præiudicium: quia permitterent, imo procurarent q̄libet p̄lati se conueniri, & facerent collusionem. Sed ꝯ vr̄, ꝙ solus p̄latus conuenire & conueniri possit. ff. qđ cuiusq; vniuer. l. vlti. vbi dicit, vtilis actio administratori ciuitatis debetur. & ff. de cond. & demon. municipibus. & ff. ad muni. municipes & C. de iura c l. 2. §. hoc ēt. in fi. & 12. q. 2. nō liceat. & ī. de re ecclesiæ non alie. si qs presbyterorū. & s. de rescri. edoceri. vbi de hoc. Dicunt quidam, ꝙ p̄latus potest conuenire. & conueniri sine consensu capituli, per iura prædicta. Ego dico ꝯtra, ꝙ nec prælatus sine consensu capituli nec capitulum sine consensu prælati agere vel conueniri pōt ꝑ priora iura. tn̄ concedo ꝙ si prælatus vel collegium agat sine consensu alterutrius, & vellet cauere de rato, debet audiri, cū sit administrator, & teneat negotia ecclesiæ procurare: ut s. de resc. edoceri. si vero conueniatur, non debet audiri sine consensu capituli: nisi caueat de iudicato soluendo, ⁴cū q libet alter se possit offerre defensioni, si velit cauere de iudicato soluendo, & periculo suo litē suscipere. & illa c. si quis presbyterorū. &, non liceat. in speciali casu loquunt. s. cū agitur de reuocatiōe rei alienatæ indebite & male: qa ꝑ hoc consulunt ecclesiæ, nec potest lædi: qđ c tangere posset in alijs casib. vbi nō agit specialiter de reuocatione rei alienatæ indebite, nō obstātib. legib' ꝓ ꝯtrarijs signatis: q̄a ītelligi possunt, s. vt cōpetat actio administranti non quātū ad hoc vt agere possit solus, nisi caueat de rato, uel nisi habeat speciale mādatū ad hoc. nec in reb. ecclesiasticis statnus legib illis, sed canonib. Et quo iure nō pōt cōponere seu transigere sine consensu capituli sup. de ma. & obe. c. si. sup de trāsa. cōtingit. eodem iure non pōt agere vel rñdere sine ꝯsensu capituli. arg. ad hoc de maio. & obe. c. vlt.

⁴ Intellectᵒ c. si liceat. 12. q. 2. & c. si qs presbyterorū de reb ecclē. nō alienan.

e ¶ *Indicto*. id est, instituto. Bernardus.

QVerelam. Reuocatur snia qua cōdēnatus fuit in expensis ex iusta causa absens litē excusatus, q̄a in ardua causa procuratorem cōstituere noluit. ita cōmuniter sum matur. Prima pars decise ponit partis querelam. Secūda dat iudicem: ibi, *Mandamus*. Abbas Siculus.

CASVS. Inter epm Salumen. & A. clericum super quadam ecclesia q̄stio vertebatur: causa commissa fuit epo Vigorū. eps citauit illum clericū: ipse īfirmitate impeditus ad terminū venire non potuit, q̄d pbare voluit corā ipso epo p quendā psbyterum & diaconū, quos ad hoc destinauit: eps hoc non obstante condēnauit eū in restitutione, expensarū, quas nuncius epi fecerat ad terminū illū. sup hoc conquestus fuit clericus ille dno Papæ. Vnde mandat q busdam,

† Ca. 1. e. ti. in 2. cō pilat.

CAP. II.

QVerelā a † A. clerici accepimus: & infra. ¶ Mandamus quatenus si vobis constiterit, q̄ Vigoren. eps præfatum A. in restitutione expēsarū b pro nulla alia rōnabili cā c cōdēnauerit, nisi pro eo tm̄ q̄d in termino constituto ad eius præsentiam non accessit infirmitate detentus, d cū non possit q̄s cogi, nisi velit in grauib. e causis pcuratorē cōstituere, & ipse ad pbādū infirmitatē suā psbyterū & diaconū destinauerit, eū absolue-

q̄ si cōstiterit q̄ Vigorū. epus præfatū A. non condemnauerit in restitutione expensarum pro alia rōnabili cā, nisi pro eo q̄ in termino constituto infirmitate detentus ad eius pſentiam non accessit, & ipse ad pbādū infirmitatē suā nūcios suos misetit, eundē A. ab eadē snia absoluāt: q̄a nemo pōt cōpelli nisi in grauib. causis cōstituere pcuratorē. No. q̄ q̄ ad terminū nō venit, pōt ī expēsis parti alteri cōdēnari, nisi iusta de cā fuerit īpeditus, & hoc costet. Itē iusta cā pbata, reuocat snia. Item in grauibus causis non cōpellit quis cōstituere procuratorem.

a ¶ *Querelam.* Et ita non per appellationem: vt notat in fine.

b ¶ *Expensarum.* quas fecerat aduersarius veniēdo ad terminū coram Vigorū. delegato à Papa ad petitionē Salubriensis episcopi super ecclesia ipsius.

c ¶ *Rationabili causa.* Si eñ non fuisset infirmitate detēt⁹ vel alia iusta cā rōnabilis fuisset, quare pcessit cōtra eū, ī cōtumacia, bñ tenuisset statim cōdēnatio expensarū j̄. de dolo. cū dilecti. & C de iudi. sancimus & j̄. de ap. reprehensibilis. Sed nūq̄d reus si non venerit in prima citatione, condemnari dēt in expensis? Hic vr̄ q̄ sic: q̄a pp infirmitatem tm̄ excusāt: & nisi constiterit, hoc non reuocabit snia. & ita pōt q̄s condemnari in expensis pro prima contumacia. arg. ff. si q̄s in ius vo. nō ierit. l. 2. §. 1. & actor condemnaretur si nō veniret. ff. de iudi. cū quem temere. & in conci. Lug. idē, dr̄. de do. & contu. actor. 1 & actoris & rei est æqua cōditio. ff. de re. iur. nō dēt. 2 Dicūt quidā q̄ si reus non veniat in prima citatione vel in secunda ēt non dēt condemnari: q̄a non dr̄ adhuc contumax nisi post peremptorium terminum. Dico 3 q̄ ēt p prima & pro secūda citatione puniri dēt in expēsis, si ad tertiā citationē veniat si vero non veniat ad citationem peremptoriā: tunc aliàs puniēs q̄a mittitur actor in possessionē rei petitæ, vel excōicatur si missio fieri non pōt. j̄. vt lit. non cōtest. tuæ. Et si postmodū reuertit. j̄. annum, restituit oēs expensas factas ab eo tpe quo fuit contumax. & si non venit ad aliquā citationē, ad oēs expensas condēnabit, quas fecit aduersarius veniendo ad primā citationē. & ad secūdā & tertiā: & sic punit prima cōtumacia & eodē mō dico, q̄ dēt puniri p prima cōtumacia, licet veniret ad secūdā; aliàs deberes dicere, q̄ q̄n nullo mō venit, non dēt cōdēnari in expensis nisi factis ad terminū pemptorium.

¶ *Glo. seq. alleg. concor. ponit opinio. ad quam inducit vnum capitulū eam reprobat, & c. respondet. demum obijcit de duabus legibus, & soluit. Item obijcit de duabus decr. & soluit. Not. à contrario, quærit arg. pro, ponit opi. & soluit.*

d ¶ *Detentus.* Iusta fuit cā nō veniendi, vñ pbata cā dēt reuocari quicq̄d fuit factū cōtra absentē. ff. de iudi. si prot. & j̄. de re iudi. cū Bertholdus. & ff. de re iudi. q̄situ. §. 1 quartana tñ si excusat, ibi dicit, & arg. 5. q. 3. si ægrotans. 16. dist. placuit. & 93. dist. iuxta. Dicūt tñ q̄dam q̄ tenet mittere pcuratorē ex quo venire non pōt, si ita fuerit citatus vt veniat vel rōsalē transmittat. 4 j̄. de do. & con. cū dilecti. sed hoc nō credo q̄ pp citationē iudicis, teneat mittere pcuratorē si venire nō pōt, maxime si in grauib. causis q̄s cogi ad hoc nō possit, vt hic dicit, & iudex hoc ei auferre nō potuit: q̄a bñficiū iuris nemini est auferendū. 24. dist. de his. & in Auth. de nup. §. sed hoc quidē. col 4. & ff. 2. §. si q̄s condēnatus. Iudex delegatus nō pōt iubere alterutrā partē cōparere corā se psonaliter, nisi in delegatione hoc cōtineatinisi in certis casib. in concil. Lugdunen. de iud. iuris esse 5 ambiguū. & illa decre cum dilecti. nō

1 lib. 6.

2 De materia hui⁹ gl. vide Bar. in l. 1. ff. de diuer. & tē. præscrip.

Idē not. 74. dis. honorat⁹. & 4. q. 5. I sūma. & hāc opi. sic intellige, q̄ si vna citatio maneat grauita sit prima vel vltima Io Andr.

4 Concor. Bart. cum textu in l. pars litterarū. ff. de iu. & præ. di. l. 1. ff. de diuer. & tēp. pscri.

5 Lib. 6.

cōtradicit: q̄a Papa hoc fecit ex plenitudine ptātis. Et alia rō est: q̄a ille non allegauit nec ostēdebat nec pbauit iustā excusationem, vñ vel debuit ire, vel sufficientē mittere: q̄a neutrū fecit, de cōtumacia fuit cōdēnat⁹. Et illud scire debes q̄ q̄ ad iudiciū vocat, pōt indistincte in pecuniarijs causis cōstituere pcuratorē, l cet ī citatione hōc ñ dicat: nisi in duob. casibus, puta si dñs iustior ē q̄ pcurator, & si causa sit vehementior. C. de pcu. l. vlti. Et iō non compellitur cōstituere pcuratorem quia nec recipe retur, si veniret: puta si ageret de administratiōe sua vel tutela. vel ēt si aliàs esset ardua: nec ita cōfidit de alio: ad hoc enim ostendēdum debet mittere excusatorē, ne pcedat̄ cum: q̄ snia nō reuocabitur nisi causa pbata, & cū maiori difficultate. Sed vr̄ q̄ quis compellat̄ ōstituere pcuratorē ēt infirmitate detētus. ff. de diuer. & tēp. pscr. l. 1 & ff. de min. Papinianus. vbi cōpellitq; uis agere indirecte ne currat ei pscriptio. Sed à iudice nō cōpellit, sed à le q̄ nō pt agere ad hoc vt hoc nō currat ei pscriptio, cōstituet pcuratorē ad agēdū: vt litē cōtestet. sed reus nō cōpellit dare pcuratorē, & ita nō cōtradicunt leges illæ. Itē signat aliud cōtrariū. j̄. de elec. c. bonæ. & j̄. de ap. cōstitutus. vbi dr̄: sicut mi sit nūciū, ita potuit mittere pcuratorē: sed ibi ñ suberat iusta cā: q̄a semp tenet̄ q̄s ire vel mittere, nisi sit iuste īpedit⁹, & tūc dēt mittere excusatorē ad allegādū īpedimētū: vt hic stringit.

re ī ab eadē snia minime differa ¶ Clemens tertius. (tis

† Cap. 1. cod. tit. in 2. compi.

¶ *Snia lata cū pcuratore reuocato & de hoc certificato, non præiudicat domino. h. d. secūdū cōem intellectū.*

CAP. IIII.

EX† insinuatione archidiaconi Sagiē. accepimus, q̄ cū inter ipsum & magistrum G. sup quadā pbenda Lexon. ecclesiæ cōtrouersia mota fuisset: & infra. ¶ Licet ab eodē archidiacono pcuratori suo, duob. clericis psentibus expresse fuisset inhibitū, g ne causæ cognitionē susciperet, h

e ¶ *In grauibus.* qualis erat ista: quia super ecclesia ipsius.

¶ *Gl. seq. obijcit, & soluit.*

f ¶ *Absoluere.* Vr̄ q̄ non fuerit absoluēdus: q̄a q̄ nō appellat à snia iudicātis, acquieuisse vr̄, & snia ēt interlocutoria à qua non appellat̄ transit in rē iudicatā. j̄. de test. significauerūt. & j̄. de re iu. ad consultationē. sibi ergo imputandū videbat̄, q̄a non appellauit. Potest dici q̄ iste fuit auditus bñficio restitutionis: q̄a iustā cām habuit absentiæ: qua pbata, absoluitur: q̄a & diffinitiua snia reuocat̄, iusta cā absentiæ pbata. j̄. d sen. & re iudi. cū Bertholdus. imò vr̄ q̄ snia nō teneat. ff. de re iu. q̄situm & interlocutoria licet transeat in rē iudicatam, à qua non appellatur quantū ad litigantes, nō tñ quo ad iudicē, q̄n possit cā reuocare, cū viderit eā iniustā. ff. de re iud. q̄d iussit. prout notat̄ j̄. de appe. cum cessante. & iō auditur iste. Berna.

EX insinuatione. Prima pars ponit partis narrationē, super qua secunda dat iudices: ibi, *Cæterum*.

CASVS Inter archidiaconum Sagien. & magistrum G sup præbenda Lexon. ecclesiæ quæstio vertebatur: archidiaconus pro cā illa quendam constituit procuratorem contra illum magistrum G. ad sedem Apost. accedentem: sed cum postea idem archid. de fide illius pcuratoris dubitaret, psentibus duobus clericis eidē procuratori expresse phibuit, sciente aduersario suo, ne iudicium ipsius causæ susciperet, nec līis suis vteretur in iure, nec de ipsa se vlterius intromitteret. ipse nihilominus in cā procedens contrariā sniam reportauit: & ille G. in possessionē illius pbendæ fuit inductus: archidiaconus hoc intelligens his oībus cōtradixit, & significauit prædicta dño Papæ mandat Papa quibusdam, q̄ si per iuramētū illius archidiaconi, & clerici superstitis, cum alter mortuus sit, constiterit de præmissis, non obstante snia contra archidiaconū lata, possessionem dictæ præbendæ, cum fructibus pceptis restitui faciāt eidem archidiacono, si aliud canonicū nō obsistat, facta restitutione, si archidiaconus suam canonicam institutionē pbauerit, ipsam ratā habeant & firmā. Nota q̄ factū falsi procuratoris dño non præiudicat. iste pcurator falsus fuit, a quo mādatū fuit legitime reuocatum. Item reuocatio mandati pbat̄ p proprium iuramentum, & per iuramentum vnius testis Itē spoliatus per iniquam sententiam debet restitui. Item probare debet quis suam institutionem, si reuocatur in dubiū.

g ¶ *Inhibitum.* Vñ eo ipso pcuratoris līas reuocauit. j̄. e c. pro xi. q̄ indistincte potuit cum lis non fuerit cōtestata, & res sit integra. ff. e. l. ante litem. arg. j̄. de elect. in causis nā & depositū q̄ncunque pōt repeti. ff. depositi. l. 1. §. pen. & sciente aduersario hoc fecit, de hoc dicetur. j̄. eod mandato. & ita sententia nulla fuit lata cum falso procuratore. j̄. c. proximo.

h ¶ *Susciperet.* id est, ne ad suscipiēdum iudicium in iure suis litteris vteretur. prout in antiqua decretali continetur.

1 Concor. tex. l. I. vnica. C. de satisda. & ibi Bart. cū gl. opt.

¶ *Glos.*

in causa procedens, sententiam contrariam reportauit. ¶ Caeterum quia alter de praedictis clericis dicitur obijsse, mandamus quatenus si per ipsius archidiaconi & superstitis clerici [a] iuramentum constiterit de praemissis, sententia [b] contra eum lata nequaquā obstante, praedictae pbendae possessionē cū fructib. inde perceptis (si eius restitutioni aliud canonicū [c] non obsistat) auctoritate nostra restitui facias eidem. Restitutione vero facta si archidiaconus ipse suam canonicam institutionē probare [d] potuerit, ipsam ratā pmanere appellatione postposita decernatis.

¶ Inno. tertius Cabilō. & Catalā. epis.

¶ *Rescriptum super consecutiuis in dicijs impetratū à pcuratore reuocato, & de hoc certificato, nō valet, nec processus vel sententia lata per ipsum, si reuocatio peruenit ad aduersarium. h. d. secundum glo.*

CAP. IIII.

IN † nostra praesentia [e] Tullen. episcopus est conquestus quòd cum ad causam quae inter ipsum † & decanū Tullen. super dilapidatione, excommunicatione, & periurio, ac quibusdā alijs criminibus † vertebatur, T. & G. presbyteros pcuratores [f] instituens, ipsos ad sedē Apostolicam duxerit destinandos, cum de ipsorū fide postmodū titubasset, [g] mandatū qd eis dederat, infra modicū tpis spatiū reuocauit: [h] sed ipsi licet mādati lras reuocatorias recepissent, nihilominus in negotio pcesserunt, & pro pcuratorib. se gerentes, cū aduersario ingressi iudiciū cū eo ad Parisien. archidiaconum, & collegas suos in eiusdē piudiciū nras lras impetrarunt: & infra. ¶ Cū quę praedictus episcopus, ad probandum quod falsi [i] procuratores fuerunt, ab ipsis iudicibus inducias postulasset, ipsi exceptionē oppositā inutilē [k] & supuacuā reputantes, ad probationē ipsius dilationē concedere noluerūt; propter quod ad appelllationis beneficium conuolauit. Sed ijdem

¶ *Glo. seq. ar. alle. & intra. obijcit dupliciter & sol. cōiungēs duas opi.*

a ¶ *Clerici.* Arg. quod dicto vnius testis sit credendū ar. ī. de test. in oī negotio simile 8. q. 3. talia. & 22. dist. de syracusanę. & ar. op. quod vni iurato testi credit. ff. de do. ple. Theopōpus. & ff. quēadmod. te. appe. l. 1. §. vlt. arg. ff. de iureiu. si duo patroni. 1. rñ. Ar. contra. 4. q. 3. c. si testes §. itē vnus vero & ver. itē vbi numerus. & ī. de testi. licet & c. veniēs itē arg. quod dictū archid. istius pro teste vno recipiat: & sic erunt duo testes. ī. de testi. in omni negotio. sed dictum illius non dēt sibi prodesse: quia nullus idoneus testis in re sua intelligit. 4. q. 3. versi. nullus in re. Potest dici † quod hic erat psumptio pro archid. & erat reus: vnde fauorabilior, ideo delatū ei fuit iuramētū. qd fieri pōt & dēt C. de re. credi & iureiu. in bonae fidei. & ff. de iureiur. admonēdi. & quia per hoc modicū piudicat actori, cū salua sit ei actio sua. & in talibus non requiritur ita plena pbatio. arg. ī. de re iud. cū Bertholdus. ver. licet aūt. & ī. de in integ. resti. ex litteris. & iniquum esset vt per talem fraudem puniretur. vnde merito debuit ei deferre sacramentum cum vno teste, qa inspectis circūstātiis psonarū & causae, iudex qnq; dēt deferre sacramētū actori, qnq; reo. ī. de iureiu. c. vlt. in fin. & hic talis cā est, & talis persona: & optime faciat ad hoc. ff. de legi. tut. legitimos.

b ¶ *Sententia.* cum sit lata cum falso procuratore, & ideo nulla. C. de procura. licet. & infra cap. proxi. in fi. & sup. de rescrip. ex parte decani.

c ¶ *Aliud canonicum.* Puta excōicatio, vel pactum de non petendo restitutionem post sententiam, vel res iudicata, vel si ratam habuit sententiam latam cum falso procuratore.

¶ *Glo. seq. obijcit, ponit opi. quam reprobat, & soluit, & iterum duas solutiones subdit, quas non approbat.*

d ¶ *Probare potuerit.* Sed quare iste compellit probare titulū suae possessionis, contra illud. 2. q. 5. §. 1. & actore non pbante reus dēt absolui. 6. q. vlt. c. accusator. ī. vt eccl. benefi. vt nostrū & ī. de cau. pos. cum ecclesia. ff. de proba. l. 2. & C. de eden. qui accusare. & C. de rei ven. res alienas? Dicunt qdā quod iste archi. confidens de iure suo, sibi onus pbandi assumpsit, sic. ī. de testi. spo. licet. & 29. q. 2. cuius rei gratia. & ita mos probare volēti gerendus est. ff. de prob. circa eum. §. fi. Hanc non credo veram solutionem, ppea dicas quod ideo iste tenet probare canonicam institutionem. quia cū esset archidiaconus in ecclesia, de iure cōi illam praebendā cum archidiaconatu habere non poterat, nisi probaret secū dispensatū fuisse arg. op. 100. dist. cōtra morem. arg. op. ī. de deci. dudum. & per eum qui potuit dispensare. ī. de schis. fraternitati. & ī. de pben. praeterea. & c. cū non ignores. & ī. de concess. pben. litteras. & c. cū nostris. & qa in pluribus ecclesijs intitulatus esse non pōt. sup. de elec. dudū. 2. 70. dist. sanctorum. vnde pp hmōi psumptionē dēt ostendere suam canonicam institutionē; praesumptio enim transfert onus probandi ad reum qnq; C. de proba. siue possidetis. & ī. vt eccl. benef. vt nostrum. sola enim possessio non sufficit in beneficijs ecclesiasticis, nisi adsit canonica institutio. ī. de instit. ex frequentibus. vnde debet habere litteras suae institutionis. 2. q. 1. legum: sicut nec sola possessio facit aliquem decurionem, sed iusta electio. ff. de decu. Herennius. & praescriptio haec non prodest, cū habeat malam fidem, ex quo non fuit legitime institutus, qa bona fides exigit. ī. de praes. si diligentia. & c. qm oē. sed hoc nō prodesset aduersario, nisi ius haberet. sup. de rescri. olim. Alij dicūt, s. Papa Innocētius quartus, quod ex quo est in possessione, nō cōpellit pbare suā canonicā institutionē. nemo enim cogit pbare titulū suae possessionis. C. de pe. hę. cogi. Sed lra ista pdicit:: posset suppleri maxime in hoc, vel sic, eo ipso quod aduersarius nō pbat ɔ archidiaconū satis intelligit archidiaconus pbare suā canonicā institutionē. C. q. mil. n pos. sup seruis. li. 12. lra tñ pdicit. qd prius dixi, verius credo.

IN *nostra.* Prima pars narrat factum. Secūda diffinit: ibi, *Nos vero.* Ab.

CASVS. Decanus Tul. denūciauit epm suū sup dilapidatione, excōicatiōe, piurio & alijs qbusdā articulis dño Papae, vñ Papa vocauit ipsum vt veniret vel mitteret ad. sui defensionē, eps ad cām illā quę inter ipsum & decanum super pdictis vertebat, constituit G. & T. psbyteros pcuratores ad sedē Apost. destinādos: cum postmodū de ipsorū fide titubaret mādatū eis factū reuocauit sciēte parte aduersa: sed ipsi licet lras reuocatorias recepissent, nihilomin' in negotio pcesserunt, & cū aduersario ingressi iudicū ad Parisien. archidiaconū & ei' collegas litteras impetrauerunt in eius piudiciū, & grauamen. Eps hoc audiēs accessit ad iudices, petēs ab eis terminum ad pbandū quod illi erant falsi pcuratores: ipsi exceptionē ei' friuolā reputātes, dilationem ad hoc concedere noluerūt: vnde ad sedē Apol. appellauit sed nihilominus lite nō ptest. testes cōtra eū recipere psumpserunt, ipsum à Tul. ecclesia p sniam remouendo. Super his omnibus eps dño Papae fuit conquestus, Papa vero vix fidem talibus adhiberet, quod dicti iudices viri prouidi & discreti taliter pcessissent, cum in sua relatione quā Papae fecerunt nullā de hmōi exceptione fecerint mentionē: qa tñ eps per viros puidos & honestos, de quib. nō est verisimile quod falsum tulerunt testimoniū, sup pmissis fecit plenā fidē. cōsiderās ēt quod exceptio falsi procuratoris, & ante sniam & post pōt opponi, qua probata iudiciū nullū, & cōtrouersia nulla reputat pcessum pdictorū iudicū duxit irritandū. Not. quod exceptio falsi pcuratoris añ sniam & post obijci pōt: & snia taliter lata dño non nocet. Item iudex q refert negotiū ad Papā, dēt facere mentionē de exceptionib. propositis, & de toto pcessu.

¶ *Glo. ista reci. per solu. contrariū.*

e ¶ *Praesentia.* Per inquisitionē quā iste decanus psequebat, vel denunciationem eiusdem decani, vel exceptionē: alias pcurator interuenire non posset in criminali. 5. q. 3. in crimina li. & infra de accu. veniens.

f ¶ *Procuratores.* Simul, & tunc occupantis melior est conditio. ī. eo. non iniuste. vbi de hoc.

g ¶ *Titubasset.* Titubare dr is q suspicionē hēt sup eo de quo cōtendit. arg. C. de acq. pos. l. nemo. in fi. & C. de cōdi. inde. l. vlti. & pōt suspectus remoueri idistincte añ litē cōte. siue sit suspectus siue nō arg. ī. e. c. pxi. ff. e. ti. añ lit. conte. de hoc dixi ī. de resc. ex parte decani nisi sit pcurator cōstitutus in rē suā & nisi velit vti aliqua retentione. & hoc post litē contest. qa tūc de facili nō trāsfert ab eo cā. ff. e. tit. quae oīs. ad fi. versi. plane.

¶ *Glo. ista obijcit, & soluit.*

h ¶ *Reuocauit.* Et ideo non valuit qd cum eo factū fuit. arg. contra. C. de satis. l. vna. & ff. eo. si procuratorem. vbi dicit quod licet pcurator reuocetur, iudicium tñ qd cum eo factum est, ratum esse debet: illae leges intelliguntur cum vetitus est pcurator agere, ignorante aduersario vel iudice: quo casu nihilominus valet qd idem quasi procurator postea fecit. ī. e. mādato. vbi de hoc. & ī. de resc. ex parte decani. Si vero aduersario sciente reuocatum est mandatum, non valet iudiciū post reuocationem. in quo casu intellige qd hic dicit, & ī. ca. pxi.

i ¶ *Falsi procuratores.* simile ī. de in integ. resti. ex litteris. ī. de off. deleg. cum olim.

¶ *Glo. seq. primo primum recitetur per obiectionem, & soluit. secundo obijcit de decre. super litteris. & soluit.*

k ¶ *Inutilem.* Cum in lris cōmissionis contineret ipsos fuisse procura-

† Secundū Lau. Bart. dicit hoc fuisse, qa praemortuus clericus in alio iudicio fuerat introductus & sic faciebat fidem in secūdo C. de testi. Lū. do. An.

† Cap. 1. e. tit. in 1. cōpilat.

† Adde quod nō cōpellit ostēdere aduersario titulū sui beneficij Lha C. de te. vea.

† Epm legitur in impressis, & male, & antiqui oēs habēt ipsum.

† Vox, criminibus, deest in omnib antiquis.

† Accur. in l. vnica. C. de satisda. no. quod si iudex, sciuit reuocationē tūc nulla est sententia, cū eā tulerit in non legitimā psonā. si vero aduersarius tm, tunc quia iudex nil de contingētib. omisit, tenet sua: sed pp suam scientiā repellit ille à cōmodo sententiae ope replicationis. Iō. Andr.

procuratores,patet ꝙ pcuratio fuit pſentata dño Papæ, & ꝙ reuocatio non puenit ad ipſum,q̄ ad ipſum vel ad aduerſariū puenire dēt.ī.codē.mandato. potius quàm littera de rato, q̄ ſemp iudici vel aduerſario exhibenda eſt.ff.rē ratā hab. ne ſatiſdatio.& ff.eod.ſi procuratorē. quare videbatur iudicib. ꝙ calumnioſe pponeret huiuſmodi exceptionē; ſed p hanc rōnē repellit:qa ipſe probare volebat ꝙ eſſent falſi procuratores,quia poterat eſſe ꝙ reuocatio puenit ad aduerſariū: & hoc voluit probare: quod ſuffic t. ī.codem mandato. vnde appellatio eius tenuit. Sed vī quód litteræ iſtæ deberent valere, ſaltem quo ad hoc vt procederent ſm veritatem negotij: qa hoc fuit tale falſum,qđ ſi fuiſſet dictum. nihilominus obtinuiſſet litteras decanus ſ.de reſcrip. ſuper literis.Sed iſti falſi pcuratores, reuocato mandato iudiciū ſunt ingreſſi cum aduerſario, & de cōſecutiuis litteras cum aduerſario impetrauerūt. & ideo nil valuit qđ fecerūt; quia ſi non valuit ingreſſus iudicij, nec cōmiſſio ſuper futuro pceſſu.& quia in fraudē hoc fecerunt, & vnus alterius odio nō dēt prægrauari.C. de inof.teſta.ſi quis in ſuo ſimile infra de ſimo.nobis.& dignus eſt miſericordia,qui alieno vitio laborauit.C.de natura.libe.l.legem Anaſtaſij. ſic 16. q.1.frater noſter.in princ.

nihilominus lite non conteſtata & iuris ordine pretermiſſo,teſtes contra eum recipere præſumpſerunt,ipſum a Tullen.eccleſia p ſententiā remouendo. Nos vero licet vix fidē[a] adhibere potuerimus, ꝙ dicti iudices vtpote viri litterati, prouidi & honeſti taliter proceſſiſſent, maxime cū in ſua relatione (q̄ ad noſtram præſentiam trāſmiſere,)de hmōi exceptionē nullam fecerint mētionē:[b] qa tñ eps per viros religioſos,[c] pvidos & honeſtos, de quibus non eſt veriſimile, ꝙ ſuæ ſalutis obliti[d] ac iuramēti religione contēpta,ſalſum teſtimoniū tulerint, nobis fecit ſup ijs quæ ſunt propoſita plenā fidē attendentes etiā ꝙ falſi pcuratoris exceptio,[e] non ſolum ante ſnīam,verū etiam poſtea poteſt obijci,† vtpote qua probata, iudicium nullum,[f] & nullius momenti[g] controuerſiæ reputantur,* proceſſum ſupradictorum iudicum ſententialiter duximus irritandum.[h]

† Exponit Abbas. l. de conſequentib iudicij. Ioā. And.

* Vide textū.in l. licet. C. de iudi.

* reputentur.

a Fidem. ſimile.ſ.de renun.in præſentia.& c.ſuper hoc.arg. ſ.ī.de præben. niſi eſſent.argu.

b Mentionem. hoc faciebat præſumptionem p eis, cū nil dixerunt, & hanc præſumptionē elidit probatio in cōtrariū. & eſt notabile ꝙ iudices in ſua relatione dēnt facere mētionē de exceptionibus propoſitis,& alijs quæ rationabiliter proponuntur arg.ī.de re iudi.inter monaſterium.

c Religioſos. imò per ſeipſum & vnum teſtem poſſet hoc pbare ſ.eo.c proxi.& infra de iureiur.c.vlti.in fin. & C. de re. cre. in bonæ fidei.

d Obliti.De nemine præſumendum eſt ꝙ ſit immemor ſuę ſalutis.1.q.7.ſancimus.quia quilibet pſumitur bonus. niſi pbetur malus.ſ.de ſeru.c.vnico.& ī.de præſum. dudum.

Glo.ſeq.tractat de duplici exceptione procuratoria.

e Exceptio. Qñ dicat falſus pcurator,dixi ſ.de reſcri. parte decani.& illa eſt exceptio falſi procuratoris. Eſt & alia exceptio procuratoria,ſ.cum quis non poteſt eſſe procurator, vtpute miles:‡ & poteſt opponi poſt litē cōteſtatā, cum ſit dilatoria. ſ eo.filiusfamilias.§.veterani. & C.eo.tit.ita demum & hanc poteſt omittere fideiuſſor.ff.manda.ſi fideiuſſor §. quidam.Eſt & alia exceptio procuratoria. ſ.non habere mandatū de qua hic dr̄: quia plus eſt mandatum fuiſſe reuocatum, q̄ non habuiſſe mandatum.ſ.de reſcrip.ex parte decani. in fin. & hęc exceptio poſt litem conteſtatam poteſt opponi: & hāc exceptionem non debet omittere fideiuſſor. ff. manda. inter cautas. § mandato. & talis exceptio non poteſt opponi poſt ſententiam,vt hic,& C.eod.tit.licet.

‡ Hoc nō habet locū i militib' nři tēporis,licet cingātur enſe, ſm G. in Spe. de pcur. §. 1. verſi. itē ꝙ eſt miles. & ſex q̄ ſunt neceſſaria ſ're is milib. not. ſ. ex qu. cau. ma l. pen. unde quod dixi poſt Hoſti. de ſente. excom.cum deſideres I pan. Io. And.

f Nullum. Ex eo tamen iudicio quod nullum eſt, ſolutum non repetitur.ff de iudi.de qua re.§.2.

g Momenti.Non eſt hoc ſpeciale in hoc caſu,ſed idem eſt in omni exceptione,per quam probatur retro nihil actum eſſe, vt puta a non ſuo iudice.11.q.1.c.1.& c.pen. C.ſi a non cope. iud.l.vlti.ſimile ī.de re iud.l.vlti.ſimile ī.de excep. exceptionem.& ſi quid donetur ab eo qui non poteſt dare, non valet. ī.de iure.pat.quod autem & ſi donetur ei qui capax non eſt. ī.de ele.excommu.poſtulaſti.& ſup.de æta. & quali. cum bonæ.C.de inoffi teſta fratres.

Glo.ſeq.rect.per obie.quomodo altera parte abſente,&c.

h Irritandu. Irritat hic Papa factū iudicis altera parte abſente,vt vr̄:qa no apparet p altera pars fuerit præſens, & lite nō conteſt.& hoc pōt facere iudex appellationis.ī de appe.ſæpe. ſed ibi perēptorij loco eſt terminus ſtatutus & ad pſequēdū applone. C. de temp appe.l vl.§.illud.& illud obtinet cū iam eſt lata diffinitiua ſententia.& 2.q. 6.ei qui appellat.& op. argu.ſ.de renun.veniens.ſic vbi agit de ſubreptione.ī.de re iudic.cum olim.Sed credo ꝙ altera pars fuerit pſens,quia numq̄ proceditur ɔtra abſentē, niſi citetur tacite vel expreſſe, & pſumitur ex hoc ꝙ iudices retulerunt negotiū ad Papam: & ſic pars altera fuit pſens in alijs quæ acta ſunt coram Papa, vel contumaciter abſens,quæ forte pcurauit relationē fieri dño Papæ.& qđ dixit. duximus irritandum, irritum eſſe oſtendimus. ī.ut lit.non cōteſt. accedens. ad hoc pbat littera iſta,qua probata,&c.

Idem Brixien. epiſcopo.

Si agitur de adulterio corā iudice ſeculari ad pœnam legalem, non interuenit procurator: ſecus ſi corā eccleſiaſtico ad ſeparationem thori.

CAP. V.

TVæ† fraternitati: & infra. Cōſultationi tuæ taliter rndemus, ꝙ ſi vir accuſet vxorē de crimine adulterij corā iudice ſeculari,ad pœnā lgīmā[i] infligendā,qa tunc inſcriptionis vinculum dēt arripere, † ſeque ad pœnam talionis[k] adſtringere, nō p pcuratorē, ſed per ſeipſum pſentem oportet pſentialiter accuſare. Si vero vir accuſare velit vxorem de adulterio coram eccleſiaſtico iudice,vt ab eius cohabitione diſcedat: qa tunc & ſi forſan[l] oporteat eū inſcribere, vt deſignet in ſcriptis nomē,[m] locū,[n] & tps,[o] & oīa quę cōprehenduntur in lege[p] ciuili,

† Cap. 2. e tit in 2. compil.& de intellectu vide Deciū in Rubri.de iu.& Alexan conſ. 66. & 22. vol.1.

† In antiquis codicibus: accipe. alias recipere.

TVa fraternitati.In prima deciſa conſultatio In ſecunda reſponſio. ibi,Conſultationi quæ diſtinguit,& ſecundum membrum pſequitur:ibi,Si vero. CASVS Aliquis vult accuſare vxorem ſuā de adulterio: quęritur vtrū hoc poſſit facere p procuratorē? Rñdet ꝙ ſi vir accuſat vxorē de adulterio corā iudice ſeculari,ad pœnam legitimam infligendam non per procuratorē,ſed p ſeipſum illud facere dēt: qa tunc dēt inſcribere,& ad pœnam talionis ſe adſtringere. Si vero accuſet eam de adulterio corā eccleſiaſtico iudice, ad ſeparationē tori,ſuſtineri pōt ut p procuratorem accuſet: qa & ſi accuſatio ſit de crimine,non eſt tñ criminalis, ſed mixta inter criminalem & ciuilē,qa & ſi oporteat ipſum inſcribere, vt deſignet in ſcriptis nomē adulterij locum & tps, & oia q̄ in lege ciuili cauentur,ad talionē tñ ſe obligare non dēt: ne forte cum in pbatione defecerit,intentionis ſuæ cōſequeretur effectum.Not.ꝙ in cauſa criminali procurator non interuenit.Item qui non probat qđ intēdit,debet puniri,ſicut reus conuictus puniretur,quia calumnioſe accuſauit. Item vbi ciuiliter agitur de crimine,poteſt procurator interuenire.Item ſi aliquis phibetur vna via,alia via ad id non debet admitti.

Glo.ſeq.rect.per q.quæ ſit pœna adulterij ſecundum leges.

i Legitimam. Per leges veteres puniebat mulier cōuicta de adulterio ad pœnā ſanguinis.C. de adul.caſtitati. & ēt ſm legem Moſaycā lapidabatur.32.q.5.hæc imago. Hodie vero detruditur in monaſterium.C.de adulte.Authen. ſed hodie. & ī.de conuer.coniug gaudemus.Et poteſt vir vxorem cōuictā de adulterio & condemnatam retinere ſi vult,& vxor virum vt dicitur in prædicta Authentica.

k Ad pœnam talionis. Olim infra lx.dies vtiles à tpe diuortij,vir accuſare poterat vxorem iure mariti ‡ ſine metu calumniæ.C de adul.quamuis adulterij.& l.iure mariti.& ff. de adul.l.cuius.§ vlti.& l.mariti.§.præterea. Hodie vero conſtante matrimonio poteſt eam accuſare,& tenetur inſcribere ad pœnam talionis obligando ſe.in Authent.vt liceat ma.& auiæ.§.cautas.& § quia vero plurimas.col. 4. & hic.

‡ In quib. conſiſtat hoc i' no. 5 q 4.cap. nullus. §. aliquādo Ioā. And.

l Forſan. Hic non notat dubitationem, ſed expreſſiuum veritatis ſic 33.quæſtio 2 admonere circa medium.& de pæ. diſtin. prima quamobrem.& ff.de rei vin item ſi.§.primo.

m Nomen adulterij.

n Locum. in quo commiſſum fuit adulterium.

o Tempus. ſcilicet annum & adnuli criminis.4

4 Adde gl l l. cauſis C. de accuſa.

Gloſſa ſequens ponit quæ requiruntur in libello accuſatorio per verſus.

p In lege ciuili. quam habes.2 q.8.libellorum & ff. de accu. & inſcrip l.3. Quid continere debeat in libello accuſationis, notatur his verſibus:

Con. de,mēſe,.... rum prætore profeſſus:
Te deferre reum,crimen,..a,p ne ſodalem.
Et licet hora,dies, non menſis prætereatur.

Gloſſa

¶ *Gl. se. soluit dubium ponit brocar. alle. 4. iura ad primam partem, & vnum in contrarium.*

a ¶ *Effectum.* Qđ esset si separentur. pōt tñ teneri ad aliā pœnā, vt ppetuo ei adhæreat, qua carcere vomit. 32. q. 5. hæc imago. vel ad pœnā extraor se obligabit. j. de accu sup his. Itē habes hic, q̄ si quid ꝓhibetur vna via, altera via nō dēt admitti C. si manci. ita ven l. vlt. & ff. de tu. & cu. scire. ff. de condi. insti q̄ sub condi. §. si quis & ff. de bo. lib. l. quæritur. arg. contra 4. q. 3. c. si testes. §. serui neque.

b ¶ *Mixta.* Sicut solet dici de querela inofficiosi testi, q̄ est mixta inter ciuilē & criminalē. Ciuilis est: qa qui eam proponit, ꝓponit hæreditatis petitionē. ff. de inof testa. qui de inofficiosa. & in eo accedit ad criminalē: quia si nō venit die statuta, postea non auditur. ff. de inof. test. Papinianus. §. 1. ar. C. qui accu. non poss. si ea. & j. de accus. licet.

C*Vm pro causa.* Prima pars ponit de cisam partis q̄relā. Secūda dat iudices: ibi, *Discretioni.* Et scipe casum litteralē, q̄ inter istū G. qui erat procurator capituli, & archidiaconū, erat cōtētio super expensis factis p istū archidia. in cā quā susceperat promouendam de mādato capl'i, & p̄p̄ pronunciauit vt hr̄ in littera: potest tñ casus figurari alijs modis. Abb. Siculus.

† Pœna talionis an hodie locum habeat, tradit Couarruuias li. 2. variar. resolut. c. 9. & late Petr⁹ Duēnas regula 27. incipien. accusans aliquē. adde D. Thomā 2. 2. q. 68. artic. 4. & Sotum li. 5. de iusti. & iure. q. 5. art. 4.

† Cap. 1. eod. tit. in 4. compil.

† Et quia q̄n̄q; quærit de crimine cāæ ingratitudinis cōmissæ. in Authē. ut cū de appel. cog. §. illud. & iō interdum vocatur accusatio. C. de inof. testa. l. parentib. & l. in arena. interdum querela. ff. eod. tit. l. 1.

ad talionem † tamen non dēt se aliquatenus obligare, ne forte cum in probatione defecerit, intentionis suæ consequatur effectū, a sustineri pōt, si necessitas id postulauerit, ut per procuratorem accuset: qm̄ hmōi accusatio & si de crimine fiat, non est tamen criminalis, sed quasi mixta b inter ciuilem & criminalem, quamquā in præsentia principalium personarum securius procedatur.

¶ Idem.

¶ *Qui de mandato domini causam procurauit, ab eo repetit expensas propter hoc factas.*

CAP. VI.

CVm † pro causa quæ inter G. & F. Gabilon. ecclesiæ archidia. vertebatur: & infra. c Discretioni vestræ mādamus, quatenus expēsas archidiacono restitui faciatis, si legitime probare potuerit se de mandato c capituli suscepisse p̄dicta negotia promouēda, & pp hoc d ad sedem Apostolicam accessisse.

¶ Idem scholaribus Parisien.

¶ *Vniuersitas etiam scholariū potest ad agendum & defendendum procuratorem constituere.*

CASVS Inter G. & F. archid. Gabilon. ecclesiæ, qō vertebatur: procuratores vtriusq; accesserunt ad Papam: procurator ipsi⁹ F proposuit q̄ F. archid. impetrauit à C. prædecessore Innocē. iij litteras confirmationis super quibusdam institutionib. ecclesiæ. de consensu capl'i factis, ex quarum inobseruantia ecclesia lædebatur petens cām committi, & confirmari constitutiones p̄dictas, & eā sibi restitui quæ in vtilitatem ecclesiæ ipse expendebat: mandat p̄p̄ quibusdam quatenus expēsas faciant restitui archid. si legitime probare poterit, de mandato capl'i se suscepisse prædicta negotia promouēda. & pp hoc ad sedē Apo. accessisse. Not q̄ si quis fecit expēsas in ꝓcurāda vtilitate eccl'æ, nec res habuit effectū: nisi hoc fecerit de mādato capl'i, nō recuperabit eas, & sibi imputet si sine mādato capl'i hoc accipiebat: secus si res effectū habuisset ēt sine mandato.

¶ *Glos. seq. recitetur per quæstionem.*

c ¶ *De mandato.* Imo & si non interuenisset mandatum, posset tamen ea petere quæ vtiliter expendit in negotijs ecclesiæ 12. q. 4. quicunq; ff. de neg. gest. Pomponius. & inf. de fideius. quod quibusdam & inf. de deposito cap. 1.

d ¶ *Propter hoc.* Simile sup de elect. ut præteritæ quia si aliàs fuisset iturus ad curiam, non posset petere expēsas factas, nisi quatenus plus expendisset propter longiorem moram. ff. familiæ ercis. c. ex parte in prin & ff. de neg. gestis. si communes. distinguitur tamen: quia si egit de mandato siue succubuit, siue non, potest petere expensas vt C. mandati l. etiam. sed si egit sine mandato, & succubuit, non petet expensas. ff. iudica. solui. iam tamen. § in hac. istæ autem expensæ non excedent probabilem modum ff. de damno infecto. inter quos § vlt. & lege seq in prin. sic inf. de eo qui mit. in pos. cum venissent. in fin. & inf de sequestra. cap. 2. in fin.

Q*Via in causis.* In prima ponitur petitio. In secunda ipsius admissio ibi, *Licet igitur.*

CASVS Vniuersitas scholariū Parif. qā q; causas mouebat ꝯ alios, & alij ꝯ ipsam. & quia vniuersitas in causis per se interesse non poterat, petebat a p̄p̄ vt super hoc ꝓcuratorem sibi istituere liceret. Rñdet q̄ licet de iure cōi illud facere possit: tñ indulget eis facultatem procuratorem instituendi sup his. Not. q̄ vniuersitas de iure cōi pōt constituere procuratorem. Item quod iure cōi cōpetit, indulget hic dominu⁹ Papa.

¶ *Gl. seq. notat differentiam inter legem & canonem: secundo reddit duplicem constitutionis causam.*

CAP. VII.

QVia in causis, quæ contra vos & pro vobis mouentur, vestra vniuersitas ad agendū & respondendū commode interesse non pōt, postulastis à nobis, vt procuratorē instituere super hoc vobis de nostra permissione liceret. Licet igit de iure cōi e hoc facere valeatis, instituendi tñ procuratorem super his auctoritate præsentium vobis concedimus f facultatem.

¶ Hono. † iij. episcopo Egitā.

¶ *Si citatus ad totam causam constituit procuratorem, quem postea reuocat, pōt nihilominus contra eum procedi in quantum status causæ patitur sine alia citatione. h. d. quoad intellectum.*

CAP. VIII.

AVditis & intellectis, quæ super delegatorum nr̄orum processib. fuere proposita: processus g ipsos & quæcunq; secuta sunt ex eis vel ob eos, h nouerìs nos irrita iudicasse: non obstantib. litteris quas de reuocatione † mādati procuratori suo Colubrien. epus destinauit: cum antequā ad illum i lr̄æ huiusmodi peruenirent, fuisset super eisdem processibus hinc inde

e ¶ *De iure communi.* Not. q̄ vniuersitas pōt cōstituere procuratorē, non obstāte qđ dī; procurator est q̄ mandato dñi negotia administrat. ff. eo. l. 1. sed vniuersitas loco dñi hr̄. Secundū leges procurator constituit tm̄ à vero dño. ff. eod. l. 1. ſm canones nō ē dña in vocabulis, dummō constet q̄ hēt pōtem agendi & defendendi. j. eod. petitio. & quilibet administrator, procurator dr̄. 1. q. 3. salua tor. Sed illa fuit dubitatio, quia scholares non vnr̄ constituere vniuersitatem, cū ius vniuersitatis non sint à principe consecuti. ff. qđ cuiusq; vniuer. l. 1. ff. de colle. illi. l. 1. Itē qa si esset vniuersitas, syndicum vel actorem deberet cōstituere auctoritate epi. C. đ epis. & cle. oēs. § nihilominus. sed p̄p̄ rñdet q̄ de iure cōi hoc licet. & est verum, q̄ vniuersitas cōstituit ꝓcuratorem, & per ipsum procuratorē iurat. inf. de iur. cal. cū cām. sed ꝓcurator à vero dño constitutus, non iurat de calumnia, sed dominus: C. de iura. calum. l. 2. §. fin autem. & scholares possunt habere rectores siue consules suos. C. de iurisdictione omnium iudicum. l. vlt.

f ¶ *Concedimus.* i. concessum esse ostendimus à iure cōmuni.

A*Vditis.* Si post conclusionem causæ apparet procuratorē reuocatum, nihilominus fertur sententia. Diuiditur. nā primo fert sententiam super processibus, & soluit obstaculū. Secundo: ibi, *Cæterum.* in expensis condemnat. Abbas.

CASVS Cū vertebatur inter ep̄m Egitan. & ep̄m Colubrien super quibusdam decimis: cā commissa fuit quibusdam iudicib. demum illi subdelegauerunt cām quibusdam alijs, qui non seruauerunt formam sibi datam: processus illorum iudicum transacti sunt ad Papam ad petitionem Colubrien. Papa eos cassat, & quicquid secutū est ex eis. Sed posset aliquis ei dicere, quare cassauit? nonne Colubr ep̄. reuocauit procuratorem? Et Papa rndet: non obstat illa reuocatio: quia iā erat in causa conclusum vnde nihil posset objicere si esset p̄sens: & quia ille Colub. procurauit negotium deferri ad Papam: ergo non sine contemptu Papæ, & damno alterius partis hoc fecit. condemnat eum Papa ad expensas factas & faciendas donec ipse legitime cōparebit. Abb. Not q̄ cassato principali, & oīa consecutiua cassata intelliguntur. Item no q̄ non valet reuocatio mandati, postquam est in causa conclusum. Item qui in contemptum sedis Apostolicæ & in præiudiciū aduersarij reuocat mandatum, ponitur pp hoc in expensis factis.

g ¶ *Processus.* Qualiter processerunt, non habemus hic: sed potest poni diuersitas processuum per illam decretalem sup. de rescrip. cum dilecta. sup de offi. deleg venerabili.

h ¶ *Ob eos.* Et ita cassato principali, cassatur & accessorium. C. de legi. l. non dubium. inf. de fi instr. inter dilectos & s̄ de elect. qualiter & 16. q. 7 & hoc diximus & inf. de schismat. c. 1.

i ¶ *Ad illum.* s. procuratorē, vel aduersarium, vel iudicem. j. eo mandato. & sic reuocatio illa peruenit ad iudicem, & cu iā esset super processib cōclusum, non obstāte tali reuocatione, potuit super his sn̄īa ferri, cum procurator nihil poterat facere postea

† Vid: Horatiū Lucium tracta. de priuileg. Scholari privilegio. 50.

† In aliquot antiq. Innocen. iij.

† Recusatione.

† Iurat ēt ꝓcurator si hēt speciale mandatum. đ iur. calu. c. vlt. lib. 6. & dicit hic Host. q̄ iō iurat syndicus ꝓcurator non, quia melius p̄sumit scire veritatem.

re postea.vnde talis reuocatio non impedit snīam ferri super his in quibus est conclusum:& ita quodammodo fertur snīa contra absentē,sed pro præsente reputatur , quia & si præsens eēt nihil posset obijcere:& si tēpestiue reuocatio fuisset facta nō ostēsa iudici vel aduersario : nihilominus valuisset qcqd fecisset vsq; ad ostēsionem reuocationis. ꝭ. eo.mādato.& C. de sa tis.l.vni.& ff.eo.si procurator.in fi.Sic in iudice tenet qđ facit,donec intelligit reuocatam iurisdōnem. ꝭ.de ap.si duob.ar.& ꝙ quādiu seruus hr̄ pro libero , valet snīa illius. 3. q.7. c. infamis.§.verūtamen.& ar.9.q.1 ordinationes. & ff. de offi. ptid.si forte & ff.man. si mandassem. arg.ff.si cer.pe.eius qui in prouincia.Si vero reuocatio tempestiue fuisset ostensa aduersario vel iudici:quicquid fieret postea. non valeret: & sic possunt intelligi supra eod.ex insinuatione.& cap. in nostra. ut ibi dicitur.

a ❧ *Nostro contemptu.* sic.ꝭ. de postulan.c.bonæ.& ꝭ.de of.leg.licet. & ꝭ.: de appel. intimasti.& C. de relat.l.1.ga sic illuderetur superiori.& arg. ff. de success. edict. l.1.§.decretalis.

❧ *Glos.seq.reddit rationem, & dat simile.*

b ❧ *Peruenerant.* Quia tunc quasi contumax fuit,& tunc expectare incœpit. simile. inf.de sequest.c.1.de dolo,& cont.cum dilecti. in fi. & hoc in culpa illius episcopi, qui negotium ad curiam procurauit destinari.simile.inf.de app.Nicolao.& c. interposita. & c. reprehensibilis.& sup.de testi.spol.cum causam.§ 2.

❧ *Glos.seq.successiue signat tria contraria, & soluit.*

c ❧ *Facies &.* Et sic snīa condemnationis profertur antequā constet de futuris expensis.vñ signatur contra.ff.de vsur.l.3.§. 1.vbi dr̄ ꝙ tractus futuri tp̄is non spectat ad iudicem , [1] hic iam constabat ꝙ facturus esset expensas. Sed vr̄ ꝙ snīa quārū ad futuras expensas non teneat : quia non continet certam quantitate.& incerta snīa nulla est. C. de sent. quæ sine cert. quanti.profer.l.hæc snīa.sed illud hēt locum vbi certa quantitas petita est iure actionis,uel species· quia si ibi snīa incerta est,non parit actionem rei iudicatæ.Sed istæ expensæ petūtur officio iudicis pro interesse pp cōtumaciam alterius partis & io pōt condemnari ēt ad expensas factas & faciendas , quas declarabit postea suo sacramento , & fit hic condemnatio expensarum nulla taxatione præmissa,quod est contra id. 3.q.3.c.induciæ.§.quod fieri.sic & inf. co. constitutus. & inf. quod metus cau.c.fi.sed illa taxatio potest fieri postea quando iurabitur super expensis:ut dicit.ca.cū quis. §.quod fieri.

P *Etitio vestra.* Diuiditur nam primo ponitur petitio. Secūdo responsio : ibi, *Nos igitur.* Abb. Sicul.

CASVS. Eps Mutin.de mandato sedis Apo. In Liuoniam profecturus,constituit M.& I.canonicos Mutin. suos vicarios,& procuratores generales,pro ipso epatu . Isti procuratores auctoritate huius generalis mandati , agebant contra detentores bonorum episcopi Mutin. vel conueniebantur pro ipso: objiciebatur eis , ꝙ ex ipso mandato id facere non valebant, eo ꝙ etiam in instrumento vicariæ suæ , siue huiusmodi procurationis, non exprimebatur , ꝙ ipse constituerit eos syndicos vel actores , sed procuratores generales : tenorem huius instrumenti miserunt ad Papam , Papa inspecto tenore instrī constitit ei euidenter,ꝙ intentio fuit ipsius episcopi, dare illis liberam ptātem agendi & respondendi pro ipso episcopatu:Vñ hmōi exceptionem friuolam reputauit. Not.ꝙ non refert an dicat ab vniuersitate,vel collegio , talem procuratorē, vel syndicū,vel actorē dari,dummodo appareat, ꝙ ad agendū vel respondendum , sit per sequentia vel præcedentia datus.

❧ *Glos. seq. quærit. arg. pro, & soluit.*

conclusum. Cæterū memoratum Colubrien.epm, q procurauerat totū negotium ad examen sedis Apostolicæ aduocari, & postmodū mandatū factū ꝓcuratori,nō sine nr̄o [a] contēptu,& tuo dispēdio,reuocauit:condemnandū tibi duximus in expensis quas fecisti à tp̄e quo ad procuratorē ipsius reuocatoriæ lr̄ę puenerūt, [b] & facies † ēt [c] vsq; quo per se idem eps vel per procuratorem idoneum se nostro conspectui præsentabit,in principali negotio legitime processurus.

❧ Idē M.& R.canonicis Mutin.

❧ *Procurator epi causas episcopatus agit & defendit, licet no fuerit datus sub noīe syndici vel actoris.*

CAP. IX.

P Etitio vestra nobis exhibita continebat , ꝙ cum Mutin. episcopus in Liuoniam profecturus,vos vicarios suos & procuratores constituerit generales , [d] vobis volentib. agere contra detentores bonorum episcopi Mutin.vel contra illum agentib. respōdere,frequēter opponit̄ † ꝙ hoc facere non potestis , pro eo qđ in instrō vicariæ, siue procurationis hmōi non exprimitur, ꝓ eps ipse constituerit vos syndicos vel actores : [c] & infra.

❧ Nos igit̄ ex tenore ipsius instrumenti liquido cognoscētes, ꝙ intentio [f] fuerit ipsius epi , dare vobis agēdi & respōdēdi ꝓ † ipso liberā ptātem exceptionē huiusmodi penitus reꝓbamus.

❧ Grego. IX. nobili viro Vbaldo † ciui Pisano.

❧ *Prouidere dēt iudex, maxime in cā matrimoniali,ꝙ constituens procuratorem gaudeat plena libertate.*

CAP. X.

A Ccedens ad Apostolicā sedē:& infra ❧ Mandamus quatenus D. nobilem mulierē, q sub tua ptāte tenet̄, plenę restituas libertati, faciēs ipsam ad castrū de Massa Lucanæ diœcesis secure perduci,ut existens ibi libera, [g] procuratorem libere ordinare valeat , qui suam coram nobis iustitiam prosequatur.

d ❧ *Generales.* Licet fuerint gn̄ales procuratores, nō tñ poterant transigere.ff.eo.mandato gn̄ali.nec pn̄t alienare nisi fructus aut alia q de facili corrumpi pn̄t ff. eod. procurator totorū.Sed nunqd alter istorū possit agere vel administrare sine reliquo?Vr̄ ꝙ sic,quia in tutorib.& actorib.id seruatur,vt alter sine altero administrare possit. ff.de neg. gest. cū alicui. & ff. de administratione tut.l. vi decreto.ver. j. & l.Lucius §.1. & l. si plures, §.quāuis ff.mand.& l. creditor.§. duob.Credo ꝙ si insolidum cōstituti sunt , vnus pōt agere sine altero, & alia facere ꝓut negotia occupauerint:alias nō pōt vnus agere sine alio: [2] licet in tutorib. aliud sit benigne receptū , ut dn̄t illæ leges, §. decreto. & Lucius. & lex illa creditor.§.duobus. intelligit in eo casu, cū in solidū vtrīq; mādauit. de hoc no.ꝭ. c.pe.ī notula, sic ergo.

e ❧ *Actores.* In canonibus non videbatur ista dubitatio. quia canon omnes administratores noīe procuratoris intelligit. 1.q.3.saluator. est n nomen generale.ut sup. eo.quia in causis. vbi vniuersitas de iure communi constituit procuratores.

f ❧ *Intentio.* Sic patet ꝙ qñ verba generalia siue dubia,ponūtur in hmōi instrīs procurationis , recurrendum est ad intētionem constituentis.sic ēt de priuilegijs.ꝭ.de decimis.ex multiplici. ꝭ.de offi.ord.licet.& in rescriptis,ꝭ.de arb.exposita.& ꝭ.de resti.spo.audita.ꝭ.de of dele super eo. & in beneficijs conferendis.ꝭ.de præb.super inordinata.& c.vlt.Et illa est cā quia verba dēnt deseruire intentioni, non intentio verbis : per verba .n.exprimit̄ intentio.22.q.5.humanæ aures.& 38.dist. sedulo. & 1.q.1.Marcion.& ꝭ.de ver.sign.intelligentia. & c.ꝑterea.& de conse.dist.4.retulerunt.& facit ad hoc.ff.de iud.si quis intentione ambigua.arg.cōtra ff.de pact. veterib.& ff.de cōtrahen.empt.Labeo.& l.cū in lege. sed illa locū hēt in cōtractib. vbi vēditor dēt aperte oīa exprimere: [3] aliàs fit interpretatio ꝯtra ipsum.& ita manifestū,est ꝙ nō est semper cōsiderāda verborū forma in hmōi constōnib.sed quid est eis cōmissum,& in quo officio:quia hoc nomen , procurator, est gn̄ale nomen ad quamlibet administrationē:& per sequentia q ponuntur in constōne,restringitur ad id de quo agitur,ut patet hic.Vñ si diceretur:ego do Titio ptātem agendi & defendendi in cā vel in causis,quam vel quas habeo cum tali , sufficiēs est mandatum,non obstante subtilitate legali,quæ in hoc casu solummodo vr̄ legem imponere verbis, & non rebus,cum sit potius contrarium faciēdum.C.communia de le.l.2.in fi.

A *Ccedens.* Primo prouidet libertati mulieris. Secundo citat ad causam : ibi, *Tu ergo.* Abbas.

CASVS. Quædam nobilis mulier D.noīe de Massa Lucan. diœcesis.noīe filij sui contraxit sponsalia cum Vbaldo ciue Pisano, noīe filiæ ipsius Vbaldi,filijs ipsis scientib. artha forsitan hinc & inde apposita · quia nobilis illa forsitan nolebat perficere quod conuenerat cum dicto Vbaldo : idem Vbaldus detinebat eam sub potentia sua : significatum fuit dn̄o Papæ , vnde mandat dicto Vbaldo, quatenus nobilem illam restituat pristinæ libertati,& ipsam faciat secure reduci ad castrū de Massa Lucan.diœce.vt ibi existens libera, procuratorem libere valeat ordinare,qui coram Papa suam iustitiam prosequatur:& ipse idem Vbaldus super sponsalib.quę dn̄r contracta inter filiam suam, & filium dictæ nobilis, procuratorem idoneū ad præsentiam Papæ transmittat,qui plenam habeat potestatem ad agendum & defendendum.No.ꝙ qui agere vult vel rn̄dere,non dēt esse in potestate alterius,sed libertatē habere dēt.

❧ *Gl. seq. fortificat textum : secundo quærit , & soluit.*

g ❧ *Libera.* Qui.n.agit libertatem dēt habere [4] vt libere cōfiteatur, &

† Et facies etiā quousq;.

[1] Istud verum ita ꝙ statim detur ex actio:& sic non contradicit Goff. adde qđ not. inf. de sepult. in nr̄a.dicebat Inno. ꝙ illud locū hēt in vsuris quæ sunt odiosæ,aliàs bene ꝓuidet iudex in futurum. & facit qđ not. ꝭ. de homi.præ latis. li. 6. vel secundum eu illud locum hēt vbi non est obligatio , sed hic in cōtinenti erat obligatus ex cōtumacia. Io. And.

Procuratores generaliter dati , qđ possint aut non possint ex genera clausulæ.

Proponitur , item aliquot antiq.

[2] Cōcor. tex. in l.j. §. procurator , & ibi Bar.ff. eod.

In multis antiq. est hic dictio : epinēs scopo.

† Vmbaldo.

[3] Cōcor. ꝭ. cōtra iuris regulas.§.fīl.*, & ibi B. ff. de pac. & ff.mand. l.creditor §.Lucius.

[4] Secundum hoc ergo nullus captiuus vel obses procuratorē constituere potestis sicut nec testam facere. ff.de testa. obsides. ar. ff. de iure fisci diuus. nec q detinetur Iuitus , ut hic Ioan. And.

sceat,& possit esse in iudicio: q̄a cōfessio per metū siue timorē extorta nō p̄iudicat. 31.q.2. Lotharius. & 15.q.6.c.1.& 22. q.4. inter cætera. in fi.& p̄cipue in matrimonio, ī quo libertas omnimō restituēda est,& locus p̄uidendus est, in quo nulla possit esse formido. 33.q.2. siue de coniugij. & plena dēt gaudere securitate, cuius est animus indagādus ne p̄ timorē dicat sibi placere q̄d odit. ꝭ. de spon. cum locū. & q̄d quis non diligit facile contemnit. 20.q.3. præsens cleric⁹.& coactiones difficiles consueuerunt exitus habere. ꝭ. de spon. requisiuit. Sed qualiter agit pro filio, cū mater filiū in p̄tāte nō habeat. ꝭ. de conuer. infideliū. c.vlt. Hic agebatur de facto illius mulieris, quia cō traxerat cū illo nobili sponsalia noīe filij sui, cum arrhis, promissis hincinde ; ꝫ si staret per alterū quo minus matrimonium perficeret: quod licet. C. de spon. l.vlt. sed pœna apponi non pōt,& si apponat, peti non pōt: ut prædicta l.vlt. in fi.& inf. de spon. Gemma mulier. & ff. de verbo. oblig. l. Titia. primo responso.

c ¶ *Generalis.* Pōt ergo quis constituere gnālem procuratorē ad oīa, tam ad iudicia ; q̄ ad negotia, ut hic dicit. & sup.eo. petitio. tñ talis procurator trāsigere non pōt, nec alienare: de hoc dixi. ꝭ. eo. petitio. imò quilibet tenetur dimittere ꝓcuratorē, aliàs ꝓcederet contra absentem, si non defenderetur. ff. quib. ex cau. maio. itē ait.& l.seq. de hoc dixi supra de offic. delega. consultationibus.

¶ In aliquot antiq. plenariam.

¶ Tu ergo super sponsalib. quæ inter nata tuā,& filiū eiusdē nobilis contracta proponunt, procuratorem idoneum ad præsentiam nostram mittas, qui ad agēdum & respondendum a plenam † habeat potestatem.

¶ Idem Cantuar. archiepiscopo.

¶ *Si procuratori generali denegantur induciæ ad consulendum dominum ex causa probabili absentem, poterit procurator appellare.*

CAP. XI.

Dilectus filius magister L. rector ecclesiæ de Auna trāsmissa nobis petitione monstrauit, q̄ cum R. presbyter contra ipsum eā studij Bononiæ cōmorantem, super eadem ecclesia ad iudices nostras lr̄as impetrasset, earum auctoritate à iudicib. ipsis eodē rectore citato, b procurator ipsius generalis c ad omnia eius tractanda negotia, pro eo q̄ cōpetentem terminum infra quē rectorem ipsum consuleret, vtrū deberet contendere vel cedere d q̄oni, sibi concedere denegabant, pro eodem nostram audientiam appellauit. Quocirca mandamus, quatenus si est ita, reuocato in irritum, &c.

¶ Idem episcopo Lexon.

¶ *Si reus recedit à iudicio dimisso procuratore solummodo ad agendum, contumax est, & cōdemnatur in expensis.*

CAP. XII.

Constitutis in præsentia nr̄a H. Priore Sagiē.& T. laico dilectū filiū O. subdiaconū nr̄m sup cā q̄ inter ipsos sup quadam sūma pecuniæ vertit, cōcessimus auditorē:& infra. ¶ Quia Prior sup ipsa pecunia ī qua dictus T. eū sibi suæ vxoris e noīe tenebatur, ...

; Vult ergo glos. q̄ iste fuerit ꝓcurator et ad iudicia ; sed idē si fuisset ad negotia, q̄d dic vt infra. eod. g gnāliter. rñ. lib. ε loā. And.

¶ *Gl. se reddit cām, & docet certas i iducias arbitrarias, certas, non.*

d ¶ *Cedere.* Ad hoc.n. dantur induciæ deliberatoriæ, ut intra illas delibereꞇ an cedat vel cōtendat. 3.q.3. c indu ciæ. §. offerat. sed iste procurator per se deliberare non poterat utrum deberet cedere vel cōtendere super facto alterius. vn̄ debebat cōsulere dñm principalē: ; ergo induciæ tales esse debebāt q̄ posset illū requirere vn̄ cum hoc non facerent, iusta fuit appellatio: terminus. n. ſem p̄ constituendus est s̄m distantiam locorum, & negotij, & personarum qualitatem. ꝭ. de ap. cum sit Romana.& ff. de iud. nonnunquā. Et ex hoc patet q̄ hm̄ōi induciæ deliberatoriæ arbitrariæ sunt quia dēnt moderari s̄m locorum distantiam & personarū & negotij qualitatem. licet dicatur, xx. dierū gaudeat inducijs, imo plus vel minus, s̄m q̄ visum fuerit iudici expedire. inf. vt lit. non conte. qm̄ frequenter. §. si vero. Aliæ vero induciæ. puta quæ dantur ad appellandum, non sunt arbitrariæ: nam ibi iudex nihil habet officij inf. de re iud. quod ad consultationē & 2.q.6. biduum. quæ sunt decem dierum: vt ead. cā, & qō ea c. anteriorum. & induciæ quæ dantur condemnatis in causa pecuniaria, non sunt arbitrariæ. ff. de re iud. l.4. § si quis, nisi causa cognita,& iusta de causa. ff. eod. l.2. tamen quidam illas dant ad arbitrium secundum consuetudinem loci.

; Qui nō fuerat in culpa nō instructo procuratorem: cū lis tūc nō fuisset mota nec forsan cogitata & vi de quod no. i Spec. de di.. §. ... quarto ec ce. & q̄d dicam. ꝭ. de iura. cal. in per tractādis. sup versi. omnino. loā. And.

a ¶ *Glos. seq. primo docet formam constituendi procuratorem. secundo quærit, & soluit distinguendo.*

a ¶ *Respondendum.* Sic ergo dēt constitui procurator ad agēdum datus ut possit et defendere & rn̄dere aduersario si eū reconueniat: alias si non defenderet, denegabitur ei actio. ; ff. eo. Mutius. §. pœna.& in expensis alteri parti tanquam contumax condemnatur. ꝭ. eo. cōstitutis. ar. In qua constōne dēt satisdationem exponere, per quam ipse fideiussor sui procuratoris existat, iudicatum solui sub hypotheca rerum suarum. Insti. de satisd. §. si vero. & q̄ tpe snīæ erit in iudicio, aliàs oīa dabit quæ in cōdemnatione veniunt, vt ibi dr̄:& ita plenam hēt p̄tātem. Et est notabile, quia procurator q̄q; non posset cauere indicatum solui, quia forsan non hēt ibi amicos, qui pro eo velint fideiubere,& ita contumax reputaretur, ex quo sic citatus est, ut hic dicit: sed si hoc fiat, sufficiens erit procurator. Et hoc hēt locū in procuratore rei, qui dēt cauere semper iudicatum solui, q̄d est dicere, soluere id in quo condemnatur, & q̄d defendat reum,& q̄ non committat dolum. ff. iudicatum solui l. iudicatum. & in procuratore actoris idem est seruandum si reconuenitur. Sed nunquid pn̄t isti parentes litigare de matrimonio filiorum, vt fieret p̄iudiciū ei ꝯtra quem iniaretur pro matrimonio? Dico q̄ sic, dūmodo filij tō sentiant ad hoc,& rata habeāt facta parentū: quia perinde hr̄ ac si ipsi hoc facerēt p̄ alios;& p̄cipue per parētes contrahit matrimonium. 31.q.2. honorantur.& ꝭ. de conuer coniug. ex parte. Si vero filij non consentirent factis parentum, tunc nō noceret snīa contra aliquem lata: ibi.n. non pōt pater vel mater litigare filio inuito, cū ibi solus consensus illorū de quorum coniunctione agitur, sit necessarius. 27.q.2. sufficiat.& in uitis et parētib. contrahere possint: quia quantum ad hoc nō dicuntur in potestate parentum esse. ꝭ. de despon. impub. c.1.

; Hoc nō hēt locū in procuratore necessitate dato in rē suā. ff. eo. seruum. i fi. & l.seq. & vide in Spe. eo ti. §.1. versic. item excipitur. loā. And.

An parentes possint d̄ matrimonio filiorum litigare.

; Caute hoc accipias: nam parentes non contrahunt pro filijs, nisi filiorum consensus accedat, ut mox seqtur in fin. glossæ.

Dilectus filius. Prima pars narrat grauamen appellantis. Secunda dat iudicem: ibi, *Quo circa.* Abb. Sicul.

CASVS. Magister Laurentius rector ecclesiæ de Anna, volens venire Bon. cā studij, constituit quendam suum procuratorē ad oīa sua negotia procuranda,& sic venit Bon. Quidam presbyter R. noīe cōtra ipsum super dicta ecclesia lr̄as impetrauit fecit ipsum citari apud ecclesiā ipsam: procurator ipsius generalis pro eo petijt terminum sibi dari, infra quem dictum magistrum consulere posset, vtrum deberet cedere vel contēdere; quod cum iudices facere denegarent, ad sedem Apost. appellauit. Vnde mandat Papa, quatenus si est ita, quicquid factum est post appellationem debeat in irritum reuocari. Not. dilationem dandam procuratori ad denunciandū dño.

b ¶ *Citato.* Ad ecclesiam inam per suum procuratorem. ibi. n. debet citari inf. de dolo & contu. causam quæ. & c. vlt. nam ipse fuit Bononiæ: ut inf. de eo qui mitti. in pos. c.vlt.

Constitutis. Prima pars narrat contumaciam & condemnationem actoris. Secunda; ibi, *Nos autem.* condemnationem approbat,& causam committit. Abbas.

CASVS. Quidam prior Sagien. Hoc noīe, tenebatur in quadā quantitate pecuniæ T. laico nomine vxoris suæ: eis in præsentia Papæ constitutis, O. subdiaconum suum super causa illa concessit auditorem; oblato libello dicto priori, recessit prior sine licentia, dimittens quendam procuratorem solummodo ad agendum, cum esset reus: auditor insufficientem eum per mandatum eius ad defendendum ipsum priorem reputans, & contumacem, condemnauit eum dicto T. in unam marcham sterlingorum in expensis,& dn̄s Papa sententiam illam ratam habet & firmam: mandans huic episcopo quaten⁹ partib. conuocatis audiat causam. Not q̄ qui procuratorem idoneum non dimittit,& recedit sine licentia, contumax reputatur,& debet parti alteri in expensis condemnari. ;

e ¶ *Gl. seq. recitatur per quæstionem, quomodo iste pro vxore auditur secundo quærit, & soluit.*

e ¶ *Suæ vxoris nomine.* Forte nomine vxoris suæ recepit iste obligationem à priore, mutando ei pecuniam vxoris nomine illius: aut pro alio cōtractu: pro qua etiam sine mandato agere posset in rebus ipsius præstita cautione ; de rato. C. eod. tit. maritus. Sed si maritus habeat mandatum, non potest agere nisi quatenus in mandato continetur, vt ibi dr̄ in fi. l. præalleg. sic etiam nomine alterius quis recipit institutionē siue inuestituram, inf. de præb. accedens. & nomine alterius quis recipit vsuras: quod esse non debet. 46. dist. sicut non suo: sic & nomine vxoris sibi potuit obligare priorem per stipulationem, sed vxori simpliciter non potuit, dicendo: promittis vxori meæ soluere tantam pecuniam? quia alter per alterum stipulari uel pacisci nemo potest. Instr. de inuti. stipu. §. alteri. ff. de uerb. oblig. stipulatio ista. §. alteri. nec factum alterius pōt quis promittere. Insti. de inuti. stipu. §. si quis alium.& in ptæ di. l. stipulatio ista. in prin. sed si vxor agere velit ꝓ tali obligatione, nunquid est præferenda illa vixor? & an vir posset agere inuita

; Et dn̄t qdā hoc procedere iure coniūctionis: sed planū est eū nec cōsanguineū, nec affinem: sed quia est affinitatis causa indicatur de ipso, ut de affinitate: vt not. ff. eo. tit. sed hęc in pri. loā. And.

inuita vxore? Non:quia vtilis actio acquisita vxori,præfertur directæ acquisitæ marito;nec potest agere ea inuita. ff.de procur.si procurator.vbi dicitur q si procurator meus stipulatus fuerit satisdationem, iudicat. solui, vtilis actio mihi datur: nec potest agere procurator me inuito.

ri dicebat, recepto libello illicētiatus [a] recessit, quendā procuratorē dimittēs solummō ad agēdū, [b] quem cū auditor ipse per mandatū procuratoriū sibi datū, ad defendendū Priorē sufficientē nō viderit,eū ex hoc reputans cōtumacē,ipsum pfato T.in vnā marchā sterlingorū † condemnauit,taxatione [c] phabita in expensis: † & infra. Nos aūt finem litib. [d] imponere cupientes, & quod ab auditore præfato

a Illi- ce- tiatus. 11.q.3.certum.ideo contumax reputatur, quia nullum responsalem sufficientem dimisit

b Ad agendum. Iō non valuit mādatum, quia cum Prior esset reus,debuit dimittere procuratorē ad defendēdum,& nō ad agendum: nisi vellet reconueniri actorem, & iō contumax reputaf:qa nō dimisit idoneum. Qualiter autem dēt dimittere quis procuratorē idoneum & sufficiētem dictū est sup. eo.accedēs & iste procuratòr noluit eum defendere:qd si fecisset non fuisset condēnatus Prior in expensis, sicut credo.

Vide te. in l. 1. cū ibi not.ff q[1] cuius. vniuers.

c Taxatione. Quæ semper debet præmitti ante cōdemnationem.3 q 5 §.offeratur & etiam iuramento præmisso.2.q.1.in primis.& inf. quod met cau c.si quod debuit hic præmitti.Et sic not.quod sententia super expensis pro contumacia potest ferri in absentem & hoc est quòd dixi sup eod. querelam.de expensis scilicet,quia non venit, vel si venit & recedit sine licentia. condemnatur in expensis.

d Finem litibus. Infra de dolo & contu finem.& cap.venerabilis. Bernardus.

Mandato procuratori. CASVS Aliquis cōstituit aliquē procuratorem in cā quam hēt coram iudice ordinario vel ēt delegato: pcurator iste cū aduersario ingressus est iudicium:dñs postmodū reuocauit mandatū a suo procuratore: qritur vtrum ea q̄ cum ipso procuratore postmodum fiunt, valeant?Respondet pp,q si reuocatio ista ad iudicē illum vel aduersarium non peruenit, iudicium qd ipse quasi procurator postea est expertus ratum dēt esse No q reuocatio peruenire dēt ad iudicem vel aduersarium, aliàs nihil valet qd agiē per illum procuratorem,ne de dolo quis commodū sentiret.

Gl. seq.facit quinque.dicit primo quid continere debeat procuratorium. Secundo quando de procuratorio rei omnino constare debeat. Tertio quòd procurator rei caueat de iudicato soluendo, non de rato, nisi in casib.& septem enumerat. Quarto quando cautiones præstentur. Quinto de syndico & tutore,quòd non caueant de iudicato soluendo,& causam reddit.

e Mandato procuratoris. De mandato procuratoris actoris dictum est s.eo.c.1.in mandato n procuratorio dēt contineri præcipue nomen eius qui constituit procuratorem,nomen procuratoris,& in qua cā, & quod ratum habebit quod cum eo actum erit,sicut in lr̄is de rato,& coram quib iudicib.maxime si sunt delegati.coram ordinario. n non est necesse multum q fiat de eo mentio.ff de procu si procuratorem. & istæ litteræ mitti debent aduersario, ut certus sit,quib releuatur procurator a satisdatione,de rato,cum de mandato dubitaf, vt ibi dr. De mandato procuratoris rei oīno constare dēt.& si non ostendatur mandatum,repellitur, nec admittitur tanquam procurator ēt si dubitaretur,nisi vellet se offerre defensioni, [1] & siue quis habeat mandatum siue non,& quantūcunq; sit idoneus procurator rei dēt præstare aliquā aliā cautionem,s.iudicatum solui.C.de satisd.l.vni.& ff.eo.qui pprio.§.qui aliū & l.minor.in fi.& Insti. de satisd. §. si vero.q c a s. iudicatum solui.tria continet,s.q defendat reum in cā, & q dolum non committat,& q soluat iudicatum: & hoc ipsum qd verbum sonat ff.iud.sol l. iudicatum solui. & hæc satisda. dēt interponi ab ipso dño qū præsens constituit procuratorē dum conuenitur:& si absens extra iudicium cōstituitur,cautionem interponat pro suo procuratore,per quam fideiussor existat sub hypotheca rerum suarum.Insti.de satisd. § si vero. aliàs ipsemet procurator exponere dēt prædictā cautionē, [2] quantūcunq; locuples sit,& idoneus,vt dictū est.Cautionem vero de rato non pstat procurator rei, s.rem ratā dñm habiturū,cū & si ille,s.dñs ratū nō habeat,ipse soluat de bursa sua.qa reuocare non pōt dñs Porro vbi reuocare posset vel retractare qd actum est,dēt procurator pstare cautionem rem ratam dñm habiturū, vt cū quasi defensor cōuenit rei vendicatione, vel cōi diuidundo vel familię erciscundæ,vel finium regūdorū,& eccla vel minor, & restitutionem in integrū postulādo

[1] Gl. in l. non solū. §.qui alie no.ff.eod. Cy. in l.1. C. eod.

[2] Et antequam hoc faciat pōt iudicem recusare, excipere, & alia facere, quæ pcedūt lit. cōte de hoc in Spe de satisda. §. pe.ver sed pone.Ioā An. d.

& cū stat° cū seruus pclamat in libertatē p procuratorē dñi, duplicē cautionē pstat pcurator rei: iudicatū solui.& rē ratam dñm habiturū.ff eo Pōponius.§.sed & is & l. si defunctus.§. vlt.qa in hoc iudicio vtraq; psona sustinet vicem duarū psonarū.j.de proba.ex lr̄is.& ff.eo.non solū. § si status & §.eā & casus.& cum tutor postulatur suspectus, & ipse p procuratorem defenditur. ff.e.nō solum § vlt & hmōi cautiones ante litis contesta. peti debent ff.e. Pōponius § ratihabitionis Procurator vniuersitatis siue collegij cautionē de iudicato soluendo nō præstat: qa sustinet vicem vniuersitatis,& iurat d calumnia in animam ppriam, vt de iura calum. c. in ptractandis. & c. se & C de iur cal. l 2.§.sinaūt.quia quasi dominus intelligitur sicut & tutor,ff.pro emp l.qui fundum. §.si tutor.ar.ff rē ra.ha actor nec tutor cauet de iudicato soluendo C de admi tuto. l vlt §.defensionem.sicut nec verus dñs illum præstaret Insti de satis.§.sed hodie & ideo de necessitate est istud officium,s.eo. quia. sed officium procuratoris est voluntarium, quia nemo compellitur constituere procuratorem. [1] sup. eo querelam aliās nō esset differentia inter procuratorem priuatæ personæ & syndicum vniuersitatis.

factum esse dignoscitur approbātes,Mandamus quatenus partibus conuocatis, &c.

Idem.

Tenet iudicium agitatum cū procuratore reuocato, si reuocationem iudex & aduersarius ignorauerūt. hoc dicit secundum communem intellectum, & verum.

CAP. XIII.

Mandato procuratoris [e] post litem contestatam à domino reuocato, [f] si hoc

Gl.seq.sic diuide licet prima facie qui signat contrarium,& sol. secundo principium quod distinguit an ad solum procuratorem perueniat reuocatio,an etiam ad aduersarium vel iudicem mediam arg. a contrario,& illud reprobat contra quod induxit legem, quā soluit.

f A domino reuocato. Circa hmōi reuocationem notabis. Cū aliquis reuocat mandatū factū procuratori ad agendum vel defendendū constituto,aut reuocatio puenit ad pcuratorem tm̄,aut ēt ad aduersarium vel iudicem.Si tm̄ ad procuratorem,non piudicat aduersario: quia iudicium qd idem quasi procurator postmodum est expertus, ratum esse dēt:vt hic.& s. de rescr. ex parte decani. [4] & ff.eo si procuratorem. in fin. & C de satis l vni.ēt ante iudicium cœptum.ff.iud.sol.si ante. ad idem.ff de sol qui hoīem §.si Titium & l. si quis seruo. & l cū quis.§.1.Et si pater iusserit filio credi:postmodū ignorante creditore mutauerit volūtatē,cessat senatuscōsultum. qm̄ initiū spectādum est.ff ad Maced.si tm̄. Et si dicā:qui voluerit cū seruo meo chere.periculo meo chat: possum mutare volūtatem,si certificauero creditorē.ff.qd i.iussu l.1.primo rū in fi. Si uero reuocatio perueniat ad iudicē,vel ad aduersariū: quicquid fit cū eo,tanq cum falso procuratore,non valet: vt hic à ɔtrio sensu s.de rescri ex parte decani. postea non procedat iudex cū illo procuratore.s.eo. auditis & sic intelligitur qd dr s.eo.ex insinuatione & c.in nr̄a,qui n.vult reuocare procuratorem, certificare dēt aduersarium vel iudicem: ut hic dicit. Sicut lr̄æ de rato mittuntur iudici & aduersario ff.eo.si pcuratorem ff.rem ratam ha.ne satisd. sic multo fortius lr̄æ reuocatoriæ Sed quare dicit,post litis contestationem?Innuitur à ɔtrio sensu q ante litis contestationem posset reuocatio fieri, ēt ignorante iudice vel aduersario, & q necesse nō sit significare iudici vel aduersario.sic vr̄ loqui decr.s.eo.ex insinuatione.& c.in nr̄a.Ex lr̄a illarū nunq colligif,q reuocatio peruenerit ad iudicem vel aduersariū:& tn̄ reuocaf qd factū fuit p illos pcuratores. Sed ibi supplef q reuocatio peruenerit ad aduersariū.Sic ergo supple hic,maxime:qa idē est ante litē cōtestatā & post litē. sic n.multi possent decipi, si sola reuocatio procuratoris sufficeret,si non denunciaf aduersario vel iudici qñcunq; fiat reuocatio.certificādus est aduersarius:aliàs imputet sibi qd hoc tacuit.arg.s.ff.man.si mādassem. Illud in negotijs vbi non decipif venditor:hic decipitur aduersarius. & iō secus. Sed si reuocatio sit missa pcuratori ante lit cōte. & ipse occultat hoc: vr̄ q procuratori sit imputandū q eam non ostendit,& snīa quantum ad eum valeat, sed non quantum ad dñm:quia se liti obtulit alienæ.ff.rem ra. ha l 3 §.falsus.& ff.de iud.de qua re §.2.& ff.de rei ven.is qui se obtulit. & l.prædicta si quis seruo.in fi. [5] Sed hoc forsitan posset habere locum cum procurator est soluendo:aliàs non,arg. prædictarum decr.ex insinuatione & c. in nostra. Vel dic q tenet sententia,& imputet sibi dominus qui hoc nō insinuauit iudici vel aduersario, vt probat hic littera. Item ex hac littera vr̄, quod etiam post litem contestatam indifferenter reuocari possit absque causæ cognitione: [6] & ideo contra. ff. eod.

[1] Nec recipere procuratiōis officium. & hoc pl° facit ad ppositum. s. c proxi. in gloss. 2. Ioā. And.

[4] Facit tex in l.sæpe. ff de verb.sign.

[5] Ponit casum l. cum quis sup alleg. hoc addito q ille Titius tenef furti.

[6] Cōcor. te. in l nā procuratorem & ibi Barto. ff. eo.

post litem

post litem aūt contestatam. Non est contra: quia hoc non hēt locum qñ procurator consentit. Si vero procurator nollet, dēt hoc fieri cā cognita, tñ non procederetur in cā post reuocationem, nisi post cām cognitam: & tñ non dēt audiri procurator, qui sibi assumpsit procurationem, vel se asserit procuratorem: quia hoc ipso suspectus est, & ita semper remoueretur. ff. eo. quæ oīa. sed hoc dicit procurator, vt sine nota suspicionis remoueatur: ut l. prædicta, quæ omnia.

Quòd ingerit operas ī in uitū. Io. And.

ignorante iudice, vel [a] aduersario factū fuerit: iudiciū q idem quasi procurator postmodū expertus est, ratum esse debebit.

Idem.

Filiusfamilias pōt esse procurator in iudicio, ēt ad futuras lites: & procurator datus cum plurib. simul insolidum, præfertur si præoccupauit negotium: secus si diuerso tempore fuit datus. Item procurator appellare debet à sententia nisi ex causa excusetur; quo casu debet domino nunciare de sententia: appellationē tamen prosequi non tenetur.

CAP. XIIII.

Non iniuste iudex pcessit, qui filiumfamilias [b] in procuratorē admisit; quamuis ad futuras [c] controuersias constitutum: Qui licet simul cū alijs [d] datus fuerit, prius tñ procurationis officium occupauit.

a *Vel.* Pro, & aliàs sequeret à ɔ̄rio, q si reuocatio ad alterū peruenisset, valeret quod cum eo factum esset: quod non est verum.

N*On iniuste.* Sex sūt dicta principalia istius tex. Secūdū: ibi, *Quāuis.* Tertiū: ibi, *Qui licet.* Quartū: ibi, *Quod fieri.* Quintum: ibi, *Potuit.* Sextū: ibi, *Licet.* Ab.

CASVS. Filiusfa. cōstitut⁹ est procurator in aliqua cā, & ēt ad futuras lites cum quibusdam alijs, & insolidū, & ipse præuenit alios: obijciebatur q nō poterat esse procurator, cum esset in potestate alterius: & q ad futuras causas cōstitui nō poterat: iudex nihilominus ipsum admisit: quæritur quid iuris sit. Respōdet Papa q iudex iuste fecit qui ipsum admisit, quamuis ad futuras controuersias fuerit cōstitutus, & licet cū alijs simul fuerit constitutus, ipse tñ prius procurationis officium occupauit: sed talis occupatio non hēt locum in procuratorib. diuersis temporib. constitutis: quia dato posteriore, prioris procuratio esset reuocata. POTVIT. Procurator cōdemnatus est, vtrum teneatur appellare & prosequi applōnem? Rñdet, q in eo q snīa est lata contra ipsum, pōt & dēt appellare, uel si ex aliqua iusta cā appellare non pōt, dēt hoc dño significare, ut si voluerit, appellet, sed causam appellationis prosequi non tenentur inuitus. Totum est notandum qđ hic dr̄. Not. q plures pōt dari procuratores simul. Item no. q filiusfamilias pōt dari procurator. Item no. q quis dando secundum procuratorem reuocat primum. Item no. q procurator non tenetur appellationem prosequi. Itē no. q licitum est alicui agere nomine alterius, & non suo.

b *Filiumfamilias.* Filiusfa. etiam sine mandato pro patre admittitur ad agendum & defendendum, præstita satisdatione. Imo & si esset minor, quia iustius est talem admittere, q̄ absentem indefensum condemnare. C. eo. tit. exigendi. Item pōt constitui procurator ad agendum & defendendum, vt hic dicit, & ff. eo. filiusfa. § ipse quoq;. vnde iudex iuste fecit qui illum admisit, nisi esset minor, quem non debuit admittere: quia si decipiatur, potest restitui ipse, & fideiussores eius. ff. eod. minor. nisi forte pro parte ad defendendum ex benignitate, & non de rigore: ut in l. exigendi. in fin.

c *Ad futuras.* Ad præsentes & futuras lites bene dat procurator in diem, & sub conditione: & in perpetuum, & ad tps. ff. eo. l. 3. & 4. & ad unam causam, & ad plures, & ad omnes: vt ff. eo. l. 1. & l. mandato. & sup. eo. dilectus. & præsens & absens dari potest. ff. eo. l. 1. in fin. nec datur inuitus. C. eod. inuitus. & debet expresse consentire, aliàs inuitus videtur datus. ff. eod. filiusfamilias. § inuitus. & quilibet qui non prohibetur, dari potest: quia prohibitorium est hoc edictum. ff. eo. inuitus. § 1. & certus debet esse procurator. ff. eod. l. 2.

Glos. seq. arg. negatiue, soluit distinguendo.

d *Cum alijs.* Sic ergo patet q plures pcuratores simul dari pñt. 2. q. 6. c. post applonem. § forma. in fi. & ĵ. de testi. insuper. & ff. eo. plurib. & ff. de admin. tu. decreto. § 1. Sed nunqd ambo vel ēt si sunt plures, simul agere dēnt, uel vnus sine altero? Vr̄ q vnus sine altero agere non possit. ar. sup. de of. dele. cām. & ff. de re iu. duo. Dicas, si plures dati sunt simul insolidū potior est ɔditio occupātis; vt hic. vñ supple hic, insolidū. simile. ff. eo. plurib. & ff. de leg. 1. si plurib. in fi. & ĵ. de appel. ut debitus. & sup. de rescri. c. capſm sanctæ crucis, sic. ff. de admi. tu. decreto. in fin. & ff. de ver. obl. si Titius. arg. ff. de duobus reis. ex duob qñq; tñ ille dr̄ occupare, q primo ad snīam venit. ff. de pecu. si vero. & ff. de noxa. si quis sed si simul occurrerent ad litem contestandam, iudex tunc pōt eligere magis idoneū, ne repugnātia inde ɔtingat, & si vnus negaret, & alter ɔcederet. ff. de accus. si plures. & ff. de admi. tut. decreto. in fi. si vero nō sint dati insolidū, sed simpliciter, tūc neuter agere pōt vel defendere sine reliquo, & sunt simul admittēdi, sicut iudices qui⁹ dātur sine cā illa, q si non oēs, & c. sed idem vr̄ dicendū siue addatur insolidū, siue non: cum rō illi⁹. l. si plures. § quamuis. & l. decreto. nihilominus remaneat, & iō forte non ponitur hic in textu, insolidum. quia aduersarius ab initio prouiderat sibi, ut iudex magis idoneum admitteret. Bernard⁹.

Qđ fieri nequiuisset in procuratorib. diuersis tēporib. [e] constitutis: qm̄ dato posteriori, prioris esset pcuratio reuocata. † Potuit quoq; is & debuit à snīa, in eo q lata extitit cōtra ipsum, [f] nostram audientiā appellare: [g] vel (si iusta cā excusabat eūdē) saltē dño cōtestari, † vt ad appellationis beneficium conuolaret. Licet appellationem prosequi non tenetur inuitus.

Idem.

Procurator vniuersitatis cuius maiores & iurati sunt excōicati, nō repellitur ab impetrando, nisi illi in procuratorio sint expressi, vel eorū auctoritate factum sit, vel ad id scienter sint admissi. h. d. & est decisio notabilis & subtilis.

CAP. XV.

Consulti sumus, an cōstitutus ad impetrandū à com

Vide l. si qs eū. si §. fi. ff. eo.

† Vt infirmitas, paupertas, vel met⁹.

† Idest nunciare coram testibus. l. si pcuratorem. § si ignorātes ff. mand.

Glos. seq. ponit casum exemptum, & inducit simile.

e *Temporibus.* Ponit tenorem illius l. ff. de procu. si quis cum procuratore. § fin. in quo casu nō ē melior occupantis conditio: quia dando scḋm, priorē reuocare vr̄, vt hic dicit, & l. pdicta, si quis cum procuratore. § vlt. nisi dando scḋm exprimat q priorem vult durare in procuratorem. ff. de leg. 1. si plurib. sicut est in iudicib. quia secundum rescriptum derogat primo. sup. de rescri. exterā. & qñq; secūd⁹ priori adiūgit. sup. de of. dele. corā. Ad vnam litē pluriū personarum & vnus & plures procuratores dari pñt. ff. eo. si quis cū. § vnus. Qñq; tñ plures personæ non pñt agere vel experiri, nisi per vnū defensorem seu defendere, ut vbi plures fideiussores sunt, & volūt defendere eum pro quo fideiusserunt iudicatum solui. ff. iu. sol. iam tñ. § si tñ. Et plures hæredes necesse hñt dare procuratorē, ne actor incōmodo afficiatur, si defensor in plures personas diuidatur: ut in l. pdicta, iā tñ. § si tñ. & ff. de exerci. ne in plures. Idem est in redhibitoria. ff. de ædi. edi. q si nolit. § si plures. Idē ē vbi ille q agebat iudicio fam. ercis. cōi diui. ff. reg. decessit plurib. hæredibus relictis. quia ad oīa oēs vnum procuratorem dare debent. ff. fam. ercis. si familiæ erciscun. & ff. de procu. licet. in fin.

Imò est contrariū in iudicibus. quia scḋm rescriptum nō tollit primū, si de illo nō faciat mentionem: vt ibi. & de offic. dele. ex litteris. sed in secundo procuratore nō est necesse q fiat mētio primi: & hic sit. & rō quare in rescriptis nō est melior cōditio occupantis, tradit hic p Hostien.

Glos. seq. arguit, & remittit.

f *Contra ipsum.* Bene dicit, contra ipsum: quia in persona procuratoris semper formanda est snīa, alias non tenet. C. de sen. & interlo. om. iu. l. 1. siue ab initio, siue post litem cōtestatam procurator interuenit. C. eo. nihil. De hoc dixi sup. de ele. querelā. Et no. q iste § ponit tenorem illius l. C. eod. inuitus.

Gl. seq. recs. per q an domino scienti sententiam latam, &c.

g *Appellare.* Procurator ergo appellare tenet, sed prosequi non cogitur. C. eo. inuitus. qđ si nō fecerit, imputatur ei. ff. de neg. gest. liberto. § vlt. in fin. Vel saltem denunciare tenet dño sniam latam contra ipsum, ut dñs appellet si uoluerit, qa culpa ipsius amisit cām, & ipse non poterat diuinare: vnde imputatur sibi. simile ff. man. si fideiussor. § si cum debitor. & hoc est uerum cum dñs nesciuit, si uero sciuisset, certiorari nō debuit. ff. de act. emp. & uen. l. 1. in fi. & sup. de rescri. ab excōicato. unde tunc sibi imputet dñs q non appellauit. Vel pōt dici q appellare tenetur procurator, uel dño denūciare, quia hic non distinguitur utrum dominus hoc sciat uel ignoret contra se iudicatum, aliàs mandati tenebitur, nisi alterum faciat, nisi iusta cā eum excuset, ut dicit lra sequens, puta, iustus metus. tunc denunciet dño. ĵ. de appe. c. ult. uel inopia, sicut dr̄ de fideiussore condemnato ultra uerum debitum. Qui non pōt pp inopiam appellare, debet hoc denunciare principali personæ. ff. man. si procuratorem. § si ignorantes. Bernardus.

Et hui⁹ dicti ē esse ratio: quia licet dns sciat contra se sniatum, probabiliter credere potuit, q procurator sollicitus appellaret. Io. And.

C*onsulti sumus.* Cōis diuisio. Secūda: ibi, *Taliter.* Abb. Sicul.

CASVS. Quædā cōitas cōstituit quēdā pcuratorē ad impetrandum: maior de illa cōitate, & iurati per quos cōitas regitur, erāt excōicati eo tpe quo iniunctum fuit procurationis officiū: quæritur vtrum talis procurator pp hoc ab impetrando debeat repelli? Rñdet, q non est procurator hmōi repellēdus: nisi illi excōicati expressi essent in lrīs pcurationis, vel nisi

vel nisi aliàs eorum auctoritate ꝓcuratio facta fuisset, vel nisi ipsa cōitas sciēs eos tales eē, simul cū eis ꝯstituisset eūdē. no. ꝙ si maior pars sciēter admittit indignū, nihil valet qđ agit: sed si ignorāter, ꝑ ꝑ paucos nō vitiat factū maioris partis. Itē vtile vitiat ꝑ inutile. Itē expressa quēq; nocēt, nō expressa nō nocēt.

Gl. seq. aperit dubium secundo quærit, argu. & sol. sol. opponit, & oppo. respondet.

munitate aliqua procurator, ab impetrādo deberet excludi, ꝓ eo ꝙ maiores & iurati,[a] † ꝑ quos eadem cōitas regebatur, tpe quo iniunctum fuit procurationis officium, erant excōicationis sñia innodati. Taliter respōdemus ꝙ nisi essent illi in lřis procurationis expressi, [b] vel aliàs eorū auctoritate ꝓcuratoris [c] † institutio facta fuisset, aut sciēs eos esse tales, [d] ipsa cōitas vnà cum eis constituisset eundem, nō est procurator hmōi repellendus.

TITVLVS XXXIX.

De syndico.

Gregorius † Papa subdiacono defensori Siciliæ.

a *Iurati.* Per hoc videbatur ꝙ procuratio non valebat: quia maior & iurati per quos cōitas regebatur, erāt excōicati, ipsi quasi caput vniuersitatis censentur, & ipsi iurāt ꝓ causis vniuersitatis. C. de iur. cal. l. 2. §. hoc ēt in fi. ff. de condi. & demon. municipib. ff. ad munici. municipes. huiusmodi maiorib. cura totius reipublicæ cōmissa est, ut dicit lex illa, municipes. vnde vř ꝙ institutio procuratoris non valeat: & sic ille procurator dēt repelli, cum auctores illius non reciperentur. ⁊. de testi. licet. Sed q d dices: imperator est excōicatus, impetrauit litteras pro non excōicatis etiam credentibus illum non esse excōicatum, vel ēt credentib': nunqd valent litteræ, ut per eas procedatur? Vř ꝙ sic: quia non refert per quemcunq; preces oblatę sint. C. de preci. impe. offer vniuersis, & mulier ēt admittitur ad impetrandum, quæ aliàs ad iudicium pro alio non admittit. ff. de reg. iur. l. 2. C. de procu. alienam. Super hoc dicas, ꝙ tales litteræ bene valent & tenent: † licet imperator q eas impetrauit, repulsus fuisset ab impetrādo, si uice cācellarius illum excōmunicatū sciuisset: cum ēt si principalis dñs eas impetrasset, valerent eo absoluto. ⁊. de excep. pia consideratione. de hoc teneas secundum ꝙ ibi not. in glo. sed mirum. Sed videtur ꝙ litteræ impetratæ ab excōicato non valeant, per hoc qđ dicit, si maior & iurati excōicati, essent expressi in litteris procurationis, procurator eorū deberet ab impetrando repelli, & ipsi ijdem repellerētur. Ergo multo fortius litteræ impetratæ ab excōicato non valēt: quia ꝗ excōicatus repellit ab impetrando, & litteræ impetratæ ab ipso repellendæ sunt. Hoc ita intelligēdū ē, cū vice cācellarius, & alius q litteras cōcedit, scit illos, s. maiorē & iuratos excommunicatos: tunc dēt procurator eorū repelli ab impetrando: q a & ipsi repellerentur: & ita non licet eis ꝑ aliū qđ per se ipsis nō liceret. ⁊. de test. licet. Excōicati publice nec per se nec ꝑ aliū ad agendum vel impetrandū, vt agant, admitti dēnt. ⁊. de except. exceptionē. in fin. Si vero vicecancellarius ignorat impetrantem excommunicatū, nec ꝯtra ipsum excipiat. & litteras obtinuerit, valebūt, & poterit agere ꝑ eas cū fuerit absolutus. ⁊. de excep. pia. Bern.

ADDITIO. Quidam dicunt ꝙ valent litteræ; ego credo ꝙ nō valent: qa sunt impetratæ ab excōicato, cui' procuratio nō tenet. ⁊ de prob. post cessionē. licet ille ad litē esset datus, & indignū ē scripturā illius admitti, cui' actor damnat. ⁊. de hęre. fraternitatis. nā si sciuisset illū talem qui tales litteras concedit. fuisset repulsus. ergo & tu debes repellere ipsum cū suis, instrumentis ⁊. de hære. excommunicamus. §. credentes. vers. tabellio. quia eadem ratio, & c. de rescrip super litteris.

b *Expressi.* Expressio ergo nocet hic, quia per hoc apparet quod eorum mandato fuit constitutio facta tanquam maiorum: unde non valet, quia si maior de vniuersitate, puta administrator, consules, ꝑlatus excōicati sint, vniuersitas agere non potest, quia quasi mortua tunc habetur. 11. q 3. nemo episcoporum. & ita quasi vacare intelligitur, unde agere non potest infra. ne se. vaca. c. 1. 2, & 3. Idem est si in procuratione non sint expressi: dum tamen constet quod eorum auctoritate constitutio sit facta, vt hic dicit: sed cū expressi sunt, tunc constat. & sic expressa nocent, non expressa non nocent. ff. de reg. iur. expressa, & quia eorum auctoritate factum est, proprium factum censetur: qa oīa nřa facimus quib' auctoritatē impertimur. C. de vend. iure enu. l. 1. §. sed neque. in fin.

c *Procuratoris.* puta, quia dicebatur in procuratione: talis communitas fecit titium suum procuratorem ad impetrandum, & maior & iurati interposuerunt suam auctoritatem.

† Vide l. 1. ff. quod cuiusque vni. & ca. cum non ignores. de præbē.

† Procurationis.

† Lib. 1. episto. 67. registri. & c. 1. eo. tit. in 1. cōpil

† Dic cōtra ut inf. de proba post cessionem. & hoc tenebat olim Bernard', sed postea sententiā mutauit, ut ait Ioan. And. quē uideto.

Dicunt quidam hanc glossam typo Inno. iiij. additionem fuisse. sed nūc in oībus manuscriptis hr: & de materia eius latè Ioan. & Ioā. And.

Gl. seq. arg. ad brocar. quòd vitiatur vtile, & e. alleg. 7. inne, & 5. alleg. in contrarium demum quærit. arg. pro & contra, & soluit.

d *Tales.* Et iō imputat, quia nō debebat illos ad hoc associare. simile. ⁊. de ele. scriptū est. in fi. Et est ar. ꝙ vtile vitiat hic per inutile. ar. ad hoc. 9. dist. si ad sacras. & ⁊. de of. dele. super qōnnm. § si vero. & 3. q. 9 pura. & ff. de ædil. edict. cum eiusdē. Sic & vna ouis morbida totum gregem inficit. 24. q. 3 resecandæ & ⁊. de statu regu. ea quæ. 1. rñso. in fi. & ⁊. de of. deleg. cum super. arg. ꝯ ꝙ non noceat factū illorū. sup. de elect. illa. & ⁊. de cle. excō. mi. si celebrat. & ⁊. de ele. cū vuinton. & C. de trāsa. si ex falsis. & inf. de re iud. cū I. & A. Sed dato ꝙ valeat cōstitutio & impetratio litterarum quia nō sunt expressi in cōstitutione, vel alij ignorabāt illos esse tales, sed cōi voluntate oīum hoc factū est, nūquid poterit agere vniuersitas vel collegium ꝑ syndicū, auctoritate illarū lřarū ꝯstitutū ab illis & ab alijs cōiter, si obijcitur ꝙ maior, s. administrator ꝑlatus & aliqui de maiorib. sint excōicati, & paratus sit hoc ꝓbare excipiens? & vř ꝙ sic poterit agere: quia sicut valet cōstitutio ad impetrandum, ita dēt valere constitutio syndici ad agendum, dummodo constitutio syndici similis sit constitutioni procuratoris. Sed vř ꝙ hoc esse non possit: quia in syndicatu debent exprimi maiores personæ, & alij ēt; & præcipue prælatus administrator, vt appareat an sint duæ partes vel maior pars vniuersitatis. ff. quod cuiusq; vniuer. plane. & collegium sine prælato non conuenit, nec conuenitur. inf. de iud. causam. sed hoc non pōt constare nisi exprimantur nomina in ipsa constitutione. Vel satis pōt dici lřæ valeant prædicto modo impetratæ; constitutio tñ syndicatus non valeat nisi illi absoluantur, nec est hoc inconueniens, quia vnus solus uel pauci de capitulo possent impetrare lřas pro ecclesia, vel constituere procuratorem ad hoc, cū sint coniunctæ personæ. ut ar. sup. de rescri. nonnulli. & 12. q. 2. non liceat. Bernardus.

Religiosi debent habere syndicū, qui causas monasterij agat & defendat, etiam (si oportuerit) constituto illi salario.

CAP. I.

Sicut studij nostri eē debet à litigijs forensibus monachos submouere [e] ita necesse est nostra prouisione, quemadmodum negotia eorum disponi debeāt, ordinare. Pro qua re tibi præcipimus, quatenus cum Fausto loqui debeas, cui (si voluerit) constituto salario, monasterij generaliter [f] debeat negotia commendare. Expedit enim pro

DE SINDICO.

Viso de procuratore qui gerit negotia dominì, merito subijcitur de syndico, qui gerit negotia vniuersitatis.

Sicut studij. Diuiditur. Nam primo præmittit exordium, ponens duas causas mandati. Secundo, in medio ponit mandatum: ibi, *Pro qua re.* Abbas.

CASVS. Hic dicit Papa, ꝙ ad eius officium pertinet monachos remouere à forensibus litigijs, & eodem modo ad ipsum pertinet qualiter eorum negotia debeant ordinari. Vnde mandat isti subdiacono defensori Siciliæ, quaten' loquatur cum quodam Fausto, & ei constituat salarium de bonis monasterij, constitutos eum syndicum siue procuratorem generalem ad omnia negotia monasterij in iudicio procuranda: expedit n. vt modicū damnū sustineāt, vt ab huiusmodi litigijs congescāt, & diuinis intēdāt. No. ꝙ monachi nō dēnt esse syndici ēt ꝓ causis monasterij: sed istud ex honestate dictū est: qa ꝯtrariū seruatur, nec repelluntur propter hoc.

e *Submouere.* 16. q. 1 monachi.

Glo. seq. tractat de syndico, quid sonet hoc nomen, ad quas causas detur, à quo, an caueat de rato vel de iudicato soluendo, an iuret de calumnia, an possit esse laicus. subdit hoc cap. de honestate loqui.

f *Generaliter debeat negotia commendare.* Not. quod hoc nomen syndicus, nomen græcum est, latine defensor appellatur, & ad certam causam agendam vel defendendam eligitur. ff. de muneribus & honoribus. numerum. § defensores. generaliter ad omnes causas præsentes & futuras; vt hic, & ⁊. de iuramento calumniæ. imperatorum, constituitur ab vniuersitate seu collegio vel corpore [4] ff. quod cuiusque vniuer. l. 1. & l. itē corū. § si decuriones. & syndicus iste si dubitatur de mandato dēt cauere de rato si agat, & partib' ꝓcuratoris fungitur. & ex eisdem causis mutari pōt ex quib. procurator: ut l. prædicta, itē corū. § penulti. & vlti. sed no cauet de iudicato soluēdo: cū defendit. vt dictū ē ⁊ tit. proxi. mandato, quia

3 Recte loquitur hic glossa.

4 De materia huius glossæ vide plene per Spec. tit. de syndico. adde Ioan. And. in c. 2. inf. de noui ope. nunt.

ao, qa talis syndicus personã sustinet vniuersitatis siue collegij: sic & tutor nõ cauet de iudicato soluẽdo, sed de iudicio sisti. C. de admini. tut. l. sancimus. § defensionẽ. & iurat de calumnia iste syndicus in animam propriam. ĩ. de iuramen. calu. in pertractandis. & c. imperatorũ. & tutor & curator iurãt de calumnia, ut C. de iura. calu. l. 2. Itẽ posset esse laicus, vt vř hic in fine: qa seruos Dei litigare non oportet. 2. q. 7. sicut sacerdotes. & 11. q. 1. te quidẽ. & cap. clericum. §. ex his oibus ver. secularia iudicia si habueritis, cõtemptibiles, &c. & in Auth. de sanct. episco. §. alium aũt colla. 9. & inf. de iur. calu. c. 1. in fi. Quod dictũ est, satis esset honestũ: qa quælibet persona ecclesiastica dẽt habere procuratorẽ bonæ famæ, pro quolibet ecclesiastico negotio 5. q. 3. qa episcopi tamen cõtrariũ fit quotidie: quia clerici & monachi põt esse syndici, & tractare vtilitates ecclesiarum. 16. q. 1. qui vere. & cap. monachi. & iura prædicta loquuntur solummodo d honestate. sic videmus seruari de facto, & debet constitui quandoque ab episcopo, quandoq; à capitulo, prout notatur sup. de rescript. capit. edoceri.

a ¶ *Incommoda.* i. potius deberent modicũ incommodum siue damnum sustinere in eo quod dabũt syndico, & cessare à litibus, & per alios litigia exercere. Bernar.

paruo incõmodo, a à strepitu cãrum seruos Dei esse quietos.

TITVLVS XL.

De iis quæ vi metusve causa fiunt.

¶ Alex. iij. Oscen. † episcopo, & Priori S. Mariæ Cæsaraug.

¶ *Si quis timore mortis, postea ratum non hñs, religionem profitetur: exire, & matrimonium contrahere potest: secus si à principio, vel ex postfacto libere consensisset.*

CAP. I.

Perlatum † est ad audientiam nostrã, q cum quidã nobilis & potens M. vxorem suam suspectam † haberet, milites sui eius pcepto eam ad quandam syluam ducentes, euaginato gladio occidere voluerunt: sed tandem pietate ducti, sub tali conditione pepercerunt eidẽ, q in monasterio de Colobris † habitum susciperet monachalẽ:

† Restituta ẽ à nobis inscriptio, nam perperam ea pri⁹ legebat. Oscen episcopo, & priori S. M. Cæsarauga.

‡ Vide Hostiẽ. & Io. And. c. in pertractandis. ĩ. de iu. calum.

† Post cõcil. Later. par. 50. c. 11. & c. 1. eod tit. in 2. compil.

† Suspectam scilicet de adulterio

† Ita manuscripti emẽdatiores, sed fortassis Talabres, scribẽdũ: alias, Colabris, alias, Colubris alias, Tolobris.

DE IIS QVAE VI METVSVE causa fiunt.

¶ *Supra in præcedentibus titulis visum est de iis quæ sponte egimus in iudicio vel extra, merito subiicitur de iis quæ agimus coacti & inuiti: nam iura dant remedium rescissorium aduersus ea quæ fiunt per metum, & appellatur actio, quod metus causa. Et scias quòd regulariter gesta per metum tenent: sed veniunt rescindenda per actionem quòd metus cã. fallit: in quibusdam casibus, in quib. metus vitiat ipso facto: vt plene not. infra. eod. c. abbas. Et competit hæc actio ad interesse, vt collligitur in l. si cum exceptione. in princ. ff. eod. Abbas.*

De hac materia tractatur. 15. q. 6. 20. q. 3. & 23. q. 6. & q. 5. per totũ. & q. 8. in multis. & 6. q. 1. hoc tũc. 2. q. 1. §. constat. 15. q. 1. merito.

Perlatum. Prima pars narrat factum. Secunda dat iudices: ibi, *Ideoque.* Abbas.

CASVS. Quidam nobilis cum haberet vxorem suam suspectam, præcepit militibus suis, vt eam ducerent ad quãdam syluam, & eam occiderent: ipsi duxerũt illam ad syluam, & gladio euaginato ut eam occiderent, tandem pietate moti pepercerunt eidẽ sub tali cõditione, q in monasterio monialium susciperet habitum monachalem, & sic ducta fuit ad monasterium miles maritus ipsius, misit duos epos ad monasteriũ vt ei velum imponerent, ipsi vero (quia iuuenis erat, & filium paruulum habebat) suspectam habuerunt mutationem vitæ ipsius: traxerunt eã in partem, quærentes ab ipsa, quare hoc faciebat, & illa rem per ordinem exposuit illis, dicens, q timore mortis hoc faciebat, & quandocunq; posset. inde recederet: alter illorum vt satisfacere videretur crudelitati viri illius, velum sibi imponere simulauit: postmodum vir de medio est sublatus, mulier statim de monasterio exiuit, & alium maritum accepit: propter quod eps diœce. ad instantiam monialium ipsos excommunicauit: mulier factum illud dño Papæ significauit: Vnde mãdat Papa quibusdam iudicibus, quatenus dictam mulierem & virum eiusdem à sñia excommunicationis absoluãt, recepto iurã q eorũ stabunt mandato: deinde mulierem illã, & abbatissam, & moniales ante psentiam suam faciat præsentari, & si legitime probatum fuerit mulierẽ illam monasteriũ intrasse nõ timore mortis, sed sponte: vel si ẽt timore intrauit, & postmodũ mortuo viro ratũ habuit qđ prius fecit, per censurã ecclesiasticam ad monasterium redire cogat. No. q ptestatio valet. Itẽ votũ timore mortis emissum nõ tenet. Item qđ ab initio nõ tenuit, confirmatur ratihabitione sequenti.

¶ *Gl. sequr. pro protestatione. allegat 4. iura, & vnum in contrarium, & ibi remittit. Secundo quærit, & soluit.*

& infra. b Episcopi vero missi à viro, vt ei velum imponerent: quia iuuenis erat, & filium paruulum habebat, mutationem vitæ suæ suspectam habentes, seorsum conuenerunt eandem: quæ rem patefaciens, q mortis timore monasterium intrabat, proposuit: b & quòd inde quã docũq; posset exiret; sed alter † episcoporum (vt viri tyrannidi satisfacere videretur) mulieri velũ c imponere simulauit d tandem viro de medio sublato, prædicta mulier de monasterio exiens, alium maritum accepit, quos Calaguritanus episcopus ad instantiam sororum, vinculo excommunicationis adstrinxit: & infra. ¶ Ideoq, mandamus, quatenus prædictam mulierem & virum (recepto sacramento, quòd vestro e debeant stare mãdato) ab excommunicationis vinculo absoluatis: deinde tam mulierem quam Priorissam & moniales præscripti monasterij, ante vestram præsentiam conuocantes, si legitime probatum fuerit, non timore f mor-

b ¶ *Proposuit.* Hic ergo valet protestatio: vt 31. q. 2. Lotharius. 28. dist. diaconi. & 7. q. 1. pontifices. & s̃ de ele. Cumana. contra. ĩ. de cõsti. cum M. in quib. de hoc. Sed qd si non audet protestari? Non obest. C. de re cre. generaliter. §. ipse. ar. 34. q. 2. non satis in princ. quod intelligitur si constet in iudicio.

c ¶ *Velum.* s. conuersionis, quoniam velũ consecrationis quod tantum virginibus datur, imponere non debet. 20. q. 1. de votis. & inf. de reg. vidua.

¶ *Gl. seq. not. ad brocar. simulationis. alleg. ad primam partem septem iura, & ad secundam alia septem, & soluit.*

d ¶ *Simulauit.* Not q vtilis simulatio permittitur. 22. q. 2. vtilẽ. ff. de noua. doli exceptio. in fin. & 23. q. 3. dominus. ff. de don. l. 1. § non fuit. & 43. dist in mandatis. Insti. de act. §. aliæ. & 23. q. vlt. vt pridem. arg. contra. 27. dist. quod interrogasti. ff. de iusti. & iur. l. 1. §. 1. & 12. q. 1. certe ego. ff. de offi. prætid. congruit: §. vlt. C. de iur. do. in rebus. in fin. 22. q. 5. cauete. & C. de ince. nup. l. vlt. in fin. Sol. dolus, fraus, & simulatio sunt nomina reatus, qui nunquam permittitur à canone: quia qui peccat, nõ peccat legis auctoritate. 23. q. 4. qui peccat. aliquando vulgari consuetudine denominat actus legitimos, & tunc permittuntur: ut in primis concor. 36. q. 2. c. nullus. §. his auctoritatib. & sic simulatio boni quandoq; bona est, ut hic, & permittitur, & quandoq; mala, ut hypocrisis, ut c. quod interrogasti. & c. certe. & c. cauete. simulatio mali quandoq; bona est. ut fuit simulatio Dauid, qui simulabat furorem: ut in dictis c. vtilẽ. & c. dominus. & de conse. dist. 2. accesserunt. vbi dř ferebatur Dauid manibus suis, sed manibus suis nemo portatur Christus enim manibus ferebatur de conse. distin. 2. accesserunt.

¶ *Gloss. seq. reci. per contrarium.*

e ¶ *Quod vestro.* Sic. inf. de sen. excom ex tenore. sed : communis forma est q iuret qui absoluitur, stare mandatis ecclesiæ. inf. de app ad hoc. & inf. de sent. excom. cum desideres. sed non refert quocunque istorum modorum iuret. quia licet iuret stare mandato iudicis, per illam formam non intelligitur aliud quam per aliam, nec magis adstringitur: quia mãdatum suum debet esse secundum ius, nec ad aliud extenditur: quia nec de alio intendunt.

¶ *Gl. seq. obiicit de negatiua, & soluit: iterum obiicit, & quadrupliciter soluit: & primam reprobat.*

f ¶ *Non timore mortis.* Sed qualiter põt hoc probari, cũ sit negatiua, & ista negatiua includit in se affirmatiuã hãc. s. spõte religionem intrauit. simile. sup. de renunc. super hoc. de hac negatiua dictum est s̃. de ele. bonæ. Et hanc negatiuam dẽnt probare moniales, quæ mulierem illam repetebant. Sed vř q potius mulier illa debuit pbare q timore mortis intrasset: qa moniales fuerũt in quasi possessione illius, siue monasterij, & quasi fundata erat intentio monacharũ p talẽ possessionẽ, & cohabitationẽ, & veli susceptionem. & mulier allegare vř metum mortis. sed qui hoc allegat, illud debet probare. ff. qđ me. causa.

† Tirasonensis scilicet, nam hic cum Cæsaraugustano velum imponebat, vt patet ĩ integr.

‡ Velum s monialium duplex, conuersionis, & consecrationis.

t De materia huius glossæ dixi copiose. li. 3. cõment. in Directoriũ Inquisitor. Schol. 6.

‡ De materia huius glossæ vide Franciscũ Herculanum tracta. de probatione negatiuæ, præsertim in §. modo.

me.causa non est. Respondetur ꝙ verum est hoc, sed qa constabat de protestatione uoluntatis ab initio facta, adhuc p̄sumitur nolle. 31. q. 2. Lotharius. ff. de leg. 3. si quis. in prin. & q voluntatem immutatam allegat, hoc probare debet: vt hic, & ff. de prob. cū qui. C. de testa. sancimus. & C. de app. p̄cipimus. in fi. & ff. de leg. 3. fidei com. §. si rem. & ff. de leg. 1. si mihi. §. interdum[†]. Sed hoc non habetur ex hac littera, ꝙ cōstaret de protestatione, nisi per narrationē præmissam. Ideo aliter dr̄: eo ipso ꝙ mulier hæc nō probat, intelliguntur moniales probasse suam intentionē præsumptiue, cum de facto cōstaret, licet nō de forma facti. C. qui mili. non pos. super ser uis. lib. 12. Vel moniales sponte onus probādi subire volebant, vnde mos eis gerendus fuit. j. de rest. spo. licet. in fi. ff. de proba. circa eum. & talis metus bene excusat: siue timor & metus stupri, & timor seruitutis, & metus verberum. §. eod. isti quidē. & C. de transa. interpositas. & infra c. proxi. & quæ fiunt iusto timore, reuocant. C. de re. cre. l. generaliter. Vel dic quod vtraque pars debet docere de iure suo. simile supra de renunc. super hoc.

† In anti. resumere.

† Post cōcil. Later. par 22. ca. 7. & c. 2. e. tit. i 1. cōpilatione.

† Radmūdi.

tis prædictam mulierem religionem intrasse, aut quod fecit, postmodū[a] ratū habuisse, ipsam ad monasteriū redire, & habitū depositum reassumere † censura ecclesiastica compellatis.

¶ Idem episcopo Vigornien.

¶ *Qui per metum amissionis patrimonij suo beneficio renunciat, illud repetere potest.*

C A P. II.

Abbas † sancti Cadmūdi, † à quo R. presentium lator patrimonium suum tenere dignoscitur, milites & burgenses ad domum eius (sicut accepimus) destinauit, qui eum à domo &. vniuersa possessione expellerent, nisi ecclesiam suā penitus abiuraret: quod cū idem R. tali modo coactus[b] fecisset, abbas alij concessit supradictam ecclesiam.

¶ Vnde qa quæ metu & vi fiūt, de iure debent in irritū reuocari: † Mādamus quatenus p̄dicto R. cum integritate restituas vniuersa.

¶ Clemens tertius.

¶ *Qui terrore laicorū electioni de se factæ renunciat, si renunciatio iuramento, uel fide firmata non sit, regimini ad quod electus erat, præfici poterit.*

¶ *Glo. seq. notat, signat contrarium, remittit & soluit.*

a ¶ *Postmodum.* Quasi dicat si constaret de metu ab initio, & postea spōte ratū habuit, votū suū tenuit simile j. de regula. significatū. & c. cū virū. vbi habes ꝙ istud quod ab initio nō tenebat, per ratihabitionē roboratꝛ, sic & in matrimonio carnali. j. de spon. ad id qd. & j. de despō. impub. de illis. in fi. no. & aliud qd colligit hic manifeste, ꝙ aliqs vxoratus, uel vxor alicuius ēt iuuenis, si viuente altero sciēte & consentiēte intret religionē, p̄tēdo de timore aliquo ēt iusto vt hic erat, & postea ratū habeat sponte, vel interim ēt mortuo marito, ꝙ in tm̄ teneat votū, ꝙ nō possit vlterius ad seculū redire: & si redierit, cōpelli debet reuerti ad monasterium, & tā viuēte marito non tenebat votū vsquequaq; quātū ad maritū, quin posset ēt eā reuocare. arg. ad idē. j. de conuer. coniu. ex parte cōsuluit. ꝯ j. eo. tit. placet. & c. quidā intrauit. vbi de hoc. Et dic postmodū, idest post mortē viri:[1] & ita planū est, quia viuente viro metus mortis durare intelligitur: qd ex eo colligitur, qa ante mortē mariti nō fuit ausa exire. Vel dic ꝙ mulier illa habuit viri assensum, qd patet I antiqua decretali, qa marit⁹ duxit ep̄os ad monasterium, vt illi mulieri velū imponerent, siue misit illos, vt hic dr̄. s. ver. epi vero. & ita cōsensit: sed castitatē non promisit, & ita solēnizauit votū suū, si sponte hoc fecit. Si vero timore mortis hoc fecit, & postmodū tradēte ep̄o ratū habuit, tenuit votū ratihabitione sequēti: cū vtroq; casu habuerit viri assensum. Sed standū vr̄ illis iurib. j. de conuer. coniug. cū sis. & c. ad Apostolicā. Sed intellige illas sm̄ ꝙ not. in c. vxoratus. j. de conuer. coniug. in no. sed pone. Bernar.

1 Ratificat enim manendo ibi postea p integrū mensem sm̄ quosdā. arg. 1. §. j. cōstat. Alij dicūt de duob⁹ mēsib. ar. de cōuer. cōiug. ex publico. sm̄ Inno. Ioā. And.

¶ *Bbas.* Prima pars narrat factum. Secūda dat iudices: ibi, ¶ *Vnde quæ.* Abbas Siculus.

CASVS Quidā clericus R. noīe habebat ecclesiam ab abbate sancti Cadmūdi, abbas milites & burgēses suos misit ad clericū illū, vt eū à domo & vniuersa substātia expellerēt, nisi ecclesiā suā in manu abbatis abiuraret: q tali mō eam coactus abiurauit, & abbas ecclesiam illam alij concessit. Vnde iste R. conquestus fuit dño Papæ, mādat Papa episcopo Vigorn. quatenus si ita est, prædicto R. cū integritate restituat vniuersa: quia quæ metu uel ui fiunt, debent in irritū reuocari. Not. ꝙ metus amissionis rerum excusat, & iustum est vt ea reuocentur, quæ tali metu tradita sunt, & iuramentum non obstat.

¶ *Glossa sequens notat, signat contrarium & soluit. secundo notat per metum facta valere dummodo, &c. reddit causam. dat modum rescindendi. & contra quem agatur: cui si. nat contrarium, & soluit. circa modum rescindendi dat casum exceptum, cui signat contrarium, quod soluit dando regulam, & sex casus exceptos. ponit opinio. contrariā quam reprobat.*

b ¶ *Coactus.* Not. ꝙ si quis per metum amissionis rerū suarū aliquid faciat uel iuret se facturum, & illud adimplet, tamen pōt repetere quod tali mō fecit vel abiurauit. arg. 50. dist. presbyteros. Et intellige de talibus reb⁹ sine qbus vita corporis amittiť, vel patiť grauē iacturā. 22. q. 4. c. innocens. versi. qsqs ergo. arg. ꝯ. 32. q. oēs cautationes. sed non tangit hoc. Nota ergo circa hanc materiam, ꝙ ea quæ per timorē[2] vel metū fiūt, qui possit cadere in cōstantem virū, tenet, & obligatur quis p hoc, licet coactus: & iuramentum super hoc factum tenet, dumtamē tale sit factum super quo iuratur, vel quod promittitur, siue etiā traditur, quod seruari possit sine interitu salutis æternæ, alias non tenet iuramentum. 22. q. 4. si aliquid. arg. j. de pact. pactiones. qa pro nullo metu debet qs peccatum operari mortale. j. eo. sacris. & potius quælibet mala pati, quàm malo cōsentire. 32. q. 5. ita ne. & ita tenent ea quæ per metum fiunt & iuramentum. j. eod. ad audientiam. Et hoc ideo, qa coacta voluntas, est voluntas 15. q. 1. merito quæritur[·]. Sed ꝯ hoc datur actio quod metus cā. & probato metu restituitur per officiū iudicis qd dedit vel tradidit, aut absoluetur si promisit. ff. eod. l. metū. §. sed quod prætor. Nec refert in hoc casu qs metum fecit, an is qui possidet, an alius, dū modo probet se per metum rem perdidisse: quia metus iustā in se hēt ignorantiæ causam. ff. eo. si cū exceptione. §. in hac. Et pōt agere tā ꝯ possidentem, quàm ꝯ illū qui metū intulit. ff. eod. tit. l. Pedius. 1 rn̄. sed si ab vno consequitur ius suum, ꝯ alium agere non potest, vt in prædicta l. Pedius. §. vlt. in fi. ff. de dolo l. si plures. & ff. de eo per quē fac. erit. l. 1. §. si plures.[3] C. de ꝯdi. fur. l. 1. arg. ꝯ ff. ad l. Aql. itē Mela. §. sed si plures. Sed illud est pœna, hoc interesse, & pœna vnius non liberat aliū, vt in l. itē Mela. § sed si plures. Et est uerū ꝙ subuenitur metū passo, nisi culpa sua inciderit in metū. ff. eo. l. si mulier. & 22. q. 4. inter cætera arg. ꝯtra. j. de spon. veniēs. & ibi culpa sua incidit in metum, & tn̄ non tenet matrimonium cōtractum per metū. Solue hoc ꝯtrariū per distinctionem talem. Tenēt ergo quæ per metum fiunt, & subuenitur metum passis, nisi culpa sua incidāt I metū. Ab ista doctrina siue generalitate, excipiūtur casus in qbus fallit, ēt si culpa sua incidisset in metum. Et primo in cā matrimonij,[4] qualiscunq; metus interueniat culpa sua uel sine culpa, matrimoniū contractū per metum non tenet, nec obligatur qui hoc facit, ēt si iurat, quia matrimonia libera debent esse. qa inuitæ nuptiæ difficiles exitus consueuerunt habere. j. de spon. requisiuit. & c. gemma. & C. de spon. l. ultim. in fin. & ubi metus uel coactio intercedit, consensus liber dici non pōt. j. de spon. cū locum. & matrimoniū solo consensu contrahitur. 27. q. 2. sufficiat. Sed c. prædictum, inter cætera. vr̄ dicere contrarium: sed non contradicit, quia ibi nō interuenit iustus metus, q possit cadere in ꝯstantē uirū, qui solus excusat. ff. eodem. metū. Vel dicas, prout consueuit exponi, matrimonium sit firmū & stabile: qa illud uerbū, sit, nō ponit præceptiue, sed cōsultiue, & sic c. illud, inter cætera. loquitur de consilio tm̄, uel metus non fuit probatus. Itē & dos promissa per metū uel soluta nō tenet: qa est accessoria ad matrimonium. ff. eo. si mulier §. si duo. vbi dicitur, ꝙ si dos per metū promittatur, nō nascitur obligatio. Itē in rebus ecclesiæ est sp̄ale, ꝙ nō tenet traditio, vel promissio, uel iurā factum per metum de rebus ecclesiæ 15. q. 6. c. 1. j. de iureiur. peruenit. quia etiam si sponte prælatus res ecclesiæ traderet, non tenet traditio sine solemnitate de qua cauetur. 12. q. 2. sine exceptione. multo fortius nō tenet traditio de rebus ecclesiæ facta per metū, nec iurm̄ super hoc factū: qa si nō tenet principale, nec accessoriū. C. de leg. non dubiū. & j. de so. cōp. si diligenti. Item & in voto; quia votum per metum factū, non tenet sup eo. perlatū. quia uotum res est consilij & non[5] præcepti, & liberū est arbitriū in vouendo, alias non est votū. 32. q. 1. integritas & j. de voto. licet & voluntarium militem sibi eligit Christus. coactum aut sibi auctionatur diabolus. 15. q. 4. non est. Item non tenet iurisdictio per metū extorta. ff. de iudi. l. 2. 1. rn̄. Item auctoritas tutoris per metum extorta, nulla

2 Quarū rerū metus admittendus sit nel nō, copiose tradit Aristoteles lib. 3. Ethico. c. 6. 7. & 8.

[·] Vide l. j. cum gl. & l. 1. cū glo. C. & ff. eo. & pro intelligētia huius c. uide Sotum infra citatū.

3 De hoc vide 12. q. 2. c. monemus. & late hic per Hostien.

4 De hac difficulte uid plene per Sotum li. 4. sent. dist. 29. q. 1. ar. 3.

5 Vide Sotū ubi s. & li. 7. de iust. & iure q. 2. art. 1.

ta, nulla est. ff. de auct. tut. l. 1. § vlt. In oībus alijs casibus tenēt q̄ per metum fiunt, vt dictum est: dum tñ talia sint, quæ sine interitu salutis æternę seruari possint. Alij dñt contra, quia ea quæ per metum fiunt, non tenent ipso iure arg. ff. eod. l. 1. vbi dr̄: quod metu factū est, ratum nō habebo, dicit prætor. Sed illud nō est verū, imò potius cōtra innuitur ex verbis illis, quia qđ non est, ratum haberi non potest. Bern.

† Cap. 1. eod. tit. in 3. compil.

CAP. III.

AD † aures nr̄as te significā te peruenit, q̄ electus quidā in plebanū cuiusdā ecclesiæ, ad terrorē laicorū, [a] renunciauit electioni, q̄ de ipso fuerat à clericis, vno excepto, vnanimiter celebrata: & infra. [a] Tuæ igitur discretioni p̄sentib. innotescat, q̄ renunciatio facta ad terrorem laicorē (nisi forte iurō, [b] vel fide interposita sit confirmata) non impedit quominus is qui renunciauit ecclesiæ, ad cuius regimen prius erat electus, præficiatur eidem.

¶ Inn. iij decano & subdi. Lincō.

¶ *Qui per metū qui cadere potuit in constantem virum, benefi. io suo renunciare iurauit, & renunciauit: illud repetere poterit.*

CAP. IIII.

AD † audientiam nostrā

ADDI. Et hæc supradicta patent in his versibus.

Tutor, iudicium, dos, factum, copula, votum.
Hæc sex vi facta, de iure scias fore nulla.
Cætera ius patitur, sed postea restituentur.

AD *aures.* Cōis diuisio. Secunda: ibi, *Tuæ igitur.* Abb. Sicul.

CASVS. Quidam electus fuit in plebanum cuiusdā ecclesiæ concorditer vno excepto: Ipse ad terrorem laicorum renunciauit electioni de se factæ: quærebatur vtrum nō obstante tali renunciatione p̄fici deberet eidem ecclesiæ: Respōdet Papa, q̄ renūciatio facta ad terrorē laicorū nō impedit, quo min⁹ ille præficiatur eidem ecclesię, nisi forte illa renunciatio confirmata sit iuramento, vel fide interposita. No. q̄ renunciatio ad terrorem laicorum non tenet: tamen si iuramentum interuenisset, vel fides data fuisset, cum tale iuramentum sine periculo animæ violari non possit, non debet p̄fici ex illa electione. Item iuramentum & fides æquiparātur.

† Cap. 1. eod. tit. in 3. compil.

¶ *Glos. seq. reci. per q. an valuerit renunciatio.*

a ¶ *Laicorum.* Talis renunciatio non tenet, etiam si sponte fieret, quia non est facta in manu prælati, vt sup. de renun. admonet. & inf. eod. c. proxi. & c. quod in dubijs. vbi de hoc arg. 17. q. 2 Gonsaldus. tamen si sponte renunciasset, quo ad se, bene teneret, sed quoad superiorem [a] non, vt not. in illa decre. quod in dubijs: & arg. sup. de renunc. super hoc.

a Vā dicebāt Tā. & Vin. in arbitrio sup̄ioris pendere. Ioā. And.

¶ *Glosa sequens arg. ꝗā contrario. alleg. 3. iura in contrarium. ponit op. demum soluit.*

b ¶ *Nisi forte iuramento.* Ergo si iurm̄ interuenisset: vel fides interposita fuisset q̄ vlterius non repeteret, non potest eam repetere iuramento vel fide obstante, quod potest seruari sine periculo salutis æternæ. inf. eod. cum dilectus inf. de iureiuran. & si vero 22. q. 4. si aliquid. sic inf. de resti. spol. accepta. arg. contra. inf. de resti. spol. c. 2. & sup. de renun. cum inter P. & sup. eo. abbas. Solu. quidam dicunt q̄ hoc quod hic dicitur, & in similibus signatis, ius commune est: quod dicitur in cōtrariis, dispensatio est, sed ex littera non colligitur dispensatio. Illa decre. inf. de restit. spo. c. 2. non cōtradicit, quia in alio casu loquitur, quia aliud est repetere quod per metum tradidit vel renunciauit, vt hic. & inf. c. proxi. Aliud est petere restitutionem eius quo fuit spoliatus: [a] vt dictum est sup. de renun. super hoc. Et illa decr. cum inter P. non contradicit, quia ibi non agit ex prima sua institutione. Illa decre. abbas. non contradicit, quia ibi iurauit solummodo abrenunciare, & renunciauit: sed non iurauit q̄ non repeteret. Sed hic dicit Papa, si iuramentum interuenisset in renunciatione, s. q̄ non reciperet illam prælationem, tunc non posset præfici illi ecclesiæ, ꝑ iurm̄ quod potest seruari sine interitu salutis æternæ: sed non negatur quin præfici possit probato metu, superioris officio implorato, secundum quod fecit in illa decre. abbas. & in similibus, & sic non contradicunt contraria signata. excusat enim metus stupri siue status, verberis, atque necis. ff. eod. tit. l. ego puto. & l. nec timorem. & l. isti quidem. § 1. 2. & 3. item metus substantiæ suæ. sup. cap. proximo. Bernardus.

a Et sit ratio q̄a primo casu si ē res affecta quādo tradit, & īteruenit voluntas tradētiū: licet coacta. In scđo res ē affecta & vitiosa qñ intrat. nec interuenit volūtas spoliati in traditione rei sm̄ Host. Ioā. And.

AD *audientiam.* Diuiditur, quia primo ponitur partis conquestio. Secundo dat iudices: ibi, *Mandamus.* Abbas.

CASVS. Magister Guil. rector ecclæ de Cheuellis grauissimo metu regis coactus iurauit, q̄ ecclesiā illā renūciaret in manibus illorum ad quos illa ecclesia pertinebat, qđ factū est. conquestus fuit dño Papæ, & ipse rñdet: q̄ vi, aūt metu fiunt, carere dēnt robore firmitatis. Vñ mandat Papa quibusdā, quatenus si constiterit magistrū illū ad resignationem per talē metu fuisse coactum, qui poterat cadere in constantem virū: pręfatam ecclesiam faciant illi restitui: non obstante iurō prædicto, quo solummodo tenebatur ad resignandum, sed non tenebaī ad nō repetendū. Not. q̄ iurm̄ per metum p̄stitum seruandum est, dummodo sine periculo animæ seruari possit. vt hic patet. Item iurm̄ non extenditur ad illa super quibus præstitum non est.

magistro G. † de Cheuel. significāte puenit; q̄ cū ecclesiam de Cheuel. canonice fuisset adep.⁹, & aliquādiu pacifice possedisset, grauissimo tandē regis metu, q̄ eā resignaret iurare coactus, eā in eorū ad quos [c] pertinebat manibus, resignauit. Quia vero quæ vi metuve causa [d] fiūt, carere deben t [e] robore firmitatis: † Mandamus, quatenus si eundem ad resignationē [f] constiterit vobis per talem metum fuisse coactū, qui potuerit & debuerit cadere in virum constantem, non obstāte iurō prædicto, quo non ad non repetendum, [g] sed ad resignandum [h] solummodo tenebatur, præfatam ecclesiam ei restitui faciatis.

† Vv.

† Vide L. metum. §. sed qđ ptor. & §. volēti. & ibi Bar. ff. eod.

¶ Idem Vidronēn. † archiepō.

† Victoſien.

¶ *Excōicatus non est qui absolute coactus excommunicato communicat: secus si coactio fuit condōnalis.*

c ¶ *Ad quos p̄tinebat.* aliàs nō tenet resignatio sup. de renun. admonet. & c. qđ in dubijs. & sup. c. proxi. arg. 6. q. 3. denique.

¶ *Glo. seq. ponit antiquū edictum prætorum, & dicit quid sit vis. & in fin. quid sit metus. interserit quinque modos quibus dicitur vis.*

d ¶ *Causa.* Olim ita dicebatur: quod vi metusve cā gestum est, ratum nō habebo. vis n. fiebat mentio, ꝑ necessitatem contrariam spontaneæ voluntati. Sed hodie detracta est vis mentio, ideo scilicet, quia quod fit vi atroci, id metu quoq; fieri videtur: quia vis includit in se metum, & est superius ad metum. ff. eod. l. 1. & 2. Et dr̄ vis impetus maioris rei cui resisti non pōt. ff. eo. l. 1. & 2. Vi dico compulsiua, quæ inducit actionem quod metus causa, vt legibus prædictis, & non expulsiua, quia illa inducit interdictum vnde vi, de rebus immobilibus tantum, & de ijs quæ immobilibus cohærent: Nec ablatiua, quæ inducit actionem vi bonorum raptorum circa mobilia tantum. ff. de vi & vi arm. l. 1. § si fundus. & § 2. & Insti. vi bo. rap. § sed nedū. Nec etiam turbatiua, quæ inducit interdictum vti possidetis in rebus immobilibus, & in rebus mobilibus interdictum vtrobi, cum duo se possidere contendunt: Nec inquietatiua, quæ inducit interdictum, quod vi aut clam: vt cum quis non sinit alium vti re sua quiete, vel curare, vel alia facere, vel quando alter eo inuito vult aliqd ædificare in suo, vel iam forte ædificauit: nec distinguitur in hoc interdicto iuste vel iniuste fecerit. ff. quod vi aut clam. l. 1. Metus autem est instantis vel futuri periculi causa mentis trepidatio. ff. eod. l. 1. Et not quod licet non sit necessarium periculum præsens esse, tamen exigitur metum esse præsentem saltem pro futuro periculo; non enim sufficit suspicari eum inferendum. ff. eod. metum. [a] responso. Et dicitur metus, quia mentem tenet.

Quid, vis, & quotuplex: & qd metus.

e ¶ *Debent.* Qualiter hoc intelligatur, dr̄ sup. eod. cap. abbas.

¶ *Glos. seq. recitatur per quæstionem.*

f ¶ *Ad resignationem.* No. q̄ licet metus interuenisset, in p̄stationem iuri vel alicuius promissionis, si postmodum in resignatione vel solutione non intercessit metus, quia sponte postea renunciauit, vel soluit. nō potest repetere: proxima enim violentiæ turpitudinis causa sublata est. C. eo tit. l. 2. ff. de condi. ob tur. cau. si ob turpem causam. & sup. eod. perlatum. in fin.

¶ *Glos. seq. signat contrarium, & respondet.*

g ¶ *Repetendum.* Supra eod. ad aures. arg. contra. ubi obstat iuramentum. Non est contra: quia ibi iurauit quod non repeteret, ut ibi dictum est. hic iurauit tantum renunciare, sed non iurauit q̄ non repeteret.

¶ *Glos. seq. quærit. & soluit.*

h ¶ *Resignandum.* Sed quid si iurasset non repetere? Respondeo, tunc non repeteret. C. si aduer. ven. l. 1. [a] & inf. de iureiur. si vero. & sup. eo. abbas. Papa vero ex officio suo mandabat illum restitui ob denuntiationem sibi factam. inf. de iureiu. ad nostram. & ille idem non obstante iurō posset hoc denunciare Papæ. ī. de iureiur. quemadmodum. posset ēt impetrare absolutionem iuramenti, sicut fit in vsuris. ī. de iureiu. ex administrationis. & in hoc dolum facere non vr̄, qui fraudem & dolum excludit. ff. de leg. 2. cum pater. §. Titio. in fin. Bernar.

a Vide de procur. in pręsentia. supra per gl. pen. Io. And.

Q

Sacris.

SAcris. In prima parte ponitur decisa consultatio. In secũda distinguens responsio; ibi, *Distinguimus.* Et primum mẽbrũ prosequitur ibi, *In primo.* Secundum: ibi, *In secundo.* Abb. Pars huius decre. de sepul. & de senten. excommu. sacris.

CASVS. Aliqs inuitus participauit excõicatis: q̃ritur verũ sit excõicatus: distinguit hic Papa, verũ ille qui cõicat excõicatis inuitus, sit attractus p coactioné, an p metũ coactus. In primo casu nõ est excõicatus, cũ pati magis q̃ agere videatur. In secundo casu ẽ excõicat^o. sed licet metus illatus culpam attenuet, eã prorsus nõ excludit: quia p nullo metu debuit mortale peccatũ icurrere. Not. q̧ cõicans excõicato p coactionem, nõ est excõicatus: q̃a magis patit̃ q̃ agit. Itẽ si q̃s metu cõicat excõicato, excõicatur. Itẽ metus culpam attenuat. Itẽ nota regulã q̧ p nullo metu dẽt q̃s incurrere mortale peccatũ.

† Cap. 1. eod. tit. in 3. compil.

† Attractus legitur ĩ manuscriptis

† Videat. legitur in impressis, sed in omnibus antiquis, cõuincatur.

† Vide l. fin. & ibi Bart. ff. de condi. ob tur. cau. l. 1. §. met^o. ff. eod.

CAP. V.

SAcris † est canonib. & infra. ¶ Distinguimus autem verũ is, qui cõicat excõicatis inuitus, sit per coactioné [a] adstrictus [1] aut per metum inductus. † In primo casu talẽ non credimus excõicatione teneri, cũ magis pati q̃ agere conuincat. † In secũdo licet metus attenuet [b] culpã: † quia tñ nõ eã prorsus excludit, [c] cum pro nullo metu debeat quis mortale peccatum incurrere, [d] excommunicationis labe credimus inquinari. ¶ Idem Marsil. & Agathen. episcopis.

¶ *Metum passo non subuenitur, si non fuit talis qui cadere potuit in constantem virum.*

a ¶ *Per coactionem.* absolutã. 45. distin. de Iudæis & 50. dist. presbyteros. 1. q. 1. constat. cũ magis pati q̃ agere videa. 6. dist. testim. Sicut nec valeat testim̃ vbi testes inuiti detinent̃. ff. qui test. fa. pos. qui testã. §. vlt. Et tutor si p vim detẽtus sit, non valet qđ agitur, immo dormienti comparatur. ff. de auct. tut. l. 1. in fin.

¶ *Gl. seq. cum seq. recitetur, per duas obiectiones.*

b ¶ *Attenuet.* Hic metus attenuat peccatum. 1. q. 1 in primis. quandoque nullo modo excusat. de consecra. dist. 4. cos. & 11. q. 3 quisquis. metu.

c ¶ *Excludit.* Minor tamen causa excludit eam. arg. 11. q. 3. quod prædecessor, & antecessor. sed illud est indultum à iure, & cũ possumus participare in his quæ ad salutem animarum illorum pertinent; nec incurrit quis excommunicationem, licet alia incidenter proponantur, ut magis proficiant. inf. de senten. excom. cum uoluntate. & c. responso.

1 Abbas: hos quos ibi parificat rebaptizatos spõte vel per metũ. Ioã. And.

d ¶ *Incurrere.* Simile. 32. q. 5 ita ne. Bernardus.

CVm dilectus filius. Primo præmittit diffinitionis causam. Secundo soluit obstaculum: ibi, *Non obstante.* Tertio diffinit: ibi, *Super* Abbas

CASVS. Canonici insularũ uolẽtes obseruare ordinẽ Cister. emiserũt uotũ pstito iurã, q̧ regulã Cister. ordinis obseruarent, uel q̧ translationẽ suæ ecclesiæ ad ordinẽ illorũ nullatenus impedirent: hæc facta fuerunt fratrib. Cister. psentibus: postmodũ uero pdicti canonici uoluntate mutata, voluerũt reuocare qđ fecerãt: petierũt restitutionẽ ꝯ factũ suũ, dicẽtes q̧ per metũ & dolũ Cister. ad hoc fuerãt inducti, & iõ nõ ualebat qđ fecerant: receptæ fuerũt pbationes hinc & inde. Papa examinato negotio, quia constiterat ei de uoto emisso, & de iurã pstito à canonicis pdictis q̧ regulã Cister. obseruarẽt uel non impedirent translationẽ ipsius ecclesiæ ad ordinem illorũ, imposuit illis silẽtiũ super restitutione petita: utrunq; seruatũ nõ uergat in dispendiu salutis æternæ, nec uelit uiam periurijs aperire non obstante uiolentia, q̃ proponebat illata: cũ non contineat metũ mortis, uel corporis cruciatũ, nec obstante dolo quo se proponebant fuisse seductos, cũ talis dol^o potius ad fatuitatem ipsorũ, q̃ ad circumuentionem Cisterc. debeat retorqueri. No. q̧ iurm̃ semper est seruandũ, dummõ sine periculo aĩæ seruari possit. Item metus, qui non continet metũ mortis, vel cruciatũ corporis, nõ excusat. Itẽ dolus quo quis inducitur ad bonum aĩæ, non imputatur, nec impedit propositũ melioris uitæ. Item nemo dẽt uiã periurijs aperire.

¶ *Gloss. seq. recitetur per quæstionem.*

e ¶ *Ecclesiæ.* Non tñ potuerunt ecclesiam suam subijcere ordini Cister. uel ẽt alij, inconsulto diœcesano epo. ĩ. de exces. prælat. sicut uenire. sed est uerum q̧ quantum ad epm hoc nõ potuerunt, & nullum præiudicium fit epo: sed quantum ad se bene tenuit talis translatio inf. de do. inter dilectos. & eps habebit iura episcopalia sua sicut consueuit. inf. de sels. dom. qu a monasterium. sed non uidetur q̧ ipsi subiecerint ecclesiam ordini Cisterc. sed seipsos personaliter obligauerunt ser uare regulã [2] illorũ, & bñ potuerunt promittere nõ impedire translationem ecclesiæ suæ ad ordinem Cistercien. faciendam per illos ad quos pertinet: sed ipsi per se hoc facere non possunt, sed per episcopum de consensu capituli.

2 Dicit Inn. q̧ pfiteri potuerunt hunc Cisterc. ordinem arctiorem. de regula licet. Ioã. And.

f ¶ *Salutis æternæ.* Et iõ bene seruari dẽt. ĩ. de iureiu. si vero. & 22. q. 4. si aliquid. Idem si salutis corporalis. 12. q. 4. c. vlt. ver. quisquis ergo. & inf. de iureiur. verum.

CAP. VI.

CVm † dilectus filius: & infra. ¶ Quia cõstitit nobis de voto emisso, & de pstito iurã a canonicis insularũ, q̧ regulam Cister. obseruarẽt, vel trãslationẽ ipsius ecclesiæ [e] ad ordinem illorũ nullatenus impedirẽt: cum vtrumq; seruatũ nõ vergat in dispendiũ salutis æternæ, [f] nolẽtes viã periurijs aperire: [g] Nõ obstante violẽtia [h] q̃ proponebãt illata, cũ neq; metũ mortis, [i] neq; cruciatũ corporis contineret, † & iõ nõ debuerat cadere in constantes. ¶ Nec obstante dolo, quo se proponebant fuisse seductos: cum talis dolus non tam ad circumuentionem prædictorũ Cistercien. quàm ad fatuitatẽ [k] eorũ debeat retorqueri:

† Cap. 3. eod tit. in 3. compil.

g ¶ *Aperire.* Vt C. de indi. vidui. l. 1. in fi. C. si aduersus ven. l. 1. & inf de iureiur. si vero.

¶ *Gl. seq. reci. per q. & incidentem opinionem.*

h ¶ *Violentia.* Quæ fuerit illa violentia, ignoramus, & forte aliqua verba incusserant eis timorem, quæ non semper sufficiũt ad iustum timorem. ff. qđ me. cau. metum. & ĩ. qui cle. vel vo. insinuãte. vel forte ẽt minabãtur eis excõicationem sed ille timor non excusãt cum excommunicatio sit medicinalis. 2. q. 1. multi.

† Vide l. 2. & ibi Bart. ff. de noxa.

¶ *Gl. seq. tractat multiplicem speciem metus: diuersa circa ipsum auxilia.*

i ¶ *Metum mortis.* Nõ solum in duobus istis, sed etiam in pluribus alijs casibus excusat metus: quandoq; metus verborum arg. 7. dist. fuerunt. & 23. q. 3. conuenior. & ff de acquir. hære. qui in aliena §. vlt. quandoq; metus rerum. 50. dist. presbyteros. & sup. eo. abbas. & propter metum libertatis, exigere non possum quæ onerandæ libertatis causa stipulatus sum. ff. quarum rerum actio non datur. l. 1. § quæ onerandæ. quandoq; metus iudicis. 2. q. 9. in primis. vel alicuius potentis C. eod. tit. l. pen. & vlt. quandoq; metus status, uel honoris, vel sui ipsius, uel filiorum. & metus stupri. ff eo isti quidem Item quandoq; non tantum metus. sed suspicio metus excusat. ff. loca habitatores. §. vlt. & ff. ad l. Aquil. item si quis fumo §. vlt. quandoq; metus mortis, aut cruciatus corporis tantum excusare videtur: ut hic. & C. de transact. interpositas. Vnde videtur relinquendum arbitrio iudicis, an verba vel minæ vel potentia hominis sit iusta causa metus, vt ff. ex quib. cau. ma. l. 3 & arg. ff eo. non est verisimile Item subuenitur metum passo, per hoc edictum, quod metus causa. tunc tantum, quando metus cadit inconstantẽ virum ff. eo. metus & inf. de spon. veniens. Sed vbi quis minorem metum passus est, [3] videlicet per impressionem siue potentiam iudicis, vel dolo alterius quis vendit res suas: tunc subuenitur ei iudicis officio. ff. eo. non est verisimile. § fin. vel per constitutionem principum. C. eo. l. pen. & vlt & ff. de offi. præsi. illicitas. vel per responsa prudentum siue interpretationem prudentum ff. de var. & extraor. cog. medicus. iudex vero alicui non dicitur inferre metum. ff. eo. l. 2. sed iniuriam facere potest, vt ibi. ff. ad l. Aquil. quemadmodum. §. magistrat^o. & ĩ. de emp. ven. c. vlt. vbi de hoc. Et no. quod secundum canones, siue vi, siue metu, siue dolo aliquis renunciat rei suæ, subuenitur ei contra omnem possessorem. 3. q. 1. redintegranda. & q. 2. c. 2. & ff. de inoffic. test. cum qui. 1. respon. & per episcopum suum potest quis implorare hanc restitutionem.

Quib. casibus metus excuset.

3 Cõcor. gl. in l. interpositas C. de transact. & ibi Bart. & l. metum. ff. qđ me. causa.

ADDITIO Quis autem metus excusare possit, patet per hunc versum Hostien.

Excusat carcer, status; & mors, verbera, stuprum.
Excusare metus hos posse puta, ... nia netis.

Stupri siue status, verberis atque necis. ff. eod. ego puto. & l. nec timorem & l. isti quidem. §. 1 2. & 3. Item metus substantiæ suæ. sup. cap. proxi.

¶ *Gl. seq. elicit tria notabilia, & cuique signat vnum contrarium.*

K ¶ *Ad fatuitatem.* Sic patet q̧ licet dolus interueniat in huiusmodi spiritualibus, non tamen subuenitur dolum passo, licet dolus det causam contractui. simile 20. q. 3 constituit. Idem in matrimonio. infra. de conuer. coniuga. ex parte. & c. veniens. in fin & ca dudum. quod est contra id. ff de dolo l. & eleganter. in prin. Item habes hic quod dolus non præponderat culpæ, quod est contra id. ff ad l Aquil. item Mela in prin Item no. q̧ in spiritualibus non habet locum in integrum restitutio; quia non videntur decepti, qui meliorem vitam elegerunt. [4] Arg. contra. inf. tit. proxi. ex litteris. Bernardus.

4 Ibi non sup matrimonio: sed super absentia, restituit qui per alteri^o fraudẽ absuit.

Super

SVper eo. In prima parte ponitur partis conqueſtio. In ſecūda Papæ reſponſio: ibi, *Verū*. Et eſt notabilis caſus. Abbas.

CASVS Quidā dicebat ſe ſpoliatū à quibuſdam aduerſarijs ſuis per violētiā, cōuenit illos in iudicio lite nō cōteſtata: probauit ſolummodo per propriū iurā ſingula, quæ amiſerat, ſed de violentia ſibi illata probauit per teſtes, & ſic cōdemnati fuerūt: cōquerebātur, quod iniuſte cōdemnati fuerāt, quia iurō illius credi non debuit. Dicit Papa quod iniuſte conquerūtur, quia poſtquā de violētia cōſtitit per teſtes, & de reb. amiſſis per iurm ipſius, bene potuit iudex taxatione præmiſſa, condēnare illos in æſtimatione rerū amiſſarū, declarata per iurm actoris, conſiderata perſonarū ac negotij qualitate. Not. quod in caſu cum quis dicit ſe ſpoliatum per violētiam, illam det probare per teſtes de reb. amiſſis per iurm proprium: iudex tñ primo conſiderabit qualitatem perſonæ, an ſit talis vt contra ipſam non præſumatur quod propter hoc deieraret: & quantitatē rerum amiſſarum.

Intereſſe qualiter probetur, cū ex maleficio, cū ex contractu oritur.

Super reſtitutione petita ſilentium ei duximus ſententialiter imponendum.

¶ Gregor. nonus.

¶ *Probata violentia per teſtes, res amiſſæ probantur per iuramentum. Et ſuper valore rerum amiſſarum taxatione iudicis præmiſſa, & ſecuto petentis iuramēto fit condēnatio.*

CAP. VII.

SVper eo quod aduerſarius veſter ſe cōquerebatur à vobis per violentiā ſpoliatum, arbitramini contra vos fuiſſe iniuſte proceſſum, cum non niſi proprio iurō probauerit ſingula quæ amiſit. Verū poſtquā de violentia per teſtes,[a] & de amiſſis [b] reb. per ipſius conſtitit ſacramentum, potuit iudex taxatione [c] ab ipſo facta pro perſonarum [d] ac negotij qualitate, vos in æſtimatione rerum amiſſarum iuramento aduerſarij declarata, rationabiliter condemnare. [1]

¶ *Gloſ. ſeq. ponit differentiam circa intereſſe, &c. ſecundo enī parti rubricæ adaptatur c. tertio quærit opponendo, & dupliciter reſpondet.*

a ¶ *Per teſtes.* Sufficit enim probare per teſtes in iudicio violentiam ſibi illatam, & ſuper rebus amiſſis ſtabitur iuramento ipſius: ſicut hoc totum habes. C. vnde vi. ſi quando totum tenorem illius l. hic habes. Et ſic intereſſe quod ſurgit ex maleficio, probatur per iuſiurandum. ſic. 2. q. 1. in primis. ſecus eſt ſi ſurgit ex contractu: quia tunc per teſtes probandum eſt. Inſti. de verb. oblig. §. non ſolum. ff. de mi. ſi in emptionem. & ff. de eden. argentarius. §. fi. Et quod hic dicit, non pertinet proprie ad actionem quod me. cau. ſed ad interdictum vnde vi. ſiue vi bonorum raptorum. vnde lex illa vnde hoc ſumptum eſt, ponitur. C. vnde vi. ſi quando. Et ita facit ad illam partem tituli, ubi dicit, de ijs quæ vi. Præcedentes decretales pertinēt ad illam partem, quæ dicit, metuſve cauſa. Et ſic in actione quod met. cau. ſufficit probare metum fuiſſe ſibi illatum, quamuis non ab eo qui conuenitur, metus illatus ſit. ff. eo. ſi cum exceptione. § in hac. Sed quæ fuit cauſa quare ſtatur in caſu iſto iuramento illius qui vim paſſus eſt, cum iurm non ſit deferēdum niſi adſit bona præſumptio, puta quia habet vnum teſtem, &c. vt ſup. de procu. ex inſinuatione. & inf. de iureiu. c. vlt. & C. de re. credi. in bonæ? Ratio illa prima eſt, propter difficultatem probandi ſingula vtenſilia. & huiuſmodi minuta, quæ de facili probari non poſſent, & ideo indultum eſt in fauorē ſpoliati. & in odium violenti. & hoc idē dr 2. q. 1. in primis. Et præterea ideo ſtatur iurō actoris, quia habet optimam præſumptionem, ſ. violentiam illatam ſibi ab illo qui conuenit: quam debet per teſtes probare, vt hic dicit. & in prædicta l. ſi quando. Et ſic iurō ſtatur in expenſis reſtituendis: quia & ibi ſimiliter difficile eſſet hoc probare. C. de iud. l. ſancimus.

1 Cōcor. tex. in l. ſi quando. C. vnde vi & in l. in re furtiua ff. de condi. fur.

b ¶ *Amiſſis.* Tempore violentiæ, vel damno dato: ut in prædicta l. ſi quando. & c. in primis.

c ¶ *Taxatione.* Vltra quam, ſ. taxationem non iurabit: vt prædicta l. ſi quando. ſic ī. de procu. conſtitutis. & 3. q. 3. induciæ. § quod fieri non debet. & illum §. habes. C. de dilatio. auth. quod fieri & in auth. de exhib. & introdu. reis §. quoniam mox. coll. 5. & ſecundum quod iuratum eſt, debet condemnare: vt l. ſi quando. & non minus. in auth. de iud. §. oportet. [2] colla. 6.

2 Vide l. qđ iuſſit. ff. de re iud.

d ¶ *Pro perſonarum.* Perſona ergo reſpicienda eſt an honeſta fuerit, vtrum ſit pauper vel diues. arg. op. ff. de legi. tu. legitimos. arg. ſup. de offi. deleg. ſanc. & c. paſtoralis. 1. rn. & 2. q. vlt. quiſquis, qualitas etiam negotij conſideranda eſt. ſimile inf. de appel. cum ſit Romana. & ff. de iu. nonnunquam. & inf. de iureiur. c. vlt. in fin. & C. vnde vi. ſi quando. Bern.

DE IN INTEGRVM RESTITVTIONE.

Supra viſum eſt de quadam reſtitutione ſpeciali, quæ ſ. datur occaſione metus, ſed quia quadā reſtitutio generalis, per quā ſubuenitur eccleſi. & minorib. iure ſpeciali: maiorib. vero ex clauſula generali, iuſta ſ. cauſa ſuggerente: merito poſt rubricam præcedentem, ſubijcitur iſta, in qua tractatur generaliter de reſtitutione in integrum. Et dic quod reſtituere in integrū eſt idem quod in priſtinum ſtatum reponere 2. q. 3. in fi. & in l. 1. C. de ſent. paſ. Abb. Siculus.

De hac materia tractatur. 35. q. 9. & 7. q. 1. & 2. per totum.

TITVLVS XLI.

De in integrum reſtitutione.

¶ Alex. iij. Alphanen. epiſcopo.

¶ *Si in contractu venditionis vel locationis eccleſia fuit enormiter læſa, poteſt aduerſus talem contractū petere reſtitutionem in integrum: emptor tamen ſiue conductor non debet fraudari in pretio ſuo, vel in ſumptibus per eum factis.*

CAP. I.

REquiſiuit †tua fraternitas, quid agēdum ſit de poſſeſſionib. laicis, ſub modico cēſu [e] cōceſſis. Noueris itaque, quod ſi eccleſia læſa ē, & manifeſte apparet detrimētū [f] ipſius (cū epo eiuſdē eccleſiæ cōdōnē facere deteriorē n̄ liceat, [g] & eccl'ia iure minoris [h] reſtitui non licuerit epo conditionem eccleſiæ facere deteriorem: ita tamen quod ſi emptores poſſeſſiones illas fecerint ſuis expenſis meliores, non debent defraudari ſumptibus bona fide factis. Not. quod quandocunque læditur eccleſia enormiter debet reſtitui ſicut minor.

† Iſte tex. reputatur ſin. per Abbatē hic, & Brixiē. in ſuo dictionario in ver. æſtimatio.

† Poſt cōcilium Lateran. par. 29. ca. 7. & c. 1. eo. tit. in 3. cōpi.

REquiſiuit. Cōtra contractum aliàs legitime celebratū reſtituit eccleſia, ſi manifeſte apparet ipſius detrimentum. h. d. Cōis diuiſio. Secunda: ibi *Noueris.* Abbas.

CASVS Eccleſia quaſdam poſſeſſiones alienauit pro modica pecunia, quibuſdam laicis ſeruata forma alienationis: quærebatur quid agēdum ſit huic eccleſiæ? Reſpondet Papa, ſi eccleſia læſa eſt, & manifeſte apparet detrimentum ipſius, ſiue etiam probari poſſit: quia eccleſia fungitur iure minoris, & ſēper debet illæſa ſeruari, quæ taliter alienata ſunt, ad proprietatem eccleſiæ debent redire.

¶ *Gloſ. ſeq. ponit duas lecturas.*

e ¶ *Sub modico cenſu.* id eſt, pro modica pecunia diſtracta: & ſic nō cōtradicit littera ſequēs, ubi dicit, ad ius & proprietatē cōuenit redire, &c. & quod dicit, i fine, coloni, id eſt, emptores colētes ipſas poſſeſſiones. uel poteſt intelligi quod verba proprie ponātur, vt de utroque cōtractu intelligatur: ut ſi eccleſia lædatur in contractu locationis: puta, quia ad lōgam tempus locauit rem aliquam pro certa penſione, in qua læſa eſt [3] eccleſia, ſiue in contractu venditionis.

3 Nec tenetur exprimere an dolo aduerſarij an ſui facilitate: ſic & an plures cauſas poſſit exprimere, vel vna expreſſa alteram proſequi: vide ī Spe. 2. parte. eod. ti. §. qualiter. in pri. Ioā. And.

f ¶ *Detrimentum.* magnū ſcilicet: nā pro modica cauſa nō dat reſtitutio. ff. de mino. ſi ex cā iudicati. 1. reſpon. in fi. & ff. de in integr. reſt. l. ſcio illud. de re. eccleſi. non alie. c. penul.

g ¶ *Non liceat.* infr. de dona. fraternitatem. melius eſt enim iura eccleſiæ intacta ſeruari, quàm poſt vulneratam cauſam remedium quærere. C. in qui. cau. in integ. reſtit. non eſt neceſſaria l. vlti.

¶ *Gloſ. ſeq. recitetur per quam poſt quadriennium reſtituatur eccleſia & ponit opi. quam approbat, ponit etiam contrariam.*

h ¶ *Iure minoris.* Sic eſt ī. eo. c. auditis. ubi de hoc, & fungitur iure reipublicę. 23. q. 4. quod ergo. & dic iure minoris factę maioris, & comparatur minori in hoc: quia ſicut minor poſtquàm exceſſit xxv. an. petit reſtitui vſque ad quadriennium, de ijs in quibus læſus fuit infra xxv. annos, ſic & eccleſia tantum vſque ad quadriennium petit reſtitui ubicunque læditur, à tempore læſionis computandum. Et quod dicit, ſemper debet illæſa ſeruari; illud, ſemper, non notat tempus circa eundem contractum, vel circa eandem læſionem, ut de eodē contractu, uel de eadem læſione ſemper in perpetuum poſſet eccleſia reſtitui: abſurdum iſtud videtur, & cōtra id quod legitur. C. de temp. in integr. reſtitu. l. vlti. vbi dicitur quod omnis reſtitutio infra quadriennium debet terminari, ſed ſic debet intelligi illud, ſemper, id eſt, quotieſcunque læditur illa eccleſia, debet petere reſtitutione ſuper illa læſione vſque ad quadriennium, & ita ſi milies læderetur, millies poteſt reſtitui, [4] & ita ſemper eſt minor, quia ſemper reſtituitur. & reſtituetur quamdiu durabit in his in quib. lędetur: & ſic reuera fungitē iure minoris. & hæc eſt cōmunis opinio. Alij dixerut ut Alanus & G. Naſo cū eo. quod in infinitum poſſit eccleſia reſtitui ſuper eo cōtractu in quo læſa eſt, nec currit ei illud quadriennīū. arg. ī eo. tū ex litteris. & inhęrent ſuperficiei iſtius verbi ſemper, & male. & dic ſemper, id eſt, in omni contractu, uel quandocunque læditur, ut dictum eſt.

4 Adde quod idē priuilegiū habent hoſpitalia quod eccleſia: ergo, &c. tex. eſt ſingu. i l. cō. per. C. de epiſ. & cler.

a ¶ *Constiterit.* In iudicio præsentib. partib. j. eod. cum ex lris. vel per contumaciam absentib. ff. de mino. in cāæ. §. causa. & l. etiam. §. vlt. & j. de reb. eccle. non alie. cap. pe. & C. si aduersus dotem. l. vnica. & ff. de adop. l. nam ita & in auth. vt spon. larg. §. ad hoc. collā. 9. de hoc dictum est sup. de offi. iud. cap. vlt.

b ¶ *Redire.* Et sic patet q contractus fuit alienationis, non locationis, vt dixi in prin. & alienatio tenuit. Vñ auxiliū restōnis necessariū fuit: quia tunc demū datur, cū alia actio nō superest. ff. de min. l. in cāæ in prin & j. de of. iud. c. 2. Vnde no. q si alienatio rei ecclesiasticæ facta est in casu licito sicut dēt, & traditur 10. q. 2. hoc ius. & 12. q. 2. sine exceptione bene tenet contractus: & si læsa sit in contractu illo, non subuenit ei nisi per bñficium restōnis, nisi esset decepta vltra dimidiū iusti pretij: qa tūc iure cōi iuuat. j. d emp. & ven. cum dilectus & c. cum cā. & C. de rescin. ven. l. 2. Si vero alienatio non sit facta prædicto modo, s. cum consensu capituli, & meliorationib. inspectis, nullus est contractus ipso iure. 12. q. 2. sine exceptione. & c. Apostolicus. & c. alienationes. prædicta decre. cum dilecti. & agitur tunc iure cōi contra possessorem. ar. C. de sacrosan. eccl. l. iubemus. & C. si aduer. dona. l. 2.

c ¶ *Defraudari.* Sicut n. ecclesia in damno morari non debet; ita nec in lucro. ex vtraq; parte fieri debet restitutio. C. de repu. l. vnica. ff. de mino. l. quòd si minor. § restitutio. & l. intra vtile. in fi.

† Cap. 1. eod. tit. in 3 compil.

† Ista gl. est singul. sm doctores hic.

† Veanetten. Nauetē.

† Qui in integrum restituit: sicut i dāno morari nō dēt, ita nec in lucro. Io. And.

debeat semper illæsa seruari) q̄ in damnū eius data cōstiterit, a ad ipsiūs conuenit ius proprietatemq; redire. b Prouidendū est tamen, ne si forte coloni possessiones illas, expensis ac labore suo reddiderint meliores, sumptibus quos bona fide fecerunt, debeant defraudari. c

¶ Inn. iij. sancti Georgij & sancti Sergij abbatibus.

¶ *Restituitur ecclesia læsa propter negligentiam procuratoris, qui iura ecclesiæ non produxit.*

CAP. II.

CVm † venissent ad Apostolicā sedē electus & monachi Rothon. p se ac pro monasterio suo, & magister A. pro epo Venet. eis S. Georgij diaconum Cardinalē dedimus auditorem: ¶ Corā quo idē magister p epi parte proposuit, q cū monasteriū Rothon. esset sitū in diœcesi Venet. & ecclesiæ Venetē. subiectum, p̄dictus eps possessione d subiectionis e vsus est hactenus inconcusse; sed cum occasione cuiusdam electionis, quæ ibidē facta fuerat, f partes de cōi assensu ad Naten, † epm, & eius collegas commissionis litteras impetrassent, duo eorum g ad monasterium accesserunt: quorū aduentum intrusus præsentiens, renunciauit h hmōi electioni, & se à monasterio absentauit. Sed iudices auctoritate Apostolica monachis iniunxerunt, vt syndicum vel procuratorem i eligerent, qui in causis monasterij & consulte ageret, & vtiliter responderet: districtius inhibentes k eisdem, ne aliquē eligerēt in abbatē, donec plenius cognosceretur de iure, quod eps se habere ī abbatis electione dicebat. Monachi vero & si pcuratorē † ad mandatum iudicum elegissent; abbatem tamen contra inhibitionem eorū eligere præsumpserūt: l cuius electionem eps petijt infirmari, & se ad possessionem restitui, qua eum monachi spoliarant. m Deinde iudices diffinitiuam sententiam protulerunt, electionem cassantes eandem: quam sentētiam dictus magister petijt confirmari. Ad hoc fuit responsum, q licet per procuratorē ex parte monachorum fuisset propositū, quòd monasterium ipsum ad Romanam ecclesiam nullo medio pertineret; dicti tamen iudices contra eos procedere nimis animose cœperunt. † Et infra. ¶ Nos igitur inspectis priuilegijs n

CVm venissent. Prima pars ponit comparitionem partium, & dationem auditorum. Secunda: ibi, *Coram.* allegationem episcopi. Tertia: ibi, *Ad hoc.* allegationem monasterij. Quarta: ibi, *Nos igitur.* Interloquitur. Abb. Sicul.

CASVS. Vacante monasterio Rothon. monachi elegerunt quendam in abbatem: eps Venet. opposuit se contra istā electionem: p p q electus ipse & quidā monachi Rothon. & magister A. pro epo Venet. ad sedem Apost. accesserūt. datus fuit quidam Cardinalis auditor: coram quo p̄dictus magister A. ex parte epi proposuit, q cum monasterium prædictum sitū sit in diœcesi Venet. & ecclesiæ Veneten. subiectum. dictus eps possessione subiectionis, & iure eligendi abbatem, vsus est hactenus quiete ac pacifice: tandem occasione cuiusdam electionis, q̄ facta fuerat ibidem de cōi consensu partium, lræ impetratæ fuerunt ad epm Venet. & collegas ipsius, quorum duo ad monasteriū accesserūt. Intrusus eorū aduentū intelligēs, renunciauit electioni hmōi, & de monasterio recessit: iudices pceperunt monachis, vt syndicū facerent, qui in causis monasterij, respōderet, prohibētes eisdē ne aliquē eligerēt in abbatē, donec cognosceretur de iure, qđ eps dicebat se habere in electione abbatis: monachi fecerūt pcuratorē ad mandatū iudicū, tñ abbatē ɔ eorū pceptum elegerunt: cuius electionē eps petijt infirmari. & se restitui ad possessionē vel quasi, qua eū monachi spoliarant: iudices diffinitiuā snīam pro epo protulerunt, cassantes electionē p̄dictam, quā snīam petebat procurator epi cōfirmari. Ad hoc fuit ex aduerso rñsum, q corā p̄dictis iudicib. per procuratorē monasterij propositū fuit, q monasteriū ipsum nullo medio ad Romanam ecclesiam pertinebat: iudices tñ contra monachos nimis animose cœperūt procedere, & q monasteriū nō fuerat defensum, nec priuilegia libertatis fuerūt exhibita corā eis, q̄ priuilegia exhiberi coram auditore. Vñ petebat pcurator monasterij, per beneficiū restitutionis se admitti contra prædictam snīam, & priuilegia libertatis inspici. Dñs Papa inspectis priuilegijs, quæ declarabant monasteriū ad ius & proprietatē Romanæ ecclesiæ pertinere, Itelligēs insup q licet pcurator monasterij priuilegia coram primis iudicib. exhibere negligenter omiserit: tñ ipse fuit protestatus tā ius monasterij q̄ Romanæ ecclesiæ, videlicet q monasteriū ad Romanā ecclam nullo medio ptinebat, vñ pp restituit monasteriū Rothon. ad audientiā, ne pcuratoris negligentia in damnū monasterij redundaret; tñ electionē prædictam a monachis factam, nec confirmandā pēdente cōtrouersia ex qua pendet, nec infirmandā duxit. Not. q ecclesia pp negligentiam procuratoris restituitur. Item pēdente principali qōne iuris eligendi, non dēt electio confirmari. Itē protestatio prodest.

d ¶ *Possessione.* Vel quasi possessione: quia incorporalia non possidentur, sed quasi possidentur. ff. de vsuca. l. sequitur. §. si viam.

e ¶ *Subiectionis.* Et possessione iuris eligendi abbatem.

f ¶ *Fuerat.* Per monachos, & ita spoliauerunt episcopum possessione eligendi.

g ¶ *Duo eorum.* Tertio eis committente vices suas, vel se excusāte, alias nihil fecissent. j. de of. deleg. prudentiā 1. rñ. & c. cum causam. & c. causam matrimonij. in antiqua tñ contrariū allegabatur.

h ¶ *Renunciauit.* Ante confirmationem sufficit renunciatio facta eis qui elegerunt.

¶ *Glos. seq. obijcit & soluit.*

i ¶ *Procuratorem.* Et sic vī q collegium possit constituere procuratorem sine consensu prælati, etiam vacante ecclesia p causis monasterij. contra id quod est inf. de iud. causam quæ. & inf. ne sede vacante per totum. Sic intellige quod dicit hic, eligunt procuratorem vel syndicum vacante ecclesia, ut de facto sine electione ipsa prælati agatur, de qua erat cōtentio inter epm & conuentum, quæ aliter tractari non poterat, & ad hanc causam tantum constituit, non ad alias quæ tractari nō possent vacante ecclesia, per iura prædicta.

¶ *Glos. seq. recitetur per quæstionem, & soluit, cui solutioni signat contrarium, & remittit.*

k ¶ *Inhibentes.* Non videtur q ipsi potuerint inhibere, cum monachi essent in quasi possessione eligendi, alium eligendo qui renunciauit, & sic vsq; ad sententiam tuendi erant in possessione. 15. q. 4. volumus. & 12. q. 5. c. 1. & inf. vt lit. pen. per totum. Vnde Papa hic in fi. non cassat electionem factam post inhibitionem illam. arg ad hoc. 11. q. 1. quia res in litigio. & C. de prob. l. 2. Arg. contra ff. de pe. hære. l. diuus. vbi prohibetur possessori aliquid detrahere de bonis hæreditatis, nisi præstita satisdatione de restitutione. sed hoc soluitur in fine notulæ. quæ incipit, sed nonne.

l ¶ *Præsumpserunt.* Ex hoc verbo, vī q non debuerant eligere post prohibitionē sed licet non debuerant, facta tñ electio nō cassabit, quousq; cognoscat de iure eligendi: vt dicit in fi.

m ¶ *Spoliarant.* Et ius eligendi abbatem ad episcopum de cætero pertinere; quia ad ipsum pertinebat ius eligendi.

n ¶ *Inspectis priuilegijs.* Huiusmodi inspecto iure debuit suspendere confirmationem sententiæ latæ pro episcopo. argu. inf. de testi. venions & inf. de re iud. cum super.

† In nōnullis manuscr. ita: & si pcuratorē vel syndicū, ad mandatum, &c.

† Et hoc vbi in rescripto erat clausula, si non omnes, pp iura hic al leg. Ioan. And.

† Vide l. mandato. cum not. ff. de min.

† Ad hoc sup. de cōsue. cum dilectus. sed videtur q hoc casu constituēdus est a actore d cōsensu archiepi. ar. Insti. d auctō. tu. §. fin. sed his subtilitatibus sm canones non est locus. arg. j. de iud. c. dilecti secundum. Host. Io. And.

Glos.

pdecessorũ nrorum Leonis, Gregorij, & Clementis, q̃ monasteriũ illud ad ius & proprietatem indicãt sedis Apostolicæ ptinere, intelligẽtes ꝙ monasterij procurator, & si eadẽ priuilegia corã prædictis iudicib. exhibere omiserit negligenter, ius tñ non tã suum q̃ nr̃m fuerit protestatus: [a] videlicet ꝙ monasteriũ ipsum ad Romanam ecclesiam nullo medio pertineret, ne ipsius negligẽtia [b] in damnum [c] tam nostrũ q̃ monasterij redundaret, ad audientiam restituimus [d] monachos Rothon. & infra. ¶ Electionem [e] aũt à monachis (sicut dicitur) concorditer factam, pendente controuersia ex qua pẽdet, nec confirmãdam duximus, nec etiam infirmandam.

¶ Idem Helien. & Floren. † episcopis.

¶ *Ecclesia læsa, in probatione necessaria omissa, põt petere restitutionẽ in integrum, nõ obstante termino iuris probationis exclusiuo. Et restitutionem petere potest non solum contra priuatum, sed etiam contra ecclesiam, hoc dicit.*

CAP. III.

AVditis † & intellectis cãæ meritis qõne q̃ vertit inter Vigor. epm, & abbatẽ de Euescam super † ecclesijs in valle de Euescam, quas eps̃ asseruit ad se diœcesana lege spectare, abbas aũt eas esse ab eius iurisdictione prorsus exemptas: cognouimus euidenter ecclesias illas per priuilegia Roma. Pont. non esse ab epali iurisdõne subtractas: nisi forte vallis de Euescam sit ille locus qui fuit à duobus regibus Roẽ † videlicet & Ossa libertati [f] donatus, & quem bonæ memoriæ Celestinus Papa libertati donauit, sicut in ipsius priuilegijs continetur. [g] Verum tanto tpe probanẽ per testes ab abbatibus de Euescam pleno iure possessæ, vt videatur in eis ius episcopale legitime præscripsisse, nisi forte per tm̃ temporis spatium Vigorien. ecclesia interim vacauisset, vt tempore vacationis

¶ *Gl. seq. arg. de protestatione. alle. 4. iur. alleg. vnum in contrarium, & remittit, & soluit.*

a ¶ *Protestatus.* Et sic ,ptestatio ,pdest. s̃. de elect. Cumana. & s̃. de of. ord. pastoralis. in fi. & s̃. de ijs q̃ vi metusve cã. fi. perlatũ. & 7. q. 1. pontifices. arg. j. s̃. de consti. cũ M. Ferrar. de hoc dictum est in ca. Cumana. & sine ista protestatione admissi fuissent monachi per beneficium restitutionis, vñ supple maxime.

b ¶ *Negligentia.* De qua negligentia tenet monasteriũ, si propriũ hẽt. ar. ff. man. l. diligẽter. cũ omiserit exceptionẽ monasterio cõpetentem. ff. manda. l. si fideiussor. 1. respon.

1 Hæc gl. non habetur in antiquis exẽplaribus.

c ¶ *In damnum.* Cũ ad defensionẽ vocari debuerimus. j. de cõfir. Vti. cũ dilecta. & dñs semper in iudicio nominandus est. inf. vt lit. non contest. c. quoniam. § pen. & C. vbi in rem actio. l. 2.

¶ *Glos. seq. reci. per q. an hæc restitutio detur, cum procurator est soluendo, ponit opi. quod nõ subdit differentiam inter restitutionem minoris & maioris, quam partim reprobat. In fin. ponit priuilegium ecclesiæ.*

2 Rosen. in plurib. manuscriptis alias Foren.

d ¶ *Restituimus.* Hæc restitutio (vt q dã dñt) dat q̃ñ procurator nõ est soluẽdo, vt tũc fiat restitutio 5 ecclesiam: vt ff. man. l. si procuratorem. in prin. & ff. de do. & eleganter. §. si dolo. hic procurator non est soluendo, etiam si alias sit locupules: quia libertas & status monasterij æstimari nõ posset. ff. de re. diui. sacra §. vlt. Ex hac. n. cã quilibet erit restituẽdus: quia ex quacunq; cã iusta dicit prætor in integrum restituã. ff. ex qui. cau. ma. l. 1. alias nunquam rescinderetur sola pp dolum, vel pp negligentiam procuratoris: [3] sed dñs agat contra procuratorem si dolum commisit. C. de procur. l. si procurator. in fi. & ipse de omni dolo & culpa tenetur dño. C. man. à procuratore, quia nec procurator omittere dẽt exceptionẽ competentem ex persona rei. ff. man l. deniq;. & l. fideiussor. 1. rñ. & ita hic vĩ loqui non tm̃ de restitutione minoris, sed ẽt de restitutione maioris ex clã gñali, si qua iusta, & c. vt dictum est. Et est dr̃ia inter restitutionem quę fit iure minoris: quia illa datur officio iudicis deficiente actione. ff. de mino. quod si minor. §. vlt. & sup. de of. iud. c. 2. & illam quæ fit iure maioris: quia tunc hẽt actionem suo iure, s. vtilem, accedente iudicis officio. ff. qđ me. cã l. metum. §. ex hoc dicto. & §. prece. & arg. C. qđ me. cau. si vi vel metu. sed certe lex illa. ff. de do. & eleganter. §. fi. & illa. ff. man. l. si procuratorem. nõ restituit actionem cum per negligentiam [5] procurator succubuerit, sed cum per dolum, vnde si negligens fuit procurator, imputet sibi qui tali negotium suum commisit. ff. de mino. l. cum mãdato. arg. ad hoc. sup. de offi. deleg. c. cum olim. ff. de tribu. l. procuratoris. verumtñ si procurator esset soluendo, satis vr̃ ꝙ fauore ecclesiæ in optione habet an velit conuenire procuratorem, vel velit restitui ad rem. C. si tutor vel curator. l. etiã.

3 Cõcor. tex. in l. 1. §. sinaũt. ibi glo. & doct. ff. de tab. exhi.

4 Hic nõ restituit ecclesiam læsam per negligentiã, ergo loquitur de restitutione. q sit inf minoris.

5 *Gl. se. obijcit & soluit, solutioni opponit, & ponit opi. cui signat cõtrariũ, & ibi remittit. demũ perfectius reci. opi. Io. cui coaptat hoc c.*

e ¶ *Electionem.* Sed nonne fuit facta hic electio post inhibitionem iudicis? ergo cassanda erat, inf. de matri. con. cõtra inter. eccl. c. 1. & c. vlt. & ff. ne quid in lo. pu. l. vlt. inf. de no. ope. nun. c. 2. & inf. de despon. impub. c. ad dissoluendum. in fi. sed certe ex eo ꝙ isti erant in possessione aliunt eligendi, lite pendente priuari non debent. 8. q. 4. nõne. & 16. q. 4. volumus. sed hæc sol. non vĩ posse stare, nam mota controuersia patronus p̃sentare non dẽt. arg. inf. de iure patrona. ex lr̃is. ergo eodem mõ mota controuersia eligere nõ dẽt, ex hoc. n. sequeret incõueniẽs, quia si postea probaret illos nõ habuisse ius eligendi, cassanda esset electio: quia oẽs fructus percepti restituendi sunt. C. de rei vendi. l. certum. & sic sequeretur ꝙ electio facta ab eo q credebat habere ius, esset cassanda, qđ esse non dẽt. s̃. de ele. querelã. j. de iure pat. consultationib. Ad hoc dicit Io. ꝙ licite põt eligere q est in quieta possessione, licet fiat ei cõtrouersia. ff. de aqua quoti. & æsti. l. vlt. & vti oĩ iure suo vsq; ad finẽ cãæ. 8. q. 4. nonne. Contra tñ vr̃ in hoc casu qđ dr̃ s̃. de iur. pat. ex lr̃is. Tu tene prout ibi notatur, s. ꝙ non dẽt eligere, sed si eligat, iudex tñ siue superior ad quem pertinet institutio, non cõfirmabit electionem, nec cassabit pendente cõtrouersia, ex qua pẽdet, ,put dicit decretalis in fin. Sed Ioã. dicit ꝙ si de hoc fiat ei controuersia, an possideat tale ius, tunc non dẽt eligere arg. s̃. de cõsti. cum M. in fin. & ita vr̃ hic: eps̃. n. petebat restitui ad possessionem iuris eligendi, & sic non possidebant monachi quiete, & iõ caute dixit Papa electionẽ nec confirmari, &c. i. donec cognoscatur ad quos pertinet ius eligendi, & p̃cipue quantum ad possessionem, vt sicut prima electio non esset cassanda nisi prius cõstitisset an eps̃ possideret ius eligẽdi tpe electionis: ita nec alia q̃ facta fuit post istam. sic j. de cã pos. cum ecclesia. vbi agebat possessorio & petitorio, ẽt & hic similiter quia de iure eligendi: vt patet ex littera sup. versus princ. & ideo quamdiu pẽdet quæstio iuris seu possessionis, electio confirmari vel infirmari non debet.

1 Cap. 2. eod. tit. in 3. compil.

† Super quibusdã ecclesijs ĩ valle de Euescã cõstitutis.

† In vno antiq. ita: O. videlicet & 1.

AVditis. Etiam contra ecclesiam restituitur ecclesia, quæ grauiter fuit læsa propter probationem omissam. Primo recitat factum. Secundo interloquitur ibi, *Licet*. Abbas.

CASVS Inter epm Vigorien. ex parte vna, & abbatem de Euescam ex altera, super quibusdam ecclesijs in valle de Euescam constitutis qõ vertebatur, quas dicebat eps̃ ad se spectare lege diœcesana: abbas dicebat illas esse exemptas ab epali iurisdõne, & si hoc non esset, dicebat se in illis epale ius legitime præscripsisse. Receptæ fuerunt probationes hinc & inde coram iudicib. delegatis. Tandem cã delata est ad sedẽ Apost. Videns eps̃ ꝙ ecclesiæ prædictæ per priuilegia non erant exẽptæ ab eius iurisdõne, tñ abbas p̃scriptionẽ ,pbauerat 5 ipsum allegauit ꝙ Vigor. ecclesia vacauerat à tanto tpe, ꝙ illo de medio subducto p̃scriptio non esset cõpleta: & ad hoc probandũ per beneficium restitutionis petijt se admitti. Abbas prædictus hoc audiens, allegauit ꝙ vallis de Euescã est ille locus, q fuit libertati donatus p duos reges & quẽ Celestinus libertati donauit, & ad hoc probandũ petijt se admitti p idẽ bñficium: pp̃ auditis & intellectis meritis huius cãę, licet esset in cã conclusum: quia tñ vtraq; pars necessariã probationẽ omisit, & vtraq; pars fungit̃ iure minoris, æquitate pẽsata vtrã q; ecclesiã admittit ad probandam rationem omissam, ne propter huiusmodi negligentiam graui iactura lædantur. Abbas. Not. ꝙ ecclesia fungitur iure minoris. Item no. ꝙ ecclesia restituitur incidenter ad probandam allegationem omissam. Itẽ postquam est in causa conclusum datur istud beneficium.

¶ *Glos. seq. arg. alleg. vnum canonem.*

e ¶ *Libertati donatus.* Arg quòd reges possunt dare priuilegia libertatis. 63. distin. in synodo. [4]

g ¶ *Continetur.* In priuilegijs Celestini cõtinebat̃, ꝙ ipse exemerat à iurisdõne epi locum illum, quem p̃dicti reges libertati donauerãt, & de valle de Euescã in priuilegio mẽtio nõ fiebat, & ita per priuilegiũ Celestini non probatur ꝙ ecclesiæ de Euescam sint exemptæ à iurisdõne epi, & sic recurrendum [5] est ad priuilegiũ illorũ regum: & si ibi contineat̃ ꝙ illi reges vallẽ de Euescã donauerũt libertati, tũc erit ,pbata exẽptio, & sic dubia ,pbatio nõ ,pdest. Reges. n. donauerũt locũ illũ libertati quo ad tẽpalem iurisdõnem: Papa vero quo ad spiritualẽ.

4 Cõcor. l. 1 §. quæ honerandæ cũ gl. in ver. bellissime. ff. qua. re. act. nõ datur.

5 Ad declarationem vide Ioã. And. in c. auditis. de præscript. sup gl. Celestinus.

a ¶ Sancimus.

a Subducto. Deducẽdũ ẽ ergo tps vacationis ĩ pscriptiõe. j. de pãc. c. i. & c. de quarta. & c. auditis. & c. cũ nobis. & illud tps deducẽdũ est, quo solet succurri cuilibet q læditur, primum sit, medium, vltimum. ve C. de rest. mil. l. qd tpe. & C. quib. nõ ob. lon. tẽp. præs. l. 1 pscriptione. ff. qui. ex cã. ma. necnõ § si quis.

Gl. se. ponit triaq. vb.

Fungitur ecclesia. & tamen non fungitur, demum quæris. ponit duas opin. soluit, & subdit duas dicas.

b Iure minoris. Ecclesia. n. fungitur iure minoris. sic hic & sup. eo. c. 1. Itẽ fungitur iure reipublicæ 23 q. 4. qd ergo. & i dil ius publicũ & C. de sacros. eccl. vt inter diuinũ. Hinc est ꝙ plati ecclesiarũ parant tutorib. & curatorib. in auth. de eccl. tit § vlt. coll. 9. arg. ad hoc. 3. q. 2. qa ca. Item fungitur iure imperij in auth. de nõ alie. vel p. mu. § sancim⁹. coll. 2. ... rio. 9. ... & j. de ma. & obed. solitæ. sed non fungitur iure pupilli: quia contra pupillum ætatẽ non currit pscriptio C. de pr escri. xxx. an. sicut in rem. Sed in quibusdam casibus comparatur ecclesia minori ... Dñt quidam ... in cib ecclesia comparatur minori, qm ecclesia põt restitui contra pscriptionem, sicut minor. C. si aduer. vsucap. l. vni. & ff. de mi. l. ẽt ei & C si tutor vel cura. interuenit l. minorib & C. de in integ. resti mi. l. minorib. & in auth. de hære. & fal. § pupillus coll. 1. qd bene vr expressa rõne: vbicunq; n. ecclesia læditur, dẽt restitui. sed ante completam præscriptionẽ non est læsa, imo iure cõi agere põt, sed tunc demũ finita præscriptione dr læsa: quia iure cõi si agat, repellitur præscriptione probata, sic a tpe læsionis, i. tpe præscriptionis finito vsq; ad quadriennium põt petere restitutionem, vt dicit lex illa C. de temp. resti. in inte l. vlt. & ita põt peti restitutio contra præscriptionem vsq; ad quadriennium. Quidam dñt ꝙ contra pscriptionem non datur restitutio: quia canones volunt pjudicare ecclesijs per præscriptionem 16. q. 3 placuit & q. 4. volumus. imo sm illos qui dñt ꝙ contra præscriptionem datur restitutio, sic sequeret ꝙ nunquam præscriptio curreret contra ecclesiam. Sed huic facile est rñdere: quia bene currit pscriptio ecclesiæ, sed si petit restitui contra bene auditur sicut minori currit sed restituitur. Non video ꝙ aliud sit in ecclesia q in minore, nisi quia non inuenitur scriptũ in iure canonico, ꝙ ecclesia restituatur contra præscriptionem, sed eadem rõne qua minores restituuntur fauore imperfectæ ætatis, sic fauore ecclesiæ introductum fuit ꝙ vteret ecclesia iure minoris. sed vbi eadẽ est rõ, ibi dẽt esse idem ius. j. de consti. nã concupiscentiam :& c. translato & sup de transla. inter corporalia. sed verius vr qd dr, ꝙ contra pscriptionem non datur restitutio, ne frustra iura loquentia de præscriptione sint statuta: vt ẽt dici, ꝙ post quadriennium audiretur si probaret se illo quadriennio iusta de cã impeditum fuisse. ar 4 q 5. c. 1. & j. de appe. c. ex rõne ff. de mi. l. ait prætor. & l. si sine. § vlt & C. de temp. ap. l. vlt § illud. quidã ponunt ecclesiã in primo anno minoris restituentes eã vsq; ad xxix. an sicut minor. alij restituũt eã vsq; ad xv. ponentes eã in xiiij. an. sed hoc nil est, nec dẽt poni in aliquo anno, sed ad similitudinem minoris facti maioris restituitur ecclesia vsq; ad quadriennium sicut minor, ut dictũ ẽ sup. eo. c. 1.

c Restituimus. In his. n. pscriptionib. q̃ spectant ad statũ iudiciorũ, vbicunq; læditur ecclesia, restituitur, vt si contumax cõdẽnata est. ff. de mi. l. minorẽ sim. ar. sup. c. pxi. Vel si nõ appellauit, vel ẽt si dũ agit vel conuenit, in aliquo cauta est ut minor. ff. de mi. l. ait ptor § sed in iudicijs. & l. si sine § ite si nõ puocauit. & j eo. c. vlt. Vel si omisit allegationẽ, vel ea q faciunt ad instructionẽ cãq; vt hic. & ff. de mi. minor xxv an & j. eo. constam. Itẽ q cquid omisit non solu in dãno, sed ẽt in lucro ff. de mi. l. ait ptor § vlt. & l. nõ oia. Itẽ in cõfessione ff. de confes. l. certi § pen. & pp nouas defensiones tunc apparentes uel nouiter

¶ Hoc est, allegatione suæ intentionis.

¶ Mutria. Mantua.

† cap. 3. eod. tit. in 3. compil.

¶ Vide & Spec. eod. tit. § 2 vers. sed pone.

subducto, a pscriptio minime sit cõpleta: & int. a. Licet aũt vtrinq; sit in cã cõclusum: qa tñ vtraq; pars necessariã (vt asserit) ꝓbationẽ omisit, Nos attendentes ꝙ vtraq; ecclesia fungatur iure minoris, b æquitate pensata vtramq; restituimus c cõtra reliquã. d ad probãdum rõnẽ† [intentionem]: ne alterutra pars propter huiusmodi negligentiam grauem iacturam lædatur.

Io. Priori S. Mariæ ad carceres. & L. canonico S. Mariæ de Mandria. †

Restitutio ex iusta cã ẽt maiori est concedenda, dummodo iusta cã pertendi probetur. Si aũt non probatur plene vel semiplene, conceditur restitutio in causa fauorabili, h. d.

CAP. IIII.

EX literis abbatis de Caluẽ. didicimus, ꝙ cũ Ramisane & Grimol archipresbyteri inter I. virũ, & L. mulierem ex delegatione nr̃a sñiam diuortij ptulissent, & appellatione interposita, † cognitionem sñiæ ipsi abbati & archipresbytero Paduano duxerimus committendam: quia pars mulieris ad peremptorium terminũ non accesserat, abbas ipse cui alter coniudex commiserat vices suas, e allegationibus diligenter inspectis, latam a iudicib. pdictis cõfirmauit f sñiam; sed post octo dies pater puellæ accedens ad ipsum, intellecto ꝙ sñiam protulisset, cõfirmauit proprio iurã, ꝙ quidã ad eũ g & filiã eius accedens, fraudulenter sub ipsius abbatis noĩe falsas eis † literas præsentauit, quib. mandabatur eidem, † vt quia iudex ad diem quam assignauerat venire nõ poterat, post octo dies termino constituto, ipsius se conspectui præsentaret: & postmodum appellauit ad sedem Apostolicam, & etiam supplicauit. h

d Contra reliquã. Sicut minor cõtra minorẽ, nisi cũ pecuniã amisit. ff. de mi. l. verũ § vlt. ff. ex quib. cã ma. l. vlt. Et no ꝙ restituere in integrũ est reducere in eũ statũ in quo erat ante læsionẽ j. eo. c. 1. & de re pu l vni. C. de in inte. resti. l. postulata. & ff. de mi. l. qd si minor. § restitutio. & gñaliter restituitur non solũ cum de bonis diminuit, sed ẽt cũ interest ecclesiæ litibus & sumptibus non vexari. ff. ad nos. de mino. l. minoribus. contineñtes. ar. C. si sæpi⁹ i inte. re. post. l. vlt. & j eo. c. vlt. Sed in cõtractib. certũ est ꝙ ecclesiæ subuenitur. j. eod. c. 1. vbi de hoc.

† In vno antiquo itẽ, appellatione interposita. ad nos.

E X literis. Contra sñiam latam in cã matrimoniali, restituitur, et iusta cã ẽt maior, beneficio supplicationis. Prima pars ponit mulieris supplicationẽ, & iudicis relationẽ. Sc̃da dat iudicẽ: ibi, Lib. aut. Abbas.

¶ Petita & obtẽta restitutione in integrũ, oia sunt ĩ suo statu donec cã finiatur.

CASVS. Inter I. virũ & L. mulierem cã matrimonij vertebatur, quæ cõmissa fuit duob. archipresbyteris, qui cũ inter ipsos sñiam diuortij ptulissent: mulier ad sedẽ Apostolicã appellauit: appellationis cã cõmissa fuit abbati de Caluẽ & archiepõ Paduan. quia mulier ad terminum peremptorium, statutum ad sñiam audiendam non accessit. abbas cui alter commiserat vices suas, sñiam a priorib. iudicib. latam, confirmauit. post octo dies a tpe sñiæ, pater mulieris ad abbatem accessit, & intellecto ꝙ sñiam protulisset, iurauit ꝙ quidam ad eum & filiam eius accesserat, & fraudulenter noĩe ipsius abbatis falsas lras præsentauit, continentes, ut quia iudex in termino quem eis assignauerat, non poterat interesse, post octo dies a termino illo ipsius se conspectui præsentaret, & postmodum appellauit & ẽt supplicauit: quod totum abbas dño Papæ significauit. super hoc scribit Papa quibusdam iudicib. dicẽs, licet de fraude taliter perpetrata non constet ad plenum, tñ ad fauorem matrimonij de benignitate canonica pdictam admisit supplicationẽ mulieris, & eã restituit ad audiẽtiã, fauore matrimonij. Vñ mandat quatenus de cã prioris appellationis cognoscant ordine iudiciario, confirmantes aut ẽt infirmãtes sicut iustum fuerit, sñiam a primis iudicib. latam. No. ꝙ fauore matrimonij auditur quis tanquam contumax, aliàs repelleret. Item ar. ꝙ sñia contra matrimonium lata, non transit in rem iudicatam. sed quidam contrarium sumunt argumentum ꝙ transeat, ex eo q per beneficium restitutionis, mulier ista audita fuit: alias si non transiret, iure cõi deberet audiri. Itẽ iudex appellationis dẽt sñiam latam confirmare vel infirmare.

¶ Ei. Eidẽ.

e Vices suas. Aliàs non tenuisset sententia. sup. de offic. deleg. cap. causa matrimonij & c. cum causa.

f Confirmauit. Hoc est speciale priuilegium in cã appellationis, ꝙ iudex altera parte absente procedere, ossit etiam lite non contesta C de temp. appe l. f. § illud & 2. q. 6. c. ei qui. §. appellatore. & inf. de appel. cap. per tuas. & c. interposita.

Glo. eq. secretur per duo contraria.

g Ad eum. Si iste fuisset soluendo, contra ipsum duntaxat daretur actio mulieri. sed quia in casu isto soluendo esse non poterat, ideo fauore matrimonij restituitur mulier ff. de eo per quem fa. erit l. vlt & ff. de dolo l. & eleganter. § si dolo. & si de hac falsitate constitisset, iure communi audiretur. ¶ arg ff. si mensor fal. mo. di. l. 3 § 1.

¶ Adde quod notatur. 18. distin. ca. qm quidem ĩ gl. pen. & j. de præscr. c. auditis. in glo. vlt.

Gl. se. o nit duas differentias, inter supp' catione & appellatione.

h Supplicauit. Supplicare põt quilibet quantumcunq; remota sit appellatio. arg 2 q. 6 c. anteriorum. & § illud. C. de pcib impe. offe. si quis aduersus. nam & seruus supplicare põt pro domino, si dominus nolit appellare. ff. de app. l. seruũ. Sed in hoc differt appellatio a supplicatione quia appellatione interposita nil est innouandum: sed pendẽte supplicatione mãdatur sñia executioni præstita cautione ꝙ oia restituat si sñia fuerit retractata. C. de preci. impe. offe. auth. quæ supplicatio.

sic in

sic in restõne in integrũ qñ suspectus est qui petit restitui, mãdat sñia executioni sub cõsimili cautione. j. eo. suscitata. Itẽ in hoc differt appellatio à supplicatiõe, qa appellat vsq; ad decẽ dies: supplicari aũt põt vsq; ad bienniũ. qđ verũ ẽ cũ supplicatio porrigit superiori. C. de sen. pfe. prxto. l. vni. Si vero supplicatio porrigitur iudici, tunc vsq; ad decem dies: vt in auth. præallegata, q supplicatio.

a ¶ *Ad plenũ*. Hoc iõ dicit: quia si plene ,pbasset hanc fraudẽ, & cãm absentiæ, iure cõi fieret restitutio. j. d re iud. cũ Berthold⁹. vbi minus sufficiens probatio sufficit, ne piudicaret opinio veritati: vt s. de ,pcu. ex isinuatione. & ca. in psentia. & hoc iõ: qa absens legitime citat⁹: psumit cõtumax si nõ venerit. 3. q. 9 decernimus. 65. dist. si forte. ff. de re iu. cõtumacia. Sed talis psumptio põt elidi p aliã psumptionẽ ff de i Iteg. rel. diu⁹. & inde ẽ q p psumptiuã probationẽ, & min⁹ plenam elidit psumptio cõtumaciæ. Vñ p sacramentũ vnius põt ,pbare se nõ cõtumacẽ, nã violenta psumptio elidit per iurm. 35. q 3. extra ordinaria. & op. ar. inf. qui ma. accusa. pos. cũ in tua. & sic põt intelligi. 4. q 5. quisquis in fi. Tamen hoc iuramentum non facit plenam probationem, sed fauore matrimonij admissa fuit mulier ad agendum, nec auditur mulier prætextu appellationis suæ, quia contumax præsumit, sed per fraudẽ semiplene probatã, & in fauorẽ matrimonij restituit.

† Oscenẽ.

† Cap. 4. eod. tit. in 3. compil.

† Vide Ioannem Vasæum. in annalibus Hispaniæ. ca 20.

¶ Licet aũt de fraude taliter perpetrata per hmõi iurm non constet ad plenũ, [a] tn fauorẽ tñ matrimonij de benignitate canonica, cõtra fraudẽ ,ppositã, supplicationẽ mulieris admisimus, & ad audientiã restituimus [b] eã pro matrimonio postulantẽ. Ideoq; mãdamus quatenus de cã prioris appellationis ordine iudiciario cognoscẽtes, confirmetis uel infirmetis [c] (sicut iustũ fuerit) sñiã à primis iudicib. ,pmulgatã.

¶ Idem epo & capitulo Oscen. †

¶ *Etiam contra sñiam Papa restituitur ecclesia: hoc primo Et cã restitutionis in integrum debet præsentibus partibus tractari. hoc secundo. hæc duo dicit quo ad titulum.*

CAP. V.

TVm † ex lĩis Celestini Papæ pdecessoris nñi, tũ ex ijs q ipsius temporib. gesta fuerunt, grauẽ Ilerden. † ecclesiæ intelleximus qõnem, per sñiam Eugenij Papæ super ecclesijs quibusdã ,platã, se læsam enormiter; & olim & nũc ẽt cõquerẽtis. vñ cũ idẽ Celestinus tpe Anastasij Papæ ,pximi successoris eiusdẽ Eugenij in minori adhuc officio constitutus, in partib. Hispaniæ legationis officio fungeret, & † ex delegatione ipsius [d] cognoscere cœpit de cõtrouersia memorata, cui ẽt Alexander successor ipsius Anastasij, officio legationis denuo in partib. eisdẽ fungenti, cãm cõmisit candẽ: idẽ quoq; Celestinus ad apicẽ summi pontificatus promotus, G. sancti Angeli diacono Cardinali tunc Apostolicæ sedis legato dictã controuersiã sub eo tenore cõmisit, ut inspectis Ilerden. ecclesiæ priuilegijs, auditis ẽt partiũ rõnib. † memorata sñia [e] non obstãte, diffinitiuam proferret sententiã, eamq; faceret obseruari; verum quoniam per ipsum legatum, aut per alios quibus sub eodem tenore causa eadem commissa

¹ Snia fauore matrimonij non transit in rem iudicatã; neque in cã hæresis fauore fidei. Lucas de Penna. l. 1. C. de sen. aduersus ñi. lat. lib. 10. dixi lib. 3 ad not. in Disect. scho. 50.

¶ *Glos. seq. arg. & opin. ponit.*

b ¶ *Restituimus*. Arg. q nullo tractu tpis transit ¹ sñia contra matrimoniũ in rẽ iudicatam. j. de re iud. c. lator. & c. consanguinei. Sed ex hoc sumunt quidã contrarium arg. & male. ADDITIO Ex hoc quod dicit, restituimus, probãt quod transit in rem iudicatam.

¶ *Glossa sequens arg. & remittit.*

c ¶ *Confirmetis uel infirmetis*. Hoc tñ hẽt facere iudex appellationis. 2. q. 6. in fin. Et hoc hẽt locum qñ in cã appellationis nil noui proponit, & vnicus tñ est articulus, ut hic erat, aliàs iudex appellationis pro parte põt cõfirmare sñiam, & pro parte infirmare: vt j. de test. Rayn. & c. Raynal. Item ex eo qđ dicit, confirmetis vel infirmetis, vr q executio non spectet ad ipsos. de hoc dictũ est sup. de of. deleg. pastoralis. §. præterea.

TVm ex litteris. Diuidit in tres partes. Primo ponit petitionẽ ecclesiæ Ilerdẽ. Scđo examinationẽ, deliberationẽ, & interlocutionẽ Papæ: ibi, *Nos igitur*. Tertio citationẽ partis aduersæ cum excõicatione processus: ibi. *Quocirca*. Abb. Siculus.

CASVS. Inter ecclesiam Oscen. ex vna parte, & ecclesiam Ilerden. ex altera, coram Eugenio Papa super quibusdam ecclesijs qõ vertebatur: ipse cognito de meritis causæ, prout sibi visum fuerat, tulit sñiam pro ecclesia Oscen. contra ecclesiam Ilerden super ecclesijs illis. Demum mortuo Eugenio, successit ei Anastasius: tpe Anastasij Celestinus dum erat in minori officio constitutus, legatus in Hispania ex delegatione ipsius Anastasij cœpit cognoscere de illa controuersia, sed eam non determinauit: tandem mortuo Anastasio successit ei Alexander, qui eidem Celestino legato denuo, in Hispania, cãm commisit eandem. Postmodum mortuo Alexandro successit ei Celestinus, q dictã cõtrouersiã cõmisit G. S. Angeli diacono Cardinali sub eo tenore, vt inspectis priuilegijs ecclesiæ Ilerden. auditis ẽt allegationib. partiũ, non obstante sñia Eugenij, diffinitiuam proferret sñiam, & illam faceret obseruari. Veruntamen per legatum illum, aut ẽt per alios quib. cã sub eodem tenore commissa fuit, licet testes quidam producti fuerint ex parte Ilerden. ecclesiæ, mandatum Apostolicum adimpletum non fuit. Postmodum tpe Innoc. magister A. canonicus Ilerden postulauit a domino Innocentio per officium suum dictã sñiam in melius reformari, & contra eã ecclesiã restitui Ilerden. dñs pp cũ fratrib delib eratione habita, q dã dicebant q Celestin⁹ videbat eã restituisse. ex eo q ã obstãte dicta sñia cõmisit negotiũ illud, vñ eadẽ rõne petitionẽ eiusdẽ ecc'æ admittere debebat: cũ sñia Romanæ sedis debeat i meli⁹ cõmutari, quotiẽs p surreptionẽ aliqd factũ fuerit, & sm iura ciuilia principes ẽt contra res bis iudicatas examinari restitutionem in integrum permiserunt: Papa considerãs ex data sñiæ in registro Eugenij repertæ, q primo mẽse sui apostolatus tulit sñiam illa, qñ non videbat plene instructus de cã, innitens illi rõni pcipue q priuilegiũ Vrbani secundi à parte Oscen. ecclesię productũ, subiectum fuerat falsitati, cuius tenor in registro ipsi⁹ inuẽtus fuit incorruptus: oĩb. istis consideratis deliberatio dñi Papæ in hoc resedit, vt vtraque parte psente, cognoscat vtrũ restitutio data sit an danda cõtra pdictam sñiam. Vñ mãdat epo & caplo Oscen. quatenus vsq; ad festũ beati Lucæ, legitime cõpareãt corã ipso, ostẽsuri, si poterunt, q dicta sñia non debeat retractari: vel si reuocanda fuerit, appareant sufficienter instructi, vt in principali negotio procedatur, quem terminũ statuit perẽptoriũ: q si iniuncta contẽpserint adimplere, procedat in cã nihilominus quantũ de iure fuerit ,pcedendũ. No. q sñia ẽt Papæ, qñ per surreptionẽ lata fuit, dẽt in melius reformari. Itẽ in breui tpe non vr q s plene instructus saltem in ardua cã. Item vtraq; parte psente, cã restitutionis in integrum dẽt examinari. Item cãrum merita partiũ assertione manifestantur. Item in prima citatione põt ,pponi perẽptorium edictum, pp distantiam viarum, & ẽt ex alia iusta cã.

† Dictio, & deest ẽ aliquot antiquis.

† Hoc est iuribus, & allegationibus.

d ¶ *Ipsius*. Scilicet Anastasij.

¶ *Gl. seq. obijcit, & soluit, circa solutionem obijcit & respondet.*

e ¶ *Sñia*. Per hoc vr q Celestinus restituerit ecclesiam Ilerdẽ. sed cum multa tpa sint elapsa, à tpe Eugenij, qui tulit sñiam ipsam, vsque ad tps Celestini. s. xlv. anni, qũo auditur ecclesia Ilerden. super restitutione? & Inn. similiter vr eam admittere ad restitutionem petendam, infra, vbi dicit, an data vel dãda. Sed est contra alia iura. Nam vltra quadriennium dari nõ dẽt C. de temp. in integ rest. l. vlt. nec ẽt perpetuatur per contestationem litis. ff. de min. Papin. in fin. Põt dici q restitutio data fuit tpe Anastasij, qui commisit negotium Celestino in minori officio constituto: quia Anastasius fuit proximus successor Eugenij: & q cã terminata non fuit, stetit per iudices: vnde non est imputandum actori. 2. q. 6. anteriorum. ¹ C. de in integr. rest. l. pendente. sicut satis patet per multas commissiones. vnde ẽt dicit infra. (An data sit vel danda.) Si vero data, postea dari non dẽt. C. si sæpius in integ. rest. post. l. vlt. vel si esset denegata. j. eo. c. vlt. nisi ex cã, vt ibi dr. Sed obijcitur. Eugenius tulit sñiam primo mense sui apostolatus, vt j. dr. & vixit viij. ann. & mensib. iiij. & xxj. dieb. sed Anastasius successit Eugenio, qui cãm super hoc commisit Celestino tunc in minori officio constituto, & ita vr q restitutio danda sit post quadriennium, vnde ex hoc trahunt quidam arg. q restitutio semper sit danda: ut dictum est s. eo. c 1. quia hæc vr dari post quadriennium. Sed tu potes rñdere, q ex eo qđ dicit hic, non constat q Anastasius dederit restitutionem, sed cõmisit causam super restitutione an esset danda vel non. Sed obstat fortius factum Celestini, qui mandauit non obstante sñia Eugenij, diffinitiuã sñiam proferri super ecclesijs prędictis; sed hoc fecit Celestinus potius de gratia q de iure, quod patet: qa restitutio danda est cã cognita præsentib. partibus: vt dicit j. & ff. de mi. in causis. §. in cã. Vñ Papa noluit inniti facto ipsi⁹, sed deliberauit decernere præsentib partibus, vtrũ sit data vel dãda, & iõ non plene probat per hanc decretalem q dari debeat restitutio post quadriennium: quia Papa hic determinat hoc.

¹ Quod tũc potissimum verũ est cũ id stetit p principẽ, vt ibi, & infra de appel. c. ex insinuatione.

extitit [a] (licet testes [b] producti ex parte Ilerden epi recepti fuerint) mādatum tñ Apostolicum nō extitit adimpletū; magister [c] A. canonicus Ilerden. postulauit per officium [d] nostrum dictam sniam in melius reformari, & cōtra eam restitui [e] ecclesiam Ilerden. ¶ Nos igitur cum fratrib. nostris & alijs deliberauimus diligenter: nōnullis asserentibus, quod cum prædictus C. † prædecessor noster, contra iam dictam sententiam visus fuerit Ilerden. ecclesiæ restitutionis beneficiū indulsisse, cum ea non obstante duxerit negotium committendum, [f] & nos supplicationem eiusdem ecclesiæ admittere debebamus, † præsertim quia sententia [g] Romanæ sedis non negatur posse in melius commutari, cum aut surreptum aliquid fuerit, aut ipsa pro consideratione ætatum & temporum, seu grauium necessitatum dispensatiue quicquam ordinare decreuit: Et secundum iura ciuilia, principes etiam contra res bis iudicatas in auditorio suo examinari restitutionem in integrum permiserunt: [h] Perspeximus quoque ex data sententiæ in registro dicti Eugenij Papæ repertæ, quòd primo mense sui pontificatus fuerit promulgata, quando non plene de meritis ipsius causæ videbatur instructus, [i] illa nitens præcipue ratione, quod priuilegiū Vrbani sedi ex parte vestra [k] productū, subiectū fuerit falsitati, cuius tenorē nos in registro ipsius inuenimus incorruptū: Tādem deliberatio nostra in hoc resedit vt an data sit restitutio, an danda [l] contra præmissam sniam, partib præsentib. decernatur quarū assertione [m] merita earum pandunt. ¶ Quocirca mandamus, quatenus vsq; ad festū beati Lucæ, vel in proprijs personis, vel per idoneū responsalem nro vos cōspectui præsentetis, quod dicta snia retractari nō debeat (si poteritis) ostensuri: [n] vel si forte exigēte iustitia fuerit retractāda: vel per vos, vel per responsalem idoneū appareatis sufficienter instructi, ut in principali negotio canonice procedatur: pro certo scituri, quod cum pp multā locorum distātiā, [o] nō possit ad nos, sine magnis laborib. & expēsis sæpius haberi recursus, si ad præmissum terminū, quē vobis peremptorium assignamus, iniuncta vobis contēpseritis adimplere: Nos nihilo minus in ipso negotio, quātum de iure [p] poterimus, procedemus.

¶ Idem.

¶ *Petitio restitutionis in integrum contra sniam suspendit regulariter executionem sniæ in euentu istius*

a ¶ *Extitit.* Post recessum prædicti cardinalis.

b ¶ *Testes.* Qui producti fuerunt ad probandum, quod dari debeat restitutio, & quod potius per iudicem, & non per ecclesiam Ilerden steterat, quod non fuerat processum: vt hic dicit.

c ¶ *Magister.* Hñs ad hoc spāle mandatum: vt ff. de min. illud. § si talis. & j. e. c. corā.

d ¶ *Officium nostrum.* Hoc id dicit: quia tm̄ iudicis officio, & non iure actionis petit restitutio. ff. de mino. l. quod si minor. §. vlt. & sup. de of. iud. cap. 2.

e ¶ *Restitui.* Ergo nō fuit restituta per Celestinum.

f ¶ *Committēdum.* Eo .n. ipso qd̄ cōmitit negotium principale, vr̄ cōcessisse beneficium restitutionis: sicut cōmittēdo cām vr̄ commisisse appōnem. j. de offi deleg. c. pastoralis. § præterea. sed hic ignoratur quæ cā commissa fuisset, an cā restitutionis, an cā illa, si an danda esset an non: vt patet per sequētia. sed vr̄ quod danda esset restitutio, vt dr̄ in prędicta notula, & hoc probat per hoc quod ecclesia Ilerdē. petebat restitui coram Innocentio Papa.

g ¶ *Snia.* Ro. sedis ponit tenorem. c. 35 q. 9. sniam. & cap. veniam.

h ¶ *Permiserunt.* Sed illud prætor sit ff. de mi. minor aūt magistrat⁹. & C. si sæpius restit. in integ. postul l. 1. & 2.

¶ *Gl. seq. ar. alle. in cōtrā.*

i ¶ *Instructus.* Arg quod in modico tpe nō pōt quis multum addiscere. [1] arg. 48. dist. § 1. quia nemo repente fit summus de pœ. dist. 2. §. hæc quæ de charitate. Arg. cōtra quandoq; n. ingeniū supplet tp̄s in bene studentibus: sicut industria supplet tempus 77. dist. monachus. nec sufficit diu in scholis fuisse, sed laudabiliter vixisse inquirendum est. 12 q. 2. gloria episcopi. in fi. [2] & arg. C. de ijs qui ve. ætā impetra l. 2.

¶ *Glos. seq. ponit tres lecturas.*

k ¶ *Ex parte vestra.* Per hanc litteram vr̄ quod pars Oscen. ecclesiæ priuilegium suum falsauerat, addendo aliquid vel diminuendo, ut magis faceret pro se: pp quod Eugenius tulit sententiam cōtra Ilerden. ecclesiam. Sed eo ipso quod quis falsat litteras iudicum, dēt amittere cām sicut dicit illa decre. sup. de rescri. olim. qd̄ hic non fecit Eugenius, credens priuilegium verum, cum non esset, vt dicit lra ista ibi: (illa nitens præcipue, &c.) & hic petet quod falsauerat priuilegium quod postea repertum est integrum & incorruptum in registro. Similis falsitas hr̄. j. de excep. cum venerabilis. & ideo tale delictum non debet obesse Ilerden ecclesiæ, quo minus saltem restituatur in isto beneficio. Vel forte pars Ilerden. ecclesiæ falsauerat priuilegiū Oscen ecclesiæ, & hoc constitit in iudicio: vnde Papa sententiauit contra Ilerden. ecclesiam, & ideo dicit (illa nitēs, &c.) & hoc vr̄ verius s̄m hanc litteram. In antiqua cōpilatione [3] dicebatur ab altera parte productā, & s̄m illam litteram, planior est sensus; & s̄m hoc pars Ilerden. ecclesiæ falsauit priuilegium suum: & ideo cōtra ipsam fuit sententiatum, quod melius vr̄ s̄m illam regulam, delictum personæ, &c. & ita concordat cū illa decre. cum venerabilis. vnde non debet obesse Ilerden. ecclesiæ delicti illius qui priuilegiū falsauit, quin saltē restituatur isto beneficio, cum ecclesia Ilerden. non fuerit in culpa.

l ¶ *An danda.* Id̄ iubet inquiri: quia non cōstabat an fuisset admissa ecclesia Ilerdē. ad restitutionem, & præsentib. partib. hoc est faciendum, vel per contumaciam absentib. ff. de min. in causæ §. 1. & in auth. vt spo. lar. § ad hæc. coll. 9. & C. si minor ab hæred. se absti. auth. si omnes. de hoc dictum est j. eod. c. 1. & sup. de of. iud. c. 2. melius. Et per hanc litteram non constat quod restitutio data fuerit, sed modo apparebit an fuerit data an danda, licet Papa Celestinus non obstante sententia Eugenij negotium commiserit.

m ¶ *Assertione.* C. si per vim, vel alio modo. l. vlt. arg. sup. de ma. & obed. c. inter quatuor.

¶ *Glossa sequens obijcit, & soluit.*

n ¶ *Ostensuri.* Sed quare compelluntur isti hoc probare: cum ille qui petit restitui, non admittat, nisi doceat se læsum: vt ff. de iureiur. nam & postea. § si minor. Item est cōtra id quod actore non probante re⁹ dēt absolui. 6. q. 5. c. accusator. & j. vt eccl. benefi. c. vt nostrum. [4] Forte præsumptio erat contra eos, & id̄ Papa voluit hoc: vt dicit prædicta decre. vt nostrum. sed non compellūtur hoc probare nisi voluerint sed si altera pars noluerit probare quod sit retractanda, ipsi probent cōtrarium si potuerint. & hæc facienda sunt vtraq; parte præsente.

¶ *Glos. seq. not. propter distantiam, &c. alleg. in contrarium, ponit & exponit versus.*

o ¶ *Locorum distantiā.* Propter locorum distātiam, & vt parcatur laboribus & expensis, prima vice potest poni peremptorium. [5] 24. q. 3. de illicita. & ff. de iud. l. nonnunquam. necessitate ingruente. inf. de dila. ca. 1. arg. contra. ff. de iud. l. ad peremptorium. multa enim propter distantiam, permittuntur, quæ alias prohiberentur: vnde versus:

Non facit ergo parum distantia longa viarum:
Prorogat inducias, aufert onus, impedimentum:
Cogit adire forum, conseruat ius dominorum.

Pone exemplum. Prorogat inducias appellatori. inf. de appel. c. cum sit Romana. aufert onus electo & electoribus. 63. dist. cap. cum longe. Impedimentum aufert domino volenti repetere seruum suum factum monachum. 17. q. 2. si quis incognitus. Cogit adire forū, quia sine licentia patris absentis filius causam agere potest. ff. de iud. si longius. Conseruat ius dominorum in possessione turbata domino absente. C. si per vim, uel alio modo. l. 1. vbi admittitur ad possessionem turbatam recuperandam seruus vel amicus, qui aliàs non admitterentur.

p ¶ *Quantum de iure.* Sed qualiter procedetur in hoc casu restitutionis, dato quod pars citata non veniat. nunquid potest procedi ad testium receptionem, vel diffinitiuam sententiam super ipsa restitutione? Videtur quod non: quia litis contestatio in hoc casu facienda est. sup. de offic. iudi. cap. 2. ff. de mino. l. Papinianus. §. vltim. sed lite non contestata testes non sunt recipiendi. inf. vt lite non contestata. per totum. Et hoc innuitur hic ex eo quod dicitur (Quantum de iure, &c.) cum aliàs lite contestata citari debeat: vt si uenerit, ad sententiam procedatur. Qualiter hoc fieri debeat, dictum est sup. de offi. iud. cap. 2. sed contra videtur, quod ad sententiam procedi non possit. ff. de mino. in causæ. §. 1. & C. si minor ab hæred. se absti. auth. si omnes. Sol. hæc contrarietas habetur. sup. de offic. iud. cap. 2.

† Papæ.

† Debeamus.

[1] Vnde dicit canō: Multo tēpore disce, quod postmodū doceas. 16 q. 1. sic viue.

[2] Cōcordes Il studuisse. cū bona glo. C. de proxim. sacr. scrini. lib. 12.

[3] Quod sit in antiqua compilatione hanc decretalē cerne s, rem totam facilius percipies.

[4] Cōcor. C. de edē. l. qui accusare, & l. actor. C. de proba. cum vulga.

[5] Hoc verum secū dū Host. si iusta cā sit expressa, vt cum citatio nō est facilis, vt hic, & tūc solent tres termini in vna citatione exprimi. c. 2. inf. de test. cogē.

Suscitata. Si restituatur in integrum ꝯ̃ sñam is ꝯ quem est præsumptio, mandatur snia executioni, præstita cautione de restituenda re, si prius cõdemnatus in hoc iudicio pualeat. diuidit̃ in quatuor partes. Nã prima ponit decisam facti narrationẽ. Secũda ibi, Nos intellectis. ipsius diffinitionẽ. Tertia ibi sententia. restitutionis petitionẽ. Quarta ibi, ne vero ipsius concessionem cum certa probatione Abbas.

¶ *Causæ restitutionis, fallit si cõtra petentem restitutionem est præsumptio malitiæ, ꝙ causa differendi executionẽ hoc petat: quo casu executio fit præstita cautione de restituẽdo, si petens restitutionem obtinebit in cã: hoc dicit secundum mentem, iuncta glossa penul. & in hoc vltimo est iste textus valde singularis respectu vtriusque iuris.*

CASVS. Inter epm Burgen. & monasterium Ouien. vertebatur quæstio super quatuor articulis, & sup quibusdã decimis monasterio acquisitis per quandã transactionẽ: quæ commissa fuit quibusdã iudicibus: corã qbus pcessum fuit, & ꝯclusũ in causa: Tandem causa super his delata fuit ad dñm Papã. Auditis quæcumq; partes proponere voluerũt, Papa cõdemnauit monasterium sup quatuor articulis prædictis, lata sententia super prædictis articulis, dummodo Papa vellet super decimis proferre sententiã super quib: coram iudicibus fuerat in causa conclusum procurator monasterij petijt beneficium restitutionis in integrũ ad pbandũ præscriptionẽ tam sup quatuor articulis prædictis, quàm ẽt super decimis prædictis. acq̃sitis monasterio p transactionẽ: & dñs Papa dicto procuratori restõnis bñficium super dictis articulis concessit. Ne vero per excogitatã malitiã (sicut ex quibusdã præsumptionibus videbat) effectũ sententiæ in damnũ epi contingeret impediri, & ne monasterium p executionẽ detrimentum incurreret, pp diuersas psumptiões dñs Papa æquitate pensata ita pùidit, vt prædicta snia executioni mandet ante aliquam probationem, ita tñ ꝙ sufficientem præstet cautionẽ eps Burgen. ꝙ si monasteriũ obtinuerit in causa, oia quæ perceperit occasione ipsius sniæ, monasterio restituantur. Not. ꝙ ecclesia restituit ad probandam præscriptionem post snam & ante snam licet sit in causa cõclusum item propter præsumptionem sententia mandatur executiõi, q̃ alias mandari nõ deret. & hoc de æquitate. & nõ de rigore.

† Cap. 1. e. tit. in 4. cõpilatio.

† Omense
† Orien.

† Vox facta, deest in omnib. vetustis exemplaribus.

CAP. VI.

Suscitata † super diuersis articulis inter Burgensem episcopum; & Ouiense † monasterium quæstione: & infra. ¶ Nos intellectis quæ vtraque pars proposuit corã nobis, super quatuor articulis pnotatis, monasteriũ Ouien. iustitia condemnauimus exigente. ¶ Sententia vero lata procurator monasterij ad probandum præscriptionem factam, † tam super quatuor articulis prænotatis, quàm ẽt super quibusdã decimis, [b] p transactioné [c] acq̃sitis, & infra: Restitutionẽ in integrũ noĩe monasterij postulauit [a] quam eidem duximus indulgendam: & infra. ¶ Ne vero p excogitatam malitiam (sicut ex præsumptionibus pluribus videbatur) effectum sententiæ in damnum episcopi contingeret impediri: neve monasterium per executionem sententiæ, [e] propter diuersas suspiciones incurreret detrimentum. [f] Nos æquitate pensata, [g] iure duximus prouidendum, vt ante omnia supradicta sententia executioni mandet & infra. ¶ Volumus nihilominus, & mandamus, vt † ab ipso episcopo recipiatis idoneam cautionem; [h] ꝙ si monasterium in causa ipsa prævaluerit, vniuersa quæ medio tempore sententiæ ipsius occasione perceperit, monasterio restituat memorato.

¶ *Glo. seq. recitetur per contrarium.*

a ¶ *Monasterium Ouien.* Hic fertur snia ꝯ monasteriũ. simile. j. de censi. sopitę. alibi in personã pcuratoris sine syndici. s̃ de ele. c. querelã. vbi de hoc. & j. de capel. mona. c. dilectus. Sed ecclesia nõ multũ curat de illa solẽnitate, sicut nec facit differẽtiã iter pcuratorẽ, & syndicũ, ex quo ꝯstat d̃ ptãte tradita. s̃. d̃ pc. c petitio. 1 Vel dic ꝯdẽnati monasteriũ ĩ psona pcuratoris.

b ¶ *Decimis*. sup q b. iã ꝯclusũ erat in cã. similes s̃. e. c. auditis.

c ¶ *Per transactionem*. id est, amicabilem compositionem. s̃. de trãsact. c. 2. & j. de deci. c. ex multiplici.

d ¶ *Postulauit*. Iste fuit pcurator constitutus ad cãm, & snia lata ꝯtra monasteriũ postulauit I integrũ restitui, & obtinuit sed ꝯ vr̃ dicere lex: qa sine speciali mãdato, ad hoc pcurator ñ admittit̃ ff. de mino. l illud. §. si talis & j. c. pxi. Potest dici ꝙ lex illa locum habet cũ restitutio principaliter postulat̃, vt su. eo. tum ex lr̃is. non tñ per illum ꝯtra quẽ lata fuit snĩa, vt tũc exigatur speciale mandatũ ad hoc: sed qñ incidenter postulat̃ restitutio, sicut hic, licet post snam super quibusdã: qa incontinenti post snam ante factam executionẽ, & per eum qui factus erat dñs litis per contestationem. intelligit̃ incidenter factum, & super quibusdam quæ petebant̃ ante snam, vnde pcurator ad cãm constitutus bñ põt petere restõnem super articulo incidenti sup. e. auditis. qa oĩa q̃ ad causam instruendã faciunt, sibi concessa intelligunt. arg. ff. de procu. l ad rem mobilem. & l. ad legatum & arg. ad hoc ff. eo. tit. l. q proprio. §. itẽ quærit; arg. ad hoc sup. e. c. auditis. & simil. C. eo. l. ita demũ. a & ff. an p aliũ cau ap. exer. pos. l. 2 arg. ꝯ. C. de ap. l. si actor. & qa hic locum nõ habebat appellatio, necesse habuit recurrere ad beneficium restitutionis, si potuisset appellare, iure communi poterat præscriptionem probare, siue aliã exceptionẽ peremptoriã. j. de fide instr. c cum Ioannes. & C. sentent. rescin. non poss. l. 2.

† Facit. l. 1. C. de sen. & iterloc. om. iud.

2 Exceptio militiæ nõ opposita cõtra procuratorẽ, añ litẽ contestatam ẽt in cã appellatiõis opponi ñ potest. Io. And.

e ¶ *Sententiæ* Hoc regulare est, vt snia mandetur executioni, non obstante aliqua exceptione, vt 2. q. 1. sicut. nisi incõtinenti pbet̃ exceptio. j. de test venięns. & j. de resti. spo. c. lr̃as in fi. & in qbusdam casibus, q notantur. 11. q. 3. cum apud. Item licet incontinẽti velit qs probare exceptionẽ suã, 3 si tñ est præsumptio ꝯtra ipsũ, qđ malitiose excipiat, primo mandabit̃ snia executioni, vt hic; deinde si quid velit ppone re. nõ in modum exceptionis, sed in modum actionis audietur. j. de appe. constitutus. in fi. & j. de accu. accedẽs. sed & hoc ibi non dicitur, imò defecerat in quibusdã exceptionibus, nec dicebat quód aliàs vellet proponere vt C. ad leg. Cor. de falsis. satis aperte. & C. de edic. diui Hadri. tol. l. 2.

3 Facit. l. 1. r. cũ optima gl. ff. d tabulis exhiben.

† Aliàs, quaten⁹.

¶ Hono. iij. archiepiscopo, & capitulo Bracharen.

¶ *Post peremptoriũ non audit̃ ecclesia de iure communi, audit̃ tñ per beneficiũ restitutionis ĩ integrũ.*

CAP. VII.

Coram fœlicis memoriæ I. Papa præd. nostro lite inter

f ¶ *Detrimentum*. quia delictum personæ, &c. 26. q. 6. si episcopum.

¶ *Glo. seq. recit. per contrarium, cui dat simile, & sol. cui signat contrarium, & respondet.*

g ¶ *Pensata*. Hic præfertur æquitas iuri. C. de iud. placuit. sed hoc cõtingit ppter præsumptionem, cum aliàs de iure cõi, postulata restõne in integrum, omnia in statu suo esse debeant, donec restitutio finita sit. C. de in integ. rest. postulata. l. vnica. sicut appellatione interposita nil est innouandũ. ff. nil no. ape. pen. interposita. l. vnica. & 2. q. 6. c. ei q. §. appellatione interposita. Sed ꝯtra. sup. de transactio. c. vlt. vbi dr̃ ꝙ ius seruandũ est; vbi vero ius deficit, æq̃tas seruãda ẽ. Sed psumptio soluit ꝯriũ.

¶ *Glo. seq. allegat similia. & argu.*

h ¶ *Cautionem*. Hoc gñale est, vbicunq; in dubio aliquis admittitur, quod semp ille q admittitur, præstabit cautionẽ. C. de leg. l. si in fraudẽ. 4 C. de peti. hære. l. vlt. 1 rñso. ff. de rei vẽ. is à quo. & l. seq. ff. vt legatorũ vel fideicõmis. seruan. causa caueat. l. postquam. §. 1. ff. de dam. infect. prætor. in prin. arg. j. ne lit. pen. ecclesia sanctæ Mariæ. Item argumentũ est hic ꝙ cautio sit præstanda ab eo qui mittitur in possessionem causa rei seruãdæ, de fructibus restituẽdis, si suspectus est. j. de seq. c. 2.

4 Adde de appel. sup eo. 1 sup gl. vlt. Io. And.

Coram fœlicis. Prima pars narrat factum: secunda interloquitur: ibi, *Nos autem*.

CASVS Inter archiepiscopum Bracharen. & archiepiscopum Toletan. coram Innocentio super iure primatiæ qđ vertebat; lite inter prædictos archiepiscopos contest. corã ipso, causam commisit quibusdam iudicibus: vt ipsam cãm sufficiẽter instructam remitterent ad Apostolicæ sedis examen, partibus terminum peremptorium assignando, in quo cum omnibus munimentis per quæ cã instrui possit, sedi Apostolicæ se psentent sententiã audituri. termino vero elapso post longã expectationẽ comparuerunt pcuratores archiepiscopi Bracharẽ. sed qa non portauerunt depositiones testium, & alia munimenta, dilationem ad hoc faciendum postulauerunt: Papa interlocutus fuit, ꝙ super hoc audiendi nõ erãt, cum ad hoc sibi terminus peremptorius assignatus fuisset. ipsi petiuerũt ad hoc se admitti per beneficium restitutionis, exhibentes super hoc speciale mandatum: vnde Papa Honorius dedit illis dilationem vsq; ad octauas Pentecostes per beneficium restitutionis. Nota dilationem dandam per beneficium restitutionis ad depositiones testium, & alia munimenta portanda, q in termino constituto fuerant admissa.

a ¶ Super

a ¶ *Super primatia.* Primatia & patriarchatus vna tantum dignitas est, licet nomina sint diuersa. 99. dist. c. 1. & 2.

b ¶ *Procuratores vestri.* Et ita ad vnam causam plures ꝓcuratores dari possunt. de hoc dictũ est ſ. de procurator. non iniuste. & ĩ. de testibus, insuper.

c ¶ *Munimenta.* Munimenta dicuntur qbus cã munit & instruitur vt testes, instrumenta confessiones, & quicquid aliud quod adiuuet causam.

d ¶ *Petita.* denegando ipsam eis: vt infra patet.

¶ *Glo. seq. ponit octo casus, in quibus requiritur speciale mandatum.*

e ¶ *Mandatum.* In hoc casu non vr̃ gñale sufficere mandatũ procuratoris simpliciter cõstituti ad causam. ff. de minori. illud. [1] §. si talis Et qdam alij casus sunt in qbus nõ sufficit gñale mandatum, vt in cã suspecti tutoris. de procu. non solũ. §. vlti. Alius qñ aliquis reliquit duos procuratores omniũ rerũ suarũ, tunc alter ab altero nõ põt exigere sine speciali mandato. ff. de procu. l. q duos. Alius est in interdicto de liberis exhibendis. ff. de exhi. l. 3. ff. de procu. Põponi⁹. in prin. Quintus est in trãsactione. ff. de ꝓcu. l. mãdato. & in alio casu ꝓcurator nõ põt deferre iuramẽtum sine speciali mandato vel recipere. ff. de iureiu. l. iusiurandum. §. procurator. & in acceptilatione. ff. de acceptilation. l. 3. de hoc dixi ſ. e. ꝑx. qualiter locum habeat in alio casu, exigitur speciale mandatum. ſ. de rescript. c. nonnulli.

† In antiquis codicibus uno excepto ita: inter eos.

[1] Ex hac l. arguit Ioã. 2. q. 5. qua de cã ꝙ gñali mandato non delegatur dispensatio & de hoc in Spe. tit. 2. §. conse sequẽter. uer. generaliter.

[2] vide tex. in l. si qñ. & ibi Bar. C. de dilatio.

archiepiscopum Toletan.; & te frater archiepiscopæ sup primatia [a] solemniter contestata, fuit peremptorius terminus assignatus: & infra. ¶ Verũ elapso termino constituto, post expectationem non modicam, cõparuerunt procuratores [b] vestri; sed quia non attulerant depositiones testiũ, & alia munimenta, [c] dilationem cum instantia postularũt postquam vero contra † eos interlocuti fuimus super dilatione petita, [d] tandem indulgere ecclesiæ Bracharen. dilationem ꝓpter instructionem causæ, per auxilium restitutionis in integrum postularunt, exhibentes sup hoc ex parte vestra speciale mandatum. [e] Nos autem vsque ad octauas Pentecostes, per restitutionis beneficium id vobis duximus [f] indulgendum. †

¶ Gregorius nonus.

¶ *Restituitur minor in eo quod contraxit uel omisit, si probat exinde se læsum, & sit infra tempora restitutionis petendæ.*

CAP. VIII.

Constitutus † in p̃sentia nostra magister Guil. pro se ac fratre [g] suo I. canonico Parrosinen. † exhibita nobis petitione monstrauit, ꝙ † eis in minori constitutis ætate, ac corũ matre (cuius successores [h] existunt) rebus humanis exempta: quondam Guil. pater ipsorum quasdam possessiones vtrique [i] communes quibusdam vendidit pro quadam pecuniæ quantitate ac (vt huiusmodi venditio robur firmitatis haberet) emancipauit eosdem; [k] † & fecit eos contractui consentire. Quare supplicauit vt uel venditionem [l] eandẽ mandaremus nunciari nullã, [m] vel cum [n] adhuc existant infra tempus [o] ad obtinendum beneficium in integrum restitutionis indultum, & infra annum & diem à tempore contractus, ipsis tamquam proximioribus competeret super alia portione ius offerendi emptoribus pretium iuxta municipij Parrosinen. † consuetudinem [p] approbatam, qđ hactenus omiserunt, dignaremus eis super vtroque (cum in hoc non modicum læsi noscantur, & emptoribus portionis eiusdem, uel eorum successoribus pretium sint offerre parati) p idem beneficium subuenire. ¶ Quocirca mandamus, quatenus si præmissa inueneritis veritate subnixa, vel venditionem

¶ *Glo. seq. signat contrarium, & soluit.*

f ¶ *Duximus.* Et ita aliquid conceditur hic vna via, qđ alia via denegatur. contra sup. de procu. tuæ. cum suis concor. ibi positis. Sed illa intelliguntur de iure communi: vt si in iure communi aliquid vna uia prohibetur, & alia via eodem iure debet prohiberi. hic vero secus.

C *Onstitutus.* In prima ponitur partis petitio, super qua secũdo dat iudices; ibi, Quocirca mandamus. Ab. Sicu.

CASVS. Pater & mater magistri Guil. & Ioannis fratris ipsius canonici Parrosinen habebant quasdam possessiones comunes: matre ipsorum defuncta cui succedere debent, G. pater ipsorum eis in minori ætate constitutis, possessiones prædictas utrique communes vendidit pro certa pecuniæ quantitate: & quia venditio huiusmodi non valebat pro ea parte quę ex successione materna fratres contingebat prædictos, emancipauit eosdem; & facit eos contractui consentire: præterea consuetudo est in Parrosinen. municipio, ꝙ si aliquis vendat possessiones suas alicui extraneo à consanguinitate sua, ille q est proximior uenditori, vsque ad annum & diem à tempore venditionis potest offerre pretium emptoribus, & illi tenentur recipe p̃tiũ, & restituere rẽ p̃tiũ offerenti: magister Guil. ꝓ se & Ioan fratre suo accessit ad dominum Papam, & exposuit ei prædicta, petens à dño Papa, ꝙ cum adhuc existerent infra tp̃s ad obtinendum beneficium restitutionis in integrum, ut uenditionem prædictam pro ea portione quæ ex successione materna contingebat eosdem, faceret nunciari nullam, uel p beneficium restitutionis in integrum ꝯ ipsam uẽditionẽ subueniret eisdẽ. in alia portione paterna petebant sibi p idẽ bñficiũ subuẽniri, tamq̃ ꝓximiorib ad offerendũ pretiũ emptoribus, iuxta cõsuetudinẽ municipij Parrosinẽ. qđ hacten⁹ omiserũt, cũ in hoc enormiter lædunt, & ipsi parati sunt offerre p̃tiũ emptorib. uel eorũ hæredibus; Vnde mandat Papa q buſdã quatenus si p̃missa inuenerint esse vera, venditionẽ p̃dictã quo ad partẽ quæ ipsos contingit ex successione materna, denuncient esse nullã, si in ea iuris solẽnitas est omissa, vel si fuit seruata, & eos constiterit esse læsos, tã sup illa quã super alia portione paterna in integrum eosdẽ restituat, dũm̃ qđ offerunt, duxerint faciendũ. No. ꝙ frater pro fratre sine mandato admittitur ad impetrandum. Item si iuris solẽnitas in ꝯtu minoris non seruatur, nullus est ꝯtus in præiudiciũ minoris. Idẽ est in contractu ecclesiæ. Si vero iuris solẽnitas interuenit, & læsus sit minor vel ecclesia, subuenit eis per beneficium restitutionis in integrũ.

¶ *Glo. seq. recitetur per quæstionem.*

g ¶ *Fratre suo.* & merito, cum sit coniũcta persona. ſ. de rescrip. c. nõnulli. & ẽs adragẽdũ admittitur, dum tamẽ contraria voluntas nõ appareat. ff. de procu. l. sed & hæ personæ. & l. Pomponius. § vlt. & in causa restitutionis nõ admitteretur ad agendum, nisi constaret de volũtate ipsius. ff. đ minori. l. patri. & respõso.

h ¶ *Successores.* quia filius succedit etiã matri ab intestato siue ex testamẽto. C. de bo. ma. l. 1. pater vero habet vsumfructũ in cuius p̃tãte est: q omnẽ diligentiã tuendæ rei debet habere: alienare tñ rẽ filij vel donare ñ põt. C. eo. tit. l. 1. & 2.

Gl. seq. signat contrarium & soluit.

† Paronẽ. † Perenẽ.

† Hic in vulgatis hr̃ dictio, cum, quã nec series orationis admitut, nec habẽt manuscri pti.

† Infero ꝙ qualitas clericatus & canonicat⁹, no liberat quẽ à patria p̃tãte sed sola ẽpalis cõcor. in Authẽ. cõst q đ digni. §. palam. & Auth. dignitas. C. de epis. & cle.

† Paronẽ.

[3] Ex senatuscõsul to Orficia no etiã si alieno iuri sit subiectus: & p̃fert consãguineis matris. & eadẽ rõne succedit nepos & pronepos, aurẽ & ꝓauiæ maternæ. insti. de senatusc. Orfi. §. 1. & §. 1. & 2. C. eod. l. 1. Ioã. And.

i ¶ *Vtrique.* scilicet patri & matri, quas possessiones de cõi pecunia emerunt. simile. ĩ. de dona. inter vi. & vxorem. c. significauit. Sed ꝯ vr̃: quia quicquid habet vxor, totum præsumitur esse de bonis mariti. ff. de dona. iter vir. & vxorem. l. Quintus Mutius. Illud verum est quando non constat vnde res illę processerunt. Sed hic constat, quia vt dixi, de pecunia communi emptæ, vel vtrique communiter legatæ fuerunt. & hoc certum erat.

k ¶ *Eosdem.* Hoc ideo dicit: quia dum filius est in p̃tãte patris, alienare, uel alias disponere de reb. suis non põt, nec agere pro his, nec ei tunc tẽporis currit præscriptio: ut C. de bon. ma. l. 1. & C. de anna. excep. l. 1. §. vlti. Ideoque emãcipauit eos vt consentirent, & ratam haberent venditionem eandem quo ad partem maternam, in qua debebant succedere matri.

l ¶ *Venditionem.* Quatenus contingebat eos de bonis maternis: in alia parte quo ad partem patris petebant restitui ad i⁹ offerendi pretium, & si venditio de bonis maternis teneret, petebant restitui similiter contra eam.

m ¶ *Nullam.* quasi factam à minore xxv. ann. si iuris solẽnitas non fuit seruata.

n ¶ *Vel cum.* supple, si iuris solemnitas fuit seruata in venditione.

o ¶ *Tempus* s. quatuor annorum. C. de temp. in integ. rest. l. vlti. est & hic arg. ꝙ vltra quadrienniũ non dei restitutio. Bern.

p ¶ *Consuetudinem.* Consuetudo ¶ erat approbata illius loci, quod si quis rem communem cum alio, vel rem suã venderet extraneo, vel alicui magis remoto: qui proximior est illi alienanti, a tempore contractus, vsque ad annum & diem & post, potest offerre pretium emptori, quod soluit pro re illa, & ille tenetur recipere pretium, & restituere rem: & isti fratres omiserant offerre pretium infra annum, & diem pro re patris alienata, cum ipsi essent proximiores, & ad hoc offerendum petebant restitui, vt rem patris rehaberent.

[1] Vide Matth. zũ đ afflictis decis. 223.

q ¶ Debita

a ❡ *Debi a.* Quia si habebant curatorẽ, & eius auctoritas nõ interuenit, ipso iure nulla fuit vẽditio. C. de in integr. resti. minoru si curatorẽ. & si decretũ nõ interuenit siue auctoritas p̃toris; no tenet venditio seu cõsensus subsequens, qa tutor & curator alienare rẽ minoris sine auctoritate p̃toria nõ põt. C. de p̃di. mino si decre. non alienan l. 1 & 2 & l. minorũ, & l si quidẽ. & in pluribus legibus ibidem. Si vero isti nullum habebant curatorem, & p̃xerunt vel cõsenserunt auctoritate pretoris venditioni factæ à patre, obligantur sed si læsi sunt, restituuntur: ut l. p̃di. si curatorẽ. in si & ita si solẽnitas iuris est omissa, nulla fuit venditio, & sic et nulla, pbabit si solẽnitas seruata fuit & pbauerint se læsos. restituentur tam 3 venditionẽ cõtingẽtẽ ipsos ex successiõe materna, quam et ad ius offerẽdi in venditione paterna.

❡ Læditur minor aut a cõtractu de hoc ss. di. fin. in religiosum. Io. And.

† In uno antiquo ita: ipsos auctoritate nostra, &c.

prædictam, quo ad partẽ ex successione materna ipsos contingẽtem, nullam nunciare curetis, si in ea debita a iuris solemnitas est omissa: vel si forsitan interuenerit, & eos læsos esse cõstiterit, b tam super ea quàm super residua portione, dum tamen quod offerunt duxerint faciendum, auctoritate † nostra in integrum restituere studeatis.

❡ Idem.

❡ *Restitutio in integrum postulãda est ab ordinario administrationẽ habente, vel à delegato ab eo, siue hæc cã sit specialiter delegata, siue incidat in causa gñaliter sibi commissa. Ab ordinario vero administrationẽ non habente, vel à delegato peti non debet, nisi veniat incidenter in cã. Arbiter autem de causa restitutionis non cognoscit, nec potest assumi in maioribus causis.*

b ❡ *Constiterit.* Probabunt ergo isti se minores, & læsos alias nõ audirentur. ff. de iureiur. nam postea. §. si minor quo pbato restituent tam cõtra venditionẽ quam ad ius offerẽdi.

CAP. IX.

CAusa restitutionis in integrum, coram iudicibus ordinarijs administrationem habẽtibus, c vel delegatis ab eis tractari poterit & finiri, † siue hoc ipsis delegatis d specialiter demandatum fuerit, siue in † commisso eis negotio contingat incidere huiusmodi quæstionem.

❡ Delegati vero ab ordinarijs q administrationem non habent, e sed tantummodo facultatem iudicandi, seu arbitri, de hac causa cognoscere nequeunt, nisi coram ei mota fuerit incidenter. f. In matrimoniali g quoque liberali, vel criminali causa cum maiores iudices exigãt, arbiter nequit assumi.

C *Ausa restitutionis.* Tria sunt dicta principalia Secundum: ibi, Delegati. Tertium: ibi, in matrimoniali Abbas

CASVS. Quia beneficium restitutionis extraordinariũ est, & non datur nisi deficiẽte iure cõi, dubitari poterat quis dare possit beneficium restitutionis: & iõ Papa ostendit in capitulo isto qui iudices hoc facere possint, hoc modo: Quidã sunt iudices ordinarij habentes administrationẽ, isti possunt causam restitutionis in integrum examinare ac finire. Item delegati ab his hoc idem facere possunt, siue hoc ipsis delegatis cõmissum fuit specialiter siue in ipso negotio incidat q̃stio restitutionis. Itẽ quidam alij sunt ordinarij non habentes administrationem & arbitri de hac causa cognoscere non possunt nisi coram eis mota fuerit incidenter. In fine dicit q in causa matrimoniali, liberali, & criminali, arbiter assumi non põt cũ huiusmodi causæ maiores iudices exigant. Not. q arbitri incidenter cognoscunt de causa restitutionis. Item in tribus casibus hic signatis arbiter assumi non potest.

❡ *Glo. seq. recitetur per quæstionem.*

c ❡ *Habentibus.* sicut est ep̃s, p̃lãs & hmõi: & alij etiam minores ordinarij contentiosam iurisdĩonem habentes, qui p̃sunt alicui vniuersitati, qui habent administrationem cum iurisdictione. ff. de postulan. l. 1. §. vlti. & C. vbi & apud quos. l. vl. 11. q. 1. de persona. ff. quod cuiusq; vniuer. l. vlti. & alij etiam minores ordinarij contentiosam iurisdictionem habentes.

❡ *Glosa seq. ...& ... soluit ... opponit, & tripliciter respondet.*

d ❡ *Delegatis.* Et sic delegati ab ordinarijs hoc edicto possũt cognoscere de cã restitutionis, siue principaliter mãdet eis, siue incidẽter eis contingat qõ restitutionis; & multo fortius delegatus a principe sicut hoc totũ tradit. C. vbi & apud quos celsit in integr. postu. l. vlti. quæ ponit totũ tenorẽ huius dec. Sed vr̃ q esse nõ possit, s. q ordinarius possit alij demãdare cognitioné istam: qm in integrum restitutio causæ cognitioné desiderat. j. de in integ. resti. l. 3. & j. e. c. tum ex lr̃is. & ff. de minori. l. in causæ. §. cã. sed q̃ officio iudicis causa cognita expediuntur. alteri demandari non possunt. ff. de offi. procon. l. nec quicquam. § vbi decretũ Sol. restitutio in integrũ cõpetit iure magistratus, & trãsit cognitio restitutionis siue specialiter siue gñaliter committatur C. vbi & apud quos l. vlti. sed ea q̃ cõpetunt iure magistratus, delegant ff. de of. eius cui man. est iurisdĩ. l. 1 respon. 1. Sed õdicit lex q̃a ea q̃ magis sunt imperij quã iurisdictionis, magistratus facere non põt. sed restituere est magis imperij quam iurisdictionis: ergo non p̃mittit magistratibus ff. ad muni. ea quę ergo multo minus possunt delegare. Põt sic respõderi, o̅ia quæ cõpetunt iure magistratus, delegari possunt sed non o̅ia quæ deleganr̃ specialiter, competunt iure magistratus, vt in hoc exẽplo: & in mero imperio cuius cognitio specialiter demandatur, si cõtingit p̃side abesse: vt in l. prædicta. ff. de off. eius cui mand. est iurisdĩõ l. 1 Vel dici põt delegari nõ cuilibet, sed magistratui municipali. Verius est qd̃ hodie huiusmodi cognitio possit delegari: vt C. vbi & apud quos. l. vlt. & hic. & l. ea, quæ corrigit.

Restitutio in integrũ an possit examinari p delegatũ.

❡ *Glossa sequens recitetur per quæstionem.*

e ❡ *Non habent.* Vt illi qui dantur à principe ad aliqua officia exercenda, puta vt cognoscãt de appellationib⁹ vel de sententijs, vel ẽt de alijs quęstionibus, & q volũt se subijcere eorum iurisdĩoni, possunt cognoscere de in integr. resti. & de alijs causis, sed neminẽ cõpellere possunt coram se litigare. & de talib⁹ põt intelligi. ff. de iu. l. 1. ver. uel aliam iurisdictionem, & c. ... de iud. rem non nouã vel ut possint dare tutores et curatores vel emancipare, isti dicunt ordinarij sine administratione à talibus delegati, & arbitri de restitutione cognoscere non possunt principaliter si directe agatur de restitutione; quia nec talis iudex sine administratione etiam si esset ad hoc electus a partibus, posset committere causam restitutionis, sed maiores tantum.

† Vide l. un. ... ibi hac. C. vbi & apud quem.

‡ In antiquis deest, dicto.

❡ Idem.

❡ *Restitutio denegata ecclesiæ, vlterius sibi non conceditur, nisi ex noua causa, restituitur tamen ad appellandum a sententia denegationis.*

CAP. X.

BEneficio restitutionis in integrum ecclesię tuæ in alio iudicio denegato, h restitutio

f ❡ *Incidenter.* Principaliter enĩ isti cognoscere non possunt de restitutione cũ causa ista requirat maiores iudices, q hoc ex officio suo faciant: si autem incidenter qõ restitutionis in negotio, de quo cõpromissum est, vel qd est alijs delegatis comissum, possunt tunc de restitutione cognoscere. sic C. de iudi. l. quotiens. & C. de ord. iud. l. 1. ibi enim iudex cognoscit de cã status incidenter q alias cognoscere nõ valet. Nec dr̃ arbiter tũc facere extra cõpromissum: qa hmõi restitutio non est alia cã siue negotium ab eo de quo cõpromissum est. sed orit ex illo, & ei cohæret de quo compromissum est, ‡ vt puta si omisit probationem, ibi arbiter potest de hoc cognoscere, uel de similibus quæ incidunt in causa.

‡ Concor. l. inter litigantes. ff. ad muni. & in l fin. C. ubi & apud quẽ.

❡ *Glo. sequens casus signat dicto contraria, & soluit.*

g ❡ *In matrimonialis.* Causæ enim matrimoniales p iudices discretos ‡ debent tractari, q potestatem habeant iudicandi. j. de consang. & affi. c. ex litteris & est expressum sup. de transa. c. vlti. vbi de hoc. Item causa liberalis & criminalis maiores iudices requirunt. ff. de arbi. l. nõ distinguemus. §. Iulianus. & § de libera l. Vnde sumptum est hoc. Argu contra. ff. de ijs qui no. infa. l. quid ergo §. ex compromisso vbi dr̃ q infa arbitri non infamat, vnde vr̃ q possit cõmpromitti de crimine, quod dicit lex illa, quid ergo. §. ex compromisso non intelligit de famoso delicto, sed de tali quod nullo modo infamat, & quia non per omnia sententia est, ut ibi dr̃ hic vero & in l. non distinguemus. intelligitur de famoso delicto. de quo arbiter assumi non põt. Item arg. s. j. de præsum. litteras sed ibi nõ fuit simpliciter arbiter. quia retinuit sibi delegatam potestatem

‡ Idest, ecclesiasticos, cõcil. Tridẽ. sessio 24. tit. de sacramẽto matrimonij cano. ultimo.

B *Enefic.* CASVS. Lata fuit fuit sententia cõtra ecclesiã à qua sñia non fuit appellatum: ecclesia 5 sñiam illam petijt beneficium restitutionis in integrũ: negata fuit restitutio: petijt iterum in alio iudicio restitutioné: quærit vtrum debeat audiri? Respondetur q denegari debet ecclesiæ beneficium restitutionis, præterquam ad appellandum, nisi nouis detentionibus ad huiusmodi beneficiũ sit admittenda, sed restitui debet ad appellandum. Nota q contra sententiam latã in uno iudicio, non datur restitutio in alio iudicio, nisi ad appellandum. Item q̃ de nouo emergunt, nouo auxilio indigẽt.

h ❡ *Denegato.* Si aliqs petat restõnẽ i integrũ, & 5 eum lata fuit sñia denegãdo restõnẽ, si iterũ petat restõnẽ: denegar: dẽt: tñ p̃t restitui ad appellãdũ 5 sñiam à qua ñ appellauit: q̃a denegata fuit restõ; ut hic dr̃, & C. si sæpius in integ. resti. postu. l. 1.

a *Nouis.* Tunc enim propter nouas defensiones iterũ audit. C. si sæpius in integr. resti. postu. l. 1. 2. & 3. ex illis trib. legibus sumptũ est qđ hic dr. Sed qualiter intelligas qđ dicit, nouis defensionibus? Nouæ dicunt defensiones siue q̃ tũc erãt, sed allegatæ non fuerunt, qa occultæ erant: siue q̃ postea emerserunt. 1 Sed qdã intelligũt de omissis primis tantum quasi nõ possint de nouo aliq̃ superuenire, qđ credo veri[a]: & ita p̃p nouas defensiões q̃ tũc erãt, admittit iterũ ad beneficiũ restitutionis, nõ obstãte qđ in alio iudicio fuit denegatũ. sed ꝯtra vr̃, qa ex noua cã recusat iudex post litẽ cõtestatã. s̄. de of. deleg. c. insinuãte sim. j. de exce. c. pastoralis & 4. q. 3. c. si testes. §. si q̃s testib. & q̃ d nouo emergũt, audiõ nouo i ligẽt ff. d inter. actio. l. de ætate. § ex cã. princeps vero ẽt cõtra res bis iudicatas restõnẽ in suo auditorio admittit, ff. de mino. minor aũt magistrat[9]. ar. s̄. eo. tum ex lr̃is. Item vr̃ q̃ pluries possint dari. ff. de mino. l. & si sine. §. restitut[9] vbi sæpius restitut[9] fuit minor. Sol. Potest dici q̃ illud speciale est in hereditate, vel ẽt ibi nõ fuit denegata, sed sæpe cõcessa, puta, petij restitui i integrũ ꝯtra snĩam, cõcessa fuit mihi: iterũ lata fuit snĩa ꝯ me in principali, iterũ dabit mihi in integrum restitutio, non contra primam sententiam, sed contra secundam, quod põt fieri nisi in casu. C. de bon. quæ libe. l. vlt. §. vbi aũt. hic vero fuit denegata, vñ ammodo non auditur, nisi nouæ defensiones, &c. & est speciale quod dicitur in §. vbi autem. propter paternam verecundiam, & ne leges ludibrio fiant. Bernardus.

1 Facit. l. 1. & ibi docto. C. si sæpius restitui in integr. post.

‡ Post cõcil. Later. sub Alex. 3. part. 49. c. 5. & c. 1. eo. ti. in 1. compilat.

(præterquam ad appellationem omissam) videtur eidem ecclesiæ posse negari, nisi nouis a defensionibus ad huiusmodi sit beneficium admittenda.

TITVLVS XLII.

De alienatione iudicij mutandi causa facta.

¶ Alexander tertius.

¶ *Is in quem facta est alienatio rei causa mutandi iudicij, conuenitur per rescriptum impetratum contra alienantem.*

CAP. I.

EX † quorundam relatione audiuimus, quod cum aliqui litteras cõmissionis à nobis impetrant, aduersarij, (vt mandatum nostrum eludãt) antequã lr̃æ ad iudices perueniant, vel ẽt postea priusquã citentur ab eis, in vocem appellationis prorumpunt. & infra. ¶ Nos igitur contra p̃dictam calliditatem & versutiam prouidere volentes, b Mandamus, quatenus si aduersarij eorũ pro euacuando nostro mandato taliter appellauerint, c aut de possessione, de qua controuersia vertitur, d commutationem fecerint, e † vel se malitiose duxerint absentandos, f eos qui in possessione se ingesserint, appellatione cessante cogatis sub vestro examine iuris æquitati parere.

¶ DE ALIENATIONE IVDICII MVTAN. &c.

Supra uisum est de beneficio seu remedio restitutionis, p̃ quod prouidetur læsis tam minoribus quã ecclesiis & maiorib. ex cã. Nũc cõpetenter ordine ponit aliud remediũ, p̃ quod prouidetur illis, in quorũ præiudicium est facta rei alienatio, cã futuri iudicij mutãdi. Ab.

De hac materia tractatur 11. q. 1. c. vlt. & in multis capitulis.

EX *quorundam.* Prima pars narrat factum ꝯtra quod secundo prouidet: ibi, *Nos igitur.* & est casus singularis. Abb. Siculus.

CASVS. Aliqui impetrant litteras ꝯtra aduersarios suos, aduersarij illi antequam litteræ ad iudices perueniant, vel etiam postea, vt mandatum apostolicum eludant, anteq̃ citentur, appellant, aut commutationem faciunt de possessionibus super quibus controuersia verti speratur. Significatum fuit hoc dño Papæ, mandat Papa quibusdam, quatenus si aduersarij illorũ taliter appellauerint, aut de possessionibus, de quibus controuersiam sperant, cõmutationem fecerint, vel si ẽt malitiose se absentauerint, illos q in possessionibus se ingesserint, cõpellãt sub eorũ examine rñdere appellatione remota. Nota q̃ rescriptum extenditur ad eos de quib. in ipso mentio facta non fuit, & conueniuntur per illud, sed hoc est propter dolum & fraudẽ ipsorum, beneficio huius decretalis.

b *Valentes.* quia malitijs hominum est obuiandum. sim. s̄. de rescrip. sedes. cum suis cõcord. & ff. de rei ven. in fundo.

c *Taliter appellauerint.* Tali appellationi nullatenus est deferendum, cum non nisi à manifesto grauamine sit appellandũ. j. de appellationibus. vt debitus.

d *Vertitur.* idest verti speratur, aliàs pertinet ad titulum de litigiosis.

e *Glo. ponit contra quem detur hoc edictum. item q̃ ad trãslationem possessionis pertinet. Item tria quæ in eo requiruntur. scilicet q̃ sit iudicium futurum, q̃ dolo fiat, & quod intersit. Item duos casus quibus cessat, signat contrarium & soluit.*

e *Commutationem fecerint.* in transferendo seu alienãdo rẽ aliam personã cã mutandi iudicij. Et ex hoc edicto dat actio tam contra alienantem quã cõtra emptorem, vt quẽ volueris possis conuenire. C. eo. tit. l. vnica. cõtra alienantẽ dat actio in factum ad interesse. ff. eo. l. 1. & l. 3. §. opus. ver. ex q bus. contra emptorẽ datur rei vẽdicatio: vt hic, in fi. & C. eo. l. vnica. Item nõ solum ad trãslationẽ dominij pertinet hoc edictum, sed ẽt possessionis. ff. eo. l. nõ solũ. Item no. q̃ tria necessaria sunt ad hoc vt ex hoc edicto actio cõpetat, q̃ sit alienatio fcã causa mutãdi iudicij futuri. & non eius qđ iam sit. ff. eo. tit. ex hoc edicto. §. ait p̃tor. Futuri iudicij dicitur: qa si fiat alienatio rei litigiosæ, incidit i edictũ de litigiosis. C. de liti. l. vlt. & hoc debet fieri libello p̃ncipi dato, & per eum reo insinuato. i Auth. ibi posita C. de liti. tunc res alienari non põt sine pœna litigiosi: vt C. d liti. l. vlt. j. vt lite pendẽ. ecclesia sanctæ Mariæ. Itẽ quod dolo fiat alienatio rõne loci & psonæ: qa potẽtiorib. pares esse nõ possum[9] &c. vt duriorẽ aduersariũ cõstituat ẽt alterius p̃uinciæ, & qđ mea intersit. ff. e l. 1. 2. & 3. in prin. & l. nõ solũ. §. hæc actio. & dat ad ĩteresse: vt dixi de of. iu. quãti interest actoris & si quas forte fecerit, expensas uel aliã incõmoditatẽ passus sit. ff. eo. l. 3. § opus. in fi & l. non solum. in fin. Item qui ex necessitate alienat, hoc edicto non tenet. ff. e. non solũ. § si quis. 2 Item si paratus sit subire iudicium ac si possideret[9]. ff. eo. quia etiam. in fi. Item notandũ q̃ hic fit prorogatio iurisdictionis delegatæ de persona ad personam, etiam inuita altera parte. & est contra id quod habes s̄. de of. deleg. P. & G. vbi dr̃, q̃ delegata iurisdĩo non põt prorogari ad personas alias q̃ in rescripto contineatur: sed hoc est speciale in odium illorũ: qa eis inuitis hoc fit, cum alias prorogatio fiat de consensu partium. s̄. de offi. deleg. de causis & ff. de iud. l. 2. §. si iudex. de hoc dictum est sup. de offi. deleg. P. & G & est prorogatio iuris beneficio huius decre. cum aliàs rescripta non possunt prorogari ad personas, quæ ibi non continentur: vt in c. P. & G.

f *Absentandos.* Qualiter contra tales sit procedendum, dicitur s̄. de offi. deleg. consultationibus. & j. vt lit. non contest. quoniam. §. in alijs. Bernard.

† Vide tex. in l. fi. cum glo. & not. C. d litigio.

† Scabinos vocãt Belgæ, & alij oppidi senatores seu oppidorum magistratus

† Hipretũ

2 Ponit casum in eo q̃ p̃pter inualitudinem vel ætatẽ, vel occupationẽ aliquã litẽ i aliũ trãstulit. Io. And.

¶ Greg. ix. abbati sancti Nicolai, & decano Furnẽ. Morinẽ. diœce.

¶ *Clericus causa mutandi iudiciũ, non debet recipere cessionem à Laico.*

CAP. II.

EX parte Scabinorum † Hipretis † fuit propositum, q̃ inter laicos eiusdem loci quæstionibus emergentibus dirimendis p̃ iudicium seculare, quidam clerici sibi dono uel prætio ab aliqb. laicorũ ipsorũ cedi faciũt actiones: ut aduersarios ad ecclesiasticũ forũ trahant, & prædam ex hmõi cõmercio assequant: & inf. ¶ Cũ igit cessiões & emptiões

EX *parte.* Duæ sunt partes. prima ponit querelam. Secunda prouidet: ibi, *Cum igitur.* Ab Siculus.

CASVS. Apud Hipretum aliquando emergunt q̃ões inter laicos eiusdem loci, quæ dirimi debent per iudicium seculare: quidam clerici faciunt sibi cedi actiones ab aliquib. laicis dono uel pretio, ut aduersarios trahant ad ecclesiasticum forum, & sic prædam ex tali commercio assequuntur: Scabini, id est officiales eiusdem loci significauerunt hoc dño Papę: vñ super hoc scribit quibusdam, dicens, q̃ huiusmodi cessiones & emptiones litium prohibentur per leges, ita q̃ iactura causę afficiunt illos qui aduocant sibi patrocinium potentiorũ: & odiosæ sunt huiusmodi cessiones: q a ex cupiditate procedunt. unde mandat quibusdam, quatenus, prædictos clericos compescant ab huiusmodi præsumptione per censuram ecclesiasticam. Nota hic q̃ clerici conuenire possunt laicos corã ecclesiastico iudice. sed hoc est de consuetudine illius loci.

Glo. seq. arg. dat, & si. scil. contrarium.

g *Ecclesiasticum forum.* In hoc facit ad titulũ: q a p̃ hoc mutatur iudicium per ea enim quæ sequunt, spectaret ad titulũ ne liceat potentioribus. & ad titulũ, mandati. & sic materię legũ diuersorũ titulorum hic comprehendunt. Itẽ est hic arg. q̃ clerici aliàs possunt laicos cõuenire in foro ecclesiastico. Item arg. ex hac decre. q̃ clerici maiores reputantur q̃ laici, & est de consuetu-

consuetudine illis loci, ꝙ clerici trahere possunt ad ecclesiasticum forum laicos, alias de iure non.

¶ Gl. seq. de cessione actionis distinguit, aut fit in vltima volũtate, aut inter viuos ex pacto. secundo casu aut fit potẽtiori, aut nõ potentiori: & hoc casu aut est dubitata, aut indubitata: & sc̃do casu aut est vera aut simulata, aut dubitaẽ.

Cessio actionum qñ fieri possit, & quãdo ñ.

† Vide l. pen. ff. de ali. iudic. mu. causa fact. & l. j. & ij. & ibi Bar. C. ne liceat poten.

† Concil. Africanũ c. 48. cõci Mileuitanũ ca. 24. Burchardus lib. j. decret. ca. 68. Iuo par. 5. cap. 176. & ca. 4 ti. de foro cõp. in 1. compil.

† Vide l. Itẽ si vnus & l. si in tres. ff. co.

a ¶ *Sanctiones*. C. mã. l penul. & vlti. Et nota ꝙ huiusmodi cessiões qñq; tenet, qñq; non tenẽt. Si cessio actiõis fit in vltima volũtate tenet cessio. ff. d leg. 1. nomen & in casib. C. man. p diuersas & l. ab Anastasio. nisi res vel actio legata sit litigiosa. C. de liti q cunq; & in Auth. nunc si hæres. sed legatarius potest adesse liti ne colludat, vt ibi dr̃. Si vero ex pacto, siue inter viuos fiat cessio vel donatio potẽtiori, nulla ẽ: nec agere põt ille ex ea cessione: imo iactura causæ afficiuntur q hoc faciũt: vt hic dicit & C. ne lic. pot. l. 1. & 2. & l. fi. Si vero fiat cessio nõ potẽtiori. si actio sit dubitata, i. l iudiciũ deducta, non tenet cessio non tñ admittiẽ actio; si agit ille q cessit; i casib. nõ tenet C. d lit. l. 2 & l. vlt. Si vero actio sit indubitata id ẽ, nõ dũ in iudiciũ deducta tenet. C. d hære. vel ac. ven. per to. Item distingue vtrũ ẽt sit simulata q a tunc nulla est. C. plus va. qđ agiẽ p tot. & dr̃ simulata si id actũ est inter cedẽtẽ & illũ cui ñt cessio. Si vero dubiũ sit an sit simulata vel vera, p̃sumiẽ ꝙ sit simulata, ex eo ꝙ actio ꝑ parte donata, ꝑ parte vẽdita vr̃. C. man. l. vlt. & in tali casu nõ agit is cui ceditur, nisi ad id quod dedit in superfluo: nec is cui cessit nec is cui ceditur, ut ibi dr̃. § si quis. Item presumitur si modicum pretium datur, & hic non agitur nisi ad id qđ dedit; & ex quantitate pretij simulata præsumitur. Item si dubitatur an sit vera uel simulata, præsumitur simulata, in quo casu loquitur. C. mand. l. penul. exceptis quibusdam casib. ibi positis.

litium legitimæ prohibeant sanctiones, a ita ꝙ iactura causæ afficiant b illos, qui sibi potentiorum patrocinium taliter aduocare præsumunt, † & ex eo sint ẽt odiosæ, quod ex fonte cupiditatis videntur procedere: Mandamus, quatenus clericos memoratos a præsumptione c huiusmodi, per censuram ecclesiasticam compescatis.

TITVLVS XLIII.

De arbitris.

¶ Ex concilio Africano. †

¶ Arbitri sunt in dispari numero assumendi, & eis discordantibus statur sententiæ maioris partis.

CAP. I.

SAne; & infra. ¶ Si autem ex communi placito episcoporum inter quos cã versaẽ, arbitros elegerĩt: aut vn' eligaẽ, aut tres: d vt si tres elegerint, aut omnium sequantur sententiam, aut duorum. e †

¶ Glo. seq. reci. per duas q. a ipso iure. & de quib. potentiorib. &c.

b ¶ *Afficiant*. C. ne lic. poten l. 1. & 2. & dicas afficiãt p sñiam non ipso iure, ut patet p l. pdict. l. C. ne lic. pot. vbi dicit, iactura causæ mulctentur, id est, afficiantur per sñiam. intelligẽdũ est hmõi cessiones odiosæ sunt: q a de vitio cupiditatis procedunt: ut hic. & C. ne lic. potẽ. l ult Et no. ꝙ titulus iste de alie. iudi. &c. intelligitur de potentioribus, q nõ sunt in aliqua dignitate siue administratione, sed titulus ille, ne liceat potentioribus, patrocinium litigatoribus impertiri, intelligit de potentioribus, qui sunt in dignitate siue administratione cõstituti, & codẽ modo intelligitũr lex illa. C quod met cau. si per impressionẽ. & tñ sub isto tit. interserit breuiter naturã hui' titu ne liceat. & de mã illius tit. mãdati. vt dr̃ i prima notula.

c ¶ *A præsumptione*. Sic patet ꝙ clerici nõ dẽnt recipe huiusmodi cessionem: q a si simulata sit cessio, non valet. C mand. l. pen. & si esset vera cessio vel datio, præsumiẽ nihilominus in fraudem facta, & auaritiæ causa, clerici enim ab illicita negotiatione prohibentur. 14. q. 4. clerici. & c. canonum. quia sic negotiari iam facto clerico non licet. 88. dist. fornicari.

D E A R B I T R I S.

¶ Supra visum est de præparatoriis iudiciorũ: merito de ipsis iudiciis erat videndum, sed quia arbitraria sunt redacta ad instar iudiciorũ: vt l. 1. ff. de arbi. præmisit compilator istam rubricã. Ita cõtinuatur. & in C. & ff seruatur iste ordo. nã præmittitur ibi de arbitris, & postea sequitur de iudiciis. Et quid sit arbitriũ dic vt not. per Innocen. & a sor in c. Quintauallis. de iureiur. Ab. Siculus.

De hac materia tractatur 2. q 6. si quis episcopus. § arbitrarũ, etc. d iudicibus. § sic q. 3. q 7. c. infamis. § tria. prope finem.

S. *Ane*. C A S V S. Statuit concilium Affricanum. ꝙ si inter epos causa vertitur, & ipsi sup hoc voluerint eligere arbitros: aut vnum eligant, aut tres. quorum trium sequantur sñiam, aut duorum. Nota ꝙ arbitri in impari numero eligi debent.

¶ Glo. seq. reddit cãm, & quæstionem soluit.

d ¶ *Vnus eligatur aut tres*. Vn' vero aut tres sunt eligẽdi, & ñ duo: q a res fere sine exitu futura est pp naturalẽ hominũ facilitatẽ ad dissentiẽdũ. ff. de arbi. Litem si vnus. §. principaliter. tñ si cõpromittatur in duos, tenet arbitriũ & si nõ ꝯcordauerint, cogẽdi sunt. vt vel ꝯcordent vel tertiã ꝑsonã assumãt: ut ibidẽ dicitur. & ĩ. de off. del. suspicionis. §. vlti.

e ¶ *Aut duorum*. Sufficit duorũ sñia p̃sente tertio, licet ille dissentiat: eo vero absente nõ valet. ff. e. l. si l tres. nisi in cõpromisso expressum sit, vt duo sine tertio ꝓcedant. ff. eo. nõ distinguem'. §. cũ in plures. sic obtinet in iudicib. ĩ de of. deleg. prudentiã. & de vtrisq; hic cauet. ĩ. de of. deleg. vno delegatorum seu arbitrorũ.

¶ Alexan. 3 Eboracen. archiepo.

¶ Nullum est arbitrium seu arbitramentum, continens peccatum, per partes non remissibile.

CAP. II.

NOn † sine multa necessitate A. presbyter nobis proposuit, ꝙ cũ in ecclesia sancti Al phridi, per manum R archidiaconi de Suella, personæ illius ecclesiæ † capellanus institutus fuisset, eodem R. mortuo M. nepos eius, qui sibi in ecclesia iã dicta successit: eundem presbyterũ capellanum ibidem iterum ordinauit: f & infra; ¶ Cum autem idem presbyter extra prouinciã exulans, de suo beneficio nõ posset iustitiam obtinere, nec suam vlterius inopiam sustinere, per dolum g & fraudem ipsius M. ab eo est sacramentum h extortum, vt arbitrium clericorum duorum exinde susciperet & seruaret: qui iam dicto M. fauentes, i † presbytero præceperunt, vt quinque k marchas

† Cap. 1. cod. tit. in 2. compil.

† Vox. ecclesiæ, deest in aliquot vetustis.

† Aliàs ita eidem p̃sbytero.

N *On sine*. Non valet arbitriũ simoniacũ vel dolosum. In prima parte ponitur facti narratio. In sc̃da causę commissio: ibi, Quoniam igitur. Abbas.

CASVS. Alanus presbyter institutus fuit capellanus in ecclesia sancti Alphridi per archid. de Suella. codẽ archi. mortuo M nepos ipsius, q archi. in ipsa ecclesia successit, eundem presbyterum capellanũ iterũ instituit ibidẽ, & illũ fecit postmodũ prædicta ecclesia spoliari. Tandem per fraudem & dolũ ipsius M. extortum fuit ab ipso iuramentum. vt arbitrium duorũ clericorũ susciperet & seruaret: & illi arbitrati fuerũt, ꝙ ipse M. dicto p̃sbytero quinq; marchas argẽti ꝓsolueret, & toti cederet qõni. Vñ p̃sbyter ista significauit dño Papæ: & ipse scribit super hoc archiepiscopo Eboracen. dicens ꝙ non decet aliquatenus sustinere, vt qđ ꝑperam arbitrati sunt, relinqui debeat incorrectũ, mandãs quatenus si p̃fati clerici confessi fuerint se tã nequiter arbitratos fuisse, vel aliàs de hoc cõstiterit, dictum presbyterũ ab illo iuramento absoluat, & ipsum restituat ad ecclesiam suã: vel si arbitrũ ipsum fuerit æquitate subnixum, vtramq; partẽ ad ipsius obseruationem compellat. Not. ꝙ arbitrium iniq; latum non valet. Itẽ super re spirituali compromitti põt in clericũ.

f ¶ *Ordinauit*. id est, institutionẽ prædictã cõfirmauit ad cautelam supple, & illum fecit postea prædicta ecclesia spoliari.

g ¶ *Dolum*. Dantem causam contractui, vñ nõ tenuit. ff. de dolo. & eleg antex. † secus esset si incidit in contractũ ff. de act. emp & uen. Iulianus. §. si venditor. & fin. ĩ. de renun sane. vbi dolose ille inductus fuit, vt eorũ misericordiæ se subijceret.

h ¶ *Sacramentum*. qđ interuenire in arbitrio siue in cõpromisso prohibetur. C. eo. tit. Auth. decernimus. ex quo tamen interuenit seruandum est, dummodo arbitrium sit licitum vel æquum, ut hic in fi. & ĩ. eo. cum tempore.

† Vide de emp. & vẽdi. cũ dilecti. super vl. gl & in ea gl. vide §. si venditor. Ioan. Andr.

i ¶ *Fauentes*. Et ita per gr̃am arbitrati sunt, vnde competebat huic exceptio doli, si ageret ex illo arbitrio. C. e. arbitrorũ. nõ obstante ipsorum iuramento: q a iuramentum ad hoc nõ extenditur, nisi ad ea quæ legitime arbitrarent, alias illicitũ esset, & non seruandum. ĩ. de iureiur. quãto. & c. Quintauallis.

k ¶ *Quinque marchas*. Et sic continebat simoniacam prauitatem ĩ. de pact. cum pridem. & ĩ. de transa præterea 1 & 2. & c. constitutus, & ideo arbitrium non valuit, nec etiam pœna si esset apposita committeretur, si non staretur tali iniquo arbitrio. ff. cod. non distinguemus. §. cum quidam.

Glo.seq.signat contrarium, & soluit.

a *Cognouerint.* id est, ɔfessi fuerint corã archiepõ; & ita credi tur istis in iure in eo qđ male fecerũt. arg. s. de elec. cũ dilecti. ar. tñ s. j. de testib. sicut. sed hoc vr̃ admitti pp inopiã ꝓbationũ, qm̃ forte ꝑ alios constare non potest, vt in decr. cum dilecti. & arg ad hoc. C. de hæreti. l. penulti.

b *Absoluas.* supple. & ipsum absolutũ restituas, & potest exponi, absoluas, id est, absolutum ostendas: q̃a iuramentum non extenditur ad istũ casum, vt dictum est: & ita retractatur arbitriũ superioris auctoritate: ut j. c. proxi. sed nõ fuerunt isti veri arbitri, sed mali cõpositores, & arbitratores: & iõ dictũ eorum boni viri arbitrio põt corrigi. ff. ꝓ soc. societatẽ alias iniq̃ s̃niæ arbitri statur. ff. eo. diẽ §. stati. sed in hoc casu nõ ualeret s̃nia talis ꝓpter simoniam.

ab eodem susciperet, & toti cederet quæstioni. ¶ Quoniam igitur non decet te aliquatenus sustinere, vt quod perperam arbitrati sunt, dẽat incorrectũ relinq̃ Mandamus quatenus si se cognouerint [a] præfati clerici tam nequiter arbitratos fuisse, dictũ presbyterum ab obseruantia iuramenti, auctoritate nostra prorsus absoluas: [b] uel si arbitrium ipsum noueris æquitate subnixum ad obseruãtiã ipsius vtrãq; partẽ appellatione remota cõpellas.

¶ Idem.

Arbiter assumptus in patrimoniali causa clerici non põt adiudicare rem ecclesiæ possidentiam, ẽt ad vitam clerici. hoc dicit, & ẽ casus notabilis.

P *Eruenit.* Arbiter sua auctoritate spiritualia laico adiudicare non potest, ita communiter summat. Primo ponit factũ. Secundo corrigendum committit: ibi, Vnde. Abb. Siculus.

† Cap. 2 eo. ti. in 2. cõpilatio.

CASVS Guil. clericus quandam sororẽ suam tradidit in vxorem G. de Gallis, ꝓmittens eidẽ G. ꝙ annuatĩ daret eidem quinq; solidos sterlingorũ: sup eisdẽ quinq; sol. orta fuit discordia ĩter eos. Vnde super hoc cõpromiserunt in quatuor personas, quæ taliter arbitratæ fuerunt, ꝙ idem G. ꝑciperet annuatim decimas, quas Guil. habebat in parochia de Callis pro quinq; solidis prędictis. Significatum fuit hoc dño Papæ: q̃a huiusmodi arbitriũ in posterum ecclesiæ posset esset dãnosum, mãdat Papa cuidã, quatenus si est ita, prænominatũ G. moneat & cõpellat, vt prædictas decimas liberas oĩno dimittat, nec huius occasiõe aliquid sibi vlteri' propter hoc vendicare præsumat, & clericum illum moneat, vt cum eodem G. amicabiliter conueniat. Nota ꝙ factum prelati in damnum ecclesię valere non debet, nec delictum personæ in damnum ecclesiæ debet redundare.

† Id est, ecclesiastica districtione, uel disciplina.

CAP. III.

PEruenit † ad nos ꝙ cum G. de Cal. sororem G. clerici duxisset in vxorem, idem G. fidei interpositione firmauit, ꝙ quinque solidos sterlingorum † annuatim daret eidem. vnde cum super eisdem quinque solidis inter ipsos controuersia mota fuisset, in quatuor compromisere personas quæ taliter arbitratæ fuerunt, ꝙ idem G. decimas, [c] quas in parochia de Cal. præfatus G. habere dignoscitur, pro quinque prætaxatis solidis perciperet annuatim. Vnde quoniam huiusmodi arbitrium ecclesiæ posset in posterum perniciosum existere: [d] Mandamus quatenus, si ita inueneris, prænominatum G. diligenter commoneas: & ecclesi. † dis. compellas: ut prælibatas decimas liberas omnino dimittat, nec sibi occasione huiusmodi aliquid vlterius vendicare [e] præsumat. Clericum vero moneas, vt cum eodẽ G. amicabiliter studeat conuenire.

c *Decimas.* id est, fructus decimarum.

Glo. seq. recitetur per quæstionem vel obiectionem.

d *Existere.* In hoc arbitriũ posset esse in posterũ dãnosum ecclesiæ: q̃a occasione illius arbitrij iste G. vellet decimas illas post decessum illius clerici retinere & ita ecclesiæ præiudicaret: quia & si non de iure, de facto tamen damnum sustineret & compelleret litigare cũ illo, & expensas facere: q̃a interest ecclesię ne sumptibus uexetur. ff. de minori. xxv. annis.

e *Aliquid ulterius uendicare præsumat.* Occasione hmõi arbitrij nil potest uendicare ab ecclesia, uel decimas illas retinere quia non licuit illi clerico conditionẽ ecclesiæ facere deteriorẽ. j. de donationib. c. fraternitatẽ tuã. nec alienare potuit rẽ ecclesiæ in damnum ipsius ecclesiæ. 12. q. 2. sine exceptione, & ita ipso iure non tenuit arbitrium. sic ergo ad factum tantum respicit reuocatio huius arbitrij.

D *Ilecti filij.* Clerici de temporalib. cõpromittere possunt in mulierem, aliàs de consuetudine iudicantẽ. Io. And.

¶ Innocentius tertius cancellario, & magistro Loth. canonico Parisien.

¶ *In mulierem singularem tãquam in arbitratricem compromitti nõ potest, secus si mulier habet aliàs iurisdõnem de iure cõi vel consuetudine, nam tunc ẽt super rebus temporalibus ecclesiæ potest in eam valide compromitti. hoc dicit clare.*

CAP. LIII.

DIlecti † filij abbas, & conuentus de Scarduna Cistercien. ordinis sua nobis querela monstrarunt, ꝙ cũ inter eos ex vna parte, ac hospitalarios ex altera, super vsuario [f] cuiusdam nemoris quæstio verteretur: in reginã [g] Francorũ fuit compromissum vtrinq;: quæ causæ meritis intellectis arbitrium duxit ꝑ diffinitiuam suam promulgandum: & infra. ¶ Quamuis aũt secundum regulam iuris ciuilis fœminæ à publicis officijs sint remotæ: [h] & alibi † dicatur, ꝙ licet summę opinionis existãt si arbitrium in se susceperint, vel si patronæ inter libertos suos interposuerint audientiam, ab omni sint † iudiciali examine separandæ, ut ex earũ prolatione nulla pœna [i] aduersus earum contemptores, nullaq; pacti exceptio habeatur: quia tamen iuxta consuetudinem [k] approbatã quæ pro lege seruatur in partib. Gallicanis, fœminæ præcellentes in subditos suos ordinariam iurisdõnem habere noscuntur, Mandamus quatenus hospitalarios, ut arbitrium ipsum, ꝓsertim cum eporum fuerit ꝑsentia & cõsilio roboratum, sicut pronide latum est, & ab vtraque parte sponte receptum, obseruent,

† Cap. 2. eod. tit. in 3. compil.

† L. Vlt. ma. C. de arbit.

† Aliàs sunt.

Prima pars narrat factum. Secunda dat iudicẽ: ibi, Quamuis. Ab. Siculus.

CASVS. Inter abbatẽ & cõuẽtũ de Scarduna Cistercië. ordinis ex vna parte, & hospitalarios ex altera, vertebat qõ sup vsuario cuiusdam nemoris: in reginã Francorũ fuit cõpromissum vtrinque sub certa pœna: ipsa auditis causę meritis per diffinitiuã s̃niam, arbitriũ ꝓmulgauit de cõsilio quorundam epõrum: hospitalarij intelligentes ꝙ fœminæ secũdũ regulã iuris à ciuilibus officijs sint remotæ, & ẽt si inter libertos suos audiẽtiam susceperint, ex illarum s̃nia nec pœna committitur nec datur, ꝓpius arbitrium obseruare cõtemnebant: pp quod monachi dño Papę sũt conquesti. Vnde super hoc scribit quibusdam dicẽs, licet fœminæ (vt dictũ est) à publicis officijs sint remotę, quia tñ iuxta cõsuetudinẽ approbatam, quæ ꝓ lege seruatur, in partib' Gallicanis, hmõi fœminæ præcellentes habent ordinariã iurisdictionẽ ĩ subditos suos mandat Papa istis iudicibus, quatenus cõpellãt hospitalarios ꝑ pœnã in compromisso appositã ap. re. vt arbitriũ ipsum sicut ꝓuide latũ ẽ, & ab vtraq; parte sponte receptũ, obseruẽt: præcipue cũ epõrum præsentia & cõsilio fuerit roboratum. No. ꝙ consuetudo dat iurisdõnẽ personæ, q̃ aliàs est inhabilis ad iudicandũ. Item ecclesia, & viri etiã religiosi possunt petere pœnã.

f *Vsuario.* id est vsu. Quid sit vsus, habes In sti. de vsu & hab. ĩ prin.

g *Reginam.* arg. ꝙ de reb' ecclesiasticis possit cõpromitti in laicũ. arg. j. eo. ꝑ tuas. arg. s. j. c. ɔtingit. vbi dr̃ de hac materia.

Glo. seq. ponit regulam, & tres casus excipit.

h *Sint remotæ.* Verũ est ꝙ fœminæ à ciuilib. officijs sunt remotæ. 3. q. 7. c infamis. §. tria. & 33. q. 5. mulierẽ. & ff. de re iud. l. 2. nisi princeps sciẽter eis delegauerit causam. 2. q. 5. Mennã. & 23. q. 4. si qs. 12. q. 2. cũ deuotissimã. & arg ff. de re iudi. q dã. tñ in veteri lege populũ iudicabant 15. q. 3 § 1. Item tutelam gerere põt si renunciat Velleiano, & secundis nuptijs. in Authen. de hære. q̃ ab intestato deferunt. § ex his. colla 9. itẽ constituitur ꝓcuratrix à domino Papa. j. de confir. cum dilecta.

i *Nulla pœna.* simile C. eod l. vlti.

Glo. seq. arguit, allegat quinque iura.

k *Consuetudinem.* Et ita est arg. ꝙ cõsuetudo dat iurisdõnẽ & derogat iuri scripto. arg. s. de consue. ex litteris. C de emã. l. 1. & vlti. C. quæ sit lon. cons. l. 2. & 12. dist. in his.

¶ Glo.

Idem abbati & conuentui de Pigrauta.

[...] per pœnam [a] in compromisso cõstatutam, appellatione postposita compellatis.

¶ Idem abbati & conuentui de Pigrauta. †

¶ Ecclesia exempta non pōt in præiudicium exemptionis compromittere, hoc dicit, & clare.

CAP. V

CVm tempore C. Papæ pd. nostri: & infra. ¶ Super cõtrouersijs quę inter te & Mesburgen. episcopum, & quosdam tuos monachos vertebantur, te promisisti arbitrium Magdeburgen. [b] archiepiscopi seruaturũ: & infra. ¶ Quia legitime constitit, ꝙ fide [c] hinc inde data, compromissum est in archiepiscopũ memoratum. Nos arbitrium ab ipso ꝓlatum decernimus obseruandũ [d] illis dumtaxat capitulis [e] exceptis, quæ contra libertatem ipsius monasterij & duarũ capellarum eiusdẽ, in arbitrio sunt expressa: ¶ Cũ & si spõte volueris, de iure tñ nequiueris [f] sine licentia Romani pont renũciare priuilegijs vel indulgẽtijs libertatis, [g] quæ monasterium illud indicant ad ius & proprietatem Romanę ecclesiæ pertinere.

¶ Idem episcopo sancti Andreæ, & abbati de Bechor. †

¶ Arbiter non habet potestatem iudicandi vltra comprehensa in cõpromisso: ideo coram eo non fit reconuentio.

CAP. VI.

CVm † Dilectus filius: & infra. ¶ Vtrum corã arbitris reconuentioni sit locus, postulasti per sedem Apostolicã explicari. Nos igitur respondemus, ꝙ licet in iudicio conuenientem reconuenire valeat, is qui coram iudice conuenitur: corã arbitris tamen reconuenire non põt: [h] cum arbitri iudicare non valeãt, nisi [i] de his tantum, super quibus in eos extiterit cõpromissũ.

Ad hoc facit styl' curię, quo semper sic scribit, ꝫ nõ seruantẽ arbitriũ cõfactũ sub pœna ad idẽ. ĩ. eo. ꝑ tuas. Io. An.

† Pisania.

† Pigamia

† Ca. 2. e. tit. 3. compilat.

Vide Innoc. in ca. fuã. ĩ. de pœn.

† Concor. tex. cũ gl. & Bart. in Auth si re to cõtingerit. C. de iudic.

¶ Glo. seq. arg. alleg. quatuor iura, in contrarium allegat 3. primo dat vnam solutionem. secundo distinguit triplicẽ pœnam. In fine quærit, arguit negatiue, & soluit.

a ¶ *Per pœnam.* sic ergo religiosi viri possunt petere pœnã cõuentionalẽ. ꝫ 25. q. 2. quæcunq; & 12. q. 2. epũs q mancipium. & 23. disti. quamq. & 21. q. 5. si qs cuiuslibet arg. ꝫ. ĩ. de dolo & cõtumac. c. 1. & 2. & ĩ. de pœ suã. & 12. q. 2. fraternitas. Dic ꝙ pœnam a iure permissam petere possunt, vt 16. q. 1. statuimus & 1. q. vlti. quotiens. & c. sancim' in fi. 10 q. vlt. c. vlt. & satis vr ꝙ possunt petẽre pœnã ꝑ iura priora, nisi auaritiæ causa extorqueãt, vt ĩ. de simo. nemo arg. Vel melius dicas, ꝙ si pœna apponitur loco interesse. secundum hoc põt petere pœnam quanti sua Interest. [z] ff. de empti. & ven. prædia sed si pœna apponitur loco cõtumaciæ: tũc põt peti pœna & res. ff. de coll. bonorum. l. 2. § si cum duob. & ff. ꝗ tab. exhi. locum. §. condẽnatio. si aũt opponit in fraudem vsurarũ, peti non põt. ĩ. de emp. & ven. ad nrãm & ff. de acti. emptio. & ven. Iulian' §. idẽ Papinian'. Et ita isti per pœnã ꝯpellendi sunt stare arbitrio, uel ẽt p res deposi tas, ut eas darent victori. ff. eod. litigatores §. quod ergo. siue ergo pœna ꝓmissa fuit a parte parti, siue ꝓmissa ipsi arbitro, qa tũc cõpellit mihi cedere actionẽ, qa qđ cã mei fit, meũ est ff. de edẽ. ptor. §. 1. & si cõtẽplatione alicuius aliq d fit, eius est periculũ. ff. de præsc. verb. si gratuitã. §. vlti. Sed nunqd pœna recepta põt peti vt stet snīæ? Arg. ꝙ non. ff. eo l. 2. & C. eod. l. 1. & 2. qa ꝯrias actiones intendit, & iõ non audit. arg. ꝫ de elect. cũ inter R. & B. & C. de fur l. 1. & ĩ. de appe. solicitudinem. & in Auth de iud. §. qa uero. coll. 6. vbi de hoc dr expresse. & hoc est verũ nisi in cõpromisso dictũ sit, vt pœna soluta stet arbitrio ff. de transa. l. pe. & C. de transa. cum proponas. & 25. q. 2. quæcunque ubi de hoc, & prædicto. c. qui mancipium.

CVm tempore. Minor ecclesia in præiudiciũ Papæ, de libertate cõpromittere non põt. Et diuiditur: nam in prima recitat factũ compromissi. In secunda laudũ latum: qđ ꝓ parte approbat, & pro parte reprobat: ibi, Quia legitime. In tertia rationem reprobationis: ibi, Cum & si abbas.

CASVS. Abbas de Pigrauta & alias indulgentias à sede Apostolica tẽpore Celestini meruit obtinere, ꝑ ꝑ qđ epũs Mersburgen. diœcesanus eius ꝯ ipsum grauiter est cõmotus, vñ abbas super controuersijs quæ inter ipsum ex vna parte, & epũm & quosdam monachos ipsius abbatis ex parte altera vertebãt, ꝓmisit arbitrium Magdeburgen archiepi fide hinc data seruaturum: Archiepũs arbitrium sub certa forma, sup controuersijs illis promulgauit, ꝓnuncians ꝙ abbas renũciet priuilegijs & indulgentijs libertatis. Demũ orta est discordia inter ipsos occasione hmõi arbitrij ꝑꝑ quod ipse abbas, & ꝓcuratores epi, ad sedẽ Aposto accesserunt: Papa examinato cõpromisso & arbitrio, qa ꝯstitit ei lĩtime, ꝙ fide hinc inde data cõpromissum fuit in archiepm ꝓdictũ, arbitriũ ipsum decernit obseruandũ, exceptis capitulis illis, q̃ ꝯ libertatẽ ipsi' monasterij & duarũ capellarũ eiusdẽ, in arbitrio sunt expressa: qa etsi spõte vellet abbas illis renũciare, de iure tñ ñ posset renũciare priuilegijs vel indulgentijs libertatis, sine licẽtia Romani Põtificis, q̃ indicãt monasteriũ ad ius & ꝓprietatẽ Romanæ ecclię ꝑtinere. No. ꝙ iuramentũ quatenus tãgit ius alterius, nõ tenet. Itẽ arbitriũ ꝓ parte tenet, & ꝓ parte non tenet. Item exemptus nõ põt renunciare priuilegio libertatis sine licẽtia illi' cui subest.

¶ Glo. seq. no. an iudicium compromissi, signat contrarium, & soluit

b ¶ *Magdeburgen. archiepiscopi.* Ex hoc vr ꝙ ordinarius possit esse arbiter. ꝫ arg. ꝫ. de elect. causam qua & in Auth. vt differẽtes iudices §. si vero c tingit. coll. 9. itẽ & delegatus. ĩ. de ꝓsum. lrãs. & ĩ. de ꝓb. nisi. & ĩ. e. cũ olim. licet tñ vr cõtradicere. ff. e. sed & si in seruũ. §. 2. & 3. q. 7. c. infamis. §. tria ver. si qs vero. sed hic solum prohibet ꝙ ordinarius nõ põt iubere vt partes in se compromittant. ff. de tut & curato l. 4. §. prætor.

c ¶ *Fide hinc inde data.* sic ĩ. e. ex parte. & C. e. ne in arbitris. sed iurare arbiter nõ dẽt. C. eod. Auth. decernimus ꝑ in quosdam, sed verius est ꝙ nec etiam partes.

d ¶ *Obseruandum.* metu pœnæ, si apposita fuit. ꝫ. eo. c. proxi. vel metu iuramẽti. 22. q. 1. omne qđ. & 6. q. 4. quod bene semel. idẽ esse si neutrum prædictorum interuenisset si partes arbitrio ꝯsensissent, vel verbis ĩ. x. dies nõ ꝯtradixissent C. eo. cum antea.

¶ Glo. seq. no. pro parte, &c. alleg. tria iura, signat vnum contrarium, & soluit.

e ¶ *Capitulis exceptis.* No. ꝙ arbitriũ ꝓ parte tenet, & ꝓ parte nõ tenet. sic ĩ. de ꝓb. dilectus. & c. nisi. & 2. q. 6. post appellationẽ. §. si qs ex pluribus licet videat ꝙ arbitri snīa ñ dẽat ꝓ parte valere, pro parte nõ. ff. de arbi. qđ tñ. in princ. Sed illud obtinet vbi simul de plurib. debuit ferre snīam, & non tulit de omnib. sed in vno capitulo non põt tenere pro parte. ff. fa. erc. in hoc iudicio Sic. & snīa pro parte tenet, & pro parte non, imó corrigitur. ĩ. de test. Raynutius. & c. Raynaldus.

Ubi partes iurãt stare ĩ arbitrio. Io. And.

† Hinc videt inferri, ꝙ ecclesia exempta nõ potest renũciare priuilegio libertatis ꝯ l. si qs in conscribẽdo. C. de pact.

† Beton.

Cap. 3 e. ti. in 3. cõpilatio.

f ¶ *Nequiueris.* arg. ff. de lib. cau. si vsumfructũ. & l. 1. & 2.

¶ Glo. seq. signat contrarium, & soluit.

g ¶ *Libertatis.* nec etiam poterat arbiter in hoc interuenire quia in causa liberali arbiter interuenire non põt. ff. eo. non distinguemus. § de liberali. & ꝫ. de in integ. restitu. cã restitutionis. in fin. Sed cõtra. ĩ. de præscrip. cum olim. Sed quantum ad se, potuit renunciare, & non quantum ad Papã priuilegijs libertatis, vt ĩ. de re iud. suborta & ĩ. de donat inter dilectos. alijs autem priuilegijs bene posset renunciare. ĩ. de priui. si de terra & c. accedentibus.

CVm dilectus. Coram arbitro non habet locũ recõuentio. communis diuisio. Secunda: ibi, Nos igitur Abbas.

CASVS. Reus conuentus in iudicio põt reconuenire actorẽ suum: quærebatur vtrum coram arbitris locũ hẽret recõuentio, sicut in iudicio, cum arbitria ad instar iudiciorum sunt redacta: Respondet Papa ꝙ licet in iudicio conuentus reconuenire valeat conuenientem: tñ coram arbitris reconuentio locum non habet: quia arbitri iudicare non possunt nisi de his tñ super quibus in eos extitit compromissum. Not. ꝙ reconuentio coram arbitris fieri non potest.

¶ Gl. seq. ponit quatuor vel quinque casus, in quibus non procedit reconuentio.

h ¶ *Non potest.* Cessat reconuentio corã arbitrio: ut hic dicit. Itẽ in criminibus non habet locũ reconuentio. 3. q. 11. c. 1. qa non relatione criminũ. sed innocẽtia reus purgat. ff. de pub. iud. si q. Item in causa spoliationis. ĩ. de resti spo. ex cõquestione. & melius. ĩ. de or cog. sup spoliatione. nisi de alia spoliatione vbi est hoc expressum. Item in omni momẽtanea possessione. C. qui legiti. perso. l. vlt. Item in spoliatione facta ecclesijs & ecclesiasticis viris. arg. ĩ. de iure patro. relatum. § ad hoc. & est expressum. ff. de iudi. l. 2. §. item si agatur.

¶ Gl. seq. potuisset apertius recitari distinguendo cum Io. & Vinc. quòd arbitraria & iudiciaria cõueniũt in pricipio, medio et fine cãæ.

i ¶ *Nisi de his.* Vel eis cohærentib. sine quib. eã commode expediri non põt: vnde põt statuere diem solutioni faciendę ff. eod. si cum dies. § vlt & l. qđ tñ. § solutioni. & l. Celsus. Item potest cognoscere de causa in integrum restitutionis, quæ incidit in negotio de quo cõpromissum est ꝫ de in integr. est. cã restõnis. Sed nunqd põt cognoscere sup petitione dupli. vt ff. ad leg. Aquil. inde Neratius. §. penul. Videtur ꝙ sic: quia sequitur ex delicto in arbitrio commisso. Sed ꝯtra argu. est ꝙ

non

non cognoscit sup pœna cōtumacis.ff.eo.q ď tñ.§.vl arbitria tñ re facta sunt ad similitudinē iudiciorū.ff.eod.l.1.Circa istā materiā not.ꝙ arbitria stricta via incedūt. nil eñ extra compromissum facere pōt arbiter.ff.eo.nō distinguemus.§.vlt.nā solū id venit in arbitriū,de quo dictū ē vt veniat.ff.e.si cū dies § plenū. saluo eo qd ď in principio notūę sed in iudicio veniūt omnia q̄ expresse non prohibentur ĩ. d cau. pos cū ecclesia & ff. d iu.solemus.Itē arbiter non pōt punire contumaciā litigatoris, nec testes po est cogere ff. eo.quid tñ §.1.nisi in casu quē habes s.d of. dele. suspiciōis.& hoc est verū ꝙ nō pōt punire cōtumaciā nisi in cōpromisso hoc actū sit.ff.de iud.l.2.§.vlti. & ff.eod non ex omnibus: . quæ intelligit ſm illā de iud.qa arbiter nullā habet iurisdictionē.ff.de re iudi.ꝑtor. Item arbiter non potest pronūciare nisi vtraq; parte præsente. nisi hoc inter litigatores conuenerit.ff.cod. diem §.si qs litigatorum Item nō pōt citare partes nisi ad locū in quo cōpromissū factū est.ff.eo.si cū dies. §.si arbiter. Item arbiter non potest delegare arbitrium.ff.e.in cōpromissis.& l non distinguemus §. quęsitum Itē satisdatio nō ꝓstat corā arbitro: qa sufficit pænę compromissio in Auth.de liti. § ad excludēdas.in fi. coll.3.Itē in arbitrio non pōt mora purgari vbi dies præfixus est ab homine.ff.eo Celsus secus in iudicijs C.de ñ.inst tancimus & ff.si qs cau & si post tres.Itē snīa arbitri non infamat. ff.de ijs qui no.infa.quid ergo.§.ex compromisso. & hoc iō, quia non potest cognoscere de crimine quod infamet ff eo. non distinguemus.§.Iulianus.& s.de in inte resti.causa in fi. in his omnibus discrepant arbitria à iudicijs. Item & in alio si partes renunciant appellationi, & pactum faciunt de non recedendo ab arbitrio,nihilominus recedere possunt. C.eo.l. pen.secus circa iudicia.C.de temp app.l.vlt.in fi.& in quibusdam conueniunt,quia per vtrunque interrumpitur præscriptio.C.eo.l vlti in fi.& quantum ad iuramentum calumnię. C.de iur calum.l.1.&2 §.sed quia.

† Cap.4.e.tit. in 1. cōpilatio.

‡ Vide de hac materia Albertinum in repetitio. c 1. de hæ rec li 6.q.10. & in tracta. de agnos. assertio. q. 26.

Dic p.l. istā ꝙ contumaciā punire ñ potest mulctādo: bñ tñ in expensis cōdēnādo Bo. And.

¶ Idem rectori, & fratribus hospitalis S. Bartholomæi Lucani.

¶ Qui per arbitrium tenet eligere cum aliquorū consilio: tenet illorum consilium in tractatu electionis requirere, sed sequi nō adstringitur.

CAP. VII.

Cum † olim sup eligendis in hospitali vestro rectore & fratribus, inter vos,& Priorem sancti Bartholomæi Lucan.corā iudicibus delegatis quæstio verteretur,& vtraq; pars in eos compromittens, [a] ipsorum arbitriū se promiserit seruaturum; super prolato ab ipsis arbitrio vtrinque dubitatio est exorta, quā petistis per sedem Apostolicam declarari. ¶ Nos igitur publico instrumento arbitrium continente diligenter inspecto,cognouimus, ꝙ secūdum formam arbitrij, Prior sancti Bartholomæi Lucan.tenetur habere consilium † cum familia hospitalis eiusdem, & tractare cū ea de inueniendo rectore Propter quod dicimus, ꝙ nisi Prior super inueniendo rectore tractauerit cum familia hospitalis, & ipsius consilium requisierit, non habet potestatem eligendi rectorem: & si alio modo eum elegerit,eius electio haberi debet irrita & inanis. Verum † habito cum familia super hoc consilio & tractatu, Prior libere potest rectorem eligere, dumtaxat idoneum, siue concordet, [b] familia cum ipso, super inuentione rectoris.

Cum olim. Primo ponitur consultatio.Secundo responsio: ibi,Nos igitur.

Inter Priorem sancti Bartholomæi Lucani ex vna parte,& rectorem & fratres hospitalis sancti Bartholomæi ex altera, super eligendis rectore & fratribus in ipso hospitali qō vertebatur: super hoc cōmissa fuit causa quibusdam iudicib., tandem vtraq; pars in ipsos iudices compromisit,& ipsi ꝓtulerunt arbitrium,sup quo vtrinq; dubitatio est exorta,q̄ petiuerunt per sedem Apostolicam declarari: dñs Papa ipso instrumento arbitriū continente,ac diligenter inspecto, inuenit ꝙ prior sancti Bartholomæi ſm formam arbitrij tenei habere consilium cum familia hospitalis,& tractare cum ea de inueniendo rectore: ꝑp quod dicit Papa, ꝙ nisi Prior tractauerit cum familia hospitalis.& ipsius consilium requisierit sup inueniendo rectore non habet potestatem eligendi rectorē: & si elegerit,electio irrita erit sed habito consilio & tractatu cū familia super hoc, Prior libere poterit eligere rectorem, siue concordet, siue discordet familia cum ipso rectore. Nota ꝙ forma arbitrii seruanda est. Item aliquis tenetur requirere cōsilium alterius,sed non tenetur illud sequi.

a *Compromittens* sic sup eo cum tempore.vbi de hoc.

Gloss.seq.primo hāc interpretationem adducit ad duo,secundo obijcit, & soluit.

b ¶ *Siue discordet.* Per interpretationem hmōi arbitrij, possumus illud decretum interpretari 63.dist.obeuntib. Plerumq; enim tenetur quis quærere cōsilium:sed non tenet seq illud. ĩ.de regu.licet C.de iure emphy.l.vl.ff.de administ.tutorū. q dam decedens.§.Papinianus.ff.vbi pupi.educa.debe.l.1.Itē & secundū hāc interpretationem videt intelligenda illa decret. s.de elect.cū in veteri. vbi de hoc. Sed videtur ꝙ superfluum: sit petere cōsiliū, qd quis seq non tenetur arg.C.de proba ad probationē. Sed certe potest esse ꝙ tale consilium sit vtile quia, potest mouere Priorem ad aliquid faciendum, quod fortitan per se non fecisset arg.31.dist. Nicæna. & ff.eo.itē si vnus.§.vlti. alias est lex,& incipit, si in tres.Et qd a pluribus quæritur, facilius inuenitur 20. dis ꝺ q-bus.& C de fideicom. l.vlti ad fin & argu ad hoc.64 dist. extra conscientiam. Et diligens inquisitio facieda est in electionib. s de electio cū terra. Et habito cōsilio deliberet an expediat ei sequi cōsilium ff. manda l. 2. in fin. Et præterea sufficit ꝙ ita scriptum est d q & a quibus prospexit. & 6 q 3. scriptu est in lege & ĩ de ꝑscriptio. ad audientiam. Et qa istud arbitrium approbatū fuit à partibus, ideo seruandum est.

‡ Non est superfluū qa vt ait Seneca in libr. 4. de uirtutib. Prudētis est ꝓpria examinare consilium.

‖ Aliās ita Verū habito fratrū. & familię super hoc tractatu.

¶ Idem in concilio generali.

¶ De rebus spiritualibus in laicum compromitti non potest.

CAP. VIII.

Contingit † interdum, ꝙ cū actori:& ĩfra. ¶ Ad hæc gñaliter prohibemus,ne super rebus spiritualibus [c] compromittatur in laicum: quia non decet vt laicus in talibus arbitretur.

† In concilio gñali Late.c.40.

‖ Cap.1.e.ti in 4.cōpilatio. & reliqua pars huius capitis hēr in c.cōtingit. ĩ. de dolo & contu.

¶ Idem Pisano archiepiscopo.

¶ Auctoritate iudicis causa ēt delegari potest de causa spirituali in clericum,& laicum compromitti: & si arbitrium est à partibus receptū,debet à partibus executioni mādare,licet,per generalem procuratorem factum fuerit compromissum. Si autem non fuit arbitrium approbatum, & pæna fuit apposita,agitur ad pænam aliàs ad interesse hoc dicit,generaliter inhærendo litteræ.

Contingit. CASVS Prohibet & hoc capitulo ne super rebus spiritualibus compromittatur in laicum. Nota ꝙ non valet compromissio facta in laicum de rebus spiritualibus.

¶ Gl. seq.fortificat textum per tria iura,allegat quinq; iura in contrarium,soluit distinguendo ciuiles & spirituales causas:laicos solos & mixtos clericis auctoritate Papæ & inferiorum.

c ¶ *Spiritualibus.* Sic enim patet ꝙ de rebus spiritualibus in laicum compromitti non pōt ēt incidenter:quia laicus de talibus cognoscere non pōt ĩ.qui fil.sint legit.lator.Et ecclesiastica negotia tractare non dēnt laici.ĩ.de iudic. decernimus. Et de uniuersa ecclesia male iudicat q quęrit iudiciū laicorū. 11.q.1 placuit.Sed ꝯtra.2.q.7.nos si.& 16.q.1. plures 32.dist c. præter hoc §.verum & 2.q.5 Mennam.nam & in infamē cōpromittitur.3.q 7.c.infamis §.tria.in fi. Dicas ꝙ de rebus merè ciuilib.quibus nullum spirituale est annexum,bene potest compromitti in laicum arg.huius cap.cum enim tñ ꝓhibeat de spiritualibus:de temporalibus permitur. arg. qa quod de vno prohibetur,de altero conceditur.25.dist.qualis. ĩ c.exposita Si vero compromittatur in laicum de rebus etiam spiritualibus,non tenet arbitrium,vt hic. Sed si compromittatur in clericum & laicum, auctoritate tñ superioris vr ꝙ valeat, tum quia non simpliciter in laicum: tum quia auctoritate superioris ĩ.eo.c.proxi. alias auctoritate propria hoc facere nō possent,& magis dignum trahit ad se minus dignum: vt sic potius res valeat quā pereat. ĩ. de consect eccl.vel alta. qd in dubijs.& ĩ.de verbo signific.abbate.sed in laicum tm compromitti ēt auctoritate episcopi non potest,sicut credo, nisi auctoritate Papæ,vt 32.dist.cap.præter hoc § verum.2.q.5. Mennam & c.nos si.ea.causa.q 7.quia ejus etiam causam spiritualem laico omittere non posset, cum ius spirituale non cadat in laicum. 96.dist.bene quidem & arg.sup.de elec sacrosancta & c Massana., Vnde dico ꝙ laicus de rebus spiritualibus nullo modo iudicare pōt nec principaliter nec incidenter. Et ꝙ ecclesiasticis personis tantum causa spiritualis sit committenda est arg.sup.de of.deleg.cum te consulente.& cap. super quæstionum,§.fin.versi.quod si.

‡ Per quæ iura patet ꝙ ēt. sup. electione ꝑlati vel clerici nō posset in laicū cōpromitti ſm Inno. Io. And.

d ¶ Per

Per tuas. In prima parte ponitur consultatio. In scda diffinitio, alias distinguens responsio, ibi: Super quo. Abb. Sicu.

CASVS. Inter hospitalarios S. Ioannis, & plebanum de Piscia super hospitali sancti Allucij qō vertebatur: causa super hoc fuit cōmissa Genuē. archiepo. Tandē ꝓcurator plebani cū gte altera auctoritate Genuen. archiepi iudicis delegati compromiserunt, de qōne illa in vnum clericū & duos laicos iuramento a ꝓcuratore plebani interposito: illi prætulerunt arbitrium: hospitalarij impetrauerunt lras ad archiepm Pisanum super executiōe arbitrij cum plebanus nollet arbitriū obseruare, plebanus coram archiepo proposuit, ꝙ ad causam tractādum ꝓcuratori dedit generale mandatum, nō tā ei mādauit vt sine speciali mādato compromittere posset, vel trāsigere: & procurator ille de mandato capituli sui nō fuerat cōstitutus: & ideo dicebat arbitrium nō valere, cū ꝓcurator fines mandati excesserit: & præterea arbitrium illud fuerat p vnū clericum & duos laicos ꝓmulgatū, & ideo etiam nō valebat. archiepus super his cōsuluit dūm Papam: rndit Papa, ꝙ si ex parte plebani arbitrium receptū fuit, indistinctè ratum dēt haberi, & executioni mādari ſm formā mādati Apostolici: Si vero non fuit receptū, distinguit vtrū fuerit de obseruando ipso pœna statuta, vel non: si pœna fuit apposita, potest agi ad pœnam: si nulla fuit pæna statuta, sed simpliciter promissum fuit ꝙ staretur sententiæ arbitrorum, procurator ad interesse poterit conueniri: quia iuramento suo seipsum personaliter obligauit, & non ecclesiam: quod autem a duob. laicis, & ab vno clerico dicitur esse latum, non nocet cum auctoritate dicti archiepi factum sit, cui cā de qua cōpromissum est, fuerat delegata. Nota ꝙ procurator gnāliter ad agendum vel defendendum datus, non pōt cōpromittere uel trāsigere sine speciali mādato. Itē ꝓcurator de cōsensu capli ꝯstitui dēt. Itē ꝓcurator fines mādati nō dēt excedere: qđ si fecerit, ecclesia vel dñs nō tenet: nec ei nocet: vt hic patet. Itē iuramentū ꝑsonale est, & iō non obligat aliū q̄ iurantē. Itē in laicum & clericū de re spūali ex auctoritate superioris pōt compromitti, vt hic videt.

Cap. 2. e. titu. in 4. compilat.

Pisis.

Albatij

In aliquot vetustissimis exemplaribus ita: ꝙ licet ad cām tractandam, procuratori suo dederit gnāle mādatū, &c. quę lectio planior ē.

Ianuen.

CAP. IX.

PEr † tuas litteras intimasti ꝙ cum super executione arbitrij, quod inter hospitalarios S. Ioannis & plebanū de Piscia, † super hospitali sancti Allucij † latum erat, à nobis litteras accepisses: & infra. ¶ Plebanus proposuit, ꝙ † ad causam tractandam procuratori dedit generale mandatum, [a] non tamen ei mandauit, ut sine speciali mandato cōpromittere posset, vel transigere super eo. Et præterea procurator iā dictus de assensu canonicorū [b] suorum non fuerat institutus: & ideo dicebat arbitriū non valere præsertim cum procurator fines mandati [c] excesserit, & arbitriū fuerit per vnū clericum & duos laicos promulgatum, licet ipsi de assensu Genuen. † archiepi, cui causa commissa fuerat arbitriū protulissent: & infra. † Super quo fraternitati tuæ taliter respōdemus, quòd si ex parte plebani arbitrium receptum fuerit, indistinctè ratum [d] haberi dēt: ac per hoc iuxta tenorem mandati Apostolici executioni mandari. Si uero receptum non fuerit, refert, vtrū fuerit, uel non, de obseruando ipsum pœna statuta. Et quidem si pœna fuerit apposita, agi pōt ad pœnam: at si nulla statuta fuerit, sed simpliciter, ꝙ staretur sentētiæ, fuerit compromissum, ꝓcurator ad interesse poterit cōueniri: † quia iuramento suo seipsum personaliter, non ecclesiam poterat obligare. Quod aūt à duobus laicis & vno clerico dicitur esse prolatum, nequaquam obuiare videtur, cū auctoritate [e] dicti archiepiscopi factum sit, cui causa de qua dicitur cōpromissum, fuerat delegata.

a Generale mandatum. Bene allegabat: qa licet haberet generale mandatum, transigere tñ non poterat seu componere. ff. de procu. mandato. & C. de transact. transactionis. Sed si clausula, de rato, fuit apposita, tunc videtur ꝙ transigere possit, aliter non: quia adiectio illius clausulæ aliquid operatur ar. ff. de vsur. si stipulatus. & j. de religio. domi. cum dilectus. & videtur expressum s̄. de transac. contingit. Sed obstare videtur. ff. de mand. creditor. §. vlti. Dic de hoc vt notatur in prædicto cap. cum dilectus. & ut dixi supra. de transact. contingit in gl. quæ incipit, notat, in fine.

¶ Glo. seq. cum se ꝑordinatim iustificat primam, secundam, & tertiā allegationem plebani.

b Canonicorum. Vnde non valuit qđ per eum factū fuit, si cōsensum canonicorū nō habuit s̄. de ꝓcu c. 1. & capl'm sine cōsensu prælati agere non pōt. j. de iudic. causam quæ. De hac materia dictum est sup. de rescri. edoceri. & sup. de ꝓcur. ca. 1.

c Fines mandati. Vnde non ualuit quod vltra fecit su. de of. delega. cum olim. & C. de procu. si procurator. & ff. manda. si diligenter. & sup. de rescriptis. cum dilecta.

a Sequitur fines mandati custodiendi sunt. Ioā. Andr.

¶ Glo. seq. iustificat mandatum Papæ, dicens id sumi ex tribus legibus in fi. quærit opponendo, & soluit.

d Ratum haberi debet. Licet ꝓcurator nō habuisset mādatū ad hoc, ex quo tñ clerici ratū habuerūt arbitriū, ē obseruādū: & valet. ff. de procu. mādato. & s̄. de transa. cōtingit. Idē esset si egressus fuisset fines mādati, ex quo ratū habuit dñs factum procuratoris. s̄. de of. deleg. cum olim. Idē esset & si nullū mādatum habuisset, postq̄ ratū habuerunt qđ eorū nole fecit. ff. de iudi. licet. verum ideoq; dēt arbitriū executioni mandari, vt hic dicit. Et quod dr̄ hic; colligit de trib. legibus. Si enim arbitrium à partib. approbatur, uel ēt silentio decē dierū, ex eo datur actio, & exceptio. C. e. cum antea. Si vero arbitrium nō fuit receptum, & pœna fuit apposita: tunc agitur ad pœnā. C. eod. l. 1. & ita p pœnam ad seruādū arbitrium qs compellitur. s̄. e. dilecti. Si nulla fuit pęna statuta, si simpliciter cōpromiserunt stare arbitrio, agi potest ad interesse ex stipulat. & hoc vltimū colligitur. ff. eo. diem. §. ulti. ff. si quis in ius voc. non ierit. l. vlt vnde iste ꝓcurator tenet ſm istarum distinctionē ad pœnā, vel ad interesse, cū ipse seipsū ēt suo iuramēto ꝑsonaliter obligauit si nō habebat ad hoc mādatū. Sed qualiter agit ꝯ ꝓcuratorē, cū ipse nō intenderit se obligare nec aduersarij intēdebant eū sibi obligare? Sed ideo cōuenit, qa se obtulit defensioni alienę, cū non haberet mandatū sufficiēs ad hoc. ff. de ꝓcur. Plauci'. & licet pars aduersa non intēderat eū sibi obligare: tamen obligatur, vt dicit lex: quia sæpe extra id quod agitur nascitur obligatio ff. commod. si ut. in fine.

Vide l. illa icius. ff. de procurato.

¶ Glossa sequens notat, quid delegatus, & assignat contrarium, & soluit.

e Auctoritate. Et ita auctoritate superioris potest compromitti in laicum & clericum simul de rebus spiritualibus. de hoc dictum est sup. cap. proxi. Item videtur hic ꝙ delegatus mandauit sententiam arbitri executioni, & si ipse nollet procedere, ꝙ delegatus possit arbitrum compellere, & non ordinarius. arg. C. de iudic. si. l. vlt. arg. contra. j. de foro competen. si quis contra. Sed hoc verum est qñ delegatus datur vel ad exequendum arbitrium, [a] vel ad compellendum arbitrum: alias ordinarius debet compellere arbitrum vt procedat. ff. e. l. 4. §. ait prætor. Bernar.

a Vel cum arbiter assumpt' sit ad cognoscēdū de recusatione legati. su. de of. deleg. suspicionis Ioā. And.

¶ Honorius tertius archiepiscopo Colonien.

¶ *Si per duos electos ad eandē prælaturam, in discordia compromittitur in ordinarium, morte alterius compromittentium expirat compromissum, ordinarius tamen ex potestate ordinaria procedit super iure superstitis ante quam fiat transitus ad aliam electionem. hoc dicit.*

CAP. X.

EX parte tua nostris est auribus intimatum, quòd va-

EX parte. Morte alterius compromittentium expirat compromissum. Primo ponitur consultatio. Secundo responsio: ibi, Breuiter. Abbas Siculus.

CASVS. Vacante præpositura sancti Cuneberti in colonia, canonici eiusdem ecclesiæ uota sua diuiserunt in duos: quidā elegerunt H. de Iuliaco, & quidam alij elegerunt. C. de Lombardia: Postmodum cum partes essent in præsentia Colonien. archiepiscopi, & tractarent super huiusmodi electionibus, in ipsum super hoc fide præstita compromiserunt: qui causæ meritis diligenter auditis, & intellectis, diem ad ferendam diffinitiuam sententiam partibus assignauit: pendente dilatione alter electus H. de Iuliaco ď medio est sublatus: Archieps hoc audito, canonicis prohibuit, ne pendente sua sinla ad aliā electionem procederent, sed quidam eorum nihilominus B. Colonien. canonicū in præpositum elegerunt: dic ergo quo debeat ferri sententia partibus coram archiepiscopo constitutis dictus B. allegauit, ꝙ archieps ulterius ꝓcedere non debebat, cum per mortem alterius compromittentis videatur compromissum finitum: archieps consuluit super hoc dūm Papam. Rndet Papa, ꝙ licet compromissum per mortem ipsius H. sit finitum, prius tñ de meritis prioris electionis cognoscere debuit, quam processus fieret ad secūdam: quia dictus C. superstes ius habet: secundus vero non. Not. ꝙ finitur compromissum per mortem alterius compromittentis, secus in iudicio.

a *Diuiserunt*. quod non est nouum nec reprehensibile. q.1. non est nouum. & 63. dist. c. vlt.
b *Fide præstita*. de qua habes ī. eod. cum tpe. secundū leges non debent iurare, sed pœnam possunt partes apponere. in Auth. de iudi. §. quia vero. coll. 6 & C. eo. Auth. decernim⁹.

cante præpositura sancti Cuneberti † in Colonia, canonici eiusdem ecclesiæ vota sua diuiserunt a in duos, videlicet H de Iuliaco, † & C. de Lombardia: & infra. Cumque postmodum tractaretur super electione hmōi & partes essent in tua præsentia constitutæ, in te demum sup hoc fide b præstita cōpromittere curauerunt: qui causæ meritis diligenter inspectis, ad proferendam diffinitiuam sententiam, diem ipsis consentientibus præfixisti. Interim vero præfato H. ab vna parte electo sublato de medio, supradictis canonicis inhibere curasti, c ne tua pendente sententia, procederetur ad electionē aliam faciendam: quorum quidam nihilominus B. Colonien. canonicum elegerunt. Die igitur quo sententia proferri debuit, in tua præsentia partibus constitutis dictus B. allegauit d q̄ procedere vlterius non deberes. Quapropter tibi edoceri a nobis humiliter postulanti, breuiter respondemus, quod licet arbitriū e sit finitum per mortē ipsius. H prius tamen de primæ electionis meritis debuisti cognoscere, f quam processus fieret ad secundam: nam si dictus C. superstes in electione ius habet, secundam constat penitus non valere.

† Galiberti.
† Villiaco.

c *Curasti*. & bene: q̄a pendente electiōe illius superstitis, nō est alia electio celebrāda. ī. de electio. considerauimus. & ista electio primo debuit reprobari q̄ fieret transitus ad secundam. j. de cōcessione præbendæ. post electionem. ad fi. & ī. de electionibus. auditis. vbi de hoc.
Glo. seq. ponit duo quæ fortificāt allegata per B. & eis respondet.
d *Allegauit* & male, vt declarant sequentia quia primo constare debuit de hac electione: vt dictū est in prima notula. sed mouit eum forte q̄a dicit lex quod mortuo altero ex litigatorib. q dederat fideiussorē iudicio sistendi causa, prætor non dēt eum iubere ammodo exhibere. ff. qui satisd. cogā. si decesserit. & sententia lata post mortem litigatoris nō valet. ff. de re iudi. in summa. §. vlti. & l. seq. Sed hoc non est verum generaliter, imò sententia debet ferri post mortem, saltem propter accessoria ff. de rei vend. vtique. & mortuo eo q appellauit necesse est hęredibus causam finiri. C. si pendē. appel mors interue. l. 1. quasi per to. Ita & hic necessaria est sententia quantum ad canonicos, qui quasi hæredes sunt quo ad ius eligendi, si alterius electio cassetur. & quantū ad aliū electum, ut sciatur an sua electio sit canonica. p̄ mortē alterius non perdit iste ius suum. nec acquirit si ius non habeat: itaq; debuit iudex causam finire ante. j. sic terti⁹ eligeret vt de oībus constaret. Sed illa videbatur melior allegatio, q̄ vlterius non ꝓcederet: quia cum ipse cognosceret tamq̄ arbiter ex cōꝓmisso, & cōpromissum finiatᷓ morte litigatoris: ut hic dicit. & ff. e. diē ꝓferre § j. & l sed interpellatur. vlterius cognoscere nō debebat. Sed licet sit finitū cōpromissum p̄ mortē alterius, tñ ꝓcedere pōt, cū sit iudex ordinarius suo iure, p̄p̄ rōnē q̄ reddit ī. & in ipsa littera inferius: nec vt merus arbiter cognoscebat arg. j. de præben. nisi. q̄a de matrimonio carnali in arbitriū comꝓmitti non pōt. ī. de transac. c. vlti. & ī. de in integr. restit. cap. penul. in fine. & hic de matrimonio spirituali agitur, aliàs arbiter post mortem alterius litigatorū nō ꝓcederet, nisi iterum compromittatur in ipsum à successoribus, per leges prædictas proxime.

† Vide l. diē ꝓferre. §. j. & l. sed interpellatur. ff. eo.

e *Arbitrium*. id est, compromissum. ff. eo. diem. §. j.
f *Cognoscere*. vt ordinarius, ut dixi; aliàs si ordinarius non fuisset, nō posset cognoscere: vt dictum est. Et sic habes, q̄d in ordinarium pōt compromitti ī. eo. cum tēpore. vbi de hoc.

E *Exposita*. Communis est diuisio. Secunda, ibi, Licet autem. Abbas Siculus.

Inter epm Feltrē. & Beluen. ex vna parte. & ciues Teruisinos ex altera, super districtu seu iurisdictionis & rebus alijs quō vertebatur, quæ per sniam Host. epi Apostolicæ sedis legati fuit terminata: tandem occasione ipsius snīæ quædam discordiæ ortæ fuerunt inter eos: sup quib. discordijs partes cōpromiserunt in ducem Venetorū, ut eius arbitriū seruaret, obtēta sup hoc ab vtraq; parte recepit: Papa sup eidē duci mādauit, vt ad cōponēdū interponeret partes suas. Idē dux ꝯ sniam legati iniquum ꝓtulit arbitriū: Eps Feltren. cōquestus fuit dño Papæ; & ipse scribit quibusdam iudicibus sup hoc dicens, q̄ licet eidē duci litteras suas misisset, vt ad cōponendū interponeret partes suas, non tñ fuit suæ intentiōis immutare snīam legati, vel suscitare quæstiones per eum sopitas: Vnde mādat quatenus non obstantib. litteris illis, quicquid per p̄dictum ducē factum inuenerint ꝯ sententiam p̄dictā, dēant in irritum reuocare, districtius prohibētes eidem, ne vlterius in cōpromisso procedat, & compellentes eūdē per censurā ecclesiasticam, ad restōnem obsidum datorum vt ipsius arbitrium seruet. Nota recurrendū esse ad intentionem scribētis. Itē arbiter de alio arbitrari non dēt nisi de quo compromissū est: quod si fecerit, nō valet: & ita forma cōpromissi seruanda est.

Idem electo † & abbati sancti zenonis, & C. canonico Verō.

Arbiter post rem iudicatā super discordijs nouis assumptus, non pōt per suum arbitrium sententiam immutare, etiam si de componēdo inter partes mandatum acceperit à Papa.

† Aliter ita electo abbati.

CAP. XI.

Exposita nobis Feltren. † & Beluen. electi petitio cōtinebat, q̄ cum causā quæ inter antecessorem suum ex parte vna & ciues Teruisinos ex altera, sup districtu & rebus alijs vertebatur, per sententiā Hostiensis episcopi tunc Apostolicæ sedis legati fuerit terminata: & infra. Tandē super quibusdam discordijs quæ hincinde videbantur exortæ, g in ducem Venetorum tamquam in arbitrum, cum parte altera cōpromisit: h & infra. Licet autē eidem duci literas nostras miserimus, vt ad componendum inter partes laborare deberet, cū tamen intentionis i nostræ nō fuerit immutare sententiam ipsam, vel sopitas per eam quæstiones suscitare, Mādamus quatenus (pręfatis litteris non obstātibus) quicquid per prænominati ducis arbitrium, contra ipsius legati sentētiam inueneritis esse factum, in irritum reuocetis, k ei districtius inhibētes, ne vlterius

† Felcen. Filtren.
† Belnen. Belien.

g *Exortæ*. Ex hoc patet q̄ compromissum non fuit factum super ijs quæ in sententia cōtinebantur, sed super discordijs quæ postea ortæ sunt.
Glossa sequens obijcit, & soluit.
h *Cum parte altera compromisit*. supple, in ducem, q̄ ꝯ sniam veniēs iniquum arbitriū promulgauit; & sic potest cōpromitti in laicum de rebus ciuilib. vt hic dicitur, sed non de spiritualibus: vt ī. eod. contingit. vbi de hoc. Sed qualiter potuit cōpromitti in ducem de his sup quibus sententia lata erat? nam trāsactio siue compositio fieri debet de re dubia. & lite incerta. ff. de transactionibus. l. j. sed cum res hic certæ erant per sniam, a qua nō fuit appellatum nec supplicatum: ideo transigi siue compromitti non potuit. † C. de transact. si causa. & ff. de transactionibus. etiam post rem. & ff. de cōd. indebiti. elegāter §. si post. ad quid compromissum fuit hic de certa re? hæc dubitatio soluitur in littera: quia non fuit compromissum ad hoc vt sententia mutaretur, sed vt illi duo duce mediante, desisterēt ab iniurijs quas faciebant episcopatib illis, vt infra sequitur.

† Host. ſtabat huic obiectiōi dicēs p̄p̄ hoc cōpromissū nō valuisse. Io. And.

i *Intentionis*. Semper recurrendum est ad intentionē scribentis, ut hic dicit, & sup. de procu. petitio & sup. de of. or licet. & sup. de vlupal. ex tuarū & j. de præben. cum causam. & c. vlt. quia eius est interpretari cuius est condere. j. de senten. excom. inter alia. & 11. q. 3. c. sicut. §. ex his. & C. de legib. l. vlt.
Glo. seq. obijcit, & soluit.
K *Reuocetis*. Sed vr̄ q̄ arbitriū tale non sit reuocandū, siue sit æquum siue iniquū. ff. de arbi. diē. §. stari. Dicas ergo q̄ siue qs fuerit arbitrator siue amicabilis cōpositor, nō est standum iniquo arbitrio, sed reducendū est ad arbitriū boni viri. ff. pro so. l. societatem. § arbitrorū. imo & si iurasset, dēt reuocari. j. de iureiu. Quintauallis. & ff. de ritu nup. quan. § . . . lib si libertus siue ēt arbiter fuerit. & eode modo non est stādum iniquo arbitrio ī. eo. c. j. & 2. & j. tercea ideo reuocat, q̄a iam latum erat ꝯ sniam directe, sed sup hoc non fuerat compromissum, ut snia reuocaret per arbitriū sm q̄ in littera di. & arbitriū non extendit nisi ad ea tm̄ de quibus cogitatum est & expressum in cōpromisso. sup. e. cū dilecti. vbi de hoc. ber.
Gl. seq. allegat . . . . . .

† De multis huc spectantibus vide Spe. tit. de arbi. § vit. & Dynū in c. ... de reg. iu. lib. 6.

a q *Ob . . .*

a Obsidum. Sic ꝩ. de iureiu. ex rescripto. & 23. q. vl. vt pridē. & ff. qui test. facere pos. obsides. Sed ꝯdicūt leges: q̃a liberi homines obligari non possunt. C. quæ res pig. obli. pos. q̃ filios. & ꝩ. de pig. lator Sol. obsides bñ dari possunt: vt dicūt iura primo inducta: nec dicunt obligari loco pignoris, sed tenent obsides, vt fiat quod iter partes conuenit: & ita cum solutum sit arbitrium & reuocatū, debent obsides restitui: q̃a sublato principali, & accessorium. ꝩ. de fi. de instr. inter dilectos ꝩ. de foro compe. si diligenti.

† Vide notata per Doctores in c. ex rescripto. & ad not in c. 2. de pigno.

Innotuit. Non valet cōpromissum de incerta persona in arbitrium assumenda. hoc dicit, quo ad titulum primo ponit factum. Secundo dat iudices: ibi, Ideoque. Abbas Siculus.

Casus. Quidā laicus C. nomine impetrauit litteras cōtra Guli. laicum, sup quadā summa pecuniæ, ad quosdam iudices delegatos, coram quibus dictus Guli. conuentus in cām, tandem fuit a partibus in duos arbitros compromissum, ita ꝙ si illi duo adinuicē discordarent, tertium adderēt iudices noīati, retēta penes se potestate compellēdi partes ad obseruandū arbitriū, per dictos arbitros promulgandū. sed cum dicti arbitri non possent esse ꝯcordes, dicti iudices tertiū adiunxerunt, q̃ cū altero illorum dictū Guli. cōdemnauit: idē Guli. a dictis iudicib⁹ compellebatur sñiam obseruare: inde sentiens se aggrauari, ad sedem Apostolicā appellauit, sed ipsi eius appellatione contempta, tulerunt excōicationis sententiam in eundē: vnde mandat Papa, quatenus si ita est, dictam sententiam denuncient esse nullā, cum iure sit ciuili statutum, vt compromissum de incerta psona assumenda in arbitrium non teneat. Nota ꝙ compromissum de incerta persona in arbitriū assumenda non tenet. Itē sentētia excommunicationis post legitimam appellationē lata, nulla est.

† obseruationem.

c Glo. seq. dat simile de indi: e. secunda pars reci. per q. an potuerint delegati sibi retinere executionem arbitrii.

b Potestate Sic ēt compromittitur in iudicem retenta delegata ptāte. ꝩ. de præben. nisi. & ꝩ. de præsum. litteras. & tunc iudex potest vti delegata iurisdōne si expedierit, & arbitraria potestate, vt in decre. nisi. sed hic non poterāt retinere huiusmodi arbitrij executionem, nisi p prorogationem iurisdōnis de consensu partium, quæ hic interuenit. sed hic non valuit ꝓrogatio: q̃a non ualuit cōpromissum de incerta persona assumenda, & sic non poterat fieri executio, licet intenderent ꝓrogare iurisdictionem delegatā de uno negotio ad aliud. Ber.

c Glo. seq. dat simile de iudice, procuratore, & tutore: signat contrarium decre. proxi. & remittit: elicit tria argumenta: signat contrariū decre. tunc speciali. & dupliciter soluit.

c Legali. vt ff. eo. item si unus. §. si in duos. quia compmissum de incerta persona non valet, vt ibi dicit: q̃a in assumēda illa tertia psona, isti iudices poterant dissentire, & sic res sine exitu futura est. arg. ꝯ. ꝩ. c. pxi. Sed ibi soluitur. Et sic iudex certus esse debet, alias nō valet commissio ꝩ. de rescri. ad hæc. & sic ꝓcurator certus esse dēt. ff. de ꝓcu. l. 2. sic & tutor incertus dari nō pōt. ff. de tes. tute. tutor incertus. & l. duo sunt Titij. & Insti. de leg. §. tutor. & ideo cū à principio nō tenuerit cōpromissum, licet fuerint postmodū cōcordes in assumēda tertia persona, non tñ tenuit arbitrium, & sic nec sñia etiam excommunicationis pp hoc lata. Et sic est arg. ꝙ si principale nō tenet, nec accessorium. ꝩ. de fo. comp. si diligenti. & ꝩ. de fi. inst. inter dilectos. & C. de legi. non dubiū. Item est arg. ꝙ ab initio non tenet, postea non cōualescit. ff. de regu. iur. quod in initio. & 16. q. 3. c. placuit. §. potest. ver. quod si priuatus. Item est argu. hic ꝙ licet res ad eū casū ꝑueniat à quo potest habere initium, tamē non valet. hic non valuit compromissum: q̃a tertius arbiter incertus erat. Sed manifeste contradicit. ꝩ. de appellat. cum speciali. vbi dicitur ꝙ duo arbitri sunt eligendi; & si concordare non possunt, assumant tertiū: & si tertius arbiter incertus est, qualiter respondebis? Potest dici ꝙ illud est speciale in causa recusationis: q̃a illi arbitri non dānt veri arbitri, immo quasi naturam iudicum sapiunt: quia iurisdictionem uidentur habere. argum. sup. de offi. deleg. suspicionis. Vel dicas quod non est contra. ibi enim statuit ius, ꝙ duo arbitri eligantur à partibus, qui de suspicionis causa cognoscant: & si illi duo non concordant, ipsi arbitri eligant tertium. ꝯ. de offic. deleg. suspicionis. sed partes non eligant illos, vt si discordes fuerint, eligant tertium: sed simpliciter eligant duos, nulla mentione habita de tertio & ius ostēdit ibi q̃d facere dēant partes, & quid postea ipsi arbitri, cum in fine nō potuerunt concordare: & ēt quod dicit hic, respicit ipsum factum. ut si tertius eligatur incertus non teneat compromissum, ut hic factum fuit. Si dictū fuisset hic ꝙ certam personam eligerent, si discordassent, tunc valeret. ff. eod. item si unus. §. si in duos.

† Vide l. itē si vnus §. si in duos. ff. e.

...in compromisso procedat, eundem ad restitutionem obsidū[a] occasione illius compromissi sibi datorum, vt ipsius arbitriū seruaretur, per censuram ecclesiasticam compellentes.

Gregorius nonus decano, & magistro P. canonico sancti Petri Atrebaten. diœcesis.

Non valet compromissum factum in duos siue plures, hoc adiecto, vt in casu discordia eligatur tertius per eosdem, vel alios. h. d.

CAP. XII.

INnotuit nobis Gulielmo laico conquerēte, ꝙ cum O. laicus, ipsum super quadam summa pecuniæ coram iudicibus auctoritate Apostolica conuenisset, tandē fuit a partibus in duos arbitros compromissum, sic tamen ꝙ si illi duo adinuicem discordarent, tertium adderent iudices nominati, retenta penes se compellendi partes ad obseruandum arbitrium per dictos arbitros ꝓmulgādum nihilominus potestate.[b] Cumque tertius arbiter a iudicibus prædictis electus, cum altero duorum, ipsum parti alteri cōdemnasset: idem ex eo sentiens se à prædictis iudicibus grauari, quòd ipsum ad obseruantiam[†] huiusmodi arbitrij compellebant, nostram appellauit audientiam, sed ipsi appellatione contempta, excommunicationis tulerunt sententiam in eundem. Ideoque mandamus, quatenus si est ita, cum legali[c] sit prouisione statutum, vt cōpromissum de incerta persona in arbitriū assumenda non teneat, dictam excommunicationis sententiā denuncietis penitus nullā esse. †

Idem abbatissæ, & conuentui Iotren.

Valet compromissum factum in vnum uel in plures, vt ipsi per se causam diffiniant, vel per alios, quos ipsi elegerint. hoc dicit secundum intellectum quem sensit gloss. hic, & Inno. in cap. præcedenti, qui placet mihi. Panorm.

CAP. XIII.

CVm à nobis petitur: & inf. Ex parte vestra fuit propositum, ꝙ olim inter vos & Senonen. archiepiscopum quæstione suborta, super eo ꝙ idem archiepiscopus asserens monasterium vestrū metropolitico iure sibi subesse, procurationes & res alias exigebat à uobis. Tandem in R. sancti Angeli diaconū Cardinalem tunc Apostolicæ sedis legatum à partibus concorditer[d] compromisso: & promisso sub certa[e] pœna, quòd arbitrio

CVm nobis. Primo ponitur factum. Secundo confirmatio: ibi, Nos igitur. Abbas Siculus.

Casus. Inter abbatissam & conuentum Iotrē. monasterij & archiepm Senonen. vertebat̄ qō, super eo ꝙ idem archiepš dicebat monasterium ipsum metropolitico iure sibi subesse, petens propterea ab ipso monasterio procurationes & res alias. Tandem concorditer à partib. compromissum fuit in R. sancti Angeli diaconum Cardinalem Apostolicæ sedis legatū & compromissum fuit sub certa pœna, ꝙ præcise parerent arbitrio seu ordinationi eiusdē, uel duorū mediatorum, quos idem Cardinalis sup hoc deputaret: Legatus super hoc deputauit magistrum P. capellanum domini Papæ, & I archidiaconū Senonen. mediatores: & ipsi ordinando & diffiniēdo cām hmōi terminauerunt: postmodum petiuerunt partes a dño Papa, vt ordinationē & diffinitionem prædictā cōfirmaret: & ipse q̃d per dictos mediatores super hoc factum fuit, cōfirmauit. Nota ꝙ hæc decre. nō ꝯdicit iu. ri: q̃a licet incerto arbitrio cōpromitti non possit: tñ sic potest cōpromitti q̃ valeat arbitriū, q̃d laudatū fuerit arbitratu Cardinalis. ff. d arbitris. si ita.

d Concorditer compromisso Et sic de re spirituali potest in ecclesiasticam personam compromitti: quod verum est sup. eo. contingit. vbi de hoc.

e Sub certa pœna. supra eodem, dilecti. cui tantum metu pœnæ stabitur: vt ibi, & C. eodem. l. j. & sic religiosi possunt

 exigere

exigere pœnam. qualiter & quando hoc liceat, dicitur supra eodem. dilecti.

Glo. seq. duo notat & remittit.

a *Mediatorum.* sic videtur, quod arbiter incertus possit assumi: quia hic nõ fuit expressum de mediatoribus istis: vnde signatur contra. s. c. proxi. ff. eo item si vnus § si in duos. Sed dicas quod Cardinalis non fuit assumptus vt verus arbiter, nec illi mediatores, sed potius fuerunt amicabiles compositores, qui de plano, & sine ordine iudiciario, & sine aliqua cognitione partes concordauerunt. & hoc patet ex verbis illis, arbitrio seu ordinationi & ex eo quod dicit inferius, ordinãdo & diffiniẽdo. vnde quod factum fuit per legatũ

seu ordinationi eiusdem, vel duorum mediatorum, a quos idem super hoc deputaret, præcise parerent: magister P. capellanus noster, & I. archidiaconus Senonen mediatores ab eodem super hoc deputati legato, ordinando & diffiniendo causam huiusmodi terminauerunt. ¶ Nos igitur, quod per prædictos mediatores super hoc actũ est, auctoritate Apostolica confirmamus.

siue per illos, quos ad hoc mediatores elegit, tenet. Vel si fuerunt arbitri adhuc cessant contraria: quia hic non fuit compromissum factum de incerta persona, sed partes dederũt potestatem legato vt ipse eligeret arbitros seu mediatores, & ipse elegit certos, & hoc non est contra iura superius signata: & ideo Papa confirmat ordinationem illorum, quia nec Cardinalis poterat discordare: sed in superiori decre potuerunt discordare. & ita non contradicit. Bernardus.

Compromissum. CASVS. Quæritur an compromissum in arbitros extendatur ad compromittentis hæredes: Et respondeo quod non, nisi in compromisso de hæredibus sit cautum. Not. quod compromissio non transit ad successores, nisi de ipsis facta fuerit expressa mentio.

a Glo. seq. facit quinq;. Primo dicit vnde sumi potuit c. Secundo ponit differentiam inter iudicia & compromissa: & causam reddit. Tertio dat simile in pacto. Quarto dicit quid si alter compromittens solum exprepsit hæredem. Quinto notat, & dat simile de morte arbitri.

b *Hæredes.* hoc sumptum est de legibus illis. ff. eodem. diẽ proferre §. 1. & l. sed & interpellatur. § si ab altera parte secus est in iudicijs. iudicium enim trãsfertur ad hæredes, quamuis de hæredibus mẽtio nõ fiat. C. de iur. calu. Authen. principales & hoc ideo quia arbitria stricti iuris sunt, compromissum vero non extenditur nisi ad ea tantum, de quibus expresse in compromisso cauetur. s. eod. cum dilecti & ff. eodem. non distinguemus §. de officio. nec ad alias personas: ut legibus prædictis sic pactum personale non extenditur ad hæredes quandoq;. ff. de pact. idẽ in duobus. § personale. & l. iurisgentium. § pactorum. si alteri' partis tantum hæredis mentio etiam fiat, morte nihilominus soluit compromissum vnde ex vtraq; parte debet fieri mentio hæredũ, alias nõ transit ad hæredes, ut dicit lex prædicta, sed & interpellatur. § si ab altera. vnde melius diceretur in cõpromittẽtium hæredes. & ita soluitur compromissum per mortem alterius compromittentis. s. eodem. ex parte. & per mortem alterius arbitrorum supra. de offic. deleg. vno. Bernardus.

Et in iudicio semper succedit, etsi nihil sit dictũ. l. 2. ff. de prox stipul. in arbitrio succedit si fuerit dictum, in societate vero si succedit hæres, quamuis in actiõe succedat. l. nemo pot. ff. pro socio.

Vide l. veteribus. C. de contra & comit. stipulat.

Idem.

Compromissum ante sententiã latam finitur morte alterius cõpromittentium, vnde non transit in hæredes compromittentium, nisi de eis sit cautum in compromisso: hoc dicit; cõprehendendo mentem capituli.

[illegible]

Compromissum non extenditur in compromittentis hæredes, b si de ipsis non caueatur ibidem. †

FINIS LIBRI PRIMI.

LIBER SECVNDVS.

DE IVDICIIS.

Supra dictum est de præparatorijs iudiciorũ:nunc de ipsis iudicijs est videndum.Vel sic: In proximo præcedenti tit. dictum est de arbitris, verum quia arbitria sunt redacta ad instar iudiciorum.l.1. ff. de arbi. ideo de his sub|dit.

De hac materia rubrica habetur.2.q.1.& 5.q.4.14.q.1.15.q.7 16.q.6.30.q.vlt.§.his ita.vsque ad fi.& habetur in Sexto,& in Clemen.

Ex concilio Africano c.54. refert Burchard⁹lib.j.decret.c.181.& Iuo par.5.cap.297.& c.j.eod.tit.in 1.cõpil.

De quo vult deo. Potest multipliciter summari,secudum varios intellectus.Et primo sic: qui promisit nõ declinare iudicem, pœnitere non potest. Vel ad eundem intellectũ sic & clarius: Pactum de non declinãdo iudice aliàs suo,qui exceptione legitima repelli poterat,est irreuocabile. Diuiditur in tres partes ẽm And. In prima ponit̃ facti narratio, in secunda iuris dispositio.In tertia incidentis quæstionis decisio. Secunda:ibi,Placuit. Tertia: ibi, Nam Abbas Siculus.

Hinc videt̃ inferri ꝙ ad valorẽ citatiõis oportet, ꝙ fiat auctoritate iudicis, ad instantiã partis. l.ad perẽptoriũ. & ibi Bar. ff. eod.

LIBER SECVNDVS.

TITVLVS I.

De iudicijs.

¶ Ex concilio Africano.

¶ Contumax in non comparendo uel non respondendo,excommunicari potest:beneficio autem priuari non debet.h.d.Ab.Sicu.

CAP. I.

De Quoduultdeo a Catuariẽsi ẽpo,quẽ b cum aduersarius ipsius,eum petijsset ad concilium introduci, † interrogatus c an cum eo vellet experiri; d primo id promiserat, & altera die respondit hoc sibi non placere, e atque discessit: ¶Placuit,ut nullus eidem communicet,donec f satisfactione præmissa fuerit absolutus. g Nam adimi g sibi episcopatum h ante causę eius exitum nulli potest iure videri.

CASVS Quidã impetebat Quoduultdeũ ẽpm Canturiẽ. petijt illũ introduci in cõcilio Africano:Interrogatus fuit an cũ aduersario suo uellet in iudicio experiri:primo id promisit, altera die rñdit hoc sibi non placere:atq; recessit:petebat aduersarius ut remoueret̃ ab ẽpatu:& concilium excõicauit ipsum:statutum fuit in cõcilio ꝙ nullus eidem Quoduultdeo cõicet donec satisfactione pñtia fuerit absolutus: & sic fuit excõicatus:ẽpatus tñ ante causæ exitum adimi sibi non dẽt. Not.ꝙ pp contumaciam aliquis est excõicandus: nec debet absolui nisi satisfecerit, sed in principali causa procedi non debet.Item sine causę cognitione nullus deponi debet.

a ¶ *De Quoduultdeo.* proprium nomen est.

b ¶ *Quem.* id est,qui.& ponitur casus pro casu.sic 75.dist. ordinationes.& 18.q. 2.quidam. vbi eos, ponitur pro,ĩhi.

¶ *Glo.seq.obijcit,& dupliciter soluit, & secundam reprobat.*

c ¶ *Interrogatus.* Ex superabundanti interrogatus, qm aliàs ex necessitate tenebatur sub eis rñdere,quia iudicium reddit̃ in inuitum.ff.de verb.obl.inter stipulantem.§.j.quia oẽs causæ tunc in synodo tractabantur:uel forsitan ne posset postea iudicem recusare.3.q.3.§.offeratur.sup.de offi.deleg.sup qõnum.§.nos.& §.uerum.nisi aliqd postea de nouo emergat.ĩ. de offi.deleg.insinuantem.& ff.de inter act.de ætate §. ex cã & ff.de pcu.si post datum procuratorem & de pœn.dist.6.placuit.sed illa nõ fuit cã:qa synodum totã nõ potuit recusare.

d ¶ *Experiri.* Experiri ponitur hic pro defendere.aliqñ tamẽ ponitur pro agere.ĩ.de causa poss.& proprie.pastoralis. & no. ĩ.de senten.& re iudic.c.pen.

e ¶ *Non placere.* Sed nonne fuit locus pœnitentiæ:Vĩ ꝙ sic.ff. de iur.om.iud.si conuenerit.Respondeo,locus est pœnitentię ĩ.de iur.pat.cum laici.sed non hic,quia non potest pœnitere in alterius præiudicium.ff.de reg.iur.nemo.& quia contumaciter recessit.fuit excommunicatus.11.q.3.certum immo inuitus compellitur respondere,vt dictum est.

f ¶ *Donec.* Loquit̃ ẽm antiqua tpa, qñ cã excõicati tractabat̃ anteq̃ absolueret̃.11.q.3.si ẽps forte.Intellige ẽm antiquã litteram,quæ olim in antiqua cõpilatione talis erat hic: nullus eidẽ cõicet,donec causa eius,qualẽ potuerit terminũ sumat. Et ẽm istam litteram bene loquitur ẽm hodierna iura: qa cũ ꝑ cõtumacia fuerit excõicatus,nullus dẽt ei cõicare donec satisfactione pmissa.i.satisdõne pñtita de iudicio sisti,fuerit absolutus.ĩ.de ver.sig.ex parte hodie vero statim dẽt absolui,& postea cognosci de cã excõicationis,nisi in casib vt ĩ.de sen. exco.p tuas.& nisi qs excõicatus sit ꝑ manifesta offensa. ĩ.de verb sig.ex parte.& 23.q.vlt. pessimam.& ĩ.de senten.excom. solet lib.6.

Nisi etiã men esset notoriũ ĩ.de accu sat. euidẽ tia uel nisi ageret, si de fœdere mattimonij.vt lite non contest. qm.

¶ Ex synodo Eugenij Papæ. †

¶ Laici ecclesiastica negotia tractare non debent,sed prælatorũ iudicio disponuntur.h.d.Abbas Siculus.

CAP. II.

Decreuimus,ut laici i ecclesiastica tractare negotia non præsumant. k Sed ẽpi, abbates,archiepiscopi, & alij ecclesiarum l prælati, de negotijs ecclesiasticis(maxime de illis quæ spiritualia esse noscuntur) laicorum iudicio non disponant Nec propter eorum prohibitionem, ecclesiasticam dimittant iustitiam exercere.

Eugenij 2. in synodo Remẽs. c. 4.& c. 2.eo ti. in 1.compil.

¶ Alexã.3.illustri † regi Angliæ.

¶ Causa iurispatronatus spectat ad iudicium ecclesiæ.hoc dicit specifice, & ad litteram.

Et, in multis antiquis.

In antiqua cõpilatiõe:archidiacoņi. Sed in omnibus manuscr. Raymũdi habetur. archiepi illustrissimo.

CAP. III.

Qvanto l diuina gratia:& infra. ¶ Causa vero iurispatronatus,ita cõiuncta est & connexa m spiritualibus causis: quòd non nisi ecclesiastico iudicio valeat diffiniri.

g ¶ *Nam adimi.* respõdet tacitæ quęstioni.

h ¶ *Episcopatum.* immo debet expectare ꝑ annum antequã adimatur. 11.q 3.rursus. & c. seq. maxime cum lis non fuit ɔtest. de hac materia tractatur ij. q.9.in summa. & c.decernimus. & 11. q.3.rursus,& ĩ. de do. & cõtu c veritatis.vbi de hoc. Bernardus.

Decreuimus,vt laici.Tres sunt partes. Secunda: ibi,Sed episcopi. Tertia: ibi, Nec propter Ab. Sicu.

CASVS Statutũ fuit in synodo Eugenij Papæ,ꝙ laici negotia ecclesiastica tractare nõ præsumant:Item pręlati ecclesiarum de negotijs ecclesiasticis nõ disponant iudicio laicorum,& præcipue de spiritualib.& ꝑ eorũ prohibitionem non dimittãt ecclesiasticã iustitiam exercere. Not. ꝙ laici ecclesiastica negotia tractare non debent, maxime spiritualia. Itẽ omnes ꝓlati sunt iudices ordinarij. Item abbas est nomen dignitatis. Itẽ pp prohibitionem laicorum, non debet iudex ecclesiasticus omittere exercere iustitiam ecclesiæ.

† Post cõcil. Later. sub Alex. 3. par. 47. tit. de iure patronat⁹. c. 4. & c. 5.eo. tit.in 1.cõpilatio.

i ¶ *Laici.* Laici enim de ecclesiasticis negotijs intrommittere se non dẽnt.ĩ.de re.eccle non alie.cum laicis.sup de arbit.cõtingit.& sup.de consti.ecclesia.& 96.dist.bene quidem.

k ¶ *Non præsumant.* auctoritate sua:delegari tamen possunt saltem causæ pecuniariæ,siue huiusmodi mere ciuiles, vt hic colligitur.& in laicos etiam de talibus potest compromitti. sup.de arbit.exposita.Papa vero ciuiles,criminales, & spirituales causas potest laico delegare arg 12. dist.præter. §. verum. & 2 q.5.Mennam.& 63.dist.in synodo.& c. Hadrianus.& 10. q.3.illud vĩ ẽt ꝙ eas teneat̃ delegare.11.q.1.te quidẽ.& c.clericũ.§.ex his omnib.2.& de hoc dictũ est ĩ.tit proxi. ɔtingit.

¶ *Glo.seq.arg.alleg.7.iura.*

l ¶ *Ecclesiarum prælati.* Arg. omnes ecclesiarum ꝓlatus esse iudices ordinarios.arg.sup.de of.or.cum ab ecclesiarũ 25.dist. plectis.2.q.1.nemo.11.q.1.experientiæ.& c.si q ex fratribus.& ĩ.de appe.reprehensibilis.& ĩ.de eo qui fur.or. susce.c.j.

Qvanto. Laici causas connexas spiritualibus trãctare non possunt.hoc dicit.

CASVS Dĩ hic,ꝙ causa iuris patronatus ita est annexa spũalibus causis, ꝙ nullus nisi iudex ecclesiasticus de ea iudicare debeat. Not. ꝙ causa mixta inter spũalem & ciuilem, magis sequitur naturam spiritualis quã ciuilis.Item idem iuris est in connexis quo ad iurisdictionem sicut in mere spiritualibus.Item ratione rei potius dicitur spiritualis,quam ratione personæ:& sic quod est minus dignum in sui substantia,maioris est efficaciæ quo ad iurisdictionem.

¶ Gl. seq.summari potest per modum obiecti mi,assumendo:ibi,& laicus.uel per modum quæstionis,quare,s.dicatur annexum: & non simpliciter spirituale, &c.

m ¶ *Connexa.* Ius uero patronatus non dr̃ proprie spũale:sed spirituali annexum.ĩ.de iure pat.de iure. & iõ dicit hic Hug. ꝙ eius causa annexa est spũalibus causis:vnde spirituale censetur pp connexitatem:qa q̃ religiosis adhærent, religiosã sunt spũale. ff.de rei vend.quæ religiosis.& ex tali cohærentia sumit suam naturã.sic ĩ.de patro.sup eo.& iõ talis cã ꝑ iudicẽ ecclesiasticũ tm̃ tractari debet,u t hic:& arg.sup.c.pxi.vñ vendi non po-

Ius Patronatus cur censeatur spũale.

test. j. de iure pa. de iure. Et laicus tale ius pôt possidere, cũ ñ sit mere spũale, sed ei annexũ: sed alia iura mere spũalia possidere non pôt: ut j. de pscri. causam q̃ & 16. q. 7. cap. j. & sup. de elect. sacrosancta. & c. Massana. Et ius funerandi pôt laic⁹ possidere. ff. de mor. inferẽ. l. 1. & tñ dñiũ sepulturæ nõ hẽt. Insti. de re diui. §. nullius. Ber.

AT *si clerici.* Diuiditur in quatuor partes ſm quod quatuor sunt dicta. Scda: ibi, *Si vero.* Tertia: ibi, *De adulterijs.* Quarta: ibi, *Sed non debet.* Abbas Siculus.

CASUS. Quidã clerici fuerunt conuenti coram iudice seculari: conuicti vel ↄfessi fuerũt ibi de crimine: q̃rebatur an pp talẽ confessionẽ, sint à suo epõ condẽnãdi: quia sicut sñia à non suo iudice lata non tenet, ita nec confessio facta coram eodem. Si vero coram epõ suo de criminib. in iudicio cõuicti fuerint uel confessi, dum modo sint talia crimina, pp q̃ suspendi debeant uel deponi, suspendendi sunt à suis ordinib. uel ab altaris ministerio ppetuo remouẽdi. Scdo q̃rebat, vtrũ epi dispensare possint cum clericis, q adulteria cõmiserunt? Rñdet Papa, q epi dispensare possunt cũ clericis post peractã pœnitentiã de adulterijs, & alijs criminib. quæ sunt minora. Tertio quęritur: vtrũ clericus depositus iudici tradẽdus sit seculari. Rñdet q clericum pro suis excessibus depositũ, eps nõ dẽt iudici tradere seculari: qa cum suo sit functus officio, duplici afflictione non dẽt ipsum affligere. Not. q confessio facta coram non suo iudice, non p̃iudicat cõfitenti: nec sñia à nõ suo iudice lata. Item eps põt dispensare in adulterio. Item non est qs dupliciter puniendus. Item depositus seculari iudici tradi nõ dẽt.

[1] Post cõcil. Later. par. 26. ca. 4. & c. 6. e. tit. in 1. cõpilatio.

In multis manuscriptis & impressis, & legitur p, nec, sed magis placet lectio quam recitimus.

¶ Idem Salernitano archiepo.

¶ *Clericum conuictum vel cõfessum de crimine coram iudice seculari, ex eo non punit eps, sed corã se conuictum vel confessum punit pœna debita, nisi cum illo dispenset, quod potest in adulterio & minoribus: depositũ vero non statim tradit curiæ seculari. h. d. vsque ad finem. Abbas Sicu.*

CAP. IIII.

AT † si clerici coram seculari iudice cõuicti fuerint vel confessi de crimine, non sunt propter hoc à suo episcopo aliquatenus condemnãdi. [a] Sicut enim sententia à non suo iudice lata non tenet: [b] ita nec † facta confessio coram ipso. ¶ Si vero coram episcopo de criminibus in iure confessi sunt, [c] seu legitima probatione [d] conuicti dummodo sint talia crimina, pp quæ suspendi dẽant vel deponi, non immerito suspẽdendi sunt à suis ordinib., vel ab altaris ministerio perpetuo remouendi.

¶ *Summatus est iste §. supra in pri. c. tamen quia habet materiam separatam & notabilem, & ideo dic aliter. In adulterio & minoribus potest cum clericis peracta pœnitentia episcopus dispensare: depositum autem pro suis excessibus nõ tradit indifferenter curiæ seculari. h. d. Ab. Sicu.*

¶ De adulterijs † vero & alijs criminibus, q̃ sunt minora, po-

¶ *Gl. seq. pon. 1 casum exceptum. secũda signat cõtrariũ de decr. multi.*

a ¶ *Condemnandi.* Nisi ex hoc grauata sit multum eorũ opinio arg. op. j. de testi. testimoniũ. & j. de sen. exc. cũ desideres. §. 1. in eo casu pp infamiam dẽt se purgare: vt dicit illa dec. cũ desideres. alias si se purgare nõ põt, debet puniri, quasi cõuictus interpretatiue. j. de purga. cano. c. cum P. & j. de simo. insinuatũ [1]. De hoc arg. 2. q. 1. multi. Sed ibi exponitur circa princ.

[1] De hoc dic ut notatur in c. cũ in iuuentute. j. de purgatione cano.

¶ *Glo seq. alleg. 3. concor. & soluit ↄrĩũ de decr. si diligenti. Secundo quærit sub nube de sententia contra clericũ lata p laicũ in causa reconuentionis. Tertio q̃rit de sic cõdẽnato de crimine qđ infamet, an, etc.*

b ¶ *Non tenet.* vt ij. q. j. in primis. uersi. de psona. & s. de ↄsue. ad audientiã. C. si a nõ cõpe. iudi. l. vlt. ex eo enĩ q isti in tali confessione non puniũtur, seu sñia ↄ eos lata nõ tenet colligit q illi inuiti tracti fuerunt ad iudiciũ seculare: nã si volũtarij hoc fecissent, ẽt si pro eis esset lata sñia, locũ suũ amitterent in criminali, & in ciuili pderent cãm. xi. q. j. inolita. & c. placuit. & j. de fo. compe. si diligẽti. vñ non p̃iudicat eis. Sed si cleric⁹ conueniat laicum coram iudice laico, & ille laicus reconueniat clericum ciuiliter de crimine, si ferat sñia contra clericũ bene tenet, quia suus iudex est per recõuentionem. j. de mu. pet. c. j. & 2. & 3. q. 8. c. accusatores. §. cuius in agendo. & C. de sent. & interlo. om. iudi. cũ Papinianus. & in Auth. & cõsequẽter. Criminaliter vero ipsum conuenire non posset corã iudice seculari. xi. q. j. c. j. & ij. nec recõuenire; qa in crimine nõ admittitur reconuentio. 3. q. 11. neganda. qa nõ relatiõe criminũ sed innocentia reus purgat. ff. de publi. iudi. is q. Sed pone clericum, cõdẽnatũ ciuiliter de furto, vel de alio crimine qđ infamet, à iudice seculari p recõuentionem, nunq d eps suus p tali sñia, ex qua infamis vr̃, seu cõfessione cõdẽnabit illũ q talis sit infamis? Dicit lex q nõ põt facere pses puinciæ, quin cõdemnatum de furto sequatur infamia. ff. de furtis. non põt. Rñdeo ex tali sñia nõ deponit: qa cũ ciuiliter actũ sit, nõ dẽt dici infamis. Si vero ex tali sñia uel cõfessione grauata est ei⁹ opinio, ab officio dẽt suspendi vsq; ad debitam purgationem. ar. 2. q. 5. præsbyter si à plebe. & j. de simo. accusatũ & ca. seq. arg. ff. de suspect. tuto. l. tutor. §. pterea. & C. de testi. nullũ. arg. q deponi vel bñficio priuari nõ dẽt, donec aliud cõtra ipsum pbaret. arg. s. e. c. 1. & xv. q. vlt. c. vlt. in fine. & pterea non debet puniri, qa nondum fuit actũ ad hoc, & ideo pœna ordinaria sibi imponi nõ debet. j. de ordi. cognit. cũ dilectus. & j. de except. c. j. in fine. & iuxta iudicij formam sententia debet formari j. de simo. licet Hely. Quando confessio p̃iudicet vel quãdo non, dicetur j. de confes. c. ult.

c ¶ *In iure confessi sunt.* Confessus in iure, pro conuicto hr̃. C. de confes. l. unica. & j. de confes. c. pen. & vlt. ff. eo. certum.

¶ *Glo. seq. reci. per quæstionem, scilicet quæ sit legitima probatio, et soluit, considerat personas & modum.*

d ¶ *Legitima probatione.* Puta per legitimos testes & oĩ exceptione maiores: [2] ut 2. q. j. in primis. in fin. in criminalibus enim apertæ debent esse pbatiões & luce clariores. C. de pbat. sciant cuncti. ij. q. vlt. sciant cuncti. & 5. q. 6. Epiphanium. & in absentia iudicis testes tales nõ sunt recipiendi, sed tñ in p̃sentia iudicis: [3] vt si res exegerit, tormẽtis subijciãtur. C. de fid. inst. Authen. apud eloquẽtissimum. & 5. q. 5. illi qui. & ita demũ sunt puniendi secũdũ qualitatem & quantitatem criminis j. de homi. sicut dignum. vt iuxta iudicij formam sentẽtia dictetur. j. de simo. licet Hely. & j. de ord. cog. cum dilectus. in fin.

[2] Adde gl. fin. & notabilẽ Insti. de inuti. stipu. §. itẽ verborũ. & de conlan. & affini. ca. j.

[3] Saluo eo qđ d mulierib⁹ dr̃ j. eo. c. ij. lib. 6. Io. And.

¶ *Glo. seq. primo signat contra decre. quid omnibus, & dat duas solutiones. Secundo arg. à contrario, q episcopi non dispensent in maioribus adulterio, nec vbi non sunt expresse permissi, dicens quòd hæc est quæ [illegible] opinio, ad quam inducit duas dec. deinde reci. opi. contrariã, ad quam inducit 5. exempla maiorum criminum, subdens genus, ad quod inducit duas decre. & vnam l. & exprimit, quorum fuit opi. & illam vna ratione coadunat.*

DE ADULTERIIS *vero & alijs criminibus, quæ sunt maiora.* Arg. ↄtra. 32. q. 7. qđ in oĩb. adulterio grauius? Solu. illa interrogatio nõ implicat q adulteriũ sit grauius alijs criminib. sed quasi raritatẽ denotat. & est simile de pœ. dis. j. si sacerdos. Vel dic graui⁹, i. cõius, & illud dictũ fuit in detestationẽ criminis: vt magis vitaret: qa multa alia peccata grauiora sũt adulterio, vt puta, incestus 32. q. 7. adulterij malũ. Ex verbis istis colligũt q. dã q eps de adulterio tñ & inferiorib. criminib. põt dispẽsare, & non in maioribus quasi à ↄtrario sensu, cũ dicat de adulterio. [4] & alijs quæ sunt minora, ergo nõ de maiorib. qa hoc qđ de qbusdã cõcedit, de alijs negare vr̃. arg. 25. dist. qualis & C. de [illegible] cu. maritus. & j. de p̃sum. nonne. & arg. j. de ijs q̃ fiunt à præ. sine consen. c. cum Apostolica. ad fi. & dicũt q tñ dispẽsare possunt in casibus expressis à iure. ar. huius c. vbi de qbusdã cõceditur. vñ alijs vr̃ phibitũ per iura p̃dicta, & est ad hoc arg. s. de tẽp. or. dilectus. ex eo q ibi dr̃, cũ illi hmõi dispensatio à canone minime sit permissa. & sic argumentatur ex eo q intelligitur phibita esse; & sic q̃libet dispensatio prohibita epis intelligit, nisi eis sit expresse concessa: qa nunq̃ intelligitur esse phibitum qđ non est expresse ↄcessum sup. de trãsla. inter corpalia. Alia est magis cõis opinio, q eps vbicunq; põt dispensare, vbi non inuenitur phibitũ, [5] & vacat hoc ar. à cõtrario sensu: qa in multis grauiorib. criminib. q̃ de adulterio, dispensatio est pmissa epis, puta in hæresi. 50. dis. p̃sbyteros. Itẽ cũ sacrilego. 50. dist. si qs p̃sbyter. & in criminib. occultis 50. dist. de his vero. Item cum simoniaco qñq; in beneficio, qñq; in ordine. j. q. v. c. ij. & vlt. & sup. de elec. si alicuius. Itẽ cũ schismatico. 59 dist. vt ↄstitueret. Et gnaliter vbicũq; nõ phibet dispensatio, intelligit esse pmissa. arg. j. de sen. exc. nup. & c. à nobis 2. & lex hoc optime pbat. ff. qb. ex cau. maio. necnõ. §. j. Edictũ de dispẽsatione phibitoriũ est ſm hãc opinionẽ. & in hac opinione fuit Hug. vt inuenies. 50. dis. si qs p̃sbyter & Io. [6] notauit d hac materia. 50. dis. miror. & 1. q. 7. §. nisi. & Lau. Vin. & Tan. hoc idẽ dicũt. Qñq. inuenies p phibet dispẽsatio, vt in in casib. quos distinxit Io. in c. miror. qñq; inuenies ẽ pmittĩ, ut in casib. notatis in p̃dicto §. nisi. Imo eps & q̃libet sacerdos põt dispensare, & mitigare canones pœnitẽtiales, q satisfactionẽ iniungunt p peccato ↄfesso in pœnitentia. arg. de pœ. dis. j. mensura & 60. dis. de his clericis. & ca. ij. q. & 26. q. 7. tpa pœnitudinis sed canones illos, q inducũt pœnã depositiõis. vel suspensionis in enormib. criminibus. mitigare vel dispẽsare ñ possũt. 50. dist. miror. & 12. q. 2. d viro. & j. d acc. q sitiõis. j. rñl.

[4] Quod in veteri testamento puniebat morte, Leu. xx. Deut. 22. ergo nil grauius quo ad pœnã. Io. And.

[5] De delictis clericorum & eorũ pœnis, pulchre Bernardinus Diaz ĩ practi. cri. canon. quem videto. ac omnia hic tradita intelliges.

[6] Concor. gl. in l. cõtinuus. §. cũ qs. ff. d ver. obl. & Bart. in l. apud Iulianũ. §. j. ff. de leg. j.

[7] Vinc. dixit epum posse dispensare vbi ñ inuenit phibitum, & inuenit aliqñ dispensatum.

a 5 *Pani-*

a Pœnitentiam. Hoc ideo dicit, qa venia non cōceditur nisi pœnitenti. 24.q.2. legatur.& quomodo gaudebis, & c.23.q.7. c.vlt. Et nemo pptest bene agere pœnitentiam, nisi sperauit indulgentiam de pœn.dist.3.nemo uel saltem partem pœnitentiæ egerit.32. dist. præsbyter.in fin.

ADDITIO.

a Quia [1] de potestate epi qñ valeat dispēsare, & qñ nō, varij varia referūt,& aduersā, nōnullis asserentibus epum dispensare posse vbicūq; nō inuenit̄ phibitū, arg.eius qd legitur. j.d sen.excō. nup. & ff. qui ex cau. ma.l. necnō. § 1.in qua snīa fuerunt Tan.& Lau.& est magister B. & no.p eum in isto cap.alijs in 9trium sentientibus,vt G.Nasone. qui scripserunt, q eps dispensare non pōt nisi vbi inuenitur concessum. pro quib facit. s. de tēpo. or. dilectus.& s. de trāslati.inter corporalia. Vincentio concedente dispensationem epis, vbicunq; eis non inuenitur prohibitum, & inuenitur aliqñ p eos fuisse dispēsatū;& in alijs nouis casibus dispensationē epis nullatenus concedendā p pallegatam decre. dilectus,& c.inter corporalia.Sed vt oīs opiniōis diuersitas euitetur:ita est distinguēdū. Refert, an eps velit dispēsare 9 canones,q non inducunt irregularitatē, an 9 illos q irregularitatem inducunt. In primo casu nō pōt;verbi gratia:Canones phibent ne ordinetur qs ad plures sacros ordines vno die,hoc non est pp irregularitatē;sed vt mysteria vel interstitia tporum obseruentur:non em irregularis psumit q statim est ordinatus. In hoc casu eps dispēsare nō pōt, cū hmōi dispēsatio ei a canone nō sit pmissa. s. de tēp.or. dilectus. Itē phibitū est ne eps sine licētia Papæ de ecclesia ad ecclesiā trāsferat; hoc nō est pp irregularitatē:sed qa Papa hoc sibi in signū specialis priuilegij reseruauit.ut sup. de of.le.q trāslationē.& in hoc casu archieps cū suffraganeo dispēsare nō pōt. s. de trāsla. corporalia. Si vero eps uelit dispēsare 9 canones, q irregularitatē inducunt, distingue utrū irregularitas pueniat ex defectu, aut ex delicto. Si ex defectu, aut ex defectu nataliū aut ex defectu sacramēti. Si ex defectu nataliū in hoc casu pōt eps dispēsare in minorib. ordinib.& bñficijs.sup.de fil.psby.c.veniēs.& c. fin. Si ex defectu sacramēti, puta, 9xit aliqs cū vidua corrupta vel habuit duas vxores, uel aliās est factus bigamus: tūc eps dispensare nō pōt, ut su.de biga.sup eo & c nup. Si aūt pueniat ex delicto iterū distingue, aut ex pprio aut ex alieno. Si ex pprio, pōt dispēsare eps: vt in adulterio,& in alijs inferiorib. vt hic dr: nō aūt in maiorib qa ex quo cōcedit̄ de minorib, de maiorib. p cōsequens denegat̄.25.dist. qualis. cū suis concor. Si vero pcedat irregularitas ex alieno delicto, tunc pōt dispēsare eps in maiori crimine q̄ sit adulteriū.do exemplū: Simonia est maius peccatū adulterio. j. de simo. p tuas & tū ibi dispensat eps, cum procedat ex alieno delicto: puta, dedit aliqs amicus tuus pecuniā te ignorante alicui, ut tibi daret pbēdā vel te ad ordines psentaret, pōt tecū dispensare eps post tuā liberā resignationē, quis in dignitate taliter acquisita dispēsare nō posset. ut 1.q.5.c.2.& vlt & sup.de elec.si alicuius. Sed quæ quare eps pt dispēsare 9 canones q irregularitatē īducūt,& n̄ 9 illos q nō inducunt irregularitatem: ut dictū est sup. cū videre: 9tra potius esse dicendū? Rñdeo a diuersitatis hmōi pōt ista rō assignari in canonib. q inducunt irregularitatē, dispēset eps, qa cā constōnis cessat tpe dispensationis, vt potes videre in quolibet criminoso: criminosus em non prohibet pmo ueri, nisi pp crimen qd commisit. Sed cū hmōi constitutionis cessat post pœnitentiam a criminoso pactam: qa scriptum est: Memor esto vnde cecideris,& age pœnitētiā,& prima opera fac.50. dist. dño sancto.c.ferrū cum igit cā cesset merito pōt eps dispensare: qa cessante cā cessat effectus. j. de appell.cum cessante. Sed in canonibus q non inducunt irregularitatem, nunq pōt rō constōnis cessare:& iō nec effectus, ex quo causa non cessat. Nunq enim potest cessare causa constitutionis, q phibet epm transferri de ecclesia ad ecclesiā sine licētia Papæ:

qu ia cum causa illius constitutionis sit (vt dictū est s.) signū specialis priuilegij ecclesiæ Romanæ, nunq pōt cessare rō illa, cum priuilegia semp sit obseruanda. 25.q.2.c.1.& 2.& l.canonizata quæcunq;. sub c.decessorum. nō obstāt ijs q dicta sunt de dispensatione. nec cap. psbyterum. 50. dist. licet videat. 9. j. c.1. de pscrip. vbi epus dispēsat in maiori crimine q̄ sit adulterium scilicet in hæresi: quia illud hodie non habet locum, cum hæretici debeāt immutari, siue incarcerari. j. de hære. c.pen. Item nec obstat illud ca.si quis. eadem dist. vbi dispensatur cū sacrilegio: quia illud sacrilegium nō est tm̄ peccatum, quantum est adulterium. Et sic breuiter de similibus dici potest. P. de Samsone.

b Functus officio. sic j. de off. deleg. in litteris.& c.venerabili. ff. de re iudi. iudex.

c Duplici. 81. distin. psbyter aut diaconus. & de pœn. dist.3.c. scelestatior. § his auctoritatibus.& ea sunt plures. § auctoritas. nō debet duplici pœna conteri, ita q vtraque per se sufficiat: alias bene posset inferre duas pœnas. 21.q.5. si qs cuiuslibet. & 17. q.4. attendendum.& c.si quis deinceps.& j. de rap. in archiepiscopatu.& 5.q.6. qa iuxta & j. de cal. cum fortius.& j. vt lite non contest. quoniam. § vlti.& crescente contumacia, crescere debet & pœna. ff. de pœn. relegati.

d Iudici tradere seculari. Nisi post depositionē fuerit incorrigibilis: tunc potest excōicari,& postmodū crescente cōtumacia tradi curiæ seculari. j. eo. cum non ab homine.& sic intelligitur iij. q. iiij. clericus. 11. q. 1. si quis sacerdotum. Qualiter deceat tradi curiæ seculari, habes j. de verb. sig. nouimus. Ber.

teste episcopus cum clericis post peractam pœnitentiā a dispensare: Sed non debet quēlibet depositum pro suis excessibus (cum suo sit functus officio, b nec duplici c dēat ipsum cōtritione cōterere) iudici tradere d seculari.

¶ Idem.

¶ *Vasallus coram domino feudi conueniendus est, etiam si dñs feudi sit ecclesiastica psona, dūmodo ibi actor possit suam iustitiam consequi: alias loci ordinarius poterit adiri.& secundum hoc est casus notabilis. Abbas Siculus.*

CAP. V.

CAeterum † qa in eos quos ab ecclesia tua cōstat possessiones tenere in feudum, occasione ipsarum, excommunicationis seu interdicti sententia promulgatur. Nos id districtius inhibemus: Quamdiu parati e fuerint super his, in tua præsentia iustitiam exhibere.

¶ Idem Exonen. episcopo, & capitulo Londonen.

¶ *Nomen actionis in libello exprimere pars nō cogitur, debet tamen factum ita clare proponere, vt ex eo ius agendi colligatur. hoc dicit quo ad intellectum. Abbas.*

CAP. VI.

DIlecti filij Prior & clerici de Guiseburnen. † contra Eboracen. archiepiscopū Apostolicæ sedis legatū grauem querimoniam transmiserunt: & infra.

Caeterum. Vasallus paratus coram dño respōdere, coram alio super feudo conueniri non dēt. h.d. Vel sic: Cognitio feudi inter uasallos spectat ad dominum feudi. Diuidit: quia primo ponitur excessus. Secundo prohibitio: ibi, Nos. Et illa diuiditur in duas. Nam primo prohibet. Secundo limitat restringendo prohibitionem: ibi, Quamdiu.

CASVS. Quidam habebant possessiones in feudū ab ecclesia Bon. isti uasalli ecclesiæ trahebantur in causam sup possessionib. illis, corā delegatis à qbusdā alijs, q dicebant se potiores in feudo illo: isti excipiebant, q parati erant rñdere corā dño feudi: iudices hoc nō obstante sniam excōicationis seu ēt interdicti pmulgabant in ipsos, eps dñs feudi significauit hoc dño Papæ, vnde districtius id fieri phibet q diu illi parati fuerint super possessionibus illis, in psentia episcopi domini feudi iustitiam exhibere. Not. cum vertitur quæstio feudi inter vasallos, coram domino feudi causa illa tractari debet.

a Glo. seq. habet duas partes, & qualibet illarum tria dicta: secunda distinguens ibi, & not.

e Quamdiu parati fuerint. Quādiu ergo dñs feudi est parat facere iustitiā inter uasallos, & ipsi ēt parati sunt rñdere sub eo null alius dēt se intromittere de illa iurisdōne: aliās si negligens esset dñs, transferret iurisdō ad aliū. arg. simile. j. de fo. cōpe. licet ex suscepto.& c.ex tenore.& si alter de vasallis nollet rñdere sub dño, pōt illū punire: & ipsi tenent̄ litigare de feudo sub dño feudi. j. tit. px. ex trāsmissa.& c.verū. Sed in iudicio possessorio pōt agere vasallus corā ordinario. j. tit. xxi. ex parte B qa exceptio talis locū habet in petitorio: ut ibi dr. Et nota sup hoc, q si qō feudi uertit inter dum & vasallum vtrū uasallus dēat ipsum hēre uel nō, tūc p alios vasallos cā illa dēt tractari. si vero inter duos vasallos tractat̄ cā, t. q. s. illorū sit potior in feudo: tūc dñs feudi dēt cognoscere, vt hic,& in 9sti. Frid. hac edictali. § pterea.& j. eo. nouit. Si vero inter vasallos & alios q nō sunt vasalli, agatur de illa rei vēdicatiōe: tūc dñs non cognoscet: qa esset iudex in cā sua: qd esse nō dēt. C. ne qs in sua causa. l. vnica. sed ordinari tūc cognoscet, vel delegatus. j. tit. proxi cum sit generali & : l. q. 1. experientiæ. Ber.

DIlecti filij. Sufficit actori factū pponere, nec cogit̄ nomē actionis exprimere. h.d. Et duæ sunt partes. In prima querela. In secunda, prouisio: ibi, Prouideatis. Abbas.

Marginal notes:

[1] In recentioribus libris impssis sequētia vsque ad uerbū functofficio: per peram erāt inserta vt glossa Bernardi, cū tamē nō sit, vt series indicat. nec ē in uetustiorib. codicibus.

† Cap. 7 e. ti. in 2. cōpilatio.

a Vide cōcil. Tridē. sessio. 24. de reformat. ca 6.

† In multis antiqs ita: & decano Londonen.

† Gisebur gen.

† Relegatus nō parens, deportaē in ppetuū & deportatus nō parēs capi te punit. Io.And.

† Et qualiter dēat degradari. haber. j. de pœ. c.11. lib. 6. adde Directoriū Inquisito in par 3. § 9. mō pc. term. nu. 193.& Bernardinū Diaz in pract. cri. cano. cap. 133.

Adde p hoc l. j. & ibi Bar. cū gl. C. d do na & in l. depositorū per Bart C. de pac

CASVS. Prior & clerici de Gui seburna, habebant quæstionẽ contra Eboracen. archiepiscopum: conquesti sunt dño Papæ, & ipse causam illã commisit quibusdam, mandans eisdẽ, vt attentius prouideant, ne inquirãt cuiusmodi actio intentetur, sicut à multis fieri solet, sed simpliciter factũ & causam facti diligenter inquirant, & secundum formã canonicã, causam terminare procurent. Nota quod secundum canones actionẽ nullus tenetur proponere, sed causam sufficit dicere.

¶ Prouideatis attentius, ne ita subtiliter, [a] sicut à multis fieri solet, cuiusmodi actio intentetur [b] inquiratis, sed simpliciter [c] & pure factum ipsum & rei veritatem, secundum formam canonũ & sanctorum patrum instituta, inuestigare curetis.

¶ Idem Paduano episcopo.

¶ *Excõicatus in iudicio, nisi tamquam reus stare non potest.*

CAP. VII.

INtelleximus: & infra. ¶ Quia postulasti à nobis, vtrum excommunicatus in iudicio stare possit: Respondemus, quod conueniri [d] potest: & debet per aliũ in iudicio respondere: Ne videatur de sua malitia cõmodum reportare. †

¶ Lucius tertius Strigõ. archiepõ.

¶ *Clericus de omni crimine debet coram ecclesiastico iudice cõueniri, nec valet consuetudo contraria.*

CAP. VIII.

CLerici: † & infra. ¶ Cum imperator dicat, quod leges non dedignantur [e] sacros canones immitari, in quibus generaliter traditur, vt de omni crimine [f] clericus debeat coram ecclesiastico iudice conueniri: † ¶ Non debet in hac parte canonibus ex aliqua consuetudine, [g] præiudicium generari.

¶ Clemens tertius.

¶ *Iudex ex officio prouidere debet, vt debitæ solemnitates seruentur in iudicijs, quibus omissis iudicium redditur frustratorium, h. d. Abb. Sicu.*

CAP. IX.

CAusam, † quæ vertitur inter fratres Dulmen. monasterij, & monachos sancti Albani: † & infra. ¶ Prouideas inter cætera, vt fratres Dulmen. monasterij cum auctoritate & assensu episcopi [h] sui, ingrediantur negotium: Ne si fratres sancti Albani obtineant, eps idem, abbatẽ monasterij se proponens, litem sopitam valeat suscitare.

¶ Celestinus tertius.

¶ *Clericus depositus, incorrigibilis excõmunicandus est, & successiue anathematizandus: & si sic non resipuerit, per iudicem secularem comprimendus est. h. d. Abbas Siculus.*

---

a ¶ *Subtiliter*. Nota subtilitates in causis ecclesiasticis reprobãdas, simile de iura. calum. litteras. & j. de dolo. & contu. c. i. & j. de rest. spol. sæpe quia huiusmodi subtilitates, ad pniciẽ reuertuntur. C. ad Trebe. l. pẽ. & stricta rõ quãq; omitti solet. ff. de relig & sump. fu. l. sũt psonæ. & ff. ad leg. Aq. l. ita vulneratus. §. vlt. ff. quib. mo. pig. vel hyp. sol. sicut re. §. si debitori. cũ enim de bona fide agitur, de apicibus iuris non est disputandum. ff. man. si fideiussor. §. quædam.

¶ *Glo. seq. alleg. in contrarium 7. infra. soluit subdit deinde opin. Lau. & postea materiam prosequitur.*

b ¶ *Actio intentetur*. Sic patet quod non tenemur actionẽ proponere secundum canones arg. contra j. de mu. pet. cap. j. & 12. & q. 2. cap. octaua. & 11. q. j. experientiæ. & c. seq & j. eo. examinata. & C. si p vim, vel alio modo. l. j. q. j. deposi. grauis Sol. dicas quod nullus cõpellitur vt proponat actionem, nec tenetur si non vult pponere in iudicio ecclesiastico. Si aũt quis vult proponere in iudicio ecclesiastico, & pponat, admittitur. si aũt ineptam proponat, succũbit sed potest proponere aptam & cõgruentẽ postea, & admittitur. j. eo. examinata. Lau. tñ dixit, p tenetur quãq; aliqs pponere actionem: qa cum ex vna cã plures actiones oriuntur, nõ sufficit proponere causam simpliciter. ff. de iureiur. duob. §. colonus. & ff. de instito. act. habebat. & ff. arbo. fur. cæsarum l. j. & l. si colonus. & ff. de leg. 2. cũ filius §. varijs qa aliter fit condemnatio in vna q̃ in alia & tunc satis vr quod eligere dẽat ex qua via pcedere dẽat cã vero petendi semp exprimenda est, alias nõ audiet. j. de libe. ob. c. vlt. & j. de censi. puenit. & C. de edict. diu. Hadria. tol. l. vlt. & cã petendi semp pcedere debet. † ff. quãdo di. le cedat hmõi legatum. & hoc in personali. in reali sec° vbi non tenetur quis specificare nisi velit: vt not. ff. de libel ob. c. 2. & illa iura canonica quæ videntur dicere de actione. expone actio. id est, petitio. Secundum leges vero actio proponenda est: qa nemo sine actione experitur. ff. de neg gest. si pupilli. §. vlt & ff. de eden. l. 1. ff. de admi. tu. quotiẽs §. itẽ si. Insti. de act. in prin. actio enim est ius prosequendi in iudicio qd sibi debetur. sed secundum canones exponimus actionem, id est, causam.

c ¶ *Simpliciter*. sic j. eod. pastoralis.

INtelleximus. Excõicatus potest conueniri, sed non conuenire. sic cõiter summatur. Primo ponitur quõ. Secundo rñsio: ibi, *Respondemus*. Tertio responsionis ratio: ibi, Ne videatur. Ab.

CASVS. Quærebatur utrum excõicatus in iudicio stare possit. Rñdet quod conueniri potest, & per aliũ rñdere: ne de malitia sua videatur commodum reportare. Not. quod excõicatus conueniri potest, & per alium debet respondere. Item quis potest facere per alium quod per se non potest. Item nemo debet de sua malitia commodum reportare.

¶ *Glo. seq. reci. in textu, reliquum per duas quæstiones, & secunda quærit de tribus.*

d ¶ *Conueniri potest*. Excõicati enim conueniri possunt, sed nõ cõuenire. j. de hæret. excõicamus. § credẽtes. j. de sen. excõ. si vere. ne ex suo dolo cõmodũ habeat, vt ibi dr. & p pcuratorẽ vt hic dicit, debẽt in iudicio rñdere. Sed qd si noluerit cõstituere pcuratorem, cum nemo ad hoc sit compellendus. s. de pcu. q̃relã. & præterea principalis psona de calunia dẽt iurare: quõ ergo p pcuratorem hoc facere dẽt? Sol. si nõ vult constituere procuratorem, non credo illum cõpellendũ: qa forsitan non inuenit q ita fideliter tractet cãm suã, & participãtes ei in eadẽ causa nõ sunt excõicati. j. de sen. excom. si vere. cum talis participatio sit tñ ad damnum illorum. Sed nunquid potest reconuenire? nõ. j. de excep. cum inter. Excipere vero potest, & appellare & alia oĩa quæ ad sui defensionẽ ptinẽt. j. de excep. cum inter. & ca. seq per totum. qa cui principale permittitur, & accessorium conceditur. arg. s. de offi. deleg. præterea. & c. prudentiam. §. sexta. & ca. suspicionis. & ff. de iurisd. om. iud. l. ij.

CLerici. Duo facit. Primo legem probat. Secundo consuetudinem improbat: ibi *Non debet*. Et pone sic casum. Consuetudo erat, quod omnes fures puniret iudex laicus, & hanc consuetudinẽ Papa hic damnat; & in rõne decidẽdi arguit hic Papa per locum à maiori: & ideo facit hic mentionem de lege: aliàs nõ faceret ad ppositum. quasi dicat secundum Io. And. Si canon hoc casu vincit legẽ scriptã, & communẽ, fortius legẽ non scriptã & particularẽ, vel localem. Ab. Sic.

CASVS. In archiepatu Strigon. de consuetudine cõueniebantur clerici corã iudice seculari de criminib. q̃siuit Strigonien. archiepõs à dño Papa, qd sup hoc esset seruandũ, & ipse rñdet cũ dicat imperator quod leges nõ dedignantur sacros canones imitari, in qb. gñaliter traditur, vt clericus de oĩ crimine corã ecclesiastico iudice dẽat cõueniri. mãdat Papa eidẽ, quod ĩ hac pte si pmittat canonib. ex aliqua cõsuetudine piudiciũ gñari. Nota quod leges non dedignantur sacros canones imitari. Item clericus de omni crimine coram iudice ecclesiastico debet conueniri. Item consuetudo in hac parte non præiudicat canonibus.

e ¶ *Non dedignantur*. j. de iura. cal. c. j & j. de no. ope. nun. intelleximus. & i Aut. ut clerici apud pprios epos. § pẽ. col. 6. Be.

f ¶ *Crimine*. 11. q. 1. c. 1. & 2. & in pluribus cap. seq.

¶ *Glo seq. colligit arg. & signat contrarium.*

g ¶ *Consuetudine*. Arg. quod consuetudo iuri scripto nõ piudicat arg. xj. dist. consuetudinis. ‡ Arg. contra dis. ea. c. in his. Sed verũ est vbi cõsuetudo non est rõnabilis nec pscripta. s. de cõsue. c. vlt. ubi de hoc. & ita in casu isto non põt hẽre locũ cõsuetudo quantũcũq; tpe obtenta esset, qa esset contra ecclesiasticã libertatem, & statutũ ecclesiæ. sic s. de consue. ad audientiã. & c. cũ inter. & s. de elect. c. cũ cãm. & melius c. cum terra. Bernard.

CAusam quæ. Iudex prouidere debet ne collegiũ litiget corã eo sine auctoritate prælati. sic cõiter summatur. Primo causam committit. Secundo delegatum instruit: ibi, Prouideas. Tertio causam instructionis ponit: ibi, Ne si.

CASVS. Fratres Dulmẽ. monasterii hẽbãt cãm cũ monachis S. Albani: Papa cõmisit cãm illi cuidã iudici delegato, mãdãs eidẽ vt inter cætera prouideat, vt fratres Dulmẽ monasterij, ingrediantur cãm cũ assẽsu & volũtate epi sui, qa si forte monachi S. Albani obtineãt, epũs Dulmẽ. dicẽs se abbatẽ illorũ, litẽ sopitã valeat suscitare. Nota quod capitulum sine consensu plati ad agẽdum uel defendendum admitti non debet. Item iudex prouidere debet an persona quæ agit uel defendit, sit legitima.

h ¶ *Assensu epi*. qa sine assẽsu plati, collegiũ nec cõuenit nec cõuenit. C. de epi. & cle. oẽs § nihilominus. & arg. 12 q. 2. si qua de rebus sic & platus sine assensu capituli conuenire vel conueniri non potest. ‡ s. de pcu. c. j. ff. de iure delibe. ait ptor. De hac materia dicitur s. de rescri. edoceri. & s. de pcura. c. j.

Cum

---

† Vide l. cũ hi. §. si quis. ff. de transa. & l. is cui. ff. de ser.

Actio an sit secundum canones proponenda.

† Cap. 8. e. tit in 1. cõpi. & vide suonẽ pa. 6. c. 427. & par. 16. ca. 150. & Intellium Clarũ in pra. cri. q. 35.

‡ Sed & quãq; ex eadẽ causæ. duæ obligationes insurgũt: nec tollitur vna p aliã ff. de tu. & rõ distra. l. j. §. in tutela. secundum Host. Ioã.

Vide Authen. statuimus. C. de epis. & cle.

† Cap. 2. eod. tit in 2. cõpilat.

‡ Concor. glo. in l. tẽ non nouã C. de iud. & ibi Pet. de Bel. p. Cyn. Bart. & Bald & in l: Cq̃ sit lõga cõsuetudo.

‡ Concor. tex in aut facta. & ibi Bart. de pcu.

C*Vm non ab homine.* Clericus depositus incorrigibilis comprimitur per curiam secularem. sic communiter summatur. Communis diuisio. secunda: ibi, *Consultationi.*

CASVS. Clerici aliqui deprehenduntur in furto, homicidio, periurio, vel alijs quibuscunque criminibus: quaeritur vtrũ liceat regi vel cuilibet iudici seculari eos iudicare? rñ det quod si cleric⁹ in quocunque ordine fuerit cõstitutus, in furto vel alio quocunque crimine deprehensus fuerit, & conuictus ab ecclesiastico iudice, deponi debet: & si deposit⁹ incorrigibilis fuerit, suspendi dẽt. Deinde crescente cõtumacia excõicari dẽt, & si postmodũ i profundũ malorum veniens cõtempserit: cũ ecclesia nõ habeat q̃d vltra faciat, tradendus est curiæ seculari, ita quod ei exiliũ, vel alia pœna legitima inferatur. Nota quod clerici in quocunque crimine & quocunque ordine deprehensi fuerint, à suo iudice sunt condẽnandi. Item crescente contumacia, crescere debet pœna. Item cleric⁹ incorrigibilis tradi debet curiæ seculari.

Cap. 2. eod. tit. in 2. compil. Ad intelligẽtiam vide Couarruuiam in c. alma mater. par. 1. relect. §. 8. nu. 8. ad de Bernardinũ diaz. in practi. crim. can c. 131. & c.

Aliquo.

In aliquot manuscriptis ita: in profundum malorum veniens oĩa cõtẽpserit.

In vno vetustissimo ita: ita q̃d ei deputetur pœna exilij, &c.

Aliàs, feratur.

Instigatur sed in aliquibus manuscriptis inferatur.

CAP. X.

C*Vm* † non ab hoĩe: & infra. ¶ A nobis fuit ex parte tua q̃situm: vtrũ liceat regi, vel alicui seculari personæ iudicare clericos cuiuscunque ordinis, siue in furto, siue in homicidio, vel periurio, seu q̃buscunque fuerint criminib. deprehensi. ¶ Cõsultationi tuæ taliter respondemus, quod si clericus in quocunque ordine cõstitutus, ĩ furto, vel homicidio, vel periurio, seu alio † crimine fuerit deprehensus[a] legitime, atque cõuictus, ab ecclesiastico iudice deponẽdus[b] est. Qui si depositus ĩcorrigibilis fuerit excõicari[c] dẽt. deinde cõtumacia crescẽte anathematis mucrone feriri: postmodũ[d] vero si in profundũ malorũ veniẽs, † contempserit, cũ ecclesia non habeat vltra quid faciat, ne possit esse vltra perditio plurimorũ, p secularem cõprimendus est ptãtem, ita † quod ei deputetur exilium, vel alia legitima pœna inferatur. †

a ¶ *Deprehensus legitime.* Ita quod aliqui clerici interfuint deprehẽsiõni & detentioni p spatiũ xx. horarum. arg. ff. ad leg. Iuli. de adult. capite. sed etiam per laicos põt comprehẽdi clericus in ipso facinore, vt ita notorium fiat crimen, & detineri sine nota excommunicationis, dum tñ hoc faciant de p̃latorum suorum auctoritate. inf. de sent. excom. c. vt famæ.

b ¶ *Deponendus.* Sup. eod. a. si clerici. & sup. cod. clerici. C. de spor. l. 2. C. vbi sena. vel clar. l. vlt.

c ¶ *Excommunicari.* Idest, suspendi, vt differat à sequenti, qui dicit anathematis aliàs verbo excommunicationis, maior excommunicatio intelligitur. inf. de sent. excom. si quem.

¶ *Gl. seq. ponit 4. concor. secundo tria contraria. tertio solutionem distinguendo.*

d ¶ *Postmodum.* Not. qualiter in criminibus sit procedẽdum, vt primo deponatur, postea excommunicetur. simile 81. dist. dictum. & 3. q. 4. clericus. & 11. q. 1. si quis sacerdotum. & sup. eod. a. si clerici. arg. contra 23. q. 4. forte. & 34. dist. quorũdam. 74. dist. Honoratus. Sol. quandoque proceditur cõtra aliquem pro crimine, quandoque pro contumacia. vbi pro crimine primo loco proceditur contra aliquem, si crimen tale est quod inducat suspensionem, primo debet suspendi: vel si inducat depositionem, debet deponi: & si corrigibilis apparuerit, non proceditur amplius contra ipsum: sic intelligitur sup. eo. a. si clerici. Si vero incorrigibilis fuerit, seruatur quod hic dr̃, vt tunc demum tradatur curiæ seculari, cũ ecclesia non habeat vltra quid faciat, & sic intelliguntur illa cap. 3. q. 4. clericus. & 11. q. 1. si quis sacerdotum. licet quidam intelligant illa specialiter in causa episcoporum propter enormitatem delicti, & excellentiam personarum, & sic etiam illa capitula intelligũtur de incorrigibilibus. 17. dist. nec licuit. 11. q. 1. petimus. 23. q. 5. de Liguribus,[3] sic ergo procedendum est quando pœna incipit a crimine. Excepto falsario litterarum Apostolicæ sedis: ille in exaggeratione & odio criminis ipso iure excommunicatus est, & depositus omni priuilegio clericali & incontinẽti traditur curiæ seculari. inf. de falsa ad falsariorum. & in crimine hæresis inf. de hæret. excommunicamus. & c. ad abolendum §. 1. qui vero fallat litteras aliorum, puniri debet vt traditur inf. de fal. ad audientiam. Vbi vero pœna incipit a contumacia, primo debet suspendi, postmodum crescente contumacia excommunicari, deinde deponi, vt dicit c. forte. & alia cap. contrari. vltimo debet tradi curiæ seculari.

3 Vide Io. And. inf. in Rubri. de schismaticis. adde plene per Iulium Cla. 3. i prac. cri. q. 36.

Q*Vm V.* Primo narrat factum. Secundo prouidet, ibi: *Præcipimus.* Abbas.

CASVS. Quidã nõie V. per violẽtiã occupauit ecclesiam P. clerici, ipse P. clericus impetrauit lr̃as contra dictũ V. super ecclesia illa: tandẽ ille V. mortuus est R. cleric⁹ eandẽ ecclesiã postmodum est ingressus: dubitabat vtrum ille R. per lr̃as impetratas q̃ dictũ V. super eadem ecclesia posset conueniri, consultus Papa p̃cipit, vt s̃m formam priorũ lr̃arum interdictos R. & P. coram eisdem iudicib. procedat sicut inter eundem P. & dictum V. si viueret procederetur. Not quod per rescriptum conueniatur, successor qui succedit in vitium: nec põt hic allegare bonã fidẽ, cum ecclesia sine iusto titulo possideri de iure nõ possit.

Cap. 4. eod. tit. in 4. compil.

¶ Idem.

¶ *Per rescriptum impetratũ cõtra violentum conueniĩ qui scienter succedit in vitium. h. d. secundum cõem modum, qui mihi placet. Panor.*

CAP. XI.

Q*Via* † V. qui violẽter dicebat ecclesiã P. clerici occupasse, defunctus est, vt accepimus, & R. eã postmodũ est ingressus. ¶ Præcipimus, vt secundũ formã priorũ lr̃arum inter ipsos R. & P. sub eisdẽ iudicib. mediante rõne, sicut inter[e] eundem P. & præfatum V. si viueret, negotium terminetur.

¶ *Gl. seq. vsq. quod successor, & c. alleg. primo quasi pro secundo tria contra. tertio sol. quarto ad hãc decr. respõdet. quinto dat aliã responsionem.*

e ¶ *Sicut inter eundem P. & præfatum V.* Sic ergo vr̃, quod singularis successor possit conueniri, p rescriptum impetratum q̃ antecessorem, etiam re integra. ar. ĩ. de concel. præbẽ. proposuit. & vr̃ expressum quod quicunque succedit possit cõueniri. ĩ. de alie iud. mutã. c. 1. & decretalis epistola:[2] vim cõstitutionis hẽt. 19. dist. in memoriam. & c. si Romanorũ. ergo ad similia oĩa illa trahere possumus. arg. ff. de leg. non possunt. ergo tam singularis quàm vniuersalis successor conueniri potest; & decretum factum in persona antecessoris iam defuncti, in personam hæredis transferẽ. ff. de fideicom. li. l cum quasi. Sed contra videtur quod non sit cõueniendus successor: quia rescripta ad alias personas vel res non extenduntur, nisi quæ continentur ibidem, vt sup. de of. deleg. P. & G. in fi. & c. cum olim. ad fin. & est expressum etiam de successore vniuersali. sup. de rescrip. significauit. & iudicis datio non transit ad hæredem illius qui non erat in reb. humanis, contra quem datus fuit iudex ff. quæ sen sine ap. rescin. eum qui. verum est quod rescriptum re integra non transit ad successorem, nec successor illius contra quem impetratur, potest conueniri: vt sup. de rescri. significauit. vbi de hoc. Qd̃ hic dicitur, intelligitur, de illo successore qui scienter occupauit rem alterius, quã sciebat ad se non pertinere: vnde quasi in vitium successit, sicut ille qui sciẽter recipit rem a deiecto re ĩ. de resti. spol. sæpe contingit. & sicut ille qui recipit rem ab alio causa mutandi iudicij. ĩ. de alie. iud. mu. c. 1. isti enim quasi similes sunt in vitio: vnde possunt conueniri coram eisdem iudicibus, & per easdem litteras sicut antecessor: vt hic dr̃, & in illo tit. de ali. iu. mu cau. fa. c. 1. & eo ipso quod R. occupauit rem qua iste P. spoliatus fuit per illum V. vr̃ habere ratum factum illius simile inf. de immu. eccle. c. aduersũ: aliàs quare apposita fuisset hæc decre. in hoc titulo? Alij dicunt quod iudices illi procedunt tantum ex vi istarum litterarum, nec alias poterant procedere per primas: quod non credo. Ber.

2 Couarruuias. li. 4. varia. resolu. c. 16.

¶ Innocen. tertius sancti Sergij & sancti Georgij abbatibus.

¶ *Solus Papa cognoscit de dubijs priuilegiorum Apostolicæ sedis, & non inferior.*

CAP. XII.

C*Vm* † venissent: & infra. ¶ Cum super priuilegijs sedis Apostolicæ causa vertatur, Nolumus de ipsis per alios iudicari.[f]

Cap. 2. eod. tit. in 3. compil.

C*Vm venissent.* Hæc est pars illius quam habes supra de in integ. resti. cum venissent.

CASVS. Dr̃ hic, quod quando oritur quæstio de priuilegijs Romanæ ecclesiæ non debet de ipsis iudicare nisi solus Papa. No. quod eius est interpretari cuius est condere. Item causa priuilegiorum sedis Apostolicæ generali mandato non delegat.

¶ *Gl. seq. reddit rationem dicti, secundo ponit quæstionem in qua alleg. pro & contra, & soluit. tertio format obiect. quam soluit.*

f ¶ *Iudicari.* Et hoc iõ, qa eius est interpretari cuius est cõdere:[3] vt ĩ. de sen. excom. inter alia & 11. q. 1. c. sicut §. ex his.[3] & C. de leg. l. vlt. & ff. de præto. stipu. in prætorijs. Sed nunquid incidenter potest alius cognoscere q̃ Papa? vr̃ quod sic. C. de iudi. quotiens & ĩ. de in integ. resti. cũ in si inspiciendo priuilegijs & si verba sunt manifesta iudex põt dicere, nõ obstat priuilegium. ar. ĩ. de fi. instr. accepimus ar. ĩ. ff. de postu. quos p̃hibet. & ĩ. de excep. exceptionem. in fi. ĩ. qui ti. sint leg. l. lator. Dicas quod hoc

3 Vbi de multiplici interpretatione no & ĩ. de postu. c j. Ioã. And.

ꝙ hoc hēt locū cum verba obscura sunt & ambigua: quia tūc eius est interpretari cui⁹ est cōdere, vbi vero aperta sunt, & clara, pōt iudex dicere, obstat priuilegiū vel non obstat ar. prædi ctæ decr. accepimus. ᵉ Sed qualiter pōt Papa esse iudex in cā sua, cum alius debeat esse iudex q̄ actor: vt 4 q. 4. c. 1. & 2. C. ne quis in re sua ius sibi di. l. vni. Papa. n. in tali casu litigat per procuratorem. j. de confir. vti. cū dilecta. Itē quia lites sine oi suspicione procedere dēnt. 3. q. 5. quod suspecti. Item quia res ecclesiæ Ro. propriæ sunt Papæ, sicut res fisci sunt Imperatoris, quasi patrimonium. ff. ne quid in loco publi. l. 2. §. hoc interdictum. Item de cā fiscali cognoscere dēt procurator Cæsaris. ff. de of. procon. nec quēquam. Sed dic ꝙ Papa pōt esse iudex in sua cā, sicut Imperator in causa fiscali. ff. de ijs q̄ in testō delen. l. proxime. & 21. dist. nunc aūt & prælatus pōt esse testis in cā ecclesiæ suæ. 14. q. 2. super prudētiā. Sic eps iudex est in cā ecclesiæ suæ. 23. q. 4. Guilisarius. & 7. q. 1. sicut. Consultius tñ & honestius faciet si alij hoc cōmiserit. arg. 2. q. 7. nos si incōpetenter. & ff. de offi. procon. l. nec quicquā. & intelligitur de priuilegijs q̄ Papa concedit alijs ecclesijs, & nō de illis priuilegijs, q̄ a Dño collata sunt Ro. ecclesiæ. s. de transla. c. 1. & 21. di. in noue. & c. quamuis. de alijs priuilegijs bene iudicat per alios. vel potest exponi nolumus iudicari per alios nisi per delegatos a nobis. & sic est planum: quia ex quo Papa dat priuilegium, vel indulgentiam, vel etiam confirmationem, nullus de illis cognoscit, amnodo sine eius mandato. inf. de confir. vti. vel inu. c. 1. & 2. Bernar.

¹ Vide tradita in c. si Papa. hoc titul. lib. 6.

² Cap. 3. eod. tit. in 2. compil. & ꝗ intelligētia vide Ioannem Lupū tracta. confeder. prin. mēbro. 1.

Matth. 18.

† Dicit, † antiquis.

¶ Idē p̄latis p Franciā cōstitutis.

ᵃ Index ecclesiasticus pōt per viam denūciationis Euangelicæ, seu iudicialis, procedere contra quemlibet peccatorem ēs laicum, maxime ratione periurij, vel pacis fractæ.

C A P. XIII.

Nouit † ille q nihil ignorat: & infra. ᵃ Non putet aliquis ꝙ iurisdōnem illustris regis Francorū pturbare, aut minuere intendamus, cum ipse iurisdōnem nrām ᵃ nec velit, nec debeat impedire: Sed cū Dñs dicat in Euāgelio: Si peccauerit in te frater tuus, vade & corripe cū inter te & ipsum solū: si te audierit, lucratus eris fratrem tuum: si te nō audierit, adhibe tecū vnū vel duos, vt in ore duorū vel triū testium stet oē verbum: ꝙ si non audierit, dic ecclesiæ: si aūt ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus, ᵇ & publicanus: Et rex Angliæ sit paratus sufficiēter ostendere, q rex Francorum peccat ᶜ in ipsum, & ipse circa eum in correctione processit ᵈ secūdum regulam Euangelicam, & tandem quia nullo modo profecit, dixit ¹ ecclesiæ: qūo nos qui sumus ad regimen vniuersalis ecclesiæ, superna dispositione vocati, mandatum diuinū possumus non exaudire, ut non procedamus secundū formā ipsius? Nisi forsitan ipse corā nobis uel legato nro, sufficientem in contrariū rōnem ostendat? Non .n. intendimus ᵉ iudicare ᶠ de feudo: cuius ad ipsum ᵍ spectat iudicium: nisi forte iuri cōi per spāle priuilegium, vel cōtrariam cōsuetudinem ʰ aliquid sit detractum: sed decernere de peccato, cuius ad nos pertinet sine dubitatione censura, quam in quēlibet exercere possumus, & debemus. ¶ Non igitur iniuriosum sibi debet regia dignitas reputare, si super hoc Apostolico iudicio se committat, cum Valentinianus † inclytus imperator, suffraganeis Mediola. ecclesiæ dixisse legatur: Talem in pontificali sede constituere procuretis, cui & nos q gubernamus imperium syncere nostra capita submittamus, & eius monita (cū tanquā hoīes, deliquerimus) suscipiamus necessariò velut medicamenta curantis. Nec sic † illud humillimum omittamus, quod Theodosius † statuit imperator, & Carolus innouauit: de cuius genere rex ipse noscitur descendisse: Quicunq; ¹ videlicet litem habēs siue petitor fue-

Nouit ille. Quilibet laicus rōne peccati, & maxime piurij vel pacis fractæ, coram iudice ecclesiastico cōuenit. ita cōiter summatur. Diuidit in tres partes principales. In prima excusat se pp̄ dicēs, ꝙ nō intēdit iudicare de feudo, sed de peccato. In 2a. ibi, *Non igitur.* ostēdit ꝙ Rex nō dēt pcessum suū ad iniuriā reuocare: & hoc pbat diuersis exēplis & testimonijs scripturarū. In tertia ibi, *Ne ergo.* pcludit ꝙ ipse Papa hoc dissimulare non debet, & concludit sub triplici forma. Abb.

CASVS. Rex ² Franciæ & Rex Angliæ super quadā discordia quā inter se habebāt occasione feudi sup comitatu Pictauiæ, composuerunt adinuicem: & compositio illa fuit hincin de iurō ftmata: tandem rex Franciæ non obstante iurō venit contra illam compositionem occupando dictum comitatum rex Angliæ sæpe monuit illum vt compositionem seruaret, & pacta inita inter eos, sed cum ille desistere nollet, rex Angliæ denunciauit hoc ecclesiæ: vnde dñs Papa intellecta denunciatione illa: quia ille veniebat ꝯ pacē & pacis fœdera iurō firmata: cū ad ipsum pertineat corrigere de peccato quēlibet christianum, scribit dñs pp̄ p̄latis Franciæ, & primo inducit cōtra eum illam auctoritatem Euangelij: nec tñ propterea in hoc derogare vult in aliquo iurisdōni illius, nec intendit iudicare de feudo, sed decernere de peccato illius, cuius censura ad ipsum spectat: nisi per priuilegium vel contrariam consuetudinem iuri cōi sit detractum. Tandem ostendit, ꝙ ipse nō dēt sibi iniuriā reputare, exemplo Valentiniani & aliorum imperatorum, ostendēdo ꝙ ad ipsum pertinet corrigere quemlibet de peccato, & pacis fœdera reformare: vñ committit cām istam cuidam abbati, qui de plano de querimonia illa cognosceat: ꝙ si rex Franciæ humiliter non acquieuerit, pcepit cuidā

² Hic casus Bernardi est, & in antiquis exēplarib. non habetur.

legato ꝙ ipse pcedat in negotio ꝓm formā sibi tradita. Bern. No. ꝙ Papa non dēt aliorū iura perturbare, nec econtra: cum iurisdō sit distincta. Item admonitio Euangelica dēt præcedere cām, & denunciationem. Item qō feudi ad dñm feudi pertinet, nisi consuetudo p̄iudicet, vel priuilegiū: & ita cōsuetudo derogat iuri. Item ad Papam pertinet corrigere quēlibet de peccato. Itē in iudicio nō est personarum distinctio attēdenda, sed ita magnum iudicabis vt paruum. Item ad ecclesiam spectat pacem seruare. Item contra denunciationem admittitur exceptio. Abbas.

¶ *Gl. seq. per hoc probat Papā nō habere vtrumq; gladium. alleg. 6. infra. secundo tenet contrarium. tertio remittit.*

a ¶ *Iurisdictionem nostram.* Per ³ hoc quod dī hic, patet ꝙ ecclesia, vel Papa, non habet vtrumq; gladium. 96. dist. cum ad verum. & j. de app. si duob. & j. qui filij sint legi. cām. quæ Imperium. n. & sacerdotium ab eodem principio processerūt. in auth. quō opor. epis. in prin. coll. 1. non ergo de temporali iurisdictione debet intromittere se Papa, nisi in subsidium, s. cum iudex secularis negligēs est, vel cum vacat imperium. inf. tit. proxi. licet. & c. seq. Sed videt ꝙ Papa maior sit Imperatore. 96. di. duo sunt. & sup. de maio. & obe. solitæ. nam iura cælestis imperij, & terreni Petro commissa a Deo sunt. 22. dist. c. 1. ipse enim vtrumque gladium habuit, vt dicit Euangelista. ⁴ Ecce duo gladij sunt hic: quam potestatem suis successorib. transmisit. 40. dist. c. 1. verum executionē gladij temporalis imperatoribus, & regibus commisit ecclesia, & tamen iurisdictionem causarum ciuilium aliquando per sacerdotes exercuit. 11. q. 1. relatum. quædam enim possumus alijs committere, quæ nobis non possumus retinere. arg. j. de instit. c. vlt. nec debet episcopus sibi retinere quod debet alijs dare. 12. q. 2. quatuor. & melius. 11. q. 1. te quidem. De hac materia habes inf. qui filij sint legit. causam.

b ¶ *Ethnicus.* 45. dist. sed illud, 24. q. 3. omnibus. inf. de iureiuran. quemadmodum.

c ¶ *Peccat in ipsum.* Id est, offendit, vel lædit eum. aliter accipitur peccare in aliquem in auctoritate illa, Si peccauerit, &c.

d ¶ *Processit.* Illum admonēdo ut seruaret fœdera pacis: aliàs denuncians non auditur, nisi admonitione præmissa. inf. de accusa. cum dilectus. cum suis concordantijs.

e ¶ *Non enim intendimus.* Responsio tacitæ quæstionis.

f ¶ *Iudicare de feudo.* Directe. i. sed tantum ratione peccati, & inducendo ad pœnitentiam 6. q. 1. illi qui. & 22. q. 1. prædicandum. & 23. q. 4. ecce. & sic per consequentiam cogit restituere feudum arg. 14. q. 6. si res aliena. Qualiter quæstio feudi tractari debeat, dicitur sup. eod. cæterum.

g ¶ *Ad ipsum.* Scilicet quando quæstio est de feudo inter vasallos, tunc iudicium pertinet ad dominum feudi. De hac materia not. sup. eod. cæterum.

h ¶ *Consuetudinem.* No. ꝙ consuetudo parificatur priuilegio. 9. q. 3. cōquestus & 63. dist. quia sancta & 54. dist. quia per ambitiones. Item patet hic ꝙ consuetudo dat iurisdōnem. s. de arbi. dilecti. & C. de eman. l. 1. & vlt. & 63. dist. quia sancta. Et ꝙ consuetudo iuri communi præiudicet, habes hic.

¶ *Gl. seq. ponit obseruationem ipsius legis, & quādā argumentū.*

i ¶ *Quicunq;.* Sed cū hęc lex sit abrogata, pœnā sustinet recitator & auditor. C. de vete. iur. enucle. l. vlt. §. hæc oia. igitur vt quid

³ De materia hui⁹ glossæ tene quod declarauit Bonifacius octau⁹, i ex traua. vnā sanctam. & vide Turrecre. in sum. ꝗ ecclesia li. 2. c. 113. & 114.

† Hoc narrat Cassiodo. in hist. trī par. lib 7. c. 8. refert Gratian⁹ in c. Valētinianus. 63. distin.

† Dictio, sic, decst † antiquis.

† Hoc habes in codice Theodosiano. lib. 16. tit. 11. l. quotiens. refert Gratian⁹ in c. quicunq; 11. q. 1.

⁴ Luc. c. 22.

⁵ De materia hui⁹ glossæ vide plene per doctores in §. j. Instit. de test. ordi.

vt q d membranā occupat? 19. dist. si Romanorū. rñ. licet sit ēt sublata, notitia tñ ipsius necessaria est: vt 7. dist. fuerunt. vt ostendāt quantā dilectionē habuit promulgator legis erga sacerdotiū: & rō eius durat, licet ius ciuile destruatur. ff. de c. dimi. eas. Item est ar. q ecclesia pōt inducere legem cum pro ipsa facit: sed eā contra se recipere non tenet. 10. dist. lege. legem istā habes. 11. q. j. q cunq;.

a ¶ *Cum sermone.* Sup. de in integ. restit. cap. tum ex litteris.

b ¶ *Ex Deo.* Similiter imperium à solo Deo est 23. q. 4. quæsitum. & 43. dist. sit rector.

c ¶ *Corripere.* Saltem indirecte. 2. q. 1. multiversi si quis frater, &c. ar. ō. ff. de pet. hære. hæreditas. in fi. Quādoq; tñ aliquis malum facit, non tñ punit, immo remuneratur: vt ille quia colligit oliuā immaturam animo sidandi damnum, & nō tenetur Aquilia. ff. ad l. Aquil. l. si seruus seruum. §. si oliuam.

ADDI Si colligit immaturam, tenetur. l. Aquil. si maturā, tunc Dñs cui colliges expēsas donasse vr, cum remunerat, fm Hostien. Aquil. respicit damnū, nec illi legi locus est vbi damnum datum non est. Ioan. And.

d ¶ *Cum regibus.* ī. de of. deleg. sane. & c. pastoralis. & 12. quæst. 2. si qua de rebus. & 18. distin si episcopus. & 24. q. 1. qui contra pacem.

e ¶ *Ita magnum.* Vt 3. q. 9. c. vlt.

f ¶ *Pacem.* Ad ecclesiam enim spectat pacē seruare, & obseruari facere. sup. de treu. & pa. c. 1. & 24. q. 3. si quis romipetas. & cap. paternatum.

g ¶ *Non est dubium.* 22. q. 1. omne quod. & c. prædicandum. arg. 93. dist. diaconi.

h ¶ *De plano.* Non in forma iudicij, sed in modum denunciationis. sic. 2. q. 3. c. si quem §. abolitio. Vel de plano, idest sine strepitu iudiciorum. infra. de accusa. olim. & cap. sicut.

† Corrigere.

Deut. 1.

† Cōcor. l. hos accusare. in fi. ff. de accus. & l. in multis. cū not. ff. de sta. ho.

† Hæc verba, ab errore ad veritatē, desunt in manuscriptis. sunt in antiqua compil.

† Vox, proprio, deest in antiqs.

† Quæ tñ seruata vsque ad p̄fixum terminū nō fuerunt.

rit, siue reus, siue in initio litis, vel decursis temporū curriculis, siue cum negotium peroratur, siue cū iā cœperit promi sñia: si iudicium elegerit sacrosanctæ sedis antistitis, illico sine aliqua dubitatione (ēt si pars alia refragetur) ad episcoporum iudiciū cum sermone a litigantiū dirigatur. ¶ Cum.n. non humanæ constitutioni, sed diuinæ potius innitamur: quia potestas nr̄a nō est ex homine, sed ex Deo, b nullus q̄ sit sanæ mentis ignorat, quin ad officium nostrū spectet de quocunque mortali peccato corripere c † quēlibet Christianum: & si correctionem contempserit, per districtionem ecclesiasticam coërcere. Sed forsan dicetur, q aliter cum regibus, d & aliter cum alijs est agendum. Cęterum scriptum nouimus in lege diuina: Ita magnum e iudicabis vt paruum, nec erit apud te acceptio personarum: † & infra. ¶ Licet autem hoc modo procedere valeamus super quolibet criminali peccato, vt peccatorem reuocemus à vitio ad virtutem, (ab † errore ad veritatem,) præcipue cum contra pacem f peccatur, quæ est vinculum charitatis: Postremo cum inter reges ipsos reformata fuerint pacis fœdera, & vtrinq; præstito proprio † iuramento firmata: quæ † tamen vsq; ad tempus prætaxatum seruata non fuerint: nunquid non poterimus de iuramenti religione cognoscere, quod ad iudicium ecclesiæ non est dubium g pertinere, vt rupta pacis fœdera reformentur? ¶ Ne igitur tantam discordiam videamur sub dissimulatione fouere, prædicto legato decernimus in præceptis, vt (nisi rex ipse, vel solidam pacem cum prędicto rege reformet, vel saltem humiliter patiatur, vt idem abbas & archiepiscopus Bituricen. de plano h cognoscant, vtrum iusta sit querimonia, quam contra eum proponit coram ecclesia rex Anglorum, vel eius exceptio i sit legitima, quam cōtra eum per suas nobis litteras duxit exprimēdam) iuxta formam sibi datam à nobis procedere nō omittat. †

i ¶ *Eius exceptio.* Sic ergo contra denunciationem admittit exceptio, inf. de despon. impu. ad dissoluendum. quod verum est si obijciatur q sit criminosus: & hoc siue prosequatur iniuriam suam, siue non, cum in modum denūciationis agitur, repellitur prætextu criminis. quia tunc agit quasi quilibet extraneus: qualiter enim moueretur bono zelo ad correctionē alterius, qui nondum est correctus? 3. q. 7. qui sine. & ead. q. c. infames. § porro. in fi & c. iudicet, & 1. q. 1. multi & 25. dist. c. vlt. & 35. q. 6. episcopus in synodo. & inf. de testi. cog. præterea. & ī. de spon. cū in tua. De hac materia dr̄ 2. q. 1. si peccauerit.

P*Astoralis.* Primo statuit. secundo à statuto vnum casum excipit: ibi, *Nisi.* Abbas Sicul.

CASVS Principales personæ ipsum factū per seipsas proponere dēnt, nisi fuerint ita indiscretæ, vt earū defectus p aliquos suppleat No q in iudicio principalis persona dēt per seipsum factum proponere. Item iudex potest supplere defectū partis.

¶ *Gl. se ī. inducit duas leges ad coadiunandum textum, ponit deinde decem casus quibus quis per alium respondet, qui per se patent.*

K ¶ *Factum proponant.* Et per seipsos respondeant, & non per alios. ff de interro act. qui seruum §. vlt & C. de iur cal. auth. principales. nisi vbi tenentur rōne officij. ff. de procur. non solum Item vniuersitas per alium rñdet. 12. q. 2 qui manumittitur. & ff. quod cu. vniuersi. l. 1. §. qu bus & l. item eorum. § actor. Item excōicatus per alium debet responderc. sup. eo. intelleximus. Item & episcopus. 5. q. 3. quia episcopi. Item illustres. C. de procu. l. pen. & indiscretæ personæ, vt hic. & minores. sup. de æta & qualit. ex ratione. C. de aucto. præstan clarum. Item furiosi, prodigi, & mulier luxuriosa. ff. de cura. furio. l & mulieri. Bernardus.

† In antiquis ita: treugas īeat competentes vel saltem &c.

¶ Idem episcopo Heliensi.

¶ *Principalis persona per se, non per aduocatum debet factum proponere in iudicio, nisi sit indiscreta.*

CAP. XIIII.

PAstoralis: & infra. ¶ Statuimus pręterea, vt principales personæ, non per aduocatos, sed per seipsas factum k † proponāt: Nisi forte sint adeo indiscretæ, vt earum defectus, de iudicis licentia per alios suppleatur.

¶ Idem nobili viro Matthæo de Riparia. †

¶ *Si actio & intentio sunt ineptæ, vel sola intentio, debet reus absolui ab instantia iudicij: iterum tamen actor audietur si apte egerit. h. d. quo ad intellectum.*

CAP. XV.

EXaminata † causa, quæ vertitur inter te & milites Capaniæ: † & infra. ¶ Actionem quam super iure patronatus eiusdem ecclesiæ, contra p̄fatos milites intētabas, incōgruētē cognouimus & ineptā: Quia cum testes induxeris ad probandum, q qñ præfatus A. vicedominus ecclesiam eandem tanquam sequestratam l accepit, tu ius-

E*Xaminata.* Si actor ineptam actionē proponit, reus absoluitur ab instantia iudicij. Si postea aptam p̄ponit, reus responderc cogitur. ita communiter summatur. Diuiditur in quatuor partes. In prima pronūciationis ratio. In secunda ipsius rōnis declaratio: ibi, *Quia.* In tertia pronunciatio: ibi, *Vnde.* In quarta protestatio: ibi, *Ita tamē* Ab Si.

CASVS Inter nobilem virum M. de Riparia, & quosdā milites de Campania vertebatur qō super iure patronatus ecclesiæ S. Angeli: de communi concordia sequestrata fuit ecclesia illa apud vicedominum Sabin. tandem idem M. intentauit actionem suam contra milites illos, vendicando ab eis ius patronatus ipsius ecclesiæ: lite contest. testes induxit ad probandum, q ipse ius patronatus ipsius ecclesiæ possidebat qñ vicedominus Sabin. eādem tanquam sequestratam accepit: causa ista delata fuit ad dominum Papam, & ipse diligenter examinata cā prædicta, actionem quam intentauit contra milites prædictos super iure patronatus ipsius ecclesiæ, incongruētem & ineptam inuenit: quia cum testes induxerit ad probandum, q ipse iuspatronatus ipsius ecclesiæ possidebat quando dictus vicedominus eandem tanquam sequestratem accepit, apparet q nec rei vendicationem intentare, nec ipsius restitutionem poterat postulare: vñ Papa pronunciauit intentionem ipsius nobilis non tenere, absoluendo milites ab eadem: tamen si congruentem & aptā voluerit proponere actionem, respondere sibi nihilominus teneantur. Not. q causa iuris patronatus coram iudice ecclesiastico debet tractari. Item ei qui possidet, non competit rei vēdicatio nec restitutio: & ideo quia iste possidebat ius patronatus, quando sequestrata fuit ecclesia, non competebat ei rei vendicatio. Item cum libellus inepte concipitur, reus ab instantia iudicij absoluitur, & si postea congrue reformetur, nihilominus reus tenetur respondere. Item in hac decret. videtur quòd actio secundum canones sit proponenda.

l ¶ *Sequestratam,* Sequester appellatur ille apud quē res in litigium

† Vide l. ea quidē. C. de accusa. & l. diuus. ff. de cust. & exhi. reo.

† In aliquot antiquis ita: factum suum.

† Riuaria.

† Cap. 3. ti. de confirm. vtili vel inutili. in 3. cōpilatione.

† Campanicos.

Vide l. cum precum. C. de lib. cau. & l. itē apud Labconē. §. si quis libello. ff. de iniur.

gium deducta, communiter à litigatoribus deponitur: & huiusmodi depositio non potest fieri nisi à pluribus, quamuis aliàs & vnus & plures deponere possint. ff. deposi. licet.

Gl. seq. dat duplicē lecturam. quarū vtraq; concludit contra actorem. ponit deinde duplex remedium quo vti poterat actor, s. depositi contra sequestrum, vel negatoria contra reos.

patronatus ipsius ecclesiæ possidebas [a]: profecto nec rei vendicationem intentare, nec ipsius restitutionem poteras postulare: Vnde intentionem tuam in hac parte pronunciauimus non tenere [b], absoluentes eosdem milites ab eadem: Ita tamen quòd si congruentem & aptam intentare volueris actionem, respondere tibi nihilominus teneantur.

¶ Idē magistro & fratribus militiæ templi in Italia cōstitutis.

¶ *Præceptores templi pro domibus suis agere & defendere possunt; nec obstat eis regio, vel quòd ignota sit eorum origo.*

CAP. XVI.

CVm deputati: & infra. ¶ Accepimus, q quidam tā seculares, quàm ecclesiastici iudices, illos quos habetis in domib. vestris præceptores, in causis ad prosequendam suam iustitiam non admittunt, tamquam licitū non sit eis, super litigiosis negotijs curam agere, qui pacificis decreuerūt studijs inhærere: illud allegātes in repulsionem ipsorū quòd eorū ipsis generatio nō est nota: qui vndecūq; venerint gratia diuina vocati, dūmodo laudabiliter [c] exequantur officiū sui ordinis, ex superabundanti requiritur, suę notio nationis. [d] ¶ Ne quis igitur in prosecutione causarū, præceptores eosdem, ab agendo vel respondēdo, occasione huiusmodi repellat, auctoritate † Apostolica inhibemus.

¶ Idem Vercellēn. episcopo, & abbati de Toleto.

¶ *Prælati debent laicis de clericis (appellatione frustratoria non obstante) iustitiam facere: ad secularē tamen forum clerici à laicis trahi non debent: etiam data ipsorum prę latorum negligentia.*

CAP. XVII.

QValiter & quādo: & infra. ¶ Præcipiatis ex parte nostra plātis, vt laicis de clericis conquerentibus, plenā ‡ faciāt iustitiam exhiberi: Non obstantibus appellationib. [e] frustratorijs, quàs in eorū grauamē clerici frequenter opponūt: Ne † p defectu iustitię, clerici trahātur à laicis ad iudiciū seculare: quod omnino fieri prohibemus.

a ¶ *Possidebas.* Si ita intelligitur līa ista, q iste dicebat se possedisse anteq̄ deponeretur apud sequestrū, & cū sequestrata fuit, tunc planū est qđ hic dicit, quia tunc hr̄ pro possessore, nisi ea mente deposuisset ecclesiam apud sequestrū vt ipsum sequestrum cōstitueret possessorem potius q̄ custodem. ff. de ac. q. pos. interesse puto ff. deposi. l. licet. § 1 vñ non poterat intentare rei vendi. contra illos milites, nec interdictū possessorium, cum ipse possideret, possessori. n. non datur rei vendicatio. Insti. de act. §. 1. & C. ađ alie. iud. mut. cā. fac. l. vni. Si vero dicebat se possidere post quam deposuerat rē apud sequestrum, sed ipsum posuit custodē: tunc adhuc dr̄ possessor, aliàs non: vt ff. deposi. l. licet §. 1. & ideo nullo modo agere poterat rei ven. nec interdicto possessorio ɔtra milites. sed ɔtra sequestrū poterat agere depositi. ff. depo ei apud. §. 1. argu. ff. de pecu. l. depositi. 1. rñ. & ff. de priuileg. credi. si ventri §. 2. in fi. & C. de vsur. acceptam. in fin. Quandoq; tñ rei vendicatio datur possidenti: nam à depositario vel à commodatario possum rem vendicare, licet ego rem illam possideam & hoc dr̄ fieri ratione detentionis. ff. de rei ven. officium. ad fi. Et confessoria similiter datur possidenti, ne inquietetur. ff. si ser. ven. si forte. §. 1. & l. sicuti. §. sed si quæritur. & hoc cum est in quasi possessione seruitutis: ne vicinus altius tollat domum suam, si ille vult altius ædificare, tunc per confessoriam ille potest prohibere vicinum ædificare: vt dr̄ in l. si forte. & l. sicuti. §. sed si quæritur Et confessoria datur ēt ei qui nō possidet, & contendit sibi seruitutem deberi. ff. si serui. vend l. 2. Negatoria dat dño qui negat alium habere seruitutem, vt in l. p̄dicta. Isto mō debuit agere miles iste, negando milites illos habere ius in ecclesia, petēdo ne inquietarēt eū super iure patronatus. & de istis duab. habes. j. de cau. pos. cum ecclesia.

¶ *Glos. seq. habet duo dicta. Primum distinguit: & secundum facit tria argumenta: duas opiniones ponit, & remittit.*

b ¶ *Non tenere.* Cum n. inepta proponit actio, iudex nō dēt statim illam corrigere, si est dubia: quia licet debeat supplere de iure, de facto tñ supplere non debet, ¹ sed debet absoluere reum. cum postea perpenderit eam ineptam ex probationib vt hic, & ff. si men. fal. mod. dixe. l 1. §. 1. & inf. de dona inter dilectos. & j. de restit. spol. cum ad sedem. Si vero manifeste cognoscit q sit inepta, statim eam reijciat iudex vel assessor. s̄. eo. causam. ff. de assessorib. l. 1. & j. de spon. impu. ad dissoluendum s̄. de elect. constitutis. Item ex hoc loco videtur q actio secundū canones sit proponenda. arg. j. de mu. pet. c. 2. contra sup. eo. dilecti. vbi de hoc. Dicunt tamen quidam, q in spiritualibus causis, actor non tenetur proponere actionē: vt sic intelligantur iura quæ dicunt actionem non esse proponendam: in ciuilibus vero tenetur Ioan. dixit, quòd secundum canones non tenetur quis proponere actionem, q̄ magnam requirit subtilitatem, sed leuem, sicut est rei vendicatio, locati. depositi. vtrum huiusmodi leues teneatur nominare di. as vt dictum est sup. eod. dilecti.

¹ De hoc vide Hostien. & alios. sup. c. 1. de postul.

C*Vm deputati.* Duo facit. Primo punit iniuriam quæ inferebatur præceptori: us tem li. Secundo eam deinceps inhibet fieri: ibi, *Ne quis.* Abbas.

CASVS. Magister & fratres militiæ tēpli in Italia cōstituti, habent quosdam in domib. suis, quos appellant p̄ceptores: Iudices tā clerici q̄ seculares, non admittebant eos in causis, p sua iustitia prosequenda, illud allegantes in repulsione ipsorum, q eis eorū gn̄atio non est nota; significatum fuit hoc dño Papæ: Vñ prohibet auctoritate Apostolica ne aliquis huiusmodi præceptores in p̄secutione causarum, hac occasione ab agendo & respondendo repellat. Nota quod quilibet præsumitur idoneus, nisi probetur indignus.

c ¶ *Laudabiliter exequantur.* Et sic propter industriam & probitatem luebant pœnam. C. depositi l vlt.

¶ *Gl. seq. ponit duas causas dubitandi, & tres decidendi.*

d ¶ *Nationis.* Forte iō quærebant isti de natione istorum, vt sciretur de fama ipsorum. nā infames consueuerūt fugere loca nationis suę. 10 q 2. duæ sūt ar ad hoc sup. de cler. peregri. tuę. & infamis non pōt esse procurator vel iudex 3. q. 7. c. s. & cap. infames § sunt aūt. vel iō quærebatur vt sciret an essent serui: quia seruus in iudicio stare non pōt. C. de iud. seruus. nisi i casib. ff. de iud. vix certis ex causis. Sed spretis his præsumit ius quemlibet esse dignum: nisi probetur cōtrarium sup. de seru. c. vni. & inf. de præsum. dudum & præsumitur quilibet liber, ex quo apparet in possessione libertatis. 3. q 7. c. infamis. §. tria vers. verumtamen si seruus. in fin. & ff. de of. prætο. Barbarius. sim. C. de insti ad decorem. Vel dic q eo ipso q deputauerunt se obsequio Iesu Christi, oīs tollitur irregularitas, si quæ fuit arg 19 q. vlt. non licet. in auth de mo. in prin. coll. j. ideoq; non sunt repellendi: quia legitimæ personæ præsumuntur. 11. q. 3. eorum. ff de proba verius. & l. 1.

† In aliquot antiquis ita: auctoritate p̄sentium inhibem⁹.

‡ Plenariam.

† Concilium carthaginen. 3. cap 9. & ɔcil. Tole. 3. cap 13.

² Nisi pu tet. liber. 3. q. 7. §. tria l Barbarius. ff. de of. p̄ro. & l. 1. C. de testam.

Q*Valiter & quando.* Iudices ecclesiastici debent de clericis laicis iustitiam facere. sic communiter summatur, & secundum hanc summationem ista decret. est de in dubio. ff. ad municip. l. 1. Et tria facit, primo præcipit. secundo impedimentum remouet; ibi, *Non obstantibus* tertio grauamen suspicatur, & prohibetur: ibi, *Ne pro defectu.* Abb.

CASVS. Præcepit Papa prælatis ecclesiarum, vt laicis conquerentibus de clericis, plenam iustitiam faciant, non obstantibus appellationibus frustratorijs, quas clerici contra laicos frequenter opponunt, ne pro defectu iustitiæ clerici trahantur à laicis ad iudicium seculare, quod omnino prohibet fieri. Nota. quod nemini est iustitia deneganda. Item argum. quod in defectum iustitiæ clerici ad iudicium seculare trahi possunt: sic econtra, propter defectum iustitiæ iudicis secularis, ecclesia potest se intromittere. inf. de fo. competen. licet. & cap. ex tenore.

e ¶ *Appellationibus.* Quæ ipso iure non tenent. inf. de appellat. pastoralis. 1. respon. & cap vt debitus.

¶ *Glos. seq. fortificat textum quo dicitur, quòd inuiti non trahuntur: nec mirum, quia etiam volentes, &c. & de consensu episcopi, & remittit: dicit vltimo contrarium esse in casu conuerso.*

f ¶ *Prohibemus.* Imò & si velint. non possunt laicum suum iudicem constituere. inf ti. proxi. si diligenti. & c. significasti. 11. q. 1. inolita & c. placuit. Et videtur quòd etiam de consensu episcopi non possit. & puto illud verum. infra titu. proxim. significasti. licet iura antiqua contrarium innuere videantur vt dicitur ibi. Sed econuerso laici trahuntur ad forum ecclesiasticum propter desidiam iudicis secularis. infra titul. proxi. licet. & cap. seq. & c. ex transmissa.

Causam

Causam quæ. Iudex hñs consimilẽ cãm, à iudicio remouetur. Primo recitat delegationẽ cãæ. Scđo cãm remotionis vnius delegati, & alium subrogat: ibi, *Quia vero.* Abbas. Inter abbatẽ & conuentũ Vindon & archidiaconũ Carnoten. super quibusdam procurationib. qñ vertebatur: cã super hoc cõmissa fuit archi. Paris. & quibusdam alijs: Sed quia archid. Paris similem fere cãm habebat: parti alteri nimis fauorabilis videbatur: loco ipsius archidia subrogauit quendam decanũ: mandans ut non obstantibus priorib litteris, procedant in causa præuia rõne. No quod cum iudex hẽt similẽ causam causæ sibi cõmissæ. potest & debet remoueri, & alter subrogari, cum propter causam suam similem nimis fauorabilis videretur alteri.

Gl. e.j. repetens textũ illum [illegible] *per duo similia: cum s. similitud. causæ vel morbi repellit testem & exceptionem. Dicit deinde similitudinẽ nõ extendendã: præterea pr* [illegible] *signiticat. Finis patet.*

a *Similis pene causa.* Et ita vĩ q̃ iudex qui hẽt consimilem cãm cãæ sibi commissæ, possit recusari, ex eo qđ dicit, nimis fauorabilis. &c. quod est mirabile, vt ex eo nascatur suspicio: Vnde si aliqs ageret de iure exẽptionis corã aliquo iudice qui in simili cã laborat, iudex ille de facili instaret pro illo. Simile est in teste qui hẽt consimilem causam: quia ille non dẽt admitti in testem pp̃ hmõi suspicionem, ne de facili testificaretur pro illo. ĩ. de testib. personas & qui consimili morbo laborant non sunt admittendi in testimonium: vt 4. q. 3. c. si testes §. liberi. & c. testes [illegible] de excep cum ecclesiasticæ. Non tñ extendas hãc similitudinem ad oẽs causas. nam si iudex habeat cãm decimatum, & alia cã, puta iurispatronatus vel electionis ei cõmittatur, illud ei non nocet Vel ẽt vt dicit Io. bene possum petere ecclesiam vel aliud coram iudice. qui hẽt consimilem causam Vel hæc cã non vĩ sufficiens ad recusandum iudicem, licet sit sufficiens ad subrogandum. nec dr̃ q̃ causa ista sufficiat ad recusandum iudicem, licet sit sufficiens ad subrogandum: cum n. plures iudices dati sunt ad petitionem alterius partis, sine qualibet tali suspicione, vel consimili remouetur aliqs illorum, & alter subrogatur: vt causa sine suspicione procedat frequenter hoc contingit. vel dic quod prius dictum est

b *Subrogantes.* Sic pp̃ suspicionem dominationis alius subrogatur sup de of dele causam quæ Item si necessarius sit iudex in teste, remouet, & alter subrogatur ĩ. de testib. dilecto.

Idem.

Iudex hñs vt priuatus pene consimilem causam, quam habet vt iudex, à iudicando remouetur. h. d.

CAP. XVIII.

Causam, q̃ inter abbatẽ & cõuentũ Vindõ. & archidiaconum Carnoten. super quibusdam procurationib. vertitur: vobis & archidiacono Paris. meminimus commisisse: & infra. Quia verò cum eundem archidiaconum similis pene a cã contingat, nimis fauorabilis parti alteri videreẽ, nos te, fili decane, loco ipsius archidiaconi subrogantes: b Mandamus quatenus (non obstantibus prioribus litteris) in causa, ratione præuia procedatis.

Hono. iij. archi. Remensi, & decano Ermẽsi Colẽ. dioc.

Si iudices de principali & exceptionibus præiudicialibus simul cognoscunt, vel super principali lite non contestata testes recipiunt, licite ab eis appellatur.

CAP. XIX.

Exhibita nobis R. Virdunensis p̃ electi petitio declarauit, q̃ cum super facto electionis suæ, H. archidiaconi ac quorundam canonicorũ Virdun. aduersariorum suorum procuratores ad nr̃am audientiam accessissent, Paris. ep̃o, & coniudicib. suis, sub certa forma lr̃as nr̃as direximus inter alia cõtinentes, vt vocatis q̃ forent euocãdi, c sup propositis & alijs negotium contingentib. d inquirerent e veritatem: & infra. Cũ aũt idem electus quibusdam ex his qui cõtra eum agebãt, conspirationẽ f & quibusdam excõicationem, g in modum exceptionis obijceret, se id offerens probaturũ, præfati iudices interlocuti fuerũt, q̃ de his & principali negotio simul ingrerent veritatẽ: nolẽtes, quasi nõ iudices, sed inquisitores existerẽt, sup dictis exceptionib. ipsius electi probationes admittere: sed peruertendo h iuris ordinem, de p̃missis exceptionibus & principali negotio pariter per se inquirere intendentes, & procedentes etiam ad receptionem testium, lite nondum super eodem negotio contestata: i quare prænominatus electus nostrã audientiam appellauit: & infra. Quia verò non in modum inquisitionis, sed commissionis

Exhibita. In prima ponitur appellantis petitio. In secũda appellationis commissio. Secunda ibi. *Quia vero.* Abbas. Vacante ecclesia Virdun. electus est quidam R. nole, ꝯ istum electum H. archidiaconus, & quidã alij canonici Virdun se opponentes impetrauerũt lr̃as ꝯ ipsum ad ep̃m Paris. & coniudices suos sub hac forma: vt vocatis qui forent vocãdi veritatem inquirerent super ijs, quæ proposita fuerant. & alijs negotiis contingentibus partibus coram iudicib cõstitutis, p̃dictus electus quibusdam ex illis, qui ꝯ ipsum agebant in modũ exceptionis obijecit cõspirationem. & quibusdam excõicationem, se illa offerens probaturum: Iudices interlocuti fuerũt, q̃ de hmõi exceptionib. & negotio principali simul inquirerent, nolentes admittere probationes super prædictis exceptionib quasi nõ essent iudices, sed inquisitores: & iuris ordinẽ peruertẽdo, simul cœperũt inquirere de exceptionib. & negotio principali: & testes sup eode receperũt lite nõ contestata: vñ dictus electus ad sedem Apo appellauit oĩ a ista dictus electus dño Papæ significauit, vnde mandat quibusdam iudicib. q̃ cum non in modum inquisitionis, sed cõmissionis negotiũ extitit delegatum, quatenus si ex dictis grauaminib. vel aliquo ipsorũ cõstiterit appellatũ, reuocato in irritũ quicquid post app̃onem hmõi inuenerint esse factum, in causa ipsa iuxta cõtinentiã priorum lr̃arum procedãt præuia ratione. Not. q̃ In causa electionis oẽs vocandi sunt, quos ipsum negotium tangit, & de oĩbus negotium contingentibus inquirendum est. Item conspiratores non admittuntur cõtra electum tanquam inimici vel excõicati: quia ab agẽdo sunt exclusi. Item exceptio peremptoria vt conspiratio ante litem contes. debet admitti: quia est præiudicialis. Itẽ de exceptionib & negotio principali, contra iuris ordinem simul cognosci non debet, sed de illis primo cognoscẽdum est, quæ sui natura p̃cedunt.

c *Euocandi.* Oẽs n. illi euocandi sunt, quos negotium tangit. sup. de temp. or. si archieps & 66. dis. archiepiscop. & 1. q. 1. licet ergo. & ff. de adop. nam diuus. & ff. de mino. in causæ §. causa. C. de auct. præst. l. vlt.

d *Negotium contingentib.* contingentia ipsam electionem, puta de meritis electi, & studijs eligentiũ, & de zelo, & an aliquid simoniacæ prauitatis intercesserit. sup. de elect. scriptum est. & cap. super eo. & inf. de excep. denique in si.

e *Inquirerent.* Ex hoc verbo visum fuit iudicib. q̃ in modũ inquisitionis deberent procedere, & non in forma iudicij, & ita lit non conte. poterant procedere pp̃ contumaciam alterius partis. ĩ. ut lit. non contest. qm̃ frequenter. §. sunt & alij. & ĩ de accu. qualiter & qñ. §. dẽt Sed errauerunt, cum forma illa non fuisset in modum inquisitionis cõmissa, sed in modum iudicij 2 mera inquisitio nõ committitur in tali casu: quia inquisitio fit super excessib. & inquisitor debet accedere ad locum. 2. q. 1. Deus omnipotens. & ĩ. de simo. licet Hely.

f *Conspirationem.* Quod si verum fuisset, repellendi erant, nec audiendi contra electum: quia quasi inimici, & ex odio hoc facere p̃sumuntur: vnde ab agendo sunt repellendi, sicut à denunciatione seu inquisitione. ĩ. de accus. cum oporteat. & sup. eo. nouit. in 6. nec tales ad testimonium sunt admittẽdi. inf. de simo. licet Hely & c. per tuas. conspiratio enim grauissimum crimen est, ita vt accusatum à proprio gradu repellat. 11. q. 1. coniurationum & cap. seq.

g *Excõicationem.* Exceptio excõicationis repellit agendo: & quia isti agebant contra electum, talis exceptio admittenda fuit: quia excõicati audiendi non sunt. ĩ de sen. excomm. per tuas & c. si vero. ĩ. de hære. excommunicamus §. credentes. Sed cum electus petit confirmationem agendo contra ipsos, qui se sibi opponunt, si opponant aliquid electo in modum exceptionis ad defensionem ecclesiæ suæ, contra illos non admittitur replicatio excõicationis: quia & si constet illos esse excõicatos, non repellerẽtur a defensione. ĩ. de exce. dilecti. quia a defensione nullus excõicatus repellitur ĩ. de excep. in tit. vit. cap.

h *Peruertendo.* Vñ non valuit qđ fecerant: quia iuris ordo mandati seruandi sunt. ĩ. de rescri. cum dilecta. & ĩ. de of. dele. venerabili. imo & si verba rescripti viderent esse contra ordinem iuris, tñ non dẽt recedi a iure. sup. de rescrip. causam quæ.

i *Lite nondum super eodem negotio contestata.* Qđ fieri nõ dẽt. ĩ. vt lite non contest. per totũ. nisi electus esset contumax. tunc

Margin notes:

In aliquot antiquis ita: Idem Parisiẽ. ep̃o, & decano.

Cap. 1. eod tit. in 4. compil. Vvintõ.

Vide L. litigatores ff. de arbi.

Aliás, desũt hęc verba: in cã alij ita: in negotio.

In oĩb vetustis ita Inno. iij. Archi. Remen.

Et decano Beruiẽ Colmen. diœcẽ. alias. Bauuiẽ. Beneuen. Bituricen. Virdimensis.

In hoc est similis: q̃a ibi simili morbo laborans repellitur etiã ab exceptiõe. Ioan. And.

Præsentiam.

Quod colligitur ex eo qđ dicit tex. vocatis q̃ forẽt euocandi. de quo vide Specu. ti. de inquisitio. § 1. vers. quid si in lr̃a.

Quia Papa vno verbo nõ intẽdit iuris ordinem tollere. c. de elec. ecclesia 2. Iun. Vin. nõ valuit ẽt iste processus, q̃a falsus est ꝯ intẽtionem delegantis. c. præben. c. nu. secundo H. Iu. Ioã. And.

.n.ne patiatur ecclesia detrimentum ex mora, possunt recipi testes lite non contest. ĩ.vt lite non conte.quoniam.§.porro.

a *Dictis grauaminibus*.i.quia simul super exceptione & principali negotio procedebant,& lite non contestata.Et colligit ex hac lra,q̃ si plura grauamina assignentur in appellõne, sufficit alterum probare, dummodo quodlibet per se sit sufficiẽs. simile.ĩ de appel. significauit.& ĩ. de præb.cum iamdudum.& ĩ.de rescript. ex parte. vbi de hoc. Si aũt plura proponuntur, quæ hñt diuersos effectus, nõ sufficit alterũ ꝓbari quoad vtrumq; effectum: sed sufficit quoad alterum.exemplum habes sup.de rescri olim sed oĩa quæ hic dicta fuerunt, habent eundem effectum, s.vt appellatio legitima fuerit:ergo sufficit quodcunq; probetur,quia vtrumque per se sufficit.

V *Enerabilis*. Instantia iudicij nõ perit per lapsum triẽnij. sic cõiter summatur. Et sunt duæ partes. in prima, partis quæstio: in secunda, Papæ prouisio: ibi, *Mandamus*.

Inter archiepm Rauennaten. ex vna parte, & cõmunitatem Ceruien. ex altera, super iurisdĩone ciuitatis ipsius,& quibusdam alijs articulis qõ vertebatur,q̃ commissa fuit magistro Tãcredo Bon. canonico, sed per cauillationes Ceruiensium & subterfugia,decisio huius causæ per trienniũ fuit prorogata,& tandem post litem contesta & cõmissiones varias dicti Ceruien. asserebant instantiam iudicij per decursum temporis perijsse, & ita nolebant vlterius sub examine iudicis respondere. Archiepiscopus significauit hoc domino Papæ:vnde ipse mandat eidem iudici, q̃ exceptione huiusmodi non obst.in negotio ipso procedat.iuxta traditam sibi formam Not q̃ instantia iudicij,secundum canones, per lapsum triennij non perit:quia iurisdictio iudicis est perpetua, & rescripta perpetua sunt.

negotium extitit delegatũ: Mandamus quatenus si ex dictis grauaminibus,[a] vel aliquo ipsorum appellatum cõstiterit,reuocato in irritum quicquid post appellationem hmõi inueneritis attentatum, in causa ipsa iuxta priorum continentiam lrarum, ratione præuia procedatis.

Idem magistro Tancredo canonico Bononiensi.

Lapsu triennij non obstante potest delegatus in causa sibi commissa procedere.

V Enerabilis frater noster archiepiscopus Rauẽnas proposuit coram nobis, q̃ cum decisio cãæ,quæ inter ipsum & communitatem Ceruiæ,super iurisdictione ciuitatis Ceruiæ, & quibusdam alijs articulis vertitur, sit per subterfugia & cauillationes eorum per triennium prorogata,dicti Ceruienses, asserentes instantiam iudicij per decursum triennij perijsse, respondere sub tuo examine recusauerunt:& infra. Mãdamus quatenus exceptione huiusmodi non obstante,[b] in negotio ipso procedas, iuxta traditam tibi formam.

a *Gl.seq.notat l.properandum.in ecclesiastico foro,&c. dicens,quòd etiam secundum legem,licet pereat instantia,non perit iurisdictio delegati.dicit deinde, quòd hoc non videtur per hoc c.corrigi quia, & c.ad quod respondet Ioan. And. Et procedit multum intricate, & in effectu ponit quatuor lecturas, quas vide per Panor.*

Iudicij instantia an pereat triẽnio.

b *Non obstante*.Sic ergo patet q̃ hodie non habet locum lex illa.C.de iudicijs properandum.ꝓmo respon.§.vlt. & §.plerumq;.vbi dr̃ q̃ instantia iudicij perit, nisi causa finita sit infra triennium à tempore litis contestatæ connumerandum, vt iterum incipiat de nouo procedere, ac si nunquam fuisset processum.Si n. isti respondere nolebant: quia instantia iudicij pierat,nõ erãt audiẽdi.q̃a licet ſm legẽ p̃dictã,instãtia iudicij periret decursu triennij,litteræ siue iurisdictio iudicis non periterat:quia iurisdictio iudicis est perpetua & rescripta perpetua sunt.C.de diuer.rescrip fallo & arg.C.de consti pec.l.2.& C.de præscrip.30 vel 40.an.l.vlt. Poterant tamen dicere, non tenemur respondere,nisi nouus libellus detur de nouo, & omnia iterum procedant ab initio per l.prædictam, properandum.quæ modo non habent locum quantum ad hunc articulũ per decretalẽ.& sic obuiandũ est malitijs eorũ,qui causas malitiose volunt prorogare.Sed ex hac decretali non vr̃ q̃ lex illa properãdum corrigat. quia non colligit hic q̃ lis fuit cõtestata,sed per subterfugia & cauillationes cã fit prorogata & hoc potuit esse totũ ante litẽ conte. imo lis cõtestata fuit: q̃a decisio et cãæ prorogata fuit,vt dicit,& sic fuit lis cõtestata.& ita hr̃ expressum in antiqua, q̃ lis erat contestata, & ex eo quod dicit,instantiam iudicij perijsse, apparet, q̃ processum erat in principali negotio,quod dicitur fieri per litis contestationem, quæ est principium causæ.

S *Ignificauerunt*.Nõ obstante exceptione tp̃is feriati ꝓp vindemias,mandanda est ſnia executioni.h.d. ſm vnum intellectum;vel ſm alium ita cõiter summatur. Cum actor & reus sunt diuersi fori, cã proprietatis & possessionis põt coram diuersis iudicib. agitari: sed hoc nõ vr̃ indistincte verum ſm Panor. Sunt duæ partes. In prima partis conquestio. In secunda Papæ prouisio: ibi, *Mandamus*. Abbas Siculus.

Vide L ad legatũ & l. ad rẽ mobilem. ff. de procur. & l. 2. ff. de iurisd.omn. iud.

Inter abbatẽ & conuentũ monasterij S.Mariæ de Florentia ex vna parte,& cõitatem castri de Signa, Florẽ. dioce ex altera, super possessione vel quasi iuris eligẽdi ibi dẽ rectorẽ, corã p̃state Floren.qõ vertebatur: dicta ptãs pro monasterio super possessione vel quasi iuris eligendi rectorem in castro prædicto,diffinitiuam ſniam promulgauit:lata prædicta ſnia, monachi elegerũt ibi rectorẽ, sed illi castellani nõ recipiebant illum in rectorem,& insuper ptãs Flor.cõpellebat abbatem & conuentum super ꝓprietate vel quasi prædicti iuris in seculari iudicio cõitati p̃dictæ rñdere. Significatũ fuit hoc dño Papæ. vnde mandat epõ Bono. & coniudicib.suis,quatenus si est ita,compellant cõitatem prædictam,electum ab eisdem monachis admittere in rectorem castri prædicti,audituri postmodũ super proprietate vel quasi dicti iuris,quicquid partes duxerint proponendum:partibus in præsentia iudicum constitutis, ex parte cõitatis prædictæ fuit excipiendo propositum, q̃ tunc coram eis rñdere non tenebatur de iure, cum tp̃s vindemiarum tunc existeret feriatum.Ex parte monasterij fuit rñsum, hoc malitiose proponi, vt videlicet cã protracta, tp̃s electi p̃dicti inutiliter laberetur. Consultus Papa,mandat super hoc eisdem iudicib. quatenus hoc nõ obstante,ꝓcedant in negotio p̃uia rõne. No.q̃ hic diuiditur cõtinentia cãæ,sed hoc fit ꝓp diuersum forum. Item ex cã proceditur tp̃e feriato vindemiarũ altera parte inuita.

Bononien.

traditam tibi formam.

Idem epõ, & magistris T. & B. Praten. Bonon. cõmorãtib.

Actor obtinens in possessorio coram iudice rei, non tenetur coram eo iudice super proprietate respondere:si est prorsus alterius fori. h.d. & est casus notabilis.

CAP. XXI.

S Ignificauerunt nobis olim abbas & cõuentus S. Mariæ de Florentia,q̃ Florẽtina ptãs, ꝓ eis cõtra cõitatẽ castri de Signa, sup possessione vel quasi iuris ibi dẽ eligẽdi rectorẽ (qd ad se pertinere dicebãt) diffinitiuã ſniam ꝓmulgauit,[c] Sed postmodum abbate & conuentũ p̃fatos, ipsa Ptãs coegit, cõtrati p̃dictæ super proprietate vel quasi memorati iuris, in seculari iudicio respõdere. Vnde vobis iniunximus, vt si ita esset,cogeretis communitatem eandem, electum ab eisdẽ monachis in rectorem admittere,audituri postea quæ partes super proprietate[d] vel quasi dicti iuris ducerent proponenda: & infra. Verũ pars altera inter alia excipiendo proposuit, se

In vno antiquo ita: cogeretis cõitatem p̃dicta eundem electũ, & c.

c *Promulgauit*.Et hoc bene fieri potuit, cum cã nõ esset spiritualis sed super iurisdictione temporali,& abbas & conuentus fuerint actores,vnde debuerant sequi forum rei.ĩ.ti.proxi.cum sit generale.& 11 q.1.experientiæ & c. seq & C.de iurisd.om.iud.iuris ordinem.& a sententia lata super possessione,diffinitiua appellatur.inf vt lit. non contest. c. 2.& hic.

Facit gl. in l. quod iussit. ff. de re iudi.

e *Gl.seq.mixtim duplicitur soluit,& soluit satis clare.*

d *Super proprietate*. Sed vr̃ q̃ isti monachi tenebãt rñdere aduersæ parti super proprietate coram iudice qui cognouit de possessione: quia iudex ille qui cognouit de possessione, cognoscere debet de proprietate. ĩ.de cau. pos. c. 1. & est illi audientia deneganda, qui continentiam cãæ nititur diuidere,ut coram vno agat de possessione, & in alio iudicio de proprietate.C.de iud nulli. præterea cãæ conuentionis & reconuentionis coram eodem iudice fieri dẽnt.C.de sent. & inter. om.iud cum Papinianus & 3.q.8.cuius.vbi dr̃,cuius in agendo quis obseruat iudiciũ, ipsum in eodem negotio habere se iudicem non dedignetur:vt in l. cum Papinianus.& 3.q.8. c.accusatores §.cuius in agendo & illud quasi vr̃ ide negotiũ .ĩ.de mu.pe.c.1.Sol. verum est q̃ continentia cãæ diuidi non dẽt.& ille qui cognouit de possessione,dẽt cognoscere de ꝓprietate siue sit ordinarius siue delegatus: cui cã tamẽ quo ad vtrumq; fuit commissa.ĩ.de sequestra ad hæc. & hoc locũ hẽt cum actor & reus sunt eiusdem fori:sed in casu p̃senti nõ

sunt

sunt eiusdē fori. vnde monachi, qui primo egerūt de possessione, debebant sequi forū rei, quod fecerunt & obtinuerūt: & si aduersarij volebant postea conuenire monachos super proprietate, debebāt sequi forū monachorū. Et cā possessionis & proprietatis bene possunt tractari corā diuersis, maximè ubi cā talis subest: q̄a nihil cōe hēt cā possessionis cū cā proprietatis. ff. de acq. pos. naturaliter §. nihil. Et si aliqs postulauerit aliū iudicem super proprietate, & aliū super possessione, non est audiēdus. & sic loquit. j. de cau. possess. c. 1. & C. de iud. nulli. & ita non ꝯdicūt huic decre. q̄a hoc illi monachi nō fecerunt. Alia iura: cuius in agēdo. &c. non tangunt casum istum: quia illa loquuntur in reconuentione, quæ dēt fieri simul cū conuentione. j. de mu pe. c. 2. & j. de or. cog. cū dilectus. & tunc ēt si vellēt reconuenire de alia re, non poterant. cum q̄ō spoliationis de qua agebant monachi, priuilegiata sit. j. de ord. cog. super spoliatione. nec de proprietate simul tunc cum possessione poterat agi. C. de rei vend. ordinarij.

tunc coram uobis respondere de iure nō teneri, cū tempus pp vindemias [a] existeret feriatū: respōdente syndico monasterij hoc maliciose proponi, vt videlicet causa protracta, tempus regiminis electi prædicti inutiliter elabatur: & infra: Mādamus quatenus hoc non obstante, in negotio ratione præuia procedatis.

TITVLVS II.

De foro competenti.

¶ Ex concilio Calcedonensi. †

¶ Clericus coram suo episcopo conueniri debet.

CAP. I.

SI quis clericus aduersus clericū negotiū habeat, nō deserat [b] proprium episcopum, sed prius apud ipsum actio [c] ventiletur: vel consilio eiusdē [d] apud alios [e] quos vtraq; [f] pars uoluerit, iudicium obtinebunt.

Actio. 11. ubi referant canones eius concilii. c. & Burchardus lib. 2. decre. ca. 113. Iuo par. 6. cap. 325 & ca. 350. Gratianus. 12. q. 1. cap. si clerici. & c. 1 eo. tit. in 1 compilatione.

Gl. eq. tractat de seq. fam. re hominum introductis, & quæ illis renunc. ... aliqui non. & quemodo ex cā quis tunc cogitur litigare.

a *Propter vindemias.* Tempore enim vindemiarum &, tēpore messium, non cōpellitur quis in iudicio rñdere, ita q̄ sententia lata contra absentem non tenet. Tamen si consentiūt partes, bene ualet iudicium. ff. de fe. l. 1. & l. si feriatis. & de illis ferijs habes C. de fe. omnes dies. in princ. sed illis ferijs, quæ inductæ sunt ob reuerentiā Dei & aliorū Sanctorū, nullus pōt renunciare, et si partes uellent. Alijs uero inductis in fauorē hominum bene renunciatur. hoc est expressum. j. de fe. c. vlt. & de conse. dist. 3. c. 1. Et arg. ad hoc ff. de arb. si feriatis. 15. q. 4. c. 1 & 2. pōt tamen tali die (ut vr̄) libellus offerri. ff. de adul. l. miles § sexaginta & §. illius. sed ex causa, tali tpe aliquis cōpellitur litigare: vt hic dicit in fine, ne tempus illius electi ad regimen illius loci elabatur. Et idem credo si finiretur iurisdictio iudicis tempore illo, quod tunc posset procedi, ne iudiciaria instantia euanescat. arg. sup. de offi. deleg. consuluit.

Id fuerūt cōpulsi. q̄a tota ciuitas si cogebat vindemiare, & per vnū sindicū litigauit. l. 1. ff. q̄d cuiuscunque uniuersi.

DE FORO COMPETENTI.

Quia rei ad iudicia vocati frequenter excipiunt de foro, & plerumque dubitatur, quod forum sic excipientes sequi debeant: ides, & c. secundum Goff. e. Sed ego contrarium sic, Tractaturus auctor de singulis actibus & partibus iudicij: quia ante omnem alium actum iudicialem debet disputari de competentia fori, iuxta no. in c. inter monasterium, de re iudi. & in c. pen. de excep.: ideo præmittit istam rub. quia prius fundamento ponitur ædificium. 1. q. 1. cum Paulus. Et forum proprie neutri generis prout hic ponitur, significat territorium cuiusque iudicis intra quod potest in facinorosos animaduertere. ff. de verbo. sig. l. pupillus. §. territorium. Vnde tota diœcesis dicitur territorium episcopi. 16. q. 7. omnes basilicæ. extra quod territorium impune non paretur. de consti. c. 2. lib. 6.

De hac materia habetur 95. dist. 3. q. 6. & 6. q. 3. 11. q. 1. 23. q. 5. per totum, reperitur in Sexto, & Clem. Abb. sicul.

Si quis clericus. Statuit concil. Calcedo. q̄ si clericus causam habeat aduersus alium clericū, uel laicus aduersus clericū, nō deserat episcopū clerici conuenti, vel de cōsilio illius alium iudicē eligat ēt ecclesiasticum. No. q̄ actor forum rei debet sequi. Item sine licentia episcopi, clerici alium iudicem eligere non possunt.

b *Non deserat.* Quod si fecerit, puniri debet, prout dicitur 11. q. 1 inolita. & c. placuit. & j. eod. si diligent.

c *Actio.* i. petitio, quia secundū canones actionē proponere non tenetur. j. c. proxi. dilecti. vbi de hoc. & c. examinata.

d *Consilio eiusdem.* Aliter enim nullo modo pñt eligere in præiudicium aliorum, imo de licentia epi iudicium seculare non possunt eligere, sed ecclesiasticam personā bene de licentia epi. j. eo. significasti: alias nec uolentes nec inuiti possunt deserere epm ēt si iuramentum interuenisset j. eo. si diligenti.

e *Alios.* id est, ecclesiasticos. j. eo. significasti. uel eps committat alicui.

f *Vtraq; pars.* Honestū & iustū est istud, vt ambæ partes si præsentes sunt, eligant iudicē cōiter, ut hic, & 2. q. 6. placuit. arg. j. s. de offic. dele. cū R. sed illā intelligo q̄n altera pars est absens, vel cū non vult concordare reus, vt ibi dr: aliàs iniquū esset illud q̄d daretur ad voluntatē alterius altero præsente. & sic obseruat in curia Romana. j. 11. q. 1. c. iudices. & 15. q. 7. c. si autē. sed illa intelligunt in criminali, & nō tenet hodie.

Cōcor. l. si pupill. §. videamus. & ibi gl. & Doc. de nego. gest & l. si Titi⁹ ff. 3 ver. obl.

Cap. 1. alias. c. 10. ut Burchardus lib. 16. decre. c. 22. & c. 3 co. titul. in 1. cōpilatio.

¶ Ex concilio Parisiensi. †

¶ Iudex secularis, si clericum per se distringit, vel condemnat, excommunicari debet.

CAP. II.

NVllus iudicum [g] secularium neq; presbyterū, neq; diaconū, aut clericum vllum, aut minores [h] ecclesiæ, sine permissu [i] pontificis, per se distringere aut cōdēnare [k] præsumat. Quod si fecerit: ab ecclesia Dei, cui iniuriam [l] irrogare dignoscitur, tandiu sit sequestratus, [m] quousq; reatū suū cognoscens, emendet.

¶ Ex concilio Affricano.

¶ Ratione rei de qua agitur, sortitur quis forum ibi vbi res est. Sic communiter summatur.

CAP. III.

SAne si episcopi inter quos cā uersatur, sint diuersarū prouinciarum; ille Primas [n] det iudices, in cuius prouincia [o] est locus, de quo contenditur.

In aliquot antiquis & Burchardo, iuniores.

NVllus iudicū. Duo facit, primo phibet. scdo adijcit pœnā: ibi, *Quod si.* Ab. Sic.

Casus. Statuit cōcilium Parisieñ. q̄ null⁹ iudex secularis ecclesiasticam personā præsumat adstringere vel cōdemnare, quod si fecerit, ab ecclesia cui fecit iniuriā, tā diu maneat sequestratus quousq; satisfaciat. No. q̄ seculares iudices, ecclesiasticas psonas iudicare vel condēnare nō dēnt. Item qui iniuriam facit ecclesiæ, cōione ipsius priuari debet.

Concilium Africanū. cap. 88. cōcil. Mileuitanum cap. 24. Burchard⁹ li. 1. decret. c. 54. Iuo par. 5. cap. 176. & ca. 4. eo. tit. in 1. cōpilat.

g *Iudicum.* scilicet, secularium.

Glo. seq. quarit, & soluit.

h *Minores.* Quos appellat hic minores? Potest dici q̄ scholares, siue seruientes ecclesiæ deputatos ad eius obsequium: q̄a illi eodē priuilegio cēsentur. ar. 12. q. 2. ecclesiarū seruus.

i *Sine permissu pontificis.* Hic vacat arg. à contrario sensu, vt probatur. j. eod. significasti. vbi de hoc.

k *Aut condemnare.* nisi forte in causa reconuentionis, quia bene respondere tenetur de ciuili, sed non de spirituali, ut dictum est sup. c. proxi. & sup. de iudi. at si clerici. c. vlt. Arg. j. de mutu. peti. c. 1. 2. & 3. q. 8. accusatores. §. cuius in agendo. C. de senten. & interlocu. omnium iudicum. cum Papinianus. in Auth. & consequentes sed in criminali non habet locum reconuentio coram iudice seculari, nec etiam coram quocunque, ut dictum est sup. tit. proxi at si clerici.

l *Cui iniuriam.* Qui iniuriā facit ecclesiæ, debet priuari cōione ipsius 17. q. 4. sicut antiquitus. nec ad supplicandū dēt admitti ubi sacrilegiū cōmittere non dubitauit ea. cau. q. 4. frater & coepiscopus. 12 q. 2. de uiro nefando. ut sic puniatur in quo peccauit, sic j. de integat pastoralis in fi. & sup. de offi. deleg. cum olim. & sup. de transla. quanto & sup. de tempo. ord. litteras & j. de Iudæ. ad liberandum & j. de immu. eccle. c. fi.

m *Sequestratus.* per sniam. sim. le 30. dist. quasi p totū. Ber.

SAne si. Eps rōne rei conuenitur coram archiepo, in cuius prouincia res sita est. hoc dicit maxis specifico. Abbas Sic.

Casus. Si duo epi diuersarū prouinciarum super aliqua possessione uel loco adinuicem contendant, ille Primas, uel patriarcha, uel archiepiscopus, in cuius iurisdictione est locus de quo contenditur, cognoscat, vel det iudices qui causam dirimant. Not. q̄ ratione rei sortitur quis forum.

n *Primas.* Et hoc intellige cum ipse non potest siue non vult per seipsum cognoscere.

o *Prouincia.* Sic patet q̄ sub illo iudice agere debet actor in cuius prouincia res est litigiosa: ut ex ipsa re sortiatur forū ff. de censi. forma §. si uero & inf. eo. c. vlt. & 11. q. 1. experientiæ. & C. ubi in rem act. actor. & C. de prædi. mino. si prædium. C. de præscri. lon. temp. l. ult.

Vel remotus est à partib. vltra duas dietas, tūc dabit iudices propinquiores: nisi impediat ex iusta cā puta, q̄a subditi suffraganeorū nolunt recipere. j. de offi. ord. pastoralis. sm̄ Vinc. Io. And.

Verum. Dominus feudi siue sit ecclesiasticus siue secularis, causam feudalē cognoscit.sic communiter summai. Primo ponitur factum. Secundo statutum:ibi, Statuimus. Abb. Sicul.

Casvs. Vacante quadam ecclesia, mota fuit q̃stio a quodam super quibusdā feudis aduersus pposituū,pertinentib' ad proprietatē vacātis ecclesiæ: dubitabatur quid fieri deberet de huius modi quæstione:consultus Papa statuit, ꝙ ad præsens supersedeatur huic quæstioni, quousq; eps fuerit ibi electus & cōfirmatus, & si feudū illud ad ecclesiam pertineat, epi beneplacito relinquatur sicut iustū fuerit: quód si ad ecclesiā nō ptineat, imperiali beneplacito relinquatur. Not. ex hac decretali bonum arg.ꝙ vacante ecclesia iurisdictio epi ad capitulum non pertineat.Itē causa feudi per ipsius dominum debet expediri.

¶ Glo.seq. reddit duplicem rationem quare differtur quæstio in tempus fieri.

a ¶ Quæstio mota fuit. Vacante ecclesia, vnde nō erat q de illa quæstiōe posset cognoscere.nec tūc aliquid fieri pōt in preiudicium vacantis ecclesię.ī. ne se.Va. per totū. Vnde præpositus nō tenebatur nec debebat respōdere de feudo ecclesię corā alio iudice.ī.c. proxi. & ī.tit.prox.cæterū. Et ideo Papa mādat, ꝙ differat quęst. illā quousq; ecclesia prælatum habuerit.

b ¶ Consecratus.Idem esset si electus esset & cōfirmatus. quia tunc habet plenā administrationē,quantum ad ea quæ ptinēt ad iurisdictionem.sup.de elect.c.transmissam.arg.ad idem.ī. de transla.inter corporalia.

c ¶ De feudis.supple,cognitio de feudis.

d Glo.seq.reci.per q.quid,si epis feudi dominus negligit. &c.

¶ Cognitionem.q̃a forte dicebatur ab aduersarijs, ꝙ nō erat feudum ecclesiæ,sed potius Imperatoris;vñ dicit hic sub cōditione.& si eps eēt negligens in q̃stione feudi ,pcedere,secularis iudex postea ,pcederet:sicut ecōuerso.ī.eo.c. proxi.non.n. cognitio feudi ecclesiastici semp ad iudiciū ecclesię spectat:vt not.ī.tit.prox.cæterum. Sed ꝟ vr̄ potius ꝙ secularis iudex nō possit supplere negligentiā epi. sed p Papā tunc supplenda est illa negligentia:q̃a non ad iudicem secularem de hac cā pertinet etiam si laici sint.arg.ī.de iudic.cæterum.

e ¶ Alioquin.id est,si ad ecclesiam non pertineat

Cum sit generale. Primo ponit regulam. Secundo casum exceptum,& triplicem ipsius causam. Abb Siculus.

Casvs Primo præmittit Papa regulā generalē,scilicet, ꝙ actor forum rei sequat,q̃a iudices seculares remissi sunt & negligentes in reddēda iustitia ꝑsonis ecclasticis: statutū fuit fauore eccl̄æ,vt rectores eccl̄arum malefactores suos q sacrilegi sūt cēlendi, possint cōuenire sub quo iudice voluerit ecclesiastico vel seculari. Not. regulā,actor forū rei dēt sequi. Item pp negligentiam iudicis secularis deuoluitur iurisdictio ad ecclesiasticū.Itē sacrilegi coram ecclesia sunt conueniēdi, & in electione ē ꝑlatorum sub quo iudice eos velint cōuenire.

f ¶ Forum rei supra eo.si clericus.& in concor.ibi positis.& C. de iurisd.omn.iud.iuris ordinem.

g ¶ Remissi. In quo casu. ollunt p excōicationē cōpelli iustitiā exercere 23 q 5 administratores.immo iudex q negligit,facere iustitiā,itē facit suā.23.q.2.dn̄s noster.& 3.q.7.q sine p eccato.arg.in Auth.vt diffe.iu.§ hoc autē. coll.9. & C. de app.si appellationem.Et si per dolum,vel gratiā, vel inimicitiā iudi-

† Cap.3. eo. tit. in 2. cōpil.

¹ In codice Barbatiæ ita:cōsecratus, vel cōfirmatus,de feudis. &c.

† Cap 4. eo. tit. in 2.compil.

1 Nec obstat.ī. tit. 2.c.qualiter.ꝙ intelligitur in actionibus ꝑsonalib' nō feudalib.

¶ Idem.

¶ Per dominum feudi secularem siue ecclesiasticū,quæstiō feudalis terminari debet,etiam si vasalli sint clericis,& si plures prætendantur domini,non potest vnus cognoscere,maxime alio absente,an feudū ad eum pertineat.hoc dicit,secundum lecturam magis notabilem.

CAP. VII.

Verum † quoniam de quibusdam feudis, aduersus Præpositum quæstio mota fuit: a Statuimus, vt ex quo episcopus fuerit in ecclesia consecratus b †, de feudis c ipsis, sub suo iudicio cognoscatur, si ad ecclesiasticam cognitionem d pertineat: alioquin e imperiali beneplacito,sicut iustum fuerit, relinquatur.

¶ Lucius tertius.

¶ Malefactores ecclesiarum in vtroque foro conueniri possunt.

CAP. VIII.

Cum † sit generale vt actor forum rei f sequatur: & infra. ¶ Verum quoniam seculares iudices in exhibenda iustitia personis ecclesiasticis, sæpe in iudicio sunt remissi g, in fauorem ecclesiæ est introductum, vt malefactores h suos, qui sacrilegi sunt censendi, venerabilium locorum rectores, possint sub quo maluerint iudice conuenire †.

¶ Celestinus tertius.

¶ Causæ clericorum secundum iura, nō secundum consuetudines laicorū terminantur.Vel sic:In loco tēporalis iurisdictionis ecclesiæ, causæ clericorum sunt secundū iur canonicū terminandæ.hoc dicis,secundum gl. & vtrunque summarium recipis determinationem.

CAP. IX.

Quód † clericis 1 & infra. ¶ Mandamus, quatenus si quas i causas pecuniarias,clerici Parisijs commorantes,habuerint contra aliquos i vel aliqui contra eos,ipsas iure canonico decidatis †.

¶ Innoc.iij. Vercellen. episcopo.

¶ Laicus laicum super re ciuili corā iudice ecclesiastico cōuenire non potest,nisi in defectu iustitiæ secularis,vel nisi consuetudo id exposcat.

CAP. X.

Licet † ex suscepto: & infra. ¶ Mādamus,quatenus si q̃n à laicis Vercellen.litteras sup rebus ꝑcipue q forū seculare cōtingūt, à sede appostolica contigerit impetrari, sublato appellationis obstaculo. 1 decernas

venerit.in veram litis æstimationem condemnari debet.ff. de iudicī filiusfamil. 1 Bernardus.

¶ Gl.seq.tractat de pœna,& ꝗ s sacrilegorum. Secundo ponit quinque crimina ecclesiastica.tex. in 17.q.4 a contrario.

h ¶ Malefactores.id ē,raptores rerū ecclesiasticarū & suasores. 12.q.2. ne de viro. Et isti q sic bona ecclīarū arripiūt,tamꝗ sacrilegi iudicanē, & possūt excōicari vsq; ad cōdignā satisfactionē. 12. q.2. nulli liceat ignorare & c. quicunq;.& c. ꝑdia.& est expssum.ī. eo.c.constitus.& quasi homicidæ reputanē. 12.q.2. qui abstulerit. & quia isti sacrilegiū cōmittūt,vt dicunt iura prædicta corā ecclesiastico iudice sunt trahendi: cū istud crimen sit ecclesiasticum vt hic dr̄. & hoc sacrilegium qn̄q; per iudicem secularem punit. C.de episc.& clerici.si quis in hoc genus.Itē crimen 1 vsurarū.ī. de vsu.cū tu.hęresis,simoniæ,piurij, & adulterij:hæc pertinent ad ecclesiam, & consimilia. & de quocunque peccato sup.de iu.nouit.& hoc quod hic dicit, introductum ē in fauorē ecclesiæ. Et q̃a hoc dicit specialiter de malefactorib' ꝙ possint cōueniri sub quo iudice velint:secus vr̄ intelligendum de alijs,ꝙ corā suo iudice sint trahendi,dūmodo ibi possint suā iustitiā consequi, vt dr̄.ī.eo.transmissa.q̃a qd̄ de vno cōceditur, de alio prohiberi videtur.25.dist.qualis.cū suis concor.nisi cōsuetudo contrarium inducat.vt dicitur ī.eo.si clericus,in fin.

Quód clericis.Diuiditur: q̃a primo ponit decisā cōq̃stio. in secunda mandatum :ibi,Mandamus. Abb. Siculus.

Casvs Mādat Papa, ꝙ si clerici Parisijs cōmorātes cās pecuniarias habuerint ꝯ alios, vel alij ꝯtra eos,iure canonico decidantur.Not.qd̄ dicitur in ista decretali,speciale est Parisijs, & fauore vniuersitatis introductum.

i ¶ Aliquos. ēt laicos & ē spāle Parisijs, vbi eps hēt tpalē iurisdōnē.& gerit vicē comitis: vñ & ꝑco banū ibi nūciat noīe epi & regis,alias laici dēnt i causis pecuniarijs corā suo iudice ꝯueniri, nec tractarēt ibi cā iure canonico, sed ciuili. vel iure municipali,& sic cāæ tractanē iter clericos & laicos quos ꝯueniūt,vel si cōueniant iure canonico nō obstante ꝯsuetudine.

Licet ex suscepto. Diuidit̄.Primo ponit dictū cū sua modificatiōe.Secūdo:ibi,Liceat.,puidet ꝯ grauamina cōsulū. Tertio;ibi,Si vero.,puidet ꝯ recusationes ipsorum. Abbas Siculus.

Casvs.Quidā laici Vercellen super quæstionibus, quæ forū ecclesiasticū nō contingunt,litteras impetrabant contra alios laicos fatigantes eos laborib' & expēsis,& iurisdictionē cōsulum Vercellen.eneruantes,cum ipsi parati essent conquerentibus iustitiā exhibere. Vnde cōsules Vercellen. significauerunt hoc dn̄o Papæ,& ipse super hoc mandat epo Vercellen quatenus si aliqn̄ à laicis Vercellen. super rebus quæ forū seculare contingunt, litteras cōtigerit à sede Apostolica impetrari, illas decernat irritas,& inanes,dummodo consules,& cōmune Vercellen.de se cōquerētib' iustitiā exhibeant & si aliq corā cōsulibus fuerint aggrauati,ad ipsum epm sicut hactenus seruatum est,vel ad sedē Apostolicā poterunt appellare,hoc præsertim tempore quo imperio vacāte, ad superiorē secularem non possunt habere recursum:si vero consules iustitiæ, tamꝗ suspecti fuerint recusati, corā arbitris a partibus electis de cā suspicionis agatur.quæ si ,pbata fuerit, ad ipsum epm vel ad Papā pro iustitia recurratur.Nota ꝙ litteræ Apostolicæ impetratæ

1 Vide e.cum æterni.de sent.& re iud.lib.6.

† Vide l.si qs in hoc genus. & l. placet C. de epi. & cler.

† Cap.5. eod tit.in 2.compil.

De materia huius gl. Vide Bernardinū Diaz in pract. crim. can. c.81.82. 85 86. 89. & 106.

Hinc infertur ꝙ statuta laicorū non ligant clericos:vide Bart. in l. 1. C. de sum. trin.

Cap.1. eo. tit. in 3.comp.

tratæ

cratæ super his quæ ad forũ ecclesię non pertinẽt, sunt in pendẽti, nec proceditur p eas quousq; secularis iudex negligens apparuerit in iustitia exhibẽda: & sic pp negligẽtiã iudicis secularis ecclesia se de his intromittere põt. Itẽ vacãte imperio ecclesia supplet vicẽ imperij, & ad eã appellaẽ vacante imperio. Itẽ iudex ordinarius potest recusari: q a isti cõsules ordinarij sũt, licet contra opinionẽ legistarum: ut. C. de iur. om iudi. l. nemo.

a ¶ *Iustitiæ complemẽtum.* Ergo quousq; ad sulam peruenit, sem p est in pẽdẽti an ualeat rescriptũ. j. c. prox. & s. eo. transmissa. quãdoque enim rescriptũ est in pendenti. s. de rescript. si autem.

¶ *Gl. seq. ad casum quẽ ponit littera, addit quinque casus, quibus, &c.*

b ¶ *Vacante imperio.* Iste ẽ ergo vnus casus in quo iudex ecclesiasticus põt se immiscere seculari iurisdictiõi scilicet cũ superior nõ inuenitur. Alius est cũ iudex secularis negligit facere iustitiã: ut hic, versi. dũmodo, &c. & j. c. proxi. & c. 2. arg. 23. q. 5. administratores. Tertius est, cũ aliq d ambiguũ fuerit & difficile, & inter iudices variat. j. q fi. sint leg. c. per uenerabilẽ. circa mediũ. Quartus est ĩ omni crimine ecclesiastico, puta, vsura, sacrilegio, & similib. vt 6. q. 2. c. 1. & 12. q. 2. nulli liceat. & inf. de vsuris. quoniam. Quintus est cum per denunciationem criminis causa defertur ad iudicem ecclesiasticum. sup. tit. proxi. nouit. Item ratione connexitatis, vt in dote. j. de donationibus inter virum & vxorem. de prudẽtia.

t Volue- rint.

† Aliàs, archiepo.

† Cap. 2. eod. tit. in 3. compil.

1 Dicit p hoc facere ad quæstionẽ de duabus quartis not. j. de test. Ray. q. f. in ambiguitate opinionũ legistarũ stet interpretationi canoni cæ Io. An.

auctoritate nr̃a irritas, & inanes, dummodo Consules & Cõe. de se conquerentib. in iudicio seculari, exhibeant iustitiæ cõplemẽtum. a ¶ Liceat tñ ipsis qui sub eisdem Cõsulib. taliter duxerint contendendum, si se in aliquo senserint ꝑgrauari, ad tuã (sicut hactenus seruatum est) vel ad nr̃am, si maluerint, † audientiam appellare: hoc ꝑsertim tp̃e, quo vacante b imperio, ad iudicem secularem recurrere nequeunt, qui, à superiorib. in sua iustitia opprimuntur. ¶ Si vero Cõsules iustitiæ tanquam merito suspecti fuerint recusati, coram arbitris cõiter electis, de cã suspicionis agatur: quę si probata fuerit esse iusta, ad te, vel ad nos c pro iustitia recurratur: sicut superius est expressum.

¶ Idem archidiacono, † & thesaurario Turonen.

¶ *Vidua laicũ coram iudice ecclesiastico conuenire non potest, nisi super causa ecclesiastica, vel in defectum iudicis secularis.*

CAP. XI.

Ex † tenore litterarum Comitis Britanniæ, nr̃is est auribus intimatum, q cum causam, quæ inter mulierem nobilẽ F. & I. de Meduano super hæreditate sua noscit agitari, vobis commiserimus terminãdã, ipse comes eidẽ mulieri, cũ tam ipsa, q̃ prædictus I. essent de foro ipsius, mandauit, vt cãm deferrẽt ad ipsum; promittens eidem, q faceret ei iustitiæ plenitudinẽ exhiberi: d † & infra. ¶ Nos igitur attendentes, q sic sumus viduis in iustitia e debitores, q alijs iniustitiã facere nõ debemus, Mandamus quatenus, nisi sit talis cã, quæ ad ecclesiasticum f iudicem pertinere noscatur, ei supersedere curetis: dummodo per iudicem secularem, suam possit iustitiã obtinere: alioquin non obstante ipsius contradictione, causam ipsam ratione præuia terminetis. g

¶ Idem Pisano archiepiscopo.

¶ *Clericus non põt constituere sibi iudicem laicum, et si proprium iurã & aduersarij consensus accedat.*

CAP. XII.

SI † diligenti: & infra. Asseruisti te vsque ad hæc temporis incipiunt habere effectum.

Istos casus cum multis alijs comprehendit Hostien. his versibus:

Hæreticus, simon, seruus, periurus, adulter:
Pax, priuilegium, violentus, sacrilegusque.
Si vacat imperium, si negligit, ambigit, an sit
Suspectus iudex, si subdita terra, vel vsus.
Rusticus, & seruus, peregrinus, feuda, viator.
Si quis pœniteat, miser aut sit, causaque mixta.
Si denunciat ecclesiæ, quis iudicat ipsa.

c ¶ *Ad te, vel ad nos.* Contra. j. de ap. cum speciali. & sup. si q contra clericum. vbi ordinarius recusatus committit causam. Solutio. Illa continet ius commune, & quod hic dicit, locale est. De recusatione iudicis ordinarij & delegati, & de illis habes inf. de appel. secundo requiris, & c. cum speciali.

EX tenore. Diuiditur nam in prima ponitur, Comitis conquestio. In secunda Papæ prouisio. Secunda: ibi, *Nos igitur.* quę tria facit. reddit causam, supersederi mandat, duos casus excipit. Abb. Sicul.

CASVS. Inter nobilem mulierẽ F. viduam, & I. de Meduano, sup hęreditate ipsi⁹ mulieris qõ vertebaẽ: cã sup hoc fuit cõmissa archiepõ & thesaurario Turonẽsi: Comes Britãniæ sub cuius iurisdõne pars vtraq; consistit, mulieri ꝑdictæ mãdauit vt cãm deferret ad ipsum, promittens eidem q faceret ei iustitiæ plenitudinẽ exhiberi, & quia iudices nihilominus ꝓcedebant in cã, comes hoc significauit dño Papæ: ipse vero considerans q viduarum taliter dẽt iustitiã defensare, q alijs nõ debeat iniustitiã facere, mandat eisdẽ iudicib. q nisi talis cã sit q̃ ad ecclesiasticum forum pertineat, ei debeãt supersedere dummodo per iudicẽ secularem suam possit iustitiã obtinere: alioquin nõ obstante ꝯdictione ipsius Comitis, cãm ipsam præuia rõne terminare procurent. Not q pp negligentiam iudicis secularis, transfertur iurisdictio ad ecclesiasticum iudicem. Item cã viduarum principaliter ad forum seculare pertinet. Item lr̃æ quæ ab initio effectum non habent, tractu temporis incipiunt habere effectum.

d ¶ *Exhiberi.* Et quia iudices nihilominus procedebant, in causa, Comes significauit hoc domino Papæ.

Glo. seq. notat causas viduarum non pertinere, &c.

e ¶ *In iustitia.* simile j. de donat. inter vir. & vxo. nup. Per hoc patet, q cã viduarum nõ pertinet principaliter ad ecc'asticũ iudicem, licet pertineat ad ecclesiam quãtum ad ꝓtectionẽ. vt 87. di. c. 1. & 2. imò ad iudiciũ seculare spectãt 2 primo cãæ viduarum, pupillorũ, & orphanorũ. 23. q. 5. regum. & q. 3. ab imperatorib. & C. qñ imper. inter pup. l. vni secundario quantum ad defensionem ad ecclesiam spectant. 23. q. 5. administratores. & j. de censi. licet. & cã viduarum & alia rum miserabilium ꝑsonarum spectat ad ecclesiã vbi agitur de iniuria, siue de violẽtia eis illata. 24. q. 3. si q s de potentib. Et sic scel lige. j. eo. ex parte. vbi Papa committit cãm viduæ super violentia irrogata. & sic põt intelligi. j. de verb. sig su per. §. vlt. & ꝑcipue circa dotes, vel prædicta decre. nuper. cã pœnitẽtium ad ecclesiã pertinet. 11. q. 1. aliud. hæresis, simoniæ, adulterij, cum agitur ad separationem matrimonij j. vt lit. nõ contest. c. 1. & sup. de ꝓcu rat. & aliæ de quib. dicetur in seq. notula. & indirecte rõne peccati oẽs causæ pertinent ad ecclesiam. vt sup. tit. proxim. nouit.

2 Quid ergo speciale in istis, cum istud reliqs sit cõe? d hoc 87. dis. eos q. vide Matheum de Afflictis 3 consti. regni Neap. lib. 1. tit. 7. & Guidonem Papę decis. 146.

† Vide l. 1. §. post operis. & ff. de noui oper. nunc. & l. 2. ff. de su per Bart.

† Cap. 4. eod. tit. in 3. compil.

f ¶ *Ecclesiasticum iudicem.* Sicut sunt cãæ matrimoniales. 3 sup. de offi. deleg. causam matrimonij. & inf. de consan. & affini. ex litteris. Itẽ causa natiuitatis alicuius. inf. q fil. sint legi. lator. & c. causam. Item iuspatronatus. sup. de iud. quanto. Item decimarum. inf. de deci. per totum. Item causa vsurarum. inf. de vsur. quoniam & per totum. & alia plura, ut dictũ est sup. eod. cum tit. & cap. licet.

3 Concil. Trindent. sessi. 24. ca nonc 12.

¶ *Glos. seq. reci. per quã scilicet communitate negligente procedant isti delegati virtute primarum vel secundarum, &c.*

g ¶ *Terminetis.* Per litteras prius impetratas, vt incipiant valere ex nunc quo ad effectum. sup. de offi. deleg. c. 3. §. 1. ff. de leg. 3. l. j. §. 1. C. de dona. inter vir. & vxo. donationes. & sup. de rescrip. eam te. Interim. n. iurisdictio dormit. sic sup. de rescri. pastoralis. in fin. Videtur. n. committi causa sub conditione, si iustitia coram seculari haberi non possit. ar. j. de iureiu. quẽadmodum. sicut cognitio principalis causæ sub conditione committitur in causa appellationis. j. de appel. vt debitus. sic sup. de offi. deleg. insinuante. & ff. de iure dot. stipulationem. Quod autem litteræ, quæ ab initio non valent, postea conualescant, est ar. sup. de rescr. si autem j. de conuer. coniu. placet. ff. de iniust. rup. & irri. test. cum in secundo. ff. de lib. & posth. si quis posthumos. in prin. & ff. de pig. act. si in rem. §. vlt. & s. de elect. q sicut. ar contra. sup. de elect. dudum. vbi de hoc. & j. de proba. post cessionem. Item hic habes q iurisdictio perditur per negligentiam. sic sup. de of. dele. prudentiam, in fin. & sup. de of. or. significauit. & c. licet. 4 & sic litteræ istæ sunt in pendenti quousq; appareat de negligẽtia iudicis secularis. sup. c. c. proxi. sicut in pendenti est, an in senatusconsulto Macedoniano cõmissum sit. ff. ad Macedonianum. l. j. § si pẽdeat.

4 Facit tex. in authen. de defen. ci. §. oportet in gl. iurisdictionẽ. cum not. colla. 2. & in l. 1. & ibi Bar. ff. d iur. om iudic um

SI diligenti. Pars huius inf. de præscri. si diligenti. Diuiditur in tres partes. in prima ponitur falsa opinio archiepiscopi Pisani. In secunda ipsius impugnatio: ibi, *Immemor.* In tertia conclusio: ibi, *Manifeste.* Abbas.

CASVS. Quidã clericus Pisanus contraxit cũ aliquo, promittens eidẽ ad certũ terminũ soluere certam pecuniæ quãtitatem, alioquin posset eũ ꝯuenire coram iudice seculari, & clericus

ricus promisit ei respondere sub illo, iurō interposito: dubitatum fuit an posset sic renunciare iuri suo, saltem in tēporalibus, & iudicē laicum sibi constituere, & an iuramē teneret: sup hoc cōsultus fuit archiepš Pisanus, q fuerat doctor legum: & rñdet, ꝙ vsq; ad tempora illa tenuerat, ꝙ licitū sit clerico renunciare iuri suo, saltem in temporalib. & sibi laicum iudicē cōstituere: & iurām super hoc præstitum seruandum erat. Responsio & opinio archiepi peruenit ad Papam: vnde scribit eidē archiepō, referendo sibi opinionem suam, qualiter asserie ꝙ licitū erat clerico renunciare, saltem in tēporalib. iuri suo, & laicum iudicē sibi constituere, & ꝙ iurām super hoc præstitum

pora tenuisse, ꝙ licitum sit clerico renunciare saltem in tpalibus causis iuri suo, & sibi laicum iudicem constituere, prçsertim vbi aduersarij voluntas accedit: ac tenere iurām super hoc interpositum, respondisti. ¶ Immemor constitutionis [f] qua cauetur, pacto priuatorum [a] iuri publico minime derogari. Cum igitur hoc ius in Mileuitanensi [†] & Carthaginēsi cōcilijs [b] sit specialiter promulgatū, ne clerici [c] clericos relicto suo pontifice, ad iudicia publica ptrahant: [d] alioquin causam perdant, [e] & à cōmunione [f] habeātur extranei: & tam epi [g] q̄ diacones, seu quilibet clerici in criminali seu in ciuili negotio, si derelicto ecclesiastico iudicio, publicis iudicijs se purgare [h] voluerint, ētsi ꝓ eis sit lata [i] sententia, locū suum amittant, & hoc in criminali

[f] Alias ita. constitutionis illius.

[†] Verba quæ hoc loco tribuuntur concil. Mileuitano hr̄ in concilio Toletano. 3. ca. 13. reliqua in cōcilio Carthagi. 3. c. 9.

erat seruandum, oblitus constitutionis illius, quæ dicit, quod pacto priuatorum iuri publico nō derogatur: & ꝙ nō potuerit renunciare, nec laicū iudicem sibi constituere, ostendit ꝑ concilia Mileuitanen. & Carthagi. In concil. Mileuita [†] cōtinetur, ꝙ clerici nō protrahant clericos ad iudicia publica, relicto pontifice suo: qđ si fecerint, cām perdant, & a cōione habeantur extranei. Et in concil. Carthagi. dr̄ ꝙ tam epi, q̄ diaconi, & quilibet clerici in criminali seu ciuili negotio, si derelicto iudicio ecclesiastico, voluerint se purgare publicis iudicijs, ēt si pro eis lata fuerit snīa, locum suum amittant, & hoc in criminali actione: In ciuili vero, perdant quod euicerint, si locum suum obtinere voluerint. Ex quib concilijs manifeste apparet ꝙ clerici, nec inuiti, nec volentes, possunt paciscι vt secularia iudicia subeant, quia hoc non est beneficium personale cui renunciari possit, sed potius toti collegio ecclesiastico publice est concessum, cui pactum priuatorum derogare non pōt, & iurām super hoc ꝑstitum licite seruari non pōt, ꝙ ɔ̄ statuta canonica illicitis pactionib. informatur. No ꝙ ius publicum pacto priuatorū non tollit. Item clerici neq; in criminali, neq; in ciuili pñt laicum iudicem eligere, suo derelicto: qđ si fecerint, puniuntur, vt hic dr̄. Item ius istud publicum est, & iō nullus ei renunciare pōt. Itē si principale non tenet, nec accessorium. Item iurām cōtra canones præstitum, non tenet.

[1] In concilio Tolet. 3. c. 13. hæc continentur.

¶ *Gl. seq. ad id qđ dr̄ hic, ut publicū non tolli pacto priuatorū, alleg. 12. iura pro concor. In ɔ̄rium allegat. 11. iura. Sol. distinguendo inter ius publicū fauorabile tātū, & fauorabile & odiosum, & ponit exēpla. Subdit ēt quatuor rōnes quare clericus non consentit in non suū iudicē, dicit secus de laico in ciuilibus: dicit deinde aliud in arbitris.*

a ¶ *Pacto priuatorum.* Sic ergo patet ꝙ priuatorū pacto iuri publico nō derogat. ff. de pact. ius publicū. & l. int cr debitorē. [2] sup. de arb. cum rpe. & ī. de sent. excom contingit. 1. nemo. n. ius publicū remittere pōt aliquib. pactionib. nec mutare formā antiquitus constitutā. ff. de admi. tut. quidā decedēs. & ī. de rest. requisisti. & nemo pōt facere ꝙ leges in testō suo locū nō habeant. ff. de leg. 1. nemo. & ff. ad l. Fal. ꝙ de bonis. §. 1. & C. de cōdi inser. l. 2. & C. de iura. calu. l. vlt. §. sed qa. & 10. q. 1. sic quidā. ff. de postu. quos ꝓhibet. ī. de excep. c. exceptionē. ar. ɔ̄. ff. de pact. pactici. & l. pactū inter hæredes. ff. a quib appe. nō licet. l. 1. in fi. & §. 2. & C. de temp. appe. l. vlt in fi. & ff. de seru. l. 3. & ff. de mi. si iudex. & ī. de reg. ad Apostolicam. & ī. de priuil. si de terra. & c. accedentib. & C. de pact. si quis in conscribendo. vbi vr̄ expressum & ī. eo. dilecti. super hac ɔ̄rietate dicas ꝙ illi iuri qđ est tm̄ introductum in fauorē aliquorū, bñ pōt quis renunciare: sed si aliqđ ius introductū est in fauorē quorundā pro publica vtilitate ipsorum, & odio aliorū, nullꝰ pōt tali iuri renunciare: tale est hoc de quo hic agitur qđ introductū est non tā in fauorem clericorum, q̄ in odiū laicorū: ipsi n. clericis oppido sunt īfesti: vt 2. q. 7. laicos. & c. laici. & tale ē illud 17. q. 4. si quis suadente quia ei renūciare non pōt. ī. de sen. excō. ɔtingit. Sicut potes videre in simili. mulier pōt renūciare Velle. quia in fauorē ipsius tm̄ introductū est. ff. ad Velle. l. vlt. §. pe. & C. eo. tit. l. iubemus. ꝑꝑ infirmitatē sexus. C. ad Velle. si sine & ff. eo. l. 2. §. verba. sed Macedoniano nō pōt renunciari quia illud in fauorē quorundā introductū est, & in odiū creditorū. ff. ad Maced. sed & si pater in fi. similiter bñficio restitōnis non pōt renunciari: quia tam in fauorem q̄ in odiu introductū est: licet sit ar. ɔ̄. ff. de min. si iudex. [3] Item & alia rō consueuit assignari, quare non possit clericus in alium iudicē consentire: quia ꝑiudicat epō suo, sine cuius consensu iurare non pōt, nec alium iudicem habere. 11. q. 1. clericum. & 2. q. 6. non liceat. inf. de iur. calum. c. 1. in fin. Item ab alio non pōt recipere ordinem, nisi ab epō suo, ergo nec iudiciū, quod est maius. Sic argumentat canon 9. q. 2. nullus primas. & ī. de pato. c. 3. Item non pōt ab alio ꝑlato petere animæ iudiciū qđ est occultum: multo fortius non pōt petere iudicium personæ. ī. de pœ. & re. oīs vtriusq;. & de pœn. dist. 6 placuit. sic posset contingere, ꝙ oēs subditi epi alium sibi iudicem eligerent. Laicus vero bene pōt aliū iudicem sibi eligere in ciuili negotio. ff. de iud. l. 1. & 2. sed in criminali non. 11. q. 1. si quis cū clerico. & C. de iurisd. omn. iud. in criminali. clerici tā arbitros bñ possunt eligere præter cōsensum episcopi. sup. de arbi. c. 1. & 2. & in c. dilecti. & per totum tit. Item dixi ꝙ illi priuilegio, si quis suadente, renunciare non potest, tamen clericus verberatus à laico, vel ab alio, potest ei remittere iniuriam quantum ad se, sed nō quantum ad ecclesiam. 23. q. 4. si is qui. 63. distin. Salonitanæ.

[2] Et melius. ff. de reg. iur. l. neque pigno. §. priuatorum. Ioā. And.

[3] Vide Spec. par. 2. tit. de rest. in inte. §. qualiter circa finem.

b ¶ *Concilijs.* Quæ concilia tu habes 11. q. 1. inolita. & c. placuit. quorum verba hic ponuntur.

c ¶ *Ne clerici.* Hic ponit tenorem illius c. inolita.

d ¶ *Pertrahant.* Et sic trahuntur inuiti, & ideo punitur ille qui eos trahit, & sic loquitur c. inolita. in actore.

e ¶ *Causam perdant.* Sed nunquid per sniam, an ipso iure? H. dicebat ꝙ ipso iure perdit cām: sed vr̄ potius ꝙ per sniam. ar. prædicti c. inolita. vbi dicit: conuentus, & cām perdat. & C. de iur. om iud. in criminali. vbi dicit, actor actione cāæ mulctet, reus pro condemnato habeatur. & arg. prædicti c. placuit. vbi dixit, locum suum amittat: quod verius vr̄ op. [4] ad hoc arg. ī. de exces. præla. grauem. hoc dicit Io. H. contra. Sed nunquid intelligimus hanc pœnam imponendam statim, uel post conuentionem, vel post litis contestationem, vel tm̄ si perseuerat vsq; ad finem cāæ: Et vr̄ certe ꝙ postquam vocatus est ad iudicium 11. q. 1. inolita vbi dicit; ad iudicia publica non pertrahant: si cōtra fecerint, cām perdant. & c. placuit. vbi dicit; qui de seculari iudice possit auxilium, &c. & C. de iuris. om. iu. in criminali. vbi dicit; qui inuocauerit in vetito examine. Sed vr̄ ꝙ ante litis contestationem possit pœnitere, nec incidit in pœnam. ff. rem ra. hab amplius. & ff. de in ius voc. l. quamuis. [5] & ff. de iur. om iud. si conuenerit. Et arg. illius c. placuit. vbi dicit, si crimen fuit intentatum, vel ciuilis cā commota: per quç verba innuitur, ꝙ lis fuit cōtestata. imo etiam videtur quod quandocunq; ante sententiam licitum sit pœnitere. arg. ff. de inof. testa. Papin. § meminisse. C. de ijs quib. vt indig. alia cā. & ff. qđ met. cau. si cum exceptione. § hæc actio. & §. satis. Hug. dicebat ꝙ hic non est locus pœnitentiæ: benignius tamen est, & tutius dicere, ꝙ ante litis contestationem sine pœna desistere pōt arg. illius c. placuit. quia promptiores esse debemus ad misericordiam q̄ ad rigorem. ff. de act. & oblig. l. Arrianus. Post litem vero contestatā non pōt vitare pœnā. arg. ꝑdictarū legū, amplius. & l. quāuis. & l. si cōuenerit. Sed in cā spirituali sola depositio querimoniæ sufficit, vt ab ecclesia tanq̄ membrum putridum abscindat, & bñficia alijs conferant. ī. de excessib. præla. grauem. Sed pōt dici, ꝙ illud est ꝑꝑ excessum nimiū, eo ꝙ in suū epm tm̄ facinus attētare ꝑsumpsit, vt merito augeri debeat pœna. ff. de re mili. omne delictum. § 1. sed de rigore debent puniri, qui in vetitum examen alios trahūt.

[4] Arg. ad hoc. C. de asser. tol. l. 1. in fin. & C. de hær. quicunq; ante fi. Io. And.

[5] Libertꝰ euadit pœnam, si desistit a vocatiōe patroni in ius ante litem contestatam. Ioā. And.

f ¶ *A communione.* Sacramentorum, quia in pœnam remouebuntur à sacramentis ad tempus. arg. 2. q. 6. catholicus. vel potius à communione, i. officio & beneficio, si clericus est priuetur, vt dicit Hug. sed nimis rigida esset hæc pœna, nec etiam talis expositio consonat litteræ, & ita dicit quod non perdit locum suum, si perdere vult quod euicit. Et hucusq; loquitur in actore, sequentia verba, & tam episcopi, &c. in reo.

g ¶ *Tam episcopi.* Hic ponit tenorem illius cap. placuit.

h ¶ *Purgare.* Et sic loquitur in reo. cap. placuit. & ideo quia sponte elegit vetitum iudicium, punitur, & expone purgare, idest, examinare causam suam. Et dic quod voluerint cum effectu, idest, fecerint quod examinaretur ibi causa, nam si inuiti traherentur, non punirentur arg. contra. sup. de iud. at si clerici. & 11. q. 1. si qui clericorum.

ADDITIO. Vnde versus.

Clerice, si quæris examen quod prohiberis:
Et deponeris, & causa destitueris.

i ¶ *Pro eis sit lata.* Sed quid si ɔ̄ eos lata sit? Vr̄ ꝙ non teneas,

S 2 quis

quia sn̄ia à non suo iudice lata nō tenet. j. de iud. at si clerici. 11. q. 1. si qui clericorum. satis patet quid dicendū sit: nā si ob tineret, sn̄ia nō valeret. Sed si ꝯ eos lata ē, de iure tenere nō debet: tū quātū ad se, & in odiū illorū seruabitur talis sn̄ia, & compelletur ad hoc pp culpam suam, imo multo fortius pro cō demnato debet haberi. arg. sup. de renun. quod in dubijs.

¶ Gl. seq. tria dicit. finis de qua causa, prin. cui ap plicetur, medium quid cum vterq; fuit in culpa.

a ¶ Perdant quod. i. rē quæ ab eis petebatur, de qua fuerunt absoluti, & habebunt̄ pro condemnatis: & res illa dabit̄ actori, cui facta est iniuria: q̄a reus aliter ▒ conueniri nō patiebatur: quia forte potens erat, & actor ipsum timebat, vnde nō audebat illū conuenire corā suo iudice, & sic actor inuit⁹ & coactus conuenit illū. Sic in præsenti casu actor perdit qđ euicit, & datur reo, qui inuit⁹ tractus fuit ad iudicē alienum. Sed si vterq; fuerit in culpa; tunc dēt dari illi ecclesiæ cui facta est iniuria, & iurisdictio ei⁹ sp̄reta. Et qđ dicit: perdant qđ euicerint: intellige cum causa est propria clerici. i secus si negotiū sit ecclesiæ: quia delictum personæ, & c. 16. q. 6. si episcopum.

b ¶ Si locū suum. Ecce, reus hēt electionem, vt vel perdat causam, vel amittat locū. Si potius vult pdere locū, nūquid habebit quod euicit? Sic, si actor fuit in culpa, aliàs non: quia factum istius nō dēt obesse actori innocenti, & sic est casus, in quo tenet sn̄ia à nō suo iudice lata.

¶ Gl. seq. quærit, arg. affirmatiue, soluit contrarium, & remittit.

c ¶ Manifeste patet. Hic ergo patet ex præcedentibus concilijs, ꝙ nec inuiti, & hoc ex concilio Mileuita. 11. q. 1. inolita. nec volentes & hoc ex cōcilio Charta. placuit. pacisci possunt vt iudicia secularia subeant. Sed nunquid tacite possunt renūciare suo foro, respondendo coram laico? arg. ꝙ sic. 3. q. 6. pulsatus. nam & papa renunciat suo foro. 2. q. 7. nos si incompetenter. & q. 5. mandastis. multa. n. possumus tacite, ad quæ nō possumus nos pacto adstringere. ff. de procur. l. filiusfamilias. §. veterani. & C. de pact. l. vlt. & C de iuram. calum. l. 2. in fi. Dicas quod neque tacite neque expresse potest clericus alium iudicem constituere, immo in ecclesiasticam personam sine licentia speciali episcopi sui consentire non potest, nec illum in iudicem eligere: vt 3. q. 5. non liceat. inf. eod. significasti. vbi determinatur ista dubitatio, vt ibi dicit.

¶ Gl. seq. notat, & dupliciter probat, arg. quòd si principale, & c. allegat in contrar. deinde ad casum conuersum pro & contra. in fin. vbi dicitur, quid vbi factum lege prohibetur non tenet, non tenebat stipulatio, mandatum vel iuramentum adiectum.

d ¶ Iuramentum. Sic ergo patet ꝙ si contractus non tenet siue pactum iuramentum de obseruando ipsum contractum vel pactum, non tenet neque obligat. C. de legibus. non dubium & quia iuramentum contra bonos mores, & vim legum, & auctoritatem iuris nullius est momenti. ff. de leg. 1. si quis inquilinos. §. si quis. & quia iuramentum non debet esse vinculum iniquitatis 22. q. 4. inter cætera. & inf. de iureiur. quanto. Item arg. ꝙ si principale non tenet, nec accessorium, vt C de vsuris. eos. & C. depo. l. si deposita pecunia. & l prædicta. non dubium. & inf. de fide instrum. inter dilectos. & quia idem iuris est in principali & accessorio. sup. de of. dele. prudentiā. in fi. arg. contra. inf. de iureiur. debitores. & c. cū contingat. Simi liter qđ iuris est in accessorio & in principali. ar. 23. q. 1. paratus. versus finē. vel nisi si Christiana. in fi. alias est capsm. arg. j. ꝙ aliud est in accessorio, q̄ in principali. ff. de pact. l. 3. arg. ꝯ ꝙ sublato accessorio, tollitur principale. ff. de pact. l. 2. ar. ꝯ. C. de remis. pign. creditricem. Item signatur contra. inf. de iureiur. cū cōtingat, vbi iuram super contractu contra legem facto præstitum, seruatur, & ibi de hoc. Bernardus.

actione; in ciuili vero perdant [a] quod euicerint si locum [b] suū maluerint obtinere: ¶ Manifeste [c] patet, ꝙ non solum inuiti, sed etiam voluntarij, pacisci non possunt ut secularia iudicia subeant, cum non sit beneficium hoc personale, cui renunciari valeat, sed potius toti collegio ecclesiastico publice sit indultum: cui priuatorum pactio derogare non potest. Nec iuramentum [d] licite seruari potuit, quod contra canonica statuta illicitis pactionibus informatur.

¶ Idem Beluacen. episcopo.

¶ *Clerici super excessibus corā suo episcopo conueniri debent, non corā his quibus seruiunt, nisi consuetudo vel priuilegium aliud inducat.*

CAP. XIII.

CVm † contingat interdū: & infra ¶. Insup postulasti, an cū aliqui clerici deputati seruitio capituli Beluacen. aut aliorum clericorū tuę diœcesis, super excessibus impetuntur, sint cogendi coram te, uel potius coram illis quibus seruiunt, querelantibus respōdere, cum illi sibi iurisdictionē huiusmodi vēdicare cōtēdant, licet illos excōmunicare non valeant, vel aliàs etiam coercere. Super quo taliter respondemus, ꝙ ad te (vtpote ordinarium) de talibus debent conquerentes habere recursum: maxime [e] si super his impetuntur, quę in tua noscuntur diœcesi cō misisse. Nisi forte hi qbus delinquentes ipsi deseruiunt, ex indulgentia, uel consuetudine [f] speciali, iurisdictionem huiusmodi valeant sibi vendicare.

¶ Idem.

¶ *Episcopus delicti condēnat clericū de delicto, sed nō priuat beneficio alibi existēte: sed episcopus beneficij priuabit, quasi exequendo condemnationem iudicis delicti. hæc dicit secundū vnum intellectum. Secundum aliū intellectū hoc dicit: Episcopus delicti condemnat clericum de delicto, priuando beneficio alibi sito, sed executio realis fit ab episcopo beneficij.*

CAP. XIIII.

POstulasti † per sedem Apostolicā edoceri, utrū sacerdos habēs ecclesiā ī vna diœcesi, & residens in eadem, domiciliū vero patrimonij ratione in alia, ibi delinquēs, ab eo in cuius diœcesi habet patrimonium, pro delicto ibidem commisso debeat iudicari, præsertim in causis q̄ officij sui seu beneficij priuationē exposcunt ¶. Ad quod breuiter criminibus in diœcesi sua commissis de iure communi, nisi consuetudo vel priuilegium sit in contrarium. Item episcopus solus est ordinarius in diœcesi sua.

CVm contingat. Sūt duæ partes consultatio, & responsio. Secunda: ibi, Super quo. Abbas Siculus.

CASVS. Aliqui clerici deputati sunt seruitio capit. Beluacensis, aut seruitio aliorū clericorū Beluacen. diœcesis: clerici isti sic ad seruitiū deputati cōmittūt excessus aliquos: quęsiuit ep̄s Beluacen. vtrū clerici isti cum impetuntur sup excessibus suis, conueniendi sint coram ipso, vel poti⁹ corā illis quib. seruiunt: cum illi quib. seruiunt hmōi iurisdōnem vendicare cōtendāt, quāuis eos nō possint excōicare, vel aliàs coercere. Ad hoc rn̄det pp̄, ꝙ corā ep̄o Beluacen. tanquā ordinario conueniēdi sunt. maxime super ijs q̄ in sua diœce. commisisse dn̄r, nisi forte illi quib. ipsi delinquentes deseruiūt, ex indulgētia speciali vel cōsuetudine, vēdicent sibi hmōi iurisdictionem. No. ꝙ priuilegium & consuetudo derogant iuri cōi, & in criminibus. Item solus ep̄s cognoscit de

e ¶ Maxime. Idest, tantum. sic. 11. q. 3. si quis episcopus dānatus. nam tantum ab illo puniendus est vbi deliquit 6. q. 3. placuit. j. de rap. c. 1. vbi de hoc. Vel dic ꝙ licet alibi possit excoicari, non tamen ab alio potest deponi quàm à suo diœcesano: secus si ciuiliter agetetur de beneficio. inf. eod. postulasti. Q̄ñ reus sit remittēd⁹ ad suū iudicē, dī 3. q. 6. c. j & j. de rap. c. 1.

¶ Gl. seq. notat arg. 5. iura. secundo obijcit, & soluit per tria similia.

f ¶ Vel consuetudine. Not. ꝙ consuetudo dat iurisdōnem. 9. q. 3. conquestus. sup. de arb. dilecti. C. de eman. l. 1. & vlt. & s. de offi. ord. irrefragabili. Sed qualiter pōt in hoc casu priuilegium vel consuetudo dare iurisdōnem. cum nemo sibi vel suis ius dicere possit. ff. de iur om. iud. qui iurisdōni præest. & C. ne quis in sua cā ius sibi dicat. l. vni. Sed dic ꝙ dn̄s familiæ pōt habere ordinariam iurisdōnem super familiam suā, sicut magister super discipulos suos, vt in consti. Frid. C. ne fi. p pa. sup authen. habita. sicut ep̄s in suos canonicos, & sicut pater sup filiū suū: vt 1. q. 7. infamis. §. tria. circa fi & 23. q. 4. duo ista nomina. & si suspectus fuerit dn̄s, petat actor ei aliquē associari. 3. q 3. c. induciæ §. est iratur. vel eligat arbitros. sup. eod. l. 1. q. 45. contra clericum. & 11. q. 1 peruenit. j. de appel. cum speciali.

POstulasti. Hoc c. legitur principaliter duob. modis. Primo ꝙ ep̄s delicti fert sn̄iam tm̄ sup crimine: sed ep̄s būficij fert sn̄iam priuatoriam beneficij. Secundo legitur, ꝙ ep̄s delicti fert sn̄iam et super beneficio. Sed realis executio, ut possessionis subtractio, debet fieri per iudicem beneficij. Diuiditur in duas partes. Primo ponitur quæstio. Secundo solutio: ibi, Ad quod. Abbas. Pars huius decret. j. de homi postulasti.

CASVS. Ecce aliqs sacerdos hēt ecclesiā in diœce. Bon. in qua residet, domicilium vero rōne patrimonij sui hēt in diœcesi Mutin. & ibi deliquit: q̄ritur a quo ep̄o p delicto ibi cōmisso debeat

Margin notes:

* Cōcor. l. id qđ nostrū. ff. de reg. iur & l. 1. ff. sol. matr.

† Cap. 1. eod. tit. in 4. compil.

† Cōcor. text. in no alite ff. 3 leg. 1

Clerici neq tacite neque expresse possunt suo foro renūciare.

† Cap. 3. eod. tit. in 4. compil.

De hoc articulo copiose Couarruuias i pra. quæst. ca. 11. Guido Papę deci. 202. late Diretorio Inquisito. lib. 4. Schol. 45.

¶ Vide Accursiū in l. more maiorum ff. de iurisdi. om. iud.

debeat iudicari, pcipue in causis q officij vel bñficij priuationẽ inducunt? Rñdet q per epm in cuius diœce. deliquit, sñia in eundem clericum dẽt promulgari, sed per illum epm in cuius diœcesi hẽt ecclesiam, sñia dẽt executioni mandari. Not. q rõne delicti efficitur quis de foro alterius. Item per alium fertur sñia, & per alium executioni mandatur.

a [1] *Deliquit.* Et ita de licitũ dat iurisdõnem. ̃J. eo. c. vlt. & 6 q. 3. placuit. [2] & eps iste in cuius diœcesi deliquit dẽt ferre snam ̃p ipsũ sup crimine, & nõ sup ecclesia: & hæc snia lata sub vno, facit fidem in alio iudicio. simile. 24. q. 1. subdiaconus. & 11. qõ. 1. statuimus. ff. de iureiuran. si duo patroni. C. de libe. cau. iubemus.

b [3] *Executio facienda.* Ille. n. iudex in cuius diœcesi est res; in qua fieri debet executio, dẽt sniam mãdare executioni: & sic ille eps cui subest illa ecclesia istius clerici, priuabit illum per sententiam ab alio episcopo latã. arg. ff. de re iud. a diuo Pio §. in criminibus. si crimen magnum est, ille iudex exequatur sniam, vbi delictum ẽ perpetratum. ̃J. de rap. c. 1. & ff. de re mili. desertorem. in prin. & in auth. vt nulli iud §. si uero quis comprehen sorum. collã. 9.

E *X parte.* Sunt duæ partes. In prima, partis cõquestio. In secunda iudicum institutio: ibi, *Mandamus.* Prima subdiuidit. Primo ponit causæ commissionem, & rei vocationem. Secundo: ibi, *Dictus*, rei exceptionem, & actoris replicationẽ ad illam. Abb. Siculus.

[Margin notes: [1] Cõcor. tex in l. re legatorũ. §. 1. & §. interd. cete. & seq. cum § est quoddam genus. & ibi Bar. ff. de interd. & relegatis. — [2] Vide l. 9. §. diuus ff. de sep. vio l. iubemus. C. de sac. san. ecclie. — [3] Aliàs ita; eo q in ipsa diœcesi.]

respondemus, q per epm in cuius diœcesi deliquit, [a] snia promulgari poterit in eundem. Sed ab eo in cuius diœcesi beneficiũ obtinet, erit quo ad illud executio facienda. [b]

¶ Honorius iij. archiepiscopo, decano, & archidiacono Turon.

[2] *Miserabilis persona potest laicũ interdicto unde vi, coram iudice ecclesiastico conuenire, etiam si res subtracta dicatur feudalis.*

CAP. XV.

EX parte B. quondam Angliæ reginæ fuit propositum, q cum nobilẽ virum G. detentorẽ castri Segrey, ratione dotalitij pertinentis ad ipsam, quo per eũ vel eius complices [c] contra iustitiam fuerat spoliata [1] auctoritate bonæ memoriæ Ioannis Papæ præd. nostri coram vobis traxisset in cãm: Dictus nobilis excipiẽdo proposuit, q lrẽ Apostolicæ non valebant, pro eo q castrum Guargiæ, vbi est eius domicilium principale, consistit in diœcesi Rodon. quæ vltra duas dietas a Turonis est remota. Verum replicatum fuit ex parte reginæ, q idem nobilis Turonis satis poterat conueniri, cum non solum in Rodon. diœcesi, sed etiam in Andegauensi [e] diœcesi existat, [f] quòd & castra & redditus plures habet in ipsa: & castrum de quo quæstio vertitur, in eadem est diœcesi, [g] quæ à Turon. nequaquam vltra duodecim leucas [1] distat. Idem quoq; adiecit, q cum dicta regina, ius suum coram dño feudi prosequi debuisset: [1] lrẽ Apostolicæ non valebant, cum non faciebant mentionem q dominus feudi fuerit requisitus, & ipse in exhibenda iustitia, extiterit negligens vel remissus: subijciẽs q eædem litteræ, falsitate expressa fuerant impetratæ: eo q suggestum fuerat castrum illud ad eãdem reginam ratione dotalitij pertinere, cum nec ab initio nec durante matrimonio, à viro sibi fuerat in donationem propter nuptias assignatum. Ad hoc autem fuit ex parte ipsius reginæ responsum, q vidua spoliata, irrequisito feudi domino, spoliatorem seu detẽtorem rei, coram ecclesiastico iudice poterat conuenire, cuius interest viduas defensare: & infra. [d] Mandamus, quatenus si vobis constiterit dictum nobilem, terram & mansionem habere in Andegauensi diœcesi, in qua interdum consueuit commorari, & ipsam diœcesim vltra duas à Turõ. distare dietas, & in eadem litigiosam rem esse, non obstantibus exceptionibus alijs, [e] quæ in petitorio potius quàm in possessorio (quod regina contra eundem nobilem intentabat) locum habere videntur, in ipso negotio iuxta priorum continentiam litterarum, ratione præuia procedatis.

CAP. XV. B regina quõdam Angliæ, impetrauit litteras ad iudices delegatos, contra nobilem virum Guli. qui contra iustitiam spoliauerat eam castro Segrev pertinente ad eam ratione dotalitij: coram quib. dictus nobilis excipiendo proposuit, q litteræ non valebant, pro eo q castrum Guargiæ, vbi est eius domicilium principale, consistit in diœcesi Rodon. quæ distat à Turonẽ vltra duas dietas: Contra hoc ex parte reginæ fuit replicatum, q nobilis ille Turonensis bene poterat conueniri: quia & in Rodonẽsi & Andegauensi diœcesib. existit, & castrũ de quo quæstio vertitur in Andegauensi existit: quæ non distat à Turonensi vltra duas dietas; præterea idem adiecit, q ipse coram domino feudi debuit conueniri, & iõ lrẽ Apostolicæ non valebant cum non faciant mentionem q dñs feudi fuerat requisitus, & in exhibendo iustitiam, fuerat negligens vel remissus. Insuper dicebat, q litteræ expressa falsitate fuerant impetratæ, ex eo q suggestum fuerat castrum illud ad reginam illam ratione dotalitij pertinere, cum nec ab initio, nec durante matrimonio, sibi à viro in donationem propter nuptias fuerit assignatum. Contra ista ex parte reginæ fuit responsum, q vidua spoliata, irrequisito dño feudi spoliatorem seu detentorem rei coram ecclesiastico iudice, cuius interest viduas defensare, bene poterat conuenire; iudices super propositis dubitarunt; vñ regina dño Papæ prædicta significauit; vñ mandat iudicib. p dictis, quatenus si constiterit dictum nobilem, terram & mansionem habere in Andegauensi diœcesi, in qua interdũ habitare osueuit, & ipsa diœcesis à Turon. nõ distat vltra duas dietas, & in eadẽ diœcesi res litigiosa existit, i ipso negotio iuxta tenorem priorum lrarum præuia rõne procedant, non obstãtibus alijs exceptionib quæ in petitorio potius q in possessorio, rio, qd regina ̃p dictum nobilẽ intentauit, locum hãt. Not. q cã viduarũ quoad possessorium, pertinet ad ecclesiã. Itẽ no. q dietæ cõputant à diœcesi, in qua res litigiosa existit. Item cã feudi quoad petitoriũ iudic um, coram dño feudi tractari det. & ista tria requirunt coram delegato, q habeat domiciliũ ̃J. duas dietas à iudice delegato, & q res litigiosa sit ̃J. eandem diœcesim.

c [1] *Dotalitij.* Idest, do nationis pp nuptias: mulier n. dr dotem dare viro, vir autem dicitur dare vxori donationẽ propter nuptias. inf. de dona. inter vir. & vxo. nuper. in fin.

d *Complices.* Not. q tenetur quis hoc inter dicto siue q s fecit, siue cõplices eius ipsius mandato, siue ẽt ratũ habuerit. inf. de restit. spol. cum ad sedem. & ff. de vi & vi arm. cũ à te. & l. 3. §. cum procurator. quia faciẽtes & consentientes pari pœna puniuntur. s. de of. deleg. c. 1. & 2. q. 1. notum. in fi. & tenentur ẽt alia ratione, si rem illam scientes recepit à deiectore ̃J. de resti. spol. sæpe contingit. & sup. titu. proxi. quia V.

e [2] *Andegauensi.* Põt. n. quis habere domicilium in diuersis locis. ff. ad mun. assumptio. §. iuris pru. entib & l. filij. §. senatores. & ff. de sena senatores verumtamen sola possessio domus, q compa tatur in alia ciuitate, non facit domicilium ff. ad muni. libertus. §. sola domus. nisi eã inhabitauerit. vnde dicit ̃J. in qua interdum cõsueuerat habitare; sed desinit esse municeps adeptus senatoriam dignitatem. ff. ad muni municeps. Sed hoc verũ est quantum ad munera, non quantum ad dignitatem: vt ibi dicit.

f [1] *In eadem est diœcesi.* i. Andegauen. Hoc n. sufficeret solum si coram ordinario Andegauen. qõ ista mota fuisset: quia ratione rei de qua quis conuenitur, sortitur quis forum ̃J. eod. sane. ̃J. eo. c. vlt. & C. vbi in rem act. l. actor. etiam si res mobilis. ff. de iudi. quod legatur. & de hoc dicitur. inf. eod. c. vlt.

[3] *Gl. sequ. not. ex tex. huius gloss. litteras impetratas contra laicum, &c. Secundo contraria, & solui. Secundo not. quòd causa viduarũ, &c. remitti. Tertio declarat quare non fuit recipienda vlt. exceptio. Vltimo dubium ad dominationem istius reginæ Ioan. And. diuidit. Sed Panor. expedit hanc gl. per quatuor oppositiones.*

g [4] *Exceptionibus alijs.* i. q castrum illud assignatum non fuit ipsi in donationẽ propter nuptias a viro. Item & alia, q dñs feudi non fuit requisitus antequam litteras impetraret. istæ exceptiones locum non habent in possessorio, sed in petitorio locum habent: vt hic dicit. Et sic vĩ q litteræ impetratæ ̃p laicum non valeant, nisi primo iudex secularis fuerit requisitus, & negligens, siue fuerit dñs feudi, siue alius iudex: nisi de hoc in lris fiat mentio: cum hæc exceptio in petitorio locũ videatur habere. vñ signatur contrarium sup. eo ex tenore. & c. licet. & c. ex transmissa de fo. iu. tit. proxi. extero. vbi expresse vĩ q non sit necesse de hoc facere mentionẽ sed sufficit q suggedeat lris, dummodo dñs feudi vel alius secularis velit & paratus sit iustitiam exhibere, & petitũ constiterit de negligentia, pcedant alij. Sic ergo intellige qd hic dicitur q potius in petitorio

[Margin notes: [1] Leuca nota & vulgaris vox apud Hispanos, cõtinet 32. stadia, siue quatuor miliaria Italica. — [1] Vide. §. 1. cũ notatis. de pro hib. feud. alienat. per Fede. col. lat. 10. & authẽ. de quæst. §. si vero. — [2] Dicit Iur. Item si haberet ibi magnã partem bonorum suorum, idest familiam, vel nihil haber, ibi tamen assidue conuersat. vbi sena. vel clar. l. 2. — Lræ contra laicũ a Papa impetratæ an valeant.]

titorio locum habere vñr: vt. s. non procedat delegatus p lr̃as impetratas super proprietatis iudicio, si dñs feudi, vel ēt alius secularis paratus sit iustitiam exhibere: & ita lr̃æ ab initio suspensæ manēt. Postq̃ vero apparuerit de negligētia iudicis [1] secularis siue dñi feudi, ex tunc incipiunt habere effectū, sed ex toto non eliduntur sm̃ ꝙ hic ille nobilis intendebat. De hoc dictum est sup. đ officio delegati. significantib. Item est arg. ex hac decre. ꝙ cā viduarū pertinet ad ecclesiam: quia hic dñs Papa audit viduam istā non obstantibus exceptionib. prædictis. Dic de hoc vt dixi sup. eod. ex tenore. Item hæc exceptio: ꝙ castrum non fuerit in donationem pp nuptias assignatum, merito debuit reprobari, q̄a erat q̄ō principalis, si regina ageret de proprietate, vñ non debebat proponi in modū exceptionis: hoc. n. debebat probare regina, si principaliter ageret petitorio iudicio. Et illud scias, & illud qđ venit in principali q̄ōne, nō dēt proponi in exceptione dilatoria, quia talis exceptio nō impedit litis contestationem: vt hoc tradit in quadam decre. Inn. iiij in concilio Lugdu. de litis contest. q̄ incipit: exceptionis: peremptoriæ. [2] nisi in casib. ibidem contentis: quia exceptio est actionis exclusio, vt peremptoria. ff. de exce. l. 2. siue iudicis siue actoris repulsio, sicut sunt dilatoriæ. inf. de excep. pastoralis & inf. de appel. secundo requiris. Sed quare appellatur mulier illa in principio, & hic regina, cum rex qui fuit maritus ipsius, mortuus sit? potest & debet [3] sic appellari, quousque nupta fuerit viro inferioris dignitatis. ff. de sena. fœmi. n. r. & C. de nup. cum te & ff. ad municipalem l. filij. § vidua.

[1] Etiā ex post facto puta, quia īcepit cognoscere secularis, & postea tepescit secundum Innoc. & facit qđ no. ī. eod. licet in 1. gl. Io. An.

[2] Habet eod. titul. ib. 6.

[3] Vide Guidonē Papæ decis. 379. & 380.

¶ Gregorius nonus fratri Palmerio canonico sanctæ trinitatis.

¶ *Laici vsurpantes iura ecclesiastica, velut sacrilegi per iudicem ecclesiasticum satisfacere cōpellūtur.*

CAP. XVI.

CONquestus est nobis Bonoinen. eps̄, ꝙ Potestas & cōc. Bonon. temporalē iurisdōnem, quæ in quibusdam castris & villis, ecclesiæ Bononien. competit pleno iure: [a] & in cuius quasi possessione [b] fuisse ac esse digno scitur, per violentiam vsurpare p̄sumunt: & infra. ¶ Cum aūt valde sit iniquum, vt ea quæ collata sunt pro remedio peccatorū venerabilibus ecclesijs, vel relicta, aut eis iustis modis alijs acquisita, aliis vsibus applicari: propter quod merito inuasores [c] ipsarum rerum, tanquam sacrilegi sunt anathemati vsque ad satisfactionem congruam supponendi: & infra. ¶ Mandamus, quatenus si tibi cōstiterit de præmissis, monitione præmissa per censuram ecclesiasticam cessare ipsos ab hmōi, violentia & satisfacere de præteritis damnis & iniurijs, appellatione remota, compellas.

CONquestus est. Primo ponit querela epi. Scdo iudicum datio, quam primo iustificat: ibi, *Cum autem.* Abb. Sicu.

CA. XVI. Potestas & communis Bononiēsis, per violentiam vsurparūt iurisdictionem temporalem in quibusdam castris, & villis quæ pertinent pleno iure ad Bononiensem ecclesiā, & in cuius quasi possessione ecclesia ipsa erat: propter quod Bononiensis episcopus conquestus fuit domino Papæ, vnde causam commisit cuidam iudici, mandans eidem, ꝙ cum iniquum sit, ea quæ pro remedio peccatorum venerabilibus ecclesijs sunt relicta, vel aliter iuste acquisita, humanis vsib. applicari: inuasores ipsarum rerum tanquam sacrilegi sunt excommunicandi, vsq. ad debitam satisfactionem. Vnde si constiterit ei de præmissis, monitione præmissa per censuram ecclesiasticam, compellat inuasores prædictos ab hmōi cessare, & de præteritis damnis & iniurijs satisfacere competenter. Not. ꝙ ecclesia pōt cōuenire malefactores suos coram iudice ecclesiastico, cum sint sacrilegi: qđ crimen ecclesiasticum est. Item qđ semel Deo dedicatum est, amplius ad humanos vsus applicari non dēt. Item monitio debet præcedere vindictam.

a ¶ *Pleno iure.* Idest quoad spiritualem & temporalem iurisdictionem.

b ¶ *Quasi possessione.* Hoc iō dicit: quia iurisdictio & oīa iura incorporalia, & seruitutes non possidentur, sed quasi possidētur. sic ī. de cā. pos. cum ecclesia. & habes hoc. ff. de vsucap. sequitur. § si viam. quia incorporalia corporaliter apprehendi non possunt. Possessio vero corporalis dicta est quasi pedum positio. ff. de acquiren. possessio. l. 1. Ber.

c ¶ *Inuasores ipsarum rerum.* Sic patet, ꝙ inuasores rerū ecclesiasticarū tanquam sacrilegi sunt vsq. ad satisfactioné excommunicādi. quicquid. n. datum est ecclesiæ pro remedio peccatorū, ad humanos vsus non dēt amplius applicari. vt hic dicit & ī. de reru. permuta. iniustum videtur. sic 12. q. 2. nulli liceat. quicunq; ꝑdia. q. abstulerit. & c. 1. de illis capitulis hic fit mētio, & de hoc q̄ā dictum est sup. eo. cū sit. Istos inuasores pōt eccl̃a sub quo maluerit iudice cōuenire: vt sup. eo. cū sit generale. & isti non sunt excōicati ipso iure, sed sunt excōicandi, quousque satisfecerint tam de iniurijs, q̄ de damnis, vt hic patet: imò iniuriam ecclesiæ factam prælatus remittere non potest. 23. q. 4. si is qui & 63. distin. Salonitanæ.

[4] Et ideo īterdictū vñ vi, vel vti possidetis non cōpetit in eis, sed quasi vti possidetis ff. de seruit. quocūque tiens vel cōpetit actio ex causa pone 3. q. 1. redintegranda. secundum Gof. Ioā. And.

¶ Idem episcopo Dalmen.

Priuilegiatus ut non teneatur respondere nisi in certo loco: si in alio loco respondere vel soluere promisit, ibi poterit conueniri, & etiam vbi habet domicilium, secundum Ioan. And.

CAP. XVII.

DIlecti filij I. & A. ciues Romani, sua nobis petitione monstrarūt, ꝙ cum abbati S. Genouefæ Parisien. super quadam pecuniæ summa, contra [d] R. p̄. decessorem tuum lr̃as impetrassent: tu proponi fecisti, ꝙ oīb. Anglicis est à sede Apostolica indultum, ut super causis pecuniarijs, citra mare cōuenirí non possint: pp quod idem abbas in negotio nō p̄cessit. ¶ Verū q̄a & si fuisset priuilegium tale concessum, non tñ prodesset illis, qui se certo loco [e] respondere vel soluere aduersarijs promiserunt: cum

DIlecti filij I. & A. ciues Romani. Priuilegiū alicui cōcessū, vt non teneat nisi certo loco respōdere, nō extendit ad locū, vbi ex aliqua cā đ iure cōi cōueniri pōt, & est casus no. Diuiditur. Primo ponitur querela actoris, quæ continet causæ commissionem, & rei exceptionem. Secundo ponitur mādatum factum reo cum comminatione & prouisione si non pareat: ibi, *Verum.* Abbas.

CA. XVII. Quidam ciues Romani I. & A. quandam quātitatem pecuniæ mutuauerant epō Dulmensi, qui p̄misit eidē dictā pecuniā soluere certo loco, videlicet citra mare. Sed q̄a dictus eps̄ pecuniā vt promisit nō persoluit, impetrauerunt lr̃as cōtra dictum ep̄m ad abbatem S. Genouefæ Parisien. abbas citauit successorem dicti episcopi Dulmensis, qui mutuum contraxit: coram quo ex parte ipsius episcopi fuit excipiendo propositum, quòd omnib. Anglicis à sede Apostolica est indultum, vt super causis pecuniarijs citra mare conueniri non possint: propter quod abbas nō processit: Vnde illi mercatores significauerūt hoc domino Papæ, & ipse scribit episcopo Dulmen. dicens, quod & si fuisset tale priuilegium concessum, non tamen prodesset illis qui aduersarijs certo loco soluere promiserunt: quia & ibi & vbi domicilium habent, possunt conueniri: & ideo mandat eidem, quatenus dictis mercatoribus satisfaciat de dicta pecunia cū iustis & moderatis expensis, & congrua satisdatione damnorum, cessantibus vsuris: alioquin mandat dicto abbati vt in negotio sibi commisso procedat, non obstante dicta indulgētia, iuxta traditam sibi formam. Nota quod successor potest conueniri per litteras impetratas contra prædecessorem, licet antecessor citatus non fuerit. Item licitum est cuilibet renūciare iuri, quod pro se introductum est: & ita ista indulgen- [5] tia non continet ius publicum.

¶ *Gl. seq. ponitur per modum obiectionis, quomodo conuenitur per rescriptum non nominatus in illo, & soluit & remittit.*

d ¶ *Contra.* Licet propriū nomen antecessoris sit expressum: ad successorem tñ extēditur rescriptum: & hoc iō, quia noīe ecclesiæ, & p ipsius ecclesiæ vtilitate mutuum cōtractum hic fuit: & iō successor conuenitur per rescriptum impetratum ꝯ antecessorem, nec obstat expressio nominis: quia vna persona intelligitur. de hoc not. sup. de rescriptis. significauit.

¶ *Gl. seq. primo ponit dictam, de qua remittit, secundo soluit contrarium de decretali. si diligenti. & ibi remittit.*

e ¶ *Qui se certo loco.* Qui certo loco soluere promittit, & non soluit, tenetur aduersario ad interesse, pro eo quòd nō soluit loco promisso, si sua interest, quod ibi nō fuit satisfactum. ff. de eo quod cer. loco. l. 2. de hoc dictum est sup. de offi. deleg. P. & G. Per hoc enim quod certo loco soluere promisit, renunciasse intelligitur indulgentiæ concesiæ Anglicis; quod facere potuit, cum tantum in fauorem cuiuslibet & singulariter concessa fuerit: cum non sit tale priuilegium, quod sit publicum vtilitate & auctoritate: vnde quilibet ei iuri quatenus tangit personam suam, potest renunciare. C. de pact. l. si quis in conscribendo. inf. de reg. ad apostolicam. De hac materia dictum est satis. sup. eod. si diligenti.

[5] Vnde tenetur successor sicut filius & hæres de solu. c. 1. hoc dictum gl. q fuit additio placuit G. Na. In. & Host. & ꝙ lis nō fuisset hic cōtestata, patet: quia nunc proponebat dilatoria: quæ non proponitur post litē. inf. de re iud. inter. Nō enim semper expressio facit rescriptum p̄sonale: sicut de pacto. no. inf. de institu. cū venissent. Ioā. And.

a *Vbi domicilium.* Et sic duobus locis poterat conueniri, s. vbi promisit, & vbi habet domicilium. inf. cod. c. vlt. & sup. eo. cap. ex parte. sic est in electione creditoris, vbi malit ipsum cõuenire sim. sup. eod. cum sit.

Gl. seq. tractat quales expensæ veniant, & remittit, secundo quærit quo probentur expensæ & damna, & soluit.

ibi & vbi domiciliũ a hẽnt, valeant conueniri: † Mãdamus, quatenus eisdem de pecunia ipsa cum iustis & moderatis expẽsis, b & congrua satisfactione damnorum (vsuris oĩno cessantib.) satisfacias, vt teneris: Alioquin eidẽ abbati nr̃is damus lr̃is in mandatis, vt commisso sibi negotio (pposita ex parte tua indulgentia non obstante) iuxta prioris mandati nostri tenorem, sine dispendio moræ procedat.

Idem Abbati Trecen.

Quamquam laici possint iurisdictionem non sui iudicis prorogare, clerici tamen non possunt, nisi episcopi diœcesani consensus accedat, & iudex, cuius iurisdictionem prorogare volunt, sit ecclesiasticus.

CAP. XVIII.

Significasti † nobis, q P. clericus ad petitionem C. mercatoris, se tuæ iurisdictioni subiecit, si in termino nunc elapso de pecunia mutuata non satisfecisset eidem: & infra. Inquisitioni tuæ taliter respondemus, q licet priuatorum consensus c

† Vide l. cõtraxisse. ff. de acti. & obli. & Bart. in l. 1. C. de sum. trin.

b *Cum iustis & moderatis expensis.* Expensæ istæ moderatæ dẽnt esse. ĩ. de sequestra ad hoc. ĩ. de dol. & cõtu. fine. & ca. cum dilecti. & ĩ. vt lit. non cõtest. qm. § i alijs. & nõ superfluæ siue delicatę ff. de pig. act. si seruos in fin. & ff. de dam. infe. inter quos. §. vlt. & l. seq. de hac materia dr̃ inf. de dol. & contu. fine & c. cum dilecti. & damna q̃ sustinuit, reficere debet. ĩ de fideiuss. peruenit. Sed qualiter probabuntur expensæ & dãna illata pp hoc? Expẽsæ probabuntur per iurem illius qui eas fecit pmissa taxatione à iudice, sicut hic bene pbatur. C. de iud. sancim⁹. & ĩ. de pecu. constitut⁹. & ĩ. qd vi metusve cã. c. vlt. & C. vñ vi. si qñ. & 2. q. 1. in primis. vbi statur iuró pmissa taxatione, licet illa loquatur i alio casu. De damnis siue interesse dic. q dẽnt probari per testes. Insti. de verb. obli. § non solũ. & iõ vtile esset certam summã adijcere: quia difficile est probare interesse. ff. de prætor. stipu. l. vlt. §. non solum. & iudex hoc interesse inquirere debet per suam subtilitatem. C. de senten. quæ pro eo quod interest profer. l. vnica. Et ita hoc est not. dignum, quod expensæ, & damnum datum per dolum siue per violentiam vel rapinam, postquam constiterit de violentia per testes, probatur per iuramentum, vt dicunt iura prædicta supra quod me. causa. cap. vltim & l. si quando. C. vnde vi. & cap. in primis. & l. sancimus. interesse vero aliunde veniens per testes probandum est.

† De intellectu huius ca. vide Ferrandũ Vasquium. li. 1. §. 9. de success. resol. nu. 95.

Significasti. Clericus sine diœcesani episcopi licentia, iurisdictioni non sui iudicis se submittere non potest. Communis diuisio, Secunda: *Inquisit. tuæ.* Abbas.

CASVS Quidam clericus tenebatur C. mercatori in quadã pecuniæ quantitate, clericus iste subiecit se iurisdictioni Trecen. abbatis, si in termino dato sibi à mercatore non satisfecisset eidem: terminus ille elapsus fuit, nec satisfecit: quærebatur vtrum abbas posset exercere iurisdictionem in illũ clericum, & vtrum poterit se subijcere iurisdictioni abbatis? Respondet Papa, licet priuatus consensus eum qui præest iurisdictioni possit suum iudicem constituere, tñ clerici in non suum iudicem consentire non possunt, nisi forte sit persona ecclesiastica, & voluntas diœcesani episcopi accesserit. Not. q clerici non possunt consentire in iudicem non suum, nisi in alium clericum: & de voluntate episcopi: alias non possunt.

c *Priuatorum consensus.* Vt C. de iurisd. om. iud. priuatorum. & l. 1. dum tamen ex certa scientia, & non per errorem. ff. de iud. l. 1. & 3. ff. de iurisd. om. iud. si per errorem.

Gl. seq. format primo & vltimo duas quæstiones, in medio signat contrarium, & recitat primo contrarium, secundo vltimam quæstionem. tertio primam, & omnia satis clara.

d *Clerici tamen in iudicem non suum.* Hic expresse patet q clericus in non suum iudicem etiam ecclesiasticum, sine consensu expresso sui episcopi consentire non potest. sic 3. q. 6. non liceat. & 9. q. 2. cap. 1. & 2. quod si fecerit, sententia non tenet, vt in proximis. cap. 9. q. 2. cap. 1. & 2. & 6. q. 3. denique. Sed nunquid clerici qui consentiunt in iudicem ecclesiasticum non suum, cadunt propterea à iure suo, sicut cũ trahũt vel trahunt ad seculare iudiciũ. ĩ. eo. si diligenti. & 11. q. 1. in c. placuit? Non credo, q in casu isto dẽt perdere cãm, licet snĩa lata sit pro ipso, vel cõtra ipsum: 1 quia non tñ deliquit, quantũ cũ iudicem laicum sibi constituit: nisi velis dicere, q in odium ipsius, eps habeat eam ratam qui eum dimisit, sine cuius licentia hoc facere non potuit; & hanc ignominiã vel cõtumeliam irrogauit. ff. de arb. litigatores. C. de iureiur. si quis. aliàs punieñ, put dr̃. 3. q. 6. nõ liceat. Clericus enim non potest venire contra sententiam: quia videtur habere tacitum pactum in se, ne vlterius petat: sicut acceptilatio inutilis. ff. de pact. si vnus, §. pen. ff. de acceptil. si acceptolatum. Episcopus vero si vult potest talem sententiam ratam habere. argu. sup. de renun quod in dubijs. Sed contra hoc quod hic dicit, vr̃ contra 3 q. 6. pulsatus. vbi videtur dari optio clerico pulsato coram nõ suo iudice, an velit ibi respõdere vel non: Ibi dicit, pulsatus si voluerit taceat. Sed ibi non habet locum arg. à cõtrario sensu, cum alia iura contradicant. 3. q. 6. non liceat. & hic. & ita tollitur hoc argu. à cõtrario sensu. Vel intellige illud c. pulsat⁹. cum iste habet cõtensum episcopi: quia & tũc adhuc habet optionem, nec potest compelli. Sed nunquid põt clericus consentire in laicum iudicem de consensu episcopi? Videtur q sic. 11. q. 1. clericum nullus ibi dicit: nullus præsumat clericum apud secularem iudicem episcopo non permittente pulsare, ergo de consensu episcopi videtur q possit. Sed non credo, 2 quia nec consensus episcopi sufficit hic, supple in c. clericum maxime, quia nec de consensu episcopi potest. Sicut enim clericus huic priuilegio quod introductum est in fauorem totius ordinis clericalis, renunciare non potest, ita nec episcopus potest huic priuilegio renunciare, vel consentire, ut clerici hoc possint. nec potest eos compellere ad hoc, cũ eadem ratio sit hinc inde; quia episcopus priuilegium clericorum minuere nõ potest, sicut nec potest facere quòd aliquis clericus verberaretur sine sententia excommunicationis. argum. inf. de senten. excom contingit. De hac materia dictum est satis sup. cod. si diligenti. Bernardus.

1 Cõcor l. 2. & ib Pet. & be la perti. & Cy. c. cõia vtriusq iu. & l. vnica. & ibi B. C. qui p sua iu.

† Dictio, cuiusda, deest in manuscriptis.

† Aliàs, alio.

2 Nõ est põrium ei quod no. sup. titul. proxi. c. 2. q̃ aliud est delegare, aliud iurisdõnẽ prorogare, vnde i delegata appellat ad delegãtem, in ordinaria prorogata ad superiorẽ Ioã. And.

cum qui iurisdictioni præesse dignoscitur, suum possit iudicẽ constituere: clerici d tamen in iudicem non suum, (nisi forte sit persona ecclesiastica, & episcopi diœcesani voluntas accedat) cõsentire non possunt.

Idem.

Legitime citatus tenetur coram iudice citante causam prosequi non obstante quòd post citationem mutauerit forum.

CAP. XIX.

Proposuisti nobis, q quidam subditus tuus, ad petitionem cuiusdam aduersarij sui, à te legitime citatus e ad cãm, quia postmodum iurisdictionis alterius esse cœpit, tuum intendit iudicium declinare. Porrò tuæ prudentiæ dubium esse non credimus, q is in prędicta causa, ius reuocãdi forum non habet, quasi ab altero † iam præuentus.

Idem.

Quisq; clericus põt in curia Romana conueniri, licet aliàs specifice forum ibi non sortiatur; habet tamen ex causa ius reuocãdi domum.

Proposuisti. Si citatus ad causam postea mutat forum, in causa illa coram primo iudice respondere cogetur. h. d. Communis diuisio. Secunda: ibi, *Porro.* Abbas.

CASVS Quidam subditus Bonon. episcopi legitime citatus fuit ad causam, ad petitionem aduersarij sui, postmodũ fact⁹ fuit alterius iurisdictionis, propter quod intendebat eius iudicium declinare: quæritur an possit? Respondet q ille in causa prædicta ius reuocandi forum nõ habet, quasi ab alio iam præuentus. Not. quod per solam citationem perpetuatur iurisdictio quantum ad causam illam pro qua quis citatus est.

e *Citatus.* Sic. ff. de iud. si quis postea vnde hæc sumpta est, & l. vbi cœptum est. ff. de iurisd. om. iud. cum quædam. sic ergo patet, q per solam citationem perpetuatur iurisdictio tã ordinarij, quam delegati: vt hic, & in prædictis iuribus, vt sup. de offi. deleg. c. gratum. & c. licet. & sup de of. leg. c. ii. & per solam citationem, seu conuentionem præuenitur iurisdictio. inf. de appel. vt debitus. & sup. de rescrip. ca. capitulum sanctæ crucis in quibus habes, q qui primo litteras præsentauit facta citatione obtinere debet iudices suos. non obstãte quod alter prius litteras impetrauit. qui litteras suas non præsentauit. Qui ergo conuenitur coram aliquo iudice competenti, necesse habet vsque ad finem persistere. etiam si mutauerit forum, quia præuentus est per hanc conuentionem, ut hic dicit, 3 & patet hoc per iura prædicta.

3 Intellige vt maior sit dubitatio, q̃ illo qui aliàs non tenebat ratione rei vel alteri⁹ fori coram primo iudice inde re. sed solum tũc donec lis. Ioã. And.

Licet. Clerico in curia Romana conuento nō competit declinatoria fori: posset tñ sibi ex cā cōpetere ius reuocandi domū. h. d. Et primo ponit quatuor modos sortiendi forū. Secūdo addit quintū cū modificatione ibi: *Quia tamen*. Abb.

CASVS. Quidā eps apud sedē Apostolicā constitutus, cōuent' fuit ab aduersario suo ipse dicebat φ non tenebatur respondere: eum propter hoc vocatus non fuerit, nec ibi cōtraxerit, vel domiciliū habuerit, nec possessio de qua ipse conueniebatur, erat ibi; ex quibus causis sortitur quis forum: super hoc scribit Papa capitulo ipsius epi dicēs, φ licet ex cā aliqua de prædictis, ex quib. quis sortitur forum, eps illorū apud sedem Apostolicā cōuentus nō fuerit: quia tñ Romana ecclesia oīum ecclesiarum mater est & magistra, eps prædictus recte potuit conueniri, vt ibi aduersario responderet: nisi p alia iusta & necessaria cā venisset, quā si tunc allegasset, ius reuocādi domū saluū fuisset eidē. Not. φ ex quatuor causis hic positis, pōt q̄s in foro alio conueniri. Item dñs pp. ordinarius iudex est oīum ecclesiarū, & clericorū. Itē si quis ad Romanā curiā pro cā iusta & necessaria sit vocatus, non tenetur tunc ibi respondere nisi voluerit: sed habet ius reuocādi domum.

. Medardum monasteriū est in vrbe Suessionensi, vbi id cōcilium habitū ē: refert Burcard' lib. 2. decret. c. 192. Iuo par. 6. cap. 269. cap. j. eo. tit. in j. cōpila.

CAP. XX.

Licet ratione a delicti, seu contractus, b aut domicilij, siue rei de qua contra possessorē d cā mouetur: quib. forum regulariter quis sortitur, eps vester apud sedem Apostolicam conuētus nō fuerit: ¶ Quia tñ oīum ecclesiarū mater est eadē & magistra, rite cōpelli potuit, e vt ibi suis aduersarijs respōderet: nisi p alia iusta & necessaria cā venisset, quā si tunc allegasset, ius reuocādi domū saluum fuisset eidē.

TITVLVS III.

De libelli oblatione.

¶ Ex concil. apud S. Medardū. †

Actor tenetur in scriptis libellū porrigere. Vel sic: Iudex non debet admittere actorem ad litigandum, nisi prius libellum in scriptis offerat. h. d. per alia verba.

CAP. I.

Ignarus † episcopus dixit: Habetis libellum reclamationis, f vel postulationis? Illi responderunt, se præ manibus nullum habere libellum. Ignarus episcopus dixit: † oportet vos secundum ecclesiasticam auctoritatem, reclamationem vestram, libelli serie declarate, eamque vestris manibus roboratam, synodo porrigere, vt tunc vobis canonice valeat responderi. Et tunc ipsi fratres, libellum conscribentes, porrexerunt.

Gl. seq. cum tribus seq. & principio vltimæ recitari solent textualiter. Et deinde vltima quærit quæ sit iusta causa reuocandi domum. Et glo. ponit sex exempla, declarans, &c.

a *Ratione delicti*. Not. φ ratione delicti efficitur quis de iurisdictione alterius. sic j. de rap. c. 1. & 3. q. 6. ibi, causa. & 2. q. 1. peccauerit & 6. q. 3. placuit. & C vbi de crim. agi opor. auth qua in prouincia & C vbi sena. vel cla. l. 1 & s. eo. tit. postulasti. & ff. de accu. l. vlt. & l. si cui. §. idem imperator. & ita delictum dat iurisdictionem ei qui alias eam non habet. Item delictum tollit priuilegium: vt in prædict. auth. qua in prouincia. & 11. q. 3. priuilegium Quid iuris sit de priuilegiatis, dī j. de priuile. ex tuarum. & pro delicto conuenitur quis vbi domicilium hēt, vel vbi inuenitur. C. vbi de crimi. agi opor. l. 1. & si crimen graue sit, remittitur puniendus ad iudicem vbi deliq̄t. in auth. vt nulli iud. §. si vero quis cōprehensorū. colla. 9. & ff. de re milit. desertorem. & ff. de custo. & exhi. reo. l. solent.

. Cōcor. l. sancim'. C. de poe. & Alb. de Rosa. in rub. C. ne fil. pro patre. Adde pleniorē glossam in c. sicut. & in cap. ad abolēdam. inf. de hæret. vbi est sō eur ob delictum p datur priuilegium.

b *Seu contractus*. Hoc nomen contractus, largissime sumit, siue sit verus contractus, vel quasi contractus, vel aliud vnde obligatio oritur: ff de iud. hæres absens. § 1. & l. omnē obligationem. & l. Interdum §. vlt. & hoc intellige siue inueniat, siue non. debet enim illuc remitti sicut in criminibus dicitur cum in hoc pariliccentur in auth. vt omnes obe. iud. in 2. colla. §. hæc considerantes coll. 5. In delictis n. hoc seruatur in auth. vt nul. iud §. si vero quis comprehensorum. & §. seq. colla 9. Quidam tamen dicunt illum esse conueniendum, si ibi inueniatur vbi contraxit, per l. hæres. in prin. Item vbi quis soluere promisit, potest conueniri. j. de offi. deleg. P. & G & s. eo. dilecti. quod licet littera istæ ratione contractus, intellige secundum quod traditur expresse in quadam decretali Innoc. iiij. quæ incipit. Romana eod. tit. § contrahentes. lib 6.

; Vt sacerdos domicilium habet in loco beneficij, & in loco parochiæ. sup eo. fi. ca. ... gabu... ecro ibi domicil a habere vbi iue mi, vt no. in l. 1. C. vbi & cu. ega opor.

c *Aut domicilij*. Ratione domicilij sortitur quis forum. & ibi potest conueniri sup eod. dilecti. & ff de iud. hæres absens. § proinde. Et potest quis habere domicilium in pluribus locis. sup. eo. ex parte. & ff. ad mun. assumptio. § iuris prudentious. De hoc dictum est sup de testib. dilectus filius.

d *Contra possessorem*. Ratione possessionis, de qua quis conuenitur, sortitur quis forum, & coram illo iudice conueniri debet. in cuius iurisdictione res est. sup eo fine. & etiam vbi habet domicilium. & C vbi in rem actio l. si. & sup eo l. ex parte & etiam si res sit mobilis arg C vbi in rem actio l. vlt & il de iu t quod legatur §. sinautem. Quidam tamen dicunt hoc habere locum tantum in rebus immobilibus.

e *Compelli potuit*. Cū dns pp. sit iudex ordinari' singulorū, nullū fori priuilegiū poterat allegare. 9. q. 3. cuncta. & Roma cōis patria ē oīum. ff. ad mun. Roma. ergo null' declinare pōt forum eius vn ille cōpellitur ibi suis aduersarijs respondere: nec ius reuocandi domum haberet, nisi pro alia iusta cā & necessaria venisset, vt dicit lra ista, puta, si fuisset vocat' à principe p publica vtilitate. in auth. de san. epi. § si vero epi. coll. 9. Item clerici legati nō tenent rūdere: nisi tūc ibi cōtraxissent, vel si in delegatione deliq̄ssent, vel rem aliquam tunc emissent: nā tunc rūdere tenebunt: alias daretur eis occasio res alienas defendendi domū. ff. de iud. nō aliās. 1. rñ. & §. 1. & l. seq. Itē qui cā dicēdi testimonium ibidem vocatus est, vel qui iudicandi cā ibi accersiti sunt, vel qui cā exercendæ appellationis illuc venerunt, vel cā reddendæ tutelę, istæ personæ habent ius reuocandi domum, si non ibi q̄re runt, vbi conueniunt, & hoc totum dī. ff. de iud. l. 2. §. legatis & §. seq. Sed legati non tenentur respōdere nisi de his tm̄ quæ ep̄e legationis suæ contraxerunt. vt ibi dī. Item si legati agant, tunc tenentur se defendere, si reconueniantur, nisi agant pro iniuria sibi illata: vt ea. l. § sed si agant. si quis allegauerit talem causam, non cōpellitur respondere: vt hic patet, & hoc est expressum inf. de dilatio. exposuit. vbi qui vocatur à principe pro vtilitate Romanæ ecclesiæ, habet ius reuocandi domum.

. In vno exemplari legitur, Ilmarus, in alijs Ignarus habetur.

. Vide L si quādo. C. vnde vi & l. si homicidij. & in aut. de iud. §. oportet.

DE LIBELLI OBLATIONE.

Supra visum est de foro competenti, an & quando forum possit declinari. Verū quia rei ad iudicia vocati si nō declināt forū, petunt sibi edi libellum, vt sciant quid & quali iure petatur, & super quo debeant respondere, ideo competenti ordine subiecit istam rubricam.

De hac materia hr̄ 2. q. 8. per totum. & 1. dist. Maximianus. Abb.

Ignarus. Non diuiditur, quia ponit vnicam facti narrationem. Abbas.

CASVS. Quidam fratres in concilio conquerebātur de quibusdam aduersarijs suis. Ignarus episcopus dixit: Habetis vos libellum reclamationis vel postulationis vestræ? fratres illi responderunt se nullum habere libellum. Ignarus episcopus dicit: oportet vos habere reclamationem vestram in serie libelli, & synodo porrigere, vt vobis possit canonice responderi: & tunc fratres illi conscripserunt, & synodo porrexerunt. No. quòd libellus semper dandus est aduersario, & sic libellus videtur esse principium ordinis iudiciarij: vt sine eo nullum sit iudicium.

. Facti species melius p̄cipieē ex integra, quam inuenies in locis sup. citatis.

Gl. seq. recitetur per modum summæ, quærendo de 7. scilicet quot sunt species libellorum: quid sit libellus, cui offeratur, qualiter, quando, quis sit eius effectus & an sit de substantia, &c.

f *Libellum reclamationis*. Not. φ duplex est libellus. Est aūt libellus conuentionalis, seu postulationis, qui datur in ciuilibus quæstionibus inf. eo c. vlt. de quo hic intelligitur. Et est libellus accusationis, qui datur in criminalibus actionibus: vt 2. q. 8. descripta. §. libellorum & inf. de accus. per totum. & 2. q. 1. legum. Est ergo libellus scriptura in qua continetur res quæ petitur, & causa petendi, & nomen actoris & rei, & coram quo iudice. vt inf. e. per totum. & sic patet quod semper offerēdus est libellus iudici, & per ipsum reo, vt ipse reus possit deliberare. vt 3. q. 3. c. induciæ. §. offeratur. & in scriptis debet dari. vt hic patet, & in auth. offeratur. C. de li. conte. & inf. de proba. quoniam contra. & in principio litis, per prædictam authen. offeratur. Nota tamen argum. contra 11. q. 1. c. quis cum clerico. Sed illud obtinet in modicis & vilibus causis, vbi scriptura non requiritur. Item contra inf. de do. & contum. prout & illud intelligo quod libellus antea datus fuerat: & per talem libellum sic oblatum iudici, & postea reo, actio annalis perpetuatur. C. quando libel. princ. da. lit conte. l. 2. & rem litigiosam facit subsecuta per executorem conuentione. ut C de litig. authen litigiosa. & interrumpit præscriptionem C. de præscrip. xxx. vel xl. ann. sicut. Sed nunquid libelli oblatio est de substantia ordinis iudiciarij? Videt φ sic: quia

. De materia huius glossæ vide Deciū in l. ius di centis. ff. de iurisd. om. iudi. & Iulium Clarum § pract. cri. § ff. q. 12.

quia cõciliũ istos fratres noluit audire nisi primo libellũ scriberent: & optimũ arg. j. de proba. qm̃ §. & per libellum appareret de modo agendi ſm quem semper dẽt formari snĩa j. de simo. licet Hely. j. de acc. qualiter & qñ. & per Auth. prædictã, officiatur. optime vr̃ probari, ubi dicit, Litis autem cõtestatio contra hoc indultum habita pro nihilo est. Et sic videtur q̃ sit de substantia, sicut & litis cõtestatio. j. de lit. contest. c. vnico & j. de elect. dudũ 2. Dicũt tñ quidam q̃ nõ est de substantia iudiciarij ordinis oblatio libelli: & sic põt omitti tacite, sicut consueuit dici de iuramẽto calumniæ: alij q̃ nõ valet quicquid factum est, & hoc per iura p̃dicta, nisi sit vilis causa, vt dictũ est: quod melius vr̃ iure canonico. Ista enim principalia sunt. libellus, qui est principiũ & fundamẽtũ causæ, litis cõtestatio, & q̃ snĩa feratur in scriptis. [illegible] Quæ debeat in libello cõprehẽdi habes in versibus;

Quis, quid, coram quo, quo iure petatur, & a quo:
Recte compositus quisque libellus habet.

Vel sic, & clarius.

Conuenti nomen, & nomen conuenientis.
Iudicis & nomen scribet, causamque petendi.
Et quascunque petet res, istas scribere debet.

Vide L. Africanum in c. qm̃ §. probationes. j. de pba. & quatenus hic agitur de libello incerto & obscuro, vide etiã Iasonẽ in § sed istæ. Instit. de actio. Decium in c. dilecti j. de iud. & Paulũ de Castro cõsil. 111 & 114 in 2. volum.

¶ Innocentius tertius.

¶ *Cum agitur reali, non sufficit rem gñaliter peti, sed dẽt ita specificari, vt euitetur obscuritas et æquocatio*

CAP. II.

Significantibus. a † T. & R. fratribus nostro fuit Apostolatui declaratum, q̃ cum inter ipsos ex vna parte, & V. ex altera, super quadam terra coram iudicibus delegatis tracti fuissent in causam: oblato eis libello: ipsi (cũ plures terras haberent) vt terra illa super qua qõ vertebatur, ostẽderetur eisdem, a iudicibus postularunt: quod cum ipsi facere denegarent, ad nostram audientiam prouocarunt. ¶ Quocirca mandamus, quatenus si est ita, reuocato in statum debitum, si quid post appellationem huiusmodi noueritis attentatum &c.

Significantibus. Diuiditur, in prima ponitur appellantis narratio. In secunda appellationis commissio. Secunda, ibi: Quocirca. Abbas:

Casus. Duo fratres L. & A. corã iudicibus delegatis à quodã V. nomine, tracti fuerunt in causam: oblatus fuit eis libell⁹, in quo petebat ab eis qdã terram: ipsi cum plures terras hẽrent, petierunt a iudicibus, vt terram illam super qua cõueniebant, facerent designari, quod ipsi facere denegarunt; pp̃ qd̃ ad sedẽ Apostolicam appellarunt. Mandat Papa, quatenus si est ita, quicquid factum est post appellationem, debeat in irritũ reuocari. nota q̃ cum agitur rei vendicatione, semp̃ designanda est res quæ petitur certo loco, & etiam finibus certis.

¶ *Glo. sequẽs sic scit. Primo tractat qualis declaratio libelli fiat in iudicijs singularibus, vniuersalibus, & generalibus. Secũdo an libellus possit mutari. Io. An. Panor. diuidit istam glo. in 5. partes. In prima ponit practicam libellandi in actionibus singularib. Secũdo in vniuersalibus. Tertio in generalibus. Quarto quærit an libellus possit mutari, corrigi seu emendari, uel aliquid de nouo accumulari. Quinto quærit an in casu quo mutatur, sint dandæ nouæ induciæ.*

De materia huius glo. & generaliter, qua forma debeat libellari, & qd in eo obseruandũ, vide Iasonẽ in §. omnium. Instit. de act. [illegible] & Decium in l. edita. C. de edendo.

a. *Significantibus.* Nota ad intelligẽtiã istius capituli & sequentis & eorũ quæ circa hanc materiã dñr. Aut em̃ conuenitur qs actione reali: puta, rei vendicatione, ut hic: & tunc exprimenda est res quæ petitur, & utrũ petat tota, aut pars: vt peto talem fundum ff. de rei ven. si in rem. aliàs em̃ reus deliberare non posset, ut hic dicit: nec iudex snĩam ferre dẽt sup incerto. arg. Instit. de act. §. curare & 33 dist. habuisse. & 11 q. 3. graue. Item duos p̃ximos vicinos illius fundi ad minus designare dẽt ff. de cen. forma censualis. qa gñalitas parit obscuritatem ff. de iure fisci. Arg. j. ff. de rei vend. quæ de tota. § incerta & ff. cõi diui. & si non oẽs. § si incertũ. Sed cõtraria ista specialia sunt circa defalcationẽ legatorũ. Et licet in casu isto debeat qs specificare rẽ & ipsam designare, vt est dictũ: causam tñ exprimere non tenetur in libello cã enĩ expressa est eo ipso q̃ proponit rei vendicationem cã em̃ nõ est alia nisi ipsum dñium, cum dicit rem ad se pertinere iure dominij uel quasi. ff. de excep. rei iudi. si mater § eandem. & §. 1. & 2. & melius in l. an eadem. § actiones. Item & hoc nota, cum agitur rei vẽdicatione, q̃ si ali[illegible] subijciat vnam causam in libello. & succumbat, põt adhuc eandem rem petere ex alia causa, non obstante exceptione rei iudicatæ. ff. de excep. rei iud. si mater. § j. & 2. & l. & an eadẽ. & C. de peti. hære. hæreditas ff. ad exhibẽ. de eo. § [illegible] rei examinata. Idẽ est in possessorio. j. de donat. inter dilectos & hoc tantum est actori. Ar. j. ff. de iureiu. dubb. § colonus vbi dr̃, q̃ qui proponit vnam actionem, non põt aliam proponere pro eadem re. Sed illud est, qa illæ actiones surgunt ex eadem cã. Si vero nullam cãm expressit, tũc totum ius suum in iudicium dedux isse vr̃, vñ obstabit ei exceptio rei iudicatæ, si absoluit reus: qa actor non probauit ff. de exce. rei iud. l. & an eadẽ §. actiões. & j. de cau. pos. cũ ecclesia. Itẽ si fuit absolutus reus, qa ipse nõ possidebat, si postea incipiat possidere, nõ obstat exceptio iterũ petẽti. ff. de exce. rei iu. si à re. 1. rñ & l. si rẽ meã. & j. de exce. c. pe. Si autẽ agat p̃sonali actione, vt si petas x. dari tibi, causa petẽdi exprimẽda est in libello, aliter enim non tenetur rñdere. j. c. pxi. & C. de edic. diui Hadri. tollẽ. l. vlti. & j. de censi. peruenit. qa causa semp̃ p̃cedere debet ex qua aliquid debetur. ff. qñ dies leg. ce. hmõi legatum. Et si absoluitur reus, non obstat exceptio, si idem postea petatur ex alia cã. ff. de except. rei iudi. l. & an eadem §. actiões & j. de cau. pos. c. vlt. & idẽ est quantum ad hoc, qñ in rei vendicatione; assignata em̃ vna causa petendi in libello, siue actio sit personalis, siue realis, nõ obstat rei iudicatæ exceptio si agat ex alia cã, vt dñt iura p̃dicta. In vniuersalibus iudicijs non est necesse exprimere siue designare singulares, sed sufficit dicere, peto talẽ hæreditatẽ, qa sum hæres. ff. de peti. hære. l. 4. & l. si quo tpe. ff. si pars hære. pe. l. j. §. vlti. & sic põt snĩa p̃ferri. condemno te ut restituas hæreditatem quæ fuit talis. Item peto ecclesiam cum p̃tinentijs suis. j. de rest. spo. cum ad sedem. & j. de p̃b. licet & j. de don. inter dilectos. In gñalibus uero iudicijs, s. tutelis, negotijs gestis pro socio, & consimilib. sufficit exprimere causam uel factum, sic: peto rõnem de administratione quã gessisti. nec exigitur expressio aliquarũ rerum. C. de iu. licet. Item no. q̃ libellus potest 2 & emendari & corrigi sicut placet vsque ad litis contestationem. 2. q. 8. libellorum. & C. de edẽ. l. 3. & post litis contestationem non potest mutari, nec aliquid addere vel minuere. ff. de iud. non põt & ff. de excep. rei iudi. egi. & l. cũ q̃ritur. & sic noua interpellatione opus est, ut dicit lex illa: non põt. 3 Et si mutauerit actionẽ uel addiderit, hẽre dẽt nouas iudicias ad deliberãdũ, nisi ex primo libello potuit esse instructus, & hoc licet sine p̃iudicio aduersarij, vt. s. ei teneatur ad interesse totiens variando. ff. de interro. actio. de ætate. § vl. ar gu. ff. de edẽ. vbi. §. is aũt. & ff. de iud. eũ quem temere. p̃pter leuem & minimã additionem nõ dẽt hẽre nouas inducias. j. de dila. Præ. Illud præterea scias, q̃ si reus sit iam conuentus edita sibi actione per iudicem vel executorem reo postulante necesse habet persicere itẽ actor. C. qũo & qñ iu. Auth. qui semel. si vero nõ sit reus prædicto mõ conuentus, licitum est ei desistere, qa nemo inuitus agere cõpellitur. C. vt nemo inui. agere. l. vnica Quod aũt dictum est q̃ actio põt mutari, hoc locum habet in his in q̃bus vna non tollitur p̃ electionẽ alteri⁹. Sed si vna tollitur per electionem alterius, tunc non põt mutari: qd̃ obtinet in casibus, s. in seque. cõcor. C. de fur. l. j. & C. si sci. exte. se emi manda. l. j. & C. de codicil. l. vl. & ff. de tribu. qd in hæredem. §. eligere. & C. de pac. inter emp. & ven. l. cõmissoriæ. ff. de leg. 2. cũ filius. § uarijs. 4 Et qd̃ dixi q̃ actio potest mutari, non intelligas q̃ ab ea in totum recedi possit, sed necesse habet accusator eam cum noua actione vsq; ad finem perducere. C. quomodo & quando iu. Auth. qui semel. sic intelligunt doctores legum illam authenticam.

Alias, archidiacono.

Alias, Clugien.

2 Vide circa hunc articulũ, Decium, in d. l. edita. C. de eden.

3 Concor. textu in l. qd in hæredẽ. §. eligere. ff. de tribu.

4 Et j. de postu. cap. vnico. de elec. vt qs duas. li. 6. vbi de hoc. Ioã. Andr.

¶ Greg. nonus archipresbytero ciuitatatis Nouę, & M. c. Culm.

¶ *Non tenetur reus respondere libello in actione personali, si non exprimitur.*

CAP. III.

Dilecti filij fratres ecclesiæ sanctæ Mariæ de Hispida sua nobis petitione monstrarũt, q̃ cum Prior & conuentus sanctæ Mariæ ad Carceres, ipsos sup̃ quadam pecuniæ summa, corã Priore sanctæ trinitatis Veron. auctoritate Apostolica cõuenissent: ex parte ipsorum fuit excipiendo propositum, quòd cum dicti

Dilecti filij. Diuiditur vt sup. c. proxi. Secunda ibi, Ideoq;. Abbas Siculus.

Casus. Prior & cõuentus sanctæ Mariæ ad Carceres, petebãt quandam quantitatem pecuniæ a fratrib. sanctæ Mariæ de Hispida corã priore sanctæ trinitatis Vero. auctoritate Apostolica: fratres sanctæ Mariæ de Hispida petierunt a iudice, vt cãm faceret exprimi in libello, ex quo dictã pecuniã soluere tenebant: alias rñdere non tenebant: & qa dictus iudex hanc exceptionẽ admittere denegabat, ad sedẽ Ap. appellarunt. Vñ mãdat Papa, quaten⁹ si est ita, reuocet [illegible] quicqd post appellationem hmõi fuerit attentatũ. No. q̃ q̃ a[illegible] p̃sonali actione, [illegible] tenet causam exprimere libello ex qua ĩpetat sũ qd̃ petit.

a ¶ Conuen[illegible]

a Conuentionali. Quid sit libellus conuentionalis, dictum est sup.eod.cap.1.

b Quare sibi. Hic manifeste patet, q in personali actione tenetur quis exprimere causam petitionis. De hoc dictum est sup.cap.proxi.

sequêter ego pulsat' ab aliquo, si vicissim ipsû lite pulsare velim, statim q dê hoc nô licet nisi apud eûdê iudicê. Et sic vr q statim dêat ipsum recôuenire & idê vr expressum in autheticorû corpore de executorib.§ sancimur.col.5. vbi dr, si reus vult recôuenire actorê, mox ab initio apud eûdê iudicê recôueniat ipsû, sed nô apud alium nisi lite finita poterit illû côuenire. Et qdâ dñi legû intelligunt istud, statim, vsque ad sñiam: qdâ tñ vsq; ad apturâ testiû. Hodie ista diuersitas determinat p decr.In. 4.in ɔci.Lugdu de rescrip.dispendia.§.reus quoq; lib.6.vbi dr expresse q reus pôt actorem suum recôuenire corâ eodê iudice durâte iudicio: & si tûc corâ alio ipsum traheret, pcessus nullus esset, & in expêsis ɔdênabit; & qd dicit, durâte iudicio, itelligo quousque renûciatû est & ɔclusum in causa, quia tûc tm dr iudiciû, dû negotium discutit. j. de verb sig. forus arg. ad hoc.C.de compen. l.vlti.Item est argu. ex hoc loco q frustra petit debitum q qd dêt non impendit. 3. q. 8. cuius in agendo.& 32. q.6.nil iniqui'.95.dist. esto subiectus.& j.de iureiu. puenit.2. & j. de vsu.q a frustra & ea dem lege conuenit q s qua ius sibi tribui postulat.C.de rei ven.ratas. & in Auth. de san.

Vide l. si.C.d an. excep.& l. 2. ff. de eden.& ibi Bartol.

: Exponit Vinc. post initium.

1 Ad hoc facit ordo istorû titulorû, quia post libelli oblationê, & ante litê contestatâ ponitur rubrica de recôuentione secûdû Host. Ioâ. Aud.

DE MVTVIS PETITIONIBVS.

Supra tit. proxi. vi .um est de libelli oblatiõe. Sed quia plerumq; libelli porriguntur ab vtraque parte, & fiunt hincinde mutuæ petitiones, & dubitatur de modo & practica procedendi: ideo compilator annectit hunc titulû.

De hac materia habetur 3.q.8.cuius in agendo. Abbas.

Ex litteris. Reus recôuenire pôt actorem êt coram iudice delegato, q simul audiet & finiet câm vtrâq. Primo iustificationê mâdati ponit. Scdo ipsum mâdatû subiûgit: ibi, Mâdamus. Abb. Siculus.

CASVS. Plebanus & clerici Maturen. corâ episcopo vulterano & abbate de spongia à sede Apost.delegatis, abbatem & conuentum Maturen. monasterij traxerunt in câm sup qbusdam quæstionibus: abbas & conuentus prædicti corâ eisdê iudicibus reconuenire volebât plebanû & clericos prædictos super suis quęstionib. quas contra eos habebant: dubitauerunt iudices, vtrum sup his haberent cognoscere, cum de negotijs monachorum nihil eis commissum fuisset expresse. Papa consultus respondet q ordo iuris exigit, ut plebanus & clerici, abbati & conuentui prædictis debeant respondere de iustitia coram eis, cû ipsi petant ex ipsis de suis quæstionibus sibi iustitiam exhiberi, mandans quatenus actione plebani clericorum proposita, & responsione facta, compellant eosdem abbati & fratribus incontinenti de suis quæstionibus respondere, & vicissim rationes partium audientes concordia uel iudicio vtriusque negotium debeant terminare. Nota, q qui petit iustitiam ab alio, tenetur eidem iustitiam reddere. Item reconuentio corâ delegato potest fieri. Item reconuentio & reconuentio simul procedere debent. Item iudex primo ad concordiam si pôt intendat. Item iurisdictio delegata extenditur ad res de quibus in rescripto non fit mentio, altera parte inuita.

† Post cõcil. Later. sub Alex. 3 part. 1. c.3. & c.13. eo. tit. in 1.compil.

‡ Facit ad hoc l. cû Papinian' in ff C.de sen. & inter. omniû iudi.

TITVLVS IIII.

De mutuis petitionibus.

¶ Alex. 3. Vulterano episcopo, & abbati de Spongia.

¶ *Iudex etiam delegatus, compellit actorê ad respondendum reo, in câ reconuentionis, & vtranque causam ordine successiuo simul audiet: & una sententia terminabit. h.d.*

CAP. I.

Ex litteris: & infra. Quoniam rationis ordo exigit, † vt plebanus & clerici Maturenses abbati & fratribus Maturensis monasterij, de ijs quæ aduersus eos proponunt, debeant in vestra præsentia respondere: c cum sibi ex ipsis coram vobis à sede Apostolica delegatis iustitiam postulant exhiberi. ¶ Mandamus, quatenus actione d plebani & clericorum proposita, & responsione facta: e monitione præmissa, compellatis eosdem, memoratis abbati & fratribus, incontinenti f coram vobis super g suis quônibus rñdere: & vicissim postmodû rationes partium audientes, concordia h vel iudicio vtriusque negotium terminetis.

¶ Celestinus tertius Ro. decano.

¶ *Modus procedendi datus p rescriptum in causa conuentionis, intelligitur repetitus in câ recôuentionis.*

CAP. II.

PRudentiam: † & infra. ¶ Sanè consuluisti nos, vtrû cum causa appellatione remota cômittitur, & reus coram eodem iudice actorê reconuenerit, & actor super reconuentione appellationis obstaculum interponit, an sit hmôi appellationi deferêdû? Nos uero ita sentimus, quòd cum actoris & rei eadem sit

Prior & conuentus nollent exprimere in porrecto libello + conuentionali, a quare b sibi dicta pecunia deberetur, sup hoc minime respondere tenebantur & quia dictus iudex exceptionê huiusmodi admittere denegabat, nostrâ audientiam appellauerût: Ideoq; mâdamus, quaten' si est ita, reuocato in irritum, &c.

† Cap.2.e. tit.in j. côpil.

: Conueniens pro ecclesia reconuenit pro illa. Io. And.

epis.§.reuerêdissimi.col 9. & j.de appel. an sit. Ar.j.23.q.5. non vos.& 17.q.7.si quis deinceps.& 32. dist. in nomine dñi. circa fi.& j.de hæret.excommunicamus.§.credentes.& C.de côpen.l.ult. sed istud vltimum est speciale in deposito.

d Actione. id est, petitione; quia fm canones nemo tenet proponere actionem.de hoc dictum est sup.de iud.dilecti.

e Responsione facta. Hic patet qualiter litis contestatio fiat: de qua dicetur.j.tit. proxi. Bern.

f Incontinenti. Istud, incontinenti, intelligêdû est nullo actu medio interposito, & est simile illi, mox, qd habes s.de ele.qa pp.vbi habes multas interptatione de hmôi dictionib.istud, incôtinêti, intellige durâte iudicio, ut dr in prima notula I fi.

Gl. seq. docet duo, quid si mutuæ petitiões sunt possessoriæ, vel vna possessoria, & altera petitoria. scdo q virtus reconuentionis est, etc.

g Super suis quæstionibus. Idem est si actor ageret possessorio & reus uellet reconuenire actorem super alia spoliatione. secus si actor ageret possessorio, & reus uellet conuenire cum petitorio, quia quæstio spoliationis priuilegiata est, vt primo expediatur. j.de ordi cogni.super spoliatione. Sed si prima sit petitoria, reus super spoliatione bene potest recôuenire actorem in modum actionis. j.de ordi.cog.cû dilectus. Sic no. q p reconuentionem fit iudex, qui aliàs iurisdõnem non habet in recôuenientem, qtum ad illam causam reconuentionis, siue sit ordinarius, siue delegatus, cum causa reconuentionis, delegato non est commissa, vt hic habes.& s.de offi.deleg.prudêtiam.in fi.& iudex laicus ordinarius habet iurisdõnê per recôuentionem, puta cum clericus ɔuenit laicum coram laico eodem iudice, tunc clericus tenetur respondere laico corâ eodem iudice nisi sit câ, q corâ iudice ecclesiastico sit tractanda: de quib.dictû est s.de foro côpe.ex tenore.& c.pcedêti, neq; i criminib.locû hêt reconuêtio.d hoc dixi s.d iu.at si clerici.

h Concordia. Et hic arg. q iudex primo si pôt debet partes reducere ad concordiam.arg ad idê.5.q 2 si primate. vbi de hoc & 23.q.8 si q s membrorû Et est sim. ff. de vsuris æquissimû. & j.de simo querelâ & s.de transa c.vlti. vbi de hoc. Bern.

Prudentiam. Actor q impetrat rescriptû appellatione remota, in causa reconuentionis appellatione remota rñdere tenetur. Communis diuisio. Secunda: ibi, Nos vero. Abb. Sicu.

Glo. seq. facit tria. Primo ponit modum in reconuentione tenendû. Secundo tractat an post litem contestatam procedat recôuentio. Tertio arg. ex textu quòd frustra petit, & c. allegat 8. concor. demum allegat 5. contraria: & vltimum soluit.

c Respondere. Not. qualiter debeat fieri recôuentio corâ iudice delegato prout hic satis colligitur. Proposita eni petitione actoris reus actorem si vult reconuenire, ante litis contestationem suam porrigat ei petitionem, & ita deliberatione super vtraque petitione hincinde habita, debet fieri contestatio litis: super petitione actoris primo, & incontinenti super petitione rei respondere debet actor, & postmodum iudex vicissim audiat utranque causam, & vna sententia terminare debet causas, vt hoc totum patet hic, & j.de or.cog. cum dilectus.& si actor nollet reo rñdere, iudex debet ei iustitiâ denegare, nec audire ipsum super causa sua, vt j. de iura. calum. imperatorum.& c ulti.§ pœna.& ff.de procu.mutus §. pœna. C.de côpen neq; scriptura.& ff.de vat.& extraor cog.l 1 § vl. in fi. & si iudex hoc negligeret, & pcederet in pposita qône, non tenet factum eius uel est potius appellandum ab ipso ff. quę sen.si ap re.l 1.§ vlti.in fi Si uerò reus differat suam petitionem porrigere post litis contestationem, nô vr q sit audiêdus.C.de sen.& inter.om.iu.Auth.& ɔsequêter. vbi dr, & cô-

, De Materia glos. vide Deciû in l eis rece- ptû. ff. de iuri. om. iu. & Socinû in Fallentijs regula 412. & Ioannê Nouellu regula 172.

5 Præcedêtia, êt sût specialia I schismaticis, intrusis, & excôicatis. q non couueniunt, & conueniri possunt, s.de iudi. intelleximus. Io. And.

: Qualiter hoc dictâ intelligat vide per Bartol. in Authê & consequêter. C. de sen. & interlo.om. iud.

: Non eni ad arma & rixâ, pcedere patiat ptor quos pôt sua iurisdictione compescere. Io. An.

CASVS.

conditio : [a] & uno eodemque iure circa appellationis remediũ debeat vterque censeri: sicut desiderat actor, vt sibi iuxta mandatoris rescriptum iustitia fiat appellatione remota: eodem mõ [b] reconuenienti debeat in sua iustitia respondere.

TITVLVS V.

De litis contestatione.

¶ Greg. ix. abbati S. Io. in vineis.

¶ Non per positiones & responsiones, sed per petitionem in iure propositam, & responsionem secutam fit litis contestatio: qua omissa, nullus est processus.

CAP. I.

Olim inter episcopum Nouiensem ex parte vna, & capitulũ ecclesiæ S. Quintini ex altera, super quibusdam iniurijs & excommunicationum sententijs & quibusdam alijs articulis orta materia quæstionis: & infra. Iudices factis quibusdam positionib. & responsionibus ad easdem: auditis etiam quæ partes voluerunt proponere coram eis: causam eãdem ad examen Apostolicum remiserunt. ¶ Procuratorib. igitur partium propter hoc in nostra pñ sentia constitutis, quamuis positiones & responsiones, [c] hincinde super pluribus articulis factæ fuerint coram iudicibus memoratis: quia † tamen litis contestationem non inuenimus esse factum, cum non per positiones, & responsiones ad eas, sed per petitionem in iure propositam, & responsionem secutam litis contestatio fiat: † processum ipsorum, de fratrũ nostrorũ cõsilio irritum duximus nunciandum.

CASVS. Quidam impetrauit litteras cõ aduersarium suum apre reus reconuenit actorem corã eodẽ iudice: actor appellat super reconuentione: quæritur an tali appellationi sit deferẽdum: Consultus Papa respondet, q̃ cum actoris & rei eadem sit conditio: & vno eodẽ iure circa applonẽ censeri debeat, vterq; sicut actor vult q̃ iustitia sibi fiat apre eodem modo debet reconuenienti respondere de sua iustitia. Nota quod actor & reus eodem iure cẽsentur, & eadẽ est conditio vtriusq;. Itẽ eodẽ modo quo qs vult sibi iustitiam fieri, sub eadem forma alij respondere tenetur.

a ¶ *Eadem sit conditio.* quia in iudicijs nõ debet esse personarũ acceptio. ĩ. de iud. nouit & 4. q. 4. c. 2 & non debet actori licere quod reo nõ permittitur. ff. de reg. iur. non dẽt. & ita si remota est appellatio quo ad agentem & eodem mõ quo ad reconuenientẽ; quia eodem iure quod qs in alterum statuit, ipso dẽt vti ff. quod q; quis iur. in alterum l. j. 2. & 3. & sup. de cõstit. cum omnes. Et hodie non videtur habere locũ qđ dr̃ de appellatiõe; qa ipso iure remota est appellatio in qualibet qõne. ĩ. de appe. ut debitus. & c. pastoralis. i pricipio.

c *Glo. seq. primo arguit, secundo fortificat. & soluit 2. q. vltimo signat contrarium, & soluit.*

b ¶ *Eodem modo.* idest, secundum eandem formam qua procedit iudex in principali, & in reconuentione: & parem potestatẽ habet iudex quo ad omnia in vtraq; quæstione. Et sic est arg. q̃ iudex eandem habet auctoritatem in prorogata iurisdictione sicut & in delegata. de hoc dictum est sup. eod. de of. delegata. P & G. Remotio enim appellationis repetita intelligitur in reconuentione. simile 32. q. 7. apostolus. sicut cũ aliquid relinquitur ab hærede intelligitur repetitum & à substituto. C. ad Treb. l. nõ iustam. & ff. de leg. 2. debitor. §. 1 & ff. de verb. oblig. Titia. §. j Sed pone q̃ actor super vna re tantũ litteras impetrauit, nunquid reus potest illum conuenire sup pluribus: Videtur q̃ non. arg. ff. de iurisd. omn. iu. si idem. §. qđ & si. & arg. huius litteræ. Sed contra credo. arg. sup. c. proxi. ibi suis qõnibus. Item retenta hac eadem positione reus recõuenit actorem super pluribus, uel super vno tantum, & sic actor efficitur. Nunquid actor quasi reus reconueniens potest agere contra reum super alia re, quæ in litteris expressa non fuit. arg. ff. de excep. l. 2 §. illud? Non credo q̃ hoc possit; qa recõuentio non intelligitur nisi quantum ad illum qui primo cõuenitur. Item arg. contra. C. de leg. quod fauore. non est contra; quia illud intelligitur cum princeps suo motu in fauorem aliquod ius cõcedit, puta, minoribus vel ecclesijs. Quod dicit hic, intelligitur quando aliquis impetrauit illud ius, & Papa ad instantiam [:] petentis illud concessit; vnde ipse dẽt vti eodem. ff. quod quisque iur. l. j. & sup. de constit. cum oẽs sed hodie ut dixit, ius commune est quantum ad omnes. ĩ. de appel. cap. vt debitus.

DE LITIS CONTESTATIONE.

Quia post libelli oblationem & mutuam petitionem, sequi debet litis contestatio, ideo subicit istam.

De hac materia habetur 3. q. 3. offeratur. & repetitur in 6. Abb.

Olim inter episcopum. Primo ponit processum iudicũ, & ipsorum relationem. Secundo ipsum processum decernit irritum, & dicit quare. Secunda: ibi, *Procuratoribus.* Abbas Siculus.

CASVS. Inter epm Nouiẽ. ex parte vna, & caplm ecclæ S. Quintini ex altera vertebat qõ sup qbusdã iniurijs, sniĵs excõicationũ, & qbusdã alijs articulis; sup qb. cã pmissa fuit qbusdã iudicib. Iudices factis solũmodo qbusdã positionib. & rñsionib. ad easdẽ, & auditis q̃ partes pponere voluerũt, cãm remiserunt ad Apostolicam sedem; procuratoribus vtriusq; in presentia Papæ, constitutis, & examinato processu iudicum dñs Papa qa non inuenit litis contest. factã fuisse, processum ipsorũ iudicũ irritum nunciauit: qa licet positiones & rñsiones hinc inde factæ fuissent super articulis prædictis, super hoc tñ non fuit cõtestatio litis facta, sed p petitionẽ in iure propositam, & responsionem secutam fit cõtestatio litis. Not. q̃ vbi cõtestatio litis omissa fuit nullus est pcessus. Itẽ contestatio fit p petitionem appositam, & responsionem secutã. & hoc in scriptis debet apparere.

¶ Gloss. seq. opponit, & duas solutiones dat, vnã in principio. Aliã circa finem gloss. In medio dicens quid sit contestatio, & quomodo fiat, & q̃ protestatio proponentis vel respõdentis impedit contestationem. Vltimo ponit quæstionem.

c ¶ *Responsiones.* Sic ĩ. de elect. dudum 2 sed videtur q̃ istud sufficeret, quia positiones super ipso facto fiunt, vnde satis intelligitur litis contestatio fieri p positiones & rñsiones. sed non est verũ; quia litis ꝯtestatio est exordiũ litis, siue principium causę appellat. sup de of. deleg. super qõnum. §. j. & 2. Et res deducta in iudicium non videtur per simplicem petitionem, vel per editionem actionis. C. eo. tit. l. vnica. & vbi principium deest nihil superædificari potest. 1. q. 1. cum Paulus. & ĩ. de presby. non bap. veniens & cuiusq; rei principiũ potissima pars est. ff. de orig. iur. l. j. & licet contestatio litis sit principium, tñ necesse ẽst libellum præcedere, uel porrigere, super quo litis contestatio fiat, vt dictum est sup. de libel. obl. c. j. Est autem litis contestatio negotij principalis hincinde apud iudicem facta narratio, & subsecuta responsio, ut hic, siue negando siue confitendo de hoc not. ĩ. de elec. dudũ. quod est ita intelligendum, vt fiat animo procedendi in causa, & ea intentione directe ex proposito. Vnde si aliquis proponat factum coram iudice nõ ea mẽte, ut litem contestetur, uel respondeat, saluo iure suo, & sine præiudicio, non erit propterea litis contestatio facta: cũ hoc fiat non ad iudicis interrogationem, sed motu proprio. Litis contestatio fieri debet interrogante iudice, actore proponente suam actionem, & reo respondente ad interrogationem iudicis, ut mos est fieri. argu. C. eo. l. unica. in fi. ĩ. de do. & cõtu. prout. sic patet q̃ non erat facta litis contestatio, cum factum proponitur cum protestatione, & sine præiudicio. ar. op. ff. qbus mo. pig. vel hypo. sol. si debitor. §. si in uenditione. [:] Et arg. sup. de elec. Cumana. ubi dr̃ de protestatione. vbi ergo litis contestatio non procedit: nil valet quod agitur, ut hic, & ĩ. tit. proxi. per totum. Et põt rõ assignari quare per positiones & responsiones ad eas non fit litis contestatio. qui enĩ ponit aliquod dictum uel factum, nihil petit ab aduersario. nec etiã ostendit se per hoc velle agere: & ita non posset per hoc fieri sententia condemnationis uel absolutionis, cum nil petitum sit per positionem, sed ostenditur aliquid esse factum seu pmissum, & sententia semper ferenda est ſm modum agendi. ĩ. de acc. qualiter & qñ. ad fi. & ĩ. de simo. licet Hely. & condẽnatio non est facienda nisi ad hoc sit actum. ĩ. de ord. cog. cũ dilectus. ad fi. & hoc etiam probatur, quia interrogationes, & responsiones aliquando fiunt ante litis contestationem. ff. de interro. actio. quasi per totum. de quibus quidem notatur. ĩ. de iura. calum. c. pen in glo. quæ incipit, omnia quæ & per illas interrogationes, & responsiones nulla fieret cõdemnatio uel absolutio, nisi fieret postea litis contestatio super petitione actoris; & ita patet q̃ vbi fiunt tantum positiones & responsiones, nulla petitione præmissa, uel nulla litis contestatione facta, nullus est processus: ut sup. de elect. dudum & hic. sed quid si petitio oblata fuit. & in actis redacta, sed contestatio litis non fuit facta. sed positiones & responsiones factæ fuerunt; Idem credo: scilicet q̃ processus non valeat: quia litis contestatio non est facta. Bernardus.

† Vide Bartolũ, Fulgosiũ, & Paulũ I. l. causas. C. de trãsa. ad de Socinũ in regula. 295.

vide tex in l. vnica. C. eo. & l. Aurelius. §. idcirco. ff. de libe. legat.

: Si creditor cõsensit alienationi pignoris q̃ fecit debitor, libera tũ ẽ pignus nisi fuerit protestatus q̃ saluum esset ius pignoris. Ioan. An.

: Dixerũt Tã. & vin. q̃ Romana ecclia tales lras pcedit ẽt sine petẽtis instantia, clausulã apponẽdo: & dixi in t ext. in glossa vl. & ſm id intellige hoc de instãtia quo ad rescriptũ, non quo ad clausulã. Ioan. An.

VT LITE

VT LITE NON CONTESTA. &c.

¶ *Supra visum est de litis contestatione qualiter fiat. Verum quia plerunq; lite non contestata petuntur testes recipi vel de facto recipiuntur, & dubitatur quid iuris, ideo subijcit istam rubricam.*

Et nota ex rubro negatiue posito, quòd regulariter lite nõ contestata non dẽt teste recipi, nec ad diffinitiuã senten tiã procedi. Abb. Sicul.

TITVLVS VI.

Vt lite † non contestata non procedatur ad testium receptionem, vel ad sententiam diffinitiuam.

AD hoc. In prima ponitur dele gatorũ cõsultatio: in secũda diffinitio seu responsio: ibi, Cõsultationi. Ab.

CASVS. Quædã causa matrimonialis vertebat inter R. & B. vxorẽ eius, cã commissa fuit abbati sancti Proculi & eius cõiudici, corã quib. dicta B. accusabat virum suũ de adulterio, ad tori separationẽ: & vt dotẽ suã reciperet ab eodẽ, oblato libello ꝓcurator viri noluit rñdere, ꝑtextu aduocati, quem nõ habebat, inducias postulando: tãdẽ dixit se paratũ rñdere libello: Sed die statuta dũ crederatur q̃d rñderet libello, petijt restõnem vxoris primo faciẽdã marito: & ne secus fieret, appellauit: mulier dicebat se virũ habere suspectũ: sed ꝓcurator noluit cauere de impunitate ꝑsonæ nec viri: postea noluit cõparere: iudices nõ obstãte appl'one illius, testes mulieris receperũt, attestationib. publicatis, dubitabãt de ferenda snĩa: quidam dicebant deferendũ esse appellationi: alij deferendũ nõ esse: cõsultus Papa q̃d iuris esset, rñdet, ꝙ licet ordo iudiciarius in alijs ꝯtrouersijs sit seruãdus, in matrimonialibus causis non vsq; quaque. Sed quia in præsenti negotio non est actum de fœdere matrimonij, sed de crimine adulterij ad tori separationẽ: testes lit. non conte. recipi nõ debuerunt: vnde siue deferendũ, siue nõ deferẽdũ appl'oni fuisset, nõ est ad diffinitiuã snĩam procedẽdum: tñ prætatus R. si contumax fuit, potuit excõicari: vel ꝑ contumaciam procuratoris si sciens non purgauerit eandẽ. No. q̃ in causa criminali cum ciuiliter agitur, potest interuenire procurator. Itẽ arg. ꝙ prætextu aduocati dandæ sunt induciæ. Item in causa criminali cũ agitur de fœdere matrimonij, ordo iudiciarius per oĩa non seruatur. Item lite non cõt. non sunt testes recipiendi, nec sententia diffinitiua ferenda. Item propter contumaciam procuratoris non est dñs puniendus, sed cum sciuerit & non purgauerit, potest excommunicari.

¶ Innocentius tertius abbati S. Proculi, & L. canonico Bononiẽ.

¶ *Si agatur de adulterio ad separationem tori, & ante litis contestationem reus est contumax, potest excommunicari: sed testes recipi non possunt, nec causa diffiniri.*

CAP. I.

AD † hoc Deus: & infra. ¶ Cum causa q̃ inter R. & B. vxorem eius vertitur, auctoritate Apostolica vobis commissa fuisset, tandem procurator eiusdem R. libello vxoris, quo virum ad separationem tori, & vt dotẽ reciperet, [a] de adulterio † accusabat, noluit respõdere, [b] donec aduocatus [c] eius veniret, inducias postulando. Qui cum huiusmodi inducias sępe petendo, vobis illudere videretur; tandem ad præsentiam vestram accedens dixit se respondere paratum: sed die statuto; cum crederetur respõsurus libello, restitutionem vxoris primo fieri postulauit, ne secus fieret appellando. † ¶ Verum quia dicebat mulier se virum habere suspectum, [d] & idem procurator nec de mulieris impunitate cauere, nec vestro se curasset postmodum conspectui præsentare, vos testes mulieris recipere studuistis: & infra. ¶ Consultationi vestræ taliter respondemus, ꝙ licet ordo iudiciarius in alijs controuersijs sit seruandus, & in matrimonialib. causis nõ vsquequaque seruetur: [e] quia tamen in præsenti negotio non est actum de fœdere matrimonij, sed de crimine adulterij (per quod ad separationem con-

a ¶ *Reciperet.* Et etiam donationem propter nuptias: nam sicut propter adulteriũ vxoris vir lucratur dotem, ita mulier propter adulterium viri lucratur donationẽ propter nuptias. C. de repud. consensu. § si vero. quia vir & mulier non ad imparia iudicantur. 32. q. j. si quis vxorem. si tamen filij extent ex eorum matrimonio, tunc dos siue donatio spectat ad filios. in Authen. vt liceat matri & auiæ. §. si de adulterio. collatio. octaua.

b ¶ *Noluit respondere.* licet agatur hic de crimine: quia tamen non agitur criminaliter, potest interuenire procurator & respondere, & agere. s. de procurato. tuæ.

¶ *Glo. seq. dicit quomodo in principio causæ & in medio ex causa, et si dolose non petitur, dantur induciæ pro aduocato habendo, non tamẽ necat sententia [illegible] absentia, fallit in fisco.*

c ¶ *Aduocatus.* Si aliquis vocatur ad iudiciũ, & dicat se non hẽre aduocatũ, dandæ sunt sibi induciæ ad q̃rendũ aduocatũ [illegible] ex quibus causis ma[illegible] ab hostib. §. si [illegible] & l. aut [illegible] §. [illegible] idem C. de iudi. properandum § pena. & ff. de [illegible] prætor [illegible] ex causa ẽt medio tẽpore dandæ sunt induciæ [illegible] aduocati, si iusta de cã esset impeditus [illegible] difficile, & graue [illegible] quęrere aduocatũ, qui merita causæ non nouit. & hoc eodem mõ [illegible] alio inducias obtineret vt instrueret. sed si malitiose petant, non sunt dãdę arg. j. de do. & contu. prout, post snĩam non habet locũ si dicet: non habui aduocatum tpe sententiæ. C. de postu. velamẽto. & ideo propter hoc nõ retractabitur sentẽtia. est tñ speciale in causa fisci ut non valeat snĩa lata contra fiscum aduocato eius absente. ff. de iur. fi. l. si fiscus. C. de aduo. fisci. l. vl.

¶ *Glo. seq. ponit quinq; casus, quibus non fit restitutio.*

d ¶ *Suspectum.* Hic est vnus casus vbi spoliato viro vxor nõ restituitur, scilicet cũ timetur de sæuitia viri. j. de rest. spo. ex trãsmis. & c. litteras. in fi. & 32. q. j. de bñdicto. Itẽ si in continenti ꝓbet impedimentũ saltem in gradu indispensabili, in quo casu nõ dẽt fieri restitutio. j. de restit. spo. lr̃as. Item si publice fornicatur. j. de diuor. significasti. Itẽ si virgo fuerit, & timeatur corrũpi. j. de spon. cum locũ. & arg. j. de re. spo. ex trãsmissa. & c. ex parte. Itẽ & si nõ vult habitare cũ viro sine cõtumelia creatoris, denegat ei restitutio: quãuis iniuste fuerit spoliata. j. de diuo. gaudemus. §. q autẽ. alias viro faciẽda ẽ restitutio añ principalis causæ ingressum. j. de restit. spol. ex ꝯquæstione. præstita primo sufficienti & idonea cautione de impunitate personæ. j. de rest. spo. ex transmissa. & c. litteras. & 32. q. j. de benedicto. nisi tanta esset viri austeritas, ꝙ non auderet se viro committere: quia tunc nullo modo debet restitui: vt in c. litteras. in fin.

ADDITIO. Etiam si vellet satisdare. Vnde versus:

Si non continuit: si mox probat impedimentum.
Sitque vir austerus: Moysi si lege relictus.
Si virgo fuerit: & corrumpi timeatur.
Si vir possideat iniuste vel violenter.
Casibus his septẽ dominus non restituetur. Vel sic & breuius:
Blasphemoque Deum sævo mœcho manifesto.
Stirpe parente sato: neque virgo redditur vxor.

e ¶ *Seruetur.* Nota quòd plura sunt specialia in causis matrimonialibus: quia ubi agitur de fœdere matrimoniali, potest agi contra contumacem lite non contestata ad diffinitiuam sententiam. j. c. quoniam. § porro. Item quia minor potest esse in causa ẽt per procuratorem. §. de restitui. spol. ex parte. Item confessio contra matrimonium non præiudicat. j. de eo qui cog. consan. vxo. suæ super eod. Item quia pater & mater possunt testificari tam in coniungendo quàm in disiungendo matrimonio. j. qui matr. acc. pos. videtur. ¶ Itẽ quia sententia lata contra matrimonium ad separationem eorum qui iam coniuncti erant, non transit in rem iudicatam. j. de sen. & re. iud. lator. & c. consanguinei. Item nec transactio siue compositio potest in matrimonio interuenire. s. de trãsa. cultu. item nec arbitrium. s. de restit. in integ. causa. in fi. item nec pœna locum habet. ff. de verb. obl. Titia, & C. de spon. l. vl. & j. de spon. gemma.

ADDITIO. Item licet in alijs causis possit remitti iuramẽtum testibus, vt j. de testibus. c. tuis. non tamen in causa matrimoniali. Vnde.

Coniugij iura sunt hic specialia plura.
Non contestata quod stat sententia lata.
Procuratores tali dant lite minores.
Hac non cassatur, homo contra si fateatur.
Et non iurati testes sunt hic reprobati.
Hic si procedit, concordia quaqua recedit.
Hic non transigitur, non arbitriumque subitur.
Non confirmatur sententia si qua feratur.
Hinc speciale tene, cessat stipulatio pœna. Item breuius.
Non contestata fertur sententia lite.

Et man-

¶ Vide Bartholomeum Socinũ in Fallentijs regula 295. & aliquot sequentib.

† Cap. 1. e. tit. in 3. compilat. Et Vide cõcilium Tridẽ sessio. 24. de sacramento matrimonij.

¶ Cõgruit rubricæ q̃d iniu. olim vbi Papa receptionẽ testiũ factã lite non cõtestatã reuocauit in ir ritum. de sententia habes. s. d ele. dudũ. 2. ver. licet aũt. Item fallit in casu decr. cum q. de eo q̃ mit. in pos. li. c. Io. And.

¶ Maxime q̃n ex hoc nõ multũ lædit̃ aduersari' se cundũ Io. & licet & maxime si pars id ꝑ quidere no potuit & vide in spe. de di la. §. j. ver. ꝑparatorie in fin. Io. Andr.

¶ Et de pęna adulterij, & ordine procedendi in adulteros vide cõcilium Tridẽtinũ sessio 24. tit. de reformatione matrimonij. c. 8.

¶ Nam & dnus nimis seuerus in seruum cogitur eũ vẽdere. ff. de his q̃ sui vel ali. iu. l. 2. fin. Io. & no. 25. dist. §. nunc aũt. ad h. Ioã. And.

¶ Vide tex. cũ gl. in Authẽ. q semel. C. quõ & q̃n iudex.

Matrimonialis causa multa habet specialia.

¶ Quod dic. j. de testi. super eo 2. Ioã. Andr.

Et mandat pubes: non sit sententia perpes.
Arbitrium, pœna, pactum, transactio cassat.
Et non iurati testes, confessio contra.

a ¶ *Ad separationem coniugij.* Verbũ istud, coniugij, impropriè ponitur, quia ꝓp adulteriũ ipsum coniugiũ non dissoluitur: immo manent coniuges ẽt separati. 32. q. 7. c. j. & ij. Et ideo expone, cõiugij, id est coniugũ, qui ꝓpter adulteriũ separãtur ad inuicem quoad mutuã seruitutem tantũ, vinculo matrimonij nihilominus perdurante, & hoc patet, quia licet sic absoluatur ille qui non peccauit, à seruitute alterius qui adulteriũ cõmisit: contrahere tñ non põt. 33. q. 1. dicit dñus. & si contraheret compelleretur redire ad primam. ĩ. de diuortijs ex litteris.

iugij, a non ad coniunctionem intenditur) quia lite non cõtestata testes fuerunt recepti & attestationes etiam publicatæ, siue deferendum, siue non deferendum appellationi fuisset, non est ad diffinitiuam sententiam b procedendum. Potuit tamen præfatus R. propter suam contumaciã, vel etiam ꝓcuratoris c (si sciẽs non purgauit eandem) excommunicationis sententia innodari: ¶ Idem Hierosolymitano patriarchæ, & archie. Cassen.

¶ *In causa restitõnis contra contumacem, lite non contestata: sententia proferri nõ potest: hoc dicit, comprehendendo omnem modum summãdi.*

CAP. II.

ACcedens: † & infra. ¶ Cũ in iudicium delegatorum præsentia, archiepiscopus Tirenen. restitutionis beneficiũ postularet, plebanus sancti Marci de Venetijs (cõtra quem agebat) nihil ad obiecta respondit, † sed ad nostram audientiam appellauit: d & licet sæpe fuisset admonitus vt iuri pareret (quia eius appellatio nõ tenebat) noluit tamẽ respondere amplius, vel coram eis etiam comparere. Ipsi vero iudices (cum plebanus in sua contumacia perduraret †) te-

¶ *Glo. seq. reci. etiam circa materiam opinionem antiquorum.*

b ¶ *Ad diffinitiuã sententiam.* Hic patet ꝙ in ciuilibus causis nunq̃ est ferenda sñia lite nõ cõtestata arg. ĩ. de do. & contu. prout, & C. quñ & qñ iud. l. consentaneum. in fi. & ĩ eo. tit. per totũ & in Auth. de exhi. reis §. si vero. coll. 5. siue in criminali ciuiliter mota, vt hic. Hug. ꝯ dicit ꝙ testes possunt recipi. & sñia ferri & in criminali, dũmõ d cã liqueat vel liquere possit, siue cã sit criminalis, siue ciuilis. De hac tñ materia traditur. 3. q. 9. in summa. & ĩ. de do. & cõtu. veritatis & not. ꝙ dñs Papa ꝑ totũ tit. istũ fuit in opi. Io. qui dixit ꝙ lite non contestata non sunt recipiendi testes Mar. ꝯ cũ Hu. & dñs Papa qñque sequitur opi. Mar. ĩ. de testa. Raynutius. & c. Raynaldus. 2 vbi tractatur de duabus quartis deducendis.

Gl. seq. primo ꝓbat cõtumacia factũ, nisi excedat cõfessionẽ, et dolũ ꝓcuratoris nocere dño, et duplicẽ cãm reddi ꝯcedo allegat ĩ ꝯriũ. tertio soluit. Deinde format quæst. in qua alle. pro & ꝯ. & postea soluit.

c ¶ *Procuratoris.* Ex hoc loco euidẽter apparet, qñ dñs puniẽdus sit. Est ergo dñs puniendus qñ ipse ꝯtumax fuit. Itẽ ꝓp cõtumac. ã sui ꝓcuratoris eo sciẽte, & eã nõ purgãte, qa tũc intelligiẽ ratã hẽre contumaciã sui ꝓcuratoris, vñ põt excõicari, aut alias puniri. qa alienam culpã fecit ꝓpriam per cõsensum & ita puniẽ dñs ꝓp factum ꝓcuratoris, siue eius contumaciã. arg. ĩ. de app. sæpe ꝯtingit. & 2. q. 6. § biduũ versi. si aduersus. 3 nã factũ ꝓcuratoris nocet dño. s. de in integ. rest. cũ venissent. & cõfessio ꝓcuratoris nocet dño. ĩ. de re iu. suborta. ẽt ignorantis, vt ibi. & dolus ꝓcuratoris nocet dño. ff. de tribu. ꝓcuratoris & C. de excoct. & trãs. mili. an. l. in excoctione. li. 12. & ꝙ factũ ꝓcuratoris dño ꝑiudicet, habes ĩ. de cau. pos. & ꝓprie. cũ olim. & gñaliter factum ꝓcuratoris dño ꝑiudicat, nisi excedat fines mandati. s. de of. del. cũ olim. & C. de ꝓcu. si ꝓcurator. & sibi imputet q̃ malum ꝓcuratorem eligit. ff. de mino. cũ mandato. nã cum ꝓsit dño factũ ꝓcuratoris ẽt si iniuste obtinuit. ff. de ꝓcu. q. ꝓprio. §. in cæteris. sic & ei dẽt nocere. Sed ꝯ vr̃ ꝙ contumacia ꝓcuratoris non dẽt nocere dño. ff. si quis ius di. non ob. l. j. §. si ꝓcurator & expresse tradit, ꝙ tñ ꝓcurator cõuenendus est nõ dñs. ff. man. si mandato nisi expressisset in pœn. Itẽ ignorãtis dñi cõditio ꝑ ꝓcuratorẽ deterior fieri non dẽt. ff. de ꝓcu. ignorantis. nec tñ scientia ei⁹ dño ignorãti nocet. ff. de lib. cau. in seruo. nec delictũ eius in Auth. de ec. tit. §. si q̃s in sua domo. col. 9. nec alienus dol⁹ alteri nocere dẽt. ff. de exce. dol. si ꝓcurator. Sol. dicas ꝙ ꝓcuratoris ꝯtumacia ipsi dño ꝑiudicat in eo casu, in quo loquiẽ hic, puta, qa scit eius cõtumaciã, & ratã habet eã, eo ipso ꝙ nõ purgat ipsam. vñ in eo casu põt dñs excõicari. Si vero dñs ignorat eius ꝯtumaciã, nec eã ratã habet, ipse ꝓcurator puniẽ de dolo suo, 4 & nõ dñs: & sic loquuntur ff. si q̃s ius di. l. 3. §. si q̃s ꝓcurator. & alia iura ad hoc inducta: q̃ enĩ iniquũ est aliquẽ alterius odio ꝑgrauari. C. de inof. test. si q̃s in suo. ver. si. & peccata suos dẽnt tenere auctores. ĩ. de his q̃ fi. a maio. par. c. quiuis. & C. de pœ. sancimus alias. Vincet ergo dñs non est excõicandus ignorans culpã & dolũ sui ꝓcuratoris, vel cũ eã scit, statim eã purgat. Et ẽ hoc notabile circa ea q̃ facit in iudicio ꝯm formã mãdati, bñ fit ꝑiudiciũ dño per confessionẽ ꝓcuratoris, seu ꝑ factum illius, vt dicunt iura primo inducta, dũmodo non egrediaẽ formam mãdati: alias non obesset dño, si eu primũ scit, cõtradicat. s. de offic. deleg. cum olim. Sed quid si ꝓp contumaciam ꝓcuratoris tñ dñus excõicetur a iudice, dño ignorante cõtumaciam ꝓcuratoris, nec eam ratam habente, nunq̃d erit excõicatus? hoc sæpe contingit. Vr̃ ꝙ nõ teneat, qa hic dicit: potuit excõicari ꝓp suam contumaciam, vel ꝓcuratoris, & illud dr̃ posse fieri quod de iure fit. 22. q. 2. faciat homo. Sed vr̃ ꝙ excõicatio teneat, cũ sit lata à suo iudice siue iuste siue iniuste. 11. q. 3. sñia pastoris & ĩ culpa quo dammo to vr̃, qui talẽ ꝓcuratorem ꝯstituit, qui non obtẽperat iuri; & aliquis ꝓ facto alterius etiã sine culpa punitur. ĩ. de spon. nõ est. Credo 5 ꝙ tuti⁹ sit dicere ꝙ sit excõicat⁹, licet nõ debuerit excõicari, & debet absolui sine aliqua satisfactione, & absq; grauamine, & credo ꝙ iudex tenẽ ei ad interesse. ĩ. de sen. excõ. sacro. quia illum excõicauit iniuste, & nõ citatum.

ACcedens. Duo facit. Primo ponit ordinẽ ꝓcessus. Secũdo ipsius retractationẽ: ibi, *Cũ igitur.* Ab.

CASVS. Inter archiepm̃ Tirenen. ex vna parte, & plebanũ sancti Marci in tyro ex altera, super iure parochiali ipsius ecclesiæ qõ vertebaẽ: causa suꝑ hoc cõmissa fuit trib. epis, in quorum præsentia archieps̃ Tiren. petijt restõnes iuris parochialis in ecclesia sancti Marci, quo dicebat se spoliatum: plebanus allegans, ꝙ cum notorium esset duos de ꝑdictis epĩs suffraganeos esse archiepi Tiren. & ꝓp hoc essent sibi suspecti, nihil ad obiecta rñdens sedem Apost. appellauit: ipsi vero iudices cũ plebanus sæpe monitus vt iuri pareret, in sua ꝯtumacia ꝑduraret, receperunt testes ex parte archiepi ꝓductos, mandãtes postmodũ plebano, vt ad eos accederet ꝯ testes obiecturus: q cũ ad eorũ ꝑsentiam non accederet, excõicauerunt eundẽ adiudicãtes possessionẽ iuris parochialis archiepo, & eũ restituẽtes in integrum ꝓhibuerũ, ne aliquis dictam possessionẽ perturbaret: negotium istud delatũ fuit ad sedem Apostolicã: suꝑ hoc scribit Papa patriarchæ Hierosolymitano, & archiepo Cassen. dicẽs, ꝙ lis coram præfatis iudicib. contest. non fuit, & manifeste patebat litteras impetratas fuisse per veri suppressionẽ: qa notoriũ erat duos iudicum prædictorum suffraganeos esse archiepi Tiren. & idem plebanus ltĩme appellauit, & si ẽt appellatio ltĩma non fuisset, iudices forte ꝓp cõtumaciã potuerũt plebanum excõicare, sed non debuerunt plebanũ excõicare, nec lite non conte. suꝑ negotio principali diffinitiuã ꝓferre sñiam. Vnde dñs Papa sñias prædictorũ iudicum cassauit: immo cassas & irritas nũciauit, dans in mãdatis archiepo Tireñ. vt ecclesiæ Sancti Marci restituat instrumenta, & alia vniuersa quæ occasione prædictæ sententiæ per alios occupauit.

Quidã intelligunt hanc decre. loqui ꝙ archieps̃ agebat per beneficium restõnis in integrum iure minoris. Not. ꝙ iudex subditus actoris, põt ltĩme recusari. Item cum notoria est suspicio, litteræ per veri suppressionẽ obtentæ dñr, ex quo in eis de illa non fit mentio. Item lite non contesta. testes recipiendi non sunt, nec diffinitiua sñia proferenda, qd̃ si fiat, sñia est nulla. Item cum sententia nulla est, non dẽt cassari; sed cassa & irrita nunciari, qa quod nihil est, cassari non põt, & omnia restituenda sunt in pristinam causam per talem sententiã habita. Item sententia lata super possessione, diffinitiua dicitur.

¶ *Glo. seq. reci. signando contrarium de decre. vt debitus. & dilecto. Sõlu. r. plex illud verius. vel supple, hoc propter notorium.*

d ¶ *Appellauit.* Hic nullã cãm appellandi seu grauaminis expressit: vñ non valet ꝯm hodierna iura appellatio. ĩ. de appe. vt debitus: qa cã semper debet exprimi coram iudice. & propter illã appellari. ĩ. de ap. dilecto filio G. alias admitti nõ dẽt; quare talis appellatio nõ valet hodie. hic ẽnĩ appellauit ꝓp suspicionẽ, & appellare non dẽt hoc modo: debuit enĩ causam suspicionis coram iudicibus allegare ꝓbabilẽ, & si nõ admisissent ltĩmam suspicionẽ tunc debuit demum appellare ĩ. de ap. cum speciali. tu ĩ. vr̃ ꝙ legitima fuerit appellatio, versic. ex his plebanũ ltĩme, &c. Et ita ꝯm antiqua iura sufficiebat appellare, licet causam non exprimeret, vt hic vr̃: qa Papa talem appellationẽ vr̃ admittere, quia illi iudices fuerũt suffraganei archiepo: sed hodie nõ teneret. Vel dic ꝙ cã suspicionis fuit allegata,

1 Atque hoc diffiniuit concilium Tridẽ. sessio. 24. de sacramento matrimonij, can. 7. adde cõcilium Mileuitanũ c. 17. & cõcilium Africanũ ca. 69.

2 Et quãdoq; distinguit ad opiniones saluãdas de rescr. super litteris de test. spol. litterarũ. d timo. per tuas secũdum Hos. Ioã. And.

3 Cõcor. l. si procurator. §. si tutores. ff. mãdat. & l. j. & ibi Bar. ff. de ꝓcura.

4 Non tã excõicat: sed sufficit stipulatione cõmittitur ob rem non defendendam & non defenditur ibi ipse procurator ꝓ se cauit, vel dñs eo absente. Si vero causa ꝓ eo agitur actu procurator cogit ꝓ se defendere: nec sufficit stipulatione cõmittitur de ꝓcu. filius §. fin. & l. non cogẽdum §. 1 fecundum. Io. Vincẽt. ꝓ Phi. & alijs de qd nr̃ in c. de ꝓcu. c. ... ol. And.

† Car. eo. titu. in 3. cõp.

5 De pluribus qõnib. vide Dominicũ Sotum lib. 4 sent. dist. 22. q. j. art. 2.

† Vide l. 1. ff. si q̃s ius di. nõ obtẽpe. & l. 2. ff. si q̃s in ius vo. non ierit.

† permaneret.

Appellatio nõ expressa causa an valeat.

legata, nec admissa, vñ tenuit appellatio. & ita nullũ Ẽriũ. Vel qa suspicionis cã notoria erat, valuit appellatio plebani, quãuis cãm non expsserit, : vt infra sequit in ipsa lra: secus cum cã suspicionis, aut ẽt appellationis latens est: quia tunc debet exprimi ẽm quod traditur ĩ. de ap. vt debitus. & c cum specia li. & c. interposita.

stes receperunt [a] ab aduersa parte productos, & depositionib. redactis in scriptis, mandauerũt eidem, vt ad eos accederet, in personas vel in dicta testium obiecturus. Quód cum facere noluisset: in ipsum excõmunicationis sententiam protulerunt, [b] possessionem iuris [c] parochialis adiudicantes archiepiscopo memorato: & cum restituentes in integrum, districtius vetuerunt ne quis possessionem Tiren. ecclesiæ restitutam præsumeret perturbare, [d] ¶ Cum igitur lis coram eisdem iudicibus non fuerit contestata, & manifeste pateret litteras ipsas per veri suppressionem obtentas, (cum manifestum esset duos prædictorũ iudicum, Achonien. uidelicet & Beriten. episcopos, eidem archiepiscopo tamquam suffraganeos suo metropolitano subesse [e]) ac ex his [f] plebanum legitime appellasse constaret, in quem (ẽt si minus legitime appellasset & iudices ipsi licet propter cõtumaciam [g] excõmunicationis forte potuerunt proferre sñiam, non tamen debuerunt super principali negotio, diffinitiuam sententiam, lite non contestata, proferre, prædictas cassauimus [h] sententias, immo cassas denunciauimus & inanes. Vnde Tiren. archiepiscopo dedimus in mandatis, ut ecclesiæ sancti Marci instrumenta restituat, & etiam vniuersa [i] quæ huiusmodi occasione sententiæ, per se vel per alios occupauit.

¶ Idem episcopo Brixien.

¶ *Si lite non contestata reus est cõtumax: si fieri potest, mittitur actor in possessionem causa custodiæ: alias reus excommunicabitur.*

CAP. III.

TVę † fraternitatis deuotio & infra. ¶ Consultationi tuæ taliter duximus respondẽdũ ꝙ si reus lite non contestata contumaciter [k] se absentat: † talisque sit causa ꝙ actor possit in petitarum rerum possessionẽ [l] induci, est in eãdem causa custodiæ inducendus. [m] ¶ Quòd si causa talis fuerit, quòd idem in possessionem nequeat [n] intromitti, † vt iuri pareat, per censuram ecclesiasticã est contumax compellendus.

¶ Idem de Decima & Helemosio † abbatib. Aure. & Car. dioc.

¶ *Receptio testium facta contra nõ contumacem, lite non contestata, in causa matrimoniali, est nulla.*

a ¶ *Testes receperunt.* lit. nõ ɔtest. & male ĩ. e. c. pxi. & ĩ. eo. per totũ.

b ¶ *Protulerunt.* Et male, quia nemo compellitur obijcere in personas testium.

c ¶ *Possessionem iuris.* Nõ aũt possessionẽ causa rei seruãdæ: qd forte facere potuerũt, immo sine forte, si contumax fuisset. ĩ. e. c. pxi. & c. qm̃. §. i alijs. sed appellatio pmissa vr̃ defendere ipsum plebanũ a cõtumacia. vñ nõ tenuit snĩa excõicationis ut inferius sequit. Quidã intelligũt hanc decre. loq in causa restitutionis in integrũ iure minoris.

d ¶ *Perturbare.* Arg. & ꝙ iudex dẽt defendere inductũ in possessionẽ. ĩ. de simo. querelã.

¶ *Glo. seq. not. 4. in causam recusationis. & addit quatuor. dicens, non sic in teste.*

e ¶ *Subesse.* Hæc est iusta cã recusationis, ꝙ iudex sit suffraganeus aduersarij, sicut & illa ꝙ iudex sit dñs aduersarij. ĩ. de of. dele. cãm quæ inter R. vbi plures casus notanẽ de recusatione. Idẽ vr̃ si esset affinis. 3. q. 9. absens. & ff. de iureiu. lex Cornelia. in prin. & 4. q. 3 §. item lege Iulia. Item si est comes. ff. de of. præ. senatusconsulto & ĩ. de of. dele. cũ R. pp dñm tota familia põt recusari. C. si quis quacunque præd. po. l. vnica. & licet ex illis causis repellatur iudex à iudicando non tñ repellitur testis à testificando: & hæc est causa. quia facilius posset habere multos iudices quàm vnum testem. vñ repellitur iudex à iudicio propter defectum testis: ut sic ferat testimonium in causa. ĩ. de testi. dilecto.

¶ *Glo. seq. opponit versi. plurali. & soluit.*

f ¶ *Ac ex his.* quare dicit ex his? qa non appellauit ex plurib. causis, sed tm̃ quia erant suffraganei post appellationẽ vnica videbat cã appellationis eo tpe quo appellauit, licet tñ nõ expresserit, scilicet quia iudices duo erant suffraganei. sed post appellationem alia causa grauaminis superuenit, scilicet qa receperunt testes lite non contestata, & pp hoc dicit, ex his, qa ex superuenienti grauamine sumpsit appellatio maiorem firmitatem, & sic ex his quæ postea fiunt intelligitur fortiꝰ valere, sed ab initio vnica videt, & sic legitimam vocat applõnẽ & tñ nulla cã fuit expressa, vt dictũ est, & ita ex post facto apparet ltĩma. ĩ de frigid. & malefi. fraternitatis. Vel dic ꝙ duo iudices recusati fuerant, & qa non admiserunt recusationẽ, appellatũ fuit. & sic est planum qđ dr̃, vt sup. dictum est. Ber.

g ¶ *Contumaciam.* Si appellatio non fuisset legitima, propter contumaciam debuit & potuit excõicari, uel aduersarium in quasi possessionem iuris mittere causa rei seruandæ: vt ĩ. e. c. pxi. sed diffinitiuam nunquam potuit proferre snĩam sup possessione, quæ erat quæstio spoliationis, cum lis non esset contestata. ĩ. eo. per totum. & quod dicit, forte, non notat dubitationem. sed potius affirmationem.

h ¶ *Cassauimus.* idest cassam denunciauimus. Hoc iõ ita exponit, qa proprie dr̃ cassari sententia vbi tenet: sed cum sentẽtia nulla est, ut hic, sententia nõ debet cassari: qa qđ nõ est, cassari non debet. sed debet denunciari nulla: sicut fit in sententia excommunicationis, ĩ. de sen. excom. per tuas. & sup. de offic. dele. cum contingat. & hic duæ fuerunt sententiæ, scilicet excommunicationis in plebanum, & alia super restitutione possessionis iuris parochialis.

i ¶ *Vniuersa.* qa si principale non tenuit, nec illud qđ ex eo noscitur esse secutum. ĩ. de fide instr. inter dilectos. §. cũ igit. in fi. & C. de legi. non dubiũ. cũ suis concor. Omnia ergo restituẽda sunt, quæ occasiõe ipsiꝰ snĩæ habuit, sicut cum restituitur minor aduersus snĩam, pignora præstita debent restitui. ff. đ mino. si ex cã. §. 1. & cum retractatur sententia, omnia debẽt restitui in pristinum statum, vt hic, & ex vtraq; parte fieri debet restitutio. C. de repu. l. vnica. ff. de mino. quod si minor. §. restitutio. & ĩ. de in integrum resti. c. 1.

TVa fraternitatis. In prima poniẽ decisa consultatio. In secũda distinguens rñsio. Et secundum mẽbrũ: ibi, *Quod si.* Abb. Sicu.

CASVS. Aliqs citatus est ad cãm legitime lite non contest. & ita contumax est: quærit qualiter cõtra eum sit pcedendũ? Rñ. si reus lite non contest. cõtumax inuenitur, si talis est causa ꝙ actor possit in possessionem rei petitæ induci, causa rei seruandæ inducendus est in eadem: ꝙ si non sit talis causa, ꝙ possit mitti in possessionem, debet excõmunicari. No. ꝙ in actione reali, pœna cõtumacis ordinaria est missio in possessionẽ rei petitę. Itẽ vbi non potest fieri missio, reus debet excommunicari.

k ¶ *Contumaciter.* Pluribus modis dicitur qs contumax. ĩ. e. qm̃. § j. & xj. q. 3. certum. & ff. de re iu. contumacia § j.

l ¶ *Possessionem.* Vel quasi possessionẽ. ĩ. de cau. pos. cũ eccla. j.

¶ *Glo. seq. in duobus instruit iudicem, de tertio remittit. Secundo ponit quinque auxilia. &c.*

m ¶ *Inducendus.* Non tñ iudex multum dẽt festinare ad decernendam hmõi missionem in possessionem, aliàs fieret restitutio contra eam. arg. ff. de adm. tute. si finita. §. si forte. qa ẽt snĩa diffinitiua reuocatur iusta de cã. ĩ. de re iud. cũ Bertholdus. & debet summatim negotiũ perscrutari añ missionem. arg. C. vbi in rem act. l. 2 & ĩ. eo. qm̃. §. penul. an iste sic missus sit custos tm̃ uel uerus possessor, dr̃. ĩ. de do. & con. contingit. Not. tñ ꝙ quinq; auxilia prodita sunt contra illos qui nõ admittunt actorem in possessionem ẽm mandatum iudicis. Primum, quia puniuntur in expensis. ĩ. e qm̃. §. in alijs. & ĩ. de sequestra. ad hoc Secũdum est, qa eo nõ obstãte, ꝙ nõ possidet verus efficiẽ possessor anno elapso. ĩ. de do. & cõt. cõtingit. ff. de bon. auct. iud. pos. quamuis. Tertio est, qa põt excõicari, vt hic, & ĩ. e. qm̃. §. vl. Quartũ, qa põt ɔuenire aduersariũ quãti sua interest possessionẽ nõ habuisse. ff. uti possi. l. si duo. § vlt. & ff. ne vis fi. ei q in pos. mis. l. j. in prin. Quintũ qa manu militari eijci põt. ff. ne vis fi. ei q in pos. mis. est. si q missus. ff. de rei vẽ. q restituere. Vñ versus: *Anno verus eris possessor si prohiberis.*

Expensas reddent quem militis arma repellent.

Vtilitatis opem reddet, feret ac anathema.

n ¶ *In possessionem nequeat.* puta, si cã esset criminalis siue ciuiliter siue criminaliter agaẽ uel matrimonialiter, s. qñ agitur ad separationem matrimonij, ɔtumax est excommunicãdus. ĩ. eo. c. j. in fine. & 11. q. 3. rursus. & c. quicunq;. & hic. Bernar.

ADDITIO. Itẽ si sit ciuilis psonalis, sed reus nõ põt pati missionẽ, qa non habet immobilia nec mobilia, ẽm Ho. Idem si reus abscondit rem, vel petijt dolo suo, secũdum Vin. Ioã. An.

† Licet cã sit notoria, nõ credo eũ releuari ab exceptiõe recusatiõis, pponẽda, sed in hoc pdest notoriũ iuris qđ cã rationabilis & facti sit vera, qa releuabiẽ ab ea pbãda, nec erit necesse ad arbitros recurri. Ioan. Andr.

† Vide tex. in l. 2. §. si qs a principe. ff. ne qđ in loc. pub.

† Ordinaſic: Igitur nos causa uimꝰ pdictas snĩas cũ lis ñ eẽt cõtestata, & pateret &c. & constaret, &c.

† Aliàs: & manifestũ sit.

† Hęc glossula nõ est Bernardi.

† Idẽ Io. & Vin. nõ est verũ secũdũ Ho. & hoc tenens, qa si grauamẽ ɔ pcedẽs, non facit validã appellatiõẽ nisi & illud appellatione sit expssum multo minus subsequens: primũ pbat. de ap. dilecto, & patet hoc hodie in cõsti. cle. de appella. appellanti. Io. An.

† Capta ex cã iudicati, & tunc restituunẽ cũ grande dãnũ, est minoris carere pignorib. ẽt si hẽret pecuniã ex illis receptã. Ioã. Andr.

† Vide ad hoc tex. in l. dissolutę. C. de condi. ex lege.

Cap. 3. e. titu. in 3. compila.

† In vulgatis ita: absentauerit se contumaciter.

† Introduci.

† de curia Dei, & de eleemosyna abbatibus, &c.

† Ita tñ ꝙ deferatur dignitati & psonæ. de of. dele c. 2 li. 6. Ioã. And.

Accedens.

b ACcedens. Sũt duæ partes. Prima ponit appellãtis q̃relam. Secunda cõmissioni s causam: ibi, Mandamus. Ab Sicu. CASVS Vir G. vicecomes cum vxore sua causam matrimonialem habebat, quæ ad petitionem vxoris cõmissa fuit ep̃o Corisopiten. & archidiacono cuidã & magistro Petro: iudices citauerunt dictũ nobilem ipse coram eis fecit ꝓponi ꝙ erant sibi certa ratione suspecti: ep̃s erat proxima linea cõsanguinitatis coniunctus comiti Brittaniæ qui erat eius aduersarius manifestus, q vxorẽ suã publice detinebat, & archidiaconus erat cõmẽsalis eiusdẽ comitis Britanniæ: magister P. erat oriundus de terra vxoris ipsius, nimis fauens eidẽ, & omnes existunt sub districtu ipsius comitis, nec poterat ire ad eos nisi per terram ipsius comitis, nec volebat eidem nobili terminũ assignare, nisi in terra inimicorum suorũ: & quia non admittebãt huiusmodi recusat. ones, ad sedem Aposto. appellauit iudices nihilominus lite non cõtest. receperunt testes super consanguinitate inter dictum nobilẽ & uxorẽ ipsius: dictus nobilis dño Papæ est cõquestus, petens etiã vxorem suam, & terrã eius sibi restitui. Vnde mandat Papa qbusdã iudicibus, quaten' super prædictis veritatẽ inquirant, & si constiterit ꝙ ante litem contesta. vel etiã post app. ex causis præmissis interpositam, testes sup cõsanguinitate ꝯ matrimoniũ absq; culpa ꝯtumaciæ recepti fuissent, attestatiões illas decernant irritas & inanes, & mulierẽ illã cõpellant ad virum suum redire, facta restitutione plenaria tã terræ q̃ vxoris, cãm audiãt, sine canonico terminantes eandem. Nota tres cãs recusationis, ꝙ iudex consanguineus illius q moratur cũ aduersario meo, & ei præstat cõsilium & auxilium, põt recusari. Item iudex q ortus est de terra, in qua aduersarius me' habet iurisdictionem, põt recusari. Item nullus dẽt citari ad locũ non tutũ. Itẽ non tenet nec dẽt qs pp cautiõem cõmittere se suis inimicis. Item testes recepti lite non contestata, vel post legitimam appellationẽ non valent. Item in cã matrimonij pp contumaciam, ẽt lite nõ contestata. testes recipi possunt, item restitutio primo faciẽda ẽ ante ingressũ cãæ principalis.

a ¶ *Linea consanguinitatis*. quæ est sufficiens cã recusationis, ꝯ. de appel. postremo. idem esset si esset affinis 3. q. 9. absens. de hoc dixi sup. eo. accedens. & sup. de offi. deleg. causam quæ.

b ¶ *Eius*. scilicet comitis Britanniæ, ideoq; erat suspectus illi sup. de offi. deleg. insinuante.

c ¶ *Qui*. scilicet comes.

d ¶ *Oriundus*. Vnde qs oriundus fuit, ibi domiciliũ retinere dr̃. ff. de senato. l. penu. Et est ista admirabilis suspicio, quã sufficere non credo: sed quæ non ꝓsunt singula, multa iuuãt vt notat. ꝯ. de ꝓbationib. cũ cãm. Vel dic, oriũdus de terra sua idest, de terra quæ ꝑtinebat ad iurisdõnẽ illius Comitis, & ad proprietatem ipsius dominæ, & ita est sufficiens cã recusationis, ꝙ isti iudices erant de districtu ipsius comitis Britanniæ. Vel dic si uis intelligere de terra vxoris, de terra quæ pertinet ad iurisdõnẽ vxoris, & tũc valet recusatio, ut s̃. eod. accedens.

5 *Gl. seq. obijcit, & soluit*.

e ¶ *Nimis fauens*. Sed nunq̃d tenet q̃libet diligere proximũ suum. de pœni. dist. j. omnis q non diligit? Rñ. non omnis amicitia repellit iudicem, sed maxima. ff. de ver. sig. late. §. amicos. sicut nec oẽs inimicitiæ repellũt testẽ. nisi maximæ. ꝯ. d̃ simo. licet Hely. & c. per tuas. & cã cognita illud disq̃ri dẽt. ff. de qõ. l. 1. §. per quæstionum. nam propter leues inimicitias non extinguitur legatum ff. de adi. lega. l. 3. in fi. Sed vr̃, ꝙ modica cã iudicem repellit, vt dictum est s̃. eo. accedens. & s̃. de offic. deleg. causam quę. q̃ a litessine suspiciõe ꝓcedere debent. 3. q. 5. quia suspecti. & C de iu. apertissimi. Sed qd̃ dicit, nimis fauẽs, soluit quod dictum est.

Aliàs vel. Quasi dicat, nõ sufficit si dicat nimis fauens, nisi fauoris causa exprimat: aliàs q̃libet iudex posset sine causa recusari subaudi ergo vt dixi in textu. Io. And.

f ¶ *Sub districtu*. Hęc exceptio oẽs tangit.

g ¶ *Inimicorum*. Hæc fuit sufficiens cã appellandi. 3. q. 9. hortamur. & ꝯ. de appellatio. ex parte. ff. de iu. si longius. ff. de arbit. si cum dies. §. si arbiter.

h ¶ *Inimicis*. Simile ꝯ. de sen. excõ. de cætero. & c. quamuis, nec in hoc casu sufficiens potuit cautio præstari arg. ꝯ. de rest. spo. litteras. in fi. & hoc ꝓpter fragilitatem cautiõis. ff. ad Treb. qui ita. §. j.

¶ *Gl. seq. soluit contrarium de decre. causam*.

i ¶ *Ex præmissis causis*. scilicet q̃ a ep̃s erat cõsanguineus comitis, archidiaconus cõmẽsalis eiusdem, & alter oriũdus de terra vxoris; & locũ assignabãt per terram inimicorũ q̃ a hmõi exceptiones nõ admittebãt, legitima fuit appellatio, & quælibet ẽt per se sufficeret ad appellandum, præter illam ꝙ oriundus fuit alter iudicũ de terra vxoris, illã solã nõ putarẽ sufficientẽ ad recusandũ iudicẽ vel iudices, sed p̃stat adminiculum alijs, ut dixi s̃. quæ non ꝓsunt singula, multa iuuãt sic ff. q b. ex cau. ma. necnõ. §. si qs sæpi'. nisi velis dicere de terra q̃ ꝑtinent ad iurisdõnẽ vxoris: tunc bona est exceptio: q̃ a oẽs erant de districtu ipsius comitis. arg. ꝯ. de p̃su. tertio & ita siue testes recepti fuerunt ante litem cõtest. siue post appel. ꝓmissam ex præmissis causis nõ valet receptio testiũ sup cõsanguinitate, nisi ille fuisset cõtumax: tunc enĩ in cã matrimoniali ante litem cõtest. recipiuntur testes, non obstante absentia illius. ꝯ. eo. c. ꝓxi. §. j. & hoc ẽ qd̃ sequit, absq; culpa ꝯtumaciæ.

K ¶ *Terræ*. s. dotalis. eius enĩ cognitio ꝑtinet ad Papã rõne connexitatis. quia est accessoria ipsi matrimonio. ꝯ. d̃ do. inter vi. & vxo. c. ij. & iij. & sic nõ est ꝯ. ꝯ. q filij sint leg. cãm quæ 2.

e Saluo eo qd̃ habet. ꝯ. de rescri. statutũ. §. cũ aũt. lib. 6. Dixit Ho. ꝙ ista sufficeret in duob. cõciuib. qui essent i remotis partibus: q̃ a consueuerunt se diligere sicut fratres diligere. & vide quod post eum dixi. de appella. legitima. li. 6. Io. Andr.

† Cap. 4. eo. titu. in 3. compil.

† Alias: v.

† Ex qualibet enĩ harũ causarũ orit, Inimicitia capitalis, vt hic g do ctores. tradit Marsilius. in l. j. §. ꝓterea. ff. d̃ qõ. adde quæ dixi li. 3. adno. in Directoriũ. Inquisitorũ Scho. 123.

† securior

2 Vbi de hoc. 3. q. 5. accusatores. & ꝯ. de accusa. cum oporteat. Io. Andr.

3 vtrisq;.

3 Conco. l. fin. §. et si dulcia. & ibi doc. ff. de ui. tri. & ole. leg. & Spe. in ti. de leg. §. superẽ. ver. qd si sit socius.

CAP. IIII.

1 ACcedens † ad sedẽ Apostolicam nobilis vir G. vicecomes, nobis exposuit, ꝙ cũ Corisopiten. episcopus Comitẽ Britanniæ proxima linea [a] consanguinitatis attingat: & archidiaconus eius [b] sit clericus cõmensallis (qui [c] eidem vicecomiti est aduersarius principalis, vtpote qui vxorem † suam, & terram publice detinere præsumit) & magister P. de terra vxoris suæ oriundus, [d] existat nimis fauens [e] eidem: & omnes sub districtu [f] existant comitis memorati: nec nisi per districtũ ipsius ei pateat accessus ad eos: [g] ipsi (quibus causa inter ipsum & vxorem suam commissa fuerat) nunquam ei voluerunt, nisi in terra inimicorũ & suorum, locũ & terminum assignare, vbi sine mortis periculo accedere nõ audebat: & licet litteras non habuerit de conductu, si tamen missæ ei fuissent: non debebat se credere suis, capitalibus inimicis: [h] & infra. ¶ Mandamus quatenus cum propinquiores sitis terræ nobilis iam dictæ, quàm suæ, & causa ipsa per vos commodius valeat terminari: cum ad vos securus † pateat accessus, vtrinque ꝯ partibus conuocatis (si vobis constiterit ꝙ ante litem legitime contestatam; vel post appellationem ex præmissis causis [i] interpositam, testes super consanguinitate contra matrimonium absque culpa contumaciæ recepti fuissent) uos attestationes huiusmodi decernatis irritas & inanes: compellentes dictam nobilẽ vt reuertatur ad virum suũ (quẽ inconsultè dimisit) ita ꝙ postquã ipse vir plenariam restitutionem habuerit, tam vxoris, quàm terræ, [k] causam super matrimonio audiatis, eamque sine canonico terminetis.

¶ Idem.

¶ *Lite non contestata non recipiunt testes regulariter super principali. Fallit in casibus hic annotatis, scilicet cum timetur de morte, vel absentia diuturna testium: tunc enim seruata solemnitate hic ꝑosita, possint etiam lite non contestata testes examinari. h. d. vsque ad §. porro.*

CAP. V.

QVoniam † frequenter in dubium reuocatur a multis, an lite non contestata testes recipi valeant: auctoritate præsentium duximus declarandum, regulariter verum es-

† Cap. 5. eo. titu. in 3. compil.

QVoniam frequenter. Quia ista decreta. est ualde ꝓlixa, & habet materiam satis separabilem, io Panor. eã legit ꝑ partes. Et diuidit hoc prin. vsq; ad §. Porro. in quatuor partes. nam primo ponit regulam. Secundo duos casus excipit: ibi. Nisi. Tertio solemnitatem requisitam: ibi, Sed si actor. Quarto quid iuris si illa non seruetur: ibi, Attestationes.

CASVS Quia dubitabatur frequenter vtrũ lite nõ cõtestata, testes recipi valeãt, ut patet ꝑ p̃cedẽtia iura: statuit Papa regulariter uerũ esse, ꝙ lite non cõtestata nõ est ad receptionẽ testiũ ꝓcedendũ. ab ista gñalitate excipiunt quidam casus, in q bus, lite non contestata testes recipi possunt, ut si de morte testium timeatur, uel absentia diuturna: tunc si cã sit ciuilis, ne veritas occultet, & copia ꝓbationis aliquib. casibus fortuitis subtrahat, senes & ualetudinarij, & alij testes, de q̃b. ex aliqua rõnabili cã timet, recipiendi sunt lite nõ contestata, siue pars cõuenta sit contumax, siue sit absens absq; malitia, vt cõueniri nõ possit. Sed si actor nõ conuenerit aduersarium. ꝯ. annũ. ex quo

ex quo poterit cōueni' ri: vel saltē non renunciauerit illi exceptioni huiusmodi testiū, attestationes illæ nō valeāt, ne forte hoc procuret in fraudem, vt processu temporis legitimæ defensiones locum habere non possint.

Gl. seq. ponit 20. casus, cōputatis textualibus quibus fallit regula.

verum esse a, quòd lite nō contestata, non est ad receptionem testium procedendum b: ¶ Nisi forte de morte testium timeatur: vel absentia diuturna; in quibus casibus, cum ciuiliter c est agendum, (ne veritas d occultetur, & probationis copia fortuitis casibus subtrahatur, e) senes, & valetudinarij, & alij testes (de quibus ex aliqua rationabili causa timetur f) etiam lite non contestata, sunt proculdubio admittendi: siue pars conuenta g sit contumax, siue sit absens absque malitia vt conueniri non possit. ¶ Sed si actor non conuenerit aduersarium h intra annum i ex quo conueniri poterit: vel saltem receptionem huiusmodi testium non denunciauerit illi: ¶ Attestationes (sic receptæ nō valeāt: k ne forte hoc ,pcuret in fraudē l, vt processu temporis exceptiones legitimæ ad repellendum testes m, vel aliæ n locum habere non possint.

† Et idem vbi vsurarius in testamēto reddi iussit. nā tūc recipiunt̄ testes lite non contestata: & idem dicunt quidam vbicūque qs iurat aliquid tale illicitū, puta non repetere rē raptā, & ēt sine testamēto, secundū Inn. Cum ergo sit eadem ratio: ergo idem ius. de consti de translato. Ioa. And.

‡ Et sup exceptione, q dic vt not. s. de offi de leg. prudētiā §. sexta Io. An.

§ Idem Gof. Inn & Ho. nec enim est in eis bursale interesse sicut in ciuilibus secundū Abb. secundū Inn. est ratio, q a testes recipi non dēnt nisi pcedat accusatio q̄ habet fieri p p̄sente, & de psente 2. q. 8. c. 2. & c. p̄scripta. Vinc. dixit alternatiue, tñ q in criminali possint recipi testes de quorū morte timet̄ q a iā tenet actor ad talionē. sed hoc est verum post inscriptionem, de accusa. licet. Ioan. And.

a ¶ *Regulariter verum esse.* Hæc regula fallit i casib' hic positis. s. vbi timetur de morte vel absentia testiū, & vbi agitur de electione, vel matrimonio, & in causa inquisitionis & publicationis. Item in causa denūciationis. s. de iudi. nouit. Item in actoris absentia p̄sente reo recipiunt̄ testes lite non contestata. C. quō. & quādo iudi. in Aut. q semel. ī. de do. & cont cām q̄. Itē vbi actor nō pōt agere ,p,pter iuramētū quo iurauit non repetere vsuras. ī. de iur. iur. ad nostrā. Itē cū minor ab hæreditate officio iudicis se abstinet: ut in Aut. vt spon. lar. §. ad hæc coll 9. Itē vbi aliq d iudicis officio expedit. C. si minor se ab hęre abst. in Aut. ibi posita Itē cū in integrū restit. incidēter postulat̄ officio iudicis, sup. de off. iud. c. 2. Itē cū agitur de iniq tate iudicis in casu quē habes. ī. de app. interposita. §. vlt. Itē in petitione legati, vel fideicōmiss arg. C. de vsu & fru. l 2 sed ibi dicit, post litē nō contestatā. in fi. vñ casus iste nō dēt excipi de regula. Itē cū agit̄ finiū regun. iudicio, vt C. fi regun. l. 3. Itē in Trebellianica restitutiōe C ad Trebell l. pen §. cū autē. Itē in cā hęresis post mortē 24. q 2. sane 2. Itē vbi offendit publicū cōmodū. C. de pęn ne diu. & 3. q. 3. q̄a ea. Item cum persona est incerta. 5. q. 1. quidam. & q. 2. c 2. & fm quosdā in causa libertatis. C. de inge. manu diffamari, arg ↄtra. ī. de test. cum olim. Itē vbi agitur de beñficio obtinēdo ecclesiastico, vt in conc. Lugdun. Inn. iiij. ī. de eo qui mit. in pos. cau. rei ser. cum qui. lib. 5.

ADDITIO Vnde versus.

Absens, vel moriens, necnon electio, coniux:
Nunciat, inquirens, si publicat, & fugit actor:
Iurans non agere, vel si minor abstinet hæres:
Restituique petens medio, qui prouocat absens:
Post hac trebellans legatum qui petit, errans.
Ac reus, incertus, libertas, publicus vsus:
Non contestando possunt distinguere lites.
Isti iudicium iungas de fine regundo.

b ¶ *Procedendum.* super principali, sed super incidenti interdū vel emergenti bene recipiuntur testes, vt probetur q citatio peruenit ad aliquem, vel q contumax fuerit. in casu quē habes inf. de appel. interposita. §. vlt.

c ¶ *Ciuiliter.* Hoc ideo dicit, quia in criminalibus nunquam recipiuntur testes lite non conte. & ibi probationes strictissime requiruntur 15. q. 5. Epiphanium. C. de proba. l. vlt. Qualiter in criminali causa procedatur, dicitur. 3. q. 9. in summa. & ī. de dolo. & contu. c. veritatis.

d ¶ *Ne veritas.* 14. q 2. quanquam.

e ¶ *Subtrahatur.* Tūc enim curare dēt iudex & magistratus vt salua sit rerū probatio. ff. de test. curent. & in Auth. de testi. in vlt. col coll. 7. § pe. & §. hic vero. & ī. de test. si quis testium. & ff. ad leg. Aquil. l. 1. Vel etiam si timetur q testes propter morā varient fidē suam, aut moriantur. ff. ad Carb. l. 3. §. dux. arg. ī. eo. c. § sunt & alij infra de test. significauit.

f ¶ *Timetur.* Tunc illi soli recipiuntur de q bus timetur, & nō alij: nisi in cā publicationis. ī. de test. significauit. & inf. eo c. §. sūt, & alij, licet in his casib' recipiant testes lite nō ↄtestata, veritate tā inspecta, & quo ad effectū nō intelligunt recepti lite nō cōtestata; q a nō publicātur nisi lite contestata, & cum alijs si alij lite cōtestata inducti fuerūt, nec ad sentētiā procedat iudex p tales testes: sed in seq. § recipiunt̄ lite non contestata. & fertur sententia. & sic est differētia in 1. responso & 2.

g ¶ *Conuenta.* idem est si nondum sit cōuenta, sed cōueniēda.

h ¶ *Aduersarium.* cum fuerit absens, & non contumaciter,

i ¶ *Infra annum.* Ecce p̄scriptio annalis. sic. s. de resc. plerunq; & s. de off. ord. pastoralis. C. de here. Aut. idē & ī. eo. §. in alijs. & ī. d hæret. excōicamus. §. 1. & 11 q 3. rursus. & c. quicunque. & iste annus utilis ē ab initio, quia nō currit nisi ab eo tempore quo potuit experiri. ut in decr. plerunque & 2. q. 6. biduum.

K ¶ *Non valeant.* illi q testes ,pduxit, sed aduersario bñ valebūt, q dolū nō adhibuit. 14. q. 5. c. nō sane, q a pro vtraque testificantur.

l ¶ *In fraudē* Nō enim arctāda ē alicui ,pbādi facultas. ff. de incē. rui. & nau. ne q d. §. de his. & 3. q. 7. §. tria. ver. si q a ex litigatorib'. & ī. de test. significauit. & c. dilecto. Itē est hic præsumptio iuris & de iure, contra quam non admittit probatio 54. dis. fraternitatem ī. de iud. c. vlt. & ī. de spon. ad id. & c. is qui. vbi de hoc: secus si esset etiā tantū de iure. ff. quod metus causa non est verisimile. 27. q. 1. nec aliqua. Bernar.

¶ Cū agitur de matrimonio carnali vel spirituali possunt cōtra cōtumacem etiam lite non contestata testes recipi, et sentētia diffinitiua ferri. Si vero reus est absens, sed nō cōtumaciter: tunc in carnali nō proceditur: sed expectat̄ absens. In spirituali vero si agat̄ de cōtracto, stabitur iuribus antiquis: si de contrahēdo, expectatur absens per sex menses. Sed de hoc vltimo quando agitur de contrahendo, dic hodie vt in cap. quàm sit. & c. cupientes. de elect. in 6. vbi aliter est prouisum. hoc dicit.

¶ Porro speciales causæ possunt occurrere, in q̄bus casualiter eēt aliud obseruadū: vt (verbi gratia) si sup alicuius o electione p vel copula † maritali q̄stio moueat̄ tūc etenim (ne propter longam moram in spiritualibus & temporalibus patiatur ecclesia læsionem: vel uiro siue mulieri fornicationis occasio præbeatur: maxime cum propinquitatis gradus opponitur lege diuina ,phibitus q) in huiusmodi r casibus (si contumax apparuerit is

† Contrahenda vel ↄtracta, sed is qui abest ↄtumax ē & sic variat à §. sequenti, si autem. secundum Host. Ioa. And.

m ¶ *Ad repellendū testes.* Testib' humanis reb' exēptis, p quos testes recepti re,pbarent̄ siue eorū dicta. ī. de test. c. ex tenore. & c. p̄sentiū. & C. de ↄhen. stip. l. optimā. ver. & si inter p̄sentes partes. vel q a se absentarēt, vel efficerent̄ inimici actoris. ff. de Carb. edict. l 3. §. dux. & ff. de fur. l. q dā. & arg. ff ad l. Aqliā. in l. Aqlia Dicta vero illorū posset q̄nq; reprobare ex ipsis depositionib', & p testes etiā post mortē ipsorū testium, & p̄sonas, dūmodo testes hēret p quos posset hoc ,pbare. C. de test. l. si. 24 q. 2 sane 2. arg. C. si pen. app. quamuis. sed q a poterat ↄtingere, q illi interim morerent̄, vel alias, vt dictū ē impediretur, iō infra annū dēt denunciari ipsi reo receptionem talem factam esse ↄ eum: q si nō fecerit, non valebit talis receptio testium.

Testes mortui an possint re,pbari.

n ¶ *Vel aliæ.* Exceptiones elidētes principale negotiū, utputa p̄scriptio, quā tūc poterat ,pbare, vel pactū de nō petendo. vel consimiles: ‡ q a pōt esse p tunc tpis probationes sup his haberi nō possent. arg. ff. ad leg. Aquil. in l. & ff de fur. l. quidam.

‡ Puta Velleiani, Macedoniani: vel q pecunia nō sit versa in vtilitatem ecclesiæ & huiusmodi, secūdū Inn. Ioan. And.

PORRO In § isto usq; ad §. sunt & alij. excipiunt̄ alij duo casus à regula s̄ posita. & pinguius excipiuntur isti q̄ pcedētes: cū in istis possit etiā ad sn̄iam procedi. Et diuiditur in duas partes principales. Nam primo decidit quid iuris, qñ reus est absens per contumaciā. Secundo: ibi, *Si vero.* ponit quid qñ est absens per contumacia. Et ista secunda subdiuidit in tres. Nā primo tractat de matrimonio spirituali iā cōtracto. Secūdo de ↄtrahēdo: ibi, *Quod si.* Tertio de carnali: ibi, *Si autē.* Abb. Sicul'. CASVS. In isto §. excipiunt̄ adhuc duo casus à p̄dicta regula, in quibus testes recipi possunt lite nō cōtestata. Primo ē, si super electione alicuius q̄stio moueatur. Secundus si super matrimonio siue copula maritali q̄stio oriat̄. In his duobus casibus ne propter longam morā in spiritualib' & temporalibus patiat̄ ecclesia læsionē, & ne uiro vel mulieri fornicationis occasio præbeatur; si contumax fuerit ille ↄtra quē actio fuerit proponenda, testes lite non contestata sunt admittendi: & si liquet de causa, ad diffinitiuam est procedendum.

o ¶ *Alicuius.* electi, non confirmati, & qui nondum cōsensit.

p ¶ *Electione.* puta, q non sit canonice celebrata, vel q electus sit criminosus. & licet videatur log capitulum in plato, pōt idē dici in electione cuiuslibet clerici, q a ibi læditur ecc elia ex longa mora, vel ēt si vocatur vt ↄsentiat, & nō veniat. s. de e. e. c. statuimus. in concil. Lugdunen.

q ¶ *Prohibitus.* ī. de testi ipso litteras. & 30. q. 3. Pytacium.

r ¶ *In huiusmodi casibus.* Superfluūt ista ablatiui. q a hoc aduerbium

bium. tunc, quod præcessit, sufficere.

a *Occultat.* Sim. 5.q.3.quidam ¶.de alie.iu.mu.cau.fac.c.3.& sup.de offi.deleg.c.consultationibus.

b *Impedit.* Talis hr pro citato denunciatione facta publice ad domum suam.¶.de cler.nõ resi.ex tua.& ¶ de do.& cót.c. vlt.ff de euic.c.si dictũ §.si pñte.& l.si ideo.§ pñti. Et ita sufficit ꝙ publice edictũ ppo natur ad domũ sui vel ecclesiam, ut dicũt iura pdicta,& citari po test litteris vel edictis. ff. de iude.l. cũ vero. §.pen.& sunt tres mo di ꝯtumaciæ, & quocũ que illorũ aliquis ꝯtu max sit, hr p ꝯtuma- ce.Primũ modum ha- bes hic:& alios duos modos cõtumaciæ ha bes 11.q.3. certum est. Vñ versus:

Casibus in tribus quis dicitur esse rebellis.

Impedit, occultat, insis parere recusans.

In isto §.dr, ꝙ si ille ꝯ quem pceditur.sit absens, & non per contumaciam, & agatur de spirituali coniugio inter prælatum & ecclesiam iam contracto,illud obseruet qd super expectatione talium est in sacris ordinib.constitutũ.Sed si agaĩ de spũali ꝯiugio ꝯhendo,electus per spatiũ sex mẽsium expectet, nisi superior plus vel minus viderit expectandũ pẽsatis negotij circunstantijs.Si vero de carnali ꝯiugio sit agendũ, tãdiu alterutrr cõiugũ expectet,donec de ipsius obitu iure sit præsumatur:quia cum sine culpa sit absens.vt iusto forsan impedimento detineatur,uel voluntate ppria,sed nõ malitiose in remotis partib.morã faciat,ita ꝙ in breui citari nõ possit.& iõ ꝯ eũ pcedi nõ debet,cum si præsens esset, forsitan litmias defensiones hẽret,eo non obstante ꝙ de lapsu carnis posset opponi quia in matrimonio multi casus occurrunt, in quibus coniuges continere coguntur sine culpa, causa tamen subest.

in quem fuit actio dirigenda: siue quia peremptoria citatione recepta venire cõtẽnit, siue quia malitiose seipsum occultat: siue quia impedit ne possit ad eum citatio peruenire) testes lite non contestata sunt merito admittendi; & nihilominus (si de causa liqueat) ad diffinitiuã sententiam procedendum. Si vero aliter absens fuerit, & agatur de spirituali coniugio inter prælatum & ecclesiam iam contracto, electione maxime cõfirmata: illud in hoc articulo volumus obseruari, quod super expectatione talium personarum, in sacris est canonibus diffinitũ. Quòd si forsan agaĩ de spirituali coniugio contrahendo: is qui est in prælatum electus, per spatium sex mensium expectet: nisi pensatis negotij circumstantijs, per superioris prouidentiam magis uel minus fuerit expectandus. Si autem de carnali coniugio sit agendum, tamdiu alterutet coniugum expectetur, donec de ipsius obitu verisimiliter præsumatur: quia cum sine culpa sit absens: vt si captiuitate, uel ægritudine, aut alio iusto impedimento forsitan teneatur: aut etiam propria, sed non malitiosa voluntate, in remotis partibus moram faciat, vt de facili vel in breui citari non possit, ei quidem præiudicari non debet, cum habeat forsan exceptio-

c *Aliter.* idest, non per contumaciam.¶.de offi.deleg.c.consultationibus. Bernar.

d *Maxime.* proprie.sic ¶.de ele.cum inter 3.uer.ut per mutuum,&c. Alij exponunt maxime,idest,tantum.

Glo.seq.ponit sex varietates temporum,de quib.loquuntur iura super absentia clericorum,distinguens inter scitur vbi est clericus absens aut ignoratur. Et ad hanc distinctionem opponit,& soluit. subdit de expectatione electorum,et sacrorum aduersariorum,& de absentia accusatorum vel denunciatorum. Ioan. And.

e *Canonibus.* De hac absentia varie loquunt canones.Quidã dicunt de duob.mensibus.7.q.1 pñtium. Quidam de tribus septimanis:ut ea.causa q.1 si quis in clero. Et q.dam de quinq; annis.¶.de cleri.non resi.c.2.Quidã de trib. Quidã de quinq; mentib.100 dist.qm & 75.dist.qm.Quidã de vna hora.91.dist. clericus.92.dist.c.vlt.Sup hac expectatione dicẽdũ est,ꝙ si aliquis est absens in eo loco vñ possit citari,vel studio, vel in aliquo loco vbi apparet manifeste,q2 no latitat,platus illius ipsum legitime monere det, ut ad suã ecclesiã reuertat.¶.eꝯ ius conueniens fm locorũ distantiã,& tpis qualitatẽ ab ipso prælato pfigendum. Quod si non venerit,poterit postmodũ suo beneficio spoliari,nisi rõnabilem causam ostẽdat, quare venire nõ possit.¶.de cleri.nõ resi.inter quatuor.& c.vl.¶.de appe. puenit 2.vel si alias de licẽtia plati sui se absentat vsq; ad certũ tps sibi statutũ ¶.qd reuertat:tũc si nõ reuertat ad terminũ eps pot illũ priuare bñficio & officio:nisi iusta cã impediatur & sic loqtur illud.c.7.q.1.pñtiũ.Dico tñ ꝙ siue cleric9 sit absens de licentia epi ad certũ tps,siue pter licentiã, eps semper ipsum primo monere dẽt vt redeat p iura pdicta.¶.d cleri.nõ resi.c.inter,& c.vlt.& ¶.de appe.puenit 2.aliàs nõ teneret sñia lata ꝯ absentẽ nõ vocatũ neq; citatũ:& iura antiqua, q hic signãtur,sic intelligũtur.Verũ est ꝙ clerici ab ecclesijs suis absẽte non dẽnt,tñ si hoc cõtingat,taliter sunt uocãdi anteq; spolientur & ita seruãdũ est circa eos q cõparent,& citari possunt si ucro nescitur ubi sint, nec citari possunt psonaliter,tunc citatio fiat edicto qd corã ecclesias publice pponatur,ut reuertatur & si infra sex mẽses uenire distulerint,suis bñficijs postes spolient.¶.de cle.n resi.ex tua.& sic qualitercũq; sit aliqs absens,semp dẽt citari pdicto modo.Itẽ vr ꝙ melior sit conditio illorum q malitiose se absentant, quã conditio illorũ qui comparẽt,& citari possunt psonaliter: q2 illi habẽt sex mẽses isti citant a l arbitriũ plati vel ad mensem,vel duos,vel plures vel minus,fm ꝙ regrit & exigit distantia locorũ sed illud cõtingit quia nescit vbi sunt quia potest esse ꝙ sunt multũ remoti vel impediti, nec in breui possunt p cõsanguineos reuocari vel amicos,& ideo maius tempus & certum datur eis vltra qd ecclesia vacare non debet,¶. de occi pben. nulla & hoc locum habet in his clericis & platis qui iam cõfirmati sunt & possessionẽ diu titus habuerunt. uel et cõsenserunt. De his vero, q solũmodo electi sunt,nec cõfirmationẽ vel possessionẽ habuerunt,teneas qd hic dr: quia expectatur p sex menses plus vel minus fm ꝙ visum fuerit superiori,cum p contumaciam nõ est absens. Si vero ille qui accusat electionẽ, aut excipit ꝯ electum, nõ cõparet anno elapso:electus pot confirmari.ff.de mune.& ho.re. Sed non credo ꝙ tñ sit expectãdus,imo superior pfigit ei certum terminũ ¶.quẽ cõpareat,psecuturus intentionẽ suã:alioquin confirmabit eũ.¶.de accu.licet.& ¶.de cla.despon.c.cũ inhibitio.& ¶.q matri.accu.pos. cũ in tua.& hoc totũ expeditũ est. ¶.de elect.statuimus sed in cpatu dãtur accusatori tres mẽses. in Auth.de san.epis.§ si qd aut.col.9 sed potius ista i arbitrio superioris cõsistit.¶.de do.& contu.cũ olim 3.sed ibi soluitur.si uero ꝯ platũ absentem apatur criminaliter, uel et c ulter p denunciationẽ alicuius,tunc citetur ut ueniat ad defendendum se,si non ueniat,excõicetur pp contumaciã.& expectabitur per annum & post annum procedatur ꝯtra ipsum in per bonis,non super crimine:fm ꝙ traditur 11. q.3. rursus.& c.quicunq.& ¶.de do.& contu.ueritatis. ubi de hoc.

f *Expectandus.* Postmodum pceditur contra eũ,& recipientur testes,& diffinitiue procedetur:uel alius eligatur, si non vult contentire,& nil ei opponatur.

g *Sit agendum.* cum non sit absens per contumaciam.

h *Præsumatur.* per famã,q2 senex erat,vel et q2 in acie fuit nec rediit, psumitur q hic casib sit mortuus:& si ꝯhat credẽs ita excusatur ab adulterio,et si ignorãtiam. 34. q.2. cum per bellicam.quia non cõmittitur adulteriũ sine dolo.ff. de adul.l.pen. vel si receperat lras illorum cum quib.militauit.C.de rep Auth.hodie.dic tñ ꝙ non det contrahere, nisi primo sit certa de morte ipsius.¶.de secun.nup.dñs.¶.de spõ. in pñtia.sed satis certum est illi p solas huiõi violentas præsumptiones postq; aliquanto tempore duxerit expectãdũ,forte per annum uel et quinq; annis,ut in prædicta Auth.hodie. causa.

i *Malitiosa.* 4.q.3.§.item his qui non detrectandi causa.

Gl.seq.ꝙ non tenet,& ter ei ꝯtrium,quod possit sciri situatur

k *Citari non possit.* Si non pot citari,cõtra ipsum pcedi non pot.Et sic est arg. ꝙ nõ tenet sña cum peremptoriũ non guenit in notitiã absentis.3 q 9 causa &c. Itẽ ex eo edicto. C quo & q facta.q.& si locati.l.itẽ quæritur.§.exercitu Sed verius est ꝙ sufficiat q diligẽs sit inquisitio facta,licet non sit inuentus.¶. de do.& contu.cum & c.vl. & ¶.de cleri.non resi.ex tua.& 7.q.1.pñtiũ & C de sũd propecandũ.§.si qdem.ff.de euic si io.§ præsenti & l.si dictũ.§ si præsente.& hoc verum est qñ malitiose est absens: alias non proceditur contra eum quantum ad casum præsentis litteræ.

ADDIT. Nam quantum ad missionẽ in possessionem bene procederet ar. quod dic vt ¶.de eo qui mittitur in possessione c.ñ secundum Inno. Ioan. And.

Glo.seq.successiue signat,& soluit duo contraria.

l *Non debet.* Arg.¶.qui fil.sint legi.perlatũ.sed ibi agebatur tantum de prole,an esset legitima vel non,& non cõtra absentem uel ille fuit requisitus,ut ibi innuitur Contra ¶ q ... pos c.iulia corrigitur per istam Præterea ... sua pp maleficium quod commiserat, unde non præiudicat mulieri.& sic differt casus ille ab isto:& ibi solutum ... ꝙ oppo-

T

Vide tex.i l cõtumacia. cũ no.ff.d re iudic. Cũ uero domꝰ, uel locus habitationis tuto aditi non pot, sufficit, ꝙ citatio fiat in palatio Papæ,ut latiꝰ psequtur, hic Ioan. Andr. de quo uide extrauag. Bonifacij octaui incip. rẽ nõ nouam.

Et ideo diuersa tẽpora sunt statuta p actiones vt denoteret id arbitrarium fm Host. Ioã. Andr.

Vñ dari nõ debuit tps arbitrariũ: de quo,d ele cti.cũ pietes. 3. respon. li.6 ignorato et loco impossibi le fore: il lud arbitrari. Ioã And.

Adde quot modis probetur aliqs mortuus, docet Odofredus in l.h C.de sacros ecclesijs C.nus in l.si qui dem.C so lu.mat. & Marãta in reper. l.is potest.vbi ponit 23. modos.

verisimile.

In codice Barbatia ita: vt in capitulo tate, uel infirmitate: ut ... ho,&c.

Adde de modo probandi mulierẽ tentiã in l.penul §. ad crime. ff de pub. iud.

Qui ignorans mulierẽ non iure repudiatã illam duce ... adulterium non cõmittit. Ioã. And.

Ibi non peruenit: q2 nec p ... fuit ... io. q hoc no.in canone ... alleg. & facit qñ not ff de postu... l. ... in

a ✝ *Opponi*. Respondet tacitæ q̃oni. Diceret aliq̃s, si mulier tantum compellitur expectare, incideret forte in fornicationem. & Papa respondet ad hoc.

b ✝ *Multi casus*. vt si alter de fidelibus labatur in hæresim. ✝ de diuor. quanto. uel si alter coniugum incidat, vel si mulier impotens casu reddat ad reddendũ debitum 32.q.7 illi q̃ tam. vel si alter furiosus fact⁹ sit 32.q.7. neq; furiosus. & c.in qui. vel si in captiuitate alter teneret ✝. de spon. in præsentia vel si vir incidat in casum lepræ. ✝. de cõiug. lepro. c. i.

Per hæresim enim nõ dissoluitur matrimoniũ. Concil. Tridenti. sess. sio 24. de sacramento matrimonij. canon 5.

Hic excipiuntur duo alij casus a regula. Et nõ diuiditur. Abbas Sicul. In isto §. adhuc excipiunt duo alij casus, in quibus testes recipiũtur lite nõ contest. puta cum prælatus ex officio suo procedit per inquisitionẽ circa excessũ subditorũ excessus. Item qñ testes ad perpetuam rei memoriam publicantur.

† In quibus dam antiquis ita: Sũt & alij casus speciales, in quibus similiter, &c.

Hec glossula nõ est Bernardi.

c ✝ *Erat Abb*. casum habes qñ agit de bono ecclesiastico obtinẽdo, p̃ decre. nouam. ✝. de eo q̃ mit. in pos. causa rei seruan. cum qui. lib. 6.

d ✝ *Inquisitio*. Et hoc est cum absens est per contumaciam ille contra quẽ fit inquisitio. ✝. de accusa. qualiter & qñ 2. §. dẽt. & ✝. de simo. licet Hely.

nes legitimas ad intentionem contrariam elidendam: eo nequaquã obstante quod de lapsu carnis posset opponi: quoniã in cõiugio multi casus occurrũt, in qb. cõiuges sine culpa, sed non sine cã continere coguntur.

✝ *Ad perpetuam rei memoriã, vel cum agitur per viam inquisitionis, possunt testes sine litis contestatione recipi, & etiam publicari. h.d. vsque ad §. in alijs vero.*

¶ Sunt ; & alij ; casus similiter speciales, in quibus absq; litis contestatione, legitime possunt testes produci: vt quãdo excessuũ inquisitio, ✝ vel testium publicatio ✝ imminet facienda.

✝ *Si reus lite non contestata est contumax, & agitur reali, mittit actor in possessionem rei petitæ, causa custodiæ: quam tamen recuperat reus veniens infra annum si offerat cautionẽ de stãdo iuri, et restituat expẽsas: post annũ vero his nõ seruatis nõ auditur, nisi sup proprietate. Sed si cõuenit reali, qui noĩe alieno possidet, notabit dũm in iudicio, & statuetur ei terminus infra quem faciat dũum*

cautio. C. de verb. sig. l. sancimus. sed nõ est verũ, imo sufficientem cautionem præstare debet ✝. de sequestra. ad hoc in fi. & ita pignora vel fideiussores. si manda. l. si mandato § vlti. & ff. de fi de ic. lib. l. ergo. §. adijcit. Bernar.

i ✝ *Expensarum*. Primo ergo dẽt satisfacere in expensis anteq̃ audiat: vel absoluat. ff. C. de bo. auct iud pos. Auth. q̃ vtitur. C. d iud. l. sancimus. C. quo & qñ iud. Auth. q̃ semel. ✝ *Gl. seq. tr. contra opt. contumaciam, & soluit dupliciter.*

comparere. qui si infra terminũ non venerit, iudex illum citabit, quo adhuc nõ veniente, iudex mittet actore in possessionem verã. Si vero reus cõtumax conuenitur actione p̃sonali, mittet actor in possessionem bonorũ ipsius rei pro modo debiti declarati, & primo mobiliu, secũdo immobiliũ si mobilia non existant: vel excõmunicabitur reus. h.d. vsque ad finem.

✝ In alijs vero casibus prudẽter est attẽdendum, verum cõtumax actione ; reali, an personali cõ ueniatur. Si reali, mittendus est actor in rei petitæ possessionem, vt tædio affectus g reus veniat responsurus. Qui si venerit infra annum) iudicio sisti præstita cautione, ✝ ac exhibita satisfactione congrua expensarum) possessionem ; recuperet. Quod si cautionem offerre neglexerit ✝ infra annũ, actor post annũ vero cõsti tueret ✝ ; possessor sup proprietate dũtaxat aduersæ parti defensione legitima reseruata.

✝ Quod si super rebus immobilibus quisquam conueniatur, qui eas possidet nomine alie-

K ✝ *Possessionẽ recupet*. Ergo vĩ q̃ ei amiserit. & sic alter erat verus possessor. qd est ✝ nos. tt. de acq. pos. possideri sed expone, possessionem, id est, detentionẽ possessionis recipiat. q̃ ille habebat, & talis possessio est facti, & nõ iuris, & imaginaria vel dic, recuperet, id est, retineat verã possessionẽ. q̃ nõ amisit. si. 3. q. 5. quia suspecti. 17. q. 3 prius quam in fin.

l ✝ *Negligeret*. Nec suf ficit offerre, nisi eã præstet ✝. de eo q̃ mit. in pos c. i. argu. ✝. de offi. ord. pastoralis in fin q̃ si eã non põt præstare iudici, præstet epõ vel alijs publicis p̃sonis, vt eo. c. pastoralis arg. §. ✝. de eo q̃ mit. in pos. ca. 2. sed vbi iudex voluerit recipe eã. l. c pastoralis. nullus fuit iudex cui posset, vel deberet offerri.

Vide gl. in l. cũ cle ricis. C. de epi. & cle.

✝ efficiet

e ✝ *Publicatio imminet*. Hoc tunc fit qñ aliquis timet, q̃ sibi in posterum super aliquo contractu controuersia moueatur: tunc pot petere a iudice, ut testes q̃ interfuerunt negotio, publicentur, id est, eoru dicta redigantur in publicã formam ad æternam rei memoriam. ✝. de test. c. significauit. in Auth. de testi. § pẽ. col. 7. & in hoc casu oẽs testes recipiunt siue senes, siue debiles, siue iuuenes, & statim publicant. & in hoc est differentia inter hanc receptionẽ, & illã de qua p̃misit in principio capituli: q̃a ibi recipiuntur tãtum senes, & infirmi, vel de quorum absentia timetur, & illi nõ statim publicanẽ, vt dixi.

Totus iste tex. vsq; ad finẽ loquẽ iuxta regulã ẽm quã lite nõ cõtest nõ dẽt pcedi ad snĩam uel ad receptionẽ testiũ. dicit. in alijs vero casib. q̃a supra, psecutus est cõpilator qd faciendũ, qñ põt pcedi lite nõ 5cest. Diuidit princi paliter in duas partes. In prima ponit modũ pcedẽdi cũ agiẽ reali, in sed r cũ agit p̃sonali: ibi. Si aũt sup p̃sonali Abb. Sicul.

✝ In § isto di qn alijs casib a p̃dictis lex, hoc modo est pcedendũ: ut videndũ est vtrũ agatur actione reali an p̃sonali. si agatur reali actione, & reus cõtumax fuerit, mittẽdus est actor i possessionẽ rei petitæ, vt tædio affectus reus veniat rñsurus & si ✝ annũ venerit, p̃stita cautiõe de iudicio sisti, & satisfactione accepta d restituẽdis expẽsis, possessionẽ suã recupet q̃ si cautione offerre neglexerit ✝ annũ, post annũ actor verus erit possessor, reseruata defensiõe lrĩma sup pprietate absẽti.

f ✝ *Actione*. Duo sunt genera actionũ. aut sunt in rẽ, aut in personam: qualiter hoc sit intelligendum, traditur bñ Instit. de actio. in princip. Bernar.

✝ *Gl. seq. declarat quid sit tædium pasi missionẽ in reali & p̃sonali.*

g ✝ *Affectus*. tædiũ erit in hoc casu, q̃a actor missus in possessionẽ expellet reũ de possessiõe, & erit possessor, & pcipiet fructus, & oseruabit eos. ✝. de sequestra. c 2 & 3. & si reus venerit ✝ annũ p̃stita cautiõe iudicio sisti, recuperabit rẽ cũ fructibus deductis expẽsis: ✝ sequi. sed in p̃sonali actione tædiũ erit q̃a cũ custura spectet ad cotumacẽ, ille admissus erit cum eo in agro ut custodiat fructus, ne ille distrahat illos. ff. vt in pos. leg is cui. §. q̃ legatorum. & ff. de dam infec. l. si finita. §. si q̃s aũt. de hoc dicet plenius ✝. de dolo & cont c. cõtingit.

✝ *Gl. seq. notat ex verbo* ✝ ✝ ✝

h ✝ *Cautione*. Ex eo qd dicit, simplici cautiõe, vi sufficere nuda

Nec mirũ si aliud in uno q̃ in alio: q̃a in reali dicõ me ius habere in re in ✝ sum missus: qd nõ est in personali. Sed Gof. d hoc ✝ Spec. de mutel. etc. § iam de est ratio uer ✝ sed q̃ est ratio loã. And.

m ¶ *Verus*. id est, uere & incõmutabiliter. nã & añ, ẽm quosdã est uerus possessor, sed non incõmutabiliter: quia infra annũ tenetur restituere possessionẽ. & ita statim est verus possessor arg. C. de p̃scrip. 30. vel 40. anno. si q̃s emptionis. §. pen. Nos tñ contrarium dicimus secundum iura canonica. arg. ✝. de offic. or. pastoralis. & ✝. de dolo & contu. c. contingit.

✝ *Glo. seq. tractat, an secundum decretum sit necessariũ, & remittit.*

n ✝ *Constituetur*. Et ita est arg. ex eo qd dicit, cõstituet, q̃ ante annum non sit verus possessor, ut dictũ est in pxima notula. Sed qualiter cõstituitur? forte ab ipso iudice si petat, & sine forte. ✝. de eo qui mit. in posse. c. i. & ff. de dam infe. si finita. § sed & si quis. & §. seq. & ar. ✝. de of or pastoralis in fi. Verius est q̃ in realibus actionib. ✝ non habet locũ ẽm decretũ, nisi aliq̃s ad cautelam illud impetret: quia solus transcursus anni cõstituit aliquem possessorem verum: vt sup. de of. or. pastoralis. & ✝. de dolo & contu. contingit. In personalibus uero secundũ decretum locũ habet. sed non vniformiter. De hoc plenius dẽ in prædicta decre. contingit.

Vin. dixit quod si nullus realis defuit ✝ rẽ cã custodię, post annũ sine iudice uerus est possessor. Se uero non detinuit: per iudicem efficiet possessor. al. le. de re. ff. spol. sæ pe. lo. An.

✝ ✝ In § pxĩ dicitum est, qñ q̃s ouenit noĩe suo. in isto §. dẽ q̃n aliq̃s cõuenit sup rebus immobilibus, quas possidet noĩe alieno, dẽt ille statim noĩare dñm in iudicio, & iudex dẽt ei terminũ assignare vt hoc denunciet dño, & ipse co ram eo veniat, vel idoneũ dirigat rñsalem. vt actioni rñdeat. Si vero dñs ad tp̃s statutum non venerit, tamq̃ lite cõtest. quã tum ad interrũpẽdã p̃scriptionẽ lõgi tp̃is ex eo die quo possessor ad iudicium vocatus fuit, iudex vocabit dñm legitimis edictis: & si non venerit, iudex summatim examinabit negotiũ, & in possessionẽ rei petitæ actorem mittere nõ tardabit, omni allegatione absenti super principali qone seruata.

✝ *Glo. seq. tractat an in rebus mobilibus sufficiat dominum nominare, & an in rebus immobilibus ius habens id possit.*

o ✝ *Immobilibus*. Secus enĩ vr̃ in rebus mobilib. ubi non vr̃ pdesse nominare dñm in iudicio, cum habeat facultatẽ resistendi rem. ff. de rei vend. l. officiũ in fi. Idẽ iuris est & in rebus mobilib.: q̃a põt & dẽt dñm nominare in iudicio. C. vbi de cri agi oport. Auth. qua in prouincia. sed in reb. immobilib. quas aliquis possidet noĩe alieno, vbi nullũ ius habet, si conueniat. statim dẽt in iudicio dñum noĩare, ut hic, & C. ubi in rẽ act. l. 2. si enĩ ius habet in re, non pdest dñm noĩare, q̃a ipse posset

possset agere p iurare suo ergo tenet se defendere. arg. op. j. de fide instr. G ppetuus possessor enim semp p cōueniēdus est. 12. q. 2 quamuis & 16 q. 3 in canonib. arg. j. de app. ad audiētiam. & s. de alie. iud. mu. c. 1. & ff. qd met. cau. l. si cū exceptione. §. aliqn. ff. de noxa de illo ff. de admi. rer. ad ci. pti. imperatores. §. 1. arg. s. 12 q. 2 de rebus, & ff. de serui. c. l. in hoc & ff. de ptrahē. em pt. l. eis §. Lucius. & ff. de his q in frau. cre. q à debitore. arg. j. de præscript. auditis. & 16. q. 3. anter memoratos.

sic enim est in lege. ff. qui & à quibus prospexit legislator. & 6. q. 1 scriptum est in lege. ergo ita tenendum est.

SI AUTEM In isto §. prosequit aliud membrū distinctionis, dr hic q si aliqs conueniat sup actione psonali, & contumax fuerit vel mittendus est actor in possessionē mobiliū bonorū ipsius, uel immobilium, si forsan non habeat mobilia, p modo debiti in libello declarati: vel ipse contumax excōicetur: ita scilicet q iudex à principio alterutra pœna sit cōtentus, quam magis viderit expedire, ad alterā nihilominus pcessurus, si hoc meruerit proteruitas contumacis. & si venerit infra annum, vel etiam post annū audiet. fm q audietur ille q conuenitur actione reali, qui infra annū recuperat possessionem, vt dictum est s. §. in alijs. eodem modo auditur iste ante annū & post, sicut ille auditur ante annum Nota q ad iudicē ptinet hēre curam & diligētiam vt

no, debet statim a in iudicio dominum nominare, certo dierum spatio à iudice statuēdo, † coque ad eius notitiam perducendo: b vt uel ipse veniens, vel idoneum dirigens responsalem, actoris intentionem excipiat. c Si vero post tempus indultum, quod dispositum est, noluerit adimplere, tamquam lite, quæ in geritur, ex eo die quo possessor ad iudicium vocatus est, ad interrumpendam præscriptionem longi temporis, contestata: d dominiū possessionis iudex trib. edictis e legitimis euocabit: & tunc ipso in eadem voluntate manente, negotiū summatim f examinans, in possessionem ipsarum rerum actorem mittere non tardabit: omni allegatione absenti sup principali quæstione reseruata. g ¶ Si autem super personali actione conueniatur: vel mittendus est actor in possessionem mobilium bonorum ipsius, uel immobilium; h si forte mobilia non habeat, pro modo debiti declarati: i vel in cōtumacem est ecclesiastica sentētia proferenda: et a videlicet, q alterutra † pœna, quæ magis timeri k debeat, iudex à principio sit contentus, ad alteram l nihilominus processurus, si hoc meruerit proteruitas contumacis qui ueniens infra annū, vel post annum etiam audietur, iuxta distinctionem m in alio casu superius adnotatam.

a *Statim*. i. scilicet ante libelli oblationem, vel etiam post, antequam rndeat. Tenor illius §. ponitur quasi de verbo ad verbum. C. vbi in rē act. l. 2.

b *Perducendo*. p illum qui in iudicio dominū nominauit.

c *Excipiat*, id est suscipiat. sic 3. q. 5 non est nostrū. & j. tit. pxi. imperatorem. & j. de plus peti. c vnico.

d *Contestata*. scilicet ne currat præscriptio possessori, qui præscriptio possessoris interrupta est p hāc denūciationē: licet videat lis quasi ɔtestata, nō tn actor audiret volens pducere testes sup pprietate, ac si lis esset cōtestata: q illud locum habet qn lis est vere ɔtestata, p narrationem & rñsionem. sed hic non est vere contestata: sed quasi, quo ad interrumpendam præscriptionem: vt hic dicit.

e *Edictis*. id est, citationibus ad domum eius missis. j. de do. & contu. causam quæ. & c. vlti.

Glo. sequens declarat quid veniat in cognitione summaria.

f *Summatim*. Sic C. vbi in rē act. l. 2. & ff. vt in pos. lega. si is à quo & ff. de carbo. edicto. l. 3. §. causæ. & C. de bo. aucto. iu. pos. Auth. & qui iurat. Et dic, summatim. i. semiplene. nō enī statim iudex pp contumaciā alterius partis ɔstituet pſentē possessorem, vel ēt mittet eū in possessionem cā rei seruandæ: nisi aliqui videat primo præsumptionem p eo: q possset esse q sic aliqs calumniose peteret: vñ iudex primo recipit ab actore iuramentū de calumnia ff. de car. edic. l. 3. § causæ. & sic obseruatur. & istud iuramentum sufficiet, ita q aliud vlterius non pstabit si reus j annum rediret, volens in causa pcedere. arg. ff. de exhi. l. thesaurus vñ petet ab actore iudex, ut super hoc, s. q non calumniose petat, hoc exhibeat calūniæ iuramentum. ff. de exhi. l. thesaurus & j. de resti. spol. l. īas & s. de ele. cū dilecti. non enī debet iudex festinare ad missionem faciendā: q si reus pbabit iustā absentiæ causam, restituet. ff. de dam. infec. l. fin. §. item si forte & j. de re iudi. c. cū Bertholdus. & sic obseruatur hodie de facto. & istud iuramentū sufficiet, ita p aliud actor vlterius non pstabit si reus j. annū redierit, volens procedere in ca, vt in §. 1. sed in casu huius §. iterū iurabit actor tam j reus, qn conuenit: quia primo iurabit vt actor, postea vt reus & idem est si post annū agere velit qui primo conueniebatur. secundum q est in casu huius §.

Glo. seq. querit quamdiu, & soluit. j dictioni opponit, oppositioni respondet. post deinde opi. quam repro. vlt. quærit de diuersitatis ratione, & dupliciter soluit.

g *Reseruata*. Sed quādiu reseruabit qō pprietatis? fm canones est q ppetuo, cū res sit facta litigiosa: & debeat per hoc dubitare de iure suo. Dic q in casu isto bñ pōt præscribere: q bonā fidē vr hēre: q credit rē ad se pertinere: cum etiam iurauerit q non maliciose seu per calumniam petit rem illam: & ideo præscribere potest. & iuste possidet, qui auctore prætore possidet. ff. de acq poss. l. iuste Quidā dicunt, q in casu isto sicut in priori seruat qstio sup possessione vsque ad annū absenti. Sed prius dictum verius credo, & absolute dr hoc: nā sicut reseruat ius saluū possessionis usq; ad annū in §. pxi sicut ibi expresse hoc dr, ita hic diceret si hoc esset uerū. Sed qstio quare ibi audit usq; ad annū super possessione, hic uero statim est uerus possessor, nec auditur usq; ad annū super possessione? Ratio illa consueuit assignari: q maior contumacia sumit in casu isto quàm in priori: quia p plures citationes uocatus est, & plus cōtēpsit. primo enī uocauit colonū, & colonus denūciauit dño, post q denūciationē citat dñs edictis trinis, & io plus punit, & sufficit legislatore ita voluisse:

salua sit rerum probatio. Item nota regulam q lite nō ɔtest. testes nō sunt recipiendi, nisi de morte eorū timeat, vel absentia diuturna. Item pp defectum pbationis recipiunt testes lite non contestata. Item nota annalem pscriptionē, q currit ɔ illū q pducit senes & valetudinarios, & alios de quorū absentia timetur. Item non est alicui arctanda pbādi facultas. Itē in matrimonio carnali & spūali recipiuntur testes lite nō ɔtestata qn altera pars est cōtumax. Itē nota hic q trib. modis dr qs cōtumax. s. qn venire ɔtemnit, vel qn maliciose seipsum occultat, vel qn impedit ne possit ad eū citatio puenire. Itē qui impedit ne citatio ad eum pueniat hr pro citatio. Itē mulier debet virum suum expectare donec de ipsius morte sit certa, & econuerso. Item qnq; priuat qs iure suo sine culpa, non tñ sine causa. Item nota qualiter agitur ɔtra cōtumacē. Itē reus possessionem ɔtra se datā pōt infra annum recuperare. Item missus in possessionem causa rei seruandæ, fm canones verus possessor est. Item qui conuenitur noīe alterius, dēt dñm in iudicio nominare. Item illa pœna reo est infligenda, quæ magis timetur. Item diuersis pœnis potest iudex reum punire. Item crescente contumacia, crescere debet & pœna.

h *Vel immobilium*. Hoc ordine iudices sniam exequent. vltimo ad actiones decurritur. ff. de re iudi. a diuo pio.

i *Declarari*. In libello suo. C. de bon. auth. iu. pos. Auth. & qui iurat.

Glo. seq. cum sequenti signat duo contraria, & soluit.

k *Magis timeri*. Illa enī potius est infligenda: q hoc solum bene agitur, & c. 32. q. 5. pdest. arg. contra s. de offi. deleg. sane. & c. pastoralis §. responso. sed ibi soluitur.

l *Ad alteram*. Quia crescente contumacia, crescere dēt pœna. ff. de pœn. l. relegati Sic ergo duæ pœnæ ab initio non sunt infligendæ. s. de iudi. at si clerici Arg. contra. 16. q. 1. statuim'.

Glo. seq. obijcit de l. si prius. ponit primo opi. Io. secundo opi. Lau. tertio suam opi. & solutionem contrarii.

m *Distinctionem*. Sed nō vr q distinctio facta in reali actione locū possit in personali hēre, licet lra hoc innuat, q debitor pōt recuperare pignora sua qñcumq; venerit, dummodo non sint distracta. C. de distra. pigno. l. si prius. Creditor. n. nullo tpe pscribit rē sibi obligatā pignori. ff. de usuc. l. non solū. §. qui pignori & l. pignori. quia creditor quantum ad hunc casum non possidet pignus. ff. qui satisda. cogan. sciendum. §. creditor. Et ad hoc dixit Io. & bene, q creditor post annum non efficit possessor quantū ad usucapionem: sed tñ post annum habet cōmodū possessionis in hoc, q cum prius teneretur probare pecuniam quā petebat, esse debitam, post annū ēt transfert probatio ad reū: ut tunc aduersarius teneat probare illam indebitam; sic efficitur petitor de possessore. argu. bo ad hoc. j. de solu. is q. Lau. dixit, q huic seruat qō possessionis & proprietatis quousq; præscriptum est iure, ostendi. ac gum. C. de pscrip. 30. uel 40 anno. l. cum notissimi. §. sed cū illud. uersi. eodem iure. nisi ex secundo decreto res sint etiam pro debito assignatæ, uel distractæ. alias usq; ad trigita annos

Glo. fin. do. Dictio trib. dicit in ueteribus exceptanb. Raymundi, & in ueteri cōpilatione Vel per iudicē, si forte nominis minus idoneus ē secundum Io. & Ho. & q a periculosum esset dño q interpellatio facta colono contineret ipsum dñm in mora, contra .d. ff. de peti. here. item uenitū §. petiti. io. tutū cōsiliū est, q actor denūciet vel faciat iudicē denūciare. nā si colon' non nunciaret dño sibi non piudicaret, p fallere §. Io. Andr. Hæc glos. sola non est Bern. Vel dic q io iudex sum. mari examinat: q colonus tecmanat, & dicit dñm ius hēre secūdum Io. Andre. in nouell. Hæc gl. sequitur leg. 1x in l. properā. C. de iudi. & in l. cōsentaneam C. quomodo & qn iu di.

† Vide Antoniū Gomeziū tom. 3. varia. resolut. c. 1. nu. 38. & seq. & Iulium Clarū in pract. cri. §. fi. q. 85. uers. solet etiam.

Speciale ppter reuerentiā personarum. Io. Andr. in nouell.

recuperet res suas oblato debito. Dicas q debitor semp audi tur quousq; pscriptū sit, volēs recupare rē suā restitutis expē sis, & pstita cautiōe iudicio sisti, nisi pignora distracta sint, vel in solidū data auctoritate iudicis: vel sm legem cōuentionis directa, vt dixit lex prædicta, si prius. & ita j. annum veniens restitutis expēsis pstita cautione q iuri parebit, recuperabit res suas: siue contiteat debitum, siue neget. C. d bo. auctor. iudi possi. Auth & q iurat Et qđ dicit iuxta distinctionē in alio. &c. sic intellige, iuxta distictionē id ē, sm, ... mēbrū distinctiōis, ī quo tm similitudo notatur; & non iuxta secundum: quasi dicat sicut ibi veniens infra annum in reali actione audit prestita cautione, & restitutis expensis recupat possessionē: ita in psonali actione, siue infra annū, siue post annū veniat, recuperat res suas, dumtā caueat iudicio sisti. & restituat expēsas, ut sic notet similitudo tm in hoc casū & in illo cū ante annum contumax inuenitur: ita q similitudo non trāseat ad aliū casu post annum: & ita piana est lra. Bern.

In impressis legitur, Honori' tertius, sed ex codice Barbariæ ueram lectionē restituimus & Honorium sm reposuimus, ut hic ēt obseruat Contius habetur hęc decretalis post concil. Later sub Alex 3 part. 23. c. j. & c. 2. eod. tit. in j. compil. In uno vetustissimo ita: Honorius 3. omnibus epi scopis occidentalibus. in alijs legit: Honori' simpliciter.

TITVLVS VII.

De iuramento calumniæ.

¶ Honorius secundus.

Clericus in causa ecclesiæ suæ iuramentum calumniæ potest alteri cōmittere: & per se iurare non cogitur, nec debet sine superioris licētia.

CAP. I.

Inhærētes vestigijs prædecessorū nostrorū dicētiū, grauiores [a] quōnes per summum Pōtificem terminari: & infra. Legibus [b] itaque cōperimus esse cautum, vt nullus clericus iurare præsumat. Alibi vero reperitur scriptum, vt omnes principales [c] psonæ, in primo litis exordio subeāt calūniæ iuramētū: [d] pp qđ plerisq; venit in dubium, vtrū clericus iusiurandū præstare debeat, aut alij hoc officiū delegare: quia vero illud constōnis edictū, vbi clerici iurare phibentur, a Marco [e] Augusto de Cōstantinopolitanis clericis pmulgatum fuisse vr, idcirco ad alios non creditur pertinere. Vt ergo dubietas ista auferatur: secundū ēt decisionem filij nostri H. [f] quōdam imperatoris, cuius sunt verba hæc: Eius itaq; [f] interpretationem corroboramus, & diui Marci [f] constōnē ita interpretari debere decernimus, vt ad oīum ecclesiarum [g] clericos gnāliter pertinere iudicetur. Nam cū imperator Iustinianus decreuerit, vt canones patrum vim [h] legum hēre oporteat, & in nōnullis patrū [i] canonib. repeniatur, vt clerici omnino iurare non audeant, dignum est vt totus clericalis ordo, a iuramēto calumniæ præstando sit immunis. Preterea statuti principis [k] tenor talis esse dignoscit. Nos [l] itaq; diuinæ & humanæ legis intentione seruata, decernimus, & imperiali auctoritate irretractabiliter diffinimus, vt nō eps, nō psbyter, nō cuiuscūq; ordinis clericus, nō abbas, nō aliqs monachus vel sanctimonialis ī quacūq; cā siue ccōtrouersia, seu criminali, [m] siue ciuili, iusiurā-

Quia actione in iudicio edita, & litis cōtestatione facta, succedit exactio iuramenti calumniæ: ideo post rubricas præcedentes subiecit istā, secundum Goffredū.

Inhærentes vestigijs. Diuiditur: quia primo Papa ponit q dubia determinare spectat ad ipsum Secundo ponit dubium procedens ex cōtrarietate duarū legum: ibi, *Legibus.* Tertio illud diffinit: ibi, *Vt ergo.* Quarto moderatur: ibi, *Verum.* Quinto cominatur: ibi, *Omnibus.* Abbas Siculus.

In legibus inuenitur ut nullus clericus iurare præsumat: Alibi repetitur in lege, quod omnes principales personę in primo litis exordio subeant calumniæ iuramentū. Propter hanc diuersitatem pleriq; dubitant, vtrum clericus iuramētū hoc præstare debeat: an alij officium illud committere, quia constitutio diui Marciani vbi clerici iurare phibenī. de clericis Constantinopo. loquit v ř. & ideo ad alios non creditur ptinere: quæsitum fuit ab Imperatore Henrico, qualiter ista ɔ̄rietas esset intelligenda. Et ipse Henricus vt ista dubietas auferatur, cōstōnem diui Marciani interpretatur, vt ad oēs clericos ecclesiarum generaliter pertinere iudicet. Et Honorius eius interpretationem confirmat, & illam constōnem diui Marciani ita interpretari decreuit, vt ad omnes clericos generaliter pertinere dicatur. Et imperator Iustinianus decreuit, vt canones vim legum obtineant: & in canonibus patrum repetitur, vt clerici iurare non audeant: & ideo clericalis ordo a præstādo iuramento calumniæ sit immunis. Vnde statuit imperator Henricus, q non eps, non presbyter, non cuiuscunq, ordinis clericus, non abbas, non aliquis monachus vel monialis, in quacunq. causa criminali uel ciuili, iusiurandum calumniæ subire cogatur, sed alijs defensoribus hoc officiū committatur. In fine dicit Papa, q si iurare voluerint, nullus eps incōsulto Romano Pontifice vel aliquis clericus inconsulto suo epo iurare audeat, & quicunq; in hoc edictum commiserit, veniam sibi nouerit denegandam. Not. q quælibet ecclesia suum hēre debet defensorem ad agendum & defendendum, q iuret de calumnia. Item not. q grauiores quæstiones per Romanum Pontificem debent terminari. Item canones vim legum obtinent. Item nullus clericus taliter iurare debet sine licentia sui prælati.

Legendum, Marciano, ut recte hic admonet Contius

Vnde dicebat Vinc. litteram construendā ita, q uerbum, post annū, ponatur ī fi. & tūc nō reperatur iuxta distinctionem post annū simpliciter. & dicit simi lem constonē. 33. distin habuisse. Io. And.

a *Grauiores quæstiones.* Quæ dicantur maiores causæ, dictū est sup. de offi. deleg. quod translationem.
b *Legibus.* C. de epi. & cler. l. cum clericis. ver. q si lis.
c *Principales.* C. eod. tit. Auth principales.
¶ *Glo. seq. ponit quinque capitula iuramenti calumniæ.*
d *Calumniæ iuramentum.* In iuramento calumniæ quinq; capitula continentur. s. q credat se bonam causam habere: interrogat' nō negabit, qđ veri esse credit, nec vtet scienter falsa probatione, & q dilationē non petat in fraudem: nec dedit nec dabit, nec pmisit, nec pmittet aliqd p hac cā: nisi illis personis quibus leges dare pmittunt. C eo. tit. l. 2. circa princ & Authen. principales & j Auth. vt liti iu. in princ. coll. 9. Vnde versus.
Illud iuretur, quòd lis sibi iusta videtur.
Et si quæretur, verum non inficietur.
Nil promittetur, nec falsa proba iō detur.
Vt lis tardetur, nulla dilatio petetur.
e *Verba.* Ab illo loco, legibus itaq; vsq; ad illum locum; verū cū, &c. exceptis prædictis. s. sm etiam vsque ibi, corroboramus.
f *Diui Marci.* C. de epis & cle. l cum clericis. versi. q si lis.
¶ *Gloss. seq. arg. ad breuicar. allegat. s. iura in contrarium. allega. 2. canones, & soluit.*
g *Ecclesiarum.* arg. q vni cōceditur, ad ɔsequentiā trahi pōt a cæteris, & quod vni conceditur, nulli est denegandū. 16. q. j. prædicator. & 5. dist. ad eius vero. in fi. de cōsec. di. 4. j prīc. 50. dist. & purgabit. C. de fideic. l. pen. Arg. 1̄. 16. q. j hinc ēt & 7. q. j. petisti. Sol. qđ vni iure cōi ɔceditur, trahi pōt ab alijs in exemplum, & nulli dēt denegari. 5. dis. ad ei' vero. qđ vero p priuilegiū alicui cōceditur, non extēditur ad alios: & sic intelligitur 16. q. j. hinc ēt & 25. q. 2. non exemplo. & ff. de consti. princ l j.
h *Vim.* In Auth. de eccle. tit. in princ col. 9. & in Authen. vt apud proprios epis. §. illud coll. 6.
i *Canonibus.* 22 q. j. in nouo & ī de iureiuran. c. & si Christus. & 2. q. 5. si quis presbyter 22. q. 5. c. vlt.
k *Principis.* scilicet. Henrici.
l *Nos.* scilicet, Henricus.
¶ *Glo. seq. ponit ... duas alle in ɔ̄rīū soluit respondens etiam ad rōnem contrariam dēmū ad tex. ... & soluit.*
m *Criminali.* Hic colligitur q in criminali cā iuramētū de calumnia sit pstandum arg. C. eo tit l j. vbi dr q in oīb causis, vbi probatio requiritur, est iurandū de calūnia: vt C. de fide instr. l. ult. uer. sancimus. Arg. contra Inst. de publi. iud. in princi & ff de bo. eo. qui mor sibi consci l j Sed contraria ista non obstant: quia magna differentia & diuersitas eorum est in instituendis & exercendis huiusmodi causis: nam secūdum hoc nec lis contestaretur nec libellus daretur in causa criminali, sed omnino aliter quam ciuiliter deberet tractari. Item non valeret causa quam quidam assignant, q in criminali transigere liceat, & ideo iuramentum de calumnia non exigitur: nam sacramentum de calumnia transactionem non excludit, nec ab ea excluditur: quia quamuis licitum sit reo transigere, non tū sequitur q liceat ei falsa instantia dti: nam idem diceres sm hoc in pecuniaria causa. Similiter soluitur illud. ff. de bo. eorum qui mor. l. j. vbi dicitur q in causa sanguinis licitū est cuilibet aduersarium suum corrumpere, & ita licitum est ei mentiri. Dñs Azo est in hac sententia, q in causa criminali de calumnia sit iurandum, & inducebat hanc decre. p se. Sed qualiter clericus pōt hoc iuramentū alijs delegare in cā ciuili siue criminali, ɔ̄ illa iura q̄ dicūt, q pricipales psonę dēnt hoc iuramen-

Adde gl. ... in l unica. C. de ... q in ... Constan.

Idest, Henrici.

Innocē. Hos. & sc. An hallucinatur ... in interpretatione huius loci.

Marciani.

Vide epistolam 2. Cornelij Pp. & concil. Triburiē. cap. 21.

Vide nō dubiū C. de leg. & l cū pater § dulcissimis. ff. d leg. 2.

Quod dictū erat de filio exhæredato q non tenetur ad fideicommissum, locum habet in nepotibus quos exhæredari necesse ē. Ioā. And.

Iuramentū de calūnia an sit pstādū in criminali causa.

Non dr & sit licitū, sed q ignoscit: vñ vitio, non caret 13 dis. nec ui. secudū Cont. Ioā. Andr.

iu͂rm p̄stare, & ꝯ illa quæ dicu͂t, ꝙ in causa criminali non interuenit, ꝓcuratori Dicas ꝙ forte qn͂q; obtinuit qđ hic dicit, vt clerici ēt in cā propria hoc iu͂rm possent alijs delegare: Et hoc in fauorē ipsorū cōcessum ē. Sed hodie hoc nō obseruat, immo q̄libet in cā ꝓpria p̄sonaliter iurare dēt, vt ĩ. eo. cęterū & C. eo. tit. Aut principales. & sic obtinet de iure, & de cōsuetudine & sic non tenet qđ hic dicit quātū ad ꝓprias causas clericorū, quæcumq; sit cā, & restringit tm̄ qđ dicit hic ad cās ecclesiarū. Et hoc satis patet p̄ litterā illā quę sequitur, vbi dr̄: si ecclesiæ suæ nouerint expedire. & sic non habet locū qđ obijcit. & ēt clericus & p̄latus ecclesiæ si in ꝓpria p̄sona voluerit litigare, in cā ecclesiæ p̄stat hoc iu͂rm ĩ. eo. c. vlt. tamen si in causa ecclesię voluerit deferre alij hoc iuramentū, nō compellitur subire hoc iu͂rm: vt hic dicit. & ĩ eod. c. imperatorum.

a *Defensoribus*. idest, syndicis vel actoribus, aut ꝓcuratorib᷒. licet nota sint diuersa, officium tn̄ est idē. Vnde sufficit sine d catur, cōstituimus talē syndicū procuratorē, siue actorem ad causam talē. ĩ. de ꝓcuratorib. & illæ ꝑsonę in causis vniuersitatis siue collegij de calumnia iurāt. ĩ. eo. super tractandis. & c. imperatorum & c vlt vt hic patet.

dū cōpellatur qualibet ratione subire: sed alijs idoneis defensorib. a { si expedire ecclesiæ suæ nouerint } huiusmodi officiū liceat delegare: Verū cū hac moderatione, vt ep̄s incōsulto b Romano Pontifice, vel quisq; c clericus inconsulto p̄lato suo minime iurare audeat. Omnib. autē ep̄is, & vniuerso clero hæc ita custodiri dēre mādamus, vt si qs in illā cōstitutionē cōmiserit, veniam sibi deinceps nouerit denegari.

Idem ordinatori Rom. eccl. subdi. & magistro Omnibono.

In spiritualibus causis de calumnia non iuratur.

C A P. II.

Litteras d: & infra. Sane Romana ecclesia in his casib. In qb. de ecclesijs, decimis, & reb. spiritualib. tantū agitur, iu͂rm calumniæ nec dare nec recipere consueuit: eo ꝙ tales cāæ, non ex legū districtione, sed ex canonum æquitate finem debitum sortiuntur: canones autem iuramentum calumniæ in huiusmodi causis nulli prorsus iudicant. Vnde contentione de iu͂ro calumniæ p̄stando dimissa, ad vlteriora discretio vestra procedat.

* Alias aliquis.

* In pluribus antiquis ita: vt si qs in illa commiserit.

In codice Barbatię ita. Eugenius Papa Arduano Romanæ ecclesię subdiacono & magistro Omnibono.

Post cō- cil. Lateranē sub Alex. iij par. 23. ca. 2. & c. 3. eo. tit. in 1. cōpi.

b *Inconsulto*. Istud difficile vr̄ vt ep̄s pp hoc dēat requirere Rom. Pontificē: sed hoc nō seruat. vnde si ep̄s litigat in ꝓpria p̄sona, solemnet p̄stet iu͂rm de calumnia: nec ē necesse reqrere Papā n. ĩ eo c. vlt. clericus facilius pōt reqrere ep̄m: vn̄ tenetur primo requirere ipsum: ꝯtrium tn̄ sæpe contingit, sed iudiciū ppea non vitiatur. Et est arg. hic ex eo. ꝙ clericus iurare non pōt sine licentia sui ep̄i, quod non pōt in iudicem non suum consentire de hoc traditur sup de foro compe. si diligenti. & & c. significasti & 11. q. 1. inolita & c. placuit.

d *Litteras*. Primo ponit ius & cōsuetudinē curiæ: Secūdo infert ꝓcessū cāæ: ibi, Vn̄. Et hodie hoc corrigit p c. 1. eo. tit. li. 6. vbi statuit ꝙ ēt in illis causis iuretur. Abbas Siculus.

Quædā cā decimarū cōmissa fuit qbusdā iudicib. cōtētio erat inter partes de iu͂ro calūniæ: quæsiuerūt iudices à Papa vtrū iu͂rm illud deberet in hac cā p̄stari? Rn̄det ꝙ Romana ecclesia in his casib. in qbus de ecclesijs, decimis, & rebus spūalib. tm̄ agitur, iu͂rm de calumnia nec dare nec recipere consueuit: quia hmōdi causæ spūales, tractari debent ex canonum æquitate, & non ex legū districtione, cum canones in causis huiusmodi nulli iudicant calumniæ iu͂rm. vnde dimissa contentione de iu͂ro calumniæ, in causa ꝓcedant. Nota ꝙ in causis spūalibus iu͂rm calumniæ non est præstandum, nec rigor iuris ciuilis seruandus, sed æquitas canonica.

Iu͂rm de calumnia non potest p̄stari in causis spiritualib.

Glo. q distinguit causas spūales & quasi mere ciuiles, criminales & mixtas, & dicit ꝙ in spūalibus, &c. & fatetur id honestiū subdens in possessorio, & exceptionibus etiam spiritualibus iurandum.

c *Rebus spiritualibus*. Quædam cāæ dicunt spūales, vt hic patet: vel spūalib. annexæ, vt cā iurispatronatus: vt ĩ. de iudi. quāto. & in istis non iurant de calūnia, vt hic patet. sed ꝯ veritate dicenda s. de ele. dudū 2. & ĩ. de iureiu. ex līis q alıter iudex veritatē inquirere de facili non posset, quā tenet inqrere 30. q. 5. iudicantē. 23. q. 8. occidit C. de eden. l. 2 & C. de ꝓcu. l. vlt. Sed certe fortius videret iurandum de calumnia in hmōdi spūalibus causis q̄ in ciuilibus, q gravius est periculū si calūniose in spūalib. qs litiget, & iō debet iurare, ꝙ calumniose nihil faciet, quia circa maiora maius periculum vertitur, & iō cautius est agendum. 7. q. 1. c. vlt. & 42. dist. quiescamus. & ff.

Pro eo maxime quia tres cāæ nutius sacramēti p̄stādi potissime secundu canones lo-

ad Carb. l. 1. §. 2. licet semel ꝙ dr̄ hic, honestiꝰ eēt vt de calūnia iuraret, rōne p̄missa. q̄dā vero cāæ sunt mere ciuiles, vt puta, cū agit rei vēdicatione, vel pecuniaria cā. s. de libel. obla. c. pe. & vlt. Alia ē criminalis, vbi agitur, directe de crimine, & dēt se obligare ad talionē. ĩ de accus. veniens. & c. sup his. & in istis iurat de calūnia. s. eo c. 1. multo fortius iurare deberet in spūalib᷒ q̄ in criminalib. Aliæ sunt mixtæ, vt cū agit de crimine ciuiliter s. de procu. c. tuę hæc, ꝓbant 14. q. 2. sup prudētia. 11. q. 3. placuit. & 14. q. 1. frater noster. Et not. ꝙ licet in causis spūalibus de calūnia non iuret, tamē si agat possessorio ꝓ re spūali, iurat de calumnia. arg. ĩ. de rest. spo. litteras. Itē licet non in actionibꝰ, tn̄ in exceptionibꝰ positis in re speciali iurat de calūnia sup. de elec. cū dilectus. ĩ. de rest. p̄sentiū. & ĩ. de excep. pastoralis. arg. ad hoc. ĩ de accus. c. cum dilectus.

cū habet vt dicit Host. quæ sunt illæ, videbis. ĩ. eo. cæterū Io. Andr.

Eugenius Papa.

Principalis p̄sona nō indistincte relexatur ab onere iurādi de calūnia: licet compareat p œconomū, sed sibi vel œconomo est deferendū inspecta qualitate causæ & personarū. h. d.

C A P. III.

In e pertractādis causis, sacramētū calūniæ nō passim f p̄cipimus exhiberi: sed cāę & principaliū p̄sonarū qualitate inspecta, qn̄q; per ipsas principales g p̄sonas, qn̄que per œconomos, h qui causam omnino nō nesciāt, si i in animam iurātis illud præcipimus præstari.

Idē Magalō. & Nemausen. ep̄is.

Vniuersitas tenet iurare d calūnia nisi relexet se cōstituēdo œconomū.

C A P. IIII.

Imperatorum: k & infra. Accepimus quòd ab abbate & fratribus Clareuallis (sicut ab alijs) exigitur calumniæ iuramentum. Ad quod faciendum, eos cogere nō debemus. l

e *Distinctione*. supra de iud. c. dilecti. & ĩ. de dolo & contum. c. 1. 27. q. 2. sunt qui dicunt.

In pertractādis. Iurari pōt de calūnia p principales, & p œconomos causam notā habētes. Et nō recipit diuisionem cōgruam. Abbas Siculus.

C A S V S. Quærebatur vtrum in causis tractādis iu͂rm calumniæ indifferenter sit præstandum, & à quacunque p̄sona? Rn̄det ꝙ non passim p̄standum est tale iu͂rm, sed considerari debet qualitas causæ & principalium personarum: qn̄q; præstatur per principales personas: quandoq; per syndicos q in animā suam iurare debent. Not ꝙ principalis dominus causæ, & non procurator, de calumnia iurat; syndicus vero in animam suā.

* Post cōcil. Later. sub Alex. iij par. 23. c. 3 & c. 4. eo tit. in 1. compil.

* Vide l. 2 §. sinaut. verbo dignitas & seq. eo ergum c. de testi. l. cutent.

* Post cōcil. Later. sub Alex. iij par. 23. c. 4. & c. 5. eo. ti. in 1. compil.

f *Non passim*. quia non in spiritualibus. sup. c. proximo.

g *Principales*. sup. eo c. 1. & ĩ. eo. cæterum. Ber.

h *Oeconomos*. sup. eo c. 1.

i *Non nesciant*. aliter enim anceps subiret periurium ꝙ facere non debet. ff. de in litem iur. videamus. & ff. rerum amo. Marcellus. § qui rerum.

Gl. se. parificat syndicos, tutores, et curatores, et idem fetus de ꝓcu.

k *Iurantis*. Et ita syndicus collegij siue vniuersitatis, iurat in propriā aīam: sic tutores & curatores, cū habeāt legitimam administrationē. C eo l. 1. § sinaūt vel dignitas: secus est in ꝓcuratorē qui non iurat, sed dn̄s principalis C. eo tit. l. 2. § sinaūt assuerit alterutra pars. & in Auth. ibi posita principales.

Hodie iurat in aīam dn̄i, si habet speciale mandatum: vt ĩ eo c. vlt li 6 & nihilominus in propriam: vt probatur. ĩ c. 2 2 respon li. 6 Ioan. And.

Generalis: secus si spāli ad certā cām secundū Guil. in Spec. eod. tit. in §. restat. versi. sed quid dices. Io. And.

l *Imperatorum*. In causa collegij non singuli de collegio, sed œconomus ipsius iurat de calūnia h. d. Et primo narrat reprehensibile factū. Secūdo id prohibet: ibi, *Ad quod*. Tertio ꝓuidet q̄d in posterum faciendum sit: ibi, *Sed ne*. Abb. Siculus.

C A S V S. Quidā iudices exigebant calūniæ iu͂rm ab abbate & fratrib. Clareuallis. Sed qa ipsi iurare nolebant, petebat a Papa vt ad hoc eos cōpelleret. Rn̄det Papa. ꝙ eos ad hoc cōpellere nō dēt: veruntā ne hac occasione aliena iura illicite detineāt: & ipsi ēt a cā sua decidāt, si ex parte ipsorū hmōi nō fuerit p̄stitū iu͂rm, p̄cepit eis Papa, quatenus in suo monasterio œconomū statuāt, q pro eis agat, & rn̄deat, & de calumnia iuret. & si hoc nō fecerint, ep̄s Nemausen. diœce. illorū œconomū idoneum statuat in ipso monasterio. Not. ꝙ qui de calūnia iurare non vult, cadit à causa. Item monachi nō compellūtur iu͂rm de calumnia præstare, dummodo per alium præstetur.

Gl. se. p. hoc ex dupliciter solui.

k *Cogere non debemus*. Sed videtur ꝙ abbas potius eēt cōpellendus.

lédus, vel ét alij qbus cura monasterij cōmissa est. ff. ad muni. municeps qa hmōi psonæ intelliguni scire veritatē, vt ibi dr. ff. de cond. & demon. municipib. C. eo tit. l. 2. §. hoc etiā in fi. & iā tales instituēdi sunt q veritatē sciāt ī. eod. c. proxi. sic ēt contingit in procuratorib⁹. C. de procu. l. vltim. sed aliud est in collegijs illis secularibus [illegible]: vel est spāle priuilegiū clericorū.

a ¶ *Decidāt.* Qui enim de calūnia iurare non vult, si est actor, cadit a causa: & reus hī pro confesso: vt hic, & j. c. vlt. §. pœna. & C. eo. tit. l. 2. §. quod si actor. & § seq.

¶ *Glo. seq. tractat quid sit œconomus, & quis in eius constitutione[m] aucto[r] reuet: & quid [illegible] applicat*

b ¶ *Oeconomū statuāt.* œconomus est cui res ecclesiastica gubernanda mandatur. 89. dist. qa in qbusdam. & c. volumus & idem est œconomus qd syndic⁹ siue procurator vel actor [illegible] in cā vniuersitatis siue collegij: de quo habes. 9. q. 3. cum simus. & 1. q. 3. qa eps. & ī de synd. c. vnico. & iste œconomus auctoritate epī ordinari debet. C. de episco. & cler. l oēs. §. nihilominus. & hic in fine. & iste iurabit de calumnia, siue sit reus, siue actor: si monachi hoc non faciant: tunc episcopus hoc facere dēt, vt hic dicit. & si episcopus in rebus sui episcopatus hoc neglexerit, tunc archiepiscopus sibi œconomum constituet. 9. q. 3. cum simus.

¶ *Gl. seq. dicit idoneum facile constitui, non infamem. signat contrarium, &c.*

c ¶ *Idoneum* idoneus est, dummodo causam oīno non ignoret. ī. c. proxim. & si sit bonæ famæ: alias infamis & suspectus esse non debet. 5. q. 3. quia episcopus, & 3. q. 7. c. 1. & c. infames Contrarium tamen dicit lex, q procurator pp infamiam non repellitur. Inst. de except. § vlt. Hic habes q de auctoritate epi syndicus constitui dēt in ecclesijs sibi subditis. Et dic statuas, t. auctoritatem præstes. Bernar.

Quę fortē non habebūt syndicos dcē [illegible] secūdū Vincē. vel aliud secū dū l. aliud secū canones, secū Goff. Ioā. And.

r De his oib⁹ notauerat hic Io. [illegible] etiā not. 2. q. 6. si qs erga. & 16. q. 7. qm̄. Ioan. And.

s Post cōcil. Lateranen. sub Alexā. iij. par. 23. c. 5. & c. 5. eo. tit. in 1. cōpilat.

¶ Sed ne aliena iura videantur huiusmodi occasione illicite detinere, & ipsi a causa sua decidāt, a si ex parte ipsorū prædictorū iuramentum, cū res postulauerit, non fuerit præstitū: eisdem præcipimus, vt in suo monasterio œconomum b statuant, qui pro eis petere, & excipere atq; iuramentū de calumnia (cū necesse fuerit) valeat exhibere: & infra. ¶ Tu vero frater Nemausen. episcopo œconomum idoneum c statuas, qui in tali officio conueniens ipsi monasterio videatur.

¶ Lucius tertius Helien. episcopo, & archid. Noruicen.

¶ *Clerici etiam in eorum causis iurant de calumnia, contraria consuetudine non obstante.*

CAP. V.

CAeterum d quia nouis morbis e noua conuenit antidota præparari: Mandamus, quatenus in causa quę inter R. clericum de sancto Albano, &

t Propter mortē, vel nouā inopiā fideiussoris exigit noua cautio. & no. de morte, de exce. pasto ralis. in gl pen. ibi. l. 1 in princ. vbi nouo casui de marito dicente post diuortiū mulierē p̄gnantē, & muliere negāte, puisū n est nouū remedium, mulieris scilicet inspiciendæ p tres obstetrices Ioā. And.

Caeterum. In proprijs causis iurant clerici de calūnia: nec obstat c̄ria consuetudo: ita cōiter summatur: & certe in littera non ponitur specialitas in causis proprijs sed generaliter loquitur. Et diuiditur. nam p̄missa causa, ponit mandatū. Secundo [illegible] consuetudinem damnat ibi, *Consuetudine, &c.* Abbas Siculus

[illegible] Dic. hic q in causis ciuilibus iuram calumniæ præstari debet ad hoc vt veritas eliciatur. non obstante ria consuetudine. Nota q quæ de nouo emergunt, nouis auxilijs indigent. Item in causis ciuilibus clerici iuram calumniæ præstare debent. Item consuetudo iuri non præiudicat.

d ¶ *Cæterum* Hæc est pars illius. j. de fideiu. c. peruenit.

e ¶ *Nouis morbis.* Nam experimenta morborū cogunt nos inuenire multas medicinas 50. dist. vt cōstitueret. & quē medicamenta morbis exhibent, hoc iura negotijs. in Aut. hæc const. innouat con. quę in prin. coll. 8. & q̄ de nouo emergunt, nouo auxilio indigent. ff. de interro. act. de ætate. §. ex causa. & ff. vt in possess. legato. l plane. t & nouis rebus nouum remedium est exhibendum. ff. de ventre inspi. l. 1. in prin.

f ¶ *Ad veritatem.* Hæc est præcipua causa quare iuram illud p̄statur, vt veritas eliciatur. j. de iureiur. ex litteris. Secunda vt timore iuramenti contentiosa litigantium instantia compescatur. C. eod. tit l. 1. [illegible] Tertia, vt timore iuramēti non eijciat immemor sex salutis: quo ad alia capitula, quæ not. ī. eo. tit. c. 1. & 1. q. vltim. sancimus secundum Goff. Ioan And.

¶ *Glo. seq. [illegible] contrarium, & soluit, & format q. & soluit.*

g ¶ *Ab vtraque parte.* Vtraq; pars principalis dēt [illegible] iuram pstare debet. ī. eo. in pertractandis. Sed pone q aliquis litigat p procuratorem, & dico q constituit procuratorem, est longe remotus, puta, vltra mare, vel in alia peregrinatiōe, q̄d ergo [illegible] hoc casu, cū iste procurator de calūnia iurare nō possit? In casu illo dēt dari curator bonis, & ille iurabit de calūnia. ff. de cur bo. dā l. 1. & 2. Cōtra vi. ī. eo. c. 1. vb. dī, q clerici hoc iuramentū dēnt alijs delegare: & hic dī q iurent. Nō est c̄; qa ibi loqtur de causis collegij siue vniuersitatis, hic de causa propria singularis clerici.

I. & E. canonicos London. vertitur, ad veritatem f eliciendā, appellatione cessante, p̄stari faciatis ab vtraq; g parte calumniæ iuramentū: cōsuetudine, quę legi h contraria est, non obstāte.

¶ Inno. iij episcopo Placen.

¶ *Procurator vel syndicus vniuersitatis ecclesiasticæ vel secularis, de calumnia iurare potest. hoc dicit.*

CAP. VI.

CVm causam, quę inter Rauennaten. archiepiscopū & cōmune Fauentinū, super villa Luci, ac quibusdā alijs, vertitur, delegatis iudicibus duxerimus committēdā, & ijdem in negotio minime processissent: Nos partibus dedimus in mandatis: vt pro ipsa causa nostro se conspectui præsentarent; quorum procuratoribus, cum instrumentis de rato, in nostra præsentia constitutis, petitionem ipsius archiepiscopi per procuratorem i eius fecimus exhiberi: & ad eam [illegible] tis, petitionem archiepiscopi fecit exhiberi: & ad eam partem alteram respondere; tactis quibusdam interrogationibus & responsionibus redactis in scriptis. & lite legitime contestata iuramentū calumniæ fecit a prædictis procuratoribus vtrinque præstari. Nota quod procurator debet habere litteras de rato. Item per petitionem in iure propositam, & responsionē ad eam factam fit litis contestatio. Item lite contestata iuramentum calumniæ præstari debet. Item procurator vniuersitatis iurat de calumnia.

h *Quæ legi contraria est.* Not. q cōsuetudo q̄ ē legē ē, nō ē seruanda, & hæc consuetudo est ē legem, vt habes C. eo. tit. l. 1. & 2. & ē canones q iuramētum admittunt 2. q. 5. c. 1. & 2. & cōtraria decretalibus huius tit.

Cum causam quæ inter. Procurator ecclesiæ & vniuersitatis de calūnia iurare pōt. & non diuidit. Est n. q̄di narratio, p̄cessus vsq; ad iuramentū calumniæ. Abb Siculus.

[illegible] Inter archiepm Rauen. ex parte vna. & cōe Fauētiæ ex altera. qōio vertebat sup villa Luci, & qbusdā alijs: quæ cōmissa fuit qbusdā iudicib⁹: & qa ipsi in negotio non procedebant, Papa dedit partibus in mandatis, vt pro causa ipsa ad sedem Apost. procuratores idoneos destinarent; p̄curatorib. in p̄sentia Papæ constitu

¶ *Glo. sequens tria facit. primo notat etiam per vniuersitatem vel collegium de vtroque iure procuratorem constitui, qui iurat de calumnia. secundo & tertio format duas quæstiones. In vtraque arg. ad negatiuam & soluit contrarium.*

i ¶ *Per procuratorem.* Hic patet, q collegium siue vniuersitas pōt constituere procuratorem, & est exp̄ssum. ī. de procu. qa in cunctis. & c. petitio. & canon. ēt oēs administratores generali verbo procuratores appel. 1. q. 3. Saluator. & lex dicit q municipium se defendere dēt p procuratorē. in Auth. de san. epis. §. si vero episcopi. in fin. coll. 9. & ita tam iure canonico q iure ciuili, collegium siue vniuersitas constituit procuratorem: de hoc dixi ī. de procur. c. petitio. & talis procurator de calumnia iurabit, vt hic di. & ī. eo. in pertractādis. & c. imperatorum. Sed cum iuram de calūnia fit de credulitate: vt ēm q credit & existimat dēat rñdere. C. eo l. 2. §. 2. nunqd pōt petere tps ad deliberandum super eo de quo interrogatur? Et vr q non, qa aut credit aut non credit illud sup quo interrogat: & ita statim pōt & dēt rñdere, credo vel non credo: nec pōt dicere dubito: sed in sacramento de veritate dicenda pōt dubitare; vñ se habebit inducias ad deliberandum, si dicat se dubitare. ff. de interr. act. q interrogat, C. de iu. delib. l si curatoris. & ff. de iureiur. l iusiurandū 1. in & etiam vbi de calūnia iurat, datur tps ad deliberandū. Sed si excōicatus conueniat, nunqd p̄stabit hoc iuram? & vr q non: qa non est ei licitum ingredi sacra: ergo nec tangere ea, 1. dist. ad eius vero. & quibus reliqua sacramenta negantur, q̄do vnum genus sacramenti eis concedi tur. vt 95. dist. illud. Dico q hā debet p̄stare iuram non obstante excōicatione arg. j. de sen. excom. a nobis, & c. cum desideres. & rñ. ibi iuramentum excōicati nō admittitur antequam absoluatur. Præterea cum possit, & debeat in iudicio rñdere, oia licēt ei sine quibus causa expediri nō pōt arg. ī. de offi. deleg. c. preterea. & ff. de iurisd. omn. iud. l. 2. & est expressum arg j. de excep. cum inter alioquin in potestate sua esset ē rñdere vel non respondere: & sic reportaret commodum de sua malitia: quod esse non debet. j. de senten. excom c. si vero

Aut hic legēdū est C. & F. aut in c. peruenit. j. de fideiuss. l. & F. quia idē ē casus in vtroq; capite.

Cap. F. eod. tit. in 3. compil.

Procurator pōt cōstitui ab vniuersitate.

Præiudi⁹ cat tñ cōfessio de credulitate, sicut de veritate: ut no. ī iureiur. ex litteris. in gl. fin. Io. Andr. in nouel.

Cōcor. gl. in l. 2. §. qd obseruan. C. eo. per l. si de bitor. ff. de peti. here. & l. q interrogatur. ff. de inter. act.

Et per hoc vr q pupil⁹ & minor his casib⁹ quibus iudicio eē possunt, p̄ter hoc iuram de hoc in Specu. eo. tit. §. restat. uersi. sed cū pupillus & uer. sed nō q minor Ioā. And.

a *Alteram.* Per hoc facta est litis contestatio. ī. de ele. c. dudum 2 & ī. de lit. contest. c. vnico.

Glo. seq. ponit 8. vel 9. interrogationes quæ fiunt ante litis contestationem, subdens quod generaliter vbicunque. &c.

b *Interrogationibus, & responsionibus.* Oia q̃ in iudicio fiũt, sunt redigenda in scriptis. ī. de pba. ca. qm̃ 5 falsam. Quædam vero interrogationes faciendæ sunt ante litis contestationem, quæ nõ debent omitti ante litis cõtestationẽ: reus debet interrogari an possideat rem quæ petitur ab eo: & pro qua parte: vel si desijt dolo possidere. ff. de interrog. actio l. q. seruũ. §. in iure ff. de rei vend. l. q. petitorio & si q's rñdeat se non possidere, cũ ipse possideat: si actor hoc pbauerit, res aufferenda est illi: & dẽt dari actori: quis nõ pbet rem suã esse. ff. de rei vẽ. l. l. vl. alias est penultim. hæc interrogatio omitti non dẽt, ne iudiciũ delusoriũ sit. inf. vt lite pẽdente. c. ecclesia S. Mariæ. Et aliæ interrogatiões plures faciẽdæ sunt, puta, an sit hæres, vel quota ex parte sit hæres & an in potestate seruum habeat cuius noĩe noxali iudicio agitur. Itẽ an quadrupes quæ damnum dedit, sit eius. Item an ex testamẽto sit hæres. Item an ædes sit sua ex qua damnũ timet: q̃ colliguntur ff. de interroga. actio l. q. interrogatur. & l. si q's in iure & l. seq. & l. si defensor §. illud q̃ri & l. nõ aliennum. Itẽ q̃ rñdeat cuius ætatis sit reus, si de ea dubitet. ff. eod. l. de ætate. Item q̃q; & añ litis contestationẽ, & post litis contestationẽ vbicunq; ægtas mouet iudicẽ, 1 dẽt interrogare ff. eo. vbicunq;. 30. q. 5 iudicantẽ pars ad interrogationem aduersarij rñdere non cogitur: . tñ si responderit, tenet responsio. ff. eo. l. fine. & ī. de do. & contuma. c. put. & certum debet respondere. ff. eod. de ætate. § nihil Bernar.

Margin: † Aliàs, legitime.

Margin: ‡ Aliàs. M.

Margin: 1 Vel assessorem: quia & ipse participat interrogationibus. ff. de off. assess. l. j. idẽ not. vel alio cui iudex hoc officiũ delegaret. ī. d off. deleg. supponũ. secundũ Phi. Ioan. Andre. in nouel.

partem alteram 1 respõdere: ac interrogationibus, & responsionibus 2 redactis in scriptis, & lite corã nobis plenissime † cõtestata, fecimus calumniæ iuramentum ab ipsis procuratoribus vtrinque præstari.

Gregorius nonus episcopo Beluacen.

Episcopus iurat de calumnia (si per seipsum elegit litigare) propositis tantum non tactis euangelijs. Si vero per syndicum litigat, per illũ poterit iurare. hoc dicit.

CAP. VII.

CVm in causa pecuniaria, quam inter te & R. motã esse proponis, non per te, sed per syndicum vel actorem elegeris litigare, per illum c quidem præstandum erit calumniæ iuramentum; quod si per ipsum, c propositis tantũ, sed non tactis euangelijs, (sicut in dicendo testimonio) à te videtur huiusmodi iuramentum exhibendum: & infra.

Actor refutando iuramentum calumniæ sine causa, cadere debet ab instituta actione, reus autem debet haberi pro confesso. hoc dicit.

Pœna vero recusantis hoc iuramentum cum præstandum fuerit, est, vt actor ab instituta cadat actione, reus autem haberi debeat pro confesso.

c *Cum in causa.* Eps per alium agens cãm ppriã p illũ iurat de calumnia: si per seipsum agit, ipse iurat propositis sed nõ tactis euangelijs: ita summat Io. An. sed mihi nõ placet q̃ tex. restringatur ad causam ppriam, quinimmo potius innuitur contrarium. Et duæ sunt partes. secunda ibi, *Pœna.* Abb. Sicul.

Inter epm Beluacen & quendam R. noĩe, quędam cã pecuniaria vertebatur; q̃ritur eps vtrum in causa ipsa deberet ipse de calumnia iurare? Rñdet q̃ si per syndicum vel actorẽ elegerit litigare, p ipsum p̃standum erit iuramentum, si vero p seipsum litigare voluerit, ipse idẽ eps p̃stare dẽt huiõi iuramentũ, propositis añ ipsum euãgelijs, sed nõ tactis: sicut in ferendo testimonio fieri consueuit. In fine dicit, q̃ pęna illius q̃ hoc iuramentum p̃stare non vult, est vt actor, cadat ab instituta actione: reus vero pro confesso habeatur. Nota q̃ eps in propria persona si vult potest tractare causam suam & tũc iurat de calumnia, sed non tangit euangelia propter reuerentiã episcopalem. Item si non vult iurare de calũnia, amittit cãm.

e *Per illum.* Illud regulare est. ī. c. proxi. & c. in pertractandis & c. imperatorum. & ī. eod. c. j.

Glo. seq. obijcit, & soluit.

d *Per seipsum.* Ex quo assumpsit officiũ in se, dẽt iurare de calumnia, cu sit accessoriũ sine quo non põt cã expediri. argu. ī. de of. deleg. c. pterea. & c. prudentiam. & in hoc ei deserui: q̃a

Margin: 2 Ad positionẽ bñ. & est rõ: q̃a interrogatio nõ fit per iuramẽtũ sed positio: sic: sm Gof. q̃ remittebit ad ea quę notauerat. de ele. dudũ. Io. Andr. in nouell.

non tãgit sacra, sicut & in testimonio. 11. q. j. imperator. & C. de epi. & cleri. Auth. si iudex. & in Auth. de sanc. epi. § nulli vero. col. 9. & 2. q. 5. qua de causa q̃q; tñ tangit sacra. 2. q. 7. quoties. & C. de san. epi. l. Auth. sed iudex. Sed ī. ī. eo. ca. j. vbi dr̃ q̃ eps iurare nõ dẽt, sed alijs hoc officiũ delegare, nõ est cõtra: q̃a nõ dr̃ ibi q̃ non dẽat iurare, sed dicitur q̃ non debeat compelli: vt ibi dicitur.

TITVLVS VIII.

De dilationibus.

Alex. 3. Cantu. & Vigoren. episcopis.

Summa sic (ne videatur cõuenire rubricæ de appellationibus.) Citatio vocatoria cum peremptoria non dẽt esse nimis breuis, maxime vbi de rebus ecclesiasticis agitur, nisi necessitas aliud suggerat.

CAP. I.

DIlecti filij abbas, & monachi de H. nobis insinuare curarũt q̃ cum causam quæ vertitur inter ipsos & moniales de Leden. super ecclesia de Altẽ. decano & archidiacono Lincon. commiserimus terminandam: ipsi timentes se a iudicibus aggrauari, eo q̃ ad primam citationem terminũ sibi nimis f breuem & peremptoriũ statuerũt, g ad nostram audientiam duxerũt appellandum: & infra. Quia vero non spectat ad iuris ordinẽ, diem peremptorium, maxime cũ de rebus ecclesiasticis agitur (nisi forte necessitate vrgente) taliter maturare. Mandamus, quatenus si est ita, reuocato in irritum si quid inueneritis post appellationem huiusmodi attentatum: in causa iuxta priorum tenorem litterarum procedatis.

ADDITIO. Hodie vero nouo iure dẽt iurare in animã propriam, & in animam sui capituli: vt dicit illa decre. ī. de testibus. præsentium. lib. 6.

Gloss. seq. quærit, & soluit.

e *Pœna.* Sic ī. eod. c. imperatorum. & C. eo. tit. l. 2. in Authẽ. vt litig. iur. in exor. lit. §. si aut in fin. col. 9. vnde sumptus est § ille. Sic actor qui non vult iurare, cadit à causa. Sed nunquid ipso iure, an p sententiam? † Dicas q̃ p sententiã iudicis, quia iudex procedit cõ illum ac si nihil probasset, reum absoluendo. & eodem mõ cõtra reo. C. eo. Auth. principales. in fine. Bernar.

Margin: † Post cõcil. Later. sub Alex. 3. par. c. 5. vbi est integra factispecies. ‡ Vide l. ppẽrãdũ. § & si quidem adde hic Hostiensem, & alios latius hunc articulũ disputantes.

Margin: ‡ Vide l. cõtumacia. ff. de re iudi. & l. tres denũciationes. C. quõ & quãdo iudex.

DE DILATIOnibus.

Quia iudicio capto solent litigantes inducias petere quandoq; ad positiones, quandoq; ad probationes faciendas, ideo. etc. Et aduerte secundũ Gof. quod licet rub. sit generalis, tamen decre. huius tit. loquuntur de dilationibus quæ dantur ante litis contestationẽ. Et sic not. quod rubrum quandoq; est generalius nigro. De hac materia habetur 3. q. 2. & 3. & 7. q. 2. per totum. Abbas Sicu.

DIlecti filij. Si detur nimis breuis terminus peremptorius ubi non subest necessitas, licite appellatur. Et sunt duę partes. In prima appellãtis prosecutio: in secunda ipsius appellationis commissio. Secunda: ibi, *Quia vero.* Abbas Siculus.

Inter abbatem & monachos de Hen. ex vna parte, & moniales de Leden. ex altera, super eccl. esia de Alten. corã decano & archidiacono Linconiensi à sede Apost. delegatis, qõ vertebatur: iudices p̃dicti ad petitionem monialium citauerunt monachos & peremptoriẽ, & nimis breuem terminum statuerunt: abbas & monachi timentes se à iudicibus aggrauari eo, q̃ prima uice termini pemptoriũ & nimis breuẽ statuerũt ad sedem Apost. appellauerunt: rescribit Papa iudicib. dicens: q̃a non spectat ad iuris ordinem diẽ pemptorium taliter maturare, & p̃cipue cũ agit̃ de rebus ecclesiasticis, nisi necessitas immineret. Vnde mandat Papa quatenus si est ita, quicqd factum est post illã appellationẽm, totum dẽat in irritu reuocari, & iuxta priorũ continentiam litterarum in causa procedi. Nota q̃ prima vice pemptorium proponi nõ dẽt, nisi ex magna cã, & appellatio propter hoc facta valet, vt hic patet.

f *Nimis breuem.* Sed quẽ terminũ dicis nimis breuẽ, cum hic nõ exprimat̃ quot dierũ terminũ iudices statuerũt? hoc relinquo arbitrio iudicis inspecta qualitate negotij & locorũ distãtia. ī. de app. cum sit Romana. ADDITIO. Circa mediũ versi. quicunq; & in Auth. de litig. §. si vero causam. coll. 8.

Glo. seq. reci. per quæstionem. Nunquid ex causa, &c. soluit quod sic, quod probatur per duo similia. Insi instruit iudicem.

g *Peremptorium.* Quod esse nõ dẽt, imò trib. edictis vel vno

peremptorio qd cõtinere dét lm tps quantum tria edicta. 24. q. 3. de illicita circa mediũ. versi. jeiunq; & in Auth. de liti. §. si vero casu. col. 2. & ff. de re iud. cõtumac. & ff. de iudi. ad peremptorium. & l. nonnunq̃ vñ q̃ a nimis breuiter terminũ statuerunt, iusta fuit cã appellãdi, ex cã tñ peremptorium istud potest moderari sicut iudex viderit expedire. ff. de iudi. l. nõnunq̃. & s. de of. dele. consuluit. circa fin. & hic: versi. nisi forte. sicut tps qd datur condẽnat. s. arbitrarium est, j. de re iud. qd ad cõsultationẽ, & ff. de re iud. l. 2. sic & tps. appellationis põt moderare iudex. j. de appell. cum sit Romana & c. cũ speciali. & q̃ ex cã nimis breuem terminũ peremptorium statuerit, exprimere debet causam i citatione, vt pars illa causam nõ habeat appellãdi. s. de l integ. resti. tũ ex lris. in fine.

Secũdũ cõditionẽ causæ personarũ & temporis. Io. And.

Cap. 2. eo. ti. in 2. compilat.

Celestinus tertius.

Induciæ deliberatoriæ denegantur reo, si per litteras citatorias plene potuit instrui, & deliberare super eo de quo quæritur:

Præterea adiecisti, quod cum causæ tibi à sede Apostolica delegãtur, & in litteris citatorijs rescriptum Apostolicum inseris, vt eo viso deliberare [a] valeat, qui ab altero conuenitur: & infra. Quia igitur quid agẽdũ sit in hoc casu, desideras edoceri, taliter respondemus: quod reo ad iudicium legitime conuocato, si ex rescripto sibi trãsmisso plene [b] potuit instrui super eo, de quo in iudicio conuenitur, induciæ deliberatoriæ non sunt vlterius indulgendæ: sed procedendum potius est ad examinationem causæ, & finem ei debitum imponendum.

Alias: euocato.

Alias: Florẽtino

Alias Ferentin.

Præterea. Cõmunis diuisio. Secũda: ibi, Quia. Abbas Siculus.

Aliqua causa cõmissa est alicui iudici delegato: ipse citat reum: & in litteris citationis inserit tenorẽ rescripti, vt reus eo viso deliberare valeat super eo, de quo conuenitur: reus in termino cõstituto, & libello sibi oblato petit inducias ad deliberandũ: actor dicit quod nõ est audiendus, quia bene potuit deliberare si voluit in spatio dilationis, quæritur qd iuris sit? Rñdet quod si reus ad iudiciũ vocatus potuit instrui sup eo de quo cõuenitur, ex rescripto sibi cõmisso, induciæ deliberatoriæ non sunt ei vlterius indulgẽdæ, sed pcedere dét iudex in negotio sibi cõmisso. Nota quod iudex delegatus tenorẽ rescripti dét inserere in lris citationis: & illæ induciæ tũc erũt deliberatoriæ, ita quod reo ad terminũ veniẽte recepto illo statĩ dét rñdere, nec tñ ad terẽ habebit inducias ad deliberandũ, si ex rescripto instrui plene potuit: qa nõ debet certiorari q certus esse potuit & noluit.

a *Deliberare valeat.* simile 3. q. 3. offeratur. & in Auth. de litig. § omnem. colla. 8. Bernard.

Summarium: tractat quomodo litteræ plene instruunt, vt dicit tex. & de dilationibus testium, & quomodo dentur & qualiter.

b *Plene potuit.* quia in lris continet qd velit petere, & causis petendi. & qualiter agere velit; & res a parte specificari. qd facere dét q aliquid petit s. de libel. obla. c. 2. & 3. vbi de hoc. & ff. de rei vendi. l. in rẽ. sed raro contingit quod p lras Papæ oĩa sic specificentur. sic & in criminali dẽt apponi in litteris citatorijs quicqd reo obijcit, ut paratus ueniat. 5. q. 2. si Primates. Quidã vero ad cautelã in fine citationis apponũt libellũ actoris, ut sic plene deliberare possit, & si tũc p lras vel libellũ plene instrui potuit, nõ dẽt alias inducias deliberatorias hẽre, qa potuit plene esse instructus. nisi forte ad qrẽdũ aduocatũ, & cõsilia amicorũ. 3. q. 3. de inducijs. & ff. q b. ex cau. ma. l. ab hostib. §. sed qd simpliciter. sed in hoc casu cũ ad libellũ debeat rñdere de ipso facto, nõ dabunt induciæ ad qrẽdũ aduocatũ. arg. sup. de iud. c. pastoralis. qa p factũ ipsum de quo agit dẽt scire utru verũ sit qd ab eo petit vel nõ. alias em dilatio semp danda est ei q vocatur ad iudiciũ. 3. q. 3. offerat. sed actori dilatio ab initio dari non dẽt, quia instructus venire potuit. 3. q. 3. spatiũ. versi. et ait. Item dant dilationes testium vel instrumentorum quoq; sm distinctionem illius legis. C. eod. l. 3. & 3. q. 3. § spatiũ. dilationes istæ hodie vident arbitrariæ, vt iudex considerata locorũ distantia, & tpis qualitate, inducias cõcedat. arg. j. de appe. c. cũ sit Romana. c. cũ speciali. vltra mediũ. & j. de re iu. l. qd ad cõsultationẽ. nisi forte illis de qb' dr. 3. q. 3. §. spatiũ. & C. eodẽ l. 3. in illis inducijs non dẽt iudex maiorẽ dilationem dare: sed illas bene põt abbreuiare, vt ex illa littera patet. In pecuniarijs causis tm vna dilatio dẽt dari, & illa sine causæ cognitione: sc̃da vel tertia danda non est, nisi causa cognita. ff. eo. l. vl. & l. oratione. In criminali dant duæ actori, tres reo. ff. eo. l. vlt. Et dilatio dari debet iudice sedente pro tribunali: & vtraq; parte præsente: & causa cognita de plano vel semiplene. 3. q. 3. § spatiũ. versi. à iudice. Et data dilatiõe iudicis officiũ cõquiescit donec tpus dilationis effluxerit. C. eod. l. siue pars. & j. de appella. c. significante. Item iudex debet dare dilationem quandoq; ad inficiam rei conuincendam. j. de do. & cõtu. cap. prout. & cap. cum olim. versic. volentes. Item potest facere gratiam etiam post peremptorium. s. de of. dele. ga. cap. consuluit. vltra medium.

Fœminã mulier ex libelli oblatio libelli ex subitõ facta sufficiat ad denegandas deliberatorias: nõ tñ ad terẽ dã iniam secũdum Innocentiũ erit necesse p libellus iterũ in iudicio offeratur parti. C. de lit. contesta. l. vnica. & auth. offeratur. & pręsente aduersario. 3 q. 9. certe. qa nec datur dilatio à iudice procedẽte ad hoc. C. de adulte. iure mariti. & ff. quib. in publico eius facultas, & c. Ioan. Andr.

Honorius tertius Ferentino episcopo.

Ex declaratione verbi gñalis, vel ambigui positi i libello, nouæ induciæ deliberatoriæ dandæ non sunt, si per expressa potuit reus deliberare sup ambiguitate illa, vel gñalitate. h. d.

Litteræ tuæ ac petitio presbyteri sanctarũ Priscæ, & Aquilæ de vrbe, nobis exhibitæ continebant: & infra. Idem presbyter contra nobiles viros A. & G. libellum ecclesiæ suæ nomine obtulit, continẽtem, quòd pensio de possessionibus soluta non fuerat ipsi ecclesiæ, elapsis iã tribus annis, [c] & vltra. Nobilibus vero ipsis petentibus, vt explicaret ipsis spatiũ, quod per hãc adiectionẽ, & vltra, significari volebat, & ipso psbytero exprimẽte quod septem annis fuerat in dictæ pensionis solutione cessatum: ijdem dicentes libellum esse huiusmodi expressione mutatum, longiores ad deliberãdum petierunt inducias: quas quia denegasti eisdem, ad nostram audientiã appellauerunt. Nos igitur appellationem huiusmodi friuolam reputantes, Mandamus: quatenus ea nequaquam obstante, in negotio ipso ratione

Ecclesiæ sancti Pauli in urbe Roma præest abbas un' & huic ecclesiæ deseruiũt 7. presbyteri. Cardinales, quorũ un' est presbyter Cardinalis sanctæ Priscæ: ergo hic nõ archipresbyteri legẽdu, sed presbyteri. nihilominus tñ archipresbyteri legitur in omnib' manuscriptis.

Litteræ tuæ. Per declarationẽ libelli per quẽ natura negotij non mutatur, nouę dilatoriæ non dabunt. h. d. Ioan. And. Diuidit. nam in prima ponitur iudicis consultatio, & appellantis petitio. In secũda: ibi, Nos igitur. responsio, & appellationis repulsio. Abbas Siculus.

Inter presbyterum sanctarum Priscæ, & Aquilæ de vrbe & quosdam nobiles A. & G. coram episcopo Ferentino super possessione quarũdam possessionum quæ vertebatur. presbyter nomine ecclesiæ suæ obtulit libellum prædictis nobilib. continentem, quod pensio de possessionibus quibusdam pertinentib. ad ecclesiã suã ipsi ecclesiæ soluta non fuerit iam trib. annis, & vltra. ipsi nobiles petierunt explicari spatiũ, qd p hãc dictionẽ & vltra, significare volebãt: & psbyter expressit, quod septẽ annis elapsis fuerat in solutione pdictæ pẽsionis cessatum. vnde nobiles dicẽtes libellũ esse per hmõi expressionẽ mutatũ, longiores petebant inducias ad deliberandum: & qa iudex hoc denegauit, appellarunt. Papa vero appellationem huiusmõi friuolam reputans, mandat epo quatenus ea non obstante pcedat in negotio ipso iuxta priorũ cõtinentiã lrarum. Not. quod pp leuem expressionẽ in libello factã nõ dẽt q s hẽre nouas inducias: sed cũ in prima dilatiõe deliberare potuit. Itẽ not. quod oẽ [illegible] dubiũ i libello delarari dẽt.

Glossa tractat de emphyteota ecclesiæ priuata conductore ad tempus locato, & rei fiscalis. Secundo ostendit, quod si declaratio aliquid adiicit, vt si peteretur pensio, deliberatoria dari debuisset.

c *Tribus annis, & vltra.* Si qs nõ soluit pẽsionẽ rei ecclesiasticæ in emphyteusim datæ p biẽniũ, cadit a iure suo. 10. q. 2 § hoc ius porrectum. versi. qui rem hmõi & j. de loca. c. potuit. & vlti. hodie vero põt emphyteuta purgare morã, si celeri solutiõne sibi prospexit: ut in dicta decre. In re priuata requiritur trienniũ C. de iure emphy. l. 2. Idẽ est si colonus cessauerit in solutione pensionis p bienniũ in re sibi locata. ff. locati. qto. § inter locatorẽ & hoc cum ad longũ tps fuit locatio facta. Pro re aũt fisci similiter cadit a iure suo ff. de pub. & uect. l. uectigalia. § nondu solutis tñ sine auctoritate principis agri publici reuocari à curatore fisci nõ possunt, q ppetuo locati sunt. ff. de pub. & uect. cotẽ tertio §. agri. Hæc aut adiectio & ultra, nisi aliter exprimeret, ad modicũ tps referri ff. de verb. signifi. hæc adiectio & licet p hanc adiectionẽ, & ultra, non cõstet de certa quantitate tpis: nil nocet quantũ ad iudicẽ & reũ: quia certi sunt super hoc quod fuit post triẽniũ: quod tps sufficit ad condemnationẽ: quod patet per iura prædicta. vnde superfluũ additũ fuit & ultra, & pro nihilo petebat determinatio illius, quantũ ad rei restitutionem: unde nõ debuit ei dare tps ulterius ad delibeãdũ: quia plene potuit instrui per libellũ primũ sine ulla adiectione. sup. c. præ. Si uero pẽsio tm subtracta peteret, q diceret nõ soluta trib' annis & ultra, tũc bñ peteretur, ut determinaret illud, ultra: qa quantũ ad illud

Vide Ioãn. Clarũ tracta. de Emphyteusi. q. 8. & seq. Antoniũ Gomeziũ tõ. 2 variarũ solut. ca. 3.

Cõcor. l. cũ furti. ff. de l lit. iu. & l. ab hostib. §. sed qd simpliciter. & ibi gl. ff. ex qui. cau. ma.

tempus

Vnde al tps non potuit deliberare reus, per primũ libellum, & iõ [illegible] tacta exceptione illius tpis. dẽt habere inducias ad deliberan dixit Inn. [illegible] de [illegible] post § qd vero qs. si per primũ libellũ vel dic. q deliberare nõ potuisset: sed hoc satis potuit deliberare 3 q 3. nec [illegible] de hoc dixi s. de libel. oblat. c. pe. & sic patet, q vbi quis esset [illegible] per dilationem primũ libellum, licet quia & in [illegible] dicatur quod per [illegible] non mutet naturam [illegible] negotij, non habebit [illegible] nouas inducias. Bern.

[illegible] *Procedas.* Et ita qñ per toto appellatio frustratoria est, remittit ad eũ à quo appellauit. j. de appel. cum in ecclesia. & [illegible] & c. vt debitus. & in expensis debet condẽnari; vt ibi dicitur.

[illegible] habuerũt [illegible] liberare. Ioã. And.

j *Exposuit nobis.* Si post citationẽ ad eũm reus pro publica vtilitate vocetur circumducitur peremptoriũ, & habebit nouas inducias. Ita cõiter sũ matur. sed ista summa tio est nimis generalis. quid n si cã nõ est ardua, & reperit citatus i loco iudicij post expeditionem publicæ vtilitatis: vel fuit vocatus eo tpe quo iam deliberauerat: vel potuisset iam deliberare si voluisset? Certe teneretur respondere: vt satis innuitur ex ratione lræ. Diuiditur ga prima pars narrat factum secunda. ibi, *Nos igitur.* Interloquitur. & prima continet plura, vt in ea patet. Abbas.

† Aliàs, præceptis.

Vide ter in l. 1. & ibi glo. & docto. C. eod.

Aliàs, præsentauĩ.

Inter Bituricenses & Burdegalenses archiepiscopos vertebatur qõ super iure primatiæ. Papa citauit Burdegalensem archiepm vt ad initiũ quadragesimæ per se vel idoneum responsalem ad præsentiã suã accederet: quem terminum sibi peremptorium assignauit Bituricen. archiepiscopo super iure primatiæ responsuro. postmodum vero dictus Burdegalen. pro subsidio Ro. ecclesiæ vocatus ad præsentiam domini Papæ personaliter accessit: dict⁹ Bituricen. in curia constitutus postulauit instanter, vt Papa in negotio primatiæ procederet. Burdegal. ad propria rediens quendam constituit procuratorem. qui saluis exceptionibus sibi competentib. in respondendo & defendendo oia faceret, quæ ipsemet Burdegal. facere posset. Bituricẽ. archiepiscopus petijt, vt dictus procurator rñderet eidẽ: ille excipiendo proposuit, se ad hoc non teneri: quia pro alia cã. s. pro publica vtilitate dictus Burdegal vocatus fuerat qualiter pro absente debuit reputari: & priuilegium reuocandi domum haberet, & adhuc non deliberauerat cum suffraganeis suis & alijs, quorũ consiliũ cã ista requirit: nec habuerat tps in quo ad vtrũq; negotium potuerit esse paratus, ex aduerso fuit rñsum, q cũ ipse prius vocatus fuisset super quæstione præmissa, non fuit intentionis Papæ primum mandatum per posterius reuocare, & tñ tps habuit, q bene potuit deliberare super vtroque negotio. dñs Papa de consilio fratrum suorum dilationem adhuc sibi concessit vsq; ad festum Natiuitatis dñi. No. q qui ad curiam Romanam vocatus est pp publicam vtilitatem eccle. Ro. non tenetur tunc suis aduersarijs respondere. licet Papa sit ordinarius omnium, sed habet ius reuocandi domum.

b *Peremptorium.* Sic enim iudex propter distantiam viarum ex causa prima vice potest peremptorie citare. sup. de in integ. restitut. ex litteris. in fin. & sup. eod. c. 1. Ber.

c *Personaliter.* Cũ quis personaliter vocat per Papam, non sufficit mittere procuratorẽ. s. de maio. & obe. c. vlt. & j. de do. & contu. cum dilecti ar. sic: cum alicui aliqd negotium personaliter committitur, alij committere non pôt. s. de of. deleg. qm Apostolica § is aût & sup. de rescri. cum dilecta. tñ delegatus non pot iubere partes corã se personaliter cõparere: nisi id in rescripto contineatur: nisi in casibus quos habes. int. de iudicijs lib. 6. iuris esse ambiguum, quæ est Innoc. iiij. in concilio Lugdunensi.

præuia procedas, iuxta priorum continentiam litterarum.

Greg. ix. Abbati Aquæviuæ Turonẽ. diœce. & archid. Turonen.

Si citatus in ca ardua, de longinquo vocatur pro publica vtilitate, et ad locum iudicij, ita quod infra terminum citationis deliberare, & alia sibi necessaria ad comparendum explicare non potuit, in termino respondere non cogitur si reperiatur in loco iudicij, sed habebit nouas inducias h. d. notabiliter.

Exposuit nobis Bituricensis archiepiscopus: & infra. Burdegalensi archiepiscopo dedimus in mandatis; vt super iure primatiæ, quam in eo & in prouincia sua dictus Bituricẽ. archieps se habere proponit, ad initium proximæ præteritæ quadragesimæ (quod ei terminum peremptoriũ assignauimus) per se, aut per procuratorem idoneum, se conspectui nostro præsentaret. Cumque postmodũ personaliter vocatus pro ecclesiæ Romanæ subsidio, ad nostram audientiam † accessisset: dictus Bituricen. archiepiscopus apud sedem Apostolicam constitutus, postulauit instanter, vt in eodem negotio procedere deberemus. Idem vero Burdegalensis archiepiscopus ad propria rediẽs constituit pro se procuratorẽ in ipso negotio: qui (saluis exceptionibus sibi competẽtibus, in respondendo, & defendendo ac alijs) oĩa faceret, quæ in propria erat persona facturus. Petente ergo archiepõ supradicto, vt præfatus procurator responderet eidẽ: ille excipiendo proposuit, se ad hoc non teneri, cum pro alia maiori cã, pro publica. s. vtilitate, dictus Burdegalẽsis vocatus, pro absente reputari debuerat, & reuocandi domum priuilegiũ habuisset. Nondum ẽt super hoc deliberauerat cũ suffraganeis suis, & alijs, quorum consilium tam ardua cã requirit: nec tps habuerat in quo ad vtrumq; negotiũ valuerit (sicut expediret) esse paratus Sed pars altera ecõtra respondit, q cum super quæstione prædicta prius fuerit euocatus, nostræ intentionis nõ fuerat primum mandatum per posterius reuocare; temporis quoq; spatium habuerat tam prolixũ, vt potuisset si voluisset, super causa deliberare prædicta, sicut fecerat cum quibusdam, & commode vtrique negotio imminere. & infra. Nos igitur de consilio fratrum nostrorum, vsque ad proximum venturum festum natiuitatis Dominicæ, dilationem adhuc sibi duximus indulgendam.

Gl. s. sc. recitat per quesi. vtrum an procurator reus simpliciter constitutus dominum reuocet, vel declinet s. eum, & tenet quod sic: quia &c.

d *Saluis exceptionibus.* Et ita protestatio valet. sup. de elect. Cumana. vbi de hoc. & s. quod metus cau. perlatum. alias si hoc nõ dixisset, videretur consentire vt responderet aduersario, nec haberet ius reuocãdi dominum, vt vi. Sed certe contrarium credo si n. simpliciter constituisset illum procuratorem, posset opponere exceptiones domino competentes: imo ad hoc tenetur: exceptio. n. quæ competit reo, competit fideiussori. ff. manda. quia de mutua. alias est. l. idẽque. § generaliter. & si scienter illam omittat, imputatur ei ff. de except. oẽs exceptiones. & ff. de fideiuss. ex persona. & procurator ad ea omnia intelligitur constitutus, quæ ad causam spectare videntur ar. sup. de offi. deleg. præterea. & c. cũ olim 1. & ff. de procur. ad legatum. & l. ad rẽ mobilẽ & ita ad cautelam quandoque talia dicuntur, vt inos tamen est protestatio: ut cum aliquid proponitur protestatur sic, saluo iure meo, vel, saluis alijs exceptionibus mihi competentibus ff. qui mo. pig. vel hypo. sol. si debitor. § 1.

e *Vtilitate.* Cum. n. Burdega. pro publica tñ vtilitate vocatus fuisset ad illum terminum non debebat tunc conueniri. imo ius reuocandi domum habebat. in auth. de san. epis. § si uero episcopi. colla. 9. Item pro alia causa iusta ius habet reuocandi domum. sup. de fo. comp. c. vlt. vbi de hoc. & plures aliæ cãæ sunt ex quib. ius reuocandi domum quis hẽt. ff. de iud. l. 2. § legatis. & 5. q. 2. c. 1. & iõ induciæ prorogantur huic; ut dicit in fi. alias officium suum esset damnosum ei qd esse non dẽt ff. de fur. si seruus cõis. § quod vero. & ff. quemadmodum testa. aperi. sed & si quis & ff. quib. ex cau. ma. l. videlicet. & 4. q. 3 § venturis nec debet damnum consequi vnde præmium meretur. inf. de fideiuss. peruenit. & sup. de renun. sane Ber.

f *Cum suffraganeis.* Cum quibus, & etiam cum capitulis cathedralium ecclesiarum debet deliberare, cum eorum intersit sup. de maio. & obed. c. vlt.

Vnde appellant induciæ ad tractandũ super iure primatiæ, vt sequitur, & quia quod oẽs tangit, ab oĩbus dẽt comprobari, vel reprobari. sup. de of. archid. ad hoc. Vel dic q ideo dandæ sunt induciæ, s. pp causam superuenientem pp quam nouæ induciæ dandæ sunt ff. de interroga. acti. de ætate. § ex causa alias dandæ non sunt, sup. eod. cap. secundo & tertio.

g *Nec tempus.* Scilicet sufficiens: ideo ampliantur ei induciæ super hoc. vt sequitur.

h *Imminere.* Idest, intendere & deliberare. sic exponitur, 88. distin. consequens.

i *Indulgendam.* Scilicet suffraganeorum nomine, & ita intelligitur. sup. de resti. in integ. coram. in fin.

Vide [illegible] actione. § Labeo cum glo. ff. pro so. & l. 1. in fi. cũ glos. ff. sol. ma.

Quasi dicat, conueniri debet in terra sua.

Aliàs, primum.

Dixit Vin. q valet in hoc q confessio facta omissa exceptione, dilatoria non valet ff. man. diligenter. arctatur. n. & limitatur procuratio vel mandatũ, cũ alias confessio procuratoris noceat domino. s. tit. 2. c. 1. nõ tamen tene: mẽtiri ñ mã. Quintus. vel secundum eum est vtilis clausula ne videat simpliciter constitutus, & sic cogatur illum defendere. vel excipere. [illegible] cum: saluis. si exceptiones quas [illegible] non fuerũt recipiendæ, faciat qd ipse factu rus erat: plenius de hoc vide Ioã. And. in nouel.

Hæ tres glosulæ non sunt Bernardi, nec habẽtur in vetustis exẽplaribus.

q Vise.

DE FERIIS.

Visa supra de dilationibus, quæ dantur à iudice: videndum est de dilationibus quæ dantur à iure videlicet: & ita continuat Gof. & alij. Vel d. [illegible] feriæ largo modo sunt dilationes: ideo &c.

De ferijs causarum & alijs colendis, habetur 15. q. 4. & de consec. distin. 3. cap. 1.

De ferijs autem nuptiarum, habetur 33. q. 4. Abb.

TITVLVS IX.

De ferijs.

Ex concil. apud Cõpendiũ.

Diebus Dominicis mercari, litigari, iudicari, vel iurari non debet: sed de vespera in vesperam debent celebrari.

CAP. I.

Omnes dies Dominicos à vespera in vesperam, cum omni veneratione decernimus obseruari, & ab omni illicito opere abstinere: vt in eis mercatum minime fiat, neq; placitũ: neq; aliquis ad mortem vel ad pœnam iudicetur: nec sacramenta (nisi pro pace, vel alia necessitate) præstentur.

Alexander tertius.

Festorum principium & finis fieri debet secundum ipsorum magnitudinem, & consuetudinem regionis: hoc primo. In præcipuis festis, & inter Pascha & Pentecosten, non fit solemnis genuum flexio. Si tñ clerici, vel episcopi ordinentur, secundum ordinationis modum genua flectuntur. hoc secundo. Romana ecclesia speciale festum de Trinitate non facit: seruatur tamen de hoc cuiusq; ecclesiæ consuetudo. hoc tertio.

CAP. II.

Quoniam in parte, & infra. Licet scriptum sit, de vespera in vesperã celebrabitis sabbata vestra: festorum tamen principium & finis, iuxta eorum qualitatem, & diuersarum regionum consuetudinem debet attendi, & sicut magnitudo dierum exigit, prius incipere & tardius terminari: & infra. Diebus autem Dominicis, & alijs præcipuis festiuitatibus, siue inter Pascha & Pentecosten, genuum flexio nequaquam debet fieri: nisi aliquis ex deuotione id velit facere in secreto. In consecrationibus autem episcoporum & clericorum ordinationibus, consecrans, & consecratus tantum, genua flectere possunt: secundum quod cõsecrationis modus requirit. Præterea festiuitas sanctæ Trinitatis secundum consuetudines diuersarum regionum à quibusdam consueuit in octauis Pẽtecostes, ab alijs in Dominica prima, ante aduentũ Domini celebrari. Ecclesia siquidem Romana in vsu non habet, q in aliquo tempore huiusmodi celebret specialiter festiuitatem: cum singulis diebus, Gloria patri, & filio, & spiritui sancto, & cætera similia dicantur ad laudem pertinentia Trinitatis.

Idem Triburien. archiepõ.

Propter necessitatem alimentorũ licet dieb. feriatis in honorem Dei operi seruili intendere: maxime circa rem tempore perituram. h.d.

CAP. III.

Licet tam veteris, q̃ noui testamẽti pagina, septimũ diem ad humanam quietem specialiter deputauerit, & tam eũ quam alios dies maiestati altissimæ deputatos: necnon natalitia sanctorum martyrum ecclesia decreuerit obseruanda: & in his ab oĩ opere seruili cessãdum, & infra. Indulgemus, vt liceat parochianis vestris, diebus Dominicis, & alijs festis [illegible] qui & à nubibus [illegible]

a *Omnes dies Dominicos.* Sic j. eod. c. vlt. & C. eo. tit. omnes. quod dicit de vespera sabbati, non seruatur quantum ad causas. Imo potest iudex procedere vsque ad illam horam, qua potest pertrahere q̃d incumbit ante noctis tenebras: sup. de of. deleg. consuluit. Sed quantum ad celebratione officiorum hoc dicitur: inf. cap. proxi.

b *Ad mortem.* Maxime quia nec aliqua causa tunc tractari debet, nisi pietas hoc suadeat: inf. eod. c. vlt.

c *Nisi pro pace.* Pro pace quidem oĩ die iurari põt, cum sit opus pietatis 22. q. 1. omne quod arg. j. eo. cap. fin.

d *Nec [illegible].* Puta pro fide, pro obedientia, pro fama: j. de cleric. pugnantib. vbi de hoc [illegible] Et illi casus cũ quibusdam alijs patẽt in his versibus:

Pax & fama fides reuerentia cautio damni.
Defectus [illegible] ibi possunt magna tueri.

Quoniam. Tria sunt dicta: secundum: ibi, *Diebus*. tertium: ibi, *Præterea*. Abb. Siculus.

Primo dr̃ q in festis celebrãdis, dierũ magnitudo & regionis cõsuetudo attẽdi dẽt. Scdo dr̃, q dñicis dieb. & alijs præcipuis festiuitatib. & à Pascha vsq; ad Pẽtecostẽ nullus dẽt flectere genua: nisi ex deuotione velit in secreto. Tertio dr̃ q in cõsecrationib. eõrum & ordinationib. clericorũ, consecrans & consecratus tñ genua flectere dẽnt. Quarto dr̃ q festum sanctæ Trinitatis [illegible] diuersarum regionum cõsuetudines, diuersis temporib. anni celebratur: ecclesia siquidem Romana festũ sanctæ Trinitatis aliquo tpe spẽaliter non celebrat: cũ singulis dieb. Gloria patri, &c. & similia dicant' ad laudẽ Trinitatis. No. q cõsuetudo regionum in festis celebrãdis dẽt attendi: licẽ consuetudo Ro. eccl. nõ est semper in oĩb. seruãda.

e *Scriptum est.* Ergo ita seruandum est: sic q̃ [illegible] scriptum.

f *Principium.* [illegible] & [illegible] Sequentis horæ diuerso respectu incipit in vespera: quo ad officio celebratione, vt hic, & canonica cõputatione [illegible] quod a patrib. quo ad iudiciũ incipit in mane, & terminatur in fi diei, ante noctis tenebras: j. de offic. dele. consuluit & in auth. de iud. § sedebunt. coll. 4. quo ad cõtractus media nocte terminatur & incipit: vt in decre. cõsuluit. & j. eo. tit. more. quo ad esum carnium post cœnam de consec. distin. 3. de esu. quãtum ad obseruationem treugæ in ortu solis sup. de treu. c. 1 & secundum consuetudinem locorum consideratur hoc. 76. distin. vtinam.

g *Præcipuis.* Quæ enumerantur de consec. di. 3 c. 1 & j. eod. c. vlt.

Gloss. seq. prima contrariam.

h *In secreto.* Ar. j. 30. dist. c. vlt. & 76. dist. [illegible] sed illa contraria intelliguntur cum determinatione istius.

i *Consuetudines.* Simile. 12. dist. illud & c. illa & 76. dist. vtinã. & j. de sepulturis. certificati. & sic cõsuetudo cuiuslibet loci seruab. f.

Gloss. seq. cum seq. duo contraria [illegible].

k *In octauis.* Argu. j. eod. capellanus vbi dicitur quod Pentecostes caret octauis.

l *Ecclesia siquidem Romana.* Et sic est arg. q consuetudo Romanæ ecclesiæ nõ est ab alijs obseruanda. ar. 11. dist. quis nesciat. arg. contra. 12. distin. nouit & cap. non decet. Bernar.

Licet tã vet. PP. necessitatem dieb. festis piscari licet: seu licet intendere rei tempore perituræ. Et Primo ponit diuinũ præceptum. Secundo pp necessitatem dat indulgentiam contra illud, cum determinatione: ibi, *Indulgemus*. Abbas.

CASUS. Dicitur hic q licet tã in veteri quam in nouo testamento, septima dies data fuit ad requiem & ecclesia festa sanctorum martyrum decreuit obseruanda: indulget tamen dominus Papa quibusdam piscatoribus, q diebus Dominicis & alijs festis minoribus, ingruente necessitate possint capturæ piscium intendere: ita quod de captura illa ecclesijs circumpositis, & pauperibus congruam faciãt portionem. Not. q dies Dominicus deputatus est ad requiem. Item necessitas facit licitum quod alias est illicitum.

m *Septimum diem.* Vetus testã ad litteram præcipiebat sabbatum custodiri. Nouũ vero spiritualiter illud seruat, primam diem pro septimana celebrando. sicut enim cæteria sacramenta ad litteram seruare non possumus: ita nec sabbatum ad litteram licet seruare de consec. dist. 3 peruenit ad me.

n *Maiestati.* Inf. eo. c. fin. & C. eod. omnes dies.

o *Martyrum.* Inf. cod. cap. fin. & de consec. dist. 3. c. 1.

Burchar. du. lib. 2. decret. ca. 23. Iuo par. 4. c. 16. & c. 1. eo. tit. in prima compil. Et pro intelligentia totius huius tituli de ferijs vide Couarruuiã. li. 4. variar. resol. cap. 19.

Idem Host. dicebat Pet. & Egi. q in vigilia sancti, vel die sabbati post vesperas, nõ debent causæ audiri. Nec obstat decre. consuluit, q intelligenda est de dieb. profestis. Io. And.

Cap. 2. eod. tit. in 3. compil. & pro intellectu vide Martinum ab Azpilcueta in Enchyridio de oratio. & hor. cano. cap. 4. Gene. 2. Exod. 15. & 20. Leuit. 23. Num. 28. Deu. 5.

Quia quo ad orandum mane coniungitur vesperis: de temp. ord. litteras Io. And.

Genuflexiones quãdo & qualiter fieri debeant, vide Burchardum lib. 13. c. 3.

Alias, consecratione.

Et ibi ratio redditur, quare his diebus nõ fit genuum flexio. Io. And.

Alias, vt.

In plerisq; antiquis codicibus episcopo legitur, non archiepõ.

Cap. 3. eod. tit. in 2. compil. & pro intelligentia vide quæ copiose tradit Arnaldus Albertinus in Rub. de hæret. lib. 5. q. 12. § quintus error. nu. 23 & seq. & Couarruuias li. 4. variar. resol. c. 15. num. 4.

Verbũ, celebrando, deest in vetust. codicib.

a *Maioribus.* Ve puta natiuitatis Domini, diei Epiphaniarũ, Paschatis, Ascensionis Domini, & Pentecostes.

b *Alecia.* Genus piscis est, & raro & certis diebus apparet. ideoq; pp necessitatem facilius indulgetur Dominicis dieb. vt captioni intendant. sic.n. propter necessitatem, vel pietatẽ posset eodem die iudicium exerceri. inf. eo. c. vlt. & ff. eod. tit. l. solet. & l. penult.

c *Ecclesiis circumpositis.* Quib. pp eandem necessitatem, congruã faciant portionem.

(præterquam in maioribus [a] anni solemnitatibus) si alecia [c] terræ se inclinauerint, eorum captioni, ingruente necessitate intendere: ita quòd post factam captutam, ecclesijs circumpositis, & Christi pauperibus, congruam faciant portionem.

Clemens iij. aliàs Celestinus.

Tres septimanæ, quib. canon prohibet fieri nuptias, ante festum Ioannis Baptistæ, non cõtinuantur festo: sed intelligitur de septimana Ascẽsionis cum duabus sequentibus.

Apellanus [d] tuus (frater episcope) coram nobis ex parte tua proposuit, q cum statuta [e] canonica declarẽt, nuptias tribus septimanis ante festũ natiuitatis [f] beati Ioannis Baptistæ minime celebrari debere: quidam hebdomadas illas, absq; interpellatione continuandas intelligunt. Alij vero inter festum & ipsas volentes facere interuallum, illud dicunt ob reuerentiam festiuitatis Pentecostes fuisse statutum: quæ in septimanis istis solet interuenire quãque, & sic à trib. diebus rogationum ante Ascensionem Domini inchoantes, vsq; ad octauum diem post Pentecostem (illis hebdomadis computatis) illo tñ spatio tpis celebrari nuptias non permittunt, earum celebrationẽ ab inde nullatenus inhibentes. [g] Quia ergo consulti fuimus, vtra istarum opinionum potior videatur: nobis & fratribus nostris apparuit, q licet ea sit Romanæ ecclesiæ consuetudo, vt quocunque [i] tempore matrimonium contrahatur, consensu [h] interueniente legitimo de præsenti: quia tamen à Septuagesima vsque ad septem dies post Pẽtecosten celebrari nuptiæ non sinuntur, & postea etiam tribus septimanis vel pluribus, ante festiuitatem S. Ioãnis, sine differentia celebrantur: posterior sententia meliori & subtiliori [i] nititur ratione: & siue secundum canones à Septuagesima vsque post octauas Paschæ: siue iuxta consuetudinem ecclesiæ Romanæ vsque post septem dies festi Pentecostes (quod caret octãuis) nuptiæ suspendantur: in Dominica quę sequitur, & deinceps possunt licite celebrari.

Gregorius nonus.

In ferijs introductis in honorem Dei & sanctorum, nisi ob necessitatẽ vel pietatem iudicium exerceri non potest etiã de consensu partium. ferijs tamen introductis fauore hominum, partes renunciare possunt.

CAP. V.

Conquestus est nobis: & infra. [k] Quamuis non prorogari, [l] sed expediri deceat quæstiones: debet tñ iudicialis strepitus diebus conquiescere feriatis, qui ob reuerentiam Dei noscuntur esse statuti: scilicet [m] natalis Domini, S. Stephani, Ioãnis Euangelistæ, Innocentium, sancti Syluestri, Circuncisionis, Epiphaniæ, septem diebus Dominicę Passionis, Resurrectionis cum septem sequentibus, Ascensionis, Pentecostes cum duob. [n] qui sequuntur, natiuitatis Ioannis Baptistæ, festiuitatum oĩum Virginis gloriosæ, duodecim Apostolorum, & præcipue Petri & Pauli, beati Laurentij, dedicationis beati Michaelis, solemnitatis oĩum Sanctorum, ac dieb. Dominicis, cæterisq; solemnitatib. quas singuli episcopi in suis diœcesibus cum clero & populo duxerint solemniter venerandas quibus vtique solemnibus fe-

Vnde versus: Ecclesiæ vetitum nec non tempus feriatum, Impediunt fieri: permittunt facta teneri.

h *Consensu legitimo.* s. mutuo: q̃a solus consensus facit matrimoniũ. 27. q. 2. sufficiat. & j. de sponsalib. c. si inter virum & vxorẽ.

i *Subtiliori.* Subtilitas hic commẽdatur: sed alibi nõ excusat errantes in fide. 24. q. 1. schisma.

... conclusio sententiæ: posterior sententia meliori, & subtiliori ratione iuuatur, & siue secundum canones à Septuagesima vsq; ad octauam Paschæ, siue post vij. diem festi Pentecostes nuptiæ suspendantur in Dominica quæ sequitur, & deinceps licite celebrantur. Not. quod illa sententia semper debet obseruari, quæ meliori ratione & subtiliori iuuatur. Item consuetudo Romanæ ecclesiæ debet seruari.

d *Statuta canonica.* 33. q. 4. non oportet 2.

e *Continuanda.* Ipsi festo beati Ioannis.

f *Alij vero.* In his vero quæ ad solemnitatem spectant, diuersa tenere non est peccatum: quia vnaquæq; prouincia abundat in suo sensu 76. distin. vtinam. & 12. dist. illud. & calla. & inf. de sepul. certificari. 12 distin. nouit

g *Quocunque tempore.* Et ita quolibet tpe põt matrimoniũ contrahi: sed nuptiarum solẽnitas tñ his dieb. (ne contrahantur coniungantur) prohibentur. simile inf. de matrim. contracto contra interdictum ecclesiæ. c. 1. & secũdum hoc intelligitur. 33. q. 4. non oportet 1. & 2. & c. seq.

k *Non prorogari.* Inf. de do. & contu. finem & c. venerabilis. & C. de iud. properandum. circa princ. & boni prætoris est lites diminuere ... & inf. de re iud. ... nec permittere debet prætor partes ... venire, qñ potest sua iurisdictione compescere. ff. de vsufru. l. si cuius. §. æquissimum.

Gl. sequens loquitur de triplici feria solemni, subdens q feriæ introductæ fauore hominum renunciari possunt ... ex eo tempore procedi.

l *Quibus vtique solemnibus feriis.* No. q feriæ dierum præcedentium introductæ sunt ob reuerentiã Dei, ut hic dicit in prin. & C. eo. tit. oẽs dies. & l. dies festos & solennes ferias appellantur. Aliæ et feriæ dñt solennes ob reuerentiam principis, & honorem ut dies natiuitatis suæ: vel dies principij de imperio. C. eo. oẽs. Item & aliæ feriæ dũs solennes, vt tempus messium,

fium,& tps vindemiarum,de quib. hic inferius sequitur. & ff. e ti. l. 1. & istę feriæ indicunt ad requiē laboris, vt quiescāt tunc hoies à causis: & istæ feriæ indicuntur varijs temporib. sm diuersitatē locorū: quia quidā tardius colligunt messes siue vēdemias, q dā citius. ff. eod. l. pūides. Ferijs introductis ob reuerētiam Dei partes renunciare non pñt, vt hic dicit expresse: allijs aūt ferijs introductis ob fauorem hominum, bene pñt partes renūciare vt hic in fi. cōpelli tū nō pñt nisi in casib. sup. de iudi. significauerūt. & ff. eod. l. 1. § vlt. & l. sea[illegible] non valet snia: vt ff. eod. l. 1. & istæ feriæ oēs cōtinuæ sunt, & computantur in anno vel biennio appellationis prosequendæ. & quolibet die feriato pōt quis appellare sed nō prosequi appellationem. C. eod. l. 1. [illegible]

rijs (nisi necessitas vrgeat, vel pietas suadeat) vsq; adeo cōuenit ab hmōi abstinere, vt consentientib. ēt partib. nec processus habitus teneat, nec snia, quā contingit dieb. hmōi promulgari. Licet dieb. feriatis, qui gratia vindemiarum vel messiū ob necessitates hominum indulgentur, procedi valeat, si de partium processerit voluntate.

TITVLVS X.

De ordine cognitionum.

¶ Clemens iij Alatrino epo.

¶ Contra mulierem vendicantem aliquem in maritum admittitur exceptio consanguinitatis: quæ prius discutienda est, quàm super matrimonio pronuncietur, & sufficit super ipso principali pronunciare. h. d.

Intelleximus, q cum quædam mulier, peteret quendam in virum, testes ad suæ intētionis assertione induxit: per quos pars viri futurum sibi præiudicium metuens, exceptionem cōsanguinitatis obiecit, ex quo intendit petitionem mulieris elidi, & infra. Inquisitioni tuæ taliter duximus respondendum, quòd cum exceptione probata, quæstio principalis perimatur, ante est cognoscendum de ipsa, quàm ad diffinitionis articulū procedatur: quo facto, virum ab impetitione mulieris (prout exposcit ratio iuris) absoluas.

proba. exceptionē & C. de excep. si quidē. & nō sniare sup ea, sed tm̄ super principali pronūciandū sit. Super hoc fuit diuersitas inter doct. Bulgarus dicebat q super incidēti qōne siue exceptione pnunciari nō dēt, sed tm̄ cognosci de ipsa & sup principali solummō, quia eo ipso q pronunciatur super principali qōne tacite intelligitur esse pronunciatum super incidenti per quādam consequentiam. & hoc dicebat per leges illas. C. de ord. iud. l. 1. & l. 2. & quia ibi di: ad officiū iudicis pertinet vniuersam incidentē qōnem examinare: qm non de ea pronunciat sed de hæreditate. [illegible]

Exceptio si obijciatur, in super illa sit pronunciandum. Ca vnde eo eod. ti. in 1. cōpi. Hoc sequitur Innocen. in decretali cū inter R. sup. de elect. Et sic oritur ex circumstātijs negotij secundum Gof.

[illegible]

Intelleximus. De peremptoria exceptione ante sententiam iudex cognoscit: sed sufficit super principali pronunciare. [illegible]

Quædā mulier petebat quendam in virū: inducit testes ad probandum suam intentionem. Vir timens sibi fieri præiudicium per testes illos, exceptionem consanguinitatis obiicit: per quam, petitionem mulieris repellere intēdebat. Quærebatur an primo esset de impedimento consanguinitatis agendum, quam super causa matrimonij. Respondet Papa, q exceptione consanguinitatis probata, principalis qōnis est perempta: & ideo de ipsa est antea cognoscendum, quam ad diffinitionis articulum procedatur, quo cognito & probato, vir ab impetitione mulieris dēt absolui. [illegible]

[illegible]

Differentia eadem inter quæstionem incidentem & emergentem potest haberi per hunc versum. Abb. Ioā. And.

Cum

C *Vm dilectus.* Sunt [illegible] partes. In prima facti & processus narratio. In sec. [illegible] interlocutio ibi, *Nos autem.* Item prima subdiuiditur in tres. Prima ponit actoris petitionem. Secunda ibi, [illegible] exceptionem. Tertia ibi [illegible] actoris replicationem. Itē secūda principalis facit duo, quia primo interloquitur distinguendo duo membra, primū ibi *Cum ea.* [illegible] incidendo: ibi, [illegible] declarat interlocutoriā, probans id per duo similia, primū: ibi, *Quemadmodum.* Secundū: ibi, *Testis etiam.* Abb. Siculus.

- Narniē.
- Nouastren.
- Varicē.
- Matinē.

[illegible] Abbas de Ferentino accedēs ad præsentiam dñi Papæ, conquestus fuit noīe monasterii sui, de quibusdam nobilib' dñis de Artone, q' ipsi manu armata & cū exercitu, ad castru monasterij venientes, monasteriū ipsum dānificauerūt in pdijs animalium & reb' alijs, de quibus iustitiā sibi fieri postulauit. ex parte dictorū nobiliū in modū exceptionis citra litis contest. fuit responsum, q' maiores ipsi per dolū & violētiā ipsi' Abbatis amiserant castru suū, q' ipsi & progenitores ipsorū tenuerāt & possederant in quiete, petētes illud sibi restitui priusq̄ petitionib' abbatis rnderēt, cū testes haberent præsentes, p quos incontinēti intentionē suam pbare volebāt. ex parte abbatis fuit taliter replicatū, q' ab ipso restitutio peti nō poterat, q nō fuerat spoliator: præsertim cū castrū illud ad ppietatē monasterij pertineret: q̄d nō diffitebatur pars aduersa. vñ cū ad ipsum monasteriū res sua redierit ab alio possessa, dēt retentionis cōmodū obtinere, ēt post tpa lōgiora, & iudiciū restitutoriū ꝯ spoliatorē tm̄ cōpetit. Dñs Papa his & alijs intellectis, distinguit hoc modo: vtrū spoliationis q̄stio ab illis nobilib. obiecta sit in modū actionis ad restitutionē petēdā an in forma exceptionis, ad intētionē aduersarij repellendā: Si.n. sit proposita in modū actionis: tūc intelligunt mutuæ petitiones se tāq̄ diuersæ minīe cōtingentes: & s'm regulā illā: Qui prior appellat prior agat: illa q̄stio q̄ primo pponit, prima dēt tractari: & vicissim tractatæ, eadē debēt snia terminari: Sed q̄a illa q̄stio fuit a pdictis nobilib. in modū exceptionis proposita interloquēdo pronūciat, vt pbationes eorū sup ipsa exceptione primitus audiant, & ea pbata abbati rūdere non cōpellant, donec restituant ab ipso: q̄a spoliatus ante restitutionē suo spoliatori rūdere non cogit, sed spoliatione in modū exceptionis tm̄ probata, nō est pp hoc restitutio faciēda. sicut si per modū exceptionis crimē testi opponit, vt a testimonio repellat: & si crimē ꝯ teste pbatū fuerit ciuiliter, nō iō sibi pœna ordinaria dēt infligi, sed testimonio eius credi nō dēt: & hoc cōtingit, q̄a in ipsū accusatio nō pcedit, & inter infames quasi ex falso testimonio nō habet, quorum testimoniū reprobatur. Not q' q̄stio spoliationis duob' modis pōt opponi ꝯ suu spoliatorē: in modū actionis, & sic sunt duæ petitiones, & simul tractāda: & in hoc nō est priuilegiata q̄ ambæ sūt restitutoriæ. Itē in modū exceptionis: & s'm hoc nō tenet aduersario rūdere, spoliatione pbata. quocunq; modo agat spoliator. Itē nota regulā, Qui prior appellat, prior agat. Itē spoliat' suo spoliatori ante restitutionē nō cogit rūdere. Item cū crimē ciuiliter pbat, testis nō punit pœna ordinaria, sed solūmō a testimonio repellit. Itē ex mō agēdi formari dēt snia.

- Ca. vni. co. tit. in 1. cop.
- Ferētulo.
- Ferentino.
- Artone.

Innocentius tertius episcopo Narniensi.

Si reus contra actorem spoliatorē spoliationē opponit: aut excipiendo, & tunc prius auditur, & ea probata, respondere nō cogitur: sed per hoc nō restituitur: aut agendo, & tūc simul vtraq; quæstio terminatur: & ea probata restituetur.

CAP. II.

CVm dilectus filius abbas de Ferentino, de nobilibus viris dominis de Artone deposuerit quæstionem, q' manu armata, & cū exercitu, ad castrū monasterij veniētes, in pdis animalium, & alijs damnificare dictum cœnobiū præsumpserūt, de quibus iustitiam sibi fieri postulabat: Et citra litis contestationē, sub forma exceptionis fuit ex aduerso responsum, q' per ipsius dolū & violentiā, castrum Sirati amiserāt: q' & progenitores eorū tenuerant, & ipsi possederāt in quiete: sibi petētes prius restitui: quam petitionibus ipsius responderent: præsertim cū testes haberent præsentes, per quos intentionem suam incontinenti probare volebant. Verum ex parte abbatis fuit taliter replicatum, quòd ab eo restitutio peti non poterat, qui non fuerat spoliator: præsertim, cum dictum castrum, ad ius & proprietatem sui monasterij pertineret, quod etiam pars aduersa nulla tenus denegabat. Vnde & verus dominus (ad quem ab alio res sua possessa reuertitur, etiam post tempora longiora) retentionis debebat commodum obtinere: & iudicium restitutorium, contra spoliatorem tantum competere dignoscitur: & infra. Nos autem distinguendum esse credimus, vtrum spoliationis quæstio ab eisdem nobilibus sit obiecta in modū actionis, ad restitutionem petendā: an in forma exceptionis, ad intentionē aduersarij repellendam: Cum ea in modum actionis proposita, intelligantur mutuæ petitiones sese tamquam diuersæ minime contingentes: ac per hoc, iuxta regulam iuris, qua dicitur. Qui prior appellat, prior agat: quæ prius esset proposita, prius foret tractanda: quamquam in idem iudiciū ambæ deductæ, vicissimque tractatæ simul essent eadem sententia terminandæ. Sed quoniam quæstio illa fuit ab eisdem nobilibus tantum in modum exceptionis obiecta: interloquendo pronunciauimus, vt probationes eorum super ipsa exceptione primitus audirentur: & ea probata

a *Armata.* Illa vis q̄ fit cū armis, pub'ica est: quæ vero sine armis, priuata dr̄. Insti. de publ. iud. circa fin. §. item lex Iulia. & C. de vi pub. & ff. de vi pub. l. 1. vnde isti plus peccauerunt. Vnde versus: *Vis priuata reum depellit ab ordine rerum, Sed deportatur si vis armata probatur.*

b *Exceptionis.* Ergo qui excipit, non cōtestatur litē & sic patet q' q negat, nō excipit: ergo qui excipit, non cōfitetur. ff. de excep. nō vtiq; & ī. de exce. cum venerabilis. *Glo. seq. abijcit, quod delictum, &c.*

c *Ipsius dolum.* Sed quare debuit nocere ecclesiæ dolus abbatis, siue violentia: cū delictū psonæ, & c. 16. q. 6. si epi. Sed hic totius conuentus cōsensus ferat abbati, vel ab initio, vel ex post facto. arg. ī. de rest. spo. cum ad sedem. in fi. sed ratihabitio in malefitio retrotrahit, & mandato cōparatur. ff. de vi & vi arm. l. 1. §. sed & si cum quis.

d *Incontinenti.* Hoc multū faciebat adhoc vt restituerētur ī. de rest. spol. litteras. & ī. de test. veniens 2.

e *Retentionis.* 16. q. 3. c. placuit. ver. q' si mala. & C. de pscr. 30. vel 40. annorum si qs em ptionis. §. q' si quis.

f *Contra spoliatorem.* vel ꝯ eum qui mandauit, vel ratam habuit spoliationē. sic ī. de restit. spol. cum ad sedem in fin. & ff. de vi & vi arm. cū à te. nisi scienter rē recipiat à deiectore, cū p hoc ei succedat in vitiū. ī. de rest. spo. sæpe contingit. & s̄. de iudi. quia V & hic: quia per dolum Abbatis spoliati sunt. Et latius patet restitutorium iudicium secundum canones q̄ secundū leges, etiam vbi quis dolo vel metu perdit rem. 3. q. 1 redintegranda sunt omnia. secus est in actione, quod metus causa, quæ datur ꝯ illum qui metum non adhibuit. ff. quod metus causa l. si cū exceptione. § in hac.

g *Iuxta regulam iuris.* ff. de iudi. qui prior. Ber.

h *Eadem sententia terminandæ.* Nā si illi nobiles pposuissent spoliationem suam in modū actionis directæ, essent duæ principales quæstiones, cōuentio. l. & reconuentio, & tunc simul sunt tractandæ: vt s̄. de mu. pe. c. 1 & non valet snīa super vna, nisi & super alia in eadem instantia ferat. ff. quæ senten. sine app. l. 1. § vlt. & C. de cōpen. neq; scripturā vel saltem appellandū est, & ibi dr̄ in lege primo inducta: & vnā vocat hic sniam p tanto, q̄a cōtinue vna post aliā fert, sed reuera duæ ēt sniæ sunt. ī. de cau. pos. cū ecclesia & c. cum super nam quot sunt articuli, tot sunt sententiæ. ff. de mino etiam. § ex causa. *Glo. seq. quilibet quærit, quæ patent.*

i *In modum exceptionis.* Hic patet q' quæstio spoliationis nō præiudicat ciuili q̄stioni, nisi proponat in modū exceptionis, sed criminali semp præiudicat siue in modū exceptionis, siue in modū actionis pponat, & sic loquunt iura 3. q. 1. & q. 2. p totū & 2. q. 2. p totū. Quidā intelligunt hanc decre. cum ambæ q̄ones sunt possessoriæ. Sed hoc non est verū: q̄a abbas non agebat hic possessorio iudicio, imo hic petebat sibi iustitiā fieri super dānis sibi datis in pdijs animaliū. & i alijs, vt patet in ant qua 4 decr. De hoc dr̄ ī. eo. sup spoliatione illud pōt hic q̄ri: vtrū exceptio spoliationis interrūpat pscriptionē. Et est dicēdū q' nō, q̄a pscriptio in odiū non petentiū inducta est. ī. de pscr. vigilanti. & 16. q. 3 §. potest. sed qui excipit, non petit: sed petentem

Dictio, &c. dēt in [illegible] tis an[illegible] bus alt' vtuntur [illegible] ve[illegible] &c.

Cōcor. tex in l. sancimus. cū vulg. C. de pœnis.

Violētiæ vel deiectionis, vt patet in l. sc. lo. Ar. Qū locū habeat hæc regula, & quā fallit, ibi nota. & Spe. de in cid. q. ver. videmus.

Cui' verba ita habent: In quorū præsentia (S. Cardinaliū quibus hæc cā à dño Papa commissa fuit) suā abbas deposuit q̄ōnē, q̄d præfati nobiles nulla requisitione præmissa, manu armata, & cum exercitu, ad castra monasterij Ferētini, & Gab. veniētes Ipdijs: satiū, segetū cōbustionibus, captionib' hominū, homicidijs perpetratis, & dānis alijs vsq; ad libras Lucen. præter stragē hominū, & iniurias interrogatas, dānificare nobiū dictū præsumpserūt [illegible] b' & alijs pariter q̄ vellet proponere ꝯ ipsos iustitiā sibi fieri postulabat. &c.

tenté repellit: vt hic. & ff. de excep. l. 2. ergo non interrumpit. Licet sit ar. ſ. ſi. q. metus cau. l. metu. §. ſed ꝙ ptor. in fi. vbi dr̃ ꝙ excipiendo vr̃ experiri & ff. rem ra. ha. l. ꝙ non tutore. in fi. & ff. de excep. l. 1. & ff. de proba. in exceptionib. Item quia, tñ exceptio ſpoliationis poſſit opponi in qualibet cã: Et pôt dici ꝙ nõ: quia non opponitur actioni depoſiti: quia ibi nõ admittit cõpẽſatio C. de cõpe. l. vlt. & C. depoſi. l. ſi qs vel pecuniam. & j. depoſi. bona fides. §. ſane. Alij dñt ꝙ petẽti depoſitũ bñ obſtat exceptio ſpoliationis, qui obijcit petenti reſtõnem, ſaltem in modum reconuentionis, & ẽt exceptionis: & qñ ſpoliationis eſt priuilegiata j. eod. ſuper. Et ideo ſatis vr̃ ꝙ opponi poſſit actioni depoſiti: quia fauorabilior vr̃ ſpoliatio q̃ actio depoſiti, licet illa ſit bonæ fidei. Sed quid ſi in modum exceptionis probaui ſpoliationem, nunquid eædẽ probationes valebunt, ſi volo directe petere poſſeſſionem?

legitime, abbati non cogerent ᵃ reſpondere ſuper petitionib. memoratis, donec reſtituerentur ab ipſorum ſpoliatori, ſpoliatus ante reſtitutionem non cogatur vllatenus reſpondere. ᶜ Verum ſpoliatione in modũ exceptionis tñ probata, nõ eſt per hoc reſtitutio ᵇ faciẽda. Quemadmodũ ſi in modũ exceptionis aliqđ crimẽ teſti obijcitur, vt à teſtimonio repellat̃, & ſi crimen contra eum ciuiliter probatum fuerit, non iõ ſibi pœna infligitur ordinaria, ſed eius dũtaxat teſtimonio non creditur: qđ ea ratione contingit, quoniam in ipſum accuſatio non procedit. ᵈ Teſtes etiam quorum teſtimonium reprobat̃, ᵉ inter infames, quaſi

ex falſo teſtimonio, non habent̃.

Honorius tertius Ludouico regi Francorum.

Petenti hæreditatem, obſtat exceptio natiuitatis, quæ primo debet coram eccleſiaſtico iudice terminari, h. d. ſecundum gloſſam, intelligendo quod hic erat primo coram iudice ſeculari petita hæreditas, & exceptum fuit de illegitimitate.

[illegible]

QVam non credimus latere prudentiam, cauſam natalium reginæ Cypri ad examen noſtrum (vt pote quæ ad totum eccleſiaſticum ᵃ pertinet) eſſe delatam: & infra. ᵇ Quia vero antequam natalium cauſa termi nata eſſet, dependentem ex illa ᶜ [illegible]

Dico ꝙ non, niſi aduerſarius conſentiret. j. de teſt. veniens 2. Sed pone ꝙ ſuccubui in exceptione: nunquid poſſum poſtea directe agere poſſeſſorio? Videtur ꝙ non: quia eandẽ quæſtionem volo refricare, licet alio genere iudicij, quod non licet. ff. de except. rei iud. l. ſi quis cũ totum. § & generaliter. Sed tñ dico ꝙ poſſũ, nec impedit ſi ſuccubui, quia poſſeſſoriũ directe ẽt pôt intentari ex diſſimilibus cauſis j. de dona. inter dilectos. Et ſi primo agatur criminaliter, & non obtinuit, poſtea agi poteſt ciuiliter. C. quando crim. ac. præiu. ciu. l. vnica.

a *Non cogerentur.* quia nec nudi contẽdere, nec nudi inermes debemus nos opponere 3. q. 2. oportet. Sed ſi cõuenias ab alio q̃ à ſpoliatore, nõ obſtat ei exceptio ſpoliationis. Sed ſi criminaliter accuſet, pôt excipere ꝙ ſpoliatus eſt ab alio quam a ſuo accuſatore, ſi tota ſua ſubſtãtia vel maiori parte ſit ſpoliatus: vt in quadã cõſtitutione Innoc. iij. j. de teſti. ſpo. frie. Iuens. & ſic intelliguntur canones iſti. 2. q. 2. per totũ. & 3. q. 2. per totũ.

Gl. ſeq. allegat quatuor concordãtias & quatuor contrarias de quatuor capitulis, & vnam legem, & ad quam reſpondet, ſo. ma: quæſtionem, & ſoluit, demum reſpondet ad tria capitula, & ad legem.

b *Reſtitutio facienda.* quia ad hoc nõ agebat. Semper enim videndũ eſt ad quid agatur: quia ſm modũ agẽdi format ſententia. j. de ſimo. licet Heli. & j. de accu. ſup his. & meli⁹ c. qualiter & qñ nec enĩ poteſtas iudicis vltra id extẽditur, q̃ in libello eſt deductũ. ff. com. diui. l. ut fundus. Arg. ſ. j. de cõceſ. cũ ſup. & ſ. de elec. pet ex parte & 24. q. 3. ecce. & j. de cõceſ. cũ ſu p. & ſ. de elec. pet in petitione. & ff. de adul. l. 1. §. ſi publico, vbi accuſator cõuictus in modũ exceptionis punit, ſed teſtis nõ punitur, licet crimen ei in modũ exceptionis ꝓbet: vt dr̃ j. de excep. denique nec infamia reputat, ut hic, licet eius teſtimoniũ re ꝓbet. ſ. de his qui no. infa. Licetus [illegible] q. d. dices ſi probet excõicatio in modu exceptionis ſ. ab iudi. vt repellat à teſtimonio vl ab electione, nã q̃d dẽt vitari. Pôt dici ꝙ ſi ex tali facto publica fama laborat, nõ eſt ei cõicandũ. j. de ſen. excõ. cũ desides. §. ſecũdæ. arg. 2. q. 1. multi ver. ſi qs frater nominat. &c. Idẽ dico ſi in modũ exceptionis crimẽ ꝓbet ꝙ impedit ꝓmouendũ, arg. ſ. de elec. ꝓ eo, vt ſi grauata ſit eius opinio. j. de teſt. teſtimonium. nec ſufficit, ꝙ ex tali facto non irrogetur infamia, ſed ꝙ eius opinio in nullo vacillet. 33. diſt. laici. ſicut dicit lex de eo qui fuſtibus cæſus eſt, licet non ſit infamis, tamen ad honores non debet admitti. ff. de decu. eos. ſic. C. de adul. & ſi libidine. 81. diſt. tantis Daniel. j. de accu. omnipotentes. & C. de procu. l. reum. & ſic propter talem infamiam facti poteſt indici purgatio arg. j. de ſen. excõ. cum deſides. §. ſecundæ 2. q. 1. multi. verſic. ſi quis frater nominatur. Ad contraria ſi quæ ſuperius dicas, ꝙ illud c. [illegible] ecce. intelligitur cum de crimine conſtat, ſiue accuſando, ſiue denũciando, aut inqrẽdo & qñocũq; tali modo cõſtet, punit. & ideo dicitur crimina vndecunq; clarueriut. &c. Ad illã decretalẽ cũ ſuper. ſic reſpõdeas, quia ibi teſtis in iure confeſſus eſt. & crimẽ illud cõtinebat cauſa de qua agebat. vnde punitus fuit. j. de exceptionib. denique. in fi. & ei obiectũ fuit ꝙ eſſet particeps ſimoniæ: vnde in terrogatus & ꝯfeſſus punit. In illa ꝑ inquiſitionem agebatur, ibi tã in ca pite [illegible] Ad leg. [illegible] de adul. l. 1. §. ſi publica. pôt dici [illegible] de adulterio, ex officio ſuo punit marito de lenocinio [illegible] exceptio lenocinij no, ꝓſit vxori, obeſſe dẽt marito. alias maritus permittetur de crimine: qđ eſſe non dẽt: quia publicæ vtilitatis e. ne crimina remaneãt impunita. j. de ſent. excõ. vt famæ & ff. ad leg. Aquil. ita Vulneratus. ueſtus finem.

c *Reſtituendæ.* Arg. ſ. j. de teſt. cũ tu. vbi dr̃: ne periuri pœnã notẽtur ſed illud intelligẽ quoad factum & opinionem. & qđ hic dicit, referas ad ius: quia de iure non cenſet infamis: ſed infamiã facti forſitã nõ euitat, vt ibi dr̃. & hoc dr̃ expreſſe ff. de obſeq. a li. & liber. parentibus. & patron. præſt. l. 2. Ber.

T *Pendente causa natalium.* Pendente cã natalium coram eccleſiaſtico iudice, quæſtio hæreditatis ex illa dependens, per ſecularem iudicem inchoari nõ debet. h. d. extra gl. intelligendo, ꝙ hæc cauſa legitimitatis fuit mota prius coram iudice eccleſiaſtico: & ea pendente petebatur hæreditas coram ſeculari. Primo narrat factum de præterito. Secundo prouidet circa futurum. ibi, *Quia vero.* Abbas.

Mortuo comite Cãpaniæ ſine prole, regina Cypri dicebat ꝙ debebat illi ſuccedere in comitatu tanq̃ proximior: Quidã alius hoc intelligens acceſſit ad dñm Papã proponẽs ꝙ cũ ipſa regina non fuiſſet de legitimo matrimonio nata, dicto comiti ſuccedere non debebat, ſed ipſe, quod paratus erat probare in præſentia dñi Papæ, petens ab ipſo vt mandaret regi Franciæ, vt ſi forſitan dicta regina ſuper ſucceſſione comitatus [illegible] coram ipſo proponeret quæſtionem, non audiret eam, donec cã natalium (ex qua ſua dependebat) fuiſſet terminata: quod Papa non diſtulit adimplere. mortuo autem ipſo rege, cui Papa prædicta mandauerat, ſucceſſit ei Ludouicus filius eius: vnde Papa ſcribit eidem ſuper eo negotio, credens prudentiam ipſius non latere, cauſam natalium dictæ reginæ, q̃ ad forum eccleſiaſticum pertinet, ad examen ipſius eſſe delatam, & licet Papa dictam reginam in ſuo iure velit fouere: tñ antequam cã natalium terminata eſſet, incipere cãm ſucceſſionis dependentem ex illa, nihil aliud eſſet quã negotiũ ipſum diuerſis proceſſib. intricare, & ordinẽ iuris perturbare, & iõ ſi ab ipſa regina fuerit requiſitus ſup hoc, patiẽter expectet, donec cã natalium per ſedem Apo. fuerit terminata. No. ꝙ cã natalium ad forum eccleſiaſticum ſpectat. Item cã natiuitatis præiudicialis eſt ad cãm ſucceſſionis, & iõ primo dẽt terminari: ſi cõtrariũ fieret, ordo iuris peruerteretur: qđ eſſe nõ dẽt: nec valeret ꝓceſſus ſucceſſionis, ſi legitima nõ pronunciaretur. Item negotium diuerſis proceſſib. non eſt intricandũ.

d *Ad forum eccleſiaſticum.* Et ita cã natalium ad eccleſiã ꝑtinet. Quæ ſint illæ cãæ quæ ſpectãt ad eccleſiaſticum forum, dictum fuit ſ. de fo. compe. cũ ſit. & c. licet 1. & c. ex tenore.

Gl. ſeq. diſtinguit: aut duæ quæſtiones ciuiles ſunt principales, aut altera incidens, & tunc quandoq; ciuilis incidit, &c.

e *Dependentem ex illa.* Ex hoc loco ſatis patet, ꝙ ſi qõ præiudicialis incidat in cã, de ea ſola primo eſt cognoſcendũ antequam de principali: quia ea probata principalis qõ eſt perempta vt hic dr̃. Et not. ꝙ ſi duæ ſint principales qõnes, & ſunt ambæ ciuiles: q̃ pr̃ mo proponit, primo tractatur, & vna ſnia terminatur ſ. eo ꝑ proxi. & ff. de iud. qui prior. Sed quandoq; qõ ciuilis incidit, & præiudicat ciuili. & tunc de incidenti eſt antea cognoſcendũ & pronunciandũ: vt ſi qs agit de hæreditate directe, & alter incidẽter ꝓponat, ꝙ nõ ſit legitime nat⁹, de hac eſt antea pronunciandũ: vt hic, & j. q. fil. ſint legi. latoř. vel ſi proponatur qõ ſeruitutis, & hæc primo expedienda eſt. 3. q. 11. §. ſi de hæreditate & C. de ord. cog. Et quandoq; qõ ciuilis præiudicat criminali, & eſt primo tractãda: vt ſi aliquis qui credat ſe liberũ accuſetur de crimine, & poſtea moueatur ei qõ ſtatus, primo tractabitur incidens qõ de ſtatu 3. q. 11. §. ſi crimen. & C. de ord. cog. l. 3. & C. ad leg. Iul. de adul. quoniã Alexandrum.

Et hoc eſt contẽplatione rei familiaris ſecundum Inno. qui etiam hic quærit, quid ſi abbas ſuccubuit in exceptione, poſtea mi litib. contra ipſum agẽtib. obtinuit in interdicto, & abſolutus eſt ab ipſorũ impetitiõe: demũ abbas reincipit eandem quæſtionem, nũquid obſtabit ei exceptio prædictæ ſpoliationis, vel ſnia: Dic ꝙ non: [illegible] ſuperuenit [illegible] commo. l. in commodato. § ſi [illegible] tuit interlocutoriã, ipſam reuocare debet. ff. de re iud. ꝙ iuſſit. Io. And.

Intellectus e ecce 24. q. 3. & aliorũ diligẽter adnotanda.

Dixit Hoſtie. ꝙ hinc loquitur quando nõ periurio, ſed aliud crimen qđcunque obijcitur teſti. ibi quãdo de periurio conuincitur, & tũc eſt ſpẽale ꝙ de cæteris vt in famis a teſtimonio repellat. inf. de teſti. teſtimonium. Io. And.

Quæſtiones præiudiciales ſunt in quadruplici diffa.

xandrũ & C ad l.Fla. de pla. ꝓses prouinciæ. Quãq; criminalis ꝓiudicet ciuili: vt 3.q.11.§ aliquando.ver.ciuili. Quãq; criminalis ꝓiudicat criminali.3 q.11.dicto.§ aliquando c.prius est vbi de hac materia habes satis. & sic quãq; vna quæstio dependet ab altera: & tunc non sunt simul tractãdæ: quia sic eẽt diuersos intricare ꝓcessus, & sine vtilitate. simile s̃. de iu.exhibita.vbi simul ꝗ principali & exceptionib' cognoscere voluerũt iudices: qđ eẽ nõ dẽt.s̃. de offi. dele. prudẽtiã. §. sexta. & s̃. de foro compe. ex parte. & c. ex tenore.

1 Vt C. si quis ali. te.h. phi. l. 1.vbi petens hæreditatẽ accusat. ꝓ testatorẽ cõpulit, vt cũ hęre dẽ intituerer, & ibi hr̃ satis in Spe. de incid. quæstio. in princ. Ioa. And.

successionis causam incipere, nihil aliud eẽt, q̃ diuersis ꝓcessibus intricare negotium, & cõfusione quadã iudicij ordinẽ perturbare: Mandamus quatenus si forte ab ipsa regina fueris sup hoc requisitus, donec iam dicta cã natalium Apostolico iudicio finẽ acceperit, patienter expectes b.

a Successionis. Super comitatu cãpaniæ, in quo dicebat regina ista se dẽre succedere.

b Patienter expectes. Et ita patet. ꝙ iudex ciuilis etiã incidenter, & per reconuentionẽ de causa spirituali cognoscere nõ potest j. qui fi. sint leg. causam 1.& c. lator. & hic. De hac materia dictum ẽ s̃.de iud.at si clerici. Sed j̃. videt ꝙ saltem incidenter de tali quæstione cognoscere possit.C.de iudi. quotiẽs. C.de ordi.iud l. aditæ. ff.de iu.om.iud.si idem & ff.de iudi. qui non cogitur. sed est verum quod prius dicitur, licet secus sit in contrarij causis ciuilibus.

2 Cõcor. l.omni in nouatione. C. de sacr. san. eccles. & quæ not. sup.de iu. dic.c.§.at si clerici.

Gregorius nonus.

Agens possessorio recuperandæ, nõ tenetur ante restitutionẽ suis spoliatoribus (nisi super quæstione spoliationis) respondere: potest tamen ab agẽdo repelli per exceptionem spoliationis: hoc dicit.

CAP. IIII.

SVper spoliatione conuentus, aduersus restitutionẽ petentem c non est (nisi super quæstione spoliationis) si eũ recõueniat, audiendus: Cum restitutionis petitio in hoc priuilegiata noscat, vt ipsam intentans, non cogatur ante restitutionem, spoliatoribus respondere: Quamq̃ ab agẽdo (spoliatione ab eis in modum exceptionis ꝓposita) repellat.

Super spoliatione. Agens interdicto vnde vi, non conuenitur nisi de alia spoliatione: de qua etiam excipi potest ꝯtra eũ. Diuiditur. Nam primo dicit quid iuris cum agens possessorio reconuenitur. Secundo, quid iuris cum contra eum excipit: ibi, *Quamquam.* Prima subdiuiditur. Nam primo ponit dictũ, exceptionem interferens. Secundo submittit rationem dicti: ibi, *Cum restitutionis.* Abb.

Aliquis fuit spoliatus ab aduersario suo: spoliatus suum spoliatorem traxit in cãm, petens restitui sibi rẽ illam, qua eum spoliauerat: spoliator volebat eum reconuenire. q̃ritur quid iuris sit? Rñdet ꝙ spoliator iste non est audiendus volens reconuenire spoliatũ, nisi eũ reconueniat de alia spoliatione: qa petitio spoliationis in hoc priuilegiata est, vt q illã intentat, non cogat rñdere suo spoliatori, anteq̃ fuerit restitutus. Sed si spoliator in modũ exceptionis opponat de alia spoliatione ꝯtra ipsũ spoliatũ, repellit eũ ab agendo. Not. ꝙ q̃stio spoliationis priuilegiata est, vt spoliator non possit reconuenire spoliatũ iudicio petitorio. Item spoliator potest opponere de alia spoliatione in modum exceptionis.

Glo. seq. not. quod licet agenti possessorio nõ referatur quæstio dominij, tamẽ agenti petitorio vel possessorio refertur quæstio spoliationis: & tunc hoc in modũ actionis aut exceptionis, &c. Secundo instruit reum spoliatorem, qui & est spoliatus, vt videat quod sibi magis, &c. Vltimo format duas quæstiones, & illas soluit.

c *Restitutionem petentem.* Qui.n. petit restitui, ab aduersario recõueniri nõ põt petitorio, sed sup alia spoliatione bñ põt: vt hic dr̃: nec põt ei referri quæstio ꝓprietatis ab eo, sup eo, de quo cõuenit. ff.de iud. si đ vi & possessione . & C. de rei.vẽ. ordinarij & j̃.de rest spo.c in litteris c.itẽ cũ qs. & c.ex cõquestione nisi primo fuerit restitutus: vt hic, & j̃. đ rest.spo.solicite. Vñ not. ꝙ vbi duæ q̃stiones possessoriæ ꝓponunt a diuersis illæ possunt simul tractari, vt hic ẜm illã regulã, Qui prior appellat, prior agat ff.de iud. q prior. & tũc vna snia dẽnt terminari.s̃. eo.cũ dilectus. qa vtraq; spoliatio priuilegiata ẽ. Si vero vnus agit petitorio, & alter possessorio: distingue qualiter reus obijciat spoliationẽ: Si.n. ꝓpetat directe restitui, duæ sunt petitiones: qa in modũ actionis fit recõuẽtio de spoliatione, & tunc simul tractandæ sunt: vt s̃.eo.cũ dilectus. Si in modũ exceptionis ꝓponat spoliatio, tũc primo tractat exceptio spoliationis, ẜm q̃ dr̃ in illa decre. cu dilectus. Si vero quis agat de spoliatione, cõtra suũ spoliatorem, vel etiã de re alia: tunc spoliator põt opponere exceptionẽ de sua spoliatione, & in modũ actionis, & in modũ exceptionis, vt hic dicit. Sit ergo cautus qđ sib. magis expediat, vtrũ agere directe, vel excipere. Si magis expediat reo possidere rẽ aduersarij, q suam recuperare excipiat: qa probata exceptione sua, non compellit rñdere, nisi primo fuerit restitutus: vt in c.cũ dilectus. Si magis expediat recuperare rẽ qua ẽ spoliat', ꝓponat spoliationẽ suã directe, & ea ꝓbata restituet: vt colligit hic, & c.cũ dilectus & idem si petitorio agat: quia reus dupliciter potest proponere suam spoliationẽ. vt s̃. eo.tit.cum dilectus. Et hoc cum super diuersis rebus fit conuentio & oppositio spoliationis. Secus si qñ super eadem re fit cõuentio & recõuẽtio: quia tũc vtilius ẽ ꝓponere spoliationem in modum actionis j̃.de rest spo. ex conquestione. quia restituetur in eo casu ante ingressum principalis causæ. Si vero in modũ exceptionis, nõ restituetur, sed repellit agentem: & sic vtroque casu ꝓiudicat quęstio spoliationis in hoc casu. Item recompensatio non potest opponi petẽti restitutionem: qa sic indirecte admitteretur recõuentio. C. de compen. l. vlti. arg. j̃ de excep. cũ inter.in si. Item in momẽtanea possessione cessat recõuẽtio. C qui leg. pers. habet standi in iud. vel nõ. l. vlt. Sed si ago ꝯ te possessorio, & tu reconuenis me possessorio, & ego excipio ꝯ te in modum exceptionis. de spoliatione eadem, de qua cõuenio te, nunqđ debeo admitti? Dico ꝙ sic: quia ad aliud proponit vt actio, ad aliud vt exceptio arg. ff.de inof. test.ꝯ veterani. alias est l. Papinianus § sed neque impuberis. & j̃.de test veniens 2. & c. cũ in tua. Sed quid si ille excipiat de sua spoliatione, dico ꝙ põt & elidit actionem meam, & ita remanet conuentio & recõuentio inefficax. si aũt expediret ei magis agere quàm excipere, proponat de sua spoliatione in modum replicationis, & sic per replicationem elidit exceptionem meam, & sic remanet conuentio & reconuentio efficax.

3 Seqtur. quærelat prius cognoscendũ de vi, q̃ de ꝓprietate rei Ioã. And.

4 Cõcor. Aut. quas actiones. & ibi Bar. C. de sacr. sãn. eccl.

1 Vide tex. in l. bona fides. cum not. ff. depositi.

2 In ob. manuscripti legit. opposita.

3 De materia huius capitis vide Latissime p Iasone in §. si quis ages & seq inst. de actioni.

TITVLVS XI.

DE PLVS PETITIONIBVS.

Gregorius nonus.

Punit quatuor modos plus petendi, & pœnas plus petentium.

CAP. I.

COnsilium a prouidentiæ dicinõ põt, ꝙ pecuniam tibi debitam, ante terminum ab aduersario repetisti. b Punitur enim importunitas plus petentium, si super petitione sua duxerint in iudicio c persistendum: Te quoque in expensis legitimis, ⁊ in aliis iuxta legitimas sanctiones condemnari debere.

Continuatur secundum Gof. & Ioan. And. quia plerunque in iudicijs plus petitur, ideo, &c. Vel sic, supra in proxi. rubr. dictum est de ordine cognitionum: Verum quia interdum excipitur actorem plus petere, & dubitari posset de ordine & modo procedendi, ideo subijcitur, &c. Abb. Siculus.

COnsilium. Diuiditur in duas partes. secunda: ibi, *Te quoque.* Abbas Siculus.

Aliquis mutuauit pecuniã alicui amico suo restituendã sibi certo die: iste ante terminũ repetebat pecuniam, respondebatur ei ꝙ non poterat eam repetere ante terminum: imo de hoc puniri debebat: consuluit Papam super hoc. respondet ei Papa: non fuit consilium prouidentiæ, ꝙ ante terminum, pecuniam tibi debitam repetisti: vnde punitur importunitas plus petentium, si in iudicio persistant in sua petitione: hoc modo, vt qui plus petit re siue cã, in expensis aduersario condemnetur: qui plus petit loco, ad interesse teneatur, pro eo ꝙ vtilitas admittitur debitori, quam habuisset si loco statuto soluisset: & ei qui plus petit tempore, duplicantur induciæ, nec respondere tenetur, nisi ei soluãtur expensæ.

Glo. se. pro . per q. vsq; ad quod tempus, &c. alleg. quod ante lit. cõtesta. primo alleg. quod ante sententiam primum tenet l. indecis, quam tamen fatetur in alio casu l. qui.

d *In iudicio persistendum.* Et ita si volunt desistere à petitiõe, licitum est, nec puniunt: & hoc possunt facere vsq; ad lit. cõtest. postea vero nõ possunt desistere sine pœna. C. eo.tit.l.vnica. sic licitum est ei pœnitere ante litẽ cõtest. ff. rem ra.habe. amplius nõ. Sed videt ꝙ licitũ sit pœnitere quãcunq; ante sniam: vt ff.de inof.testa.ꝯtra veterani. alias e l. Papinian'. §. meminisse, & C de his qb' vt indig. alia. & C ad l.Cor. đ fal. q falsas. & C. loca. conductores. in qb' põt pœnitere ante sniam. Sed prius dictum verius est, ꝙ ante lit. contest pœnitere debent: alias puniuntur in expensis. C. eo. l. vnica. & hic. Et hoc etiã cu re aut causã plus petitur. Sed lex illa loquitur cũ aliquis p dolũ sup maiori

4 Substitutus directe filio impuberi eo mortuo cõtra matrẽ impuberis agẽtẽ de inofficioso, dicit testamentũ illud fuisse paternum: contra fratrẽ testatoris dicit illud fuisse filij. Ioan. And.

5 Vel donec aduersarius refecerit expẽsas. Iniquum. n. esset si nõ restitueretur expensæ, quas fecit etiam ante lite. cõtest. vñ dicit Hostien. ꝙ licet ante lit. cõtest. desistere possit: tenetur tñ ad interesse aduersario si qđ sit. Io. An.

miori quātitate exigit cautionē, & ille si pstitat, à toto debito punit exceptis duob. casib. s. trāsactionis. & ledç cōfessionis q excipiunt in illa .l. & ita de alijs plus petitionib loquit hic.

a Plus loco. Qui petit alio loco ꝗ vbi ꝯuenit, ad interesse ꝑ officiū iudicis pōt ꝯueniri, in eo s quo dānificat ꝙ ī alio loco cōuenitur. ff. de eo ꝙ cer. lo. l. 2. §. fin. De hoc interesse dictū est sup. de offi. deleg. P. & G.

b Amplius tempore. In istis quatuor modis plus petendi olim puniebat in tota cā. In sti. de act. §. si q s agēs. & Insti. de excep. §. appellant. Sed hodie nō ita puniunt: q̄s n. q s ante tp̄s petit, induciæ duplicantur, & nihilo minus in expensis punitur, Insti. de exce. §. hodie aūt. & hic. Si aūt re, cā, loco plus petat, & reus aliqđ damnū sustinuit circa sportulas, actor triplicem pœnam patitur. Insti. de act. §. tripli. & § sed hoc quidem antea. & in alijs expensis condemnabitur: vt dictū est in littera.

In codice Barbatix clari⁹ sic: ꝙ qui re plus petunt, siue causa, &c.

Vide l. 1. ff de eo quod cer. loco.

Plus.

Adde ad materiam hu⁹ c. & gl l. 1. & ibi Bar. ff. eod.

ita ꝙ qui re petunt amplius siue cā, in expensis aduersario cōdēnant. Qui aūt plus loco, ad interesse tenent: pro eo ꝙ vtilitas adimitur debitorib. quā haberent si statuto loco soluissent. Ei vero à quo amplius tpe petitur, induciæ duplicātur: nec litem excipiet, nisi ei soluantur expensæ. Te quoq; dubitate nō credimus, ꝙ cā plus petitur, cū aliquid in genere vel sub alternatione debetur, & rem in specie vel vnum præcise peti contingit. Re autem, si decē sint debita, & viginti petantur. Loco vero, cum quis non vbi conuenit soluere, sed alibi conuenitur. Tempore quoque, cum ante diem vel conditionem, petitur quod debetur.

Casus. In §. isto exponit quatuor modos pdictos plus petendi: Ille petit plus cā, qui cum aliquid debetur sibi in genere vel sub alternatione, rē in specie, vel vnum pcise petit. Re vero plus petit, si x. sint debita, & ipse petit xx. Loco plus petit, cum quis alibi conuenitur quam soluere cōuenit. Tpe plus petitur, cū ante terminum vel condōnem petit, qđ debet. No. hic quatuor modos plus petēdi, & pœnā eius qui ꝯ facit. Item qui plus petit re siue cā, condemnatur aduersario in expēsis. Itē qui plus petit tpe vel loco ad interesse tenetur.

c Causa plus petitur. Hic exēplificat prædictos quatuor modos plus petendi: quia causa plus petitur, vt puta, promisi tibi x. vel Stichum, in optione mea est soluere quem volo. C. de cond. in. de si quis seruum. ff. de iure do. plerumq; §. si. vel promisi hominem in genere, non illum vel illum: si tu petis a me præcise x. vel Stichum, auferre vis mihi electionem, quod esse non debet. vnde puniri debes in damnis, quæ sustinui vt dictum est, vt Insti. de act. §. huic aūt & §. præterea. Loco, & re patet in ipsa littera. Tpe, vt si promisi tibi x. soluere vsq; ad annum, & tu antea petas: vel promisi tibi si imperator intraret Italiam, & tu petis ante conditionem extantem. Exemplum de his habes Inst de act. §. plus autem quatuor modis.

Vnde isti quatuor modi plus petendi comprehendūtur in hoc versu: *Plus petitur causa, vel tempore, reque, locoque.*

Alias, Fœlici, in pluribus exemplaribus registris habetur anté hoc apud Greg li. 7. registri in dictione 3. epistola 91. siue 100. & c. 1. eo. ti. in 1. compil.

Et per hoc patet pœnā locum habere, ēt si petat qđ est vtilius: vt dicit hic Franc. & patet Insti. de act. §. præterea. Ioan. And.

TITVLVS XII.

De causa possessionis & proprietatis.

Greg. Duci Siciliæ.

Causa possessionis & proprietatis sub eodem iudice terminari dēt: nec contra absentem est pronunciandum.

Dictum est supra de ord. cog. Verum quia dubitari posset de ordine adhibendo cum causa possessionis & proprietatis, ab eodem vel diuersis deducuntur in iudicium, merito hic subijcitur. Abbas.

Susceptis. Doctores nostri non summant, sed ponūt casum, forte quia actor præsens petebat reum absentem condemnari in vtroq; s. in causa possessionis & proprietatis: aut ꝙ Papa causam possessionis cōmitteret vni, & cām proprietatis alteri. Papa verum rūdit vt in lra. Vel primo petijt vnum, vt vtrumq; iudiciū diuersis iudicibus committeretur, & ab hoc repulsus petijt sñm, vt saltem Papa pronunciaret, & iterato fuit repulsus, ratio repulsionis habetur in littera, & potest hæc decre. summari ut in rubro. Et secunda pars, ibi. *Nec nos.* Abbas.

Casus. Quidam Fœlix nomine de Sicilia habebat causam cum aduersario suo, petebat à Papa vt causam possessionis cōmitteret vni iudici, & causam proprietatis alij. Ad hoc respōdet Papa, ꝙ legali prouisione decretum est causam possessionis & proprietatis sub vno & eodem iudice debere cognosci, vnde non admittit petitionem ipsius. Item petebat a Papa vt ꝯ aduersarium suum absentem diffinitiuam proferret sñiam, & ipse rūdet, ꝙ ꝯ inauditam partem, & absentē nihil pōt diffinire. No. ꝙ cā possessionis & proprietatis apud eundē iudicem dēnt cognosci & finiri, & sic continentia cāæ diuidi non dēt. Item ꝯ absentem non contumacem non est procedendū.

d Momenti. i. possessionis. Et dī possessio, momentū, no q a durat ꝑ momētū, sed q a parū duratura ē apud possessorē, cū actor docuerit de proprietate, & a sña momentaneæ possessionis simul nō appellat. C. si de momē. pos. l. vni & 2. q 3. c. ei qui. ad finem § de possessione secus sm canones. sup. de iud. cap. si

Glo. seq. obuer & solutio signat contrarium, & ibi remittit.

e Sub vno. Sed quare dicit, cum alia sit cā possessionis, & alia ꝓprietatis, nec habeant aliquid cōe. ff. de exc. rei iu. & an eadē. § vlt. & ff. de acq. pos. naturaliter. § nil cōe. & l. permisceri. Hoc iō dicit: quia cōnnētia cāæ diuidi non dēt inf de seq c 1 §. Papa. & C. de iud. nulli. hoc est dicere, iudex q cognouit de possessione dēt cognoscere de proprietate. Et ita expone ī vno eodēq; iudicio, i. corā eodē iudice: vt dūt in ra pdicta: quia facilius cognoscit de ꝓprietate q cognouit de possessione. Argu. contra. sup. de iud. significauerunt. Sed ibi erant diuersi fori, hic eiusdem, & sic nō ꝯdicunt.

Dicebat Tanc. quia apta est tm̄ per momentum dura te idem Goffre. & Hostiē est ergo momētanea aptitudine & non actu, & lex Aquilia dr̄ pœnalis, qa apta ē ad pœnā: nō tn̄ semp ē pœnalis. Insti. ad l. Aquil. §. his aūt secundum Host. Ioā. And.

Vide tex. in l. 1. & per totum ti. ff. de qui. re. ad eun. iud. ea.

Ca. vni. eod. tit. in 2. compil.

Alias, recipiant.

Suceptis: & infra Legali prouisione decretū est, cām momēti, & proprietatis cām sub vno eodēq; iudice debere cognosci. Nec nos cōtra inauditā partē aliqđ possum⁹ diffinire.

Celestinus tertius.

Si actū est possessorio & petitorio pōt iudex receptis probationib. sup vtroq; prius discutere ꝓbatione sup possessorio, & illud terminare. h. d.

AD vltimū interrogati fuimus, si iudices deputati, vt de possessione & ꝓprietate cognoscāt, grauib. partiū sumptib. parcere cupientes, de vtraq; cōmixtim audiāt allegationes partes & testes admittant: deinde prius audiāt attestatiões de possessione, & ꝓnuncient secundū tenorē illarū, vtrū licite hoc agatur. Nos autem (cum hoc sit in iure ciuili expressum)

Glo. seq. ponit tres lecturas vltimi versiculi.

f Diffinire. Not. ꝙ dicit, diffinite, quasi diceret, diffinitiuā sententiam contra absentem non possumus proferre ante litem contesta. sup. vt lit. non contestata. per totum. vel dic nō possumus diffinite, etiam lite contestata contra inauditam partem: quia non liquet de causa. Et ideo præcise diffinite nō possumus, quin salua sit ad minus quæstio proprietatis absenti. inf. de do. & contu. prout. & sup. vt lit. non contesta. qm̄ §. pen. & C. quō & quando iud. l. consentaneum. Et ita duobus modis potest intelligi particula ista, vt lit. non conte. vt sic nō fiat diffinitio, sed propter contumaciam in possessionē missio, vel lite etiam contest. quando non liquet de causa. Vel tertio modo: quia contra absentes non citatos, non conuictos, non confessos, nihil possumus diffinire. sup. de ma. & obed. inter quatuor. & sic plana est littera Bernar.

AD vltimum. Si possessorio & petitorio simul est actum, potest iudex prius possessorium terminare. Communis diuisio. Secunda ibi, *Nos autem.* Abbas.

Causa commissa fuit quibusdam iudicibus quo ad possessorium & petitorium: iudices volentes parcere laborib. partium & expensis, de vtraq; quæstione commixtim audiūt allegationes, & testes recipiunt: postmodum audiunt allegationes, & testes super possessione, & pronunciant secundum tenorem illarum: quæritur vtrum, hoc licite fieri possit? Respondet Papa, ꝙ licite illud fieri potest, cum etiam sit in iure ciuili expressum. Not. quod causa possessionis & proprietatis simul tractari possunt: alias cā possessionis præcedere debet.

Cōcor. l. 1. C. de excep. seu iud.

g Deputati vt de possessione & proprietate. Quia cā est eis vtraque commissa. & idem est si simpliciter cā indiffinite committitur: quia vtraq; cā intelligitur esse cōmissa ꝯ. de sequestra. ad hoc quia diuidi non dēt continentia causarum. sup. c. proxi. C. de iud. nulli. sic & cā proprietatis & vsusfructus apud eundem iudicem sunt tractandæ. ff. de libe. cau. si pariter. sic & in alijs. ff. de qui. rebus ad eundem iudic eatur. l. 1. Ber.

h Pronuncient. Scilicet super possessione.

Gl. seq alle. 4. concor. sub deus de iure canonico simul petitorio & possessorio ab eodem agi posse: quā dicit fuisse opinionem M. Sed Io. contra. & remittit alemum duplicater expressi hoc, primo, hic positū.

i Expressum. i. ꝙ pri⁹ audiāt attestatiões de possessiōe, & ꝓnūciēt sup illa: illud ēt expressū in iure ciuili C. de rei vē. ordinarij C. de interd. incerti iuris ē. ff. de acq. pos. cautius controuersiæ. ff.

uersæ. ff. de iud. si de vi & possessione. Tñ ſm iura canonica simul põt procedi super vtraq; qõne, & vna dẽnt ſnĩa terminari. j. eo c. proxi. & c. cum dilectus. ita q primo pronunciet sup possessione, & incontinenti super proprietate: vt ibi dr̃, & ca. cum super. & ita cã possessionis, & proprietatis ab eadem persona intẽtari potest simul, & vno iudicio tractari & terminari: q a nõ sunt ista cõtraria. ad hoc dicit j. eo. pastoralis & c. cũ dilectus. & in hac op. fuit dñs M. & eius sequaces. dñs Io. & eius sequaces volũt stare ll. p̃dictis. sed illa diuersitas determinabitur j. eo. pastoralis & c. cũ dilectus. & qd dicit hic q primo pronũciẽt super possessione, nihilominus de proprietate pronũciare debent inconti- nenti: ex quo simul ẽ actũ, & publicatio simul facta. & de vtraq; liquet: alias diceretur qd proprietatis. inf. de test. significauerunt. alias si volunt differre iudices iudicium proprietatis, nec testes publicare cũ alijs, et põt procedere super possessione tm̃ & sic intelligẽ qd hic dicit, vt concordet iuri ciuili, prout dicit in fine, alias contradicerent iura ciuilia: tñ ſm canones si aliquis vult agere simul vtro q; iudicio, iu lex simul expedire dẽt vtrumq; j. c. proxi. & c. cum super & c. cum dilectus. alias contradicerent. hic tñ licet ex officio suo hoc fecerunt, vt cõmixtim audirent, sed prius volebant procedere super possessione, quod licitum est secundum iura ciuilia, nec canonica contradicũt.

Adde p Io. opt. te. in l. ordinariij C. & tei ven. & l. incerti. C. de interdi.

Cap. 1. eod. tit. in 3 compil.

Corr.

q licite possit fieri, respõdemus.

¶ Innoc. tertius archiepiscopo, & canonicis Sutrinis.

¶ *Si spoliatus possessorio & petitorio simul agens, possessionem & spoliationẽ probat, sed non dominium seu proprietatem, obtinet in possessorio, sed succumbet in petitorio.*

CAP. III.

CVm † ecclesia Sutrina pastore vacaret, vos cõuenientes in vnũ, [a] & (sicut moris est) Spiritus sancti gratia innocata, pastorẽ vnanimiter elegistis: petẽtes ipsius electionẽ à sede Apostolica cõfirmari. Verũ clerici cõuẽtualiũ ecclesiarũ ciuitatis eiusdẽ, cõsequẽter suã deposuere querelã: q cũ in eporum electionib. ipsi ac p̃decessores eorũ cõsueuerint interesse, vos eis renitentib. & exclusis, ad electionẽ procedere præsumpsistis: quã ob hoc nõ confirmari, sed infirmari potius postulabãt. ¶ Partib. igit̃ apud sedem Apostolicã constitutis, in auditorũ p̃sentia testes vtrinque producti fuerũt: & eorũ depositionib. publicatis, pars canonicorum per testes à se productos, intentionem suam; q ad eos tantũ spectaret [b] electio; sufficienter dicebant † esse probatam: Parte clericorum nihilominus asserente, q per dicta testiũ quos produxerant, & ipsi assertionem suã (q electioni pontificum interesse deberent) plenius probauissent: per quæ constare dicebant, eos electionibus trium episcoporum, (qui ecclesiæ Sutrinæ vltimo [c] & immediate præfuerant) cum canonicis cathedralis ecclesiæ affuisse, vocemque habuisse [d] cum alijs eligendi. ¶ Nos igit̃ (qm̃ deprehẽdimus testes vestros in perhibendis testimonijs varios † extitisse: atque aduersus fidem attestationis suæ coram auditoribus vacillasse; [e] interfuisse in electionib. eporum, de quib. præmissum est, ius tñ eligendi p̃p breuitatem tp̃is non perduxerunt vsq; ad legitimam præscriptionem: vnde ius aliquod sibi acquirere nõ potuerunt, & actore non probante, reus dẽt absolui. His oĩb. rõnibus consideratis, Papa absoluit canonicos prædictos ab impetitione p̃dictorũ clericorũ, super faciendis electionib. eporũ, sibi super hoc silẽtium perpetuum imponendo. Multa notabilia hic notãtur: Primo q testis q varius est in dicto suo, nõ valet. Item qui vacillat, reijcit. Itẽ qui negatiuã directe probare nititur, nõ valet. Itẽ possessorium & petitoriũ simul põt intentari. Itẽ qui probat spoliationẽ, restituit: & si deficit in p̃prietate, statim destituitur. Itẽ cũ simul agit possessorio & petitorio, primo pronunciatur super possessorio. Itẽ de iure cõi electio eporũ ptinet ad canonicos, nisi cõsuetudo p̃scripta aliud inducat. Itẽ ius eligẽdi põt p̃scribi: sed hic nõ p̃lix p̃ferunt, & ideo succubuerunt. Item actore nõ p̃bante, reus debet absolui.

[1] Alias, dicebat.

[4] Testes varij & vacillantes qui dicantur, colliges ex his quæ dixi li. 3 comment. in Direct. Inquisit. Schol. 118.

[a] *In vnum.* Quia spiritus sanctus nõ venit nisi super cõgregatos in vnum 24. q. 1. c. audiuimus. § sin- autem. & vbicunque [4] duo vel tres congregati fuerint in nõie meo, ibi sum in medio eorum. 1. q. 1. cum scriptura. & 24. q. 1. alienus. & 20 distin. cap vlt. in fin.

¶ *Glos. seq. obiicit, & soluit.*

[b] ¶ *Spectaret.* Sed qualiter fuerũt admissi canonici ad aliquã probationẽ, cum pars aduersa diceret se spoliatã, cũ nil obijci possit spoliato ante restitutionem, nec super eo qd proprietatis refertur j. de test. spol. in litteris. & c. itẽ cũ quis & c. ex conquestione s̃. de ord. cog. super spoliatione? Sed dicas q isti clerici conuentualiũ ecclesiarũ, non tm̃ possessoriũ intentarunt sed petitoriũ simul cũ possessorio: vñ licitum fuit alteri parti de iure suo docere. Et in hoc minus caute fecerunt illi clerici, quia quamdiu potest aliquis intentare aliquid possessoriũ nõ debet agere de proprietate ff. de rei ven. is qui destinauit.

[c] ¶ *Vltimo.* Bene dicit, vltimo: q a licet qñq; fuissent in eligẽdi possessione, hoc nõ p̃desset ad hoc, vt possent petere restitutionẽ: licet secus sit in dñio. C. de proba. siue. Itẽ bñ sequit, & immediate: quia si non continuassent t̃p a, nõ p̃scripsissent. ff. de diuer. tẽp. p̃scri. in vsucapione. § 1. & de vltimo t̃pe caute dixit: quia in præscriptione vltima t̃pa spectanda sunt. C. ne de statu defun ti mater. & C de apost. publi. l. quicunq; [5] lib. 10. arg 35 distin. ab exordio. & 28. distin. quia sunt.

[d] ¶ *Vocemque habuisse.* Caute et dicit, vocẽq; habuisse: q a posset esse q interfuissent ci consilij dandi, & tñ non elegissent, nec scrutatores voluntatũ dedissent, aut vota sua inquisita nõ fuissent. s̃. de ele. Cumana ecclesia 63. dist. obeuntib. vel forte essent inuitati. 63. dist. cũ Hadrianus. sed per tale inuitationẽ ius non acquirit. 9 q. 3. nunc vero. & c. seq. & arg ad hoc sup. de postu. bonæ 2. Hoc. n. nõ sufficit q aliqs possideat, sed q intẽdat ius sibi acquirere ff. de iti. actuq; pri. l. vlt. ff. quẽadmodum seruit. amit. l. si. imo in dubio p̃sumendũ est istos potius nõ habere ius ar 24. dist. p̃sbyteri & 7. q. 1. pontifices q a non verisimile est, q quis iactet res suas ff de proba. cũ de in debito vel. qui n. soluit & sup. de ele. quia diligentia nec n̄ sequitur q si fuerint electi, q io possederint. [6] ff. de acq. pos. si quis antea. inf. de re spo olim & ff. de vi & vi arma. l. 1. § vim vi.

[e] ¶ *Vacillasse.* Hoc solum sufficeret ad repellendos testes, & q dixit, varios extitisse: vt 3 q 9. pura & 4 q. 3 c. si testes. § item qui falso. & inf. de pœn. super [illegible] & in c. vt eccle. benefi. vt: nostrum § omnibus ergo & 35. q. 6. de parentela 2. [illegible] & ff. de quæst. de minore § tormenta in fi. & l. ex libero. § 1. in fi. tñ qñq; verbis & non re aliqui dissentiunt. inf. de verb. sig. [illegible] obstat & j. de test. cum tu filij & ff. de re iud. actorum, [7] 2. q. 1. in scripturis. § quies in g. opere. de pœr. dist. 1. periculosæ.

[1] Sic ex vno p̃cessu contestatur q suplex cõmodu secundum Lau. Vin. & Terre. qui inducunt iura, q not. inf. eo cũ super. Io. And.

[3] Sano modo hoc accipias, iuxta tex. quos alle.

[4] Matth. cap. 18.

[5] In matre, quæ quãdoq; se gessit p libera, qnq; pro ancilla, t̃ps mortis inspicitur. Ioan. And.

[6] Hæc opin. gl. nõ est vera secundum Doct. per l. Celsus. & ibi Bar. C. de vsucap. & ad tex. gl. respondet ut.

[7] Verba mutare, tenore sẽtentiæ p̃seuerante non est p̃hibitũ ad idem ff. de edict. edict. n. du. Ioã. And.

C VM ecclesia Duæ sunt partes p̃cipales. In prima ponit facti & processus narratio. In scda diffinitio: ibi, *Nos igitur.* Prima subdiuidit in quinq; Primo. n. ponit petitionẽ actoris. Scdo reconuentionem reorum: ibi, *Verum.* Tertio modũ processus: ibi, *Partibus ergo.* Quarto allegationẽ actoris: ibi, *Pars canonicorum.* Quinto allegationem reorum: ibi, *Parte clericorum.* Secunda principalis subdiuiditur in duas. Nam prima diffinit possessorium. Secunda petitorium: ibi, *Verum.* Abbas.

Ecclesia Sutrina vacãte, canonici cõuenientes in vnũ & inuocata Spiritus sancti gratia, pastorem cõiter elegerunt, petentes postmodũ electionẽ ipsius per sedẽ Apost. confirmari: clerici conuentualiu ecclesiarũ ciuitatis eiusdẽ opposuerũt se huic electioni in auditorũ p̃sentia, proponentes q cum in electionib. eporum ipsi ac eorũ p̃decessores consueuerint interesse, canonici Sutrinenses eis contemptis & exclusis, ad electionẽ procedere p̃sumpserunt: vñ non cõfirmari, sed infirmari potius petebant eandẽ, petitoriũ & possessoriũ sibi intẽtantes: lit. conte. testes recepti fuerunt. vtrinq; attestationib. publicatis, pars canonicorũ dicebat, intentionẽ suã esse probatã sufficienter, q ad eos tm̃ spectaret electio: pars clericorũ asserebat q per dicta suorũ testiũ plene probauerat, q electioni Pontificis interesse debebãt, & q in triũ eporũ electionib. qui vltimo & immediate ecclesiæ Sutrinæ p̃fuerant, vocẽ habuerãt cũ canonicis, eligẽdi: Dñs Papa examinatis attestationib. antedictis, deprehendit testes canonicorũ in perhibendis testimonijs varios extitisse, & vacillasse contra fidẽ suã, & q negatiuã probare nitebant, vt ad ipsos & non aduersarios ptineret ius eligẽdi: pars vero clericorũ sufficienter ostẽdit, q in trib. electionib. eporũ, de quib. p̃missum est, fuerũt p̃sentes, & habuerunt vocẽ eligendi. Vnde Papa electionẽ p̃missam tactã contẽptis & exclusis clericis antedictis cassauit, reducens clericos ipsos in eã quasi possessionẽ quã ante motã controuersiã habuerũt: verũ quia vtraq; pars quicquid iuris habuerat, in q̃one p̃dicta deduxerat in iudicium, & iure ciuili sit cautũ non solũ illud venire in iudicium, de quo dictum est, vt verum etiã & illud venit in iudiciũ, qd notatum non est prohibitũ, & ſm naturã canonica electiones eporũ ad canonicos cathedraliũ eccl. arũ nõ ẽ dubiũ ptinere, nisi secus alibi obtineat de cõsuetudine sp̃ali: & licet clerici p̃dicti p̃bauissent tertio se

& q negatiuam [a] quodā modo astruere satagebāt, probare volentes ius electionis ita† ad vos spectare, q ad aduersarios minime pertineret: Per testes vero partis aduersæ fuit sufficienter ostēsum, quòd in trium episcoporum[b] electionibus, de quibus præmissum est, clerici prædicti affuerint, & vocem habuerint eligendi) præmissam electionem factam eis contradicentibus & exclusis, decreuimus irritandam, clericos sæpedictos in eam quasi possessionem[c] (quam ante controuersiam motam habuerant) reducentes[d]. Verum quoniam in quæstione prædicta, quicquid iuris[e] vtraque pars in electione habebat, deductum in iudicium videbatur, cū iure ciuili sit cautum, id venire in iudicium[f] non solum[g] de quo actum est, vt veniret; sed id non venire, de quo nominatim actum est, ne veniret:[h] & secundū statuta canonica electiones episcoporum, ad cathedralium[i] ecclesiarū clericos regulariter pertinere noscātur, nisi alibi secus obtineat de cōsuetudine[k] speciali: nec ex eo q clerici antedicti se inter eligentes Sutrinos episcopos ꝓbauerūt tertio[l] extitisse, ius eligēdi propter breuitatem temporis[m] vsque ad

a *Negatiuam.* forte dicentes, q illi cōuentuales clerici nunq interfuerunt electioni, vel vocē habuerunt, arg. ī. de elect. cum dilecti. qd tn̄ fieri nō potest. ī. de elect. bonæ. 1. & ī. de renun. per hoc. & 6. q. vlt. c. accusator.

Glo. seq. quærit: & soluit & respondet solutionis obstaculo.

a. *In trium episcoporū.* Ex hoc videt q si aliqs ter utitur aliquo iure, per hoc est in quasi possessione illius. arg. C. de fideicom. l. 1. & ff. de viu. cum de in rem verso ff. de serui. quotiēs 2. Sed quid si semel eligit in 40. annis, quia eps ille tanto tēpore vixit? Dico q per hoc est in quasi possessione illius iuris. arg. ī. de consti. cum accessissent & ȷ̄. de præb. ꝓ illorum: contrario sensu, nā aqua dicitur quotidiana, quæ tm̄ semel in anno ducitur. ff. de aqua quoti. & æsti. l. 1. §. 2. & 3. & si immisi tignū in parietem tuum, statim possideo seruitutē. ff. de seruit. vrba. prædio. seruitutes quæ in superficie. in princ. vn̄ tuendus sum in illa quasi possessione. ȷ̄. vt lit. penden. c. 1. & 2 & 16. q. 4. volumus. nisi constet q ui, vel clā, uel p̄cario possederim arg. ȷ̄. de excel. pla. c. cū ad quorundā. & tunc qui dedit, auctoritate sua poterit reuocare: vt ibi, & 10. q. 3. quia cognouimus. nec obstat q dr̄ de 30. diebus, quibus ad minus vti debet in anno ad hoc vt habeat interdictum de itinere actuq; priuato. ff. de itine. actuque priuato, l. 3. §. hoc interdictum à superiori. quia hoc intelligitur de eo interdicto quod habet mixtā cām: quia duo debet probare: & hoc anno se fuisse vsum, & seruitutem sibi cōpetere, & constitutam fuisse, vt ibi dicitur.

Glo. seq. signat contrarium.

c *Quasi possessionē.* Hoc iō dicit: qa incorporalia nō possidētur: sed quasi possidentur. ff. de vsuca. sequitur §. si viā. ff. de seru. vrb. p̄dio. si ædes. §. libertas Arg. 3. 3. q. 1. redintegranda.

d *Reducentes.* verbo tantum, & non re, cum iam constet de proprietate, vt sequitur in littera, & ȷ̄. c. proxi.

Glo. seq. obijcit, & soluit.

e *Quicquid iuris.* Sic ff. de except. rei iud. & an eadem § actiones. & C. de an except. l. ult. Sed qd deduxit ī iudiciū pars canonicorum ipsi eēnt rei, & possiderēt. Nō vr̄ q aliquid deducerēt in iudicium: immo de iure cōi ad eos spectat electio; & possidēti nō ē ꝓdita actio. Insti. de act. §. ista quoq;. & ī. de iudi. examinatu & ita nec petitoriū nec possessoriū deduxerūt ī iudiciū. Sol. hæc oppositio hēt locū in actionib' in rē, q cōpetunt pro rebus corporalib. vt in § ista quoq;. sed in actionib. in rē, q competunt ꝓ rebus incorporalibus, vt in seruitutib. datur actio possessori pro tuendo iure suo. & hæc dr̄ negatoria, quæ cōpetit dño q negat aliū seruitutē hēre in re sua. & hāc negatoriā deduxerūt canonici in iudiciū, dū negabāt clericos hēre ius in electiōe: qa aliud nō poterāt in iudiciū deducere. Cōfessoria vero dat ei q sibi dēt in seruitutē cōtēdit: s̄m q isti clerici faciebāt, q dicebāt se hēre ius in electione, & hoc deduxerūt in iudiciū, loco proprietatis & possessorij hæc probant ff. si seru. vē. l. 2. 1. rū & l. si forte §. 1. l. sicuti. §. sed si quærit & Inst. d ac. §. æque si qs, & sic intelligitur q hic dicit: utraq; pars deduxerit in iudicium quicquid iuris habebat in electione.

Gl. seq. dupliciter exponit litteram. primo de singularibus iudicijs, quo ad accessoria, non quo ad alia. & soluit contrarium de l. fi. C. de an. exce. secundo de generalib. et vniuersalib. dicens secus in actionib. stricti iuris, & personalibus & arbitrarijs. Vltimo arg. q illud tantum, &c. signat contrarium de 4. ll. & soluit.

f *In iudicium.* Hoc sumptū ē ex illa l. solemus. ff. de iud. illa n. ueniunt quæ includi possunt in actione ꝓposita, ut loquatur in speciali iudicio: ut in rei ven. ut fructus, & expēsæ, & usuræ quæ accessoria sunt, & ad eandem rem spectātia. ff. de aqua p. u. arcen. Atteius. in fi. & ff de ædil. edic. ædiles §. itē sciendu. non autem ueniunt oīa alia. Nec est ɔtra. C. de anna. exce. l ulti. ibi sponte receptus fuit libellus generalis: un̄ fatuus fuit. Sed regula illa melius intelligitur de generalibus iudicijs, ut de negotijs gestis, tutelæ, petitiōe hæreditaris, actiōe ꝓ socio cōi diuidūdo, finiū regū. familiæ erciscudæ: ubi omnia ueniunt in iudiciū, nisi fiat specificatio in libello vel in prosecutione cāæ tunc enim non obstat exceptio in nō specificatis. C. de iud. l. si certi. ff. de excep. rei iud. si ex testō. & ff. de inst. act. habebat. & ff. cōmuni diu. in iudicium ff. famil. ercisc. hæredes. §. pen. & ff. de peti. hær. si hæreditatē. & l. si quo tempore. & hæc vera sunt in bonæ fidei iudicijs: secus in iudicijs stricti iuris: qa ibi non veniunt nisi illa tm̄ de quibus nominatim actum est, vt venirēt: vt ff de dolo & elegan ter. § nō solū. ff. d ver. obli. quicquid in prin. Simile est ēt in personali actione. vt si vnā cām sum ꝓsequutus, & succumbo. non obstat si peto idē ex alia cā. & hoc dictum est ī. de lib. ob. c. 2. sic etiam in arbitrio, vbi tm̄ veniunt ea de quibus dictum est in compromisso: vt ī. de arb. cū dilecti. vbi de hoc. arg. ex hoc loco illud tantum venire in cōdēnatione qd in libello continet, super quo litis conte. facta fuit argu. ff. de iudi. non pōt & l. de qua re. Arg. ī. de app. l vlti. ad fi. & Insti. de act §. si minus. ff. de peti. hære l. 4 ff. de rei. vē. finaūt. §. possidere. In istis oibus ll. dicitur, q plus venit in cōdēnatione q̄ in petitione. Solu. istarum ll. patet in prin gl. an sint extranea aut coiuncta, & accessoria; sic aliqn̄ minus venit in condēnatione quam in petitione. ff. de cond. fur. si seruus furtiuus. ff. de rei. ven. finaūt à Titio. §. possidere. & ff. de pet. hær. si quo tempore. §. ex diuerso.

ADDITIO. Not. q hæc clausula; id venire in iudiciū, &c. sub alijs verbis hoc hēt: Non solum illud vr̄ esse deductū in iudiciū, q expressum est: sed totum illud quod non est exceptum.

g *Non solum.* argumētat Papa ex hac lege ꝑ locū a minori: si id de quo minus vr̄ inesse, inest, & id de quo magis, siue cōtrio.

h *Ne veniret.* Arg. oīa esse concessa, quæ nō sunt prohibita.

i *Cathedralium.* 63. dist. cap. 1. c. 2. & c. factorum. § ex his. & §. seq. & ī. de elect. cum terra.

k *De consuetudine.* Itroducta de volūtate ei' cui p̄iudicat. ff. cōia p̄d. vēditor. §. j. & ita necesse ē q sit p̄scripta, vt hic innuit & ī. d ɔsu. cum dilect'. & c. vl. vbi d hoc. & ȷ̄. d ver. sig. abbate.

l *Tertio.* Nō ergo tres vices inducūt ɔsuetudinē, nisi in criminib. 25. q. 2. ita nos, in prin. & in gl. vsum. & C. de epis audi. l. 3. in fi. & in gl. fi. de pœ. di. 2. c. si seruo. §. cōtrio. si. n. ɔsuetudo esset, ex tribus vicibus, iuuaret, vt hic: sed nō prodē nisi legitime sit p̄scripta, vt dicit hic, licet tueat aliquē i possessione quousque cōstet an sit debitū 18. q. 2. seruitiū. & ȷ̄. vt lit. pe. c. 1. & 2.

Glo. seq. not. à contrario litteræ, q præscribitur ex vnico actu cum tēporis cursu. & soluit contrarium: secundo obijcit, & dupliciter soluit, & solutionis signat contrarium, & ibi remittit.

m *Breuitatem temporis.* Et ita patet, q si breuitas tpis non obstaret, isti clerici p̄scripsissent ius eligēdi, ēt si semel elegissent. arg. C. de serui. l. ult. licet uideat: qa seruitutes, quę non habeant continuam cām, duplicatū tempus requirunt. ff. quēadmodū serui. amit. si sit constituta. sed secus est secūdū canones. arg. ȷ̄. de p̄scrip. c. de quarta. & hic. Sed cōtrarium videtur hoc loco, quod dici consueuit, q in p̄scriptione ecclesiastica requiritur bona fides, & iustus titulus alias non p̄scribitur. ȷ̄. de p̄scrip. si diligenti. & ȷ̄. de deci. dudū. sic & in cōsuetudine causa allegari debet. arg. ȷ̄. de censi. peruenit. Et dici consueuit q in cōsuetudine allegari dēt cā, & in p̄scriptione titulus. De hac materia inueniēs ī. de consuetu. c. vlt. sed hic nulla cā siue titulus fuit allegatus, & tamen p̄scripsissent, si peruenissent ad legitimum tempus, vt hic patet. Ad hoc potest dici, q in huiusmodi incorporalibus sola patientia habetur ꝓ titulo: nā patientia loco traditionis hr̄ in seruitutib. ff. de pub. in re act. si ego. §. 1. & ff. de seru. quotiens 2. Vel dicas q speciale est circa ista incorporalia iura, q nō est necesse allegare ibi titulum: sed hoc solum sufficit, q nec vi, nec clam, nec p̄cario vsus sit tali iure. ff. si seru. uen. si quis diuturno. & ex eo q erāt in quieta possessione, præsumebatur q nec ui nec clam, nec p̄cario possiderent Arg. cōtra. ȷ̄. de p̄scri. si diligenti. Solu. qui enim ex sua gratia, illud debet protestari. 7. q. 1. pontifices & ī. de elect. Cumana. & hoc forsitan uoluerunt probare illi canonici, q illi clerici non fuerant in electione iure proprio. sed de gratia quasi negatiue.

Præscri-

† Aliàs sic legit: illa quidem ad uos, &c.

Credo q ad hoc inducit 1 ɔtriū, quia ibi dicit, tex. restituēdū esse q res eccle uel ꝓprias suas substantias perdidit. Sed dic, q licet ibi dicat fieri corporalium restōnem nō ꝑ hoc negat qui ēt i incorporalibus ueri. dēat qd ēt alibi exprimit. 2. q 2. ... lus 2. ff. de seru. l. pē. in fi. Joan. An.

Cōcor. l. & si fortis. §. hæc aūt actio cū glo. in uer. dñi. ff si ser uen. & Insti. d act. § ɔtra in glosal. tius.

Sed obstat, ut C. d p̄scr. 30. ann cū notissimi. ibi agēdo ꝑsonali deducit ī iudicium hypothecariā. sed illud iō qa ē illi' accessoria s̄m Io. & Vin. Io. A.

Hui' periodi sensus talis ē, clerici cōuētualiū eccl'arū & q h' ī. dictū ē, q in trib' epōrū electionib' interfuerūt, nō tn̄ acq siuerūt ius eligendi, qm̄ nōdū limo tp̄e id i' p̄scripserant.

Dicebat hic Io. & Vin hoc i' p̄ criptibile: non n. erat tale q nō posset cōpetere nisi ex priuilegio illud n. non p̄scriberet. 13. q. 1. in summa. Io. A.

Dicebat Host. q refert an cōsuetudo allegēt vt uideat ac q̄situ ius seruitutis & tūc nō exigit cā; sed vsus hr̄ loco tituli, uel cā ꝑ l. fin alleg. an ad hoc uideat acq̄situs cēsus: & tūc reqrit cā. ut in dec. peruenit. ratione huius uideas hic ꝑ eun dē Host. & Io A. & de hoc ul d ampli', ȷ̄. de censibus c. quū to.

a ¶ *Præscriptionem*. Videtur q hoc ius (quia quasi seruitus est) præscribi non possit: quia seruitus nec in bonis alicuius, nec extra bona est. ff. de vsufru. lega. l. 1.

b ¶ *Actore non probante*. C. de edē q accusāte. 6. q. vlt. c. accusator. C. de pba. actor. & ī. vt eccl. benef. vt nostrum. §. cū. n. Ber.

reb. incorporalib. datur actio possessori p tuendo iure suo: vt in pxi. c. dictum est. Vel verius dicas, q hic alter tm̄ fuit spoliatus, qui intentauit simul petitorium & possessoriū: reus vero qui possidebat, defendebat se super vtroq;, & sic quodam mō vtraq; pars deduxit vtrumq; in iudicium. ī. eo. cum dilectus:

CVm super. Diuidit i nā primo decise narrat factum. Secundo diffinit: ibi, *Eū qui*. Pars huius ī. de cōfes. cum super. Et primo possessorium. Secūdo petitoriū: ibi, *Verum*. Abb. Siculus.

C[ASVS] Vacāte Bethlehemitana eccl'a, duo electi fuerūt ad eā, R. subdiaconus dñi Papæ & P. canonicus sancti sepulcri. R. subdiaconus fuit ɔfirmat' p patriarchā Hierosolymitanum, & possessionē adeptus: sed postea per secularē potētiā spoliatus. Postmodū vterq; elect' ad sedē Apo. accessit: pdictus R. subdiacon' pposuit, q cū esset canonice elect', cōfirmatus ēt p patriarcham, & spoliatus p potentiam secularem: petebat electionē suā ɔfirmari, & restitui ad possessionem, qua fuerat spoliatus: pdictus P. petebat suam electionē confirmari. lite conte. super pdictis petitionib. & probationib. hincinde receptis, & examinatis, quia dictus subdiaconus pbauit se per potentiā secularē spoliatum, pp iustitia mediante ipsum restituit: verū quia tā possessoriū q petitoriū deductū fuit in iudiciū, & tam restōnis q electionis qō plenius examinata, & constitit dño Papæ electionē vtriusq; canonicā non fuisse, & iudex de qua re cognouerit, pnūciare debeat, electionē vtranq; cassauit. No. q possessoriū & petitorium simul pōt intentari, & idem intellige hic quantum ad hoc quod not. sup. c. proxi.

† Cap. 2. eod. tit. in 3. compil.

† Alias ita. Et qa se pbauerat. aliàs ita; Eum quia se pbauit.

pscriptionē a legitimā nō producti, sibi adquirere potuerunt: & actore non probante, b qui cōuenitur, & si nihil præstiterit, obtinebit: ab eorum impetitione super electionibus faciendis vos duximus absoluēdos, sæpedictis ecclesiarum clericis super hoc perpetuū silentium imponētes. ¶ Idem canonicis de Bethlehē.

¶ *Idem dicit quoad intellectū, quod decretalis supra proxima.*

CAP. IIII.

CVm † sup electione Bethlehemitan. ecclesiæ inter R. subdiaconū nrm. & P. canonicū Sepulchri Dominici qō verteretur: vtroq; se pro electo gerēte: cum præfatus subdiaconus à patriarcha Hierosolymitano fuerit confirmatus, c & infra. Eum † qui se probauerat per secularem potentiam spoliatum, restituendum d decreuimus iustitia mediante. ¶ e Verū qm tā possessoriū q petitoriū c deductū fuerat in iudiciū, & tā restōnis q electionis qō, plenius agitata, & cōstitit nobis electionem vtriusq; minus canonicā extitisse (cū iudex de qua re f cognouerit, pronūciare † debeat) vtramq; duximus sententialiter irritandam. ¶ Idem episcopo Nouioniensi.

¶ *Qui agit de proprietate, ante conclusionē cāæ, possessorio adipiscendæ vel recuperandæ agere pōt: post conclusionem vero & ante sententiā, hoc non potest, nisi iusta causa subsit.*

CAP. V.

PAstoralis † officij: & infra. ¶ Sane (sicut intimasti) contingit aliqn̄, vt cū is q se asserit spoliatū, suū trahit spoliatorē in cām, inter ipsa iuris auspicia g

quia non debet actori licere quod reo non licet. ff. de reg. iur. non debet. sed verius est q alter tm̄ petitoriū intētauit; qui dicebat se canonice electum; quia & hic non dicitur, q vtraque pars deduxit in iudiciū vtrunque possessorium, & petitorium.

f ¶ *De qua re*. ff. de iudi. de qua re. hæc regula fallit in cā criminali epi. 3. q. 6. quamuis. & cap. dudum fallit in snia lata à superiori. ī. de re iud. de cætero. fallit vbi sola cognitio demandata est. inf. de testi. cum olim. §. verū. & sup. de of. ord. dilectus. 1 Item fallit in incidentib. qōnibus: vt dictum est sup. de ord. cog. c. 1. C. de ord. iu. adita. vñ ita itelligitur de qua re cognouerint principaliter, scilicet de ea pronunciare debet. vt hic: quia petitorio & possessorio principaliter agebatur ab altera parte.

† In codice Barbatiæ ita: de ea pronunciare debeat.

1 Cōcor. l. de qua re. cū not. ff. de iud, & l. à diuo pio. ff. de re iud. eod. titul.

† Cap. 1. eod tit in 3. compil.

ADDI. Item fallit propter appellationem, recusationē, vel reuocationem: quia tunc pronunciare non potest minor iudex, qui cognouit. inf. de appel. dilectus. Ioan. And.

PAstoralis. Duæ sunt partes. In prima ponitur consultatio. In secunda responsio: ibi, *Consultationi*. Secunda subdiuiditur in duas partes. Nam primo respondendo distinguit, an sit vel non sit in causa conclusum. Et 2m membrum: ibi, *Si vero*. Prima secundæ tria facit. Primo rñdet ad primum mēbrū distinctionis. Secundo: ibi, *Cum legali*. rñsionē probat lege. Tertio: ibi, *Aliis*. protestatur. Secunda secundæ ēt facit tria: quia primo respondet secundo membro, respōsionis causam inserendo: ibi, *Ne lites*. Secundo in verb. *Nisi*. vnum casum excipit, quem statim exemplificat: ibi, *Puta*. Tertio: ibi, *His igitur*. dat generalem doctrinam. Abb. Sicul.

CASVS Aliqs fuit spoliatus ab aduersario suo, spoliat' traxit spoliatorem in cām requisitus a iudice quo iudicio velit experiri, ipse statim obtulit libellū super pprietate, de illata violentia nullam faciens mentionē, postquā fuit in cā pcessum, vult redire ad possessoriū, & agere de violentia sibi illata, nouū iudiciū super possessorio intētando: qritur quid iuris sit? Rñdet q ille qui cœpit rē vendicare, bñ pōt agere possessorio iudicio, qd proponitur p recuperanda possessione, seu ēt adipiscenda, antequā sit renunciatū aut cōclusum in iudicio proprietatis primitus instituto. & hoc pbatur p legem, qua dī, q ille q fundū cœpit ab illo vendicare, cu quo interdicto vñ vi poterat experiri, pēdente iudicio pprietatis pōt nihilominus agere interdicto vñ vi, alijs possessorijs iudicijs, s. interdicto vti possidetis & vtrobi, in suo robore duraturis, q de sui natura pcedunt vēdicationē dominij, nec simul tractari pñt cum proprietate. Si vero renunciatū sit aut conclusum in iudicio pprietatis, vt iā possit p diffinitiuā sniam terminari, ne lites ex litib. oriantur, & via possit fraudib. aperiri, cā nō decisa, possessorio non erit vtendum, nisi iudex qui de cā cognoscit, ex iusta cā viderit hoc expedire, puta, si ex aptis indicijs facile arguit iniquitas inuasoris, vel p malitiā q casu spoliato sub traxerit facultatē pbandi dñium. His & alijs causis inspectis (q ptinent æquitatē, aut iuste mouerint aium iudicātis) poterit agi iudicio possessorio, postquā ēt fuerit cōclusum in iudicio pprietatis. No. q à iudicio pprietatis anteq̄ sit in eo conclusum, pōt quis redire ad iudicium possessorium, & ēt postquam conclusum fuerit, ex iusta causa: vt dicitur hic in tex.

e ¶ *Confirmatus*. Ex hoc principio, & ex fi. c. colligitur, q cōfirmatio nil iuris confert, vbi electio canonica non fuit. sup. de elect. cum inter canonicos & c. cum dilecti. tamen si possessionem fuerit adeptus, & postmodum spolietur, debet restitui, quamuis non fuerit electio canonica: ut hic patet.

¶ *Gl. seq. alle. vnam concor. quærit, & dupliciter soluit. secundo quærit. arg. affirmatiue per duas ll. contrarium soluit.*

d ¶ *Restituendū*. Solo verbo restituit eū, qa in eadē snia destituit eū. sic ī. c. pxi. Quid ergo pdest talis restō: quantū ad hūc casum nil pdest. nisi qa satisfit iuri & petitioni actoris. ff. de iud. de qua re. & hoc posset qñq; pdesse quo ad fructus restituēdos, vt spoliator restituat fructus pceptos, & q pcipi potuerūt a tpe deiectionis vsq; ad tps litis conte. super pprietate. & ita licet obtineat in pprietate, tñ pp ea qa ius sibi dixit, quātū ad possessionē, restituere dēt fructus pceptos. Sed nunqd ille q est in possessione, vtet fructib. Vr q sic: qa alimētorū cā veritati nō piudicat. ff. d his q sui vel alie iur. sunt. si iudex. Et pupillus pp inopiā qñq; pcipit alimēta a scripto hærede, q appellauerat vsq; ad finē litis. ff. de inoffi. test. si instituta. §. de inofficioso. Sed ɔriū verū est. 1 qa cū canonicū nō habuit ingressum, dēt restituere fructus, quos inde pcepit. & est expressum ar. ī. de præben. dilecto. & melius ī. de iu. pat. cum dilectus. in fi. quia quasi intrusus est: vnde nil debet inde commodi habere: ne de improbitate sua commodum consequatur. & est arg. ad hoc quasi expressum. inf. de restit. spol. grauis. & fructus illi restituendi sunt ecclesiæ vnde illos percepit.

1 Adde q hæc opin. gl. ē color & verior, cum qua concor. l. hæres. ff. d iud.

¶ *Gl. seq. no. duas petitiões, & c. alle. 7 iura. scdo q̄rit, & dat tres sol.*

e ¶ *Tā possessoriū quàm petitoriū*. Et sic duæ petitiōes eodē iudicio expediunt. arg. C. de of. rec. puin. l. 1. & ī eodē libello. & sic vno pcessu duplex ɔmodū qs ɔsequit. ar. ff. p socio. si fratres. §. si plures. & ff. fa. erc. hæredes. §. si de plurib. ff. de act. emp. & vē. nō ē nouū. & ff. quorū leg. l. j. §. qd aut. & ī. e. cū dilectus. & ī. eo. c. 2. & ī. de cape. mo. dilectus. Sed qualiter possessoriū & petitoriū deductū fuit in iudiciū ab vtraq; parte? de hoc dixi s. eo. c. pxi. Quidā dñt q neuter possidebat, alias nō potuit intentari: sed ab vtraq; parte hoc nō posset fieri, nisi vterq; fuerit spoliatus, sed alter tm̄ fuit spoliatus: vnde potest dici, q in

g ¶ *Auspicia*. Idest, exordia litis. C. de excep. l. pen. & C. de codicil. l. vlt. 1. respon.

¶ *Glos. seq. not. tres casus, quibus delegatus petitorium & possessorium cognoscit, & signat contrarium.*

a ¶ *Requisi-*

requisitus, [a] quo malit experiri [b] iudicio litē proprietatis ingreditur, de illata sibi violentia nullā faciens mentionem: cum autem fuerit in causa processum, nouum iudicium super possessorio nititur inchoare: & infra. ¶ Consultationi tuæ taliter respōdemus, quòd possessorio quidem iudicio, quod [c] de recuperanda seu adipiscenda possessione proponitur, antequam renunciatum sit, aut conclusum [d] in proprietatis iudicio primitus instituto, agi potest [e] ab eo qui rem cęperit vendicare: Cum legali sit prouisione statutum, eum qui fundum vendicauerit, ab eo cum quo interdicto (vnde vi) potuit experiri pēdente [f] iudicio interdictū, [g] posse nihilominus intentare: [h] Alijs possessorijs iudicijs in suo robore duraturis, q̄ vendicationē dominij sui natura p̄cedunt. ¶ Si uero renunciatū fuerit vel conclusum, vt iā possit cā proprietatis diffinitiuæ sententiæ calculo terminari (ne lites litibus inculcentur, & via possit fraudibus aperiri) causa [i] non decisa possessorio non erit vtendum: Nisi iudex qui de causa cognoscit, hoc ipsum ex iusta cā viderit expedire: † Pu-

a ¶ *Remissitur*. à iudice scilicet, & hoc cā vtraque cā cōmissa est iudici: vt s. eod. cap. 1. Idem videtur si cā proprietatis est ei commissa arg. C. de rei. vend. ordinarij. Idem est etiam vbi cā est simpliciter commissa infra de sequestra. c. 1. Licet sit cōtra arg. C. si à non compe. iud. si de proprietate. [1] quia continētia causæ diuidi non debet. C. de iud. nulli. & sup. eo c. 1.

b ¶ *Experiri*. id est agere. alibi ponit pro defēdere sup. de iudi. ca. 1. nemo enim sine actione experit. sup. de iud. examinata. ff. de admini. tut. quotiēs § item si temporali. ff. de nego. gest. si pupilli. § fin. Item est hic arg. q̄ cū plures actiones nomine eiusdem rei competunt: vt ff. de mino. uerum. vna illarū est eligenda. ff. de trib. q̄ in hæreditatē. §. eligere. ff. de regu. iur. nemo. 2. §. quotiens.

¶ *Gl. seq. prosequitur triplex possessoriū: scilicet adipiscēdæ, recuperādæ, & retinendæ: & ponit tria interdicta primi, duo secūdi, et duo tertij, demum ponit quadruplicem lecturā illius uer. Alijs possessorijs. prima, quod loquitur de possessorijs retinendæ. & soluit contrariū de §. nihil. secunda loquitur de interdictis, quæ habēt mixtā causā. tertia de præparatorijs, quarta, secundum casum l. 1. C. de appella. & in fin. primam approbat.*

c ¶ *Quod de recuperanda*. Ad intelligētiā hmōi, not. q̄ triplex ē iudiciū possessoriū, uel pro adipiscenda possessione, uel recuperāda, uel retinēda. Pro adipiscēda possessione p̄ponit interdictū: quorū bonorū, & interdictū quorū legatorū, & Saluianū interdictū. ff. quo bon. l. 1. & ff. quorū leg. l. j. & ff. d Saluia interdict. l j. Interdictū p̄ adipiscēda possessione dat bonorū possessori. & hæredib. hæreditarijs. Inst. de interdict. § adipiscēdæ. Bonorū possessor nomē ē iuris, sicut & bonorū possessio. ff. de verb. signifi. hæreditatis l. 1. bonorum possessor dr̄ ille q succedit de iure p̄torio. Inst de interdic. §. restitutoria. in gl. bonorū Et dr̄ iō adipiscēdę possessionis: qa licet hęres hoc ipso q̄ est institutus, & hæreditatē adijt, efficiatur dominus rerum hæreditariarum, tamē possessionem earum non adipiscitur, nisi apprehendat possessionem. ff. de acq. possessio. cū hæredes in prin. & si ab alio possideantur, pōt adipisci earū possessionem per istud interdictū. Pro recuperanda possessione datur interdictum unde ui: & quod ui aut clam. Pro retinēda possessione datur interdictum vti possidetis, pro re immobili: uel utrobi pro re mobili hoc habes. Inst de interdi. § adipiscendæ & § seq & j de proba. c. licet. Si ergo aliquis cœpit agere rei uendicatione, pōt redire ad iudicium possessorium qđ proponitur pro recuperanda possessione. uel adipiscenda pendēte iudicio proprietatis: ut hic dr̄, & inf. de test. significauerūt. in prin & ff. de ui & ui arm. cum fundum. §. ult. & ecōuerso de possesso rio pōt redire ad iudicium proprietatis, sed ad interdictū de retinenda possessione, non pōt redire pendēte iudicio proprietatis primitus instituto, s. uti possidetis, uel utrob', quæ proponuntur pro retinenda possessione: nec ecōuerso pōt redire ad iudicium proprietatis, postquā cœpit agere, uti possidetis; qa sibimet esset contrarius: qui enim proponit rei uendicationē, dicit aliū possidere. ut sup. de iud. examinata, qa possidenti non datur act. Inst. de acti. § iste quoq; & q agit uti possidetis. dicit se possidere: uñ pēdēte iudicio p̄prietatis non pōt redire ad aliud. Nec obstat quod legit. ff. de acq. possess. naturaliter. § nihil. in fin. ubi dicitur q̄ non negatur ei interdictum uti possidetis, q cœpit rem uendicare qa illud intelligitur de eo qui ignorabat se possidere. [3] Vel pōt dici q̄ ibi renunciauit primæ actioni antequā inchoaret secūdam. Et de his interdictis, s. vti possidetis, & vtrobi. potest intelligi qđ sequit in littera: alijs possessorijs iudicijs in suo robore duraturis, &c. qa in his interdictis prius oportet scire qs sit possessor, q̄ quis sit petitor: vt Insti. de interdi. § retinendæ. & ideo dicit hic q̄ iudicium possessionis de sui natura p̄cedit vēdicationē dominijs. Io. Alij volūt intelligere q̄ dicitur; alijs possessorijs iudicijs in suo robore, &c. de illis interdictis, quæ mixtam habet cām, in quibus dēt qs probare dominiū suum, & possessionem suam, [illegible] 30. diebus illo anno, sicut est interdictū de itinere actuq; priuato, quod datur volenti reficere iter ff. de itinere actuq; priu. l 3 § hoc aūt interdicto. & l. 1. & 2 sic j. de rest. spol ex transmissa & idē in interdicto qđ datur de aqua ex castello ducēda. ff. de aqua quoti. & æsti. l. 1. § ait prætor. In talib. n. interdictis non redit quis ad cām possessionis omissa cā dominij. Sed certe de istis non videtur q̄ possit intelligi: quia illa interdicta de sui natura non præcedunt quæstionē dominij: quia ibi simul agitur de possessione & de iure dominij: vt dr̄. ff. de itine. actuque priuato. l. 3. §. hoc autem interd. cto. Vel intellige illud de alijs interdictis, quæ sūt quasi præparatoria ad rei vēdicationē: vt sunt interdicta d liberis exhibendis, & de tabulis exhibendis, vt prius appareat qs possideat, & tunc detur alteri rei vendicatio. arg. C. de rei ven. ordinarij Vel potest intelligi, quia cum agitur de possessione & violentia, prius agi debet de possessione, vt appareat qs possideat, vt postea q possidebat, de violētia sibi illata experiatur, & sic nūquam econuerso. C. de app. l 1. & illa verba: quæ vendicationē, &c. non faciunt implicationem, sed demonstrationem notāt, quasi dicat possessoria interdicta volunt prius tractari. q̄ rei vendicatio. ff de rei. vend. is qui destinauerit. licet quandoq; secus fiat prior tamen intellectus verior est.

d ¶ *Conclusum*. Hoc sumptū est ab Auth. de testi. §. quia uero multi. coll. 7. sic j. de fi. instr. cū dilectus. & si mandatū [4] reuocetur post conclusionem: nihilominus fertur sñia non obstāte tali reuocatione. sup. de procu. auditis. in glo. ad illum.

e ¶ *Agi pōt*. Nouo tñ iudicio, & renunciato priori, & sic saluabis opinionē Ioan. & B. quæ hic reprobari vr̄. & j. c. proxi. q dixit q̄ nunquā simul agendū est possessorio & petitorio, & ab eodē. C. de rei vend. ordinarij. & C. quorum bon l. vlt. & C. de interdic. incerti. sic intelligitur illa lex. ff. de acq possess naturaliter. §. nihil. quia ibi renunciauit primæ, qui inchoauit secundam.

f ¶ *Pendente*. id est, renunciato, s̄m Iac. But. sed hæc expositio multū est extranea, & c̄ria huic litteræ, nec probat aliquo iure. S̄m canonicā æquitatem plane stat verbum in sua significatione: vt j. de testi significauerunt. uel pendente quousq; constet de possessorio: ut si succumbat in possessorio, reuertatur ad petitorium Sed si obtineat in possessorio, qd erit de priori iudicio? Fiat quod dicitur in prædicta decre. significauerūt.

g ¶ *Interdictum*. Interdictum dicit: quia inter duos redditur non ab interdicendo Insti. de interdi. § sunt tamē. Interdictū olim erat quædam formata & solemnis conceptio verborum qbus prætor aliquid fieri iubebat vel prohibebat. Insti. de interdi. in princi. hodie non seruatur solennitas interdictorum: sed loco cuiuslibet interdicti datur utilis actio in factum. Insti. de interdi. §. ult. Bernar.

¶ *Glo. seq. quæris: arg. affirmatiue. soluit contrarium. Vel ponit tres effectus sententię latæ super possessorio, secundum Panor.*

h ¶ *Intentare*. Sed nunqd si probauerit uiolentiā, debet ei adiudicari p̄prietas? Videt q̄ sic. 16. q. 6. placuit C. vn ui si quis in tantam. sed hoc non est verum, q̄ quis amittat dñiū rei, iō qa commisit violentiā: & hoc non est ex natura interdicti, sed ex pœna illius constitutionis, si quis in tantam. Vnde si vult sibi rē adiudicari, proponat conditionem ex illa lege, si quis in tantam. quia per interdictum, unde ui, non consequitur hoc. sed possessionem cum fructibus.

¶ *Glo. seq. not. quòd succumbens, &c. obijcit, & soluit.*

i ¶ *Causa non decisa*. Ergo si aliqs succubuit in iudicio p̄prietatis: adhuc postmodum pōt redire ad possessoriū: sicut econuerso: [5] arg. s. de elect. querelam. & j eo. tit. c 3. qa alius ē modus agēdi, & aliud petit q prius. ff. de excep. rei iudicatæ. cū qri tur. & l seq. Arg. c̄ j eo c proxi ubi ille q obtinet in p̄prietate obtinet in possessorio. Possessio. n. uidet esse pars p̄prietatis: sicut usus fructus pars dñij. ff. de usufruc. l. 4. uñ obstat exceptio rei iudicatæ. ff. de except. rei iud. si qs cū totū. in fine. Ad hoc dicas q̄ si nuda p̄prietas d ducta ē in iudiciū. post iudiciū pōt agi de possessione: qa nil hēt cōe p̄prietas cū possessiōe. ff. d acq. pos naturaliter. § nihil. secus si utrūq; dductū ē in iudicium

[1] Sol. illud pōt intelligi, qñ delegās expsse inhibuit, ne cognosceret de possessione: vel vbi petitoriū tm̄ fuit p̄positū, & sup possessorio p̄nūciatū. s de ord. cogn. cū dilectus. ad fi. vel verius ibi dr̄ q̄ per sñiam latā sup possessionē, nō p̄iudicat volēti agere sup proprietate, secundum. Ho. Ioan. An.

[2] De materia interdictorū late p Iasonē. & alios in §. oium Instit. d act. & alibi sæpe in multi. paragraphis eiusdem tituli.

[3] Idē Inno. & si dicas quo potuit ignorare se possidere? Rñdet Host. q̄ is cui successit p aliū possidebat: & hoc potuit hæres p̄babiliter ignorare. ff. de regu. iur. q in alterius. & sic det p̄babili ignorātiæ subueniri s̄m eū quæ not. d ele. exco. ini. Apostolicæ. Io. An.

† Vide text. i l. de lite cū. glo. 1. & not. C. de dot.

[4] Procuratoris non iudicis, ne sit j. j. tit. 1. audita. Io. An.

[5] Cōcor. gl. fin. in l. certi C. de inter. & Cyn. in l. 2. ff. cod.

dicit sup.e.c.r.3.& 4.& ī.c.xxi. Iudex tñ q cōdēnat de ,ppriet ate, p ons adēnabit de possessione:nisi reus excipiat de possessione.f.pactū vel viucapionē,& hoc faciat ante sniam ff.de rei ven.officiū.ver.vbi.n.10.Si.n.aliquis ,g bauit de possessione, & de proprietate: & indeterminate i de vtraq; actū est,succūbit in vtroq;.sup e c.1. & 2.ī.c.pxi.Verum est er,o,quod q succumbit i proprietate & in possessorio.adeo.n.preualet ,pprietas possessioni,q q obtinet i ,pprietate, erit potior in possessione,cū de vtraque simul actum est:licet solo verbo pdiderit cōmodū possessionis.ar.16 q 3.c.placuit §.quod si mala fide,& possessio semper sequitur proprietatem ff.de rei ven. officium. in fi. ar.ff depo.l.bona fides verumtamen iudex q de proprietate tm datus est, non potest cognoscere de possessione C. si a non compe. iudi. si de proprietate.

¶ Gl.seq. quaerit obijciendo, & respondet.

¶ Quasi sec⁹ sit si quasi duobus modis agendi ab eodem agebatur, & de possessione p se & de proprietate p se.inf ti.j. cum ad se dem. & ff elec. querelam.Io. And.

† Cap. 4. eod.tit.in 3.compil.

† Vide te. in l. et & ibi Bar.ff. de mino.

ta cū ex perspicuis indicijs facile arguit iniquitas inuasoris,& ipso iuro casu seu malitia probandi dñium subtraxerit facultatem. a

¶ His igitur & alijs causis inspectis (q cōtinēt æquitatē, b aut iuste mouerint aīum iudicantis) postq̄ et cōclusū fuerit, posse agi possessorio iudicio nō negamus.

¶ Idē epo & officiali S.Andreæ.

¶ *Si petitorio & possessorio simul actum sit vna snia terminantur: & præmittitur possessorium in terminando, sed in exequendo præualet petitorium.*

CAP. VI.

Cum † dilectus, & infra, ¶ Ad quartū breuiter respōdemus, q cū super possessorio c & petitorio simul est actū,vtrūq; vna snia dēt terminari. † Sed licet in pronunciatione, sit possessio pmittenda, in executione tñ debet proprietas præualere. d

¶ Idem Veron. episcopo.

¶ *Adiudicatur illi beneficium, qui probauit collatorem suum fuisse in possessione cōferendi,collationis tpe: per hoc tñ non prohibetur succumbens agere de proprietate iuris conferendi cum ipso collatore. hoc vult ista littera.*

CAP. VII.

Cum † olim qō, quæ inter archidiaconū ex vna parte,& archipresbyterū & canonicos Vincētinæ ecclesiæ ex altera, & infra. ¶ Qm̄ p attestationes nobis constitit euidenter q ab episcopis Vincentinis archidiaconatus ipse sine reclamatione

a ¶ *Facultatem.* Si nō potuit ,pbare dñiū (vt hic dicit) quid valet redire ad possessorium,cum videatur condemnandus, quia sententia super proprietate trahit ad sententiam super possessione.ī.c.proximo? Respon.deo,pōt valere quo ad fructus,quos recuperat a tēpore deiectionis. Item quia ex quo habuit possessionem,habebit commodum retentionis, nisi aduersarius proprietatem probauerit C.de rei ven.res alienas. Et quia si spoliator rem petat, potest ei obijci quod am. si tuus, si quod habebat per condictionem ex l pradicta,si quis in tantam.

b ¶ *Aequitatem.* Quā iudex semper dēt habere poculis. ff. de eo q certo loco.q si Ephesi.in fi & vbi proditū non est ius ,pcedere dēt iudex æquitate pensata.sup.de transact. c. vlt. Ber.

Cum dilectus. In procedendi facultate pht concurrere petitoriū & possessoriū:in terminandi mō possessoriū petitorio pfert: in exequēdo vero petitoriū possessorio pualet. h.d.Primo ponit decia ofultatio.Secudo rñsio.ibi, *Ad quartū.* q facit tria.Primo pupponit modū procedendi:Secundo declarat ordinē terminādi:Tertio edectū exequēdi Abb. Sicul. Pars huius hr sup.de arb.cū dilect⁹.& ī.de fi.instr.cū dilectus.

CASVS Aliquis possessorio & petitorio simul egit ɔ aduersariū suū:quærit iudex, qualiter deberet ferre sniā Rñdet pp q cū simul est actu possessorio & petitorio, vtrūq; dēt vna snia terminari sed in ,pnunciatione pmittēda de possessorio,& in executione dēt proprietas pualere, fm quod factū fuit. sup. eo. cū ecclesia & c.cu sup.No.q petitorio & possessorio simul pōt egi,& vtrunq; vna snia terminari debet.Item in executione sententiæ qō proprietatis prætertur quæstioni possessionis.

¶ *Gl. seq. ponit vnam lecturam, cui signat contrariam: ponit aliā, signat etiam contraria: ex quibus concludit, & contra conclusionem adleg. de §. quia autem. & soluit, reuertitur ad secundam opinionem, quam dicit fuisse M.& respondet ad ipsius contraria.*

c ¶ *Possessorio & petitorio.* Quidam intelligunt qd hic dicit, qñ vnus agebat iudicio vti possidetis, & aduersarius agebat contra eum rei vendicatione:& sic intelligunt sup.eo ad vltimum.& ita planus est casus.Sed contra est quod legitur.ff.vti pos.l.1.§.inter litigatoris.quia vti possidetis, dr dari inter duos qui dicit se possidere, ● vt ibi,Vñ verius est,q idem homo ,pponebat simul de recuperanda possessione & proprietate cōtra aduersariū suū.& fm hoc signant contraria. C.de rei ven. ordinarij.& ff.de iud si de vi.C.de interd.l.incerti.C.quo bo. l.vl:.Per istas dicebant L. & B. q nunquā poterat simul agi iudicio possessionis & proprietatis.ar.ī.eo.quoru leg.l.1. §.ga aut.Sed illud est, q reus no certificabat ɔ actorē, & iō simul proponit petitio hæreditatis,& quorū legatorū M.in contraria fuit opi.q possit agi simul de illis, & nos sumus in eadem opinione,i.q simul possit agi de possessione recuperanda, & de proprietate ab eadem persona, nec est istud contra ordinem iuris,nec contrarietas uel repugnantia hic inuenitur:qa non sunt contraria,ut hic patet, & sup.eo.cum ecclesia.& c.cū super.& ī.de capel.mo.dilectus.& ll.prædictæ, ordinarij. incerti.& C.quo.bon.l.fi.nō intelligunt de tali possessorio ,p recuperanda possessione:sed interdicto vti possidetis ibi n ordinariū est q possessoriū primo tractet:qa pp euidentē prietatē simul agi nō pōt de ,pprietate, & vti possidetis ab eadē parte, vt dictū ē sup.c.,pxi.Si vero vn⁹ vult agere possessorio,& alter petitorio: illud nullo modo est admittē.ē. ī ti.,pxi.solicite.in litteris. e itē cū qs. & c. ex conquestione. quia qō spoliationis priuilegiata est. sup. de ordi. cog.super spoliatione. & 3.q.1.& 2. per totū. & cū actor agit vtroq; iudicio: reus potest se defendere sup vtroq;.sup eo cū ecclesia & c. cum super.& C. de of. rec.pro l.1. Bernardus.

a Imo datur etiam possidēti contra eū qui non possidet, sed inquietat.inf.de proba li- cet. ubi d hoc.Ioan. And.

f An.s.,p hærede uel possessore,an ,p legatario. Iot. And.

¶ G. seq. signat cōtrariū.

d ¶ *Præualere.* Sēper .n. proprietas tanquā dignior trahit ad se possessionem,vt sequatur dominium: quia iustior est petitio proprietatis.ff. depos.bona fides.vers.& hanc ,pbo.& ibi per gl. arg. ff. de pigno. actio. si rem alienam. arg. 16.q.3.c. placuit.§.q si mala ar. inf.de sequestr. c. 1.ar. contra.inf.de re iud.sub otra.& quod dicit, præualere intelligē quod simul est actum: ut hic dicit. Bern.

† Cōcar. l.si a te.in prin ff.de excep.rei iud.& l.et ff.de peti hæred.

† Omissis multis intellectib. huius ca. de quibus late Doctores hoc loco, hic mihi videtur satis aptius, q dis archidiaconus per eum elset electus, non tamē possidebat, uel quasi, & ro petebat ipsum archidiaconatum qd impugnabat canonici. hic ego in legēa deside ro, ut clarior sit intelligētia.

Cum olim. Potest summari principaliter duob. modis Vno modo vt faciat ad primam partem rubricæ, f. de cā possessionis, vt faciat largo modo, videlicet respectu commodi possessionis,& hoc intendit:Sufficit ei cui beneficium seu dignitas est collata, si probat q conferens erat in possessione cōferendi,collationis tempore Secundo modo potest summari magis proprie,& ad titulum, & ad secundam partem rubricæ.& sic:Succumbēs in possessorio , de proprietate pōt agere. Et certe hæc lectura, licet sit vera in se,non tamen colligitur ex littera. Et primo decise narrat processum. Secundo: ibi, *Quoniam.* reddit diffinitionis cām,soluit ol staculum , & diffinit.Tertio:ibi, *Reseruata.* protestatur, & cautam subdit. Abb.

CASVS. Inter archidiaconum Vincen.ex vna parte,& archipresbyterum & canonicos eiusdem ecclesiæ ex altera, orta fuit quæstio super iure eligendi archidiaconum: dicebant n. canonici q ad eos pertinebat electio archidiaconi: quare volebant eū remouere,cum non fuisset electus ab eis. archidiaconus dicebat, q electus fuerat canonice ab epō Vincen.,qui erat in quieta possessione eligendi archidiaconū, & duos antecessores ipsius elegerant epi Vincen sine contradictione canonicorum: super hoc procuratores vtriusq; partis ad sedem Apostolicam accesserunt: coram Papa petebat procurator canonicorū electionē archidiaconi cassari:procurator archidiaconi petebat eā confirmari ex cā pdicta,& litē contestati fuerunt super qōne præmissa, & quia ibi de præmissis cōstare nō poterat, de cōi consensu procuratoris vtriusq; partis, cā fuit iudicib. delegatis commissa: iudices receptis lrīs citauerunt partes, canonici petebant inducias deliberatorias , vt possent iudices recusare:iudices non obstantib. allegationib. canonicorum receperunt testes archidiaconi , & eam ipsam cum attestationib ad sedem Apost remiserunt. Dns Papa examinato negotio quia constitit ei per attestationes, q archidiaconat⁹ ecclesiæ Vincen.ab epis Vincen.collatus fuit duob.archidiaconis prinue,q ante ipsum extiterāt,sine otradictione aliqua canonicoru,& qa canonici pdicti nō potuerūt iudices recusare nec inducias deliberatorias petere , cū de assensu procuratoris vtriusq; partis dati fuissent , archidiaconatū pdictum dicto archidiacono p diffinitiuā sniam adiudicauit, canonicis Vincen.,ppetuū silentiū imponēs, salua qōne ,pprietatis sup collatione archidiaconatus ipsius,si otra epm Vinc. cōtēdere voluerint cū res inter alios acta alijs obesse nō debeat .No.q ille,q ē electus & institutus ab eo q est in pacifica possessione eligēdi, obtinet ex sola possessione, licet postea appareat ius ad alios ptinere. Ite iudex datus de assensu ,p curatoris dñi,recusari ab ipso non pōt Item res inter alios acta non nocet alijs. Item snia lata sup possessionem, non præiudicat proprietati.

¶ *Glos. seq. obijcit contra bonum actum, & soluit.*

a ¶ *Dub.* Sed qualiter potuit iste archidiacon' ex bino adm e̅pi ẽſe jui ius, cu nec ttin' tribuat ī. co. cū eccl'ia. ſed quadruplex actus neceſſarius vř. C de ſerui. l. vlt. §. alijs aůt. Sed hoc iõ contingit: quia qui eſt in quieta poſſeſſione eligendi vel præſentandi, põt eligere & p̃ntare: & ille ɔſequitur ius ex hoc. ſup de elec. querelã. j̄. de iure pat. conſultationib. qui. n ẽ i quieta poſſeſſione, dẽt vti iure ſuo quouſq; euincatur ab eo. j̄. vt lit. penden. c. 1. & 2. & 16. q. 4. volumus. & ſic conſequitur aliqs dominiū ab eo q non eſt dñs, & ſufficit hoc electo vel præſentato tm̃ in poſſeſſorio obtinere, i. q' elector ſit in quaſi poſſeſſione eligendi, ad hoc vt cõfirmetur electio vel p̃ſentatio per iura p̃dicta. ¹ *Gl. ſe. obijcit & ſoluit diſtinguendo, & ad inſtructionem caſus iterũ diſtinguit. Secũdo obijcit quod lit. non conteſt. &c. dat tres ſolutiones, quarum prima plus placet.*

b ² *Iudices recuſare.* ſic patet ex hoc loco, q ſi ꝓcurator tu' ipetrauit tibi iudicẽ, q̃ ñ potes eū poſtea recuſare ac ſi tu ipſe cū impetraſſes. ſup. de of. dele. ſuper q̃õnem. §. verum. Sed mirum vř, q factum procuratoris in hoc caſu præiudicet dño, cum hic non poſſet habere dñs recurſum ɔ̃ procuratorem: quia in caſu iſto procurator eſt non ſoluendo, vñ non dẽt nocere dño. ff. de dolo. & eleganter §. pen. & ff. de eo per quem fa. erit. l. vlt. in prin. Sed illa iura intelliguntur cum procurator dolum commiſit: ſecus eſſet ſi negligenter verſatus eſſet: & ſibi imputet qui minus diligẽtem procuratorem conſtituit. ff. de mi. cum mandato. in ñ. põt tñ pars læſa p p̃ negligentiam procuratoris noĩe eccleſiæ petere in integrum reſtitutionem. ī. de in integ. reſti. cum veniſſent. In caſu iſto dico, q ſi dñs dedit certam formam de certis perſonis pro iudicib. obtinendis, & ipſe egreſſus eſt illam formã petendo alios iudices, tunc non fit p̃iudicium dño, quin poſſit illos recuſare ſi voluerit. ar. ī. de of. dele. cum olim & C. de procu. ſi procurator. & hoc eſt expreſſum j̄. de ap. ſignificante. circa mediũ: ibi, ɔ̃ inhibitionem & per gl. ibi. Sed ſi ſimpliciter fuit cõſtitutus procurator ad impetrandũ iudices, non dando certum mandatum de certis perſonis: tunc non põt iudicem recuſare. ar. l. prædictæ, ſi procurator. Q. i præiudicet factum procuratoris dño, & qñ non, dř ſup. vt lite non conte. c. 1. ³ Sed qualiter fuerunt hic recepti teſtes lit. non conte poſt recuſationẽ, ſi nõ cõſentiebant in iudices; licet de ɔſenſu ꝓcuratoris eorũ fuerur obtẽti? Reſp. q iõ recepti ſunt nõ o. ſtãte recuſatione: qa in p̃ſentia Papæ lis fu erat per alios ꝓcuratores ɔteſtata, vt patet in antiqua decre. ⁴ aliàs nõ fuiſſent recepti ſi nõ ɔſenſiſſent: vel non valuiſſet receptio teſtiũ lite nõ cõteſtata. ī. vt lit. nõ cõteſta. per totu. Vel dic q bñ valuiſſent atteſtationes ẽt lite non conte. cū illi canonici fuiſſent actores, ſi fuerunt cõtumaces: vt j̄. de do. & contu. cãm q̃ vbi de hoc not. & ſup. vt lit. non conte. qm̃ frequenter in prin. vel ſi erant rei: qđ veri' vř per ipſam l'ram, & ſi contumaces ⁴ fuerunt bene pñt teſtes recipi lite non conte. ī. vt lit. non conteſt. qm̃ frequenter. quia agebatur de electione: ſed verum eſt q lis erat ɔteſtata.

c ⁵ *Aſſenſu.* Et ab eis eſſet reſcriptum impetratum, nec induciæ deliberatoriæ dandæ ſunt impetranti. 3. q. 3. c. induciæ §. ei autem. nec dilationis inducias petere debent, cum apud ſedem Apoſtolicam per procuratores vtriuſq; partis lis erat conteſtata, & hæc littera probat quod canonici erã' actores, quando impetrauerunt reſcriptum.

d ⁶ *Impetrante.* Et hæc l'ra probat q canonici erant actores: qa reo nõ imponit ſilẽtiũ: ſed abſoluit actore nõ ꝓbate. Ber. ⁷ *G. ſeq. obijcit quod exceptio rei iudicatæ, &c. & dupliciter ſoluit, & in fine ſoluit impropriètatem ad titulum.*

e ⁸ *Reſeruata tamen, &c.* Sic ī. de ele. querelã. Sed nunq d ẽps põt repellere iſtos p exceptionẽ rei iudicatæ: nam ſi ille obtinuit, q habuit cãm ab ẽpo: illud dẽt ẽpo prodeſſe: ſicut pactũ factũ a debitorib. hæreditarijs (ne ab ipſis petat̃) cũ emptore hæreditatis nocet vẽditori ipſius hæreditatis. ff. de pac ſi cũ emptore. ſed nõ eſt verũ: qa exceptio rei iudicatæ tranſit ab autore ſuo ad aliũ, ſ. emptorẽ. ſed ñ reuertit ad autorẽ ſuũ. ff. de exce. rei iud. ſi a te § vlt ſic ī. de ele. querelã. Eſt ẽt alia rõ: qa hæc ſnĩa lata eſt rõne poſſeſſionis inter cap'm & archidiaconũ: ſed ſi cap'lm poſtea voluerit agere ɔ̃ ẽpm, illa erit qõ proprietatis, & ſic erit omnino alia cã: quia ſnĩa lata ſuper poſſeſſione non obſtat agere volẽti de proprietate: ſed hic res inter alios acta fuit: vt inf. dicit vnde non obſtat ſuper proprietate ẽt inter eaſdẽ perſonas. *Hactenus procedit gl. Ber. quod ſequitur, eſt additio.* ⁵ Iſta decre. cõpetentius deberet poni in titu. de elec. ſicut decre. querelã. quia tit. iſte loquit̃ qñ inter eaſdem perſonas vertitur qõ poſſeſſionis & proprietatis: ut patet ſup. eo. p to. tit qđ hic non fit nec dř hic proprie qõ poſſeſſionis, quia non eſt actum poſſeſſorio iudicio: in quo caſu loq̃tur iſte titu ſed archidiaconus obtinuit: qa epiſcopus erat in poſſeſſione uel quaſi iuris eligendi. Vel dic q iſta decre. reſpicit tantum ſecundam partem rubricæ. Bern.

f ⁹ *Res inter alios acta.* Inf. de re iud. c. pen. inf. de præben dilecto. in ñ & inf. de do. inter dilectos in ñ. & ſup. de offi. dele. ſuper eo. & inf. de ſi de inſtru. inter dilectos.

¹ Vñ ƒm Hoſt. ẽt ſi vacaret archidiaconatu canonici appellaſſent ne ẽps cõ ferret, & ẽps nihilominus contuliſſet: tenet col'atio ẽpi: cui appellatio poſſeſſionẽ ſuam nõ aufert ad hoc, de ſup. negl. prælat. c. ñ. ubi dixi d hoc. & de maio. & obed. dilecti. in glo. ſed quid. Ioã. And.

² Adde p l. ſi pater. ff. de his q̃ in frau. credit. & l. 1. §. dictum ff. ne vis fiat ei.

³ Et in regiſtro ƒm Inno. qui dicit ibi patere, q poſt litẽ conteſ. de conſenſu procuratoris dati fuerunt tres iudices, quorũ alterũ recuſabãt canonici: quia conſanguine' archidiaconi. Ioã. And.

⁴ Dato ẽt q appellauerint ex prædicta cã fruſtratoria ƒm Innoc. ad hoc j̄. de do. & contu. cũ q. lib. 6. Ioã. And.

aliqua canonicorũ, duob. ᵃ archidiacon. cõtinue (qui ante ipſum extiterãt) fuerat aſſignatus: & quia canonici p̃dicti, iudices ᵇ recuſare minime debuerunt, cũ cã p̃dictis iudicib. delegata fuiſſet, de vtriuſq; partis ꝓcuratorũ aſſenſu, ᶜ p̃dictũ archidiaconatũ eidẽ p diffinitiuã ſnĩa adiudicare curauimus: canonicis Vincẽtinis perpetuũ ſilentiũ imponentes: ᵈ Reſeruata ᵉ tñ eis qõne proprietatis, ſuper collatione archidiaconatus ipſius, ſi forte ſup hoc conten lere voluerint aduerſus epiſcopum Vincentinum: cũ res inter alios ᶠ acta, non debeat eis præiudicium generare.

¶ Hono. iij. abbati S. Cypriani Torcel. diœceſis, & ſanctæ Mariæ nouæ de Venetijs.

¶ *Si petens rem ex vna cã ſuccumbit: ex' alia cã petere poterit. h. d. quoad litteram. Vel ſic: Petenti rem iure dominij, poſſeſſionem probare non ſufficit. h. d. quo ad titulum.*

CAP. VIII.

IN cã q̃ inter patriarchã Granden. ex vna parte, & abbatem & conuentũ monaſterij S. Georgij de Venetijs, ſuper ſubiectione ipſius monaſterij, ex altera vertebatur: inuenimus pro codẽ patriarcha probatũ, q inter alia abbas qñq; iuit ad eius ſynodũ, quinquaginta ſolidos Venetorum ei per plures annos exoluens: & infra. Ad hæc, cum de p̃miſsis l. ſolidis quos petijt ad ſubiectionis indicium, ᵍ à patriarcha ſit actũ, per ſnĩam diffinitiuã, q̃ ſup hoc contrariã reportauit: ei non adimimus (ſi alio iure ʰ de ipſis

IN cauſa. In prima deciſa diffinitio. In ſecunda proteſtatio: ibi, *Ad hæc.* Abb. Sicul.

CASVS. Patriarcha Grand. petebat ſubiectionẽ in monaſterio S. Georgij & l. ſolidos Venetorũ ad indiciũ ſubiectionis, intẽtãs poſſeſſoriũ, ſ. & petitoriũ. ſuper duob. p̃dictis articulis lite cõte. pars vtraq; ſuas ꝓbationes induxit. & qa patriarcha ꝓbauit ſe poſſediſſe, ac pcepiſſe p̃dicta, cũ diceret ſe ſpoliatũ p̃dictis, dñs pp̃ ipſum reſtituit; verũ qa vtraq; pars deduxerat ĩ iudiciũ quicquid iuris habuerat in p̃dictis, P. viſis priuilegijs p̃deceſſorũ ſuorũ ex parte monaſterij ꝓductorũ, pronunciauit monaſteriũ liberũ & ad Romanã eccl. nullo medio ptinere, abſoluẽdo monaſteriũ in p̃miſſis, & alijs q̃ iuriſdõnẽ & ſubiectionẽ reſpiciũt, ab impetitione patriarchæ, nõ obſtãte poſſeſſione ab ipſo patriarcha ꝓbata: qa nõ ꝓbauit tãto tp̃e ſe pcepiſſe p̃dicta, & p hoc renũciatu fuerit priuilegijs libertatis. ſed cũ de p̃dictis l ſolidis quos patriarcha petebat ad indiciũ ſubiectionis, ſit actum ab ipſo p ſnĩam q̃ ſup hoc ɔ̃riã reportauit, pp̃ hoc nõ adimit ptãtem ſi alio iure de p̃miſſis l. ſolidis voluerit experiri. Not. q non obſtat res iudicata, ſi ex alia cauſa eadem res petatur ſuper qua fuerat aduerſarius abſolutus.

¶ *Gloſ. 1. q. ſoluit imperitinentiam tituli.*

g ¶ *Ad ſubiectionis indiciũ.* Petebat patriarcha ſubiectionẽ in monaſterio S. Georgij. & l. ſolidos ad indiciũ ſubiectionis ab iſto abbate, vt ꝓbaret p hoc, q ei ſubeſſet. & j̄. de cẽſi. oĩs anima. 10. q. 3. illud & C. de ẽpiſ. & cler. nulli & in his actũ fuit a patriarcha poſſeſſorio & petitorio: in poſſeſſorio obtinuit, in petitorio ſuccubuit & ſic facit ad titulũ: alias nõ vř facere ad titulũ. & ſic patet q male fuit deciſa, & meli' fuiſſet poſita ĩ ti. de re iu. ſiue de exce. Qñq; vero cẽſus talis, eſt ſignũ exceptionis, qñq; ſolummõ ſignũ ꝓtectionis j̄. de priuile. recepimus. & tunc non eximitur a iuriſdõne diœceſani: vt d. c. recepim'. in ñ. & in gl. ñ. ⁶ ſed hic petebatur ĩ ſignũ ſubiectionis, ſicut & j̄. de cenſi. cũ venerabilis ſed quia monaſteriũ liberũ erat, & exẽptu per priuile. Rom. Pont. ſuccubuit in illo caſu, & in alijs quia non percepit ille tanto tp̃e ꝓ renunciatum vel præſcriptum fuerit priuilegium libertatis: ut patet in integra.

h ¶ *Iure.* Sic patet q q̃ rẽ petit, & ꝑcipue ĩ ꝑſonali actione ex vna cã, ſi ſuccũbat, q nõ obſtat ei exceptio rei iudicatæ, ſi poſtea petat eandẽ rẽ ex alia cã. ff. de excep rei iud. cu q̃rit. & l & an eadẽ §. actiones. Idẽ eſt in rei vendicatione ſi exprimat im vna cã. ff. de excep. rei iu. ſi mater §. eadẽ. Idẽ eſt ẽt in poſſeſſorio. j̄. de dona. inter dilectos & ff. de acqu. poſ. poſſideri. § ex pluribus. ⁷ ar. de hoc dictum eſt ſup. de lib. ob. ca. 2. vbi de hoc.

⁵ Ego in antiquis exemplaribus hoc quod ſequitur volut gloſã Bernardi. ſcriptum inuenio, nec dubito qui ſit Bernar. Facit ad hoc text. in l. cum quid. ff. ſi cert. peta.

⁶ Cõcor. l. cũ quidã. § diu' ff. de vſu. & l. Celſus. cũ no. ñ d vſuca.

⁷ Emptor qui vſucepit, poſſidet ꝓ ſuo & pro emptore, & hæres emptoris ꝓ hærede, & ꝓ emptore. 30. Ad

DE RESTITVTIONE SPOLIATORVM.

Visum est supra de causa possessionis: sed quia ea restitutionis possessoria est, io de illa submittit secundo Gof. Vel sic: V° iso qualiter possessio perdat: quia perdita restituēda est: ideo, & c. secūdo Host. Vel sic Vidimus supra quo ordine cāa possessionis & proprietatis tract. ā da sunt. sed q̄a dubitari posset, an spoliatus sit in distincte restituendus: io subiecit hanc rubricam. Abb. Siculus.

De hac materia tractatur. 2. q. 2. & 3. q. 2. & per totum.

experiri voluerit) potestatem.

TITVLVS XIIII.

De restitutione spoliatorum.

Gregorius nonus † episcopo Constan.

Aduersus restitutionē petentem non est audiendus reus de pprietate opponens, nisi actore consentiente.

CAP. I.

LICET multum. Si consēsit is qui restitutionem petit potest sibi qō proprietatis referri. h. d. In prima spoliati cōquestio. In secunda: ibi, *Quod si ita.* causæ commissio bimembris. Et secunda: ibi, *Alioquin.* Abb. Sicul.

LIcet multum: & infra. Conquestus est nobis Philasius † cæcus, eius campum ab ecclesiæ hominibus irrationabiliter occupatum. Quod si ita est, quamquam ante omnem contētionem a possessio ei debuerat violenter ablata restitui: b tñ quia Euentus diaconus ipsius ecclesiæ, consentiēte illo constituit se legitime probaturum, dictum campum eiusdem ecclesiæ iuris esse, veritatē inquire: & si hoc probatū fuerit, huic dicendum est, vt a sua intentione discedat: Alioquin res ei ablata reddatur.

¶ In oīb. manuscriptis exemplaribus deē uox, nonus. Continens ex serie capitū, Gregoriū septimum, legēdum admonet Antoni⁹ Augusti. ex li. 7. epistola 126. siue 530. registri B. Gregorij obseruat scribendum ita: Gregorius Constantio Mediolanēsi epō, habetur c. 7. eo. tit. in 1. cōp.

† Philari⁹ † Philagrius. † In codice Barbatiæ ita: ab ecclesiæ vectræ.

CASVS. Quidam cæcus conquestus fuit domino Papæ quod homines ecclesiæ, campum ipsius cæci occupauerant irrationabiliter: Quidam diaconus ipsius ecclesiæ Euentus nomine aduersario rñdit, q campus erat ipsius ecclesiæ: & hoc obtulit se probaturum: & cæcus rñdit si hoc pbare posset, q esset contentus: vnde super hoc scribit Papa Constantio episcopo dicens: quamuis antequam quæstio pprietatis tractari debeat, possessio violenter ablata ipsi cæco deberet restitui: tamen quia diaconus prædictus consentiente ipso cæco, obtulit se probaturum dictum campum ad suam ecclesiam pertinere inquirat de hoc veritatem: & si hoc probatum fuerit, ipsi cæco silentium imponat; alioquin res ei ablata reddatur. Not. q causa possessionis prius tractanda est, & restitutio facienda, quàm quæstio proprietatis, sed cæcus iste in hoc iuri suo renunciauit.

Gl. seq. abūcit ad tit. per tres ll. & vnā decre. & ad illas respondet.

a *Contentionem.* Si hoc petiuisset. ī. eod. c. proxi. & c. in litteris. & c. item cum quis. & s̄. de ord. cogni. super spoliatione. & 2. q. 2. per totum. & 3. q. 1. & 2. per totum. & sibi imputet iste cæcus qui renunciauit iudicio possessorio. 29. q. 2. cuius rei causa in glo. probare. Sed videtur q nō est restituendus si aduersarius incontinenti vellet probare dominiū. ff. ad exhi. l. 3. § ibidem & ff. ad Trebell. ille a quo. §. 1. & melius ff. vt in poss. leg. si is a quo. primo rñ. & ī. cod. litteras ad fi. sed nō obstant leges illę: quia non loquuntur in interdicto vnde vi: immo in interdicto de adipiscenda possessione & quod dicit decre. litteras illud speciale est propter periculum animæ. in casib. vbi ecclesia dispensare non potest, vt ibi patet.

Glo. seq. quærit, & soluit.

b *Restitui.* cum fructibus perceptis: & qui percipi poterant à tēpore deiectionis. ī. eo. c. proxi. & c. grauis. Sed quid si sumptus aliquos fecit ille diaconus in rem illam? Respondeo, nec petitionem habet inuasor, nec retentionem: quia donare videtur tamquam malæ fidei possessor. Instit. de rerum diui. § ex diuerso, & quicquid plantatur, seritur vel ædificatur, omne solo cedit, si radices prius egit. Instit. de rerum diui. § si Titius. immo tenetur etiam de eo quod casu perijt. ff. de lega. 1. cum res in tin. tamen sumptus necessarios sine quibus res facta eēt deterior, non debet restituere. C. de rei. v. cad. domū. & ff. de pet. hære. si à domino. § vlt.

¶ Vide de hac materia p Bar. in l. fundo. cū gl. ff. de rei vend. & tex. not. cū glo. in L. plane. ff. de pet. hære.

SOllicite. Petenti restitutionem non obstat exceptio ab iurationis facta post spoliationem. h. d. secundum glo. Io. And. Diu dit. Primo ponit causæ cōmissionem, in qua prius prouidet replicationi. qua probata repellit exceptionem, subiuittēs rationem: ibi, *Quia non est.* Secundo ponit finalem determinationem: ibi, *Sed testes.* Abb. Siculus.

CASVS. Quidā clericus H nomine dicebat se spoliatū ecclesia: vñ petebat restitui sibi ecclesiā: Respondebat eī, q nō fuerat spoliatus, sed spōte ipsā renūciauerat, dū eā possidebat, vñ non erat audiendus: & hoc probare volebat. Rñdebat, q & si verū eēt q renūciauerat, spoliat⁹ tñ renunciauit & inuitus: & hoc probare volebat. Cōsultus Papa q d super hoc eēt agendū mandat Vigornien epō, vt diligenter inqrat quo tpe H renūciauit ecclesiæ. & si cōstiterit illum spoliatū, cum eidem ecclesiæ renunciauit, contra ipsum testes alterius partis de spontanea renunciatione & iuramento prestito non admittat, antequam fuerit restitutus: quia non est verisimile q sponte iuri suo renūciauerit, qui spoliatus renūciat: sed testes ipsius H. recipiātur, quibus probare intēdit, q violenter prædicta ecclesia fuerit spoliatus. Not. q ei q petit restitui, non pōt referri quæstio pprietatis, q ius non habeat: & sic quæstio pprietatis nō præiudicat quæstioni possessionis: quia quęstio spoliationis priuilegiata est, vt ei nihil possit opponi, qd tangat quæstionem proprietatis, nisi p ūmo fuerit restitutus.

Alex. iij. Vigornien.† episcopo.

Petenti restitutionem beneficij, nō obstat renunciatio facta post spoliationem: quia præsumitur non spontanea. Et seriose addidit; quia præsumitur non spontanea: quoniam etsi probaretur spontanea, deberet obstare talis exceptio, vel renunciatio in beneficialibus.

† Vuigorensi. † Vigor.

CAP. II.

SOllicite † cures perquirere, quo tempore H renunciauit ecclesiæ, & si tibi constiterit eum spoliatum, c cum eidē ecclesiæ renunciauit: contra eum testes alterius partis, de iuramento, & renunciatione sponte facta (antequam restitutus fuerit) non admittas: † quia non est verisimile d quod sponte iure suo renūciauerit, qui renunciat spoliatus. Sed testes eiusdem H. quibus intendit se probare, quòd violenter prædicta ecclesia

† Post cōcil. Later. sub Alex. iij. par. 22. c. 1. & c. 1. eo. tit. in 1. compil.

† Istā rex. dicit hic Ab. eē singu. ad hoc q qñ aliqua exceptio opponitur i genere, q̄ in specie certa cōtēta sub genere conclu dit, intentum excipientis, in certa non debet per hoc exclu dit.

Glo. seq. arg. à contrario. secundo obijcit, quod ante ingressum. & c. soluit, signat contrarium de decret. super hoc. & remittit.

c *Eum spoliatum.* Ergo à 5rio sensu si non esset nō spoliatus bene reciperentur testes 5 eum. ī. c. proxi. ex eo enim q spoliatus renunciauit, præsumitur quod inuitus & coactus renunciauit: vnde contra talem præsumptionem non admittūtur testes (vt hic innuitur) nisi facta restōne. Sed quare mādat Papa inquiri quo tempore renunciauit, cū spoliatus ante cāæ ingressum debeat restitui. s. c. prox. & ī. eo. in litteris. & c. itē cum quis? Ideo de hoc inquiritur; quia si renunciasset eo tpe quo possidebat, & ipse postea peteret ecclesiam dicens se spoliatum, tunc reciperentur testes 5 eum q sponte renunciauit, vt sic defenderet se iste reus 5 istum petentem restōnem, vt sequitur in glo. ad fin & s̄. de renunc. super hoc. quæ cōluerunt signari 5ria huic: sed non 5dicit; quia in alio casu loquitur vt ibi dictum est. Sed si aliquis spoliatus petit restitutionem beneficij sui, & objiciatur ei q non fuerit canonice institutus, vel q sponte renunciauit, vel abiurauit: non est audiendus: quia ei non potest referri quæstio proprietatis, nisi postq̄ fuerit restitutus: quod esset si audiretur objiciens in iure minus canonicam institutionem, vel abiurationem spontaneā: vt ī. eod. in litteris. c. item cum quis. & c. ex cōquestione quia quæstio spoliationis priuilegiata ē, sup. de ord. cog. sup. spoliatione. Hic ergo tantum agitur possessorio: vnde aduersarius non est audiendus, mouens ei quæstionem proprietatis. quia nihil habet commune quæstio proprietatis cum possessione. ff. de acquir. poss. naturaliter. §. nihil. quare non obstat iuramentum restitutionem petenti, cum in ea non agatur de iure proprietatis, cui abiurando renunciauit spoliatus, sed possessioni non renūciauit vel abiurauit: quia iam amiserat eam per spoliationem, & ei quod non possidebat, renunciare non poterat, quare petit restitutionem. Si vero constaret q non spoliatus renunciasset: bene reciperentur testes aduersarij, q sponte renunciauerit, dum qete possidebat: vt in c. se. j. Et sic est arg. q lata sñia super proprietate, non obstat agere volenti de possessione, vt not. s. de cau. poss. c. pastoralis. & etiam arg. contra colligitur ibi, q obstet, in glo. ergo si aliquis, &c.

Vel qa veniens nō fuit admissus, quia fuit electus cū renūciando possessionem amiserit, secundum Inn. alle. decr. sup hoc. Ioan. And.

Quasi istud non sit excipere j petitione, sed reprobare probationem, secundū Petr. L. & Abb. Io. And.

Glo. s. ad rationem tit. add. aliam: secundo signat contrarium de decre. e j ponit opinionem: & dupliciter solait.

d *Quia nō est verisimil.* Contra hanc psum tionē nō admittuntur testes, ex quo cōstat q spoliatus sic renunciauit, & hic nō tm ex vi psumptionis, sed potius ex natura & priuilegio spoliationis: q a ea interans nō est recōuenēdus, nisi de alia spoliatione

tione euenireſ, vel ei in modū exceptionis alia ſpoliatio obijceret. ſ. de or. cog. ſuper ſpoliatione. Sed manifeſte vr̄ ꝯtria decre ſequēs, vbi obijciēs ſpontaneā abiurationē agenti poſſeſſorio, audit̄. Quidā ſic ſoluūt ꝯrietatē, ꝙ hic metu renūciauit, & nō corā ſuo iudice, & in ſeq. c. renūciauit ſpōte, & corā ſuo iudice. Verior eſt ſolutio, q̄a hic agebat̄ poſſeſſorio tm̄: in ſequēti poſſeſſorio & petitorio: vt patet i antiqua. Vel dic ꝙ hic cōſtabat eum ſpoliatū fuiſſe, cū renūciauit: q̄a hoc primo q̄ſitū fuit: vt dicit in prin. ſed in ſequēti nō conſtabat eū fuiſſe ſpoliatum: 1 imo dicebatur ꝙ nulla ſpoliatione facta, ſpōte dum poſſidebat renūciauit: & ſic admittit̄ ad probandū ꝙ nō ſpoliauit indirecte. ſic ī eo. cum ad ſedem. & ī. de teſti. ſignificauerūt & ī. eo. olim 1. arg. ꝙ ſicut admittitur actor ad ꝓbādum ꝙ fuerit ſpoliat⁹: ſic reus pōt & dēt admitti ad probandum ꝯtriū: qđ erit dū probauerit ꝙ ſponte renunciauerit, cū poſſidebat, & corā ſuo iudice, & ſi hoc ꝓbauerit patet ꝙ ipſum nō ſpoliauit. & ſic nulla ꝯtrarietas, & ibi ꝓceſſit renunciatio ſpoliationē, ſed econuerſo hic. & iō ſecus. & ita nō fuit ſpoliat⁹.

a ¶ *Spoliatur.* Quid ſi ſpoliatus ſtetit per annum ꝓ non petijt reſtitui, nunquid poſtea auditur? Vr̄ ꝙ nō: quia interdictum actio eſt prætoria, quæ anno expirat. Inſt. de perpe. & temp. ac. in prin. Rñdeo. prætoriæ actiones temporales ſunt quo ad pœnam: perpetuæ quoad proſecutionem ipſius rei. ff. de actio. & oblig. in honorarijs. ff. de vi & vi arma. l. 1. in princ. imo ſecundum canones videtur quod etiam ad damnum ſiue ad pœnam perpetuo agi poſſit: quia nulla conditio temporis opponi poteſt: vt 3. q. 1. redintegranda.

1 Ergo non obſtabat. ſed recitat ſeq. gl. ad tps quo repellitur ſpontanea probatio renunciationis. Ioan. And.

* Poſt cōcil. Later. par. 22. ca. 3. & c. 2. e. titul. in 1. compil.

† Vide te. ff. ſi quis vi. §. dēia. ff. de acq. poſ.

† Alias ita: ſed ſpōtanea voluntate

fuerit ſpoliatus, a (dūmō idonei ſint) recipere non poſtponas.

¶ Idem.

¶ *Petens reſtitutionem beneficij nō auditur, etiam ſi ſpoliationem probat, ſi probatur eum ſponte illud beneficium prius reſignaſſe.*

CAP. III.

ACcepta † cōqueſtione P. clerici, ꝙ violenter fuerat eccleſia ſpoliatus, vobis dedimus in mandatis, vt ſi hoc conſtaret, eam ſibi reſtitui faceretis. Quo cognito, reſponſum eſt ab aduerſario, id non debere proficere: eo ꝙ ſpontanea voluntate coram Eboracen. archiepō Apoſtolicæ ſedis legato præſcriptam eccleſiā abiurauiſſet: † & infra. ¶ Mandamus, quatenus ſi vobis conſtiterit quòd præfatus P. nullo metu vel vi coactus, ſed ſpontanee † prælibatam eccleſiam taliter abiurauerit: b ei ſuper hoc perpetuum ſilentium imponatis.

¶ Idem Vvigoren. epiſcopo, & Helien. archidiacono.

¶ *Interdicto de recuperanda, ſuccumbit reus ipſius abiuratione probata. h. d. quo ad titulum.*

ACcepta conqueſtione. Petenti reſtitutionem eccleſiæ, obſtat exceptio ſpontaneæ abiurationis. h. d. In prima parte ponitur conſultatio, continens commiſſionis formam & exceptionem. In ſecunda reſponſio: ibi, *Mandamus.* Abb. Siculus.

CASVS. Quidam clericus P. nomine conqueſtus fuit dño Papæ, ꝙ eccleſia ſua violenter fuerat ſpoliatus: mandauit Papa quibuſdam iudicibus, vt ſi de hoc conſtaret, eccleſiā facerent ſibi reſtitui: partibus coram iudicibus conſtitutis: reſponſum fuit ab aduerſario, ꝙ ipſe non fuerat ſpoliatus, ſed corā Eboracen. archiepō dum eccleſiam poſſidebat, ſpontanea voluntate abiurauit eandem, & hoc offerebat ſe probaturum: iudices conſuluerunt ſuper hoc dñm Papam: & ipſe mandat eiſdem, quatenus ſi conſtiterit eis, ꝙ prædictus P. nullo metu vel vi coactus, ſed ſponte dum eccleſiam poſſidebat, abiurauit eandem, ei ſuper hoc perpetuum ſilentium imponant: cū per hoc appareat ꝙ nō fuerit ſpoliatus. Not. ꝙ petenti reſtitutionem, pōt opponi ꝙ nō fuerit ſpoliatus, & audit̄ volēs hoc probare.

a ¶ *Gloſ. ſo. aſſignat contrarium de dextro proxi. ibi remittit. & in fine ponit opinionem. Secundo & tertio ſignat, & ſoluit duo contraria.*

b ¶ *Abiurauerit.* ꝯ. ſup. c. proxi. vbi non admittunt teſtes. ibi ſoluitur. Itē ar. ꝯ. ī. de iuſtit. cum veniſſent. ſed ibi poſſeſſorio actū fuit, & ibi ēt abiuratio vel renunciatio perſonalis fuit, ſed cōceſſio fuit realis. 2 Itē ar. aliud contra. ī. de cōceſ. præb. poſt electionē ibi non fuit abiuratio probata: vñ ibi reſtituitur, & poſt reſtitutionem pōt opponi abiuratio: vt ibi dr̄ in fi. Quidam dñt ꝙ illa decre. ſolic. te. continet diſpenſationē, ex eo ꝙ ibi audit contra iuris. hæc vero ius continet, ex eo ꝙ hic non auditur contra iuris 3 arg. inſ. de iureiurand. ſi vero. Bern.

a Cōcor. ſ. iubere, cauere cū not. ſ. de iuriſ. om. iud. & l. q teſtatur ff. de reſ vend.

2 Alij dicūt illud loq ex vi expulſiua illud ī cōpulſiua, ſed hoc falſum ē quod patet hic ꝑ verbū ſpōtaneus. Io. And.

AVdita querela. Per ſecundas litteras facientes ēt expreſſam mentionem de primis, non reuocatur ſnīa lata per primas. h. d. ſm Io. And. ſed adde ad iſtud ſummariū. & ſi in ſecundis litteris dicatur, ꝙ debeat reuocari quicquid immutatum erit in cā à cætero tpe. Diuiditur. nam primo ponit tres cōmiſſiones. Primo primā, & proceſſum ipſius vſq; ibi, *Licet.* Secunda vſque ibi, *Quia tamen.* ibi incipit tertia vbi præmittit cauſam mandati. ſecundo mandatum bimembre, quod per ſe patet. Abb. Siculus.

CAP. IIII.

AVdita † querela T. clerici ꝙ H perſona eccleſiæ de Sander, ipſum ſuper eccleſia ſua de Pelen. † indebite moleſtaret: London. epō, & tibi fili archidiacono dedimus in mandatis, vt ſi vobis cōſtaret, ꝙ prædictus H. alterius eccleſiæ c Perſonatū habere: vel iurō ſpontanee ꝓſtito firmauerit, ſe memorato T. ſuper eadem eccleſia † qōnem decætero non moturum, ab eius moleſtia ſuper hoc cōpeſceretis eūdem, & infra ¶ Cum vero vobis plenius conſtitiſſet, dictū H. non ſolū alterius eccleſiæ perſonatū habere, ſed ēt ſpōtanea volūtate eccleſiā de Pelen. † in perpetuū abiuraſſe: prohibuiſtis eidē, ne dictū T. ſuper hoc decætero moleſtaret. d ¶ Licet aūt nūcius eiuſdem H. poſteriores litteras impetrauerit, formam aliam continentes, quòd non obſtantibus litteris a parte altera impetratis, reuocari deberet ſi quid immutatum eſſet in cauſa, poſtquam idem nuncius iter ad nos arripuerit veniendi, ¶ Quia tamen non intelleximus, e

CASVS. Quidā clericus T noīe acceſſit ad dñm Papā, & conqueſtus ē ei, ꝙ ſi H. rector eccleſię de Sād. ipſum T. ſuper eccleſia de Pelen. indebite moleſtabat, cū eſſet rector alterius eccleſię, & iuraſſet ꝙ ipſi T. ſuper eadē eccleſia non moueret qōnem Papa mandauit epō London. & archid. Helien. vt ſi cōſtaret eiſdem, dictū B. alterius eccleſię perſonatum habere, vel ꝙ iurō ſpōtanea volūtate ꝓſtito ſuper eadē ecclā dicto T. qōnē decætero non mouere firmauit, ipſum H. de ipſius moleſtia prohiberent. tandem conſtitit eiſdem, ꝙ nō ſolū habebat perſonatum alterius eccleſiæ, ſed volūtate ſpōtanea abiurauerat ecclām de Pelen. vñ iudices ꝓcepērūt eidem H. ne dictū T. ſup eccleſia ipſa de cætero moleſtaret. Sed dictus H. nunciū ſuū ad curiam deſtinauit, litteras impetrās formā aliam cōtinentes, ſ. ꝙ non obſtantib. litteris à parte altera impetratis, reuocaretur in irritum ſi quid eſſet immutatum in cauſa; Poſtquam nuncius ipſius H iter arripuit ad ſedem Apoſt. veniendi, audito ꝙ dictus H tales litteras impetraſſet, dictus T. ad curiam acceſſit exponens domino Papæ omnia prædicta: ſuper hoc reſcribit Papa Vvigoren. epiſcopo, & idem archidiacono Helien. dicens, ꝙ non intellexit nec intelligi debuit, vt reuocaretur quod per eos factum eſſet auctoritate litterarum ipſius, ſed ſi aliquid indebite immutatum eſſet. Vnde mandat quatenus ſententiam quam tulerunt ante receptionem poſteriorum litterarum, occaſione ipſarum nullatenus debeant reuocare: & ſi ꝯ ſnīam ipſam aliquid ſtat terum, illud debeāt reuocare. Si vero poſt receptionem ſequentium litterarum ſententia lata fuit: ea non obſtante iuxta earū tenorem in cā procedāt. No. ꝙ aliq̄s duas eccleſias quo ad rectoriam ſimul habere nō pōt. Item ꝙ per renunciationem ſponte factam, amittit quis ius ſuum. Item ad intentionem Papæ ſemper recurrendū eſt. Item quod legitime factum eſt, Papa non intendit reuocare. Item ſententia recte lata per reſcriptum Papæ non reuocatur. Item ſententia lata poſt reuocationem ſtatum, non tenet.

c ¶ *Alterius eccle ia perſonatum haberet.* Sed ēt qđ cunq; iſtorum probaretur, ſufficiebat ī. de ꝓb. relictēte & c. de multa. & ſup. de elect. dudum 2. & ſup. c. proxi. & quod inter cau. ad audientiam & ī. de iureiur. ſi vero. & 22. q. 4. ſi aliquid.

d ¶ *Moleſtaret.* Et ſic patet ꝙ T. poſſidebat, & H. illum impediebat, & moleſtabat eum ſuper ipſa eccleſia: vnde agebat T. vti poſſidetis, 4 ſcilicet ne inquietaretur. vnde ſecundum formam petitionis formatur hic ſententia. inſ. de ſimo. licet Hely. § nam iuxta iudicij, &c.

e ¶ *Non intelleximus.* No. ꝙ non vult ꝑꝑ per ſuum reſcriptum bñ ſtatuta reſcin. ſup. de ſtra. & quali. cā te. nec vult derogare iuri alicuius. 99. diſt. nullus. & c. ecce. ibi ſubtrahitur. & in gl. ſubtrahitur. & ſup. de of. ord. licet. §. quia tū. & ī. de ſu. pal. ex tuarū. & C. de eman. necauit. & ea q ca cognita ſtatuuntur. reſcriptis reuocari non pñt: vt C. communiatio epiſtolas, pragmmata, &c l. 3. ad hoc facit C. ſi ſam reſcindi non poſ. l. impetrata. & C. de teſta. & quemadmodum teſta. l. ſi teſtamēto.

a ¶ *Accepta*

† Poſt cō cil. Later. ſub Alex. iij par. 22. cap. 4. & c. 4. eod. tit. in 1 cōpi. vbi habes integram narrationē facti.

† Aliās, Peleren.

Aliās ita; ſuper eadem cā, in multis antiquis.

† Pelerē.

4 In quo interdicto vterq; agit & vterque impetrare pōt, ſicut i cōi diuidundo & finium regun iudicijs ſecundum Inn. vt inſ. de probat. ex litt. Ioan. And.

a *Receptionem.* No. tps receptionis istarum considerandum & non datæ. sic ī. de pb. dilectus a. vbi de hoc in glo. receptis.
Glo. seq. assignat contrarium, & soluit.
b *Occasione ipsarum.* Nota q hic fit in secundis lris mētio de primis ēt expressa, non tñ reuocant primæ. vñ signatur ſ. sup. de rescrip. cæterum. & c ex parte 2. sed hoc ideo est, quia snia iam erat lata per primas, q valide fuerunt: alias se cundæ reuocāt illas, vt hic patet: qua snia non fuit appellatū, vt C. vt li. pēden l. j. & 2. C. de transactio. causas. & C. sen. rescin. non pos. l. impetrata.

c *Non obstante.* Hoc ideo, quia iurisdō per primas litteras attributa, reuocata erat. vnde nulla fuit sentētia lata post receptionē secundarum. sic ī. de of. dele ga. ex litteris Bernard.

I *N litteris.* Primo ponitur qō. Secundo ipsius responsio. Tertio responsionis rō: & partes patēt Abb. Siculus.

CASVS. Aliquis dicit se de possessione ecclæ suæ violenter eiectum vnde petit restitui: aduersarius dicit eū non fuisse canonice institutū: quæritur qd iuris sit? Rñdet q primo cognoscēdū est de violēta eiectione, q de canonica institutione: quia pdo de iuris rigore debet restitui. Not. q qō spoliationis præcedere debet quæstionem pprietatis. Item petenti restitutionem, non potest referri quæstio pprietatis: nisi primo fuerit restitutio facta.

Glo. seq. in princ. alleg. vnum simile, secūdo opponit contra textum in hoc quod dicit prius agendū de violenta eiectione. in glo. exponit. secundo opp. nitur: videtur quòd simul possessorio & petitorio possit agi. Panor.

nec intelligi debuit, ut reuocaretur quod per uos factum esset auctoritate litterarū nostrarū: † sed si quid præsumptione vel violentia immutatum † esset: Mādamus, quatenus sententiā quā protulistis ante posteriorum litterarum receptionem, a occasione ipsarum b nullatenus reuocare tentetis; & si contra sententiam ipsam aliquid statuistis, studeatis id sublato appellationis obstaculo reuocare. Si uero post receptionem sequentium litterarum, sententia lata fuerit: ea non obstante, c iuxta tenorem ipsarum, appellatione postposita procedatis.

Idem Brixien. episcopo.

Petenti restitutionem beneficij, quæstio institutionis non canonicæ referri non potest.

C A P. V.

IN † litteris tuis: & infra.

Super illa quæstione, videlicet, cum quis dicat se de possessione violenter eiectum: & aduersarius dicit eum non fuisse canonice institutum: Rñdemus, prius de violenta eiectione, d quam de canonica e institutione agi debere: qa pdo f ēt est secundū rigorē g iuris restituendus.

Idem Exon. episcopo.

Non obstat exceptio criminis agēti interdicto unde vi, vel quod vi aut clam.

† Hunc text. dicit hic Abbas esse singularem ad hoc, quod hoc uerbū, bene reuocetis in irritū, non intelligitur de legitime actis.

† Aliàs: in nouatū.

1 Prima dicit rescriptū nō patrocinari ptra sententiam, à qua non fuit appellatum. Secūda dicit talem cōdemnandum, in litis uerain æstimationem Ioā. And.

† Post cōcil. Later. sub Alex. 3. pa 22 c. 5 & ca. 5. eod. tit. in j. compil. & de itellectu & materia vide late per Antonium Gabrielū li. 5. comm. conclu. ti. de restit. spoliat.

2 Si ā possessiōe vel dñio quæratur: prius cognoscē dū de vi q̄ ā pprietate rer. Ioā. And.

3 Sed illud iure authenticorum vt correctū. in Authē. de posit. ... coll. 6. & signatur. C. de ... & ... pit. sed tā ...

d *De violenta eiectione.* Cum enī agitur de violentia & possessione, prius agendum est de possessione qs possideat, scilicet ut per hoc appareat quis fecerit violētiam C de appe. l. 1. si vero agatur de possessione & proprietate: de possessione prius agi dēt, vt hic. Et expone, de violenta eiectione, id est, de possessione violenter ablata: vt ff. de iud. l. si de vi & ff. ad leg. Iu. de vi publi. qui cœtu. §. si de vi. 2 cū qō spoliationis sit priuilegiata. ī. de or. cog. super. & hoc cum vnum intentatur ab vna parte, & alterum ab altera. secus si vtrunque ab eodem: quia tunc potest vtrunq simul proponi. ī. tit. proxi. cum ecclesia. & c. seq. & ca. cū dilectus. & interdicto vti possidetis naturaliter prius de possessione agitur. C. de interdict. incerti iuris cū suis pcord. qa & ciuilis & naturalis ro suadet, vt alter possideat, & alter a possidente petat. Insti. de interdi. § retinendæ.

e *Canonica institutione.* Et sic patet q spoliato nō possit referri quæstio dominij: nisi primo fuerit restitutus. sup. eod. solicite. vbi de hoc.

Glo. seq. assignat contrarium, & soluit, & determinat Io. And.

f *Praedo.* ff. de vi & vi arma. l. j. §. qui à me arg. ̄ qa dolo facit qui petit quod statim restituere dēt ff. de doli excep. dolo. Sed illud potest intelligi in petitorio iudicio: & hoc verū est, nisi sit talis prædo cuius vitæ nullus parcere debet. C. quando liceat ... l. j.

Glo. ... excipit.

g *Rigorem.* Nā dñs rem petat eodem tpe cum fure. ff. de pos. bona. sides. §. exēpli loco. tamen æquitas quandoq præfertur rigori. C. de iud. placuit.

3 *Item cum quis.* Diuiditur vt proxima. Ab.

CASVS. Aliquis dicit se de possessione sua violēter eiectū: vel dicit aduersariū suū clā possessionē illā intrasse: vñ petit restitui: aduersari9 opponit ei crimē: vt sic ptextu criminis repellat eū à sua intētione: quæritur qd iuris sit? Rñdet q obiectio talis nō dēt admitti, nec executio principalis cāe pp hoc dēt differri: qa nulliu crimē pōt ei opponere antequā fuerit restitut9, cū psumat eius inimicus existere. Nota q petēti restitutioné, aduersarius crimen opponere nō pōt ante restitutionem: quia præsumitur inimicus.

C A P. VI.

ITem † cum quis dicit, se de possessione violenter eiectū: vel aduersarium clam possessionem b intrasse, & aduersarius ei crimen obijcit, i ut eū a sua intentione repellat: non occurrit nobis quòd illius obiectio admitti dēat: † vel principalis k causæ propter hoc executio retardari, qm criminaliter l aduersus eū ante restitutionem agere non potest; cū præsumatur eius existere inimicus.

Idem Cantua archiepiscopo.

Spoliatus ēt à iudice iuris ordine pretermisso, ante omnia restituatur.

C A P. VII.

COnquerēte † nobis R. clerico accepimus, q ipsum ecclesia de Verfort † sine iudicio spoliasti. Quia uero iam non decet honestatem tuā, clericos tuæ iurisdictionis, sine manifesta ca & rōnabili, m suis beneficijs spoliare, quibus teneris paterna n prouisione consulere: Mādamus, quatenus, si est ita, o prædicto † clerico præfatā ecclesiam, cum redditibus inde perceptis p restituas; & in pace eā possidere permittas. Restitutione autem facta, si quid aduersus eum super præscripta ecclesia proponere q volueris: coram Exon. episcopo delegato à nobis, per te vel per sufficiē responsalem ...

Glo. seq. dicit eum cuius possessionem aduersarius intrauit, restitutione non egere, nisi in duob. casib. et quid consequetur agis per hoc interdictum.

h *Clam possessionem intrasse.* In hoc casu nō eget restitutione, quia possessionē nō amisit: nisi in duobus casibus, puta, si veniens nō fuerit admissus. Item cū nō accedit quia suspicatur se posse repelli. ff. de acqren. pos. clam possidere. §. qui ad nūdinas. & l. si id. §. vl cōsequitur tñ, vt qd iam ædificatum est tollat, & cōseruetur indēnis, prout iuratū fuit in litis taxatione à iudice facta. ff. qd vi aut clā. semper. §. in hoc interdicto. & l. j. §. denique vbi dr, q nulla iusta exceptiōe se tueri pōt qs aduersus factum qd vi aut clā fecit seu, pin terdicto isto agentem.

i *Crimen obiicit.* Et male: quia separata est causa criminis à causa possessionis. C. de do. inter vir. & vxor. si maritus. in fin.

k *Principalis.* scilicet cā restōnis: qa principalis est, & primo expedieda. su. eo. cap. j.

l *Criminaliter.* vt 3. q. j. & 2. p totā. & ī. eod. c. frequēs. lib. 6

C *Onquerente.* Primo ponitur querela. Secundo: ibi, *Quia vero.* præceptum. Tertio: ibi, *Restitutione.* iudicis datio.

CASVS. Quidam clericus R. nomine conquestus fuit dño Papæ, q archiepiscopus Cantu ipsum sine iuris ordine spoliauit ecclesia sua: Papa scribit archiepiscopo dicens, q non decet honestatem suam, taliter clericos suos spoliare beneficijs sine rationabili causa, qbus potius paterna debet9 prouisione pſulere: Vnde mandat quatenus si est ita, prædicto clerico ecclesiā restituat cum fructibus inde perceptis, & in pace ipsam dimittat eidem: facta vero restitutione, si aliquid super ecclesia pdicta contra ipsum pponere voluerit, corā Exonien. epō ad hoc delegato cū eodem R. poterit ordine iudiciario experiri. No. q nullus debet destitui vel spoliari ēt a suo plato, iuris ordine nō seruato. Item restitui debet res cū fructibus perceptis. Item spoliatus non tenetur respondere de proprietate, donec fuerit restitutus.

m *Rationabili.* 56. dist. satis peruersam & 16. q vl. inuentum.

n *Paterna.* 16. q. j. prædicator. & 8. q j. clemēs. & ī. de pb. c 2. & c. cum secundum apostolum. & ī. de censi. cum apostolus.

Glo. seq. quærit obiiciendo.

o *Si est ita.* Sed quare dicit, si est ita: nūquid dēt ipse cognoscere de facto suo? Rñdeo, non: quia cū de facto suo dēat esse certus: super hoc nullam habet cognitionem, sed alle cui cā cōmittitur sed in hoc, ut quod iniuste fecit, emendet, detestur eidem sup. de rescri. c. ab excōmunicato.

p *Perceptis.* & qui percipi potuerunt. ī. eod. grauis.

q *Voluerit.* Ex quo enim aduersarium se tibi constituit, non debet esse iudex in facto suo. C. ne quis in sua causa iudicet. l. vnica. & 4. q. 4. c. j.

† Post cōcil. Later. par 22. ca. 6 & cap 5. eod tit in j compil.

† Vide L. ad nundinas. §. clā possidere cum l. seq. per Bar. ff. de acquiren. possessio.

† Cap. 1. eod. tit. in 2 compil.

Carefort.

In codice Barbatiæ ita; pdictā ecclesiam, pfato clerico cū &c.

Glos.

¶ Gl. seq. recitetur per notabile, & quæstionem.

a ¶ *Experiri.* Et sic vt q eccl'am sibi retinuerit, & non alij dederit, aliàs ét ille cui dedisset, deberet experiri: & iudex de his q corã eo acta cent, si interrogaret, scriberet delegato. 18. dist. de côcilijs. & si archieps eû nô restituerit, vt mâdat, câc delegatus cognoscet an taliter fuerit spoliat⁹: q a hoc illi mâdat, ex eo q dicit, si est ita, vt dictû est; semp enim p̃sumit pro inia iudicis, quousq; probet ɔ̃trium. i. d renũ. in p̃sentia. & j. de re iud. sicut. & i. de ele bonæ. & j. de probat. post cessionem. ff. de iusti. & iur. l. pen. §. prætor.

E *X trãsmissa.* Primo mâdat restitutionem cum cautione. Secûdo prouidet q d agêdum sit cum fragilis ẽ cautio: ibi: *Si autem.* Abbas.

CASVS Quidam miles petebat restitutionem vxoris suæ, quæ ab ipso sua temeritate diuerterat: quæ ɔ̃ matrimoniũ consanguinitatem opponebat? Rñdebat, q nô debebat ei restitui, cum nondũ ipsius possessionẽ habuerit: & ét quia timet suæ p̃sonæ periculum imminere: mâdat Papa q busdam quatenus si constiterit q prædicto militi præfata mulier fuerit legitime despõtata, & ab eo cognita, ipsam faciât ei restitui, recepta cautione sufficienti ab ipso, q ei non debeat malum inferre. Si vero ita crudelis & seuerus fuerit, quod mulier de ipso diffidat: committatur alicui honestæ mulieri vsquo ad finem causæ, custodienda in loco vbi vir vel parentes ipsius nullã possint mulieri violẽtiã facere. No. quoddam sp̃ale in ista restitutione, videlicet q debet probari proprietas. scilicet matrimonium contractum esse legitime, & q eam cognouerit, & q spoliatus fuerit. Itẽ cû timetur de sæuitia viri: debet cauere vxori de impunitate p̃sonæ. Item qũ capitali odio vir odit vxorem, non est ei restituenda etiam si vellet cauere.

[1] Sed hic nô fuit sẽtentia vel iudicialis priuatio: sed extraiudicialis spoliatio. Io. And.

Cap. 3. eod. tit. in 2. compil.

† Aliàs: molestiã.

[2] Vel ponat in locũ religiosũ. j. de spon. c. cũ locũ, & s. e. accedẽs de procu.

cientem responsalem tuum, cû eodem R. ordine iudiciario poteris experiri[a].

Idem.

¶ *Restituitur cõiux viro probãti desponsationem & copulam, & de ipsius impunitate cauenti, nisi magna sit viri sæuitia.*

CAP. VIII.

EX † transmissa nobis: & infra. ¶ Mandamus, quatenus si vobis constiterit, q præfata mulier prædicto militi legitime[b] desponsata fuisset, & ab eo[c] cognita: ipsam ei restitui faciatis: recepta tamen[d] cautione, q illi non debeat aliquod malum inferre. ¶ Si autem capitali odio ita mulierem vir persequitur, q merito de ipso diffidat, alicui probę & honestæ mulieri, vsque ad causæ decisionem, custodienda studiosius committatur, in loco vbi vir, vel parentes eius, mulieri nullam possunt violentiã[e] † inferre †.

b ¶ *Legitime.* id est. per legitimum cõsensum de p̃senti vtriusque per verba idonea expressum j. de spõ. si inter. & c. tuæ. & in facie ecclesiæ. & ideo nô obstaret restoni, licet obijceret consanguinitas. j. eo. ex conqõne. nisi obijcerẽ gradus indispensabilis, vel ét quodcunq; aliud impedimentũ perpetuũ: & probationes essent incontinẽti paratæ. j. eo. litteras. secus si ageretur petitorio. s. de ordine cognitionum. intelleximus.

¶ *Gl. seq. not. in hoc possessorio duo probanda: ponit simile: & rationem subdit.*

c ¶ *Et ab eo cognita.* Et ita per hoc habuit possessionẽ. Et sic patet q duo debet probare qui petit restõnem: videlicet legitimam desp̃sationẽ vere vel p̃sumptiue, & carnalem copulam. & est simile in seruitutibus: vbi quis debet probare duas res, s. seruiturẽ constitutã fuisse: & se vsum fuisse ii. de itin. actuq; pri. l. tertia. §. hoc aut interdicto. & hic seruitus est hinc inde: nec est simile hoc possessoriũ, alijs possessorijs de recuperãda possessione: q a ibi nô est necesse probare de iure, supra de officio deleg. consultationibus. Hic non sufficit sola possessio: quia possessio hic haberi non potest sine iure: vt j. eo. ex parte. Quare nô sufficit sola possessio? quia liber homo possideri nô pot: hic est talis possessio, quod qui possidet, possidetur. j. eo. litteras. in fin. & c. ex parte. & j. de rapto. cum causa.

d ¶ *Sufficientem cautione.* j. eo. litteras. l. fi. Sufficiẽs cautio dicitur si pignora vel fideiussores dentur ff. mãda. l. mãdato Titij. §. vlt. ff. de fideicom. liber. l. ergo. §. adijci. sed noĩe cautionis simpliciter posito, cautio nuda intelligit. C. de ver. sig. sancim⁹. & iudex recipiat cautionẽ, p quam magis possit mulier esse secura: vt lit. no contest. q̃m. §. vlt. & hoc solum bene agi, &c. 23. q. 5. prodest. hic 32. q. 1. de beneficio. si vero non posset securare cauere, non est restitutio facienda. j. eod. litteras. & s. vt lite non contest. accedens. 2. & hoc propter fragilitatem cautionis ff. ad Trebel. qui ita. §. 1. & hic idem dicitur.

[3] Ita q te nuerit ratione consensus: dato q aliter sit nulla: simile. j. de spõ. c. 1. lib. 6. Io. And.

[3] Adde q dixi lib. 3. commen. in Directo. schol. 119.

e ¶ *Violentiam.* Ad extorquendam forte aliquam confessionem 31. q. 2. Lotharius. §. præterea. & versic. & econtra ad fin. vel aliud iniquum in ipsam committat. Bern.

Idem.

¶ *Per solutionẽ pensionis rei donatæ factam donatario, cû auctoritate donatoris, acquiritur illi donatario rei donatæ possessio: adeo quòd si ab illa expellitur, per interdictum recuperandæ agere poterit.*

CAP. IX.

CVm † venissent ad nos G. canonicus sanctæ Trinitatis de Hasul. † à suo Priore & capitulo destinatus, in audiẽtia nostra proposuit, q cum Eborac. archiepiscopus ecclesiam de N. eis concessisset, & per scriptum proprium confirmasset: ita quòd post decessum G. clerici, (qui præfatã ecclesiã tunc tenebat)[f] vsibus eorum oĩbus modis proficeret: † & interim auctoritate ipsius archiepĩ, idem G. ipsis canonicis, annuam solueret pensionem, & infra. ¶ Respondemus, quòd si præfati canonici, de prædicta ecclesia, auctoritate eiusdem archiepiscopi, viuente clerico, perceperunt annuam[g]

C *Vm venisset.* Si is qui per aliũ possidet illo mortuo possessionẽ ingressus expellitur, restitutionẽ per interdictum petere poterit. ita communiter summant Doct. sed s̃m hanc summationem forte de nihilo prouidet hoc c. & iõ summa sic, & no. vt in rubro. Et s̃m hoc ẽ casus notabilis: & probat not. per gl. & Bart. in l. qui vniuersas. & in l. quãuis. ff. de acq. pos. Diuiditur: nam in prima parte ponitur consultatio partium decisa, in secunda responsio: ibi, *Respondemus.* Abbas.

CASVS Archiepiscopus Eborac. ecclesiam de N. côcessit canonicis sanctæ Trinitatis, & per scripturam propriã cõfirmauit: ita videlicet q post decessũ G. clerici, q ecclesiam tûc tenebat, in vsus cederet canonicorũ, & interim cleric⁹ ille auctoritate archiepĩ, canonicis prædictis annuam solueret pensionem, quam archiepõ soluere consueuit: quam concessionem dñs Papa inspecto instrõ concessionis archiepĩ, confirmauit. Mortuo clerico p̃dicto, canonici p̃dicti confisi de concessione & confirmatione prædictis, sine auctoritate archiepĩ, possessionem ipsius ecclesiæ sunt ingressi: Archiepiscopus quia auctoritate propria, & eo non requisito possessionem ipsius fuerunt ingressi, fecit spoliari prædictam ecclesiam oĩbus, q̃ clericus defunctus ibi dimiserat ipsis canonicis: Vnde canonici p̃dicti dño Papæ de archiepõ sunt conquesti: Respondet Papa super hoc, q si canonici prædicti, a præfata ecclesia viuente clerico supradicto auctoritate archiepĩ perceperunt annuam pensionem, eo mortuo, quamuis non habuerunt auctoritatẽ archiepĩ, vitiose tamen non sunt ingressi possessionem, cû sit cautum in iure, vt is possideat, cuius noĩe possidetur, & ideo archiepiscopus tenetur ad restitutionem eorum, quæ inde fecit asportari. Not. q qui per alium possidet, possidere intelligitur, & ita viuente clerico intelligitur possidere per ipsum.

† Cap. 4. eod. tit. in 2. compil.

Basilia. Basillia. Barels. Barcelõ.

† Aliàs: p̃ficeret.

¶ *Glos. seq. obuiat, quod non vacans, &c. & soluit.*

f ¶ *Tenebat.* Sic colligitur ex hoc, q beneficium non vacans fuit illis côcessum, vñ eo ipso dẽnt perdere illud. j. de côces. præben. qui in viuorum. & ca. post electionem. licet donator aliud donare illis teneatur. j. de præb. inter cætera. & 7. q. 1. p̃sentium. sed hoc non hẽt locum in hoc casu: quia quod collegio datur, nemini datur. ar. 12. q. 2. eps. §. qui manumittitur. & nullus suo nomine inde cauit emolumentum. 2. q. 6. §. biduum. ver. pali & sic nullus desiderat mortem viuẽtis.[4] de conces. præben. nulla & talis donatio licite fieri potest de consensu episcopi, etiam a patrono sine præiudicio possidẽtis. inf. de dona. consultationibus. quæ ponit istum casum. & inf. de iure patro. quod autem.

g ¶ *Annuam.* Per hoc intelligunt canonici accepisse possessionem, & archieps sic eam amisit, & receptio pẽsionis fuit signũ traditæ possessionis. ar. sup. de consue. ex litteris. sicut & donãdo vel vendendo rem aliquam, si vsumfructum sibi retinuerit, eam tradidisse videtur. C. de dona. quisquis ré. & l. si quis argentum §. sed si quidem. ff. de rei vendi. quædam mulier. & est arg. ad hoc ff. de acq pos. quod meo. §. si venditorem. & l. C. qui bona. & l. si aliquam. nec mortuo clerico, statim canonici amiserunt possessionem, quam prius habebant, sed tunc demum si neglexissent. ff. de acq. pos. si de eo. §. 1. Ber.

[4] Maxime q a naturale vitiũ est negligi quod cõiter possidetur, vt se nil habere q to tii ..i habeat arbitretur. C. qõ & quis pars 2. lib. 10. Io. And.

¶ *Glos. seq. ponit partem casus decisam.*

h Cuius

1 Archieps dicebat eos si restituendos, quia non possidebant. Io. And. Hic habes i 1. cōpilatione initio huius capitis citati.

† Adde de hoc p l. ex stipulatiōe. ff. de acqui. pos. & l. 2. C. eod.

a ¶ *Cuius nomine possidetur.* j. de præscri. si diligenti. & s. vt lit. nō cōtest. qm̄. §. φ si sup. l. nsti. de interdi. §. possidere. ff. de acqui. pos. qd̄ meo: & l. gnāliter. Supple (vt itelligas quare faciat ad titulū φ mortuo clerico illo, canonici stati Itrauerūt possessionē sine reqsitione archiepi: vñ ipse spoliauit eos pdicta ecclesia, & oīa bona ecclesiæ facit asportari: vñ petebant canonici restitui, ¹ vt patet in integra. ² & sic p responsionē patet, φ sunt restituendi, qa possidebant, & iniuste spoliauit eos.

EX *conquestione*. Si altero coiugū matrimoniū accusante alter petat restitui, ante omnia restitui. Primo ponit appellantis querela. Secundo, iudicū datio: ibi, *Mandamus*. Abb. Siculus.

† Cap. 8. eod. tit. in 1. compil.

CASVS. Quidam miles C nōse B. mulierē in vxorē accepit, & eā maritali affectione ptractans, filiam suscepit ex ea: tandem sine iudicio ecclesiæ à se remouit eandem: & lrās ad iudices impetrauit vt matrimonium accusaret de cōsanguinitate: Sed anteq̄ à iudicib. citaretur, corā diœce. epo virum sibi restitui postulauit, & ob hoc ad sedē Apostolicam nuncium destinauit: demum corā præfatis iudicib. constituta, aliquādo per se, aliqñ per procuratorem, ante causæ ingressum & post, virū sibi restitui postulabat: iudices restitutione denegata, in principali procedere voluerunt, vnde ipsa ad sedem Apostolicā appellauit: mulier conquesta fuit hoc dño Papæ, vnde mandat Papa iudicibus, quatenus si est ita, mulieri virum restitui faciāt, & q̄cquid post appellationem factum est, debeant in irritum reuocare: audientes postmodum causam super consanguinitate, & debito fine terminantes eandem. Nota, φ restitutio semper facienda est antequam tractetur quæstio principalis. Item quicquid fit post appellationem legitimam: debet reuocari.

pensionem: eo mortuo, quamuis auctoritatem, eiusdem archiepiscopi non quæsierunt, vitiose tamē nō sunt possessionē ingressi: † cū (sicut cautū est) is possideat, cuius nomine ᵃ possidetur.

¶ Lucius tertius G. archidia. & L. archipresbytero Turonen.

¶ *Si actore agente petitorio, reus super eadem re deducit possessorium proceditur in solo possessorio, suspenso petitorio.*

CAP. X.

EX† conquestione B. mulieris ad nos noueritis peruenisse, φ cum C. miles eam sibi matrimonio copulasset, & maritali affectione ptractans, ex ipsa filiam suscepisset, sine iudicio ᵇ ecclesiæ à se remouit eandem: & de accusando super consanguinitate matrimonio, remoto appellatiōis obstaculo, lrās ad iudices impetrauit: cū aūt priusquā a iudicibus mulier citaretur, per diœcesanū epm virū sibi restitui petijsset, & ob hoc ad nos pprijū nūciū destinasset: demum coram pfatis iudicibus constituta, modo per se, modo per procuratorem, ᶜ ante ipsius causæ ingressum ᵈ & post, virum sibi restitui postulabat. Iudices uero restitutione negata, (quod fieri non debuit) ᵉ I prīcipali negotio pceder̄ voluerūt: † vnde ipsa nr̄am audientiam appellauit: & infra. ¶ Mādamus, quatenus si est ita, mulieri virum restitui ᶠ faciatis: quæ post appellationē ᵍ ipsius acta sunt, in irritum reuocantes: postmodum super matrimonio cām audiatis: & fine canonico ʰ terminetis.

¶ Celestinus tertius.

¶ *Violentus rem cum fructibus et qui percipi potuissent, restituere, dāna resarcire, & de iniurijs satisfacere compellitur.*

b ¶ *Sine iudicio ecclesiæ.* Et ideo male, ēt si consanguinitas notoria esset. j. de diuor. c. porro. quia talis separatio pœna est, q̄ nō debet imponi nisi per iudicē. 33. q. 2. seculares. & §. in hoc.

c ¶ *Per procuratorem.* Quod bene licet, ēt si esset minor 25. annis. j. eo. c. ex parte. ēt si ageretur ad tori separationem tm̄. s. de procu. c. tuæ. sed si criminaliter ageretur, non: vt in c. tuæ. & j. de accu. c. veniens. in crimine enim non interuenit procurator. 5. q. 3. in criminalibus.

ADDITIO. An aūt comparendo per se, videatur reuocare pcuratorem, vide bonum tex. in c. si quem. de pcuratorib. li. 6.

Glo. seq. no. ex tex. quòd etia post lit. contest. & c. & adducit. c. pastoralis. Obijcit de decre. inter monasterium. Soluit, & stando obiectioni respondet ad hoc ca. & ad ca. pastoralis.

1 Conco. l. sicut. in §. if. quē ad. vsusfru. amit. & l. nō solū. §. 1. ff. de li. lega.

d ¶ *Ante ipsius causæ ingressum, & post.* Per hoc videtur quòd quæstio spoliationis in modū actionis proposita præiudicet principali, & ante litem & post litem contestatam arg. s. de cā possess. c. pastoralis. Sed videtur φ non sit audienda mulier ista petens restitutionem lite contest. sup principali, sicut in mutuis petitionibus, quæ ante ingressum principalis proponendę sunt. sup. de mut. pet. c. j. & C. de sen. & interlo. om. iud. Authen & consequenter. & quia dilatoria est qualitercunq; proponatur, & dilatoriæ quæstiones omnes siue exceptiones ante litem contestatam debent pponi, postea vero non. j. de re iud. c. inter monasterium. Satis ē dicendum, φ si aliquis contestetur litem, cum actore intentante quæstionem proprietatis (sicut faciebat vir iste: q agebat de consanguinitate) si nihil reus dicat de spoliatione ante litem contestatam, non sit postea audiēdus: siue in modū actionis vel exceptiōis velit obijcere spoliationē sup eadem re. & sibi imputet q hoc omisit: sed sup diuersis bene posset peti restitutio in modū actionis reconueniendo lite cōtestata durāte iudicio s. de ordi. cognitio. c. cū dilectus. & s. de releri. in cōcilio Lugdunensi c. dispēdia. §. reus quoq;. sed nō in modū exceptionis. Et in casu huius decre. qō spoliationis proposita in modum actionis prius dēt terminari, & facta restitutione procedatur sup petitorio. Sed hic ideo mulier audit, qa & ante ingressum litis & coram ordinario. & corā delegato hoc instanter petebāt, & post ingressum: & nihilominus compulsa per iudices ingredi iudicium, petiit restitui, & cū nihil pficeret appellauit. & quod dr̄ in decret. pastoralis. intelligitur quando primo qs intentat petitorium, ille idem ante conclusionem potest redire ad possessorium, unde nō est simile.

† Hic in plerisq; antiqs legis noluerūt, cui repugnat & sēsus & series huius capitis: nā cum iudices restōnē negassent, & de facto procederent, ipsa appellauit.

Glo. seq. ponit quatuor casus in quibus non fit restitutio coniugis.

e ¶ *Non debuit.* nisi in casibus, puta si esset publice adulterata. j. de diuo. significasti vel nisi timeret sæuitia viri, ita φ non posset ei caueri. j. eo. litteras & s. eo c. ex trāsmissa. & in casu quem habes j. de diuor. c. gaudemus. in fi. Item vbi petitur restitutio in modum exceptionis, ibi non datur restitutio, quia non agitur ad hoc. s. de ord. cog. c. cum dilectus.

Cap. 5. eo. titu. in 2. compil.

Melius dixisset, vbi proponitur spoliatio. Io. And.

Vide tex. in l. j. §. q aūt. cū. §. seq. ff. de ui & ui arma.

f ¶ *Restitui faciatis.* Arg. cō. s. de ord. cog. intelleximus. ibi, petitorio, & hic possessorio. sic non est contra.

¶ *Glo. seq. reci. per obiectionem.*

g ¶ *Post appellationem.* Et ita tenuit appellatio, licet esset inhibita in litteris, quia remotio appellationis non impedit appellationem, vbi manifeste quis grauatur. j. de appe c. vt debitus. & ideo omnia reuocantur, quæ post appellationem legitimam facta sunt. j. eo. litteras. Bern.

h ¶ *Fine canonico.* Verbum istud fere, semper ponitur in causis spūalibus: & præcipue in matrimonialibus, quę p canones terminari debent. j. de consan. & affi. c. j. in fine. In ciuilibus causis ponitur debito fine. sed in hoc non est vis: qa in spūalibus ponitur quandoque debito fine. j. eo. cum ad sedem. circa prin. j. de testi. ex tenore. Bernar.

Et p iudices ecclesiasticos, vt diffiniuit cōciliū Tridē. sessio. 24. d sacramēto matrimon. j. can 22.

CAP. XI.

GRauis ad nos qrela: & infra. Mādamus, quatenus si vobis cōstiterit de pmissis ⁱ pdictū archidiaconū, ablata pnominati monasterij fratrib. cū itegritate restituere, dāna plenarie resarcire, & de illatis iniurijs ᵏ cōpetenter satisfacere copellatis.

GRauis. Prima pars decise ponit querelam, super qua secunda dat iudicem: ibi, *Mandamus.* cui quatuor tantum mādat, quæ per se patent. Abbas.

CASVS. Archidiaconus iste de quo fit hic mētio spoliauit monachos istos Dolensis monasterij: & damna alia & iniurias irrogauit eisdem: Vnde monachi domino Papæ grauiter sunt conquesti: mandat Papa quibusdam, quatenus si constiterit eis de præmissis, compellant prædictum archidiaconum restituere omnia quæ abstulit prædictis monachis, & damna plenarie resarcire, & de iniurijs satisfacere competenter: prouideant insuper, vt fructus perceptos ab archidiacono à tempore violentiæ, & quos percipere monachi potuissent, si nō fuissent spoliati, eisdem restitui faciant vniuersos. Not φ spoliati plenarie sunt restituendi ad omnia quæ amiserunt, cū fructibus perceptis, & qui percipi potuerunt.

6 Coco. l. j. § quæsitum. cū gl. & l. de pupillo §. denunciate. ff. de no oper. nunc.

¶ *Glo. seq. reci. per q. quomodo eos stare debeat &c.*

i ¶ *De præmissis.* De violentia per testes constare dēt, si aduersarius ipsam negauerit. De rebus amissis per proprium iuramentum qualitate personarum ac negotij inspecta, & sic taxatione iudicis præmissa potest sequi condemnatio. sup. quod met. cau. c. vlt. ubi de hoc. & C. vnde vi. si quando. & 2. q. j. in primis. & de iureiu. olim.

k ¶ *De illatis iniurijs.* quas specificare debet qui agit iniuriarum. ff. de iniur. prætor. j. respon.

l ¶ *Glo. seq. reci. per quæst. quid intelligitur appellatione fructuum, & dicit*

dicit id quod superest, &c. distinguens inter fructus industriales & naturales, & inter possessorem malæ fidei, & bonæ fidei, & violentũ.

a *Fructus.* Nota quod fructus dicunt q supersunt deductis expensis, q̃ fiunt gratia quærendorũ, colligendorũ, & cõseruãdorũ fructuũ, qđ locũ habet tã in bonæ fidei possessorib', quam in malæ fidei etiã prædonibus ff. de pet. hæ. l. si à dño. §. fructus & l. plane. in fin. & C. de fru. & lit. expen. l. 1. nã nullus casus interuenire põt, q hoc genus deductionis impediat. ff. fam. ercis. l. fundus q. 1. respõ. in fi. & ff. sol. ma. fructus. nisi in vno casu. J. de deci. tua nobis fructus. n. intelligunt deductis necessarijs impensis. ff. de op. seru. fructus. & ff. de vsur. l. qđ in fructus & ff. mã. l. q mutuã. §. si arg. 14. q. 2. vobis. cũ hac distinctione: bonæ fidei possessor tenet restituere tantũ extãtes ante lit. cõtesta. & non cõsumptos: post litem vero contest. vniuersos. C. de rei ven. certum. Malæ fidei [1] aũt possessor non tñ violẽtus, tenet reddere omnes qui probantur ad eum peruenisse ante lit. contesta & post. C. de rei. uẽ. l. si fundu. Si vero fuerit violentus, tũc tenetur restituere perceptos, & eos qui percipi potuerunt per ueteres possessores, ut hic dicit, & s. eo. conquerente. & sup. J. offi. dele. cũ causa. & 12. q. 2. non liceat in gl. fi. quod tñ loquitur in re male alienata: simile J. de ap. bonæ. & ff. de pet. hær. l. sed & à lege §. quod aũt ait. & ff. de rei ven. si nauis. §. ulti. & C. vnde ui. l. si de possessione. & ff. de ui & ui arm. l. 1. §. q aũt ui deiectus est. & §. nõ solũ. sicut in pignoratitia actione C. de pig. act. l. 2. & hoc põt intelligi de fructibus industrialib', vt frumẽto, uino, & cõsimilib. secus uſ de alijs. s. de naturalibus, ut pomis, ficubus, & cõsimilibus: qm̃ istos non facit suos possessor ẽt bonæ fidei, unde reddere tenet uniuersos. & cõsumptos & extantes: vt ff. de usu. l. fructus pcipiendo. Et de fructibus istis qualiter restituendi sunt habes Inst. de offi. iud. §. 1. & in gl. cum fructib. ff. de rei uen. ex diuerso. ibi no. Et in uerbo, restitutionis, omnis utilitas actoris continet. ff. de uer. sig. cum prætor. & 3. q. 1. per totum. & 2. q. 2. per totum.

prouisuri ut nõ tm̃ fructus a à nouo & violento possessore perceptos, sed quos (si eis possidere fuisset licitũ) possessores veteres percepissent, reddi faciatis eisdẽ.

Inn. iij. epõ & capitulo Tridõ.

Ingressus possessionem ignorante dño, ad quem pertinet, põt per ipsum dominum statim cum sciuerit repelli ẽt violenter, nec ex tali repulsione competit repulso contra dominum interdictum possessorium. h. d.

CAP. XII.

Olim causam, quæ inter vos noĩe Tridon. ecclesię, & magistrũ & fres militię tẽpli in Lombardia sup domo Caluẽtiæ vertebatur, de Locedio & de Columba abbatibus, meminimus commisisse: & infra. Episcopus Tridon. possessiones quasdam Humiliatis, b sub ea cõditione c concessit: quod nomine Tridonen. episcopi oratorium ibidem, & hospitale construerent & tres solidos censuales Tridon. episcopo annis singulis exhiberent, à quo et psona, quæ loco præficeretur eidem, inuestituram perciperet; & pro se & alijs fratribus, ei, & successoribus eius obedientiam faceret manualem: d episcopo sibi loci dominiũ nihilominus retinente. Dictus vero magister ad eandẽ domum aspirans, ipsos adeo circũuenit, quod præter conscientiam vestram, se & sua in eius manibus tradiderunt: ea tamẽ cõditione e apposita, si vobis quod facerent complaceret: sine quorum assensu se nihil posse facere asserebãt: f & infra. Intelligentes autem pdictã domum, eidem magistro traditam g sub conditione fuisse: & quod nullum iuri vestro pjudicium h fuerat irrogatum, ex eo quod idem magister iustitiæ vestræ non inscius, vobis ignorãtibus possessionem accepit: præ-

Olim causam. Ei qui nõ possidet, denegat restitutio. ita cõmuniter summatur. In prima ponitur commissionis & facti narratio. In secunda causæ diffinitio: ibi, *Intelligentes.* Abbas.

CASUS Quidã Humiliati olim impetrauerũt ab epo Tridon. ut hospitale & oratorium cõstruerent in loco Caluẽtiæ, & eis quasdam possessiones cõcesserat sub ea cõditione, quod noĩe epi Tridon. oratoriũ ibidẽ & hospitale construerent, & tres solidos noĩe census eidẽ epo soluerent annuatim, & ille q eidẽ loco pficeretur, inuestituram ab eodem epo perciperet, & p se & fratribus suis eidem & successorib. suis obedientiã faceret manualẽ, epo retinente nihilominus, dñiũ loci: & sic fuit multis tpib. obseruatũ: postmodũ magister militiæ templi ad eandẽ domũ aspirans, ipsos fratres adeo circumuenit, quod præter conscientiã epi, se & sua in eius manibus tradiderunt, ea tñ cõditione apposita, si epo & capitulo Tridon. cõplaceret, sine quorũ assensu se nihil posse facere asserebant, & magister cõditionem acceptauit appositã: magister statim accessit ad locũ. & oĩa quæ ibi inuenit asportauit: eps hoc intelligẽs, ad domũ illã accessit, & quos inuenit ibi ad custodiã domus à magistro dimissos, eiecit ab ea, cũ liceat repellere uim ui, sm qđ iura pmittũt. quo facto, ad petitionẽ magistri ei sup hoc fuit quibusdã abbatibus cõmissa, coram quibus petebat dictus magister pfatã domũ sibi restitui, qua ipsum eps spoliauerat: lite contest. & testibus hinc inde receptis iudices causam instructam ad sedẽ Apo. remiserũt: dominus Papa diligenter examinato negotio, & intelligens prædictã domum eidẽ magistro traditam sub cõditione fuisse, & quod nullum præiudicium iuri epi & canonicorũ fuerat irrogatum, ex eo quod dictus magister ignorantibus epo & canonicis possessionem accepit, sciens domum illam pertinere ad ipsos pcipue, quia quã cito illud sciuerunt, expulerunt vim vi: & quia idẽ magister præter conscientiam epi & capituli possessionem accepit, quos suspicari debuerat sibi quæstionẽ moturos, procuratorẽ episcopi & capituli ipsorum nomine, ab impetitione ipsius magistri nomine domus militiæ templi, quo ad faciendam restitutionẽ quã petebat, absoluit: tamẽ si eps & capitulũ incurrerunt offensam ipsius magistri, defendẽdo ius suum, modũ excedendo, satisfactionem debitam eidem exhibere pcurẽt. Not. quod q possidet sub cõditione, nõ dicit possidere: & iõ non cõpetit ei restitutio si deijcitur de illa possessione. Itẽ vim vi incõtinẽti vel quã cito intelligit vim illatam, repellere licet. Itẽ nullum fit præiudicium dño, si eo ignorãte alius possessionem illius accepit, quo minus illũ expellere possit cũ hoc sciuerit. Itẽ vim ui repellere licet cũ moderamine inculpatæ tutelæ. & qui modum excedit tenetur.

b *Humiliatis.* Olim isti Humiliati [2] condemnati fuerunt ab ecclesia per Lucium Papam, secundum quod continebatur in decre. J. de hær. ad abolendam in particula quæ modo est decisa in prin. illius ca. sed postea tempore Clementis recepti sunt ab ecclesia: quia in nullo errabant nisi quia condẽnabãt iurantes, sed ipsi in hoc se correxerunt: & iurant quando expedit, & ecclesia eos modo approbat.

Gl. seq. recitetur per obiectionem quòd conditio in spiritualibus, &c. & fit triplex solutio.

c *Conditione.* id est sub ea forma. 18. q. 2. Eleutherius. & J. de præb. significatum. J. de censibus. quanto. vel in traditione rei põt apponi conditio. J. de cond. appo. verum. & ita non est hęc conditio simoniaca, cum etiam alias ad huiusmodi illa ecclesia teneatur, ex quo surgit in territorio Tridon. epi: sicut non est simoniacum cum eps ecclesias concedit aliquas pijs locis, si in eis aliquid sibi reseruet nomine pẽsionis. J. de reli. domi. constitutus. ver. cũ aut. Et census ẽt soluitur ad indiciũ subiectionis s. de cau. pos. vlt. & J. de censi. omnis anima. in fi. Ista quidem de iure cõi conceduntur, vnde expresse possunt constitui census in fundatione ecclesiarum, quantum ad inferiores: non quantum ad prelatos.

d *Manualem.* s. de ma. & obe. his qui. ad quã subditi tenent, vt ibi. & ẽt per iurm quõq;. J. de iureiur. nullus & J. de no. op. nunci. cum ex iniuncto. & 23. dist. quamquam. vbi de hoc.

e *Ea conditione apposita.* Nisi hæc conditio fuisset apposita, valeret contra Humiliatos, si simplex fuisset hmõi traditio, sed nõ pjudicaret epo, vel alteri q ius haberet. J. de do. inter dilectos arg. s. quod me. cau. cum dilecti. s. de arbi. cum tempore arg. infra de re iud. cum super controuersia.

f *Asserebãt, & infra.* Sub isto. J. cõtinet quod ille magister sub ea cõditione recepit domum. & eps superueniens cũ magno posse, expulit magistrũ & suos, vñ magister dicens se esse spoliatum, petijt restitutionẽ, sed denegat ei, quia non possedit,

g *Traditã sub conditione.* Qua nõ existente, traditio non valebat. arg. J. de cond. ap. c. de illis. & c. verũ. & Insti. de uer. obl. § ex conditionali. & ideo dictus magister non possidebat: nam tũc demum dicit q's possidere, cum conditio extat. ff. de acq. pos. l. qui absenti. § si quis. & eodẽ modo nõ amittit possessionẽ q sub conditione recedit. ff. de acq. pos. l. si me. 1. responso. in fin. & ideo cum nõ possederit, nõ poterat spoliari: & iõ nõ restituitur iste magister, quia non fuit spoliatus.

Glo. seq. circa possessionem perdendam distinguit & subdiuidit.

h *Præiudicium fuerat.* Vt scias quã alicui præiudicium fiat circa possessionem, vel quamdiu eã possidere intelligatur notabis: quia

Terdonen.
Tendonen.
Cap. 2. eod. titu. in 1. cõpi.
Terdonen.
Locedio.
Lacedi.
Terdonen.
De ordine humiliatorũ vide plene g. B. Antoninũ in libro historiali. par. 2. tit. 15. ca. 23. & Cassaneũ in catalogo gloriæ mũdi par. 4 consideratione 60. Et de militib. militiæ tẽpli vide eũdẽ Antoninũ ibidẽ cap. 20. & Cassaneũ in dicto catalogo par. 9. considerat. 4. ubi latissime.
Terdonen.
1 No. Vin. J. de spõ. lp. ad dissoluẽdũ, quod sola denũtiatio non facit aliquẽ malæ fidei possessorẽ. ff. p sal: sut. p totũ. sed in sola petitione hæreditatis efficiẽ p denunciationẽ malæ fidei possessor ita quod postea nil alienare põt. ff. de pet. hære. item uenitũ. §. qđ autẽ. lex aũt si fundũ. J. alloquit' in eo q habebat cõsciẽtiã rei alienæ, sm eũ os. Aud.

Construxerunt.
Terdonen.
facerent, legit aliquot exẽplarib', & male, cũ facerent, ad Humiliatos referat, q ea cõditione se & sua magro tẽpli tradiderunt, si qđ facerẽt, placeret epo & capitulo Tridonẽ. ut clarius patet ex antiqua.
2 De huius glossæ ueritate cõsule historias, nã in d. decretali: ad abolẽdã. fortassis non damnabat verus ordo Humiliatorũ, sed illi qui se Humiliatos: vel Paupes de Lugdune falso noĩe mẽtiebãt.
3 De hoc & trãsa. c. 2. in 1 gl.
4 Hęc glossula nõ est Bernardi. nec habetur in antiquis exẽplarib.

quia aut possideo rē aliq̄ per me, vel per aliū, puta p̄ seruū vel colonum. Si per me, licet spōte recedā, nō aīo deserendi possessionē, adhuc eā retineo, nisi scienter negligā. ff. de ac. pos. l. si de eo. §. 1 & si alter intret talem possessionē, quā solo animo retineo, adhuc retineo possessionē, 1 nisi ille me veniētē nō admittat, vel, si nō audeo accedere ad possessionem, & etiam suspicor me posse repelli. ff. de acqui pos. l. si id quod. §. vlt. & l. clam possidere §. qui ad nundinas. Et quam cito sciuero alium esse in possessione, possum expellere ipsum, vt hic patet & ff. de acqui pos. l. qd meo nomine. § vlt. ff. de vi & vi ar. idem est. § cū igitur. Sed si alius est in possessione noīe meo: tunc si ille expellit uel alij tradat possessionem, statim pdā eam. ff. de acqui. pos. l. possideri. §. quod si ser uꝰ & hęc vera sunt in rebus immob lib. sed si quis rem tuam mobilē occupat, statim pdis possessionem: vt ff. de acqui. pos. l. si rē mobilem.

1 Cōcor. l. j. & ibi B. ff. de acquis. pos.
; Vide tex. in l. 3. §. cum aptetes. ff. si quadr. pau. fe. di.

sertim, cum statim a ex quo id vobis innotuit, vim vi duxeritis repellendum: † & q̄ idem sua temeritate, possessionem pręter conscientiam vestram (ad quos ipsam possessionem nouerat pertinere; & quos quęstionem sibi moturos suspicari debuerat b) est ingressus, procuratorē vestrū & uestro nomine, ab impetitione ipsius magistri nomine domus militię templi, quo ad faciendā restitutionem c quam petebat, reddimus absolutum; decernentes vos magistro satisfactionem debitam exhibere; si defendendo ius uestrum, in offensam ipsius, uel domus militię templi modū forsitan excessistis. d

¶ Idem Bituricen. archidiacono.

¶ *Si contra petentem restōnem con-*

iugij opponitur cōsanguinitas in gradu prohibito, & offeruntur probationes paratę; recepto ab opponente iuramento de malitia, negabitur restitutio quo ad torum, & fiet quo ad reliqua: si vero probationes promptę non sint: fiet plena restitutio: nisi sit magna viri sęuitia.

CAP. XIIII.

Litteras † tuas recepimus q̄ cum quędam matrimonialis causa (Bituricensi archiepiscopo in remotis † agente) in tua c pręsentia tractaretur, Gulielma † mulier separari à B. viro suo instantissime postulabat, cui se quarto gradu consanguinitatis proponebat esse coniunctam; 1 & infra. Vir autem sibi vxorem postulabat restitui, quę ab eo sua temeritate

a c *Cum statim.* id est, quam cito potuerint. ff. ad Tertu. l. 2. §. & confestim.

b *Suspicari debuerat.* Vt ff. quod vi aut clam. seruus. ff. de acqui. pos. l. possideri. §. si quis nunciet.

Glo. seq. rect. per q. quid debeat probare.

c *Restitutionem.* Et sic patet, q̄ nō sufficit pbare q̄ aliqs fuerit spoliatus, nisi probet se possedisse. 2 duo. n. pbare dēt q̄ petit restitui: se possedisse & spoliatū fuisse. s. de of. dele. consultationib. in fi sed hic nō possidebat vt dixit, q̄a sub cōditione possessionem accepit. Item si qs possedit ex peario uel ex gra non pōt petere restōnem. 11. q. 3. q̄a vel si objiciatur, q̄ incōtinenti de eicit. ff. de vi & vi arma l. 1. §. vim vi. & ff ad l. Aqui. l. sancimus. §. qui cū aliter. & j. de sen. excom. c. si uero § si vero aliud est possidere, aliud in possessione fuisse. ff. de acq. pos. l. §. quis autem. § idem Pomponius.

2 Cōsiliū spoliati, q nō potest possessionem probare: vide in Spe de pe & pos § j in fin. Ioā. And.

Gl. seq. quęrit, allegat pro & contra, & soluit distinguendo.

d *Excessistis.* Debuerūt hoc facere cū moderamine inculpatę tutelę. C. vnde vi. l. j. Sed nunqd isti sunt excōicati, q̄ expulerūt illū magistrū, & alios religiosos de domo illa? vr̄ q̄ sic. j. d sen. excō. n dubiu. & ex pluribus alijs capitulis ibidē. Sed 3 vr̄: q̄a licitū est cuilibet se defendere j. de sen. exc. si vero alicuiꝰ. q̄ si vero & q̄a isti admissi sunt ad agēdū: quod nō esset si Papa eos excōicatos reputaret. j. de pda. c post cēssionē. Dicas q̄ hęc rō non vr̄ bona, q̄a non agebant, sed defendebāt se 3 istū magistrū, q̄ petebat restōnem. Dicas q̄ si isti scienter & ex pposito excesserunt modū in expellendo eos de domo illa, inciderunt in sniam excōicationis, 3 q̄a vi vi repellere licet, sed cū moderamine inculpatę tutelę. arg 23. q 3. non inferenda. & ff. ad le. Aq. l. si ex plagis § tabernarius. & j. de sen. exc c. vt famę. in fine Sed si nō aliter possent se defendere, nisi modū excederent, nec tunc credo illos incidisse in sniam. arg. ff. ad l. Aqui. l. sed & si 1. responso Si vero casu & ignoranter excesserunt modum, tunc nō essent excommunicati arg. j. de hom. c. sicut dignum § illis pręterea. Bernardus.

Excōicatio, an incurrat q̄ eum qui vi expellit clericum

3 De hoc articulo vide hic latius per Innocentium. Hostiensem & Ioannē An. & alios doctores antiquos, & recentes.

Littera. Sunt duę partes principales. Prima ponit thema & consultationē. Secunda rńdet ibi, *vtrūque*. Et hęc secunda sub diuiditur. Primo ponit & prosequit triplicē opinionē. vsq; ibi: *Nos autem.* ibi contraria soluens, contra alteram opinionem allegat, vsq; ibi, *Propterea.* ibi subdistinguendo soluit & secundum membrum prosequitur, ibi: *Quod si non habeat.* a qua solutione vnum casum excipit ibi, Si uero. Abbas.

Casus. In pręsentia Bituricē archidiaconi inter V. mulierē, & B. virū eius, quędā cā matrimonialis vertebatur, corā quo mulier illa petebat separari à viro, cui se quarto gradu cosanguinitatis proponebat esse coniunctam, & hoc incontinēti pbare volebat. vir aūt petebat prius illā sibi restitui, q̄ ab eo sua temeritate discesserat: pars mulieris econtra, viri sęuitiā allegabat: p̄pq̄d non erat restituenda marito. Primo, etijt archidiacō a dno Papa vtrum restitutio indulgēda sit, an neganda, qñ aliqs gradus cōsanguinitatis opponit, in quo sedes Apost. dispensare non pōt, nec & consuetu t, & pbationes sint incontinenti paratę: q̄ si uit ēt an idem esset, si gradus dispēsabilis, vel impedimentū dispensabile allegetur, & probationes similiter sunt paratę? Rńdet Papa dicens, q̄ circa solutionem propositę quęstionis diuersę sunt sniæ diuersorū: Quidam dicunt restitutionem faciēdā, alij contrariū asseuerāt, alij mediā viam eligunt, dicētes qñq; faciēdā, qñq; denegādā. Primi iuuari vidētur p decre. Lucij Papę s. eo. ex cōquestiōe. cuius snia & verba hic ponuntur. sed 3 isto vr̄ obstare periculū incestus; sed ipsi rńdent timorē illū vanū esse: quia etsi restō sit obtenta, qui consanguinitatis habet notitiam, nec debet exigere debitū, nec 3 cōscientiā reddere, alioqn pctē cat mortaliter: sicut ille sup cuiꝰ cōiugio nulla qō mouet, nec reddere nec exigere dēt, si habet consanguinitatis notitiam. Secundi iuuari vidētur per decret. Clementis, cuius verba & snia hic ponit q̄ est sup. de ordine cognitionū c. intelleximꝰ cum in multis casib. differatur restō. Vltima opinio satis vr̄ cōgrue adaptari, ut in gradib. diuina lege phibitis restō denegetur, sed in gradib. humana constitutione probibitis, sit cū effectu restitutio indulgenda, in quib pōt dispensari: sicut beatus Grego & multi alij dispensarunt; vnde non peccat qui ad mādatum ecclesię reddit debitum in talibus gradib. sed in alijs gradibus diuina lege phibitis non pōt dispensari. Dńs Papa nullam de pręmissis opinionib ad pręsens reprobare intēdit: tū decre. Lucij Papę refertur ad possessorium, decre. Clementis ad petitorium. Veruntñ cum mulier habens notitiam cōsanguinitatis, pręsertim in gradibus diuina lege phibitisꝰ, nō possit sine mortali peccato carnaliter cōmisceri, frustra adiudicaretur in tali casu restō spoliato, cū illa 3 Deū & 3 cōsciētiam non debeat iudici obedire, sed potius excōicationē humiliter sustinere, & hc esset quasi pplexa, q̄a p p sniam ecclę deberet reddere debitū, & pp cōscientiā reddere nō dēret, & sic vtriq; laqueus paratur, cū inter se carnaliter cōiūgi nō possent, nec alter a' teri copulari: ppea melius vr̄ dicendū dño In no. q̄ cum opponitur consanguinitas, & maxime in gradib. diuina lege phibitis, & pbationes offeruntur incōtinēti parata, in oībus adiudicanda est restitutio, pterquā ad carnalē copulam, & ad maiorem cautelam iuramentū recipi dēt ab ipsa q̄ talis obiectio malitiose nō fiat, pcipue si fama cōsentit, quo usque auditis pbationibus cā terminetur: Si vero nō habeat pbationes incōtinenti paratas, sed dilationes petat, q̄a psumptio est cōtra eā, q̄ sua temeritate recessit a viro: ad restōnem plenariam est cogenda ecclesiastica cēsura, quā dēt humiliter sustinere, negando debitū cōiugale, donec pbationes offerat paratas: & tunc absolutione petita, & pstita, pcedat: in q̄ est pręmissum, nullo mandato interim tibi facto; si vero tāta sit viri sęuitia, ut ei non possit de iure caueri, nō solū dēt ei restitui sed ab eo potius amoueri, alioqn sufficienti cautione pstita, si fieri pōt, contiuua ā causę cognitionē est restituenda marito. Nota q̄ potius dēt qs sequi conscientiam quā sniam ecclesię. Item cum pbationes incontinēti sunt paratę, no est restō quo ad carnalē copulā facienda: Itē cū psumptio est cōtra aliquē, q̄ malitiose pponat exceptionē iuramētum dēt pstare, q̄ malitiose eam non opponat. Itē cum propter sęuitiā viri vxori prouideri non potest, non est restitutio facienda.

1 Cap. 1. eod. tit. in 3 compil.
In Codi ce Barbatię ita: in remotis partibus, &c.
Aliàs, N.
Aliàs, D.
Aliàs, V.

Gl. se. suprascriptiōem inducit duo similia, signat cōtraria, & soluit.

e *In tua.* Arg. archidiaconū 4 hēre iurisdōnē cārum matrimonialiū, sic & abbas. j. de excel pla. accedētib in tin sic & archipsbyter. j. d psan. & alij ex lris. Arg. 3. 35. q. 6. eps in synodo. & in dec pdicta, accedentibus in his. n. consuetudo seruatur, quę dat iurisdōnem 9. q 3 conquestus. in tex. & in glossā, cōsuetudo. C de emanci. l. j. & vlt & s. de arbi. d. lecti. in fin & ita potius cognoscunt ex consuetudine quam ex iure. arg. pradicte decr. accedentibus & arg ad hoc sup. de of. archi. c. vl. ad fi.

4 De hoc articulo vide quid sanciuerit concilium Trid. sess. 24. de reformatione ca. 20 §. ad hęc causę matrimoniales.

f *Coniunctam.* Et hoc incontinenti probare volebat.

Glossa

¶ Glo. seq. arg. primo à contrariis litteræ, & illius argumenti tenet contrarium. Secundo quaris arg. affirmitiue: soluit contraria. & adducit duo similia.

a ¶ Diuertit. Aliàs si eam à se repulisset, nō posset petere restitutionē, cum se ipsum expoliasset. arg. 27. q. 2. Agathosa. : Sed ↑ contra credo: q; hoc non obstaret, si velit ipsam rehabere, qui eam expulit quia eo ipso q; repetit ipsam, & ipsa nō vult ad eū redire, intelligitur cum spoliasse. Sed nunquid haberet locum pactum de non petendo? Videtur q; sic. 33. q. 5. q; duo pari in talibus non valet pactum, vel compositio. ī. de transact. cap. vlt ita q; vterque remaneat in seculo, nullum pactū ibi valet, nec absoluere se possunt, et si iurarēt. ī. de iureiur. tua. & et si vouerent. arg. ī. de conuer. côiu. ex parte 2. in fi. q; a confessio etiam ibi locum non hēret contra matrimonium: vt 35. q. 6. si duo. & ī. de eo q cognouit, plangui. vxo. suæ, super eod. nec et exceptio rei iudicatæ locū habet ibi vnde volūtas ibi deambulatoria est. ī. de re iudi. c. lator. & c. consanguinitatis.

b ¶ Et infra. sub isto, ī. continetur, q; pars mulieris ecōtra viri seuitiam allegabat, : pp quod non erat restituenda marito.

¶ Glo. seq. reci. per obiec. & dupliciter soluit. primo violando litteram. secundo plane legendo, vt sit casus specialis sicut et alij quinque, quos enumerat.

c ¶ Non potest. id est, non vult, vel nō expedit. sic 32. q. 5. si Paulus in gl. sufficit. arg. q; quoniā Papa in omnib. dispensare potest, q; non sunt contra articulos fidei, vel generalem statum ecclesiæ. 15 dist sicut. in glo. fi. & 24. q. 1. sunt quidam. cum glos. sua. nec in his quæ sunt contra substantiam monachatus. ī de statu monac. cum ad monasterium. in fi. nec in iis q; in sui natura sunt mala, vt q; sine peccato posset quis adulterari. arg. ī. de iureiu. & si Christus. §. quædam ēt. nec pōt dispensare vt simul quis habeat plures vxores sup. de trāsa. c. ulti. Idem credo de gradib. diuina lege phibitis: ut his dicit vnde proprie ponitur hoc verbum, non potest. & ideo hec expositio: non vult, uel non expedit, non habet locum.

d ¶ Et infra. Sub isto, ī. continetur q; quæsiuit ēt, an idē esset si gradus dispensabilis, uel aliud impedimentum dispensabile allegetur, & probationes essent incontinenti paratæ. Ber.

e ¶ Viam mediam. Arg. de medio spectando. sic sup. de off. deleg quærenti. in glo æquitatis. Vnde Ouidius.

Inter vtrumque vola, medio tutissimus ibis.

¶ Glo seq. adducit primam opi. per quatuor decre. & duas leges: & sol uit due obstantia.

f ¶ Per decretalem. Illorum opinio, f. q; restitutio sit facienda multis iurib. iuuat: & primo p decre. ī eo. ex côgōne. & c. in lris. & c. itē cū qs. & ī vt lit. nō; cef accedēs 2. C. de ap. l. 3 & C. de do. inter viru & vxo. si marit' nec obstat illa dec. ī. de or. cog. c. j. qa loquitur ī petitorio, vt hic & ī dī nēc obstāt leges illæ si. ut in pos. l. si is à quo. ff. ad exhibēdū. l. 3. §. ibidē & ff. ad Carbo. l. 3. §. causę. qa loquunt in possessiōe adipiscenda, etiā in exhibitiōe rei, vbi differtur missio in possessionē, si incontinenti probetur de pprietate. & fallit in casib. notatis ī. eo c. ex qquestione. & in casib. qui notantur 3. q. j in summa sup. c. proxi.

↑ Cōcor. tex. in l si coloni. cū nota. C. de agri. & cē sit. lib. 11.

↑ Aliàs ita: incestus videretur periculū expugnare.

In vetustis exemplarib. ita nec exigere debitū, nec cōtra conscientiam soluere teneatur.

Et incestus periculum: & q; probationes in pedunēti paratas habebat: & qa inuita. & expulsa à viro recessit hęc patēt in antiq. Ioan. And.

diuertit: [a] & infra. [b] Rescripto petebas Apostolico edoceri, vtrum qn̄ aliquis consanguinitatis gradus obijcitur, in quo sedes Apostolica dispensare non pōt, [c] nec ēt consueuit, & probationes promptæ sint & paratæ, indulgēda restitutio sit, an neganda: & infra. [d] ¶ Sane circa solutionem propositæ qōnis, diuersę sunt sententiæ diuersorum: alijs asserentibus restōnem faciendam: alijs sentientibus in contrarium: nōnullis viam [e] mediā eligentibus, ac dicentibus, eam faciēdā interdum: qñq; penitus denegādam. ¶ Primi per decretalem [f] epistolam Lucij Papæ iuuari videntur, arguentis quosdam iudices delegatos, qui restōnem viri, qui sine iudicio ecclesiæ vxorem dimiserat, & ei consanguinitatē postmodum opponebat, spoliatæ ac repetenti coniugē denegabāt: & mandantis sibi prius restitui taliter spoliatam: & postea de matrimoniali causa cognosci. Horum aūt assertionem incestus † videtur periculum oppugnare: sed ipsi timorem incestus inanē esse respondent: cum ēt beneficio restitutionis obtento, qui consanguinitatis habet notitiam, nec † exigere debitum contra consciētiam, nec soluere teneatur: qm̄ si secus egerit, ædificat ad gehennā: sicut nec consanguinitatis conscius, super cuius coniugio quæstio non mouetur. [g] ¶ Secunda vero assertio per oraculum [h] Clementis [i] Papæ fulcitur; à quo cum fuisset quæsitum, vtrum muliere quadā quendam in virum petente: qui vt eam repelleret, exceptionem consanguinitatis obiecit, prius esset de impedimento cōsanguinitatis agendum, quam super matrimonio sententia proferretur: sic inquisitioni factæ respondit, q; cum exceptione probata, principalis qō perimatur, prius est cognoscendum de ipsa, quām ad diffinitionis articulum procedatur: cū ēt in multis casib. [k] restitutio differatur secundum canonicas sanctiones. ¶ Opinioni autem vltimæ vr̄ non incongrue adaptari, vt in gradib. consanguinitatis diuina lege [l] prohibitis, restitutioni aditus pcludatur: sed constitutione interdictis, humana restitutio locū habeat cum effectu, cū in illis † dispensari non possit, & in istis valeat dispēsari: sicut beat' Gregorius [m] & multi alij dispensarunt. vnde non peccat, [n] qui in hoc articulo ad mandatum ecclesiæ, reddit debitum coniugale. ¶ Nos autem ad præsens nullam de pdictis sentētijs reprobamus: nec cuiquam earum [o] aliquod præiudicium ex nostra responsione volumus [p] gñari: quis præscriptum Lucij Papæ mandatum ad possessorium, responsum vero Clementis ad petitorium referatur. ¶ Porro [q] cum mulier, consanguinitatis habet notitiam præsertim in gradibus, quos lex diuina prohibuit, nō possit hmōi viro sine mortali peccato carnaliter commisceri: qm̄ omne quod non est [r] ex fide, peccatum est: & quicquid fit contra conscientiam, ædificat ad gehennā: frustra in tali casu adiudicaretur restitutio spoliato, cū illa cōtra Deū nō debeat in hoc iudici obedire, sed potius excōmunicationem [s] humiliter sustinere, sicque difficultas occurreret qua si perplexa, qa pp sententiā oporteret eā reddere debitum, & pp cōscientiā reddere nō deberet, vñ contingeret eos grauiter impediri; & vtrique laqueus [t] pararetur; cum

g ¶ Monetur. Resume nec exigere nec reddere debet debitum.

h ¶ Oraculum. i. rñsum.

i ¶ Clementis. su. de or di. cog. c. j. Ber.

k ¶ Casibus. de qbus aliqui notantur su. eo. ex conquestione.

¶ Glo. seq. notat secundū gradū prohibitū lege diuina signat ꝫrium de decr. gaudemus, & soluit.

l ¶ Diuina lege. In Leuitico. c. 18. c. quodā pp hominū raritatem, tm̄ duæ psonæ excludebant à ꝯiugio, vt nec fili' matrē, nec filia patrē duceret. Sub lege excepit fere duodeci, matrē, nouercā, sororē neptē, amitā, materterā, vxorē patrui, vxorē fratris: sed hoc recepit determinationē. 6. q. j. olim. ' priuignā, filiā priuigni vel priuignæ sorore vxoris, paucas tñ exclusit vt multiplicaret hoies. Sub gra vero, s. tpe Christi plurimæ psonæ excludun tur, vt locū hēret ꝯtinētia, & est illa, phibitio ꝯiugij: nā a fornicatio ne qlibet & q̄libet excludunt. Et cū eccsa ī istis gradib. diuina lege phibitis nō ꝯfucuerit dispēsare, eis opposi tis ñ e resto faciēda, & hoc vr̄ sonare lra illa. ADDITIO. Tredecim psonas diuina lege phibitas habes his versib.

Nata, soror, neptis, matertera, fratris, & vxor,
Et patrui coniunx, mater, priuigna, nouerca,
Vxorisque soror, priuigni nata, nurusque.
Atque soror patris coniungi lege vetantur.

m ¶ Beatus Gregorius. 35. q. 3. quædam lex.

n ¶ Non peccat. Allegatio est.

o ¶ Nec cuiquam earum. Omnib enim iuris auctoribus æqua prærogatiua ꝯseruanda est. C de vetur enu. l. j. §. 2 sit arg. 39. dist. sic omnes & 20. dist. de libellis. in fi.

p ¶ Volumus generari. Et tñ generatur. Iudices enī sm̄ suā opinionem sententiant. 11. dist nolite. & ī. de cel. mil. de ho. e. ac. de constit. dist præcepta. & Papa hic loqui videt vt magister.

q ¶ Porro. Hæc allegatio Gregorij est.

r ¶ Non est. 28. q. j. omnes. §. ex his. ī. de præscri. quoniam omne. & ī. de simo per tuas.

s ¶ Excōicatiōne Hoc sm̄ distictiōnē illi' ad c. ī. d sē. exc sq sitiōi.

t ¶ Laqueus. eccsa. n. nulli dēt laqueu iniicere. 27. q. 1. de viduis. 2.

u ¶ Dicta.

↑ Vide quæ dicam de sponsa. uenisset. j. in gl. nisi aliquis. Ioan. An.

↑ De hoc articulo vide plene p Turrecrematam. 35. q. 2. c. côiunctiones. & p Dominū cum Soto lib. 4. sent. dist. 40. q. j. art. 4.

¶ De materia huius glosæ vide Turrecrematā, & Sotum paulo ante citatos.

¶ In aliquot antiquis post verbum, olim. ita hi: sub lege gratiæ priuignā, &c.

¶ Hieron. super Daniel. periculosum est de magistrorū ecclesię iudicare sententijs &c. Ipse tñ dixit ad Alexā. nō docto ris opinio sed doctrinæ ro ponderanda. Ioā. And.

a Diuina. ergo vt quod in secundo gradu ecclesia dispẽsare nõ possit, cũ istud fuerit diuina lege prohibitũ. 30. q. 3. Prodacium in gl. 2. & in Leuitico prohibetur secundus gradus in consanguinitate & affinitate: vbi dicitur: Turpitudinem sororis vxoris tuæ, & filiæ eius nõ reuelabis: filiã filij eius, & filiã filiæ nõ assumes. Sed cõtra. vt. inf. de diuor. gaudemus: vbi dicitur quod si pagani contraxerũt in secundo gradu, post fidem receptam debẽt insimul remanere. Dicas quod in Leuitico prohibetur secundus grad' in descendentibus, nõ in collateralib. vñ in secundo collaterali dispensare pót ecclesia. & expone, præserti, id est, maxime: quia si probationes incõtinenti sunt paratæ, non est facienda restitutio, quãtũ ad carnalẽ copulã in quocunq; gradu, sed multo fortius in gradib. diuina lege prohibitis: alias fiat restitutio quo ad omnia, vt i. sequitur.

b Offeruntur inconti nenti. Hic patet, quod licet spoliator ve it probare, incontinenti exceptionem consanguinitatis tñ spoliatus pri' est restituendus, si periculũ animæ non immineat: quia hic mulier restituitur in cæteris, præterquam ad copulam, & tamen probationes incontinenti offeruntur. vnde tollitur distiñctio quorundam q. dicũt, quod si spoliator uelit statim probare exceptionẽ, restitutio differtur, per id quod legitur ff. ad exhibendũ. l. 3. §. ibidẽ. & ff. vt in pos. lega. l. si a quo. Sed illæ leges in alio casu loquuntur: vt dictũ est s.

c Glo. seq. notat quod in pi i mibus supereme gentibus, &c.

c Iuramento recepto. Hoc est notabile quod licet in causa matrimonij & alijs causis spũalibus de calumnia siue malitia nõ iuretur: vt s. de iuramen. calum. lĩas. iuratur tñ de calũnia super exceptionibus post emergentibus: si tñ per eas alterius ius aliqualiter impugnetur. s. de ele. c. cũ dilecti. & i. qui matr. accu. pos. c. fi. & i. de testi. præsentiam. ff. de dãno infe. q. bona. §. si q' stipulaturus arg. ff. q' satisfd cogã. l. de die. §. iubet. Dicas quod vbi in principio semel lite contestata iurati est de calũnia, postea non iuratur: quia iuramentum illud extendit ad oẽs exceptiones peremptorias, quę postea occurrunt, siue sint emergentes, siue incidentes. C. de iura calũ. Aut. hoc sacramentũ. Olim aliter obseruabat. quia iurabat sup quolibet capitulo: vñ hodie ñ valent iura. ĩ hoc dicebant, & sic nõ contradicunt leges prędictæ; q' iqi ẽt iurat ob aliud. puta, quod nõ didicit testificata. i. c. penul. Ante litẽ cõtestatã nõ iurat sup exceptionib. propositis, & pręcipue vbi arguitur malitia excipiẽtis: vt hic, & i. de elect. cũ dilectus. & de exce. pastoralis siue sit cã spiritualis, siue ciuilis. Et nihilominus iuratur postea de calũnia super principali quõne, quia maior est iurare sup exceptionib. ante litem contest. propositis, quia ibi declinatur iudicium, nec tangunt principalẽ quõnem, nec ex ea oriuntur: & aliud est iurare sup exceptionibus post litẽ contestatã, quia illa tangunt principale negotium & oriuntur ex eo. vnde iuramentum de calumniã ad omnia extenditur quæ emergunt post lit. contest. & quæ incidunt: & ideo post litem conte. præstito iuramento super principali quæstione, non iuratur postea: quia sic quasi bis iuraretur.

Glo. se. p. quarit, & soluit.

d Tolerare. Hoc intellige secundum distinctionẽ illius decre. i. de sen. exco. inquisitioni. Sed pone quod talis excõicata insuste, moriatur, nunquid det sepeliri in cœmiterio ecclesiæ, cũ apud Deũ non sit ligata 24. q. 3. si q's nõ recte. Dicas quod nõ. quia quantũ ad ecclesiã ligata est, q̃ non iudicat de occultis. i. vt eccl. benefi. sine dimi. confe. vt nostrũ. § porro & sic ecclesia propsa nõ dẽt orare. Quo ad Deum soluta est, nec nocet ei vilis sepultura. i. de sepulturis. in n. potius enim aiuledũ est ai[…] quàm corpori. & in tali casu ubi mulier certa est, potius dẽt Deo obedire quàm iudici, secundum consilium Papæ & 11. q. 3. non semper. & 28. q. 1. quid culpatur. ne contra conscientiã suam ędificet ad gehennam.

e Sufficiens. 23. q. j. de benedicto. ex quo enim pp sæuitiã vnus reliquuũ dimittere potest secundum legem. in Aut. de nup. §. si igitur mulier talẽ aliquid coli. ergo multo minus est restitutio facienda: quia turpius eijcitur quàm non admittitur hospes. i. de iniuri. quemadmodum. § alioquin. & i hoc casu alicui honestæ mulieri cõmittẽda est. vbi secure moretur. s. eo. c. ex transmissa & i. de spõ. ca. cũ locum. argu. i. de procu. c. accedens. & præterea satisdatio non immutat maleuolum propositum Instit. de suspect. tuto. §. nouissime.

inter se carnaliter coniungi non possent: nec alter alteri matrimonialiter copulari. ¶ Propterea melius videtur, quod cum opponitur consanguinitas (præsertim in gradibus diuina a lege prohibitis) & probationes offeruntur incontinenti b paratæ, in cæteris adiudicanda sit restitutio: sed ad maiorẽ cautelam iuramento recepto, c quod talis obiectio mali tiose non fiat: sola, quo ad cõmixtionem carnalem (maxime si fama consentit) est restitutio differenda, donec auditis probationibus & discussis, causa sine diffugio terminetur, cum vtrique sit melius taliter expediri, quã manere taliter impeditos. ¶ Quòd si non habeat probationes incõtinenti paratas, sed dilationes ex pectat longiores (quia præsumitur contra eam, quæ sine iudicio ecclesiæ, sua tantum temeritate recessit à viro) ad restitutionem plenariam ecclesiastica dẽt censura cõpelli, quam tamẽ ipsa tori negando consortium debet humiliter tolerare, d donec probationes offerat præparatas: & tunc absolutione petita, secundum formam ecclesiæ, absoluetur: sed antequam fiat ei mandatum sub debito iuramenti receptis probationibus procedatur quemadmodum est præmissum. ¶ Si uero tanta sit viri sæuitia, vt mulieri trepidanti, non possit sufficiens e securitas prouideri: nõ solum non debet illi restitui, sed ab eo potius amoueri: alioquin sufficienti (si fieri potest) securitate prouisa, profecto videtur coniux ante causæ cognitionem restituenda marito.

¶ Item Vulterano episcopo.

¶ *Per solam traductionem mulieris ad domum viri factam non præcedentibus sponsalibus, uel inualidis non acquiritur possessio: vnde ea recedente propria auctoritate non competit restitutio.*

CAP. XIIII.

EX † parte M. mulieris fuit propositum, quod cum eã intra pubertatis tempora constitutam, patruus suus filio H. Senen. ciuis, nondum f septem

E X parte M. Petens restitutionẽ coniugis, habet probare cõiugium legitimum ex cõsensu. Ita communiter summatẽ. Sed ex hac summatione infert vt sufficiat probare solũ coniugium: licet non probetur carnalis copula: de quo tñ sunt opiniões. In prima parte ponit mulieris quęrela partim decisa. In secũda dat iudicẽ: ibi, Quia igitur. Ab. Sicul.

CASUS. Quidã ciuis Senẽsi. habebat quandã neptem suã intra pubertatẽ cõstitutã M. nomine. volebat eã copulare matrimonio filio H. ciuis Senẽ. nõdũ septẽ annorum: & traducta fuit in domũ eiusdẽ, sed ipsa postquã ad nubiles annos peruenit, noluit ratũ hẽre quod à patruo suo fuerat incohatum, & de domo illius recessit, postulans a Senen. epo cum alio licentiã cõtrahendi: eps citauit partes ad præsentiam suam. Mulier per procuratorẽ suum petebat possessiones, & res alias sibi restitui, datas pro ipsa noie dotis, & dari sibi licentiam contrahendi; pars altera petebat restitutionẽ mulieris, asserens illam per procuratorem cãm agere non posse, sed debebat psonaliter interesse. eps super hoc dubitauit, & consuluit dñm Papam; Papa respondet, quod nõ est dubium quin ipsa mulier quamuis sit minor possit cãm matrimonij per procuratorem tractare, & pars altera restõnem mulieris postulare non pôt, cum nullo comodo iuris seu possessionis fuerit destituta; quia per talem traductionem. quã nõ præcesserunt sponsalia vel cõsensus legitimus, nec ẽt subsecuta fuerũt, nullum obligatoriũ vinculũ cõtractũ fuit inter eos. vnde mandat quatenus si est ita: non obstãtib. except. omib. supradictis, audiat quæ partes hincinde duxerint proponenda, & quod canonicum fuerit appellatione remota, decernat. No. quod minor 25 an. maior 12. vel 14. in causa matrimoniali esse maior, & per se & per procuratorem cãm tractare pot. Ite in tali restitutione petẽda, necesse est probare ius matrimonij, & possessionem corporalem, scilicet per carnalem copulam ad hoc vt detur restitutio. Item ista possessio nõ procedit sine iure. Itẽ qui intendit contrahere matrimonium, nec possit ætate prohibente, nec etiam sponsalia contrahit.

a Glo. seq. arg. quod v lens matrimonium contrahere, &c. signat contrarium. secundo obijcit de decre. de illis. Soluit distinguẽdo inter sponsalia nulla, & aliqua.

f Nondum septem annorum. Et ita nihil egit, cũ ætas impediret i. de spon. impu. lĩas. & c. accessit. Item arg. quod vbi quis vult cõtrahere matrimonium, nec pôt ætate prohibente, nec spõsalia contrahit, quia nõ vult: nec matrimoniũ, quia non pot, nec illud intelligitur contrahere ff. de dona. inter viri & vxo. cũ hic status §. pe. & s. de os. dele. cũ sup. & C. si q's alteri vel sibi. l. multũ interest. Arg. cõtra. i. de despon. impu. de illis. i. in fi. & c. tuæ. Sed videtur quod illa licet fuerit minor, tñ auctoritate sua non

Marginal notes: De intellectu c. gaudemus, vide Soto lib. 4. sent. dist. 40 q. 1 art. 4. vbi etiam de materia huius gl. — Expectat — Aliàs quia, hic præsumitur — scilicet censuram. — Iuramentum calumniæ an possit in eadem cã reiterari. — Nisi sm Ioan. mores petijsset absolutionem. i. de sẽten. excõ. à nobis 2. vel nisi ecclesia se videns decepta in post mortẽ illam absoluat quod potest, & sic gl. 24. q. 2. sane. & i. de hær. si q's. eps sm Tã. & Gof. Ioã. And. — Specialiter, gñaliter tamen orationes quæ fiunt pro omnibus fidelibus defunctis prosunt eis; vt sm Vinc. Ioã. And. — Cap. 4. eod. tit. in 3. compil.

sua non debuit recedere. j. de despon. impu. de illis i. in prin. Sed in hoc distingue vbi sponsalia non tenuerũt ætate, ꝗ hibẽte, nec postea cursu tpis placuerunt, vt h. c. vel si p vim ɔtracta fuerãt: vt j. de despõ. impu. ex lr̃is. auctoritate sua põt mulier recedere, qa nulla obligatio fuit hinc inde ɔcta: vt in pdictis dec. c. lr̃as. & c. accessit. Vbi vero sponsalia tenẽt, non dẽt recedere alter sine licẽtia eccl'æ. j. de despõ. ipu. de illis j.

† Vide l. q vniuersa. ff. de ac qui. pos.

annorum, matrimonio voluerit copulare: [a] ac eadem traducta fuerit in domum eiusdem: † ipsa ex quo ad nubiles annos puenit ratum nolens habere quod a patruo suo circa hoc procuratum fuerat, à Senen. epo nubendi alij licentiam postulauit: [b] & infra. ¶ Quia igitur non credimus ambigendum, quin ipsa mulier (quãuis [c] minor) cãm possit matrimonij per procuratorẽ tractare; ac pars alia (quæ mulieris restõnem sibi fieri prius postulabat) restitui nequaquã debeat, vt pote nullo iuris seu possessionis commodo [d] destituta, cum per solã traductionẽ (quã non pcesserunt sponsalia, uel consensus legitimus, nec fuerunt ẽt subsecuta [e]) nullum inter eos obligatorium vinculum sit contracti:

a ¶ *Copulare*. hoc qd dicit voluerit matrimonio copulare, tollit oĩa ɔ̃ria, & hoc qa volũtas patrui ad nullũ actũ processit, nec quo ad sponsalia, nec quo ad matrimoniũ, & ita nulla obligatio fuit ɔcta, vt j. sequit.

b ¶ *Postulauit*. & etiã res si quas dedit ei in dotẽ ni semp subintelligitur talis ɔditio, si matrimoniũ fuerit subsecutũ. † ff. de iure dot. l. stipulationẽ. & l. dotis pmissio. & l. fructus & partus. ff. de condi. causa non secu. q. te debere §. fundus.

† De iure & de facto j. de do. inter vi. & vx. & si necesse. Ioã. Andr.

¶ *Gl. seq. primo ponit de ẽ casus, quibus minor cẽsetur maior. Secũda quærit, an in spiritualibus restituatur minor, & so'uit. Tertio quærit de renunciatione beneficio, & c. alle. 3. iura ad negatiuam. & 3. ad affirmatiuam, & soluit.*

c ¶ *Quamuis minor.* Sic patet ꝙ in causa matrimoniali minor 25. annorum censetur maior. similiter in voto 20 q. 2. c j. §. j. & c 3 Item in alio casu cum minor mortem patris exequitur vel cum agit de testamento patris. 15. q. 3. de crimine. Itẽ cum agit de recuperanda possessione. C. qui legi. perso. l. vlti. Itẽ cũ agit de toro violato. ff. de adul. si maritus §. lex Iulia. Item cũ agit de libero homine exhibendo ff. de lib. ho. exhi. l. 3 §. sed si mulier. Item cũ impetrauit veniã ætatis. C. de his qui ve. æta. impe. l. j. Item cum agit negotia alterius. ff. de mino. l. cu mãdato. Et gñaliter vr̃, ꝙ sm canones ẽt ɔtra patrem suũ minor agere possit: ut 2. q. 7. quitur. Sed nunquid minor põt petere restõnem integrum in huiõi spũalibus siue ecclesiasticis negotijs si doceat se læsum: ut si contraxit cũ paupere cum poterat ɔtrahere cum diuite? Dico ꝙ non, qa error diuitiarum non impedit matrimoniũ 29. q. j. §. j. ergo nec spõsalia. q a in hoc censet maior. Et vbi minor mutat statũ, non restituit. ff. de mino. l. si ex causa §. Papinianus ait. ar. 26. q. 2. c. j. & 2. & si maior est 20. annis põt se pmittere venũ dari ad participandũ pr̃iũ: vt Inst. de iure p̃so circa fi. Sed si minor. 25. an. renũciauit bñficio suo nunquid põt implorare restõnem? Vr̃ ꝙ non, qa in talib. loco maioris hr̃, qa in rebus ecclesiasticis, sñia lata ɔtra minorẽ absentem & indefensum, tenet. su. de elect. dudũ. 2. §. cũ aũt. Sed in reb. immobilib. sñia lata ɔ̃ minorẽ absentem, nulla est. ff. de re iudi. cõtra pupillũ. Itẽ ex hoc sequeret incõueniẽs, qa si minor renũciasset ecclesiæ, si postea illa conferat legitime alicui, demũ minor petat restitui, ꝙ ei adiudicabit eccl'a, q legitime est eã adeptus, & sine culpa: qđ esse nõ dẽt. j. de app. bonæ. 56. dist. satis puersum. 16. q. c. vlt. inuentũ est. Item qa in reb. ecclesiasticis censendus est sui iuris, sicut & filiusfamilias in castrẽsi peculio. ff. ad Macedo. l. 2. & 3. in fi. Econtra vr̃ ꝙ possit: qa & maiori competit restõ in integrũ. sup. de resti. in integ. c. ex literis. Item in reb. ecclesiasticis maius piculũ est ꝗ in alijs: ergo in eis cautius est agendũ. 42. dist. quiescamus. 7. q. 2. c. vlt. ff. a. Carbo. l. j. § sed si qs. incõgruũ. n. esset ꝙ per assumptionẽ rei ecclesiasticæ pderet bñficium restõnis, quia vtilitas dẽt augeri non minui per dignitatem. ff. de iudi. l. si longius. in fi. & arg. ad hoc ff. cõmod. l. in cõmodato. § sicut. in fin. ibi, adiuuari. & j. de cõmo. c. vnico. & C. de indi. vidui. l. 2. in fi. Ad hoc dicas, ꝙ minor põt petere in integrum restõnem, si omitit pbationẽ necessariam, vel alias captus sit in iudicio & bñficio: sicut & ecclesia, quæ cõparatur minori. sup. de in integ. rest. c. j. & c. auditis. & quasi per totum. & ff. de mino. l. ꝙ si minor. § j. & l. minor 25. an. Sed si renunciauit bñficio ecclesiastico, & illud iam sit alij collatum, non subuenitur ei, [1] ff. de min. l. ꝙ si minor § Scæuola. in matrimonio vero, puta cum sñia lata ɔtra matrimoniũ est, vbi ecclesia decepta est, ipso iure seruat illæsũ. j. de re iudi. c. lator. & c. consanguinei.

Minor in certis casibus censetur maior.

Minor læsus circa matrimonia & beneficia an possit restitui.

[1] Si non collatum subueniẽ, & hæc fuit opi. Io. & Vin. hic ꝗ approbat H. si ecclesiæ & animabus expediat: vt sic magis considerẽtur læsio ecclesiæ, ꝗ psonæ. ar. su. de ele. in causis. Io. Andr.

¶ *Glo. seq. recitatur per quæstionem, quare non sufficit hoc casu traductio? Respondet, quia per, & c. subdit tres casus vbi petitur restitutio, nec habetur possessio.*

d ¶ *Commodo destituta.* sic. ff. de spon. l. ꝗsitum. quia per solam traditionẽ nihil egit. vbi enim nulla præcedunt sponsalia, vel matrimoniũ, nulla habetur possessio, qa liber homo possideri nõ potest, & possessio illa talis est, ꝙ qui possidet, possidetur. vnde ex sola possessiõe facti nulla seruitus vel obligatio hincinde ɔ̃hit, nec restitutio peti põt, cũ nulla possessio iuris hic fuerit, vnde hæreticus non põt in iure petere rerũ ecclesiasticarum restõne. [1] 23. q. 7. c. 1. & 2. nec laicus restõnem decimarum: licet de facto possideat: quia aliud ẽ possidere, & aliud detinere. j. de ꝓscri. c. causam quæ. nec enim sufficit probare spoliationẽ, nisi probet qđ possederit. j. de ordi. dele. cõsultationibus. & j. eo. olim. ut ibi dictũ est. Quandoque tñ petitur restitutio, vbi nulla põt esse possessio: ut cum petit restõ consanguineæ sup. e. pxi. Sed illud est, quia possessio iuris præcessit, de qua ɔ̃stat. sic j. de pb. referente. arg. sup. de proc. ex insinuatione. Item seruus petit restõnem rerũ dñi absentis, quas de iure non põt possidere. C. si per vim, uel alio modo. l. j. Similiter uxor restituitur ad res datas sibi a uiro, quas de iure possidere non põt. ff. de ui & vi arm. arg. l. j. §. deijcitur. De hoc, s. an possit repeti qđ non licet possidere, tradit 14 q. j. c. j. in tex. & glo. 2. Et no. ꝙ licet aliqua appareat traducta, non tñ p̃sumendum est statim pro sponsalib. vel matrimonio, vt hic patet, & l. prædicta, ꝗsitũ. ff. de spon. sed ubi sponsalia pcedunt, ɔ̃ puberratem, si sponsa compleuit 12. annum apud sponsum, præsumitur matrimoniũ. j. de spon. ad id. ff. de ritu nuptiarum l. mulierem.

[1] Immo nullarũ rerũ põt petere restitutionem, cũ per hæresim omnium dominium amittat ipso iure. C. cũ. s. in leges. de hæreti. li. 6. Conrad. Brunus lib. 5. de hære. c. 10. Arelatanus trac. de hæret. notabili. li. 1. Ioannes Rojas in singula. sub. tudes. singu. 85.

e ¶ *Subsecuta.* quia nunquam sponsalibus puella cõsensit: vel antequam puer septimum annũ compleuerat, ab eo recessit.

f ¶ *Exceptionibus supradictis.* s. ꝙ petebat fieri primo sibi restitutionem: & ꝙ illa non poterat agere per procuratorem, quæ non habent locum hic.

Mandamus, quatenus, si est ita, (non obstantibus exceptionib. [f] supradictis) audias quæ hinc inde partes duxerint proponenda, & quod canonicum fuerit, appellatione remota, decernas.

¶ Idem.

¶ *Interdictum vnde vi, non compe tit contra illum, qui non spoliauit, nec spoliari mandauit, nec spoliationem ratam habuit.*

CAP. XV.

Cum [1] ad sedem Apostolicã accessissent Cuman. epi, & fratrum hospitalis Hierosolymitani procuratores, & infra. ¶ Abbati de Acon. cãm (quæ super ecclesia & hospitali de monte Citano inter eos vertebatur) taliter duximus committendam, vt audiret omnia tam ad possessorium,

† Cap. 5. eod. tit. in 3. compil.

Cum ad sedem. Diuidit principaliter in duas partes. In prima processus narratio. In secunda causæ diffinitio. Secũda ibi, Vos prioris. Abb. Siculus.

Casus. Inter hospitalarios Hierosoly. ex parte vna & epm Cumanum ex altera vertebatur qo super ecclesia & hospitali de monte Citano, quæ commissa fuit abbati de Accone vt audiret oĩa tam ad possessorium quam ad petitorium iudicium pertinentia, quæ pars vtraque duceret proponenda, & causam ipsam hnc debito terminaret: coram quo petijt procurator hospitalis ecclesiam & hospitale prædictum cum possessionib. & pertinentijs suis quæ tenebat eps sibi restitui, dicens illa ad hospitalarios Hierosolymitanos de iure spectare: & ꝙ ipsa diutius possedissent. possessorium solummodo intentando: ad quæ respondit procurator episcopi, se nec scire nec credere supradicta ad hospitalarijs possessa, uel ad eos aliquatenus ptinere, sed episcopus tenebat & possidebat prædicta tamquã in sua diœc. constituta: Lite contest. ad probandum intentionem suam pars vtraque testes produxit: abbas examinato negotio condemnauit procuratorem epi ad restonem omnium prædictorum: pars epi ad sedem Apost. appellauit a sententia illa. procuratores vtriusq; partis comparuerunt in præsentia Papæ: qui causam examinauit eandem: & videbatur per testes probatum, ꝙ nuncius epi Cumani abstulerit cruces hospitalarijs, inhibendo eisdem, ne ad supradictam ecclesiam vel hospitale redirent, & ꝙ eps prædicta omnia possidebat: vnde pcurator hospitalariorum petebat dictam restõnis sententiam confirmari. Respondebatur ex parte epi, ꝙ si forsitan sit ostensum ꝙ nuncius epi pdicta fecisset, nõ tñ fuit probatum ꝙ de mandato epi illud factũ fuisset: Papa considerans acta prioris iudicij, qa cõstare non potuit p dicta testiũ, vel p confessiones partium,

partiũ, vel ẽt p instrumẽta, vel p euidentiã facti, q Cumanus eps spoliauerit hospitalarios, vel mãdauerit spoliari, vel ratã habuerit spoliationẽ, pnunciauit in qõne pdicta interdictũ vñ vi, locũ nullatenus habuisse: cassando sniam restõnis latã à pdicto abbate, licet pars aduersa diceret, q p sñia iudicis esset psumendũ, q ex alijs causis aium suum potuit informare. Nota p acta in vno iudicio, fidẽ faciut in alio. Itẽ nõ psumit de iudice, ex quo nõ cstat de facto. Itẽ not. hic quatuor modos pbãdi: p testes, confessiones, instrumenta, & p euidẽtiã facti. Itẽ interdictũ vnde vi, nõ datur nisi c illum qui spoliauit, vel mandauit, vel ratã habuit spoliationẽ: q uis familia spoliauerit: & iõ inepte fuit p positũ illud possessoriũ c epũ. Itẽ a snia sa p possessorio appellat licet in legibus cõtrã caueat. Qualiter leges illæ itelligant, dĩ hic in glossa quæ incipit, sic patet in fin.

a Ad petitorium. siue simul siue separatĩ poterat agere pcurator hospitalis, de hoc dictũ est s. de ca possessiõn. cũ eccsia & c. cũ sup. & c. cũ dilect.

Glo. se pugnat contrariã ad generalitatẽ libelli, & soluit. Secũdo quærit, & soluit distinguendo triplicem statum causæ.

quàm ad petitorium iudiciũ pertinentia, quæ vtraq; pars duceret proponenda, & causam ipsam sine debito terminaret. Coram quo procurator hospitalis, prædicta cum possessionibus & pertinentijs suis, quæ tenebat eps, sibi restitui postulauit, asserẽs illa de iure ad hospitale Hierosoly. spectare, & q ipsa diutius possedisset. Ad q respõdit procurator episcopi, se nec scire nec credere supradicta ab hospitali possessa, vel ad illud aliquatenus ptinere, quę Cuman. episcopus, vtpote in sua diœcesi cõstituta, rõnabiliter detinebat. cum igitur ad fundandam intẽtionem suam pars vtraq; testes pduceret, dictus abbas, pcuratorẽ epi condẽnauit ad restõnem omnium prædictorum: & infra. Nuper autem vtriusque partis procuratoribus comparentibus coram nobis, causam ipsam examinauimus diligenter; & quidem per testes videbatur esse

b Et pertinentijs. Hic ergo datur libellus gñalis. sic j. de donat. inter dilectos. & snia fertur ibi generaliter & j. de proba. licet. ad fin. Arg. contra sup. de libel. obla. c. 2. & ca. 3. vbi plene not. de hoc. Arg. contra ff. de rei ven. si in rem 1. & Inst. de act. § curare. Sol. contraria illa locum habent in rei vendicatione & in singularibus iudicijs, vbi oia dẽnt specificari q petunt. Sed hic & j. de dona. inter dilectos cũ oibus consimilib. locũ habent in iudicijs vniuersalib. Nam si quis petit ecclesiam cũ suis pertinentijs, vniuersalis est petitio, & in hoc casu ad id qd non extat tpe petitionis apud eum q conuenit, si tpe sñiæ possideat, cõdemnatur, ac si tpe litis contestatæ possideret. ff. de peti. hære. si quo tpe. & ff. de pecu. qsitum. Sed qualiter pcedetur circa ptinẽtias, cũ reus neget eas ptinere ad ecclesiã vel ad hospitale? Rñdeo, vbi obscure & indeterminate aliqd pponit circa initiũ iudicij, accipimus id qd vtilius est actori. ff. de iud. si qs intentione & ff. de verb. oblig. inter stipulantẽ. § j. & id qd nocet reo. ff. de interrog. act. de ætate. § nihil. In medio litis qualiter psumitur p vtroq; arg. 30. q. 5. iudicantẽ. & j. de testi. cũ tu. In fine magis psumo p reo. j. de pb. ex litt. & j. de fide instru. inter dilectos in fi. dẽt em actor declarare in processu de pertinentijs, alias non fieret executio ad volũtatẽ suã. ar. j. de pslt. auditis. & j. de spõ. ex litt.

Glo. seq. quærit, & soluit.

c Diutius possedisset. Nunqd hoc solũ sufficit pbare, q alitus qñ possedit, ad hoc vt possit restitui? Non, nisi pbet spoliationẽ. sup. de of. deleg. consultationib. & su. eo. c. olim. vbi de hoc secus est in dño. qa ibi sufficit pbare q ille a quo habet causam, fuit dñs, ad hoc vt habeatur p dño C. de p b. l. siue. & est ratio, quia dominium non ita de facili perditur sicut possessio. ff. de acq. pos. l. si quis vi. § differentia.

d Nec credere. Per hoc em fuit facta litis contesta. per narrationem & responsionem. s. de lit. contest. c. vnico arg. C. de excep. l. quidem ff. de peti. hære. l. debitor.

Glo. seq. quærit & soluit.

e Testes. Sed cũ agat hic possessorio tm, nunqd dẽt pbare pars altera, ctra quã agebatur tm possessorio? Vr q nõ: qa & qõ spoliationis primo tractanda est. s. eod. in litt. & c. item cũ quis & c. ex conquestione. Dicas q sup eodem possessorio potest se defendere: puta qa incõtinenti deiecit, vel qa aduersarius possidebat sub cditioe. s. e. oli. Itẽ qa inuenit vacuã possessionẽ, sic poterit pbare d iure suo. Vel dũ qere possidebat,

Id est, ad fratres hospitalarios, iidẽ dãr milites Rhodienses, & nunc de Malta, quorũ frequens est in iure canonico mẽtio, de quorum origine, & fine habitu. & variis nominibus, vide p... ex tom. Cassanæi in catalogo gloriæ mũdi part. 9. considera 4. & 5. Antoniũ 2. pa. histo. tit. 15. ca. 20.

Alias, ita, & quidem per testes, ideo neos, &c.

In antiquis glossis ita vniuersitas est.

Id est, tempore executionis & hæc pbatio sine libelli oblatiõe vel litis contest. sm Inno. & Host. q hoc not. hic & s. d. libe. obla. ca. 1.

Vel, q iste possidebat eo tpe, quo aduersarij dicebãt se eiectos fecundũ ... Ioan. And.

sponte renunciauit, & sic non competit restõ, vt sup. eod. c. 3.

f Dicta testiũ. Nota quatuor cmodos uincendi vel pbãdi, & quintus põt addi, s. violẽta psumptio. 32. q. 1. dixit dñs. Ber.

Gl. seq. primo reci. princi. & fi. gl. 10. s. de interdicto vnde vi, s. cui datur: quia spoliato, & ipsius vniuersali successori, contra quem: quia contra eũ qui spoliauit, & c. Item contra vniuersalẽ successorem, nõ contra singulares: et in hoc differt a condictione ex canone, et officio iudicis, & condictione decreta. sæpe. & actione, quod metus cã, et interdicto, quod vi aut clam, & edicto noui operis. Secũdo rec. mediũ quod obijcit, & soluit. Tertio finis qui fuit B. qui obijcit, et dupliciter soluit.

probatũ, q Cuman. epi nuncius cruces hospitalarijs abstulit, inhibendo ipsis ne ad supradictã ecclesiam, vel hospitalẽ redirent, & q epus supradicta omnia possidebat: vnde procurator hospitalariorum petiit dictam restõnis sententiam confirmari: & infra. Nos prioris acta iudicij recensentes, quia nec per dicta testium, vel confessiones partium, cum nullæ penitus in iudicio factæ fuerint: vel etiã instrumenta, quę nullatenus de spoliatione tractabant: nec per euidentiam facti nobis constare potuerit, q Cuman. episcopus hospitalarios spoliauerit, vel mandauerit spoliari, vel spoliationem factam saltem ratã habuerit: Pronunciamus in qõne prędicta interdictum, vnde vi, locum nullatenus habuisse, restõnis sententiam à prædicto abbate prolatam (licet pars aduersa proponeret quod præsumẽdum esset pro sententia iudicis,

g Interdictum. Sic patet, quod iste pcurator inepte proposuit petitionem, nam interdictum, vnde vi, non dat nisi cõtra illũ qui deiecit, vel mãdauit, vel ratũ habuit: vt hic dr & ff. de vi & vi arg. cũ à te & l. 3. § cũ pcurator. & 2. q. 1. notum. vel nisi c illum q rõ scienter à deiectore recepit. j. eo. c. sæpe. itẽ datur c vniuersalẽ successorem. ff. de vi & vi ar. l. j. in fi. & l. 3. § vlt. & datur successori spoliati. ff. eod. l. j. § interdictũ hoc. in fin. & infra de testib. c. significauerunt. sed nõ datur cõtra successorẽ rei, sed contra emptorẽ vel donatariũ (sm leges) ff. de vi & vi ar. cũ à te. Dixerunt tñ quidã, q actione in factum põt agi cõtra quemlibet possessorẽ ff. eo. l. 1. § vlt. Sed illud non est verũ, quia illud intelligendũ est de successore vniuersali. Vel põt intelligi, q tũc agi posset contra possessorẽ rei, qñ possidens cãm hẽt à deiectore succedendo in vitiũ. j. eo. c. sæpe. Vr tñ q in reb. ecclesiasticis posset agi contra quẽlibet possessorẽ. 3. q. 1. redintegranda. & q. 2. c. 2. quasi per totũ. & sup. de iud. quia V. & inf. eod. c. sæpe. ar. 12. q. 2. quicunq; & 16. q. 6. si epm. hoc verũ est, sed nõ per interdictũ vñ vi, sed condõne ex illo canone 3. q. 1. redintegranda. & 3. q. 2. c. 2. Itẽ cõueniri põt quilibet possessor iudicis officio. ar. j. de appe. bonæ. vel condictione ex illa decre. j. eo. sæpe. Sed nonne ex eo q familia istius fecerat violentiã & ad dñm res illa peruenit, psumendum est ex hoc de voluntate dñi factam fuisse. 1. q. 4. quia psulatus. & j. de testi. cõstitutis 1. & ff. de mi. l. 4. Sed hoc non est verum: quia põt esse q dñs vacuam possessionẽ inuenit, & sic intrando violentiã nõ fecit. vñ talem rẽ vsucapere poterat. Insti. de vsuca. § qd aũt. & ff. de vsuca. sequitur. § si tu me vi expulisti. neq. n. de facto familiæ suæ tenetur dñs nisi mandauerit, vel ratũ habuerit. sed si seruus eius deiecerat, tunc tenet in quantũ ad ipsum puenit: vel si nil ad ipsum puenit, tenet noxaliter noie ipsius serui. ff. de vi & vi ar. l. 1. § sed & si cũ quis. & § seq. Itẽ si familia alicuius deiecit aliquẽ, non tñ noie dni, dñs illud non põt ratũ habere. ff. de vi & vi ar. si vi me a contrario sensu. ff. de neg. gest. si pupilli. § sed & si ego. nisi velis dicere, q sm canones ratũ possum habere qd meo noie non est gestũ. 1. q. 2. Lug. & 16. q. 1. c. vlt. & j. de his quæ fi. a prxla. sine consensu capli c. 3. & s. de elect. qd sicut. Item no. q licet interdictũ, vñ vi, nõ det nisi contra deiectorem (vt dictũ est) tñ actio qd metus cã, datur contra quẽlibet possidentem, vt s. de his q vi metusve cã fiunt. c. abbas. & c. ad audientiã. & 16. q. 5. c. 1. & ff. qd me. cã. si cũ exceptione. § aliqũ. & C. eo. tit. non interest. sic interdictũ qd vi aut clam. ff. qd vi aut clam l. semper in prin. sic interdictũ de noui ope. nun. ff. de no. ope. nun. l. vlt. Et not. per hanc decre. q a snia lata super possessione momentanea appellatur contra illud. 2. q. 6. c. ei qui § de possessione. & C. de moment. pos. l. vni. C. quo. appel. non reci. l. quisquis. vnde aliud sm canones, & aliud sm leges. Vel dic q leges illæ intelliguntur in possessione adipiscenda, vt in legatario, & in creditore, & scripto hærede: sed in interdicto vnde vi, bene potest appel-

Vide de hac materia in l. 9. § quę argumenta. per Doct. ff. d testi.

Alias, Nos igit.

Vide l. actor. & ibi Cyn. C de proba. & l. j. C. de confes.

Alias, pars altera.

Dici potest ad solutionem huius, vt recitat Inno. & Hostié quod hoc videbatur probatũ, sed probatum non erat multa. n. videntur q nõ sunt vt dicit Placen. ff. de ac. pos. l. naturaliter.

 lari: quia

lati: qa per talem sfam pōt fieri præiudiciū proprietati. C. vñ vi. si quis in tantam. & talis sententia diffinitiua appellatur. s. vt lite non contest. accedens 2. & s. de iudi. significauerunt. a Motum. 4. q. 3. si testes. j. de testi. in nostra præsentia & s. de senun. in psentia & s de elect. bonæ 1. & j. de re iu. sicut.

ij Olim v. bis. Violētus, q nō est soluendo, ad restōnem fructuum nō vrgetur h. d. fm Io. An. & licet hęc summatio sit vera in se, tñ nimis restringit terminos litteræ. Primo ponit quęrelā. Secundo prouidet, ibi verum Abbas Sicu.

Casus. Eps Oueten. spoliauit epm Zamoren. quadā parte diœce suæ: mādauit Papa qbusdā iudicibus vt ipsi compellerēt epm Oueten. ad restōnem partis diœ. Zamoren. quā tenebat, cū fructibus inde pceptis. Eps Oueten. coram iudicibus pponebat, q cum ipse spoliatus esset à rege epatu suo, nō debebat nec poterat ad hoc cōpelli, cum nihil hēret quod restituere posset, nisi primo ad epatu suo fuerit restitut' taliter, vt restituere possit qd pcepit de fructib. alienis. Iudices sup hoc dubitātes cōsuluerūt dñm Papā & ipse scribit eisdem dicens, q inanis est actio quā excludit inopia debitoris: mādans eisdē: vt non prius cōpellant epm Oueten. ad restitutionem fructuū, q ipse taliter fuerit restitut' vt restituere possit qd percepit de fructibus alienis No. q otra eū q nō habet vnde restituat. non competit beneficium restitutionis cum effectu, donec ad pinguiorem fortunam peruenerit. rō redditur in littera, quia inanis est actio, &c.

qui motum a animi sui potuit ex causis alijs in formare) iustitia exigente cassantes.

Idem.

Exceptio inopiæ, de qua constat à clerico opposita, impedit executionē sententiæ etiam latæ in possessorio. h. d. comprehendendo mentem litteræ, & neram lecturam.

CAP. XVI.

ij Olim, vobis dedisse meminimus in mandatis, vt Oueten. episcopum ad debitam partis restitutionem Zamoren. diœcesis, quam tenebat, cum perceptis fructibus restituere cogeretis: & infra. Verum quoniā inanis est actio, quā inopia debitoris excludit: Mandamus, quatenus, non prius episcopum ad restitutionem fructuum compellatis, quam ipse fuerit taliter restitutus, vt restituere possit quod percepit de prouentibus alienis.

Idem.

Per excōicationis probationem, non probatur quasi possessio iuris sdictionis, licet aliquibus diebus fuerit obseruata: ideo petens restitui mē, hoc solo probato: succumbit. h. d. quo ad intellectum.

b Inanis ff. de dolo nam & is, qui nihil habet. eius periculo nil est. ff. de fur. itaq; fullo & j. de vsur. cum tu.

c l. seq. ponit duas lecturas, vnā quod Oueten episcopus parte qua spoliauerat, fuerat spoliatus, & secundum hanc obijcit de l. cum à te & soluit aliam quod fuerat spoliatus suo episcopatu.

c Restituetur. qa alius ipsum priuauerat eadē parte, vñ sup ea nō poterat ɔueniri quousq; ipse fuerit restitutus, vt 3 q j. epi hoc tñ intelligentēs vr. vt spoliatus repellat p talē exceptionem: qa spoliator est ab alio spoliatus: vñ signat otrariū. ff. de vi & vi ar. cū a te vbi dr, q ɔ primū deiectorē agi pōt. & nō cōtra fm, licet ipse ab alio sit deiectus: sed dic q tūc agi pōt cōtra eū, cū ipse est soluēdo, vel in illo, vel in æqualenti: st. j. velit pond. ecclesia 2. nam nullus casus excusat latronē C. de fur. subtracto. Et ita patet q spoliator habet interdictū vñ vi, si ipse ab alio spoliet su. e. in lris. ff. de vi & vi ar l j. § q à me. & hic. Item ecclesia illius non dēt puniri pp delictū illius. 16. q 6. si epm. Et iō cum alias non sit soluendo, nō pōt agere Zamoren. ɔtra Oueten. qa cū spoliatus fuerit à rege epatu suo, nō pōt restituere qd de fructib. alienis pceperat, donec restituatur: iō dicit: inanis est actio: ideo etiā dicit; non cōpellatis epm restituere priusq ipse taliter fuerit restitutus &c. Ber.

iij Olim inter. Per excōicationē aliquib. dieb. obseruatā, in obseruantes non acquiritur iuris parochialis possessio h. d. secundum Ioan. And. Prima pars decile ponit factum & processum. Secunda diffinit: ibi, Nos attendentes. Abbas.

Casus. Inter epm Parisien. ex vna parte, & quēdā abbatem suæ diœc. ex altera, qō uertebatur sup possessione iuris parochialis vel quasi, i parochia de Mōte, quo iure dicebat eps se spoliatū: vñ petebat restitui ad i' parochiale i pdicta parochia contra pdictum abbatem ad pbandū suā intentionē inducebat quandam sfam, quā tulerat in populū dictæ parochiæ, pp quā aliquot dieb populus abstinuit a diuinis, p hoc volēs pbare se fuisse in possessione iuris parochial. ipli' parochię; dns Papa examinato negotio, considerans q ex eo solo q populus dictæ parochiæ, timore sñiæ dictæ epi per aliquot dies abstinuit a diuinis nullā possessione iuris paro chialis fuerit assecut', nec aliquo nō proba uit q eo tpe quo sfam ipsam possessione iuris parochialis hēret in populo dictæ parochiæ, uel prius ēt habuisset: vn restōnem dicto epo adiudicare nō potuit, cū nō pbauerit se possedisse nec spoliatum fuisse. Nota q licet q obseruet sniam timore ipsius a non suo iudice latā, ex eo solo nullā possessionē acqrit spoliator ipsius. Item qui petit restitui debet pbare se possedisse, & spoliatum fuisse.

CAP. XVII.

iij Olim inter te pro abbatia tua, & Parisień. episcopum, nomine Parisien ecclesiæ, super possessione iuris parochialis, in parochia de Monte, quæstione subortā: & infra. Nos attendentes q (ex eo solo q populus prędictæ parochię timore sententiæ suæ, per aliquot dies abstinuit a diuinis, nullā in eos iuris parochialis possessioné, idē eps fuerit assecut', nec fuerit aliquo modo probatū, q (eo tépore quo sniam ipse protulit) possessionem in ipsis iuris parochialis haberet, uel prius ēt habuisset, restitutioné ei adiudicare de iure nequiuimus: cū ipsum nō cōstiterit spoliatum.

Idem in concilio generali.

Recipiens scienter rem inuasam à spoliatore, tenetur eam spoliato restituere, licet non probet dominium.

CAP. XVIII.

Saepe contingit, quòd spoliatus per spoliatoré in alterū re translata, dum aduersus possessorem non subuenitur per

d Parochiam. Et ita possessorium pōt intentari circa res incorporales sic s. de causa pos. c. cum ecclesia.

e Gla. seq. ponit. & sol uit. Nota etiam timorē excommunicationis.

e Timore. Sed nunquid pdit possessioné q timore deiectus abstinet se ab illa. ff. de ac. pos l possidere. §. si qs nūciet & l. clā. possidere. §. qui ad nūdinas & Item nonne ex eo q quis paret mādato alicuius, gerit se p subdito eius: vt j. de capel. mona. dilect'. et j de his q fiunt a ma. par. c. ex ore. quia facit ea quæ alij subditi faciūt. 20. q. j. quæ pgenitores? Sed dic q talis timor nō priuat ipsum possessiōe, qa non facit hoc animo obediendi, sed potius deliberandi qd sibi expediat: non enī gerit se quis pro obediente: si hoc nō faciat animo obediendi. ff. de ac hæ. pro hærede. Item ea rōne quia qui ex timore facit, iam non dr facere j. de re iu qui ex timore. Nota timore excōicationis æquiparari metui. qui cadit in cōstantem virum: vnde non præiudicat. Item in tali dubio tutius est abstinere. Item excōicatio non dr iurisdictionem. nec per hoc acquirit possessionem qui sic excōmunicat. B. cum ipse tunc non possideat: vt hic dicit.

Saepe contingit. Spoliatus restitutionem petit ab illo, qui scienter rem à spoliatore recepit. Primo ponit factum corrigendum Secundo corrigit, ibi Nos. Abbas.

Casus. In iure ciuili cauetur q bñficium restōnis ɔ spoliatorem tñ datur: Vnde contingit aliqñ q spoliator trāsfert in alium rem illam, qua alium spoliauit, & sic spoliatus nō pōt petere restōnem cōtra possessoré, q nō spoliauit, vñ oportet ipsum intentare ɔ possessorem iudicium proprietatis: sed pp difficultatem pbationum, amisso cōmodo possessionis spoliatus amittit proprietatem: pp quod statuit concilū, vt non obstante iuris ciuilis rigore, si aliqs de cætero scienter rē talē receperit, cū spoliatori succedat in vitiu, ɔ huiū possessorem succurratur spoliato per beneficium restitutionis, quia non multū interest quo ad periculum animæ, iniuste detinere, ac inuadere alienum. Nota iuris rigorem non esse seruandum in casu isto, propter vitium successionis.

Gla. seq. repetit iam dicta sup eo. c. cum ad sedem, in gla pen.

f Non subuenitur. Verum est q spoliato nō subuenit p interdictum vnde vi, fm canones, nisi ɔ illū q deiecit, uel mādauit vel ratum habuit. sup. eo. c. cu ad sedé in fi. ff. de vi & vi ar cū à te & l j. § deiecisse. & § se. sed subuenit iudicis officio otra quemlibet possessoré. arg. sup de iud. q a V & j. de ap. bonę & de conditione ex canone, redintegranda. 3. q. j. s . . . subuenit

sui, hue

Cap 1. eo. tit. in 1. compil

Oueteñsis & Zamotensis epatus in Hispania sunt, de qbus vide Ioannem Vasæu in annalib. Hispaniæ, cap 21.

Concor. lex II. nā 21. ff. de do.

Sene 14. ad Lucilium in onscia via paupe ri pax est. Ouid. de nuce: Cantabit uacuus coram latrone uiator. Carpit inanis iter. Ioan. And.

Et hac rōne sido depredatus agit otra pdonē: & hęc est rō qua re ubi cōpetit iter dictū, & non actio furti fm. Host. qui hic no. qd dixi supr. eo. in lris. super ver. pdo. Io. And.

Cap 2. eo. tit. in 4. compil.

Hunc textū dñe hic doctores singularem, ad hoc qd semel possides semper pñmitur possidere.

Lateranensi sub Inn. iij. c. 39 & c. 3. eo. tit. in 4. compil.

Quæ sint tamen dicta huius capitis & qui & qb'. cōpetant, tradit Matthæ' Afflictus decisione 250. Adde practicam Papiensem in tit. de form. libelli in cā spoliatæ possessionis. vbi late de materia huius capitis.

Quis bonarum metium, est &c di fin. j. ad eius. & c. 2. de obser. ieiu.

tur, siue dolo, siue vi, siue metu, siue alio mõ rẽ ꝑdidisset, semꝑ subuenit. 3. q. 1. redintegrãda. licet actio de dolo det tñ ꝯ dolum facientẽ. actio vero qđ me. cau. ꝯtra quẽlibet possessorẽ. ff. quod me. cau. l. si cum exceptione. §. aliquando. similiter actio quod vi aut clam. ff. quod vi aut clam. l. semper. §. respon.

a ¶ *Rigore illius legis.* ff. de vi & vi ar. cum à te & ita sm canones rigor iuris ciuilis nõ est seruandus. ĩ. tit. pri. c. j. & nimia subtilitas iuris quoq; perniciosa est. C. ad Treb. l. penulti. & ĩ. de iu. c. dilecti. & 49. dist. hinc etenim. §. par uo. in ver. sæpe.

Glo. seq. not. scientiam necessariam ad conditionem ex hac dec. subdens habere locum non habere in re litigiosa, vel de qua speratur litigium.

b *Scienter.* Sic ergo solus ille potest conueniri condictione ex canone isto, qui scienter recipit rem alienã. sic ĩ. de iud. quia G. sed si ignoranter recipit cõueniatur cõdictiõe ex illo canone. 3. q. j. redintegranda. vel ex illa dec. obligatur, qa G. sed nõ itelligas qđ hic dr cũ qs alienat rẽ litigiosam, uel de qua timet fieri cõtrouersia, quia si alienatur res litigiosa nulla est alienatio. C. de liti. l. 2. & ĩ. vt lite pen. c. 3. si aũt alienat rem non litigiosam, sed de qua speratur litigium, tenetur ad interesse, id est, quãti interest illius rem alienatam nõ esse. ff. de alie. iud. mu. causa fac. l. 1. De hoc tractatur ĩ. de alie. iud. mutan. causa fact. c. j. vbi de hoc.

Aliàs, ius.

Alias, ac ceperit.

Aliàs: aut inuadere. Aliàs ita: ac rem inuadere alienam.

Aliàs ita Gregorius epo Lucensi.

restitutionis beneficium spoliato, commodo possessionis amisso propter difficultatem probationum iuris, ^a^ proprietati amittit effectum. ¶ Vnde non obstante iuris ciuilis rigore, ^a^ sancimus, vt si quis de cætero scienter ^b^ rem talẽ receperit, cũ spoliatori quasi succedat in vitiũ ^c^ (eo ꝙ non multum intersit quo ad periculum animæ, iniuste detinere, ^d^ ac inuadere alienum) contra possessorem huiusmodi, spoliato per restõnis beneficium succurratur.

¶ Gregorius nonus epo Lucã.

¶ *Occupans certũ locum, in quo quis iura libere possidebat, si per ipsius occupationẽ non potest possessor sua iura libere possidere sicut prius, conueniri potest possessorio pro libertate possidendi: & restitutio fieri non põt nisi dimittat locum in pristina libertate. h. d. valde singulariter.*

CAP. XIX.

PIsanis, ac Lucanis ciuib. per grauem discordiam (quamdiu inter se habuerant) afflictis grauiter & attritis: & infra. ¶ P. subdiacono nostro dedimus in mandatis, vt possessionem (quam in quibusdam castris constat ^e^ Lucanam ecclesiam habuisse) sibi prius plene ac libere (sicut tẽpore motæ discordiæ habuerat) restituta, ^f^ super ea de qua dubietas oriretur, sufficienti ^g^ cautione recepta, (ꝙ iuri coram nobis prædicti Pisani parerent) prolatas pro occupatione castrorum ipsorum, in eos sententias relaxaret; & infra. Pisanis igitur asserẽtibus, ꝙ per te stabat quo minus tibi iuxta mandatum nostrum fieret restitutio, & instanter petẽtibus vt dictas sententias præfatus subdiaconus relaxaret: ipse receptis cautionibus de parendo iustitiæ coram nobis, sententias relaxauit easdem: propter quod tu reputans te grauatum, ad nostram præsentiam accessisti, impugnaturus processum subdiaconi sæpedicti: & infra. ¶ Porro duo in nostro cõtinebantur mandato, vt videlicet possessio, quam constabat Lucanam ecclesiam habuisse tempore motæ discordiæ, prius restitueretur eidem: & vt eiusdem possessionis restitutio fieret plene ac libere, sicut eam habuerat tempore supradicto; quorum primum ad factum; alterum vero referebatur ad modum. ^h^ vn-

rerent) excõicationis sñias in eos ꝓlatas, ꝓ occupatiõe castrorũ relaxaret. Post cõtentiones multiplices dicebãt Pisani, ꝙ ꝑ epm Lucanũ stabat quo minus restõ fieret iuxta mãdatũ dñi Papæ: vnde petebant quatenus subdiaconus ꝑdictus sñias ꝑdictas relaxaret: ipse receptis cautionib. ꝙ iuri parerẽt corã dño Papa, sñias relaxauit easdẽ: eps ꝑꝑ hoc reputãs se grauatũ, ad Apostol. sedẽ accessit impugnaturus ꝓcessum ꝑdicti subdiaconi: auditis allegationib. partiũ dicit dñus Papa, quod in mãdato suo duo cõtinebãtur, vt videlicet possessio quam cõstabat Lucanam ecclesiã habuisse tpe motæ discordiæ, prius restitueretur eidẽ, vt eiusdem possessionis restitutio fieret plene ac libere, sicut eam habuerat tẽpore motæ discordiæ: quorũ pmũ refert ad factũ, alterum refertur ad modũ: vnde licet in facto formam mãdati subdiaconus ipse adĩplere nequiuerit, vt Pisani dicebant, quia nõ poterat facere restitui epo possessionẽ castrorũ, de qua nõ cõstabat eidem, nec ẽt possessio affictuum & pensionũ poterat epo restitui, vt ipse dicebat, qa eã non fuerat spoliat⁹, tñ peccatum fuit in modo: quia subdiaconus debuit facere, vt Pisani possessionem pẽsionũ & affictuum, dimitterent epo plene ac libere, sicut ipse habuerat tpe motæ discordię: q̃ possessionẽ cõfitebant Pisani epm habere in castris ꝑdictis: & hoc esse nõ poterat, nisi Pisani castra illa omno dimitterent: quia illis tenẽtibus castra ꝑdicta, in quib hẽt affictus & pensiones, ea plene ac libere hẽre nõ poterat, sicut habebat qñ Pisani castra eadẽ [illegible] tenebãt, qa in ꝑtãte Pisanorũ erat epm admittere vel repellere. His ergo cõsideratis, dñs Papa processum subdiaconi antedicti iudicauit irritũ, & inanem. Nota ꝙ forma mandati diligenter seruanda est: & qui contra facit, irritus est processus. Item qui restituitur plene ac libere debet restitui, & in pristinum statum reponi.

c ¶ *In vitium.* quia vitium rei sequitur omnem possessorem. C. de ac. pos. vitia & facto autoris successio damnatur hæredis. 1. q. 1. cito turpẽ. & ĩ. de pœn. in quibusdam. & ĩ. de immu. eccle. aduersus. in fin.

Glo. seq. ẽt contrarium, & soluit.

d ¶ *Iniuste detinere.* No. ꝙ iura pro eodem reputant auferret detinere iniuste, vt hic. 16. q. 1. decimæ. similiter auferre & non dare. 47. dist. sicut & 42. dist. §. j. 12. q. 2. indignæ. Arg. contra. 12. q. 2. & si illi. in princ. Sed illud intelligitur tempore necessitatis, in quo omnia dicuntur esse communia.

¶ *Pisanis.* Si mandatur restõnem fieri sub certo mõ, necesse est non solum in facto, sed ẽt in modo parere, aliter nõ valet qđ agitur. Ita cõiter summatur. Sed ego summo sic. Mĩdatum factum de restituẽda libera possessione alicuius rei, si nõ põt adimpleri respectu possessionis rei, qa non constat de ipsius spoliatione: debet adimpleri respectu libertatis possidendi, si de ipsa spoliatione libertatis cõstat & est casus valde no. Primo ponit querelam epi Lucani. Secundo expressa ei dissinit. ibi, Porro. Et secundum Host. decre. ista continet cõmissionem processum, & istam appellationem, primi mãdati interpretationem, & iniusti processus retractationem. Casus litteralis ponitur varijs modis. Abbas Sicilus.

¶ Pisani occupauerunt q̃dam castra epi Lucani, ꝑꝑ qđ orta fuit discordia inter Lucanos & Pisanos: & qa Pisani non restituebãt castra illa epo Lucano, de mãdato dñi Papæ excõicati fuerunt. Demũ cũ diu stetissẽt in excõicatione, petierũt absolui a dño Papa, parati stare mãdatis ecclesiæ: vñ Papa quẽdã subdiaconũ suũ P. noĩe misit ad eos, dans eidẽ in mãdatis, vt ecclesię Lucanę restitueret plene ac libere possessionẽ, quã in quibusdã castris constabat ipsam ecclesiã habuisse, sicut tpe motæ discordiæ habuerat. & sup ea d̃ qua dubietas oriret, sufficiẽti cautione recepta, ꝙ ꝑdicti Pisani corã dño Papa iuri pa-

e ¶ *Constat.* s. p euidentiã facti cũ esset notoriũ epm ibi possessionẽ habuisse. sic su eo. cũ ad sedẽ. ad si nec poterat aliqua tergiuersatione celari, & sic notoriũ erat. ĩ. de coh. cler. mulie. c. vlt. sup illa possessione de qua dubietas esset, cautio ꝑstatur.

f ¶ *Restituta.* quia ^1^ hæc ostensa erat notoria per confessionem partis aduersæ, & ideo satisfactio debuit præcedere ca. ex parte. ad si ibi, in secundo de verb. sign.

g ¶ *Sufficienti cautiõe.* simile. ĩ. de seq. pos. c. j. in fi. ĩ. de ver. sig. c. ex parte sufficiens cautio erit si pignora vel fideiuss. dent. ff. mand. si mãdato. §. vlt. & ff. de fideic. lib. l. ergo. §. addicim⁹.

Glo. seq. nõt quod non sufficit impleri alterum ex duob. quæ principaliter mandantur. dat simile. & argumẽ.

h ¶ *Alterum ad modum.* Not. ꝙ cum duo mandant principaliter, non sufficit alterum sine altero adimpleri, ut hic patet. Primũ fuit vt possessio castrorũ restitueret epo. istud in facto cõsistit, hic facto opus est. Secũdũ, vt possessionis restõ fieret plene ac libere, sicut habebat eã tpe motæ discordiæ, & istud cõsistit in mõ. & hęc duo sub vno includebant, vt patet in pri ver. vt possessionẽ q, &c sub illa forma duo mandant. sic ĩ. [illegible] pxi. c. cũ dilecti. & ff. de arbi. Celsus. Et ita patet hic, ꝙ si qs peccat tã in facto, q̃ in mõ; vel in altero tñ, non valet qđ agit. sic ĩ. vt ecc. benefi. vt nostrũ. sicut ẽt si qs peccat tam in personam electi quã in modũ electionis, nõ valet qđ agitur. sup. de ele. sup eo & c. qa ꝑꝑ. Et ita est optimũ arg. ꝙ forma mãdati diligẽter seruãda est. su. de rescri. cũ dilecta. & su. de of. dele. venerabili.

^1^ Hæc gl. nõ est Bernardi, nec hr in antiquis exẽplaribus.

^2^ Dicit Phi. ꝙ sufficit isto casu iuratoria, nisi illi valde suspecti essent, ꝙ periuriu, non timerẽt: de verbo. sig. ex parte. & de ꝑlum. lias. intelligo hoc vbi de sufficiẽti nõ fuisset expressum. Ioan. An.

a Possessionem, qd dicit possessionẽ hic, cõprehendit possessionem castrorũ, & possessionẽ iuriũ, q̃ Lucanus eps habebat in castris de q̃bus cõtẽdit: & sic cõprehendit possessionẽ affictuũ & pensionũ: qua possessione eps nõ fuerat spoliat⁹: vt j. sequit̃ vñ debuit facere subdiacon⁹ iste, q̃ eps iste plene ac libere posset pcipe' pensiões & affictus: qd cũ nõ fecerit, nõ seruauit formã sibi datã, & iõ processus nullus fuit vt dicit in fine. Ber.

in ecclesiasticis psonis & negotijs, rigor iuris non req̃rit, sed cum iustitia pp hoc q̃ iudici nõ paruit, nõ per eũ est, admitti debet reus, cũ p cautionẽ standi in iudicio se adstringit. Not. q̃ rigor iuris non est seruandus secundum canones, & præcipue vbi ius actoris non est factum deterius.

de licet (prout pars Pisanorũ dicebat) in facto, mãdati formã sub diaconus ipse adimplere nequiuerit, quia nõ poterat facere tibi restitui possessionẽ a castrorum, de qua nõ cõstabat eidẽ: † qd ecclesia fuisset in possessiõe; nec ẽt (ſm q̃ tu dicebas) affictuũ & pẽsionũ possessio poterat tibi restitui, quia ea non fueras spoliatus: fuit tamen in modo peccatum: quia debuit facere vt Pisani possessionem pensionum & affictuum (quam per eorum confessionem constabat te in castris prædictis habere) tibi dimitterẽt plene ac libere, sicut ecclesia tua illam habuerat tempore motæ discordiæ: quod quidem esse nõ poterat nisi Pisani castra ipsa omnino dimitterent: quia illis detinentibus castra, & munitiones castrorum, in quibus dictas pensiones recipis & affictus, ea plene ac libere habere nõ posses, sicut habebas quando ipsi castra eadem minime detinebant: eo q̃ quamdiu ea detinent, in eorum potestate relinquitur te nõ admittere, vel repellere qñ velit. His ergo diligenter auditis, processum huiusmodi de fratrũ nostrorum consilio, irritum judicamus.

TITVLVS XIIII.

[illegible]

Alex. 3. Herfedẽ. episcopo.

Reus, qui mittendũ in possessionẽ ad mandatum iudicis nõ admisit, nõ mulctabitur de canonica æquitate si infra annũ caueat stare iuri, h. d.

AD hæc cũ contingat, actorem multotiens mittendum esse in possessionem, causa rei seruandæ, propter absentiam partis aduersæ: & per eius dolum siue potentiam, non possit rem custodiendam nancisci, ac imminente fine anni, reus (ne possessionem amittat) debitam offerat cautionem: cuiusmodi sit pœna mulctãdus, (quia iussioni nõ paruit iudicis) a nobis tua fraternitas requisiuit. Ad quod dicimus, q̃ in ecclesiasticis personis & negotijs, rigor & districtio iuris non requiritur: sed (cum iustitia propter hoc nõ periclitatur) patienter admitti debet, cum reus per cautionẽ stando iudicio se adstringit.

Idem abbati de Ramese, & archidiacono Helieu.

Propter contumaciam rei, pôt iudex rem petitam sequestrare, & ipsum contumacem in expensis cõdẽnare, quas propter ipsius cõtumaciã vel dolosam exceptionem actor fecit, hoc dicit Panormi.

[illegible]

EX litteris vestris accepimus, q̃ cum vobis cautam quæ inter monachos de Etol.

b Glo. seq. declarat quo fuit in modo peccatum.

b Fuit tamen in mõ. peccatum hic expresse patet, qualiter peccauit in mõ, q̃a cum ipsi Pisani cõfiterent̃ epm habere pẽsionẽ & affictus in castris pdicts, & ipsi ea possiderent epis nõ habebat plenã libertatẽ pcipiẽdi hic pensionem & affictus imo in eorũ potestate erat ipsum admittere vel repellere: vt j. se quitur ergo eps nõ habebat plenã libertatẽ q̃a hæc potestas pẽdebat ex potestate illorum, s. de procu accedẽs. vñ subdiacons debebat castra ista epo restituere: qd si nõ fecerit, peccauit i modo: quia etsi dubitabat de possessione castrorũ, tñ de pẽsionib. & affictib. nõ dubitabat: & ita qd psistebat in modo, certificabat id qd recipiebat i facturn: & ita siue dubitetur de possessiõe siue non, ex quo cõstabat de pensionibus & affictibus, plena ac libera debuit fieri restitutio castrorũ, in q̃b. habebat pẽsiões. Ber.

c Ex plene ac libere. Not. q̃ qui restituitur plenam habet restitutionẽ in pristinã cãm, ff. de vi & vi ar. l. j. §. q aũt vi delectus. §. non solũ sic & vacua possessio nõ traditur emptori, si alius in ea sit, cũ legatorũ vel fideicõmissorũ. ff. de act. emp. & ven. l. 2. §. vacua qñq; sit restõ, sed non plena s. eo. litteras sed illud propter periculum aliæ.

d Irritum. Not. q̃ dicit, irritum. Et ita patet q̃ iudex qñ nõ seruat formam mandati, ipso iure irritum est quod facit sicut sup. de rescri. cum dilecti. vers. se hoc.

[illegible] Et per hoc apparet Pisanos absolutos nõ esse. Ar. sup. lit. con. test. c. j. in fi.

[illegible] CONTVMACIA

Viso de spoliatis et eiectis aduersariorũ potentia, videndũ est nũc de fatigatis in iudicio, aduersariorum dolo & contumacia, secundum Gof. vel continua sic secundum Host. Quia spoliatus quandoque dolo vel contumacia rei, restitutionem consequi non potest, ideo merito subijcitur hæc rub. Et vtraque continuatio est satis bona.

De hac materia habetur 3. q. 9. & 4. q. 5. & 5. q. 2. & 3. per totum 11. q. 3. certum. reperitur in sexto, & clemen. Abbas Siculus.

AD hæc. Cõis diuisio. Secunda, ibi: *Ad quod.* Abb.

CASVS Reus vocatus ad iudicium nõ venit, contumax est: iudex propter contumaciam rei, pronunciat actorem mittẽdum esse in possessionem rei petitæ, causa rei seruandæ; sed propter potentiam rei siue dolum, non potest nancisci possessionem fandem imminente fine anni, reus ne possessionẽ post annũ amittat, offert cautionẽ standi iuri. Quærit hic cuiusmodi pœna iste sit puniendus, q̃ nõ paruit iussioni iudicis: Rñdet Papa

ad cap. placuit.

i Rigor. Arg. q̃ subtilitas iuris siue rigor ſm canones nõ est seruandus: vt sup. tit. proxi. sæpe. vbi de hoc. & ita vĩ q̃ rigor ille inst. vi bon. rap. §. 2. ver. sed nedum talia & 27. q. 2. prius q̃ & C. vñ vi. si quis in tantã & 15. q. 6. placuit nõ debeat ſm canones seruari arg. sup. tit. pxi. sæpe. & sup. de iur. calu. lias & j. de rap. cum cãm: & c. vlt. & 2. q. 7. lator. & 16. q. j. frater noster. 32. q. 2. null. Rigor talis non seruat̃ in causis ecclesiarũ & minorum, q̃bus conceditur beneficio restõnis, [illegible] d in causis priuatorum bene seruatur, ut C. vnde vi. meminerint. & l. si quis. & quod dr̃ in c. placuit. causæ suæ detrimentum patiat̃, hoc verum est quo ad iudicium possessorium, ſm quosdam: sed a proprietate non repellitur: vt ibi in fi dr̃. Vel ipse nõ stabit in eã pro re illa, sed clerici illius ecclesiæ. Vel pot intelligi, detrimentum patietur in rebus proprijs. 12. q. 4. quicunque.

k Non periclitatur. Cum enĩ nullũ fiat ei prudiciũ ex hoc, non expedit q̃ rigor seruet, sed si iustitia periclitet, ex hoc punitur ad interesse. ff. ne vis fiat ei q̃ in poss. mi. l. j. tutio j. § hæc verba & ff. vt: pos. si duo. §. vlt. ad expensas tñ punit. c. px. & sup. vt lit. non contest. qm. § in alijs & j. de pœn. calumniam. & sup. de arbi. dilecti sed hoc io dicit, quia iudex ecclesiasticus non imponit pœnam siue mulctam, quam imponeret secularis. ff. si quis in ius vo. nõ ierit l. 2. §. si quis ibi. ca. auod narrã pœnam imponit. ad idem. ff. de iudi. l. 2. §. vlt. Bernard.

B a litteris. Summat Io. And. tribus modis Et demũ tenet primum

e Multotiens. Nõ ergo semp. quia aliquãdo contumax excõica tur. vt j. vt lit. nõ cõtes. tux & c. qm. §. vltim. Quib. aũt remedijs pcedatur j. cõtumacẽ & rebellẽ, not. j. vt lit non cõtes. tuæ. Et etiam pôt habere p hos versus. Iudicis officio mulctat, p pœnas capietur. Dicuit et retinet, ius denegat, interestque. Scruat, anathema, ponitur quisque rebellis.

f Causa rei seruandæ. In qua iudex eũ mittere debet. ff. ne vis fi. ei q̃ in pos. mit. l. j. §. j. arg. j. de sim. querelam in fine & ff. de ori. iur. l. 2. § post originem.

g Custodiendam. Qui enĩ in possessionẽ mittitur ex primo decreto, tm custos efficitur & non possessor j. tit. proxi. c. vlt. de hoc plenius dr̃. j. eo. ptingit.

Glo. seq. de illegibus.

h Nancisci. Licet impediat ab aduersario ne possessionẽ nanciscatur, semp̃ tñ intelligitur possidere arg. ff. de bon. auct. iud. pos. quis. & est expressum. j. eo. cõtingit. Si vero impediatur p aliũ, ille tenet ei ad interesse. ff. ex qui. cau. in posse. eatur. si q̃s creditorẽ. hoc intelligo si fuerit soluẽdo, alias obtinet qd dictũ est arg. ff. d dolo & elegãter §. si dolo & ff. d eo p quẽ factũ est. l. vlti. j. titio.

Glo. seq. arg. q̃od l. si quis in tantam, C. vñ vi. triplicitur soluit. Resp.

? Vide tex. in l. diligenter ff. manda.

Dicunt Pe. & Ab. q̃ hæc gl. turbat intellectum quia non erat loc⁹ restõni, sed dimissioni, quo verbo Papa hic vtitur, vt dixi in text. Ioã. And.

† Pensio & affictus voces sũt vulgares, quæ qñq; sumuntur pro mercede rei locatę, qñq; pro solutione sortis & vsurarum glo. in l. q̃ titũ. ff. de pigno. ac. [illegible] fructibus. l. prædiorũ. ff. de vsur.

Hector dea.

Ettoren

Post cõcil. Later. sub Alex. 3. part. 1. c. j. & c. j. eo. tit. in j. cõpilatio.

Vide l. vnicã. ff. si quis ius dicen. nõ obtem.

Scilicet intelligo quod possidere, ita ponit glo. 4 in decr. cõtingit. Ioã. And.

Post cõcil. Later. sub Alex. 3. par. 41. c. 6 & c. 2. eod. tit. in j. compil.

Crostẽ.

Etolia.

De hoc not. in pdicta l. si q̃s in tantam. in 3. & 7. q. vbi tenet glo. q adult⁹. hoc casu non restituuntur & q̃ lex locũ habet i ecclesia qñ prælatus circa eo et filio vim intulit, videre nũi hic in h. gl. Ioan. Andr.

primũ summarium: videlicet: Reus cõdẽnat ad expẽsas, quas pp eius cõtumaciã, vel dolosam exceptionẽ actorẽ fecisse cõstabit. Communis diuisio. Secunda ibi, Verum. Abb. Siculus.

CASVS. Inter monachos de Eroll. ex vna parte, & canonicos Lincolnẽ ex altera, qõ vertebatur sup quibusdã ecclesijs de V. & M. causa ad petitionẽ monachorũ cõmissa fuit iudicib. canonici legitime citati se cõtumaciter absentarũt: iudices licet monachi pp contumaciã canonicorũ mittendi essent i possessionẽ rerum petitarum, possessionẽ dictarũ ecclesiarũ sequestrari fecerũt vt saltem affecti tędio venirẽt ad iudiciũ: Tãdem dũ monachi peterent ecclesias sibi restitui: rnderũt canonici, auctoritatẽ iudicũ expirasse, p eo q causa illa iudicibus alijs erat cõmissa, sed in litteris posterioribus nõ fiebat mentio de prioribus, nec nõia ecclesiarum, quæ cõtinebãtur in priorib. litteris exprimebãtur, sed indistinite dicebat: sup quibusdã ecclesijs: iudices super hoc dubitantes, cõsuluerũt dñm Papã, & rndet q cum dolus & fraus alicui patrocinari non debeat: mãdat quaten' causa procedant sm tenorẽ priorum litterarũ, nõ obstantibus posteriorib condẽnãtes canonicos in expensis ipsis monachis, quas propter hoc fecisse noscuntur. No. q q malitiose trahit alium ad iudicium, in expensis dẽt condemnari aduersario. Item dolus & fraus non dẽt alicui prodesse, sed potius obesse. Item generales litteræ nõ reuocãt speciales.

& canonicos Lincõ. super ecclesijs de V. & M. vertitur, duximus committendam: & canonici citati legitime, se contumaciter a absentauerint: vos, licet monachi essent ob contumaciã aduersæ partis in possessionẽ rerum petitarum mittendi; intuitu tamen religionis, b cũ eis mitius agere volentes, possessionẽ sequestrari c fecistis: vt sic saltẽ canonici affecti tædio, stare iudicio cogerentur: Tandem monachis ecclesias sibi restitui postulantibus, canonici responderunt auctoritatem vestrã penitus expirasse, eo q ad alios iudices litteras impetrarunt, quæ præiudicare d prioribus videbantur.

Verum quoniam in posterioribus litteris non fuit mentio facta priorum: nec in eis nomina continebantur ecclesiarum, quę in prioribus posita fuerant: sed † indiffinite e dicebatur: super quibusdam ecclesijs: Nos attendẽtes malitiam & dolum nulli patrocinari debere: Mandamus, quatenus prædictam † cãm, secundũ formã priorum litterarum (non obstantibus posterioribus) terminetis: expensas, f quas propter hoc monachi fecisse noscuntur, eis a canonicis restitui faciẽtes.

† In codice Barbatiæ ita: tm indiffinite, &c.

† Aliàs, p̃scriptam.

Idem Exonen. & Vintonien. † epis, & abbati Herforden. †

† Vigorn.

† Fordẽ.

Actore contumace testes recipi, & sententia ferri debent, etiam lite non contestata, reo instante. h. d. secundum communem intellectum.

Gl. seq. ponit sex modos contumaciæ.

a *Contumaciter.* Multis modis cõmittitur cõtumacia, quãq; attenditur respectu nõ venientis, vt hic & j. eo. cũ dilecti. ad h. quãq; respectu nõ restituẽtis. ff. de rei ven. q restituere. quãq; respectu non rndentis, vel obscure rñdẽtis, qđ idẽ est ac si nõ rnderet. ff. de inter ac. de ætate. §. q tacuit. & § nihil. quãq; respectu nõ iurantis: vt ff. de iureiu. manifestę. quãq; respectu recedentis infecto negotio. j. eo. prout. & 11. q. 3. certũ. & i. de pcu. constitutis. 18 dist. si qs autem. & j. de iudi. c. j. & quandoque respectu non exhibentis. ff. de app. creditor §. iussus.

Vñ versus: *Non veniens, nõ restituens, citinsq; recedẽs. Nil dicens, pignusque tenens, iurareque nolens: Obscureque loquens, isti sunt iure rebelles.*

b *Religionis.* Arg. q cum religiosis mitius agendum est. 12. q. 2. religiosam & ff. de relig. sunt personæ in fi.

Gl. seq. ponit recitari per quæstionem, an potuerit, &c.

c *Sequestrari.* Hoc de iure fieri nõ dẽt nisi i casib. j. de seq. c. j. & vlti vbi de hoc. sed de gr̃a hoc fecerunt, cum debuissent monachos mittere i possessionẽ cã rei seruãdæ. su. vt lit. nõ cõtest. c. tuæ & c. qm § i alijs. sed hic noluerũt seruare talẽ rigorẽ.

d *Præiudicare prioribus videbantur.* quo ad opi. illorum canonicorum, sed non est ita.

e *Indiffinite.* Propter talem mentionem gñalẽ seu indiffinitã, priores lr̃æ nõ reuocantur per posteriores, sed exp̃ssam dẽt facere mentionem de priorib. sup. de of. deleg. ex lr̃is. in prin. & j. de reiu. inter monasteriũ. & j. de coha. cle. & mu. sup eo.

f *Expensas.* Sic sup. de rescri. cæterum. in fin. & c. ex parte. & c. vlt. vbi de hoc & j. de appe. vt debitus. Ber.

† Secũdũ Vin. quãq; respectu nõ defendentis. ff. de procu. mutus. §. pœna. itẽ respectu latitantis: itẽ impedientis, ne citatio peruenire possit ad ipsum. hi casus probant. sup. vt lite nõ conte. qm §. j. itẽ respectu minus instructi cõparentis. su. de cle. c. j. libr. 6. sm H. qui remittit ad sum. cod. ti. sub ru. de contumacia. §. qualiter deprehendatur. Io. An. dr.

Causam quæ. Si actor est contumax, reo instante diffinitiua sententia ferri potest. h. d. Prima pars ponit petitionem rei contra quem actor impetrauerat. Secunda ipsam petitionem exaudit ibi, Cæterum. Abbas Siculus.

CASVS. Inter F. & R. filium Agathæ vertebatur qõ de natiuitate ipsius Agathæ, occasione successionis: cã natiuitatis commissa fuit ad petitionẽ ipsius R. tñdẽ F. accessit ad dñm Papã & fecit vnu de iudicib. remoueri: q a dñs erat ipsius R. & alterũ subrogari loco illius, adijciens q iste R. de Anglia recesserat malitiose: vñ mãdat Papa iudicib. q dictũ R. dẽant lrĩtime citare ad p̃sentiam suã, & si contẽpserit accedere: vel iudicio illorum parere, si absentauerit se, citẽt pcuratorẽ suũ, si aliquẽ dimiserit; & siue venerit, siue nõ venerit, recipiãt testes, & sñiam proferãt sm formam sibi traditam: Si vero nullum procuratorẽ dimisit, fiat denunciatio lrĩma ad domũ ipsius R. quo facto pcedatur ad testium receptionẽ: & ad sñiam vt dictũ est. Nota q quilibet tenetur dimittere pcuratorẽ, q se absentat. Item citatio facienda est ad domum absentis: & si non defendatur, pcedit cõ ipsum. Item cõ actorem absentẽ cõtumaciter recipiuntur testes lite non contestata, & fertur sententia: & in isto casu loquit hæc decr. cum actor est absens, & reus præsens.

CAP. III.

Causam quæ inter F. & R. filium Agathæ, de natiuitate ipsius A. vertitur, vobis fratres episcopi, & London. episcopo cõmisimus terminandam: & infra. Cæterũ si aduersarius g suus legitime citatus, h ad præsentiam vestram accedere, vel iudicio vestro parere contempserit, aut etiam se absentauerit (cum de Anglia recessisse dicatur) procuratorem eius, si quem reliquerit, conuocetis: q siue venerit, siue non, aut si procuratorem non dimisit, denunciationibus ad domum i eius missis, receptis testibus alterius partis, iuxta formam traditam procedatis.

† De citatiõe, quãtũ ad hoc ca. attinet vide plene p Socinũ regula 71. incipiẽte: citandus personaliter. cũ aliquot sequentib.

g *Aduersarius.* scilicet R. filius Agathę, q fuerat actor, vt patet j. qui fi. sint legiti. causam quæ.

h *Legitime citatus.* trinis edictis, vel vno pemptorio pro oĩbus 14. q. 3. de illicita. & ff. de iud. ad perẽptoriũ. & l. nonnunquam.

Glo. seq. in prin. tractat de citatione ad domum: quod fit cum non apparet citandus, nec eius procurator, secundo ponit contrarium de dec. fi. infra tit. 1. & de lec. quoniam. & tux. solut quod ibi agitur rea, hic in actore contumace: & subdit diuersitatis rationem. Interserit etiam op. quid hic fuerit lis contesta. quod reprobat.

i *Ad domum.* Not. q citandus est semp aliqs si inuenit. 4. q. 5. q si quis. & j. qui ma. accu. pos. c. j. & j. eo. venerabilis. in fi. & j. tit. pxi. c. vlti: demũ citari dẽt procurator, si quẽ dimisit quem tenetur dimittere qlibet: & maxime postq est citatus, alias pcederetur cõ eũ tamq cõ contumacẽ denunciationibus ad domum, vel ad ecclesiã absentis factis, vt hic & j. eo. venerabilis & j. tit. pxi. c. vlt. & ff. ex qb. cau. ma. ite a. t. §. hæc aũt. & amici sunt req̃rendi. vt ff. eo. l. ex quib. cau. ma. l. ergo & ff. de dam. infec. l. 4. § prætor. 16. q. 3. c. placuit §. si aũt præsidem. & ff. de libe. agno. l. j. resp. & ff. qb. ex cau. in pos. ea. l. hæc. aũt. Præterea dĩ hic; receptis testib. alterius partis ad sñiam pcedatis. & iõ cõdicit expresse. j. tit. px. c. fi. ubi dĩ, q si citatus pcuratorẽ non dimisit, denũciatione ad domũ facta, cã custodiæ in possessionẽ mittatur actor, vel excõicet, si missio fieri non põt, & hic dicit q testes, &c. & sup. vt lit. nõ contest. qm. §. in alijs & c. tuæ. qualiter ergo intelligit hæc decre? Dicas q hæc non cõtradicit illis, q a in alio casu loquũt; contraria locũ habent, qñ reus est cõtumaciter absens, † nec dimisit procuratorem: tunc lit. non contest. mittit actor in possessionẽ causa custod. & hæc decre loquitur qñ actor est absens, & reus præsens. tunc eñi contra actorem absentẽ recipiunt testes lite nõ contest. & sñia põt ferri, ut dicit in fi. & sic loquitur C. Authẽ C. quo & qñ iu. ex Auth. q semel. & in Auth. de liti. §. omne col. 8. & R. filius Agathæ cõtra quẽ pcedit, erat actor, & F. reus, vt patet j. q fi. sint legi. causam q. & ille R. impetrauit litteras illas qb. agebat cõ F. sup hæreditate aui sui: & F impetrauit litteras illas & illas su. de of. dele. cãm quæ 2. & iste F. ĩpetrauit remotionẽ vnius iudicis, & fecit adde illud qđ hic dicit, l. in verbo, cæterũ. Quidã dixerũt q lis fuit hic cõtest. sed nõ est verũ. de hoc dicet plenius. j. c. pxi. Rõ est quare in absentia actoris recipiunt testes lite nõ cõtest & nõ in absentia rei cõtumaciter absentis, q 1 maior est cõtumacia actoris q rei: esti actor nõ venit, q aliũ ad iudiciũ puocauit, p̃sumit potius cõtra ipsum,

† Cõcor. l. ea quæ. & l. ab eo ff. quo & qñ iu. & l. j. §. itẽ. ff. quæ sent. si app. rescind.

† Idem Vi. & Ho. & hoc tenet Ioan. 11. q. 3. quicunq; licet alibi dixerit. 2. q. 9. in summa, istam decre. esse correctam per decre. qm frequẽter Ioã. And.

sum, quã contra reũ absentem: vnde rei fugientes appellant: vt in l. properandum §. & si quidẽ. & in gl. fugiente. C. de iud. & actor dẽt vti intentione ad implendam suã cãm, reus dẽt extenuare causam. 4. q. 4. c. j. & in Auth. de litig. §. omnẽ coll. 8. vbi redditur hæc ratio. Et ideo potius parcit reo: qa facit id à quo denominatur.

Actor vero contrariũ, eius quod debet, & eo absente possunt recipi testes, & sñia ferri, &c. quia fauor considera- tur ex parte rei: quia rei fauorabiliores sũt q̃ actores, & iõ iura vo luerunt eis potius sub uenire, quã actorib. cũ prima facie sit præsum ptio ꝓ eis. j. d ꝓba. ex lr̃is. & ne sit in p̄tãte actoris cũ voluerit reũ vexare, & iõ necesse habet litem vsq; ad finem perducere, si reus voluerit: vt in Authẽ. præmissa, qui semel.

a *Forma*. j. g si. sint leg. causam quæ j. Ber.

P *Reus nobis*. Cõis diuisio. Secunda: ibi, *Ideoque*. Abb Siculus.

CASVS. Quidã vocatus fuit ad iudiciũ, dato sibi libello contumaciter recessit à p̄sentia iudicium: Tandem rediens recepto libello, iurauit ꝙ corã eis iuri pareret: die sibi præfixa præsentauit se coram iudicib. & dum crederetur respondere libello, prætextu aduocati, quẽ non habebat, respondere solita malitia recusauit. tandem cum actor instaret vt responderet, interrogatus fuit quot annis decimas, de quib cõtentio erat, percepisset: respondit. xl. appellans: & cõtumaciter iuramento contempto recessit dubitauerunt iudices vtrũ per talem interrogationem & responsionem, contestatio litis facta esset, & qualiter esset procedendum contra ipsum. Consultus Papa respondet, quatenus ad conuincendã malitiam eius semel vocent eum ad præsentiam suam, & si venerit, procedãt in causa: q si venire noluerit, cum lis sit cõtestata, si liquet de causa uel liquere possit, diffinitiuam ferant sententiam. Si vero non liquet, nec liquere possit, possessionẽ adiudicent actori, seruata quæstione proprietatis absenti. Nota dilationẽ dandam ad conuincendam malitiam. Item lite contesta. reo absente potest ferri sententia.

b *Contumaciter*. Contumax est qui cum debet parere, non paret. ff. de re iu. contumacia. altàs latitare non videtur qui si præsens esset, non compelleretur respondere. ff. de iud. nõ videtur & ff. de peculio. eo tpe. in prin & ff. si quis in ius voc. nõ ie. l. 2. alios modos cõtumaciæ habes. s. vt lit. non contest. qm. § j. & alios modos notaui s. eod. ex litteris.

Glo. se j. rec. per quæst. quali: cautio, &c. & an iuratoria vel pœnalis, &c.

c *Cautionem*. Not. ꝙ sola promissio sufficit ꝓ cautione ista, vbi non fuit excommunicatus, uel data possessio. ff. de iud. l. 2. §. sed si dubitetur. & non obstante iuratoria cautione ex iusta causa poterit appellare. ff. qui satisdar. cogan. l. ult. & j. de appell ad hæc. nec etiam pœna committeretur si esset apposita. ff. rem ra. hab. l. 3. §. saltus. & ff. iudi. solui. cum apud. sed hic non appellauit ex iusta causa, & ideo dicit iuramento contempto: vnde incidit in periurium.

d *Aduocati*. Quando induciæ dandæ sint prætextu aduocati, dictum est s. vt lite non contest. c. j.

Glo. seq. tractat an per responsionem ad interrogatio. &c. et arg. sine libello, &c.

e *Instante*. Perinde est ac si à iudice interrogaret. ff. de inter act. si sine § j. & per talem interrogationem, & responsionem fuit litis contest. facta: vt dicitur in fin. nec distinguitur per quem fiat interrogatio. supra de lit. contesta. cap. vnico. in glossa & intelligo libellum super decimis illis porrectum, in quo decimæ petebantur & hoc satis colligitur ex ipsa littera, vbi dicit decimas de quibus contentio erat: licet quidã dixerint, quod libellus non fuerit hic porrectus: & per hoc volunt probare quod sine libello possit iudicium exerceri.

tam dictam formam, a ad proferendam sententiam procedatis.

Vrbanus tertius de Nouo loco & de Viger. Prioribus.

Si reus post litem contestatam est contumax, si alias liquet de causa, fertur diffinitiua sententia, si non liquet, actor in veram possessionem inducitur.

CAP. IIII.

PRout nobis: & infra. Reum, quia contumaciter b à præsentia vestra recesserat, iuratoriam coegestis exponere cautionem, ꝙ corã vobis iuri pareret: Cũq; die p̄fixa vestro se conspectui præsentasset prætextu aduocati d quem non habebat, respondere solita malitia recusauit. Tandẽ actore instante e rñdit, q quadraginta annis decimas, de quibus erat cõtentio, percepisset: varijsq; postmodũ excusationibus vtens: in vocem appellationis prorupit, & contumaciter iuramẽto cõtẽpto, recessit. Ideoq; mandamus, quatenus ad cõuincẽdã f eius malitiam, semel eum ad vestram præsentiam conuocetis: & si venerit, finem imponatis negotio cõpetẽtem. q si venire cõtempserit, cãm (vtpote g lite q̃ ingerit cõtestata) diffinitiua sñia terminetis: h vel præsenti saltẽ adiudicetis possessionem, seruata dumtaxat qõne proprietatis absenti.

Innocentius tertius.

Qui fundata intentione actoris exceptionẽ perẽptoriã obijcit, q̃ non probat incontinenti, sed accepit inducias: si defecerit in probando, cõdenatur incontinenti, diffinitiua nõ expectata, in expẽsis, a. soluere cogitur: q si non potest, punietur in corpus secundũ arbitriũ iudicis. h. d. nor. iste tex. secundum lecturam, quæ placet Pano.

Vel potest intelligi, instante actore, id est ad instantiam actoris iudex ipsum interrogauit, & reus respondit, ꝙ quadraginta annis possedit; sed veritas fuit quod actor interrogauit: vt patet in antiqua. & satis põt valere talis contestatio, sicut valet: cõfessio ad interrogationes aduersarij facta. ff. de interrogato actio. si sine.

f *Ad cõuincendum*. Nota dilationem dari ad cõuincendam malitiam sim in Authen vt cũ. de appel. cog. §. sed hoc. coll. 8. & C. de iud. Authen iubemus. & j. eo. cũ olim. imo et iudex ei facere grãm põt post p̄ẽptoriũ editũ, vt iterum citet ipsum. s. de of. dele cõsuluit.

g *Vtpote*. Expressiuum veritatis est sicut illud. Vidimus gloriã eius, gloriã quasi vnigeniti, &c. & patet hoc ex eo qd põt ferri sñia: vt j. sequitur.

Glo. seq. distinguit: aut agitur reali aut personali, & aut reus est contumax, aut actor: & si reus aut lis est contestata, aut quasi contestata, aut nullo modo contesta. & primo casu, aut liquet de causa, aut non.

h *Terminetis*. si liquet de cã, vel liquere potest: quia possunt recipi testes: vel si non liquet, uel liquere non potest: adiudicabitur tantum ei possessio. Ideo nota, cum aliquis conuenitur actione reali, & fuerit absens per contumaciam, ita distingue: aut lis est contestata: aut nullo modo contestata; Si lis est cõtestata, vt hic, aut liquet de causa, uel potest liquere, aut non. Si liquet de causa. vel potest liquere, quia accepti sunt testes, & instrumenta producta, & confessiones factæ uel possunt recipi: tunc procedat ad sñiam diffinitiuam ẽm merita causæ, absoluendo uel condemnando, ẽm tenorem illius. l. C. de iudi properandũ §. sin autem. & hic 3. q. 9. decernimus. Si autem non liquet, i nec liquere possunt, quia actor nullos testes inducit uel instrumenta, per quæ possit ꝓbare de iure suo: tunc adiudicanda est possessio tm̃ actori, salua qõne proprietatis absenti: ut hic dr̃. & C. quõ & qñ iud. cõsentaneũ. & erit statim verus possessor. Si vero lis est quasi contest. saltem ad interrumpendam p̄scriptionem, puta cũ quis conuenit qui possidet noie alieno, dño in iudicio nõiato, & facta denunciatione, & ipso legitime citato, si non uenerit: tunc adiudicatur possessio ipsi actori, salua qõne proprietatis absenti. s. vt lit. non contest. qm̃ frequẽter. § ꝙ si sup reb & C. vbi in rem act. l. 2. & ita idẽ est qñ lis est cõtest. & non liquet de cã, sicut qñ est quasi contestata. Si vero nullo modo lis est contest reo contumaciter absente: tunc mittendus est actor in possessionem rei petitæ causa custodiæ s vt lit. nõ contest. qm̃ §. in alijs. & C. de præscri. 30 uel 40 an. si quis emptionis § sed & si quis. & j tit ꝓxi c. vlt. & tũc reus vsq; ad annum poterit recuperare possessionẽ restitutis expẽsis, & p̄stita cautione iudicio sisti; anno elapso non auditur nisi super proprietate, vt in prædictis concordantijs, qm̃ frequẽter. § in alijs. & l. si quis emptionis. Et hæc vera sunt reo absente, & actore præsente. Si vero actor fuerit absens contumaciter reo præsente, & petente vt in causa procedatur, tũc si lis sit contestata, locum habet qd dr̃. C. de iudi. properandũ § & si quidem. Si vero lis non sit contest. locum habet. C. quõ & qñ iu. Auth. qui semel. & s eo. c. proxi. quia in casu isto possunt recipi testes lite non contest. si reus petierit: ẽm ꝙ dicit prædicta Auth qui semel. & sup. eo. cap. proxi. Et hæc uera sunt in actione reali. In personali uero actione reo absente locum habet quod dicitur sup. ut lit. non contest. qm̃. §. vl & C. de bo auct. iu. pos. Auth & qui iurat. tũc enim mittitur actor in possessionem bonorum ipsius rei, pro modo debiti declarati in libello ut ibi dr̃. Si uero est talis causa ꝙ actor nõ possit mitti in possessionem, debet reus excõicari. sup. ut lit. non contest. sux. Et siue sit actio personalis, siue realis, iudex illam pœnam potest imponere, quæ magis timeatur, ad alterã postea ꝓcessurus: ut s dec. qm i n. q a hoc solũ bñ agit, & cętera. 23 q. 5 ꝓ test. in fi.

Finem

Vide text. in l. consentaneum. C. quõ & qñ iud. & ibi Barto.

Virginitiũ.

Ingerũtin.

Abbatibus.

Cap. 4. eo. tit. in j. compil.

Alias ita: q contumaciter a p̄sentia uestra recessit.

Quẽ forte nũc dimittit: qa uidet eũ habere defensiones suas paratas, & expectat, ꝙ pereãt, & hoc colligitur. s. vt non cõtes. qm. § pri. hinc est ꝙ quãq; p̄fĩgit actori tẽpus ad agendum ex cã. C. de inge. ma. l. diffamati. j. de resti. spolia. frequens lib. 6. Ioã. And.

Aliàs, ꝯuincẽdũ.

Cõcor. glo. in §. itaq;. in procemio dorum.

Vt qd semper liqueat: qa aut actor fundat intentionẽ: & cõdemnatur re°, aut nõ absolui C. de rei uẽ. l. fi. de cã pos. cũ ecclesia. dicit Inno. hanc dec. locũ habere qñ re°. cõtumax est. lite cõtest. p cuius forte confessionem, uel alites si p̄sens esset ꝓbaret actor intẽtionẽ suã & io dat actori uera possessio: obiectio autẽ esset uera actore cõtumace, lite contestata, & utroq; casu est fauor p̄cenus, & odium cõtumacis. Ioã. And.

Finem litibus. Qui fundata intentione actoris peremptoriam obijcit, & acceptis inducijs deficit ī pbādo, punit ī expēsis q̃a dolosus p̄sumit: hoc dicit fm Io. An. Posset tñ latius summari fm eum sic: Qui fundata intentione actoris exceptionē obijcit, & c. vt sic includat quasi peremptoria exceptio, & dilatoria, eo casu quo pbat, vel pponit post litē cōtest. vt patet. j. de offi. del. c. insinuuite. hoc tñ indistincte Panormitano non placet, vt hæc decre. p oia hēat locū in quasi peremptoria vel dilatoria. Et primū sūmariū Io. An est nimis generale in fi. Itē non facit mentionem de aliquo requisito per tex. ad hoc vt fiat hæc cōdēmnatio. s. qñ incōtinēti nō vult, vel non pōt pbare. Vñ scias q̄ casus hui⁹ c. est singularis & nouus, p hoc facit verbū, statuimus, in tex. positum, qd̄ ius nouum inducit. iuxta not in c. decernimus. s. de iud. Diuidit. Nam primo p̄mittit cōstōnis duas cās generales: Secundo cōstōnem submittit: ibi, *Præsenti*. adijciēdo alias duas causas cōstitutionis speciales, quarū vnā interserit in ipsa constitutione: ibi, *Quia frequenter*. Abbas.

Cap. 1. eo. tit in 3 compil.

Vide l. 4 & ibi Bar. §. hoc aūt iudicium ff. d dam. infect. & in l. ad peremptoriū ff. de iud.

Vide l. si pater. C vñ li. & l filij mater. §. j. ff. ad Ter tul.

CAP. V.

Finē[a] litib. cupientes imponi, ne partes vltra modū grauētur laboribus & expensis: p̄sertim cū de beneficijs ecclesiasticis litigāt, quæ sine dispēdio[b] diu vacare non possunt:[c] Præsenti decreto statuimus, vt postquam intentionem suam altera pars fundauerit,[d] si reliqua forte voluerit legitimam exceptionem[e] opponere, quam nolit aut nequeat incontinenti probare: Quia frequenter ad impediendum, vel differendum processum, exceptiones huiusmodi per excogitatam malitiam opponuntur: ad soluendas alteri parti moderatas expensas[f] extunc in iudicio faciendas, cum acceptis[g] inducijs, si forsitā in probatione defecerit, condemnetur. ¶ Et si soluendo[h] non fuerit, aliàs, secundum arbitrium discreti iudicis, puniatur: vt hoc salutem timore perterritus, non facile quis in grauamen alterius falsas exceptiones opponat.

CASVS. Quidā maliciose fundata intentione actoris, vt negotiū differret: opponebant exceptiones peremptorias, Papa volēs obuiare malitijs istorū, p̄sertim cū de beneficijs ecclesiasticis litigat, statuit, vt postq̄ aliqs intentionē suā pbauerit, si altera pars legitimam exceptionē opponat, quā nolit aut non possit incontinenti pbare, si defecerit in pbando, cōdēnet alteri parti in expēsis pp hoc factis, ab eo tpe quo recipit inducias ad exceptionē pbandā: & si soluendo nō fuerit, aliàs ad arbitriū iudicis puniat: vt hoc timore pterritus, in grauamē alterius falsas exceptiones opponere nō p̄sumat. Not. q̄ q deficit in exceptione peremptoria pbanda, fundata intētione actoris dēt in expensis condemnari. Itē ad arbitriū iudicis puniri debet, q expensas soluere non pōt. Item exceptio peremptoria potest opponi publicatis attestationibus.

a *Finem litibus*. Sim. j. eo. c. venerabilis. C. de agri. & cēsi. l. litibus. li. 11. & C. de iud. properandum. in prin & inf. de re. iu. c. 2.

b *Sine dispendio*. sup. de ele. cū inter vniuersas. §. quia vero. & sup. vt lit. non contest. quoniam §. 1.

c *Diu vacare non possunt*. j. de conce. præb. nulla. §. cum vero. & sup. de elect. ne pro defectu. & 50. dist. postquam.

d *Fundauerit* vel p testes vel p instrumenta, vel per cōfessionem, vel p euidentiam facti: vt s. de test. spo. cū ad sedē. in fi. & C. de excep. si q dē. vel etiam p̄sumptiue. C. de prob. siue vel ipso communi iure. 16 q. 7 oēs basilicæ. & 18 q. 2. monasteria.

e *Exceptionem* Hic patet q̄ exceptio peremptoria pōt obijci publicatis attestationib⁹, ex eo q̄ dicit, fūdata intētiōe alteri⁹ partis. sic j. d test. c. d testi. vbi de hoc. j. de cog. spūali, c. vlt.

Cōcor. gl. in l. 2. C. sē. resc. nō pos. & l. per hāc C. de tēp. appellat.

Glo. seq. diuidit in sex partes (licet Pan. diuidat in octo) Primo tractat de expēsis factis in dilatorijs: et hæc facit tria. quærit, ponit opi. & solui distinguēdo: Secundo tractat de expēsis cōtumaciæ ibi, Sed expensæ: dicens duo, quod etiā iuste litigans illas soluit, & q̄ statim soluit. Tertio ibi. Item: tractat de expensis principalis causæ, & præmittit regulā quā postea determinat distinguendo, an sit iuratū vel non, ponit opi. quæ nō distinguit: quā gl. fatet verā in criminali. Quarto ibi, Sed in cā: tractat de factis in cā appellationis. Quinto ibi. Et not.: tractat quæ expensæ sint restituendæ. Sexto ibi, Not. q̄ expensæ. tractat de petitione & condemnatione ipsarum.

De materia hui⁹ glosæ vide p Soci nū in regula 131. & seq. & Petrum Dueñam in regula 274. & se. virum p verbo, expēsæ. ubi plenissime.

f *Expensas*. Sed nunqd hēt locū qd hic dr̄ in expēsis in exceptionibus dilatorijs q̄ pponunt ante litem contest. vt deficiēs in probatione puniat in expēsis sicut post litē contest. Quidā dicūt q̄ sic arg. s. de rescri cæterū. & s. eo. ex litteris. Ego credo q̄ hic distinguendū est. q̄ si calumniose pponat aliquis exceptionem dilatoriā ante lit. contest. & de hoc constat euidenter, tunc debet cōdēnari. arg s. de rescri. cæterū. & c. vlt. & sup. eo. ex lris q̄a ibi euidēter apparet de malitia ipsius, alias non credo excipientē cōdēnandū in expēsis ante lit. cōtest. nisi cōstet d malitia ipsius (& p̄cipue si sup hoc iuratū eēt d calūnia) arg hui⁹ lrē a cōtrario sensu, ex eo qd̄ dicit, postq̄ altera pars intētionē suā fundauerit, ergo ante lit contest. nō vr̄ cōdēnandus pars excipiēs cū hoc habeat à iure q̄ possit pponere exceptionē. j. de excep. pastoralis. & p̄cipue vbi hēt verisimilē cām excipiendi: Sed expensæ q̄ p̄stantur pp contumaciā partis alterius, illæ indubitāte præstantur, qualemcunq; cām litigandi habuerit ille cui p̄stant. j. eo. cū dilectus in fi. & j. de sequestra. ad hoc. in fi. s. vt lit. nō cōtest. qm̄. §. alijs. C. de iud. sācimus. & C. quō & qñ iud. Auth. q semel. & ff. de iud. cum quē temere. & in concilio Lugdun. j. eo. tit. actor. q̄ est Inn. iiij. li. 6. & tales expēsæ statim sunt p̄stādæ anteq̄ audiat. s. vt lit. nō cōtest. qm̄. §. in alijs & C de iud. sancim⁹. Itē illud regulare cōsueuit eē, vt in fi. litis vict⁹ victori in expēsis litis cōdēnetur. j. de pœ. calūniā. & s. d maio. & obe. c. vlt. & in Auth. de iud. §. oportet. coll. 6 & C. de epi. & cle. Auth. generaliter. §. & si. sed in casu isto differentia est à pximo casu: vñ hic distiguit sicut in priori, vtrū habuerit pbabilem causam litigandi vel non, & vtrū sit iuratū de calūnia, vel nō: si ē iuratū de calūnia: puta q̄a talis cā ē vbi iurat: tunc non dēnt cōdēnari in expēsis: q̄a nō est verisimile: q̄ aliqs sit immemor suæ salutis: vt. 1. q. 7 sancimus vet. & licet quia iurm̄ de calum. ad oīa q̄ emergunt & incidunt in cā post litē contestatā extenditur. C. de iureiur. propter calumdand. Auth. hoc sacramentū & tūc non dēt condemnari, etiā si deficiat in exceptione opposita: & ita non debet condēnari victus victori in expensis, cū pbabilē causā habere p̄sumat litigandi. arg inf. de sent. exc sacro. §. cumq; aduersus. & ff. de leg. 2. qui solidum. §. etiam. alioquin metu expensarū dimitteret q̄s ius suū indefēsum. ff. de pet hær. illud. & hoc intelligo nisi constet de calūnia seu malitia, quia tunc cōdēnabitur in expensis: quia prima p̄sumptio tollitur per sequentem Si vero non est iuratū de calum. puta quia cā est spiritualis: tunc dēt condēnari in expensis, qui deficit in probatione exceptionis propositę, fundata intentione actoris, vt hic dicit: q̄a eo ipso q̄ nō pbat, p̄sumit malitiose excepisse: in quo casu pōt intelligi hæc decre. & hic posset reqri iurm̄ q̄ malitiose non opponat exceptionē. arg. sup. de elec. cū dilect⁹. §. nos vero. in gl. iuro. & sup. de rest. spo litteras. §. p̄terea cum iam sit pbata intentio, & p̄sumptio p ipso ꝯ excipientem; & sic intelligo etiā de expensis totius causæ. Alij dicunt q̄ nulla distinctio est facienda, & eo ipso q̄ succumbit, malam cām p̄sumit habuisse. arg C. de epi & cle. Auth. generaliter. ex eo q̄ ibi dr̄, & si vict⁹ fuerit. p̄sumit iniuste mouisse litem. Dñs pla & dñs Ia. dicebāt q̄ eo ipso q̄ succūbit victus, p̄sumit iniuste mouisse litē. Benignius exponunt alij illud verbū, victus, s ab aduersario: vt C. d epi. & cle. oēs. in fi. sed in criminali cā eo ipso q̄ succumbit, p̄sumitur calumniari. 2. q. 4. qui non probat. C. de aduo. diuer. iu. l. 1. sic dicebant p̄dicti dñi Pla. & Ia. idem esse in ciuilibus. Sed in cā appellationis nulla distinctio est facienda, an iustam habuerit causā appellandi, an non, siue appelletur ante snīam siue à snīa. j. de app. sæpe c. reprehēsibilis. & c. significauerūt. & c. vt debitus. & c. Nicolao. & j de eo q mit. in pos. causa rei seruādæ. cum venissent. & 2. q. 6. omnimodo. & C de app. eos. § ne temere. & C. quorū app. nō reci. ab executore. Et not q̄ tm̄ necessariæ expēsæ, & moderatæ restituēdæ sunt & vtiles. j. eo. c. pxi. & j. tit. pxi cū venissent in fin. & j. de sequestra c 1, in fi. & q̄ pp hoc factæ sunt, vt dr̄ hic, & c. pxi in aduocatis, & in alijs. C. d iud. sācimus & si quas fecit casu vel facto, illas nō peteret. ff mād. inter cās. § nō oīa. & erūt mediocres, nō delicatę. ff. de dam. infec. inter quos. §. vl. & l. se arg. ff. d pig. act. si seruos. in fi. nec obstat qd̄ minores facere potuissēt. ff. mād. si q̄s alicui. § impēdia. Not. q̄ expēsæ q̄ factæ sūt post lit. cōtest peti dēnt officio iudicis, sed q̄ fiūt ante lit. cōtest. petunt iure actionis. & noīatim dēnt peti in libello. ff. de ædi. edict. ædiles. § itē sciendum & l itē si serui. §. 1. & nisi tpe snīæ iudex condēnet ad illas expēsas, q̄ ueniunt iudicis officio, postea peti nō possunt. C. de fru & li. expē. terminato nisi in cā app. C. qñ prouo non est necesse. l. vlti. iudex aūt prius taxabit expensas, postea iurabit prout traditur 3. q. 3. § qd̄ fieri non debet. & in Auth. de iu. § oportet. coll 6. & s. qd̄ metus. de causa c. vl. j. de iniur. & damno da. c olim. & s. de procura. constitutus.

g *Cum acceptis inducijs*. idest, postquā inducias receperit ad probādam exceptionem. Et istud, cum, determinat illud, tunc. *Gl. seq. ponit duo regularia*.

h *Et si soluendo*. Hoc semp regulare est, vt q non est soluendo, alio modo puniatur. 14. q. 6. si res & ff de pœn. l. 1. ad h. & ext. de iurisd. om. iud. q̄s id. § i sermos. & ff. de i ius vocā, l. vlt. & C. de sepul.

Quod intellige deductis his quas soluit pp contumaciā vel q̄a nō probauis exceptionē, vt hic: illas n. soluit ex culpa sua: vnde sibi imputet, de regu. iur. dānum. li. 6. Ioā. And.

alıter.

Cōcor. l. 1. cū gl. C. de cui. & l. pperādum. §. sin aūt. C. de iud.

Etiā si habuit illos gratis, sub specie remunerationis: secus si dono puro fm G. in Spe. de expē. §. fi. versic. ibi. qd̄ si victor. Ioā. And.

Vide qd̄ ibi dicit post Inn. in c. ante peti circa reuocandam taxationē, si et tatā e lex in e. Ioā. And.

de sepul vio.l.vlt. in fi.& j.de maledi.c.vlt & C.de ser.fugi q-cunq: hoc generale ē, q iudicis arbitrium locum hēat vbi certa pœna statuta nō est.s.offi.dele.de causis.& j de accus.super his.§.pen.ff.de iure delib l 1.§.ait ptor.& oia q iure scripto taxata nō sunt,iudicis arbitrio relinquuntur,vt æq tate pensata procedat.s. de transa. c.vlt.in fi.Ber.

Et de casibus reseruatis iudicis arbitrio vide in Spe.de offi.iud. §.pen. ad finem.

Sed de hac materia vide plenissime p Iacobū Menochium in libris d arbitrijs iudicum.

Cum dilecti. Cōtumax cōdēnatur in expēsis factis a tpe citationis emissæ.h d. Diuiditur.Nam in prima ponit formā processus: In secūda interloquitur:ibi, Quapropter.Prima facit qnq; Nam primo ponit cōparationem nūciorū electi,& aduersariorū ipsius, & decisam eiæ commissionem.Secundo.ibi, Quamuis ipsius electi contumaciā.Tertio ibi,Volentes.ipsius electi citationē. Quarto,ibi: Expectantib. ipsius absētiam, & excusationē. Quinto: ibi, Sed contra.ipsius excusationis impugnātiā. Abbas Siculus.

Cap 2. eo tit. in 3.compil. Leodiē.

Aliàs canonicorū

CAP. Quidam electus fuit in epm Leodicen. archidiaconus & qdā alij canonici eiusdē ecclæ opponebāt se huic electo, pp qd nuncij ipsius electi & archidiaconus p se & alijs opponentibus accesserūt ad Papam. Arch & H canonicus pro se & alijs opponebāt qdā crimina ꝯ electum p quę intendebāt eū repellere tanq̄ indignū.sup his mandauit Papa inquiri:tādē quia pars archidiaconi quædam grauamina inferebat electo

Vide l.6 ff.de stipula tus. in fi. cū not. ff. de uerb. sign.

Idem Prænestini epo Apost.sedis legato,& decano Brinen.

Citatus ad totā cām certo termino ad comparendum assignato,tenetˉ comparere in termino:& dato impedimento in termino debet cōparere quàm citius pōt post terminum:aliàs condemnabitur in expensis à tempore citationis emissæ.

CAP. I.

Cum dilecti filij nuncij Leodicen. electi, p eo ad sedē Apostolicā accessissent: archidiaconus & H. canonicus Leodicen.ecclesię nomine suo & quorundam cōcanonicorū suorū(quorum litteras exhibuere de rato) cōtra eundem electū quædam crimina proponebāt, per quæ nitebantur eum ab electione repellere vt indignum:& infra. Quamuis autē ex eo q idem electus a grauamine aduersæ partis appellauerit, & appellationē non fuerit per sufficientes procuratores cum possit (illis prosequētib.)prosecutus, non leuis exorta esset suspicio cōtra eum. Volentes tn̄ iuris ordinem obseruare,ipsi mādamus, quatenus vsq; ad Dominicā qua cantatur,Ego sum pastor bonus: per se,vel per procuratorem sufficientem, ad præsentiam nostram accederet, super prædictis omnibus responsurus: alioquin cum assignaremus ei peremptorio terminum supradictum: sciret q (quantum de iure

appellauit ad sedem Apost.sed appellationem suam non fuit persecutus per idoneos procuratores,altera parte causam prosequente propter qd ōtra fuit suspicio ꝯ ipsum electū: unde Papa mandauit eidem,vt ad certum terminum per se vel sufficientem procuratorem ad p̄sentiam suā accederet sup p̄dictis rñsurus(quē terminū peremptoriū assignauit)alioqui quātū de iure posset, pcederet ꝯ ipsum. Aduersarij ipsius expectauerūt ipsum in curia vsq; ad terminum ipsum & vltra,sed ipse quendā simplicē nūciū tm cū suis litteris excusatorijs destinauit:dicebat n.q tarde nūcium receperat, & nō poterat, tū pp breuitatem termini,tum pp uiarū discrimina se ad p̄sentiā Papæ p̄sentare: Sed ꝯ ista sic rñdebatur, q sicut miserat excusatorem,ita dirigere poterat rñsalem,cum ei non fuisset iniunctum,vt ad causam in propria psona ueniret; p̄terea cū mandat alicui ut ad certū terminum se iudici rep̄sentet,duo intelligunt mādari vt ad iudicem ueniat,& ad diem sibi statutū accedat:un̄ si nō potest uenire ad diem statutū, nihilominꝰ post terminū uenire tenet ad iudicē.sicut cū mādat alicui vt ad certā diē rē certā psoluat,nō iō erit liberatus à debito,si nō soluat die data:immo post terminū ad soluēdu dēt cōpelli elapso iā die,un̄ dñs Papa, qa dictꝰ electꝰ nec uenerat, nec sufficiētē nūciū miserat ad diē statutū,nec post diutiꝰ expectatꝰ,ꝯ excusauerat morā suā,& calores æstiuos, & insidias ꝯtendebat,reputauit illū ꝯtumacē,un̄ cōdēnauit illū ad expēsas alteri parti,quas fecerat ab eo tpe quo ipsā expectare incœpit Not q cū aliqs citetur ut ad cām ueniat,uel mittat pcuratorē,nō sufficit mittere excusatorē,sed oportet mittere

rñsal.Itē cōtumax in expēsis condēnat à tpe ꝯtumaciæ.Itē est crimē i modū exceptiōis obijcit,pōt procurator interuenire.

Glossa sequens notat tria specialia in consortibus, quorum alteram determinat.

a *Concanonicorum suorum.* Not. q licē cōi eiusdē litis,vnus admittit p alio post litē contest. volēs agere p ipso (licet cōstet eum non habere mādatū) p̄stita cautione de rato.C. de cōsor eiusdē litis.l.2 arg.s.de cōsti. eū M.vbi de hoc.Item aliud speciale, q post litē contest cauet de rato,vt in l.p̄dicta. Cōtra illud.ff.de procur. Pomponius.§ ratihabitio. Itē aliud spāle ē hic, q in causa criminali admittit vnus p se & pro alijs.2.q.5.qdam, ut statuit ver.si duo & 3. q.6.hoc q ppe.Sed non credo, q in tali casu auditetur vnus p alio sine mādato ; qa talis cā nō pprie dr cōis,im mo vnus solus posset agere insolidū,excipiē sic dirigedo ꝯ electum, & tm sa te potuerit vnus quantū plures.& isti habebāt mā responsalem ab alijs, vt hic legitur.Ber.

possemus) procedemus extunc in negotio memorato. Expectantibus igitur aduersarijs:ipsum diu vltra terminum duximus expectandum: sed ipse direxit simplicem solummodo nunciū, excusationis lras afferentem: scribebat enim q nūcium (cui eum à nobis recederet,intūximus viua voce, vt citaret eundē) sero receperat, vnde non poterat,tum propter termini breuitatem, tū propter viarum discrimina, nostro se conspectui præsentare.Sed contra hoc faciebat, q sicut excusatorem direxerat, sic dirigere potuerat respōsalem:cum ei non fuisset iniunctum,vt ad cām,in propria persona dumtaxat,veniret;sed vel ipse accederet,vel procuratorem idoneum destinaret. Præterea cū mandatur alicui,vt ad certū terminū se iudici repræsentet, duo sub hac forma mandantur,vt ad iudicem veniat,& ad diem sibi præfixam accedat. vnde si venire non possit ad diem assignatū,tenetur nihilominus se iudici præsentare.Si enim mandatur alicui,vt alij ad certum diem,rē certam exoluat; non ideo erit à mandato solutus, si soluere nequiuerit die data: immo ad solutionem (elapso etiam die solutioni præfixo)tenetur. Quapropter quia dictus electus nec venerat, nec sufficientem miserat responsalem ad diem sibi statutum, vel post,etiam diutius

b *Quædam crimina.* s.dilapidationē excōicationē,& periurij,& q administrauerat cō firmatione nō habita. & itē q erat in minoribus ordinibus constitutus.hæc oīa obijciebanē in modū exceptionis: vt patet in integra. de hoc j. de accusationib. super his.

c *A grauamine.* qd īferebat ei altera pars extraiudiciū,vel vī,vel ēt in iudicio,quia plures commissiones emanarunt super hoc negotio.

d *Prosecutus.* Si statuisset terminum suæ appellationis,debuit cōdemnari ad oēs expensas,quas aduersarij fecerunt, postquam uenerunt ad curiam, quia non misit sufficientem procuratorem ad curiam.j.de app.Nicolao & c.reprehensibilis & c.sæpe.& etiam,si terminum non statuisset ut in d.c.reprehensibilis & c.sæpe. & hoc verum est quādo in iudicio appellatur.

e *Sufficientem.*legitime constitutum ad agendum, & respōdendum.sup.de procu c.1.& c.accedens. & 23.q 5. de liguribus. & ff.de procu mutus.§ pœna

f *Quantum de iure.* In peremptorio iudex debet sic comminari.s.de in integ.resti. cū ex litteris.& ii de iud. in pēptorio.

g *Nuncium.* Nota per nuncium fieri citationem.

h *Potuerat.* Sic s. d ele.bonæ.1.§ ad ipsū. & j d app.cōstitutꝰ.

Glo.seq alleiat contrar.& firmat contrarium.

i *Sub hac* Hoc,fuit sumptū de lege ff.de arbi. Celsus § sed ipse & ē sim s.de test spu.c.ult.§.porro.& 8.dist quo iure & s de offi.dele cū sup.arg.ctra.j de spon. sicut & tt. de cond.& demon.hæc scriptura & ff.de leg.3.ea tamen adiectio.& Instit. tu.de ver.obl.§ omnis stipulatio. & ff.de cond. instit. si quis ita institutus.

Glo.seq.notat,q impeditus tenetur procuratorē mittere alleg 6 cōtor.Allegat ꝯtrarium ꝯ turat;inter erit rationem. ponit opin. & demum soluit distinguendo inter actorem & reum. & in reo causam ardinem,impedimentum temporale & perpetuum.

k *Responsalem.* Ex hoc ut q licet aliqs iusto impedimento sit detētus,ut uenire nō possit,q teneat mittere procuratore 3. q.3.ægrotans.vbi de hoc 18.dist.epi.& c.placuit. & 65 dist.si quis in.

Vide tex. in l.si finita. §. Iulianus. ff. d dam. infect. & ibi Bar.

Aliàs ita ipsū diu etiā vltra terminū, &c.

Hoc intelligunt qdam, ut Goff.cum agitur ciuiliter,ut hic agebatur. Ioan. And.

Aliàs ita dirigere

Aliàs ad die sibi assignatum

Etiā p̄priū citatū sm Abbatē. sed hoc non colligitur hic. Ioan. And.

expectatus, [a] nec de vicino eius aduentu spes erat:vtpote qui per lr̄as vtcunque excusauerat morã suam,& calores æstiuos,& insidias sibi positas formidabat:eũ reputauimus contumacẽ, [c] † & ad legitimas & moderatas expẽsas, [d] quas aduersarij eius fecerãt a tpe citationis emissę,quẽ † ex tunc expectare incœperant, ipsum curauimus condemnare.

¶ Idem Armachano, & Caselẽ. archiepiscopis.

¶ *Snia in cã beneficiali, non transit in rem iudicatam respectu superioris, quo minus possit de iurib. partium inquirere, maxime quando sententia fuit lata contra absentem, licet contumaciter, & indefensum.*

CAP. VII.

Cvm † olim D.clericus(Cælestino Papæ prædecessori nro diuersis plators Hyberniæ lr̄is præsentatis) se assereret in epm Rosceñ. † fuisse electũ, nullusque appareret qui aliquid contra eum proponeret: [e] dictus prędecessor noster ei minus fecit consecrationis ĩpendi. Postmodũ F. & G. monachi ad eiusdem prædecessoris nostri præsentiam accedentes, vterq; se asseruit à canonicis Rosceñ. ecclesiæ fuisse electum,& q̄ prędictus D. per falsas lr̄as fuerat cõsecratus: pp quod idem prædecessor noster cãm vobis sub ea forma cõmisit, vt de forma & processu electionis memorati D.solicite quęreretis: & si eum electum canonice fuisse constaret, ipsum faceretis pacifica possessione gaudere: alioquin [f] inter prædictos F. & G. audiretis cãm; & cuius electionem canonicam, & magis rationabiliter factam inueneritis, alterius curaretis electioni præferre,& infra. Cumque à vobis dictus D.tertio citatus, [g] vestro se nollet conspectui præsentare: procedentes in cã, tam ex testimonio cleri & populi Rosc. ecclesiæ, quàm ex assertione regis Coarcaiæ † & prælatorum prouinciæ, de prædicto F.electionem fuisse celebratam canonice didicistis, & eam † curastis auctoritate Apostolica confirmare: [h] pręsertim cum capitulum Rosceñ ecclesiæ,dictum D.se nõ elegisse constanter assereret: nec de pdicti G. monachi electione aliquatenus cogitasse. Interim † memoratus D. ad Aposto.sedem accedens, super quibusdã alijs grauaminib. & iniurijs,cõtra dictũ F & quosdã alios litteras impetrauit: dictus † F. postmodũ

gs in metropolitana.ver & si forte.sim.ſ.de app cõstitutus & ſ.de elec.bonæ 1.§.ad ipsũ. In cõtrariũ vĩ,q̄ nõ teneat mittere pcuratorem,dummõ mittat excusatorem sup.de pcur.querelã.vbi de hoc,q̄a reuocatur snĩa si probetur iusta absentia, vt ibi.& ſ.de re iud cũ Bertholdus.& ff.de dam.infe.si finita.§.si forte.& 7.q 1.præsentiũ. Nã ægritudo prorogat diẽ:& si tunc iudicauerit, iudicatũ non vr̄.ff de re iu quæsitũ. & si ex cã probabili abfens est, non procedit contra eum diffinitiue.sup de of. deleg cõsultationib. Item fm hoc nõ esset melioris condõnis qui abest ex iusta cã,quã qui ex iniusta. si. n non vult interesse,vel non põt, sufficit ei si mittat procuratorem ff. de procur.l.1 & delegatus nõ põt compellere partes vt personaliter q̄s ad cãm veniat, nisi in casibus in decre.Inno.iiij. de iud ca iuris esse.& gñaliter ab initio ante libelli oblationem quotiens quis abest ex necessitate subueniatur ei ff ex quib.caus.maio sed & si §.1.Ad hoc dixit Vicẽ q̄ reus ad cãm citatus si ardua est cã,& venire nõ põt, non tenetur mittere procuratorẽ, sed excusatorem. ar illius decre sup.de procura. querelam. nisi spãliter hoc in citatione dicatur, fm q̄ hic dictum fuit. sed actor semper tenetur mittere ff. de diuer.& temp. præsc l. 1. Dicas q̄ actor ab initio ante libelli oblationem, aut ẽt citationẽ non compellitur agere, sed ne fiat ei præiudicium in præscriptione circa rem suam,etiam infirmus & impeditus compellitur constituere procuratorem,qui saltem litem contestetur vt sic interrumpat præscriptionem , & sic indirecte compellitur,sed per iudicem nõ compellitur,& sic intelligitur lex prima.ff.de diuer.& tem p.præscr. Reus non compellitur venire iusta de cã impeditus.& pręcipue si cã est ardua,vt dixi in decre.querelam.sup.de procu sed sufficit mittere excusatorem, qui de hoc fidem faciat,vt ibi. Sed in casu præsenti iste elect° simpliciter misit nuncium cum lr̄is,allegando quasdã friuolas excusationes, s calores æstiuos , & q̄ tarde receperat nuncium,& insidias allegabat:sed non probabat, iõ condemnabatur in expensis tanquam cõtumax & secus est in Papa quam in alijs iudicib.& tñ circa principale non procedit Papa. Si tñ aliquis est longo impedimento detentus , ita q̄ non est spes q̄ possit venire ad cãm , & negotium tale sit q̄ non possit aliquo modo expediri per procuratorem,tenetur mittere saltẽ, vt litem contestetur:vt sic non currat præscriptio actori sed si perpetuo sit impeditus, tunc tenetur omnino mittere procuratorem ad causam:alias procedetur contra illum absentem.

a ¶ *Diutius expectatus.* Et sic videtur quod in crim ne purgari possit mora arg.d.si quis cau & si post tres.argu.contra inf. qui ma accusa.pos. cum in tua.

¶ *[illegible] & pro vtroque [illegible] argumenta, & duo contraria.*

b ¶ *Calores.* lux illud *Nos gemus ignauia tedio gaudemus & vmbra.* & ita est arg q̄ non excuset Augustus quin teneretur quis prosequi appellationem ad curiã. [illegible] ar.cõtra 74.dist quorundam.

c ¶ *Contumacem.* Vñ poterat contra eũ procedi ad diffinitiuã sniam,cum ageretur de electione.sup t t lit. non contest. qm̃. §.1 sed quia appellauit,amplius expectatur inf cap proxi.

¶ *[illegible], arg.quod etiam in crimine [illegible], & c. & remittitur [illegible] obijcit & remittit.*

d ¶ *Expensas.* Arg q̄ in cã criminali, siue denunciationis,vel inquisitionis,seu exceptionis,locũ hẽt petitio expensarũ.C.qui acc nõ pos.q crimẽ & sic lex illa.C.de iud sancimus.& ĩ.eo c. proxi.locũ hẽnt siue cã sit ciuilis,siue criminalis. De expensis dictũ est satis sup c proxi & fit hic condẽnatio non præmissa taxatione.Dic super hoc prout notatur.sup.de procu. auditis.

Cvm olim. Io.And. non summãt: dicẽs,gratiosam esse,sed quasen' ius ponit, põt sic summari In cã electionis proceditur cõtra cõtumacem ẽt ad diffinitiuam: & contumax de misericordia citari põt,& audiri. Diuiditur. Nam primo ponitur factum plura continens. Secũdo cõmissio cum mandato: ibi, *Volentes.* Abb Sic.

CASVS. Quidã clericus de noĩe accessit ad sedem Apo. cum multis lr̄is prælatorum Hyberniæ, quas præsentauit dño C continentes, q̄ idem D electus erat in epm Rosceñ. & cũ nullus appareret, qui aliquid proponeret contra ipsum., dñs Papa fecit illum in episcopũ consecrari: Postmodũ F.& G monachi ad dictum C.accedentes,proposuerunt se à canonicis ecclesiæ Roscẽ electos,& q̄ dictus D per falsas lr̄as se fecerat cõsecrari ; Vnde C. cãm commisit quibusdam, vt de forma electionis illius D. veritatem inquirant:& si canonice electus fuit, faciant illum pacifica possessione gaudere , alioquin cognoscant de electione dictorũ monachorum cõfirmantes quã canonicam inuenerint, altera infirmata ; Iudices citauerunt D.tertio sed noluit comparere:vnde ipsi cœperunt cognoscere de electionib dictorum monachorum & electionem F cõfirmarunt:Interim dictus D.ad sedem Apost accessit,& super quibusdam grauaminib.& iniurijs contra dictum F & quosdam alios litteras impetrauit: postmodum dictus F ad dñm Inn. accedens. litteras prædictorum iudicum præsentauit eidem , continẽtes qualiter in electione ipsius fuerat processũ: Dñs Papa volens adhuc misericorditer agere cũ illo D. vt eius malitia conuinceretur,remitit illum F ad ipsos iudices,mandans eisdem, quod non obstante quod electio ipsius D. fecundum quod in littera continetur. In fin. dicit q̄ si ille D. nõ venit anno elapso, dictum F faciant in episcopum consecrari. Not.quod propter malitiam alicuius conuincendam citari debet ex abundanti.

¶ *Vl.sequeretur per obiectionem & solutionem.*

e ¶ *Proponeret.* Non iõ statim debuit ei credi, ẽ quia sæpe huiusmodi eulogia ex mala fide fiunt. ff de custodia & exhibi. reorũ. diuus Hadrianus.nemini enim cito manus impones. 24 dist.n §.1.& 77.dist in.quid est.& supra de elect.cum nobis olim §.his igitur sed ideo credidit ei Papa: quia ei soli fiebat præiudicium, sicut clerico qui celebrat in secreto. [4] sup. de clericis peregrinis.in fine.

f ¶ *Alioquin.* Idest,si fuisset electio cassanda ordine iudiciario:sed iudices non intellexerunt, quoniam nimis festinanter confirmauerunt. vnde dicit inferius , non obstante quod eius electio sit confirmata.

g ¶ *Citatus.* Et iõ cõtumax fuit:vñ potuit procedi contra ipsum ad sniam sup.vt lite non contest.qm̃. §. 1. & ideo postea audiri non debuit, nec sententia retractari cõtra eum lata,sed de gratia auditus est postea:vt se quitur inferius.

h ¶ *Confirmare.* Nimis subito , vnde Papa vult iterum inquirere de electione ipsa,non obstante tali confirmatione.

a ¶ Si.ieri-

† Vide ad hoc l. 2.& ibi Bar.C. de iu. calum. & l. eius qui. ff de iur. fisc.

† Alias, quam.

[1] Qd esset absurdũ sequeretur etiã alia absurditas: q̄ cum nullus cogat fieri procurator. Insti.mandati. §. sicut. & §. recte imputaretur forsan ei qui procuratorẽ inuenire nõ potuit cũ nullus obligetur ad impossibile. de appel c si. quod ar. est necessariũ nisi fraudulẽter aliqd allegaret , fm Host. Ioã. And.

† Cap. 3. eod.tit.in 3.compil.

† Episcopus Rosc. seu Rosscen suffraganeus ẽ Archiẽpi Cateien. i Hybernia

[2] Maxime quia fama non vr̄ inorari Romæ. ar 7.q. 2. qualiter. vbi d hoc in fi. 1.gl. Ioã. And.

† Coarchaiæ.

† Coarchiæ.

† Coarchaæ.

Aliàs : eum.

Aliàs, Interim autem.

† In olb. manuscriptis exemplarib. ita eodem F. postmodũ ex parte vestra nobis litteras præsentante, quæ, &c.

[3] Cõcor. l. si cũ dies. §. si arbiter.cũ gl. & Bar. ff.de arbi.

[4] Vel fuit deceptus fm Gof. ex multitudine figillorum: quia non erat credendum tot sigilla falsata de ele. pete. cap.1. Sed Host. per hoc confirmat qd ibi dixit secundum eum & ẽ ex no. ar. q̄ decretũ electionis [illegible] de sub: [illegible] tra. d [illegible] 41 di.ep̃ . & sup. de elec.[illegible] tuit. Ioã. And.

a *Misericorditer.* Sic ergo ex misericordia tñ (vt eius malitia cōuincaṫ) auditur iste D. vñ mandat pp̄ inquiri de electione ipsius, non obstante cōfirmatione de p̄dicto F. quæ de iure non dēt retractari, cū ordine iuris facta fuerit, nec ab ea appellatum fuit, licet dicatur appellasse: quia non impetrauit sug fcō electionis, sed sug iniuria & iō non ponit ius hæc decre. sed est quædam prouisio ex misericordia.

b *Conuincatur.* Sim. 5. q. 2. p̄sẽti. C. de iud. authē. iubemus. & sic iudex pōt parcere cōtumaci. sup. d. of. dele. cōsuluit. & sup. eo. prout. & inf. c. proxi. & C. quomodo & quando iudex. l. 1. Ber.

c *In Hybernia.* Arg. citationes extra prouinciam nō esse faciendas sup. de ele. corā. & sup. de ma. & obed. c. vlt. sed si non pōt inueniri, ad domum illius q citatur, mitti dēt. sup. eo. cām. & ĩ. eo. venerabilis. & citandus est quis edictis uel lr̃is. ff. de fideicom. liber. cū uero §. vlt. vel si non hēt domiciliū vbi habitare consueuit. ff. de dam. infect. l. 4. §. prætor vel apud ecclesiam suam. ĩ. de cler. nō resi den. ex tuæ. ĩ. eo. c. fin. Gl. seq. tripliciter obycit, & soluit.

d *Anni.* Sed quare expectauit vltra sex menses, contra id sup. vt lit. nō conte. qm̃. §. 1. Forsan hoc iō, q a appellauerat: vt sequit. Sed per alia ēt iura nō vĩ q fuerit expectandus sup de elec. dudū. & ĩ. de re iud. cū olim. sed forte iō expectabatur, quia erat cōsecratus, & cum eo tractabatur cā, sed ibi nō tractabatur nisi inter eligentes. Item quare hic assignatur tps appellāti, contra id quod legitur inf. de ap. ex insinuatione? Respon. q a præfigitur ab eo ad quem appellatur, & qui poteſt. sed omnia ista ex misericordia intelliguntur facta.

e *Facto.* Sic inf. de appel. dilecti & c. vt nostrum. Ber.

1 Cōcor. text. in l. pe. cū con cor. C. de tex.

2 Dicit Inn. q in contrario agitur de electione non cōfir mata, & electo nō cōsecrato, sed iste cōsecratus, erat, & appellasset, vel nō pes simū erat q alius intraret locū eius, si de iure erat: cp̄s. ĩ. de cocel. præb. cap. 1. & arguit per hoc Inn falsam latam i matrimonio spūali nō trāsire in rem iudicatam sicut nec in carnali d iu latoc. lol. And.

ex parte vestra nobis litteras præsentauit: q qualiter a vobis in cōmissione p̄dicta processum fuerat, continebant: & infra. ¶ Volentes igitur adhuc misericorditer[a] agere cum absente, vt eius malitia conuincaṫ,[b] dictum F. ad vos duximus remittendum: Mādantes quatenus non obstante q eiusdem F. fuit electio confirmata, sæpe dictū D. si in Hybernia[c] poterit inueniri, legitime citetis ad cām, & (facultate sibi defensionis indulta) in cā ipsa canonice procedatis. Qui si inuentus, infra tres mēses vestro se conspectui contēpserit præsentare, ad consecrationē dicti F. oī occasione postposita, procedatis. Si aūt in Hybernia inuentus nō fuerit, indulto sibi vnius anni[d] spatio, ex quo ad nos, etsi nō verbo, facto[e] tamen intelligitur prouocasse (arrepto itinere ad sedem Apostolicam veniendi) dicto F. administrationem Roscen. ecclesiæ, in spiritualibus & temporalibus committatis: quo elapso, cum non differatis in episcopum consecrare.

¶ Idem.

¶ Si proceditur per viam inquisitionis contra absentem cōtumaciter, etiam lite non contestata, testes recipi possunt, & sententia diffinitiua ferri, etiam per viam depositionis, si hoc meretur delictum.

CAP. VIII.

VEritatis[f] est verbū organo dominicæ vocis emissum: & infra. ¶ Sicut canonici Curien. in nr̃o auditorio[f] retulerunt,[g] H. Curien. eṗs, ecclesiam suā nō solum dilapidando depressit, sicut publica p̄dicabat infamia: sed homicidio, incestu, alijsq; criminib. polluit, & infra. Sup his cōmisimus primo cām Tridon.[1] eṗo, & abbati Mōtis S. Mariæ, & præposito de Insula: secundo quoq; Brixiensi eṗo, & ipsis abbati, & præposito: & infra. Verum cum eṗs ipse priorum iudicum præsentiam adire per contumaciam[h] contempsisset, auctoritate nr̃a fuit per ipsos iudices ab officio beneficioq; suspensus: & infra. Tandem vero coram iudicibus,[i] canonica citatione vocatus præsentiam suā difficulter exhibuit: sed friuolam tunc excusationem, malitia concepta prætendens, experiri[k] cum canonicis in iure neglexit:[l] qua de cā nos de consilio fratrum nostrorum suspendētes eṗm ipsum, vel potius suspensionem à iudicibus factam auctoritate Apostolica confirmantes, tertio sup his Cumano episcopo, & abbati sancti A. causam ad superandam malitiam[m] ipsius episcopi, commisimus audiendam: qui partibus citatis, cum nec per se, nec per responsalem idoneum comparuerit, in eundem, propter inobedientiam excommunicationis[n] sententiam protulerūt: testes ex parte vestra (quemadmodum in mandatis a nobis acceperant) admittentes: scilicet Abbates, Priores, Præpositos, & alios religiosos viros: per quos quemlibet articulum criminum prædictorum cō stat fuisse probatum:[o] & infra.

f *Veritatis est.* Legitur quoad rōnem decidendi pluribus modis, sed cōiter summaṫ sic. Si agitur de crimine in modū denunciationis ꝯ reum cōtumacem, pñt recipi testes, & ferri diffinitiua snīa h. d. Diuiditur. Nam primo ponit denūciationem criminum eṗi Curien. & tres delegationes super ea successiue factas, & delegatorum processus. Secundo cum deponit, & per ipsum alienata reuocat. scdā: ibi, *Nos igitur.* Abbas.

¶ Quidam canonici Curienses denūciauerunt episcopum suum de dilapidatione, homicidio, incestu, & alijs criminibus, de quib. erat publice infamatus: vnde Papa cām sup his commisit primo eṗo Tridonensi, & abbati S. Mariæ, & cuidam præposito, inhibendo eidem ne de rebus ecclesiæ aliqd alienare præsumat. Secundo commissa fuit episcopo Brixien. eadem causa, & abbati, & præposito prædictis: sed dictus eṗs coram primis iudicibus vocatus, per contumaciam venire cōtempsit: vnde ipsi ab officio q beneficio suspenderunt eundē. Postmodum citatus à secundis iudicibus comparuit coram eis, & friuolam excusationem prætendens, solita malitia noluit stare iuri cum canonicis prædictis: pp quod Papa confirmauit suspensionem a primis iudicib. factam. Tertio loco cōmissa fuit cā eṗo Cumano, & cuidā abbati, ad superandā malitiam ipsius eṗi: qui citatus, nec venit, nec pro se misit aliquē responsalem: unde ipsi tulerunt snīam excōicationis in eūdē, recipientes testes, sm̄ q à dño Papa receperant in mandatis, per quos quodlibet crimen p̄dictorum fuit probatū. Iudices cām & processum ipsius cāç remiserunt ad Papam. Vnde ipse consideratis prædictis videns ordinem iudiciarū in hoc facto fuisse seruatum, considerās ēt q post sententias in de datas, celebrare pręsumpsit, in noīe Domini cum Apostolo volens inobedientiā omnem vlcisci, tulit sentētiam perpetuæ depositionis in ipsum eṗm, licet absentem: priuās eum ab omni Pontificali & sacerdotali officio sine spe restitutionis, reuocādo in irritum quicquid de rebus ecclesiæ alienare præsumpsit post inhibitionem sibi factam per Apost. sedē, & post suspensionem & excōmunicationem latam in ipsum. Not. q in cā denūciationis lite nō contest. contra contumacem possunt recipi testes. Item qui celebrat suspensus vel excommunicatus, dēt deponi. Item in absentem contumacem fertur sententia depositionis. Item per denunciationem aliquis deponiṫ, sed hoc fuit propter magnitudinē criminis homicidij, qui celebrauit excommunicatus.

f *Auditorio.* Sic[3] ff. si cer. peta. lecta est. Nā auditorium est locus vbi causę tractanṫ.

g *Retulerunt.* In modum denūciationis 2. q. 7. quapropter. sicut patet in integra.

h *Per contumaciam.* Nota quod per solam contumaciam poteſt etiam quis suspendi ab officio & beneficio, cum Papa confirmat eam. quia coram primis non comparuit.

i *Iudicibus.* Secundis scilicet.

K *Experiri.* Idest defendere. sic sup. de iud. c. 1.

l *Neglexit.* Et sic nec coram primis, nec coram secundis fuit lis cōtestata, & tñ lata fuit snīa diffinitiua, vt ĩ. sequitur.

m *Malitiam.* Sup. c. proxi. vbi de hoc. & c. prout. Ber

n *Excommunicationis sententiam.* Cum iam esset suspensus, & ita crescente contumacia, crescere debet & pœna. sup. vt lite non contestata. quoniam. in ñ. & ff. de pœn. l. relegati.

Gl. seq. esset commenta. gl. decre. prout. supra cod. illa procedit in ciuili, ista in criminali. Et ratio potest per eandem quæstionem, qua liter in criminalibus procedatur contra contumaces, & dicit gl. quod secundum legē, aut lis non est contest. aut est, primo casu, & c. le. An. secundum canonistas ponit opi. H. qui non curabat contest. sed solum an liqueret, necne. demum opi modernorum qui distinguunt an sit lit. contestata, necne, contra quos opponitur de hac decre. in qua procedit super crimine lite non contest. Finis glo. dat tres solutiones, sed primam reprobat: ex principio tollit tertiam. Illa quæ est in fin. gl. habet quod propter irregularitatem iste fuit depositus, & non propter delicta præterita.

o *Probatum.* Hic patet q lite non conte. recipiunṫ testes, & ita non solū recipiunṫ vbi agiṫ de electione prælati, vt s. vt lite non

• Cap. 1. eod. tit. in 4. compil. Et de scelestu vide Ladoui. cum Romanū singul. 670. in sup. Tuscas duas regulas. adde quæ dixi lib. 3. commentarior: in Direct. Inquisito. schol. 16.

1 Tridē.

3 Hæc glossula, non ē Bernardi, nec hr̃ in antiquis exēplaribus. In aliquot an̄t quis, nisi.

te non conte.qm̃ §.porro.sed ēt vbi agitur de destitutiōe.ad id facit ĩ.de cler.nō resi.ex tux.& 3.q.9.decernimus & hoc iō est,q a periculosa est mora vtrinq;,q a vtilitas eccl̃e vtroq; casu impeditur. Secundum leges de crimine nunquã ꝓceditur ꝯ absentem lite non conte.nisi in casu ꝯ appatitorē. C. de pœ ne diu. Pro contumacia vero adnotātur bona, & expectatur ꝑ annū, & postea deuoluūtur ad fiscum: nec sup bonis auditur,sed super crimine: vt C de re qui.reis.l.2. Si aūt lis est conte. & liquet de cā, in maiorib. criminib nunquam procedit cōtra absentem, imo auditur qñcunq; venerit.ff. de req. reis. annus. sed ibi de cōte. litis nihil dr̃.sed ita intelligunt Doct. Sed in minorib. quæ pœnam relegationis, vel dānū æstimationis cōtinent: bñ procedit cōtra absentē.ff. de pœ absentē. sed accusator semꝑ dēt esse præsens. fallit in hoc casu. C. de adul. quāuis. vbi ꝓcedit contra reū absente accusatore.H.distingue bat, an liqueat de cā, vel non: si liquet de crimine,vel potest liquere, condemnatur absens.& sic intellexit.4.q.5 quisquis.& 24.q.3.de illicita §.de conuentione.& secundum hoc posses intelligere qd̃ hic dr̃,& inf. qui fi. sint legitimi. perlatum.hic bene liquebat de crimine absentis per contumaciam. & ita non esset aliquod contrarium secundum canones. Et si non liquet de crimine, tunc excōmunicatur reus: & sic intellexit.11.q.3. rursus. & c. quicunq;.nec distinguebat an sit lis contestata,vel non. Verū moderni Doctores dñt ꝙ nunquam est procedendum cōtra absentē lite non conte.& intelligunt illud c. decernimus. cum lis erat contestata.sed si lis non est contest. vel si est contest & non liquet de cā: tunc locum habet.11.q.3. rursus.& c. quicunq;.& ita contradicunt huic decre.quia hic lis non fuit conte.& tñ fertur sñia contra absentem de crimine, nec expectatur per annum,& testes recepti fuerant. Qualiter ergo intelligitur quod hic dicit, ita ꝙ non contradicant c. prædicta? Potest dici ꝙ recepti sunt testes de speciali mandato dñi Papæ,qui hēt ptātem ēt supra ius.ĩ de conces.prębē.proposuit. §.licet autem.& ipse idem tulit sñiam depositionis: Vnde factum suum ad consequentiam trahi non debet imo secundū ꝙ ipse iudicat,& alij dēnt iudicare. inf. de re iud. in causis. Vel melius dicas ꝙ c.decernimus.& c.rursus. & c.quicunque loquuntur vbi directe agitur de crimine in modum actionis & ideo intelliguntur lite conte.licet ex littera non colligatur.sed c.istud loquitur in alio casu, cum agitur de crimine in modum denunciationis seu inquisitionis: nam canonici Curien.denunciauerunt hęc crimina dño Papę,de quibus publica infamia laborabat eps̃ iste, ut dicitur in prin. ut bene colligitur ex antiqua decre. & ita bene possūt testes recipi, & ferri sententia ꝯ contumacē s.. t lite no cōte.quoniā §. sunt & alij.& ĩ.de accu.qualiter & qñ 2.§.debet.& plus est ēt hic, quia deponitur in modū inquisitionis propter homicidū, cū alias in modū inquisitionis nō debeat q s deponi.ĩ. de accu. inquisitionis.1.responso.& quia celebrauerat excōicatus propter quod solum potuit deponi.11.q.3.si quis præsbyter.

Glo.seq.reci.per q.an pro isto fuisset procurator admissus.

a *Defendendo.* Quilibet. n. admissus fuisset ad defensionē ipsius.ff. de procu.seruū quoq; §. publice. sed hoc verū est ad allegandas causas absentiæ,sed nō ad causam: quia in criminibus non interuenit procurator si agatur directe ĩ.de accu. veniens.ff.de pub.iud.l.pen § ad crimen.sed cum hic non ageretur directe,potuit procurator interuenire. ĩ.de accu.super his.& s.de procur.tux.s.eod.cum dilecti.

b *Absentes corpore.* Sic 2.q.1.de manifesta.

c *Inhibitionem.* Sic ĩ.de despon.imp.ad dissoluēdū.ĩ.de no. op.nū.cū ex iniūcto sim.s.d of.del.venerabilis.et ĩ.de ac.c.vlt.

Contingit. Primo ponit casum quandoque contingentem. Secundo prouidet ibi, *Ne igitur.* Abbas Siculus.

CASVS. Augũ citatus ad causā cōtumaciter se absētat: iudex ꝑ cōtumaciā absentis adiudicauit possessionem actori cā rei seruādæ.sed ꝑꝑ potentiā rei siue dolū,actor.ĩ annū rē custodiendā nācisci nō pōt,vel acquisitā amittit,& sic ſm quosdā post annū nō efficit verus possessor, & reus de malitia sua cōmodū reportat: ne igit̃ cōtumax melioris condōnis q̃ obediēs existat: statuit cōciliū de canonica æquitate,vt in casu pmisso, actor anno elapso verus efficiat possessor. No.ꝙ ille qui non possidet fictione iuris, & ꝑꝑ dolū alterius possidere intelligitur, ita ꝙ anno elapso verus est possessor Item contumax puniri debet.

Nos igitur videntes ordinē iudiciarū in hoc facto fuisse seruatū cōsiderato ꝓterea, ꝙ post sententias in se datas, celebrare ꝓsumpserit: cū multi ꝓlati ecclesiarū contra eundem epm scripserint,nec vnus ꝓ eo defendēdo a vel aliquatenus excusando: in nomine Dñi cū Apostolo oēm inobedientiā vlcisci volētes: licet absentes corpore, b præsentes tñ spiritu,iuxta verbū eiusdē Apostoli,tulimus sñiam perpetuę depositionis in ipsum; & eum tam à pontificali q̃ ab oī officio sacerdotali priuantes, sine spe restitutionis aliqua,duximus condemnandum; ea nihilominus in irritum reuocantes, quæcunq; post inhibitionem c Apostolicæ sedis seu factam suspensionē & excōicationem,de rebus ecclesiæ alienare præsumpsit.

Idem in concilio generali.

Actor non admissus in possessionē sibi decretam per iudicem cā rei seruandæ,vel ab ea expulsus, per lapsum anni verus efficitur possessor.

CAP. IX.

Contingit īterdū, ꝙ cū actori ob contumaciā aduersæ partis, adiudicatur (cā rei seruādæ) d possessio, ꝑꝑ rei potentiā siue dolū, actor infra annum rē custodiendā nancisci nō pōt, e vel acquisitam amittit, & sic (cū secundum multorū assertionem verus nō efficeretur post lapsum anni possessor) reportet commodum de malitia sua reus. Ne igitur contumax melioris f q̃ obediens conditionis existat, de canonica æquitate sancimus, vt in casu præmisso, actor g verus

Glos.seq.reci.per q.an missus in possessionē prædialem possideat: & distinguit realem à personali. & in reali differt lex à canone,in personali non. In fi.instruit iudicem ne festinet, & vt summatim examinet.

d *Seruandæ.* Secundū legistas improprie dr̃ cā rei seruandæ,vbi quis cōuenit actione reali, in quo casu est statim verus possessor ſm eos.C.de præscrip. xxx. vel xl. ann. si quis emptionis.§.pe. sed commutabitur: quia reus veniens infra annum eam recuperat ſm formam iuris.s.vt lit.non contest. qm̃.§.in alijs.& ibi est arg.pro hac opinione in verbo,recuperet.sed illud exponitur.i retineat,ibi: Secundum iura canonica.Proprie dr̃ cā rei seruandæ, quia ante annum non est verꝰ possessor,sed custos potius.ĩ tit.proxi.c.vlt. & sup. de of.ord. pastoralis.vers.veruntamen. In personali vero actione ſm oēs proprie dr̃ cā rei seruandæ,siue cā custodiæ: talis n custos est, & non possessor.ff.de acq.pos.possideri.§.vlt & l. si quis ante. §.deniq;.nec tunc eijcitur primus possessor de possessione.ff. de dam.infect.si finita. §. si quis autem. & ff. vt in pos. leg. is cui.1. tñ sed tantummodo ſm decretum eijcit primum possessorem.ff.de dam.infec.si finita §.vbi autem. & ita vterque erit in possessione, diuerso tñ respectu. possessor ergo colet agrum & colliget fructus: sed alter eos custodiet,ne dissipentur ab isto.ff.vt in possess.lega.is cui §.qui legatorum. In reali actione secus: vt dr̃ in vlt notula huius c. Tamen iudex non multum festinabit ad missionem in possessionē, quia si reus probauit iustam cām absentiæ: restituetur.ff.de dam. infect.si finita.§.si forte.vel forte ipso iure ff.de priuile.cre imperatores.& infra de re iud.cum Bertholdus. Summatim examinabit ergo iudex negotium antequam mittat alteram partium in possessionem.sup.vt lit.non contest. quoniam frequenter. §.si vero & C.de bo.auct. ind. possiden. Auth & qui iurat.

Gl.seq.reci.opi.Io.quam reprobat,& alleg. per eum respondet.

e *Non potest* Contra istum qui non admittit alium in possessionem plura remedia sunt prodita, quæ enumerātur sup. vt lit.non conte.tux.& dicit.Io. ꝙ si per annum steterit in excōicatione perdit possessionem.arg.11.q.3 rursus.& c.quicunq;.sed hoc non credo ꝙ ex vi excōicationis perdat possessionem, sed ex eo ꝙ non admittit illum ad possessionem beneficio huius constitutionis.& c.illa non loquuntur in causa ciuili.sed c.rursus loquitur in criminali.& c.quicunq;.loquitur cum de crimine agitur, siue ciuiliter siue criminaliter, & sic non tangunt istum casum.sed ſm hoc cōtingeret,ꝙ efficeretur possessor ille qui non fuit missus in possessionem,nec ꝓnunciatus mitti. Duæ.n.sunt pœnæ procedendi contra contumaces,vna per missionem in possessionem,alia per excommunicationem: vbi vna tm̃ imponitur,alia non inducitur: nisi expresse imponatur: imo cum vna non timetur: tunc demum alia imponatur,vt sup.vt lit.non contest.qm̃ frequenter.in fi.

f *Melioris.* Non n melior dēt esse conditio illorū qui delinquunt,quàm eorū qui obediūt ff.de don inter vir & vxo.l 3. §.1.& s.de postu prælа ad hæc vero nos,&c & stulti non dēnt esse melioris condōnis quàm periti.ff.qd̃ vi aut clam. l.seruꝰ. & 16.q.1.legi epistolam.in prin.& ff.de noxa. l.non solum.

g *Actor verus.* Idē vt fuisse statutu ꝑ leges I ꝑsonali actiōe: verū ꝑ aduersariū ipedior possidere,ꝙ nihilominꝰ ꝓ possessore debeo haberi,ac si possiderē.ff.de bo.auct. iu.pos.quamuis.

Sed si

Aliàs, etiam.

Aliàs, latas.

Ita legitur in antiqs, ut ē īpressum, licet q dā hic adnotent aliàs legi: nec liquet.

1.ad Corint.c.5.c. audi. 11. q.3.& hac sniæ formula vtit Eymericꝰ in Direct. par.3. I 13. mō ꝓcessum terminandi.

Aliàs ita,seu factā i excōicationem & suspensionem.

Scilicet, cū mulier in qōnib. cōfessa de crimine petijt accusatorē ī officio publico constitutū ꝓsentari. Ioa. And.

De hoc 3.q.9 sum ma. & loquitur de modernis sui tpis: q nobis hodie sunt antiqua ſm Ioan. Vin Tanc. & similes. Ioā. And.

Et text. dicit ordinem iudiciariū fuisse seruatum. Ioā. And.

Gof. cōtra: cū ad depositionem ageret: licet per inquisitionem Idē Host. ĩ.de accu. inquisitionis. ut ibi dicam super glo. a. Ioā. And.

Later. sub Innocentio iij. c. 40. & c. 2. eo.ti.in 4. compil.

Possessor verus an efficiatur qui ex primo decreto in possessonem mittitur.

Quis ordo seruandus priusquam q s i possessionem mittatur.

Hic,sed in ꝓdicta decre. no. ꝙ perdit cām,& vide qd̃ ibi dixi Ioan. And.

Sed si p aliū ſpedior, ille tenet mihi ad ſtereſſe. ff. qb. ex cā ī poſ. ca. l. pe. Et hoc ſi ſoluēdo fuerit: aſs ītelligit poſſidere ff. d eo p quē factū erit. l. vlt. 1. rū. & ff. de dolo. & elegāter § ſi dolo.

Gl. ſe. hēt quatuor partes. prima re. p quā p lapſū anni ipſo iure quis fiat poſſeſſor, & q ipſo iure aile. duo iura & duo ſimilia. In contrariū alle. decre. & l. cui ſtatim reſpōdet. Demū ſoluit diſtinguendo reales à perſonalib. Secundo quærit quid de ſpiritualib. vt ſi petatur eccleſia. Reſpōdet diſtinguendo. Tertio tractat an miſſus in poſ. vtatur fructibus, & dicit q ſic poſt ſecundū decretū poſt primum non: excipit tres caſus. Quarto quærit an miſſus in poſſeſſionem, & ſoluit quòd ſecunda ratione, & aliter ſecundum ll. in reali.

a Conſtituatur. Non determinat hic an ipſo iure p lapſum anni cōſtituatur verus poſſeſſor, an per ſnīam iudicis, & vr̄ expreſſum, q ipſo iure anno elapſo ſit verus poſſeſſor. ſup. de of. or. paſtoralis. ver. verumtā. & ī. ti. prox. c. 1. & eſt ſile: quia tranſcurſus anni priuat aliquē ſtipendio ſuo, ſi tanto tpe ſteterit excōicatus 11. q. 3. rurſus. & tranſcurſus anni conſtituit aliquem hæreticum ī. de hær. excōicamus § qui aūt. Sed ꝯ vr̄, quia poſt annum impetratur ſm decre. ī tit. pxi. c. 1. & ff. de dam. infe. ſi finita § Iul. Sed illa l. loquitur in perſonali actione. Ad hoc dicas, q in realibus actionib. non hēt locum ſm decretum, nec eſt neceſſe, ſed ſolū tranſcurſus anni facit aliquem poſſeſſorē: vt in decr. paſtoralis niſi quis ad cautelā impetret illud: ſed in perſonalib. actionib. neceſſe hēt impetrare ſm decretū: quia alias intelligit non poſſidere. ī. de proba. ex lr̄is & ſic non præſcriberet. Sed hoc non obtineret vniformiter in oib. quia in cā noxali, & in cā damni infecti ſm decretum conſtituit aliquem dūm ſi reus erat dūs: ſed ſi non erat dūs, conſtituit verū poſſeſſorē: & dat ei cām præſcribendi ſiue vſucapiendi ff. de dam. infect. ſi finita. § Iul. & ff. de acqui. poſ. poſſideri. in ſi & ff. de noxa & gn̄aliter. ſed in alijs perſonalib ſm decretū cōſtituit aliquem poſſeſſorem: vt ſup. vt lite non conte. qm̄ in fi. ſm intellectum quem poſuit ibi Io. in hoc ſ. vt exoneretur ab onere probandi debitum: ſed non præſcribit: quia quandocunq; dūs offert debitū, reſtituetur ei res ſua: niſi diſtracta ſit auctoritate iudicis: vt C. de diſtra. pig. ſi priuſquam. Alium intellectū diximus ibi. Sed nunquid idē iuris eſt in ſpiritualib. cauſis (vt ſi petat eccleſia vel prabēda ab aliquo, & reus ī. annū non cōpareat) vt poſt annū actor verus ſit poſſeſſor, & ſic pſcribat eccleſiā vel pbendam cū actor nunquam inſtitutus fuit forte in eccleſia? Dico q ſi petat eccleſia tanquā proprietas, vel aliud ſpūale elapſo anno verus eſt poſſeſſor, & præſcribere pot. ī. ti. proxi. c. 1. ſi vero petatur eccleſia tanquā beneficiū ſiue pbenda, nō hēt ibi locū præſcriptio: quia titulus non præſcribitur: ſola n. poſſeſſio non facit aliquē decurionē, ſed canonica electio. ff. de decu. Herennius at ī. de inſti. ex frequentib. Qui n. dicit ſe platū eccleſiæ vel canonicū, non prodeſt probare poſſeſſionē, niſi oſtendat titulū ſiue libellū ſuæ ordinationis. 2. q. 1 ſegū. & ī. de præb. dilecto & ſ. de procu ex inſinuatione. nec obſtat ī de iu. pat. cura. quia pſcribitur ibi eccleſia tanquā proprietas, vt dixi, non tanquā platura: nunquā n. ſm iura canonica per ſm decr. dat ius pſcribendi, niſi adſit bona fides, vt ī. de pſcri. vigilanti. & c fi. ſed cū aliquis mittit in poſſeſſionē beneficij, qui nullum titulū hēt, nunq pot habere bonā fidem: & iō non pſcribit: quia in hmōi ſpūalib. bona fides & iuſtus titulus requiritur. ī. de pſcri. ſi diligenti. Quid ergo operat ſm decr. in hmōi ſpūalibus? Forte vt poſſit vti fructib. & vt poſſit pſcribere ꝯ oēm agentem, ſi haberet bonā fide, & aliquem titulū: nō tā pſcribit ius platuræ vel pbendæ, ſed pſcribit cōtra agentē tm̄. Hodie. ergo ille qui agit ꝯtra aliū poſſeſſorē ſup dignitate, pſonatu, vel bn̄ficio eccleſiaſtico obtinendo, nō dēt mitti in poſſeſſionē cā rei ſeruandæ pp contumaciā partis ad uerſæ, ne per hoc ad eā ingreſſus pateat vitioſus: ſed ſi. eo caſu lite nō conte. liceat iudici negotiū terminare. vt in cleſtio Lugdun. de eo qui mit in poſ. cā rei ſer. c. cū g. lib. 6. Et illud ſcias, quia miſſus in poſſeſſionem ex primo decreto, non vtit fructib. imo eos conſeruare dēt, vt ipſe reſtituat eos cum ipſa re, ſi ī ... reus recuperat poſſeſſionē ī. de ſequeſt. c. 2. ſi nō recuperat rem ſuā infra annum in actione reali habeb. oēs fructus vſq; ad litē conte. poſtea ſup pprietate audiet, ſi poſtea agere voluerit q poſſeſſionē amiſit Et q ex primo decreto nō vtat fructib. pbat ff. q ex cau in poſ ea Fulcinius. in prin ſed poſt ſm decretū vtit fructib. ff. vt in poſ. le. ſi cui. § g legatorū. in ſi. ſecus tā ē in petitione hæreditatis: vbi quis pp nimiā contumaciā conſequitur fructus ff. quib. ex cau poſ. ea. Fulcini. §. vlt. Similiter cū venter mittit in poſſeſſionē, vtitur fructib. ff. de vētre in poſ. mitten. l. 1. § 1 & ff. ſi mulier. vē. no in poſ. calum cauſ eſſe de. l. 1. § intereſſe. Similiter cū impubes ex Carboniano edicto mittitur in poſſeſſionē ff. de Carb. edic. ſed ſi is § 2. Itē qd ſi miſſus in poſſeſſionē ex primo decreto, eijciat an poſſit petere reſtitutionē? Vr̄ q non, præcipue ſm iura canonica, cum non poſſideat, ſed tantū cuſtodiam habeat: vt ſuprā dictum eſt: quia non ſufficit pbare deiectionem: niſi probet poſſeſſionem: vt ſupra de offi. deleg. conſultationib & ſupra de teſt ipo. olim vnde non poſſet agere vti poſſidetis. ff. vti poſ ſi duo § credi tores. Sed dicas q pōt petere reſtitutionem conditionaliter ex illa. l. C. de pro. pig. l. vlt. ſecundū illos q dicunt q ſtatim ē verus poſſeſſor, ſaltem in actione reali, quiā non videtur quæſtio, cum habeat veram poſſeſſionem, licet commutabilem.

Poſſeſſor ver^9 an efficiatur p lapſu anni miſſus i poſſeſſionem.

1 Præſumptione iuris & de iure, vt dixi plene li. 2 in Directorin qui. Scho. ... Schol. 31.

2 Dicunt quidā, & iuste, hac cautelā eſſe dānoſā. de quo vide in Spe. il de ſec. decre. § videndum. ver. hoc quoque Ioan. And.

3 Et ī. de reg. iur. c. 1. lib. 6. Io. And.

cōſtituatur a elapſo anno, poſſeſſor.

Grego. ix. archiepo Burdegal.

Si reus nō inuenit, ſufficit publice citationē ad eccleſiā ſuā proponi.

C A P. X.

VEnerabilis frater noſter: & infra. Volentes finē b imponi litib. ne immortales exiſtāt: Mādamus, quatenus ad initiū pximæ c venturæ quadrageſimæ, (qd tibi peremptoriū terminū duximus aſſignādū) ſup iure Primatiæ, qd Bitur. archieps, ī te ac ī pūincia tua ſe habere pponit, p te vel p procuratorē d idoneū ſufficiēter e inſtructū, ad litē cōteſtādam, & ad alia omnia negotia; peragēda, q neceſſaria deciſioni negotij videbunt, noſtro te conſpectui repræſentes. Nos uero nihilominus archidiacono Tranſuigen. & magiſtro M canonico Turonen. dedimus in mandatis, vt & ipſi ad eundem terminū, auctoritate noſtra, iuxta præmiſſam formam, te peremptorie citare procurent: & ſi non poteris inueniri, faciant vt citationis edictū, per ipſos, vel alios, f

VEnerabilis. Diuidit. nā primo ponit duplicē citādi formā. Primā quā facit iudex p lr̄as Secundā, quam committit alteri faciendā. Et de facto huius decre habetur in c. ſi. de ma. & obe. & latius in c. ſi. de dilationibus. Abbas Siculus.

CASVS. Inter archiepm Bituricen. & archiepm Burdegalē. qð vertebat de iure Primatię: ad petitionē Bituricen. mandauit Papa Burdeg len. vt ad initiū pximæ quadrageſimæ, peremptorie ad pſentiam ſuā p ſe vel procuratorē idoneum accederet, rn̄ſurus dicto archiepo Bituricen ſuper iure Primatiæ. qð ſe proponit habere in prouincia Burdegalen. ad litē conteſt. & ad alia oīa quæ ipſi cauſæ fuerint neceſſaria: & inſup mandat quibuſdā, ut ad eundem terminū ſub forma pmiſſa & peremptorie citent eundem: & ſi nō poterit inueniri, ad eccliam ſuam trinæ citationis edictū publice proponant, vel pponi faciant Not. procuratorē talem mittendū qui poſſit litē conteſtari, & alia omnia neceſſaria cāæ expedire. Item ſi aliquis nō inuenitur ad locum vbi habitare conſueuit, trinæ citationis edictum debet proponi, & ultimum peremptorium.

b Finem. Sic ī. eo tit. & ī de ꝯſu. cōſtitutis & C. d agr. & cēſi. l. 11. & C. de iud. properandū in princ. & ideo vſq; ad triēniū reſtringuntur lites ſm leges: ut in pdicta l. properādū. ne immortales exiſtant, ut ibi dr̄ Secundū iura canonica non finitur inſtantia iudicij elapſo triēnio ſup. d iud. venerabilis.

c Proxime. & ſi hoc nō fuiſſet appoſitum, de proxima intelligeretur. ff. de uerb. obl cum qui calendis. in princ Ber.

d Procuratorem. Melius dixiſſet actorem, qa hęc erat cā uniuerſitatis. ſup. de ſyndi c. 1. ff. de mu. & ho muner. § defēſores. in gl. eliguntur. ff. qð cuiuſq; uniu. itē cori. § actor. Et mirū ē q interuenit procurator in hoc caſu, cū agat cā ſtatus ꝯ id qd habes. 2. q 6 ſi qū. Dic q ſi aliquis petit aliquem in ſeruū, pōt agere p procuratorem ſt dic frequēs in gl. actores. Is aūt de cuius ſtatu agitur, ſi eſt in poſſeſſione libertatis, pōt ſe defendere p procuratorē. C. de aſſer. tol l. 1. i prin. ſi aūt ſit in poſſeſſione ſeruitutis, & proclamet ēt ad libertatē, nō aget p procuratorē: ut i lege pdicta. Nec obſtat huic diſtinctioni. ff. d proc. nō ſolū. § ſi ſtat^9. q dicit, q in cā ſtat^9 pōt interuenire procurator, ſiue ex ſeruitute proclamet in libertatem, ſiue ex libertate petat ī ſeruitutē. loqi n. l. ꝓcuratione, pcuratoris ad peculiaria negotia. ff. de ꝓcu. l. ſeruū quoq; l pri. eo. tit. procu.

e Sufficienter inſtructum. Sufficiens dī qui ad agendum & defendendum & reſpondendum conſtitutus eſt legitime. d hoc dictū eſt ſup. de procu. c. 1. & c accedens & c mandato.

f Alios. Ex forma reſcripti hic deferi alijs, cū tā factum demandet. ſup de offi. dele c. ult. in fi. Vel dic q poſſunt citare per ſe uel per nuncios ſuos fiunt n. citationes uel p nuncios, uel p epiſtolā, uel p edicta, q in publico pponunt. intelligunt ſi citare ipſi q p alios citant. arg. ff. de conſtit. po l. & licet.

Gl. ſe. al ... Secundo quærit an teneat reus ... & c. arg. quid ſic. demū arg. contrarium. & illud tenet.

In c. a Eccleſiam.

4 Vt quis dixit ſe ac p uētu rum, ut ibi not. ad qd facit de ſen tē. exc venerabilib. § ſecun. lī. 6. Ioā An.

Vox. ne gotia, de in oibus manuſcri ptis.

5 De hoc in Spe. de pri. decre. § iam de effectu. vertic. ſed qd ſi nullus. Quid ſi iudex tractat de miſſo ꝯ no legitime citatū de miſſo aūt ꝯ reū, cui cum petebat exceptio, vide poſt Inno. ſup. de ꝓſe. c. 2. in magna gl. verē vel dic melius Ioan. And.

6 De materia huius gloſſæ, & qs ordo in cauſis iudicādis & expediēdis obſeruari debeat, uide q ſanciuit cōcilium Tridentinū ſeſſio. 24 in decreto, de reformatione ca. 20. & ſeſſio 25. de reformat. c. 10.

Hæc gl. nō vr̄ Bernardi, nec hr̄ i uetuſtis decretaliū exēplaribus.

1 Hæc gloſſula nō ē Bernardi, nec reperitur i vetuſtis ... c. d. c. b.

a *Ecclesiam.* Sic ergo dēt citari q pſonaliter nō inueniſ ſup. eo c. lin §. vbi ſatis dī de hac materia. Sed q̄d fiet ſi reus non ueniat & iudices impediti ēt ſi venirent, procedere non potuiſſent: nunquid tenebitur ſaltem ad expētādū? Vi q ſic: quia contumax eſt aduocati n. non eſt contemnere auctoritate pretoris. ff. de iud. ſi quis ex aliena & ff. ſi re.n. cōmmacia. nec ꝑ deſfe vē n caſu proceſſus iudicis impediti. ſicuti ſi fato fecerit. non vſ obtēperare voluntati. ff. de cond. & demon. l. 1 in ſi. certus n caſus dēt eſſe ad hoc ut nō veniat. arg. ff. d bo poſ. ſm tabu. l. 1. § 1. verſi. ſcientia tū. & licet mea nō interſit: teneor tū venire. ff. ſi q̄s cau. ſi eū. i prin. arg. 5 ff. ſi q̄s cau. l. 2. §. ſi q̄s in iudicio. in ſi & ff. ſi q̄s in ius vo. nō ierit l. 2. in ſi. q̄a nihil intereſt actoris ſeu nō ueniſſe vt ibi. ff. de iud. nō vſ. & ff. de pecu co. tpe & ff. de arbi. ſi cum dies. §. ſi arbiter. ver ſed ſi in aliquem. Et hoc verum eſt ꝙ non tenetur venire.

Gui e-burch. | Iudice vel altero ex litigatoribus impedito dies iudicij differtur. Ioan. And. | Post cōcil. Later. ſub Alex. iij. par. 1. c. 4 & c. 1. eod tit. in 2. compil.

apud eccleſiam tuam [e] publice proponatur.

TITVLVS XV.

Alex. iij Priori & fratribus de Guiſeburch.

Miſſus i poſſeſſionē ex primo decreto in reali per lapſum anni verā & incommutabilem illius rei poſſeſſionem acquirit: licet paſſus miſſionem, habueris infra annum voluntatem cautionem præſtandi, quam tamen non deduxit ad effectum ſuo defectu. h. d. ſecundum verum intellectum.

CAP. I.

Conſtitutis [a] in præſentia noſtra R canonico veſtro, & reſpōſalib. ꝓpoſiti de Berilen. ſuper poſſeſſione eccleſiæ de Lamento (in quam cauſa rei ſeruādæ [b] fueratis inducti) hinc inde fuit coram nobis aliquandiu diſputatum: tandem ex vtriuſque partis aſſertione [c] tenuimus, ꝙ licet eā rei ſeruandæ tm̄, in eiuſdē eccleſiæ poſſeſſionē inducti fueritis infra annū tn̄ altera pars ſtādi iuri nō ꝓſtitit cautionē, licet voluntatē [d] ꝓſtādi hab[u]erit, & vos eā parati recipere fuiſſetis. [e] Ideoq; decernimus vt ammodo poſſeſſionē præſcriptæ eccleſię (ſaluo iure [f] quidem præpoſitus in petenda eccleſia habere dignoſcitur) abſq; contradictiōe qualibet habeatis. [g] Vt aūt nr̄ę diffinitionis ſnīa inuiolabiliter obſeruetur, eam Apoſtolico duximus patrocinio roborandam.

Cle. iij. epiſcopo, & archidiacono Eboracen.

Tēpus annale non currit miſſionē paſſo, ſi infra illud cautionem iudicibus, vel alteri eorum alijs abſentib. obtulit: licet per eos ſeu per eū recepta non fuerit. Et eſt caſus notabilis ſecundum hunc intellectum.

CAP. II.

Cum [h] ſicut accepimus, inter P. ſubdecanum, [†] & abbatiſſam & conuentum ſanctæ Trinitatis, ſuper eccleſia de

b Quia per contumaciam ſępe peruenitur ad miſſionem in poſſeſſionem ... contingit poſt præcedentē iſta anneſtā. Et quamuis in rubr. fiat dūtaxat mētio de eo qui mittitur in poſſeſſionem cā rei ſeruandæ; tamen in nigro tractat etiam de interpoſitione ſecundi decreti per quod trāſfertur vera poſſeſſio: vt in c. 1. Ex quo collige, quòd nigrū quandoq; eſt generalius rubro. concordat de off. deleg. c. 1. li. 6. referendo rubrum ad c. ... Abbas Siculus.

Conſtitutis. Actor miſſus in poſſeſſionem poſt annū efficitur verus poſſeſſor, licet reus intra annum cautionem ꝓſtare voluerit h. d. Primo narrat factum. Secundo interloquitur: ibi, *Ideoq;*. Abb. Sic. Prior & canonici de Guiſeburch habebant quæſtionem cum præpoſito de Beril ſuper eccleſia de Lamento. ad petitionem prioris cauſa cōmiſſa fuit quibuſdam iudicibus: ſed quia præpoſitus fuit cōtumax, miſſi fuerunt Prior & fratres in poſſeſſionem eccleſiæ prædictæ cauſa rei ſeruandæ. intra annum præpoſitus non recuperauit poſſeſſionem vnde anno elapſo partes propter hoc acceſſerunt ad Papam in cuius præſentia ſuper poſſeſſione prædictæ eccleſiæ fuit aliquandiu diſputatum: tandē per confeſſionē vtriuſq; partis conſtitit Papæ ꝙ licet in poſſeſſionē cā rei ſeruandę dicti Prior & fratres fuiſſent inducti, tn̄ altera pars īa annū non præſtitit cautionem ſtandi iuri, licet voluntatem habuerit, & ipſi eam parati fuerant recipere: Vnde Papa adiudicauit poſſeſſionem dictæ eccleſiæ ꝓdictis fratribus, ſaluo iure proprietatis ipſi præpoſito. Not. ꝙ non ſufficit voluntas in caſu iſto ſine facto. Ite q non recuperat poſſeſſionem ꝑ contumaciam amiſſam intra annum, poſt annum non recuperat ipſam: tamen de proprietate auditur.

b *Seruandæ.* ſuper poſſeſſione. ſuper qua agebatur tamquā ſuper proprietate. ſecus ſi agatur ſuper beneficio vel dignitate. ī in concil. Lugd. eo. tit: cum qui li. 6

c *Aſſertione* C. ſi per vim vel alio modo. l. 2 & ita per cōfeſſiones partium conſtitit de meritis cauſæ: & ideo ex confeſſione proceditur ad ſniam. ſ de tranſact. præterea 2 § reſpondemus, & ſup de teſti. ſpo cum ad ſedem. ad ſi. quia confeſſus in iure, pro iudicato habet, inf. de cōfeſ. cum ſuper & c. ſequenti & C de confeſ. l. vnica.

Adu ſeq. ponit breuiter de voluntate an habeatur pro facto. alleg. ad negatiuam multa can. vt de decre. & tres leges ad affirmatiuā quatuor canones, & vnā duas ſolū.

Cōcor. l. certū. §. ſed ante ſpios & ibi Bar. ff. de cōfeſ.

d *Voluntatem.* nō tn̄ ſtudioſā, ſeu cū effectu: q̄a ꝑ eū ſtetit, & nō ꝑ iudicē vel per aduerſariū: aliàs ſi ſtetiſſet ꝑ iudicē vel partem aduerſam, non imputa. ei c. ī. eo c. proxi. immo & ſi iudicē habere non pōt, corā publicis & honeſtis ꝑſonis debet cautionē offerre ac præſtare, vt poſtea non currat annalis ꝑſcriptio: vt ſup de off. ord. paſtoralis. ... ſi. & inf. eo. cū veniſſet. Itē eſt arg. ꝙ voluntas ſola nō ſufficit ſine effectu. ī de re iud. cū aliquib & ff. de conſt. pecu. promiſſor. § conſtituto. ff. de re iud. l. 4. §. ait prætor. & 86. diſt. nō ſatis. & ff. qui. mo. pig. vel hypo. ſol. l. ſicut. §. ſi voluntate. arg. ī. 32. q. 5. nec ſolo. & c. qui viderit. de pœ. di. 1 c. qſquis. §. ſi quis tum telo. 14. q. 5. ſi q̄d inueniſti. Sol. vbi de neceſſitate opus ē facto, nō ſufficit voluntas ſi factū adīpleri pōt, aliàs volūtas reputatē ꝓ facto: vt in ca. non ſatis. Vel aliter vbi quis hēt voluntatem faciendi bonū: ſufficit ſola volūtas, ſi nō pōt facere illud. [*] ſed ſi volūtatē habet maleſaciēdi, & ꝑ eā non ſtat, puta quia ꝓcedat ad actū exteriorem, ei imputatur. [+] de pœ. diſt. 1. ſi quis cū telo. & in pluribus ll. ibidem: alias ſola voluntas non imputatur, quia cogitationis pœnam nemo meretur de pœ diſt. j. c. cogitatio.

[†] Vide l. ſi repetendi. C. d cōdi. indeb. l. ꝑtor. & ibi Bar. ff. de noui ope. nuncia.

[*] 45. diſt. duę ſunt. Senec. 34. ad Lucil. Magna pars bonitatis ē velle fieri bonum. Ioā. And.

[+] Hieron. ad Gellātiā dicit: quātū ad ꝓdicti rationē ꝑtinet: nocuit q̄ nocere diſpoſuit. Ioan. An.

Gloſſa ſequens in princ. format duas quæſtiones: prima quid ſi paſſus miſſionem non valet propter impotentiam præſtare cautionem? Reſpondet quòd ei non imputabitur. Secūda, cui ſit præſtāda hæc cautio? Reſpondet quòd parti hoc vebum in diſtrictu iudicis.

e *Parati.* Si vero non fuiſſent parati eam recipere, non noceret Præpoſito. arg. ff. de leg. commiſſo ſi fundus in fin §. in commiſſoria. vel ſi eam præſtare non poſſet, non imputaretur ei: quia inanis eſt actio, & c. ff. de dolo. nam is & ſup de reſti. ſpol. olim 2 & inf de ſolu. Odoardus. præſtat ergo quam poteſt, ſcilicet iuratoriam. [°] inf. de do. inter ui. & uxo & de do. poſt diuor. reſtitut. per veſtras. §. fin. & C. de epiſc. & cler. Auth. generaliter & in Auth vt nulli iu. § ſi vero coll. 9. ſed illud proteſtetur. inſr. de appel. cap. vltim. Itē habes hic. ꝙ parti præſtanda eſt cautio iſta; quod eſt verum: & ideo ſi non poteſt iudex haberi: præſtetur parti. Et iudici etiam poteſt ꝑſtari parte abſente inſr. eod cap 2. & 3. & ſup. de offic. ordi. pa. paſtoralis. Si autem neuter poteſt inueniri, præſtabitur alicui honeſtæ perſonæ, quę recipiat cautionē nomine aduerſarij.

ARGVMENTO Sic inf. de conuer. coniuga. cap. ult.

f *Saluo iure.* ſuper proprietate. Sic ſupra ut lite non conteſt. quoniam § quod ſi. in fin & ſupra de do. & contuma. prout in fin.

g *Vt autem* Hic ſumitur arg. ꝙ ſecundum decretum neceſſarium ſit in reali actione, ſed ideo datum fuit ſecundum decretum: quia dubitabatur ſuper cautione an infra annū præſtita fuiſſet, & ideo reuocabatur in dubium inter partes. & de hoc ſatis dictum eſt ſupra titu. proxi. contingit.

[°] Obliget et ſe ipſam tē quam recuperat ꝙ pot. poſſet ēt obligare ſe ad pœnā pecuniariā de ꝑlum. litteras. verſi. quo circa uel priuationis beneficij de ele. cū dilecti. ad finē. ſecundū. Hoſt. Ioan.

[‡] Cap. 2. eo. tit. in 2. compil. | Alias, ſubdiaconum.

Cum ſicut. Si non ſtetit per reum quo minus caueret inf. annum, actor per lapſum anni non efficitur verus poſſeſſor. Diuiditur nam in prima facti narratio. In ſecunda cauſæ commiſſio ibi, *Dilectionem*. Abbas.

CASVS. Inter abbatiſſā & cōuētū ſanctæ Trinitatis ex vna parte. & P. ſubdecanum ex altera, corā abbatib. Thaurinen & de Coten & archidiacono Chun. iudicib. delegatis, ſup eccleſia de Capit quō vertebatur, ꝑ contumaciam P. ſubdecani: iudices miſerunt moniales in poſſeſſionem rei petitæ, cauſa rei ſeruandæ: Sed cum hoc ad ſubdecani notitiā ꝑueniſſet, ad

arcind.

† Aliàs, Col.

‡ Aliàs ita: Taur. & de Colle abbates, & Archidiaconus Chimet. aliàs ita: Thaur. & de Comi. abbates, ac archidiacon⁹ Chimen.

† In codice Barbatiæ ita: ad eiusdem subdiaconi.

¹ In tutorib. loquitur, quorum officium quilibet exercet insolidū, ne vtilitas personæ cui dati sunt, impediatur. ff. de admi. tuto. si plures. delegati vero simpliciter dati vnus sine reliquo nihil pōt. sup. de offi. de leg. prudētiam. Io. And.

: Cap. 2. eod. tit. in 3. compil. Et de intellectu vide Decium in c. ecclesia. S. Mariæ de consti. & in c. cō sultionibus de off. deleg. & Romanum sing. 414.

In codice Barbatiæ ita: q cum dictus abbas eum super quadam possessione corā I. ap. se le. traxerit in causam.

archid. pdictum accessit, offerēs ei stādi iudicio cautionē, qm̄ abbas de Corin. profectus erat in Angliā, & abbas Taurinen. viā fuerat vniuersæ carnis ingressus: possessionē tn̄. ī. annū nō potuit obtinere. vñ dictus P. post annum accessit ad Papā, petens sibi super hoc prouideri, cū per ipsum non stetit quo minus possessionē recuperasset. ī. annum: mādat pp̄ quibusdā quatenus si est ita, recipiāt à reo cautionem standi iuri, & ei restituant possessionē, nō obstante eo, q annus est elapsus: si per eum nō steterit quo minus infra annum & possessionē receperit, & dederit cautionē. Not. q si per me nō steterit quo minus faciam qđ debeo, nō ē mihi imputādū. Itē si nō possū habere copiā iudicis non currit mihi tp̄s annale.

a ˢ *Rei petitæ.* Sic ī. vt lit. non conte. qm̄. § in alijs. & ī. eo c. vlt. C. de his qui ad eccl. confu. præsenti. §. cū autem.

Gl. se. signat ɔtrum de l. tutor qui & solmit.

b ˢ *Sed non potuit obtinere.* Sed nec debuit, cū plures fuissent iudices, ipse solus restitutionem dare nō poterat: quia solus non habebat iurisdīonem. ī. d of. dele. cām matrimonij. & c. vno delegatorū. & 2. q. 6. c. ei qui. §. itē si plures. ar. contra: quia cū res esset peritura, archidiacon⁹ poterat se intromittere. sic appatet in tutorib. ff. de admi. tut. tutor qui. §. n. ! Sed nō est verum, vt dictū est, cum non haberet iurisdictionē, poterat tñ cautionē recipere ab ipso noīe aduersarij, non tanq̄ iudex, sed tanquam honesta persona, & sic non curret tp̄s. ī. de of. or. pastoralis. §. verum tñ. de hac cautione dictū est in proxi. c. ī. eo.

c ˢ *Recepta.* Et ita quod non potuit facere primo, modo facere debet, vt possessionem recuperet sim. inf. c. 1. sic etiam si ad terminum venire, aut etiam soluere non potuisti, non tñ post terminum eris a solutione absolutus. sup. de do. & cōtu. cum dilecti. § præterea ver. si enim ff. de arbi. Celsus §. fi.

Gl. s. id. notat quod si per me, & c signat contrarium de decretali proxi. & soluit.

d ˢ *Non steterit.* Not. q si per me non stat quo minus faciam quod debeo, non est mihi imputandum sic ī. de rescri. si aūt. & c. plerumq;. §. 1. ibi, postquā copiam. & sup. vt lit. non cōte. qm̄. circa prin. & ī. de appel. ex insinuatione. ibi, absq; damno. & 2. q. 6. anteriorum. § ad hoc. & ī. de app. ex ratione. ar. contra. sup. c. proxi. sed ibi voluit solummodo, sed non cum effectu, & voluntas ibi stetit in suis terminis. hic vero voluit & obtulit, sed defuit qui reciperet, & absente illo qui fuit causa custodiæ in possessionem missus, ex causa necessaria possessio restitui non debet. inf. de verb. sign. dilecto.

Cum venissent. Si reus ɔ quē facta est missio in possessionē, doceat se contumacē non fuisse, non condenabit ad expensas. Primo ponit factum corā pp̄ narratum querelæ vel appellationis remedio: Secūdo dat iudices: ibi, *Nos igitur.* Abb. Sicul.

CASVS. Abbas sancti Angeli causam habebat super quadam possessione contra P. Gallen. legatus illius prouinciæ causam illām commisit quibusdam iudicibus secundum ius & bonam consuetudinem illius terræ terminandam, sed cum iudices vellent procedere in re fin. ius, præfatus P. ad sedē Apostolicam appellauit, sed nihilominus iudices partē aduersam in possessionē rerū petitarū cā rei seruādæ mitti decreuerūt. ita q si vsq; ad annū & diē pstaret cautionē iudicio sisti, & parti alteri triginta libras restitueret p̄ expēsis, reciperet possessionē eādē: postmodū legat⁹ ille recessit. & alter legat⁹. ī. annū terrā illā ē ingressus; corā quo dict⁹ P. obtulit cautionē stādi iuri possessionem sibi restitui postulauit, parat⁹ restituere expēsas vsq; ad sex libras, sed abbas volebat triginta & sic annus elapsus est: vñ qō ista ad dñm Papā ē delata, corā quo hæc & alia proposita fuerūt: dñs pp̄ decreuit illū P. ī possessionē reducendū pstita cautione pstita, statuēs vt si consuetudo quā allegabat, laudabilis fuerit, ad expēsas restituendas nō cōpellat: quia ex hoc apparet q bñ appellauit: si vero cōsuetudo laudabilis nō fuerit, appellatio nō tenuit, vñ ad moderatas expēsas restituendas abbati, quas cōstiterit ipsum pp̄ hoc fecisse, condēnatur No q nō obstat elapsus anni ad recuperandā possessionē, si infra annum nō stat p eum qui amisit eā. Item appellatio legitima impedit traditionē possessionū, & si nō est legitima, non impedit quo minus detur.

Capit. † qō vertebatur: de Taurino † & de Corinth. abbates, ac archidiaconus Chima. a sede Apostolica delegati, moniales ipsas rei seruandæ cā, in possessionē rei petitæ ᵃ miserunt; vnde cū hoc ad † subdecani notitiā peruenisset, ad archidiaconū prædictum accessit: & offerens ei sistēdi iudicio cautionem (qm̄ abbas de Corinth. profectus erat in Angliam, & Abbas Thaurin. viā fuerat vniuersę carnis ingressus) possessionem infra annum sibi resignari cū instantia postulauit, sed non ᵇ potuit obtinere: & infra. ¶ Discretioni vestræ mādamus, quatenus si est ita, sistēdi iudicio ab eo cautioe recepta, ᶜ ei possessionem restitui faciatis: nec obstare volumus, q annus elapsus esse proponitur, si per eum non steterit, ᵈ quo minus infra annū, & possessionem receperit, & dederit cautionem.

¶ Innoc. iij. Vrbinati, & Senagallen. episcopis.

¶ Si passus missionē, repetēs possessionē allegat se contumacem non fuisse, restituitur in pristinū statum præstita cautione, & ablata condenatione expensarum, quā euitat, si postea constiterit eū non fuisse contumacē.

CAP. III.

Cum † venissent ad Apostolicam sedem abbas sancti Angeli, & P. Gal. idem P. proposuit, q ‡ prædictus abbas eum super quadam possessione, corā Ioanne Apostolicæ sedis legato traxit in cām: & infra. ¶ Verū legatus ipse cām commisit iudicib. secundū ius & bonam terræ consuetudinem ᵉ terminandā: qui cū secundum ius tm̄ vellent procedere, præfatus P. nostrā audientiam appellauit: sed iudices nihilominus partem aduersam in possessionem rerū petitarum inducendā cā custodiæ ᵉ decreuerūt: ita q si vsq; ad annum & diem præstaret sistendi iudicio cautionē, & parti alteri triginta libras restitueret ᶠ pro expēsis, reciperet possessionem eandem. Cumq; G. sedis Apostolicæ legatus infra annum fuisset terram illam ingressus, ipse cautionē standi iuri obtulit ᵍ, corā eo, & possessionem sibi restitui postulauit, paratus expēsas restituere factas in lite: quæ sex librarum summā (sicut asserit) non excedunt: sed abbas triginta librarum sibi restitui petijt quantitatem: & infra. ¶ Nos igit ipsum P. cautione ʰ pstita, in possessionē credimus ‡ reducendum: Hoc ēt decernentes, vt si consuetudinem, quam allegat, laudabilem esse constiterit (quia ex hoc sequitur eum rationabiliter ⁱ appellasse) ad restituendas expensas nullatenus compellatur: alioquin (cum ex hoc appareat eum frustratorie appellasse) ad restitutionem moderatarum expensarum, quas ipsum propter hoc fecisse constiterit, condemnetur.

e ˢ *Causa custodiæ.* Ar. q nō sit possessor, sed tm̄ custos. sic ī. e. c. px.

Gl. se. reci. per q. an bene fecerit iudex condemnādo ad expensas tpe missionis. Et dicit quod non, duplici ratione.

f ˢ *Restitueret.* Hic male pronūciauit, qa primo debuit ei de expensis constare, saltem per iurm̄. C. de iu. iurādo. l. sancimus ᶦ præmissa taxatione. sup. de procu. constitutis & hic in fine dicit, quas abbatem constiterit propter hoc fecisse. vnde perperam processit, quia non debuit condemnare eum ad voluntatem abbatis: vnde Papa non stat illi condemnationi. Præterea condemnatio expensarum debet fieri tempore præstandæ cautionis, quo recuperat possessionem. sup. vt lit. non contest. quoniam. §. in aliis. & inf. de sequestra. c. 1. & hic in fin.

Gl. seq. reci. per q. cū offerens cautionem coram legato, per id renūciauerit appellationi ad Papam interpositæ. arg. pro & contra, & soluit. quæritur de nouo, numquid appellans profuit & respondet.

g ˢ *Obtulit.* Per hanc oblationem cautionis interrumpit præscriptionem annalem. sup. de of. ord. pastoralis in fin. & sup. c. proxi. Et per hoc vr̄ renunciasse appellationi, & ratam habuisse sententiam iudicium illorum, ex quo acquieuit illi. ar. sup. de offi. deleg. gratum. & ī. de testi. cum venissent. & arg. ff. de iud. l. verum. ff. rem ra. ha. l. 3. § falsus. sed contra innuit l. q Papa mandat inquiri de appellatione: quare per hoc non intelligitur renunciasse. Dicas, ex quo aduersarius noluit recipere cautionem, & restituere possessionem, statim licuit ei prosequi appellationem, & ita cum per eum non steterit quin dedisset cautionem, & recepisset possessionem, sed potius per aduersarium & per iudicem, ei circa possessionem recuperandam obesse nō debet. ī. c. prox. Quid ergo profuit ei appellatio? Multū profuit: quia si appellatio sua fuit legitima, non condemnabitur in expensis: si nō fuit legitima, condemnabitur in expēsis tm̄ necessarijs, quas pp̄ hoc constiterit abbate fecisse. ut dicit in fi. si tñ nō appellasset, simpliciter restituisset expensas.

h ˢ *Cautione.* Sufficienti, inf. de sequestra. c. 1. in fin.

i ˢ *Rōnabiliter.* Cū hic Papa iubeat inquiri de appellatione, patet

: Infero, q consuetudo terræ liget clericos ɔcor. l. & ibi Per. de bel. perti. Cynus & Docto. C. de sum. tri. & deficiēte terræ ɔsuetudine, tūc ad quam sit recurrendū cō suetudinem, vide late per glossam in c. consuetudo distin. 1. & in c. illud. dist. 12.

‡ In codice Barbatiæ legitur: decreuim⁹. ī cæteris, credimus, habetur.

: Ibi iudex æstimat expēsas, & de illis diffinit post iurm̄. Io. And.

Præscriptio annalis interrumpitur per oblationē cautionis.

patet q non recessit ab ea p oblationē cautionis. sed hoc fuit culpa aduersarij, q eā noluit recipere: qd profuit huic appellanti in hoc, q a nō condēnabit in expensis si legitime appellauit. & sic tutius fuisset illi accepisse moderatas expensas.

a *Illarum.* Et etiā ad eas quas fecit in rebus, quarū possessionem tenebat, cōseruādis: etiam si non expediebat facere illas dū tū credebat expedire. ff. d. bo. auct. iud. pos. prætor ait § quod ait prætor. alias. generale est, vt non sufficiat credere & expedire, nisi in veritate expediat ff. de nego. gest. sed an vl tro §. i. in fi. vtiliter. n debet euētum esse negotium, licet non spectemus euentum: vt hic dicit.

; Sufficit in hoc casu q non fuit in dolo. & de hoc in Spe de secudo decreto. § iuxta ver. q d n actor. Io. And.

b *Necessarias.* Necessariæ expensæ dicunt impensæ sine quibus deterior eēt res, si non fierent, aut etiam periret. ff. de verb. signi. im pensæ & ff. de pignor. ac. si necessarias & ff. de impen. in re. do. fa. impensæ. & duabus legibus sequen. de hoc dictum est ī tit. proxi. e. finem litibus.

; vide ses in l. 2 & ibi Bar. ff. si quis in ius vo. non ierit.

c *Ad aduersarius.* Si reus citatus se absētat, nec pcurator nec alius eum defendit: mittitur actor in possessionem rei petitæ causa custodiæ. h. d. inhærendo li. z. q reus fuit prius personaliter citatus, & postea se absentauit, Primo ponitur thema ex quo quæstio. Secundo solutio: ibi, *Iure petere.* Abb. Siculus.

cogat expensarū illarū, a quas abbatem constiterit propter hoc necessarias b in lite fecisse.

¶ Gregorius nonus.

¶ *Cōtra absentē, qui nō dimisit procuratorē, facta citatione domi, nullo defēdēte fit missio. h. d. supplendo ad litterā, maxime. vt dicitur in gl. Et est verus & notabilis intellect.*

CAP. IIII.

Si aduersarius tuus post citati o nis c edictū, ad remota loca se trāsferēs, procuratorē legitimū nō dimisit: & denūciatione publice facta domi d nō apparet qui defēdat e eūdē iure petere potes, vt in possessionē earū terrarum, de quibus quęstio vertitur, causa custodiæ inducaris f.

TITVLVS XVI.

¶ Vt lite pendente nihil innouetur.

¶ Alexāder iij. Eboracē. archiepō

¶ *Priuilegiū etiā à principe impetratū, per quod priuatur quis sine cāæ cognitione lite pendente vsu possessionis, tanquam surreptitiū non valet, seu tanquam rationi obuium est reuocandum.*

CASVS. Aliqs citatus fuit ad eūm: post citationē absentauit se, nullū dimittēs procuratorē: Quærit qualiter ꝯ ipsū sit procedēdū: Rñdet, q denūciatio ad domū ipsius legitima dēt fieri: & si nō apparet q defēdat eū, actor in possessionē rei petitæ cā rei seruādæ pōt induci Not q q'libet tenet dimittere procuratorē, q eum defendat: alias procedat ꝯ ipsum, ut hic dicitur.

; *Glo. seq. dat duos intellectus ad textum, Panor.*

c *Citationis.* Hoc ideo dicit: q a si ante citationem, & non in fraudē se absentaret, nō daret restitutio possessionis ꝯ ipsum: licet ptens vellet probare spoliationē & possessionē ī. de offi. dele consultationib. sed missio in possessionem cā custodię, nihilominus fieri dēt. & ita quod dixit; post citationis edictum, idē intelligo etiā ante citationē. q a debet dimittere procuratorem, qui ad loca remota se transtulerit. De hoc dictum fuit sup. de offi. dele. consultationibus vnde supple hic, maxime.

d *Domi.* Sic sup. de do. & cōtu. causam quę ubi de hoc sup. & c venerabilis & ff. ex quib. cau. ma. itē ait §. hoc autē & l seq. & ī. de cle. non resi. ex tuæ Ber.

e *Qui defendat eundem.* Ergo si appareat qui defendat eundem audiendus est. ff. de procuratoribus seruum quoq; § publicę & Labien. & C eo. exigendi prestita satisdatione, ut in lege, exigendi & ff. de in ius vocādo. neq; § ꝗ in ius & ille q defendit, id facere dēt quod dns in lite faceret, & cauere idonee, id est iudicatū solui. ff. de procuratorib. & defensorib l. sed & hæ psonæ §. defendere & appellare tenet si ꝯ ipsum pronūciabit: sup. de procuratorib non iniuste & ī. de appellationib. si iustus ff. de negot. gest l. liberto § vltimo. & ita q'libet tenet mittere procuratorē qualitercumq; sit absens, alias requisitis amicis & facta denunciatione si non defenditur, procediē ꝯ ipsum: vt hic dicit, & ff. ex q. cau. ma. item ait ptor. §. vlt. & l. sequen. & sup. de do. & contu. causam quæ.

; Cōcor. l. ignorare. & ibi Bar. ff. de testa. mil & l. si finita §. Iulianus ff. de dā. infecto.

VT LITE PENDENTE NIHIL, &c.

Visum est supra de qualiā innouatione quæ fit cōtra absentes contumaces: quia fit missio in possessionē quandocumq; procedit ad excōmunicationem, vel ad sniam. diffinitiuam. Sed ne crederet aliquis quid eodem modo circa statu cāæ pcedentis posset aliqd innouari, vt contratio sub circa statum mutatio eo subicitur hac rubrica. Et not. quod hæc rubrica formatur negatiue: ex quo infertur quòd regulariter lite pendente nihil est innouandum. Quando autem dicatur lis pendere, quo ad materiam huius tit. vide tex. not. in cle. 2. eod. tit. & ibi gl. & 11. q. 1. c. vlt. & 11. q. 1. volumus. Abbas.

CAP. I.

A † Memoria nostra non excidit: & infra. a Statuimus, vt litteræ prohibitionis f nostræ, quas ad ad petitionem archiepiscopi Cātuariensis tuæ fraternitati direximus, nullum tibi præiudicium g faciant, quo minus tibi & successoribus tuis liberum sit (quemadmodum vobis est beneficio priuilegiorum Apostolicę sedis indultum, & tu & pdecessores tui cōsueuistis facere) ante vos per totum Angliam deferre crucē, h quousque diffinitiua sententia decernantur, an ecclesia tua de iure i † hoc debeat habere.

¶ Clemens iij. †

¶ *Accusatus de adulterio ad separationem tori, non debet lite pendente priuari possessione coniugali.*

CAP. II.

Laudabilē: † & infra. ¶ Quętis qn̄ matrimoniū accusari cōtingit an statim sit carnale cōmerciū suspendendum: & infra.

A *Memoria nostra.* Lite pendente reus commodo possessionis suæ priuari non debet. Primo decise ponit querelam. Secūdo prouidet: ibi, *Statuimus.* Abbas.

; *Glo. seq. ponit casum.*

f ¶ *Litteræ prohibitionis.* Eboracen. archiepiscopus ex priuilegio Apost. sedis faciebat crucem portare ante se per totam Angliam, Papa ad petitionem Cantuarien. archiepiscopi phibuit ei per litteras suas ne hoc faceret donec cognosceretur an hoc faceret de iure: sed q a Papa priuauerat illū sine cāę cognitione, dicebat archiepiscopus Eboracen. quod non debuit prohiberi ante causæ cognitionē: vnde Papa ita rñ,uit, q non obstante illa vel aliqua probatione, faciat ante se portare crucē per totam Angliam, quousque constiterit an de iure hoc facere dēat. Bernadus. Not q lite pēdente non est alicui auferenda possessio. Abbas Siculus.

; Cap. 1. eo. tit. in 2. compil.

; Hostie. ꝗ iure pōt archiepi crucē ante se ferre p quis loca, etiā exempta suę prouinciæ, quouis priuilegio ꝯtrario non obstante. Clem. vlt. d priui. & qd dicit hic glosa in verbo: de iure, pcedit ō iure antiquo.

g ¶ *Præiudicium.* Et ita qd illicite factū ē, pōt licite reuocari. 35. q. 9. qd qs cōmisit. & c. sanctam Romanæ sedis. & sapiētis est reuocare qd praue fecit 22. q. 4. magnæ. & ff. d re iud. qā iussit & errorē suū q'libet emēdare tenet ī. d ac qualiter & qn̄ 1. ī d sen. excō. sacro §. si vero. & ꝗ app cū cessante & l Aut. ꝗ nup. circa prin. p vnā columnā coll 4. Ex quo Papa reuocat qd iniuste fecit, multo fortius & alij hoc facere debent: immo & qd bn̄ factum est, si incipiat esse occasio mali destruendū est 63. d. ff. c quia sancta. § verum. & 12 q. 1. certe ego sum.

; Aliàs: Celestinus. iij.

; Cap. 2. eo. tit. in 2. compil.

¶ *Glo. seq. not. incorporalia quasi possideri: possessorem non priuari, nisi in casu alleg. borum. cont. ...*

h ¶ *Deferre crucem.* Not q incorporalia possidentur, vel quasi possidentur, vt hic, & 44. dist. quisquis. & ī. de causa pos. & proprie. cum ecclesia §. nos igitur in fi. & ī. de præsc. si diligēti circa mediū. ff. de vsuc. l. 4. si viam ff. de acq. re do. seruus § j. Item patet, q lite pendente nō debet quis priuari sua possessione. 16. q. 4. volumus. & ī. de priuile. dudum: & C de proba. l 2 & C de rei ven l. vlt. & in Auth. in medio litis sacras iussio. non nec:. §. illud quoq; coll. 8. & ff. de peti. hær. diuus pius. & 8. q. 4 nonne. & ī tit proxi. c. 2. & per totū, nisi aliàs suspectus esset de dilapidatione. 1. q 2. quia ea. & ī de simo licet Hely. & ff. qui satisda cog. si fideiussor. § vlt. & ī. tit. proxi. c. 2. & 3. & 2. q 6 quotiens 2.

i ¶ *De iure.* Not q quatuor patriarchales sedes vbiq; pōt crucē ante se portare, pterquā in vrbe Romana, vel in psentia Papę, vel ipsius sedis legati ī. de priuil. antiqua alij vero nō, nisi in prouincia sua, & nisi hoc alicui p priuilegium ipsis sit cōcessum, vt hic dī, & ita qd dicit de iure, id est, de priui. epo speciali: & hoc iure cognoscit: qualiter fuerit cōcessum, vtru p surreptionē & in præiudicium alterius, uel non, quia sic non dēt valere: arg ī. de vsu palli. ex tuaru. & ī d offi. or. licet & ff. ne quid in lo pu. l 2 §. si quis a principe quia in præiudiciū alterius dari non debet priuilegium, vt in d. §. ut, qui a principe. & sup. de consue. cum olim

; De his quatuor patriarchis, eorū quenominib. & dignitate vide Cathaneū in catalogo gloriæ mūdi, par. 4. consideratione. p.

L *Audabilem.* Lite pendente super coniugio non interdicitur coniugibus carnale comercium. h. d. Primo ponitur consultatio. Secundo respon: ibi, *Ad quod.* Abb. Siculus.

CASVS.

CASVS. Aliquis accusat matrimoniũ pp consanguinitatẽ vel aliud perpetuũ impedimẽtũ; q̃ritur an statim carnale cõmerciũ sit suspendendũ; & rñdet, q alteruter cõiugũ priuari nõ dẽt iure qd hẽt in altero, ante finẽ cãæ. Not. q lite pendente vxor debito iure priuari non dẽt. Item not. q ille qui ad mandatũ ecclesiæ soluit debitũ vxori, sibi præiudiciũ non facit.

Alias, Ad quod tibi breuiter, &c.

Gl. se. alle. 12. concor. 3. decre. 4. can. & 3. alleger, demũ signat contrarium, & remittit. item signat aliud, & soluit.

a *Probatam.* Sup. de off. dele. cãm matrimonij inf. de diuor. porro & sup de te. spo. ex cõquestione. & 8. q. 4. nõne. & 17. dist. §. hinc ẽt. & 16. q. 1. volumus. & 15. q vlt. c. vlt. & sup. de in inte. resti. cũ venissent & sup c. pxi. & C. de rei ven. res alienas. & C de pba l. 2 & C d libe cã non id. arg. contra inf. de re iud. tenor. Solu ibi, & inf. de reg. veniens. Item ar. contra. sup. de testi. spo litteras ad n. Vnde non fuit plena restitutio sed id ideo est, quia habebat incontinenti probationes: nec sunt contraria: quia ibi agitur possessorio, hic non. vnde non debet alteruter priuari. & c. ille tñ qui conscius est impedimenti, non dẽt exigere, nec reddere: vt in deci. litteras. Ber.

Ad quod breuiter respondemus, quòd coniugum alteruter accusatus, ante probatam a accusationem, iure quod habet in altero, priuari non potest.

Inn. iij. abb. & conuentui sancti Siluestri.

Qui rem litigiosam alienauit, ita quòd rehaberi non potest, debet æquiualentem substituere in locum illius, quam alienare non poterit. h. d. cum seq.

Ecclesia S. Mariæ in via lata, contra Ioannẽ de Ateia (qui quasdã possessiones ipsius dicebat contra iustitiã detinere) mouit sub L. iudice q̃onem: & infra. Prohibemus, ne possessiones q̃ successerunt in locũ

Quæ d' locat i li bertatem si nõ probas possessor i possessiõe tuebitur. Io. And.

Huc refertur cap. 10. sup. de constit. & vide ca. 1. de resti. tutione spoliat. in 3. compilat. vñ facile intelliges hoc fragmentum. & c. med. prone sequitur.

Ecclesia. Hæc decre. & sequens de eodẽ facto loquuntur: & aliqua ponuntur ibi, quæ præcesserunt tempore, aliqua posita hic. Et de hoc eodem facto loquitur c. ecclesia sanctæ Mariæ. de constitu. & male potest intelligi vna sine aliis. Et ideo gl. ista hic ponit casum. & seriem facti ad oẽs tres decre. Et si vis habere seriẽ facti, put contingit, ordo ẽ vt primo legatur illa decret. vsq; ad versicu. *Prohibemus* secundo decret. sequens ad fin. tertio illa, scilicet de consti: quarto iste versi. *Prohibemus*. Et hoc ideo, quia principium huius c. ponit principiũ & originem huius negotij vsq; ad versi. *Prohibemus* & sub illa dictione, & *infra*. quæ præcedit versi. *Prohibemus*. deciditur qualiter facta alienatione rei litigiosæ in monasterium, monasterium fuit de facto spoliatũ p senatorẽ occasione statuti, de quo in glo. &c tradita fuit possessio ecclesiæ sãctæ Mariæ; q̃ ẽt fuit postmodũ de facto spoliata per quendã consiliariũ Capitolij: & restituta fuit illa possessio de facto monasterio: qua restitutione facta monasteriũ illã possessionẽ titulo locationis trãstulit in quẽdã potẽtẽ: ita q de facto haberi nõ poterat. Primo incępit iuridice corã Papa ecclesia sãctæ Mariæ petere restitutionẽ facti illius cõsiliarij sed q illa possessio haberi nõ poterat de facto, vt s̃ dixi. & multa de facto fuerũt innouata: Papa prouidit prout habet l decret. seq. et restituit ecclesiæ sãctę Mariæ possessiones subrogatas in loc ̃ illi', seu illarũ quæ haberi nõ poterãt: post q̃ petijt secũdo monasteriũ restitutionẽ illarũ possessionũ occasione spoliationis factæ per senatorẽ: & Papa monasteriũ restituit. ut dr̃ in decret. ecclesia de consti. qua restitutione facta, Papa timẽs ne monasteriũ illas possessiones subrogatas alienaret, sicut fecit de principalibus: mandauit monasterio, prout dicitur hic in versi. *Prohibemus*. Et ex his iuncta glossa. 1. habes clarissime seriem & ordinem negotij. Et hæc decre. non potest commode diuidi propter mixturam facti: de qua s̃. Abbas.

Hic casus Bernardi est & in antiquis codicibus repenitur.

Ad vtramq; decretalem. Ecclesia S. Mariæ in Via lata mouit quæstionem contra Ioannẽ de Ateia super quibusdam possessionib. coram i. iudice: lite contest. idem Io. possessiones illas transtulit in monasterium S. Siluestri: demum senator Romanus occasione cuiusdam statuti (in quo continebatur, q si quis rem litigiosam transferret in alium lite pen. possessio auferatur possessori, & daret petitori) spoliauit monasterium possessionib. illis, & eas restituit ecclesiæ S. Mariæ: postea iniã senatoris fuit reuocata, & spoliata fuit ecclesia S. Mariæ & monasterium restitutum: Lite illa pendente Celestinus reuocauit eam ad præsentiam suam: non obstante illa reuocatione, hæc illæ fuerunt per senatores, q̃q; pro ecclesia, q̃q; pro monasterio. vltimo corã Innocẽt. 0 petebat ecclesia S. Mariæ restitõnem illarum possessionũ, quib. nouissime fuerat spoliata, per quondam consiliarium Capitolij: dñs Papa reuocauit in irritũ quicquid actum fuerit ab alijs. postq̃ Celestinus reuocauit negotiũ ad curiã suã: & restituit ecclesiã S. Mariæ, & quia possessiones illæ fuerũt obligatæ alij titulo locationis, post restõnem factã ab Io. de Ateia, nec monasteriũ poterat recuperare eas, vt ecclesiam restitueret, pcepit Papa q Monachi alias possessiones æquiualẽtes prioribus substituerent loco priorũ: qd & factum fuit arbitrio bonorũ virorũ: & illæ substitutæ erant pignori obligatæ, & pp fecit illas liberari a creditorib. q dño Papæ instrumẽta pignoris reddiderunt. Demũ monasteriũ petijt restõnem illarum possessionũ cõtra iniã senatoris. & Innocẽti' ipsum restituit contra iniã senatoris, præcipiens vt possessiones illæ substitutæ n̄ debeãt alienari. vt eccla si voluerit agere de pprietate, vel d vitio litigiosi ptractus, sit q̃ euincere valeat, & habere. Not. q res q̃ succedit i locum alterius, eodẽ iure cẽsetur cum illa.

& ius illarũ, quas ab Io. de Ateia ecclesia S. Mariæ petierat in monasteriũ vestrũ ab eodem Io. lite pendẽte trãslatas, alienare interim p̃sumatis, b vt si ecclesia S. Mariæ de vitio litigiosi c cõtractus, vel de proprietate voluerit experiri (ne si obtinuerit in iudicio, in vanum laboret, d monasterio vrõ minime possidente) sit qd euincere valeat & habere.

Idem.

Idem dicit quod in præcedenti.

CAP. XIII.

Ecclesia sanctæ Mariæ, & inf. a. Possessionẽ qua fuerat, prætermisso iuris ordine, prædicta ecclesia spoliata, sibi

Vide te. in l. Fulcinius §. qd sit autem & ibi Bar. ff. quib. ex cã. in pos. eat.

Quia subrogatum sapit naturam eius i cuius locũ subrogat de quo latissime Euerard' i loco: à vi subrogationis. in locis legalibus.

Loquitur de re empta p maritum, ex pecunia sibi donata p cõiugem: ad quam cõiunx habet vtilẽ in rẽ. Io. And.

Host. dicit q hoc hẽt locum in reb. corporalib. tam mobilib. & immobilib. sed non in incorporalibus, nec hypothecaria actione. in authẽ. de litis §. ad hoc. sed nec simpliciter interdic. rei facit rem litigiosã. C. & ff de liti. l. j. Io. And.

Item lite pendente res q̃ fit litigiosa, in aliũ transferri nõ dẽt.

Gl. s. le. pars. quod res, &c. & signat contrarium.

b *Substituatis.* Hoc id dicit, q a possessiones sup quib. Ioannem de Ateia mouit ecclesia quæstionem, monasterium sancti Siluestri locauerat alij, locationis titulo, quas monasterium receperat a Ioanne de Ateia lite pen. vt inf. c. proxi. & hic dicit: vnde monasterium, quia non potuit illas possessiones reuocare, alias possessiones æquiualentes priorib. subrogauit in locum illarum & est hic arg. quod res quæ succedit in locum alterius, eodem iure censetur cum illa. ar. inf. de vsur. cum tu in fin. & in gl. ii & 93. distin c. vlt. & 94. dist. ca. 1. & ff de leg. 1 fideicõmmissa. §. 1. si rẽ suam. ff. de leg. 2. l. imperator, in fi. & l seq. & ff. de dona. inter virum & vxo. l. vxor marito. Arg. contra. ff. de fur. qui vas §. vlt.

Gl. se. tractat qua sit pœna litigiosi contractus: quod sit vitium litigiosi: casus quibus cesset in speciali & vniuersali iudicio.

c *Litigiosi.* Pœna litigiosi contractus est, q emptor sciens rem litigiosam, pretium amittat, & rem restituat, non vt cedat lucro alienatori, sed pretium, & alia tanta quãtitas ab eo qui alienauit, dabitur fisco. Ignorans, pretium recuperat a venditore, & tertiam partem pretij: quia ei non manifestauit rẽ litigiosam fuisse. Et eodem modo punitur dator & donatarius sciens vel ignorans secundum q traditur. C. de litig. l. vlt. Vitium litigij dr, cum quis rem litigiosam in iudicium deductam, de cuius dominio mouetur quæstio inter actorem & reum, transfert in alium lite pen. siue sint res, siue actiones C. de litig. l. vlt. in prin. & in auth. ibi posita. Tamen in aliquib. casibus qui ponuntur in ipsa lege, potest res litigiosa alienari, scilicet nomine dotis, donationis ante nuptias, transactionis, & diuisionis rerum hæreditariarum factæ, vel per legati vel p fideicommissi causam, & hæc locum habent in specialibus iudicijs. In vniuersalibus vero cum agitur de hæreditate prætor permittit quandoq; fieri alienationem, s. pro impensis funeris, pro solutione debiti, pro cibarijs familiæ. ff. de peti. hæred. diuus. Et ita ecclesia sanctæ Mariæ poterat agere de vitio litigiosi contractus contra Io. de Ateia, qui transtulit possessiones illas in monasterium, lite pendente ad pœnã: & ad ipsam rem contra monasterium: vt in l. prædicta. C. de litig. l. vlt.

Gl. s. seq. l. non, &c. l. hæc.

d *Laboret.* Sed qualiter potest hoc esse, q in vanum sit talis actio, cum si monasterium offerat se liti, condemnabitur in expensis ac si possideret. ff. de rei vendi. is qui se. & ff. de peti. hære. ad quis se liti. & c. cum dolus pro possessione habeatur. ff. de reg. iur. parem ... quod dicitur illæ leges in ecclesiasticis ne ... personæ. & c. 16. q. 5. si episcopum. & infra de elect. cum venerabilis.

a *Reuocauit.* Not. q postquam superior reuocat ad se negotium: quicquid fit postea ab inferiori, non tenet: vnde tenet, an debet saltem de facto. Item cum res reuocatus non potest, in æquiualentem debet restitutio.

Gl. s. seq. arg. contrarium, &c. s. dicit.

Secuti antiqua exẽplaria, in quibus casus huius & præcedentis decretalis in superiori narrabat, hic consulto omisimus, perperam. n. in recentiorib. codicib. fuit diuisus.

a q *Reuocauit.*

a *Reuocauit.* Tanquam à non suo iudice factum: quia senatores non debuerunt postea se intromittere sup. de of. deleg. licet & 2. q. 1. nomen. 3. q. 6 multum stupeo. arg. contra. sup. de ot. or. significauit sed illud iō fuit: quia delegatus non procedebat, & altera pars remanebat in manifesto delicto.

b *Assignastis.* Et sic monasteriū incidit in vitiū litigiosi cōtractus: vt s. tit. proxi. vt lo. fecit. vñ ne in monasteriū conuen retur de vitio litigiosi cōtractus, ꝑꝑ æquiualētes possessiones fecit illis substitui & ita nō p̄iudicat ecclesiæ S. Mariæ: cum monasterium paratū sit suscipere iudicium in re æquiualenti. sim. ff. de alie. iu. mu. causa fac. quia ēt. in ti & officio suo inflixit eis hanc pœnā. & merito: q̄a dolo desijt possidere monasteriū. dolus .n. facit cum haberi ꝓ possessore. ff. de rei vendi. qui in petitorio. & ff. ad exhib. Iulianus. 1. responso.

c *Poteratis.* Quia forte conductores potentes erant.

d *Assignari.* à monasterio: & cauere ēt debebāt, ꝙ non essent alij obligatæ arg. ff. de pig. ac creditor. ff. de rei ven. si post acceptū.

¶ *Gl. ser alie. concor. signa: cōtraria, & soluit.*

e *Resignauerunt.* Eo .n. ipso vr̄ res liberata. ar. sup. de pact. cū pridem. § ille ff. de leg. 3. qui chirographum. C. q̄ res pig. obli. pos. l. 2. ff de pa l. 2. in fin C. de sol. pecuniæ. C. de do. l. 1. C de remis. pig cre ditricē ar. ɔtra. sup. de renū. sane. & c. veniēs. & ff. de pact. l. 3. vbi dr̄ ꝙ licet pignus restituatur, non vr̄ remitti debitū: sed secus est si restituat chirographū, vt i primis concor. q̄a ille cui fit restitutio, vtilitatem debet inde habere, ex chirographo nullam vtilitatē consequitur, si debitū nō intelligatur remissum: sed ex pignore sic: quia potest vti pignore. vnde pignus sæpe restituitur precario, propter vtilitatem, sed chirographum nunquam: & iō debitum, quod ibi continetur, intelligitur esse remissum.

Vide l. iuste possidet. & ibi Bar. ff. de re iu.

Vendicās ne frustra agat, debet inquirere an reus possideat, vel dolo desierit possidere. Io. And.

Bacervilla. Bassauilla.

restitui postulabat: & infra. Nos quicquid ab alijs factū fuit (postquam prædecessor noster ad curiam suam idem negotium reuocauit) a irritum decernimus & inane: & infra. Verum qm̄ præfatam possessionem, post restitutionem vobis factam ab Ioan. de Atera, alij locationis titulo assignastis, b neque restituere poteratis c ecclesiæ spoliatæ: loco ipsius tantundem possessionum æquiualentium, ad arbitrium bonorum virorum, ipsi ecclesiæ fecimus assignari: d quas, quoniam alij fuerant pignori obligatæ, per vos liberari fecimus à creditoribus, qui nobis instrumentum pignoris resignauerunt. e

¶ Honorius iij. Cancellario, Cantori, & A. canonico Parisien.

¶ *Lis decidenda est secundum iura existentia tempore controuersiæ, nō autem secundum priuilegium impetratum lite pendente, nisi de litis pendentia mentionem faciat.*

CAP. V.

Dilectus filius magister A. persona ecclesiæ de Basseuilla, exposuit coram nobis, ꝙ cum inter prædecessorem suū ex parte vna, & Priorem ac monachos de Basseuilla ex altera, super decimis noualiū infra fines parochiæ suæ consistentium, quæstio emersisset, ea pendente corā iudicibus delegatis, abbas & conuentus maioris monasterij Turon. quib. subsunt Prior & monachi supradicti, pro se ac membris suis, obtinuerunt a sede Apostolica indulgentiam, f super perceptione huiusmodi decimarū: cuius prętextu Prior & monachi supradictas decimas sibi vendicare contēdunt, licet indulgentia, de dicta quæstione facta mētio non fuisset. Ideoq; mādamus, quatenus eisdem iudicib. iniūgatis, vt (indulgentia non obstante prædicta) in negotio ipso procedāt iuxta traditam sibi formam.

Dilectus filius. Non obstat priuilegium impetratum lite pendente, de lite non habita mentione. In prima ponit partis querelam. In secunda prouidet: *Ideoque.* Abb.

CASVS. Inter magistrum A rectorem ecclesiæ de Basseuilla, & antecessorem ipsius ex parte vna, & Priorem & monachos de Basseuilla ex altera, quæstio vertebatur super decimis noualium parochiæ ipsius rectoris: lite pen. coram iudicibus delegatis, abbas & conuentus maioris monasterij Turon. (quib. Prioribus monachi prædicti subsunt) pro se & membris suis obtinuerunt a seda Aposto. indulgentiam super huiusmodi decimarum perceptione, nulla mentione facta in ipsa, de huiusmodi quæstione: occasione huiusmodi indulgentiæ prior & monachi præfati, decimas ipsas sibi vendicare contendunt: cum iudices super hoc dubitarent, dictus rector hoc significauit domino Papæ: vnde mandat quibusdā iudicib. quatenus eisdem iniungant, vt indulgentia non obstante prædicta, in negotio ipso procedant iuxta traditam sibi formam. No. ꝙ lite pen priuilegium vel indulgentia super re litigiosa impetrata mentione non habita de quæstione, non valet.

¶ *Glossa notat ꝙ priuilegiū, & c. alle. quatuor cōcor. & tria similia.*

f *Indulgentiam.* Sic ergo patet ꝙ lite pendente, priuilegiū siue indulgentia sup re litigiosa veritate tacita impetrata non tenet, nec valet. sic ī de test. causam 2. & inf de priuileg. dudum. & sup. eo. a memoria. arg & in auth ī medio libri, factas iussiones nō no ri. § si vero. & §. illud quoq;. colla. 5. sic & priuilegium nō valet tacita cōpositione obtentum. inf. de deci. ex multiplici. & priuilegium post sententiam impetratum super re iudicata non tenet, vel rescriptum ad eam retractandam. C. vt lit. pen. l. 1. Item nec confirmatio de re litigiosa. inf. de cōfir. vtl. vel inuti. c. 1. sic & res ipsa litigiosa in nullā debet transferri personam. 13. q. 2. cap. fin. quod tamen fallit in casibus, qui notantur. sup. eod ecclesia. & C. de litig. l. vlt.

Si dum dr̄ cā. impetratur pragmatica sanctio vel quod simile. iudex illud respicere non debet, sed debet eo nō obstante cām diffinire. Io. And.

TITVLVS XVII.

De sequestratione possessionum & fructuum.

¶ Innocentius iij. Mediolan. archiepiscopo.

¶ *Res in quam facta est missio, non debet sequestrari, ēt si missus inde fuerit violenter eiectus. Vel notabilius sic: Sequestrum factum loco missionis propter scandalum euitandum, reuocari debet oblata cautione, & restitutis expensis.*

CAP. I.

AD hoc, vnxit Deus: & infra. ¶ Abbas de Regula nobis exposuit, ꝙ cū M. prædecessor tuus super causa, q̄ inter ipsum, & monasterium suum fuerat agitata, obtinuisset Veronensi episcopo litteras destinari: & ipse super iudicio possessorio partim pro monasterio, partim pro archiepiscopo sententiam protulisset: procuratore ipsius monasterii quæstione de proprietate postmodum intentare volente, archiepiscopus iurisdictionem episcopi opposuit expirasse: asserens causam possessionis tantum, & non

In nōnullis antiquis ita: De sequestratione possessionis rerum & fructuū alias: possessionis.

Cap. 1. eod tit. in 3. compil.

Alias, de Strogola.

DE SEQVESTRATIONE POSSESSIONVM & FRVCTVVM.

¶ *Viso quòd lite pendente nil sit innouandū: quia per hoc dubitari poterit, numquid per hoc sequestrationis actus sit prohibitus: ideo, &c. Et de hac materia vide plene per Ioan. And. in regula locupletari. de reg. iur. li. 6. Abb. Siculus.*

De hac materia habetur 2. q. 7. quotiens. 77. dyst. episcopus.

AD hoc vnxit. propter cōtumaciam rei, res ab eodem petita sequestrari nō debet. sic summat Ioan. And. & communiter omnes: quæ summatio non placet Panormitano. Diuiditur principaliter in duas partes. In prima ponit processus narrationem. In secunda pronūciationem: ibi, *In eum.* In qua duo facit, primo reuocat sequestrationem: secundo iubet expensas restitui, & caueri: ibi, *Ne autem.*

CASVS. Inter epm̄ Mediola & abbatem de Regula super quibusdam possessionib. qō vertebatur, quæ ad petitionem archiepiscopi simpliciter commissa fuit epo Veron. coram quo intentauit archiepiscopus iudiciū possessoriū, & ipse partim ꝓ monasterio partim pro archiepiscopo sententiam ꝓmulgauit: quo facto procurator monasterij iudiciu proprietatis voluit intētare super illis possessionib. de quib. archiepus obtinuerat in iudicio possessorio. sed archiep scopus respondet, iurisdictionem episcopi expirasse, asserens causam possessionis tātum & nō proprietatis fuisse commissam: & ipse, quia semel officio suo functus fuerat, super proprietate vlterius cognoscere nō valebat. Sed cum archiepiscopus nollet procuratori monasterij respondere, episcopus propter contumaciam archiepiscopi,

scopi, misit monasteriũ in possessionẽ, q̃ fuerat per ipsum archiepo adiudicata causa rei seruandæ: Sed archieps monasteriũ ab illa violenter eiecit: & illa postmodũ delata est ad dñm Papã C. cũ super hoc aliquandiu fuisset disputatũ. C. sic fuit interpretatus suũ rescriptũ, q̃ tã cã possessionis quã proprietatis iudici fuerat delegata cum absolute & indistincte commissa fuisset, & cõtinentia cãx diuidi non deberet, prædictam quoq; possessionem pro arbitrio suo sequestrari præcepit apud Vercellen. & Nouarien. epos, dãs in mandatis epo Regino & Mutin. vt de cã possessionis & proprietatis plene cognoscerẽt, & deciderent eãdem, & possessionem illi parti assignarent, quæ obtinebit in proprietate. Tandem partib. comparentib. coram epis Regino & Muti. infra annum à tpe datæ possessionis per epm Veronẽsem, archieps Mediola. cautionẽ obtulit standi iuri. Tãdem cum ipsi epi non processissent in cã, partes ad dñm Innocẽtium habuerunt recursum. coram quo prædicta & alia multa allegata fuerunt: qui reduxit cãm in eum statum in quo fuerat, cũ C. cãm proprietatis & possessionis commisit Regin. & Mutin. episcopis, mãdato sequestrationis penitus reuocato: & ne dñs pp monasterio in suo iure deesset statuit q̃ archieps restituat monasterio expensas moderatas, ab eo tpe quo eps Veronen. ipsum monasterium in possessionẽ mitti decreuit, vsq; ad tps satisfactionis oblatæ coram Regi. & Mutin. epis pp hoc factas, & q̃ archieps præstet cautionem sufficientẽ iudicio standi. Not. q̃ qñ cã simpliciter & indeterminate committitur, iudicium possessorium & petitorium commissum intelligitur: & si actor intentauit possessorium, & obtinuit, reus etiam potest intentare petitorium super possessionib. in quib. succubuit coram eodem iudice: quia continentia causæ diuidi non dẽt. Item sequestratio fieri non dẽt. Item expensæ refundendæ sunt, factæ à tempore datæ possessionis vsq; ad tps oblatæ cautionis, q̃ sunt factæ propter hoc.

a *Officio.* Allegabat legem illam ff. de re iud. iudex. & sup. de offi. deleg. in litteris & male, quia illud locum habet cum pronunciatur super proprietate, & non super possessione: vel vel si hoc tantum esset ei commissum.

Glos. seq. format duas quæstiones.

b *Eiecit.* Sed nunq̃d anno elapso erit possessor? Dictum est de hoc ĩ. de dolo & contu. contingit. Itẽ, nũquid abbas posset petere restitutionem tãquam spoliatus? & ibidem de hoc dr̃.

Gl. seq. distinguit an simpliciter commissa sit cã possessionis tantũ.

c *Indistincte.* No. q̃ sic committitur cã simpliciter, puta: cõmittimus tibi cãm, quæ inter tales vertitur, super talib. rebus tunc tam cã possessionis quàm proprietatis commissa intelligitur, vt hic dr̃. & arg. C. de rei vendi. ordinarij. & ĩ. de cã pos. pastoralis. & inf. de testi. significauerunt sed si cã possessionis tm̃ cõmissa est, nõ pñt cognoscere de proprietate, quia cui cõmissa est cã uiolentiæ tm̃, de proprietate cognoscere nõ pot, est, & vno & eodem tpe cã possessionis, & proprietatis diuersis iudicicib. committi nõ dẽt, quia continentia causæ diuidi nõ dẽt, ut hic dicit, & C. de iud. nulli. & ĩ. de cau. pos. c. 1. sicut cã proprietatis & vsufructus apud eũdẽ iudicẽ sũt tractãdæ. ff. de li. cã. pariter, & ff. de q. re. ad eundẽ iudicẽ eat. l. 1. & 2.

d *Abbatem.* In hoc ipso Celestinus peccauit: q non debuit facere sequestrationem nisi in casibus qui notantur ĩ. eod c. proxi. & vlt. vnde reuocauit sequestrationem: vt inf. patet.

Ponit casum qñ contra illũ qui de libertate litigat, cõcurrat vsufructuarius & proprietari⁹. Io. And.

proprietatis fuisse commissam: & quia super possessione pronunciauerat, semel functus officio[a] suo, super quæstione proprietatis deinceps cognoscere non valebat: & infra. Sed iudex actorẽ in possessionem (quæ fuerat per ipsum archiepiscopo adiudicata) propter eiusdẽ contumaciã mitti decreuit, a qua tamen archiepiscopus violenter monasteriũ eiecit[b]: & infra. ¶ Celestinus Papa prædecessor noster, sic suũ interpretatus fuit rescriptum, quòd tã causa possessionis, quàm proprietatis, fuerat iudici delegata: cum absolute & indistincte[c] cõmissa fuerit, & eius continentia diuidi non deberet: prælibatam quoque possessionem pro suo arbitrio sequestrari[d] præcepit, iniungens Reginen. & Mutinen. episcopis, vt de causa possessionis & proprietatis plenius cognoscentes, eam debito fine deciderent: & possessionem ei parti postmodum resignarent, quæ obtineret de proprietate triumphum: & infra. In eum statum continentiam causæ reducimus in quo fuerat, cum prædictus prędecessor noster causam proprietatis & possessionis Regin. & Mutin. episcopis commisit: mandato sequestrationis penitus reuocato: & infra.[f] Ne autem monasterio videamur in suo iure deesse, moderatas expẽsas (ex quo episcopus Veron. ipsum in possessionẽ induci decreuit, vsq; ad satisfactionis tẽpus oblatæ[g]) propter hoc[h] factas, sibi restituẽdas esse cẽsemus: & à te sufficiẽtem[i] præberi stãdi iudicio cautionem.

Honorius iij. Priori[l] Deben. & Decano de Calin.

Si missus in possessionem causa custodiæ fructus dissipat, dissipati reuocantur, & cũ alijs sequestrantur.

DIlectus filius R. rector ecclesiæ de Bethusia, sua nobis petitione monstrauit, quòd cum inter ipsum ex parte vna, & abbatem & conuentum de Cisteria[l] ex altera, super eadem ecclesia, coram abbate de Sibiton. & eius collegis quæstio verteretur, & iudices ipsi prędictos abbatem & conuentum, in possessionem ipsius ecclesiæ, causa custodiæ induxerunt, qui fructus medio tempore perceptos, pro suæ distrahũt[k] libito volũtatis. ¶ Quocirca mandamus, quatenus si est ita, faciẽtes fructus sequestrari[l] prędictos, si quid de ipsis per eos distractum inueneritis, in statum pristinum reuocetis.

e *Sequestrari.* Hoc iõ fecit, quia cũ res apud sequestrũ deponitur, neuter litigantiũ possidet illã rem. ff. deposi. l. licet §. rei depositę. nisi hoc dictũ sit in sequestratione, vt tm̃ cã custodię deponat apud sequestrum. ff. de acqui pos. l. teresse puto. & sic possessio postea restituit illi qui obtinet in proprietate, vt sequit: q̃a proprietas trahit ad se possessionẽ ĩ. de causa pos. cũ dilectus. Et sequestratio ista facta fuit apud Vercellẽ. & Nouarien. epos.

f *Expensas.* Sic. ĩ. de eo qui mit. in pos. cũ venissent. in fi. & ĩ. de dolo. cum dilecti. in fi. & c. finem. vbi satis de hac materia.

g *Oblatæ.* Coram Regin. & Mutin. epis, nam archieps Mediolanẽ. obtulit cautionẽ standi iuri infra annũ super possessionib illis, de quib. abbas fuit missus in possessionẽ causa rei seruandæ, p̃ epm Veronen. sed archiepiscop⁹ abbatem expulit de possessione vt dictum est.

h *Propter hoc.* Idest, propter vitium contumaciæ. C. de iudi. sancimus.

i *Sufficientem.* Not. q̃ in casu isto sufficiẽs cautio est præstanda, s. pignora vel fideiussores. ff. mã. si mãdato. §. vlt. & non nuda, i. sola promissio: vt dixi sup. vt lit. non contest. qm̃ § in alijs. & C. de ver. sign. §. sancimus.

DIlectus. Primo ponit querelam rei passi missionem: secundo dat ei iudices. Abbas.

Casus. Abbas & conuentus de Cisteria impetrarunt litteras ad quosdam iudices delegatos, contra rectorem ecclesiæ de Bethusia super ipsa ecclesia: Iudices quia rector prædictus contumax fuit, monachos induxerunt in possessionem ecclesiæ ipsius, cã custodiæ: & quia monachi fructus p̃dictæ ecclesiæ medio tempore perceptos distrahebãt, dictus rector significauit hoc domino Papæ, vnde mandat, quatenus si est ita, fructus prædictos faciant sequestrari: & si quid de ipsis distractum est, faciant in pristinum statum reuocari. Not casum in quo fit sequestratio: & hoc ideo, quia fructus debent restitui, si reus infra annum recuperauerit possessionem.

K *Distrahunt.* No. q̃ ille qui mittitur in possessionem cã custodiæ, siue agatur reali actione, siue etiam personali, inf. annum non facit fructus suos, sed custodire eos debet, non distrahere: vt si ĩ. annum reus recuperare voluerit possessionẽ, restituantur ei fructus: expensæ tamen necessariæ pro fructib. percipiendis factæ, primo debent deduci: quia illæ in nullo casu prohibentur. ff. fa. ercisc. fundus 1. respon. in fi. Si vero non veniat infra annum, tunc primo anno elapso lucratus omnes fructus de hoc dictum est sup. de do. cõtingit. & hoc in reali.

Gloss. seq. ponit regulam, & vi. casus excepto.

l *Sequestrari.* No. q̃ possessor lite pendente non dẽt remoueri de possessione, nec ab ea sequestrari: vt ĩ. c. pxi. & 10. q 4. volumus & 1. q 4. nõne. & C. de pba. l. 2. & ĩ. tit. proxi. per totũ. & C. de prohi sequest. l. vni. Quoq; tñ fit sequestratio in casibus, vt cum quis dilapidat fructus quos seruare dẽt: vt hic, & in c. seq. Item cũ appellatur ab executore mero, tũc sequestratio fit rei immobilis, & fructus ẽt rei immobilis sequestrantur apud possessorem, remanente iure possessionis. C. quorũ app. non reci. ab executore. Item cum persona à qua res mobilis petitur, suspecta est. ff. qui satisd. cog. l. si fideiussor. § vlt. Item

si timetur

Cõcor. l. si sic. & ibi Bar. ff. de leg. 1. & L. alio. ff. de alim. & cib. leg.

Hoc patet in antiqua decretali, q̃ initio huius capitis citaui.

l. Aliàs ita: Priori de Beam. & Decan. de Daluntin. aliàs Calinton.

De materia hui⁹ c. vide Felinũ post Ioannem And. in c. examinata. sup. de iud. adde Soc. in regula. 458. verbo: sequestrat. & seq.

l Gloneostria.

l Adde ista verba importare liberũ arbitriũ. concor. l. 1. ff. de re. mil. & ibi Bart.

ß timet de dilapidatione. ff. de app. imperatores. in fi. itẽ si qs proclamet in libertatẽ, seqstrant̃ res ei⁹. C. de alle. tol l. 2 § j. & C. q. ad li. p. la nõ licet. l. 2. & 3. & C. de or. cog. l. vlt. Itẽ si colonus velit possessiões adductas deserere ; C. de agr. & cẽ. l. vlt li. 11. Itẽ si marit⁹ vergat ad inopiã, seqstrat̃ dos. ff. sol. ma. sicũ dotẽ. § si vero. & C. de iure dot. in reb⁹. in fi. in Aut. de æqua. do. §. illud quoq; coll 7. Itẽ si timet de sæuitia viri, nec põt ei cauere ĩ. de test. spo. litteras ad fin aut etiã cũ timet̃ sponsam corrumpi. j. de spõ. cũ locũ. Itẽ cũ aliqd ẽ ablatũ illi q ẽ de familia iudicis. ff. de offi. p̃si. senatusconsulto. in fi. Itẽ pp contumaciã. sup. de do. & cõtu. ex litteris. & hoc fit vti mitius agatur cum contumace; vt ibi dr̃.

Debeteret dicere si colonus negat pensionẽ in cui⁹ solutione diu cessauit & allegare debebat. l. licib. qa l. vlt. nõ facit. Io. An.

a *Ab eo.* Aliqs appellauit à snĩa ꝯ ipsũ lata. ipse cœpit dissipare fruct⁹ possessionis, dr̃ ꝙ fructus sũt ab ipso sequestrãdi, quousq; appellatiõis causa fuerit terminata. Nota casum in quo fit seqstratio. a *Si dissipetur.* Sic C. quorum app. nõ reci. ab executore & ff. de ap. imperatores. in fi. vñ hæc decre. sumpta ẽ de hoc satis dr̃ ĩ. c proxi & secundum hanc decre. intellige quod dicitur. 2. q. 6. quotiẽs. 2. & hoc ideo quia si confirmabitur sententia, debet fructus perceptos post litem non contesta. restituere cum ipsa re. C. de rei uen. certum.

Vñ reprehendit Ho. Vinc. q hic dixerat hoc nõ caueri lege, nisi cũ appellatur ab executore. Io. An.

In aliquot antiqs ita: se præsbyter p̃petrasse, &c.

Vide tex. in l fi. cũ glo. & ibi Bar. & in l. maritus. ff de quæstio.

Alias, quia.

Gregorius nonus.

Si reus possessor appellat à snĩa cõtra eũ lata, licite rei petitæ fructus sequestrãtur, si dissipãtur ab eo.

Ab eo qui à snĩa prouocauit fructus possessionis (si dissipent̃ ab ipso) p̃nte lite pendẽte rationabiliter sequestrari.

TITVLVS XVIII.

De confessis.

Clemens tertius.

Ad solũ dictũ cõfitẽtis crimẽ proprium, nõ ẽ alteri infligẽda pœna aliqua: infamato tñ ẽ idicẽda purgatio.

CAP. I.

Cum monasteriũ: & infra. Eos, quorũ suggestione scelus homicidij, p̃sbyter se pp̃etrasse ꝓponit, nisi alijs modis b verum esse constiterit, nulli censemus pœnæ subdẽdos: cũ, secundũ vtriusq; iuris statuta, de se cõfessi sup aliorũ cõsciẽtijs interrogari nõ dẽnt: d crimine læsæ maiestatis excepto, de reatu proprio cõfitẽtis periculosa confessio nõ est aduersus quemlibet admittenda. Si tamen eos infamia huiusmodi laborare cognoueris, singulis eis (adiunctis tribus sociis sui ordinis) purgationem iniungas.

Inn. iij. canonicis de Bethlehẽ.

Si de crimine cõtingente causam principalem, constat contra aliquem per eius confessionem, punitur pœna ordinaria, etiam si directe contra eũ nõ agaẽ. h. d. secundum glo. Et est casus not. & verus in se. Vel sũma sic secundũ aliũ intellectum non minus notabilem, quem etiam sentit glo. licet non perfecte explicet: Si quis cõfiteẽ crimẽ in iudicio incidẽter, potest iudex ordinarius nouũ inchoãdo processum, illũ punire pœna ordinaria. h. d. singulariter. Abbas.

CAP. II.

Cum sup electione Bethlehemitanæ ecclesiæ inter R. & P. quæstio verteretur: & infra. Quoniã V. canonicus Bethlehemitanus fuit in iure confessus, ꝙ pro præstando alterius ele-

[Gloss:]

Supra visum est de modis quibus ordinatur iudiciũ vel ab eo vide re de modis quibus causa instruitur. & sic de meritis causæ: vt de probationibus in genere & in specie: & quia per confessionem aduersæ partis releuatur litigans ab onere probandi, cum confessio non sit propriè probatio, sed probationis releuatio: iõ tractaturus auctor de probationibus, præmisit de confessis: quia vbi adest confessio, non est necessaria probatio. Vel continua magis ad proxima sic: Supra visum est de modis procedendi contra contumacem, veruntamen quia quandoque, & vt plurimum partes sunt in iudicio, & aliqua confitẽtur quæ non subucuntur oneri probandi, aliqua vero negant quæ subiciuntur probationi: ideo auctor primo præmisit de confessis, secundo de probationibus: cum ad probationes recurratur deficiente confessione. Abbas.

De hac mate. ia tractatur. 15. q. 3. & q. 6. & q. 8. per totum. & 2. q. 1. nos in quenquam. & in alijs capitulis.

Cum monasterium. Ei qui crimen proprium confitetur, non creditur contra eos quos dicit fuisse criminis suggestores: hoc dicit. duo facit, nam primo instruit iudicem in absoluendo non infamatos, & reddit causam. secundo instruit de purgatione infamiæ: ibi, *Si tamen.* Abbas Siculus.

Quidam præsbyter confessus fuit se commisisse homicidium ad suggestionem quorundam: quærebatur vtrũ illi ad confessionem sacerdotis sint puniendi de illo homicidio? Rñdet ꝙ non, nisi aliter hoc verum esse constiterit: quia vt dicant iura canonica & ciuilia, nulli de se confesso credendũ est ꝯ alios, excepto crimine maiestatis: confessio ꝯfitentis de se, non est aduersus alios admittenda. Si tñ illi de hoc infamati sunt, cũ trib⁹ socijs sui ordinis (cu qbus se purgare dẽt) purgent. Nota ꝙ nulli de se confesso credi dẽt in p̃iudicium aliorum. Item confessio criminosi, non est contra aliud admittenda. Item infamatus debet se purgare.

b *Aliis modis.* s. legitimis & euidentissimis ꝓbationibus, & luce clarioribus & C. de ꝓba. l. vlt 2. q. vlt. sciant. & 3. q. 6. Epiphanium. vel ꝑ propriã confessionẽ in iure factam. j. c. proxi. & 2. q. 1. nos in quenquam. vel per euidentiam facti. j. de coha. cle & mu. c. vlt. & sup de test. spo. cum ad sedem.

Gl. seq. alias iura, & aliũ casum excipit, et hoc in fine determinat.

c *Confessi.* Nulli ergo de se cõfessio sup crimine aliorũ creditur. sic j. de test. veniẽs 1. & 15. q. 3. nemini. & 3. q. 11. neganda. & C. de accu. & in scrip. l. fi. & hoc generale est, præterquam in crimine læsæ maiestatis, vt hic, & in p̃dicto. c. nemini. & ca. veniens. Item auditur confessio vnius latronis contra alium. C. de 3. varia. refer. prouinciarum. & C. de fal. mone. l. 1. in gl. immunitatem. & ff. de custo. & exhi. reorũ l. diuus Hadrianus. §. 1. & ff. de quæstio. l. 1 § si qs. istis qui de se confitentur, credit̃ non quantum ad conuincendum, sed quantum ad p̃sumptionẽ. vñ si adsũt aliæ p̃sumptiones, valent: aliàs per se non sufficerent. sed dicas d *Infamia.* de qua ꝙ taxare dẽnt se purgare cum tertia manu sui ordinis, q sint honesti, & cõuersationẽ ipsius agnoscẽt: aliàs si defecerint, tamquam conuicti puniant. j. de purg. c. cũ P. & c. cũ dilect⁹. & j. de simo. insinuatũ. aliàs si infamati nõ essent, non indiceret̃ eis purgatio pp talem confessionẽ. 2. q. 5. si legitimi. De hac materia plenius tractatur infra de pur. cano. cum P. & c. cum dilectus. & 2. q. 5. præsbyter si à plebe.

Ibi latrones interrogat de socijs & receptatorib. Io. An.

De hoc articulo vide plene p Antoniũ Gomeziũ tom. 3. varia. resolut. c. 12 & Iulium Clarũ in pract. crimi. § fin. q. 21.

In c. inter solicitudinẽ. j. de pur. cano. 24. cõpurgatores assignatur: sed dicas ꝙ taxare nunc numerũ Iudicis arbitrio relinqtur, iuxta qualitatẽ criminis infamiæ, & delinquẽtis vt dixi li. 2. adnot. Directo. Inquisitorũ, Schol. 11. vbi plenissime disserui de hac materia.

Cum super. Qui in iure confessus est se simoniacum, ab officio & beneficio deponitur. ita summat Ioann. Andr. sed hæc summatio est nimis generalis. Diuiditur. nam primo ponitur depositionis causa. Secundo deponit: ibi, *Not.* Abbas.

Cum super duo electi fuerunt in ecclesia Bethlehemitana: in examinatione illarum electionum V. Bethlehemitanus canonicus fuit in iure confessus, ꝙ pro præstando consensum electioni alterius, recepit obligationem quingentorum Sarracenorum & mediator fuit simoniacæ prauitatis: vñ dominus Papa deposuit ipsum per diffinitiuam sentẽtiam ab omni officio & beneficio ecclesiastico. Not. ꝙ simoniacus deponi debet, vt hic dicitur.

Glo seq. p̃it prin. dupliciter obijcit, & tripliciter respondet.

e *Confessus.* Et corã iudice suo. sup. de iud. at si clerici. aliàs ergo confessio non præiudicat quantum ad pœnam vel condemnationem: præiudicat tamen quantum ad suspicionem. j. de excess. prela. q sit graue. Sed nũne iste fuit testis: qualiter ergo punitur pœna ordinaria, ꝯ illud. ĩ. de ord. cog. cum dilectus. ad fi. j. de exce. denique. in fi. præterea sine accusatore nõ debet quis puniri. j. vt ecc. benefi. vt nostrum in prin. ff. de mu. & ho. rescripto. § si qs. põt dici ꝙ iste vel fuit denũciatus, vel inquisitio contra eum facta fuit sic ĩ. de elect. per inquisitionẽ vel hic ex officio suo processit dominus Papa. & in odiũ criminis arg. 1. q. 9. nihilominus. & C. de proba. iubemus. & C. de testi. nullum. etenim crimina vndecunque claruerint, punienda sunt. 24. q. 3. ecce. Vel ideo punitur: quia crimen istud contingit principale negotium. sic infra de excep. c. 1. in fin. & hoc uidetur verius, quia dicebatur ab aduersario ꝙ simoniace facta fuit electio: & quia electionem examinat, de omnibus inquirere debet, de meritis personæ, de modo electionis, de studio eligentium, & sic crimen illud contingit factum principale. supra de electio. cum terra & c. super eo. & cap. scriptum est. & c. nihil est. de his omnibus inquirit iudex ex officio suo, de meritis electi, & eligentium. & iste fuit vnus de electorib⁹, & iõ merito puniri debuit si commisit in ipso negotio vitium simoniæ, siue de hoc actum fuisset siue non, cũ ex officio hoc etiã fieri debeat. ĩ. de elect. cum nobis olim.

Cap. vni co. eo. tit. 3. compil. Et q sub hoc. j. hic desiderantur, inuenies et ĩ. c. cũ super de causa pos. & ꝓprie.

Accusatione nõ habẽs, honorib. ꝓhiberi non dẽt. Io. A.

Concor. l. de minore § pluri mũ. & ibi Bal. ff. de quæstio.

Hoc verũ sin Inno. vbi de crimine ꝯstat p ipsi⁹ ꝯfessionẽ: verũ q hac materia vide hic plene p L. A.

olim.§.his igit.vbi de hoc. & sic punitur aliquis super eo de quo non agitur ɔ eum di recte, in odium criminis: vt innuit littera sequẽs s.Nos quoniam vitium hmõi persequi, &c.& ẽ.arg.ī.de testi.cũ lr̃is.sic & maritus puniẽ de lenocinio, licet ɔ eum directe non sit actum.ff.de adul.l.2.§.si publico.

ctioni consensu quingentorum Sarracennorũ a obligationem receperat, & mediator extitit simoniacæ prauitatis: Nos (qm̃ vitium huiusmodi persequi volumus, vt debemus) ipsum per diffinitiuam sentẽtiam duximus ab omni bñficio & officio ecclesiastico deponendum.

a ¶ *Sarracenorum.* Exponunt qdã, dandorũ regi, vt electioni præstaret assensum, vel potius pro seipso recepit illã obligationem vt ipse consentiret, sic sola talis obligatio simoniam inducit, licet nõ receperit id qd̃ uenit in obligatione: qa in talib⁹ nulla pactio uel cõuentio dẽt interuenire. 1. q.2. quam pio § si & ĩ.de pac.pactiones.& ī.de simo. c.pe. & est moneta, quæ sic vocatur.

† Bich.

; Subsequunẽ in codice: Barbatiæ hæc verba in ultra marinis partibus.

¶ Greg.ix.B.iudici Viterbien.

¶ *Cõfessio facta in iure p œconomũ ecclesiæ, nocet ipsi ecclesiæ: põt tñ reuocari, si ante finitũ negotiũ doceaẽ p errorem facti emanasse: hoc dicit.*

CAP. III.

Ex parte abbatis & cõuentus monasterij sancti M. fuit ꝓpositũ, ꝙ cũ inter ipsos ex parte vna, & V. nomine suæ uxoris ex altera, corã te qõ verteretur, œconomus monasterij memorati, q̃dã p errorẽ facti fuit in iure confessus, ex qb⁹ timet sibi pîudiciũ generari. Cu igiẽ negotio nõdum finito, nemini noceat error facti Mandamus, quatenus si de hmõi potuerit errore docere, ꝓuideas, vt nullum sibi super hoc præiudicium generetur.

Ex parte. Cõfessio p errorẽ facta nõ nocet, si ante finitũ negotiũ de errore facti emanasse doceat, h.d. Ioan And. Prima pars narrat factum. secũda prouidet, iudicem instruendo: ibi, *Cum igitur.* Abbas.

† In codice Barbatiæ ita: ex qb⁹ timẽt monachi, sibi &c & l oĩb⁹ ma nulc... ptis legit umeat.

CASVS Inter abbatẽ & cõuẽtũ sancti M. ex parte vna, & V. nomine vxoris suæ corã iudice Viterbien. quęstio vertebatur. syndicus monasterij confessus fuit qdã in iure p errorẽ, ex quib. monachi timent sibi præiudicium generari: abbas & conuentus significauerũt hoc dño Papę, petentes sibi contra huiusmodi confessionem prouideri. Scribit Papa illi iudici Viterbien. dicens ꝙ negotio nondũ finito error facti nemini nocet: vnde mandat eidem, ꝙ si de huiusmodi errore poterunt edocere, nullum sibi super hoc præiudicium generetur. Nota ꝙ error facti non nocet, dummodo ante sententiam error probetur.

Glo. seq. ponit differentiã huius rubricæ ad rub. de inter. act. Secũdo ponit nouem quæ requirũtur vt cõfessio noceat. Tertio q̃ sint partes iudicis in cõfessum. In fine addit decem casus: in quo nõ persistit.

b ¶ *Confessis.* Not. ꝙ rubrica ista siue titulus de confessis: locũ habet post litem contesta. sed edictum de interrogatorijs actionibus locũ habet & ante lit. conte. & post: qa iudex quotiens & qñcumq; æquitas mouet ipsum, dẽt interrogare partes. ff. de inter. act. vbicunq;. & 30.q.5 iudicantẽ. & in casibus q notati sunt ĩ. de iur. calu. cum causam. & ẽt postq̃ est cõclusum in causa. ī. de fi. instru. cũ Ioannes §. verũ. Ad hoc. n. vt cõfessio pîudicet alicui exiguntur plura: ꝙ sit maior 25. an. quia minor potest restitui ɔ confessionẽ. ff de min. non omnia. & ff. de confes. certum. §. in pupillo. Itẽ qd̃ sponte & non coactus. 15.q.6.c.1.& 31 q.2. Lotharius § ꝑterea. & ff. de quæsti. l. 1.1. rñ. & §. diuus 2. Item ꝙ ex certa scientia: quia si errat in confitendo, & potest probare se errasse, non nocet: vt hic, & C de iur & fac.ign error facti. & ff. de confes non fatetur. Itẽ ꝙ contra se confiteatur: quia confessio pro se nõ prodest. 14. q.2 §.1. & ff. de inter. act. de ætate. i rñ. Item in iudicio & corã suo iudice, alias non pîudicat: vt sup de iud. at si clerici & C. eo. l. vnica. Qñq; tñ confessio extra ius facta valet, ut si qs confiteaẽ debere se ex certa causa, puta emptionis, uel locationis, vel alia causa consimili, si probetur confessio illa p testes qui fuerunt præsentes in confessione, condemnabitur ex ea. C. de non nu. pe. l. generaliter. & l. aduersus. & ff. de proba. cũ d indebito § vlt & ī. de fi instr. si cautio. & 3. q 9 §. si d bitum. Itẽ qd̃ aduersarius sit pîens: alias non nocet. ff. de inter. act. l. vlt. & ff. eo. certum. §. si quis. Itẽ reqritur ꝙ non sit ɔ rerũ naturã, vt si confiteor me interfecisse hominẽ q vivit. ff. ad leg. Aqui. inde Neratius §. vlt. & hoc si probo eũ uiuere q mortuus ẽ, vel si cõfiteor illũ esse filiũ meũ, qui est maioris ætatis q̃ ego. vel si qs confiteatur factũ cuius nomine actio eu alio esse non põt. ff. de inter. act. si is cuius. & l. cõfessioni-

Vt ɔfessio ꝓpria alicui nu... ceat, quot & q̃ exigãtur, uide Iuliũ Clarũ in pract. crimi. §. fi. q. 55.

; Cõcor. l. gñaliter. & ibi glo. & Cyn. C. d nõ nu. pecu. & l. non solũ. §. si libera tionis & ibi Bar. ff. de libe. le ga.

bus. Itẽ ꝙ nõ sit ɔ ius, s. de libero homine: alias nõ nocet. ff. de pac. iurisgẽtiũ. §. & si stipulatio. & §. ꝑce. & ĩ. de pa pactionis. & ī. de cõd appo. si cõditiones. & 22. q. 2. solet qri. Itẽ ꝙ de re litigiosa: vt ff. de inter. act. l. cõfessionib. Itẽ in cõfessio nullæ sunt partes iudicis in cognoscendo, sed in sñiando sic: qa dẽt ferre sñiam ex illa confessione. ff. ad leg. Aquil. ꝓinde & ĩ de transa. ꝑterea. Itẽ si quis confiteatur se seruum, talis cõfessio non nocet ei: vt C. de li. cau. interrogata lex ista fauore libertatis intelligitur de confessione facta apud iudicẽ, sed nõ in iudicio liberalis cãæ, alias ɔtria esset lex illa. iubemus. eod. titu. in fin. B.

Vñ versus
Maior, sponte, sciens, ɔ se, ubi ius sit, & hostis.
Certum, lisque fauor ius nec natura repugnet.

c ¶ *Error facti.* Error facti excusat, si ꝓbet nõdũ finito negotio: vt hic, & in l. pdicta. error. & ī. de sent. excõ. sacro. Error vero iuris nõ excusat. C. de iur. & fac. igno. l. 2. & l. cũ qs. & sic patet ꝙ cõfessio syndici põt reuocari. Item & confessio aduocati reuocatur. ī. de cẽ. olim. vbi d hoc.

‡ Vt si Christianus cõfiteat se seruũ Iudæi ī. de iud. c. vlti. uel maritum Iudex 28. q. 1. caue. Ioan. An.

Alias, Tãcredo regi Visigoten. sed legẽdũ ẽ Recaredo Regi Vvisigothoru ex li. 7. epistola. 123. siue 126. registri B. Gregorij. hĩ c. 1 eo. titu. in 1. cõpil.

; quòd. . De hoc vide Spe. eo. tit. §. fi. uer. pẽ. adde hic Io. An. distinguẽtẽ an sit appellatum, vel non.

TITVLVS XIX.

De probationibus.

¶ Greg. Tancredo ; regi Vincestriç.

¶ *Reus actori sua propria instrumẽta edere non tenetur. ita communiter summatur.*

CAP. I.

Ex epistolæ verbis: & tuis a. ¶ Tua excellentia postulauit, vt Imperatori scriberem, quatenus pacta in carthophylacio d requireret, quę dudum inter Iustinianum principem & prædecessores tuos fuerunt emissa, vt ex his colligeret, quid tibi seruare deberet. Sed ad hoc faciendum vehementer obstitit, quia nulli e dicendum est: ea quæ cõtra f te sunt, apud temetipsum debes documenta requirere, in mediumque proferre.

DE PROBATIONIBVS.

¶ *Continuata fuit sup. in præcedenti tit. sed magis specifice dic: Supra visum est in proxi. tit. de confessionibus, per quas aduersarius releuatur ab onere probandi: Veruntamen quia parte negãte habet asseuerans probare. 6. q. vlt. accusator, merito subijcit de proba. & præmittit primo genus: vt postea facilius descendat ad speciẽ, sicut etiam fecit compilator. ff. & C.*

De hac materia habetur. 6. q. vlt. § his ita respondetur. usque ad fin. q. 24. q. 3. de illicita. 44. dist. mulier.

Ex epistola In prima parte ponitur petitio. In secũda ipsius repulsio: ibi. *Sed ad hoc.*

CASVS Inter Iustinianum principem & antecessores Tancredi regis, quædam pacta facta fuerunt, in quibus continebatur, quod antecessores ipsius Tancredi, & ipse quædam obsequia debebant Imperatori, in quorum possessione erat Imperator: Iste rex Tãcredus ignorabat illa pacta: vnde petijt a domino Papa Greg. vt scriberet Imperatori, vt ipse inquireret pacta illa in chartophilacio suo, & faceret inde copiam sibi, vt per hoc colligeret quid deberet facere Imperatori, & quid Imperator ei seruare deberet. Super hoc respondet Papa regi Tancredo dicẽs, ꝙ illud facere non potest, quia nulli dicendum est, Ea quæ contra te sunt, apud teipsum debes requirere documenta, & in medium proferre Nota ꝙ reus nõ tenetur dare actori instrumenta sua cotra se, sed actor debet habere suas probationes; nec econtra actor tenetur dare reo instrumenta defensionis: communia tamen instrumenta alteri dare tenetur.

d ¶ *In cartophylacio.* Chartophylacium dicitur locus seu armarium vbi chartæ vel instrumenta ponuntur, & conseruantur.

Glo. seq. cum seq. signat & soluit duo contraria.

e ¶ *Nulli dicendum.* reo, scilicet, nisi sit vlurus eis. ff. de eden. l. 1 §. edenda. Vel nisi sint communia inf. de fi instru G perpetuus. nam argentarius & publicus exactor rationes contra se tenetur edere ff. de iur. fi. l. in fraudem. § ex his bonis & § seq. hic enim reus Imperator erat in possessione obsequiorũ præstandorum a rege. Argument. contra. 45. distinct. qui syncera, vbi dicitur quod conuincere debemus Iudæos ex codicibus suis, & illi nostri sunt, quia continent vetus testamentum.

f ¶ *Contra te.* Simile C. d testi. nimis graue. & C. d edẽ. q accusare. & 4. q 3. q. intẽdit. Arg. ɔ. C. de eden. nõ est nouũ. & l. iu-

; Carthophylaciũ Græci vocant scriniũ, ĩ quo libri & scripturæ reponũt.

; Itẽ hæretic' nisca li ɔ se agẽti edere tenet' nisi a vel libros c. vt cõmiss. d hęret. li. 6 dixi late li 3 cõmẽtar. in Directo. Inquisit. Schol. 101. adde Socinũ regula 149. incipiẽte, c de re actori. vbi multis modis limitat hũc textũ.

stum

stū est. Sol. verū est illud q nullus sua propria instra tenet dare aduersario, vt ipse vtat eis, & pcipue q faciūt contra ipsum: Jr ia hic signata nō sunt 3ia leges illæ, non est nouū. &c. iustū est, loquuntur de rōnibus cōibus: lex illa de eden. qui accusare loquitur de instris proprijs: vt probatur. C. de eden. ea quę. secundum vnum casum. Intelligunt alij aliter leges illas, prout ibi consueuit notari.

¶ Alexander tertius.

¶ Actor qui plene probauit, non debet compelli iurare.

CAP. II.

Sicut † consuetudo laudabilis: & infra. ¶ Sane quoniā apud vos consuetum esse didicimus, vt cum aliquis intētionem suam fundauerit instrumentis aut testibus, ei sacramentum nihilominus deferatur: qđ si subire noluerit, fides probationibus † non habetur. ¶ Nos (cum tunc demum ad huiusmodi sit suffragium recurrendum, cum aliæ a legitimæ probationes deesse noscuntur) talem consuetudinē b reprobamus.

¶ Lucius iij. Cistren. † episcopo.

¶ In cōmuni iudicio probans actor & reus; & si pariter probans, reus absoluitur, nisi fauorabilem causam foueat actor.

CAP. III.

Ex † litteris tuis intelleximus, te & archidiaconū confines habere præbendas in villis, quas singuli singulas possideris: & prætextu terminorum inter vos controuersiam agitari, eo quòd dicas eum antiquos fines egressum, partemque tui fundi occupasse; illo in contrariū asserente, se partem eandem fundi possedisse quadraginta annorum spatio inconcusse: tu aūt q per idem tps quiete illam possederis asseueras: quare vtrū incumbat petitori vel possessori probatio, quæsiuisti. ¶ Ad quod scire debes, q iudicium finium regundorum c tale est, vt in eo vtraq; persona vices duorū d habeat, videlicet actoris & rei: Vnde e hincinde testes produci possunt ad cognitionem iudicis instruendam: quibus examinatis iudex quos pcellere intellexerit, ad fidem sibi faciendam admittat. ¶ Quòd si ambarum partium testes sint æque idonei, possessoris testes † præferentur: cū promptiora f sint iura ad absoluendum, quàm ad condemnandum: præterquam in liberali g causa, in qua si vtriusque partis testes æquales fuerint, pro libertate h sententia proferetur. nam possessori i probationem aliquando dari, iuris manifesti est: cum iure cautum sit, quòd qui obiecerit præscriptionem lōgissimi temporis (quam nemo rectè obijcit, nisi qui possidet) & eam probauerit, in causa debeat obtinere.

† Cap. 1. eod. tit. in 2. compil.

† Aliàs, probationibus.

† Aliàs: Heli. epo aliàs simpliciter habetur, Lucius iij. fortassis legedum Alexā. iij. Cistec. De cano, ut post concil. Later. sub Alex. iij. pat. 38. cap. 2. Habet c. 2. eo. tit. in 2. compil.

† Aliàs: Ex litteris tuę fra ternitatis

† De calumnia: scilicet in iuramento de malitia. inf. de iu. calu. c. 2. in fi. Io. And.

a ¶ *Icut consuetudo.* Nō valet cōsuetudo vltra probationē plenā exigens iurm. h. d. Primo narrat consuetudinē, quā secūdo improbat: ibi, *Nos cum.* Abb.

CASUS. Consuetudo erat in quadā terra, q cum aliquis intētionē suā fundauerit testib. vel instrumētis, nihilominus deferebat ei sacramētū, qđ si præstare nollet, fides probationib. suis non habebatur: Dicit Papa q ad hmōi iurm recurrendum est tūc demum, cum aliæ legitimæ probationes deesse noscūtur: vnde talem cōsuetudinē reprobat. Not. iuramentum in defectum probationum esse præstandum. Item consuetudo hic non præiudicat iuri.

a ¶ *Cum aliæ.* C. de iureiu. in bonæ fidei. ff. de iureiu. admonēdi. s. de procu. ex insinuatiōe. & C. de fi. instr. l. vlt. habito tamē respectu ad qualitatē personarū, & quantitatē cāæ. C. vnde vi. si qū. & j. de iureiu. c. vlt. & ff. de legi. tut. legitimos.

¶ *Glos. seq. arg. & illud declarat Io. And. in nouella.*

b ¶ *Consuetudinem.* Et est arg. q consuetudo non præiudicat scripto iuri. s. de consue. cū venerabilis & c vlt. & 11. dist. consuetudinis. hoc est verum vbi consuetudo obuiat rationi: vt hic, & in præce. c. hæc n. consuetudo est contra ordinem iudiciorum: uel ibi consuetudo introducta est per errorem. ff. de legib. quod nō ratione. aliter si consuetudo rationabilis esset, & præscripta, bene præiudicaret iuri scripto: vt s. de cōsue. c. vlt in fi. vbi de hoc & ff. de leg. de quib. & 11. dist. catholica. & c. in his. & talis cōsuetudo præcipue reprobatur, quia ex quo semel iuratum est de calumnia, a principio saltem in cā ciuili, non fuit amplius iurandū. 1 C de iur. calumniæ. auth. hoc sacramentum. & in auth. de ijs qui ingredi. ad appella. §. 2.

¶ *X litteris.* Cōis diuisio. Secunda: ibi, *Ad quod.* Abb. Sicul.

CASUS. Eps Bononien. & archidiaconus eius confines habebant præbendas in villis siue terris, quas habebant prætextu terminorum siue finium: inter eos orta est controuersia. Dicebat eps archidiaconū fines antiquos egressum, occupasse partem fundi sui: Archidiaconus in contrarium asserebat se partem eandem spatio quadraginta annorum inconcusse possedisse, & eps eodem modo dicebat se eandem partem p idem tps possedisse: quæritur, cui incumbat probatio, vtrum possessori an petitori? Respondet Papa, q iudicium finiū regundorum tale est, vt in eo vtraq; persona vices habeat duarum, actoris videlicet & rei: vnde hincinde testes produci pñt ad fidem faciendam iudici, & illos admittat, qui melius probauerint: & si testes vtriusq; partis æquales fuerint testes possessoris pualebunt: quia promptiora sunt iura ad absoluendū q ad condemnandum, præterquam in cā liberali, in qua si testes æquales fuerint, pro libertate snabitur. In fine respondet quasi tacitæ qōni. Diceret aliquis, quare dēt probare possessor? & ipse respondet: Iure cautum est, probationem aliqñ dari possessori: quia & qui obijcit pscriptionem, & eā pbauerit, obtinebit: sed nemo eam obijcit, nisi qui possidet. No. q in iudicio de finibus, vterq; dr actor & reus: vnde vterq; probare debet ac defendere. Item promptiora sunt iura ad absoluendum quàm ad condemnandum. Item cum probationes æquales sunt, absoluitur reus nisi in libertate. Item qui obijcit præscriptionem, eam probare debet.

c ¶ *Finium regundorum.* Licet pdia ecclesiæ propria nō sint clericorum, agere tamen possunt finium regundorum, cum hēnt ius in illis, s. vsumfructum ff finium regun. l. 3. §. finium.

¶ *Glo. seq. declarat quomodo intelligatur in cōmunibus iudicijs & c. secundo ponit breuiter, an vnus fungi possit vice duorum, alleg. 10 8. intra. & 9. contra. & dat duas solutiones.*

d ¶ *Vices duorū.* Hoc iudicium duplex est. quia vterque actor & vterque reus hic cēsetur: vñ vterq; duplex sacramentū calumniæ pstabit, sicut reus & actor. nō tñ iurabit nisi semel. ff fa. erciscū. inter cohæredes. §. qui familiæ. ille tamen principaliter actor dr, qui primo ad iudiciū prouocauerit. ff. de iud. in tribus. si non apparet quis primo puocauerit, forte dirimatur qs actor dici debeat. ff. de iud. si cum ambo. & pro tāto dr actor, quia primo iurat, & postea instant sui testes. sic obseruatur in conuētione & recouētione. Itē ar est hic, q vna persona vicem duarū sustinet. ff. q cuiusq; vniuer. itē eorū. §. si decuriones 21. q. 1. relatio. de conse. dist. 2 nec Moyses. ff. de adop. si contul 30. q. 1. ad limina. ff. de stip. ser. l. 1. § seruus cōis. 10. q. 3 vnio ff. de act. & obligationis verbo. § nixte arg. contra. 6. q. 1 presbyteros. C. de assess. nemo. 89. dist. singula. & ff. de reg. iur. in pari. j. de præben. quia in tm. & c. de multa. ff de pac. si plures & ff. ad Treb. ille a quo. §. tempestiuum. & 89. dist. ad hoc. Sol. prima responsio casualis est, & obtinet causa necessitatis & vtilitatis: secus de iure regulari, ut dicitur in contrarijs uel refert, vtrum intendictio sit gratuita, uel contentiosa: si gratuita, potest vti vice duorum. ff. de adop. si contul. & ff. de offi præsid. l. 2. si contentiosa, non potest. 4. q. 4. c. 1. & 2. q. 1. in primis.

e ¶ *Vnde.* Idest, quia vterq; est actor & reus. vel vnde, i. quia vterque affirmat se possidere, & ad se pertinere.

¶ *Gl. seq. dat. 5. corror. tex alleg. 4. intra, & soluit.*

f ¶ *Promptiora.* Sic j. de fi. instr. inter dilectos. in fi. ff. de act. & oblig. Arrianus. ff. de pœnis. respiciendum & arg 50. d. st. ponderet. in fi. & 26. q. 7. tempora pœnitudinis arg. contra. ff. de offi cio præsid. obseruandum. in fi. & 26. dist. quia sunt. 81. dist. tā tis Daniel. & 50. dist. postquam. Sol. quod hic dicitur, & in similib. locum habet in dubijs & obscuris: sed ubi notum est factum, fit condemnatio, nisi ex causa fiat dispensatio.

g ¶ *In liberali.* Et in querela inofficiosi testamenti ff. de inoff. te. testa. si pars iudicantium. & in causa matrimoniali. 33. q. 2. si quis acceperit & in dote. Vnde versus:

Stat testamentum, libertas, coniugium, dos:
Si sunt æquales, qui producuntur vtrinque.

Et istos quatuor casus habes inf. de re iud. c. vlt.

h ¶ *Pro libertate.* ff. de manumiss. l antepen. ff. de re iud. inter pares. & ff. de reg. iur. libertas 12. q. 2. cum redemptor.

i ¶ *Nam possessori.* Responsio ad tacitam quæstionem. si quæreret aliquis, quare debet probare archidiaconus, cum sit in possessione? Respondeo, quia qui excipit de præscriptionibus, ipse probare debet. ff. de probat. in exceptionibus. sim. C. de præscrip. xxx. vel xl. annorum. male agitur. 16. q. quarta volumus.

¶ Hoc verū, qñ inter se agunt, ita q nihil ā petire potest ecclesiæ, si uero contra extraneū necessariū esset procuratoriū ecclesiæ, per id potera de perire: vt dicit Io. And.

¶ In multis antiqs uox, testes, non habetur.

Quia uero testes possessoris præferuntur, iō man et in suo loco possessor. quod docet Iustinianus Instr. de interdictis. §. retinendæ. in hęc uerba: cō modum aūt possidēdi i co est, quod ēt si eius res nō sit, qui possidet, si nō actor nō potuerit suam esse pbare remanet in suo loco possessio, pp quam cām cum obscura sunt utriusque iura contra petitorē iudicari solet. hæc ibi.

PRoposuisti. In virginitate probanda, attestatio matronarum assertioni viri præfertur. Communis diuisio. secunda: ibi, *Videtur.* Abbas Siculus.

CASVS. Inter O. virũ, & S. mulierẽ corã delegatis iudicib. matrimonij qõ vertebat: coram quib. mulier proponebat se nec à viro cognitã, nec potuisse cognosci: qd tã proprio iurõ q̃ iurõ septẽ mulierũ probauit, q̃ per aspectum corporis eam esse virginem asseuerant, viro p̃ suũ iurm̃ contrarium asserente: quæritur cui sit fides potius adhibenda? R̃ndet, q̃ iurõ puellæ. & testimonijs illarum septem mulierũ potius est credẽdum. Not. q̃ bationẽ p̃ aspectum corporis, p̃ualere iurõ viri, carnalem copulam asserentis.

* Greg. viij. præposito S. Cataldi.

¶ *Nõ creditũ marito asserenti ẽt cũ iurõ vxorẽ se cognouisse, si vxor p̃ matronas attestantes per ipsius corporis aspectum probat contrarium.*

CAP. IIII.

PRoposuisti † q̃ cã matrimonij, q̃ inter O. de Casanoua, & S. mulierem vertit, tibi fuit de mãdato Apostolico delegata: cumq; partes essent in tua p̃sentia cõstitutę, mulier p̃posuit, se nec à viro cognitã, nec potuisse [a] cognosci: qd tã p̃prio iurõ q̃ testimonio septem mulierũ p̃bauit, q̃ per aspectũ [b] corporis, cã esse virginem asseuerant: viro per iuramentum suum contrarium asserente: & infra. ¶ Videtur igitur nobis, quod iuramẽto puellæ, [c] & testimonio † illarum septem mulierum fides est potius adhibenda.

¶ Clemens tertius.

¶ *Singulares de vniuersitate, p̃nt ad commodum vniuersitatis reprobare instrumentum falso confectum nomine vniuersitatis.*

CAP. V.

TErtio † loco fuit à nobis ita quæsitum: Ecce quidã regularis sigillo capituli, quoddam instrumentum cuidam amico suo signauit: in quo facta ci alienatio quorundã rerum ecclesiæ immobiliũ conuncetur: Quo exhibito in iudicio, procurator vniuersitatis, illud asseruit de assensu conuentus non fuisse confectũ, [d] & adulterinũ vel furtiuum esse sigillum. † Cumque fratres ad perhibendum testimoniũ produxisset, iurati [e] dixerũt q̃ quotiens de hoc inter fratres aliqua erat mentio, consilium totius conuentus, & vox fuit vnanimis, q̃ nolebat alienationem rerũ illarũ, sed res domus integras conseruari volebant. ¶ Sed qm̃ contra hoc nihil pars aduersa probauit, respondemus secundum assertionem testium [f] tãtummodo iudicandum.

¶ Idem.

¶ *Vbi agit̃ de matrimonio cõtrahẽdo, p̃bato impedimẽto, & publicatis attestationib. alij testes super defectu impedimẽti admittendi nõ sunt.*

CAP. VI.

IVrauit quidam (vt asseris) se quandam in vxorem legitimam accepturum: quam cum vellet traducere, quidam iuramentis secundum morem exhibitis, legitime probauerunt, ipsos in quinto consanguinitatis gradu sibi inuicem attinere.

a ¶ *Potuisse.* p̃p viri frigiditatem 33. q. 1. requisisti. vel p̃p maleficiũ viri. ea cã. & ca. q. si per sortiarias. & j. de frigi. & male. laudabilẽ. & cap. vlt. & in auth. de nup. §. per occasionem. colla. 4.

b ¶ *Per aspectũ.* Qñq; tñ probatio ista fallit, qa oculus & man' obstetricum sæpe fallitur. 27. q. 1. nec aliqua. & inf. de frigi. fraternitatis. & inf. eo. causam matrimonij.

* *Gl. s. seq. signat contrarium, & soluit.*

c ¶ *Puellæ.* [a] Arg. s̃ 33. q. 1. si quis acceperit. ibi, creditur iurõ viri. & j. de desp. impub. continebatur. & in auth. de nu. §. per occasionem colla. 4. sed illa locũ hẽnt cũ mulier non p̃bat c̃riũ per aspectũ corporis. hæc probatio p̃fertur iuramento viri, vt hic dr̃ in fin. Arg. Insti. de gra. cog. § itẽ consobrini. & arg. 35. q. 5. ad sedẽ. 3. q. 9. testes.

TErtio loco. Probatio testium præfertur instrumento: sic cõiter summatur. Primo ponitur quæstio. Secundo respõsio: ibi, *Sed quoniam.* Ab. Sic.

CASVS. Quidam canonicus regularis sub nomine capituli sui, fecit quandã alienationẽ quarundũ rerũ ecclesiæ immobiliũ cuidam amico suo, & instrumentũ alienationis signauit sigillo capituli: p̃ quod instrumentũ ille amicus dicebat in iudicio intẽtionẽ suã fundatã: procurator monasterij asserebat instrumentũ illud de consensu capituli non fuisse confectũ, & adulterinũ, vel furtiuũ esse sigillum, & ad hoc probandũ induxit fratres illius vniuersitatis in testes, qui iurati dixerunt, q̃ quotiens de hoc inter fratres mentio erat, cõsilium totius conuentus, & vox fuit vnanimis, q̃ nolebant alienationẽ illarũ rerum, sed illas integras seruari volebãt. sed cõtra hoc pars aduersa nihil p̃bauit: quęritur cui p̃bationi sit standũ? R̃ndet q̃ secundũ assertionẽ testium est iudicandũ. No. q̃ testes præualent instrumento. Item negatiua hic indirecte probatur. Item monachi & clerici pro ecclesia sua possunt testificari.

d ¶ *Confectum.* Ad hanc negatiuam probandam admittuntur fratres indirecte, prout sequitur in littera. sic j. de testib. ex tenore. & C. de contrahen. stip. optimam. alias negatiua directe non posset probari. & de hoc dicitur s̃. de elec. bonæ 1 & quia hic arguebatur de falso instrumẽto, edendus dies est & cõsul. ar. C. de cõtrahen. stip. optimã. & j. de fide instr. inter dilectos.

e ¶ *Iurati.* Bñ dr̃, iurati, quia nulli creditur nisi iurato. j. de testi. fraternitatis. & c. nuper. & c. tuis & 4. q. 3. c. si testes. § iurandi. nisi à partib. fuerit ei remissũ, vt in c. tuis. & meritò in tali casu admittunt fratres illius monasterij, qa ea q̃ in capl'o aguntur, per alios probari non p̃nt, quia extranei ad capitula non cõsueuerunt admitti. j. de testib. veniens 2. in fi. C. de repu. consensu. §. super plagijs. & C. de quæstio. interrogari. ff. ad Sylla. si quis in graui. § si pupillus. & §. seq. & l. 2. §. si vir.

¶ *Gl. se. m. testes instrõ præferri. alle. l. & decre. Secũdo alle. duas ll. quòd æquantur. Tertio alle. 4. ll. quòd præferũtur instrumenta testib. Soluit distinguendo. primo modu procedendi. secundo qualitatem negotij. tertio eius vetustatem vel nouitatem. quarto numerum testium quinto an instrumentum sit priuilegiatum.*

f ¶ *Testium.* Sic ergo testes præferuntur instrumento, & merito, quia potius credendũ est viuæ voci, q̃ mortuæ. i auth. de fide instr. § si vero. coll. 6. Itẽ testes p̃ualent instrõ j. de fide instr. cũ Ioãnes §. porro. Sed cõtra vr̃. q̃ æqualem vim habent in exercẽdis causis testes, & instrumenta, & indicia cũ instris. C. de fi. instr. in exercẽdis. C. de rei vend. indicia. & C. qui po. in pig. ha. scripturas. Item cõtra: quia fides instrumẽtorum præualet testib. ff. de proba. Celsus. & l. cum de indebito. §. vlt. & C. si minor se ma. dixerit. ff. alterius. in fi. § 1. & C. de arb. tut. l. vlt. Sup hoc pot dici, q̃ si in modũ exceptionis obijciat falsitas instrõ, vel q̃ sub cõditione debuit fieri, vel defectus, vel q̃ plus cõtineatur ibi, quam dictum fuerit, vel consimile, vel et a falsitas, bene põt hoc probari per testes, & præualebunt testes j. de testi. ex tenore. & C. de cõtrahen. stip. optimam. j. de fi. instru. cũ Ioannes at C. de p̃ba. cum precibus. & hic. Et illud quod dicitur, æqualem vim habent in causis testes & instrumenta: illud verum est quando ab eadem parte inducuntur: quia tam per testes quam per instrumenta probat q̃s suam intentionem. sed si ex vna parte inducuntur testes, & ex alia parte instrumenta contra testes, tunc considerabit iudex naturam negotij & qualitatem: nam quædam sunt, quæ melius probantur per testes quam per instrumenta: quædã ecõtrario melius per instrumenta quam per testes: vt arbitria, & sententia, & processus aliquis. arg. j. eo. qm̃ contra falsam. Itẽ considerabit iudex vtrum factum sit antiquũ vel propinquũ. in antiquis enim magis credendum est instrumẽtis, quia memoria hominum labilis est. j. vt ec. benefi. vt nostrum. si sit nouũ potius testib. creditur. arg. ad hoc ff. de proba. si arbiter & l. Celsus. ff. de arb. & j. eod. cum cãm. quia testes consueuerunt fidem suam narrare ex temporis diuturnitate. ff. ad Car. l. 3 §. duæ. ff. de dam. infec. qui bona §. vlt. alias est lex, & incipit. in causæ. & quod dixi, q̃ contra instrumenta testes recipiuntur, illud intelligendum est, q̃ per bonos testes, & idoneos sine suspicione: nec videtur q̃ tunc sufficiant duo vel tres testes, imò plures, ad minus quatuor: tabellio. n. æquiualet vni testi, & plus, & instrm̃ duob. ad minus: arg. j. de fi. instr. cum Ioannes quia duo testes ad minus in instrumento scripti esse debent: quia in ore duorum, vel trium. &c. j. de test. in omni. & c. licet. & 4. q. 3. c. si testes. § vbi numerus, & sic per plures & honestiores debet fieri talis reprobatio. ar. j. de testa. in nr̃a. qñque tñ contra instrm̃ non admittunt testes: vt contra inuentariũ publice factum: vt in l. p̃dicta. C. arb. tu. l. vlt. & in alio casu fallit in confessione q̃ fit a muliere, & in instrõ quo cõfitetur se recepisse pecun. aut pro intercessione. C. ad Velleia. antiquæ.

IVrauit. Communis diuisio. secunda: ibi, *Quia vero.*

CASVS. Quidam iurauit, quod quandam acciperet in vxorem. sed dum vellet eam traducere, quidam iuramentis secundum morẽ exhibitis, legitime in iudicio probauerunt illos quinto consanguinitatis gradu adinuicem attinere: testium

¶ Cap. 2. eod. tit. in 2 compil. Et ad intellectum huius ca. & glossæ hic, vide Dñicum Sotum li. 4. sen. dist. 34. q. 1. ar. 2. ubi plene & eleganter.

† Propter impotentiam coitus mulier repudiat virũ et inuitũ. Ioã. And.

† Alias, testimonijs.

¶ Cap. 3. eod. tit. in 2. compil.

2 Sẽtẽtia glossæ, & uera talis est: si mulier quæ diuortiũ petit corrupta est, & nihilominus negat potentiam uiri, ille uero iurat se eã cognouisse, tũc uiri iurõ in fauorẽ matrimonij stãdũ est: & ita procedit tex. hic. c. 1. inf. de frig. & malefi.

1 Dicit Inn. alternatiue tñ q̃ hic nõ probatur negatiua, sed probatiões istæ inducunt iuris præsumptionẽ, q̃ fratres non consenserunt, cui statur donec p̃bei cõtrariũ. j. de spõs. is qui. tu dicas q̃ si isti fratres recordarentur de die & loco contractus, possent dirẽcte probare negatiuam: per ca. § plene scripsi de ele. bonæ 2 in 1. gl. Io. An.

* Vide te. in l. q de rota § incerta. ff. de rei vend.

† Cap. 4. eod. tit. in 2. compil. Et pro intelligẽtia uide Dominicum Sotum li. 4. senten. di. 40. ar. 5. Adde concilium Trid. sessi. 24. ca. 3 & in eadẽ sess. in decret. de refor. matrimonij, cap. 2. & 3.

4 De hoc articulo vide late per Aym. Crauettã i suo tra. de antiquitate tẽporis, par. 1

stium partib. publicatis, quidam ali⁹ volebat probare, q̄ nullo ɔsanguinitatis gradu se attingũt; q̃rit q̄d in hoc casu sit agendũ? Rñdet q̄ stãdũ ẽ ꝓbationi priori. no. q̄ testib. publicatis ẽt ĩ cã matrimoniali sup. eo. articulo, nõ sũt alij testes recipiẽdi.
a Gl. se. 7. not. signat contrariũ, ponit cpi. V in. dat tres sol. cõtra secundu opponit, & opi ponit, & ad cõtrariũ remittit.

¶ Quia vero requisisti à nobis q̄d agendũ sit, cũ quidã alius ꝓbare velit cõtra p̄dictam probationẽ iuramẽtis canonicis factã, & partib. ᵃ publicatã, nullo † eos sese consanguinitatis gradu cõtingere: respõdemus, quòd standum est probationi priori.

¶ Innocentius tertius Archidiacono Parisien.

¶ *Si per lr̃as ordinarij probatur quis excõicatus, à ꝓcuratione repellitur. h. d. & hæc summatio conuenit textui, & titulo: & nullam patitur calumniam, & ideo eam tene.*

CAP. VII.

POst † cessionem: & infra. ¶ Cum igit̃ per lr̃as ᵇ iudicis ordinarij (quib. standũ est, † donec probet̃ cõtrariũ) nobis cõstiterit, q̄ V. excõicatus ᶜ erat cũ procurationis officiũ assumpsit. Ipsum tanquam procuratorem non duximus admittendũ.

a *Partibus.* Sic patet q̄ publicatis attestation b. sup eodẽ articulo nõ sunt testes vlterius in ɔtriũ admittẽdi, nec ẽt alij testes ad idẽ ꝓbãdũ. ĩ. de testa. fraternitatis. nĩ ante apturã testiũ vtraque pars suos testes dẽt inducere sup eodẽ articulo: secus si sup alio, vel sup nouo pẽdente ex priori: tũc bene admittũt. vt ĩ d. c. fraternitatis & ĩ. de fi. instr. cũ Iohẽs. Itẽ signat ɔ ĩ. de test. series. & c. cũ in tua in fi. & ĩ. e. cãm matrimonij. vbi publicatis attestationib. recipiunt testes ad reꝓbandã ɔsanguinitatẽ, & hic nõ recipiuntur. Audiui Vin. dicentem q̄ illa nõ tenebat: dicit n. q̄ testib. publicatis nunquã sunt super eodẽ articulo siue ab eo q̄ illos induxit, siue ab alia parte testes vlterius inducendi. Et idẽ mihi vr̃. Põt dici super isto cõtrario, q̄ illa decre. series. loquit̃ in matrimonio iã cõtracto, vñ admittunt̃ ibi testes in fauorẽ matrimonij ad ostendendũ q̄ nõ sit ibi consanguinitas. vñ strictius est ibi agendũ q̄ tolerabilius ẽ aliquos cõtra statuta hoĩum, & c. ĩ. de testi. licet ex quadã. Hæc decr. loquitur in cõtrahendo: vñ hic nullũ periculũ est sup prohibitione istorũ ne coniungant̃ vñ ante aperturã priorũ debuit probari in cõtrariũ, sed in separatione matrimonij iã cõtracti põt esse periculũ, quare ibi admittunt̃ ẽt post sñiam: quia sñia cõtra matrimoniũ lata nõ trãsit in rẽ iudicatã, & reuocat̃ falsitate ꝓbata. ĩ. de re iu. lator & ɔsanguinei. multo fortius dẽt audiri ante sñiam. Assignarẽ potes aliã rõnẽ, vt nõ sit ɔ illud q̄d dictũ ẽ, q̄ testib. publicatis nõ sunt alij inducẽdi in decr. series. iõ admittuntur testes post publicationẽ. quia ante publicationẽ ignorabat pars illa q̄ petijt hoc, q̄ personæ positæ fuissent in primo gradu, & iõ post publicationẽ admittunt̃, alias non deberẽt admitti: sed certe adhuc nõ vr̃ rõ ista sufficiens: quia pars illa q̄ accusabat matrimoniũ, dixit illos consanguineos: sed hoc potuit scire altera pars: & sic cessat rõ illa pp hoc dnt quidã. ² q̄d spãle est in cã matrimonij. ad hoc præstat optimum ar. ĩ. eo. cã matrimonij. sed contrariũ illius decre. series. soluit ibi. Vel dic q̄ vnus tñ hoc iurare volebat, & probatio vnius in sufficiens est. & iõ non auditur, contra plures maxime, & sic non ɔdicit illa decr. series. & hoc colligit aperte ex antiqua. ² decre. sed cõpositores hmõi compilationis voluerunt hoc mutare q̄d de ipsõ vnus dicebatur: quia illud nullam hẽt dubitationem.

POst cessionem. Per lr̃as ordinarij probatur quis excõicatus, nisi contrarium doceatur. ita summat Io. verumtñ hæc summatio nimis gñalis est. Do. A. summat aliter. & eius summatio nec congruit titulo, nec attingit principalem materiã capituli: dicit. n. sic: Procurator excoicatus tpe assumptionis man[da]ti, ab agendo iudicialiter repellitur. hæc summatio potius congruit tit. de sen. exco. vel tit. de iud. cum nullam mentionem faciat de probatione, maxime quæ fit per lr̃as, super quarum effectu pendet principaliter prolixa & subtilis materia [illegible] Diuiditur compendiose in duas partes. In prima ponit repulsionis cãm. In secunda repulsionem: ibi. *Ipsum.* CASVS. Aliquis dum erat excõicatus, fuit cõstitutus procurator in quadã cã: ille coparuit in iudicio; obiectũ fuit ei q̄ nõ erat admittendus, cã eo tpe quo datus fuit procurator, excõicatus erat. & hoc probatum fuit per lr̃as ordinarij sui, quia litteris ordinarij standũ est donec probetur contrarium: dominus Papa ipsum tanquam procuratorem non admisit. Not. q̄ eo tpe quo quis est excõicatus, non põt cõstitui procurator, & si constituatur, non valet ẽt si postea fuerit absolutus.

† Aliàs Ita: nullo cõsanguinitatis gradu attingere.

† Cap. 1. eod. tit. in 3. compil.

† Vide l. si quis in hoc genus C. de epis. & cler. & in l. si qua per calũniã. & ibi Bal. Pe. de Bel. perti. & Cyn.

† Hoc placet Host. ĩ inte. sent. pro pp animarum periculũ pp quod nec facta sit hæc sententia in rem iudicatam. & in hẽ alle[gans] ɔsuetudinẽ [illegible] post publicatas attestationes ɔ [illegible] post [illegible] hoc [illegible] multo fortius post publicationẽ an[te] se sñiam. sm cum. Ioã. And.

² Hic in[tel]ligentes in loco à me [illegible] citatum.

b Glos. seq. recit. per modum quæstionis.

b. *Litteras iudicis ordinarij.* Ex hoc vr̃ q̄ lr̃is epi creditur tanquam publico instrõ, & q̄ sigillo epi creditur, licet non adsit sigillum capli. 19. q. 3. statuimus. & 11. q. 3. curæ. 18. dist. de cõcilijs. ĩ. de fideiu. puenit. & ĩ. de fi. instr. c. 2. & 20. q. 1. vidua nam credit lr̃is epi sigillatis sigillo ecclesiæ. 73. di. in noĩe dñi. in fine. & sigillũ alieni iudicis fidẽ facit. 93. dis. c. 1. & 2. & alieno annullo signari põt testm̃. Insti. de test. §. pñt. & C. de test. si vnus. & instrumẽtis regis siue principis fides adhibet̃. ĩ. de fi. instr. cũ dilectus. Sed ɔ vr̃, q̄a viua vox potior est quam mortua. in auth. de inst. cã. §. si vero. coll. 6. sed verbo epi nõ creditur. 6. q. 2. si tñ. & c. placuit. & ĩ. eo. q̄m cõtra. ergo multo minus litteris eius: nec pp̄ ei credit, si dixit se excõicasse aliũ. ĩ. de test. cũ tu. q̄ñq̄; .n. eulogia ex mala fide scribunt. ff. de cust. & exhib. re. diuus. nec scripturæ tabellionis credit̃ nisi habeat testiũ subscriptionẽ ᵃ vt in auth. de hære. & fal. §. hic nobis. coll. 1. & ĩ. de procu. c. 1. & ĩ. de fi. instr. c. 2. & in auth. de instr. cau. §. sed & si instrũ & §. si quis igitur. coll. 6. H. dicit q̄ semper statur sigillo epi: q̄a vicem hẽt publici instrĩ, per iura prædicta. Alij dñt q̄ non creditur chartæ vel instrõ epi: nisi sit redactum in publicam formã in Auth. vt nulli iudi. §. si quis vero. coll. 9. & C. de dona. in donationibus. ĩ. de fide instr. inter dilectos. vel saltẽ non est credendum nisi habeat subscriptionem testiũ si non sit ibi vsus tabellionum. 16. q. 3. c. placuit. §. põt. ver. is aũt. in fin. Dicas q̄ hodie circa iudicia non credit̃ verbo epi siue alterius iudicis, siue lr̃is suis, nisi habeat testiũ subscriptionem, vel quatenus constat legitimis documentis. ĩ. eo. q̄m ɔ. & ĩ. testi. cũ à nobis. circa alia vero quæ in figura iudicij ordinarij fidẽ non facit eps: bene creditur lr̃is eius sm̃ q̄ dicit hic. & 11. q. 3. curæ. Præcipue in sententia excõicationis standum est litteris epi, quia excõicationis sententia lata à iudice suo, siue sit iusta, siue iniusta tenet. 11. q. 3. c. 1. & 2. & ideo litteris cuiuslibet prælati creditur: & alij tenentur illum vitare, vt in c. curç. quia in hoc consulitur animæ, ᵃ cum sit medicinalis. 2. q. 1. multi. & ĩ. de sent. excom. cum medicinalis. lib. 6.

c. *Excommunicatus erat.* Et ita tempus ꝓcurationis factæ attendendum est sicut tempus electionis. ᵇ ĩ. de elect. dudũ. vbi plura sunt arg. de tpe inspiciendo, & est arg. q̄ excõicatus ad impetrandum non est admittendus: & si impetraret, non valerent litteræ, si postea probaretur excommunicatus. Bern.

¶ Idẽ Abb. & conuentui Cass. †

¶ *Si rogatus restituere totã hæreditatẽ, eo sine liberis decedente, intret monasteriũ, euanescit fideicõmissum & hæreditas applicat̃ monasterio: nec ad inualidandũ ingressum sufficit probare minorem ætatẽ tpe ingressus, si ex aduerso geminatus ꝓbetur ingressus. h. d. intelligendo q̄ substitutio fuit fideicommissaria. Si vero fuit directa, summa sic: Substitutio facta filio eo decedẽte sine liberis, euanescit p ingressũ monasterij: & tunc adde id q̄d est in primo summario ibi: nec ad inualidãdum, &c. vsq; ad finem, & vterq; intellectus est verus ĩ se. Dico tñ quòd primus est verior, quòd hic fuit substitutio fideicommissaria: licet dñs Ant. hic dicat quòd fuit compendiosa.*

CAP. VIII.

IN ᵃ præsentia G. sancti Hadriani diaconi Cardinalis, G. & B. fratres, vestro syndico

IN præsentia. Dubia probatio non releuat ꝓbantẽ. sic summatur cõiter. Diuiditur principaliter in tres partes. In prima ꝓcessus narratio. In secunda, ibi, Dilectus auditoris diffinitio. In tertia, ibi: Nos igit̃, diffinitiõis cõfirmatio. Prima subdiuiditur in quatuor. Nã primo ponitur actoris petitio. Secũda: ibi, Verum rei [re]sponsio, & recõuentio. Tertio: ibi, Ad hæc actoris replicatio. Quarta: ibi, Verum rei replicatio. Abbas Siculus.

CASVS. Inter G. & B. fratres ex vna parte, & monasteriũ Casenarij ex altera, vertebat̃ q̄o sup bonis quõdã A. fratris dictorũ G. & B. datus fuit eis q̄dã Cardinalis auditor: corã quo fratres ꝓponebant, q̄ cum A. frater ipsorũ cõderet testamentũ M. filiũ suũ sibi hæredẽ instituit, & ei pcipit, vt si absq; liberis moreret, ad ipsos bona deuoluerent ipsius, vñ postulabãt omnia illa sibi restitui, quæ id monasteriũ de bonis illius detinebat, & petebant monasteriũ cõpelli, ne de cętero ipsos sup bonis molestaret: Syndicus vero monasterij ꝓposuit ex aduerso q̄ p̄dictus M. se & sua obtulerat monasterio, vñ petebat oia q̄ de bonis ipsius M. inualerant, restitui monasterio, & sup alijs ei silentiũ iponi. Ad hoc pars dictorũ fratrũ replicabat q̄ dictus M. oblatiõis suæ tpe fuerat minor annis. & illud fecerat feruore Iuuentutis, & post ɔualescẽtiã q̄d fecerat reuocauit: & vñ cũ sine liberis decessisset, ad ipsos bona ipsi⁹ erãt deuolutæ ad hoc

† Aliàs Cassenarij. Aliàs, Casemar.

† Cap. 2. eod. tit. in 3 compil. Et de materia huius c. vide Bar. & Doctores in authẽ. ingressi. & seq. C. de sacrosan. eccle. ubi plene.

a Dicit hic Host. q̄ speciale est I act[i]s iudiciorũ q̄ credat̃ tabellioni sine subscriptiõe. de hoc ĩ. eod. q̄m. Ioã. And.

† Aliàs, eã.

c Et ip̃s quo accusator libellum obtulit ĩ. de pub. iu. in qui secundum Vin. Ioã. And.

ad hoc tādebat Syndic⁹ monasterij, ꝙ licet dict. M de monasterio recessisset, eidē obtulit postmodū se & sua, firmās ꝓprio, iurō ꝙ vlterius ꝯ oblationē suā nō veniret: vñ cū eidē M. bis obtulerit se & sua monasterio, nec ex aduerso ꝓbet ꝙ tēpore vtriusq; probationis fuerit minor annis, talis ꝓbatio monachorum ꝓbationē nō elidit: qa & si fuit minor annis tēpore primæ oblationis, tempore secundæ maior potuit extitisse; præterea verbū illud, minor annis; duob. modis pōt intelligi: vñ verbū dubiū intentioni monasterij nō nocebat, cum ꝯ.30 ann. teneret donatio, maxime iurō firmata: nec intelligēdus erat dictus M. sine hærede decedere, qui monasteriū sibi instituerat hæredē. His & alijs cōsideratis H. sācti Eustachij diacon⁹ Cardinalis, videns ꝙ syndicus monasterij plene fundauerat intētionē suā, & ex aduerso nihil ꝓbatū fuerat, de mādato dñi Papæ sniam ꝓmulgauit: ꝓdictis G. & B. silentiū imponens super his, q̄ à monasterio postulabant, & cōdemnauit eosdem ad restōnem illorū, q̄ de bonis ꝑdicti M. occuparant: & dñs Papa hanc sniam cōfirmauit. Not. ꝙ nō dī decedere sine hærede, q monasteriū sibi hæredē instituit. Item verbū illud, minor annis duob. modis ītelligit: & iō dubia ꝓbatio, nō dr̄ ꝓbatio: qa qui sic probat, non cōstat de qua ætate sit ꝓbatum, & iō clara & certa debet esse ꝓbatio, & non dubia.

constituto coram ipso facere ꝓponi; ꝙ cum quondam A. frater ipsorum conderet testamentum, M. filium suum sibi hæredē instituit: & præcepit, vt si absque liberis [a] decederet, ad eos bona deuoluerentur ipsius: vnde illa quæ de bonis ipsius, vestrum monasterium detinebat, sibi restitui postulabant: & petebant vos sup hoc à sua molestatione compesci. Verum syndicus ipse proposuit ex aduerso, ꝙ prædictus M. monasterio vestro obtulit se & sua: unde † vniuersa quę habuerat, erant ad monasterium deuoluta: † quare vniuersa quæ ipsi de bonis eius inuaserāt, restitui monasterio vestro petebat, & super cæteris silentium illis imponi. Ad hæc autem pars altera replicauit, quòd dictus M. oblationis suæ tēpore fuerat minor annis, & ꝙ voti † facti pœnitens: ꝙ feruore † infirmitatis fecerat post conualescentiam reuocauit & infra. Vnde cū sine liberis decessisset, ex testamento patris ad ipsos erat eius hæreditas deuoluta. Verum syndicus respondere curauit, ꝙ licet dictus M. de monasterio fuisset egressus, eidem post modū se, & sua [b] † obtulit humiliter & deuote: & ꝙ nec cōtra oblationem suam veniret, iuramēto firmauit. ¶ Quare cū cōstet ꝙ idem M. bis monasterio vestro contulit se & sua, nec ex aduerso probetur quòd vtriusque oblationis, tempore fuerit minor annis, probationem vestram huiusmōi exceptionis probatio non elidit: cum & si primæ oblationis tempore fuerit minor annis: secundæ [c] tñ potuit maior extitisse. Prędicta cum verbū illud; minor annis: duob. potuerit modis intelligi, cum & qui minor est quatuordecim annis, & qui vigintiquinque dici soleat minor annis, intentioni vestræ verbū dubiū [d] non nocebat, cū infra vigintiquinq; annos teneret donatio iuramēto firmata. [e] ¶ Sed & si teneret quod factum fuerat à dicto A. qa tñ intelligēdum non erat sine hærede decedere, qui monasterium sibi hæredem instituit, [f] † hoc monasterio non nocebat: & infra. ¶ Dilectus filius H. S. Eustachij Cardinalis, attendens ꝙ syndicus vester intētionem suam plene fundasset, & ꝙ nihil fuisset ex aduerso sufficienter probatum, cum & si ostensum esset per testes, ꝙ M. suæ oblationis tpe fuerit minor annis: vtrum tamen primæ vel secundæ oblationis tpe minor fuerit, & quot annis minor, non fuisset expressum, de mandato nostro sententiam protulit: & ꝓdictis G. & B silentiū imponens super his, quæ à monasterio postulabant; eos ad restitutionem illorum quæ de bonis prædicti M. propria temeritate inuaserāt, condemnauit. Nos igitur sententiam ipsam auctoritate Apostolica confirmamus.

¶ *Gl. seq. in princ. et in fi. circa substitutionē factam sub cōditione, si sine liberis vel pure, not. §. Medium distinguit interrogatum restituere hæreditatem, & rogatum restituere quod supererit.*

a ¶ *Absque liberis.* Similis substitutio hr̄. ꝯ. de test. [2] Raynutius. & c. Raynaldus. vñ not. ꝙ cum talis conditio apponit si sine liberis decedat, volo vt hæreditas ꝑueniat ad talem, ēt si naturales habeat filios, euanescit substitutio. ff. ad Trebel. ex facto. §. si quis rogatus. & ff. de leg. 2. cum pater. §. volo. l. Lucius. §. vlti. Item si filius fuerit natus, & ille præmoriatur, videtur sine liberis decessisse ꝯ. de testi. Raynutius. & ff. ad Trebellia. ex facto. §. penultimo. Si autem dicatur, si sine hærede decesseris, substituo talem nomine hæredis; soli filij intelligūtur. ff. eod ex facto. §. vlt. Item si non habeat filiū, sed habeat nepotem ex filio, substitutio euanescit. C de conditi. inser. l. 2 & C. de insti. & substi. generaliter Et hic scias ꝙ qui rogatur restituere hæreditatem alij, nil potest alienare. C. cōmunia de leg. l. ult. nisi in casibus qui notantur in Authē. ibi posita. quartam tamen per Trebellianum potest retinere sibi. & si filius sit rogatus, etiam Falcidiam cum quarta potest retinere. ꝯ de test. Raynutius & c. Raynaldus. vbi vtraq; quarta retinetur. Si vero rogatus est restituere quicquid supererit de hæreditate, tunc ad minus quartam reseruabit substituto C. ad Treb. Auth. si rogati. Item licet pure quis rogatus sit alicui rest. tuere hæreditatem nulla facta mentione de filijs, si tñ postea habuerit filios uel nepotes, substitutio euanescit. C. de fideicom. cum acutissimi. C. de instit. & substi. generaliter. ff. de condi. & de mon. cum auus. Ioan.

b ¶ *Se & sua.* Ista duo requirebantur, [z] quia sua sine seipso donare non poterat: quia illa restituere tenebatur: & licet dominus sit, tamen commode inde testari non potest. C communia de leg. l. ult. ff ad Trebel. quidam. §. si quis filium.

c ¶ *Secundæ.* Not. ꝙ ꝓsumitur maior, nisi probetur minor. C de in integ. resti. min. si minorem. ff. de iureiur. nam postea. §. si minor Bernar.

¶ *Gl. seq. obiicit, & dupliciter soluit, secundo arg. tertio quærit obiciendo, & soluit.*

d ¶ *Verbum dubium.* Sed nōne uerbum dubiū in iudicio interpretandū ē ꝯ reū. [3] ff. de uer. obli. inter stipulātē §. 1. ff. de iud. si quis intētione. ff. de reg. iu. l. in ambiguis. & ꝯ. de rescrip. cum adeo? sed istud est hodie ꝓp religionē, pro qua multa statuta sūt. ff. de reli & sum. fu. sunt ploræ. sicut q̄nq; ꝓp dotem. ff. de iure dot. in ambiguis. uel istud nō fuit uerbū actoris, sed testium. Et est argu. ꝙ uerbū testis ambiguū, pro reo sit interpretādum, ut hic. & ꝯ. eo. ex lris. & ꝯ. de fi. instr. inter dilectos. in fi. Et est notabile ꝙ dictū testis dubium semper cōtra eum q produxit, est interpretandū; & est rō: quia qui probat, clare & aperte dēt probare. qd si nō faciat nō prodest talis obscura probatio. ꝯ. de testi. cum tu. unde reus absoluitur, ut ibi & hic. sed quare non q̄ritur secūdo de ætate à teste, ut certificet iudex saltem. sed certe iudex q testē ipsū examinauerat, debuit quærere ab ipso: & ēt post aperturam testium ex officio suo pōt quærere interpretationē à teste sui dicti, cū ipse debeat iterrogare quotiescunq; necesse fuerit. ff. d inter. ac. ubicūq; & cūcta rimari. 30. q. 3. iudicātē. & ꝯ. de fi. instr. cū Ioānes. & ē expressū. ꝙ testis q cōfuse dixit testimoniū, iterū sit examinādus. ꝯ. de tes. cū clamor. sed ad petitionē partis nō dēt hoc facere, & hoc ꝓp periculū subornationis. [4]

e ¶ *Firmata.* Vnde contra proprium iuramentum etiam non debet audiri. C. si aduer. uendi. l. 1. C. si aduer. dona. l. 1. in consti. Imperatoris, sacramenta puberum. Ber.

¶ *Glos seq. in vers. instituit, distinguit, quòd rogatur quis restituere priuato vel ecclesiæ. & primo casu aut monasterium ingreditur, aut fit clericus. vltimo quærit, & soluit.*

f ¶ *Qui monasterium instituit.* Ingressus monasteriū fingit habere hærede, cū rogatus est restituere priuato, uel cū ei priuatus est substitutus. Si aūt rogatus est restituere loco religioso uel ecclesiæ, uel expēdere in pias causas, non euanescit substitutio ꝑ ingressū monasterij. in auth. de san. epis. §. sed præsenti. colli. & vñ sumptū fuit illud auth C ad Treb. auth. nisi rogati. Si vero ille q rogatus est restituere hæreditatē vel legatū, fiat clericus, exigunt duo. s. vt substitutio euanescat: vt ꝑpetuo ēt maneat in ecclesia, & relictum expēdatur in pias causas. ut in auth. hoc prædi. auth dr̄, per ingressum monasterij substitutio euanescit, ita quod teneat monachatus, alias non euanescit substitutio nisi fiat monachus Sed quid si tradit se & sua alicui ecclesiæ seculari nunquid euanescit substitutio? arg. præd. auth videtur ꝙ sic fauore ecclesiæ, nec credo ꝙ euanescat nisi in casu pd. auth. nec extēdo ad alios casū: [5] licet qdam dicant [6]. B. And.

Licet.

† Cōcordat tex. in authē. in ingressi. C. de sacros. eccle. & c. qa ingredientibus 19. q. 3.

† Hunc text. dicūt hic Ab. & Felin. esse singularē ad hoc ꝙ quis pōt ī vita se priuare potestate testādi, s. per ingressum monasterij.

† Dictio voti, deest in omnib. manuscriptis.

† Aliàs, timore.

† Hæc duo verba: & sua, desunt in scriptis, ea solum habet vnus vetustus.

[2] Et propterea, q ibi tradit plenissime Guilielm⁹ Benedictus hoc capit illustrant, cū videto

[z] Incipiēdo ab ultimo. Io. And.

[3] Hic uterque & reus & actor à dictū de hoc vt no. Spe. de restitu. spol. cum ad sedem Ioā. And.

[4] Vide l. si quid. & l. si prædium. C. de prædi. mi.

[4] Cōcor. tex. in l. ꝓduci. & ibi Bar. ff. de testi.

[5] Nec ad alios terminos ꝑm do. Marsi. qui tenebat, ꝙ cū auth. illa ponat terminos q̄ alius ē cōditionem apponēs: & alius in cuius persona apponit, puta, hæres uel legatarius: si unus de se loquēs apponeret cōdōnem legando uel donādo, si decedat sine filijs, intelligetur ꝙ uerus. nec erit locus in auth. hoc declaraui in Spe. de sta. mo. in per uers. 15. Ioan.

L *Icet.* Interdicto, vti possidetis, obtinet q iustiorē titulū ꝓbat. ita cōiter summat, sed certe hæc sūmatio ē nimis generalis. & vr̄ reqrere titulū in hoc interdicto, ꝯ id qđ habetur Insti. de interdicti. § retinendæ. Diuidit decretal̄is in quinque partes. In prima ꝓcessus decisa narratio. In secūda: ibi, *Porro*. Fauētinorū exceptio ꝯ testes ecclesiæ, ipsius rñsio. Papæ interlocutio, & interlocutionis ratio. In tertia: ibi, *Post hoc*. corruptiōis & falsitatis noua exceptio ipsius probationis & reprobationis cōmissio. In quarta: ibi, *Quāquā* testes Fauentinorū impugnat. primo ꝓbatorios, secūdo reprobatorios. In quinta: ibi, *Ex pmissis*. allegādo ꝯcludit, p occ'a. Abb. Sicul.

Cap 4. eo tit. in 3. compil. Et de intellectu uide Fernandum Vasquiū li. 2. c 36. ꝯtrouersia rum usu frequētiū. adde Puteum ꝯsilio. 11. volum. 1.

Al. as, quæ.

• Idem.

Si actor et reus in interdicto retinēdæ possessionis probans, obtinet is q antiquiorem possessionē probat titulo maxie iustificata, uel meliores ꝓbationes respectu possessionis adduxit. h. d. notabiliter, & ꝓbat satis bn̄ summarium in versiculo, ex præmissis. ponderato versiculo, maxime.

CAP. IX.

L Icet[b] cām, q̄ inter ecclesiā Rauēnatē. & cōe Fauētię super iurisdōne, honore, ac districtu in villa sancti P. & castro Arioli qđ † de iure ad se spectare dicta eccl'a ꝓponebat: & infra [a] ¶ Porro attestationib. publicatis, syndicus Fauētinorū ꝓposuit, se velle in ꝑsonas testiū ex parte altera ꝓductorū, qdā obijcere ac ꝓbare œconomo eccl'æ asserēte id fieri nō dēre: sup quo interloq̄ndo decreuimus ipsū nullatenus audiendū: cū infra triū mēsiū [b] spatiū, in nr̄is lr̄is cōprehensum, testes hmōi ꝓducere nō curauerit: infra quē terminū pars vtraq; testes inducere † potuit, tā i ꝑsonas testiū, q̄ sup negotio principali. ¶ Post hoc idē obiecit in testes ꝑdictos, ꝙ corrupti falsa dixissēt. Vn̄ q̄a talis exceptio nō solū ante, sed etiā post sn̄iam pōt opponi, [c] licet nōnulli crederent Fauētinorū partē exceptionē hmōi p excogitatā malitiā [d] ad impediēdū ꝓcessum negotij obiecisse: q̄a tn̄ uolumus à iuris tramite declinare: magistris G. & T. ꝑcipimus, vt testes quos sup hac exceptiōe ꝓcurator Fauētinorū duceret ꝓducēdos, infra mēsē, recipere & examinare curarēt, de singulis circūstātijs [e] † subtiliter

CASVS. Inter archiepm Rauennaten. ex vna parte. & cōe Fauētiæ ex altera, qō vertebat sup iurisdictione, honore, ac districtu in villa sancti Petri, ac quibusdā castris & terris alijs. q̄ de iure ad Rauēnaten. eccl'am ptinebāt: ꝓcuratores vtriusque partis pp hoc ad sedem Apost. accesserunt: lite contest. super prædictis, per procuratores prædictos & iuramento calumniæ præstito: quia vtriq; parti erat plurimum onerosum, testes producere coram Papa, mandauit Papa episcopo Placentino, vt infra tres menses testes reciperet, quos vtraque pars tam super principali negotio, q̄ in personas testium duceret producēdos, statuendo partibus terminū in quo cū attestationibus apud sedem Apost. se repræsentent: Tandem partes cum attestationibus comparuerunt coram dño Papa: attestationibus publicatis syndicus Fauētinorū proposuit, se uelle in personas testium ex parte altera productorū qdā obijcere & probare: Syndicus archiepī econtra tēdit id fieri non debere: Papa interloquendo decreuit ipsū non esse audiendum, cum intra tres mēses, prout in litteris dñi Papæ mandabatur, id facere nō curauerit: Post hoc syndicus prædictus obiecit in testes ꝑdictos, ꝙ corrupti falsa dixissent: Papa dicit ꝙ talis exceptio non solū ante sn̄iam, sed etiā post pōt opponi: quamuis crederetur ꝙ talis exceptio, per excogitatam malitiā ad differendum negotiū ꝓponeret, eam admisit mandans quibusdam iudicibus: vt testes quos super hac exceptione ꝓcurator Fauen. duceret ꝓducendos, reciperēt infra mensem, indulto extunc altero mense procuratori ecclesiæ Rauennaten. infra quē ad reprobationē illorū testes ꝓduceret corā eis: Iudices prædicti, receptis testibus prędictis attestationes ad dñm Papam remiserunt, ꝓut receperant in mandatis. Post hoc dñs Papa examinauit testes hinc & inde ꝓductos, & quāuis pars Fauētinorū multos testes ꝓduxerit super negotio principali, vix tn̄ ex illis sex tantūmodo remanserūt q̄ q̄dā sibimet ꝯdicūt in serie sui dicti: & qdā alij sūt in suis testimonijs singulares, & alij q̄ inducti fuerāt ad reprobādū testes ecclesię Rauennat. plures reꝓbanē: q̄a sibi inuicē ꝯdicūt. & alij licet pauci numero, malæ famæ sunt & opinionis: ex alia cā ēt repelluntur: q̄a nō ꝓbāt id ad qđ eorū syndicus se adstrinxit, videlicet ꝙ corrupti falsa dixissent: q̄a & si de corruptione aliqua videant dixisse, de falsitate nihil dn̄t. Ex ꝑmissis apparet euidēter, ꝙ eccl'a p testes plures, qb' potius lux veritatis assistit, sufficienter probauit, ꝙ à 60 annis & citra, supradicta loca possedit: p qđ patet, ꝙ si Fauēti a quinquaginta annis citra: (vt testes sui videntur deponere) aliqua pcipiunt in locis ꝑdictis, illa inceperunt possidere sine iusto titulo, cū duo insimul & eodem modo, insolidum candē rem possidere nō possint & Fauen. non ostendat: sed ex priuilegijs imperatorū & Romanorū Pon. concessis ecclesię Rauen. colligit manifeste, possessionē ecclesiæ in ꝑdictis iustam fuisse: & ita p cōsequēs apparet, ꝙ Fauē minus iuste & sine titulo, aliqua in locis ꝑdictis occuparunt: q̄a vero syndicus ecclesiæ petijt cōe Fauētiæ à vi turbatiua seu inquietatiua sup ꝑmissis ꝓhiberi, Papa vidēs in hoc casu nō sic eē locū interdicto, vti possidetis, ta possidentis, cū ꝓbationes ecclesiæ Rauēnaten. lōge sint potiores, & iō sit in interdicto superior, cōdēnauit cōe Fauētiæ ipsi ecclesiæ

sup iurisdictione, honore, atq; districtu, & alijs generaliter ptinentibus ad hoc in locis ꝑdictis, quo ad possessoriū iudiciū, quo tm̄mō actū ē sibi ꝑpetuū silētiū imponēs & ꝓhibēs eidē vt neq; p se, neq; p alios sup ꝑdictis ꝑsumāt aliquatenus ecclesiā molestare. Not. ꝙ exceptio falsi ante sn̄iam & post pōt opponi. Itē testis q ꝯdicit sibi, nō valet. Itē testis si singularis non valet. Itē testib. malæ famæ, nō est credendum, vel saltē modica fides eis est adhibenda. Itē q ad strinxit se ad plura ꝓbāda nō sufficit si alterū ꝓbat. Itē duo insimul candē rē & eodē modo insolidū possidere nō pn̄t. Item in interdicto, vti possidetis vincit qui possessionē & titulum ostendit.

† Alias ꝓducere

a ¶ *Et infra.* [1] Sub isto infra, fuit lis contest. corā domino Papa vt ꝯ. de iura. calum. cū causam. cuius pars hęc est. & commissa fuit receptio testium iudicib', & testib. receptis remiserunt ad Papam depositiones eorum. ꝯ. de testibus. cum cām.

[1] Hęc glossula non reperit in antiqs exemplaribus.

‡ Alias, A.

¶ *Glo. seq. notat terminū, præfigi posse productioni testium, inducit quatuor similia.*

† Vide text. in l. ubicunq; ff. d inter. ac. cū alijs multis.

b ¶ *Trium mensium.* Nota ꝙ iudex ex officio suo pōt pręfigere terminū productioni testiū. ꝯ. de test. in nomine dñi. Itē ad exceptiones ꝯ. de exce. pastor. Itē ad accusationē matrimonij. ꝯ. de cl̄de. despō. cū inhibitio. Itē ad accusandū. ꝯ. de accu. licet. & C. q accu. non pos. si ea q̄. & ꝯ. de fi. instru. accepimus. Item vbi impeditur status alicuius C. de inge. diffamari. Ioan.

Glo. seq. Primo allegat duas concordantias, & distinguit an fuerit vel non mota quæstio falsi. Secundo ponit opinionem, ꝙ falsitatem testium sine corruptione probare non sufficit. deinde ponit contrariam quā approbat. Tertio tractat an corruptio sine falsitate sufficiat, & arg. pro & contra. Vltimo no. ꝙ sententia per falsas probationes lata tenet, & ponit tres modos retractandi

c ¶ *Opponi.* Sic sup. de procu. in nostra. & C. de fal. querelam. Distinguitur tamen, quia aut quæstio de falso mota fuit in iudicio, aut non. Si fuerit mota, nūquam postea prętextu falsi retractatur sententia. [2] C. si ex fal. instr. l. 1. & 2. in fi. nisi appellatum sit: tunc enim potest opponi in causa appellationis. C. de fi. inst. l. ult. in fi. & testes possunt produci. C. de tempo. appel. per hanc. in fi. Sed si nunquam fuit quæstio falsi mota, licet tunc non sit appellatum: non tamen transit in rem iudicatam vsq; ad 20. annos, C. de fal. querelam. & ꝯ. de excep. cū venerabilis. Ea nota ꝙ secundū quosdā non sufficit probare testes esse falsos. nisi probentur corrupti. arg. ff. de re iud. diuus. q̄ loquitur in eodē casu cum hac decretali. Alij probabilius dicunt, ut Io. & B. ꝙ sicut sufficit probare instrumentum esse falsum. C. si ex fal. instr. l. pen. & ult. sic & testes, cū habeāt hincinde parem vim. C. de fi. instr. in exercēdis. & facit ad hoc ff. de exceptio. q agnitis. & C. de transa. si ex falsis. Sed nunquid sufficit ꝓbare testes esse corruptos? Arg. ꝙ sic. 2. q. 6. c. ei 9. §. diffinitiua. uer. uenales. C. quando prouo. non est necess. uenales. & ꝯ de testi. sicut. Econtra uī ꝙ non, quia non sufficit probare corruptionem, nisi & iudex secutus fuerit dicta corruptorū testium. inf. de re iudicata. cum I & A. C. si ex fal. instr. falsam. similiter non sufficit probare falsitatem nisi probetur iud. eam secutum fuisse illam vt patet p prædicta iura. [3] Itē nota ꝙ sn̄ia quæ lata est per fallos testes, uel per falsa instrumēta, bene tenet, sed retractanda est. ff. de re iud. diuus. & pōt retractari per in integr. resti. usque ad quadriennium implorato iudicis officio, uel per actionem in factum usq; ad triginta annos, uel si criminaliter agatur, usq; ad uiginti annos. C. de fal. querelam. ꝯ. de excep. cum uenerabilis.

[2] De hoc in Spe. de resti. ꝑsē. §. 1. igitur in fin. ubi ēt tractat an sit idē in falsitate rescripti & istrumenti ꝓcuratorij & d rescripto plene dixit post Inn. s. de resti. sup lr̄is. Ioā. And.

[3] Cōcor. l. si ꝑtor. § Marcellus. ff. de iu 1. Bar. s l. diuus ff. de re iud. 4 C. de in integ. rest. l. h. Io. An.

ADDITIO Vnde uersus.

Actenus agit in factum: per i, ó, reuocabit.
Falsum, viginti, triginta, quatuor annis.

d ¶ *Malitiam.* Si de hoc constaret, condemnari deberent ad expensas. sup. de do. & contu. finem ubi de hoc.

e ¶ *Circumstantijs.* Sic. ꝯ. de test. cum causam. & 3. q. 9. nihilominus. arg. 4. q. 3. testes

a ¶ Reproba-

a *Reprobationem*. Nota ꝙ possum reprobare testes aduersarij mei: & tres reprobationes possunt fieri, & non vltra inf. de testibus. licet dilectus.
b *Contradicant*. Vñ non valent. 3. q. 9. nihilominus. & 4. q. 3. c. si testes §. item qui falsa. & ĩ. de app. solicitudinem. 37. q. 7. ꝙ aũt. & C. de liberal. cau. cum precum.
c *Singulares*. Sic s̄. de elect. bonæ. ꝑ ĩ. de accus. cum dilectus.
d *Expresse*. Criminibus expresse non probatis.
e *Opinionis*. Quod cõstitit per attestationes ex parte archiepi exhibitas contra illos: vt s̄. dixi. & ille etiam qui examinat testes, debet significare iudici quanta fides sit testibus adhibenda. ff. de testi l. 3. & ĩ de fideiussoribus. constitutus.
f *Medica*. Nõ tñ ex toto nulla. ĩ. de simo. per tuas. quæ tamen in alio casu loquitur.
g *Testes*. Qui inducti sunt ad falsitatem probandam.

Glo. seq. notat quòd si quis se adstringit ad duo &c. inducit vnam decretalem, & duas leges, ad contrarium inducit vnã l. & duas decretales. Secũdo querit quomodo falsitas testiũ probetur, & respõdet dupliciter. Tertio querit an altero probato &c. & respondet.

h *Se adstrinxit*. Sic videtur ꝙ si aliquis se adstringat ad duo probanda, quorum alterum per se sufficeret, ꝙ tunc non sufficit ꝓbare vnum, nisi impleuerit intentionẽ suã. ad quam se obligauit C. de rei. vendicatione. l. vlt. arg sup. de cau. possessionis cum ecclesia. & ff. de excusatio. tut. qui testamento. Arg. contra infra de appellatio. significauit. in fi. infra de præbend. cum iamdudum & arg. ad hoc. ff. de cond. & demonst. falsa & ex eo ꝙ dicit adstringit: videtur expressum ꝙ sufficeret alterum probare, nisi specialiter se obligasset: quod verum est, vt supradictum est. Pia. fuit in contraria opinione. Sed quomodo põt ꝓbare testes falsum dixisse? Respondeo indirecte, exemplũ patet inf. de testibus ex tenore. & c. sertes. & C. de contrahen. stipulatio optimam. Vel potest probare ꝑ alios testes ꝙ corrupti fuerunt pretiũ inde recipiendo. Sed ponamus ꝙ probatũ a parte fuit alterum istorum tantum, nunquid iudex sañabit ad iudicium ipsorum qui falsum testimoniũ obtulerunt, nec alij testes adsint, quorum testimonium sequatur iudex? Satis vr̃ ꝙ sic, ex eo quod dicit, & sibi imputet ꝙ ad utrumque se obligauit: quia per hoc voluit fidem adhibere falsis vel corruptis, obligando se ad utrumque: secus crederem si alicui obijcerentur plura crimina, vt ab ecclesia repellatur sub hac forma: quia iudex sibi ex officio suo poterit illum repellere, cui ꝓbatum esset furtum, vel homicidium licet aliud crimẽ non probetur: dum tamen vtrunque per se sufficiat ad priuationem: quia crimina vndecũque claruerint punienda sunt. 25. q. 3. ecce. de hoc dixi sup. de rescrip. ex parte.

Glo. seq. assignat contrarium, & soluit.

i *Eodem modo*. Bene dicit eodẽ modo. ff. de acq. pos. possideri. §. ecõtrario. nam vnus põt habere ciuilem & aliu. naturalẽ possessionẽ. ff. de preca. & habet. §. eum qui. sic. ff. commodati. ut certo § vlt. Sed cõ. ff. vti possid. l. 3. in prin. vbi dicitur, vnus iustam habet possessionẽ, & alius iniustam: et ff. qui satisda. cog. iterandu. §. si fundus. & ff. de iure do. quiais & C. de iure dot. in rebus &c. qbus colligitur, ꝙ maritus est dominus rerum dotaliũ, & vxor à similiter. hoc verbum, eodẽ modo: soluit contrarietatem.

Glo. se. obiicit. opi. ponit, quam reprobat, & soluit.

k *Titulum*. Sed quare tenentur isti ostendere titulũ, cũ probent se possedisse, & possessor nõ cõpellitur dicere titulũ suæ possessionis. 2. q. 5. §. 1. & 6. q. vlt. accusator? Propter hoc dñt quidam, ꝙ vbi possessor petit se non inquietari, debet probare titulũ. arg. ĩ. de præscrip. si diligenti. & ĩ. de deci. dudũ. & C. de præscri. lõgi temp. diutina. sed hoc non est verum. ad hoc. n. valet assignare titulũ, cum agitur interdicto vti possidetis vt ꝑ hoc videatur habere potiora iura: quia qui potiora iura habet, obtinet in hoc interdicto: cũ enim habeat titulum, patet ꝙ nec vi, nec clam, nec precario possidet: vnde obtinebit. Insti. de interdi. § retinẽdæ. verũtñ in hoc interdicto nõ est necesse probare, ꝙ quis iuste possideat, sed sufficit ꝙ nec vi, nec clã, nec ꝑcario ab aduersario possideat. ff. vti possidetis. si duo. in prin. & l. 2. hoc aũt quod nec vi, nec clam, nec precario, & c. ad tempus litis cõtestatæ referendũ est. Instit. de interdictis. §. hodie.

l *Occupasse*. Et ideo ꝓscribere non potuerunt. quia in occupatis & inuasis, nõ currit ꝓscrip. 92. distin. illud. & 16. q. 3. licet. & ĩ. de præscri. quoniam.

m *A vi turbatiua*. Not quòd multiplex ẽ uis, de quibus dicit supra quod metus cã. ad audientiã. & ibi uideas. Dicitur tamẽ vis turbatiua quando turbatur possessio, & in dubium reuocatur quis possideat: & illa spectat ad interdictum, Vti possidetis, & in rebus immobilibus: vel ad interdictum, Vtrobi, in rebus mobilibus tantum.

inquirentes: indulto extunc altero mẽse procuratori ecclesiæ supradictæ, infra quẽ, si vellet, ad † reprobationem [a] testium illorũ produceret testes coram eis: & infra. ¶ Quamquam aũt pars Fauentinorũ testes multos produxerit super negotio principali, vix tñ ex illis sex remanserunt concordes, cum alij sibimet in serie sui testimonij contradicant [b] & quidam † alij sint in dicto sui testimonij singulares. [c] Ad reprobãdum vero quosdam testiũ ecclesiæ Rauen. & si ex parte Fauentinorũ quidam sint testes inducti, plures tamen illorum reprobantur, quia sibi inuicem euidentissime contradicũt: quidam vero alij pauci numero, quãuis non reprobentur expresse, [d] vsque adeo tñ malæ famæ sunt, & leuis opinionis, [e] ꝙ eorum dictis nulla vel modica [f] est fides adhibenda. † Ijdem quoque testes [g] Fauentinorum generaliter repelluntur, quia non probant illud ad quod probandũ eorum syndicus se adstrinxit, [h] videlicet, ꝙ corrupti falsa dixissent: quoniam & si de corruptione videantur aliquid dicere, de falsitate penitus nihil dicunt: † & infra. ¶ Ex præmissis igitur euidenter apparet, ꝙ ecclesia per testes numero plures, quibus potius lux veritatis assistit, qui etiam aptiora negotio, & vero proximiora in suis testimonijs expresserunt, sufficienter ostendit, quòd a sexaginta annis & citra, cum omni iurisdictione honore, atque districtu loca supradicta possedit: per quod patet quod si commune Fauentin. à quinquaginta annis citra (sicut videntur testes eorum deponere) aliqua seruitia in locis perceperũt supradictis, illa proculdubio sine iusto titulo percipere incœperunt: cum duo insimul eandẽ rem, & eodem modo [i] insolidũ possidere non possint; maxime † cũ ijdem Fauentini iustũ possessionis titulum [k] non ostendant: & ex priuilegijs Imperatorum & Romanorũ Pontificũ ecclesiæ Rauennaten. concessis, euidentissime colligatur, possessionem ipsius ecclesiæ in prædictis locis, iustam fuisse. ¶ Cum ergo constet Fauentin. ab eo tpe, quo se possedisse probare contendũt, minus † iuste, ac sine titulo, aliqua in prædictis locis temeritate propria occupasse: [l] & œconomus eiusdem ecclesię petierit, à vi turbatiua, [m] seu inquietatiua super præmissis commune Fauentin. prohiberi: nos cognoscẽtes in hoc casu nõ sic locũ esse interdicto, Vti possidetis, [n] vt di-

Ex gl. seq. colligas de interdicto, Vti possidetis, quibus fletur, contra quos, pro quibus rebus, & quomodo in eo sententietur.

n *Vti possidetis*. Quamquam tñ locus est huic interdicto in casu vbi vnus possidet, & alter inquietat eũ in possessione. non tñ iudex debet pronunciare: Vti possidetis. ita possideatis, sed ne inquietet possessorẽ. ff. vti possidetis. l. 1. § vlt. & C. eo. titu. l. vnica. Redditur. n hoc interdictum inter eũ qui possidet, & eũ q nõ possidet, sed inquietat. ff. vti possi. si duo. §. 2. in casib. vero uincit vterq; : scilicet ubi redditur inter duos possidẽtes, vnũ ciuiliter, alterũ naturaliter, vt fructuarius & ꝓprietari⁹, & neuter possidet ab alio vi, uel clam, uel precario: & tũc dẽt iudex pronũciare; Vti possidetis, ita possideatis: nõ tñ ita cõfuse sub illis verbis, vti possidetis, & c. quia sic daret gladiũ vtrisq; partis; sed debet examinare qualitates possessionum & probationum, & distinguere eas in sñia sua sic: probasti te habere possessionem proprietatis ciuilẽ, & ego pronuncio te ita possidere, vti possides & tu ꝓbasti te eẽ in possessione usufruct⁹ naturalis, & ego ꝓnũcio te possidere uti usufructuariũ, id ẽ, vti possides & ita possideas arg. Insti. de actio. §. curare. Si aũt non liquea: ei de qualitatib. possessionũ, non ferat sententiã. vnde si uterque dicit se insolidum possidere naturaliter & ciuiliter, & vterque probat, si etiam vnus probat melius: iudex proferat pro eo sñiam. argumen hic. Si uero probationes pares sint, videtur innuere littera ista, ꝙ iudex ita dẽat ꝓnũciare, Vti possidetis, ita possideatis: ut dicunt quidam sed non uidetur hoc habere rationem: quia sic, quod impossibile est probauerunt, s. utrumque insolidum possidere, vt hic & ff. de pcario. duo. ff. de acq pos. possideri. §. ecõtrario. ergo cũ nõ sit maior

---

Marginal notes:

† In pluribus antiquis ita: ad reꝓbationẽ illorum, testes ꝓduceret corã eis.

† Alias ita: & quidã alij sũt in dicto, & in nonnullis antiquoribus ita: & quidam alij sunt iudicio suo testimonij singulares.

† Aliàs: habenda.

† Videl. Celsus. ff. de arbi. & l. diuus. & ibi Bar. ff. de re iud.

† Cũ publicatis attestationibus nõ possunt testes sup principali induci, ꝓp quod dixit Vin. hoc fieri posset per dicta aliorũ testiũ iã ꝓductorũ ante publicationẽ vel ꝑ sua propria dicta si sibi contradicãt: uel ꝑ instrumẽta. Io. An.

† Sic ex tex. § si fundus colligitur ꝙ vterq; possidet. Item sunt qñq; duo dñi: alter spe, alter in re, sicut pater & filius. ff. de lib. & postu. l. in suis. secundũ Host. Ioan. And.

† Alias: & maxime

† In uno uetustissimo ita: minus iuste ac sine iusto titulo.

† Hoc dixit q Io. hic notauerat. Ioã And.

† Alias, bene tñ, &c

Vti possidetis, si fuerit intentatum qualiter erit sententia proferenda.

maior rõ quare vnus possideat magis q̃ alter, nõ cõstat ei q̃s possideat.supersedeat itaq; q̃a de re incerta nõ põt certa sñia ferri.33.dist.habuisse.& 11.q.3.graue.& ff.de re iud.si vnus ex pluribus q̃a nõ liquet ei de cã.ne eius sñia cõtineat impossibilitatẽ,per sñiam em̃ dẽt ius declarari.ti.si ser.ven.l.sicuti.§.se. sĩ quẽr sed per talẽ sñiam nulla fit declaratio.& hoc verum est,nisi vnus ostendat titulũ,sicut hic dr̃: q̃a sñiandum est pro eo qui habet titulũ.Item si constat quis primũ ad iudiciũ ꝓuocauit, 5 eum debet sentẽtiari,vbi ꝓbationes omnino sunt pares. 1 5. eo.ex lr̃is.& ĩ. de fide instru.c.inter dilectos in fine.Vbi null⁹ ostẽdit titulũ,vel vterque & oĩno sunt æquales probationes,nec appa ret quis ad iudicium ꝓuocauit: forte dirimai. ff.d iu.sed cũ ambo.ff.fami.ercifcundę si quæ.§.j.C.cõia de legatis.si duob. in prin. & 26.q.2.sors. Itẽ nota q interdictum, Vti possidetis, possidenti dat,& eũ tuet, dat ẽt ad excipiendũ,aliàs actio nõ dat possessori. ff.vti pos.l.j.§.restituẽdæ.& §.interdictũ.Itẽ interdictũ hoc,vti possidetis,locũ habet tantum de possessione soli retinẽda. ff. vti pos. l.j.§.2.& Insti.de interdi §.retinẽdę.& §.sed interdicto.Sed interdictũ vtrobi,de reb. mobilib. tm̃ locũ habet, & proponit ꝓ retinẽda possessione rei mobilis,cũ possidẽs inquaf.ff.vtrobi l.vnica.Inst.de interdi.§.retinẽdę.& §.sed interdicto Et componitur,Vtrobi,ex vtrũ,& vbi.& vbi,ponitur ꝓ apud,& verum pro quem,quasi dicat,apud quem est res mobilis.Item licet dictum sit q possessori soli detur hoc interdictum,Vti possidetis,datur ẽt ꝓ iuribus incorporalibus 2 & vsufructus.ff.vti possidetis.l.vltima. ff.si setui. vendicetur. l. sicuti.§.Aristo.ff de seruitu.quotiens via. & hic Lau.

a ¶ *Decernimus*.Imò debemus dicere.ecclesia Rauennas possidet,& commune Fauen.non inquietet,vt sequitur.& verba edicti pluralia,vti possidetis, & c. hoc casu resoluuntur in singulare Bernardus.

b ¶ *Potiores*. Qui potiora iura habet, obtinere debet. C.de edic.diui.Hadria tollen.l.vlt.Ber.

¶ *Glo.seq.signat contrarium remittit, & soluit*

c ¶ *Commune Fauen*. Hic concipitur sñia noĩe cõis Fauentiæ & non ꝓcuratoris: 3 .vñ signat 3.ĩ.de relig do.constitutus. & ĩ.de c.mo.dilectus.C.de sen.& interloc.l.j.& ĩ.de elect. q̃relam.Dic ut ibi dictũ est. Vel põt dici q ecclesia non multũ curat de hac solemnitate, quia inuenio q quandoq; cõdemnatur monasterium,& non procurator ipsius.ĩ.de in integr. resti.suscitata.& ĩ.de censi.sopita & ĩ.de sepul. in nostra.

P *Er tuas*. Cois diuisio.Secũda:ibi.Quia vero. Abb.Siculus.

CASVS. Quidã ciuis Tiburtinus T.noĩe quandam concubinã tenuit ꝑ septẽniũ,nec interim ,plẽ suscepit ex ea:postmodũ vero ab ipso recedens,ad ipsum non post multũ tẽpus est reuersa, & in domo ipsius filiũ peperit dicẽs se illũ suscepisse ex eo:ipse tñ dicebat q filius eius non fuisset, cum p septennium stetisset cum eo,nec concepisset ex illo:tãdẽ deuictus instantia mulieris,suũ filium recognouit:Cum autẽ dictus filius R.noĩe ad ætatem virilẽ peruenisset, subarrhauit Sophiam neptẽ ipsius T.& carnaliter cognouit eãdẽ :Postmodu mater ipsius R. cœpit corã multis publice cõfiteri,iurãs q R.filius eius ad dictam Sophiã nulla cõsanguinitatis linea attinebat,affirmãs ꝑ ide iuramẽtũ,se illũ de alio quàm de præ

¶ Cautelam aduocati I hoc casu circa possessionem apprehendẽdã & aduersarium ea priuandũ quã recitat hic Pet. & Ab. vide in Spe de pet. & pos. §. j.vers. no.tñ.Io. And.

1 Vide l. i.C.de fideic.libe.

2 Cap.2. eod. ti.in compi. Et de materia huius capi. vide plene per Petrum Duenam reg.341 & seq incip. filiatio. & qualiter ꝓ ei filiatio,vide Alexã. consil.51. lib j.& cõsi 74.li. ij.

3 tempo sis.

a Et propřie dicit quasi vti possidetis secundum Gof. Io. And.

3 Et tñ ꝓcurator fuerit cõ testat⁹ litẽ: vt pater. su.de iur.calu. cum cãm Ioã.And.

cere debeamus, a Vti possidetis ita possideatis:cum probationes ecclesiæ longe sint potiores,b & ideo sit in interdicto superior, commune Fauen. c sibi condẽnamus, sup iurisdõne, & honore,atque districtu,& alijs ad hoc generaliter pertinentibus in locis prædictis quo ad possessoriũ iudicium, quo tantummodo actum est,perpetuum silentiũ imponentes:& prohibentes eidem, vt neque per se,neque per alios super his præsumat Rauennat. ecclesiam,aut habitatores prædictorum locorum aliquatenus molestare. †

¶ Idem.

¶ *Si qui nominet aliquẽ filiũ,et ita communiter reputatur,nõ creditur postea alteri eorũ iuranti cõtrariũ.*

CAP. X.

PEr † tuas nobis litteras intimasti, q cum T. Tiburtinus ciuis quandam per septennium habuerit cõcubinam, nec prolẽ susceperit interim ex eadem,ac ipsa postmodum diuertens ab eo, ad ipsum non post multum tempus † rediisset, filium quem reuersa in domum ipsius peperit,ex eo se asseruit suscepisse: & infra,

dicto T.suscepisse:q̃rebat an dicto mulieris esset standũ,vt sic idẽ R.Sophiã hẽre valeat in vxorẽ? Rñdet Pãpa, quia mulier illa primo asseruit se dictum R.de præfato T.suscepisse,& idẽ T.ad instantiã illius suũ filiũ recognouit.& filius illius nominatus cõiter fuit,& habitus ab vtroq;.iuramento illius postmodũ in 9riũ præstito non est standum,quia nimis est indignum, vt q̃d quisq; voce dilucide protestatus est, in eũdẽ casum ꝓprio valeat testimonio infirmare:vñ ꝑ ꝯsequẽs apparet, q ꝑdictus R. Sophiam neptẽ dicti T cuius prima facie ꝑsum.ẽ cõsobrinus habere nõ potest aliquatenus in vxorem. Nota q primo dicto alicuius standũ est, ẽt si postea in ꝯtrariũ velit iurare, & valet ad testes,si ex interuallo velint mutare dictũ suũ. Item q quisq; ꝓpria voce cõfitetur, in eũdem casum infirmare non potest.

¶ Quia vero mulier illa de dicto T.suscepisse R.de quo agiẽ, primitus constanter asseruit: & idem T.præfatæ mulieris præcipue deuictus instãtia,ipsum suũ filium publice recognouit,& filius eius nominatus d cõmuniter fuit,& habitus ab ambobus: eiusdem mulieris postmodum iuramento in contrarium præstito,non est standum: † cum nimis indignum sit(iuxta legitimas sanctiones)vt quod sua quisque voce dilucide protestatus est in eundem casum ꝓprio valeat testimonio infirmare. e Vnde apparet per consequens, q prædictus R.Sophiam neptem memorati T.cuius prima facie præsumitur consobrinus, f non potest habere aliquatenus in vxorem.

¶ Idem in concilio generali. †

¶ *Iudex debet habere notariũ vel duos viros idoneos qui scribãt acta iudicij:aliàs si qd difficultatis emerserit,per superiorem punietur, nec credetur ei super processu: nisi in quantum per acta,vel alias per legitima documenta constabit.*

CAP. XI.

QVoniam contra falsam assertionẽ iniqui iudicis,

d ¶ *Nominatus*. Bene dicit,noĩatus, & habitus, nam sola nominatio, nõ facit eum filium. C. de prob.non epistolis.& C.de testi. neq;.& C.de hær.inst. si pater. & C. de ꝓba. non nudis.& arg.ĩ.de præsum.illud.

¶ *Gl.seq.dupliciter obijcit,scilicet pro primo dicto patris,& pro secundo matris, & soluit.*

e ¶ *Infirmare*. verba ista sumpta fuerũt ex illa l.C.de nõ nu. pec. generaliter. cu enim assertioni cõiugũ creditur q aliquis nõ sit eorũ filius.ĩ.q fil.sint legiti.transmisisæ.multo fortius credit eis q aliquis eorũ sit filius.ĩ q fil sint legi.ꝑ tuas.& ff.de ꝓba.ẽt. Sed nonne potius præsumendũ est ꝓ primo dicto patris,q primo negauit illum esse filium suũ,vt patet in integra q̃ pro secundo.cum non sit verisimile q in filiu sud tam grave quid dixisset? Arg.ĩ.de præsumptio lr̃as.vbi nõ stat secudo iuramento:q si fuisset filius illius, non potuissent viscera ei⁹ non fuisse mota super eo ĩ.de præsu.afferte.& 23.q.4 ea vindicta.sic & primo dicto testis credi debet, & non secundo in contrarium prolato.ĩ.de testi cu in tua arg.Præterea patern⁹ affectus omnem vincit affectum.C.de cura fu.l vlt..Sed vr̃ q potius secundo dicto matris standum est q̃ primo;q̃a potius iuramento q̃ simplici verbo creditur,maxime cũ alia pũmptio ꝓcessit q de alio sit genitus:sed fauore filiationis,potius statur communi opinioni & nominationi vtriusq; parentis.

f ¶ *Consobrinus*. Sic patet q cõsanguinitas præsumptiue ꝓbata,dissoluit matrimonium.Item propter connexitatem causæ sententia lata pro vno præiudicat alijs 3 q. 6. hoc quippe. & ĩ.de accu.ad petitionem.& 31.dist.tantis. Ber.

Q *Voniam contra falsam*. Istud capitulũ est valde famosum & hoc dicit vt in rubro.Diuiditur in tres partes In prima ponitur constitutionis causa. In secunda cõstitutio,ibi:Statuimus.In tertia pœna: ibi. *Iudex autem* Ab.Sic.

CASVS. Quidam iudices aliqñ in præiudiciũ alterius partis aliqua asserebant inique,& litigator verã negatiuã contra assertionem iudicis probare non poterat:ne ergo falsitas plus diceret veritati,& iniquitas æquitati,statuit conciliũ,vt tam in ordinario iudicio quã extraordinario, iudex habeat semper aut publicã personã si põt,aut duos idoneos viros,q fideliter vniuersa iudicij acta coscribant,videlicet citatiões dilatiões, & oĩa quæ in lr̃a per ordinem explicant, designãdo loca & tẽpora,& personas,& oĩa sic cõscripta partib. tribuantur ita, q originalia penes scriptores vel iudices remancãt,vt si sup pro cessu iudicij orta fuerit dubitatio,ꝑ acta possit veritas declarati,ita

¶ Vide l. generaliter C de non nup. pecu.

¶ Innocen. 3 in ꝯcilio generali Latera.c.37. & c 3.eo. ti. in 4.cõpilation. Et de materia huius ca.vltra tradita hic per doctores vide quæ scripsi li. 3.comen. in Direc. Inquisitor. Schol.22. adde Angelum in l.gesta.C. de re iu. & Francisců Curtiũ iunio rem trac. feud.par. 7.q.4. vbi multa de his duab. personis loco vni⁹ notarij adhibendis.

• Dicit ff. certe nec habitio facit filium,sicut tamẽ hic ꝓsum ptionẽ sic pro siue. ꝯ.ff. c. l. et matris. cui statur do nec ꝓbet ꝯtrarium: sed non plus dicat veritati: vt in ꝯcor. gl. & ff. eo.l. fi. Io.An.

tat⁹, ita vero, vt sic honestis, & discretis iudicib. deferat. q̃ p̃ im quos innocentiũ iustitia non lædatur. Iudex vero q̃ cõstitutionẽ istam neglexerit obseruare, si propter ipsius negligẽtiam aliq̃d difficultatis emerserit, per superiorem pœna debita castigetur, nec ꝓ ipsius p̃sumatur ꝓcessu, nisi quatenus in eo legitimis cõstiterit documentis. Nota q̃ c q̃d hic dr̃, notabiliter ẽ notãdũ.

a ❡ *Directa probatio.* Directa iõ dicit, q̃a indirecte bñ probat̃ negatiua. j̃. de test. ex tenore. De hac tñ materia plene dictũ est s̃. d̃ elect. bonæ. & quę ibi dicta sunt, hic possunt notari, & ideo hic nõ dicimus. Ber.

b ❡ *Extraordinario.* id est, delegato. 3. q. 3. c. induciæ. § spatiũ. versic. ei aũt. & ẽt extraordinariũ vocat qñ nõ ꝓcedit̃ in figura iudicij, sed iudex ꝓcedit ex officio suo in modũ inq̃sitionis vel denũciationis. j̃. de ac. inq̃sitionis & c. super his. & c. qualiter & quando. & c. olim. quia ex tunc omnia conscribenda sunt.

❡ Adde q̃d notarius dicit̃ publica p̃sona concor. l. 2. in fin. ff. rem pu. sal fo. Iudicium extra iudi natiũ q̃d dicatur.

innocens litigator quandoq; nõ potest veram negationem probare: cum negantis factum per rerũ naturã nulla sit directa a ꝓbatio: ne falsitas veritati præiudicet, aut iniquitas præualeat æquitati: ❡ Statuimus, vt tam in ordinario iudicio, quàm extraordinario, b iudex semper adhibeat aut publicam (si potest habere) p̃sonã, aut duos † viros c idoneos, qui fideliter vniuersa iudicij acta cõscribãt: videlicet citationes, d dilatiões, e recusationes, f exceptiões, g petitiões h r̃siones, i & interrogatiões, k cõfessiones, l testiũ depositiões, instrumentorũ m ꝓductiones, interlocutiones, n appellationes, o renũciationes, p cõclusiones, & cætera q̃ occurrerint † cõpetenti ordine cõscribenda: loca designando, tp̃a, q & personas. Et oĩa sic cõscripta partib. tribuantur: ita q̃ originalia penes scriptores remaneant: vt si super ꝓcessu iudicis fuerit suborta cõtentio, per hoc possit veritas declarari: quatenus † hoc adhibito moderamine, sic honestis & discretis deferat̃ iudicib. q̃ p̃ improuidos & iniquos, innocentiũ iustitia non lædatur. Iudex autem, qui constitutionem ipsam

Tabellio an æqualeat duobus.

c ❡ *Duos viros.* Sic ergo vr̃ q̃ tabellio æqualeat duob. ex quo loco tabellionis adhibent̃ duo idonei: alibi vr̃ q̃ æquiualeat trib. 16. q. 3. c. placuit. § põt. versi. is aũt. Et sic vr̃ q̃ plus credatur scripturæ tabellionis q̃ scripturæ epi, vel alterius iudicis: q̃a scripturæ iudicis non creditur nisi habeat testium subscriptionem. j̃. de testib. cum à nobis. & hoc iõ est, q̃a cum tabellio iuratus est, credendum est instrumento suo. j̃. de præscrip. ad audientiam. & j̃. de præsum. illud. in fine. Sic ẽt consuetudo regionis habet, vt credatur instrumẽto principis. j̃. de fid. instr. cum dilectus. Et licet circa iudicia credat̃ scripturæ tabellionis, tñ circa cõtractus non creditur ei nisi habeat testiũ subscriptionem. in Auth. de hæred. & Falci. § sancimus. coll. j. ex quo enim scriptura inuenitur in actis publicis, licet nõ habeat testium subscriptionem, creditur ei. arg. 30. q. j. § j. & C. de fi. instr. in Auth. ad hoc. & in auth. de ijs q̃ ingred. ad app. § illud ẽt. colla. 3. & hoc idẽ colligitur ex hac littera, quia vr̃ sufficere tabellio: uel si tabellio haberi, non potest, duo idonei viri valent. nec hic dicitur q̃ in præsentia testium illud fiat, sed tutius est vt adhibeantur, si adhiberi possunt.

d ❡ *Citationes.* Vt per hoc appareat, q̃ perpetuata sit iurisdĩõ si hoc negaretur, vel reuocaretur in dubiũ. s̃. de offi. dele. gratũ. & c. licet. & sic reus per conuentionem solã non posset postea declinare forum trãsferendo se ad alium locũ. s̃. de fo. cõpe. proposuisti. & ff. de iud. si quis postea. Sed vr̃ q̃ de hoc credendum esset iudici cum nuncio credatur. j̃. de app. cum parati. ff. de reb. eor. qui sub tut. & cura sunt. l. magis. § illud. & 65. dist. si forte. in fi. Sed forte i hodie non creditur soli nuncio nisi esset publicus nuncius & iuratus, & talib. nuncijs credit̃ in foro ciuili s̃m cõsuetudinem Lombardorum. Iure isto vr̃ q̃ non sit ei credendum, nisi constet alias legitime.

i Hoc dicebat Io. sub dubio forte vel s̃m cõsuetudinem saltẽ quo ad hoc creditur nuncio vt negãs cogatur iurare se nõ citatũ. su. de rest. in inte. ex litteris. Ioã. Andr.

e ❡ *Dilationes.* quę continere debent quantum spatiũ cõtineat vnaquæq; dilatio, consideratis circunstantijs viarum & tp̃m arg. j̃. de appe. cum sit Romana. ff. de iu. nonnunq̃. nec prima dilatio debet peremptoria esse, nisi fieret hoc ex cã s̃. de dilationi. dilecti. & ut sciatur qñ, q̃a posset puniri vt cõtumax, q̃a excõicari, vel ẽt in possessionem mitti nõ debet, nisi post trinam citationẽ, vel vnam peremptoriam 24. q. 3. de illicita. & j̃. de sen. excom. sacro. & ff. de re iud. contumacia tñ si ad primam non ueniat citationem, condemnabitur alteri parti in expensis in secunda citatione cũ venerit. C. de iudi. sancimus. & s̃. de procuratoribus. querelam, vbi de hoc.

f ❡ *Recusationes.* Et sic patet, q̃ iudicis recusatio redigenda est in scriptis. arg. j̃. de appe. secundo requiris & c. cum specia li. & recusatione iudicis proposita, non debet postea super principali procedere, donec de ipsa constiterit & si iudex nõ admittat iustam recusationem, cassabitur quicquid postea fecerit, si appellatum fuerit contra hoc. sup. de of. deleg. super quæstionem in fi. quid iuris sit in recusatione, dicitur sup. de of. deleg. suspicionis. & j̃. de app. cum speciali.

Dicit Ho. q̃ exceptio de necessitate non est porrigenda in scriptis: sed redigẽda tantum. Ioã. And.

g ❡ *Exceptiones.* Exceptio enim danda est in scriptis, z & redigẽda in actis, & hæc ꝓprie appellat̃ exceptiones, q̃ ꝓponunt̃ cõ aduersariũ, vel cõ rescriptũ: quia specialiter p̃nitit de recusatione iudicis, ꝓposita exceptione ꝓbabili iudex nõ dẽt ꝓcedere in qõne principali, donec de ipso cõstiterit. s̃. de of. deleg. prudentiã. § sexta nec simul de exceptiõe & principali qõne cognoscendum est: q̃a ordo iuris p̃uerteret̃ s̃. de iudi. exhibita. Et ex ordine istorum verborũ notatur qualiter exceptiões proponantur. Recusatio enim iudicis naturaliter præcedit, & iõ primo proponenda est & expedienda: & si illa non ꝓbet̃, ꝓponantur exceptiones postea & illę corã delegato ꝓbari dẽnt, & p̃ ipsum examinari. s̃. de rescri. sup litteris. & s̃. d̃ foro cõpe. ex parte B. Si vero iudex statuat terminũ ad omnes exceptiones dilatorias ꝓponendas q̃d & facere potest, & debet. j̃. de exce. pastoralis. proponere debet oẽs tñ, cõ iudicẽ quã cõ alios, & eis ꝓpositis ꝓcedetur statim primo loco sup iudicis recusatione, pẽdentib. alijs quousque expedita sit qõ recusationis, cũ illa sit p̃iudicialis: quia ea probata aliæ postea locum non habent.

❡ In cõcilio, & aliquot antiquis codicibus: occurrunt.

† In cõcilio ita hoc adhibito moderamine quatenus sic honestis, &c. q̃ lectio clarior est: in Gregorianis tamẽ exemplaribus hr̃, vt est impressum.

h ❡ *Petitiones.* Ideo petitio siue libellus dari dẽt i scriptis: q̃a s̃m formã petitionis formari dẽt snĩa. j̃. de sen. licet Hely. & si inepta fuerit, succũbit. s̃. de iud. examinata. & vt sciat re⁹ an velit cedere vel cõtendere, deliberatione habita. 3. q. 3. offerat ar. s̃. de dila. p̃terea. Itẽ nisi certa sit petitio, ñ citabit iudex reũ vt 3. q. 2. si primates & 3. q. 9. iudicas. & sic est op. ar. q̃ oblatio libelli sit de substãtia i iudicij. ar. op. s̃. de li. ob. c. j. vbi d̃ hoc.

i ❡ *Responsiones.* quę debent fieri ad petitionẽ actoris iudice interrogante, vel ẽt actore, vt apparet lit. contest. q̃ fit tm̃ per petitionem & directam r̃sionem ad eam. su. de litis contest. c. j. & sup de elec. dudum 2. qua omissa licet positiones factæ fuissent, & responsiones, non tamen valebit iudicium, vt ibi.

k ❡ *Interrogationes.* id est, positiones: q̃a actor ponere dẽt id super quo intendit hẽre cõfessionẽ rei, & sic ponit talis syndicus hoc, dumtñ faciat ad instructionẽ causæ, & reus debet r̃ndere, credo vel nõ credo, si iuratũ ẽ de calumnia. si iuratũ est solummodo de veritate dicẽda, dẽt simpliciter r̃ndere, sic vel non, cõcedo vel nego: & p̃ positiones has & r̃siones nõ fit litis contestatio, vt dictũ est & sic differentia est inter r̃sionẽ, q̃ fit ▪ litis conte. & q̃ fit postea per positionem actoris: vt hic patet. Vel ponunt̃ ꝓprie interrogatiões q̃ fiunt a iudice ex officio: q̃a quotiẽs æquitas ipsum mouet, põt iterrogare partes ff. de inter. ac. vbicũq; & 30. q. vlt. iudicantẽ & ẽt postq̃ cõclusũ est in cã. j̃. de fi. instr. cũ Ioannes. & ẽt pars põt interrogare: & valet r̃sio. sup. de do. & cõtu. ꝓut. ff. de interrog. act. si siue. § j. & aduocatus põt iterrogare. ff. d̃ adul. si postulauerit. § qõni.

‡ Et hoc interest iudicis. q̃ ipsa petitio detur, in quo interest actoris & rei. no. in clemẽ. de ver. sig. sæpe. ver. verũ qua. in glo. 2. Io. Andr.

l ❡ *Confessiones.* Et taciturnitas ẽt scribi dẽt. puta interrogatus noluit r̃ndere. talis taciturnitas pro confessione hr̃. ff. de interrogatoria actione de ætate § nihil interest & est arg 65. dist. & si forte. & 54. dist. si seruus & hmõi confessiones factæ ad petitionem actoris vel iudicis, & ẽt partis possunt reuocari, quæ fiunt post litem contestatam, si quis probauerit se errasse sup de confessionibus c. vlti. vbi de hoc.

m ❡ *Instrumentorum productiones.* scilicet, vt sciatur vtrũ exhibitum sit tp̃e competẽti: nam postquam conclusum fuerit in causa, produci non poterit j̃. de fide instr. cum dilectus B.

ADDITIO. Contrariũ sentiunt dñi de Rota deciſiõe 5.

n ❡ *Interlocutiones.* Licet nõ sit scribẽda snĩa interlocutoria, nõ tñ dr̃ q̃ ꝓferenda sit in scriptis: sed sufficit q̃ scripta sit in actis. † Aliud consueuit dici de snĩa diffinitiua: q̃ nisi sit lata in scriptis, nec nomẽ snĩę habere meretur. 2. q. j. in primis. ver. sed & de personis. An transeat interlocutoria in rem iudicatã, dicitur j̃. de appellationibus. cum cessante.

† Cõcor. 3. & ibi B. C. d̃ sẽ. ex bre. reci. & c. fi. in gl. j̃. de re iudica. lib. 6.

o ❡ *Appellationes.* Vt sciatur an j̃ x. dies sit appellatum, q̃a postea non valeret appellatio. 2. q. 6. anteriorum. § biduum.

p ❡ *Renuntiationes.* Postq̃ renunciatum est, & conclusum in cã nulla admittitur 5 exceptio, vel allegatio, vel instrumẽtũ C. de compen. l. vlt. arg. l. ad hoc j̃. de testib. c. de testibus & j̃. de fi. de instru. cum dilectus. & sup. de cau. pos. pastoralis. nisi euidens ratio moueat iudicem: vt in decre. pastoralis.

5 Añ sententiam post. in cã appellationis. secus. j̃. de fi. instr. cũ Ioannes. Ioã. And.

q ❡ *Tempora.* In quo loco facta sint, & quo die, & mense, & quo anno dñi: oĩa ista debẽt scribi in oĩbus supradictis, & huiusmodi instrumenta siue processus cõmunia sunt, & vtriq; parti cũ die & cõsule integraliter sunt edẽda: vt j̃. dr̃ alioqn si non

si non edantur ea quæ cōia sunt, licite appellatur. j. de fi. inst. G. ppetuus. C. vt lit. péd. l. j. C. de edé is apud quē. & rescriptū Papæ integrū dēt edi arg. s. de dila. pterea. & s. de rescri. eam te & c. constitutus & j. de instr. ex lris. Idē est in omnib. cōibus instrumentis, secus in pprijs priuilegijs. j. de instru. contingit. ff. de eden. l. j. §. editiones. nisi aduersarius illud vellet pbare falsum. j. de instru. inter dilectos C. de contrahen. & commit. sti. po. optimam.

a Negligentiam. Si culpa vel negligētia iudicis pars aliqua damnum incurrat, iudex tu resarcire j. de sen. exco sacro. C. de testi. si quis in si. C. de iud. sancimus in fi. & iudex q negligit iustitiam facere, litem facit suam 23. q. 2 dñs noster. Itē & si per iniuriam iudicis facta est. j. de emp. & vendi. c. vlti. & C. de cui emptor fundi.

Gloss. ... propter qualitatem textus solent ex. tualiter recitare, exempla sequenti, quæ quærit & ponit solū. Secundo et quærit & soluit. Tertio contra primam solutionē ponit dictum Inn. c. quod reprobat. Ioan. And.

b Præsumatur. Sed nunquid correcta sunt iura, quę dicūt q semper præsumitur pro ijs

neglexerit obseruare, si propter eius negligentiam quid difficultatis emerserit, per superiorē iudicem animaduersione debita castigetur: nec pro ipsius præsumatur processu, nisi quatenus in causa legitimis cōstiterit documentis.

Honorius tertius archiepo Londen. & eius suffraganeis.

Si probari potest reum deliquisse, eius probatio quòd non deliquerit, non est admittenda.

CAP. VII.

AD nostrā noueritis audientiam peruenisse, q sacerdotes & clerici Daciæ, legi regni (per quam negatiua probatur) temere innitentes, à criminibus, quæ probari testibus fide dignis possunt legitime contra eos, reputantur insontes, si se super his purgare valeant quoquo modo: & infra. Volentes igitur vt hæc pestis cōtraria oī iuri penitus extirpet à cleros

quæ à iudice facta sunt. s. de elect. bonæ. & s. de renun. in pñ lentia. & s. eo. post cessionem. & j. de re iudi. sicut. & Insti. de fideiui. § vlt. & 2. q. 6. hoc ēt placuit arg. Dixit Io. super hoc, q semp creditur sententiæ iudicis, vbi cōstat de pcessu causæ, sed vbi reuocatur in dubiū de processu iudicis nō est p̄sumē dum p iusto ordine. nisi probet per acta, nā & victores nō aliter potiuntur spolijs, nisi eas ostenderet recte latas. in auth. de ijs q ingre. ad ap. §. si illud. col. 5. si acta sunt pdita, pbet p ditio; & sufficit; vel ēt processus pbet per testes. arg. j. de priuileg. cum olim. & j. de testib. Albericus. & j. de re iu. sicut. & C. de testamē. publicati. tñ si eps denunciet aliquē excōicatū standum est snię suæ, licet nō adsit subscriptio testiū. 11. q. 3. curæ & sup eo. post cessionem. vbi de hoc Si tñ dicat se inordinate vel iniuste excōicatū, iudex aut ēt aduersarius dēt ostendere, q debito mō excōicatus est. j. de sen. excō sacro. in prin. Sed pone q personæ illæ, q debent acta cōscribere, appareant subscripsisse oib actis: nunqd præsumitur in tm p eis, vt in contrarium probari non possit: Dico q admittit pbatio in 5rium s. eo. post cessionem. & j. de testi. cū à nobis. qa ēt cōtra instrumentū quātūcunq; publicū sit, recipiunt testes. C. de pba cū precib. & j. de fi. instr. cū Ioannes. nā & partes possunt 5dicere actis. C. de rela l. j. & 2. q. 6. § biduum. vers. verendū. est &c. & bene contradicere possunt, qa qñq; cōpertū est eulogia ex mala fide scribi, vt ff. de cust. & exhi. re. l. diuus. arg. j. de acc. cū dilectus. & hoc verū est, dūmodo p plures & meliores pbet 5trariū. de hoc dictū est s. eo. Tertio ex ordine verborū istius decre. debes colligere qualiter iudex dēat pcedere i negotio alicuius causæ, a principio vsq; ad finē, qa primo loco dēt citare, & ita per ordinem, vt littera dicit, pcedere dēt. Inno. dicit q si snia lata est vtraq; parte præsente, vel pcuratoribus partiū à qua non est appellatū, & snia in scriptis appareat in tm præsumitur pro ipsa, q si aliqua partium vellet eā impugnare rōne processus non debet audiri, quia p̄sumendum est q omnia sint legitime acta ex quo tpe sententiæ nihil dixit nec appellauit: tñ credo, si snia det, q tacit... partiū non possit facere sententiam aliquam, quæ nulla est: vt si lis contestata non sit, aut si die feriata esset lis contestata. Bern.

AD nostram. Primo ponit prauam consuetudinem, quam secundo seruari prohibet: ibi, *Volentes.* Abb. Sicu.

CASVS. In regno Daciæ lex talis siue consuetudo seruabat, q si aliqui de criminibus accusabātur, q per legitimos testes pbari poterant 5tra ipsos, reputabant immunes, dūmodo valeat se purgare quoquo mō: sacerdotes & clerici Daciæ, huic legi innitebātur. peruenit hoc ad notitiam dñi Papæ: ipse volens vt hæc mala consuetudo, q est cōtraria oī iuri, extirpet à clero: mandat quatenus in probatione hmôi negatiuæ, nullus audiatur dum tñ ex aduerso possit affirmatiua probari. Nota consuetudinem non valere contra iuris ordinē. Itē affirmatiua pualet negatiuæ.

Lundē. Lond. Luden.

De materia hui9 cap. vide Barto. Lasonem & alios in l. in illa stipulatiōe. ff. de ver oblig. vbi late lasō, Inn. in c. super his j. de acc. copiose Philippus Portius. li. 2. com mu. op. cō clusione. 86.

Vide l. oēs popu li. & ibi Bar. ff. de iust. & iu. & l. leges sacratissimæ C. de epi. & cle.

Cōcor. l. si expssum ff. de app. & l. j. C. qñ pro uo. nō est necesse.

Mandamus quatenus in hmôi probatione negatiuę (dum tamē possit affirmatiua ex aduerso probari) neminem audiatis.

Idem aurelianen. & Lameten. episcopis.

Fines diœcesium probantur per libros antiquos, adminicula, testes, et famam.

CAP. XIII.

CVm causam, quæ inter Colubrien. & Egitan. epos, super suarum limitatione diœcesium vertitur, vobis duximus cōmittendam: Mandamus, quatenus secundum diuisiones quæ per libros antiquos, vel alio modo melius probabuntur, necnon testes, famam, & quæcunque alia adminicula, in negotio procedatis.

Idē epo & archidia. Senonen.

Possunt reprobari matronæ, per quas virginitas probatur.

CAP. XIIII.

CAusam matrimonij, quæ

c Quoquomodo. Id est, p viles & criminosos, & sibi similes: qd esse non debet, immo debēt esse bonæ famæ & opinionis. j. de purga. c. constitutus.

Glo. seq. recitetur per quæstionem, in qua erat hæc consuetudo cōtraria iuri, & respondet dupliciter.

d Omni iuri. Et vere, quia accusatoribus & testibus comparentib. audienda est accusatio vt j. de ac. licet. & c. veniens. & quasi per totū. ergo 5trariū erat iuri q purgatio admittebatur sup his quę legitime probari poterant cōtra illos: q tūc demū admitti dēt cum aliqs infamatus est, & nullus apparet accusator. j. de simo. de hoc. & j. de purg. cano. nos inter alia. & c. ex tuarū & c. cū dilectus. & 15. q. 5. c. j. & 2. q. 5. omnibus & j. de ac. accedēs & quia lex illa est 5traria omni iuri, est q citius extirpanda 8. dist. mala consuetudo. lex aūt dēt esse honesta. 4. dist. erit aūt. Item contraria erat iuri, qa negantis factū nulla ē directa pbatio. s. c. px. & s. d elec. bonę. C. d pb actor. & 6. q. vl. c. accusator. D e hac negatiua dictū ē s de ele. bonę.

e Affirmatiua. Illa enim primo probari dēt: quia ei q dicit incumbit probatio. ff. de proba. l. 2. tñ si postea pbato crimine vellet reus probare negatiuam indirecte, audiretur. j. de testi. ex tenore. & c. licet ex. sed cōtra probationem testium non admittitur purgatio, vt hic patet. Bernar.

CVm causam. Cōis diuisio Secunda: ibi, Mandamus. Abb.

CASVS. Inter Colubriē. & Egitā. epos vertebat qō sup limitatiōe suarū diœcesum. Papa cōmisit cām illā q busdā iudicib. mādās eisdē quatenus in negotio ipso pcedāt fm diuisiōes q p libros antiquos vel alio mō melius pbabunt, & p testes, & famā, & p alia quæcūq; adminicula. Not. qualiter fines probantur. Item q non prosunt singula, collecta psunt.

Gl. seq. not. quòd antiquorum librorum, & c indutit tria similia.

f Per libros antiquos. Not. ergo, q scriptura antiquorū librorum facit fidē. j. de præscri. ad audientiā. Itē credit instrumento producto ex archiuo publico, ēt si subscriptionē non habeat 30. q. 1. peruenit & in aut. de ijs q ingre. ad ap. § illud coll. 5. & C. de fid. instr. auth. ad hoc & s. de in integ. rest. sum ex litteris. & ff. de prob. a. census. & C. arbi. tutelæ. l. vlt. & C. q po in pig. ha. scripturas. Itē si reperiatur scriptura in aliqua columna vel lapide, ei statur. 24. q. 2 sane. Item scripturæ q olim fiebat in albo prætoris, fides adhibebatur. ff. de iurisdi. om. iud. si quis id. & ff. de albo scriben. l. j. & 2.

g Testes, famam. per testes eni antiquos vtriusq; parochiæ probatur hmôi diuisio. 16. q. 3 plures & rusticis senib. præcipue in antiquis creditur. ff. de leg. 3. si chorus. & fama in talibus præcipue valet quorū memoria non hr. ff. de probatio. si arbiter. ff. de aqua plu. arcen. da in summa. § item Labeo. p so tñ, si alia adminicula nō adsint, nō pbat. 3. q. 3. c. si testes § ix pe etiam sine & ff. de testi. l. 3 §. quæ argumenta & j. de præsumptio. illud 35. q. 6 si duo.

h Adminicula. Adminicula ergo etsi per se non pbant tñ adiuuant. j. de simo. per tuas & j. de succes. ab intesta. cu dilectus. & j. de testib. præterea & j. de præsump. lris & c. 3 Et hic est arg. q quæ non prosunt singula multa iuuant. C. de testa. sancimus. & ff. ex qb. cās maio. necnō § si qs lxpius & indicia etiam probant C. de re. vindicatio. indicia. Ber.

Causam matrimonij. Cō diuisio Scda. ibi, Mandamus. Ab.

CASVS. Quædā puella cōtraxit matrimoniū cū quodam

De materia huius decretalis, qualiter possint probari fines diœcesis, tradit notabiliter Aretinus consil. 42. inci. viso cōsilio. & Alexāder post Bartolum. in l. cū aliqs. C. de iure delib. ad de recentiores in l. j. ff. si certa. petat

vide Nicolaū Eymericū in Directorio Inquisit. part. 2. q. 57. & quę ibi dixi.

Et ibi videto quos citaui de probatione, negatiuę.

Cōcor. tex. in l. si pcuratorē. & ibi Bart. ff. de procu. & in l. si qua calumniā. & ibi Pe. d bella Pertica Cy. & Bal. C. de epi. & cler. & de materia huius glossæ vide plene per Iasonem, Decium, & doctores in l. j. ff. si cer. petat.

Cōtraria volūtas, q quæ consistat & custus decennij tollunt primū testamentū nō alterū tantum. Ioan. An.

inter V. iuuenem.& G.puellam Senon. quæ se virginem, † & monacham profitetur, noscitur agitari:& infra. Mandamus, quatenus eandem puellam ponatis [a] interim in illo monasterio quod intrauit,vt ibi secure valeat commorari, donec iudiciali sententia quid agi debeat decernatur: recepturi postmodū non solū probationes viri, quas inducere voluerit contra mulieres [b] illas,quæ ad inuestigandum signa virginitatis ex parte puellæ fuerunt introductæ,verū etiam probationes alias hoc negotium cōtingentes,quas pars [c] vtralibet † duxerit producendas:Et quia(vt dicit canon)sæpe manus fallitur & oculus obstetricum,volumus & mandamus, vt adhuc honestas matronas, prouidas, & prudentes † deputare curetis,ad inquirendum, verum dicta puella virginitatis [d] priuilegio sit munita.

[c] Greg.9. pposito sanctæ Mariæ Magdeburgē.& decano Misinē.

dam iuuene,& traducta ab ipso,tandē recessit ab eo, & intrauit monasterium,se virginem & monachā asseuerās:Iuuenis prædictus repetebat eandē,dicens q eā carnaliter cognouisset, illa econtra virginem se esse ac monachā asserebat:mulier propter hoc educta fuit de monasterio & induxit quaidā mulieres ad probandum per aspectum corporis virginitatem.tandem vir volebat reprobare mulieres illas, quæ inductæ fuerant cōtra ipsum:mulier vero dicebat q timebat violētiam sibi fieri ab illo: Consultus Papa super hoc negotio rn. mandat quibusdā iudicibus, quatenus puellā illam ponant interim in illo monasterio, q intrauit, ut ibi vsque ad finem causæ ualeat secure morari: recepturi postmodum nō solum probationes uiri,quas inducere voluerit ɔtra mulieres illas,quas induxit puella ad probandū uirginitatem,ueruntamen alias probationes hoc negotium contingētes,quas utraque pars duxerit producendas: & quia dicit canon,q manus & oculus obstetricum sæpe fallitur,mandat ut adhuc honestas matronas,& in hoc prudētes deputare procurent ad inquirendum utrum dicta puella uirginitatis priuilegio sit munita.Nota q iudex debet locum securum prouidere partibus.Item oēs probationes quæ tangunt negotium,sunt admittēdæ. Itē mulier inspecta iterum inspicitur, sed istud fit propter periculū animarū, ne decipiatur,& quia oculus & manus obstetricum sæpe fallit.

Glo.seq.obiicit,& soluit :

a *Ponatis.* Sed quare nō restituit mulier uiro suo:si habuit possessionem illius.s̄.de restitu.spolia.ex conquōne.& c.ex trāsmissa & c.lrās.& j̄.de rap.cum ca. Hoc ideo fuit: q2 illa dicebat se uirginem esse:& super hoc induxit mulieres ad probandum uirginitatem:quod si uerū esset, tenebat monachatus:unde nō debuit sibi restitui,ne ab eo corrūperetur.argu. j̄.de spon.cum locū. Et est casus iste q impedit restōnem,unde ponenda est in eodem monasterio,quousq; plene constet de causa,ne posset pati aliquā uiolentiā:quia iudex hoc prouidere debet.33.q.2.siue de coniugij fœdere. & 3.q.9. hortamur.ff.de reb.dub.ubi.& s̄.de rest.spol.ex transmissa.& c.litteras.& j̄.de appe.ex parte.

b *Mulieres.* Vir uolebat reprobare mulieres illas, q illā inspexerant:q erant malæ famæ & criminosæ, cū illæ dēant esse prouidæ & honestæ,ac peritæ in facto illo.j̄.de frigi. & malefic.fraternitatis.& ff.de uen.insp.l.j. hæc em probatio cōfessioni uiri præfertur sup.eo proposuisti.alias em statur cōfessioni uiri dicentis se cognouisse uxorem.j̄.de spon.impu. cōtinebatur.& 33.q j.si quis acceperit.quāque tamen oculus obstetricum fallitur,ut hic dicit,& 27.q.j.nec aliqua.

Glo.seq.not.quòd in causa matrimoniali, &c.signat contrarium.

c *Pars.* Nota q omnia quæ contingunt cām, & per q possit melius instrui,sunt inquirenda.sic sup.de iud.exhibita.& s̄. de electi.scriptum.& sup.c.proxi. Et not.hic argu. q in causa matrimonij apertis attestationibus adhuc alij testes sunt inducendi,quia inductæ hic fuerunt mulieres,& adhuc aliæ inducuntur,ut sequitur,ad idem inducuntur.j̄.de sponsa sicut & j̄.de consan & affi.ex lrīs.& j̄.dē testi. series. quia sententia contra matrimonium lata non transit in rem iudicatam. j̄.de re iud.lator.& c.consanguinei.Arg.cōtra su.eo.iurauit.

Glo.seq.ponit 4.ad commendationem virginitatis.

d *Virginitatis priuilegio.* Priuilegiū [a] uirginitatis maximū est,quia replet paradisum.32.q.j.nuptiæ.q sola est potēs Deo animas hominum præsentare. in Aut.de lenonib. §. sancim[us] col.3.& est illa principium aliarum virtutū.in Auth. quomodo oporteat ep̄s & alios plātos & religiosos ad ordinem religionis adduci.§.neq; aūt sacris coll.1.& virgo sola quo ad legem promotionis reputat, & inter virgines corrupta inuita ēt consecrari non pōt.32.q.5.pudicitia & solæ virgines aureolam habebunt.32.q.5.si Paulus.pauci tn habebunt hoc priuilegium:vt dicit Greg. 50.dist. quia tua.

[a] Vade versus:

Au. colam virgo martyr,fideiq; magister.
Præter communē dicuntur habere coronam.

† Ideo hæc tā diligēs cautela hic adhibet, quia qui uirginē a proposito castitatis reuocat, excōicat:.cōciliū Toletanū. 3. c.10.concilliū Matiscōnense primum. cap.12.

† vtraq;. Adde per istum text.qualis debeat q esse ad hoc ut 13 quam veritatē i sua arte ei crecatur. & leg.magistros. C.de profes. & medi.

† Vt ibi patet non hī hoc casu possessio sine copula: & adde qd dixi ī cōuer. cōiu. dudum.i prin. Ioā. And.

† Vel corruptæ fm Inno. uel uolebat ɔ̄ illas prouocare alias matronas honestiores,& plures asserētes ɔ̄riam quib. stan dū est.j̄.eit j.in nostra.Ioan. Andr.

† De materia huius glos. uide F.Thomā 2.2.q.151.& 152. vbi plene de castitate. adde Dateu Sotum li.4. sent.dist. 49 q.art.2.

[a] *Acta etiam litis ordinatoria facta coram primis iudicibus,fidē faciunt coram † secundis.*

C A P. X V.

Cum bonæ memoriæ: & infra. [a] Cum acta originalia dicantur apud priores iudices [e] remansisse:Mādamusquatenus ea cum omni diligētia requirentes,ipsa si potuerint inueniri: † & si qua partes duxerit legitime proponenda, [f] in scriptis redacta,ad nostram præsentiam remittatis. [a] Alioquin [g] cum non reuocetur in dubium de contestatione litis super statu Pigamen.monasterij, & quibusdam spoliationibus contra abbatem eius factis à Mesburgen. [a] ep̄o,recipiatis partium probationes de nouo:& audientes,si partes audire voluerint, de compositione [h] tractatum : tam quod super hoc inueneritis,quam causam sufficienter instructam, ad nos remittere procuretis.

[a] *Cum bonæ memoriæ.*

Proprie nō diuidit : ponit eñ cuiusdam cōmissionis formam bimembrem. Et secūdum membrum ibi. Alioquin. De eodē facto habet s̄. de arbi. cum tempore.Abbas.

Inter ep̄m Mesburgē ex vna parte,& abbatem & conuentum Bigamen. monasterij, super statu ipsi[us] monasterij, & q buisdā spoliationib. contra abbatē factis, à prædicto ep̄o quæstio vertebatur: super his causa cōmissa fuit quibusdam iudicib. corā quibus litis contestatio facta fuit, prout partes confitebant & processum in causa sed non terminarunt candē aliquib. causis impedientibus,vel ipsam cām remiserunt ad dnm Papam. Postea Papa cām eādem commisit iudicibus istis:mādans eisdem,quatenus acta originalia,quæ apud priores iudices remanserunt,debeant inquirere diligenter, & ipsa si poterunt inueniri,& si qua alia partes duxerint legitime proponenda,in scriptis redacta ad præsentiam Papæ remittant:si uero acta inueniri non poterunt,cum non reuocet dubiū de contestatione litis super statu monasterij,& spoliationib. p̄dictis,recipiant probationes partium de nouo, & audiant si partes uoluerint tractare de compositione: & qd sup hoc inuenerint,& causam sufficienter instructam ad dūm Papā remittant. Nota q acta prioris iudicij danda sunt iudicib. alijs, ad quos cā peruenerit:& possunt ad hoc compelli. Item p cōfessiones partium constat de contestatione litis, licet non reperiatur in actis,ex quo partes confitentur.

e *Iudices.* Originalia acta semper apud iudicē siue scriptorem remanere dēnt s̄ eo.qm̄.& si causa ad alios iudices manauerit,postea illis tradere tenetur:vt hic dicit.& j̄ tit.proxi. causam quæ.& sic patet q attestationes in uno iudicio receptæ ualent in alio.in Auth.de testi §.quoniam multæ. coll.7. & C.de arbi.l.pen.in fi.& C.de test.l.ulti.

f *Proponenda.* Nā si testes coram priorib. iudicibus recepti & publicati fuerant,alij non recipientur vlterius. j̄ titu.proxi. constitutus.ad ħ instrumenta uel confessiones poterant recipere:uel si aliqua fuissent capitula super quibus testes non fuissent recepti,super illis poterunt testes recipere.infra titulo proximo,causam quæ.

g *Alioquin.* idest,si non poterunt acta inueniri, [a] tūc recipiantur probationes de nouo sup statu monasterij,& spoliatione abbatis,super quibus de litis contesta. facta non reuocabitur in dubiū,imo illud confitebuntur partes; & si testes aliqui recepti fuissēnt,& clausę attestationes essent corā primis iudicibus,si uoluerint partes,computabuntur in numero aliorum. j̄. de testib. cum causam.in fine.

h *De compositione.* ad quā iudices primo dare debent operam.sic s̄.de mu.pe.c.j.ubi de hoc.& est argu.q super spiritua li,scilicet super statu monasterij potest compositio interueni re sup.de arbi.cum tempore.& c.contingit.ubi de hoc. tamē hic compositionem perficere non possent, sicut nec causam diffinire,quia Papa utrunque sibi reseruat.

[a] Cōcordat tex & ibi Doctores.j̄ d testib.c.causam quæ j.las & alij in l in apud quē C.de eodē.

[a] Vide L fi.in fi. in glo. C.de prob Spe. in titu.de pcu 6. rō ne soimg.

[a] Masburgen.

[a] Vel inueniūtur sed nō authentica p sigillū, uel manū publicā ; unde fidem non faciūt. su. eo. qm̄ secundum. Host.Ioā. Andr.

Rubrica huius continuatio patet ex continuatione facta in praecedenti titulo. Vel magis specifice sic: Supra visum est de probationib. in genere: merito ut magis clarescerent, subiecit de speciebus quibus quandoque probatur per testes, quandoque per instrumenta, per praesumptiones, et per iusiurandum: ideo de his omnibus tractat in sequentib. & quia probatio quae fit per testes, est efficacior aliis, cum fiat viua voce, ℨ. de fi. de inst. cu Ioannes cum ibi nota. ideo praemisit tractatum de testibus & postea subnectit de aliis speciebus. Abbas.

De hac materia tractatur 4.q.3. & 2.q.4. & 3.q.5. & q.9. & 14.q.2. 35.q.6. per totum. & 2.q.1. in primis. 6.q.1. infames. 9.q.3. quisque.

TITVLVS XX.

In omnibus scriptis Maticen. Aliàs, Mecicn. Aliàs, Matecie. Id concilium non dum vidimus: deest pst vero Raymundus hoc c. ex 2 compila. ti. de testib. c.j.

Ex concilio Materceu.

Breue est.

CAP. I.

PLacuit sancto conuentui, vt testes non côducantur pretio & vt quicunque idonei & fideles in testimoniû assumantur: ac nullus testimonium dicat, nisi ieiunus.

Placuit. Côtinet tria dicta, quę patent. Ab.

Tria dicuntur in hoc capitulo. primum ꝙ testis non ferat testimonium pro pretio. Secûdum, ꝙ talis debet esset testis cui nulla possit opponi exceptio. Tertium ꝙ ieiunus debet ferre testimonium. Nota, ꝙ testis côductitius repellitur. Itê idoneus dêt esse testis: cû nulla possit opponi exceptio.

Cap. 3. eo. titu in j. compil.

a *Placuit.* hoc c. habent quidâ pro palea 4.q.3. placuit.

b *Pretio.* Quorû testimonium non valet, quia pretio sunt corrupti 4.q.3.c. placuit. §. item in criminali & sup. de prob. licet. & ℨ. eo. sicut 14.q.5. non sane. & ℨ. eo. quoties & 35 q.6 eps in synodo.

Glo. seq. reci. per q. scilicet: qui sunt idonei.

c *Idonei.* Idoneus reputabitur, ex quo p aliq exceptionem non repellit: qa quilibet psumitur idoneus, nisi pbetur ꝯtrium. ℨ. de praesum dudû. & edictû de testib. prohibitorium est, vt quilibet admittatur, qui non repellit. ff. de test. l. j. ꝯtrio.

Glo. seq. assimilat accusationem testimonio.

d *Fideles.* quia infideles non admittuntur. ff. eo. l. j. & 2. q. 7. non potest & c. si haereticus. sic nec ad accusandum. ea. causa & ca. q. alieni pagani & c. quaerendum.

Excipe casum c. côtra Christianos. de haer. li. 6. vbi bonus tex cum glossa.

e *Ieiunus.* Hoc de honestate dictum est, non de necessitate. sic 22 q.5 honestum. Ber.

Hoc est verê, nam in vetustissimis Gratiani exemplaribus nô reperitur, sed in recêtioribus tam habetur. Côcor. l. nô oês. §. à Barbaris. ff. de remi.

Gregorius Ioanni defensori eunti in Hispaniam.

Nulla est receptio testium facta contra non citatum.

CAP. II.

IN nomine domini: & infra. Quôd aût dicit eps qa se absente, êt vilissimi sint testes exhibiti nulli⁹ momêti: lege noscêdû est constônis nouellae, quae de testib. loquitur in haec verba: Ne postea objiciatur eis, ꝙ per vnâ partê gesta (& côfecta) sunt, oportet vt testimonia dent, illo admonito à iudice aut defensore venire & audire testes. Si vero noluerit venire: & non ex ineuitabili quadam necessitate venire nô possit: Sancimus hmôi testimonia ita valere, tanquâ si nô ex vna parte consisterent, sed êt ipso psente facta fuissent. Ecce admonêdus est semper aduersarius: vt ad audiendos testes veniat: quod, quia hic omissum est, necesse est, vt quod contra legem actû est, non habeat firmitatem.

f *N nomine domini.* Diuiditur in tres partes. Nâ primo ponit dictum. Secundo probat per legem. Tertio concludit. Secunda ibi, Ne postea. Tertia: ibi. Ecce. Abb Siculus.

Capitulû illud loquit de materia illius decreti. 2. q. j. in primis. Eps quidam dicebat ꝙ eo absente vilissimi testes recepti fuerint ꝯtpium, vnde non debebât sibi piudicare: Vnde conquestus fuit dño Papae. & ipse rndet, ꝙ si ita est, nullius momenti sint hmoi testes: & ꝙ ita sit, probat per legem vbi dr, ne postea obijciatur testibus, ꝙ per vnam partem gesta sunt, oportet, vt testimonia dent aduersario à iudice monito vt veniat, & audiat testes: Si uero venire noluerit iusto impedimento cessante, valebunt ac si vtraque pars psens fuisset, ex qua lege argumêtatur Papa Ecce admonendus est semper aduersarius, vt veniat ad audiendos testes: & qa hoc hic, omissu ê, firmitatê nô obtinet. Not. ꝙ legê possumus allegare p nobis. Itê testes recepti altera pte absête & ñ citata, ñ valêt.

g *In nomine domini.* haec est pars illius c. 2. q. j. in primis.

Glo. seq. ponit 7 quae in testibus requiruntur.

f *Vilissimi.* quibus non est credendum. 2. q. 1. in primis. §. dam considerantur in testibus, quae his uersibus notantur.

Conditio, sexus, aetas, discretio, fama.

Et fortuna, fides, in testibus ista requires.

h *Ne postea.* Ista verba sût I aut. de testi. §. & hęc vero. coll. 7.

Glos. seq. reci. per q. an testem deponentem pars debeat audire, & videtur quod sic, &c.

i *Audire.* Nô ê ita intelligêdû, vt audiat testes cû deponût dictû suû, cû in secreto & sigillatim sint recipiêdi. ℨ. eo. venerabili. C. de test. nullum. ℨ. de accus. inquisitionis. §. 1. sed audire debêt testes. i. videre, & audire eos iurâtes, & post publicationê videre audire dicta ipsorum poterunt, & hoc seruat exemplo Danielis, q secreto examinauit illos falsos testes sacerdotes, q falsû testimoniû tulerût ꝯtra Susannâ. Et hoc regulare ê cû agit I forma iudicij. sed auth. vnde verba ista sumpta dñr dnt doctores loqui in câ publicationis. ℨ. vt lit. nô côte. qm. §. sunt & alij ℨ. eo. significauit. & tûc vr̃ ꝓ aduersari⁹ possit interêe receptioni testiû, & ipsos testes audire, p iura ista. Sed tu expone testes. i. attestationes: vt in auth. pstícta de test. § & hoc vero. vbi dicit audiri attestationes & depositiôes, &c.

Haec duo verba: & côiecta: in manuscriptis codicibus, nô habêtur.

K *Noluerit venire.* tûc n. recipienř & valebunt ac si psens esset. C. de testib. si qñ. & hoc intelligit lit. non côtest. aliter non, vt ℨ. vt lit. nô côte. p totû.

l *Ineuitabili.* Si n. non pôt venire iusta de câ detentus, non reputatur contumax: & si tunc recipiant, non valent, si causam absentiae ostenderit, quia êt sn̄a reuocaretur inf. de re iud. cum Bertholdus. & ff. de damno infecto. si finita. §. si forte. & ff. de iud. si praetor iusserit. in fine.

Adde ꝙ testis dr recipi, qû iurat: con cor. l. si qû C. d testi. Quia.

Glos. seq. dat duo similia subdens generale.

m *Admonendus.* Aliâs n. non valet, nisi admonitus praesens fuerit. 3. q. 9 chartae. & 2. q. 1. in primis. C. de fide instr. iudices. idem est in accusatione. 3. q. 9. c. 1. & in sententia, eadem causa & quaestione, caueat & pluribus capitulis sequentib. & generaliter omnia quae aduersus absentes non per contumaciam statuuntur, non valent. 3. q. 9. omnia quae.

n *Contra legem.* Praedictam, q̃ dicit, q aduersario psente recipi dent. C. de fide instr. iudices. in auth. eo § & hoc vero. C. de legi. non dubium. & 10. distin. vides. & 25. q. 2. imperiali. Ber.

Idem Sabino defensori Sard.

Mulier testificatur contra clericum, cum de crimine agitur.

CAP. III.

QVon iam aliqua nobis de psona Epiphanij presbyteri sunt facinora nûciata, necesse est vt cuncta diligentius perscruteris: Et seu mulieres cum quib. peregisse dicitur: seu alios quos de causa scire aliquid senseris, huc festi-

Veniam. Quidam sacerdos erat infamatus de quibusdam mulieribus: nunciatum fuit hoc domino Papae: mandat Papa defensori Sardiniae, vt cuncta diligenter inquirat, & mulieres illas, cum quib. dr deliquisse, seu alios qui de hac câ aliquid scire dicuntur, ad dominum Papam adducat: vt de praedictis excessibus veritas inquiratur. No. quôd in causa denunciationis omnes admittuntur, non tamen inimici vel criminosi; & mulieres cum quibus delinquitur, ad praesumptionem tantum inducuntur.

B. Grego. lib. 2. episto. 36. indict. 11. c. 65. & c. 4. eo. ti. in 1. compil.

Et an & qñ mulieres possint esse testis in criminalib. vide plene per Antonium Gomezium to mo 3. variar. resol. c. 12. & p Iuliû Clarû I pract. crim. § fi. q. 24.

Et hoc tenet hic Vincê. & omnino, vide quod no. in Spe. eo. tit. §. tractandû in prin. Ioa. And.

o *Mulieres.* Sic mulier admittitur in testimonium contra ecclesiasticam personam: vt ℨ. eo. tam lris. & mulier bene admittitur in testimonium. 15. q. 3. ex eo. ar. contra. 33. q. 5. mulierem. Illud sic intelligi dêt, vbi agitur criminaliter, non recipitur mulier ad testimonium contra aliquem: cum vero agitur ciuiliter, aut in modum inquisitionis seu exceptionis, tûc admittitur mulier, in quo casu loquitur hoc c. & ℨ eo. tâ lris.

Glos. seq. ad id quod de socio dicitur, alleg. duas concor. signat contrarium, quod statim soluit.

p *Peregisse.* Et sic vr̃ ꝙ socij criminis admittantur. sic 79 distin. si quis Papa. & 6. q 1. c. si quis cum militibus & contra. inf eo. veniens. & sup de confes. cap. 1 & 15. q 3. meminí. hic non recipiuntur socij ad plenam probationem, sed ad praesumptionem tantum, sicut serui quandoque ad praesumptionem recipiuntur. 4. q. 3. c. si testes. §. item serui.

Vide Alex. consi. 132. lib. 1. Arto. Gomez. loco proxime citato.

In voci

IN *omni negotio.* Is q. denũciat p̃ dictũ suũ & alterius, ꝓbat se pmonuisse:ita sũmat Io.An.& cõiter doctores. sed cer te hæc sũmatio nimis restringit lrãm,cũ id qđ hic dr̃ d.denũciatiõe,hic sit positũ cã exẽpli,& exẽpla nõ restringũt dicta:vt in c.j ne cleri.vel mona.facit l.cũ pater.in §.dulcissimis. ff.de leg.2. & maxime q̃a ĩ secũda auctoritate hic posita, nulla fit de monitiõe mẽtio. Diuidit. Nã primo ponit dictũ: Scđo illud ꝓbat duab. auctoritatibus. Prima ibi,Quod patẽter:scđa ibi, *Item alibi*, Ab. Sic.

CASVS. In hoc capitulo tradit̃ forma, sm̃ q̃ dẽt aliquis denunciare crimẽ alteri⁹ qui aliũ vult denũciare, primo admoneat il lũ inter se & ipsum so lum, & habebitur pro vno teste quãtũ ad ꝓbãdã admonitionẽ:& si ñ corrigit̃, adhibeat vnũ secũ, & sic erunt duo testes: & si adhuc se ñ corrigit, adhibeat duos, & erunt tres.& hoc ꝓbatur auctoritate Dñi dicẽtis: Si peccauerit ĩ te frater tu⁹ corripe eũ iter te & ip sum solũ, &c.vt in ore duorũ vel triũ stet oẽ verbum. & alibi dicit: ego sum q̃ testimoniũ phibeo de meipso, & testimoniũ perhibet ã me pater: qa duorũ ho minũ testimonium verum est. Nota capitulũ istud intelligẽdum in denunciatione.

ᵃ *Gl.seq.restringit litteram,& dicit quare. Secundo quærit,& soluit.*

a ᶜ *In omni negotio.* Quod dicit, in oĩ negotio, gñalitas ista restringit in cã denũciationis vbi debet præcedere fraterna monitio,ad hoc vt admittã tur ad denunciandũ. s̃.de iud.nouit & ĩ.de ac c.2.& c.cu dilectus 2 & ĩ.de simo.licet Hely.& arg.ad hoc 2.q.7.accusatio.& cap.si qs erga. in eodẽ casu loquit̃ hoc c & hoc patet ex ipsa littera.& hoc idẽ dr̃ 2.q.j.si peccauerit. aliàs in cã sua nemo idoneus testis intelligitur. 4.q.3.c.si testes.§. itẽ nullus.& ff.eo.nullus & ĩ.eo.de cætero.Itẽ cõsueuit dubitari verũ criminosi & infames admittant ad denũciãdũ aliorum crimina:& est dicẽdũ q̃ nõ. ¹ 3.q.7.q sine & c.postulatus §.porro.in fi.& j.q j.multi.in prin. quia tales debent esse bonæ famæ.35.q.6. episcopus in synodo.& ĩ.de testibus cog. præterea.§.j.& ĩ.de spon.cum in tua.vbi de hoc.

ᵇ *Gl.seq.circa auctoritatem.si peccauerit,ponit tres opi.et remittit.*

b ¶ *Si peccauerit.* H.dixit, q̃ hæc ² auctoritas extendit ad oẽs sine distinctione psonarũ.ar.ꝓ eo.2.q.7.quapropter & 24. q.tã sacerdotes.Alij dicunt q̃ tm̃ ad prælatos.argu 23.q.4.ita plane Alij dicunt, & vr̃ melius, q̃ extẽditur ad eos tm̃ q̃ aliq̃ habent administrationẽ super aliquib.23.q.4.duo ista nomina.de hoc dr̃ 2.q.j.si peccauerit.& ĩ. de hære.cũ ex iniuncto.

c ¶ *Duorum vel trium.* id est, non paucorum,tñ q̃dam causæ requirunt plures,sed nulla causa contenta est vno ĩ.eo.licet.

Q *Votiens.* Duo sunt dicta Secũdũ ibi, Probatio aũt. Abb.

CASVS. Quando aliqui volunt separari pp̃ cõsanguinitatẽ,cõsanguinitas illa dẽt ꝓbari p̃ duos, vel p̃ tres testes de illa consanguinitate:vel si consanguinei nõ supsunt debet ꝓbari per meliores & antiquiores eiusdẽ loci, & dẽnt iurare q̃ non odio vel amore,vel aliquo cõmodo qđ habeãt vel hab.turi sint,ad hoc iuramentũ accedunt: & sic dicũt rei veritatem,vt a suis maioribus acceperunt,& credunt ita esse.

† Cap.5. eod.tit.in j. compil. De materia vide Antoniũ Gabrielũ li.1. com. conclu.ti. de testib. conclu. j. & seq.

Mat. 18.

Luc. 17.

Ioan. 17.

† Post cõcil. Later. sub Alex. 3.par.1.c. 17. & cap. 20. eo.tit. in j.cõpil.

¹ Adde q̃ vbi nõ est præfixus testiũ numer⁹,duo sufficiũt. conc l.vbi numerus. C.de test.

² Fallit in criminib. exceptuatis veluti hæresi,læsa maiesta te, simonia & similib.doctores in c. in fidei fauorem.de hæret.lib. 6.vide Iulium Clarũ in pra. crim. § fi. q.24.

² De expositione huius auctoritatis consule theologos & pręsertim alijs B. Thomam 2.2.q.33. arti 3.

nes adducere: quatenus ecclesiastica districtione,liquide possint quæ vera sunt aperiri.

¶ Paschalis Papa.

¶ *Vbi agitur ad correctionem de peccato impediendo, principalis persona admittitur in testem.*

CAP. IIII.

IN † omni negotio ᵃ principalis persona dicens veritatẽ de re sibi nota, rectissime habenda est pro teste:cui adhibito vno, efficiuntur duo testes: adhibitis duobus, efficiuntur tres. Quod patenter ostendit Dominus cũ dicit: Si peccauerit ᵇ in te frater tuus, corripe eum inter te & ipsum solum: quòd si te non audierit,adhibe tecum vnum, uel duos testes:vt in ore duorum vel trium ᶜ stet omne uerbũ. ¶ Itẽ alibi affirmat dicens: Ego sum qui testimonium perhibeo de meipso, & testimoniũ perhibet de me pater. nam in lege uestra scriptum est, quia duorum hominum testimonium verum est.

¶ Eugenius tertius.

¶ *Dicit quales esse, & qualiter iurare debeant, qui super consanguinitate deponunt.*

CAP. V.

QVotiens † ¹aliqui propter cognationem propinquitatis ᵈ separari petuntur: duobus † vel tribus testibus adhibitis, qui de eadem consanguinitate ᵉ supersint:vel totidem senioribus, & melioribus loci eiusdem, id debet legitime comprobari. ᵉ Probatio autẽ testium debet fieri duplici iuramento, ᶠ vt iurent se non priuato odio,neq; amicitia, ᵍ neque pro aliquo commodo quod habuerint, vel quod habent,vel habituri sunt, ad hoc iurandum inducti: & sicut ipsi dicunt,rei veritatem accepisse a maioribus suis; & credere ʰ ita esse.

¶ Idem Priori,& fratribus sanctæ Trinitatis.

¶ *Prælatus,& clerici,qui causam ecclesiæ non procurant: testificari possunt in ea.*

CAP. VI.

INsuper ¹ statuimus,ut liceat vobis,in causis ecclesiæ ⁱ vestræ ferre testimonium. Dummodo unus ex vobis,vel duo ᵏ ad agendum, & respondendum instituantur, quorum testimonium in causis, in quibus actores,uel responsales sunt instituti, non debet admitti ˡ.

¶ Idem R. Herforden. † episcopo,& abbati Sardi.

¶ *Si probatio exceptionis oppositæ contra testem productum non admittitur antequam dictum testis recipiatur, in casu in quo admitti debuit,licite appellatur.h.d.secundum lecturam,quam ponit Panormit.*

CAP. VII.

EX † parte A. presbyteri ad nos est querela perlata,

d ᶜ *Propinquitatis.* Intransitiue est hoc.id est,propter cognationem quæ est propinquitas 35.q. 1.c.j.& 2.

ᵇ *Gl. seq.allegat contrarium,& remittit.*

e ᵈ *De eadem consanguinitate.* 35.q.6.c.j.& 2. & ĩ. qui mat.ac. pos.videntur.Arg.contra.ĩ.eo.super eo Sol vt ibi.

f ᶜ *Duplici iuramento.* In iuramẽto illo duo, articuli continent: vt ĩ sequitur.

g ᶜ *Amicitia.* Testes enim iurare debẽt remoto odio,amore,cõmodo,amicitia. 4 q 3. si testes.§.item testiũ. & 11.q 3 quatuor. & 35.q.5 de parentela. ¹

h ᶜ *Credere ita esse.* hodie non videt locũ habere ex toto qđ hic di. q̃ nõ valet testimoniũ de auditu siue de credulitate,immo necesse habent dicere, q̃ viderint personas oẽs in sanguinitate, descẽdendo grad⁹ ab vtroq; latere:vel saltẽ aliquas psonas ĩ gradib. aliter non valet ĩ.eo.licet.& ita parũ valet testimoniũ de auditu.vnde adhuc debent addere quãtum ad hoc & ita credere a suis maiorib⁹ audiuisse,vt ibi dr̃.

I *Nsuper.* Diuiditur, quia ponit dictum quod postea determinat:ibi,*Dummodo.* Ab. Siculus.

CASVS. Prior & fratres sanctæ Trinitatis petiuerũt,vtrũ producere possint de fratrib. suis, in testimoniũ in causis ecclesiæ suæ:statuit Papa, q̃ liceat eis hoc facere, dummodo vnus aut duo instituã tur ad agendum, & respondendum: & tunc eorum testimoniũ, in causis in quib institu ti sunt,non dẽt admitti.No. q̃ clerici possũt ferre testimonium in causis ecclesiarum suarum.Item non potest quis in eadẽ causa esse procurator & testis.

i ᶜ *Ecclesiæ.* Et ita clerici possunt ferre testimonium in cã ecclesiæ suæ.14.q.2.super prudentia.& ĩ.eo cum nuncius. & c. ruis.& ĩ.de iureiur. & si Christus. ² in an.Ber.

k ᶜ *Vel duo.* Et sic patet,q̃ duo possunt cõstitui ꝓcuratores: hic tamen aget qui prius litem occupauit.ff.de procu. pluribus.& s̃.de procuratio.non iniuste vbi de hoc.

l ᶜ *Admitti*, quia nemo debet habere duplex officiũ in c.4. q 4.c j.& 2 & singula officia singulis personis sunt committẽda 89.dist.singula.& 16 q.j presbyteros.& ff. ad Trebel. ille a quo.§ tempestiuum.ff.de pac si plures.C.de assel l.nemo. Be.

E *X parte.* Hęc decre.reputatur difficilis,& est sm̃ Io.And. & dicit q̃ quidã glossatores eã trãsiuerũt quasi eius dubia non viderent,alij non glossauerunt in ea,vt Bonaguida, Aretinus.D.Ant.dicit q̃ nec ipse Io.And.intellectũ decre. penitus dilucidauit:quicquid sit, decre.hæc habet aliquos no. articulos.Io.An summat sic:Probatio exceptionis ꝓpositæ cõ testes,differri põt post publicationẽ attestationũ. Ego multũ miror de hac summatione Io.And.q̃ licet sit vera in se,in nullo summat litteram cum in summatio de contentis in text. nulla fiat mentio & ipse Ioã An.longe melius alijs solitus sit compendiose, & eleganter summare textus, adeo vt cõtes doctores eum sequentes,soleant cum summarijs transire.sed nemo põt esse Iob.vt non erret in dictis suis: vt ipsemet Ioã. And di it in proœmio nouellæ in 6 Do. Ant.sm̃ intellectum, qui mihi videtur verus,summat sic;Appellatio quo ad finem exceptionis

¹ Per qđ c. intelligit hic in nocen.de amicitia carnali, q̃ corruptionem inducat: charitatiua eñ nõ impedit, testẽ, *Ant.* Ho. ĩ hoc in Spe.eo. tit. j prin. Ioan. An.

ᶜ Ca 21. eod.tit in j. compil. & post cõcil. Later. sub Alex. 3. par. 4.c. 18.

Alias: Hereforden. epõ,& abbati Sudein.

† Post cõcil. Later. sub Alex. 3 par. 7 c. 22 23 eo. tit.in j. cõpila.

² Cõcor. tex. in l.si cui. & ibi Bar. ff qđ cu. vni. no.in l te statrix. §. j. ff. com. pia.

exceptionis,consequendæ,nõ iustificat solo exceptionis obiectu, vel ,pbationis oblatione:quo ad finem aũt deuoluendi sic. Hæc summatio vera est in se,& melius ,pbatur ex ijs quæ not.in c.interposita.j.de appe.cui melius cõgruit quam hic. nam nil attingit de materia huius tit. nec discutitur principaliter hic virt⁹ appellationis, sed exceptionis ɔ̃ testes ,ppositæ,iõ summo sic breuiter:Si exceptio legitima opposita ɔ̃ psonas testiũ non admittitur licite appellatur,hoc dicit secundum lecturam Io. And.quę hodie cõiter approbatur Diuiditur decreta.principaliter i duas partes. In prima ponitur querela. In secunda mandatum,ibi Mãdamus. Prima facit quinq;. Prima namq; cã m iustificat. Secũda ibi,Miles.ponit formã impetrati rescripti,vitia notanter exprimẽdo Tertia:ibi,*Tandem* ponit ,pcessum postea ex eo secutum. Quarta:ibi,*Nihilominus*.narrat sententiam.Quinta:ibi,Quam nunc ponit euentum post sententiam.Secunda principalis subdiuiditur in tres Primo instruit iudices si narrata per presbyterum sunt vera:Secundo si non sunt vera:ibi si vero.Tertio ponit clausulam cõsuetam contrà personas testium;ibi,testes. Abbas.

ꝙ cum ecclesiam de Clunodẽ. canonice fuisset adeptus,& eã triginta annis & amplius pacifice possedisset. Miles quidam H. nomine,tacito [a] ꝙ laicus esset, ad iudices litteras impetrauit: [b] ꝙ si dictus presbyter,filius esset illius,qui proximo [c] in eadem ecclesia ministraret, vel publice fornicariam haberet,ipsum a prædicta ecclesia amouerent. Tandem cũ miles per interpositã [d] personã,eũ coram præfatis iudicibus traxisset in cãm, quosdam laicos infames & notabiles, [e] ad testimonium dr̃ produxisse. Licet autem presbyter assereret illos non esse recipiendos,ꝓ eo ꝙ quidã eorum latrones & raptores manifesti essent: quidam vero in causa alia fuissent conuicti de periurio, [f] & se hoc diceret probaturum:nihilominus iudices testib.talib.receptis,eidem absenti post appellationem,pręscriptam abiudicauerunt ecclesiam.Quam nunc militis dapiferi filius detinet occupatam: & infra. Mandamus, quatenus si vobis constiterit, [g] ꝙ p̃dictus presbyter non fuerit legitime p testes [h] idoneos p̃scripta eccl̃ia spoliatus, corũdẽ iudiciũ cassata s̃nĩa ,;lr̃is ẽt cõfirmationis (,si quæ sunt super eadem ecclesia impetratæ) non obstantibus, ecclesiam illam presbytero restituatis eidem,

¹ Clemõ dem.

² Culmo de.

Cusmedo Vox, eã, deest in pluribus.

³ In omnibus antiquis legitur focariam, q̃ vocem agnoscunt hic Hostiensis,& alij veteres interp̃tes:focaria vero concubinæ dicuntur quasi foco adhærẽtes.l. 2. C. de donat. inter virum, & vxor.& vide l.15.ff. de fundo instruct⁹. vbi focaria vr̃ appellari, q̃ focum curat.

Quidam presbyter noĩe A. quandam ecclesiã canonice adeptus est,vt dicebat,& eam 30.an.& amplius possedit in pace.Tandẽ qdam miles tacito ꝙ esset laicus cõtra ipsum lr̃as impetrauit ad quosdã iudices,vt si ɔstaret, ꝙ dictus presbyter filius fuisset illius q ,pximo in eadẽ ecclesia ministrauit:vel ꝙ publice hẽret fornicariam,ipsum a p̃dicta eccl̃ia remouerent.coram qbus dictus presbyter per procuratorẽ militis tractus fuit in cãm;q quoidam testes infames & notabiles ad testimonium produxit:sacerdos asserebat illos nõ esse recipiendos,eo ꝙ quidam eorũ erant latrones & raptores manifesti, dicens se hoc probaturũ: Iudices nihilominus testibus talibus receptis,post appellationem à dicto presbytero interpositam,priuauerunt ipsum præscripta ecclesia, quã quidam dapifer filius ipsius militis detinet occupatam:quo facto presbyter conquestus fuit dño Papæ: vñ mandat qbusdam,quatenus si constiterit eisdem, ꝙ dictus presbyter non fuerit p testes idoneos dicta ecclesia spoliatus, cassata s̃nĩa p̃dictorum iudicum,non obstantibus ẽt lr̃is confirmationis si quæ super ecclesia impetratæ fuerunt,restituant ecclesia presbytero præfato,nec eum permittant exinde molestari: Si vero non sunt vera q̃ sacerdos narrauit,s.ꝙ iudices non ,pcesserunt taliter contra ipsum,cãm audiãt,& fine debito decidãt: & testes,quos ille A nominauerit ad testimonium producendos,moneant vt coram eis testimonium perhibeãt veritati. Nota ꝙ viles testes, notabiles & infames contra clericos nõ sunt recipiendi.Itẽ sententia lata post appellationẽ legitimã, cassanda est non obstante confirmatione Itẽ in fine est argumentum, ꝙ testes non sunt compellendi super criminibus obiectis in modum exceptionis contra testes.

Glo. seq. obijcit, & dupliciter soluit.

a *Tacito*. Ex eo qđ dicit,tacito,& c.vr̃ ꝙ lr̃æ istę nõ valebãt arg j.eo.decætero & s̃.de trãs.lactio.ex lr̃s.Sed ɔ̃triũ vr̃: qa de publica fornicatione agebat:quo casu licet laico vitare vel accusare tales clericos.32.dist p̃ter hoc.§.verũ.& c.nullus. Et sic dẽt admitti miles ad agendũ contra sacerdotẽ fornicariũ? qđ qdam cõcedunt.& iõ dicit,tacito,qa de facto sic accidit: qa & si dixisset se laicum:nihilominus lr̃as habuisset. Vel dicas ꝙ iõ dicit,tacito,qa de facto sic accidit:qa non intererat eius,qa non erat parochianus vel patronus illius ecclesiæ,& iõ tacita veritate impetrauit:vnde nõ valebant, si hoc ab initio fuisset oppositum,bene fuisset auditus.s̃.de rescri.sup litteris:& qa hanc exceptionem dilatoriam omisit,valuerũt litteræ per consensum illius p̃sbyteri: quare iudicio cœpto illã opponere non valebat.j.de re iudi.inter monasterium C.de excep.l.penu.& vlt.si eni interfuisset illius,puta si esset patronus vel parochianus bene admitteretur saltem ad denũciandum,licet ipsum accusare non posset.16. q.3.alijs ac nepotib.

⁴ Non sequitur, si licet vitare: ergo licet accusare. *Fin.* Tan.Goff. Innoc. & Host.

b *Impetrauit*. Supple sub hac forma, ꝙ si dictus &c.

c *Qui proximò*. Et ideo ecclesiam non potuit retinere sine dispensatione Apostolicæ sedis.sup.de fil.presby.præsentium & c.penul.& vlti.8.q.j.Apostolica.

d *Per interpositam personam*.scilicet per ,pcuratorẽ,& sic patet ꝙ ciuiliter agebat vt remoueretur solũmodo ab eccl̃a.j.d si.mo.cum essent.aliàs si criminaliter ageret, ñ admitteretur,etiam si per seipsum,nisi suam vel suorum iniuriã ꝓsequeretur.j. eo.decætero & 4 q.vlti omnibus. Sed nec tunc per ,pcuratorẽ: quia in criminali nõ interuenit ,pcurator.j.de acc.veniens & 2.q.6.si quando.& § præcedẽti.vbi de hoc, & melius 5.q. 3.in criminalib.causis.

Glo.seq reci per q. an exceptiones cõtra testes sint statim admittendæ vel reseruandæ. T enet ꝙ regulariter reseruandæ. Huic decretali, dupliciter respõdet ver.sed hoc non.& in fi.

prædictam

prædicta.

e *Infames & notabiles*. Huiusmodi exceptiones in tp̃s disputationis debent reseruari,nec expedit testes reprobari tali modo,donec constet an contra eum deposuerint, cũ possint reprobari testes post aperturas testium,protestatione p̃missa ante aperturam.j.eo.præsentium.& j.de exce.deniq;& j.de simo.licet Hely.& capi per tuas.Sed hoc nõ seruauit sacerdos iste,vnde valuit receptio testium.& lata s̃nĩa quousque testes fuerint reprobati,nõ obstante appellatione. Qñque tñ statim admittitur exceptio antequam deponat, si cãm criminalem habet cum ipso.in authen.de testi.§.si vero.coll.7.qñq; recipiuntur ante aperturam aliorum,ne prorogetur negotium. sup.de probationib.licet aliàs dẽt recipi statim. vt in tempus disputationis quæstio reseruetur.C.eo.authen.si testis odiosus.sed ex hoc quod hic appellauit,& admittitur appellatio, vr̃ ꝙ audiri debeat volens statim hoc probare:tamẽ qđ prius dixi,ordinarium est,licet de facto hic aliter contingat. Vel dicas ꝙ hæc exceptio fuit opposita post receptionem testiũ, vt annullaretur dictum eorum, sed non fuit admissa, vnde recte appellauit.

⁵ Hæc lectura est cõtra textum, vbi dicit illos nõ esse recipiẽdos, & vbi dicit,testib. talibus receptis,nisi dicas,ꝙ ibi rescriptio incipit esse factum: vt tũc videatur recipere, qñ ad dicta illorum ,pnũciat ad hoc s̃. tit. j. ex litteris. de renunc sup hoc. Ioan. Andr.

f *De periurio*. Vnde vlterius ad testimonium non dẽret admitti,si de hoc constaret 6.q.j.quicunq;.22.q.5.paruuli. & c. si quis conuictus & j.eod.testimonium.

Glo. seq signat contrarium, & soluit.

g *Si vobis constiterit*. Arg contra.j.de iureiur venientes.ibi reuocatur executio sententiæ antequam cognoscatur de appellatione,hic non.sed ibi fuit appellatum à diffinitiua sentẽtia,hic non fuit, & sic super certo articulo appellatum fuit hic,ibi simpliciter à sententia.

Gl.se. primo soluit obiectionẽ.Secundo obijcit & dupliciter soluit.

h *Testes idoneos*.Ad hanc probationem admittitur post sententiam,quia ante sententiam hoc facere voluit, & non fuit admissus,& etiam appellauit propter hoc.&c j.de sente. & re iu.cum I & A.Si vero non dixisset hoc ante sententiam, post sententiam non videtur audiendus j.de excep. denique. vbi de hoc,nisi de falso agere vellet, quod posset vsque ad 20 annos.j.de excep.cum venerabilis.& C de tal querela & sup.de proba licet. Præterea ex hoc vr̃ ꝙ appellans tenetur probare causam appellationis esse veram,sic j.de excep.olim Sed ɔtra videtur ꝙ sufficit illud probare,ꝙ appellans proposuit probabilem exceptionem coram iudice a quo appellauit, illam se offerens probaturum:& ꝙ non fuisset admissus,vt probatur. j.de appe.interposita ; tn & c dilecto.& c vt debitus & sup. de of deleg.cum causa.& hoc idem fecit sacerdos iste, q legitimam opposuit exceptionem, quam se obtulit probaturum Sol ilia contraria loquuntur in exceptionibus dilatorijs, per quas non eliditur principale propositum: vnde cũ iudex nollet admittere probationem super exceptione probabili, grauauit ipsum,& reddidit se suspectum, & ideo sufficit hoc solum probare coram iudice appellationis,qui procedet postea super principali:alioqn causa remitteretur ad priorem iudicẽ, vt dicit c vt debitus, sed hæc exceptio quasi peremptoria est,etsi nõ directe saltẽ p obliquũ,vt si vult releuare cãm suã,

⁶ Si enĩ peremptoria hẽretur ,pbata hoc ipso, ꝙ iudex illam non ad ,pbandũ illius recipit, de facili posset iudex in fauorẽ excipientis pronunciare ius app & facit, qđ no.sup in Spe. de appel § qualiter. vers. sunt quoque. Ioã. Andr.

Z necesse

necesse habet eam probare esse veram, alioqn staretur snię lata auctoritate illorū testiū, qa p̄sumit pro snia iudicis q̄diu non pbatur ɔ̄trium, qa per hoc apparet eum frustratorie appelasse. j. de re. iu. cū I. & A. & hoc idē pbare debat corā primis iudicib. ne sententiarent ɔ̄ ipsum si fuisset admissus. & sic ɔ̄ria se nō tāgūt, vn̄ nō sunt ɔ̄ria. Præterea licet pbet se cām pbabilē allegasse, ac eā se pbaturū obtulisse, nō tn̄ debet pp hoc snia reuocari, nisi pbet testes fuisse tales, vt ille allegabat: quia si cassaret eius snia, & postea non pbaret testes fuisse tales prout dicebat, & offerebat se pbaturū, iterū cōdemnaret, & sic rediret in pristinum statum, quare nō debet cassari snia, nisi pbet primo qd ān sententiam pbare tenebatur: si enī iudices isti non tulissent sniam, tunc sufficeret pbare q cām pbabilem allegauit, & qd ēt obtulit se pbaturū: quo facto postea probabit testes fuisse tales, si poterit. Bernard.

¶ *Glo. seq. not. ēt delegatum, &c. ponit duas opi.*

a ¶ *Molestari.* Ex hoc vr̄ q iudex delegatus non tantū debet mittere in possessionē, sed missum tueri. j. de simo. querelam. in fine. Dicit Lau. q hoc potest facere delegatus, vbi hoc exprimit in litteris: cum sententia lata functus sit officio suo. sup. de off. deleg. in litteris. qa hoc vr̄ spectare ad ordinariū ff. ne vis fiat ei qui in pos. mit. l. j. §. j. T. dicit q pōt hoc delegatus vsq; ad annum sup. de of. deleg. quærenti. sed ante sniam, quia semp durat iurisdictio, videtur q semper possit defendere eum in possessione quam assignauerit, cum scilicet fuerit contumax ante litis contestationem.

ipsumq; nō permittatis exinde molestari.[a] Si vero res[b] aliter se haberet, causam audiatis, & fine debito termineris. ¶ Testes autem si quos idē A. in suæ assertionis testimoniū inuocauerit, monere[c] curetis, vt coram vobis super his perhibeant testimonium veritati.

¶ Idem Exon. † & Vigo. epis

¶ *Index mittere debet examinatorē discretū ad testes recipiendos, q ad eum commode venire nō possunt.*

CAP. VIII

SI † qui testium valetudinarij[d] sunt, & senes, vel debilitate confecti, aut paupertate[e] depressi, ita q non possint ad vestram præsentiam adduci, ad ipsos recipiendos mittatis † personas idoneas & discretas.

¶ Alexander tertius Beluacen. episcopo.

¶ *Retractanda est sententia. si constat eam fuisse latam ad dictū corruptorum testium. h. d. secundum lecturam, quam tenet Panormitanus.*

† Aliās: Exonē. & Vigo. epis

† Ca. 24. eo. ti. in j. compi. Similis extat sentētia post conci. Lateran. sub Alexan. 3. part. 8. capit. 20.

† Adde, ad quos dēnt mitti examinatores, in l. ad egregias. & ibi Barto. ff. de iure iu. & in l. generaliter. C. eo.

¶ *Glo. seq. obuert. solnit dupliciter, sed primam approbat.*

b ¶ *Si vero res aliter.* i. si falsum suggessit. quia nō fuit priuatus ecclesia sua per tales testes, nec iudices processerunt cōtra illum. Sed vr̄ esse cōtra ius, qa s̄m hoc debuit remitti ad priores iudices, & cōdemnari in expensis. j. de appe. vt debitus. & c. cum in ecclesia. vnde dicas q fecit ei in hoc gratiam dn̄s Papa, quia non remisit illum ad priores indices. Si vis, expone aliter, id est non potuit probare testes tales fuisse, vt dicebat, per quos lata fuit sententia. sed quod sequitur, contrarium videtur, & ideo expone vt prius. Vel dic q si testes fuerint boni, saluum remaneat ei ius si aliter probare possit dictam sententiā fuisse iniustā.

c ¶ *Monere.* Arg. q in crimine non sunt cogendi testes, etiam in excipiendo.

¶ *I qui testium.* ... Iudex mittere dēt ad testes in casib. huius capituli, nec debent compelli venire ad iudicē. Nota hic casum specialem in quo iudex mandat testes recipi.

¶ *Glo. seq. circa testes impeditos præmittit tria, demum quærit, arg. negatiue, & soluit contrarium.*

d ¶ *Valetudinarij.* Ad istos impeditos tali infirmitate vel senectute, & egregias p̄sonas dēt mittere iudex. ff. de iureiu. ad egregias. vel ad iudicē loci, vt eos recipiat, & dicta eorū sigillata sibi remittat. in Auth. eo. §. & qm̄ sancimus. ver. multæ. col. 7. C. de fide instr. Auth. apud eloquentissimum. & ff. eo l. 3. §. item diuus. j. de fideiuss. constitutus. & isti possunt recipi lite nō contestata sup. vt lit. non contesta. qm̄. j. rū. & j. e. cū olim. Sed nunquid senes sunt cōpellēdi ferre testimonium inuiti? videtur q nō 4. q. 3. c. si testes §. item inuiti & ff. eo. tit. inuiti. & ff. de excusation. tutorū. l. 2. & ff. de iure immu. l. maiores. Dic q compelluntur secundum canones propter peccatum. 11. q. 3. quisquis. & j. de fals. c. j. & sup. de iudi. nouit. & opt. argu. ad hoc. ff. de vaca. mune. l. 2. § corporis debilitas. Ber.

¶ *Glo. seq. primo obiicit & sol. Secundo soluit aliud contrarium.*

e ¶ *Paupertate.* Sed quare remittit ad istos? qa licet sunt pauperes bñ pñt venire. Pōt dici q iō, qa tales sunt, q non decet eos venire ad iudicē, forsitan qa nobilis, & ita verecūdaī venire pp nimiā paupertatē, licet tn̄ iste paup. aliās honesta persona est: nec est suspectus pp suam paupertatē, & sic nō est ɔ̄. 2. q. j. in primis. versi. qa igit. & 4. q. 3. c. si testes. vers. itē testiū. cū ibi loqtur d̄ suspectis.

: Fugiendę sunt lectiones quę cōtra naturā suā, iura deducūt ad gr̄as. sed poterat dicere gl. hoc fuisse de iure ex virib. dilationis: vt dicit hic tex. Ioan. Ands.

CAP. IX

SIcut † nobis est intimatum quidam accepta pecunia, de parentela inter virum & vxorem exhibent iuramenta, per q̄ inter ipsos diuortij sententia pmulgatur, postea vero priuatim nullam inter eos consanguinitatis lineā asserentes, se corruptos dicūt testimonium perhibuisse falsitati. ¶ Super quo taliter respondemus, q si vir & vxor, aut alter eorum, ad secunda vota trāsiuit: testibus de periurio[f] & adulterio,[g] vno pluribusve quibus causam dederunt,[h] pœnitētia indicatur. † Si vero ad secunda vota idem vir & vxor non migrauerint,[i] diligenter inquirendi sunt coram quibus corruptio itercessit: & si tales exhibeantur, per quos possit prædictæ corruptionis veritas cōprobari, recepto eorum testimonio est snia reuocāda; nō. n. testimoniū pdictorū (cū piuri[k] sint) est i hoc casu aliquaten' admittēdū.

: Cum p ducēs eū procuret expensas: vt j. de re scri. statutū. §. pen. lib. 6. Io. Ands.

* Cap. 5. eo. ti. in j. compil.

SIcut nobis. Corrupti & piuri ad testimonium non dēnt admitti: ita cōiter summant Doctores: sed hæc summatio nil noui affert, cū totū corpus iuris d̄ hoc plenū sit, & maxime in c. testimoniū. j. eod. & 22. q. 5. paruuli. vbi pbat q semel piurius non dēt amplius ad iuramentū admittā nisi veniat in suū piudiciū, vt i. c. cū in ecclesia. de maio. & obe. Primo ponit ɔ̄sultatio. Secundo distinguens rñsio: ibi, Sup q̄. Et secūdum membrū distinctionis: ibi, Si vero. Casus. Quidam p pecunia falsum tulerūt testimonium in cā matrimoniali: pp illorū testimoniū snia diuortij lata fuit: Postea vero priuati accedunt ad iudicē asserētes nullā ɔ̄sanguinitatē esse inter eos, & dicūt se corruptos phibuisse testimoniū falsitati: q̄rit vtrū ad dictū istorū dēt snia reuocari? Rñdet q si vir aut vxor aut alter eorū ad scd̄a vota trāsiuit, pœnitētia debet imponi testibus de periurio & adulterio vno vel plurib. qbus cām dederunt: & diligenter inq̄rēdū est corā qbus talis corruptio intercessit: & si tales exhibeanī p quos veritas prædictæ corruptionis possit probari, recipiendū est eorū testimonium, & snia est reuocanda. Dictum vero pdictorū testium, & (cum periuri sunt) non est aliquatenus admittendū. Nota q periuro non est credendū. Itē primo dicto alicui' stādū est. Itē q occasionem damni dat, dānū dedisse videtur.

f ¶ *Periuris.* De periurio qd̄ statim fuit commissum, dēnt agere pœnitentiam 7. annorum. 6. q. j. quicunque.

¶ *Glo. seq. alius duo arg. & ad secundum signat contrariū, & soluit.*

g ¶ *Et adulterio.* arg. q si aliqd imputatur alicui, vel puniatur de aliquo, oīa quæ sequuntur ex illo, imputantur eidem. arg. sup. de constit. nam cōcupiscentiam. & aliquo prohibito omnia quæ sequuntur ex illo prohibentur item argu. q malum præcedens aggrauatur per consequens ex illo. argu. j. q. j. placuit 3. & 50. dist. si qua fœmina. & c. si quis voluntate. arg. contra 15. q. j. inebriauerunt. Solu. ibi primum non aggrauat per consequens ex illo, sed de vtroq; punitur.

¶ *Glo. seq. dicit in breuiar. quòd qui occasionem, &c. arg. a. pro. indutit 4. cano. 3. ll. & vnam decre. in contrariū duos can. & vnam l. & sol. vit distinguendo.*

h ¶ *Dederunt.* Arg. q qui occasionē damni dat, dānū dedisse vr̄, & iō tenet. ar. 86. dist. pasce. & 87. dist. si expositus ff. ad l. Corn. de sica. nihil interest. ff. de of. præsi. illicitas. §. sicuti & 1. q. 1. placuit. 3. ff. ad l. Aquil. l. qui occidit. §. pen. 50. dist. ij qui arborē. j. de iniu. c. vlt. in fi. ar. ɔ̄tra 23. q. 5. de occidēdis ff. de fur. verū 23. q. 4. Nabuchōdonosor. circa pri. Sol. Qui dat occasionē dāni, si dat opera rei licitæ, & adhibet diligentiā quā pōt, non tenet de ijs quæ inde sequuntur: vt in c. de occidendis. si nō adhibet, tenet. 50. dist. sæpe. & in l. qui occidit. §. pen. si dat operā illicitæ rei, semper imputatur ei qd̄ inde sequit. 50. dist. quantū dicit. & ff. ad leg. Aquil. item Mela inf. de vsuris. c. vlt.

i ¶ *Migrauerint.* Arg. q si isti vel alter eorū ad secunda vota transierint, q non possint separari, nec debent inquiri de corruptione tali: & hoc quidam concedunt. Sed hoc falsissimum est, & iō supple maxime qūcunq; legitime constiterit de falsitate separabuntur secunda coniugia, & priora restaurabūtur j. de re iud. lator. & c. consanguinei. & j. de fri. & malefi. laudabilem, & c. fraternitatis. & 31. q. 2. §. quia vero & c. seq.

K ¶ *Periuri.* Eis sūt credi non dēt tanquam periuris, quia ad testimonium

* Vide l. generaliter. C. de nō num. pecu. & l. eos. & ibi Bart. ff. de fal.

, De pœnis periuriorū vide Bald. in l. iurisiurādi. C. d̄ rebus. cred. & late p. Guidonē Papæ decisio. ...

, Cōcor. tex. in l. si quis ad se C. ad legē Iul. de vi publi.

, Hoc fateor: sed littera nō de falsitate sed corruptione loquit: vt dicit i tex. Sed qñ migrauerūt ad secunda vota cū maiori discusiōe recipientur testes: & difficilius retractabitur snia s̄m Inno. sed H. dicit, qñ nō migrauerūt impōnetur illis pœnitentia tm̄ de periurio. sed vtroque casu fiet ingsitio. Io. A.

testimonium vlterius admitti non dẽnt ĩ.eo.testimoniũ.16.q.j.quicunq; & 22.q.5.si qs conuictus.& ca. paruuli.& 2.q.7. nõ põt.in præsentia eñ creditur,vt iniungat eis pœnitentia. in iudicio eñ eis credi non debet ꝯtium in eundẽ casum. ĩ de probatio.per tuas & C.de non nu.pecu.l.generaliter. Ber.

Aliàs: Idem Archeren. archiepo: Aliàs: Ariten. archiepiscopo.

V*Eniens ad nos*. Primo ponit petitionem presbyteri. Secundo illi exaudit ibi Et nos. Abb. Siculus.

CASVS. Obiectũ fuit cuidam p̃sbytero L.nomine, q̃ in ecclesia de Ouẽ.canonice nõ fuisset ingressus, qa ꝓmisit vnicuiq; parochianorum suorum,remittere quinq; barillos vini,q pro beneficio dari consueuerant sacerdoti in ipsa ecclesia deseruienti:ad hoc ꝓbandũ duo fuerant testes inducti,q iurati deposuerunt p̃sbyterũ p̃dictũ talẽ fecisse ꝓmissionẽ quorũ alter cum p̃dicto p̃sbytero fecit dictam promissionem. iudex qui de causa cognoscebat, dictum presbyterũ absoluit, quo facto p̃sbyter ad dñm Papam accedens, p̃dicta oĩa ei exposuit cũ ipsa s̃nia: Papa rescribẽs eidem iudici confirmat s̃niam ipsius, ex eo, q̃ ille q eodẽ erat infectus crimine,ꝯ illũ testificari nõ potuit,& nulli de se confesso aduersus aliũ est credendum, & dictum vnius testis nõ sufficit ad cõdẽnationem alicuius.

Cap. 9. eod. tit. in j. compil.

Aliàs: iuris.

De hoc articulo vide late per Antonium Gomezium tom.3.varia resol. ca.12.& p Iuliũ Clarũ in practi. cri. §. f.q.21.

Idem.

Socius criminis, & muneris non testificatur etiam in crimine simoniæ, & vnius testimonium non sufficit ad condemnationem.

CAP. X.

VEniens ad nos L. presbyter sua relatione monstrauit,q̃ ei obiectum fuit, q̃ in ecclesia de Ouen canonicũ non habuisset ingressum: quia promisisset vnicuique parochianorum quinque barillos vini remittere, a qui sacerdoti ibi pro tẽpore seruienti,consueuerant pro beneficio dari. Verum cum duo apparuissent,qui iurati deposuerunt prædictum presbyterum talem fecisse promissionem, & cũ altero illorum b pactum illud factum fuisse, tu de presbytero prout ordo rationis exigit iudicasti. c Et nos tuam sententiam commendamus,eo q̃ ille qui eodem erat infectus crimine,inde contra eũ testificari non posset: nulliq; de se cõfesso, d aduersus alium in eodem crimine sit credẽdum, nec vnius testimonium e ad condemnationem sufficiat alicuius.

Not. q̃ nulli de se ꝯfesso, p alium est credendum. Item ad dictum vnius non est aliquis puniendus. Item idem est remittere,& dare, quia vtrumque simoniam inducit.

a *Remittere*. Qui debitum remittit,dare intelligit.1.q.3.talia.& ff.de calum.quinetiã.& ff de cõdi.causa data si mulier.

Glo.seq.ob[illegible] & soluit.secundo quærit.affirmatiue soluit ꝯtriũ.

b *Illorum*. Sed cum crimen simoniæ sit crimen exceptum, quare non admittitur quilibet ẽt particeps criminis s̃m qđ fit. 79.dis.si quis Papa 15.q 3.nemini ĩ.de confes.c j. Dicas q̃ tales personæ viles nullo modo sunt admittendæ in accusationem clericorum,aut in testimonium,nisi accusatus malæ famæ & opinionis antea extitisset:vt 2.q.j.in primis. ĩ fi. & ĩ. de simo p tuas. Præterea hic erat vnus testis idoneus, nunqd per eum & per famam posset condemnari de tali crimine? Vr q̃ sic: quia fama cum alijs probat.4 q 3.c.si testes.§.item sæpe sed non est verum, quia in crimine apertissimæ debent esse probationes. C.de proba l.vlt & 5.q.vlti.Epiphanium. qa vbi contra salutem hoĩs agit, strictius & cautius ꝓceditur. C. de app.addictos.secus in ciuili cã,in qua sufficit p̃sumptio vnius testis cum iuramento.arg.C.de re.cre.in bonæ fidei ĩ. de ꝓba.sicut consuetudo.pensatis negotijs cum circũstantijs p̃sonarũ & causæ.ĩ de iureiu.c.vl.in fi & ff.de legi. ruto.ltimos.

c *Iudicasti*. absoluendo illum.

Glo.seq.not.quid socius, & c signat contrarium & soluit.

d *Confesso*. Sic ergo patet,q socius criminis non admittitur ĩ testimonium in eodem crimine.4.q.3.si testes.§.item liberi. sic ĩ.de confes.cap j.vbi de hoc.& testis qui non solũ in eodem crimine fuit,sed si consimili morbo laboret,non est admittẽdus ĩ.eo.personas. fallit tñ:qa qñq; admittit socius:vt 6.q j §.verũ.vetñ.si qs.& 79.dis.si quis Papa.solui cõsueuit,q̃ socij criminis & muneris non admittuntur:vt hic.sed criminis tñ admittuntur in exceptis criminibus,vt ibi:sic & qñq; ad detegendam conspirationem,socij & iurati ad testimoniũ admittuntur. ĩ.de testi cogen.cap.vlt.

ABDITIO. Vñ versus: *Per testem sociũ sceleris simonia probatur. Muneris & sceleris socius testis reprobatur.* vide c j.eo.ti.li.6.

Glo.seq.fig at contrarium,& soluit.

e *Testimonium*. Sic patet q̃ vnius testimoniũ nõ valet.ĩ.eo. licet.& 4 q.3.c.si testes.§.item vnius.33 q.2.admonere.ff.de q̃stio.maritus.arg.ꝯ.8.q.3.talia.ff.de do.pleg. Theopompus.86. dist.tãta.& 24.dist.de Syracusanæ,& 95 dist.nobilissimus.Sol. sæpe adhibet fides vni extra iudiciũ. 22.q 4.innocẽs.dictũ vnius in iudicio p̃sumptionẽ iducit Lex illa, Theopõpus. intelligit cum testator voluit ei fidem adhiberi.

Idem abbati S.L.& priori san.C.

Aliàs: ita abbati sancti Benedicti & Priori S. Crucis.

Attestationes in vno iudicio receptæ fidẽ faciunt in eadẽ cã, & inter easdẽ personas corã alio iudice.

CAP. XI.

CAusam quæ: & infra. Discr.vestræ mãdamus quatenus susceptis attestationib. vtriusque partis, quæ ab alijs iudicibus f sunt receptæ, causam ipsam sine debito terminetis.

C*Ausam quæ.*

CASVS. Attestationes receptę corã primis iudicibus, dandæ sunt iudicib⁹ alijs qb. causa postmodũ committitur. Nota q̃ attestationes vnius iudicij ĩ alio iudicio locũ hñt

f *Iudicibus*. Sic ĩ. de proba c.vlt. sic attestationes & acta ĩ vno iudicio recepta, valẽt in alio.in Authẽ de testi. qm multæ.col.7.& attestationes coram arbitris receptæ valẽt corã alijs iudicibus.ĩ.eo.p̃sentata. & C. de test.l. vlt.& C.de arbi.l. pen in fi. Iudex ad quẽ cã defertur,debet habere acta oĩa prioris iudicis.ĩ.ti.proxi. qm.& c. vlt. Et si testes apud primum iudicẽ non sunt publicati, adhuc alij possunt induci.ĩ.eod. cum causam.

Ca. 10. eo.ti. in j. compilat. Et de hac materia vide Alexãdrũ consil.58. li. 2 Iasonẽ & alios ĩ l.is apud quẽ.C.de edendo.

Idem Cantuarien.archiepiscopo,& Vigor.episcopo.

Clerici non sunt à ferendo testimonio in causa ecclesiæ suæ sine rationabili causa repellendi.

CAP. XII.

CVm nuncius: & infra. Non lateat prudẽtiam vestram,q̃ clerici non sunt à ferendo testimonio super negotio ecclesiæ suæ (nisi alia rationabilis cã impediat) repellendi. g

Ca. 11. eo. tit. in 1.compil. & post cõcil part.8. cap.3.

C*Vm nuncius.*

CASVS. Clerici non debent repelli à ferendo testimonio in cã ecclesiæ suæ, eo q̃ clerici sunt: nisi aliud impediat. Not q̃ illi q sunt de vniuersitate,possunt ferre testimoniũ in cã ecclesię.

Glo.seq.alleg.tres contra & tria iura in contrarium soluit. Secundo quærit,alleg 3.ad negatiuam.& alia 3.ad affirmatiuam; ponit opinionem, vltimam soluit & pro contraria solutione ibi remittit.

g *Repellendi*. Immo sunt admittend.14.q.2.sup prudẽtia. & ĩ.eo insup.vbi de hoc.& Insti. de re.di §. vniuersitatis. & §.nullius aũt.ff.de re.di.§.l.in tãtum § j arg.contra Insti. de testa.§.licet.& C de testi.oĩbus.& 4.q.3 ca. si testes.§.nullus. qa causa ecclesiæ satis vr̃ sua. Sol.in causa ecclesiæ vel vniuersitatis qui dicit testimonium,pro nullo de vniuersitate hoc facit,ergo nec ꝓ se.arg.12.q.2.qui manumittitur. Sed pone. q̃ aduersarius petat clericos in testimonium de ecclesia,ꝓ se induci contra ipsam ecclesiam,nunqd dẽt compelli? Vr̃ q̃ non. sup.de postu c.ulti.in fi..& filius contra patrem non compellitur,qa non compellitur ꝯ alios inferiores sibi coniunctos. 4.q.3.§.itẽ lege Iulia 2. Sed iste est filius ecclesiæ q ipsum dño sociauit.ĩ.de pœ. p̃sbyteri.ergo nõ ꝯpellit ferre testimonium ꝯ ipsam. Itẽ nemo dẽt petere ab aduersario suo instra propria de ꝓba.c.j.& C.de testi.nimis.& 4 q.3.§ q intendit. Sed ꝯ vr̃ q̃ possit,qa ecclesia põt ipsum inducere pro se,ergo tenetur illum recipere ꝯ se.4.q 3.c si testes.§ si quis testib.19. dist.si Romanorum & actoris & rei æqua dẽt esse ꝯditio. su. de mut.pe.c 2.& testis pro vtraq; parte dẽt ferre testimoniũ. 14 q.5.non sane. & nihil dẽt licere actori qđ reo nõ liceat.ff. de reg.iur.non dẽt. Quidam dicunt q̃ non dẽt ꝯpelli clericus ferre testimonium ꝯ ecclesiam suam: tñ si ecclesia ipsum inducit pro se,tunc tenetur & compellitur dicere pro aduersario.ff de eden l j.§.edenda & sic intelligitur qđ dĩ testis pro vtraq; parte dẽt ferre testimonium. Alij dicunt q̃ verius vr̃.q̃ bene debeat compelli ad hoc,non obstantib. ꝯtrijs signatis,qa non tangunt hunc casum, quia causa ecclesiæ non est ꝓpria clerici.& tacere veritatem,peccatum est.11.q.3.quisquis.nec ob arg.ĩ.eo.veniens.in fi.vbi de hoc.

Idem Cantuarien. archiepo.

Crimen nũc probatũ repellit testẽ aliàs de illo crimine non damnatũ.

CAP. XIII.

SVper eo quod quæsiuisti, vtrum testes sint reprobandi

Ca. 12. eod.tit.in j.cõpil. & post concil. Later. sub Alex. 3. par.1.c. 4.

De carnali est ꝓhibitio & edictũ de testib. ꝓhibitoriis ĩ. eod l.j. Ioã. And.

S*Vper eo*. Cõis diuisio Secunda: ibi, *Respondemus*. Abbas.

CASVS. Testes recepti sunt in aliqua cã criminali siue ciuili: opponuntur eis crimina,vt à testimonio repellant; quæritur qđ iuris sit? Respondet, q̃ si de criminibus illis antea

 non sunt

non sunt conuicti uel confessi, si modo inde cōuincant̄, nō sunt in testimonium admittendi. quod dī hic, intellige, ꝑut tradit. ĩ. eo. testimoniū. No. ꝙ obtentu criminis repellit̄ testis à testimonio ēt in criminali: qd̄ verū ē si i crimine ꝑseueret.

¶ *Glo. seq. signat contrarium, & soluit.*

a ◦ *Confessi.* si ante accusationem institutā ꝯ eos conuicti vel confessi fuerunt, si adhuc in crimine ꝑseuerent repelluntur. ĩ. eo. testimonium. vbi hæc materia plenius expedit. ꝯtrium signatur. 4. q. 3. §. item lege Iulia j. & ff. de ijs q no infa athletas. § calumniator. ſm leges dānat' tñ repellitur à testimonio: sed ſm canones repellitur, siue iam condēnatus sit, siue ei ꝓbari possit & probetur.

D*E cætero*, Primo ponit regulam, à qua secundo excipit ibi, *Nisi*. exceptionem determinat: ibi, *Nec tunc*. Abbas.

CASVS. Quærebatur, vtrum laici recipiēdi sint i accusationē vel testimoniū ꝯ clericos. Rńdet ꝙ ſm canones nō sunt aliquaten' admittendi, nisi suā vel suorum iniuriam ꝓsequantur, & tunc ad testimoniū nō sunt admittendi, sed ad actionem possunt admitti. Not. ꝙ nullus repellit̄ à ꝓsecutione iniuriæ suæ, vel suorum etiam ꝯ clericum, nisi esset excommunicatus.

b ◦ *Canonum.* quos habes. 2. q. 7. c. j. 2. & 3. & 6. q. j. beatus & 21. q. j. c. 2. & ĩ. de accus. cum P. Manconellā.

Glo. seq. addit alium casum, & remittit.

c ◦ *Suam.* & in exceptis criminib. vbi admittunt̄ laici ꝯ clericos & uiles qñq;. ĩ. de simo. tanta. Quando & qualiter laici admittantur in accusationem vel testificationem clericorum, ĩ. de accu. cū P.

di in cā criminali vel ciuili, quibus ab aduersa parte crimina opponuntur: Rńdemus, ꝙ si etiam ante non sunt conuicti vel confessi [a] de criminibus illis, dummodo inde conuincātur, in testimonium non debent admitti.

¶ Idem Salernitano archiepō.

¶ *Laicus in criminali non testificat̄ contra clericum, accusat tamen pro sua vel suorum iniuria.*

CAP. XIIII.

DE [†] cætero laicos in accusationem vel testimonium cōtra clericū, in criminali causa non esse aliquatenus admittendos, censura sacrorū canonū [b] manifesti' edocet: Nisi forte suā [c] vel suorum iniuriam prosequātur. Nec tunc etiam ad testimonium, sed ad accusationem possunt admitti.

¶ Idem eidem.

¶ *In causis ecclesiasticis et ciuilibus possunt fieri tres productiões testiū, quarta aūt non admittitur absque solemnitate legali. Et super dictis testiū post ipsorum publicationem potest publice disputari. h. d. secundum lecturam communem, & verbis textus congruentem.*

CAP. XV.

IN [†] causis ecclesiasticis vel ciuilibus vltra tertiā productionē, [d] nō dēnt testes ꝑduci, nisi adhibita quadā solēnitate, q̄ in legib. inuenitur expressa. Et super dictis testium cū fuerint publicata, publice potest disputari.

◦ *N causis.* Duo sunt dicta: secundum: ibi, *Et super.* Abbas.

In causis ecclesiasticis non dēnt testes produci vltra tertiam productionem nisi adhibita solēnitate legali, vt traditur. ĩ. eo. vltra No. ꝙ quarta productio non debet dari. nisi cum iuris solemnitate.

¶ *Glo. seq. ponit 2. lect. circa productionem de qua hic loquitur. & primam approbat.*

d ◦ *Productionem.* i. dilationem, quia in vna dilatione plures posset producere testes, quolibet die dilationis posset producere, hodie vnum, cras alium, & sic vsq; ad vltimā diē dilationis Finita prima dilatione iusta cā allegata, iudex secūdā dilationē dabit, & iterū tertiā: quartā nō dabit nisi ▪ iuris solēnitate prout traditur. ĩ. eo. vltra tertiam & in auth. eo. tit. §. qa vero. coll. 7 versi. si vero. Et hoc intellige anteq̄ renunciauerit productioni testium, qa non posset postea audiri. ĩ. eo. de test. in fine. nec danda est semper quarta productio, si iudex viderit eam denegandam, vt effrænatam multitudinem testium compescat. ĩ. eo. significauerunt. Imo ex eadem causa posset denegare tertiam & secundam, dummodo in prima dilatione sufficientes testes produxerit. ĩ. eod. de testibus. Et nisi quarta productio, id est, dilatio detur cessante causa prędicta, scilicet effrenata multitudine: appellatio propter hoc emissa tenet, vt in di. decre. significauerunt. Vel dic quod tertia productio fieri debet sub vna dilatione: tamen vt prius dixi, seruatur de facto, & ita consuetudo interpretatur primam expositionem, quæ est optima legum interpres. sup. de consue. cum dilectus. & hoc notat dominus Azo, secundum l. B. C. eo. tit. l. vlt. Ber.

[†] Ca. 14. eo ti. in j. compi. & post cōci. Lateran.[*] par. 8. c. 8. Iam decisio. huius capitis locum etiā habere in clerico primæ tōsuræ tenet Dominicus in c. sacerdotes. j. q. 7.

[†] Ca. 15. eo ti. in j. compi. & post cōci. Later. sub Alex. 3. ca. 9. part. 6. Et de materia hui' decretalis vide late p legistas in auth. q semel. C. de proba. adde Lapum allegatione, 82. & de intellectu Hostiēsē in sum ti. de dilati. §. & qb.

¶ Idem præposito, & canonicis Embruden. [†] ecclesiæ.

¶ *Si quis probat actum gestū post appellationē, & aduersarius probat ꝙ ante, præfertur prima probatio: & actus iudicatur non tenere, si secundus probet quod ante omnem appellationem.*

CAP. XVI.

CVm [†] tu fili præposite cū quibusdam canonicis tuis & archiep̄s vester essetis in nr̄a ꝑsentiæ constituti: & infra. [e] Cū constet testes vestros iurasse, ꝙ post appellationē, excōicationis sn̄iā tulerit: & archiepi testes similiter iurasse, ꝙ ante appellationem: Nos dicta testiū benigne [e] interpretari volentes, ne periurij reatu notentur: quia vtrumque esse potuit, & ꝙ post primam appellationē, & ante secundam, sententia lata fuerit, eandem sn̄iam decernimus non tenere.

◦ *Vm tu fili.* Si fieri potest concordanda sunt dicta testiū, quæ videntur contraria. Primo decise narrat factum. Secundo diffinit: ibi, *Cum constet.* Abbas.

CASVS. Quidā præposit' & canonici sui ex vna parte, & archiep̄us ipsorum ex altera, super quadam sn̄ia excōicationis causam habebant adinuicem: ex vtraq; parte testes producti fuerunt, tandem causa delata est ad dn̄m Papam: vnde ipse testibus examinatis dicit, ꝙ testes capituli iurati dixerūt, ꝙ sententia excōicatiōis lata fuit post appellationem, & testes archiepi similiter iurati dixerūt, ꝙ sn̄ia lata fuit ante appellationē: Papa vero dicta testiū volens interpretari benigne, ne de periurij reatu notentur, decreuit sn̄iam illam non tenere: quia vtrumq; esse potuit, scilicet ꝙ & ante sn̄iam fuit appellatum, & super illa deponunt testes capituli & post eandem iterū fuit appellatum, & super illa deponūt testes archiepiscopi, & sic diuersum tp̄s impedit ꝯ dictionem testiū. Nota ꝙ in benigniorem partem semper facienda est interpretatio. Itē testes semper debēt (si possunt) concordari propter periurium.

¶ *Glo. seq. not. testes concordandos, & c. Secundo arg. duo. tertio obijcit & soluit.*

e ◦ *Benigne.* Not. ꝙ testes, si potest fieri, ad concordiā sunt reducendi, ne piurij reatu notent̄: & si non ad lr̄am, saltē quo ad spiritualē intellectū. 11 q. 3. antecessor. & c. ꝙ ꝑdecessor. & 8. q. 1. in scripturis sic & Euangelistæ reducuntur ad concordiā de pœn. dist. 1. periculose. 32. q. 7. ꝙ autem. & omnia testimonia sequenda sunt si potest fieri. 4. q. 3. si testes item est hic ar. ꝙ dubia probatio non prodest ei qui eam inducit. sic sup. de proba. in præsentia. Item arg. ꝙ in dubijs pro reo iudicari cōsueuit. inf. de fid instr. inter dilectos. in fin. & sup. de proba ex litteris. ff. de reg. iur. semper in dubijs. Sed vr̄ ꝙ in tali dubio potius debuit Papa interpretari ꝙ essent excōicati: quia hoc esset securius propter periculum animæ: nam excommunicatio est medicinalis 2. q. 1. multi. & ideo traditur quis satanæ, vt spiritus eius saluus fiat in die domini. 11. q. 3. audi deniq;. & ad cautelam saltem absoluatur, alias debuisset saltem mandasse illos absolui. inf. de appe. ad præsentiam. & inf. de sentē. excom. per tuas. Sed hoc dictum fuit propter testes, ne de periurio notarentur saltem de facto: quia licet testimoniū reprobetur, testes tñ inter infames quasi ex falso testimonio non hn̄t. sup. de ord. cog. cum dilectus. & ē. de ijs qui no. infa Lucius. sed tñ re ipsa & opinione hoium non fugiunt infamiæ notam. ff. de obse. a lib. & libertis pa præstan. l. 2. & ĩ. eod. testimonium. & sic prouidet tam in testib. quā in canonicis, cum ipsi potuerunt postea ad cautelā facere se absolui, [†] ſm inf. de appe. ad præsentiam. Et quia potuit esse ꝙ pluries fuerit appellatum: vt sequitur. & hæc sn̄ia fuit potior & benignior.

¶ Idem episcopo Placen.

¶ *In causa appellationis sup nouis capitulis tantum testes noui & ueteres producuntur, iuramento secundum morem prius recepto.*

CAP. XVII.

FRaternitatis [†] tuæ litteris nos consulere voluisti, vtrū recipiendi sint noui testes super

F◦ *Raternitatis.* In prima parte ponitur consultatio. In secūda responsio: ibi, *Duximus.* Consultatio est bimembris. Et secundum membrum: ibi, *Et an.* Abbas.

CASVS. Sn̄ia lata est in aliqua cā: in qua renunciatum fuit testibus

[†] Est breuidens.

[†] Embrudin.

[†] Post cōcil. Later. sub Alc. 3. par. 8. c. 10. & c. 16. e. tit. in j. cōpil.

Et de intellectu vide notata p Ant. But. in c. in nr̄a. ĩ. eod adde Imolā in clemen. j. de appell. & Baldū in l. itē vā dendū. ff. de petit. hæredit.

Testes discordes sūt ad cōcordiā reducendi.

[†] Post cō cil. Later. c. 121. par. 8. & c. 17. eo. ti. in j. compi.

Et de materia uide Angelum in l. p hāc C. de tēp. ap. & Anto. de Bu. in castellationes. ĩ. de dsp. impub & in ca at si clerici. su. de iu. vbi hunc textū limitat.

Et forte hoc mādauit Papa licet hoc nō dicatur ſm Tac. Vin. & Phi. lo Ande.

testibus vtrinq; & conclusum in cã: appellatũ fuit ab illa snia quærit vtrũ in cã appellationis nouis, testes possunt recipi sup qõne iudicata; & vtrum testib. in prima cã receptis, liceat aliquid de nouo proponere sup ipsa qõne? Rñdet Papa, q si in causa appellationis noua capitula oriuntur, sup quib. partes voluerint testes inducere, vel p iã receptos aliquid probare, bene sunt recipiendi solum modo sup nouis capituli: receptis primo iuramentis sm formam nouorũ testium. Not. q post aperturam testiũ siue in causa principali, siue in causa appellationis, non sunt recipiendi testes super eodem capitulo super quo testes publicati sunt: sed super nouo bene recipiuntur.

quæstione iudicata, in qua testibus renunciatum ᵃ cõstet vtrinque. Et an testib. in prima cã receptis, p p cãm appellationis liceat sup qõnib. iudicatis aliqd noui proponere: & infra. Duximus tibi respondendum, q in appellationis causa, si noua contingerit emergere capitula, sup quibus aliqua partium voluerit nouos testes inducere, vel per iã receptos ᵇ aliquid comprobare, eos credimus posse recipi super nouis ᶜ dumtaxat capitulis: receptis prius ab ipsis, secundum formam recipiendorum testium iuramentis. ᵈ

Idem Exonen. episcopo.

Qui iurauit testimonium dicere, testificari compellitur, si testificationes publicatæ non sunt.

CAP. XVIII.

INtimauit R. presbyter, q G. clericus capellanum eius & alios quamplures de testibus suis iuramento constrinxit, q testimonium, consilium, & auxilium contra ipsum non præberent eidem: Ideoq; iniungimus vt si testimonium eorũ ᵉ publicatum non est: nec est abrenũciatum testibus: eos qui sunt iuramento ᶠ adstricti, & alios (si necesse fuerit) idoneos, in testimonium recipere nõ postponas.

Idem abbati & fratribus de Martura.

Publicatio vel renunciatio testiũ in certis capitulis, non præiudicat volenti testes producere in alijs. hoc dicit quo ad titulum.

CAP. XIX.

CAusam quæ vertitur inter vos, & plebanum & clericos sanctæ Mariæ de Martu. cõmisimus iudicibus terminandã: cumque vtraque pars in eorum esset præsentia cõstitura, & testes essent hincinde recepti, & eis ab vtraque parte renunciatum, & attestationes etiã publicatæ, quoddam priuilegium nuper à nobis impetratum in medium protulistis: & infra.

a *Renunciatum.* Maxime quia si non esset renunciatum expresse ex quo publicatæ fuerunt attestationes, nõ possunt postea alij testes super eisdem capitulis induci. j. eod. de test. c. intimauit.

Glo. seq. signat contrarium, & soluit.

b *Receptos.* Et sic patet, q idem testis pluries potest recipi cotra aliquem. Sed c videtur 4. q. 3. c. placuit. §. item in criminali. ff. eo. produci. Contraria loquũtur in criminali: & ibi qui semel tulerit testimonium cõtra aliquẽ, præsumitur inimicus eius si iterũ velit contra ipsum testificari. j. de accusat. meminimus.

Glo. seq. signat contrarium de duabus legibus in concor. alle. auth. & ponit responsionem Legistarum ad illam, quam responsionem reprobat, & legibus prædictis respondet.

c *Nouis.* pendentib. ex veteribus, & quæ ex illis orianẽ. j. de fid. instr. cum Ioannes. & C. de temp. ap. per hanc. & in principali causa apertis attestationibus sup nouo capitulo orienti ex primis recipiuntur testes. j. eod. series & c. ex tenore. Sed contrarium videntur dicere leges: q a ẽt sup eisdem capitulis in cã appellationis noui testes recipi possunt. C. de app eos §. j. & 2. C. de temp. ap. p hãc. & sic ẽt obseruat in iudicio seculari. Sed authen. dicit cõtrarium, & concordat huic c. q postq̃ aliqs dicit testificata, nõ põt vlterius testes pducere sup his, super quibus introducti sunt in auth. eo. §. quia vero. coll. 7. sed dñi legum satis friuolã adhibent solutionem: Intelligũt enĩ auth. in eadem causa ante sniam diffinitiuã, & leges istas in cã appellationis: sed rõ prohibitionis remanet in eadẽ cã appellationis, quæ fuit in principali. s. periculum subornationis: & ideo quia cã remanet eadem vtrobiq;, eadẽ dẽt esse phibitio vtrobiq; & vbi est eadem rõ, idem iudicium habendum est sup. de transla. inter corporalia. ff. ad legem Aquil. illud. & alibi, quotiens vitium ex vna radice nascit, cõsequens est vt eadem lege tollatur. C de nup. si libertam. Vnde dicendum est, q apertis attestatiõib. vlterius non recipiantur sup eisdem articulis alij testes: & leges pdictæ recte possunt intelligi, vt habeant locum super nouis articulis pendentibus ex prioribus, & sic concordabunt iuri canonico. & auth. prædic. §. quia vero. in quo non distinguitur vtrum in causa principali, vel in causa appellationis

Glo. seq. recitetur per quæstionem, scilicet qua sit forma iuramenti testis, de quo finis hic loquitur, & quæ capitula contineat.

d *Iuramentis.* Aliter enĩ non admitterentur nisi à partib. remissum fuerit. j. eo. tuis. Forma vero sm quã iurare dẽnt, talis est. Iurabunt enĩ q dicent totam veritatem iudici, vel cui cõmiserit, quã nouerint de re illa sup qua iurãt. 3. q. 9. hortamur. ² & in auth. eo. tit. §. j. Item q nullã interserãt falsitatẽ 2. q. 4. nullã. & 3. q. 9. pura. itẽ q p vtraq; parte dicent veritatẽ q sciunt. 14. q. 5. non sane. Item q dicent oẽm ueritatem, siue interrogati siue nõ, arg. j. de ac. cũ dilectus j itẽ q non pretio nec amore, nec timore u el odio, seu p alio cõmõ testimoniũ dicent. j. eo. quotiens. j. eo licet 2. §. testes Tanc.

Margin notes: Post cõcil. Later. par. 8. c. 13. & c. 18. eo. tit. in j. cõpila. Et de materia vide Oldradũ consi. 127. & 160. & consil. 90. & 97.

Vox, pbiter, deest, in antiquis.

Aliàs. V.

Datur, & alia solutio, q contraria loquãtur super eodem capitulo: ista super diuersis sm Host. Ioã. Andr.

a vbi patet q iurare dẽt testis euangelijs: an vero psumat testigisse, vide qd satis scripsi in §. seqtur. j. alle. sup ver. & no. Ioã. And.

INtimauit. In prima parte ponitur conquestio. In secunda prouisio: ibi, Ideoq; &c. Abb. Siculus.

Quidã R. noĩe habebat cãm cũ V clerico: Idẽ quendam suum capellanum, & alios quamplures iuramento adstrinxit, q c ipsum V. p dicto R. nõ ferrẽt testimonium nec consiliũ vel auxilium pberent eidem: Vnde cquestus fuit dño Papæ: mãdat Papa, q si testimoniũ aliorũ testiũ pductorũ non est publicatũ, nec abrenũciatũ testibus, iudex recipere nõ postponat illos q sunt iuramento adstricti, & alios si necesse fuerit i testimonium. No. q iuramentum illicitũ nõ repellit à testimonio. Item attestationib. publicatis sup eodẽ capitulo, nõ sunt alij testes recipiendi. Item postq̃ renunciatum est pductioni testiũ, non sunt vlterius admittendi.

e *Eorum* scilicet testium, qui iam erant inducti & recepti. nã si dicta illorum publicata fuissent, nec isti, nec alij reciperentur vlterius: vt sup. c. proximo dictum est.

Glo. seq. ponit duplicẽ lecturam. Prima quòd isti iurati deponant. Secunda quòd super substracti ne, & primam approbat.

f *Iuramento.* Eo enĩ ipso q voluit subtrahere copiam probationis aduersario suo, psumitur iniquã causam fouere: & experiri debet in se iudicis auctoritatẽ elusam. 1. q. 7. c. infames. ver. si qs aũt. & j. tit. proxi. peruenit. Ideoq; non obstãte iuramento tali, quod inique fuit extortũ, iurabunt dicere veritatem super negotio principali, cum illud iuramentũ illicitum fuerit. & sine peccato seruari non posset, ¹ cum celare veritatem sit peccatum mortale. 11. q 3. quisqs. j. de cri. fal. c. j. & denunciandi sunt illo iuramento non teneri. j. eo. constitutus. & est expressum j. de ac. olim. Temerarium enĩ iuramẽtum non repellit a promotione. j. de iureiur. sicut j ergo nec à testimonio, vt hic dicit. Aliter tñ alij intelligunt, q isti non debent iurare super principali, sed solummodo ad detegendum tantæ caliditatis commentum. j. tit. proxi. puenit j. sed illud ibi exponitur. Credo ei standum quod primo dixi.

CAusam quæ. Cõis diuisio. Secunda: ibi, *Iudicibus.* Ab. Sicu.

Inter monachos de Martu ex vna parte, & plebanum, & clericos eiusdem loci ex altera qõ vertebatur, quæ fuit commissa quibusdam iudicib. coram quibus testes fuerunt hinc & inde recepti, & renunciatum productioni testiũ & attestationes etiam publicatæ. Tandem monachi quoddã priuilegium impetratum lite pendente produxerunt in medium, per quod iuri alterius partis generari præiudicium videbatur: Iudices super hoc dubitantes cõsuluerunt dñm Papam super hoc, scribit Papa ipsis monachis dicens, q ipse mãdauit iudicibus vt recipiant testes idoneos, qui producti fuerunt sup alijs capitulis, si quã fuerunt, & alia ab his super qb. testes recepti fuerunt, & eorũ attestationes publicatæ, nõ obstantibus aliquibus capitulis nouiter impetratis per nuncios monachorum quæ contineãtur in priuilegio vel alijs lris sibi cõcessis postq̃ cã ipsa eisdem iudicib. cõmissa fuit, quæ videãtur pstare impedimentum alteri parti, & cãm ipsam cõcordia vel iustitia mediante decidant. In hac mandat monachis, q priuilegium illud per nuncium suum ad præsentiam suã trãsmittant: qa Florentinus eps significauit dño Papæ, q qdã capitula c ronem erant ibi conclusa. Not. q attestationib. publicatis non sunt vlterius testes alij recipiendi sup eisdem capitulis, vel ẽt renunciatum. Item lite pendente priuilegiũ in piudicium alterius partis impetratũ nullam de lite faciẽs mẽtionẽ, non valet, & eo nõ obstante iudices pcedere debent.

Glo. seq. ponit duas lecturas, & secundum approbat.

Margin notes: Illorũ. — Martu. — Post cõcil. Later. sub Alex. 3. par. 8. c. 15. & c. 19. eod. tit. in j. compil. — De hoc uide Spe. eod. tit. §. penu. uer. qd si qs. sed melius p B. Thomam. 2. 2. q. 70. ar. j. ad sm ar. adde quæ dixi. lib. 2. commẽt. i Directo. Inq̃sitor. Sho. 15. §. ultimo.

a *Aliis capitulis.* nouis.s.pendentibus tñ ex antiquis.& est argu ꝙ pariter in cã consultationis sicut in cã appellationis, possunt testes induci super nouis capitulis, quamuis attestationes sint publicatę.Vel intellige sup capitulis antiqs,sup q bus nondũ fuerant aliq testes recepti: & hoc verius videtur. Cum em̃ plura capitula siue negotia penit⁹ diuersa committunt, bene possunt testes recipi & publicari super vno,& non super alio, postea possunt recipi sup alio. & possunt ẽt tractari diuersis tpib. ff de arb.quod tamen. ꝑ uno responso.

¶ Iudicibus ipsis mandauimus, vt super alijs capitulis, a si qua alia fuerint ab his super quibus testes recepti sunt,& eorum attestationes publicatę, testes (si qui idonei producti fuerint) recipiãt &(nullis capitulis nouiter b à nobis per vestros nuncios impetratis, quę contineantur † in priuilegio vestro,vel in alijs literis,quas vobis indulsimus,post quam causam ipsam eisdem cõmisimus, c prædictæ plebi in hac causa impedimentum præstantibus)concordia, vel iustitia mediante decidant. ¶ Quia vero Florentinus eps intimauit q̃dam capitula eidem priuilegio esse inserta, q̃ obuia rõni d videntur,illud ad nostrã præsentiã cũ vestro nuncio transmittatis.

¶ Idem Nouicen. † episcopo.

¶ *A testimonio repellitur simili morbo laborans.*

CAP. XX.

PErsonas †ecclesiarum: & infra. ¶ Verum si coram te,vel alio quolibet negotia vẽtilentur:nolumus vt aliqui morbo consimili e laborantes, si certum sit,aut legitime sup hoc possint conuinci : si ab alterutra parte testes adducti fuerint,in testimonium admittantur.

¶ Idem in concilio Lateran.

¶ *Christianus cõtra Iudæum in testem admittitur.*

b *Nouiter.* Nota, ꝙ lite pendente priuilegiũ seu indulgẽtia impetrata † sup re litigiosa in pręiudiciũ alterius partis nõ valet: vt hic patet, & ĩ.vt lit. pen.c.vlt.vbi de hoc.& in Auth. in me. lit. sa. ius.non fieri § si vero. coll.8. & infra priuile. dudum.

c *Commisimus.* Arg. ꝙ postq̃ cã cõmissa est iudicibus,res præsumitur esse litigiosa, ita vt indulgẽtia siue priuilegiũ super ea impetratum non valeat. ff. de excu.tuto.tutor petitus in principio.

¶ *Glo seq.abijcit,& soluit.*

d *Rationi.* Sed quare dicit obuia rationi, cũ priuilegia indulgeant contra ius cõe.3 disti. priuilegia.& 7 q.j.petisti.& 25.q.2.non statt. & c.non-exemplo. 16. q j.hinc est. & 100.dis. cõtra morem. & C.de legi.l.3.in fi.ff.ad nunci l.j.C.de thesau.l.vnica.lib. 10. vnde sic debet exponi; obuia rõni i consuetudini, & rationabili cursui priuilegiorũ obuiare videbitur,quod esse nõ dẽt:nec valẽt priuilegia,q̃ nimiũ lædunt.ar.ĩ.de deci.suggestũ.& ĩ.de ver.sig. qd p nouale.& ar.C.d pre.ipe.off. quotiẽs.& l.nec dãnosa B.

Personas. Sic pone casum ∫m ꝙ loquit hæc dec. Vacat aliqua ecclesia filius prælati decedentis,vel vicarij vel etiam alius:cum prælatus ad quem spectat institutio ecclesiæ dicit se ius habere in ecclesia,appellat,ne prælatus ordinet ecclesiã:Dicit Papa ꝙ si coram isto epo vel ẽt alio huiusmodi negotia ventilentur , non vult vt aliqui morbo consimili laborantes,si hoc certum sit aut probari possit , in testimonium admittantur,si ab altera parte adducti fuerint . Per illud verbum,huiusmodi,quod erat in antiqua decretali videbatur hæc dec.locum habere insimilibus causis. Sed in ista decre.non est illud verbum,huiusmodi, sed simpliciter dixit negotia,vnde videtur intelligenda decre.in omnib.causis, vt quicunque habet simile negotium,non admittatur in testimonium similis causæ. Not.ꝙ qui consimilem causam habet in causa consimili testis esse non debet.

¶ *Glo.seq.allegat tres concor. & inducit tria similia.*

e *Morbo consimili.* Sic 4.q.3.si testes.§.liberi testes. & ĩ.eo. veniens & sup.de confes.c.j vbi de hoc . Sic & iudex qui habet consimilem causam,potest recusari. ĩ.de iudi causam quæ 2 sic & qui in crimine detinetur non potest aliũ denunciare uel accusare:ut 3.q.7.qui sine & c.postulatus §. porro. in fine.j.q j.multi.circa prin.& ĩ.de spon.cum in tua,nec põt alium corripere qui in simile delictum corruerit.15.dist.cap. vlti.& 26 dist.vna tantum.simo.42.distin. §.l. & 61.distin.in sacerdotibus.

Iudæi. Primo ponit dictũ.Secundo addit pœnã:ibi, *Et anathemate.*Tertio addit causam: ibi,*Cum eos.* Abbas.

CASVS. Dĩ ꝙ testimoniũ Christianorũ aduersus Iudæos recipiẽdũ est in qualibet cã,cũ ipsi Iudæi aduersus Christianos suis testib.vti psumant.& q Iudæos volũt Christianis in hac parte pferre,sunt excõicãdi,qa Iudæi dẽnt subiacere Christianis. Nota ꝙ iudæi subiacent Christianis, sed nõ ꝯ Nota, testimoniũ Christianorũ ꝯ Iudęos indistĩcte admittẽdu

CAP. XXI.

IVdæi † siue Sarraceni:& infra. ¶ Testimonium quoq; Christianorũ aduersus Iudęos in omnibus causis (cũ illi aduersus Christianos, testib.suis vti præsumans) f recipiendum esse censemus . Et anathemate decernimus feriendos,quicunq; Iudęos Christianis voluerint in hac parte præferre:Cum eos Christianis subiacere g oporteat, & ab eis pro sola humanitate foueri . h

¶ Idem Matthæo Cardinali .

¶ *Testimonium matris est suspectũ vbi filia petit in virum aliquem se maiorem.Et ad dictum solius matris de impedimento deponentis impeditur matrimonium , sed contractum non dissoluitur.*

CAP. XXII.

SVper †eo quod à nobis tua deuotio postulauit, verũ viro negante se mulierem affidasse,ipsius mater mulieris,& altera mulier possint ad testimoniũ recipi : Consultationi tuæ taliter respõdemus,ꝙ † cũ i mater filiæ incrementum & honorem videtur diligere , vbi vir superior est,diuitijs,& nobilitate , potentia,vel honore,testimoniũ eius videtur esse suspectũ , & iõ nõ esse aliquatenus admittendũ.

¶ Super illa vero quæstione

¶ *Glossa sequens signat contrarium.*

f *Præsument.* de facto:qm̃ de iure nullus infidelis cõtra fidelem dẽt admitti in testimoniũ 2.q.7.si hæreticus. &c.non potest. & 23. q.4.ipsa pietas.

g *Subiacere.* 23 q.vlt. dispar. & melius ĩ. de iudic.cum sit.& 54.dist.nulla & 17.q.4. constituit.

h *Foueri.* 86.di.pasce.

S*Vper eo.* Duo sunt dicta.& qd libet subdiuiditur:vt per se patet.Abbas.

CASVS. Aliqua mulier petijt aliquẽ in virum : vir negat ꝙ ꝯxit cum ea: mulier vult pbare intẽtionem suam per matrem, & p alteram mulier : quæritur vtrum mater sit admittenda in testimonium pro filia? Rñdet Papa, mater vr̃ diligere ĩcrementum filiæ,ac honorem:& ideo vbi vir superior est diuitijs nobilitate,potentia vel honore,suspectum est testimoniũ eius, & ideo non est aliquaten⁹ admittendũ. Secũdo ponit alia qõ.Aliqua mulier vult ꝯhere cum aliquo : mater alterutri⁹ dicit ꝙ sunt cõsanguinei:q̃rit an sint ꝯiungẽdi vel ñ pp solũ dictũ matris?Rñdet Papa, ꝙ si matrimoniũ nõ est ꝯtũm inter eos: matre asserente illos esse cõsanguineos , non dẽnt coniungi . Si vero iam contractum est matrimoniũ, nõ debent separari sine iuramento plurium personarum.Nota ꝙ pater vel mater potest admitti in hoc casu vel repelli,secundum distinctionẽ hic positam.Item ad dictum vnius impeditur matrimonium contrahendum, sed non dirimitur iam contractum .

¶ *Glo.seq.fortificat tex.signat contrarium,& soluit .*

i *Cum mater.* Et ita vi ꝙ pater & mater nõ possunt ferre testimonium in causa filij 4.q. 3.c.si testes §. item testis idoneus.Et qa causa filij causa patris esse vr̃,qa damnum & emolumentum ad eum pertinere videt arg.2.q.6.biduum. ver.pa lam. & in causa sua nullus idoneus testis est.4. q.3.§ nullus. & arg 3.q.5.c.j.& pater & filius pro vna persona reputantur. 35.q.3.cõtradicimus.§.hac auctoritate.& C. de impu.& alijs subsit.l.vlt.in fi.Inst.de inuti.stipu.§ ei qui.Arg.contra. 35 q. 6.consanguineos.ꝙ ĩ.qui ma ac.pos.vr̃. Sol. Pater & mater & cæteri consanguinei bene admittuntur ad coniungendũ matrimonium,siue etiam ad disiungendum propter consanguinitatem fauore matrimonij,vt dicunt duo vltima contraria. illi etiam sunt cæteris præferendi:ut ibi dr̃.Sed quod hic dr̃, intelligitur de his parentibus,qui suspecti sunt , vt littera dicit:vt si alter superior est potentia,diuitijs,vel honore, pater & mater alterius non est admittendus:alias vbi æqualitas est vel modica etiam excellẽtia, admittunt,vt dicunt vltima contraria,& hoc in matrimonialı cã:in alijs vero causis pater pro filio,vel econuerso non recipitur:vt dicunt iura prædicta & illa decre.v detur in fi.quæ tamen loquitur in coniungendo vel disiungendo propter consanguinitatem:vt ibi dicitur.

a ¶ *Firma-*

Continentur.

Idẽ videtur Hostiẽsi si motu ꝓprio principis sit concessa. Ioã.And.

Nouicen.

Cap. 4. tit. de appella.in j. compilat. & post cõcil. Later. par.10 c.5.

Sed an talis similitudo causæ repellat testẽ:vr̃ Go. velle , ꝙ sic in Spe. eod.tit § j.versi. itẽ quod habet . sed Hosti. hic putat hoc absurdũ , nisi esset solus vel vehementer suspectus: esset enim absurdũ , ꝙ vnus emptor alteri emptori nõ posset ferre testimonium & dicit d̃cre intelligendã de socio & participe , secundũ legem , qm̃ liberi C. eod.ti.dic in teste et dixi in iudice l de cre. cũm . Ioã.And.

Ex concil Later. sub Alex. 3. c 26.& cap. 5 tit. de Iudęis in j cõpil. Et de materia vide p Spe tit. d̃ teste. §. j. adde q de hoc articulo copiose dixi lib 2.comment. in Direct. Inquisito . Schol. 10. & libr 3. Scho.124.

Cap. 2. eo.ti. in j. compil.

qua

De hoc articulo vide late tradita p Antoniũ Gabrielũ lib.j.com. conclu.ti. de testib. conclusione 17.

Quia tunc cessat suspicio.& idẽ si ipsi parentes essent valde honesti:secundum Tanc.Ioã. And.

a Firmatum.id est,§ctũ p cõsensum mutuũ de pñti: tũc n. separari nõ posset ad dictũ vnius testis: qa in nulla cã dictum vnius sufficit ĩ.c.prox.& ĩ.c.veniens.& 4 q.3.c si testes.§. itẽ vnius vero.aliàs ħere nõ dẽnt,qa ad dictũ vnius impeditur matrimoniũ: trahendum ĩ.de spon. ꝑterea 2. Itẽ & sola fama impedit.ĩ. de cõsang. sup eo multa n. impediunt ħendũ, q̃ nõ dirimũt iã ꝯtractũ. ĩ.de iur ius qnẽadmodũ. & sic nõ oia quæ impediũt ordinandũ, deijciunt iã promotũ. 25.q.1 § vlt & ĩ d reg. c ad apostolicam. & ĩ. de accu.c super his.

quam fecisti,an mulier coniungenda non sit viro,pro eo ꝙ sola mater alterutrius, eos esse cõsanguineos confitetur: Respondemus ꝙ si non est firmatũ matrimonium inter eos,matre asseuerante ipsos esse consanguineos,non debẽt coniungi: quia præsumptio est non modica, ꝙ se linea consanguinitatis attingant. Si vero matrimonium est firmatum, non debet sine plurium iuramento dissolui.

¶ Idem.

Ad decisionẽ causæ maxime pro parte Iudæi,nõ sufficit regulariter minus testimoniũ,q̃ duorũ probatæ vitæ & laudabilis conuersationis.

CAP. XXIII.

LIcet vniuersis: & infra. Quianõ ẽ licitũ alicui Christiano, & multo minus crucis Christi inimico, vt causæ suæ vnius tm̃ quasi lt̃imo testimonio finẽ imponat: Mãdamus,quatenus si inter vos & quoscunq; Iudæos emerserit qõ, in qualibet cã Christiani,& maxime clerici,nõ minus q̃ duorum vel triũ virorũ,q sint probatę vitę,& fidelis cõuersationis testimoniũ admittatis: Iuxta illud Dñicũ: In ore duorũ vel triũ testium stat omne verbũ. Quia licet quædam sint causæ,quę

1 In qb' casib.sufficiat vn' testis, vid p Nellum in suo tractã de testibus.

2 oon.

Licet. Iudæus nil potest probare minus quam per duos testes fideles & honestos. Et facit quatuor. ꝓmittit causam dicti. ponit dictũ:ibi *Mandamus*. qđ ꝓbat auctoritate: ibi. *Iuxta*. soluit obstaculũ.ibi. *Quia licet*.Abb.Siculus.

CASVS. Dicit in hac decre ꝙ nulli Christiano,& multo minus Iudæo licitum est causã suã ꝓbare per vnum testem. vnde si quæstio aliqua emerserit inter aliquos Christianos & Iudæos, non minus q̃ duorum vel triũ testiũ testimoniũ admittat, qui sint probatæ vitæ, & fidelis conuersationis, qa vt Dñs dicit, In ore duorum vel trium testiũ stat omne verbũ tamẽ quædã cãæ sunt q̃ plures quàm duos requirunt,sed nulla ẽ, quæ unius testimonio quantumcunque legitimo terminet Not. ꝙ vbi numerus testiũ non exigitur, duo vel tres sufficiunt.Item vni in ꝑiudiciũ alterius nõ est credẽdum.

† Cap.1. tit.de foro cõpet. in 2.cõpi. Et quatenus loqt de vni', aut pluriũ testimonio, vide Nellũ tract. đ testib.& Iacobũ Nouellũ regula 223. incip. testes duo. & plene per Antoniũ Gabrieliũ li. 1.com.cõclu.tit. de testibus. conclu.1. *Matth*. 18. *Luc*.17.

2 De hac materia notat ĩ đ electio. c. cum in cũctis.

3 Cõcor. l.3.§.fi.cu l.fi. & ibi Ba. ff. de iureiur.

b *Multo minus*.Arg.à maiori.sic 43.dist.dispensatio. & 11. q.1.magnum.sic 36.q 5.si Paulus 2.

¶ *Glo.seq.signat contrarium,& soluit*.

c *Conuersationis*.Et ita Iudæus de iure non admittitur contra Christianum ad testimonium arg 2.q.7 si hæreticus.& c. non põt.& c.pagani. & 23.q.4. ipsa pietas. Arg ĩ eo.Iudæi non est contra: quia ibi factum recitatur, s. ꝙ illi vti præsumunt: sed illud de iure fieri non debet.

¶ *Glo.se.exponit affirmatiuam negatiue,& dat simile per contrarium subdens quatuor casus,in quibus non sufficiunt duo testes*.

d *Duorum vel trium*.id est,non paucorum prout sequitur, & sic affirmatiua exponitur per negatiuam.35.q.3.æqualiter ff. de manumiss.l.4 in princip.ff.de dolo.l. non debet. in fin. ff.de leg 2. cum pater. §. rogo. & l. cum quidam 2. & econtrario negatiua exponitur per affirmatiuam, non suum idest alienum. C.vnde vi.l.conquerebatur. sic exponunt quidam dist.1.omnes leges. naturales est trãsire per agrum alienum,id est,non suum.

e *Quædam*. Quædam sunt causæ, quæ plures testes requirunt sicut testamentum,vbi requiruntur septem testes C. q test fa pos.l.hac cõsultissima.& C de test.l si vnus.& puberes. debent esse testes,C.de testa.l.hac consultissima. In codicillis quinque requiruntur.C.de cod l.vlt Itẽ in dona. causa mortis quinq; testes requiruntur.C.de do.causa. mor. l.vlt. Et in casu quẽ habes 2 q.4 præsul.& c.nullam. Item quinq; requiruntur cum quis debitum inscriptis vult probare se soluisse. C.eod.tit.l.testium.

¶ *Glo.seq.soluit tria contraria*.

f *Vnius*.Hoc vero est in alterius ꝑiudiciũ. Et sic nõ obstat de conse dist.4.cum itaque §.paruulos. vel vbi qs nõ hẽt ius petẽdi.ĩ.c.ꝓxi.& ĩ.de spõ.ꝑterea 2.tũ vn' testis ꝑsumptionẽ inducit,sed nõ facit ꝓbationẽ.20.q.3.ꝑsẽs.ff.quẽadmo test. ap.l.1.l fi.& tt.đ do p̃le.Theopõp'. sed ibi testator hoc voluit.

In litteris.Cõis diuisi Secũda: ibi, *Respondemus*.Abb.Sicul.

CASVS. Quidã nobilis ꝯxit matrimoniũ cũ quadã muliere,cui fere p septẽniũ cohabitãs, cõsobrinã patris ipsi' mulieris antequã eam duceret: se asseruit cognouisse, vnde petebat separari ab ipsa,ad quod probandum induxit tres testes de familiã sua: quęritur an tales testes sint admittendi? Rũdet Papa,ꝙ si res ita se hẽt, pro illorum testimonio ab vxore separari non debet, nec aliq admittantur nisi sint ꝓbatæ vitæ & opinionis, de quibus non sit verisimile, ꝙ dẽant pro aliquo deierare. Nota ꝙ contra matrimoniũ familiares non admittuntur: quia ꝑsumptio est cõtra eos, & propter periculum animæ.

plures q̃ duos exigãt testes,nulla ẽ tñ cã q̃ vnius testimonio (quãuis legitimo) terminet.

¶ Idem Firman. episcopo.

Nõ sunt idonei testes, quos actor de familia sua produxit.

CAP. XXIIII.

IN litteris: & infra. Quidam nobilis tui episcopatus, quandam sibi legitime copulãs cũ eam in domo fere per septennium tenuisset, consobrinam patris eius antequam eam duceret se asseruit cognouisse: ad qđ probãdũ testes de familia sua tres produxit. Respondemus igitur,vt (si res ita se habet) pro illorũ testimonio ipsum ab vxore nulla ratione diuidi patiaris: nec contra ipsos aliquos audias nisi probatę essent vitæ & opinionis, de quibus verisimile non esset, ꝙ deberent pro aliquo deierare.

¶ Vrbanus tertius.

Donec attestationes fuerint publicatæ,& eis renunciatum,produci possunt testes: postea vero non super eodem capitulo, sed super alio sic.h.d.quo ad titulum.

CAP. XXV.

CVm venisset ad Apostolicam sedem magister M. nobis exposuit, ꝙ Lucius Papa

4 Probatũ semiplene Ant. Gomezi' tom.3. uariar. resolut. c. 12. nu.2. dixi plene li.3. com.in Directo. Inq. Schol. 118. §. & hoc valet.

Vox,cũ deẽ i multis antiq

Cap.5. eo. tit in 2. compil. Et de materia vide plene per Antoniũ Gãbrieliũ li. 1.com. cõclusio. tit. de testibus.cõclu. 10. & pro intellectu vide quæ dixi li.3.in Directoriũ Inqsitor. Schol.125.

Vide l.1. §.familiæ. ff. vi bõo. rap.& l. ꝓnunciatio. §.1. ff. de verb.sign.

† Cap.25. eo. tit. in 1. compil. Familiares,& domestici, q dicantur;

g *Consobrinam*. Allegabat primũ genus affinitatis in tertio gradu, qđ habet prohibitionem vsque ad quartũ,olim vsque ad septimum.35.q 2.c.1.

¶ *Glo.seq.in prin. et in fi. non admitti testes familiares dicit, et qui sint familiares. et mediũ signat contrarium, & soluit*.

h *De familia*. Testes quos accusator de familia sua producit, nõ valẽt.ff.eo.l.pen.& domesticus siue familiaris non est admittendus.C.eo.tit.l.1. Dicũtur familiares de qbus legitur.C.de ijs qui ad eccle confu l.vlt. § 1. ver.sane.& 3.q.5.c.1.& 3.& c.accusator.& 4.q.3.c.placuit. §. item in criminali. versi. item etiam iure ciuili.& in alio ver item testes. Arg. contra. 14.q 3.super prudẽtia. & sup. eo insuper. & c.cum nuncius. cum suis consimilibus Sol.domestici appellantur proprie q-b. imperari põt ratione patriæ uel dñicæ potestatis: vt in l.præsenti,quales credo hic fuisse.Contraria non obstãt,quia in alio casu loquũtur,& illud est a iure permissum fauore ecclesiæ: quia non ferunt testimonium pro aliquo singulari. Familiares appellantur consanguinei,colonus, ascriptitius, mercenarius,filius in potestate,libertus & seruus,& oẽs habitantes in domo.Sed illi quibus imperari põt,nullo modo admittũtur: alij cum distinctione affectionis: vt ꝑp hoc contra eos ꝑsumatur vel non: Vt dicit Hug.3.q.5.in summa.& c.1.

i *Vitæ*.Not. in matrimonio separando precipue testes esse admittendos,qui sunt probatæ uitę & opinionis.inf. de consang ex litteris qa tolerabilius est aliquos contra statuta hominum dimittere copulatos, quam coniunctos legitime ꝯ statuta domini separari inf.eod.c licet in fi Ber.

CVm venisset.Illud capitulum habet vnum dictũ in principio,quod non facit ad materiam, & potuisset hoc omitti.Et sunt duę partes.In prima patris conquestio. In secunda dat iudices: ibi, *Mandamus*,quibus tria mandat. Secunda: ibi, *Quæstiones*.Tertia ibi, *Si qua vero*.Abbas Siculus.

CASVS Inter abbatẽ de Sicolano ex vna parte & magim Martinũ ex altera,controuersia sup pluribus articulis vertebat,q̃ Lucius Pa. a cõmisit qbusdam iudicib. fine debito terminandã. Iudices tulerunt sniam super quibusdã articulis pro magistro M. dicebatur ꝙ snia non valebat,cum esset lata post appellationẽ interpositam occasione mortis delegantis. Respõdebatur ex parte magistri M. ꝙ appellatio illa non impedit quo minus sentẽtia debeat confirmari, cũ post illã appellationẽ egerit,& testes produxerit, & sic appellationi renunciauit,

citatio iudicium vel mortē delegantis ꝑuenerit. Mādat Papa, quatenus si snīa illa fuit canonice promulgata, iudices illam cōfirmēt, nō obstāte appellatione ꝑdicta, cū post appellationē ill' egerit & rñderit, & testes ꝓduxerit citatione facta ante mortē delegātis: aliàs uero qōnes sup qb⁹ testes ꝓducti fuerūt, & publicatæ attestationes: vel ēt si renunciatū sit, hincinde de testib. nullis alijs receptis sup eodē capitulo ab alterutra parte secūdū tenorē illarū attestationū dēant terminare, & si aliæ q̄stiones fuerint sup quibus testes nō fuerunt recepti, vel renūciatū eisdem, audiant quæ hincinde partes ꝓponere voluerint, finē debitū imponentes eisdē. Not. ꝙ qui post appellationem producit testes: vel stat iuri, tacite renūciat appellationi. Itē post publicatas attestationes licet altera pars nullos produxerit, nō sunt alij testes inducendi. idē si renūciatū est hinc & inde: aliàs bene possunt admitti.

† Sidolā.

† illa, l an tiquis.

Dictio, hic, recēn anti quis.

* Vide l. ezhīdat⁹. & l. si proponas. §. 1. ff. d inoffi. testa. & l. 2. C. de iurē. dot.

† Aliàs, sup eodē negotio.

; Dictio, qōnes, dē l pluribꝰ antiquis.

ꝑdecessor noster causam, q̄ inter ipsum & abbatē de Sicolan. † vertebať, cōmisit iudicibus fine debito terminādā: & infra. ¶ mādamus; quatenus, si snīa illorum noueritis canonice promulgatā, eam auctoritate Apostolica confirmetis: a nec appellatio illā † impediat, q̄ hic † interposita dr̄ occasione mortis prædecessoris nostri; cum postea egerit b & responderit, testesq; duxerit producendos f. ¶ Quæstiones quoq; alias sup quibus testes fuere ꝓducti, & depositiones publicatæ eorum, vel renunciatum fuit testibus hinc & inde, nullis alijs ab alterutra parte sup eodem † receptis, secundum tenorem ipsarum mediante iustitia c terminetis. ¶ Si quæ d vero fuerint quæstiones, † sup quibus vel testes non fuerint ꝓducti, vel renunciatum e eisdem, audiatis si qua hincinde proposita fuerint, finē illis debitū imponētes.

¶ Clemens tertius.

¶ Pōt reus producere testes ad probandum contrarium eius qđ actor probauit, si publicatio attestationum non est facta, consuetudine cōtraria non obstante. hoc dicit secundum nobiliorem lecturam.

a ¶ *Confirmetis.* Hæc cōfirmatio hr̄ ꝑinde ac si p Papā facta fuisset, ar. C. de ue. iu. enu. l. 1. §. sed neq; . in fin. ¶ *Glo. seq. alleg. 6. canc. s. Secundo arg. ꝙ mortuo delegante, etc. dicit quosdam hoc tenere, sed gl. tenet et probat cōtrarium, et ad hāc decre. respōdet*

b ¶ *Egerit.* s̄. de offic. deleg. gratū. ff. de pact. tale. §. 1. ff. ad Mace. si filius. C. de re iudi. l. ad solutionem. & j̄. ve re iud ꝙ ad cōsultationē. & ff. de mino. si filius. Arg. ex hoc loco ꝙ mortuo ēt mandatore re integra possunt procedere iudices de cōsensu partium: & hoc concedunt qdā. Contra dico, ꝙ partes nō possunt ammodo eis dare iurisdictionem ex litteris illis cum iurisdictio iam sit finita p mortē mādātis. arg. op. sup. de of. del. significantib. q a actio semel extincta, amplius nō reuiuiscit. d conse. dist. 4. q̄ras. & ff. de sol. l. quę res. § areā. C. de remis. pig. cū ex cā. & priuatorum consensus cum non facit iudicem q nulli præest iudicio. C. de iur. om. iud. priuatorū. & hoc probatur. ff. si cer. pet. l. eius qui in prouincia. ver. nā & si tibi in hoc nummos, &c. & qđ dic. t. postea egerit, s. post appellationem. sup. de offi. dele gratum & intellige ꝙ citatio facta fuit ante mortem delegantis, ut dicit illa decr. gratum. & sic perpetuata fuit iurisdictio: vt ibi dr̄. hæc decre. loquitur de eo. facto cū illa, gratum. Dicit ; magister G. ꝙ ipso iure non expirat mandatum morte mandatoris, sed per exceptionem. unde q̄ p exceptionem expirant possunt à partibus relaxari: ideo pōt iudex procedere, & valet si nihil opponat. arg. ff. de bon. poss. l. 6 & l. pen. j. de re iud. inter. ar. de hoc plura inueniēs sup. de rescrip. in c. ad audientiam. in vlt glos.

Delegatꝰ mortuo mandato re re integra non pōt ꝓcedere, etiā de partiū cōsensu.

; Dicit, & c. hęc q̄ sequuntur, vsq; i finē glossæ nō hnt i antiquis exēplaribꝰ. est tn̄ additio ab hinc plusquā cento annos facta

2 Nihil ecc talis cui cōpeteret restōnis bñficium ut minor uel ecclesia sup. de restit. in i-teg. audi- tis. Fm Tāc. Ioā. And.

c ¶ *Iustitia.* quæ tribuit vnicuique quod suum est. Instit. de iusti. & iur. i. respon. & 12. q. 2. cū deuotissimam.

¶ *Glo. seq. obijcit, & soluit.*

d ¶ *Si quæ.* Cū dicit primo, ꝙ snīa cōfirmeť, quare dicit hoc? D. cas ꝙ plura c. & penitꝰ diuersa erāt, & sup qbusdā fuit lata sententia, super quibusdam non: sic sup. eo. causam quæ.

e ¶ *Renunciatum.* Si renunciatū fuisset, licet nullos testes produxerit pars illa quæ renunciauit, non est vlterius ad hoc admittenda. ; quia licitum est cuilibet renunciare iuri suo. 7. q. 2. quā periculosum. & C. d pac. l. si qs in cōscribēdo, Arg. ad hoc ꝙ non est licitū redire ad hoc qđ semel renunciauerit. C. de re cre. l. si qs iusiurandum & remittentib. actiones suas non est amplius securius dādas ad eas. ff. de ædil. edi. querit. §. si vēditor, vel ēt si aliq recepti fuerint, & renunciant productioni, alios postea inducere non possunt, j̄. eo. de testibus;

S ¶ *Eries.* Legitur varijs modis, sed duobꝰ modis summari pōt p Doctores fm duos intellectꝰ cōtrores E: primo sic. Publicatis attestationib. pōt falsitas primorū testiū comprobari hæc tū lectura simpliciter nō est vera, vt probat Panor. Secūdo sic. In cā matrimoniali publicatis attestationibus pōt falsitas primorum testium etiā directe probari, si sup directa vel indirecta ꝓbatiōe nō potuit pars ante publicationē instrui. Panor. aūt summat, & tertio mō non ponendo aliquā specialitatem in cā matrimoniali, tēperando primū summariū sic: Publicatis attestatiōibus, pōt falsitas primorū testiū ēt directe ꝓbari, si sup directa vel indirecta probatione non: potuit pars ante publicationē instrui. Communis diuisio. Secūda: ibi, *Præsenti.* Abbas Siculus.

CAP. [illegible]

SEries † tui rescripti nobis aperuit ꝙ cum nuper inter filios quorundam nobilium tuæ ciuitatis, coniugalis quæstio tractaretur; & infra Pars quę matrimonium accusabat, testes produxit legitimos, qui consaguinitatem inter prædictos esse firmiter asserebāt, in primo gradu f ponendo duas personas, B. videlicet & I. dicentes illos esse fratrē & sororem; pars autem opposita id falsum esse dicebat, B. scilicet esse sororem I. ad corroborandā assertionem suam, tam testes offerens quàm publicum instrumentum. g Vnde quia pars accusantium testes illos non esse recipiēdos proponit, & tu non esse consuetudinem ecclesiæ affirmas, vt post receptos testes qui consanguinitatem secundum formam canonum computant, alij ex opposito admittantur. ¶ Præsenti pagina respōdemus: ꝙ si non est aliud canonicum quod obsistat, non obstante illa consuetudine, vt pote iuri h contraria, testes recipere non omittas.

† Cap. 5. eo. t. t. in 2. compi.

Casus. Filij quorundam nobilium contraxerūt ad inuicē matrimoniū: Tādē pars vna matrimonium accusauit, & testes ꝓduxit legitimos, qui cōsanguinitatē inter prædictos firmiter asserebāt, ponētes duas ꝑsonas in primo gradu, B. videlicet & I. dicentes illos esse fratrē & sororem: Pars aduersa dicebat id falsum esse, B. E. esse sororem I. & ad hoc ꝓbandū inducebat testes & publicū instrm. Sed pars illa quæ matrimonium accusabat dicebat testes illos nō esse recipiendos: & iudex ēt dicebat, ꝙ non erat consuetudo ecclesiæ suæ, vt post testes receptos & publicatos, q consanguinitatem cōputant, alij ex opposito admittantur. Iudex q̄siuit quid sibi esset agendum? Rñdet Papa, ꝙ si non est aliud quod impediat, non obstante illa cōsuetudine iuri 5ria, testes illos admittat. Nota ꝙ testib publicatis 5tra matrimonium, alij testes admittuntur ad probandū ꝙ primi falsum tulerūt testimoniū. q a & post snīam ēt admitterentur, cum per illos ecclesia decepta fuisset: & ita snīa contra matrimoniū lata non transit in rem iudicatam quin semper audiatur volēs probare contrarium.

f ¶ *In primo gradu.* Sufficit n in computatione consanguinitatis incipere à primo gradu, licet de stipite nihil dicāt. j. d cōsangui. tua. & 35. q. 5. c. 1. & j̄. de diuor. c. porro. & j̄. eo. c. licet.

¶ *Glo. seq. quærit, & soluit.*

g ¶ *Instrumentum.* Sed qualiter per instrm̄ poterat probari, ꝙ B. & I. non fuissent frater & soror, quia de consanguinitate non potest instrumentum fieri, ut vr̄? Credo ꝙ instrumentum illud non inducebatur directe super cōsanguinitate, sed indirecte, forte in instrumento continebatur sic; super aliquo contractu B. & I. eius filia ꝓmiserunt aliquid facere, & sic dicebantur pater & filia, vel appellabantur in initio patruꝰ & neptis: & sic inducebatur: ; & instrumentum bene poterat produci post aperturam testium semper antequam renunciatum sit vel conclusum in causa. inf. de fi. instr. c. cum Dilectus Bernard.

; Vel forte de natalib. illiꝰ factum fuerat instrm̄, in quo cōtinebať qualiter & ex quā illā susceperat: & quo anno & die nata fuerat, fm Host. al- leg. C. de inge. l. pē. ff. quod met. cau. l. isti qdē. §. 1. Ioan. And.

¶ *Glo. seq. primo adiuuat tex. & improbat consuetudinem. Secundo ponit opi. Vinc. contrarium. Tertio illam reprobat, & dat huic decre. duos intellectus: vlt. signat & soluit contrarium.*

h ¶ *Iuri contrariæ.* Bn̄ dicit, iuri 5ria, quia huic obijciebať ꝙ testes alterius partis falsum dixerāt: ut s̄. dixi. & ad falsū ꝓbādū nō solū post publicationē testiū, immo ēt post snīam testes sunt admittendi s̄. de proba. c. licet. ēt vsq; ad 20. ann. j. de excep. cū uenerabilis. & j̄. eo. ex tenore. & s̄. eo. sicut. j̄. d re iud. c. lator. & c. consanguinei. sic ēt instrm̄ pōt probari falsum. C. de 5hen. & i. optimā. Vinc. & alij dnt, ꝙ hæc consuetudo consonat iuri.

sonat iuri, q̄a post publicationē testiū nō sūt alij testes in ꝯtrariū vel ad idē inducēdi. ar. ſ. eo. fraternitatis. Et Vinc. dixit, ꝙ hæc nō erat decr. sed salua pace ipsiꝰ in hoc nō bn̄ dixit, q̄a in alio casu loquit̄ hic, q̄a agit̄ de falso, vt dictū ē: nec ꝑ hāc decre. offendit̄ regula illa, quā ipse dixit, ꝙ post publicationē testiū non sunt vlterius testes admittēdi, quia illud locū hēt qñ sup eodē capl'o inducunt̄, super quo alij inducti fuerūt: quia illud nō licet nec ei q̄ eos induxit, nec aduersario. ſ. e. fraternitatis. & in auth. de testib. §. quia vero. colla 7. & illa regula gn̄aliter vera est. Quidā tn̄ dn̄t, ꝙ nō obseruatur in cā matrimoniali: & ibi non pn̄t recipi ēt super eodē capitulo: & dn̄t illud esse spāle in fauorē matrimonij. arg. ad hoc. ĩ. de spon. sicut. ī fi. ĩ. de consan. & af. ex litteris. sed ibi testes non fuerant recepti. sup. de proba. cim matrimonij, & quia post sn̄iam audirei, ergo multo fortius ante sn̄iam. sn̄ia. n. cōtra matrimoniū nō trāsit in rē iudicatā. De hoc dr̄ ēt. ſ. de proba. iurauit. Hic non poterat omitti ista ꝓbatio sine periculo animæ ibi poterat omitti sine periculo: q̄a nullū peccatū in nō contrahēdo, sed in separādo periculū est, si non sunt cōsanguinei.

¶ Celestinus tertius.

Carnalis copula probatur per conueniens testimonium de visu: idem in testimonio auditus, quod adminicula & fama coadiuuant.

CAP. XXVII.

PRæterea † cū q̄s accusatur aliquā cognouisse: an sint testes interrogandi de visu, aut sola viciniæ fama sufficiat, vel si iuratis testib sit credēdū, qui se carnalis copulæ cōscios [a] esse fatētur, sed de visu [b] nihil affimāt? † Respondemus, ꝙ si testimoniū conueniens de visu reddatur, vel ēt de auditu, & p̄sumptionē violentā fama consentiens subministret, ac alia legitima adminicula suffragent̄, standū est testimonio iuratorum. Etenim circumspectus iudex atq; discretus, motum animi sui, ex argumentis & testimonijs, quæ rei aptiora esse comperierit, confirmabit.

¶ Innocentius tertius consulib. & populo Beneuentano.

¶ Vnius iudicis verbo non creditur: scripturæ vero eius per testes reprobari possunt. fallit hoc in Papa: ita communiter summatur.

CAP. XXVIII.

CVm † à nobis: & infra. Et canonica [d] & ciuilia [e] iura sequentes, districtius inhibemus, ne vnius [f] iudicis, quantæcunq; fuerit auctoritatis, verbo credatur in causis: siue super testamentis, siue quibuslibet alijs contractib. quæstio agitetur. Nec scriptum [g] eorum (nisi testium adminiculo fulciatur) eā obtineat firmitatem, quin ei possint & debeant duorum vel trium testium bonorum testimonia [h] præualere: Salua in omnibus sedis Apostolicæ auctoritate. [i]

PRæterea. Cōis diuisio. Secunda: ibi, *Respōdemus*. Abb. Sicul.

CASVS. Aliquis accusatur ꝙ ipse cognonit aliquam mulierem: quæritur an testes qui ad hoc probandum inducunt̄, sunt interrogandi de visu, vel si ēt sufficiat sola viciniæ fama, vel vtrum sit credendum testib. qui carnalis copulæ dn̄t se esse conscios, sed de visu nihil dn̄t: Consultus ꝑp r̄ndet, ꝙ si testimoniū conueniens reddatur de visu vel ēt de auditu, & fama violēta p̄sumptionē subministret, & alia adminicula adsint, standū est testimonio iuratorū, quib oīb. consideratis iudex ꝯfirmabit motū animi sui ex argumētis & testimonijs, q̄ negotio aptiora cōpererit, & sic formabit sn̄iam. No. ꝙ ex multis p̄sumptionib. & ex fama fit ꝓbatio sufficiēs: & q̄ nō ꝓsunt singula, multa simul collecta valent, & probationē faciunt.

¶ *Glos. seq. quærit, & soluit.*

a ¶ *Conscios.* Sed quō sunt conscij nisi viderint? quia forte ab eo audierūt: quia illud dicimus scire, qd̄ ab alijs audiuimus. 22. q. 5. hoc vr̄. Vel quia viderunt solū cū sola in lecto, uel nudū cū nuda, sed nō viderunt eos carnaliter commisceri. ĩ. de præsump. tertio. & ideo dicit: sed de visu nihil affirmant.

b ¶ *De visu.* Hoc est si vidissent illos carnaliter commisceri.

¶ *Glos. seq. quærit an fama cum auditu, & c. alleg. ad negatiuam, & affirmatiuam soluit, dando tres lecturas huic capitulo.*

c ¶ *De auditu* Quia forsitā testes distabāt tenui pariete à ꝯmiscentib. audiendo eos simul commisceri, sed non uidebant. Sed nunqd fama in tali testimonio de auditu sufficit, vel debeant separari? Non vr̄: q̄a testimonium de auditu nō habet locum in hoc casu, quia fama per se nihil ꝓbat, licet præsumptionem inducat. [i] arg. ĩ. de eo qui cogn. consan. vxo. suæ. si per eo ad fi. nec dr̄ firmare, sed potius infirmare 4. q. 3. c. si testes. §. item sæpe. Contra vr̄, q̄a violenta p̄sumptio loco ꝓbationis habet̄. præcipue in hoc casu 32. q. j. dixit dn̄s. Et arg. ad hoc. ĩ. de ac. repellantur. Sol. intelligunt q̄dam hanc decre. cū agitur ad matrimonium impediendū, puta aliq̄s volebat cōtrahere: obijciebatur ꝙ non poterat, q̄a ille cognouerat cōsanguineam illius cum qua cotrahere volebat, ꝙ in tali casu leuis ꝓbatio sufficit vnius testis, vel ēt sola fama īpedit. ĩ. de spon. p̄terea. & ĩ. de cōsan super eo. & ſ. eo. sup eo. in fi. & improprie ponit̄ verbū illud, accusat in prin. & sic exponit, accusat. i. denunciat: [1] q̄a qd̄ non est, non pōt accusari, sed denunciari pōt ad impediendū matrimoniū. ĩ. de spō. impu. ad dissoluendū. & s̄m hoc planum satis est. Vel pōt intelligi cū maritus accusat vxorem de adulterio ad tori separationē, & ipsa excipiēdo accusat eū aliā cognouisse. vt eū a sua intētione repellat. ĩ. d̄ adu. c. pē. & vl. 32. q. 4. nihil iniquius. Vel simpliciter pōt ītelligi cū vxor accusat maritū de adulterio ad tori separationē, dicēs eū aliā cognouisse. & hoc vr̄ verius, & vtroq; istorū sensuū vr̄ satis ꝓbari adulteriū ꝑ hmōi testimonium de auditu, q̄a audiebāt eos cōmisceri iuxta tenuē parietē. Et si fama publica ꝯsentiat, & alia adminicula suffragent̄, ꝓut sequit̄ ī lra. satis intelligit̄ esse ꝓbatū: quia oīa ista faciūt probationē sufficiētē. ĩ. de p̄sum. lris. & c. 3. Ex his aūt oīb. iudex cōfirmabit motū animi sui. sup. de renun. in p̄sentia. & 4. q. 3. si testes. & ff. de testi. l. ob carmē. §. si testes. Et est hic ar. ꝙ qñ non prosunt singula, multa collecta simul iuuāt: ut in prædictis decr. lris. & c. 3 & sup. de proba c. cum cām. ubi de hoc Ber.

CVm à nobis. Sunt tres partes. Scd̄a. ibi, *Nec scriptū.* Tertia: ibi, *Salua.* Abb. Sicul.

CASVS. Quærebatur vtrū dicto seu verbo iudicis credat̄ in causis? Cōsultꝰ ꝑp r̄ndet, ꝙ s̄m iura canonica, & ciuilia, verbo vnius iudicis non est credēdū in cā, siue sup testamētis, siue quibuslibet alijs cōtractib. q̄ō agitetur: nec scriptum illorum eam obtinet firmitatem, quāuis testiū adminiculo fulciat̄, quin possit reprobari ꝑ testimonia duorū uel triū testium bonorū, salua in oīb. auctoritate sedis Apostolicæ. No. ꝙ vni iudici non creditur in cā in præiudiciū alterius. Item scriptura iudicis pōt reprobari per testes.

d ¶ *Canonica.* Vt 6. q. 2. c. si tantum. & c. placuit. & de proba. c. quoniam contra.

e ¶ *Ciuilia.* C. de arbi. l. ne in arbitris. §. si autem. [ę] & 4. q. 3. c. si testes. §. item unius. & C. de testi. l. iurisiurandi.

¶ *Gl. seq. quærit, arg. affirmatiue, soluit distinguendo.*

f ¶ *Vnius.* Sed q̄d si essent plures, nunq̄d crederet̄ eis? arg. ꝙ sic. ſ. de elect. cū dilecti. & ĩ. de acc. c. cū dilectus. in iudicio si dicāt se aliquid fecisse in p̄iudiciū alterius partis negātis nō credit̄ eis. nisi quatenus constiterit legitimis documētis. sup. de proba. c. qm̄. in cā vero appellonis, in defectum ꝓbationis, si super ijs quę coram eis acta sunt inducerentur tanquam testes & iurati, ut si dubitaretur de processu: satis possent admitti, arg. prædictarum decre. cum dilecti. &, cum dilectus. ibi creditur eis, sed super principali non 2 q. 6. statuendum.

¶ *Glo. seq. signat contrarium. & remittit.*

g ¶ *Scriptum.* Hic dicitur ꝙ non statur scripturæ ep̄i vel iudicis, quia possit probari contrarium, nisi habeat testium subscriptionem. contraria signantur sup de proba. post cessionē & 11. q. 3. curę. & ĩ. de fide instru. cap. 2. super hoc dicas vt dictum est sup. de proba. c. post cessionem. Ber.

h ¶ *Scriptum.* Factum non ꝑ manum tabellionis: q̄a pōt reꝓbari per duos vel tres testes, quāuis adminiculo testium fulciatur, vt hic patet: secus esset de instrumēto ꝑ manū publicā facto, ibi ad minus quatuor essent necessarij ꝓut no. ſ. de ꝓba. tertio. in gl. quæ incipit, sic ergo. Vel dic, nisi testiū adminiculo, & c. q̄a si testium adminiculo fulciat, tūc nō poterit per duos vel ꝑ tres testes reꝓbari, sed ꝑ quatuor vel plures: & sic ꝯparat̄ isto tabelliōis manu publica facto. ar. ĩ. de fi. inſ. c. j.

¶ *Glo. seq. argumentatur à contrario, & c.*

i ¶ *Testimonia.* Sic scriptura iudicis pōt reꝓbari per testes: sed si publica est, æqualem vim habet cū testib. C. de fide inst. c. in exercendis. Et sic vr̄ ex eo qd̄ dicit, nisi testiū adminiculo fulciat̄, ꝙ si scriptū iudicis habet testiū subscriptionem, ꝙ nō valet reprobari ꝑ testes, sed non est verum: q̄a quantūcunq; authenticū sit instr̄m, pōt reprobari: vt ĩ. de fi. instr. c. cū Ioannes. & C. de proba. l. cum precibus & sup. de proba. tertio. vbi plene de hoc not. arg. cōtra. ĩ. de præscri. c. ad audientiam. vbi potius statur priuilegio quā testib. sed ibi ab eadem parte introducūtur priuilegia & testes. & expone, nisi, id est, quāuis.

k ¶ *Sedis apostolicæ auctoritate.* Et ita vr̄ ꝙ nō requirat̄ subscriptio in lris dn̄i Papæ, & ꝙ ꝯ eas non admittat̄ probatio argu. C. de testa. omnium. nisi essent falsę. Sed ꝯ vr̄ ꝙ in lris dn̄i Papæ sub-

[1] Cap. 4. eod. tit. in 2. compil.

Sola fama carnalem copulam nō ꝓbari concor. glo. in l. 3. §. 1. cū not. ff. de testibus.

[2] Hostiē. hic dicit ꝙ quicquid alij scribāt, & q̄cq̄d seruetur de iusto iudici nō est curandum. de elect. cum causā. de mente iuris hoc ē, ꝙ in causa matrimoniali publicatis attestationib. super easdem capitulis et eadem instantia, licet testes producere per rationem quæ sequit in glos. quia hoc licet post publicationē, & post sētentiā. Io. And.

[5] Cócor. tex in l. 6. & ibi star. ff. de hær. insti. & in l. cum quidam. §. cū dī. ff. de acq. hære.

[3] Vel idē per accusationē īpetitur secūdū Vin. Ioā. And.

† Cap. 2. eod. tit. in 3 compil. Et de materia huiꝰ decretalis uide plene p Antoniū de Butr. super de arbit. c. non fine.

ę Nō creditur uerbo arbitri, qui dicit iuratū. Ioā. And.

pæ subscribũt Cardin. 12. q. 2. cũ redẽptor. & 35. q. 9. qđ qs. in priuilegio subscribũt Cardinales, in alijs lr̃is non subscribũt.

D *E testibus.* In prima decisa ponitur ꝯsultatio. In secunda responsio: ibi, *Consultationi.* Et responsio est bimembris. secundum membrum prosequitur: ibi, *Si vero.* Abbas.

† Titien. Trien. Turen. Tiren. archiepõ in vno vetustissimo.

CASVS. Aliquis trahit aduersarium suum in cãm. reus obijcit exceptionem dilatoriam, inducit testes ad cãm probandam iurõ præstito: pars altera petit eos compelli vt deponant super negotio principali: q̃ritur vtrũ sint ad hoc cogendi? Rñdet pp̃. ꝙ si testes inducti sint solummõ ad exceptionem dilatoriam probandam, cũ super illa tm̃ iurauerint dicere veritatẽ sup̃ negotio principali nõ dẽnt audiri, nec cõpelli ad testimoniũ perhibẽdũ: quia deponerent nõ iurati. Si vero inducunt ad exceptionẽ peremptoriã ꝓbãdam, & altera pars petat vt super negotio principali deponãt & vt iurent super illo dicere veritatẽ, sunt sine dubitatiõe ad hoc cogendi, nisi forte sufficiens productio sup̃ principali iã sit facta, vel nisi sit renunciatũ productioni testium, vel nisi depositiones testium sint publicatæ. Not. ꝙ non valet dictum testis si deponat super quo non iurauit. Item testis iurare debet super toto negotio dicere veritatem, qui inducitur ad peremptoriam exceptionem probandam, si hoc fuerit petitum: nisi in trib. casibus hic contentis. Item peremptoria exceptio potest opponi & probari postquam renunciatum est productioni testium super negotio principali. Item potest opponi post testium publicationem.

‡ Cap. 2. eod. tit. in 3. compil. Et de materia vide Spec. titu. de teste. § 2.

¶ Idem Tyren. † episcopo.

¶ *Testi super dilatoria inducto, non creditur super principali, nec cogitur deponere: secus si super peremptoria: tunc enim cogi potest vt iuret deponere super toto.*

CAP. XXIX.

DE † testibus: [a] & infra. Consultationi tuæ taliter respondemus, ꝙ si testes sint inducti ad exceptionem dilatoriã solummodo probandam, cum super ea tantum iurauerint dicere veritatem, super principali, nec debent audiri, nec cogi testimonium perhibere, vtpote sup̃ quo deponerent non iurati. [b] ¶ Si vero cũ ad probandam exceptionem peremptoriam, ab alterutra partium inducũtur, reliqua pars super principali negotio, ẽt eos deponere forte petierit, & vt cogãtur super toto negotio dicere veritatem, sacramento eos postulauerit obligari: ad id sunt sine dubitatione cogendi: [c] nisi forsan sufficiẽs [d] productio testiũ sup̃

a ¶ *De testibus.* Inducti & iurati.

¶ *Glos. seq. continuat tex. quærit & soluit.*

b ¶ *Non iurati.* Hoc ideo dicit, quia cũ producebant̃ ad probandã dilatoriã, iurauerũt super illa tm̃, vñ si postea petat̃ ꝙ deponant super principali, nõ dẽnt cogi ad idem, nec ẽt spõte si vellent: quia non iurauerũt super hoc: vñ nõ valent dicta eorum super illo. ff. de peti. hære. l. si quis libertatem. § vlt. C. qui le. perso. l. vlt. & facit ad hoc. ff. de iureiur. si duo patroni. § idem Iul. in fi. vnde si testes inducti super possessione deponant super proprietate, non prodest: per iura prædicta. Et est arg. ad hoc. s. de cau. pos. pastoralis sed si peteretur, vt deponerent super principali, cum inducebant̃ ad probandã dilatoriã: nunquid sint cõpellend.? Ad hoc dicas, ꝙ si inducunt̃ sup̃ exceptione dilatoria, q̃ proponit̃ ante lit. contest. tũc nõ dẽnt adstringi iurare super principali: quia lite non contest. testes recipi non debent sup. vt lit. non contesta. qm̃. & per totum. ADD. Si vero post exceptionem dilatoriam, quæ proponitur post litem contestatam, tunc recipi debent.

c ¶ *Cogendi.* Quia ex quo pars aduersa approbat illos ꝓ se, & ꝯ se tenet̃ recipere illos. 4. q. 3. c. si testes § si quis testib. & pp̃ connexitatem causæ. inf. de do. post diuor. resti. de prudentia.

d ¶ *Sufficiens.* Ex quo sufficiens productio testium facta est, non sunt alij admittendi: ut hic patet. vnde & quarta dilatio tunc denegaretur. inf. de test. c. significauerunt.

¶ *Glos. seq. not. peremptoriam probari, &c. & rationem reddit. Dicit etiam quòd prius probari posset, sed illud reprehendit.*

e ¶ *Publicatæ.* Sic patet ꝙ attestationib. publicatis põt obijci exceptio perẽptoria, & probari. C. de exce. l. si quidẽ. & C. de ꝓba. exceptionẽ. nouus. n. articulus est exceptio peremptoria, & ideo probari põt apertis attestationib. principalis causæ, & ẽt in cã appellationis. inf. eo. ex tenore & sup. de do. & contu. ĩnẽ. sup. eo. fraternitatis. ĩ. de fide instr. cum Ioãnes. & C. de temp. ap. per hanc. vt si obijciatur præscriptio uel pactũ de non petendo, uel res iudicata põt ẽt probari ante apertas attestationes: ut hic patet. Illud tñ stultũ reputo, ꝙ aliquis probet perẽptoriã exceptionẽ antequã sciat si aduersarius probauit intẽtionẽ suã: quia si aduersarius non probauit, non indiget aliqua exceptione, si probat, tunc demum põt & dẽt vti sua exceptione, cũ sit alius articulus. C. de except. l. si quidẽ sicut idem in teste q reprobari dẽt & põt post publicationem: & illa est exceptio peremptoria. ĩ. e. præsentiũ. & ĩ eo c. ex parte A. Idem est & si volo probare testes falsum dixisse, quia hoc possum post aperturã testium sup. de proba. licet. & sup. eod. series. & ĩ. eod. ex tenore. Et no. hic tres casus, in q.bus testes publicatis attestationib. nõ recipiunt̃ super eodẽ capitulo, si renunciatũ est, si sufficiẽs ꝓductio iã facta est: si publicatio sit facta: Et hoc ĩtellige cum idẽ est modus agẽdi: quia secus est si alio mõ agatur ĩ. eod. tit. ca. veniens. & ĩ. eo. cũ in tua. Itẽ in alio si inter alias ꝑsonas agatur inf. c. proxi. In tribus tñ casib. exceptio peremptoria lit. cõte. impedit, si quis eã opponere voluerit, & ꝓbare, videlicet si de ipso negotio sit iudicatum, trãsactum, vel sit finitum: vt in concilio Lugdun. de lit. conte. c. exceptionis.

† De materia huius glosiæ late Spe. tit. de teste. § 3. uers. itẽ qđ deposuit super alio.

‡ Sicut sñia uel pacta inter certas ꝑsonas & sup̃ certis reb. alijs personis uel super alijs reb. nõ nocet. inf. de re iud. ca. pe. de of. or. c. dilect.° ff. de pac. l. si unus. § ante omnia. sic dicẽdum est de testimonio: vt hic, & ĩ. c. pxi. & c. venien:. sol. An

principali iã facta fuerit, vel renunciatũ testib. vel depositiones testium fuerint publicatæ. [e]

¶ Idem Helien. & Cistrou. episcopis, & archidia. de Norban.

¶ *Dicta testiũ nõ sunt ad petitionẽ tertij publicãda. Et is qui produxit testes coram certis iudicibus, non põt ad eundem effectum coram iudicib. alijs illos producere, sed illorum attestationibus debet esse contentus.*

CAP. XXX.

C Onstitutus [f] † in præsentia nostra procurator magistri R proposuit, quòd cum decanus & capitulum Eboracen. et tum auctoritate Latera. † concilij, tum priuilegij [g] proprij ratione, archidiaconatum Richemundiæ canonice contulissent, magister H. qui archidiaconus Richemundiæ nominat̃, ipsum eo post appellationẽ ad nos interpositam spoliauit. Cumq; prædictus [a] R. ad iudices super restitutione sua commissionis lr̃as impetrasset, memoratus H. lr̃as reuocatorias [h] impetrauit: & infra.

Vide te. in authẽ. iubemus. & ibi Bar. C. de iud.

Si intelligas. i. dilatio. Ad de quartum, sed effrænata multitudo secundum Goffre. infra eo c. cum causam. & c. significauerũt. Io. And.

Cap. 8. eod. tit. in 3. compil.

Sub Alex. iij. c. 9. hr̃ tit. de concess. præben. ca. 2.

† Aliàs prædictus magister R.

C *Onstitutus.* Attestationum publicatio non fit ad petitionem tertij, & pars apud quam depositæ sunt attestationes, non potest vlterius testes producere. Prima pars processum narrat. Secunda interloquitur, & interloquendo cõmittit. Secunda: ibi, *Nec eas.* Et quia littera est multum inuoluta, pone casum in terminis sic vt sequitur. Abb. Sicul.

CASVS. Vacante archidiaconatu Richemundiæ, archiepiscopus Eborac. ad quem pertinet collatio eiusdem, tunc absens contulit archidiaconatum illum magistro Ho. decanus & capitulum Eborac. credentes potestatem conferendi deuolutã ad eos auctoritate Latera. concilij, tum etiam auctoritate priuilegij sui, archidiaconatum ipsum cõtulerunt magistro Rogerio, & ipsum induxerunt in possessionem ipsius. Sed magister Honorius post appellationem spoliauit eundem, propter quod magister R. ad dominum Papam accedens super restitutione sua ad iudices litteras impetrauit: Sed magister Hono. accessit ad curiam, & impetrauit litteras reuocatorias: vnde procurator R. ad dominum Papam accedens, prædicta ex parte R. proposuit, post prædicta postulauit Hono. vt dñs Papa quasdam attestationes faceret aperiri, quæ in causa eadem fuerant receptæ: Procurator R. respondit illas non esse aperiẽdas cum testes nõ fuissent inducti in hac cã, sed in cã illa quæ inter archiepiscopum Eborac. & eundem R. vertebatur: dñs Papa noluit eas aperire, sed causam commisit quibusdam iudicibus, ita sc. ꝙ si constiterit eis dictum Hono. testes pro se coram alijs iudicibus delegatis produxisse, sit contentus attestationib. illis depositis apud ipsum: alioquin si nullos produxit, eo non obstante ꝙ testes illi quorum dicta Hono. petijt aperiri, producti fuerunt coram iudicib. illis, si pro dicto Hono. producti fuerint ad testimonium admittantur. Not. ꝙ eadem causa inter plures personas, & coram diuersis iudicib. potest tractari: & attestationes receptæ in vno iudicio non valent in alio, nisi partes consentirent: ut hic patet. Item alter qui causam agit, posset se opponere coram alijs iudicibus pro iure suo, & res inter alios acta alijs non prodest nec nocet.

f ¶ *Constitutus.* Decre. ista loquit̃ de materia illa, de qua loquitur. de conces. præbẽ. post electionẽ. & ex illa põt colligi casus. Archieps Eborac. absens concesserat archidiaconatum Richemundiæ magistro Hono. capl̃m Eboracen. magistro Rogerio.

g ¶ *Priuilegij.* Inf. de conces. præben. c. post electionem.

h ¶ *Reuocatorias.* Non tamen recessit de curia.

a ¶ *Prædictus* H.

a *Prædictus* H. Qui litigabat cum procuratore magistri Rogerij in curia: vt sequitur statim in littera.

1 Hic est casus huius decretalis, quē ponit Be.

b *Archiepiscopum.* Inter archiepm & magistrū R. cā sup hoc eodē negotio agitata erat corā alijs iudicib. & testes fuerūt ibi recepti: archieps dicebat ad se ptinere collationē archidiaconatus R. dicebat q̄ ptinebat ad caplm à quo fuerat institut⁹? attestationes istas petebat H. aperiri, & iō Papa noluit eas aperire: vt sequitur in vers. nos eas aperire. Et sic patet per hoc, q̄ testes recepti in vno iudicio non faciunt fidem in alio, 2 nisi inter easdē personas, q̄q; tā testes recepti corā arbitro valent coram iudice. argu. C de arbi. l. pe. sed illud inter easdem partes secundum distinctionem illius l. C. de testi. l. vlt.

2 Siue sit aliud cōne personæ, siue rei, siue cāæ secūdū Host. Ioā. And.

Inter alia postulabat prædictus [a] H vt faceremus depositiōes quorundam testiū aperiri: sed procurator prædictus aperiendas eas nō esse dicebat: cum non in hac cā fuissent inducti, sed in ea q̄ inter Eborac. archiepm, [b] & eūdem R. vertebatur: & infra. ¶ Nos eas aperire nolumus, sed causā duximus vestro examini committendam, ita quòd si vobis cōstiterit præfatum H. testes pro se coram episcopo & decano Lincon. & te fili archidiaco. delegatis [c] iudicibus produxisse: [d] attestationibus apud eum depositis [e] sit contentus: alioquin [f] eo non obstante, quòd testes illi coram iudicibus ipsis, & te fili archid. fuere producti [g] pro dicto H. si producti fuerint, ad testimonium admittantur.

c *Delegatis.* à legato Apostolicæ sedis, qui causam illis commisit.

d *Produxisse.* Super cā q̄ inter ipsum Ho. & archiepm, & magistrum R. vertebatur. Et hoc probatur, q̄ si duo litigant super aliquo, & tertius veniat dicens se habere ius in illa re, & petat se admitti, audiendus est, cum sua intersit.

e *Depositis.* Eo ipso q̄ attestationes fuerūt apud ipsū depositæ, nō pōt vlteri⁹ alios pducere: qa psumit didicisse testificata. 3 Si vero apud iudices remāsissent, tūc posset alios testes pducere, cū illorū attestatiōes nō fuerīt publicatæ. j. e. cū cām. q̄ vlt. nec renūciauerat pductioni testiū. quidā supplent hic, apud eū depositis & publicatis, & sic planū est: qđ verius vr̄.

3 Quod uerū est, nisi attestationes clausæ & sigillatæ apud ipsum fuissent depositæ, & ipse sic eas restitueret secundum Ho. Ioā. And.

f *Alioquin.* Idest, si non fuerint ab ipso producti, & depositi apud ipsum & publicati.

g *Producti.* Non ab Honorio in hac causa, sed ab archiepiscopo quorum supra petit Honorius publicationem, sed nō obtinuit. Et est arg. hic, q̄ res inter alios acta non nocet alijs. inf. de fi. instru. c. inter. & inf. de re iud. c. penul.

PRæsentiū. Ponit regulā, & tres casus excipit à regula, & ad secūdā determinationē subdit Secundus: ibi, *Nisi forsan.* Terti⁹: ibi, *Vel ostēdere.* Determinatio: ibi, *Cæterū.* Regula ē ista q̄ post publicationē attestationū nō pōt obijci in psonas testiū, s. eorū qui deposuerūt. Primus casus à regula exceptus ē, q̄ pōt obijcere post publicationē, si iurat q̄ malitiose ad hoc nō procedit. secundus & tertius sunt faciles in tex. Abb. Sicul.

CASVS. Quia post publicatas attestationes frequēter obijciebat in personas testiū malitiose cā differendi negotiū, statuit papa, vt si aliquis post publicatas attestationes in personas testium obijcere voluerit, tunc demum id ei liceat, si iurō firmauerit, q̄ ad hoc ex malitia non procedat, nisi ante publicationem illud fuerit protestatus, vel nisi ostendere potuerit q̄ post publicationē didicerit qđ obijcit in psonas. Sed si aliqs fuerit protestatus se velle repellere psonas testiū post publicationes ipsorū, si qđ pro ipso dixerint, de facili nō credat. Not. q̄ nō credit iuramento alicuius q̄ malitiose nō procedat. Itē ex eo qđ qs impugnat. non debet commodum consequi.

4 Aliàs, mutant.

Gl. se. tractat quòd producens, licet no reprobet personā, reprobat tamen dicta: & ponit diuersitatis rōnem quare aliud in instrumēto.

5 Sic reprobo sētentiā iudicis, in quam cōsensi: cuius non reprobo personā. de hoc de offi. dele. super qōnū. §. uerū. in vlt. gl. Io. An.

h *Si quis.* s. contra quē producunt testes. qui. n. producit testes, cōtra personas eorū dicere non pōt, nec in sua cā nec in alia, nisi ex noua cā. sed in dicta eorū bn̄ pōt dicere: quia sibi ipsis in serie sui testimonij ɔ̄dicunt, siue p se inducti sunt in cā, siue ɔtra se in alia. 4. q. 3. c. si testes. §. si quis testib. Et est rō: quia cū produco testem, personā eius approbo, & iō cōtra psonā eius dicere non possum, & iō si approbo illū p me, & teneor recipere ɔtra me. 19. dis. si Romanorū. sed qđ sit dicturus ignoro, & iō si dicta dicere possū si video q̄ ɔ̄dicit sibi ipsi, uel ēt alijs testib. met⁹, vel si facit p aduersario meo. 4 ē tā arg. ɔ̄ hoc in n̄. Sed qđ si produxit instrā? Non pōt aliquid dicere cōtra illa: quia diligenter debuit prouidere instrm an faceret p se, uel cōtra se, antequam produceret illud: sed in teste illud prouideri non pōt: quia frequentes mutant ex eo qđ dn̄t se scire qđ nesciunt, & q̄q; dn̄t se nescire qđ sciunt. & ecōuerso. & hæc est cā quare diuersæ scripturæ ab eadem parte platæ inuicem sibi derogant C. de fi. instr l. scripturæ. & hoc habes. j. de fi. instru. imputari. pōt tn̄ quis dicere se nolle vti instrumento producto si arguitur falsitatis. C de fi. instru. l. 3.

¶ Idem.

¶ *Publicatis attestationibus non opponitur in persona testium: tres casus excipit, & ad secundum determinationem subdit.*

CAP. XXXI.

PRæsentiū † auctoritate statuimus, vt si quis [h] post depositiones testium publicatas, obijcere voluerit in personas [i] eorum, ei tunc tandem id liceat, cū iurō [k] firmauerit, q̄ ad hoc ex malitia non procedat: Nisi forsan ante publicationem id fuerit protestatus: Vel ostēdere poterit, q̄ post publicationē didicerit, [l] quod obijcit in personas. ¶ Cæterum cum quis personas testiū se velle post publicationem depositionum repellere, fuerit protestatus, [m] si quid pro ipso dixerint, de facili non credatur.

Gl. se. p. nit sex exempla, &c.

i *In personas.* Obijcere pōt quis in personam testis, q̄ sit periurus, infamis, conspirator, inimic⁹, q̄ sit corruptus, q̄ sit seruus, & multa alia posses sup hoc inuenire exēpla. de hoc meli⁹ dicitur. j. eo. testimoniū. Ber.

† Cap. 4. eod tit. in 3 compil. Et de materia vide plene per Anto. de But. in c. ex parte sup. eo & per Lapū alleg. 78.

Gl. seq. coadunat textum in hoc quod dicit, probationem fieri per iuramentum, per rationem, & tria similia. Dicit demum huic locum esse cū de calumnia non est iuratum, ponit opin. contrariam, tamen primam approbat, & probat.

K *Iurō.* Iurm̄ est hic legitima probatio: qa quilibet præsumitur bonus, nisi probetur malus. sup. de seru. ca. vni. & j. de præsum. c. dudum & C. qui mili. non pōt. super seruis. lib 12. sic ēt conscientia vel fides probatur per iurm. j. de sen. excom. c. si vero aliquis. sic j. de excep. c. pastoralis. Item per solum iurm probatur amissio rerum. sup. qđ met. cā. c. vlt. Et qđ hic dicit de iurō isto præstando, locum hēt in causis, vbi de calumnia non iuratur, sed de veritate dicēda. Quod in his causis præstari dēt, habes s. de elec. c. dudum. & j de iureiur. c. ex lr̄is. & ita iurm̄ de veritate dicenda non excludit sacramentū de calum. super emergenti exceptione: ut hic patet. & sup. de elect. c. cum dilectus & sup. de resti. spo. c. lr̄as. Si vero iuratum esset de calumnia, non est aliud iurm̄ postea præstandum. C. iur. calu. auth. in hoc sacramento. & in auth. de ijs qui ingre. ad appel. §. vlt. vbi hoc expressum est, ad si. coll. 5. vnde sumpta fuit auth. Quidam dn̄t 5 q̄ in qualibet cā hoc iurm̄ est præstandum, siue iuratum sit de calumnia, siue de veritate dicenda, & est spāle, & surgit hoc ex quadam præsumptione: quia cum nihil dixerit contra testes, cum producebantur testes, & postea cum publicantur, quodammodo videbantur approbare testes. vnde postea per sacramentum tollitur illa præsumptio simile. j. eo. c. vlt & j. de exce. c. pastoralis. sed ibi non cre do q̄ sufficeret præmittere protestationē, licet sufficiebat hic. sed qđ prius dixi verius credo, vt dixerunt T. & G & Vincen. olim. sed modo mutatur, vt dr̄. & q̄ locum habeat tm̄ hæc decre. vbi de calumnia non iuratur. arg. opti. probatur. ff. de pœ. sanctio legum. vbi dr̄: cū noua lex statuitur, ad eas species pertinere non vr̄, quib. ipsa lege pœna spāliter addita est. nec verisimile est delictū vnū eadem lege varijs æstimationib. coerceri: & ex præsumptione prædicta statutum fuit, ut post publicationem iuretur q̄ ex malitia nō procedat, cum protestatio non processerit. & hoc vbi de calumnia non fuit iuratum.

5 Inn. & Host. Nec obstabat sm ipsos aut prael leg. quod fallit i casib. in quibus à iure exprimitur q̄ iuretur de malitia. tu dic idē in non expressis ubi iudici videbat illud exigēdū. de iu. calu. ca. 2. in fin. l. 6. Ioā. And.

l *Didicerit.* Hoc difficile est probare nisi p iurm. sic de inf. de excep. pastoralis. & sufficit hoc iurm̄ sicut in proxi. casu.

Gl. seq. coadunat textum tribus rationibus, obijcit, & soluendo posuit duas lecturas illius ver. de facili. Quod approbo, non reprobo.

m *Protestatus.* Per hāc ptestatione vr̄ q̄ noluit fidē adhibere dictis illorū testiū ɔ̄ se: nō ergo dēt habere p se. 19. dis. si Romanorū. & 3. q. 5. §. cuius in agendo. j. de cen. c. cū olim. C. de sol. l. pen. sic C. ad leg. Corn de fal. l. q falsas. & ff. de inof. testa. l. Papin. §. meminisse & C. de ijs quib. ut indi. alia. & est absurdum redire ad hoc cui renunciatu est. C. de reb. credi. l. si quis iusiurandū. Sic econuerso semel probatū reprobare non possum. 8. q. 2. dilectissimi. ff. de nego. gest. l. Pompon. ff. de adul. si vxor. j. de iureiu. c. quemadmodum. Sed non vr̄, q̄ intellectus talis probabilis sit: quia licet reprobem personā, nō iō videor reprobare dictū: sicut econuerso, licet approbē personā, nō tn̄ approbo dicta. 4. q. 3. c. si testes. § si quis testib. 7 & pp̄ ea sola ptestatio si amplius nō sit processum, nō obest: quia licitu est desistere qñcunq; ante litem, vt dn̄t iura prædicta, s. l. qui falsas. & §. meminisse. et l. alia. Et ita sola protestatio non nocet, si

6 Cōcor. glo. fin. in l. 3. §. 1. ff. de mi. & Bald in l. 6. ff de in lit. iuran.

7 Facit ī si l. cū tex. & ibi Bal. in fin. C. qđ met. cau. & l. si qs ex test.

cet, si nõ fuit ꝓcessum ad actũ, quin credat̃ si ꝓ ipso dixerint, & si ꝓcessum fuit ad reprobationẽ, & nõ obtinuit, si dixit ꝓ ipso, nõ prodest Et expone de facili non credatur, i. nullo mõ credatur. sic 2. q. 6. biduu. n. ver. si aduersarius vbi habes: difficile est vt hoc audiatur, i. nullo modo audiatur. C. ad legem Corn. de fal. l. imperator. & 47. dist. quantũlibet. & 1. q. 1. principatus. Vel intellige ꝙ dicit: de facili non credatur, qñ ab initio anteq̃ deponeret, protestatus fuit q̃d licitũ esset in personas obijcere: tũc n. p̃sumptio est cõtra testẽ. ꝙ criminum timore aliquid dixerit ꝓ ipso, ne postea obijceret ei crimẽ: & tunc, si dicit aliquid ꝓ ipso, de facili nõ credatur, nisi habito respectu ad qualitatẽ psonę ipsius testis, vt puta si est talis: & ita honestus ꝙ pp hoc nulla suspicio est contra ipsum, ꝙ aliquid diceret timore alicui' criminis: tunc credit̃ ei. si vero sit suspecta persona, vt timore illo præsumptio sit contra illum, tunc non creditur ei; vel de facili non credatur sine alijs adminiculis, sed cum illis bene creditur. & sic dupliciter potest intelligi quod dicit: de facili non credatur. Bern.

¶ Linconiẽ. & Elienũ. episcopis.

† Cap. 5. eod tit. in 3. compil. Et de materia vide Romanũ sing. 352. inci. duo testes. & Corsetũ. sing. 252. inci. duo testes. verbo testis.

¶ Idẽ Lond. † & Helien. epis.

¶ *Si actoris & rei testes contraria deponunt, fidẽ sibi nõ derogant, sed p̃ualent digniores, & verisimiliora deponentes: & si in cæteris est disparitas, præfertur numerus.*

CAP. XXXII.

IN † nña p̃sentia: & inf. † Cũ igit̃ hic plures, i de uero sint testes numero pauciores producti, quos nõ solũ diuersa sed aduersa [a] penitus in quibusdã cõstat testimonia reddidisse: q̃a ẽt ad multitudinẽ tm̃ respicere nõ oportet, sed ad testiũ qualitatẽ, & ad ipsorum deposita, quib. potius lux veritatis assistit, ex quib. motũ [b] animi sui cõuenit iudicẽ informare: Mãdamus quatenus si testes vtrinq; ꝓducti eiusdẽ honestatis & æstimationis † extiterint, cũ cõstet testes monachorũ esse testib. archidiaconi numero pauciores, pro archidiacono [c] sñiam ꝓferatis. ¶ Si uero testes ex parte monachorũ ꝓducti, tantæ p̃eminẽtiæ fuerint, ꝙ eorũ auctoritas aliorũ sit merito multitudini p̃ferẽda, [d] ab impetitiõe archidiaconi absoluatis eosdem.

¶ Idem Priori S. Fridiani Lucan. & magistro G. canonico Pisano.

¶ *Ad probanda impedimẽta electi, Laici & fœminæ admittuntur (adde) & testes de auditu, & fama sufficienter non probant.*

CAP. XXXIII.

TAm † litteris vestris, q̃ depositionibus testium intelleximus, nihil esse contra

IN nostra. Si testes a diuersis producti deponentes cõtraria, sint æqualis honestatis, statur maiori numero: alias præualere poterit paucorum auctoritas. Præmittit factum, & diffinitionis causam: Secunda: ibi, *Mandamus*, dat mandatum bimembre. Secundum: ibi, *Si vero*. Abbas Sicul.

CASVS. Quidam archidiaconus hẽt controuersiam cũ q̃busdam monachis, q̃ commissa fuit quibusdam iudicib. lit cõte. plures testes hinc & inde recepti fuerunt, quib. examinatis iudices dubitauerunt qualiter deberent ferre sñiam. Consuluerunt dñm Papam remittendo sibi attestationes: dñs Papa diligenter testib. examinatis rescribit iudicib. illis: cum plures testes tam ex parte archidiaconi quàm ex parte monachorum sint producti, quos non solum diuersa, sed aduersa penitus constat testimonia reddidisse, nõ tñ ad multitudinem testiũ respicere oportet, sed potius ad qualitatẽ testiũ, & ad dicta ipsorum, quib. potius lux veritatis assistit, ex quib. iudex motũ animi dẽt informare: mandat Papa iudicib. quatenus si testes vtrinq; producti sint eiusdẽ honestatis & existimationis, pro archidiacono sñiam ꝓferãt, cũ plures testes ꝓduxerint q̃ monachi. Si uero testes monachorũ tãtæ p̃eminentiæ fuerint, ꝙ auctoritas eorũ aliorũ sit multitudini merito p̃ferenda, absoluãt monachos ab impetitione archidiaconi. Nos ꝙ non semp dẽt iudex ad multitudinem testium se referre, sed potius ad honestatem & opinionem testium, qui verisimiliora negotia dicant. & ita non semper statur maiori parti. Itẽ cũ testes sint eiusdem existimationis, tunc standum est numero testium.

† De intellectu & materia huius gloss' vide glossã maie in c. ecclesia il 2. de elect. & glossam pienissimam in § nũc aũt quæri tur. 63 di. & glossã in c. si testes. 4. q. 3. verbo: veritatis. adde glossam in c. ego solis. dulum. 9.

¶ *Glo. seq. circa contrarietatem testium distinguit, demum quærit, & soluit distinguendo, finis recit. per quæstionem.*

a ¶ *Aduersa.* Super contrarietate testiũ ita distingue: Si vnus testis contradicit sibi expresse, nõ ualet. 3. q. 9. puta. 23. q. 7. q. l aũt ĩ. de appe. solicitudinẽ C. de lib. cã. l. cũ precum & sup. de proba. c. licet nisi incõtinenti hoc fecerit cõrrigẽdo dictũ suũ ĩ. tit. pxi. p̃terea. Idẽ vr̃ si testis ꝓ parte dicit falsum, vt in nullo valeat dictũ suũ. 9. dist. si ad scripturas. & 4. q. 3 c. si testes § qui falso uel uarie & sup. de cau. pos. cũ ecclesia. & 3. q. 9 puta Si uero unus testis contradicit plurib. talis cõtrarietas non obstat: quia dictum vnius testis non probat aliquid. 33. q. 2. admonere. & sup. eo. c. ueniens. & c. licet. nisi forte cõtradicat plurib. testib. cum quibus est scriptus in aliquo instrõ. ff. quemad testa. aper. l. 1. in fin. Si uero plures testes contradicant plurib. si sunt oẽs ex eadem parte, dñt quidam ꝙ non ualent. ar. ĩ. de proba. c. licet sicut contingit in diuersis scripturis. ĩ. de fi. i. nst. c. imputari. C. de fid. instr. l. diuersæ scripturę. Si aũt contradicant testib. alterius partis, ualet testimonium plurium. sed hoc non placet: licet. n. testes inducti ex eadẽ parte cõtradicant sibi, non tñ succumbunt talia testimonia. licet ita sit in instrũs: quia testes nõ potuerunt p̃uidere, ut dixi sup. eo. c. præsentium. Dicas ꝙ si testes contradicant testib. siue ex eadẽ parte, siue ex aduersa, primo cõcordabit iudex cõtrietatem illã si põt ar. sup. eod. cum tu & de pœ. dist. 1. periculosæ ĩ. de ver. sig. nihil obstat. & 11. q. 3 antecessor. & sup. de cõsue. cũ dilectus. nisi manifesta sit cõtrietas. 3. q. 9. nihilominus 35. q. 6. de parẽtela. & si manifesta sit cõtrietas, valet testimoniũ pluriũ, nisi ex altera parte tãta sit dignitas, vt merito debeat p̃iudicare numero, vt hic inferius dr̃, vel nisi verisimiliora loquãtur, & plura ꝓbent. 4. q. 3. si testes. & sup. de proba. cap. licet versi. Si vero testes ex vtraq; parte oĩno sint pares, ꝓ reo feret sñiam. sup. de proba. c. ex litteris, & ĩ. de fide instr. c. inter dilectos. in fin. nisi in quatuor casib. in cã matrimoniali liberali, & dote, & testõ. ff. de re iud. l. inter pares. & inf. de re iud. c. vlt. vbi habes illos quatuor casus. sup. de proba. c. ex litteris. & 33. q. 1. si quis acceperit. & ff. de inoffi. testa. l. si pars. Si autem neuter possideret, sed vterq; petit rem ab alio, s. a tertio. si probationes sint hincinde oĩno pares, res diuidatur, si põt. arg. inf. de præsum. afferte. si res est indiuisibilis, [1] iudex põt gratificari cui vult. ar. ĩ. de paro. c. eps. & ĩ. de iure patro. cum aũt & 63. di. si forte. uel diuidatur res sorte. 26. q. 2. sors. & ff. de iud. sed cum ambo. Si vero testes contradñt instrõ: aut contradñt instrõ in quo scripti sunt, aut alij in quo scripti non sunt. Si contradñt instrõ in quo scripti sunt, præualent testes instrõ. sup. de proba. tertio. Et arg. ad hoc. ff. quemad. testa. aper. l. 1. in fi. & in auth. de fid. instr. § si vero aliquid. Si vero contradicãt instrõ in quo non sunt scripti, dic ut sup. de proba. tertio. Sed quid vbi duo petunt eandem vxorem, & æqualiter probant? vr̃ ꝙ detur ei cui consentit. C. de nup. l. viduæ. & 1. q. vlt. sancimus. si aũt non vult cõsentire in aliquem, detur ditiori & meliori, si æque sint per oĩa pares forte alteri detur per iura prædicta. 21. dist. cleros. Si uero testes inducti sunt iam ad probandum aliquem articulum, & alij postmodum inducuntur in contrarium indirecte, statur secũdis ĩ. eo. c. ex tenore. & sup. eo. series. & ar. C. de contrahen. stip. l. optimã. sed hoc intelligo verũ, qñ secũdi sunt plures & meliores. & si æquales numero, recurrat̃ ad dignitatẽ ut hic, alias staretur potius primis: q̃a potius p̃sumitur subornatio in secundis, q̃ in primis Ber.

: Existimationis.

: Puta in rei cõi consona: & vñ de quod dicam de præfer. auditis. sug verbo exceptionẽ. Ioã. And.

† Cap. 6. eod. tit. in 3. compil.

Et super hũc textũ vide Abbatem in c. reprehẽsibilis inf. de appell.

1 Naturaliter vt æquus, vel iure prohibẽte, vt duo serui qua sunt vir & vxor. C. cõmun. vtr. iu. possessionũ. Fm vinc q̃ dicebat, ꝙ nisi talis sit casus quo iudex habeat gratificari, adiudicaret rẽ uel coniuges vni, & in medietate pretij condẽnaret illũ alteri. Insti. de act. § q̃dam. Ioã. And.

b ¶ *Motum.* Sup. de renun. cap. in præsentia. & 4. q. 3. si testes. & sup. eod. cap. præterea.

c ¶ *Pro archidiacono* Sup. eo. cum tu arg. contra. ibi præsumitur, ꝙ vtraq; pars verum dixit: quia illa dicta simul poterant esse vera. hic vero non, ideoque recte statur maiori parti.

d ¶ *Præferenda.* Vel saltẽ coæquanda: quia tunc iudicabit̃ ꝓ reo: vt dictum est in prima notula. Quod hic dr̃ recurrendum est ad dignitatem personarum, ut auctoritas præferatur multitudini, ex altera parte: intelligitur qñ numerus in modicũ excedit. sup. de elect. c. ecclesia vestra. si. n. multum excederet, tunc præfertur numerus ar. contra sup. de elect. c. dudum simile. 19. dist. in canonicis. Sed in qua quantitate præferemus auctoritatem uel numerum? Illud erit in arbitrio iudicis discreti æquitate inspecta: quia declarari, uel regula de facili dari non posset ff. de diuer. & temp. præscrip. de accessionibus.

TAm litteris. Primo ponit, ꝙ probauerunt testes contra electum. Secundo prosequitur articulum bigamiæ: ibi, *Quia vero.* Tertio ponit pœnam archipresbyteri & sacristæ: ibi, *Archipresbyterum.* Abb. Siculus.

CASVS. Ecclesia Lucana vacante, quidam fuit electus in epm. Contra istam electionem archidiaconus Lucanus, & G sacrista, & quidam alij se opponebant, unde denũciauerunt quædam impedimenta dño Papæ contra electum, & ꝙ contraxerat matrimonium cum vidua: dñs Papa super his cõmisit inquisitionem. Itẽ archi. & G sacrista prædicti lr̃as sub nõie maioris partis capli contra electum miserunt dño Papæ. Caplm hoc intelligens, significauerunt Papæ lr̃as illas de conscientia capituli nõ emanasse, sed ꝙ falsæ erãt, & de hac falsitate Papa mãdauit inquiri, iudices super his receperũt testes, & dũ vellent recipere testes sup eo ꝙ electus matrimoniũ dicebat̃ cõtraxisse

traxisse cũ vidua, appellatũ fuit ad sedem Apost. ne laici vel fœminæ reciperent cõtra ipsum in tali articulo: vñ iudices attestationes sup alijs articulis receptas remiserunt ad dñm Papã cum lřis suis: Papa examinatis attestationib. illis rescribit iudicib. dicens, q tam per lřas ipsorum, q̃ per depositiones testiũ intellexit, nihil esse ꝓbatum cõtra electum ꝓdictũ, nisi de auditu & fama: & si sup aliis aliqua videantur esse ꝓbata, testes uel sunt soli, vel tales qui non potuerũt illa probare; sed quia sup matrimonio pp appellationem prædictam testes non fuerunt producti, mãdat quaten' testes siue laicos siue fœminas idoneos, qui ad hunc articulum probãdum īducti fuerint, recipiãt & examinent diligenter, excõicantes illos q eos impedire ꝓsumpserint, quo minus testimoniũ perhibeant veritati: quib. publicatis, si forte irregularitas probata nõ fuerit, indicãt electo purgationem super obiectis, p septẽ canonicos maioris ecclesię vel priores, & presbyteros ciuitatis Lucanæ: qua receptã ꝓfigant ei terminũ quo consecrandus ad dñm Papam accedat. Si vero irregularitas ꝓbata fuerit, vel si non fuerit probata, & si infra terminum cõstitutum purgationem nõ præstiterit, illum remoueant à pręlatione Lucanæ ecclesiæ, mandantes capitulo, vt de alio sibi prouideant in pastorem. In fine dicit, q archidiaconus, & sacrista, qui sub noĩe maioris partis capituli dño Papæ contra electum litteras destinauerunt, ab officio & beneficio denuncient esse suspensos, donec mereant dñi Papæ indulgentiam obtinere: cum per attestationes prędictas constet, maiorem partem capituli hmõi lřarum conciam non fuisse. Not. q singulares testes non probant. Item vilib. testibus non credatur. Item cum opponitur irregularitas in modum exceptionis, laici & fœminæ vel idonei admittuntur. Itẽ qui testes impediunt, sunt excõicandi. Item infamatus, debet se purgare super his de quib. est infamatus: quod si non fecerit, repellitur. Item qui lřas capituli falsat, ab officio & beneficio debet suspendi. Item hic negatiua probatur: ut colligitur.

Glos. seq. signat contrarium, & soluit.

a *De auditu.* Sic ergo testimoniũ de auditu tñ cum fama non facit fidem. ĩ. de accu. inquisitionis. § inquisinisti. & inf. de eo qui cogno. consan. vxo. suæ super eo arg. contra sup eo. præterea. vbi creditur testimonio de auditu cum fama. & 32. q. 1. dixit. sed loquitur ibi de ꝓsumptione violenta: & ibi speciale est in eo casu, aliàs non sufficit, sed hæc fama purgationẽ inducit: ut in decre. inquisitionis. & hic, ut patet inferius.

Glos. sequens ponit differentiam inter criminales ciuiliter motas, & mere ciuiles.

b *Probata.* Not. q in causa criminali etiam ciuiliter mota, licet actor habeat pręsumptionem pro se, non tñ defertur ei iuramentũ, imò locum habet regula, Actore non probante reus absoluitur C. de eden. qui accusare. tamen si infamatus est, ex hoc debet inde se purgare. in ciuili, aliud: quia si actor habet bonam præsumptionem pro se, habito respectu ad qualitatẽ personæ & causæ, defertur ei iuramentum. 1 inf. de iureiu. cap. vlt. & C. eod. l. in bonæ.

c *Soli.* Idest, singulares: & ideo non valent. sup. de proba. c. licet. & sup de elect. c. bonæ. & c. cum dilectus.

d *Tales.* Forte criminosi, uel malæ opinionis. unde eis nõ creditur. 2. q. 7. testes

e *Cum vidua.* Corrupta: aliàs non obesset. 34. dist. Valentino. & q cognouisset eam si corrupta esset sup. de biga. debitum. & intellige q contraxit in sacris alias notã criminis non contraxisset: quia tunc non esset crimen contrahere cum vidua, sed irregularitas quædam, quæ repellit a promotione, vt sup. de big. c. 1. 2. & 3. quod videtur potius hic fuisse.

† Adde qualiter ĩ quib. pñt esse testes in l. 1. & 2. per Cy. ff. de leg. & de restit. spol. lřas.

1 Pőt dici idem ĩ vtroq; casu, nam in ciuili deferi iurm ei qui melius credi tur veritatem scire: ita hic cũ alius melius eo scire non debeat, an ipse contraxerit: purgatores uero adiungũtur pp infamiã secũdũ Abbat. Ioan. And.

Lucanum electũ sufficienter ostẽsum, nisi de auditu a tñ & fama: cũ super alijs, si qua forte videant esse probata, testes sint vel soli, c vel tales, d qui non potuerunt illa legitime cõprobare. e Quia vero sup matrimonio, qđ idem electus dr̃ cõtraxisse cũ vidua, e testes non fuere recepti pp appellationis obstaculum, ne laici vel fœminæ in tali reciperentur articulo contra ipsum. Nos, ut tãtæ irregularitatis obiectio nõ remaneat īdiscussa, Mandamus, quatenus testes siue laicos siue fœminas f † (dumtaxat idoneos) q ad hoc fuerint probandũ inducti, recipiatis legaliter, & examinetis prudenter: excõicantes g solemniter, si qs eos impedire præsumpserit, quo minus testimonium perhibeant veritati. Demum attestationibus publicatis, si forte constiterit irregularitatem hmõi non esse probatã, indicatis eidem electo purgationem h canonicam de obiectis per septem canonicos maioris ecclesiæ, vel priores ecclesiarum ciuitatis Lucan. presbyteros seu diaconos bonæ famæ, præstãdam: qua recepta pręfigatis ei terminum, quo cõsecrandus nostro se conspectui repræsentet. Si verò vel irregularitatis impedimentum fuerit probatum: vel iusta terminum constitutum non præstiterit purgationem indictam: vos eũ a ꝓlatione Lucan. ecclesiæ amouentes, mandetis ex parte nřa capitulo, ut electionem de alio non differant canonice celebrare. Archipresbyterum aũt Lucan. & G. sacristam, qui contra ꝓdictum electum lřas nobis sub noĩe maioris partis capituli destinarunt (cũ constet per attestationes ꝓdictas, longe maiorẽ partẽ capituli nõ fuisse i cõsciã ‡ hmõi litterarum) ab officio & beneficio denuncietis esse suspẽsos, donec mereantur nostram indulgentiam obtinere.

Idem Dulmen. epo, & decano & Priori S. Trinitatis Eboracẽ.

In causa liberali contra contumacem etiam lite non contestata, testes recipi possunt. h. d. notabiliter secundum lecturam communem.

CAP. XXXIIII.

Cum † olim archidiaconus

Gl. seq. reci. per obiic. de c. mulierẽ. & de ver. sign. forus. & soluit. Itẽ signat aliud contrarium, & soluit. arg. respondet, & remittit.

f *Fœminas.* No. q cũ opponit crimẽ siue irregularitas in modũ exceptionis cõtra clericũ ciuiliter, indifferẽter admittuntur laici & fœminæ, ut hic patet: sicut in denunciatione. sup eod. tit. qm̃. q licet agitur de crimine, nõ agitur criminaliter: vt in c. quoniã. sup. eo. vnde procurator potest interuenire. ĩ. de accu. super his. in fi. aliàs mulier non admittitur in crimine. 33. q. 5. mulierẽ & inf. de verb. sign. forus. §. vlt. & 15. q. 3. ex eo. nec in testõ admittitur. insti. de testa. or. §. testes. vers. sed mulier. Item aliud cõtra. sup. eo. de cætero. inf. de accu. c. meminimus & c. cum P. Manconella. 2. q. 7. laicos. & cap. ipsi Apostoli. & c. testes. 3 & hæc omnia contraria loquuntur cũ criminaliter agitur.

g *Excommunicantes.* Vř q testes compelli pñt vbi odiosa proponitur exceptio. ar sup. de elect. cum dilecti. vbi electores compellũtur detegere fraudẽ sed hic nihil dr̃ de testib. sed de impedientib. testes, & iõ dicas, q non debent compelli. Super hoc dic ut not. inf. tit proxi. dilectorum. vbi de hoc in fi. notulæ. & dixi inf. de accus. super his. in quadam notula, quæ incipit, & tamen. ubi de hoc.

Glos. seq. arg. pro opi. quam reprobat.

h *Purgationem.* Arg. pro illis qui dicunt semper accusato indicendam purgationem. quod non est verum nisi ex hoc infamatus fuisset. 6. q. vlt. quod autem. & 2. q. 5. presbyter.

Glos. seq. obiicit, & soluit.

i *Non fuisse consciam.* Sed qualiter hoc potuit cõstare cum singuli essent in suis testimonijs singulares. sup. de ele. cum dilectus. & c. bonæ. 1. & ĩ. de accus. cum dilectus. in fi. Sol. bene potuit, constare probando absentiam fratrum tempore contento in litteris. inf. de ijs quæ fi. à præla. quanto. & ĩ. eod. tit. ex tenore. uel quotiens fiebat mentio in capło de hoc facto, nulla fuit habita mẽtio de talib. lřis. ĩ. de ꝓba. testio ar. C. ad l. Cor. de fal. q. veluti. No. ergo qualiter puniẽdi sunt qui ꝓter conscientiam capituli hmõi lřas noĩe capituli scribunt: quia tanquam falsarij puniuntur. ĩ. de ijs quæ fi. à præla. c. quanto.

Cum olim. Prima pars narrat factũ. Secũda: ibi, *Mandamus*, dat iudices, quib. committit receptionẽ testium, & prouidet quid per eos agendum sit reo contumace. Abb. Sicul.

Casus. Ecclesia Menen. olim fuit archiepiscopalis, quam archieps Cãtuar. tenebat pro sua suffraganea: archid. ipsius ecclesiæ mouit quæstionem super statu seu libertate ipsius cõtra Cantuar. archiepm in præsentia dñi Papæ; vnde ipse causam commisit quibusdam iudicibus, mandans eisdem, quatenus nisi archieps archidiaconum prædictum possit repellere ab agendo per aliquam exceptionem, conuocatis partibus, uel eorum procuratorib. ad locum idoneum & securum, & lite legitime conte testes vtriusq; partis recipiant diligenter, quos duxerit producendos. sed si archieps legitime citatus non cõparuerit per se vel per procuratorem idoneum, aut litem noluerit cõtestari, nihilominus recipiant testes maxime senes & valetudinarij, quos archid. dixerit producendos, non obstante appella-

2 Mulier an possit esse testis in criminalib. vide de p Ant. Gomez. tom. 3 varia. resol. cap. 12.

3 Et quia falsarunt lřas puniẽdi sũt, de quorũ pœna vide de Bar. in l. Paul°. ff. ad falsis.

3 Vñ dixit Io. laicos & fœminas ad mittẽdos ad probãdam famã. vide qđ dicam de acc. cũ P. super fi. vlt. gl. Io. And.

Cap. 7. eod. tit. in 3. compil.

te apponere, & depositiones eorū studeant ad sedem Apo destinare, statuētes partib. terminū peremptoriū, quo per se vel idoneos procuratores corā dño Papa se præsentent sniam recepturæ. No. q in cā liberali reo absente per cōtumaciā testes recipiuntur lite non contesta. & snia fertur, & est specialis casus fauore libertatis.

Locus litigij securus esse debet ac talis, vt omnis ini quitatis suspicio procul absit.

a [a] *Menen.* Ista ecclesia Mené. quæ alias dr sācti Dauid, olim fuit archiepalis, sicut apparet p priuilegiū ipsius ecclesie: quā Cantuar. archieps tenet pro suffraganea ecclesiæ suæ: archidiaconus ipsius ecclesiæ sup statu seu libertate illius mouit qōnem archiepo Cantuarien. dicens eā liberā esse, & per consequens dēt esse metropolis super cunctis ecclesijs Vualliæ. hoc dicit Tan. q factū nouit.

Gl. seq. reci. per q. qualis erat hæc exceptio. & tria ponit exēpla, & primum reprobat. & contra reprobationē legē allegat

b [b] *Per exceptionem.* Forte obijciebat ei, q nō habebat mandatū, & sine lrīs sui capituli & epī nō erat audiendus: vt s. de procu. c. 1. sed nō est verū in hoc casu: qa quilibet alius ēt minor pōt prosequi iniuriā ecclesię suæ, ne trahatur in peiorē statum 12. q. 2. nō liceat. ēt alijs contradicentibus. ff. de lib. cā. l. 1. 2. & 3. licet aliàs coniuncta psona repellatur, si agat contra voluntatē aliorum. ff. de procu. l. Pomponius. §. vlt. sed hic non est ita: nā quilibet agere tenet pro ecclesia. 2. q. 7. quapropter. & 5 q. 5. non vos. & sic vnus iuste resistit oībus. 31. dist. Nicæna. & j. de ijs quæ fi. à ma. par ca. c. cū in cunctis. arg contra. ff. qui & à qui. ma. li. non fi. l. si quis hac lege. § quotiens. Et ita intellige de alia exceptione, puta rei iudicatæ, uel quia esset excommunicat⁹, uel alia in consimilem. lo. Item arg est hic q exceptio peremptoria ante lit. contest. potest obijci & probari, & sic repellitur actor ab agendo: quod verum est in tribus casibus. sup. de lit. conte. c. exceptionis in concilio Lugdun. Lib. 5.

Menen. [a] aduersus Cātuarien. archiepiscopum super statu Menen. ecclesiæ proposuerit qōnē & infra. Mādamus, quatenus nisi pars aduersa prædictū archidiaconum per exceptionem [b] legitimā repellere valeat ab agēdo: partibus, si poterit fieri, uel procuratoribus earum ad locū securum & idoneum conuocatis, & lite legitime contestata, testes quos archiepiscopus in Anglia, & quos archidiaconus duxerit producendos in Vuallia, recipere procuretis. [c] Verū si archiepiscopus citatus legitime, vel per se, vel per procuratorem idoneum noluerit cōparere, aut litem etiam contestari: vos testes maxime senes & valetudinarios, [d] quos archidiaconus duxerit producendos, sublato appellationis obstaculo admittatis: & depositiones eorū conscriptas ad sedē curetis Apostolicā destinare: statuētes partibus terminū perēptorium, quo per se, vel responsales idoneos, nostro se conspectui repræsentēt, sentētiā recepturæ.

Bolōni.

Idem priori de Bolonie. & I. Rectori ecclesiæ de Borellis.

Publicatis attestationibus admittitur aduersarius ad probādū cōtrarium, si ante publicationē super hac probatione cōtraria instrui nō potuit. hoc dicit, & est casus singularis.

Secūdū Io. solue, q ibi fauore libertatis i ea reuocāda reqrit cōsensum oīum patronorū, qui sunt eiusdem grad⁹: hic fauore ecclesiæ, in cuius libertate defendenda admittit alterum. Io. And.

Et Gof. & Host. ad dentes alīā rōnem, s. periculum animarum.

c [c] *Valetudinarios.* Sic sup. ut lit non contest. qm. 1. responso.

Gl. seq. reci. per obiect. de decre. quoniam. dat duas solutiones, primam reprobat. contra secundam opponit, & oppositioni respondet. finaliter approbat primam.

d. [d] *Recepturæ.* Sic vr q contra contumacem possit procedi vsq; ad sniam ēt lite non contest. Si hæc est vera lrā, & sc quitur de diffinitiua: sic non solum senes, sed omnes indifferenter sunt recipiendi: & hoc vr dicere satis lrā, testes maxime senes, & sic illud, maxime, proprie ponitur. Et sic est iste unus casus in quo fauore libertatis recipiuntur testes lite non contest. & snia profertur, sicut contingit in electione plati uel matrimonio carnali. s. ut lit non conte. qm § porro. Et est ar. ad hoc C. de inge. ma. l. diffamari. Et sic intelligebat Tan. Alij exponūt snia, id est, sniam interlocutoriā, de missione i possessionē, si altera pars nō uenerit, uel si partes uenerint litē primo contestaturi. Sed prima lectura ex ipsa patet lrā: uñ si ppe legis intellexisse de interlocutoria, de ea mentionē fecisset. j. de decim. audientia & s. de trālla inter corporalia. Sed multū vr obstare huic, cū dicit senes & valetudinarios, cū illi cōsueuerunt recipi lite non conte. ut in c. qm. vñ ppe intelligebat q in casu isto possint recipi lit. nō cōte. ex parte actoris: simpliciter dicer̄ debuit, recipiatis testes quos archi. duxerit producēdos: sed q pcepit in casu cōtumaciæ, cu actor absens est cōtumaciter, & reus psens. s. de do. & cont. cūm q. ideoq; vr q loquat hic de snia interlocutoria, & testes senes & valetudinarij recipiant, ne copia subtrahat probationū ex eorū defectu. ut s. ut lit. nō cōte. qm. & sm hoc dicit, maxime, i. tm. Vel dic ut dixit Tan. & hoc pōt intelligi ex eo qd dicit, maxime, qd verbū nō fuit in antiqua cōpilatione, & qa non recipiuntur testes lite nō conte. cū fit missio in possessionem pp cōtumaciā, sed summatim examinato negotio fit missio s. ut lit. non cō test. qm frequenter. §. in alijs. & §. seq. Bern.

CAP. XXXV.

[a] Cap. 8. eod tit. in 8. compil. Et de materia uide late per Soc. regula 498. incipiēte, testes: publicatis attestationib.

Ex [a] tenore vestrarū accepimus litterarū, q cū vobis causā q vertitur inter R. militē, & M. mulierē, cōmiserimus fine debito terminandam: & infra. [e] Pars mulieris pposuit, q dict⁹ miles prius corporale pstitit iuramentū, q ipsā duceret in vxorē, & postmōdū carnaliter cognitā [e] traduxit in domū. [f] Miles vero hoc inficiabatur [f] omnino: adijcens [g] q & si hæc uera essēt eam tamen de iure habere non potuit, eo q aliam tunc uiuentē, [h] prius duxerat in vxorē. Cum per testes militis videretur esse probatum, quòd ipse ante festum Purificationis beatæ Virginis, B. [i] mulierem solemniter accepit in vxorem, & testes M. mulieris dicerēt, q in septimana paschali sequente festum prædictum, de ea ducenda præstit iuramentum: prædictus miles ab impetitione ipsius absolui cum instantia postulabat. Verum ex parte sæpedictæ mulieris extitit replicatum, quòd eo tempore, necnon & ante, [k] quo testes dicti militis dixerant eum cum alia matrimonium contraxisse, fuerat semper in Eboraceñ. prouincia commoratus: cum testes ipsi dicerent, hoc longe extra dictam prouinciam actum esse: determinan-

[b] Vide l. 1. C. d spōsalibus. & in l. 2. eo. titu.

[c] Aliàs ita: B mulierem acepisset solemniter &c.

[d] In plerisq; antiquis legit nec non, & antequam.

Ex *tenore.* Publicatis attestationib: falsitas priorum testiū pōt indirecte probari. sic cōiter summatur, sed hæc summatio nō continet vsquequaq; veritatē, vt probat Panor. Cōis diuisio. Secūda ibi, *Quia igitur.*

Casus. Inter R. militem & M. mulierē cā matrimonij corā quibusdā iudicib. delegatis vertebat, corā quibus mulier pponebat q dictus miles corporaliter præstitit iurm, q ipsá duceret in vxorē, & postmodū carnaliter cognouit eandē, & traduxit i domū: Miles vero illud inficiebatur oīno, adijciens, q etsi hæc vera essent, eā tn de iure habere non poterat in vxorē, ex eo q aliā tunc viuentèm prius duxerat in vxorē; ad probandam intētionē suā pars vtraque testes pduxit: testib. publicatis p testes militis videbat esse pbatū, q ipse ante festū Purificationis B. Mariæ virginis, B. mulierē acceperit in vxorem, & testes M. mulieris dicerent, q in septimana paschali sequenti festum prædictum de ea ducenda corporaliter præstitit iuramentum: dictus miles petebat ab impetitione ipsius mulieris absolui: Ex parte mulieris fuit replicatum, q eo tempore & etiam ante, quo testes militis dixerant eum cum alia contraxisse, fuerat semper in Eborac. prouincia commoratus, cum testes ipsius militis dixissent hæc longe extra dictam prouinciam acta esse, determinantes tempus & locum, & hoc erat parata probare per testes: Sed contra fuit ex aduerso responsum, q cum attestationes iam essent publicatæ hincinde, locus productioni testium iam non erat: dubitauerunt iudices, vtrum testes mulieris essent super hoc articulo admittendi. Consultus Papa rñdet, q testes mulieris sunt ad probandum illum articulum admittendi. No. q negatiua, q hēt determinationem loci vel tpis, indirecte pōt pbari. Itē sup nouo articulo publicatis attestationib. pñt testes recipi.

e [e] *Cognitam.* Et sic inductum fuit matrimonium psumptū. j. de condi. appo. de illis. contra quam psumptionem non admittitur probatio in contrarium. j. de spon. is qui fidem.

f [f] *Inficiabatur.* Et ita per narrationem, & responsionem facta est contestatio litis. sup. de elect. dudum. & 2. & sup. de lit. contest. cap. vnico. & C. de lit. contest. l. vni.

g [g] *Adijciens.* In modū exceptiōis. sic s. d or. co. c. 1. & ex istis verbis debes instrui qualiter debeat respōdere, & sub qua forma, qa sic excipiēdo nō cōfitetur. j. de exce. cū venerabilis. vbi de hoc. & ff. de exce. non vtiq; & j. de excep. uenerabilem.

Gl. seq. obuit, & sol. fiu. reci. per quæstionem, an dato quod verum esset primam viuere, &c.

h [h] *Tunc viuentem.* Ille allegabat turpitudinē suam, vñ nō debuit audiri. j. de do. inter dilectos. & j. de accu. prabē. cū super qōne. & s. de confes. cum super. sed in casu isto & in quolibet, vbi

[e] Cōcor. l. translatione C. de transa. & l. 1 mercali C. de condi. ob turp. cau.

liber, vbi vertit̄ periculū alę, audit̄ allegans turpitudinē suā. ī. eo. sicut. ȷ̄. de re iudi. lator. & c. consanguinei. & in cā liberali audit̄ aliqs confitens turpitudinē suā. s. se vendidisse filiū ingenuum. C. de libe. cā. l. 1. Vin Itē ex eo qđ dicit tunc uiuentem, patet ꝙ hæc non poterat esse vxor: sed si prima esset defuncta, & hæc sciebat illū aliā habere anteq̄ sxit cū eo, eā postea habere nō posset. ȷ̄. de eo q duxit ī mat sup hoc & c. ex tuarū. & c. cum haberet. si uero credebat eum esse solutum quādo contraxit cum eo, bene posset cū habere. ȷ̄. de eo q dux. in matr. c. 1. & c. veniens. Bern.

Glo. seq. recitetur per quæstionem an præsentiā probare liceat, et e. soluit obstaculum.

a *Admittendos.* Hic habes expresse, ꝙ post publicationē testium, et in eadē instantia iudicis testes recipiunt super nouo articulo, vel exceptione. ī. eo. ꝯ testi. vbi de hoc. & ī. eo. series. & C. de excep. si q dē. C. de prob. l. exceptionem. & ȷ̄. de excep. c. deniq; sup vetesi vero non sunt recipiendi. sup eo. frater nitatis, vbi de hoc. Sed certe licitū est mulieri, pbare absentiā viri ergo & eodē modo licitum est viro probare pręsentiā: quia mos vtriq; gerēdus ē. ff. de probatio. circa cum. quia non debet actori licere qđ reo nō liceat. ff. de reg. iur. l. non debet. Et ita est arg ꝙ postquam didici testificata, non possum inducere testes super eodem articulo: sed alius est modus inducendi, & aliud nunc quàm primo. inf. eo, c. veniens. & c. cum in tua. Vinc. tamen dixit ꝙ ista decre. non habet locum, nisi incontinenti post publicationem voluerit probare contrarium.

S *Significauerunt.* Si sine causa negetur quarta dilatio petita cum solemnitate legali potest appellari. In prima ponitur appellantis decisa narratio. In secunda appellationis commissio: ibi, *Mandamus.* Abbas Siculus.

Inter monachos sancti Dionysij ex parte vna, & abbatissam & moniales de Forcellis ex altera, tā sup possessionē quàm sup proprietate prioratus de Argentolio corā iudicibus delegatis q̄stio vertebatur. Moniales sup causa proprietatis primitus sunt iudicium ingressę & testes produxerunt in illam: Postmodū iudicio petitorio suspenso, possessionis iudiciū sunt ingressæ, sup quo testes ab vtraque parte fuerunt pducti, ita ꝙ publicatio testium fieri iā debebat: sed monachi quartā productionem testium cum iuris solemnitate petierunt sup iudicio possessorio: quam cum iudices denegassent ipsi sedē Apost appellarunt ab ipsorum interlocutoria: q b. pa ctis iudices pcessū suū dño Papę significauerūt: mādat Papa qbusdā iudic b. quaten' si cōstiterit eis abbatē & monachos quartā pductionē testiū cū iuris solēnitate sup possessorio petiuisse, & pp hoc ī x. dies appellasse post interlocutoriā iudicū, ad quartā pductionē testiū cū solēnitate iuris admittāt eosdē, nisi forte iudices quartā pductionē negauerit, vt effrænatā multitudinē testiū refrænārēt: & si ī probatiōe applonis defecerint, in expēsis legitimis parti alteri ꝯdēnēt, & cum possessionis ad q̄ moniales habuerūt recursum, primitus dēat terminare: nisi esset in petitorio pcessū ī tm̄ ꝙ possit đ pprieta liquere, & tūc qōnē determinet simul vtrā; qā si đ proprietate ad plenū adhuc nō cōstet. pcedāt in ipsa iudicio possessionis finito. Not. ꝙ q primo cœpit agere de proprietate, pōt redire ad iudiciū possessionis suspēso petitorio. Itē quarta pductio dari dēt cū solēnitate legali: alioq̄n applo pp hoc interposita valet: nisi denegat ex cā, ut hic dī. Itē interlocutoria

tes tps & locum, qđ p testes idoneos erat pbare parata. Sed econtra fuit ex aduerso respōsum, ꝙ (cū attestationes iā essent hincinde solēniter publicatæ) locus pductiōi testiū iā nō erat. Quia igit̄ dubitatis, vtrū post publicationē attestationū sup illo articulo deberent testes admitti: nos inquisitioni vestræ auctoritate pręsentiū respondemus, testes mulieri ad probandum illum articulum admittendos a.

Idem Priori sancti Victoris.

Indulgenda est in cā quarta productio testiū cū solēnitate legali, cā legitima non refragante, aliàs legitime appellatur.

CAP. XXXVI.

Significauerūt nobis: & infra. Cū cā q̄ vertit̄ inter abbatē & monachos sancti Dionysij ex vna parte, ac abbatissā & moniales de Forcellis ex altera, tā sup proprietate, q̄ sup possessione prioratus de Argentolio, iudicib. à nobis cōmissa fuisset: & moniales sup cā proprietatis prius litē ingressæ, testes produxissent in illa, postmodū possessionis iudiciū, suspenso petitorio intentarūt b & infra. Vnde in cā possessionis, quā moniales petebant, ea rōne c quòd illæ quibus ipsæ succeslerant, inde fuerāt violenter eiectæ, testes fuerūt ab vtraq; parte producti, & eousq; processum, vt publicatio fieri iā deberet: d & infra. Mandamus, quatenus si vobis cōstiterit abbatē & monachos, quartā productionem testiū, cū iuris solēnitate e sup possessorio petiuisse, & propter hoc infra decē dies f post interlocutoriā sñiam appellasse, nisi forte iudices quartā pductionē negauerint, pro eo ꝙ voluerint effrænatā g multitudinem testiū refrænare) vos ad quartā productionē (adhibita solemnitate legali) admittatis eosdem, ipsos (si in probatione h defecerint) in expensis legitimis condemnantes: i Et nisi adeo sit in petitorio iam processum, vt plene possit de proprietate liquere, k vos causam possessionis, ad quam de iuris beneficio abbatissa & moniales habuere recursum, l primitus ter

in rē iudicatam: nisi appelletur ab ipsa infra decē dies. Itē q deficit in probatione appellationis à grauamine interpositæ, condemnari debet alteri parti in expensis.

b *Intentarunt.* Qđ eis licuit ī. de cā pos. pastoralis & ff. de vi & ui arm. cū fundū. §. vlt. & ff. de acq. pos. naliter. §. nihil.

c *Ea ratione.* Hæc rō bona erat, quia interdictū, vnde vi, dat̄ hæredi & bonorum possessori. ff. de vi & ui ar. l. 1. §. interdictū hoc in fi. & datur in hæredē in id qđ ad eū puenit. ff. de vi & ui ar. l. 1. § pē. & l se & 16. q. 6. si epm. Et intellige ꝙ datur 5 hæredem iuris. C. si ex delic defun. l. vnica non aūt ꝯtra hæredem rei: qa nō oīs ad quē res puenit, tenetur interdicto vnde vi. ī. de resti. spo. cum ad sedē. & ff. de vi & ui arm. cū à te. si tn̄ scienter rē illā recepit à deiectore, tenet̄ ī. de rest. spo. sepæ contingit. Vincē.

d *Deberet.* Monachis petentib. quartā productionē testiū, cū solēnitate legali super iudicio possessorio: q̄ cū iudices denegarūt, monachi appellarunt ab interlocutoria ꝯtra eos lata vt ȷ̄. patet.

e *Solemnitate.* quam habes inf. eo. c. pen & in Auth. eo. tit. §. quia vero.

f *Infra decem dies.* Idē tēpus dat̄ ad appellandum, a diffinitiua. 2. q. 6 anteriorum. Et sic patet, ꝙ infra x. dies debet appellari ab interlocutoria. sup. de electione, cum dilecti. aliàs transit in rem indicatā, vt ibi dicitur, idem etiam tempus datur ad supplicandum. C. de precibus impe. offe. Auth. quæ supplicatio. Vincen.

g *Effrænatam.* Nota nouitatem iuris, sed ratio est antiqua. sic infra. c. proxi. & ff. de testi. l. 1. in fin. & ex eadem cā posset iudex denegare tertiā, & etiā secundam. sim. ff. de iud. nonnunquam. 24. q. 3 de illicita. & sup. de dolo. & contumacia cum dilecti. ex quo eadem subest cā in secunda siue in tertia, vt in quarta: idem seruandum est hincinde. supra, de transłat. inter corporalia. Vel si infra certum tēpus cā deberet terminari. sup. de officio delega. causis. Vincent.

h *In probatione.* s. ꝙ non probet se appellasse infra decem dies ex causa præmissa.

Glo seq. obuenit & soluit.

i *Condemnantes.* Et sic patet, ꝙ appellans iniuste condēnandus est in expensis alteri parti. & istud generale est. 2. q. 6. omnino. & infra de appellationi. vt debitus. & ꝙ remitti debet ad eundem iudicem a quo appellauit, vt dicit illa decret. vt debitus. & eod. tit. cum in ecclesia Sed quare secundum iura prædicta non remittuntur partes ad priores iudices si apparuerit monachos frustratorie appellasse? Hoc ideo contingit, quia priores iudices retulerunt negotium domino Papæ, & ita desierunt esse iudices per relationem: vt supra de officio lega. licet. in princip. & C. de rela l. 1. & 2. & vt patet ex princip. cap. Quid iuris sit de huiusmodi expensis. dictum est plene sup de dol & contum finem. Bern.

k *Liquere.* Non videtur ꝙ plene liqueat nisi postquam renunciatum fuerit & conclusum: cum ante renunciationem possint partes adhuc producere testes super nouo articulo, & instrumenta, arg. sup. de electio. dudum. & inf. de fid. instr. cum dilectus.

Glo. seq. recitatur per q. s. quid de fructibus monialibus pertinentib. in possessorio, & monachis in petitorio.

l *Recursum.* sed esto ꝙ moniales obtineāt ī possessiōe, ergo habebūt rē cū fructib a tpe deiectionis. ī. de rest. spo. grauis. & ff. de ui & ui ar. l. 1. §. q vi deiectus ē. sed pone ꝙ monachi obtineant postea in petitorio: ergo habebunt rē cū fructib à tempore

Cap. 9. eod. tit. in 3. compil.

Argentorio.

Secūdū Tanc. idē Host. q dicit ꝙ mulieri nō licebit producere tertios ꝯ hos secundos. arg. ȷ̄. eo licet 2 bonus tñ iudex discrete dēt examinare testes istos, vt si qualatet falsitas ipsā penitus cōprehēdat. ȷ̄. eo. c. cum cām Ioan. And.

Adde qa hęredis appłone veniat in l. hęredis. cum not. ff. de verb. sign.

Qđ dicat liquere, tradit abbas in c. cū oli. đ ver signi. Antoni' Butri' in c. prout. đ dol. & cōtum adde glossam ī c. decernimꝰ. 3. q 9. Quo ad partē, nō quo ad iudicē; ꝙ dic vt no. de app. cū cessante. Ioā. And.

Ad hoc iduci, ꝙ q̄nq; dat iudex tres dilatiōes vnam p oib. l. An. Cōcor. l. fin. §. illud. C. de tep. app. & ibi B. Petr. de Bel pert. Cyn. Vel detulerūt ap plen. ȷ̄. đ app. cū appellationi bꝰ. li 6. Io. And.

tpe litis contest.sup proprietate:& imputent sibi moniales q primo intentarunt iudiciū ,ppriet atis: quia litis contest.exæquat oēs possessores, & per litis cont nūt malæ fidei possessores,& iō fructus post lit.conte.oēs restituendi sunt cū ipsa re. C de rei vend.certū est.& ff.de peti.hær.sed & si lege.§ si ante litē. Sed forte inspicit litis cōtest.de nouo facta sup prodrietate:& quia moniales primo cōueniebant, mō conueniūtur. Et hoc verū est sm legistas,qui dicunt,q ex toto renunciatur iudicio ,pprietatis anteq̄ admittat ad possessorium. Secūdū iura canonica non renunciatur iudicio ,pprietatis , vt hic dicit: quia postea debēt ,pcedere in iudicio ,pprietatis. Sed sm hoc vr q fecerunt sibi pīudiciū circa fructus pceptos, & post litis cōte. super ,pprietate, si monachi postea obtineāt in iudicio proprietatis. Io.

minetis, in causa proprietatis postmodum processuri:alioquin quæstionem termineus simul vtranque.

¶ Idem Episcopo Placentino.

¶ *Diligenter examinandi sunt testes,& puniendi qui eos impediunt: & ipsorum testium multitudo est per iudicem refrænanda.*

CAP. XXXVII.

CVm [d] cām,quæ inter archiepiscopū Rauennat. ac cōc Fauēn.& infra.¶ Quia vero vtrique parti nimis existeret onerosum,vt testes producerēt corā nobis:Mādamus, quatenus recipias testes, quos vtraq; pars, tam super principali negotio, quàm in

¶ Cap.10. eo.ti.in 3. compil.

Ideo vero tam diligens cura in examinandis testibus est adhibēda per iudicē,ne mēdaciū dicant facit Deutero. c.19. Eleutherius Papa in c. iudicātem. 30. q.5. & videto Simanca catho.instit. tit 64.numero 10.

CVm causam. Habet tria dicta,vt patet ex summatione Secūdum:ibi, *Quod si*. Tertiū:ibi, *Volentes*. Abb.

Casus. Inter archiepm Rauennateñ.& cōc Fauentiæ vertebatur quæstio super iurisdictione quorundam locorum,de qua hī s.de proba. licet. Causa illa delata fuit ad dūm Papam lite contest.& præstito iuro ab vtraq; parte de calūnia,q a difficile fuerat vtriq; parti testes producere coram Papa, mādauit epō Placentino,quatenus recipiat testes quos vtraq; pars tam super principali quàm in personas testium duxerit producendos,& eos diligēter examinet: & de singulis circūstantijs prudenter inquirat,de causis,loco,tpe,auditu,visu,scientia,& de oīb ad negotium pertinentibus. Quòd si forte Fauentini vel alij,testes quos archieps duxerit producendos,prēsumpserint impedire, ipsos ab hmōi præsumptione compellat. Vt aūt effrenata multitudo testium refrænetur, præcipit vt hinc & inde quadragenarium numerum excedere nō permittat, ita vt si Fauen. depositiones testium voluerint ratas habere,quæ ab epō Ferrariensi,& abbate Pomposiano receptæ fuerint, testes illi computentur in numero prælibato:alioquin cum attestationes illæ sint clausæ,ijdem testes si necesse fuerit, iterū producantur.Nota qualiter iudex debeat examinare testes.Item qui testes impedit quominus possint perhibere testimonium veritati puniendus est.Itē vltra quadraginta testes pars inducere non dēt. Item vltra xl. dr effrænata multitudo testium.

¶ *Glo.seq. obijcit, & soluit.*

a ¶ *In personas.* Sed cum exceptio,quæ opponit in personas testium,dēat reseruari in tps disputationis post publicationē testium:vt s.eo.pñtium.quare Papa dicit q statim hoc faciāt. Ideo fecit,ne differatur negotium:quia præsumptio erat p Fauentinos,ne causa ,ptrahendi negotiū obijcerent in personas testium post publicationem:Vnde Papa voluit super hoc prouidere,& ideo non fuerunt admissi ad hoc supra,de ,pb.licet. in casu tñ statim admittitur ad probandū, vnde cum dī q ille sit odiosus ex criminali cā, statim debet hoc probare C.de testib.Auth.si dicat.si ex leui cā,vel pecuniaria odiosus dr,recipiatur eius dictum,& in tps disputationis reseruetur hmōi quæstio:vt ibidem dr in Auth.eo.tit §.si verò.coll.7. Item & in alio casu cum obijcitur testi q sit seruus, si dicat se liberum non debet admitti,nisi prius ostendat chartā suę manumissionis. C.eo.tit in Auth.si testis seruilis arg. contra q statim debeat audiri qui obijcit crimen testi. sup eo.ex parte A.

b ¶ *Procures.* sigillatim per se,alias non valerent eorum dicta.j.eo.venerabilis.& j.de accus inquisitionis §.1.& supra, de elect.quia propter.arg.C.de testi nullum Ber.

c ¶ *Circumstantijs.* alias nō peruenitur ad veritatē.23.q 8 occidit an,si lucri gratia vel inimicitiarū testificent,& de alijs circūstantijs.de quibus traditur ff eo.l.3. & 4.q 3 c.si testes Ber.

Glo.seq. tractat primo de teste, qui non reddit causam scientiæ interrogatus vel non, secundo quæri, alleg. pro & contra, & soluit tertio tractat quemodo testes cognoscere debet illos de quibus deponit.

d ¶ *Decausis.* Causam n.scientiæ dēt quærere iudex,quā si non reddiderit,non valebit dictū testis. 4.q 3.si testes. §.solā.

. Et eo casu dixit G. lo qui hāc literā cū exceptio talis est q non repellit testē, sed reddit testimoniū eius suspectū, pp quod reseruet exceptio. & idē nota.j.de except.cap.1. Iō. And.

& 24.q.3.si habes.& in Auth.de test.§.licet dudū coll.7. Si vero iudex non quæsierit,& testes simplr dixerint se scire, valebit.j.de re iud.sicut.vbi de hoc.& ff.de no.ope nūci de pupillo.§.qui nūciat.in si. Et de personis ipsorū testiū an sint honesti.4.q.3.§.2. Sed nunqd testis tenet rndere an sit criminosus periurus, vel talis qui nō possit testificari? Et vr q sic: quia istę sunt circumstantiæ de qb. quęritur.ff.eo.l.3.& 4.q 3.si testes.§& quia testis in cā criminali, & ordinandus æquiparātur.2.q.7. ipsi Apostoli.& c.testes. sed ordinādus tenetur dicere crimen suū. 50. dist.ex pœnitentib.& 24.dist. c.vlt.op arg.j de exce. deniq;. Sed ?rium nō inuenitur, ergo stabimus legib. pdictis. qd enim non mutat,quare stare prohibetur. C. de testa.lancimus. Sed ?vr,q nō teneatur respondere: quia nemo tenetur prodere se de pœnit. dist 1. non tibi dico. Hæc auctoritas loquitur de eo qui in iudicio aīx cōfitetur, & ille non tenetur crimen suum occultum publice confiteri. Quid ergo dicemus? Satis pōt dici q debet rndere saltem ad ea de quibus traditur 4.q.3.si testes.& ff.eo.tit.l.3.Et op.arg. j.de accu.inquisitionis §.1. & si de alijs interrogentur. Et satis vr honestū q non interrogentur nisi de his de quibus fit mentio in ll.prędictis: quia talia non sunt amplianda,sed restringenda Præterea testes debent cognoscere litigantium personas,a quibus & contra quos inducuntur,qn agitur de contractibus,aliter non vr q possint congrue testificari arg.in Auth.eod.tit.§.1.coll.5. & in Auth de instru cau circa princ.§.si quis igitur.coll.6. C.de iure delibe.lancimus §.sin autem dubius. in fi.& si dubitetur an testes cognoscant contrahentes vel litigantes, exhibendi sunt ipsis testibus, vt eos cognoscant; & in eadem forma in qua esse consueuerunt:quia mutata forma,& substātia quasi mutata videtur.ff.de exhib.Iulianus.§.sed & si quis. Illud frequenter fit,præcipue vbi factum suspectum præsumitur.

personas [a] testium duxerit producendos:ac eos diligēter examinare procures [b]: & de singulis circumstātiis [c] prudēter inquirēs,de causis [d] videlicet,personis,loco [e], tēpore [f],visu,auditu,sciētia,credulitate,fama,& certitudine, cūcta plene cōscribas:& infra.Testes [g] autem,&c. Quòd si forte Fauentini vel alii, eos quos dictus Archiepiscopus ad perhibēdū testimonium veritati duxerit producendos, præsumpserint impedire: tu ipsos ab huiusmodi præsumptione cessare compellas [h]. Volentes autem effrænatā [i] multitudinem testium relaxuari: volumus, vt hincinde quadragenarium numerum testiū excedere non permittas: ita videlicet vt si

Not.Io. v.q.7 q̄rēdum.q iudex pōt i genere q̄rere à teste an possit esse testis ad hoc 3.q.3. Arcaldus.Io. And.

Danielis cap.13.

Dicebat Hosti.q si principalis vel aliēo mādāte hoc faciat hī testis ,p producto. arg. ff. si quis cau. l.1.§.2. simili mō. Idem si hoc fiat per aliū amicū principalis ipso principali tacente & dissimulante at j de simo. sicut nobis. & c nobis.secus si hoc fiat ab inimico vel ēt amico ipso sine fraude cōtradicente, ut ibi. & ff. ex q. cā. in pos. ea. l. pen. Ioā. And.

e ¶ *Loco.* exemplo Danielis.

f ¶ *Tempore.* quia si diuersi sunt,siue in loco,siue in tpe nō valet eorum dictū. 3.q 9 nihilominus.nec intellige de tpe, i. de qualitate tpis nisi esset suspectus testis,vel ex tpe,i.ex mora.& ex hoc ēt redditur testimoniū suspectū. 4.q.3. c.si testes. §.item in testibus considerandum est.Cum.n.testis præsumitur suspectus,quibuscunq; modis pōt, inquirenda est veritas. arg 30.q.5.iudicantem.& 15.q 9.graue. & C.de eden. is apud quem.in fin.Iudex ergo discretus in omnibus istis & alijs per quæ possit veritas melius perscrutari, dēt interrogare; aliter enim ad veritatem non possumus peruenire. 23.q 8. occidit.

¶ Vnde versus: *Auditus, visus, persona, scientia, causa: Fama, locus, tempus ac certum, credulitasque: Dum testes recipit, iudex hæc cuncta notabit.*

g ¶ *Testes autem.* Clausula ista non recipit omnia superiora:quia testes illi qui inducuntur super criminibus,non compelluntur j tit.proxi.dilectorum.vbi de hoc.

¶ *Glo. seq.quærit de impediente quid si non potest compelli. alleg. quod habeatur pro producto, & signat contrarium.*

h ¶ *Compellas.* per excō.s.eo.iam literis.& hoc bene pōt:qa pstat impedimentū cāę:& quia iurisdictio ad oīa extendit,sine quibus cā expediri non pōt supr.de offi deleg ptcrea. & c. prudentiā.§ sexta.ad si & c.1. & c.suspicionis. & sup.eo.tā literis & ff de iurisd om,iu.l.2. Et si nullo modo pōt compelli, & ita testes non possunt inde dicere veritatem:quid erit? Vr q debet haberi pro producto ac si deposuisset contra illū qui fecit illum impediri,vel consensit: quia si vellet prohibere ne taliter impedirct,bene posset. j. eo.constitutus,arg.3 q.7. c.infames.versi.si quis adeo.arg contra 1.q 4 quia præsulatus.

i ¶ *Effrænatam.* Sic sup.eo.c.proxi.& ff.de testi.l 1.in fi Et sic vltra xl.dicitur esse effrænata multitudo, sic j.de elec.excommunicatores. Sed hoc potius consideratur secundum magnitudinem causæ,& personarum qualitatem. nam quādo qi xxiij. millia dicuntur pauci.45 dist.disciplina.Bern.

p. ¶ Glo.

¶ *Glos. sequens ponit duas lecturas, & secundam reprobat, demum quærit, & soluit.*

a · *Voluerint.* Hæc lit͂a pōt intelligi s͂m dist. illius l. C. eo. tit. l. vlt. ͡j. eo. præsentata. Vel dic vt dicebat Io. & Lau. ꝙ quãdiu attestationes sunt clausæ, pōt adhuc idem testes iterato inducere, vt addant: q͂a forte tunc non habebant omnia in memoria. in auth. eo. tit. §. quia vero multi & argu. ff. de quæst. repeti. vel vt corrigant errorem suum sed illud non credo: quia hoc debent facere incontinenti, & nō ex interuallo. ͡j. tit. ꝓxi. præterea. in fi. Et argum. ad hoc. 35. q. 6. de parentela. in versi. discordasse. Sed si qs testis secundo inductus dicat cōtrarium eius quod primo dixit: tūc dictum suum nō valet, nec creditur ei arg. inf. eod. cum in tua inf. de appel. sollicitudinem. in fi. nisi forte ita esset quod primæ attestationes non valuissent, puta ab eo receptæ qui nullam habebat iurisdictionē vel potius quia pro non scriptis debēt haberi, nec debent publicari, sed potius incidi. ff. quib. mod. pig. vel hypoth. sol. l. 1. in fine.

1 Et forte isti eps & abbas fuerāt arbitri uel forte delegati, sed ꝓcesserāt sine tercio collega, uel alter corū fuerat recusatus secundum Vinc. Ioā. And.

Fauentini testium depositiones ratas habere voluerint, a quæ à Ferrarien. episcopo & abbate Pompon. receptæ fuerint: testes ipsi cōputentur in numero prælibato: alioquin (cum attestationes ipsæ sint clausæ) iidem testes, si necesse fuerit, iterato producantur.

¶ Idem de Nouo fonte, & Casædei abbatibus.

¶ *Attestationes receptæ in summario, fidem non faciunt in plenario iudicio. Et illarum publicatione non obstante, iidem vel alij testes super eisdem capitulis recipi possunt.*

CAP. XXXVIII.

ij VEniens b † ad Apostolicam sedem G. archidiaconus Claremon. humiliter supplicauit, vt sententiam super decanatu Claremon. ecclesiæ pro eo latam, quæ iam fuerat in parte executioni mandata, faceremus in totum executioni mandari: cum autem procuratores capituli Claremon. in nostra præsentia proposuerint, sententiam illam contra iustitiam, & post appellationem c ad nos interpositam promulgatam: & infra. Et idem archidiaconus ipsos tanquã procuratores admittere noluerit, d vel dictis eorum aliquatenus respondere: P. subdiaconus noster se ipsi opposuit ex aduerso, asserens se canonice in decanum Claremon. electum propter quod dictus archidiaconus in sua petitione non erat aliquatenus audiendus: e quia decanatus ipse non ad illum, sed ad se potius pertinebat: & infra. Cum igitur super his aliquandiu disceptassent, interlocuti fuimus, vt dictus P. si posset incontinenti f suam intentionem fundaret: g qui cum super hoc testes & instrumenta produxerit, interloquendo pronunciauimus, quòd sua intererat, ut se posset opponere archidiacono memorato. Lite igitur inter eos tam super electione, quàm super sententia contestata, quæsitum fuit ab ipso archidiacono, vtrum attestationes prius exhibitas in articulo h supradicto, in hoc iudicio vellet i admittere: qui respondit, quòd vellet, dũmodo posset obijcere tam in personas testium, q̃ in dicta. Quo audito pars aduersa respondit, quòd attestationibus illis in hoc iudicio vti nolebat: cum non super principali negotio, sed super articulo incidenti fuissent, lite non contestata, receptæ: vnde super toto negotio alios volebat testes producere, uel eosdem. Pars autem respondit aduersa, quòd cum testes illi tam super sententia, quàm super electione dixissent, & eorum attestationes fuissent in iudicio publicatæ, non licebat eidem (postquam testificata didicerat) super eisdem articulis alios testes producere, præsertim cum in hoc iudicio attestationibus illis vsus fuisset subdiaconus prælibatus.

† Cap. ii. eod. tit. in 3. compil. Et de intellectu huius decretalis vide Petrũ de Benintendis de cas. 14.

b VEniens ad Apostolicam sedem. Vbi variat modus agēdi publicatis attestationib. super eodē capitulo testes producere licet. Et tres sūt partes. In prima ponit ordinem processus, & disputationes partium super receptione testium. In secunda Papa interloquitur: ibi, *Nos igitur.* in tertia causam cōmittit: ibi. *Quocirca.* Abb. Siculus.

CASVS. Vacante decanatu Claremonten. archidiaconus eiusdem ecclesiæ electus extitit in decanum: Quidam opposuerunt se illi electo: causa commissa fuit quibusdam iudicib. qui tulerunt sñiam super decanatu pro archidiacono, & in parte mandauerunt illam executioni: Sed quia ex parte capituli ab illa sñia fuit appellatum, non fuit in totum executioni mandata, propter ꝙ archidiaconus & procuratores capituli ad sedem Apostolicã accesserūt: Archidiaconus in præsentia Papæ petebat sñiam pro eo latã in totum executioni mandari. procuratores capituli dicebãt sñiam illam contra iustitiam, & post appellationem esse latã: vnde debebat cassari: archidiaconus dicebat illos nō esse audiendos, cum essent excōicati dum hæc proponerentur. P. subdiaconus dñi Papæ se opposuit ex aduerso, asserens se canonice in decanum Claremon. electum. vnde dictus archidiacon⁹ in sua petitione non erat audiendus; quia decanatus ipse nō ad illũ, sed ad se potius pertinebat: Tandē interlocutus fuit pp, vt dictus P. si posset incontinenti suam intẽtionē ꝓbaret: Ipse vero super hoc testes & instr͂a ꝓduxit, & dñs Papa interlocutus fuit, ꝙ sua intereat. vt se posset opponere archidiacono ꝑdicto lite conte inter illos tã super electione, quam sup sñia: quæsitum fuit ab archidiacono vtrum vellet admittere in hoc iudicio attestationes primo receptas ĩ articulo supradicto: Qui respondit ꝙ vellet, dummodo posset obijcere tã in ꝑsonas testiu quã in dicta: quo audito pars aduersa respōdit, ꝙ attestationib. illis vti nolebat, cum non super principali negotio, sed sup incidēti articulo fuissent lite nō cōte. receptæ: vñ super negotio, & illos & alios voluit producere testes: Sed archidiaconus respondit, ꝙ cũ testes illi tam super sñia, q̃ sup electione dixissent, & corũ dicta publicata fuissent in iudicio non licebat illi postquam testificata didicerat, super eisdem articulis testes producere: dñs Papa pronunciauit, ꝙ testes essent super toto negotio recipiendi, quos vtraq; pars duceret producẽdos: vnde mandat quibusdam iudicib. quatenus receptis testibus & rationibus partium intellectis, causam ipsam tam super principali quàm etiam incidēti fine canonico debeant terminare. In fine dixit. illa quæ in capitulo aguntur, non pñt de facili probari nisi per canonicos: vñ mandat. ut ad cautelã absoluant eosdem, vt vocati ad testimoniũ libere possint pro vtraque parte testificari. No. ꝙ quilibet ad quẽ negotiũ pertinet, siue cuius interest, potest se opponere, & debet admitti primo probato, ꝙ sua intersit. Item cum diuersus est modus agendi, publicatis attestationibus super eodē articulo possunt iterum testes produci: cum alius est modus agendi quàm prius. Item cum quis dicit se debere admitti, dicens ꝙ sua interest, plene debet probare ꝙ sua interest, licet hoc sciat: alias non admitteretur. Item ea quæ in capitulo fiunt, per canonicos probantur. Item excommunicati testificari nō possunt.

b · *Veniens.* De hac materia loquitur inf. de app. constitutus.

c · *Appellationem.* Bene allegabant isti procuratores si hoc ꝓbare possent, scilicet quòd cõtra iustitiam: quia executio per hoc suspenditur: sic si obijciatur quæstio falutatis. 1 C. si ex falso instrumento. lege vltima. Laurentius.

d · *Noluerit.* Quia dicebat quod erant constituti procuratores ab excommunicatis, ut patet in integra.

ADDITIO Vel quod ipsi procuratores erant excommunicati cap. post cessionem. sup. de probat. & hæc melior: cum excommunicatis non sit denegata defensio, uel per se uel per procuratores. cap. cum inter. inf. de except. & sup. de iud. cap. intelleximus.

e · *Audiendus.* Sententia lata inter me & te, non est executioni mandanda, si ius alterius partis læditur. infra de re iudicata. cum super & supra de offic. deleg. super eo. & ff. de appel. à sententia. Laurentius.

f · *Incontinenti.* Not. sñiam executioni mandandam nisi statim probetur exceptio. sup. de rest. spo. litteras. C. de cōpen. l. vlt. in fi & C. de ord. cog. l. fi. § vlt. sim. ͡j. de re iud. cum super.

g · *Fundaret.* Quod debet audiri contra illam sententiam, quæ lata erat pro archidiacono.

h · *In articulo.* Ad quem probandum fuit admissus, scilicet quòd sua intereat.

i · *Vellet.* Quia ad hoc cogi nō poterat, cũ ad aliud ꝓbandũ fuissent inducti ͡j. eo. cũ clam quę & ar ĩ. eo. cōstitutus. ͡j. c. cũ in tua. ex consensu tã partium valuissent. 2 ar. C. eo. tit. l. vlt.

1 Hoc induceret: q͂a vtrumq; istorũ redderet sñiã nullã. Ioã. And.

2 Nos. dicit, ꝙ partes min⁹ sufficientibus probationib. se submittere pñt ad hoc. ͡j. c. proxim. & q͂d ibi notatur. Ioã. And.

¶ Gl. seq. ponit duas obiectiones, & vnā quaest. & solutiones ipsarū.

a ✝ *Vtraq; pars.* Sed quare necesse hēt iste P. cōtra sniam illā inducere testes, cū illa snia ei nō debeat obesse, qa res inter alios acta alijs obesse nō dēt. ī. de fi. instr. inter dilectos. & ī. de re iud. c. pe in prin. Rñdet, qa de hoc agebat anteq̄ snia ei ꝓiudicasset, qui sciebat rē ad se pertinentem tractari: qa si primo sibi actio eius rei competebat, & permisit sequentē agere: ꝓiudiciū sibi fecit. ī. de re iud. c. pe. ff. de re iud. saepe. quia hoc ipso tacite renunciare vr̄ iuri suo. ī. de ijs q̄ fiunt à ma. par. c. ex ore quia q̄ cito sciuit cām illam tractari, statim debuit contradicere, & se opponere: qd cum non fecerit ꝓsumitur cōsentire. ar. sup. de offi. deleg. cum olim. & 54. dist. si seruus. & ī. qui ma. accu. pos. insuper. secus si ne sciuisset cām a,ti. ar. ff. de accu. si cui. §. ijsdē. Preterea adhuc ijdem, vel alij testes sup hoc sunt admittendi: & ita super eodem articulo & inter easdem personas testib. publicatis ijdem vel alij testes iterum recipiūtur. Vnde contra. sup. eo. fraternitatis. ✝ cum suis concordantijs. Sed iam solutum est: quia illud contingit propter diuersum modum agendi. ī. eo. cum in tua. & c. cum causam quae. Sed si illi etiam qui primo inducti fuerunt, contrarium dicunt in secūdo iudicio: quid erit? Non credo valere dictum eorum: licet aliud sit iudicium, & alius modus agendi. ī. eo. cum in tua. & inf. de praesum litteras. sup. de proba. per tuas. Ber.

Nos igit iustitia pronūciauimus exigente, q̄ testes essent recipiendi sup toto negotio, quos vtraq; pars ^a duceret producendos.

¶ Quocirca mandamus, quatenus receptis testib. & rōnib. partium intellectis, cām ipsam tā ✝ super principali q̄ ēt incidenti, sine canonico terminetis. Quia uero q̄ in capitulo aguntur, non facile pñt nisi per canonicos ^b ipsos probari, volumus, ut ad cautelam absoluatis eosdem: vt vocati ad testimonium libere valeant pro vtraq; parte testari. ✝

¶ Idē Bisuntino archiepiscopo.

¶ *Religiosi etiam ad testificandum non admittuntur absque iuramento, nisi à partibus remittatur.*

CAP. XXXIX.

Tvis ✝ quaestionibus: & infra. Monachi vero de suis fratrib. ac conuersis, testes in causis proprijs producere absque iuramenti ^c exhibitione non possunt: nisi forte à parte remittatur ^d aduersa.

¶ Idem Attrebatē. epo, & Dedimenen. & Vrsicampi abbatibus.

¶ *Delegatus necessarius in testem remouetur à iudicando, & alius subrogatur.*

CAP. XL.

Dilecto ✝ filio Arien. praeposito nobis innotuit exponente, q̄ cū cām inter ipsum & comitissam ✝ Flandrensem super donatione sex praebendarum sacerdotalium agitatur, vobis episcope ac abbas Dedimen. & Attrebatē. decano duxerimus committendam: idem praepositus citra litis contestationem ^e proposuit, quòd testimonium decani sibi necessarium erat in causa praedicta, cum de iure suo

* Glossa sequens adiuuat textum, signat contrarium, argu. & duas obiectiones soluit.

b ✝ *Canonicos.* Quae. n. in capitulo fiunt, per alios probari non pñt, cum alij ad capitulum non vocentur. ✝ sic & quae domi fiunt, per alios non de facili explorantur. C. de repu. consensu. §. super plagijs. C. de quaest. interrogari. ff. ad Sylla. si quis in graui. § si pupillus. & § seq. & l. 1. § si vir aut vxor licet alias apud domesticos facile quid confingatur. C. de dona. datam. ar. contra. sup. eo. in litteris. Item est hic arg. q̄ excommunicatus post absolutionem suam restituitur pristino statui. 4. q. 1. c. 1. Item ea quae in capitulo aguntur, per alios probari debēt, vt hic dicit. Et haec est causa quare compellitur canonicus ferre testimonium contra ecclesiam suam, super contractu inito cum capitulo suo, nec debeat iō perdere beneficium suum: quia hoc facit compulsus. ff. de bon. liber. qui cum ma. § pen. secus esset si assumeretur ad officium, vt in donatione uel ꝓcuratione: quia tunc perdere dēt beneficium. sup. de postula. c. vlt. hic ideo absoluuntur ad cautelam, ut possint testificari: quia dicebatur q̄ erant excōicati post appellationem. ✝ alias nullus absoluitur ad cautelam. Nec intelligas q̄ quilibet excommunicatus vocatus ad testimonium debeat absolui, & hic ideo absoluuntur ad cautelam: quia non poterat probari per alios, quàm per illos de capitulo, ut littera dicit.

T*Vis quaestionibus.* Ponit dictum, à quo casum excipit: ibi, *Nisi.* Abbas.

CASVS Licet in causa monasterij monachi & conuersi licite producantur ad testimonium, non tamen sine iuramento ad testificandum recipiuntur, nisi iuramentum eis a parte altera remittatur. Nota quod iuramentum testis potest remitti à partibus expresse, sed non iuramentum calumniae: quia introductum est propter iudicis religionem, & in fauorem partium, iuramentum testis propter iura litigantiū principaliter declaranda: & ideo illud remitti expresse a partibus non potest, sed illud bene potest.

c ✝ *Iuramenti.* Sed cum iuro bene, aliàs quantumcunq; religiosus sit aliquis, in ꝓiudiium alterius non est ei credendum. ī. eo nuper & sic tam monachi, quam alij clerici pñt ferre ꝓ ecclesia sua testimonium sup eod insuper. & c. cum nuncius. & ī. de iureiu. & si Christus. in fin. & 14. q. 2. super prudentia.

d ✝ *Remittatur.* Et sic patet q̄ iurm testis potest remitti: & hoc iō, qa verbo aduersarij, possum totū ius meū relinquere: vt C. de fideicom. l. vlt. Sed vr̄ q̄ nō possit remitti, ✝ quia introductū est vt veritas detegat, & vt religio iudicātis non circumueniatur: & sic vr̄ q̄ in fauorem iudicantis: ergo partes non pñt illud sibi remittere. Sol. iuramētum illud iudicis auctoritate remittitur, & istud iurm principaliter in fauorem partis praestatur: vnde possunt illud sibi remittere partes. Sed nūquid iuramentum istud potest remitti in cā matrimoniali de consensu partiū? Dico quod non: quia nec eorum confessioni statur in causa matrimoniali: etiam si fama consentiat siue rumor: & hoc ideo ne colluderent ad inuicem contra matrimonium ī. de eo q cognouit consanguineam vxoris suae. super eo. sed in coniungendo vr̄ q̄ possit remitti quia ibi creditur confitenti dummodo nō sit in alterius matrimonij praeiudicium. ī. de clan. despon. ca. 2. Sed quid dices de iuramento calumniae, an possit remitti a parte parti? Videtur q̄ non: quia nec consuetudo valet de ipso non praestando. sup de iur. calum. caeterum. & videtur expressum. C. de iur. calum. l. 2. §. sed quia veremur. sed eadem ratione qua iuramentum testi remittitur: quia in fauorem partium praestatur vt veritas eliciatur, & non occultetur. 14. q. 2. quanquam pōt iurm calumniae remitti: quia illud praestatur in fauorem partium ne calumniose aliquid fiat: & vt veritatem uel falsū sm q̄ aestimat, confiteatur: vt C. de iur. cal. l. 2. §. sin autē, ad fi. Dicunt quidam, vt Io. & B. & alij sequaces, q̄ iurm illud de calumnia expresse remitti non potest: sed tacite bene remitti potest. nec sententia ꝑ hoc cassaretur. arg. ff. de procu. filiusfamilias. §. veterani. & C. eod. tit. ita demum. vbi exceptio procuratoria contra militem expresse remitti non potest, tacite vero bene pōt. ff. de iureiur. l. iusiurandum. § qui iusiurandum. sicut aliqñ tacita probatio plus operatur quàm expressa. ar. ff. de solu. uero procuratori. § alia. & l. si quis stipulatus in melle. § j. Alij dñt vt M. & eius sequaces ✝ q̄ non pōt, nec tacite nec expresse cū non tm̄ in fauorem partium, sed pro cōi vtilitate introductum est, ut dicit lex: q̄ ex dissimulatione remitti non potest. C. de iuramento calumniae. l. 2. §. sed quia veremur. Ber.

ADDI. Tu dic ut hodie habetur in c. 1. de iura. calum. lib. 6. vbi deciditur quod tacite potest remitti, sed non expresse, & sic approbatur opinio Io. & Ber.

D*ilecto filio.* In prima ponitur impetrantis querela. In secunda prouidet: ibi, *Ne igitur.* Abbas.

CASVS Inter praepositum Arien. & comitissam Flandr. quō vertebatur super donatione sex praebendarum sacerdotalium: cā super hoc commissa fuit epo & abbati Dedimen. & decano Attrebatē. Idem praepositus in praesentia iudicum constitutus citra lit. contest. proposuit, q̄ testimonium decani necessariū sibi erat in cā praedicta, cum de iure suo non nisi per ipsum & quendam alium testem tantum fidem facere posset: unde petebat ab eis, ut in cā ipsa procederent decano excluso, aut supersederent negotio, quousq; dñs Papa alium substitueret loco sui: sed iudices postulationem suam admittere noluerunt, imo post appellationem à collatione praebendarum ipsarum suspenderunt eundem praepositum: praepositus haec oīa dño Papae significauit. Ne igitur propter testis defectum iustitia praepositi valeat deperire, loco ipsius decani substituit dñs Papa abbatem Vrsicampi, mandans eisdem, quatenus si est ita, relaxata suspensione praepositi, procedant in cā iuxta prioris mandati tenorem. Not. q̄ propter defectum testis iudex remoueri dēt, ut possit testificari in cā, in qua datus erat iudex. Item ius collationis praebendarum cadit in laicum.

e ✝ *Citra litis contestationem* Protestando q̄ per illa uerba nō intendebat litem contestari sup. de ord. cog. cum dilectus.

¶ Gloss. seq. Panor. expedit per tres quaestiones, si iudex vellet.

a ¶ Vtr-

* In codice Barbatiae ita: tā sup principali negotio, q̄ super ēt incidēti, &c.

✝ Aliàs, testificari, legitur.

✝ Cap. 12. eod. tit in 3 compil. Adde hic Guidonē Papae pro maiore textus & glossarū intelligentia.

u Hic Ho. ad timorem subornatiōis addit illā rōnem de qua ibi dixi in fi. 6. quaest. Io. And.

✝ Cōcor. l. facit. & ibi Bal. ff. qd cuiusq. vni. & l testatrix. ff. commu. praedi.

✝ Et ideo non fuerunt remissi ad excōicatorē. Et sic nō obstat sup. de of. deleg. prudentiam. §. 5. secundum Inn. per quem dicūt hic Go & Philip. q̄ iudex absoluit testes excōicatos, si per alios veritas haberi nō pōt: nisi sit tale genus excōicationis, cuius absolutio reseruetur Papae. Io. And.

✝ Vide legē, ī eopōpus & ibi Bart. ff. de do. praele. & in l. iuriiurādi. C. de testibus.

✝ Cap. 1? eod. tit in 3. compil. Et pro intelligentia tex. & glossematum vltra alios videat hic Guido Papae.

✝ Ex hoc īferē mulierē esse capacem iuris conferendi ꝓbendas: de quo vide lat. Reb. in rub. C. de iur. fis. adde quorum iuriū sit capax foemina p Dec. in l. foeminae. ff. de reg. iuris.

✝ Hostiē. hic. & ī d̄ iur. calu. caeterū. & reddebat rōnem diuersitatis quia sine periculo aīae non pōt committi calumnia, ī quo Deus offendit, respub. laeditur, & eccla scādalizatur, sed sine teste de meo tibi dare possem cessā tib. praedictis. Ioan. And.

a ¶ *Vnicum*. Sed nunquid esset idem si haberet duos preter istum? Vide quod non, quia duo testes sufficiunt. s. eo. licet & j. de test. relatum. & 4. q. 3. c. si testes. §. item vbi numerus. & 2. q. 4. §. 1. adhuc credo quod remoueri debeat à iudicio, & præcipue si illi duo sint yiles, & quia testes non habent oia in memoria semper, & sic veritas occultaretur, & probationis copia totaliter deperiret. ar. op. s. vt lit. non cōte. qm. 1. rñ. & curare debent magistratus, vt etiā salua sit rerū probatio. ff. eo. tit. curent. & arg. in Auth. e. ti. vlt. col. coll. 7. & ff. ad l. Aquil. in lege. si autē plures haberet, nō deberet remoueri: quia vbi aliquis hēt sufficiētes testes, alij nō cōpellunt. s. eo. ti. c. de testibus. in fi. Sed nunquid esset idē in causa criminali? Vr quod nō, quia in criminali non cōpelluntur testes. j. ti. pxi. dilectorū. Adhuc credo quod sit remouendus. nō obstat eo quod nō pt cōpelli: quia precibus induci posset vt testificaretur: sed si oīno nollet testificari, nō deberet remoueri ēt in causa ciuili. Si iudex vellet iurare quod nil scit de cā illa, nō debet remoueri. Idē credo tenendum si aliquis in fraudem procuret: vt eī talib. committatur, licet haberet alios plures: quia fraus ei prodesse nō debet. ar. opti. j. de simo. nobis. & c. sicut. & s. de rescr. sup litteris

† Facit ad hoc tex. in l. litteras. & ibi Cy. & Bar. C. de præsump.

nō nisi p ipsum & aliū vnicū ᵃ tm̄ testē, facere fidē posset. vn̄ postulauit, vt in cā ipsa eo procederetur excluso, ᵇ uel supersederet negotio, quousq; subtituererimus aliū loco eius. uos aūt petitionē eius admittere recusastis: ᶜ quinimmo post appellationē à pbendarum ipsarū donatione suspendistis eundē. ¶ Ne igiē ob testis ᵈ defectū eius iustitia valeat deperire, te abbas Vrsicampi loco ipsius duximus subrogandū: ᵉ Mandantes quatenus, si est ita (suspēsione ppositi relaxata) ᶠ in cā iuxta prioris mandati tenorē, tōne præuia procedatis.

¶ Idem iudici Sabinen.

¶ *Ne probationis copia pereat cito adversario recipiuntur & publicantur testes quos reus induxit.*

1 Hoc verū si delegās eēt ordinarius vel delegatus, qui delegasset partē, nō totū. Ioā. And.

2 Hoc c. loquit de iudice quod petitur testē sup principali ut not. s. cum à nobis. in fin. 3. gl. Ioan. And.

3 Vel fm Hosti pro prie poni tur respectu appel. quia ante quam decret. hæc emanasset, casus iste non erat in iure expressus, & scribebat iudicib. appel. remo. vnde prof sus tenu it mero iure, sed debuit te tractari p superioris officium. de appel. pastoralis Ioā. And.

b ¶ *Excluso*. Hoc habet locum quando clausula illā, quod si non omnes. & c. ponitur in rescripto.

¶ *Gl. seq. adiuuat textu. Secundo quærit de aduocato, & soluit distinguēdo. Tertio fortificat rōnē, & soluit. Quarto quærit de delegāte, &c. ponit opi. Io. & soluit, & contrario respondet. vlt. quærit & soluit.*

c ¶ *Recusastis*. Et male: quia ēt prætor testimoniū dicere debet. 4. q. 3. c. si testes. vbi si res exigit. nec enim attēnda est copia probationū. ff. de incen. ruin. nau. l. ne quid. §. de his. Sed quid si impetres illū in iudicē, quem volebat esse aduocatus meus in illa cā? Ob hoc non remouetur, cū aliū possim habere aduocatū, nisi hoc dolo feceris, vt mihi subtraheres copiā aduocati peri ti. ar. j. eo. cōstitutis 1. & 3. q. 7. c. infames. §. si quis aut. Sed si ei reuelaui secreta causæ meæ, non sufficit ad remouendū eum: quia nō debet iudicare secundū conscientiā, sed secundū allegata. 3. q. 7. iudicet. Sed quid erit si iudex iste de quo quærit, cōmittat statim vices suas alij, nihil sibi retinēdo, nunquid tenet talis cōmissio? & si tenet, nunquid pōt iste esse testis corā illo? Dicit eo. quod non pōt corā eo ferre testimonium: quia fungit vice eius qui delegauit 1. & idē est iudicare per aliū quod per se. arg. s. de of. deleg. corā. & licet modo non sit iudex, sufficit quod fuit, vt non possit esse testis. 2. q. 6. statuendū est. Satis honestū putarē, & quod possit cōmittere, & quod possit esse testis corā illo. & c. illud statuendum. 2 loquitur de iudice qui cognouit de cā & hoc potest dici per decre. istā: quia iste iudex fuit, & nō admittitur ad testimoniū, immo propter hoc remouetur. Et si ordinarius peteretur in testem corā officiali suo, nunquid deberet testificari? Credo quod sic, si necessitas immineret.

¶ *Glo. seq. quærit & soluit.*

d ¶ *Testis defectum*. Et sic eo remoto poterit ferre testimoniū in cā. Sed nūquid aduersarius poterit objicere in psonā istius decani, vt à testimonio ipsum repellat? Non, cum ipsum approbauerit in iudicē eum eligēdo, sed in dicta bñ poterit hoc objicere. 4 q. 3. c. si testes. §. si quis testibus. 1. q. 3. §. offeratur. & 32. q. 5. horrendus.

¶ *Glossa seq. recit. per q. quantum tempus habeat iudex iudici subrogatus: & distinguit.*

e ¶ *Subrogandum*. cum vnus iudex alij subrogatur, totū tēpus habet quod alij concessum fuerat. ff. de iud. si iudex. & hoc cū res est integra. Si vero non est integra, tunc si est delegatus, habet residuum temporis: si ordinarius, non minus anno. ff. de iudi. edictum. C. de iudi. properandum §. si autem. in medio.

f ¶ *Relaxata*. De facto, quatenus de facto processit. 2. q. 6. argumentum. Arg. j. de appel. ad præsentiam. & s. de off. ord. c. pen. quia excommunicatio vel appellatio fuit legitima, & suspensio nulla. 3 j. de sent. excommunica. per tuas s. de off. or. c. pen. Ber.

S *Ignificauit*. In prima parte petitio. In secunda iudicis datio ibi, *Quocirca*. Abbas.

CASUS Quidam nobiles fundauerunt ecclesiam sancti Nicolai Sabiñ. diœcesis. & liberā eam esse volentes tēpore fundationis dixerunt, se nihil iuris retinere in eadē; sacerdos illius ecclæ cū sup tali libertate nulla instrumenta facta fuissent, timēs ne processu temporis probationis copia deperiret, petijt à domino Papa super hoc sibi prouideri: vnde mādat iudici Sabinē. quatenus testes idoneos, quos idē presbyter super hoc duxerit psentādos, examinet diligenter: & corū dicta in publica monumēta redigi faciat, denunciatione præmissa fundatoribus antedictis, vel eorū hæredibus, vt receptioni testiū intersint si velint, & super tali denunciatione fiat publicum instrumentū. Nota cautelam bonā & vtilē propter ea quæ cōtingere possent. Itē futuris casibus occurrendum est.

CAP. XLI.

Significauit † nobis presbyter S. N. Sabin. diœcesis, quod fundatores eiusdē ecclesiæ, liberā eam esse uolentes, fundationis tpe se in ea nihil iuris retinere dixerunt, vñ timens ne processu tēporis, pbationis copia valeat deperire, ᵍ puideri super hoc idē presbyter postulauit. ¶ Quocirca mādamus, quatenus testes ʰ idoneos, quos † ipse super hoc duxerit pducendos, examines diligenter, & corū dicta in publica redigi facias monumenta; ⁱ denunciādo ᵏ fundatorib. † antedictis, uel corū hæredib. ut receptioni testiū si uelint, intersint: & super denunciatione sic facta, confici facias publicum instrm̄.

† Cap. 14. eod. tit. in 3. compil. Et de materia huius decretalis vide plene per Bar. in authē. sed & si quis ab aliquo. C. de testib. adde hic Guidonē Papæ.

† In codice Barbatiæ ita: quos sup hoc idem presbyter duxerit psentādos.

† Vide Lābertinum de iur patro. art. 4. q. 2. princ. 1 par. 2. li.

g ¶ *Deperire*. Argu. quod futuris casibus prudēter debemus occurrere. sic s. vt lit. non cōtest. quoniam. 1. respon. & sup. eo. si qui testium. j. eo. Alber. & j. eo. de confir. vtili vel inutili. cū dilecta. & ff. loca. si quis domum. ad fi. ff. ad legem Aquil. in lege Aquilia. ff. de vsufr. l. 1. in fi. & C. de vsur. pupil. l. vlt. ff. de furt. qui tabulas. & l. qui vas. & 23. dist. in nomine domini. & s. de electione. licet. & instrumenta omnia propter hoc fiunt. 1. q. 7. saluberrimum.

¶ *Glo. seq. ponit quinque differentias inter hanc receptionem, & illā quæ fit cum timetur mors, & tamē quartam reprobat. secundo glossa tractat quod etiam ex parte actoris locus est huic publicationi.*

h ¶ *Testes idoneos*. Inter hanc receptionem testium, & illā quæ fit cum timetur de morte testium, vel de absentia diuturna. s. vt lit. non contest. qm. 1. respons. multiplex est differentia. Hic enim recipiuntur oēs testes indifferenter tā iuuenes quā senes, sed in casu illo non recipiuntur nisi illi tm̄ de quorum morte timetur, puta qui sunt senes vel infirmi, & de quorū absentia diuturna timetur, vt ibi dī. Itē hic statim publicantur ad perpetuā rei memoriam: ibi non publicantur; sed ᵃ consignantur. Illi non valent post annū, nisi infra annū vel agat vel denunciet illi personæ cōtra quā inducti sunt, vt ibi dī: isti perpetuo valebunt tanquā Authenticum instrumentū, quorum dicta sunt redacta in publica monumenta. C. de re iud. gesta. Itē contra illos pōt objici in personas, sed cōtra istos non, siap pateat instrumentū denunciationis: vt dicit Vin. sed hoc non est verū. Itē hic producuntur vbi non mouetur, nec timetur lis in præsenti. ibi secus. Et no. quod hæc publicatio vr habere locum etiam tantum in defensione siue exceptione, nō autem in actione, ᵇ nec est contrariū ff. ad legem Aquil. l. in lege Aquilia. quia isti testes consignantur. sic intelligit Dñs Azo legem illam: immo dico idem in actione quandoq; per eādem l. ff. ad legem Aquiliam, in lege Aquilia. ibi publicatur, & sententia fertur, sed condemnationis exactio cōpetit tm̄ cū extiterit conditio: vt ibi dī. s. vt lit. non contest. quoniam. 1. respō so. in Auth. eod. tit. §. & hoc verum est. coll. 7. sed in his duab. concor consignantur, & in auth. prædicta, vbi dicit, publicanē i. publica manu transcribunē, vt loquat ante lit. contest. cū illa decre. qm. secundū vnum modum legendi: si vis intelligere auth. loqui in casu decre. hmōi, tunc proprie sedet: publicātur id est, in publica monumenta reducuntur; vt ibi dī. Vincen.

¶ *Glo. seq. reci. per q. an aliud remedium haberet presbyter iste.*

i ¶ *Monumenta*. Hæc est bona prouisio ad cautelā futurorū, vt sic redigantur testes in publicam formam: & aliud consilium poterat habere ecclesia ista contra patronos, vt faciant ei chartā libertatis, sicut agitur pro apocha facienda. C. de fid. instru. plures. sicut libertus agit contra patronum, vt faciat ei chartā manumissionis. C. de lib. causa. sicut datam. aget ergo ecclesia officio iudicis: secundum leges ageret condictione ex illa l. C. de libera cau sicut datam. & ff. de cond ex lege. l. vnica.

a Videto hūc locū Guidonē Papæ hic.

Facit ad hoc l. publicati. & l. testamē ta. cū not. C. de testib.

k ¶ *Denunciando*. arg. quod nō valet receptio testiū, nisi denūciatio de hoc

lectura procedit si hẽ respectus ad secundã ꝓductionẽ, vel ad tertiã respectu primæ, quia prima productio fuit facta extra iudiciũ, dũ procederet secundũ formã c. fi. de clande. despon. vt matrimoniũ posset ꝯhi, nõ obstãte forte infamia in ꝯriũ. Sed scda & tertia fiũt in iudicio, dũ directe agiẽ ad matrimoniũ separandum ꝑꝑ cõsanguinitatẽ. Sed quo ad tertiã ꝓductionẽ nouissime fiendam, respectu secundæ iã in iudicio factæ nõ procedit hic intellectus, quia in eodẽ iudicio agiẽ, & tertia ꝓbatio est directe ꝯria secundæ: & sic non deberet admitti publicatis attestationibus, ꝑ cle. 2. ĩ. eo. tit. Iõ legiẽ aliter, & communius sic: Publicatis attestationibus in causa matrimoniali, super eodem articulo, uel directe ꝯrio, testes ꝓduci possunt. Et hanc specialitatem in cã matrimoniali ꝓbat hæc lr̃a melius quolibet alio iure. Communis diuisio. Secunda: ibi, *Quamquam*. Abbas.

† iurauerunt.

CASVS Titius & Maria volebãt ꝯhere matrimoniũ, posito banno in ecclesia[c] publice, apparuit aliqs denuncians parentelam inter eosdem: demum viri bonæ opinionis & famæ iurati dixerunt, eos posse adinuicem cõpulari: & sic ẽt matrimonium est ꝯtum postea vero in casu accusationis probatum est eos esse in gradu prohibito: modo quæritur, qui istorum debeant præferri? Papa respondet, ꝙ quamuis primi testes dixerunt pro matrimonio, & secundi in contrarium: scilicet pro matrimonio dirimendo, valebit dictum secundorum: tamen si illi primi 11. vel 12. iterum velint iurare, ac dicere illud idem quod primo dixerunt præualebit dictum eorum; nec obstabit exceptio quod didicerint testificata: quia prius fuit quæstio denunciationis, & nunc est quæstio accusationis. Not. ꝙ propter diuersum modum agendi super eodem articulo, testes iterum possunt induci. Item in causa criminali non habet locum ista exceptio, quia partes testificata didicerunt.

¶ Quo ordine ante quam matrimoniũ ꝯtrahaẽ denunciari dẽant in ecclesia ꝯtrahere volẽtes ꝑscribit ꝯcilĩũ Tridẽt. sessio. 24. d reformatione matrimonij. cap. 1.

cusatore idoneo cõparente, per tres vel quatuor testes, inter iã coniunctos, parentela probareẽ, per depositiones eorundẽ posteriorum testium derogetur fidei vndecim vel duodecim propinquorũ, q antiquiores tpe ac præstantiores meritis ante contractũ matrimoniũ, in contrarium iurauerãt, † distinguendo psonas & gradus, à quibus directe hi de quorũ copula agiẽ, descenderunt; an primi posterioribus ꝑferantur, non immerito q̃ri posset. ¶ Quamquam aũt ad aliud[a] & ob aliud[b] iurauerint tam illi, q̃ isti: tamen si in secundo iudicio priores psonæ iuratæ, deponerẽt illa eadem q̃ primo dixerunt absq; dubio eorum testimonia ꝑualerent: nec eo possent prætextu repelli, ꝙ partes testificata didicerant: cũ talis exceptio locũ non habeat in hoc casu.[c]

¶ Idem.

¶ *Excõicari possunt q partẽ impediunt in testib. producẽdis. Et denũciandi sunt testes nõ teneri iurõ de veritate non dicenda. Et si consanguinei impediũt testes actoris de veritate non dicenda, puniẽ reus de cuius voluntate hoc fieri ꝑsumitur.*

a ¶ *Ad aliud.* i. quamuis[2] primi testes dixerunt pro matrimonio, & secundi contrarium; & primi in causa denũciationis, & secundi in causa accusationis, valet dictum secundorũ, quamuis contra matrimonium deponant.

¶ Hæc glossula nõ est Bernardi nec hẽ in antiqs exemplaribus.

Glo. seq. factum narrat, & obijcit quod quæstio nõ soluitur, et obiectioni respondet.

b ¶ *Ob aliud* Cũ. n. in modum denunctationis probatum eẽt ꝙ fama erat, illos esse consanguineos, & esset scandalũ si ꝯherent, inducti fuerant ad improbandã consanguinitatẽ testes de illa consanguinitate, vt oĩs suspicio tolleret: & sic ꝯxerunt, vt ĩ. desponsali. cũ in tua. quæ est pars istius. Postea vero ꝯtracto matrimonio, accusatore idoneo cõparente, tres vel quatuor alij testes idonei iurarunt illos esse consanguineos, cum directe accusabaẽ matrimonium. Et ita ꝑꝑ diuersum modũ agendi pñt ijdem & alij testes publicatis attestationib. induci sup̃ eodem articulo. sic s̃. eodem. veniẽs. 2. & arg. sup. eo cũ causa, quę inter œconomũ. Sed hic non vr̃ Papa rñdere ad qõnẽ propositam. Sed dic ꝙ eo ipso ꝙ dixit: si in secũdo iudicio illæ eædem personæ iuratæ dicant id quod dixerunt in primo, valet dictũ eorũ, datur intelligi ꝙ valet dictũ istorũ, qui scdo sunt recepti, si primi iterũ in scdo iudicio non introducanẽ aut alij, & s̃m hoc separentur. Sed non vr̃ ꝙ isti tres vel quatuor præferantur prioribus 11. vel 12. licet ad aliud sint illi inducti, & ob aliud isti, nisi in secundo iudicio tales inducerentur, vel tot ꝙ merito ꝑferrentur prioribus. s̃. eo. tit. de testi. & c. in nostra. Sed dicas ꝙ stabitur istis secundis, si alij in contrarium non inducãtur, cum sit alia cã, & alius modus agendi. Bernar.

Testes ẽt publicatis attestationibus possunt induci, si varieẽ modus agendi.

¶ *Glo. seq. tripliciter exponit finem. & primam reprobat*

c ¶ *In hoc casu.* id est, cã matrimoniali. sic exponit Io. Et scd̃m hoc patet, ꝙ si aliqua pars probauit cõsanguinitatẽ, pars alia publicatis attestationibus põt improbare consanguinitatem vt hic vr̃. & s̃. eo. series. nam in cã matrimoniali, ẽt post sñiam illud põt fieri, cum sententia lata contra matrimoniũ nõ transeat in rem iudicatam. sup. eodẽ, sicut. & ĩ. de sententen. & re iudi. lator. & c. consanguinei & 35. q. 9. c. loci nostri. §. his ita respondetur. in fine. Sed Io. dicit ꝙ tales testes tunc demũ sunt recipiendi, cum pars aduersa protestatur se velle incontinenti probare consanguinitatẽ, ne postea sit præsumptio contra ipsam ꝙ velit subornare testes. Sed hoc nõ credo, quia siue protestetur, siue nõ, bene possunt probare contrarium: cum sit alius articulus, in quo agiẽ de falsitate[a] priorũ dictorũ testiũ. De hoc dictum est supra eo. series. & c. ex tenore. Et uerbum illud quod dicit, in hoc casu, non simpliciter sic expone, id est, in causa matrimoniali indirecte: quia nec ibi publicatis attestationibus ab eadem parte, de iuris rigore debent testes super eodem articulo & eodem modo induci, nec etiam in causa appellationis. supra eodem fraternitatis. & supra de probatio. iurauit. vbi de hoc. sed sic debet exponi in hoc casu. id est, cum probata est consanguinitas contra matrimonium. potest altera pars publicatis attestationibus improbare consanguinitatem, ut in casu huius capit. cum agitur de falsitate priorum testium, vt dictum est. idem esset in alio impedimento, supra eodem, ex tenore. Vel sic potest exponi in hoc casu, id est, cum aliter agitur in uno iudicio, & aliter in alio, supra eodem. veniens. & capit. cum causa, quę inter œconomum. Tamen si testis dicat contrarium in secundo iudicio ei, quod dixit in principio, non valet dictũ eius, vt hic colligitur. & supra de probationibus. per tuas. argumen. ad hoc infra dẽ præsumpt. litteras. alia tamen expositio melior est.

Cõsanguinitas probata põt ẽt publicatis attestationib⁹ improbari.

Cap. 4. eod. tit. in 4 compil. Et pro intelligẽtia seu materia, videlicet, an & qñ delictũ factũ per cõsanguineos seu amicos ꝑsumaẽ factũ d voluntate illius d cui⁹ fauore agiẽ, vide Odradũ cõsil. 92. incipien. rex habebat.

[a] Nõ põt negati quia directa ꝓbatio falsitatis fiat sup̃ eodẽ articulo: vt dixi supra tit. 1. licet. & patet in cle. e. tit. testibus. Ioan. And.

CAP. XLV.

Constitutis† in ꝑsentia nr̃a archiepiscopo & M. canonico Surrentian: dũ ipse illũ de simoniæ crimine deferret: & infra. ¶ Cæterum qm̃ à principio ꝓtestatus ẽ ꝑfatus M. ipsius archiepi consanguineos, multa impedimenta ꝑ suã potentiam præstitisse, quo minus probationũ copiã in nr̃a præsentia secũ haberet, cũ quosdã induxerint ad iurandũ, ne aduersus archepiscopũ aliqd dicerent, & alios minis & terroribus à testimonio perhibendo arcere nitanẽ: Nos ex officio nr̃o super hoc prouidere volentes, mandamus, vt generalẽ feras excõmunicationis sñiam in omnes, q̃ impedimentum aliqd ipsi M. ꝑstare ꝑsumpserint in testibus producendis. ¶ Illos autem, quos (vt dictum est) iuras se constiterit, ꝙ contra archiepiscopum nihil dicerent, denuncies iuramento huiusmodi

C*onstitutis*. Tria sunt dicta. Secund um: ibi, *Illos*. Tertium: ibi *Si quis*. Abbas.

CASVS M. canonicus Surrentinus in præsentia domini Papæ, accusabat de crimine simoniæ archiepiscopum suum, & ꝓtestatus fuit ab initio, ꝙ consanguinei ipsius archiepiscopi multa impedimenta præstiterunt per suam potentiam dicto M. quo minus copiam probationum secum haberet, inducẽdo quosdam ad iurandum ne aduersus archiepiscopum aliquid dicerent, & alios minis & terroribus a testimonio arcere nitantur: dominus Papa ex officio suo volens super hoc ꝓuidere, mandat cuidam iudici, vt generalẽ proferat sñiam excommunicationis in omnes illos, qui aliquod impedimentum ipsi M præstare ꝑsumpserint in testibus producendis: & illos qui iurauerunt non ferre testimoniũ contra archiepm̃, denunciet iurõ huiusmodi non teneri: & si aliquis de cõsanguineis archiepi, aliquem de testibus ipsius M. præsumpserit impedire, eundem archiepm̃ ab officio pontificali suspẽdat, & faciat manere suspensum, donec à tali præsumptione desistat: quia non est verisimile, ꝙ eo inuito talia fiant: quia si voluerit, potuit prohibere: vnde dẽt experiri iudicis auctoritatẽ eiusam, q defensionis copiã subtrahit aduersario suo. Not. ꝙ non tenet iurm̃, quo quis adstrigiẽ non ferre testimonium & eo non obstante admittitur eius testimoniũ. Itẽ oẽs impedientes iurisdõnem iudicis exommunicari debẽt. Itẽ q sub-

trahit aduersario copiam probationis, ostẽdit se malã causam[a] habere. vnde puniri debet.

¶ *Glo. seq. recitatur per obiectionem, & soluit.*

a ¶ *Non teneri.* Et ita iurm tale ẽt nullũ est ipso iure, quãuis videatur posse seruari sine interitu salutis æternæ, & iõ seruandũ vr. sed in rei veritate non est seruãdũ qa expedit peccata no cẽtum nota esse. ff. de iniu. cũ qui. in princi. qa & in iudicio veritatẽ occultare mortale peccatum est preter q̃ in criminibus. 11. q. 3. q quis. j. de crim. fals. c. 1. & ideo tale iurm illicitũ est. sic habes j. eod. intimauit. vbi de hoc. Et sic patet hic, & c. intimauit. q̃ temerariũ iurm non repellit aliquem à testimonio sicut nõ repellit ab electiõe. j. de iur. iur. sicut

b ¶ *Verisimile.* Licet præsumatur, q̃ istud fiat de volũtate archiepiscopi: tñ hanc p̃sumptionem põt archiep̃s elidere 1. q. 4. qa p̃sula t[o]. & j. de homic. Petr[o].

c ¶ *Scrupulo.* 86 dist. culpam. & 83. dist. error. & 23. q. 3. qui põt.

d ¶ *Sanctiones.* vt C. d̃ postu. prouidendum. in fi. & j. tit. proxi. per uenit. & 3. q. 7. c. infamibus. vers. si quis autem. Ber.

non teneri[a]. ¶ Si quis autem de cõsanguineis dicti † archiepĩ aliquem de testibus præsumpserit impedire (qa verisimile[b] non videtur, vt eo inuito talia fierent, & ob hoc non caret scrupulo[c] societatis occultæ, eo q̃ si voluerit, potuerit prohibere: cũ secundũ legitimas sanctiones,[d] iniquam ostẽdant † se causam fouere: & experiri debeat iudicis auctoritatem elusam, qui defensionis copiam subtrahit aduersario) eundem archiepiscopum ab officio pontificali suspendas, & facias manere suspensum, donec illum fecerit à tali præsumptione cessare.

¶ Idem Magdeburgen.[*] archiepiscopo, & præposi. Seburgen.

¶ Qui testificata non didicit, nec renũciauit testib. producẽdis sup antiquis articulis seu capitulis, testes etiã aliàs productos producere potest.

CAP. XLVI.

ij Constitutis † in præsentia nostra procuratore A. sororis nobilis viri marchionis Misnen. † & nuncio illustris principis Bohemorum: & infra. ¶ Pragen. episcopus ad petitionem eiusdem principis, ipsa volente ad ipsum accedere, vt suas coram eo proponeret actiones,[e] sed à satellitibus eiusdem prohibita, qui ei bis vel ter prohibuerũt ingressum, post appellationem ad nos interpositam, diuortij sentẽtiam promulgauit: à qua ipsa fecit ad nr̃am p̃sentiã ,p̃uocari: & infra. ¶ Mãdamus quatenus partibus ad locum idoneũ cõuocatis, recipiatis testes, quos vel nobilis ipsa ,p̃ se, vel princeps pro parte sua (cũ nõdũ testificata didicerit[f]) super ,p̃cessu Pragen. epĩ, vel posteriorũ iudicũ, duxerint producendos & nobilis ipsa (pro se †) vel testes, quo prius induxit,[g] vel alios si voluerit inducere non vetetur, cũ non renunciauerit testibus producendis.

ij ¶ *Constitutis.* Prima pars ponit formã ,p̃cessus, & grauamen appellantis. Secunda dat iudicẽ: ibi, *Mandamus.* Abbas.

CASVS. Inter principẽ Bohemorũ & vxorẽ eius sororem nobilis viri Marchiõis Misnẽ. matrimonialis q̃õ vertebatur: ad petitionẽ ipsius principis ep̃s Pragen. citauit vxorẽ ipsius pro causa illa: & dum vellet ad ipsum accedere, & suas proponere defensiones, ipsa fuit prohibita bis vel ter à seruientibus ipsius episcopi, qui prohibuerũt ei ingressum ad ipsum: propter quod ad sedem Apost. appellauit, sed non obstante appellatione episcopus tulit sententiã diuortij inter eos: à qua sententia appellauit: causa appellationis commissa fuit iudicibus qui processerunt in causa appellationis: tandem causa ista delata fuit iterum ad sedem Apo. vnde Papa committit causam istam archip̃o Magdeburgen. & eius cõiudici, mandans eisdem quatenus partibus ad locũ idoneum cõuocatis, recipiant testes quos ipsa nobilis ,p̃ se induxerit, vel princeps pro sua parte, cum nondum testificata didicerint sup p̃ processu Pragen. epĩ, vel processu posteriorũ iudicum duxerint producendos: & ipsa nobilis inducat si voluerit testes quos prius induxit: vel alios cum nondum renunciauerit testibus producẽdis. Not. q̃ iudex locũ idoneũ debet partibus assignare. Item si testes in vno iudicio recepti non sunt publicati, in alio iudicio possunt adhuc ijdẽ & alij recipi, cum nondũ testificata didicerint, nec renunciauerint partes testibus producendis. Itẽ cum dubitatur super processu iudicis an sit legitimus, super hoc inquirendum est.

e ¶ *Actiones.* id est, petitiones: quia non est inquirendũ cuiusmodi actio intentetur. sup. de iud. dilecti. vbi de hoc. & c. examinata vel defensiones: quod melius est.

f *Didicerint.* & ita si didicissent[a] testificata, vlterius non reciperent testes sup istoprocessu cãæ matrimonialis: secus videret, si ageref de consanguinitate probanda, vel improbãda: uel alio impedimento: ut sup. de probationib. causam matrimonij: & sup. eod. serles. vbi de hoc.

¶ *Glo. seq. querit & soluit: sini soluit aliam quæstionem.*

g ¶ *Induxit.* Sed nunquid ijdem testes possunt sępius induci quousq; fuerint publicatæ attestationes? Ita vr, vt hic, & sup. eo. cum cãm. ubi de hoc in gl. quæ incipit, hæc lr̃a. & hoc secũdũ tenorẽ illius legis C. de testibus. l. vlt. etiã post publicationẽ. & tñ antequã didicerit quis testificata, põt ,p̃ducere testes, nisi renunciauerat productioni. in Auth. eo. tit. §. qa vero coll. 7. quãuis altera pars viderit attestationes: vt ibi dicitur.

1 De materia: hui[9] glossæ uide B. Thomã. & ibi dẽ Caieta nũ. 2. 2. q 89. arti 7. & Sotũ li. 8. de iust. & iure. q. 1. art. 7.

† Vox, dicta, dẽ in oĩb. manuscriptis.

† ostẽdat.

† Aliàs ita Magdburgenum archiep̃o, & præposito Sebingenum.

† Cap. 5. eod tit. in 4. cõpilat. Et de intellectu textus & glossarũ uide p̃ alij, hic Guidonẽ Papæ.

† Misinẽ.

8 De intellectu hui[9] glossæ uide [illegible] antoniũ d̃ Butrio in c. [illegible] fraternitatis. [illegible] & Baldũ in c. iurauit. de ,p̃batio.

¶ Idem in concilio generali. †

¶ Ponit cõcilium, duodecim, siue quibus ad probandã consanguinitatem in cã matrimoniali, non valet testimonium de auditu. h. d. summando generaliter.

CAP. XLVII.

ij Licet[*] ex quadam necessitate præter communem formã olim fuerit institutũ[h] in consanguinitatis & affinitatis gradibus computandis valere testimonium de auditu, cum propter breuem hominum vitam testes de uisu deponere non valerent,[i] vsque ad gradum septimum computando: quia tamen pluribus exemplis & certis experimentis didicimus, ex hoc multa pericula contra legitima prouenisse coniugia: Statuimus, ne super hoc recipiantur de cætero testes de auditu,[k] † cum iam quartũ gradum prohibitio nõ excedat: Nisi forte p̃sonę[l]

ij *Licet ex quadam.* Propter multa dicta nõ recepit ɔ̃gruã summationẽ. Diuidit. Nam primo ponit sex quæ respiciunt personas. Secundo alia sex quæ respiciunt dicta. Secunda: ibi, *Testes autem.* Abbas Siculus.

CASVS. Olim constitutũ fuit ex quadã necessitate, vt in computandis gradibus cõsanguinitatis & affinitatis valeret testimoniũ de auditu: cũ p̃p breuẽ hominũ uitã testimoniũ de auditu deponere nõ valebãt vsque ad septimũ gradũ. Quia ex hoc ɔ̃ legitima ɔ̃iugia multa pericula proueniebant, statuit ɔ̃cilium, ne super hoc recipiantur testes de cętero de auditu, cũ ,p̃hibitio cõiugalis quartũ gradũ non excedat, nisi forte p̃sonę tales fuerint. quibus sit fides merito adhibenda & ante litem motam testificata didicerint ab antiquiorib. suis, nõ ab vno: cũ ille si viueret, nõ sufficeret sed à duobus ad min[9], nec ab infamibus, & suspectis, sed à fide dignis. quia absurdum esset illos admitti, quorum repellerentur auctores: & si vnus audiuisset à pluribus, non debet admitti: uel si infames ab hominibus bonæ opinionis illud audiuerint, non dẽnt admitti: qa infamib. actus legitimi sunt interdicti. Et testes in suo adijciant iuramento q̃ odio, uel amore, timore, uel commodo ad ferendũ hoc testimoniũ non procedunt, designando p̃sonas expressis nominibus, uel circumlocutione sufficienti: & ab utroq; latere singulos gradus distinguant, & iuro suo adijciant, se intellexisse a suis maiorib. quod deponunt, & credant ita esse. sed nec tales sufficiunt, nisi iurati deponant se uidisse p̃sonas, uel saltẽ in uno graduũ p̃dictorũ cõstitutas pro consanguineis se habere: tolerabili[9]. n. est ɔ̃ statuta hominum relinquere copulatos, q̃ coniunctos legitimẽ ɔ̃ statuta dñi separare. Nota testimoniũ de auditu in causis matrimonij hodie simpliciter nõ ualere. Item testimonium unius non probat. Item infames à testimonio repellunf. Itẽ non debet admitti ad testimonium cuius auctor repellif. Itẽ remoto odio, amore, timore, cõmodo testis debet ferre testimonium. Item tolerabilius est, &c.

h ¶ *Institutum.* 35. q. 5. de parentela.

i ¶ *Valerent.* ut ff. de gradi. non facile.

k ¶ *De auditu.* nisi sint graues p̃sonæ, & aliquos uidissent in aliquo gradu ,p̃ consanguineis se haberi: ut infra eodẽ seqf.

¶ *Glo. seq. recitetur per quæstionem.*

l ¶ *Persona.* Non intelligas graues appellari illos q in dignitate sint cõstituti: qa aliud est dignitas, quã grauitas. ut 4. q. 3. placuit §. itẽ in criminali. uersiculo, I secũda lege. sed graues

dicuntur

1 Idem Gul. i Spe. de test. §. satis utiliter. ver. q si publicatæ. uidectẽ Hostiẽ. in summa. e. tit. § verũ. & latius Ioã And. hic

† Hæc duo uerba, pro se, desunt in antiquis exemplaribus.

In ɔcilio generali Lateranẽ. sub Inno. 3. c. 52.

† Cap. 6. eo. tit. in 4. cõpilat. Et declarat hic cõstitutionem vt p Dominicum in c. prisõs. 35. di stin. adde ẽt hic Guidonẽ Papæ.

† Vide l. testiũ. C. eo. & l. in sũma. ff. d aq. plu. arcen.

† Dictio. forte. dẽ in cõcilio hr̃ tñ in Gregoriana. comp.

dñr hic q nõ sunt leues: puta homo bonæ famæ & opinionis, & antiquus homo. sicut benemeritus dr q nondũ demeruit. ff. de leg. 2. cũ pater. § rogo. & l cũ quidã. & sup. de seru. c. vni. vel seniores hic appellant graues, ad quos recurritur deficientibus testib de parentela. 35. q. 6. c. 1. & senib. in dubijs & antiquis factis maior fides adhibet ff. de fid. instr. l. vlt. & ff. famil. ercisc. l. quæ sunt. & ff. de leg. 3. l. si chorus. §. 1.

a Motam. Secus esset si post motam, tunc. n. non admitterentur.

b Suis. Qui ẽt alijs præferũtur in consanguinitate cõputanda: quia ipsi melius sciũt suam genealogiã. j. q. matri accusar. pos. vr. & 35. q. 6 cap. 1. & 2. & nõ ab extraneis sciũt: quia illi nõ sciunt ita.

Glos. seq. primo reddit rõnem tex. Secundo quærit, ar. & soluit secundo soluit aliud dubiũ. Tertio arg. inducit simile: allegat cõtrariũ, & soluit.

c Ab vno. Quia ille nõ sufficeret: & oẽs illi q cãm hñt ab vno, pro vno solo reputantur. ar. 1. q. 1. cito. ff. de condi. & demon. cui fund⁹. i fi. sed : à duobus ad minus dẽnt audiuisse. Sed qd si illi duo audiuissẽt ab vno. Nõ vr q valeat: & sic glo. hoc iudex ascenderet in infinitũ. hæc pdõ nõ procederet. sufficit ergo q audiuerint à senioribus suis de illa cõsanguinitate: & si vellent testificari de eo qd audiuerunt à quibuscunq, alijs, locũ haberet obiectio. : Itẽ & si plures essent testes, & quilibet eorũ audiuisset ab alio q̃ alter, non valebit testimonium, nisi quilibet illorum aud uisset à pluribus, à duob. ad minus, uel nisi omnes ipsi coniunctim audiuissent à duobus. & ita est arg. q ille non debet admitti cuius auctor repellitur: sicut scripta illa non debent recipi cuius auctor reprobatur. inf. de hæret. fraternitatis. argum. contra, inf. qui matri accusare pos. cum in tua, sed illud locum habet in accusatore, hoc in teste.

In multis antiqs exẽplaribus hic incipit alia glo. super verbo: sed à duobus ad min⁹.

Ho. cõtra maxime cũ nõ de facili scire possit testis a quib. habuerũt illi qui sibi detulerũt nec hoc p̃ textu est probatio angustanda: dũmodo honesti sint testes. Ioã. And.

graues extiterint, quibus fides sit merito adhibenda, & ante litem motã [a] testificata didicerint ab antiquiorib. qdẽ suis, [b] nõ vtiq; ab vno, [c] cũ nõ sufficeret ille si viueret: sed duob ad minus: nec ab infamib. & suspectis, sed à fide dignis, & oĩ exceptione maiorib. cum satis videretur absurdũ illos admitti, quorum repelleretur auctores. [d] Nec tñ si vnus à pluribus, uel infames ab hominibus bonæ famæ acceperint qđ testantur, tanquam plures, & idonei testes debent admitti, cũ secundum ordinem solitum iudiciorum non sufficiat vnius testis assertio, ẽt si præsidali refulgeat dignitate, & actus legitimi [e] sint infamibus interdicti. ¶ Testes aũt hmõi proprio iurõ firmantes, q ad ferendum testimonium in cã ipsa odio, amore, timore, uel cõmodo non procedant, personas expressis nominibus, uel demonstratione, [f] vel circumlocutione sufficienti designent, & ab vtroq; latere singulos gradus [g] clara computatione distinguant: & in suo nihilominus iurõ concludant, se accepisse à suis maioribus qđ deponũt, & credere ita esse. Sed nec tales sufficiant, nisi iurati deponant se vidisse personas, uel saltẽ in vno [h] prædictorum graduum constitutas pro consanguineis se habere.

Tolerabilius est. n. aliquos contra statuta hominum dimittere copulatos, q̃ coniũctos legitime, contra statuta Domini separare.

¶ Honorius tertius Præposito Molisij Firman. diœcesis.

¶ *Post publicationẽ ad petitionẽ producentis interrogari non dẽnt testes nisi quando dolo, vel negligẽtia examinatorum, super omnibus capitulis interrogati non fuerunt.*

CAP. XLVIII

PEr † tuas nobis lr̃as intimasti, q cum cã quæ super quibusdam terris vertitur inter canonicos S. Petri ex parte vna, & G. Sancti † Simonis ex altera, tibi fuisset ab Apostolica sede commissa, dictus G. trib. mensib. post testium publicationem elapsis, testes suos interrogari postulat iterato: & infra. ¶ Nos igitur respondemus, illum non esse super hoc de cætero audiendum, [i] nisi forsan à principio illos interrogari [k] super certis capitulis postulasset, idq; malitiose, uel negligenter fuerit prætermissum.

¶ Idẽ Vall. Oleti & Sacramentiæ abbatib. Palent. & Segobi. diœce.

¶ *Testes probatorios & reprobatorios probatoriorũ reprobare licet, sed reprobatorios reprobatoriorum non licet.*

CAP. XLIX

LIcet † dilectus filius noster L. tituli Sanctæ Crucis presbyter Cardinalis, quem pro-

e Actus legitimi. Quia personis vilibus & indignis portæ dignitatis non debent patere. inf. de excess. prælat. inter dilectos & C. de dig. neque famosi. lib. 12. & C. de infamibus. l. vni. lib. 10. & arg. 32. q. 5 præceptum.

d Auctores. Arg. q infamia non inducit purgationem, quę ab inimico auctore uel a leuibus personis processit. 11. q. 1. in cunctis. & inf. de accusationibus, c. qualiter & quando 2.

f Demonstratione. Sic sup eo. quotiens. & inf. de consan. & affinitate. tua nos & sup. cum in tua.

¶ *Glossa sequens quærit & soluit. Iterum quærit: ponit opinionem Ioannis & contrarium soluit.*

g Gradus. Sed nunquid tenetur probare de stipite? Non, qa de illo non reperitur cautum, sed tantum de laterib. ut sup. eo series. & canon ponit fratres pro stipite. 35. q 5. c. 1. & c parentela. sufficit ergo incipere à fratrib. inf. de consan. & affin. tua. Sed quid dices si quidam testes probant de vno latere, & alij probant de alio latere tantum: nunquid probata est hæc consanguinitas? Ioan. dixit quod talis probatio sufficit: & hoc probat taliter, si probatur de Martino quod sit filius Ioannis, per consequens probatur quod Ioannes est pater Martini. Item si alij testes probant quod Bertha est filia Ioãnis: per consequẽs probatur quod Ioannes est pater Berthæ. cum ergo iudici constat, q Ioannes est pater Martini, item constat ei q est pater Berthæ: ergo cõstat ei, q Martinus & Bertha sunt frater & soror. & sic probata est cõsanguinitas illorũ. hoc cõcedebat Io. & ita non semper requirit, q testes ab vtroq; latere notã habeant consanguinitatem. Item si quis vult improbare consanguinitatem, sufficit q interrumpat primũ gradũ. s. eo. series. sed hoc non credo, nec discedo ab hac lr̃a, & ab illis iurib. q dñt, q ab vtroq; latere testes dẽnt computare consanguinitatem. ar. 35. q. 6. de parentela. & sup. eo. quotiens. & j. de consanguinitate & affinitate. tua. & sup. eo. cũ in tua. Ber.

h Vno. Siue propinquo, siue remoto.

PEr tuas. Cõmunis diuisio. Secunda ibi, *Nos igitur.* Abbas.

CASVS Inter canonicos S. Petri ex parte una, & G. S. Simonis ex altera, corã iudice delegato super quibusdam possessionib. qõ vertebatur: dictus G. trib. mensib. post testium publicationem elapsis, petijt iterũ interrogari testes suos: quæsiuit iudex quid sibi sup hoc esset agẽdum? Rñdet Papa illũ non esse de cætero audiendum, nisi forte super certis articulis à principio petijsset illos interrogari, & iudex id negligenter vel malitiose prætermisisset. Not. negligentiam vel malitiam iudicis parti non debere obesse, quo minus post aperturam testium iterũ interrogentur.

e *Gl. seq. ponit rationem dicti, & subdit vnum intellectum, reprobans moram quorundam.*

i Audiendum. Cum attestationes sunt publicatæ, non sunt testes amplius interrogandi: quia timeretur subornatio testium in auth. eod tit. §. quia uero coll. 7. & sup. eo. fraternitatis. & ideo cum possint testes noui induci, nec interrogationes aliquæ sunt facienda, vt sup. eo. constitutis 2. Ante aperturam testium bene potest testis iterum dicere, & etiam corrigere dictum suum, dum tamen incontinenti. inf. titu. proxi. præterea. & iudex ex officio suo etiam post aperturam testium, si testis obscure protulit testimonium suum, potest interrogare iterum testem. j. eod. cum clamor. & ff. de interroga. act. ubicunq; sed hic loquitur cum pars plura capitula dedit, super quibus petijt ab initio testes interrogari: & si negligenter uel malitiose iudex omisit, non debet illi obesse malitia uel negligentia iudicis: unde iterum debent deponere: super illo articulo.

K Interrogari. Imo videtur q de iure mero iterum sunt examinandi, non obstante publicatione, cum sit aliud capitulum ab illis super quibus publicatio facta est; sup. eod. causam quæ & cap. cum uenisset. super illo uero articulo super quo testes recepti sunt, nullæ interrogationes eis publicatis sunt faciendæ: nisi iudex ex officio suo, ut dixi, illas uiderit faciendas, quidam hoc faciunt de consuetudine etiam ad petitionem partium: sed illa consuetudo contra ius est. Bernardus.

LIcet dilectus. Nouum est quod inducit hæc decre. prius nullo iure aperte prouisum, & hoc dicit in summa. Testes super principali productos reprobare licet, & reprobatorios iterum reprobare, & vlterius non est reprobationi locus. Vel summa clarius sic comprehendo vtrunque intellectum: ut in rubro. Diuiditur, in prima processus narratio. In secunda causæ commissio. Secunda: ibi, *Mandamus quatenus.* Abbas.

† De intellectu & extẽsiõe huius tex. vide de Palum de Castro cõs. 369. Incip. In casu de quo qritur, & Ioã. And. in ca. cum cãm quæ inter archiep̃m. s. eo. quem sequit Alex. cons. 104. inci. circa primũ. vol. 5

† Dictio, Sancti, deest in omnib. manuscriptis

† Dispositio huius decret. an habeat locum in cã summaria, vide p Butr. in c. veniens 2. sup. eod.

3 Forte facta erat publicatio, qa alii qui fuerat interrogati, alii qui non. Ioã. And.

4 De hoc sup. eo. s. in 4. glos. in authẽ. eod. tit. §. 3. in glos. immo vl. Ioã. And.

CASVS Inter Burgensem epm ex vna parte, & clericus S. Mariæ de Castro Soret ex altera, coram Cardinali Trecen. S. Crucis qō vertebatur: procurator epi proposuit se adhuc velle dicere contra personas testiū productorum, super negotio principali: mādat Papa quibusdā iudicib. quatenus recipiāt testes quos partes ꝑducere voluerint ꝯ psonas testiū productorum super negotio pricipali: & si rursus illos pars altera, vel vtraq; voluerit reprobare, ꝯ illos ꝓbationes admittāt, ita ꝙ vltra non liceat partib. ad reprobationem testiū aspirare: ne diutius negotiū prorogetur, si producēdi quartos cōtra tertios, & sic deinceps partib. licentia tribuatur. No. duas reprobationes testiu fieri posse, & nō vltra: ne in infinitum negotium prorogetur.

† Producere.
† Proponere.
† Vide l. non pūt. & ibi plene Bar. ff. de legib.

a ❡ *Proponebat.* Quod ei licebat ſm tenorē illius decr. sup eo. præsentium. & ſ. a ea quę ibi dicūtur: nisi ei terminus statutus fuisset, infra quem hoc facere debuit supra de probatio. licet.

❡ *Glo. seq. declarat quod hic dicitur de duabus reprobationib. vtraq; vel actore solo probante.*

† Leudā.

b ❡ *Quos.* s. illos qui inducti fuerunt ab vtraq; parte ad reprobādos testes sup principali productos. Ista lra sic intelligitur vtraq; pars produxerat testes super principali: dr, si vtraq; pars vult improbare testes inductos contra se super principali, illud facere pōt, & hæc est secunda productio testium, facta contra principales ab vtraq; parte. Itē si pars altera vel vtraq; vult probare testes istos secūdo inductos, ad reprobationem principalium, illud potest, & sic est tertia productio ad reprobationem testium secundo loco inductorum. vltra vero ad quartam reprobationem aspirare non licet propter infinitatem vitandam: sicut vltra tertiam productionem quarta dilatio non est danda. j eod. vltra. infinitas. n. est vitanda: vt C. de sacrosan. eccl. ut inter diuinum. & vt sit litium ff. pro socio. l. vlt. ff. de arb. non distinguemus finis. §. q̄ sirū. & sup. de do. finem ff. de leg. 3 l. fideicommissa. §. si quis decem. & C. de iud. apertissimi. Aliàs non vr ꝙ possit intelligi quin alteri videretur fieri iniuria, puta si actor tm̄ induxerit testes, & reus velit eos reprobare, contra reum dēt audiri: & ita est secunda productio. Item & si actor vult reprobare testes rei, audiri dēt, 1 & hæc est tertia productio, & sic non licet reo vlterius producere, & sic remanet reus inferior 2 in reprobatione: & imputet sibi ꝙ non produxit testes in principali. Et hoc bñ colligitur per quandam decr. extra compilationem, missam archiepo Rothomag. super quadam cā, quæ vertebatur inter abbatem & conuentum S. Nicolai Andega. ex una parte, & priorē & conuentum de Spaldig. Lincon. diœcesis ex altera: abbas q fuit actor, produxit testes super principali negotio: Prior & conuentus admittuntur ad reprobandos testes abbatis ꝓductos super principali negotio, & abbas admittitur ad reprobādos testes partis aduersæ inductos ad reprobationem testiū abbatis, & vltra non proceditur ad aliquam productionem, quæ decr. incipit, præsentium. & ponitur in isto tit. lib 6. Vterque enim actor & reus duas tantum debet habere reprobationes, 3 & hoc cum vterque produxit testes super principali negotio. In quo casu loquitur hæc decre. Ber.

† Pro intellectu huius decretalis, vide Inn. in c. ex parte sup. de ar.

1 Cōcor. l. si qs. ſm Cy. & ibi Bar. C. eo.

2 Idē in actore, ubi solus reus probauit per testes in principali Ioā. And.

3 Si uero actor solum probauit in principali quilibet habebit unā tm̄. & sic semper in numero erit æqualitas. Ioā. And.

P Ræsentat. liud. s, nā in prima ponit partis petitio. In secunda causæ commissio: ibi, *Discretioni.* Abbas Siculus.

curatorib. Burgen. epi, & clericorum S. Mariæ de Castro Soret, dedimus auditorem, ea quæ procuratores ipsi proponere voluerūt, audierit diligenter: quia tñ procurator dicti epi contra personas testium productorum in principali adhuc se velle dicere † proponebat: a & infra. ❡ Mandamus, quatenus recipiatis testes, quos contra personas productorū super principali negotio partes duxerint ꝓducendos: quos b si rursus pars altera vel vtraq; voluerit reꝓbare, † cōtra illos ꝓbationes admittere procuretis, ita ꝙ vltra non liceat partibus ad reprobationem testium aspirare: ne, si producendi quartos contra tertios, & sic deinceps partibus licentia tribuatur, negotiū diutius protelari contingat.

❡ Idem præposito & magistro G. & R. Laudun. † canonicis.

❡ *Attestationes receptæ per arbitrū fidem faciunt in iudicio, si testes mortui sunt. si viuunt, est in optione illius cōtra quē testes producti sunt, an velit attestationes recipere, an testes de nouo deponere. Et adde etiā si attestationes publicatæ sunt. & hoc vltimum non est in l. fin. C. eod. vbi ponitur casus huius decre.*

CAP. L.

PRæsentata † nobis Suessionen. archidiaconi petitio cōtinebat, ꝙ cū inter R. quondam ꝓdecessorē suū ex vna parte, & capitulum S. Petri Suessionen. ex altera, super iurisdōne, quam idem archidiaconus se in dicta ecclesia rōne archidiaconatus proponebat habere, qō verteretur; tandem cancellariū Parisiē. & magistros R. Remen. & P. Briton canonicos † super hoc arbitros elegerunt: q cum suscepto arbitrio adeo in negotio processissent, ꝙ productis testib. & depositionib. publicatis, receptisque allegationibus vtrorumq;, & actis omnib. redactis in scriptis, sigillorū suorum impressione signatis, arbitrium proferre deberent, vnus ipsorum viam fuit vniuersæ carnis ingressus & alius † in archiepm c Ebredunen. † assumptus, qui distat per duodecim dietas & amplius ab eisdē. Vnde cū prædicto R. solo, d minime arbitrari valente, videat arbitriū e expirasse: ❡ Discretioni vestræ mandamus, quatenus cām iuxta huiusmodi acta f fine debito terminetis, optione capitulo reseruata, ut vel recipiant depositiones eorum, qui supersunt productorum testium, contra eos: uel eas respuentes consentiant, vt ijdem testes admittantur iterum: saluo iure quod in vtroque casu g eidem capitulo

CASVS Inter archidiaconū Suession. ex parte vna, & caplm S. Petri Suession. ex altera, super iurisdōne quam idem archidiaconus se habere in dicta ecclesia rōne archidiaconatus dicebat, qō vertebatur: tandem vt ad concordiā peruenirent, cancellarium Paris. & magistros R. Remen. & B. Briton. clericos sup qōne illa arbitros elegerunt: qui suscepto arbitrio vsq; ad sniam processerunt: & cum snam proferre deberent, vnus illorum decessit, & alius in archiepm Ebredunen. est assumptus, qui distat per duodecim dietas ab ipsis: & sic arbitrium expirauit, cū alter solus in ipso procedere nō valeret: vnde petijt archidiaco. sibi super hoc ꝓuideri: mādat pp quibusdā, quatenus cām ipsam ſm acta coram arbitris habita, debeant terminare, reseruata capitulo optione, uel recipiant depositiones eorū testium productorum, qui supersunt contra eos: uel si eas admittere noluerint, consentiant, ut ijdē testes iterū admittantur, saluo iure, qd in vtroq; casu competit ipsi capitulo tam in personas testiū q̄ in dicta. Not. quòd per mortem arbitrorū arbitrium est finitū. Item in optione est illius contra quem testes inducti sunt corā arbitris, si testes viuūt, admittere illorū attestationes, vel ut iterū inducantur corā iudice: & sic in casu isto testibus publicatis, iterū ijdem testes inducuntur. Item contra personas testium coram arbitris productorum potest opponi.

† Clericos legit̃ aliquos antiqs codicibus.

† Alter.
† Ebrudun. Ebredun.

c ❡ *In archiepiscopum.* Vnde non debebat compelli sententiā dicere. ff. de arbit. non distinguemus. §. sacerdotio. 4 & l. licet. & ff. de vacat. mune. l. prætor. 1. responso. in fi.

❡ *Gl. seq. reci. per q. cum hic dicatur, quòd unus ex tribus solus, &c.*

d ❡ *Solo.* Nec ēt cum altero, nisi ex forma compromissi hoc facere possent: nam cum in tres compromittitur, nō possunt duo tertio mortuo uel absente iudicare, nisi incontinenti in compromisso sit actum. ff. de ar Pedius. in fi. & l. item si vnus. §. item si plures. & §. vlt. & l. sicuti. & l non distinguemus. §. cum in plures. & sup. de of. dele. vno delegatorū. & j. de testi. Ray. & c. Raynal. sic ēt in delegatis. sup. de of. deleg ca. causam matrimonij. & c. unico & ff. de re iud c. duo. Bernardus.

e ❡ *Arbitrium.* Idest, compromissum. compromissum enim per mortem alterutrius arbitrorum expirat. sup. de offic dele. vno 5 arbitrium non posset expirare: quia non latum erat.

f ❡ *Acta.* Sic patet, quod testes recepti coram arbitro valent in iudicio. hoc est simpliciter verum de iis qui iam sunt mortui: de alijs qui viuunt, est in optione illius contra quem inducuntur, ut depositiones eorum admittat, uel eis repulsis idem testes iterum producantur, ut hic dicit, & C. de testi. l. vlt. saluo iure obijciendi tam in personas testium quam in dicta: uel in utroque casu, ūt in dicta l. unde sumptum est qd hic dicitur. & idem C. de arbit. l. pen. in fi. & sup. eod. causam quæ inter archiepiscopum. arg. sed ibi alius articulus est.

❡ *Glos. seq. quærit, & soluit.*

g ❡ *Cas. s* cum vult attestationes illorum qui supersunt ratas habere: uel si vult ꝙ iterum producantur: utroq; illorū casuū pōt obijcere in personas eorum vel in dicta. Sed nunquid in personas eorum qui mortui sunt: Credo ꝙ possit obijcere, vt dixi

4 Dicit P. ꝙ ibi laicus per receptionē sacerdotij mutauerat forū & sic per iudicē laā cum compelli non poterat: q ratio hic cessat. sic ergo rō, q qua dixi super ver. solo. Ioā. And.

5 Facit l. itē si vn⁹. §. item si plures. & l. si in tres & l. sicut. ff. de arbi.

vt dixi ş.lit.non contest.quoniam & est uerum,sicut & in dicta eorum C.eo.tit.l.vlt.Bern.

NVper nobis.Communis diuisio.Secunda: ibi, *Respondemus*.Abbas Siculus.

CASVS Quidam presbyter A.nomine,ordinem fratrum Minorum intrauit causa ꝓbationis,& postmodum nulla facta ꝓfessione exinde ꝑ annum exiuit: sed fratres ipsū super hoc molestabāt: vnde petijt à Papa sibi super hoc misericorditer prouideri: mandat Papa Pennen. epō,vt si res taliter se haberet, denunciaret illum ad obseruationē illius ordinis non teneri: corā episcopo Custos fratrum ad probandum, ꝙ idem ꝑsbyter ꝓfessionem fecisset, quosdam testes de ordine suo induxit: qui deposuerunt super hoc nō iurati, cōtradicente supradicto ꝑsbytero: vñ presbyter illud significauit dn̄o Papę,& ipse respondet epō, ꝙ non est credendū testimonio alicuius quantumcunque religiosus existat,in pręiudicium alterius: nisi iuratus deponat.Not. ꝙ nulli credendum est in pręiudicium alterius,nisi sit iuratus.

a ❡ *Ordinis sui*. quod facere potuit ş. eo.cū nūci⁹.& c. insup. & ꝑ. de iur.iur. & si Christ⁹ in si.14 q.2 sup prudētia & illi pręcipue sūt admittendi: cum talis professio in eorum ꝓsentia fiat: quę etiam per alios non posset ita bene probari, qui ad talia non vocantur.sup.eo.veniens.in fin.

competit, tam in personas testiū quam in dicta.

❡ Idem Penn.episcopo.

❡ *Non creditur testi etiam religioso,qui sine iuramento deponit.*

CAP. LI.

NVper † nobis A.presbytero supplicante innotuit, vt cū ipse ordinē fratrū Minorū cā probationis intrasset, Custos ad probandū ꝙ idē presbyter ꝓfessionē fecisset: quosdam ordinis a sui testes induxit,q deposuerūt sup hoc(cōtradicēte b dicto ꝑsbytero)nō iurati : & infra. ❡ Respōdemus, ꝙ nullius testimonio,quātūcuq; religiosus existat(nisi iuratus c deposuerit) in alterius ꝑiudiciū debet credi.

❡ Idem Corisopiten. † & Trecoren.episcopis.

❡ *Diligenter & sigillatim examinādi sunt testes, supple ēt si agitur de vita & miraculis alicuius canonizandi.Abbas.*

C A P. LII.

VEnerabili † fratre nostro epō & capitulo Corisopiten. † ac vniuersis abbatib.apud Cisterc. † in generali capitulo congregatis:& infra. ❡ Discretiōi: vestrę mādamus,quatenus testes,quos abbas & monachi † sancti Martini Cisterc.ordinis su

b ❡ *Contradicente*. Secus si volente & consentiente: qa tunc bene valet testimonium.sup.eo tuis.

❡ *Glo.seq.alleg.3.concor.de iurō.et 3.de vno so'o. ad vtrunque signat contrarium de sex casibus, & soluit, & dat casum exceptum.*

c ❡ *Nisi iuratus*.Sic 3 4.q.3.c.si testes.§. itē iurisiurandi.& C. eo.tit.iurisiurandi.& 3.q 9 hortamur. & vni testi non credit. sup eod.veniens.& c.licet vniuersis siue sit iuratus,siue nō in alterius pręiudicium,vt hic in fi.& 33 q.2 admonere.Arg.cōtra ꝙ vni credi ēt non iurato.25.dist.de Syracusanę. 86. dist. tanta.1 q 3.talia.& 97.dist.nobilissimus. & 23. q.4. inter querelas & 20.q 3. pręsens clericus . Sed in his non creditur nisi quo ad pręsumptionem , sed ad plenam probationem non. Quandoque tamen bene creditur uni,quando non sit pręiudicium alicui,puta,vtrum aliquis si baptizatus, vel vtrum esset ecclesia consecrata. de consecr. dist.4. paruulos & c. cum itaque.& ubi quis vult probare se egisse pœnitentiam per cōfessorem suum. 2 & ꝑ.de sim.nemo.& arg.ꝑ.de pœn. & remis.omnis vtriusque. 3

VEnerabili.In prima parte ponit petitio.In secunda testiū recipiendorum commissio:ibi,*Discretioni*. Abb Siculus.

CASVS Multi episcopi,& abbates,& alij viri religiosi apud Cisterc. in generali capitulo congregati, domino Papę significauerunt,quod meritis bonę Memorię M. quondam abbatis sancti Martini ordinis Cistercien.Coriso.diœce.a domino multa miracula apparuerunt,vnde supplicarunt eidem,vt ipsum catalogo sanctorum faceret annumerari : Vnde mandauit quibusdam , vt diligenter ueritatem inquirerent sup vita & miraculis dicti abbatis,& eam sibi significarent: ipsi receperunt multos testes,& eos domino Papę remiserunt: dominus Papa inuenit ex relatione ipsorum inquisitorum,ꝙ testes illi non erant recepti secreto & sigillatim,cum ea diligētia q̄ solet in testibus adhiberi: vnde non adhibuit fidē eorū

† Vide tu ꝑ alijs hic Guidonē Papę, & de materia qđ nō credatur testi nisi iurato, vide Felinū in c. litteris.de pręsum.& Deciū cons. 91. & cōs. 120.

† Corisopiten.

De materia vide latę p Cassaneū in catalogo gl. mun. par. 3. consid. 47. 49. & 50.

† Crisopon.

† Cistersium.

† In codice Barbatię ita: & monachi monasterij sancti Maur. Cisterc.

3 De materia huius glossę qn̄ credat vni testi, tractat Antoni⁹ Gabriel.lib. 1. com. concl. tit de testi.concl.1.

2 De hoc ꝑ.eo. testimonium. 3 Itē ꝑ.11. q 1. quęcūq; alias incip. oēs. dic ꝙ ponit priuilegium epōrū qđ eis concessit impera tor in cāis q̄ vertunt in iudicio seculari , nisi de eccīa fisco , vel ecclīasticis

dictis:& ideo mandat epis pręsentibus,quatenus testes quos abbas & monachi sancti Martini Cisterc. sup vita & miraculis pię memorię M. abbatis monasterij supradicti , duxerint producēdos,sigillatim & secreto examinare procurēt . cū ea diligentia quę solet & debet in receptione testiū adhiberi.

per vita & miraculis d pię memorię M.abbatis, monasterij supradicti duxerint producendos, examinare sigillatim e curetis, cū ea diligētia, f q̄ solet & dēt in receptione † testiū adhiberi.

❡ Gregorius nonus.

❡ *Iterum examinandus est testis,q obscure deposuit:supple tn,ex iudicis officio.*

C A P. LIII.

CVm † clamor validus contra Acherontin. g archiepiscopū su ꝑ simonia,& alijs criminib.ascendisset. Melfiten & Ruben.episcopis dedimus in mādatis,vt sup his diligenter veritatē inqrerent:& infra. ❡ Verum qa apertis attestationibus L.& G.su ꝑ simonia ita deposuere confuse, h quod ex dictis eorum nō potest veritas declarari: Mandamus , quatenus examinetis eos iterum diligenter,& tam eorum, quàm aliorum quos receperitis testificata, sub sigillis vestris nobis fideliter referatis.

❡ Idem .

❡ *Perseuerans in crimine , ēt in ciuili repellitur à testimonio: emendatus uero non infamis admittitur in ciuili, & ēt criminali mota ciuiliter fallit in periuro,qui in criminali repellitur.*

Nota ꝙ testes sigillatim & secreto sūt examinādi,alias nō valēt.

❡ *Glo. seq. tractat quare copulat hęc duo inquirenda de vita & miraculis*

d ❡ *Super vita & miraculis*.Nō solū de miraculis,sed etiam de vita est inquirendum , qa ēt miracula fiūt qnq; ꝑ malos , 4 nā Petrus faciebat miracula,&Simon magus faciebat multa: & magi similia Moysi: vt 1.q.1. teneamus & ante necesse ē vt sciamus illa impetrasse de Deo,quę martyres mandāt.50. dist. si quis pręposterā.& ꝑ. de hęre. cum ex iniuncto . & ad hoc vt aliqs pro sancto habeat,pri⁹ ab ecclesia dēt approbari.ꝑ.de reli. & vene. sanct.c.1. ne aliquis vanis figmentis decipi valeat:vt eo.tit.c.2

❡ *Glo.seq. inducit exemplum & rationem,et dat duo similia:scilicet de electione, & confessione.*

e ❡ *Examinare sigillatim*.Secreto enī siue sigillatim testes examinandi sunt arg. C. de testi.nullū.& ꝑ.de acc. inquisitionis.sic ēt vota canonicorū in electionibus faciendis inqrenda sunt secrete.ş. de electio. qa propter sicut Daniel secreto & separatim examinauit illos sacerdotes qui accusabant Susannam.Et ideo examinādi sunt secreto & separatim : quia vnus instrueret alium,& sequeretur dictum alterius. & ita nō posset falsitas eorum facile deprehendi sic etiam in pręsentia qa debet solus suo sacerdoti confiteri peccata . ꝑ. de pœn. & remis.omnis vtriusque.

f ❡ *Diligentia*.quę solet adhiberi:immo etiam cum 5 maiori:qa circa maiora maius periculū vertitur , & ideo cautius ē agendum.42.dist.quiescamus & 61. dist. miramur . & 7.q.2.c. vlt.& ff.ad Carbo.l.1.§.2. ne aliqui vanis & falsis decipiantur figmentis vt ꝑ.de reliq.& vene.sanct.c.2.Ber.

CVm clamor.Diuiditur:quia in prima ponitur querela in secunda mandatum:ibi,*Mandamus,quatenus*.Abb. Sicul.

CASVS Archiepiscopus Acherontinus super simonia & alijs criminibus erat apud dōm Papam multipliciter infamatus: vnde frequentibus clamoribus excitatus, dedit duobus epis in mandatis, vt super his diligenter inquirerēt veritatem,& sibi quod inuenirent, rescriberent diligenter.Ipsi super simonia & alijs excessibus testes receperunt , & eorum attestationes remiserunt domino Papę:apertis attestationibus L.& G. super simonia ita confuse deposuerunt,q ex dictis eorum veritas non poterat declarari:vnde iterum mandat Papa, quatenus testes illos examinent diligenter , & alios qui super hoc sciuerint veritatem, & dicta illorum & aliorum quos receperint,sub sigillis suis domino Papę remittant. Not. ꝙ iudex q ex officio inquirit,iterum potest examinare testes, qui obscure dixerunt.post ipsorum publicationem:secus credo in ordinario iudicio.

g ❡ *Acherontin*.De isto archiepō habes ꝑ.de collu.cap.vlti.

❡ *Glo.seq.dupliciter obijcit.contra ob.alleg.& soluit.*

h ❡ *Ita deposuere confuse*.Sed quare hic ꝓcipit Papa apertis attestationib.illos iterū examinari,cū dēret fieri interpretatio ş il. lum,q testes ipsos produxit sup. de probat. in plenaria & obscuritas ei obesse potius dēt, q potuit eā apertius declarare.

ß de

4 nam priuilegium dare posset,fin.Inno.ad qđ alle. Ho.ď te ec. non ali.c.si. de deci. tua. loā. And.

† receptionibus.

4 De hoc articulo uide B. 7 homāz. 2. q. 178. arg 2.

† Vidē Archidiaconū in c.vt officiū. §. verum.de hęr.li.6.& Eymericū i Directorio Inqsitorū. par. 3. q. 62.& q̄ibi dic̄i li.3.adnotario.Sch. 119.

5 Quot & qualia exigant in canōizatiōe Sanctorū late tradit Cassane⁹ I catalogo glor. mūdi. par. 3. consideratione. 50.

ff.de cōhēda emptio.Labeo.& l.cū in lege.ff.de pact.veterib.& verba inteptāda sunt cō stipulatorē.ff.de ver.obligationib.l. sti pulatio ista § in stipulationib. & pterea timeri pōt suborna-tio testiū: & aptis attestationib. non sunt vlteri' testes ijdem uel alij recipiēdi sup eodē capitulo:vt ī.eo.fraternitatis. i tex. & in gl.& c.cōstitutis.2.

Arg.cō q obscuritas nō nocet ei,immo qđ vti le ē ei, accipiēdū ē ff.3 iud.l.i qs intētiones. Dicas q iudex ex officio suo hoc facere dēt & pcipue hic, vbi agebat ex officio iudicis p inqsitionē,nō ad petitionē alicuius,sed ad clamorē & famā.j. de cullu dete c.vlt. quod est pars istius,& maxime i crimine simoniæ de quo fiebat inqsitio Et iō si obscure dixit, iterū examinet testis & declaret,siue iterptet dictū suū; qa in ambigua oratione spectatur snia eius qui eam protulit.ff.de regu-lis iuris.in ambiguis orationibus.& qualitercunq; pōt iudex inqrere veritatē,inquirere.dēt.30.q.5.iudicantem.& ante pu blicationem. & post undecunque vilum fuerit iudici potest interrogare.ff.de interrog act.vbicunq;.& j.de fid.instr.cum Ioannes ver fin.& quia publicæ vtilitatis interest ne crimina maneant impunita.j.de snia excomm. vt famæ.circa fi. ne ad malitiam quisquam prosiliat.C de pœn.si operis & magna ra tio suadet ob maleficia pœnas solui.ff. de fideiuss.si à reo.§.il-lud quod.vnde talis confusio debuit declarari. ff. de testam. hæredes palam.§.qui uero.Bern.

† De materia hui' decr. vide Albericū tract. de statutis. part. 4. q. 71. & 7.& plene p Archi. in c.paruuli. 22. q. 5. huc referas Burchardū li. 1.decre.c. 164.

1 Vide de re.l. spol. c cū ad te dem, sup gloss.2.

CAP. LIIII.

TEstimoniū † eius cui ab aduersa parte opponit crime,merito reprobatur in criminali cā,siue ciuili, si in ipso crimine pseueret a ‖ ¶ Si vero sit de crimine emendatus, b & eū non comitetur infamia, non est in causa ciuili, vel etiā cum de crimine ciuiliter agit(pterquam pro reatu periurij c) repellendus. In criminali autem si in alio iudicio, instituta accusatione cōtra ipsum,de crimine cōuictus extitit, vel confessus: d vel si nunc per exceptionē exinde conuincatur: aut grauata sit eius opinio e pro eo q qñque fuit tali modo repulsus,qūis in hoc casu f nō excluderet in cā ciuili, g pōt a testimonio(licet egerit pœnitentiam) remoueri.

¶ Idem.

¶ *Quarta productio non est danda sine solemnitate legali,de qua hic.*

CAP. LV.

VLtra † tertiam productio

TEstimoniū eius cui ab aduersa parte. Sunt duæ partes.Prima tractat de criminoso pseuerāte.Secūda vero de emendato:ibi,*Si vero*.Scđa subdiuidit,In prima tractat đ emēdato, q pducit in ciuili uel in criminali mota ciuiliter In scđa de illo q pducit in criminali mota criminalr: ibi, *In criminali*. Abb.

CASVS Testis inductus est in aliqua cā ciuili vel criminali: ab aduersa parte opponitur crimē ipsi testi vt à testimonio re pellat:probatū est crimē contra ipsum:qrit an valeat testimoniū eius? Dicit Papa, si testis adhuc in crimine pseuerat,siue cā ciuilis sit siue criminalis,testimonium eius non valet.Si vero sit emendatus de crimine,& eū non cōmitet infamia, nō debet repelli a testimonio in cā ciuili,nec in criminali, cū ciuiliter de crimine agit,pterquam pro reatu periurij:qa periurus nullo casu ad testimoniu admittit. In criminali vero cā si conuictus fuit de crimine in alio iudicio, instituta cō ipsum accusatione,vel modo ēt p exceptionē exinde conuincatur, uel si grauata sit opinio eius,pro eo q qñq; fuit in tali modo repulsus:pōt remoueri à testimonio, licet egerit pœnitentiā: Sed in hoc casu vltimo cum sit grauata eius opinio, non repellitur in cā ciuili.Nota q testis q crimine detinet,fm canones non admittit ad testimonium in aliqua causa,si est emendatus,admittitur cum distinctione prædicta.

a ¶ *Crimine perseueret*. Nota q testis q in crimine detinet,siue in ciuili cā,siue in criminali repellit, vt hic patet:qa nō est credendū cō alios eis q in criminib.implicantur.3.q.11.neganda.& c.nō est.& q.7.qui sine peccato.& c. postulatus. & quādiu in culpa fuerit,testimonium ferre nō pōt.32. q 5. præceptum.Nec criminosus criminosum accusare pōt: ut in prędictis iuribus,quia de quo minus videt,&c.3.q 7.c. infames §. porro in fi.& 1.q.1.multi.circa princ.

¶ *Glo.seq exadimnat tex.in eo quod loquitur de emendato.*

b ¶ *Emendatus*. Vnde admitti debet,quia iam incipit esse q non fuit.50.dist.ferrum & dicitur in canone, age pęnitentiā, & prima opera fac.50.dist.quia tua.& c.domino sancto. & j. de simo.per tuas.& ff.de ædil.edict.qđ ita. & hoc in cā ciuili & criminali cum ciuiliter agitur,vt hic:& c.per tuas.ita q ex illo non remanserit sub nota infamiæ acta pœnitentia, quia repellit tunc pp infamiam. 2 j.tit.proxi præterea. puta si esset cōdemnatus de furto suo nomine: quia non potest facere iudex quin cōdemnatū de furto suo nomine non sequatur infamia.ff.de furt.non pōt.Et alijs modis pōt notari:vt 3 q 7.c. infames.§.porro.in fi Quia licet per pœnitentiā aīas saluare possum',infamiā tū abolere nō possum'.2.q.3 Euphemiū §. hinc colligit. & sic pœnitētia nō prodest eis, quātū ad hoc q actus legitimi sūt inafamib.interdicti.ī.eo.licet ex quadā nō si pri' fuerint in integrū restitui.4.q.3.c.si testes.§. itē.l Iulia. 2.q.3.c.si quē.§ puaricator.in fi. & infamibus portæ dignitatis non debent patere.j.de excess.prælat.inter dilectos.C.de infa l.vnica.lib.10.& C.de digni.neq; famosis.lib.12. & ferre testimoniū dignitas est.32.q.5.præceptum. Itē pōt assignari cōtrariū,j.de simo.per tuas.ibi dr q in crimine cū ciuiliter agit viles testes,& nō emēdati recipiunt.hic vr a ɔtrario sensu, q non recipiātur. Solue vt ibi dicitur.

d Ciuilē: licetsecus sit de canonica, secūdum Inn.q dicit princ. e intelligendū de crimine, de quo testis non ē cōdēnatus: nec ipso iure infamis,quod cunque horū eēt, repelleret ēt post sētentiā ēt in ciuili. Vterē tū q alij dnt aliter:& đ hoc 6. q 1. c.2.10. A.

c ¶ *Periurii*. Periurus em post quantamcunque pœnitentia ad testimoniū amplius nō recipit:vt hic patet, & 6.q. j. quicūque & 22. q.5.paruuli. & c.si qs. & ar 2.q.7.non pōt. & j. de pſum. lras. 3 & qui scienter venit contra iuratam transactionem infamis est. C.de transac. si quis maior.

3 Adde rōnē:qa efficitur infamis. l.si q maior. C. de transa. & l quotiens.C.đ dig.li 12.

d *Confessus*. Qui .n. in iudicio cōdemnat' fuit đ crimine,sufficit ad hoc vt à testimonio repellat in cā criminali,licet egerit pœnitentiā: nec necesse est vt amplius cōuincatur:vt hic patet nec talis admittit ad purgationē alicuius.j.de pur.can.constitutus & sic & ,j. de excep. deniq;.§.j. vbi repellitur à testimonio q conuictus fuerit de crimine,vel confessus.Et intellige §. illum,fm istam decr.vt repellatur in criminali causa,si egit pœnitentiam:si non egit, repellatur & in ciuili, si in crimine perseuerat: vt sup.diximus.

Vide Baldū & imolam in l.a § ispectio ff. quēad. test. aper. & Geminianū in c.sciēdū. 29.dist ad de Bal. in l. iciuile. ff. đ leg.

¶ *Gl.seq.no,cum eius opi.&c.probat,& dat simile,demum ar.obijciendo, & soluit.*

e ¶ *Opinio*. Sic patet q si opinio alicuius grauata est,ad testimonium admitti nō dēt in cā criminali,cum sine oī infamia dēat esse testis j.de exce.deniq;.& 2 q.7.testes & pręcipue in causa criminali;vt hic.nec ēt tales admittendi sunt ad honores.81.dist.tantis.& j.de ac.omnipotens.& j.eo. c.vl.in nullo em dēt vacillare opinio ordinandi.33.dist.laici.& arg.ad hoc C.de procu.reum criminis.& ff.de decu.eos.Et est arg.ex hac littera,q res siue snīa inter alios acta facit fidē in alio iudicio sic 24.q j.subdiaconus Sed hoc solum q in alio iudicio repulsus fuit,ñ sufficit vt ī alio repellatur,sed infamia idē ɔtra ipsū repellit,als iterū oporteret crimē pbari ad hoc vt repelleret.

¶ *Glo.seq.quærit & soluit.Iterum quærit arg. affirmatiue per duo iura,& soluit negatiue.solutioni signat contrarium. solutionem condimnat, & remittit.*

f ¶ *In hoc casu*.Scilicet qñ grauata est eius opinio. 4 tunc.n. pp hoc non repellitur in cā ciuili,& idē in duob.casib. pmissis.& idem est si de crimine ciuiliter agitur, dūmodo emendatus sit de crimine,vt superius patet.Sed qualiter pbabitur q sit emendatus de crimine?Satis pōt pbari p sacerdotē suū qui de ipso dēt testimonium phibere.50.dist.in capite.& 2.q. j.si peccauerit.in fi & j. de simo nemo. Sed nunqđ testis cui obijcitur crimen,pōt obijcere q obijciens sit criminosus? Ar. q sic.2.q.7.si hæreticus.qa tales litigatores digni sunt talib.testib.C de hære l pen.Dico q nō pōt:qa iste cām suā psequtur, & nemo phibetur à psecutione iuris sui,licet sit criminosus vt 4.q.7.omnib.Nisi esset excōicatus,vel talis cui esset forum interdictum,vel infamis cui actus legittimi sunt interdicti ī. eo.licet.imo excōicatus vel infamis nō repellit,cum sit reus, qa quælibet legitima defensio sibi reseruatur.j.de exce. cum inter.& qa contra testem directe nō agit, sed potius cōtra aduersarium,qa in testem actio non dirigit.ī.de ord.cog. cū dilectus.in fi.pari rōne nec aduersarius meus pōt mihi obijcere crimen pp hoc.Vnde si seruus vult pbare, se cōtraxisse cū aliqua libera sciente eū seruū esse,cū in hoc casu habeat plenam standi in iudicio,pōt excipere cōtra testes aduersarij, q ipsi sunt serui,licet ipse laboret simili impedimento.Arg.contra ī.eo.personas.& 3.q.7.iudicet & 25 dist.primū.nam si seruus accusatur,eadem sibi cōpetit defensio quę & libero.ff.de accu.hos accusare. §.si seruus. Quando crimina obijcienda sunt testibus.dicitur sup.eo.præsentium. Ber.

4 Alij exponūt in hoc casu.f. qñ p exceptionem fuit probatū ī alio iudicio, & est de crimine emendatus,nec infamis ē de iure. Ioā. And.

g ¶ *Ciuili*. Idem 5 est si de crimine ciuiliter agatur.

VLtra tertiam. Primo ponitur regula,secundo exceptio,ibi Nisi.Abbas.

5 Hæc glo.nō habetur in antiquioribus codicibus.

CASVS Aliquis tertiā habuit pductionē testiū,adhuc petit quartā:quærit verū dēat audiri?Rūdet Papa q nō, nisi pstito iurō.q neq; per se,neq; p aliū testificata didicerit,nec per dolū aliquē aut aliquā machinationē quartā petit, sed qa illos habere non potuit,quos nunc pducere intendit.Not.q pter iuramentū calumniæ:aliud iuramentum pstatur lite cōtest.

a ¶ *Productionem.* id est dilationem. de hoc dictum est su. eo. in causis. & ibi recurre.

b ¶ *Iuramento.* Hoc quod hic dr̃, sumptū est de auth. de test. §. qa vero. col. 7. Sed quare iurat iterū, maxime vbi iuratū est de calūnia, cū iuramentū illud extendat ad oīa q̄ postea occurrunt in cā. C. de iur. cal. auth. hoc sacramētum. & in authē. de ijs q ingre. ad app. §. vlti. col. 5. qa sæpius nō est iurādū, vt ibi dr̃. [1] dicas, ꝙ illud iuramētū est aliud iuramentū q̄ sit iuramentū de calūnia: & iō vnum aliud non excludit. Istud iuramentum est de veritate dicenda, quod patet ex ipsa littera, scilicet ꝙ debet iurare, ꝙ neque per se, neq; per alios didicit testificata, nec p aliquē dolū hoc facit. Iuramētū d̄ calūnia ē de eo qd̄ credit & æstimat. C. d̄ iu. cal. l. 2. §. j. & iō istud iuramentū p̄stat. idem ēt est si causa talis sit vbi iuratur tm̄ de veritate dicēda, qa istud iuramētū de veritate dicenda, nō extēditur ad hoc, sed ad principale negotium tantū. Vnde quarta dilatio [2] dari non dēt sine isto iuramēto, qualiscūq; sit, ēt cā, & p̄sumptio est ꝯ eū, ex eo ꝙ tertio pducit: & ppea speciale est vt exigat hoc iuramentū in hoc casu.

c ¶ *Testificata.* Siue [3] sua, siue alteri⁹ partis.

d ¶ *Percunctatus.* i. perfecte scrutatus.

e ¶ *Per dolū.* puta expectat, ꝙ aliqs interī moriat vl̄ se absētet.

f ¶ *Nequiuit.* Simile j̄. de exce. pastoralis. & s̄. eo. p̄sentiū. sed si hēre nequiuerit illos, ei obesse non dēt, si p eū non steterit. arg. s̄. de rescri. si aūt. & c. plerunq;. & s̄. vt li. nō contest. qm̄. j. rū & 2. q. 9. anteriorū. §. ad hoc. & ita vr̄, ꝙ ēt sine iuramēto d̄beret admitti, qd̄ nō ē verū: qa sine iuramēto hoc ei credi nō dēt, maxime cū añ tertiā pductionē hoc nō fuerit ptestatus vñ iurare tenet put hic ꝯtinet. Præterea hæc quarta pductio dari nō dēt, vbi sufficiēs pductio testiū fcā fuisset. s̄. eo. significauerūt. imò nec scd̄a dilatio, nec tertia dāda eēt, si sufficiēs pductio facta sit, [4] nā i pecuniarijs causis vltra vnā dilatione dari ñ dēt scd̄a dilatio. ff. de fer. l. vl. nisi cā cognita, vt ibi.

Non debet. Primo ponitur regula & exceptio: ibi, *Nisi forsan.* Scd̄o pbat regula p duo similia: ibi, *Cum ēt.* Ab. Sic.

[Casus.] Aliqs est accusatus de crimine, pēdente accusatiōe ꝯ ipsum petitur in testimoniū in alia cā criminali, q̄rit vtrū debeat admitti? Rñdet ꝙ pendente accusatione ꝯ ipsum, non dēt admitti, nisi forsitan in exceptis: qa ēt accusati ab accusatione & ordinū susceptione repelluntur: nisi prius se pbauerint, inocētes. Not. ꝙ accusatus de crimine pēdēte accusatiōe sua, ñ pōt testis eē i criminali, nec accusare aliū, nec ordinari.

[5] *Glo. seq. no. quòd hæc tria, &c. & addit quartum. reliqua pars re. ci. per tres quæstiones. prima quid in ciuili secunda, quid de exceptis criminibus. tertia, quid de condemnato qui appellauit.*

g ¶ *Pendente accusatione.* Nota ergo, ꝙ cum aliquis accusatus est de crimine, statim grauata ē eius opinio: vñ nō pōt in criminib. ad testimoniū admitti, vt hic patet, & s̄. eo. testimoniū qa testes sine oī suspicione esse dēnt, & infamia. 2. q. 7. testes. & j̄. de exce. deniq;. Nec ēt pōt pmoueri ad ordines, vt hic dr̃ in fine. & 81. dist. tantis Daniel. & j̄. de ac. oīpotens & 33. dis. laici. & ff. de decur. eos. Item nec pōt alium accusare: qa non relatione criminis, sed innocentia reus purgat. ff. de pub. iu. is q. & hic in fi. Itē nec pōt cōstitui pcurator. C. de pcu. l. reū. item nec accusare. Ex hac em̄ decre patet, ꝙ testimonium in criminali actione, accusatio & ordinū susceptio pari passu incedūt, ex eo ꝙ accusatus pēdēte sua accusatiōe repellit à testimonio ab accusatione, & ordinū susceptione. Præterea ex eo qd̄ dicit in principio in criminib. patet ꝙ secus est I ciuili, qa tūc nō obstāte accusatione, vr̄ ꝙ interim possit admitti in testē ī cā ciuili. s̄. eo. testimoniū. & est verū si sit emēdat⁹ de crimine. & eū nō comitet īfamia, vt ibi. arg. j̄. de simo. p tuas. qa licet accuset, nō stati reus est. 15. q. vlt. c. vlt. qa pēdēte accusatiōe remanet I officio suo, & interī subditus ei⁹ ei obedire tenent. j̄. d̄ accu. olim & 3. q. 4. nōne Itē patet hic, ꝙ minus idonei testes quorū opinio vacillare vr̄, admittunt in exceptis criminib. ex eo qd̄ dicit: nisi forsan in exceptis criminib. sed hoc forte est intelligendū s̄m distinctionē illius c. 2. q. 3. in primis. verū [5] s. malæ famę vel malæ opinionis: & tunc cum est malæ opinionis, admittat: licet c. illud loquatur in accusatione, aliter admitti non debent, cum ēt si ciuiliter ageretur, nō essent admittendi, nisi essent emendati, & cū alijs adminiculis. j̄. de simo. p tuas, sed licet accusetur: ñ tñ statim reus est: vt su. dr̃. & iō pōt admitti in crimine excepto, cū adhuc remaneat in statu suo item ex hoc c & s̄. eo. testimoniū. patet solutio q̄ōnis, q fieri consueuit si aliquis cōdēnatus sit de crimine & appellet, vtrum recipiendus sit in testem, si pēdente appellatione inducatur. Et satis patet ex his duob. c. qd iuris sit, ꝙ in criminali nequaquā: in ciuili vero bene pōt admitti. qa pendēte appellatione non dr̃ condemnatus. ff. de pœ. l. 2. §. vlt. & integer est status eius; vt interim fungatur honorib. ff. nihil innouari ap. interpo. l. vnica. §. integer. & melius in §. si qs deportatus: qa licet sit dānatus, [6] adhuc nō hr̃ infamis, ex quo appellationem suam prosequitur. ff. de ijs qui no. in fa. furti.

TITVLVS XXI.

De testibus cogendis, (vel non.)

¶ Alex. 3. Papien. electo.

¶ *In causa ciuili monendi & inducendi testes sunt ad testificandum: & si se subtrahāt odio, gratia, &c. compelluntur.*

CAP. I.

Causam matrimonij, quæ inter M. mulierem, & filiū R. vertitur, commisimus iudicibus terminādam. Ideoque mandamus, quatenus testes ab alterutra partiū in suę assertionis testimoniū inuocatos, ne veritatem occultent, [h] diligentius moneas, & inducas. Si autem odio, vel gratia, vel timore, [i] se subtrahāt, eos ad ferendum testimoniū coram prætatis iudicibus, vel eorū nuncio, [k] quem ad hoc miserint, ecclesiastica districtione compellas.

¶ Idem presbyteris Pontiæ.

¶ *Vbi testimonium est necessariū, compellendi sunt testes ad illud ferēdum, ēt per suspensionis, excommunicationis, & depositionis sententiā.*

DE TESTIBVS COGENDIS, VEL NON.

¶ *Quia officium testiū quasi publicum est, & ad illud interdū inuiti coguntur, ideo post tractatum de testib. &c. sic continuat Io. An.*

Ego continuo sic: Visum est s̄. de testib. sed quia posset dubitari vtrum ad testificādū possint compelli, merito subditur ista. Ab. Sicu.

De hac materia habetur. 2. q. 6 statuendum.

Causam matrimonij, quæ inter. In causa matrimoniali cogendi sunt testes ferre testimoniū. ita cōiter sūmat, sed nō placet inquātū ponit specialitatē ī matrimonio: qa sic loq vnt iura in alia materia ciuili in prima parte ponit causæ commissionem. In secunda prouidet partibus. ibi, *Ideo; &c.* Abbas Siculus.

CASVS. Quędā cā matrimonialis vertebatur inter mulierem & virū suū, cōmissa fuit iudicib. Mandat Papa Papien. electo, quatenus moneat testes ad ferēdū testimoniū, quos vtraque pars sibi duxerit nominādos. Si vero odio, amore, vel timore se subtraxerint, quo ad ferēdū testimoniū corā p̄dictis iudicibus, vel nuncio, quē ad hoc miserint, ꝯpellat eos p ecclesiasticā censuram. No. testes compellendos, sed prius monendos.

¶ *Glo. seq. ponit duplicem causam compulsionis testium.*

h ¶ *Occultet.* Sic 14. q. 2. q̄q̄. hæc n. ē cā, quare testes ꝯpellūt, ne veritas occultet, & ne mal⁹ vt bon⁹ ꝯstimet: vt i c. q̄q̄. & q veritatē occultat, peccatū cōmittit mortalē. 11. q. 3. qsqs. iōq; ꝯpellit.

i ¶ *Timore.* Tunc em̄ testes sunt cōpellendi, alias nō vr̄ ꝙ cōpelli dēant. j̄. eo. super eo. ex eo. em̄ ꝙ nō vult ferre testimoniū, p̄sumitur contra ipsum: vñ dico illum statim compellendū, nisi constaret per alios, ꝙ bene possit veritas comprobari.

Glo. seq. signat contrarium, & dupliciter soluit.

k ¶ *Eorum nuncio.* Puta, si fuerit debiles, vel īfirmi, vel egregiæ personæ.

In olī. manus. ac cæteris vetustiorib. exemplaribus ita: non dēnt testes I cā produci: nā dictio: vlterius, q̄ circūfert in vulgatis ppterā ē adiecta.

[1] Vide tex. in authē. q semel. C. de proba.

[2] Vide Burchardū li. j. de cretorum c. 164.

[3] Secūdū Host. defi cit rō: qa iuramētū calumnię nō defendit, q dilationē petit superfluā. vnde dic ꝙ exigit ad tollendū iuris p̄sumptionem, q̄ est, ꝙ q̄uis sit iuratum de calumnia malitiose petat hæc dilatio. Ioā. And.

[4] In aliquot vetustis desunt hæc duo verba: vel nō.

[5] Adde qñ dēt peti & inf. q tga per l. j. C. de dila. & 3. q. 3. c. induciæ. §. spatium.

Hę tres glossulæ non sunt Bernardi, nec habētur in vetustis exēplaribus.

[6] Denegaretur etiā secūda, & tertia ei q post primā percūctatus esset dicta testiū. qd̄ innuit hic. §. qa vero. In. & Ho. Ioā. And.

[1] Cap. 2. eo. ti. in j. compil.

Et pro intellectu textus, & glossarū, vide præ cæteris Guidonē Papę hic.

[2] Scilicet sit ille accusatus d̄ crimine excepto. Ioā. And.

[3] Dictio, eorū, deē I vetustiorib. exemplaribus.

[4] In aliquot antiquis ita: pontiæ, & Asyę sed, Assisij puto scribēdū: aliàs Pontię: & Asiliæ.

[6] Etiam de crimine famoso vt in l. alle. i pri. Ioā. And.

[7] An, sit peccatum mortale nō testificari, p̄ter tradita hic p doctor. vide B. Tho. 2. 2. q. 70. ar. j. adde Ia. in l. p̄scriptiōe. C. si cōtra ius vel vti pu.

persona.ī tit. pri.§ qui testiū.& ff.de inreiur. ad psonas.arg. 5.3 q.9 testes ibi dicit q̄ præsentes dēnt esse testes, illud intellige de illis personis quæ ad iudicium venire possunt. Vel intellige illud in criminali, vbi testes dēnt esse in p̄sentia iudicis:hoc in ciuili.& hoc bñ distinguit.C.de fid.inst.auth. apud eloquentissimū.exigit ēm vt ī criminali sint coram iudice, & non solum ex dictis, sed ēt ex gestis iudex informet motū ai sui. ff. de testi.l.3.§ item diuus.

† Cap. 3. eod.tit.in j compilatione, & post concil. Later. sub Alex. 4. part. 8. c.1.

CVm inpe. Per excōicationis,suspēsionis, & depositionis snīam cogēdi sunt testes. Tria facit. Primo præcipit Secūdo punit contemnentem. Tertio aggrauat Secunda ibi, *Si vero*. Tertia ibi, *Et si*. Abbas.

CASVS Mandat Papa quibusdam presbyteris, quatenus ad p̄sentiā suā accedant phibituri testimoniū veritati, super cā quæ vertit inter epm Prænestinū, & abbatē Sublacen. Si vero nō venerint, sciāt se ab officio & bñficio suspensos: & si nec sic venerint, snīam excōicationis potuerūt formidare. Nota q̄ crescēte contumacia, crescere debet & pœna.

† Ianuē. Ian. Epo.

CAP. II.

CVm † super causa, quæ vertitur inter Prænestinū episcopum,& Sublacen. abbatē, sit testimonium vestrum necessarium: Mandamus quatenus phibituri testimonium veritati apostolico vos conspectui præsentetis: Si vero non veneritis, [a] sciatis vos ab officio [b] & beneficio ecclesiastico Apostolica auctoritate suspensos. Et [c] si nec sic veneritis, excommunicationis, & depositionis [d] sententiam poteritis formidare.

¶ Idem Genuen. † Archiepo.

¶ *Testis qui timore aduersæ partis se subtrahit, testificari compellitur. adde etiam in criminali secundum communem intellectum: & sic aliqd additur ad c.1 supra eod.& c.dilectorum.infra eo.*

CAP. III.

SVper † eo: [e] & infra. Consultationi tuæ taliter respondemus, q̄ si factum notoriū non eget testium depositionibus declarari, cum talia probationē vel ordinem iudiciarium nō requirant. [f] Verum si nō est notorium, & is qui conuenitur, factum negauerit, testes q̄ interfuerūt facto, monēdi sunt, nō cogēdi [g] ad ferendum testimoniū veritati. Nisi forte timore [h] aduersæ partis cōstiterit iudici, eos à ferendo testimonio reuocari. Licet ad hoc passim [i] possint de † iuris humani rigore compelli.

¶ Idem.

¶ *Compelluntur testes etiam in criminali, quos accusatus malitiose accusatori subtraxit. hoc dicit secundum verum & communem intellectum. Abbas.*

Cap. 4. eod.tit.in j. compil. & c.7.par. 2.post cōcil. Later. sub Alex. 3. Et d̄ materia notorij, & an ī eo requirat pbatio, vide late p Salicetū, Albericū, & alios in l. ea q dem. C. de accusatio.& per Iuliū Clarū in pra. cri.§. fi.q.9.

a ¶ *Veneritis*. In termino cōstituto supple, & tūc sufficit vt veniāt ea hora qua possint expedire officiū suū. ī.d̄ of.deleg. cōsuluit. & at. ff.d̄ cōdi.& dēm.l.4.ī fi.

¶ *Glo.seq.reci.per cōtrarium de decre. cum non ab homine. vbi remittit.*

b ¶ *Ab officio*. Is est ordo, cum culpa incipit à contumacia, tunc debet excommunicari.23.q.4.forte. Secus si à crimine, tunc debet deponi 81.dist.dictum.& sup. de iudi.cum nō ab homine.vbi de hoc.

¶ *Glo.seq.not.quid plures, &c.*

c ¶ *Et si nec sic veneritis*. Not.arg. q̄ in vna citatione possunt fieri plures citationes: sicut etiam fit de consuetudine pp̄ter difficultatem citationum: vt sup.de do.& contu.veritatis. & c.cum dilecti.& ī.de in integ.resti.cum ex litteris.

¶ *Glo.seq.quaris, & soluit.*

d ¶ *Depositionis*. Et sic crescente contumacia crescere debet & pœna.sup.vt lit.non contest.quoniam.in fi. ff.de pœ.relegati.nisi necessitas sit impedimento arg. ff.de arbi. Celsus. § idē ait.non.n.in omni casu excōicare eum intelligitur arg. ff. de solu.si seruus decem.in fi. Quid si excommunicasset eum nisi venisset in termino nulla exceptione facta, num quid erit excommunicatus si non potuit venire? † In casu tali saltem quo ad Deum, non est excommunicatus: q̄a impossibile præceptum non ligat. ff. quæ sen. sine app. rescin l. Paulus 2. sed quia ecclesia illud ignorat, doceat de impedimento, & absoluetur sine difficultate à grauamine.ar. ī.de se sen.excō sacro. sic ex eadem causa reuocatur snīa diffinitiua, nec mandanda est executioni ff.de iu.si prætor.& ī.de re iu.cum Bertholdus. & cap.cum olim.multo fortius excommunicationis sententia tenet, sed probato impedimento siue grauamine (vt dixi) debent absolui.

† Hæc q. no. 4.q.6. ca.vno in gl. sed pone. & in Spe.decit. §.pe.ad fi. & facit. qd̄ not.ī. de solu. Odoardus. & qd̄ di. ī.de offi. de c. P. & G.& vī ex pe litum de sen.excom.venerabilibus. idē li.6, Io an. An.

SVper eo. In prima ponitur decisa consultatio. In secunda responsio: ibi, *Consultationi*. in qua distinguit, & secundum membrum prosequitur: ibi, *Verum*. cuius responsio moderatur: ibi. *Nisi*. & demum quærentem instruit: ibi, *Licet*. Ab.

CASVS Aliquis conuenitur de aliquo facto corā iudice, ille factum negat, quæritur an illi qui interfuerūt negotio, cogēdi sint ferre testimoniū veritati? Rñdet Papa, si factū notoriū ē. nō sunt necessarij testes, cū talia pbationē vel ordinē iudiciariū nō requirant. Si vero nō est notoriū, & is q conuenit, factum negauerit, testes qui interfuerunt, monēdi sunt, nō cogendi: nisi forte timore aduersæ partis à ferēdo testimonio reuocentur: de iuris rigore tñ indistincte sunt cogendi. Nota q̄ factum notorium non requirit probationem. Item nota, q̄ testes sunt compellendi dicere veritatem.

¶ *Glo.seq.incipit casum.*

e ¶ *Super eo*. Quæstio fuit talis: Aliquis conuenitur de aliquo facto manifesto, q̄rit an illi q facto īterfuerūt, sunt ad ferendū testimonium compellēdi.

f ¶ *Non requirant*. quātū ad examinationem vel pbationē, sicut nec in cōtente necessariæ sunt partes iudicis. ff. ad legē Aql. pīde si occisus. snīa tñ necessaria ē.ī.d̄ diuor. porro.

† Dictio de, deest in uetustioribus.

¶ *Glo.seq. recitetur per contrarium de dec. supra proxima.*

g ¶ *Non cogendi*. Hoc intellige à principio. primo enim sunt monendi, & postea si noluerint cogendi, vt ī eo. c.pxi. clerici vero ī cā laicorū cogi non dēnt nisi cum aliæ pbationes haberi nō possunt 14 q 2.quamquam.

† Cap. 1. eod. de præsu. in 2. cōpi. & vide l. j. ff.de fid. instr. & l. eū qui nocentē. ff. d̄ iniurijs & gl. in L si qū. C.d̄ testib. & Spe.tit.de testiū cōpulsione.

¶ *Glo.se.quarit, & sol.*

h ¶ *Timore*. Sed quis pbabit hoc? Certe eo ipso q̄ monitus est, & nō vult testificari, præsumitur cō ipsum q̄ nō bono animo hoc faciat: & ex hac præsumptione cōpellitur.arg. C.qui mili nō pos sug seruis.li.12 & testes inuiti cogēdi sunt. C.de testi.si qn̄.auth.sed hodie.& sic hodie seruat & si constaret, q̄ pars aduersa hoc faceret, debet excōicari. sup.tit. pxi.cum causam j.§.q̄ si forte & c. constitutis j.

i ¶ *Passim*. scilicet in ciuilibus, sed in criminalibus nō, nisi agatur ciuiliter: vt ī.eo.c.dilectorum.

CAP. IIII.

PEruenit † ad audientiā nostram, q̄ cum I. Prior sancti Laurentij, coram te fuisset de simoniæ, & adulterij crimine accusatus, quendam, qui contra eū ducendus erat in testimonium, iuramento [k] adstrinxit, vt non deponeret contra ipsum: & inf. ¶. Nos igitur attendentes, q̄ nemo dēt [l] aduersario instrumenta [m] (quorum appellatione testes continentur) subtrahere: & q̄ tā ille qui subripit instrumēta, quàm qui aduersario parē † aduocationis copiam subtrahit, iniquam ostendit [n] à se litem foueri, & experiri debet in se iudicis auctoritatē elusam: [o] Rñdemus, ad detegendū tantæ frau

† In aliquot antiqs exēplaribus ita: parem aduocatiōis seu defensionis copiā. & ca. aliās: partē in duobus vetustissimis.

PEruenit. Compellitur testis illius fraudem detegere, q ad uersario probationis copiam subtrahit. sic cōiter sumat. Communis diuisio Secunda: ibi, *Nos igitur*. Abb. Siculus.

CASVS Quidam nomine Ioan de sancto Laurentio accusat coram iudice suo de simonia & adulterio, adstrinxit per iuramentum quendam, qui contra eum ducendus erat in testimonium, ut contra ipsum non deponeret. Dubitauit iudex qualiter aduersus eum sit procedēdum, & an testis ille sit cogendus ad testimonium proferendum? quæsiuit à Papa quid iuris sit? Papa considerans q̄ nemo debet aduersario suo instrumenta subtrahere, quorum appellatione & testes cōtinētur, & q̄ ille qui hoc facit, & q parē copiā aduocationis subtrahit aduersario suo, iniq̄ ostendit a se litē foueri: rñdet ipsum testem compellendum ad detegendum commentū tantæ calliditatis & fraudis. Nota q̄ nullus dēt subtrahere aduersario suo instrā vel testes. vel parē copiā aduocatiōis, alias pōt puniri à iudice. Item noīe instrumentorū cōtinent & testes.

† Standū est ergo Interpretationi consuetudinis. sm̄ P. Ioā. And.

† Hæc glossula nō ē Bernardi nec hr̄ in antiqs exemplaribus.

K ¶ *Iuramento adstrinxit*. Quod fuit temerarium, & illicitū & ideo non seruandum: vnde non obstante tali iuramento compelli debet ferre testimonium super negotio principali. sup.tit proxi.intimauit.& c.constitutis. & debet denunciari non teneri illo iuramento: vt in cap.constitutis & ī.de accu. olim.vbi de hoc. Ber.

l ¶ *Nemo debet*. Hæc verba habuisti sup.tit.proxi.constitutis. & 3.q 7 c.infames.§ sunt autem.ver.si quis autem & C.de postu.prouidendum. Ber.

m ¶ *Instrumenta*. † Quod qui fecerit, tenetur ad interesse. 12 q.2.si quis de clericis.

n ¶ *Ostendit*. præsumptiue: sicut præsumitur contra illum, q ad pecuniæ corruptelam descendit. C.de pœ.iu.qui ma.iu.l.j.

o ¶ *Elusam*. quia instru iudex non poterat super causa, illo procu-

† Adde hic. q̄ appelatione instrorū, vt dicit, te. veniūt testes: tā in termino dato ad pductionē instr. nō possūt testes pduci. l. testiū. C. eod.

procurante. ff. de offi. proconsul. nec quicquam. §. vlt.

¶ *Glo. seq. reci. per q. an super principali cogi debeat, ponit opi. Lau. quam partim approbat, demum ponit contrariam, quã signat contrarium, infra eod. c. penult. & ibi remittit.*

a ¶ *Commentum.* Ex hoc vr ꝙ nõ sit cogẽdus dicere veritatẽ super principali: sed tñ tũmodo reuelare hãc fraudẽ. & hoc dicebat Lau. & debebat ꝓdi in cã tãquã deposuisset contra illum, & sic habebat illum pro ꝓducto fraude reuelata, & sic seruabit ille iuramẽtũ suum, & hoc colligi videbat ex antiqua decr. Sed hoc nõ est verũ vt hic dicit & quod dictum est ad detegendũ tantæ fraudis, & c. supple. & nihilominus sup principali dẽnt ꝯpelli: vt dicũt illa iura arg. ĩ tit. xxi. intimauit & c. cõstitutus. & arg. ĩ eo. c. vlt. & arg. cõtra. ĩ. eo. dilectorũ vbi soluit. Dic ꝙ nõ cõpellit sup principali vt dicebat Lau. sed ad fraudem detegendam debet ꝯpelli, vt postea denũcietur nõ teneri illo iuramento, postea poterit iurare sup principali si voluerit, sed ñ dẽt compelli, & sic planum est, & nullum cõtrarium, vt dicit Lau.

† Aliàs: cõmerciũ quæ vox ẽt est in antiqua compila.
† Seboiẽ. Gobien.

† Cap. 1 eo. tit. in j. compil. Et de materia vide Iuliũ Clarũ in pra. etiam. §. fi. q. 24.

Quasi dicat, ꝙ si haberet aliũ testẽ, uinceret. ad hoc. C. de ꝓba. si possessionẽ. quod nõ credit Vinc. sed forte ſm eũ deferetur tunc iuramentum ĩ de procu ex ilinuatione. Ioan. Andr.

dis & caliditatis cõmentũ, a † ipsum testem merito compellendum.

¶ Clemens 3. Segobien. † episcopo.

¶ *Si res aliter probari non põt, ẽt in causa criminali cõpellendi sunt testes. hoc dicit secundum lecturam notabiliorem.*

CAP. V.

PErvenit † ad nos, ꝙ cum a laicis enormis & intolerabilis iniuria clerico multis astantibus & videntibus inferatur iniuriantes in causam tracti, negant se tantum facinus commisisse: & cum læsus eorum testimonio qui præsentes extiterant, hoc probare desideret, illi nolunt veritati testimonium perhibere: & infra. ¶ Consultationi tuæ taliter respondemus, ꝙ hi qui de rebus ecclesiasticis b testificari recusant, c si aliter veritas nequerit elici, ad illud sunt per censuram ecclesiasticam compellendi.

¶ Idem.

¶ *Super consanguinitate probãda cogendi sunt testes. Ita communiter summatur. Sed Pano. non placet hoc summarium, & ideo summat sicut cap. 1. supra eod.*

PErvenit. Sup probãda iniuria clerico illata cogẽdi sunt testes h. d. Cõis diuisio secunda ibi, *Consultationi*. Abb. Siculus.

CASVS Laici frequenter enormem & intolerabilem iniuriã inferunt clericis multis præsentib. & videntibus: iniuriantes in cãm tracti negant se tale facinus cõmisisse: clericus ꝑ illos q præsentes erant desiderat intentionẽ suã ꝓbare, sed illi nolunt testimoniũ perhibere: quæsitũ fuit à Papa q d iuris esset? Et ipse rñdet indirecte, ꝙ ij q de reb. ecclesiasticis testificari recusant: si aliter veritas haberi non põt, ad illud sunt per censuram ecclesiasticam compellendi. Nota ꝙ qui de reb. ecclesiasticis nolunt testificar, sunt indistincte cogendi.

b ¶ *Ecclesiasticis.* Nomine rerum ecclesiasticarum intelligo clericos: & ita videntes clericum lædi, testificari compelluntur. 12. q. 2 ecclesiarum seruos & ĩ. de vi. & hone. cleri. c. vlt. & ita potest intelligi: quia iniuria crimen est nam qui de iniuria condemnatur, infamis efficitur ĩ. de re iud. cum te. ff. de ijs qui no. infa. athletas. §. vlt.

¶ *Glo. seq. obijcit, & dupliciter soluit, ad primam solutionem signat contrarium, & remittit.*

c ¶ *Recusant.* Attende consultationem & rñsionẽ, & sic videbis ꝙ nõ directe rñdet ad interrogata sim ĩ. de test. cũ in tua vbi ita indirecte rñdet. Sed dicas ꝙ eo ipso ꝙ rñdet, vt sup rebus ecclesiasticis compellendi sunt, à ꝯtrio sensu rñdet, ꝙ sup illa iniuria nõ sunt cõpellendi ferre testimoniũ: qd n de vno conuictus, de altero negare vr. ĩ de præsum. nonne & 25. dis. qualis. & hoc iõ: quia in criminalibus testes non cõpelluntur ĩ. eo. dilectorum. quia iniuria crimen est. vnde qui de iniuria condemnatur, infamis efficitur ĩ. de re iu cũ te. ff. de ijs q no. infa. athletas. §. vlt ar. 5 ĩ. eo. super his. & c. seq. soluit hæc ꝯtrietas. ĩ. eo dilectorum. Vel dic, ꝙ persecutio iniuriæ appellatur hic res ecclesiastica, & intellige ꝙ ciuiliter hic agebatur ꝓ suo interesse de iniuria: alias non compellunter testes: quod intelligo de iniuria facta ordini clericali. Bern.

Nec gl. nõ e Bernardi, nec hi in antiquis exẽplaribus.

Puta ad impensas factas, & operas amissas, secundũ P. & Ab. Io. Andr.

In ant. subiungebatur. ꝙ si clerici iniuriã ꝓbare non possent ꝑ testes ꝑ sorum iuramento, sed q a cõ

CAetterum. CASVS. Quærebatur, si testes sunt cogendi in cã matrimonij dicere testimoniũ sup cãm: Et rñdet, ꝙ sic tã de iure quã de consuetudine cõprobata. 14 q. 2 quamquam. Nota ꝙ in cã matrimoniali testes sunt compellendi ad ferendum testimonium: & est notabile in causis de facto.

d ¶ *Scriptum.* Tam canonicum quam ciuile. 14 q. 2. quãquã. & sup. eo. per totum. & C. de test. si quando.

e ¶ *Quàm consuetudo actibus.* Est aũt (vt hic satis apparet) ꝯsuetudo ius quoddã moribus vtentiũ ꝓbatũ, qđ pro lege suscipitur, cum deficit lex. dis. j. ꝯsuetudo. & ꝯsuetudo est optima legũ interpres. ĩ. de ꝯsue. cũ dilectus & sic ꝯpellẽdi sunt testes tã iure scripto, quã nõ scripto. s. cõsuetudine ĩ. de cosue. cũ dilectus vt hic patet.

¶ *Glo. seq. quærit, & sol.*

f ¶ *Ipsum constiterit.* Et qs ꝓbabit, iam dictũ est: q a eo ipso ꝙ monitus non vult testificari, ꝓsumitur contra ipsum: vt statim cõpellat, nec est alia necessaria ꝓbatio, & hęc leuis præsumptio sufficit. arg. ff. de peti. hęre. siquis libertatem. §. plane. Ber.

¶ *Glo. seq. dupliciter exponit, quòd ibi de odio dicitur.*

g ¶ *Timore.* Timor põt referri ad multa, siue odio ꝑsonæ, vel timore hoc cõtigat, compelli dẽnt ĩ. tit. proxi. cõstitutis & c. intimauit & ĩ. eo. ꝑuenit. siue ẽt odio ipsius sacramenti, quod q dẽ tenui religione abhorrẽt. C. de h. instr. l. vlti. & ĩ. de simo. & si qõnes. & tunc fortius debent compelli: aliàs si nollent iurare damnãdo iuramentũ, tam quã hæretici dẽnt cõdẽnari. ĩ. de hære excõmunicamus. §. fin.

PRæterea. Communiter summaĩ vt in rubro. sed q a varijs modis intelligiĩ, posset aliter summari. Et quia hæc summatio generalis põt conuenire cuilibet intellectui, transeo pro nunc cum communi summario. nam ex ĩ. dicendis patebit clare intellectus. Tres sunt partes, quæ per se patent. Abb. Siculus.

timebat iniquitatem, fuit remotũ ꝑ q J argu. Hosti. de interatione Papæ fuisse testes cogendos.

Cap. 2. e. ti. in 2. ꝯpilatiõe.

Vide tex. in l. 3. & ibi Ci. C. quæ sit lon. consue.

Cõco. l. j. §. in operis. & ibi Bart. ff. de not. ope. nunciat.

Cap. 3. eo. tit. in 2. compil.

Hæc fuit hæresis Pseudo apostolorũ & Valdensiũ Eymericꝰ i Directorio inqsitor. par 2. q. 12. & 14

cap. 1. supra eod.

CAP. VI

CAetterum † ꝙ super consanguinitate cogendus sit testis perhibere testimoniũ veritati, non dubitamus a nobis, cum id tam ius scriptum d approbet quàm consuetudo actib. e vtẽtium approbata, † si ipsum f constiterit odio vel gratia, veritatem supprimere, aut timore. g

¶ Celestinus tertius.

¶ *Testis synodalis, qui coram ordinario super matrimonio deposuit, nõ compellitur iurare super eo corã delegato. hoc primo. Propter superuenientẽ infamiam à testimonio repellitur. hoc secundo. Potest tamen si errauerit incõtinenti, non ex internallo dictum suũ corrigere. hoc tertio.*

CAP. VII.

PRæterea † si testes publici, quos tua ciuitas nuncupat synodales, h super causa matrimonij coram te vel tuo capitulo semel testimonium reddiderint, non debent compelli, vt in præsentia alicuius delegati iudicis, super eadem causa iterato i præbeant iuramentum: dummodo aliter k fiat fides iudi-

CASVS Cum eps visitat parochiam suam, cõuocato populo facit aliquos honestiores de plebe iurare, ꝙ ipsi diligenter inqrent si aliqui consanguinei matrimonialiter sunt coniũcti, vel si aliq tales coniungi velint, ꝙ denunciabunt ẽpo, vel eius misso: testes isti dicuntur synodales, de qb. legiĩ 35 q. 6. eps in synodo. & hoc ſm consuetudinem alicuius loci, vt hic dicit: quos ciuitas tua nuncupat synodales. Secundum hoc sic pone casum: Testes isti coram ẽpo, vel corã capitulo semel tulerunt testimonium in aliqua causa, sed cã illa postmodũ peruenit ad aliquem delegatum: super eadem causa nõ dẽnt cõpelli iterato iurare, dũmõ delegatus veritatẽ aliter intelligere possit: nisi forte articulꝰ nouæ qõnis emergat. Secũdo dicit, ꝙ si testes isti postquam in cõi iurauerunt, infamiam cõtraxerunt, debent a perhibẽdo testimonio remoueri: & si testes isti in suo testimonio errauerunt, sed non studiose, & incontinenti se correxerint, reprobari nõ debent: secus erit aũt si suæ correctioni interposuerint interuallu. Nota ꝙ testis semel tñ in causa iurare debet. Item testis ꝑ infamiam à testimonio remouetur. Item testis incontinenti potest corrigere dictum suum, ex interuallo non.

h ¶ *Synodales.* De quibus habes 35. q. 6 episcopus in synodo ĩ. de accu. sicut olim.

i ¶ *Iterato.* Iuramentum eñ istorum testium ad totum tempus debet extendi, dum durant in officio illo, postquam iuramentum illud in synodo præstiterunt, siue coram ordinario siue coram delegato causa illa tractetur; vt hic innuit: sicut iuramentum calumniæ ad omnia quæ in causa contingunt extenditur. 7 C. de iuramento. calum. authenti. in hoc iuramento.

¶ *Glo. seq. arg. à contrario, & illud reprobat.*

k ¶ *Aliter.* Et si aliter non fiat fides, innuit hæc lra ꝙ iterũ iurare debeant coram delegato ẽt pro eadem causa: sed non vr ꝙ iterũ iurare debeant: vnde satis põt suppleri, maxime, sicut & testis ex quo semel iurauit ferre testimoniũ in aliqua causa.

7 Dicit hic Host. non esse generale in clb. officialib. q iurãt officiũ exercere, siue sint testes, siue iudices, siue tabelliones vel nuncij, eũ videtur

causa, non debet amplius iurare super illis, nisi emerserit aliquid de nouo.

a Quæstionis. Tunc enim debet iurare super articulo illo nouæ quæstionis: quia primum iuramentum non extenditur ad illum articulum nouæ quæstionis: quia cum præstitit illud in synodo vel coram episcopo, non cogitabatur de illo, & quod iterum iurare debeat probatur supra tit. proxi. fraternitatis. vbi nouus articulus probatur tam per antiquos testes quam per nouos, prius præstito ab olbus iuramento: vt supra ti. prox. c. de testib. & C. de tempo. app. per hanc.

b A perhibendo. Nota ergo, quod testes huiusmodi synodales propter infamiam superuenientem remouentur à testimonio perhibendo, non autem à perhibito: quia infamia vel delictum superueniens non vitiat quod legitime factum est. infra de eo quod cog. consang. vxo. sue. discretionem. & c. tuæ. & c. iordane. arg. C. de test. l. j. & 3. 7. infamis. §. verum. ff. de offi. præto. Barbatius. sic referri potest papæ non cassat ea quæ legitime facta sunt. s. de testi. spo. audita.

c Remoueri. Habes hic quod infamis repellitur a denunciatione: vt infra de spon. cum in tua & infra de accu. cum dilectus filius. & c. sicut olim. & ff. de populari actio populatis actio. Hugo contra. Bernar.

d In communi. id est, in synodo vel auditorio communi. 35. q. 6. episcopus in synodo.

Glo. seq. ceti. per q. & solu. In fine signat contrarium, & soluit.

e Incontinenti. idest, in eadem instantia. judicij, antequam loquatur partibus vel antequam recedat à præsentia iudicis: quia postea subornatus præsumitur, sed hoc posset intelligi habito respectu ad qualitatem personæ: vt sic possit corrigere vel addere etiam ex interuallo. Qualiter intelligatur incontinenti, probatur ff. de verb. oblig. continuus actus. ff de adulte. quod ait lex. §. vlti. in fi. C. de erro. aduo. l. vlti. & 32. q j. apud miseri cordem. & melius su. de elect. quia propter ibi inuenies multas expositiones huius verbi, incontinenti, siue mox. Arg. contra. 35. q. 9 quod quis commisit. sed illa contraria non tangunt hoc.

ᶠ In pluribus vetustis codicib. ita: Huiusmodi vero testes publici iure possunt, &c. & in paucis hic vt in textu.

ᶠ Cap. 3. tit. de accusatio. I. 3. compil. Adde hic Guidonem Papæ.

Satis est quod, testis adhibitus testamento communi opinione eo tempore habebatur pro libero. Ioa. And.

Quidam dicunt, quod testis potest reuocare errorem vsque ad sententiam, sicut & principalis. C. de iud. & fa. igno. l. error. quod non placet Gof. Io. A.

Vnde dicit Hos. quod licet multa sint scripta, ipse putat hoc arbitrarium vt considerata qualitate personæ, quantitate interualli, colloquo partium, & reliquis circumstantijs, iudex corrector onem admittat vel non; & sic quod dixi in text. Ioa. And.

ci delegato: nisi forte articulus nouæ quæstionis a emergat.

¶ Huiusmodi † vero testes publico iure possunt propter infamiam à perhibendo b testimonio remoueri, c si eam postquam in communi d recepti, fuerint, contingerit contraxisse. Quorum testimonia si quandoque non studiose, sed in proferendo errauerint, & se incontinenti e correxerint, reprobari non dent: secus aut erit si correctioni suæ interposuerint interuallum.

¶ Inno. 3. Priori sancti Fridiani & magistro P. canonico Pisano.

¶ Cum de fama, vel vitio falsitatis inquiritur, cogendi sunt testes. hoc dicit secundum Io. And. sed secundum Panor. nimis restringit textum.

CAP. VIII.

Super † his: f & infra. ¶ Cæterum volumus, & mandamus, vt super inquisitionis articulis, g tam de fama electi, quam litteris contra eum sub nomine longe maioris & sanioris partis capituli destinatis, cogatis h testes qui nominati fuerint, perhibere testimonium veritati.

¶ Idem archidiacono Mediolanensi.

¶ Testes, qui se subtrahunt, etiam in criminali cogendi sunt.

Super his. CASVS. Quidam electus fuit in episcopum Lucan. qui dam canonici se opposuerunt dicentes, quod erat malæ famæ, & quod matrimonium contraxerat cum vidua, & litteras contra ipsum nomine capituli ad dominum Papam miserunt: super his articulis commisit Papa inquisitionem: dubitabatur an testes ad hæc probanda debeant compelli. Respondet Papa, quod testes qui ad hæc probanda nominati fuerint, compellantur.

f Super his. Hæc decr. est pars illius quam habes infra de accu. super his. In fi. illius decisa est. Et de hac materia loquitur su. tit. proxi. tam litteris.

Glo. seq. ponit casum.

g Articulis. Ex hoc loco potes sumere casum tam illius dec. tam litteris sup. tit. proxi. quam illius, super his. infra de ac. Quidam electus fuit in episcopum Lucan. quidam se opponebant electioni illius dicentes, quod erat malæ famæ, & quod matrimonium contraxerat cum vidua. Item isti qui opponebant se litteras contra electum nomine capituli domino Papæ miserunt, quas tam electus quàm capitulum falsas dicebant, & capitulum nesciuisse de litteris illis: & de istis articulis mandat Papa inquiri, & ad hæc probanda testes sunt compellendi.

Glo. seq. signat contrarium, & remittit.

h Cogatis. Hic compelluntur testes in criminibus, & et in irregularitatem. infra eo. c. proxi. & sic est contra. sup. eo. peruenit. & infra eo. dilectorum. vbi soluitur.

Cum contra. Super crimine falsi cogendi sunt testes. sic summat Io. An. Sed certe non elicitur hoc simpliciter ex tex. quia mandat sub conditione, si se gratia, odio, & c. & sic non ponit simpliciter in crimine falsi: quia sic loquitur in alijs causis criminalib. infra eodem. super eo. Communis diuisio secunda ibi, Nos igitur. Abbas. Siculus.

CAP. IX.

Cum contra magistrum R. super eo quod dicitur à se de Apostolica falsas litteras reportasse: ac eis per se, vel per procuratorem vsum fuisse, tibi direximus scripta nostra: postulasti per sedis Apostolicæ oraculum edoceri, vtrum super præfato vitio falsitatis, testes compellere i debeas nominatos. ¶ Nos † igitur respondemus, quod testes prædicti, si se gratia, odio, vel timore subtraxerint, per censuram ecclesiasticam debes appellatione remota compellere veritati testimonium perhibere. †

¶ Inno. 3. abbati S. Eugeni, & magistro G. cano. Senen.

¶ Non summatur propter varietatem lecturarum, nec etiam diuidi.

CASVS. Magister Radulphus impetrauit litteras à sede Apostolica dum ipse tam per se, quàm per procuratorem illis litteris vteretur, obiectum fuit ei, quod essent falsæ, quod cum ipse negaret, pars aduersa voluit hoc probare, petens vt testes quos ad hoc probandum nominaret, compelleret. quæsiuit archiepiscopus cui litteras direxerat supradictas, vtrum testes sup articulo falsitatis huius essent compellendi? Respondet Papa, quod si se gratia, odio, uel timore subtraxerint, compellat eos veritati testimonium perhibere. Nota testes in criminib. compellendos.

Glo. seq. ponit dubitationis causam. signat contrarium & remittit.

i Compellere. Dubitationis causa fuit: quia videbatur quod in criminib. non sunt compellendi testes. in Auth. de testibus. §. quoniam. col. 7. arg. C. eo. si quis. in princip. ex eo quod dicit ibi, in pecuniarijs causis testes cogendos, vt quod non in criminibus: sed contra hoc mandat Papa, scilicet quod compellantur. & sup. e. proxi & in seq. e dicit, quod in criminalib. non compellantur, sed ibi habetur contrariorum solutio, & quando compellantur, & quando non.

† Nos igitur talites &c.

† Adde quod de iure ciuili manifestant con cot. l. j. ff. si quis ius di. nō obtem.

CAP. X.

Dilectorum filiorum Vulterani capituli ex parte vna & episcopi Vulterani ex altera, procuratoribus in nostra præsentia constitutis: & infra. ¶ Testes † qui fuerint nominati, præterquam super criminibus(k si se gratia, odio

† Qualiter cogantur testes testificari, vide per Specu. tit. de teste. §. sequitur. Et ibi dicam, quod hic no. in no & Ho. de abandacia exceptione criminum 5 testes. Io. Andr.

Dilectorum. CASVS Inter capitulum Vulteran. ex parte vna & episcopum eorundem ex altera, super diuersis articulis per conuentionis, & reconuentionis modum quæstio vertebatur: procuratoribus vtriusque partis in præsentia Papæ constitutis lite contest. Mandat Papa quibusdam, quatenus testes qui fuerint nominati, si se odio, gratia, timore subtraxerint, per censuram ecclesiasticam compellant veritati testimonium perhibere. Nota testes super criminibus non compellendos.

Glo. seq. habet duas partes. prima dicit, testes in ciuilibus cogendos, excipit mediatores & certos priuilegiatos. Secunda ibi, In criminibus, tractat principaliter de ipsorum compulsione in criminibus & facit septem: Primo alleg. pro & contra Secundo ibi, Super hoc. ponit opi. quæ habet illos cogi cum de crimine ciuiliter agitur. Tertio ibi, Sed hanc illam impugnat. Quarto ibi, Ideoque, ponit opi. suam quæ habet illos non cogi etiam cum de crimine ciuiliter agitur. Quinto ibi, Qualiter, respondet ad contraria, opi. suam reassumens. Sexto ibi, Alu. reassumit, & coadiunat opin. contrariam dicens illā aequā Septimo ibi, Inno. ponit opi. Innocentij.

k Super criminibus. Circa compulsionem testium nota, quod in causa ciuili vbi aliter veritas haberi non pōt, indistincte sunt compellendi tam clerici quam laici, ne veritas occultetur 24. q. 2. quamquam. & quia mortaliter peccant qui veritatem occultant. 11 q. 3. quisquis. vnde monitione præmissa indistincte compelli debent testes. sup. eod. super eo. & coipso quod monitus non vult testificari, præsumitur quod etiam malitiose hoc faciat, vt sæpius dictum est sup. eo. causam. Quandoque tamen in pecuniarijs causis non compelluntur, vt in mediatoribus qui non compelluntur ferre testimonium in con-

† De hoc 2. q. 6. statuendum in fi. Io. Andr.

contractibus, in quib. mediatores fuerint, nisi de cōsensu partium. in auth. eo. §. qm̄. coll. 7. Item in alijs casibus, qui quasi priuilegiati sunt. [1] 4. q. 3. c. si testes §. item in criminali. ver. itē inuiti, & trib. c. se. In criminib. vero patet hic ꝙ compellēdi non sunt: & ar. ad hoc. C. eo. si qñ. in prin. & sup. eo. puenit. In ꝯtium vr̄ ꝙ bene sunt cōpellēdi. sup. e. sup his & c. cū contra. in quibus expresse cōpellitur. & ar. i. tit. proxi. cum causam. ver. testes aūt. &c sed ibi. ver. si. ille soluitur, & ad pricipales testes illud restringitur. & 4. q. 3. §. itē in criminali. ver. item lege Iulia publicorum iudicorū ex eo enim ꝙ certæ personæ ibi non compellūtur: datur intelligi ꝙ aliæ cōpellantur: quia quæ de vno negantur, de alio, &c 25. dist. qualis ff. eo. lege Iulia. illę enī personæ priuilegiatæ sunt propter connexitatem. vnde aliæ omnes compelluntur. Super hoc dicunt quidā ꝙ si agatur directe in modum accusationis, non sunt testes compellendi: si vero ciuiliter agatur de crimine in modum exceptionis, vel denunciationis, aut ēt inqsitionis, tunc compelluntur: vt sup. eo. tit. super his. & j. de simo. licet Hely. Sed huic distinctioni contradicit expresse hæc decr. quia non poterat agi criminaliter in hac decre. sed ciuiliter tantum, duabus rationibus. Primo, quia hic agebatur causa conuentionis & reconuentionis inter epm̄ & capitulum, vt patet in antiqua: & quia per procuratorem vt littera ista dicit, procuratoribus constitutis: sed procurator non interuenit in causa criminali. j. de accu. veniens. & ff. de publi. iudi. l. pen. §. fi. [2] & 5. q. 3. in criminalibus. & in crimine non fit mutua accusatio vel denunciatio. quia non relatione criminum, sed innocentia reus purgatur. ff. de pub. iud. is qui. & 3. q. 11. negāda. & sic necesse est vt dicamus, ꝙ hic obijciebantur crimina testib. [3] vt à testimonio repellerentur. & ideo dicit, cogatis testes. scilicet qui nominati fuerint præterquā super criminibus. Ideo que dicendum est, ꝙ super criminibus testes compellendi nō sunt, siue directe agatur de crimine, siue ciuiliter, vt hic patet & sup. eo. peruenit. & hæc est rō: quia in infamiā alterius nemo debet facile prosilire: quia tales detractores dīr 6. q. 1. ex merito. & c. tribus seq. ergo multo fortius nec compelli. Qualiter respondebis capitulis sup. primus? Ad illud, super his. dicas ꝙ ibi compelluntur testes ad probandum infamiam siue irregularitatem contra electum, ne indigna persona ad apicē dignitatis promoueatur per surreptionem, quia vilis persona ad tantam dignitatem surreptione promoueri non debet: & iudex ex officio suo hoc facere debet propter publicam vtilitatem: quia ille omnibus de sua plebe pficitur, & sic est quasi speciale in causa inquisitionis. & j. de sim. licet Hely. & inquisitio non fit nisi vbi infamia præcessit: vnde ibi non compelluntur testes in infamiam alicuius, sed ex tali compulsione si probentur crimina, oritur infamia. s. tit. proxi. testimonium. & quia ibi agebatur de falso per inquisitionem: iō compellūtur testes ne talis falsitas remaneat impunita ex defectu testium: in quo casu intelligitur proxi. c. cum contra. quia dico illud speciale in crimine falsi, [4] & præcipue in līis Papæ, in quibus multa specialia sunt. j. de crim. fal. ad falsariorum, & idem in casu seq. c. Dico ergo, ꝙ vbicumque agitur actione odiosa vel exceptione, per quam ad infamiam alicuius procedatur, non sunt compellendi testes (vt dictum est) nisi in casibus prædictis secundum leges compelluntur, nisi in casibus vbi specialiter non debent compelli, vt dictum est. & hoc dicunt Tan. & Vin. Alij contrarium dicunt prout dictū est. Sed supradictis omnibus rationibus potest de facili respōderi secundum illos qui dicunt, ꝙ semper compellendi sunt testes, nisi agatur criminaliter tantum. Dic ꝙ nulla criminalis erat quæstio inter episcopum & capitulum, sed ciuilis tantum, vt patet in integra, in 5. compilatione, scilicet conuentio & recōuentio. & quod dicit, testes qui nominati fuerint, cogatis veritati testimoniū perhibere, si gratia, odio vel timore se subtraxerant, præterquam super criminib. sic dēt intelligi, quod testes in ciuilibus qōnibus sunt compellendi, sed in crimina-libus non dēnt cōpelli. & sic Papa prouidit hic nouū ius, & sic ꝯriū nullum contra istos: & sic non oportet dicere vt dñt, ꝙ hic erat controuersia inter episcopum & capitulum super pluribus articulis ciuilib⁹, & super criminalibus: & ꝙ isti erāt procuratores ad excusationes tm̄ allegandas, vel ꝙ dati erāt lite contestata: ista stare non pñt, vt patet in antiqua decre. & p iura pdicta: ciuilis enim & criminalis qō non concurrunt simul. immo criminalis prǫiudicat ciuili 3. q. vlt. c. nō est. §. aliquando. Sed magis æquum: videretur ꝙ semp compellerentur qualitercunque agatur, ne crimina remaneant impunita, dum tū non criminaliter directe, nec per viles psonas quis condēnet. arg. ꝯ. j. de sen. excom. vt famæ. cum suis cōcor. ibi positis. & arg. j. de collu. c. 1. & 2. & vlt. & s. tit. proxi. cum cām. ver. testes aūt, &c. & s. eo. super his. & c. cum contra. & j. cap. proxi. Inno. 3. dicit ꝙ vbi non est peccatum tacere: id super quo testes inducuntur, non sunt compellendi. sed si peccatum est tacere, cōpelluntur.

1 De his priuilegia tis satis i Spe. de teste §. pen. in princi. Ioan. An.

† Cornicen. Ceruien. Tremen.

2 Aliàs j. & vide in c. veniens prox. alle. sup j glo. Ioan. An.

3 Licet Hostié teneat opi. contrariā glossatori illud tm̄ dictū bene sibi placet. Io. Andr.

4 Quid erit de crimine hæresis, simoniæ, & læsæ maiest. secundū Host. qui dicit se rōnē huius specialitatis nō videre. Ioā. Andr.

vel timore subtraxerint) per censuram ecclesiasticam cogatis, veritati testimonium perhibere.

¶ Idē epo Bonō. & magistro B.

¶ *Ad detegendam veritatem coniurationis, coguntur socij ēt iurati.*

CAP. XI.

VEnerabilis frater noster archiepiscopus Rauennatē. proposuit, ꝙ ciues Ceruicen. † cum M. & I. quondam clericis ecclesiæ Rauennaten. quandā præsum erunt coniurationem [a] facere contra eum: nihilominus in detrimentum eius dantes eis quandam pecuniæ quantitatem, & ad hæc celāda se adstringentes vniculo iuramenti: vnde humiliter supplicauit, vt cū cām sup his & quibusdā articulis vobis duxerimus cōmittendā, & ipse intentionē suā pbare nō possit nisi testimonio ciuium prædictorū, † puidere ei (ne pro defectu testiū pereat sua iustitia) dignaremur. Ideoq; mandamus, quatenus monitione pmissa p censuram ecclesiasticā appellatiōe remota cogatis illos quos videritis cōpellendos, vt ab huiusmodi iurō [b] absoluant, quos idem archiepiscopus ad testimoniū duxerit producendos: eos [c] nihilominus (si se gratia, vel odio, vel timore subtraxerint) districtione simili compellētes ad perhibēdū testimoniū veritati.

VEnerabilis. Diuidit, Nā in prima parte ponit iusta petitio. In secunda ipsius exauditio: ibi, *Ideoque*. Abb. Siculus.

CASVS Ciues Ceruicen. cū duobus M. & I. quōdā clericis ecclesiæ Rauēnaten quandā fecerūt coniurationē ꝯ archiepm Rauennaten. dantes eisdem clericis quandā pecunię q̄titatē: & ad hæc celanda se iuramenti vinculo adstrinxerunt: Archiepus sup his & qbusdā alijs articulis, ꝯ ciues & clericos prædictos ad Bonon. epm & eius coniudicē līas impetrauit; vnde cum intentionē suam probare non posset, nisi testimonio ciuiū pdictorū, supplicauit dño Papæ, vt sibi puidere sup hoc dignaret: ne ergo ex defectu testiū sua iustitia deperiret, mandat Papa eisdem iudicibus, quatenus monitione pmissa p cēsurā eccle. cōpellant illos quos viderint cōpellendos, vt ab hmōi iurō absoluāt illos, quos archieps ad testimonium duxerit pducēdos, & nihilominus si illi se gratia, odio, vel timore subtraxerint, simili cēsura cōpellāt eosdem, ad perhibēdū testimonium veritati. Nota testes compellendos ad coniurationem probandam. Item iuramentum temerarium non repellit à testimonio. Item impedientes iurisdictionem iudicis possunt compelli vt eum non impediant.

¶ *Glo. seq. rec. per q. quæ sit pœna conspirantis contra episcopum.*

a ¶ *Coniurationem.* Clerici enim qui contra epm̄ suū faciunt coniurationem, vel insidias ei parauerint, deponendi sunt, & tradendi curiæ secularis, vt puniantur. 11. q. 1. si quis sacerdotū. & c. coniurationum. & tribus. c. seq. laici uero qui contra epm̄ suum conspirationem faciunt, sunt excommunicādi & communione priuandi. 11. q. 1. conspirationum.

¶ *Glo. seq. obijcit, & soluit. in fi. arg. socium, &c.*

b ¶ *Iurō absoluant.* Sed vr̄ ꝙ nō dēant absolui, cū iurm̄ nō tenuerit. vnde potius denunciandi sunt nō teneri hmōi iurō litigari. s. tit. prox. constitutis. & c. intimauit. & de accu. olim & ita hæc absolutio potius dicitur fieri ad cautelā, siue de facto. sic qñq; absoluūtur aliqui, vt possint testificari. s. tit. prox. veniens. in fine. præterea & alia ratione iurm̄ huiusmodi non tenuit, quia coniurationes hmōi illicitæ sunt. 11. q. 1. si quis sacerdotum. & c. coniurationum & c. seq. ergo tale iurm̄ non est seruandum, cum vergat in dispendium salutis æternæ. j. de iureiur. si uero. & 22. q. 4. si aliquid. & in multis c. eiusdē q. & quia non habuit tres comites s. veritatem, iustitiā, & iudiciū, vt ea. causa, q. 2. animaduertendum. vel licet sit illicitum, auctoritate propria non dēt qs venire ꝯtra, arg. ꝯtra sup. d. ele. venerabilē. Itē habes hic ꝙ soci⁹ criminis admittit ad detegēdā cōspirationē, immo certe tenetur illā cōspirationē manifestare & denūciare. 6. q. 1. c. si qs cū militib. in fi. & 79. dist. si qs Pa[5]pa. Itē in defectū probationis minus idonei testes admittuntur, q alias non admitterent. C. de hæ. l. pen. & 4. q. 3. c. si testes § itē tertii responsio. & propter defectum testium admittuntur qui aliàs admitti non debent. s. de elect. cum dilecti.

c ¶ *Eos.* Cū fuerint absoluti & voluerint ferre testimonium propter iuiurandum. nihilominus, &c.

[1] Vide l. fi. C. de hær. & l. quotiens. ff. d qō. & l. cū pbat o ff. d pbatio.

[2] Dictio, ei, deest i multis antiquis.

Dicit Pe. d Sā. hic ꝙ p hæc verba gl. non recedit à superiori sua opin. ipse vero dicit hoc tenēdū ꝙ vbi iudex procedit ex officio ēt in criminali cogit testes, si ad alteri⁹ petitionē non cogit. Ioan. An.

[5] Hæc glosa nec fuit Bernardi, nec ī antiquis exemplaribus habetur.

¶ DE

DE FIDE INSTRVMENTORVM.

Continuata est hæc rub. secundum Io. And. supra in rub. de testi. Vel dic tu sic: Visum est supra de vna specie probationis, quæ scilicet fit per testes: nunc subijcit de alia quæ fit per instrumenta. Ab. Si. De hac materia habetur 3. q. 9. testes §. si debitum.

S *I scripturam.* CASVS. Dicit hic, quod si nō apparet authentica scriptura, nō potest fieri exemplaribus fides, nisi supple esset transcriptum per iudicem, & eius auctoritate publicatum. Nota, quod exemplari nō creditur, nisi ostendatur originale.

Lib. 2. Epistola 2. c. 32. registri.

Glo. seq. reci. per q. quæ scriptura dicatur authentica.

Cap. j. e. tit. in j. cōpilatione.

a *Authenticam.* 25. q. 2. dicenti. Authentica scriptura est quæ per manū publicam, vel per iudicem cum trium testiū vel duorum ad minus subscriptione vel testimonio facta est. in authen. de instru. cau. §. se l instrumenta col. 6. vel duorū virorū. ī. de proba. qm̄ contra, vel quę habet sigillum authenticum. j. c. nal. & ī. de proba. post cessionem. & ēt scriptura quā facit priuatus in præsentia trium testium, videtur authentica: in auth. de instr. cau. §. si tñ quisquam. coll. 6. & C. qui po. in pign. hab. scripturas.

Et quod dicatur publica scriptura tradit Roman' consi 77. Alexāder consil. 55. lib. 4. huc spectant tradita per Ioannem de Anania consi. 33. & per Ant. de But. cō si. 11.

Cap. 2. eo. ti. in j. compilat.

Glo. seq. ponit casum exceptum: quærit, & soluit.

TITVLVS XXII.

De fide instrumentorum.

Gregorius. †

Instrumenti exemptum non solēniter sumptum, fidem non facit absque originali, hoc dicit secundum ipsius mentem.

CAP. I.

SI † scripturam authenticam [a] non videmus, ad exemplaria [b] nihil facere possumus.

Alexander tertius.

Corruit instrumentum si testes inscripti decesserint, nisi sigillum habeat authenticum, vel à notario sit confectum.

CAP. II.

SCripta † vero authentica, [c] si testes inscripti decesserint (nisi per manum publicam [d] facta fuerint, ita quod appareant [e] publica, aut authenticum sigillum [f] habuerint, per quod possunt probari) non videntur nobis alicuius firmitatis robur habere.

b *Exemplaria.* C. de eden. authen. si quis in aliquo. nisi ipsa exemplaria sumpta & publicata sint iudicis auctoritate. C. de test. publicati. & ī. e. c. vlt. ar. C. de iu. emph. l. vlt. §. & si q dñs circa fi. C. de re iu. gesta. Sed pone quod ita Papa mandat, procedatis secundum tenorem priorum litterarum, & primę litteræ non constarent, nunquid poterunt procedere? Dicas quod non, nisi prima forma prius appareat, per iura prædicta, vel nisi probetur tenor prioris rescripti nō cancellati, nō vitiati. ī. de priuile. cum olim nam per litteras vltimas nō datur iurisdō, vel si datur, non cōstat per eas de priori forma, & ideo nō pōt procedi per ipsas. sic non tenetur quis exequi sentētiam, nisi ei fiat fides de iurisdictione. ī. de offi. deleg. cum in iure.

Nouū emphiteutā dñs recipit, non per procuratorem sed per se vel per litteras, vel per scripturā factā apud iudicē vel tabularios per attestationem. Ioā. Andr.

S *Cripta vero.* Io. And non summat: quia breue est. Ant summat sic: Priuato instrumento non creditur, publico sic. Publicum dicitur si manu publica est confectum, vel sigillo authentico est sigillatum, cum subscriptione testium. Hæc summatio non placet Panor. tum quia ex littera non colligitur, tum quia non putat veritatem in se continere. per ea quæ dixi in c præcedenti Et in hoc cap aliquid tangit. Et non diuiditur quo ad litteram, sed quo ad intellectum. Primo ponit dictum, secundo duos casus excipit. Abbas.

Idem & Guli. in Spe. de instru. edi§. videndum. vers. si q d ecce. I. A.

CASVS. Ecce aliquis exhibet in iudicio aliquam scripturam factam per manum aduersarij, vel ab alio, ita tñ, quod non per publicam personam, cum subscriptione testium: sed testes inscripti in illo instrumento mortui sunt: quæritur vtrum scriptura ista valeat, & fidem faciat si negetur ab aduersario suo? Rñdet Papa, quod si testes inscripti mortui sunt, scriptura illa nō obtinet firmitatem; nisi per manum publicam facta fuerit, vt appareat publica: aut habuerit sigillum authenticum per quod possit probari. Nota quod instrumenta publica & sigilla authentica fidem faciunt.

Glo. se. distingut inter instrumenta publica & priuata, & in priuatis subdistingut personales actiones à realibus, & præiudicium scribentium, & eorum contra quos.

c *Authentica.* Instrumēta publica perpetua firmitate nituntur ad dānū & cōmodū vtriusque partis ar 44. dis. c. 2. 12. q. 2. si quis de clericis. & ī. de pac. cū pridē. & 4. q. 3 c. si testes. § item sæpe fit. C. de fi. instr. l exercēdis. Priuata vero ab aduersario scripta, ita quod cōstet, vel à quocunque, dūmodo partiū vel testiū subscriptiōe fulcita sint, in actione personali robur obtinēt firmitatis. in auth. de instr. cau. §. sed & si quis colla. 6. & talis scriptura dr̄ authētica, vt hic patet. In reali vero actione instrumētū manu publica cōfectū pponitur tali instrumēto priuato, nisi priuatū instrumētū habeat triū vel amplius subscriptionē testium. C. qui po. in pi. ha. scripturas. priuata vero instrumēta valent in pjudiciū illorū qui ea scribunt. C. de non nu pecu. generaliter & ff. depositi. publia. §. vlt ad cōmodum vero eorū minime. C. de proba. l. instrumenta. rationes exēplo. Lau.

Hoc intendit, quod si habes publicū instrumētū de debito & ego habeo talē scripturā, in adiudicatiōe hypothecæ rei præferis mihi. Ioā. And.

Cap. 1. eo. ti. in 2. cōpilatione. Et uide Baldū in l. iubem', C. 3 testa. & Felinū in c. fraternitatis. infra ā hę. & Matti e um de Afflictis decisio. 464.

Alodoā

d *Per manū publicam* idest per notoriū, qui seruus publicus dr̄. ff. rem pup. sal. fo. l. 2.

e *Appareant.* rōne subscriptionis: in Authen. de fid. instru. §. 2 coll. 6. vin.

Gl. seq. quærit, & sol.

f *Sigillum.* Sed quod dicimus authēticū sigillū: Authenticū dr̄ sigillū epi & ei creditur quamdiu cōtrariū nō ostendatur sup. de proba. post cessionē & 11. q. 3. curæ. Itē sigillū capituli. sup. de proba c. 3. 73 dist. in nomine patris in fi. Itē sigillū alicuius principis secularis, cui creditur de cōsuetudine. ī. eo. cum dilectus. Itē ar. 19. q 3. statuimus & ff. de custo. & exhib re diu'.

ADDI. In Authen. de instru. cau. & fi. § sed & si quis. & talis scriptura dicitur authentica.

Idem.

Rescriptum Apostolicum propter rasurā in loco non suspecto, non cēsetur vitiosum. h. d. secundū mentem.

CAP. III.

EX † litteris vestris accepimus, quod cū cām quæ inter magistrum A. & R. super capella de Ambitoria † vertitur, de mādato nr̄o susceperitis terminandam, præfatus R. lrarum sibi copiam fieri postulauit. [g] Qui cum eas argueret falsitatis: quia in narratione facti abrasæ [h] sunt, vbi scriptū ē, iura parochialia: & infra. [i] Dicimus, quod propter abrasionē illā iudicari falsę non pñt, nec ēt haberi suspectæ, præsertim cum & priuilegia in possessionibus [j] abradantur: & litteræ in narratione facti (si erratum est) possunt incunctanter abradi.

Idem Eboracē. archiepiscopo.

Redarguenti priuilegium de falso, iudex faciet illud exhiberi coram iudice & paucis, & loco congruo & securo: & interim stabitur sententia latæ per illud.

CAP. IIII.

ACcepimus † lras, quas abbas S Augu. cōtra Cātuar. archiepm transmisit: & infra.

Cap. 2. eo. ti. in 2. cōpilatio. Et ultra alios uideto hic Guid. Pape.

E *X litteris.* Cōis diuisio secunda; ibi. *Dicimus.* Abb Siculus.

CASVS. Inter A. & R. vertebat q̄ō super capella de Ambitoria, q̄ fuit cōmissa quibusdā iudicib & partib. corā iudicib. constitutis, dictus R postulauit sibi fieri copiā lrarū: q cū eas inspiceret, cępit illas arguere falsitatis, pro eo quod in narratione facti, vbi scriptū est: iura parochialia, erāt abrasæ: Iudices super hoc dubitātes, q̄suerūt an propter hoc debeant dici falsæ: Rñdet Papa quod propter abrasionē illā nō pñt iudicari falsæ, nec suspectæ: quia ēt priuilegia in nominib possessionum abraduntur: & lræ si in narratione facti erratū est, pñt abradi. Nota quod lrarum copia facienda est aduersario ad inspiciendū: Item ubi ius non constituitur, non nocet rasura: quia narratio facti nō facit ius.

Illa. l. probat n̄ credi lris Ire narchæ, quod retulit malefactorē, sed ex integro quæritur; & si malæ&dolose retulit, punit. Io. And.

Glo. seq. recite. per q. secunda per obiectionem.

g *Postulauit.* Quod de iure petere potuit, cum sit cōe instrumentū: imo iudex tenet illud partib exhibere. sup de dila. pterea. quod si nō fecerit, appellari poterit. ī. eo C perpetuus. nam & propria instrumenta tenetur quis alteri parti exhibere, ex quo utitur illis in iudicio. inf. eo. c proxi. & cap. contingit & C. eod. l. vlt cū ea vult arguere fallitatis: ut ibi dicitur.

h *Abrasa sunt.* Vnde videbat dubitandū, qm̄ rescriptū dēt apparere nō uitiatū, non cancellatū. C. de edi. di. Hadri tol. l. vlt. & sine reprehensione bullæ & chartæ vel lræ ī. de priuile. cū olim. & hoc intelligo verū vbi est ius qōnis, & vbi Papa rñdet de iure: sed in narratione facti possunt abradi, quia hoc ad ius nō pertinet, sed ad qōnē fidei i facti. C. de test. si vnus. quia non statur tali narrationi, nisi illud probetur, nec dr̄ propterea vitiosum rescriptū. si de eadē manu rasura reposita est in loco non suspecto. si uero litteræ essent clausæ, tunc non nocet. ar. C. de fi. instr. comparationes & C. de testi si unius L.

Hoc in confirmatorijs, ut dixi ī tex. sed Goff. hoc intelligit de modica mutatiōe lræ, uel simile: sec' si totum nomē caderet. ar. sup. de dolo & contu. cap. 2.

i *In possessionib.* i. in noib. possessionū, sed in noibus actoris uel rei uel iudicis ibi oīno rasura eēt suspecta. Itē si esset ibi falsū latinū, suspectæ sūt lræ. ī. de rescri. ad audiētiā. Ber.

A *Cceptmus.* In prima ponitur partis decisa petitio. In secūda

da parte prouisio: ibi, *Cum priuilegia.* Abbas.

CASVS. Inter archiepm Cantuarien. & monasteriũ S. Augustini orta fuit cõtrouersia sup statu & libertate ipsius monasterij: ex parte monasterij exhibita fuerunt priuilegia, quorũ obtentu lata fuit snia ꝓ monasterio: postmodũ archieps dicẽs illa priuilegia esse falsa, sniam illã seruare nolebat. Abbas timens aggrauari ab ipso, appellauit ad sedẽ Apostolicã, & archieps tulit snïam interdicti in ecclesias monasterij pp qđ abbas dño Papæ fuit cõquestus sup hoc scribit archiepo Eboracen. & eius cõiudicib. dicens, ꝙ priuilegia nõ inspecta non possunt argui falsitatis. & qa difficile esset & piculosum ea apud sedẽ Apost. exhiberi, pcipit vt exhibeant pdicto archiepo Cantua. in claustro ipsorũ fratrũ, vel in alio loco cõgruo & securo, vsq; ad natiuitatem S. Ioannis Baptistæ. Si vero nõ venerit, nec miserit ipo. nant ei ppetuũ silẽtiũ ea vlterius arguendi. Interim vero nõ vult Papa illa priuilegia vacillare, pcipiens sniam quæ eorum auctoritate lata est, inuiolabiliter obseruari & archiepm in inspectiõe priuilegiorũ 12. hoim numero fac ant esse contentum. Not. ꝙ qui dicit priuilegiũ siue instrumentũ esse falsum dẽt sibi tradi ad inspiciendum. Item ad certum tempus hoc fieri debet, interim vero priuilegia & sententia suam obtineant firmitatem.

† Aliàs loco dictionis. & est dictio etiam.

¶ Cum priuilegia non inspecta non valeant a argui falsitatis, & difficile sit & † periculosum ea apud sedem Apostolicam exhiberi: præcipimus, vt vel exhibeantur eidem archiepo in claustro prædictorum fratrum, vel in alio loco congruo & securo, b vsq; ad natiuitatẽ pximã S. Ioãnis Baptistæ. Si vero nec venerit, nec sufficientẽ nũsalem miserit, ei perpetuum silentium imponatis ipsa vlterius arguẽdi. c Interim aũt nolumus illa priuilegia vacillare: d sed præcipimus sententiam quæ eorũ obtẽtu e super statu monasterij lata est, inuiolabiliter obseruari, & infra.

¶ Iubemus ẽt vt archiepum in inspectione priuilegiorum f duodecim hominum numero fa. ciatis esse contentum.

¶ Celestinus 3. abbati † S. Secundi.

¶ *Instrumentum vel priuilegium, quo quis vtit corã iudice, aduersario integraliter legi nõ dẽt, sed solũ illud capitulũ de quo agit, edi dẽt.*

† In codice Barbatiæ ita: abbati S. Fromundi, & eiusdẽ cõuentui.

† Cap. 3. eod tit. in 2. compil. Et de materia ai te Bar & Bal dũ in l. si. C. d pob. imperat. & oder. & Bar. & Angelũ in l. si. C. d bo. auct. iu. possi. & Felinũ in c j. sup. de probatio. Baldũ, & Doctores in l. inciuile. ff. de legib.

a Non inspecta. Aliàs enim nec redargui possunt, nec ẽt sciri quod deberet seruari per ipsa: quod totum ex ipsarum inspectione deprehenditur. j. de priui dilecti & c. porro. & j c. proxi. 96 dist bene quidẽ nec possumus iudicare de lege nisi ea perspecta. ff de legi. inciuile & qui priuilegium vel instrumentum vult arguere falsitatis, primo iurabit ꝙ calumniose hoc non dicat: alias non audiretur, nec daretur ad inspiciendum. C. de fid. instru. l. vlt. quæ intelligitur cum agitur de falso criminaliter: tunc inscribitur accusator: vt ibi dr. Quidam intelligunt legem istam cum agitur ciuiliter de falso, sm ꝙ hæc decr intelligitur. & sm hoc bene probat id ad quod inducitur, cũ quis ciuiliter vult arguere instrm de falso. & hoc intelligo verum vbi de calumnia non est iuratũ, 1 & est ad hoc arg. sup. de test. præsentium. & j. de exceptio. pastoralis.

b Securo. Hoc iudex puidere debet vtriq; parti. 3. q. 9. hortamur. 33. q 2. siue. & j. de app. ex parte. & sup. vt lit non contest accedens 2.

1 Idem Gof. j c. p xi. in glo.

Glo. seq. not. accusationi & exceptioni tempus præfigi.

c Arguendi. Nota tempus præfigendum accusare volenti, vltra quod non auditur: vt 4. q. 5. c. j. & j. qui filii sint le. lator. j. de accu. licet. j. de clandesti despon. cum inhibito. & inf. qui ma accu. tua. & C. de inge. ma diffamari. & C. qui accul. non pos. si ea. sic & ad exceptiones proponendas infra de excepu. pastoralis.

not. tps, in fin. de hoc su. de pbatio. li cet. I j. gl. Ioan An.

Glo. seq. arg. signat contrarium, & remittit.

d Vacillare. Arg. ꝙ pendente accusatione contra aliquem interim remanet in statu et officio suo pristino. 8. q. 4. nonne. arg. contra sup. de testi non debet. vbi de hoc.

ADDITIO. Fortius contrarium. j. de cri. fal super eo. Sed hic erat iam sententia executioni demandata: ibi non.

e Obtentu. Auctoritate enim priuilegiorũ snia lata fuit sup statu monasterij, absoluendo monasteriũ à subiectione archiepi: & ita patet, ꝙ licet dicat snia lata p falsa instra siue testes, quousque de hoc constet in sua firmitate pdurat, & ei statur. ff. de sen. diuus. falsitate vero pbata nullius erit momẽti ipsa sententia. s. de procu. in nostra. in fi. & C. de procu. licet.

a Vid de prob. licet sup gl. 2. Ioan. An.

f Priuilegiorum. Vel ẽt in parte ipsorum. j. ca. proxi. & ff. de eden. l. 1. §. 2. Ber.

C Ontingit. Cõis diuisio. Secũda: ibi, *Consultationi.* Abb. Sic.

CASVS. Abbas & conuentus S. Secundi qñq; litẽ habẽtes, parti aduersæ cpellebant priuilegiũ suũ, quo in iudicio vtebantur, integraliter exhibere: vñ occasiõe vni capituli sup quo cõuenit, plurima litigia suscitant: vñ petebant à dño Papa sibi sup hoc puideri? Rñdet eis Papa vt quãcunq; sup exhibẽdo priuilegio, vel indulgentia seu instro fuerint reqsiti, pñte iudice aut aliqb. viris à iudice ad hoc deputatis tantũmõ recitet audiẽte parte aduersa: & si super vno cap. tm qõ fuerit, illud solum describat, & parti aduersæ inde copia fiat. Nota ꝙ instrumẽtum quo quis vsurus ẽ, vel priuilegiũ, si plura capitula ibi continentur illud solum alteri parti tradendum est, quo vsurus est.

CAP. V.

C Ontingit † interdũ, vt dicitis, ꝙ quandocunque cũ aliquo litem habetis, priuilegiũ vestrum aduersæ parti cogimini plenius exhibere. g vnde accidit, ꝙ occasione vnius capituli super quo cõuenimini: plurima litigia suscitantur: h & infra.

¶ Consultationi † tuæ taliter respondemus, vt quandocunque super exhibendo priuilegio, vel indulgentia, seu instrumẽto fueritis requisiti: præsente iudice, i aut aliquib. prudentib. viris deputatis ab ipso, audiente parte contraria tantummodo recitetur: ita ꝙ si super vno tantũ capitulo † qũ fuerit, illud k solummodo rescribatur, & aduersæ parti copia eius fiat.

¶ Innocentius 3. Mediolan. archiepiscopo.

¶ *Instrumentum publica manu nõ confectum, habens sigillũ, cuius literæ non sunt legibiles, vel scripturæ deletæ, vel enormem passũ fracturam, non probat. h. d. prout magis facit ad titulũ. Et est casus quotidianus & notabilis pro istis sigillis antiquis. Panormitanus.*

† In plurib. antiquis ita: Consultationi uestræ taliter, &c. In quibusdã ita: Super quo respõdemus.

† Alias, articulo.

CAP. VI.

I Nter † dilectos filios G. abbatẽ sancti Donati de Scozula

Gl. se. obijcit, & soluit.

g Exhibere. Et nonne isti erant rei: quare ergo cogunt sua instra parti alteri exhibere, ꝙ illud. s. de pba. ca j. & 4 q. 3. c. si testes. §. item in criminali versi. qui intẽdit. & C. de eden. l. qui accusare. Sed nõ ꝙdicunt illa rga isti vsuri, erant in iudicio illis priuilegijs: & iõ aduersario illa edere tenebant ff. de edẽdo. l. j. §. edẽda. nã & actor reo, & reus actori tenet edere oĩa qb. vsur ẽ. C. de edẽ l. vlt. & de hoc dr. j. eo. C. perpetuus Ber.

h Suscitantur. quod esse non dẽt. imò potius iudex pspicere debet ne lites ex litibus oriantur. ff. de arbi. l nõ distinguemus. §. quæsitum. ff. si cer. per quidam. & ff. de leg. 3. l fideicõmissa §. si quis decem. & ff. de dam. infec. l qui bona. §. vlt. & C. de iud. l apertissimi. & C de sacrosan. eccl l. vlt. vnde & ille qui petit sibi fieri editionem instrumẽtorum, iurare debet ꝙ per calumniam hoc non faciat. ff de eden. l. si quis ex argentarijs. §. exigitur. C quemadmo. testa ape. l. 3. Be.

i Præsente iudice. aliàs non tenetur nam coram iudice & pñte alia parte hæc sunt facienda arg. ff. de interro. actio. voluit. §. quod ait. & l. vlti.

k Illud. ff. de eden. l. argentarius. §. edi. aũt. alia vero capitula non debent edi. sic & quandoque recitetur clausula testamenti; quæ alicui ingerit ignominiam. C. quemadmodum test. ape. l. 3. & ff eod. tit. l. 2. §. 2. Bernar.

Licet vi exceptiõis, ad idẽ. j. de pscri. ad audientiã. & c auditis idem si in ui actiõis sup. de cõsue. ca. cũ dilectus. Ioã. And.

† Cap. 12. eod tit. in 3. compil. Et de mã vide per Deciu in cap. tertio loco sup. d pbatio. adde Panormitanum in c. vlt. sup. de rescrip. vide etiã Crauettã tracta. de antiquit. temp. par. j. circa finem.

I Nter dilectos. Reus absoluitur cum iura actoris sunt obscura, vt qa ipsius instra sunt obfuscata: vel lræ vel sculpturæ sigilli sunt deletæ, h. d. Ioan. Andr. Diuiditur in tres partes. In prima parte ponuntur petitio, & iura, & allegationes actoris In secunda responsiones rei: ibi, *Sed contra.* In tertia sententia: ibi, *Cum autem.* Ab. Sicu.

CASVS Inter abbatẽ S. Donati de Scozula ex vna parte, & archiepm Mediolan. ex altera uertebat qõ sup plurib. articulis petebat abbas noĩe monasterij sui hñs ea à capitulo suo mãdatum, à pcuratore archiepi noĩe Mediolan. ecclesię, restitui monasterio suo portũ Scozulæ, cũ honore, districtu, & iurisdõne ipsius loci, dicens hæc oĩa ad monasterium ptinere hoc idẽ dicebat de hoib q. habitãt in curte Berunen. & tenẽt res monasterij, de qb. monasteriũ obtinuerat i iudicio possessorio corã epo Veron. hæc oĩa petebat, cũ oĩb fructib. inde pceptis. Ad oĩa illa pbanda iducebat primo priuilegiũ Luitardi comitis quõdã epi Lucien. q monasteriũ ipsum fundauerat, & pmissa oĩa donauerat monasterio. Secũdo Iducebat instrumentum sniæ archiepi Mediolan. quã olim tulit ex delega-

tione Lodouici īperatoris ſupradicti ↄ̄ A. nepotē Luitardi p̄dicti, q ſuper his monaſteriū moleſtabat. Tertio ꝑ priuilegia Romanorum imperatorum, & p̄ſertim Henrici, q oīa p̄dicta monaſterio confirmabat, vel ēt conferebat. Quarto ꝑ inſtrumenta locationum. Teſtes ēt ſuꝑ hoc induxit. per quæ omnia intendebat ꝓbare p̄dicta ad ſuum monaſterium pertinere. Cõtra p̄dicta: fuit ex aduerſo r̄nſum. & primo priuilegio Luitardi: ↄ̄ qđ multa proponebant: Primo, ꝙ conſumptū erat in annotatiõe indictionis. Secūdo charta vetuſtima videbat, ſcriptura recentior apparebat. Tertio q̄a falſum ſigillum videbat appoſitum: & hoc apparebat per imaginem ipſius ſigilli, & per litteras ipſius, quæ proprium nomen Luitardi non videbantur exprimere, ſed poti⁹ hoc nomen Lotarius. Itē cera ſigilli ab interiori parte vetuſtiſſima erat: cera quæ videbatur appoſita ab exteriori parte, quaſi ad ↄſeruationem ſigilli, recēs erat & mollis, qđ cum diligenter inueſtigatum fuiſſet, repertum fuit, ꝙ charta ſub vetuſto ſigillo fuerat perforata, & ꝑ glutinū nouæ ceræ, q̄ poſita erat exteri⁹ quaſi ad ↄſeruationē ſigilli, vitioſe fuit ipſi chartæ ſubiūctū: & eadē ſpecie falſitatis cætera fere priuilegia Romanorū imperatorū p̄ter priuilegium Henrici, vel falſa reperta ſunt, vel falſata. Sed priuilegium Henrici ad fidem faciendam nō ſufficiebat: q̄a nō erat publica manu confectum nec ſigillum habebat authēticū, ex eo ꝙ erat de media parte conſumptum, nec plus de proprio nomine apparebat, niſi hæc vox (ic[illegible] cum hac additione, Dei gratia: ita ꝙ ex litteris illis non poterat magis probari ꝙ eſſet Henrici, q̄ Lodouici. inſtrumentum ēt ſnīæ multis modis videbatur ſuſpectum: tum quia quædam lituræ apparebant in ipſo. tum quia ſubſcriptio notarij videbatur alterius manus fuiſſe q̄ ſubſcriptio inſtrumenti, & t̄n notarius confitebatur ſe propria manu inſtrm̄ ſcripſiſſe, & littera recentior videbat q̄ charta, & attramentum aqua videbatur infectum, vt antiquius appareret. In oībus aūt priuilegijs quæ poſteriora erāt, nulla de ipſa ſnīa mētio habebatur, & ſi inſtrm̄ ſnīæ legitimū eſſet, t̄n quia inter alios lata fuit, & res inter alios acta nō nocet alijs, nec atteſtationes docebant, cum inter alias perſonas receptæ fuiſſent. Sed priuilegium Henrici videbatur confirmatorium & donatorium extitiſſe: vnde videbatur, ꝙ Henricus dñium rerum donatarum monaſterio cõtuliſſet, q̄uis ex forma petitionis, quæ in ipſo priuilegio cõtinetur, confirmatorium videatur. Vt ergo intelligatur eo modo quo magis valere poſſet, diſtinguendum videbatur, vt Henricus alia donauerit, & alia confirmauerit, quia eadem non poſſunt cõfirmari & donari, confirmantur prius habita & poſſeſſa, donantur quæ adhuc habita non ſunt: vñ illa nō poterāt intelligi ꝑ priuilegium illud donata, ſed ↄfirmata: q̄a qđ meū eſt, ex alia cā meum fieri non pōt, niſi deſierit eſſe meū: cum ergo priuilegium Henrici confirmatorium t̄m fuerit, quo ad illa q̄ deducta fuerant in iudiciū, ſi principale nō tenuit, nec acceſſoriū. ꝑ inſtrumēta vero locationū non eſt ꝓbata ꝓprietas nec poſſeſſio: cum ad probationem rei ſuæ ſeu defenſionē nō ſufficit locatio facta. poſtq̄ vero ſuꝑ his fuerit diuti⁹ litigatū q̄a litime probata non fuerant q̄ petebantur ad monaſteriū ꝑtinere, ab impetitiõe ipſius ꝓcuratorē archiepī dñs Papa abſoluit noīe Mediolan. eccleſiæ: q̄m cū obſcura ſunt iura partiū, cõſueuit ↄ̄ eū q petitor eſt iudicari. Nota ꝙ libellus pōt ↄcipi in ꝑſona ꝓcuratoris noīe t̄m eccleſiæ. Item in libello pōt apponi, ſaluo iure addendi vel diminuendi. Itē nota hāc decretalē ad cognoſcēdā falſitatē priuilegiorū & iſtrumētorū, primo ī annis dñi & indictiõe. Itē ex qualitate chartæ. Itē ex ſigillo priuilegijs. Itē ex ſcriptura notarij. Itē res īter alios acta alijs n̄ obeſt. Itē res intelligi dēt vt potius valeat q̄ pereat. Itē aliud eſt qđ confirmai, & aliud qđ donai. Item quod meum eſt, ex alia cā meum fieri non pōt. Item ſi principale nō tenet nec acceſſorium. Item facta locatio nō ꝓbat dñium, nec poſſeſſionem. Item ſentētia formatur in ꝑſonā procuratoris. Item cū obſcura ſunt iura partium iudicandum eſt pro poſſeſſore.

¶ Binien.

† Lieinē.

& B. procuratorem tuum, ſuper ſubiectis articulis diu fuit in noſtro auditorio litigatū. Petebat[a] ſiquidem abbas noīe monaſterij ſui à præfato procuratore tuo,[b] nomine Mediolan. eccleſiæ, reſtitui monaſterio memorato, portum Scozulæ, cum honore,[c] diſtrictu & iuriſdõne loci præfati dicens ad monaſterium hæc oīa pertinere: hoc ipſum dicens de hominibus qui habitant in curte Berunen.† & tenent res monaſterij in Gralia: de quibus monaſteriū obtinuerat[d] in iudicio poſſeſſorio, per ſnīam epī Veron. Hæc oīa petebat cum omnibus fructibus inde perceptis: ſaluo in omnibus iure addendi[e] vel diminuendi, ſatagens comꝓbare, omnia quæ ꝓmiſſa ſunt, ad ſuum monaſteriū pertinere.[f] ¶ Primo per priuilegiū Luitardi comitis quondā epī Lucani, qui monaſteriū ipſum fundauerat, & ei q̄ ꝓmiſſa ſunt donauerat vniuerſa. ¶ Secundo ꝑ inſtrm̄ ſententię Aſperti quondam Mediolanenſis archiepī, quā ex delegatione Lodouici † imperatoris tulit ſuper his pro monaſterio, contra A. præfati Luitardi nepotem, qui ſuper his monaſteriū moleſtabat. ¶ Tertio per priuilegia Romanorū imperatorum, & præſertim Henrici, q̄ ꝓmiſſa oīa monaſterio cõfirmabat, vel ēt cõferebat.[g] ¶ Quarto per inſtrumenta locationum quas fecerant diuerſis ꝑſonis abbates monaſterij memorati. Teſtes quoq; ꝓduxerat, per quos nitebatur probare, ꝙ monaſteriū à ſexaginta annis & circa, † & à quinquaginta annis & ſupra,[h] poſſederat ſupradicta, & ꝙ fama publica erat, ea oīa p̄fato monaſterio à iam dicto Luitardo fuiſſe donata. ¶ Sed contra priuilegium donationis à ꝓcuratore tuo multa fuerunt obiecta. Primo, quia ibi maxime apparebat cõſumptū[i] (videlicet in annotatione indictionis[k]) vbi potuiſſet falſitas facilius dep̄hēdi. Secundo, quia cum charta vetu-

† Loduici

¶ Ponderat Ho. in procuratore rei, qđ hic ēt non dr̄ ꝙ ꝓcurator archiepī, q reus erat habuit mādatum niſi ab archiepō, ꝑ quod probat p̄latū, ſine capitulo poſſe ſtare in iudicio, & remittit ad illā decre. edoceri. & decr. primā. de procu. Io. Andr.

† infra, legit in antiquis.

¶ *Gloſſ. ſeq. cum duabus ſequentibus ponit tria notanda, & de ſingulis remittit.*

a ¶ *Petebat.* Habens mandatum à capitulo ſuo: aliàs nō audietur ī. de tranſa. c. contingit. niſi cauiſſet de rato. ī. de offi. deleg. coram. De hoc dixi ſ. de reſcrip. edoceri.

b ¶ *Procuratore tuo.* Et ita eſt concipiēdus libellus in ꝑſonam ꝓcuratoris noīe eccleſiæ. arg. C. de epi. & cleri. l. oēs. §. hoc nihilomin⁹ de hoc dictum eſt ſu. de elect. querelam.

c ¶ *Cum honore.* Et ſic patet, ꝙ libell⁹ gñalis pōt offerri. ſu. de reſti. ſpol. cum ad ſedē. vbi de hoc plenius dr̄ ſup. de libel. obla. c. 2.

¶ *Glo. ſeq. obijcit, et ſol.*

d ¶ *Obtinuerat.* Sed ſi obtinuit ī poſſeſſorio qualiter mo, petit cū habuerit poſſeſſionem? Dicas ꝙ obtinuit in poſſeſſorio cā rei ſeruandæ. ī. de iudi. examinata. ſed archieꝑs recuperauit poſſeſſionem ī. annum offerendo cautionem coram epīs Regin. & Mutin. & præterea monaſterium non ſtetit in poſſeſſione, ſed archiepiſcopus. ſupra de ſequeſtr. ad hoc.

¶ *Glo. ſeq. opi. quam reprobat & remittit.*

e ¶ *Iure addendi.* Dicunt quidam arg. huius litteræ, ꝙ verba iſta ſemper ſunt ponenda in libel. arg. Inſti. de actio §. ſi min⁹. Sed non eſt neceſſe ꝙ ponatur, niſi quis velit ponere ad cautelam quia vſque ad lit. conteſta. pōt mutari vel addi, vel diminui libellus. C. de eden. l. edita actio. ‡ de hoc dictum eſt ſupra de libel. obla. c. 2.

‡ De hoc articulo vide ibi plene per Decium. Cagnolum & alios.

f ¶ *Pertinere.* verbum iſtud, pertinere, latiſſime patet. ff. de verb. ſign. verbum iſtud pertinere. Vnde per hoc deduxit in iudicium quicquid iuris habebat in rebus illis, ex quo nullam cauſam adiecit. ff. de excep. rei iudi. & an eadem. §. actiones. & de hoc dixi ſup. de libel. obla. c. 2. & 2. q. 8. c. per ſcripta. §. libellorum.

g ¶ *Conferebat.* tamquam dñs prædicti comitis, qui feudum alienare nō poſſet ſine licentia domini, vt in conſtitūne Friderici. de feudis. & C. de iure emphy. l. vl. ar. ī. de dote poſt diuor. reſti. c. nuper. ſed hæc collatio ad alia, & confirmatio ad alia refertur: vt ī. ſequitur eodem. c. Vincen.

h ¶ *Et ſupra.* Hoc vult dicere littera iſta: quidam teſtes dicebant, ꝙ monaſterium poſſederat 40. annis circa, alij dicebant ꝙ per quinquaginta annos & ſupra. ſed vere non probant: quia ſi hoc fuiſſet probatum, obtinuiſſet monaſterium, & ideo dicit: nitebatur probare.

i ¶ *Conſumptum.* Cõſumptio vel raſio obeſt in nominib. iudicū, in data, in remotione appõnis: vt dictū eſt. ī. eod. c. ex lr̄is.

¶ *Gloſſ. ſeq. ponit quid indictio inſcribenda eſt in inſtrumentis, & quomodo diſcernatur.*

k ¶ *Indictionis.* Indictio enim conſueuit poni ‡ in priuilegijs & inſtrumentis: vt hic, & 23. diſt. in nomine Domini. & 73. diſt. in nomine patris. in fin. & anni Domini ſunt ponendi & nomen imperatoris & mēſis & dies. & hoc totum legitur in authen. vt nomen impera. docu præpo. coll. 5. editio tamen inſtrumentorum debet fieri aduerſario ſine die & cõſule & indictione, & annis Dñi: quia inſpectio inſtrumentorum præſtat materiam fabricandi falſum. ff. quemad. teſt. aper. l. 2. §. diem autem niſi quis vellet agere de falſo. vt hic, & C. de ↄ̄hē. & commit. ſtipu. optimam. Nota ergo quid ſit indictio, ad

‡ Quid ſi nō fuerit poſita: vel ſi erratū ſit in ea: quia cõcordat cū anno: vide qđ dicā in ſ. 6. lib. data Ioā. Ard.

hoc vt

hoc vt scias an instrumentum falsum ex indictione discernatur Est enim indictio q̄dã numerus annorũ cõstans ex trib. lustris, id est quindecim annis: & dēt poni in principio cuiuslibet instrũti. vt dictũ est incipiens à prima Indictione p̄ totũ annũ dicit, indictione prima. In scdo anno dicit, indictiõe secunda, & sic vsq; ad xv. & xv. ann finito iterũ incipit à prima indictione & sic fiet perpetuo. Si ergo vis scire falsitatem instrumenti vel priuilegij per indictionem, vide quot annus dñi ponatur in instrumento, & quota indictio ibi ponat, & illos annos dñi diuidas per 15. & quicq̄d superest à 15. ita q̄ nõ cõpleat 15. additis ibi tribus, talis debet esse indictio in instrumento. & si non est ibi talis indictio, falsum est instrumentum. & hęc est regula ad inueniẽdum indictionẽ. Tres annos dñi appone pro indictionibus regulariter, & partire p̄ quindenium numerũ & quotus numerus remanet infra xv. tanta est indictio. & si facta diuisiõe remaneãt xv. tantum 15. est indictio.

ADDITIO. Vñ versus.
Si per quindenos domini diuiseris annos,
His tribus adiunctis, indictio certa patebit.
Si nihil excedit, quindena indictio currit.

a ❡ *Videretur*. Nota q̄ ex qualitate chartæ falsitas deprehẽditur. ǰ. d. cri. fa. c. licet. § cos & hic fit comparatio chartæ ad litterã, sicut alibi fit cõparatio scripturæ ad scripturã. C. de fid. instr. l. comparationes.

b ❡ *Dimidia*. Ad hoc enim vt sigillũ sit authẽticum: debent apparere characteres & orbita. ff. qui testa. face pos. l. ad testium. §. signũ & de pœ. dist. 2. principium inquit. versicu. quid namque boni, cætera.

c ❡ *De cera* Non enim dicuntur litteræ signatæ vbi nomen deest. ff. q̄ testa. fa. pos. l. ad testiũ. §. si q̄s ex testib. & si q̄s non habet proprium sigillum, cum alieno signare põt. C. de test. l. si vnus. sed exprimendũ est hoc, vel fortiũ non tenet hoc in cõtib. p̄cipue magnarum rerum, & etiã principum. ǰ. de appella. significauit. & litteræ illæ deletæ fuerant de ipsa cera sigilli.

d ❡ *Duæ litteræ*. scilicet, v. & i.

stissima videretur, [a] recentior apparebat scriptura, tamquam non illo tempore facta fuisset. Tertio quia falsum sigillum vitiose videbatur appositum: eo quod à media parte sigilli apparebat quædam imago, non cum mitra in capite, sed cum pileo: nec induta pontificalibus, sed regalibus indumentis, † tenẽs in manu non baculum pastoralem, sed quasi sceptrũ regale, cuius facies non apparebat integra sed dimidia, [b] tamquam in illa medietate respiceret aliã mediam, quæ tamen tota vacua remanebat, sed quædam imago videbatur ex ea fuisse deleta: quia cera in ea parte, nec in colore nec in planicie, reliquæ parti similis apparebat: vnde non episcopi, sed imperatoris videbatur fuisse sigillum: quia † in vna medietate, Cæsaris imaginẽ exprimebat: & in altera medietate præsumebatur vel filij, vel cõiugis imaginem habuisse: nam & in ipso sigillo nullæ aliæ litteræ apparebant, nisi quæ nomen proprium cum hac adiectione, Dei gratia: designabant. Sed cum proprium nomen ipsius episcopi fuerit Luitardus, in nomine proprio quod exprimebat sigillum, deletæ [c] fuerant duæ litteræ, [d] secunda quæ erat inter l. & t. & sexta, quæ fuerat inter r. & v. ita q̄ si secunda o. & sexta fuisset, i proculdubio non Luitardus sed Lotarius, legeretur: quod ẽt inde conuinci † poterat, q̄ secundum dispositionem aliarum litterarum inter l. & t. non erat spatium, nisi quod potuisset vnã litteram continere: cum secundum integritatem huius nominis, Luitardus, inter l. & t. duæ litteræ sint diuersæ. p̄terea, inter r. & v. tam modicum erat spatium, vt in eo nec hæc littera, d, quæ maius occupat spatium, sed hæc littera, i. quæ minimum occupat videretur formata fuisse Rursus cum cera sigilli ab interiori parte vetustissima esset, cera quæ posita erat ab exteriori parte, quasi ad conseruationem sigilli, recẽs erat & mollis. † Quod cum diligenter inuestigatum fuisset, certo certius est compertum, quòd sub vetusto sigillo charta fuerat perforata, & per glutinũ nouæ ceræ, quæ posita fuerat exterius quasi ad conseruationem sigilli, vitiose fuit ipsi chartę subiunctum. Eadem falsitatis specie, per vitiosam videlicet appositionem sigilli, cętera fere priuilegia Romanorum imperatorũ pręter priuilegium Henrici, vel falsa reperta sunt vel falsata. Sed & ipsum Henrici priuilegium ad fidem instruendam † non videbatur sufficere, quia nec erat publica [e] manu confectum nec sigillum habebat authenticum, eo quòd erat ex media fere parte consumptum, nec plus de nomine proprio, nisi vltima medietas, videlicet, icus, nec de cęteris litteris nisi hæc adiectio: Dei gratia, apparebat: ita quòd ex litteris ipsis non magis [f] poterat comprobari fuisse sigillum Henrici, quàm Lodouici. †

❡ Instrumentum quoque sententiæ multis modis inueniebatur suspectum, tum quia in ipso quædam apparebant litturæ, [g] tum quia subscriptio † notarij videbatur manus alterius fuisse quàm subscriptio instrumenti: cum tamen notarius in subscriptione profiteretur, [h] se instrumentum manu propria conscripsisse. Littera quoque recentior videbatur quàm charta, & aqua videbatur encaustum † infectũ vt antiquius appareret.

❡ In omnibus autem † imperialibus priuilegijs, quæ posteriora fuerant, nulla est habita mentio [i] de illa sententia, quamuis in eorum aliquibus mentio facta fuerit Luitardi, qui dicebatur donationem fecisse. Porro si legitimum esset instrumentum sententiæ, per illam tamen sententiam nullam Mediolan. archiepiscopatui præiudicium poterat generari, cum ipsa sententia lata fuerit inter alios: [k] res inter alios acta, [l] alij non præiudicet. † Nec attestationes q̄ continebantur in instrumento sententiæ, per quas legitima donatio Luitardi videbatur esse p̄bata, poterãt eidem archiepiscopatui nocumentum [m] aliquod irrogare: cum inter alias personas, & in alio iudicio receptæ fuissent. ❡ Cæterũ memorati Henrici priuilegiũ, q̄d non solũ confirmationis, sed etiam dona-

❡ *Glo. seq. quærit, & soluit.*

e ❡ *Publica manu*. sed nonne sufficeret priuata, habens subscriptionem trium testiũ. C qui po. in pig. hab. scripturas. & 16 q. 3. placuit. § potest. versi. is aũt? Rñdent quidam q̄ non, nisi testes viuant. arg. sup. eod. c. 2.

f ❡ *Magis*. Poterat tamen alio modo p̄bari vtrum fuerit Henrici vł Ludouici, videlicet p̄ chronicam imperatorum, ex annis domini, & indictione.

g ❡ *Lituræ*. id est, cancelaturæ, siue rasuræ. alibi dicũtur interlita. C. de testa. l. si vnus.

h ❡ *Profiteretur*. id est, confitebatur p̄ se fecisse cõpletionem instrumenti. in authẽ. de tabel. §. j. colla. 5. & ǰ. de priuileg. c. cum olim.

i ❡ *Mentio*. Nota ĩ priuilegijs mẽtionẽ esse faciendam snīæ, vt hic vr: & ẽt compositiõis. ǰ. de deci. ex multiplici. sic ẽt in rescriptis facienda est mentio de priuilegijs. sup. de rescrip. cum ordinem. & vnum rescriptũ dẽt facere expressam mẽtionem de alio rescripto, ad hoc vt ipsum tollat s. de dolo & ctu. ex litteris. Item vnum priuilegium de alio. ǰ. de p̄scrip. c. veniens.

K ❡ *Inter alios*. Sed nonne q̄a sciebat causam suã agi, imò quia ipse iudex fuerat. & p̄ monasterio iudicauit sibi præiudicauit. ff. de re iudi. sæpe. ff. de pigno. fideiussor. 2. resp. ǰ. de re iu. suborta. Dic q̄ tunc actũ fuit solũ possessorio, q̄d non p̄iudicat in petitorio. Vel hoc ideo fuit, q̄a delictum p̄sonæ, &c. 16. q. 6. si episcopum.

l ❡ *Acta*. sic s. de test. veniens. 2. q. 5. interrogatum. hæc regula ponitur. ǰ. de re iudi. ca. penu. vbi de hoc.

m ❡ *Nocumentum*. Illas enim posset approbare, sed cogi nõ poterat. arg. s. de testi. cum causam. & c. cõstitutus. & c. veniens 2. cum inter alias personas receptæ fuissent. sed si in alio iudicio tantũ, & inter easdem personas receptæ fuissent, tunc tenet illas ratas hẽre si sint publicatæ. argu. C. de libe. cau. l. iubemus & sup. de proba. c. vlti. & sup. de testi. causam quæ. & idem est si coram arbitro recepti sunt, cum distinctione tamẽ illius legis. C. de testi. l. vl. & su. de testi. c. presentata. B.

❡ *Glo. seq. tria elicit argum. ...*

1 Nam. v. anni faciunt vnum lustrũ. ff. locati. itẽ quæritur. qui impleto. Io. An.

† Dictio, indumentis. deest ĩ nonnullis vetustis exemplaribus.

2 Quia anno natiuitatis Dñi tertia erat indictio. Ioan. An. in nouel.

† quod

3 De hac cõparatione ex q̄b. instrumẽtis nat, p̄ quem, & qualiter, & de ipsius effectu vide plene per Hosti. in summa huius tit. §. 14 & 5 Io. Andr.

† conuici.

† Adde q̄ detrahũt fidei sigilli, 11. duo sunt Titij. & ibi Bar. & Docto. ff. d. testa.

† In antiquis legit adstruendam.

† Lodouici.

† superscriptio.

4 Hanc glossulam non reperio in vetustis exẽplaribus.

† Aliàs, incaustum. est autem encaustũ librariorũ attramentum, de quo vide Cœlium Rhodiginum. li. 7. lectio. antiquar. cap. 31.

† etiam;

† Vide tex. in l. 3. & ibi Docto. & Barto. ff. iudi. sol.

a ¶ *Petitionis.* Arg. q̃ rn̄sum cõformandum est petitioni.ff. de inter.act. de ætate.Itẽ arg q̃ ex forma petitionis formãda est snia:q̃a ex petitione apparet qualiter & de quo sit actũ.j. de ac qualiter & quando.& j.de simo.c.licet Hely. ¹ Et est arg.q̃ libellus sit dandus,alias de prædictis cõstare nõ posset.

¶ *Glo.seq.ponit v.conco. & alleg.4.iura.*

b ¶ *Valere.* Sic ergo faciẽda est interp̃tatio vt res de qua agit magis valeat q̃ pereat.j. d verb.sign.abbate.j. de priuileg.in his.12 q. 2. si quos de seruis. & ff. de re.du.quotiẽs.& ff. de verb.obli. quotiens in stipulationib. argu. S.s.de offic.deleg cum super & ff. de iure codic.l.j.& ff.de re du.in ambiguo. & ff.de hær. insti. quotiens.

c ¶ *Nequiuissent.* & ita talia debent esse subiecta qualia pmittũt prædicata.Lau.

¶ *Gl.seq.alle.mũa con cor & tria contraria.*

d ¶ *Confirmari.* Videt q̃ idem non possit dare & confirmare. tt. de iur.om.iud.& qa. Sed ꝯ videtur 63.dist.in synodo.& 23.dist.in nomine dñi.& s. de elec. c.cũ inter canonicos.

e ¶ *Quod meum est.* sic Insti.de act.§.sic itaq;. ff.de acq pos. possideri §.ex pluribus.& Insti. de leg.§ sed si.C. de ꝯhen.emp.cum res. & l. si mater.tt.d ꝯhẽ. emp. siue rei.C.de iure dot. auia.arg vbi dr̃.q̃ cum patri iam ꝓuisum sit p legẽ, vt habeat actionem ad repetendam dotem si pactum faciat, non nascitur ex hoc actio,cum iam eã habeat à lege,ea tñ possessio plurib.ex causis hr̃.ff.de acq.pos.possideri. §.ex plurib. licet enim vnum sit genus possessionis, multæ tñ sunt eius species:vt ead.l.possideri.§.vlt.licet ergo ex plurib.causis possit fieri traditio rei.argu.ff.de solu.cum quis § de peculio.ex vna tamen dominium acquiritur. ² arg.ff.ad leg.fal.fundo. & l.si à me.& C.loca.ad probationem. præterea ex hoc videtur q̃ si aliquis plures titulos sui dominij assignet, cum hoc esse non possit,succumbat arg.j.de conces. præben. post electionem & C.de contrahen.emp.l 4.& l si ancillam.tamen licet ratione vnius tituli sit effectus dominus ratione alterius tituli competit exceptio,licet ille titulus nullus esse videatur. ³ ff.de excep.l nemo.

¶ *Glo.seq.ponit 5.concor.alleg.4.iura in contrarium,& solu.alleg.it Authen.in contrarium,& soluit.*

f ¶ *Nec accessorium.* Istud regulariter verum est ,vt si principale non tenet,nec accessorium.C de legi.non dubium.& j. de dote post diuor.res.& si necesse.& sup.de fo.compe si diligenti.& sup.de elect.qualiter.& tt.ad Mace.creditorem.arg.ꝯ j.de iureiur.debitores.& C.si aduer.ven.l.j & tt.q.mo. vsusf. amit.quid tamen.in princip.& l. præcedenti. & illa specialia sunt.Item contra C.de episco.audien. auth.liberi furiosi. vbi tenet legatum,& non tenet testamẽtum.Sed illud fit in odiũ filiorum qui negligunt patrem.

¶ *Glo.seq. breu. & solu.*

g ¶ *Locatio.* sed hoc falsum vr̃:q̃a si ego locaui tibi domũ,tu non potes mihi referre quæstionem dñij:vt ff. de pig.ac.l si pignore & melius.C loc.si qs cõductionis & commoda lata vt.Sed verũ est q̃ non refertur qõ dñij si agat illa actione quæ oritur ex pignoratitia,vel cõmodati,vel locati.sed secus si agat reali actione:quia illa non proponitur tamq̃ ꝯ cõmodatariũ vel in quilinum,sed quasi ꝯ quemlibet possessorẽ.tt.ad exhibendũ. de eo.§.j.& verba ista sunt sumpta.C.locati. l.ad probationẽ. & arg.ad hoc.C.de præscri.30.vel 40 an.male agitur.C.de dona.censualis. & conductor rem conductam locare põt. ⁴ ff. loca qui insulam.& C.eo tit.nemo.

¶ *Glo.seq.signat contrarium, & remittit.*

tionis videbatur fuisse,vnde rerũ dñiuium donatarum intelligi forte poterat monasterio acquisitum ; quamuis ex forma petitionis ᵃ quæ in ipso priuilegio declaratur, confirmatorium videretur,vt tñ intelligatur eo mõ quo magis posset valere, ᵇ distinguendũ videbat̃, vt idẽ Henricus alia donauerit,& alia confirmauerit:cũ eadẽ ltime nequiuissent ᶜ confirmari ᵈ pariter & donari : cõfirmari,tamq̃ prius habita & possessa:donari , tamq̃ tunc tradita & concessa : ac per hoc illa non poterant intelligi p priuilegiũ illud donata,sed cõfirmata:cum iuxta † legũ sanctiones,quod meũ est ᵉ, ex alia cã meũ fieri non possit, nisi desierit esse meũ:& infra. ¶ Cũ igit̃ priuilegium Henrici confirmatorium .tñ extiterit, saltẽ quoad illa,q̃ deducta sunt in iudiciũ si principale nõ tenuit, nec accessorisi, ᶠ quod ex eo vel ob id dignoscitur esse secutũ: & infra. ¶ Per instrumenta vero locationis nec est vtiq; † ꝓbata ꝓprietas,nec ad plenũ possessio: cũ ad probationẽ rei ꝓpriæ, siue ad defensionẽ non sufficiat facta locatio : ᵍ & infra. ¶ Cũ aũt super his fuisset diutius litigatũ quia legitime probata non fuerant quæ petebantur ad monasterium pertinere, ab impetitione ipsius procuratorem ʰ tuũ nomine tuo & Mediolan. ecclesiæ,sententialiter duximus absoluendum:qm̃ cũ obscura sunt iura partium, consueuit contra eũ qui petitor est ⁱ iudicari.

¶ Idem Cantuarien. archiep̃o.

¶ *Non valẽt litteræ super absolutione voti p cruce signatos ĩpetratæ tacita veritate,vel exp̃ssa falsitas.*

CAP. VII.

QVod † super his ᵏ & infra. ¶ Quæsiuisti quid agere debeas circa cruce signatos,qui dicentes se ab Apostolica sede redire,super absolutione ˡ sua,ignota ᵐ Cardinaliũ sigilla reportant:cũ eis super impedimentis ⁿ expositis non fuisset de leui credẽdum. ¶ Ad qd tibi rñdemus,q̃ si qñq; talib. lr̃as indulgemus , illis q̃ psonas & facultates eorũ plenius nouerunt,hoc modo scribimus:vt super impedimentis expositis inquisita diligentius veritatẽ statuant circa illos , quod animarũ saluti & succursui terræ sanctæ magis nouerint expedire. prouidentes attentius † ne quid in fraudem voti fallaciter confingatur. Vnde si tales per suppressionem veritatis , aut falsitatis expressionem litteras non so-

h ¶ *Procuratorem.* Hic ergo formatur snia in personam ꝓcuratoris. ꝯ s.de proba licet. De hoc not.s de elec. quærelam.

i ¶ *Qui petitor est.* quia cum obscura sunt iura partium,iudicandũ est pro reo: vt hic dicit.& s.de ꝓba.c. ex litteris. & c.in præsentia. & 3. q.9.indicas. & ff. de actio.& oblig. Arianus. ff.de pœn. recipiendũ. Insti de interdi.§.com modum.nisi in liberali cã.tt.de manumis. l. antepen.& ff.de re iu. inter pares.Item si agatur de inofficioso testamento,potius ꝓ testamento iudicatur.ff. de inof testa.si pars iudicantium.Item pro matrimonio.33.q. j. si qs acceperit.& 30 q 3 ca. si.& istos tres casus & quartum habes. j.d re iudi.c.vlt Ber.

QVod super. Cõmunis diuisio. Secũda : ibi , *Ad quod.* Abbas.

CASVS. In archiep̃atu Cantuarien. erãt qdã cruce signati : mandauit Papa Cantuarien. archiep̃o,vt eos ad voti executionẽ cõpelleret: & dũ ipse eos ꝯpellere vellet ad votũ soluendum, ipsi sup absolutione voti redeũtes ab Apostolica sede, ostẽdebãt Cardinaliũ sigilla ignota : cum sup impedimẽtis q̃ exponebãt nõ esset eis de leui credẽdũ: q̃ritur archiepiscopus quid agere debeat super his? Et respondet Papa,q̃ si aliquando litteras talibus concedit, rescribit illis qui sciunt personas & facultates eorum,hoc modo,vt diligenter inquirant veritatem super impedimentis expositis, statuẽtes super hoc , quod animarum saluti, & succursui terræ sanctæ magis nouerint expedire,& prouidentes ne in fraudem voti aliquid fiat:vnde si tales litteras impetrauerint tacita veritate,vel expressa falsitate,siue sint Cardinalium,siue ẽt Papæ,& non solum dubiæ,sed etiam certæ litteræ illæ non valent; & eis non obstantibus,debent ad voti executionem compelli. Nota q̃ illi qui votum emittunt compellendi sint ad executionem ipsius,nisi iusta de causa per sedem Apostolicam sint absoluti.Item litteræ impetratæ per veri suppressionem , vel falsi suggestionem non valent.Item not.quod sigillo ignoto credi non debet.

K ¶ *Super his.* hæc decretal.est pars illius j.de vo.q̃ sup his.

l ¶ *Absolutione.* à voto peregrinationis.

¶ *Glo.seq. tractat de sigillo ignoto, & signato, & noto.*

m ¶ *Ignota.* Cum ⁵ vero sigilla ignota sunt,tunc eis non est standum,nisi sint v aut eo amplius.97.dist c.j.& 2 si vero obfuscata sunt,sunt suspecta:vt sup c proxi.tt.qui testa.face.pos. ad testium.§.si signata.tunc enim remittunt ad consignatores,vt agnoscant sigilla sua ff.quemad test.ape.si quis ex consignatoribus.& si quis non agnoscit suum sigillum, non ideo vitiatur,sed suspectum habeatur instrumentum.tt eo. l. j.in fi. cum vero sigillum notum est,tunc creditur talibus litteris etiam in præiudicium alterius. supra de probatione.post cessionem.& cap.4 quamdiu [illegible] nõ probetur. ⁶ vt ibi.

n ¶ *Impedimentis.* cum votum nequeant adimplere.

¶ *Glo.seq.dat tria similia.*

¹ Et in cõsti. 21 cle. de verbor. signi sæpe. versi. verũ quia. Ioã An.in nouel.

† In aliquot vetustis itã:cũ iuxta sanctiones legum, qd meũ ẽ ex vna causa ex alia cã amplius meũ fieri nõ possit.

† vtcũq;. vtrinq;.

² Facit de elect. vtq; duas li.6. I.An.

³ Rõ, q̃a nullus ꝓhibet vti plurib exceptionibus ꝯtrijs. j.de reg. iur. accessoriũ li. 6. Ioã. And.

⁴ Per quã vr̃ q̃ scholaris recedens,possit in domo vel camera aliũ ponere loco sui:sed an hoc possit in aliis locis: vide in Spe d iud. § 2. versi. circa hoc q̃ritur. & not. Insti. loc. § fin. Io. And.

⁵ Cap. 2. eo. ti in 3. compil.

† Dictio. attẽtius deest in aliquot antiquis codicibus.

⁵ Vide Cassaneũ ad cõsuetudines ducatus Burgũ. in fine operis. tit. de cõclusione cõsue. versic.Sig. & seq. vbi de materia huius glossulæ.

⁶ Cõcor. l. si procuratore ff de ꝓcur.& l. ne lauda tio.ff testa.hab.

a ¶ Contra

lum Cardinalium, sed etiā nostras: nec solum dubias, sed etiā certas constiterit impetrasse, carere volumus [a] impetratis: & eis non obstantibus [b] ad voti executionem compelli.

¶ Idem Heliensi episcopo.

¶ *Si de extrauagāti dubitaṫ an decretalis sit authētica: aut est iuri cōsona, & tunc iudicatur secūdū illā: aut dissona, & tunc Papa consulit.*

CAP. VIII.

PAstoralis: † & infra. ¶ Auctoritate præsentium duximus statuendum, vt cū aliqua decretalis, de qua iudex merito dubitet, allegatur: si eadem iuri cōmuni sit cōsona, secundū eam non metuat iudicare: cum non tam ipsius, quàm iuris communis auctoritate procedere videatur. ¶ Verum si iuri communi sit dissona, [c] secundum ipsam non iudicet, sed superiorē consulat [d] super ea.

¶ Idem episcopo sancti Andreę & abbati de Broch.

¶ *Post publicatas attestationes vsque ad cōclusionē, possunt instrumēta produci, hoc primo. consuetudo loci facit instrumentum authēticum:*

a ¶ *Carere volumus.* quia veritatem dēnt lrę continere, quia votum reuocant, sicut illę quę reuocant alias litteras: vt s. de of. deleg. ex litteris & s. de dona ex litteris & s. de rescri. cęterū. & j. de re iudi. inter monasteriū. & ita seriem rei lrę ptinere dēnt. j. de cohabi. cle. & mu. super eo. Et ita patet hic q lrę gñales non absoluunt aliquem à voto, nec à snia excōicatiōis. j. de sen. excom. cum p cau sa. & arg. sup. de of. or. ex parte.

b ¶ *Non obstantibus.* Denegabit enim delegatus suam cognitionem, vbi delegās denegaret commissionem. supra de rescrip. ca super litteris.

P*Astoralis.* Duo sūt dicta fm: ibi, *Verum.* Ab. Siculus.

CASVS Aliqn allegātur decretales in iudicijs, de quib. dubitabatur an sint decretales: de quibus non cōstat per bullam: quæsitum fuit à Papa quid iuris esset? Super hoc statuit Papa, vt si aliqua decretalis allegaṫ, de qua iudex dubitet, si illa cōsonat iuri cōi, fm illā non dubitet iudicare, cum fm ius cōe potiꝰ iudicare videatur. Sed si iuri cōi sit dissona, ñ iudicet fm ipsam, sed consulat superiorē de illa. Nota distinctionē huius decret. circa decretales, de quib. dubitatur an sint decretales vel non.

¶ *Glo. seq. distinguit in rescripto an sit cōtra ius aut aliàs iniquum in dec an sit præter ius, an contra consuetudnem.*

c ¶ *Dissona.* Nota q si aliquod rescriptum sit ꝯ ius, statim est abijciendum. 25. q. 2. rescripta. non em rōne rescripti recedēdum est à iure cōi: ut s. de rescrip causam quæ. & sup. de ætate & qualitate. cam te. imo auferendum est de manibus tenētis, & dandum est princip. C. de paga. & sacrifi. eor. l. sicut sacrificia. sed si nō est ex toto contra ius, sed aliàs sit iniquum: tunc expectandum est fm mandatum. sup. de of. dele. c. si qñ. & in authen. vt nulli iudi. § si vero. coll. 9. Si aūt aliqua decr. est præter ius, non statim eijcitur: sed consulitur superior, vt hic dicit: & hoc ideo quia cum inter alias decr. allegatur, præsumitur [1] q sit decretalis arg. 20. q. j quem progenitores. Si aūt decretalis obuiat consuetudini prçualet cōsuetudo: modo consuetudo sit probabilis, & legitime sit perscripta. su. de consue. c. vlt. sup. de consti. cum omnes & sup. de eo qui mit. in pos. cum venissent. [2] nisi princeps per suum statutum intendebat tollere consuetudinem. ff. de sepul. viol. l. 3. § diuus. alias succumbit consuetudo. j. de re iudi. cum causam quæ.

d ¶ *Consulat,* & interim pendente relatione iudex supersedeat causæ arg. sup. de of. deleg. licet. & C. de rela. l. j. & 3. ς. j. nomen presbyteri.

C*Vm dilectus.* Duo sunt dicta fm: ibi, super tertio. Abbas.

CASVS Quia instrumentorū appellatione continenṫ & testes: & post publicationem testium alij testes non possunt produci: dubitatum fuit, vtrum post publicationē attestationum, instrumenta produci possint vsque ad sententiā, antequam sit conclusum in causa.

¶ *Glo. seq. ponit duplicem dubitationis causam.*

e ¶ *Post publicationem.* Dubitatio forte fuit illa: quia forte diu tacuit cum protestari vel cedere debuisset, ff. de eden. l. j. § edere & §. edenda. [3] Vel illa erat dubitatio: quia post publicationem testium non licet producere alios testes, vnde videbatur q non liceret producere instrumentum: quia nomine instrumentorum continentur & testes. su. de testib. cogen. peruenit. ff. de fide instru. l. j sed non est ita, quia in instrumentis nō timetur subornatio, sicut in testib. qa ex multis causis ēt facilius deprehendit falsitas instrumentorū q te-

[a] Cap. 8. eod. tit. in 3. compil. Et de materia vide Bartól. & Doctores in l. cum plátis. ff. de re iudicata. adde plene disputationem nostrá ad litteras Apostol. p officio Inqsitionis, q habes post Dire. Inqsito.

[1] Ho. dicit q licet in aliquo volumine decreta. scripta sit aliqua decretalis nō habebitur pro decretali, nisi cōi inter I alijs habeatur. Ioá. And.

[2] Cōcor. l. 2. & ibi Bald. C. q sit lōg. cōsuet. & gl. Bar. & Cy. nu. in l. rē nō nouā. C. de iud.

[3] Parū facit, sicūt qd sit ede §. edere & qu. re & quot sunt instrumēta quib qs cogen. vtitur. Io. Andr.

stium: vt sup. eo. inter dilectos. & sup. de proba. licet. Vin.

f ¶ *Conclusum.* i. renūciatū allegationib. & omnibus alijs probationibus. s. de cau pos. pastoralis. & sup. de procu. auditis.

SVPER TERTIO Consuetudo erat in partib Scotiæ, q aliquis p instrumenta regis pbabat intentionē suā in iure: dubitauerūt iudices isti, vtrum instrumenta illiꝰ regis admittere debeant in causis? Rñdet Papa consultus, q consuetudo illius patriæ obtinet approbata, vt fides adhibeaṫ instrumētis illiꝰ regis: & ipsi poterūt ea i causis admittere. pserti cū rex tāntæ fuerit honestatis, q ipsiꝰ instrūa maximæ habeātur auctoritatis in partib Scoticanis. Nota, q instrumenta possunt pduci vsq; quo cōclusum sit in cā, vl vsq; ad terminū ad hoc pfixum. Itē instrumentis regis creditur si ꝯsuetudo hoc obtineat. Item ex qualitate personæ approbatur vel reprobatur instrumentum.

hoc secundo.

CAP. IX.

CVm † dilectus: & infra. ¶ Ad secundam qōnem duximus respondendum, quòd vtraq; † pars pōt instrumenta ēt post publicationem [e] attestationū vsq; ad diffinitiuæ sniæ calculū exhibere, antequam sit [f] in causa conclusum. † Super tertio vero articulo respōdemus q si consuetudo illius patrię obtinet approbata, [g] vt instrumētis illius regis fides adhibeatur, vos ea secure poteritis admittere præsertim cum supradictus rex tantæ fuerit honestatis, [h] q ipsius instrumenta maximæ auctoritatis sint i partib. Scoticanis. †

¶ Idem Petro ciui Viterbien.

¶ *Falsitas instrumenti, vel qd deest instrumento probari potest p testes.*

CAP. X.

CVm † Ioannes eremita à te cētū triginta libras Sē. ex cā mutui, coram Donadeo & Ioāne iudicib. Viterbiē. petijsset, & tu ex aduerso pponeres, q cū ijdē in cētū octaginta libris tibi p pretio domus, q eidē vendide ras, teneretur, centum triginta

¶ *Glo. seq. ponit de virtute consuetudinis.*

g ¶ *Approbata.* Nota q cōsuetudo facit aliquod instrumentū authenticum, quod alias non esset: & consuetudo dat alicui iurisdōnem, qui aliàs habere non potest s. de arbi. dilecti & sup de fo. cō pe cum contingat. [3] sic & cōsuetudo facit aliquem illegitimum, qui alias est legitimus ad pmotionem. j. de cleri coniuga. cū o'I & personas lgimas ad matrimonium facit illegitimas. j. de cogna spi. sup eo.

h ¶ *Honestatis.* Not q ex qualitate personæ approbaṫ instrumentum. ff. de eden. si quis ex argentarijs. § j. & j de præsc. ad audientiam. & j. de præsump. illud.

C*Vm Ioannes.* In prima parte ponitur pcessus causæ principalis. In secunda pcessus causæ appellationis: ibi, *Cum igitur.* In tertia diffinitio ipsius causæ applōnis: ibi, *De consilio.*

CASVS Ioannes eremita coram iudicib. ciuitatis Viterbij petebat à Petro conciue ipsius 130. li. Senen. ex cā mutui Ex aduerso proposuit idem P. q idem Ioan. tenebatur eidem in 180. lib pro pretio cuiusdam domus, quam ipse Io. ei vendiderat: vnde petebat vt 130 sibi deberet cōpensare, & residuū sibi deberet persolui: petijt insuper possessionem ipsius domus sibi tradi vacuam & liberam. lite contest. super hoc & alijs articulis, cum fuisset hincinde aliquandiu disputatum, iudices auditis attestationibus & allegationibus, condemnauerunt istum P. vt eidem Ioā possessionem prædictæ domus vacuam & liberam traderet: ab hac snia dictus P. sedē Apostolicam appellauit: Papa dedit T. capellanum suum partib auditorem, coram quo ex parte ipsius P suit propositum, venditionem ipsius domus non puram, sed condōnalem fuisse: & ideo ipsum non teneri ad traditionem ipsius. Ad hoc probādum quatuor testes induxit, cum esset nouum capitulū pendens ex veteri: Qui iurati dixerunt, se interfuisse contractui inter ipsum P & Io. super eadem domo celebrato p certo ptio, hac adiecta conditione, vt idem P. domum ipsam inhabitaret in vita sua, & post eius obitū domus illa remaneret M. & R. filijs ipsius P nepotibus ipsius Io. de anno, mense, ac die quo facta fuit venditio, dixerunt se nō recordari. dictus I. vēditionem non condōnalem, sed purā fuisse dicebat: Ad hoc probandum induxit instrumentum venditionis, & tabellionem qui fecit instrumentum, & vnum de testibus scriptis in instrumento: dubitatum fuit quæ probatio valere debet, & proponebātur ex parte ipsius P. q licet testes & instrūa candē vim obtineant in causis, non tn instrumentum tanti dēt esse valoris vt pferaṫ depositionib. triū vel pluriū testiū. Ex tra cū

[1] Cap. 4. eo. tit. in 3 compi. Et de materia vide Bart. in l. duni fratres. ff. de pę. & Rotam decision. 172. in antiq. Bartol. & Paulū de Castro in l. admonēdi. ff. de iureiur. Oldradi cōsil. 105. incip. videtur dicendum.

[2] vtralibet. Scotianis.

[3] Ca. vnl co. eo tit. in 4 cōpi. Et de intellectu vide Fabrū Insti. de inutil. stipula. §. item verborum. Cōcor. l. j. & ibi Bar. C. ad Velle. & authē. de instr. cau. §. oportet.

aduerso fuit resum, q cū ipse Io. intentionē suā p instrumētum pbasset, & P. venditionem non puram, sed cōditionalē fuisse pponeret, nec g testes P. de certo tpe fuerat facta fides vñ nō apparebat q sup illa venditione deposuissent, & instrumento certum tps adijceretur, pbatio ipsius R. inefficax erat ad intētionem ɔtriam elidedam. Sed dicebat q, rñsio ista inualida erat, qm vtraq; pars interrogata, cōfessa fuit in iure q vnica venditio ipsius domus facta fuit in iure, sed p testes pbatur venditionem cōdōnalē fuisse, & sic p confessionē vtriusq; colligit, venditionem domus cōdōnalē fuisse, nō obstāte q ipsa interrogatio facta fuit postq̃ fuit i cā ɔclusum: qa iudex vsque ad plationē snīæ pōt interrogare de facto quotiēs dubitat: Istis oībus ɔsideratis, dñs Papa de ɔsilio fratrū pnunciauit vēditionē pdictā ɔdōnalē fuisse, & dictū P. nō teneri ad ipsius domus possessiōis traditionē, ipsi Io. sup hoc silētiū imponēdo, snīam pdictorū iudicū, quo ad hunc articulū infirmādo, q̃uis als iuste pnūciauerint: qa hæc exceptio non fuit pposita corā ipsis: quantū ad alios articulos ɔfirmauit eādem. Nota, q cōpensatio admittitur ī iure. Itē sup nouo articulo publicatis attestationibus testes recipiunt. Item testes pferuntur instrō. Itē exceptio pemptoria potest pponi in causa appellationis. Itē iudex ex officio suo interrogare pōt partes vbicūq; dubitat de facto vsq; ad snīam. Itē licet snīa lata ex noua allegatione cassetur, non piudicat iudicib. qui ipsam protulerunt. Itē snīa pcepti, vt pro parte tenet, & pro parte non tenet.

libras ex illis non immerito debebat compensare [a] Tandē cum super hoc & quibusdam alijs articulis inter vos fuisset aliquandiu litigatum, iudices attestationibus publicatis, te sententialiter condemnarunt, vt eidem prædictæ domus possessionem vacuam [b] † traderes, à creditoribus liberatam: & infra. ¶ Cū igitur ab hac sententia ad nostrā duxeris audientiam [c] appellandum, & nos tam tibi, quàm prædicto Ioanni T. subdiaconū & capellanum nostrum dederimus auditorem: ex parte tua fuit ppositum, supradictæ domus venditionem non puram, sed conditionalem potius extitisse, ac nullatenus te teneri ad traditionē ipsius, quatuor nihilominus testib. ad hoc probandum inductis: qd & si nouum esset capitulum, pēdeba [d] tamen ex veteri: qui iurati deposuerūt, se interfuisse cōtractui inter te & prædictū Ioānem super eadem domo celebrato, pro qua centum octoginta librarum pretium tibi fuerat cōstitutum, tali videlicet adiecta conditione, vt tu domum ipsam inhabitares libere in vita tua, & post obitum tuum M. & R. natis tuis eiusdem Ioannis nepotib. [e] remaneret: cuius conditionis intuitu domum ipsam eidē Ioanni pro minori pretio vendidisti, cum à G. morandi pro ipsa ducētas libras potuisses habere. anni vero mensis & diei quo venditio facta fuit ijdem testes se dixerunt minime recordari. [f] Dictus vero Ioannes venditionem non conditionalem, sed puram proposuit extitisse, ad hoc probandum publicum exhibens instrumētum: & infra. Tabellionem quoque qui confecerat instrumentum, & vnum ex testibus in instrumento subscriptis, ad id probandum induxit: & infra. ¶ Porro cum dubitatio fuisset exorta vtrius deberet probatio præualere: pro tua fuit parte propositum, quia & si eandē vim obtineant instrumentorum fides, & depositiones testium in litibus exercendis, non tamen quodlibet [g] instrumentum tanti debet esse momenti; vt trium vel plurium idoneorum testium depositionibus præferantur: & infra. ¶ Ad hoc autem idem Ioannes ex aduerso respondit, q cum intentionem suam per iā dictum fundauerit instrumētum, ac tu in modum exceptionis venditionem ipsam nō pure sed conditionaliter celebratam esse proponas, † nec per testes ad hoc à te inductos de certo [i] fuerit tempore facta fides: & iō non appareat quòd super illa vēditione deponant, quam constat per dictum instrumentum, determinato tempore fuisse contractam, huiusmodi probatio videbatur inefficax, ad intentionem contrariam elidendam. Verum responsionem istam esse pponebas inualidam: quoniam cum vtraque pars a nobis interrogata, fuisset in iure confessa, q vnica tantum venditio super domo contracta fuerit: & ex depositionibus testium liqueat, venditionem conditionalē fuisse: ex vtriusque confessione colligitur, eiusdem domus venditionem conditionalem extitisse, nō puram: non obstante q ipsa interrogatio facta fuerit postquā i a partibus extitit in causa conclusum. cum iudex (qui vsque ad prolationem sententiæ debet vniuersa rimari) possit interrogare de facto, quotiens dubitationis aliqd occurrit: [k] & infra.

possum prosequi in causa appellationis quā expresserim coram iudice à quo appellaui. ff. de appe. scio. §. quæsitum. ad fi. Et hoc est verum in causa ap. à snīa diffinitiua, sed secus ab interlocutoria: vt j. de ap. vt debitus. & c. cordi. lib. 6.
¶ Glo. seq. quærit, & soluit.

e ¶ Nepotibus. Sed quare iste Ioānes emebat domum illam p filijs ipsius Petri nepotibus eiusdem Ioannis, cum ipsi filij dēant illi Petro succedere. in aut. de hære. quæ ab itesta. defer. circa prin. col. 9. & Institu. de hære. quali. & dif. circa princ. & § sed sui? Forte iō facit, qa Petrus prodigus erat, & consumebat bona sua. vnde ne domus illa perueniret ad alios, voluit Io prouidere nepotibus suis.

f ¶ Recordari. Et [3] tñ valuerunt dicta eorū, q̃ aliàs ñ valuissent si de tempore ageret. s. de testi. c. ex tenore.
¶ Glo. seq. notat, quærit, & soluit, & remittit.

g ¶ Quodlibet instrumentum. Et ita patet q contra instrm̄ quantūcūq; publicum admittunt testes. vt hic: [4] qa scdm testes pductos ɔ istrumentū snīatur, ad idē inducitur. j. de pscrip. ad audientiam. & C. d proba. cū precib°. Si q̄ris quot testes piudicent instrumēto, potest dici, q 4 vel v. ad minus: qa auctoritas tabellionis vī: æquiua lere duob. testibus. s. de proba. qm̄ ɔ. & ipsum instrumētum valet duos testes: qa parē vī obtinet pbatio testium vel instrumētorum. C. de fid. instr. l. in exercendis. vt hic deciditur. & sic patet, q ad min° o quatuor meliores vel qnq; testes instrm̄ reprobet. De hoc dictum est s. d proba. tertio. sed in casu isto testes nō rep̄bant instrm̄, sed addunt instrumento qd notari° omiserat forte per obliuionem. Ber.

h ¶ Exceptionis. Vnde non videbatur p ipso snīandum. s. de or. cogn. cum dilectus. j. de excep. c. denique.

i ¶ De certo. Propter quod probatio insufficiens videbatur. s. de probatio. in præsentia arg. sup. eo. inter dilectos. & ff. de eden. l. j. §. editiones.
¶ Gl. seq. notat quòd iudex, & c. dat simile, reddit duplicem causam & demum determinat & remittit.

k ¶ Postquam. Et sic patet q iudex potest interrogare partes qñcunq; visum fuerit. ff. de inter. actio. l. vbicunq;. & 30. q. vl. c. vlti. sic ēt potest interrogare testes post publicationē si obscure dixerint, qñcunq; visum fuerit. s. de testi. cum clamor. qa veritas sæpius examinata magis splendescit in lucem 35. q. 9. graue. qa officium iudicis est latissimū. ff. de iurisd. om. iud. l. j. sed ad petitionem partis non debet testes interrogare ar. iu. de proba. in præsentia. [5] de hoc dr̄ 30. q. 5. iudicantem.
¶ Glo. seq. arg. signat contrarium, remittit & soluit.

a ¶ Compensare. Quæ cōpensatio admittēda fuit, si cā ex qua postulabat, liqda erat, aliàs non admittitur cōpēsatio. j. de deposito. c. bona fides. in fin. vbi de hoc. & C. de compen. l. vltim.

b ¶ Vacuam. Quod fieri debuit si pura fuit vēditio. ff. de act. emp. & vend. l. 2. §. j. & l. seq & argu. ff. de vsur. l. si stipulatus. [1] & sic restitutio possessionis plene ac libere facienda est. s. de testi. spol. Pisanis.

c ¶ Ad nostram audientiam. Hic ideo appellatur ad Papā, q ciuitas Viterbien. subest dño Papæ ēt quo ad tpalē iurisdc̄nē: aliàs non appellaretur ad ipsum. [2] j. de appe. c. si duobus.
¶ Glo. seq. r. [illegible] per obiectionem, & solutionem.

d ¶ Pendebat. Si em̄ capl̄m ex toto esset nouū, nō pēderet ex veteri. iudex appellationis nō cognosceret, nec testes reciperet. s. de testi. & attesta. fraternitatis & C de tē appe. per hanc & sic patet q in cā appellationis nouæ pbatiōnes possunt induci sup noua exceptione. C. sen. rescin. nō pos l. 2. nec aliā eām-

† Quādo dicat vacua possesio, vide per Angelum & legistas in l. in cōuētionalib. § si qs vacuam. ff. d verb. obli. adde glossam singularē in §. quod aūt. Inst. de vsucapio.

† Si stipulatus sum rem dari: & vacuā possessionem tradi, p actionē incerti ex stipulatiōe, veniunt fru& postea pcepti, vt verba, & vacuā, &c. aliqd addāt. l. An.

[2] Nisi iudex à quo appellat, supiorem in tpalib. nō cognoscat. j. qui fil. sint legi. per venerabilē. §. rōnibus sup. de fo. compe. licet. in authē. vt dif. i 1. §. si tñ contigerit. secūdū Host. I. A.

[1] Hāc gl. non puto Bernardē, nec inuenio in antiquis.

Infero q per confessionem rei vbi debitum est liquidum admittiē recōpensatio, cōcor. l Iulianus §. offerri ff. de act. emp.

[4] Et sic reprobatur opinio Lāfichi Cremonen. q dicebat q testes nō reprobari instrumētum, nisi esset suspectū, vel ex parte cōficietis, vel ex parte pducētis. & reddebat rōnē, qa nemo ita hominū labilis nec cōitet testes ita sunt in tēri sicut tabellio, quare pl° credit instrumēto fm eum. Ioan. And.

Vid̄ tex. in l. vbicū que. cum cōcor. ff. d inter. act. l. j. & 2. eo. tit.

[5] Vbi de hoc I 4. gl. & s. d tes. per tuas. Ioā. And.

a ¶ *Pronunciauimus.* Arg. q sup exceptione incidenti sit pronūciandū. arg. ī s. de ord. cogn. c. 1. vbi de hoc, sed ratio quare pnunciat hic sup hac, & nō ibi, pōt assignari. hic opposita fuit exceptio post sniam: vñ sup exceptione nondū fuerat directe vel indirecte pnūciatū: quare in cā appellationis debuit de ea pronunciari: qa de ea cognitū fuit: & ad hoc vt sciretur quare snia reuocetur, sed cū opponit ante sniam, sup ea pronunciatur indirecte, dum sniatur sup principali. Bernar.

¶ De consilio fratrū nrorum pnunciauimus, [a] venditionē pdictæ domus fuisse cōditionaliter celebratā, & te(ob hoc)nullatenus obligatū ad traditionem ipsius: sup hoc memorato Ioāni silentiū imponentes. Sniam vero iudicū pdictorū, q aliās iuste pnunciasse noscunt (cū hmōdi [b] exceptio corā ipsis nec probata fuerit nec obiecta) quo ad dictū capitulū infirmamus, cam quo ad alios articulos, (auctoritate † Apostolica) confirmantes.

¶ Honorius tertius.

¶ *Defectus lrē nō vitiat rescriptū.*

CAP. XI.

Ex †. parte charissimæ in Christo filiæ B. quondā Anglorū† reginæ fuit ppositū: & infra. ¶ Quia rescriptū Apostolicū. pro eo q in hac dictione spoliarūt, hæc figura, o, deerat, [c] assēritur vitiosum: Mandamus, quatenus hoc nō obstāte in negotio ipso puta ratione pcedas.

¶ Gregorius nonus Priori sancti Bartholomæi, & decano de Arcubus London. †

¶ *Licite appellat à iudice, qui parti hoc petenti non facit edi communia instrumenta.*

CAP. XII.

G† ppetuus vicarius ecclesię de Rechan. nobis exposuit, q cum Prior & cōuentus de Ledis, cū sup decimis[d] corā iudicibus auctoritate Apostolica cōuenissent, & dictus G. sup [e] similib. corā ipsis reconuenisset eosdē: q dicti iudices copiam quorundā instrumentorum cōium, [f] quę habebat pars altera, & p q intendebat intentionē suam sup principali fundare, fieri non faciebāt eidem hoc cū instantia postulanti, nostram audientiā appellauit: Ideoq; mandamus, quatenus si ē ita, reuocato in statum debitum, & cætera.

¶ Idem.

¶ *Scripturæ contrariæ ab eodem pductæ fidem non faciunt.*

CAP. XIII.

Imputari [g] † ei potest, qui cōtrarias [h] inter se scripturas in iudicio protulit, fidem sibi adinuicem derogantes: Cum

b ¶ *Hmōdi exceptio.* Per hoc patet, q exceptio peremptoria omissa ante sniam, pōt opponi post sniam in cā appellationis, C. sen. resein. nō pos. l. 2 aliās nō posset nisi p beneficiū restitutionis: vt in l. pdicta. & ī. de priuil. cū olim s. de in integ. restit. suscitata. sic etiam in cōpensatione omissa ante sententiam nihilominus actio remanet salua post sentētiā citra aliquam appellationem, [1] non obstante re iudicata in prima petitione. ff. de compen. q in diem §. [1] Argu. tñ. s. ī. de re iudi. inter monasterium. Sol. ut ibi.

¶ *Glo. seq. no. dat simile, signat contrarium, & remittit.*

Ex parte. Cōis diuisio. Secunda: ibi, *Quia.* Abb. Siculus.

CASVS Quędā regina impetrauit lrās quasdā sup restōne spoliationis cuiusdā castri: in q bus deficiebat hæc lrā, o. in hac dictione, spoliarunt: quærit vtrū pp hoc rescriptū vitiet? Et rndet Papa q non. Nota q pp modicū defectum non vitiatur rescriptum: cum ex præcedentibus & subsequentibus possit cognosci mandatoris intentio.

¶ *Glo. seq. obijcit, & soluit.*

c ¶ *O, deerat.* Ex hoc vr satis, q nō debuit valere: qa in litteris dñi Papæ nihil debet diminutū esse. arg. s. de rescrip. c. cum à Deo. & cū multa maturitate ac deliberatiōe tradunt 35. q. 9. Apostolicæ. unde non est verisimile, q aliqd vitium possit ibi remanere: sed pp tam modicum defectū non vitiatur, maxime si rescriptū in alijs apparet oīno legitimū, cū fuerit vitiū scriptoris siue nimia occupatio: qd nocere nō dēt. arg. C. de testi. l. errore. & l. ambiguitates. & l. qm indignum. & C. de le. in legatis. secus si esset ibi falsum latinum. sup. de rescriptis. c. ad audientiā. Et sic est notabile, pp defectum syllabæ, uel litteræ [2] nō vitiatur rescriptum: sicut nec testamētum vitiatur nec libertas minus debetur, licet erratum sit in sillaba. ff. de manumis. testa. l. qui habebat.

G *Perpetuus.* In prima parte ponitur appellantis narratio. In secunda causæ commissio, ibi, *Ideoque.* Abbas Sicul.

CASVS Prior & conuentus de Ledis coram iudicibus delegatis traxerunt in causa G. ppetuum vicarium ecclesiæ de Rechan. super quibusdam decimis. Dictus uicarius reconuenit eosdem super consimilibus quęstionibus, petens à iudicibus ut compellerent partem aduersam, ut faceret ei copiam quorundam instrumentorum communium, per quæ intentionē suam super principali negotio probare uolebat. & quia hoc fieri non faciebāt eidem, sedem Apostolicam appellauit. Mandat Papa, quatenus si ita ē, reuocato in statum debitū qcqd post appellationem, &c. Nota q instrumenta communia parti, pars exhibere tenetur. Item reconuentio in spiritualibus facienda est.

¶ *Glossa sequens obijcit Alleg. contra obiectionem, & remittit. & demum obijcit & soluit.*

d ¶ *Super decimis.* Sed nōne iste uicarius si cōueniebat p decimis uicariæ suæ debebat dñm in iudiciū noīare? Ita vr. qa ipse dñs nō ē. s. ut lit. nō conte. qm. § pen. & C. ubi in rem act. l. 2. & ipse dñs debuit cōuenire. ar. ī. de pscrip. auditis. & 16. q. 3. inter memoratos. ar. q teneat rndere, cū ipse hēat i° in re. ī. de ap. audiētiā. sicut vsufructuarius tenet ad refectionē domus & ad tributū. ff. de vsufru. l. vsufructu legato. § fi. & l. seq. alias. § hactenus. & C. eo. tit. cum. De hoc dictū est sup. vt lite nō cōte. qm. § pē. Sed intelligo, q iste vicari° habebat mādatū gnale vel spāle ad agendum & defēdēdū à rectore litme factū, aliās non fuisset admissus eo ipso q eēt vicarius, cum nō habebat administrationē, nec titulū sicut platus, nec pindicatur ecclesiæ per factū ipsius. Bern.

e ¶ *Super similibus.* Et etiā sup dissimilibus poterat eos reconuenire & ei tenebantur respondere. sup. de mu. pe. c. 1. vbi de hoc.

¶ *Glo. seq. circa editionē distinguit instrumenta cōmunia & propria: & in his an vtatur necne: & cum vtitur, edatur sine die & consule. fallit in casu.*

f ¶ *Communium.* Not. circa exhibitionem instrumētorū. Et primo scire dēs, q rescriptū & oīa acta cāæ, confessiones & rñsiōes, & attestationes & qcunq; acta sunt i iudicio, peti pñt exhiberi vel condictione ex lege, vel iudicis officio C. de edē. l. 2. Vel cōdictione ex illa decre. s. de prob. qm & integraliter sunt exhibenda, quia cōia sunt. C. de eden. nō est nouū. & l. ult. & ff. eo. tit. prætor. § 1. & l. si quis. § rōne. & l. argentarius. 1. respon. & hic est expressum. Sed si instrumenta propria sunt, & actor petat à reo instrumenta, per q intentionē suam probare vult, non est audiendus: quia apud seipsum dēt habere probationes suas. sup. de proba. c. 1. & C. de eden. qui accusare. & ī. ut eccle. benef. ut nostrum. Et ita nec reus actori, nec actor reo tenetur exhibere instrm ad fundandam intentionem aduersarij. [3] Si uero actor uel reus utitur aliquo instrō proprio, illud aduersario edi debet sine die & consule, ne pstetur materia fabricandi falsum: sup. eo. contingit. & c. accepimus. & ff. quemad. testa. ap. l. 1. § diē aūt & ff. de eden. l. 2 § editiōes. Nisi uellet alterutra partium arguere instrm de falso, qa tunc integrum instrm debet ei edi ut sup. c. inter dilectos. & C. de contrahen. & commit. stipu. l. optimam. Ber.

I *Mputari.* Imputat producenti scripturas cōrias in hoc, qa inuicem sibi derogant. h. d. Ponit primo dictum. Secundo ipsius rationem, ibi, *Cum in ipsius.* Abbas Siculus.

CASVS. Aliquis agebat contra aduersarium suum, puta petens ab eo aliquā pecuniam: ad suā intentionē probanda induxit duo instrumenta contraria, quærebatur cui illorū, uel an neutri standum esset? Rndet Papa q istæ scripturæ contrariæ fidem sibi adinuicem derogant. & sic non ualent, [4] & imputet sibi qui eas in iudicio protulit qa in potestate sua fuit quam voluerat non proferre, debuit. n. eas puidisse, & alterā protulisse. Nota, qui contraria allegat, non debet audiri, & imputet sibi qui causam suam male tractat.

g ¶ *Imputari.* hæc decre. sumpta est ex illa lege. C. de fide instru. l. scripturæ.

¶ *Glo. seq. primo declarat. secundo quærit & soluit.*

h ¶ *Contrarias.* hoc verū est siue directe cōriæ sint, siue indirecte. Directe, vt si induco instrm in quo promisisti mihi soluere tali die 10 & aliud exhibeā, in quo cōtinet q ego feci tibi pactū de nō petēdo. Indirecte, puta si induco instrm, in quo cōtinet q pmisisti mihi soluere decē Bonō. tali die. Itē pduco aliud, in quo cōtinet, q eadē die pmisisti mihi soluere x. Romæ. [4] istæ scripturæ licet nō cōdicāt directe: tñ indirecte siue super obliquū contrariæ sunt, & ideo una derogat alij,

† Hæc duo uerba: ob hoc: desunt in uetustiorib. codicib.

† Hæc uerba, auctoritate Apostolica, desūt in uetustioribus.

† De materia uid. Romanū cons. 148. adde Baldūm in l. imperator. ff de stat. hom. & lasonem in l. si quis mihi bona. ff. de acq. hære.

† Anglicorum.

† Lugdū.

1 Multo fortius in cā appellatiōis. & de hoc in Spe. de appel. § pen. uersic. sed nūqd in cā. & uid. qd plene dixi de ord. cogn. c. ulti. in magna gl. uer. & idem est quoq; cum uersu. se. J. Ioā. And.

2 De hoc articulo uide notata per Ho. & Doctores. ī. de crim. fal. c. pen. & c. ex litteris. sup. de rescri. adde hic Ioā. And.

† De materia uide Fulgosiū, Paulū Castren, & Doctores in l. is apud quē C. de edē do. adde Spe. tit. de fid. instru. editione. § videndū.

† Vide Antoniū de Butrio in c. in nostra sup de testi. & eū dē in c. ex tenore s. de rescri. adde Bar. & Salicetū in l. scriptura. C. de fid. instru. Baldū in l. imperator. ī. ff. de stat. hom.

3 Hodie usurarij cū de usuris agit cogipñt edere libros rōnū suarū: vt in cōcilio Vienen. de usu. ex gra ui. § cæterum. Itē hæretici. c. ut commissi. de hære. li. 6. & dixi copiose li. 3. commer. in Director. Inquisitor. Sch. 101.

4 Et utraque perso parit ex facta fuit nō altera p pcusatores. nec obst. ff. de ner. obl. l. fi. § inter. eos. Ioan. And.

 sic

ſic quandoque ſcriptura & factum ſibi adinuicem derogare videntur, vel ſaltem alterum alteri. ſup. de ele. cū inter R. Sic ergo patet, ꝙ qui ꝯtria allegat, non eſt audiendus. ͞j. de app ſollicitudinem. circa fi 33. q 7. quod autem & 8. diſt. quo iure. & hoc locū habet quando ab eadem parte producuntur, ſecus ſi à diuerſis: quia tūc ei ſtatur, quæ magis eſt ſine ſuſpicione. & quæ dignior eſt. C. de contrahen. ſtip. optimam in fin. Sed nunquid eſt idem in teſtibus ab eadem parte ꝓductis? Dico quod nō: quia in teſtibus non poſſum prouidere q̃d dicturi ſunt, & ideo ſtabitur dignioribus, ſed per inſtrumentum bene potuit prouidere quod magis expediret producere: vt hic dicit in fin. & ſibi imputet quod minus diligens fuit: nam vigilantibus, non negligentibus iura ſubueniunt. ff qui. ex cau. ma non enim & ff. de eden. l. veluti.

ipſius fuerit poteſtate, quam voluerat non proferre.

¶ Idem.

¶ *Si inſtrū debiti exprimit cā, condēnat debitor, niſi probet indebitū; ſi non exprimitur neceſſe eſt ut creditor probet id fore debitum.*

CAP. XIIII.

SI cautio, [a] † qua à te indebite [b] proponis expoſitam, indeterminate [c] loquatur, aduerſarius tuus tenet oſtēdere debitu q̃d continetur in ea. Sed ſi cauſam [d] pp quā hmōi ſcriptura ꝓceſſerit, expreſſeris in cadē confeſſioni [e] tuæ ſtat: niſi ꝓbaueris te id indebite [f] ꝓmiſiſſe.

¶ Idem l. tabellioni.

¶ *Auctoritate ordinarij poteſt notarius tabellionis mortui notas in publicam formam redigere.*

CAP. XV.

CVm † P. tabellio morte preuentus quędam nō perfecerit inſtrumenta, quæ in nota redacta fuerant ab codē: Ad petitionem eorum ad quos pertinēt, auctoritate ordinarij [g] iudicis poteris ea fideliter in publicam formā redigere: habitura ꝑ hoc perpetuam firmitatem. [h]

¶ Idem.

¶ *Inſtrū exemplatum per tabellionem auctoritate ordinarij, eandem vim habet cum originali.*

CAP. XVI.

SI † inſtrumenta propter vetuſtatem, [i] vel propter aliā iuſtam cauſam [k] exemplari petantur: Coram ordinario iudice vel delegato ab eo ſpecialiter, ꝓſententur: qui ſi ea diligenter inſpecta in nulla ſui parte vitiata repererit, per publicā perſonā [l] illa præcipiat exemplari, eandē auctoritatem per hoc cum originalibus habitura.

SI cautio. Ponit dictū qd diuidit in duo membra, & ſecundum: ibi, *Sed ſi cauſam.* Abbas Siculus.

CASVS Aliquis agebat contra aliquē aduerſarium ſuū, petens ab eo certam pecuniæ quantitatem: ad hoc probandum inducebat quoddam inſtrumentum, in quo reus ſimpliciter confitebatur ſe debere quātitatem petitam, nullam cauſam exprimendo ex qua deberetur: quæritur an ex tali cautione reus ſit condemnandus? Reſpondet ꝙ actor tenetur oſtendere debitum quod in cautione illa continetur: Si vero cauſam reus expreſſerit in ſcriptura illa, propter quam ſcriptura illa facta fuit, ſuæ confeſſioni ſtabitur, niſi probet ſe id indebite promiſiſſe. Nota ꝙ cauſa ſemper eſt exprimenda, ad hoc vt ex confeſſione ſua quis obligetur, aliàs non tenetur.

a ¶ *Si cautio* Hęc decretalis ſumpta eſt de l. illa. ff. de prob. cū de indebito. §. vlt. & dic, cautio, id eſt, ſcriptura: ſiue ſit priuata, ſiue publica. Ber.

b ¶ *Indebite.* Quia dicis ꝙ nō teneris ad id, ſuper quo cautio expoſita fuit.

c ¶ *Indeterminate.* id eſt, non exprimens ex qua cauſa debeatur.

¶ *Glo. ſeq. exemplificat: quærit & ſoluit arg. & remittit. Iterum quærit, & ſoluit.*

d ¶ *Si cauſam.* puta, quia confeſſus fuiſti mutuo recepiſſe pecuniam promiſſam: vel ex aliquo alio contractu antecedenti tunc enim ſtatur tuæ confeſſioni, quæ continetur in illa cautione: alioquin ſi cauſa non ſit inſerta, non poteris conueniri ex illa cautione. C. de non nume pecu. generaliter. cum ſatis ſit indignum, ut quod quiſque ſua voce dilucide proteſtatus ſit: in eundem caſum proprio infringere valeat teſtimonio. ͞j. de prob. per tuas & in l. prædi. generaliter. in fi. & arg. 1 q 7. ſi ſubertimam & 27 q. 1. omnes fœminæ. quod ſi non promittat, ſed confiteatur ſe debere mihi ex aliqua iuſta cā ꝓcedente idem eſt ac ſi promittat, ut teneatur ex illa confeſſione: vt in l. prædicta generaliter. in fi & ita patet ex hoc ꝙ confeſſio extra iudiciū facta, cauſa adiecta, bene ꝓiudicat ad probandum De hac materia dictū eſt ſu de confeſ. c. vlt. Itē q̃d ſi me abſente confiteatur ſe mihi debere? Talis confeſſio non nocet ad inſtar ſtipulationis: vt Inſti. de inuti. ſtipu. §. item verborum.

¶ *Glo. ſeq. not. confeſſioni ſtar, & ponit tres caſus exceptos.*

e ¶ *Confeſſioni.* Sic ergo ſtatur confeſſioni contra ſe factæ, fallit tamen quandoque, vt in pecunia confeſſata: quia tūc poteſt opponi exceptio non numeratæ pecuniæ infra bienniū. C. de non nu. pe. in contractibus in prin. & in dote. C. de do. cau. non nu. l. vlt. in Auth. ibi poſita. Item fallit vbi ſtatur ſecundæ confeſſioni, & non primæ. C. ad Velleia. authen. ſiue à me.

f ¶ *Indebite.* Et ita admittitur probatio contra talē cautionē licet cā ſubiecta fuerit, ſcilicet ꝙ talis ꝓmiſſio indebita fuit.

Cōcor. l. ſi plures & ibi Bar. ff. d acen. & l. 4. §. eiuſdē. & §. ſi ſeu epo tes. ff. de teſtib.

† De materia hui' decretalis vid Bart. in l. diuus ff. de falſis add Alex. cōſ. 18. in 4. volū. & cōſ 13. incip. ex his q̃ in themate & ꝯ ſ. 158. inci. circa primam. in 2. vol.

† Vid plene p Matthæum, d Aflictis ſup ꝯſtit. Neapo. incip. Baiulos oēs. notabili 13. & ſeq. add Baldū conſil. 62. li. 5. Alex. conſ. 136. & 151. lib. 1.

Cōcor. l. ſ. & ibi Bar. ff. de leg. 1. & in l. cū ff ius. §. 2. ff. de verb. obl.

puta quia iam ſatisfecit ei: ſicut qui dicit pecuniam indebitā ſe ſo luiſſe, illud probare tenetur. ͞j. de ſolutionibus. c. vlt. & ff. de proba c. cum de indebito. 1. reſponſo.

CVm P. Primo narratur factum, ex quo quæſtio. ſecundo ponitur deciſio: ibi, *Ad petitionem.*

CASVS. Tabellio præuentus morte quædā inſtrumenta non perfecit, q̃ redacta erāt in nota per eundē: quærebatur quid deberet fieri de hmōi inſtrumentis in notam redactis? Rñdet Papa I tabellioni, ꝙ ad petitionē illorum ad quos pertinent, auctoritate iudicis ordinarij poterit illa inſtrumenta in publicam formam redigere, per hoc ꝑpetuō valitura, ac ſi a dicto P. completa fuiſſent.

g ¶ *Auctoritate ordinarij.* Ordinarius ergo ꝓſtabit auctoritatē ſuā huic tabellioni, ad petitionē illorum quorum ſunt inſtrumenta vt ea redigat in publicam formam: ſic & ſi eſſent conſumpta propter vetuſtatem, aut aliam iuſtam cauſam. ͞j. c proxi.

h ¶ *Perpetuam firmitatem.* vt hic dicit. ſic & teſtamentum auctoritate ordinarij in publicam formam redigitur. C. de teſta. teſtamenta. & l. conſulta. & talis publicatio æquiualet teſtamento C. eo. publicati. hoc tamen ſcire debes, ꝙ tabellio dum uiuit, non poteſt alteri committere completionem inſtrumenti: ſed ipſemet debet complere inſtrumentum, prout in protocolo reperitur: nihil addendo uel diminuendo quàm in protocolo continetur: vt in Authen. de tabell. colla. 4. poſt mortem vero fiat prout dicitur hic & C. eo tit l contractus. Bern.

SI *inſtrumenta.* Primo ponitur quæſtio Secundo ſolutio: ibi, *Coram.* Abbas.

CASVS Aliqua inſtrumenta propter vetuſtatem. vel aliam iuſtam cauſam quaſi conſumpta ſunt: petuntur exemplari quæritur quid fieri debeat? Reſpondet Papa, ꝙ præſententur corā ordinario, vel coram delegato ſpecialiter ad hoc: ille poſtmodum inſpiciat diligenter illa inſtrumenta, & ſi in nulla parte ſui vitiata ſint, præcipiat illa exemplari per publicam perſonam: & habebunt eandem auctoritatem cum originalibus. Nota iſta duo capitula quia frequenter locum habent.

i ¶ *Vetuſtatem.* Propter vetuſtatem inſtrumenta & priuilegia renouanda ſunt ut hic, & ͞j de confir. vti. vel inuti. cum dilecta aliàs ſi vetuſtate conſumerentur, nulla fides eis adhiberetur ſup. eod. inter dilectos. ſic & teſtes, ne probatio pereat, in publicam formam rediguntur ſup. de teſti ſignificauit & ſupra vt lite non conteſtata quoniam 1. reſpon. & §. ſunt & alij & ff. ad legē Aquil. in lege. C. de vſur pupil l. vlti. arg Bernardus.

k ¶ *Iuſtam cauſam.* puta, quia littera incipit deleri ex vitio chartæ vel encauſti, quamuis inſtrumentum de nouo ſit factum, uel alio modo, quod poſſit contingere de facto, ita tamen faciēda eſt hęc renouatio, ſi adhuc ſint ita integra quod non ſit dubitatio de ipſorum tenore: vt hic dicit. vel ſi eſſent pro parte iam conſumpta, vt ex inſpectione non poſſit deprehendi de fide ipſorum, non ſunt renouanda niſi prius per teſtes probaretur de integritate inſtrumentorum. inf de priui. cum olim & hæc innouatio debet fieri auctoritate ordinarij: vt hic dicitur ſic ſup. eo. c. prox Bern.

¶ *Glo. ſeq. quærit & ſoluit.*

l ¶ *Publicam perſonam.* Sic ͞j. c. prox & c. cum dilectus. Quid ſi publica perſona non poſſit haberi? Satis credo ꝙ per aliquā perſonam honeſtam auctoritate iudicis reſcribi poſſunt arg. ſup. de proba. quoniam contra ita tamen quod ſigillū authenticum apponatur, quod imponat fidem inſtrumento ſup. eo. c. 1 & c cū dilectus aliàs poſſet deperire ius illius; quod eſſe non debet, immo curare debet iudex vt ſalua ſit rerum probatio. ff. de teſti. curent Ber.

† De materia hui' decretalis & gloſſarū ei' uid Iaſonē in l. 1. C. de in emph. Paulū de Caſtro ꝯſ. 91. incip. ſuper eo. Oldra. ꝯſ. 323. incl. circa primū. Alex. conſ. 4. incipi. ſ fere tur in 2. volum.

DE PRAESVMPTIONIBVS.

¶ *Quia præsumptiones quandoq; plene probant, quandoq; semiplenā probationē faciunt, quandoq; aliàs præsumptiones coadiuuant, vt patet infra in processu tituli: Ideo post tractatum de probationib. de testib. & de fide instrumentorū, annectit hanc rubricā, in qua tractatur de quadā specie probationis. Et vide ad materiam quod dixit Panor. in c. tertio loco, supra de proba. & no. in c. ferrū. 50 dist. Abb. Quid aut debet præsumi p clerico amplexetur mulierem. 11. q. 3 absit.*

TITVLVS XXIII.

De præsumptionibus.

¶ Salomon in parabolis.

¶ *Sicut manifeste nocens est pænæ obnoxius: ita & occultus, licet postea dicas se ioco fecisse.*

CAP. I.

SIcut noxius est qui mittit lāceas & sagittas in mortem,[a] ita vir qui fraudulenter nocet amico suo, & cū fuerit deprehēsus,[b] dicit, ludens[c] feci.

¶ Idem. †

¶ *Ex violenta præsumptione fertur diffinitiua, & est casus notabilis.*

CAP. II.

AFferte mihi gladium: Cumque attulissent, ait;[d] diuidite infantem viuum, & date dimidiam partem vni, & dimidiā partem alteri. Dixit autem mulier cuius filius erat viuus ad regem (commota[e] sunt quippe viscera eius super filio suo) obsecro domine, date illi infantem viuū, & non occidatur: econtrario alia[f] dicebat: nec mihi, nec tibi sit, sed diuidatur. Respōdit rex, & ait: Date[g] huic infantem viuum, & non occidatur, hæc est enim mater eius.[h]

¶ Hieronymus super parabolis. †

¶ *Conuersatio in adolescentia facit præsumptionem in senectute.*

CAP. III.

EX studijs suis intelligitur[i] puer. ¶ Quemcunq; enim virtutib. studere cum modestia continentiæ, auditioni sapientū, obseruantiæ mandatorum Dei, maxime simplicitati & humilitati videris, huius munda & recta opera intellige.[k]

¶ Bonifacius Papa epis Galliæ.

¶ *Trasumitur contra illum qui dilationibus subterfugit iudicium.*

CAP. IIII.

NVllus † dubitat, quód ita iudicium nocens subterfugit,[l] quemadmodum ut ab-

Sicut noxius. Ludus noxius inducit præsumptionē fraudis Vel sic: In dubio in delictis præsumitur dolus & aduerte quia verba tex non sunt Papæ, sed Salomonis in parabolis, ut patet in præscriptione: & hūc originaliter in parabolis in c 24 & pone casum lralem referendo consultationem ad Papam auctorē huius cōpilationis. & dicas sic: Quidā accessit ad Gregoriū ix. quærens ab eo, Pater sancte, quidā intrauit domum cuiusdam qui reputabat amicus suus, & clandestine quædam iocalia subtraxit, & reclusit sub mantello suo: cū aūt dūs domus hoc detexisset, ille ad excusationem suam dixit q iocose fecisset. vellem scire an ex confessione sua ille sit absoluendus? dūs Papa rñdet, q huius solutio quæstionis ex dictis Salomonis in parabolis colligitur euidenter: qui inter cætera dicit, q sicut noxius, i. nocens est is qui manifeste nititur nocere, licet forte nō fuerit secutus effectus: ita is qui nocet occulte, licet in deprehensionis actu dicat q iocose fecit, quasi dicat, q tibi non est credendum, ex quo actus est in se nociuus. Abb.

a ¶ *In mortem.* Idest, ut mortem inferat, licet res non habuerit effectum ex quo processit ad actum. 51. dist. si quis post acceptum & de pœn distin. 1 si quis cum telo.

b ¶ *Deprehensus.* In opere nociuo.

c ¶ *Ludens.* Licet hoc asserat, non excusatur, quia noxius īte-dus est culpa ff. ad legem Aquil nam ludus. cum dabat operā illicitæ rei 50. distin clerico. & c si quis voluntate. nam omne maleficium praue præsumitur actum. C. ad leg. Cor. de sica. l. 1. C. de iniur. si non conuictus.

ADDI. Et omne beneficium recte præsumitur actum.

A*fferte mihi.* Diuidi: nā prima pars ponit factū, ex quo secunda diffinit: ibi, *Respondit.* Et aduerte q hæc dispositio siue decisio non fuit originaliter Papæ, sed Salomonis, & hīc hæc verba tertio Regū in c 3 vñ hic in suprascriptione dr idē, & hēt respectū ad c proxi. & pone casum lralem ut ibi dictū est Vel specialius sic. Quidā q posuit corā Romano pontifice an iudex valeat sn̄tam diffinitiuā q ferre ex sola p̄sumptione vrgentissima: Rñdet Papa q sic, & ad q bando inducit auctoritate & exēplū Salomonis, qui ex sola p̄sumptione, iudicauit inter illas mulieres meretrices contendentes de filio & vide latius hanc historiam in Biblia in loco præallegato. Abbas.

CASVS. Cum duæ mulieres essent simul in quadam domo, & vtraq; haberet filium paruulum infantem, contigit q alter infans mortuus est: illa cuius filius erat mortuus, accepit filium alterius viuum, & filium suum mortuum latenter posuit ad latus illius, cuius filius erat viuus: postmodum illæ duæ mulieres cœperunt contendere inter se: illa cuius filius erat viuus petebat filium suum ab alia: illa rñdebat: filius tuus mortuus est, meus aūt viuit: illa rñdebat ecōtra: Accesserunt ad regem Salomonē, & cœperunt contendere corā rege: cū illa cuius filius erat viuus, nō posset probare q filius suus esset, voluit rex p p̄sumptionē inuenire cuius filius esset: dixit rex: Afferte mihi gladiū: allato gladio ait: Diuidite infantē viuū, & date dimidiā partē vni, & dimidiā alteri. Illa cuius filius erat viuus, dixit regi: dñe, date illi infantē viuū, & non occidat: ecōtra altera dicebat: nec mihi nec tibi sit, sed diuidat: Tūc ait rex, Date huic. s. q nolebat illū infantē diuidi, viuū: hæc est. n. mater eius: & ita rex ad hanc præsumptionem rectam tulit sniam.

d ¶ *Ait.* s. rex Salomon, sed non diffiniēdo, sed potius tentando, cā inquirendi veritatem, cuius filius esset nam non ōis vox iudicis auctoritatē cōtinet rei iudicatæ. C. d sen. & interlo. om. iu. ex stipulatione & 3. q. 4. hoc quippe. in prin.

e ¶ *Commota.* Interpositio est.

f ¶ *Nec mihi* Hæc nō fuit audienda, q nocere tm̄ voluit, & nō pdesse, vñ malitijs eius non est indulgendum ff. de rei ven. in fundo. & sup. de rescrip sedes Apostolica. & inf. de priuileg. ex parte tua 2. & inf. qui ma. accu. pos. significante.

g ¶ *Date huic.* Hæc. n. fuit snia diffinitiua lata per solam præsumptionem sic 32 q. 1. dicit dominus hæc locū habent cum violenta est præsumptio.

¶ G *fecit quarit, & soluit. iterum quarit, arg. pro & contra, & soluit.*

h ¶ *Hæc est enim mater eius.* Idest præsumit ex dilectione vnius, & odio alterius. ar 23. q. 4. ea vindicta. circa prin. Sed si vtraq; dixisset filium nolle interfici: tunc illi quæ erat in possessiōe adiudicaretur, nisi alia probatio interuenisset. Sed pone q vtraq; moriatur lite pendente, cui succedit iste? Vr q vtriq. arg. ff. de re. du. qui duos ff. de inof. testa. l Papin § sed nec impuberis. arg. contra q neutri succedat. ff. de re. du. l. si fuerit. quoniam ponit impossibile quod est contra naturam, sse habere duas matres, unde non est audiendus. ff. de inter actio. confessionibus. §. 1. ff. quæ sen. sine appe. rescin l. vlt Item altera erat in possessione, ergo alteri incumbit probatio. ff. de pbat. ei qui dicit. pro hac parte standum est.

ADDI. Si uero de confessione neutrius constaret, dic ut no. sup de testibus in notta.

E*X studijs.* Primo ponuntur uerba Salomonis in parabolis c 20. Secundo ponuntur uerba Hieronymi illa exponentis: ibi, *Quemcunque.* Et pone casum ut in cap. præcedentibus, referendo consultationem ad Papam.

CASVS. Puer aliquando præsumitur q bonus debeat esse ex actib. suis, qñ videmus aliquem puerum bona opera facere, puta libenter audit sapientes, studet virtutibus, audit mendata Dei. per ista signa exteriora p̄sumitur q bonus futurus sit.

i ¶ *Intelligitur.* i. præsumitur & est ar. per exteriora præsumi de interiorib 32. q. 5. qui viderit. & 55. distin. si quis diaconus

ADDI. Versus: *Intima per mores cognoscimus exteriores.*

k ¶ *Intellige.* Idest præsume nam pro certo non possumus scire, q post illa tria quæ Salomon asserit difficilia, s. u. am colubri super petram, viam aquilæ super cælum, viam nauis super aquas, quartum quasi reputat impossibilē, viā viri in adolescentia sua tanquam inuestigari non possit: tamen ex his argumentis bonam colligimus opinionem, quousque appareat in contrarium. infra eodem. c. vlt. Bernar.

N*Vllus.* Abbas antiquus dicit casum ponendum per decre. veritatis. de do & contu. Abbas Siculus.

CASVS. Reus qui est in aliquo delicto de quo conuenitur semper fugit, & nunquam vellet venire ad iudicium, & hoc ipso præsumitur contra ipsum. & ille qui est innocens libenter quærit ut absoluatur, nec aufugit, & ex hoc præsumitur quod sit innocens.

l ¶ *Subterfugit.* Qui enim iudicium refugit, apparet eum de iustitia diffisum. 11. q. 1. Christianus. & 3. q. 9. decreuimus. & 74. distin. honoratus. Bernar.

a ¶ *Constetur.*

† Ca. 36. Et c. 1. eo. titul. in 1. compilat. Et de materia vide Ale. & Ias. in l. 1. §. hæc verba. ff. qd cuiusque vniuer. & plene per Felynū in tractatu, qñ conatus puniatur.

† Scilicet Salomon I iudicio duarum mulierū li. 3. Reg. c. 3. & c. 2. eod. tit. in 1. compil. Et de materia vide Matelila. sing. 118. incip. no. q præsumptio violenta.

† Quia talis res nō recipiebat diuisionē. C. com. vtri. iud. possessionū. sm Vinc. Ioā. And. in nouel.

† Illa.

† Cap. 20. & c. 4. eo. tit. in 1. cōpilatione. Hīc spectat l. is q. §. diuus. ff. de tu. & cura. dat. ab his & § ceteros in gl. defierunt Instit. de re. diui.

† Cap. 5. eod. tit. in 1. compil. Burchardus lib. 1. decr. cap. 161. & suo par. 5. c 271. vi de Bal. in c. in præsentia supra de pbatio.

† Et C. de inof. tes. si mater. ff. qd me. cau. isti q dem. vnde & pietas paterna pro filijs capit consilium. ff. d adul. nec in ea lege. ad fi. quia nullus est affectus q vincat paternū. C. de curat fur. l. vlt. post prin. Ioā. And. Glo. est similis & ferme de verbo ad verbū. In sti. de iustit. & iu. §. his itaque. l vers. aucu.

conuincendam malitiam. j. de pœ. dist. 1 prædixerat. ff. de verbo. oblig. si insulam. & l. insulam. s. de dolo. & contu. ca. put. & c. olim. & c. veritatis.

¶ *Glo. seq. ponit triplicem præsumptionem ex præsenti, & triplicem ex præterito.*

a ¶ *Ex priui datis, & neglectis.* Qñq; ex psenti psumit circa psens. 6. q. j. qui crimen. qñq; ex præsenti psumitur circa pteritum. 14. q. 2. cum per bellicam. qñque ex psenti circa futurum 50. di. si qs diaconus. versi cum vero, & c. qñq; ex pterito circa præteritum. 28. dis. quia sunt culpæ. qñq; ex præterito circa præsens, quotiés de fama quæritur alicuius. 77. dist. quicunq; & c. monachus nouitius. qñq; ex pterito circa futurū: vt hic, & 23. q. 5 si apud. & s. eo. mandata.

ADDITIO. Vade versus.

Rumor de veteri faciet ventura timeri.
Cras poterunt fieri turpia sicut heri.

Q*uia verisimile.* diuiditur Nā primo ponit causam finalē. Secundo pmissionem. Tertio pulsionis cām impulsiuā. Secunda: ibi Prouideas Tertia: ibi, Quoniam. Abbas.

CASVS. R capellanus dicebat q H. concesserat ei psonatum ecclesiæ suæ, & ab eo vicariam ipsius ecclesiæ idem H. receperat, & iam hoc dicebat se pbaturum & ita R. molestabat eūdē H. significatum fuit hoc dño Papæ. sup hoc scribit Papa decano Cassinen. dicens q non est verisimile, q H. personatū ecclesiæ cesserit dicto R & vicariam ipsius ecclesiæ receperit ab eodem. Vnde mandat decano, ne super hoc probationē recipiat, nisi cōmunis fama loci hoc habeat, vel nisi tales personæ appareant de quibus non sit verisimile q debeant deierare: q a sæpe cōtingit q testes corrupti inducant ad falsum testimoniū pferēdū. Nota q s verisimilē præsumptionem inducunt testes.

b ¶ *Concesserit.* Qm de nemine præsumendū est q bona sua iactet. 3 s. de renun super eo. & sup. de resti. spol. solicite. & ff. de proba. cum de indebito.

c ¶ *Communis famæ.* Quæ coadiuuat ad fidem faciendā. 4. q. 3. ca. si testes. §. item sæpe. & ff. de testib. testium. §. eisdē quoque & C. ne de stat. defunct. si mater. & j. c. pxi Bernar.

neglectis [a] apparet q has negligent.

Alexā. tertius decano Cassiē. †

¶ *Efficacior probatio requiritur ab eo, qui probare vult illud, quod non est verisimile.*

CAP. X.

QVia † verisimile non est, q H. presbyter † personatum ecclesiæ R. capellano cōcesserit, [b] & ab eo eiusdem ecclesiæ acceperit vicariam Prouideas ne super hoc probationem † recipias, nisi communis loci fama [c] id habeat, vel tales personæ appareant, de quibus verisimile non sit, q debeāt deierare. Quoniam sæpe contingit, q testes corrupti facile inducantur ad falsam testimonium proferendum.

Idem Genuen. archiepiscopo.

¶ *Per cohabitationem diutinā et famam de matrimonio, & contractib. matrimonialibus, ac alia adminicula probatur matrimoniū. Panormi.*

CAP. XI.

ILlud quoque nobis innotuit, q cum quædā libera mulier per decem annos & ultra cuidam seruo scienter [d] cohabitauerit, & ab eo fuerit carnaliter cognita, nunc ipsum asserit suū non esse maritū. Verum vir eam vendicans [e] in vxorē, ostendit publicū instrm̄, in quo sese cōiuges nomināt, [f] & p qd ipsū ei donationē [g] pp nuptias fecisse apparet. Mulier vero instrm̄ illud asserens vitiosum, vt seruo dñs fraudaret, [h] plures testes pduxit, qd ille ab amicis eius sæpe rogatus, ut eam desponsaret, nec desponsasse, nec desponsaturū i se ipsam firmiter asserebat. vir autem non nisi prædicto instrō, & quibusdam testibus qui viderāt eam annulos [k] deferentem, ipsam probauit vxorem: sed mulier de more illarum quæ panes vendunt, se annulos detulisse dicebat. ¶ Verum quia in huiusmodi dubietate, fama viciniç magis debet attendi, [i] si fama loci [l] habet, quòd vir ipsam lecto † & in mensa sicut vxorē [m] tenuerit (cum matrimonium [n] sit maris & fœminæ coniunctio indiuiduam vitæ consuetudinē retinens) cogenda est mulier, vt eidē viro affectu seruiat cōiugali: psertim [o] si pscriptū instrm̄ ab eo conditum fuerit, qui officiū [p] suū fideliter adimpleuit.

I*llud.* Per nominationem, cohabitationem & famam probatur coniugium, maxime si appareant instrumenta dotalia. ita summat Ioā. And. q summatio iudicio Panormitani omnino non colligitur ex isto tex. tum q a in isto textu nulla fit mentio de cohabitatione nec noīatione vltra instrumēta dotalia, tum quia per dictionem, maxime, sentit Ioā. Andr. q etiam abiq; instrumento dotali fuisset hic per alia posita in textu probatum matrimoniū. Cōis diuisio. Secūda: ibi, *Verum.* Ab.

CASVS. Quędam libera mulier per x. annos & vltra sciēter cohabitauit cuidam seruo tanquam legitimo viro, & ab eo fuit carnaliter cognita: posthmodum dicebat illum suum non esse maritum: sed vir dicebat suam esse vxorem, ostendens publicum instrumentum, in quo se coniuges noīabant, p qd alias et sibi donationem pp nuptias faciebat eidem. mulier asserebat instrumentum illud factum esse in fraudem, vt dñs suo fraudaretur. Insuper pduxit testes, q ille rogatus erat pluries ab amicis mulieris q eam desponsaret, sed ipse dicebat q eam non deponsaret. Vir pdictum instrumentū pducebat, & quosdam testes q viderant eā annulos deferentē. Ad hoc rńdebat mulier, q hoc faciebat fm cōsuetudinē illarū q panes vēdūt: Iudex sup hoc cōsuluit Papā, & ipse rńdet, q i hmōi dubietate fama viciniæ dēt attendi, & si fama loci hēt, q vir ipsā in lecto & in mēsa sicut vxorē tenuerit: cogēda est mulier vt eidē viro effectu adhæreat cōiugali: pcipue si pdictum instrm̄ à tali sit factū, qui officiū suū fideliter adimpleuit. Not. q circa matrimoniū recurrendū est ad famam loci, & sic p exteriora pbat matrimoniū, saltem psumptū, cōtra quod non est probatio admittenda. Item psumitur pro instro facto ratione officij.

d ¶ *Scienter.* Ex quo sciēter cohabitauit, ei nō pōt opponere notā seruitutis. j. de coiug. seruo. proposuit. sed si hoc ignorasset, tūc sufficit bñ: vt in eadē decre. & 29. q. 2. per totū.

e ¶ *Vendicans.* i. eam petens in suā vxorem.

f ¶ *Nominant.* Ista nominatio psumptionē inducit. 32. q. 4. dicat aliqs. ff. de pba. l. vlt. nō tñ sufficientem pbationem inducit. C. de proba. nam epistolis. & C. de libera. cau. l pen. præter quam in casu. C. de lati. liberta. tollen. l. vnicā. §. simili quoque.

g ¶ *Donationem.* Dos .n. constitui non pōt nisi liberis psonis. C. C. de lati liber. tollen. l. vnica. §. sed & si quis hoium. sic eadē rōne donatio non pōt constitui nisi in liberam mulierem, & a libero viro, vnde psumptionē inducebat tale instrm̄ ff. de iur. dot. si mulier. §. eius nomine. sed non plene hoc probat: quia non fuit factum instrumentum super matrimonio C. de nupt. neque sine nuptijs: & ita non probat hoc esse quod ab hoc contingit abesse. sup. de transla. inter corporalia. & C. vnde cognati. non hoc.

¶ *Glo. seq. quattuor casus quibus dominus fraudatur, ponit, &c.*

h ¶ *Fraudaretur.* Not. casus in quibus dominus fraudatus à seruo. inf. de coniugio seruo. licet. & inf. de natis ex libero vētre. c. vnico. Item alius casus est. C. de lati. lib. tol. l. vnica. §. sed etsi quis homini. Tertius est in auth. de nup. §. si vero ab initio. colla. 4. alius casus est in auth constitutio. quæ dignitas liberat filium a pa. pote. in prin. colla 6.

i ¶ *Desponsaturum.* Hæc assertio præsumptionē tantum faciebat: quia potuit postea mutare voluntatem.

K ¶ *Annulos.* Not. q si annulus datus etiam mulieri in ecclesia uel in domo præsumptio est pro matrimonio. 30. q. 5. fœminæ, si coram parentibus, præsumuntur sponsalia. 30. q. 5. nostrates hoc faciebat ad præsumptionem.

l ¶ *Fama loci.* No. q in talib fama plurimum considerat. arg. 2. q. 5 presbyter si a plebe. ff. de te. l. 3. §. eiusdē. & 4. q. 3 c. si testes. §. itē in criminali. ver. item sæpe & 35. q. 6. si duo. C. ne de sta. def. si mater. & j. de eo qui co. consan. vxo. super eo. Itē est hic ar. q fama sufficit ad pbationē, si aliæ psumptiones coadiuuēt, ita q cū fama faciūt pbationē: & ita q non prosunt singula, multa iuuant j. c. proxi. & c. 3. & sup. de testib. præterea.

¶ *Glo. seq. obijcit, & soluit.*

m ¶ *Vxorem.* Sed quare requirit alia pbatio, cū cohabitatio sufficiat ad matrimonium. ff. de ritu nup. in liberæ Rńdeo; illa est præsumptio legis, sed canon non præsumit esse matrimoniū, nisi probetur propter periculum animæ. 30. q. 5. c. 1.

n ¶ *Matrimonium.* Hæc diffinitio ponitur. 27. q. 2. §. 1. & Instit. de pa. potesta. in prin.

o ¶ *Præsertim.* I. est, maxime: quia idem esset sine vllo instrumento, si sola fama cum alijs probatur.

p ¶ *Officium suum fideliter.* Qd semper psumitur. j. de psum. ad audientiā. nisi contra psumatur, vel probetur, nā tunc de crimine falsi vtriq; incumbit probatio. C. de falsis. ubi Bern.

Litteras.

Sextré.

Cap. 11. eo. ti. in j. compil. & post cōci. Later. sub Ale. 3. par. 8. c. 14. Vide Ancharanū cons. 119. inci. in ca sa pmisso & Petrū d Perus. in tract. per mutationis.

† Dictio, presbyter deest i vetustis libris.

‡ probationes.

‡ Ianuēsi Ca. 14. tit. de spō sal. in j. cō pil. & post conci La. sub Alex. 3. par. 50. c. 42. Iam de materia vide Abbatē in c. nō est. d spōsal. & Cynū in l. inuita C. d nup. & de itellectu Lodouicum Romanū sing. 452. incip. nun qd per instrumētū.

‡ Vt renū ciatio plā curæ p vicaria & arguit per hoc Host. ad id qd post eum dixi de p- bē pteres adde alia exēpla, p Bart. in l. cū q d. ff. si cer. pet. vide Romanum consil. 190.

* Vide l. filiū. ff. de his q sunt sui uel alieni iur. & l. de ætate. ubi Bart. ff. ad Sillanian.

* Not. signa tractandi aliquam sicut vxorē. & vide Bald. in c. ego N. de iureiur. & in cap. ex trāsmissa. de restit. spol.

* Gl. loq vr qñ nō exprimuntur tunc uerba sapiētia cōsensum. d quo dic ut no. j. d coniu. ser. cap. ult. in vlt. gl. Io. An in no.

Litteris. Cõis diuisio. Secunda: ibi, *Consultationi*. Abb. Sicul. CASVS. Quidã P. noĩe ɔxit matrimoniũ cũ A. muliere, petens postmodũ separari ab ea quo ad mutuã seruitutẽ, pro eo ꝙ post ꝗ mulier cũ pdicto viro ɔxerat matrimoniũ, cõsanguineus ipsius viri, eã cognouit: Ad hoc probandũ testes inducti fuerũt, qui dicebãt ꝙ viderant cõsanguineũ illius viri solum cum sola, nudum cũ nuda, ea intẽtione (vt crede bãt) vt eam cognoscerent carnaliter, & hoc vi derũt in multis locis, & horis electis: quære batur an ꝑ has psum ptiones deberent separari. Rñdet Papa, ꝙ ꝑ hmõi violentam suspi cionẽ fornicationis, possunt quo ad seruitute m mutuam separari, ita tñ vt vir, illa mortua, cum alia con trahat si voluerit: mulier vero sine spe cõiu gij ꝑmanebit. Nota ꝙ violẽta p̄sumptio sufficit ad dẽnationẽ.

a ¶ *Separari*. Quãtũ ad thorum, & mutuã cohabitationem.

b ¶ *Accusatores*. Idest, accusator. sic 2. q. 1. in primis non n. plures accusatores ad mittuntur: quia posset contingere ꝙ vnus pbaret, alter nõ: ergo cum sint plures, iudex eligat magis dignũ. ff. de accu. si plures. tñ ꝗ semel apparuit inter accusatores, ampli⁹ testificari non pot. inf. de accusa. cum P.

c ¶ *Vt credebant*. Nõ dicit vt sciebant, cum opus illud non plene pateat visui. sufficit er go ferre testimonium de eo, qđ inducit violentã p̄sumptionẽ, quæ sufficit in hoc casu: vt hic patet & 32. q. 1. dixit dominus.

d ¶ *Latebris*. Quæ suspectis personis interdñr. 35. q. 6. ab isto die. Adeo vt si post trinam admonitionẽ inueniant confabulari, excõicentur ꝗ. de cohabi. cle. & mulie. si quisquam. & in authen. ut lice matr. & auiæ. § his quoque. colla. 8.

e ¶ *Diuortij*. Quo ad mutuam seruitutem.

f ¶ *Spe coniugij*. Propter incestum, quẽ cõmisit. 27. q. 2. si quis sponsam. nisi timeretur de sua incontinentia: tunc enim daretur sibi licentia contrahendi 33. q. 2. in adolescentia Bern.

¶ Idem.

¶ *Per violentam præsumptionem probatur carnis copula.*

CAP. XII.

Litteris † tuæ fraternitatis receptis nobis innotuit, ꝙ cũ P. ab A. muliere, quam in vxorẽ acceperat, peteret separari, [a] accusatores [b] matrimonij pduxerunt testes firmiter asserentes, ꝙ postquam mulier cũ prædicto viro contraxerat matrimonium, cõsanguineum viri eiusdem solum cum sola, nudũ cum nuda, in eodem lecto iacentem, ea (vt credebant) [c] intentione, vt ꝗ eã cognosceret carnaliter, viderũt multis secretis locis, & latebris [d] ad hoc commodis, & horis electis: & infra. ¶ Consultationi tuæ taliter respondemus, ꝙ ex hmõi violenta & certa suspicione fornicationis, potest sententia diuortij [e] promulgari: ita quidem vt vir licentiam habeat mortua illa ducendi aliã, muliere sine spe [f] coniugij remanente.

¶ Clemens tertius.

¶ *Idem dicit vt præced. capitul.*

CAP. XIII.

Tertio † loco quęstionis huiusmodi nodum tua fraternitas petijt explicari, an iuuenis sponsam, in quam per verba de præsenti consensit, debeat vxorem habere, ad quorũ matrimonium impediendum, [g] neptis ipsius sponsæ prosiliens, se † a iuuene carnaliter præcognitã [h] pponebat, à qua pducti testes dixerũt, se pro certo credere, ꝙ illa dicti iuuenis extiterat cõcubina: adijcientes, ꝙ eos insimul viderant per plana & nemora, vias & inuia, pluries conuagantes, & testimoniũ viciniæ se super hoc recepisse dicebant. Ad maiorẽ aũt certitudinẽ [i] (quia minus sufficienter credidisti esse probatũ quod eadem mulier asserebat) tã ipsa q̃ iuuenis iuramentis adstricti, seorsum confessi sunt, ꝙ se inuicem carnaliter p̄cognouerant: licet iuuenis nollet [k] ab ea quã desponsauerat, separari: [l] Nos aũt quæ dicta sunt [l] intelligentes, pſertim cum hoc non dicatur occultum, sed quasi prædicetur a plurib manifestum, cõsultius esse credimus: ut matrimonialiter non coniungantur, † sed solutis sponsalibus [m] separentur.

¶ Innocen. tertius Niuern. episcopo, & archidiacono Bituricẽ.

¶ *Propter præsumptionem etiam vehementem non debet quis de graui crimine condemnari.*

CAP. XIIII.

Litteras † vestras accepimus continentes, ꝙ cum eã, quæ consan. vxo. suæ, discretionem & quasi per totum.

† Cap. 2. e. od. tit. in 2. compil. Et de intellectu vide de olno Mathesila nũ singul. 115 incip. not quod p̄sumptio violenta. Marſ. singul. 116. incip. præsumptio iuris & Alc. conti. 15. incip. viso processu.

† In codice Barbatiæ ita: ut eã cognosceret carnaliter viderunt, & multis secretis locis, &c.

2 Hæc glossula si e Bernardi, nec hr in vetustis codicibus.

† Cap. 3. ti. de spõsal. in 2. compilat.

2 Quæ hic colligitur ex solitudine, nuditate, loco, & sexuũ diuersitate ſm Host. & de hoc sup de testi. ꝑterea. multa, ex quib. insurgit p̄sum. vide in Spe. eo. tit. §. 1. lo. And.

Tertio loco. Primo ponitur consultatio. Secundo responsio; ibi, *Nos autem*. Abbas Siculus.

CASVS. Quidam iuuenis contraxit cum quadam per verba de præsenti. Alia mulier neptis prædictæ sponsæ proposuit se prius cognitam ab illo iuuene quàm cum illa contraxisset. Ad quod probandum testes produxit, qui dixerunt se pro certo credere, ꝙ illa dicti iuuenis extitit concubina: adijcientes ꝙ eos viderant insimul per plana, nemora, vias & inuia conuagantes pluries, & fama viciniæ super hoc erat. Iudex ad maiorem certitudinem, iuramentum vtriusq; recepit, qui cõfessi fuerunt quod carnaliter se adinuicem præcognouerant, licet iuuenis ab ea recedere nollet, quam iurauerat in vxorẽ: quæsitum fuit à Papa quid iuris esset? Et ipse respondit, ꝙ cum hoc non dicatur, sed prædicetur à pluribus manifestum, solutis sponsalibus separentur. Nota quod ex multis præsumptionibus inducitur probatio sufficiens. Item fama cum illis præsumptionibus probat.

g ¶ *Impediendum*. Idest separandum.

¶ *Glos. seq indu. cit duas contor. alleg. 3. contraria, & soluit.*

h ¶ *Præcognitam*. Et ita affinitas pcessit matrimoniũ. & spõsalia: iã si uerũ est, ɔsanguineã illius postea habere no poterat. 33. q. 3. de incestis. & c. nec eã quã. & ꝗ. de eo qui cogno. ɔsan. vxo. suæ de illa. & in plurib. c. eiusdẽ tituli p̄terea hic audit allegãs turpitudinẽ suã. ꝗ. de spõ. p̄terea. 35. q. 3. extraordinaria. ar. 5. ꝗ. de test sicut & ꝗ de cõfessis. c. 1. & 15. q. 1. nemini & ꝗ. pe concesſ p̄ben cum super qõne. & ꝗ. de do. inter dilectos. Illud verũ est, ꝙ allegans turpitudinẽ suam nõ est audiendus, tñ ꝑ periculũ alę suę audietur. ꝗ. de re iud. lator. & c. consanguinei. & in fauorẽ libertatis pater auditur ꝗ filium vendidit. C. de liber. cau. l. j. & ꝑ. eod. l. 1. & 2. secus eũ contra libertatem. ff. de adop. l. post mortem.

i ¶ *Certitudinem*. Ad supplementum probationis C. de reb. credi. in bonæ fidei. ꝗ. de iureiu. c vlt. in fi. & ꝗ. de proba. sicut consuetudo. sic ꝗ. de despon. im pube. attestationes.

k ¶ *Nollet ab ea*. Vñ p̄sumebatur ꝙ non cõfiteretur falso se neptem illius præcognouisse.

l ¶ *Dicta sunt*. s. testes dixerunt, ꝙ viderãt illos per plana & nemora: & ꝙ iurauerunt, & de fama viciniæ, & aliæ præsumptiones ꝗ in lra exprimuntur. & sic est arg. ꝙ quæ non ꝓsunt singula, multa simul cõsiderata iuuãt. ar. ꝗ. c proxi & ꝗ. de testi præterea. & sup de probat. cum ei m ubi de hoc. ꝑ. qui ex cau. maio. necnõ. § si quis sępius. & 35. q. 6 si duo ꝑ de testi. ob carmen. §. si testes.

m ¶ *Sponsalibus*. De facto: qm de iure nõ tenuerunt; cum essent illegit. mæ personæ ad contrahendum ꝑ affinitatem prius cõtractam. ꝗ. de eo qui cog.

† De materia huius textus & glossæ, videlicet ꝙ sit audiendus, qui suã turpitudinẽ allegat, ob aiæ periculũ euitandũ. videto Iason in l. iusiurandũ quod ex conuentione. §. procurator. ff. de iureiur.

† Iungãtur.

† Cap. 2. eod. tit. in 3. compil. Et de intellectu vide Ferdinandũ Vasquiũ lib. 2. cap. 32 contro uersiatũ vsu frequentium. materiam vero huius decretalis in cã hæresis, de qua loquitur, plene explicaui in comentarijs ad Direct. Inquisi. lib. 2. Scho. 12. & Schol. 61. & lib. 3. Schol. 122.

Litteras. In prima ponit iudicium consultatio. In secũda rñsio: ibi *Nos vero*. quæ subdiuiditur. In prima ponit motiuum mandati. In secunda mandatum: ibi, *Quocirca*. Abb. Sicu. CASVS Episcopus Altissiodoren impetrauit litteras cõtra quosdam Burgenses de Charitate, quos impetebat de hæresi, quorum vnus extiterat G. de quo hic agitur, ut eã posset facilius expedire: pars compromisit in duos de iudicib. sub certa pœna, reseruata sibi nihilominus delegata potestate: coram arbitris istis contra G. proponebat eps ꝙ erat hæreticus & periurus, pro eo quod cum ipse G. haberetur suspectus de hæresi, & confessus fuit hæresim suam apud Charitatem redeundo ad catholicam vnitatem, & idem confessus fuit de quodam fratre suo ꝙ eodem laborabat errore, ꝙ cum frater ille coram Bituricen. archiepõ de hæresi conueniretur, purgatio sibi fuit indicta per G. fratrem suum, qui vere catholicus credebatur, ipse G. compurgauit fratrem suum, quem primo hæreticum asseruerat: & ideo episcopus proponebat ipsum G. duo contraria dixisse, vnde & periurus & hæreticus dicebatur ab ipso episcopo, & in hæresim relapsus. Ipse vero hoc negabat, ꝙ licet de se confessus fuisset, de fratre tamen nihil dixerat: sed episcopus ipsum conuicit per testes: propter eius contrarietates iudices habuerunt G. de hæresi suspectum, vnde miserunt illum cum litteris suis ad dominum Papam: His omnibus diligenter consideratis, dñs Papa habuit illum G. de hæresi vehementer suspectum, tum quia qđ ante dixerat postea negauit se dixisse: tum quia vel mendaciũ prius dixit in fratrem asserẽdo illum hæreticum, uel postea periurium cõmisit in Deũ purgando illũ de hæresi, quorũ vtriuſq; reddit eũ valde suspectum. Verisimilius tñ vr, ꝙ eo tempore quo reuertebat ad fidẽ, tam graue mendacium non dixisset in fratrem, nisi

nisi fuisset accēsus zelo catholicæ fidei: vñ pſumit q cū postea purgauit illū, turpiter deiectauit: vñ mandat Papa iudicib. præsentib. quatenus cum pp solam suspicionem, quamuis vehementē, nolit illū de tā graui crimine condēnari, talem & tantā securitatē ab ipso recipiant præter iuratoriam cautionē, q timore pœnæ tpalis debeat coerceri: discretā pœnitentiā iniungentes eidē, ex qua appareat, an sit vere pœnitens an ficte conuersus. Et si tal. ter eū verū catholicū cognouerint, nō permittāt eum vlterius indebite molestari, alioquin tanquā hæreticū eū cōdēnent. Not. q qui ẽtia dicit, tāquā suspectus repellit. Item hic vna pſumptio præponderat alteri, quia illa magis accedit ad veritatē. Itē pp vehementem suspicionē non dēt quis condemnari de hæresi. Itē a periuro non debet amplius iuram requiri. Item timore pœnæ tēporalis ali quis coercet

Gl. sequit. probat per simile, signat cōtrariū, & soluit. Item arg. signat contrarium, & remittit.

† Quid contineat sub hoc, infra. patet i glossa super verbo purgādu.

vertebatur inter Altissiodo. epm, & quosdā Burgenses de Charitate, quos idem eps de hæresi impetebat, vobis & abbati Collon. à se de Apostolica delegata fuisset, vtraq; pars vos duos sub certa pœna sibi arbitros a statuerunt, b delegata vobis ptāte nihilominus reseruata: G. aūt lator pſentium vnus ex illis, hæresim suā fuerat publica voce confessus, c & de fratre d suo similiter recognouerat, e q eodē secū laborabat errore: & infra. † f Nos vero pdictum G. suspectūs f de hæresi vehemēter habuimus, tū quia quod ante dixerat, postea se dixisse negauit: tum quia vel mendacium prius dixit in fratrem asserendo illum hæreticum, vel periuriū postea cōmisit in Deū, purgando g illū de hæresi: quorū vtrumq; reddit illum valde suspectū: quanquā verisimilius h videatur, † q eo tpe quo tanquā vere pœnitens ab hæresi reuertebatur ad fidē, tā graue i mendaciū non dixisset præsertim in fratrem, k quē tanquam charissimū nō asseruisset hæreticū, nisi fuisset accensus zelo fidei orthodoxæ. vnde præsumitur, q cum postea purgauit l illū de hæresi, turpiter deierauit. ¶ Quocirca mādamus quatenus cū pp solā suspicionē (quis vehementē) m nolumus illū de tam graui crimine condēnari, talē & tantā securitatē recipiatis ab ipso pter iuratoriā n cautionē, q timore pœnæ corporalis † debeat coerceri: discretā ei pœnitētiā iniungentes, ex qua valeat apparere, verū in tenebris ambulet, an in luce: vtrūve sit vere pœnitens, an ficte conuersus: & si eū hoc mō verū catholicū cognoueritis, non sinatis ipsum indebite molestari: alioquin eū tanquam hæreticum condemnetis.

¶ Idem Cenadien. episcopo, & abbati Deciquorum.

¶ Non præsumitur incontinens in senectute qui in iuuētute continuit, maxime si est litteratus.

CAP. XV.

Cum † in iuuentute sua Quinqueeclesi. episcopus

a ¶ *Arbiter.* Et si patet, q delegatus pōt esse arbiter retēta ēt delegata iurisdīone. sic ī. de prob. c. nisi. & sup. d arb. cum olim & c. innotuit. Sic ēt ordinarius pōt esse arbiter. arg. ī. de elect. caulam quæ & sup. de arb. cum tempore. Sed contra videtur. 3. q. 7. c. infamis. §. tria in fi. ff. de arb. sed & si in seruum. § 2. Non sunt contraria. & iudex non potest iubere ut in eum compromittatur. † sicuti ibi dicitur. sed si partes volunt in ipsum compromittere, bene possunt arg. ff. de tut. & cur. da. ab his. prętor ait & in auth. ut diffe. iud. § si uero contigerit. colla. 9. Item est arg. hic quod in arbitrum possit de crimine compromitti. un le signatur contra. ff. de arb. non distinguemus. §. Iulianus & sup. de in integ. restitu. cap. pen. in fin. vbi de hoc. Item arg. quod possit 5. q. 4. si primates.

† Videt. Videbat.

‡ Côcor. l. fatri §. q iussu. ff. de his qui not. infa. & Bald in t. constit. C.

‡ Hæc glosula nō est Bernardi, nec hr in vetustis codicibus.

‡ Tradit late Gigas tracta. de crimine læsæ maiestatis lib. 2. ti. quomo & per quos. q. 9.

b ¶ *Statuerunt.* Cum 2 agitur de crimine, aut illud infamat, & tunc si agatur criminose, non potest cōpromitti ff. de arbi. non distinguemus. §. Iul. si ciuiliter ad confiscationem bonorum bene cōpromittitur: ut hic. Aut non infamat, & tūc pōt cōpromitti. ff. de his qui not. infa. quid ergo. §. ex cōpromisso.

c ¶ *Confessus.* Pœnitendo de ea, & redeundo ad ecclesiam.

d ¶ *De fratre.* Bene poterat testificari in hoc casu contra fratrem. 3 si enim frater tuus, vel amic⁹ tuus, uel vxor tua, quę in sinu tuo dormit deprauare voluerit veritatem, sit manus tua super eos 23 q. 8. legi & q. 5. si audieris. & dicere debes patri & matri, non noui vos 93 distin. diaconi. & inf. titu proxi. quemadmodum. alias in magnis criminibus non auditur contra eum. C. qui accusa. non possu. si magnum. in leuibus bene. C. eodem titu. si sororem. & 4. quæstio 3. c. si testes. §. parentes.

e ¶ *Recognouerat.* Idest, confessus fuerat.

f ¶ *Suspectum.* Nam sola suspicione suspectus habetur, nisi se purget ad arbitrium sui episcopi: 4 quod si non fecerit, excommunicari debet. ī. de hære. excommunicamus. §. 1. Bern.

‡ Côcor. l. si fideiussor in gl. officiū cū no. d. qui satis. cog.

g ¶ *Purgando illum* i. fratrem coram archiepiscopo Bituricēsi, coram quo conueniebatur frater ille de hæresi, & ei fuit iudicta purgatio, ut per ipsum G. deberet se purgare, & ipse fratrē suum compurgauit: propter quod episcopus dicebat ipsum periurum & hæreticum: quia primo dixit illum hæreticum, & postea eum compurgauit. Sed ipse G. dicebat, quod licet de se confessus fuisset, de fratre tamen nihil dixerat: sed contrarium probauit episcopus: vnde isti iudices habentes suspectum ipsum, cum litteris suis remiserunt ad Papam.

h ¶ *Verisimilius.* De nemine præsumitur q sit immemor suæ salutis. 1. quæst. 7. sancimus.

i ¶ *Tam graue.* Immò in vltimo articulo semper præsumitur q verū dicat aliquis. C. de probat. rōnes. ff. de probationibus. qui testim. ff. de leg. 2. Lucius. §. quisquis mihi 2. & ff. de leg. 3. cū quis. §. Titia. Sol. licet præsumatur q verum dicat, non tā sit sufficiens probatio iudici. argum. ff. de pig. act. grauis. Et licet hæredes necesse habeāt stare religioni defuncti, non tamē creditores. C. de prob. auth. quod obtinet.

k ¶ *Præsertim in fratrem.* Præsumitur aliquid rōne consanguinitatis vel affinitatis. ī. eo. afferte. ī. de test. requisisti. ī. de simo. sicut. & ī. de æta. & qualit. tuā. ff. de ri. nup. nō solū. §. 3. C. de rei vxo. act. l. vnica. §. sileat. 5 arg. 3. q. 5. accusatores, vel testes. Ioan.

‡ Pro liberis non sit dotis retētio, quia naturalis stimulus parentes hortet ad liberorū suorū educationē. Ioā. And.

¶ Gl. sequitat & signat contrarium.

l ¶ *Purgauit.* Hoc est notabile, q semper est standum primo dicto alicuius, si postea contrarium dicat ēt in alio iudicio. ī. de testi. cū in tua. & ēt extra iudicium sup. de probat. per tuas. & sic periurus reputatur q vnū vno iudicio vel eodē dicit, & postea aliud. Item hic vna præsumptio pponderat alteri. ff. de in integ. restitutio. diuus. arg. contra. sup. de elect. cum inter R.

† Tpalis reperio i oīb vetustioribus exēplarib. quod est ēt in vere ti compilatione.

† Cap. 2. eod. tit. in 3. compil.

m ¶ *Vehementem.* Immo ex leui causa probatur quis hæreticus. arg. C. de hæret. l. 2. §. quantum ad hoc vt suspectus de hæresi habeatur, & ut procedatur quasi cōtra suspectum, sed non vt condemnetur de hæresi. Item vehemens præsumptio pro probatione accipitur. 32. q. j. dixit dñs & sup. eo afferte. 54 dist. fraternitatem. ī de iudæ. c. vlt. Respon. q nō vehemens, sed violenta, tantum, de qua prædicta cap. loquuntur & ff. de re. du. si mulier. & l. præceden. nec etiam omnis violenta si probetur contrariū. 27. q. 1. nec aliqua. sup. de proba. proposuisti. & 35. q. 3. extraordinaria.

n ¶ *Præter iuratoriam.* Hoc iō dicit: quia postquā quis semel periurus est, amplius ad iuramentum non dēt admitti. 22. q. 5. paruuli. & c. si quis conuictus. & 2. q. 7. non pōt. & 6. q. 1. quicunq;. & ī. de testib. testimonium. quia timor est ne incidat itero in periurium. arg. ī. de coha. cleri. & mul. clericos. Bern. ADDI. Glo. ista procedit si dictio, præter, in isto textu fiat exclusiue. Sed secundum doctores accipitur inclusiue, vt sic vltra cautionem iurare teneatur. & hæc verior. Nec obstat motiuum gl. quia istud iuramentum est oneris, & non honoris.

Cum in. Diuiditur in quinque partes. In prima præmittit exordium circa excusationem episcopi. In secunda: ibi, *Licet.* ponit dilationem ipsius. In tertia: ibi, *Quia tamen.* ponit dilationis repulsionem & causam. In quarta: ibi, *Sed vt.* ponit inquisitionis commissionem. In quinta: ibi, *Qui nobis.* Inquisitorum relationem. Abbas.

CASVS. Episcopus Quinqueeclesien. de Hungaria diffamatus erat apud regem, q eum quadam nepte sua perpetrabat incestum, propter q rex Hungariæ litteras suas misit domino Papæ denunciando sibi crimen ipsius, postulans vt malū hoc perniciosum exemplo de Hungaria remoueret: Sed quia huiusmodi suggestio non procedebat bono zelo, noluit Papa fidem adhibere dictis eius. sed voluit scire vtrum hoc ex charitate procederet: scripsit epo Autten. vt prudenter & caute à coepiscopis alijs inquireret diligenter, vtrum crederet illum tali peccato respersum: & ipsi epi postmodum rescripserunt dño Papæ, q ipsi credebant eum virum, honestæ conuersationis personam ipsius multipliciter commendantes: vnde super hoc scribit Papa isti episcopo & abbati dicens, q episcopus ipse adeo se maturū, honestū, & prouidum exhibuit, q ab eccla Romana pallio meruit decorari. quare non est de leui credendum, q postquam ad senilem peruenit ætatem, turpiter ab-

iecit &c.

adeo se maturum, honestum, [a] & prouidium exhibuerit, ut ab ecclesia Romana meruerit pallio decorari, nõ est de leui credẽdum, quòd † postquam ad senilem [b] peruenit ætatem, turpiter abiecerit iugũ domini, fœtores libidinis amplexãdo: cum labes huiusmodi, quæ nonnunquã in iuuentute cõtrahitur, in senectute frequẽtius [c] expieẽ. ¶ Quis præterea de facili crederet, ꝙ vir præditus scientia litterarum, propriæ salutis oblitus, ad eam passionis ignominiam se conuerteret, † vt cũ propria nepte abominabilem perpetraret incestũ? cum etiam secundum sententias ethnicorũ, naturale fœdus [d] inter tales personas nihil permittat sæui criminis suspicari. † ¶ Licet igitur rex Hungariæ eundem episcopum nobis per nuncios & litteras de tali crimine detulisset, [e] postulans vt malum huiusmodi perniciosum exemplo, de Hungarica ecclesia tolleremus; Quia tamen eius suggestio non de charitatis radice [f] procedere videbatur, noluimus aures nostras quasi malignis delationibus [g] inclinare. Sed † vt probaremus si spiritus esset ex Deo, Auriẽsi † episcopo dedimus in mandatis, vt prudẽter & caute à coepiscopis indagaret, vtrũ præfatũ episcopũ crederent tali labe respersum. Qui nobis postmodũ rescripserunt, [h] quòd eum virum honestæ conuersationis esse credebant, personam illius multipliciter commendantes.

¶ Idem archidiacono † & preposito Mediolaneñ.

¶ Is pro quo beneficiando scribitur cum clausula, si idoneus fuerit, non tenetur probare se idoneum, cum idoneus præsumatur.

C A P. X V I.

DVdum † archidiacono Mediolañ. dedimus in mãdatis, vt C. scholarẽ à presbytero sãcti Victoris in clericũ eiusdẽ ecclesiæ recipi faceret & in fratrẽ & infra. Sed presbyter memoratus archidiaconi declinãs examẽ asseruit, ꝙ nequaquam sufficiebãt [i] duobus clericis, facultates ecclesię memoratæ: adijciens ꝙ prædictus C. non erat idoneus ad illius ecclesiæ beneficiũ obtinendũ: & infra. ¶ Causam vobis duximus cõmittendam, ita vt ex illa clausula, [k] scilicet: si persona † fuerit idonea, quæ nostro rescripto reperitur inserta eidem scholari probandi se idoneum nulla necessitas imponatur, cum prima facie præsumatur idoneus: [l] nisi aliud in contrarium ostendatur.

T I T V L V S XXIIII.

De iureiurando.

¶ Gregorius tertius. †

¶ Agi potest ad relaxationẽ iuramenti, cuius implementũ turpitudinẽ continet ex parte suscipiẽtis. hoc dicit quo ad intellectum, & est casus notabilis. Abb. Siculus.

---

iecerit iugum dñi⁹ quia hmõi labes, q̃ aliqñ in iuuentute cõtrahitur, in senectute frequenter purgat: prætereа nõ est credendũ, ꝙ vir talis ad hoc se conuerteret, vt cũ propria nepte abominabilem perpetraret incestum, quia ẽt ẽm leges naturale fœdus nihil permittit inter tales personas sæui criminis suspicari. No. ꝙ ex præterita vita p̃sumitur de præsenti. Item pp meritum personæ cõceditur priuilegiũ. Itẽ inter coniunctas personas naturale fœdus nõ permittit turpe aliquid suspicari. Itẽ denunciatio ex charitate fieri dẽt. Item superior nõ statim dẽt credere de subditis q̃ referunẽ eidẽ. sed prius dẽt ab alijs inquirere. Itẽ pp infamiã à maleuolis ortã non est inquisitio faciendo.

a ¶ *Honestum.* Ex quo .n. adeptus est tantam dignitatem, præsumiẽ ꝙ rõne suæ virtutis adeptus, sit. 51. di. c. j. & c. miramur. & is gradu cęteros antecellit, quẽ labor prolixior & stipendia meliora fecerint anteire. C de offi. magistri officiorum nemo.

b ¶ *Ad senilem.* Ar. ꝙ ex quo quis honestus fuit, ꝙ & postea fuerit honestus. s̃. eo. mandata. & 2. q. 1. in primis. in fi. ff. de re mili. non oẽs §. à barbaris. Item præsumitur pro senili ætate potius q̃ pro iuuenili. arg. 34. dist. fraternitatis 20. distin. de quib. & iurisperitus ex verbis senum rusticorum argumẽtaẽ. ff. de leg. 3. si chorus. §. 1.

c ¶ *Frequentius.* Non tñ semper, iuxta illud:

Stultitia est quæ te nõ finis esse senem. & illud

Quod noua testa capit, inueterata [1] sapit.

Et difficile continentiam seruat qui illicito se concubitu maculare non metuit. 34. dist. §. quod vero. & peccator cum venerit in profundum vitiorum contemnit. 17 distin. nec licuit.

ADDI. Vnde versus: *Militat in teneris annis amor hospes amarus.*
Est in canicie ridiculosa venus. & illud:
Exultat leuitate puer, grauitate senectus.
Inter vtrunque manens, stat iuuenile decus.

d ¶ *Naturale fœdus.* Inf. de cohabi. cleri. & mulie. c. paul. & C. de epis. & cleri. cum qui.

e ¶ *Detulisset.* Denunciando: quoniam laicus non potest clericum accusare. inf. de accusa. cum P & sup. de testi. de cætero. nec præsens absentem. 3. q. 9. c. 1. & 2. q. 7. ipsi apostoli.

f ¶ *Charitatis radice.* Vnde non debuit admitti. inf. de accus. cum oporteat. & c. meminimus.

g ¶ *Malignis delationibus.* i. detractio nibus. Et est arg. ꝙ pp infamiam à maleuolis ortam non est inquisitio facienda, [2] vel purgatio indicenda. j̃. de pur. can. cum in iuuentute. quæ est pars illius. & 11. q. 3. in cunctis. j̃. de accu. qualiter & quando.

h ¶ *Rescripserunt.* Bene debuit eis credi cum essent ad hoc deputati à domino Papa arg. sup. de proba. post cessionem. & 11. q. 3. curæ. sup. de fi. instru. cap. 2. & præterea per has litteras nulli fiebat præiudicium.

DVdum. Prima pars ponit querelam. Secunda dat iudicem: ibi, *Causam.* Abb. Siculus.

CASVS. Quidam scholaris C. noĩe impetrauit lr̃as ad Mediolan. archi. ut ipsum faceret recipi in clericum, & in fratrem, si persona esse idonea à presbytero ecclesiæ S. Victoris, in qua cõsueuerunt esse clericus & sacerdos: Sed presbyter ille corã arch cõstitutus proposuit, ꝙ facultates ecclesiæ duob. clericis nõ sufficiebãt. adijciens ꝙ idẽ C. non erat idoneus ad beneficium illius ecclesiæ obtinendũ: dubitatũ fuit & cõtentio erat super hac idoneitate, an deberet iste C. probare se idoneum: Vnde pp hoc partes redierunt ad Papã: mandat Papa illis iudicib. vt ex illa clã. s. si persona fuerit idonea: quæ in rescripto erat inserta, eidem scholari probandi se idoneum nulla necessitas imponatur, cum prima facie præsumatur idoneus, nisi probetur indignus. No. ꝙ quilibet præsumiẽ idoneus, nisi probetur contrarium.

¶ *Gl. seq. quærit & soluit. solutioni alleg. contrarium.*

i ¶ *Sufficiebant.* Hæc exceptio legitima est, quia tot sunt ponẽdi in ecclesia quot ex facultatib. ipsius põt cõmode sustentari. j̃. de instit. c. 1. & c. auctoritate & j̃. de cõcess. præben. ex parte. Sed quis probabit ecclesiam esse soluendo, uel nõ esse? Respõdeo, ille qui dicit, nõ esse soluẽdo, ostẽdendo facultates & reddit⁹ ecclesiæ: vt hic innuitur. & arg. C. de inoffi. test. oium. & ff. de leg. 2. cum pater. § rogo ar. contra C. de proba. ex persona.

K ¶ *Ex illa clausula.* quæ & si non fuisset apposita, subtelligitur sup de rescri. cũ adeo. & s. de elec. causam & ff. de serui. si cui. ff. de ri. nup. quamquam.

¶ *Gl. seq. alleg. duas concor. inducit simile. obijcit & remittit. quærit & soluit.*

l ¶ *Præsumatur idoneus.* Sic sup. de seru. c. vni. & 36. dist. si quid sic præsumitur quis bonæ fidei. nisi probetur contrarium. C. qui mili. non pos. super seruis. lib. 12. & C. de non nu. pecun. auth. contra qui propriam. Vincen. Et sic vr̃ ꝙ negatiua probari debeat ex eo quod dicit, nisi aliud in contrarium ostendatur: sed negatiua probari non potest. sup. de elect. bonę. vbi de hac negatiua satis dicitur. Sed qualiter probabit illum non esse idoneum? si dicatur non idoneus ratione scientiæ, tunc iudex illum examinabit an sit quantum ad hoc idoneus sup. de æta. & quali. accepimus. si ratione delicti uel irregularitatis, ille qui hoc obijcit, illud probet, secũdum illam regulam: Ei qui dicit incumbit probatio. ff. de probat. l. 2.

DE IVREIVRANDO.

¶ Quia in defectum probationum recurritur ad iuramenta. inf. eod. c. si. & supra de preca. ex insinuatione. ideo post tractatum de probationibus tam in specie quàm in genere, merito subditur hac rubrica. Est enim iuramentum maximum litium expediendarum remedium l. 1. ff. eod. & alibi dicitur quòd omnis controuersiæ finis est iuramentum. infra eodem. & s. Cliv sius. Vide ad materiam. gl. not. 22. quæst. 1. in summa. quæ petit quid sit iuramentum, quid iurare, quæ fuit causa institutionis iuramenti, item formam iurandi, & pœnam periurij. Abbas Siculus.

De hac materia tractatur 22. quæst. 1. & q. 2. & quæst. 4. & q. 5. & 35. q. 5. per totum. 15. q. 6. c. auctoritatem. §. 1 fidelitatis. vsque ad fi. quæstionis. & 3. q. 6. fere per totum.

Ex admi-

---

† Aliàs ita: quòd postquã venit ad senilẽ ætatem, &c.

† Cõuerterit.

† Vide l. vt vim. ff. ibi glo. & doct. ff. de iusti. & iure.

† Aliàs ita: Sed vt probaremus spiritus si essent ex deo, &c.

† Aliàs: Ianuen.

1 Idẽ no. 1. q. 1. quibusdam Horat. in epis. Quo semel est imbuta, recens seruabit odorẽ Testa diu. Io. And.

2 Imò vr̃ hic probari contrarium. sed dic ꝙ hic commissa fuit non solẽnis inq̃sitio veritatis: sed occulta indagatio credulitatis & famæ. Io. And. Idẽ vult hic Felyn. & alij.

† Aliter: archiepiscopo.

† Ex hac decretali colligitur quelibet p̃sumi bonũ, d quo articulo præter Felynũ & alios hic vi. de Alex. cons. 123. incip. Saluatoris. l. 3. volum.

† Adde ꝙ hæc clausula poti⁹ importat modũ q̃ conditionẽ, vt notat in clemẽ. 1. de offi. deleg. vide Bal. in l. neq. C. de probat.

† In duobus vetustissimis, nouus, in cæteris, tertius habetur.

EX administrationis. Creditores compelluntur relaxare iuramētum de vsuris sibi soluendis. h. d. quo ad litteram.

a *Iuramenta.* recepta à debitoribus pro soluēdis vsuris creditoribus, quæ in ꝑiudicium animarum quo ad creditores seruari non possunt, & ideo ratione peccati compelluntur creditores relaxare huiusmodi iuramenta. s. de iudi. noui. sed quantū ad iurantes non ē peccatū: ꝯ. eo. debitores. vñ soluere tenentur. sed si iurauit non repetere, pōt illud denūciare ecclesiæ: & sic cōpelleretur creditor restituere vsuras quasi indirecte officio iudicis. ꝯ. eo. ad nrā 2. ar. ꝯ. d cog spi. tua. & 2. q. 1. si peccauerit. Vel ꝯpellit relaxare iurm̄ vt hic. vel si nōdū sunt solutæ, cōpelluni desistere ab exactione. inf. de usuris. tuas. Bern.

b *Districtione.* i. suspēsiōe vel excōicatiōe. 2 ꝯ. de ver. sig. qrenti.

c *Cogatis.* tamq̄ d legatis auctoritate huiꝰ canonis: vt s. de off. or. irrefragabili §. cęterū. & ꝯ. de hæt. ad abolendam. in fin. vel etiā tamquā ordinarij. arg. ꝯ. de vsu post miserabilem. Bern.

CAP. I.

EX † administrationis: & infra. ¶ Mādamus, quatenus creditores ad iuramenta [a] super vsuris sibi soluendis præstita relaxāda, ecclesiastica districtione [b] cogatis. [c] †

¶ Ex † registro Gregorij.

¶ Non valet iurm̄ præstitū à ꝑlato de non repetēdis rebus ecclesiæ. Vel sic: A iuro metuculoso fit absolutio per iudicem ecclesiasticum.

CAP. II.

PEruenit † ad nos I audicen. epm ab Ar. comite rebus [d] suis spoliatum, & iurare compulsum q͞ non repeteret sic ablata. ¶ Cognita igit̄ contumelia, valde doluimus, asserentes ipsum epm nullius iuramenti vinculis super hoc posse [e] costringi: quē tamē absoluimus, [f] quia negāndissima coactione iurauit.

¶ Idem regi Francorum:

¶ Non deierat q iur̄i implemētū in melius cōmutat. Et non adstringitr qs iur̄o ad implendū quod iurauit, si ab alia parte non impletur cuius respectu præbuit iuramentum.

CAP. III.

ij PEruenit † ad nos: & infra. ¶ Non enim propositum aut promissum infringit, [g] qui in melius illud cōmutat. ¶ Nec tu ei, ēt si promissum tuum iur̄o vel fidei obligatione, interposita conditione firmasses, aliquatenus teneris, si constat eum conditioni minime paruisse. [h]

ii ¶ Idem Petro subdiacono.

¶ Ponit̄ forma iur̄i septē capitula continens, secūdū quā iurant Papę epi: sed hodie oēs recipientes dignitatē à Papa sibi iurant. Hoc sit pro summario & diuisione.

CAP. IIII.

EGo † N. episcopus ab hac hora in antea fidelis ero sancto † Petro, sanctæq; Romanæ ecclesiæ, dominoq; meo Papæ C. eiusq; successorib. [i] canonice [k] intrantib. ¶ Non ero neque † in cōsilio, neq; in facto vt vitā ꝑdat, [l] aut mēbrū, † vel capiat̄ mala captione. ¶ Consiliū qđ mihi aut ꝑ se, aut ꝑ lr̄as, aut per nunciū manifestabit, ad eius † damnū nulli pandam. [m] ¶ Papatū Romanæ ecclesiæ, & regulas sanctorū patrum, adiutor ero ad defendendū & retinendū (saluo ordine meo [n]) cōtra oēs homines. ¶ Vocatus ad synodū veniā: nisi ꝑpeditus fuero canonica [o] præpeditione. ¶ Legatum Apostolicæ sedis, quem certum esse cognouero in eundo & redeundo honorifice tractabo, [p] & in suis necessitatib. adiuuabo.

PEruenit. Legitur duobus modis. Primo q͞ iurm̄ fuit ꝑstitū sup rebus ecclesiæ. Scđo non intelligit̄ q͞ fuit ꝑstitū sup rebus ꝓprijs ipsiꝰ plati. Cōis diuisio. Secunda: ibi, Cognita. Abbas.

CASVS. Comes Arnulphus spoliauit epm Laudicen. rebus ecclesiæ suę, cōpulit ipsum iurare q͞ nō repeteret sic ablata: peruenit hoc ad dñm Papam: Ipse hoc audito valde doluit dicens, q͞ per illud iurm̄ nullo modo fuit obligatus vel adstrictus, tñ ad cautelam ipsum absoluit, qa taliter coactus iurauit. Nota q͞ iurm̄ præstitum per metum de rebꝰ ecclesiæ non repetendis non obligat. Item at alr iur̄o absoluitur ad cautelam.

d *Rebus suis.* i. ecclesiæ suæ. nā si de rebus ꝓprijs iurasset, teneret iurm̄ seruare. ꝯ. eo, si vero. s. q͞ si me. cau. ad audiētiam. [illegible] ed quæ est rō diuersitatis? Rō est, qa super suis potest iurare, & facere pro uoluntate sua. C. de Iudæis nemo. sed super bonis ecclesiæ non, cum ecclesia, fiscus, & minor pari passu ambulent. C de sac. san. eccl. ut inter diuinum, sup. de in integ. rest. auditis. uñ minor ēt si tutor iurauerit bona sua alienata nō repetere, si læsus est minor, repetere pōt. C. si tut. uel curator. l. ēt ergo & ecclesia siue prælatus, cum non sit ipse dñs, sed procurator. 12. q. 1. §. fin. 14. q. 1. §. 1. uel defensor ecclesiæ. 16. q. 1. in canonibus.

e *Glo. seq. ponit duas opinio. secundam approbat. & huic decre. dupliciter respondet.*

e *Posse constringi.* Argu. est hic q͞ iuramentum metu exortū ipso iure non teneat, ut q̄dam dīt, ut Bazianus & T. Alij 4 dicunt & melius, q͞ iurm̄ metu exortū est obligatorium, dūmodo sine periculo animæ possit seruari. & hic ꝑstitū fuit iurm̄ de rebus ecclesiæ: & ideo nullū fuit hic iurm̄ de rebꝰ eccłæ ꝑstitum, quod seruari non posset sine salutis æternæ interitu. de hoc plene dixi sup. quod metus cau. abbas. & tene quod ibi dicitur, & quod dicitur hic in fin.

f *Absoluimus.* Intellige d facto ad cautelā. sic 34. q. 1. audiuimꝰ & 11. q. 3. excellētissimꝰ. & ꝯ. de app ad ꝑsentiā. Vel expone absoluimus, id est, absolutum esse ostendimus, & sic concordat litteræ præcedenti, scilicet nullis vinculis posse cōstringi.

li PEruenit. Duo sunt dicta. Secundū ibi: Nec tu. Abb. Sicul.

CASVS. Iurasti ire ultra mare, intrasti religionē postea & nō vadis vltra mare, nō frangis iurm̄, quia in melius cōmutas, & apposita cōditione si aliquid iuraueris, si cōditio non seruat̄, nec iurm̄ seruare teneris. Panormitanus. Vel aliter Rex Frāciç ꝓmisit regi Angliç vel alicui alij ꝑstare ꝯsilium & auxiliū ꝯ aduersarios suos, si & ipse sibi consilium & auxiliū aduersus suos simili modo ꝑstaret, iurō interposito, vel interpositiōe fidei sup hoc ꝑstita: Rex Angliæ nō seruauit regi Franciæ qđ ꝓmisit: dubitauit Rex Franciæ an teneretur sibi seruare ꝓmissū? Rñdet Papa, q͞ non dr̄ mutare ꝓpositum aut ꝓmissum, qui in melius illud cōmutat, nec tenet̄ illi regi ad ꝓmissum seruandū, si cōstat eū nō paruisse ꝯditioni ēt si iurm̄ interuenisset uel ꝓmissio, vel fides hincinde data fuerit. Not. q͞ nō frangit ꝓmissum, vel ꝓpositum suum qui cōmutat illud in melius. Item iurm̄ vel fides data sub conditione non obligat, nisi cōditio seruetur.

¶ Glo. seq. inducit in breuiar. 4. concor. allegat tria contraria, & soluit.

g *Infringit.* Sic non dicit̄ deierare, qui ex iusta causa iurm̄ deserit ff. q satisd. cog. l. vl. & 22. q. 4. mulier. & q. 2. beatus. ꝯ. de votò scripturæ. & cap licet.

h *Paruisse.* Arg. expressum hic fidem nō seruari ei qui contra fidem versatur. ff. pro socio. si conuenerit. & 28. q. 2. si infidelis. ff. de inoffi. testa. si instituta. C. de pac. cū proponas. Arg. contra. 23. q. 1. noli æstimare. 33. q 5. q͞ Deo. 22. q. 4. innocens. Solu. prima rubrica verae it generaliter. illud contra, noli. vbi dicitur, hosti fides seruanda est, intelligitur si promittatur, & eidem seruetur: & sic concordat priori. sed aliud est in capit. quod deo. quia loquitur de voto communiter à viro & vxore facto, vbi nulli ꝯtra uenire licet: quod postquàm promissum est, omnino est seruandum: vt 22. q. vlt. cap. ult. ad fin.

EGo N. episcopus. Hic traditur forma qualiter episcopi iurant fidelitatem domino Papæ, & successoribus suis.

i *Successoribus.* qui sic iurauit, non tenetur successori iurare. infra eod. veritatis.

k *Canonice.* 12. q. 2. alienationes. de consecr. distinct. 1. hic ergo.

l *Vitam perdat.* Hoc non sufficit, immo ubicunque senserit dominum periclitantem, ad prohibendas insidias occurrere debet. C. de his qui. ut iudic. l. ultim. 22. quæstione 5. de forma. quæ hic minus dicuntur, ibi supplentur: & e conuerso.

m *Nulli pandam.* Hoc intelligo de honesto consilio, quoniā cōsilium mali. tenetur reuelare illi cui posset prodesse, & nō obesse 22. q. 5 hoc uidetur.

n *Saluo ordine meo.* id est, secundum quod pertinet ad meū honorem: quia non cum armis.

o *Canonica.* ut 18. dist. si episcopus.

p *Tractabo.* si constiterit per litteras suæ legationis. C. de man. prin. l. unica. & 42. dist. quiescamus. arg. uel quia est honesta persona. 97. dist. nobilissimus.

q *Singu-*

Sano mō hoc accipias. † Cap 4. eo titu. in 2 compil. Stan vocat para dicat, ut hac iura relaxent, nisi Alex. 3 92. inciuiū & A retinū ꝯC. 11. inc. cō saltatio ꝑmissa. † Vid l. eū 2h. g Bal. C. d usur. † A's Gregorij registro. sed nōdū reperi. † Vel interdicto. † Ca. 9. e. d in 1. ꝯp. & post ꝯci Later. sub Alex. 3. pat. 17. c. 7. Et d materia uide Archidiaconū i c. 2. de pact. li. 6 Salicetū & Paulū Castrē. in auth. sacra. C. si aduersus uē ditio. & vide oino Dominicū Sotū li. 8 d iust & iure q. 1. art. 7. † Ca 10. e. tit. 1. ꝯpi. Sed neq; hoc caput dicit Antoniꝰ Augustinus se inuenire in registro B. Gregorij & de materia uide D. Thomā 2. 2. q. 89. art. 7. & q. 88. arti. 2. & 12. † Et d sta. re. c. unic. § pē. li. 6. Ioā. And. † De hoc articulo uide D. Thomā & ibi Caietanū 2. 2. q. 89. art. 7. & Sotū s. citatum.

† Cap 10. tit. d electione in 1. compil † beato. † Aliàs, & est dictio, neque. † Adde q͞ app. membri veniat Bar. l. 1. ff. de pub. iud. auth. sed nouo iure. C. de ser. fug. & 29. dis. singula. † eorū, legit in netustiorib.

a *Singulis annis.* Vel rari⁹ iuxta chirographũ sub.93. dist iuxta.& hoc intellige de archiepis & episcopis qui subsunt dño Papæ,nullo medio. ¹ sup.de maio.& obe.dilecti. Bernar.

ADDITIO Ego N.nota φ abbates pstant hoc iurm in benedictione:sicut epi in ɔsecratione.De iuro vero quod pstat imperator,dic ut in cle.Romani.ĩ.eo.tit.De iuro qd pstat inferiores clerici,hẽs ĩ c.q̃q.23 dist.lati⁹ p Host.& I.A.ĩ.e.tit tua. De iurõ qd p̃stat vasallus dño feudi,ẽ tex.in c.de forma.22 q 5. Et de multiplici iuramento vide in Spec eo.tit §.1.ver.illud autem. Abb. Sicul.

¶ Apostolorũ limina singulis ᵉ annis,aut per me, aut per certũ nunciũ visitabo:nisi eorũ absoluar † licẽtia Sic Deus me adiuuet,& † hæc sancta euangelia.

¶ Vrbanus Papa.

¶ *Non teneẽ clericus epo suo obedientiæ iurm̃ præstare, nisi ratione administrationis sibi concessæ.*

CAP. V.

NVllus † epũs ᵇ clericos suos(nisi forte quibus ecclesiasticarũ rerũ cõmissa fuerit dispẽsatio)sibi iurare ᶜ cõpellat.

¶ Alexãder 3.episcopo Vigilien.

¶ *Qui se obligauit ad vsuras soluẽdas, soluere non cogitur,nisi iurauerit:quo casu cogitur,sed repetit.*

CAP. VI.

DEbitores ᵃ ad soluẽdas vsuras in qbus se obligauerãt cogi ᵈ non dẽnt. Si uero de ipsarũ solutione iurauerint,cogẽdi ᵉ sunt dño reddere ᶠ iurm̃. Et cũ vsuræ solutæ fuerint, creditores, ad eas restituendas,sunt ecclesiastica seueritate(si necesse fuerit) compellendi.

¶ Idem Rothomagen. archiepiscopo,& eius suffraganeis.

¶ *Debitor,q iurauit creditori nullũ grauamẽ sup re pignorata inferre, donec soluerit debitum,non auditur repetens pignus volẽdo cõpensare fructus in sortẽ:sed debet prius debitũ integraliter soluere, & demũ rẽ cũ fructibus inde perceptis exposcere.h.d.& est casus notabilis.*

CAP. VII.

AD ¹ nostram noueritis audientiã peruenisse, φ cũ P. q̃busdã hominib. certã summã pecuniæ mutuasset,quasdam ab eis possessiones & redditus recepit in pignore ipsos iuri religione adstringẽs,φ sup illis donec soluerẽt sibi pecuniã, nullam ei grauamen inferrent Licet aũt d. possessionib. illis & redditib.nõdũ sortẽ,deductis expẽsis, ᵍ recceperit, ʰ tu tñ frater archiepe eũ propter hoc excõmunicationis vinculo adstrinxisti: ʰ & infra.

¶ Ideoque mãdamus, quatenus recepta à præfato P. sufficiẽti ⁱ cautione,quòd vestro ¹ debeat parere mandato, ᵏ absoluatis eundem. Deinde debitores eius qui prædictas possessiones & redditus contra iuramentum subtraxisse dicũtur, si † ita est,eos ecc̃lastica cẽsura cogatis, vt hæc restituãt:nec sibi molestias ĩferãt donec ei pecunia persoluatur, ˡ

b *Nullus episcopus.* Hoc ca.ponit p palea.22.q 5.cap.vlt.

a Glo.seq.signat contrarium,& soluit, & ponit casus, quibus licite iuratur,& uer.de his iuratur in multis casibus.

c *Iurare compellat.* 23.dist.q̃q. Arg.5 Sed illud intelligit scd̃m illud:vt illi tñ quibus ɔmittit administratio ecc̃læ, iurent: alij vero nõ ĩ. de maio.& obe.legebatur.ar ĩ c prox. Sunt & alij casus in q̃bus iurat pro pace 22.q.1.oẽ. Item pro fide.ɔtec dist 2 ego Berengari⁹.& 1 q.7.quotiẽs. Pro fama.ĩ. de pur.cã. quotiẽs.& in alijs pluribus.c.ibi positis. Pro obediẽtia:vt hic, & c.px.& ĩ.de elec.significasti. Pro cautela dilapidationis.23.dist.de Syracusanæ. Pro veritate in defectum aliorum testium.14.q 2.quamquam. Vnde versus.

Pax & fama, fides, reuerentia, cautio damni:
Defectus veri sibi quærunt magna caueri.

DEbitores. Tria sunt dicta. Secũdum:ibi,*Si vero*. Tertium: ibi,*Et cum*. Abbas Siculus.

CASVS. Aliquis promisit soluere vsuras, cum vsuræ inhibitæ sint in iure canonico & diuino: q̃rebaẽ vtrũ ille sit ɔpellẽdus ad eas soluendas? & rñdet φ non debet compelli ad hoc. Si vero iurauit soluere:tunc pp iurm debet ɔpelli: & cum vsuræ solutæ fuerint,creditores sunt ɔpellendi p cẽsurã ecclesiæ, vt eas restituant.Nota φ s̃m canones obligatio vsurarum non tenet,sed iuramentum super hoc factum tenet,& debet seruari.Item vsuræ restitui debent.

c *Glo seq.recitatur per contrarium.*

d *Cogi non debent.* quia nulla fuit obligatio de iure diuino siue canonico:tñ iuramentum sup hoc factum,est seruandũ, & sic patet φ licet nõ teneat principale,tenet tñ accessoriũ ɔ illud ĩ de foro compe.si diligenti.& C.de leg.non dubium.

f *Glo.seq.mifcet 4 obiect.& soluit.*

e *Cogendi sunt.* Sed vr̃ φ non sunt cogendi: nã debitor habet actionẽ ad repetendũ vsuras iam solutas: ergo multo fortius habet exceptionẽ ɔ agentẽ.ff de reg.iur.inuitus §.1.& ff.de superfi.l 1.§ plane.Itẽ dolo petit qđ statim restituere debet.ff.de do.excep.dolo & ff.de reg iur.in condemnatio §.dolo facit Item si soluitur debitum,non repetitur ff.de cõd.indeb.Iulianus.& l.si procurator.& l iudex.Et si indebitũ scienter soluit,non repetẽ:q a donari vr̃.ff.de reg.iur cuius p errorem & ff.de cond.indeb l.1.& C.eo.tit indebitũ. Item a iuro non videtur liberatus qui sic soluit vt postmodum repetat. ff.de solu.qui sic soluit & l.qui hominẽ § vlt. Ad hoc dicas, φ vsuræ indebitæ sunt iure canonico,& in nullo casu conceduntur,ẽt vt captiui redimant.ĩ.de usur.super eo & idẽo solutæ peti possunt tamquam indebitæ:non obstat eo qđ dr̃.in debitum scienter solutum nõ repetitur: quia hoc fit metu iuramenti,vnde sibi non p̃iudicat qđ p metũ facit. Vel sic,vno iure soluere teneẽ pp iurm̃. sed alio iure repetit:q a indebitæ solutæ sunt:& sicut habet debitor actionem ad petendũ solutum:ita habet actionem aduersus creditorem ut eum liberet à iuro.sup eo.c 1.& ĩ.de vsur.tuas & quod dicit,cogendi sunt,intellige cum non petunt absolui a iuramento.

e *Glo.seq.ar g ex argumento infert, & dat simila.*

f *Reddere iuramentũ.* Ar.φ soluere vsuras nõ ẽ peccatũ: aliàs nõ cõpellerent 22.q.1.si peccatũ. sed ille qui recipit, peccat: & in eodẽ facto alter peccat.& alter non:sic etiam in alio casu vnus committit ad adulteriũ, alter non 32 q.5 proposito.

AD nostram noueritis audientiam.Si debitor creditori iurauit rẽ pignoratã nõ se petere nisi ipsi⁹ debitũ soluat,iuramentũ seruare ɔpellit. sic summat Io And. sed hæc summatio nullã dubitationem cõtinet: sed forte pp varietatẽ lect. summauit Ioan. And. ita generaliter. Communis diuisio. Secũda,ibi, *Ideoque*. Abbas Siculus.

CASVS. Quidam p. noĩe, quandam sumã pecuniæ mutuauit q̃busdã hominibus, recipiendo ab eis quasdã possessiones & redditus in pignore: p̃stito iurõ ab eis φ ipsi Petro super illis nullũ grauamen inferrent, donec sibi pecuniã soluerẽt,antequam de possessionibus & redditibus illis sortem suam deduxissent , cœperunt illum coram archiepiscopo molestare , ita φ per archiepiscopum dictus P. fuit excommunicatus:vnde super his conquestus fuit domino Papæ.& ipse mandat eidem archiepiscopo,& eius cõiudicibus,quatenus recepta sufficienti cautione ab ipso P. φ eorũ debeat stare mandato,ipsum absoluant,postmodum compellant creditores,si est ita,ut possessiones & redditus prædictos eidem P. restituant,quia contra iuramentum suum uenerũt. nec sibi molestiam inferant uel grauamẽ, donec pecunia fuerit restituta,sicut iurauerunt:& compellant dictum P. vt quicquid recipit ultra sortem,deductis expensis, restituat eis : qđ si non fecerit,excommunicent illum. Nota φ sufficiens cautio peti debet ab eo qui vult parere mandato ecclesiæ. Itẽ iurm semper seruandum est,etiam factum super vsuris soluendis, licet promissio vsurarum non ualeat. Item creditor nihil vltra sortem petere potest.expensas tamen quas fecit circa pignora,potest deducere

g *Deductis expensis.* Nullus casus est, qui hoc genus deductionis impediat.ff famil.ercisc fundus qui.nisi in decimis ĩ. de eccl cum homines & c.tua nobis. quando in decimis expensę sunt deducendæ,legitur ĩ.de deci pastoralis, hoc solũ cõputatur in fructu,quod superest deductis expensis : vt in l. prædicta,fundus de illis dicitur. supra de restitutio spoliat. grauis.

h *Adstrinxisti.* quia non restituebat possessionem,sed dixit hic quod tacuit odio vsurarum.

i *Sufficienti cautione.* Noĩe cautionis simplex promissio intelligitur.C.de uer.sign. sancimus. de consecr.dist.4. prima.si autem dicatur idonea vel sufficiens,vt hic, intelligitur de pignoratitia vel fideiussoria.ff mandati.si mandato Titij.§.vlt. & ff.de fideicom.li.l 4 § adijci.

k *Mandato.* Hic remittitur ad excõicatorem: quia non appellauerat,sed simpliciter denunciauerat Papæ,& etiam caue quia erat excommunicatus pro contumacia.

l *Pecunia persoluatur.* s. sors sua,quã dedit:vel donec de ipsis fructibus fuerit satisfactum : quia in sortẽ sunt computandi.

Idẽ seruaẽ i alijs si ɔfirmationẽ,ɔsecrationẽ, vel palliũ à Papa recipiut. Io. And.

Aliàs ab soluat.

Aliasita & hęc sãcta Dei euãgelia

Ego tñ ĩ vetustis exẽplarib. p sepτio, nec ob id vr̃ palea.

Cap 3 e. tit.in 3.cõpilat.

Et uide Abbatem in c. legebaẽ. & in c cum in ecclesijs. ĩ.d maio. & obedi.

Cap.2. e.tit. in 1. compil.& pot l ɔcil. Lateranẽ. sub Alex. 3.par. 16. cap.4.

Et de materia & intellectu ui de Bal.c.j. ĩ.e.& Andreã Siculum in repet l.cum acutissimi C.d fidei cõ, Couar ruuiam, I c quauis in 2.par.re lectionis. §.3.

De materia hui⁹ glossæ uide de B. Thomã 2.2. q. 78.art. 3. & Dominicũ Sotũ li.6. de iusti.& iure q.1. art.4. & 5 & hęc tractatio de vsuris pleni⁹ petenda est ex ɔprijs titulis vbi addam.

Cap 3.e. tit in j.cõpilat. Et de intellectu vi de Ferdinandum Valquiũ li.j.de successio.creatio.§ 10. & Couar ruuiã in c. quãuis in j.par.re lectionis. § 4.

Vidẽ l.1. cum notatis. C. de fruct. & lit.expen.

De hoc articulo vide 3; di xi.li.3. cõmẽt.in Dilect. Ingũ. Scho 6.

In codice Barbatiæ ita, si ita ẽ, p cẽsuri ecclesiasticam cogatis.

Hæc gossula ẽ Bernardi,nec est in antiqs codicib.

Neque hæc glossula ẽ Bernardi,nec hr̃ in antiquis.

tandi.inf de vsur.c.1.& 2.& C.de pig.act.l. 1. & 2. sed in casu isto propterea q iurauerunt nullũ super possessionib.aliis grauamen inferre donec creditori fuerit satisfactum, tenent timore iuri pecuniam restituere creditori: vt ĩ c.proxi.& postea repetere pñt quicquid percepit creditor vltra sortem,tanquam indebitum.

Cum aũt ei pecuniam, [a] sicut iurauerunt, persoluerint: vos ipsum ad restituendũ [b] quicquid (deductis expensis) vltra sortẽ recepisse constiterit, inducere studeatis: & si commonitus non fecerit, in eandem excõicationis sententiam reducatis eundem. ¶ Idem Senonẽ. archiepiscopo.

¶ *Si iuramentum per metum extortum seruari potest, sine interitu salutis æternæ seruandum est: ecclesia tamen Romana consueuit à tali iuramento absoluere.*

CAP. VIII.

SI † vero aliquis quemquam grauissimo metu sub religione iuri, [c] suum ius refutare coegerit, ipsumq; sibi retinuerit, qa nos consulere voluisti, an alter eorum, vel neuter id habere debeat: Tibi duximus respondendũ, q nõ est tutũ, quẽlibet cõtra iurm̃ suũ venire, nisi tale sit, qd seruatũ vergat in interitum salutis [d] æternæ: nec nos alicui dare materiam volumus veniendi cõtra iurm̃ propriũ: [e] ne aucto-res periurij [f] videamur. verum aliqñ in Romana ecclesia à plurib. p̃decessorib. nr̃is factũ esse recolitur, q clerici qui coacti ministeriũ ecclesiæ abiurarũt, de iurõ absolutionis beneficium meruerũt: [g] & ad coercendã iniquitatem eorum, qui ecclesiasticos viros ad præstandum illud cõpulerant, permissi [h] sunt in eadẽ ecclesia ministrare. †

¶ Idem Sardin. † episcopis.

¶ *Monachi q pro debito monasterij iurãt stare ĩ obstagio, & fideiussores, q iurauerũt creditorẽ indẽnem seruare, iuramẽta seruare coguntur.*

CAP. IX.

EX † rescripto, qđ nobis ẽ p̃sentatũ, innotuit, abbatem Trem. cũ Petro sup summa octo milliũ solidorũ, taliter cõuenisse: & infra. ¶ Super hæc p̃dictus abbas quosdã ex monachis obsides [i] dedit, q de obseruãda cõuẽtione iurauerũt, vt si ipsi deficerent alij monachi loco eorum in obstagio ponerentur. Insuper

a ¶ *Pecuniam.* s. totã, partem. n. recipere nõ tenetur. ff. de vsur. tutor. §. Luci⁹. & de acti. empt. Iulia §. offerri. & hoc est verum, si debitori totum confiteatur: alias secus. & sic intelligitur l. ff. si cer. peta, quidam existimauerunt.

¶ *Gl. se. obijcit, ponit opi. & tres solutiones.*

b ¶ *Ad restituendum.* Sed vr̃ q isti debitores deberent cadere à iure suo, quia dixerunt sibi ius. ff. qđ met. cã. extat edictum arg. C. vñ vi. si quis in tantũ. 16. q. 6. placuit. Dicunt quidam, q in causis ecclesiasticis rigor iuris non seruatur. ĩ. de dolo & contu. c. 1. & ĩ. de iud. dilecti arg. Vel nõ fuit actum ad hoc. ff. si quis cã. l. j. respon. L. in fin. sup. de ord. cog. cum dilectus. & j. de except. c. 1. & quia auctoritate iudicis hoc fecerunt. [1] Vel aliter nihil pertinet ad Papã [d] possessione, nisi quãtum ad prohibitionem vsurarum & periurij, & ideo propter iuramentum præcipit possessiones restituendas ratione peccati. supra. de iud. nouit. Bern.

SI vero aliquis quemquam grauissimo metu. Communis diuisio. Secunda: ibi, *Duximus tibi.* Abb. Siculus.

CASVS. Aliquis per metum grauissimum compulsus fuit renunciare beneficium suum, iuramẽto interposito de eodem vlterius non repetendo: & sic ille compulsor retinuit sibi beneficium illud: quæritur quis illorum debeat beneficiũ illud habere, an neuter? Respondet Papa, q non est tutum alicui venire contra iurm̃ suum, nisi illud tale sit quod seruari nõ possit sine periculo animæ; Papa non vult alicui dare materiam cõtra iurm̃ suum veniendi, ne auctor periurij videatur: tñ in Romana ecclesia à plurib. Romanis Pont. factum est, q clerici qui coacti beneficium suum abiurarunt, de iurõ beneficiũ absolutionis meruerunt, & ad coercendam iniquitatem illorum, qui illos iurare compulerant, permissi sunt eadem beneficia obtinere. Not. p iuramentum semper est seruandum, dũmodo in obseruatione ipsius periculum animæ non vergat. Item nec Papa, nec etiam alius debet esse auctor periurij, nec dare alicui materiam peierandi. Item à tali iuramento per metum præstito quis absoluitur si petat, & constiterit quod taliter iurauerit: aliàs non absolueretur.

c ¶ *Iuramenti.* Scilicet de non repetendo vlterius ipsum beneficium: & sic plana est responsio domini Papæ.

¶ *Gl. seq. remittit per quæst. quid de temporali.*

d ¶ *Salutis æternæ.* Idem est etiam si temporalis. 22. q. 4. c. innocens §. vlt. vers. quisquis ergo. in fin. hoc intellige si directe vergat in interitum: quoniam si occasionaliter seruandum est, puta si aliquis vltramontanus, siue Gallicus iurat se moraturum Romæ in Augusto, occasione talis iuramenti posset vita temporalis adimi, si tunc Romæ moraretur. idem est si in deteriorem exitum vergat. 22. quæst. 4. si aliquid. inf. eo. cum quidam Ala.

¶ *Glos. seq. arguit, alle. 2. iura, in contrarium alle. 3. ponit duas opin. soluit & remittit.*

e ¶ *Iuramentum proprium.* Arg. ex hoc loco, q iurm̃ metu extortum seruandum est, & obligat: & qui illud non seruat periurus est, dummodo seruari possit sine periculo aĩæ. ĩ. q met. met. ca. 1. ad audientiam. 22. q. 4. si aliqd. [1] arg. contra. ĩ. qđ met. cau. perlatum. & cap. abbas. 15. q. 6. auctoritatem. Baianus & Tanc. dñt, q iurm̃ metu extortum neminem obligat ex eo, q dicit lex: quod metus cã factum est, ratum non habebo. ff. quod met. cã. l. 1. Ala. & alij quidam dñt hic, q si is qui iurat hẽt aĩum obligandi se, siue adimplendi, obligatur: si nõ hẽt, non obligatur. arg. j. de bapt. & eius effectu. maiores. §. itẽ quæritur. Cõior est opinio & verior. q iuramentum metu extortũ est obligatoriũ, quia voluntariũ. 15. q. 1. merito. dummodo sit tale iurm̃, q sine interitu salutis æternæ seruari possit, vt hic dicit expresse: quod si esset, nullus p̃p quemcunq; metum iurare dẽt: quia potius dẽt qualibet mala pati, q̃ malo consentire. 32. q. 5. ita ne. & ĩ. qđ met. cã. sacris. & tale iurm̃ quidam appellant assertoriũ. [2] Alia dñt promissoria, q̃ ẽt non obligant, vt dñt, si talis sit metus qui possit cadere in constantem virum. de hoc plenius dictum est sup. de his quæ vi metusve cau. fi. l. fin. Abbas.

f ¶ *Ne auctores periurij.* Sic dicit iperator. C. si aduer. ven. l. 1. imõ & si negligenter ea q̃ male vsurpant omittimus excessus viã al js aperimus. 93 dist. puenit. & 35. q. 9. loci. ff. de pact. doralib. conueni re. & ff. de pac si vnus. § pacta & argu. C. de indict. viduita. tollen. l. 2. in fine. Vincentius.

g ¶ *Meruerunt.* De facto ad maiorem cautelam, secundum illos qui dicunt, q tale iuramentum non obligat. Secundum nostram opinionem dicas, meruerunt in veritate cum essent obligati, & possent siue periculo animæ seruare.

h ¶ *Permissi sunt.* Arg. est hic: in alterius odium cum altero dispensandum arg. 3. q. 5. de accusatoribus. & 6. q. 3. denique. & 79. dist. si quis Papa. & 6. q. 1. si quis cum militibus. in fine. & hoc facit expresse pro nostra opinione. Ber.

EX rescripto. Communis diuisio. Secunda: ibi, *Ideoque.*

CASVS. Quidam abbas pro vtilitate monasterij certam quantitatem pecuniæ accepit mutuo a quodam P & conuentum fuit inter eos, vt certis loco & tempore solueretur dicta pecunia per abbatem dicto P. & pro hac conuentione obseruanda quosdam ex suis monachis obsides dedit, qui de obseruanda conuentione iurauerunt. Itẽ promisit dictus abbas, q si monachi dati p obsidib. aliquo casu deficerẽt, alios in eorũ loco surrogaret: insu p si fidẽ monachi nõ obseruarẽt, abbas dedit fideiussores quẽdã nobilẽ virũ & eius vxorem, qui sub iureiurando ẽt se obligauerunt: denique oĩbus deficientib. in dicta cõuẽtione obseruãda, iste P. creditor cõquestus est Papæ, qui mandauit vt hr̃ in lr̃a in ver. ideoq; mandamus. Abbas Siculus. Nota monachos obsides dari posse. Item iuramentum semper seruandum esse, dummodo sine periculo animæ possit seruari. Item propter debitum alicuius potest terra eius interdici.

¶ *Gl. seq. obijcit & contra ob. alleg. & dupliciter soluit.*

i ¶ *Obsides dedit.* Voluntate illorum, aliàs detineri non pñt. Sed qualiter hoĩes obsides erunt, contra illa iura. C. qui res pig. oblig pos. qui filios. & j. de pig. c. 2. C. de ac. & oblig. ob æs alienum & in auth. vt nulli iud. § quia vero colla. 9. vbi dr̃. q creditores qui filios debitorum in pignore recipiunt, cadunt à credito, & aliam tantam quantitatem debitori persoluere dẽnt. & verberib. obijci. Sed contra, canon docet obsides dandos 23. q. 8. vt pridem & ff. qui testam. fa. pos. obsides & ff. de iur. fi. diuus: R̃ndeo non tenet obligatio in libero hoĩe, ut ius constituat in eo tanq̃ in pignore; nec tenet alteratio, nisi in casu. C. de pa. q fil. dist. l. 2. nã cũ teneat ibi vẽditio, multo fortius pignoris obligatio, sed detinet liber homo qualitercũq;, ut fiat qđ conuenit, ut hic factũ narratur. Vel non põt obli-

[1] Neque hæc glossula ẽ Bernardi nec hr̃ in antiquis.

† Cap. 4. eod. tit. in 2. compil. Et post cõcil. Lat. par. 17. ca. 1. vi de cap. ad audientiã supra. de eo. quod met. caus.

[1] Hæc opin. gl. reprobatur: quia auctoritas iniuste impensa, nõ excusat. l. iuste possider. & ibi Bar. ff. de acqui. possessio.

[1] Adde Bart. in l. cum cõtraria. C. de reuoc. dona.

[2] Iusiurandum assertoriũ qđ dicat & cæteras eius species late prosequitur dominic⁹ Sotus. lib. 8. de iusti. & iure. q. 2. ar. 7. vide etiã B. Tho. 2. 2. q. 89 ar. 7.

[1] Hinc colliges valere renũciationẽ beneficij metu factã, de quo vi de Imol. in c. ad aures. supra qđ me. cã. & Abbatem in c. 2. §. 1. de rest. spol.

† Sardin. & Gabil. episcopis.

† Cap. 6. eod. tit. in 1. compil. Et post cõcil. Later. sub Alex. iij. par. 17. cap. 3. Vide Romanum in L. sciẽdũ. ff. de verbo. obli. Guilielmũ Benedictũ ĩ ca. Rayn. par. 3. verbo testamẽtum 1.

gati pro pecunia, sed pro pacto ineundæ pacis, vel consimili. sup. de arb. c. exposita.

c Monachos. Noĩe monasterij, cuius noĩe ipsa fuit obligatio, & ideo compelli debent, vt eam sequentur sicut iurauerũt. j. eo. ad nostram. cum in ipsius vtilitatem pecunia processerit.

¶ Glo. seq. obijcit, & triplici et soluit.

b Et vxorem. Sed quare mãdat Papa mulierẽ istam puniri, cũ iuuet auxilio Velleiani. ff. ad Velleia. l. & 2. & C. ad Velle. a. l. j. & l. quamuis. Sed dici ꝙ non punieretur, si excipiat quod nõ potuit fideiubere: vel ipsa forsitan renunciauit biñcio dictarum legum, vel põt aliter dici, et si si renũciauit, ꝙ punietur ꝓpter iuramentum, quod seruari potest sine periculo animæ. sup. c. pro. xj. & inf. eod. tit. c. cum contingat. Ber.

c Liberetis. Cũ ipsi iurauerint eandem cõuentionem facere obseruari, compellendi sunt ad hoc si per eos steterit quominus obsequetur: alioquin si darent operam quam possent ad ipsam obseruandam, non inciderent in periuriũ: quia hoc solum videntur iurasse se facturos, & curaturos: quia simpliciter factum alterius iurare non poterant, nec promittere. ff. de verb. oblig. stipulatio ista in princip. & Instit. de inutil. stip. §. si quis aliũ. & argum. 1. q. ult. cap. vlt.

Si fidem dicti monachi nõ seruarent, abbas dedit eidem V. & eius vxorem fideiussores: qui similiter fidem præstitisse dicuntur. ¶ Ideoq; mandamus, quatenus tam abbatem q̃ monachos, & V. & vxorem ipsius monere curetis, vt sicut iurarunt eãdẽ cõuentionẽ faciant adimpleri: alioquin abbati & monachis ingressum interdicatis ecclesiæ: & in terra præfati V. & vxoris eiusdem, vsq; ad dignam satisfactionem inhibeatis diuina officia celebrari.

§ Idẽ Lundon. & Vigorien. epis.

¶ Periurus est, & ab ecclesia remouendus, q non necessitate, sed voluntate venit contra licitum iuramentum.

C A P. [illegible] X.

QVerelã R. canonici Linconien. accepimus, ꝙ cũ V. clericus ei duos bisãtios noĩe ecclesiæ de statera sibi annuatim soluturũ, interposito sacrõ firmasset, per biennium ab huiusmodi pensionis solutiõe cessauit. ¶ Quia igitur non merent ecclesias regere qui sunt crimine periurij irretiti, Mandamus, quatenus si vobis cõstiterit memoratũ V. cõtra iurm̃ suũ nõ necessitate, sed voluntate, ab eiusdẽ pensionis solutione cessasse, ipsum a præscripta eccl'a remoueãtes, & eam præfato R. restituere minime differatis.

§ Lucius tertius Noruicen. epo.

¶ Si præsentati iurent præsentanti de antiquo censu augendo, & postea contrahentur iurata, nõ tenentur, sed tamen non priuantur ab ecclesijs remouentur.

C A P. XI.

TVa nos duxit fraternitas consulendos, cui standum sit iuramento clericos religiosi iurisiurandi religione constringũt ad maiorem solito pensionẽ soluendam, vel præstandum aliqd beneficij præter solitam pensionẽ, cũ eos instituuntur ab eis, iurant ꝙ antiquam pensionem & solitam non augebunt. ¶ Tuæ igitur consultationi breuiter respondemus, ꝙ cum posterius iuramentum ratione, & Lateranensis concilij auctoritate iuuetur, primo præiudicat, quod de cupiditate processit. Cæterum iustum est, ut clerici pro periurio quod vitare non possunt, ab ecclesijs perpetuo excludantur.

QVerelam. Prima pars ponit impetrantis querelam. Secunda dat iudices: ibi, Quoniam, &c. Abb. Siculus.

CASVS. Guglielm' clericus, pmisit iurõ interposito R. clerico Linconien. se soluturũ annuatim ipsi R. duos Bisãtios noĩe ecclesiæ de statera; sed p bienniũ in solutione pẽsionis cessauit, ꝓpter quod dictus R. conquestus fuit dño Papę. Sup hoc scribit Papa iudicib. dicẽs, ꝙ non merent ecclesias regere q sunt crimine piurij irretiti: vñ mandat Papa, quatenus si cõstiterit dictũ G. iurm̃ suũ cessasse in solutione pensionis, nõ necessitate, sed voluntate, ab ipsa ecclesia ipsum remoueãt, & eam prælato R. restituant. Not. ꝙ piuri ecclesias regere non debent. Item cum aliquis cessat in solutione census per biennium, amittit rei detentionem, & res domino restituitur. Itẽ necessitas excusat à periurio.

d Per biennium. Propter hoc solum priuari debuit, etiam si nõ iurasset. 10. q. 2. c. hoc ius. & §. qui rem. & j. de loca. c. pen. & vlti. & ff. loca. quæto. §. inter locatorem.

e Periurij irretiti. Sunt n. infames. 6. q. 1. infames. & c. q cũq; & 22. q. 5. si. q s conuictus. & arg. C. de transact. si quis maior. & infamibus portæ dignitatis patere non debẽt. C. de dignit. ta. l. 2. li. 12. & C. de infam. l. vnica. li. 10. & j. de excep. pla. inter dilectos. nec amplius ad testimoniũ admittuntur. 6. q. 1. quicunque. & 22. q. 5. paruuli. & j. de testi. testimonium.

¶ Glo. sequens alleg. primo tria iura, secundo tres rationes.

f Non necessitate. Nota, ꝙ necessitas excusat à periurio. 22. q. 3. si nulla. j. eo. breui & 50. dist. presbyteros. q a necessitas legem non habet. de consec. dist. 1. sicut. & sup. de consue. quãto. j. de pig. significante. & de conse. dist. 5. discipulos. & j. de fur. si quis p necessitatem. & iura subueniũt necessitate impeditis. ff. ex quib. cau. ma. non est. ff. loca. cum in plures §. vestimenta. & ff. si q s cau. l. 2. §. 2. & non dr̃ deierare q ex iusta cã defecit iurm̃. ff. qui satisd. cog. l. vlt. ergo si ille sola voluntate cessauit, merito priuari debet, cum sit infamis sm̃ canones. vt dicitur in prox. notula.

¶ Glo. seq. obijcit, & soluit.

g Remouentes. Sed vĩ ꝙ iste non debeat remoueri, q a ciuiliter agebat, de pensione videlicet [illegible] liter deponi nõ debet. [illegible] ipso non amittere ecclesiam [illegible] sed q a forte habere [illegible] contra eum. q uia [illegible] sed ipse erat eo ductor siue vicarius, & certam debebat domino reddere pensionem: vnde probato qualitercunque eum fraudem commisisse, res est ei auferenda. ff. de lege commiss. l. sed & si modum quãdo demum cũ nondũ fuit satisfacta. & de hoc agebat vt ecclesia priuaretur. & qui debitum non soluit ad quod iurõ se adstrinxit, beneficio suo priuatur, infra de dona. qui peceant. sic & iste priuari debet ecclesia, tam quia per biennium cauonem non soluit, tum quia periurus est voluntate, non necessitate.

TVa nobis. Continua diuisio. Secunda ibi, Tuæ igitur. Abbas Siculus.

CASVS. Monachi seu viri religiosi habent aliquam sub præsentatione, ecclesiis, a quibus certam percipiunt pensionem: præsentant clericos ad easdem ecclesias, constringunt eos iurare ad maiorem pensionem solito persoluendam, vel præstandum aliqd præter solitam pensionem: cum vero episcopi eos instituunt, iurãt ꝙ pensionem annuam non augebunt: quæritur hic quod iuramentum seruandum? Rñdet Papa, ꝙ posterius iurm̃ ratione & auctoritate Lateranensis concilij iuuatur: & adeo primo præiudicet, quod de cupiditate processit: veruntamen iustum est, vt clerici illi pro periurio quod vitare non possunt ab ecclesijs perpetuo remoueantur. Nota ꝙ pensio antiqua augeri non debet. Item si quis duo fecit iuramenta, quod maiori iuuatur ratione, est obseruandum. Item temerarium iuramentum repellitur ab ecclesia.

¶ Duæ sunt hic glossæ, quarum quælibet duplicitur ostendit sui sensus, locati [illegible].

h Primo præiudicet, neutrũ tñ obseruabit, q a de eccl'a remouebitur, & hoc, sm̃ ñ fecisset, primum seruari non debet, vt j. eo. iura. & c. ... de cons. prohibemus, & c. grauis. & c. cum clerici. i Itẽ per quod vitare. Temerario iurõ, non enim habuit iustitiam secum, & alias quæ debent in iurõ interuenire. 22. q. 2. animaduertendũ. & q. 4. in malis. sicut enim in iurõ exceptũ dẽt esse ius superioris j. eo. venientes & c. nostram. 2. & ff. ad mu. incip. imperatorem & in constit. Friderici de feu. c. vlt. multo fortius ius canonicum intelligitur esse saluum in ipso iurõ. j. eo. veniens. argu. & c. ad nostram. 2. arg. su. de constit. quæ in ecclesiarum & ff. de pact. iurigentium §. generaliter. si vero quis falsum iurat ignoranter, credens verum esse quod iurat, nullum est peccatum. 22. q. 2. homines falsum iurant. In primo exemplo periurium est transgressio iuramenti, quod si licitum est, peccat mortaliter transgrediendo, supra eodem § vero & c. querelam. si est illicitum, et sic eius obseruatio vergat in dispendium salutis, temerè non peccat, conueniendo, sed peccauit iurando. 22. q. 4. c. 1. & 2. & 3. Item periurium quandoque dr̃ indiscretum iurm̃: istud ex deliberatione, vel proposito factũ mortale peccatum est. j. eo. sicut ex litteris. 22. q. 4. qui sacramento. Si vero quis iurat iocosa leuitate vel incaute, veniale est peccatum. 25. dist. c. vnum orarium, §. criminis. alias ea demum.

A [illegible]. Vñ uersus. Si iuramentũ [illegible] vel dicere, certe. Quis, cui, quod, [illegible] quando.

Cum

Alias. G. alias. N.

Adde an mulier se renuncians Velleiano possit pro debitis incarcerari per Bar. in l. ob aditio ne. ff. de test. tutel. ... Ca. 7. & tit. ... Et de intellectu, vid. Corse tũ singu. 93. Ita E. verbo: Emphyteuta.

Sequidaturũ factũ, vel q s spopõderit non obligat velut si spõdeat Titiũ quinquaureos daturũ. Io. An.

De difficultate, no. j. eod. breui. in j. gl. Io. An.

cessare.

Si fundo vendo & trado, ita ꝙ p̃rio. j. terminũ ñ dato fũdus sit inẽpt. ... soluto si fũd' reuenit, vẽditor petet fruct' nec aliud penes ... Io. An.

Concilio Lateran. sub Alex. 3. c. 7. ... habetur ... dubium.

Quæ debebãt iurõ interuenire seu quales cõmittes habeat tradit B. Thomas. 2. 2. q. 89. art. 3. & Sotus li. 8. de iust. & iure. q. 1. art. 3.

Et sic ẽ perplexus Ioã. And.

Cum quidam. Sunt duo dicta quæ per se patent ut in ru- bro. Secundum: ibi, *Illi vero*. Abb. Sicul.

CASVS. Quidā epi de Sardinia receperunt à quibusdā credi- torib. quandā pecuniæ quantitatē, & iurauerūt his ad cer- tū terminū persoluere: quā facere contempserūt. Quid in istis epis faciendū. pro eo q contra iurm venerunt. Vnde Papa, q in ipsos tanto grauius est vindicandum, quā to maiori dignitate præcellunt, & quia eorum exemplo alij ad similia prouocantur.

¶ *Gl. sequ. ille pro eorum.* [illegible]

a Dignitate. Sic patet, q dignitas delinquentis aggrauat peccatum. 40. di. homo Christianus. & 11. q. 3 præcipue & 50. dist. quia sanctitas tua. & 19 dist. nulli fas. 32. q. 5. § vide etc. 25. q. 1. nulli fas. & § 8 here etc. [illegible] § credentes. & inf. de homi. sicut dignum. [illegible] arg. contra C. ut nemo pri. l. 2. & 24. q. 1. qui contra pacem. & 17. q. 4. nullus clericorum. & 35. distin. ante oīa. 43. distictū beatus. & if. de poe. aut facta. § psona Sol. contrarietas ista ita dēt intelligi: nam in quantitate contempti, metit Deus qualitate reatus, quia tistim. n. [illegible] fus, tūamat. 7. q. 1. c. aduersitas. §. eum vero. ergo à simili quantum contēnit, tūt peccat: arg. 11. q. 3. § cum ergo. in fi. quāto vero quis maior est, tāto in maiori dignitate statio magis præsumit peccare & contemnere: vnde qd dr dignitas delinquentis aggrauat peccatum, melius diceretur, aggrauat peccantem, quia præsumitur, q plus contemnat, vnde ratione præsumptionis tū ma- iori pœnitētia illi iniungitur, quia ecclesia non scit conscientiā istius, tū pōt esse q plus contemneret aliquis rusticus quam magnus prælatus. vnde Oui. [illegible] & sic intellige primam rubricam. In pecuniaria pœna plus pu- niuntur maiores quam minores, nobiles, quam ignobiles, in pœna corporali sæpe puniuntur minores, & parcitur maiori- bus 35. distin. ante omnia. & sic intelliguntur contraria.

ILLI VERO. Quidam iurauerunt non loqui patri, vel matri, sorori vel fratri, nec aliquod subsidium impartiri eis- dem. Dē q illi ab isto illicito iurā sunt absoluendi, iniunctā eis pœnitentia, p̄ eo quod male iurarunt. No. q plus debent puniri maiores quam minores. Item factum maiorum trahi- tur à minoribus in exemplum. Item iuramentum illicitum non obligat, & ad cautelam à tali iuramēto quis absoluitur. b q [illegible] Ad cautelam. sic 22. q. 4. inter cætera. cum in iuramentum non sit vinculum iniquitatis, vt ibi, & inf. eo. quā- to. & cap. Quintauallis.

c q Pœnitentia. [illegible] sacramentum.

SIcut ex litteris. Con. diuisio. Secūda ibi, *Respondemus*. Abbas. CASVS. Prior cuiusdam monasterij iracundiæ calore commotus, iurauit q in claustro eiusdē monasterij, in quo professionem fecit, de cætero cum G. monacho non morare- tur: Abbas super dubitauit super hoc, consuluit Papam: & Papa respondet, quod non licuit illi monacho temerarium facere & iuramentum contra suam professionem, & suæ stabili- tatis propositum: Vnde mandat eidem abbati, ut talem pœ- nitentiam sibi iniungat q alij illius exemplo deterriti similia [illegible] & in claustro q̄ [illegible]

Margin notes (left):

[illegible]

† Cap. 11. eod. tit. in 2. compil. Et quibus respectibus pœna augeatur vel minuatur, vide Soc. cons. 147. incip. Visus con sultatio. par. 2.

† Vide Sotum li. 5. de iust. & iure. q. 1. art 7.

2 De materia huius glossæ, vide late per Andr. Tiraquellum tract. de pœnis temperā. [illegible] causa 31. adde [illegible] catho. [illegible] & Conradum Brunum lib. 5. de [illegible] cap. 5.

† Cap. 3. eod. tit. in 2. compil. Vide Romā. sing. 514. incip. volo. com mentatē, & Deciū, & Cagnolum in l. quicquid. calore. ff. de reg. iu.

¶ Vrban. iij. archiepiscopo Pisan. ¶ *Episcopi de periurio grauius, quam alij sunt puniendi. hoc dicit.*

CAP. XII.

CVm † quidā: & infra. Cōsultationi tuæ taliter respō- demus, quod in episcopos, q̄ iu- ramentū transgressi sunt, est tan- to grauius vindicandū, quāto ma- iori præeminent dignitate, a & eorum exemplo facilius alij po- terunt ad similia prouocari.

¶ *Illicitum est iuramentū de nō præ- bendo subsidium coniunctis, h. d.*

¶ Illi † vero, qui iurat nō loqui patri vel matri, sorori vel fratri aut eis humanitatis subsidium non exhibere: absoluēdi b sunt ab illius obseruantia iuramenti, cum illicitum sit, & contrarium rationi: iniūcta tamen eis, de hoc quod male iurauerat, pœnitentia c competenti.

¶ Idem.

¶ *Non valet iuramētū monachi clau- strum, abiurantis, sed sibi de hoc gra- uis pœnitentia imponitur, h. d.*

CAP. XIII.

SIcut † ex litteris tuæ discre- tionis cognouimus, R. Prior monasterij tui, iracundiæ calore succēsus, iuramēto firmauit, q in claustro eiusdē monasterij quo se vinculo professionis adstrinxit, nō esset cū G. monacho vlterius mo- raturus. d & infra. ¶ Respon- demus, quòd nō licuit monacho supradicto temerariū e iu- ramentū facere, maxime cum fi- dem professionis frangeret, f & stabilitatis suæ propositū euacua ret. Ideoque circa eum tua sollici- tudo prouideat, quod talis ei pœ- nitentia iniungatur, vt alius qui libet exemplo eius deterritus, si- mile aliquid facere ptimescat: g ipse vero in claustro, quod licite abiurare non potuit, cum stabi- litate perpetua, suam pœniten- tiam h exequatur.

¶ Clemens tertius.

¶ *Vasallus qui iurauit prælato, suc- cessoribus iurare non cogitur.*

CAP. XIIII.

VEritatis † amica simplici- tas i & infra. ¶ Re- spōdemus, vt heredes tui, q nobis vel alicui successorū nostrorum iurauerunt, alijs iurare minime compellantur k catholicis ta- mē successoribus nostris, qui pro tēpore fuerint, & homagiū † & fidelitatis puritatē nihilominus ac si iurassent, omni tempore te- neantur absque tergiuersatione aliqua fideliter obseruare.

¶ Celestinus tertius.

¶ *A iuramento per metum extorto ecclesia solet absoluere: & tales trās- gressores vt peccantes, mortaliter non puniuntur.*

[illegible]

perpetua suam pœnitentiam agat. Nota, quòd temerarium iuramentum non est seruandum. Item iuramentum contra professionem & stabilitatem promissum, non tenet. Item pœ na vnius debet esse metus multorum.

d q Moraturus. Vbi vero se deuouit, semper debet manere 16. q. 1. qui vere. & idō male iurauit.

e q Temerarium. Imò nec licitum, sine licentia superioris. 12. q. 1. nō dicatis. 20. q. 4 monacho. §. de iur. calo. c. 1. in fi. & sup. de pœ. stu. ex parte. & 18 q. 1. monachi. Et clericus non dēt abiurare ecclesiam sine licētia sui superioris. sup. de renunciatione. admonet. & inf. de regu. licet.

f q Frangeret. Seruando iuramentum.

g q Pertimescat. Quia pœna vnius dēt esse metus alterius. 2. q. 7. quapp. C. ad l. Iul. re. l. 1. & ff. de pœ l. capitalium §. famosus. & ff. de transact. c. 1. in fin.

h q Pœnitentiam. De illicito, & temerario iurā pœnitentia dēt imponi. sup. c proxi. & cōtra tale iuramentū salubriter veniendum est. 15 dist. c. 1. & 2 22. q. 4. per totum.

VEritatis amica. In prima decisa consultatio. In secunda responsio: ibi, *Respondemus*. Abbas.

CASVS. Clemens Papa iij. indulsit Guilielmo regi Siciliæ, ut ip se non teneretur sibi præstare iurm fidelitatis pro regno Siciliæ; ita tū q ex hoc nō fieret sibi vel successoribus suis præiudicium, quo minus hæredes sui sibi & successorib. suis fidelitatem facere tenerentur: sup ista indulgentia qō mota fuit in præsentia regis, vtrum singu li hæredes regis singulis successoribus Clementis præstare de berent fidelitatem: tunc duo Cardinales, qui erant ibi legati apostolicæ sedis, illam indulgentiam sic fuerunt interpretati q hæredes ipsius regis tenebantur iurare fidelitatem dño Pa- pæ Clementi, & successorib. suis, quo præstito alijs postmodū iurare minime compellantur. quomodum consuluit Pa- pa super illa interpretatione, & ipse rūdet, q non vult recede re ab illa interpretatione, ut hæredes qui postquam sic iu- rauerunt, successoribus iurare non compellantur. In ita tenean tur eis seruare fidelitatem ac si iurassent. Hanc formam iurand di habuimus sup. eo. ego N. & colligitur ex antiqua decre. Ber. Not. q ius fidelitatis transit ad successores quia hoc actum fuit expresse. Item licet vasallus non iuret fidelitatem succes- soribus domini; tenetur tamen eis esse fidelis ac si iurasset.

i q Simplicitas. Fides enim veritatis verborum adminicula non requirit C. ut [illegible] simpliciter q §. de sum. Trini. c. 1. [illegible] & sup. de iud. pastoralis.

¶ *Glos. seq. obiecit. [illegible] folui.*

k q Compellantur. Seu, contra vl. liberum ecclesiæ cuilibet successori tenet professionē facere inf. annum. [illegible] & lit. ex- ei longinquitate: & feudatarius inuestiturā petere dēt à dño. pen. & in inf. an [illegible] in constit. Friderici de feu. §. præterea. Pōt dici q hic fuit specialis indulgentia. Vel dicas verius, q iurare succes- soribus pōt si velit: sed non dēt compelli si iurauit sub hac for- ma. Ego iuro tibi fidelitatem, & successorib. tuis catholicis. [illegible] ex quo semel iuratum est sub hac forma, non dēt amplius iu- rare, quia istud iuramentum perpetuum est [illegible] successoribus [illegible]

Margin notes (right):

1 Vide D. Thomā. 2. 2. q. 89. art. 7. & Sotū lib. 8. de iust. & iure. q 1. art. 7. vbi latissime disseritur, an omne iuramentū obliget.

† Cap. 5. eod. tit. in 2. compil. Et de intellectu, vide Couarruuiā in c. quamuis. in 5. par. relect. §. 5. de pa. lib 6.

† Aliàs ita: homi nij, etiam fidelitatis puritatē, &c.

Hic casus Bernardi est, & in antiquis exemplarib. reperitur.

Quod si telligas, ut no. 16. q. 1. si cupis. Ioā And. De materia huius glossæ, vide Baldum in l. 2. C. de fru. & lit. ex- [illegible] & in [illegible] C. plus [illegible] quod agit. & Pa [illegible] ulū de Castro cons 65. & cōsi. 307.

VErum in ea. Prima pars ponit qõnẽ,& ipsius rãñonem. Secunda responsionis illationem:ibi, *Cæterum.* Abb Sicul.

CASVS Quidã iurauerunt inuiti & cõpulsi pro vita & rebus suis seruãdis:q̃rebatur,an isti indigeãt absolutiõe, an ipso iure sint absoluti? Rñdet p̃p̃, q nihil dicit hic aliud q̃ qđ antecessores sui dixerint,q taliter iurantes absoluerũt:veruntñ vt auferat materia peierandi, nõ est eis dicendũ, vt iuramẽta non seruẽt: sed si ea non seruauerint, non sunt pp hoc tãquã pro mortali crimine puniendi tãquã pro directo periurio. Not.q iurñ metu extortum est obligatorium, ex quo aliqui à tali absoluunť. Item si qs tale iuřm non seruat, dẽt puniri nõ tãquam pro directo periurio & volũtario. Itẽ transgressio hui⁹ iuři nõ dr̃ simpliciter mortale peccatum. Item metus iustus pœnam attenuat Bern.

† Cap. 6 eod.tit.in 2.compil.

† Periurandi.

a ¢ *Absoluerunt.* i.absolutione indigeant an ipso iure sint absoluti

b ¢ *Inuiti.* Per talẽ,s. metũ, qui possit cadere in constantẽ virũ.ĩ. qđ met. caus.ad audiẽtiam.& ff. qđ met. cã. metus aũt aliàs si spõte iurassent uel per vanum metum, non absoluerentur à iuramẽto, imò illud necesse haberent seruare ĩ.de restit.spol.accepta & c. solicite. & ff. qđ met. cau. metus aũt. quia cõtra vanum metum non auditur aliquis.

c ¢ *Antecessores.* s.Gelasius,Gregorius,& Vrbanus.15.q.6 alius.& in cap. nos sanctorum iuratos. Et Alex.sup. eod. si vero.

† Cap. 1. eod.tit.in 3 compil.

† Mauriẽ.

† In aliquot antiqs ita:Cũque idem A nõ credens se ta le qd cõmisisse, &c.

CAP XV.

VErum † ea qõne,q̃ quinto loco ponitur,an à sacramenti vinculo absoluantur, a q̃ illud inuiti b pro vita & reb.seruandis fecerunt:nihil aliud arbitramur, q̃ qđ antecessores c nr̃i Romani Pontifices arbitrati fuisse noscuntur: qui tales à iurñ nexibus absoluerunt. d ¶ Cæterũ vt agatur consultius, & auferatur materia deierãdi, nõ eis ita expresse dicaẽ, vt iuramenta nõ seruent: e sed si nõ ea attenderint, non ob hoc sunt tanquam pro mortali f crimine puniendi.

¶ Innocen.iij.H.& S. & M.ciuibus Venetis.

¶ *Si is cuius mandato stare iuraui aliquid mihi præcipit contra iuramẽtum per me prius licite factum, illud seruare non teneor,hoc dicit inhærendo verbis litteræ.*

CAP. XVI.

VEniens † ad præsentiam nostram A. nobis exposuit, q olim cum M. Maurieñ. † alternatim conuitia inferẽdo certauit: propter quod cũ graues inimicitias incurrisset,quidã qui patris vtriusque amatores extiterant,suggesserunt prædicto A. vt in satisfactione iniuriarum vestro iuraret obedire mandato. g Cumque † idem non crederet se tale quid commisisse, propter quod ei aliquod graue deberet imponi, iuramentumque † illud sub tali confidentia præstitisset, ipsi sub iuramẽti debito præcepistis, vt nunquã curiã Ducis intraret,nisi cum omnes per edictũ ipsius generaliter ad curiã vocarentur:& infra. ¶ Verũ quia idem A. qui dicti ducis est consiliarius,& in iure suo multis ecclesiis, quarum est aduocatus, ex promisso tenetur adesse, nequaquam taliter iurauisset,si mãdatum illud sibi contrarium præsciuisset: h nouerit is nos patriarchæ Grandeñ. mandasse, vt si mandatum priori iuramẽto licite facto repugnet, i ipsum auctoritate nostra denunciet nõ seruandum. †

¶ Glossa sequens ponit duas lecturas.

d ¢ *Absoluerunt.* Quidam exposuerũt,de facto:quia ipso iure nõ tenebanť,si iusto metu iurarũt. Nos vero proprie intelligimus,vt dictũ est ĩ.eo.si uero.& ĩ.quod met. cau. c.abbas.

e ¢ *Non seruent.* Idest,q ad ea obseruanda non sunt adstricti: quia tenentur illa seruare, dũmodo sine interitu salutis æternæ seruari possunt.sup.eo.si vero. veruntamen si illa non seruant,non sunt puniendi tanquam pro directo periurio,& ita metus culpam attenuat, si iuramentum non seruant.

f ¢ *Mortali.* Arg. est hic,q iuřm metu extortum parum obligat sup.qđ metus cau.perlatum.& c. abbas. vbi plene de hoc. & sup.de restit.spo.solicite.& de hoc dicitur sup. eod.si uero.

VEniens. In prima parte ponitur querela impetrantis. In secunda prouisio:ibi, *Verum.* Abbas.

CASVS Quidam Venetus nomine Alanus habuit verba cum M. Maurien. conuitia inter se inferendo, propter quod ille A. graues inimicitias dicitur incurrisse : Quidam amici vtriusq; partis volẽtes eos reducere ad cõcordiã, suggesserunt illi A. vt in satisfactione iniuriarum iuraret stare mandatis H.& S. & M. consanguineorum ipsius M. ille non credens se tale quid fecisse propter quod aliquod graue deberet sibi imponi,iurauit stare mandatis illorum : ipsi præceperunt ei sub debito iuramenti quod nunquam curiam ducis intraret,nisi quando omnes generaliter vocarentur : Iste recepto tam iniquo mandato,accessit ad Papam,exponens sibi prædicta:adijciens quod erat consiliarius ducis, & pluribus ecclesiis quarum erat aduocatus, iuramento tenebatur in iure suo adesse, & nullo modo taliter iurasset si mandatum contrarium sibi præsciuisset : Vnde super hoc scribit Papa illis tribus ciuibus Venetis, dicens, quòd ipse super hoc scribit patriarchæ Granden. vt si mandatum illud priori iuramento licite facto repugnet, ipsum auctoritate Papæ denũciet non seruandum. Not q cũ aliqs alicui simplr̃ iurat, mandatũ dẽt esse idoneũ, ÿ iniquũ,vt hic patet,aliàs relaxatur mandatum. Item iurãcontrarium alij iuramento licite facto, seruandum non est.

¶ *Gl.seq. exponit, obijcit, & soluit.*

g ¢ *Mandato.* Idoneo, s.sic fuit exaudiendũ. ĩ.de elect.cũm quæ & ĩ de rescri.cũ adeo & ff. de op.liber. si libertus.ĩ.c. Quintauallis. Iniquæ tñ sñæ arbitri standũ est ff.de arb. l. 3.& l.diẽ.§ stari. dum tñ dolus absit. C.de arbit.l.3 ff.de arb. nõ distinguemus § cũ quidã. & Instit. mandati. §. illud. Quare ergo nõ stat huic mãdato? Rñdeo, isti non fuerunt arbitri, sed fuerunt arbitratores,siue amicabiles cõpositores, vt boni viri, vñ si male arbitreť, siue inique cõponãt,eorũ dictũ reducẽdũ est ad arbitriũ boni viri. ff.pro soc. ff societatem.

ADDI. Vel dic q isti fuerunt arbitri in re sua: qđ eis ñ licuit. ff. de ar.l pe. sicut nec iudex.de iudic.l Iulia.& C. ne quis in sua causa ius sibi di. l.vnica.

† De multis clausulis,q intelligunť in iurõ, vide plene per Roma. & Iaso. in l. vlt ff qui satis. cog. & per Baldum in l. vlt. C. de nõ num. pec.& per Aret in §. æque. Institut. de exceptio.

¢ Obseruandum.

¶ Idem magistro Appollinari.

¶ *Qui iurauit ecclesiam defendere, & requisitus sine iusta causa recusat, periurus est,nec eum defendit appellatio.*

CAP. XVII.

BReui † sciscitatus es quæstione, utrum ille qui iura alicuius ecclesiæ seruare, ac pro posse defendere iuramento tenetur, si necessitate imminente super hoc sub iuramenti debito requisitus duxerit appellandum, periurij reatũ incurrat. ¶ Respondemus, quòd in articulo appellantem à periurio talis appellatio non excusat, immo(nisi difficultas k existat propter

¶ *Glos.seq.arguit.signat contrarium, & remittit, quærit, & soluit.*

h ¢ *Præsciuisset.* Arg. iurã sm intentionem iurantis fore interpretãda. 22. q. 5.humanæ aures ar.ĩ.22.q.5.quacumq; arte. & c. ecce. de hoc dr̃. ĩ. de spon. ex litteris. Sed nunqd potuit ei præcipere,vt cederet bonis:vel vt ei daret bona sua?Non,quia iuřm nõ extenditur ad illa de quibus non est cogitatum ĩ. eo. Quintauallis.ĩ.de deci.ex multiplici.arg.sup.de restit.spol.audita.22. q.2.ne quis arbitretur.ff.de trans. cum Aquiliana. ff. de pig. obliga.ff.de pec.peculij.& C.quæ res pig.obli.pol.l 1. Et ciuili modo intelligendum fuit iuramentum,ut dictum est in prima notula.ff de seruitu.si cui,ff.de rit.nup.postquam.Sic & liberta si iurauit non nubere, de illicitis nuptijs intelligẽdum est.ff.de iure patro.adigere § vlt.

† Cap. 2. eod.tit.in 3 compil. Et de materia,vide licet qualiter difficultas excuset à periurio, vide de Fely.in c.q̃ ecclesiarũ. sup de consti. & Alex l. cons 192. incip perspectis in 1. volum.

i ¢ *Repugnet.* Et sic vr̃ q si mandatum non repugnet priori iurõ,iuřm sit seruandum,cum possit seruari sine interitu salutis æternæ ĩ.eo.si vero.quod verum est,tamen si enormem læsionem in rebus temporalibus pateretur, obtinebit relaxationem iuramenti.sup.quod metus cau,abbas. & 22. q.4.c.innocens.§.illicitum.vltra medium.versi.quisquis ergo, &c.

BReui.Communis diuisio.Secunda ibi, *Respondemus.* Abb.

CASVS. Aliquis iurauit defendere ac seruare pro posse suo,iura alicuius ecclesiæ:ecclesia requirit ipsum necessitate imminente sub debito iuramenti : ipse appellat : quæritur vtrum incurrat periurium,si ecclesiam non defendat,an prætextu appellationis à periurio excusatur ? Respondet Papa, quod in hoc articulo appellatio nõ excusat illum à periurio immo periurij reatum incurrit:nisi difficultas siue necessitas ipsum excuset, propter quam non possit ecclesiæ subuenire. Nota quod appellatio frustratoria non excusat aliquem ab eo quod facere tenetur. Item necessitas siue impossibilitas excusat à periurio.

K ¢ *Difficultas.* Et ita difficultas excusat à piurio, vt ĩ. e. ego N.sic & necessitas ĩ.eo.q̃relam.ff.q satisd.cogant.l.vlt.ar.ff.de oper.

oper. liber. § libertus. ff. quarum re. actio non datur. l. 1. §. quæ onerandæ. licet non excuset à pena conuentionali. ff. de verb. oblig. l. continuus actus. §. illud quoque.

Glos. seq. quærit, arg. pro & contra. ponit tres casus quibus aduocatus non iuuat ecclesiam.

a *Requisitus.* Sed nũquid tenetur ecclesiã iuuare nõ requisitus? Vr̃ ꝙ sic. 93. dist. si inimicus. arg. ff. quorum lega. l. 1. §. 1. & arg. huius litteræ. 1 Si vero ecclesia non seruauit ei fidem in suis necessitatib. nec ipse tenet ipsam iuuare. 22. q. 5. de forma. sup. eo. peruenit 2. vel si ecclesia subtraxit ei salariũ suum cõsuetum. ff. loca. quæro §. inter loca torem uel si remordet eũ cõsciẽtia ꝙ habeat malam cãm. 11. q. 3. ræ qui dicitur. nã & tunc aduocatus nõ tenetur iuuare cliẽtulum suũ. C. de iud. rem non nouã. §. patroni cãrum. Sed ipse licet teneatur sequi conscientiã suã, ecclesia tamẽ habebit eum pro periuro. sup. de restit. spol. litteras. & inf. de senten. excõmu. inquisitioni.

quam requisitus [a] non possit ecclesiæ subuenire) culpa periurij potius irretitur.

¶ Idẽ illustri regi † Aragoniæ.

¶ *Iurãs scienter illicitũ, nõ indiget absolutione, sed tenet̃ illud nõ obseruare. Si vero iurauit ignorãter dẽt illud obseruare, si aliquo licito modo est obseruabile. Si aũt iurauit licitum quod putabas illicitum, debes obseruare iuramentum: sed de animo deprauato ages pœnitentiam.*

CAP. XVIII.

Quanto † personam tuam: & infra. †. Quidã consiliarij tui (immò potius deceptores) tuũ aĩum induxerũt, vt iurares irrequisito assensu populi, vsq; ad certũ tps, patris tui cõseruare monetam, quæ tamen circa mortẽ eius fuerat legitimo pondere defraudata. [b] Cũ aũt adeò sit diminuta, & minoris valoris effecta, ꝙ graue pp hoc scandalum in populo generatur, tu † qđ egeras indiscrete cupiens reuocare, ac necessitati populi satisfacere, ab obseruatione iuramẽti ꝓdicti, postulasti suppliciter à nobis absolui. [c] ¶ Super quo diligens indagator potuisset facile intueri, ꝙ nõ tã erat absolutio necessaria, quàm interpretatio requirenda: qm̃ cũ iurm̃ fecisti, monetã aut falsam, aut legitimã esse credebas. Si falsam, iurm̃ fuisset illicitũ, & nullatenus obseruãdũ, & pro eo esset tibi pœnitentiã iniũgẽda: cũ iurm̃ nõ vt eẽt iniquitatis [d] vinculum, fuerit institutũ. ¶ Si vero lrĩmã eẽ credebas iurm̃ licitũ fuit & vsquequaq; seruandũ. Et vt irreprehẽsibiliter obseruetur, consulimus & mandamus, vt reprobata, moneta, quę à legitimo põdere fuerat defraudata, alia sub noĩe patris tui moneta cudatur, quam ad legitimũ pondus reducas, secundum eum statum, quem tpe patris [e] tui habuit meliorem: ita ꝙ antiqua moneta, quæ ab illo statu falsata nõ fuerat, cũ ea pariter expendat̃ ꝓ qđ & dispẽdiũ vitari poterit, & iurm̃ seruari. [f] ¶ Verũtñ si monetã ipsã i ꝓstatione iurĩ credebas a legitimo pondere diminutam, & tua super hoc conscientia te remordeat: tuum humiliter cõfitere peccatũ, & satisfactionem [g] iniunctam tibi pro illicito iuramento studeas adimplere.

Quanto. Princeps q iurauit certã seruare monetã, si sciebat illã legitimo pondere fraudatã, pœnitere dẽt de iuramento qđ fuit illicitum: & iõ non seruandũ. Si vero ignorabat, tunc iurm̃ seruat si illam facit restaurari sic cõiter summatur. Primo ponitur consultatio. Secundo responsio: ibi, *Super quo.* In qua tria membra distinguit. Secundum: ibi, *Si vero.* Tertium ibi, *Verumtamen.* Abbas.

CASVS. Quidam consiliarij regis Aragonum, immo potius deceptores, induxerunt ipsum ut iuraret irrequisito assensu populi, vsque ad certum tempus, patris sui conseruare monetam, quæ circa mortem eius legitimo pondere fuerat diminuta, ita quod graue scandalum in populo ortum erat: Hoc intellecto rex quod indiscrete fecerat, reuocare volebat, & satisfacere populo: vnde petijt absolui ab huiusmodi iuramento: Papa scribit eidem dicens, quód in casu isto non tam est absolutio necessaria, quàm interpretatio adhibenda: cum enim iuramentum illud fecit, aut credebat monetam illã falsam esse, aut legitimam: si falsam, iuramentum fuit illicitum, & ideo non seruandum, & pro eo debet illi pœnitentia indici: si vero credebat legitimam iuramentum licitum fuit, & ideo seruandum. & Papa consulit illi, vt moneta illa reprobata, quæ diminuta fuerat a legitimo pondere, alia moneta cudatur nomine patris sui, & illam reducat ad legitimum statũ, quem habuit tempore patris sui meliorem: & sic iuramẽtum seruabit: veruntamen si credebat monetam diminutam quãdo iuramentum illud præstitit, & sua eum conscientia remordet, confiteatur peccatum suum, & pro illicito iuramento pœnitentiam agat. Nota quód iuramentum aliquando recipit interpretationem, vt hic patet, & quód aliquando requirit absolutionem. Item iuramentum non est vinculum iniquitatis, & ad licita & honesta semper debet referri. Item iuramentum illicitum non est seruandum.

Glos. seq. tractat de triplici falsario moneta, & ponit circa illud crimen tria specialia.

b *Defraudata.* Quis enim falsat monetam principis, exuritur. C. de fal. mone. l. 2. Qui aũt falsat monetam ciuitatis, punitur capite. C. eo. l. 1. Sed ille qui nummos radit vel tingit, si liber est, datur ad bestias: si seruus vltimo supplicio punitur. ff. ad leg. Corn. de fal. quicunq; & sunt hæc tria specialia: quia quilibet tenetur ad accusationem huius criminis. Item quia condemnatus non appellat: Itẽ 3. punitur ille in cuius domo falsa moneta cuditur, licet illud ignoret. C. de fal. mone. l. 1.

Glos. seq. reci. pe. quod Papa possit absoluere à iuramento, ponit opin. Hug. item Lau. & Tanc.

c *Absolui.* Absoluere põt Papa quemlibet à sacramento ex iusta cã: puta pp scandalum intollerabile, ut si malum exemplũ protogetur i multos, claue tñ discretionis præcedente. H. tñ hoc negabat: & oĩa iura quæ dicũt vel innuunt Papam posse absoluere à iurõ intelligebat de illicito: quia in his q̃ sunt de iure naturali, ut in voto & iurõ, Papa non dispensat. arg. ad hãc opi. ĩ. eod. c. & si Christus. vbi dr̃ redde dño iuramenta tua. quasi similem interpretationẽ habes. ĩ. eo petitio. & ĩ. de vo. magnæ. vbi dr̃: vouete & reddite. ĩ. de sta. re. cum ad monasteriũ. in fi. Lau contradicebat. T. dicit ꝙ ex cã iusta põt quemlibet absoluere. 15. q. 6. auctoritatẽ. & dispẽsare põt in voto, & illud commutare in aliud qđ magis sit Deo acceptũ. ĩ. de voto. magnæ. c. 1. & c. ꝙ super his. & c. ex multa. & in iurõ etiã ex eisdem causis põt dispensare. Vbi vero aliquis vouet vel iurat, & illa licite vel honeste seruari possunt, nec subest causa, Papa illa immutare non potest, & sic intelligebat H. & in hoc alij non discordant. Et sic etiam intelliguntur illa verba, vouete & reddite dño iuramẽta vestra & est arg. ad prædic. 25. q. 1 § vlt. vers. Ipsi namque soli, &c. & ff. de vulg. & pupil substitutio. ex facto. Hic vero non fuit necessaria absolutio, sed interpretatio secundum quod sequitur in littera. & secundum interpretationem debet seruari: quia fuit legitimum iuramentum.

d *Iniquitatis vinculum.* 22. q. 4. inter cætera.

Glossa sequens obijcit, & soluit.

e *Patris.* Hoc ideo quia in forma iuramenti fuit hoc expressum. Sed nonne tunc mentiretur inscriptio monetæ? immò videtur quód rex ipse falsarius esset. ff. ad l. Cornel. de fal. falsi nominis. & inf. de his quæ fiu. à præla. sine consensu capituli. quanto. In moneta enim tria exiguntur, quantitas ponderis, materia, & publica forma, ff. de contrahen. empt. l. 1. Respondeo [4] quod non semper inscriptioni monetæ fides adhibetur, sicut nec inscriptioni sepulchri. C. de reli. & sump. fun. l. monumentorum. immo pictura est quæ largam habet licentiam. semper enim fas fuit pictoribus & poetis nouitates inuenire, licet sit arg. contra 24. q. 2. sanc. in princip. Ioan. Item si fur ex auro vel argento monetam publicam falsam faciat, illo punito pecunia in thesauro publico conseruatur. 1. quæst. 1. quod quidam. circa medium vers. si enim aliquid furtim, &c.

f *Seruari.* Et [5] sic si non possit expresse seruari in omni, seruatur tamen in illa quæ fuerat defraudata. & est argu. ad quæstionem propositam & solutam. infra de spon. ex litteris 2. in gl. isti erant.

g *Satisfactionem.* Pro temerario iuramento imponitur pœnitentia vnius anni 22. quæst. 4 qui sacramento. sed pro directo periurio imponitur pœnitentia vij. annorum. 6. quæst. 1. quicunque. & 22. quæst. 1. cap. vlt. immo qui scienter deierat, secundum canones infamis est: vt 6. quæst. 1. infames. & qui contra transactionem iuratam venerit scienter, infamis est. C. de transact. si quis maio.

e Gof. dicebat obiectionẽ ꝓcedere si fecisset cudi monetã sub noĩe patris: sed hoc non faciebat, sed solũ vtebat̃ veteri. Hos. dicit ꝙ iura contraria nõ in moneta, sed in instris locũ hẽnt, nã dũmõ nõ falset moneta, nec alteri præiudicetur nõ refert an cudat̃ sub noĩe patris & filij, vel q̃ figura ponatur, ut hic patet. Ioã. And.

5 Hæc glossula ẽ Bernardi, nec hr̃ in antiqs codicib.

a De hoc in Spe. de aduocato §. 1. vers. sed nunquid is q iurauit.

b Hoc sano modo accipias.

† hic fuit Petrus secũdus, q regnauit anno Dñi 1203. vide Ioan. Vasæum. ca. 11. annalium Hispaniæ, & Taraphã. lib. 1. de regib. Hispaniæ.

† Cap. 4. eod. tit. in 3 compil. Et de materia absolutionis à iurõ vide Fel. in c. 2. infra de spon. ad. de Cardi. in cle 1 §. nos autẽ. de iureiuran. & S. Tho. 2. 2. q. 89. art. 9.

† In codice Barbatiæ ita: tu quod egeras indiscrete, discrete cupiens. &c.

3 De falsatib. monetam, & eorũ pœna vid ex trauagãtẽ Pij Papæ V. quæ incipit: Cũ nihil magis, & Iul. Clar. li. 5. sent. § falsũ. & Couarru. in tracta. de collatiõe veterũ numismatũ. cap. 6.

VEnientes. Iudices qui iurãt infra certũ tps sñias exequi, hoc non obstante appellationib. ab eis interiectis deferre tenent. h. d. Diuidit in quatuor partes: In primo reprehẽsio ↄsulũ. In secũda: ibi, *Verũ.* ipsorũ excusatio In tertia: ibi, *Quia vero.* ipsorũ excusationis reprobatio, & gñale mãdatũ. In quarta: ibi, *Cum ergo.* mãdatum spẽle & cõminatio non parentis Abb.

CASVS Quidam ciuis Tudertinus S. noĩe cõuentus fuit ab aduersario suo corã iudice ciuitatis, sup quibusdã possessionib. Iudex auditis meritis causæ, cõdemnauit ipsum ad restõnem rerum petitarum: ab illa sñia appellauit ad dom Papã: consules ciuitatis nõ obstante appellatione, sñiam illã executioni mandarunt, inducentes actorẽ in possessionem rerum de quibus qõ vertebatur, super hoc appellans conquestus fuit dño Papæ, cui subest ciuitas illa quo ad temporalem iurisdõnem: Vnde ipse cõsulib. & populo Tudertino mandauit, vt possessionem ipsam restituant appellanti, alioquin nouerint ꝙ ipse mandauit Nucerino epõ vt eos ad id ecclesiastica censura cõpellat: cuius negotij occasione præmittit Papa q̃ pcedunt, dicens ꝙ ipsi tenẽtur humiliter & deuote appellationib. ad sedem Apost. interpositis deferre: quia etiam leges seculares post sententiam beneficium appellationis non denegant aggrauatis, sed ipsi sententias appellatione suspensas exequuntur: Consules Tudertini se super hoc excusabant in p̃sentia Papæ dicentes, ꝙ cum aliqui vocantur ad officium consulatus, iurant ꝙ super mutuis & plagiarijs iudicabunt ẜm consuetudinem ciuitatis, & infra xxviij. dies sñias exequẽtur: vnde saluo hmõi iurõ non poterant deferre appellationibus; Sed contra istam executionem dicit Papa, ꝙ iudices iurant iudicare ẜm leges, sicut consules isti iurant iudicare ẜm consuetudinem ciuitatis suæ, & ideo sicut iudices possunt grauare subditos contra leges, sic & consules isti pñt contra consuetudinem suos subditos aggrauare: Vnde præcipit eis, quatenus appellationib. ad sedem Apost. interpositis deferãt humiliter & deuote, cum iurñ illud, eos excusare nõ possit, in quo ius superioris intelligitur exceptum. Not. decre. istam ad plura argumenta. Primo ad illud, Sententia diffinitiua à qua est appellatum, non debet executioni mandari ꝙ si fiat executio, dẽt reuocari, vt hic patet: & ideo deferre debet iudex appellationi, & nihil innouare ea pendente. Item in iuramento semper ius superioris intelligitur exceptum: & cuiuscunq; alterius: quia iurñ factum in præiudicium alterius non ualet: cum illud obseruare non possit. Item iuramentum personale est.

† Cap 5. cod. ti. in 3. compil. Et de itellectu tex. & glossarum vide præ alijs hic Guidonẽ Papæ.

¶ Idẽ cõsulib. & populo Tuder.

¶ *Non ualet iuramentũ præstitum in præiudicium iuris superioris.*

CAP. XIX.

VEnientes † ad sedem Apostolicã cõsules vestros, sup his q ad nos de vobis sæpius referunt, & cõmonere curauimus, & aliquantulũ aspere cõuenire: Cũ n. appellationib. interpositis ad Apostolicã sedẽ teneamini humiliter & deuote deferre: cum & leges a ẽt seculares post sñiam, beneficiũ appellationis non denegent aggrauatis, vos sentẽtias appellatione suspensas, executioni mandatis. ¶ Verũ ijdem cõsules nobis exponere curauerũt, ꝙ cum aliqui vestrum vocantur ad officium consulatus, firmant proprio sacramento, ꝙ super mutuis & plagiarijs b secundũ vestræ ciuitatis consuetudinem iudicabunt: & infra viginti octo dies quæ iudicauerunt, exequentur: Vnde saluo hmõi iurõ, vos non posse super his appellationibus deferre, dicebant. ¶ Quia vero non minus iudices secundum leges, quàm cõsules vestri secundũ consuetudinẽ vestræ ciuitatis iudicare iurarũt, c & iõ sicut iudices cõtra leges; sic & consules vestri cõtra cõsuetudinẽ, d possent † subditos aggrauare: Mandamus, quatenus appellationib. ad nos interpositis e deferatis: cũ p̃dictum iurñ vos excusare nõ possit, in quo dẽt intelligi ius f superioris g exceptum. h ¶ Cum ergo postquã S. lator p̃sentiũ ad sedẽ Apostolicã a sñia G. iudicis appellauit, sñiam ipsã duxeritis executioni mandãdã, i in possessionẽ rerum de quib. qõ vertebatur, appellantis aduersariũ inducentes: Volumus & mãdamus, ut possessione in ipsam k restituatis l eidẽ: alioquin noueritis nos episcopo Nucerino † mandasse, ut uos ad id ecclesiastica censura compellat.

¶ Idem Pisano archiepiscopo.

¶ *Iurans vsuras non repetere, potest iuramento non obstante ex noua causa repetere. h. d. secundum intellectum notabiliorem.*

ij CAP. XX.

AD † nostrã noueris au-

ꝙ qñ iurauit, ꝙ debuit intelligi, nisi dñs p̃õ remitteret ei iurñ. Sed probo, ꝙ sit periurus. C. de transa. si quis maior. vbi dr̃ ꝙ quis venit ↄ iurm trib. modis: iudicẽ interpellando. iudici supplicando, qđ promisit non faciendo: Vnde vr̃ ꝙ iste sit periurus supplicando Rom. Pon vt absoluat, sed si petitione nõ p̃missa ipsũ absoluisset, non esset periurus.

g ¶ *Ius superioris.* No. ꝙ i iurõ excipit auctoritas maioris, ut hic patet. & j. e. cã te. & s̃. de rescr. ↄst. tur. ar. à ↄrio sensu. ff. ad mu. impetratores. & in cõstit. Friderici de feud. §. vlt. & est ius canonicum. j. cod. ad nostram 2. Io.

¶ *Glos. sequens reuertitur per contrarium.*

h ¶ *Exceptum.* Sed nonne põt super hoc condere legem municipalẽ contra ius cõe? Rñdeo, pãt cõdere legem contra ius cõe, q̃ tñ non sit in præiudiciũ alterius, ut hic dicit. & s̃. de ↄsti: q̃ in ecclesiarũ. spẽliter tñ nõ condẽdo legem bene pñt litigantes renunciare appellationi. C. de temp. ap. l. illud §. vlt.

i ¶ *Executioni mandandam.* Qđ fieri non debuit: tum quia beneficio applonis extinguitur pronunciatũ. ff. ad Turpil. l. 1 §. vlt. tũ q a interposita appellatione nihil inouari oportet. 2. q. 6. appellatione. & ff. nil inno. appel. pen. l. vnica Ber.

† Posũt.

Imperiali, ibi dr̃, ꝙ in omni iurõ nolatim excipitur Imperator.

Nec hr̃ i vetustis codicibus nec ẽ Bernardi.

† Recentibe.

k ¶ *Possessionem.* Cũ appellatur à sñia diffinitiua, si appellatione pendente fuit mandata executioni, iudex appellationis dẽt reuocare in irritum quicquid factum est post appellationem, & antequã cognoscat an appellatio sit iusta vel iniusta: sed secus est cum appellatur a grauamine, quia prius dẽt cognosci de meritis appellationis, q̃ reuocari qđ factum est post appellationẽ. s̃. de dila. c. 1. in fi. quia ibi dr̃: si est ita, reuocato, &c. Iudex ordinarius nõ põt exeq̃ suã sñiam ex quo altera pars appellauit: sed iudex delegat' põt nõ obstãte appellatione alteri' partis. s̃. de of. dele. sup eo. in fi. & c. pastoralis. §. præterea certe istæ duæ vltimæ concordantiæ contrariũ dñt.

¶ *Glos. seq. signat contrarium & soluit.*

l ¶ *Restituatis.* Arg. contra. ff. de appel. cum ex causa ubi expectatur talis restitutio vsque ad euentum confirmationis, vel cassationis sententiæ Sed non est contrarium: quia non dicitur ibi, ꝙ nõ debeat expectari, sed ibi recitatur factum prout contingit: unde patet ꝙ pendente appellatione executio non debet fieri: & si fiat, inuito possessore restitui debet in pristinum statum antequam appellationis causa examinetur. 7 arg. sup. de offi. dele. pastoralis § præterea & hoc est notabile.

† Cap. 6. cod. tit in 3. compil. Et de materia vide B. Thom. 2. 2. q. 78. artic. 3. & Domi. Sotum lib. 6. de iusti. & iure. q. 1. art. 4.

6 Hæc ẽt glossula, nõ ẽ Bernardi, nec hr̃ in antiquis codicibus.

7 Adde ꝙ appellatio suspẽdit executionem. l. à diuo Pio. §. 1. cum glos. & ibi Bar. ff. d re iu.

ij AD nostram. Per iudicis officiũ subuenit illi q pp iurm vsuras repetere nõ põt, ita summat Io. And. Et q dem procedit hoc summariũ ẜm vnum intellectũ satis clarum. Primo narrat factum. Secundo prouidet: ibi, *Mandamus* Abb.

CASVS Quidã ciues Pisani I. & G. cuidã vsurario P. noĩe multas persoluerunt vsuras, iurõ interposito, ꝙ nec per se, nec per alium p̃dictas vsuras repeterẽt, vel apud ecclesiasticũ iudicẽ, uel ẽt secularẽ sup his deponerent qõnem. Creditor postmodũ condidit testm, in quo p̃cepit hæredib. suis, ut oibus qui probarent se dedisse vsuras eidẽ, ipsas eis restituerẽt: Sed dicti I. & G. non audebãt repetere vsuras pp hmõi iurñ, & hæredes non satisfaciebẽt eisdẽ. peruenit hoc ad notitiã dñi Papę, vnde mãdat Pisano archiepõ, quatenus sub pœna excõicationis publice in ecclesia proponat vt q super hoc veritatẽ nouerint, p̃cedant ad testimoniũ p̃ferendũ: & si cõstiterit de p̃missis, cõpellat hæredes illius p cẽsurã ecclesiasticã vt vsuras quas pater illorũ a p̃dictis recepit, restituant vniuersas. Not. ꝙ hic recipiuntur testes lite non contest. quia procedebatur in modũ inquisitionis siue denunciationis, & ex officio iudicis. Itẽ qui

1 Ibi maiores & minores iudices iurare iubentur. Ioan. And.

2 Hæc glossula nõ ẽ Bernardi, nec hr̃ in vetustis exẽplaribus.

a ¶ *Leges.* 2. q. 6. anteriorum. & c. non ita.

b ¶ *Plagiarijs.* Idest fideiussoribus. vulgare est illius terræ.

c ¶ *Iurarunt.* In auth. de iud. §. quia vero. colla. 6 C. de iud. rem non nouam. 1 & 3. q. 7. iudicet.

d ¶ *Consuetudinem.* Licite 2 ergo iudicatur, ẜm consuetudinem loci. sup. de eo qui mit. in pos. cã rei seruandæ: cũ venissent: quia consuetudo præiudicat iuri. sup. de consue. c. pen.

e ¶ *Interpositis.* Ista ciuitas Tudertina subest domino Papæ quo ad iurisdictionem temporalem, & ideo tenent appellationes ad Papam factæ, alias non, inf. de appel. si duobus.

3 Neque hãc glossam puto Bernardi, nec inuenio i vetustis exemplaribus.

f ¶ *Ius.* Vñ 3 pone: aliquis est receptus in canonicũ & in fratrẽ, iurat se seruare laudabilẽ consuetudinẽ ecclesiæ suæ: & talis est consuetudo in ecclesia, ꝙ qui ibi hẽt p̃bendam, dẽt residere per sex menses, sed antequã faciat qđ iurauit, accedit ad sedem Apost. & supplicat dño Papæ, ut ipsum absoluat: Quæ vtrũ iste sit periurus? Et rñdetur ꝙ non, ar. istius lr̃æ; quia vr̃

qui non potest agere pp iurm̄, potest denunciare. Itē aliquid conceditur vna via, & alia denegatur. Item vltimæ voluntatis executio spectat ad ecclesiam si hæredes exequi noluerint.

a ¶ *Peruenisse*. Non dicit per quem, vel à quo.

ADDI. Forte fuit fideicōmissarius testatoris vel amicus debitoris, vel ipse debitor: sed hoc forte fuit tacitum pp opinionē vulgarium, qui per id cōstimassent illum periurum. & est sim. inf. eo. intellecto. sup. de arb. peruenit. Io. And.

¶ *Gl. seq. soluit tres quæstiones.*

b ¶ *Repeterent*. Si iurauit non repetere, denunciet illud ecclesiæ. Quid si iurauit nō denūciare? Rīdeo, iurm̄ fuit illicitum, & iō nō seruandum: cum quilibet ad hoc teneat. j. de cog. spiri. tua nos. & j. de hæte. cū ex iniūcto. j. eo. quēadmodum. in fin. & 2. q. 1. si peccauerit. sed si iurauerit soluere, nec repetere, nec recipere.[1] illud denunciet ecclesiæ, ut dictum est. Vin.

¶ *Glos. seq. recu. per q. mimeleguit, &c.*

c ¶ *Probarent*. vt iurm̄ istud remissum esse ex testō: nisi velis ita interpretari hæc verba. vt. s. illi de iure repetere non possint, qui iurauerunt non repetere. Sed tū largius interpretabim⁹ vltimas volūtates. j. de dona. cū dilectū. ff. de triti, vi. & oleo lega. l. 3. Sic ergo iure legati. pūtisti repetere vsuras, quasi ex noua cā superueniente. Si. n aliquis abiurat beneficium, potest postea ipsum repetere ex noua causa superueniente. sup. de renun. cum inter P. & ff. de succes. edi. l. 1. § qd̄ dicimus. aliàs, §. sed videndum & ar. sup. qd̄ met. cau. ad audientiam. Item cū iuro soluere aliquid, solutum possum repetere. sup. eo. debitores non. n. est cogitandum de nouo iure. ff. de transac. cum Aquil. Si vero ius nouum non est mihi acquisitum, possum agere ut remittatur iurm̄. sup. eo. c. 1. & primo agendum est vt iuramentum remittatur, & tunc potest repetere secure. Ber.

¶ *Gl. ista dicit per obie. quod lite non conte. &c. & dupliciter soluit.*

d ¶ *Ad testimonium*. Nota testimonium ferri lite non conte. sed hoc ideo contingit, quia hic procedebatur in modum inquisitionis, siue denunciationis, ut patet per prin. c. vlt. [2] vel Papa hic voluit extra ordinem procedi, & sine accusatore per denunciationem. Item quia ad ecclesiam, vel episcopū spectat exequi voluntates defunctorum. j. de testib. si hæredes. & cap. pen. & C. de epi. & cleri. nulli. & l. si quis ad declinandam. & ff. de petit. hæred. si hæreditas. §. vlt. & sic seruans istū iuramentum suum hac via. Io.

e ¶ *Constiterit*. Per inquisitionem. sup. de testi. cog. præterea.

dientiā puenisse, ¶ q cū I. & G. Petro vsuras nō modicas psoluissent, iuramento firmauerunt, q nec per se, nec per aliū prædictas vsuras repeterent:[b] vel apud ecclesiasticum iudicem, seu etiam secularem super his deponerent quæstionem. Cumque creditor condiderit testamentum, suis præcepit hæredibus, vt omnibus qui probarent[c] se dedisse vsuras eidem, ipsas eis restituere procurarent. Vnde cum prædicti I. & G. vsuras repetere non attentent propter huiusmodi iuramentū, & hæredes prædicti R. eis negligant satisfacere de vsuris: Mādamus, quatenus sub pœna excōmunicationis, publice in ecclesia proponi facias, vel pponas, vt q super hoc nouerint veritatē, procedant ad testimoniū[d] pptereundum: & si per dicta testiū, vel alia documenta tibi constiterit[e] de præmissis, hæredes illius vt vsuras quas à prædictis pater eorū accepit, restituant vniuersas, ecclesiastica censura compellas.

¶ Idem Neapolitano archiepo.

¶ *Iuramentū generale debet ita intelligi si fieri pōt, ut non obuiet iuri, aliàs tamquam temerarium nō obligas contra iuris obseruantiam.*

CAP. XXI.

AD † nostram noueris audientiam peruenisse, quòd à te quasi p extorsionem[f] tale fuit præstitū iuramentū, quòd in omni causa deberes ordinē iudiciariū obseruare. Verū quoniā secundū traditiones canonicas manifesta accusatione non indigent:[†] nec in eis est ordo iudiciarius obseruādus,[g] qui debet in alijs obseruari: nec tu qn̄ sub præmisso tenore iurasti, habebas in mente,[h] vt propterea venires contra canonicas sanctiones: alioquin non iuramentum, sed, periuriū[i] potius extitisset: nec esset aliqua ratione seruandum. ¶ Nos iuramentum tuum benignius[k] interpretari volentes, ita q consonet canonicis institutis, fraternitatis tuæ auctoritate psentiū intimamus, quòd in manifestis & notorijs, ratione iuramēti pmissi, nō credimus te teneri seruare[l] subtilitatē ordinis iudiciarij, quā in his nō seruari p omnia, ipsa iuris ratio postulat[m] & requirit:[n] vnde videbitur subtiliter intuenti, de ordine iudiciorū procedere, ut in præmissis non p oīa ordo iudiciarius obseruet. ¶ Quamquā † & secūdum approbatū intellectū recte possit intelligi q iurasti, vt oībus causis ordinem iudiciarium obseruares in illis videlicet,[o] in quib. est

A *D n. strum*. Iudex qui iurauit in omni causa iudiciarium ordinem obseruare, in notoriis subtilitatem ordinis iudiciarij non seruabit. h. d. Diuiditur. nam in prima parte recitat tenorem iuramenti: in secunda: ibi, *Nos*. illud dupliciter interpretatur. Et secunda interpretatio: ibi, *Quamquam*. Et vt clarius habeas intellectum, pone sic casum. Archiepiscopus Neapolitanus quasi per extortionem, forte ad instantiam sui capituli vel populi, præstitit gn̄ale iurm̄, vt in omni cā obseruaret ordinem iudiciarium: processu tpis cum occurrerēt facta notoria, dubitauit an deberet in eis iudiciariū ordinem obseruare: Papa super hoc consultus interpretatus est hoc iuramentū dupliciter: primo vt non extendatur ad causas notorias, sed intelligat ſm̄ subiectam materiā. s. vt in causis non notorijs obseruet ordo iudiciarius: & notorijs vero nō seruet per oīa: quia ordo in notorijs est, vt per oīa nō seruet, iuxta illud vulgatū: In extraordinarijs ordo est ordinē nō seruare. Secundo dicit posse intelligi, ut referat ad causas, in quib. ordo iudiciarius est seruandus: dicit. n. q si iste archiepus habuit in aīo vt ordinē iudiciarium in oī cā pariter seruaret, & sic cesset prædicta interpretatio: tale iurm̄ cum sit contra canonicas sanctiones, potius est dicendum periurium, nec aliqua rōne seruandum. Abb. Not. q iurm̄ contra canones præstitum non tenet. Item iurare cōtra ius, non iuramētum, sed potius periurium est. Item iuramentum directe seruari potest, vel per interpretationem seruandum est. Itē in dubijs benigna dēt fieri iterpretatio. In notoriis per oīa ordo iudiciarius nō est seruandus. Item arg. q verbum generale non est generaliter intelligendum.

f ¶ *Per extorsionē*. Vnde videbat nō teneri.

¶ *Gl. seq. tractat de duplici processu notorū.*

g ¶ *Obseruandus*. Ex toto: aliàs citari debet.[3] 2. q. 1. Deus omnipotens. & snīa ferri. j. de diuor. porro. & j. de appel. cum sit Romana. in fin. & hæc vera sunt in prouincia in qua sunt notoria & iudici & alijs. Si vero non sunt notoria in hac prouincia, sunt tū notoria i alia, vel sunt hic notoria, & iudex nescit: tunc pōt duob. modis procedere. s. ordine iudiciario ac si esset occultum. arg. sup. de elect. bonæ. & 24. q. 1. pudenda. & 2. q. 1. Deus. vel cognoscere an sit notorium: & facta sibi fide super hoc procedet contra reum quasi crimen esset notorium. Et in similibus duas vias habet iudex. potest enim suspendere infamatum vsque ad purgationem. 2. q. 5. presbyter. vel inquisitionem facere ex officio suo. 2. q. 1. Deus omnipotens.

h ¶ *In mente*. Arg iuramenta & promissa non extendi, nisi ad ea de quibus cogitatum est. arg. 22. q. 2. ne quis. ff. de transact. cum Aquiliana. & ff. de pact. tres fratres.

i ¶ *Periurium*. Sup. eod. tua. & inf. de ijs quæ fiu. à ma. par. cap. c. 1. & inf. eod. sicut. [4]

K ¶ *Benignius*. Sic sup. de testi cum tu. nam promptum est leges legibus concordare. C. de inoffi. dona l. 1.

l ¶ *Seruare*. Iuxta illud, *Est in amore modus non habuisse modū.*

m ¶ *Postulat*. Inf. de verb. sign. cum olim. & inf. de vsur. cum in tua. inf. de cohabi. cleri. & mu. vestra.

¶ *Glos. seq. obijcit, & soluit, & vni contrario respondet.*

n ¶ *Requirit*. Sed nonne ordo iudiciarius pōt seruari sine peccato in notorijs? Arg. q sic. sup. de ele. bonæ. & Aug. probat id qd̄ notorium est. s. ecclesiam non esse nullam. 24. q. 1. pudēda. in fin. & ita vr̄ licitum sacramentum, ut in notorijs seruetur. Sed certe hoc iurare, q in oī notorio seruetur ordo iuris, est illicitum, & multum lęderet ius actoris, cum ei incumberet onus probandi, & disciplina iudicialis lęderet, si iudex nō posset punire nisi prius probaretur,[5] sed hoc fieri nō dēt, quia nullæ sunt validiores probationes quàm per euidētiam facti. In illa decre. bonæ factum fuit, ob scandalum ad cautelam, ut ibi dicitur, uel forsitan non erat notorium iudici. Lau.

¶ *Glos. se q arg. alleg. quatuor intra pro, & quatuor contra.*

o ¶ *In illis videlicet*. Arg. q uerbū gn̄ale nō est gn̄aliter intelligendū: vt 1. q. 1. iudices, versi. oīa bona Damasci. & ff. de seruit.

[1] Supple & oblatas dicit Hos. quòd & si oīno iurans velet hoc iuramentū seruare, ñ tñ creditor pecuniam illā lucrifaciet, sed fiet inde eleemosyna. d. vsu. cū tu. Io. And.

† Cap. 7. eod. tit. in 3. compil. Et de materia vide licet, qd̄ in notorijs nō sit ordo iuris seruādus, vide Iuliū Clarū in pra. cri. § fi. q. 9. adde Salyc & doctores in l. ea quidem. C. d accusat. & Ant. Gomez. tom. 3. variare. resol. ca. 1.

[2] Sed hodie ī causis vsurarum sine lit. conte. procedit, per cle. de iud. dispēdiosam. & de uer. sign. sæpe. Io. And.

† Vide l. si. uero §. qui pro rei. ff. qui satis. cog. & l. 2. & ibi Barto. ff. de sus.

[3] Idē no. de pur. cano cū dilecti. ī gl. quia nec. & idē hic Inn. & in decre. sacro. ī pri. j. de sent. excō. vbi de monitione loquit. Io. And.

† Aliàs: Quāquā etiam.

[4] Cōcor. l. præsenti §. sicuti, cum glos. C. de his qui ad ecclē cōfu.

[5] Et sic nūqā tanserent crimina impunita cōtra id inf. de sen. ex com. vt famæ. & sic iducit periculū salutis. arg. 12. q. 2 cū deuotissimam.

uit.si cui.& ff.de pig.oblig.& de conse.dist.2. ieiunia. versi.de operib.totius mundi.circa finem arg.contra.19 dist.si Romanorum.31.q 1.q si dormierit.& 1.q.1.sunt nonnulli.& inf.de priui.quia circa.& sup.de maio & obedien.cap solitæ.

Hæc glossula nõ é Bernardi, nec hĩ in vetustis exemplaribus.

a ‹ *Obseruandus*. Hic Pone, aliqs iurat q de cætero non cognoscet concubinam suã : mõ vult eã ducere in vxorẽ nũquid põt nõ obstante iurõ ? Dicas q sic : quia intelligit iurasse d fornicario coitu, & non de licito & debito. vnde põt cum ea contrahere non obstante iuramento.

Aliàs Calalitin.

E *A te*. Qui iurauit ei cui nõ debuit, cui dẽt iurare compellit. Primo ponit exordium. Secundo narrationẽ : ibi, *Sane*. Tertio conclusionem : ibi, *Cum igitur*. De materia huius capitis habetur in c si diligenti. ꝭ. de præscrip. Abbas.

Cap. 8. eod. tit in 3. compil.

Aliàs : noĩe ecclesiæ.

CASVS Dñs Papa mãdauit archiepõ Turritano, quatenus iurm fidelitatis exigeret & reciperet à iudice Carolitano noĩe Romanæ ecclesię pro ipso iudicatu : Iudex ille noluit iurm illud exhibere, asserens q illud pstiterat pisano archiepõ saluo ecclesiæ Romanæ honore, Papa hoc intelligens scribit sup hoc iudici supradicto dicens, q nõ remittit debitũ sed augetur, cũ alicui soluitur qd alij est pstandum: sed cum iurm illud ecclæ Romanæ dictus iudex pstare teneatur, si iurm iam præstitum cõtrarium reputet, illi qd dño Papæ præstare tenetur, primum illicitum est : & illo non obstante illud præstare debet quod ab eo petitur. Si vero primum iurm non est contrarium præstando iuramento, illud sine mora præstare debet. Not. q non releuatur à debito qui alij soluit, quod debet. Item cum duo iuramenta contraria sunt, videndum est quod magis sit licitum, vt altero reiecto illud seruetur.

Calaritano.

est ar.ad illã qõnem, quæ quæritur. ordino iudiciarius obseruandus. a Sic ergo faciens, & iuramenti tenorem seruabis, & instituta canonica non omittes.

¶ Idem iudici Carolitano. †

¶ *Si vnum iuram vni debitum alteri præstatur, illicitum est, & non obstante cui debetur pstandum est.*

CAP. XXII.

EA † te credimus discretione vigere, vt intelligas per teipsum q onus non remittitur, sed augetur,b cum cuiquã improuide soluitur, qd alij c ex debito est præstandum. Sane cũ archiepiscopus Turritanus à te nomine † nostro iurm fidelitatis (sicut à nobis mandatum acceperat) exegisset, illud exhibere in eius manib. distulisti, asserens q Pisano archiepiscopo d saluo Apostolicæ sedis honore huiusmodi præstiteras iurm. ¶ Cum igitur nobis & ecclesiæ Romanæ fidelitatem facere tenearis, si prestitum e iuramentum ei quod à te nobis tanquam debitum est præstandu m contrariumf reputes, illud g illicitum iudicabis : & illicito non obstante, quod licite imò ex debito petitur, exhibebis : vel si præstitum præstãdo contrarium nõ existit, illud sine difficultate præstabis.

¶ Idem Alatrino † episcopo.

¶ *Qui iurauit stare mandato alicuius: non tenetur parere si præcipit illicita : vt quod filium exhæredet, vel vxorem abiuret.*

b ‹ *Augetur*. Quoniam grauius solui potest vero creditori quod alteri est solutum, & tamen non liberatur à debitore. ff.de constit.pecu.si uero mihi.ff.de sol. uero procuratori.§.j. inf.de homi.sicut dignum.§.cos.in fi.

c ‹ *Quod alij*. Sic.ff de condi.inde in summa. in fi. vnde si alij solueris quod alij debes, non liberaberis, & ille furtum cõmittit ff.de fur.fallus.§.1.nisi ille ratum habeat.ff.eo.si vendidero. §. si Titius. vnde patet q peius est sine grauius latroni, qui partitur spolia cum socio, quàm si non partitur. 22. q. 4. si quem ad peccatum. Io. & expone quod dicit, alij, tantum scilicet : & sic non obstat quod soluitur vni ex plurib. quorũ cuilibet insolidum quid debebatur. ff. de duo. re. consti. l. 3.

d ‹ *Archiepiscopo*. De hac materia tractatur inf. de præscrip. si diligenti.

e ‹ *Præstitum*. Pisano archiepiscopo.

f ‹ *Contrarium*. Quia si vnum contrariorum est bonum, reliquum est malum 8.q.1. sciendum. & 32. distin. hospitiolum.

g ‹ *Illud*. Scilicet quod præstitisti archiepiscopo.

Q *Vintaualli*s. Istud est valde famosum cap. propter materiam arbitrorum, quæ hic tractatur. Communis diuisio. Secunda ibi, *Quocirca*. Abbas.

CASVS Filiæ Quintauallis venerunt ad verba cũ quibusdam mulierib. alijs, & eis multas iniurias irrogarunt, pp qd dictus Quintauallis iurauit stare mandatis illarũ; quæ tale fecerunt illi sub debito iuri, q si aliqñ filij, aut filiæ, aut vxor illius, aliqd factũ vel verbũ contumeliosum mulierib. illis obijcerent, idẽ Quintauallis filios & filias exhęredaret, & vxorẽ à se remoueret: Quintauallis recepto tam iniquo mãdato, significauit hoc dño Papæ, vñ mãdat epõ Alatrino, quaten° pdictis mulierib. iniungat. ut mãdatũ illud reuocẽt, cum licitũ fuerit iurm, & mandatũ illicitũ: alioquin denũciet illũ nõ teneri ad obseruandũ hmõi mandatũ. No q cũ aliquis simpl' iurat stare mãdato alicuius licitum debet esse mãdatum: alioquin man datum non ligat.

CAP. XXIII.

QVintauallis † nostris auribus intimauit, q pro offensa quam filię ipsius alijs mulierib. irrogarunt, q earum mandato pareret, præstitit iuramentum : h quæ tale illi sub debito iuramenti dedere mãdatum, quòd si quando filij † aut vxor illius aliquod factum, vel verbum contumeliosum mulierib. illis obijcerent, idem filias & filios exhæredaret, i & à se propriam remoueret vxorem. ¶ Quocirca mandamus, quatenus cum licitum fuerit iuramentum, sed mandatum illicitum, pdictis vt reuocent mandatum illud iniungas, alioquin eum ad mandati obseruationem illius denuncies non teneri.

¶ Idem archiepiscopo Terracõ.

¶ *Ex cã leui & temeraria cõiuges & quo ad torum & mutuã cohabitationem se separare non possunt, & cum iuramenti interpositione.*

CAP. XXIIII.

TVa † nos duxit fraternitas consulendos, quid tibi sit super hoc faciendum : quod B. & A. vxor eius adinuicem iurauerunt, se nunquam mu-

h ‹ *Iuramentum*. Qd ciuili modo fuit intelligendum ff.de seruit. si cui. & sup. eod. veniens. vbi de hoc.

† Cap. 9. eod. tit in 3 compil. Et vide Bal. in auth. generaliter C. de epis. & cler.

† Aliàs, filiæ.

‹ Gl. seq. exprimit causam iniquitatis horum mandatorũ, & ponit 14. causas propter quas filius potest exhæredari.

i ‹ *Exhæredaret*. Ad hunc casum iurm nõ extendebatur, nec debuit extendi. arg. sup. eo. quanto. & melius in cap. veniens. 22. q. 4. vnusquisque. & ff. de ope. libert. si libertus. ff. de fideicom li. Thais ancilla. §. sorore. & ff. de manumis. l 4. in fi. nisi in certis casibus, qui cõtinent in auth. vt cum de app. cog. §. causas. coll 3. & ita tur pe fuit mandatum. Itẽ contra præceptũ dñi fuit hoc mandatũ, vt vxor separaretur à viro. 28. q. 1. idololatria. & 33. q. 2. quos Deus. Causæ a vero ingratitudinis pp̃ter quas pater potest exhæredare filium, sunt hæ. Prima, si filius parentib. manus intulerit. Item si grauem iniuriam eis fecerit. Si criminaliter eos accusauerit de causa, quæ non sit aduersus principem vel rem publicam. Si cum maleficis versatur. Si maleficus efficiatur. Si vitæ parentum fuerit insidiatus. Si vxori vel concubinæ eius se immiscuerit. Si ex dilapidatione filij graue dispendium parentes sustulerint. Si pro persona vel debito eius in quantum potest fideiubere noluerit. hoc tamen quod de fideiussione dicitur, ad filios masculos tantum pertinet. Item si prohibuit eos facere testamentum. Si contra voluntatem parentum inter arenarios & mimos perseuerauerit, cum pater non fuerit illius professionis. Si filia vitam luxuriosam egerit, cum parentes vellent eam pro posse dotare, nisi neglexerint eam maritare vsque ad xxv. annos. Si parentibus furiosis debitam curam non impenderit. Si parentem captum de carcere eripere neglexerit. hoc totum habes in prænũs. authentico. 3

† Ca. 10. eod. tit. in 3. compil.

a De materia huius glossæ vide Iasonẽ in aut. non licet. C. de libe. præterit. Mars. singul. 78 incip. plures sunt.

3 In codice Barbatiæ post hoc verbũ, authẽtico, statĩ subiungitur hæc alia : sed hoc totũ cessat per ingressum religionis vt 19. q. vl.

ADDI. Vnde versus : *Bis septem causis exhæres filius esto :*

Si patrem feriat, vel maledicat ei.

Carcere detrusum si negligit ac furiosum.

Criminis accuset, insidias ve, paret.

Si dederit grauia sibi damna, nec hoste redemit,

Testari prohibet, aut dat arena locum.

Si prauos sequitur, vel amat genitoris amicam,

Non orthodoxus, filia quando coit.

Hos versus habes in summula pauperum.

T *Vanos*. Coniuges abiurare se non possunt. ita summat Ioan. Diuiditur. In prima consultatio. In secunda responsio. Secunda : ibi, *Nos igitur*. Abbas.

CASVS Quidam B. noĩe, & A. vxor eius adinuicẽ iurauerunt se nunquam mutuo petituros : quæsiuit ordinarius quid sibi

sibi super hoc esset agendũ. Mandat Papa eidẽ quatenus vtrũque inducat ad continentiam obseruandam: qđ si facere voluerint, & eam seruare, maneãt separati: alioqn compellatur mulier ad virum redire, cum iuſm illud temerariũ fuerit, & vterq; illorum adulterium commisit. No. ꝙ iuſm non ꝓiudicat matrimonio: sed econuerso matrimoniũ ꝓiudicat iuramẽto. j. de sponsa. ca. pen.

Glo. seq. ponit op. quã reprobat.

a *Petituros.* Temerarium fuit hmõi iuramentũ, & iõ non fuit obligatorium. 22. q. 4. inter cætera. & C. de nupt. authẽ. quod eis ꝑmittit. Et dicunt q̃dam pœnitentiam imponendam tamq̃ pro veniali. arg. s. eo. verũ & 25. dist. c. vnum oratorium. § criminis. imo ad minus vnius anni pœnitentia imponitur ꝓ temerario iuramento. 22. q. 4. qui sacramento. Tan.

Gl. seq. ponit duas opi. contrarias, quas determinat, secundo quærit, & soluit.

b *Commorari.* Non tñ in seculo, vt quidã dñt. arg. j. de conuer. coniug. ad Apostolicã. Sed vr̃ ꝙ in seculo. 33. q. 5. qđ Deo pari. Sed si alter vellet intrare monasterium, haberet locum qđ ipsi dicunt. Sed quid si iurauerũt ꝙ nunq̃ diuertẽt abinuicem: nunq̃d est seruãdũ iuſm tale, cũ possit seruari sine interitu salutis æternę. Non vr̃, quia nec pœnalis stipulatio teneret: vt si culpa alterius diuortium factum fuerit, dabis centum. ff. de verb. obli. si stipulatio facta fuerit. sicut enĩ libera debent esse matrimonia in contrahendo, ita in dissoluendo. C. de inuti. stip. liber. & C. de nup. neq;. arg. ff. de dona. inter vi. & vxo. ea quæ. & ff. de ver. obli. Titia. & j. de sponsa. gemma. Io. hoc nõ determinat, sed credo si vellent intrare religionem, possent: quia non dr̃ infringere iuramentum q̃ in melius illud cõmutat. s. eo. c. j. & j. de vo. & vo. redem. c. scripturæ, & iuſm illud benignius est interpretandum. sup. eo ad nostram. & c. quanto.

Glo. seq. secerneit per quæstionem.

c *Reuertatur.* Hic diceretur ꝙ propria auctoritate debet redire ad virum, nec expectare superioris auctoritatem.

d *Vtrinque.* Sic j. de reg. veniens, j. de diuor. significasti. j. de adul. c. pen. & vlt. j. de excep. cum ecclesiasticæ. & 32. q. 6. nihil. & ff. de compen. si ambo.

tuo petituros: a idẽ vero nunc repetit illam instanter: ea econtrario affirmante, ꝙ prius se faceret Sarracenam † quam rediret ad eũ: & infra. Nos igitur fraternitati tuæ respondentes Mandamus quatenus vtrumque ad continentiam seruandam moneas & inducas: quam si promittere voluerint seruare, vtrumq; dimittas sine alio commorari: b alioquin si vir noluerit continere, tu illam vt reuertatur c ad ipsum, & tamquam vxor cum viro moreẽ, p excõicationis sñiam appellatione remota compellas: cum & temerarium fuerit hmõi iuramentum, & adulteriũ vtrinque d sit commissum.

Idem Genuen. † archiepo.

Is qui iurauit cum muliere cõtrahere, propter superuenientem fornicationem vel deformitatem eam repellere potest: propter præcedentem non, hoc dicit.

CAP. XXV.

Qvemadmodũ † si vir mulieri iurasset, quando contraxit cum illa, ꝙ eam semper pro legitima vxore teneret pro fornicatione quam mulier antea commisisset, non posset eã dimittere, e sed pro fornicatione quam postea perpetraret, eã dimittere posset, ñ obstãte hmõi iurõ, † qm̃ in eo talis erat sub intelligenda conditio, f si videlicet in legem coniugij illa non peccaret: ita si quis iurauerit se ducturum aliquam in vxorem, non põt ei fornicationem opponere præcedentem, g sed subsequentem, vt illam non ducat in coniugem: quia in illo iuramento talis dẽt condõ subintelligi, si videlicet illa contra regulã desponsationis non venerit. Alioquin, si post hmõi iuramentum publica meretrix fieret, teneretur eam ducere in vxorem, quod est prorsus absurdum. Nã si post contractum coniugiũ vir ꝓpter fornicationem, licite põt vxorẽ à sua cohabitatione dimittere: longe fortius h ante coniugiũ celebratum, ꝓpter eandem eam sponsus licite potest in suam cohabitationem non admittere sponsam: i quia turpius eijcitur, k quàm non admittitur,

non teneat: qa in illo iurõ talis dẽt conditio subintelligi: si illa 9 legem despõsationis nõ venerit: alioqn si post tale iuramentũ fieret publica meretrix, eã ducere teneretẽ: qđ esset ꝑ sus absurdũ: & hoc ꝓbat ꝑ locũ à maiori. si vir post 9ctũ matrimoniũ ꝑꝑ fornicationẽ dimittere põt vxorẽ, multo fortius ante coniugium celebratum ꝑꝑ fornicationem põt nõ admittere sponsam: quia turpijs eijcitur quã non admittitur hospes. nec obstat iuſm in aliquo istorum casuum: quia iuramẽtum illud tale est: ꝑꝑ condõnem subintelligendam, qõ põt seruari & non seruari sine trãsgressione iuramenti: præterea si post hmõi iuſm, hmõi mulier fieret leprosa, vel paralitica, vel nasum amitteret, vel quicquã turpius ei contingeret teneretẽ ne eam ducere in vxorem? Rñd. si esset vxor de præsenti, eam dimittere nõ posset: si sponsa de futuro eam ducere non teneretur: qa multa impediunt matrimoniũ 9trahendum, quę non dirimunt iam contractũ.

e *Dimittere.* Nec ẽt accusare. ff. de adul. si vxor. §. si qs vxorẽ. & §. vlt. & C. ad l. Iul. de adulterijs. [illegible] violatã.

Glo. seq. ponit decẽ generales conditiones in iuramentis subintellectas, in fi. quærit, & soluit.

f *Conditio.* Nota ꝙ plerũq; intelliguntẽ cõdõnes in iuramẽtis, vt hæc, si placet Papæ: vt su. eo. venietes. Itẽ hæc, si Deo placuerit. 22. q. 2. beat⁹. §. j. Item hæc, si res in eodem statu ꝑmanserit. 22. q. 2 ne quis. ff. de sol. cum quis. Item si mihi seruabitur fides. sup. eod. peruenit & ff. loca. quæro. §. inter. Item honestæ & possibiles, vt hic dr̃. & j. eo. sicut. Item hæc, si mihi numerauerts pecuniam. C. de non nu. pec. indubitati. Item hæc, si nuptiæ fuerint secutę. ff. de iur. do. stipulationem. 2 Item hæc, si non immoderatũ q̃d præcipiatur su. eo. veniens. & c. Quintauallis. & ff. de ope. liber. si libertus. Item facultas subintelligitur su. eo. breui. Itẽ 9moditas. ff. quarum re. ac. nõ da. l. j. § quæ oneranda. Speciales aũt condonales non subintelliguntur si non exprimantẽ, licet mente concipiantur. 32. q. vlt. c. vlt. in ff. C. de condict. ob tur. causam. si repetendi. nisi vbi lex exprimit aliq̃d tacite agi inter contrahentes: qa tunc illud ꝓ expresso hr̃. ff. si cer. peta. cum q̃d. & ff de verb. obli. triticum & hæc uera sunt in ꝓmissorijs iuramẽtis, sed in assertorijs nulla cõdõ subintelligitẽ, & de tali loqtẽ, 32. q vlt. c. ult & C. de iure do. si mulier à uiro. 3 Sed nunq̃d dicemus oẽ iuſm condõnale, si oẽs ꝑmissæ cõdõnes subintelligunẽ? Certe non. ff. de cõd. & demõst. cõdõnes

g *Præcedentem.* quia ex quo semel probauit mores ipsius, non põt postea reꝓbare. 32. q 5. horrendus. nisi ex superuenienti causa, vt sup. de æta. & quali. accepimus & sup. de of deleg. insinuante. & 4. q. 3. si testes. §. si quis testibus Io.

h *Fortius.* Nam cui damus actionem, multo fortius exceptionem. ff. de reg. iur inuitus. § cui damus. & ff de sug si. l j. §. plane. & sup. eo. debitores. qñq; tñ 9seqmur excipiendo qđ agendo petere non possumus. ff. de ne ge. l. 3. §. pupillus. & ff. de compen. si cũ filiofamilias. qñq; q̃dã cõsequimur agendo, q̃ non consequimur excipiendo. sup. eo. debitores. & sup. qđ me cau. ad audientiam. Item põt depositũ repeti, sed nõ cõpensari. 4 C. de compen. l. vlt. & j. de depo. bona fides. §. j.

i *Non admittere sponsam.* Nam & sponsus põt sponsam accusare de adulterio quasi matrimonio iam initiato. arg. C. ad ul. propter nisi in casu ff. de adul. miles §. quęrebatur quia & iniuria ei facta est. ff de iniur. item apud §. sponsum. quia nec matrimoniũ, nec spem matrimonij violare ꝑmissum est. ff. de adul. si vxor. §. diuus.

k *Eijcitur.* Detestior nãq; dolus ei⁹ cognoscitẽ q̃ interruptã iterum

C. S. 3 Quidam iurauit se ducturum aliquam in vxorem. q̃ ante ipsa sponsalia sic contracta fuit fornicata: quęritur an teneatur eam ducere in vxorem prætextu huius iuramenti? Rñdet Papa ꝑ simile, & quasi a maiori: Si vir iurasset mulieri qñ contraxit cum illa, ꝙ eam semper pro ltima teneret vxore, eã non posset dimittere pro fornicatione, quã ante contractum matrimonij commisisset: sed si post contractum matrimoniũ & ꝑstitum iuſm fornicatur, dimittere eam posset non obstãte hmõi iurõ, quia in illo talis conditio subintelligebatur: si illa contra legem matrimonij non peccaret. Eodem modo si aliqs iurauit se ducturum aliquã in vxorẽ, non põt ei fornicationem opponere præcedentẽ, sed subsequentẽ, vt eã ducere

Qvemadmodum. Diuiditur in tres partes principales. Secũda: ibi, *Illud autem.* Tertia: ibi, *Quod si.* Prima subdiuiditẽ. primo inducit simile consultationi faciendæ. Scđo soluit ibi, *Ita si quis.* Tertio ꝓbat solutionem per euitationẽ absurditatis, & per rõnem, ibi: *Alioquin.* Quarto rñdet oppositioni iuramenti: ibi, *Non obstante.* quod rñtum ꝓbat ꝑ euitationem absurditatis: ibi, *Quod si post.* Secunda pars principalis non subdiuiditur, sed tertia pars sic: qa primo ponit casum. Secundo allegat pro negatiua: ibi, *Cum scriptura.* Tertio affirmatiua: ibi, *sed numquid.* Quarto soluit: ibi, *Tutius* Abb.

† Vid. Couarruuiã li. 4. uariar. resol. c. 9.

† in antiquis. Ianuen.

† Ca. 11. eo. ti. in j. compilat. Et de materia uide Magistru & Doctores lib. 4. sent. dist. 35. & latissime Sotũ ibi distin. 36. q. j. art. j & seq.

1 Per qđ c. dicit Ia. ꝙ si ad cõtinentiam seruandã hoc iurassent ulterius repetere se nõ possẽt: uide quod post eum dicam de côuer. côiug. duda super uer. castitatẽ. de coniug. lepro. c. j. sup ꝑ 4. glo. Ioã. And.

† sacramento.

2 Stipulatio dotalis condõnẽ habet si nuptiæ fuerint secutæ, vñ si non sequantẽ deneit stipulatio. Ioã. Andr.

3 Si mulier filij uel sibi dotẽ a viro reddi, vt de ipsa tractetur, nõ condõnalis sed cãsua est hæc expressio. Ioan. Andr.

4 Licet sic sentiãt Docto. vẽ tñ ꝙ compensatio possit admitti de cõsẽsu deponentis cũ in suũ fauorem hoc sit inductũ. ar. j. de reg. statuim⁹. cum suis concor. Ioan. An.

iterũ litẽ deseruit, quã qui semel cœptam dereliquit. in auth. de litig § oẽm in n. coll 2. & minus malũ est viã dñi nõ agnoscere, quam post agnitam retroire. j. de apostatis quidam.

a ¶ *In alterutro*. i. in vxore dimissa, & sponsa non admissa.

b ¶ *Ad vtrumque*. s. vt eam recipiat, vel non recipiat.

¶ *Glo. seq. reci. per obiec. demum quærit, argu. pro, & soluit contrarium.*

c ¶ *Oculos, vel nasum*. Sic patet ꝙ iurm̃ qñq; põt seruari sine interitu salutis æternæ, & tñ non tenetur illud seruare. sed hoc ideo est, quia honestas intelligitur in hoc iuramento, vt si res in eodẽ statu permanet. id enim tacite agitur. 22. q. 2. ne qs. & ff. de solutio. cũ qs. sed si iuramentum non posset seruari sine interitu salutis æternæ, vel si esset ꝯ leges vel bonos mores, seruari non debet. j. c. prox. & c. Quintauallis. & ff. de lega. 1. si quis inquilinos §. ult. ff. de leg. 2. si quis. in prin. & ff. d iu. patr. adigere. secus eẽt si mulier laberetur in facultatib. Sed qd si p violentiã opprimatur sponsa de futuro? Vr ꝙ nihilominus teneatur cũ ea ꝯhere. arg. 32 q. 5. re vera. ff. de adul. si vxor. §. si qs plane. sed non est verum 27. q. 2. raptor. & c. seq. & 22. q. 5. finge. & c. ille. & ita punitur sine culpa sed non sine causa.

d ¶ *Teneretur*. Quasi dicat non, quod verũ est in spõsa de futuro.

hospes: † Non obstante in alterutro [a] casu vinculo iuri, qd qdẽ pp subintelligendã condõnem ẽ tale, vt is q iurauit, ad vtrũque [b] sine transgressione se possit hẽre. ¶ Quòd si post hmõi iurm̃ mulier fieret non solum leprosa, sed ẽt paralytica, vel oculos, [c] vel nasum amitteret, seu qcquã ei turpius eueniret, nũqd vir teneretẽ [d] eam ducere in vxorẽ? profecto ductã non posset dimittere. Sed nunquid non ductam admittere teneretẽ? [e] quamuis [f] interdũ contractum non dirimat, quod impedit [g] contrahendum.

¶ *Si vir iurauit nõ accusare vxorẽ temerariũ est iurm̃: sed si specialiter de adulterio hoc iurauit, denũciare poterit, sed accusare non debet.*

¶ Illud [h] aũt iurm̃ est proculdubio temerarium, si uir iuret vxori, ꝙ eam super nullo crimine [i] accusabit: qa si mulier fieret infidelis, † & nollet cohabitare viro absque cõtumelia creatoris, vel vt illũ pertraheret ad infidelitatis errorẽ: tunc incunctanter deberet illã impetere apud iudicẽ suũ, vt eam, nisi penitus resipisceret, oĩno dimitteret, [k] scdm canonicas sanctiones. ¶ Quòd si expresse iurasset, ꝙ eam super adulterio non impeteret, eẽt ne seruandũ hmõi iurm̃? Cũ scriptura testetur, ꝙ patronus [l] est turpitudinis qui celat crimẽ vxoris: & secundũ regulã Euangelij, si primo & secundo correpta resipiscere nollet, dicendum esset Ecclesiæ, vt tamquã ethnica [m] & publicana deinde vitaretur: ne p hoc libera præberetẽ ei peccandi facultas propter impunitatẽ peccati. ¶ Sed nũquid vir nõ põt dimittere vxori peccanti nõ solũ septies, sed ẽt vsq; septuagies septies, secundum Euangelicam veritatẽ? ¶ Tutius ergo in hoc [n] casu uidetẽ vt propter iurisiurandi religionem, vir accusare desistat [o] vxorem ad diuortium celebrandum, quamquam denunciare [p] eam possit ad pœnitentiam peragendam.

¶ Idem abbati & capitulo Castellionis.

¶ *Licite ex causa necessaria etiam per religiosos iuratur.*

CAP. XXVI.

ET † si Christus præceperit secundum Euangelicã veri

j. de coniug leproso. c. ult. spõsam vero de ꝑsenti ducere tenetur, qa non reperitur casus nisi vnus, in quo possit eam dimittere j. de conuer. coniug. ex publico.

e ¶ *Teneretur*. Quasi dicat, non tenetur eam admittere.

f ¶ *Quamuis*. istud, quamuis, non est aduersatiuum, sed causatiuum, & ponitur, quamuis, pro quia.

g ¶ *Impedit*. Vt votũ simplex 27. dist. si vir. sic 15. q. 1. §. vl. vbi dr: non oĩa quæ impediunt ordinandũ, deijciunt ordinatũ.

¶ ILLVD AVTEM CASVS In §. isto alia qõ ponit, q̃ talis est: Aliquis iurauit ꝙ super nullo crimine accusaret vxorem: quæritur an istud iurm̃ esset seruandum? Rñdet Papa ꝙ iuramentum tale temerarium est: quia si mulier fieret infidelis, & nollet cohabitare viro sine contumelia creatoris, vel illũ traheret ad mortale peccatũ, dẽt statim illã accusare apud iudicẽ suũ: & nisi se corrigat, illã dimittere dẽt s. n canones. Sed si iurauit expresse, ꝙ eam sup adulterio nõ accusaret, nũquid debet seruari hoc iurm̃? Et vr ꝙ non, quia dicit scriptura: Patronus est turpitudinis, q crimen celat vxoris. Et in Euãgelio dr: Si primo & secundo correcta non se emendet, dicẽdũ est Ecclæ, vt tamquã ethnica & publicana postmodũ euitetur. Sed ꝯtrũ vr quod est seruandum, qa non solũ septies sed septuagies septies dimittendum est vxori peccanti: Rñdet Papa. ꝙ in hoc casu tutius est pp iuramentũ, vt eam nõ accuset ad diuortiũ celebrandum, sed denunciare dẽt illã ad pœnitẽtiã pagendã. Not. ꝙ in iurõ honestæ conditiones subintelligant quamuis non apponantur. Item non põt qs reprobare vxorem quam approbauit, ex cã præcedente matrimoniũ vel sponsalia. Itẽ multa impediunt matrimoniũ ꝯhendũ, quæ nõ dirimunt iã contractum. Itẽ matrimonium de præsenti nullo casu superueniente dissoluitur nisi ante carnalẽ copulam ꝓfiteatur alter. Itẽ si quis iurat simpliciter nõ accusare vxorẽ, temerariũ est iurm̃. Item si quis iurat non accusare vxorẽ de adulterio, seruandum est iurm̃: tñ debet eam denunciare vt pœniteat: quod si non fecerit, poterit eam dimittere, & ita alia via consequitur intentionẽ suam, & alia denegatur. Itẽ qui non potest accusare, potest denunciare.

h ¶ *Illud*. Aliquis [1] iurauit ꝙ sup nullo crimine accusaret vxorem suam: quæritur an istud iuramentum sit seruãdum? Ad quod respondet Papa: illud, &c.

¶ *Glo. seq. distinguit pœnam criminis commissi & committendi.*

i ¶ *Crimine*. Nã pactũ illud nõ valet, si qs paciscatur ne aliũ accuset de crimine nõdum perpetrato. ff. de pac. si vnus. §. pacta & §. illud. tñ de crimine iã commisso pacisci potest ne de eo agatur. ff. de pac. si vnus. §. pacta. & j. eo. c. ver. non solũ septies, &c. Nec illud pactũ tenet, ne dolus præstetur. ff. de reg. iur. contractus. Talia enim pacta ꝯ publicam vtilitatẽ esse videntur: qa per ea inuitantur homines ad peccãdũ impune. sim. ff. de pact. do ta. conuenire. [2] & j. de consuetu. c. pen. & quia publicæ vtilitatis est, ne crimina remaneant impunita. j. de sentẽ. excom. vt famę. & ff. de sol. Stichũ. §. 1. & ff. ad l. Aquil. ita vulneratus. in fin.

K ¶ *Dimitteret*. Quia frater aut soror nõ est seruituti subiectus in huiusmodi. 28. q. j. si infidelis. & j. de diuor. quanto iuxta illud.

Spernas spernentẽ vel blasphemare volentem:
Vel te credentẽ scelus ad mortale trahentem.
Nã sũt absq; mora sic nũcula rupta priora. Vin.

l ¶ *Patronus*. 32. q. j. c. j. & ff. ad l. Iul d adul. l. 2. §. 2. & ff. d furt. q vas. §. j. ar. j. de adul. si vir.

m ¶ *Ethnica*. ethnos. i. gens. inde ethnica. i. gentilis.

¶ *Glo. seq. signat contrarium, & remittit.*

n ¶ *In hoc casu*. vltimo, s. vbi iurauit non accusare eã de adulterio, & ita põt se qs obligare pacto ad non accusandũ. j. de accu. veniens arg. ꝯ ff. de pac. si vnus. §. illud. & §. pacta & ff de pact. do. conuenire. hoc solutum est sup. in notula, nam illud.

o ¶ *Desistat*. & ita pactũ & iurm̃ valet quatenus tãgit rẽ familiarẽ, non in eo ꝙ publicam, vt dixi in notula, nam illud.

¶ *Glo. seq. quærit. ponit opi. Io. & in si. opi. Pan. in medio not. cui vnanit, & c. alleg. vnam concor. & s. iura in contrarium.*

p ¶ *Denunciare*. sed quid si nollet corripi, nec curaret de excõicatione: Dicit Io. ꝙ tunc licite potest eam deserere, quia iã est contumeliosa creatori suo. 28. q. 1. si infidelis. & sic qñq; cui præcluditur vna via, alia uia ad idem admittitur; vt 4. q. 3. c. si testes. §. seruí neque. & hic, quia licet non possit eam accusare, poterit tamen eam denunciare. arg. ꝯ ff. de tutorib. & curato. scire. & ff. de condicio. instit. quæ sub conditione. §. si qs ff. de bo. libe. quæritur. C. si manci. ita væne l vlt. & sup. de procu. tux. Tancre. [3] dicit ꝙ non debet eam deserere, licet se n corrigat, etiam si uitæ eius insidiaretur. 32. q. 5. quicquid mulier sed debet eam tenere in vinculis, & castigare, cum hoc ei permissum sit, 33. q. 2. placuit. & q. 5. hæc imago. 23. q. 4. duo ista nomina. & 7. q. 1. sicut alterius.

ET *si*. Monachi & conuersi iurare possunt pro testimonio ferendo in causa monasterij sui. ita cõiter summat, sed hæc summatio nimis restringit litteram. Diuiditur in quinque partes. In prima respondet auctoritati Euangelicæ, quæ videbatẽ prohibitũ iurm̃. In secunda: ibi, *Iacobus quoque*. respondet auctoritati Apostolicæ. In tertia: ibi, *Angelus*. prob t multis auctoritatib. noui & veteris testamenti, quod licitum est iurare in quarta: ibi, *Quædam enim*. dicit quare simpliciter ꝓhibetur iuramentum. In quinta: ibi, *Licet*. dat petentib. licentiam iurandi Abbas.

Casus. Ad finem capituli collige casum, & cãm constõnis huius decre. Abbas & monachi Castellionis habebant cãs pro monasterio suo. dubitabant verũ liceret eis ferre testimoniũ,

iurare

† Vide l. pen. ff. de condi. ob turp. cau. & l generaliter. & l. si plagij per Bart. ff. de verb. obli.

† Vid ma gistrum senten. & ibi doctores. li. 4. d. 1. 39 ubi plenissime de cult' disparitate.

[1] Hæc glossula nec ẽ Bernardi, nec hi in vetustis codicibus.

Leuiti. 19.

Math. 18.

[2] Vide in c. statim alleg. sup vlt. gl. I. A.

Math. 18.

Luc. 17.

† Cap. 13. eo. titu. in 3. compil. Et d materia huius plene. B. Thomas. 2. 2. q. 89. arti. 2. & Dominic' Sotus li 8. de iust. & iure. q. 1. art. 2.

[3] Vbi de hoc sm regulares, vt j. de reg. iur. cũ qd li. 6. Ioan. And.

& iurare pro causis monasterij sui?Et videbatē eis ꝙ nō deberent iurare,primo auctoritate Euāgelij dicentis:Sit sermo vester est est,non non:quod amplius est a malo est. Itē Iacobus Apostolus vr̄ ꝓhibere iuramentum dū dicit: Ante oīa fratres mei nolite iurare Dn̄s Papa consultus rñdet primo auctoritate Euāgelij,& eā exponit dicēs: Sit sermo vester,est est,nō non : vt affirmatio vel negatio sicut ꝓcedit ex ore,ita procedat ex corde:tamen qa malitia hominum crescente nō credit de facili simplici affirmationi vel negationi:iō adiunxit ; qđ amplius est,a malo est illud,ampli⁹.s. iuramētum non est malū,sed à malo illius qui non vult credere, nisi iuretur,& est pœna illius, non culpa:& licet dn̄s videatur ꝓhibuisse iuramentū,nō tñ prohibuit iurare per creatorem,sed per creaturā : vnde cū præmisit,Nolite iurare oīno , statī subiunxit , neque per cælum , neq; per Hierosolymam:tñ si iuratur per creaturā,seruādum est iuramētum, dummodo licitum sit quod iuratur. Secundo rn̄det auctoritate Iacobi Apostoli dicēs, ꝙ Iacob. nō simpl'r ꝓhibuit iuramentum, sed volūtatem iurādi dum dixit: Ante oīa fratres mei nolite iurare oīno:quia nullus debet iurare spōtanea volūtate nisi necessitate instante;& tūc licite iuratur,dummodo iuramētū habeat tres comites,scilicet veritatem,iudicium,& iustitiam:sed prohibuit iurare p creaturam: vnde dixit Apostol⁹,Homines per maiorē suū iurant. ostendens per quē sit iurādū,idest, p Deū:& ꝙ iurādum sit in necessitate, ostendit exemplo angeli,qui iurauit per viuentē in sæcula sæculorū:& exēplo dn̄i qui legitur plus dixisse q̄ est est,non non:dum dixit , In veritate dico vobis. si n. iuramentū malū esset,dn̄s non iurasset.Tertio dr̄ ꝙ q̄dam prohibentur,quia p se mala sunt:quædam vero ꝓhibent ex causa , non quia mala sint, sed quia si fiant frequenter,inde mala sequuntur:sicut vinum per se malum non est,sed ex frequenti & incauta potatione luxuria generatur . Vnde dixit Apostol⁹, Nolite inebriari vino,in quo est luxuria:Sic & iurm̄ p se qđē malū non est cum sit ɔfirmatio veritatis,sed tñ ꝓhibet ex cā , quia ex frequenti & incauta iurōne periuriū sæpe cōtingit : vnde legit. Vir multum iurās replebitur iniq̄tate:sicut Paul⁹ concessit discipulo suo Timotheo,vt vtatur modico vino pp stomachū,sic certe cū exigit necessitas,pro re vera,licita & honesta pōt iurari,qa cessante cā cessat effectus . Vltimo rn̄det Papa q̄ōni ꝓpositæ, licet em̄ sint viri pfecti,vt quātūcūq;pn̄t iurm̄ vitare dēant , tñ concedit eis ne pp defectū testiū monasterium suū sui iuris sustineat læsionē,vt deficiētib. alijs testib. possint in causis monasterij sui veritati testimoniū phibere Nota ꝙ p creatorē,& nō p creaturā iurādū est, tñ si per creaturam iuretur,seruandum est iurm̄,si licitum est qđ iuratur.Item in necessitate iurandum est,dumtñ iurm̄ habeat veritatē,iudicium,& iustitiā. Itē p iuramentum delatū decidit q̄ō.Item quædam sunt simpliciter mala,& iō ꝓhibita : quædam vero sunt simpl'r bona, sed ꝓhibent ex causa.Itē cessante causa cessat effectus.Item monachi & clerici deficien.tibus alijs testibus possunt deferre testimonium pro ecclesijs suis.

Matt. 5.

† Adde an testis iurans p Sanctū Iacobū , vel aliū deponat , vide Cy. in l. testium . C. de testib.

Iacob. 5.

tatem : Sit sermo vester, a est est,non non: b vt affirmatio: c vel negatio sicut ꝓcedit ex ore, ita procedat ex corde:quia tamē hominum excrescente malitia , simplici assertioni vel negationi vix creditur , idcirco prudenter adiunxit:quod amplius est,à malo est:a malo quidem , non tam culpæ quam pœnæ,nec exhibentium sed exigentium iuramentū nā incredulitas huiusmodi magis est pœna quam culpa. vnde non dixit,malum,sed dixit,à malo. Licet enim iuramentum prohibuisse dominus videatur,nusquam tamen per creatorem, sed per creaturam d iurare prohibuit:ne per huiusmodi iuramentum transferretur ad creaturam honorificētia creatoris.Quare † cum in Euangelio præmisisset , Dico vobis,nolite iurare omnino, e statim subiunxit : neq; p cœlum,qa thronus Dei est:neq; per terrā,quia scabellū pedū ipsius est:neq;per Hierosolymam, quia ciuitas est regis magni: neque per caput tuum,quia nō potes vnum capillum facere albū aut nigrum. ¶ Et quamuis non sit per creaturā iurandum : si tñ iuretur per creaturā,seruandū f est quidem,dūmodo sit licitū qđ iuratur,quia teste veritate, q iurat in cœlo,iurat in throno Dei: & in eo qui sedet super eum .

¶ Iacob.quoq; nō simpliciter ꝓhibet iuramentum,sed voluntatem iurandi,cum ait : Ante omnia fratres mei nolite g iurare: quoniam † ad iuramentū non debet quemquam spontanea voluntas inducere,sed necessitas h trahere importuna , & tunc potes sine culpa iurare:dummodo illos tres † comites i habeat iuramentum,de quibus propheta k ait:Et iurabūt l viuit dn̄s in veritate, m & iudicio, n & iustitia . o Quod aūt Iacobus subdit:neque per cælum, neque per terram, neque per † quodcumque aliud iuramētum: iurare vetat per quamlibet creaturā, quodcumque sit illud : alioquin non dixisset Apostolus, † Homines per maiorem suū iurant , & omnis controuersiæ p eorū, ad cōfirmationem finis est iuramentum,in quo patenter ostendit per quem sit iurandum:cum ait , Homines per maiorem suū iurant,id est, per Deum,& cur sit iuradum,vt videlicet omnis cōtrouersiæ finis sit iuramentum. Angelus quoque quem vidit in Apocalypsi Ioannes stantē super mare & super terrā, leuauit manum suam ad cœlum, & iurauit per viuentem in sæcula sæculorum . Christus etiam plus legitur dixisse in Euangelio , quam est est , non non : cum sæpissime dixerit : Amen q dico vobis : quod ipse secundum Lucam exponens , cum præmisisset,Amen dico vobis, quia nemo propheta acceptus est in patria sua:consequenter adiunxit ; In veritate dico vobis,quia multæ viduæ erant in diebus

a ¶ *Sit sermo vester*. 22. q j. ita ergo .

b ¶ *Non non*. Istæ duæ negationes nō faciunt hic vnā affirmationem secundum ꝙ alibi faciunt.ff.de ver.sig. duob. verbis.

c ¶ *Affirmatio* . Ecce declaratio geminationis,idest,vt qđ os affirmat & cor affirmet:& quod os negat & cor neget.sic 23. dist. psalmista .

¶ *Glo.seq.ponit quinque modos quibus iuratur per creaturas* .

d ¶ *Creaturam*.Sic 22. q j.clericum. & in authen.vt non luxurientur ɔtra naturalē.coll. 6.§ & quoniam . Per creaturas licitū est iurare vbi exprimitur in iure, vt p crucem 22. q 5.qui iurat.p Euangeliū.12. q. j. si aliqua per ordinem.vt j. q. 7. quotiens. per salutem principis.ff. de iureiu. qui per salutem.l.3. §. vlt. p altare. 22. q. j. habemus. aliter em̄ iurare non debet vnde non licet iurare p membra Dei. in authent.vt non luxurientur contra naturam . collat.6.

ADDITIO & 22.q. j si quis per capillum . vbi pœna ponitur .

e ¶ *Omnino* . idest , ex leui causa vel per omnia simile oīno habet in lege:vt si fideiussor intercedat pro maiori summa quam principalis debitor,omnino non obligatur. ff. de fideiusso. græce. §. illud.Vinc.

f ¶ *Seruandum*. qualitercumque iuratur, si licitū est quod iurat , seruādum est iuramētum 22.q j.mouet te. & ff.de iureiur. l. non erit.§ j.qa multa fieri non debent , facta tñ tenent.27.dist.si vir & 17.q.2.nos nouimus.Sicut iudex vltima die suæ iurisdictionis iudicare non debet. ff.de iurisdict. omn iudic.eum qui.si tamen sententiam dixerit,tenet ff. de offic. proconsulis. meminisse. in fine.supra de officio delega. consuluit .

g ¶ *Nolite*. idest,non habeatis voluntatem iurandi .

h ¶ *Necessitas*. & ita numquam iurandum est nisi in necessitate,sed hæc necessitas includit etiam sub se vtilitatem.22. q. j.tu malum.& capitulo,ita ergo Lau.

i ¶ *Tres comites*. de quibus habes 22. q.2.animaduertendū. & q.j & iurabunt.

K ¶ *Propheta* scilicet Hieremias .

l ¶ *Et iurabunt*. hæc habes 22 q.j & iurabunt .

m ¶ *In veritate*. conscientiæ .

n ¶ *Et iudicio*.idest,discretione, vel deliberatione .

o ¶ *Iustitia*. idest , vt quod iuratur sit iustum & licitū & isti sunt tres comites qui debent interuenire in quolibet iurō:& si ista defuerint, non iuramentum,sed periurium est dicēdū, vt in capitulo,animaduertendum 22.q 2.

p ¶ *Omnis controuersiæ*. quia post iuramentum delatū & pstitum nihil amplius quærēdū est.ff.de iureiu.nō erit,§.delatū. & parem habet auctoritatem cum transactione, & maiorē q̄ res iudicata.ff.de iureiur.l 2.quod verum est si est delatum à parte parti:istud enim retractari non pōt ff. eo. admonēdi j.

q ¶ *Amen*. idest,sine defectu:& est nota assertionis.

† In antiquis exēplarib ita qui ... in iurādū, &c.

† De qb. plene B. Thomas 2. q. 2. q. 89. ar. 3.

Hier. 4.

Iacob. 5.

† Apud Iacobū, in vulgata editione deest, dictio, per: tñ habent oēs Raymūdi codices.

† Heb. 6.

Apocalypsi. c. 10.

Istæ II. dicunt ꝙ tunc licet alicui iurare p salutē suā, vel filiorū qn̄ iuramentū sibi deferē, & intelligiē respectu diuini numinis sic iurari. Io. And.

Luc. 4.

a ¶ *Testis*.

a ¶ *Testis est mihi Deus.* in veteri testamēto iurabat sic:viuit Deus,viuit anima mea.sic iurauit vidua q erat in Sarrepta Sydoniorū Heliæ prophetæ. Tēpore gratiæ in primitiua ecclesia iurabat:testis est mihi Deus:Deū inuoco testē.22.q 1.si pecca, tum & 22.distinctione, sacrosancta . Hodie iurat per Deum per Euangelia.53.dist. tibi domino.& 1.q.vl. c.vltim.

Hæliæ in Israel. Apostolus quoque iurabat cū diceret:Testis [a] est mihi Deus,& iterū,quotidie morior [b] p gloriā vestrā fratres:q̄ græca exēplaria manifestissimā iurationē eē ostēdūt. Si.n. per se malū esset iurare , profecto dñs non iurasset:cum tñ in veteri testamento legatur,qa iurauit dominus, & non pœnitebit eum. & rursum, Iurauit dominus Dauid veritatem (& non frustrabitur eum)immo & præcepit in veteri testamēto:Redde Deo iura tua. Quædam[c] enim prohibentur,qa per se mala sunt,[d] vt furtum, adulterium , & hmōi:q̄ non sunt aliquatenus facienda. Quædā vero prohibētur ex cā;[e] non quia per se mala sunt, sed qa si fiant frequenter & multū, ex his mala sequuntur : [f] vt vinū p se malum non est, & tamē p ohibet Apostolus† dicens,Nolite inebriari vino in quo est luxuria;quoniam ex frequenti & immoderata vini potatiōe, luxuria generatur . Sic & iuramentū per se quidem malum non est, cum sit confirmatio[g] veritatis: sed tamē prohibetur ex causa,[h] quoniam ex frequenti & incauta iuratiōne , periurium sæpe contingit:sicut in ecclesiastico legitur:Vir multum iurans replebitur iniquitate , & non discedet à domo eius plaga . Quéadmodū ergo Paulus indulsit propter necessitatem discipulo suo Timotheo , vt vtatur modico [i] vino pp stomachum;& frequentes infirmitates : sic profecto cum necessitas exigit:pro re vera, licita & honesta, pōt secure iurari : qa cessante [k] cā,cessat effectus,[l] †

¶ Licet ergo debeatis esse viri perfecti,vt quantum potestis iuramenti vinculum euitetis:volētes tamē indemnitati vestri monasterij prouidere,ne propter defectū testium, sui iuris sustineat læsionem;presenti vobis pagina indulgemus ,[m] quatenus vos & monasterij vestri cōuersi possitis in causis eiusdem(deficientibus alijs testibus)pro ipso perhibere testimonium veritati.

¶ Idem episcopo Amelien.

¶ *Iuramentum contra vtilitatem ecclesiasticam præstitum non tenet.*

CAP. XXVII.

Sicut † nostris est aurib.intimatum, ecclesia Tudertina vacante,ipsius canonici, & epus cū eis , dum esset in minoribus ordinibus constitutus, iuramēta quædam in damnum episcopalis iuris fecerunt,priusquam de Pontificis electione tractatus aliquis haberetur:& infra . ¶ Pro iuratione incauta [n] imponi fecimus episcopo pœnitentiā congruentē:& infra. ¶. Quia† nō iuramenta , sed periuria potius

b ¶ *Morior.* hoc habes 22.q 1.non est.

c ¶ *Quædam.* Posset aliqs quærere ex quo licite iuratur,quare prohibuit dñs iur.n? Rñdet Papa quędam,&c.

¶ *Glos.seq.tractat de duplici simonia.*

d ¶ *Mala sunt.* Quędā em̄ illicita sunt in sui natura,quædam ciuiliter.i. iure positiuo vel consuetudinario ff.de verb.sig.probrum.arg. ff.de adul.si adulteriū. sic quædam sunt simoniaca ipso iure,scilicet quæ in veteri testamēto erāt prohibita,vt vēdere spiritualia.1. q.1. quistudet.quędā sunt prohibita per constitutionē ecclesiæ, vt dare aliquid p benedictionibus nubentium,pro baptismo pro ponēdis prælatis i sede. De his habes plura exēpla. j.de simo.cū in ecclesiæ corpore. & c. sicut pro certo & c ad Apostolicam. & hoc est qđ dici consueuit;quædā sunt simoniaca,qa prohibita;quędā sunt phibita , quia simoniaca & de hoc dr sup.de offic.dele.ex parte.

e ¶ *Ex causa* 22 q.1. ita ergo C de manci.ita vxue ne ,psti.l.1 & vlt.

¶ *Glos.se.notat tria ar. ad primum alleg.duo contraria.*

f ¶ *Sequuntur* Nota q aliquid prohibeť non q ipsum sit malū,sed qa inde pōt sequi malum arg.21.dist.denique & 37.distin.ideo 11.q 3 nolite 2.41 dist.quisquis.2.q 7 præsumūt.24. q 3.Deus qui maledicit.Instit.ui bo.rap.§.sed nedum arg.contra.ff.qui & à quibus manu.li.non si l vlt.& ff.de pact si vnus § illud.Item arg.q vno prohibito prohibentur omnia , per q̄ peruenitur ad illud arg.j de cler.coniu diuersis fallacijs. & ff. de conditio insti.quæ sub conditione.§ si qs eo & ff.de spōsa.oratio.arg.ff de tuto & curatori.da ab his.scire.& ff.de bo.li.quæritur.& sup.de procura tuę.Itē arg quod aliquo prohibito omnia prohibentur,quæ sequuntur ex illo.s. de constitutio.nam concupiscentiam.

g ¶ *Confirmatio.* sic falsitas est immutatio veritatis.in auth.de instr.cau.& si.circa principium.coll 6.

h ¶ *Ex causa.* arg.q potius consideranda est causa facti q̄ ipsum factum.15.q.6.c j.in fin.23.q 8.occidit.j.de accu.cum dilectus. & ff. de fur.l.verum.Vin.

i ¶ *Modico vino.* de consec.dist.5.sint tibi.ar.q licet habere curam corporis moderatā ad exercitiū virtutū. arg.44.dist.multis.aliàs incipit,pluuia.de pe dist.ij.c.corporis. arg modicum.

k ¶ *Cessante causa.* Propter quam excludendam.s. periurium, introductum est ne iuretur . Si enim causa esset propter quā habendam aliquid fieret,licet cessaret causa illa,non ideo cessaret id quod factū est pp illam causam . 32.q 7.tantum & q j.dixit dominus.vel cessante causa odiōsa & contra ius, cessat & eius effectus.dixit Vincentius verum est circa alias psonas:sed circa eandem psonā non cessat.nisi priuilegiū vel concessio tenderet ad noxā. & tunc expone verba illa j verum est ab initio:sed si ex post facto incipit odiū, non cessat effectus. s.prohibitio.argum.infra de deci.suggestum.& 63.dist.c.quia sancta.§ verū.& ff de vul.substi.ex facto.& sic plana est glossa alias verum est & ita non rndet expositioni.dic verū est circa alias psonas,quæ non habent priuilegia,sed circa eandē psonā,q̄ habet priuilegiū , non cessat priuilegiū i.non pdit , nisi priuilegium ipsum uel concessio tenderet ad noxā,vt dicunt tres pdictæ pcordā ar. j.de deci. c suggestū. 63.dist.§ verū. De hoc qualiter intelligātur, dictum est.s. de renū. post translationem & 61.dist c.statuimus. §. his auctoritatibus Vel dic cessante cā.i. cessāte periurio cessat prohibitio.& instante necessitate pro re vera licita & honesta, licite iuratur & hic est sensus huius litteræ quātum ad hunc casum. ADDITIO. Vel dic, cessante cā.i. frequenti ,immoderata & incauta iuratione cessat periurium.

l ¶ *Cessat effectus.* distingue , aut est cā finalis, aut impulsiua: si finalis,tunc cessante causa , cessat effectus , verbi gratia , prohibet ne presbyteri gerant tutelas aliorū hac de cā. vt melius vacēt diuinis officijs:& sic ista cā finalis est,vnde cessante causa cessat effectus.vnde si non vacēt diuinis officijs , poterunt gerere tutelas.C de epis & cleri. authē. generaliter . Sed causa impulsiua cessante n̄ cessat effect':verbi gratia p g Calfurniā fuit statutū ne mulieres essent aduocatrices : qa Calfurnia posteriora dorsi sui ostēdebat iudici:vñ Calfurnia fuit cā ipulsiua ne mulieres aduocarent . vñ ea mortua mulieres nō aduocabunt , hoc tñ hr in ff.de post.l.j.

m ¶ *Indulgemus.* idest,indultum esse ostendimus iā olim.6 14.q ij.super prudencia & s.testi.tuis.

Sicut nostris. Diuiditur in tres partes . In prima ponit lusm temerarium. In secunda punit iuramentum:ibi,pro iuratione. In tertia committit inquirenda & retractanda : ibi, quia . Abbas.

CASVS. vacante ecclesia Tudertina,canonici antequā tractatus aliquis haberetur de pastoralis electione , quædam iuramenta in damnum episcopalis iuris fecerunt : postmodum vnus ex illis electus extitit in episcopum,& consecratus;episcopus ipse videns q ex hoc redditus episcopales diminuebantur:quæsiuit a Papa vtrum iuramenta illa essent seruāda? Papa considerans,q iuramentum non fuit institutum,vt iniquitatis vinculum esset,& iuramenta quæ contra vtilitatem ecclesiasticam attentantur,non iuramenta sed periuria dicūtur,pro iuratione incauta , fecit ei pœnitentiam imponi,mādans episcopo Amelien.quatenus de canonicis illis sup p̄missis veritatem inquirat:& si ita esse inuenerit,in statum pristinum reducat quicquid in damnum episcopalis iuris datū esse repererit.No.q iuramentum in damnum ecclesiæ datum non est seruandum,nec obligat,sed potius periurium dicit, & de hoc debet pœnitentia imponi.

¶ *Glo.seq.notat,quod existens.in mortali,&c.alleg.duo iura. & inducit tria similia.& his interserit tria iura,quæ allegabat in contrarium,& illis respōdet.*

n ¶ *Incauta* Sic patet,q aliquis in mortali peccato existens si pmotus fuerit,non remouetur s de tēp.or.ex parte & 50.di. quicumque & episcopus q cōmittit mortale peccatum, non remouetur:vt qui sine cā vult renunciare.s.de renuncia. nisi & cā

Rom. 1.

† De materia & veritate glossæ,vide plene p Dominicū Sotū li.9.de iu. & iure q. 5. art. 2.

Psal. 109.

Psal.

† Hæc verba : & non frustrabit eū desunt in omnibus scriptis exemplaribus vno vero excepto.

† Dño.

† Ad Eph

† In isto & pcedēti exēplo male dicit glo. in seq. bene. Certū est q baptismus ē sacramētū, & benedictio nubētiū est sacræ rei signū . & sic per illa cōfertur & augetur grā Spirit' S.ergo phibitum, qa simoniacū. Io. Andr.

Eccl.c.33.

† Cōcor. tex.in l.2. ff.de iuri. om. iu cū vulgar.

† Idē in Spe.de le. §.vl.ad fi. ver.in sūma.

j. ad Tim. c.5.

† Vide l. generaliter.; C.de epis. & cle.& l. si patet.C. de hæred. inst.

† Hęc glossula ē Bernardi, nec reperitur in antiquis exemplaribus, & parū habet eruditionis.

† Cap. patit de con sti.in 3.cōpilat.Et p expositione textus & glossarū', vide p alijs Guidonē; Papæ hic.

† Aliàs, Quia vero.

† Sim. de pcu. quia in causis. Ioan. An.

Et vide & cō illud 81. dist. quicūq;. & c. pce. & 24. dist. c. vlt. & 50. dist. ex pœnitentib. & sic hmōi temeraria iura non repellunt à promotione, nec à testimonio. su. de testib. intimauit. & c. sup constitutis & ī de testib. cog. c. vlt. Vel dic ꝙ potius consulit ecclesiæ ꝗ personæ su. de ord. cog. cum dilectus. Item in more tali peccato existens admittitur ad accusandū. 5 q. 1 quidā. & hoc fuit ad declarandū innocentiam illius infamati per libellū occultè proiectū. sed isti sic promoti non remouētur: qa hmōi crimina leuia sunt, ꝗ nō deijciūt ordinatos 61. dist. c. j pro quibus imponitur solumnodo pœnitentia saltem vnius anni: vt 22. q 4 ꝗ sacro. Quæ aūt crimina inducāt depositionē, & quę nō notatum inuenies ī. de temp. ord ex tenore. & c. vlti. & 15. q. vlt. in summa.

1 quod dixi de elec. ... sup ... vers. gl. ver. ... fes qd si. ... Ioā. And.

2 In qbus si ea inueneris ee vera, ꝗ tur: in damnū epalis iuri reperis taliter attēptata, I statū. &c.

sunt inducēda, ꝗ contra vtilitatē ecclesiasticā attentant: Mandamus quatenus ab ipsis canonicis inquiras sup pmissis diligentius veritatem: & † si ea inueneris eē vera, quod in damnum a epalis iuris reperer is taliter attentatū, in statum debitum appellatione remota reducas. b

¶ Idem.

¶ Iurm præstitū super actu à lege infirmato principaliter fauore iurātis, licet secundario in fauorē publicū, necessario est obseruandū si non vi, nec dolo fuit pstitū, & in alterius ꝑiudicium principaliter nō redundat. h.d. multum singulariter cōsiderata medulla capituli.

CAP. XXVIII.

Cum ‡ cōtingat interdum, ꝙ constante matrimonio, mulieres alienationib. sup rebus dotalibus & donationib. pp nuptias consentiant, ne vlterius cōtraueniant proprio sacro firmando: ac soluto, pcessu tpis, matrimonio, cōtrauenire nitanī: vtrū hoc eis liceat, à nobis tua fraternitas reqsiuit. ¶ Nos aūt fraternitati tuæ taliter respondemus, ꝙ & si mulierum cōsensus in talibus non uideatur obligatorius secundū legitimas sanctiones, c ne tali tamen prætextu, viam cōtingat periurijs aperiri, mulieres ipsæ seruare dēnt d hmōi iuramenta sine vi e & dolo spōte pstita, cum in alterius ꝑiudiciū f non redūdent, nec obseruata vergant in dispendiū salutis ęternę.

¶ Idem.

¶ Monens bellū iniustū, compellitī restituere, quæ per violētiā occupauit, & eos absoluere à quibus indebite iurā extorsit. h.d. vsq; ad uers. iuramentum.

CAP. XXIX.

Sicut: ‡ & infra. ¶ Si constiterit, ꝙ prædictus H. iniuste g bellum mouerit contra I. ipsum H. inducere studeatis, vt vniuersa per huiusmodi violen-

a In damnum. Et sic patet ꝙ vacante ecclesia canonici nihil possunt disponere de rebus episcopatus in ipsius præiudicium. 12. q. 2. si qua de rebus. & j. ne se. va. per totū nec redditus epales pōt diminuere ī. de reb. ecc. non alie. vt super. immo nec eps ipse. vt ibi dr. vñ quicqd factum fuerit in præiudicium episcopatus, totum debet in statum pristinum reuocari.

† Ca j. eo. tit. i 4. spi. & de intellectu vide Couarruuiam in c. Raynutius. §. 10. de testa. & Mathæum de Afflictis decisio 322.

G... per quæstionem.

b Reducas. Immo & ipse idē Tudertin' eps posset reuocare. 12. q. 1. nō liceat. & 35. q 9. qd qs ꝯmisit. & si cōsensit tāquā canonicus pōt postea tamꝗ eps reuocare, qa quasi ante aditā hæreditatē cōsentit arg. ff. quorū le. l. j. §. qd ait ptor. nā quædā facit aliquis tamquā alius. sup. de ele. ꝙ sicut. & c. cum inter canonicos & ff. de ado. si pater §. qui duos. ff. eo. si consul.

2 Hoc verū si intuitu dignitatis vult venire ꝯ iurm: secus si intuitu suę glonę, qa tunc necessaria ē superiorationis licētia: ar. de elec. venerabilē sm Iā & Vin. Ioā. And.

Cum cōtinga. Nō audit mulier ꝯ alienationē rei dotālis, cui spōte cōsensit, & nō ꝯuenire iurauit. Itē cōiter sūma i. In prima parte ponit ꝯsultatio. In secūda rñsio: ibi, *Nos aūt*. Abb.

CASVS. Aliqs alienauit res dotales, & alias quas donauerat vxori pp nuptias, ꝑsente vxore & cōsentiēte alienatiōi: & ne vxor ius contra alienationem veniat, firmauerat proprio iuramēto, ꝙ ꝯ alienationē nō veniret: postmodum matrimonio soluto nititur venire in ꝯtrium: Consultus Papa rñdet, ꝙ licet consensus mulierum non videatur in talibus obligatorius sm leges: tñ debet mulier seruare hmōi iurm, ne tali ptextu viam contingat periurijs aperiri: & hoc est verum, si iurm tale sine vi & dolo sponte præstitum fuit, cū in ꝑiudiciū alterius non redundet, nec obseruatū vergat in in dispēdium salutis æternæ. Not. ꝙ iurm præualet legi. Item iurm semper seruandum est ex quo sine periculo animæ seruari potest. Itē iuramentum factum in præiudicium alterius non tenet.

c Sanctiones. vt ff. de fun dota l. Iulianus. quæ prohibet alienationem fundi dotalis & C ad Velle. auth. siue à me.

¶ ... mouet plura contraria, & tripliciter soluit, respondens ad contraria, & inducens hoc simile.

d Deinde. contra id quod hic dicit, signantur multa ꝯtria: qa regula vtriusque iuris dicit, qd ꝯ leges fit, p infecto habēdū est 10 dist. vides nec iurm valet cōtra hoc factū. sup. de for. compe. si diligenti. & C. de legi. non dubiū. & vbi principale n tenet, nec accessoriū sup. de fi. instr. inter dilectos. cū suis cōcor. Itē cū talis contractus sit à iure dānatus. ff. de fun. dota. l. lex Iulia & C. ad Velle auth. siue à me. qualiter iurm præstet robur contractui, cū iuramentum non sit vinculū iniqtatis. 22 q. 4 inter cætera. & sup eo. quanto? Nec. n. illud sufficit ꝙ sine interitu salutis eternæ possit seruari: qa illud fallit in temerarijs iuramētis ī. eo. ex lrīs. & fallit qñq; licet nō sit temerarium. ī eo. quemadmodum. & c. Quintaualis. Itē vbi qs iurat se soluturū pecuniā spe futuræ numeratiōis, pōt venire ꝯ iurm, si ei non soluatur. & tñ pōt seruari sine interitu animæ. C de non nu. pe. in dubitati. Sed illud habet tacitā conditionem, si pecunia fuerit ei numerata. Itē si iurat illud qd sit turpe vel ꝯtriū legi, iurm est nullius momenti. ff. de leg. 1 si quis inquilinos in fi. Itē vbi per iurm indicitur alicui perpetua viduitas, istud non tenet seruare. ff. de iure pat adigere. Ad hoc dicas, ꝙ lex ꝯsiderauit qd sit vtile corpori, & honestū. Nā expedit mulieribus saluas habere dotes suas, vt inueniant aliquos, quibus nubere possint. ff. so. ma. l. 1. Sed canon considerat vtilitatem animæ. 1 Vel dic, ꝙ tūc præiudicat ei mulieri iurm qñ aliud pōt consuli mulieri, vt dr in Authen. siue à me. Ioan. ita soluit has ꝯrietates. Aliter potest dici ꝙ siue mulier possit cōsulere aliunde sibi, siue non, non potest venire ꝯ iuramentū spōte præstitū & sine dolo vel metu. Et licet contractus talis nō videatur obligatorius, quantum est d sui natura: tñ sine aliqua turpitudine pōt seruari iuramentū sup eo præstitū: vnde hic consideramus potius accessorium ꝗ principale, propter periculū animæ, vt hic dr, sicut aliàs obligatio non tenet, tamen iuramentū super hoc præstitum debet seruari. su. eo. debitores. Præterea prohibitio huiusmodi alienationis fundi dotalis non est perpetua: quia si secundo post biennium consentiat mulier, bene tenet. in auth. prædicta. siue à me. vnde multo fortius iuramentum potest confirmare quod prius non valebat: vt quasi pro consensu secūdo habeatur. Et illa contraria superius inducta, intelliguntur de illis quæ perpetuam habēt causam prohibitionis, & in sua natura turpia sunt: vt patet ex contrarijs. vnde si iuramentum ibi interueniat, non tenet, cum non possit seruari sine interitu aīæ. Simile huic habes ī. de pig. significante. ubi dicitur ꝙ pactū legis commissoriæ in pignoribus non tenet, quod est verū. C. de pact. pig. l. 2. & 3 & tamen si iuramentum interueniat sup pacto tenet, nec auditur volens venire contra: vt colligitur in decre. prædicta. significante. arg a contrario sensu, & sic intelligas istam & illam.

1 Ob rē ferenda ē corpori. C d sac. san. eccl. sancimus 2. e. j. pcipim'. sm Host. Ioā. And.

† Ca. 2. e. tit. i 4. spi. Et d materia huius decretalis, qñ vez bellū dicat instū vel iniustū uide B. Thomā 2. 2. q. 40. art. j. Franciscum Victoriā i relectione d iure belli. & Alfōsū Castrū li. 2. de iusta hæreti. punitio. c. 14.

e Sine vi. Arg ꝙ iurm metu vel vi præstitum non est seruādum. Quid iuris sit, dixi sup. quod metus causa. abbas & de hoc dicitur 15. q. 6 auctoritatem. & ī. eo peruenit.

f Præiudicium. scilicet creditorum vel filiorum. 2 Argu. à contrario sensu. sup c. venientes. Bern.

2 Intelligas directe, nā alsi directe nō posset eē ꝑiudiciū filiorū, q als successissent i re illa si non fuisset alienata: sed vide c. venientes ī. eo. vbi de hoc.

Sicut: & infra. Fides 3 etiam iurata seruanda non est ei q fidem frangit. h.d. & sunt duæ partes: Secunda: ibi, *Iuramentum autem*. Et pone sic casum litteralem Quidam Henricus iniuste mouit bellum contra quendam Ioannē, in quo multa eius bona per violentiā occupauit, ac eum captum forte ad iurandum induxit, vt bona sic occupata nō repeteret: Vel sm aliū intellectum, relaxauit eū cū iurō de redeundo ad vincula, & hoc fuit primum iurm, de quo textus in principio loqtur: demum præstitit aliud iuramentū, de quo in fine litteræ, & non apparet super quo. Sed forte secundum Host. iste Ioā. promisit Henrico centum libras si ipsum non ostenderet, & ille licet promiserit & iurauerit forte non ostendere dictum Io. nihilominus eum ostendit, quibus peractis iste Ioannes fuit conquestus Papæ petens sup omnibus de opportuno remedio sibi prouideri: Papa commisit causam qbuidā, qbus mandat respectu primi iuramēti, vt hr in littera in principio. respectu secundi rñdet quid iuris, ut in uersiculo, iurm: & sic clara est littera. Abb Sic. Not. ꝙ ea quæ auferuntur in bello iniusto sunt restituenda, ergo à contrario sensu, si bellum sit iustum, possunt licite retineri. Item fides non est illi seruanda, qui fidem non seruat, quod subintelligitur iuramento.

g Iniuste. Et ideo saltem indirecte ratione peccati spectat hoc ad iudicium ecclesię, sup. de iud. nouit.

3 De materia facta a gl de fide seruanda vel ñ seruāda frāgenti fidē vide Abbatē, & Felinū c. peruenit. 2. d iure iur & Syluestrū in sūma, verbo, iuramentū 4. § 13.

ADDITIO. Quid sit iustum bellum, habes 23. q 1. summa.

a q Relliumat.

restituat. quia iniustū erat bellum: sed si iustum fuisset bellum statim res sic occupatæ essent suæ. 23. q. 5. dicat.

Glo. seq. ligant contrarium, & soluit, al. iure tamen.

Non ligat. quia non seruanti fidem fides non est seruāda simile ī. eo. peruenit & c. quemadmodū. ga alia condō subintelligenda est in hoc iuramēto, vt notatur in c. quemadmodum, arg. 22. q. 5. q Deo. sed illud non tangit hoc.

Nimis. Primo ponit factū reprehensibile: circa quod pronūciat. Quarto Abb. Sic.

Clerici iurāmentum fidelitatis laicis præstare non debent, qui nihil tpale tenent ab eis: quia seruus suo dño stat aut cadit.

Temporale. si temporalia possidentur a laicis, in his sunt subiecti illis. ī. de ma. & obe. solitæ. & 18. dist. de episcopus Ber.

Fidelitatis. immo hec clericis hoc iuramentum præstandum est. ī. de ele. c. ex. diligenti. & ī. de re iud. c. viri & ī. eo ti. nullus. nisi in casibus notatis ibi.

Seruus suo. vt 23. q. 1. militi. ad. ū. si seruus stat suo dño, remuneraudus est ab ipso. si cadit, puniēdus, quasi dicat, si steterit, remunerabitur: si ceciderit, iudicabitur a dño suo. Et sic est arg. q laici nullam habent iurisdōnem in clericos, nec et per cōsensum clericorum. ī. de fo. compe. si diligēti & ca. significasti. vbi de hoc. Ber.

Petitio. Habito respectu ad glo. In hoc c. sic summat. Qui fit contra conspirationē iurat de nō essendo contra eum, potest tali iuramēto nō obstante in propriis & ecclesiæ suæ causis stare contra eum. Commodius sic. Secundū ... Inter pretatione. Ab.

tiam occupata, restituat conquerenti; cum a præstito sibi iuramento prorsus absoluentes. Quod si acquiescere noluerit, ipsum ad hoc (si præmissa veritate nitatur) cogatis per sententiā excommunicationis, terram eius interdicti sententiæ supponentes.

¶ Non astringitur quis iuramento ad implendum qd iurauit, si ab alia parte nō impletur, cuius respectu præstitum est iuramentum. h. d.

Iuramentum autem. quod ille asserit præstitisse, si de assensu factum est vtriusque, cum non ligat qui præstitit, dum ille cui præstitum fuerat, seruare negligit quod promisit.

¶ Idem in concilio generali.

¶ Clerici non habentes temporalia a laicis, non tenentur eis præstare iuramenta fidelitatis.

CAP. XXX.

Nimis de iure diuino quidam laici vsurpare nituntur, cū viros ecclesiasticos nihil temporale obtinentes ab eis, ad præstandum sibi fidelitatis iuramenta compellunt. ¶ Quia vero secundum Apostolum seruus suo domino stat aut cadit, sacri auctoritate concilij prohibemus, ne tales clerici personis secularibus præstare cogantur huiusmodi iuramenta.

¶ Hono. 3. A. & C. canonicis Antiochenis.

¶ Declarat non esse contra aliquē peccatum in causis proprijs, & ecclesiæ

vt quantum in eo quod nō tangit negotia ecclesiæ vel et propria sit seruandum, licet sit extortum, cum possit seruari sine interitu animæ. ī. eo. si vero & c. ad nram & c. cum contingat. & 22. q. 4. si aliquid. & ita per tale iurm tenentur, q nullā conspirationem, vel aliquod aliud, quod sit contra statum principis procurabunt: & ad hoc alias de honestate tenerētur et sine iurō, & ita seruare tenētur iuramētū illud quantū ad hanc partē iuramēti; licet fuisset extortū. Et sic est arg. q pro parte teneri iurm, & pro parte nō. Et simile ī. de maio & obe. dilecti. & 22. q. 4. inter cætera. sic & factum alicuius pro parte valet, pro parte non. ī. de præbēdis dilectus. similem declarationem habes supra eodem quanto.

sua esse contra eum. h. d. secundum intellectum glossæ.

CAP. XXXI.

Petitio vestra nobis exhibita continebat, q ecclesia Antiochena vacante, princeps Antiochenus timens conspirationes aliquas fieri contra eum, a vobis iurm extorsit, q contra ipsum de cætero non essetis: & infra. ¶ Interpretatione congrua declaramus, vos iuramento hmōi non teneri, quo pro iurib. & honorib. ipsius ecclesiæ, ac et specialibus vestris legitime defendēdis, cōtra ipsum principem stare libere valeatis coercendo vos a machinatione dumtaxat, per q idē princeps deberet læsionē psonæ, vel suī amissionem incurrere principatus.

¶ Idem archidiacono & magistro G. canonico Tullen.

¶ Cum agitur de vsuris, pōt iudex in qualibet parte litis ex officio suo deficientibus probationib. exigere a partibus iurm de veritate dicenda & eadem ratione idem in qualibet causa in qua immines peccatum, secundum Panormit.

CAP. XXXII.

Ex litteris vestris accepimus, q super causa vsurarū vobis pro G. contra E. ab Apostolica sede commissa, nō potuit per testes ab ipsius G. parte pductos de sortis quantitate liquere, licet de obligatione pignoris cōstiterit; vnde expediens videtur quod

Declaramus. Declaratio iuramēti siue interpretatio cum de ipso dubitatur, ptinet ad Papā ī eo. quanto. sic ī. de eccle. ædi. c. vl. ī. de electio venerabilē ad finē. Sic & in omni sacramēto intelligitur excepta auctoritas Papæ. ī. eo. venientes & ī. eo. de rescriptis, cōstitutus sit & imperatoris et ad municipa. imperatores. & in consti. de feud. §. vltim. & idem cum dubitatur vtrum sit licitum, vel illicitum. ī. de elect. venerabilem.

Specialibus. Et no. q licet quis aperte teneatur alicui p sacramentum: tamen cōtra se non tenetur, vel cōtra ecclesiā suam, vel etiam contra communitatem suam, vt hic patet aperte. arg. ī. de postu. c. vlti. in fi. nam & in generali sermone persona loquēs intelligitur excepta, vt hic. & ff. de sena. l. j. §. j. & ff. loca. l. qui in tua. l. §. vlti. & C. de sola.

Et 11. q. 3. inter verba. Ad in- tellectum huius c. no. ta. q codi- tiones in- telligant in iuramē- to, de qb. Aretinus in § eque inst. de ex cep. Iason in l. si con uenerit. ff. de iurisd. om. iu.

In vno vetusto ita: Hoc aūt interpretatione &c.

Specialibus. Et no. ... in omnib. scriptis ... quot vulgatis ... dose legātur specialibus.

Vide Sua suo Inno. 3. ca. 41 & 54. pp. ... & capit. ...

De hoc articulo vide plene p Franciscum Victoriā in primo relectiōe de ptāte ecclesiæ. q. vltima.

Ad Rom. c. 14.

iuramētum

Vide alijs Guidone Papæ hic ad de B. Thomam. 2. 2. q. 98. art. 4.

Si seruo cōsētiente dño obligat ola ipsius bona ... et ipse tenetur obligatus est. Ioan. An.

CASVS. Antiochena ecclesia vacante, princeps Antiochenus timens conspirationes fieri contra ipsum iurm extorsit a canonicis Antiochenis, q de cætero contra ipsum, canonici habebant causas postmodum contra ipsum pro ecclesia Antiochena, etiam & proprias, quæ fuerunt a dño Papa quæsitæ super hoc sibi & ecclesiæ prouideret propter iurm prædictum. Papa interpretatus fuit per prædictum iurm canonicos istos non teneri huiusmodi iuramento quominus libere stare possint contra ipsum principem, pro defendendis iuribus & honoribus ecclesiæ suæ, & proprijs, sed coercendo a machinatione solummodo per quam ipse princeps deberet incurrere læsionem personæ, vel amissionem sui principatus. Nota q licet aliquis vel communitas aliquis alicui q non erit contra ipsum, tamen non tenetur contra se vel ecclesiam suā vel contra communitatem suam, quia iuramentum non extenditur ad hunc casum, quia contra se nemo tenetur, vel contra ecclesiam suam. Item ad constitutionē principis ...

Iuramentum ... dolo ... confessione ... tamen ... iuramentum valere ...

Extorsit. Iurm per dolum siue metum extortum cum de hoc constiterit, non est seruandum. ī. eo. cum contingat in fi. & sic confessio ex metu 15. q. 6. c. j. & 31. q. 2. c. Eucharius. Et & conuentio taliter extorta nō valet. ī. de pactis. c. olim. Sed

inquisitio. C. de confi. pecu. authen. sed iā. & ff. de conditi. & demonstra. qui hæredi. §. Mæuius. Et est arg. q si promisi tibi defendere tuīte metū. et cæstum contra oēm hominē, non ita teneor defendere contra me. Nā nemo tenetur plus plus diligere quam seipsum, quia ordinata charitas a seipso incipit. 35. q. 5. si non licet & primo debet facere sibi eleemosynam deinde proximo. de pœn. dist. 3. tanc cauendum est. contra ff. de pact. cum mi ... esset & ff. si ser. vēdicetur. altius & ff. de neg. ge. si pupillus. §. vlti. in authen. vt diffe. iudi. §. si vero refutauerit. col. 9. ff. de pigno. Paulus. §. vltl. & ī. de nat. ex l. bene ventre ... contraria illo specialia sunt. Ber.

Ex litteris. Si iudex in principio causæ iuramentum de veritate a partibus non exigit in processu illud exigere poterit. Sic communiter summatur. sed hoc summarium licet sit verum in se, non tamen colligitur ex littera, vt qui non ponderatur quod a principio non fuerat exactum. Secundo modo secundum aliqm intellectum summatur sic: Cum agitur de vsuris & probationes deficiunt, si tenui est probatio ex parte, in supplementum probationis exigitur iuramentum. Hæc lectura est notabilis, & potest esse vera in se sed non est de mente huius litteræ, quæ non loquitur de iuramento litis decisorio, sed de veritate dicenda: quæ inter se multum differunt. In prima parte ponitur consultatio. In secunda responsio mandatum continens: ibi, Mandamus.

CASVS.

CAPVT. Quid si vice G. imperatoris præstationem usurarum [illegible] archidia. & magistri [illegible] canonici Tullen. iudices lite contestata receperunt testes productos ab ipso G. impetrante, per quos ta testes non potuit probare de quantitate sortis siue principalis, sed de obligatione pignoris [illegible] & per famam quasi notoriam habe bat, quod ex quadam terra, quæ sibi est obligata, sortem suã & amplius deducere potest. Verum quia iudices iuramentum de veritate dicenda exigat a partibus, vt per iuramentum constaret de [illegible] significauerunt hoc domino Papæ, mandat Papa ne ex defectu huiusmodi iuramenti succumbat iustitia, & sic veritas occultetur, quatenus compellant partes ad præstandum huiusmodi iuramentum. Non sic in vsuraris iurantur de veritate dicenda [illegible] dum esse: sicut in spiritualibus causis, & ad hoc partes compelli debent.

exigatur de dicenda veritate, a partibus iuramentum: cum ex fama [b] quasi notorium habeatur præfatum E. ex quadam terra ipsius G. sibi titulo pignoris obligata, sortem & amplius [c] percepisse. Ne igitur ex huiusmodi iuramenti defectu, iustitia (occultata veritate) [d] succumbat: Mandamus, quatenus partes ad præstandum huiusmodi iuramentum per censuram ecclesiasticam appellatione remota cogatis.

¶ Idem Collossen. archiepo & eius suffraganeis.

¶ *Si positus in dignitate alienat bona dignitatis, non valet alienatio, et ipsemet reuocare debet, non obstante iuramento de non reuocando: maxime si prius iurat non alienare. h. d. secundum verum intellectum. Panormitanus.*

CAP. XXXIII.

Intellecto [†] iam dudum, quod charissimus in Christo filius noster Hungariæ rex illustris [a] alienationes quasdam fecerit, in præiudicium regni [b] sui: & contra regis honorem: Nos eidem regi dirigimus scripta nostra, vt alienationes prædictas, non obstante iuramento, si quod fecisset de non reuocandis eisdem, studeat reuocare. [c] Quia cum teneatur, & in sua coronatione iurauerit, iura regni sui, & honorem coronæ illibata seruare, illicitum profecto fuit, si præstitit de non reuocandis alienationibus huiusmodi iuramentum: & propterea penitus non seruandum. [d]

¶ Gregorius 9. epo Cenoman.

¶ *Si mulier iurauit aliquem esse suum maritum, & succubuit, quia aliter non probauit, non datur nec denegatur ei licentia cum alio contrahendi.*

CAP. XXXIIII.

Mulieri, [†] quæ in iure præstito iuramento asseruit, virum talem in ipsam per verba de præsenti matrimonialiter consensisse, probationes alias non habenti, viro ab eius impetitione per sententiam absoluto, [g] non debes licentiam [illegible]

[Glossa:]

[b] *Ex fama.* Et ita patet quod qualitercumque aliquid sit diuulgatum per famam, seu quasi notorium, non sufficit ad probationem, [illegible] testes, [illegible] item sit sæpe, sed cum alijs adminiculis sufficit, [illegible] de test. & attest. præterea. tamen sola fama sufficit ad matrimonium impediendum, [illegible] de [illegible] & aff. super eo. & [illegible] de ipo cæ. [illegible]

[c] *Amplius.* Omne quod percipitur de reb. titulo pignoris obligatis, totum debet computari in sortem, & quod superest, debet restitui, [illegible] de pig. cum contra. & [illegible] de vsu. c. j. & 2. deductis primo expensis, vbi [illegible] fructus [illegible] intelliguntur deductis expensis. C. de [illegible] & l. expen. l. j. & ff. sol. mat. fructus. quia nullus casus potest interuenire qui hoc genus deductionis impediat. ff. [illegible] fundus, quinimmo fructus percepti ipso iure pignus liberant. C. de distr. pign. l. j. & quicquid percipitur ex pignore, computatur in sortem. C. de pig. act. l. j. & 2. & [illegible] de pign. significante.

Glo. seq. ponit quatuor causas huius iuramenti.

[d] *Occultata veritate.* Hæc est causa quare hoc iuramentum exigit, vt sic veritas reueletur timore iuramenti. sic ex eadem causa testes compelluntur, qui alias non compellerentur, 14. q. 2. quamquam. & sup. de test. co. c. vlt. per totum. & quia mortale peccatum est occultare veritatem, 11. q. 3. quisquis. & [illegible] de cri. fal. c. j. & quia causa vsurarum est quasi spiritualis, cum sit ecclesiastica, iuramentum de veritate dicenda exigitur, & non de calumnia. Nec colligitur hic quod iuramentum de calumnia hic præstitum fuisset, vt quidam dicunt: si enim de calumnia & veritate simul iuratur, non crederem esse peccatum tam in ciuili quam in spirituali, nec offenderetur ordo iuris, immo vtile esset. & si hic iuratum fuisset de calumnia, superfluum non esset iuramentum postea de veritate præstitum: quia ad diuersa referuntur, quia neque præiudicat confessio de credulitate sicut de veritate. Dubitatio huius iuramenti fuit forte, quia non fuit præstitum debito tempore, scilicet statim post litis contestationem, sicut iuramentum de calumnia præstatur, vnde quæsitum fuit, an postea deberet præstari, & [illegible] patet quod tunc potest præstari iuramentum de veritate, siue de calumnia antequam sit in causa conclusum, nec est de substantia ordinis iudiciarii quod statim lite contestata præstetur. Ber.

[†] Intellecto iam dudum. [illegible] si quis post iurauit alienare, [illegible] alienatio quam postea fecit, et si licet non [illegible] contra [illegible]. Sic colligitur summatur. Sed hæc summa [illegible] nimis restrinxit litteram, quæ fundat se non solum super iuramento, sed et super iure debito. Ponit primo factum corrigendum, secundo corrigi mandans, ibi, nos, submittens causam mandati, ibi, quia. Abb. Siculus.

CAPVT. Rex Hungariæ fecit quasdam alienationes in præiudicium regni sui, & contra honorem regis, interposito iuramento de ipsis non reuocandis: significatum fuit hoc domino Papæ, vnde scribit archiepiscopo Collossen. & eius suffraganeis; & eidem regi super hoc, vt alienationes prædictas studeat reuocare, non obstante iuramento illo, quia in coronatione sua iurauit iura regni sui & honorem illibata seruare: vnde illicitum fuit iuramentum, si quod præstitit, de non reuocandis huiusmodi alienationibus: & ideo non seruandum & prior iuramento licite præstito obediendum.

Glossa seq. dat similia, quod fortificat. Secundo ponit duplicem causam quare iuramentum non obligat.

[a] *Regni sui.* Sic & epi iurant in sua consecratione, quod iura suis episcopatus non alienabunt, [illegible] de eccle. ædi. c. vlt. & [illegible] de reg. quod non alienet super. & quod de nouo non infeudabunt, [illegible] de [illegible] & si suspectus esset de dilapidatione, debet cautione præstare. 28. dist. de Syracusan. & Sic ergo patet, quod iuramentum illius regis in coronatione fuit licitum & honestum: ergo hoc in præiudicium præstitum fuit illicitum. [illegible] contra, quid [illegible] canonica [illegible] fuit præstitum, & ideo non seruandum, sic [illegible] de foro compe. si diligenti. & [illegible] eam te. quia si vnum horum est bonum, reliquum est malum. [illegible] sciendum & 22. dist. hospitiolum, quia [illegible] quæ contrariorum bonum est, vt nubere & non nubere, 32. q. j. sic bet [illegible] neque vltra vnam columnam, [illegible] in suis [illegible] in dialectica in num suæ dignitatis non iuramenta, sed periuria sunt temeraria præceptoria sunt censenda. & co. ficut nostris. Vnde ille qui præstitit, sua auctoritate potest venire contra, & reuocare male alienata, vt [illegible] ibi dictum est, imo tenetur ad hoc ex iure prius præstito, & ex officio sibi commisso. 15. q. 9. quod quis committit. & sic est ar. [illegible] quod iuramentum factum per metum super reb. ecclesiæ non [illegible] repetendis, non obligat. [illegible] co. peruenit.

[d] *Non seruandum.* quia in malis promissis rescinde fidem. 22. q. 4. in malis. & per totam illam quæstionem.

Mulieri quod. Diuiditur quo ad intellectum, quia primo ponitur quæstio, Secundo solutio & ratio. Abbas.

CAPVT. Mulier quædam [illegible] per hoc [illegible] & per iuramentum asseruit in iure quod cum ea matrimonialiter consenserit per verba de præsenti: vir hoc negabat: cum mulier non haberet alias probationes, vir fuit ab eius impetitione absolutus: quæritur vtrum iudex debeat ei dare licentiam cum alio contrahendi. & dicit Papa quod non, nec auctor per. idem videatur dare hoc ei prohibere, nec si forte falsum iurauerit, matrimonium impedire: sed est suæ conscientiæ relinquenda. Nota quod actore non probante reus debet absolui. Item nullus per dictum suum debet dare materiam peierandi: quia imputaretur ei. Item relinqui debet suæ conscientiæ.

Glo. seq. quærit, arguit, & format [illegible] soluit.

[g] *Absoluto.* quia actore non probante reus debet absolui [illegible] de eccles. ædific. vt nostr. & [illegible] de cau. pos. cum ecclesia. & C. de eden. qui accusare & [illegible] eo. c. vl. §. j. Quid si mulier ista habuisset vnum bonum testem, nunquid deferretur ei iuramentum? Videtur quod

[Margin notes:]

† Cols. c. l. omnib.

Glossa seq. ponit duas differentias inter iuramentum de veritate ad iuramentum de calumnia, & per quod præsentur.

[a] *Veritate.* Iuramentum illud de dicenda veritate præstatur solummodo in spiritualibus causis, sic [illegible] de elect. dudum. 2. iuramentum enim de calumnia in talibus non præstatur [illegible] de iuramen. calum. litteras. requiritur et a prælato ecclesiæ de consuetudine, præterquam cum de facto suo agitur: alias non videtur quod prælatus sit interrogandus, de hoc dixi [illegible] de elec. dudum 2. & per illud iuramentum respondetur tantum de eo quod scit. Vnde debet simpliciter respondere, scio vel nescio. Sed iuramentum de calumnia respondetur de eo quod credit, vel existimat. C. de iura. calu. l. 2. Hoc iuramentum de veritate dicenda præstat hodie prælatus in causa ecclesiæ in animam suam, & capituli, in spiritualibus causis, vt habetur in quadam decretali extra compilationem, quæ incipit præsentium, & c.

† De ster lectu vide Oldradum consil. 94. & 95. Ferdinandum vasquium li. 2. de suc cessio. cre. atione. §. 17. & Couaruuias, [illegible] & par. rel. dio. §. 2. [illegible]

Vide B. Thomam 2. 2. q. 70. ar. j. & ibidem Caietanum

Pro intellectu vide quæ latere scribit Hostiens. in sum. ti. de assertorio iuramento. §. & super quibus.

Et hic que hoc in bitionib. consilijs dentionationis bus non, vinc. Gof. Iaco. & Philip. Io. Andr. Nisi iam hoc positus est det. 22. q. [illegible] mone. mus. Ioa. Andi

ꝙ sic.sup.de ꝓbationi.sicut ꝯsuetudo & C.de re.credi.in bonæ & j.eo.c.vlt.in tali casu non dico iuſm deferendũ quãtumcumque honesta sit ꝑsona,q̃a hic agit̃ quasi de statu hominis,cũ per hoc seruitus ꝯstituat̃ in ipso:nec cã dr̃ modica, q̃a iuſm defertur inspectis circũstantijs causæ:& personarũ. j.eo c.vlt.

¶ *Glo.se.j.repetens textum & ipsius rationem subdit contrariã oĩ opi. Lau.cui respondet.*

† Adde ꝙ iuſm non dẽt deferri ei quẽ credimus ſcur ſuru piuriũ. l.2.C. de indi.vi dui. tol.

a ¶ *Periuri* sic su.eo. si vero. & C. si aduer. vend.l j. nec debet ecclesia viam piurijs aperire, quæ ꝑiuria vetat. C.de indi.vi.l.2 in fin. & sup.eod.tit.cũ contingat ne inde iniuria rum nascatur occasio, vnde iura nascunt̃.j. de ac. qualiter & qñ j. & C.vnde vi.meminerimt.& ecclesia non debet alicui laqueum inijcere. 27. q. j.de viduis 2. quod faceret si daret ei licentiã ꝯtrahendi contra id qđ iurauit: imo ecclesia dẽt ei suadere,vt contra ꝓprium nõ veniat iuramentum arg. prædi.c. de viduis. ratione huius præsumptionis,q̃a de nemine ꝑsumendũ est,ꝙ sit immemor suæ salutis.j.q.7.sancimus:sed non dẽt ei expresse prohibere ꝑꝑ aliam præsumptionem,quæ posset esse in contrariũ q̃a potuit esse quod falsum iurauit,cũm legitime possit contrahere si falsum fuit quod iurauit,q̃a piuri⁹, & criminosi & Iudæi, 1 q̃ sunt extra ecclesiam, possunt contrahere matrimoniũ.26.dist.deinde opponitur.& j.de diuor.gaudemus.& j.de consan. & affi.de infidelib. & sic duę præsumptiones cõtrariæ hic ꝯcurrunt,& neutra ꝑponderat alteri Simile sup.de elec.cũ inter R. Qñq; tñ vna ꝑsumptio elidit aliam.sup. de ꝑsumptionib.lras.& ff.de in inte.resti diuus.Quid ergo faciet eccl'a;Taceat.sic j.de cog.spi.sup eo. in fi. sicut spũalis homo tacet,q̃a mentiri timet,timet ẽt ne ille q̃ ad mortẽ q̃ritur, occidatur.22.q.2.ne q̃s arbitretur. Relinquatur ergo ꝯscientiæ suæ: ipsa n scit an ꝯtrahere possit,si verũ est qđ iurauit nullũ põt contrahere matrimoniu quo ad Deũ,sed si falsum est,bñ põt contrahere:vt est probatũ.Lau.dicebat in hac q̃õne,ꝙ bñ poterat contrahere,& dari licentia cõtrahendi.& hoc tali argumento, nã q̃ vendicat rẽ,dicit ꝑ consequentiã aliũ possidere sup.de iu.examinata.tñ põt redire ad interdictum vti possidetis ff de ac.possessio.naliter.§.nihil.sed errabat.q̃ n.re vẽdicat,hoc facit rõne dñij, 2 q̃d habet vel credit se habere:sic & mulier q̃ petit aliquẽ,hoc facit rõne seruitutis,q̃ in eo acq̃siuit ꝑ consensum mutuũ de præsenti:& hoc notauit Laurentius de clandest matrimonio.in antiqua compilatione.c j.

† Vide Iasonem in l.sub prætextu.C de trãsactio. & Albericũ trac de statu par. j. q. 25. & Deciũ in Rubrica C.qui admitti &c.

1 Et excõicati. j. eod.de eo q̃ duxit in mat. significauit.Io. Andr.

2 Cui nõ dicit ꝯtrũ interdictũ vti possidetis, etiã intentando. Ioan. And.

date cum alio matrimoniũ cõtrahẽdi, ne auctor periurij a videatis: † nec hoc ei dicimus ꝓhibendum:ne forte si falsum iurauerit, matrimoniũ contingat legitimum impediri:sed suæ cõscientiæ est potius relinquẽda.

¶ Idem.

¶ *Qui iurauit seruare statuta edita & postea per illud iuramentũ aliter non iurãdo promisit seruare edẽda seu postea edita, non tenetur ex iuramento ad noniter edit.a.h.d. secundum verum intellectum.*

CAP. XXXV.

Clericus, † qui iurauit se statuta in ecclesia sua edita seruaturum, promittens per idem b iuramentum, statutum quod postmodum subsecutum

C *Lericus*. Primo ponitur quæstio.Secundo solutio:ibi, *Licet*: Abbas.

CASVS. Aliquis clericus iurauit se seruaturum statuta edita in ecclesia: iuramento taliter præstito promisit per iuramentum se seruaturum statutum quoddam, quod post præstitum iuramentum factum fuit in ecclesia:quærebatur vtrũ teneatur ad obseruationem illius statuti per iuramentum prius factum? Respondetur ꝙ ex promissione sua tenet̃ seruare quod promisit,sed non ex debito præstiti iuramenti. Nota ꝙ iuramentum non extenditur ad illa super quibus iuratũ non est.Item ex promissione aliquis obligatur.

b ¶ *Per idem.* iuramentum iam præstitum.

c ¶ *Quod promisit.* Iste clericus iurauit se seruaturum statuta tunc edita in ecclesia sua,& post præstitum iuramentum ꝓmisit per idem iuramentum seruare statuta, quæ postea statuerentur:ex hoc patet ꝙ iuramentum non extẽditur nisi ad ea tantum de quibus est cogitatum,vt dictum fuit, & nõ ad ea quæ postea accidũt. ar sup. eo.quemadmodũ. & capitulo, ad nostram 2.sic & transactio ad ea tm̃ de q̃b actum est:& pactũ extenditur ff.de transactionib.cũ Aquiliana. & l.q̃ cũ tutorib.& ff.de pactis tres fratres & C.de transactionib.si de certa re.& s.de testib.c.de testib.sed licet ex debito illius iuramenti 3 non teneatur seruare statuta postmodum edita, teneturtamen seruare illa ex sua promissione : quia inter simplicem loquelam,& iuramentum non facit Deus differentiam.

3 Vide qđ ibi nota. & dic hãc æquiparatione fieri quoad genus: nõ quoad determinatũ quantitate reat⁹ Io. Andr.

22.q.5.iuramenti nec refert quantum ad obseruationem an per iuſm,an ꝑ solã fidẽ ꝓmissam sit adstrictus. Et æque ẽt puniretur si non seruaret ꝓmissum.j.de fideiussoribus. peruenit & supra,quod metus causa. ad aures.Credo tñ, ꝙ maior pœnitentia imponetur ei qui venit ꝯ iuſm. quam ei q̃ venit contra fidem tantũ sine iuramento:q̃a magis contemnere videt̃.

est,fideliter obseruare: Licet trãsgredi non debuerat quod c ꝓmisit,nõ tenetur ad illius obseruantiam ex debito præstiti iuramenti.

¶ Idem H.iudici.

¶ *Iuramentum litis decisoriũ à iudice delatum,sine iusta causa recusari non potest:delatum vero à parte licite recusatur & refertur: in actione tamen famosa nõ licet reo referre.hoc dicit vsque ad §.sane.*

CAP. XXXVI.

Iuramentum † à te d parti delatũ,nisi e iusta de cã,non potuit recusari.Quãuis qđ in iudicio à parte parti defertur, recusari possit licite,ac referri.Nec liceat cõuẽto famosa f actiõe,referre huiusmodi iusiurandum.

I *Vramentum.* Hoc c. habet principaliter duas partes. secunda est in § sane. & primo legitur istud principiũ quod cõmuniter non summatur,sed pro iuuenibus summo sic,vt in summario Et diuiditur hoc principium in tres partes. Prima tractat de iuramento necessario quod scilicet, defertur a iudice parti. Secunda de iudiciali,quod scilicet defertur à parte parti. Tertia tractat de relatione non fienda per reũ in actione famosa.secunda:ibi, *Quamuis*.tertia:ibi, *Nec liceat* Abb.Siculus.

† De intellectu textus, & glossarũ, uide ꝑ alijs Guidonẽ Papæ hic.

CASVS. Aliq̃ litigãt corã iudice,iudex defert iuramentum alteri parti in iudicio; vt illud iuramẽtum sit loco probationis:quæritur an istud iuramentum sit de necessitate præstandum? Rñdet Papa,ꝙ iuſm hoc recusari non potest,nisi iusta de causa:qua allegata & ostensa illud ꝑstare nõ cogitur:sed si vna pars defert iuramentum alteri parti in iudicio,illud iuramẽtum licite potest recusari vel referri: ponamus si aliquis conueniatur actione famosa, tunc nõ est licitum referre huiusmodi iuramentum.

¶ *Glo.seq.distinguit,& prosequitur triplex iuramentum.in fi.ponit duo notanda.*

d ¶ *A te.* Loquitur iudici.Nota ꝙ iuramentum aliud est voluntarium,aliud necessarium,aliud iudiciale. 4 Voluntariũ est,quod pars defert parti extra iudiciũ & dr̃ voluntariũ qđ voluntarie deferi,& voluntarie suscipitur nec refertur, idest is cui refertur,non põt cogi subire iuſm. sic ergo exponit in sequenti concordantia.ff.de iureiur.iusiurãdũ qđ.sed de hoc non dr̃ hic.Necessariũ dr̃ qđ deferi à iudice in defectũ ꝓbationis,nec põt referri nec recusari,nisi iusta de cã,vt hic in prima linea.& C.eo.l gñaliter.§ sinautẽ.& põt appellari nisi recusatio admittat̃,vt ibi dr̃ De hoc habes su.de ꝓc. ex insinuatione & sup.de ꝓba.c 2.& C.eod in bonæ fidei.iudiciale dr̃ a iudicio ꝙ pars defert parti in iudicio, qđ non est necessariũ subire,vel referre,vt hic.versi.quamuis qđ.& l. præd gñaliter. §.sinautem sed si reus retulerit iuſm actori, necesse habet iurare: 5 alias prætor denegabit ei actionẽ. ff. eo.iusiurãdũ.§. ait ꝑtor imo ꝓcedet quasi iurasset reus.C eo gñaliter.§. omne.olim nõ poterat recusari.ff.eo.tit.manifestæ.& C.eo. delata.sed illud põt intelligi cum iã susceptũ est iuſm,vel hoc nouum ius; illud vero vetus.Et no.ꝙ post iuſm a iudice delatũ parti,& præstitum a parte parti,põt recedi ab eo ꝑꝑ nouas ꝓbationes,sed post iuramentum delatum à parte parti,& ꝑstitum ab eo non põt recedi.ff eo admonendi.Item ꝓcurator, nisi sit vniuersorum bonorũ, vel nisi specialiter mandatũ sit iusiurandum deferre non põt.ff eo.iusiurandi.§.ꝓcurator.

e ¶ *Nisi iusta de causa.* Puta quia dubitabat,ꝙ hoc iuſm est de veritate.ff.eo.tit.iusiuradũ.& ad pecunias.j.respon ff.re amota Marcellus.& sic præter iuſm de calumnia,iuratur de veritate ab altera parte in isto casu sim sup.eo.de testi vltra. Ber.

¶ *Glo.seq.exemplificat, secundo dat aliud casum ad quẽ inducit 5. in defert o dicit quòd deferens iurat ad calumniam.*

f ¶ *Famosa actione.* Vt in actione furti & alijs famosis actionibus & actione rerum amotarum non refertur iuramentũ:vt ff.re amo l Marcellus §.vlt & ll.seq & idẽ est vbicumque lex defert iusiurandum.C de fideicommi.l vlt. & C de iu deliberand l. sancimus. §.licentia & C.de iu don. impe.l.vlti.& C.de his qui ad eccle.confu.præsenli.§.sicubi. & C.de bo. aucto.iudi.pos.l.si §.vlt nisi eadem lege permittatur referẽdi potestas.Item & illud scias,ꝙ qui iusiurandum defert, primo iurabit ꝙ per calũniam non defert:vt in l præd.Marcell⁹. & C.de fideicom.l.vlt.& ff.eo.iusiurandum.§.q̃ iuiurãdũ.

4 Dicit Ho aliud iudiciale. aliud extraiudiciale iudiciale vero aliud uoluntariũ, aliud necessariũ. Ioã.And.

5 An & qñ iuſm põt referri, uide ꝑ Bart in l. Marcell⁹. ff.re amo. tex.ĩ l.manifestę turpitudinis.cũ no. ff. eod.

1 Ibi colligit glo. multos casus q̃b. locus est delationi iuramẽti uide in Spe. de of. iu. § ulti. uer.6. Io. And.

SANE. Quia supra dixerat de iurō deferendo à iudice, & a parte, ne aliquis crederet hoc iurm̄ indistincte posse deferri, subijcit hunc §. in quo ponit notabilē & solemnē limitationē. Et pōt diuidi ī duas partes. In prima ponit regulā. In secūda ipsius determinationē: ibi, *Præsumptione vero*. Abb. Siculus.

CASVS. Dr̄ hic ꝙ si actor omnino deficit in probatione: reus debet absolui, quamuis nil probet: sed si p̄sumptio sit pro actore, reo potest deferri iurm̄ ad tollendū illam p̄sumptionē, & suam innocentiam ostendēdam: & hoc verū est nisi iudex consideratis circūstantiis personarum & causæ videat iuramētum illud deferēdum actori. Nota in prima parte dilationem sup tribus iuramentis. In secunda nota ꝙ re' debet absolui si actor omnino deficit in ꝓbatione. Item iurm̄ defertur habito respectu ad honestatem p̄sonæ, & quantitatē causæ.

† Vide Bart. in l. j. ti. de exception. Spe. tit. de ꝓbat. Salicetum & alios in l. qui accusare. C. de edendo.

¶ Actore nihil probante reus est absque omni onere absoluendus: si vero præsumptio est pro eo, defertur reo iuramentum, vel ipsi actori, cōsideratis personarum & causæ circumstantijs, hoc dicit.

¶ Sane [1] si actor omnino in probatione [a] defecerit, reus debet (& si nihil præstiterit) obtinere. Præsumptione vero faciēte ꝓ illo, [b] reo deferri pōt, ad ostēdendam suam innocentiam iuramentum, nisi iudex (inspectis personarū & causæ circumstantiis) illud actori videat deferēdū.

TITVLVS XXV.

De exceptionibus.

¶ Celestinus tertius.

¶ Si testis de crimine contra eum excepto conuincitur, vel aliàs cōuictus appares, repellitˀ à testimonio: sed de crimine non punitur, si non tangit negotium principale.

a ¶ *In probatione*. No. ꝙ si actor oīno nihil ꝓbat, nec habet p̄sumptionem: reus & si nihil p̄stiterit, absoluit̄. fac sup. de cā pos. cum ecclesia. & ĩ. vt eccle. bene vt nostrum. & ĩ. eod. mulieri & C. de eden. qui accusare. Si vero actor habet p̄sumptionem pro se, & cōtra reū: tunc ꝯ talem præsumptionem deferī a iudice reo iurm̄ ad purgādum innocentiam suam, vt hic dicit expresse & C. de his q ad eccl. confu præsenti §. sicubi. & C. eo. in bonæ. quæ intelligit̄ ꝭm titulum §. vt qn̄q; deferatur reo, qn̄q; actori: q a non distinguitur ibi: & actori qn̄q; defertur iurm̄ in defectū probationis puta cum habet vnam bonā p̄sumptionē [1] siue vnū bonū & honestum testem: tunc habito respectu ad quātitatem causæ & qualitatem personæ, vt non sit p̄sumptio. ꝙ ꝓ tanto dēat detestare, defertur iurm ipsi actori ad hoc p̄stat optimū arg. ff. de leg. tut. legitimos. & ĩ. de renun. super hoc. in fi. & su. de ꝓ cā. ex insinuatione. & sic intelligit̄. su. de ꝓba. sicut ꝯsuetudo.

[1] Præter iurm̄ proprium qd in [illegible] præstitit secūdum Ho.

b ¶ *Pro illo*. scilicet pro actore Bernar.

DE EXCEPTIONIBVS.

¶ Supra visum est de iure actorū, quo muniūtur vt lāceis seu gladijs: merito subijcitur ius reorū, quo muniuntur vt clypeis & loricis. Sicut n. actiones sunt arma actorum: ita exceptiones arma reorum. Vel sic sup. visum est de probationibus in genere & in specie. sed quia vt plurimum fundata intentione actoris reus opponit peremptoriam, vel alias exceptiones contra probationem actoris, congrue igitur ex ordine subijcitur tractatus de exceptionibus.

De hac materia habetur 3. q. 6 § exceptio.

DEnique. Tria sunt dicta. Secundum, ibi, *Quod si*. Tertium, ibi, *Cæterum*. Abbas.

CASVS. Quæsitum fuit a Papa vtrum in persona testium crimina obijci possunt, vt a testimonio repellātur, quibus ante iuramentum vel depositiones nihil fuerat obiectum. Rn̄det Papa ꝙ possunt opponi distinguendo in hunc modum, si crimina obijciantur testibus de quibus nondum fuerant accusati, sed tm̄ opponuntur in modum exceptionis, crimina illa probari debēt, antequā cā per sententiam terminetur. quæ si probata fuerint, testes à testimonio repellentur: quia dicunt canones: testes absque vlla infamia, vel suspicione, vel macula manifesta in ferendo testimonio requiruntur, ꝙ si sola crimina de quibus alio tp̄e cōuicti vel confessi fuerint, in iudicio testibus obijciantur, à testimonio repelluntur: quia eorum confessioni non est credēdum contra alios, nisi prius se probauerint innocentes. Cæterum quæreret aliquis: ecce crimina ꝓbata sunt contra testes in modum exceptionis, nunquid debent testes puniri pœna ordinaria? Respondet Papa, quod ꝓ hoc non dēnt puniri pœna ordinaria: q a in eos accusatio iuris ordine nō ꝓcedat sed sufficit vt à testimonio repellant̄, vbi crimē qd̄ eis obijcit̄, nō ꝯtingit cām de qua agit̄. Nota ꝙ testes sine oī infamia debent esse. Itē testes conuicti vel cōfessi de crimine in iudicio a testimonio repellunt̄. Itē nullus debet puniri sine accusatore. Itē ꝭm modū agendi punitur aliqs. Hæc decr. intelligēda est & notanda ꝭm illā. ĩ. de testi testimonium.

CAP. I.

DEnique † ꝙ in dicta & personas testium: & infra. ¶ Si crimina testibus obijciuntur, [c] de quibus non fuerant hactenus accusati, [d] sed tantum per exceptionem opponuntur, probatio illorum criminum exhibenda [e] est, antequam causa p sententiam [f] terminet̄: cū (sicut [g] canonica instituta declarant) testes absque vlla [h] infamia, vel suspicione, vel manifesta macula, in ferendo testimonio requirantur.

¶ Quòd si sola crimina de quibus ab alio tempore conuicti vel confessi [i] fuerunt, testibus obijciuntur, a testimonio repelli possunt: quia sicut Stephanus [k] † Papa, & alij † Pōtifices multi Romani testant̄,

† Cap. j. eo ti. in 2. compi.

Vide l. j. cū notatis. C. de testib. & Baldū in l. 3. § lege Iulia. ff. de testibus. & Bart. post glossam I l. cā apud C. de test.

c ¶ *Obijciuntur*. Hanc decretalē intellige ꝭm tenorem illius decr. ĩ. de testib. testimoniū. & ꝭm tenorem illius decretalis, præsentium sup de testibus.

¶ Glo. seq. signat contrarium, & soluit.

d ¶ *Accusati*. Si enim accusati, & cōfessi vel conuicti fuissent, indistincte repellerentur, ēt sine alia ꝓbatione si hoc constaret: vt su. de testib testimoniū. & c. super eo. Itē argu. 3. 4. q. 3 c. si testes. § itē lege Iulia. Solu. aliud ꝭm leges, vbi non repellitur ab obiectu criminis nisi condemnatus fuisset, & infamis effectus: ꝭm canones sufficit si probetur criminosus.

e ¶ *Exhibenda*. Statim vel infra terminū competentem a iudice statuendum ĩ de ꝓb. licet. & ĩ. de offi. deleg. prudentiam § sexta. arg seruata distinctione illius authen. C. de testi. authen si dicatur. Ber.

† Epistola 2. refert Burchardus lib. j. decre. cap. 164.

¶ Glo seq. ponit opi. Tanc secundo ponit aliā quam in fi. determinat.

f ¶ *Per sententiam*. Quidam dicunt vt Tanc. ꝙ hoc est verū de illa exceptione quæ obijcitur in personam testis, quæ an̄ sententiam debet probari. illa vero quæ in dicta testium opponitur s. cū testis arguitur de falso, vel actor vsus fuerit falsis testibus vel instrumentis, vsq; ad 20 annum pōt opponi. C. de falsis. querelam & ĩ. eod. cum venerabilis sed in cā matrimoniali in infinitum posset agi de falso; quia sn̄ia lata contra matrimonium non transit in rem iudicatam per tractum tp̄is. ĩ. de re iudi. lator. & c. consanguinei. ĩ. de eo qui duxit in matri. cum haberet & 35. q 9. loci nostri. § his ita rn̄detur. Sed si de falso ante sn̄iam fuerit obiectum, & non probatum; post sn̄iam opponi non pōt, nisi appellatum fuerit. C. de fid inst. l. vlt. Et idem vr̄ dicendum vt alij dicunt, de hac exceptione, q̄ opponitur in personas testium s. ꝙ in cā appl̄onis iterū posset opponi. nam in cā appellationis pōt opponi exceptio peremptoria, quæ debuit proponi ante sn̄iam. C. sen. res. non pot. l. 2. sed hæc est exceptio ꝑemptoria saltē p obliquū siue indirecte: qd̄ ꝓbato ꝙ testes sint periuri, vel aliàs criminosi, non dēnt admitti, alias videret̄ ꝙ hæc exceptio esset dilatoria: qd̄ non est verum. & p̄terea potuit esse ꝙ ista ignorabat in priori iudicio, & post appl̄onem didicit qd̄ modo obijcit: vn̄ saltē cū iurō, si hoc ante apertutam non fuit protestatus, dēt admitti ĩ. de test. præsentium. qd̄ hic dr̄, anteq̄ causa per sn̄iam terminetur, supple, nisi fuerit appellatum: aliàs verum est quod hic dr̄, ꝙ citra appellationem non audiretur.

† scilicet Felix, Calistus, & Damasus, quoru refert Burchard' de hac re, di. li. j. decre. c. 167 171. & 172.

g ¶ *Cum sicut*. Supple, quæ, s. crimina obiecta, si ꝓbata fuerint testes repelluntur, & subdit causam, cum. i. quia testes absq; vlla. & c. sicut canonica &c & sic lege hanc literam.

h ¶ *Absque vlla*. vt 2. q 7. testes. & 4. præsul. [a] & illa sunt canonica instituta, de quibus hic loquitur.

[a] Et ĩ. de testi. licet & c. in literis. secū dum Ho.

i ¶ *Conuicti vel confessi*. vnde repelluntur si hæc ostēdant̄ sine aliqua probatione su. de testi. testimoniū. idē erit & si mō cōuincant̄. vt ī p̄dict. c. testimoniū. & intellige istū §. ꝭm tenorē istius capituli, testimoniū vt ibi dixi: vt s. si in crimine ꝑseuerāt, repellant̄ & ī ciuili, & in criminali: si sunt emēdati, admittant̄ in ciuili & criminali, cū ciuiliter agit̄: dūmodo ipsos nō cōmitet̄ infamia. & hoc est qd̄ seqtur in fi. § nisi prius &c. In criminali vero nullo mō, q̄tumcūq; egerint pænitētiā, vt ibi.

k ¶ *Stephanus*. 3. q. 11 c j 2. & 3.

¶ Glo. seq. obijcit ad vtramque disiunctiuam, & soluit.

a ¶ *Innocentes* Si fuerint conuicti p testes, non vr ꝙ possint ꝓbare se non esse tales: qa talis negatiua nõ admittit ꝯ testes s. de ꝓba. ad nr̃am. & si fuerint confessi, nõ possit ꝓbare ꝯtrũ. quod em̃ quisque sua voce dilucide ꝓtestatus est, in eundẽ casum ꝓprio testimonio infirmare ñ põt. ĩ. de probationib. per tuas. & C. de non numerata pecunia, generaliter. qa confessio ni primæ standum est. su. de ꝓsumptionib. literas. & expone, innocentes, scilicet ꝑ pœnitentiã. ꝛ su. de testi. testimoniũ. Littera ista; nisi prius se ꝓbauerit innocẽtes, sic dẽt intelligi, id ẽ, nisi ꝓbauerit se emẽdatos de crimine, & egisse pœnitentiam: & hoc si fuerit, innocentes reputãtur & ita demũ admittuntur, vt dictũ est in notula proxima. vnde nõ obstante eo ꝙ cõfessi vel conuicti fuerint: & hoc ꝓbare põt ꝑ sacerdotem suum. 50. disti. in capite. & 2. q. j. si pec cauerit. in fi. & ĩ. de simo. nemo.

ꝛ Ista em̃ sunt compassibilia, s. quẽ deliquisse & ꝓmituisse & hoc teneas, licet Tãc. Vinc. Gof. Phili. & Inn. hic dixerit, ꝙ probata erat innocentia, eo ipso ꝙ nõ probatur contrariũ: allegat de præsump. dudũ. cũ similibus. Io. Andr.

b ¶ *Cæterum*. Rñsio tacitæ qõnis: posset aliqs quærere an testes, qbus crimina probant in modũ exceptionis, sint ꝑ hoc puniendij. Respondetur quòd non.

non est credendũ cõtra alios eorum confessioni, nisi prius se ꝓbauerint innocentes a ¶ Cæterum b si de criminibus ad solam exceptionem obiectis, testes conuicti fuerint siue confessi, c pœna d ordinaria mulctari nõ debent: cum accusatio in ipsos secundum iuris ordinem nõ ꝓcedat. Sufficit ergo si à perhibendo testimonio repellantur, præsertim vbi crimen, quod eis obijcitur, causam de qua agitur, contingere e non videtur.

¶ Innocentius tertius archidiacono Richemundiæ.

¶ *Reo excipiente de excommunicatione contra actorem, non obstat cõmunionis replicatio.*

CAP. II.

A † nobis ex parte tua fuit quæsitum, † vtrum is q̃ excõicato ĩ locutione vel orõne sciẽter excõicat, excõicatum ipsum a sua possit accusatiõe repellere, cũ ille cõionem hmõi replicet contra eũ. Nos igitur inquisitioni tuæ taliter respondemus, ꝙ ipse ab accusatione f illius poterit remoueri, cũ primus a cõmunione fideliũ sit exclusus, secũdus vero tm̃ à sacramentorũ g participatione sit † remotus.

¶ Idem Audicen. † episcopo.

¶ *Hñs plura beneficia, cõtra aliũ de pluralitate nõ excipit. h. d. Io. And.*

† Cap. 1. eo. ti. in 4. compi.

Et de materia vide Siluestrũ ĩ sum. verbo; excõicatio. & Sotũ li. 4. sen. distin. 22. q. 1. ar. ti. 4.

† reqsitũ

ꝫ Cocor. l. 2. & ibi Bald. §. ꝙ obseruare C. de iur. calum. gl. in l. q iurasse. §. si pater. ff. d iureiurã.

¶ *Glo. seq. argumentum remittit, argumento respondet, & iterum arguit ad alium casum.*

c ¶ *Sine confessi*. Ex eo qđ dicit, confessi, est optimũ argumentum ꝙ testes tenentur rñdere an sint criminosi: quia si tenẽtur confiteri cum opponitur exceptio contra eos, vt innuit hæc lr̃a, multo fortius qñ examinant. De hoc dixi supra. de testibus, cũ cãm. & qđ dicit, confessi: & hoc intellige qñ examinabantur, & interrogati fuerunt à iudice sup crimine: & ipsi sunt confessi, licet rñdere non tenerentur. & iõ non creditur eis cum taceant in crimine. ꝫ Vel dic ꝙ debent interrogari qñ crimina in modum exceptionis testibus opponunt, vt dictũ est, cũ in lr̃a ipsa hoc dicat. sed illud nunq̃ vidi fieri. Et est argumentũ, ꝙ si iudex recusetur coram arbitris, põt ab eo q̃ri, & debet inde dicere veritatem, & hoc vidi fieri sæpe.

d ¶ *Papa*. vt su. de ordine cognitionum. cum dilectus. vbi de hoc. ff. de his qui notantur infamia. Lucius.

¶ *Glo. seq. recitatur per obiectionem, & soluit quòd hoc speciale, & dat simile.*

e ¶ *Contingere*. Si enim crimen quod obijcitur testi, contingit causam de qua agitur, non solum repellitur, sed etiam punitur; sicut cum vir accusat vxorem de adulterio, & ipsa excipit de lenocinio, ꝙ ipse tradidit eam adulterandã. ff. de adul. l. 2. §. si publico. sic & testis q in testificando vacillauerit, siue falsum dixerit punitur. C. de test. nullum & 4. q. 3. ca. si testes. §. item qui falso. sim. sup. de conf. super. & sup. de elect. super eo. c. per inquisitionem. arg. aliàs puniri non debet: quia non agitur de hoc: vt hic dicit, sed in eo in quo agitur, scilicet q a repellitur à testimonio.

A *Nobis*. Communis diuisio. secunda: ibi, *Nos*. Abb. Sicul.

CASVS. Aliquis est excõicatus maiori excõicatione, puta Titius: Martinus participauit Titio sciẽter in locutione vel oratione: & sic Martinus est excõicatus minori excõicatione ecce Titius accusat Martinum, Martinus excipit ꝯ Titiũ, dicẽs ipsum esse excõicatum maiori excõicatione: Titius implicat contra Martinum, dicens: Tu non potes excipere contra me, quia tu scienter participasti mihi in oratione vel in locutione: quæritur vtrũ Martinus possit repellere Titium a sua accusatione, non obstante replicatione Titij! Rñdet Papa ꝙ Titius bene põt repelli à sua accusatione non obstante replicatione quia Titius remotus est à cõione fidelium, Martinus vero solummodo à participatione sacramentorum Nota ꝙ excõicatus maiori excõicatiõe repellit ab agẽdo, sed minori excõicatione ligatus nõ repellit, qa nõ est remotus à cõione fideliũ.

g ¶ *Glo. seq. obijcit. & tripliciter soluit.*

f ¶ *Accusatione*. Dubitatio fuit in hoc, cũ. n. prius cõicauerit ei, nõ videbat postea ei obijcere posse excõicationẽ, cũ approbauerit mores illius. ĩ. de accu. nulli. sup. de iureiu. quẽadmodũ. & ff. de adul. l. si vxor. in fi. & ff. de neg. gest. Põponius. 1. 8. q. 2. dilectissimi. 32. q. 5. horrendus. & 4. q. 3. c. si testes. §. item si quis testib. & ĩ. de his quæ fi. à maio. par. c. ex ore. Item non dẽt alij obijcere qđ ipse noluit seruare. ĩ. de ꝓbẽ. pro illorũ. & ĩ. c. pxi. & ĩ. de appel. an sit. & ĩ de elect. bonæ 1. Sed his oib. põt rñderi cũ Augu. Nonnullos sustinemus, quos inuiti toleramus. 24. q. 1. q si quis. Præterea alia est solutio, ꝑdicta locum hñt in accusationib. vt ĩ. de sent. excom. in ꝓsentia. vt si aliqs participauerit excõicato, non põt ei postea opponere excõicationẽ, vel ipsum denũciare, cũ ipsum non duxerit euitandum. sic loquit illa decr. in ꝓsentia. secus in exceptionib., vt hic: quia licet reus sit excõicatus minori excõicatione, siue ẽt maiori, põt excipere ꝯ actorem, cum quælibet lĩma defensio sit ei reseruata: vt ĩ. eod. cũ inter. & c. delecti. ꝯ. innuitur hic vbi dicit, secundus vero, &c. ꝙ si accusatus esset maiori excõicatione notatus, non posset suum accusatorem repellere à sua accusatione: qđ non est verum, vt dñt iura proxime dicta, & alia plura: vt patet ĩ. eo. dilectæ. & c. significauerunt: quia nec infamis in famem, nec criminosus criminosum potest accusare. 32. q. 6. nihil iniquius. & 3. q. 7. iudicet. & ĩ. de adul. c. pen. & vlt. & C. de adul. qm̃ Alexendrum. vnde supple ibi, maxime. Secundus vero à sacramentorum cõione maxime: quia idẽ esset si esset remotus à cõione fidelium: licet Gratianus esset in cõtraria opinione per id qđ legitur. 2. q. 7. alieni. quod patet in hoc. §. qui est contra. sed illud est speciale. Fallit tñ vbi prosequitur quis iniuri ã suã. 4. q. 7. oĩbus. Item fallit in epõ. vt ĩ. de accusa. nulli. & illud fuit statutum in odiũ ꝫ epõrum: quia nõ dẽnt habere prauos hoĩes & viles in familia sua. 2. q. 7. cũ pastoris.

† Dictio, sit, deest in plurib. antiquis.

† Laudũ.

† Cap. 2. eod. tit. in 3. compil. Facit ad decitionẽ quod hr̃ in c. infames. §. itẽ cum ĩ Euangelio. 3. q. 7.

ꝫ In odiũ epõrũ, s. inobediẽtium, & non curãtiũ adimplere qđ ipsis incũbit, vt notaui s. ĩ c. 1. đ suppl. negl. prælat. super gl. in vers. Alia.

g ¶ *A sacramentorum*. Inf. de sen. excom. significauit. cõtra, sed illud videtur esse speciale in excommunicatis à Papa, vel põt habere locum qñ communicat ei pro quo excommunicatus est. ĩ. de sen. excom. nuper. & c. si concubinæ. vel ibi fuit excõicatus cum omnibus fautoribus suis. 11. q. 3. excellentissimus.

CAP. III.

CVm † ecclesiasticæ prouisionis officium: & infra. ¶ Mandamus, quatenus Ia. faciatis præbendæ illius, de qua per Celestinum ꝑdecessorem nostrũ noscitur inuestitus, pacifica possessione gaudere: cum exceptionem illam ꝙ præfatus Ia. in alia ecclesia beneficium possidet, ei non possint opponere, h quos constat varia beneficia in diuersis ecclesijs obtinere.

C *Vm ecclesiastica*. Hoc c. aliqui summant sic: Reus non necessarius ab exceptione repellitur per replicationẽ paris criminis, vel obiecti. Et hæc decretalis est difficilis quo ad intellectum: & adhuc redditur magis difficilis propter dicta Doctorum. Diuiditur in duas partes. In prima ponit decisum exordium. In secunda mandatum: ibi, *Mandamus*. Abbas.

CASVS. Quidam Iacob noĩe fuit inuestitus per dñm Papam de quadam præbenda vacante in Nouarien. ecclesia, & de mãdato ipsius in corporalem possessionem ipsius præbẽdæ inductus, quam non permittebant eum Nouarien. canonici possidere: hoc proposuit Iaco. prædictus in præsentia domini Papæ Econtra pars capituli exceptionem quandam proposuit ꝯ ipsum, videlicet ꝙ in alia ecclesia beneficium obtinebat: Ille replicauit contra eos, ꝙ ipsi plura beneficia in pluribus ecclesijs obtinebant. Innoc. cognita veritate mandat Laudun. epõ, quatenus dictum Iaco. faciat præbendæ illius pacifica possessione gaudere, de qua fuit per C inuestitus, non obstante exceptione prædicta, quam non possunt ei obijcere, cum & ipsi varia beneficia in diuersis ecclesijs habere noscantur. Nota, ꝙ qui simili impedimento laborat, non potest illud alij opponere. Item exceptio exceptione sine replicatione tollitur.

¶ *Glos. seq. ponit opi. Vin. quàm in fi. approbat. secundo opin. Tan. & I. contra quam opp. & respondet, demum quærit, & opin. ponit quam probat per rationem & per locum à diuisione.*

h ¶ *Opponere*. Vincẽtius dixit in hoc loco, ꝙ noĩe collegij, vel ecclesiæ,

ecclesiæ poterant opponere hanc exceptionē.& illi q̄ nō habebant plura bñficia, noīe suo & ecclesiæ: sed hoc nō ꝓfuit: q̄a Papa Celestinus sciēter contulerat illi la bñficiū, & iō nō poterant opponere arg. su. de of deleg pastoralis § ꝑterea. & ĩ de reli. do. ↄstitutus. Et dic ꝙ bñ admitteret̄ exceptio nisi iā fuisset missus ĩ possessionē. & confirmatus ꝑut hic fuit: vt patet in antiqua, & hoc vbi dicit, pacifica possessione gaudere. T. & I. dicebāt ꝙ noīe ecclesię ñ poterāt illā opponere: q̄d em̄ suis ꝑsonis æquū putabāt, in alijs nō poterāt reprobare. su. de ↄsti. cum oēs. 19. dist. si Romanorū. 42. q. 6. nihil iniqui⁹. 4. q. 3. si quis testibus. ff. de reg. iur. cum par. & ĩ. de adul. ca. pen. & vlti. Sed vr̄ ꝙ noīe ecclesię poterant obijcere: q̄a delictū ꝑsonæ, &c. 14. q. 6. si epis. & ĩ. eod. cū venerabilis. Sed ñ debent ꝑꝑ hoc admitti: quia sic alia via consequerētur id q̄d uolebāt, q̄d esse nō dēt. su. de ꝑe. tuæ. & q̄a nō expedit ecclīæ hāc exceptionē opponi, imo expedit ecclesiæ plures hēre diuites clericos, vt eā possint melius defendere, & imperiū & fiscus abundauit vtens subiectis locupletib in auth. vt iu. sine quo quo. s uētra. §. j. col. 2. Sed pone ꝙ aliq̄ sint qui non habēt plura bñficia, nunq̄d pñt opponere? Dicunt p̄dicti Tanc. & Io. ꝙ non sint admittēdi: q̄a sic alij essent consecuti ꝑ istos q̄d per se non poterant, quod esse non dēt. ff. de bo. lib. quærit. arg. 46. dist. sicut non suo. ff. de admi. re. ad ciui. per l. 2. in prin. Item isti non habentes plura beneficiā q̄ obijciunt hanc exceptionē, aut elegerunt alios, aut electi sunt ab illis: Si alios elegerunt, tali excep. renunciasse vñr: & sup. de cōsti. cū accessissent. & ĩ. de præben. pro illorum. Si vero electi sunt à partibus, non possunt hoc obijcere, cum habeant causam ab illis q̄ hoc opponere non possunt. arg. 16. q. 3. si sacerdotes. in fi. & ff. de iu. do. cum in fundo. indignum est vt illi admittātur ad repulsionē illorum quorū repellerent̄ auctores. su. de test. licet ex quadā. Et ex hoc seq̄tur, ꝙ si aliquis nō facit mētionē in rescripto de bñficio suo, ꝙ capīum non pōt ei obijcere de falsitate rescripti, cū eis nō ↄpetat talis exceptio, & tñ̄ rescriptum non valet, sed tñ̄ valet quātū ad hoc. ĩ. de p̄bē. ꝓ illorū. Plerumq; em̄ dat̄ actio ei q̄ non pōt agere, iō q̄a rō nō cōpetit exceptio. ff. si ser. ven. loci. §. pen. & iu. ꝙ inc. cau. ad audiētiam & sup. de iureiu. debitores. Mihi vr̄ ꝙ Vinc. melius dixit non obstantib. rōnibus assignatis: & iō illi saltem q̄ non hñt alia beneficia, bene possunt hanc exceptionē opponere, & defendere ecclesiam. ĩ. de conces. p̄ben. ex parte. & ĩ. eo. dilecti. imo vnus solus pōt se opponere: vt 12. q. 2. non liceat. q̄a vtilitas ecclesiæ in hoc procuratur, & iō audiendus est. ĩ. de his q̄ fi. à maio. par. c. cū in cunctis. & 31. dist. Nicæna q̄n isti q̄ se opponunt ꝓcurent vtilitatem ecclesiæ, non dubitatur: q̄a si iste q̄ plura beneficia habeat, reciperet̄, læderet̄ eccl̄a: cū nō possit continuam residentiam facere. ad q̄ de iure cōi tenet̄, & ita ñ posset ecclesiæ deseruire, fauore em̄ ecclesię, & ꝑꝑ vtilitatem ipsius ecclesiæ statutū fuit vt clerici dēant in ecclesia residere nec ob. q̄d dr̄ ꝙ isti receperunt alios habētes plura bñficia, ergo non possunt amplius hanc exceptionē opponere. hoc non est uerum. Si. n. semel male fecerunt, non sequit̄ ꝙ postea idē facere debeant. [1] Et licet renunciauerint exceptioni suæ ↄ̄ vnum, non renunciant ↄ̄ alios. & q̄a res inter alios acta nō ꝓdest alijs, nec nocet. ĩ. de re iud. ca. pen. cum suis concor. ar. ad hoc. ĩ. de priuil. si terra. & c. a ccedentibus.

P*Astoralis*. Diuiditur. nam in prima ponitur decisa consultatio. In secunda responsio: in qua duo facit Primo ponit decretum, & ipsius causam. Secundo pœnam & tres casus exceptos: ibi, *Itaq; quod*. Ab. Sicu.

CASVS Quidam malitiose dilatorias exceptiones ꝓponebant vt cāū terminatio differet̄: ad istorū malitiā cōpescēdā statuit Papa, vt ĩ. certum tp̄s assignandum à iudice, oēs dilatoriæ exceptiōes ꝓponant̄, ita ꝙ si partes post terminū aliquas voluerint ꝓponere, quas in termino nō fuerūt ꝓtestatæ, nullaten⁹ audiant̄, nisi d̄ nouo post terminū exorta fuerit, vel nisi ille q̄ eā oponere voluerit fidē faciat iurō se post terminū ad illi⁹ notitiā ꝑuenisse. No. ꝙ iudex pōt statuere terminū ad dilatorias ꝓponendas, nec postmodū possunt ꝓponi nisi in tribus casib. hic cōtentis, s. si fuero ꝓtestatus, si d̄ nouo mihi cōpetat, vel si iurē postmodū eā ad meā notitiā ꝑuenisse. Itē q̄ da nouo emergūt, nouo auxilio indigēt. Itē ꝑ iuīm ꝓbat̄ cōscientia alicuius. Item nota hic casū vbi iurō vnius creditur in p̄iudicium alterius.

† Cap. 3. eo. ti. in 3. compi.

Et ꝓ intellectu vid Antonium de Butrio in c. itē cum quis de re sti. spol. & in ca licet causam. d̄ proba. ad. de Baldū. i l. 2. ff. q̄d vi aut clā.

† Vide tex. in l. fi. C. d̄ exce. & in l. 2. & ibi Bar. ff. de re iudic.

† Vide tex. in authen. qui semel. cū ibi not. C. de ꝓbat.

[1] Cōcor. l. 2. ff. d̄ sena. & l. si cui. §. fi. ff. de acc. & & Bart. in l. semel. ff. de reg. iu.

¶ Idem episcopo Helien.

¶ *Index statuere debet terminū ad omnes dilatorias proponendas: post quem excipientem non audiet, nisi in tribus casibus hic exceptis.*

CAP. IIII

PAstoralis: † & infra. ¶ Quoniam per dilatorias exceptiones, malitiose nōnunq̄ cāū terminatio prorogatur, inq̄sitioni tuæ rñdendo decernimus, vt infra certū tp̄s à iudice assignandū, oēs dilatoriæ [a] ꝓponant̄: † Ita ꝙ si partes extūc [b] aliquas voluerint opponere, quas nō fuerint ꝓtestatæ, [c] nullatenus audiant̄: [d] † nisi forte aliqua de nouo [e] sibi cōpetēs exorta fuerit: vel is, q̄ voluerit eā opponere, fidē faciat iurō, se postmodū [f] ad illius notitiam peruenisse.

¶ Idem monachis † Farsen.

¶ *Excōicatus excipere, appellare, et omnem defensionem facere potest: sed reconuenire non potest.*

CAP. V.

CVm † inter Priorē & conuentum de Argentolio † ex parte vna, & nobilem viru S. Malileone † diœcesis Pictauiē. ex altera, sup dānis & alijs corā vobis ex delegatione nr̄a q̄ō verteretur, ꝓcuratore ipsius nobilis vestrū volente declinare iudiciū eo ꝙ duos ex vobis habebat suspectos ꝓcurator monasterij alle

¶ *Glo. seq. reci. per q.*

a ¶ *Dilatoriæ*. Secus d̄ ꝑemptorijs, & de exceptione excōicatiōis, q̄ possūt ꝓponi q̄nq̄d his dr̄. ĩ. e. exceptionē.

b ¶ *Extunc*. i. post terminū statutum à iudice & finitum.

¶ *Glo. seq. reci. per q̄nē nunquid sufficiat generalis protestatio.*

c ¶ *Protestatę*. s̄. de testi. p̄sentiū. & intellige ꝓtestatæ, noīando expsse exceptiones, quæ scribi deberēt. su. de ꝓba. q̄m. vt si velit ꝓponere exceptionē recusationis, illā primo debet ꝓponere: & sup illa tm̄ ꝓcedere, de alijs pōt ꝓtestari sic: saluis alijs dilatorijs, q̄ sunt, & debent noīari ꝓbandis suo loco & tp̄e postq̄ cognitum fuerit de suspicione. de hoc dixi sup. de ꝓba. q̄m. nec sufficit dicere in genere, saluis alijs exceptionibus: q̄a per hoc nulla videretur prouisio huius decret. ĩ. de confirma. vti. uel inut. bonæ. ar. sup. de dolo & contu. ex litteris.

¶ *Glo. seq. inducit simile: declarat tex. no. quòd terminus præcludit viam excipienti, dat simile in accusante.*

d ¶ *Audiantur*. Sic etiam dicit lex, ꝙ si aliq̄s ꝓposuit vnam exceptionem & succubuit, si vult aliam postea proponere, hoc faciat infra terminum constitutum. Institu. de excu. tu. §. ꝙ autem & hoc verum est, ꝙ simul possunt proponi cū alicui competunt plures exceptiones, quæ non sunt contrariæ, sed in contrarijs secus: vnde si primo proposuit vnam & succubuit: volens postea ire ad aliam, bene admittit̄. C. de inof. test. ↄ̄ maiores. & ĩ. tit. ꝓxi. auditis. & ita patet ꝙ hic ꝑdit̄ exceptio si non proponatur. ĩ. terminum cōstitutū, sed actio nō perditur. Simile in accusatore: q̄a si non prosequit̄ accusationem suam. ĩ. terminum, postea nō auditur. ĩ. de accu. veniēs. & C. q̄ accu. non pos. l. 3. & 4 q. 5. quisquis. de hoc dictū est su. de proba. licet immo punit in libra auri q̄ exceptionē dilatoriā post litis ingressum ꝓponit. C. de excep. l. si quis aduocat⁹.

¶ *Glo. seq. reci. per q. quid si post lit. contest. oritur.*

e ¶ *De nouo*. s. post terminū statutū: idē eēt, si ēt post lit. ↄtest. exorta sit. s̄. d̄ offi. dele. isinuāre. q̄a q̄ d̄ nouo emergūt auxilio indigēt. ff. de inter. act. de ætate. § ex cā & noua res nouum ↄsiliū & remediū exigit ff. de ven. inspi. l. j. in prin. Et si noua cā alleget̄, puta q̄a fideiussor mortu⁹ sit, iterū æquū erit p̄stare cautionē. ff. vt in pos. le. plane. & nouis morbis noua ↄuenit antidota p̄parari. ĩ. de iura. calū. cæterum. 50. dist. vt cōstitueretur.

¶ *Glo. seq. inducit simile quærit quid si post contestationē innotescit: ponit opi. affirmatiuam, soluit negatiue.*

f ¶ *Postmodum*. s. post terminū constitutū, infra quem oēs dilatoriæ ꝓponant̄: sic s̄. de testi. p̄sentiū. & ita iuīm est hic, & ibi legitima ꝓbatio. Sed quīd si post lit. cont. vellet iurare, ꝙ post ipsam contestationem ad notitiam ipsius peruenit, quæ tñ̄ nō est exorta de nouo, sed erat ab initio, puta ↄsanguine⁹ erat iudex impetrantis, vel impetrans vasallus iudicis, vel aliqua alia cōsimilis: sed hoc reus ignorabat, nunq̄d dēt audiri? Dñt q̄dam, ꝙ sic. Mihi vr̄ ꝙ amplius non audiatur: q̄a ab initio dēt inquirere de hmōi dilatorijs: q̄a vigilantibus & non negligentibus iura subueniunt. ff. qui. ex cau. ma. non enim. ff. de eden. veluti & facilitati & negligētię suę imputet. Neq; enim oportet ꝑ singula momēta onerari actorē. ff. vt in pos. leg. si is à quo. §. vlt. sic enim non esset litium finis. & hoc q̄d dicit hic locum habet in exceptionibus facti, & non iuris [2] quia nemini licet ius ignorare. ff. de iur. & fact. igno. l. regula.

C*Vm inter*. Cōis diuisio. Secūda ibi, *Inquisitioni*. Abb. Sicul.

CASVS, Inter Priorē & ↄuētū de Argētolio ex parte vna, & S nobilē virū Pictauiē. diœcesis ex altera, ↄtrouersia sup q̄busdā dānis & re. alijs vertebat̄: partib. corā delegatis iudicib. ꝑꝑ hoc ↄstitutis, ꝓcurator ipsi⁹ nobilis excipiēdo ꝓposuit, ꝙ duos d̄ iudicib. habebat certa rōne suspectos, ꝓcurator mona

† Hæc duo verba monachis Fars. desunt in ant quis.

† Cap. 2. tit. de iudicijs ĩ 4. compi.

† Argentolio.

† Mali.

† Idē Ho. & Guli. in Spe. eo. ti. §. 2. versi. sed nūq̄d post. & hoc est verū hodie per sentē excōicationis. eo. tit. vbi vide Ioan. And.

[2] Id est q̄ bus ignorauit factum non ius, ac si diceret, si ignorabā iudicē cōsaguineū. sed si ignorabā eū ꝑꝑ hoc recusari posse, mihi imputabitur. Ioan. And.

sterij allegauit, quod cum nobilis excõicationis vinculo teneret ad strictus exceptionẽ hmõi proponere non valebat: Iudices consuluerũt dñm Papã, & ipse rñdet, quod ipsi nobili, quãlibet legitima defensio reseruatur in iudicio & pcipue iudicis recusatio, cũ periculosũ sit sub iudice litigare suspecto: & Apostolica sedes iudicib. suspectis cãm ex certa scientia nõ committit: vñ non consideratur fauor excõicati, sed æquitas iudicãtis: & absurdũ esset vt reo contra actorẽ defensionis copia denegetur: quia sic condemnaretur, qui deberet absolui: aliquãdo nec excõicato deneganda est absolutiõis sententia, quã est in causa absolutionis: & si condemnetur põt appellare si contra iustitiã fuerit condemnatus: & eadẽ rõne alia suffragia in vno & eodẽ iudicio non denegãtur eidem. Sed excõicatus reconuenire actorem non põt, ne si in defensione sustinetur, ad impugnãdũ extendatur. Nota quod periculosum ẽ litigare sub iudice suspecto. Itẽ in iudicijs æquitas seruanda est, & non fauor. Item iudiciũ claudicare nõ debet. Item excõicatus põt appellare, & oĩs legitima defensio est illi salua in iudicio, sed agere vel reconuenire non põt. Item fauorabiliores sunt rei quam actores.

gauit parti eiusdem nobilis (cũ esset vinculo excõicationis adstrictus) exceptiõis hmõi beneficium interdictum: & infra. ¶ In quisitioni vestræ duximus rẽspõdendum, quod prædicto nobili legitima defensio, a in iudicio reseruatur: & maxime iudicis recusatio: † cum periculosum sit coram suspecto b iudice litigare: ac suspectis iudicib. sed. Apostolica causam de certa conscientia c † non committat. vnde in talibus non excommunicati fauor attenditur, sed æquitas iudicantis, cum non debeat claudicare d iudicium: ac satis videatur absurdum, si actore impugnante, reo defensionis copia denegetur, quia sic condemnaretur multoties absoluendus.

¶ Porro cum excommunicato, quando in causa absolutionis existit, non sit iusta deneganda sententia, nec interdici debet eidem appellationis remedium, e si cõtra iustitiam condemnetur: qua ratione in vno eodemque negotio ipsi alia legitima f sub

¶ *Gl. seq. inducit duo similia. Secundo obijcit & soluit. Tertio quærit, & soluit.*

a ¶ *Legitima defensio*. Hic manifeste patet, quod excõicatus põt excipe & defendere se in iudicio: vt infra eo. dilecti. & c. dilectæ & c. significauerunt & põt appellare, & appellationem prosequi. infra eo. c. ult. & eadem defensio competit excõicato, quæ cõpetit non excõicato, sicut eadẽ defensio cõpetit seruo quæ libero. ff. de accu. seruos. Et libertus qui alias patronũ accusare 1 nõ põt, in ipsum patronũ retorquere põt accusationẽ, si à patrono accusetur. ff. de bo. lib. q cum maior. § si libertus. quia ignoscẽdũ est illi qui prouocatus uoluit se ulcisci: ut ibi. Et sic põt excipere de pacto de nõ petendo, & exceptionem probare, non obstãte quod lex dicit, quod reus in exceptione fiat actor. ff. de prob. in exceptionib. quia quidquid facit, ad sui defensionem facit. Itẽ qualiter prestabit sacramentum calumniæ, cũ sibi nõ liceat ingredi sacra, multo minus & tangere? 5. dist. ad eius uero & 44. dist. nulli clerico. Et quibus cætera sacramenta negãtur, quõ vnũ genus sacramenti putat posse cõcedi? 93. dist. illud. In illo casu concessum est a iure in odium potius excõicati, quod oia possit facere, quæ ad causam ptinent, & sic iurabit, & oẽs participãtes sibi occasione litis nõ incidũt in canonẽ, cũ talis cõio sit potius ad damnũ suũ, quam ad cõmodũ. Sed quid si excõicatus cõuenitur sup eo pro quo fuit excõicatus iniuste, nunquid poterit excipere quod nõ tenet rñdere, nisi restituat ei cõio hominũ, qua fuit iniuste priuatus? Dicit Io. 2 quod sic, nec tenet antea rñdere, dũmodo ostendat quod iniuste fuit excõicatus. 3. q. 2. c. j. & 2. q. 5. sup cã. in si. quia oia iura sunt restituenda corporalia & incorporalia 2. q. 2. nullus põt & 3. q. 2. c. si eps. Et sic not. quod qui remotus est a quolibet actu legitimo, tamen excipere potest.

b ¶ *Suspecto*. Vt 3. q. 5. quod suspecti. C. de iudi. apertissimi.

¶ *Glo. exargnit & remittit.*

c ¶ *Conscientia*. ar. quod sententia lata à iudice suspecto possit retractari, si detecta fuerit suspicio: quia litæ sic obtentæ nullã videntur conferre iurisdictionem De hoc dictum est sup. de rescr. ad audientiam 2. Et no. quod omne rescriptum hr suspectum quod de conscientia Papæ non emanauit. de resc. cum dilecta: & infra de confir. uti. uel inuti. porrecta.

d ¶ *Claudicare* Not æqualitatem seruari in iudicijs. sup. de iu. nouit [illegible] 4. q. 4. c. 2. & 3. q. 9. c. vlt. nec debet actori licere quod reo non licet. ff. de reg. iur. non debet 2.

e ¶ *Remedium*. quia sicut potest excipere, vt dictum est, sic põt appellare: vt 3. q. 9. reuera. & infra eo. c. vlti.

f ¶ *Legitima*. arg. quod qua ratione vnum alicui cõcedit, & oĩa quæ sunt eiusdem censuræ, sunt concedenda. arg. 4. dist. deniq. in fi. & 5. dist. ad eius vero.

¶ *Glo. seq. quærit, & soluit.*

trahantur suffragia, nõ videmus † ¶ Cæterum non sic in reconuentione g sentimus, ne quod in defensionis remedium sustinetur, ad impugnationis materiam extendatur. h

¶ Idem monachis Farsen.

¶ *Excipiens non videtur fateri ea quæ in exceptione includuntur. Et exceptio falsi potest etiam post sententiam opponi.*

CAP. VI.

Cum † venerabilis frater noster I. Sabinen. eps corã dilectis filijs nostris R. tituli sanctæ Anastasiæ presbytero, & P. sanctæ Luciæ diacono cardinalibus quos sibi & R. procuratori vestro concessimus auditores, ecclesiã S. Viti cum suis possessionib. & pertinentijs petijsset, asserens eã dem ad se in spiritualibus & tẽporalibus pertinere: Idem nondum episcopi intentione fundata præpropere † sic respondit: quod etsi dicta ecclesia dudum

g ¶ *Reconuentione*. Sic ergo patet, quod licet possit excipere & appellare, non põt tñ reconuenire. rõ redditur in litera sequenti. quãuis tñ admittitur recõuentio ubi nõ admittitur cõuentio. 3. q. 8. cuius in agendo. & ff. de iudi. l. 2. § sed si agant Sed nũquid põt excõicatus compensare? Dico quod non: quia qui compensat, quodãmodo agit. sed si ageret, repelleretur per exceptionem: ergo non põt compensare. ff. de compen. quæcunque. imo & si uellet cõpensare: & ab aduersario admitteretur, iudex ex officio suo ipsum dẽt repellere. infra eodem exceptionem. in fin. quia quod una uia prohibetur alia cõsequeretur. quod esse non dẽt. su. de procu. c. tuæ. Ber.

h ¶ *Extenditur*. Sim. infra de eccle. ædifican. cũ dicat Apostolus. in fi. j. responso.

Cum *venerabilis*. Si reus à quo res petit, excipiat de permutatiõe ipsius rei facta cũ actore, non fatetur per hoc actorem fuisse dñm. Et exceptio falsi ẽt post sniam põt opponi. Diuiditur principaliter in duas partes. In prima ponitur facti, & processus narratio. In secunda diffinitio: ibi, *Intelleximus*. Prima subdiuiditur in tres. Nam primo ponit petitionem actoris Secundo: ibi, *Idem*. rñsionem exceptionis & probationis reorum. Tertio: ibi, *Ad hæc*. replicationẽ & probationẽ actoris Secunda principalis ẽt subdiuiditur in tres partes. Primo ponit quoddam motiuum diffinitionis soluens obstaculum. Secundo diffinit causam quo ad spiritualia: ibi, *Quia vero*. Tertio quoad temporalia: ibi, *Verum*. Ab. Sicu.

CASVS. Eps Sabinẽ. habebat causam cũ monasterio Farsenẽ. super ecclesia sancti Viti. coram auditorib. utriq; parti cõcessis, petebat Sabinen. eps ipsam ecclãm à monasterio Farsenẽ. cum possessionib. & ptinentijs suis, dicens eandẽ tam in tpalibus quam in spũalib. ptinere ad ecclesiam Sabinen. procurator monasterij nondum epi intentione fundata ppropere sic rñdit, quod etsi ecclesia pdicta olim fuerit ecclesiæ Sabinens. subiecta, eã tñ eps non põt petere, cum ex cã permutationis monasteriũ eam obtineat: ad hoc probandum quoddã exhibuit instrũm, in quo prima facie contineri uidebatur, quod Theodosius eps cũ assensu canonicorum suorũ prædictam ecclesiã sancti Viti cõcessit monasterio Farsenen. in concambiũ pro quibusdã ecclesijs & reb. alijs. Ad hoc eps rñdit intentionem suã esse fundatã per hmõi rñsionem: quia cũ procurator monasterij rñderit se dictam ecclesiam ex pmutatione facta p Sabinen. epm obtinere, per consequens confitebatur se credere, quod dicta ecclia tpe pmutationis pertinuit ad ecclãm Sabinen quia contractus permutationis celebrari non põt nisi cũ uero dño, uel cum eo qui loco dñi hr: & ad probandum quod dicta ecclesia ptineret in tpalibus ad epm, quosdã testes induxit. per quos ostendere nitebatur, quod ipse disponebat pro uelle suo de bonis ipsius ecclesiæ. His & alijs examinatis, dñs Papa intellexit dictũ epm Intentionẽ suam non probauisse per testes, uel per rñsionem supradicti procuratoris: quia qui opponit excepionem, non vr consiteri de intentione aduersarij, vel per instrũm ad hoc exhibitum ex aduerso: quia in eo Theodosius eps a quo pmutatio facta proponebatur, non dr eps Sabinen. quamuis in transcripto quo procurator vtebatur, appositum fuerit Sabinen per uitium falsitatis; licet nimis excesserit qui trãscriptũ illud falsauit, & delictũ psonæ nõ dẽat i damnu monasterij redũdare, & falsitatis exceptio

† Vide Ho. I summa. tit. de recusat. §. quæ sunt iustæ causæ.

† Aliàs, scientia. Et de hac clausula: ex certa scientia quod operetur; uide Antoniũ Gabrielũ li. 6. cõ. opinio. tit. de clausulis. cõclusi. j.

1 Conco. tex. in l. ꝗ uenia. ff. ꝗ in ius uo can.

2 Et Vin. hoc uerũ si agat excõicator, uel is qui fecit illũ excõicari: secus si alius. ar. su. ꝗ testi spo. frequens. lib. 6. Ioã. And.

† Facit ad hoc tex. I l. j. cũ ibi nota. C. ꝗ cõdi. indebiti.

† Farsenẽ. Franotẽ.

† In quibusdã ita Innocentius 3. archidiacono Richemundiæ.

† Ca. unico. tit de confessis. in 4 compil. Et de materia vide late p Dynũ in ca. exceptionẽ. de reg. iur. lib. 6. adde Romanũ in l. cũ mulier: ff. sol. matr.

† propere

exceptio & ante sñam & post, possit vsq; ad 20. annos obijci. veritate comperta: non vult Papa, ꝙ per hoc monasterio ꝑiudiciū generet: verūtū qa constitit Papæ dictā ecclesiā sitā esse in diœcesi Sabinen. adiudicauit ei ius epāle ĩ omnib. in eadē, exceptis illis quæ ꝑ authentica scripta eidē epo sunt subtracta, cum exēpta nō ꝓbetur, quo ad tpalia eiusdē ecclesiæ absoluit monasteriū ab im petitione epi, cum sup hoc nō ꝓbauerit se legitima ꝑscriptiōe munitum. Nota ꝙ q excipit, non cōfitet de iure aduersarij. Itē qui aliud vel aliqd addit vel minuit de instrumento in ꝑiudicium partis alterius, falsari⁹ est. Item delictum psonæ non debet nocere ecclesiæ. Itē exceptio falsi semp pōt ꝓponi vsq; ad viginti annos. Itē eo ipso ꝙ ecclesia sita est in diœcesi epi, ei subest in oībus ad ius epale pertinentib. sed propterea non subest ei in tpalibus nisi illud probetur.

a ¶ *Ex permutationis.* Similem 1 casum habes ĩ de trāsa. ꝓterea.

b ¶ *Responsionem.* Factam per ꝓcuratorem monasterij, ĩ vbi dixi, ꝑpropere sic rñdit, sed in hoc non bñ allegabat eps pro se: qa huiusmodi repētina litis ꝯtesta. non ꝑiudicabat monasterio, in authē. d exh. re. § illud col. 5. arg 12 q 1 apud. & 5. q. 5. c. q ambulat. §. sed alind. ibiq; ait in cōsiderate loqtur, sentiet mala 50. dist. ponderet. & merito: qa litis contest. directe debet fieri per interrogationem & responsionem directam affirmando vel negando simpliciter. ĩ. de lit. cōtesta c. vnico & ĩ de elect. dudū 2. Sed hic ꝓcurator sub forma exceptionis sub conditione rñdet vt patet, ex ipsa responsione, & per id quod postea sequitur in littera, vbi dicit, vel per procuratoris responsionem.

9 Et dissimilem. nā ibi ex tali ꝓposi. cōdēnatus reus, hic absoluit, sed ibi rñdendo cōfessus fuit hic excipiendo ꝓposuit, vt ibi nota. Ioan. An.

fuerit ecclesiæ Sabinen. subiecta eam tñ non poterat eps vendicare, ꝙ ex permutationis a causa Farsen. monasterium obtinebat: ad hoc ꝓbandum quoddā exhibens instrm, in quo cōtineri prima facie videbatur, ꝙ Theodosius eps cum suorum sacerdotū assensu prædictam ecclesiam S. Viti, pro quibusdā ecclesijs & rebus alijs in cābium vestro duxit monasterio concedendā. Ad hęc eps ꝓposuit memoratus, intētionem suam per hmōi rñsionē b esse fundatam: cū enim pars vestra responderit, se dictam ecclesiam ex permutatione facta per Sabinen. episcopū obtinere, cōfiteri per consequens videbatur, se credere ꝙ dicta ecclesia tpe ꝑmutationis pertinuit ad ecclesiā Sabinen. cum permutatio inter contractus bonæ fidei c cōputetur, nec cum alio quàm cum dño, vel cum eo qui habebatur loco d dñi lītime valeat celebrari: & inf. Porro memoratus epus ad ꝓbandum ꝙ iam dicta ecclesia ad se in tpalibus pertinebat quosdā testes induxit, per quos nitebāt † ostendere, ꝙ tā dictā ecclesiam, quā molēdina, terras, & alia bona eius, Sabinē. episcopi diutius possederunt, de illis ꝓ suæ voluntatis arbitrio disponendo; & infra.

¶ Intelleximus supradictū episcopum intentionem suam minime fundauisse per testiū depositiones, vel ꝓcuratoris supradicti rñsionē: qa exceptionē obijciens de intentione partis aduersæ non intelligit fuisse confessus, e vel per instrm ex aduerso exhibitū: cū in eo Thedosius eps, a quo ꝑmutatio facta ꝓponitur, non dicatur eps Sabinen. quamq̄ in transcripto quo ꝓcurator vtebatur, appositum fuerit Sabinen. per vitium f falsitatis Licet aūt g nimis excesserit, q transcriptum, illius instrumenti falsauit: qa tñ delictum personæ in damnum ecclesiæ redundare non debet: ac non solum ante sententiam, verum ēt post, obijci potest exceptio falsitatis: cum falsorū instrumentorum prætex

† videbat

ADDITIO. Numerus actionū bonæ fidei, quæ sunt 17. patet in his versibus.

Empti, conducti, mandati, depositique.
Pignora, ercifcundæ, communi pro socioque,
Dotis, & hæredis, tutelæ: commoda gestor,
Præscriptis verbis, ꝑmutat. sine licetur:
Illa bona fidei sunt,
stricti cætera iuris.

Et aduerte, ꝙ ĩ primo versu per empti, Itelligitur venditi: qa nūq̄ vnum est sine altero: & per conducti, subauditur, locati.

d ¶ *Loco domini.* Hoc ideo dicit: quia q dat alienam rem, nō contrahit permutationē. ff. de re. pmu. l. j. in fin.

¶ *Gl. se. obijcit, & soluit.*

e ¶ *Confessus.* Hæc regula sumpta est. ff. de excep. non vtiq;. Sed nōne ex eo ꝙ cōfessus fuit ꝑmutationem factam, ꝑ cōsequens est cōfessus ꝙ sit factum de meo tuū: qa illud dr permutatio, ff. de re. permu. l. j. in fine. & qui cōfitetur unum, ꝑ consequens cōfitetur id qd sequitur ex illo. 8. dis. quo iure. & ĩ. de offi. deleg. cum super. & sup. de dolo & ꝯtu. cum dilecti. Præterea tacita cōfessio, habet pro cōtestatione. ĩ. de dolo. & cōtu. prout. 4 Item interrogando fit confessio, siue negatio 22. q. 2. qd ait. & 42. q. 7. quod in oīb. & ĩ. de homi. cū iuramento. ff. de verb. obli. l. j. §. si qs ita. Ad hoc dicas ꝙ excipiendo de ꝑmutatiōe ñ cōfitetur de intentione aduersarij, vt hic dicit: qa pōt esse ꝙ de facto fuit permutatio, & nō de iure. Similiter in exceptione pacti de non petendo debitum, quia per hoc non confitetur debitum: qa potest esse ꝙ non de iure debuit. Qui excipit, dēt ita dicere, Frater, non confiteor hoc quod dicis; sed si fecissem, pactum factū est mihi de non petēdo. Et sic iste ēt rñdet dicēdo: & si dudū fuerit, &c. qa sic nō asseruit simplr, sed sub ꝯdōne, & iō ñ ꝑiudicauit talis ꝯfessio ipsi monasterio: qa nō fuit ꝯfessio sed exceptio: vel si ptinuit ad eccłiā Sabinē. ꝑmutatio intercessit. Itē si qs dicat se ꝑscripsisse, & aduersarius dicat; ego interrupi ꝑscriptionē tuā; nōne per hāc exceptionem dicendo; ego interrupi præscriptionem tuam, confitetur de intentione aduersarij? quare ergo postea auditur probatio præscriptionis post talem exceptionem, per quam confitetur de intentione aduersarij: vt sup de testi. ex tenore. ĩ. tit. ꝓxi. illud. Sed dicas quod non fatetur de præscriptione q excipit de interruptione, nec confitetur de intentione aduersarij: & ideo debet probare præscriptionem qui eam opponit. sup. de proba ex litteris. & ĩ. tit. proxi. illud Et sic debet dicere; non credo te præscripsisse: sed si hoc verum esset, dico ꝙ interrupi præscriptionem tuam: quam interruptionem probare debet vt dicit decretalis, illud. Idem est dicendum cum aliquis petitur in virum: dicat non confiteor me esse virum tuum: sed si esset, consanguinitas est inter me & te: vt sup. de testi. ex tenore. Nam sic respondendo, non confitetur de intētione aduersarij, nec onerat se aliqua ꝓbatione, sed aduersarium, nisi tūc demum cum actor fundauerit intentionem suam: quia tūc exceptio ad probanda est: vt not. ĩ. eo. exceptionem.

4 Et ĩ. de appe. cum causam. & taciturnitas. sup. de præsumpt. nōne. Itē Samaritana q̄ dixit scio qa ꝓpheta es ꝑ cōsequēs dixit se virū habere 11. q. j. Io. And.

ADDITIO. Qualiter has exceptiones debeas proponere, & probare, & quando principale negotiū habes. C. de exceptionibus. siquidem. Item habes sup. de testibus. ex tenore.

f ¶ *Per vitium.* Hoc ipso debuit succumbere monasterium. sup. de rescriptis c. olim.

¶ *Glo. seq. ponit duas lecturas, & secundū alterā quærit, & soluit.*

g ¶ *Licet autem.* Rñsio quasi tacitæ ꝗōnis. Posset qs dicere, si instrumentū falsauit, ergo hoc ipso debuit succūbere monasterium quod exhibet instrm falsum? Rñdet Papa, delictum

¶ *Glo. seq. enumerat actiones bonæ fidei, dicens quare sic dicuntur, & in quo differunt.*

c ¶ *Bonæ fidei.* Quæ 2 sint actiones bonæ fidei, hr̃ Instit. de actio. § actionum & conumerantur ibi. 17. s. actio ex vendito empto, locato, & conducto, negotiorum gestorum, mandati, depositi, ꝓ socio, tutelæ, commodati, pignoratitia, familię erciscundæ, cōi diuidundo, præscriptis verbis, quæ de æstimato proponitur, vt si rem meam do tibi, & æstimo vt eam vendas pro 10 aut 20. reddas mihi aut rem. ff. de æstima. actio l. j. & ꝑmutatio, de qua fit hic mētio, & hæditatis petitio. Aliæ vero dñr actiones stricti iuris: vt actio ex mutuo, arbitrium, & cōsilia. Nec dñr bonæ fidei, qa in eis tm̄ seruari dēat bona fides qa in ꝯctib. stricti iuris seruari dēt bona fides: & in quocūq; cōtractu bona fides interuenire debet. C. de actionib. & obligationibus. bonam. Ideo dñr stricti iuris: qa non venit in eis nisi quod stricte exigit actionis natura: vnde non veniūt vsuræ ex mora in contractibus stricti iuris, nisi specialiter sint ꝓmissæ. ff. de negotijs gestis. quia tantumdē. & C. de vsuris. l 3. Sed in ꝯctibus bonæ fidei veniunt vsuræ ex tpe moræ. ff. de actionib. empt. & vend. Iulian⁹. §. ex vēdito. & ff. de usu mora. §. I bonæ fidei Nota in actionib. stricti iuris non venit interesse, si rē dari mihi est ĩ obligatione. secus in rē tradi uel factū. ff. de verb. obli. vbi aūt. §. vlt. & l si fundum. & ff. de re iudi. si qs ab alio. § vlt. 1 Sed oīa ista accessoria veniūt in bonæ fidei iudicijs ff. de actio. emp. & vēd. l. j. in prin. sed nō veniūt in cōtractib. stricti iuris. Itē in bonæ fidei actionib. q̄q; veniūt ea de qb. nihil est cogitatū, ut ruta, cæsa, & similia. ff. de act. emp. & vend. l. fundi § si ruta & sup de caus. pos. cum eccłia. & ibi q̄dam de his tangunt In actionibus bonæ fidei multū exuberat officium iudicis, & pinguius q̄ in actionib. stricti iuris, & istis rōnibus dicuntur bonæ fidei, & aliæ dñr stricti iuris.

2 De actiōib stricti iuris & bonæ fidei accurata dispu tatio.

1 Et vide qd ibi no to. & cōsistunt hæc in subtilitate iuris ciuilis: qua qrit an interesse in hoc casu sit in obligatione, ita ꝙ veniat in petiti. &c. si qd dicā ĩ. de emp. & vēd. cū dilecti super ver. in duxit. Io. And.

ipsius q ipsum falsauit, non dēt in damnū monasterij redundare. 16.q.6.si ep̄s. Vel intellige potius qđ allegabaṫ ꝯ monasteriū ex parte epi, vt p hoc amitteret causam: vt su. de rescriptis olim. Propter ꝯsimilē falsitatē tulit Eugenius Papa sniam ꝯtra ecclesiā Osenen. su. de in integrū restōne. tū ex lr̄is. Sed quare non hic Papa tulit sniam contra monasterium? q a non ꝯstitit capitulū fuisse in culpa: ut bñ innuit littera ista, delictum personæ, &c.

a ¶ *Ad viginti annorū.* C. de falsis. querelam. De hoc dictū est su. de probationibus. licet.

¶ *Glo. seq. arguit pro & contra, & soluit.*

b ¶ *Veritate cōperta.* Sed vtrū talis sentētia teneat ipso iure, dubitari consueuit; quod non vr̄, quia exceptio nō datur ex ea ff. đ excep. quæ agnitis. Sed si nulla [1] est ipso iure, qualiter incipit valere etiam post an. 20. quia qđ ab initio nō valet, tractu tpis nō cōualescit. ff. de reg. iu. qđ ab initio. & l penul. 16. q. 3. c. placuit. § pōt. vers. ꝙ si priuatus. & su. de elect. auditis? Dicas ꝙ talis snīa tenet, & in suo robore durabit, & seruari dēt quousq; falsitas reuelata fuerit su. de fide inst. accepimus. §. iterim. q̄uis articul⁹ ille dubitabilis est durabit snīa. reuelata vero veritate tūc primo apparet ꝙ nulla fuit & iō tunc pronunciabiṫ nulla. sic j. de frigi. malefici. fraternitatis in fi. & quicq d occaīone talis sententiæ perceptum vel obtentum eīt, non cassabitur: sicut per sententiam ius non constituitur, sed si quod erat declaratur cum sententia ꝓfertur. ff. si seruit. ven. sicuti. § sed si quæritur. & hoc dicit lr̄a ista, valeat retractari veritate cōperta, sicut est in sententia lata per falsum procuratorem: quia falsitate probata iudicium nullum tunc primo apparet. sup. de procuratorib. in nostra. & C. eo. tit. licet.

c ¶ *In diœcesi.* 16. q. 7. omnes. & 18. q. 2. monasteria.

tu lata snīa, vsq; ad viginti annorum [a] spatium valeat retractari veritate comperta: [b] nolumus vt per id monasterio vestro præiudicium generetur. ¶ Quia vero nobis constitit supradictā ecclesiam sancti Viti constitutā esse in diœcesi Sabin. episcopale ius in omnibus eidem episcopo adiudicauimus in eadem: illis dumtaxat exceptis, quæ per authentica scripta ei noscuntur esse subtracta, cum per priuilegiū vel præscriptionem legitimam nullatenus probaretur exempta. ¶ Verum quia dictus episcopus qui eandem ecclesiam vendicabat, munitum se præscriptione legitima nō ostendit, quamquā probauerit episcopum Sabinen. bona eiusdem ecclesiæ aliquanto tp̄e possedisse; vos ab impetitione epi, quo ad tēporalia eiusdem ecclesiæ sententialiter duximus absoluendos.

¶ Honorius tertius abbati S. Huberti, & S Martini Leodien.

¶ *Si exceptio iurisdictionis exclusiua pp quam fuit appellatum, probatur vera, iudex appellationis nō debet de principali cognoscere sed supsedere, h. d intelligēdo quòd isti erāt iudices appellationis. & est notabilis intellectus. Panor.*

[1] Cōtrarium vr̄ notasse. s. ꝙ cōtra illam sit restitu. necessaria. sup. de ꝓbat. licet. in fi. 2. gl. & ibi remili ad Specu. de sent. ꝓla. §. si. uersi. itē. oppo. ꝙ est lata. & seq. dicebat hic Hosti. hic uidetur cōtraria, q̄ dicit glo. s. ꝙ snīa teneat. & pronūcietur nulla. dicit aūt, ꝙ nullitas respicit ueritatē. pleni⁹. đ hac materia uideas hic per Ioan. Andr. in nouel.

Olim. & infra. Qui pp exceptionem non admissam appellat, coram iudice appellationis probare dēt exceptionē esse veram. ita cōter summatur. Sed s̄m hanc summationem hæc decreta. est in dubio per c. interposita. j. de appellationibus. iō pōt summari aliter intelligendo ꝙ hic scribitur executoribus illarum snīarum, & sic exceptio inferens nullitatem sententiæ ēt coram executore auditur ad effectum, vt si verā esse cognouerit, supersedeat. Et iste est notabilis intellectus. In prima ponitur appellantis querela. In secunda prouisio: ibi. *Discretioni.* Et vt: patet ex p̄dictis, habet iste textus duos intellectus. Secundum primū & magis cōem pone sic casum. G. tractus coram iudice delegato opposuit, ꝙ trahebatur vltra duas dietas, replicabatur vt in littera: demū pp exceptionem non admissam fuit appellatum: delegatus appellatione non obstante excōicauit illum G. & fuerunt impetratæ litteræ ab aduersario super executione istius snīæ ad istos, de q b. in suprascriptione: coram q b. G. proposuit exceptionē suam: & quia non audiebatur, mandat eis Papa vt in lr̄a patet. Secūdum alium intellectum pone casum, ꝙ G. appellauit, & impetrauit litteras ad istos iudices in suprascriptione contentos, q b. Papa mandauit vt patet in lr̄a: & iste intellectus est magis planus, & lr̄æ consentaneus. Ab. Sicu. Vel sic, vt error, quorūdā conticeat, sic pone casum. Cōtra quendā G litteræ obtētæ fuerunt ad archiepm̄ Treueren. corā quo iste G excepit ꝙ ex. suam diœcesim vltra duas dietas ꝯtra cōstōnem cōcilij generalis vocabatur & q a dictus archiep̄s sup hoc eū non audiuit ad sedem Apostolicam appellauit: & sic iste G. obtinuit lr̄as ad istos abbates intitulatos, quos archiep̄s pri⁹ subdelegauit ex cā p̄dicta, petens corā eis ꝓnunciari appellationem suam iustam: sed aduersarius rn̄dit ipsum non esse audiendū, q a licet archiep̄s distaret vltra duas dietas. ipse tn̄ j. duas dietas locū & diem partib. assignauit, sed hoc nōn fuit ꝓbatū: Papa cōsultus mādat, vt si ille G. poterit ꝓbare ꝙ vocatus esset cōtra constōnem concilij generalis, eius appellatio ꝓnunciaretur legitima, & iudices ñ ꝓcedāt: & aliogn, &c. & ita supersedere, id est non procedere. taceant ergo, q dicunt supersedere, id est, ꝓcedere: quia hoc nusquam inueniī, sed primū dictum sic. sup. de rescri. dilect⁹ filius Io.

CASVS. Nobilis vir V. conueniebatur p litteras Apostolicas coram archiep̄o Treueren ex parte ipsi⁹ nobilis fuit propositum corā ipso ꝙ auctoritate illarum litterarū rn̄dere nō tenebatur: pro eo ꝙ vltra duas dietas extra suā diœcesim trahebaṫ in cām: & q a dictus archiep̄s hāc exceptionē non admisit, sedē Apostolicā appellauit: pp quod tam procurator ipsius quam partis aduersæ ad sedē Apostolicam accesserunt, coram qua ꝓcurator dicti nobilis p̄dicta ꝓposuit: & procurator partis aduersæ rn̄dit, ꝙ dictus nobilis vltra duas dietas extra suam diœcesim non trahebatur q a archiep̄s in tali loco sibi terminum statuit, q nō erat remot⁹ ab illo vltra quā p concilium sit ꝓuisum: vñ Papa mandat q busdam iudicibus, quatenus si procurator dicti V. poterit ꝓbare exceptionem p̄dictam, videlicet se trahi in causam vltra duas dietas contra concilium generale, appellationem ipsius legitimam fuisse pronunciet, & negotio supersedeat. Nota ꝙ qui appellat à grauamine ante snīam in causa appellationis, dēt ꝓbare causam appellationis veram fuisse & hoc verū est qñ non obtulit illam se probaturum. Item nota ꝙ iudex pōt remouere grauamen de duabus dietis.

d ¶ *In tali loco statuerit.* Ex eo qđ dr̄, patet ꝙ si aduersarius meus impetrauit lr̄as vltra duas dietas extra diœcesim meam & iudices volunt venire usq; ad locū illum, q nō distat vltra duas dietas. nō possum ppea eorū iudicium declinare: q a ñ trahunt me vltra quam prouisum est p conciliū gn̄ale, & ita non faciunt contra concilium, vt hic littera probat. & j. vbi dicit se in causam trahi vltra duas dietas. & hoc idē dicit consto illa. s. đ rescr. nōnulli. [2] Sed nūq d iste re⁹ ꝓcurabit illos veniēdo ad locū? Nō credo. De hoc dixi i ꝯstōne illa, nōnulli.

¶ *Glo. seq. obijcit, & soluit.*

e ¶ *Probare potuerit.* Sic vr̄ ꝙ ille qui appellat añ snīam diffinitiuā à grauamine, ꝙ in causa appellationis necesse habeat ꝓbare coram iudice appellationis, causam suæ appellationis veram fuisse. sic sup. de testi. ex parte Adę Sed contra videtur ꝙ sufficit probare coram iudice appellationis, ꝙ iudex inferior exceptionem admittere noluit. sup. de offic. delega. cum causa. & infra de appellat. vt debitus & melius c. dilecto. Illud contrarium. ex parte Adæ. soluitur in illa decreta. Alia vero contraria soluuntur per decreta. infra de appellat. interposita j. respon. Cum enim quis probabilem causam exponit, quam dicit se probaturum, si iudex ipsum repellat, & propter hoc appellatur, tunc in causa appellationis non est necesse probare causam esse veram. sed sufficit probare ꝙ non fuit admissus. Si vero non obtulit se probaturum. sed illam tantum allegauit: tunc in causa appellationis probabit causam illam veram fuisse alias ad priorem iudicem remittetur secundū tenorem illius decre. infra de appellat. interposita. & secūdum illam hodie procedēdum est, & ideo in hac dec. debet ꝓbare ꝙ trahebatur vltra duas dietas: q a cum proposuit suā exceptionem, non obtulit se illam probaturū, sed in decretalia, dilecto.

tur vera, iudex appellationis nō debet de principali cognoscere sed supsedere, h. d intelligēdo quòd isti erāt iudices appellationis. & est notabilis intellectus. Panor.

CAP. VII.

Olim: † & infra. ¶ Nup ex parte G. fuit propositū ꝙ litteris prædecessoris nostri Treueren archiepiscopo præsentatis, idem excipiendo proposuit ꝙ auctoritate ipsarū rn̄dere minime tenebaṫ, q a vltra duas dietas extra suam diœcesim trahebatur in causam: & quia dictus archiep̄s hanc exceptionem admittere recusabat, vocem ad nos appellationis emisit: & infra. ¶ Porro procurator partis aduersę rn̄dit, ꝙ idē G. vltra duas dietas extra suā diœcesim minime trahebaṫ, cum ipse archiep̄s terminum in tali loco [d] statuerit, qui remotus ab illo non erat vltra quàm prouisum est per constitutionem concilij generalis: & infra. ¶ Discretioni vestræ mandamus, quatenus si procurator dicti † G. probare potuerit [e] exceptionem

† De materia hui⁹ decretalis quatenus agit đ dieta, uide Bar. in l j. ff. si quis cautio. Imolā in l. continu⁹. ff de ver. obli. Alexan. in cō sil. 23. incip. consideratis verbis statuti. in 4. vol.

† p̄dicti.

[2] Hæc vera secūdū illa tp̄a hodie vero inspicim⁹ nō solum locum cōuētionis sed ēt cōmissionis sup. de rescript. statutum. §. cum vero & §. seq. lib. 6. Ioā. And.

lecto ꝭ.de appel.nō obtulit se probaturū, & tñ sufficit ꝓbare ꝙ non fuisset admissus: ibi, iā constabat de exceptione ꝑ cōfes sionē pṡbyteri factā corā auditore. Sed dubitabat an ꝑꝑ illā vel alias legitimas fuerit appellatū, & ideo sufficit ꝓbare ꝙ ꝓ posuerat illas eis, & ꝙ non fuisset admissus: & eodem modo rñdeas ad illl.ꝭ de of fic.dele. cū causam. qa iudices ibi certi erant de exceptionibus: qa bene sciebant vtrū habuissent subdelegationē iudicis vel excusationē ipsius. hodie .n. seruādū ē prout dicit illa decre. interposita. de appellationibus.

~ Glo. seq. reci. signando contrarium decre. vt debuit.

a ~ *Supersedere curetis.* Supple, abbatē sancti Lau. & eius cōiudices ad quos G. litteras impetrauerat ꝯ ipsi⁹ aduersariū sup ꝓsecutione appellationis suæ ꝓcedere pmittentes iuxta traditā sibi formā: alioquin isti ꝓcedent iuxta traditā sibi formam, non obstantib. lr̄is impetratis ad abbatē sancti Lau. & ei⁹ cōiudices. Si vero G. ñ probauerit se trahi vltra duas dietas extra diœcesim, abbas iste sancti Huberti & eius cōiudices procedere ꝭ negotio sibi cōmisso nō omittāt ad petitione aduersarij, & iuxta mandatū ad ipsos directū non obstantib lr̄is impetratis ad abbatē sancti Lau & ei⁹ cōiudices, sicut cōtinet in antiqua decr. aliàs eēt manifeste contrarium. 1 infra de appellat. ut debitus. cum si Sed isti q b. scribitur, non erant iudices appellationis, sed dati erant ad exequendum quasdam sententias suspensionis cō tra istum G latas ab archiepō Treueren post appellationē ab isto G interpositam, & cognoscere dēnt de appellatione G. qa hec eis mandatur per litteras istas. & si G. non probauerit exceptionem, procedent postea ad exequendas sententias supē sionis latas ab archiepiscopo prædicto.

D *ilecti.* Per excōicationis & periurij exceptionem à sua uel ecclesiæ suæ defensione quis repelli non debet. Prima pars ponit petitionem appellantis. Secunda dat iudicem: ibi, *Quocirca.* Abb. Sicu.

C[illegible] Quidam canonicus Granden. M. noīe electus fuit in Priorem eiusdem ecclesiæ. S. P. & G se opponebant electioni illius, unde contra illos lr̄as impetrauit: ipsi coram iudicibus constituti proposuerunt ꝙ dictus M. non debebat audiri pro eo ꝙ erat excōicatus & periurus. Sed dictus M. contra G. & P. in modum replicationis, obiecit periuriū, & excōicationem contra S. s. ut eorū exceptionē eliderer: sed procurator illorum rñdit, ꝙ probatio illius electi super hoc recipi non debebat: quia & si illa ēt probaretur, nō essent ꝑꝑea à defensione suæ ecclesiæ repellendi: & si excōicatio contra dictum electum ꝓbaretur, in modum exceptionis repelleret ab agēdo. Sed replicatio excōicationis probata non repelleret à defendendo. Iudices interlocuti fuerūt, ꝙ prius reciperēt ꝓbationes super replicatione ꝑmissa, ꝑꝑ quod ad sedem Apostolicā appellarunt: mandat Papa quatenus si est ita, reuocetur in irritum quicquid fuit factum post appellationem. Nota, ꝙ excōicati & periuri non repelluntur à defendendo. Item non debet admitti ad probandum, quo probato non prodest.

b ~ *A defensione.* Sic patet ꝙ q̄libet admittit ad defensionē ecclesiæ suæ ēt periurus: quia ēt ad agendum siue ad accusandum admitteretur prosequēs suam uel suorum iniuriā 3 q. 11. negāda 2 & 4 q ult omnibus ergo multo fortius ad defendendū: cū ad defendendū admittit q alias ab agēdo repel

quam corā archiepō proposuit sæpedicto: vel se in cām trahi vltra duas dietas cōtra cōstōnē cōcilij ꝭ gn̄alis, vos appellationem dicti G. legitimā decernentes, negotio supersedere [a] curetis:

¶ Idē archidiacono Trāslig. & officiali & I. canonico Turonēsi.

¶ *Pro defensione suæ ecclesiæ pōt quis opponere exceptionē excommunicatiōis, periurij, vel aliā legitimā exceptionem, nec per replicationem excōmunicationis vel periurij repelli potest.*

CAP. VIII.

Dilecti ꝭ filij S. & P. ac G. canonici ecclesiæ sanctæ Mariæ, transmissa nobis ꝭ petitione monstrarunt, ꝙ cum M. canonicus eiusdem ecclesiæ ipsos coram delegatis à nobis traxisset in causam, super eo ꝙ se opponunt electioni à qbusdā canonicis Granden. ꝭ factæ de ipso in Priorem ecclesiæ supradictæ: ijdem proposuerūt, ꝙ dictus M. non debebat audiri, eo ꝙ excōicatus erat, & periurij crimine irretitus. Cumque dictus M. præfatis G. & P. periurium & S. excōmunicationem in modum (exceptionis &) replicationis obijciēs, eorum exceptionē elidere niteretur, ꝓcurator eorū proposuit, ꝙ eius sup hoc probatio recipi nō debebat: qa & si obiectum præfatis canonicis piuriū probaretur, nō essent ꝑꝑ hoc à defensione [b] suæ ecclesiæ repellendi. Adiecit ēt, ꝙ contra excōicationē dicto M. in modum exceptionis obiectā, excōicatio supradicti S. replicari non poterat, qa exceptio ipsi M. opposita & probata eundem repelleret ab agendo: replicatio vero sæpedictum S. nequaquam à defendendo [c] repelleret, si ēt probaretur: & infra. ¶ Ipsi vero iudices interlocuti [d] fuerunt ꝙ prius probationes reciperent super replicatione præmissa: ꝭ propter quod ad nostram fuit audientiam appellatum. Quocirca mandamus, quatenus si res ita se habet, [e] reuocato in irritum, & cætera.

¶ Gregorius nonus I. & M. canonicis Pragen.

¶ *Si per exceptionem suspensionis contra quam replicatur de nullitate ordinatio ecclesiæ retardatur: fit absolutio ad cautelam.*

CAP. IX.

APostolicæ ꝭ sedis: & infra. ¶ *Sane* vobis apud se-

litus. sup. eo cum inter. & inf. eo c. dilectæ.

c ~ *Defendende.* & ex hoc patet ꝙ excōicatus tam se quàm ecclesiam suam defendere pōt: agere vero nequaquam: vt hic & su. eo. cum inter. & inf. eo. c. proxi.

d ~ *Interlocuti fuerunt.* & male: quia si hoc esset probatū, non repelleretur: quia excōmunicato vel crimino so licitū est defendere tā se quàm ecclesiam suam. su. eo. cum inter. Et est argu. ꝙ non dēt quis admitti ad probādum, quo probato nō prodest. C. de probat. l. ad probationē. sup. de offi. dele. cum contingat. ad fi. vbi de hoc.

~ *Gl. seq. not. alle. vnum concor. in contrarium. al- leg. 3. iura, & solut.*

e ~ *Si res ita se habet.* Hic habes, ꝙ contra exceptionem doli non datur replicatio de dolo. ff. de do. exce l. apud Celsum. §. Marcellus. Sed contra habes sup. eo. cum ecclesiasticę & inf. de diuor. significasti. & inf. de adult. intelleximus 2 & c. seq. & 32. q. 6 nihil iniqui⁹. ff. soluto matrimonio viro. Sed veritate inspecta non sunt contraria quo ad finem: quia vnus est finis siue effectus, siue replicatio doli detur siue negetur, scilicet, ne alter de dolo suo commodum habeat. In casu præsenti non datur replicatio ad hoc ne alter scilicet actor agere possit, cum sit excōicatus, sed admitteretur hic replicatio si actor excommunicatus admitteretur ad agendum: quod esse non debet: & ita cōe delictum noceret vni, & alteri non. vnde nō obesset ei excōicato. & ita intelligit lex ꝑdicta, apud Celsū. §. Marcellus. Ideo ibi ñ dat replicatio, ne. s. cōis malitia alteri sit lucro, alteri vero dāno, verbi gratia. Dolo induxi te ad aliqd promitendum: Deinde induxisti me dolo ad remittendum, & sic vterque est in dolo: quo casu si ago contra te ad id qd promisisti mihi per dolum meum, mihi poteris opponere doli exceptionem, quam exceptionem non potero remouere per meam replicationē: si enim daretur hæc replicatio, repelleretur reus, & actor remaneret in lucro de dolo: quod esse nō debet. Et ideo in Lilla non datur replicatio. Et in contrarijs datur replicatio propter eandem causam: vt patet in adulterio viri & vxoris. verbi gratia: Mulier repetit virum suum, ipse opponit ei adulterium excipiendo contra eam: & ipsa replicat contra eum ꝙ & ipse similiter est adulteratus, hic admittitur replicatio mulieris, & ideo scilicet ne ille lucrū habeat de suo adulterio, si replicatio mulieris non admitteret: & sic remaneret maritus in lucro de dolo suo, & vxorem repelleret. & ita vni noceret adulterium, alteri vero non, quod esse non debet. & sic intellige supra eo. cum ecclesiasticæ. 3 Et ita patet ꝙ idem est replicationem dare, quod denegare. Et sic eadem ratio est vtrobique & hæc est ratio alia quæ redditur in littera. 4 & melius sup eo. cum inter.

A *Postolicæ.* Hæc est pars illius decr. ꝭ de cleri excom. mini. Apostolicæ. Et potest diuidi in quatuor partes Nam primo ponit exceptionem Secundo: ibi. *Quas.* replicationē. Tertio: ibi, *Ne tamen* relaxationis causam. Quarto: ibi, *Sententiam* relaxationem Abbas Siculus

C[illegible] Duo canonici Prag I. & M accesserūt ad sedē Apostolicā ꝑꝑ ordinationē Pragē. ecclesia quidam volentes impedire propositum illorū, obiciebant eis quasdam sn̄ias suspētionis & remotionis à beneficijs in modum exceptionis, q tudebant sn̄ias illas nullas esse, & hoc ꝓbare uolebant ꝑ testes & instrumenta. Dns Papa ne ꝑꝑ hoc impediret ordinationem

* Lateran. sub Inn. 3. c. 37.

* Vid Abbatē & doctores i c. pen. & vl. d adulterijs. & Bar. I l viro atque vxore ff. sol. mat. & i l Papinianus. §. Marcell⁹. ff. de doli exc. p.

ꝭ Dictio, nobis, deē in multis antiquis.

* Al's ita: Gratiacē. ecclesiæ.

ꝭ Hęc duo verba: exceptionis &, desunt in olo⁹ma auscriptis

: De hui⁹ ꝯrij solutione vide to hic plenī⁹ ꝑ Hos. Io. An. & alios Doctores.

ꝭ Vid tex. in l. circa. cū not. ff. de proba.

: Vide qd ibi scribā post In. & ꝭ d re. ec. nō alie. si qs pṡbyterorū. sup vlt. gl. Ioā. Andr.

ꝭ De materia, vel de absolutione ad cautelā uide Spec. tit. d sent. §. nt aūt. adde Ioannem d A[illegible] In c. i. ꝭ de malef. & Albericū I l. à pręcedēte. C. de dilation.

) Cōcor. text. in l. ñ dēt. cum vulg. n. d reg iur.

4 De hoc i Spec eo. ti §. si ver. sed nō qd Ioā. And.

Pragen. ecclesiæ pp quã venerãt, sñias illas relaxauit ad cautelã. Not. q̃ suspẽsus ab officio & bñficio non admittiẽ ad agendũ pro ecclesiæ ordinatione, cum hmôi spiritualia tunc temporis possidere non possunt, nec agere pro eis possunt.

a ¶ *Cõstitutis.* Vt i cũ tractaretis de electione facta vel faciẽda.

¶ Hæ duę glossulæ nec sunt Bernardi, nec habẽt in antiqs exẽplarib.

dem Apostolicam constitutis, [a] quædã suspẽsionis & amotionis à beneficijs sñiæ, fuerunt in modũ exceptionis obiectæ: Quas licet propronereris vos posse nullas esse per testes idoneos & instã probare: Ne tamen ordinationem [b] Pragen. ecclesiæ, ꝓpter quam veneratis, hmôi obiectionis obstaculo contingeret retardari: [c] sñias ipsas relaxauimus ad cautelam. [d]

¶ Idem decano Lincon.

¶ *Excõicationis exceptione non obstante vales rescriptũ impetratũ in cã, appellationis, licet de excõicatione lata post appellationem à grauamine non facias mentionem. h.d. & secundum hoc est casus notabilis & singularis, per quem forte posset colligi vna regula, quòd de innouato post appellationẽ etiã ab interlocutoria non est necesse in rescripto facere mentionem. Panor.*

CAP. X.

Dilectæ † in Christo filiæ Priorissa & cõuẽtus Cãpessia nobis significare curarũt, q̃ cũ inter ipsas ex vna parte, & Priorem, & conuentũ de Buccelleia ex altera, super quibusdam decimis & rebus alijs pro quib. conueniebantur ab illis corã abbate sancti Benedicti & eius collegis, auctoritate Apostolica, qũ verterẽ, & ipsæ ad nos ex sufficiẽti [e] grauamine appellassent, ac nunciũ suũ ad appellationẽ misserint prosequendã: pfati iudices postmodũ tulerũt excõicationis sñiam in easdẽ. Nostris ergo lrĩs sup appellatione pfata, nõ facta mentione de excõicatione per eundem nũciũ ad Priorẽ de Angles, & suos coniudices impetratis: pars aduersa ex eo se appellasse proponens, q̃ ipsi iudices exceptionem excõicationis prædictæ contra ipsas, ab eadem parte propositam, admittere denegarunt, [f] ad Priorẽ de Gernemoe, & suos coniudices nr̃as sup hoc lrãs impetrauit: corã quibus ex parte ipsarum fuit excipiendo ꝓpositum, q̃ cum post appellationẽ legitimã, dicta sñia lata fuerit: & cuilibet excõicato defensionis auxilium cõpetere dignoscatur, memorati iudices exceptionem partis contrariæ (sicut nec debebant) admittere noluerunt: sed cũ dictus Prior de Gernemoe, & coniudices sui talem exceptionẽ non reciperent [g] earundem, ipsæ nostram audientiam appellarunt. ¶ Quocirca mandamus, quatenus si est ita, [h] reuocato in statum debitum, qc quid post hõmi appellationem inueneris attentatum, in eodem negotio iuxta prioris mandati nostri ad præfatum Priorem de Gernemoe [i] & coniudices suos directi, tenorẽ, ptæuia ratione ꝓcedas.

¶ Idem abbati sancti Saluatoris Pepien. & Vercellen. præposito.

¶ *Per exceptionem excõicationis à prosecutione appellationis etiã originalis actor repelli non debet. hoc dicit, & est casus singularis quatenus dic ii de actore.*

b ¶ *Ordinationem.* q̃ i in præsentia dñi Papæ fieri debebat p illos: & ne impediret, absoluit eos ad cautelam.

¶ *Glo seq. arg. alleg. duo iura in contrarium. alleg. duo alia. & soluit.*

c ¶ *Contingeret retardari.* Ex hoc vr̃ q̃ suspensus ab officio & bñficio ñ posset agere tãq̃ excõicatus eẽt maiori excõicatione arg. & ĩ. de cosue. cũ dilectus. & ĩ. de ele. cũ inter R. ibi suspensus non põt eligi & sic electus nõ posset agere pro sua electione ar. j. de cleri. exc. min. c. vlt vbi habes. q̃ suspensi eligere possunt, & sic põt agere ꝓ sua electione, sic & exercere ea quæ sũt iurisdõnis, sup. de ele. illa. Solu. contraria ista loquuntur in diuerso casu. hic enim loquiẽ de suspẽsione iudicis, & in concor. contraria loquuntur de suspensione. canonis, & canõ mitius agit quàm minister iuris. ff. de arbi. Cellsus. & l. præceden. in fi. Cum ergo isti suspensi dicantur per sẽtentiã hominis ab officio & beneficio, iam non interest ipsorum agere pro ecclesia: cũ ab ipsius beneficio priuati sint, & præcipue cum agunt pro re spũali s. pro ordinatione ecclesiæ, à qua priuati sunt per suspensionẽ: vnde cum nõ possent eligere vel eligi, non possent ꝓseq cãm electionis: qa nõ possent agere pro eo quod possidere non possunt ꝓ se vel pro alio. arg. j. de cleri. excom. mini. si celebrat. In alijs aũt negotijs proprijs vel ecclesiæ, quilibet, si mandato ecclesiæ agerent, bene admitterentur, quia non sunt priuati cõione hominum. s. eo. à nobis sed quia priuati sunt cõione sacramentorum ad sacramenta spiritualia non admittuntur, nisi prius fuerint restituti & ideo fuerunt absoluti ne contingeret ordinationem ecclesiæ impediri, quæ in præsentia dñi Papæ fieri debebat per illos. & ideo ne ordinatio siue electio ecclesiæ impediretur, absoluit eos ad cautelam.

¶ De materia, vide licet, an & qñ valeat rescriptũ impetratũ p excõicatum, vide Cardinalem ɔſ. 3. tit de rescrip & ɔ. 13. tit. de regula. ad de Felinũ in c. 1. ſ. 1 rescript.

d ¶ *Ad cautelam* sic s̃ de testi. veniẽs in fi. & j. de app. ad pſentium. & j. de senten excom. p tuas. & 24. q. 1. audiuimus.

Dilectæ in Christo. Per excommunicationis exceptionem à prosecutione appellationis quis repelli non debet. Sic communiter summatur: sed hæc summatio non continet aliquam dubitationem per c. cum inter. sup eo. & inf eo. c. ñ. Diuiditur hæc decre. Nam in prima ponitur appellãtis narratio. In secunda appellationis commissio: ibi, *Quocirca.* Abb. Sicul.

CASVS. Inter priorem & conuentum de Buccellia ex parte vna, & priorissam & conuentum de Campellia ex altera, super quibusdam decimis quæstio vertebatur. Ad petitionẽ prioris & conuentus prædictorum commissa fuit causa illa abbati S. Benedicti. & eius coniudicibus: sed moniales ex grauamine sufficienti ab eis sedem Apost. appellarunt, & nũciũ suum ad appellationẽ ꝓsequendã transmiserũt. Iudices appellatione nõ obstãte tulerũt excõicationis sñiam in easdẽ. Papa appellationis cãm cõmisit Priori de Angles & cõiudicibus suis, nulla mẽtione habita de ipsa excõicatione: corã q̃b. pars aduersa ꝓposuit, q̃ cũ eẽnt excõicatæ, & in lrĩs appellationis nõ fieret mẽtio de sñia excõicationis lata ɔ̃ ipsas, lrãæ non valebãt, & qa iudices hãc exceptionẽ nõ admittebãt, dictus Prior sedẽ Apostolicã appellauit, & cãm fecit cõmitti Priori de Gernemoe, & cõiudicibus suis, corã q̃bus ex parte monialiũ fuit excipiendo ꝓpositũ, q̃ sñia excõicationis in eas lata fuit, post appelõnẽ legitimã & cuilibet ẽt excõicato defensionis auxiliũ in iudicio reseruatur: quare iudices monialiũ exceptionẽ partis aduersæ admittere nõ debebant, sicut ipsi eã non admiserunt, & iõ appellatio pp hoc interposita non valuit: Sed qa Prior d̃ Gernemo. & eius cõiudices exceptionẽ hmõi admittere denegabãt, ipsæ moniales sedẽ Apostolicã appellarũt. Vñ mãdat Papa decano Lincon. quatenus si est ita, q̃ c-q̃d factum fuerit post appellationẽ ipsarũ, in irritũ reuocet, & in cã ꝓcedat iuxta mandatũ directũ ad Priorem de Gernemoe & cõiudices suos. Nota q̃ excõicatus põt appellare, & appellationẽ ꝓsequi.

e ¶ *Ex sufficienti.* sic s̃. vt lit. non conte. accedens. Sed dic de grauamine, s. expresso corã iudice, alias appellatio nõ admittitur nisi cã probabili allegata: [a] quæ si esset ꝓbata, debeat legitima reputari. inf. de appellationibus vt debitus. & c. interposita. & c. cum spãli. & c cum causam. & c dilecto.

a Adde Inn. in c. fi. de no. ope. nun. & Bart. in l in mino rib. ff. de his qui. vt indig.

f ¶ *Denegarũt.* & bñ, vt sequitur inf. in fi. quia licet excõicatæ essent etiam ab initio. & ab alijs iudicibus, nihilominus poterant appellare si grauarentur, & litteras impetrare sup eo. cum inter. & inf. eo. c. proxi. & vlt. vnde litteræ super hoc impetratæ valuerũt vt infra sequitur.

g ¶ *Reciperent* & male fecerunt: qa debebãt illã admittere: qa vt sæpius dictũ est, excõicati à sua defensione repelli nõ debent: quod isti facere nolebãt. & ideo quicquid fecerũt post appellationem, in pristinum statum reuocatur.

h ¶ *Si est ita.* s. quod prior de Gernemoe non receperat exceptionem priorissæ.

i ¶ *Priorem de Gernemoe.* quod fuit primum respectu istius mandati, sed fuit tertium mandatũ respectu primi directi ad abbatem sancti Benedicti Et iste Lincon. decanus postquam cõstiterit sibi de appellatione priorissæ interposita corã priore de Gernemoe, pro eo q̃ exceptionẽ priorissæ nõ recipiebat dẽt cognoscere sup eo de quo prior de Gernemoe debuit. s. an appellatio monachorũ fuerit litĩma vel non: & si iste inuenerit monachos litĩme appellasse procedet: si minus litĩme cõdẽnabit priorẽ & cõuentũ ad expẽsas restituẽdas priorissæ. & remittet partes ad priorẽ de Angles, ꝓut hic dicit: qa eaẽ forma appẽonis interponitur q̃ a grauamine. j. de applõ. cũ in ecclesia. & c. vt debitus, & ille Prior de Angles postea cognoscet de appellatione sibi commissa interposita ab abbate sancti Benedicti

nedicti:& si Prior de Angles inuenit minus lĕtime appellasse, remittit partes ad abbatẽ S. Benedicti: si aũt appellatio fuerit legitima, pcedet in negotio iuxta mãdatum j. de appellationibus interposita.

Significauit nobis. Diuiditur in duas partes. In prima ponit querelã appellantis. In secũda instruit iudicem à quo: ibi, *Mandamus.* Ab. Sicul.

CASVS. Canonici de Tornaco elegerũt in suum archipresbyterũ P. clericũ, & electionẽ suam præsentauerunt archiepiscopo Mediolanẽ. Ipse vero eam renuit confirmare, N. clericum instituens in archipresbyterum ecclesiæ supradictæ, ppter quod clerici ad sede. Apo. appellarunt, & causam appl'onis fecerunt committi præposito sancti Stephani, q electionem ipsorũ cõfirmauit pronuncians ius eligendi pertinere ad capitulum de Tornaco & absoluẽs partẽ aduersam ab impetitione ipsorum clericorũ, a qua sententia partes ad sedẽ Apostolicã appellarunt: & cãm obtinuerunt cõmitti abbati sancti Saluatoris Papiẽ & præposito Vercellen. corã qb. ex parte archiepi & dicti N. clerici exceptio excõmunicationis fuit ppósita contra capitulum de Tornaco. iudices considerantes q à prosecutione appellationis prætextu excõicationis non debeat quis excludi: cum omnis defensio legitima excõmunicato in iudicio reseruetur, pronunciauerunt partem epi non esse cogendam ad rñdendum clericis supradictis: pp quod clerici sedẽ Apostolicam appellarunt, & significauerunt factum dño Papę: vñ mandat eisdem iudicib. quatenus si est ita, procedant in causa, exceptione huiusmodi non obstante. Not. q exommunicatus potest appellare & prosequi appellationem: & omnis legitima defensio sibi in iudicio reseruatur.

† Vide petrũ Duenam reg. 270. incip. excõicat' non põt, &c.

† Corna. Cornaré.

CAP. XI.

SIgnificauit † nobis capitulũ de Tornacẽ. † q cũ P. in suum archipresbyterum elegissent, Mediolan. archieps præsentatam sibi electionẽ renuẽs [a] confirmare, quendam Zepũ clericum in archipresbyterum instituit ecclesiæ supradictæ: quare ipsis ad sedẽ Apostolicam appellantib. preposito S. Stephani cãm sup his dicimur commisisse: qui electionẽ ipsorũ confirmans, & pnuncians ius eligẽdi ad ipsum capitulũ pertinere, partẽ aduersam ab impetitione ipsorum absoluit: [b] à qua sñia partes ad sedem Apostolicam appellantes, cãm ipsam vobis obtinuere cõmitti. Sed à parte altera exceptione excõicationis opposita cõtra capitulũ memoratũ, vos minus puide attendentes, q prætextu excommunicationis oppositæ à prosecutione appellationis, non debeat quis excludi: [c] cum omnis lĕtima defensio [d] excõicato ĩ iudicio reseruetur: partẽ aduersam non esse cogendã ad respondendũ eisdem perperam decreuistis, pp quod dictum capitulum nostram audientiã appellauit: & infra. ¶ Mandamus, quatenus si est ita, exceptione huiusmodi non obstante, in eodem negotio procedatis.

¶ Idem.

¶ *Reus in qualibet parte litis excõicationẽ contra actorẽ obijciens auditur: & si malitiose distuleris, in expensis condemnatur: & dato quòd non excipiat, ipse iudex publice excommunicatum repellet.*

CAP. XII.

EXceptionem † excõicationis in dilatorijs [f] proponẽdis reus scienter omittens, in qualibet parte litis opponere minime prohibetẽ: quod est in hac exceptione spãliter obseruandũ: ne † quisquam in periculũ aĩæ

¶ Gl. ... per q. ad quam dupliciter respondet.

a 1 *Renuens confirmare.* quod facere potuit, si non erat idoneus, & illos potuit priuare iure eligendi, vñ si hoc fuit verum, tenebat archiepiscopi institutio s. de elect. nihil est. & c quia propter. ad ipsum enim pertinet examinare & confirmare dictum electum, vel reprobare, vt ibi dr: alias iusta fuit appellatio clericorum: quod patuit postea per sententiã. Vel ideo hic eam noluit confirmare, quia dicebat archieps ad ipsum spectare ius eligendi archipresbyterum in plebe, & hoc apparet per sententiam iudicis delegati, qui confirmauit electionem capituli, & pronunciauit ius eligendi ad ipsum capitulum pertinere.

1 ideõ priuatos nunciare: & tũc demum cõsentientẽ talẽ elegerũt. Ioan. And.

¶ Gl. seq. recitetur per q. ad quam tripliciter respondet.

b 2 *Absoluit.* super quo fuit hæc absolutio, hic non dr, potuit esse q capitulũ petebat a parte aduersa expensas, 2 vel forte petebat fructus perceptos ab illo instituto q peti poterant. uel q ulterius non haberet vocem cõtradictionis in electione, & super hoc appellauit capitulum quantum ad cõfirmationem electionis: quantũ ad ius eligendi appellauit pars altera, & sic ab eadem sententia potest vtraq; pars appellare. sic j. testa. Raynutius & c. Raynaldus. q a sunt in sententia plura capitula, alias non haberet locum duplex appellatio ab vtraque parte.

2 An victor pp hoc solũ appellet quod victus non est sibi cõdemnat' in expẽsis ipso victo appellãte sup principali; & qd ẽt si victor ã appel. vide i Spe. de ap pe. § in q bonũ est. 34. & ver. & seq.

c ¶ *Excludi.* vt sup. c. proxi. & c. cum inter. & c. vlti.

¶ Gl. se obijcit. & solu. quarit ille pro & cõtra, & vacillãdo sol.

d ¶ *Defensio.* Ex hac lĩa vĩ q isti de capitulo erãt rei ex eo q dicit, lĕtia defensio: sed apparet ipso facto erãt actores: q a petebant electionẽ suã confirmari, & ius eligendi ad se pertinere dicebãt: in istis duab. obtinuerunt. in tertia petitione succubuerunt, sup qua appellauerunt, & ex eo ẽt q dicit, partẽ aduersam non esse cogendã ad rñdendũ illis de capit'o, & sic erant actores, sed actor excõicatus nõ admittit ad agẽdũ. j. c. proxi. 3 Qualiter ergo isti admittuntur? Et sic est ar. q excõicatus admittit ad agẽdũ. Dicas ergo q in eo q cõdemnati fuerũt quasi rei intelligunt ne ergo suũ ius amittant per iniquã sententiã, admittunt ad defensionem iuris qd amiserant per sententiã: & sic quicquid faciunt, totũ est ad sui defensionem: & iõ admittunt non obstante exceptione excõicationis: quia ptextu excõicationis non est aliquis condemnãdus iniuste, aut ẽt absoluendus. Per talem .n. sñiam iniquã amitterent isti ius suum si non admitterentur cõ sñiam, & sic transiret in rem iudicatam, qa ex eadem rõne nõ possent appellare: sed quilibet condẽnatus põt appellare: vt ĩ eo. cum inter. & psequi appellationẽ suã. j. eo. c. vlt. Secus vr si esset lata p eo sñia, quia tunc non vr valere sñia, si est excõicatus actor. sed cã propterea nõ periret: quia eo absoluto agere posset. sic ergo isti sunt audiendi. Quid facient iudices si inuenerint sñiam iniquã? Debent eam cassare. Sed nunquid condemnabunt alteram partẽ ipsi excõicato? 4 Vr q sic: quia hoc ad officiũ eius qui cognoscit de appellatione pertinet. & sic fertur sententia pro actore excommunicato ex certa scientia. Sed contra inf. eo. c. proxi. in fi. Forte posset dici, q condemnatio differtur in tempus absolutionis: ex quo iam releuatum est grauamen. In casu illius capituli credo q capitulum fuit excõicatum post appellationem pro alia causa, & ab alijs iudicibus, & sic minus contineret dubitationis. Sed non est verum q feratur sententia pro excommunicato: quia non constat illum excõicatum esse: imo repellitur excipiens. nec auditur volens reprobare excõicationem, & sic potest iudex ferre sententiam pro tali: sed si post sententiam latã vellet probare q actor erat excõicatus, audiretur forte: quia exceptio excommunicationis in qualibet parte litis admittitur vt j. c. proxi. Sed sententia quæ præcessit, non minus robur obtinet firmitatis, & executio sola impeditur, si post rem iudicatam excommunicatio probetur, ut in decre. Innocen. iij. quæ sic incipit, Pia consideratione. in fine. lib. 6.

3 Facit ad hoc l. indubitati cum not. C. d adul.

† Vide Bellamerã decisione. 215. & Gomeziũ in cõpendio vtriusq; signaturæ.

† Alias, ne quis.

4 Hos declarat hãc q. formando ipsam in illo q petit ab alio x. & iuste reus absoluit, & iniuste actor appellat. postea excõicatur ipse actor: an possit nõ obstante excõicatione prosequi appellationẽ, & nunquid iudex appellationis retractet sẽtentiã, & an reum cõdẽnet. Ioã. And.

¶ Gl. seq. recitetur per contrarium.

e ¶ *Procedatis.* Hic remittitur causa ad eos à quibus fuit appellatum: sed hoc voluit appellans: aliàs non remitteretur. j. de appel. accepta. & cap. interposita. §. 2.

EXceptionem. Diuiditur, nã prima pars ponit dictũ qđ dicit speciale, & exprimit cãm. Secunda: ibi, *Qui si.* puniri iubet reum dolosum. Tertia: ibi, *Excommunicatus.* præcipit iudicẽ ope exceptionis publicum excommunicatum repelli. Abbas.

CASVS. Exceptio excommunicationis inter dilatorias numeratur: tñ si reus illam scienter omittat, nihilominus eam in qualibet parte litis opponere potest, quod est speciale in hac exceptione, cum aliæ dilatoriæ ante litis ingressum sint proponendæ, & hoc statutum est ne aliquis in periculum animæ suæ excommunicato communicare cogatur: sed si eam omiserit ut actor fatigetur laboribus & expensis, condemnandus est in expensis actori. In fine dicit q si aliquis est publice excõmunicatus, iudex ex officio suo ab agẽdo illum repellat quãuis exceptio non opponatur. Not. q exceptio excommunicationis quamuis dilatoria sit, qñcunq; potest opponi. Item excommunicatus publice non est audiendus, licet a reo de hoc sibi nihil opponatur, quia officio iudicis est repellendus.

¶ Gl. seq. distinguit exceptiones dilatorias, peremptorias, &c.

f ¶ *In dilatorijs.* Ad intelligẽtiã huius nota, q exceptionũ alia est dilatoria, alia peremptoria. Itẽ dilatoriarũ exceptionũ alia ẽ declinatoria iudicij, alia est dilatoria solutionis: Declinatoria iudicij triplex ẽ, siue pponat cõ iudicẽ, siue cõ rescriptũ, siue cõ ipetrãtẽ, inter quas primo loco pponẽda ẽ recusatio iudicis. arg. sup. te

ar.ĩ.de ꝓba.qm ꝯ falsam vbi de hoc.Et qui illã omittit trãseũdo ad alias,ad illã postea nõ vr̃ posse reuerti:qa litigando corã ipso super alijs,personã iudicis approbare vr̃. Itẽ aliæ dilatoriæ ante ingressum litis dẽnt proponi.ĩ.de re iud.inter monasteriũ & C.de exce.l.vlt.& ĩ.de ap.cum cãm.& C.de procu.

suæ excõicato cõicare cogatur. ¶ Qui eã [a] omiserit,vt actor laborib.& sumptib.fatigetur,in expẽsis est legitimis cõdẽnandus. [b] ¶ Excõicatus † aũt publice, [c] etsi huiusmodi exceptio non opponitur,nihilominus est officio iudicis [d] repellendus.

¶ Idem.

¶ *Non cõpetit exceptio rei iudicatæ reo absoluto, quia non possidebat.*

CAP. XIII.

ADuersario † tuo per iudicem absoluto, quoniam tempore [e] motæ litis rem petitam ab ipso sine dolo [f] desierat possidere:si eam modo possideat,tibi petenti denuo, rei iudicatæ exceptio non obsistit.

¶ Idem.

¶ *Valet rescriptum impetratũ ab excommunicato super prosecutione appellationis,licet de excommunicatione non fecerit mentionem.*

CAP. XIIII.

VEnerabilem † fratrem nostrum archiepiscopum Nar

vt demum. ad hoc ẽt facit C. de iud. sancimus in fi.post lit.cõte. aut ẽt post terminum statutũ ad dilatorias proponendas ꝓponi nõ pñt.ĩ eo pastoralis nisi de nouo orta fuerit:vt ibi dr̃.& ĩ. d of. dele.insinuante. Dilatoria solutionis ante litẽ cõte. ꝓponi dẽt. sed ꝓponenda ẽ postquã actor fundauerit intẽtionem suam. C. de proba. exceptionẽ. & 3.q 6.c. si quis epo- tum. §.exceptionẽ. & qñ.q. põt proponi ẽt in cã applonis. sup. de fi.instr.cũ Ioannes.C.de exce.si quidẽ. Exceptio vero peremptoria proponi põt qñcunq; ante sñiam,siue ẽt antequam sit in cã conclusum,& potest ẽt proponi ante lit.conte. vt hic. & C.de excep.exceptionem.& inf.de præscrip. auditis. & sup. de test.c.de testib.in fi.& post sñiam in cã appellationis. C.sentẽ. rescin.non pos l.2.Et est alia dilatoria, quæ partim accedit ad naturam veræ dilatoriæ, & partim ad naturam peremptoriæ, sicut est exceptio excõicationis:quia proponi põt qñcunq; & ante litem conte.& post sñiam,& ẽt si non appellaretur:quia qñq; facit retro iudiciũ nullum:vt hic.& ĩ.de re iud. ad probandum.Et vere dilatoria est ; quia ea probata iudicium siue processus est nullus,sed actio remanet salua, vt in prædi.decr. ad probandum.qñq; tñ non facit iudiciũ nullum, vt in decr. pia.vt dr̃ in not.ẽt si. Est speciale in hac exceptione pp periculum animæ.ut hic dicit. Item quodam modo similis est huic exceptio falsi procuratoris:quia & illa potest proponi qñcunque ẽt post sententiam.sup.de procu.in nña.& C. eo. tit.licet.

† De materia uitãdorũ excõicatorum uide late p Fel in ca.Rodulfus. d rescrip & per Sotũ. lib.4 sen. dist.22.q. 1.art.4.

† De itellectu huius decre. uide Antoniũ de Butr.in c. 1. d re iu.

¶ *Glos. seq.notat speciale, &c.*

a ¶ *Qui si eam omiserit.*No.quoddam spãle in hac exceptione qđ in alijs non seruatur : quia si ex certa scientia illam omittat,nihilominus põt eã opponere qñcunq; postea,[a] sed in alijs non est ita.sup.de of.dele.insinuante & ĩ. de re iud. inter. & 3.q.5.quod suspecti. puniuntur tñ in expensis litis pp dolum suum. Item est hic ar. manifeste, ꝙ nemo iuri publico põt derogare seu renũciare.sup.de fo.compe.si diligenti.vbi de hoc. & sup. de fer.c.vlt.& argu. inf.de sent.excom.c.contingit.

b ¶ *Condemnandus.* Etiam si excõicatio probata fuerit, & processus habitus, non valebit. & hoc innuit lr̃a ista, vt actor laborib.& sumptib.fatigetur: alias quare puniretur in expensis reus si processus teneret?Sed per decr. noua.ĩ.eo.pia consideratione.si initãtia iudicij durante excõicationis exceptio proponatur vt probetur,processus habitus valebit: sed in sequentib.actor non auditur donec fuerit absolutus. & per hoc obuiat malitijs eorum qui scienter omittunt excõicationis exceptionem ab initio dolose,& sic bona fuit prouisio illius decre.pia.Et idẽ intelligo ẽt si per malitiã non omittatur : secus credo de illa exceptione, quæ proponitur ꝯ iudicem publice excõicatum,in quem nulla cadit iurisdĩo. Vnde dum sic est excõicatus,non tenet processus illius.ĩ.de re iud.ad probandũ. De hoc notaui in decr.pia.in gl.quę incipit,sed mirum.lib.6.

¶ *Gl.seq.cum vers.præced.qui si eam.arg.alleg.duo iura. Secundo alle.simile c.rca quod tractat duo,scilicet quid si excommunicatio sit occulta,& quæ dicatur publica.*

c ¶ *Publice.*No.ẽt istud ꝙ in hoc est ar.ꝙ nulli liceat ignorare qđ publice factũ est.16.dist.qđ dicitis & ĩ de postu. præla. ad hæc. [b] Et iõ nõ prodest alicui si dixerit se ignorasse,ut in ꝓx. simile de iudice excõicato publice.ĩ.de re iud. ad probãdũ. Vñ collige si occulte quis excõicetur, qđ postea non reuocaret sñia siue processus op.ar.de cle.exco.mi.Apostolicæ vbi de hoc:quia de occultis non cogit diuinare. ĩ. ut eccle. bene vt nr̃m.& ff.ad l.Aquil.si putator & ff man.si fideiussor §.si cum debitor qa nec tenemur ad eius obseruationẽ nisi post publicationẽ.ĩ.de consti.cognoscentes vbi dr̃ rem q̃ culpa caret. & 82.dist proposuisti. Et dico eã publice latam si iudex tulerit sñiam illam in loco ubi publice iudicare consueuit ꝑsentibus officialib suis & partib vel altera absente per contumaciam. C.quo & qñ iud.ut proponis.2.& l.1.alias si occulte non obesset: quantũ ad hoc multa ar. pñt induci contra ea q̃ occulte

[b] Vide l. nec supina. & in l. regula. ff. d iuris & facti ign.

siunt.19.dist.Anastasius.& sup.de offi.deleg.consuluit.ff.de ritu nup.palam.& de officio.ꝑfect. prætor Barbarius.

¶ *Gl.seq.dat tria similia,& reddit rationem textus.*

d ¶ *Officio iudicis.*Sic ꝑlatus ex officio suo examinare dẽt electũ sibi ꝑsentatum.ĩ.de elect.nihil est,& c.cũ nobis olim.& c. venerabilem. & ꝑtor quos prohibet in totũ prohibet, ẽt si pars nõ opponat. ff.de postul. quos prohibet & ff.de procu. filiusfam. §.veterani. Sic etiam iudex admittit cõpensationẽ, licet pars hoc non petat. ff. de peti. hære.l.vlt. & ff. de iniurijs. apud Labeonẽ. §.si qs.aliàs ius publicum offenderetur:qđ esse non dẽt. ĩ. de fo. compe. si diligenti. C. de procu. militẽ.& C. locati. milites. iudex .n. qui scit actorẽ excõicatum, non dẽt ei participare, & sic tam pro se quàm pro alijs illum repellat ex officio suo.sic & quædam possunt obijci post sñiam. C.de iuris & facti ignorantia.l.1.& ff ad Macedonianum. cum tamẽ.

† De materia huius decretalis vide Phil in c. olim. supra de rescrip.

ADuersario. CASVS Aliquis ꝯuenit aduersariũ suũ super aliqua re quam possidebat tꝑe litis conte. sed qa postea sine dolo desijt rẽ illã possidere,fuit absolutus : postea eandẽ rem cœpit possidere:actor petit eandẽ rẽ, q̃ritur an res iudicata ei obstet?Et rñdet Papa, ꝙ nõ obstat exceptio rei iudicatæ. No.ꝙ ad hoc vt aliquis condemnetur,necesse est ut possideat tꝑe litis cõte.& tꝑe quo sñia fertur. Item si aliquis possideat tꝑe litis cõte & postea sine dolo desijt possidere, absolui dẽt.

e ¶ *Tempore motæ litis.* Not ꝙ ad hoc vt sequat̃ cõdemnatio, reus dẽt possidere tꝑe litis conte. & ꝙ possideat cũ res iudicatur.sed si tꝑe litis conte possideat,cum res iudicatur sine dolo malo amisit possessionem,absoluitur.ff.de rei vend.sinaũt. §.1.Vel sufficit possidere cum res iudicatur, ut ibi dicitur.

¶ *Gl.seq.quærit.alle.pro & contra,& dupliciter soluit. In fine ponit quatuor,quæ requiruntur vt obstet exceptio rei iudicatæ.*

f ¶ *Sine dolo.*Sed quis probabit ꝙ sine dolo? Lex dicit, ꝙ idẽ q desijt possidere.ff.de exce.rei iud.si rem meã.l.si à te.1.rñso. de qua lege sumpta ẽ hæc decr. Sed ꝯ vr̃ ꝙ aduersarius:Nã qui dolũ allegat,dolũ probare dẽt.ff.de proba.quotiens §.qui dolo. Qualiter rñdebis legi ꝑdictæ, quæ dicit ꝙ ipse debeat probare? Rñde ꝙ hoc ipso ꝙ contrarium non probat,satis probat ipse ꝙ sine dolo desijt possidere.C.qui mili.non pos. super seruis.lib.12.& C.de testa.oium. sic probat̃ benemeritus eo ipso ꝙ non probat̃ demeritus.ff.de leg.2.l.cũ pater.§.rogo.Iõ dicit sine dolo:quia si dolo desijt possidere, condemnabit tanquã possideret:quia dolosus pro possessore hr̃.ff.de regul. iur.qui dolo & l.parem.& ff.de rei vendi.qđ si dolo.& l. sinaũt. §.sed & is.ff.de pet.hære.nec vllũ.§.is aũt.& l.ẽt. §. item si quis. & l. sed & si lege.§.sinaũt & §.perinde.Vel dic ꝙ eo ipso ꝙ tꝑe lit. conte.possidebat,si postea dicit se non possidere ad hoc vt absoluatur, præsumitur ꝯ ipsum ꝙ dolo desijt possidere:& iõ tenetur probare ꝙ sine dolo desijt possidere ad hoc vt absoluat̃, vt dicit l.ꝑdicta.si rem meam.alias condẽnaretur tanquã possideret.Itẽ si qs non possideat,& offerat [a] se liti actore ignorante,nõ condemnabit ac si possideret.ff.de rei vendi.sinaũt. in prin.& l.is qui se liti.Sed si actor sciret illũ nõ possidere,secus esset:vt l.is qui se.Itẽ si agat ad exhibẽdũ si absoluat̃ reus, qui non possidebat,& interim incipiat possidere,tñ obstat exceptio rei iudicatę.ff.de excep.rei iud.si quis ad exhibendũ.ad hoc ut exceptio rei iudicatæ obstet, oportet ad minus ꝙ tria ꝯcurrãt.s.ꝙ idẽ sit corpꝰ siue eadẽ q̃titas, idẽ ius siue cã petẽdi,& eadẽ conditio personarum.ff.de excep.rei iud cum q̃ritur & l.sequenti.& l.cum de hoc.Item ꝙ ille qui absoluitur, possideat rem tꝑe sñiæ,vt hic dicit & ff.de exceptio. rei iud.si rem meam.& ff.de rei vendi.sinautem.§.1. Bern.

[a] Non est tatus: sed si citatus non interrogatꝰ: vt in Spec. d iterro §. 2.uer. pone ergo. Io. And.

VEnerabilem. Primo ponit dictum.Secundo subiungit ipsius causam:ibi. Quamuis. Abbas Siculus.

CASVS Archiepũs Narbo.appellauit a iudicibus pp grauamen sibi illatũ:& super applone suas lr̃as impetrauit: corã iudicib. applonis obijciebatur lr̃as non valere, pro eo qđ tẽpore impetrati rescripti erat ex causis alijs excõicatus : iudices consuluerũt Papã;& ipse rñdet, ꝙ licet ex alijs causis tꝑe impetrati rescripti excõicationis vinculo teneretur,de quib. in lr̃is suis mentio nõ haberet, nihilominꝰ ad prosequẽdã applonẽ suã dẽt admitti,quia nihil prodesset excõicato appellare, si nõ posset appellationem

lationẽ suam prosequi. & lr̃as impetrare. Nota ꝙ excõicatus pōt appellare, & prosequi appellationem, & lr̃as impetrare.
a *Ex sufficienti.* sic s̄. eo. dilectæ. Et intellige ꝙ expressit causam grauaminis coram iudice à quo appellauit, vt ibi dixi: aliàs non admittitur appellatio, infra de appella. vt debitus.
b *Tēpore impetrati rescripti.* Not. ꝙ s̄. sæpius dictū est, ꝙ reus excõicatus siue à iudice suo, siue ab alijs tpe impetrati rescripti nō ꝓhibet ꝓsequi appellationẽ. & appellare. 3. q. 9. reuera. & j̄. de sen ten. excom. per tuas & su. eo. cum inter. & c. dilecti. & c. significauerūt. Et lr̃as impetrare, & oia facere quæ pertinent ad suā defensionẽ, vt hic oia patent ꝑ iura prædicta, licet nō faciat mentionem de sua excõicatione, & super ipsa appellatione pōt litteras impetrare: vt dicit in fi.

† cap. 61.

bon. qui à iudicibus ex sufficienti a grauamine ad Apostolicam sedẽ appellans, ad vos super appellatione sua, nostras lr̃as reportauit: & si ex causis alijs tpe impetrati rescripti, b vinculo fuerit excõicationis adstrictus, de quibus ibi mentio non hr̄, ad prosequendam per easdem lr̃as appellationem prædictā decernimus admittendum. Quia nihil excõicato appellare prodesset, si nō posset appellationẽ suā proseq̃, & super ea litteras impetrare.

TITVLVS XXVI.

De præscriptionibus.

DE PRÆSCRIPTIONIBVS

Supra visū ē de exceptionibus in genere, sed quia frequenter obijcitur præscriptionis exceptio, & plerumq; dubitatur an & quando competat: merito post præcedentem sequitur ista. Abb. Siculus.

De hac materia tractatur 16. q. 3. & 4. & 3. q. 2. in princip. quæst.

Ex concilio Africano. †

Ep̄s contra ep̄m locum per se conuersum, ad fidem præscribit triennio: sed cum vacat ecclesia, vel est in schismate, non præscribitur contra ipsam.

CAP. I.

† Cap. 1. eod. tit in 1. compil. Et de huius textus intelligētia vide Antoniū Augustinū l. notis antiq. cōpilationis loco proxime citato.

Placuit, † vt si quisquā aliquẽ locū ad catholicā vnitatem cōuerterit, si eum per trienniū nemine repetente tenuerit, vlterius ab eo non repetatur, Si tamen per ipsum triennium c fuerit † ep̄s qui posset repetere, & tacuit. Si autem non fuerit, d non præiudicetur matrici ecclesiæ: sed liceat cum locus acceperit episcopum, ex ipso die infra trienniū repetere. Item si fuerit ep̄s ad catholicā fidẽ ex Donati statū † parte conuersus, non ei præiudicet præfinitū tp̄s: sed ex quo die conuersus est, habeat per trienniū potestatem repetendi locum, qui ad ipsam cathedram pertinebat.

Placuit. Diuidit. Nā primo ponit dictū. Secūdo determinat ibi, *Si tamen*, casum determinatū exponens: ibi, *Si autem*. aliū addẽs: ibi, *Item si*. Ab. Siculus.

Casus. Episcopi siue prælati negligebant parochianos suos reuocare ad catholicam vnitatem: vnde statuit conciliū istud vt si aliquis aliquem locum ad catholicam vnitatem conuerterit, & per triennium tenuerit locum illum, nemine ipsum repetente, de cætero non repetatur ab eo: & hoc verum est si per ipsum trienniū fuit episcopus qui posset illum repetere, & tacuit, Si vero nullus fuerit episcopus, non præiudicetur ecclesiæ: sed cum ecclesia ep̄m habuerit liceat ex die j̄. triennium locum ipsum repetere. Itẽ si ep̄s per triennium illud catholicus non fuerit, non currat tūc p̄scriptio. Sed si ad catholicam vnitatem conuersus fuerit, ex eo die quo cōuersus fuerit, ꝑ triennium habeat potestatẽ repetẽdi locū illū, q ꝑtinebat ad ecclesiam suā. Nota ꝙ vacante ecclesia non currit præscriptio. Item non currit præscriptio eo tpe quo ep̄s catholicus non est: tunc enim comparatur vacanti ecclesiæ.

Glo. seq. signat successiue duo contraria, & soluit.

c *Per ipsum triennium.* Signatur contra 16. q. 3. placuit, vt quicunque, vbi dr̄, ꝙ qui post sex menses negligit plebes conuertere ad catholicam vnitatem: qui postea potuerit eas conuertere, habeat ipsas Solu. illud c. & istud sunt eiusdẽ concilij, & illud debet intelligi per suppletionem istius, & econuerso, scilicet vt vicini episcopi admoneant episcopum, vt plebem suam conuertat ad fidem catholicā: & si negligens fuerit per sex menses à tempore admonitionis computandos, q potuerit eam postea conuertere, habeat eam, computato isto triennio post illos sex menses, & sic habet sex menses primo, & postea triennium, & sic nullum contrariū. Et ita habes hic præscriptionem trium annorum, & sex mensium contra ecclesiam, quod est contra illud j̄. eo. de quarta & 16. q. 3. c. placuit. §. quas actiones. Sed hoc introductum fuit fauore fidei catholicæ.

1 Vñ dicebat Io. & Host. ꝙ ibi ponit tp̄s post qđ licet populū lapsum acquirere & lucrari: hic vero ponit tp̄s post qđ ep̄s populū lapsū n̄ pōt illū repetere Ioan. And.

Glo. seq. obijcit, & soluit.

d *Si autem non fuerit.* Et ita vacāte ecclesia non currit ei præscriptio. Itẽ si ep̄s fuerit hæreticus, non currit ecclesiæ præscriptio: vt in § seq. q̃a tūc ecclesia quasi vacare intelligit. Sed vr̄ ꝙ dẽat currere, q̃a ecclesia vacāte ipsius œconomus pōt cōuenire & conueniri: vt arg. 12. q. 2. vulteranæ. & c. vobis 1 ergo vr̄ ꝙ currit præscriptio. Sed non est verum ꝙ œconomus possit agere vel conueniri vacante ecclesia. q̃a tūc caret legitimo dfensore. infrà. ne sed. va. ꝑ totū. & ideo non currit, immo dormit interim præscriptio.

1 Hæc c. non loquunt in œconomo: sed in conditore, q plenā habet administ. in tpalibus ẽm Goff. Ioã. And.

† fuit.

† Vide F. Augustinū li. de hæresibus c. 69. tom 6. & Luxemburgū in catalogo hæreticorū verbo: Donatistæ.

Ex registro † Gregorij Italiç † patriciæ.

Duobus modis summaẽ. Primo sic Taciturnitas p̄lati non nocet ecclesiæ donec sit p̄scriptū. Secundo sic: In rebus inuasis non currit præscriptio. Ioannes And.

CAP. II.

† Lib. 2. e° 95. epistola 57. registri Beati Gregorij. Italicæ.

Nihil † prodest: & infra. Nihil cum scandalo, e nihil cū forali strepitu, vobiscū nos velle de causis pauperum f diffinire, vobis scripsisse meminimus g. Sed illud vos scire credimus, taciturnitatẽ atq; patiẽtiā nostram, futuris h post me pontificibus, in rebus pauperum, præiudicium non facturam.

† Cap. 3. eod. tit. in j. compil. Et quatenus nihil cum scandalo faciendū dr̄ ꝑtex Felinū hic vidẽ B. Thomam 2. 2. q 43.

Gregorius.

Per quietā & synceram possessionem triginta annorū p̄scribit ecclesia.

Nihil prodest. Hoc c. legitur varijs modis in gl. & extra. secundum Ioannẽ And. summaẽ duobus modis secundum primas duas lect. quæ eliciuntur ex gl fi. Et istæ duæ lecturæ sūt veræ in se. & procedunt sine scrupulo. De alijs vero posset dubitari Diuidit. Nā primo repetit qđ scripserat olim. Secūdo protestatur: ibi. *Sed illud*. Abbas Siculus.

Casus. Quædam domina Patricia occupauerat partẽ patrimonij beati Petri, Papa Gregorius scripsit ei ꝙ ipsa dimitteret patrimoniū illud, & ipsa ei rescripsit, ꝙ ipsa parata erat facere rationem: & Papa secundo mandauit eidem, ꝙ nihil cum scādalo, nihil cū strepitu iudicij volebat de causis pauperum diffinire. vltimo cum ipsa nō dimitteret bona paupū reducit eidem dnæ ad memoriā qualiter olim scripserat sibi, dicens ꝙ taciturnitas & patientia sua non faceret præiudiciū successoribus suis in rebus pauperum. Not. arg. nihil cum scandalo faciendum. Item bona ecclesiarum pauperum sunt. Item in re inuasa non currit præscriptio.

Gl. seq. ar. ꝑ scandalum inducit tria similia, signat contrarium.

e *Nihil cum scandalo.* arg. ꝙ propter scandalum desistendū ẽ à iure suo. sup de temp. ordi ad aures vbi de hoc & 10. q 3. cauendum. & 11. q. 3. nolite. Et sic dominus cum sciret non debere se soluere tributum, tñ ꝑꝑ scandalum soluit: & Apostolus ne aliquẽ scandalizaret, proprijs manibus victum sibi quærebat. 28. q. 1. iam nunc. versus finem. & ꝑꝑ scandalum consuetudo loci seruanda est, vt fecit mater Augustini. 12. dist. illa. ī fin arg. j̄. de reg. iur. qui scandalizauerit

f *De causis pauperum.* & sic bona ecclesiæ pauperum sunt. 16. q. 1. qm̄ q cq d. & 23. q. 7. qđ aūt. & q 8. conuenior. circa princ. & ideo pauperum esse dicuntur, quia tpe necessitatis oīa sūt communicanda. 1 47. dist. sicut hi. & 12. q. 1. c. 2. & victu & vestitu his contenti simus. 10. q. 2 episcopus. & 12. q. c. 2 aurum.

1 Nec sūt ap. ꝓprianda, d ꝓbẽ. c. j. Io. An.

g *Vobis scripsisse meminimus.* Et ideo forte creditis ꝙ res pauperum retinere possitis, quasi vobis videamur fecisse pactū de non petendo, quod falsum est, vt sequitur.

Glo. seq. arg. inducens rationem & simile, alleg. duo contraria, & dupliciter sol.

h *Futuris.* argu. ꝙ negligentia vel taciturnitas prælati non præiudicat successori: quia delictum personæ, & c. sup. tit. px. cum venerabilis. & 16 q. 6. si ep̄m. sic & tpe p̄lati male alienātis non currit præscriptio. 16. q. 6. si sacerdotes. & p̄latus cōdōnem ecclesiæ deteriorem facere non potest. j̄. de dona. fraternitatem. arg. contra su eo c prox & j̄. eo. auditis in fi. Sol. negligentia prælati siue taciturnitas bene p̄iudicat ecclesiæ: qm̄ ꝑꝑ taciturnitatem currit p̄scriptio: vt j̄. quasi per totū. & su. eo c. prox. & ideo hoc intellige quantum ad centenariā p̄scriptionem, quæ sola currit ecclesiæ Romanæ. 17. q. 4. nemo. & j̄. eo. cum nobis. quia non potuit p̄scribere tempore suo per centum

Hæc glossula n̄ ē Bernardi, nec hr̄ in vetustis codicib.

verus dominus sciat rem illā ad se pertinere, siue ignoret: ut 32.q 2.si virgo.& ff.de peti hære.sed & si lege §.si de eo.

AD *aures*.Cōis diuisio.Secunda;ibi,*Tuæ*.Abb.Sicul.

CASVS Quædā ecclesia p̄scripsit decimas in parochia alterius 40.ann.quærit an tuta sit ecclesia præscriptione: Rndet Papa q̄ de iure melior ē conditio possidētis: qa p̄scriptio 40.ann.excludit omnē actionē. Not.q̄ melior est conditio possidētis. Item p̄scriptio 40.ann. excludit omnem actionem.

† Mauritane.

† Cap.9. eod.tit.in 1.compil. Et vid Balbū tract. de p̄scrip. in 1.par. 5.par.principalis.q. 14. & lasonem in aut quas actiones. C.de sac. san. eccl.

a *De iure*. canonico etiam ciuili.ī.de pba. ex litteris.& ī. de iure patro. quod aūt. 14.q. 5 non sane.& C.de rei ven.quotiēs. ff. de reg. iur.cum par.ff.de condi.ob tur.causam.si ob turpem.

Glo.seq.signat contrarium.& remittit.

b *Quadragenalis* Sic patet q̄ vna ecclesia potest præscribere decimas in parochia alteri⁹ licet titulū non ostendat.ar ī.eo.tit.de quarta.ī.eo.veniēs arg contra.ī.de deci .dudū vbi dī,q̄ titulus est necessarius. de hoc dicitur infr.eo. si diligenti.

† Cap.10. eod.tit.in 1.compi. Et quare laicis decimæ nō debēt, tradit pulchre B. Thomas & ibidē Gaietan⁹. 2.2. q. 87. ar.1.add Sotū li.9. de iust. & iure. q 4. art 1.

ADDITIO Hodie est textus apertus. c.j. eo. tit. li. 6. vbi titulus est necessarius, vel tm̄ tp̄s de cuius initio non sit memoria cū sit contra ius cōe, q̄ vna ecclesia percipiat decimas in altena parochia.c.ad decimas.de resti.spol.li.6.Panor.

Idem Mauritano † episcopo

Vna eccl'a ī parochia alteri⁹ 40. annorū spatio decimas præscribit.

CAP. VI.

AD † aures nostras p̄uenit, duas ecclesias litigasse sup decimis,quas vna earū in alteri⁹ parochia annis quadraginta possedit:& īfra. Tuæ fraternitati tenore p̄sentium innotescat, q̄ de iure a melior est cōditio possidentis. Quia quadragenalis b præscriptio, omne prorsus actionem c excludit.

Idem Parmensi episcopo.

Laici sp̄ualia possidere non p̄nt: ergo & per consequens nec præscribere.h.d.& quotidie allegatur.

CAP. VII.

CAusam, † quę inter Regin. archidiaconū,& nobilē virū G.sup decimis vertit:& infra. Ideoq; mandamus, quatenus cām ipsā debito fine decidas,nō obstāte p̄scriptione tp̄is,vel concessiōe d ecclesiasticæ secularisue e personæ,si idē G.eā opponere voluerit: qa cū laici decimas detinere f nō possint, eas nulla

Glo.seq.reci.per duo contraria,& in vtroque remittit.

c *Actionem*.Arg. q̄ actio s̄m canones sit proponenda. de hoc dicitur sup de iudi.dilecti.& c.examinata. & quod dicit omnem actionem excludit.intellige q̄ talis sit actio quæ possit præscribi:quia quædam sunt quæ præscribi non p̄nt, i ī. eo c.prox.& c.accedentes.& c.cum non liceat.vbi notatur in quibus casibus non currit præscriptio.Bern.

1. Cōcor. tex.in l.si sē & ibi gl.ff.d pa.

CAusam quæ. Laicus decimas non præscribit . cōis diuisio. Secunda:ibi,*Ideoque*.Abb.Sicul.

CASVS Inter archidiaconum Regin.& nobilem virum G.qō super decimis vertebatur: Papa commisit causam illam,mandans iudici quatenus causam ipsam debito fine decidat,non obstante pręscriptione temporis,vel concessione alicuius personæ ecclesiasticæ vel secularis, si idem G. eam opponere voluerit:quia cum laici non possunt possidere decimas, eas p̄scribere non valent.Not.q̄ laici non possunt possidere decimas,aut etiam alia mere spiritualia. Item quod possideri nō potest,non potest præscribi.

d *Concessione*.Supple facta per Lateran.concil.in quo cauetur q̄ laici sine aiarū periculo decimas detinere nō p̄nt: vt ī. de deci.prohibemus.& meli⁹ eo.tit.quamuis sit graue. vnde hodie epi decimas laicis in feudū concedere non p̄nt : quia ius decimarū cū sit sp̄uale,non cadit in laicum:vt hic in fi.latis patet.De hoc dicet in decre.ī.de deci. quamuis sit graue.

e *Secularisue*.ī.de deci.tua nobis.& c.dudum.

f *Detinere*.Sic 16.q.7.c.1.Et dic detinere scilicet ciuiliter,[2] naturaliter autem de facto possident laici, & in periculum animarum Exigitur ergo ciuilis possessio ad præscriptionem in huiusmodi spiritualibus.i.vt persona sit talis, in quam possit cadere huiusmodi possessio de iure. In laicum enim ius spirituale non cadit.sup.de electio sacrosancta. & cap Massana.& 96.dist. bene quidem. Talis quidem possessio germinat prolem,idest fructum parit, acquirit dominium s̄m.Io.vt ar insti.per quas perso.not acq.§.sed bonæ fidei. & ideo quia n̄ possideant,non præscribunt:quia sine possessione præscriptio non procedit.ff.de vsucap.l.3. & melius in l.sine possessione. præscriptionem obiicere non potest nisi quis possideat.su.de proba.ex litteris in fin.Ergo laici non possunt nobis obiicere p̄scriptionē in hmōi sp̄ualib. qa nō possident ciuiliter decimas:subaudi, nisi allegent aliū titulū & concessionē factam.

2 Et sic ponit detentio p possessiōe, sicut interdum ecōuerso. 11. q.1.c.2.Io And.

ILlud autem.Sunt duo dicta Secundū:ibi,*Verum*.Abb. Sicul.

CASVS In canonib.reperit, q̄ qui rē alterius p̄scribit 30. annis,tutus est p̄scriptione:quæsitū fuit a Papa vtrum hodie locū habeat talis p̄scriptio.Rndet, q̄ Romana ecclesia nō dimittit, vel non admittit minoré p̄scriptionē q̄ 40.annorū,licet quidā canones admittant tricēnalē. Et si ecclesia p 40. annos rē aliquā incōcusse possedit,aduersus aliā ecclām pōt se tueri quadragenaria p̄scriptione.Si vero de p̄scriptione & interruptione qō fuerit inter partes,ab vtraq; parte testes recipi debēt.Etsi probata fuerit interruptio,p̄scriptio non valebit. Not. q̄ quadraginta ānorū p̄scriptio s̄m canōes hodie locū habet. Itē p̄scriptio debet esse continua & non interrupta.

valent pręscribere ratione.

Idem.

Si cōtra p̄scriptionē 40. annorū, q̄ sola currit contra ecclesiā, opponatur interruptio, vtrumq; probabis.

CAP. VIII.

ILlud † aūt te scire volumus & tenere, q̄ aduersus ecclesias minoré p̄scriptionē q̄ quadraginta g annorū Romana ecclesia nō admittit,licet qdā canones h cōprobent tricennalē: & ecclesia se pōt aduersus i ecclesiam quadragenaria tēporis p̄scriptione tueri, de re illa quā incōcusse k quadraginta annis noscit possedisse. Verum si de præscriptione & interruptione inter partes fuerit mota qō,ab vtraq; parte l testes recipi debent:& si probata fuerit interruptio, m pręscriptio non tenebit.

† Cap. 8. eod.tit.in 1.compil. De materia vid plene p Balbū tract.d præscri.in 5.par principali, & qn̄ & qualiter interrumpatur p̄scriptio vide Bart. in l. naturaliter. ff. de vsuc.

g *Quadraginta*. sup. eo. de quarta. & c.ad aures.& ī.c. proximo.

h *Canones*.16.q.3.c j.& 2.& c. qcunque. & c placuit. quæ hodie n̄ tenent.su.eo.c.3.

Glo.seq. recit.per quæstionem.

Idem.

Fines prediorum ecclesiasticorum 40.annorum spatio præscribuntur.

CAP. IX.

QVia † indicante abbate C.comperimus, inter eū & abbatem sanctæ Lu-

i *Aduersus ecclesiam*. hoc iō dixit:qa aduersus priuatū bene tuetur se ecclesia spatio [3] 30.ann.vt su.eo.sancto rum.quę in isto casu habet intelligi: ne qd in eius fauorem noscitur indultum,ad eius læsionem retorqueri contingat.C de leg.l.quod fauore.

† Cap. 2. eod. tit in 2. compil. Et d agrimēsore vid Alciatū li.3.dispūctī. ca. 15. Vitruuiū in p̄fatione li 10. & l.1 si mensor falsū modum dixerit. p totum titulum.

3 Alios casus in qb. minori tēpore pręscribetur, refert Bernardinus Diaz regula. 222. q̄ incipit: ecclesia non patitur.

k *Inconcusse*.idest quiete,& sine aliqua interruptione.ī.eod. auditis.& c.seq.Vel sine aliqua synodali proclamatione, per quam interrumpitur pręscriptio sup.eo.sanctorum .

l *Parte*.super p̄scriptione & interruptione.vt ī.eo. auditis.

Glo.seq. distinguit interruptionem naturalem & ciuilem. De prima ponit duos modos,& octo de secunda.

m *Interruptio*.Not.q̄ interruptio fit pluribus modis. naturaliter & ciuiliter.Naturaliter duobus modis,p inundationem maris & fluminis.vt ff.de acq.pos.qui vniuersas.§. item quod à mari.& l.possideri §.Labeo.Item per deiectionem & expulsionē.ff.de vsuca.naturaliter. §.1. Ciuiliter vero multis modis interrumpitur præscriptio Et primo per libellum principi oblatum [4] in annali actione. C.qn̄ li.princ.dat.lit contestaciat l.2.Item per litiscontestationem, quod habet locum in perpetuis actionibus.16.q.3.placuit.§ pōt.vers.is autem & §.quod filij.&coram suo iudice.C ne de sta.defun.l.penult. Si non pōt litem contestari, sufficit iudicem adire, & libellū offerre ɔ absentem,vel ɔ eum qui conueniri non potest aliqua de causa,& in querimoniam deducere ius suum,vel coram publicis personis,vel ad domiciliū rei,cum iudex haberi non pōt proponat, & sic interrupta est p̄scriptio. C. de anna. excep.vt perfectius.& prædi & § potest.ver. is autem. Item p sacrū oraculum oblatū principi.Et p executoré si postea subsecuta fuit conuentio C.de p̄scri 30 an. sicut in rem.in fi. Itē p solutioné vsurarū.C.d præscri.30.ann si qs emptionis.in fi. Itē p synodalē p̄clamationē.ī.eo.sanctorū. Itē p secūdā cautionē à debitore factā.C.de p̄scri.30.ann. cū notissimi. §. sed etsi qs Itē p denunciationé factā a colono.ī vt lit.n̄ ɔte.quoniam frequentet.§.qd si sup & C.vbi in rem act. l.2. Bernar.

4 Per exceptionē vero nō interrumpitē vt not. de or. co.c.2. in gl. hic patet.Io. An.

QVia indicante. Primo ponit dictum,qd secundo exequendo committit:Ibi,*Hortamur*. Tertio circa exceptioné instruit:ibi, *Quadraginta tantum*. Abb Siculus.

CASVS Inter duos abbates orta fuit qō de finib. Papa mādat illam qōnem diffiniendam per agrimensores, qui ad loca de qbus contentio est accedant,& in præsentiam illorū qōnem faciant terminari,pręscriptione 40. annorum,tantum vtrique parti seruata.No. qōnem de finibus in præsentia iudicū terminari.Item præscriptio 40 ann.hodie locum habet.

a *Agri*

a ¶ *Agrimensoris.* q tenetur de modo finiũ actione in factũ si male renũciauerit, dũmodo dolose hoc faciat: de culpa em̃ vel negligentia non tenetur. ff. si men. fal. mo. dix. l. 1. § j. Lau.
b ¶ *Ad loca.* vt loca diuidẽda subijciat oculis. ff. fini. re. si irruptione. in fi. C. fi. regun. l. si qs. Et hic pōt sumi arg. φ iudex pōt iudicare ſm q̃d nouit & non ſm allegata. Et not. φ iudex qui contra conscientiam vel ꝯ iustitiã vel in grauamẽ alteri⁹ aliquid fecerit, per gratiã vel sordes, per vnũ annum nouerit se suspensum: & si durãte suspensione ingesserit se diuinis, irregularis efficit: cũ quo solus Papa dispẽsat, & in veram litis æstimationẽ cõdemnabitur, vt in decr. Inn. 4. cum æterni. de re iu. lib. 6.

¶ *Gl. seq. inducit quatuor cõcor. alleg. 4. intra in contrarium, & soluit distinguendo inter fines parochiarum. &c. & prædiorum: primo casu aut constat de limite aut non. Et si constat, aut quæritur de limite, vel adhærẽtib. aut de non adhærentibus.*

c ¶ *Quadraginta.* sic ergo vĩ φ fines præscribi possunt: vt 16. q. 4. volumus. & q. 3. inter memoratos. & su. eod. ad aures. & sup. de proba. ex litteris. Sed contra videt φ fines p̃scribi ñ possunt: vt 16. q. 3. licet in regulis, & ĩ. de paro. super eo. 16. q. 3. quicũque, & c. inter memoratos. Super hoc dicas vbi fines diœcesum siue parochiarum constat distinctos fuisse, vel etiam potest probari per libros antiquos, & testes, & famã, & alia adminicula: vt su. de prob. cum cãm. fines diœcesis siue parochiæ aut prouinciæ non põt præscribi. & sic loquuntur ca. ista. 16. q. 3. licet. & c. quicunq;. & ĩ. de paro. super eo. & rõ ẽ, l. ne prouinciarũ termini confundantur. 16. q. 3. quicunq;. & sic limes, præscribi ñ põt, nec ea quæ limitibus adhęrent. ff. de rei ven. quæ religiosis. & ff. de contrahen. emp. in modicis. Vbi vero non constat, nec potest probari de diuisione limes, & ea quæ sibi adhærẽt bene possunt præscribi. 1 & sic distinguit illud c. 16. q. 3. inter memoratos. Fines vero prædiorum bene præscribuntur, in quo casu loquitur illud c. ex litteris. sup. de proba. in quo casu potest intelligi illud c. 16. q. 4. volumus. & illud quod hic dicitur. Si vis intelligere hic de finib. parochiarum, intellige hic φ fines non erant distincti vnde habet locum præscriptio: vt dicit c. inter memoratos. Illud scias, φ licet limes præscribi non possit, tñ ea quæ sunt ĩ. limitem, limiti non adhærentia præscribuntur 2 spiritualia & temporalia: & sic loquũtur su. eo. c. ad aures. & ĩ. eo. auditis. vbi vna ecclesia præscribit decimas in parochia alterius, & tunc necessarius est titulus. Vt no. ĩ. c. si diligenti. & in quadam decre. Greg. eo tit. venerabilium, & notatur ĩ. eo. si diligenti.

---

cię, exortam de finib. q̃õnem: agrimẽsoris a diffinitione, illã prospeximus finiendã. ¶ Hortamur igĩ, ad loca, b de qb us ẽ cõtentio accedẽtes, eã in vestra faciatis p̃sentia terminari: Quadraginta c tm̃ annorum præscriptio ue vtr ique parti seruata.

¶ Lucius tertius.

¶ *Tempore hostilitatis non currit p̃scriptio.*

CAP. X.

EX † transmissa conq̃õne abbatis & monachorum de Habẽ. accepimus, φ cũ ecclesia d de Camenone ad ius eorũ ptineat, & homines d̃ Sibin. & Vinto. ecclesiarũ parochiani sint ipsius ecclesiæ: clerici, q p̃dictas habuerũt ecclesias, minutatim e oẽ ius parochiale p̃ter ius funerandi, f matrici ecclesiæ subtraxerũt: & ĩ. ¶ Discretiõi vestræ mã damus, quatenus decimas g & oblationes cũ alijs obuentionib memoratæ matrici ecclesiæ (p̃scriptione hostilitatis tpe non currente h) restitui faciatis.

¶ Innoc. Abbati de Cenedo. †

¶ *Procurationes quæ debentur legatis & nuncijs Apostolicæ sedis, præscribi non possunt.*

CAP. XI.

ACcedentes † ad p̃sentiam nostram præpositus sancti Nazarij, & A. canonicus sancti Stephani, syndici & procuratores primicerij & clerici † Mediolan. de ordinarijs maioris ecclesiæ grauiter sunt conquesti: φ cum ipsi legatos & nuncios Apostolicæ sedis deuote recipiant, & procurent, dicti ordinarij procurare ipsos renuũt, & † procurantib. ad expensas subsidium impertiri: & infra. ¶ Volentes aũt, vt quod omnib. imminet, ab omnib. i comportetur: Mandamus quatenus nisi dicti ordinarij per spãle priuilegium Apostolicæ sedis à præstandis procurationibus ostẽderint se immunes (etiam si longissimo tempore procurationis obsequium non impedierint: cũ in talibus k præscriptio sibi locum nequeat vendicare) ipsos ad procurationis sarcinã ordine debito subeundã, teneri decernas.

¶ Idem de Costa, & de sancto Donato prioribus.

¶ *Subditus non præscribit obedientiam contra prælatum.*

CAP. XII.

CVm † non liceat à capite

EX *trãsmissa.* Prima pars ponit querelam. Secunda dat iudicem: ibi, *Discretioni.* Abb. Sicu. Et erat hæc olim sub tit. de capellis monachorum.

CASVS. Ecclesia de Camenone ptinet ad monasteriũ de Haben. & homines de Sib. & Vinto. ecclesiarũ sunt parochiani matricis ecclæ de Camenone. clerici de Sib. & Vinto. minutatim oẽ ius parochiale præter ius funerandi subtraxerũt isti matrici ecclesiæ, s. decimas & oblationes: vñ abbas & monachi de Habendon. pro ecclesia sua matrice de Camenone conquesti sunt dño Papæ. Vñ mandat iudicib. quatenus faciant restitui decimas & oblationes cũ alijs obuẽtionib. p̃dictæ matrici ecclesiæ de Camenon. non obstãte p̃scriptione tpe hostilitatis à clericis p̃dictarũ ecclesiarum. Not. quód monachi põt habere ecclesias parochiales, & sic p consequens populũ. Itẽ maior ecclesia vel monasterium põt agere p ecclesia sibi subiecta. Item ius parochiale generale nomẽ est, vt hic patet. Item tpe hostilitatis non currit p̃scriptio. Item debentur matrici ecclesiæ, & non capellæ.

d ¶ *Ecclesia de Camenone.* quę parochialis erat ecclesia & matrix, ptinẽs ad monachos, si aliæ erãt sub illa: & ita istæ ecclæ ptinebãt ad monasteriũ mediante matrice ecclesia, & ita maior ecclesia põt agere pro iure subditarũ ecclesiarum. sic ĩ. eod. auditis. & 16. q. 3. inter memoratos.

e ¶ *Minutatim.* frustatim lupus comedit agnũ. 13. q. j. c. ecclesias. § his ita. vltra vnã columnam. & est' quasi q̃dã species alluuionis q̃ p̃diorũ statũ immutat, alij auferãdo paulatim alij dando latenter. C. de alluuio. l. 1. & 2.

f ¶ *Funerandi.* ius funerandi consistit in sepulturis mortuorũ, & exequijs, & oblationibus inde prouenientibus. 1 & istud ius nõ subtraxerãt matrici ecclesiæ. d hoc iure habet. ĩ. de sepul. per totum.

g ¶ *Decimas.* Et sic patet, φ de iure cõi matrix ecclesia dẽt pcipere decimas infra cõfines suæ limitationis, & tũc capellæ nihil debent habere: quod est verum nisi per spãlem indulgẽtiã vel præscriptionem. ĩ. de deci. cũ contingat. & 16. q. j. de decimis.

h ¶ *Non currente.* Tempus hostilitatis non currit, immo illud subducitur de præscriptione. sic & 16. q. 3. prima actione. ff. de ca. & postli. reuer. postliminiũ. & C. eo. ab hostibus, & in alijs casibus. sup. eod. c. 1.

ACcedentes. Prima pars ponit querelam. Secunda dat iudicem: ibi, *volentes.* Abbas Siculus.

CASVS. Præpositus sancti Nazarij, & A. canonicus sancti Stephani procuratores cleri ad sedem Apost. accedentes conquesti sunt de ordinarijs maioris ecclesiæ, φ cũ ipsi procurent legatos & nuncios Apostolicæ sedis, dicti ordinarij non uelint illos procurare, nec aliq d cõferre ad procurationes p̃standas: volens Papa vt quod oĩb. imminet, ab oĩb. comprobet: mãdat abbati de Cenedo, quatenus si dicti ordinarij d spãle priuilegium Apost. sedis à præstandis procurationib. ostenderint se immunes, decernat ipsos ordinarios teneri ad pcurationes ordine debito faciendas. et si longissimo tempore non impẽdierint procurationem: cum in talibus non habeat locum p̃scriptio. Not. quod omnes tangit, ab omnibus approbandum est. Item res ecclesiæ tenentur procurare nuncios & legatos Romanæ ecclesiæ, nisi speciale priuilegium ostendant. Item in procurationibus non habet locum p̃scriptio.

i ¶ *Ab omnibus.* arg. quod omnes tangit, ab oĩb. est approbandũ. 66. dist. c. j. & su. de tẽp. ord. si archieps. & su. de off. ord. ad hoc. ff. de aqua plu. arc. in concedendo. & C. de aucto. p̃stan. l. vlt. Itẽ vbi onus, ibi emolumentũ. 12. q. 2. charitatẽ. & c. ecclesiasticis. & Insti. de leg. pa suc. §. 1. & C. de fur. manifestissimi. §. finautem. 4. & melius. C. de cad. tol. l. vnica. § pro secundo.

¶ *Glo. seq. dat vnum simile, & duo similia.*

k ¶ *In talibus.* In pcuratione q̃ debet rõne visitationis, ñ currit p̃scriptio. ĩ. eo. cũ ex officij, & hic patet. sed in illa q̃ dat rõne institionis bene currit: de qua loq tur. c. 18. q. 2. Eleutherius. Itẽ in illa quæ datur rõne consuetudinis: vt 18. q. 2. seruitiũ.

CVm non liceat. Sunt duæ partes. Prima reprehendit factum illorũ, quibus scribit exprimendo causam. Secunda illud corrigi

---

Margin notes:

† Cap. 1. tit. de capellis monachorũ. l. 2. compil. Et de materia qñ vcq; non currat p̃scriptio, vide Spe. tit. de appell. § nũc breuiter ad. l. tate p Ripa. tract. d peste.

† Curreto. Cirieto. Cerreto.

† Cap. 1. eod. tit. in 3. compil. Et de ampliatione vide Inn. & Ant. de Butr. in c. cũ ex officij. ĩ. e tit.

1 Adde q dicant adhęrere limitib. per Bal. in l. j. ff. de offi. p̃se. vrb.

2 Gof. hic dixit, φ postquã fines sunt turbati φ alter incipit fines possidere vt solũ p priũ non vt fines: tũc incipit p̃scribere, ante turbatio nẽ aũt nõ p̃scribit: q̃a vterq; finibus ꝯmunibus tunc vtit rõne suæ partis. ff. ꝯ so l. me nto. l. A.

† Cleri, in multis antiquis.

† Al's itar procurãtibus ad expẽsas nolũt subsidiũ, &c.

1 Cõcor. tex. l. l. & si qs §. funeris cã. & l. funerũ sũpt⁹. ff. de rel. & sumpt funer.

† Tornato. Cornato.

† Al's itar de Costa, & sancti Martini.

† Cap. 2. eo. tit. in 3. compi. Vide Romanũ singul. 500. I c. p. curia lis de Florentia. & doctores. in c. sacerdotes. 2. q. 7.

4 Cõmodatarius pœnã quã conseq̃t ex fur. nõ restituit dño ut sicut petiebat dñũ, sic assequat lucrũ. Io. A.

corrigi præcipit, & exceptionem remouet: ibi, *Ideoque*. Abbas. Casus. Archieps Bracha. cōquest' est dño Papæ, ꝙ Priores de Costa & de S. Donato denegabāt sibi obedientiā & reuerentiā exhibere licet ecclesiæ suæ in ipsius archiepatu essent cōstitutæ, dicētes ꝙ eī sibi exhibere nō cōsueuerunt. Mādat Papa dictis Priorib. quaten' p̄dicto archiepo exhibeāt obedientiā & reuerentiā debitā, sicut alii clerici suæ diœcesis p̄scriptione tpis nō obstante. Not. ꝙ contra obedientiam non currit præscriptio.

† Archiepiscopo.

Glos. seq. ponit tres casus exceptos, demū obijciendo quærit, & soluendo quæstionem repetit.

a *Recedere*. Nisi vbi scidit i hæresim. 24. q. secunda, sane 2. Vel in schisma. ī. de ele. qā diligentia. & in crimine notorio fornicationis & in simoniaco in ordine, si possit probari. 32. di §. verū. & 1. q. 1. si quis ā simoniacis. z In alijs aūt criminib. ēt si sint notoria, expectanda est sna. 15. q. vlt. sciscitantib. 8. q. 4. nonne. & sup. vt lit pē. laudabilem. & c. ā me moria. & ī. de diuor. porro. Et est ratio: qa fornicarij notorij & simoniaci sunt suspēsi ipso iure. 2. q. 1. reperiuntur. Sed nonne pro alijs criminibus prohibetur quis a perceptione Dominici corporis de consec. distin. 2. quotidie & ab immolatione. ut 6. dist. testamentum: Quare ergo potius circa ista crimina hoc dicitur? Solu. canon dicit, z quod istos simoniacos & fornicarios vitare possumus iure meto, sed alios non, nisi essent excommunicati, & suspensi vel depositi. Vinc.

z De hoc 2. q. 7. sacerdotes. Ioā. And.

y Cap. 3. eod. tit. in 3. compil. Vide Ancharand. cons. 310. & Paulū Castr. consil. 280 incip. in fcō præsenti.

z Hoc est quod quærebā quare canon dicit, Rōdeo, illa ē rō spālis in simoniaco in ordine: qa intus & extus occidit quācūque occultus: vt not. de simo. tanta. fornicatio aūt inquinat animā & corpus, & magis frequētatur. 32. q. 7. qd in oibus, & iō magis persequēda. ff. de pœ. l. aut facta. §. fin. sm Host. idē Gof. ī. de simo. c. tāta. Io. An.

b *Suæ diœcesis*. Eo enim ipso debent sibi subesse. 16. q. 7. omnes basilicæ. & 18. q. 2. monasteria nisi ostendant se exemptos. ī. de constit. cum dilecta ad fi. & hoc iō, quia possessor nō cogitur probare titulum suæ possessionis. C. de rei vend. l. vlt. C. de peti. hære cogi. & 2. q. 5. § 1. quia ius istud de cōi iure pertinet ad episcopum in oib. clericis suæ diœcesis, ut hic patet.

c *Glos. seq. ponit 25. casus, quibus vel non præscribitur, vel præscriptio dormit, & quinque personas quæ non præscribunt. in fi. signat contrarium, & soluit, & primo recitetur finis.*

Non obstante. Not. hic casus in quibus non currit præscriptio. Primo in obedientia, vt hic. Item in procuratione ratione visitationis debita. sup. eo. c. proxi. Item in decimis à laicis possessis. sup. eo. causam quæ. Item in matrimonio. ī. de consang. non debet. Item in tributis siue publicis functionib. C. de præscr. xxx. vel xl. an. l. comperit. Et liber homo non præscribitur. 16. q. 3. c. placuit. §. potest. vers. ꝙ si priuatus. & seq. §. Itē tpe vacantis ecclesiæ non currit præscriptio. Nec tpe schismatis. ī. c. proxi. & c. de quarta. & ī. eo. cum nobis. Item tpe hostilitatis non currit. sup. eo. c. ex transmissa, & 16. q. 3. prima, Item nec contra neruum ecclesiasticæ disciplinæ. sup. de consue. cū inter vos. Item in re quæ de iure cōi possideri non pōt. 93. dis. illud. & 100. dist. contra morem. Item limes. 16. q. 3. licet. & ī. de paro super eo Item nec in re spirituali iniusto titulo acq̄sita. sup. de transa. præterea a. Itē nec via publica. ff. de vi pub. viam. Item nec contra ius publicum. C de ope. publi. præscriptio. Item res sacra. & res fiscalis. *Instit.* de vsucap. §. 1. & §. res fisci. Item res præsidi data contra legem Iul. repetundarum. ff. ad leg. Iul. repetun. q̄d contra legem Item res pupillaris. ff. de acqui. rer. domi. bonæ. Itē fundus dotalis. ff. de fun. do. si fundus. Item res peculiaris, vt vī. C. ne de sta. defun. l. vlt. Item pupillo non currit præscriptio. C. qui. ex cau. in integ. resti. non est ne. l. vlt Item vxori durante matrimonio non currit p̄scriptio. nisi maritus vergat ad inopiam. C. de iure do. in reb. §. oēs. Item in reb. quæ sub condōne debentur, non currit p̄scriptio, nisi à tpe condōnis extantis. C. de præscri. xxx. an. cū notissimi. §. illud aūt. Itē tpe suspensionis prælati non currit præscriptio ī. de concess. p̄ben. quia diuersitatem. Item filiofamilias non currit præscriptio, dum est in ptāte patris. C. de anna. exce. l. 1. in fi. §. vlt. & C. de bon. quæ li. quæcunq; ad fi. & C. de bo. ma. l. 1. in fi. & ī. de postu præla. bonæ memoriæ. in fi. Item quidā sunt, qui p̄scribere non pūt. vt precario tenētes. 10. q. 3. q. cognouimus. 3 Itē colonus. 16. q. 1. clerici. & c. seq. C. de præscr. xxx. ann. male agitur. Item qui noie alieno possidet. ī. eo. si diligenti. Itē vsufructuarius. Instit. per quas p̄sonas nobis acqri. §. fructuarius. Nec creditor præscribit pignus. ff. de vsuca. nō solum. §. q pignori. & C. de pig. act. nec creditores, & hoc intellige de longa p̄scriptione secundum leges, nō de longissima. ar. est ꝙ ī obediētiam p̄scribitur. ī. de priui. cū olim. Sed ibi habuit priuilegiū rōne cuius præscripsit, & p̄terea suberat Roma. eccle. quæ ipsam obedientiam contra epm potius præscripsit. sic inf. eo. cum ex officij. ADDITIO. Vnde versus.

Hostis, schisma, minor, confinis, res sacra, dotes,
Ecclesia, neruus, laicus, res spiritualis.
Visito, coniugium, via publica, liber, obedit.
Functio, res fisci, publicum ius, de repetundis.
Si vacat ecclesia, suspensio, sub patre natus.
Vxor, conditio, si res non possideantur.
Res pupillares, his atque peculia iungit.
Impedimenta vel inte hæc ne præscribere possis.

3 Cōcor. l. si filius §. is qui. cū not. ff. de nox. actiō. & l. creditores. & ibi Bart. C. de pig.

4 Et eod. tit. cū persons. li. 6. Ioā. And.

mēbra recedere, a nō sufficimus admirari, ꝙ sicut referente Brachar. archiepo nobis est intimatum, licet ecclesię vestræ in ipsius sint diœcesi constitutæ, vos tamē obedire sibi tanquàm epo † vestro, cōtumaciter recusatis: & infra. Ideoq; mandamus, quatenus præfato archiepo & ecclesiæ Bracha. obedientiam & reuerentiā debitā, sicut alij clerici suę diœcesis b faciunt, impendatis, præscriptione tpis non obstante. c

Idem nobili viro Mataseloni.

In iuribus ad Romanam ecclesiam spectantibus currit sola centenaris præscriptio.

CAP. XIII.

AD † audientiam Apostolatus nr̄i peruenit: & infra. Proponebatur ex parte tua Alexandrum Papam prædecessorem nostrum tibi in castro Palatioli concessisse singulis annis quadraginta solidos denariorū Papien. quos Romana ecclesia ibi cōsueuit recipere annuatim: insup comestiones, d banna, e placita, f forisfacta, g & oīa iura quæ ibi Apostolica sedes hebebat. Sed ea tibi nulla rōne deberi, castellanus eiusdē castri cōstantissime asserebat. Ad qd probandū inducebas p̄dicti Papæ priuilegiū, & librū ecclesiæ Romanæ cēsualem. hoc ēt nitebaris probare per testes, qui dicebant se vidisse p̄scriptū censum nuncijs Romanorū Pontificū à quinquaginta annis & infra fuisse solutū. Sed inter alia fuit ex aduerso responsum, quod nec priuilegium, nec liber censualis tibi aliquid commodi afferebat: † cū priuilegio vsus non fueris spatio annorum triginta: & liber censualis suspectus existeret: quia non fuerat in camera nostra receptus: ac scriniarius h alio modo scripsisset dicta testiū, quam dixissent.

† Afferebant.

A *D audientiam*. In feudo Romanæ ecclesiæ contra ipsam ecclesiam & vasallum currit sola præscriptio centum annorum. Duæ sunt partes principales. In prima ponitur processus narratio In secunda diffinitio: ibi, *Nos igitur*. Prima subdiuiditur: quia primo ponit petitionem actoris. Secundo rñsionem rei: ibi, *Sed ea*. Tertio probationes actoris: ibi, *Ad quod*. Quarto pbationū ipsarū impugnationes: ibi, *Sed inter*. Abb. Casus. Inter nobilē virū Mataselonē ex vna parte, & castellanos de castro Palatioli ex alia, qō vertebāt super quibusdā iurib. q̄ nobilis p̄dictus dicebat se debere pcipere i dicto castro p ecclā Romana. Partib. pp hoc in p̄sentia Papæ cōstitutis, ex parte ipsius nobilis proponebat, ꝙ Alexan. Papa cōcesserat in dicto castro sibi xl. sol. Papien. quos Romana ecclesia ibi cōsueuit pcipere annuatim. Insup comestiones. placita, banna, forisfacta, & oīa iura q̄ ibi Ro. ecclesia habebat. Castellanus ecōtra dicebat se ad ea nulla rōne teneri: ad qd pbādū p̄dictus nobilis inducebat priuilegiū Alexādri. & librū cēsualē; & hoc idē nitebat pbare p testes, q dicebāt se vidisse p̄dictū censum nūcijs Apā sedis à L. an. & inf. fuisse solutū. Sed ex aduerso fuit rñsum, ꝙ nec priuilegiū, nec liber cēsualis aliqd cōferebāt, cū ipse priuilegio vsus nō fuerit spatio xxx. an. nec liber cēsualis: qa suspectus erat ex eo, ꝙ nō fuerat inuētus in camera Papæ, & notarius aliter scripserat dicta testiū q̄ dixissent: Dñs pp cōsiderans potius auctoritatē priuilegij q̄ dicta testiū, nec librū cēsualē hēt suspectū, licet in camera Papæ nō fuisset inuētus, nec credat notariū aliter scripsisse dicta testiū quā dixissent: Cōsiderās insup (qd est lōge validius) negotiū ipsum tāgere principaliter Ro eccle. ī quā nō nisi cētenaria currit p̄scriptio cōdēnauit dictū castellanū in solutione oium petitorū, iniungēdo eidē, ut dicto nobili, nō tanquā sibi, sed tanquā Roma. eccl. cuius auctoritate dēt pcipere p̄dicta, & cuius ēt vasallus pp p̄dicta existit, psoluat. No. casum vbi magis credit priuilegio quàm testib Item liber censualis fidem facit. Itē præsumitur pro illo qui officium suū iurauit fideliter adimplere. Itē ī Romanam eccl. non currit p̄scriptio nisi centum annorum.

d *Comestiones*. Idest 5 albergarias, seu procurationes, quas à singulis seu certis percipere poterat.

e *Banna*. idest 5 ius indicendi bannum, uel edictum.

f *Placita*. idest iurisdictionem causarum.

g *Forisfacta*. i. pecuniarias pœnas delinquētiū. ar. ī. d pœ. pbyter.

h *Scriniarius*. Scriniarij appellantur tabelliones, & est vulgare Romanorum.

5 Hæ duę glossulæ nec Bernardi sūt, nec habētur in antiquis codicibus.

Glos.

¶ *Glos. sen. signat contrarium, & soluit.*

a ¶. *Magis auctoritatem.* Arg. cōtra. C. de fi. instr. in exercēdis. §. de fi. instr. cum Ioannes. Sol. illud gñale, & istud spāle pp antiquitatem facti ff. de proba. census. & sunt semper spālia ista obuiātia illi gñali, vbicunq; scriptura est necessaria. 97 di. nobilissimus. C. de man. prin. l. i. sup. de of. dele. cum in iure. C. si mi. se ma. dixe. si alterius. & vbicunq; priuilegium allegatur. ar. j. de priuil. porro quædam n. melius probant p instrumēta q̃ p testes: vt dictū est. De hoc j. de pba tertio. vt hic se quit, vbi dicit: considerantes ēt librum censualem. & cetera.

b ¶. *Censualem.* Sic. n. p libros antiquos pbatur diuisio diœcesum. j. de pba cū cām. & in strō pducto de archiuo publico creditur. C. de fid. instr. authen. ad hoc. ar. 30. q. 5. peruenit. publicū testimoniū dr habere, ex quo magistratus conficitur illud de archiuo publico esse: vt hic, & si manu cōmenta. ei signa imposita sunt cōsueta. ar. ff. d iu. fis in fraudem. §. quotiēs. & C. de fi. instr. plures. ff. de proba. census. C. arbit. tutelæ. l. vlt. & sufficit, qd in libro Authentico scriptum est. 6. q. 3. scriptum est in lege. & ff. qui & à qui. ma. li. nō fiant. l. prospexit.

¶ Nos igitur magis [a] auctoritatē priuilegij, q̃ depositiones testiū attēdentes: cōsiderantes ēt librū censualē, [b] quē nō suspectum habuimus, † licet non in nr̃a, sed in Cardinalis S. Hadriani camera sit inuētus, qui † cū qn̄ camerarius fuerat, de camera beati Petri suscepit: nec credentes ipsum scriniariū (cū iuratus [c] sit officiū suū fideliter exequi) aliud scripsisse, quàm à testib. diceret: Respicientes insuper (qd est longe validius) ipsum negotiū tāgere principaliter [d] Romanā ecclesiā, cōtra quā non nisi cētenaria [e] pscriptio currit: in solutione pdicti cēsus, & aliorū petitorū condēnauimus partē aduersam: iniungētes eidē, vt tibi, non tanquā [f] tibi, sed tanquā ecclesiæ Romanæ (cuius auctoritate debes percipere, cuius ēt propter prædicta beneficia vasallus existis) sine difficultate persoluat.

¶ Idem Hel. & Gul. abbatibus.

¶ *De centenaria pscriptione, q̃ solū currit contra Romanam ecclesiam, tempora schismatum deducantur.*

† Adde q libro censuali ec clesiæ in loco non suspecto, seruato crc. lit. l. 1. T. si cer. pet. p Bar.

† Quia.

¶ Vel respicit factum: qa testes solum dicebant se u dille censum solutum: priuilegiū vero asserebat illum debitū. & facit. inf. de priuil. si Papa. li. 6. Io. And.

c ¶. *Iuratus.* Sic ergo præsumitur pro aliquo ratione iuramenti. 1. q. 7. sancimus. sup. de præsum. illud. Item ratione honestatis suæ. sup. de fid. instrum. cum dilectus.

d ¶. *Principaliter.* Secus si secundario. j. de re iud. c. pen. arg. j. de priui. si de terra. & c. accedentibus. Posset tñ iste castellanus præscribere vt teneret terrā, & esset feudatarius ecclesiæ Romanæ. & non ille: quia per hoc non præiudicatur ecclesiæ. sic 16. q. 4. volumus. arg. C. de præscrip. 30 anno. compet. & l. iubemus. 16. q. 3. c. placuit. § potest. & sup. eod. sanctorum.

e ¶. *Centenaria.* 16. q. 3. nemo. & j. c. prox. & C. de sacros. eccle. l. vlt. & melius in auth. ibi signata, quas actiones. in fine.

¶ *Glos. se arg. de verbo, tanquam, & inducit sex c. notr.*

f ¶. *Tanquam.* Arg. q aliquis facit aliquid non tanquam ipse, sed tanquam alius sup. de elect. cum inter canonicos. & ff. de adopt. si pater. §. qui duos ff. de inof. testam. Papinianus. §. sed neq; impuberis. ff. quando appel. sit. l. 1. §. solent. & j. de reb. eccle. non alie. si quis presbyterorum. sic aliquis facit aliquid in eo q homo. & aliud in eo q rex. 23. q. 4. si ecclesia. in fin.

C*Vm vobis.* In prima ponitur decisa consultatio. In secunda responsio: ibi, *Licet.* Abb. Sicul.

g ¶. *Cum vobis.* Haldesemen. episcopus mouebat quæstionem subiectionis contra monasterium Granden. & ecclesiam Romanam, dicens q præscripserat subiectionem cōtra libertatem monasterij: commisit Papa quibusdam abbatibus, vt reciperent testes episcopi ad probandum præscriptionem contra libertatem monasterij. Sed postquam inchoata fuit præscriptio cōtra monasteria, scissura trium schismatum fuit in ecclesia Romana. Modo iterum scribit Papa eisdem iudicibus dicens, quòd tam iure canonico quam ciuili Romana ecclesia gaudet priuilegio speciali, ut non nisi præscriptio centum annorum currat contra Roma. eccle. tamen dicit Papa, quod non vult computare tempora schismatum in præscriptione, sed de medio deduci. Bernar.

Nota p Roma eccle. gaudet priuilegio spāli centū annorū non solum in rebus proprijs, sed ēt in ecclesijs sibi immediate spāliter subiectis. Item in tpe schismatis non currit pscriptio.

h ¶. *Legali.* C. de sacros. eccl. ut inter diuinum. & in auth. vt Roma eccle cen. an. gau. pri. § quod autem colla.

i ¶. *Canonica.* 16. q. 3. nemo. & j. c. pxi. & j. eo. si diligenti. in fi.

¶ Hic casus Bernardi est, & in antiquis exemplarib. reperitur.

¶ De quibus. j. de schisma. c. 1. Io. And.

¶ Et aut. ibi posita

k ¶. *Centum annorum.* Hæc pscriptio obtinet in reb. & possessionib. sed in priuilegio pslationis, quo sup alijs ecclesijs obtinet principatū, nulla currit ei pscriptio 93. dis. q. cathedrā 24. q. 1. q. a ex sola & c. rogamus. & c. schisma. qa hoc esset pscribere obedientiā: qd esse non pōt. j. eo. cū non liceat. quia nemo dēt esse sine capite. 93. dist. nulla. Vinc. Sed vr̄ certe impossibile pbari pscriptionem centū annorum. idem est ac si diceret Papa nolo q currat pscriptio cōtra Romanam ecclesiam. sim. 2. q. 4. prælul. Sed qualiter pbabit se possedisse spatio centū annorum? per instra non posset hoc probari: qa per instra non probatur possessio. sup. de fid. instr. inter dilectos. p testes non posset probari, nisi testes ad minus haberent 114. an. Vnde vr̄ q sufficiat probare per tps cuius nō extat memoria: quia tanto tpe res aliæ pscribunt, q̃ aliàs non præscriberent. ff. de aqua quoti. & æsti. hoc iure. §. aquæ ductus. vel q testes dicant se semper audiuisse à suis maioribus. & nemo sit q viderit vel audierit aliud. sic. n. probatur de antiquitate. ff. de proba. si arbiter. & ff. de aqua plu. arcē. in summa. §. idem, Io. Sed non recedendum est à verbis istis, & sic necesse est probare cētenariam præscriptionem, & sufficit quòd ita placuit legislatori. ff. qui & à quibus. prospexit. & 6. q. 3. scriptum est in lege.

CAP. XIIII.

C*Vm* † *vobis:* [g] & infra. ¶ Licet tā legali, [h] quàm canonica [i] sit diffinitione statutū, vt contra Romanā ecclesiā, q̃ gaudet priuilegio spāli, non nisi centum annorū [k] præscriptio locū sibi valeat vendicare: tempora tamen intercidentiū † schismatum, [l] † quæ secundum iuris ordinem cursum præscriptionis impediunt, nolumus aliquatenus computari: sed diligenti cōsideratione adhibita, de ipsa cōputatione deduci. [m]

¶ Idē Hel. & Roffen. episcopis.

¶ *Prælatus inferior potest præscribere in certis ecclesijs suæ diœcesis totum ius episcopale: subducitur tamen de præscriptione tempus quo vacauit ecclesia cathedralis.*

CAP. XV.

A*Vditis* † & intellectis meritis causæ, quæ vertitur inter Vigoren. episcopum, & abbatem de Heuescam, super ecclesijs in valle de Heuescam, quas episcopus asserit ad se

l ¶. *Schismatum.* Quando currat præscriptio, & quando non, dicitur sup. eo. c. cum non liceat.

m ¶. *Deduci.* Tempus enim schismatis deducitur de præscriptione si primum sit, medium, vltimumve. C. de præscri. lon. temp. auth. quod si quis quibusdam & C. de restitu. mi. quod tempore. ff. quib. ex cau. ma. necnon. §. si quis sæpius.

A*Vditis.* De præscriptione subducitur tempus quo vacauit ecclesia contra quam præscribitur. ita summat Io. And. Sed hæc summatio de nihilo seruit, cum hoc sit expressum in multis iurib. sup. eod. de quarta. & c. 1. cum sim. Primo ponit processum & conclusionem negotii. Secundo indecise narrat restitutionem ab vtraq; parte petitam & concessam. Tertio committit probationes recipiēdas super restitutione & cām dissoluendam. Scda: ibi, *Verum.* Tertia: ibi, *Quocirca.* Abb. Sicu.

Casus. Inter epm Vigor. & abbatem de Heuescam vertebatur controuersia sup quibusdam ecclesijs in valle de Heuescam constitutis, quas eps dicebat ad se spectare quoad legem diœcesanam: et̄ā super his commissa fuit iudicib. coram quib. petijt eps ecclesias illas sibi debere subesse, quoad legem diœcesanam. & oīa iura epalia sibi debere adiudicari in illis ecclesijs. Abbas vero dicebat ecclesias illas ab eius iurisdīone prorsus exēptas per priuilegia: vel si priuilegia non sufficerent, dicebat se ecclesias illas legitime pscripsisse: Sup his vtraq; pars suas probationes induxit: abbas induxit tam priuilegia quā testes ad probandū suā intentionē & eps ad probandū interruptionem: Tandem cā sic instructa remissa fuit ad sedē Apostolicam. Post allegationes multiplices intellexit eps, q licet abbas per priuilegia non probasset suā intētionem, tñ probauerat pscriptionem, vñ ꝯ præscriptionem petijt eps se admitti per beneficiū restōnis, ad probādū q Vigor. eccle. tanto tpe vacauerat, q tpe vacationis subducto, præscriptio non fuit cōpleta. Abbas videns q ista probatio præiudicabat sibi in totū, petijt se admitti per idem beneficium ad probandum q vallis de Heuescā est ille locus, qui fuit per duos reges libertati donatus, quē Celestin̄ pp̄ libertati donauit: Papa vidēs q vtraq; eccl'a necessariā pbationē omisit, vtranq; restituit ꝯtra alterā in pdictis articulis: sed qa probatio abbatis præiudicialis erat, mandat

† Cap. 4. eod. tit. in 3 compil. Et de materia schismatis vide B. Thom. 2. 2. q. 39. & Turrecrema. in summ. de eccle. lib. 4. par. 1. c. 1. & multis seq.

† Intercedentium.

† Quasi velit sentire Laurētius cuius hæc gl. & pubes de his quę vidit ante puber. nō possit de his testificari, & hoc etiā not. 3. q. 9. testes. Ioā. And.

6 Et j. de verb. sign. super quibusdam.

† Cap. 5. eod. tit. in 3 compil. Vide cap. auditis. s. de in integ. restit. vbi Doctores: ad de Balbū tracta. de præscri. in 3 par. ter. 1æ. partis principalis q. 1. & Fel. in c. si testagabilis. sup. de offi. ord.

mãdat pp̃ iudicib. quatenus inspiciãt priuilegia The. & Of. regum, q̃ abbas super libertate p̃missa asserit se habere, & si per illa cõstiterit q̃ vallis de Heuescã sit ille locus quẽ Celest. libertati donauit, absoluant abbatẽ ab impetitione epi sup ecclesiis prædictis, ep̃o super illis silentium imponentes: Si vero abbas in hac probatio ne defecerit, audiant probationes ep̃i, super tp̃e quo infra quadraginta annos sedes episcopalis vacauit: et si per tm̃ tp̃s vacasse con stiterit, q̃ illo subducto, præscriptio nõ sit completa, adiudicent ep̃o ius episcopale in illis ecclesiis, abbati silentium imponendo. Si aũt ep̃s hanc exceptionẽ nõ pbauerit, tñ q̃a ipse pbauit iterruptionẽ in quibusdã articulis, adiudicet eidẽ ius ep̃ale in illis, dummodo intra xl. annos interruptio facta fuerit: in cæteris in quib. abbas p̃scriptionẽ pbauit, ep̃o silentiũ imponẽtes. No. q̃ ius episcopale gñale nomen est, & hẽt multas species sub se: vt hic patet. Itẽ de vna defensione põt quis trãsire ad cõtraria: quia p̃scriptio & priuilegiũ ɔ̃ria sunt & tñ abbas hic admissus fuit ad vtrumque, sed sub alternatione illud fieri dẽt. Item priuilegiũ regale declarat priuilegiũ Papæ, & sic priuilegiũ obscurum non pbat. Item tẽpus vacantis ecclesiæ debet deduci de præscriptione. Item licet quis præscribat in vno articulo, non tamen in alio.

diœcesana [a] lege spectare: abbas [b] aũt eas esse ab eius iurisdõne prorsus exẽptas: [c] & infra. Verũ tanto tp̃e probant p testes ab abbatib. de Heuescam pleno iuŕ possessæ, ut videaŕ ĩ eis ep̃ale ius [d] lt̃ime p̃scripsisse: [e] & infra. ¶ Quocirca mãdamus, quatenus inspectis priuilegiis The. & Of. regum, q̃ abbas super præmissa libertate asserit se habere: si p illa [f] cõstiterit, q̃ vallis de Heuescã sit ille locus, quẽ Celestinus pdecessor noster libertati donauit: absoluatis abbatẽ ab impetitione ep̃i super ecclesiis memoratis: & adiudicãtes illas abbati pleno iure subiectas, ep̃o super illis silẽtiũ imponatis. Quòd si abbas in hac probatione defecerit, audiatis probationes super tp̃e, quo infra quadraginta annos sedes episcopalis vacauit: & si per tm̃ tp̃is vacasse constiterit, vt illo subducto [g] non sit quadragenaria cõpleta p̃scriptio, vos in illis ecclesiis ius ep̃ale adiudicetis ep̃o: & sup illo perpetuũ silẽtiũ ĩponatis abbati. Si aũt exceptionẽ hm̃õi ep̃s nõ probauerit: quia tñ interruptionẽ [h] probauit, circa pcessionẽ pentecostalẽ, in villa & ecclesia de Mortona, & receptionẽ ac pcurationẽ archidiaconi, necnon solutionẽ denariorũ S. Petri [i] in valle de Heuescã: circa cognitionem quoq; causarum matrimonialiũ, † & capellani suspensionem in prædicta villa de Mortona, & interdictum capellarũm in præfata villa de Heuescam, vos super his ius episcopale adiudicetis eidẽ: si tamen circa suspensionem & interdictum huiusmodi, infra quadraginta annos interruptio facta fuit: in cæteris ei silentium imponentes, [k] quæ abbas præscripsisse probatur.

a ¶ *Diœcesana.* Hæc diœcesana lex comprehendit ẽt legem iurisdictionis. De his dŕ. s̃. de offi. ord. dilectus. & c. conquerẽte.

b ¶ *Abbas autem.* Sic ergo cum agiŕ de subiectione aliquorũ, non illi, sed ille qui dicit illos sibi subiectos esse, conueniri dẽt. 16. q. 3. inter memoratos. & ĩ. ut lit. non cõte. qm̃. § quod sic. & ff. de lib. ho. exhibẽ. l. vt si. ff. de serui. l. vlt. in fi. & ff. si serui. vend. is cuius familia. [1] sic & pro illis agere põt. s̃. ex trãsmissa. Et subditus ẽt conueniŕ. s̃. de elec. querelã. sed ibi cõuenitur subditus suo noĩe. & 12. q. 2. quicunq; militũ sed si peteret velle procurationẽ vel censum a capellanis, eos poterit cõuenire. ar. ff. de vsufru. si pendentes. §. pen. & l. vsufructu relicto. & l. vsufructu legato. §. hactenus. & ĩ. de cen. cũ instantia.

c ¶ *Exemptas.* [2] Primo per priuilegium Romani pontificis. sup. de in integ. resti. auditis in illa littera ubi dicit: cognouimus, &c. quæ dicitur pars illius. Secundo per præscriptionem, vt sequitur in vers. verum, &c. & hoc intelligitur sub hoc, infra. Vnde prædicta decr. fuit decisa ab isto loco: quia faciebat ad tit. de rest. in integ. & hæc decre. continuatur in integra.

¶ *Glos. seq. no. & remittit, secundo obiicit & soluit.*

d ¶ *Iure episcopale.* Hic manifeste patet, q̃ iura ep̃alia præscribuntur: ut ĩ. eo. cum olim. de hoc dŕ 16. q. 3. quicunq;. Sed vŕ q̃ abbas nõ potuerit præscribere hm̃õi exemptionem ɔ̃ illud. s̃. eo. cum non liceat. & s̃. de cõsue. cum inter. sed bene potuit præscribere illas ecclesias, si lt̃imo tp̃e illas possederit, vt sup. eo de quarta. & sic abbas illas habebat pleno iure, sed abbas suam propriam libertatem præscriberẽ nõ posset sed alius cuius noĩe ipsam allegaret. ĩ. eo. cũ ex officij. li super, hoc habuit tale quale priuilegium. ar. s̃. de consue. cũ dilectus. & ĩ. de priui. cũ olim. itẽ patet q̃ oĩa iura quæ abbas põt possidere, põt præscribere. ĩ. eod. cum olim. [1] sed non alia q̃ enumerantur. 61. dist. quãuis corep̃is. vnde ea quæ ad vtranq; legẽ spectant, põt p̃scribere: ut hic patet. cognitio n cãrum matrimonialiũ tm̃ de iure cõi spectat ad iurisdõnem ep̃i. ĩ. de excess. prælaтор. cedentib. quam præscribit abbas: ut infra sequitur: ius ep̃ale genus est, & hẽt multas species sub se, quę enumerantur. s. de of. or. conquerente. & c. dilectus & ĩ. quædam enumerantur, vt ibi dixi circa possessionem, & cætera quæ sequuntur.

e ¶ *Præscripsisse.* Sic ergo abbas ille tuebatur se duplici iure: s. exemptionis, & iure præscriptionis, quæ iura sunt ɔ̃ria. ĩ. eo. veniens. quia si tutus erat iure priuilegij, non põt præscribe-

2 Et sup. de ma. & obe. inter quatuor. vbi d̃ hoc Ioã. And.

3 Hæc glossula ĩ manuscriptis desideratur, ĩ quibusdam aũt vetustis ĩpressis iam habetur.

Adde q̃ ex p̃scriptione q̃rit quasi dominiũ. l. cũ postulassent. §. damni. & ibi Bar. ff. de dam. infec. & l. 2. ff. de vsuc.

te: quia quod meum est ex vna cã, ex alia meum fieri nõ põt. s̃. de fid. instr. inter dilectos. Sed dicas q̃ simul non proposuit ista duo, sed de vna exceptione trãsiuit ad aliã: q̃d fieri põt ar. 24. q. 1. quisquis. ff. de excep. nemo. C. de transact. interpositas. s̃. de cã pos. & propri. pastoralis. & ĩ. de testi. significauerũt. & ff. de acq. pos. naturaliter. § nihil. & gñaliter licitum est de vna defensione trãsire ad aliam. arg. bo. s̃. de pba. licet. & ĩ. eod. cum olim. nisi vbi ius contrarium prohibet. ff. d̃ reg. iur. nemo ex his. vel sub disiunctione simul pposita fuerãt: vt si hoc vel illud probauerit abbas obtineat, & nisi forte per tm̃ temporis spatium eccl̃a vacasset. Bernar.

4 Dico trãsactionem metu factam & cũ seruo. Ioã. And.

¶ *Glos. seq. obiicit, & duppliciter soluit.*

f ¶ *Si per illa.* Celestinus exemerat à iurisdictione episcopi loca quæ isti reges donauerant libertati: cum autem per priuilegia Celestini non constaret, q̃ vallis de Heuescam, in qua episcopus petebat ius ep̃ale, esset de illis locis donatis libertati, ab illis regib. mandat Papa inspici priuilegia illorũ regũ, & si per illa priuilegia constiterit q̃ vallis de Heuescam sit de illis locis, apparet q̃ Celestinus exemit locum, scilicet vallem de Heuescam. & sic abbas obtinebit: nec habet locum postea probatio vacantis ecclesiæ, & sic prius cognosci debet de hoc articulo tanquam præiudiciali.

† Hodie vide concil. Tridẽ. sessio. 24. de reforma. ca. 20.

g ¶ *Subducto.* Sic sup. eo. c. 1. & c. de quarta. & c. cum vobis. quia tunc defensore carebat: sic C. quomodo & quando iud. si præses. [5] sic & absenti adiiciuntur tot anni quot fuit absens C. de præscrip. long. temp. auth. quod si.

5 Nõ nocet adulto iudiciũ contra eũ habitũ, dum defensore & curatore carebat. Ioan. And.

¶ *Glos. seq. obiicit soluendo obiect. repetit.*

h ¶ *Interruptionem.* Sed contrarium vŕ, q̃ si interrumpit quo ad quædam: ergo quo ad omnia ex iure episcopali prouenientia. nam qui autem hominis tetigit, totũm hominem tetigisse videtur de pœ. dist. 1. vulgaris. arg. C. de duo. re. l. vlt. [6] hoc tamen ut sciens se habere ius episcopale, uno tantum vtitur. arg. ff. de ser. rust. prædio. vna est via. & ff. quemad. serui. ami. si stillicidij. §. vlt. & ff. de ser. vt pomum ad fin. Sed non est ita: vt hic patet, & inf. de capell. monac. cum dilectus. licet enim præscribatur in vno capitulo, non præscribitur in alio: vel si fiat interruptio in vno, non prodest in alio.

6 Si ex vno fonte vnus est ɔ̃ctus plurĩũ creditorũ: interpellatio vnius pdest aliis: & idẽ si pluriũ debit. qa vnius iter pellatio prodest quo ad alios. Ioan. And.

i ¶ *Sancti Petri.* Forte percipiebantur nomine Romanæ ecclesiæ. arg. int. co. si diligenti. sed abbas allegabat ad se pertinere ministerium perceptionis. sup. eod. ad audientiam.

¶ *Gl. s. seq. signat contrarium, & ibi remittit, quærit, allegat pro & contra, & soluit.*

K ¶ *Imponentes.* Sibi imputet episcopus qui tanto tempore gesta taciturnitate firmauit. C. de his qui à non domino manu. l. vlt. in fi. & sic patet, q̃ negligentia prælati nocet ecclesiæ. arg. contra: quia taciturnitas non vŕ nocere successori. s̃. eod. nihil vbi de hoc. arg. ad hoc. ff. de pet. hære. si quidem possessor. §. si quid autem. Sed nunquid ei qui non potest agere, currit pręscriptio? Videtur q̃ sic, sed restituitur. ff. de itin. actuq; priua. l. 1. § si quis propter. & ff. de serui. rusti. præd. & l. Attilicinus. Sed contra uidetur arg. ĩ. de appella. ex ratione & C. de anna. excep. l. 1. in fi. quia vbi nulla petitio, nulla mora. ff. de verb. oblig. l. si pupillus. & ff. si cert. peta. l. lecta. Dicas ergo, q̃ pręscriptio semper currit: sed si lęditur quis, restituitur ex iusta cã. ff. ex quibus causis maiores. l. 2. in fin. & l. ait prętor. § 1. & 2. nisi lex impediat cursum præscriptionis, ut in l. 1. C. de annali exceptione, in fine. & in casibus qui notantur. sup. eodem. cum non liceat. & ff. de iudi. l. 1. §. penul. in casu tamen non fit restitutio quando currit præscriptio cum potest habere recursum contra impedientem, cuius dolo res perijt. ff. de dolo. l. arbitrio. §. dolo. & hoc si soluendo est ille dolosus: alias fit restitutio contra aduersarium. ff. de dolo.

l.& elegãter.§.si dolo.illud tñ scias,quod vbi quis lęditur in pscri ptione,restitutionẽ petere dẽt infra quadrienniũ. C. de temp. in integ.resti l vlt.vbi vero nõ currit, semper seruatur illæsus, nec est aliqua restitutio ibi facienda.Laurentius tñ super hoc dicit vt notatur s.de in integ.restit.auditis. in notula secunda illa ecclesia, &cæt.

CVm ex officio sui debito. Procuratio q̃ dẽtur ordinario visitanti præscribi nõ põt.h.d.ẽm Ioã. And. Prima pars narrat fcm & allegationes eorũ. Secunda: ibi, *Nos igitur*. allegationem reprobat, & processum contra eos factum seruari pcipit.Tertia:ibi, *Siquid*. reseruat allegationes aliquas si quas hñt legitimas. Abb. Siculus.

[a] Cap 6. eod.tit.in 3.compil. Et de materia visitatiõis & procurationis vide cõcil. Later.sub Alexã. iij. cap.4. vbi plene. & concil. Latera. sub Innoc.iij. ca. 33.ad de concil. Oxoni.ca. vt singula & concil. Trid.sessi. 24. de reforma c. 3.& Bern. Diaz regula 396. inci. pcuratio, seu visitatio.

CASVS. Archieps Senon. dum visitaret puinciã suã transitũ fecit per diœcesim Parisien. descendit ad ecclesias abbatis S. Maglorij Prioris de Castres: a quib. petijt pcurationẽ:sed ipsi sibi eã denegauerunt, allegantes in suã defensionẽ, quod nunquam hmõi procurationem pstiterunt pdecessorib. ipsius archiepi:nec petita fuit ab eis,quòd ipsi meminerint. ppter qđ archieps tulit in eos snãm suspensionis significans hoc dño Papæ:sed ipse hãc allegationem friuolã reputauit,cũ contra procurationem, quæ ratione visitationis debetur, præscribi non possit: sicut nec contra ipsam visitationem potest aliquo modo præscribi, quamuis alius contra ipsum præscribere possit vtranq; vnde mandat Paris. episcopo,quatenus sententiam quam tulit præfatus archiepiscopus in huiusmodi contemptores, de antiqua metropolis consuetudine,vsque ad debitam satisfactionem faciat obseruari : quia vt dicit Apostolus, Qui spiritualia seminat,non est magnum si carnalia metat: cum nemo suis stipendijs militare cogatur:si aliquid aliud voluerint allegare contra intẽtionem archiepiscopi ac probare, Papa faciet eis iustitiam exhiberi. No quod contra visitationem & procurationem,quæ debetur ppter visitationem,non currit præscriptio. Item archiepiscopus iure metropolitico potest prouinciam suam visitare. Item nemo suis sumptibus cogitur seruire.

¶ Idem Parisien. episcopo.

¶ *Non põt subditus cõtra superiorem visitationẽ, aut procurationem rõne visitationis debitam, in seipso pscribere: quamuis alius in personã alterius pscribere posset vtranque.*

CAP. XVI.

CVm † ex officij sui debito Senonen. prouinciam visitaret archieps Senon. per Parisiẽ. diœcesim transitum faciens, ad abbatis S. Maglorij Prioris de Castres,& quorundam aliorum ecclesias eiusdem diœcesis, necesse habuit declinarẽ:a quib.cũ pcurationẽ sibi debitã postularet,ipsi eã inhumaniter negauerũt: [a] ad suæ negationis defensionem hoc solũ allegãtes, [b] quod nõ meminerint se pcurationẽ hmõi pdecessorib. eiusdẽ archiepi exoluisse, nec ab eis aliqñ fuisse petitam: [c] & infra. Nos igitur pmissum allegationem eorũ nullã penitus [d] reputantes,cũ contra procurationẽ [e] q̃ rõne [f] visitationis debetur præscribi nequiuerit: quemadmodum nec contra visitationem [g] ipsam põt aliquo modo pscribi:etsi alius cõtra eũ præscribere posset vtranque: † Mandamus, [†] quatenus sñiam, quam in hmõi contẽptores, de antiqua metropolis cõsuetudine [h] tulit archieps memoratus, vsq; ad satisfactionẽ condignã facias obseruari: quia secundũ Apostolũ, Qui † spiritualia seminat,non est magnum si metat carnalia: cũ nemo cogat̃ suis stipẽdijs militare. Si quid.n.aliud [i] quàm superius fuerit allegatũ, contra intentionem archiepi objicere voluerint,& probare:Nos eis faciemus iustitiam exhiberi.

a ¶ *Negauerunt*.Quia [†] tenebatur ad hospitalitatem.42.dis. §.1.& c. quiescamus.

[†] Hanc glossã in antiqs nõ reperio.

¶ *Glos. seq.ponit causam contra quam vnam legem allegat.*

b ¶ *Allegantes*. Et male:quia tempus non est modus tollendæ obligationis.ff.de actioni.& obliga.obligationum. §. placet.arg.contra.C.de agri.& censi l.litibus. lib. 11.

c ¶ *Petitam*. Propter qđ archiepiscopus eos excõmunicauit.

¶ *Glos. seq.ponit opi. quam reprobat.*

d ¶ *Penitus*. Quidam notauerunt in loco isto,quod licet procuratio non possit præscribi, tamẽ si episcopus visitat & nullam recipiat procurationem,tunc potest præscribi procuratio arg. ad hoc inf. de censi. sopitæ cum enim procuratio talis possit commutari,ut 10.q.3.relatum ergo & remitti. Sed non est verum, quia expresse non potest episcopus procurationem illã remittere.inf.de censi.cum venerabilis.arg. contra.inf.de dona.pastoralis. Item ratio legis obuiat eis, nam quandiu quis habet haustum,& iter debet habere.ff. de serui. prædio.l.3.§. vltim. & licet ager sit sterilis ita quòd nihil inde percipiat tamen retineo vsumfructum in eo.ff.de vsufru l.arboribus.§. vltim Ioan.

e ¶ *Procurationem*. ff. de offic præsid. plebiscita. & ff.de offic. procon.solet.§. vltimo. & l. obseruare.

f ¶ *Ratione visitationis*. Sim.sup.eo.c.accedentes ubi de hoc.

g ¶ *Visitationem*. Istud esset pscribere obedientiam, qđ esse non põt.s.eo.c.cum non liceat.& s.de consue.c.cum inter.& sic patet quod idem iuris est in accessorio qđ in principali, vt si principale,s.visitatio non pscribitur,nec procuratio,q̃ accedit visitationi.sim.s.de fo.cõpe si diligenti.& s.de offi. dele prudentiam. ad fi. & contra correctionem non licet suffragium quærere.j.de appel.c.reprehensibilis.& c. ad nostram.

[a] De hoc præter notata hic per Doctores dñt in ca. fi.j. de cẽsib lib. 6. vbi plene per Io. An.

[†] Vtrũq;.

[†] Aliàs: iõque mãdamus.

h ¶ *Consuetudine*. Præscripta.9.q.3. conquestus. imò de iure cõi. j.de censi.sopitæ cum de iure cõi debuerat visitare: cũ eps est negligens. [a] 9.q.3.cum simus. & de iure cõi dẽt habere tunc procurationem,vt hic patet quia nemo suis stipendijs cogitur militare,vt hic dicit. & 10. q.2. precariæ. & 13. q. 1. c ecclesias.§.his itaque. & 18. q.1.iã nũc. in fin. & inf. de simo. cum sit Romana.

[†] 1.ad Cor. ca 9. cuius verba sunt: Si nos vobis spiritualia seminauimus: magnũ est, si nos carnalia vestra metam.

i ¶ *Aliud*.Vt si haberent priuilegiũ. s. eo. accedentes vel si aliqñ absoluti fuissent. arg. inf.de censi. sopitæ.

¶ Idem Pisano archiepiscopo.

¶ *Qui alieno noĩe possidet,non præscribit:nec ẽt is qui proprio, nisi habeat bonam fidem & iustum titulũ, si præsumptio est contra eum. hoc dicit secundum Ioannem And. addita suppletione Panormitani.*

CAP. XVII.

SI † diligenti: & infra. Cũ iudicatus Calaritanus ad ius & proprietatem beati Petri

SI diligenti. Not pro intellectu.c.quod titulus non requirit in pscriptiõe quadragenaria contra ecclãm, nisi cum ius cõe vel psumptio est contra pscribẽtem: vt in c 1.j.eo.ti.lib 6. Diuidit. nam primo inducit vnam rõnem contra archiepm. & secundo reprobat excusationem ipsius per locum à diuisione secunda: ibi, *Nos igitur*. Abbas Siculus.

[†] Cap. 7. eod.tit.in 3.compil. Et de bona fide.& qualiter, pbet vid Innoc.& Imolã in c fi. j.eo. Oldr. consil 244. & Paulũ de Castro cõsil. 153.ad de Baldũ in l.fin C. de edict. diui Hadr. tollẽ.

CASVS. Archiepiscopus [†] Pisanus fecit sibi præstari iuramentum fidelitatis nomine suo & ecclesiæ Pisanæ a marchione Massæ iudice Calaritano pro illo iudicatu,cum tamen iudicatus pertineat ad Romanam ecclesiam, Papa hoc intelligens mandauit archiepiscopo Pisano, vt eum absolueret ab illo iuramento,vt illud postmodum exhiberet ecclesiæ Romanæ,eo non obstante. vnde archiepiscopus misit nuncios suos ad dominum Papam, ut super hoc se excusaret, respondens eidem,quod post quam fuit in archiepm assumptus, iuramẽtum illud fidelitatis recepit ab illo iudice pro ecclesia Romana, & & hoc idem fecit antecessor suus: Papa vero audita responsione,& alijs quæ nuncij sui proponere voluerunt,rescribit eidẽ archiepiscopo in hunc modum,dicens, quod iudicatus Calaritanus ad ius & proprietatem Romanæ ecclesiæ pertinet, sicut tota Sardinia nullo mediante: vnde non licuit ei pro se vel ecclesia,prædictum exigere iuramentum,& intellectis quæ nuncius ipsius proposuit coram Papa,non intellexit ipsum vel ecclesiam suam alio iure iuuari, cum auctoritatem Apostolicæ sedis super hoc non ostendat, per quam iuramentum illud aliquando sit exactum: nec præscriptione aliqua muniatur: imo secundum confessionem archiepiscopi non ecclesia Pisana, uel ipse archiepiscopus fuit in quasi possessione exigendi huiusmodi iuramentum, qđ pro ipsis iudicib. pro sede Apostolica confitetur fuisse receptũ,per quod constat, quod ecclesia Romana semp fuit in quasi possessione;quia ministerio illius & antecessorum suorum pro Romana ecclesia exactum fuit & præstitum huiusmodi iuramentum; ille enim possidet cuius nomine possidetur; Si uero archiepiscopus dicat, quod nomine suo, & non nomine Romanæ ecclesiæ iuramentum fuit exactum,posset ei inferri,quod ipse violauit iuramentum præstitum pro conseruando iure & honore Romanæ ecclesiæ; vnde licite retinere non posset quod contra hmõi iurm sciente fuit obtentum, cum ẽm hoc præscriptio locũ habere non posset: cum in præscriptione rerum ecclesiasticarum bona fides & iustus titulus exigantur, & si præscriptio locum posset habere, non tamen posset centenariam præscriptionem probare, quæ sola currit contra Romanam ecclesiam.Nota quòd confessio præiudicat extra ius facta. Item ille possidet cuius nomine possidetur. Item bona fides,& iustus titulus requirunt in præ-

[†] Hic casus Bernardi est, & in antiquis codicibus hr vsq; ad illa verba: in hunc modũ dicens,nam casus Bernardi ita finit: rescribit eidẽ archiepõ, vt patet in litera.

in præscriptione rerum ecclesiasticarum. Item sola centenaria præscriptio currit contra Romanam ecclesiam.

a ¶ *Tota Sardinia.* Argumentum ꝙ eodem priuilegio censentur membra & caput sup eo.cum non liceat.12.dist.de his.& c.non licet & inf.de cog spi. super eo.

pertineat, sicut tota a Sardinia nullo pertinet mediante, tibi nõ licuit ꝓ te vel ecclesia tua, à Marchione Massæ iudice Calaritano fidelitatis exigere iurm̃:& infra. ¶ Nos igiƭ quæ nuncius tuus ꝓponere voluit plenius circunspectis, non intelleximus te vel ecclesiã tuã super hoc aliquo iure subnixã, cum auctoritatem sedis Apostolicæ nõ ostendas, per quã à iudicib. Calaritanis tu & antecessores tui fidelitatis exigeretis iura:nec pscriptione aliqua muniaris: cũ secundũ confessioñé b tuam, non ecclesia Pisana, vel tu fueris in quasi c possessione iuris exigendi hmõi iurm̃, quod † per sedem Apostolicã ab ipsis iudicib. receptũ fuisse fateris: ꝑ qđ cõstat ecclesiam Romanam semper in quasi possessione fuisse, cũ pro ea ministerio tuo & antecessorum tuorum exactum fuerit & præstitum iurm̃: & is ẽt possidere dicatur, cuius noĩe d possidetur. Si vero dicatur ꝙ noĩe e tuo, & antecessorũ tuorũ, & noĩe nr̃o & ecclesiæ Romanæ fuerit iurm̃ exactum, posset inferri, ꝙ iurm̃ ꝓstitum de cõseruando iure & honore sedis Apostolicæ fuerit violatum: vnde licite retineri non posset, quod contra iurm̃ hmõi fuerit scienter obtentum: quia ẽt secundũ hoc locũ præscriptio habere nõ posset: cũ in præscriptione rerũ ecclesiasticarum, bona f fides, & iustus titulus g exigantur: † & si ẽt locũ potuisset habere præscriptio, non credimus centenariã præscriptionem (quæ sola currit aduersus Romanam ecclesiam) posse probari.

¶ Idem episcopo Lucano.

¶ *Abbas in capellis præscribere potest iura episcopalia, obtinet tamen in his solis quæ præscripsit. hoc dicit quoad titulum.*

b ¶ *Confessionem.* Quę sibi ꝑiudicauit in hoc. sup de confes. cum super.& c.vlt.vbi de hoc vnde præscribere non poterat, cum sciret rẽ ad alium pertinere. vt infra dicitur.

b ¶ *Confessionem.* De qua habuisti in parte decisa.

c ¶ *In quasi.* Hoc ið dicit, quia incorporalia non possident, sed quasi possidentur. sup. de cau posses. cum ecclesia. & ff. de vsucap. l. sequitur. §. si viam.

d ¶ *Nomine possidetur.* Et ita ille possidere intelligitur cuius noĩe alius possidet. sup. de resti spol cũ venissent. & ff. de acq pos. quod meo. ff quemadmodũ ser. amit. l. 2. 2 vsu retinetur.

e ¶ *Nomine tuo.* Hoc non põt habere locũ, nisi qñ sciret vel crederet hoc iurm̃ pertinere ad Romanam ecclesiam: & hoc ipse archiepiscopus confitebatũr, ꝙ antecessores sui nomine Romanæ ecclesiæ receperant huiusmodi iuramentum: vnde sequitur, ꝙ si dicat ꝙ nomine suo recepit iuramentum, sic fecit cõtra fidelitatem vsurpando ius Romanæ ecclesiæ. Et ideo dicit ꝙ præscribere non posset, cum non ostendat titulum, & habeat malam fidem: 3 qui enim scit rem ad alium pertinere vel credit, non potest præscribere, nisi habeat titulum, cuius nomine præscribat. sed ille non ostendebat auctoritatem sedis Apostolicæ, vnde non poterat præscribere. Finem huius notulæ intellige prout not. in gl. seq. ex hoc.

¶ *Gl. seq. recitetur per quam præsumatur bona fides, & tenet quòd sic, nisi in quatuor casibus ponit demum casum quo scientia rei alienæ, & c. subdit quòd mala fides tradentis non nocet. alleg. contrarium & soluit.*

f ¶ *Bona fides.* Illud generaliter verum est, ꝙ secundum canones bona fides præscribentis necessaria est, siue de re spirituali, siue ciuili. j. eo. quoniam. & sup. eo. vigilanti. & 34. q. 2. si virgo. & bona fides intelligitur cum aliquis credit tradẽtem esse dominũ, uel habere ius distrahendi, licet erret in facto. 3 ff. de uerb sign. bonæ fidei & hæc bona fides semper præsumitur, 4 nisi probetur cõtrarium, cum lex dicat, præsumi ignorantiam nisi probetur scientia. ff. de proba l. verius. Quandoq; tamen præsumitur contrarium ꝑ ꝑ denunciationis vigorem. C. de rei vendi. l. si fundum. vel quia mercatus aliquid contra leges. C de agri. & cen l. quemadmodum. lib. 11. uel si emit à procuratore meo per collusionem, uel quia emit a prodigo uel luxurioso, cui bonis interdictum est, cum sciret protinus illum cõsumpturum pecuniam. ff. pro emp. l. qui fundum. §. qui sciens & l. si quis. Qñq; tñ quis hẽt conscientiam rei alienæ, & tñ vsucapit, ut si decretum iudicis interuenit. ff. de noxa. act & gñaliter & 16 q. 3. placuit. & c. quicunq; & s. eo. c 1. Illud tñ scias, ꝙ non obstat accipienti mala fides tradentis. ff. de diuer. & temp. præscri. an vitium. ar. contra, C. de ꝓscr. longi temp. auth. malæ fidei. Sed illud intelligitur de præscrip 10. uel 20. ann. ubi bona fides ab utraq; parte exigitur, sed in 30. uel 40 ann præscriptione secundum leges non nocet. 16. q. 3. c. placuit §. pot & §. ꝙ si mala fide. C. de præscr. 30. ann. si quis emptionis s eo. uigilanti. Item dr̃ bona fides, licet quis erret in iure. ar. j. de iur. pat. cura. sed illud intelligitur aliter, ut ibi dr̃. & ff. de pet. hære. sed & si, § scire. licet secus sit in vsucapione ff. de usuca. nunquam 2. Item & si habeat conscientiam dubiam, bona fides dicitur. 5 ff. de usuc. l. qui scit. §. bonæ fidei.

¶ *Gl. seq alleg. unam concor. & unam arg. obijcit per quatuor capitula, & per rationem. soluit primo rationem. demum ponit opinio. Io. quam reprobat soluens postea principalem obiectionem.*

† Aliàs ita: quod pro sede Apostolica: exterũ oẽs manuscripti habent vt est impressum.

2 Vsu retineo seruitutẽ vtẽdo ꝑ me. vel illum, qui meo noĩe sit in possessione. Io. And.

3 Cõcor. tex. in l. sequit. §. si viã. & ibi Bart. ff de vsucap.

3 Dynus in regu. possessor. de reg iu. lib. 6. circa fin. tractat an errans i facto, in iure vel in vtroq; dicatur bonæ fidei. Ioã. And.

4 Vide qđ not. 16. q. 3. dilect. in gl. fin. vbi notat Ioã. super bona fide & ti. stari iurõ. Ioã. And.

5 Dicit Hos. illud verũ ẽm Il. secus secundũ canon. j. c. pe. & vlt. secũdũ quos sequẽdũ est qđ est vtili° animæ. j. de spõ. i uenis. Io. A.

g ¶ *Iustus titulus.* Ex hoc vr̃ ꝙ bona fides non sufficiat sine iusto titulo. sic j. de deci. c. dudu. quia ex solo cursu tꝑis ius nõ constituitur, sicut nec tollitur. ff. de act. & obli. l. obligationũ. §. placet. sed s vr̃ ꝙ bona fides tm̃ sufficiat in hmõi pscriptionib. j. eo. qm̃ oẽ. & sup. eod. vigilanti. & c. de quarta. & sup. de cã. pos. cum ecclesia. in quib. tm̃ sufficere vr̃ bona fides, cum de titulo ibi nulla ñat mẽtio. imo vr̃ ꝙ ista contraria sint. si. n. aliquis hẽt iustum titulum, puta priuilegium siue concessionem, iam securus est. vñ postea nõ est ei necessaria pscriptio: vel si iam præscripsit, nõ est necesse impetrare priuilegium, imò impetrando vnũ, alij renunciare vr̃. j. eo. veniens. & quod semel meum est, ex alia cã meum fieri non potest. s. de fi. instr. inter dilectos. & institu. de act. §. sic itaq;. & ff. de acq. pos. l. possideri. §. ex plurib. 6 Ad hoc põt dici, ꝙ titulus pro tanto dr̃ iustus, quia dat causam præscribẽdi, licet in veritate nõ sit iustus: quia tũc nulla est præscriptio necessaria. ff. de vsuca. l. sequitur. §. si ex lana Vnde minus iustus titulus dat causam præscribendi, si adsit bona fides, ut ille credat talem titulum sufficere, & credat tradentem esse dñm. & sic potest intelligi quod dr̃. sup. eod. de quarta. & sup de consue. cum dilectus. & j. de emp. & ven. peruenit. ff. pro emp. quod vulgo. & ff. pro legato. l. 4. & vlt. Sed cum in casu isto non ostẽderet aliquem titulum, & sciret rem ad alium pertinere: vt patet per confessionem illius, non poterit præscribere. ideo dicit ꝙ bona fides & iustus titulus requiruntur in præscriptione rei ecclesiasticæ. Io. dixit, ꝙ circa incorporalia non est necesse allegare titulum: vt notatur secũdum eum sup. de cau pos. cum ecclesia. Sed hoc exemplum contradicit ei. Vt ergo scias quando sit necessarius iustus titulus & quando sufficiat bona fides, inspiciendum est an iura illa super quibus allegatur præscriptio, iure cõi valeant ab ipso possideri necne. Si enim iure cõi possint possideri, sufficit bona fides ad præscribendũ. Et sic intelliguntur quasi omnia iura istius tituli. & 16. q 3. & 4. per totum. eo saluo, quod dictum est de limite sup. eo. quia. Si vero iure cõi possideri non possunt ab eo qui obijcit præscriptionem: quantumcunq; habeat bonam fidem, non præscribit, quia præscriptio ius creatum auocat, nouum autem ius non creat. 190. dist. contra morem. 98. dist. illud. Sic ius decimarum 7 nõ cadit in laicũ: & iõ nulla ualet ibi præscriptio. 14 q. 1. c. vlt. & q. 3. c. placuit. § potest. ver. ꝙ si priuatus. & q. 7. cap. 1. & sup. eo. cautam quæ. vbi non prodest titulus. & 1. q. 3. quęsitum. sic iũs eligendi non cadit in laicum. sup. de elect. sacrosan. Massana & j. de iur. pat. à nobis. & sic intellige. inf. de deci. dudum. quia & illi hospitalarij de iure cõi decimas possidere non possunt: vnde compelluntur titulum ostẽdere ex quo habuissent causam præscribẽdi: sic & in monasterio, si monachi nollent subesse episcopo, quia allegarẽt præscriptionem, cum de iure communi subiectionem euitare non possunt. & generaliter obtinet hoc in his & alijs oĩbus, quæ iure cõi possideri non possunt ab his qui ea detinent. & hoc patet ex eo quod talia; impetrantur per priuilegium. ergo de iure communi non possidentur. 100 dist. contra morem. Sic ẽps in parochia alterius episcopi non potest decimas & ecclesias possidere de iure communi: unde si allegaret præscriptionem in decimis & ecclesijs in diœcesi alterius, allegare dẽt titulum, & hunc probare, & hoc probatur in quadã decre. noua Greg. quæ incipit, venerabilium, 8 & causa de hoc fuit inter archiepiscopum Rothoma. & episcopum Exonien. & idem est de alijs parochijs inferioribus, vt vna ecclesia in parochia alteri° non præscribat sine titulo. & sic intelligitur sup eo. ad aures. nisi illa ecclesia quæ præscribit, habeat titulum. sed uidetur ꝙ olim sufficiebat bona fides. 9 sup. eodem ad aures. Bern.

Exigatur.

6 Vide de cã pos. ca. fi. sup gl. 2. Io. An

7 Cur ius decimarũ nõ cadat in laicos tradit B. Tho. 2. 2. q. 87. art. 3. & Sot. lib. 9. de iusti. & iure. q 4. arti. 3.

8 Modo icipit: episcopũ. & hĩ in c. 1. eod. ti. de præsc. li. 6.

9 Dic vt j. eo. ca. 1. li. 6. & vide quod ibi. not in mag. gl. ꝑ. quæ. decido, ꝑlixe. not. hic ꝑ Innoc. & Host Ioã. And.

CAP. XVIII.

CVm † olim frater ep̄e, cum abbate & monachis S. Saluatoris de Ficheto, super plebe Salamazanæ, † & adiacentibus capellis ipsius in nostra pręsentia litigādo institutionem in eis, & alia ad ius ep̄ale pertinentia vendicares: ad fundādam intentionē tuam ius cōe principaliter allegabas, cuius auctoritate dicebas, vniuersa spiritualia ī prædictis locis, quæ sunt in diœcesi tua [a] constituta, ad te tanquam ad diœcesanum ep̄m pertinere: arbitrium † p̄terea super hoc promulgatū à Pistoriē. ep̄o, archipresbytero, ac primicerio Lucanis allegans. ¶ Ad elidendam aūt intētionē tuam, abbas, Gregorij septimi Papæ (p̄decessoris nr̄i) priuilegiū exhibuit: ꝙ prædictū arbitriū multo videbat̄ tp̄e præcessisse: per qđ tam monasterium q̄ plebs & capellæ prædictæ, videbantur libertati donatæ: & infra. Aliorum quoq; Romanorū pontificū dictus abbas priuilegijs vtebatur, post arbitrium promulgatū obtentis, qui libertatis priuilegia † sibi concedere videbant̄, & infra. ¶ Quia prædictus abbas sufficienter ostēdit, monasteriū suū super institutionib. destitutionibus, & ordinationib. plebani & clericorum, baptismo, pœnitentia in leuioribus culpis, sepultura, decimarū perceptione, ac diuinis officijs celebrandis, tā in plebe, q̄ in capellis prædictis, in excōicando atq; interdicēdo, & ēt absoluendo, legitima præscriptione munitū, [b] abbatem ipsum ab impetitione tua, sup iā dictis articulis, duximus absoluendū, super illis tibi perpetuū silentiū imponēdo: sup alijs oībus quæ ad ius ep̄ale spectare noscuntur, iuxta tenorē [c] arbitrij, eundem abbatem, quo ad plebem & capellas prædictas, sententialiter condemnantes.

¶ Idem.

¶ *Qui p̄scriptione cōpleta priuilegiū contrarium impetrat, & vtitur illo, præscriptioni renuncias. Si præscriptio non erat completa, malam fidem habes, & ideo non præscribis.*

CAP. XIX.

VEniens † ad præsentiam nostram abbas sancti Martini de Pannonia: & infra. ¶ Petijt à nobis postmodum idem abbas, vt Vesprimen. episcopus non impediat, [d] vel faciat

C*Vm olim.* Diuidit in tres partes. In prima ponit petitionē actoris, & ipsi⁹ iura. In secūda ponit iura ipsi⁹ abbatis: ibi, *Ad elidendam.* In tertia diffinit: ibi, *Quia prædictus.* Abb. Sicul.

CASVS Ep̄s Lucan. in p̄sentia dn̄i Papæ litigabat cū abbate & monachis S. Saluatoris de Ficheto, super plebe Salamazanæ, & capellis pertinentibus ad dictam plebem, petens in eis institutionē, & alia ad ius ep̄ale pertinentia: Ad probādum intētionē suam primo allegabat ius cōe, cuius auctoritate dicebat oīa spiritualia in prædictis locis in eius diœcesi constitutis, ad ipsum tanquā ad diœcesis ep̄m pertinere: Insuper allegabat quoddam arbitrium ab ep̄o, archipresbytero & primicerio Lucanis super hoc promulgatum: Ex parte abbatis exhibitum fuit quoddam priuilegium Grego vij quod videbatur p̄cessisse dictum arbitrium, per quod monasteriū plebes & capellæ videbantur libertati donatæ: & alia priuilegia Romanorum pōtificum post dictum arbitriū obtenta: qui libertatē sibi concedere videbātur. Induxit insuper testes ad probandum p̄scriptionem: dn̄s Papa examinato negotio, quia constitit ei ꝙ abbas sufficienter ostendit monasterium suū super institutionib. & quibusdam alijs articulis, tam in plebe q̄ in capellis legitima p̄scriptione munitum, absoluit abbatem ab impetitione episcopi, super iam dictis articulis, & super alijs omnib. quæ ad ius episcopale pertinere noscuntur, secundum tenorem arbitrij, eundem abbatem quoad plebem & capellas condemnauit. Not. ꝙ ius episcopale in multis articulis consistit: & licet pręscribatur in vno, non tamen in alio. Item per partem non retinetur totum. Item per arbitrium receditur a priuilegio. Item contra arbitrium præscribitur.

† Cap. 8. eod. tit. in 3 compil. Et videto hic præalijs Guidonē Papæ.

† Falamazana.

Ab vtraque scilicet parte approbatū, supra de arbi. c. ex parte.

† Hęc duo verba p̄decessoris nr̄i. desunt in oībus manuscriptis

† Priuilegium.

a ¶ *In diœcesi tua.* 16. q. 7. omnes basilicæ. & 18. q. 2. monasteria. & sup. eod. cum non liceat.

b ¶ *Præscriptione munitum.* Et ita patet. ꝙ nisi abbas præscripsisset prædicta, præiudicatum fuisset ei per arbitrium circa priuilegia: & sic Abbas potest præscribere iura episcopalia cōtra episcopum: ut sup eod. auditis. vbi de hoc. & sic abbas, quę amisit per arbitrium, recuperauit in præscriptione, & intelligo quod abbas ignorabat arbitrium: aliàs non præscriberet, cum haberet malam fidem. inf. c. proxi. sed obedientiam non posset abbas præscribere in sua persona, sed illius cuius nomine allegaret præscriptionem sup. eod. cum ex officij.

c ¶ *Tenorem.* Et ita sententiat pro abbate in his tm̄ in quib. præscripsit, in alijs statur arbitrio, & fertur sententia pro episcopo, nec immerito: quia per arbitrium recessum fuit à priuilegio Greg. [1] ad minus in his quæ faciunt pro abbate. sed libertati non potuit abbas renunciare per arbitrium sine licentia Papæ. s̄. de arbit. cum tp̄e. alia vero non valuerunt tanquam per mendacium impetrata post arbitrium. j. de deci. ex multiplici. T. intelligit, ꝙ arbitrium non tangit capitula illa, sup quib. fertur sn̄ia pro abbate, & in quib præscripsit contra ep̄m, alias non potuisset præscribere prædicta: quia pręsumeret habuisse malam fidem propter arbitrium, quia habens malam fidem non pręscribit. s. eo c. vlt. & hoc probatur per lr̄am sequentem vbi dicit: iuxta tenorem arbitrij, &c. Bernar. [2]

ADDI Dicas ꝙ habebat abbas priuilegium post arbitriū impetratum loco tituli: quia ignorabat arbitrium: alias non p̄scripsisse. s̄. c. proxi. & quamuis non valerent priuilegia, non erant irrita ipso iure, sed per sententiam, quamuis non facerent mentionem de arbitrio. sup. de rescrip. super litteris.

[1] Inf. de pact. cap 3. lib. 6, Io. And.

[2] Cōcor l. Celsus & ibi Bar. ff. de vsucap. & gl. in tit. eo. §. nouissime.

V*Eniens.* Diuiditur. Primo ponit conuentio abbatis. Secūdo reconuentio ep̄i: ibi, *Præfatus vero.* Tertio diffinitio: ibi, *Chrisma.* In quo duo soluit obstacula. Primū; ibi, *Non obstante.* Secundum: ibi, *Nec obstare.* Abbas.

CASVS. Inter abbatē S. Martini de Panōnia ex vna parte, & ep̄m Vesprimen. ex altera, controuersia vertebatur super quibusdam decimis, & super quibusdam iurib. spiritualib. clericorum, & ecclesiarum ipsius monasterij: Abbas in præsentia Papæ petijt ut episcopus p̄dictus nō impediat, vel faciat impediri, quo minus omnes qui consistunt in Simagiē. parochia vel comitatu, decimas sibi soluant de omnibus, quæ ibi habent: Petit insuper, vt clerici ecclesiarum monasterij, libere percipere possint chrisma, oleū, cōsecrationes altariū & ecclesiarum, & ordines à quo maluerint episcopo. Ad hæc probanda induxit priuilegium Paschalis: & sancti Stephani regis, & priuilegia Alex & Clementis. Allegauit insuper præscriptionem in prædictis sacramentis percipiendis. Ex aduerso petijt episcopus, vt decimas Simag. comitatus ɔstitutas in diœ. sua, quas detinet idē abbas, sibi restitui faceret, nisi aliquo speciali iure se defendere posset, & quod clerici capellarum monasterij sacramenta reciperet ab eo: Papa auditis & intellectis meritis causæ, decreuit, quod clerici ecclesiarum ipsius monasterij, quod est in ipsius diœcesi constitutum, reciperent prædicta sacramenta ab episcopo Vesprimen. si catholicus fuerit, & ea gratis voluerit exhibere: alioquin à quo maluerint episcopo catholico, recipiendi prędicta liberam habeant facultatem: sicut in priuilegijs Paschalis & Alexandri continebatur. non obstante priuilegio Clementis, per quod priuilegijs prædecessorum suorum non extitit derogatū, cū de ipsis nullam fecerit mentionem, cum ibi cōtineatur, saluis constitutionibus ecclesiæ Romanæ, & legatorum ipsius. Præterea præscriptio quam abbas opponebat in eius subsidium, obstare non potest: quia si præscriptio consummata erat quando ab Alexan. priuilegium impetrauit, iuri præscriptionis renunciasse videtur, cum abbas priuilegio Alexan. sit vsus coram Papa in hac causa: quod tamen contradicebat intentioni abbatis quantum ad hunc articulum. Si vero nondum erat consummata præscriptio, sed erat in præscribendo, quando priuilegium obtinuit: post impetratū priuilegium bonam fidem non habuit: & ideo non præscribit. Nota quod eo ipso quod clerici & ecclesiæ sunt in diœcesi episcopi, omnia sacramenta tenentur recipere ab eodē, nisi contrarium ostendatur. Item gratis sacramenta sunt cōferenda. Item ab eo episcopo qui catholicus non est, non debent recipi sacramenta prædicta. Item secundum priuilegium non derogat primo, nisi de ipso faciat mentionem, sicut in rescriptis. Item præscriptio & priuilegium sunt contraria. Item ex diuersis causis titulus siue dominium haberi non potest: ut hic patet: quia quod meum est, ex alia causa meum fieri non potest. Qui habet priuilegium, præscriptio quo ad hoc nihil addit. Item qui non habet bonam fidem, non præscribit.

† Cap. 2. tit. de priuilegijs. § 4. compil. Vnde clariorem habebis notitiā huius textus.

d ¶ *Impediat.* Intentabat abbas, vti possidetis. Bernar.

¶ *Glos. seq. arg. sed tenet contrarium.*

a ¶ *Regis.*

impediri, quo minus oẽs qui in Simagiẽ. parochia vel comitatu consistunt, de oĩbus quæ possidẽt decimas sibi soluant, sicut in priuilegijs Paschalis Papæ prædecessoris nr̃i & sancti regis [a] Stephani continetur. Prælatus vero ep̃us postulauit, [b] vt decimas Simagien. comitatus inf. suæ diœcesis terminos constitutas, quas detinet idẽ abbas, sibi restitui faceremus, nisi aliquo iure speciali [c] se ipsas possidere monstraret: & infra. [d] Chrisma [e] vero, oleum sanctũ, consecrationes altariũ, seu basilicarũ, ordinationes clericorum, qui ad sacros ordines promouẽdi fuerint, clerici ecclesiarũ vel capellarum ipsius monasterij, qđ est in Vesprimen. diœcesi constitutũ, à Vesprimen. ep̃o postulabunt, si quidẽ catholicus fuerit, & gratiam [f] sedis Apostolicæ habuerit, & ea gratis sine prauitate aliqua voluerit exhibere: alioquin ab alio quẽ maluerit p̃sule catholico, suscipiẽdi ea liberã habeant facultatẽ: sicut in priuilegijs dicti Paschalis, [g] & Alexandri Papæ prædecessorum nostrorum perspeximus cõtineri. Non obstante priuilegio Clementis [h] Papæ, per qđ priuilegijs suorũ p̃decessorũ non extitit derogatũ, cũ de ipsis nullã [i] fecerit mentionẽ: præsertim cum & ipse Clemens priuilegiũ illud concesserit, saluis institutionib. non solũ Romanæ ecclesiæ, sed ipsius et legatorum. Nec obstare poterat præscriptio, quam idẽ abbas in suũ subsidium opponebat: [k] quia si consummata erat, qñ ab Alexãdro Papa priuilegiũ impetrauit, iuri præscriptionis renunciasse [l] vr̃: [5] p̃sertim cum coram nobis priuilegio illo sit vsus, qđ suæ intentioni, [m] quantũ ad hunc articulũ, cõtradicit. [n] Si vero nondũ cõsummata erat præscriptio, sed erat in præscribendo: post impetratum huiũi priuilegium, bonã fidem non habuit: & ideo secundum canones non præscripsit.

Idem [7] in concilio generali.

Nec in foro canonico, nec ciuili valet præscriptio cum mala fide.

CAP. XX.

Quoniam [8] omne quod nõ est ex fide [o], peccatũ est, Synodali iudicio diffinimus, ut nulla valeat absque

a *Regis.* Arg. q̃ reges possunt dare priuilegium decimarũ, & de rebus spiritualibus. 95. dist. Constantinus imperator. Sed contrarium verum est inf. de deci. tua nos. & ca. dudum.

b *Postulauit.* Super libellis istis non formatur sñia: sed sup. secũda parte libelli ipsius abbatis, in qua petijt vt clerici ecclesiarũ monasterij libere possint recipere sacramẽta, q̃ enumerãtur in ver. chrisma, &c. & ibi incipit formare sententiam super alijs libellis nihil dicit in hac decreta. quia non pertinent ad hunc titulum. Bernardus.

c *Speciali.* Sic argumentatur 100. dist. cõtra morem sed hic abbas ostendebat libertatis priuilegium.

d *Et infra.* Hæc [2] nõ est nisi pars sñiæ: super isto, infra, defalcata fuit pars sñiæ s. sup decimis petitis vel sic: & infra. supple etiã q̃ ep̃s petebat, q̃ abbas & clerici reciperẽt ab eo, sicut à diœcesano ecclesiastica sacramenta. sed ad elidendam intentionem sui abbas ostendit priuilegiũ Paschalis Papæ & Alex. Papæ, in quib. cõtinebatur, q̃ abbas reciperet ecclesiastica sacramenta ab ep̃o si esset catholicus, vel gratiam sedis Apostolicæ haberet, & ipse ea sine prauitate vellet cõferre. Itẽ ostendit aliud priuilegium Clementis Papæ, in quo indistincte fuerat monasterio indultum, ut à quocunq; possent ecclesiastica recipere sacramenta: qđ non ualuit, quia de prædictis priuilegijs Paschalis & Alex. non faciebat aliquam mentionem: insuper præscriptionem legitimam allegauit, vnde Papa pronunciat ut sequitur. Sed quid de decimis petitis: quia in sententia de ipsis mentio non est facta? sed quomodo de ipsis pronunciauit, non habemus: sed si abbas probauit de iure suo super ipsis obtinuit, alias succubuit: quia actore non probante reus absoluitur. supra de iureiuran. cap. vltimo.

e *Chrisma.* Hic incipit sententia.

f *Gratiam sedis Apostolicæ habuerit.* i. [3] q̃ non sit excõicatus, suspensus, aut interdictus. c. quod sedem. sup. de offi. ord.

g *Paschalis.* Idem videtur de iure communi, quòd ab alio posset petere, etsi illa clausula non esset apposita, [4] quia propter malitiam, siue desidiam iudicis delegati, deuoluitur potestas ad eum, qui in causa illa iudex non est. sup. de offi. ord. significauit & sup. de foro compet. ex transmissa. & cap. ex tenore. & 65 distin. si forte.

h *Clementis.* Dato super prædictis articulis, vt illa sacramenta reciperent a quo vellent: quod non valuit.

Gl. seq. no. & remittit. ponit op. contrariam & respondet.

i *Nullam.* Sic patet expresse, q̃ secundum priuilegium dẽt facere mentionem de primo, ad hoc vt reuocet illud. de hoc dictum est plene s. de præscr. c. 1. Quidam tñ dñt aliud esse in priuilegio quam in rescripto. cum priuilegium sit lex priuata. 3. distin. priuilegia & vna lex non debet de alia facere mentionem. sed illud obtinet in legibus communibus, quas princeps habet in scrinio pectoris sui. C. de testa. omnium. secus in legibus priuatis: quarum non habet memoriam. sup. de offic. deleg. ex parte. sicut nec habet memoriam rescriptorum.

k *Opponebat.* Super præmissis sacramentis recipiendis ab alio episcopo.

l *Renunciasse.* No. q̃ priuilegiũ & p̃scriptio contraria sunt, ex quo simul haberi non pñt: vt dixi. s. eo. si diligẽti. & c. auditis. quia ingressus vnius, alterius operat̃ egressum. sic 32. q. 1. cũ renunciat. & 100. dist. cõtra morem. ff. de separa. l. 1. § illud sciendũ. ff. de mi. in cãe 2. in prin & ff. ad muni. l. 1. ff. de leg. 2. si qñ. C. de thesau. l. vni. lib. 10. sicut econuerso vtendo iure cõi renunciatur priuilegio. s̃. de constit. cum accessissent. & j̃. de præb. pro illorũ. & j̃. de priuil. si de terra. & c. accedentib. & C. de iure do. impetrando. l. 2. & ff. rem ra. hab. l. 3. § falsus procurator. Sed vr̃ q̃ iure cõi & priuilegio possit quis simul vti. s̃. de consue. cum dilectus. nec renunciat quis iuri militari, licet vtatur iure cõi ff. de mili. testa. l. 3. & 23. dist. quamquam. in prin. [6] & ff. de priui. cre. l. antepe. sicut iuri cõi & consuetudini aliquis innititur. 95. dist. olim & j̃. de censi. sopitæ. Põt dici q̃ hic recessum fuit a iure cõi, & præscriptione: quia impetrauit abbas priuilegium donationis, & ex diuersis causis non põt habere dominiũ. vide de fid. instr. inter dilectos. & ff. de acquir. pos. l. 3 § ex plurib. sed si ipse impetrasset priuilegium confirmationis, illud non obstaret: quia confirmaret ius quo vtebatur, scilicet præscriptione.

Glos. seq. primo declarat in quo erat contrarietas, & qualiter dicatur: p̃ asertim. secundo quærit, arguit, & soluit.

m *Intentioni.* Dicebat abbas q̃ licebat clericis ecclesiarũ suarum recipere sacramẽta ab ep̃o à quo vellẽt iure præscriptionis, & priuilegium Alexandri dicebat, quòd primo à diœcesano suo postulare tenebantur, & ita priuilegium illud quantum ad hunc articulum cõtradicit, & ita impetrando contrarium priuilegium renũciauit præscriptioni, & præcipue quia vsus est in iudicio priuilegio Alex. Et idem esset si priuilegio non fuisset vsus; quia eo ipso quod impetrauit priuilegium, renunciabat præscriptioni, & ita habebat malam fidem. & ideo non poterat præscribere post impetratum priuilegium si nondum erat completa præscriptio: ut littera dicit. Sed si nullum priuilegium allegasset, sed solam præscriptionem, nunquid alter episcopus posset præscribere collationem istorum sacramentorum? Ex hac littera videtur quod sic. Contra videtur supra eod. si diligenti. quia in talibus quæ sunt contra ius commune, titulus necessarius videtur: vt ibi dicitur. & infra de deci. dudum & c. venerabilium. [9]

n *Contradicit.* Simile inf. de conces. præben. ex tenore. & supra de fide instrumen. imputari.

Quoniam omne. Possessor malæ fidei nullo tempore præscribit. ita communiter summatur: sed per hoc summarium nihil induceres de nouo iste tex. cum esset prouisum sup. eod. vigilanti. Diuiditur in quatuor partes. In prima ponit constitutionis causam. In secunda constitutionem: ibi, *Synodali.* In tertia infert ex causa: ibi, *Cum generaliter.* In quarta concludit: ibi, *Vnde.* Abbas.

CASVS. Quicunque facit contra conscientiam, ædificat ad gehennam. & ideo statuit concilium, q̃ nulla valeat præscriptio absq; bona fide, tam canonica quam ciuilis: quia omni constitutioni & consuetudini derogandum est, quæ sine mortali peccato seruari non potest. & ideo oportet, ut qui semel tenus præscribit, in nulla parte præscriptionis habeat malam fidem. Not. q̃ qui facit contra conscientiam, peccat mortaliter. Item præscriptio sine bona fide non valet. Item per hanc constitutionem derogatur omni constitutioni iuris ciuilis & canonici, quæ sine mortali peccato seruari non potest. Itẽ in præscriptione exigitur bona fides continua.

o *Ex fide.* i. ex conscientia. sic exponitur de pœ. di. 3 ad fi. §.

[1] Dic q̃ iste rex sanctus erat, & Apostolicæ sedis legatus. secundũ Innocen. vel sm Host. Rex donauit tẽporalia, Paschalis spiritualia. s. eod. auditis. Io. An.

[2] Hæc nõ est glossa Bernardi, nec habetur in vetustis exẽplaribus.

[3] Neque hæc glossula apparet in vetustis Bernardi exẽplaribus.

[4] Contra vt dicẽdũ per c. Romana. de suppl. negli. præla. lib. 6.

[5] Vbi de hoc: dic vt plene no. de reg. iu. nullus li. 6. scilicet q̃ hic tenores priuilegij, & p̃scriptionis erant cõtrarij: & ibi videre poteris quasdam opi. quas hic recitant Pet. & Abb. & vide qđ dicam de priuil. cũ p̃sonæ. li. 6. sup gl. & sic Io. And.

[6] Vide l. vnic C. de thesau. li. 10.

[7] Innoc. iij. in concil. generali Lateranẽ. c. 41.

[8] Cap. 3. eod. tit. in 4 compil. Vnde Math. sing. 23. incip. no. quod oẽs leges. & Antonium Gabrielẽ li. 5. cõmu. cõclu. tit. de præscr. conclusione 3.

[9] Hodie habet ca. 1. de præscri. lib. 6.

illud.quasi ad mediū.& ī.de resti.spo.lit̃as.& 22.q. 1. §. ex his.

¶ *Glos.seq.signat contrarium & remittit.quærit, arg. pro & contra & soluit. Iterum quærit, & remittit.*

a ¶ *Bona fide.* Arg contra, ĩ.de iure pat.cura.Qñ quis dicat habere bonā fidem, dictum est ī.eod.si diligenti.in notula,illud gñaliter, & quilibet p̃sumitur habere bonā fidem. Sed quid si aduersarius. et vellet probare ipsum nullo titulo possedisse, sed potiꝰ per violentiam: & sic mala fide incœpit possidere, vꝫ ꝙ debeat audiri ex quo vult probare originē præscriptionis vitiosam. C.de pig. auth ne creditores. & C.de præscri. lon.tempo. in auth.malæfidei C de distract. pig. & q sub imagine. & 16.q.3. si sacerdotes. & c. seq. & c.licet.& c. 1.in fi.& 93.dist.illud.C de præscri.30 ann. si quis emptionis.§.sed hæc.arg.contra sup eo.ad aures.quia vt ibi dicitur, quadragenalis præscriptio omnem tollit actionem & C. de præscri.30.ann.l.pen.& vlt.Ad hoc potest dici, ꝙ bene debet audiri qui vult probare malam fidem ab initio habuisse: quia postea præscribere non potuit.sup.c.proxi in fi. & c.vigilanti.& c.si diligenti.& hic. ı Sed nunquid hic tenetur docere de titulo, cum hic tantum dicatur de fide? De hoc dictum est sup.eo.si diligenti.in notula, ex hoc videtur.

† Lib.2. Episto. 6. cap 45.registri Beati Grego.

bona a fide p̃scriptio, tā canonica quàm ciuilis: b Cū gñaliter sit oī constõni atq; cōsuetudini derogandum, quæ absque mortali peccato non potest obseruari. Vnde oportet, vt qui præscribit, in nulla temporis c parte rei habeat conscientiam alienæ.

TITVLVS XXVII.

De sententia & re iudicata.

¶ Gregorius. †

¶ *Sententia lata contra leges vel canones non tenet, nec ab ea opus est appellare. Panor.*

CAP. I.

SEntentia † d contra leges e canonesve prolata, licet non sit appellatione suspensa, non potest tamen subsistere ipso iure.

¶ Idem. †

¶ *Lites debent celeriter terminari.*

CAP. II.

IVrgantium controuersias, celeri f sententia terminare, & æquitati conuenit, & rigori.

¶ *Glos.seq.ponit opi.Io.cui oppo.demum approbat illam, & dat simile.Fiseci.per quæst.*

b ¶ *Quam ciuilis.* Ex eo quod dicit, tam canonica quàm ciuilis, videtur quod Papa voluit præiudicare præscriptioni laicorum quæ præscriptio locum habet, vbi etiam habent malā 2 fidem in præscriptione.30.vel 40.ann.sup.eod.vigilanti,& 16. q.3.c.placuit.§.potest & §.ꝙ si mala.Dicebat Io.ꝙ rõne peccati statuit hoc Papa de præscriptionibus laicorum: quia omnis causa ratione peccati saltem indirecte pertinet, ad ecclesiam. sup.de iud. nouit. & secundum hoc omnia ciuilia iura q̃ tractant de præscri 30.vel 40 ann. in malæ fidei possessoribus nō tenent hodie.Sed hoc non credo, ꝙ per istam cōstitutionem Papa voluerit præiudicare legibus.Sed quoad ius diuinum verum est illud, ꝙ sine peccato mortali laicus malæfidei præscribens talem rem retinere non potest.14.q.6.c.1. Et littera ista sic intelligitur tam canonica, idest tam de re spirituali quam ciuili. Et hoc vult dicere, ille qui præscribit, bonam fidem habere debet, siue res quam præscribit spiritualis sit, vel ciuilis secundum iura canonica, & sic nihil statuit contra leges. Vel dicas secundum ꝙ dixit Io. ꝙ lex aliud considerauit quàm canon: lexꝰ enim considerauit negligentiam non petentis rem suam.sup eo.vigilanti.sed canon considerauit peccatum præscribentis mala fide, quod non excusat negligentiam non petentis rem suam, & ideo dicit hic, ꝙ nulla valet p̃scriptio siue canonica, vel ciuilis, quæ sine peccato mortali conseruari non potest: vnde potius standum est canoniꝰ, quam legi in hoc casu: quia præscribens non excusatur à peccato per rationem legis, & ideo canon voluit propter periculū animarum in hoc leges corrigere, licet non seruetur in iudicio seculari. sicut dicitur de legibus permittentibus vsuras, quæ hodie non tenēt: vt no ĩ.de vsur quia in omnibus. Et constitutio ista tantum respicit futura, cum de præteritis nihil dicat.sup.de constitu.c. vlt.vbi de hoc. Sed 4 quid dices vbi ecclesia habet vtranque iurisdictionem: nunquid iudicabit super laicos secundum canones de huiusmodi præscriptione? Videtur ꝙ sic auctoritate illius cōstitutionis: & quia non dēt impugnare qđ statuit obseruandū, & qđ alias prohibet.ĩ.de nat ex lib.ven.c.vni Et qđ exigit in alijs, multo fortius in se exigere dēt. ff de neg.gest.l. pupilli § si & ff.de admi tu.quotiens. §. item si temporali.

¶ *Gl.seq.format quatuor quæst.quas soluit, & in vltima remittit.*

c ¶ *Nulla temporis.* Scilicet ipsius præscriptionis. Si enim post completam præscriptionem sciat rem alienam, non dicitur iō mala fide possidere, de hoc dicitur sup eod vigilanti Sed quid si tempore præscriptionis habuerit conscientiam læsam, postea incipiat habere non læsam, nunquid propter hoc est interrupta præscriptio? non uidetur, quia erronea fuit, unde eam deponere debet.inf de simo.per tuas & 11.q 3. cui est illata. Item quid si dubitat an res sit sua, & habet iustam causam dubitationis? adhuc dicitur bonæ fidei possessor, & vtitur fructibus ff.de vsur.l. scit.§ bonæ fidei. & in hoc casu p̃scribit, licet habeat conscientiā dubiam, non tñ læsam: quia nescit adhuc an res sit aliena, dēt inquirere ab alijs de re illa, vt sic perueniat ad veritatē.ar 37.dist.§.vlt.23.q.vlt.occidit. Itē quid si prælatus habeat læsam conscientiam alicuius rei quam possidet, licet ecclesia habeat bonā fidem: nunquid tenetur dimittere illā? Rñdeo nō, sed significabit illi, cuius est, vt petat: & sic purgabit conscientiā suā, nec in hoc vꝫ fraudem facere.ff.de neg gest.atqui natura.§.cū me absente 4 & ff.man.quintꝰ. Sed si ille veniat & petat in iudicio, & p̃latꝰ cōfiteatur nunquid p̃iudicat ecclesiæ, quæ hēt bonam fidem? Si n prælatus constitutus à collegio ad defendēdum confiteatur tanquā syndicus in iudicio, bene præiudicabitur ecclesiæ: quia tunc sustinet personam totius capituli: aliàs non credo, quod confessio prælati præiudicet ecclesiæ, nisi forte confiteretur de eo, quod ipsemet fecisset. argu 25.q.2 postquam. De hac materia dixi sup.de elect.dudum 2 tu dic, vt ibi.

ı Cōcor. tex.in l.1. cū ibi no. C. de præscri. long. tempo.

2 De materia huiꝰ glossæ, vide plene per Dominicum Sotum li. 4. de iustitia & iure q. 5.art.4.

3 Quæ sunt ab hoc loco vsq; in finē glossæ desiderāt aliquot antiquis, sed ea hēt codex Barbatiæ & alij, & bernardi esse credimꝰ, vna cum paucis ex his, q̃ consulto delemus.

4 Cap. 2. eod.tit.in 1.compil. Et de materia, vide late per Bar. Ang. & docto. in l.cum prætor. ff. de re iudicata.

5 Scilicet Greg. Ioāni episcopo Rauēnati. lib. 2. cap. 28. eiusdē registri. Et c.1.eo.tit. in 1.cōpi. Et vide notata in c si de electio.lib 6.

6 Facit quod ibi not 34.q. 2.si virgo. caueat tñ p̃latus ne aliquo casu conscientiā faciat, vel fieri procuret secundum Inn.Ioan. And.

DE SENTENTIA ET RE IVDICATA.

¶ *Hæc rub.duobus modis secundum Ioan. And. post Gof.continuatur ad præcedentia. Primo sic: Viso quomodo res acquiruntur per præscriptionem, videndum est quomodo aliter acquiruntur ciuiliter, scilicet per sententiam iudicum. Vel secundo sic: Expedito tractatu processus iudiciorum, ad sententias quæ finem imponunt litibus, veniamus. Quia vero secundum Ioan. And.lata sententia si non appellatur ab ipsa, sumit nomē rei iudicatæ, iō & de re iudicata summittit dicit tamē quòd large pōt dici res iudicata, licet possit appellari. A.*

De hac materia habetur.35 q 11.& 5.q.4.& 3.q.9.per totum.& 11.q.3.§.de his inquam.vsque ad §.hoc & si.vt dictum est.& 30.q. vlt.§.his ita.vsque in fi.

SEntentia. Non valet sententia, quæ contra ius est lata expresso errore in sentētia.ita summat do. Ant. quia Ioan.And.non summat propter breuitatem. hoc summarium est in se verum, sed non cōgruit litteræ, in qua nulla fit mentio de expressione erroris in sententia. Abbas.

CASVS Dicitur in capitulo isto, quòd sententia lata contra leges vel canones, nulla est ipso iure, licet non sit suspensa per appellationem. Not. quòd sententia contra ius lata nulla est, licet non appelletur ab ea.

d ¶ *Sententia.* Decr.ista loquitur de materia illa. 16.q 1.frater noster. & ex illa littera potest colligi casus huius decre.

¶ *Gl.se.ponit duo exēpla, & dictum, cui signat contrariū, & soluit.*

e ¶ *Contra leges.* Quæ dīt ꝙ snīa à non suo iudice lata, non tenet. C. si à non compe iud. l. 1.& 2.& vlt.& 2.q.1.in primis. vers.de persona.11.q.1.c.pe.& sup.de iud.at si clerici. & 16 q 1 frater noster.vt hic patet. Item snīa lata contra leges, idest ius constitutionis, ita ꝙ hoc in snīa exprimatur, nulla est ipso iure. 1 & citra appellationem rescinditur: vt hic patet & ĩ eo. cum inter vos.in fi. & ĩ.eo inter cæteras.& 2.q 6.c ei qui §.diffinitiua vet.item si snīa contra ius scriptum & ff de app.l.si expressim Item si calculi error in snīa sit expressus snīa non tenet ff quæ sen sine ap resc.l.1.§ 1.& ĩ.de sent. excom. per tuas. nec efficitur aliqua per appellationem, ut in l p̃dicta.si expressum at ꝫ ꝙ efficitur aliqua per appellationem. ff. rem ra ha.l. 3 §.falsus & ff.de iud.licet. 4 sed non est ita.ibi n snīa lata ē in persona falsi procuratoris, unde ab initio tenet snīa quandiu constet de falso procuratore: & si dñs recurrat ad cōe auxilium appellationis, intelligitur approbare factum falsi procuratoris, & ideo per appellationem efficitur aliqua, quæ per exceptionem poterat irritari.secus ubi ab initio nulla est, vbi est defectus in iurisdictione, ibi per appellationem non firmatur, ut hic, & in concor ibi positis Sed in §.falsus.& in l.licet uerum non fuit defectus in iurisdictione.

IVrgantium. CASVS Dicitur in capitulo isto ꝙ controuersiæ litigantium celeri debent sententia terminari. No. quod lites prorogari non debent.

¶ *Gl.se.alle.4.concor.signat vnum contra.& soluit, & determinat.*

f ¶ *Celeri.* Sic.2 q 1.sicut.& C.de iud.l.properādū, in princ, & ī. de dolo & contu.finē.& c.venerabilis.ar.ĩ.11.q.3 cū apud.ĩ. Illud intelligiꝰ qñ snīa lata est ad mortem: & ibi differtur executio ex causa,

1 Cōcor. l. si curator. C. de in integ. resti. & l. clarū. C. de au.præstan.

2 Et hoc tenuit olim Tanc. p hæc iura, postea mutauit. Ioā. And.

3 Et C. si per si vindicari.sed ibi nō tradat snīa, sed executio.Io.A.

ex eā, vt ibi dī, nec tñ cū nimia festinatione ferēda est snīa, antequā iudex possit esse instructus. ī. de in inte resti. tū ex lr̄is: quia ipsum oportet cūcta rimari 30 q. vlt. c. vlt. aliter n. ad veritatē puenire nō posset. 23. q. vlt. occidit. sed moratoria cūctatione cām examinabit. ff. de admi. & peric. tut. l. tutor. q. §. 1.

¶ Idem. †

¶ Sacerdos sine iusta causa non est deponendus.

CAP. III.

NOn potest quēquā à sacerdotali gradu (nisi iustis ex causis) concors sacerdotum [a] sententia submouere.

¶ Leo Papa. †

¶ Iuste quis petit sententiam à Papa confirmari, si iuste & rationabiliter fuit lata.

CAP. IIII.

EA, quæ iuxta ecclesiasticum morem [b] iuste & rationabiliter fuerint diffinita, nostra quoque sententia roborentur. [c]

¶ Alex. iij. Eboracen. archiepo.

¶ Iudex deputatus super executione snīæ, admittit exceptionem fraudis, seu nullitatis snīæ: non ad effectum vt super ea pronunciet, sed vt negotium ad superiorem qui iudicauit, transmittat, si illam probabilem repereris. h. d. notabiliter.

CAP. V.

DE † cætero noueris, q̄ si snīam à nobis latam pcipimus per aliquē executioni man-

NOn potest. Dī hic q̄ snīa epōrum nō pōt clericum deponere, nisi cōcors & iusta fuerit. Not q̄ iudices in sentētiis ferēdis concordes esse dēnt. ¶ *Glos. seq. quærit, argu. & soluit.*

a ¶ *Sacerdotum.* Idest, epōrū triū in cā diaconi, in cā presbyteri sex ad minus. 15. q. 7. si aūt. & c. fælix. Sed numquid dent oēs concordare ad hoc, ut teneat snīa? Vī q̄ sic, ex eo, q̄d dicit, concors. sup. de transla. inter corporalia. sed sufficit q̄ maior pars concordet in vnam snīam, & tātis dicet tunc concors: quia q̄d maior facit pars, valet. ff. ad mu. quod maior. 55. distin. c. 12. & 3. Sed in causa episcopi non tenet snīa nisi omnes concordauerint iudices, quibus causa per Papam committitur. 6. q. 4. si quis episcop' criminaliter. & cap. 1. & est speciale in causa episcopi. aliud speciale vbi non tenet sententia plurium nota sup. de præscrip. pastoralis. in prin.

† Scilicet Greg. li. 2. c. 47. epist. 8. registri. & cap. 4. eod. tit. in 2. compil.

† Leo primus epistola. 85. cuius initium est: cum in ordinationibus. & ca. 6. eo. ti. in 2. compil.

Vide cō cil. Tridē. sessio. 15. de refor. c. 4. & late per Alberinum in c. quoniā. de hæret. Lib. 6.

† Post cō cil. Later. sub Alex. iij. par. 49. cap. 12. & cap. 7. eo. titul. in 2. compilat. adde cap. 40. tit. de appella. in 3. compil.

Et vide Rom. con sil. 51.

Cōsule totam epistolam, à me citatam, vt intelligas quod fuerit.

EA quæ. Fuit [a] forsan, vt dicit Io. And. exordium alicuius Papalis confirmationis: quia nō est verisimile q̄ fuit spiritualis dispositio in his verbis dumtaxat concepta, cum non imponat necessitatem, sed potius innuit cuique esse hoc petendi facultatem concessam. in hoc tñ non est vis. Abb.

CASVS. Dī in capitulo isto, q̄ ea quæ s̄m canones iuste & rationabiliter sunt diffinita, per confirmationem Papæ debent approbari. No q̄ sententiæ iustæ latæ per Papam debent confirmari. quod verum est si postulatum fuerit eas confirmari.

b ¶ *Morem.* Idest, secundum canones.

c ¶ *Roborentur.* Si postulatum fuit ea roborari. vt 35 q. 9 omnimodis. & 2. q. 1. sicut. & ī. de pact. quotiens. ī. de transa. ca. 1. & hæc quidem confirmatio si facta fuerit ex certa scientia, & cum causæ cognitione, non poterit postea inferior iudex de illa iudicare. ī. de confir. vtili. vel inuti. c. 1 & 2. ubi de hoc.

DE cætero. Merus executor sententiæ, contra quem excipitur de fraude non cognoscit, sed remittit. ita cōmuniter summant doctores, sed iudicio Panormitani minus bene, quia iste textus nō loquitur de mero executore: quia merus executor nullam exceptionem executionem impedientem admittit: vt in l. si vt proponis. & in l. executorem C. de execu. rei iudi. Sed tex iste admittit, vt is cui executio committitur admittat exceptionem ad effectum, vt remittat negotium ad superiorem, non vt super principali pronunciet. Et non diuiditur. Abbas.

CASVS. Ecce Papa præsentibus partibus tulit sententiam diffinitiuam, mandat Papa alicui quatenus sententiam illam debeat executioni mandare, executor litteris executionis receptis citat partes: reus contra quem debet executio fieri, dicit q̄ snīa non est executioni mandanda, quia per fraudem & dolum lata est: dubitat executor quid facere debeat, vtrum debeat cognoscere de fraude allegata? Rñdet Papa, q̄ executor de fraude illa vel dolo cognoscere non debet, sed hoc referat ad sedem Apostolicam. Not. q̄ merus executor vltra executionem nullam habet cognitionem: & ideo referre debet superiori quæstionem fraudis quę opponitur contra sententiā.

¶ Glos. seq. litteram exponit, & exemplificat, figurat contrarium, soluit, & remittit.

d ¶ *Fraus.* Scilicet circa negotiū principale, quia obtinet sententiam per fraudē, puta per falsos testes, vel per falsa instrumenta: si hæc obijciant corā executore, vt executio differatur, non est ei facultas de hoc cognoscēdi, ut hic dicit: q̄a sic assumeret partes iudicis, q̄d esse non dēt. C. de execu. rei iud. si vt proponis. nec snīam dēt mandare executioni, sed hæc referre dēt superiori: ut hic dī, & ī. de cri. fal. super eo. arg. cōtra hoc habes, q̄ iste executor posset de huiusmodi cognoscere. 25. q. 2. & si nō cognitio. Sol. hoc c. de mero executore intelligitur, qui nullam hēt cognitionē annexam nisi solā executionē. sic intelligitur ī. d̄ fal super eo. Lex p̄dicta intelligitur de illo executore, qui hēt cognitionem. De hac materia plene tractatur ī. de of. dele pastoralis. §. quia vero.

dari, & fraus [d] interuenerit, nō est facultas executori de toto negotio cognoscendi: sed deferri quæstiones quæ inciderint, ad sedem Apostolicam oportebit.

¶ Idem Noruicen. episcopo.

¶ Non sufficit reo damnato ad traditionem possessionis tradere pignus pro ipsa possessione.

CAP. VI.

CVm † aliquib. est adiudicata possessio, non sufficit eis dari pignora, [e] nisi corporali possessione lætentur.

¶ Idē eidem, & V. archidiacono.

¶ Snīa lata contra matrimonium nunquam transit in rem iudicatam: unde quandocunque reuocatur cum constat de errore.

CAP. VII.

LAtor † p̄sentium sua nobis insinuatione [f] mōstrauit, q̄ cū quandā mulierē legitime desponsasset, & carnalis esset copula subsecuta, inter eos scandalum est subortum, cuius occasione debitum ei subtraxit: consanguinei vero mulieris, hoc molestū habentes qōnem mouerunt:

CVm aliquibus. Hoc cap. pōt intelligi duob. modis. Primo q̄ loquatur in pignore prætorio, puta q̄ p̄tor vel iudex pp contumaciā ponit verboten' actorem in possessionē rei petitæ, in actione reali, vel aliorum bonorū ipsius rei in actione personali. Et intellectus lit̄æ est, q̄ ad causandum pignus prætorium, ad hoc vt missus possideat, non sufficit iussus iudicis, sed requiritur vt actualiter mittatur in possessionē. Et s̄m hunc intellectum h. d. in summa, Nō sufficit ad prætorium pignus, ut verbaliter detur, nisi actualiter fiat missio. Secundo potest intelligi cum possessio aliqua vel proprietas alicuius rei, seu res aliqua adiudicatur actori iure dominij, & reus pro executione vult dare aliquod pignus, & non ipsam rem saltem in præsenti: hoc casu non sufficit. & secundum hunc intellectum hoc intendit. Non impediret reus sententiam adiudicationis possessionis si sit paratus dare pignora. Et non diuiditur: Abbas Siculus.

CASVS. Dicitur hic quòd cum alicui adiudicata est possessio, non sufficit quòd aduersarius det pignus, sed mittendus est in possessionem, & gaudere debet plena & pacifica possessione. Nota quòd cum alicui adiudicatur possessio, non pignora, sed possessionem debet habere.

e ¶ *Pignora.* Sic ff. de consti. pecu. promissor. §. constitutio. & ff. de pig. act. non est. vbi dicitur, pignus [1] non aliter constituitur nisi ventum fuerit in possessionem. simile. ff. de acqui. posses. possideri in prin. & hoc ideo, ne lites ex litibus orientur. ff. de re iud. l. 4. in §. ait prætor.

LAtor. Diuiditur, quia in prima ponitur facti narratio, in secunda iudicis datio: ibi, *Nolentes igitur.* Abbas.

CASVS. Quidam P. noīe quandam duxit in vxorem carnali copula subsecuta: Tandem scandalum inter eos est exortum: consanguinei mulieris mouerunt qōnem contra virum, q̄ illa eius non poterat esse vxor: & sic studio vtriusq; interueniēte fuerunt separati minus iuste: Vir prædictus ad conscientiā rediens, accessit ad dñm Papam, exponens sibi prædicta: vnde mandat iudicibus, quatenus si constiterit eos non fuisse legitime separatos, & ecclesiam deceptam fuisse, ipso: faciant insimul permanere. Nota, q̄ hic auditur turpitudinem suam allegans, sed hoc est propter periculum animæ. Item sententia contra matrimonium lata non transit in rem iudicatam.

¶ Glos. seq. recitetur per obiectionem & solutionem.

f ¶ *Insinuatione.* Modo collige ex hoc loco, q̄ in causis in quibus vertitur periculum animæ, potest quis venire contra factum suum, vt reuocetur snīa quam ferri procurauit, & si constiterit ecclesiam fuisse deceptam, reuocabitur sententia. inf. eo. consanguinei. & sup. de testib. sicut & 35. q. 9 c. loci. §. his ita. in fin. alias turpitudinem suam allegans non auditur. inf. de dona. inter dilectos & inf. de concel. præb. cum super.

† Cap. 8. eod. tit. in 2. compil.

Et post concil. Lateran. sub Alexā. iij. par. 36. capit. 2.

Et vide Spec. ti. de pigno.

† Cap. 2. eod. tit. in 1. compil.

Et post concil. Lateran sub Alexā. iij. par. 6 cap. 11.

Et quo iure retractenī sententiæ, q̄ non transeunt in rem iudicatam tradit Anto. Butr. in c. ad audiētiā 2. sup. de rescri, idem Antonio & Innoc. in cap. tenor inf. eo. tit.

[1] Prætoriū secus in conuētionali: vt eo. tit. l. 1. vbi ēt notatur differētia inter pign' p̄torīū & cōuentionale, & hic p Vin. Ioā. And. adde Paulū de Castro, & Alexan. Imol. in l. 1. ff. d̄ pign. act.

[4] Cōcor. text. in l. post mortem. cum ibi not ff de adopt.

a Renitentem. Hæc violentia transiuit postmodũ in cõsensum per carnalem copulam subsecutam. inf. de sponsa ad id.
b Ætatis. Et hoc cõdicit ei qđ pmisit de carnali copula, & sic fuit allegatio, & ex alia cã fuit matrimonium separatum.

Glos. seq. disting. i. aut fertur sententia contra matrimonium, aut pro matrimonio, & tunc aut subest impedimentũ, aut non.

c Permanere. Non obstãte snia prius lata: quia contra matrimoniũ nõ currit præscriptio. 33 q. 5. qđ Deo. & si ab illa snia non fuit appellatum: quia snia lata contra matrimonium non transit in rẽ iudicatam, quin reuocetur snia qñcunq; error suæ detectus fuerit, vt hic patet. & ĩ. de frigi. & malefi. fraternitatis. 35. q. 9. graue. & c. loci. §. his ita. Sic nullo tractu tpis matrimonium confirmatur in gradu prohibito cõtractum. ĩ. de consan nõ dẽt, sit quod dici consueuit, snia contra matrimonium non transit in rem iudicatam, verũ est, vbi bene coniuncti indebite separãtur, qa quos Deus coniunxit, homo separare nõ põt: & iõ qñcunq; contrarium ltĩme constiterit, snia retractabitur: idem est cum in gradu prohibito aliq sunt ꝯiuncti, vel ex aliquo alio perpetuo impedimento: quia nullum est ibi matrimonium, vnde nullus cõsensus põt matrimoniũ iducere inter eos. Sed vbi snia fertur pro matrimonio, ubi nullum subest impedimentum, si ab ea nõ fuerit appellatum, transit in rem iudicatam: quia iudicatis acquieuisse videtur. ĩ. eo. qđ ad consultationẽ. vnde postea non audietur, imò compelletur alter alteri adhærere.

† Roz.

† Cap 10. eod. tit. in 2. compi.

proponẽtes, ꝙ mulierẽ inuitã & renitentẽ, a nec ætatis b aptæ matrimonio existentẽ, duxisset vxorem: & qm̃ idem vitam cupiebat agere dissolutã: demũ vtriusque studio interueniente, fuerũt minus rationabiliter separati.

Nolentes igitur matrimonia canonice contracta, leuitate quadam dissolui: Mandamus, quatenus si vobis cõstiterit eos per iudiciũ ecclesiæ nõ fuisse legitime separatos, ecclesiamq; deceptã, ipsos † faciatis sicut virum & vxorem insimul permanere. c

Idem T. & clericis sanctæ Anastasiæ Veron.

Retractatur snia prætextu iniquæ consuetudinis lata contra ecclesiam.

CAP. VIII.

Cum † cã quæ vertitur inter vos, & G. & A laicos, super domo quadam eis ab archipresbytero vestro vẽdita, ad examen I. Apostolicæ sedis legati delata fuisset, post appellationẽ ad nos interpositã, & receptas inducias, qm̃ infra terminũ tibi fili T. ad eam prosequendam præfixũ, iter non arripueras, d contra te sententiam proferens, memoratis G. & A. prætaxatam domum secundum Veronen. ciuitatis cõsuetudinem adiudicare curauit. Deinde cum causa fuisset ad nos per appellationẽ delata, Brixien. eps delegatus à nobis, sniam contra vos (spreta forma canonum) secũdum eandem consuetudinẽ sicut præfatus legatus fecerat, promulgauit. e Nos autem considerantes, ꝙ licet vsus vel consuetudinis f non minima sit auctoritas, nunquam tñ veritati, aut legi præiudicat, g præscriptam sniam reuocauimus: & vos ab impetitione absoluentes illorũ, † vobis & ecclesiæ vestræ domum adiudicauimus supradictam. †

Idem Eborac. archiepiscopo.

Snia iniqua retractatur per superiorem, licet causa fuerit appellatione remota commissa. Si autem continet manifestam iniquitatem, est nulla. hoc dicit intelligendo, quòd ponas duos casus.

CAP. IX.

Inter ‡ cæteras: & infra. Itẽ cum aliqua causa appellatione remota committitur, & sententia fertur iniqua, eam euacuari h oportet; nec ei dẽt stari, si iniquitatẽ cõtineat manifestã. i

Clemens tertius.

Snia lata contra absentem non cõtumacem in causa matrimoniali non valet. h. d. intelligendo, quòd hæc mulier non fuit contumax. Panor.

CAP. X.

Tenor † litterarum tuarum ostendit, quod cũ inter R. & M. mulierem quæstio matri-

Cum causa. Prima pars ponit factum. Secunda diffinit: ibi, *Nos autem.* Abb. Siculus.

Casus. Archipresbyter cuiusdam plebis vendidit quandam domum sine consensu capituli G. & A. laicis, qui occasione huiusmodi venditionis coram legato Apostolicæ sedis petierunt domum illam sibi adiudicari: Quidam canonicus illius plebis T. nomine, apparuit pro capitulo ad defensionem domus, dum causa illa tractaretur, ille T. appellauit ad sedem Apostolicam, legatus statuit terminum appellanti ad iter arripiendum ad Apostolicam sedem: sed quia ille infra terminũ sibi præfixum iter non arripuit, prædictus legatus tulit sniam contra dictum T. adiudicans domum illam laicis prædictis, secundum consuetudinem Veron. ciuitatis: à qua snia fuit appellatum: & appellationis causa commissa fuit epo Brixien. qui legati errorem secutus, contra formam canonum legati sniam confirmauit, & iterum fuit appellatum: Papa diligẽter examinato negotio, licet vsus vel consuetudinis non minima sit auctoritas, nunquam tñ legi, aut veritati præiudicat, & iõ Papa prædictam sniam cassauit, plebem prædictam absoluens ab impetitione illorum laicorum, & domum illam eidem ecclesiæ adiudicans No. ꝙ si quis infra terminum sibi statutum appellationem non prosequitur: iudex post terminum in causa procedere debet. Item sententia lata contra canonum formam non ualet. Item consuetudo, licet magna sit auctoritatis, non tamen legibus aut canonibus præiudicat.

d Arripueras. Ex quo aliquis non prosequitur appellationem. ĩ. termino ibi pfixum, ex tunc iudex procedere põt, tanquam citatus peremptorie non venisset. inf. de appel. sæpe contingit. quia perinde est, ac si non appellasset. inf. de appellat. cum sit Romana. vnde in hoc non peccauit iudex. Bern.

e Promulgauit. Ecce hic obtinuit consuetudo bis in ꝓdicto iudicio: ergo debuit valere. ff. de leg. cum de cõsuetudine. & ĩ. de verb sign. abbate. Sol. hæc cõsuetudo fuit contraria iuri, & mala in pͥudiciũ ecclesiæ, & iõ non fuit seruanda: vnde ad vltimũ cassatur snia: aliàs si bona fuisset consuetudo, seruaretur. s. đ eo. qui mit. in pos cũ venissent. Forte talis erat consuetudo illa, ꝙ si quis emit à prælato ecclesiæ solo, tenet vẽditio, licet non probet pretium in vtilitatẽ ecclesiæ versum esse contra illud. 10. q. 2 hoc ius porrectum. 12 q. 2. sine exceptione.

f Consuetudinis. Sic 11. distin. consuetudinis. & sup de consuet. c. vltim. vbi exponitur hæc auctoritas.

g Præiudicat. Verum est, ꝙ consuetudo non pͥudicat legi nisi sit rõnabilis & ltĩme sit præscripta: nã tunc bñ præiudicat legi. ĩ. de consue. c. vlt. ubi plene de hac materia dr, & hæc consuetudo non fuit rationabilis, nec præscripta, Bern.

Inter cæteras. Põt intelligi vario modo, & per ꝯns vario modo summari. dñs An. summat sic. Snia continẽs in se manifestam iniquitatem retractatur non obstante, ꝙ cã fuerit appellatione remota commissa. Hæc summatio ẽ uera in se ſm unum modum intelligendi. Sed ſm vnum alium intellectum notabiliorem summatur sic: Nulla est sententia continens manifestam iniquitatem. Abbas.

Casus. Aliqua causa commissa est appellatione remota: iudex tulit sententiam iniquam contra ius scriptum, uel exprimendo errorem in sentẽtia: talis sententia non tenet, cum iniquitatem contineat manifestam. Nota sententiam contra ius scriptum latam, nullam esse.

h Euacuari. Cum sententia tenuerit, & appellatum fuerit ab ea. vel euacuetur de facto, cum est nulla. sim. ĩ. de rebus ec. non alie. si quis presbyterorum.

i Manifestum. Puta quia lata est contra ius scriptum, scilicet contra leges uel canones. sup. eo. c. 1. ita ꝙ in ipsa snia continebatur error. 2. q 6 c. ei qui § diffinitiua. uel item si snia cõtra ius scriptum. & ĩ de confir examinata & ĩ. de sen excom. per tuas & hic in fi & ita ipso iure nulla est talis sententia: ut sup eo c 2. ubi de hoc. Aliud est cum lata est contra ius litigatoris. quia tunc transit in rem iudicatam, nisi fuerit appellatum. ĩ. eo. cum inter vos. Et si per iniuriam iudicis damnatus fuit, poterit agere contra iudicem, qui fecit litem suam ad interesse ff. de iud filiusfamilias. & ff. de euict. si per imprudentiam. & ĩ. de emptio. & vend c. vlt. & infamis efficitur. C. de pœna iudicis, qui male iudi. l. 2. Ber.

Tenor. Istud cap. potest intelligi, ꝙ sententia hic lata cõtra mulierẽ tenuit qa contumaciter abfuit, & tunc idem in effectu dicit quod c. lator. sup eo. ideo summa ut ibi. Communis diuisio. Secunda: ibi, *Ideoque.* Abb. Sicul.

Casus. Inter R. & M. mulierem quæstio matrimonij verteba tur, quæ commissa fuit episcopo Theatino: iudex absente muliere dictum R. ab impetitione ipsius. absoluit: mulier, hoc audito

. Secundũ Tanc. qui ẽt dixit talem consuetudinẽ esse in multis ciuita. Lõbar. inductam per statuta ciuitatis. & facit qđ no. ẽ for. comp c. 2. lib. 6. qđ hic no. Egi. Io. An.

. Earũ. . sæpedictam.

. Cap. 17. titu de appellat. in 1. compil. Et vide l. ciuca. C. de appel. quæ vi cõtraria: ad de glos. & doctores ibidẽ.

. Cap. 5. eod. tit. in 2. compil.

2 Vide in ca. statim allega in glos. pen. & ulti.

3 Addis pœna inf. eod cum æterni. li. 6. Io. And.

monij verteretur: & Theatino episcopo commissa fuisset: idem eundem R. muliere absente, ab impetitione ipsius absoluit. Cæterum eadem mulier à nobis ad te litteras impetrauit, vt de causa cognosceres, & eam fine debito terminares: & infra. ¶ Dictus vero R. à te vocatus ad causam, infirmitate [a] prætenta † non affuit: sed quia nocte sequente aliam sibi copulare præsumpsit, in eum excõicationis sñiam promulgasti: [b] à qua postmodum absolutus ad te veniens, ostẽdit litteras epi memorati, quibus eũ ab inquietatione ipsius absolutũ fuisse patebat. Quia igitur mulier suos testes offert ad probandum, quod idem R. eam desponsationis annulo † publice subarrasset, [c] tu quid super his agere debeas, postulas edoceri. ¶ Ideoque inquisitioni tuæ taliter respondemus, q(non obstante illicita absolutione, [d] quam episcopus fecit) in causa procedas: eidem R. sub pœna excõicationis arctius interdicens, ne ad eam quam supinduxit accedat, [e] priusquam fuerit causa decisa.

¶ Idem.

¶ *Sententia diuortij in cã matrimoniali rite lata ad solã coniugis confessionem asserentis contrarium, non reuocatur, sed interim ei statur donec legitime de contrario doceatur. Ita summatur, vt aliquid de nouo asseras. Panormitanus.*

dito causam impetrauit cõmitti iudici psenti, ut de cã illa cognosceret, & fine canonico terminaret: Iudex uocauit dictũ R. ille infirmitate prætenta non venit, sed nocte sequẽti cum alia contraxit, pp quod iudex ipsum excõicauit. Ille postmodũ cparuit, & fuit absolutus, ostendens sñiam pdicti epi qualiter à muliere prædicta fuerat absolutus: nihilomin' mulier offerebat testes p quos probare volebat, q dictus R. eã despõsauerat. Iudex dubitauit qd facere debeat? Cõsultus Papa rñdet, q ñ obstante illicita absolutione, quã fecit eps in causa procedat, præcipiẽt dicto R sub pœna excõicatiõis, ne ad eã quam supduxerit, accedat, donec causa ista fuerit terminata. No q sentẽtia lata cõtra absentem, non cõtumacem, non tenet, & citra appellationẽ rescinditur. Item sñia q nulla est, obstat agenti. Item argu. q aliqs priuatur iure suo sine culpa sua.

a ¶ *Infirmitate.* quod si verum fuisset iusta erat excusatio. j. de p cura. querelam. & 5. q. 3. si ægrotans imo nec tũc res iudicata cẽset. ff. de re iudi. quæsitũ. j. & 2 rñso nec mandanda est sententia executioni infirmitate prætenta ff. de iudi. si prætor in fine. sed hoc falso allegabat, vt bñ declarant sequentia.

b ¶ *Promulgasti.* & merito tanquã cõtra contumacem, cũ ex facto sequenti appareat, q maliciose prætẽdebat infirmitatem, & ita sequens præsumptio elidit primam sic ff. de in inte. rest. diuus.

¶ *Glo. seq. dupliciter exponit subarrationem.*

c ¶ *Subarrasset.* i. fidem consensus de præsenti dedisset: aliàs si loqueretur de consensu de futuro, non mandaret Papa virum separari ab illa, cum qua postea contraxit p verba de præsenti: quia sic soluta erant priora sponsalia. j. de spon. c. pen & vlti & j. de ma. j interdi. ecc c. j. & 2. & est vulgare loci illius sic 27 q 2. si quis vxorem. Vel põt dici, q subarratio fit per immissionem annuli interueniente consensu tacite vel expresse vt hic dicit. Et dic tacite, vt in muto; expresse, vt in loquente & stabitur huic subarrationi, quamuis nihil dicat, quamdiu contrarium non probabitur: quia præsumitur pro matrimonio arg. 27 dist quod interrogasti. 30. q 5. nostrates. & c. fœminæ nihil enim interest an facto vel verbo quis declaret voluntatem suam. 43. dist. c j. & 41 dist. c j & de pœni. dist. j. in actione & j. de pœn. & remis omnis, vtriusq;. §. vlti. & ff. de legi. de quib. nisi probet se animo non contrahendi id fecisse. arg. 22. q. 2. quod ait. & ff. de actionibus & obligationibus. obligationum substantia.

d ¶ *Absolutione.* facta contra mulierem absentem, vt superius patet. & ita sententia lata contra absentem non contumacem nulla est in quocunque negotio: quia ea non obstante citra aliquam appellationem cognoscitur de causa: & hoc probatur. 3 q. 9. caueant. omnia. absente. decreta. absens & si citatus esset aliquis ad sententiam, & iusta de causa impeditus venire non posset, reuocatur sententia. j. eo cum Bertholdus alias si fuisset contumax, non reuocatur. 24. q 3 de illicita. 3. quæstio. 9 absens § nisi. & in authen. vt omnes obe. iudi. §. si vero neque. coll 5.

¶ *Glo. seq. obijcit & soluit.*

e ¶ *Accedat.* Sed qualiter mulier illa secta priuat iure suo ab eadem causa, contra illud su. ut lit. pẽd. l. mãdabilẽ. & 8. j. 4. non. Sol. cum aliqs cum aliqua contraxit in facie ecclesiæ appbante ecclesia, si postea matrimoniũ accusetur, locũ habet illa decre. laudabilem. & similia alia iura. sed cum aliqs cõhit lite pendente cum aliqua, vel contra phibitionẽ ecclesiæ, tunc locum habet qd hic dr. & j. de matr. contracto cõ inter eccle. c j. & vlti. quia cũ res facta est litigiosa, non debet in aliam transferri personam. 11. q. j. g res. C. de litig. l. vlti.

ADDITIO Sed quõ dici põt litigiosa quæ finita erat per sententiã à qua nõ fuerat appellatum, vt in prin dicit Host q hoc inducit citatio viri facta antequã secundam despõsaret, & iõ dr lis pendere & quasi litigiosa esse. de appel. suggestum. de of. deleg. licet non ob. sententia quæ hoc casu non trãsit in rem iudicatam, vt sæpius dictum est. facit cle. vt lit. pend. cũ lite.

† præten- sa / retentus. detentus

- Et hinc præsumit contractũ matrimonium. de quo uide p Felinũ in c. illud supra de præsump. vbi late tractat. ex quib matrimoniũ pbari posset. adde Lapũ allegatiõe. 38.

; Quod si dubitat de infirmitate an excuset, mittatur mo dicus ad ægrotũ. C. de re mil. l. semel li. 12 secũdũ Godfre. & Host. Ioã. And.

= Ibi nihil interẽ an subarragio populus voluntatem suã declaret: en reb ipsis et actis

CAP. XI.

CONsanguinei : E. latricis præsentium, sicut tuis litteris intimasti, compaternitatem inter ipsam & virum suum legitime [f] probauerunt, ita q inter eos sententiam diuortij protulisti: prædicta vero E. cum sit tibi postmodum confessa, quòd eius commater, in veritate ante sententiam non fuisset, sed post separationem compaternitatem cum eo contraxit, & tandem ad secundas nuptias conuolauit: & infra. ¶ Fraternitati tuæ respõdemus, q propter solam confessionem mulieris, non est recedẽdum a sententia per iudicium ecclesiæ rationabiliter [g] promulgata, nisi legitime in contrarium probaretur. [h]

¶ Innocentius 3. archidiacono & sacristæ Magalonen.

¶ *Si papa contra pronunciationem suam confert beneficium, hoc tacito surreptitia dicitur collatio, & non tenet.*

CAP. XII.

CVm † olim Magalon. episcopus P. de Castro nouo ad vacantem archidiaconatum eiusdem ecclesiæ nominasset, præposito, vt nullus ibi (nisi

C *Onsanguinei.* Idem dicit quod decre. lator. s. eo. tit. Cõis diuisio. secunda: ibi, Fraternitati. Abb.

CASVS Quædam mulier cõtraxit matrimonium cũ quodã viro: tandẽ consanguinei eiusdem mulieris accusauerũt matrimoniũ, dicẽtes, q ipsa non poterat esse eius vxor cũ esset cõmater ipsius: quo pbato sñia diuortij lata fuit: post sñiam latam mulier cõfessa est epo loci, q in veritate añ sñiam eius cõmater nõ fuerat, sed post separationẽ, cõpaternitatẽ cũ eo cõtraxit, & postmodum cum alio contraxit: quæsitũ fuit à Papa quid iuris esset? Et ipse rñdet, q per solam mulieris cõfessionem non est à sententia recedendum per iudicium ecclesiæ promulgata, nisi legitime in contrarium probaretur. No. q per confessionem alterutrius coniugum a iudicio ecclesiæ non receditur. Item quandocunque constiterit ecclesiam deceptam fuisse in causa matrimonij, sentẽtia contra matrimonium lata reuocabitur.

f ¶ *Legitime.* quo ad ordinem iuris, non quo ad veritatem.

g ¶ *Rationabiliter.* & illud referas quo ad ordinem tantum,

h ¶ *Probaretur.* per legitimos & idoneos testes, & non per illos qui primum falsum tulerunt testimonium: cum periuri sint. ff. de testib. sicut. sic sup. eo. lator. ubi de hac materia. nam ad confessionem mulieris & ẽt viri non reuocatur sñia p ecclesiam lata secundum ordinem iuris, sicut nec ad eorum cõfessionem matrimonium separatur. infra de eo qui cog. consang. vxor. suæ. super eo. Ber.

C *Vm olim.* Prima pars narrat factum: secunda diffinit: ibi, *Nos igitur.* Abbas.

CASVS Vacante archidiaconatu Magalon. episcopus Magalon nominauit P. de Castro nouo ad ipsum archidiaconatũ: præpositus eiusdem ecclesiæ inhibuit, ne aliquis institueret ibidem, nisi prius duplici uoce sibi concessa, & ne contra fieret. appellauit: sed eps dictum P. per annulum de archidiaconatu inuestiuit, & præpositus alium nominauit: pp quod procuratores vtriusq; partis ad sedem Apostolicam accesserunt Celestinus intellecto negotio cassauit quicquid factum fuit ab vtraque parte, pronuncians q scriberet aliquibus, ut tam epm quam præpositum & alios mouerent ad ordinandũ archidiaconatum concorditer: quod si non facerent, ipsi executores archidiaconatũ ordinarent: post hoc idem Celestinus cõtra pronunciationem suam archidiaconatũ ipsum cõtulit G. qui nondum promotus erat ad diaconatus officiũ, circũuẽtus vt dicebatur.

† Cap. 6. eo. ti. in j. compilat. Et p alijs vide hic Guidonẽ Papæ.

† Dictio, sed, deest, in plurib. antiquis exemplaribus.

† Cap. 2. eo. ti in 3. compilat. Et de materia hui' capit. vide Romanũ; & Aretinum in L. plurium. ff. de acq. hære. Ancharanũ, cons 433. incipit: viso dicto puncto. & Lambertinum trac. d iure patro. lib. 1. part j q. 3. ar. 8.

; Facit ad hoc text. & l. filiũ. cũ not. ff. de his q sunt sui vel alieni iur.

dicebatur, procuratore epi ignorāte in curia existenti: Tādē negotiū istud ělatū fuit ad Innocētiū: ipse vero volēs pdecessorū suorū vestigijs inhærere, dicentiū, sniam Romanæ sedis: cū aliqd subreptū est, posse in melius ɔmutari: qđ de pdicto G. factū fuit, in irritū reuocauit: & ei, licet absens existeret, silētiū imponendo, cū de subreptionē liqdo cōstitisset, nō obstāte donatione, quā à dicto epo i elusionem sedis Apostolicæ idem G. dr recepisse, mādās caplo Magalon. quaten' pdictū archi. in cōcordia eorū q psentes in ecclesia fuerit, ordinare procurent Not. q snia Romanæ sedis pter subreptionem reuocatur. Itē ea q p subreptionē fiunt, dēnt in irritum reuocari. Itē ɔ absentem pcēditur in his quæ per subreptionem commisit.

a ¶ *Duplici sibi voce.* Forte hoc dicebat se hēre de ɔsuetudine ratione dignitatis, vnā rōne ppositurę, & aliā rōne canoniæ, † sed si vr q pp pluralitatē stipendiorū plures habet voces, cū vox vni' potior sit q alterius rōne dignitatis · sicut in testib. sup. de test. in præsentia. vel aliqs forte cōmiserat ei vices suas, quod licet hodie sm tenorē illius ɔstōnis. s. de ele. qa pter.

† Tex. est simili in l. consul. ff. de ado.

b ¶ *Ad diaconatus.* Hæc allegatio nō valebat † si erat subdiaconus. s. d ætа & quali. c. pterea. & c. à multis. sed assumit illā nō cām vt causam. sup. de electiōe. causam quę.

† Secūdū antiq. canon. valebat. 40. distin. ca. 1. Io. And.

prius duplici [a] sibi voce concessa) institueretur, per appellationem interpositam inhibente eps dictum P. de archidiaconatu per annulum inuestiuit. Præpositus vero alium ad eundem archidiaconatum nominare pręsumpsit. Tandem C. prædecessor noster, quod factum fuerat ab vtraque parte cassauit: pnuncians q aliquibus scriberet, vt tā epm q personas ad ordinandum concorditer archidiaconum monerent: & eorum forte monitis non admissis, hoc ipsi exequi nō differrent. post hæc vero dictus pdecessor noster, G. qui nondum ad diaconatus [b] erat promotus officium, præter conscientiam procuratoris episcopi, apud sedē Apostolicam tunc morantis, ipsum archidiaconatum contra pnunciationem suam contulit, sicut credimus circumuentus. [c] ¶ Nos igitur inhærentes vestigiis prædecessorum nostrorum dicentium, sententiam Romanę sedis cū aliquid fuerit subreptū posse in melius commutari; q de prædicto G. factum est, non obstante donatione, quam ab eodem episcopo in elusionem donationis [d] Apostolicæ nuper dicitur recepisse, in irritum reuocamus; & ei licet absenti, [e]

¶ *Glo. seq. not. obijcit. ponit epi. Io. quam reprobat. demum soluit.*

c ¶ *Circumuentus.* Nota q præsumitur circumuentus q mutat interlocutoriā suā, q tn cū in pjudiciū alterius partis inique interloqtur, mutare dēt. j. de ap. cū cessante. vbi de hoc. Itē vr q si aliqs impetrat occulte lras, cum aduersarius est psens, q non valeant tāquā tacita veritate impetratæ. s. de rescri. ex tenore. ar. j. qa licitū est cuilibet vigilare p cōmodo suo, licet in hoc alteri pjudicet. ff. de his q in fran cred. pupill'. & C depoli. l. vlt. Sed quare tenebatur qrere aduersariū. cū eius factū cassatū fuerit? Io. dixit q forte iō q erat constitutus pcurator ad reuocādū cassationē. hæc nō est rō, sed hæc potuit esse, qa cū Papa pronunciasset, q scriberet aliquib. q monerēt epm & capitulum, vt eligerent, iam intererat epi & canonicorū, ne aliquæ litteræ in cōtrariū impetrarent. & iō videbat, q pcurator illorū debuit reqri. Vel illa fuit potior cā: quia ille in impetratione lrarum tacuit de pronunciatione dñi Papæ quā si dixisset, non habuisset lras, qn fecissent mētionē de illa pnunciatione: & sic circūuenit Papā. Sed q aliqs teneat reqrere aduersariū suum non est verū, imō sibi imputet q nō contradixit in audiētia, in qua debuit esse qn lræ trāsiuerūt.

d ¶ *Donationis.* Hæc forte potuit esse. qa fecit sibi cōcedi ipse G. archidiaconatū ab epo post concessionē sibi factā à Papa vt sic obtineret archidiaconatū potius p epm, q per Papam & ideo dicit, in elusionem domini Papæ.

¶ *Gl. seq. alleg. vnam concor. signat vnū contrariū & tripliciter sol.*

e ¶ *Absenti.* sic su. de ele. dudū j. arg. cōtra su. vt lit. nō ɔte. c. j. vbi lite non contest. non procedit cōtra absentē Sol. pōt dici q hic fuit lis cōte. vt dñt q dā. sed ex lra nō colligit: vel hic fuit citatus uel expectatus. vn arg. ad hoc su. de do & ɔtu. cū olī. & si fuit citatus & noluit venire, recte potuit pcedi ɔ eū lite non cōtestā qa de electione plati agebat. su. vt lit. nō ɔtes. qm † porro. vel qa Papæ ɔstitit de subreptiōe: ergo ei absēti ł n citato Iponit silētiū pp fraudē suā, qa [?] plt Papā.

† Idē no. 35. q. 6. venia. Ioan. And.

f ¶ *Subreptione.* quæ per subreptionē fuerunt impetratæ, valere non dēnt. sup. de electio. cum dilecti. & 35. q. 9. sententiā,

¶ *Glo. seq. recitetur per duas obiectiones.*

g ¶ *Præsentes.* imo & absentes vocandi sunt, si cōmode vocari possunt. su. de elec. q sicut. & c. qa pp. nisi cōsuetudo esset in ɔtriū q absentes nō vocarent. iō forte dicit. q psentes fuerint. & qđ dicit, oīm vestrū vel maioris partis, supple, qa qđ maior pars & sanior facit, valet, & canonicū reputaŕ. sup. de ele. qa pp. j. de his q fi. à ma. par. cap. c. †.

cum de subreptione [f] liquido constet, † super dicto archidiaconatu perpetuum silentiū imponentes, præcipiendo mandamus, quatenus expeditum archidiaconatum (plena omnium vestrum qui psentes [g] fuerint in ecclesia interueniente concordia) ordinare curetis.

† Vide Bartolum in l. quod iussit. in fi ne. ff. de re iudicata.

¶ Idem abbati & conuentui S. zenonis Veronen.

¶ *Valet sententia contra ius litigatoris lata, si ab ea infra x. dies non fuerit appellatum. vel sic, et aliter Per sniam, a qua nō fuit appellatū pōt ecclesia subijci prælato inferiori epo, seu ad aliam ecclesiam ptinere.*

CAP. XIII.

CVm † inter vos p ecclesia vestra, & archipresbyterū & clericos S. Proculi, super subiectione eiusdem ecclesiæ qō verteretur: ex parte vestra fuit ppositum, q dicta ecclesia monasterio vestro, pleno [h] iure debet esse subiecta: videlicet i institutione, destitutiōe, inuestitura archipresbyteri, & eiusdem fidelitate, ipsius & fratrū obediētia, correctiōe, repsentatione ad ordines, tōsuratione, susceptiōe chrisma-

† Cap. sō eo. titu. in 3 compil. Et de materia. an snia lata cōtra ius litigatoris valeat, vide Felinum in c. nouit. su. de iud. ad de Bar. in l. penu. ff. de iust. & iure.

¶ *Vam inter vos.* Prima pars narrat pcessum, & iura vnius partis. Secunda diffinit, diffinitionis cām præmittens: ibi, *Quamuis.* Abbas.

† Cōcor. l. & suum §. fin. cū l. seq. ff. de pact.

C A S V S. Inter abbatem & conuentum S. Zenonis Veronen. ex vna parte, & archipresbyterum & clericos S. Proculi ex altera, sup subiectione ipsi' ecclesiæ qō vertebatur: partibus in præsentia dñi Papæ constitutis, ppo nebatur ex parte monasterij, q ecclesia prædicta monasterio debet pleno iure subesse in institutione videlicet. destitutione inuestitura archipresbyteri, & eius fidelitate, & alijs per quæ plena subiectio declaratur. Ad hæc probanda pars monasterij inducebat instrm publicum concessionis B. quondam Veronen epi, quam cōcessionem T. successor illius confirmauit. Induxit etiam priuilegia Romanorū pontificum & Patriarcharū Aquilegien. quorum vnus de subiectione plenaria, in priuilegio suo euidentes expressit: Allegauit insup: q olī inter abbatē S. Zenonis & archipbyterū S. Proculi & fratres ipsius, orta fuit qō de obediētia manuali & fidelitate, sed illi ad hæc duo se teneri negabāt, & sup his testes inducti fuerūt: Tādē pfatus T. Veronē. eps snialiter diffiniuit. q archipsbyter vel dimitteret ecclīā, aut faceret eidē abbati obediētiā & fidelitatē sm q qdā Cardinalis olim iudicauerat, cuius sniam eps fuit secutus, & à snia epi appellatū nō fuit, & sic in rē transijt iudicatā: Ex parte aduersa ppone baŕ, q pdicta donatio n valebat, & ita p ɔsequēs nec priuilegia ɔfirmationis ipsius ɔcessionis Dñs Papa his & alijs auditis & intellectis, dicit: quāuis non sit multū insistēdum instro donationis, nec cōfirmationis, vel priuilegijs, q ab ipsa donatione cām & originē habuerunt, tñ ɔsiderauit q quātū ad ipsos litigantes ius ex snia factū fuit, ex quo trāsijt in rem iudicatam, et si contra ius litigatoris lata fuisset, cū lata non fuerit contra ius constōnis expresse, veritate gestorū sermonibus pualente, i. sententia prædicti epi lata p abbate, ptertur alijs q inducebat abbas p se, quæ parū faciebant, cū donatio illa nō valuerit, q snia præsumitur rite lata: diffiniuit Papa q archipresbyter S. Proculi, q pro tpe fuerit, præstet obedientiā & fidelitatē abbati S. Zenonis. No q snia a qua non est appellatum, transit in rem iudicatam. & facit ius inter partes, i. declarat. Itē si principale non tenet: nec alia omnia quæ ab ipso causam & originem acceperunt. Itē licet snia lata sit ɔ ius litigatoris, à qua non est appellatum, tenet: si lata est ɔtra ius constōnis expresse, nulla est: nec est necesse appellare ab ipsa. Itē veritas gestorū sermonib pualet Et pot ium: illud gnale: Plus valet qđ in veritate agit q qđ simulate cōcipit. Itē semper psumitur pro sententia donec in contrarium ostēdatur.

h ¶ *Pleno iure.* in spiritualibus & temporalibus. 16. q. 2. visis. & j. de priuileg. quoniam per confessionem.

a ¶ *Similibus.*

a Similibus. Et ita abbas hmōi iura epalia possidere in ecclesiis potest, & præscribere. sup. tit. proxi. auditis. & c. cum olim.
b Testimonio. Aliàs non valeret: q̄a patriarcha vel archieps in diœcesi suffraganei sui nihil disponere possunt, nisi quātū canones illis concedunt j. de exces. p̄la. sicut vnire. & sup. de offi. ordi. pastoralis. vbi de hoc & ca. Romana. & 9. q. 3. conquestus.
Glo. seq. alleg. vnum cōtr. signat contrarium & soluit.
c Sua vice. Potest. n. quis subscribere p se, vel per alium. arg. ff. de admi. tu. ita tñ. §. gessisse. arg. C. de testa. hac consultissima. in prin. sed illud est cum ipsi sciunt scribere, sic etiā cū alieno annulo possunt signare testamētum. C. eo. si vnus.
d Cardinalem. qui delegatus fuit ad causam. sed forte fuit appellatum ab ipso.
e A quo Hic corrigitur textus decretalis, quia ista est littera registri: A quo fuerat iudicatū, quod vel archipresbyter ecclesiam dimitteret, aut abbati obedientiam repromitteret. credens iī quòd testes necra deposuerint coram eo qui de fidelitate manifestū protulerant testimonium, idem & ipse sententialiter diffiniuit.
f Donationis. quia donatio non valebat quę non fuit facta ſm formā iuris. 12. q. 2. sine exceptiōe. j. de donatio. pastoralis. & iō confirmationes vel priuilegia, q̄ illā donationē ꝯfirmabant, nō valebant. q̄a si principale nō tenet, nec accessorium. sup. de fid. inst. inter dilectos. & C. de legi. non dubium.
g Ad litigantes. sec° quo ad alios. C. de exceptio. ꝓ portione. & j. eo cum super. & su. eod. de testib. veniens 2. & j. eo c pen nisi in casibus in causa filiationis. ff. de liber. agnoscen l j. §. vltim. & duabus legibus seq. item in causa testementaria. ff. de inoffi. testamen. qui repudiantis. & l. posthumus. §. i. in causa liberali. ff. de statu ho. ingenuum.
h Iudicatam. hoc est post decem dies. j. eod. quod ad consultationem. & sup. eod cum dilecti. in fin. & 2. q 6 ei qui. §. diffinitiua. ff. de condi. indeb. eleganter § j. vnde postea retractare appellationem vel supplicationem non potest. Lau.
i Contra ius constitutionis. illa enim nec transit in rem iudicatam, nec est necesse appellare ab ea. 2. q. 6. §. diffinitiua. & sic intellige quando in sententia error exprimitur, vt infra de senten. excommu. per tuas. & ff. de appel. si expressum. & supra eodem inter cæteras. vbi de hoc, & cap. j. & in §. diffinitiua.
k Sermonibus præualente. Forte hoc ideo dicit, quia res aliter fuit narrata quàm gesta. sic ff. de re iudi. actorum. & veritas rerum errore gestorum non vitiatur. ff. de offic. præsi. illicitas. § primo. hoc vult dicere secundum Ioan. quia verbi, siue sermo donationis non concordabant sententiæ. Sensus huius litteræ talis est: sententia hic appellatur veritas gestorum: quia res iudicata pro veritate accipitur. ff. de statu ho. ingenuum. sermones hic appellat alia quæ allegabant. s. donationes, priuilegia, confirmationes super donatione, q̄ nihil valebant: & ita veritas gestorum. i. sñia quæ lata fuit auctoritate gestorum, quæ in prima causa probata fuerunt, quę ꝓsumit legitime acta, præualent sermonib. prædictis donationib. & confirmationib. nihil valentibus: & ita Papa sententiat ſm primam sententiam tm̄ in duobus articulis, qui continebantur in sententia, & hunc intellectum probat lex p̄dicta ff. de officio præsi. illicitas. §. j. Ber.

tis, letanijs, & aliis similibus, a per quæ plena subiectio declaratur: ad quod probandum instrm̄ publicum concessionis B. quondam. Veronensis episcopi, pars vestra in medium producebat: quam cōcessionē successor eius T. † ratam habuit, & ēt confirmauit. Super his quoque tā Romanorum Pontificum, q̄ patriarcharum Aquilegien. priuilegia & confirmationes induxit: quorum vnus de subiectione plenaria, in priuilegio suo euidenter expressit, quod sub testimonio b R. † quondam Verone. episcopi, qui eiusdem ecclesiæ archipresbyter extitit, factum fuerat & completum, & in eo à Priore S. zenonis mandauit sua vice c subscribi. Adiecit ēt pars vestra, ꝙ † inter B. quondam abbatē eiusdem monasterij, & S. Proculi archipresbyterum & fratres ipsius, procedente tempore de fidelitate & obedientia manuali, cōtrouersia fuit exorta, ad quæ duo illi se dumtaxat teneri negabāt, & super his testes producti fuerunt, tandem prefatus T. Veron. episcopus quendam Cardinalē d sequens, à quo e idem fuerat iudicatum, ꝙ vel archipresbyter dimitteret ecclesiam, aut abbati obedientiam repromitteret, sententialiter diffiniuit: cuius sententia (cum nulla fuerit appellatione suspensa) in rem transiit iudicatam: † & infra. ¶ Quāuis forte dicto instrumento donationis f non sit plurimū innitendum, nec confirmationib. vel priuilegiis, quæ de ipso causam & originem acceperunt: attendentes tñ ꝙ quantum ad litigātes g ipsos, ius ex sñia factū fuit, postquā in rem transiit iudicatam, h ēt si contra ius litigatoris lata fuisset: cū contra ius i constōnis expresse lata non fuerit: veritate gestorū sermonib. k præualente, q̄ præsumitur † rite per oīa celebrata: diffinimus, vt archipresbyter sancti Proculi qui pro tempore fuerit, fidelitatē & obedientiam præstet abbati S. Zenonis.

Idem Canonicis Nouarien.

Sententia contra actorem lata nihil iniqui continens, venit in cā appellationis confirmanda, licet per attestationes videatur pro actore fuisse probatum: dummodo pro sententia concurrant præsumptiones, de quibus hic in littera. & secundū hunc intellectum est hic casus singularis valde.

CAP. XIIII.

Causam † quæ inter vos & A. clericum super ꝓbenda Nouarien. ecclesiæ vertebat, Laudensi epō de cōsensu † partium commisimus terminandā: q pro vobis contra dictū A. diffinitiuā sñiam ꝓmulgauit: à qua fuit ad n̄ram audientiam appellatum: & infra. ¶ Licet ex parte ipsius A. fuisset ꝓpositum, ꝙ contra formā mādati l nostri, dictus eps sñiam promulgauit, sicut per attestationes nitebat m probare: quia tamen iudicis

Causam quæ. Sufficit ad cōfirmationem sententiæ nihil cōtinentis iniquū, ꝙ contra ipsam aliquid cōprobet. Cōiter sic summatur: sed hæc summatio iudicio Panormitani non euacuat totam sñiam litteræ: nec cōtinet, seu decidit aliqd̄ factum dubitabile. Diuiditur: quia in prima parte ponit delegatorū processum, sententiā & appellationē. In secunda: ibi, Licet. ponit allegationem appellātis motiuū suū & confirmationem sñiæ. Ab.

CASVS. Inter canonicos Nouarien ex parte vna, & A. clericū ex altera, qū vertebatur super præbenda Nouarien. ecclesiæ, quæ de consensu partium cōmissa fuit epo Laudē. q cognito de meritis causæ, tulit sñiam pro canonicis Nouarien. à qua dictus clericus se dem Apostolicā appellauit: partes ꝓ causa illa corā dño Papa ꝯparuerūt: In cuius ꝓsentia causa sup ꝓpositū fuit ex parte ipsius clerici, ꝙ dictus eps ꝯ formam mādati sñiam ꝓmulgauit, sicut p attestationes nitebat ꝓbare. Papa auditis rōnib. partium, cōsiderans ꝙ iudex non semper ad vnā speciē probationis, animi sui motū īformat, & ipsa sententia nihil continebat iniquū, & de cōsensu partium cā fuerat commissa, sententiā à prædicto epo latam confirmauit. Nota, ꝙ qui appellat à sententia, probare debet sententiam esse iniustam. Item iudex non debet semper animum suum alligare ad vnam speciem probationis tantum; sed omnia quæ coram eo acta sunt, diligenter considerare & ex his omnibus animum suum informare, & secundum hoc ferre sententiam. Item sententia nihil iniquum continere debet.

Glo. seq. distinguit inter contra, & præter.
l Mandati. Si hoc probatum fuisset, sententia non valeret supra de rescriptis. cum dilecta. & sup. de offi. deleg. venerabili. & infra de confir. vti. cap. examinata. aliud esset si p̄ter formam. supra de officio delegati. ex parte. & supra de electione. in causis. & ff. iudic. sol. Liam tamen. §. penultim. & ff. mand. l. vltim. & ff. de procur ad rem. & leg. ad legatum. & iudex cui commissa est inquisitio, primo debet inquirere de fama, licet hoc non dicatur in litteris. infra. de accusatio. cum oporteat.
Glo. seq. signat contrarium, & remittit.
m Nitebatur. Et ita qui appellat, probare debet de iniquitate sententiæ. j. de ap. cum in ecclesijs. & C. de app. ciuilia. Sed contra videtur dicere authen. de his qui ingre. ad appel. §. illud. coll. 5. dic vt dictum est sup. de renun. præsentia.
Glo. seq. alleg. 4. concor. ostendens ex tribus quæ narrat tex. primū solum validum.

a Speciem

† C.
† B.
† Hæc gl. non ē Bernardi, nec hr̄ in antiquis codicibus.
† In codice Barbatiæ ita: ꝙ iter quondam abbatem eiusdem monasterij et S. archipsbyterum, &c.
† Vide l. j. ff. eo. & l. litigatoribus. C. de appel.
† Vel donatio aliter facta q̄ scripta. de cōstit. ſm Go. de varia significa gesto. vide q̄ dixi de ꝓcu. c. j. sup ver gestis quę. Io. A.
† præsumuntur.
† Cap. 4. eo. titu in 3. compil.
† Et q̄a de partiū consensu datus fuit iudex nō poterat recusari, nisi noua causa superueniret, vt sup. de offic. delegati ca. insinuante.
† Ita tñ ꝙ sit de cōiunctis, nec vitiet formæ, secundum Hostie. & hoc ꝓbāt cōcordantiæ quas allegat gl. aliter aūt idē esset præter, quā contra. remittit. de offi. delegati. prudentiā. j. rū. & facit ad hoc de ele. si cui. li. 6. vbi iudex ēt ordinē formæ sequi dēt. de rescri. causā quæ. & ēt mentem. vt ibi. & sup. de rescri. super litteris in fi. Io. A.

a ¶ *Speciem*. sic ī. de renun. in præsentia. sup. de testib. in nrã. & 4. q. 3. c. si testes. & ff de test. ob carmen § vlti. Et no. ꝙ plura hic videnī facere ꝓ ipsa sñia, s. ꝙ nihil ɔtinebat iniquum: q̃a de cõi consensu partium fuit cã cõmissa: & ꝙ requisitus fuit ille iudex ab vtraque parte, vt sñiam ferret: quorũ quędam nihil operanī ad hoc vt teneat sentẽtia vel non teneat: siue de cõi consensu cã fuerit commissa, siue non: hoc nihil facit vt sñia magis valeat vel non, nec etiam ꝙ fuerit iudex requisitus, nisi cũ causa esset commissa. ī. certum tp̃s & prorogata iurisdictione ī. tempus, & post tempus requisitus consensit, vt ferret sñiam: tũc enim videretur prorogare iurisdñem. sup. de offi. delega. de causis. quia istis non obstantibus posset appellare, si alias sñia esset iniqua. Primum ergo faciebat pro confirmatione sententiæ. s. ꝙ nõ continebat iniquũ & q̃a ille A. sñiam illã non potuit impugnare, ꝙ esset lata contra formã statuti vel mandati, vt allegabat; vnde merito debuit confirmari: quia semꝑ statur sententiæ, quãdiu contrarium non ostẽdatur: vt in decre. prædicta, scilicet, in præsentia. Fer.

animus non semper ad vnam ꝓbationis speciem [a] inclinatur, & ipsa sñia nihil continebat iniquum, & eidem iudici de cõmuni partium assensu, fuerat causa commissa, qui vt sententiam ferret post examinationem causę ab vtraque parte fuerat requisitus, sententiã ipsam curauimus confirmare.

¶ Idem Constantien. episcopo.

¶ *Si sententia præcipit aliquid fieri ad certum terminum, tp̃s decendij ad appellandum currit à tp̃e sententiæ, non aũt à die finiti termini. hoc primo. Quadrimestre tp̃s quod à lege datur condemnatis in personali, põt a iudice ex cã arctari: & sponte terminum arctatum recipiẽs non põt post decendium appellare, licet non constet iudicem ex causa terminum abbreuiasse. hoc secundo. Ab executione sñiæ non appellatur, nisi in executione modus excedatur, hoc tertio. h. d. enucleando medullam c. secundum Panormitanum.*

CAP. XV.

† Cap. 5. eod. tit. in 3. compil.

QVod † ad consultationẽ & infra ¶ Quia postulasti vtrum appellationi sit clerici deferendum, qui purgationem indictam sibi per sententiam, & ad ipsius receptionem terminum competentem, † puta viginti dies vel amplius, sine ɔdictione † recipiens, & ad diẽ veniẽs, ɔsequẽter appellat, cãm [b] non exprimens appellandi: nec

QVod ad consultationem. Sententia ꝑ lapsum decẽ dierũ trãsit in rẽ iudicatã, si prius non fuerit appellatum. Et quadrimestre tp̃us qđ datur cõdẽnatis in ꝑsonali ad soluẽdũ potest ex causa per iudicẽ arctari. cõtrar sic sũmat: quę summatio iudicio Panormitani nil noui decidit. Diuidiī pricipaliter I duas partes. secũda: ibi *Taliter*. Et scias ꝙ casus litteralis ponitur multis modis, q̃a littera nimis succincte factum narrat. Abbas.

† Vide l. generaliter. cũ no per doct. C. ff rebus cre. & iureiu.

† conditione.

CASVS. Indicta fuit cuidam purgatio vsq; ad 20. dies, & ab ipso recepta: adueniẽte xx. die appellauit nulla causa adiecta: dicitur: ꝙ eius appellatio non est admittenda, cũ ī. x. dies nõ appellauerit: quia per hoc aquieuit sententiæ iuris interpretatione. Item condemnatus fuit in causa pecuniaria, & ꝙ ad eundem terminum solueret, ipse nolebat soluere nisi post tẽpus quadrimestre, quod datur rei iudicatæ; dicit ꝙ propter hoc non est differenda executio sententiæ: & si ꝑ ꝑ hoc appellauerit, non auditur appellans: quia illud tp̃s potest arctari & elongari iusta de causa: & talem terminum sponte suscipiendo, quadrimestri tempori renunciasse videtur: tñ si modum iudex excessisset in exequendo, poterit appellare. Vin. Nota ꝙ nisi condemnatus appellauerit infra decem dies, sentẽtia trãsit in rem iudicatam. Item qui non appellat, iuris interpretatione sententię paruissę vĩ. Item quadrimestrę tempus quod datur condemnatis a iure in causa pecuniaria, potest abbreuiari & elongari à iudice ex causa. Item si quis terminum illum recipiat sponte etiam sine causa amplioriꝰ tempori renũciare videtur, vnde postea non potest appellare propter hoc. Item tacite renunciat quis iuri suo. Item ab executore non est appellandum, nisi modum excedat.

c Hic casus in an. t qs exẽ p̃ar. b. reperitur.

b ¶ *Causam non exprimens*. Cũ appellatur a grauamine añ sñiã c. grauaminis ꝑ ꝑ quã appellatur semper est exprimenda. ī. de ap. vt debitus. & c. dilectus & c. constitutus. Sed cum quis appellat a diffinitiua: tũc sufficit dicere: appello ab iniqua sententia. ff. de mi. præfecti aũt. & 2. q. 6 post appellationem. §. forma. & c. anteriorum. sed in casu præsenti non valebat appellatio, siue expressisset causam, siue non, cum terminus appellationis esset elapsus.

¶ *Glo. seq. allegat concor. signat contrarium, &c.*

sit locus [c] nisi suscipiendæ purgationi, & executioni sentẽtię, [d] a cuius prolatione & purgatione iniũcta, vltra decendium † dr̃ effluxisse: † Taliter duximus respondendum, ꝙ cũ post decem dierum spatium, sentẽtia in auctoritatem rei transeat iudicatæ: qui ad ꝓuocationis subsidium infra id temporis non recurrit, appellandi sibi aditũ denegauit: cum per hoc videatur ꝑ interpretationem iuris latæ sententiæ paruisse: pręsertim vbi cã non redditur appellandi. ¶ Sed nec executionem ipsius sentẽtiæ ideo conuenit retardari, licet ad hoc agendum quadrimestre tp̃s regulariter sit statutum: quia id arctari [e] põt nonnunquam à sedente in medio, & ẽt prorogari: & qui ab initio sponte recepit terminũ breuiorem, imputari † sibi põt & debet: cum ex hoc videatur amplius beneficium contempsisse. vnde talis non audiẽt appellãs, nisi forte aduersus eum modus executionis canonicus excedatur. [f]

† decẽnium

† Videl. 2. C. eo. l. si ex hære datus. & l si ꝓponas. § 1 ff. de inoffi. testa.

† imputare

¶ Idem decano, cancellario, & C. canonico Lundonico.

¶ *Sententia potest probari per testes, licet non deponant de causis, q̃ solent iudicem mouere ad sñiandũ.*

CAP. XVI

† Cap. 6. e. tit. in 3. compilat. Et de materia vide Alexandrum, & Iasonẽ in l. 2. C. de bon. possess. secundum tab. & de annua ꝓstatione, vide Baldũ consil. 96. lib. 5.

SIcut † nobis intimastis, cũ causa quæ inter H. subdiaconum, & B. presbyterum super

c ¶ *Locus*. hoc iõ dicit quia petẽdo inducias vĩ approbasse sententiam. sup. de of. deleg. gratum & su. de testi. cum venisset. C. de re iud. ad solutionem. ff. de pact. tale. §. j. C. de iure do. impe l. 2. ar. 2. q. 6. §. biduum in fi. & hic expresse dr̃. arg. cõtra. 3. q 3. offeratur.

d ¶ *Sententia*. non ipsius de qua mentio facta est: scilicet de purgatione præstanda. sed alterius latæ in pecuniaria causa secũdum ꝙ dicitur in casu.

¶ *Glo. seq. alleg. duas cõcor. signat contrarium, et soluit.*

e ¶ *Arctari*. sic ff. de re iud. l. 2. fin. ī. de ap. oblatæ contra. ff de re iud. l. 4. §. si qs condemnatus. Sol qđ dr̃ hic & c. oblatæ. & ff. eo. l. 2. intelligitur qñ ex iusta cã prorogatur, vel ẽt arctatur tempus quadrimestre lex contraria qñ iudex nulla cã assignata arctat tẽpus: quod facere non dẽt. vnde tunc tempus suppletur à lege.

¶ *Glo. seq. alleg. 4. contra. ebñcit, & soluit ponens o. 9. modos quibus executor modum excedit, in fine signat contrarium.*

f ¶ *Exceditur*. sic 2. q. 6. ei qui. §. sunt etiam quorum. & § ab executore. & C. quorũ appellatio. nõ rec. l. ab executione. & ī. de of. delega. super qõnum §. nos etiã. Sed qualiter excedit modũ? q̃a aut facit qđ mãdat. & tũc ñ excedit: aut facit aliud, & tunc nulla est sñia: vnde non est necesse appellare sup. eo. c. 1 quia non seruat formam mandati, sup. de rescr. cum dilecta & ī. de confirma. vti. uel inuti. examinata? Sol iudex potest excedere mandatum faciendo quod mandatur, & plus aggrauando illum contra quem fit executio: & tunc tenet sententia: vñ necessaria est appellatio. Item in alio casu si vendicauerit partes iudicis C. de executio rei iudi. si vt ꝓponis. & tunc sententia nulla est, vt ibi. Item si obijcitur excommunicatio. 11 q 3 cum excommunicato sup. de excepti. cum inter. & in decre. Inno. 4 pia consideratione (lib. 6) Item si innouatio facta esset post rem iudicatam: tunc mutatur ordo executionis ff de re iudi. l 4 § si ex conuentione. Item si velit præuenire tempus quadrimestre. ff eo. l. 4 § si quis condẽnatus. Item si male interpretaretur sententiam ff de appellatio ab executore. Item si obijciatur quæstio falsi su. eo de cætero. C si ex fal. inst. iudicati. & ī. de cri. falsi super eo. Item si fiat exceptio per quam retro nullum fit iudicium. sup. de procura. in nostra argu. contra ff. manda. diligenter in princip. vbi dicitur, qui excessit mandatum, aliud quidem facere videtur.

SIcut nobis. Sententia sine expressione causæ lata tenet. ita communiter summatur. Communis diuisio. Secũda: ibi, *Cum autem* Abbas Siculus

CASVS Inter H subdiaconum & B. presbyterum vertebatr qõ sup quinq; modijs frumenti, quos dictus ꝑsbyter annuatim eidẽ subdiacono, vt dicebat, soluere tenebat: ɔmissa fuit cã sup hoc quibusdam iudicib. coram q̃b. H. subdiaconus pe

tebat

tebat à dicto B. presbytero quinq; modios frumenti sibi per annos singulos persoluendos: sacerdos se nō teneri rñdit, cū alia vice sup hoc conuentus fuerit, & sententialiter absolut⁹ ad qd ꝓbandū duos testes induxit, ꝑ quos ꝯstitit ꝙ magister A auctoritate epi Lunduné. ipsum absoluit ab impetitione subdiaconi supradicti Sed q̃a testimoniū ipsorum quasi nude ꝓlatū fuerat, cū nihil dixerint de causis, q̃ iudicem mouere solēt ad sniam ꝓferendā, consuluerunt Papā qd super hoc sit seruādum: cum in plerisq; locis i quib. copia prudentū habetur, obseruet de cōsuetudine, ꝙ omnia quæ mouent iudicem ad sniam proferendā, nō exprimant in snia. Rñdet Papa, ꝙ cū ita sit ꝙ ex dictis ipsorum testium constet sniam à iudice suo prolatā, ꝓsumi debet oīa solemniter processisse, ꝓp iudiciariam potestatem. Nota, ꝙ licet testis nō reddat causam sui dicti, nihilominus valet dictum eius, vbi non fuit interrogatus de cā. Item oīa quæ mouent iudicem necesse nō est exprimere i sententia. Item snia lata ꝓbatur per testes. Itē præsumendum est pro iudiciaria potestate ꝙ omnia legitime fecerit in causis.

† Vtrū in sententia dēat causa exprimi, vide ꝑ Imolā in le. si is ad quē. ff. de acq. hære. & per Marianū in repetitio. c. qualiter & qn̄. ij. de accusati.

quinque frumenti modijs vertebatur, ipsi subdiacono per annos singulos exoluendis, vobis commissa fuisset: & testōnem sibi fieri postularet, subdiaconus supradictus: aduersarius se ad hoc nō teneri rñdit, cū alia vice sup hoc conuentus fuerit, & sententialiter absolutus: a quod ostendere voluit duorum testimonio ex quorum depositione cōstitit, ꝙ magister A. auctoritate epi Lundun. ipsum absoluit ab impetitione subdiaconi memorati. Verum quia testimonium ipsorum quasi nude prolatum fuerat, cū de causis b quæ iudicem mouere solent ad sniam ꝓferendā, nihil dixerint: quid tenendum sit, sedem duxistis Apostolicam consulendā. ¶ Cum † aūt in plerisque locis, in quibus copia prudentum hr̃, id moris existat, ꝙ oīa quæ iudicem mouent, nō exprimantur c in sententijs proferendis: vobis taliter rñdemus, ꝙ cum ex depositionib. testium prædictorum constiterit sniam à iudice suo ꝓlatā: ꝓp auctoritatē iudiciariam, præsumi debet d omnia legitime processisse. †

¶ Idem Astoricen. epo, & abbati sancti Isidori Legionen.

¶ *Ab eadem snia potest appellare non dum reus victus, sed et tertius cuius interest: & poterit sententia quo ad reum nil de iure suo docentē confirmari: respectu vero tertij rationabiliter appellantis infirmari.*

CAP. XVII

CVm † super controuersia, quæ inter Aurien. epm & monasterium Cellæ nouæ, super statu ipsius vertebatur, pro epo diuersæ sententiæ latę fuissent, nuncius Oueten. epi, per eas Oueten. ecclesiam læsam grauiter querebatur, ad quam ꝑponebat monasterium e pertinere: & infra. ¶ Cum ex parte monasterij nihil rationabile fuerit ꝓpositum & ostensum, quare sententia pro episcopo promulgata debuerit irritari, eam quantum ad monasteriū duximus cōfirmādā & infra. ¶ Mādam⁹, quaten⁹ si cōstiterit applonē ꝓ eccl̃ia Oue. rōnabiliter īterpositā, f & ad eā ꝑ

a ¶ *Absolutus*. exceptio de re iudicata impedit litē cōtest. ĩ. vt lit. nō cōte. c. vl. vñ non tenebatur litem contestari presbyter iste si hoc opposuisset, vt dicit decre. prædicta, quæ incipit, exceptionis. Ber.

b ¶ *De causis*. Videtur ꝙ testis debeat assignare cām sui testimonij, vt sup. de test. cum cām vbi de causis mādat ingri. & 4. q. 3. si testes. §. item solam aliter enī non peruenitur ad veritatem. 22. q. vlt. occidit. nec sufficit testi dicere se scire, nisi assignet cām scientiæ suæ, cum multa sint genera sciendi 22. q. 5. hoc videtur. qd verum est si testis interrogatus fuerit, si vero interrogatus non fuerit, bene valet dictū eius, licet fuerit nude prolatum, vt hic, arg. ff. de no ope. nun. de pupillo §. q op⁹.
¶ *Glo. ista quærit ar. alle. 6 iura, & soluit. tractat demum an præsumatur solemnitas. vlt. quærit & soluit.*

c ¶ *Exprimantur*. Sed nunqd iudex tenetur assignare cām, q̃ ipsum mouit in sententia proferenda? arg. ꝙ sic. 21. dist. in tm. ff. de ijs qui notantur infa ait prætor. §. ignominiæ. C. de iudicijs properandum. §. illo. circa fi. ff. de cu. furi. si furioso. §. j. quia oportet vt sciatur qd mouerit per iudicem ad sniam proferendam ad hoc, vt emptor possit agere de euictiōe. ff. de euic. hoc iure. & l. se j. Ad hoc pōt dici ꝙ iudex pōt apponere cām q̃ ipsum mouet: si tñ non apponitur, bene tenet snia. ĩ. eo cum Bertholdus. in fi. & hic, vbi non fuit apposita. In cā vero appellationis bene debet apponi causa quare reuocatur prior snia, vt per hoc priorib. iudicibus non imputetur. sic ĩ. de fi. inst. cū Ioannes. in fi. & ĩ de priui cum olim 2. & sufficit rem fuisse redhibitam, siue fuerit in causa redhibitionis siue non. ff. de ædi. edic ꝙ si nolit. §. in factum. & ita statur sniæ iudicis siue cā fuerit apposita, siue non: sic r in instrumentis aliorum præsumuntur oīa esse solemniter acta: vt insti. de fideiu. § vlti. & insti. de inu. sti. §. si scriptum. & §. præterea. & ff. de verb. obl. sciendum. sed in hoc est differentia, ꝙ si in instrumentis tabellionum non exprimitur causa, non præsumitur pro ipso instrumento su. de fid. instr. si cautio. & ff. de proba. cum de indebito. §. sin autem. alias autem qui allegat solemnitatem siue circa sententiam siue circa instrumentum, ipsam probet. 31. q 2. Lotharius. in prin. ff. de proba. l. quingenta. in fi. vbi licet per verba instrumentorum non appareant instrumenta solemniter acta, possunt probari per testes. C. de vsur. l. j. & sup. de testa significauit & c. Albericus. & sic in maleficijs præsumitur potius iniuste factum quàm iuste. su. de pre-

sumpt. j. & C. de iniu. si non cōuicij. Sed nunqd ꝯ talē ꝓsumptionē admittit probatio? Dico ꝙ sic. ff. de pac. l. iurisgentiū. § q̃a fere. ĩ. d ꝓb. cū d īdebito §. vl & ĩ. d fi. inst. si caut. o. lo.
¶ *Glo. alia signat contrarium, & remittit.*

d ¶ *Debet*. Sic su. eo. cū inter. & ĩ de clē. bonæ j & ĩ de renū. in præsentia. arg. ꝯ. sup. de probat. qm̄. vbi de hoc dicitur ad finem.

CVm super. Cōfirmatur snia quo ad reū appellātē, si nil doceatur ꝯ eam: differtur tñ executio si tertius de suo īteresse doceat. Diuidit̃ i tres partes, i prima decisa narrat factum. in secunda quo ad reū principalē ꝯfirmat sniam: ibi, *Cum ex parte*. In tertia quo ad tertium appellantē ꝯmittit cām executionis fiēdæ vel ñ. Et hæc decr. vr̃ difficilis. tū ꝓp ipsius difficilē materiā tū ꝓp intricatū modū tradendi ipsam ꝑ commentatores. Abb. Sic.

CASVS. Cū inter epm Auriē ex vna parte, & monasteriū Cellę nouæ ex altera sup statu ipsius diuersæ sniæ ꝓ epo latę fuissent, tā ex parte monasterij q̃ ex parte Oueten. epi fuit ad sed. Apos. appellatū vnde eps Ouetē ꝑ nuncium suum conquerebatur, ꝑ snias illas, ecclesiā Oue. enormiter esse lęsam, ad quā dicebat dictū monasteriū ꝑtinere: quare dicta snia ꝓ epo nō dēt executioni mādari: super hoc negotio multa fuerunt allegata in præsentia dñi Papæ: vnde cū ex parte monasterij nihil rōnabile ostensum fuerit quare dicta snia ꝓ epo lata debuerit irritari, & ideo quantum ad monasterium ipsam confirmauit, mandat Papa iudicib. quatenus si constiterit appellationem ꝓ ecclesia Ouetē. rōnabiliter interpositam, & ad eam prosequendam nunciū suum. ĩ. tp̃s legitimum destinasse, executio sententiæ differatur, ne circa possessionem Oueten. ecclesia detrimentum incurrat, alioquin sicut iustum fuerit executioni mandet sine præiudicio ecclesiæ Oueten. cū hoc sibi non præiudicet quo minus suam possit consequi rationē: cum res inter alios acta non noceat alijs iuxta constitutiones canonicas & ciuiles. No. ꝙ quilibet cuius interest, pōt appellare à snia inter alios lata, ne mandetur executioni. Item ĩ. tp̃s legitimum, idest, ĩ. annum debet quis prosequi appellationem. Item etsi non appelletur à sententia inter alios lata, tamen remanet ei cuius interest ius saluum: cum res inter alios acta nō noceat alijs:
¶ *Glo. ista quærit opponendo, & soluit. secundo obijcit & soluit. tertio quærit ar. & soluit.*

† Aliàs ꝓcessisse. & facit ad hoc l. j. C. de ꝓfesso. q̃ in vrbe Constā. & l. j. cū not. C. de legi.

† Cap. 7. e. tit in 3. compilat. Et de materia, vide licet, an & qn̄ terti⁹ possit appellare, vide Card. in clemē. j. de caus. pos. & proprie. Oldradū cōsil. 252. incip. cōtra ꝓuisionē, adde Bartol. in l. à sententia. ff. de app.

e ¶ *Monasterium*. Et ita tenet snia quo ad vnā personā, & nō quo ad aliam, sic & vltima voluntas defuncti destituta solemnitate iuris tenet quo ad filios, & non quo ad extraneum. C. fa. erc. l. vlti & C. de test. hac cōsultissima. §. ex imperfecto. ar. contra. ĩ. de do. inter dilectos. & ĩ. de cape mona dilectus. ĩ. eo. suborta. & sup. de arbi. cum tempore. & 49. dist. c. vlti.

f ¶ *Interpositam*. Sed quare iste compellitur probare se iuste appellasse, cum non magis oneraretur si contra eum esset lata sententia? sed si hoc probabit, nunquid cassabit sniā? Dicas ꝙ non cogitur plene probare causam appellandi, sed sufficit probare ꝙ aliquo modo sua interfuit. ĩ. de testib. c. veniens 2. nec cassabitur statim sententia, sed differetur executio sententiæ, si probabit ꝙ iuste appellauerit, & postea admittetur eā super principali q̃ super sententia sic sup. de testib. veniēs 2. q̃a ꝑ sententiam nō fit adhuc magnū ꝓiudiciū, sed ꝑ executionem. sic sup. de of. deleg. super eo. & ita snia inter alios lata ñ obstat alijs. tñ tale quale ꝓiudiciū fit alij, vt hic patet. ar. C. de li. cau iubem⁹. Sed ñ vr̃ ꝙ à snia lata īter alios possit appellari. ff. d ap. a snia. an. ptin. imò pōt, vt hic patet, vt ꝑ applonē executio deficiat. Sed pone ꝙ sententia mādet executiōi ꝓ epo,

nunquid

nūquid eps præstabit cautionē ecclesiæ de Cella q ipsam defendat ɔ̄ Oueten. epm? Vr q sic, quia si duo petant rē ab vno victor præstabit cautionē, q defendat victum cōtra alium. ff. de rei ven. is à quo. ff. de peti. hæ. l. pen. sed hic non est ita. qa hic agit modo tantum ecclesia Oueten. Io.

a ¶ *Non noceat*. Lr̄a ista cōtra dicit su piori vbi dicit; ne circa possessionē, &c. qđ hic dicit, nō noceat, verū est q̄tū ad ,ppricatē: sed ibi loquit̄ de p̄iudicio quo ad possessionē, & ita nō ɔ̄dicit. simile C. de libe. cau, iubemus.

b ¶ *Canonices*. ī. de fide instr. inter. dilectos ĵ. eo. c. pen. & ĵ. de dona. inter dilectos.

c ¶ *Ciuiles* C. res inter alios acta. per totum. & ff. de re iudi. sæpe.

† Aliàs ita: cui q̄ præmissa sunt non p̄iudicēt, quomin' snīa valeat ɔ̄sequi rōnem.

sequendam nuncium eius infra tempus legitimum destinatum fuisse, executio sententiæ differatur, ne circa possessionem Oueten. ecclesia detrimentum incurrat: alioquin (sicut ius postulat) executioni absque Oueten. ecclesiæ præiudicio demandetur: cui † quæ præmissa sunt non præiudicant, quo minus suam valeat consequi rōnem; cū res inter alios acta, non noceat [a] regulariter aliis † iuxta cōstōnes canonicas [b] & ciuiles. [c]

† Vide l. Lucius. ff. de his q not. infa. & l. res inter alios. aliàs est Modestinus. ff. de excep.

¶ Idem.

¶ *Si citatus ad sententiam ex legitima cā iudici ignota non cōparuit, tenet snīa eo absente lata, sed retractatur eo probante legitimam absentia causam. Si vero impedimētum probatur non plene, non retractatur snīa; nisi prius doceat de ipsius iniquitate. h. d. & est verus & not. intellectus secundū Panor. quē alij doctores non clare dilucidarūt.*

CAP. XVIII.

CVm † Bertoldus miles curiam suam P. militi pignori obligasset, eodē P. sublato de medio, A. nepos eius q successit eidē, vacante ecclesia eiusdē loci asserens q ius patronatus cū vniuersitate [d] transisset in eū, D. clericum eiusdē loci, archidiaco-

† Cap. 8. cōtinuas compi. Et de intellectu vide Lambertinum de iure patro. lib. 2. par. 3. art. 2. q. 2. de materia vero text' & glossarū vide p̄ cæteris hic Guidonē Papæ.

CVm Bertoldus ,pbata iusta cā absentiæ, reuocat snīa lata ɔ̄ absentē, maxime vbi apparet iudicē circumuentum. Vel aliter & sic: Cōtra snīam audit is q fuit absens docto de impedimento, et minus sufficiēter, si opponit de iniqtate, q ex tenore snīæ & ex actis cōstare dr̄, quo docto obtinebit. Diuidit̄ principaliter i duas partes. In prima ponit̄ ,pcessus narratio, in scda ibi. Licet. partis restō, auditoris datio, ipsi' relatio, Papę definitio, suū motiuū ɔtinēs. Prima pars pōt subdiuidi sz ñ expedit: qa satis patēt partes in lr̄a. A. CASVS. Bertoldus miles habebat villā suā i qua erat ecclesia, vnde ipse erat patron': villā illam obligauit P. militi: dicto P. creditore sublato de medio, A. nepos eius & hæres vacāte ipsa ecclesia D. clericum eiusdē loci p̄sentauit ad dictam ecclesiā, dicens q ius patronatus cū vniuersitate transisset in eū: archidiaconus de cōsensu epi ipsum instituit in eadē, & in corporalē possessionē induci fecit eundem: dictus Bertoldus dn̄s fundi hoc audiens, T. presbyterum epo p̄sentauit, sed eps ipsum nō admisit: pp qđ dictus T. presbyter coram Remen archiepo Apostolicæ sedis legato cōtra præfatum D. deposuit qōnem: archieps cām sup hoc iudicib. delegauit sub hac forma, vt cām instructā ad ipsum remitterent. præfigendo partib. terminū ,pemptorium, in quo eius se conspectui præsentarent snīam recepturæ ad que terminū dictus D. cū suis attestationib. accessit. T. presbyter nec iuit nec tūc misit aliquē rn̄salē: legatus inspectis attestationibus D. clerici, ipsum ab impetitiōe T. presbyteri absoluit. postmodū vero idē T. presbyter ĵ. breue tp̄s ad legatū accedens, iustam cām absentię allegauit: quo audito, archieps mādauit qbusdā iudicib. vt si iustā cām absentiæ ostenderet corā eis; p̄dictam snīam nullius decernerēt esse valoris, & cām terminarēt eandē: alioqn snīam ipsam facerēt obseruari: dicti iudices cōmiserūt alijs vices suas: q testes sup prædicto articulo receperūt: à quib. dictus D. clericus ad sedē Apostolicā appellauit: Papa auditis ,pbationib. illius p̄sbyteri sup absentię suę causa licet eam minus sufficienter probasset: ne tñ, p̄iudicaret opinio veritati, cōmisit Papæ cām illā cuidā Cardinali: ipse vero intellectis meritis causæ, oīa retulit dn̄o Papæ qui archiepm inuenit circūuentū fuisse ex tenore snīæ: tamen qa cōtinebat in illa, q p attestationes illius uel ipsius clerici fuerat sufficiēter probatū, q p̄fatus A. in possessione iuris patronatus extiterat: cū ipsum ad candē ecclesiā p̄sentauit; cū tñ p attestationes illas nihil aliud ostensum fuit nisi q p̄dicti P. & A. annuatim pceperunt decē solidos, q patronis illius ecclesiæ dari consueuerunt: tum qa dicebat in snia, q dictus T. in probatione defecerat, cum per attestationes illius appareret manifeste ipsum T. suā intentionē sufficienter ,pbasse: tū ēt qa cām non recipit sufficienter instructam, cum vnius partis attestationes receperat, quæ parum faciebant ad cām: vñ Papa snīam p̄dictā cassauit: & p̄fato T. adiudicauit ecclīā memoratā, cū à vero patrono ipsum constitit fuisse p̄sentatū. Not. q nō valet snīa lata ɔ̄ absentē si ɔstiterit eū iusta de cā īpeditū fuisse. Itē licet minus sufficienter ,pbetur absentiæ causa: nihilomin' dēt de causa iterū cognosci. Itē veritas præualet opinioni. Itē cū iudex circūuentus est iterū dēt de causa cognosci. Item non dicitur cā remissa sufficiēter instructa, nisi allegationes vtriusq; partis remittant̄. Itē euidēter hic patet, q ex p̄sentatione patroni acqrit̄ ius præsentato si patronus in sua p̄sentatione persistat.

no ad supradictā ecclesiam p̄sentauit: qui de consensu epi [e] ipsum instituit in eadē, in possessionem eum induci faciens corporalem. Prædictus vero B. dn̄us fundi, T. sacerdotem memorato epo præsentauit: sed ipsum epus non admisit. Cum aūt dictus T. aduersus [f] memoratum D. sup prædicta ecclesia deposuerit qōnem, Remen. eps † Apostolicæ sedis legatus iudicibus negotiū delegauit: ad quem cum attestationes vtrinque receptas per partes postmodum remisissent, [g] & præfato D. cum suis attestationibus accedente, dictus T. nec p se nec per respōsalem idoneum comparere curaret: ipse attestationib. inspectis clerici memorati, ipsum ab impetitione sæpe dicti T. sententialiter reddidit absolutum: eidem T. imponens silentium super ecclesia memorata. Postmodum aūt idem presbyter ad archiepi præsentiam infra breue [h] tempus accedēs, iustam cām [i] absentiæ allegauit: archieps vero Argentino electo, & Altæ Syluæ, & Tudebertñ. abbatibus dedit suis litteris in mandatis, vt si iustam absentiæ cām ille ostenderet corā eis, prædictam snīam nullius decernerēt [k] esse valoris, & cām sine

† Archieps, in pluribus antiquis ē: ita legēdum puto, est autem in Galia is archiepatus cui multi subsunt suffraganei.

Tudertino. Tudebē. Vox, suis, deē in antiquis.

d ¶ *Cum vniuersitate*. ĵ. de iure pat. ex lr̄is. ff. de contrahen. emp. si aqductus. & l. dolia.

e ¶ *De consensu epi*. Aliter non posset. ī. đ of. archid. cū satis. nisi haberet hoc de p̄scripta cōsuetudine. ī. de off. archi. c. vlti. & ĵ. de excess. prælā. ad hæc.

¶ *Gl. se. obijcit, & soluit.*

f ¶ *Aduersus*. Sed qualiter potuit iste T. agere, cum ex sola p̄sentatiōe nihil habeat iuris imò vr̄ q ɔ̄ epm deberet agere ad interesse. ĵ. de iure patro. pastoralis? Rn̄deo. bn̄ acqritur ius p̄sentato à vero patrono, licet eps eum non admittat, dummodo suā volūtatem patronus non mutet, & sic pōt agere vt sua p̄sentatio confirmetur, vt hic patet. Sicuti electus pōt agere vt sua electio confirmetur. ī. de elect. postquam. & c. publicato.

¶ *Glo. seq. reci. per quæstionem.*

g ¶ *Remisissent*. Assignando terminū peremptoriū ad snīam audiendam: vt patet in antiqua: aliàs non tenuisset snīa lata contra absentem. ff. quæ sen. sine ap. rescin l. j. §. ex eo edicto. & ea quæ aduersus absentes non per contumaciam statuunt̄ non tenēt. qūo & qñ iudex. ca q̄. c. sed hic tenuit snīa, vt patet per sequentia, & pp terminum peremptorium statutū [1] ad sententiam: sed quia probauit iustam causam absentiæ, reuocatur sententia: vt 3. q. 9. caueatur. Ber.

1 Est ergo necesse, q exprimat hoc casu perēptorium vbi vnica fit citatio. de hoc 24. q. 3. de illicita. in fin. mag. glos. non sic in causis, in qb. fine figura ,pcedit per ele. đ ver. sign. sæpe circa. fin. Io.

¶ *Glo. seq. reci. per obiect.*

h ¶ *Breue tempus*. Et ita vr̄ q mora possit purgari in iudicijs ff. si quis cau. si post tres. quod locū habet ante lit. cōte. & vbi ius actoris nō est factum deterius: vt dicit illa lex, sed hic nō fuit snīa retractata propter breue tempus: sed quia probauit iustam causam absentiæ, fuit auditus.

¶ *Glo. seq. signat. contrarium, & soluit.*

i ¶ *Iustam causam*. Alioqn non fuisset auditus. arg. ɔ̄. sup. de in integr. ex lr̄is. Sed illud fuit in fauorem matrimonij, & qa non poterat habere recursum contra dolosum, cum in eo casu fuerit non soluendo, sup. de procu. querelam. & 5. q. 3. si ægrotans. & ita reuocatur sententia si iuste impeditus venire non potuit. ff. de dam. infec. l. si finita §. si forte. Nec dr̄ iudicatum vbi iusta de cā detentus præsens esse no potuit. ff. de re iudi. quæsitum. nec mādari debet talis snīa' executioni; vt ff. de iudi. si prætor. in fi. & est notabile illud, q reuocatur snīa cū interesse nō potuit: & sic est arg. q iudex non dēt nimiū festinare ad snīam: vt dicit lex prædicta, si finita. §. si forte.

¶ *Glo. seq. obijcit, & soluit.*

k ¶ *Decernerent*. Sed qualiter potuit iste legatus retractare sniam

sa1am,sui,cū nullus iudex possit hoc facere: dūmodo nō sit lata ꝯ ius constõnis C sen.rescin nō pos l.j.Rñdeo, ꝙ nō pōt retractari nisi per in integ.res ff.de mino.in causæ.2.§ vl.& l. seq.Vel nisi ipso iure sit nulla.C.de ac.l.4.vñ hic fuit retractata ꝑ in integ.restõnem. [1] & im ꝓprie ponit hic,nullius momenti: quia talis snīa bene tenet quousque fuerit reuocata.

[1] Eo modo pōt,cū sit gñalis legatus:secꝰ si esset specialis ꝗ legatus,secundum. Vin. & de hoc dixi ꝯ.de accu sa. qualiter. j. sup glo.j. Ioā. And.

a ¶ *Committentib.* Sed qualiter delegatus ab alio ꝗ̃ à principe committit alij vices suas ꝯ. illud.ꝯ.de of.dele.super qõnum. §. si vero. & C. de iudic. à iudice? Quidam dicunt,ꝙ hic erat lis conte. corā de legatis: vnde cum videatur facti quasi dñi litis, possunt alij ꝯmittere vices suas ad similitudinē ꝓcuratoris. arg C.de procu. l.nulla. & l neque tutores. Vel dic ꝙ hic nō fuit oppositum. & iō taliter de facto ꝓcessum fuit.& hodie stari dēt prædictis iuribus.C.ꝗ iu.à iudice. & sup.eo. super qõnum.& ē expressum.ꝯ de ap. cum causam vnde non valet hodie qđ hic dicit.

b ¶ *Minus sufficienter.* Et tñ admissus fuit ꝑ talem probationē, ne veritati opinio ꝓualeret:vt sequit Et sic ar. colligitur hic, ꝙ minꝰ sufficiens ꝓbatio admitti. Ex plurib. alijs causis fuit iste auditꝰ quia circūuentus fuit iste legatus ex plurib. causis,quæ in snīa cōtinentur. Primo dr̄ ꝙ ille erat in possessio ne iuris patronatꝰ: & hoc falsum fuit. Itē dicebat in snīa, ꝙ T. defecerat in ꝓbatiōe, & hoc fuit falsum: vt ꝯ.dr̄. Item quia causa non fuit sufficienter instructa ad legatum remissa:quia attestationes illius T.nō fuerunt remissæ ad legatum,prout ipse mandauerat: vnde manifeste apparet legatum circumuentum fuisse.

† Dictio, ēt, deest i antiquis. & in vete ri compilatione.

debito terminarēt,alioquin facerēt snīā obseruari. verū dicto electo,& ꝑfatis abbatib.ꝯmittētib. [a] alijs vices suas, ipsi subdelegati testes super prædicto articulo receperunt:à quibus dictus clericus vocem ad nos appellationis emisit:& infra. ¶ Licet aūt iustam causam absentię minus sufficienter [b] presbyter probauisset,ne tñ præiudicaret opinio veritati,R. diaconum Cardinalem eis concessimus auditorem: qui cum nobis omnia fideliter retulisset,ex tenore senteutiæ archiepiscopum inuenimus circūuētum:tū quia continebatur in illa,ꝙ per attestationes ipsius clerici fuerat sufficienter probatū, ꝙ præfatus A.in possessione iurispatronatus extiterat,cum eūdem ad prædictam ecclesiā præsentauit,cum tñ per attestationes illas nihil aliud ostensum fuerit,nisi ꝙ pro quodam iure [c] quod de illa ecclesia consueuit exhiberi patronis, prædicti P. & A.annuatim decem solidos acceperunt:tum ēt † quia in eadem sententia dr̄,ꝙ dictus T. in probatione defecit,cum per attestationes suas appareat ipsum suā intentionem [d] sufficienter probasse:tum ēt quia causam non recepit sufficienter instructam: cum vnius tantum partis attestationes receperit,quæ parū faciebant ad causam: vnde sententiā ipsam duximus irritandam,memorato T. adiudicantes ecclesiā supradictam,cum per attestationes nobis constiterit euidenter, ipsum à vero patrono [e] fuisse ad sæpedictam ecclesiam pręsentatum.

¶ Gl.seq obijcit, & soluit.

c ¶ *Quodam iure.* Sed videtur ꝙ propter hoc fuit in possessione partis,ꝙ etiam fuit in possessione totius.ff.de ser.rust. pd. vna est via.& qui minimam partem fundi possidet,totū possidere videtur.ff.de acqui.pos.possideri Sed non est ita sup. de præscri.auditis.vbi de hoc.& j.de capel mona.dilectus. quia perceptio pensionis nec possessionem probat nec dominium sup.de fid.instr.inter dilectos in fi.& ff.de acqui.possess.quamuis.§.j quia alia est perceptio pensionis,& alia possessio præsentationis:& ideo errauit legatus in sententia, credens,hoc sufficere:& hæc pensio siue census potest constitui à patrono in fundatione ecclesiæ de auctoritate episcopi.18. q.2. Eleutherius,& ꝯ.de iure patr.præterea.2.& hoc ante consecrationem ecclesię,post consecrationem nō potest ei aliquod onus imponi,quia rei consecratæ non imponitur seruitus.ff.de ser ui.seruitutes §.vlt.& quod humani iuris esse desinit,seruitutem non recipit.ff com prædio caueri.Io.& per talem perceptionem non fuit in possessione iurispatronatus:cū hoc non fuerit de fructibus iurispatronatus,sed pręter ius patronatus potest talis census constitui à patrono in ipsa fundatione: vt in c.præcedenti,Eleutherius & c.præterea Quid intelligatur nomine iurispatronatus colligitur ꝓinfra de iure patr.ꝓ nobis fuit.Bernard.

Pensionis perceptio neq. possess. ꝓbat, neq; dominium.

d ¶ *Intentionem.* scilicet, quòd fuerat præsentatus à vero patrono, vt dicit in fin.

¶ *Glo.seq.reci.per q.an scilicet ius patronatus transeat cum vniuersitate in creditorem,alleg.pro & cōtra.& quid sentias non apparet.*

e ¶ *Patrono.* ꝑ hoc patet,ꝙ patronus de obligatione ꝗ fecit, excepit ius patronatus,alioqn transisset cū vniuersitate [1] de iure pa.ex t'ris.arg. ff.de ꝯtrah.emp.in modicis.sic & in fundo vēdito accedunt seruitutes, & alia iura.ff.de cōtrahē.em. si aquæductus.& l.se.& l.dolia. & sic fundus dotalis trāsit cū vniuersitate..ff.de fun.do.l.j.sed alia rō est [1] in emptore vel feudatario q directū, & vtile dñium habēt in re. & aliud in creditore:qa si ius pſentan di ꝯsistit in fructu eo ipso ꝙ creditor vtitur tali fructu, exonerari dēt quātitas debiti.C. de pig.actio.l.j.& 2. & ꝯ.ꝗ vlt.c.j.& 2.si talis fructus æstimari non pōt, & ideo non diminuit quantitatem debiti.Item nec alijs iuribus vtitur creditor, nisi hoc cōuenerit. ff. de pig.actio.sed an vię.itē quia soluto pignore oīa iura tollunt.ff q b. mo.pi vel hypo. sol.l.j. & C.si pig pignori datum fuerit. l. j. & 2.& sic præsentatus soluto debito esset de ecclesia remouēdus, qđ est ꝯ illud.16.q.7.inuentū & 56.dist.satis peruersum.& ꝯ.de exces. pla. c.vlt. Itē qa creditor peccat vtēdo pignore. ff.ꝗ fur. creditor. aliās incipit,si pignore.licet enim creditor rem sibi obligatam possit locare,vt ff. ꝗ pig act.creditor.tñ fructus cōputabit sibi in sortem ꝯ. de pig.cū ꝯtra.licet eñ in venditione omnia iura transeant,argu.ff. de officio pręse. vt l.j. in versi. cū vrbē nostrā §.3.non tñ in obligatione generali veniūt ꝗ specialiter non ꝯobligarentur.ff.de pigno.l.obligatione & l.seq ff. de pec. qui peculium & C.quæ res pig obli pos.l.j arg.contra ista,scilicet ꝙ fructus non diminuant sortem: quia seruitus qñqꝫ inutilis est.ff.de serui.l.ei qui fundum.sed ius patronatus bene transit cum vniuersitate,nisi specialiter excipiatur .ꝯ. de iure pat. cum secundum.& c.ex litteris.

[1] Hoc tenent Tā. Vincen.& Gof Ioā. Andr.

[1] Idem Phil In.& Hosti. sed Dama. in d.q.sua j.de iure patronatus, dicit ꝙ ꝑsētare potest creditor noīe debitoris Ioā. And.

¶ Idem.

¶ *Papa in sententijs quas profert, ordinem iuris seruat.*

CAP. XIX.

IN † causis,quæ summi Pontificis iudicio deciduntur, & ordo iuris & vigor æquitatis est subtiliter obseruandus:Cum in similibus [f] casibus cæteri teneantur similiter iudicare: Nisi forte cum aliquid(causa necessitatis & vtilitatis inspecta) dispēsatiue duxerit statuendum.

† Cap. 9. eo.ti.in 3. compila.

¶ Idem conuentui S. Leodij.

¶ *Secunda sententia in diuersa instantia contra primam lata,tenet mero iure,nec debet infringi et si sit iniusta,ex quo ab ea non fuerit appellatum, præsertim si prima snīa secundis iudicibus non fuit ostensa h.d.Panormitanus.*

Et an in snīa principis regratur ordo iuris, vide ꝑ Iasonem. in. l.j. ff.ꝗ cō. sti. princi. adde Paridē de Puteo i trac. syndicatꝰ. verbo: & in quātū.

CAP. XX.

INter † monasterium sancti A.Rothom & vestrum, su-

† Ca. 10. eo.ti.in 3. compi.

IN *causis.* Inferiores tenentur iudicare secundum ꝙ Papa inter certas personas iudicauit,si rite & recte sententiam tulit. Primo ponitur dictum Secundo ratio. Tertio exceptio. secunda:ibi, *Cum in similibus*. tertia:ibi, *Nisi*. Abb.Siculus.

CASVS. Dr̄ hic ꝙ ꝫm ꝙ Papa iudicat,& alij debent iudicare: & iō Papa iuris ordinem & ęquitatis rigorem in causis diligenter obseruare debet:cum in similib.alij debeant sic iudicare.nisi cum ipse aliquid dispensatiue duxerit ordinandum No ꝙ ordo iuris & æqtatis rigor in iudicijs obseruāda sunt. Item snīa Papæ ius facit quo ad oēs: Itē ꝫm ꝙ ipse iudicat, & alij iudicare dēnt;& sic in similib idem iudicium est habēdū. Item in dispensationibus causa necessitatis & vtilitatis attēdenda est. Item dispensationes non debent trahi ad ius cōe.

Et vide l. Imperatoris. cū glo ff. de re iudi ad de Alexādrum cōsil. 193.& & Paulū de Castro cōsil. 325. inci. in cāquæ vtit.

¶ *Glo seq.dicit aliud in interlocu..ria,signat contrarium,& soluit.*

f ¶ *In similibus.* & sic patet, ꝙ diffinitiua snīa principis trahēda est consequentiam,ex quo alij sic iudicare dēnt sed inter locutoria non. C. de legi.l.3.circa fi.& l.si imperialis arg ꝯ ꝙ interlocutoria vim legis habet ff.quod me cauſ.metū. § sed quod prætor ait. quod verum non est, nisi interlocutoria in corpore iuris claudatur.& est similis huic 16 q.3.licet. Ber.

¶ Cōcor. l.liter oēs. ff. cō. ꝑd. gl. in l. si. de iussor. ff. qui satisd. cog.

INter monasterium. Tenet secunda snīa diffinitiua lata ꝯ primā,si de prima nō fuit exceptum,neque appellatum à secunda.h.d.secundum vnum intellectum. Diuiditur in quatuor partes. In prima ponit thema decisum. In secunda diffinitionis causam In tertia soluit quoddam obstaculum. In quarta diffinit.secunda:ibi, *Cum constiterit*. tertia:ibi, *Non obstante*.quarta:ibi, *Falsum*.Abbas.

CASVS.

1 Hic casus Bernardi vt, & in antiquis codicibus reperitur.

CASVS: 1 Vacante monasterio S. Leufredi, monachi elegerunt, quendam de gremio sui monasterij in abbatem; & dū peterent cōfirmationē suæ electionis, monachi S. Antonij se opposuerunt dicentes, illam electionem esse cassandā, ex eo ꝙ de monasterio S. Antonij fieri debuisset: quare diœcesanus epūs illā distulit ɔfirmare: tādē sup hoc causa fuit cōmissa qbusdā iudicib. ad petitionē monasterij S. Leufredi, coram quibus iudicibus partes litē contestatæ fuerunt, & processum fuit in causa, & testes recepti fuerunt: demū monachi S. Antonij ad alios iudices līas impetrauerunt, cōtinentes ꝙ primi iudices erant eis certa rōne suspecti: vñ proposuerunt quasdā exceptiones friuolas ꝯ illos: quas cū iudices 2 admittere nollent, ipsi appellauerunt iudices videntes ꝙ primæ litteræ non reuocabant per secūdas, ꝓcesserūt in causa, nō obstāte appellatione eorū, & cōfirmarunt electionem factam per monachos S. Leufredi: vnde occasione applonis prædictæ delata est cā ad dñm Papam coram quo obijciebatur cōtra sniam, ꝙ lata erat à suspectis iudicibus, & ꝙ cā fuerit alijs iudicib. delegata: & post appsonem allegabant ēt sniam, q̄ prius lata fuerat ꝓ eis super qōne ipsa: dñs Papa auditis hinc inde ꝓpositis, qa constitit ei ꝙ secundæ litteræ non reuocabant primas: tñ qa causæ suspicionis friuolæ fuerant, quæ debuerant ꝓponi ante litis ingressū, & iō renunciasse videntur eisdem, & quia nec de ꝓcessu, nec de priuilegio sedis Apostolicæ fecerant mentionem, quæ si fuisset expressa, litteras nullatenus habuissent, ɔfirmauit sententiam à primis iudicib. latam, non obstante sententia quæ allegabatur, qa nec fuit ostensa dño Papæ, nec primis iudicibus: quæ ēt si fuisset illis ostensa: nihilominus contrariū statuissent ea postposita, quia non valebat, si aūt valebat, & non opposuerunt eam eis imputetur, cū lites prætextu nouorū instrumentorum non debeant instaurari, & electo saluo iure diœcesani munus benedictiōis exhibuit. Nota ꝙ dilatoriæ exceptiones ante litis ingressum debent proponi. Itē ipso facto renunciat qs iuri suo. Item secundæ līæ ad hoc vt reuocent primas, debēt facere mentionem de processu iudicij, & de priuilegijs Apostolicæ sedis. Item prætextu nouorū instrumentorum lites instaurari non dñt. Itē snīa ꝯ res prius iudicatas tenet. Itē p factum superioris nō p̄iudicat inferiori. Be.

† Vide l. j. & ibi Cynū. & Do. C. de dilatio.

† obtineri.

2 Secūdi. ſm Petr. de Sa q b. ɔmissum fuerat ꝙ si inuenisent illas suspiciões legitimas ꝓcederēt in cā: vel loquit de ꝑmis. Io.

per modo eligendi abbatem in monasterio vestro fuit quæstio agitata: & infra. ¶ Cum constiterit nobis primam commissionē non fuisse per vltimam reuocatam, quia causæ suspicionis in iure propositæ friuolæ videbantur: quas ēt tāquā dilatorias ante litis [a] ingressum opponere debuissent: quibus corā delegatis eisdem subeundo [b] iudicium renunciasse [c] videntur: tū ēt qm̄ de priuilegijs [d] Apostolicæ sedis & processu [e] negotii coram primis iudicibus, nihil in secundis litteris dicebat, quod si fuisset expressum, obtinere minime potuissent: Nō obstante [f] sententia, quę ꝓ monasterio sancti A. dicebatur fuisse prolata, quę tñ, nobis ostensa nō fuit: cum si prædictis iudicibus fuisset ostēsa, ea posthabita [g] cō trarium statuissent, alioquin [h] eam obijcientibus imputetur: [i] cum sub prætextu nouorum instrumentorum lites nō dēant instaurari: Factum priorum iudicum ratum & firmum habemus, & eorum sententiam cōfirmantes, [k] electo à vobis nos ipsi munus bñdictionis (saluo iure diœcesani) curauimus exhibere.

¶ Idem episcopo decano & cancellario Parisien.

¶ Tenet sententia contra priuilegiū ostensum vel non ostensum, si ab ea nō fuerit appellatū vel supplicatū.

a ¶ *Litis* sup. de exce. pastoralis. 3. q. 6. c. si quis epōrum. §. exceptio. & C. de iudi. apertissimi. & l. cum specialis. Ber.

¶ *Glo. seq. re[?]ci. per q. an iudicis recusatio alias exceptiones præcedere debeat. & primo alle. quid sic. secundo alle. cōtrariū. tertio ponit opi. Tan. quarto ponit opi. Io. quinto vacillando approbat opi. Tanc.*

b ¶ *Subeundo iudicium.* Quicunq; habet plures exceptiones dilatorias, debet primo opponere illam de iudice suspecto: illa. n. præcedit naturaliter, vt patet. sup. de probatio. ꝗm̄ ex ordine verborum. ut ibi dictum est. Si enim primo opponeret exceptionem contra personam aduersarij, puta ꝙ ipse sit excommunicatus post litteras impetratas, qa modo non est admittendus, & sententia pro ipso feratur, sic approbat personam iudicis: vnde ipsum postea reprobare non potest. 4. q. 3. c. si testes. §. item si quis testib. & 3. q. 8. cuius in agendo q em̄ alijs defensionib. vsus est, non pōt redire ad istam, vt ff. de iud. sed. & si susceperit & præterea specialiter cauet de hac exceptione, ꝙ vsque ad 20. dies proponatur. 3. q. 3. §. offeratur. Et si iudex absens sit quem volo recusare, illud debeo protestari. 3 C. de iud. cum specialis. Sed contra vr per hoc ꝙ non consenserit in iudicem: licet em̄ qs dederit fideiussorem standi iuri adhuc pōt iudicem recusare, vt 3. q. 3. §. offeratur. Præterea vr ꝙ excōicationis exceptio vel de falsitate rescripti naturaliter præcedat, quia nisi rescriptum teneat, non pōt iudex aliqua iurisdōne vti. sup. de iudi. c. j. Item si aduersarius esset excōicat⁹, n̄ ī pōt eligere arbitros ꝓ iudicis recusatiōe, vel ēt alios iudices eligere; vñ videtur ꝙ primo ingrat de rescripto siue de excōicatione aduersarij antequā ad alia ꝓcedat. Sup hoc dñt q dā sicut Tan. ꝙ si omissa exceptione de iudice suspecto ꝓposuit alias, siue succūbat, siue obtineat, nō pōt postea redire ad eā ꝺ suspecto iudice: qa p hoc vr tacite apꝓbare ꝑsonā iudicis, ex quo ɔsentit litigare sub ipso. ar. ꝯ. ī. de of. dele. insinuante: maxime nulla ꝓtestatione p̄missa ꝙ p̄terea ñ renunciat exceptiōi de suspecto iudice Io. innuebat, sed ñ p̄cise distiguēdo: si succubuit in aliqua exceptione, adhuc pōt redire ad illā de suspecto: qa ad hoc intendit vt declinet iudiciū: vñ nō plene ɔsentit ī iudicē. ar. C. de inof. test. ꝯ maiores secus esset si obtineret in aliqua exceptione: qa tūc apꝓbauit snīam iudicis 4 vñ illū postea reꝓbare ñ poterit, vt dr̄ in prin. notulæ. & hoc satis æquū vr. tñ credo stādū opi. Tan. qa litigando sub ipso apꝓbat ꝑsonā iudicis. semel. n. cōsentit. &c. siue ꝓ eo, siue ɔtra eū sentētiauerit, vt hic patet. 5 Be.

¶ *Glo. se. a. & remittit.*

c ¶ *Renunciasse.* arg. ꝙ tacite siue ipso facto renunciat qs iuri suo. sic ī. de of. dele. gratū. & c. insinuāte. & ī. de his q̄ fi. à ma. par. c. ex ore. ubi arg. plura inuenies de hoc Ber.

d ¶ *De priuilegijs* per quæ ius eligendi de suo monasterio se habere dicebatur. sup. de consue. cum dilectus. quod non debuit taceri sup de rescri. cum ordinem.

e ¶ *Et processu.* nam de ꝓcessu negotij & exceptione (si qua proponitur) mentio fieri debet. sup. de procu. in nostra.

f ¶ *Non obstante sententia.* quæ non tenebat forte lata à iudice non suo. vel non seruato ordine iudiciario: vnde sequitur, quæ si fuisset ostensa, contrarium statuissent. Ber.

¶ *Glo. seq. dupliciter exponit litteram, posthabita;*

g ¶ *Posthabita.* Exponit hæc līa p Tāc. ea habita. i. ea visa post i postea contrarium statuissent q̄ statuerunt. quasi dicat si iudices illam vidissent, statuissent contrarium eius qđ fecerūt qa non confirmassent electionem: & iō dicit, alioqn, i. si non fuisset illis ostensa, imputent sibi q debuerunt ostēdere. Sed hæc expositio contradicit notulæ Lau. ꝓximo positæ: vñ ſm notulā Lau. sic expone, posthabita, l. postposita C. de spo. l. j. vt sit vna dictio. sic exponit 32. q. 3. dicit Sarra, ibi, ɔiugalē posthabuit torū. i. postposuit coniugalē torū, & accessit ad ancillā sic C. de exac. mili. annonæ. l. 2. in fi. li. 12. 6 quasi dicat si sententia fuisset iudicib. ostensa, illā postposuissent siue spreuissent, & statuissent cōtra ipsam sicut statuerūt, qa ñ tenebat.

h ¶ *Alioquin.* id est, si tenuisset, & non eā opposuerūt, imputet eis. Vel alioqn, si ñ fuisset postposita siue spreta: qa snīa tenebat, imputet eis: qa ammodo p̄textu nouorū instrumētorū, id est, repertorū de nouo snīa non retractabit. & iste est verior intellectus. & hæc expositio ꝓbatur ī. c. ꝓx. versi. nimirū. & ff. de nego. gest. si aūt. § j & ff. de compen. l. qđ in diem. § j.

i ¶ *Nouorum.* id est, de nouo, repertorum ī. c. ꝓxi. 7

¶ *Glo. seq primo ponit sex casus præter istum qui ponit hoc ca quib. valet hæc snīa ꝯ rē iudicatā, deinū obijcit, ponit opi. Io. et soluit Fin:s reci per contrariū de l. 1. C. quādo prouo. & opi. Io. illi ꝯrio cōpetit.*

K ¶ *Confirmantes.* & ita tenet hic snīa cōtra res prius iudicatas, qa hic monachi eā omiserunt, post snīam ea vti ñ possunt qa p̄textu nouorū instrumentorū ñ retractat snīa. ff. ꝺ re iu. Imperatores. C. de trās sub p̄textu, nec exceptio peremptoria locū habet post snīam, nisi appellatū sit. C. sen. rescin. nō poss. l. 2. & ī de n. inst. cū Ioannes Itē iure minoris subuenit ecclīæ in hac exceptiōe. ī. de in inte. rest. c. j. & c. auditis. sed hoc nō fuit petitū. 8 Itē nō pōt opponi snīa si fuit ostēsa iudicib. & ipsi eā reꝓbauerūt, veluti nullā. ī c. ꝓxi. ff. de ɔpē. qđ in diē. §. j. Itē ēt i alio casu tenet snīa ꝯ res pri⁹ iudicatas, si qō sit an sit iudicatū vel nō: & si iudex ꝓnūciat iudicatū nō esse, rescindit prima snīa. ff. q̄ sen. sine ap. rescin. l. j. in prin. Itē in alio casu tenet snīa ꝯ res pri⁹ iudicatas, vt in negotio publico. ff. ꝺ re iud. Imperatores & ī alio casu. ff. ꝺ iure. admonēdi. Itē vbi vertit p̄iculū aīæ tenet snīa ꝯ primā, ēt si ñ ostēdat snīa ī iudicio. su. co. c. lator. & c. ɔsanguinei. Vin. Sed vr ꝙ iniuria facta fuit istis monachis, q obijciebāt snīam: qa ñ fuerūt admissi isti monachi appellarūt à iudicib. q tulerūt snīam. Sed ī cā applonis (vt dictū est) pōt opponi exceptio peremptoria omissa ī prima causa, ergo

3 Et sic vitiat opin. dicentiū, ꝙ qñq; vr que ad li. conte pos sit opponi ad qd em hoc casu fieret ꝓte st. Io. An.

4 Ecce ergo ꝙ iudex in prima exceptione iudicabit ꝓ reo, recusari non possit. Io. And.

5 Cōcor. l. cuius. in fi. ff. ꝺ ma nu. & l. si ɔtra. C. de ince. nup.

6 l. j. C. de spor. Gof. ibi, si qua præsu fuerit hic mā suetudinis nostrę post habita pręceptio Ioā. And.

7 Adde q dicant noua instrumenta. & qñ illis liceat vti in d. ꝑ hanc in glos. in versicu. ad nouū. & ibi Cy. C. de tem. appellation.

8 Qđ peti poterat et quo sedebat ecclesia, sec⁹ si ipsius ꝑsonæ tm. de hoc dixi ꝺ testi. in inte. c. si. & in d. cod. tit. c. vnico. in a. gl. Ioan. Andr.

ſa,ergo iſti debebant audiri in ſua exceptione,Io.dixit ꝙ hæc decre. loqͥ in eo caſu cũ ſcit aliqs ſe hẽre exceptionẽ rei iudicatæ:& in fraude & dolo eã omittit volẽs fatigare aduerſariũ ſuũ;aliàs ſi ignorabat hãc exceptionẽ ſibi cõpetere, bene põt eam tunc opponere qñcunq;. quia tunc nõ retractatur ſcd a ſnſa,imò nulla ꝓnunciať. Hoc qđ dicit Io.non colligit aliquo mõ ex iſta lra,vel inde ciſa,nec prodeſt. Vnde dicas,ꝙ non audiũtur monachi, vt obijciant ſniam,ẽtſi vera fuerit, qa monachi appellauerunt à iudicib. ante ſnĩam occaſione lrarũ quæ non valebant,auctoritate quarũ volebant poſt litẽ cõteſtatã iudices recuſare,ſecũdũ qđ ſatis patet ꝑ hãc decr. in prin. & in parte deciſa colligitur vbi hoc expreſſe dr̃, ꝙ monachi iſti appellauerũt:quia iudices nõ admittebãt recuſationes,& qa dicebãt ſecũdas lras valere & ita receſſerunt cõtumaciter ñ expectata ſnia,& talis applo nulla fuit:ſed à ſnſa diffinitiua ñ fuit appellatũ, nec ẽt poterãt:qa ꝯtumax ñ audiť appellãs. 2.q.6.c.ei q.§ ſunt quorũ,& hæc eſt cã,quare non admittuntur,& imputent ſibi q non oppoſuerunt ſniam coram iudicibus ſi valebat.& qa bñficiũ reſtõnis nõ petierunt; qa admiſſi fuiſſent,vt dictum eſt ſup.Et qđ dicit;ſnia ꝯ res prius iudicatas non tenet,locũ habet qñ in iudicio allegatur, & oſtenditur ſnſa. ¹ tunc ſi iudices nolunt admittere ſniam , dũtã teneat ſnia,& iudicant contra primam ſnĩam , nulla eſt ipſo iure,nec ẽ appellare neceſſe;& ſic loqtur.2 q.6.§.diffinitiua. ver.item ſi ſententia fuerit,&c.C qñ prouo. non eſt neceſſe l.j & ibi Io.intelligit aliter hãc dec.& illam l.vt ſ.dixi.Sed tu intellige hanc decr. & illam l.vt diximus.& ita plana lra erit, & ita intelligit Vin.vt in prin.iſtius notulæ Et ita ſiue ſciẽter ſiue ignoranter eam omiſerint,nõ põt poſtea opponi ex quo nõ eſt appellatũ:& tunc ꝑtextu nouorũ inſtrorum nõ iſtaurãtur lites finitæ.præterea hic nõ fuit oſtẽſa ſnia dño Papæ, sed allegata fuit tantum,nec etiam fuit oſtẽſa primis iudicibus.

ADDITIO Pro materia hic tacta de appellatione contumacis vide c.vnicum.de dol.& contu.in cle. & ibi notata.

† Ca.11. eod.tit.in 3. compil. † Resbacense. Accurbacen.

¹ Dicebat Inn.cõtrarium) loq ubi ñ fuit oppoſita, nec ꝓbata exceptio rei iudicatæ, & iſtud ubi fuit oppoſita, ſed ñ probat. Ioã. And.

Adde l. diuus. & gl.in l.fin. ff.de in integr.reſti.

CAP. XXI.

Suborta † inter Meldẽ.ep̃m & monaſteriũ Attrebatẽſe, ſup ipſius monaſterij ſubiectione materia qõnis: & ꝓcuratoribus partiũ litigantib.coram nobis: qa per confeſſionẽ ᵃ partis aduerſæ cõſtitit,eundẽ ep̃m quaſi poſſeſſionẽ ᵇ obediẽtię ĩ eodẽ monaſterio habuiſſe:ipſum reſtituendum decreuimus ad eãdẽ. ¶ Verũ qa priuilegium Innocẽtij Papæ ꝓdeceſſoris nr̃i libertatẽ monaſterij plenariã exprimebat,decano Sueſſionẽ.& ſuis cõiudicib.dedimus in mãdatis , vt ep̃o in quaſi poſſeſſionẽ obediẽtiæ reſtituto, ᶜ niſi contra priuilegiũ rõnabile aliqd obijceret & ꝓbaret,ſup ſubiectione monaſterij,ſibi ſilentiũ imponere ꝓcurarẽt:& inf. ¶ Iudicib.aũt cãm inſtructã remittentib. qa cognouimus efficaciores † ẽpi rõnes ſubiectionem eidẽ adiudicauimus memorati monaſterij,vt ibidem habeat tamquã diœceſanus ep̃s poteſtatẽ : ita tñ vt nullum per hoc Apoſtolicę ſedi ꝑiudiciũ generetur,quominus ſi voluerit, ſuam iuſtitiam proſequatur. ᵈ Nimirum ᵉ ſi præfati Innocẽtij priuilegium Alexandro ᶠ fuit in iudicio præſentatum , & ipſe tulit † ſententiam cõtra illud, intelligitur reprobaſſe. ᵍ

Suborta. Diuiditur in tres partes In prima præmittit caſum & ſententiam ſuper poſſeſſorio latam In ſecunda:ibi, Verum committit ipſius executionem & cauſam ſuper petitorio.In tertia:ibi,iudicibus autem,petitionem diffinit, diffinitiuum moderatur, & quoddam ſoluit obſtaculum. Abb.

CASVS Inter ep̃m Melden & monaſterium Attrebaten.ſup ſubiectione ipſius monaſterij controuerſia vertebať: ꝑ hoc partib.in ꝑſentia dñi Papæ conſtitutis,petijt ꝓcurator ep̃i reſtitui ad quaſi poſſeſſionẽ obediẽtię in eodẽ monaſterio,qua ipſum monachi ſpoliarant: quia ꝑ confeſſionem ꝓcuratoris monaſterij conſtitit ep̃m quaſi poſſeſſionem obedientiæ in eodem monaſterio habuiſſe. Papa ipſum reſtituit ad eandẽ: veruntamen quia ex parte monaſterij quoddam priuilegiũ Innocentij Papæ exhibitum fuit in iudicio, quod plenam libertatem monaſterij exprimebat,mandat Papa quibuſdam, vt epiſcopum reſtituant in quaſi poſſeſſionem obedientiæ; quo reſtituto,niſi ep̃s contra priuilegium aliquid rationabile oſtenderit , ſuper ſubiectione monaſterij ſilentium imponant eidem:Iudices prædicti reſtituerunt ep̃m,& poſtmodũ cœperunt cognoſcere ſuper ſtatu ipſius monaſterij : Contra priuilegium Innocentij Papæ exhibuit ep̃s quandam ſnĩam Alex Papæ ſup ſubiectiõe ipſius monaſterij:Iudices receptis probationib.vtriuſq; partis, cauſam inſtructam remiſerũt ad dñm Papam:Papa auditis & intellectis rationibus partium: quia intellexit rõnes ep̃i efficaciores,ſubiectionem in eodem monaſterio adiudicauit eidem,vt ibidem habeat tamq̃ diœceſanus ep̃s poteſtatem , ita tñ ꝙ per hanc ſententiam nullũ ꝑiudicium ſedi Apoſtolicæ generetur,quo minus cum voluerit ſuam iuſtitiã proſequatur:In fine rñdet quaſi tacitæ qõni:Diceret aliquis, Nõne priuilegium Innocentij debuit tueri monaſteriũ ꝯ ſnĩam Alex.rñdet Papa,ſi priuilegiũ Innocentij Alexãdro fuit ĩ iudicio ꝑſentatũ,& ipſe tulit ſnĩam ĩ ꝯriũ, illud intelligit reꝓbaſſe,ſi vero non fuit exhibitũ, ꝑtextu priuilegij de nouo reperti,ſnia Alex.non dẽt reuocari.No. ꝙ cõfeſſio procuratoris dño ꝑiudicat. Itẽ incorporalia non poſſidẽtur,ſed quaſi.Item reſtõ ad ſubiectionem ante ingreſſum principalis cauſæ facienda eſt.Item licet cã liberalis ſit præiudicialis:tã qõ poſſeſſionis ei præiudicat.Item ꝯ priuilegium admittitur probatio ſicut defenſio.Item non ſufficit obijcere niſi ꝓbetur obiectum.Item proteſtatio ꝑmittẽda eſt ne fiat alicui ꝑiudicium circa ius ſuũ: vt hic fecit Papa. Itẽ priuilegio libertatis nullus renunciare põt ꝑ iudiciũ Papæ.Item inſtrumentũ intelligitur reꝓbatũ,eo ipſo ꝙ iudicať ꝯ ipſum.Itẽ prætextu priuilegij de nouo reperti non debet ſententia reuocari. Et ſic negligentia nocet, ſed per hoc non fit pręiudiciũ Papæ quo minus ſi voluerit ius libertatis ſit ſaluum monaſterio.

¶ Gl ſe.uetat,et remittit.

ᵃ ¶ *Per confeſſionem.* Nota cõfeſſionem procuratoris dño præiudicare. De hoc dictum eſt ſup.vt lite non conteſtata.c.j.

¶ *Glo.ſeq.reci.rationem textus.*

ᵇ *Quaſi poſſeſſionem.* Hoc ideo dicit:quia incorporalia non poſſidentur, ˢ ſed quaſi.arg.ĩ.de ꝑſcri.ſi diligenti.& ſup de cauſa poſſeſſionis,cũ eccleſia.& ff.de vſuca.ſequitur. §.ſi viã. & ff.de acquiſendo rerum dñio.l ſi ſeruus.§.incorporales.

¶ *Glo.ſeq uetat,obiicit & ſoluit tripliciter.*

ᶜ *Reſtituto.* Nota ꝙ licet cauſa liberalis ſit præiudicialis,tñ qõ poſſeſſionis ei præiudicat,vt hic patet.& C de ordi.cog.l.vlti.§.ſi agebat ipſe ep̃s poſſeſſorio,de quo conſtitit per confeſſionem partis aduerſæ:vnde Papa mandat ipſum reſtitui ꝗ petitorio,ſed de hoc non probauit epiſcopus coram Papa ſed pars aduerſa per priuilegium Innocentij:vnde mandat Papa imponi ſilentium epiſcopo,niſi contra priuilegium aliud ꝓbetur:& ita qui obtinet in proprietate , obtinet finaliter in poſſeſſione,licet alter probet de poſſeſſione.ſu.de cau.poſſeſſionis.cum dilectus.& hoc tum vtroque iudicio actũ eſt.Sed quare Papa non tulit ſnĩam pro monaſterio,cum per priuilegium Innocentio probatum eſſet,ꝙ erat liberum & exemptum,& ex parte ep̃i nihil oſtenſum eſſet contra priuilegiũ. & actum eſſet ab ep̃o petitorio & poſſeſſorio.ſup.de cau.poſſeſſ.cum eccleſia? Rñdeo, ep̃s coram Papa proſecutus fuit tãtum poſſeſſorium.petens inducias ad probandum cõtra priuilegium Inno.vel ipſe ex officio ſuo voluit ꝓuidere ep̃o, aliàs non recte proceſſiſſet Papa . Vel ſi poſſeſſorio tantũ actũ fuit,abbas petijt cauſam cõmitti quantum ad petitoriũ, cũ per priuilegium intentio eius probaretur: quod melius vr̃.

ᵈ ¶ *Proſequatur.* arg de proteſtatione præmittenda.ſup. ĩ de don.inter dilectos.in fi.& 9.q.3.ſaluo ſu.de ele.Cumana. §.j.

ᵉ ¶ *Nimirum.* Reſponſio tacitæ quæſtionis. diceret aliquis, nonne priuilegium Inn.debuit tueri monaſteriũ? Reſpõdet Papa ꝙ non,ſecundum ꝙ ſequitur in littera.

ᶠ ¶ *Alexandro.* qui ſuper eadem qõne ſententiauit pro ep̃o, vt habetur in parte deciſa,quam ſententiam ep̃s coram iudicibus exhibuit,& coram Papa de qua hic fit mentio.Ber.

¶ *Glo.ſeq.not.inducens duo ſimilia,& vnum diuerſum.*

ᵍ *Reprobaſſe* Nota,ꝙ inſtrumentum dicitur reprobatũ eo ipſo ꝙ cum iudici oſtenditur , contrarium iudicat: ſic teſtis reprobatur eo ipſo ꝙ iudex contra eum iudicat arg ſu.de or. cog.cum dilectus.in fi.& ff de his qui no infa. Lucius. ſic ex quo quæſtio falſi mouetur,& iudex cõtrarium iudicat, eam intelligitur reprobaſſe.C ſi ex fal inſtr.l j.Secus eſt in compẽſationem,quia ubi iudex non admittit compenſationem poſt ſententiam poteſt opponi: ſed ſi expreſſe eam reꝓbat. poſtea opponi non poteſt.ff.de compenſa. quod in diem § j. & ff de negotijs geſtis.l.ſi autem. §. quocunque modo . ita hic.quia Alexander reprobauit priuilegium Innocentij ſi.fu.licet oſtenſum in iudicio:ſic ſup.cap.proxi.Item hic eſt ar. ꝙ ipſo facto & ſine verbo perditur priuilegium. ſup de offic. delega.gratum & infra de his quæ ñ.a maio.par cap.c.ex ore

¶ *Gloſſ.ſequ.allega.tres concor. excipit duos caſus : inducit duo ſimilia.*

† Quia illa ſnia pręualet,quę ualidioribus fulcitur rõnibus. §.itẽ pretium. inſtitu de empti. & uendi.

† Aliàs ita : tulit ſnĩam.ipſum ꝯ illud intelligit, &c. in omnib. tñ deſunt illa duo uerba paulo inf. coram eo.

ˢ Arg.14. diſt. c.quiſquis.cum ſuis concordant.

ꝗ De hoc articulo uideto hic ꝑ.alijs Innocentiũ, Hoſtienſẽ & Io. An.

a ¶ *Retractari*. ʒ. e. pa. §. de re iud. imperatorem. C. de trāsa. sub p̄textu. in fi. nisi in casu: vt in l. p̄dicta. iperatores. ff. de iureiu. adnonddi. Et sic tollit priuilegiū p sniam, sicut p conuentionem. ʒ. de dec. multiplici. & p arbitriū. ʒ. ti. pxi. cū olim 2.

¶ Dicit Gof. & nisi p in integ. resti. ʒ. de resti. in inte. susci tata. ff. de minor. si ex causa. Io. An.

CVm I. & A. diuiditur principaliter I duas partes. In prima ponit factū corā Papa narratū appl̄onis remedio. In secunda dat iudices appl̄onis, q b. diffinitionē causę sub certa forma committit. Seda: ibi, *Quia vero*. Et quælibet pars pōt subdiuidi ut patet in textu. Sed prædicta diuisio sufficit ad intellectum Abbas. Sicu.

CASVS. I. & A. canonici S. Dyonisij pro se & quibusdam alijs concanonicis suis denunciarunt dn̄o Papæ, abbatē suū sup dilapidatione, piurio, simonia & q busdā alijs criminibus sup quibus erat multipliciter infamatus: vñ Papa mādauit quibusdā iudicibus quatenus ad ecclesiā, psonaliter accedāt, & tam in capite q̄ i membris corrigant corrigēda, & statuāt quę sm Deum viderint statuēda: iudices uero receptis iuramētis abbatis & canonicorum, abbatem ipsum ab administratione ipsius ecclæ p sniam remouerunt, dilata correctione membrorum: à qua snia p curator abbatis appellauit: vñ postmodū in p̄sentia Papæ pposuit dictam sniam reprobari debere: primo quia iudices lite non cōte. in negotio pcesserūt, tū qa iuramenta cōspiratorum ꝯ ipsum recipiētes, depositionib. testiū corā partib. non publicatis, nec ostensis, eidem; ad sniam procedere p̄sumpserunt: Papa uero his & alijs intellectis: qa de articulo conspirationis sibi non potuit fieri plena fides, mandat iudicib. quatenus si constiterit, q illi conspiratores fuerunt, quorū iuramenta iudices receperunt, & quod abbas probare voluerit coram eis, & iudices dicta illorum solūmodo secuti sunt cum per alios ea probata non essent, sniam protulerunt, q pcessum illorum debeant irritare in principali negotio iuxta formam comprehensam in priorib. litteris postmodum procedentes. Si vero abbas non poterit probare illos conspiratores fuisse: vel si ēt hoc pbauerit, appareat tñ q nihil deposuerunt super his pro quibus fuit abbas amotus: vel ēt si aliqua deposuerunt contra abbatem, ea tñ per alios fuerant sufficiēter probata, processum illorum iudicum debeāt confirmare quia q̄uis aduersus abbatem non debuerint cōspiratores admitti, iurm tñ ipsorum de veritate dicenda super statu ipsius ecclesiæ recipi potuerit, vt per dicta illorum super alijs fides possit haberi, quæ ipsum abbatem non tangebant, præcipue cum tunc probatum non esset ipsos cōspiratores fuisse. Not. q aliquis pōt per alium denunciare. Item conspiratores non admittuntur ad testimoniū. Itē exceptio pposita ante sniam à grauamine in causa appellationis debet vera esse. Item non sufficit pbare cōspiratores, nisi pbetur, q iudex secutus fuerit dicta illorum. Item conspiratores potius possunt admitti contra alios quam contra illum contra quē conspirasse dnt.

¶ Ca 12. eo. titu. in 5. compil.

¶ De hoc articulo vide Felinum post abbatē in c. d. le. is de rescri.

¶ Hæc glossula ñ ē Bernardi, sed Innocentij, nec hr̄ in vetustis codicib.

Si vero non fuit coram eo exhibitum, prætextu priuilegij de nouo reperti, prædicta non debet sententia retractari. a

¶ Idem sanctæ Mariæ in Cagi, & Vallis secretæ abbatibus.

¶ *Sententia à qua fuit appellatū, retractatur, si constat testes ad quorū dicta tm̄ lata fuit, cōspiratores fuisse, et cōtradicēte parte receptos.*

CAP. XXII.

CVm † I. & A. canonici S. Dionysij Remen. ex parte quorundam canonicorū eiusdem ecclesiæ, nostro Apostolatui reserarint, q abbas eorum super dilapidatione, periurio, simonia, & quibusdam aliis erat multipliciter infamatus. b Nos Cathalan. epo & eius collegis dedimus in mādatis, vt ad ecclesiam personaliter c accedentes, tam in capite, q̄ in membris corrigerent † corrigenda & statuerēt, quæ statuenda viderent: & infra. ¶ Iudices aūt abbatis & canonicorum iuramenta recipientes, d abbatem ab administratione ipsius ecclesiæ per sententiam remouerunt: correctione membrorum dilata, e quam tunc non poterant expedire. A qua sentētia, cum pcurator prædictus ad nostram audientiam appellauerit, proposuit dictam sententiam reprobandam: tum quia iudices lite non contestata, in ipso negotio processerunt tum quia iuramenta conspiratorum g cōtra ipsum recipientes (depositionib. coram partibus minime publicatis † nec ostensis h eidē) † ad sententiam procedere p̄sumpserunt: & infra. † Quia vero de conspirationis articulo nobis non potuit fieri plena fides: Mandamus, quatenus si vobis constiterit, q illi conspiratores i fuerint, quorum constat à iudicib. iuramenta k recepta, quod abbas probare voluit coram eis: & corū dicta iudices secuti l tantummodo, cum per alios ea probata non essent, sententiam protulerunt: vos irritantes processū eorum, in negotio iuxta prædictam formam cōprehensam in prioribus litteris, procedatis. Si vero eos conspiratores fuisse nequiuerit comprobare: vel licet de hoc constaret, m appareat tamē illos nihil super his deposuisse, pro quibus idē abbas fuit amotus: vel etiamsi aliqua super his deposuerint, ea tñ per aliorū dicta fuerāt sufficienter ostensa, processum ipsorum iudicum cōfirmetis: quia licet aduersus abbatē nō debuerint cōspiratores admitti, iuramēta tñ ipsorū d veritate dicēda sup statu ipsius do

b ¶ *Infamatus*. Post 2 hunc textum corrigitur littera decretalis per registrum sic: & cum super his, & alijs cum procuratore ipsius abbati aliquandiu litigassent nos Cathalan.

c ¶ *Personaliter*. In hoc casu non possent isti committere vices suas: vt su. de of. dele. qm̄ Apostolica. §. is aūt cui & in casibus alijs q ibi ponuntur, & in loco ipso dēt fieri inquisitio vbi mo rantur illi de quorum vita quæritur. 27. dist. de Petro. & 2. q. j. Deus omnipotens. 24. q. j. pudenda. & 23 dist. illud. & su. de electio. postquam.

d ¶ *Recipientes*. secundum formam quam habes. ʒ. de accu. qualiter & qua n do. §. formam & c. dilectus.

e ¶ *Dilata*. Per hoc patet, q licet Inquisitor de quibusdam tulerit sententiam de quibusdam non, non iō expirat officium eius q n de alijs possit cognoscere, & pnunciare, & idem est in ordinario. ff. de doli exceptio. apud §. item quæritur. & ff. de negotijs gestis si autem. §. pen. alias incipit l. nam & si iteiu. in arbitrio. idē est nisi dictū sit vt de omnibus simul pnunciet & si, tunc de q buldā pronunciauit, nihil egit: & de nouo potest pronūciare. ff. de arbi. quod tamen.

f ¶ *Licet non contestata*. Hæc exceptio efficax non est: q a in inquisitione potest procedi lite non contest. vt su. vt lit. non contes. quoniam frequēter. §. sūt & alij. si contumacites se absentet, tñ citari debet, & exponenda sunt sibi oīa quæ contra ipsum objiciūtur. ʒ. de accu. qualiter, & qñ. §. debet & hoc intelligitur cum aliquis prosequitur inqsitionem. sed cum ex officio tm̄ inquirit, ibi proprie contestari nō potest. Ber.

g ¶ *Conspiratorum* qui nullo modo recipiēdi sunt. ʒ. de simon. per tuas.

h ¶ *Nec ostensis*. & illud ei nō debuit denegari, imò oīa quæ sibi objiciuntur, & dicta testium sunt danda eidem. ʒ de accu qualiter. & quando 2. §. debet & c. olim q. si vero. & ita tā ex hac causa, quam ex præcedenti tenuit appellatio. Papa tñ retulit se ad illum articulum de conspiratione, quia de alijs ei constitit.

i ¶ *Conspiratores*. qui enim malo zelo mouentur, ad testimonium admitti non debent. ʒ. de ac cum oporteat. & ʒ. de simo. p tuas j. & 11. q. j. conspirationū, & c. cōiurationū. & hic. ¶ *Glo. seq. signat contrarium, & remittit, & arguit.*

k ¶ *Iuramenta*. Sed non videtur, q sufficiat hoc, nisi hoc fuisset obiectum coram iudicibus: & q abbas probare voluerit: vt dicit littera ista item nec sufficit q fuerit obiectum, & q obtulit se probaturum, nisi modo probentur conspiratores: & ita non cassatur sententia, nisi probetur, q causa exposita fuit vera, sic sup. de testibus. ex parte Adæ. a vbi de hoc. Sed contra ʒ. tit. proxi. interposita. Sed illud soluitur in ea ex parte. Et est hic arg q exceptio, quæ ponitur contra personā testis, objicienda est, & pbanda ante sententiam: nisi per iudicē steterit: vt hic satis innuitur. sic ʒ. de exc. deniq; a bi de hoc

l ¶ *Secuti*. sic patet, q non sufficit probare coniurationē, vel conspirationem, vel falsitatem testis vel instrumenti, nisi probetur iudicem secutum fuisse dicta falsorum seu conspiratorum testium, seu instrumentorum. C. si ex fal instru. saltam. arg sup. de testi sicut.

m ¶ *Constaret*. ex hoc patet, q p appellationē non reuocant nisi ea quæ minus legitime facta sunt: vt ʒ de testi ipo. audita. Et est mirabile, & snia tenet lata post appl̄one lītime interpositam & vbi cā legitima & pbabilis opposita fuit, quod est contra illud ʒ. de of. dele. super qōnum. in fin sed appellatio ista licet fuisset legitima prima facie: quia causa sufficiēs erat, tñ nō probauit: q a debu. t probare oēs testes, qui ꝯ eum deposuerunt

† Hunc textū In. dicit hic esse singularē ad hoc q attestationū publicatio est de iustitia non aūt de substātia.

† Alias, eisdem, & male cum & solo abbate fiat sermo.

¶ Dicebat Pe. & post cum Ab. q in gñali. inqsit. non fit cō test. in speciali vero vocāt is ꝯ quem inquirit: q si negat, hr̄ id pro contest. si vero ē cōtumax pcedi pōt ꝯ ipsum. vt lit. nō contest. qm̄. §. sunt & alij. Io. An.

¶ Host. dicit, q hoc pbare voluit, sed si obtulit, vt obtulit nec fuit repulsus: vel si fuit repulsus & tu appellauit pp hoc, sed solum à diffinitiua. Io. An.

deposuerunt, conspiratores fuisse: vt hic patet. & si modo apparet, ꝙ appellatio nõ fuit legitima. vnde non reuocatus sententia, sed confirmatur, ut sup. de testi. ex parte Adæ.

¶ *Glo. seq. iu sup prin. solu. obiec. cui das simile. demũ quærit oppõnẽdo, et tripliciter soluit.*

a ¶ *Potuerunt.* Hic vr ꝙ min⁹ idonei testes admittantur in cã inquisitionis, sicut in cã c purgationis. su. de pre sumpt. litteras. & j. de purga. c. cõstitutus sed hoc ideo est: qa de facto suo agit. qa & serui rñso credit cũ de facto suo interrogat. 4. q. 2. c. si testes. §. itẽ serui rñso. Sed nõne alij de ecclesia q forte sũt idonei possunt illos repellere, cum sint criminosi, nec dẽant cõuinci p criminosos? Põt dici, ꝙ sic: & qđ hic dr, ꝙ tales admitti possunt, intelligo non quãtũ ad plenã fidẽ faciendã, sed ad psumptionẽ. & qa si dicta ip sorum debilitentur in aliquo, nõ tñ euacuãtur in toto, & sic cum alijs adminiculis pbabunt. j. de sim. p tuas. in fin. Vel põt dici, ꝙ p iudicatur alijs q hucusq; tolerauerũt: cos nec aliqđ crimẽ obiecerunt eis. j. de ac. nulli. ¹ hoc tñ verũ est, ꝙ s extraneũ nõ possent iduci testes de ecclesia, nisi essent idonei. 14. q. 2. super prudentia & 2. q. j Deus oĩpotens. Io. Et ptcrea eo tpe quo recepti fuerunt non constabat eos conspiratores fuisse: vt hic in fine dicit: Vnde hæc exceptio potest opponi cõtra istos ab alijs: quia hoc probato, cum sint criminosi, contra alios testificari non possunt, nisi quo ad præsumptionem: vt dictũ est sup. de testi. c. testimonium. Ber.

recipi potuerunt: [a] vt per ipsorum dicta, super[d] alijs fides possit haberi, quę abbatẽ minime contingebant: psertim cũ tũc pbatũ nõ esset, eos cõspiratores fuisse.

¶ Idem H de Castro Guatti.

¶ *Damnatus in actione iniuriarũ infamis est, et per Papam põt famæ restitui. hoc dicis, prout communiter summatur.*

CAP. XXIII.

CVm [†] te à Bartholomęo iniuriarum actione cõuẽto, eo ꝙ diceres equum tuũ non esse minoris pretij q̃ capillos ipsius: iudices qui sup hoc cognoscebant, te in decem solidos condemnassent: tu timens ne ipsorũ sñia te notaret infamia [b] [†] bñficium restõnis ad famã, à sede Apostolica implorasti. ¶ Nos aũt ɔsiderãtes, ꝙ nulla fuerit vel minima[c] fcã iiuria volum⁹ ĩte p pdictã sñiam infamia ñ notari.

C *Vm te.* Damnatus pro nulla vel modica iniuria, infamis non efficitur h. d. sm quod gl. intelligit. Diuidit in duas partes. In prima ponitur petitio. In secũda ipsius examinatio vel responsio: ibi, Nos. Abbas.

CASVS. H. de Castro Guattini, & B. habuerunt inter se verba iniuriosa, ita ꝙ H. dixit ipsi B. ꝙ equus suus non erat minoris valoris quàm capilli ipsius B. quare ipse B. conuenit H. actione iniuriarum. Iudices q de hoc cognoscebant, damnauerũt dictum H. in x. sol. vnde ipse timens ne per dictam sñiam notaretur infamia, petijt à domino Papa beneficium restõnis ad famam: Papa vero considerans, ꝙ nulla uel modica facta sibi fuerit iniuria, vult ipsum H. per dictam sententiam infamia non notari. Nota ꝙ condemnatus de iniuria notatur infamia: nisi iniuria sit minima: vt hic patet.

b ¶ *Infamia.* Actio enim iniuriarũ infamat, siue ciuiliter siue criminaliter agatur. ff. de ijs qui not. infa. athletas. §. vlt. Si qs conueniat te actione famosa, si vis vitare infamiam, cõstitue procuratorem. ff. de ijs qui not. infa. l. furti. §. si quis alieno.

c ¶ *Minima.* Quia non oĩa talia verba sunt pro iniuria habẽda, ut si ex repentino aĩo hoc dixit. 2. q. 3. si quis iratus. de pœ. dist. j. c. diuortium. qĩa nec lubricũ linguæ ad pœnam facile trahendum. ff. ad Iul. ma. famosi. §. nec lubricum. & inconsultus calor calumniæ vitio caret. 2. q. 3. c. si quem. § notandum. Item illud requiritur ꝙ sit cõtra bonos mores. ff. de iniurijs. item apud § j. & §. adijcitur. & ita habes arg. hic ꝙ pro modico, non datur actio iniuriarum. sicut nec actio de dolo dat p modico. ff. de dolo. si oleum. in fi. & l. seq. & restõ pro modico non datur. ff. de in inte. rest. scio illud. ² sed actio furti pro modico datur. 14. q. 5. c. vlt. & insti. de rerum diui. §. gallinarũ.

¶ *Glo. seq. obijcit, & soluit.*

d ¶ *Clericus.* si illi erant ³ clerici, planũ est: sed ex lfa non vr, vnde potuit Papa talem infamiam (si qua fuit) remouere. 2. q. 3. c. si quem. § notandum in fi. Sed si erant laici, nõ vr ꝙ Papa potuerit infamiam per ciuilem iudicem irrogatã, remouere, quia quamquã aĩas, &c. infamiam tñ abolere non possumus. 2. q. 3. Euphemium. §. hic colligit. Sed dic ꝙ subsunt quo ad temporalem iurisdictionem dño Papæ: & sic planum est.

† Varrim.

† Cap. 1. eo. ti. in 1. compilat. Et pro intellectu vide Bart. in l. infamem. ff. de pub iudic. & de materia Iasonem. in l. cunctos populos. C. de sum. trin. & Doctores in §. sunt autem ex iuria aũc. Inst. de actione.

¹ Vide l. j. & l. Athletas. ff. de his q no. infa.

† Alibi ita pp dictam sententiã, &c.

² Dic illud speciale in epo: vt ibi no. & 2. q. 7. paganus. §. in hoc. Io. Andr.

³ Et j. de sc. ec. non alie. c. pen ulti.

³ De materia huius glossæ vide plene per archidiaconum. p politicã, & alios in c. Euphemium. 4. q. 3. & in ca. si. 24. q. 2.

A *D probandum.* De eodẽ facto loquit c. cũ dilecta de rescriptis. Et pone sic casum litteralẽ quãtũ ptinet ad intellectũ c. Vacãte quodã monasterio monialiũ, duæ fuerũt electę in discordia in abbatissam eiusdẽ monasterij, custos s. eiusdẽ ecclesiæ, & q̃dã alia monialis, vtraq; parte asserẽte suã electionẽ pualere. Papa ɔmisit cãm iudicib. delegatis, q b. mãdauit, vt examinatis vtriusque electionib. ɔfirmarent illã, q̃ de iure pualeret cognito de causa iudices confirmauerũt electionẽ factã de custode p sñam diffinitiuã à qua sñia fuit ab altera parte appellatũ, vel p viã nullitatis cãm introduxerũt ad Romanã sedẽ, allegãtes, ꝙ vnus ex cõiudicib. q cõfirmationis sñiam tulerũt, erat tpe sñię publice excõicatus. Item ꝙ non seruauerũt in procedẽdo iudiciariũ ordinẽ: Papa ad instantiam huius partis, cõmisit causam alijs iudicibus sub forma de qua in lfa continet: & ɔsequere vt in tex. Abb. Nota ꝙ sñia publice excõicati nulla ẽ itẽ lris ordinarij statur. Item vtile vitiatur p inutile. Itẽ licet tpe latæ sñiæ iudex sit excõicat⁹, & iõ sñia nulla, ea tñ q̃ fecit añ excõicationẽ, valebũt.

¶ Idem.

¶ *Reuocata sententia pp defectũ iurisdõnis, vt quia vnus ex iudicibus publice excõicatus erat: vel pp iuris ordinem non seruatum: iterum de principali quæritur.*

CAP. XXIIII.

A*D* [†] probandum, ꝙ procurator dominæ: & infra. ¶ Vos aũt interim agnoscatis de confirmationis sñia, quæ lata est à iudicib. delegatis, de electione custodis, vt eã (sicut de iure fuerit faciendũ) cõfirmare vel infirmare curetis: ita vt, si pro eo ꝙ vnus ex delegatis iudicib. q eandem sñiam protulerunt, excõicationis vinculo esset publice innodatus, [e] qñ sñia lata fuit, sicut p metropolitani lfas [f] perhibetur: aut ex alia iusta causa, [g] eandẽ sñiam constiterit infirmandã: ipsa cassata, [h] de ipsi⁹ electione custodis iterũ cognoscatis. [i]

¶ *Glos. seq. reci. per q. scilicet quid de occulto.*

e ¶ *Innodatus.* Sic sup. de excep. exceptionem. ad fin. ubi de hoc, aliud si occulte: quia tunc nec ipse nec alij ipsum tenebantur vitare: quia diuinare non poterant inf. vt eccl. bene. vt nostrum. vnde cum cõmuni opinione liber & absolutus habeatur & credatur, quicquid interim fecit, ualet: ut 3. q. 7. Infamis. §. tria. uers. veruntamen si seruus. ⁴ & ff. de of. præto. Barbarius. C. de testam. l. 1. & inf. de iure pat. consultationibus. & inf. de cle. excom mi. Apostolicæ. Ber.

¶ *Glos. seq. arg. & remittit.*

f ¶ *Per metropolitani litteras.* A quo dicitur excommunicatus: & ita est argu. quòd litteris episcopi. creditur. ⁵ sup. de proba. post cessionem. vbi de hoc.

¶ *Glos. seq. exemplificat. & vltimum præualet.*

g ¶ *Ex alia iusta causa.* Puta, quia ipsa electa similiter esset excõmunicata, uel si per simoniam electa fuisset, aut quia inutilis, & sufficiens esset. inf. de app. constitutis. sup. de elect. per inquisitionem. & 1. q. 1. si qui episcopi. §. ecce cum honoris. & sup. de æta. & quali. c. vlt. & sup. de offic. custo. c. 1. Vel quia non fuit seruata forma. sup. de elect. quia propter. & ca. cum post petitam. Vel quia non fuisset seruatus ordo iuris: quia non fuisset lis contestata sup. ut lit. non contest. cap. 2. quod melius videtur ⁶ ut per hoc non præiudicetur principali negotio, sed tantum processus cassetur. sup. de elect. dudum 2.

¶ *Glos. seq. exponit, not. alleg. duas concor. dupliciter obijcit, & soluit, contra solutionem alleg. duo iura, & arguit.*

h ¶ *Cassata.* Idest cassa & irrita nunciata. Et sic patet ꝙ retractetur sñia ũ detegatur impedimentum post sñiam. ar. 8. dist. veritate. 22. q. 2. si quis ingenuus. & est hoc contra illa iura. 3. q. 7. c. infamis. §. tria. ver. verum. cum alijs concord. suis ibi positis. in prima notula. & 1. q. 1. si quis à simoniacis. Sed aliud inconueniens vr: quia retractatur sñia quo ad alios iudices qui legitimam personam habebant. sic sup. de of. deleg. cum super. iõ retractatur sñia: quia impedimentum erat notoriũ per sñiam publice latam. vnde nulla in eum potuit cadere iurisdictio. & ita cum sibi & alijs cõiter cã commissa fuisset. & duo sine ipso iurisdictionem nõ poterant exercere, unde pp connexitatem reuocatio fit quo ad oẽs, quia non potuit tenere sñia quoad quosdam, & non quoad alium, cum illi per se non habuissent iurisdictionem. simile. ff. de arb. Pedius. in fi. arg. contra. ff. quod cum falso tut. l. 1. §. 1. ⁷ & sup. de elec. cum Vinton. Item arg. hic ꝙ vtile per inutile vitiat. s. de offic. of. deleg. cum super. & c. super quæstionum. §. si vero vbi de hoc.

i ¶ *Iterum cognoscatis.* Et sic patet, ꝙ licet sñ²a siue processus cassetur,

† Cap. 2 e. tit. in 4. compilat. Et p itellectu huius decretalis vide Antoniũ de Butrio in c. fraternitatis. s. de testib. & practicam opponendi excõicationem contra iudicẽ vel testẽ tradit Bs. in l. j. C. de testib.

⁴ Cõtra. ibi no Io. dic tñ vt ipse nor. 24. q. j. in sum & de hoc 11. q. 3 curę. Io. Andr.

⁵ Imò vr arg. ꝙ nõ credatur. Ad qđ. n. mandaret inquiri si crederet; sed dicẽ põt, ꝙ mã dat inqri nõ de excõicat. de qua constabat: sed de publi. de qua ñ constat, secũdũ Ab. Ioã. And.

⁶ Immo p sed. excõ p²a non sunt bonæ Io An. Solue vt de elec. do. iu. de of. deleg. cum sup. Ioan. An.

¶ Gregorius nonus.

¶ Res inter alios iudicata alijs nõ nocet: fallit in eo qui passus est illũ litigare, cui secundo loco competebat actio vel defensio, vel à quo causam in iure iudicato habuit.

CAP. XXV.

Qvamuis regulariter alijs nõ noceat res inter alios a iudicata: Et tñ qui cum sibi primum de ea re actio vel defensio competebat, sustinuit sequentẽ agere: Ac illi etiam qui passus est cum à quo causam habuit, experiri, est præiudicium generatum.

¶ Idem.

¶ Si duo ordinarij pronunciant cõtraria, tenet sñia pro reo. fallit in quatuor casibus hic contentis & similibus. Si vero delegati discordant, delegans est adeundus: Si arbitri, neutra tenet.

CAP. XXVI.

Dvobus iudicibus, vt accepimus, diuersas sententias proferentibus: b si ex iurisdõne ordinaria processerunt, tenet pro reo, non pro actore sentẽtia: nisi in causa fauorabili, puta matrimonio, libertate, dote, seu testamento pro ipso fuerit promulgata. Si vero ex delegata c potestate, utraque pendet sententia ex arbitrio delegantis. Quod si ex compromisso, neutra debet habere vigorem.

cassetur, actio tñ salua remanet: vnde iterum cognoscetur ex integro 1 de causa: quia pro non iudicato hr. simile. C. quomodo & quando iudex. si vt proponis. Hæc exceptio excõicationis in qualibet parte litis potest opponi, et si fuerit omissa scienter. sup. de excep. exceptionem. Ber.

1 An de nouo fieri debeat contestatio, uide I Spe. de sẽ. pla. §. iuxta propo. uer. sed si Ioã. And.

Qvamuis. Ponit regulã: & duos casus exceptos Primus: ibi, Et. Secundus, ibi, Ac illi. Et hæc decretalis de se habet subtilem, & longam materiam.

CASVS. Ep̃s Bonon. cõtulit mihi archidiaconatum: obiectum erat q fueram filius sacerdotis, & pbatũ in iudicio: qrit, vtrũ hæc sñia debeat præiudicare ep̃o. q amittat ptãtẽ cõferẽdi dignitatẽ illã illa vice, quis res sit acta inter alios: Dicitur q sic, & imputet sibi, q dimisit alium agere, cum sibi cõpetebat actio, & defensio illi' archidiaconatus. Secundo ponit q actum fuit cõtra ep̃um, qui cõtulerat mihi archidiaconatum, & probatum q eram filius sacerdotis: quærit nũqd illud mihi præiudicet, cum sit inter alios actũ? Dr̃ q sic. Abb. Exempla istorũ casuum & aliorum plurium, in quib. fallit regula prædicta, notantur in glossa huius capituli Nota hic regulam gñalẽ: Res inter alios acta alijs non nocet: fallit tñ in casib. hic contẽtis s. cum aliquis cui competit actio vel defensio, sustinet sequẽtẽ agere. Item cũ quis passus est eũ expiri à quo cãm habuit.

† Vide l. res inter. C. qñ res iud'. non noc. & pro intellectu uide Baldũ in margarita ad innocẽtiũ uerbo: sẽtentia. Iasonem in l. j. §. hui' studij ff. de iust. & iure. & Albericũ tractat. de statutis par. 3. q. 65. & Couaruuiã in practi. q. c. 13.

¶ Glo. seq. habet duas partes. Prima repetit regulam tex. alleg. contra. enumerans 3. casus exceptos. Secũda ibi, item fallit. prosequitur & exemplificat casus, quos hic ponit tex. & prin. ponit exempla in creditore, debitore, marito, vxore, & socero. ponit etiam de emphyteuta, & emptore.

a ¶ *Res inter alios.* Hæc regula: res inter alios acta alijs nõ nocet, hr̃ C. res inter alios acta. l. j. & in ipsa rubrica. ĩ de fi. instr. inter dilectos & sup. c. cum super. & C. qb. res iu. nõ no. l. j. & 2. Hæc regula fallit in multis casib. s. cum causæ sunt connexæ 11. dist. tantis Daniel. & 3. q. 6 hæc quippe. & ĩ. de accu. ad petitionem. ĩ. de pur. c. pen. in his eñ res inter alios acta alijs nocet. Item in causa libertatis. ff. de sta. ho. ingenuum. Itẽ in cã filiationis ff de libe. agnos. l. j in fi. & l. 2. & 3 in prin. Item res inter alios acta alijs prodest, vt in querela inofficiosi testamẽti. ff. de inof. testamen. Papinianus § meminisse hac res inter alios acta pdest fisco. Item in re indiuisibili. ff. si ser. ven. loci. § si fundus. Itẽ in re cõi cum pupillo. ff. quemad. ser. amit. si cõem. & 2. q. 6. c. ei q. §. diffinitiua. ver. qñq. plures. & ĩ. de ap. c. pen. & in his trib. cõcordãtijs res acta inter alios pdest alij. Et vbi res cõis est cum fisco. C. de cõmu. re. alie l. 2. Item fallit in casib. hic contentis, vbi præiudicatur alij per factum alterius puta si actio vel defensio primo loco pertineat ad aliquem & ipse scienter patiatur sequentem experiri de illa re, itelligit iuri suo renũciasse: verbi gña, si debitor passus est creditorẽ expiri d. pprietate pignoris, & succubuit, debitori pbstabit: res iudicata, si postea agere velit: vel ecõuerso, si creditor passus debitorẽ, vel si marit' patiat experiri socerũ vel vxorẽ de pprietate rei in dotẽ acceptæ: vel si emptor patiat vẽditorẽ experiri de pprietate rei venditæ a quo cãm habet, vel emphyteuta pprietariũ, & hæc pbant. ff. de re iu. l. sæpe. vñ sumpta est hæc dec. & in eadem lege. vbi dicit: si creditor dẽt esse debitor s'm lrãm Pisanam: & s'm Pisanam lrãm ponitur hoc exemplum de debitore & creditore, & s'm hoc non contradicunt leges illæ. ff. de pigno. sib. si superatus. & C. eod. tit. præses. illi legi sæpe secundum aliam litteram signatur p contrario. sed leges illæ intelliguntur qñ debitor superatus est ignorante creditore. sic ergo ista 2 regula est intelligenda, res inter alios acta non nocet alijs, exemplũ habes qñ nõ nocet, in principio illius l. sæpe. qñ nocet alijs, habes in eadẽ l. & hic. qñq; et prodest: vt patet supra. Sed verbum illud, experiri quo ad exempla de vxore & socero & venditore ponitur improprie, scilicet pro defendere, sic ponitur. ĩ. de iud. ca j. quia illis non datur rei vendicatio. C. de rei vẽd. doce ancillã. Hoc s'm eos q dñt, q vxor constante matrimonio nõ est domina rei dotalis, vnde non competit ei rei vẽdicatio: vt in l. pdicta doce. & q experiri, ponatur p defendere. pot colligi p l. pdictã, sæpe. versi. cur aũt, &c. sic ergo ecõuerso defendere ponit pro agere. C. de testi. l. j. & ff. de alie. iud. mu. cã facta. l. pen. vel pôt poni proprie: quia etsi agere non poterant: tñ præiudicat mihi sententia lata cõtra eos: quia potui prohibere quo minus agẽt & qa ex volũtate mea iudicatum videtur de iure quod habui ex psona agentis, sed in psona debitoris & creditoris, verbum, experiri, ponit pprie & improprie. cũ vni rei vendicatio, & alteri hypothecaria competat. ar. q res iudicata alijs nõ noceat, habes ĩ. de testa. c. veniens 2.

Quib. casibus res inter alios acta, alijs noceat, ut proficit.

2 Pisanã lrãm uocat hic Bernardus, quas nũc dicimus, Pãdectas. Florentinas, quia tunc Pris asseruabãtur, inde sunt Florẽtiã translatę anno Dñi. 1406. ut Taurelli', & annales Florentinorum testantur.

Dvobus iudicibus. Tria sunt dicta, q per se patent. Abb.

CASVS. Ecce duo sũt iudices in aliqua cã, diuersas proferunt sententias: quæritur quæ illarũ teneatur. distinguitur: si sunt ordinarij, tenet sententia p reo, & non p actore, nisi in causa fauorabili, puta matrimonio, libertate, dote, seu testamento, pro ipso actore sententia lata fuerit. Si vero sint delegati, vtraque pendet sententia ex arbitrio delegantis. Si vero sunt arbitri, neutra sententia valet. Nota q fauorabiliora sunt iura ad absoluendum q ad cõdemnandũ, nisi in quatuor casib. hic cõtẽtis, s. matrimonio, libertate, dote, & testõ.

† De materia, vide licet cum plures iudices proferunt diuersas sententias, q præualeat uide Alex. in l. si duo ex trib. & in l. si in tres. ff. de rece. arbi. & q intellectu regulæ qd fauorabilior ẽ re' quã actor vide Iasonem in l. nõ est nouum. C. de edem.

¶ Gl. seq. declarat dec. locum non habere in vt q a discordant dispari numero, vel cum aliqui sunt absentes, & repetit tex.

b ¶ *Diuersas sententias proferentibus.* Hoc intellige cũ oẽs sũt præsentes, alias vno absente alius sñiam ferre non posset, immo nulla est, si feratur su. de of. deleg. causam matrimonij & 3. q. 6. c. ei q. § diffinitiua versi. item si plures. distinctio illa q habetur in §. diffinitiua. super ver. item si plures & in dec. pdicta, causam matrimonij. ponitur totã in dec. psenti. si ergo plures sunt iudices, siue sint ordinarij, siue delegati, siue arbitri, & oẽs præsentes sunt, tenet sñia maioris partis. 65. dist. c. j. & 2. ff. de re iud. duo ex trib. & ff. de arbi. si in tres & l. seq. & l. diem. §. si plures fallit in casu vbi nõ valet sñia maioris partis. ĩ. de rescri. pastoralis. j. respon. Item fallit in causa criminali ep̃i s'm quosdam, quia non valet ibi sententia, nisi oẽs concordent. 6. q. 4. c. j. & si quis ep̃s criminaliter. Cum vero iudices æquali numero discordant in sententia, puta vnus ex vna parte, & alius ex alia, vel duo ex vna, & duo ex alia, locum habet decre. præsens. si ergo sint ordinarij, & prædicto modo discordant: tenet sñia pro reo, ut hic dicit: quia prõptiora sunt iura ad absoluendum quàm ad condemnandum. sup. de pb. ex litteris. & sup. de fid. instr. inter dilectos. in fi. & ff. de act. & ob. Arrianus nisi in quatuor casib. hic contentis. Primo fauore matrimonij vt 33. q. j. si quis acceperit & ĩ. de despon. impub. cõtinebatur. De libertate autem habes in prædicta dec. ex lrĩs, circa finem. & ff. de re iud. inter partes. De testõ habes 3 ff. de inof. test. si pars iudicantium. Alius casus de dote inducitur fauore dotis: vt hic dicit, quia mulierib. multum fauoris debetur in dotib. suis. ĩ. de do. post diuor. resti. nuper. ĩ. 4 de pig. ex lrĩs & sic isti quatuor casus pp fauorem excipiunt.

3 Et ff. soluto mat. l. j. ff. de iure do. in ambiguis.

ADDITIO. vnde versus:

Stat testamentum, libertas, coniugium, dos:
Si sint æquales qui producuntur vtrinque.

¶ Gl. seq. quærit diuersitatis rationem, & soluit.

c ¶ *Ex delegata potestate.* In delegata iurisdõne secus quàm in ordinaria: quia vtraque pendet a superiore. arg. ff. de re iu. duo iudices in cõpromisso vero neutra valet: vt ff. de arb. diẽ. § si plures. Sed quæ est rõ diuersitatis quare sñia ordinariorũ teneat, & non delegatorum, sed pendet a superiore, & sñia arbitrorum nulla? Dicas q in ordinaria iurisdõne nõ est supior ad quem recurratur, nisi lex mortua, & iõ lex uoluit sine alio remedio, q talis sententia teneret pro reo in fauorem ipsius. In delegatis põt haberi recursus ad delegantem, vt ipse approbet quam viderit comprobandam. & ideo remanet in pendenti. in sententia arbitrorum non est quis superior, nec habet iurisdictionem à lege, & ideo nulla est.

4 Imo sẽper est recurrere superiorem, nisi in Papa. su. p. de elec. licet ẽ ergo iõ s'm Host. ut magis deferatur iurid. Ordinarię naturalis est & fauorabilis. Ioh.

DE

DE APPELLATIONIBVS, &c.

Quia si à sententia non appellatur, transit in rē iudicatā, et de hoc vidimus sup. tit. proxi. appellatio aūt impedit effectū rei iudicatæ, iō de illa vidēdum est. Vel cōtinuatur clarius. Supra visum eiā de sñia & eius effectu, sed quia appellatio est remedium contra sententiā merito subiūgitur hæc rubr. Et quia secūdum. Io. An. appellatio, recusatio, & relatio atque conueniunt in iurisdictione iudicis suspēdenda; ne auctor haberet materiam multiplicandi rubricas, annectit omnia ista tria simul. Abbas Siculus.

De hac materia tractatur. 2. q. 6. per totum.

TITVLVS XXXIII.

De appellationibus, recusationibus, & relationibus.

Alex. 3. Exo. episcopo & decano Lundon.

Collatio beneficij facta post appellationem, ex probabili, & verisimili cā interpositā, est ipso iure nulla.

CAP. I.

Dilecti filij Prior & clerici de Gisebergē. grauem [a] querimoniam transmiserunt, quod Eboracen. archieps Apostolicæ sedis legatus, eundē Priorem post appellationem [b] suspendit: suas ecclesias interdixit & canonicos, si eidem [c] tamquā Priori obedirent, excōicatos denunciauit: & infra. Sup quibus, si veritate, per idoneas [d] psonas & famam [e] loci, solicite inquisita, inueneritis ecclesiarū cōcessiones factas: [f] nisi Prior & canonici malitiose distulerint [g] eas (quantū ad se pertinet) ordinate, in irritum reuocetis easdem.

Idem archiepiscopo Remen.

Appellatio generalis respectu causæ non valet.

CAP. II.

Inter cætera: & infra, Super eo quod abbas S. Apollinaris in claustro à te appellationē [h] interposuit generalem sup omni causa quæ aduersus eum aliquo tpe posset moueri ipsum exinde redarguimus [i] nec hmōi appellationem duximus admittēdam.

Idem abbati S. Petri.

A correctione legitima non appellatur, nisi modus excedatur. h. d. inspecta mente litteræ.

CAP. III.

AD nostram: & infra. Quia vero remedium appellationis non ideo est inuētum, vt alicui à religionis, & ordinis obseruantia exorbitanti, debeat in sua nequitia [i] patrocinium exhibere: Mandamus, quatenus si qñ quilibet subditorum tuorum, ad remedium appellationis conuolauerit, nō iō minus [k] cum iuxta tenorem mandati, quod in prædicta regula continetur, & institutionē ordinis corrigas & castiges.

Idem Nouarien. episcopo:

Si appellans infra terminum à iudice à quo appellauit, vel à seipso statutū, appellationē nō psequit. sententiæ vel iudicio illius stare cōpellit.

Dilecti. Collatio beneficij post & contra appellationē legitimam facta nō tenet. Cōtex sic summatur, sed hæc summatio ē nimis generalis. diuiditur, nam primo ponit querelā appellātium. Secundo dat iudices: ibi, *Super quibus*. Et p positione casus littera sit, à luerte. Nā iste Prior & clerici de quibus in prin litteræ, conquerebantur, de quatuor grauaminib. eis illatis p illū archiepm post appellationē ad Papam interpositā: quorum tria exprimū tur in lra. quartū erat in antiqua, & fuit cā breuitatis hic decisum: scilicet quod cōtulerat ecclesias spectātes ad collationē Prioris: & solū huic decise rñdet. Ad alia vero in littera expressa nō rñdet hic & ō dicit Io. An. quod fuit hæc decret. male decisa. similis decisa hr in c. veniens. de præscriptionibus. Sed dic excusando quātum fieri potest compilatorem, quod ad alia hic expressa non fuit hic specifice inserta responsio: quia satis quid iuris erat habetur in suis titulis, puta in tit. de sent. excomm. cap. per tuas de of. deleg. cap. cum contingat. cum si. Noluit autem decidere illa grauamina, vt comprehenderemus totū factum sicut accidit. Voluit autem breuitatis cā decidere quartum grauamen, quia satis potest ex responsione comprehendi: nam ex responsione satis comprehenditur interrogatio, vt in cap. inter dilectos §. cæterum. de fide instru. Abbas Nota quod quicquid fit post legitimam appellationem, debet in irritum reuocari. Item per negligentiam amittit qs ius suum, & illud transfertur ad superiorem. Item legatus q non est de latere domini Papæ nullus, non potest conferre ecclesias vacantes, quarum ordinario pertinet ad inferiores prælatos.

a Grauem querimoniam. propter quam deberet deponi archiepiscopus, qui non detulit appellationi. 2. q. 6 decreto.

ADDIT. Nō est verū quod sit deponendus q non defert appellationi, & c. decreto. non dicit hoc: quia illa crimina obiecta fuerunt propter quæ deponendus erat.

b Post appellationem. quæ si legitima fuit, sententia suspensionis vel interdicti postea lata non tenuit. j. de sentent. excom. per tuas.

c Si eidem. si canonici appellant ante conditionem extantem, suspensa erit excommunicatio. j. eo præterea.

d Per idoneas hoc solum sufficeret sine fama loci per duos vel per tres testes sup. de testi. licet.

e Famam. Fama per se non sufficit 4. quæstio. 3. cap. si testes. §. item sæpe fit: sed cum adminiculis, puta cum teste vno aut alijs legitimis. argumen. supra de probatio. cum causam. & supra de præsumptio. illud. & capitulo tertio. & supra de testi præterea.

f Factas. post appellationem præmissam à Priore.

g Distulerint. vltra sex menses, si eis elapsis cōcessiones factæ fuissent: valerent: quia potestas ad archiepm [l] est trāslata j. de cōcel. pben. & eccle. non vacan. nulla. & ita p negligentiā pdit qs ius suum. sic j. de iure pa. qm. & c. cum pp discordias. & [m] pp culpam. sup. de elect. cum in cunctis. & ca. cum Vinton. & c. quia propter.

Inter cætera. Tria facit refert appellationem, appellantē redarguit. & appellationem repellit. Abb Sicu.

CASVS. Abbas S. Apollinaris appellauit ab archiepo Remen. sup omni causa, quæ ctra ipsum posset moueri: qritur quid iuris? Et rñdet, quod non valet talis appellato. Not. quod generalis appellatio non debet admitti.

Glos. seq. signat contrarium. & remittit. arg. in ad brocar. pro, & contra.

h Appellationem. Generalis appellatio ñ valet. vt hic patet, nec ēt specialis, nisi cā probabilis sit exposita, qua nō admissa tenet appellatio. j. eo. vt debitus ac. contra. j. eo. consuluit 2. vbi appellatio gñalis valet. solu. vt ibi Et est ar. qd non valet in genere, valet ī specie. § ff. de pac. si vnus §. pacta. & §. illud & est arg. qd non licet in genere, licet in specie. ff. cōmunia prædio. in tradēdis. § ff. si qs cau. sed & si quis §. qñ tum argu contra. j. de of. or. si sacerdos. & j. de preb. relatum. Item à futuro grauamine ñ est appellādum: vt hic patet. nisi à grauamine comminato vel illato. j. eod cum cessante, nisi apparuerint alia indicia: ut j. eo consuluit.

AD nostram. A correctione non appellatur. Primo præmittit causam mandat. Secundo mandatum: ibi, *Mandamus*. Abbas Siculus.

CASVS. Abbas sancti Petri quæsiuit à Papa an deberet deferre appellationibus monachorum suorum à correctione interpositis: Respondet Papa quod appellatio non est inuēta vt alicui præstaret patrocinium in sua nequitia existenti: quare mandat eidem, quatenus non obstante appellatione subditorum suorum corrigat eos secundum regulam & institutionem ordinis sui. Nota quod appellatio non defendit aliquem in delicto. Item à correctione nō admittitur appellatio.

i In sua nequitate. Appellatio enim non est inuenta vt sit iniquitatis vinculum, sed oppressorum leuamen. j. eod. cum speciali. §. porro. & ff. de mino. præfecti prætorio. & sic iuramentum non est iniquitatis uinculum sup. de iureiu. quanto. & 22. q. 4. inter cætera. Item nota quod vtendum est aliquo ad eum vsum ad quem illud fuit institutum. [4] 22. q. 2. si autē & 45 dist. licet 2. & sup. de transla. inter corporalia. & j. eod. suggestum in fin.

k Minus. A correctione enim non appellatur. j. eod reprehensibilis. & c. cum speciali in fin. & sup. de offi. ord. licet nisi excedat modum in corrigendo, infra eodem de priore & supra de offici. delega. super quæstionum. § nos autem. sicut appellatur ab executore cum modum excedit. supra de re iudi. quod ad consultationem. in fin. à quo aliàs appellari non potest. infra eodem nouit & 2. q. 6. cap. ei qui. §. sunt quorum. ver ab executore. & ideo non admittitur appellatio à correctione: quia fit ad pœnitentiam, & extra formam iudicij. arg. 27. quæstion. prima. si homo 45. distinct. cū beatus nec admittitur recusatio. infra eodem, cum speciali. in fine. & hæc locum habent in omnibus regularibus: vt in constitu. cum speciali. in fine.

De hac materia vide de qd nouissime sāciuerit cōciliū Tridētinum, sess. 13. de refo. c. 1. & sessi 24 de refor. cap. 20. & alibi.

Post cōciliū Lateranen. sub Alexan. 3. par. 10. c. 1 & c. 1 eod. tit in j. cō compi. vide de Corsetū in singu verbo: qrela ad. de Aretinum con sil. 65.

Aliàs, grauē ad nos querimoniam, &c.

Si erat pximus supior capitulo. Io. And.

Rauē.

Et j. de resct. tibi. de pben. si clericus lib. 6. Ioā. And.

Cap. 2. eod. tit. in j. compil. & post cōci. par. 10. c. 2. integrā clausulam. inuenies c. 28 in j. cōpilatione. eod. titul.

Adde quid de iure ciuili per l. à pconsulib. C. e. & C. quo. app. non reci. l. ab executore.

Cap. 3. eo. ti. in j. compil. & post concil Later. sub Alex. 3. part. 10. c. 4.

Et num religiosis posit post pfessionē Iduci strictior vita tradit Oldradus cōsil 55

Cōcordat concil. Tridētinū sessio 13. de reforma c. 1. § cū igit.

Qui tradit ēde retinēdo binis ædibus quas habet seruitutes, dēbet speciē seruitutis exprimere. Io. An.

Fallit interdum ut j. de pœn quāuis. lib. 6. Io. Andr.

PErsonas. Pōt appellans sui appellationi terminū breuiorē termino iuris statuere: eo aūt nimis ꝓlixū statuente vel nullū, pōt iudex statuere competentē, ĩ. quē si nō satisfaciat termino, deserta est appellatio. h.d. cum prin. c. seq. Diuiditur in duas partes, prout duo sunt dicta. Secūda ibi, Si autem. Ab.

CASVS. Aliquis appellauit appellationi suæ nimis ꝓlixum terminum statuit. iudex debet ei assignare terminum infra quē sedem Apost. cōueniēter possit adire: & si ad terminum illum, appellationem suam nō fuerit ꝓsecutus, ex tunc compellit appellātē stare iudicio suo sup ijs quæ in qōne vertunt: & si competentē terminū sibi ꝓfixit, & appellationē ad illū non fuerit ꝓsecutus: simili mō appellat eundē. No. ꝙ aliqs pōt sibi ꝓfigere terminum ad appellationē ꝓsequendam: & si nimis ꝓlixum ꝓfixerit, iudex dēt terminū cōpetentē præfigere. Itē si appellans non prosequitur appellationem suā in termino sibi præfixo: ei renunciare intelligitur. Et sic est argu. ꝙ tacite renunciat qs appellationi suæ.

† Cap. 4. eo. ti. in j. compil. & post cōci. pa. 10 c. 5 Si aliqs

CAP. IIII.

PErsonas † ecclesiarum: & infra. ¶ Si quis † ad nostram audientiam appellauerit, & appellationi suæ prolixum terminum præfixerit, [a] tu ei diē [b] infra quem Apostolicam sedem cōuenienter possit adire, assignes ad quam si venire contempserit, tu illum extunc [c] iudicio tuo super iis quæ in qōne vertuntur sine contradictione aliqua stare compellas. ¶ Si aūt quisquam appellationi suæ præfigat terminum congruentem, nec tñ cām ad diem appellationis fuerit ꝓsecutus, ipsum nihilominus extunc sententiæ tuæ (sicut de alio diximus) appellatione remota parere constringas.

¶ Idem Remen. archiepiscopo.

¶ *Appellans ad prosequēdum habet annum, & ex causa biennium, nisi iudex modereĩ. Et si infra id tēpus non prosequiĩ, rata manet sentē tia, vel redit ad primam, si ante sententiam appellauit. h.d.*

a ¶ *Præfixerit.* Et sic appellans potest sibi statuere terminū ad appellationem prosequendam: iudex eodem modo. ĩ. eo. oblatæ. & ĩ. c. proxi. & c. ad hæc. & c. peruenit ſ.

¶ *Glo. seq. tractat de triplici termino appella.*

b ¶ *Tu ei diem.* Hic statuitur dies ad præsentandum se iudici. ĩ. c. seq. qñq; statuitur ad iter arripiendum ĩ. c. ꝑuenit. 2. & sup c. proxi. cum cā. qñq; statuitur terminus à lege annus, vel ex iusta cā biennium. ĩ c. ꝓxi. Terminum vero statutum à parte vel à iudice neutra pars pōt præuenire. ĩ. eo. sæpe & c. oblatæ. Terminum à lege pōt vtraq; pars ꝑuenire, dū tñ appellatus dolose non præueniat appellantem: vt ĩ. c. oblatæ & de termino dato a lege potest intelligi. ĩ. eo. ex insinuatione. vt dixit Ioan. quod non est verum, ut ibi dicitur.

c ¶ *Extunc* post terminum elapsum. & procedere potest ac si peremptorie vocatus non venisset. ĩ. eo. sæpe. & ĩ. eo. consuluit nos. in fi. Ber.

1 De hoc 2. q. 6. appellatiōe Io. Andr.

2 Et ĩ. de elec. c. 1 & c. cupiētes de .. or. quāuis li. 6. Io. An.

3 Hostie. dicit extunc. i. ex quo certum est ꝙ cōtemnere sit, qa tantū taxit, de tpe ꝙ impossibile apparet illū ad tps ꝑuenire, posse arg. ff. de ver. obli. stipula & l. continuus. tu dic cōtra ut dicā. ĩ. eo. reprehensibilis 1. 2. And.

CVm sit Romana. Diuiditur in tres partes. In prima ponit terminum appellationis prosequendæ. In secūda pœnā non prosequentis. ibi, *Infra quod.* In tertia prosequitur an de crimine delatus appellet: ibi, *Præterea.* Abb. Siccu.

CASVS. Aliqs appellauit añ sñiam vel post, qrit quantū tpus dandum sit ei ad appellationem prosequendam. Rñdet Papa ꝙ si añ sñiam vel post fuit appellatum, hmōi appellationib. indulgetur annus: & si iusta cā interuenerit: indulget bienniū: nisi iudex à quo appellatur, breuius tps duxerit statuendū ẽm locorum distantiam, & ꝑsonarū & negotij qualitatē: Et si ĩ. illud tps appellationem non fuerit ꝓsecutus, tenebit sñia si post sñiam diffinitiuam fuit appellatū: nec amplius sup eodē negotio audiet appellās: Si vero à grauamine, & añ ingressū litis fuerit appellatū, talis audit appellans, qa canones passim appellare ꝑmittunt, & tales nō solēt ꝓprie dici appellationes, sed ꝓuocationes ad cām: Si vero ante sñiam & post litē contest. appellauerit, compelli dēt illius stare iudicio ad quē appellauit, alternatiue: s. vt appellationem ꝓsequaĩ, aut iudicio suo stet: Si uero ille qui appellat fuerit raptor, vel alienæ rei violentus detentor, tales admittant appellantes, nisi fuerit notorius raptor, vel fornicator existat, sicut ille quē Apostolus absentem & irreq̃sitū excōicauit. Nota ꝙ appellanti daĩ annus ad prosequendam appellationem suam & ex iusta causa biennium. Item iudex annum illum pōt abbreuiare. Item q non prosequitur appellationem infra debitum tps, rata manet sententia. Item in notorio crimine non audit appellans.

d ¶ *Indulgetur.* 2. q. 6 ei qui appellat & C. de temp ap. auth. ei qui appe & si iusta causa interuenerit, biennium indulgetur vero: di. alias non daretur. ĩ. eo. constitutus. imo & trienniū datur. ĩ. eo. ex ratione.

e ¶ *Distantiam.* Oīa ista sunt ɔsiderāda ad moderādū tps, s. locorum distantia 63. dist. cū longe. & 13. q. 2. vbicunq: & qualitas ꝑsonarū, & negotij. ff. de dam. infec. q. bona. §. vlt. & l. se. & l. si finita. §. 3. & ff. de iud. l. nonnumquā. & ff. de re iud. l. 2.

¶ *Glo. seq. alleg. tria iura in cōtrariū alle alia tria: & iterū per alia tria roadiunat primā partem, & soluit distinguēdo, demum quærit, ponit op. & soluit.*

CAP. V.

CVm † sit Romana [1] & inf. ¶ Fraternitati tuæ duxim[9] respondēdū, ꝙ si ante sñiam vel postea fuerit appellatum, hmōi appellantib. [?] annus indulgetur, [d] aut ex necessaria & euidenti cā, biēniū: nisi forte iudex à quo appellatū fuerit, secundū locorū distantiā, [e] & personarū & negotij qualitatē, recisius [f] tps fuerit moderatus. Infra ꝙ si is q appellauerit, causam appellationis non fuerit prosecutus, tenebit sententia: si post sententiam appellauerit, & à causa sua cecidisse videtur: nec amplius super eodem negotio audietur appellans. Si vero [g] à grauamine [h]

f ¶ *Recisius tps.* arg. ꝙ iudex pōt abbreuiare inducias datas à lege. sic ff. de re iudic. l. 2 & eo. oblatæ. & sup. eo. ti. ꝓxi. qđ ad consultationem. ar. contra. ꝙ non possit. 21. dist. de his. & ff. de re iud. l. 4. § si qs cōdemnatus. & 4. q. 3. de inducijs. imo arbitrio iudicis ista videnĩ committi. arg. 3. q. 4. si ꝑ ægrotans 3. q. 2. si eps. ff. de iud. nonunq̃. Sol. induciæ quæ dantur a lege vel canone, seruādæ sunt, nisi iusta cā interuenerit quare sint abbreuiandæ: & tunc cōmittitur arbitrio iudicis: ut hic & ff. de vet. bo. oblig. continuus §. 2 & magis hoc potest officio iudicis discerni q̃ aliqua locutione exprimi. ff. de sol. ratū. & ff. rem ra. hab. quo enim. §. Iulianus & ĩ. de do. Apostolicæ. & ita ex causa hoc faciendum est sup. tit. proxi. quod ad consultationem. & ff. de re iud l. 2 & sup. de dila. c. j. Quædam tñ induciæ sunt statutæ in iure, quæ diminui siue mutari non possunt, nec augeri: ut est tempus decem dierum datum ad appellandum. Item etiam tempus infra quod peti debet in integrū restitutio, & ēt terminari, scilicet quatuor annorū: [4] vt secunda q. 6. anteriorum & C. de tempo in integ. resti. l. vl. De hac materia dictum est sup. de dila. præterea. Sed nunquid est illud ita intelligendum simpliciter vt iudex possit diminuere de anno appellationis. vt appellans teneatur causam appellationis finire infra minus tempus anno vel biennio? Quidam dicunt, ꝙ bene pōt iudex imponere hanc necessitatem appellanti, vt ipse debeat finire causam appellationis q. tum est in se: sed si remaneret per iudicem vel per aliam iustam causam, non est ei imputandum. ĩ. eo. ex insinuatiōe & 2. q. 6. anteriorū. § ad hoc. & sic intelligit qđ dicit nisi iudex forte recisius tps fuerit moderatus. ĩ. qđ finiat cām suam. Venus dicas, ꝙ iudex non pōt illud tempus abbreuiare quātū ad hoc, vt appellans teneatur cām finire. ĩ. tempus statutum a iudice, imo annum integrum habebit, vel biennim ex iusta cā ad finiendum cām, quo elapso rata manebit sñia, vt hic dicit. & C. de temp appel. l. vlt. sed pro tanto dĩ iudex posse recisius tps moderari: quia iudex posset compellere appellantem siue terminum statuere illi, ut se repræsentet in termino illo coram superiore ad quem appellauit, vel iter arripiat ad prosequendam appellationem coram illo ad quem appellauit: qđ si non fecerit, sñlata est sñia pōt illam mādare executioni: q. tia statim tenet ac si appellatum non fuisset, sed si appellauerit ante sñiam, postea tunc procedat in cā: qa terminus talis tunc obtinet vicē peremptorij. ĩ. eo sæpe & ſ. tit. proxi. cū cā & ſ. c. proxi. & quātū ad hoc solū pōt iudex recisius tps moderari. si vero nullū terminū statuit appellāti: tunc hēt annū a lege, & iudex tunc p totū annū non pōt ꝓcedere ad exequēdā sñiam: uel sup principali anno elapso pōt. ẽm ꝙ pōt cū terminus statuit, & hoc satis colligiĩ. ĩ c. reprehensibilis § 1. & c. consuluit 1. in fi. & hoc statuitur ꝓp malitiam appellantiū, q. malitiose appellant cā impediendi executionem vel processum iudicis. & per hoc ei consulitur contra quem appellatur.

g ¶ *Si vero à grauamine.* Si ante litem contestatam à grauamine qs appellat, tūc si statuto termino non prosequaĩ appellationem, iterum pōt appellare. & sic intellige illam decre. ĩ. ex tua & c. directe. Si vero post litem contestatam appellet, & infra terminum non est prosecutus, non auditur appellans: quia iam fuit contumax. 2. q. 6. c. ei qui. § sunt quorum.

h ¶ *A grauamine.* Cā grauaminis probabilis allegata q̃ si probata esset, reputaretur lītima, alias nō auditur. ĩ. eo. vt debit[9].

† Cap. 5. eo. ti. in j. compil. & post cōci. pa. 30 c. 6.

Vide Romanū singul. 176 in cip. iudex à quo. & Guidonem Papæ decis. 436.

1 In vulgatis legitur, appellationib. sed antiq. habent appellantib.

4 Gof. dicit idē in semestri dato ad redhibendum. ff. de ædil. edic. cū sex vel ad conferendū bñficia. de ſ. negli. pla. licet. & cō cei. ꝑbē. c. 2 & c. qñ. & l. lx. diebus q dam tur ad accusandū vxorē iure mariti q. 4 § aliqñ. Io. An.

5 Hanc glossulā à repetio vetustis exēplarib. nec credo Bernardi, esse.

a ¶ Ante

a ¶ *Ante litis.* hoc pōt intelligi cum appellatur super aliqua exceptione dilatoria coram iudice. j. eod. ex parte. & ēt post. j. eo super eo & 2. q. 5. non ita. secus secundum leges: vt ibi.
b ¶ *Passim* i. quocunq; ēt grauamine non expresso: & sunt illi canones 2. q. 6 ad Romanam. & c. seq. si quis placuit. & j. vt lit. nō conte accedēs j ho die necesse est allegare causam j. habilē. q si esset. & c quæcunq; sit causa j. eo. vt debitus. & c. cum speciali. §. porro.
¶ *Gl. seq ponit duas lecturas etiam quod hic de prouocatione dicitur.*
c ¶ *Nec solent.* Proprie sumpto vocabulo: quia appellatio nō fit nisi a iudice. ff. de pf. de leg. sup. quoniam. §. nos aut. vel put ff. appellatio continet querelā iniquæ sententię ff. de minor. ppetuo pro. lo quitur ergo de appellationib. quas aliqui quoq; faciunt cū dicunt: ego appello te ad curiam: vel venias ad iudicē, vt facias mihi iustitiā: sed ille nō tenetur ire. sicut denunciatio facta ipsi dño i foro ñ tenet. sed in re ipsa debet fieri. ff. de no. ope. nunt. l. de pupillo. §. si quis forte. Vel dicas q loquitur de applonib. quę fiunt extra iudicium ab aduersario: ne faciat aliquid in preiudicium appellantis. sup eo, pro quo appellat, & tales appellationes quasi prouocationes sunt ad causam & talib. appellationib. est deferendum. j. eo. bonæ & tales appellationes faciunt clerici frequenter inter se, & j. elect. lib. 6. p aliis negotiis ecclesiæ. j. de elect. considerauimus. & c. bonæ. & c. auditis. j. de iis quæ fiunt a ma. par. c. s.
d ¶ *Ante sniam.* Post litis ingressum, vt differat a pcedēti ver.
¶ *Gl. seq. obiicit, & soluit.*
e ¶ *Cogitur.* Sed non vr q sit compellendus. [z] C. de appella. eos in fi. vbi dr q nemo cōpellitur prosequi applonē, immo potest pœnitere. 2. q. 6. c. ei qui. §. si quis libellos. sed debet cō pelli: alternatiue. j. eo. consuluit j. & c. sæpe.
f ¶ *Audiri.* j. eod. peruenit.
g ¶ *Manifestus.* i. notorius. j. eo. peruenit ad nos. in notoriis enim non admittitur appellatio: vt ibi.
¶ *Glo. seq. arguit contrarium, & tripliciter soluit.*
h ¶ *Irrequisitum.* arg. q in notoriis non est aliquis vocādus in ius. arg. 2. q. 1 de manifesta. 11 q. 3. statuimus. arg. contra. 2. q. 2. indigne & nemo est excommunicandus, nisi legitima admonitione præmissa j. de sen. excom. sacro. Dic q non fuit requisitus per edictum peremptorium ad iudicium: admonuit tū eum ad pœnitentiam, & quia crimen notorium erat non vocauit eum: qa nec expediebat ex quo nolebat se corrigere. vel irrequisitum illa vice, vel requisiuit eum per Apostolicum discipulum suum.

A *D hæc.* Aliquis appellauit sup aliquam causam pendente appellatione conuenitur vel accusat sup alio quam super eo super quo appellauit: quæritur an teneat stare sub illo a quo appellauit, appellatione pēdente? Rñdet Papa, q si voluerit pōt eum tanquam suspectum recusare, alio qui stare debet iudicio eius, & præcipue si iudex ordinarius suus existat. Nota q pendente appellatione coram ordinario potest ipse ordinarius recusari, si super alia causa conueniatur appellans coram eo.
¶ *Glo. seq. allegat vnam concor. obiicit de vna l. & soluit. demum quæ rit, & soluit.*
i ¶ *Tanquam suspectum.* j. e. pposuit. Sed vr q nō possit eū vitare tamq suspectum: qa non pōt hoc ptendere, quasi habeat eum offensum. ff. apud eū à quo appe. l. vlt. a. s. m. leges nō recusant iudices ita indistincte: tñ si aliqd crimē enorme interim & manifeste omittat, nō poterit ipsum vitare. j. eo. pposuit & c. pterea j. cū sit eius ordinarius. Sed qd fiet tūc de causis si lis sup qb. conuenitur max i appendente appellatiōe? Eps tūc delegabit cām alijs, sicut fit cum alias tamq suspectus recusat. ff. 1 q. j. peruenit. & j. eo. cum speciali. & su. de foro compet. si quis contra clericum. Ber.

[1] Cōcor. l. j. cum gl. & doc. ff. ū quando pan se. di. & l. fi. C. d ord. cog.

[2] Hæc gl. respondet terciam ad quē unde dr j. q cō pellit alternatiue fi. q aut q sequatur, aut redat ad iudicē à quo appellauit, Iob. And.

[3] Cocor. l. q tellamento. §. muner. & ibi Bal. ff. de test.

[‡] ad Cor. cap. 5.

[†] Cap. 6. eo titu. in j compil. & post cō cil. Later. sub Alex. 3. part. 10. cap. 15. Vide decis. Rotæ 21. hac ite. si ab excōi catiōe tit. de appell. in nouis. & de iudicis recusatiōe adde Alex. coll. 110 lib. 2. & Romanum consil. 220

& ante litis [a] ingressum fuerit appellatum: hmōi audietur appellans: qm̄ sacri canones ēt extra iudicium passim [b] appellare permittunt: nec solent [c] huiusmodi dici appellationes, sed prouocationes ad causam. ¶ Si aūt ante sniam [d] quis appellauerit, cogitur [e] illius stare iudicio, ad quē noscitur appellasse. † *Qui de crimine impetitur, appellare potest nisi sit notorium. h. d.* ¶ Præterea si raptor sit, vel violentus detētor alienæ rei qui appellat: hmōi appellatio facta in iudicio, apud ecclesiasticas psonas solet audiri, [f] nisi forte manifestus [g] raptor, vel fornicator existat: sicut ille quem absentem & irrequisitum, [h] Apostolus excommunicauit.

¶ Idem eidem.

Coram iudice à quo appellaui in vna causa, possum in alia conueniri nisi eum recusem vt suspectum.

CAP. VI.

AD † hæc si in vna causa quis appellauerit, & pendente appellatione aliquod crimen committat, vel prius commisisse dicatur, vel modo etiam accusetur, aut conueniatur de alia re, super qua non sit appellatum: & illam proferri contingat ad audientiā iudicis, à quo in alio negotio appellauit: eum pōt, si voluerit tamquam suspectum [i] vitare: alioquin debebit eius stare iudicio, maxime si suus ordinarius iudex existat.

¶ Idem.

¶ *Si à iudice inferiori vnus appellat ad Papam, alius ad inferiorem: tenet appellans ad Papam comparere ad citationem iudicis inferioris: salua allegaturus appellationē suā: alias valebit pcessus à minori, nisi sciuerit appellationem interiectam ad Papam.*

CAP. VII.

SI † duobus coram suo iudice litigantibus, alter ad nostram, [k] alter ad sui iudicis [l] audientiam super eodem negotio appellauerit: & ille q ad suū iudicem appellauit, ad diem appellationis veniens, se ad eū appellasse proponit, eo tacito q ad uersarius eius ad audientiā Romani Pontificis appellarat: si legitime citatus, nec venit, nec rñsalē misit, aut ēt alias parere contemnit, tenebit [m] excōicatiōis snīa, in eum p cōtumacia pmulgata: nisi iudex cognouerit [n] eū ad audientiā Romani Pontificis appellasse.

1 ¶ Idem si max i appellatiōe: pellatiōe: proteque da: q a fuit cōtū. a: secūdū fi. fuit tunc nō appellat, sic nec recusa. su. c. proxi. j.

S *I duobus.* Superior super eo. ad quē tuus aduersarius appellat, si ignorat te sup eadē cā ad sedem Apostolicā appellasse, te nolentem comparere, excōicare poterit. hoc primo. Duo sunt dicta. Secundū. ibi, *Denique.* Ab. Si.

CASVS uo litigabāt coram iudice suo, puta coram archidiacono: vnus appellauit ad epm, alter ad Papā: vel coram epo vnus appellauit ad Papā, alter ad archiepm: ille q appellauit ad epm, vel q appellauit ad archiepm, ad diem appellationis accessit ad ipsum, proponens se ad eius audientiam appellasse, tacito de applone aduersarij ad sedē Apostolicam interposita. Qui appellauerat ad Papā citatus fuit ab epo vel archiepo: ille pfidēs de appellatione sua ad Papam interposita, nec iuit nec misit aliquē rñsalem: & qa non venit, fuit excoicatus. q. rit an teneat excōicatio? Et rñdet, q tenet snīa in eū p cōtumacia lata, nisi iudex ille cognouerit eum ad sedem Apost. appellasse. Secundo ponitur alia qō. Aliquis appellauit à ciuili iudice añ iudicium vel post ad dñm Papam: quæritur an talis appellatio valeat? Rñdet Papa q tenet appellatio in illis, qui subsunt Papæ in tpali iurisdicōne: In alijs vero quamuis de consuetudine alicuius loci teneat, de iuris tñ rigore non tenet. Nota primo, q quilibet vocatus ad iudiciū, dēt ire, & allegare priuilegiū suū: aliàs tenet snīa p contumacia lata in ipsum. Itē de vno foro nō est appellandū ad aliū forū, nisi psuetudo aliud inducat.

Tah. Vinc. & Innoc. Io. Andr.

[†] Cap. 7. eo. ti. in j. compil. & & post cō cil. par. 20. c. 7.

k ¶ *Ad nostram.* Quod fieri pōt omisso quolibet medio 2. q 7. metropolitanū. at secus s'm leges. ff. de ap imperatores.
¶ *Glo. seq. ponit duas lecturas.*
l ¶ *Ad sui iudicis.* Hoc pōt intelligi dupliciter: vt litigarent coram archidiacono, & alter ad suum iudicem, s. epm appellauit, alter ad Papam; vel coram epo. & alter appellauit ad archiepm qui ipsius iudex est per appellationem: & alter ad Papam, qui omnium est iudex ordinarius j. de sen. excom. per tuas. & sup. de offi. leg. c. j.
¶ *Glo. seq. obiicit, & soluit.*
m ¶ *Tenebit.* Sed vr q non teneat; quia lata est post applonē vnde non tenet. j. de sen. excom. per tuas. & iā non erat suus iudex: vnde non pōt illum excōicare. 9. q. 2. c. s. Item qa vocabatur ad maius tribunal. ff. de re iu. contra pupillum. §. j. Sol. hic tenet sententia pp contumaciam, vt hic dicit: qa debuit ire & allegare priuilegium suum. j. eo. cum parati. & ff. de iudi. si quis ex aliena. ex quacunque em causa quis vocetur, ire debet ad prætorem. ff. si quis in ius uoc. non ierit. l. 2.
n ¶ *Nisi cognouerit.* Ergo si notum illi erat, q non esset de sua iurisdictione, non tenet sententia: & ille non tenebatur uenire ex quo sciebat iudicem scire. arg. ff. si quis in ius uoc. l. 2. quia qui scit, certiorari non debuit ff. de act. emp. & uen. l. pen in fi. & sup. de elect. cum inter uniuersas.

[c] Secundum Tanc. qui expostulat, sui iudicis ad est, eps q suus iudex est Io. An.

Ff 4 a ¶ Nostra.

a ¶ *Nostræ temporali.* vt sup. de iureiu. venientes. & su. de fid. instru. cum Ioannes.

b ¶ *Credimus.* Et ita patet, ꝙ iurisdõ tpalis non ptinet ad ecclesiam, nec de ea dẽt se intromittere in pIudiciũ iudicis secularis sup. de iu. nouit. in prin. & j. q. ñ sunt legi. lator. & j. de priuil. c 2. nisi cũ vacat imperiũ. su. de foro cõpe. licet ĩ. tunc eĩn pp defectum iudicis secularis bñ appellabitur ad Papam, ar. 11. q. 5. ad ministratores. & su. de foro compe. ex tenore Bernard.

¶ *A ciuili iudice, qui non est de tẽporali iurisdõne ecclesiæ, non appellatur ad Papam. h. d. vsq; ad finẽ.*

¶ Denique quod quæris, si a ciuili iudice ante iudicium, vel post, ad nostram audientiam fuerit appellatum, an huiusmodi appellatio teneat: tenet quidem in his qui sunt nostræ [a] tpali iurisdõni subiecti: in alijs vero, & de consuetudine ecclesiæ teneat, secundum iuris rigorẽ credimus [b] non tenere.

¶ Idem Plebano & clericis S. Nazarij de Albia.

¶ *Lapsus biẽnij non præiudicat appellãti, quominus ex causa legitima audiatur, saltem per beneficium restitutionis in integrum. h. d. secundũ vberiorem intellectum.*

CAP. VIII.

EX ratione: & infra. Verũ si appellationem biennio elapso interpositam à sentẽtia contra vos prolata, prosecuti non estis: dummodo prosecutionem ipsius, per impotentiam [c] vos cõstiterit omisisse, nolumus ꝙ iustitiæ vestræ debeat pręiudicium generare.

¶ Idem Vigorien. episcopo.

¶ *Si reus post citationem vel notitiam litterarum iuit ad curiam, delegatus in causa procedet, aliàs nõ.*

Vide Hostiẽsẽ in c. Ioanne. de fid instru & gl in ca. si necesse. de donat. inter virũ & Vxo.

[a] *Ratione.* Etiã post biennium audit appellans, q prius appellationẽ prosequi ñ potuit. h. d. Primo ponit dictum, cuius rõnem interserit. Ab Si.

CASVS. Quidam clerici appellauerunt à sententia contra eos lata: quã ex iusta cã j. biennio nõ fuerant psecuti, petebãt à Papa, p ad huc admitterentur ad prosequenẽdam appellationem, cum j. biennium eã nõ potuerint prosequi: mãdat Papa iudicibus, quatenus si constiterit eos pp impotentiam prosecutionẽ appellationis omisisse, non vult Papa, ꝙ pp hoc eis dẽat pIudicium generari. Not. ꝙ impotẽtia excusat ita, ꝙ etiam post bienniũ admittitur quis ad psequendam appellationem: & sic nota, p si p me non stat, mihi non imputatur.

Albezat.

Cap. 8. eod. tit. in 1 compil. Vide Ioã. de Anan. cons. j. Angel. consi. 89. Oldra. cons. 60. & Lapũ allegatio. 37.

generari.

Vigorn.

¶ *Glo. seq. reci. per duas q. de qua impotentia hoc intelligatur, & an ipso iure, vel per beneficiũ restitutionis succurratur isti. circa primã tractat quadruplicẽ impotentiã scilicet prouenientem ex parte appellantis, ex parte iudicis ad quẽ, ex consensu appellati, et ex facto tertij. Circa secundum ponit 2. opi. & alteram approbat.*

c ¶ *Impotentiam.* Hæc impotentia pluribus modis põt intelligi. vt per propriam impotentiam. quia fuerunt impediti iusta de causa, vel per iudicem stetit: vnde non imputatur eis. 2. q. 6 anteriorum. § ad hoc. 1 § biduum. & §. si forte. & j. eo. ex insinuatione. idem esset ẽt si in medio tpe arbitros elegerunt partes C de tem ap. auth. si tñ. 2 & in his casib. seruatur appellans illæsus ipso iure. nec currit tps, nec indiget restõne si vero dolo alicuius priuati circumuentus appellat, & appellationem non fuit prosecutus: tunc currunt tpa appellationis, sed habet recursum contra dolosum ad interesse. ff. de dolo. arbitrio. § dolo cuius ꝙ si soluendo non fuit, restituitur appellans ad prosecutionem suæ appellationis. ff. de eo per quem fac. erit. l. ex hoc edicto. ff. de dolo. & eleganter. §. si dolo. Dãt tñ qdam: ꝙ isti adiuti fuerunt beneficio restõnis: qa illud bienniũ cuilibet currit ẽt impedito agere, si non potesit hẽre copiã iudicis, vel qa noluit pcedere, vel qa ñ potuit facere, ꝙ compelleretur iudex. C. de temp. ap. l. vlti §. vlti. Sed hoc ex lr̃a non colligitur, vt hic, & hoc nõ stetit p negligentiã iudicis, sed ex ppria impotẽtia. vnde nõ habet hic locum lex illa. C. de tempo. appella. l. vlt. & ita no. hic illud gñale. ꝙ si per me nõ stat, mihi ñ imputat. & ipso iure isti seruant illæsi.

MEminimus. CASVS. Aliqua cã cõmissa est alicui: iudex citat reũ, ille statim mittit nunciũ ad Papã pro cã illa: ille venit allegãs ꝙ nunciũ suũ pp cãm illam misit ac Papã: quæritur an debeat in cã procedere vel non? Rñdet Papa, ꝙ propterea nõ dimittat quo minus procedat in cã sm formã iuris. Si uero ante citationẽ iter arripuit, tũc iudex pcedere nõ debet: hoc vltimum nõ tenet inf. eod. vt debitus. No. ꝙ p citationẽ perpetuat iurisdictio. Itẽ facto quis dicitur appellare,

Per quẽ § & p ca. siue 33. q. q. 2. per decet accedẽs 2 ut si, nõ cõrre. & p istã dixit I. de Deo. lib. 2. q 21. fatalia nõ currere. qñ uiq; ita sunt clausæ, ꝙ sine periculo curia non põt adiri. Ioã Andr.

Aliàs. n. tã. & in cle. eo. tit. quãdiu. q in tribus supplet authẽt. ut ibi scripsi Io. Andr.

d ¶ *Post citationem.* vel etiam post sententiam ante citationem. j. eo. suggestum. Ber.

¶ *Glo. seq. supplet. Secundo ponit ius nouum. Tertio ex eo quærit, & soluit. Solutioni obijcit, & respondet, & opi. ponit.*

e ¶ *Ante citationem.* vel ante scientiam lr̃arum impetratarũ, contra eum. j. eo suggestũ & c a 1 hoc. Sed hodie ista nõ hñt locũ: qa nõ pdest allegare, ꝙ pmiserit nuncium añ, ẽt si dixerit se sup hoc lr̃as hẽre. quæ nõ sint iudici p̃sentatę. j. eo. vt debit. & 2. q. 6. c. non solent. §. eius qui. Sed q d si non misit nuncium sed ĩ ppria psona iuit nunquid pcedetur ɔ̃ eum si conueniat coram ordinario vel de legato sup eo, p quo iuit? Credo, ꝙ si non sit, q defendat eũ cũ debuerit dimisisse pcuratorẽ, pcedetur ɔ̃ eum non obstante, ꝙ iuerit pp hoc: qa & si iam cum lr̃is reuersus esset nõ pdesset eamq̃ ab aduersario iam pūentus. j. e. cum debitus. & s̃. de foro cõpet c. pẽ argu. S. j. eo. dilecti 3. & c. vt nostrũ. quia plus est facto appellare, q̃ verbo, vt ibi. Sed ibi añ iter arreptũ litigabãt. vnde iter ibi habetur quasi pro appellatiõe. sed hic iuit ad curiam nulla cã mota vel cõminata p litteris impetrandis. Vnde si aduersarius eum pūenerit, sibi imputet, q debuit esse diligẽs & ipsum præuenisse. T. dixit ꝙ non dẽt pcedi contra ipsum, nisi fuerit fraude vel dolo, tunc enim propter dolum suum non expectabitur.

¶ *h. d. cum c. suggestum infra.*

CAP. IX.

MEminimus: & inf. Cæterum cum aliquam causam contingit tibi appellatione remota cõmitti: & aduersa pars post citationem [d] iter arripuerit ad sedem Apostolicã veniendi, non minus poteris in negotio secundum iuris formã procedere. Quòd si ante [e] citationem iter arripuerit, non est aliquatenus procedendum.

¶ Idem.

¶ *Superseditur propter articulum in quo appellatum est, etiam super principali causa, si sine illo articulo expediri nõ põt. h. d. inhærendo lr̃æ.*

CAP. X.

SVper eo quod solicitudo tua q̃siuit, prudentiæ tuæ r̃ndendũ, ꝙ si de aliqua duximus exceptione q̃õ oriatur, & exinde appellationem [f] fieri cõtingat, eidem exceptioni erit merito supersedendum: & si principalis [g] causa sine illa [h] terminari [i] non poterit, ei nihilominus supersedeatur.

¶ *Non obstante appellatione ex falsa causa interposita, potest iudex ad vlteriora procedere. h. d.*

Cap. 9 eo. titu. in 1. compil & post concilũ part. 10 c 3.

Iam integra clausula extat in c. 6. tit. clerici vel uouẽtes. in 1 cõpilatio. & post cõcilium par. 6. cap. 9. & par. 11. ca. 3.

Non respicit glo. text. q nõ loquitur de mittẽte, sed de eunte, sed respicit qd dixerat de decr. ut debitus Ioan. Andr.

Cap. 10. eo ti. in 1. compil & post conci. par. 10. ca. 9.

Cõcor. text. in L. ignorare. & ibi Bartol. C. de testi. in integ. & gl. in ver. audiatur. in cle biduũ eod. ti.

Idẽ hic Host. qui ẽt alle. de cre. unicã de peregri. Ioan. Andr.

SVper eo. Duo sunt dicta. Secundum: ibi, Si autem. Ab. Sic. CASVS. Causa commissa est alicui: reus aliquã exceptionẽ obicit in causa, pp quam exceptionem appellatur: quæritur vtrum iudex ea non obstante possit in principali procedere? Rñdet, ꝙ si causa principalis sine illa terminari non possit, supersedere debet iudex in principali q̃õne. In fine ponitur alia dubitatio Ecce lite contestata opponit reus, ꝙ per falsã suggestionem litteræ sint impetratæ: quæritur an hæc exceptio sit admittenda? Rñdet Papa ꝙ pp hoc non est differenda sententia. Nota ꝙ licet appellatio sit remota in principali, appellat super incidenti q̃õne. Item si principalis q̃õ sit talis, ꝙ nõ possit decidi sine incidenti, iudex supersedebit vtrique. Item exceptio de falsi suggestione post lit. contest. non valet.

¶ *Glo. seq. dicit ante litem contestatam, & post, &c.*

f ¶ *Appellationem fieri.* Hoc potest habere locũ tã añ litem contest. quã postea: vt si ante litem conte. obijciat aliqua exceptio rõnabilis, quæ si esset probata deberet legitima reputari, &c & iudex eã admittere nolit, si pp hoc appellet: iudex vel non dẽt procedere, vel remouere grauamen. j eo. vt debitus & c cum cessante alias reuocabitur totum qđ fecerit De hoc habes multa exempla. j eod. ex parte. & c. significauit. & c. significantibus. vbi infinita exempla inuenies sup hoc post litem contest. & eodem modo pone exẽplũ. s̃. de ot. cog. c. j.

g ¶ *Et si principalis causa* Et ita non proceditur super principali, & in præiudicialib. exceptionibus hoc habet locum: plura exempla ponuntur. 3. q. 11. c non est. §. aliquando.

h ¶ *Sine illa.* puta pactum de non petendo, pręscriptio, & consimiles.

¶ *Glo. seq. obijcit, & soluit.*

i ¶ *Terminari.* Ergo vr̃, ꝙ si principalis causa possit expediri sine illa: ꝙ nõ obstãte illa appellatioe pcedere possit ĩ p̃cipali

& ita

& ita vr̃ ꝙ teneor litigare sub illo, qui ẽt me grauauit, à quo appellaui iusta de cã contra illud ȷ̃ eo.ad hoc & ȷ̃. eod. proposuit Satis crederem, ꝙ vacat hic arg. a contrario sensu: quia cum iam certa ratione me grauauit, quomodo potẽst procedere postea me inuito? non videtur. 3.q.5. quod suspecti.

¶ Si autem aduersa [+] pars de falsi suggestione [a] in appellationem prorupit: non est sententia super hoc differenda.

¶ Idem.

¶ *Etiam pro minoribus seu leuioribus causis appellari potest.*

CAP. XI.

DE [+] appellationibus pro causis minimus [b] interpositis, volumus te tenere, ꝙ eis, pro quacunque leui causa fiant, non minus est, quam si pro maioribus fierent, deferendum.

¶ Idem.

¶ *Secundum canones appellatur ẽt ante sententiam: secundũ leges non, nisi in quibusdam casibus: hoc primo. Et appellatio & recusatio æquiparantur in hoc, quia sicut in appellatione requiritur causa rationabilis, & in recusatione: hoc secundo. Et tempus assignatum iudici ad causam decidendam, incipit currere à tempore praesentationis rescripti. hoc tertio secundũ verũ intellectum.*

CAP. XII.

ij SVper [+] eo: & infra. ¶ Sacri canones, ante & post litis [c] contestationem, & in prolatione sententiæ, & post, singulis facultatem tribuunt appellandi: leges autem seculares appellationem (nisi in casibus) [d] ante sententiam non admittunt. ¶ In causis quoque ecclesiasticis vbi appellationis remedium tollitur, sicut [e] appellationi, ita recusationi, non est aliquatenus deferendum. [+] ¶ Si autem in-

¶ *Glos. seq. ponit duas lecturas.*

a ¶ *De falsi suggestione.* Hoc intelligunt quidã, cũ ꝓbare nolebat, sed allegabat tm̃, & iõ non valet appellatio. Vel dicas, ꝙ hæc exceptio de falsi ẽt suggestione non est admittenda post litem cõte. cũ sit dilatoria, & sic erat lis conte quia sola snia erat ferenda. vñ nõ dẽt differri snia ꝑ talem appellationem interpositam occasione exceptionis, quę ab initio fuerat proponẽda sup. de re iud inter monasterium. sim. C. de sal l. 2 & C. de leg. si in fraudem vbi non differtur executio propter suggestionem falsi. Bernar.

DE *appellationibus.* CASVS. In qualibet cã maiori vel minori põt quis appellare, si grauetur. Not. ꝙ idẽ ius seruari dẽt in minori sicut in maiori. & est ar. ꝙ in modicis dãdus est libellus.

¶ *Gl. seq. reci. per q. quare causa sit minima. & quare duplicitur respõdet, & reddit causam.*

b ¶ *Minimus.* Minima cã põt dici duorũ aureorum, quia pro ea nõ datur actio de dolo: vt ff. d dolo. si oleũ. in fin. & l seq. vel ẽt x. aureorũ. ff. si cui plusquam per legem Falcidiam. l. 3. §. quamuis. vel l. solidorum. & C. de defens. ciui. l. 1. Vel illa dicitur minima, q ad sumptus iudiciales non sufficit. 2.q.5. anteriorum. §. illud etiam, & ita pro qualibet causa appellatur: quia ita potest quis grauari in paruo sicut in magno: quantitas causæ non facit, quare introducta sit appellatio, sed iniquum grauamen. sup. eod ad nostram & inf eodem cum speciali. § porro. sic etiam in minima re furtum committitur. 14.q. vlt. cap vlt. quia non furtum, sed furantis affectus consideratur: ut ibi dicitur.

SVper eo. Tria sunt dicta, quæ patent per §§. Abbas Siculus.

CASVS. Secundum canones & ante sententiam & post, potest appellari: secũdum leges non potest appellari ante sententiam, nisi in casibus. Item vbicunque appellatio tollitur, & recusatio non admittitur. Item si causa committitur infra certum tempus terminanda, tempus illud incipit currere, quando iudices litteras recipiunt. Not. quod secundum canones ante sententiam & post licet appellare: secundum leges ante sententiam non appellatur, nisi in casibus. Item sicut appellatio ex causa conceditur, & ex causa inhibetur, sic & recusatio. Item tempus non currit, nisi ab eo tempore, quo potuit iudex procedere.

c ¶ *Litis contestationem.* De appellatione, quæ fit ante sententiam, intellige secundum illam decre. inf eo. ut debitus. post sententiam vero indifferenter appellatur nulla causa expressa, sed sufficit dicere, ab iniqua sententia appello. 2.q 6.c. post appellationem §. forma 2.

d ¶ *In casibus.* Vt 2.q.6.§. ante sententiam.

e ¶ *Sicut appellationi.* Sicut appellatio causa probabili nõ expressa non admittitur. inf. eo. vt debitus. sic nec recusatio admittitur causa recusationis probabili non expressa. inf. eod. cum speciali. & melius. inf. eod. cap. nouit.

¶ *Glos. seq. recitetur per quæstionem, & inducit simile solutioni, & allegat contrarium.*

[+] Vide l. Avetetis. cum not. C. de fid. instrum.

[+] Cap. 11. eod. tit. in 1. compil. Et post cõcil c. 10. Et quãdo de minimis ratio habea tur, docet Ial. in aut. qui .sem. C. de sacrosan. ec cle & in l sciendum ff. qui satis cogan. adde latè Corset. in tracta. de minimis.

[+] Cap. 13. eod. tit. in 1. compil. Et post cõcil. par. 10. ca. 12.

[+] Alias ita: litem ꝯtestatam

[+] Vide text. in l. si quis ex. & ibi Bar. ff. de iu. om. iud.

fra certum tempus lis decidenda committitur, ex tunc terminus incipit currere, [+] cum iudices cõtigerit litteras recepisse. [f]

¶ Idem.

¶ *Conuentus super iniuria clerici, vel super adulterio, appellare potest nisi sit notorius. h. d. cum c. seq.*

CAP. XIII.

PEruenit [+] ad nos, ꝙ cũ clerici se conquerantur ab aliquibus vulneratos, uel alias esse læsos, qui impetuntur, Apostolicam sedem appellant: & infra. ¶ Fraternitati tuæ mandamus, quatenus si eorum excessus publicus non sit & notorius, [g] eos ecclesiastica censura compellas, [h] vt infra conueniens tempus, appellationem interpositam prosequantur. Si vero publicus est & notorius, [i] appellationis obtentu non prætermittas, [k] quin eos excommunicatos denuncies. ipsosque facias sicut excommunicatos cautius euitari, donec [l] passis iniuriam satisfaciant, & cum litteris tuis Apostolico se conspectui repræsentent.

¶ Idẽ archiepiscopo Toletano.

¶ *Summatum est supra c. proximo.*

CAP. XIIII.

COnsuluit [+] nos tua fraternitas, & infra. ¶ Consultationi tuæ duximus respondendũ, quòd si aliqui, quos manifestũ sit & notorium, vxorem alte-

f ¶ *Recepisse.* Die receptionis nõ numerata. ff. si quis cautionibus. l. 1. ff. de requi. re. l. annus. & 4.q.5. quisquis. sic dies in quo excommunicatiõs exceptio proponitur, quæ infra octo dies probari debet, nõ computatur in illis octo diebus de excep. pia consideratiõe. lib. 6. quæ est Inn. iiij. & c. frequens. de testi. spol. lib. 6. arg. contra. ff. de verb. oblig. continuus actus & l. 1. §. qui præsens.

PEruenit. Communis diuisio. Secunda: ibi, *Fraternitati.* Abbas.

CASVS. Clerici conqueruntur se ab aliq̃bus vulneratos vel læsos: conqueruntur clerici de illis malefactoribus suis: ipsi statim Apo sedem appellant: dicit Papa, si eorum excessus non sit notori⁹, compellẽdi sunt vt infra conueniens tp̃s appellationem interpositam prosequãtur: Si vero excessus illorum notorius fuerit, non obstãte appẽone illorum denunciãdi sunt excõicãti vsq; ad debitam satisfactionem: & cũ litteris sui iudicis Apostolico cõspectui se præsentent. Not. ꝙ I notorio crimine nõ admittitur appellatio.

¶ *Glos. seq. recitatur per contrarium.*

g ¶ *Notorius.* [1] Quia si esset notori⁹, iudex debet procedere contra ipsum. sup. de iureiur. ad nostram. & nullam appellationem admittat. sup. eod. cum sit Romana. §. vlt.

h ¶ *Compellas.* Alternatiue. s. vt vel prosequantur appellationem in termino constituto à iudice, vel eo elapso coram eo respondeant. sic ȷ̃. c. proxi. & ȷ̃. eo. ad hoc 2 & sic intellige sup. eo. cum sit Romana. ver. si vero ante. aliàs nemo potest compelli prosequi appellationem, vt C. eod. tit. l. eos. in fine.

i ¶ *Notorius.* Sup. eod. c. cum sit Romana. & ȷ̃. c. proxi. & habes ex hac decr. arg ꝙ excommunicatus appellare potest. 2.q. 9. teuera & sup. de excep. cum inter.

K ¶ *Prætermittas.* Sup. [3] de testi. cog. cap peruenit ubi vr̃ ꝙ iudex potest compellere testes super hoc. Sol. & dic ꝙ non vr̃ prodesse talis iurisdictio, nisi haberet correctionem. sup. de of. dele. ex litteris. vnde dic ꝙ bene potest hic compellere testes. nomine enim rerum ecclesiasticarum intelliguntur clerici. nam ut hic videtur ꝙ possit ex hoc sententiare, ergo idẽ cognoscere: quia qui potest de causa cognoscere: potest inde sententiare, & econuerso sup. de of. deleg c. 1. & c. præterea.

l ¶ *Donec passis.* In hoc casu cum iniuria est manifesta, primo debet satisfacere quàm absoluatur. [4] ȷ̃. de verb. sign. ex parte 1. & c. cum olim. simile. ȷ̃. de sen. excomm. parochianos.

COnsuluit. Communis diuisio. Secunda: ibi, *Consultationi.* Abbas Siculus.

CASVS. Dr̃ in hoc capitulo ꝙ si manifestum est aliquem vxorẽ alterius detinere, vel iniecisse manus violẽtas in clericũ: si super hoc queratur, appellationi suæ nõ est aliquaten⁹ defe- rendum

[+] Dictio, currere, ẽ in omnib antiquis.

[+] Vide de test. cog. ꝓterea. super vlti. glossa. Io. And.

[+] Cap. 15. eod. tit. in 1. compil. Et post cõcil. par. 10. c. 13. & de materia huius & sequentis decretalis vide Baldũ in l. addictos. C de epi. audiẽt. & doctores in ca Romana. de appe. li. 6.

[+] Cap. 16. eod. tit. in 1. compil. Et post cõcil. par. 10. ca 14. Hæc glossula nec Bernardi est, nec habetur in vetustis codicibus.

[3] Neque hãc glossulam inuenio in antiqs codicib. nec ꝓito Bernardi ẽe. Et sic intellige q̃d no. co. ꝯtr. de sen. excomm ad hoc in gl. vlt. Ioan. And.

rendũ: Sed cum multa dicant notoria quæ non sunt, cauendũ est ne qđ dubiũ est, pro notorio habeatur. In fi. dicit ꝙ qui appellant, cogendi sunt ut infra conueniens tṗs appellation em suam prosequant, aut pareant iudicio iudicis, à quo appellãt. No. ꝙ in crimine notorio cessat appellatio. Itẽ appellãtes cogendi sunt appellationem prosequi, aut iudicio iudicis parere.

a Aliquatenus. Sic sup. eo. c. proxi. & cap. cum sit Romana. in fi.

b Notoria. Notoriũ dicitur trib. modis. j. de cohabi. cler. & mu. c. vlt. ubi de hoc.

c Cogere. Sub alternatione: ut vel prosequant appĩonẽ in termino statuto, vel eo elapso rñdeãt corã eo. vt s. c. proxi. & c. cum sit Romana. & j. eod. sæpe & c. ad hoc. 2.

S Vggestum. Cõis diuisio. Secũda: ibi, Tuæ. Abbas Siculus.

CASVS Aliqui opprimũtur ab aduersarijs suis: pp quod appellãt & cum ipsi oppressi appellatione facta & grauati iter arripiunt ad appellationem prosequendam, aduersarij illi cognoscẽtes appellationem interpositã, nec vadũt nec mittũt ad præsentiam Papæ: sed cum intelligunt illos litteras reportasse, appellant, & iter arripiunt ad Papam, vt sic aduersarios eludant: Suggestũ fuit hoc dño Papæ: vñ mãdat, quatenus si qs deprehensus fuerit hoc ex fraude vel malitia facere, appellationi suæ nullatenus deferatur, & iudex in eã procedat, qa decre. illa qua isti hæc facere præsumunt, nõ ad deprimendũ cuiuscunq; iustitiã facta ẽ, sed ad remouendum iniquum grauamen.

rius detinere, aut iniecisse manus violentas in clericũ appellauerint, eorũ appellationi non est aliquatenus [a] deferendum. Sed cũ multa dicant notoria, [b] quæ non sunt, prouidere debes, ne qđ dubium est, pro notorio videaris habere. ¶ Illos autem qui appellant à præsentia tua, cogere [c] debes infra tempus conueniens, appellationem interpositam prosequi, aut iudicio tuo appellatione remota parere.

¶ Idem.

¶ Hoc capitulum summatum est supra eodem. c. meminimus.

CAP. XV.

SVggestum † est auribus nostris, ꝙ cum oppressi ad præsidium Apostolicæ sedis recurrunt, & appellatione facta iter arripiunt, aduersarij eorum appellationem interpositã cognoscentes, nec ad præsentiam nostram accedunt, nec responsalem transmittunt. cum aũt senserint illos nostras litteras reportasse, in vocẽ appellationis [d] prorumpũt, & iter ad nos arripiunt veniẽdi, vt sic eorum sollicitudinem, à quibus impetuntur, eludant. ¶ Tuæ consultationi taliter respondemus, vt si quis deprehensus [e] fuerit hoc ex fraude vel malitia facere, appellationi eius non deferas, neque ob id causam tibi cõmissam terminare postponas: qa decretalem epistolam, [f] qua tales muniri videntur, non ad de-

Not ꝙ nemo de sua malitia commodum reportare dẽt. Item occasio iuris ad iniquum compendium trahi non debet. Ber.

d In vocem appellationis. Arg. hic ꝙ aliquis possit appellare in absentia [1] iudicis. ar. sup. de alie. iud. mu. cã fa. c. 1. quia ex quo quis scit, appellandum est. 2. q. 6 biduum & C. quomodo & quãdo iudex. ab eo. & ff. quando appe. sit. l. 1. §. si aduersus. vnde vr̃ ꝙ si eṗs meus vellet me excõicare, & abſens appellẽ, si ferat sententiam, non tenet: tamen in hoc casu tenet, quia ignorat me appellasse, & ideo non punitur per c. 2. q. 6. decreto. & 34. q. 1 de illicita. Lau. Et est hic arg. quod talis appellatio valet, dummodo non fiat malitiose, sed hodie non valet appellatio talis. inf. eod. ut debitus & ca. cum speciali.

Glos. seq. quærit, & soluit.

e Deprehensus. Sed quis probabit istam malitiose appellasse[2] aduersarius qui hoc obijcit. ff. de pba. ab ea. & l. in exceptionibus. quia qui fraudem allegat, eam probet. ff. de proba. quotiẽs. §. qui dolo. ipso facto videtur ꝙ sit probata malitia.

f Epistolam. s. eo. meminimus. & j. eo. ad hæc. sicut asseris.

g Remouendum. Sup. eo. ad nostram. & j. eo. cum speciali §. porro. Quod enim prouisum est ad concordiam, non debet vergere ad noxam. 45. dist. licet & iuris occasio ad iniquum dispendium trahi non debet. C. de vsucap. pro emptore. cum que. & j. de priuile. quod nonnullis. in fi. de rescrip. nonnulli.

A D præsentiam. Si post appĩonem excõicatus celebrat diuina, non incurrit aliquã irregularitatem, nec ex eo venit puniendus, si constat appellationem fuisse legitimam. Et pri-

Cap. 20. eod. tit. in 1. compil. Et post concil. Lateran. sub Alexã. iij. par. 10. c. 2.

[1] De hoc articulo vide Ang. cons. 130. inci. visis oib. & La pum allegatiõe. 39. incip. an valeat appellatio.

[2] Pars q̃ dicit aduersariũ à iure phibitum, id pbet. Ioã. And.

mo ponit dationem auditorum. Secũdo actum ipsorum: ibi, Qui. Tertio principalem diffinitionem: ibi, Ideoq; Abb. Sicul.

CASVS Inter archiepm̃ Eborac & R. presbyterum cõtrouersia fuit oborta occasione cuiusdam excõicationis, in ipsum presbyterum latæ ab archiepiscopo: Papa commisit causam ipsam eṗo Tusculano & Cardinali S. Susannæ: coram quib proponebatur ex parte archiepiscopi, ꝙ ipse post sentẽtiam in se latam diuina officia celebrauit, vnde puniri debebat sm̃ ꝙ iura requirunt. Ex parte presbyteri respondebatur, ꝙ excõicatio non tenebat, cũ esset lata post appellationem legitime interpositã: vnde non debebat puniri, & ideo omnia quæ facta fuerant contra ipsum reuocari in pristinum statum: Cardinalis intellecto negotio, licet presbyter non esset excõicatus de iure, tñ de facto & ad cautelam ipsum fecerunt absolui: & idõ mãdat Papa archiepiscopo, quatenus p̃dictum presbyterum decætero non molestet, pro eo ꝙ post excõicationem celebrauit diuina, cum excõicatio illa facta fuerit post appellationem legitimã, sed omnia reducat ad eum statum, in quo erant tempore appellationis emissæ. No. ꝙ absoluitur qs ad cautelam, licet non sit excommunicatus. Item sententia excommunicationis post appellationem legitimam lata nulla est, vnde qui postea celebrat, non punitur. Itẽ quæ post talem appellationem fiunt reuocanda sunt in pristinum statum.

h Absolui. Ad cautelam. [3] Sic sup. de testi. veniens. in fin. & istud sæpe fit, licet excommunicatio de iure non teneat, inf. de senten. excomm. per tuas. & cap. venerabili & cap. solet à nonnullis, & sup. de offi. deleg. cum contingat. 24. q. 1. audiuimus. lini. ff. de remis. l. vnica. C. de ingenuis. l. 2. & in quadam decreta. Innocen. iiij. solet à nonnullis. lib. 6.

i Contra appellationem. Scilicet legitimam, unde nõ tenuit excommunicatio, quod ex eo patet, quia de facto fuit absolutus, vnde cessare à diuinis non debuit. inf. de sententia excõmunicationis per tuas & c. solet à nonnullis. lib. 6.

k Statum. Sic j. eo. bonæ. & s. de of. dele. super quonum, in fi. & 2. q. 6 appĩone interposita. & ff. nihil inno. app pen. l. vnica. & sup. de iureiu. venientes & s. de elec. cum inter canonicos.

C Vm teneamur. Communis diuisio. Secunda: ibi, Prudentia. Abb. Siculus.

CASVS Aliquis litigabat coram ordinario suo archiepiscopo Cantuarien. appellauit ad Papam super causa illa de qua litigabat: pendente appellatione illa, aliquis turbauit possessionem ipsius appellantis: quæsiuit archiepiscopus vtrum liceat ei reformare possessionem turbatam, eo prætermisso super quo est appellatum. Respondet Papa, si ad ipsum querela exinde peruenerit, ordine iudiciario id sibi licebit, nec propterea intelligitur appellationi renunciare. Not. quod licet appellans redeat ad iudicem suum à quo appellauit pro alia causa pro qua non appellauit, non intelligitur appellationi suæ renunciare, cum sit eius ordinarius in alijs causis.

primendam † cuiusque iustitiam, sed ad remouendum [g] grauamen nos fecisse cognoscas.

¶ Idem Eborac. archiepiscopo.

¶ Excõicatus pendente cognitione appellationis absolui potest ad cautelam, & si apparet eum legitime appellasse, non punitur pro eo quòd interim celebrauit diuina.

CAP. XVI.

AD † præsentiam nostram R. presbytero veniente, episcopo Tusculano, & P. sanctæ Susannæ Cardinali tuam & ipsius causam commisimus audiendã. Qui ad obiectionem tuam, licet R. presbyter non esset excommunicatus de iure, de facto tamen eũ fecerunt absolui. [h] ¶ Ideoq; mãdamus, quatenus prædictum presbyterum, pro eo quòd post excõicationẽ, cõtra [i] appellationem factam diuina cantauit, nullatenus inquietes: sed ad eum statum [k] reducas omnia, in quo erant tṗe appellationis emissæ.

¶ Idem Cantuar. archiepiscopo.

¶ Si appellans turbatur in possessione super qua fuit appellatum, iudex à quo, potest illam possessionem sibi reformare appellatione in suo statu permanente. h. d. secundum communem intellectum.

CAP. XVII.

CVm † teneamur: & infra. ¶ Quoniam nos consulere

l ¶ Reformare.

† Deprimendum.

† Cap. 22. eod. tit. in 1. compil. Et post cõcil. par. 10. cap. 21. Et vide c. cupientes. §. qđ per viginti. & ibi Gemi. de elect. li. 6.

† Ca. 23. eod. tit in 1. compil. Et post cõcil. par. 10. ca. 23.

[3] Vnde dicit Ab. ꝙ licet quis petat absolui ad cautelam non propter hoc fatetur se excõicatũ. dicit tamen absolutionẽ fi dãdã nisi petẽti. alleg. de eo qui duxit in ma. significasti. Ioã. And.

voluisti, vtrum si eorũ possessio, qui ad audientiam nostram appellant, turbata fuerit, tibi eam si bi liceat reformare,[a] eo de quo appellatio est interposita, prætermisso. [b] Prudentiæ tuę taliter respondemus, quòd si exinde ad te querela peruenerit, id ordine iudiciario tibi licebit.

¶ Idem episcopo, & archidiacopo Bononień.

¶ *Gñalis & vaga appellatio respectu cuiuslibet grauaminis nõ valet sed restricta ad certam causam sic.*

CAP. XVIII.

[i] CONsuluit: † & infra. ¶ Cõsultationi vestrę taliter respondemus, quòd si generaliter appellationẽ quis interponeret ab omni grauamine, quod sibi posset cõtingere, huiusmodi appellatio tenere nõ debet. [c] Si vero ab aliquo iudice sup omni grauamine, quod in vna causa sibi posset inferri, quamquam generalis [c] appellatio sit interposita, appellationi tamen eius est ab eodem iudice, deferendum.

¶ Idem Zamoreń. † episcopo.

¶ *Appellatio friuola nõ excusat inferiore, quo minus teneatur obedire superiori, & ut de contẽptu puniatur nisi innocẽtiã suã aliter purget. h. d. Et est casus nota. in eo quod dicitur istum esse puniendum.*

a ¶ *Reformare.* Per seruum etiam turbata possessio põt recuperari absente domino. C. si per vim, vel alio modo. l. 1.

b ¶ *Prætermisso.* Et sic vr̃ q in eo tñ articulo sup quo appellat, exẽptus est à iurisdõne iudicis sui ordinarii. ĩ c. ꝓposuit. & ĩ. eo. ad hæc. & ꝯtrium ex illis decr. colligit. & ad hoc est arg. ff. apud eum à quo appel. l. vni. vnde põt possessionem illam reformare, nec per hoc intelligit renunciare appellationi, ut hic patet. In delegato secus, quia ex quo appellat ab ipso ex ltima cã, nulla remanet ei iurisdõ. ĩ. eo. vt debitus. vñ si rediret ad legatum, renũciare intelligitur appellationi. ŝ. de offi. deleg. gratum. ŝ. de testi. cũ venisset.

[ii] CONsuluit. Generalis appellatio si fiat oĩbus in causis, nõ valet: si fiat in vna tñ, bene valet. h. d. Secũda pars: ibi, *Si vero.* Abb. Sicul. Qđ dr̃ hic nõ tenet, & intellige hanc decre. secundum illam. ĩ. eo. vt debitus.

¶ *Glos. seq. signat contrarium, & soluit.*

c ¶ *Generalis.* Hic admittitur gñalis appellatio. ꝯ contra. sup. eo. c. 1. vbi non admittit. Sm̃ qđ dicit hic, in vna cã soluit. ꝯtra ibi loquitur de gñali appellatione, q̃ fit ĩ qualibet cã. sed nec istud tenet, quia cã probabilis semper est exponẽda, aliter non admittitur appellatio, siue generalis sit siue spãlis. ĩ. eod. ut debitus. & c. cum speciali § porro.

[iii] CVm parati. Prętextu appɫonis non dẽt subditus contemnere ordinarium. ita communiter summatur. Sed certe hæc summatio est nimis generalis, & nihilo securit per c. vt debitus. inf. eod. Diuiditur. Nam primo ponit quod opponebat Cardinalis contra episcopum. Secundo excusationem episcopi: ibi, *Cumque.* Tertio responsionẽ ad illam: ibi, *Cardinalis econtra.* Quarto citationem episcopi: ibi, *Nos vero.* Abb. Siculus.

CASVS. Episcopus Zamoren quasdam petitiones per nuncium suum fecit coram domino Papa proponi: quas cum paratus esset admittere, I. diaconus Cardinalis olim in Hispania legatus proposuit cõtra ipsum, q cum ipsum ad synodum suam vocasset, ad eius vocationem contempsit accedere: propter quod ipsum excommunicauit: & sic excommunicatus se fecit in episcopum consecrari: Quidam canonicus sancti Iacobi pro ipso episcopo firmiter asseruit, q erat tunc in legatione regis, & ideo ad ipsum venire non potuit: Cardinalis allegasset econtra, q nuncius suus inuenit eum in Salamantina ecclesia, & non in legatione regis: Iterum nuncius episcopi allegauit, q ab ipso Cardinali appellauerat ante sententiam latam: Papa vero his intellectis, considerans quòd prætextu appellationis non debuit contemnere ad vocationem legati venire, præcipit eidem epõ, quatenus uel in persona propria vel per nuncios idoneos Apostolico conspectui se præsentet, suam si poterit innocentiam ostensurus. No. q quilibet vocatus à iudice suo venire tenetur allegaturus priuilegium suũ. Item argumentum q nuncio sit credendum. Item argumentum quod auctoritas regis excusasset ipsum si in legatione regis inuentus fuisset. Item argumentum q nemo prohibetur pluribus defensionibus vti. Item creditur iudici in præiudicium alterius. Item aliquis dicitur præsens per nuncium.

d ¶ *Promulgauit.* Propter contumaciam: ut 11. q. 3. certum. & sup. eod. si duobus.

¶ *Glos. seq. allegat quatuor iura, in contrarium allegat alia quatuor, & soluit.*

e ¶ *In legatione regis.* Arg. q excusaret eũ auctoritas regis, si in legatione regis inuẽtus fuisset. ar. 18. dist. si eps. 63. di. Salonitanæ. & in aut. quõ oportet epi. § illud. coll. 1. 23. q. vlt. si vobis. ar. ꝯtra. q nõ excusat. 23. q. vlt. quo ausu & c. reprehẽsibile. 25. q. j. oẽ. & 12. q. 2. q cunq; militum. Sol. si mãdatum regis ꝓueniat mã datum cuiuslibet prę lati post dñm Papam, tunc regi obtemperãdum est, si ab ipso teneat regalia. 23. q. vlt. ca. si in morte. § ecce. Qđ si Papa vocat eum postea, exẽplo Petri relictis oĩb. ẽt regalib. sequatur Papam. vnde iste etiã si ibi fuisset, debuit venire ad Cardinalem exemplo Petri, [1] qui vicem Papæ gerebat. 63. dist. ca. vlt. 93. distin. c. 1.

CAP. XIX.

CVm parati essemus tuas petitiones admittere, I. diaconus Cardinalis olim Apostolicę sedis legatus proposuit, q cũ ad eius vocationẽ contempsisses accedere, in personã tuã excõmunicationis sententiam promulgauit: [d] & infra. Cumque N. canonicus beati Iacobi firmiter asseueraret, q in legatione regis [e] esses, & ideo nõ potuisses ad uocationem prædicti Cardinalis accedere: Cardinalis econtra asseruit, quòd non in legatione regis, sed in Salamantina ecclesia, te suus [f] nũcius inuenisset: † & infra. ¶ Nos uero attendentes, q te non decuit contemnere, obtentu [g] appellationis, ad vocationem venire legati: præcipimus, quatenus vel in persona propria, vel per nuncios idoneos Apostolico te cõspectui repræsentes, innocentiam tuam (si poteris) ostensurus. [h]

¶ Idẽ Cãtuariẽsi archiepiscopo.

¶ *Si mãdatũ factũ ei qui iurauit stare iudicio ecclesiæ, excedit limites iuramenti & licitæ promissionis, appellare poterit: aliàs secus. h. d. compendiose. Abbas.*

CAP. XX.

[ij] AD † hęc: & infra. ¶ Prętera de his qui iuramentum pręstant, quòd ecclesiæ

¶ *Gl. seq. arg. alleg. vnã l. in contrarium tres decre. & soluit.*

f ¶ *Suus nuncius.* Arg. qđ simplici nũcio credendum est ẽt in alterius ꝓiudiciũ. ff. de re. eo. q sub tute. vel cura. l. magis. § illud. [4] ar. cõtra sup. de of. dele. prudentiã. quia dr̃ ibi p certũ nunciũ litteratorie destinatũ: & vni testi in alterius ꝓiudiciũ credi nõ dẽt. ŝ. de testib. veniẽs 1. & c. licet. nũcio tñ publico iurato fideliter exequẽti officium suum bñ creditur circa citationes, aliter nõ crederetur. arg. sup. de præsum. illud. sup de præsẽti. ad audientiam. & arg. prædictæ legis.

¶ *Glos. sequent obijcit, & soluit.*

g ¶ *Obtentu appellationis.* Et sic duplici defensione defendebatur iste auctoritate regis, & per appɫonem: quia nemo ꝓhibet pluri b. defensionib. vti. ff. de excep. nemo. & sup de pręsc. auditis. Præterea si appellatio tenuit, & Cardinalis sciuit illũ appellare, sñia Cardinalis nõ tenuit. sup. eo. si duob. Quare ergo Papa non admittit talem appɫonem? Quia non cõstabat q appellasset, uel quia iusta fuisset appellatio, licet allegaret, & potius debuit credi Cardinali & nuncio, q̃ illi qui hoc tñ allegabat, & ꝓterea debuit ire & allegare priuilegiũ suum. ff. de re ind. si quis ex aliena & sup. eo. si duob. maxime si in una legatione inueniębatur. ff. de iurisd. om. iud. l. vlt.

¶ *Glos. seq. obijcit, & soluit.*

h ¶ *Ostensurus.* Sed quare Papa mandat q veniat ad curiam, cum Cardinalis excipiat contra eum, ut vr̃ per id qđ dicit in principio, q paratus erat petitiones illius admittere, sed p exceptionem repelli tñ debuit, non puniri. sup. de ordi. cog. c. 2. Cardinalis nõ excipiebat ẽt simpliciter, imò denũciabat dño Papæ contumaciam suam, & excõicationem suam, ut inde puniretur, & repelleretur à petitionibus suis tanquam excommunicatus, quare Papa ipsum non audiuit propter excommunicationem, & propter contumaciam & contemptum sedis Apost. vocat ipsum ad sedem Apostolicam. inf. de accusa. veniens. in fine.

[ij] AD hæc. Qui iurauit stare mandato ecclesiæ, non auditur appellans contra iuramentum: si tamen de facto grauatur, appellare poterit. hoc dicit cum sequenti. Secunda pars: ibi, *Id tua.* Abb. Sicul.

CASVS Aliq iurãt q stabũt iudicio ecclę, & postea appellant: quæsitum fuit, quid agendum sit de istis? Rñdet Papa, q iudex debet eos compellere, ut vel obseruent iurũ suum, vel q infra

1 Quia ĩ. 2. dicit recuperari: vr̃ loqui de perdita, & de hac nõ dubitat: cũ princ. illius l. aperte loquatur đ his q sũt possessiõe priuati. Sed an agatur possidere pro turbata dubitat. tenet q sic per rubri. ut super ea no. & per idẽ titatẽ rõnis inf. ti. 2. cũ dilecta. cũ cõcor. Io. A. q hic post dictionẽ, licebit. ẽ in vulgatis verbũ, expiri, qđ nec textus admittit, nec vsquã est in antiquis.

[2] Ca. 27. eod. tit in 1. compil. Et post cõcil. par. 50. ca. 54.

[3] Cõcor. tex. in l. 1. & ibi Bar. § si q s. ff. eod. & in § libelli.

[†] Zamoren. Zamorensis. Amoren. Gemorẽ. Sed omissis varietatibus Zamoren. lego, d quo vide Ioannẽ Vasæũ in annalibus Hispaniæ. c. 21.

[†] Cap. 29. eo. tit. in 1. compil. Et post concil. Lateran. sub Alexã. iij. par. 10. c. 28.

[1] Luc. c. 5. & 1. q. 1. pastor. § verum.

[†] Vide l. si q s vxori. § appellationẽ. & ibi Bar. ff. de fur. & in l. sed qui. § 1. ff. cõmo.

[4] Aliter incipit, nec tũ. Io. An.

[†] Ca. 30. eod. tit. in 1. compil. Et post cõcil. par. 10. ca. 29. Et vide glosã in c. qđ bene. c. q. 4.

infra xl. dies post appellationem suam iter arripiant ad eam prosequendam. Nota quòd prætextu appellationis non potest quis venire contra iuramentum suum.

Glos. seq. obiicit, & soluit.

a ¶ *Appellant.* Sed quare non compelluntur præcise & stare iudicio ecclesiæ, sm quod iurauerunt? Ideo non compellũtur, quia grauabant: aliter non admittitur hodie appellatio. ĩ. eod. vt debitus. & ideo non videtur deserere iuramentum, cum ex iusta cã dimittat illud. ff. q satisda. cogan. l. vltim.

b ¶ *Infra quadraginta dies.* Non arctatur ad hoc nisi sm quod visum fuerit iudici. vt sup. eo. c. cum sit Romana.

c ¶ *Iter arripere.* Hic præfigitur termin' ad iter arripiẽdum. sic ĩ. eo. psonas. vbi de hoc.

¶ *Glos. seq. signat contrarium, & remittit.*

d ¶ *Prosequendam.* Cõtra. inf. eo. ca. proxi. sed soluitur ibi.

Dicebat In. siue iurent, siue non, siue grauamine nõ potest hodie appellari. Ioã. And.

† Cap. 31. eod. tit. in 1. compil. Et post cõcil. par. 7. cap. 20. vbi habes integram clausulã.

stabunt iudicio, & postea appellant: [a] Id tua sollicitudo prouideat, vt eos seruare quod iurant: vel infra [b] quadraginta dies post appellationẽ interpositam, iter arripere [c] ad ipsam prosequẽdã [d] compellas.

¶ Idem Carnoten. episcopo.

¶ *Summa vt supra, cap. proximo.*

CAP. XXI.

QVæstioni, † quam facis, vtrum appellationi illius sit deferendum, [e] qui (sicut moris est) pstito iurõ absolui meretur, & antequam ei mandetur aliquid, vel mandato recepto, cã subterfugij appellauerit: Respondemus, quod appellationi q iurõ eius debeat derogare, non est in aliquo deferendũ, sed statim erit in eandem reducendus [f] snĩam: quæ (donec mãdatum susceperit, & susceptum pro posse [g] fuerit prosecutus) debet firmiter obseruari.

¶ Idem Vinton. † episcopo.

¶ *Appellans ab ordinario, postea de delicto ab eo commisso puniri potest per ipsum ordinarium. h. d. sed supple ad textum idem esse de antea commissis, si nunc de illis accusatur, vt c. ad hæc 1. supra eo. & c. proposuit. infra eodem.*

QVæstioni. Cõis diuisio. Secunda: ibi, *Respondemus.* Abb. Sicul.

CASVS. Aliquis excõicatus præstitit iurm quod stabit mandato ecclesiæ, & sic fuit absolutus: & anteq̃ mandatum fiat ei, appellat cã subterfugij, vel mãdato recepto: quæritur vtrũ deferendũ sit appellatiõi illius? Rñdet quod non est deferẽdum appellationi quæ iurõ illius debeat obuiare, sed statim reducẽdus est in eandem snĩam, donec mandatũ susceperit: & adimpleuerit pro posse. Not. quod contra iurm non admittitur appellatio. Item qui non adimplet mãdatũ, dẽt reduci in eandẽ snĩam à qua fuit absolutus.

† Vintonien. Vvintonien.

¶ *Glos. seq. signat contrarium, & soluit dupliciter.*

e ¶ *Deferendum.* Sup. c. proxi. contra: ibi iusta de causa appellauit hic cã subterfugij, vt littera dicit. & littera soluit cõtrarium. Vel sic intellige diuersitatem istatum decre ibi iurauit stare iudicio ecclesiæ, quia pp contumaciam fuerat excõicatus, & licet appellet ex cã probabili iudicio stare intelligitur: quia facit quod ius sibi permittit ĩ. eo vt debitus arg. ff. de iud. sol. cum apud. & ff. rem ra. ha l. 3. § falsus hic erat excõicatus pro aliquo delicto in quo iacebat, quia forte idem retinebat vxorem alterius, & super hoc iurauit stare mandatis ecclesiæ, sed statim ante mandatum vel mandato facto quod illam vlterius dimitteret incontinenti appellauit: tali appellationi nõ est aliquatenus deferendũ, quia pĩudicat iurõ suo, & hoc satis põt colligi ex ipsa littera, vbi dicit: appellationi quæ iurõ eius debeat derogare, quia sine iurõ tali appellationi non est deferendum, per quam in sua iniquitate remaneat. ĩ. c. proxi. & sup. eo. consuluit & c. cum sit Romana in fi.

¶ *Glos. seq. allegat duas concor. quarũ, posuit epis. Lau. cui allegat tria iura contraria, & soluit. Iterum vnum canonem quem soluit. demum ponit epi. Tanc. vltimo tenet cum Lau.*

f ¶ *Reducendus.* Sic. ĩ. de sent. excom. sacro. ver fi. sup. de offi. ord. ad reprimendum in fin. Sed nunquid iterum recipietur iurm ab eo standi mandato ecclesiæ, cum iam semel deiera uit? Lau. dixit quod sic. & est ar. opti sup. de maio. & obed. cũ in ecclesijs. argum. contra. 22 q. 5. paruuli. & 6. q. 1. quicunque & sup. de pratum c. litteras. Sed ibi non admittitur ad iuramentum ut possit testificari pro aliquo, in opprobrium ipsorum qui periuri sunt sic sup. de testi. testimonium. Item arg. contra 2. q. 7. non potest. sed illud intelligitur antequam pœniteat. Tanc. dicebat quod aliam cautionem debeat ab isto recipere pter iurm. s. fideiussoriã cautionem, uel pignoratitiam. ff.

² Hoc teneas, licet Ioan. not. 1. q. 7. si qui voluerunt. q. ĩ. c. pxi. mãdatis ecclesiæ: hic vero mãdatis iudicis q solutio nõ est vera: vt not. ĩ. de sent. exco. ex tenore. Ioã. And.

man. l. fin. dato. §. vlt. & ff. de fideicõ. lib. l. 4. §. adijci. ar. illius decretalis. Sed illud loquit cũ suspectus est de hæresi: vnde de ecclesia recipit fideiussoriã cautionem ad damnũ illius. Et Ala. hoc idẽ sentiebat ar. sup. de procu. c. 1. & sup. de psum. scri. bã. Dico cũ Lau. quod iteratum illi iurabunt in confusionẽ ipsorũ. nisi & quia forma est talis. quod cum iurõ absoluatur ĩ de senten. excom c. ex tenore & c. cum desideres in fine. & cap. super eo.

g ¶ *Pro posse.* Aliás nõ compellitur. 14. q. 6 si res & 24. q. 1. pessimã. ĩ. de vsu. cum tu. quia impossibile pceptũ nõ oblig. ff. quæ sent. sine ap. rescin. Paulus. sic sup. de pact. c. vlt. Bern.

Nomine cautionis ppis intelligunt. Ioã. And.

CAP. XXII.

PRæterea † de his qui ad sedem Apostolicã appellant, & postea grauia [h] committentes, se dum conueniuntur appellatione tuentur: Duximus respõdendum, quod eos appellatio non debet in sua iniquitate [i] tueri, quo minus eorum excessus censura canonica puniantur.

¶ Idem Grandensi patriarchæ, & S. Vitalis presbytero Cardin.

¶ *Qui non detulit appellationi sui aduersarij, de sua posteriori circa idem contra eum excipere nequit.*

CAP. XXIII.

COnstitutis [a] in præsentia nostra abbate S. Felicis, & presbytero R. pro controuersia, quæ de electione Torcellanæ ecclesiæ ẽ suborta, & insta. [a] Ideoque mandamus, quatenus si archidiaconus post appellationem & denunciationem excommunicationis, [k] ad nominationẽ [l] sæpedicti C. processerit, & primicerius cum canonicis, & plebanus cum assensu cleri episcopatus, vel maioris [m] & sanioris partis, pnominatum I. in episcopum & pastorem elegerint, remanet sub iurisdictione iudicis sui sup. eod. cum teneamur. ergo multo fortius appellatio illos non defendit in enormibus. ut inf. eod. c. proposuit.

PRæterea. Duæ sunt partes. Secunda: ibi, *Duximus.* Abb. Sicu.

CASVS. Aliqui appellant super aliqua cã: appellatione pendẽte, aliqua grauia committunt, & dum cõueniũtur super excessibus illis, volunt se tueri per appellationẽ: quærit quid iuris sit: Rñdet Papa quod appellatio illa nõ debet eos defendere quo minus eorũ exces sus puniantur censura canonica. Not. quod appellatio non extendit ad ea quæ post appellationem fiunt. Item appellatio non tuetur aliquem in delictis.

¶ *Glos. seq. reci. per quast. quid de iewibus.*

h ¶ *Grauia.* Maxime qm si super articulo aliquo appellatio facta est, ad ea quæ postea emergunt, nõ extenditur: quia in alijs inf. eod. proposuit. &

Cap. 32. eod. tit. in 1. compil. Et post cõcil. par 5. cap. 38

Cap. 37. eod. tit. in 1. compil.

i ¶ *Iniquitate.* Sic sup. eo. c. ad nostram. & c. cum sit in fine & c. peruenit & c. consuluit.

COnstitutis. Prima pars decisẽ narrat factum. Secunda dat iudices: ibi, *Ideoque.* Abb. Sicul.

CASVS. Præmitte quod vacante illa ecclesia cathedrali, conuenientib. illis ad quos spectabat electio, archidiaconus nominauerit quendam consocium eligendum in epm, fuit obuiatum & contradictum à reliquis ne eligeretur cum esset excõicatus: ac fuit interposita appellatio, si secus fieret. Sed hac appellatione nõ obstante, archidiaconus cum quibusdã paucis de capitulo processit ad electionem istius epi, & appellationem interposuit, ne in præiudicium istius electionis attentaretur aliquid: hac secunda appellatione non obstante, reliqui facientes maiorem partẽ processerunt ad electionem, & quendam alium elegerunt: vtraq; electio deuoluta fuit ad sedem Apostolicam, & Papa mandat ut in lĩa continetur. Abb. Not. quod electio facta de excommunicato nulla est, & ideo nõ impedit secundum. Item qui non defert appellationi, appellationem contra alium obijcere non potest. Et sic nota quod frustra legis implorat auxilium qui committit in legem.

¶ *Glos. seq. signat contrarium, & remittit.*

k ¶ *Excõicationis.* Idem esset si suspensus esset. Nam suspensi & excõicati nec eligere nec eligi possunt. ĩ. de consue. cum dilectus. & ĩ de elect. cum inter R. & 9. q. 1. eos in hominem. arg. contra. ĩ. de cle. excomm. min. si celebrat. sed ibi soluitur.

l ¶ *Nominationem.* Si fuit simplex nominatio, nullũ ius fuit acquisitum nominato. sup. de elect. quod sicut & 2. q. 6. c. ei qui § nominationes. vnde nullum potuit impedimentum præstare sequenti electioni.

m ¶ *Maioris.* ĩ. de ele. quia pp. & ca. ecclesia vestra. vbi de hoc.

¶ *Glos. seq. allegat quinque concor. & duo contraria, & soluit.*

Cõcor. l. cum pacto com. gl. in vers. maioris. ff. de ser. export. l. 1. & l. tele gatorũ §. tolent. ff. de interd.

a q Nco

a ¶ *Non obstante appellatione.* Quia frustra implorat legis auxiliũ q cõmittit in legẽ. j. eo. an sit. j. de vsur. qa frustra ff. de mi. auxiliũ. in fi. s. de elec. c. bonæ. j. de immu. eccle. c. tit. & C. de re. cre. pֺhaliter § 1. ar. j. s. de elec. considerauimus & audiuitis. Dicas ꝙ hic prior nominatio siue fuerit electio siue nominatio, nulla fuit trib. de causis: quia post appellationẽ interpositam, & post denunciationẽ excõicationis, cum ex cõicati electio ipso iure nulla sit, & à longe minori parte: alia vero quasi à tota ecclesia, vnde merito præualuit. & appellationem obijcere ille non poterat, cum ipse appellationi non detulerit: vt supra. de elect. bonæ. & inf. eod. an sit.

P *Roposuit.* Primo ponitur ꝯsultatio Secundo rñsio. Secunda ibi, *Super quo.* Abbas. Casus. Aliqs corã ordinario suo appellat in aliqua cã: conuenit postea super alijs causis super quib. non est appellatum: ille ꝑꝑ appellationem non vult super alijs rñdere: quęritur quid sit seruandum? Rñdet Papa, ꝙ ꝑꝑ appellationẽ illã nõ minus tenetur in alijs causis super quib. non est appellatum rñdere: veruntñ iudex à quo appellat. ñ dẽt eũ compellere rñdere super. alijs, quia ei suspectus est, nisi pro crimine adeo graui & manifesto ꝑꝑ quod ipso actu merito sit dãnandus. Not. ꝙ licet aliqs appellet ab ordinario, tamen super alijs causis remanet eius iudex, sed nõ debet eum compellere ad respondendum: nisi crimen sit notium.

non obstante a appellatione præfati archidiaconi, si ipse appellationi prius factæ non detulit: electionem de præfato I factam auctoritate Apostolica cõfirmetis.

¶ Idem Eborac. archiepiscopo.

¶ *Appellans ab ordinario in vna causa, in alijs coram eo respondere tenetur: potest tamen eum recusare vt suspectum, nisi conuenatur de crimine manifesto, in quo non cadit excusatio nec suspicio: vt quia imponitur pœna iuris surgens ipso facto: hoc dicit secundum intellectum intrinsecum.*

CAP. XXIIII.

PRoposuit nobis M. clericus tuus, ꝙ sæpe cõtingit, vt cũ aliquis super aliqua cã appellat, in alijs b causis in quib. nõ est appellatũ, respondere recusset. Super quo consultationi tuæ taliter respondemus, ꝙ licet ꝑ illa appellatiõe nõ minus teneat in alijs super quib. appellatum non est, respondere: iudex tñ à quo appellatur (quia illi oĩno suspectus est) cum non dẽt c ad respondendũ super alijs cõpellere: nisi pro crimine adeo graui & manifesto, d quo ipso actu merito sit damnandus.

¶ Idem Cantuar archiepiscopo.

¶ *Absoluitur excõicatus cautione recepta, licet aduersarius vel excõicator ne absoluatur, appellet. h. d. secundum vnum intellectum, quem tamen oportet limitare, quando excommunicatio non fuit lata pro manifesta contumacia vel offensa: quia tunc non debet absolui, nisi satisfactione præcedente, vt in c. ex parte. 1. infra de verb. sign.*

b ¶ *In alijs.* Et ita patet, ꝙ appellatio non eximit appellantẽ à iurisdictione iudicis, nisi in eo tantum super quo appellatur sup. eo. cum teneamur. & c. ad hoc. & j. eo. pastoralis. & j. eo. Romana. § cum vero.

¶ *Glo. seq. arg. quod sic, & soluit.*

c ¶ *Non debet.* Hoc verbum. debet, necessitatem importat. Sim 11. q. 4. debent. 1 vñ si appellans vult eum recusare, põt, quia suspectus est: vt hic dicit. & sup. eo. ad hæc. alioquin si nollet eum recusare, tenetur coram illo respondere: quia suus iudex est. Sed quid si appellaui à delegato & pẽdente appellatione iterum datur iudex contra me in alia causa: nunquid potero ipsum recusare propter ipsam appellationem? dicas ꝙ sic. ar. illius cap. Dicas ꝙ hæc recusatio pendente priori appellatione est in pendenti. 2 Nam si pronuncietur appellationem tenuisse, apparet ꝙ eum grauauit: & sic admittitur recusatio in secunda cã. arg. j. eo. postremo. si autem pronunciatur male appellatum, apparet ꝙ illum non grauauit. vnde remittitur ad primum iudicem. inf. eo. c. cum in ecclesia. & c. ręt debitus. & sic non poterit eum recusare in alia causa.

¶ *Glo. seq. signat contrariam, & soluit.*

d ¶ *Manifesto.* Habes hic ꝙ in notorijs non est locus recusationi, sicut nec appellationi. 3 sup. eo. c. cũ sit. & c. ꝯsuluit. ar. contra. 2. q. 5. quia suspecti sed illud de manifestis non notorijs: hic vero de manifesto, quod est notorium.

Q *Va fronte.* Appellans ab excõicatione potest petere absolutionem ab excõicatione, à quo appellauit, non obstante appellatione sua vel appellatione interposita per aduersariũ ne absoluatur. tñ iste intellectus non multũ congruit lfæ. Diuiditur: prima pars reprehendit quærentem Secunda ibi, *Sane.* ipsius duplici qõni respondet. Abbas.

Cap. 58. eod. tit. in 1. compil. Et de materia vide Ant. But. in repe. c. vestra. infra de cohabi. cler. & mulier. adde Ro. cons. 324.

1 Cõcor. & l. sæpe ff. de of pro con. & l. eum qui. § si mulier in gl. ff. de iniur.

2 Immo statim recurretur ad arbitros: & ꝓbato corã eis grauamine procedet recusatio. aliter non: vt dixi s. eo ad hæc § lo. An.

3 De hoc articulo ꝑ ter Inno cẽtiũ, Hostiensẽ. & Ioã. And. Hic, vide Iul. Clarũ in pratti. crimi. §. fin. q. 34.

CASVS. Archieps Cantuar. super quibusdã dubijs suis cõsuluit dñm Papã: antequam ad qõnes rñdeat dicit, ꝙ non videt qua fronte ipsum ꝯsulat, cũ dicat iuris ordinẽ puertere, cũ ipse nõ in ecclesia, non in palatio, non in camera sua, sed in camera regia, ꝯ ius & ꝯ pontificalẽ dignitatẽ electiones eꝑorũ cõfirmet. Postea descẽdit ad qõnes. prima est est talis: Aliquis fuit excõicatus vel interdictus pro contumacia vel alia iusta cã: ille offert se ad iustitiã d ijs quibus snĩam recepit: pars aduersa appellat ne absoluatur: quærit an iudex ipsum absoluere debeat? Rñdet Papa, ꝙ iudex ipsum absoluere põt ne in excõicatione decedat ẽt si appellauerit pars aduersa, recepta primo cautione sufficiẽti ab ipso ꝙ iuri parebit coram Papa, ad quem appellauit, vel delegato ipsius. Secũda qõ fuit: Aliquis cõqueritur se irrationabiliter excõicatũ, vel interdictũ: nihilominus offert se ad iustitiam, & petit absolui: pars aduersa appellat: Ad hanc qõnẽ idem rñdet, ꝙ in prima, s. ꝙ põt illũ absoluere ẽt si pars aduersa duxerit appellandũ ne absoluat. No. qđ q circa officiũ suum male se hẽt, coram superiore temere põt comparere, vel aliquid petere ab eodem. Item absolui dẽt quis ne in excõicatione decedat, ꝑstita prius cautione sufficienti, non obstante appellatione partis aduersæ, quia appellatio nõ tenet in ijs quę dilationẽ non capiũt.

CAP. XXV.

QVa † fronte nos consulere valeas, nõ videmus: cũ dicaris ordinẽ iuris puertere e iam. n. non in ecclesia, sicut est canonicũ f & honestũ: non ẽt in palatio, non in camera tua, sed in camera regis, cõtra debitum g iuris, & pontificalis officij dignitatẽ, eꝑorum electiones diceris cõfirmare: & infra. ¶ Sane si quis pro cõtumacia, vel alia h qualibet cã, interdicto vel excõicatione tenetur adstrictus, & offert se ad iustitiã de his pro quib. snĩam ipsam excepit: iudex † eum (ne in excõmunicatione decedat) i absoluere poterit: ẽt si pars aduersa ne absoluatur, appellationis obstaculum interponat: ab ipso tñ ante absolutionẽ sufficiẽti cautione k recepta, ꝙ vel in ꝑsentia Romani pontificis, ad cuius audientiã appellatur, si maluerit aduersarius, vel corã iudice cui

† Cap. 41. eod. tit. in 1. compil. Et post cõcil. Lateran. sub Alexã. iij. par. 3. c. 2.

† Vide archid. in c. qui iubẽte. 11. q. 3. vbi dicit satisfactionem non esse denegãdã excõicato licet venia interdũ denegetur, hæc enim differunt.

e ¶ *Peruertere.* Nam iure posset ei dici, peccasti, quiesce. arg. 3. q. 7. c. infamis. § tria. & § sunt autem. ver. idem testatur.

¶ *Glo. seq. alle. quatuor concor. in fi. alle. duo contraria.*

f ¶ *Canonicum.* Quia huiusmõdi spũalia in ecclesię siue capitulis ad hoc deputatis fieri dẽnt. 23. dist. in noĩe & 2. q. 2. præceptum. & 23. q. vlt. conuenior. & sup. de elec. cum terra. & c. quod sicut. & j. de immu. ecc. eo. c. j & c. cũ ecclesia, ar. cõtra.

g ¶ *Contra debitum iuris.* Confirmatio em causę cognitionẽ desiderat 4 vt 23. dist. illud 47. dist. de Petro. & iõ de plano expediri non põt 3. q. 3. induciæ. § spatium. & § à iudice. & 2. q. 3. c. si quem. § notandum. ver. item pro tribunali. & nõ de plano. & ff. de of. ꝓconsu l. nec quicquã. C. de sen. & interlo. om. iud cum snĩam ff de reg. iu. omnia quæcunq, & talia fieri non dẽnt nisi ꝑmissa diligenti examinatione tã ꝑsonæ, q de mõ electionis. su. de ele. nihil est & fieri nõ dẽnt sine cõsilio capituli sui, vel maioris partis. j. de ijs q̃ fi. a ꝑla. sine consensu. c. nouit. & c. quanto.

h ¶ *Contumacia vel alia.* Inf. de verb. sign. c. ex parte.

i ¶ *Decedat.* Quia ꝑꝑ peccatũ homo citius ẽt mori ꝑsumitur. 11. q. 3. epi si sacerdotali in fi. & ar. 12. q. j. c. tollit Deus malos d medio, ne peccatũ eorũ augeat. 23. q. 4. ea vindicta. ver magni S viri sicut tollit bonos ne malitia mutet itellectũ eorũ d pœ. dis. 4 si ex bono & iõ ꝑꝑ piculũ mortis nõ admittit hæc applo, nec ĩ ijs q̃ dilationẽ nõ capiũt: vt ff. de ap. reci vel ff. l. vlt. & 2. q. 6. ei q. § diffinitiua & § sunt quorũ ver. si qs au sus C. de sepul. vio. l. vlt. & ff. de fe. l. j § 2 & l. solet. Præterea nihil deperijt aduersario si absoluat, & ei ꝓdẽ. quo casu ñ ẽ ei9 malitiæ ĩdulgẽdũ. ff. d rei vẽ. i fundo. & ff. d aqua plu. ar. ĩ sũ. § irẽ varijs. sic ꝑꝑ piculũ mortis citi9 absoluit. 5 j. de sẽ. exc. sacro. & c. nuper

¶ *Glo. seq. reci. per q̃nem, an iuratoria, &c.*

k ¶ *Cautione.* ergo non iuratoria, quia noĩe cautionis simplex promissio

4 Vñ reqrit quod ꝓcedat citatio secũ dum formam traditam. de elect. cap. vlt. lib 6. Ioã. And.

5 Qñque tñ differtur, absolutio, sup quo vide quod notat Ioã. And. dist. si qa autem. in vlt. § 1. Ioã. And.

causam delegauerit, iuris pareat æquitati. ¶ De his ẽt qui conqueruntur [a] se irrationabiliter excommunicationi vel interdicto suppositos, illud [b] idem dicimus, etiam si ij qui huiusmodi protulerunt sententiam, ad sedẽ Apostolicã duxerint appellandũ.

¶ Idem † in concilio Lateran.

¶ *Prælatus subditum suspendere vel excommunicare non debet, nisi monitione præmissa: nec subditus cõtra disciplinam ecclesiasticam appellare potest, maxime si est religiosus. Et iudex à quo, præfigit terminum appellanti, ad appellationem prosequẽdam: infra quem si non prosequitur, iudex à quo reassumit iurisdictionem: Appellans uero non prosequens appellationem suam, condemnatur in expensis appellato hoc prosequenti.*

CAP. XXVI.

Reprehensibilis: & infra. ¶ Præsenti † decreto statuimus, vt nec prælati (nisi canonica [c] commonitione præmissa) suspensionis, vel excommunicationis sñiam proferant [d] in subiectos: nisi forte talis sit culpa quæ ipso [e] suo genere suspensionis vel excommunicationis pœnam inducat. Nec subiecti [f] cõtra disciplinam ecclesiasticam in vocem appellationis erumpant. ¶ Si vero quisquam pro sua † necessitate crediderit appellandum: competens [g] ei ad prosequendam appellationẽ terminus præfigatur: infra quem si forte prosequi neglexerit, tũc episcopus [h] libere sua auctoritate vtatur. ¶ Si autem in quocunq; negotio aliquis appellauerit, & eo qui appellatus fuerit veniente, qui appellat venire neglexerit: si quid proprium [i] habuerit, competentem illi recompensationẽ faciat expensarũ: ut hoc saltem timore territus, † in grauamen alterius non facile quis appellet. ¶ Præcipue vero hęc in religiosis volumus obseruari, ne religiosi cum pro aliquo excessu fuerint corrigendi, cõtra † regularem [k] prælati sui & capituli disciplinam, appellare præsumant: sed humiliter ac deuote suscipiant, quod pro salute sua fuerit eisdem iniunctum.

¶ Idem.

¶ *Iudex à quo, non obstante appellatione, cognoscit de causa si appellans non prosequitur. hoc primo. Et iudex ut suspectus recusatus, potest alteri cãm committere. hoc secundo.*

CAP. XXVII.

iij Ad hęc: & infra. [l] Cum a te super aliqua causa fuerit appellatum: fas tibi sit appellantes appellatione cessante compellere, [l] vt vel appellationem interpositam prosequãtur, vel coram te iuris pareant æquitati: aut si alterutra partium te suspectum [m] habuerit, te insistente, iudicem eligant † qui propositam inter eos valeat dirimere quæstionem.

¶ Idem Salabrien. † episcopo.

¶ *Si canonicus ad residẽtiã monitus appellat, statuitur sibi terminus ad appellationẽ prosequendã: & interim deseruitur beneficio per vicariũ de fructib. beneficij sustentandum: & si appellationem non prosequitur, vel*

promissio intelligit. C. de ver. sig. sancimus. imò iuratoria cautio pstatur in absolutione, cum illa sit forma ecclesiæ gñaliter statuta ĩ de sent. excom. ex tenore. & c. cum desideres. & c. super eo. imò in casu isto cum excõicatur quis quia non paret iuri, non dẽt absolui, nisi præstita cautione sufficienti quod iuri parebit: sicut cum restituitur possessio. s. de sequest. c. 3. in fin. sed in alijs excõicationibus sufficit iuratoria: alias videtur fieri iniuria aduersario.

a ¶ *Conqueruntur.* Coram superiore excommunicatoris, qui per simplicẽ querelam de excõicatione cognoscere põt. sup. ẽ of. or. ad reprimendam & ĩ. de sent. excom. sacro.

¶ *Gloss. seq. alle. contrarium, & ibi remittit.*

b ¶ *Illud idem.* q̃ absoluatur. s. non obstante apprõne illius, qui ipsum excommunicauit ar. cõtra. ĩ. eo. solicitudinem. Sol. ibi.

Reprehensibilis. Quinque sunt dicta huius tex. Secũdum: ibi, *Nec subiecti.* Tertium: ibi, *si vero.* Quartum: ibi, *Si autem.* Quintũ: ibi, *Præcipue vero.* Ab.

CASVS. Quia prælati nimis prõpti erant & faciles ad excommunicandũ, & subditi prõptiores ad appellandũ: volens Latera. concilium prouidere super his, tã subditis quàm prælatis, statuit, q̃ prælati suspẽsionis vel excõicationis sñiam nullatenus pferãt in subiectos, nisi canonica cõicatione præmissa: nisi forte talis sit culpa quæ ipso facto suspensionem vel excõicationẽ inducat, nec subiecti cõtra disciplinam ecclesiasticam appellare præsumãt. Sed si aliquis p sua necessitate appellauerit, cõpetens sibi terminus pfigatur ad prosequendam appellationem: quod si infra terminum nõ fuerit prosecutus, ex tunc episcopus auctoritate sua vtatur. Si autem aliquis appellauerit, & ille contra quem fuerit appellatum venerit, ille vero qui appellauit venire neglexerit: si proprium habuerit, in expensis parti alteri condemnetur, vt hoc saltem timore perterritus, non facile quis appellet. In fine dicit, q̃ religiosi cum pro suis excessibus fuerint corrigendi, contra regularem disciplinam nõ appellent. Nota quòd canonica monitio præcedere debet excommunicationem. Item si quis infra terminum sibi statutum appellationem nõ prosequitur, iudex postea officio suo vtatur. Item qui nõn prosequitur appellationem suam, condemnari debet aduersario eam prosequenti in expensis. Item à correctione non appellatur.

c ¶ *Canonica commonitione.* Trina scilicet. illa enim dicitur canonica. 16. q. 7. omnes decimæ. & 17. q. 4. de presbyterorum. de canonica [1] admonitione habes sup. de iud. c. nouit. & 2. q. 1. si peccauerit. & si quis ea omissa aliquem excommunicauerit, per vnum mensem ingressum ecclesiæ sibi nouerit interdictum inf. de senten. excom. sacro & in odium [2] prælatorum, qui excommunicabant non præmissa admonitione contra illud concilium emanauit illa constitutio, sacro. & c. cum medicinalis. quæ imponit ipso iure pœnam illam prælatus,

d ¶ *Proferent.* Tenet tamen, licet contra hoc faciant. 11. q. 3. sententia pastoris. nisi in duobus casibus. ĩ. de senten. excom. c. per tuas, vbi habes duos casus. tertium habes in c. statuimus. & quartum habes 24. q. 1. audiuimus. & sic sunt quatuor casus, in quibus non tenet sententia pastoris.

e ¶ *Ipso suo genere.* Id est ipso facto. sup. eo c. proposuit. in fi. ut 17. q. 4. si quis suadente. 81. dist. si quis sacerdotũ. & c. si quis amodo. 2. q. 1. reperiuntur. & ĩ. de sen. excom. si concubinæ. & cap. nuper [3] tunc. n. possunt puniri sine admonitione, & sine pœna illius cõstitutionis, sacro.

f ¶ *Nec subiecti.* Quia subiecti cõstitutionẽ illam non seruabant, imò indifferenter appellabant, non expectata aliqua admonitiõe, & nulla eã præmissa. Alia ẽt constitutio edita est cõtra ipsos, quæ illis imponit silẽtium. ĩ. eod. cum speciali. & sic patet q̃ subditi contra ecclesiasticam disciplinam non appellant, nisi grauarentur iniuste secundum tenorem illius constitutionis, cum speciali.

g ¶ *Competens.* Secundum tenorẽ illius decret. sup. eo. cum sit. si exposuit causam probabilẽ suæ appellationis ante sententiã. ĩ. eo. ut debitus. post sententiã est necesse allegare aliquam causam.

h ¶ *Tunc episcopus.* Quia perinde est ac si non appellauerit. sup. eod. cum sit. & infra eodem, sæpe.

i ¶ *Si quid proprium.* Punitur appellans qui nõ prosequitur appellationem in expẽsis alteri parti, ex eo q̃ ipsum ad iudicium prouocauit, & non venit, & si prosecutus fuisset per procuratorem nõ ad tractandam litem, sed ad impetrandas literas: aduersario legitime prosequẽte, ad totam causam similiter condemnatur, quia non venit sufficienter instructus. ĩ. eod. Nicolao. sed si non habeat proprium, aliàs punietur secundum arbitrium iudicis. 14. q. 6. si res. & sup de dolo & contum. c. finem. si. ff. de iud. eum quem temere. sup. de rescriptis, cæterum. & cap. vltimo.

k ¶ *Regularem.* Simile supra eod. ad nostram. ubi de hoc.

Ad hæc: & infra. Duo sunt dicta. secundum: ibi, *Aut si.* Abbas.

CASVS. Iudex compellere debet appellantem, vt appellationem suam prosequatur infra terminum sibi pręfixum: vel stet iuri coram ipso. In fine dicit si aliqua partium iudicem hẽt suspectum, iudicem eligant, qui causam dirimat. Not. q̃ iudex potest compellere appellantem, ut appellationem prosequatur. Item iudex ordinarius potest recusari, sed potest partes compellere, vt alium eligant coram quo quæstio terminetur.

l ¶ *Compellere.* Sub alternatione, vt dictum est sup. eod. consuluit & cap. peruenit. sic alternatiue compellitur quis ad cõtinentiam ut 27. q. 2. multorum.

m ¶ *Suspectum.* Et ita ordinarius [4] potest recusari. De hac suspicione tene quod dicitur inf. eod. cum speciali. & sup. de foro compet. si quis. Bern.

† Scilicet Alexa. iij. concil. Late ra. ca. 6. & cap. 42. eod. tit. in 1. compil.

† Quàm caute & prudẽter sñia excõicatiõis ferenda sit in aliquẽ tradit cõcil. Tridẽ. sessi. 24. de refor. cap. 3. quod videto.

† Aliàs, sui.

1 Melius dixisset, Euangeli ca. 10 An.

2 Idest, in pœnã suæ coercitionem.

† Perterritus. Detẽtus. Deterritutus.

† In codice Barbatiæ ita: cõtra regulã prælati sui, & & capituli sui disciplinam appellare, &c.

† Ca. 43. eo. tit. in 1. compil. Et vide Felynũ in cap. exceptionẽ. s. de excep.

† Vide l. si suspecta. cum glossa. & l. secundo regris. ff. eod.

† Salesburinen. Salesberia.

3 32. casus quib. ipso iure quis incõica. per constit. li. 6. no. eod. li. de sen. excõ. cos qui. & 50. casus expressos p cõsti. cle. & duos tacitos not. in cle. de sen. excõ. c. 1. quorum 16. sunt referuati. ut ibi notat. Io. And.

4 De quo necessario intelligẽ decre. secundum Ab. pro eo q̃ delegatus recusatus non delegat. ĩ. eo. secũdo requiris. Io. And.

Peruenit.

residentiam non facit, priuatur præbenda.

CAP. XXVIII.

iij PEruenit † ad nos, q̃ cum G. ecclesiæ tuæ canonicũ, vt in ea residentiam a faceret, monuisses, in appellationẽ prorupit, & infra. ¶ Cum aũt frustratoriæ b dilationis cã videatur dictus canonicus appellasse: Mãdamus, quatenus eum studiose moneas, ut in eadem ecclesia residentiam faciat: vel *† infra terminum eam prosecuturus, iter ad nos arripiat c veniendi. Interim vero alicui honestæ personæ, vices eius in ecclesia prætaxata committas, & ei de beneficijs illius assignes, d vnde possit cõgrue sustentari. Quod si præfatus G. alterum istorum adimplere neglexerit, tu pbenda sua priues e eundem, & eam alij idoneæ personæ concedas.

¶ Idem.

¶ *A iudice iurisdictionem exequente, non appellatur.*

CAP. XXIX.

iij COnsuluit † nos tua fraternitas, vtrum sit appellationib. deferendum, à rege Frãcorum pro Iudæis interpositis, vt mancipia detineant Christiana, & infra. ¶ Non cõuenit ut pro huiusmodi f appellationibus, ab obseruatione decreti debeas abstinere.

¶ Idem Genuensi † archiepo.

¶ *Qui ante citationem vel notitiam litterarum missis nuncium ad Papam, appellare potest ne delegatus procedat: secus si post.*

CAP. XXX.

iiij AD † hæc, sicut asseris, & infra. ¶ Respondemus, q̃ iudex si ei constiterit appellantem, antequam partes essent citatæ, vel delegatio g causæ peruenisset ad ipsum, qui appellationis interponit obstaculum, nuncium ad sedem Apostolicam h destinasse, factæ debet appellationi deferre; sed si post citationem fuerit destinatus, satis potest exequi quod mandatur.

¶ Idem.

¶ *Qui nõ detulit appellationi interpositæ ad Papam, mittitur cum litteris ordinarij ad curiam puniendus.*

CAP. XXXI.

DE † Priore: & infra. ¶ Cæterum si præfatus canonicus Priorem propter suas enormitates manifestas, quæ ipsum notabilem reddunt, i ad sedem Apostolicam appellauit: & ipse tali appellationi deferre contempsit: l eum cum litteris tuis veritatem continentibus, de tanto excessu k satisfacturum ad sedẽ Apostolicam venire compellas.

¶ Idem.

¶ *Contra constitutiones regulares, appellatio religiosum non defendit.*

iij PEruenit. In prima ponitur decisa consultatio. In secunda responsio; ibi, *Cum autem*. Quæ tria facit, quæ per se patent. Abb. Siculus.

CASVS. Eps Salabr. monuit G. canonicum suum, vt in ecclesia sua residentiã faceret: ille appellauit; quæsiuit eps à Papa q̃d super hoc faceret? Mãdat Papa eidem epo, quaten⁹ illũ moneat, vt in ecclesia sua residẽtiam faciat, vel infra terminum competẽtem iter arripiat cũ prosequendi appellationẽ: interim vero vices eius ĩ pdicta ecclesia cõmittat alicui honestæ psonæ: & de beneficio illi⁹ ei puideat tamq̃d si alterũ istorũ nõ fecerit, pbenda ipsa priuet eundẽ, & alij eam cõferat, qui ibidem deseruiat. Not. q̃ clerici in ecclesijs teñ residentiam facere tenentur ad mandatum sui plati: q̃d si non fecerint, pñt eis priuari.

a *Residentiam.* Quã quilibet clericus d̃ iure cõi facere dẽt. 7. q. 1. si q̃s in clero. & 91. dist. Eleutherius. j. de cleri. non resi. ex tuæ. & quia nonnulli. nisi iusta cã excusentur, puta infirmitate, vel si abest de licentia prælati sui. inf. de cleric. non resid. relatum.

b *Frustratoriæ.* Et ita admittit hæc frustratoria appellatio, quæ hodie non recipitur, nisi cã probabilis exponatur in appellatione. inf. eo. vt debitus. & cap. cum speciali. & c. interposita.

c *Arripiat.* Terminus iste dat ad iter arripiendũ, non ad præsentandũ se iudici De hoc dictum est sup. e. personas. ad hoc tamẽ præcise non potest compelli. C. de appel. l. eos. in fine. sed sub alternatione ut sæpius dictum est.

Glo. seq. ducit, & soluit.

d *Assignes.* Sed ex quo appellatio eius admittitur, quare dicit Papa q̃ beneficia illius alij interim assignentur. cum appellatione interposita, quæ recipitur, nihil innouari oportet. 2. q. 6 c. post appellationem. § appellatione. Hoc ideo fit, quia ecclesia interim non debet carere suffragio clerici, & iõ ne seruitium ecclesiæ propter appellationem illius diminuatur, subtrahitur illi beneficium, & assignatur alij qui interim officiet ecclesiã vice sua, quia frustratoria videbatur appellatio. Bern.

Glo. seq. notat, & remittit.

e *Priues.* Ex hoc patet, q̃ q in eccã sua nõ vul⁹ facere residẽtiã, põt a plato suo ea priuari, nisi iusta cã fuerit impeditus, quare residere nõ posset. j. de cler. nõ resi. inter quatuor. c. vlt. De hac materia dictum est sup. vt lit nõ conte. … frequẽter.

iij COnsuluit. Communis diuisio. Secunda; ibi, *Non conuenit* Et intellige hanc litteram duobus modis. Primo cum episcopus compelleret Iudæos, vt dimitterent mancipia Christiana in sua libertate, cum non sit licitum eis secũdum iuris dispositionem habere seruos Christianos appellabat ab eo per regem Francorum, qui interponet an appellationẽ in fauorem Iudæorum, à quibus forte multa commoda percipiebat. Secundo modo potest intelligi, quod non appellabat hic rex, sed appellabatur ab eo, qui tanquam minister ecclesiæ compellebat Iudæos, vt dimitterent seruos Christianos. Et vtraq; lect. potest adaptari litteræ: nec mutatur … dispositio; nam vtroque casu appellatio erat contra dispositionem iuris, merito non erat admittenda. Abbas Siculus.

CASVS. Quærit an appellationi regis Francorũ sit deferendũ pro Iudæis, vt liceat eis habere mancipia Christiana, & synagogas ædificare? R̃ñdet Papa q̃ non, cum sit extra cõcilium gñale. Not. q̃ appellationi factæ cõtra leges & canones non est deferendum. Item nota contra Iudæos, q̃ non possunt habere Christiana mancipia.

f *Pro huiusmodi appellationib.* Hmõi appellationib. nõ est deferendũ cõtra canonicas sanctiones. 54. dist. mãcipia de quo decreto sit hic mentio, & j. de Iud. multorum. & c. Iudæi 2. & c cum sit nimis. & sic patet q̃ appellatio, q̃ fit contra leges, uel canones, nõ est aliquatenus admittenda. j. de cleri non resi. c. relatum. Ber.

iiij AD hæc. Idem dicit quod c. meminimus & c. suggestum. sup. eod.

CASVS Aliqua cã cõmissa est alicui appellatiõe remota, ille cõtra quẽ commissio facta est, appellat, dicẽs se pro eadem cã nuncium suum ad sedem Apo. destinasse: quæritur an tali appellationi sit deferendum? Respondet Papa, q̃ si constiterit iudici appellãtẽ destinasse nũcium ad sedẽ Apo. antequã partes essẽt citatæ, vel anteq̃ delegatio causæ peruenisset ad ipsũ dẽt appellationi deferre. Si vero post citatiõnem fuit nuncius destinatus: non tenetur appellationi deferre. hoc intellige secundum illam. inf. eod vt debitus. Nota quod missio nuncij excusat appellãtẽ ne rñdeat coram iudice, cui cã ẽ cõmissa, & hoc ĩtellige si nũcius mittat anteq̃ partes fuerint citatæ. Si vero post non excusat. Item licet causa non admittatur appellatione remota, põt tamen appellari.

g *Delegatio.* idest cognitio delegationis facta.

h *Ad sedem Apostolicam* hodie non admittitur talis appellatio, quia si haberet litteras super eodem negotio non prodesset si nõdum essent iudici presentatæ. j. eo. vt debitus. Similiter habes sup. eo. meminimus, vbi de hoc.

DE priore. CASVS. Quidam canonicus regularis appellauit à suo Priore, q̃ modum excedebat in correctione quem fecit vestibus vsq; ad camisiam spoliare. Prior non obstante appellatione, processit enormiter contra illum canonicum, vnde conquestus fuit dño Papæ: vnde mandat cuidam iudici, vt si pfatus canonicus appellauit pp enormitates ipsi⁹ Prioris manifestas, q̃ reddunt ipsum notabilem, & ipse non detulit appellationi, compellat ipsum ad Apost. sedem cum litis veritatem cõtinentib venire, satisfacturum de tãto excessu Nota q̃ prælatus non debet excedere modum in corrigẽdo: alioquin tenet appellatio, quæ aliàs non teneret. Item qui non defert appellationi legitimæ, debet puniri.

Glo. seq. reci. per obiectionem decre. ad militem. &c.

i *Contempsit.* ex hoc patet, q̃ si prælatus modum excedat in correctione, quod bene admittitur appellatio à tali correctione j. de of. or. licet alias à correctione nõ appellat. j. eo. ad nostram & c. reprehensibilis. vlt. resp & j eo. cu speciali i fi.

l *Glo. seq. reci per obiect. de l. quoniam iudices.*

K *De tanto excessu.* & sic patet q̃ qui nõ defert ltime appellationi, debet puniri, vt si clericus fuit, deponi debet 2 q. 2. vt decreto.

† Cap. 44. eod. tit. in 2. compil. Et de residentia canonicorũ & aliarũ personarũ ecclesiasticarũ, vide q̃d nouissime diffinierit cõcil. Tridẽ. sessio. 24. de refor. cap. 12.

† Hic locus vix potest intelligi. ut legit in vulgatis, qui est aptior in antiqs, ut patet ĩ notis huius capitis, quas videto.

† Cap. 1. eod tit in 3. compil. Et quantam pñtẽ habeat Papa super Iudæos, & alios Infideles, tradit Inno & alij in c. sup his inf de voto & vot. redẽp. & plenissime Nicolaus Eymericus i directo. Inquisi pãr. 2. q. 46.

† Ianuensi. sed idem est, nã olim, Genuã, Ianuam vocabant.

† Cap. 2. eod. tit. in 2. compil. Et de missione nuntij an aliquid nũo operet vide Panormitanũ j. hoc tit. c. vt debit⁹.

† Cap. 3. eod. tit in 2. compil. De intellectu vide Guidonẽ Papæ hic.] Vide l. capitaliũ. §. famosos ff. de pœ. Bar in l de minore. §. tormẽta. ff. de quæ.

l Sicut iste ut dixi in text. & patet ĩ antiqua, & hoc respicit hęc gl. secundum Ab. Iod. And.

vt decreto.si laicus xxx. pondo auri mulctetur. C. de appella. quoniam iudices.

Q *Vianos*, CASVS. Statuit Papa in capitulo isto, q abbates, qui publica infamia sunt respersi, aut conuicti, si cōmoniti in cōi caplo prælationi renunciare noluerint, vocē nō habeant appellādi. No. q in notorijs delictis non habet locum appellatio: nec contra correctionem admittitur appellatio. Bernar.

a *Vt abbates.* Supple, statuimus.

b *Infamia.* De qua purgare se nequeūt. 2. q. 5. presbyter. sim. inf. de simonia. de hoc.

c *Conuicti.* De plano & ordine iudiciario per ola non seruato. inf. de accusa. olim. quia regulares huiusmodi de facili possūt à suis administrationib. amoueri, & ex leuib. causis inf. de accusa. qualiter & quando in fin. & inf. de simo. per tuas. in fine.

Glos. seq. recte. per quæst. de quo communi capitulo loquatur.

d *In communi capitulo.* Quod facere dēnt abbates & Priores de trienno in triennium. inf. de statu regula. in singulis. & si spōte cedere noluerint, tunc ꝓsidentes caplo denūcient epo diœcesano, q ipsum remoueat. ꝑ. de sta. reg. in singulis. & c. seq. §. 1. & in tali casu non hēt locum hæc appellatio contra hmōi correctionē, maxime cū publice sint infamati, vt per talem appłonem remaneat infamia. sim. s. eo. ꝓsul ut. sic & à pęna legis appellari nō pōt. ff. de ver. sig. l. antepen.

† Cap. 5. eod. tit. in 2. compil.

† Verbū, sūt, deest in plurib. antiquis.

Alias ita: & deinde, &c.

† Cap. 6. eod. tit. in 2. compil. Vnde cognosces aperte huius decretalis sensum.

Cap. 7. eod. tit. in 2. compil. Et vide Lāfrancū de Oriano, in ca. qm contra. sup. d probat.

Dictio, suā, deest I antiqs.

Tū hęc decret. exprimit de iudicio d legati. Io. And.

CAP. XXXII.

QVia † nos: & infra. ¶ Vt abbates ᵃ qui de aliqua publica infamia ᵇ publice respersi sunt ᶜ aut conuicti, ᵉ deinde † in communi capitulo ᵈ commoniti, prælationi cedere noluerint, appellandi non habeant facultatem.

¶ Idem.

Iudex à quo, potest præfigere terminum appellanti ad prosequendam appellationem: quo lapso reassumit iudex iurisdictionem.

CAP. XXXIII.

AD † aures nostras: & infra. ¶ Appellanti ad prosecutionem appellationis, terminus ᵉ congruus præfigatur: infra quem si appellationem non fuerit prosecutus, extunc compellatur stare iudicio delegati.

¶ Idem Abulen. episcopo.

Si præcedēte grauamine qs submisit se protectioni superioris, hr pro appellante, dummodo seruauerit ea quæ in appellatione sunt necessaria.

CAP. XXXIIII.

AD † audientiam nostram noueris peruenisse, q cum Zamoren. eps G. presbyterum ecclesiæ sancti Iacobi Zamoren. multipliciter molestaret, tādem idem presbyter se & ecclesiam suam † nostræ protectioni sub-

A *D aures.* Aduerte quia istud cap. non est ex toto superfluum: Nam loquitur in delegato, de quo non habebamus textum ita apertum. Abb. Siculus.

CASVS. Dicitur in capitulo isto, q iudex debet appellanti competentem terminum præfigere ad appellationem suam prosequendam, infra quem si non fuerit prosecutus appellationem, extunc debet iudex ipsum compellere stare iuri coram eo. Not. q tempus potest præfigi à iudice appellationi prosequendæ. Item qui non prosequitur appellationem, incidit in iurisdictionem iudicis à quo appellauit.

e *Terminus.* Hoc iam sæpius dictum est. sup. eod. personas & cap. seq. & inf. eod. sæpe. & cap. oblatæ. quia perinde est ac si non esset appellatum.

A *D audientiam.* Qui se & sua protectioni Papæ submittit, licet verbum appello, non exprimat, intelligitur appellasse. hoc dicit. Primo narrat factum. In secundo dat iudicem: ibi, *Licet autem.* Abb. Sicul.

CASVS. Ecclesia S. Iacobi Zamoren. subest ecclesiæ Compost. eps Zamoren. multipliciter molestabat G. pbyterum prædictæ ecclesiæ S. Iacobi Zamoren. pp quod idem presbyter se & ecclesiā suam sub protectione dni Papæ supposuit: sed præfatus eps nihilominus post inuocatū sedis Apo patrociniū, qa forte verbū appellationis, non expressit, dictū presbyterū excōicauit: pp qd idem presbyter dño Papæ fuit conquestus? Rñdet ꝓp, licet pdictus presbyter ex simplicitate verbū appellationis nō expressetit, tñ se & sua sub protectione Apostolica subiecerat: vñ sine cāæ cognitiōe nō debuit aliqua fnia cōdēnari: vñ mandat, quatenus si constiterit ita esse, fniam, qu ꝑdictus eps tulit in eundē presbyterū, denunciet nullam esse. Nota q simplicitati parcendū est. Itē idē est supponere se sub protectione Papæ, sicut appellare ad ipsum: vt hic patet. Sed hoc intelligo extra iudiciū. Itē non refert an aliquid ex æquipollentib. fiat. Item sine cāæ cognitione non dēt aliquis condēnari, nisi in notorijs, vbi ordo iuris non seruatur. Item, nemo ius sibi dicere dēt. Item sententia excōicationis post appellationē lata, non tenet.

iecit: & infra. ¶ Licet aūt prædictus presbyter ex simplicitate ᵍ forte verbum appellationis non expresserit: quia tamen postquā se & sua nostræ ʰ protectioni subiecerat, nō debuit sine causæ cognitione, ⁱ aliqua sententia condemnari: Mandamus, quatenus (si ita tibi constiterit) sententiam quam præfatus episcopus in eundem presbyterum tulit, denuncies non tenere. ᵏ

¶ Idē archiepiscopo Terracon.

¶ *Cū non est ad iudicē à quo remissenda, appellatione adhuc non iustificata, nisi de partium consensu.*

CAP. XXXV.

ACcepta † conquestione canonicorum Pampilon. & infra. ¶ Non debet ad eos ˡ causa remitti, nisi partes consenserint, a quibus noscitur appellatum.

¶ Lucius tertius Galtero † Linconien. episcopo.

Delegatus etiam datus cum clausula, appellatione remota, recusari potest, si est consanguineus impetrantis, vel si fuit aduocatus eius in illa causa.

CAP. XXXVI.

POstremo † fraternitati tuæ litteris præsentibus intimamus, quòd si causa alicui fuerit

f *Ecclesia.* Quæ est propria Compostellanæ ecclesiæ.

g *Ex simplicitate.* vñ ei parcendum fuit. 86. dist. tanta. & ff. de iur. om. iud. si quis id. §. doli. & ff. si quis in ius voc. non ierit. l. 2. §. 1. C. de testa. l. vlt & sup. de præscrip. super fftis.

h *Nostræ protectioni.* arg. ꝑ. ꝑ. de priuileg. ex parte. vbi non eximit, licet aliquis habeat litteras protectionis dñi Papæ, à iurisdōne sui iudicis. Solutio. ibi loquitur de gnāli protectione, hic ſpālis protectio fuit, quę obtinuit vicē appellationis. & præterea ibi constat illos iubesse suis prælatis. hic sacerdos iste non erat de iurisdōne Zamoren. epi, imo dicebat se subesse ecclesiæ S. Iacobi Compostel. & erat in possessione libertatis, & allegabat super hoc priuilegium Compostellanæ ecclesiæ: quare sententia Zamoren. non tenuit. vnde sine causæ cognitione ius ubi dicere non debuit in presbyterum illum: ipso. n. facto appellauit. argumentū. ꝑ. eo. dilecti. & cap. vt nostrum.

i *Cognitione.* Delegata à Papa: quia ipse non posset cognoscere de hoc, an iusta causa fuisset huiusmodi protectio vel non, & an haberet iurisdictionem in ipsum: quia nemo ius sibi dicere potest. C. ne quis in sua causa. l. vnica. Bern.

k *Denuntiet non tenere.* Et sic nulla fuit sententia tanquam à non suo iudice lata pro huiusmodi protectione, ac si verbum appellationis expressisset. sic sup. de sen. excom. per tuas.

A *Ccepta.* Diuiditur in duas partes. Secunda, ibi: *Non debet.* Abbas.

CASVS. Dicitur in capitulo isto, q si contigerit ab audientia alicuius iudicis appellari non debet causa ad ipsum remitti. nisi partes in hoc consentiant. Not q causa non debet ad eum remitti, à quo est appellatum, nisi in casibus.

l *Ad eos.* Vez q. 6. §. vlt. & c. si quis episcopus accusatus. & C. de appel. eos qui & inf. de senten. excom. per tuas.

Glos. seq. ceti per obiect. resoluitur plurale in singulares.

m *Nisi partes.* Idest pars appellans: quia non obstante contradictione alterius partis potest appellans redire ad priorem iudicem infra eodem, interposita. §. primo, tamen condemnabitur appellans aduersario in expensis alteri parti, si contradicente aduersario reuertitur ad eum iudicem: vt ibi dicitur.

P *Ostremo.* CASVS. Dicitur hic, quòd si iudex delegatus sit consanguineus impetrantis, vel fuerit aduocatus in eadem, uel alia iusta causa suspectus, potest legitime recusari, licet sit ei causa remota appellatione commissa. Nota quod si iudex fuerit consanguineus impetrantis, uel aduocatus in eadem causa, recusari potest, licet appellatio in litteris sit remota. Item ex qualibet iusta causa potest iudex recusari.

¶ *Glos. seq. quærit, arguit pro & contra, & soluit. Secundo iterum quærit & soluit, tertio ponit alia exempla suspicionis & remittit.*

Litteræ protectionis Papæ an eximāt aliquē a iurisdic. sui iudicis.

Cap. ta. tit. de rescript. in 2. compil. Vñ intelliges hoc fragmētū & vide l. legat³. ff. de of. præsid. & l. munerū. § iudicandi. cū ibi notatis. ff. de muner. & honor.

Vvaltero. Gualtero.

Cap. 45. eod. tit. in 2. compil.

Et post cōcil. par. 10. ca 18. In hoc male dicit gloss. nisi testis gas hoc dictū cū primo, & hoc plenius intelliges per not. infr. eod. solicitudinem in gloss. sed quære in fin. Ioan. Et sic resoluit plurale ī singulare ꝑ. de priuil. vt priuilegia. in fi. & sic etiā dēt exponi. ꝑ. ca. 1. lib. 6. Io. And.

a ¶ Constan.

delegata, qui cōsanguineus [a] sit illius qui lřas impetrauit, aut in eodem negotio aduocati [b] officio functus: vel ex alia iusta cā suspectus: hmōi delegatus non immerito poterit recusari, quāuis appellatione remota fuerit ei negotium delegatum.

¶ Idem Noruicen † episcopo.

¶ *Sententia interdicti non suspenditur per appellationem sequentem.*

CAP. XXXVII.

AD † hæc qm̄ sub interdicto aliqui constituti appellant, & deinde illud seruare contemnunt: quid in hoc casu seruandū sit, consulere voluisti. Noueris igitur, q sicut post appellationem excōicari non possunt: sic interdictum [c] nequeūt cui ante appellationem eos constat suppositos, declinare. [d]

¶ Clemens tertius.

¶ *Iudex appellationis remittit appellantem & cām ad priorē iudicē, nisi sibi constiterit à grauamine, vel iniusta sententia fuisse appellatum.*

a ¶ *Consanguineus.* Sed vsq; [1] ad quē gradū intelligimus istā cōsanguinitatem? Vř q vsq; ad septimum: quia vsq; ad illum gradum succederet illi, alijs deficientib. 35. q. 5. ad sedem in 1. col. vñ cum remaneat affectio, pōt recusari vsq; ad illū gradū in quo posset ei succedere. ar. j. quia hodie cōsanguinitas vltra quartum gradum non extenditur. j. de cōsan. & affi. non dēt. ar. illius constōnis, nō dēt. posset dici, q vltra quartum gradum nō posset recusari vt suspectus sed certe honestius reputo, q in superiorib. adhuc repellat: quia semper affectio & dilectio prima remanet, & succederet ei, vt dictum est. modica. n. cā repellit iudicē, puta familiaritas. sup. de of. dele. insinuante. & periculosum est sub iudice litigare suspecto. 3. q. 5. quia suspecti. & C. de iud. apertissimi. Quid si iudex æqualiter esset consanguineus vtriusq;? [2] Túc par affectionis cā suspicionem remouet. 2 ff. de ritu nup. non solū. § de vno. Itē remoueret iudex si esset dñs impetrātis. sup. de of. dele. cām quæ. vbi plures casus notant. Item de hoc plures casus inuenies, sup. vt lit. non conte. accedens. Item si ab ipso appellatur in alia cā sup. eo. ad hæc. & c proposuit. de eo qđ hic di, & j. de of. dele. cām quæ. & in decre prædicta. accedens plane inuenies de hoc. Bern.

b ¶ *Aduocati officio.* Qui n fuit aduocatus in cā, postea in ea iudex esse non debet, aut assessor, ne actionis suæ vel aduocationis memor. incorrupti iudicis non possit nomen præferre C. de of. assesso. nemo in fin. & qui similem causam habet, remouetur. sup. de iudicijs. causam quæ. Bernardus.

v ¶ AD *hæc.* Communis diuisio. Secunda: ibi, *Noueris.* Abb.

CASVS. Aliqui clerici sunt interdicti, & appellant, & de appellatione confisi non seruant interdictum; quæritur quid iuris? Rñdet sicut post appellationem legitimam nemo pōt excōicari, sic clerici nō pñt declinare interdictum, cui ante appellationem suppositi fuerant. No. q post appellationem nemo potest excōicari. Item si excommunicatio, vel interdictum præcedat, non releuatur per appellationē sequentem.

¶ *Glo. seq. primo æquiparat excommunicationem & interdictum. Secundo quærit: ponit duas opin. contrarias, dicens primam seruari, quam in parte declarat & remittit, & in fi. sic loquitur, quod quid sentiat non appareat.*

c ¶ *Interdictum.* No. q excōicatio & interdictum æquiparantur in hoc, q sicut excōicatio post appellationem nō tenet. j. de sen. excom. per tuas. ita & interdictum emissum per appellationem subsequentem non suspenditur, ut hic patet, & ecōuerso j. eo pastoralis. nisi sub conditione ponatur interdictū. siue sñia feratur medio tpe, potest appellari. j. eo præterea. & j. eo dilectis § quia. Sed quid si aliqua ecclesia interdicta est, & eps suspendat ad tps interdictum, ut in ea celebret, si quis tunc appellat, nunquid valet appellatio? Vř q non, licet relaxetur interdictum ad tps vt in ea celebretur, interdictum tñ est & in interdicta ecclesia bene celebratur. j. de priui. cum & plantare. §. quod si, &c. vt priuilegia sup. de of. ord. irrefragabili, & excommunicatis et potest prædicari. j. de sen. excom. responso & c. cum voluntate. 1. respon. non. n. est nouum interdictum, licet eius executio suspendetur ar. ff. de preca. sed si manente ff. de pecu. peculium. §. si ære. & ita appellatio nō suspendit interdictum, & sic eps potest suspendere suum interdictum, nec prodest appellare medio tempore, & hoc dicunt Lau. & Vinc. & Tanc. [3] inf. eod. dilectis §. quia. Et alij dixerunt sicut Guli. Naso, quod episcopus nunquam potest suspendere suum interdictum quin tollat illud ex toto, vnde si tunc appelletur, & iusta sit appellatio, defendetur per appellationem, & illud quod inducunt prædicti doctores ad hoc probandum, non probat: hæc decr. cum & plantare: quia illud fit anctoritate speciali dñi Papæ: vnde alij ad consequentiam trahere non pñt, vt possint facere quod celebretur ecclesia interdicta. de facto tñ seruatur opinio prædictorum doctorum, & q hoc possit fieri probatur. j. eo. dilectis. §. quia. vbi de hoc. De appellatiōe facta dum suspēditur interdictū, dic ut not. in prædicto. § quia. dixit Tan. q si ecclesia interdicatur, tale interdictum potest suspendi: sed si homo interdicatur, tale interdictum non pōt suspendi quin tollatur in totum: quia non potest esse in ecclesia & extra eodem tempore. Sed non credo. quòd episcopus possit dare alicui priuilegium celebrādi in ecclesia interdicta: quia illud pertinet ad Papam.

ADDITIO. Et est argum pro eis sup. de offic. ord. irrefragabili. & hoc est quasi expressum in text. & in glos. inf. eodi. dilectis.

d *Declinare.* Inf. eo. pastoralis.

1 De hoc articulo vide Hippolytū de Marsi. singu. 123. in cip. affinitas repellens.

2 Nouādensi.

† Cap. 46. eod. tit. in 1. compil.

Quo autem cōueniāt, & differāt interdictū & excōicatio. tradit Ioan. Anan. in Rubr. de cler. excō. minist. & Gemin. in c. 1. de sen. excō. li. 6. a Idē not. in teste 3. q. 5. c. 1. & in Spe. de teste. § 3. versic. sed quid si testis. ad & hoc inspiceretur, an de eadem stirpe. Io. And.

3 Et Inn. in dictis. sup. de cōsue. cum intu per. Io. A.

CAP. XXXVIII.

CVm † in ecclesia: & infra. Accepimus, q qdā clerici de Gual. occasione iudicij tui, qđ velle obseruare [e] se iactant, Lincon. epi iudicis ordinarij sine cā rationabili cognitionē euitant. ¶ Vñ mandamus, quatenus si qñ contigerit, aliquem de clericis, à præfato epo ad tuam audiētiam appellare, non ante appellationem admittas, q̄ tibi cōstiterit eam, vel à grauamine [f] vel iniusta [g] condemnatione porrectam: † alioquin [h] ipsum ad prædicti episcopi audientiam remittas, [i] appellatione remota eius iudicio [k] pariturum. [l]

¶ Idem.

¶ *Si appellās qui non prosequitur, redit ad iudicē à quo, & iterū grauatur: non obstante prima desertione, potest iterum appellare. h. d. & est casus notabilis. Panormitanus.*

CAP. XXXIX.

DIrectæ † nobis tuæ litteræ demonstrarunt, quòd cū in tua præsentia causa cuius-

CVm in ecclesia. Primo narrat factū. Secūdo prouidet: ibi, *Vnde.* Abb. Siculus.

CASVS. Quidā clerici de Gallia Linconi. episcopi volentes ipsius iudicium declinare, vt sub archiepiscopo litigarent, sine rationabili causa euitabant episcopum suum, appellando ad archiepiscopum: Significatum fuit hoc domino Papæ: Vnde mandat ipsi archiepiscopo, quatenus si aliquando contigerit aliquem de clericis à prædicto episcopo appellare ad ipsum, non prius eorum appellationem admittat, quàm ei constiterit appellationem interpositā fuisse, vel ab iniusto grauamine, vel ab iniusta cōdemnatione, alioquin remittat illos ad episcopum suum. Not. q archiepiscopus non est iudex ordinarius subditorum suffraganeorum, nisi in certis casibus. Item nullus debet appellare nisi grauetur: alioquin remittendus est ad eum à quo appellauit.

e ¶ *Obseruare.* Quod de iure facere non possunt n. si per appellationem, & in alijs certis casibus, qui notantur. sup. de of. ord. pastoralis loquitur Papa archiepiscopo Cantuarien.

f ¶ *A grauamine.* Expresso in appellatione, in quo casu tantum tenet appellatio ante sententiam. inf. eod. vt debitus. & c. cum causam. in fine & c. dilecto.

g ¶ *Iniusta condemnatione.* In casu isto cum appellatur à diffinitiua sñia, non est necesse causam exprimere, nisi q dicat, appello ab iniusta sententia, [4] & tunc debet superior cognoscere, vel alij committere secundum arbitrium suum.

¶ *Glos. seq. arguit & remittit.*

h ¶ *Alioquin.* Idest si appellatio non sit legitima, remittitur ad illum à quo appellauit. [5] vt procedat in causa cum appellauit à grauamine, vel quòd exequatur sententiam quam ipse superior confirmauit, & sic est hic opti. arg. q iudex appellationis qui confirmat sententiam, quam alius tulit, non debeat ipsam mandare executioni, sed primus. De hac materia tractatur. sup. de offic. deleg. pastoralis. § præterea.

i ¶ *Remittas.* Aliàs causa ad eum à quo appellatum est, remitti non debet, nisi de consensu appellantis. sup. eod. accepta & inf. eod. interposita §. 2.

k ¶ *Eius iudicio.* Ita q omne ius saluum sit ei contra quem fuit appellatum: ut si tunc fuit minor, nunc autē factus maior: iure minoris vtetur. ff. de minori. l. intra vtile 1. responso.

l ¶ *Pariturum.* Nam [6] archiepiscopi non habent iurisdictionem super subditis suffraganeorum suorum: nisi in certis casibus. sup. de of. ord. c. pastoralis. & capitulo duo simul.

DIrectæ. Cōmunis diuisio. Secunda: ibi, *Respondemus.* Abb.

CASVS. Quædā cā matrimonialis tractabatur corā or-

† Cap. 11. eod. tit. in 2 compil.

Et videto hic præ alijs Guidonē Papæ.

† Vide l. qui ad ciuilia C. de ap. & l. vni. C. vt cau. post pube. adsit tut.

† Cap. 19. eod. tit. in 2. compil.

4 Cōcor. tex. Il. mi notib. & ibi Bal. C. de his q. bus ut indig.

5 Videto hic Io. A.

6 Hæc glossa nec Bernardi est, nec in vetustis exēplarib. reperitur.

dinatio: corã quo vir impedimentũ ꝯsanguinitatis opposuit: mulier sedẽ Apo. appellauit, iudex statuit terminũ appellãti: mulier illa nõ fuit ꝓsecuta appellationẽ in termino constitu to, & ea renũciante appsoni, iudex in cã ꝓcedẽs, recepit testes de cõsanguinitate: Tãdẽ mulier iterũ appellauit: petijt iudex vtrũ debeat ad snĩam ꝓcedere? Rñdet pp. ꝙ licet in cõcilio Latera. sit statutũ, vt si aliquis appellauit, & infra terminũ sibi præfixũ appellationẽ suam non fuerit ꝓsecutus, iudex auctoritate sua libere possit vti: tñ qa iterũ appellauit (qd sibi licuit in eadẽ cã) à iurisdictiõe illius fuit exẽpta, ꝓsertim cũ hic agerei ad separationẽ matrimonij, qđ est res fauorabilis. Not. ꝙ si appellans appellationem suam in termino præfixo non prosequitur, iudex postea in causa procedet. Item in eadem cã põt bis appellari, super vno articulo. Item matrimoniũ res fauorabilis est.

dam matrimonij tractaretur, in qua pars viri cõsanguinitatis vinculũ opponebat, & pars mulieris ad sedẽ Apostolicã appellasset: nec appellationẽ suã pfixo termino fuerit prosecuta: postmodum ea renunciãte a appellationi q̃ fecerat, tu in cãæ cognitione ꝓcedẽs, de parẽtela testimonia recepisti. verũ qa mulieris pars iterũ appellauit: postulas vtrum ad calculũ snĩæ ꝓcedere valeas, edoceri. ¶ Respõdemus igit, ꝙ licet iuxta decretũ Lateran. concilij, b postquã in termino prosequẽdæ appellationis statuto, appellãs suã appellationẽ nõ fuerit ꝓsecutus, auctoritate tua libere possis vti: tñ qa iterũ appellauit (cũ secũdũ iura ei † licuerit in eadẽ cã bis appellare) c à iurisdictione tua se fecit exẽptam p̃sertim cũ hic ante separationẽ matrimonii, quod est res fauorabilis, d intentio viri procedat.

¶ Celestinus ꝗ tertius.

¶ *Snĩa excõicationis, suspensionis, vel interdicti lata sub conditione, suspenditur, si ante conditionis euentum fuerit appellatum. h. d. inhærendo verbis litteræ, vt sic satisfacias cuilibet lectori. Et est decisio subtilis & multum allegabilis.*

CAP. XL.

ij PRæterea † requisiti fuimus, si quis iudex ita protulerit snĩam: Nisi Sempronio infra viginti dies satisfeceris, e te excõicatum, vel suspensum, aut interdictum esse cognoscas: † ille in quem fertur snĩa, medio tẽpore appellans, ad diem statutũ minime satisfecerit, vtrum ille snĩa tali † ligetur, aut interpositione appellationis tutus existat? ¶ Videtur autem nobis, ꝙ huiusmodi sententiam appellationis obstaculum debeat impedire. f

¶ Idem.

¶ *Si per rescriptum committantur plures articuli connexi, & in vno remoueatur appellatio, intelligitur remota etiam in alijs. hoc dicit.*

CAP. XLI.

SEcundo requiris, cum plurib. articulis in vna cõmissione positis, in vno tñ cõtingit appellationem expresse vetari: vtrum appellatio teneat, si super aliis fuerit appellatum. ¶ In quo † tibi respondemus, ꝙ cum secundum beatum Gregoriũ † verba intentioni g deseruiãt † & hæc sit nostra intentio, ut de omnibus articulis qui in commissione ponunt, iustitia suum consequatur † effectum: in omnib. h appellatio intelligitur interdicta. Nihil. n. interest. vtrũ † inhibeatur primo, an secundo, medio, an in fine: cum (sicut

a ¶ *Renunciante.* ĩ. de of. deleg. gratum. ipso. n. facto renũciauit appellationi testes ꝓducẽdo sic ĩ. de iis q̃ fi. à ma. part. cap. capit. ex ore. ĩ. đ priui. si de terra & ca. accedentibus.

b ¶ *Litera concilij.* ĩ. eod. reprehensibilis & ĩ. eo. sæpe sic C. de tẽpor. appell. l. vlt. §. vlt.

¶ *Gl. seq. allegat duas cõcil. reliquum recitetur per obiectionem, altera parte absente.*

c ¶ *Appellare secũdo.* sic 2. q. 6. c. si autem. §. si qs in quacunq; & C. ne li. in vna eadẽq; cã. l. vni. & qd dicit, appellare secũdo, intellige à diffinitiua snĩa à qua secũdo appellare pmissum est, & nõ vltra. ĩ. eo. sua. & vt dñt iura pdicta, & hoc idem locum hẽt ante snĩam si grauaretur quis pluries super vno articulo. secũdo posset appellare ẽt super illo, imò ante snĩam si grauaretur quis posset appellare pluries q̃ secũdo vel tertio vel quarto, quoties sup diuersis articulis grauatur: qa sup vnoquoq; articulo licitũ est appellare si grauaret.

d ¶ *Res fauorabilis.* Inf. qui matri accus. pos. videtur. Bern.

PRæterea. Primo ponitur consultatio. Secundo responsio: ibi, *Videtur autem.* Abbas.

CASVS. Iudex ita protulit snĩam; Nisi infra viginti dies satisfeceris Titio, cognoscas te suspensum, vel interdictum, vel excõicatum: ille cõtra quem snĩa lata est, medio tpe appellauit, nec, ad diem præfixum satisfecit: quæritur vtrum ille sit excõicatus, aut non pp appellationem ante terminum interpositam? Respondet Papa, ꝙ appellatio huiusmodi snĩam impedit & suspendit. No ꝙ snĩa excõicationis lata sub conditione vel in diem non ligat, nisi adueniente die vel conditione, & ideo si medio tempore appelletur, suspenditur eius effectus: vt hic patet.

e ¶ *Satisfeceris.* Quid sit satisfacere, habes ff. qui satisd. cog. l. 1. & ff. de pig. act. l. si rem alienam. §. omnis Lauren.

¶ *Gl. c. tria facit. primo notat & signat contrariũ. secũdo ponit differentiam inter snĩam excõicationis & alias sententias. Finis veri. per q. de excommunicato sub conditione, qui ea pendente mutat formam.*

f ¶ *Impedire.* Et ita suspenditur snĩa, quæ nondum tenet. nõ. n. tenebit nisi extante condõne. ĩ. de sent. excõ. a nobis. t. ex quo aũt teneret, non suspenderet eius effectus per appellationem. ĩ. eo pastoralis. in fi. arg. contra. quia vbicun; conditio extiterit, perinde hẽ ac si ab initio pure cõtrahatur ff. qui pot. in pig. hab. l. potior. & ita snĩa excommunicationis sub conditione põt ferri, & statim currunt tpa appellationis, vnde statim appellandum est ante diem condõnis, vt hic patet. sic & aliæ snĩæ sub condõne põt ferri. sed ibi infra decem dies est appellandum: post decem dies non auditur appellans, licet adhuc non extet cõditio. 2. q. 6. biduum. & illud not. ꝙ si pendente conditione efficiat de alieno foro, is in quem lata est huiusmodi snĩa: puta qa transtulit domicilium alio loco, nihilominꝰ ligatus erit existente conditione, nisi ante conditionem appellauerit, ar. C de testam. manumis. statuliberis. arg. op. ad hoc sup. de foro competen. ca. penulti. Lauren.

SEcundo. Diuiditur pricipaliter ĩ duas partes, sicut duo sunt dicta fm: ibi, *Tertia.* Abb Sicu Vbi sint aliæ quæstiones siue partes huius cap. dictum est sup de offic. deleg cap. prudentiam.

CASVS. In vna cõmissione plures articuli cõtinentur, in vno tñ articulo appellatio inhibeẽ: appellatur sup alijs articulis, quærit an teneat appellatio? Rñdet Papa, ꝙ secundum Gregoriũ verba deseruiunt intẽtioni, & hæc est intentio Papæ, vt de oĩbus articulis qui in cõmissione ponũtur, iustitia fiat, & ideo appellatio in omnibus articulis intelligitur interdicta: nec refert vtrum appellatio inhibeatur in principio, medio, vel in fine: quia vt dicunt iuris argumenta, ea quæ ponuntur in principio, ad medium & finem: & quæ in medio ad finem atque principium sæpe referuntur. Tandem ponit aliam quæstionem: aliquis proponit se habere iudicem suspectum, quæritur an causam suspicionis allegare teneatur & probare? Rñdet ꝙ causam suspicionis allegare tenetur: & partes eligere debent arbitros, non multum remotos, qui de suspicione cognoscant: quod si nõ fecerint, iudex partes ad hoc compellat: & si infra terminum competentem a iudice assignatum suspicio probata non fuerit, iudex ex tunc in causa procedat: sed si suspicio fuerit probata. iudex vlterius in causa procedat; quia suspecti & inimici iudices esse non debent. Not ꝙ verba intentioni deseruiũt & secundum intentionem proferentis verbum prolatũ intelligendum est. Item appellatio refertur ad omnia quæ in commissione ponuntur. Item determinationes quæ in principio ponuntur, omnia sequentia determinant, & econuerso. Item causa suspicionis specificanda est coram iudice. Item causa suspicionis non coram iudice suspecto, sed coram arbitris à partibus electis probari debet. Item iudex debet compellere partes vt arbitros eligant, qui de causa suspicionis cognoscant. Item si causa suspicionis infra terminum præfixum probata non fuerit, iudex in causa procedere debet. Item suspecti & inimici iudices esse non debent.

g ¶ *Intentioni.* 22. q. 5. humanæ. & ĩ. de verb. sign. intelligẽtia.

¶ *Glos. seq. signat contrarium, & soluit.*

h ¶ *In omnib.* ĩ. eo inquisitioni: contra. Solue: hoc contra qđ dicit hic, locum hẽt cum est vnum negotium principale, sed plures articulos ꝯtinet pendentes ex negotio principali, exẽplum pone ĩ. de rescri. cum dilecta. & sup. de offi. deleg. venerabilis: illud autem quod dĩ. ĩ. eo. in decr. Greg. inquisitioni. loquitur cum plura sunt negotia & non diuersa in vna cõmissione ꝯtenta. Exemplũ pone de hoc 2. q. 1. in primis, tunc licet sit

Marginal notes (left): † In omnib. manuscriptis ita: ei licuerit in eadem cã appellare secũdo, & hanc lectionem agnouit glossa hic verbo: appellare. † In codice Barbatiæ, Clemens iij. † Cap. 14. eod. tit. in 2. compil. Et in hac materia vide Bal. in repet. c. cõmissa. de elect. li 6. & de Felecta Ante. But. in cap. licet đ voto & voti redẽ. † Eidẽ glossæ hoc dico pro tanto, qa si à snĩa contra te pro me lata appellasti secundo, & iudex secundæ ap. cassetet 1. & 2. snĩam, ab illa poteris appellare: & hoc respectu app. quarto. & de hoc vide in Specu. de app. §. quoties. ꝑ totum. §. 103. And.

Marginal notes (right): † Hic vr deesse cõiũctio. &, quæ est in veteri cõpilatione. † illa. † Cap. 15. eod. tit. in 2 compil. Reliquas quões seu partes huius decretalis habes supra c. prudentiam. de of deleg. & c. prudentiã. de mut. peti. † Aliàs ita: In quo taliter respõdemus. aliàs ita: In quo taliter respõdemus. † Lib 26. Job. c. 7. Vide l. pater. §. fundũ. ff. de lega. 3. & in l. cũ pater. §. dulcissimis. & vtrobiq; ꝑ Bart. ff de lega. 2. † Exequatur. † Aliàs ita: vtrum inhibeat primo, an secundo, medio an fine.

est prohibita in vno: non tñ est prohibita in alio, nisi hoc dicatur in decr. Greg. ar. ad hoc ff. de mi. ét. § 1. C. de repud. l. vnica. sed hodie ipso iure remota est appellatio. inf. eod. vt debitus.

a *Vtriusque iuris.* Canonici, & ciuilis. 32. q. 7. Apostolus. ff. de pac. itē quia. § vlt. & ff. de verb. obli. Titia. § 1. C. fa. ercis. quotiens. C. de pactis petens ff si cer. pet. lecta est. de leg. 1. si seruus plurium in fine.

Gl. se. instruit corā quo, qualiter & quando sit proponēda recusatio, & coram quo probanda: & quid agendū ea probata.

b *Corā eodem a lege vt.* No. q hæc decre. loquitur de iudice delegato. sed ī. eo. cū spāli loquitur ī ordinario. Vnde nota, q qui iudicem recusare intēdit, cām iustæ recusationis dēt allegare corā ipso: vt hic dicit: talē videlicet, quæ si esset pbata, dēret legitima reputari. ī. e. cū sit spāli. licut in appellatione. ī. e. vt debitus. & recusatio dāda est in scriptis. sup. de probat. qm & ante litem ptā dēt proponi, cū sit dilatoria 3. 3. 3. offera tur. ī. de re iud. inter monasterium & C de iud. apertissimi. vel saltem inf terminū statutum à iudice ad dilatorias proponēdas. sup. de exce. pastoralis. nisi ex noua cā supereueniēte post lit cōte. proponi non potest. sup. de offic. deleg. insinuante. Secūdum leges potest proponi vsque ad viginti dies, vt in prædicto. §. oderatur. & C. de sen. & interlo. om. iud. auth. & consequenter. Causa vero suspicionis coram arbitris à partibus electis est probanda sup. de of. dele. suspicionis & ī. eo. cum speciali. & sup. de foro compe. licet. 1. Causa vero recusationis nō probata delegatus in causa procedat, ea vero probata supersedere debet iudex, ne amplius se intromittat, cum appareat ipsum non habere iurisdictionem post pronunciationem arbitrorum. In ordinario secus est: quia potest committere causam illam personæ non suspectæ, vel illam causam remittere ad superiorem. inf. eod. cum speciali. & ibi de hoc etiam inuitis partibus: quod non potest delegatus: ut ibi notatur.

Quæ autē & quot sint causæ iustæ recusationis tradit copiose Host. in sum ti. de recusa. §. quæ sunt iustæ causæ. & Io. And. in c. 1. rimo. de appel. li. 6.

vtriusq; a iuris argumēta nos docēt) ea, q̄ in principio, ad medium & ad finem: illa vero quæ in medio, ad finem atq; principium sæpe referri contingat.

¶ *Causa suspicionis proponenda est coram iudice qui recusatur, & probanda coram arbitris. h. d.*

¶ Tertio postulas edoceri: & infra. ¶ Consultationi tuæ taliter respōdemus, q cū aliquis iudicē ꝓponit se habere suspectū, suspicionis cām corā eodē allegare b tenet: sed partes ut in aliquos c nō valde remotos cōueniant, per eundē iudicē dēnt d cogi, corā quib. si cā suspicionis infra terminū e cōpetentē probata non fuerit, tunc demum auctoritate sua iudex vtet. Quòd si corā ipsis cā suspicionis probata fuerit, cāæ cognitioni supersedere f tenebitur recusatus. Ipsa namq; ratio dictat, quòd suspecti g & inimici, iudices esse non debēt.

¶ Idem.

¶ *Non tenetur iudex vel aduersarius deferre appellationi, cui non detulit appellans.*

c *In aliquos.* Idest, arbitrum, vel arbitros. An tales arbitri veri dicantur, dictum est sup. de offic. delegati, suspicionis.

Glo. seq. signat contrarium, & soluit.

d *Debent cogi.* Arg. contra. ff. de iud. si quis ex aliena. sed ibi dubitatur an iudex sit, hic autem non: cum constat de iurisdictione, sed prætenditur recusatio. Lauren.

e *Terminum competentem.* Terminum istum non iudex, sed arbitri statuere dēnt. sup. de offi. dele. suspicionis. Hodie vero dēt iudex assignare terminum. vt in decre. Innoc. iiij. in hoc eodem titulo, capitulo, legitima. lib. 6.

Glo. seq. signat contrarium, & dupliciter soluit.

f *Supersedere.* Contradicit lex: quia licet iudex delegatus recusetur, potest causam alij delegare. C. de iud. cum specialis ibi: non probatur causa suspicionis, sed allegata suspicione delegatur causa alii, & quia non grauatur in aliqua probatione permittitur à lege vt delegatus alij deleget: sed hic necesse habet probare causam suspicionis: & ideo quia in hoc grauatur, releuatur probata suspicione: vt amplius non committat inuito recusatore, & nos aliud seruamus secūdum canones. Certe lex illa non dicit, quod committere possit causam, & non contradicit.

Ibi etiā co cogno scit, hic non quia hic plus q̄ ibi iudex afficit: ut dixi de of. dele suspicionis. & adde q̄ no. ī. eod. solicitudinē in glo. sed quare. Io. An.

g *Suspe. & inimici.* Sic 3. q. 5. quia suspecti. & C. de iudi. apertissimi. Bernard.

AN *sit.* Habet duos intellectus. secundum primum potest summari sic: Appellationi suæ renunciat, qui post eam aliquid in ipsius præiudicium innouauit, sm aliu intellectū: Non est deferendum appellationi illius, qui appellationi aduersarij non detulit. Secunda pars: ibi, *Respondemus.* Abbas.

CASVS. Aliquis paratus erat spoliare aliquē re sua: ille appellauit ne aliquā iniuriā sibi faceret, vel grauamen: nō obstāte illa applōne spoliauit illū: Spoliatus traxit suum spoliatorem in cām, paratus ꝓbare incōtinenti suam spoliationē: ille spoliator appellauit: quęrit an eius appellationi sit deferēdum: Rñdet Papa, q cū in eo sit puniendus in quo peccauit, appellationi illius non est deferendum, qui appellatiōi deferre neglexit. No. q punitur quis in quo peccauit. Item qui appellatiōi ab alio interpositæ non defert, nec ei appellanti est deferendū: quia frustra legis auxiliū implorat, qui committit in legem.

CAP. XLII.

AN † sit deferendum appellationi illius, quē aduersarius de exspoliatiōe post appellationē lgīme interpositā sibi facta, ¦ paratus est incōtinenti h cōuincere, nos duxisti p tuos nūcios cōsulēdos. ¶ Respōdemus, q cū in eo quis † puniēdus sit, in quo deliquit: qui appellatiōi deferre neglexit, † se beneficio reddit appellationis indignū. i

† Cap. 17. eod tit in 2. compil. Et vide Mathesil. singul. 28. incip. not. q si actor.

† Aliàs: factam.

† Vox, q deest ī antiq orib.

† Neglexerit.

¶ Inn. iij. illustri regi Francorū.

¶ *Hos duos intellectus, secundū primū hoc intendis: Merus executor nō recusāt, nec ab eo appellatur, nisi modum excedat, maxime si est datus cū clausula, appellatione remota, secundum alium intellectum hoc dicit: A iudice suspecto non receditur per appellationem, nisi modum excedas.*

Glos. seq. quærit, ponit opin. Lau. & soluit.

h *Incontinenti.* Sed qualiter intelligis illud, incontinenti, an vsq; ad triduum? C. de erro. aduo. l. vlt. an sine interuallo. ī. de testa. cog. ꝑterea. & sup. de elec. quia ꝑp. & sup. de rest. spol. lras. & sup. de testi. veniens 2 an quā cito pōt. ff. de statu libe. si peculiū §. vlt. & ff. ad Tertu. l. 2. § cōsestim: Sol. hoc pōt cōmitti arbitrio iudicis, vt dixit Alanus. Ego dico, q hic supplendū est, maxime: quia idē esset si congruo tempore hoc probaret: quia frustra auxilium legis implorat, qui committit in legem. sup. eod. constitutis. & sup. de elect. bonæ. & ff. de mino. auxilium. in fin. & hic expresse dicitur; nisi ipse se sponte obligaret, ut hoc probaret incontinenti, quia posset renunciare iuri suo. simile sup. de resti. spol. c. 1.

CAP. XLIII.

NOuit † ille qui nihil ignorat: & infra. ¶ Præterea interdicti sententiā Cardinalis nō edidit, k sed potius publicauit, l nec fuit dictator ipsius,

† Cap. 1. eod tit in 3. compil. Et est pars ca. nouit. sup. de of. lega. & de iud.

Glos. seq. arguit pro, & soluit contrarium.

i *Indignum.* Nunquid ille qui non detulit appellationi in vna causa, repelli debet in alia à beneficio appellationis? ar. q sic sup. de excep. cum ecclesiasticæ & sup. de elect. bonæ. in fin. & inf. de vsu. quia frustra. ff. quod quisque iuris l. 3 § hæc pœna. Respondeo quod non debet in alia causa ab illo vel alio repelli, & sufficit quod semel punitus est: arg. de electio. cum in cunctis. §. clerici. & c. cum Vinton. Et sic habes, q quis punitur in eo in quo deliquit. sic int. de iure patron. pastoralis. & sup. de tempo. ordi. litteras.

Cōcor. text in l si quis in cō scrib. cum cōcor. C. de pact.

NOuit ille. Diuiditur. Secunda pars: ibi, *De suspicionis.* Abb.

CASVS. Dominus Papa mandauit cuidam legato in Frācia, vt terram regis Franciæ supponeret interdicto: quod & fecit: Rex Franciæ conquerebatur delegato, q perperam processerat contra ipsum, quia cum esset ei suspectus, appellauit ab ipso. & post appellationem, in terram suam tulit īnlam inter dicti. Rñdet Papa regi dicens, q Cardinalis īnlam illam non edidit, sed potius publicauit: nec fuit dictator ipsius, sed potius executor, sed ab executore appellari non potest nisi modum excedat. Et Papa in litteris Cardinali directis appellationem inhibuit: de suspicione dicit, q licet non credat eum suspectum, & si tamen fuisset, propter illam appellationē desistere non debuisset: quia non suo motu, sed de mandato Papæ processit. No. q ab executore appellari non debet, nisi modum excedat. Item licet executor sit suspectus, ab eo tñ propter hoc appellari non debet: quod si fiat, nihilominus debet exequi quod mandatur, cum nullam habeat cognitionem.

Et hęres qui accōmodauerit tacitā volūtate contra leges in ea tm parte, ī qua frau de cōmisit, amittit Falc. ff. de his qui vt indi. l. hæres. & l. rescriptum. Io. And.

k *Non edidit.* Sed dominus Papa tulit sententiam illam.

Glo. seq. adducit similia.

l *Publicauit.* Sic & Achatius nō fuit dictator noui erroris, sed veteris imitator. 24. q. 1 Achatius. & 12. dist. pceptis. & ī. de feu c 2. sile. ī. de priuil. quia intentionis qui non rem perducit in lucem, potius rem declarat quam aliquid noui faciat. ff de acq. rer. do. adeo quidem. § si quis in s. ff. de test. l. hæredes § 1. ff. si serui. vend. sicuti. §. distant alias, sed si quatuor.

a ¶ *Secundum ius.* tam canonicū quàm ciuile. ī. de re iud. qđ ad consultationē. & 2. q. 6. c. ei qui. §. sunt quorū. ver. ab executore. & C. quorum appellatio non reci. l. ab executore.
b ¶ *Ab executorib.* hoc intelligēdū est de mero executore, q nullā hēt cognitionē, sed tm̄ executionē. ī. de offi. deleg. pastoralis. §. q̄a vero. vbi de hoc. & ī. tit. pxi. de cætero talis fuit iste.
c ¶ *Modum excederēt.* sic ī ti. pxi. qđ ad cōsultationē. vbi de hoc.
¶ *Glo. seq. dupliciter legitur.*
d ¶ *Debuisset.* Ex hoc vī ꝙ sicut nō posset appellari à mero executore, ita nō pōt recusari. ī. eo. super eo. & ca. 2. §. 3. sed si non esset merus executor, bene posset appellari ab ipso & recusari. Io. † Sed vī potius dicere. Ita ista, ꝙ si qs appellat à suspecto, ꝙ ꝑꝑea non dēt dimittere quin ꝓcedat, q̄a primo recusatio ē ꝓponēda: & si iudex illā nō admittat si sit iusta, tūc ē appellandū; quia tūc ipsum grauat. suspicio. n. proponēda est ſm formā illius decreta. ī. eo. tit. 2. requiris. & ī. eo. cū speciali. Bern.

¹ Aliàs, veritas.
¹ In recētiorib. impressis ita de suspicione aūt obiecta.
1 Idē no. 2. q. §. 6. sū quorum. ver. ab executore. l. A. Et concor. l. à diuo Pio. & ibi B. §. si sup reb. ff. đ re iu. & in. l. miles. §. qui iud. eo. ti.

sed verius † executor. Vnde cū secundū [a] ius ab executorib. [b] appellari non possit, nisi forsan modū [c] excederēt in exequēdo: Nos ēt in litteris super hoc directis ad ipsum, appellationis curauimus obstaculū inhibere appellationi ab eo interpositæ nō fuerat deferendum. ¶ De suspicionis aūt obiectu, licet eū merito tibi suspectū non fuisse credamus: non tamen & si fuisset, propter appellationem interpositā ab eo, desistere debuisset: [d] ad quod non proprio motu, sed nostro potius præcepto processit.

¶ Idem.

¶ *Si appellatio recipitur à iudice, vel approbatur à parte, terminus ad eam prosequendā præfixus obtinet vicem peremptorij, vt in absentem procedatur, acsi perēptorie fuisset citatus: nec talis terminus præueniri poterit ab aliqua partium.*

CAP. XLIIII.

Saepe. Diuidit. Primo ponit ɔstōnis cām. Scđo statuit: ibi, *Quia tamen.* In qua sex facit. Primo statuit vt appellatione recepta terminus habeat vicē peremptorij. Secundo ibi, *Quod si forsitan.* qđ si interposita ꝓuocatio nō fuerit recepta. Tertio: ibi, *Saluis.* saluat constitutiones disponentes super desertione appellationis. Quarto, ibi, *Quicquid.* declarat primum dictum huius constitutionis. Quinto: ibi, *Si quis.* punit præuenientem terminum hominis. Sexto: ibi, *Hoc autem.* constitutionem determinat. Abb.

† Cap. 2. eod. tit. in 3. compil.
Dictio, subsequētis, deest in antiquo.

SAepe † cōtingit, ꝙ cū ad nostrā audientiā appellatur, ꝑꝑ defectū partis alterius, [e] neque per se, neq; per rū̄salem idoneū appellationē interpositam prosequentis, uel forsitan ex malitia (subsequentis †) responsalis [f] mādatū procuratorium occultantis, lites quæ de facili poterāt terminari, remaneant indecisæ, cum frequenter iuris qō [g] moueatur, cuius apud nos probationes necessariæ (in contrario †), non existunt, & interdū ēt facti [h] qō de leui posset partib. præsentib. comprobari. Vnde licet in Lateranensi [i] † concilio fuerit constitutū, ut si in quocunq; negotio aliquis appellauerit, [k] & eo qui appellatus fuerat veniente, qui appellauit venire neglexerit, competentem illi recōpensationē faciat expensarū, vt hoc saltem timore deterritus, † in grauamen alterius non facile quis appellet. Quia tñ ꝑꝑ hoc quæstiones nihilominus prorogantur, præsenti decreto statuimus, vt si huiusmodi appellatio uel à iudice recepta, † vel a parte fuerit approbata, post terminum appellationi præfixum; edicti peremptorij uires obtineat, [l] ita videlicet vt ex tunc in absentem [m] perinde procedatur, ac si peremptorie [n] vocatus ad iudicium extitisset. ¶ Quòd si forsitan interposita prouocatio malitiose recepta, uel approbata non fuerit, cum constiterit legitime

CASVS. Aliqui appellant ad sedē Apostolicam, sed ꝑꝑ defectū alterius partis non prosequentis appellationē interpositā nec ꝑ se, nec. per alium, uel forsitan ex malitia procuratoris mandatum occultantis, lites quæ de facili poterāt terminari remanent indecisæ, quia si sit quæstio iuris, illa posset citius expediri cū probationes non sint ibi necessariæ: & si eēt qō facti, de leui posset partibus ꝓsentib. cōprobari. Super hoc olim statutum fuit in concilio Laterañ. vt si quis in quocunq; negotio appellauerit, & ille q appellatus fuit, venerit appellāte minime cōparente, appellans dēt appellato cōdēnari in expēsis. Sed q̄a ꝑꝑ hoc lites nihilominus ꝓrogabant, statuit Inno. 3. vt si hmōi appellatio à iudice recepta, vel à parte fuerit approbata, iudex statuat terminū appellāti: ita si infra terminū appellationē nō fuerit ꝓsecutus, eo elapso perēptorij edicti vires obtineat terminus assignatus, ut extūc in absentē perinde ꝓcedatur, ac si perēptorie vocatus fuisset ad iudiciū: ꝙ si appellatio interposita malitiose recepta vel approbata ñ fuerit, nihilominus vigorē suū obtineat, cū apparuerit legitime prouocatū, saluis ɔstōnibus promulgatis de appellantib post sniam: q̄a tunc illis non prosequentibus appellationes suas post terminū appellationi ꝓfixū, rata manet snia, q̄ fuerat appellatione suspensa: verumtñ quicquid posset proponi circa citationē perēptoriā ab absente ad sui defensionē, illud idē proponi possit aduersus hmōi appellationē. In fine dicit, si qs præuenerit terminū appellationis, & veritate tacita līas impetrauit, careat impetratis, & in expensis alteri parti cōdēnabitur. Nota arg ꝙ cōtumacia siue dolus procuratoris nocet domino. Itē qō iuris probationem non requirit. Itē qui nō prosequitur appellationē suā infra terminū sibi statutū, iudex eo elapso procedat tanquam citatus peremptorie nō venisset. Item citatus perēptorie auditur iustā cām absentiæ allegās.

Item si quis impetrat litteras ante terminum à iudice, uel ab appellante statutum tacito de illo termino, litteræ non valēt, & tanquam contumax punitur in expensis.
e ¶ *Alterius.* s. appellantis.
¶ *Gl. seq. notat, & remittit.*
f ¶ *Responsalis.* sic vī ꝙ negligentia siue dolus procuratoris noceat domino. De hoc dictum est sup. vt lit. non contē. c. 1.
g ¶ *Iuris qō.* de hoc potes habere plura exēpla, scilicet vtrum laicus vel aliquis in minorib. ordinib. constitutus eligi possit ad dignitatem vel minor 25. an. uel aliquis possit habere plura beneficia de iure. cōi. & hoc nulla ꝓbatio apud Papam est necessaria, cū ipse habeat ius in scrinio pectoris sui. C. de testa. omnium.
h ¶ *Facti qō.* Quæstio facti q̄nq; præsentib. partib. de leui posset probari, puta per confessionem partium, vel per instrumenta quæ haberent, uel per testes præsentes.
i ¶ *In Later. concil. in.* ī. eo. reprehensibilis.
k ¶ *Appellauerit.* Istud nota, ꝙ q appellat, si appellatio sua recipiat a iudice, vel ab aduersario approbet, tenet illā ꝓsequi sufficienter, quantum ad totū negotium: aliàs si nuncium mittat ad impetrandum tantū, vel nullum mittat parte altera prosequente, condēnabitur in expēsis alteri parti, ī. eo. Nicolao. & c. interposita. §. 1. aliàs si non approbet appellatio a iudice aut ab aduersario, sufficit mittere procuratorē ▪ impetrandū, licet altera pars sit ꝓsens, vt in decre. interposita. § 1. secus est de appellato, q̄a ei non imponitur prosequēdi necessitas, nisi venire velit vel solus vel cū aduersario. 2. q. 6. c. ei qui. §. appellatore. & pōt negligere cām si vult, cū sine ipsa possit cā appellationis tractari si contumax fuerit. C. de temp appel. l. vlt. § illud. eo. prius citato. ī. eo. per tuas. Et nota quod qui appellat à grauamine, cām in scriptis assignare tenetur, [2] & petat apostolos in quib. iudex cām exprimat appellationis, & cur appellatio non sit admissa: Vel si forsitan appellationi sit delatū postea statuat terminū appellanti: & si appellatus uoluerit, partes, debent ꝑ se vel ꝑ. procuratores instructos ad causam [3] tractandum accedere. quod si appellans non fecerit, reputabitur non appellans, & ad primū iudicē remittetur, & in expensis parti alteri condemnabitur: & si appellatus hoc contempserit, ipse in expensis condemnabiť. vt ī. eo. tit. in decre. Inno. iiij. cordi nobis est. inf. eo. tit. lib. 6.
l ¶ *Obtineat.* Ipsa appellatio siue terminus statutus à iudice ad ipsam prosequendam erit loco peremptorij: ut eo elapso procedat iudex in cā, si non fuerit appellationē prosecutus.
m ¶ *Absentem.* hoc pōt intelligi de appellante & appellato.
¶ *Glo. seq. ponit. duo conuenientia inter se minam appellationis, et citationem peremptoriam. & unam in quo discrepant.*
n ¶ *Ac si peremptorie.* Vt si lis non est contestata, excommunicetur reus absens qui appellauit, uel mittat actor in possessionem causa rei seruandæ. si lis est contestata, potest ferri diffinitiua sententia si liqueat de causa: uel si non liqueat, constituatur uerus possessor. sup. de do. & contu. prout sup. ut lit non contest. qm̄. § in alijs. si actor est absens, qui appellauit procedatur ɔ ipsum ad testium receptionem, & ad diffinitiuam sniam, ut sup. de do. causam. quæ. prout no. in decr. prout. Itē in alio hēt appellatio similitudinē cū citatione perēptoria, ut sicut perēptorie citatus q ñ venit ñ audit appellans. 34. q. 3. de illicita. sic nec appellās, q ñ ꝓsequit appellationem

† Inclusa desunt in antiquis exemplaribus.
† Lateranensi sub Alexan. 3. cap. 6.
† detētus
† suscepta.
2 Côcor. text. in L. eos. §. si vero. cum no. C. e. et in L. 1. §. Libelli. per Bar. eo. ti.
3 Non solū ad causam appellationis. sed ēt ad cām principalem.

tionẽ.sup.eo.personas.& c.cũ sit Romana. In hoc tñ differũt, q̃a peréptorie citato iudex põt facere gratiã. sup. de of.dele. ꝯsuluit.sed si qs non ꝓsequit̃ applõnẽ,statim tenet snĩa: vt ĩ, e.cũ sit nec ampli⁹ audit̃ appellãs,vt ibi dr̃, t & hic ver.saluis, &c.& hoc itellige cũ notũ ẽ hoc iudici,ꝙ appellãs nõ ẽ prosecutus appellatiõnẽ in termino cõstituto, & ipse nõ cõparet in pręsentia iudicis in ipso termino. aliàs nõ põt procedere ꝯ absentẽ.

a ¶ *Saluis constitutionib.* Hoc respicit id q̃d dixi.sup.ver.extunc in absentẽ procedat, &c. sed hic post snĩam statim rata manet snĩa, & procedit iudex ad executionem tm̃: sed tũc ante snĩam alius ẽ modus ꝓcedẽdi, vt dictũ ẽ in notula illa, vt si lis nõ est conte. &c.

¶ *Gl. seq. aliã concor. & rationem reddit, quærit, arg. pro, & soluit. Item quærit, & ponit op. Ber. in cen. item Tancre. quam approbat.*

t Secundum Ioã. idem Hosten. Ioã. And.

prouocatũ,nihilominus eã vigorem volumus obtinere. Saluis a cõstitutionib. de prouocantibus post snĩam promulgatis:quibus appellationes suas prosequi nõ curantib. post terminũ appellationi prosequendæ pfixum, rata manet snĩa, b q̃ fuerat appellatione suspensa. Quicq̃d aũt contra citationẽ peremptoriã posset ab absente c proponi,aduersus appellationem hmõi valeat allegari.¶ Si qs aũt terminũ appellationis pueniens, d tacita veritate e lr̃as impetrauit : & careat f impetratis,& pœnam cõtumaciæ, g non euadat. Hoc aũt in litib. h siue iudiciis exercendis volumus obseruari.

b ¶ *Rata manet sententia.* Sic ĩ eo. cũ sit Romana & 2.q.6 ei qui §. appellatore. qui.n.non prosequit̃ appellationem,fingitur nõ appellasse. C.de temp app.l.vlt.§ vlt. vñ et retro notatur infamis.ff.de ijs qui no infa.furti.Sed nũquid est idem in snĩa excõicationis,vt si aliquis fuerit excõicatus post appellationem , & eam non prosequitur : an tunc rata maneat snĩa excõicationis,ut fingatur non appellasse?Vr ꝙ sic : quia retro notatur infamia qui cõdemnatur de furto, nec prosequitur appellationem:vt in l.prędicta.furti.Sed hoc non est verũ in snĩa excõicationis:quia aut appellatio tenuit aut nõ si tenuit, excõicatio lata postea ipso iure nulla fuit. ĩ. de sen.excõ per tuas. & ita siue prosequit̃ applõnẽ siue non, non efficit postea aliqua.ff.de re.iur q̃d ab initio. & 16. q.3 c. placuit.§ põt.vltra vnã col.si appellatio nõ tenuit,ergo excõicatio postea facta statim tenuit.& aliud est a in snĩa excõicationis q̃ in alijs:quia effectus aliarũ snĩarũ suspendit̃ si appellet.ff.ad Turpi.l.1. in fi.sed effect⁹ excõicationis non suspẽdit̃ per appellationẽ ĩ.eo.pastoralis.ex hoc sequeret̃ absurditas si aliquis retro esset excõicatus. sequeretur.n ꝙ aliquis canonice electus esset. & tñ cassanda esset electio eius facta medio tpe lo.Sed pone aliquem epm̃ depositum, statim post snĩam appellat.appellatione pendente excõicat subditum suũ,nunquid talis excõicatio tenet?Vin.dixit.ꝙ si eps̃ non appellauit, vel si appellauit & non fuit appellationem prosecutus,excõicatio non tenuit at l prædi ff.de ijs qui no. infa. l. furti quia fingitur non appellasse.C.de tempap.l.vlt.§.vlt. si fuerit ꝓsecutus,siue confirmetur snĩa,siue non,tenuit excõicatio.T.dixit & melius,ꝙ ex quo appellauit, remansit in officio suo,q̃a ubi appellat non dr̃ condemnatus.ff.de pœ.l.2.§ vlt. & integer est status eius,vt interim fungatur honorib.ff de app interposita.ff nihil inno.l.vni.§.integer. s & iõ siue prosequatur siue non prosequatur appellationem , excõicatio tenuit, & hoc s̃m prædictam rõnem,quam Ioã. assignauit.si vero nõ appellauit,acquieuit snĩæ: & sic per snĩam amitit omnem iurisdictionem:vnde si tulit postea sententiam,nulla fuit.

c ¶ *Absente proponi.* Hoc vult dicere littera ista : sicut absens peremptorie vocatus qui non potuit venire iusta de causa detentus,auditur allegans impedimentum suum, ita ꝙ reuocatur quod contra eum factum est sup.ti.proxi. cum Bertoldus & ff de iud.si prætor.& 4.q. 5. quisquis. sic appellãs q si non potuit appellationem suam prosequi inf.terminũ cõstitutũ,auditur volens probare impedimentũ.sup.e.cum sit Romana & cap cum ex ratione & C.de temp.appe. l.vlt.§ illud.

d ¶ *Praueniens.* Hoc intelligitur de termino statuto à iudice,vel ab appellante,secus est in termino statuto a lege,quem potest quis præuenire 2.q.6.c.ei qui. §. appellatore. dum tamen appellatus nimium non præcurrat ut appellantem in commissione impetranda supplantet. inf.eod.ob.iatæ.

e ¶ *Tacita veritate.* Quia tacuit impetrando quod terminus statutus fuisset à iudice s vel a seipso.

f ¶ *Careat impetratis.* Ille cui præfigitur tps̃ ab homine, non potest ante terminum illum impetrare.Nuquid illud tps̃ currit in anno appellationis? Non vr̃,quia tunc non est in mora;

r Hoc q̃n sequit̃ appellatio, vt statim dicit glos q̃n uero ꝓcedit est idem. de hoc no in præal. decre. licet. in gl a.lo.

ꝯ Et expl̃ite probatur. ff. de iniu. sup. & ti. test. l. si q̃s exhæredato. § h: a ité. s̃m Host. Ioã And.

q Supple, vel appellat⁹ : quia termin⁹ d quo loquitur decre. peremptorius ẽ vtrique. Ioan. And.

s Fortius s̃m Host. si tacuisset ipsam app. ĩ ti. 2. bonæ. sũ de testi.ex.par. s.Ioan.

quia si vellet procedere nõ põt,vt hic dicit̃.& ei qui agere nõ potest,non currit tps̃:vt dicit lex. C. de anna. excep.l.1.§ vlt.

g ¶ *Pœnam contumaciæ.* Quia punitur in expensis. sup.eod.reprehensibilis.& iudex cui fit commissio , illum condemnabit ad expensas. inf. eo.vt debitus.

h ¶ *In litibus.* Et ĩ vbi non seruatur iuris ordo:vt in notorijs. ĩ. de iureiu.ad nostrã.& in cã inquisitionis ĩ. vt lit nõ conte q̃m & vbi crimina patent. & corriguntur sup eod. reprehensibilis.& c.cũ sit Romana.in fi.

¶ Idem Lemonicen. † & Caturcen. † episcopis.

¶ *Appellatione deserta per negligentiam appellantis , potest iudex ex officio procedere in casibus in quibus eius officium exuberat. & est casus valde notabilis.*

CAP. XLV.

CONstitutus i † in pſentia nostra archidiaconus Claremon. nobis exposuit , ꝙ Claremon.decanatu vacante, quidam canonici vota sua in epm̃ trãstulerũt, k & eps̃ cũ quibusdã aliis expresse consentientib. in eundem archidiaconũ ei cõtulit decanatũ , vndecim canonicis pri⁹ appellantibus, ne quis assumeretur præter assensum omniũ l in

CONstitutus.Si appellans in cã electionis infra tps̃ legitimũ non prosequitur, non per hoc præiudicatur cognitioni faciẽdæ officio iudicis sup impedimẽtis electi h.d. Diuidit. Primo ponitur partis narratio Secunda: ibi, *Intellexit* . Papæ motiuum & iudicum datio. Abb. Siculus.

CASUS. Vacante decanatu Clarem. q̃dã canonici cõtulerunt potestatem eligendi in epm̃:& quidam non, hoc acto in illa trãslatione vel collatione , ꝙ eps̃ non procederet ▒ electionem sine alijs: Dum essent in tractatu electionis,xj.canonici appellauerunt, ne aliquis eligeretur in decanum sine assensu omnium requisito:eps̃ cum quibusdam alijs contulit decanatũ archidiacono illius ecclesiæ,& pars alia alium elegit : Quidã Cardinalis legatus sedis Apostolicæ,examinationem electionis illius commisit duobus abbatibus , vt causam instructam ad sedem Apostolicam remitteret,non ut appellationi interpositæ derogaret:facta examinatione , Cardinalis transmisit illam ad sedem Apostolicam,partibus postmodum in præsentia Papæ cõstitutis , archidiaconus prædicta omnia allegauit, petens electionem de se factam confirmari. Ex parte aduersa responsum fuit,ꝙ non erat confirmanda,sed infirmãda:quia facta fuit post appellationem contra formam epo traditam: & ꝙ archidiaconus sponte renunciauit facto epi:Ad hoc fuit pro archidiacono allegatum, ꝙ illi non erant vlterius audiẽdi , cum appellationem suam infra terminum non fuerant prosecuti: Dñs Papa his & aliis auditis,intellexit per assertionem Card.prædicti,ꝙ sub ea forma fuerat appellatũ , ne sine assensu oĩum procederetur in electione decani, & ꝙ appellationem inf.annum non fuerant prosecuti , nec allegauerunt cãm p̃p̃ quam esset eis biennium concedendum : quia sicut inf annum miserunt bis nuncium,ita potuerũt mittere procuratorem:veruntñ ne videatur dñs Papa peremptorias exceptiones propositas sub silentio præterire, mandat iudicibus, quatenus si constiterit archidiaconum sponte renunciasse facto epi,ex quo facto nititur;vel si constiterit ipsum epm̃ processisse ad electionẽ ipsius archidiaconi contẽptis pdictis canonicis,sine quib ad electionem procedere non valebat s̃m sibi traditam ptãtem,eidem archidiacono super decanatu silentium imponant: alioquin nolationem seu electionem de alio factam,& quicquid fuerit secutum ex ipsa , denuncient irritum & inane.Not.ꝙ ius eligendi põt transferri in unum. Item qui non prosequitur appellationem inf.annum, postea non admittitur ad eam prosequendam,nisi iustam cãm ostẽderet p̃p̃ quam daretur ei biennium.Itẽ qui repellitur vna via admittitur per aliam viam. Item licitum est cuilibet renunciare iuri suo . Item forma mandati seruanda est.

i ¶ *Constitutus.* Hæc decre. loquitur de materia illius. sup. de testa. veniens secundo.

K ¶ *Transtulerunt.* Et quidam alij retinuerunt penes se potestatem eligendi,hoc acto in ipsa trãslatione , quod episcopus sine alijs ad electionem non procederet.vt inf dicitur.

¶ *Glos.seq.recitat per obiectionem,& dat duas solutiones.*

l ¶ *Præter assensum omnium.* i.pter assensum oĩum requisitorũ: quia oẽs sunt vocandi ĩ.de ele.ꝙ sicut.& c.quia p̃p̃. & c bonæ memoriæ 2 Si velles intelligere præter assensum oĩum , s. habitũ in electione,nõ valuisset appellatio: q̃a nõ est necesse ꝙ oẽs consentiant in electione:quia sufficit consensus maioris partis & sanioris capituli in electionib.ex quo vocati sunt oẽs;vt dicit illa constitutio, quia p̃p̃. & multa alia iura eiusdem

t Hæc glossula ñ reperit̃ in antiqs codicib nec credo Bernardi esse.

† Alias, Lemonic. & Cãtua episcopis.

† Catuaden. Carnotẽ. Caruicẽ. Catturcẽsen. Canturicen. Catucen.

Cap. 3. eod.tit.in 3.compil.

Iam ex hac decretali obseruabis mul ta singularia, quæ præ cæteris colligit Guido Papæ hic.

dem tit. & inf. de iis quæ fiunt à maiori parte capi. cap. 1. seruata forma illius capituli, quia propter.

a ¶ *Derogaret.* Quia nec poterat si vellet, ex quo appellatū est ad superiorē, vel delegatū. ʒ ī. de of. lega. licet. & ī. de postu. bonæ memoriæ.

Vel se. obiecit. ponit duas opin. Ioan. & Tancre. & secundam approbat.

b ¶ *Delegauit.* Sed qualiter potuit iste legatus delegare cām aliis, cum iam esset delata ad Papā p appellationem, ʒ ī d. ī. de off. dele. studuisti. & c. licet ꝛ Ioā. dicit ꝛ φ ipse est in eā vbi appellatur ab electione, quod alter cognoscere possit. Tanc. dixit & melius, φ hoc facere nō pōt, nisi de cōsensu partiū, quem credebat hic interuenisse, ad hoc vt cām magis instructā remitteret ad Papam per iura prædicta. C. de rela. l. 1. & 2. & inf. eod. intimasti.

c ¶ *Indulgendum.* quia indulgeri non dēt nisi ex iusta causa. sup. eod. cū sit. & ca. ex ratione.

d ¶ *Potuissent.* Sic sup. de ele. bonæ & de do. & contu. cum dilecti.

e ¶ *Exceptiones.* Duas videlicet, quas statim subiungit, quas iudex ex officio suo decursa tpe appellonis admittit, & de eis mādat inquiri, ne per surreptionē promoueatur. ar. sup. de elect. cū dilecti. sic. C. de temp. ap. l. 2. in fi. In hmōi electionibus præcipue valet officiū iudicis. sup. de elect. cum nobis olim. ꝛ & capitulo, nihil est.

f ¶ *Renunciasse.* Quod ei licuit 7. q. 1 ꝗ periculosum & C. de pac. si quis in conscribendo. vnde amplius non est audiendus. ar. ʒ. de inst. cum venissent.

g ¶ *Processisse.* Excedē do fines cōpromissi, & ita nihil egit. ī. de elec. cū dilecti. & de confirmatiōe. examinata. ff. de arbitris. Pedius.

decanū, cum electioni eius xxv. tum per se, tum epo medio consentirent. Cumq; sancti Marcelli presbyter Cardinalis tūc Apostolicæ sedis legatus, per partes illas transitum faceret, non vt appellationi interpositæ derogaret, a sed vt instructam transmitteret ad nos cām, S. Egidij & S. Andreæ abbatib. examinationē delegauit b ipsius: & mādauit eisdem, vt partem cōtradicentē electioni decani citarent ad ipsum, contradictionis suæ cām in eius pṡentia ostensuram: & infra. ¶ Intellecto igitur per assertionem Cardinalis φ sub ea forma fuerat appellatū, ne sine assensu oīum procederet in electione decani: & φ appellantes appellationem infra annum nō fuerant prosecuti; nec erat pp quod eis esset biennium indulgendum: c cum sicut bis infra tps legitimum simplicem nuncium ad sedem Aposto. destinarant, † sic potuissent d saltē semel procuratorem idoneum destinasse: Ne tamen peremptorias exceptiones e ex eorū parte propositas, videamur sub silētio præterire: Mandamus, quatenus si vobis constiterit archidiaconum facto epi ex quo nititur, sponte renunciasse f vel prædictum epm processisse g ad electionem ipsius, prætermissis h prædictis, sine quibus ne procederet in illa translatione voluntatum ex qua nititur archidiaconus, proponitur esse actum, ei super decanatu silentium imponatis: alioquin nominationem seu electionem taliter factam i de alio, & qcqd fuerit secutū ex ipsa, denuncietis irritū & inane.

h ¶ *Prætermissis.* Prædictis xj. canonicis. & sine quibus procedere non debebat prout expressum fuit in translatione voluntatum: ut dicit hæc littera.

i ¶ *Factam de alio.* Ab illis xj. pendente electione decani, de quā & si dubitaretur an teneret, non est alia facienda. arg. C. qui da. tut. vel cu. pos. l. 1. secus si notorium esset sup. eod. constitutis. & inf. de iure pa. c. illud. Vin.

¶ Idem cancellario Meten.

¶ *Contra electū vel confirmatum, nullum aliud ius expectantem, non admittitur regulariter exceptio vel appellatio, maxime frustratoria ad impediendum electionis vel confirmationis effectum, sed possessione habita poterit accusari vel denunciari hoc dicit, & secundum hoc est casus notabilis.*

CAP. XLVI.

ij Constitutis † in pṡentia nrā decano S. Saluatoris, & cantore Meten. & infra. ¶ Meten. k eps intimauit, φ S. Saluatoris præpositura vacante, die electioni præfixō, per Patrem & Filium & Spiritum sanctum in virtute obedientiæ, ac sub animæ periculo canonicos adiurauit, l ut secundum Deū & iuxta cōscientiam suam, vnū eligerent de duob. in quos partes videbantur oculos extendisse, quem ecclesiæ magis vtilē m & idoneum reputarēt. Decanus aūt cum duob. diaconib. & subdiaconib. tribus, dictum cantorē in pṗositum noīauit: Cantor n vero ipse, q presbyterali officio fungitur, & Custos cum Scholastico & magistro B. sacerdotib. leuitis duobus, & subdiaconibus quinque te † concorditer elegerunt: cuius electionem tanquam à maiori o & saniori parte capituli factam (cum de personæ tuæ honestate constaret) prædictus episcopus confirmauit, & cum tibi vellet donum † & inuestituram porrigere (vt est moris) decanus ad sedem Apostolicam appellauit: contra te impotentiam p dun-

ᵃ Constitutis. Appellatio frustratoria possessionem confirmari non impedit. Ita communiter summatur, sed secundum hanc summationem hæc decr. esset in dubio. Diuiditur. Primo narrat factum. Secundo diffinit, ibi, *Nos ergo.* Tertio protestatur: ibi, *Si quid.* Abbas

CASVS. Vacante præpositura S. Saluatoris Meten. die statuta ad celebrandā electionem eps Meten adiurauit canonicos illos per Patrem & Filium & Spiritum Sanctum, vt sēm Deum vnum eligerent de duob. in quos partes videbant cōuenisse, quē magis vtilem & idoneū ecclesiæ reputarent: post hoc decanus cum quibusdam noīauit in pṗositum cantorem Meten. cantor S. Saluatoris cum quibusdam aliis concorditer cācellariū Meten. elegerunt in pṗositum: cuius electionem tā quā à maiori & saniori parte capi Meten. eps. confirmauit: & cū vellet ei dare inuestiturā, decanus appellauit ad sedem Apost: contra ipsum impotentiā allegando, dicens illū cancellariū impotentē in partib. illis, in quib. bona pṗosituræ cōsistūt, addēs φ alia sibi opponeret i pṡentia, Papę q̄ tūc i pṡentia iudicis suspecti noluit explicare. demū cā ista ad sedem Apost est delata: decanus pro parte sua in pṡentia Papæ hæc & alia proposuit: Dñs Papa examinato negotio, qa ei cōstitit euidenter appellatiōis cām corā epo expressam, rōnabilē nō fuisse, & aliā nō expressit, quāuis dixerit φ exprimeret corā Papa: vnde ipse statuit, vt per ea q̄ dicta fuerāt, cōfirmationis effectus nō debeat ipediri: Post quā vero pacificā possessionē ipsius pṗosituræ habuerit, si quis ꝯ ipsum aliqd pṗonere voluerit, nō in modū exceptionis, sed in modu denūciationis, vel accusationis, licētiā habeat pṗonēdi. No φ q appellat dēt ex iudicio cām iustæ appellatiōis dēt exprimere. Itē corā iudice appellationis potest qs exprimere aliā cām q̄ illā, quā in appellando expressit: qđ locum hēt in hmōi appsonib. electionū. Itē qui non pōt excipere, pōt accusare vel denunciare.

k ¶ *Meten.* Ex vna parte.

l ¶ *Adiurauit.* Talis adiuratio loco iur. habet. 2. q. 5. si qs presbyter. ʒ de purg. can. c. 1.

m ¶ *Magis vtilem.* Ad hoc quidē de iure tenent: ille n. qui est doctior & sanctior, ē eligēdus. 8. q. 1. licet ergo. cui' cōparatione exteri grex dicant. 25. dist. c. vnum oratorium §. nunc aūt & 1. q. 1. vilissimus & 61. dist. in sacerdotib. licet talis sit eligēdus, sufficit tū si est idoneus: qa conueniens scientia toleratur in prælato. sup. de elec. cum nobis olim. & sufficit quod non sit malus 16. q. 7 monasterium. sup. de præsump. dudum.

n ¶ *Cantor.* Sancti Saluatoris.

o ¶ *Maiori & saniori.* Quasi à duab partib. electus: vñ merito debuit prænalere, qđ semper obtinet in electionib. ī. de elec. quia pp & in aliis ēt negotiis ecclesiæ, nisi à paucioribus aliqd rationabile ostendatur. ʒ. de iis, quæ fiunt à ma. par. cap. c. 1.

¶ *Glos. seq. primo reci. per obiect. & sol. secundo quærit, arg. pro & contra, & soluit.*

p ¶ *Impotentiam.* Impotentia pṗueniens ex nimia senectute, vel corporis debilitate, bñ nos repellit a pṗmotione. 85. di. archidiaconū. Sed hic non obiiciebat talis impotētia: ut patet ex lrā. Sed nūqd est habēda rō potētiæ in electionib. siue diuitiarū, siue nobilitatis, sicut hr rō dignitatis 4 arg. φ sic. 4. q. 3. l. testib. 30. di. hoc scripsimus. 97. di. nobilissimus. 41. di. nō cōgadē 24. q. 1. q. ꝯ pacē in aut. de defen. ci. §. 1. coll. 3. & ʒ. de pb. de multa. ff. de cust. & exhi. re. l. 1. & ff. fam. er. si q̄ sunt. & ff. de fi. instr. l. vlt. & C. qui bo. ce. pos. l. vlt. Sed ꝯ vr, vt paupertas pṡferatur. 12. q. 2. gloria epi. & c. Socrates. ʒ 15. q. 1. illa. in fi. ff. de va. & extraord. cog. l. 1. §. est enim res quidem sanctissima. Sol. si omnes

r Aliâs ita: vel delatū ē negotiū ad Papam.

¶ Midij.

¶ Reprobās id qđ qđā dixerat, φ sūmatim poterāt examinare sicut metropolitanus. inf. eo. solicitudinē. nā sedm hoc remitteret cām instructam. Ioan.

¶ Destinarunt.

¶ Vbi de hoc. & 28. dist. prius quā. Ioan. And.

† Cap. 4. eod. tit. in 3 compil. Et de præcipua huius decretalis qōne, an videlicet sit necesse sē per eligere magis idoneū, vide B. Thomā. 2. 2 q. 63. art. 2. ad 3 arg. Sotum li. 3 de iustit. & iure. q. 6. arg. 2. & Couar. in regula, peccatum, de regul. iur. lib. 6. in 2. par. relec. § 7 & cōcil. Tridē. sessio. 24. de refor. c. 1 & c. 18. vbi dignioē eligēdū docet.

† Hoc est Cancellarium Metēsem cui hæc scribit Papa.

† Donū, habēt aliquot antiq. gora exēplaria Gregorij, in aliis, domū vt i antiqua cōpilatione, & tunc expone, domū, scilicet præpositurae.

ꝗ Adde ad hoc Bart. in l. si plures. ff. de accu. & l. 3. §. tu magis. ff. d testi.

† Et q. 1. c. clericus ꝗ ubi noqū sit peccatū habere diuitias. Io. An.

si oēs aliæ circunstantiæ pares essent hincinde, satis pôt recurri ad diuitias seu potentiã: vt per eas subleuet ecclesia p iura pdicta. Item patet hic q non recurritur ad dignitatem, cum numerus est longe maior ab alia parte. s. de elect. dudum.

a ¶ *Explicare.* Aduertendū est, q hic deficit totus iste textus sequens, sm q cōpertum est in registro. & incipit: Nec appellatio quā post confirmatio nē obiecerat, cōfirmationis factū debuit ipedire, qm à minori parte cōstōnē maioris & sanioris nulla rōnabili cā obiecta vel ostēsa interposita fuerat: q & decanus opponens rationabilē causam suæ appellationis, nec opposuit, nec ostēdit. Nos ergo, &c.

b ¶ *Rationabilem non fuisse.* Ex hoc patet, q eps non tenebat deferre appellatiōi pdictæ: q licet alius sit potentior, non fuit iusta cā appellandi, dū tñ alter sit idoneus & sic potētia hmōi vel nobilitas nō pferi: sed iō detulit, q dicebat se velle aliā pponere corā pp.

¶ *Gl. seq. ar. alleg. cōtra, soluit, & opin. ponit.*

c ¶ *Aliā vellet obijcere.* Ex hac lrā satis colligitur, q aliā exceptionē siue aliā cām possum proponere corā iudice appellationis, q quā expressrim corā illo à quo appellaui. arg. ff. de ap. scio quæsitum. & noua instra & allegationes possum inducere in cā appellationis. C. de tēpo. ap. per hanc. Sed cōtra, j. eo. dilecto. & c. vt debitus quia non admittitur appellatio, nisi sit rationabilis cā expressa: vt ibi di. ergo si illā non expressit, postea non pôt aliā exprimere, pp quam non appellauit. In casu præsenti dico, q coram iudice appellationis possum opponere quancunq; cām rationabilem volo, siue illam expressrim in appellatione, siue non: vt lit non conte. accedens, & sup. de fi. instr. cum Ioannes & de hoc sup de excep. deniq;. & multo fortius si protestatus sum me velle tunc aliā proponere, vt hic. & si decanus aliā proposuisset, bñ fuisset auditus: sed nullā proposuit: quia nō habebat quid obijceret: vel mutauit consiliū suū, & superior tenetur illā admittere: q si nihil opponeret, ipse ex officio suo tenet inquirere de ipsa electione, & meritis eius. s. de elec. cū nobis olim. & c. nihil est & c. venerabilē. imò si aduersari negligēs esset, superior dēt inquirere de exceptionib. perēptorijs. & c. pxi. ne p surreptionē aliqs adipiscat honores. s. de ele. cū dilectus. & in c. cū nobis olim. Quid iuris sit in alijs casib. ab isto, dicet. j. eo. dilecto. In hac lrā quātū ad casum præsentem erat T. Alij, ut Io & Da. colligebant ex hac lrā, q in casu isto non pôt opponi alia exceptio q fuisset expressa. cū succubuit in vna, nec licet variare, ne ecclesia diu vacet. Vel hic non fuit admissus: quia cū succubuit in vna, psumitur calumniose alia proponere 3. q. 10. placuit. Quod prius dixi teneas. Ber.

ADD. Hodie opinio Ioan. & Da. est approbata per iura nova: ut patet in c. vt circa. de elect. lib. 6. & c. constitutionem. de elect. in clemen.

¶ *Glo. seq. dupliciter obijc t, ponit opin. Ioan. iterum obijcit, ponit opin. Ioan. & soluit.*

d ¶ *In modum exceptionis.* Sic. s. j. d' cōcess. pbē. post electionē. in fi. Sed cū isti det actio ad impugnādā electionē, multo fortius exceptio dēt dari ad impediendū. s. de iureiu. quēadmodū. quia turpius eijcit, & c vt ibi. & cui damus actionē, multo fortius & exceptionē. ff. de superfi. l. 1. §. is aūt. & ff. de reg. iu. intuitus. §. cui damus. Præterea qualiter pôt iste electus pedēte lite recipere dignitatē, cōtra id, 81. dis. tātis. j. de accu deus omnipotēs & s. de test. c. vlt. & ff. de re mili. q status. Io. dixit q hoc iō statuit, quia præsumitur, q calumniose & differendi cā obijciat. ar. s. de elec. cū dilectus. & sup. de testi. spol. litteras, imò vr, q cum in modum exceptionis obijcitur cōtra electo: nisi electus publice sit infamat' de illo crimine, q differēda sit exceptio. j. de acc. accedēs ac C. de edic. diui Hadri. tol. l. 2. C. de Falc. l. 2. & sic vr q iste sub condōne recipiat dignitatē, ū innocēs repertus fuerit. ff. de tut. & cura. da. ei q. Ité patet hic, q licet aliquis sit exclusus à iure excipiendi: nō tñ à iure denūciandi vel accusandi. Sic. s. de iureiu. quemadmodū. in fi simile. j. de cōcess. præbē. post elect. in fi. Sed quare iste ēt post confirmationem non pôt obijcere crimē in modū exceptionis: vt j. de accu. sup his. Respondeo rōne psumptionis onerat durio ri mō agendi: quia de facili repellit qs à denunciādo: vt si fuerit inimicus vel criminosus, q denunciare nō pôt, cū se non correxerit, vel si non præmonuit; similiter ē durū agere criminaliter pp pnā talionis, sed excipere pôt quilibet criminosus, & excōicatus. s. de excep. dilecti. in fi. Io. Alia ratio verior est, quia vlterius nō posset obijcere crimē in modū exceptionis per cōfirmationē, q iste habuit & possessionem corporalem, quam mādat Papa dari huic, consequit iste plenū ius, à quo repelli non pôt, nisi per denunciationē, vel accusationem. Vnde exceptio locum non habet: quia per exceptionem repellitur quis ab obtinendo, ut dicit illa decre. sup his. & licet ibi sit confirmatus & habeat possessionem, nondū tñ plenum ius habet. vnde adhuc habet ibi locum exceptio: sed hic non est ita. In decre. accedens. erat ille iam institutus per Papam, & non deerat sibi nisi sola executio quam Papa mādat fieri, nisi publice infamat' esset: quia executio differri nō debet prætextu exceptionis oppositæ, nisi opponeretur de falso, sup. tit. proxi. de cætero. & inf de crim. fal super eo.

Hæc glo. fulta non est Bernardi, nec hī I vetustis codicibus neq; hoc fragmentum cuius memi nit inuenio in veteri compila tiōe.

Adde, quæ dicatur rōnabilis causa p Bart. in l. quod vero. ff. de leg. & in l. si postulauerit. §. ratio. ff. de adulte.

Alia.

taxat allegās: proponendo te in partib. illis, quasi penitus impotentem, in quib. præpositturæ possessiones existunt; addens, q alia tibi obijceret in psentia nra, quę tunc in psentia iudicis suspecti noluit explicare. a ¶ Nos ergo, q cōstitit euidēter illā appellationis cām, q fuit expressa, rōnabilē b nō fuisse † aliā aūt tūc nō expressit: & sid ixerit idē decanus, q aliā c † vellet obijcere corā nobis: decernimus tuæ cōfirmationis effectū, nō debere p ea, q sunt proposita, impediri. Si quid tñ contra te, nō in modū d exceptionis ad impediendū electionis & cōfirmationis effectū: sed in modū denunciationis vel accusationis duxerit proponendum, postquam pacificam ipsius præposituræ possessionem fueris assecutus, proponendi licentiam nōn negamus.

¶ Idem Vigorien. episcopo.

¶ *Appellari pōt, si locus non tutus partib. assignatur, etiam si sit scriptum, appellatione remota.*

CAP. XLVII.

Ex † parte tua: & infra. ¶ Præsenti pagina respondemus, q cū excusetur honeste, qui ad psentiam delegatorū iudicum non pôt secure venire ci tatus: tu vel tui, quotiēs ad illos iudices vos euocari cōtigerit, ad quorum præsentiam vobis periculosum e est ire, libere poteritis appellare, etiam si in litteris commissionis, appellationis fuerit remedium interclusum: nisi iudices f vobis assignent locū idoneum & securum.

¶ Idem episcopo, decano, & pręcentori Herforden.

¶ *Licite appellat reus, si non auditur excipiēs procuratorē actoris nō habere sufficiens mandatum: vel se prius conuentum per alias litteras, de quibus non fit mentio in secundis. hoc dicit quoad titulum.*

CAP. XLVIII.

Significauit † nobis magister hospitalis Eborac. & inf. ¶ Præterea capitulum Eboracē.

† Cap. 5. eod. tit. in 3. compil. Et pro intellectu decretalis p ter Phi. de Perus. hic vide Bart. in l. ante solam. ff. de appell. recipien.

† Cap. 6. eod tit. in 3. compil. Et de materia sigilli vide Felinum in c. sup de fide instr. & Decis in ca. post cessionē. s. de pba. & quos ci tau in ca. 6. de fide instr.

Ex parte. Diuiditur, quia primo ponitur decisa consultatio. Secundo responsio: ibi, *Præsenti.* Abbas Siculus.

CASVS. Si iudex citat aliquem ad locum, ad quem nō posset ire secure, proposita exceptione de loco suspecto libere poterit appellare: licet appellatio in litteris sit inhibita, nisi iudex locum securum ei duxerit assignandum. Nota exceptionem de loco suspecto admittendam. Item quamuis in litteris Apostolicis appellatio sit inhibita, potest tamen iusta de causa appellari. Item iudices securum locum partibus assignare debent. Item not. arg. quod iudex potest reuocare grauamen, ut appellans cogatur recedere ab appellatione.

¶ *Gl. f. seq. ponit quatuor quæ re inituntur in loco.*

e ¶ *Periculosum est ire.* Not. q ibi iudex diem præfigere dēt, vbi partes sine periculo possint accedere, & oēs sui siue testes siue aduocati 33. q. 2. siue de coniugij. & 3. q. 9. hortamur. 2. q. 2. c. vlt. & ff. de iud. si locus. imò nec altera pars, quæ non pôt venire honeste, tenetur ire ad locum inhonestum. ff. de arb. si cum dies §. si arbiter. Item non solum dicitur locus incommodus propter inimicitias, sed etiam si excedat duas dietas: vt sup. de rescrip. nonnulli. Item nec extra prouinciarum terminos est facienda citatio. 3. q. 6. neminem nisi ex speciali iussione principis. C. de epis. & cler. auth. sed hodie. C. de app. cum post. in auth. ut omnes obed iu. §. 2. colla. 5. & vbi citatur quis ad locum periculosum, non sufficit præstare ducatū: vt sup. vt lite non contesta. ca. accedens.

f ¶ *Nisi iudices.* No. ar. iudicē posse reuocare grauamē, vt appellās cogat recedere ab appellatione istina, j. eo cū cessante.

Significauit. Prima pars ponit querelam appellantis. Secunda dat iudices: ibi, *Quocirca.* Abb. Siculus.

CASVS. Defuncto magistro hospitalis Ebora fratres ipsi' hospitalis elegerūt B. presbyterū in rectorē sive magistru ipsius hospitalis: archieps Eboracen ad quem vt dicebat ordinatio ipsius

Hodie ut eo. tit. statutum. li. 6. per quem ēt determinat q hic dixerat Pet sci licet delegatū posse cōmittere cām extra prouinciā, dū mō subdelegat' nō citet extra prouinciam. sed dic vt ibi. § in ullo Ioā. And.

a Et j. de re iu. qui ad agendum. li. 6. Ioā. And.

Dicebat Io. q tollere præsumptio ŷ iurm p iura. quæ statim all. glossa. Io. And.

ipsius hospitalis ptinebat, dictū R. electū pfecit ibidē: postmodū vero decanus & capl'm Eborac. dicentes q ad ipsos hospitalis ordinatio ptinebat, impetrauerūt lras sup hoc ad quosdā iudices: Iudices citabant ti archiepm q dictū magistrū: in quorū præsentia cōparuit procurator capituli, rō lris pcurationis sigillatis sigillo capituli: in quo ctinetur, vel cōtinebatur sigillū capituli ad citationes tm, cum capitulum aliud sigillū habere noscatur, Magister hospitalis excipiendo proposuit, q occasiōe illarum lrarum procurator taliter constitutus nō debebat ad causam admitti: & insup adiunxit, q auctoritate quarūdam lrarū ad alios iudices obtentarū, prius cuentus fuerat super eodem negotio: de quib in posteriorib. lris non fiebat mētio: quare corā eis non debebat, nec poterat per illas lras conueniri: Iudices hmōi exceptiōes admittere noluerunt: quare sedem Apostolicā appellauit: vñ mandat Papa, quatenus si constiterit pp pdictas exceptiōes vel alterū earū fuisse ad sedem Apostolicam appellatum, quicquid factum fuerit post appellationē hmōi, debeat in irritum reuocari: & postmodum iudices in cā procedant. No. q procurator dēt esse legitime constitutus: alias repelletur. vñ primo debes hoc videre vtrum sit recte cōstitutus. Item non debet quis pro eadem cā ad diuersos iudices trahi.

auctoritate quarundā lrarum, in quarū sigillo continebaf, sigillū capituli ad citationes [a] tm, cū aliud sigillū capitulū illud noscatur habere, quendā constituebat [b] actorē: Sed licet idē magister allegauerit, q occasiōe litterarū illarū actor non deberet admitti: & insuper adiunxisset, q auctoritate lrarum quarundā à nobis ad alios iudices obtentarū, prius [c] conuentus, nō debuit per lras posteriores, in quibus nulla fiebat mētio de priorib conueniri, iudices tn̄ exceptiones hmōi admittere noluerunt, pp qd vocem ad nos appellationis emisit. Quocirca mādamus, quatenus, si vobis constiterit ob dictas causas vel earū aliquā, [d] ad nostram fuisse audientiam appellatum reuocato in irritum, quicquid post appellationem huiusmodi noueritis esse factum, † partes, &c. [e]

Idē magistro G. archidiacono, & Vnormano canonicis Suessió.

Licite appellat reus, si non audiē petēs declarari rē petitā in libello.

CAP. XLIX.

Significantib. [f] † T. & R. fratribus nostro fuit Apostolatui declaratum, q cum inter ipsos ex vna parte, & V. ex altera, super quadam terra coram iudi-

Item secundæ litteræ non valent, nisi expresse de priorib. fecerint mentionem. Item aliquis proponit plures exceptiones, quarum qlibet per se sufficit, si alteram probet. Item quicqd fit post appellationem legitimam, debet in irritum reuocari.

Glos. seq. dupliciter exponit quod hic dici ur de sigillo.

a *Ad citationes.* Faciendas. s. qñ capitulum citabat aliquos, sigillabat litteras illo sigillo: sed per illud sigillum non debebant constituere actorem ad cām: imò cum sigillo noto & authentico. Vel ēt cum citabantur, mittebant nunciū cū sigillo illo: [1] nec tn̄ sufficiebat sigillum ad litem totam. Ber.

Glos. seq. recitatur per quæstionem.

b *Constituebat actorem.* Adhuc poterat obijci huic actori, q non erat constitutus de auctoritate archiepiscopi Eboracen. quia si capitulum conueniat aliquem, uel conueniatur, auctoritas prælati debet interuenire: & si prælatus similiter agat uel conueniatur, debet habere consensum capituli. sup. de iud. causam & sup. de procu. c. 1 vbi de hoc. Sed si capitulum agat contra prælatum suum, vel conueniatur ab ipso, tunc dabitur capitulo actor ad litem auctoritate iudicis ad instar minoris: qui si vult litigare contra curatorem suum, dabit iudex minori actorem: vt insti. de auth. tut § vlt. & insti. de curat § vlt. cum enim ecclesia æquiparetur minori, & capitulum dicatur ecclesia inf. de test. a. requisisti. ergo & capitulum æquiparatur minori, sed hic agebat capitulum contra archiepiscopum & contra rectorem hospitalis, qui per archiepiscopum fuerat institutus, qui dicebat ordinationem hospitalis ad se spectare: capitulum vero contrarium dicebat: vnde in casu isto archiepiscopus non præstaret auctoritatem capitulo contra se. & sic iudicis auctoritate potest constitui per capitulum iste actor siue procurator, ut dictum est.

c *Prius conuentus.* Hæc allegatio est efficax. sup. de rescrip. ex tenore. & sup. de foro compe. c. penul. & inf. eo. vt debitus.

[Margin notes:] [1] Attentatum. — Cap. 7. eod. tit in 4. compil. — [1] Hāc gl. dicit Inn. Abbas & singularē ad hoc q iudex pot quē citare per nūcium priuatū sine litteris dato sibi aliquo signo. Ioā. And.

Glos. seq. arg. alleg. quis que inter alleg. quatenus in contrarium, & remittit.

d *Aliquam.* Arg. q q plura narrat in libello suo quorū vnū p se sufficeret, sufficit vnū probare. s. d. præbē. cū & iamdudū. & s. de accu. accedēs. & s. de rescri. inter. ff de condi. & demō. falsa. §. 1. [2] & inf. de priui. vt priuilegia ar. cōtra sup. de rescri. ex parte. vbi de hoc. ff. de excus. tut. qui testā. [3] & sup. de rescri. olim. & sup. de probat. licet. sed ibi se obligauit ad probandum vtrumq;, vt ibi dictum est & sic vtraq; istarum exceptionum legitima fuit ad appellandum.

e *Et cætera.* Idest, ad vestram præsentiā conuocetis, & in causa procedatis.

cib. delegatis qō verteretur, ipsi cum plures terras haberent, ut terra illa super qua qō vertebaf, ostenderetur eisdem, à iudicib. postularunt: quod cum ipsi facere denegarent, [g] ad nostrā audientiam prouocarunt. Quocirca mandamus quatenus, si est ita, reuocato in statum debitum si quid post appellationem noueritis attentatum, &c.

Idem Eborac. † epo, & de Luc. & de Monte molli abbatib.

Iudex à quo, non potest statuere terminum ad finiendam appellationem, quod si fecerit, intelligitur statuisse ad se præsentandum.

CAP. L.

EX † insinuatione Prioris & canonicorum S. Barbaræ nobis innotuit, q cum inter ipsos ex vna parte, & V. camerarium de Tangar. † ex altera, super quodam manerio † coram iudice ordinario qō verteretur, & idem camerarius ad nostram audientiam appellauerit, appellationi terminum nō præfigens dictus iudex, qui causam illius videbatur fouere, pro eo q quidam clericus commensalis suus, dicti camerarii in eadem causa fuerat aduocatus, [h] hunc terminum appellationi p-

Significantibus. Diuiditur in duas partes. Secunda, ibi: *Quocirca.* Abb. Siculus.

CASVS. Decretalem istā & eius casum habes sup. de libe. obla. c. 2. de verbo ad verbū.

f *Significantib.* Hæc decr. ponit sup. d libe. ob. & ibi exponitur.

ALIBI. Sed ad alium effectum. expo nō obstat ar. de superfluitate.

Gl. seq. reci. e. per quæstionem & remis. iud.

g *Denegarent.* E: ita pronunciādum est super incidēti siue emergenti. hæc qō nō erat incidens, sed potius emergēs. De hoc plene dicitur sup. de ordi. cog. cap. 1. [5] Ber.

EX insinuatione. Summatur vt in rubro secundum intellectum glos. quæ communiter tenetur. Vel summa sic: Si iudex à quo præfigit terminum ad prosequendam appellationem, & ad redeundum à prosecutione, non valet terminus respectu redeūdi, sed bene valet respectu prosecutionis, adeo quod à neutra partium præueniri potest. Primo ponit querelam appellantis. Secundo dat iudicem: ibi, *Quia vero.* Abb. Sicul.

CASVS. Inter Priorem & canonicos sanctæ Barbaræ ex vna parte, & V. camerarium ex altera, super quodam manerio coram ordinario quæstio vertebatur: dictus V. ad sedem Apostolicam appellauit: iudex qui causam eius videbatur fouere pro eo quód quidam clericus commensalis suus dicti camerarij fuerat aduocatus, talem terminum sibi statuit, vt vsque ad festum Purificationis beatæ Mariæ vtraque pars ab appellationis prosecutione esset reuersa: Interim vero clericus dicti camerarij præueniens nuncium prioris, nec expectauit vsque ad legitimum terminum, impetrauit litteras & recessit: Prior hoc intelligens significauit hoc domino Papæ: super hoc rescribit Papa, dicens, quód ille iudex non potuit ei legem imponere, ut causam teneretur intra prædictum tempus expedire, immo absque damno moræ intacta permaneat quousque eam faciat expediri: quia fraus & dolus alicui patrocinari non debent: mandat Papa quatenus si est ita, partibus conuocatis audiant causam. Nota quód minor legem suo superiori imponere non potest. Item si per principem stat quo minus appellans expediat causam suam, non imputatur appellanti: Et sic nota quod impedimentum iudicis non nocet causæ, nec partibus præiudicat. Item qui litteras impetrauit ante terminum litteræ non valent. Item fraus & dolus alicui non debent patrocinium impertiri.

Glos. seq. ponit opinionem quam reprobat.

h *Aduocatus.* Ex hoc sumebāt q dā ar. q iudex possit recusari si

[Margin notes:] [2] Vide in ca. licet. s. alle. super glos. sic vt Ioā. And. — [3] Vide in c. olim. supra vlt. gl. Ioā. And. — [1] Alias ita: Abricen. epo, & d Luc. & de Mōte morell. abbatib. — [2] Cap. 8. eod. tit. in 3. compil. — [3] Tāgan. Tanger. — [4] Hic per operam in vulgatis legit, monasterio. — [4] In quodam vetusto ita post verbū exponitur: sed ibi addit noua lra, idest, oblato libello, & ob hoc variatur: alioquin sup fuerit vna istarū. — [5] Cōcor. l. 1. & ibi Bal C. de or. cog. & l. nō ignorat. p cuns C. qui accus. non possunt.

fari si aduocatus alterius partis est cõmensalis ipsius: sed nõ est sufficiens cã recusandi sup. de of. iud. c. j. Sed si altera pars esset commensalis, siue familiaris iudicis, tunc potest recusari sup. de of. deleg. insinuante.

a ¶ *Reuersa.* Hoc facere non potuit: q̃a sic esset ĩponere legẽ dño Papæ: vt hic dicit & 2. q. 6. anteriorũ §. ad hæc.

b ¶ *Potuerit.* Simile 21. dist. inferior. & sup. de elect. innotuit. ff. de mino. minor ff. ad Trebel. ille a quo. §. tẽpestiuũ & su. de maio. & obe. cum inferior. Bernar.

¶ *Glo. seq. quærit. ponit opi. quam reprobat, & soluit.*

c ¶ *Expectato.* De termino cõstituendo dictũ est sup. eod. personas. q̃a triplex est termin⁹ vt ibi dr̃. Sed de quo termino intelligitur, quod hic dicit: De anno appellationis non põt intelligi: q̃a terminus ille bene potest p̃ueniri, dummodo nimium aduersarius nõ p̃curratur. ĩ c. oblatæ. Iõ. intelligit terminũ istum de termino legali. sed de illo ñ põt intelligi: quia si non prosequitur aliquis appellationem usque ad annum, postea nõ potest prosequi: q̃a rata manet sentẽtia, vel iudex procedet in principali. ĩ. eo cum sit Romana & sic necesse est vt intelligatur de termino statuto a iudice: vt intelligamus, q̃ vsq; ad festũ Purificationis altera pars expectare debeat, nec antea debeat litteras impetrare: qđ cum nõ fecerit nõ valent litteræ ante terminum illum impetratæ, ut hic dicit, & su. e. sæpe & sic terminus iste statutus fuit ad p̃tendendũ se iudici, licet alia fuisset intẽtio statuentis terminus ipsũ: & sic quia non poterat statuere illum terminum, valeat qđ statuere potuit: q̃a si nõ valet vt ago, valeat ut ualere põt vt C. plus ualere qđ ag. l. j. & per totum. Et q̃ de tali termino intelligatur, patet ex lr̃a ubi dicit, interim aũt, & c. quasi ante terminum statutum ab ipso iudice. vnde non valent litteræ.

d ¶ *Audiatis causam.* Vt si de his constiterit, lr̃æ camerarij nõ valebunt: ut sup. c. sæpe. & iste procedet in causa secũdum iuris ordinem, alioquin remittentur partes ad iudices camerarij: & punientur in expensis. sup. de rescri. cæterum. & sup. de do. & contu. ex litteris. Ber.

fixit, vt ad festum Purificatiõis vtraque pars esset ab appellationis prosecutione reuersa, [a] licet nobis non potuerit [b] legẽ imponere, ut eam † teneremur infra dictum terminum expedire: cum & secundum legitimas† sanctiones, lis q̃ in cõsistorio prĩcipis speratur inferri, absque dãno moræ intacta permaneat, donec ipsa in faciat introduci, & à procerib. dirimi iuxta morẽ. Interim autem nuncius camerarii præueniens nuncium eorundẽ, nec ipso vsque ad terminum legitimum expectato, [c] impetrauit litteras, & recessit. ¶ Quia vero fraus & dolus alicui patrocinari non debent, Mandamus, quatenus si est ita, partib. cõuocatis audiatis [d] causam, &c.

¶ Idem Rosen. † & London. episcopis.

¶ *Qui extra iudicium appellat ex verisimilibus & pobabilib. causis, ne in possessione molestetur, si postea spoliatur, restituitur ante oĩa in statũ in quo erat tp̃e appellatiõis omissæ. h. d. inhærendo verbis lr̃æ; et ut mos geratur vnicuiq; lecturæ. Pa.*

CAP. LI.

BOnæ † memoriæ O. de Camera persona ecclesiæ de Fan. viam vniuersæ carnis ingresso: abbas S. Augustini Cantuariẽ. eiusdem ecclesiæ, quam ad se asserit pertinere, primo per quosdam monachos, secundo per seipsum possessionem ingressus, [e] ad nos pluries † vocem appellationis emisit, ne quis eum sup possessiõe ipsius ecclesiæ p̃sumeret molestare: cumq; aliquandiu p̃dictam ecclesiã pacifice possedisset. quidam laici Cantuari. diœcesis, ipsum abbatem & monachos de possessione ipsius ecclesiæ per uiolentiam eiecerunt: & infra Procurator uero archidiaconi proposuit ex aduerso q̃ defuncta persona ecclesiæ, archidiacono tantum datur eius custodia: imò archidiaconi, q̃ fuerunt pro tp̃e, tam de iure cõi [f] q̃ de generali consuetudine, tam in illa ecclesia, quam in alijs vniuersis eiusdem diœcesis, hoc iure semper vsi fuerunt. Præterea præfatus O. nomine [g] archidiaconi ecclesiam possedit eandem, vtpote qui ei vnam [h] procurationem, & quinque solidos † nomine ecclesiæ annis singulis exoluebat: & infra. ¶ Præmissis igitur diligenter inspectis, prędictos abbatem & monachos, in eum statum [i] in quo tp̃e appellationis factæ ex uerisimilib. [k] & probabilibus causis ad nos legitime interpositæ fuisse noscũt (proprietatis parti vtrilibet saluo iure) decernimus reducẽdos: ac fructus medii temporis perceptos †[l] censuimus pariter assignandos eisdem.

¶ Idem S. Augustini, & S. Gregorij Prioribus.

¶ *Itineris arreptio hẽt vĩ appellatiõis, si seruant ea q̃ seruari debẽt in appellatione. h. d. secundum vnũ intellectum intrinsecum.*

BOnæ. In prima parte ponit allegationes appellantis. In secunda appellati. In tertia p̃nunciat: ibi, *Præmissis.* Ab. Si.

CASVS. Mortuo O. de camera rectore ecclesiæ de Fan. Abbas S. Augustini Cantuarien primo per quosdam monachos, postmodum per se ipsum possessionem ipsius ecclesiæ fuit ingressus, appellans ne aliquis eum sup possessione ipsius ecclesiæ molestaret: & cum postmodum prædictam ecclesiam pacifice possedisset, quidam laici ipsum abbatem & monachos de possessione ipsius ecclesiæ per violentiam eiecerunt. quam ecclesiam archidiaconus Cantuar cœpit postmodum possidere vnde abbas & monachi dictam ecclesiam petierunt sibi restitui cum fructibus inde perceptis: lite contestata inter monachos & archidiaconum testes fuerunt hinc inde producti: demum causa delata est ad dñm Papã, coram quo p̃dicta ex parte abbatis fuerũt p̃posita. p̃curator archidiaconi p̃posuit ex aduerso, q̃ defuncta p̃sona illius ecclesię, archidiacono tm̃ datur eius custodia: imo archidiaconi tã de iure cõi, q̃ de cõsuetudine gñali, tam in illa ecclesia quã in alijs eiusdẽ diœcesis illo iure semp vsi fuerunt: & ille O. noĩe ipsius archidiaconi eandem ecclesiam possidebat, qui ei vnam procurationem & v. sol. annis singulis exhibebat. his & aliis diligenter auditis, dñus Papa p̃dictos abbatem & monachos i eũ statum reducẽdos decreuit, in quo erãt tẽpore appellationis factæ ex uerisimilib. & probabilibus causis, saluo iure p̃prietatis vtriq; parti cũ fructib. medij temporis assignandis eisdem. Not. q̃ extra iudicium põt appellari & a futuro grauamine. Item ex veris & p̃babilibus causis debet appellatio interponi. Item in causa possessionis fertur sñia, saluo iure proprietatis. Item spoliati restitui debent cum omni sua causa, & fructibus in pristinum statum.

¶ *Gl. se. recitetur per obi.*

e ¶ *Ingressus.* Vr̃ q̃ male. ĩ. đ priui. pastoralis. quod verũ est, nisi specialiter hoc esset ei cõcessum, ut in decr. Pastoralis. uel nisi cleric⁹ præmortuus eorũ nomine possedisset. su. de resti. spol. cũ venissent. Vincen.

f ¶ *De iure cõi.* Hoc. n. vr̃ spectare ad ipsum đ iure. 63. dist. si in plebibus. ĩ. de institut. cum venissent. imo potius ad archiep̃m, vt ibi dicit: q̃a archidiaconus hoc habebat ex donatione archiepiscopi

g ¶ *Nomine archidiaconi.* Et ita archidiaconus intelligebat possidere per alium: quia qui p alium possidet, possidere intelligitur. Inst. de interdic. §. possidere & su. de præscri. si diligenti & ĩ. de resti. spol. cum venissent. & supra de præscri. si diligenti.

h ¶ *Vnam procurationem.* Hæc rõ non fuit sufficiens: quia solutio pensionis nec dominium nec possessionem probat, nec priuat alium sua possessione. ĩ. sup. de r̃. inst. inter dilectos. ad fi. & su ti. p̃xi. cum Bertholdus. ff. de acq. pos. quamuis §. j.

¶ *Glo. seq. obijcit, & tripliciter soluit.*

i ¶ *In eum statum.* Sed cum abbas & monachi spoliati fuissent per laicos illos & non per archidiaconum, quo competit eis interdictum: (vñ ut) ɔ archidiaconũ, nec ẽt vĩ fecisse ɔ appellationem monachorũ. Et sic est ɔ sup de resti. spo. cũ ad sedẽ in fine. Põt dici, q̃ monachi restituunt hic nõ ex vi interdicti, sed iudicis officio. ar. 2. q. j. l. primis. vbi remouet tertius q̃ successerat iã defuncto, & forsitã cõstitit Papæ q̃ abbas possidebat cum appellatio fuit ab ipso interposita. Vel forte hæc facta fuerãt p laicos mãdante archidiacono uel ratũ habẽte: vñ tenetur, vnde vi: vt ff. de vi & vi arm. l. j. §. deiecisse & §. sed & si quis. & supra de resti. spo. cum ad sedem. Lau. Vel q̃a sciẽter archidiaconus recepit rem, qua monachi fuerunt spoliati & ita successit in vitium. sup. de rest. spo. sępe. & sup. de iudi. quia V & hoc verius puto, vnde tenetur ad ipsam rem restituendam cum fructib. medio tp̃e perceptis, vt hic dicit: & nõ solum p̃ceptis, sed & qui percipi potuerunt, sup. de resti. spol. grauis. & quia post appellationem rem recepit ab illis factis. vnde oĩa restituunt in pristinũ statũ tp̃e appellationis factæ.

k ¶ *Ex verisimilib.* Sufficit ergo q̃ sit probabilis cã appellationis:

† Aliàs causam.

† Has habes in authentico de appel. § ad hæc sancimus & C. đ tẽpor. appe. authentica: sed & his.

† Rosen. & London. nien. ep̃is. Bondon. London.

† Cap. 9. eo. ti. in j. compilat. Et de ista lectura vide Philippũ, Francũ in suis q. in ma. p̃euto tit. q. j.

† Sed cũ pluries appellatur q̃ appellatio fit sequẽda. tradit Littricas đ Ottano sup. ia ca. q̃m cõtra. de appell.

† Dictos. p̃ceptos, decit ĩ ve tustior. b. exẽplarib. & in codice Barbatiæ, iuxta vocẽ, fructus i margine erãt hęc; p̃ceptos, q̃ p̃cipi potuerũt. iu. de restit. spol. c. grauí.

† Et ecclesia l. plene. spectet ad monasteriũ: solui tñ ep̃o cathedraticum, & census antiquos. de donat. pastoralis, se cuocu la nocco iũ & cleme. de censib c. j. lo. an.

tionis:licet nõ sit vera vel necessaria: talis vet dẽt esse q̃ si eẽt probata.legitima esset:tunc valet appellatio.j̃.eo.ut debitus.

D *Ilecti filij*. Si 5 superiorẽ suũ q̃s itinerat ad Papã, hr̃ ꝓ appellante,ita ꝙ excõicatio postea in eum lata non tenet.Prima pars ponit querelã.Secunda dat iudicẽ:ibi, *Cum aũt*. Abbas Siculus.

† Cap.10. eo.ti.in 3. compilat. Vide Abbatẽ cõsi. 223.incip. il ud q̃ iu re q̃ritur. & Iasonẽ in l. de q. bus. ff. de legib. ubi facta fortiora esse dñt quã verba, declarandã uolun tem.

† Lamecte.

Elieñ. Helien.

CASVS Inter archiepũm Cantuarieñ. & Priorem &monachos Cãtuarieñ ecclesiæ super capella d̃ Lamede cõtrouersia vertebaẽ, monachi ꝓ cã illa miserũt ad sedẽ Apostoli cã duos monachos I. & H. quos duos dict⁹ archiepus post iter arreptũ excõicauit: illi cõquesti fuerunt dño Papæ:cũ aũt plus sit facto quàm verbo ad sedẽ Apo.appellare. & illi ad sed.Apo. pp cãm illã venientes intelligantur ꝓuocasse ad eam:mãdat Papa quibusdã, quatenus si ita est,dictos I.& H.denũcient excõicatiõis vinculo non teneri.No.ꝙ plus ẽ facto quã uerbo appellare Itẽ q̃ iter arripit ad sedẽ Apo.veniẽdi,appellasse intelligit.

CAP. LII.

D Ilecti † filij I & H.Prioris & Monachorũ Cantuarien. ecclesiæ nuncij retulerunt, ꝙ cũ pro cã q̃ inter dictos Priorẽ & monachos, & Cantuarieñ. archiepũm , sup capella de Lamede † vertebaẽ , ab ipsis ad sedẽ Apostolicã mitterentur,idẽ archiepus post iter arreptum,in eos excõicationis sñiam ꝓmulgauit. ¶ Cũ aũt plus sit ad sedẽ Apostolicã facto a prouocare quam verbo, & ipsis pp dictam cãm ad Romanam ecclesiã uenientib. intelligatur ad sedem Apostolicam prouocatũ: Mãdamus,quatenus si est ita,dictos I. & H.denuncietis excommunicationis vinculo non teneri.

¶ Idem episcopo Helien.

¶ *Per clausulam, appellatione remota , inhibetur omnis appellatio; quæ à iure non indulgetur expresse.h.d.vsque ad §.verum.*

CAP. LIII.

P Astoralis † officii diligentia:& infra. ¶ Quæsiuisti vtrũ qñ inhibetur appellatio in rescripto,frustratoria tñ inhibita videatur.Nos igitur attẽdẽtes, ꝙ per appellationẽ frustratoriã , ẽt si nõ fuisset inhibita,negotiũ nõ debeat impediri,rñdemus,ꝙ q̃libet ꝓuocatio intelligiẽ remoueri,q̃ à iure nõ indulgeẽ expresse b sed si appellãs fuerit grauatus iniuste , grauamen hm̃õi ꝑ superiorẽ poterit emẽdari. c

¶ *Licet excommunicatus ab excõicatione appellet,nihilominus denunciari potest, & beneficijs redditibus spoliari.h.d.*

¶ Verũ † quia multoties quis

git.Itẽ sñia excõicationis lata post appellationẽ factã facto vel verbo,non tenet Item in cã sua quis iudex esse non dẽt.

¶ *Gl.se j.ponit octo, quib. factum respicitur. demũ refert q q.an iter arreptũ ad archiepũm habeatur pro appellatione.ar. quòd nõ,vna rõne.addit aliam secundum Io. quam reprobat. Demũ obijcit quid sit ad Papam iter arreptum non habeat vim appellationis,& soluit.*

† De hoc axiomate vide multa per Albertinum tract. de agnos. assertio.q.8 &.q.34.& q 36.

a ¶ *Facto prouocare*. Quoniam plus est factis demõstrare quã verbis dicere.ff.de ædi edic.si tñ.§.ei qui.& ff. de leg.de quibus,in fi sup.eo.ad audientiam & j̃.eo vt nostrũ:& sic facto renunciat quis iuri suo.j̃.de ijs,quæ fi à ma.par.c.ex ore. & sup de off.dele.gratũ.& ẽt factis mentimur.22.q 5 cauete & factis consentit quis.inf.de cond ap.per tuas.& ipso facto consentit quis malis.43.dist.sit rector.uer.quid aliud est quã tacendo terga præbuisse,&c.& factis quis probatur incontinens.28.di.priusquam.& 12.q.2 quatuor.factis ẽt ratum habemus.ff.rem ra ha l.3.§.falsus.& factis negamus Deũ. 11 q. 3.æstimant.Et ita sicut non tenet excõicatio post appellationem.j̃.de sen.excõ per tuas.sic non tenet excõicatio post iter arreptum ad Papam.Sed non est ita in archiepõ:quia Papa vocatus est in plenitudinẽ ptãtis,alij in partẽ solicitudinis. 2.q. 6 qui se scit & sup de vsu pal.ad honorẽ.Io.dixit aliã rõnem, scilicet quia non itur ad archiepm per quesimoniã. sed hoc est falsum inf eo.solicitudinem & sup. de off. ord. ad reprimendũ.Sed vĩ ꝙ iter arreptum non sufficiat pro appellatione in iudicio,nisi iusta cã allegetur talis quæ si esset probata, &c .j̃.eo vt debitus cũ aliter non ualeat appellatio : sed post sñiam diffinitiuã nõ sufficit iter arreptũ,nisi viua voce appellaretur:quia ibi est opus facto.arg inf.de sen..excom.à nobis. vbi,non prodest iter arreptum in parte decisa.& in scriptis ẽt appellandũ est.2.q.6.forma & inf eo.cordi.lib.6 & ff. de ap. à sñia.§.vlt alias iter arreptũ nihil operatur nisi incontinenti quis appellet uiua voce:& aliud ante sñiam , quam post,q̃a excõciatur post iter arreptũ:ut hic,& ita perinde hr̃ ac si excõicaretur post appellationẽ:ut hic,& præterea archiepũs non poterat esse iudex in cã propria , cũ inter ipsum & capitulũ Eboraceñ esset cõtrouersia super capella ista inf.de no.oper. nun.c.2.pro qua controuersia monachi isti ibant ad curiam. vnde excõicatio non tenuit post iter arreptũ, & sic non obstat qđ dr̃,iter arreptũ non sufficit pro appellatione , in iudicio:quia hic non erat iudex archiepũs,vt dixi.Et credo idem esse si capitulum habeat causam cum epõ,vt si capitulũ mittat ad archiepm pro cã illa:& episcopus excommunicat nuncium post iter arreptum:ꝙ sñia non tenet , cum archiepiscopus in hoc casu sit iudex episcopi . Vel dic ꝙ secus est in archiepiscopo,ut dictum est Ber.

a Sicut nec sufficit ꝓ Apostolorum petitione. j̃.c.ab eo. li.6 & est simile j̃.d ele.eccle-sia. 1. Ioã. And.

P *Astoralis*.In isto principio primo ponitur consultatio. Se cundo responsio:ibi,*Nos igitur*. Abbas Siculus.

CASVS Dñs Papa mandat alicui vt procedat in cã appellatio ne remota.quærebat vtrũ appellatio frustratoria tñ intelligatur inhibita? Papa considerans ꝙ per appellationẽ frustratoriam negotium impediri non debeat,ẽt si non fuisset inhibita,rñdet,ꝙ quælibet prouocatio intelligitur remoueri , quæ expresse non indulgetur à iure. Sed si appellans fuerit grauatus iniuste,grauamen per superiorem poterit emendari.

¶ *Glo.seq.arg.& remittit.Secundo ponit quinq; exempla,quib. approbatur appellatio. Tertio dicit quid de iure antiquo, & quid hodie.*

b ¶ *Expresse*. Arg. ꝙ oĩa intelligunẽ ꝓhibita, q̃ nõ inueniunt in iure ꝯcessa.j̃.de trãsla. inter corporalia vbi d hoc.Expresse indulgeẽ appellatio, ẽt si remota sit appellatio in rescripto , si iudex denegat restitutionẽ spoliato.j̃.de resti spo.ex cũ qõne Itẽ si nõ vult admittere recusationem cõsanguinitatis.sup.c. postremo.Itẽ si nõ facit exprimi res petitas in libello,sup.c.significantib. Itẽ si citat partes ad locũ ñ tutũ j̃.e. ex parte. Item si cõgit partes litigare coram subdelegato suspecto. j̃.de off.dele. sup qõnẽ.in fi. Multa exẽpla posses assignare in quibus recipitur appellatio,licet sit remota in rescripto. Vbicunq; ꝑmittit ius appellare.ẽm antiqua iura bene admittebaẽ appellatio licet cã in iure nõ exprimeretur,dummó non esset manifeste frustratoria,de qua intellige qđ dicit ver nos igitur attendentes ubi per appellationẽ frustratoria ẽt si nõ eẽt manifeste,& c.i. manifeste frustratoria,aliàs si habebat qualẽcunq; excusatione poterat appellare,dũmodo non constaret ipsam frustratoriã,2.q.6 ad Romanã.& pluribus alijs ibidẽ.& sup.eo. personas &c.peruenit & c.cũ sit Romana Hodie uero siue sit remota appellatio,siue non in rescripto,nõ põt appellari nisi ꝓbabilis cã fuerit allegata,talis quæ si foret.&c. c Itẽ siue sit expressa in iure,siue nõ cã pp quam appellatur,dummodo sit probabilis,bene tenet appellatio.inf.eo.ut debitus. & ita cõstitutio illa addit huic decr hoc, scilicet ꝙ si cã probabilis pp quam appellatur,non sit expressa in iure,ualet appellatio,secundum hanc decretalẽ non ualebat . Quid operetur remotio appellationis hodie, dicetur inf.eo ut debitus. Ber.

† Cap. 11, e.tit. in 3. compilat. Et d clausula,appellatione remota. uide Baldũ in l.3 C d appella.& Antoniũ But. in c. vt d̃bitus. infra hoc tit.

† Vide q̃ ꝑ hunc.§. determinat. Romanus,cõ. 482.incip. in casu ꝑmisso. in 2.dubio.

† Et q̃ plura potes videre in Spe.ap §. in quib us uersic.sed quẽ dices Ioã. And.

c Cõcor. tex.in l hi qui ad ciuilia &ibi Bar C.eo. & in l.properandũ . C.de iud. & c. significauit j̃. de iud. ex hibita. de exc. dile. & c. significauerũt sup. ca. significauit Ioã.And.

c ¶ *Emendari*.non n.debuit appellanti obesse qđ ñ fuit suæ appellationi delatũ, cũ appellatio eius iusta fuerit. 2.q.6.c ei q §.appellatore.& j̃.eo ꝓpe.hodie vero nõ stamus huic,sed ei. qđ dr̃ inf eo.ut debitus.ut ,videlicet appellatio teneat siue grauamẽ in iure sit expressum , siue non,dũ tñ sit probabile.

VERVM Diuiditur Primo ponitur consultatio. Secundo responsio:ibi,*Nos itaque*.Abbas Siculus.

VER. M QVIA CASVS In isto §.sic pone casum: Aliq̃s appellauit à iudice suo in aliquo certo articulo,& sic ad tps ẽ exẽptus à iudice suo ꝑ appellationẽ quatũ ad cãm illã: ẽm hoc ponitur talis qõ:Iudex excõicauit aliquẽ , ille appellauit ab ea tamquã iniusta,& in eo casu appellauit in quo valuisset appellatio,si ante excõicationẽ facta fuisset: q̃ritur vtrũ iudex possit ipsum denunciare excõicatũ,non obstante illã appellationẽ & vĩ ꝙ non possit,eo ꝙ per appellationẽ interpositam videatur excõicantis iurisdõ dormitasse, & sic exẽptus est ab eo quantum ad cãm illã.Itẽ quæritur vtrũ excõicato possint ad tps subtrahi ecclesiastica beneficia? Ad primam qõnem rñdet Papa.ꝙ excõicatio trahit secum suã executionẽ, & excõicatus amplius non ligatur per denunciationẽ:& ideo iudex põt ipsum excõicatũ denunciare,ut ab alijs euiteẽ. Ad secundam qõnem rñdetur, ꝙ prouentus ecclesiastici illi merito subtrahuntur cui cõio ecclesiæ denegatur No. ꝙ oĩs appellatio intelligitur remota,q̃ in iure scripta non est ꝑ remotionẽ appellationis.Et sic est ar ꝙ oĩa intelliguntur ꝓhibita q̃ non sunt concessa expresse. Itẽ per appellationẽ legitimã eximiẽ q̃s a iudice suo ad tps quantũ ad cãm illã.Itẽ excõicatio secũ trahit executionẽ Itẽ ꝑ denunciationẽ amplius nõ ligaẽ q̃s. Itẽ appellatio ñ impedit denũciationẽ. Itẽ excõicati priuãdi sũt bñficio ecclesiæ dũ in excõicatione ꝑsistunt.Et sic no.ꝙ qui extra ecclesiã est,nihil nomine ecclesiæ põt possidere.

a ¶ Ad

a ¶ *Ad tempus.* Qui em̄ appellat à iudice ordinario sup aliqua cā ad tps, tm̄ exemptus est ab ipso quantū ad illū articulum, sed in alijs remanet iudex: & tñ pendente illa cā pōt illū si voluerit in alia cā tāquā suspectū recusare. s.e. ad hoc si in vna & c. pposuit & c. cū teneamur. & ĩ. e. Romana. §. cū vero lib. 6 in delegatis sec°.

est inserendū. ergo p excōicato nō est habendus, & tñ reuera excōicatus est: q a statim ligat snīa excōicationis, vel statī nulla est. tñ si talis medio tpe adeptus esset ecctiā: nō vr q esset ea priuādus: q a ipsum pbabilis error excusat. ĩ. de sen. ex cō. sacro. cū interī licite cōicet ei rōib. sacramētis. ĩ. e. dilectis.

b ¶ *Casus.* hoc dicit q crimina notoria, in quibus non admittit appellatio. s. e. cū sit Romana. & c. consuluit.

c ¶ *Dormitasse* scilicet ne vlterius sit procedendum: q a appellatione interposita extinguit pronūciatum: vt ff. ad Turpil. l. j in fine.

¶ *Glo. seq. o bacit, ponit tres solutiones, scilicet. Pe. Hispa. Lau. & I. Ite rum obucit, & soluit.*

d ¶ *Cum executionem,* hac ratio non est sufficiens: q a non appellatur a snīa excōicatōis nam cum q s absoluit ab ipetitione alicuius huiōi snīa secū trahit executionē, & tñ ab ea appellat. s. de exec. significauerūt. Ab executore appellat h modū excedat 2 q. 6 ca ei q § ab executore, & s. c. pr. q d ad ɔsultationē. Itē snīa furti trahit secū sui infamiā. ff. de his q not. infa furti. Quæ est ergo cā? Pet. Hisp.

ad tempus a per appellationē legitimam à iudicis sui, quo ad aliquē certū articulū, eximitur ptāte: consuluisti nos, vtrū si q s excōicationis snīa inodatus, an denunciationem ipsius, ab ea tāquam minus rōnabiliter pmulgata, in casu, b in quo an snīā appellatio vires obtinuisset, curauerit puocare, eo q per appellationem interpositam excōicātis vr iurisdō dormitasse, c ipse denunciare possit eundē, & ad tps ecclesiasticis bñficijs clericū, spoliare. ¶ Nos itaq; rñdemus, q cū executionem d excōicatio secum e trahat, & excōicatus p denunciationē amplius non ligetur, ipsum excōicatum denunciare potes, † vt ab alijs euitet Et illi pventus ecclesiastici merito subtrahuntur, f cui ecclesiæ communio denegatur.

¶ Idem episcopo Parisien.

¶ *Si appellans ad superiorem cōparet coram iudice inferiori sup cōcernentibus ipsam appellationem, ipsi appellationi renunciare vr. Si autē protestatur quòd propter hoc non intendit renunciare appellationi, tamquam contraria allegans non est audiendus; nisi notorium sit actum illum esse iniustum, super cuius emendatione adiuit inferiorem. h. d. & est bonus casus.*

CAP. LIIII.

Sollicitudinem † pastoralis officij: & infra. ¶ Sane cū sicut recepimus, duob. corā suo epō litigantib. alter eorū ad sedē Apostolicam appellasset, eps appellantē reputans contumacē, ipsum excōicationis vinculo inodauit: q corā metropolitano de epō sibi petijt iustitiā exhiberi. asserens, q post appellationē legitime ad nos interpositā, ipsum excōicauerat & petens se ad eū statum in quo fuerat appellationis tpe à metropolitano reduci, denunciari videlicet absolutū: edijciens etiam, quòd appellationi non renunciabat obiectæ:

& q quid tunc facit valet 3. q. 7. c. infamis. §. tria. ver. verū & C. d testi. l. j. Itē, q a medio tpe status ei° integer. est & nihil inno. appe. pende. l. vnica. §. integ. nec damnatus dicitur q appellauit. ff. de pœ. l. 2 §. 2. Io.

¶ *Glo. seq. huius prin. & fi. rec. ver q. & so. Demū quærit. & soluit, et dubitatiue distinguit, Item q rit, & distinguendo sol.*

f ¶ *Subtrahuntur.* Qui enim extra ecclesiā est nihil noīe ecclesiæ possit possidere 8. distin. quo iure. & 23. q. 7. ca. 2 & 3. & 32. dist. eos & c. præter hoc. si tñ ñ habet aliud vñ viuat, dices ei interim puidendū d bonis ecclesiæ. & q a deposito puidetur 50. dis. studeat habēda est em̄ rō ne egeat. ff. de re iu. inter eos. i fi. ne cogat in cleri op. ppeiū mēdicare. 93. dis. diaconi. licet videat q male meriti publice gestare debeāt labora re. ff. depo bona fides.

† Vide Dominicum Sotū li. 4. sen. di 22. q j. arti. 2. ver. quartus demū casus.

† Ca. 12. eo. ti. in 3. compilat. Vide Felinū in cap. cū A Ferrariēsis. s. de consti. & Doctores recentiores. in l. non solū §. morte. ff. de ope. noui nunciatione.

† Ad materiam vi de quod dicam de concess pben. cum nostris in gl. multū ergo. post prin. Io. And.

† potest, hanc ius. Supple, & tñ appellat ab ea. Io. An.

dixit q Deus ligat, & non homo. 11. q. 3. nemo. vbi de hoc & à principe non appellat. Illa vr verior rō vt homo erubescat p merituum carendo ēt iniquæ snīæ. arg. 8 q j sciendum. & 11. q. 3. q d ergo & vt magis timeat disciplina ecclesiastica Lau. Io. dixit q cōstitutio ecclesiæ hoc facit vt magis timeat, sicut cōstitutio hominum facit q snīa quæ cito ligat, quo ad eius effectum tardius liget 2. q 6. anteriorum. & 11. q. 3. cū apud. Io. Sed vr q nō sit differentia inter snīam excōicationis & alias snīas: nō idem: verbi gra. cū dico; excōico te, statim es excōicatus, ita q nihil aliud est necesse. Idē est cū dico: cōdēno te vt soluas illi decem, q a statim es cōdēnatus: & si appellet ab illa snīa, cōdēnatio non remouet p appellōnē, imò remanes cōdemnatus quantūcunq; appelles, sicut ille remanet excōicat° qui post excōicationem appellat, qđ patet per snīam appellationis, in qua sr: confirmo vel casso primam snīam. & sic snīa semper durat vtroque casu. In alijs snījs appellatio retardat id quod nondum extat: l. solutionem, vel rei de qua condemnatio facta est traditionem: q a verum est istum condemnatum sed non est verum istum adhuc soluisse: & si statim condemnatus solueret, & postea appellaret, nihil releuat talis appellatio: nisi in euentu causæ appellationis, ff. de ap. cū ex cā. In excōicatione nihil est q d possit appellatio retardare. Verus effectus snīæ est q cōdēnatus soluat: q a ad hoc agitur. & finis excōicationis est, vt sit excōicatus: & ipsa platiōe snīæ statim peruenit ad istum finē. sed in alijs snījs-cōdemnationis & statim per snīam consequitur finem, id est, iudicatū & appellatio impedit solam executionē: q a ad hoc est opus facto, licet condemnatio sit facta. sed in sententia excommunicationis nō est ita opus facto quo ad suū effectū, nisi vt publicet.

Glo. seq. quæ rit arg. pro & contra, & soluit.

e ¶ *Excommunicatio secum trahat.* Ex hoc patet, q snīa excommunicationis uel statim ligat, vel statim nulla est. Sed quid, si aliquis excommunicatur post appellationem probabile, aut iste est excōicatus, aut non probo q non est excōicatus: quia excōicatus est post appellationem probabilē, q ïtima est: ergo nō est excōicatus. ĩ. de sen exc. q tuas. & ĩ. e. dilectus Sed vr q sic: quia iudex appellationis pronunciat appellationē non tenere ergo per consequens pronunciat excōicationē tenuisse Rñ. deo q si q s dubitat an talis excōicatio teneat vel non, ex futuro pēdet an teneat, sicut ex futuro euentu pēdet an teneat matrimonium vel nō. ĩ. de frigi. & malefi. fraternitatis. l. fi. Vñ hæc argumētatio nō valet, iste est excōicat° post appellōnē pbabilē, quæ si ... bata esset. & c. ergo excōicatio nulla est: imo

Itē illud pōt intelligi ĩ eo casu qñ ĩ snīa hoc exprimit, q bona ecclesiæ subtrahantur ei: cum em̄ excōicatum comparemus relegato, & relegato ad tempus non subtrahantur bona, nisi hoc in snīa exprimatur. C. de pæ. l. deportatorum sic. & in excōicato idem est. Nam quamdiu q s alijs rōnib. pōt constringi, non sunt ei subtrahenda stipendia C de execut. rei iu di stipendia. 17. q 6 illud Qui aūt excōicatus est in vna ecclesia, excōicatus est quantum ad alias. 11. q. 3. c. 2. & 3 & 4 q. 5. quisquis. sup de of or ad reprimendam Sed nunq d est idem in suspenso, vt si suspensus est ab vno epo, q suspensus habeat quantum ad alios? Sic. si est. suspensus ab officio: quia talis sñia dicit ius quantum ad oēs. 19. q. 2. duæ sunt. & 7. q. j. si quis pbyter. ff. de interdi. & rele. l. legatorum §. interdicere. & §. sequ. Posset forte distingui vtrum suspensus esset pro crimine qđ irrogat infamiam: ut tunc vbique suspensus sit. si non irrogat infamiam, tunc non vbiq; est habendus pro suspenso, argu. ff. de postu. ex ea. sed prius dictum præualet: q quia suspensus ab officio nihil debet de officio ecclesiastico attrectare: alias est deponendus & in hoc equiparatur excōicato. ĩ. de cle. ex com. vel suspen. mi. c. 2. & 3 sed si suspensus est a beneficio in vno loco, tunc dico q in alio loco pōt habere beneficiū: vt 16. dist placuit. 53 dist. c 2 Sed nunquid absolutus pōt recipere vel petere fructus medij tpis sibi sublatos? Distingue vtrū iuste an iniuste sit excōicatus. si iniuste. pōt 2 q. 5. sup causis. & ff. de re mili. l. pen. & ĩ. de conces' preb. q a diuersitatem si fuit iuste excōicatus, non pōt. C. de re mili. cum allegatis. li. 12 ad hanc distinctionem facit op arg. ĩ. de sen. excom. facto. alioquin spe restitōnis facilius delinqueretur. 50 dist. c. j. quia facilitas veniæ incentiuum tribuit delinquendi. 23. q. 4 est in iusta. pœna enim non solent repeti. ff. de condi. indebi. pœnæ ff. de procu. qui proprio §. vt in cæteris. Io. Ego credo quicq d dixit Io. licet deposito prouideatur, ne in cleri opprobrium mendicare cogatur, q excōicato in nullo sit prouidendum, qui contemnit claues ecclesiæ: cui participandum non est: nisi forte fame periret: tunc debet ei subueniri: quia potest adhuc ad ecclesiam redire. Ber.

g Vt. s. nō habeat distinctio causæ: & merito. quia celebrare diuina p uen. ex ordine: quo impedito p suspēsionē i nullo loco celebrare licet: sed potest à peritia, quæ post interdictū perdurat in hoie. non impedit, ergo extra iurisdict. interdicentis, nisi subsit infamia quo casu lex Impedit, & ñ homo Io. And.

Sollicitudinem. Si excōicatus ab epō postquā appellauit ad Papā, hanc cām deserē: simpliciter ad metropolitanū, appellationi renunciat, & archieps cām audiet: sed si protestet contrarium archiepiscopus non cognoscet, quod si fecerit, non pot eps appellare, nisi notorium sit excōicationem non tenere. Communis diuisio. Secunda: ibi, *Nos igitur.* Ab. Si. CASVS. Duo litigabant coram epō suo, alter eorū ad sedē Apostolicam

ſed proſequi volebat eandem: † & infra. ¶ Nos igitur inquiſitioni tuæ taliter reſpondemus, [a] φ ſicut metropolitanus de appellatiõe ad nos interpoſita cognoſcere [b] omnino non valet: ſic nec de his [c] quæ poſt appellationem fuerant innouata: dũmõ de alijs cognoſci non poſſit, niſi de appellatione pariter cognoſcatur: vel de iis q̃ appellatiõis cãm cõtingere dignoſcunt. In quo [d] caſu ſi metropolitanus ad cognoſcendum partes ſuas interponere forte præſumeret, epiſcopus poſſet [e] ad appellationis beneficium conuolare. Nam ad officiũ eius qui de appellatione cognituꝰ eſt, pertinet, prudenter corrigere quæ contra ipſam inuenerit attenta. ¶ Si vero [f] notorium [g] exiſteret, φ mandatum epi indiſcretũ fuerat, uel iniuſtũ cui nõ tenebatur ſubditus obedire ac per cõſequentiã ei liqueat eum denter ſubditum legitime prouocaſſe: põt archiepus auctoritate metropolitana declarare, [h] ſubditum irrationabiliter extitiſſe anathematis mucrone percuſsũ. Cum aũt [i] excõicatus q appellauerat, iuxta præſcriptam formã coram archiepo deponit contra epm quæſtionem, [k] metropolitanus ad cognoſcendum de cã põt interponere partes ſuas: cũ ille appellationis proſecutioni renunciare tacite [l] uideatur. Sed ſi uerbo vel facto appellationem ſe uelle proſequi proteſtetur: † non eſt tamquam [m] aduerſa petens, & ſibi contrarius audiẽdus.

† proteſtatus.

¶ Idem epo & Cantori Trecen.

¶ *Per appellationẽ legitime interpoſitam, principale cũ acceſſorijs ad iudicem appellationis deferri, & ſniæ excommunicationis et interdicti. poſt appellationem latæ non tenent.*

Apoſtolicã appellauit, eps illũ reputans õtumacẽ excõicauit eundẽ: ille corã archiepo ſuo petijt ſibi iuſtitiã fieri de ipſo, q poſt appellationẽ legitimã excõicauit eundẽ, & petijt ſe reſtitui in priſtinum ſtatũ, in quo fuerat tpe appellationis, denũciari videlicet abſolutum, pteſtans φ applõni nõ renũciabat, ſed proſequi volebat eandem. Primo quæritur, utrum metropolitanus cognoſcere valeat de huiuſmoi qõne. Et ſi archieps illum legitime appellaſſe inuenerit, iterum quærit vtrũ ipſum denunciare ualeat abſolutũ. Tertio q̃ſitum fuit utrũ, ſi eps appellauerit ab archiepiſcopo ne illum abſoluat, appellationi ſit huiuſmodi deferẽdũ. Ad hoc rñdet Papa φ ſicut metropolitanꝰ nõ valet cognoſcere de appellatione facta ad Papam, ita nõ põt cognoſcere d ijs q̃ poſt appellationem fuerãt innouata, dũmodo nõ poſſit cognoſci de illis niſi de applõne cognoſcatur, uel de ijs q cauſam ipſam cõtingunt: & tunc ſi metropolitanus vellet de ijs q̃ cauſam ipſam õtingũt cognoſcere, eps poſſet appellare. & ſic ſoluit tertiã qõ: quia ad officiũ illius qui de applõe cognoſcit, ptinet corrigere quæ poſt appellationem fuerunt innouata Soluit poſtmodũ ſcdm articulum: ſi vero notorium eſſet φ mandatum epi fuit iniuſtũ cui non tenebatur ſubditus obedire, & ita per conſequentiã appareat illũ iuſte appellaſſe, põt archieps declarare ſubditũ irrõnabiliter fuiſſe excõicatũ. Vltimo verã dat ſolutionẽ ad primam qõoem dicens: cum excõicatus q appellauerat iuxta præſcriptã formã corã archiepo õ epm deponit qõnẽ: metropolitanus põt cognoſcere de hmõi qõne: cum ipſe per hoc renunciare appellationi tacite videatur; ſed ſi verbo vel facto pteſtatur ſe velle proſequi appellationẽ, tamquã aduerſa petens & ſibi õrius nõ eſt audiendus. Nota φ ad quẽ ptinet cognoſcere de appellatione, ad eundẽ ptinet cognoſcere de ijs q̃ cauſam appellationis contingunt. Item ad quem pertinet principale, & acceſſoriũ. Itẽ ille põt appellare cuius intereſt: vnde appellat eps ne archieps de hoc cognoſcat. Item iniuſto mandato non eſt obediendum. Itẽ tacite renunciat quis appellationi. Item qui contraria proponit. non eſt audiendus.

¶ Videl. ſi ſi alius fa. ff. ad Mac. & l. 2. C. d iure dot.

¶ In vno vetuſtiſſimo exemplari ita: dummõ de illis.

a ¶ *Taliter reſpondemus.* Reſponſio primæ qõnis. q̃ fuit vtrũ metropolitanus de huiuſmodi quæſtione valeat cognoſcere.

¶ *Glo. ſeq. tres per q. quæ fuerit, &c. ſoluit arg. & ſignat cõtrarium.*

b ¶ *Cognoſcere.* Dubitationis cauſa fuit hæc: qa fuit hæc noua iniuria: unde opus erat noua querela. ff. de exce rei iud ſi mater. §. eandem. [1] ſed ſecus eſt: qa & ſi ſit noua iniuria, tñ pẽdente õcedenti facto, nec poſſet de illa cognoſci, niſi cognoſceretur de appellatione. ſim. ſup. eo. cum teneamur & ſic patet φ ſi ſuſpenditur iuriſdictio alicuius in principali, & in acceſſorio. ĩ. c. proxi. §. præterea. ſicut delegato principali delegatur acceſſorium. ſup. de of. delegati. præterea & c. prudẽtiã §. ſexta. Io. arg contra ſup. c. proxi. § j.

1 Agenti, & ex noua cã nõ obſtat exceptio rei iudicatæ. Io. And.

c ¶ *De ijs quæ.* Sic nec priuilegijs dñi Papæ. ſup. de iu. cũ veniſſent. nec de cã ad Papam delata. ſup. de of leg. licet. nec de cauſa ſpecialiter alij commiſſa ſu. de of. leg. ſtuduiſti. & ff. de iud. iudicium. Vinc. Et eſt argu. φ idem iuris eſt in acceſſorio quod in principali. ſimile ĩ. eo. c. proxi.

d ¶ *In quo.* Hic innuit ſolutionem tertiæ quæſtionis, q̃ fuit vtrum ſi epiſcopus appellauerit ab archiepiſcopo: an teneat appellatio.

¶ *Glo. ſeq. quærit, & ſoluit. ſignat contrariũ, & ſol. obijcit, & ſoluit.*

e ¶ *Epiſcopus poſſet.* Sed quare poſſet eps appellare, cũ ipſe dicat appellationẽ illius nullã, & excõicauerit poſt illam appellationem? Sol iõ appellat: quia ſi appellatio eſt aliqua, per ſuperiorẽ ad quem eſt appellatum, dẽt cognoſci & corrigi qđ poſtea minus legitime factum eſt: & qa ſi metropolitanus pcederet & inueniret epm in culpa, puniret illum: & ideo auditur appellans tamquã cuius intereſt. Vin. Sed õ. ſup. eo. quæ fronte. §. de his. vbi non auditur eps appellans, ne abſoluatur excõicatus ab ipſo; illud intelligitur de eo qui petebat ab archiepiſcopo abſolutionem offerendo cautionem, & ideo nõ tenet ibi appellatio epiſcopi propter periculum ne decederet in excõmunicatione. & quia eius nõ intereſt, ne abſoluatur hic uero appellat ne cognoſcat vtrũ ſit iuſte excommunicatus, uel iniuſte, & eius intereſt, ne archiepiſcopus de hoc cognoſcat: ſunt enim omnino diuerſi caſus & quia iſte nõ vult recedere ab appellatione, vnde nõ poteſt ſe intromittere archieps, ſed ſi vellet recedere ab appellatiõe, bene poteſt archiepiſcopꝰ interponere partes ſuas, & cognoſcere de illa excõicatione: & illum abſoluet. T. Sed quare iudex non põt cognoſcere de appellatione ab ipſo facta ſicut cognoſcit an ſua ſit iuriſdictio ff. de iudi. ſi quis ex aliena. ff. ſi quis in ius voc. nõ ierit. l. 2 & ſu eo cum parati. & ideo non poteſt cognoſcere de appellatione: quia cum probabilis cauſa expoſita eſt in appellatione iã exẽptus eſt à iuriſdictione illius, & eſt illi ſuſpectus: ut ſup. eo. ad hæc ſi. & præſumptio eſt pro ipſo φ ſemper uellet iudicare pro ſua iuriſdõne. & eadem eſt cauſa quare arbitri cognoſcunt de ſuſpicione, & non ipſe iudex: [2] ſed cum dubitatur [3] de iuriſdõne, ſecus eſt: quia de hoc ipſo an ſit iudex, agitur: quia ſemper præſumitur pro iuriſdõne quãdiu in contrarium oſtẽdatur, ex quo apparet de legatio uel ordinaria iuriſdõ, ut ſu de reſc ſuper litt. in ſi. Be.

2 Eſt etiã ſimilis ratio, quare cognoſcit de reſtit. cõtra ſuã ſniam, & nõ de appellatiõe. & de hoc in Spec. a. parte d re ſti. in inte. § videdũ. poſt med. Ioan.

3 Inter iudicem, & partem: ſecus ſi inter diuerſos delegatos quia tunc interdum recurrit, ad arbitros ſu. de reſcri. paſtoralis. l.

f ¶ *Si vero* Qui enim aliàs non habet iuriſdictionem, ſi crimen eſt notorium, habet ſup. eo peruenit.

g ¶ *Notorium.* Hic innuit ſolutionem ſecundæ qõnis, quæ fuit utrum archiepiſcopus denunciare debeat iſtum abſolutum ſi inuenerit eum legitime appellaſſe.

ADDITIO Et dicit φ ſi eſt notoriũ mandatum epiſcopi fuiſſe indiſcretum uel iniuſtum, bene poteſt hoc facere.

h ¶ *Declarare.* Sed nũquid poteſt pronunciare ſniam epi iniuſtam, uel denunciare illum non ligatum? Videtur φ ſic, cũ notum ſit ei epm deliquiſſe. ſed non credo: quia ſic pnũciaret appellationem fuiſſe iniuſtam, & ſic vſurparet officiũ ſuperioris: Si aũt uellet renunciare appellationi ſuæ, tunc archieps poſſet pronũciare ſniam iniuſtam, imo pronunciaret ſniam nullam fuiſſe, & denunciaret illum abſolutum ſi legitima appellatio præceſſit ſup de of deleg. cum contingat.

i ¶ *Cum autem.* Modo dat ueram ſolutionem, quæ perimit p̃dicta: & eſt ſolutio primæ quæſtionis, quæ fuit utrum metropolitanus cognoſcere ualeat de huiuſmodi quæſtione, quã iſte appellans coram epiſcopo depoſuit.

K ¶ *Quæſtionem.* Etiã magiſtratus poteſt facere iniuriam ſubdito. ff. ad leg Aquil. quemadmodũ. §. magiſtratus. & ff. quod metus cauſa l. 2.

l ¶ *Renunciare tacite.* Simile C. de iureiura. ſi quis. & ſup. de offic. deleg. gratum. & ĩ. de ijs quæ fiunt à maio. parte. cap. ex ore vbi d hoc. & ĩ. de prui accedentib & C. de iu. do. im. l. 2.

¶ *Glo. ſeq. no. alle. 3. iura, alle. 3. in contrarium*

m ¶ *Tamquam aduerſa.* Nota, φ non auditur proponens contraria 23 q. 7. quod autem & 13. q. 2. quam præpoſterum. & ſup. de præſum litteras. 74. diſt. geſta C. de mu patrimo profeſſo. lib. 10 arg. contra. ĩ. de regula ſicut. ff. de inof teſt. Papinianus. §. ſed nec impuberis ĩ de præſcri. auditis. & eſt ſuc argu φ ſi aliquis conteſtatur litem, licet dicat illa uerba, ſalua lite conteſtata, nihilominus facta eſt litis conteſtatiõ. arg. ſu. de conſtitu. cum M. Ferrarien arg. contra. 9 q. 3 ſaluo. ff. qui. mo pig. vel hypo. ſol. ſi debitor. § ſi in venditione. ff. ad Sylla. hæres. ff. de ac hæte. pro hærede 7 q 1. pontifices ſup. de elect. Cumana. ubi de proteſtatione tractatur.

¶ Concor. j C. de furtis. vbi late Doctores.

Dilectis,

DIlectis. Primo ponitur partis narratio. Secũdo diffinitio ibi, *Quia vero*. Abb. Sic.

CASVS. Eps Altissiodorensis quendam presbyterũ domus Dei faciebat in vinculis detineri, ꝓ eo qđ bona quædã ipsius ecclesiæ, q̃ furtiue subtraxerat, restituere denegabat, ꝑꝑ qđ fuerat excommunicatus: ĩ qua ecclesia episcopus, ut dicebat iurisdõnem plenariã obtinebat: decanus Altissiodoren. dicens ecclesiã ipsam, & dictũ pſbyterum ad suã iurisdõnem spectare, monuit epm, ut ei dictũ presbyterum restitueret: eps timẽs ne decanus aliqd in suũ ꝑiudicium attentaret ad metropolitanã sedẽ appellauit Sed decanus appellationi nõ deferens ꝓtulit interdictum ut epo in ciuitate ꝓsente, a diuinis in ecclesia Altissiodo. cessaret: post hæc ĩ termino appellationi ꝑfixo partes comparuerunt in præsentia officialis archiepi Senon. decanus allegauit, ꝙ appellationi epi ideo non duxerat deferendũ, qa pſbyter adhuc, in vinculis tenebatur, qñ ad sedem Apostolicam appellauit officialis nõ obstante appellatione irritum nunciauit interdictũ post appellationem epi à decano ꝓmulgatũ: post hæc quia decanus impediebat diuinũ officium in ecclesia celebrari, eps ipsum excõicauit, & per archiepm suum fecit excommunicatum nunciari: sed canonici Senon. decanum non vitabant. Sup his orta quæstione inter epm & decanũ, procuratores vtriusq; partis ad sedem Aposto. accesserunt. hæc & alia coram dño Papa proposita fuerunt: Papa examinato negotio, intellexit, ꝙ eps diuersos modos expressit, secundum quos paratus fuit iustitiam exhibere decano super captiõe presbyteri, appellãs ad metropolitanum. decanus postea non potuit ferre sententiam interdicti & ideo Papa sententiam illam decreuit irritã & inanem post appellationem legitimam promulgatam: eo non obstante, ꝙ decanus quasi uariando proposuit, ꝙ anteq̃ eps appellasset, tulit sententiam interdicti, cuius effectũ ad tempus duxerat suspendendum: cum & si hoc verum fuisset appellatione interposita procedere non debuit ad sententiã exequẽdam, & processum officialis pronũciauit temerarium qui post appellationem à decano interpositam decreuit sententiam interdicti irritam & inanem: quia appellatione ad sedem Apostolicam interposita, nihil debuit innouari. Præterea sentẽtia epi promulgata in decanum, prima facie videbatur recte lata, cum per officialem prohibitum esset ne seruaretur in ecclesia interdictum. & decanus diuinum officium impediebat: tñ quia per appellationem à decano interpositã ad Papam cui officialis duxerat deferendum, Apostolos concedendo, non solum principale negotiũ, sed ẽt accessoria deferabantur ad sedem Aposto. sententiam epi latam post appellationem decreuit Papa irritam & inanem. In fine dicit, licet archieps decanum denunciauerit euitandum: tñ canonicos Senon. qui saniori ducti consilio communicauerunt eidem, inculpabiles iudicauit: qui potius voluerunt deferre appellationi factæ ad Papam, quàm denunciationi factæ ab archiepo. Not. ꝙ sententia lata post appellationem legitimam non tenet. Itẽ varia ꝓponẽs nõ est audiẽdus. Itẽ post appl̄onẽ non est sententia mandanda executioni. Item appellatione pendente nihil est innouandum. Item eoipso ꝙ quis concedit apostolos, defert appellationi. Item per appellationem legitimam, & principale & accessorium ad superiorem deferũt. & sic no ꝙ qui cognoscit de pricipali, & de accessorio cognoscere põt. Item appellationi deferendũ est potius q̃ denũciationi excommunicationis. Item excommunicatus post legitimam appellationem non est vitandus.

† Ca. 13. eod. tit. in 3. compil.

† dispositionem.

† redderet, legebatur, sed se crederet, reposuimus.

† Vide l. iure. ff. ad mu. & in l. j. § per hanc, cum glo. ff de act. vendi.

CAP. LV.

DIlectis † filiis decano Altissiodorensi, ac magistro R. Altissiodorensis epi ꝓcuratore in nostra præsentia cõstitutis, idem magister proposuit, ꝙ cum dictus eps presbyterum domus Dei in qua dispensationẽ † plenariam obtinere dignoscitur, detineri faceret [a] vinculis mancipatum, pro eo ꝙ bona q̃dã eiusdem domus, quæ furtiue subtraxerat restituere detrectabat: ꝑꝑ quod ẽt ab eodem epo fuerat excõicationis vinculo innodatus: & supradictus decanus epm monuisset, vt ei restitueret, uel saltẽ recrederet † presbyterum memoratum, † quem ad iurisdõnem suam spectare firmiter asserebat: eps metuẽs ne decanus aliquid in suum ꝑiudicium attẽtaret, se ac suos, statum ecclesiæ, ac ciuitatis, protectioni metropolitani supponens ad eius audiẽtiã appellauit. Verum decanus post modicum tpus interdictum [b] hmõi promulgauit, vt epo in ciuitate præsente, à diuinis in Altissiodoren. ecclesia cessaretur. Postmodum vero cũ die appellationi præfixo, comparuissent partes coram officiali curiæ Senon. decanus allegans, ꝙ appellationi epo interpositæ ideo nõ duxerat deferendum: qm̃ presbyter supradictus adhuc in vinculis tenebatur, [c] qñ ad nos vocem appellationis emisit: officialis autem iudicauit irritum [d] interdictum a decano post appellationem epi promulgatum: & infra. Quia uero idem eps diuersos [e] modos expressit, secũdũ quos decano paratus fuit super captione presbyteri iustitiã exhibere ad metropolitanam sedem appellans, decanus nõ potuit post hoc ferre sententiam interdicti: & ideo sententiam ipsã ab eo post appellationem legitime [f] promulgatam, irritã decernimus & inanem: non obstãte ꝙ decanus ad excusationem suã quasi variando [g] proposuit ꝙ priusquam episcopus appellasset, sententiam tulerat, cuius effectum ad tempus duxerat suspendendum: [h] cum interĩ appellatione interposita, ꝓcedere

Glo. seq. quærit arg. pro soluit contrarium.

a ¶ *Faceret.* In hoc em̃ non incidit in canonem latæ sentẽtiæ ĩ. de depo. grauis. ĩ. de sen. excõ. vt famæ. Sed nũqd licet laico taliter detinere clericũ habẽtẽ administrationẽ ipsius? arg. ꝙ sic. ĩ. de cleri. vel mona. c. 2. ¶ sed [1] non credo & expone ibi, deprehendantur in fraudẽ verborum; scilicet reddẽdo rõnem administrationis. ecclesia tñ illis quia taliter reprehẽdũtur in fraudẽ, nõ subuenit: quia post prohibitionẽ ecclesiæ hoc fecerunt, vt ibi dicit, sicut volebant Iudæi capere Iesum in verbo. đ pœ. dist. 7. c. 1. vers. ij. q à Deo, & c simile ff. de pigno. actio l. vlt.

¶ *Glo. seq. recitetur per contrarium.*

b ¶ *Interdictum huiusmodi.* Hoc facere poterit decanus ex speciali cõsuetudine, [2] vt ciuitatem uel ecclesiã maiorẽ supponeret interdicto: Nam đ iure cõi secus ẽ. ĩ. de ijs q̃ fiunt à ma. par. c. quæsiuit.

c ¶ *Tenebatur.* Quia dũ quis manet in crimine super quo appellat non est audiendus. su. eod. consuluit. & c. cũ sit Romana. in fi.

ADDITIO. Hoc verũ est si sit notorium:

d ¶ *Iudicauit irritum.* Quod facere non debuit propter appellationem decani: ut ĩ. sequitur, & tñ interdictum non tenebat propter appellationem episcopi: quia qui facit quod ad ipsum non pertinet, etiam si bonum sit, improbatur. 96. dist. bene quidem. Tan.

¶ *Glo. ista soluit contrarium.*

e ¶ *Diuersos modos.* Qui fuerunt illi, non dr̃ hic. forsitã dixit episcopus ꝙ paratus erat dimittere sacerdotem præstita cautione de restituendis rebus ecclesiæ, vel de conseruado ecclesiam indemnem, uel si decanus ostenderet ecclesiam illam & sacerdotem ad se pertinere, & ita fuit appellatio iusta. vnde secũdũ hos uel consimiles modos volebat ei facere iustitiam, & ideo non tenuuit interdictum: quia non erat notorium captionem presbyteri iniuriosam esse, vnde non obstat sup. eod. consuluit.

f ¶ *Legitime.* Not ꝙ vocat appellationem legitimam ꝓpter probabiles causas, quas expressit appellans: quod semper debet facere qui appe. ĩ. eo. vt debitus. & ca cum speciali. §. j & & sup. eo. bonæ. & ĩ. eod. cordi. lib 6.

g ¶ *Variando.* vnde non debuit audiri. sup. c. proxi. in fi. 4. q. 3. cap. placuit. §. item in criminali. versi. qui falso 74. dist. gesta. 23. q 7. quod autem. ĩ. de pœ. super his & inf. vt eccle. benefi. vt nostrum.

¶ *Glo. seq. obijcit soluit, demum tractat, an purum interdictum suspẽdi possit. & quid si interim appelletur.*

h ¶ *Suspendendum.* Sed non vr̃ ꝙ sententia interdicti possit suspendi: cum enim interdictum & excõmunicatio pari passu ambulent. sup. eo. ad hæc qm̃. & excõicatio non possit suspendi sup. eo. pastoralis. ergo nec interdictum. sententia em̃ statim consequitur suum effectum. Nam facti quidem quæstio in arbitrio, & c. 2. q. 3. c. Euthemium. §. notandum. nec iudex potest efficere quin damnatum furti sequatur infamia: vt ff. de fur. non potest. Ad hoc dicas, ꝙ sententia interdicti, quam tulit decanus, fuit sub conditione, uel in diem prolata: quia suspendit ecclesiam qñcunq; eps esset præsens. simile ff. de hære. insti. quotiens. §. si quis ita & talis infra bñ põt suspendi per appellationem s̄. eo. præterea 2. & iõ cum appellatio interposita fuerit ante diem conditionis, imo cũ applo præcessit sñiam, non debuit postea, nec potuit ferre nec exeq sententiam

1 Et 5. q. 1. quidam in fi. puto ꝙ inducat qđ ibi dicit textus teneri ad disciplinã sed nõ dicit ꝑ quẽ Ioã. And.

† Dictio, qñ, deest in omnib. antiquis, in quib legit ita: adhuc in vinculis, tenebatur ad nos vocem, &c.

Vide hic Hostie. & doctores, priusquã de re tam graui facile pronũties. & vid omnino concilium Triden. sessi. 24. de refor. ca. 20.

2 Vt si dicebat se paratũ stare iudicio archiepi uel amicorũ cõiter electorũ, vel his similis. Ioã. And.

sulam interdicti. Potius tñ dic q quantumcunq; purũ sit Iter dictũ, pôt suspendi: & in hoc differt ab excõicatione sicut exe cutio dignitatis alicuius suspenditur. 15. q. 8. si qs p̃sbyter. si cut effectus acceptilationis suspendit, licet nõ ipsa acceptila tio: vt ff. de do. inter vi. & vxo. cũ hic status. §. sue aũt. Vñ si re laxatũ est interdictum ad tps, ipsum tñ manet ff. de preca. sed si manente nec est opus vt iterum renouetur. 26. q. 6. qui recedũt & C. de cu. fu. cum aliis. & in casu isto si appelletur, non suspenditur interdictum: vt dictũ est. s. e. ad hæc qm. sed littera sequens, cũ interim, &c. cõdicit exp̃sse. Vnde si tempore suspensionis appelletur, non debet postea exeq interdictum, vt hic dicit, dummodo appellatio sit legitima. Contrariũ tñ dixerũt Lau. Vin. & Tan. ut dictum est sup. eo. ad hæc qm. sed ista littera obstat eis. Sed quod hic dicit intelligitur qñ interdictum positum fuit in diem vel sub conditione ne effectus vero excõicationis suspendi non potest: quia q̃ cito qs est excõicatus, est mẽbrum diaboli, & ẽ priuat' sacramẽtis & cõmunione fidelium: vnde ad hoc vt efficiatur membrum Dei necessaria est absolutio. 11. q. 3. excellẽtissimus. Papa tñ posset ei' effectũ suspẽdere. ĩ. de sen. excomm. si vero. quia de nulla sentẽtia facit aliquam. 3. q. 5. hæc q pe. maius enim est de nihilo aliquid facere, q̃ de aliquo aliud vel nihil. de conse. disti. 2. re vera. ver. fin. in ver. sermo igit Christi q potuit facere ex nihilo q non erat, &c. Ioan.

non debuerit ad sententiam exequendam: [a] officialis processũ qui post appellationẽ hmõi sententiam interdicti irritam & inanem decreuit, temerarium iudicantes: cum appellatione ad nos interposita nihil debuerit innouari. ¶ Præterea licet excõicationis sententia in decanum [r] p epm promulgata, rite lata prima facie videretur, cum per dictum officialem esset prohibitum, ne seruaretur in ecclesia interdictũ & decanus ne celebraretur in ecclesia phibendo, diuinũ videretur officium perturbare: [b] quia tñ per appellationem ad nos interpositam ex parte decani, cui ẽt officialis duxerat deferendũ, [c] Apostolos concedendo, non solũ principale [d] negotium, sed accessoria ẽt ad nostrum referebantur examen: eandem sententiam post appellationem hmõi promulgatam decernimus viribus caruisse. ¶ Verum licet archieps post appellationem [e] p dictam, de qua sibi per officialis litteras innotuerat, decanum denunciauerit euitandum. Sen. tñ canonicos (qui saniori ducti consilio cõicauerunt eidem, vt appellationi ad nos interpositæ magis quàm [f] denunciationi ab archiepo factæ deferrent) inculpabiles iudicamus.

¶ Idem Mediolanẽ. archiepo.

¶ *Postquam Papa aliquã cãm ad* causã postea potuit legitime appellare.

¶ *Glo. seq. recitetur per obiectionem & solutionem.*

f ¶ *Quam denunciationi.* Hic vr̃ q in dubio magis stet appellationi q̃ denunciationi excõicationis, & q̃ ipsi sententiæ: cum tñ potius præsumendum sit p sententia q̃ pro appellatione: q̃a appellans tenetur probare sententiam iniustam. vt sup. eo. cũ ec clesia. & est si. ff. de mino. minor. 25. an. in fi. Ioan. ¶ credo q cum dubitat an teneat appellatio, potius vitandus est quàm in dubio ei cõicandum: ar. ĩ. de cle. excom. illud. Bern.

ADDITIO. De hac mã habes. su. e. ad hæc qm̃ sub interdicto.

a ¶ *Exequendam.* Quia appellatione interposita nihil est innouandum. 2. q. 6. post appellationem § appellatione ff nihil innou. l. vnica. ex hoc patet, q iudex post appellationem diffinitiua in sententiam non debet executioni mandare, alioquin restituatur possessio appellanti antequam de appellatione cognoscatur sup. de iureiuran. ueniente & idem dicit hic in se rius, q appellatione interposita nihil debet innouari.

b ¶ *Perturbare.* Qui perturbat diuinum officium, sine pęna excommunicationis potest eijci de ecclesia. ĩ. de sent. exc. veniens & c. cum voluntate. §. si qui uero.

c ¶ *Deferendum.* Primo non detulit, sed denunciauit interdictum nullum, ut sup. dicitur: postea detulit quo ad processum principalis causæ, & Apostolos concessit: vt hic dicit. Tanc.

d ¶ *Principale.* Captio presbyteri fuit negotium principale, accessoria fuerunt interdictum & eius obseruatio: & sic patet quod idem iuris debet esse in accessorio quod in principali sup. de offic. deleg. præterea & cap. prudentiam ad fi. & ff. de iurisd. om. iud. l. 2. ff. de re. iur. cum principalis. sup. c. prox. ver. nos igitur.

¶ *Glo. seq. recit. per obiectionem & solutionem.*

e ¶ *Post appellationem.* Hmõi appellationem dicit ltimam, & tñ factum decani fuit minus ltimum, simile ĩ. de concel. p̃æben. constituturus. quantũ ad partem decisam. & sic vr̃ q appellatio min' ltima impedit effectũ excõicationis hic satis potuit esse vt factũ decani fuisset minus ltimũ, & tñ decanus ex alia

¶ Et secũdum ll. pæna est capitalis. C. de his qui ad ec con fu. l. denũciamus & in Authẽ. q̃ san. epi. §. si qs cũ fa. 4. char. co 9. fin Ho. Io. A. a Non dicit legitimam, nisi quo ad abdicãdũ iurisd. iudicis, qui detulit, sed eũdẽ Ho. Ioã. Andr.

se renocat, non valet pcessus postea per minorem iudicem factus, sicut non valeret si fuisset ab eo legitime appellatum. h. d. vt cuilibet lecturæ satisfiat.

CAP. LVI.

Vt † nostrum [s] pdeat de vultu Dei iudicium: & infra. ¶ Iudicibus dedimus in mandatis, vt si post scdm mãdatum, per quod potius cognitionem negotij, ad nr̃m iudicium reuocauimus, [h] traditionẽ sigilli dicto H. à te cognoscerent esse factam, eam decernerent irritam & inanem, inhibentes illi ne quomodolibet eo vti præsumeret: Cum plus [i] sit Romanũ pontificẽ ad se aliqd reuocare † negotium, q̃ quemquam ad eũ sup aliquo negotio prouocare.

¶ Idem Abbati S. Felicis, & G. canonico Bononien.

¶ *Si terminum appellationis prosequẽdæ statutũ ab hoĩe, altera pars præuenit, hoc tacito lr̃as impetrãdo litteræ non valent; sed terminum iuris ẽt appellatus præuenire põt, dummodo nimium non præcurrat: & vbi ex dilatione imminet periculum, ẽt neutra parte prosequente, potest iudex ad quem supplere partes compellendo ad prosecutionem.*

CAP. LVII.

Oblatæ † nobis vestræ lr̃æ cõtinebant, q cũ qdã iudices qb. cã q̃ inter Sambr̃. & Rinocor. plebes vertebat, fuerat

VT nostrũ. Primo ponit dictũ. Scd o rõnẽ dicti: ibi, Cũ pl'. Ab.

CASVS. Casum istius decretalis habes su. vt ecclesiastica bñficia si. dimi. cõfe. vt nostrum. ibi legitur ista, cũ illa.

g ¶ *Vt nostrũ.* Hæc decre. est pars illi' quã habes ĩ vt eccle. bene. si. vt nostrum. & per illam intellige istam.

h ¶ *Reuocauimus.* Et ita quicquid postea factũ fuit, non tenuit. & ita traditio sigilli postea facta nõ valuit tãquã à non suo iudice. simile ĩ. vt lit. pende. ecclesia S. Mariæ. sup. de offi. leg. licet & sup. de postu. bonæ memoriæ.

i ¶ *Cum plus.* Sic ipso facto negat aliqs clericatum ĩ. de sent. excõ. contingit. & ĩ. de vi. & hone. cleri. cap. vlti. & plus ẽ reuocare negotiũ ad se, quàm sit appellare: sed post appellationẽ nihil est innouandum. su. c. pxi. & c. bonæ ergo multo fortius postquam superior ad se negotium reuocat, inferior nihil facere pôt. 2. q. 1. nomen. & si iudex dicat se velle referre negotiũ superiori, statim tenet partib. tradere acta. ĩ. e. intimasti. si partes hoc approbauerint C. de rela. l. 2. simile su. e. dilecti. vbi de hoc. B.

Si præses minorem pronũciat maiorem: & curator hoc credens cessauit, nõ tenet, licet ille sit minor. Ioan. And.

† Cap. 1. ti. ut ecclesiastica beneficia sine diminutiõe cõferantur. li. 2. compilatiõe. vide Archidiaconum in ca. multũ stupeo. 3. q. 6.

† reuocare

Oblatæ. Communis diuisio. Secunda pars: ibi, *Licet igitur.* Quæ distinguit, & secundum membrum distinctionis prosequitur: ibi, *Si vero.* In tertia instruit iudicem: ibi, *Superior.* In quarta concludit ad propositum: ibi, *Ex his.* Ab.

CASVS. Item ecclesiam de Sambr. ex una parte, & ecclesiã de Rinocor. ex alia, coram delegatis iudicibus quæstio vertebatur. lata fuit sententia pro ecclesia de Sambr. à qua inia fuit ad sedem Apo. appellatum ex parte ecclesiæ de Rinocor. nec ad procuratione appellationis fuit terminus assignatus. plebanus de Sambr. super obseruanda inia sicut rõnabiliter lata erat, litteras impetrauit: pars altera postmodum super inia infirmanda ad alios iudices litteras ipetrauit, nulla de prioribus in posterioribus litteris habita mentione: Dubitabatur vtrum priores iudices uel posteriores de qõne illa cognoscere debeant. Consultus Papa rñdet: quamuis appellanti legitime à sententia indulgeatur annus à lege, & ex iusta causa biẽnium, tñ hmõi terminus pôt restringi non solum à iudice à quo appellat, verum ẽt ab appellante: cum iõ constitutum sit non vt terminus ipse præueniri nõ possit, sed ne valeat prorogari: Distinguit Papa in quo casu lr̃æ impetrentur, si terminus præfigitur ab appellante uel iudice appellatio:ni pleuẽdæ, si appellatus tacito de illo termino lr̃as ipetrauerit, hmõi lr̃æ tãquã veritate tacita ipetratæ nõ valẽt: si vero nõ sit aliqs terminus ab appellante uel iudice p̃fixus, pars appellata ĩ. terminũ statutũ à lege potest cõmissionis lr̃as ipetrare: dumõ nimiũ non te-

† Cap. 1. eo. ti. in 4. compilat. Et quia uarij sũt huius decretalis articuli uarijs locis sunt uidẽdi doctores Fedeticus de Senis cons. 23. inci. punctus q̃stionis. Felinus in c. ex tenore. supra, de rescr. Romanus consi. 413. incip. dubitatur Calderin' consil. 14. tit. de resc. an de lr̃is nullis fieri debeat mentio.

non festinet vt appellantem in cōmissione supplantet: & earum auctoritate poterit iudex in appellatiōis cā ꝓcedere, ita vt si appellans voluerit in cā ꝓcedere, oportebit eū agere sub iudice sic obtento: nisi possit eum ltime recusare: qđ si appellans agere noluerit, appellatus nihilomin⁹ poterit ꝓseq̄ cām ipsam & si iudex appellationis viderit ex dilatione piculū imminere, poterit đ ea cognoscere, neutro ēt prosequēte appellationem, vt periculum euitetur puta si appellet̄ à sn̄ia sup confirmatione alicuius electiōis, & vtraque pars velit ēt ad annū differre ꝓsecutionem appellationis, debet eñ iudex tunc terminū moderari, ne regi dñico diu desit cura pastoris. his ergo consideratis respōsum est qōni istorum iudicum; videlicet, ꝙ per posteriores nō derogatur priorib. litteris legitime impetratis, per quas poterūt primi iudices ꝓcedere ad infirmandam vel cōfirmandam sn̄iam præuia rōne. Nota ꝙ appellans habet annū ad appellationem prosequēdā: m & ex iusta causa biennium. Item terminus talis annus scilicet pōt abbreuiari à iudice vł ab apellāte, sed prorogari non pōt. Item nemo debet ꝑuenire in litteris commissionis impetrandis appellatē nimiū festinanter. Itē terminū statutū à iudice vł ab appellāte neutra pars pōt ꝑuenire: item iudex appellationis pōt ꝓseq̄ causam appellationis si periculum immineat, neutra parte ipsam prosequi volente.

a ¶ *Biennium.* s̄. eo. cū sit Romana. & c. cōstitutus.

b ¶ *A prouocante.* s̄. e. personas.

c ¶ *Prorogari.* nisi ex iusta causa. su. eo. ratione. & c. cum sit Romana. & hic.

d ¶ *Appellatus.* Idē ē de appellāte. s̄. eo. ex insinuatiōe. & s̄. e. sæpe.

e ¶ *Pars appellata.* Pars appellata nō pōt præuenire terminū legalē niū ꝯm ꝙ hic dr̄. & 2. q. 6. c. ei qui. §. appellatore. Terminū vero statutū ab hoīe neutra pars potest præuenire j. eod sæpe. pars appellans infra terminum legalem quandocūq; potest: & si vult, potest litteras impetrare, cum in eius fauore u annus concedatur eidem. j. de cōfir. bonæ l. tem & illud scias, ꝙ infra terminum legalem debet causa appellationis esse terminata, nec potest vltra protendi. 2. q. 6. ei qui appellat. & C. de temp. appe. l. vlti. §. vlti. & l. nemo & nisi iusta cā prorogetur. sup. eod. cum sit. & c. constitutus. & hic.

ab Apostolica sede commissa: ꝓ plebe Sambriensi sententiam ꝓtulissent, & a procuratore plebis de Rinocor. ad nos fuerit sine termino appellatum, nec delatū appellationi fuisset, nec ad prosecutionem ipsius terminus à iudicibus partibus assignatus: plebanus de Sambro super obseruatione prædictæ sententiæ (sicut rationabiliter lata erat) nostras ad uos litteras, & alia pars alias cō missionis litteras à nobis super infirmanda eadem postmodum ad alios iudices impetrauit, nulla in posteriorib. litteris de prioribus habita mentione; vnde in dubitatione reuocato, an posteriores iudices, vel vos de illa debeatis cognoscere, Nos sup hoc consulere voluistis: & infra.

¶ Licet igitur appellanti legitime à sententia indulgeatur annus à lege, aut ex iusta causa bienium [a] ad appellationem interpositam prosequendam, quia tñ huiusmodi terminus potest restringi, non solum à prouocante, [b] verumetiam à iudice, à cuius sententia prouocatur (cū ideò sit constitutum, non vt terminus ipse præueniri non possit, sed ne valeat prorogari) [c] credimus distinguēdum, in quo casu litteræ impetrantur: & quidem quando certus terminus ab appellante, vel à iudice appellationi præfigitur prosequendæ, si eo tacito appellatus [d] litteras impetrauerit, huiusmodi litteræ tamquam tacita veritate subreptæ, obtinere non debent aliquā firmitatem. Si vero non sit alius terminus a iudice, vel ab appellante præfixus, pars [e] appellata infra terminum constitutum à lege (dummodo nimium non præcurrat, [f] vt appellantem in commissione impetranda supplantet) cōmissionis litteras poterit impetrare, quarum auctoritate in appellationis causa legitime procedatur: ita ꝙ si appellans voluerit in causa appellationis procedere, oportebit eū agere sub iudice sic obtēto: nisi possit eum legitime recusare: quod si agere noluerit, † appellatus potest nihilominus prosequi [g] causam ipsam, maxime si sentiat sibi ex dilatione imminere grauamen. ¶ Superior quoq; iudex si uiderit ex dilatione periculum [h] imminere, potest & debet neutro prosequente appellationem, occurrere, ut periculū euitetur; puta, si a sententia lata super confirmatione alicuius electi fuerit prouocatum, & vtraq; pars velit ēt ad annum prosecutionem appellationis differre, potest vtique, immo debet, superior iudex ad quem fuerat appellatum, terminum prouide moderari, ne gregi dominico diu desit cura pastoralis. ¶ Ex his igitur consultationi vestræ nouertis esse responsum, ꝙ per posteriores non derogatur priorib. [i] legitime impetratis: per quas ad confirmandam sententiam vel infirmandam, præuia potest ratione procedi.

¶ Idem.

¶ *Altera parte cōtumaciter absente potest iudex appellationis etiam principale negotiū diffinire, si post litem contestatam fuerit appellatū.*

CAP. LVIII.

PEr † tuas litteras requisisti vtrum si post latam sententiam, vel saltem post depositiones testium publicatas, fuerit ad sedem Apostolicam appellatum hi qui super hæc delegantur a nobis, si altera partiū eorum se noluerit conspectibus præsentare, causam sibi delegatam † iudiciali possunt calculo terminare. ¶ Nos igitur consultationi tuæ taliter respondemus, ꝙ cum lis sit super eodem negotio corā primis iudicib. legitime contestata, poterunt † iudices delegati (eo qui conuenitur se ꝑ contumaciam absentante,) cum eis de meritis causæ liquebit, [k] commissum sibi negotium diffinire.

f ¶ *Præcurrat.* Et sic nemo dēt ꝑuenire diligentiā alterius captiose. sim. 16. q. 3. placuit. & ff. ad Tertul. l. 2. §. si mater 2.

g ¶ *Prosequi.* Etiā altera parte absente, tñ prius citata: vt hic patet, & 2. q. 6. c. ei q. §. appellatore. & s̄. de sen & re iud. cū Bertoldus. C. de temp. app. l. vlt. §. illud ēt. & est expressum. j. eo. c. proxi. Ber.

h ¶ *Periculum.* ne ecclesia ī spiritualib. vel temporalibus ex mora detrimētū incurrat in quo casu posset ēt lite non conte ꝓcedi. sup. vt lit. nō contesta. quoniam. § j. arg. sup. eo. constitutus.

i ¶ *Prioribus.* Hoc intellige, dum tñ priores litteræ de alterius partis appellatione fecerint mentionē, aliàs nō valerēt veritate tacita impetratæ. j. đ cōfirma. bonæ. & sup. de rescrip. ex parte.

PEr tuas. Cōis diuisio. Secūda pars ibi, *Nos igitur.* Ab. Sicu.

CASVS. Appellatum est à sententia diffinitiua, vel saltē post publicationem testiū: q̄ritur vtrum illi q̄ de appellatione cognoscūt, possint sibi cām cōmissam terminare, si altera partium eorum se conspectui noluerit ꝓsentare: Rn̄det Papa ꝙ cum lis fuerit corā primis iudicib. contestata, poterūt iudices đlegati cū meritis causæ negotiū terminare, si altera pars citata per cōtumaciā se absentet. Nota ꝙ nec in cā principali, nec in causa appellationis procedendum est contra absentem nisi cōtumaciter se absentet.

¶ *Glo. seq. distinguit, aut reus est contumax, aut actor aut est lis conte. aut non: & aut liquet de causa, aut non. Secundo quærit, & dupliciter soluit.*

k ¶ *Liquebit.* Nota ꝙ si iudici a nō liquet đ causa, tunc debet cōstituere ꝓsentem possessorē, nec audiret aduersarius nisi đ ꝓprietate; vt C. qūo & qñ iu consentaneum. Vel si liquet ꝓcedat ad diffinitiuā sn̄iam. & hoc intellige in casu altero isti⁹ decr. cū fuit appellatum testib. publicatis ante sn̄iam: vt s̄. de do. & contu. prout vbi de hac materia plene dr̄. Item si possessor est ꝓsens, & actor absens, tunc siue lis sit contestata, siue nō, potest dari diffinitiua sn̄ia, si constet de meritis causæ: & sic intelligitur s̄. de do. & contu. cām. & sic pōt ēt intelligi sup de testi. spo audita. & C. qūo, & quando iud. auth. qui semel. sed si non liquet ei de cā, absoluet reum ab obseruatione iudicij & in expensis condemnabit sibi actorem C. de iud. ꝓperādū §. si quidem. nec obstat quod dr̄; actore nō probante, reus & si nihil

† Aliàs in ra subueniūt vigilantib. ff. de his quę in frau. & d hoc su. tit. j. cū olim. n. Ioā. And.

† scilicet appellans.

† Cap. 2. e. tit. in 4. compilat. Et vide Mathesilaum singula. 66. in ci. nota, ꝙ in causa.

† delatam

† potuerunt

2 Causæ princi. vel appell. qñ s. expedito articulo appella. aggredit principale cā dicut 2 dixi s̄. eo. sæpe. sug gl. vt si lis Io. Andr.

nihil præstiterit, obtinebit. 6. q. vlt. actor. & ¯j. vt eccl. bñfi. vt nfum. & ¯s. de cã pos. & ꝓprie. cum ecclesia. Illa regula locum habet, cum ambo sunt præsentes. sed in alio casu istius dec. cũ appellatur à snia, debet illam ꝯfirmare vel infirmare. 2. q. 6. in fi. Sed pone ꝙ iudices priores, qui tulerunt sniam condemnationis, crediderũt actorẽ bñ ꝓbasse itẽtionẽ suam, cum in veritate nõ probasset in causa appl'onis, altera pars quæ appellauit est absens per contumaciam vt ibi dicit, & ille pro quo lata est sententia, est ꝑsens. iudicib. constat ꝙ præsens nõ ꝓbauit: vñ sniam confirmare nõ possunt. Credo ꝙ cassanda sit snia, & qa ille reus est cõtumax. adiudicabũt ꝑsenti possessionẽ reseruata qõne proprietatis absenti, sicut facerent añ sniam. Vel dic ꝙ sufficit tantum infirmare sententiam condemnando absentem in expensis 2. q. 6. ei qui, in §. appellatore. Ber.

† Scilicet Innocẽti' 3 in concilio gñali. Lite. c. 33.

¹ Nisi præsens plenius ꝓbarę uelit: q tunc ꝓbationes recipient. ¯s. de test. fraternitatis. de fi. instr. cũ Ioãnes ꝭm Host. And.

¶ Idem † in concilio gñali.

¶ *Notabile & famosum capitulũ, habẽs multa noua dicta vtrunq; ius limitantia, & h. d. in summa inhærẽdo simpliciter verbis lr̃æ: Appellãs ante sententiam tenetur exprimere causam rõnabilem coram ipso iudice a quo: nec admittitur exceptio, ꝙ prius miserat nuncium ad sedem Apostolicam, vel quòd litteras impetrauerat, quæ nondum sunt iudici præsentatæ.*

V*T debitus.* Diuiditur principaliter ĩ tres partes. In prima ponitur duplex constõnis causa. In secunda constõ: ibi, *Statuimus.* In tertia quædam protestatio, ibi: *Saluis.* Abb. Sic.

CASVS Quia frequẽter malitiose appellabaẽ, & in grauamẽ alterius partis, & in derogationem iudicis: voluit cõciliũ vt iudicib. honor debitus deferatur, & cõsulatur litigatorib super laborib. & expensis statuit igitur, vt si qs corã idoneo iudice conuenerit aduersariũ suum, ille ad superiorẽ añ sniam, non appellet absq; cã rõnabili allegata corã iudice à quo appellare intendit: sed corã illo suam iustitiã prosequatur, non obstante, si dixerit, ꝙ ad superiorem pro causa illa nuncium destinauerit, aut lr̃as impetrauerit ab eodẽ, q̃ nõdũ fuerint iudici delegato assignatæ: si vero putauerit appellandũ ex cã rõnabili, coram iudice illam exponat: talem videlicet quæ si foret probata, legitima reputaretur: postmodũ supior de appellatione cognoscat: & si constiterit minus rõnabiliter appellatum, illum remittat ad illum a quo appellauit, & insup in expensis alteri parti condemnet eundẽ. Si vero appellatio lgitima fuerit, in cã ꝓcedat, saluis cõstõnib. de maiorib. causis ad sedem Apostolicam perferendis. Nota, ꝙ ante sniam null' debet appellare nisi grauetur, & cã grauaminis exponi dẽt coram iudice a quo appellatur. Item non valet nunciũ misisse, uel lr̃as habere, quæ nondum sint delegato assignatæ. Item qui minus legitime appellat, remittitur ad illũ à quo appellauit, & in expensis alteri parti condemnatur.

¶ *Glo seq. alleg. concor. & arg.*

a ¶ *Deferatur.* Sim. C. qñ prouo. nõ est neces. omnem honorẽ & sic est ar. ꝙ iudices honorãdi sunt pp suam dignitatem.

¶ *Glo. seq. arg.*

b ¶ *Coram idoneo.* Hoc iõ dicit, quia si conueniatur corã nõ suo iudice non obest ei, qa dẽt allegare priuilegiũ fori: nec præiudicatur ei qđ facit corã eo. ¯s. de iud. at si clerici. & ¯s. de foro comp. si diligenti. & c. significasti. & est ar. ad qõnẽ: vtrũ interruptio facta sit per lit. contesta. coram nõ suo iudice ꝙ non sit interruptio facta, patet. C. ne de sta. defun. si pater.

¶ *Glo. seq. primo arg. à contrario. secundo uo. omnes iudices æquatos. tertio quærit. ponit duas solutiones Io. & primam non approbat. De nui aliter soluit, dicens ꝙ remotio appellationis nihil operaẽ hodie.*

c ¶ *Ante sententiam.* Nota ꝙ dicit, ante sniam, ergo de appellatione post sniam nihil statuit: quia qđ de vno dr̃, ³ de alio negatur. 25 dist. qualis & sup. de ꝑsum. nõne. qđ verũ credo: & idem dr̃ in decre. noua. eod. titu. cordi nobis. li. 6 Et ita patet ꝙ hodie idẽ iuris est in oib. iudicib. delegatis & subdelegatis & ordinarijs, à quib. non põt appellari, nisi cã rõnabili allegata scripta vel nõ scripta: qa dicit: coram idoneo iudice. & sic non habet locũ hodie decr. illa, super qõnum, §. si uero duo vbi dicit, ꝙ si delegatus alij cõmittat vices suas, ab illo poterit appellari, ² licet cã sit appellatione remota cõmissa; sed quantũ ad alia bene tenet. Cũ ergo remota sit appellatio ante sniam ipso iure, vt hic probatur, quid operatur remotio appellationis, cũ Papa semp scribat appellatione remota? Io. dixit, ꝙ remotio appellatiõis hoc hodie operatur, vt post sententiã appellari non possit, q n iudex possit mãdare sniam executioni non obstante appellatione, nisi habeat cãm ꝓbabilẽ appellandi: sed si non est remota appellatio tũc appellari põt post sniam ꝭm ꝙ appellabatur ante constõnem istam. sup. de of. deleg. super eo. Sed hoc nõ est verum, quia de appellatione post sententiam nihil statuitur per istam constitutionem:

² Ac si dicat glo ꝙ ibi possit sine cã appellari, & scribat ad hoc hodie imò traditur lr̃a rescribenda si in casib. qb. poni debet de Stylo curiæ nõ esset posita hæc clausula Ioan. And.

vt dixi Et Io. ẽt non persistit in hoc, imó dicit ¹ ꝙ si remota est appellatio, non põt appellari nisi in casib expressis à iure. su. eo. pastoralis. & si non est remota: tunc appellaẽ quotiens habet ꝓbabilẽ causam appellandi, talẽ q̃ si esset ꝓbata, & c. vñ potest dici, ꝙ illud idem operatur hodie remotio appellationis. cũ apponit in litteris, ꝙ olim operabatur quia potest appellare in causis tantum expssis à iure, licet sit remota appellatio in nõ expressis, nõ poterit appellare: ut ¯s. c. pastoralis. ubi notantur q̃dã de illis casib. & ita per remotionẽ appellationis, nõ posset hodie appellari in casib. nõ expressis, sed in alijs posset. Ex vi huius constitutionis põt appellari vbicunq; quis ĩgrauatur, licet grauamẽ nõ sit expressum in iure. & qa iniquũ erat ꝙ aliquis euidenter grauatus nõ posset appellare, q habebat ꝓbabilẽ cãm appellandi: cum casus ille nõ esset expressus in iure emanauit ista constõ, qua cauetur, ꝙ q cumq; habet ꝓbabilem causam appellandi, talem quæ si esset probata, & c. licet illud grauamen nõ sit expressum in iure, possit appellare: & ita hæc constõ ad alia extendiẽ, quã illa dec. pastoralis. quotiens em̃ noua lex constituiẽ, ad eas species ⁴ ptinere nõ vr̃ quib. specialiter ipsa lege pœna addita est. ff. de pœ. sanctio legum. & ita constõ ista ꝑmittit appellare vbi remotio appellationẽ ꝓhibebat. ergo siue sit remota appellatio in lr̃is, siue ñ idem iuris est Si. n. non est remota appellatio, põt appellare, vbicũq; ꝑmittiẽ appellatio ꝑ iura specialia: ut su. e. postremo. & c. ex parte. & c. significantib. & in oib. consimilib. vbi exprimitur in dec. ꝙ possit appellari, & beneficio istius constonis põt appellari in omnib. alijs casib non expressis vbi exprimiẽ talis causa, quę si foret ꝓbata, lrĩma esset: licet illa non sit scripta in iure. & ita patet ꝙ remotio appellationis quo ad veritatem nihil operatur, sed potius apponitur ad cautelã: qa pl' timeri solet quod specialiter ꝓhibet, quã qđ gñaliter impera tur, 23. dist. quamquam & consuetudo est ecclesiæ. & tam in principalib. qõnib. quã in incidentib. remota est appellatio ꝑ istam constõnem, & coram quocunq; iudice, nisi cum qs grauatur in casib. expressis vel non expressis, & sic Papa remouet id quod iam remotũ est de iure sic cõcedit Papa quod de iure communi concessum est. sup. de iureiu. & si Christus. i fi. ⁵

† Verunq; dictũ dicit Innoc. à somnijs ꝓcedere: quod Ho. reꝑhendit Ioã. Andr.

† Cap 3. e. tit. in 4. compilat. Hanc decretalẽ luculenter ꝑ cęteris interpretati sunt Paulus ð Leazariis, & Philippus ð Perusio & inde cõciliũ Triden sessio. 23. ð resormat. ca. 1.

⁴ In hoc allegat gl. ꝭ sc. cũ em̃ ista noua constitut. gñaliter loquaẽ, ergo nõ remouet illã, q̃ specialiter loquitur de iudice, q cognoscit app. remo. sup. eo. pastoralis. Ioã. And.

d ¶ *Absque rationabili causa.*

Sic ⁶ ergo remota est per istam constõnem q̃libet appellatio, quæ absq; rõnabili causa apponiẽ. Quid ergo operaẽ clausula de remotione appellationis, quæ tota die apponiẽ in rescriptis? Dñt qdã ꝙ nihil, sed apponiẽ ad cautelã: qa plus timetur qđ specialiter iniungitur, quã qđ gñaliter imperaẽ. ¯j. de hær. est aduersus. & 23. dist. quãquã sed ꝯ istos opponiẽ, ꝙ ꝭm eos istos clausula frustra mẽbranas occupat, ꝯ illud qđ legiẽ 19 dist. si Romanorũ. lrẽ pro nihilo est facta dec. q̃ distinguit, an ꝑdicta clausula ponaẽ in medio litterarũ. & ꝭm hoc tm̃ præmissa amplectitur an ponatur in fine, vt sic omnia præmissa comprehendat. ¯j. eo. inq̃sitioni. quæ post hanc constõnem emanauit. Idcirco alij dixerunt, ꝙ hæc constõ ẽt tantũ in ordinario locũ habet, ꝯtra aũt ĩ delegato loquunẽ: sed pp hoc non est soluta qõ, quid prædicta clausula operetur. Tertij dñt, ꝙ ante sniam nihil operatur: quia remota est appellatio qualibet, nisi ex cã probabili fiat per istam constõnẽ, sed post sniam impedit executionẽ ẽt sniæ, si pp causam expressam in iure fuerit appellatum. su. c. pastoralis. pro ista snĩa facit. op. sup. de of. dele. sup eo. in fi. ibi n. dr̃, ꝙ si ille cui est cã commissa appellatione remota suam sniam uelit executioni mandare in ꝑiudiciũ alterius partiũ, inter quas cã uertit, poterit appellari: vnde tenet ibi appellatio facta ab epo uel archidiacono. Et subiungiẽ ibi rõ: quia non illis, s. epo uel archidiacono, sed partib. inter quas cã uertitur, appellationis remediũ est sublatum. & sic auditur ibi eps uel archidiaconus appellans, quia nõ est lis appellatio interdicta. Ergo ꝑ oppositũ partes inter quas cã uertiẽ nõ poterunt appellare, qa eis appellationis remediũ est sublatũ, & sic non obstante partiũ appl'one snia mandabitur executioni: qa ꝓhibitæ sunt appellare, cum alias appellatione pẽdente nisi esset ꝑdicta clausula, nõ posset snia executioni mandari. sup. de iureiu. venientes. & sup. eod. c. dilectis. istorum sententia impugnatur in eo qđ dñt, ꝙ ante sniam nihil operatur. ⁷ Est em̃ reperire casum in quo habet necessario operari. Nam secundũ canones omissis oibus

⁵ Cõco. l. ampliorẽ, C eo. & l. ꝓperãdũ. § sin autẽ. reus. & vtrobique. per Barto. C. de iud.

⁶ Hæc gl. usq; ad illã ĩ verbo Si dicat. nec ẽ Bernardi, nec hr̃ in vetustis codicibus, & vt series satis idicat. additio ẽ facta ad gl. proxime ꝓcedẽtem

⁷ Adde ꝙ dicẽs simpliciter appello, vide tur ad Papã appellare no. eo. ꝑcipimus, cap. 2 q 6. omnes.

bus medijs pōt ad Papam appellari.ī.eo.solicitudinē. & ca.si duob 2.q 6.ad Romanam.cū duob.c.pce.& duob.seq. Pone ergo ꝙ mihi à Papa est causa cōmissa appe.re.committo tibi litis constationē tm̄,mihi cæteris reseruatis:facta litis cōtest. coram testib.tu vis testes recipere, & sic fines mādati excedis, & sic potest à tua audiētia appellari. Sed ad quem appellabitur nunquid ad Papam,cū ad eum oībus omissis medijs appellari valet vt dictū est ī?Certe non & si sic fieret,appellatio nō valeret: qa ex virtute pdictæ clausulæ,ad me est tmmō appellandum: qa mihi iurisdōnē reseruaui.ī.de of.deleg.sup qonum.§.porro.ver.si cā sit ei appellatione remota cōmissa,&c. ergo a contrario sensu si causa non esset app.re.commissa, posset appellari ad Papam p iura pdicta nec opponas de p̄senti constōne, quia non pōt nisi ex cā pbabili ibidē appellari: qa ergo posui ꝙ ex cā pbabili appellat: qa fines mādati excedis:& sic secundū hanc constōnem appellatur. sed non pōt appellari ad Papā,qa inhibita est appellatio in rescripto.& appellat hic añ sniam diffinitiuam.vñ p istum §.tam ista snia q̄ prima ēt impugnatur:vñ dñt quarti ꝙ ante sniam & post sniam idē operat,videlicet ꝙ non possit appellari nisi ex cā in iure expressa. p istis est casus dec.ī.eo pastoralis,quē intelligo, ꝙ nō possit appellari nisi ex cā expressa in iure, quantū ad hoc ꝙ pcessus iudicis p applonē valet impediri,sed grauatus ex cā probabili poterit appellare:& si de grauamine cōstiterit,poterit p superiorē remoueri:vt ibi dr̄ nec obstat hæc dec nam hæc dicit, ꝙ ex cā pbabili appellari pōt, & illa dicit idē:sed dicit illa, ꝙ iudex non tenetur appellationi deferre,ex quo cā nō est expressa I iure,nec ista dicit,ꝙ teneatur,& iō non ꝯdicunt. Patet,ex pmissis ꝙ oib. omissis pōt appellari ad principē:& tñ recipit I stantiā in pal.§ porro.vñ vt illa m.à planius & plenius pateat, ita est distinguendū: qa appellat qñq; ab ordinario, qñque à delegato,qñq; à subdelegato Si ab ordinario, planū est ꝙ ad pximum superiorē est appellandum.2.q.6 placuit & l.canonizata,anteriorū.§ ad ad hoc cū ꝯcor. 1 tñ nihilomin⁹ omissis medijs pōt appellari ad Papā ī.eo.si duob.& c.solicitudinem 2.q.6.ad Romana cum duob.c.præ & duob.seq.Si aūt appellatur a delegato,subdistingue: qa aut est delegatus ad vniuersitatē cāsum,aut ad vnā cām tm̄ Si ad vniuersitatē causarū, vt est vicarius epi,non appellabit ad epm̄,sed ad eū ad quē appellet ab epo,s ad archiepm:vt in cōstōne Inn.4.eiusdem tit. Romana. tñ omisso archiepo & alijs medijs posset appellari ad Papā,vt dictū est ī Si aūt appellet à delegato ad vnā cām tm̄, si est delegatus à principe,tm ad principē appellabit:si est delegatus ab alio,appellabit ad eū q ipsum delegauit ff. qs & à quo ap l.j.in prin.sed & illo omisso appellari posset ad pricipē,vt dictū est ī.Si vero appellet à subdelegato,subdistingue, qa aut est subdelegatus delegati à principe, aut subdelegat⁹ delegati à ñ principe.si ē subdelegatus delegati à pricipe, aut ille delegatus subdelegauit totā cām,& tūc pōt appellare tm̄ ad Principē aut sibi aliqd de iurisdōne retinuit; & tūc si sit remota appellatio i rescripto,nō pōt appellari ad Papā, vel ad principē,sed ad delegatū tm̄,q subdelegauit Sed si nō ē remota appellatio, posset appellari ad delegatū q subdelegauit. 2 & nihilomin⁹ad Papā eo omisso,vt ī.de of dele sup qōnū.§. porro.& p iura pmissa,qb. pbat ꝙ oib.omissis pt appellari ad Papā.Si aūt appellat à subdelegato delegati à nō pricipe, pōt appellari ad eu q delegauit.ff qs à quo ap.l.j.in prin.& l.vl.& nihilominus eo omisso ad Papā,vt p iura pallegata patet.Si q̄ ras qūo delegat⁹ à nō principe pōt alij cām delegare, ꝯ id qd legit in dec.cū cā.n q̄ ī.Rñdeo, illud itelligo qñ alicui cārū vniuersitas ē ꝯmissa sicut ē vicarius epi,q pōt alij cām delegare.ff.de iu cū ptor.& ꝯtr Inn 4.ī.de fo ꝯp.Romana §.nec à ꝯtrario sensu in 5.qd aūt sępius dictū ē,ꝙ oīb.omissis pōt ad pricipē appellari,itelligo sm canones eē verū, sz sm leges si fuerit omisso medio ad pricipē appellatū,remittit princeps cām appellationis ad eū ad quē debuit appellari.ff de ap iperatores. Itē qd dictū est ī ꝙ a subddelegato delegati à principe,q totā cām subdelegauit,vel cui erat cā ap.re.ꝯmissa pōt appellari ad pricipē,itellige sm canones,nō sm leges:vt in vtroq; casu appellaret ad legatū q subdelegauit C.q p sua iur.iu da pos. l.j.ad ñ vr soluē ꝯrietatē illi⁹l vt notat i pdi.ca.sup q §.porro.

Glo.seq.recnet per quæstion. an sint, correctæ, &c. dicit quod sic: & rationem reddit.secundo obijcit & dupliciter soluit.

a *Si dicat* & si ppea appellauerit,eius applō nō est admittēda.2.q.6.c.nō solēt.§.eius q.ff.de ap.reci. eius q. & sic correcta sunt iura illa.ī.c.meminimus.& c.ad hęc,sicut & ī.de of. deleg cū cā.qa non pdest nunciū pmisisse ad supiorē, nec pdest ēt habere lras qd plus est.q̄ nondū sunt iudici p̄sentatæ, vt hic dicit. Ratio huius cōstitutionis fuit, ne quis hac causa declinet examē ordinarij iudicis,ut pprius honor debit⁹iudicib.deferat.C.qū puo.nō ē nece.oēm honorē.vñ sicut ñ pōt declinari iudiciū ei⁹ p applonē frustratoriā, sic nec p missionē nūcij: qa p missionē nūcij nō intelligit puocasse facto vel verbo,cū cā nōdū ēet mota,nec ꝯminata:nec ad iudicem aliquo modo insinuata. Vnde licitū est aduersario ad iudiciū puocare,& ius suum psequi corā ordinario & ita p̄uenire aduersariū:nec pdest illi lras allegare,si nōdū sint iudici p̄sentatæ & ita quasi p̄uētus oportet eū corā ordinario rūdere:qa iudices illi⁹ ñ prius dñr iurisdōnē recepisse cū effectu,nisi cū eis lræ præsenteni.ī eo.sup eo 2.in fi.sic cū qs citat,si postea pendēte citatione mutauerit domiciliū quasi p̄uēt⁹ oportebit eū rūdere. ī.de fo.cōpe.c.pē sic & iste q iam habebat lras in archa sua, p̄uentus est. Pręterea si p sm rescriptū nō tollat iurisdō delegata,nisi de ea fiat mentio,multo fortius vr ꝙ nō tollat ordinaria.nisi de ipsa fiat mentio:facilius.n.tollit extraordinaria. q̄ ordinaria 3.q.3.c induciæ.§.ei aūt Sup hoc dicas,ꝙ si iurisdō ordinaria iā cępta est p solā citationē, amodo nō pōt tolli quantū ad causam illā p lras Papæ,nisi de hoc fiat metio I rescripto sicut & in delegata.Sed si ordinaria iurisdō nō est cœpta p citationē,p̄uenit bñ p rescriptū,4 ut quotidie fit.nec est necesse fieri mentionē in rescripto de ordinaria:& hoc iō,vt dicit Io qa ordinaria iurisdō gnalis est,unde tollit per specialem,quantū ad illam speciē q̄ delegat sup.de rescr.pastoralis. arg.ī.eo.tit.c.j & eo ipso ꝙ Papa scienter cōmittit causam,ea transfert à ptāte ordinarij.su.de of. dele.pastoralis.§ pterea. Et tu dicas aliā rōnem meliorē:cū.n.dñs Papa sit iudex ordinarius oim hoim:ut 9.q.3.cūcta pōt qlibet eū adire p simplicē qrelā re integra:& ipse pōt cognoscere uel delegare: nec ē necesse ꝙ faciat mētionē de iurisdōne minoris:& p applonē itur ad ipsum:sicut i delegato ꝯtingit, de quo min vr iu de of.dele.c j.itē & hic corrigit istud.su.de rescr plerūq; ut statuat qs possit aliū p̄uenire habētē priores lras, q̄ nō sunt iudici p̄sentatæ ꝯ hoc tñ dixi su.d resc.c.j.& ita patet ꝙ ille q primo suas lras exhibet iudici siue p̄uenit aliū in citatiōe facienda p ordinariū,vel p delegatū,ille obtinebit. 3 ad hoc facit su. de rescri.caplm,sanctæ crucis & ita nō refert q̄ sint primę vel secūdæ re integra existente.& sic intelligitur constō illa,re nō integra existente 4 locū hñt alia iura,in qb. cauetur ꝙ non valet secundū rescriptum, nisi faciat mentionem de primo.

Glo.seq.quærit, & soluit.

b *Delegato.* & ita vr ꝙ si primæ lræ delegato sint assignatę non pōt p̄ueniri ab ordinario uel delegato p secūdas,nisi fiat mentio de primis sed qd si nō pcedant primi iudices, nūqd ualebunt scdæ:uel qdiu dēnt expectare scdi, si non possunt primi pcedere impediti iusta de cā?Pōt dici, ꝙ in hoc casu locum habeat dec.illa,plerūq; sup de rescri ut si non pcedant primi iusta cā cessante,ualeant scdæ Sed si nō curant pcedere,tūc moneant p ordinariū uel p suu delegatu, ut procedāt ī.terminū competentē:qa unus iudex p negligentiam amittit iurisdōnē.& alter postea pcedit in cā.sup.de of ord significauit & sup de of deleg.prudentiam.in fi sup.de fo. comp. licet & c.ex tenore ne de dolo & malitia pars altera cōmodū consequatur:qa dignū est, ut p p negligentiā siue dolū pdat iurisdōnem Ista notula intelligit cū primæ lræ sunt iudici p̄sentatæ,nulla citatione facta p eas, sed non est curādum de ijs q̄ in illa dñr,quia lra ista:priusquā &c det intelligi prout dr in sequenti notula;quæ incipit sed nunqd & in fin.illius notulæ.& si ppea,quia non dr præuenta iurisdictio per solam præsentationem,licet littera ista hoc innuat.

Glo.seq.quærit,arg.⁹pro,soluit contrarium.

c *Assignatæ.* Sed nūqd sola p̄sentatio lrarū siue assignatio sufficit ut non possit p̄ueniri ab ordinario siue ab alio delegato?Ex hac lra vr ꝙ sic Sed ꝯ potius vr,ꝙ sola p̄sentatio siue assignatio ñ sufficiat:qm̄ uideo ꝙ si duo sint ordinarij,possū aduersariū meū cōuenire corā altero quē uoluero eligere,ñ obstāte si aduersari⁹ dicat ꝙ volebat & delibe rauerat me cōuenire corā alio,cū quo tractauerit,nisi ipsi⁹citatio p̄uenisset & idē credo I legatis siue delegat s,siue delegato &ordinario re itegra rē Itelligo itegrā añ citationē, p q iurisdo ppetuata est,& nō p p̄sentationē su.de of dele.gratū.vñ qd dicit prius &c.supplendū ē,maxime,qa idē est post p̄sentationem & añ citationē:nisi aliud uiderē:& hoc dr in fi illius not.& si ppea p solam p̄sentationē uel aditionē ordinarij nulla etiā, facta citatiōe non est p̄uentus aduersarius, sed p citationē p̄uētus est.sup.de foro comp.c.ulti.& p so.à citationem iurisdō ppetuatur,& nō p solā p̄sentationē. Si alibi inueneris ubi dicat ꝙ sola præsentia sufficiat, reducas illa ad id quod hic dr. Ber.

Glo.seq.quærit,& soluit.

1 Cōcor. l. præcipimus. C.e. & § pen. & fi.in authent. co. tit.

2 Cōcor. l.j ff. quis & à quo & l. spponebat.ff.d iudi.

a Iudicis examē nō pōt declinari, neqz p missionē nuncij ad superiorē, neque p litteras nondum iudici præsentatas.

3 Non in principali sed quod per suum iudicē pcedetur. Ioan.

4 Scilicet qa citatio facta est p primas. Io. Andr.

5 Licet citatio facta sit corā delegato, tñ expirat rescriptū p litē cotest. postea factā coram ordinario de hoc in Spe.tit l.j. § tersta ad fi. & facit qd dicam ue pur.g.c. pen super fin. vlt.gl. Io. Andr.

a ¶ Ex *rationabili.* colligitur euidenter ex hac lra, φ semp cā appellationis talis, q̄ si esset ꝓbata, ltima esset, ꝓponenda est corā iudice à quo appellat, ut ĩ.eo.cū cām. in fi vbi dr̄ ō hoc sed pōt q̄ri quæ cā dicatur ꝓbabilis: vtrum illa quæ vr̄ iudici uel aliis? Vr̄ φ hoc non sit referendum ad opinionem iudicis.ĩ.de sen.excom.sacro. sicut nec ad opinionē iudicis defert, q d dicatur manifestū sed ad ipsam rei veritatē ĩ de ver.sig.cum olim.ad idē facit 2.q.7.iudicet. Sentētiabit em̄ iudex in hoc ꝯm quod sibi vr̄, habita tñ collatione sapientum si non esset certus. ār. ff. ĩ ar. qualē.& iudex ęstimabit ex opinione animi sui ea.quæ ꝓponuntur arg.4.q.3.ca.si testes.§.itē sæpe nt. Si vero iudex dubius remanet, quia iudex nō pōt certificari an sit ꝓbabilis uel non: in tali dubio deferat appellationi.ĩ.de sen.excom. sacro.ad fi. [1] quicūq; em̄ appellat à grauamine siue in iudicio, siue extra, cām rōnabilem debet allegare in scriptis ꝯm tenorē cōstitutionis Inn.4. ĩ.e. cordi.lib. 6.aliàs reputabitur non appellans ut ibi dicitur.

ex rōnabili [a] cā putauerit appellandū, corā eodē iudice cā ꝓbabili appellationis exposita, tali videlicet, quæ si foret ꝓbata, dēret legitima reputari, supior d appellatione cognoscat. Et si minus rōnabiliter [b] eum appellasse constiterit: illū ad inferiorem remittat, & in expensis [c] alteri parti condemnet: † Alioquin [d] ipse procedet: Saluis cōstitutionib. de maiorib. causis ad sedē Apostolicā referendis [e].

¶ Idem in eodem.

¶ *Si iudex à quo est appellatum à grauamine, illud renocat: potest in principali causa procedere.*

CAP. LX.

CVm † cessante cā, cesset effectus: Statuimus, vt siue iudex ordinarius, siue delegatus aliquid comminando [f] vel in-

¶ *Glo.seq.obiicit, & soluit.*

b ¶ *Rationabiliter.* quia causa quam proposuit, in appellādo non fuit probabilis: vt ex euentu causæ apparet. Quid aūt debeat probare appellans in causa appellationis, dr̄ ĩ.e.interposita ubi de hoc Sed qualiter remittitur ad illū à quo appellauit, cum habeat eum suspectum.ĩ.eo.ad hæc. sed non pot dicere illum suspectum cum ex propria culpa [2] processerit illa suspicio: sicut ille qui non prosequitur appellationem.sup.eod personas & c cum sit Romana.

c ¶ *In expensis.* hoc generaliter obtinet. φ qui deficit in appellatione, punitur in expensis.sup de testib. significauerunt. de expensis istis plene dicitur sup. de dolo & contu. finem.& sup. de rescrip. c.vl.

¶ *Gl.ista tractat quid sit officiū iudicis appellationis. Distinguit inter appellationē ab interlocutoria, vel à grauamine, & à diffinitiua.*

d ¶ *Alioquin.* hic patet φ si iudex appellationis pnūciat appellationem tenere, φ per hoc non expirat eius officium; sed incipiet postea cognoscere de causa principali. C. de re.credi. generaliter.§.sinautem.& in authen de san.epi. §.si quis contra aliquem.in j.const.col j. Dicas φ hoc locum habet qñ appellatur à grauamine ante sniam: quia tunc iudex datur quasi sub conditione quo ad principalem causam, vnde primo cognoscit de grauamine: & si inueniat ltimam appellationē, tunc pronunciat legitime appellatum fuisse, & postea procedit super principali. si male appellauerit, pronunciabit male appellatum, & remittet partes ad priores iudices, in expensis appellantem cōdemnando, ut hic dr̄: & sub hac forma semp rescribitur qñ appellatur à grauamine. Si uero appellat à sententia diffinitiua, tunc iudex debet cognoscere de meritis causæ, & uidere an bene, uel male sit iudicatum: & si bene sit iudicatum, confirmabit sniam, uel cassabit si male iudicatum fuit: ut 2.q.6.in fine.& C. de appellationib. eos in quib. dicitur, φ iudex tm̄ pronunciare debet sniam iustam vel iniustam. Si uero plura capitula sint in sententia, siue plures articuli, iudex pro parte pōt confirmare, & pro parte cassare & reformare sententiam secundum quod iustum fuerit. ĩ de testib. c. Raynutius. & c Raynaldus.

e ¶ *Causis.* Illæ enim semper sunt referendæ ad sedem Apostolicam ĩ.de bap maiores. Quæ dicantur maiores causæ, no. sup. de ot.leg. quod translationem.

C*Vm cessante.* Diuiditur. Nam principium & finis ponunt duplicem constitutionis causam. medium ponit cōstōnem: ibi, *Statuimus.* Abbas.

CASVS. Si iudex delegatus aut ēt ordinarius aliqd cōminādo vel ēt interloquēdo ꝓtulit, quo executioni mādato alter litigantium grauetur: si a tali cominatione uel interlocutione fuerit appellatū, & iudex sano vsus cōsilio ɔminationē vel

† Vide l. e itore.§. tutor. & ibi Bar. ff. de admi. tu.

† Cap. 36.

† Cap. 4. eo titu in 4. compil. Et vide l. adigere § quis. ff. de iure patr. & l. qd dictum. ff. d pactis.

1 Vbi de hoc ĩ glo. ante. & vide sq. qd dixi sup. eo. pastoralis in glo nō tā. ad fin. & de hoc 2.q.6. Romana. in 1.glo. Ioa. And.

2 Nec ex improbitate sua, &c ff. de furt. itaq: fullo. Ioā.

3 Et generaliter oēs causæ quæ ɔcernunt religionē, & materiā fidei dr̄r, maiores.

interlocutionē illā reuocauerit, libere in cā ꝓcedat, ñ obstāte appellatiōne, dūmodo non sit ex alia ltima cā suspectus: ne friuolis occasionib. negotiū retardetur: qa cessante cā cessare debet effectus. Nota, φ iudex pōt mutare interlocutoriam sniam, quo facto appellatio p p hoc interposita locum nō habet. Item processus negotij friuolis occasionibus retardari non debet. Item cessante causa cessat effectus.

terloquendo protulerit, quo executioni mandato, alter litigātiū grauaretur: & sano vsus consilio ab hmōi interlocutionis vel cōminationis effectu destiterit, libere in causæ cognitione procedat: non obstante si à tali cōminatione vel interlocutione fuerit appellatum: dūmodo non sit ex alia legitima causa suspectus ne processus negotij friuolis occasionibus retardetur.

¶ Idem in eodem. †

¶ *Volens iudicē recusare, dēt corā eodem suspicionis causam probabilem proponere: & eam coram arbitris cōmuniter eligēdis ꝓbare: qua non probata, sua iurisdōne iudex vtitur in principali; ea vero ꝓbata remittit negotiū ad supiorē, uel causam cōmittit de recusatoris cōsēsu.*

CAP. LXI.

CVm † speciali sit prohibi

¶ *Glo.seq.arg.quod reprobat. Secūdo obijcit et soluit. Tertio quærit, & ad negatiuā allegat duo iura ad contra sum. l.qd iussit soluit, et cautelam docet. Quarto in fi. argu. alle. vnam l. allegans in contrarium duo iura, & soluit.*

f ¶ *Comminando.* vr̄ ergo φ si iudex comminatoria uerba ꝓferat parti, φ ex hoc possit appellari, nisi de hoc satisfaciat iudex. qd tñ non est verum: [4] qa ex officio suo comminari debet. ff. de iudi. in peremptorio. & sup. de resti in inte. tū ex ltis. in fi. nec ēt dēt statim quis moueri p p aspitatē verborū. su.d rel si qñ. Sed qualiter iudex pōt mutare cōsiliū suū in alterius iniuriā ɔtra regulam istam. ff. de re iud nemo? Sed certe eodē modo quo appellans pōt mutare consilium: vt 2.q 6.c.ei q.§. si q s libellos. sic & iudex. & intellige si appellans adhuc nō fecit sumptus ad prosequendam appellationem. ff. de cond.ob cau. da.si pecuniam.in prin. sed si sumptus vellet reficere, pōt adhuc reuocare grauamen: quia iam non interest illius. ĩ.eo interposita. §.2. Sed nunqd iudex post decē dies pōt mutare suam interlocutoriam? [5] r̄ φ non, quia postea transit in rem iudicatam: sicut ēt in diffinitiua. s.de elect.cum dilecti. & sup de testi significauerunt ad fi. arg.ĩ.ti. de re iu. qd iussit. Pōt dici, φ licet transeat in rem iudicatam quo ad hoc φ post.x dies nō possit appellari, non tñ quo ad iudicē, qa possit reuocare suā interlocutoriam: qa & appellans post decē dies pōt renūciare appellationi, qa ipso facto renunciat qs eo φ non ꝓsequit ipsā s.eo.ꝑsonas. Aduertat tñ qualiter corrigat suā sniam siue errorē, qa si ita dicat: Ego reuoco sniam meā, siue corrigo errorē meū: sic fatet se errasse: & sic ille habuit ꝓbabilē cām appellandi, & sic vr̄, φ iurisdō ab illo translata sit: & sic canō nō posset [5] reddere sibi iurisdōnem, cū fateatur cām a se traslatam. Curialius ergo dicat, non credo te grauasse: sed si grauaui te in aliquo, illud reuoco. arg colligitur ex hac decre φ interlocutoria non transeat in rē iudicatā. sed verū est φ non transit, ut dictū est, q n iudex bñ possit illam reuocare re integra. Sed quantū ad illū contra quē lata est snīa, si non apellet ĩ x dies, bene transit. & sibi imputet φ non appallauit: quia sniæ acqeuisse vr̄. arg.s̄.tit. ꝓxi. φ ad consultationē. Io. Itē hic est arg. [6] φ actio semel extincta non reuiuiscit. arg. ff. de bo. pos. ꝯm tabulas. l pen.§ q testō, & est contra illud de consec. dist 4 qris. & ff. de sol. q res § aream. sed hoc est bñficio hui⁹ constōnis: & qa iudicis est corrigere qd minus legitime fecerit. inf. de ac. qualiter & qñ. alia iura plura hoc dicunt.

C*Vm speciali.* Prouidet concilium contra frustratorias appellationes & recusationes, in vtrisq; tradens formam qualiter iuste fiant, & qūo in eis ꝓcedendū sit: & est c. multū allegabile, & quotidianū: & pōt specialius hoc prin. sic summari ut in rubro. Primo recitat antiquā constōnem. Secūdo promulgat nouam: ibi, *Statuimus vt.* Primo ponitur una ɔstō. Secundo: alia, ibi Porro Tertio protestatur: ibi, *Cæterum.* Abb.

CASVS. Per illam constōnem, sacro approbante concilio. ĩ. de sen.excom prouisum fuit, ne plati aliquē excōicarent, nisi cōpetenti cōmonitione pmissa, p quā ꝓuidit conciliū subditis. per illam constōnem vult ꝓuidere platis, ne subditus cōmonitus frustratoriæ recusationis vel appellationis obtentu declinare possit examē monentis, statuens vt si qs allegauerit se iudicē hēre suspectū, corā illo cām iustæ recusatiōis assignet, & ipse cū aduersario, vel si aduersariū nō habeat cū iudice arbitros cōiter eligat, aut si nō potuerint ɔcordare, suū arbitrū

vterque

† scilicet concilio Latera. c. 48.

4 Vide d hoc i Spe. de app. §. in quibus versic. 37. nec ē uerū simpliciter qd, dicit glo. nisi in cōminatiōe iuridica. Io. And.

† Cap. 5. e. tit in 4. cōpil. Vide cōcil. Tridenti. sessio. 13. de refor. c. j.

5 Vnde dic φ ls simpliciter fateat se errasse, vel male interlocutū esse, si tā emendat, p hanc cōstit. reassumit pristinam iurisd. Ioan.

6 Hos. dicit, hic nō colligitur forte hoc dixit quia appellatio non extinguit, sed suspendit. sup de iureiurā. veniens. Io. Andr. in nouell.

vterq; eligat, q de suspicione cognoscant: & si cōcordare nequiuerit, aduocent tertiū: vt qđ decreuerint, obtineat firmitatē, & auctoritate hmōi decreti sciant se ad hoc teneri in virtute obedientiæ sub obtestatione diuini iudicij: cā suspiciōis ī. terminū à iudice pfigendū non pbata, iudex in cā pcedat: sed si cā suspicionis pbetur: iudex recusat' negotium cōmittat psonæ idoneæ de assensu recusatoris, ne illā valeat postea recusare vel si magis viderit expedire, ad superiorem negotium remittat.

a ¶ *Prohibitione* quā habes ī. de sent. excō. sacro.

b ¶ *Competenti* trina. s. vt 16. q. 7. omnes decimæ. 17. q 4. ad presbyterorum. & 24. q. 3. de illicita.

c ¶ *Coram eodem*, ī. e. secundo.

¶ *Glo. seq. quærit, & soluit.*

d ¶ *Iustæ suspicionis.* Quid si dubitet an sit iusta, quia ñ est ī iure expressa, & alias dubitaret? Rñdeo, arbitri electi de hoc cognoscāt, primo an sit iusta quia oīa quę ad hunc articulū pertinent, ad arbitros pertinent. ī. de of. delega. c. suspicionis.

tiōe a pmissum, ne qs in aliquē excōicationis sñiam, nisi competenti b cōmonitione præmissa pmulgare psumat: volentes ēt puidere, ne forte cōmonitus, frustratoriæ recusationis vel appellationis obtentu, monētis possit declinare examen: Statuimus, vt si allegauerit se iudicē hēre suspectum, corā c eodē cām iustæ suspicionis d assignet: † & ipse cū aduersario, vel (si forte aduersariū non habeat) cum iudice e arbitros cōiter eligat: aut si cōiter conuenire non possint, absq; malitia ipse vnum; & ille alium eligat, † qui de suspicionis cā cognoscant: & si nequiuerint in vnam concordare sñiam, aduocent tertium, f vt quod duo ex ipsis decreuerint, robur obtineat firmitatis. Sciantq; se ad id fideliter exequendum, ex iniuncto à nobis in uirtute obedientiæ sub obtestatione diuini iudicii districto g pcepto teneri. Causa vero suspicionis ltīma corā ipsis inf. cōpetentē terminū h nō pbata sua iurisdōne iudex vtatur. At ipsa pbata ltīme, de recusatoris i assensu psonæ idoneæ cōmittat negotiū recusatus: uel ad supiorē trāsmittat, vt ī eo ipse pcedat, scdm q fuerit procedendum.

¶ Adde q de iure ciuili non ē necesse probare causam. l. cū speciali & l. aptissimi cū no. C. de iud.

† eligant

‡ Vbi vero nō dubitaē, q manifeste iniusta est ipse idem iudex illā repellit: & sic nō obstat su. de causa posse. cū olī. sm Inno. & Ho. Io. And.

e ¶ *Cum iudice.* Hoc intellige qñ iudex ordinarius pcedit ex officio suo contra aliquem ad famam vel clamorem. ī. de ac. qua & qñ. & sic loqtur ista constō in ordinario: vt bñ declarat sequentia: aliter intelligi non pōt. & ita tam in ordinario iudicio q̄ extraordinario. s. inquirendo pōt iudex recusari.

¶ *Glo. seq. ponit casum quando non venit expressum quod venit tacitum, finis recitatur per contrarium.*

f ¶ *Tertium.* sub hac forma non posset cōpromitti in duos, vt si dissentiant, tertium eligant. sup. de arb. innotuit & ff. de arbi. item si vnus. § si in duos sed in duos simpliciter cōpromittatur, si dissentiunt, prætor eos cogere debet vt cōcordēt vel tertium assumant. ff. de arbi. item si vnus. §. principaliter. & sup. de of. deleg. suspicionis. § j. Item arg q arbiter quantū ad hunc casum posset egredi fines iniunctos, quod verum est auctoritate huius constitutionis, alias non potest su. de arbi. cum dilectus. ff. de arbi. non distinguemus. § vlt. Ber.

g *Districto præcepto.* & sic vr q idem faciat pceptū canonis, qđ facit pceptū iudicis, ut būficio huius canonis teneant cōcordare, uel aliū eligere. sed quia canon iste pœnam istā non imponit, iudex recusatus compellat illos, & pœnam eis īponat si non concordant. sup. de of. deleg. suspicionis. in fi. q̄ sit potestas istorū arbitrorum, dr sup. de of. dele. suspiciōis. in fi.

¶ *Glo. seq. recitatur per quæstionem.*

h ¶ *Terminum.* ab ipso iudice præfigendum, ī. quē arbitri suspicionis negotium terminare procurent. ī. eod. tit. ltīma. in conci. Lugdu. lib. 6. quæ corrigit illam, suspicionis. in hoc tm̄. & merito iudex recusatus arbitris iterum terminum præfigere debet. ī. quem causam suspicionis determinēt, sicut iudex à quo appellaē, pōt & dēt pfigere terminū appellāti. ‡ ī. quē cām appōnis psequatur, aliogn in cā pcedat. vt in §. se. & ī. eo. sæpe. & eadem rō est in vtroq; casu. s. ne prætextu friuolæ appellationis, vel recusationis negotiū progetur. iō decr. illa suspicionis. corrigit ‡ quantum ad hunc articulum. Ber.

¶ *Glo. seq. primo no. & ad id signat contrarium, & soluit. Secundo ponit duas lecturas, & ad secundum opinionem ponit, & soluit.*

‡ Vt ī. eo. consuluit. i.

‡ Non est terminus q alio termino loqtur: vt ibi notaē. Io.

i ¶ *De recusatoris.* Nota ergo q hæc constō loqtur in ordinario, qđ ex eo pbaē q iudex recusatus ɔmittit alij negotiū illud, quod non potest facere delegatus inuito recusatore. su. eo. secundo imo statim suspensa est potestas ipsius, vt ibi dictum est, quæ loquitur in delegato tm̄. sic sup. de fo. comp. si quis contra clericum. & 11. q. j. peruenit. & sup. eo ad hæc. & ī. vbi ordinarius recusatus cōmittit alij cām, probata primo suspicione sm tenorem huius constitutionis. Sed ɔ, sup. de foro compe. licet. ubi ordinarius recusatus non committit negotium, imo ibi recurritur ad alium iudicē: sed illa loqtur, sm consuetudinem loci, cū vacat imperiū, nec ptinet ius cōe. Et sic patet ex hac constōne, q ordinarius pōt recusari, &

Iudex recusat' an alij possit negotiū ɔmittere.

cā suspicionis pbanda est corā arbitris. & sm determinationem illius intellige iura pdicta. q̄ loquunē de recusatiōe ordinarij. Et nota hæc clausula, de recusatoris assensu, sm Ioānē si determinet totalē disiunctam, ɔmittat negotiū, vel ad supiorem remittat, in optiōe recusatoris est, an velit negotiū cōmitti; an ad supiorem referri. & dicit Ioānes q intellectus iste pbabilis est. Si determinat primā partē tm̄, tunc lrā vult, q sm volūtatem recusatoris eligēda sit psona cui ɔmittat negotiū, dū tñ nō sit suspecta. Intellect' iste non vr pbabilis, imo impbabilis: iniqū. n. esset, q actor ad voluntatē ipsius rei ipsum cōueniat: Nam p modica cā qñq; traheret eum ad Papam, vt illum fatigaret laboribus & expensis: & sic posset sæpe cōtingere, q potius renūciaret liti q̄ vellet taliter laborare: vel posset eligere talem, licet illum recusare nō possit, qui causam suā male tractaret vnde dicas, de recusatoris assensu, & ēt de assensu actoris: vt de vtriusq; partis assensu, cōmittat negotiū recusatus. qđ pbaē ī. de foro cōpet. si quis contra. sup. eo. ad hæc & ī. vbi dīte insistente iudicem eligāt: ipsæ partes enim cōi consensu iudices eligere dēnt cum ordinarius recusatur. 11. q j. peruenit. Si partes non concordauerint: tunc iudex ɔmittat alicui personę neutri parti suspectę. & quod dicit de recusatoris assensu, præcipue intellige q requirendus est assensus recusatoris, ne iterum recuset illū, ex quo consentit in illum. sup. de of. dele. insinuante & c super qōnum. §. nos. & §. verum & 3. q. 3. c. induciæ. §. offeratur Et similiter consensus actoris requirendus est, ne ipsum postea recuset: quia licet sit actor, posset eum recusare: vt sup. de fo. comp. si qs contra Nunq̄ fuit intentio dñi Papæ, q ptās committendi resideret penes recusatorem. & in ptāte iudicis est remittere negotium ad superiorem, vel committere de assensu recusatoris, & ēt actoris: ut dictum est: & hæc determinatio, de assensu recusatoris, determinat tm̄ hoc verbū, ɔmittat.

Iudex recusat' negotiū nō cōmittat, nisi vtraque pars cōsentiat.

¶ *In notorijs nō admittiē appellatio in dubijs cā pbabilis corā iudice est exprimenda; quæ dēat ltīma reputari, q̄ si nō prosequiē, iudex a quo, in cā procedat. Idem si prosequiē et non probat. Hæc aūt constitutio nō extenditur ad regulares. h. d.*

¶ Porro cōmonito ad appellationis obstaculū cōuolante; si eius excessus euidētia rei, uel ipsius cōfessione, k aut alio mō legitimo

PORRO. Primo dicit quid in notorijs. Secundo qd in dubijs: ibi, Excessu quoq;. Tertio protestatur, in fi. ibi, Cæterum. Abbas.

CASVS. Si subditus cōmonitus à prælato appellauerit: si eius excessus euidentia rei ipsius, vel confessione. aut alio mō ltīmo fuerit manifestus, appellationi nō deferat, cū appōnis remedium non fuerit institutum ad defensionē iniqtatis, sed ad psidium innocentiæ: si vero dubius sit excessus, appellans cām pbabilē appellatiōis corā iudice pponat: q̄ si esset pbata, ltīma foret: & tunc si appellans habuerit aduersariū. ī. terminū à iudice moderandū, sm locorū distantiā & tpis qualitatem appellationis cām psequatur: quā si nō fuerit psecut' extunc non obstāte appellatione iudex in cā pcedat. si vero nullū habuerit aduersariū, cū iudex ex officio suo ad famā & clamorem pcesserit, supior appellationis cā pbata suū officium exequatur: sed si in pbatiōe appellationis defecerit, ad eū à quo appellauit remittatur, hāc constōnē & illā sacro approbante concilio. nō vult conciliū ad regulares extēdi ɔtra suas obseruantias speciales. Nota q monitio dēt pcedere vindictā. Itē appellatio frustratoria nō valet. Itē cā recusationis vel suspicionis corā iudice recusato assignāda est. Itē constō illa intelligenda est in ordinario. Item ordinarius pōt recusari iusta cā assignata Itē cā suspicionis pbata cām comittit ordinarius: quod non facit delegatus. Itē cā cōmitti dēt de assensu recusatoris item in notorijs excessib. nō admittiē appellatio: itē appellatio non est inuenta ad defensionē iniqtatis, sed ad psidiū innocentiæ. Itē q appellat, iustā cām dēt allegare item iudex pōt terminū appellationis moderari. Itē q̄ si pbat cām appellationis, remitti debet ad eū à quo appellauit, item regulares contra suas obseruantias appellare non debent.

k ¶ *Confessione.* ita patet, q non admittiē appellatio contra

confes-

arg. contra sup. de ele. dudum 2. & sup. vt li. non contes. vnico. vbi dicitur ꝙ per narrationem & responsionẽ fit litis conte.

¶ *Glo. seq. alleg. duas concor. secundo reprobat opi. respondens ad c. quo probatur. tertio princip. de dictum determinat.*

a ¶ *Delegatus.* C. de iudi. à iudice & ĩ. de of. deleg. sup quõnã. §. si uero. p hoc patet ꝙ reprobata est opinio illorum q dicunt ꝙ subdelegatus post litem conte. pōt alij uices suas subdelegare ad instar procuratoris qui post litem contes. factus est dñs litis: vñ pōt postea dare alium procuratorem. C. de procura. nulla. & l. neq;. & sic volũt intelligere illam decre. sup. tit. pai. cũ Bertoldus. quæ expresse ɔ̃dicit huic. sed illa nõ cõtinet ius quã tum ad hoc, nec fuit obiectum: & ita p patientiam tolerat. ĩ. de præben. cum iidudũ. in fine. ꝙ ius non contineat, patet per hoc ꝙ hic dicit, ꝙ nõ nisi delegatus a principe causam pōt alij delegare: non distinguẽdo ante litẽ contest. vel post, & ita ibi nõ potuit de iure delegari. Est ergo tenendum, ꝙ subdelegatus alij subdelegare ñ potest: quia sic & illi possent iterum subdelegare, qđ esse nõ dẽt. & est simile in excõicatione, quæ nõ trãsit in tertiam psonam: & qđ dr̃, delegatus ab alio q̃ à principe non potest alij causam delegare, intellige de eo q est delegatus ab alio ad vnã causam tm̃: nam si esset ei delegata vniuersitas cãrum bene, posset vnã cãm alij subdelegare. ff. de iu. cũ ptor. §. j aliàs ñ pōt. ff. de officio pcõsulis, & lega. legatus quia quasi ordinarius vr̃.

¹ Hæc q̃õ an subdelegat' possit subdelegare, val de est anceps inter Doctores, de qua vide late p Iasonẽ in l. a iudice. C. de iud. & ibidẽ p Alexãdrũ, & opinio glossę hic, quod nõ possit, cõis est: adde q̃ dixi lib. 3. cõmen. in Directoriũ Inquisitor. Schol. 81.

non fuit: vel ꝙ delegati testes receptos à subdelegatis subdelegatorum suorum approbauerint: cũ non nisi delegatus a principe causam alij valeat delegare, quicquid ab ipsis post appellationem eorum factum est (dummodo b hæc in appellatione ipsa expressa fuerint) nuncietis irritũ & inane.

¶ Idem decano, & Thesaurario, & P. S. Petri canonico zamoren.

¶ *Non sufficit appellanti docere ꝙ exceptionem legitimam & verã opposuit, & appellauit, nisi doceat propter exceptionem non admissam appellasse. h. d. & est casus notabilis, & quotidianus.*

CAP. LXIII.

Dilecto filio G. capellano nostro D. presbytero & I. capituli Salamantini procuratori à nobis auditore concesso, procurator capituli pposuit corã eo, ꝙ cum dictus presbyter super receptiõe sua in Salamantina ecclesia executorias à nobis ad archidiaconum Ciuitaten. & collegas eius, lr̃as impetrasset; coram eis fuit ex parte capituli allegatũ, ꝙ cũ in ipsa sit ecclesia certus numerus canonicorũ, iurõ firmatus, de quo in lr̃is ad eos directis mentio nõ fiebat, per eas nõ debebant contra ipsos pcedere: & ne aliter facerent, fuit ad nostrã audiẽtiam appellatum: & infra.

¶ Quoniam igitur, & si per confessionem presbyteri factam coram auditore prædicto, constiterit, Salamantinam ecclesiam habere certum numerum canonicorum, iurõ firmatum: & hmõi exceptionem coram executorib. fuisse propositam, & ꝙ appellatũ extiterit ab eisdem: q a tñ nõ cõstitit, ꝙ pp exceptionem hmõi non admissam, aliam ve lt̃imam fuerit appellatum: Mandamus, quatenus si vobis constiterit prę fatam exceptionem hmõi de certo canonicorũ numero iurõ firmato, vel alias legitimas exceptiones fuisse ppositas corã ipsis a executorib. nec admissas, ac iõ partem capituli appellasse: ipsorũ executorũ processum denuncietis irritum & inanem.

¶ Idẽ S. Andreæ archidiacono, & magistro I. canonico d Mel. ¦

¶ *Appellans qui terminũ appellationi præfigit, si misit ei procuratorẽ ad impetrandum & contradicendũ tatum, & appellatio fuit recepta à iudice, vel approbata à parte aduersaria legitime prosequenti, condẽnatur in expensis. h. d. secundum. communem intellectum, licet gloss. aliud senserit.*

Aliàs: Melden.

Dilecto. Primo ponit factum corã auditore narratu. Secũdo committit causam & pręmittit quare: ibi *Quoniam.* Abbas.

CASVS. D. presbyter obtinuit lr̃as à dño Papa sup receptione sua in Salamantina ecclesia ad quosdã executores: coram qb. fuit ex parte capituli Salamãtini ppositum, ꝙ cũ in Salamãtina eccl'ia certus esset canonicorũ numerus iurõ firmat' de quo in lr̃is directis ad eos mentio non fiebat, non debebant per eas pcedere ɔtra capitulũ Salamantinum, & ne secus facerent, sedẽ Apostolicã appellauit. si executores hmõi appellatione cõtẽpta tulerunt excõicationis sniam in epm & capitulum Salamantinum vnde tam pcurator capituli, quã dictus sacerdos corã auditore cõfessus fuit, ꝙ in eccl'ia Salamãtina cert' erat canonicorũ numerus institutus, Sed q a licet p cõfessionẽ presbyteri constiterit Salamãtinam ecclesiã certũ canonicorũ numerũ habuisse iurõ firmatum, & hmõi exceptionem coram executorib fuisse propositam, & ꝙ appellatum extiterit ab eisdem, tñ non cõstitit Papæ, ꝙ p hmõi exceptionem non admissam, vel aliã lt̃imam fuerit appellatum: Mandat Papa qbusdã iudicib quatenus si constiterit exceptionem præfatam de certo numero canonicorum iurõ firmato, vel alias exceptiones legitimas fuisse ppositas coram executorib. prædictis, nec admissas, & iõ partẽ capituli appellasse processum ipsorũ executorum denũciẽt irritum & inanem Nota exceptionem de certo canonicorum numero iurõ firmato lt̃imam esse. Item non sufficit proponere exceptionẽ lt̃imã, nisi pp cã nõ admissam fuerit appellatũ.

Gl. se. iustificat appellationis cãm. secundo circa textũ reperit tria.

c ¶ *Præpositas coram ipsis.* sic patet. ꝙ cã pp quã appellatur, pponenda est coram iudice à quo appellatur: & hic fuit cã ista legitima: quia non est verisimile, ꝙ Papa ex certa scientia mãdasset illum recipi contra iura canonicorum: imo vr̃ Papa circumuentus. sup. de rescri. constitutus. in parte decisa. Idẽ esset ẽt si statutum canonicorum confirmatum fuisset solummodo per sedem Apostolicam sine iurõ. ¦ sup. de consti. cũ accessissent. & arg. ĩ. de priui. ex parte. & sup. de rescr. cum ordinem. Itẽ patet hic, ꝙ licet exceptio ẽt legitima pposita non admittatur, si non sit appellatum pp ipsam, licet appellatum sit, non debet retractari prætextu illius exceptionis qđ factũ est: quia snia contra ius litigatoris bene tenet, à qua non est appellatum, licet non teneat contra ius constõnis lata su. tit. proxi. cum inter vos. & 2. q 6 c. ei qui. § diffinitiua. versi. item si snia C. qñ prouoca. non est necel. l. 2. & ff. quæ sen sine app. rescin l j. § j. Item ex hoc patet, ꝙ si q s appellat a grauamine, non tñ exprimit cãm illã in appellatione pp quã appellauit, sed aliam, illam prosequi non pōt: quia pp illam non appellauit de hoc dictum est. sup. c proxi. Item vr̃ ꝙ in cã appellationis sufficiat probare causam probabilem fuisse propositã coram iudice à quo appellauit. & non admissam: sed hoc intelligendum est secundum ꝙ dicitur. ĩ. eo. interposita.

4 De appellationibus extra iudicialibus ĩ causis electionum, dic vt ĩ. d ele. vt circa. li. 6. & clem. eo tit. constitutionẽ Ioã. And.

¦ Immo vr̃ idẽ in numero, statuto, licet iurat' nõ sit confirmat'. & de hoc ĩ p alle. decre. cõstitutus in fi. 1. gl. Ioan.

dr̃. Itẽ in aliis appellationib extra iudiciũ 4 faciendis exprimenda est cã pp quam appellatur. ĩ. de iis quæ fi à ma. parte c. j. & sup eo. bonæ & sup. de elect. cum nobis. & sup. eo. dilectis & in scriptis proponenda est: aliàs reputabitur non appellans, in dec. Inno. 4. cordi. nobis est. eo. tit. lib. 6.

¶ *Glo. seq. quærit, allegat duo, pro & contra, & soluit distinguendo.*

b ¶ *Dummodo hæc.* Sed nunquid possit in causa appellationis proponere aliam causam quam non expressit in appellando? Videtur ꝙ sic sup. eo. constitutus 2. Item & noua causa potest opponi in causa appellationis: & noua instrumenta, & allegationes sup. de fid. instr. cum Ioannes. ff. de appe scio sup de testi. fraternitatis. & C de temp appe per hanc & sup ut lit. non contest. accedens. Sed cõtra vr̃ expressum sup eod. vt debitus. vbi dr̃ ꝙ qui appellat, causam appellationis pp quam appellat, debet allegare coram iudice. & hic expresse idem dicit lr̃a ista, dummodo hęc in appellationis causa expressa fuerint. & ĩ c proxi. super hoc ita distingue: aut appellatur à grauamine ante sniam diffinitiuam, aut à snia diffinitiua. Si à grauamine ante sniam: tunc necesse est allegare coram iudice, appellationis causam sui grauaminis, talem quæ si esset probata, esset legitima, uel quæ esset expressa in iure: & tunc in causa appellationis non potest aliam allegare: ut hic dicit, & sup. eod. vt debitus. Et est ratio, quia non appellatur nisi à grauamine: sed propter hanc causam, quam vult de nouo proponere coram iudice appellationis, non grauabatur, nec propter hoc appellauit: & iudex appellationis cognoscere debet tantum super eo pro quo appellauit: & Papa semper ita rescribit in appellationibus ante sententiam, ut est ita. Si vero a aliquis appellat a diffinitiua. tunc non est necesse aliquam causam allegare cum appellat, sed sufficit dicere; appello ab iniqua sententia. & tunc in causa appellationis potest opponere nouam causam, & noua instrumenta: & sic loquitur supr. de fid. instru. cum Ioannes. & l. scio. & per hanc decre. illa sup. eod. constitutus. specialiter intelligitur in causa electionis, vt ibi dicitur. Et decretali. illam, accedens intellige vt ibi

a Hæc sẽtẽtia glossæ approbatur p c. appellanti eod. tit. in Clement.

a Et sic intellige qđ no. so di. ffin. c. j. & de hoc 2. q. 9. nõ ita Ioã. Andr. in nouell.

Nicolas.

Nicolao militi Diuiditur. Primo ponit dationem auditoris & petitionem appellantis. Secundo dat iudices: ibi, *Mandamus*. Ab. Sicul.

CASVS. Abbas & conuentus monasterij sanctæ Mariæ, litigabant cum Nicolao milite sup quibusdā quōnib. Monachi appellauerūt ad se. Apo. & appl'oni suæ terminū p̄fixerūt, pp qd tā miles q̄ pcurator monachorū ad curiā accesserūt: datus fuit eis auditor, in cuius p̄sētia proposuit idē miles, q cum pcurator monachorum nō nisi ad impetrandū & 3dicendum fuerit institutus, sufficiēter ad causam tractandā nō miserūt, eo ipsam psonaliter prosequente: vñ petebat eos sibi cōdēnari in expensis tamq cōtumaces, vnde mādat Papa quaten⁹ si cōstiterit abbatē & monachos appl'oni suæ, terminum p̄fixisse, q ad sufficientē pcuratorē ad prosequendam eādem causam nō miserunt, ipso milite cām psonaliter psequēte: monachos condēnet ad restituendas expēsas à tge appellationis factas militi memorato. No. q ille q appellat, si terminum p̄fixit suę appellationi, & à iudice uel aduersario appl'o fuerit approbata, tenet mittere pcuratorē sufficiētē ad totam cām, aliàs in expensis cōdēnabit altera parte eā prosequente, vt hic dicitur.

¶ *Glo. seq. distinguit an fuerit vel non, terminus appellationi præfixus ab halue, & remittit.*

CAP. LXIIII.

Nicolao † militi ac † fratri E. monacho monasterij sanctæ Mariæ, sancti Adriani diaconum Cardinalem cōcessimus auditorem, in cuius præsentia cum dictus monachus, nonnisi ad impetrandum & contradicēdum procurator fuerit institutus, supplicauit humiliter idē miles, ut contra ipsos tamquā † contumaces procedere deberemus: & infra. ¶ Mandamus, quatenus si vobis constiterit, dictos abbatem & conuentum appellationi [a] suæ terminum pręfixisse: cum ad prosequēdam eādem sufficientem procuratorem non miserint: memorato milite ipsam personaliter prosequente ipsos ad restituendas expensas a tempore [b] appellationis factas eidem militi condemnetis.

¶ Idem episcopo Mantin. & P. canonico Tuscan.

¶ *Ab eadem sententia ab eodem tertio appellare non licet.*

CAP. LXV.

Sva † nobis R. tutor filiorū quondam B. ciuis Tuscan. † petitione monstrauit, q cum inter ipsum ex vna parte, & F. pro se ac P. tutorem quondā filij B. ex altera, super quadam summa pecuniæ coram iudice Tuscā. † qō verteretur, idem diffinitiuam pro eodem R. sententiam pmulgauit: quæ bis fuit per iudices delegatos à sede Apostolica confirmata: & infra. Sed pars altera quæ semel & iterum [c] appellauerat, tertio vocem appellationis ad nos emittens, P. & eius collegæ cognitionem ipsius sententiæ à nobis obtinuit, delegari: & infra. ¶ Cumquè R. sanctæ Marię in Cosmed. diaconus Cardinalis super appellatione tertio ad nos emissa, vtriq; parti à nobis datus auditor, interlocutus fuerit, illos nō potuisse de iure tertio appellare: [d] Nos p̄dicto P. & eius collegæ dedimus in mandatis, ut in negotio ipso nequaq pcedere attentarent.

¶ Idem magistro G. archi. & offi. Lemon.

¶ *Appellatio omisso medio iudice interposita, causam non deuoluit ex ceptione opposita. h. d. secundum cōmunem intellectum.*

CAP. LXVI.

iij Dilecti filij Prior & conuentus de Lacu Rubeo † transmissa nobis petitione monstrarunt: [e] & infra. ¶ Ex parte dictorum Prioris & conuētus fuit excipiendo propositum: q cum omisso diœcesano epo fuisset ad archiepm † appellatū, ad quē gradatim fuerat appelladū, in causa ipsa de iure procedere non debeat, sed quia officialis

† De materia hui⁹ decretalis quatenus agit de in sufficiēte, pcuratore, vide notata p Baldū in l. fin. C. de edi. actio adde cap his qui de procurat. libr 6.

† Aliàs: ita, ac fratri G monacho monasterij sanctæ Mariæ Sa. Sancti Adriani, & c.

† Aliàs, tāquam cōtta.

† Vide q d per hanc decretalē diffiniat Dominic⁹ dist. 20. in summa.

† Tusculan.

Tusculan.

a ¶ *Appellationi*. Potest enim quis appellatiōi suæ statuere terminū ad ipsā psequedā sup. eo. personas. & c. oblatæ & si talis appellatio à iudice vel ab aduersario fuerit probata: tūc appellans tenetur psequi causam per sufficientem procuratorē ad causam, parte altera eam prosequente; aliàs in expensis appellator cōdēnabitur, vt hic dicit; & idem intellige in diffinitiua, vt cū appellans statuit terminum ad prosequendam appellationem suā, tenetur appellans mittere sufficienter ad causam suam defēdenda: aliàs procedetur ad confirmandam: vel infirmandā sniam, ēt altera parte non prosequente: ut sup. de renun veniens. Si uero appellans non præfixit terminum appellationi suæ prosequendæ: nec à iudice, nec ab aduersario appellatio fuit approbata, tunc sufficit appellanti mittere procuratorem ad impetrandum, & 3dicendum, altera parte ēt prosequente. J. eo. tit. interposita. §. j ad hoc facit J. eo. ti. cordi. lib. 6. ubi dicit si appellatus voluerit prosequi: quia approbat appellationem. & sic iō vterq; tenetur mittere sufficiēter vt ibi dicit. Sed si appellatus noluerit prosequi appellationē, quia eam non approbat, tunc sufficit appellanti mittere simplicem nuncium ad impetrandum & 3dicendum à 3rio sensu horum uerborum, si appellatus voluerit. & ita hæc decret. & illa interposita. §. 1. loquuntur in diuerso casu, & nō 3rio. & not. q terminus statutus ad prosequendam appellationē à iudice uel ab aduersario, uicem obtinet peremptorij. su eo. sæpe. De hac materia plene not. sup. de renun. veniens. in glo. quæ incipit. sed non videtur. Ber.

1 Sequētes glossæ non habētur eodē modo in omnib. codicib. tā non placuit eas inuertere: cæterū in notis hui⁹ c. iuenies vt habent in quibusdam manuscriptis

ADDITIO Miles ille ap. pbauit appellationē, vel ēt iudex, qd patet ex eo q eam fuit psonaliter psecutus, alias stabit illi de et. J eo. interposita. & sic corrigit ista in hoc. si vero appellatio nec a iudice nec ab aduersario fuerit appobata: tūc appellās pōt simplr cōstituere pcuratorē ad impetrādū & 3dicēdū, licet pars altera ei sufficiēter pseq sit parata. J eo. interposita. § j.

b ¶ *A tempore appellationis factas* quia ex tunc fuit cotumax ex quo non misit sufficientē pcuratorē: quia extunc vr citatus ad cām. simile s. de dolo, & cōtumac. ex cā dilecti 2 J. eo. reprehensi bilis. & ca. sæpe.

Sva nobis. Diuiditur. Primo ponit qrelā appellati. Secūdo sententiam auditoris: ibi Cumq. Tertio inhibitionem factam iudicibus appellationis: ibi, Nos. Abbas.

CASVS Inter R. tutorem filiorū B. ciuis Tuscā. ex vna parte, & F. pro se, & P tutorem quondā filij B. ex altera, sup quadā summa pecuniæ corā iudice Tusc. qō vertebat: idē iudex p eodē R. diffinitiuam tulit sniam, à qua snia fuit appellatū, q bis p iudices delagatos fuit 3firmata. & iterum tertio fuit appellatū. & cōmissio facta: tandem ad Papam delata est qō. auditor super hoc interlocut⁹ fuit, partem alteram nō potuisse tertio appellare: mandat Papa tertio iudici appl'onis qd in causa illa vlteri⁹ non pcedat. No q tertio non est appellādā a diffinitiua sentētia.

c ¶ *Iterum*. hæc vox, iterū. duas res significat, & exponit iterū, i. quoties opus erit. ff. de eden veluti.

¶ *Glo. seq. signat contrarium, & soluit. Itē aliud contrarium, & soluit.*

d ¶ *Tertio appellare*. bene interlocut⁹ fuit. vt 2 q 6. si qs in quacūque. & C ne lic in vna eademq; causa ter appel. l. vnica. Ex hoc in p̄dictis iurib. patet, q non licet ter appellare. Sed contra vr. 2. q 6. quotiens. vbi dr quotiens putauerint se grauari, ad Romanum sedem appellent: ut 3. quæst. 6 pulsatus. Sed dic quotiens, i. secundo, & non vltra in diffinitiua sententia cap. sic sup. eod directe. vbi de hoc: & sic illud quotiens restringitur: verbum enim gñale sæpe restringitur. 18. dist. placuit. 75 dist quod die in fi & 12. q 2 sine exceptione in prin & sup. de rescr. sedes. Item argu. J. 31. q. 2 Lotharius. vbi dr, q Teberga ter appellauit sed exponi consueuit, ter appellauit, i ter vocem appellationis emisit dicendo ter, appello Ber.

† De procura audi tis. Ioan. And.

† Vide L. j. cum no. C de administ. tu to.

† Rubro

† De hac materia vide Zāchinum trac. de hære c. 29.

† Loquit de editione iterū, ex cā fienda, sine cā non. Ioā. And.

iij Dilecti filij. De subdito uel delegato episcopi ad archiepm appellare non licet. h d. Primo ponit querelam appellantis, qui secundo dat iudicem: ibi, *Quocirca*. Abbas.

CASVS. Inter Priorem & conuētum de Lacu Rubeo, & F. militem coram magistro A. ex delegatione ordinarij qō. vertebatur: idem miles ad Bituricen. archiepm appellauit: Tādē partes cōparuerunt in præsentia officialis archiepi Bituricē. coram quo ex parte Prioris fuit excipiendo propositum, q cū omisso diœcesano epo fuisset ad archiepm appellatū, ad quē gradatim debeat appellari, in causa ipsa procedere non dēat: Sed quia hanc exceptionem admittere denegauit. Prior ad sedem Apostolicam appellauit: sed officialis non obstāte appellatione tulit sniam suspensionis, & interdicti in Priorē & cōuentum prædictos: Mandat Papa quibusdam, quatenus snias illas post hmōi appellatiōnē promulgatas denunciant nullas esse. Nota, q gradatim est appellandū nullo medio omisso: nisi q s ad Papā voluerit applre. Itē snia lata post applōē ñ tenet

e ¶ *Monstrarunt*. ex vna parte, & quendam militem Claren. diœcesis ex altera, super quodam.

Glo. seq. alle. 6. rouese. in contrarium alleg. duas decr. & vnam l. Ad decre. dupliciter respondet. Ad. aliter. Demum ponit ius nouũ, et quandam falsam opi. circa appellationes interponendas ab officialibus, per quod iterum obijcit, & soluit.

a *Post huiusmodi appellationem.* Ex hoc patet, ꝙ gradatiꝭ est appellandũ. ar. 2 q. 7. metropolitanũ & q. 6. anteriorum. §. illo videlicet. & sup. de of. deleg. sup qõnum. §. porro. & ff. de ap Iperatores. C. de app. pcipimus. ff. qs & à quib. app. l. j. t. tñ. Sed 3. j. de pben referente. ibi: appellatũ fuit ad archiepm omisso epo. & ff. quis & à quo app. l. j §. j. & j. de no. ope. nun significantibus. vbi omittit medi⁹ & melius: dicas ꝙ gradatim est appellandum de iure. fm canones tñ si omittat medius, & non opponat exceptio corã isto supiore, bñ valet qd̃ p ipsum fit. sic intelligũtur pdictę decr. referẽte & significantib. Vel forte illud obtinet de consuetudine pscripta vt ab illis archiepos appellet omissis medijs. Si vero opponat exceptio, ñ valet qd̃ postea fit. si pp hoc appellet si cõsuetudo nõ obstat. & ita itellige qd̃ hic dr. Sed lex ista. ff. qs & à quo l. j. §. j. multũ 3dicit: qa dr ꝙ gñaliter dẽt appellari ad primũ delegantẽ, & non ad illum q delegauit Sed intellige legẽ illã in subdelegatis: ut si appellatur ab aliquo subdelegato cui 9missa fuit tota cã: à delegato ad uniuersitate m causarum appellari dẽt ad primum delegantem. & sic intellige legẽ illam fm illã decre super qõnum. §. porro. Sed si appellet a delegato tm̃, siue sit delegatus ad uniuersitatem causarum, siue sit delegatus ad vnam causam tm̃, semper de iure appellandum est ad suũ delegatum, & sic intellige quod dicit hic, & in l pdi ff. qs & à quo appe. l. j. aliæ uero leges loquuntur in ordinarijs, & c. metropolitanum Illud gñale est, ꝙ ad Papam põt appellari, omisso medio pp plenitudinẽ ptãtis 2. q. 6. quotiens ad Romanam & in plurib alijs c ibidem: qa per simplicem querelam potest Papa adiri, cum ipse sit iudex ordinarius singulorum 9. q. 3. cuncta. & ca per principalem. nisi in casu illius decr. super qõnum. §. porro Et sic oĩa plana sunt. De appellationib. interponendis ab officialib epõrum vel archidiaconorum, vel aliorum inferiorum dicas ꝙ cũ idem sit auditoriũ, siue curia epõrum, & eorum officialium: si appelletur ab officialib. epõrum, appellandum est archiepm̃ de iure, nõ ad epm̃ & si appelletur ab archidiacono uel eius officiali, appellandũ est ad epm̃ & non archiepm̃. tñ si est cõsuetudo, ꝙ appellet ab archidiacono, vel eius officiali ad archiepm̃ omisso epo, valet appellatio. & hoc totum habes in quadam decr Inn 4. eo. tit. quæ incipit, Romana lib. 6. Et idem credo, ꝙ si consuetudo sit ꝓ appellet ab officiali epi ad epm̃, ꝙ teneat appellatio, nõ obstante quod dr in illa decr. Romana ne à seipsis ad eosdem videatur appellatum. 17. dist. multis. ubi appellatur ab aliquo ad seipsum cum alijs, id est ab archiepo ad synodum, vbi ipse est tñ pars capit. & c. 3. simile. ff. de qn̄. appe sit l. j. §. solẽt vbi appellatur ab ordine & præside ad ipsum præsidem. 2 Et decre prædic. referente. & significantib. loquuntur de cõsuetudine, cum illa decr. Romana, qa ibi admittit appellatio ab archidiacono ad archiepm̃ omisso epo. & hic non tenet. Sed hæc decretalis vr̃ 9tria prædictis trib. decre. ubi tenet appellatio omisso epo, & hic non tenet Sed tu dicas, ꝙ debuit hic appellari ad epm̃, & nõ ad archiepm̃: qa hic nõ fuit appellatũ ab officiali epi, sed à quodã magistro R canonico Claremontis, cui epũs specialiter cãm 9miserat, q nõ erat de curia diœcesana, & ideo ad epm̃ q cõmisit cãm gradatim fuerat appellãdum. & hæc habentur in antiqua decretali in parte decisa Ber.

ADDITIO Et dicas 3 opinio. Ber ꝙ consuetudo nõ ualet, ꝙ prędi dec. appelletur de officiali epi ad ipsum epm̃, cum sit idem auditor. Ioan. totum verum aliqui. patet in c. non putamus de consue. lib. 6.

† Hæc duo versiculi, in eos desunt in aliquot antiquis. † In codice Barbatiæ ita: magistro scolarum H. & G. de Rupe canonico S. Adriani Morinen. &c. † De materia uide luculẽter per Baldũ §. nos aũt Institu. de Atil. tutor. † Colester Breuion. 1 Gũ glo. sentiunt, Innocẽti⁹ & Hostiẽsis, vt bñ adnotauit hic Ioan. An. quicqd dicat, archidiaconus I c. si dele, a tus. de of. delegati. lib. 6. 2 Sim. j. eo c. pẽ. li. 6. dicebat l. 3 of. or. irrefragabili. l. illã. intelligendam qn̄ p fes sedet cũ ordine nõ quasi vn⁹ ex ordine pñ. cõsiliũ, & auctoritate pbẽdo facto ordinis vel qn̄ ptales nõ cõtor. cũ ordine hæc scda parũ valet sed totũ intellige, iuxta dist.

archiepi hmõi exceptionem admittere denegabat, ipsi ad nr̃am audientiam appellarunt: & inf. Quocirca mandamus, quatenus sententias post hmõi a appellationem latas (in eos) † denunctietis penitus non tenere.

Gregorius 9. magistro † scholarium H. & G. de Rupe, canonicis S. Andoniani, Mori. diœcesis.

Si is qui desijt esse tutor, nomine pupilli conuenitur inuitus, poterit appellare.

CAP. LXVII

EX † parte M. dominę de Colb. † nobis fuit oblata querela, ꝙ cũ nobilis mulier domina de Bellebron. † super quibusdã terris ipsam noĩe filiorum suorũ coram iudicib. auctoritate nostra traxisset in causam eadem in iudicium ipsorum excipi fecit præsentia; ꝙ cũ res de quib. in iudicio agebatur, & pdicti filij eius sub potestate b † & tutela ipsius minime pmanerẽt, cum iam ad secunda vota transisset: † super his ei non tenebatur ipsorum noĩe, quorum tutrix esse desierat respondere. sed quia dicti iudices hac exceptione neglecta nihilominus ad hoc compellebant eandem, ipsa sentiens se grauari, nr̃am audientiã appellauit. Ideoq; mandamus, quatenus si ita est, reuocato in irritum qcquid post appellationem hmõi inueneritis attẽtatũ, audiatis hincinde ꝓposita, &c.

Idem magistro, & fratrib. domus Morien.

Si iudex de iure dubitãs vult cõsulere supiorẽ, dẽt consultationis copiam partib. edere: alias eius verbis consultationis fides non adhibetur.

CAP. LXVIII

INtimasti ; † & infra. Præterea hospitalarijs ignorantibus, & non facta eis copia de

EX *parte M.* Diuiditur: qa in prima parte ponit appellãtis qrela. in scda dat iudices: ibi, *Ideoq; mandamus*. Ab. Si.

CASV Quædam mulier noĩe filiorũ suorũ impetrauit lr̃as 3 quandam aliã mulierẽ M noĩe, sup qbusdã terris ad quosdam iudices delegatos: corã quib. dicta M. excipiendo ꝓposuit, ꝙ cum res de qb. in iudicio agebatur, & pdicti filij sui sub ptãte ac tutela ipsius non essent, cum iam ad secunda vota transisset, sup his rñdere nullatenus tenebatur eidẽ nomine filiorum suorũ s quorum desierat esse tutrix: & quia iudices hãc exceptionem non admittebãt, sed rñdere 9pellebãt eãdẽ, ipsa sedẽ Apostolicã appellauit: vñ mãdat Papa, quatenus si est ita: reuocato in irritũ q cqd post appellationẽ iudices inuenerint attentatum, audiãt postmodum hincinde ꝓposita. No. ꝙ quã cito mater tutrix filiorũ suorum ad secunda vota transit, finit tutela, nec põt postea pro filiis cõueniri. Item quicqd fit post legitimam appellationem, in irritũ dẽt reuocari.

b *Sub potestate & tutela.* Filius nõ dr̃ esse in ptãte matris sed patris quãtũ ad ius patrię potestatis. Insti. de patr. ptãte. § ius aũt. quia filius familiã patris sequitur, & non matris. Inst. de legitima agnatorum tutela. § j. & j. de cõuersione infideli. c. vlt. sed per officium tutelæ bñ recidit fili⁹ in potestatem matris. Illud tñ regulariter est uerũ, ꝙ fœmina tutrix esse non põt: quia virile officium est. C qñ mulier tutoris officio fungi põt l 2. & ff. de reg. iuris. l. 2. & sup. de arbi dilecti. nisi a principe tutelam impetrauerit. vt ff de tute. l. vlt. tñ si mater maior est, & nullus tutor legitimus sit, uel datus non sit impuberi in testõ, vel si sit excusatus, põt repetere tutelam filij. Et ipsa iurabit ꝙ ipsa non transibit ad secũdas nuptias, & renunciet Velleiano sub hypotheca rerum suarũ. C. qñ mulier tutoris officio fungi põt l 2. & 3 olim sic obseruabatur. Hodie tñ per authen. præfert mater oĩb tutorib. legitimis & datiuis, sed non testamentarijs, renunciando simplici verbo secundis nuptijs, & non per iurm̃, & Velleiano, & oĩ alio auxilio: ut si obligauerit se ꝓ pupillo, non iuuet. C. qñ mulier tutoris officio fungi põt auth̃ ma & auia. & in auth. de hæ ab intestato veni. § ex his col. 9 & in auth. vt matres sine prohibitione tute. gerant. §. qa uero. co 7. & C. qñ mulier tutoris officio. authen. sacramentum. & quã cito ad scdm matrimonium ; conuolauerit, soluta est 3 tutela quasi mortua esset: vt dicto, § qa uero Et ita patet ꝙ mulier illa bñ excipiebat: qa tutrix esse desierat transeundo ad secundas nuptias. Item si transeat ad secundas nuptias non reddita rõne tutelæ, oĩa bona sua & mariti secũdi tacite sunt filijs obligata. C. in quibus causis tacite pignus contrahit l si mater. & in auth. de nuptijs. col 4. §. si ante tutelam. Item in principio debet facere inuentarium & satisdare rem pupilli saluam fore ; ut in auth. ut mat. sine prohi. § ul. col. 7. Ber.

INtimasti. Exemplum relationis debet partib. edi antequã fiat relatio. Et facit hoc c. ad secundam partem rubricæ Et ꝓ intellectu præmitte, ꝙ licet ex multis causis Papa impugnaret relationem factam per iudices, inter alias adiecit istã cãm de qua in tex. ideo dicit in tex. *Præterea.* Abb.

CASVS Dñs Papa mandauit inquisitionem fieri 3 quosdam hospitalarios; facta inqsitione Inquisitor. ignorantib. hospitalarijs transmiserunt relationem ad dñm Papam, nulla eis copia facta de inquisitionis processu; dicit Papa, ꝙ non recte ꝓcesserunt, cũ fm leges quotiẽs iudex dicit se uelle referre negotium ad superiorem, statim tenetur dare litigatorib. exemplu cõsultationis Not. ꝙ relatio non debet fieri ad supiorẽ partib. ignorantib. sed dẽt eis dari exemplũ consultationis.

Glo. seq. rece. per q. an liceat iudici indifferenter referre: soluit distinguendo dubium iuris, & facti.

† Vide authẽ. matri & auię. C. qñ mu. tuto. of. fun. po.

† De materia relationis, de qua hic disseritur uide glossã & Doctores. in c. causam. 2. de resti. spoliatorum. in c. 3 ele. li 6. & qd sit relatio tradit gl. in l. 2. C. 3 legib.

3 Sec⁹ est in sponsalib. & de hoc I Spe. de cu. §. nunc aũt. ver qd si nondum & seq. 10. Tñ mortuo marito secũdo recupat illã re integra: quod dic vt in Spe §. præ di. uer qd sit iuris. Ioã. And.

a De inquisitionis. Hic processum fuit sup. excessib. istorũ ꝓlatorũ puniendis in modũ inquisitionis, & idõ siue cã sit criminalis, siue ciuilis, põt iudex referre cãm superiori, si iudex dubitat qualiter in eã debeat iudicare: talis relatio approbatur. Si vero vult euitare onus iudicandi, tunc nõ dẽt admitti relatio in aut. de iu. §. vlti. col. 6. ff. de iud. eũ quẽ temere §. j. de iure qui debet, & non de facto vt ibi dicit: quia nõ crimina, sed vindicta potius ad nos debuit ꝑuenire C. de of præfec. ori. l. 3. in fi. & 27 q. j si custos. & c. si homo. si vero iudex dubitat de iure, & vult referre negotiũ superiori, exemplum cõsultationis illico tenetur edere partib. ut si forte minus plene referat, uel contrarium quã dẽat, vel i ꝑiudiciũ alterius partis partes cõtradicere possunt & appellare. C. de rela l. j. et 2 & hic. si aũt tunc nõ appellauerit postea cũ princeps rescripserit, ñ poterit appellare. 2. q 6. c. biduũ. in ñ. q a ap. baille vĩ relationẽ: ut ibi & ff. quã ap. sit. l. j. ſ. fi. & q a hospitalarijs ignorantib. relatio facta fuit, non tenuit relatio: q a exẽplum relationis ostendi debet litigatoribus vt dñt leges prædictæ, de quibus hic fit mentio Ber.

inquisitiõis [a] processu, ad nos relationẽ transmisisse noscunt: cum iuxta lẽimas sanctiones, quotiens relaturũ se iudex quilibet pollicetur, illico litigatorib. apud acta consultationis exẽplũ edere teneatur.

Idem archiepiscopo, archidiacono, & G. canonico Turonen.

Si ante litem contestatam circa principale negotiũ iudex aliquid innouat, vel diẽ assignatã sine cã preuenit, licite appellat. Et si ꝓcurator datus ad impetrandũ sup appellatiõe non seruauit formam mandati, auditur appellans etiam post annum.

CAP. LXIX.

SIgnificante † Aurelian. epo nos noueritis accepisse, quod cũ decanus & capitulum Magdun. ipsum, super eo quod dicebant, alibi quàm in stallis decani & capituli prędictorum, carnifices carnes vendere non debere, ‡ corã iudicib. auctoritate Apostolica cõuenissent: petentib. tandem decano & capitulo noĩatis ¦ iudicum officium implorando, vt cũ idem eps post citationẽ [b] carnes in stallis alijs vendi fecisset, quod per eum super hoc factũ fuerat, in statũ pristinũ reuocarẽt, ꝓ parte ipsius fuit propositum, quod cum lis præsertim [c] nõ fuisset super negotio contestata, locum imploratio hmõi non habebat: adijciens, quod cũ de consensu partium coram prædictis iudicibus ad litigandum super ipso negotio certus dies statutus fuisset, & quantum ad illam diem solutũ fuisset iudicium eorundem, pręuenire [d] diem ipsum, ac audire partem aduersam in tali imploratione absque consensu partiũ non debebant, & quia sup his [e] non audiebant eũdem, nostram appellauit audiẽtiam; & licet ꝓcuratorem suum infra annum ad hmõi appellationem miserit prosequendam: quia tñ dictus ꝓcurator (vt creditur) circumuentus, contra inhibitionem ipsius epi. nostras super hoc ad quosdã iudices certa rõne suspectos, litteras impetrauit, dictus eps vti noluit litteris sic obtentis, petẽs non obstante lapsu anni, ad prosecutionem appellationis admitti. ¶ Ideoque mandamus, quatenus si de inhibitione [f] hmõi & præmissis causis appellationis vel earum altera, constiterit, reuocato in irritũ, &c. Vsq; ad at tẽtatũ in iã dicto negotio, iuxta priorum continentiam litterarum, &c.

Significante. Primo ponitur appellãtis narratio. In secũda causę cõmissio: ibi, *Ideoque*. Abbas.

Casus. Decanus & capitulum Magdu. impetrauerunt lrãs cõ epum Aureliã. ad quosdã iudices sup eo quod dicebat capitulũ, carnifices nõ debere vendere carnes alibi, quã in stallis decani & capituli Magdunen. super quo iure eps molestabat capitolum prædictum: partibus in præsentia iudicum constitutis, datus fuit terminus de consensu partium ad litigandum super ipso negotio, pendente dilatione petebant decanus & capĩum implorando iudicum officiũ, ut cum idem eps, post citationem carnes uendi fecissent in stallis alijs: quod per ipsum epm factũ erat in statum pristinũ reuocarent: Ex parte epi fuit ꝓpositum, quod cum lis non fuerit conte. super negotio principali, iudicum imploratio locum non habebat: adijciebat interꝑ quod cum de consensu partium ad litigandum terminus certus datus esset, & quantum ad diem illam solutum fuisset iudicium eorunden., iudices diem datum poterant præuenire, nisi id fieret de consensu partium, nec audire partem aduersã in tali imploratione: & q a super his non audiebant epm: sedem Apostolicam appellauit: dictus eps. ĩ annũ nunciũ ꝓcuratorem suum ad applõnẽ prosequendã destinauit, & contra inhibitionem ipsius epi dictus ꝓcurator sup hoc ad quosdã iudices sibi certa rõne suspectos lrãs ipetrauit, sed noluit uti lrĩs sic obtentis, & sic annus elapsus fuit: vñ eps Aurelian hęc oĩa significauit dño Papæ petens ab ipso nõ obstãte lapsu anni, se ad ꝓsecutionẽ applõnis admitti: vñ mãdat Papa iudicibus, quatenus si de hmõi ꝓhibitione & de applõne ex causis ꝓmissis vel earũ altera cõstiterit, reuocato in statũ pristinũ quicquid post appellationẽ hmõi fuerit attẽtatũ, ꝓcedãt i negotio iuxta priorũ cõtinentiã lrãrũ. Nota quod pẽdente dilatione lite contest. officiũ iudicis delegati locũ non habet. Item pendẽte dilatione iudicis officium conquiescit, vt interim nihil facere possit sine consensu partium. Item ꝓcurator qui excedit fines mandati, non ꝓiudicat dño, & idõ non obstat lapsus anni.

b Post citationem. Certe nec ante citationẽ, nec post debuit eps molestare sup possessiõe carnificũ lite pẽdẽte, si ipse possidebat, cũ capĩm super hoc conueniret epm, vñ patet, quod erat in pos. de qua non debuit eijci lit. pen. sup. vt lit. pen. ca 1 & 2. 16. volumus. vnde male petebat capĩm, vel si capĩm possidebat agens cõ epm ne inquietaret, adhuc nõ poterat implorare officiũ iud. lit. non contest. vt ĩ. sequitur: quod magis vĩ Ber.

c Præsertim. id est, maxime: quia nec post lit. conte. debuit ei auferri possessio, si ipse possidebat. sed uerius vĩ quod capitulũ possidebat. vt dixi.

d Præuenire. Quod facere non poterat: q a pendente dilatione, iudicis officiũ cõquiescit: nisi partes consentiãt. C de dila. siue pars. ex cã tñ mutatur dilatio qñq;. ff de arb. dicere aũt. in fi. & ar. de re iudi. quod iussit & sup. eo. cum cessante ar. & est notabile, quod iudex data dilatione nihil facere possit ante terminum altera parte inuita.

ADDITIO. An parte absente possit statuere præsent. & resistẽti terminum ad ꝓbandum & q d de termino lapso, vide in Spe. de dila. § nunc videamus. sed pone ecce. & duobus ver. seq. Io. An.

e Glo. seq. signat contrarium, & dupliciter sol.

e Super his. Not. quod iudices lit. non conte. reducere volebãt capitulũ in pristinũ statũ, vt carnifices nõ venderent carnes alibi quã in stallis capituli, quod facere non debeant, cum adhuc lit. non contes. 3. q 3 c. induciç §. offeratur & ita ante li. conte. iudex delegatus circa principale negotium nihil facere põt, ar. sup. de reicri. super lrĩs. & super eo quod pendente dilatione ꝓcedere volebant. quod facere non poterant: vñ ualuit appellõ, ar cõtra 3. sup. de of iud. c. 2. in fine. Potest dici quod illa loquit in ordinario, cuius iurisdõ fundata est, cuius ẽt officium ante litẽ contest. & post implorari põt tpe competenti, sed non dilatione pendente aduersario contradicente: ut hic dicit, & C. de dilationib. sic hic loquitur de delegato cuius iurisdõ nõ est firma ante litem conte. quare eius officium implorare nõ põt ante litem contestatam, & maxime dilatione pendente: vt hic patet. Vel uerius dicas, quod ibi loquitur de alio officio iudicis quod petitur incidenter fauore minoris vel alterius qui vtitur iure minoris: hic de alio quod quasi respicit principale factum quod immutatum est ab aduersario, & quod etiã competeret maiori post litem contestatam coram delegato, sed non ante nec pendente dilatione, vt dictum est.

ADDITIO. Vel dic, quod hic imploratur iudicis officium eo die quo solutum erat iudicium: quia datus erat terminus in quo partes comparere debebant: & interim iudicis officium conquiescit: ut dictum est. C de dilation: b. si vero Sed non negat quin possit implorari officiũ in termino constituto, quãuis implorari non possit pendente dilatione: sed in contrario petiit officium iudicis in termino constituto ad procedendum.

q Glo. se subijcit, & soluit dupliciter.

f De inhibitione. Et sic patet, quod procurator non põt excedere fines mandati. alias non nocet dño. C de procu. si procurator. & sup. de offi. deleg. cum olim. Si uero simpliciter constitutus fuisset, nulla forma data sibi de iudicibus impetrandis, non posset eos recusare, quos procurator impetrasset. su. de cau. po. cum olim & hoc à contrario sensu, vbi de hoc Sed vĩ quod non sit amplius audiendus post annum, & sibi imputet quod tali commisit negotia sua. ff de neg. ge. cum mãdato in fi. agat ergo eps contra ꝓcuratorẽ, vel contra eũ qui circũuenit ꝓcuratorẽ ipsum

Et hãc cõtradict. & ei causam iudex dẽt referre de calũnia. an vero teneat referre de calũnia, ꝑiurio, & variatiõe, dictũ est super ꝛxt. expẽtarũ. vide i Specu. de rela. §. 2. ver. fi. Io. Andr.

De simili materia vide late per Iasõnẽ in repeti. l. quominus ff. de flumi.

Vide l. j. & ibi Cy. C. quę sit lõg. cõsue. in numeratus.

Aliàs ita supple maxime.

Dictio. ad. dẽe ita adhuc aliquot antiquis. In iam dicta cã.

In hõc locũ vide præ ceteris Ioãnẽ Andr. qui Hostiẽsẽ retellit.

ipsum.ff.de do & ele.ğter. §. si dolo: hic procurator circumuen tor forte nõ erat soluendo.& ita restituit cõtra aduersariũ.ff. de eo p quem fact.erit.l.vlt. 1.rñ vel auditus fuit eps ex gñali clau. si qua iusta cã mihi videbit.(in integrum restitui.ff. q. ex cau.ma l. 1.in fi ar.sup.de in integ.resti.ex lris. ar.j.de pig.

o Host. dicit ꝙ oppositio gl. pcederet nisi cõtra expressã inhibitionem iudices elegisset: sed veniẽdo cõtra ipsam nõ piudicauit domino: vt in prin.gl. & ideo ipso iure sine restit. beneficio seruat illæsus: quia nõ est qđ sibi debeat imputari. remittit. sup.ex rõne sua. And.

significante, quantum .n.in ipso fuit, bene psecutus fuit appellationem.& ita auditus epi scopus triplici ratiõe. Quòd auditus post annum, hoc fuit pp factũ procuratoris: qđ fuit iusta c, quare indulgetur biẽnium: vt s.eo cum sit Romana. ex aliis duabus causis præmissis tenuit appellatio, aut ex altera earum. Et est argu.ꝙ qñ plura mandantur con iunctim, quorũ alterũ per se sufficit, alterum sufficit pbare. De hoc dictum fuit sup.de rescrip.ex parte. Bern.

¶ Idem.

¶ *Capitulũ famosum & multũ allegabile & h.d. Ad iustificandam appellationẽ ex cã interpositam, probare oportet cãæ veritatem coram iudice ad quem, nisi fuerit corã iudice à quo oblata probatio & reiecta. h.d.singulariter vsque ad §.eidem.*

CAP. LXIX.

INterpositaᵃ appellatione ex cã pbabili, nõ sufficit appellanti probare, ꝙ ex cã hmõi prouocauit, si eã non doceat esse veram:ᵇ nisi hoc se offerensᶜ pbaturum non fuisset admissus.

¶ *Si appellatio nõ fuit recepta à iudice, vel approbata à parte, sufficit appellanti mittere procuratorem ad impetrandum & contradicendum: licet pars appellata sit parata in curia prosequi. hoc dicit vsque ad §. ille denique. Abb. Siculus.*

¶ Eidẽᵈ quoq; permittit, si nõ recipiat appellatio eius à iudice, nec ab aduersario approbet, sup psecutione appellationis per pcuratorẽ ad impetrãdũ & cõtradicẽdũ cõstitutũ, lras impetrare: licet pars altera per se vel per pcuratorem idoneum, iudicium super hoc apud sedem Apostolicam recipere sit parata.ᵉ

non oportebit eũ probare cãm esse veram. Item in alio, ꝙ cũ recipitur appellatio à iudice, vel ab aduersario suo, prosequat cãm suam per sufficientem procuratorem ad totam cãm, ne condemnetur alteri parti eam prosequenti in expensis. ADDI. Item præfigat terminum appellationi suæ, ne appellatio possit supplantari. s.eo.oblatæ. Item constituat fidelẽ procuratorẽ s.c. proxi. in fi.& inf.de pig significante, ẽm Host.& de his cautelis plenius in Spec. de appella §. qualiter. versic. in summa.& sequentibus.

ᵗ Appellationis: nam sup principali nõ habet necesse mittere, nisi appellatᵉ hoc petierit: licet recepta, vel approbata sit appellatio ẽm Inno. & Hostiẽ. j.eo. cor. di. §. 1.li. 6. vide de hoc in gl. 2.Io.And. Vide Abbatem in c. dilectus i 1 §. j. de præb. & Ang. in l. si quis libellos C. eo. tit. Vide l. si quis libellos. C. eod. titu. Hæc duo verba: est tñ. desunt in antiqs. & in rece. historib maġis emendatis.

¶ *Ante inchoatam prosecutionem appellationis appellãs potest si vult inuito appellato petere vt remittatur ad iudicem a quo: sed condemnabitur in expensis factis per partem aduersam in illa appellatione. h.d. vsque ad §.sane. Abb.Siculus.*

¶ Ille deniq; qᵘ vocẽ appellationis emisit, cuius nodũ est alij cognitio delegata, ad petitionẽᶠ eiusdẽ, ad eũ à quo puocauit, de iure remittit: cõtradictiõeᵍ partis alterius non obstante:ᵗ (est tñ) in legitimis expensis aduersario, quas eum pp hoc fecisse constiterit, condemnandus.

ILLE DENIQVE Aliquis appellauit ad superiorem, coram illo ad quẽ appellauit, petijt remitti ad eum à quo appellauit: pars altera cõtradicit: quæritur an debeat remitti, & dr ꝙ sic non obstante contradictione alterius partis, sed dẽt condemnari in expensis legitimis aduersario, quas cum propter hoc fecisse constiterit.

f ¶ *Ad petitionẽ eiusdem.* Sic s.eod.accepta. alias n non dẽt cã remitti ad eũ à quo est appellatum. C. de app. eos.& 2. q. 6. c.ei qui. §.ab eo.& inf.de sent. excom.per tuas.

¶ *Articulus appellationis interpositæ à grauamine, discutitur per iudicem ad quem, parte absente per cõtumaciam, etiam lite non contestata in appellatione vel principali causa. hoc dicit. Abb. Siculus.*

¶ Sane parato aliquo probare grauamen, pp qđ duxerat appellandũ, parte aduersa se contumaciter absentante, põt super hoc lite nõ contestataʰ procedi: licet nondũ litis contestatio facta fuerit in ipso appellatiõis articulo, vel negotio principali: quia cũ in hoc casu iniquitas prioris iudicis principaliter arguatur, non

Gl. seq. reci. per q̃ quare non potest resistere appellatus.

g ¶ *Contradictione partis alterius.* Pars appellata contradicere non potest: quia nõ hẽt iudicem suspectum, qui

ᵖ Cõcor. tex. in l.quicunq. cũ ibi not. §. 1. ff de re. fit.in integ.

pro ea tulit sñiam, cum ipsum per hoc approbauerit: vnde ipsum reprobare non potest. 4.q.3.c.si testes §. si quis testib & in fauorem tantum appellantis statutum fuit, ꝙ ad eum nõ remittatur à quo appellauit huic fauori, qui pro eo introducitur potest renunciare: cum hoc licitum sit cuicunq. C. de pact. si quis in conscribendo infra de regula ad Apostolicam. condemnatur tamen alteri parti in expensis tanquam contumax: quia malitiose ipsum traxit in appellando ipsum ad Papam: quia perinde est ac si ipse non fuisset prosecutus altero prosequente.sup. eo. cap. reprehensibilis.

SANE Aliquis appellauit à grauamine coram iudice appellationis, paratus est probare grauamen pp quod duxerat appellandum pars aduersa citata contumaciter se absentat: quæritur quid sit iudici faciendum? Rñdet Pa. ꝙ index potest super hoc procedere lite non contestata, licet litis contestatio nondum facta fuerit in articulo appellationis, vel in ipso negotio principali: quia cum in casu illo iniquitas prioris iudicis arguatur principaliter, non est rigor iuris requirendus, ex quo causæ perplexitas posset sequi. Not in primo rñso, ꝙ qui appellat à grauamine, semper adijc.at in assignatione cãæ, ꝙ offerat se cãm illam probaturum, & sic de veritate cãæ quam exposuit, non habebit necesse probare. qđ si non fecerit, cãm veram probare non debebit. Item in secundo rñso nota, ꝙ qui appellat, & eius appellatio à iudice vel ab aduersario approbetur sufficienter ad totam causam procuratorẽ mittere dẽt alioquin alteri parti eam prosequenti personaliter condemnabitur in expensis. Item in tertio rñso no. ꝙ pot quis remitti ad eum à quo appellauit contradicente parte aduersa: sed illi aduersario cõdemnabitur in expensis. Itẽ in quarto rñso not. ꝙ altera parte absente per contumaciam iudex appellationis potest cognoscere de grauamine. Item vtraque parte præsente, contestatio litis fieri dẽt in huiusmodi exceptionib.

h ¶ *Lite non contestata.* Hic habes nouũ casum, in quo põt pcedi lite nõ conte. aliũ habes s. de ofi.iud c.2. alij notantur. s. vt lite non conte qm frequenter. ratio redditur in lra, quia agit de iniquitate iudicis, non de negotio principali, vel de facto aduersarij:

CASVS Aliquis coram iudice constitutus, cã probabili assignata pp quam non tenebatur rñdere: quia iudex eã non admisit, appellauit: quæritur vtrum coram iudice appellationis sufficit hoc probare, ꝙ cãm probabilem allegauit, coram iudice à quo appellauit, nec fuit admissus? Rñdet Papa. ꝙ hoc nõ sufficit, nisi cãm illam doceat esse veram, nisi coram inferiore obtulerit se pbaturum, & non fuisset admissus: quia tunc non hẽt necesse probare cãm veram fuisse sed sufficit probare ꝙ causam probabilem allegauit, quam obtulit se probaturum, nec fuit admissus, & pp hoc appellauit.

ᵗ De intellectu vide Rubeum Alexãdrinũ in tra. de potestate pcura. par. 3 adde notata p Innocen & Butr. in c. cum iter canonicos. supra de elect. & in cap. ad dissoluendũ. j. de despõ. impub

a ¶ *Probabili.* Tali, quæ si foret probata, reputaretur legitima sup eo.l. ut debitus & c. cum speciali §.1.

¶ *Gl. seq. alleg. duo similia, & tria contraria.*

b ¶ *Esse veram.* Sim. sup. eod. de testi. ex parte Adæ. & sup. eo. titu. proxi. cum 1. & A. 2. Arg. contra sup. de offi. deleg. cum causa & sup. eod. ut debitus. & cap. dilecto.

¶ *Gl. seq. signat contrarium, & soluit.*

c ¶ *Nisi hoc se offerens.* Huic verbo signatur contra sup. de testi. ex parte Adæ quia ille Adam obtulit se probaturum, nec fuit admissus ante sñam, & tñ in cã appellationis dẽt probare cãm appellationis veram fuisse. Solue hoc ẽm quod ibi dixi ex hoc.n. apparet apertum grauamen, ꝙ oppono cãm probabilem, & eam offero me probaturum, si non admittor. & ideo sufficit hoc probare in cã appellationis: quia hoc probato, satis probatur grauamen: quia perinde hr, ac si cã allegata, quam volo probare, esset vera, & me repelleret. secus est cum simpliciter causam allegat: quia tunc vi id quasi malitiose fecit. vnde illam causam tenetur probare veram fuisse. ar. sup. eo. super eo. §. si autem aduersa. De hac materia plene dictũ est in decre. ex parte Adæ & sup. de excep. olim. Bern.

EIDEM QVOQVE Dr hic ꝙ si appellatio nõ recipiatur à iudice, nec ab aduersario approbatur licitum est appellanti prosequi cãm per procuratorem cõstitutum ad impetrandũ & contradicendũ, licet pars aduersa per se vel p procuratorem idoneũ apud sedem Apo. iudicium recipere sit parata.

d ¶ *Eidem.* Scilicet appellanti.

e ¶ *Recipere iudicium sit parata.* Sibi imputet quòd non approbauit appellationem, ex quo eam apud sedem Apostolicam prosequi voluit, & si appellationem approbasset ipse vel iudex: tunc enim tenetur sufficienter prosequi: alias punitur in expensis sup. eod Nicolao. Sit ergo cautus qui appellat cir ca duo: primo ꝙ cum appellat ex causa probabili, q offerat eam se probaturum: quia in appellatione releuabitur: quia

aduersarij : vñ æquum fuit vt de hoc cognoscat non obstāte absentia aduersarij. : Et ita colligitur ex hac lr̄a à ɔ̄rio sensu, si esset præsens, ꝙ super exceptione deberet lis contestari, qd verum credo: vt no. s. de osn. deleg. prudentiam. §. sexta.

Glos. seq. arguit, & declarat.

1 Cōcor. authen. ei qui. & ibi Bart. C. de tempo ap pel.

est rigor ᵃiuris (ex quo seq posset cāæ perplexitas) requirēdus.

¶ Idem.

¶ *Clausula, appellatione remota, in medio lr̄arū posita respicit præmissa quib. annectitur, non sequentia, nisi repetatur in fine litterarum. Et hoc si negotia sunt separata.*

CAP. LXXI.

INquisitioni † tuæ taliter respōdemus, ꝙ quotiens clausula per quam tollitur appellationis remedium, ¹ in medio litterarum ponitur: si sunt plura negotia se minime contingentia, præmissa ᵇ tantum complectitur: nisi forte in fine litterarum clausula iteretur.

¶ Idem.

¶ *Breue est, sed per alia verba sic summatur : Appellatio vnius prodest alteri, si cōi iure inueniuntur, & idem sit negotium, & eadem defensionis causa, & sint eadem sententia condemnati : aliàs secus.*

a ¶ *Rigor iuris.* Argumentū ꝙ in negotijs ecclesiasticis rigor iuris non sit seruandus, sed potius æquitas, sic .s. de dol. & cont. c. 1. & sup de resti. spo. sæpe. & sup. de iud. dilecti. ¹Rigor est ut nō ꝓcedatur lite non cōte. talis rigor in hoc casu nō est seruandus, cum principaliter agatur d' iniquitate iudicis, sed in alijs causis vbi agit principaliter de iniquitate aduersarij, ꝑꝑ ipsius contumaciam ponēdus est actor in possessionem cā rei seruādæ, vel excoicandus. hoc nō dēt fieri I hoc casu: quia de iniquitate iudicis agitur, sed ꝑꝑ hoc pars puniri nō dēt, vnde si non posset cognosci de hoc grauamine lit. non cōte. esset quasi quędam perplexitas: quia cum non cōstet adhuc vtrū appellatio sit licita, non pōt se intromittere de principali qōne. in quo casu tantum & non ante habet iurisdictionem super principali: quare non potest procedere in principali, nec pœnam imponere aduersario, cum ipse non peccauerit, & si puniret illum faceret contra conscientiam : sed propter contumaciam videtūr puniendus. Et ideo vt hæc perplexitas euitetur potest iudex cognoscere de hoc grauamine lite non contesta s. de iniquitate iudicis : probato vero grauamine reuocabitur grauamen, & postea iudex citabit absentem, & si citatus non venerit, propter ipsius contumaciam procedetur cōtra ipsum, ² & sic nulla perplexitas est. Si uero appellatio non ualuit : remittitur ad illum a quo appellauit.

2 Vide tradita p Iasonem & alios in l. si idem. §. fin. ff. de iur. omn. iud. & in l. 1. C. de liber. præter. & per Paulū de Castro & Soc. in l. pen. ff. de reb. dub.

† Adde quòd hæc clausula, appel. re. solius est principis. l. 1. §. 1. ff. à qui. ap. non li.

INquisitioni. Non diuiditur. Abbas Siculus.

CASVS Cū plura negotia in vna cōmissione ponuntur, minime se cōtingentia, & clā illa, remota appellatione, ponitur in medio litterarum, respicit tm̄ præcedentia, nisi in fine cōmissionis clausula illa reiteretur. No. hic argumentū, ꝙ determinationes respiciunt tantum præcedentia, & non sequētia.

¹ *Glos. seq. signat contrarium, & remittit. Secundo arguit, & allegat duo contraria.*

b ¶ *Præmissa.* Argum. contra. sup eod. secundo requiris. 1. respon. vbi dicitur quòd non refert ꝙ ponatur in medio, principio, vel fine remotio appellationis: quia ad omnia refertur. Sol. est ibi, quia hic sunt diuersa negotia non se tangentia. ibi vnum negotium, licet habeat plures articulos. ² Item est argumentum quòd determinationes respiciunt tantum præcedentia, & non sequentia. arg. contra. ff. de lega. 1. si seruus plurium. §. vlt. & 32. q. 7. Apostolus. Bern.

r Vt not. sup. ca. sæpe. in glo. ut si lis Ioā And.

3 Quasi cōcatenatos. pone exēplū. s. de rescri. cum dilecta secundū Host. qui dicit de utroq; mēbro pa rent exēplum ff d neg. gest. cū a tū. ff. de admi. tu. l. tutorem. ff. de tut. & rō. di. l. 1. §. nunc tractem⁹. & §. in tutela & l. si tutor reipu. §. 1. & 2. & l. si tutor. & ff. eo. tit. l. si quis. §. pe & vlt. Ioā And.

VNa sententia. CASVS Plures super aliqua causa communi conuenti sunt: condemnati sunt omnes: vnus illorū appellauit & obtinuit: quæritur, an victoria ipsius cæteris proſit? Respondet Papa, ꝙ victoria vnius iure communi cæteris prodest, si communi iure iuuētur, & idem sit negotium, & eadem sit causa defensionis. Not. quòd res inter alios acta alijs prodest. & sententia vnius prodest alijs.

¹ *Glos. seq. distinguit inter corporalem & incorporalem. In primo membro subdistinguit, an iure communi an spec. ali iuuetur.*

c ¶ *Vna suia.* Suiam huius decre. habes 2. q. 6. c. ei qui. §. sunt quorum & §. qñq; & C. si vnus ex plurib. appel. l. 1. & 2. Vnde vt intelligas quod hic dr̄, nota, ꝙ si res cōis sit plurib. & corporalis, nec diuersitas facti separationem recipit, vt in duob. correis debendi: si oēs condemnati sint, & vnus appellauit, victoria vnius omnibus prodest, ut hic dicit, & 2. q. 6. c. ei qui. §. qñq; & C. si unus ex plurib. ap. l. 2. & sint tales qui nō iuuētur beneficio restitutionis. Si vero vnus fauore minoris ætatis impetraret ɔ̄ sniam beneficium restōnis, hoc non prodest alijs: ut in l. p̄ dicta. C. si vnus ex plurib. l. 2. & 2. q. 6. §. qđ & si ætatis. & iō dicit hic si iure cōi iuuentur. Si vero res sit incorporalis, & cōis, & indiuidua, tunc victoria minoris ꝓdest maiori. ff. quemadmodū ser. amit. l. si cōem. 1. responso: vt seruitus indiuidua sit, tū vsusfruct⁹ licet seruit⁹ sit, diuidi pōt. ff. ad legē Fal. l. 1. §. si vsusfruct⁹.

CAP. LXXII.

VNa † suia. ᶜ plurib. condemnatis, si vnus solus ad appellationis beneficiū conuolauerit, illius victoria iure cōi cęteris suffragatur, si cōi iure iuuētur, idemque negotium, & eadem ᵈ causa defensionis existat.

¶ Idem.

¶ *Iustus metus excusat, adeo quòd non appellans hr̄ pro appellante si fueris protestatus, & appellationis causas duxeris exprimendas.*

CAP. LXXIII.

SI † iustus metus quo minus appellaueris te excusat, ᵉ Ad appellatiōis reputaris beneficiū conuolasse: Dummodo infra tp̄s quo licite prouocatur, corā iudice ᶠ a quo appellasse volueras: vel si habere ipsius copiā nequiuisti, in præsentia bonorum virorum protestatione † super hoc proposita, causas appellationis duxeris exprimendas. ᵍ

d ¶ *Eadem cā.* Pone exēplum: tres erāt tutores habētes administrationē indiuisā gerētes, cōdemnati sūt: vn⁹ appellauit & obtinuit, cæteris ꝓdest: qa idem est negotiū cōe, & eadem cā defensionis. Si aūt vnus gessit & alter non, si ille qui non gessit, appellauit, iniquum esset vt eius appellatio prodesset ei qui gessit, ut ff. d app. si qui. §. pe. ex quo §. sumit versiculus iste. & C. si vnus ex plu. ap. l. 1. & 2. q. 6. §. qñq; & idem est si habent diuersas administrationes: quia tunc nō prodest vnius appellatio alteri. arg ad hoc C de diuer. rescri. l. 2.

† vide quæ copiose scribit Socin. cons. 182. incip. insignis doctor. in 2. par.

SI iustus. Primo ponitur thema. Secūdo decisio: ibi, *Ad appellationis*. Tertio moderatio: ibi, *Dūmodo*. Ab. Si.

CASVS Aliquis condemnatus est per sententiam diffinitiuam: vel etiam interlocutoria contra eum lata est, ante sententiam, ille non audet appellare: quæritur quid sit ei faciendū? Respondet Papa, si iustus metus excusat illum, ita ꝙ appellare non possit hoc ipso ad appellationis beneficium conuolasse reputatur, dummodo intra decem dies exprimat causas appellationis coram iudice à quo appellare volebat : vel si eius copiam habere non potest, in præsentia bonorum virorum idem faciat, super hoc protestatione præmissa, ꝙ iusto metu appellare non audet, & sic non currunt tempora infra quæ debuit appellare. Not. ꝙ iustus metus excusat, ne tempus currat, infra quod quilibet appellare tenetur, protestatione sup hoc facta. alias sine protestatione non sufficeret metus. Item arg. si per me non stat quo minus faciam quod debeo, mihi non imputatur præmissa protestatione. Item per protestationem interrumpitur præscriptio decem dierum in hoc casu.

† Qualis metus esse debeat, tradit Aretinus I §. quadrupl insti. de acti. Paul. de Castro & Ias. in l. cum alijs quis C. de iure deliberan. & in l. interposita. C. de transa. adde Feliānum in c. ecclesia S. Mariæ. supra de cōstit.

† Contestatiōe legitur in oibus antiquis.

e ¶ *Excusat.* Arg. ꝙ ea quæ per metum fiunt, non obligant. de hoc dixi sup quod. met. cau. abbas. Et ita pro appellante habetur. sed illud non sufficit, nisi & illud protestetur. C. de ijs qui per met. iud non app. l. 2. ff. de ap. cum quidam. de quibus legibus sumpta est hæc decre. & ita currit tempus ei qui agere non potest, nisi istud protestetur. sim. sup. de offi. ord. pastoralis. in fin. & 16. q. 3 c. placuit. §. pen. versi. is autem. & sup. de elec. c. vlt. & C. de an excep. vt perfectius. & ff de epi. aud. l. vlt. & ita interrumpitur præscriptio per protestationem.

¹ *Glos. seq. tria notat, & de primo remittit.*

f ¶ *Coram iudice à quo.* Nota quod si potest habere copiam iudicis à quo debet prouocare, non debet coram alio protestari, sed tunc demum cum iudicem illum habere non potest: ut hic dicit, & sic ex ordine uerborum argumentandum est. arg. 43. distin sit rector. in fine.

¶ *Glos. seq. breuiter do quærit, & tripliciter respondet.*

g ¶ *Exprimendas.* Sed quare compellitur exprimere causas appellationis cum sufficiat dicere, appello. 2. q. 6. c. post appellationem. § forma? Hoc intelligo quando appellatur ante sententiam ab aliquo grauamine, quia tunc causa appellationis debet exprimi supra eodem. ut debitus. & cap. cum causam. ubi dicitur quando sit exprimenda causa appellationis, & quando non. Vel dic quod idem est in diffinitiua. C. de ijs qui per me iudic. non appella l. 2. ⁴ & supple maxime, quia non est necesse causas appellationis exprimere nisi velit. ff. de appella. ſcio quæsitum. vel quod dicit, causas intellige in genere, sic : iniqua sententia lata est contra me, nec audeo appellare, & hoc protestor coram vobis. Bernar.

4 Lex illa dicit infra dies legitimos s. quib. appellari licet : cātum app euidēti affirmatiōe distinguat. Ioā. And.

DE CLERICIS PEREGRINANTIBVS.

Supra visum est de appellationibus: sed quia peregrinantes in multis gaudent priuilegio appellantium, merito subijcitur hac rubrica de clericis peregrinantibus. Abbas Siculus.

De hac materia habetur. 24.q.3. si quis Romipetas. & c. paternarum. de poen. dist. n. §. sacerdos. de consec. distin. 5. non oportet.

TITVLVS XXIX.

De † clericis peregrinantibus.

¶ Celestinus tertius Ambian. † episcopo.

¶ *Contra peregrinantem seu proficiscentem ad sedem Apostolicam non est aliquid innouandum.*

CAP. I.

Conquerente † I. presbytero intelleximus: & infra. ¶ Licet presbyter idē res suas & ecclesiæ suæ, in protectione nostra non posuerit [a] quando ad nos accessit: tamen cum hi qui accedūt ad præsentiam [b] nostram, cum rebus eorum debeant esse sub Apostolica protectione securi: Mandamus, quatenus quicquid eidem presbytero post iter arreptum ad nos veniendi subtractum est, vel ablatum, sibi restitui faciatis. [c] †

† In codicib manu scriptis ita: De peregrināt ib. In vno solo ut editū est, in alio ita: De peregrinationibus.

† Albin. epo & H. Abbiane. Albien. Aldien Ylen. epo & capitulo. Auie. episcopo. & R.

† Vide c. 1. eod. tit. in 2. cōpi.

Conquerente. Hoc dicit in summa: Peregrinantes ad Papam, maxime clerici cum oīb reb suis debent esse sub protectione Apostolica securi. Vel sic, & melius, cōprehēdendo vtrūque intellectum vt in rubro. Primo ponitur querela. Secūdo prouisio: ibi, *Licet*. Abb. Sicu. CASVS. Quidam presbyter I. nomine, dum vellet ire ad curiā domini Papæ causa peregrinationis, res suas & ecclesiæ suæ non posuit sub protectione domini Papę. Post iter arreptum, quidam aduersarij sui res suas sibi & ecclesiæ abstulerunt: vnde ille cōquestus fuit dño Papæ: dicit Papa, licet presbyter ille non posuerit res suas & ecclesię sub protectione ipsius: tñ hi qui ad ipsum accedūt cum reb. suis sub Apostolica protectione debent esse securi: vnde mandat quibusdā, quatenus quicquid eidē presbytero post iter arreptū ad Papam, subtractum est vel ablatum, faciant sibi restitui No φ plus est fcō exprimere q̄ verbo. Item qui ad Papam accedunt cā peregrinationis, sub eius protectione consistunt. Item argumentum quod possessio absentis turbata restitui debet.

† Faciatis legit in oībus manuscriptis, vnde cōstat nō solo epo Ambian. directam hāc decretalem, sed alijs, ut variæ lectiones ostendunt.

a ¶ *Non posuerit.* Expressa voce, sed expressit ipso facto: quod plus est. sup. ti proxi. dilecti & c. vt nostrum. & c. audientiā 2.

¶ *Gl. j. se. recitetur per quæstionum de quo accessit, &c.*

b ¶ *Ad præsentiam nostram.* Causa peregrinationis supple, vt faciat ad hunc titulum: quia interim sub Apostolica protectione consistunt. 24 q 3 si quis Romipetas. paternarum. illi canones qui ad hunc titulum pertinent §. si per vim, vel alio modo absentis pos. turbata est. l. 1 & C. de emanc. liber. l. iubemus ff de tutori. & cura. da. ab his l. vlt.

c ¶ *Faciatis.* In hoc casu quando possessio absentis taliter turbatur seruus, amicus, proximus, colonus, petere possunt vt possessio restituatur: vt in l. prædict. C. si per vim vel alio modo. l. 1. Bern.

DE CONFIRMATIONE vtili vel inutili.

¶ *Supra visum est de suspensione sententiæ seu iurisdictionis iudicis, quæ fit remedio appellationis seu peregrinationis: Sed quia sententia, seu processus iudicialis, quandoque confirmatur per superiorem, & posset dubitari de validitate vel inualiditate confirmationis, merito subijcitur hæc rubrica de confirmatione vtili. Abbas.*

Si quis. Secunda pars: ibi, *Sed si*. CASVS. Aliquis mouit qōnem contra aliquem super re aliqua: reus lite pēdente im. etrauit à sede Apostolica confirmationem rei litigiosæ: quęsitum fuit, an super hoc iudex supersedere debeat causæ cognitioni? Et respondet, φ ea non obstante, de causa cognoscere debet, & eam fine debito terminare; sed si rem pacifice possidebat, quando confirmationem obtinuit: non licet iudici postea de quæstione suborta cognoscere, uel diffinire sine mandato Apostolicæ sedis. Nota quòd lite pendente non ualet confirmatio vel priuilegium obtentum super re litigiosa tacito quòd res fuerit in iudicium deducta.

¶ *Glos. seq. reci. per q. qua res dicatur litigiosa.*

d ¶ *Litigiosa.* Res litigiosa est de cuius dñio eā moueī inter petitorē & possessorē iudiciaria cōuentione: vt traditur. C. de lit. auth. litigiosa res. Et sic cōtrouersia super possessione orta facit rē litigiosam: qđ verum est, & super res litigiosas nouū priuilegium impetrari non pōt. sup. de testi. cām quæ & sup. vt lit. pendēn c. 1. & vlt & j. eo. bonæ Nec ad altā pōt transferri personā. 11. q. 1. quia res. & sup. ve lit pendē ecclesia sanctæ in auth. in medio li. sacras iussio. nō fieri. §. si vero nondum. coll. 8. [1] & non obstante priuilegio tali siue indulgētia iudex procedere debet.

¶ *Gl. seq. tractat de confirmatione in forma communi, obijcit, quærit & soluit.*

e ¶ *Confirmationē.* No. φ confirmatio impetrata sub forma cōi, siue ēt innouatio nihil noui iuris tribuit, sed solūmō vetus conseruat. 12. dist. pceptis. ar 13. q. 5. c. vlt & j. eo. cū dilecta. & c. sequentib & j. de priui quia intentionis. vnde per talem cōfirmationem vel innouationē non impedit petitio alterius, vel iudicis cognitio j. de concef. pben. quia diuersitatē. j. eo. bonæ. arg. 9. q. 3. cōquestus. nunc verò & sup. de offic. ordi. licet. & ff. ne quid in loco publi l. 2. §. si quis à principe. quia hoc facit Papa sine præiudicio alicuius: vt patet per iura prædicta. Quid ergo valent huiusmodi confirmationes? parum valent. nisi quia solet plus timeri quod specialiter, &c 25. distin. quamquam.

[1] Videtur lit. pen. c. fin. super 1. gl. Ioā.

Post cōcil. Later. sub Alex. iij par. 44. c. 1. eo. tit. in 1. cōpi.

TITVLVS XXX.

De confirmatione vtili vel inutili.

¶ Alexan. tertius Exonen. epo,

¶ *De re scienter confirmata per Papam, inferior iudex cognoscere non potest, nisi confirmatio non tenuerit, vt quia surreptitia, vel de re litigiosa. hoc dicit cum cap. sequenti.*

CAP. I.

Si † quis rei litigiosæ [d] confirmationem [e] impetrauit ab Apostolica sede, non minus pōt iudex de eā cognoscere, & eā fine debito terminare. ¶ Sed si rē tūc pacifice possidebat, cum inde confirmationē obtinuit, nō est licitum iudici de quæstione postea exorta [f] decernere, aut eam diffinire absque sedis Apostolicæ mandato.

¶ Idem Vigorien. † episcopo.

¶ *Idem dicit.*

CAP. II.

De † confirmationibus autem Romani Pōtificis, vo

† Vigorn. Vigoren.

Cap. 2. eo. tit. in 1. compil. Et post cōcil. par. 50. ca. 16.

¶ *Gl. seq. recit. per q. quomodo intelligatur quòd hic dicitur, iudicem inferiorem, &c. ponit tres opin. Vin. Lau. & Tan. & hanc approbat.*

f ¶ *De quæstione postea exorta.* Quia dicit hic, non esse licitū iudici cognoscere de qōne exorta sine mandato Papæ, dicit Vin φ si post confirmationem moueatur ei qō. an licite obtineat beneficium an non, non est licitum iudici de hoc cognoscere sine mandato Papæ, sed si ei obijcitur crimen, non impeditur pp confirmationem iudicis cognitio. Sed certe non est verum [1] si confirmatio sit facta in forma cōi sine cāæ cognitione; si aūt cum cāæ cognitione confirmatio sit facta, tunc verum est qđ dicit Vin. & idem dicit qđ Tanc. & Lau. dicit. φ si moueatur qō, an talis cōfirmatio valeat vel non, de hoc non pōt cognoscere iudex inferior, qđ verum est. T. distinguit, & melius. Aut. n. confirmatio facta fuit sine cāæ cognitione in forma cōi, & tunc non impeditur petitio alicuius vel cognitio: in quo casu loquuntur iura superius assignata: Si vero cōfirmatio fiat de beneficio alicuius, vel de aliqua snia cum cāę cognitione, & hoc cognito Papa ex certa scientia ɔfirmat tibi beneficium tuum, vel sniam latam de qōne illa, si postmodū qō suboriatur, nullus poterit iudicare sine spāli mandato Papæ: Et hoc intelligitur ex ipsa confirmatione: quia tunc simpliciter confirmat. nulla conditione apposita. De tali cōfirmatione habes sup de of. deleg. qm abbas. & sup. de transa. c. 1 & sup. de pac. quotiens. & sup. de testi. veniens. & sup de of. dele. coram in fi & j. de testa. Rayn. & c. Raynal. & j. de insti ex frequentib & j. eod. c. pen. & in alijs confirmationibus cum dr; Confirmamus sicut iuste possides sicut exponitur. i. fi. j. de concef. præb. quia diuersitatem. Et istas duas decre. intelligebat Tanc de confirmatione, quæ fit cum causæ cognitione ex certa sciētia Papæ: tñ si certum esset, φ per falsi suggestionem confirmatio sit obtenta, non valebit huiusmodi cōfirmatio. j. c. proxi. & sic possunt intelligi istę duæ decret. Bern.

[1] Respicit primū membrum non fin. super quo vide qđ scripsi de offi. de leg. super eo, super 1. gl Ioan. And.

De confirmationibus. CASVS. Dicitur in hoc capitulo, φ de confirma-

lumus te tenere, quòd cōtra illas (nisi nouum Apostolicæ sedis procedat mandatum, aut certum sit quòd sint per falsi suggestionem elicitæ) † non est aliquatenus iudicandum. [a]

¶ Celestinus tertius.

¶ Litteræ confirmationis super sententia à qua erat appellatum, non valens, si appellatus malitiose præuenit appellantem: aliàs pendent donec de appellatione cognoscatur.

CAP. III.

BOnæ † memoriæ A. canonicus vester, ꝓposuit sñiam à delegatis iudicib. prolatā fuisse, & infra decem dies ille cōtra quē sñiatum fuerat, ab illa sñia appellauit, iudices tñ nihilominus sñiam executioni mandarunt. [b] Cæterum appellans itinere statim ad Apostolicam sedē arrepto, lr̃as de retractando sñiā impetrauit: aduersarius aūt ipsum caute [c] præueniens, confirmationis promulgatæ sñiæ rescriptum fuerat assecutus, in quo nulla de facta appellatione mentio [d] habebatur: Ideoq; requisisti, quæ quib. litteris præiudiciū faciant: Respondemus igitur ꝙ posteriores debent priorib. præiudicium generare. [e] ¶ Verum

confirmationib. sedis Apo. nō licet alicui iudicare, nisi ad hoc habeat mandatū, aut certū sit ꝙ per falsi suggestionē sint elicitæ. No ꝙ de confirmationib. Papæ sine eius mandato nullus dēt iudicare nisi per falsi suggestionem fuerint obtentæ.
a ¶ *Iudicandum.* Nisi per eū qui cocessit, vel successorē, vt notatum est in glossa precedentis decretalis.

B*Onæ memoriæ.* Pōt legi multis modis, sed hic nō est insistendum: quia non cōtinet vtilitatē magnā. Et primo ponitur consultatio. Secundo rñsio bimembris: ibi, *Respondemus.* Secundum membrum: ibi, *Verum.* Abb. Siculus.

† Vide l. iubemus. ad fin. & ibi Bal. C. de testa. & in l. pe. C. de tran sact.

CASVS. Lata fuit sñia diffinitiua pro ecclesia cōtra aduersariū ecclesiæ, ille inf. decem dies appellauit: iudices nihilominus mandauerūt sñiam executioni: appellās lr̃as impetrauit: de reuocāda sñia: ecclesia pro qua lata erat sñia, caute ꝓueniens appellantem lr̃as cōfirmationis sententiæ in forma cōi impetrauit, nulla đ appellatione habita mētione: q̃situm fuit q̃ lr̃æ ꝓualerent? Rñdet Papa, ꝙ lr̃æ posteriores dēnt priorib. ꝓiudiciū generare, & iudices debent cognoscere de appellatione non obstante confirmatione obtenta veritate tacita super re litigiosa; sed si diceretur in lr̃is appellationis secūdo impetratis; nullis veritati & iustitiæ ꝓiudicantibus: vel etiā sub alia forma verborum, dummodo de litteris confirmationis nihil expresse diceretur, rñdet Papa, ꝙ tunc tamdiu lr̃æ cōfirmationis suum debent habere vigorem, donec de iniqua sententia plenius cognoscatur per secundas litteras, & in suspēso confirmatio remanebit. Not. ꝙ lit. penden de re litigiosa confirmatio impetrata non valet, siue sit obtenta in principali causa, siue in causa appellationis. Item confirmatio est in pendenti donec confirmetur vel infirmetur sententia. Item litteræ generales non reuocant speciales. Bern.

† Cap. 1. eod. tit. in 2. compil.

b ¶ *Mandarunt.* Quod facere non debuerunt: quia appellatione interposita nihil est innouandum. 2. q. 6. appellatione. & ff nihil inno. appellatione pendente. l. vnica imo reuocari debet executio antequam de appellatione cognoscatur. [1] sup. de iureiurando. veniens. & sup. de appellationib. dilecti.
c ¶ *Caute præueniens.* Quod facere præmature non debet, vt appellantem in commissione impetrata supplantet. sup. de appella. oblatæ. Secus si non præueniat diligentiam appellantis. inf. eod. c. § verum. quia tunc valent primæ. ut ibi.
d ¶ *Mentio habebatur.* Et ideo non ualuerunt. sup. de rescri. ex parte, quia tacita veritate. sim. sup. de appel. sæpe in fin. Et ita patet, quod si quis non faciat mentionem de appellatione aduersæ partis, non valent litteræ: quod est notabile. sim. sup. de rescrip ex parte. vbi de hoc.

[1] Et quicquid postea factū est etiam ante appellati. & post sententiam. j. de appe. non solū. lib. 6. Ioā. And.

e ¶ *Generare.* In hoc scilicet, ꝙ non obstantibus primis litteris confirmationis iudices dati ad appellationem, cognoscēt de ea. sup. eo c. 1. arg. j. eo. c. proxi. ad si arg sim. sup. de testi. ex parte. Adæ & c. causam quæ. & inf. de priuileg. dudum. Ber.
f ¶ *Si dicatur.* In secundis litteris impetratis ab appellante. & quod dicit, si dicatur, supple, maxime.
g ¶ *Nullis litteris.* Per hanc gñalitatem nihil reuocatur. j. de do & contu. ex lr̃is & ff. ad leg. Cor. de fal diuus. nec valet legatū vel stipulatio fundi in genere facta, nullo fundo demonstrato. ff. d. do. cū post diuortiū. § genet à socero & ff. de iure fisci. ita ndei. expressam enim debent facere mentionem de

si dicatur, [f] nullis litteris [g] veritati & iustitiæ præiudicantib. vel sub alia forma [h] verborum, dummodo nil diceretur [i] de lr̃is confirmationis expresse, dicimus ꝙ primæ tandiu [k] suum debent habere vigorem, donec de iniqua sententia cognitio plenior habeatur.

¶ Inn. iij. decano Padeburen. †

¶ Innouatio priuilegij nouum ius non tribuit, nec antiquum cōfirmat: sed si quod competebat cōseruat. Breuius sic potest summari: Innouatio priuilegij non inducit confirmationem iuris in eo contenti.

CAP. IIII.

CVm † dilecta in Christo filia abbatissa & sorores ecclesiæ de Gardeuen. † sua cuperent priuilegia innouari ꝑꝑ † viarum discrimina, quatuor episcopis, & abbatibus totidem, vt ea inspicerent diligenter, & tenorem ipsorum fideliter transcribentes sub sigillis suis nobis remitterent, duximus iniungendum, & infra. ¶ Nos autē tam legato, qui sub sigillo proprio ea nostro fecit conspectui præsentari, quàm inquisitoribus ipsis fi-

primis ad hoc vt primæ reuocentur. ff. de of. deleg. ex litteris.
h ¶ *Forma.* Idest [2] in forma communi.
i ¶ *Nil diceretur.* Quod [3] eas reuocaret.
Glos. seq. obijcit, & dupliciter soluit.
k ¶ *Tamdiu.* Ista lr̃a multū vr̄ cōtradicere priori, q̃ dicit ꝙ posteriores dēnt ꝓiudicare prioribus, & hic innuitur ꝙ valent lr̃æ cōfirmationis primæ, ergo nō est opus ut in priorib. fiat mētio de appellatione, & ita nō refert vtrū in secūdis fiat mentio de primis, vel non. vñ dēt intelligi §. iste in eo casu cū primæ valēt, cū appellatus nō ꝓuenit diligētiam appellātis, sed expectauit ltimo tpe, & sunt lr̃æ sine aliquo vitio. & sic ꝓcedent primi iudices ad confirmandā vel infirmandā sñiam: ut s. de app. oblatæ. ad si quia p talē gñalitatem nō reuocātur primæ ltime impetratæ, vt dr̄ in proxima notula. In primo casu nō valent primæ lr̃æ: qa appellat⁹ ꝓuenit diligentiā appellātis, nec fecit mētionē de appl̃one: ut patet ex ipsa lr̃a. Vel dic ꝙ iudices dati sup appellatiōe, dēnt cognoscere de iniquitate sñiæ, & lr̃æ confirmationis tandiu valebunt; quousque ꝯstet de iniqua sñia, & si sñia confirmet, remanebit cōfirmatio in statu suo. Si vero casset cōfirmatio nō valebit ar. s. de fid. instr. accepimus. § interim, & j. c. ꝓxi. in fi. ar. ad hunc sensū lr̃a ista cōpetentius adaptat. Et ista fuit simplex cōfirmatio sñiæ, quā fecit Papa in forma cōi cōmissa impetranti: aliàs quare fuisset posita hæc decr. in tit. isto? potius debuisset poni in tit. de appel. si deberet intelligi ₰m illā decre oblatæ. Et ex lr̃a vtriusq; decre. patet intellectus iste In illa, oblatæ. di ꝙ Plebanus de Sambro super obseruatione sñiæ lr̃as ad iudices impetrauit commissionis sicut rōnabiliter lata erat, & hic dr̄ ꝙ rescriptum confirmationis fuerat assecutus: quia Papa eam confirmauit in forma cōi, & sic non intelligitur ista ₰m illam, & lr̃æ confirmationis non mittuntur hic iudicibus, sed illis qui confirmationem impetrant. Bern

[2] Hæ duæ glossulæ nec sunt Bernardi, nec habētur in vetustis codicibus.

† Exod. † Padebl tenen.

† Cap. 1. eod. tit. in 3 compil. Gudiē. Gardenenen.

† Aliàs ita: ꝑꝑ viarum distātiā. & discrimina.

C*Vm dilecta* Diuidit in septem partes. Primo ponitur sororū petitio, & Papæ cōmissio. In secunda: ibi, *Nos aūt.* Inquisitorum relatio, & canonicorū obiectio. In tertia: ibi, *Vnde.* iudicū datio, & ab ipsis appellatio. In quarta: ibi, *Nuper aūt.* sororū iterata petitio, & earu cōtradictio. In quinta: ibi, *Nos igitur.* Papæ interlocutio, & priuilegij innouatio. In sexta: ibi, *Quia vero.* Papa abbatissam cōstituit procuratricē. In septima: ibi, *Nolentes.* committit principale diffiniendum. Abb. Sicul.

CASVS. Abbatissa & moniales cuiusdam monasterij volebāt priuilegia sua innouare: vnde cum ꝑꝑ viarum discrimina nō possent illa præsentare dño Papæ, supplicauerunt eidem, quatenus aliquib. personis discretis mandaret, vt eorum tenorē inspicerent diligenter, & ipsum sub sigillis suis ad sedē Apo. destinarent: vnde Papa scripsit quibusdam epis & abbatib. vt illa priuilegia inspicerent diligenter, & tenorem ipsorū sub sigillis suis fideliter destinarent, qđ & factum fuit: Papa viso priuilegiorū tenore, dum vellet illa priuilegia facere innouari, quidā canonici proposuerunt id fieri non debere, cum Hildele. ecclesia in possessione subiectionis ipsius monasterij per centum annos & amplius extitisset: vnde ipse tunc priuilegia noluit innouare, sed mandauit quibusdā, vt ad locū idoneū accedētes, vocatis q fuerūt euocandi, inquirerent veritatē a quib pars Hildelemen. ecclesia sedem Apost. appellauit: vnde

po tmo d u n

postmodū abbatissa pdicta petijt iterato dicta priuilegia innouari Ex aduerso fuit petitū, vt cām ipsam dns Papa cōmitteret aliquib. q testes reciperēt, quos pducere intēdebāt contra priuilegia, & ad probandā pscriptionē lītimam: dns Papa cōsiderās q iure ciuili cautū est, vt qn periculū testium timetur, ēt lite non contē. testes valetudinarij, & alij de quib. ex aliqua rationabili cā timet, recipiantur, eadem æquitate puocatus, priuilegia illa quasi nimia vetustate cōsumpta fecit innouari, ita tn̄ q per talē innouationem nullum ius de nouo monasterio acq ratur sed antiquū conseruetur. Sed quia prædictum monasteriū ad ius & proprietatē ecclesiæ Romanæ p priuilegim pdecessorum suorum noscitur pertinere, abbatissam prædictā noie Romanæ ecclesiæ constituit procuratricem: vt cū aduersus iura Romanæ eccle nō nisi centenaria currat præscriptio, sup his & alijs procuret q in iudicio fuerint procurāda Ne ergo de statu monasterij diutius dubitetur, mādat iudici, quaten recipiat testes, quos Hildesemē. eccla induxerit ad probandā interruptionē: & si præscriptio l'ima probata fuerit, adiudicet subiectionē ipsius monasterij epo prædicto, cum cōstet ipsum in sua diœcesi constitutum, corrumpēdo priuilegium innouatū, nisi ex aduerso pbata fuerit interruptio: q si probata fuerit, epo super hoc silentiū imponat, & pronū ciet monasteriū ppetua libertate gaudere, priuilegio innouato eidem. No. q priuilegiū & instrumēta qn sunt vetustate quasi cōsumpta, dēnt innouari. Item sicut testes ex cā lite nō cōte recipiunt, sic & priuilegia & instrumēta ex eadē cā innouātur, Item vbi est eadē ratio, & idem ius debet esse. Item per innouationem nullum ius acquiritur, sed antiquum cōseruatur. Item mulier potest esse procuratrix. Item contra Romanam ecclesiam non currit præscriptio nisi centum annorum. Item ad officium iudicis pertinet tutum locum partibus assignare. Item eo ipso quod ecclesia sita est in diœcesi alicuius, præsumitur sibi subesse Item priuilegium innouatum in pendēti est in hoc casu, sicut confirmatio. sup. eodem bonæ.

a ¶ *Non videremus.* Nec poterat videri quod non erat: vt 35. q. 5. ad sedem vltra vnam columnam versiculo, hic ergo cui gilent, & c. & hoc ideo non poterant videre: quia innouatio nihil noui iuris tribuit. j de priuilegijs. ex parte, quia intentionis Et si originale cassatur, similiter & innouatio siue confirmatio: vt supra de fide instrumentorum, inter dilectos. & supra de re iudicata. cum inter vos.

b ¶ *Iure sit ciuili.* In auth. de testibus. §. qm̄ multæ. & § hæc verecūdi 7 & ff. ad legem Aquiliam. in lege aquilia. [1] ff. de testi. in integ diuus. [2] & C. de vsuris. pupillari l. vlt. [3] & in re canonico. sup. vt lite non contest. quoniam. primo respon.

? Adde q est tutum ut solēniter trascribatur. Cō cor. l. unū testm. ff. de testam.

? Probā dum.

2 Vide l. 2. C de diuer. rescr.

1 Vide de test. signi ficauit super glo. 1. 2. Io. And.

2 Vide de cri. fal. ca. pen super 1. glo.

3 Vide de test. significauit. super 1. glo. Ioā. And.

dem debitam adhibentes: licet non videremus [a] quare nō deberēt eadē priuilegia innouari: † quia tn̄ C. maioris ecclesiæ, & I. sanctæ Crucis canonici proposuerunt Hildese. ecclesiā in possessione subiectionis ipsius monasterij per centum annos & amplius extitisse, priuilegia ipsa tūc non duximus innouanda. Vnde iudicib. dedimus in mādatis, vt ad locum idoneum accedentes, (citatis qui fuerint euocandi) inquirerent super his diligentius veritatem: à quib. pars Hildese. ecclesiæ ad Apost. sedem appellauit. Nuper aūt iterato prędicta petijt abbatissa, quatenus deberemus priuilegia suę ecclesiæ renouare. Ex aduerso vero fuit postulatum, vt cām ipsam discretis viris cōmittere dignaremur, qui testes reciperēt, quos contra priuilegia monasterij, & ad probandum † pscriptionem lītimam, inducere proponebant. ¶ Nos igitur attēdentes, q iure sit ciuili [b] statutum, vt qn̄ periculum testium formidat, ne veritas occultetur, & probādi copia fortuitis casibus subtrahatur, ēt lite nō contestata testes valetudinarij & alij, de quib. ex aliqua rationabili cā timetur, ad testimonium admittantur: eiusdem æquitatis similitudine prouocati, [c] pdicta priuilegia quasi iam nimia vetustate consumpta, cū fuerint non in pergameno, sed in papyro conscripta, † duximus innouanda † [d] nolentes q ex innouatione hmōi nouū [e] ius monasterio acquiratur, sed antiquū (si quod hēt) per innouationē priuilegij conseruetur. ¶ Quia vero pfatum monasteriū ad ius & proprietatem Apostolicę sedis per priuilegium prædecessoris nr̄i pertinere mōnstratur: ne ius ecclesiæ Romanæ remaneat indefensum, eandem abbatissam procuratricē [f] ipsius duximus statuendam: vt cum aduersus Romanæ ecclesiæ possessiones & iura, nō nisi centenaria currat præscriptio, ipsa super hoc & alijs vice nr̄a pcuret, q corā te in iudicio fuerint pcurāda. ¶ Nolentes igitur q de statu eiusdem monasterij diutius dubitetur, Mandamus, quatenus locum tutum & cōmodum eligens, recipias testes, quos ad præscriptionem pbandam Hildese. ecclesia, vel ad interruptionem [g] ostendendā cœnobiū duxerit producendos, & si legitimam [h] præscriptionem probauerit, vt intendit: nisi probata fuerit interruptio ex aduerso, subiectionem ipsius monasterii ad iudices epo memorato, cum cōstet ipsum in sua diœcesi [i] cōstitutum, priuilegium quod monasterio innouari fecimus corrumpendo: alioquin eidem super hoc perpetuum imponens silentiū, monasteriū pronū cies perpetua libertate gaudere, nostro sibi priuilegio resignato. ¶ Idem epo, & præposito Vticē.

¶ *Nō valet cōfirmatio, quā religiosus impetrauit à Papa sup tēporali administratione, seu prioratu, si tacuit se regularē: si vero expressit, rescriptū psumitur falsum: qa Papa nō consueuit concedere. h. d. cū seq.*

CAP. V.

AD † nostram audientiam prępositoNemanen. [f] ecclesiæ significante peruenit, q quidam canonici Nemanen [i]

& sup. de testibus. significauit. & capitulo, cum olim.

c ¶ *Similitudine prouocati.* Similis. n. æquitatis rō similia iura suadere vr. ar. ī. de confiōnib. nam concupiscentiam & C ad legem Falc. l. vlt. ff ad legem Aquiliam, illud. & sup. de translationibus, inter corporalia & C. de constituta pecunia, l. vltī. Item atq eandem esse rationem in testib. & instrumentis. C. de fide instrumentorum l. in exercendis. & supra de testibus cogendis, capitulo, peruenit.

¶ *Glo. seq. signat contrarium, & soluit.*

d ¶ *Duximus innouāda.* Ne si vetustate consumantur, nulla fides eis adhibeatur. ar. ī. de fi. instr. inter dilectos ar. j. q instrumētis vetustate consumptis, vel à inutib. rosis, sit adhibēda fides. ff. de bo. pos. sm tab. l. 1. §. si rosæ. & ī. de fide instru. c. vlt.

e ¶ *Nouum ius.* Simile. 12. distin. cap. præceptis.

¶ *Gl. seq. dat tria similia & l'eg. tria iura in contrarium, & tripliciter soluit. Demum quarit, & soluit tripliciter.*

f ¶ *Procuratricē.* Sic [4] ergo fœmina pōt esse procuratrix, & sic arbiter. ī. de arbi. dilecti. similiter & iudex 12. q. 2. cū deuotissimam. Nam & monachus de mādato [5] abbatis pōt esse procurator. 16. q. j. monachi. Vel dic, q ratione administratiōis pōt esse procuratrix, sicut & abbas. sup. de transa. contingit. & j. de censi. sopitæ. Vel iō potuit esse pcuratrix ecclesiæ suæ, sicut miles in causa numerari sui. ff. de procura. filiusfa. § veterani. Vel dic, quod verius est, q Papa ex certa [6] sciētia constituit eā procuratricem. vnde de hoc non est disputandum 16. q. 4. § qui autem. & C de cri. sacri. l. 2 & ff. de re iud. quidā consulebant. & sup. de offi. deleg. cum vigesimum. alias fęmina nō potest esse procuratrix. 3. q. 7. c. infamis. §. tria. & C. de procu. alienam. ff. de reg. iur. l. 2. Sed si Papa in sua persona vellet agere, corām quo agere debet? Debet super hoc arbitros eligere, uel delegare causam alij arg. ff de iurisd. omn. iud qui iurisdictioni. [7] Vel posset esse iudex in causa ecclesiæ suæ. De hoc dictum est sup. de iudicijs, cum venissent.

g ¶ *Ad interruptionem.* Sic sup. de rescrip. illud. & cap audītis. vbi de hoc.

h ¶ *Legitimam.* f centum annorum quæ sola currit contra Romanam ecclesiam sup. de præscriptionibus, cum nobis.

i ¶ *Diœcesi.* Vt 16. q. 7. omnes basilicæ. & 18. q. 2. monasteria. & inf. de religiosis domibus, constitutus.

AD *nostram.* Communis diuisio. Secunda pars: ibi, *Cum igitur.* Abb. Siculus.

CASVS Quidam canonici regulares impetrabant lras cōfirmationis sup administrationib. suis, tacito q essent regulares Significatū fuit hoc dn̄o Papæ ex parte ppositi illorū regularium: dicit Papa q regularib. psonis Apostolica sedes aliqua nō cōsueuit confirmare: vnde mandat Papa quibusdam, quatenus con-

4 De materia huius glossę, vide late per Deciū & Cagnolum in l. 2. ff de regu. iur.

5 Et sine mandato pro cōsorte, sicut in cle. de procu. religiosus. Io. A.

6 Et q virtute clausulę, ex certa sc. ētia, vide plene per Anto. Gabrielium. li. 5. com. conclusio. tit. de clausulis conclu. 1.

[f] Cap. 2. eod. tit. in 1. compil.

[i] Neumansen

[i] Neumasen. sed ego Neumaulen. scriberē, cui lectio nialiquot veteres codices adstipulant.

7 Vide de elect. querelam. super glo. 1. Ioā. And.

nus confirmationes à prædictis regularibus taliter impetratas, denuncient irritas & inanes. Not. ꝙ regularibus sua beneficia siue administrationes, non confirmantur personaliter. Item confirmatio tacita veritate impetrata non valet.

a ¶ *Personaliter.* s. tacita veritate ꝙ sit regularis: & si exprimeretur, sunt falsæ lr̃æ: quia in talib. personis administratio non cõfirmatur. ꝟ. c. proxi. Secus esset si realiter aliqua concedantur seu cõfirmetur, quia tunc valent. ¹ fauore. n. religionis multa eis conceduntur. ꝟ. de priuilegi s. ex parte, & capitulo, pastoralis & c. dudum. & summa est rõ, quæ pro religione facit. ff. de religiosis & sumptibus funerum. l. sunt personæ.

¹ Simile. ꝟ. de priui.¹ ne aliqui. lib. 6. Ioã. And.

P *Orrecta nobis.* Cõis diuisio. Secunda pars ibi, *Cum igitur.* Abb. Siculus.

CASVS Quidam regulares qui prioratibus suis præsunt, impetrabãt litteras confirmationis super prioratib. suis quoad vixerit possidẽdis: peruenit hoc ad Papã: dicit Papa, ꝙ non credit hmõi lr̃as à cancellaria sua emanasse: vñ mandat illos qui hmõi lr̃as ostenderunt, in quib. administratiões prioratuum confirmantur, puniri tanquam falsarios. Si vero non fiat mentio de religione ipsorum, illas denũciet non valere tanquam veritate tacita impetratas. Not. quòd monachis prioratus & administrationes non confirmantur. Item rescriptum vel confirmatio veritate tacita impetrato, non valet.

ᵃ Gap. 1. tit. de rescrip. in 3. compil. & quatenus ex hoc textu colligitur ob ꝑsumptionem puniri aliquẽ de crimine falsi, vide Ioannem Ananiam in Rubr. de crimi fal. & Alexã. consil. 77. inci. in cã accusationis. vol. 1.

ǂ Actoris.

ecclesiæ à nobis lr̃ás cõfirmationis, sup administrationibus suis obtinere laborãt, religionis suæ condõne suppressa. ¶ Cũ igitur regularib: personis nõ cõsueuerit Apostolica sedes aliqua ꝑsonaliter ᵃ cõfirmare, Mãdamus, quatenus cõfirmationes, quas ab ipsis canonicis (cũ regulares existant) noueritis taliter impetratas, denuncietis irritas & inanes.

¶ Idem.

¶ *Idem dicit quod supra, ca. proxi.*

CAP. VI.

PORrecta ǂ nobis ex parte tua petitio cõtinebat, ꝙ plures ex religiosis, q̃ Prioratib. vel alijs administrationib. pręsunt, à nobis super ipsis quoad vixerint possidẽdis, cõfirmationis lr̃as se asserunt impetrasse: ᵇ & infra. ¶ Cum igitur à Cancellaria nostra huiusmodi litteras emanasse non credamus: ᶜ Mãdamus, quatenus illos qui tales litteras exhibuerint, in quibus prioratus vel administrationes tanquã religiosis confirmantur, ᵈ eosdem punias tanquã falsitatis ᵉ auctores. ǂ Si vero in eis non fit mentio religionis ipsorum, illas, tanquã tacita veritate subreptas, denuncies non valere.

b ¶ *Impetraße.* Tacita veritate: quia tales prioratus non confirmantur. sup. cap. proxi.

c ¶ *Non credamus.* Quia omnium habere memoriam, & in nullo peccare, potius est diuinitatis, quàm humanitatis. C. de vete. iure enu. l. 2. § si quid autem.

d ¶ *Confirmantur.* Licet enim prioratus aliquando perpetui sint. inf. de statu regu. monachi. nec possunt remoueri sine ordine iuris: ut ibi, non tamen confirmantur, ut hic, & supra capitulo proximo. similiter nec episcopatus confirmari consueuerunt, licet sint perpetui. Est enim ratio quare non confirmantur: quia regulariter verum est, quod non sunt perpetui. ꝟ. de statu regu. cum ad monasterium. §. tales. vnde remouentur pro voluntate abbatis: vt ibi dr̃: quia de facili huiusmodi regulares etiam si sint perpetui, remouentur. inf. de simonia, per tuas. in fine. Sed si administratio ex certa scientia, & cum causæ cognitione esset alicui confirmata, non posset inde remoueri sine mandato Papæ. vt sup. eo. c. 1. & 2. & 16. q. 1. peruenit. Sed si confirmentur, & in litteris fiat mẽtio de ipsis prioratibus, non valent litteræ, imò sunt falsæ: ut hic dicit, & sunt puniendi tanquam falsarij, nisi euidenter appareat, quòd ex certa scientia domini Papæ hoc processerit: si verò non fiat mentio de prioratibus, tacita veritate sunt impetratæ, & ita vtroque casu non prosunt: vt hic patet.

e ¶ *Falsitatis.* Qualiter falsarij puniendi sunt, habebis inf. de falsarijs, ad falsariorum.

E *Xaminata.* Primo ponit causam decreti. Secundo decernit: ibi, *Vnde.* Abb. Siculus.

CASVS Inter nobilẽ virũ Matthæum de Riuaria, & quosdam alios milites de Campania vertebatur qõ super iure patronatus ecclesiæ S. Angeli: de qua sub certa forma cõpromissum fuit in vicedñm Sabin. qui tulit arbitrium super qõne prædicta, qd̃ ab vtraq; parte fuit approbatum: & confirmatio obtẽta fuit in forma cõi à C. Papa. Tandem orta qõne super ipso arbitrio, delata est cã ad dñm Papam Inn. ipse diligenter examinato negotio, inuenit arbitriũ promulgatũ fuisse ꝯ formã iuris & cõpromissi: vñ ipse arbitriũ decernit irritũ & inane, non obstante confirmatione C. Papæ, qui cõfirmauerat illud sicut prouide latũ erat, & ab vtraq; parte receptũ. No. ꝙ non tenet sñia arbitri lata contra formã iuris. Itẽ nec cõtra formã mãdati, Itẽ fines mandati diligẽter seruãdi sunt. Item sententia q̃ non tenet, confirmari non põt per confirmationem in forma cõi obtentam. Itẽ qd̃ non est vel non tenet, ratũ non potest haberi per consensum partium.

¶ Idem nobili viro Matthæo de Riuarijs.

¶ *Sñia seu laudũ contra formam iuris vel cõpromissi latum per arbitros, licet per Papam in forma communi fuerit confirmatum, nõ tenet.*

CAP. VII.

EXaminata ǂ cã, q̃ vertitur inter te & milites Campanicos sup ecclesia S. Angeli: perpendimus arbitrium, qd̃ vicedñs Sabi. dicebaẽ sup eodẽ negotio ꝓmulgasse, cõtra formã iuris & cõpromissi ᶠ fuisse dictatũ. Vñ nõ obstãte confirmatione ᵍ C. Papę ꝑdecessoris nr̃i, q cõfirmauerat illud, sicut ꝓuide ʰ latũ fuerat, & ab vtraq; pte receptũ, decernimus ipsum irritum & inane.

¶ Honorius tertius illustri regi, Baronib. & militibus, & alijs hominibus Cypri.

¶ *In confirmatione ex certa scientia, dictio, sicut, ponitur causatiue: nec nocet si verbum confirmationis præcedit tenorem confirmati.*

CAP. VIII.

VEnerabiles frater N. archiepiscopus Nichosien. &

f ¶ *Iuris & compromißi.* Duplici ergo ratione non valuit arbitriũ: Primo quia cõtra ius fuit latũ arbitriũ, forte persordes, vel ꝑ gratiã, & iõ nullũ. C. d arb. l. 3. ǂ sic ẽt obtinet in alijs iudicib. si ferant sn̄am ꝯ ius scriptum, nõ tenet. 2. q. 6. ei q. §. diffinitiua. ver. itẽ si cõtra ius sed cõtra ius litigatoris lata bñ tenet sn̄a, à qua ñ est appellatũ: ut ibidẽ dr̃, & s. de re iud. cũ inter vos. in fin. Et idem intellige ĩ arbitrio. qa ꝯtra formã cõpromissi nihil põt facere arbiter. ĩ. de arbi cum dilectus. ff. d arb. l. pedius. in fin. & l. non distinguemus. §. de officio.

g ¶ *Non obstante cõfirmatione.* Et ita patet ꝙ ꝯfirmatio nihil vel modicũ operatur: quia si aliquid inuenit, cõfirmat illud: aliàs nihil operatur. inf. de conces. præben. quia diuersitatem, ǂ & sic patet quòd confirmatio sub forma communi non impedit petitionem alterius. nec cognitionem iudicis. De hoc dictũ est sup eo. c. 1. arg. quod si principale cassatur, & accessorium. sup. de fide instru. & supra, de re iudi. cum inter vos.

¶ *Glos. seq. recite. per duplex contrarium, scilicet inf. c. proxi. & infra. de verborum significatione. abbate.*

h ¶ *Sicut prouide.* Hæc. n. verba, sicut prouide, in confirmationib posita, condõnaliter intelliguntur: vt hic patet. & inf. de conces. præbẽ. quia diuersitatem. ar. contra. ꝟ. c. proxi. Secus si ponuntur in priuilegio: quia cum priuilegium sit lex priuata, certũ dẽt ibi poni, ut aliquid cõcedat priuilegiũ. ꝟ. de ver. sign. abbate. aliàs esset inutile. ꝟ. de priuile. in his. arg. sup. de offi. deleg. qm̃ abbas. & sup. de elect. cum monasterium. Ioan.

V *Enerabiles.* Cõis diuisio Secunda: ibi, *Mandamus.* Ab Sic.

CASVS. Inter archiepm̃ Nichosien & suffraganeos eius ex vna parte, & regem, barones & alios nobiles regni Cypri super quibusdam decimis quæstio exorta fuit: sed mediante Alban. epõ tunc legato, inter eos amicabilis compositio interuenit. hoc adiecto in compositione, ꝙ quamcito per sedẽ Apostolicam fuerit confirmata, statim debeat executioni mãdari: Postmodum Papa illam confirmauit, & ad maiorem securitatem tenor compositionis insertus fuit in ipsa confirmatione: ipsi tñ nobiles ipsam cõpositionẽ seruare nolebãt, sumentes occasionẽ ex eo videlicet, ꝙ verbũ confirmationis sm stylũ ecclesiæ Romanæ ꝑcedit tenorem cõpositionis. i. in lr̃is confirmationis præmisit Papa verba illa; compositionem per legatum factam confirmamus, sicut sine prauitate facta est, & ex eo videlicet eam seruare nolebant: quia clausula illa consueta. sicut sine prauitate facta est, in lr̃is confirmationis continetur: cum per hoc non videbatur simpliciter cõfirmata, sed sub cõdõne, videlicet si iuste esset lata ꝑ ꝑ qd̃ archieps & suffraganei eius significauerunt hoc dño Papæ: vnde ipse mandat prædictis nobilib. quatenus si prædicta vera sunt, cõpositionẽ illam adimplere procurent. No. ꝙ cõpositio amicabilis põt fieri inter ecclam & laicos sup decimis, dũ tñ auctoritas Papæ interueniat, vt hic patet. alias non credo ꝙ valeat

citra con-

ǂ Riuaria

ǂ Cap. 3. eod. tit in 3. compil. Et regulã huius decretalis, ꝙ arbiter debeat seq formã iuris. limita nisi arbitro sit data potestas iudicãdi secũdũ cõsciẽtiam. ade Baldũ in l. certũ. C. vnde cog. & Lãfrancũ de Oriano in tracta. de arbit. par. 7. q. 14.

ǂ Vide ꝟ. tit. 1. cum ab omni. in vlt. glo. Ioã. And.

ǂ Vbi de hoc in fi. & ꝟ. de re. ins. accessoriũ. li. 6. Ioã. And.

citra confirmationē Papæ, inter ecclesiā & laicos: sed hoc actū fuit inter partes; aliàs nō valeret, nisi Papa cōfirmaret cōpositionē No. quod ex quo Papa, ex certa scientia cōpositionē vel trāsactionem cōfirmat, tenet & valet, etiam si alias non valeret.

a ¶ *Amicabilis compositio.* Bñ dicit, amicabilis cōpositio: quia transactio super decimis vt aliquid temporale detur pro decimis, non valet, inf. de rerū permu. c. vlt. nec super alio spirituali. sup. de transact. constitutus. sed compositio bene interuenit in decimis & alijs spiritualib sup. de trāsa. statuimus. & c. de cætero. & j. de decimis. ex multiplici.

¶ *Gl. seq. quærit, arg. pro, & solut.*

b ¶ *Tenor compositionis insertus.* Vt per hoc appareat, quod cōpositio legitima fuerit, & nō possit de ea dubitari. arg. sup. eo. c. 1. & 2. vnde non posset alius iudex vlterius de qōne suborta cognoscere, vt ibi dicitur: quia Papa ex certa scientia cum eam viderit, confirmauit; imò si compositio aliàs non valeret ex quo Papa ex certa scientia confirmat, valet. sup. de transa. c. 1. & c. veniēs. Si vero tenor compositionis, non esset ibi insertus, nec ipse vidisset compositionem, & eam confirmasset, sicut prouide facta est, nihil operaretur. vt sup. c. proxi. & vt dictum est. sup. eod. c. 1. Sed nunquid necessarium erit de cætero ostendere instrumētum compositionis, postquam ostenditur confirmatio Papæ, in qua continetur tenor compositionis? arg. quod sic. sup. de fide instr. c. 1. C. de eden. authen. siquis in aliquo. sed non credo quod de cætero expediat ostendere instrumentum compositionis de necessitate, cū auctoritate Papæ transcriptum sit & redactum in publicam confirmationem, C. de testa publicari. & inf. de priuil. cum olim essemus. & argu sup. de fide instru. cap. vlt De hoc not. inf. de verb. sign. abbate.

† In codice Barbatię ita: mediante Alban. epō tunc legato.

† Quātocius.

† Hæc duo verba: (tenorē cōpositionis,) in oībus impressis codicibus quos ego viderim, vno satis vetusto excepto, desiderātur, & male quia sine illis nullus cōstat sensus, eatamē nos ex oībus manuscriptis suppleuim⁹.

† De virtute clausulæ: ex certa sciētia vide late per Antoniū Gabriel. lib. 6. com. cōclusio. tit. de clausulis. conclusione 1.

suffraganei eius transmissa nobis petitione monstrarunt, quòd inter ipsos & vos super quibusdam decimis, mediante † Albanen. episcopo tunc Apostolicę sedis legato, amicabilis compositio [a] interuenit: expresse adiecto, quod quantocyus † eam auctoritate Apostolica confirmari contingeret, statim deberet executioni mandari: verum licet sit per nos confirmata, & ad maiorem rei euidentiam litteris confirmationis tenor compositionis insertus, [b] ipsam tamen renuistis obseruare: occasionem friuolam prætendentes, tum ex eo quod in litteris verbum, confirmationis, (tenorem † compositionis) iuxta stylum ecclesiæ Romanæ præcedit: tum quia clausula consueta, scilicet, (sicut sine prauitate [c] prouide facta est,) in eisdē litteris continetur, & infra. Mandamus, quatenus si præmissis [d] veritas suffragatur, compositionem eandem adimplere curetis.

¶ Idem vniuersis Abbatibus & Prælatis, ac conuentibus & clericis, in Cōstantinopolitana diœcesi constitutis.

Gl. seq. recitetur per obiectionem, & solutionem.

c ¶ *Sicut sine prauitate.* Per ista verba quæ in confirmationib. conditionaliter intelliguntur, ut dictum est sup. c. proxi. dubitabatur, an teneret compositio: quia non videbatur eam confirmasse simpliciter. vnde eam seruare timebant; sed errabant: quia illud intelligitur cum Papa confirmat ea quæ non videt, & ideo dicit in confirmationibus, sicut sine prauitate. sed qñ cognoscit de compositione, & videt ea quæ confirmat: tunc licet illa verba ponantur in confirmatione, non intelliguntur conditionaliter, sed causatiue, & sic intelligitur sicut sine prauitate facta fuit cōpositio. i. quia sine prauitate. Ber.

d ¶ *Si præmissis veritas suffragatur.* i. si compositio taliter fuit facta & confirmata tenore cōpositionis inserto: quia per hoc apparet quod ipsam approbauit: vnde mandat eam seruari.

Sva nobis. Cōis diuisio. Secūda pars: ibi, *Cum igitur.* Abb. Sic.

CASVS. Quidam Cardin. legatus Apost. sedis in partibus Constātinopolitanis, contulit quædam monasteria quibusdā alijs ecclesijs in temporalib. & spiritualibus: super illis collationib. confirmatio Apost. sedis obtēta fuit in forma communi: Isti prælati quorum ecclesiæ alijs collatæ fuerāt, sumētes occasionem ex collationibus prædicti legati, & confirmationibus, patriarchæ Constantinopolitano obedire recusant, & ei de iuribus parochialibus rñdere: Vnde patriarcha Constantinopolitanus conquestus fuit dño Papæ: Super hoc, scribit Papa vniuersis prælatis diœcesis, Constantinopolitanæ dicens, quod ipse non vult iura quæ diœcesanis debentur, per huiusmodi collationes seu etiam cōfirmationes minui siue lædi: vnde mandat prædictis prælatis, quatenus huiusmodi friuola occasione non obstāte, ipsi patriarchæ obedientiā & reuerentiam exhibere procurent, & ei de suis iustitijs semper rñdere. Not. quod legatus non potest subijcere vnam ecclesiam alteri in præiudicium diœcesani episcopi: nec Papa per huiusmodi confirmationes super hoc obtentas intelligit iuribus episcopalibus præiudicium generare. Item per confirmationem ius alterius non tollitur.

¶ *Collatio ecclesiæ alteri facta per legatum, & per Papam confirmata, ius diœcesani non lædit.*

CAP. IX.

Sva † nobis patriarcha Cōstantinopolitanus conquestione monstrauit, quod cum quidam vestrum sumentes occasionem ex eo quòd I. presbyter Cardinalis tunc Apostolicæ sedis legatus, quibusdam alijs ecclesijs & clericis in spiritualibus & temporalibus contulit monasteria eorundem, † ipsi patriarchæ obedire recusant, & ei de iuribus patriarchalibus respondere: in suæ præsumptionis adiutorium inducentes, confirmatiōes huiusmodi collationum a sede Apostolica impetratas. ¶ Cum igitur nolumus † iura quę diœcesanis debētur, per collationes seu cōfirmationes prædictas minui [e] seu lædi: Mandamus quatenus occasione huiusmodi non obstante, ipsi patriarchæ reuerentiam & obedientiam exhibere curetis, eique de iustitijs suis integre respondere.

† Vide Archidiaconum in c. de ecclesiasticis. 25. q. 2.

† Aliàs, eārūdem.

† Nolumus.

e ¶ *Minui.* Quia non debet inde procedere iniuriarum occasio, vnde iura nascūtur. C. unde vi l. meminerint. j. de accusa. qualiter & qñ. & quia si sua iura vnicuique epō non seruātur, quid aliud est quam vt ordo ecclesiasticus confundatur? vt 11. q. 1. peruenit. nec fuit intentio dñi Papæ per confirmationem huiusmodi aliquid subtrahere epō diœcesano, nec etiam per collationem Cardinalis, imó remanet ius saluum diœcesano epo. j. de relig. domi. c. 2. & dicit Papa: nec honorem meum reputo id quo fratres meos honorem suum perdere cognosco: ut 99. dist. ecce. Et sic patet, quod per confirmationem huiusmodi ius alterius nō tollitur. sic etiam licet Papa recipiat aliquem sub sua protectione, non propterea eximitur a iurisdictione sui episcopi. j. de priuile. ex parte. sic licet aliqui assumantur in confraternitatem Hospitalariorum, siue Templariorum, non eximuntur à iurisdictione suorum episcoporum. j. de priuile. cum & plantare §. pen. & c. ex tuarum. & c. pen. Bern.

FINIS LIBRI SECVNDI.

LIBER TERTIVS.

DE VITA ET HONESTATE clericorum.

Quia supra visum est de iudicijs, & iudices maxime clerici non debent esse in peccato, maxime cum iudicant 3. q. 7. iudicet. ideo post tractatum iudiciorum subijcitur qualiter clerici debeant se habere in vita & honestate, vt sic vitent omnem maculam peccati. Item potest continuari: vt supra in proœmio continuatur. Nam in primo lib. dixit de personis, & officijs earum. In secundo de actib. hominũ in iudicio: restat videre de actibus hominum extra iudicium tam respectu clericorum quàm laicorũ. Et quia clerici sunt digniores laicis, primo hic tractat in tertio de actibus clericorum: In quarto vero de actib. laicorum. Tractaturus igitur auctor in hoc tertio libro de actib. clericorũ, voluit præmittere istam rubricam de vita & honestate clericorum: quia præ omnib. debent clerici vita & honestate fulgere. Et dic quòd verbũ, vita, concernit necessaria ad victum clericorum: verbum autem, honestate, concernit ipsos respectu morum, & sic nihil superfluit.

Cap. 13. ut refert Burchardus. lib. 3. decre. cap. 102. & Iuo par. 2. c. 137 sed Ant. Aug. I notis antiquæ cõpil. a. eo. ti. ait hoc c. in concilijs esse ex concil. Turonẽ. 2. c. 4. & uide l. nemo A postolorũ & ibi glossã & Doctores. C. de sacrosanc. eccle.

Aliàs ita: quæ a cãcellis.

Pictauien.

LIBER TERTIVS.

TITVLVS I.

De vita & honestate clericorum.

Ex concilio Maguntino.

Cum celebratur, diuisus esse debet clerus à populo.

CAP. I.

VT laici a secus altare b quando sacra mysteria celebrantur, stare vel sedere inter clericos non præsumant: Sed pars c illa quæ cancellis ab altari diuiditur, tantum psallentibus pateat clericis. Ad orandum vero & communicandum laicis & fœminis (sicut mos d est) pateant sancta sanctorum. e

Ex concilio Pictauien.

De hac materia habetur. 12. q. 1. & 21. q. 4. & 23 dist. c. clerici comam. vsque ad finem dist. & cap. hic bene ergo. & 35. & 41. & 43. & 44. & 86. & 91. & 92. dist. per totum. & de consecratione. dist. 5. nunquam, vsque ad capitulum de spiritu.

VT *laici.* Laici prope altare vel in choro dum officia celebrantur, stare non debẽt, sed causa orandi ire vel accedere possunt. hoc dicit. Tria sunt dicta. Secundũ: ibi, *Sed pars.* Tertium: ibi, *Ad orandum.* Ab. CASVS. Dr̃ in hoc capitulo, q laici non debent sedere in choro inter clericos, quãdo cantantur diuina officia, sed in sancta sanctorum. No. q laici inter clericos sedere non debẽt. Item ecclesia debet habere duas partes, s. chorum, qui per cancellus diuiditur ab altari, & sancta sanctorum, idest, partem inferiorem ecclesiæ, quæ vulgariter dr̃, nauis ecclesiæ.

a *Vt laici.* Supple, statuimus.

Glos. seq. reddit causam, & textum fortificat.

b *Secus altare.* Laici enim ibi stare non debent, sed tm̃ clerici vt liberius intendant diuinis officijs: vt de conse. dist. 2 sacerdotum. consecratæ etiam mulieres incensum circa altare portare non debent 23 dist. sacratas & in c. non liceat. & de consec. dist. 1. sancta. & inf. tit. proxi. c. 1. in fin.

Pro laicis qui cãtãt in ecclesia non in pulpito arguit lo 94. dis. nõ liceat. Ioã. And.

Glos. seq. cum seq. ponit quadruplex nomen loci inter cancellos: sed in quarto aliqui variant.

c *Sed pars illa.* Idest, chorus in quo morantur clerici ad cantandum, qui diuiditur ab altari per cãcellos: vt patet, per exemplum in ecclesia Bonon. & locus infra cancellos appellatur sacrarium. vnde insacrati homines ibi sacrata vasa contingere non debent de consecra. distin. 1. in sancta. & appellatur sacrarium diaconium, eo quod diaconus ministrat ibi altari. 23 distin. non oportet. dicitur etiam presbyterium. de consec. distin. 2. sacerdotum.

d *Sicut mos est.* Et ita est hic arg. pro consuetudine.

e *Sancta sanctorum.* In qua summus sacerdos intrabat: sed hodie laici & fœminæ ad orandũ & cõicandũ tm̃ põt intrare. Alij exponũt, sancta, idest, maior pars ecclesiæ, siue corpus. ADDI. Quæ pars dicitur nauis ecclesiæ à vulgaribus.

C*lerici.* Pro summario nota q armorum delatio clericis est inhibita, in tm̃ q contra facientes grauiter peccant. hoc colligitur ex eo, quia tale delictum est excommunicatione dignum: vt hic. sed excõicatio non infertur nisi pro graui crimine, vt in cap. nullus. & in cap. nemo. 11. q. 3. Abbas.

CASVS. Patet. Nota quód clerici arma portare non debent: nec vsurarij esse debent.

f *Clerici arma.* Clerici arma portare non debent. 23. q. vlt. clerici. & c. quicunq. sine iusta cã. Iustam cãm intellige si per loca periculosa iter suum faciãt, tunc põt portare arma ad terrorem latronum, licet percutere non debeant. ar. 23. q. 3. Maximianus aliter portare non debẽt: & si tertio admoniti non destiterint, perdunt priuilegia illius canonis. 17. q. 4. si quis suadente. & j. de sen. excom. in audientia. & c. contingit.

Cõcor. tex in auth. statuimus, cum not. C. de episco. & cleri. & Bal. in 10. col. de pa. te. c. si clericus.

CAP. II.

CLerici arma f portantes, & vsurarij g excommunicantur.

Cap. 2. eod. tit. in 1. compil.

Ex concilio Maticen.

Glos. seq. differentiam ponit, à qua in fine recedit.

g *Vsurarij.* Hoc intellige de laicis, qui sunt excommunicandi nisi restituant vsuras. j. de vsur. præterea & clerici ab officio & beneficio suspendẽdi, vt ibi dicitur, & repellendi sunt etiam à dignitatibus. j. de exce. prælat. inter dilectos. & etiam deponi debent si de hoc conuincantur. 47. dist. quoniam multi. & nihilominus excõicandi sunt si eas non restituant.

Vide in Clemẽ. de excess. prælat.

Presbyter habens populum, debet habere clericum qui secum cantet, & in alijs hic expressis, eum iuuet.

Maticen.

CAP. III.

VT quisque presbyter qui plebem h regit, clericum habeat, i qui secum cãtet, & epistolam k & lectionem legat, & qui possit scholas l tenere, & admonere suos parochianos, vt filios suos ad fidem m discendam mittant ad ecclesiã, quos ipse cum omni castitate erudiat.

Burchardus lib. 2. decr. c. 56. Iuo par. 6. ca. 115. & c. 7. eo. tit. in 1. cõpil.

Secũdũ Tã. & Vin. cẽ. Io. An.

Gregorius nonus.

CAP. IIII.

SIquis ex clericis n comã relaxauerit o anathema sit.

In pluribus antiquis deest vox, non.

Cap. 3. eod. tit. in 1. compil.

VT *quisque.* CASVS. Statutum fuit in concilio Maticen q quilibet rector ecclesiæ habeat clericum, qui secum cantet, & epistolam & lectionẽ legat, & qui possit docere pueros, & parochianos suos monere, vt mittant filios suos ad discendam fidẽ catholicam, idest, Credo in Deũ: quos ipse doceat diligenter. Not. ex hac decre. q duo ad minus dẽnt esse in ecclesia. Item nota q solus presbyter nõ dẽt diuina officia celebrare. Itẽ no. q sacerdotis interest docere parochianos suos symbolũ, & eos ĩuitare ad fidẽ.

h *Plebem.* Idest, populum: quæcunq; sit ecclesia, siue plebs, siue capella: vt sup. de filijs presbyterorum, proposuit.

Glos. seq. arguit.

i *Clericum habeat.* Arg. quòd ecclesia dedicari non debet nisi dos pro duobus ad minus sufficiat clericis. 1. q. 2. placuit. & de consec. distin. 1. nemo.

ADDITIO. De hoc dic vt inf. de consec. eccle. vel alta. ca. cum sit. in glos. nec etiam.

Gl. seq. figit contrarium, & soluit, demum quærit, & soluit.

k *Epistolam.* Sic acolythus dẽt legere epistolã. 34. di. si subdiaconus. hoc intellige in necessitate, in ecclesijs illis, vbi non sunt subdiaconi, aliàs intellige sm̃ illud 49. dist. qm̃ videmus. Nec diaconus ẽt epistolã legere dẽt, q videret ab ordine suo recedere. 74. dist. si q clerici. ar. de conse. dis. 1. c. 1. & 2. in fi. 92 di. in sancta. Sed pone q ibi non sit subdiaconus, sed presbyter. diaconus & acolythus: quis dicet epistolam? Acolythus & diaconus dicat euangelium, quod est eius officium: sed acolythus dicit prophetiam, diaconus dicat epistolam. Vinc.

Hoc nõ pbant iura seq nec approbat consuetudo secundum Hostiẽ. Si presbyter dicat Euãgelium, nunq d utitur stola ut diaconus, s. super sinistrũ humerũ tm̃ ut 25. dis. unũ. not. 21. dist. ecclesiastica. Ioã. And.

l *Scholas.* Docendo pueros Psalterium, & cantare.

m *Ad fidem.* Idest, Symbolum, idest, Credo in Deum patrem: quod antiquitus ante baptismum didicerant baptizandi. de consec. dist. 3. ante viginti & 10. q. 1. placuit.

S*Iquis ex clericis.* CASVS. Dr̃ in hoc c. q si aliquis ex clericis comam relaxauerit, s. in contemptum ecclesiæ, anathema sit. Nota, q clericus qui comam nutrit, excõicandus est.

n *Siquis ex clericis.* Istud c. habes 23. dist. si quis ex clericis.

Glos. seq. casum excipit, & ponit versus.

o *Relaxauerit.* Habitũ semel susceptũ nõ dẽt dimittere. 20. q. 3. præsens. nisi ex iusta cã j. eo. clerici. vñ cũ quidã reprehenderet à Papa, rñdit: *Tutius vt peterẽ laici sub imagine Romam, Fas fuit vt finerem luxuriare comam.* Bernar.

p *Anathema sit.* Idest, fiat. non enim est excommunicatus ipso iure. 30. distin. quasi per totum.

Clericus.

Clericus. CASVS patet. Not. q clericus comam nec barbã nutrire debet, nisi ex iusta causa, scilicet ex timore.

a Nutriat. Nisi ex iusta causa, vt dictum est in proxi. cap. & inf. eod. clerici. immo detonso capite & patentibus auribus incedere debet. 23. distin. non liceat a.

Concil. Carthaginense. 4. c. 44.

Et qd significet zalio capitis, habes 32. q. 1. duo sunt, &ml Phili. & Gof. & dicã ∫m Host. inf. eo. clerici. ver coronã. Ioã. And.

Burchardus lib. 2. decr. c. 97. Iuo par. 7. c. 115. & c. 6. eo. ti. in 1. compil.

Clericus. Legi põt hoc c. sic, q principiũ & finis ponãt vnũ casum, mediũ vero ponat alium, & ∫m hunc intellectum h. d. Si clericus non in sacris cõtrahat matrimoniũ, vxorẽ nõ dimittat; & si ꝓfessus contrahat, separabit ab vxore, & iterum tõdebit. Abb.

CASVS. Aliquis clericus qui nõ est in sacro ordine, nec ẽ ꝓfessus aliquam religionẽ, accepit vxorem, & dimisit tonsuram: quæsitũ est in concil. Triburiẽ. quid sit d isto clerico faciendum? statuit cõcilium, q vxorem retineat, & iterũ tondeatur, nec in vita sua eã dimittat. Not q clericus coniugatus debet portare coronam.

¶ Ex concilio Carthaginensi. †

CAP. V.

Clericus neque comam nutriat, a neque barbam.

¶ Ex concilio Triburien.

¶ Clericus nõ ꝓfessus nec in sacris existens põt vxorẽ ducere, sed iterũ tondebitur si vult gaudere priuilegio clericali, vel dispẽsatiue tenere beneficiũ. h. d. secundum modum qui est magis consentaneus lrã, secundũ quem ponis vnũ casum dumtaxat.

CAP. VI.

ij Clericus † si tonsura dimissa vxorẽ acceperit, qui quidem sit sine gradu, b nec monasterio a parentib. traditus c vxorem permittatur habere, & iterum tondeatur: d nec in vita sua vxorem dimittere audeat

¶ Alex. iij. Cantuar. archiepõ.

¶ Clericus debet tonsuram deferre: & si non vult, potest inuitus à suo superiore tonderi.

CAP. VII.

Clericis: † & infra. ¶ Clerici qui comam nutriunt [& barbam] † et inuiti e a suis archidiaconis tondeantur.

¶ Idem in concil. Lateranen. †

¶ Frequẽtans monasteria monialiũ, & monitus nõ desistens, si clericus est, deponitur: si laicus, excõicatur.

CAP. VIII.

Monasteria † sanctimonialium si quisquam cleri-

b ¶ Sine gradu. Sacro sicut 32. di. siquis eorũ.

c ¶ Traditus. Si n traditus fuisset ita q monachus esset, nõ posset habere vxorem, quam postmodũ accepisset, alias non prohibet 2 redire ad seculum j. d reg. & transi. ad reli. cũ simus. & 20. q. 1. quẽ progenitores. & 32. dis. placuit & c. seriatim & ca si q vero.

¶ Gl. seq. signat contrarium, & remittit.

d ¶ Tondeatur. Ar. est hic q clericus cõiugatus debet portare coronam arg. ad hoc. 20. q. 3. eos qui & cap. procliuis. Sed argum. contra inf. de cleri. coniu. Ioannes vbi de hoc.

Cap. 6 ti. ne clerici vel monachi in 1. compil.

Hæc duo verba, & barbã, desũt in olous manuscriptis.

Concil. Later. sub Alexã. iij. c. 11. & c. 8. eo ti. in 1. compil.

2 Sano mõ hoc Itelligas videlicet ñ prohibet redire ad seculũ ante ꝓfessionẽ emissam & ita loquunt, & intelliguntur in ea hic citata.

Clericis. Capitulum istud ponitur 23. dis. clerici. & est pars illius inf. ne cleri. vel mo. c. clericis. Bernardus.

CASVS Dicitur in hoc cap. quod clerici qui comam nutrierint, tondeantur ab archidiaconis suis, etiam inuiti. Not. quod clerici tonsuram portare debent.

¶ Glos. seq. duo elicit argumenta.

e ¶ Inuiti. Ar. q aliquis cogendus est ad bonũ, & ad id præcipue qd iam suscepit 45. dist. de Iudæis. in fi. & j. d bap. & eius effect. maiores. versus finem. aliàs nemo dẽt cõpelli ad bonũ: vt ibi dr & 23. q. 5. ad fidem. Item arg. q beneficia conferuntur in inuitos. 45. dist. & qui emendat & 23. q. 5. non vos. circa me. & q. 4. displicet & 75. dist. placuit. & cap. consuluit.

Monasteria. CASVS Quidam clerici monasteria monialiũ nimis frequentabant: statuit Latera. concil. q sine manifesta & rationabili cã vlterius frequẽtare non præsumant: quod si fecerint, per epm arceantur: & si non destiterint, ab officio suspendantur: si laici fuerint, excommunicentur. Not. q cum aliquis facit contra prohibitionem canonis, non sufficit ad hoc quod excusetur causa rationabilis, nisi sit manifesta. Item hoc verbum, frequentare, in vitium sonat. Item crimen propter quod excõicatur laicus, deponit clericum.

f ¶ Rationabili 13. q. 2. pnitiosam & c. diffinimus. & 91 di. clericus. nec sufficit causa rationabilis nisi sit manifesta: vt hic videtur.

ADDI. Et arg. 11 q. 3. non sunt. & 12. q. 1. nolo.

¶ Glos. seq. recitetur per quæstionem.

g ¶ Frequentare Solã frequẽtiã reꝓbare vr: sed frequentia vr ex duab vicib. 25. q 2 ita nos ar. opt. 26 dist vna tm. nec repetita: qa remissionẽ veniæ crimina nisi semel cõmissa nõ hñt.

C. de epis. audi. l. 5. sic ergo vltra vnã vicẽ sine manifesta & rõnabili cã, nullus illuc ire dẽt: quia statim malum præsumitur.

h ¶ Non destiterit. Ar. q admonitio semp pcedere dẽt vindictã, vt se corrigat quis antequã puniat. 12. q. 2. indigne.

Quoniam. Tria sunt dicta. Secundũ: ibi, Si qui. Tertium: ibi, Indulgemus. Abb.

cus sine manifesta & rõnabili f cã frequẽtare g ꝓsumpserit, per epm † arceatur: & si nõ destiterit, h ab officio ecclesiastico reddat immunis: Si laici, excõicationi subdantur; † & à cœtu fidelium fiant penitus alieni.

¶ Gregorius septimus. †

¶ Eps põt statuere in ecclesia certũ numerum clericorum secundum ipsius facultates, qui viuant in communi: & contradictores ad hoc compellere: & istos in communi viuentes potest absoluere ab excommunicatione incursa, propter iniectionem manuum in socium.

CAP. IX.

Quoniã † (vt ait scriptura) & infra. ¶ Statuimus, vt facultatib. ecclesiarũ vestrarũ, prouentib. † & expensis i diligẽter inspectis, certum in eis valeatis ponere numerum clericorũ: & statuere vt bona eorũ veniãt in cõe: in vna domo k vescantur, atq; sub vno tecto dormiant & quiescant. ¶ Si qui vero cõtradictores extiterint, licitum vobis sit per suspensionem officij & beneficij, aut grauiori etiam pœna, si opus fuerit, ad hanc obseruantiã eos appellatione compellere non obstante. ¶ Indulgemus etiam, vt si quisquam eorum qui simul viuunt, pro

CASVS Quia tot clerici instituebant in ecclesijs, q honeste d bonis ipsorũ nõ poterãt cõmode sustẽtari statuit Gre. vii. vt ∫m facultates ecclesiarũ, cõsideratis expensis, certus numerus clericorũ statuat in eis, & bona clericorũ veniãt i cõi, & in vna domo comedãt, & dormiãt sub vno tecto, & si q cõ hoc statutum facere ꝓsumpserint, p suspensionẽ officij & bñficij ad hoc cõpellant. & etiã si opus fuerit grauius puniantur: secũdo dicit, q si aliqs eorũ q simul viuunt manus violentas in sociũ miserit, indulget papa ꝓlatis eorũ, ꝓtãtem absoluẽdi eos, & pœnitẽtiam imponẽdi: nisi forte atrocitas facti grauiorẽ pœnam exigat. No. ex hac decretali. q ∫m facultates eccłarum clerici sunt instituẽdi in eis. Item canonici regulares de iure cõi debent cõiter viuere. Item cũ regularis verberat regularem, prælatus eius põt eũ absoluere, nisi delictum sit enorme.

¶ Gl. se no. triplicis expẽsæ rõnem habendam, & de residuo numeri ... dum. alleg. 5. concordan.

i ¶ Et expensis. Istud notabile est, q i facultatib æstimandis habẽda est ratio expensarum, quæ sunt in hospitalitate, ad quã teneantur ecclesiæ. Item in epalib. persoluendis, j. de præben. de monachis & recipere nuncios & legatos Apost sedis j de censi. cum instantia & arg ad hoc. 2 q 5 nobilis Illi n fructus æstimandi sunt, qui supersunt deductis expensis. C. de fru & li. expen. l. 4 & ita tot sunt ponendi in ecclesijs, quot ex fructib. illis possint honeste sustentari: vt hic euidenter patet, & j. de insti. c. 1. & c. auctoritate & j. de concel. præb ex parte. iu fi. & sup. de const. cum M Ferrarien & inf. de verb sign c. vlt & hæc exceptio legitima est: cũ facultates non sufficiunt, siue 5 sint distinctæ præbendæ in ecclesia siue non.

¶ Gl. c. alle. tres canones pro, & duos cõtra, quos dupliciter soluit.

k ¶ In vna domo. Sic 32 dist. præter hoc. & de conse dist. 5 in oib. & 12. q 1. necessaria. ar. contra 12. q. 1 quia tua & 32. dist. si qui vero. Sol. quod dr hic, & in concor. signatis, ius cõe est, & honestũ esset, vt seruaret: sed derogat huic iuri per cõtrariã consuetudinẽ, quam Papa scit & tolerat. Capitula cõtraria loquuntur ∫m antiqua tpa, de quibusdam clericis coniugatis, quib dabantur beneficia extra consortium aliorum potius de gratia q de iure: quia de nouo conuersi fuerant, & loquitur in vtroq; capitulo de epo Anglorum. sic. 35. q. 3. quædam lex. & c. qd scripsi. Si vis intelligere capitulũ istud de regularib planum esset; quia non dr hic de quib loquatur, & hoc vr ex eo qd dr j. indulgemus, vt si quisquam eorum qui simul. &c. qui simul in eodem refectorio comedere, & dormitorio dormire debent j de sta reg. cum ad monasterium.

¶ Gl. seq. reci. per q. de quibus clericis hoc intelligatur.

l ¶ Qui simul viuunt Ex hoc vr, q loquat hoc capłm de regularib q simul viuunt & dormiunt. quib. tñ cõcessum est vt à suis ꝓlatis absolui possint. j. de sen. excõ monachi & c. cũ illorũ. & hoc idẽ priuilegiũ cõcessum est Hospitalarijs Hierosolymitanis,

† Aliàs ita: ab episcopo arceatur.

† Vide l. nemo. C. de episco. aud. & l. 1. cũ §. Iulian. ff. d itu. actu.

† Nonus. Octauus. Quartus. Tertius. Sed vt plurimũ legitur: octauus, tam i vetustissimis quã in recentioribus.

† Ca. 10. eod. tit. in 1 compil. cõfert cõcil. Tolet. 4 c. 23. refert Gratianus 2. q. 1. c. 1.

† Aliàs ita: de prouentibus, &c.

3 Cõcor. tex. in l. 4. cum glos. ff. vbi pu. edu. deb.

4 Hoc fructuum noie continet, qd iustis sumptibus deductis superest. Io. And.

5 Aliàs ita: siue sit distinctus numerus canonicorũ siue non.

lymitanis,

lymitanis,vt per suũ Priorẽ,qui sacerdos est absoluantur.ĩ.de sen.excõ.canonica. Alij vero plati secularium ecclesiarũ hoc priuilegiũ non hñt:quia cũ regularib.tm̃ concedatur,vt patet p iura pdicta,al ijs denegat.25.dist.qualis & ar. sup de præsum. c.nonne.& ff.de iud.cũ prætor.Nõ.n.qđ vni personæ p priuilegium sigillatim conceditur, alijs conuenit denegari. 16. q. 1 hinc est etiam in fin.& 7.q. 1.petisti. Omnibus n. illud beneficium est p hibitum nisi specialiter sit cõcessum, & sic intelligitur hoc capitulum tantum de regularibus. Bernardus.

a ¶ *Atrocitas.* Hoc sẽper excipitur.ĩ de sen. excom. cum illorum.

Cum ab. Primo reprehẽdit auaritiã iudicũ.Secundo ponit repræhẽsionis causam. Tertio cõcludit iustitiã partes patent. Abb.

CASVS. Quidam iudices à sede Apostolica delegati faciebant pactũ cũ litigantib.super decima parte litis , vel ẽt alia, sm̃ consuetudinẽ loci, more secularium, recipientes de hoc pignora pro salario pter expensas victualiũ, non considerantes q ecclesiastici redditus ad hoc sint eis deputati , vt inde honeste viuãt: puenit hoc ad notitiã dñi Papæ:vñ mandat q decætero ab his indebitis exactionib. abstineãt,& gratis iudiciũ suũ litigantib.debeant impertiri, eo nõ obstãte,q quidam dicebant,q illud faciebant nomine assessorum:cum non liceat iustum iudicium vendere,& venales sententiæ secularibus legibus improbentur. No.ex hac decretali,q non solum à malo, sed ab omni specie mali abstinẽdum est. Item expensæ possunt peti a delegatis, & hoc intellige cum proficiscuntur extra domicilium suum,cum expensæ hic non reprobentur. Item delegati, quibus beneficia sua sufficiunt,salarium accipere non debent,& multo minus ordinarij,sed gratis reddere debent iudicium. Item venales sententiæ non valent,ita quod appellare non est necesse.

¶ *Glos.seq. casum excipit quem determinat, & signat contrarium.*

b ¶ *Abstinere.* Nisi vbi quis redimit ius suum:vt 1.q. 3. quæsitum.arg.int.de simo.dilectus.vbi de hoc. semper tamen præsumitur esse malum:vt 1.q.1. nullus 2. 1 nisi manifeste probetur contrarium:videtur enim corrumpere iudicem , licet sit arg.contra.14.q.5 non sane. Vincen.

¶ *Glos.seq.reci.per q.ãn secundum l.& c.soluit quòd non allegat contrarium, & solut.*

c ¶ *More secularium.* Mos iste de decima parte litis exigenda contra legem est, ut in auth de iud §.ne autem.coll.6.Vbi delegatus etiã à principe non habet nisi duos aureos in principio litis,& duos in fi.& hoc cum causa excedit centum aureos.aliàs nihil.tut ibi dicitur.arg.C.de testam. l. consulta.ordinarius 2 autem non debet habere nisi sportulas 3 q 3 ca. induciæ § offeratur arg. C.de epis.& cle.auth.generaliter.sed ibi decima pars datur aduersario , sed non iudici : vnde non contradicit.Aduocatus etiam super certa parte litis cũ cliẽtulo pacisci non debet C. de postula. l. si quis aduocatorum.

¶ *Gl.seq.reci.per q.ãn debeantur expensæ iudici.& distinguit inter delegatum Papæ,& ordinarium , vel delegatum ordinarij.*

d ¶ *Præter expensas.* Delegati n.iudices dẽnt habere expensas qñ pficiscunt extra domiciliũ suũ sicut testis.4.q.3 c.si testes.§ vẽtur.5.qa nemo cogit suis sumptib. militare. ĩ. de simo.cu sit Romana,& ĩ.de pscri.cũ ex officij.& 28. q. 1.§ nũc & de suo nõ tenet qs facere beneficiũ 10.q.2.precariæ. Munera n.nõ sumptus prohibent.1.q.1.iudices.& modica xenia recipere pãt.ff.de of.præsi.l plebiscita.xenia 3 exim non sunt. lucra ff.de of.pcon.l.solẽt.§.vlt.ea tñ moderatiõe, ne pducatur ad nimiã quãtitatẽ:vt ibi,& ne litigatorib. enorme damnũ infligãt.ar. 10.q.3.illud.imò si pauperes sunt litigãtes, debẽt ẽt a sumptib.abstinere:qa tũc nec ordinarius hẽt sportulas:in auth.de man.prin.§.si tibi quoq; coll.3 Ordinarius aũt nũquã dẽt habere expensas , nã iõ stipendia sunt ei cõstituta. 23.q. 1. militare. imò & cũ de mandato principis ad aliam prouinciam proficiscitur,dẽt expẽdere illa q̃ domi expẽderet.in auth.de man. prin.§. illud tñ. coll.3. qñq; tñ ordinarius recepit expensas cũ ecclesiã colecrat.ĩ. de simo. cũ sit Romana. & cum visitat prouinciã suã.ĩ.de cens.cũ Apostolus & c. sopitæ.& c. cũ nuper. Itẽ si ordinarius dat delegatũ,tunc ordinarius dẽt ei facere expensas. sup. de of. or.inter cætera licet q̃dam contrarium faciant, 4 quod tũ facere non dẽnt, vñ posset ab eis repeti tanquã inde bitũ ar.ĩ.de magis. phibeas.& ĩ. de cens. p curatores.in fin. & 18. distin. qm. & cap. seq.

e ¶ *Gratis studeatis.* Gratis ergo dẽt iudex iudiciariũ ordinẽ impertiri, nõ tũ ppea reprobantur expensæ, te stis. n. gratis dẽt ferre testimonium,& tũ recipit expensas. 4 q 3.c. si testes.§.venturis. Sic & procuratori nõ prohibent sumptus,sed pacisci de certa parte litis prohibetur.ff.de pact, l.sumptus.& fideiussori prohibetur de certa parte pacisci , qui fideiusserat iudicatum solui ff.manda l.si remunerandi §.maritus Bern.

f ¶ *Nomine assessorum.* Assessor enim bene potest petere mercedem,quia suis sumptibus ad hoc non cogitur. 28. q. 1.iam nunc. nemo enim de suo beneficium facere cogitur. 10. q. 2. precariæ.& sup.de præscri.cum ex officij & merces sibi pro labore suo constitui debet 12.q. 2. charitatem. & iurisconsultus bene potest vendere rectum consilium. 11.q. 3. non licet. & 14.q.5. non sane 5 & dicit lex quòd spe præmiorum inuitandus est assessor.C. de asses.l.1.

g ¶ *Reprobentur.* Ita quod non sit opus appellare. 2.q.6.§.venales.& C.quando prouoca.non est necesse.l.venales. Si autem fuerit sententia arbitri, tenet : sed agens ex ea repellitur doli exceptione. C.de arbi.l.3.Bern.

Deus qui. Primo ponit exordiũ. Secũdo cãm mandati:ibi, *Ne igitur.* Tertio mandatum : ibi, *Mandamus.* Abb Sicul.

CASVS Liuonienses de nouo conuersi erant ad fidem:datus fuit eis eps,& quidã alij fratres ad prædicandũ euangelium: quia illi prædicatores dissimilem habitum habebant,murmurabant, & scandalum inter Liuon. suscitabatur ex tali diuersitate:scribit Papa epo Liuon.& alijs fratribus dicens, ne pro pter dissimilem habitum scandalum suscitetur inter illos,qui bus vnum Euangelium prædicant: mandat eisdem,q omnes debeant se conformare in vnum regulare propositum,& honestum habitum,quantum spectat ad hoc officium, non obstante eo quod quidam illorum sunt monachi , quidam vero canonici regulares Ex hac decre. nota , q propter scandalum receditur a iure,& ab habitu regulari:sed aliud sit ad tẽpus ex causa. Item in ijs quæ spectant ad professiones,auctoritas Papæ intelligitur excepta , sicut dicitur de iuramento.

¶ *Glos. fe . arg. & illud determinat.*

h ¶ *Professi.* Arg.q sicut in quolibet iurõ auctoritas Papæ intelligit excepta:ut ĩ. de rescr.cõstitutus à ẽtlo sensu.& ĩ.d iureiu.venientes.ita & in pfessione.ar.ĩ.de reg.& transe.ad reli. qa in insulis. hoc verũ intellige quantũ ad solẽnitates : secus tũ est in ijs q̃ sunt de substãtia ordinis:ut ĩ.de stat.reg cũ ad monaste-

---

manus † iniectione in sociũ , à cõtione meruerit fieri alienus,reconciliãdi & pœnitẽtiã imponẽdi , ptãtem plenariam habeatis: nisi forte atrocitas [a] facti pœnam grauiorem expectet. †

¶ Innocentius tertius.

¶ *Ecclesiastici iudices & delegati gratis iudicare debent, nec exigere possunt decimam vel aliam quotã litis,etiam si hoc habeat cõsuetudo.*

CAP. X.

Cum †ab omni specie mali pcipiat Apostolus abstinere: [b]& infra. Sane ad audientiã Apostolatus nři puenit,q cũ ex delegatione nřa causas susce pitis ptractandas:more † seculariũ [c] super decima litis vel pars te alia, p diuersa terrarũ consuetudine pter expẽsas [d] victualiũ cum litigantib. receptis pignoribus pro salario cõuenitis. Nos attendentes , q ad hoc vobis & alijs clericis sint ecclesiastici redditus deputati , ut ex ipsis honeste viuere debeatis:&inf. Ideoq; mandamus, quatenus ab hmõi exactionib. decætero abstinentes, † vigorem iudiciariũ gratis [e] studeatis litigantib.impertiri:non obstante q in fraudem à quibusdam proponitur , q id exigatur noĩe assessorum: [f] cũ nec iustum iudicium iudici vendere liceat,& venales sentẽtiæ † ab ipsis etiam secularibus legibus reprobentur. [g]

¶ Idem Liuoniẽ. episcopo,& eis qui cum ipso sint fratribus.

¶ *Ad euitandum scandalum , pñt religiosi diuersi habitus , missi ad prædicandum de nouo conuersis, se in vnum superiorem habitum , & propositum conformare.*

CAP. XI.

Deus † qui ecclesiã suã noua semper prole fœcũdat: & infra. Ne igitur,si dispar in vobis obseruantia fuerit,& dissimilis habitus, apud eos quib. vnũ Euangeliũ pdicatis,scandalũ suscitet: † Mãdamus,quatenus eo non obstãte,q inter uos monachi sunt & canonici regulares , uel alij ẽt regularem vitam sub alia districtione professi : [h] omnes pariter in vnum regulare propositum & honestum habitum, quantum ad hoc spectat officium , conformetis. †

¶ Manuũ Expos. cat.

† Cap.1. eod.tit.in 3. compil. Et quibus personis sint causæ ecclesiasticæ cõmittẽdæ, vide cõci. Trid. sessi. 25. de refor. ca.10.

† Thess.5.

† In cudice Barbatiæ ita: more secularium iudicum.

† Vide l. 3.ff.qđ cuiusq; vni. & i l. quæ onerãdæ ff.d optio legata.

† Host. dicit q redimere vexationem non ẽ malũ,nec species mali. 22. q. 4. q peccat canõ ille ad hoc inducit ad contrariũ: quadans repetit pro lo lu. vid qđ ibi not. & 11.q 3.qui teste Ioã. And.

† Ciuilis fori:qa in ecclesiasti co sportulæ non debentur,super quo vide qđ no.de pl. peti. cap. vnico, super gl. pe. Ioã. And. Adde oĩno Rom. singu.138. incip. Tuscis.& quæ dixi.lib.3. comm in Direct. Inqui. Scho. 142.

† In elcuſẽtis & poculẽt:sim qđ dic vt ĩ. de sic. statutũ.§. insi p lib. 6.Io.And.

† Alias ita: & uenales sententiæ ipsis etiam secularib. legib. reprobãtur.

† Cap. 2. eod.tit.in 3.compil. Et de materia huius decretalis vide oĩno extrauagãtẽ Alexã.iiij. inci. cum hora quã iseruimus post Directo.Inquĩsito. inter lĩas Apostolicas.

† Distinctione. Hæc textum dicit hic Abbas esse sing. ad hoc q vbi ex difformitate habit' oritur scãdalum , aut ex veritate obseruãtiæ,possunt se cõformare † vnum honestũ habitũ & propositum.

† De hoc articulo uide Spec. tit. de sala. §.1.ibidẽ habes pleraq; alia huc spectãtia. † Cõcor. text cũ gl. & Bart. in l. j. ff. de var. & extraor.cog.

monasterii in fi. Cum aūt isti sint diuersarū pfessionū, simpl nō pñt esse in vna ecclesia. qa dicit canō: Hoses diuersæ pfessionis, nō sociabis in vno eodēq; officio. 16. q. 7 innoua. qa qlibet se cōformare dēt morib. eorū inter quos viuit: vt 41. dist. quisq; nā ex diuersitate habitus generat scādalum. 33. q. 5. qd Deo patri. Conformabūt aūt isti se in superiori habitu: sed interius ferāt vestes ɔgruentes suæ religioni. Et est hic arg pro opinione Hug. q canonicus regularis possit fieri canonicus in ecclesia seculari. ar. 74. dist. quorū di. & 55. dist. ca. 2 sicut monachus potest esse eps in ecclesia seculari. 18 q. 1. c. 1. Ioan.

† Cap. 4. eod. tit in 3. compil. cōcil. Triden. sess. 24. de refor. ca. 12. §. vestitu in super. Vide Nauarrū in manuali confessariorum. c. 19.

¶ Idem.

¶ *Ludi theatrales etiam prætextu consuetudinis in ecclesijs, vel per clericos fieri non debent.*

CAP. XII.

Cvm † decorē domus Dei: & infra. ¶ Interdum ludi fiunt in ecclesijs theatrales, & non solū ad ludibriorum spectacula introducuntur in eis monstra laruarum, a verum etiā in aliquib. festiuitatibus b diaconi, presbyteri, ac subdiaconi insaniæ suæ ludibria exercere præsumunt: & infra. ¶ Fraternitati vestræ mandamus, quatenus ne per hmōi turpitudinem, ecclesię inquinetur honestas, prælibatā ludibriorum cōsuetudinem, vel potius corruptelam, c curetis a vestris ecclesijs extirpare.

¶ Idem in concilio generali. †

¶ *Clerici debent continere, & caste viuere: contra facientes punit, & seuerius puniuntur illi qui possunt legitimo matrimonio vti.*

CAP. XIII.

VT clericorum mores & actus in melius reformentur, & continenter & caste viuere studeant vniuersi, præsertim in sacris ordinibus cōstituti: ab omni libidinis vitio præcauentes, maxime illo, propter quod venit ira d Dei in filios diffidētiæ, quatenus in conspectu omnipotentis Dei, puro corde, ac mundo corpore, valeant ministrare. ¶ Ne vero facilitas e veniæ, incentiuum tribuat delinquendi, statuimus, vt qui cōprehensi fuerint incōtinentiæ vitio laborare, prout magis † aut minus peccauerint, puniant † secūdū canonicas sanctiones, quas efficacius & districtius pcipimus obseruari: vt quos diuinus timor a malo nō reuocat, tēporalis saltē pœna f cohibeat a peccato: ¶ Si quis igit hac de cā suspensus psumpserit celebrare diuina: non solū ecclesiasticis beneficijs spolietur, verumetiā pro duplici culpa perpetuo deponatur. g ¶ Prælati vero qui tales psumpserint in suis iniquitatib. sustinere, maxime obtentu pecuniæ, vel alterius cōmodi tēporalis, pari subiaceant vltioni. ¶ Qui autem secundum regionis h suæ morem non abdicarunt copulā coniugalem, si lapsi fuerint, grauius puniantur: cum legitimo matrimonio vti possint.

¶ Idem in eodem. †

¶ *Clericus crapulosus, vel ebriosus monitus non desistens, ab officio vel beneficio suspenditur.*

CAP. XIIII.

ACrapula i & ebrietate omnes clerici diligenter abstineant: vnde vinum sibi temperent, & se vino: Nec ad bibendum quispiam incitetur: cum ebrietas & mentis inducat exiliū, & libidinis prouocet incentiuum. ¶ Vnde illum abusum penitus decernimus abolendum,

CVm decorē. Primo ponit factū reprehēsibile. Secūdo illud præcipit emēdari: ibi, *Fraternitati*. Abb Sicu.

CASVS. Quidam ludi qui dñr theatrales, fiebant in ecclesijs in quibus introducebantur monstra laruarum: pp quos ludos honestas ecclesiæ deformabat: & presbyteri & diaconi in quibusdā festiuitatibus, scilicet, S. Stephani, sancti Ioannis, & Innoc. ludibria sua exercebāt. mandat Papa prædictam consuetudinē ludibriorum, imo potius corruptelam de pdictis ecclesijs penitus extirpari: ne pp hmōi turpitudinē honestas ecclesię inquinetur Not. q cōsuetudo inhonesta & turpis debet ab ecclesia aboleri.

¶ *Gl. seq. distinguit inter ludos lasciuiæ, & compunctionis.*

a ¶ *Monstra laruarum.* Prohibitum est ēt causa ludibrij vti habitu monachali, vel alio religioso: & grauiter punitur qui hoc facit. in auth. de san epis. §. vlt colla 9. & arg. C. de epis audien. l. minime. Non tamen hic prohibetur repræsentare præsepe Dñi, Herodem Magos, & qualiter Rachel plorabat filios suos, &c. quæ tangunt festiuitates illas, de quibus hic fit mentio, cum talia potius inducant homines ad cōpunctionem quam ad lasciuiam vel voluptatem: sicut in pascha, sepulchrum domini & alia repræsentantur ad deuotionem excitandam. Et q hoc possit fieri, est ar. de conse. dist. 2. semel, & dist. 4. quæris. versus fi. Et quodlibet festum est signum & repræsentatio præteritarum rerum. 75. dist. q die dominico.

b ¶ *Festiuitatibus.* Scilicet sancti Stephani, sancti Ioannis, & Innocentium.

c ¶ *Corruptelam.* Turpis consuetudo potius dicitur corruptela quàm consuetudo: quæ citius est extirpanda. 8. distin mala consuetudo. & sup. de consue. cum inter vos. & c. cum venerabilis. & inf. de excel. præla. c. inter dilectos.

VT clericorum. Quinque sunt dicta. Primo indicit clericis honestatem & castitatem. Secundo imponit pœnam. Tertio aggrauat. Quarto punit prælatos negligentes, & corruptibiles. Quinto punit Græcos incontinentes. Secunda: ibi, *Ne vero.* Tertia: ibi, *Si quis igitur.* Quarta: ibi, *Prælati.* Quinta: ibi, *Qui autem.* Abbas.

CASVS In prima parte huius ca. statuit concil. Latera. q clerici mores & actus suos reformēt in melius, & viuant caste, & pcipue in sacris ordinib. cōstituti, ab illo vitio pcauentes pp quod ita Dei venit in filios diffidentiæ. Secūdo dicitur ne facilitas veniæ incentiuum tribuat delinquēdi, statuit, vt qui deprehensi fuerint vitio incōtinētiæ laborare, puniant sm canonicas sanctiones, put plus vel minus peccauerint: vt quos timor diuinus a malo nō reuocat, pœna tēporalis cōpescat, & & si quis pp hoc suspensus diuina psumpserit celebrare, ecclesiasticis beneficijs spolietur, & ēt pro duplici culpa perpetuo deponatur: prælati vero qui tales sustinuerint in suis iniquitatibus & præcipue obtētu pecuniæ, vel alterius cōmodi tpalis, pari pœna puniant. Illi vero qui matrimonio pūt vti sm morem regionis suæ: si lapsi fuerint, grauius puniant. Not. q aliqui puniuntur. vt cæteri similia facere pertimescant. Itē qui plus peccat, plus dēt puniri. Item quos timor Dei a malo nō reuocat, pœna temporali puniantur. Item q suspensus ab homine celebrat diuina, debet deponi. Itē agentes & consentientes pari pœna puniri debent.

d ¶ *Ira Dei.* Vt j. de excess. præla. clerici. & 32. q. 7. flagitia & in auth. ut non lu. cont na. coll. 6. & tales vltimo supplicio puniuntur. C. de adul. cū vir.

e ¶ *Facilitas.* 23. q 4. est iniusta. Et si ea quę male vsurpātur omittimus, excessus viam alijs aperimus. 35. q. 9. loci. & 93. distin. peruenit.

f ¶ *Pœna.* Simile dicit lex: quos ad vitæ decora domesticæ laudis exempla non reuocant, correctionis saltem medicina cōpellat. C de emenda propin l. vni. & ſ. de elec. cum in cūctis. in fine. & 61. dist. docēdus est populus. & necesse est vt ferro abscindantur vulnera, quæ, &c. 82. distin plurimos. in fi. & ferrum quippe nostræ mentis, &c. 7. q. 1. c aduersitas. §. cum autem.

g ¶ *Deponatur.* Ecce quanta est pœna illius qui celebrat suspensus. inf. de cleri excom min. clerici. & c. latores.

ADDI. Nisi probabili ignorantia excusetur. eo. ti. Apostolicæ.

h ¶ *Regionis.* Hoc dicitur propter Orientales, qui vtunt matrimonio iam contracto, etiam in sacris ordinibus. inf. de cleri. coniug. cum olim 31. distin. aliter. Bern.

ACrapula. Primo prohibet crapulam & ebrietatem. Secundo abusum se obligantium ad potum: ibi, *Vnde illum.* Tertio pœnas statuit: ibi, *Si quis.* Abbas.

CASVS Primo dicitur, quod clerici abstinere debent à crapula & ebrietate, & vinum sibi temperare, & se vino. Secundo dicitur, quòd non incitent se adinuicem ad bibendum: quia ebrietas vitium, libidinis est & mentis exilium. Tertio dicitur, quód non inuitent se ad æquales potus, ut qui plus bibit laudetur. Quarto dicitur, quód tales, nisi cessauerint, suspendantur ab officio & beneficio. Nota quod clerici sobrij debent esse. Item ebrietas parit vitium libidinis, & mentis exilium inducit. Item æquales potus sub pœna officij & beneficij prohiberi debent.

i ¶ *A crapula.* 4. distin. denique. Crapula dicitur quantum ad superfluitatem ciborum, & dicitur crapula quasi cruda epula 2. Ebrietas quantum ad potum. & dicitur ebrietas ab e, quod est sine, & bria, quod est mensura. Vnde ebrius est qui sine mensura bibit: vnde Horatius:

Fœcundi calices, quem non fecere disertum?

† Concilium generale Lateranē. sub Innoc. iij. c. 14. & c. 3 eo. ti. in 4. compil. Iam de continentia clericorum, & de pœnis incontinentiū vide q d nouissime statuerit cōcil. Tridentin. sess. 24. de refor. ca. 14.

† Aliās ita: prout magis, vel min' peccauerint, &c.

† Vide l. ex aduerso. §. 1. cū not. ff. de rei ven. & institu. de pub iu §. Item lege Iulia.

† Hāc & seq. vide in præ. c. clerici super 1. & vlt. gl. Io. And.

† Hoc dicitur propter Græcos.

† Eodem concil. Lateran. sub Innoc. iij. c. 15. & ca. 3. eo. ti. in 4. compil. Adde cōcil. Tridē. sessio. 21. de refor. c. 1. & de materia vide plene per vtrūque Tho. 2. 2. q 14?. per totū. vbi de gula de Nauarrum in manuali confessariorum. c. 23.

1 Vide ad hoc de cōsecra. dist. 5. ne tales. & Ecclesiastici. c. 27. vide Hierony. ad Rusticum 2. ca. & ad Titum ca. 1.

¶ *Glos. seq. quærit, & remittit.*

a ¶ *Vel beneficio.* Hoc relinquitur arbitrio superioris, vt delinquentem suspendat ab officio vel bñficio. Quid si dicat iudex, suspẽdo te ab officio vel beneficio? Dic super hoc vt no. ĩ. de cler. excõ. mi. latores in notula quæ incipit, &c. Bernar. quærenti. ff. de acquir. rer. domi. l. adeo. §. cum quis.

g ¶ *Deauratis.* Hoc sine licentia principis et laicos habere nõ dẽt. C. de vesti. olo. & aura. l. nemo li. 11. tñ cõformabunt se in vestib. ɔsuetudini regionis, ne videantur hypocritæ: vt 30. di. si quis virorũ. & 4. dist. erit aũt. ne vilescat dignitas clericalis.

Clerici: Aduerte ad vnũ verbũ Innocẽtij diligenter: dicit n. ꝙ hoc ca. loquit̃ de honestate. Petr᷑ vero dicebat, ꝙ quædã sunt honestatis, & quędam præcepti. Abbas.

CASVS. In hac constitutione ponũtur quatuordecim articuli. ſ. ꝙ clerici officia secularia non exerceant, nec sint ioculatores, nec intrent tabernas nisi ex iusta cã, nec ludant ad talos, nec hmõi ludis intersint, coronam habeant cõgruentẽ clausa deferant desuper indumenta in longitudine & breuitate decentia: pannis rubeis & viridib. non vtant, sotulares & manicas nõ habeãt cõsuticias, frænis, sellis, pectoralibus, calcaribus deauratis non vtãtur, cappas manicatas ad diuinũ officiũ nõ gerãt, nec alibi nisi ex iusta cã. l. timoris, sacerdotes & personę fibulas oĩno nõ ferant: neq; corrigias auri vel argenti ornatum habẽtes: vel annulos, nisi quib competit ex dignitate. Secundo dr̃ ꝙ pontifices habeant in publico su[per] indumẽta linea; nisi sint monachi, qui habitũ semper habebũt monachalem, pallijs diffibulatis nõ vtant̃ ĩ publico, nisi post collum, vel ante pectus cõnexis. Quicquid in ista constitutione cotinet, notabile est.

quo in quibusdam partib. ad potus æquales, suo mõ se obligant potatores: & ille iudicio talium plus laudat̃, q̃ plures inebriat, & calices fœcundiores exhaurit.

Si quis aũt super his se culpabilẽ exhibuerit, nisi à superiore cõmonitus satisfecerit, ab officio † vel bñficio[a] suspendatur.

¶ Idem in eodem. †

¶ *A negotijs, personis, locis, ludis, vestib. inhonestis, & ornatu minus honesto ꝑcipit clericos abstinere, & habitu honesto vti: cuius vanitatẽ in pluribus exprimit & detestatur.*

CAP. XV.

Clerici officia vel cõmercia secularia non exerceãt,[b] maxime inhonesta: Mimis, ioculatorib. & histrionib. nõ intẽdãt: Et tabernas[c] prorsus euitẽt, nisi forte cã necessitatis in itinere cõstituti. Ad aleas[d] & taxillos nõ ludãt: nec hmõi ludis ĩtersint. † Coronã & tonsurã habeant congruentẽ:[e] Et se in officijs ecclesiasticis, & alijs bonis studijs exerceãt diligẽter. Clausa deferãt desuper indumẽta, nimia breuitate vel longitudine nõ notanda.[f] Pannis rubeis aut viridib. necnõ manicis aut sotularib. consuticijs, frœnis, sellis, pectoralib. calcarib. deauratis,[g] aut aliã superfluitatẽ gerentibus nõ vtantur. Cappas manicatas ad diuinum officiũ intra ecclesiã non gerãt, sed nec alibi qui sunt in sacerdotio & personatib. constituti: nisi iusta cã[h] timoris exegerit habitũ transformari. Fibulas oĩno nõ ferant: neq; corrigias auri vel argenti ornatum habentes: sed nec annulos,[i] nisi quib. cõpetit ex officio dignitatis. ¶ Pontifices aũt in publico & ecclesia, super indumentis lineis omnes vtantur: nisi monachi[k] fuerint, quos oportet ferre habitũ monachalem. Pallijs diffibulatis non vtantur in publico, sed vel post collũ, vel ante pectus hincinde connexis.

¶ Hono. iij. Ambianen. † epõ.

¶ *Clericus, q tertio monitus à negotiationib. secularib. non abstinet, interim perdit quoad bona priuilegiũ clericale: h. d. Est tex. multum notabilis, & qui quotidie allegatur.*

CAP. XVI.

Ex † lrĩs Pontini comitis intelleximus, ꝙ quidã clerici terræ suæ, potius secularib. negotiationib. † q̃ officijs diuinis intendunt, & gaudere volentes priuilegio clericali, † nolunt statutis patriæ (quibus quotiens expedit sicut laici se tuentur)[l] in negotiationum suarum quæstibus † subiacere, & infra.

¶ Mandamus, quatenus si tales tertio[m] à te cõmoniti, ab hmõi non resipuerint: sed prætermissis diuinis officijs, negotiationibus[n] institerint † supradictis: talibus negotiationibus se immiscuerint, non defendat eosdem, quo minus de facultatib. suis subiaceãt statutis patriæ, dum talib. se implicant: quia ipso facto renunciãt priuilegio clericali. Ex hac decre. not. ꝙ vsq; ad tertiam admonitionem gaudent clerici priuilegio clericali. Item ipso facto renũciat quis priuilegio suo. Item clerici clericaliter viuentes in reb. proprijs debẽt defendi ab ecclesia: quod est bene notãdum.

80. distin. epi. De hac materia dicitur 25. q. 4. in summa. Ioannes.

h ¶ *Causa.* Tunc. n. habitus monachalis pꝫ hoc susceptus, non prę iudicat. ſ. quod metus cã. perlatum. & ita clericus iusta de causa potest postponere habitum clericalem, nec censetur Apostata.

i ¶ *Annulos.* Per annulum enim præsumitur matrimonium. ar. 30. q. 5. fœminæ. & sup. de præsum. illud. in fi.

¶ *Gl. j. seq. arg. remittit. & signat contrarium.*

k ¶ *Nisi monachi.* Arg. ꝙ monachus factus epũs non penitus absoluit a regula monachali. De hoc no. 16. q. 7. iuuenis.[1] ar. contra, 18. q. 1. statutum. Bern.

Ex literis. Primo ponitur querela, Secundo prouisio: ibi, *Mandamus.* Abbas.

CASVS. In terra comitis Pontini erant quidã clerici, q potiu. intendebant negotijs secularib. q̃ diuinis officijs: isti volentes gaudere priuilegio clericali, nolebant subiacere statutis patriæ: sed qñ statuta illa pro se faciebant, tãquam laici statutis illis se volebãt defendere: Iste comes Pontinus significauit hoc dño Papæ, vnde mandat Papa epõ Ambian. vt clericos illos moneat tertio: & si nõ se correxerint, & ꝑtermissis officijs diuinis

b ¶ *Non exerceant.* Quod qui fecerint, ab officio suo degradentur. 91. distin. clericus. imò nunquam de manu sua exeat psalterium de consec. distin. 5. nunquam. in prin.

c ¶ *Et tabernas.* 44. distin. cap. clerici.

¶ *Glos. seq. 1. ex. fortificat. Secundo obijcit, & soluit. Tertio quærit, ponit opin. Pla. & contrariam, & soluit.*

d ¶ *Ad aleas.* Hic prohibetur clericis non tantum ludere, sed ne intersint ludo, intantum ꝙ qui publice aleator est, repellitur à promotione. ĩ. de exces. prælat. inter dilectos. Nec debent esse inspectores ludi huiusmodi, in authẽ. de san. epis. §. interdicimus. coll. 9. & tribus annis arceantur à ministerio, vt ibi dr̃. Sed vr̃ ꝙ primo sit admonendus antequam puniat̃: vt 35. dist. c. 1. sed hoc credo in beneficio obtento, secus in obtinendo: quia multa impediunt promouendum quæ non deijciunt. 15. q. 1. §. vlt. & ſ. de iureiu. quemadmodũ. & ĩ. de exces. prælat. inter dilectos. Sed nunquid[1] põt repeti qđ perditur in alea? Dñt quidam ꝙ non, sed pauperib. est eroganda pecunia illa ar. 14. q. 5. non sane. Nam cum turpitudo versatur ex vtraq; parte, melior est conditio possidentis. ff. de condi. ob tur. cau. l. si ob turpem §. porro. & l. vbi aut. hæc fuit opin. Pla. Alij dñt & melius ꝙ possit repeti. ff. de alea l. vlt. in fin. vbi dr̃, ꝙ si seruus vel filiusfa. amiserit in ludo, patri vel dño dabitur repetitio. & ẽt vsq; ad 50. annos, ut dicit græca constõ. Et si quis existens in alea rem suam vendidit, non tenetur de euictione. ff. quar. rer. ac. non da. l. 2. §. 1. & C. de reli. & sum. fu. in auth. alearum vsus. Seruandum est quod ibi dicitur.

e ¶ *Congruentem.* Vt videantur differre a monachis.

f ¶ *Non notanda.* Arg. pro medio spectando. ĩ. de offi. deleg.

¶ *Glos. seq. signat cõtrarium.*

l ¶ *Se tuentur.* Cum isti statuta patriæ approbant pro se, tenẽtur ea recipere contra se. 19. dist. si Romanorum. & 4. q. 3. §. si quis testibus & 3. q. 8. c. accusatores. §. cuius in agendo. & si illa reprobant, non debent ex eis commodum habere ĩ. de censi. c. cum olim. C. de reb. cred. l. generaliter. 1. respon. in fi. arg. contra 50. dist. c. 1. & 37. dist. si quid veri.[4] & 2. q. 7. ff hæreticus & arg. sup. de excep. c. cum venerabilis.

m ¶ *Tertio.* Hæc est canonica admonitio. 17. q. 4. §. si quis domũm, & c. de presbyterorum & 24. q. 3. de illicita. post quam admonitionem nisi destiterint, perdunt priuilegium illius canonis. 17. q. 4. si quis suadẽte & ĩ. de sen. excom. in pr. sententia. & c. contingit. Admonitio enim semper præcedere debet vindictam. 12. q. 2. c. indigne. 16. q. 7. omnes decimæ. inf. de sent. excom. approbante concilio. in princ. veruntamen non loquitur hic de illo priuilegio, si quis suadente.

n ¶ *Negotiationibus.* Talia enim clericis sunt prohibita sup. eod. c. clerici. & 88. dist. fornicari. & 14. q. 4. clerici. & inf. ne clerici vel mona. per totum.

¶ *Glos. seq. ar. j. ibi ipso facto, &c. rationem ponit, & duo similia, quemodo verbum differt à facto.*

In concil. ita: beneficio vel officio suspẽdatur.

In codẽ concil. Lateran. sub Innoc. iij. c. 16. & ca. 4. eo ti. in 4. compil. Idem confirmat cõcil. Tridẽ. sessio. 14. de refor. c. 6. & sessio. 22. de refor. c. 1.

Quib. ludis possunt clerici interesse, & ludere, vide p Bald. in l. fi. ff. quarũ rer. act. nõ da. & C. de epi. & cle. aut. interdicimus.

1 De materia huius glossæ vide plene per Couarru. in regul. peccatum. de regu. iur. lib. 6. in 2. part. relectionis. §. 4. & Dominicum Sotum li. 4. de iusti. & iure q. 5. art. 2.

De hoc articulo vide plene per B. Thomã 2. 2. q. 185. art. 8.

Et melius. q. 1. c. 3. in fin. ibi soluit. Io. And.

Ambiã. Abien. Abianen. Abienen.

Vide Gemin. in cap. fin. de offic. dele. in 6. Lapũ allegat. 1. & Alexã. cons. 212. inci. in statutis. in 2. volum.

Negotijs.

Aliàs ità: priuilegijs clericorum.

In aliquot vulgatis legitur, qõnibus, sed in antiq. & recentioribus magis emendatis, vt ĩ impressũ.

Vtãtur.

4 Ibi soluitur, & circa hoc ĩr. ũ vide quod dixi de excep. cũ venerabilis. in gl. quasi dicat. verific. sed cõtra. Io. And.

a ¶*Cum facto.* Not. ꝙ ipso facto amittit quis priuilgiū suū: vt hic patet, & ī. de sen. excō. cōtingit. Vñ frustra implorat ecclesiæ auxiliū, qui cōmittit in eā: vt in eo. c. contingit. qa frustra implorat legis auxiliū qui cōmittit in legē. ī. de vsu. quia frustra. & seipsos reddūt indignos priuilegio suo. sim. ī. de im mu. ecc. c. vlt. & sim. 17. q. 4. ca. frater & coeps. sic ipso facto appellat. ī. de app. dilecti. & c. vt nostrū. & scō renūciat. quis appellationi. ī. de os. deleg. gratum. & ī. de ijs quæ fi. à ma. par. c. ex ore. Sed ipso vetebo clericus priuilegio suo renunciare nō pōt sup. de fo. compe. si diligenti. & inf. de sent. excomm. contingit.

¶*Glo. seq. re. à contrario sensu, quod clerici, &c.*

b ¶*Suis facultatibus.* bene dicit, suis: qa pg hoc facultatib. ecclesiæ nō fit præiudiciū: quia delictum personæ, &c 16. q. 9. si epm. Et not. qd dicit: dum his se implicant, quasi dicat, si non implicat se his, priuilegio ecclesiastico gaudebunt in reb suis, sicut in rebus ecclesiæ. qd est bene notandum, ꝙ res clericorum & ecclesiarum eodem priuilegio gaudēt. 12. q. 2. ecclesiarum seruos & 16. q. 1. similiter. Si vero se implicant, tūc cessat priuilegium, & ita suspēditur priuilegiū alicuius ad tps pg delictū. 15. q. 6. iuratos &c. nos sanctorum. sim. C. de cur. l. fur. cum alijs & inf. de sent. excom. sacro. & 81. dist. si qui sunt. & c. seq. De eodem priuilegio dicit decre. quòd clericus vxoratus etiam tonsuratus priuilegio clericali gaudere non potest. inf. de cleri coniugat. Io.

cū [a] scō priuilegiū abijciāt clericale: †tu quo minus, dū his se implicāt, de suis facultatib. [b] statutis & consuetudinib. patriæ subiaceant, non defendas eosdē.

TITVLVS II.

De cohabitatione clericorum & mulierum.

¶ Ex concilio Maguntin.

¶Clericus nō dēt retinere in domo mulierē suspectā de incontinentia, etsi sit mater, vel alia cōsanguinea.

CAP. I.

INhibendum est, ut nullus sacerdos fœminas, de quibus suspicio pōt esse, retineat. [c] [d] ¶Sed neq; illas quas canones concedunt, matrem, amitam, & sororem: quia instigante diabolo, & in illis [e] scelus perpetratum reperitur: aut ēt in pedissequis earundem. ¶Sed si qua de his necessitatem habuerit, presbyteri habeant in vico aut in villa domum longe à sua conuersatione, & ibi eis, quæ sunt necessaria, subministrent. [f] ¶Prohibendum quoq; est, ut nulla fœmina ad altare [g] præsumat accedere, aut presbytero ministrare: aut infra cancellos stare, siue sedere.

¶Ex decreto Eugenij Papæ.

¶Excōicatur clericus in sacris, qui à suspectarū mulierū colloquio, vel earū cōsortio monitus non desistit.

CAP. II.

SI [h] †quisquā sacerdotum, idest presbyter, diaconus vel subdiaconus, de quacunq; fœmina crimine fornicationis suspectus, post primam, secundam & tertiam admonitionem [i] inuenatur fabulari, & aliquo modo conuersari cum ea, excommunicationi subdatur, fœmina vero canonice [k] iudicetur.

¶Alexander tertius Salernitano archiepiscopo.

¶Non dēt prælatus clericū cogere ad concubinā abiurandā, sed eā nolentem dimittere pōt excōmunicare.

CAP. III.

CLericos †in sacris ordinibus constitutos, qui pu-

DE COHABITATIONE CLERICORVM ET M. L.

¶*Quia mulierem consortia reddunt vitam clericorum de incontinentia suspectam: in post præcedentem subijcitur hac rubrica. Abb.*

De hac materia tractatur. 32 dist. nullus. vsque ad § prohibentur. & c. interdixit. & 33. dist. ca. vlt. 34. dist. per totum. 18. q. 2. pro huius. vsque ad § item sunt alij. 34. q. 4. per totum.

INhibendum. Sacerdos mulieres, quas etiam antiqui canones permittunt, si suspectæ sunt, retinere non debet. hoc dicit. Et habet quatuor dicta. Primo ponit, ꝙ nullus clericus debet tenere extraneam. Secundo, ꝙ nec consanguineam. Tertio quod consanguineæ indigenti extra hospitium suum potest prouidere. Quarto quòd nulla fœmina tanquam ministra in ecclesijs clericis misceatur. Secunda: ibi, *Sed neque.* Tertia: ibi, *Sed si.* Quarta: ibi, *Prohibendum.* Abbas.

CASVS. Clerici indifferenter retinebant secum mulieres etiam suspectas, statuit concilium Magun. ut clerici fœminas secum non retineant, de quibus suspicio possit haberi, nec etiam illas quas canones permittunt, scilicet matrem, amitam, sororemq; quia diabolo instigante, in illis scelus quādoque perpetratur, vel cum illis quæ cum eis morantur: sed si qua de his habet necessitatem, eis longe ab ecclesia necessaria ministret. In fine dicit ꝙ nulla femina ad altare accedat, vel ministret presbytero, nec infra cancellos sedeat vel stet. Nota, ꝙ clericus nullam fœminam habere debet secum in domo sua. Item presbyter de rebus ecclesiæ potest matri suæ prouidere, aut etiam sorori, siue consanguineæ. Item nulla fœmina debet ministrare presbytero, nec in choro sedere.

c ¶*Retineat.* Vt 32 dist. interdixit. & c. nullus. & c. præter hoc. & 81. distin. cum omnibus.

¶*Glos. seq. obucit & soluit, distinguit inter suspectam, & non inter collateralem & descendentem.*

d ¶*Canones.* 32. dist. interdixit. 81. dist. cum omnibus. Videtur ꝙ canon iste corrigat oēs illos canones, cū illi permittunt hmōi mulieres cum clericis habitare matrem, sororem, & amitā. & idem permittit Innoc. ī. eo. c. à nobis. concordans priorib. canonib. Sed solue hanc contrarietatem, quod dī hic intellige de suspectis [clericis] & iuuenibus, & de mulierib suspectis: quia si suspectæ sunt, non debent secū manere. 34. dist. c. quorūdam. contraria loquūtur de illis mulieribus de quibus nulla est suspicio mali: quia in talib. naturale fœdus nihil sæui criminis suspicari permittit. ī. eod. à nobis. & C. de epis. & cle. eum qui. & sup. de præsum. cum in iuuentute. Itē in linea transuersali vsq; ad 4m gradum pōt habere clerici consanguineas: vt 81. dist. cum oīb. In descendentibus vel ascēdentib. videtur quod vsque ad quartum gradum, ibi, amplius potest extendi permissio quàm in collaterali.

e ¶*In illis.* Idest occasione illarum q̄que aliæ commorantur cū illis, vel veniunt ad illas. vnde dicit Aug. nō oēs quæ cum mea sorore sunt, sorores meæ sunt. 81 dis. legitur. Vel intellige proprie vt littera dicit. & hoc vult littera sequens, aut in pedisse quis illarum.

¶*Gl. seq. recitetur per contrarium.*

f ¶*Subministrent.* Et sic patet ꝙ clerici possunt sustentare consanguineos pauperes de quibus capitulū hoc intelligitur: quibus potius quàm extraneis tenentur. 86. dist. non satis. alias non, si diuites sunt, vel vt diuites eos faciant vt ep. c. & 12. q. 2. quisquis ad idem 31 dis. omnino.

g ¶*Ad altare.* Vt 23. dist. sacratas. & de conse. di. 1. in sancta.

SI quisquam sacerdotum. CASVS. Si quis de clero suspectus fuerit de aliqua fœmina crimine fornicationis, admoneatur tertio, & si post primam, secundam & tertiam cōmonitionem inuentus fuerit fabulari cum ea uel conuersari, excommunicetur, fœmina vero canonica pœna puniatur. Nota hic, quód nomine sacerdotis omnes inferiores intelliguntur. Item trina admonitio est necessaria antequam procedatur contra aliquem. Item ratione criminis efficitur mulier de foro ecclesiæ.

¶*Glos. seq. alleg. 4. concor. & vnum ad conuersum.*

h ¶*Sacerdotum.* Nomine sacerdotis intelliguntur inferiores, vt patet hic, quia inferiora intelliguntur in superioribus: vt 93. distin. legimus. in fin. & 14 q. 5. pœnale. & ff de reg. iur. in toto. sim. 52. dist. c. 1 & econuerso appellatione clericorum superiores vel maiores intelliguntur. 11. q. 1. de persona. ad fi.

i ¶*Admonitionem* Sic in auth. ut lic. ma. & aui. § pen. & c. vlt colum. 4. & inf. de sent. excom in audientia, & c. contingit. & sup. tit. proxi. cap. vlt.

k ¶*Canonice.* Idest, in monasterio ponatur. 33 distin. fraternitatis. Alij exponunt, idest, in seruitutem redigatur: ut 32. dist. eos immo & ipsa concubina si hoc publicum est, debet excommunicari inf de sent. excom. si concubinæ. Bern

CLericos. Habet tria dicta. Secundum: ibi, *Verum.* Tertium: ibi, *Et si qui.* Abbas.

CASVS. Clerici publice tenent concubinas: quæsitum fuit, an deberent compelli abiurare illas? Respondet Papa, quod non vult illos ad eas dimittendas compelli per iuramentum, ne instinctu diabolico incidant in periurium redeundo ad eas: sed per sententiam suspensionis & interdicti eas dimittere compellātur, ita quod de eis nulla suspicio possit haberi, & si ad eas redierint, uel aliàs receperint, excōicentur donec eas dimittant, ut eorum exemplo alij arceanī. Not. ꝙ non dēt aliquis com pelli ad abiurādum de quo præsumptio

Ii 3

¶Cōcor. l. fin. §. fin vero post quā. C. de iur. delib. & l. auxilium. ī fi. ff. de min.

† Vide l. cōnes. C. de re iud. & l. si pro ponas. §. 1. ff. de inof. test.

†Hoc reperio in cōcil. Nannetensi c. 3. refert Burchardus lib. 2. decr. cap. 116. Iuo par. 6 cap. 192. & c3. ī. eo. ti. in 1 compil. Vide concil. Tridē. sessi. 25 de refor. c. 4.

Rōnem quare. de pig ex litteris. ī gl. pen. & patet hoc & censi. cap. pe. de im. ecc. c. 1. li 6. & ī de censi. p senti.

Vide l. eum qui. C. de epis. & cleri.

†Vel nobilibus, q secū hnt pedissequas, qua si secus, si solæ maneant, sm Tan. Ioā. And.

†Cap. 1. eod. tit. in 1 compil. Vide concil. Later. sub Leone x. sessi. 9. de de re for. curiæ, & aliorū. verū concubinarij. adde qd postremo statuit concil. Tridē. sessi. 24. de refor. matrimonij. cap. 8.

†Cap. 4. eod. tit. in 1. compil. Et post concil. Lateran. sub Alexā. iij. par. 18. ca. 1. & vide concil. Trident. loco proxime citato. & sessio. 25. de refor. c. 14.

Contra. 1. q. 1. peruenit. vbi dr, grauius peccatum dare cōsanguineis. ibi solū vlt. gl. Io. An.

†Etiā in minorib. ī. c. si aūt de diacono specia liter qd cotinetur nōie sacerdotis. habes. 15. q. 5. c. 1. in fi. Ioā. And.

†Adde pro intellectu huius gl qa est anceps quod no. Cyn. in l. 2. C. de sit lon. cōsu

sumptio sit in contrarium, s. q non seruet iurm, & hinc surgit illud gnale: Nemini parandu. est laqueus. Item crescente contumacia, crescere dēt & pœna. Item aliqñ pœna imponit alicui, vt alij terreant: qa pœna vnius, dēt esse metus multorū.

a ¶ *Publice.* Quæ sunt excõicandæ, ex quo publicum est. j. de sen. excõ. si cõcubinæ.

b *Gl. se. signat cõtrariū, & dupliciter soluit.*

b ¶ *Abiurandas.* Ne contẽpto iurõ reuertantur ad eas, pp præsumptionẽ, vt sequit. arg. contra j. qui cle. vel vo. ex litterarū. ibi, abiurare. sed ibi contraxerat matrimoniū cum ea, licet de facto tũc esset subdiaconus: & quãdo quis ab vxore separatur, sic dēt iurare. 35 q. 6. ab isto die. Vel hoc intellige de suspectis, & illud c. ex litterarum. de non suspect. s, de quib. verisimile est q debeant iuramentum seruare.

§ *Gl. seq. ac alleg. quinqȝ iura. & vnum simile.*

c ¶ *Redeuntes.* At col ligitur ex hac littera, q non est iniungendū alicui per iurm, p veri simile sit q nõ debeat illud obseruare. ar. 22. q. 3. ita ergo. & c. non est contra & j. de sen. excõ. ex tenore. & j. de præsump. lrãs & C. de indi. vidui. l. 2. & hæc rõ est ẽt quare iuuenib. nõ iniungatur solemnis pœnitentia. 50. dist. pœnitentes. Bern.

d ¶ *Perpetuam.* i. donec resipiscant. a sic Inst. lo. §. adeo. & ff. de pecu. id vestimentum. & j. de ma. con. j. inter dic. eccle. de muliere. sim. 10. q. 1. quia sacerdotes. ut cæteri timeant, ut ibi dicitur.

e ¶ *Exemplo.* Pœna vnius dēt esse metus alterius: vt ff. de pœ. l. capitaliũ. §. famosos. 45. distin. sed illud. & 2. q. 7. quapropter. & inf. de excep. præla. tanta. & 10. q. 1. quia sacerdotes. in fi.

blice[a] tenent cõcubinas, ad eas abiurandas[b] nolumus á tua fraternitate cõpelli: ne in eandem fornicationem instinctu diaboli cæ fraudis redeuntes,[c] periurij reatū incurrant. ¶ Verum ipsos per suspensionis & interdicti sententiam debes arctius cogere, vt mulieres ipsas á se ita remoueãt, q de illis sinistra suspicio non possit haberi. Et si qui eorum ad ipsas redire, vel alias accipere forte præsumpserint: in aliquos eorum debes perpetuã[d] excõicationis sentẽtiam proferre: vt alij eorum † exemplo[e] perterriti á similibus arceantur.

¶ Idem Cantuar archiepiscopo, & eius suffraganeis.

¶ *Si clerici moniti concubinas nõ dimittunt, suspenduntur à beneficijs: & si se non corrigunt, deponuntur.*

CAP. IIII.

SIcut † ad extirpanda: & infra. ¶ Fraternitati vestrę mãdamus quatenus clericos vestræ iurisdõnis, qui in subdiaconatu & supra,[f] fornicarias habuerint, studiose monere curetis, vt á se illas remoueant, eas vlterius minime admissuri. Si uero acquiescere contempserint, eos ab ecclesiasticis beneficiis vsq; ad satisfactionem congruam suspendatis.[g] Et si eas suspensi præsumpserint detinere, ipsos ab eisdem beneficiis perpetuo remouere curetis.[h]

¶ Idem Eborac. archiepiscopo.

¶ *Litteræ à clerico concubinario su*

Sicut ad. Habet tria dicta quæ patent in textu. Secundum ibi, *Si vero.* Tertium: ibi, *Et si.* Abbas.

CASVS. Clerici de archiepiscopatu Cantuarien. publice tenebant concubinas: mandat Papa Cantuariensi archiepiscopo & eius suffraganeis, quatenus clericos illos moneant, vt illas concubinas abijciant à se, & eas vlterius non admittãt: quod si facere contempserint, ab ecclesiis suis eos suspendãt, vsque ad debitam satisfactionem, & si eas suspensi retinuerint, eos ab officio, idest, ab eisdem ecclesiis perpetuo remoueant. Nota hic quod episcopi possunt dispensare cum publicis concubinarijs, si se corrigere voluerint, cum de iure possint priuari. Item si clericus suspensus retinuerit concubinã, perpetuo beneficio suo debet priuari.

¶ *Glo. sen. reciteur per quæstionem.*

f ¶ *Et supra.* Alij nihilominus sunt compellendi: sed nõ cũ tanto rigore, vt vel contineant, vel beneficia dimittant. inf. eo. si autem, & 32. distin. rectores.

¶ *Glo. seq. signat contrarium, & s. luit.*

g ¶ *Suspendatis.* Ita isti non sunt suspensi ipso iure. vr cõtra. 32 dist. nullus & c. præter hoc Sol. quod dr hic, & j. eo. c. si au tem intelligitur de his qui adhuc tolerantur ab ecclesia. qa illi ipso iure sunt suspensi. Quod dr in contrarium, locum hẽt qñ factum eũ notorium. vel qñ sunt condemnati per sniam: alias quantũcunq; sit aliq̃s criminosus non est vitandus, inf. eo. vestra. & 28. distin. consulendum & inf. eod. c. vlt.

h ¶ *Curetis.* Quia crescente contumacia crescere debet & pœna. sup. vt lit. non conte. quoniam. in fin & ff. de pœ. l. relegati.

Sicut ad. [i.e. marginal notes:] Sic etiã soluit, 17. q. 1. si qs sacro ibi de hoc. † In codice Barbatiæ ita: ut alij exemplo eorũ à simılib. arceãtur. † Cap. 5. eod. tit. in 1. compil. Et post concil. Lateran. par. 18. c. 1. & vide omnino concil. Tridenti. locis pcitatis, & an notorius fornicari[a] sit eligibilis, tradit Oldradus cons. 86. quem videto. a Videto hic Ioan. An. exponẽtem ex multorũ sniã, quid significet hic perpetua excõicationis sententia. b Vinc. dicit notoriũ fornicatorẽ ipso iure suspẽsum: vt tñ augeat pœna ab hoīe necessaria ẽ admonitio ut hic & inf. c. 2. Item sm Hosti. hic nõ loqui de suspensione officij, sed beneficij, & sic diuersitas est, nõ ɔtrarietas. Ioã. And.

S*Vper eo.* CASVS. Quidã sacerdos habebat publice cõcubinã, monitus à suo epo eã dimittere nolebat: pp qd eps eũ officio suo suspendit, ipse appellauit ad sedẽ Apostolicam. Eborac. archiepiscopus significauit hoc dño Papæ: Respondet Papa, q si dictus sacerdos litteras impetrauerit, quæ facti seriem non continebunt Nota q clericus cõcubinarius auditur appellãs, quod verum est de occulto. Itẽ nota, q ad hoc vt lrę appellationis, quæ super aliquo negotio impetrantur, valeant, facti seriem continere debent, alias tacita veritate impetratæ sunt.

i ¶ *Suspensum.* Ab episcopo suo.

k ¶ *Seriem.* s. quare fuit excõicatus uel suspẽsus, p fornicaria: vel si ex alia causa, vt exprimat oẽs causas excõicatiõis & suspensiõis: alias non hr pro absoluto. j. de sen. excom. cum pro cã & sup de of. or. ex parte. alias lit teræ essent impetratæ tacita veritate: vñ non valerent. j. de rescri. si per lrãs. & ca. dilectus.

spenso super absolutione (tacita facti serie) obtentæ, non valent.

CAP. V.

SVper † eo vero q asseris A. presbyterum fornicariã detinentem, pp hoc ab officio suo suspensum:[i] & infra. ¶ Porro si lrãs à nobis obtinuerit, quæ facti seriem[k] non contineant: nolumus illas sibi prodesse.

¶ Idem London. † episcopo.

¶ *Si clerici moniti nõ dimittunt cõcubinas, suspenduntur à beneficijs: & si se non corrigunt, deponuntur.*

CAP. VI.

SI † autem clerici tuæ iurisdictionis (siue in sacris ordinibus, siue in inferiorib.† cõstituti) fornicarias detinẽt: nisi eas ad secundam vel tertiam cõmonitionem á se dimiserint, easdẽ de cætero contempturi: liceat † tibi eos ecclesijs uel earum portionibus[l] appellatione postposita spoliare,[m] officio ipsis nihilominus interdicto.

¶ Lucius tertius.

¶ *A clerico fornicario, quandiu toleratur, nec habet operis euidentiã, licite audiuntur diuina, & percipiuntur ecclesiastica sacramenta. à notorio vero abstinendum est, non quia in sacramento sit defectus, sed ad ipsorum fornicatorum emendationem. h. d. inhærendo verbis lræ.*

CAP. VII.

VEstra † duxit deuotio inquirendum, & infra. ¶ Ali-

SI autem. Hẽt tria dicta, q̃ patent. Abb.

CASVS. Clerici Londonien. habebant publice concubinas: quęsiuit eps qualiter deberet procedere circa illos? Rñdet dñs Papa dicens, q in quibuscũque ordinib. sint cõstituti, si admoniti secũdo & tertio eas nõ dimiserint, eos decętero non permittat ministrare in ecclesijs suis, vel earum portionib. appellatione remota spoliare procuret, officio eis nihilominus interdicto. No. q hic additur de clericis inferiorib. q si post tertiam admonitionem, supple & suspensionem, concubinas nõ abiecerint, beneficijs dēnt priuari, & sic nota q trina admonitio dẽat præcedere vindictam.

l ¶ *Portionibus.* Cũ habeant partem in ecclesia præbendata.

Glo. seq. signat contrarium, & dupliciter soluit.

m ¶ *Spoliare.* Quę spoliatio perpetua intelligitur, ex quo sine temporis præfinitione hic dicitur C. de pœ. seruus. Sed contra videtur. j. eo. sicut. ubi post admonitionem suspenduntur antequam priuentur ecclesijs, & hic statim post admonitionem spoliantur. Sol hoc intellige sm illud, ut primo suspẽdantur: & si se non correxerint, spolientur. sed certe de iure fit quod hic dicitur: quia si se non corrigunt post trinam admonitionem, recte possunt spoliari beneficio. & quod ibi suspenduntur, intelligo q fiat ex gratia, ut sic expectentur adhuc. Bern.

VEstra. Famosum est tum pp materiam intrinsecam ipsius, tum pp materiam extrinsecam, s. notorij. & vtraq; est multum difficilis & periculosa. Diuiditur. Primo ponitur decisa consultatio. Secundo decisa rõ. Secũda ibi, *Aliis ibi.* quæ subdiuiditur. primo allegat pro & contra Secũdo distinguit tres qualitates criminis: ibi, *Cæterum* Tertio distinguit animum abstinentis: ibi, *Item aliud.* Quarto & vltimo ex olb. prædictis solutionẽ concludit: ibi, *Sine dubitatione.* Abb. Sicul.

CASVS. Quidã canones dñt: nullus audiat missam sacerdotis quẽ scit ɔcubinã indubitãter habere: alij canones dñt: Nõ põt aliquis

† Cap. 8. eod. tit. in 1. compil. Et post concil. Lateran. par. 18. cap. 9.

† Laudẽ. London.

† Cap. 7. eod. tit. in 1. compil. Et post concil. Lateta. par. 18. cap. 8.

† Minorib.

† In codice Barbatiæ ita: liceat tibi ab ecclesijs suis uel earũ portionibus appellatiõe, &c.

† Cap. 2. eod. tit. in 2. compil. Et post concil. Lateran. sub Alexã. iij. par. 50. ca. 33. Et de ppria materia hui9 cap. vi de Nauarrum Manuali confessariorum c. 25.

aliquis quantumcunq; pollutus diuina sacramēta polluere, sed indifferēter sunt lumēda ab ipso: q̄sitū fuit a Lucio pp. qualiter ista q̄ ɔ̄ria videbant̄, essent intelligēda. Et r̄ndet Papa, aliud est crimē notoriū, aliud ē occultū. Notoriū ē de quo presbyter canonice condēnatus est: in quo casu loquitur c. illud, nullus audiat &c. Occultū qđ ab eccl̄a toleratur in quo casu loquitur c. illud. Non pōt aliquis quantumcunq; pollut⁹, &c. Itē aliud est notoriū qđ non diffitetur presbyter, & aliud pene occultum, qđ ab ecclesia tolerat̄. Sed aliud est abstinere à missis eorum, qui occulti sunt & tolerantur ab ecclesia: ut peccandi licentia cæteris auferatur, & ipsi ad pœnitētiam reuocentur, & hoc licet: q̄a fit bono zelo, & non contemptu; & aliud est si à missis eorundem qui tolerant̄, aliqui abstineāt ex eo ꝙ in fornicatione iacēt, qđ non licet. Sine dubio à clericis quāuis fornicarijs ex quo tolerantur ab ecclesia, nec hn̄t operis euidentiam, licite diuina officia audiant̄, & alia recipiant̄ ecclesiastica sacramenta. Ex hac decr. hoc solū colligitur, ꝙ à notorio fornicario nō sunt recipiēda diuina officia vel ecclesiastica sacramenta: ab occultis fornicarijs qui tolerant̄ ab eccl̄a, licite recipiuntur, nec sunt contemnendi.

¶ In codice Barbatiæ ita: Qualiscūque sacerdos sit, q̄ sacra sunt &c.

cubi dr̄, nullus audiat a missam sacerdotis, quē scit indubitanter concubinā habere. alibi vero legit̄, non pōt aliquis quantūcunque b pollutus fuerit, diuina polluere sacramenta, q̄ purgatoria cunctarū contagionum existūt. Qualiscunque † .n. sacerdos sit, quæ sancta sunt coinquinari nō pn̄t. Sumite ergo ab omni sacerdote Christi mysteria: quia oīa in Christi fide c purgantur.

¶ Cæterum d aliud est crimen notoriū, e aliud occultū. Notoriū diffinit̄, de quo presbyter canonice cōdemnat̄. f Occultū g qđ ab ecclesia tolerat̄. Cæterum aliud est q̄n crimen notoriū nō diffitet̄ h presbyter, vel de ipso est canonice i cōdēnatus. Aliud est pene occultū, k qđ ab ecclesia tolerat̄. Itē aliud est à taliū l officijs abstinere, vt peccandi licētia cæteris auferat̄, & hmōi ad pœnitentiæ fructū trahātur: atq; aliud si talium tanquam in fornicatione iacentium mysteria † respuantur. Sine dubitatione itaque tenearis, † ꝙ à clericis & presbyteris quanquam ; fornicarijs, quandiu tolerant̄, m nec hn̄t operis euidentiam, n licite diuina mysteria audiant̄, & alia

¶ Ministeria.

¶ Reti-neatis.

¶ Tanquā legitur in quibusdā manuscriptis, & male, vt indicat glossa hic uerbo talium.

a ¶ *Nullus audiat.* 32. di. null⁹. & c. pter hæc.

b ¶ *Quantumcunque.* Vt 15. q. vlt. c. vlt. vsq; ibi, cæterum.

c ¶ *In Christi fide.* Idest per fidem Christi. hucusque sunt verba capituli quod inducit T.

d ¶ *Cæterum.* Hic incipit respondere distinguendo inter crimen notorium, & occultum.

¶ *Glos. seq. distinguit inter famam & notorium, & manifestum & notorium triplex, facti, iuris, & præsumptionis.*

e ¶ *Notorium.* Ad ; intelligentiam eorum quæ hic dn̄r, nota, ꝙ aliud est fama, aliud manifestū, & aliud notoriū. Fama sic consueuit describi: Fama est illæsæ dignitatis status, vita & morib. comprobatus, & in nullo diminutus ff. de var. & extra or. cog. l. cognitionum. §. existimatio & qui talem famam negligit, crudelis est. 12. q. 1. nolo. Fama vero q̄nque ex scientia, q̄nq; ex suspicione procedit, q̄nq; ex certo auctore, q̄nque ex incerto de conse. dist. 4. sanctum est. Manifestum dr̄ ꝙ ex sciētia & certo auctore procedit, & quod pot probari. ff. de testa. & qui testa. fa pos. hæredes palam. & 11. q. 3 eorum qui accusantur. Item ēt q̄nq; dr̄ occultum quod pōt probari. C. de appe. eos §. si quis aut. sed & manifestum dr̄ q̄nq; de quo constat per confessionem, vel probationem, vel per euidentiam facti. ī de verb. sig. cum olim. sed tale manifestum potius dr̄ notorium. ī. eo. c. vlt. Circa notorium 2 distingue, aliud est notorium facti, aliud iuris, aliud præsumptionis. Notorium facti est. qđ ita exhibet se conspectui boīum, ꝙ nulla pōt tergiuersatione celari. ī. eo. c prox. & c. vlt. & de tali hic intelligē: in quo nullus auditur appellans. ī. de ap. cum sit Romana in fi. & c. peruenit. & in tali notorio creditur simplici officiali. 4. q. 4. c. nullus. §. aliq̄n. Nec requiritur scientia oīum, sed plurium: vt q̄n oēs admissum scelus proclamant: vt 2. q. 1 ca. scelus. & c. de manifesta. Notoriū iuris est, de quo aliquis condemnat, vel est in iure confessus: vt hic, & ff. de sta. ho. l. vlt. & ff. de re iud. res iudicata. & ī. eo. c. vlt & in hoc notorio q̄nq; requiritur probatio si negetur. ī. de re iud. sicut. Notoriū psumptū est, ut paternitas, filiatio. ff. de in ius voc. q̄a semper. &

1 De materia huius glossæ uide plene per Salyc. in l. ea quidē C. de accus. & Anto. Gome. to. 3. variarū resol. cap. 1. & Iuliū Clarū in pract. cri. § fin. q. 9. & Spe. tit. de notorio crimine.

2 Ponebat hic Petrus versus: Quæ nel nemo negat, populo, uel teste probant̄. Vel se subijciunt oculis, notoria dicas. Io. Ā. And.

sup. de fil. presbyt. conquerente. & consanguinitas dr̄ notoria præsumpta ī de diuor. porro. §. 1. Quod aliquis sit filius alterius, non posset vere probari ff. de condi. & demon. Lucius.

f ¶ *Condemnatur.* Hoc est notorium iuris.

g ¶ *Occultum.* Qđ non hēt vindictā: quia latentia peccata vindictā nō ; hn̄t. 32. q. 5. christiana & tādiu reputatur occultū, licet plures sciant, q̄ diu ab ecclesia tolerat: vt hic dr̄. & 15. q. vlt. cap. vlt.

3 Intellige sano mō, quia nō puniū tur hic humano iudicio, sed diuino relinquunt̄ puniendā

recipiant̄ sacramēta ecclesiastica.

¶ Innocen. iij Exonen. episcopo.

¶ *Si fornicatio clerici est ita publica, quod transit in notorium, nec accusator nec testis necessarius est: sed si est publica per solam famam, non sufficiunt ad condemnationem sola testimonia, idest, testium dicta non iuratorum, sed si ex hoc oriretur scandalum, inducitur purgatio: in qua deficiens canonice punitur.*

CAP. VIII.

TVa †nos duxit fraternitas cōsulēdos, si de clericis publice concubinas habentib. qui q̄n à te cōueniunt̄, o se esse concubinarios diffitent̄, nec apparet contra eos legitimus accusator, credendū sit testimonio p bonorū virorum, inter quos q viuere dignoscunt̄. ¶ Nos igitur cōsultationi tuæ taliter respōdemus, ꝙ si crimen eorum ita publicū est, vt merito debeat appellari notorium: in eo casu nec testis nec accusator r est necessarius: cum huiusmodi crimen nulla possit tergiuersatione celari. ; Si vero publicum est, non ex euidētia, t sed ex fama: in eo casu, ad condēnationē eorum sola testimonia non sufficiunt: cum non sit testimoniis, u sed testibus iudicandum.

h ¶ *Nō diffitetur.* Imo cōfitetur in iure, & sic est notoriū iuris. & sic duob. modis dr̄ notoriū iuris p cōfessionē, & p snīam. ī. eo. c vlt. vt dr̄ in notula, ad intelligentiā. & hic. Ber.

i ¶ *Canonice cōdēnatus.* In quo casu nullus debet audire officium illius; quo ēt casu loq̄ prima auctoritas; nullus audiat, &c. Bern.

† Cap. 1. eod. tit. in 1. compil. Et de materia vide Ant. Gome. tom. 3. variar. resol. c. 1. & Iuliū Clarū in pract. cri. § fin. q. 9. vbi plene inquirūt, an in notorijs requiratur ordo iuris.

k ¶ *Occultum.* Hic distinguit prout sequit̄.

l ¶ *Taliū.* s. qui pene occulti sunt, 4 seu ab ecclesia tolerati. ab officijs taliū abstinet̄ bono zelo, vt p hoc ad pœnitētiā reuertāt̄, pmittit, sed ex cōtēptu abstinēdū nō ē: q̄a licet in fornicatione iaceāt, nō sunt contēnēdi, vt sequit̄. aliud est si tanquam iacentium, &c. quia illud non licet.

m ¶ *Tolerātur.* In quo casu loquitur secunda auctoritas; non potest aliquis, &c. Bern.

n ¶ *Operis euidentiam.* hic explicat notoriū facti: in quo casu & duobus præmissis, s. cum sunt condemnati, vel confessi in iure, officia ipsorum sunt respuenda. inf. eod. c. vlt.

4 Idem Hosti. sed contra dicit huic lecturæ illa littera, vt peccandi, & sic posset dici taliū, quorum fornicatio ē notoria, & ab ecclesia nō toleratur vnde non determinat, quando no debeat euitari sed quo aio, s̄m Pet. & Ab Ioan. And.

TVa nos. Cōis diuisio. Secunda · ibi, *Nos igitur.* Abb. Sicul.

CASVS Quidam clerici publice habentes concubinas, q̄n interrogabantur ab ep̄o suo, negabant se concubinarios esse, & circa eos non apparet accusator: quærebatur, vtrum credēdum sit testimonio bonorum virorum, inter quos hmōi clerici conuersantur? R̄ndet Papa, si crimen est ita publicū, vt merito dici possit notorium, tunc nec testis nec accusator sunt necessarij, cum inficiari non possint. Si vero publicum est, nō ex euidentia, sed ex fama, tunc talia testimonia non sufficiūt ad condemnationem alicuius: quia testibus, non testimonijs est credendum. Sed si de illis talis habetur suspicio, ꝙ scandalum generet̄, illis est purgatio indicenda: q̄ si pstare euoluerint vel defecerint in p̄stando canonice puniātur. Not ꝙ in notorijs facti non est necessaria probatio. Item notatur ꝙ testib. credendum est, non testimonijs. Item qui deficit in purgatione punitur. & tunc fama pro veritate accipitur præsumptiue. Item deficere in purgatione, & non subire purgationem paria sunt: quia in vtroque casu deponitur quis.

o ¶ *Conueniuntur.* Idest, interrogantur.

p ¶ *Testimonio.* Simpliciter dato sine iuramento. Bern.

q ¶ *Inter quos.* Et ideo magis præsumitur, ꝙ vitam illorum agnouerunt 23. q. 1. paratus. sup. de præsum. quoidam. & cap. quanto & 12. q. 2, qui & humanis. & 16. distin. quod dicitis.

r ¶ *Nec accusator.* 2. q. 1. de manifesta. inf. de accu. euidentia. & sup. de iureiur. ; ad nostram.

s ¶ *Celari.* Quia & si vellet celare negatio nulla esset. C. de pen. qui sententiam. 5 ff. de tribu. illud. §. pen.

5 Iudex in eā capitali nō dānat reū, nisi sit cōuictus, ꝙ vix q̄ cōmisit negare sufficiat. Ioan. And.

t ¶ *Ex euidentia.* Si constet aliquē habere suspectā mulierem secū in domo, eo ipso vr̄ probata fornicatio. s., eo. si quisquā. & c. clericos. & si publice eā detineat, eo ipso conuictus est: vt in c. clericos. alias n non posset esse certum, nisi per hmōi præsumptionem. ī. de præsum. litteris &c. 3. ergo si hæc notoria non sunt, sed tn̄ fama sit, testimonia req̄runt, vt seq̄ i l. ita.

a Testimonijs. ff. de testi. l. 3. § item diuus. & 4. q. 3. ca. si testes. §. alia est fides. & in auth. de instr. cau. §. si vero. coll. 6. valent tamen talia testimonia ad infamiam alicuius arg. de cōse. dist. 1. iubemus 24. dist. c. 1. & 2. q. 7. cum pastoris.

a Scandalum. Ex hoc vr̄ quod pp̄ solam suspicionem sine famā, non est indicenda purgatio, nisi scandalum oriatur. ar. 2. q. 5. presbyter. & 3. q. 2. audiuimus. & 2. q. 1. nomen & inf. de accusa. qualiter & qñ. Bern.

† In codice Barbatię ita: vel si defecerint in p̄standa.

† Debet. Cap. 2. eod. tit. in 3. compil. Et vide l. eū qui, probabilē. C. de epis. & cle. vbi similis ē dispositio, & similia dispositionis verba, & concil. Trid. sess. 25. de refor. ca. 14.

A Nobis tua fraternitas. CASVS. Præcipit Papa epō Pistori. q̄ mulieres non permittat cum clericis habitare nisi tales sint, cū quib. naturale fœdus nihil mali suspicari p̄mittat: vt est mater, soror, amita. Nota q̄ naturale fœdus excludit suspicionem mali.

b Mulierculas. 32. dist. interdixit. & 81. dist. cum omnibus.

c De illis personis. ar. gu. cōtra ī. eo. c. 1. Dic super hac materia vt ibi notatum est.

d Naturale Sic. ī. de pīum cum in sequentu te. & C. de epi. & cleri. l. eum qui. Ber.

Q Væsitum. Cōis diuisio. Secunda pars: ibi, Verum. Abb. Siculus.

† De materia huius decretalis vide plene per Turrecre. in ca. nullus. & cap. præter. 32. dist. & per Nauarrū ī manuali cōfessario rum. c. 25.

CASVS. Aliqui clerici prolapsi sunt in fornicationem: q̄situm fuit à Papa: vtrum eorū officiū sit audiendū, antequā pœniteant. Respōdet pp̄. q̄ licet quilibet suspēsus sit p̄ mortali peccato, quoad se, quātum ad alios tñ suspensus non est, & iō non dēt in officijs euitari, nisi peccatū illud notoriū sit: vel per sententiam, vel per cōfessionem in iure factā, vel per euidentiā facti quæ negari non possit. Nota per hanc decreta. quòd quilibet pro mortali peccato suspensus est quoad se. Item, notorium tribus modis dicitur, ut hic patet.

e Hæc differunt inter se: ut ī. de sent. exc. si inia. lib. 6. & re spon. Ioā. And.

† Alias vocemnā sub misse pñt celebrare ēt in eodem loco. q̄ dic vt ī. de sent. excom. c. vlt. lib. 6. Ioā. And.

† Hanc glosā & sequentē nō inuenio in antiquis exemplarib. nec puto Ber. esse.

Glos. se j. tractat triplicem suspensionis speciem.

e Ad seipsum. No. q̄ aliquis dr̄ suspēsus quoad se tm̄, & nō quoad alios: vt quilibet in peccato mortali constitutus, ut 6. di. testamentum. & 1. q. 1. sacerdotes. in fi. sup. de temp. ord. c. vlt. & hic. & sup. eod. vestra. Quandoq; tamen quantum ad se & quantum ad alios 32. dist. nullus. & c. præter hæc. & inf. de simo. tanta & hic in fin. & sup. eo. vestra quandoq; aliquis dr̄ suspensus quoad alios, & non quoad se, vt cum ciuitas vel villa est interdicta p̄p delictum ciuiū vel secularis potestatis tunc clerici nō sunt suspensi quoad se: quia in alio loco pñt celebrare, non interdicto sic sup. de cleri. peregri. tuæ.

f Euitari. Et ita licet aliquis sit criminosus, non dēt ipso facto euitari, quamdiu ab ecclesia toleratur: ut sup. e. ti. vestra. duxit. & 15. q. vlt. c. vlt. nisi in trib. casib. sequentib. cum quis de hoc sit condemnatus, vel in iure confessus vel euidentia rei sit factum notorium. De hoc satis dictum est sup. e. vestra.

g Proposito. Bene; dicit in casu proposito. s. de fornicatione: vt in priv. c. isto. n casu magis vr̄ vitandus, cum in alijs non sit quis in ipso iure suspensus, quantumcunq; crimen fuerit notorium, excepto simoniæ crimine, vbi suspensus est ipso iure, etiam si crimen sit occultum 32. dist. c. præter. §. verum. 1. q. 1. reperiuntur. ī. de simo. tanta. & sic notauit Vincē.

h Per sententiam. Diffinitiuam. sup. de ord. cog. cum dilectus. & sup. de exceptio. denique.

dū. Sed si de clericis ipsis talis habeat suspicio, vt ex ea scādalū a generet in populo, licet contra ipsos non apparuerit accusator, eis tñ est canonica purgatio indicenda: quam si præstare noluerint, uel defecerint † in præstanda, eos canonica debebis † animaduersione punire.

Idem Pistoriensi episcopo.

CAP. IX.

A† Nobis tua fraternitas requisiuit, & infra. Cum clericis quoq; nō permittas mulierculas b habitare: nisi forte de illis personis c existant, in q. bus naturale d fœdus nihil permittit sæui criminis suspicari.

Gregorius nonus.

Clericus concubinarius in officijs vitandus non est, nisi sit notorius.

CAP. X.

Q Væsitum † est de clericis in fornicationē prolapsis, si eorum sit officium priusquam pœnituerint audiendum. Verum etsi quemlibet pro mortali peccato, quo ad seipsum e constet esse suspensum, non dēt tñ in officijs euitari, f quia quantum ad alios etiam in casu proposito g suspensus non est: nisi peccatum huiusmodi sit notorium per sententiam, h seu per confessionem factam in iure, aut per euidentiam rei, quæ tergiuersatione aliqua celari nō possit.

DE CLERICIS CONIVGATIS.

Visum est sup. de cohabitatione cleri. & mulie. illicita: restat videre marito de eorum cohabitatione. Vel sic: Quia quandoque clerici habitant cum mulieribus sine figura matrimonij. quandoque vero contracto matrimonio: ideo cum in præcedenti rubrica fuerit visum de prima cohabitatione, an & quando sit licita, merito subijcitur de secūda: maxime quia poterat dubitari nunquid clerici cōiugati possint tenere beneficia, & gaudere priuilegio clericali. Abb. Sic. De hac materia tractatur. 28. & 31. & 32. distin. per totum. & 27. q. 1. vt lex.

TITVLVS III.

De clericis coniugatis.

Alexan. tertius.

Matrimonium cōtractum per clericum existentem in sacris, non tenet: secus in minoribus, sed tunc cogitur dimittere beneficium.

CAP. I.

S I † qui clericorum infra subdiaconatum acceperint vxores, ipsos ad relinquēda a beneficia ecclesiastica, & retinendas vxores, districtione ecclesiastica compellatis. Sed si † in subdiaconatu, & alijs superioribus ordinib. vxores accepisse noscuntur: eos vxores dimittere, b & pœnitentiam agere de cōmisso, per suspensionis & excommunicationis sententiam compellere procuretis.

Idem Herforden. episcopo.

Cōiugatus ad administrationē & ad ordinem ecclesiasticum vel beneficium non promouetur, nisi castitatem promittat, & non sit bigamus.

CAP. II.

S Ane: † & infra. Prouideas attentus ne deinceps clericus coniugatus ad ecclesiastica beneficia, vel sacros 1 ordines, aut administrationes ecclesiasticas admittatur: Nisi forte

S I qui. Duo sunt dicta. Secundum ibi, Sed si. Abbas.

† Cap. 1. eod. tit. in 1. compil. Et post cō c. 1 Late s. sub Alex. iij. c. 2. ubi est integra clausula.

CASVS Dicitur hic. q̄ si aliquis infra sacros ordines vxorem acceperit, ecclesiastica beneficia dimittere cōpellatur, & vxorem retineat. Si vero in sacris ordinib. acceperit vxorem, eam dimittat, & pœnitentiam agat: q̄d si noluerit, per sententiam suspēsionis & excommunicationis cōpellatur. Nota, quod clericus coniugatus in minoribus ordinibus constitutus, debet vxorem retinere, & amittere beneficium ecclesiasticum. Item clericus in sacris ordinibus constitutus contrahens, debet vxorem dimittere.

† Adde quod tales ex hoc scō suspecti fiūt de hęresi. Bernar. Diaz in practi. crimi. cano. ca. 74. Simancas. catholicis inst. ti. 40.

Gl. seq. reddit cām, & exponit, & ponit simile. allegat duo iura in contrarium, & soluit.

a Relinquenda. Et merito compellendi sunt ut ea dimittant: quia vacare intelliguntur ipso iure. Vnde quoad factum solum sine possessionem retorquetur ista compulsio. sic inf. de concess. præben. litteras. & c. cum nostris. contrario enim facto iuri suo renunciauerunt. arg. C. de fur. l. 1. arg. ff. de tribu. quod in hærede §. eligere. sicut quis ipso facto renunciat priuilegio clericali. sup. de vita & honest. cleri. c. vlt. inf. de sentē. excom. cum non ab homine. & c. contingit. 2 arg. contra 32. distin. si qui vero. & 12. q. 1. quia tua. Illa contraria intelliguntur de misericordia. & hodie non tenent ipso iure: ergo clericus cōiugatus beneficium amittit, vt dictum est: nec alicui coniugato potest conferri, & si conferatur, debet priuari ipso iure inf. c. proxi. & c. quod à te. & c. sane & c. diuersis fallacijs. & ita ius commune est quod hic statuitur.

† Cap. 3. eod. tit. in 1 compil. Et post concil. Lateran par. 18. cap. 5.

De hoc articulo, an clericus ducens vxorem sit ipso iure beneficio priuatus, an veniat priuandus, vide Ioan. And. hic, & plenius ī. hoc. t. c. Ioannes.

b Dimittere. Quia non tenuit matrimonium, & priuandi sunt beneficijs suis, nisi cum eis dispensetur. inf. eod. sane. & 25. distin. presbyterum.

S Ane. Primo ponit dictū. Secundo exceptio: ibi, Nisi. Ab. Si.

CASVS Quia coniugati ad beneficia ecclesiastica promouebantur, præcipit Papa, ne de cætero clericus coniugatus ad beneficia ecclesiastica, vel ad sacros ordines, uel ad aliquam administrationem admittatur, nisi forte castitatem voueret perpetuam, & qui vnicam tantum, & virginem habuisset vxorem. Nota, quòd clerici coniugati beneficia ecclesiastica habere non debent, nisi castitate præmissa. Item nullus coniugatus debet promoueri, nisi qui vnicam & virginem habuit in vxorem.

1 Ad sacros. 28. dist. nullū. & 31. dist. ante triennium. Bern.

Glos.

¶ Glo. seq. rec. per contrarium de decre cum sit, &c.

a ¶ Castitatem. sequestrato mansionis cubiculo. 77. dist. eps be nedictionẽ. & hoc intelligo cũ amb[o] processerint in dies suos, vt sine oĩ suspicione possint separatim manere. aliàs si essent iuuenes, non possent promoueri, nisi pariter ad religionẽ v[enirent]. ℑ. de cõuer. coniuga. cum sis prædictus. & c. Ad Apostolicam. Vel dic prout nos. ℑ. de cõuersi. coniugat. coniugatus. in fine glo. quæ incipit, sed nunquid.

¶ Glo. seq. arg. & allega. 3. infra alleg 2. in contrarium: ponit opinionem, & soluit.

b ¶ Virginem. argu. q corrupit, vxorẽ suã antequã eam duceret, promoueri non pôt. 24. dist. curandum. & c. pcipimus. & desponsata dẽt esse in uirginitate 30 q 5. qualis ar. contra. 34. dist. Valentino. & sup. de biga debitum. Quidam dicũt q iste non potest promoueri, sed verius est q potest promoueri: quia causa impedimẽti cessat: quia iste non diuisit carnem suam, in plures: vnde bene pôt promoueri, argumento prædic. Valentino. & debitum. Ber.

Veran. Verulen. Ierulanẽ. Velinen.

Cap. 5. eo. tit. in 3. compil. & post cõcil. Later. sub Alex. 3. par. 50. c. 7. Et de hoc tamẽ, uide Iasonem, & alios in authen. ingressi. C. de sacrosan. eccl.

castitatem [a] voueret perpetuã; & qui vnicam & virginem [b] habuisset vxorem.

¶ Idem Verulanen.† episcopo.

¶ *Si clericus in minoribus beneficiatus matrim contrahat, priuatur beneficio: et quod dedit ecclesiæ, sibi restituitur. h. d. Et in hoc vltimo est casus notabilis, & multũ allegabilis.*

CAP. III.

Quod † à te: & inf. Vtrũ clerici infra subdiaconatus ordinem constituti qui carnis deuicti vitio continere non ualentes, [c] vxores accipiunt ecclesiastico beneficio canonice debeant spoliari: Id volumus te tenere, q cum simul voluptatib & carnalibus desideriis ac diuinis & ecclesiasticis obsequijs vacare non valeant, ob im munditiam [d] suam ecclesiasticis sacramentis indigni tractandis, ecclesiasticis proculdubio beneficiis sunt priuandi. [e] ¶ Sane si ecclesiis quibus intitulati fuerant, de possessionibus, aut aliis bonis aliqua contulisse noscuntur: cum ab earundem ecclesiarum ministerio fuerint & beneficio sequestrati, ad ipsos re

Quod à te Communis diuisio. Secũda: ibi: Id uolumus, quæ subdiuiditur in duas partes. Secũda: ibi, Sane Ab Si[intitulati]

intitulati

CASVS. Quidam clerici in minoribus ordinibus constituti accipiebãt vxores dicẽtes, q non poterant continere: quæritur utrũ dẽant bñficia retinere? Rñdet Papa, q sunt beneficiis ecclesiasticis spoliãdi: qa carnalib. desideriis & diuinis officiis seruire non possunt, pp indignitatem ipsorum: verumtñ si ecclesiis illis, in quib. intitulati fuerint aliquid de bonis suis cõtulerint: cum ab ecclesiis illis fuerint sequestrati, bona illa restituanẽ eisdem. Not. q clerici cõiugati beneficia ecclesiastica retinere nõ dẽnt. Itẽ cum qs recedit ab ecclesia qd secum attulit, ei dãdum est. qd uerũ est quando auctoritate iudicis recedit, & nõ sua culpa.

c ¶ *Non valentes.* propter consuetudinem: quia difficile continentiam seruat qui illicito concubitu se maculare non desinit 34. dist. §. quod uero.

¶ *Glo seq. reci. per contrarium de cap. Nicæna. & soluit.*

d ¶ *Immunditiam.* quæ tñ castitas est cũ pptia uxore. 31 dist. Nicæna. sed hic appellatur immunditia quo ad obsequiũ ecclesiæ: vnde illi quib. licitum erat habere vxores tẽpore uicis suæ non discedebant de templo, ut non iungerentur vxoribus 32. dist. tenere. sed hodie semper est abstinendum, ut ea. dist. ante triennium § causa. & c. seq. & c. eos.

e ¶ *Priuandi.* sup. eo. c. j & c. 2 & ℑ. eod. diuersis.

¶ *Glo. seq. alle. sex concor. alle. in contrarium 4 aura, ponit opi. quæ distinguat, an sponte, & c. cui opponit demum aliã opinio. qua distinguit inter ingressum & no: et tertio aliam, quarto soluit distinguendo inter tacitum & expressum.*

f ¶ *Redire.* Simile 16 q 6. de lapsis cognodimus & c. illud. ℑ. de renun. ex transmissa. 17. q. 4. c ulti ff de coll. illicitis l j i ff. arg ℑ. q non debeant ad eum redire 12. q 2. nulli liceat. 17. q. 4. sunt q opes. ℑ de cõdi ap uerũ in aut. de mona. §. si uero te lin. quẽs col. j. Sup hoc diuersæ solutiones tecitari cõsueuerũt. Aliud est cũ quis sua sponte recedit, & tũc nihil ei restituit. I quo casu loquunt ɔ̃ria. Aliud cũ iudicis auctoritate: in quo casu intelligitur hoc c. & cõcordantiæ hic assignatæ. Sed huic solutioni opponitur: i iste culpa sua ad hũc casum puenit ergo dẽt sibi ĩputari. su de æta & quali. c. j. Propter hoc dñt q dam, & omnis donatio facta ecclesiæ, uel monasterio tpe ingressus, tacitam habet condõnem vt duret, eo ibidem p[er]seuerante, ad instar dotis. C. de rei uxo act l. unica § cũ aũt & ℑ. ff. do. post diuor. re nuper. & sic clerico recedẽte quocunq; modo restituunt ei sua. & idẽ in monacho, vt illa transferat secũ de monasterio, ad qd transit: secus est vbi alquis donat ecclie ad illam non transiens: qa tunc non reuocaẽ donatio, qa perfecta donatio amplius nõ reuocatur. 32. q. 1. non enim. C. de reuo. dona. l. 2 & 3. & l gene raliter. & C. de do. q sub modo uel condi. perfecta. nisi aliqua cõditio in donatione expressa fuisset. ℑ. de cõdi. app. uerum. Verius vñ q istud, dictum sit de benignitate: & cętera continentia cõtraria de iure stricto. Vel pôt dici, q ĩi expresse res donatę sunt tempore ingressus, nunquam sunt postea restituendæ. ar. C si pẽ. ap. mors interuenerit. l. 3. & C. si te. uel accu. mor. fue. l. vlti. nisi gratiam vellet facere clericis. Si vero tacite, tunc sequuntur personam: & sic potest intelligi quod hic dr̃: qa bona sunt accessoria, & ideo principale sequuntur.

ADDITIO. Istam solutionem posuit Azo C. de sacrosan. eccle. sup authen. ingressi.

Hæc obiectio nõ procedit: qa vtitur licẽtia sibi data ab Apostolo. 28. dis. de his: unde puniri nõ dẽt. C. ad l. lu. de adul. l. Gracchus. præterea si ecc'. posset retinere illius bona, iã indirecte coge ret illum continere qd esse n debet: ut 32. q. j. integritas, & facit, opt. ff. de cond. inst. & sub conditiõe. §. q sub iurisiurãdi, sm Goff. & Fn. Io. Andr.

cta via debent absque contradicti one redire. [f]

¶ Idem.

¶ *Peracta pœnitentia dispẽsans epi cum sacerdotibus, qui matrimoniũ de facto contraxerunt.*

CAP. IIII.

Sane † sacerdotes illi, q nuptias contrahunt, quæ non nuptiæ, sed contubernia [g] sunt potius nuncupanda: † longam pœnitentiam, & uitam laudabilem continentes, officio [h] suo restitui poterunt: † post & ex indulgentia [i] sui episcopi eius executionem habere.

¶ Inno. 3. Noruicen. epo.

¶ *Auferenda sunt clerico beneficia quæ habebat tpe contractus matrimonij: collata vero postmodũ scienter per epm, per eundem auferri non possunt, sed per superiorem. h. d.*

CAP. V.

Diuersis † fallaciis: & inf. ¶ Accepimus autem, q quidam clerici tuæ diœcesis, qui matrimonium contraxerunt, ecclesiastica beneficia

Cap. j. eti. in 2. cõpilat. & ui de Felinũ. in cap. ita nos. ũ. de iureiuran.

† dicenda R. Iuerte tñq. u a ex tali facto cõtrahendi matrimoniũ postquam sunt i sacris, suspecti fiũt de hæresi. ut notaui supra hoc t tu. ca. j.

Cap. 1. eod. tit. in 3. compil.

CASVS. Quidam sacerdotes cõtraxerũt nuptias, quæ potius cõtubernia sũt dicẽda: propter quod fuerunt suis ecclesijs spoliati: quęrit vtrum possit eps cum talibus dispensare? Respondet Papa, q post longam pœnitentiam & uitã laudabilẽ, possunt per epm dispensatiue ad officium suum restitui: & eius executionem habere. Not. q eps pôt dispensare cum sacerdotib. qui contrahunt nuptias, dummodo uxor illa virgo fuerit.

g ¶ *Contubernia.* impropriè inter seruos propriè dñr contubernia. C. de incest. nup. cum ancillis. [2] de pœna filiorũ talium habes. 15. q. ulti. cum multæ.

¶ *Glo seq. signat contrarium, & soluit.*

h ¶ *Officio.* arg. contra 28. dis. presbyter. Sol. illud de rigore & ante pœnitentiam, & hoc de gr̃a & post pœnitentiã peractã.

¶ *Glo. seq. signat contrarium, & soluit.*

i ¶ *Ex indulgentia.* & sic epi possunt cũ talib. sacerdotib. dispensare, qui contrahũt in sacerdotio. ar. contra. su. de big. nũ p. sed illud intelligo q eo q primo in laicali habitu habuerit uxorẽ, & postea sacerdos ɔ̃xit, ille tãquã bigamus reputaẽ, propter intentionem cum opere subsecuto. Vnde nõ possunt ibi episcopi dispẽsare. hic uero de his tantum qui cõtrahũt post ordinem sacrum, & cum uirgine.

2 Segtur: non pôt esse conubium: qa ex hmõi contubernio serui nascũtur, lo. An.

Diuersis. Clerici in minorib. beneficiati q matrimoniũ ɔ̃xerunt, beneficiis spoliantur. Diuiditur: nã primo narrat factum, quod secundo improbat: ibi, Cum ergo. duas rõnes reddens: & illud per diœcesanum corrigi mandat unum casum excipiens: ibi, Nisi. Abbas.

CASVS. Quidam clerici ɔ̃xerunt matrimonia: nihilominus beneficia ecclesiastica retinere contendũt: quæritur qd iuris sit? Dicit Papa, cum ergo uir cogitet quõ placere possit uxori, & iõ circa ea quæ Dei sunt, minus valeat cogitare: qa quasi in duo diuisus plenam sui non habet ptãtem, mandat epo Noruicen. q hmõi clericos ecclesiasticis beneficiis debeat spoliare, cum ecclesiasticarũ rerum substantia per tales soleat deperire: nisi ipse scienter contulerit beneficia. & tunc non p ipsum, sed per suum supiorem spolient bñficiis illis. No q iura ad ea adeptantur, q frequẽtius accidunt. Itẽ cõiugati de iure bñficia ecclesiastica hẽre non dẽnt. Item substantia ecclesiastica rerũ sæpe deperit p tales, vñ ad administrationẽ earum admitti non dẽnt. Item quis non pôt ɔ̃ factum suũ venire.

a ¶ Cultura.

a ¶ *Cithara* per citharã intellige vitã actiuã, seu laicalem: per psalterium intellige vitam contemplatiuam siue clericalem: sed aliqs non posset esse simul cõtemplatiuus & actiuus. & sic coniugatus ecclesiã habere non dẽt: qa non bñ cõueniũt ĩ.eo. quod à te. Contra ĩ. de renun. nisi cũ pridẽ. vbi quis põt esse cõtemplatiuus pariter & actiuus Sed de alia cõtemplatione dicitur hic.

b ¶ *Diuisus* quia pluribus intentus minor est ad singula sensus: & dum ad vtrumq; festinat, neutrum bene perficit. 6 q. i presbyteros. C. d assesso. nemo.

ADDITIO. Vnde vers⁹.

Qui binos lepores vna se-
ctabitur hora:
Vna quandoque; quandoque carebit vtroque.

c ¶ *Deperi* e. 28 dist. de Siracusanæ.

d ¶ *Scienter.* Secus si ignoranter: quia tũc posset eos priuare ĩ d electio cũ Vintonien.

¶ *Glo. seq. arg. alle. quatuor iura in contrarium alle. sex. ponit duas opi. scilicet Io. & Lau.*

e ¶ *Non per te.* argu. q nemo põt uenire contra factum suum. simile de fil. psby ueniens. 12. q. 2. monemus. ff. de adoptio. post mortem. & ff. de ser. ru. prædi. per fundum ac contra. su. de elect. nolti. ĩ. de preben. cum non ignores. ĩ. de re. ecc non alie. si quis presbyterorũ 55. dist. pœnitentes. & 35. q. 9 quod qs cõmisit. & C. d agric. & cẽsi. quẽadmodum li. 11. Ad hoc dicit Ioan. q vbi agitur de reuocatione rei male alienatæ, idem qui alienauit, potest repetere: qm quilibet in alienatione rei ecclesiasticæ auditur, uolens contradicere. 12. q. 2. non liceat Papæ tum in fauorem ecclesiæ, tum in odium illius qui recipit rem ecclesiæ minus legitime. a Vbi vero agitur de repetitione beneficij, secus est: & hoc ideo, ne dei via male volentibus reuocare liberalitates suas: vt 16. q. 1. nisi & C. de do si quis argentum § fin. & quia hic est tantum fauor & non odium Laurentius dixit, q vbi factum reprobatur à iure, ille idem qui fecit potest uenire contra factum suum, nisi in pœnam ei interdicatur, ut hic, in verecundiam epi hoc fit, qui sc. enter talib. contulit beneficia. vbi aũt factum non tenet ex alia causa, puta in re cõi, ibi q concessit non põt uenire contra: vt in l. per fundum: quia quod suum proprium erat concessit. cap. illud ueniens. loquitur dispensatiue, & illud soluitur ibi. cap. monemus. intelligitur postquã iam depositus est alienator: ne sit contra. c. illud, quod quis cõmisit.

Glo. seq. obijcit, & soluit.

f ¶ *Spoliandos.* Sed quis cõferet illa beneficia post spoliationẽ? Credo q conferri debeant sm dist illius c. sup. de elec. cũ in cunctis. in fi. & c. nihil est. vt si canonici consenserunt epo, per archiepiscopum conferantur. si non consenserunt per capitulum conferantur: & hoc in illis beneficijs, in quibus deuoluitur potestas a capitulo ad episcopum, & econuerso: in alijs per archiepiscopum. per quem isti remouentur.

CVm olim. Cõis diuisio. Secunda: ibi. *Nos igitur.* Abbas Siculus.

CASVS. Vacante Anglorien. ecclesia, canonici eiusdem cantorem Tricaricen in epm elegerũt: archieps Atcherontinus electionem illius examinans & personã, inuenit q pater eius sacerdos & Græcus fuit, & iuxta morẽ Græcorũ in minorib. ordinib. cõstitutus vxorẽ duxit, & ex illa in sacerdotio suscepit eundem: dubitauit archieps, vtrum electionem illã deberet confirmare? Consultus Papa rẽ consi lerans, q orientalis ecclesia non admittit votũ continentiæ, in minorib. ordinibus contrahere possunt, & in superiorib. matrimonio vti cõtracto: mandat q si aliud non obsistat, illũ cõfirmet, nisi cõsuetudo regionis repugnet pro eo q inter Latinos Græci hmõi conuersantur. No. q occidentales clerici tenentur ex voto ad cõtinentiam, licet quidam dicant q ex constõne ecclesiæ tantum. Item Græci possunt contrahere in minorib. ordinibus constituti, & in superioribus vti matrimonio. Item consuetudo regionis eum facit ineligibilem, qui aliàs est eligibilis.

detinere cõtendunt: in quorũ cõuersatione cithara [a] cum psalterio male concordat. ¶ Cum ergo vir cogitet quomodo placere possit vxori; & ið minus q̃ Dei sunt valeat cogitare: cũ quasi diuisus [b] in duo; †plenam sui non habeat ptãtem, ut ei, à quo stipendium recipit plenius famuletur: Mãdamus quatenus hmõi clericos bñficijs ecclesiasticis, quç in tua diœcesi sunt adepti prius appellatione remota: præsertim cũ rerum ecclesiasticarum substantia per tales soleat deperire. [c] Nisi forte tu talibus scienter [d] contuleris ecclesiastica beneficia, quib. eos non per [e] te, sed per superiorem decernimus spoliandos.

¶ Idem archerontino archiepõ.

¶ *Filius sacerdotis Græci ex vxore genitus, licite inter Latinos promouetur, si scandalum non obsistat. h. d. Et est casus notabilis.*

CAP. VI.

CVm [†] olim ad nostram audiẽtiã peruenisset, q canonici Anglorien. † cãtorẽ Tricaricen. † sibi elegerãt, in pastorẽ: & inf. † Licet tibi d forma electionis canonicæ, ac idoneitate psonæ in † alijs cõstitisset, mouit tñ, q cũ pater ei⁹ Græcus fuerit, † & iuxta ritũ Grçcorũ vxorẽ duxerit ĩ minorib. [g] ordinib. cõstitutus, cãtorẽ ipsũ ex vxore legitima in sacerdotio suscepisse t. Nos igitur attendentes, q Orientales ecclesia votum [h] continentiæ non admisit: qm Orientales in minoribus ordinib. †cõtrahunt: & in superioribus vtũtur matrimonio iam contracto: Mãdamus, quatenus, nisi pro eo, q inter Latinos Græci hmõi conuersantur, regionis consuetudo repugnet [i] si aliud (canonicũ † non) obsistat, ad confirmationem & consecrationem eiusdẽ sine dubitatione procedas.

¶ Idem episcopo Pictauien.

¶ *Clericus coniugatus non beneficiatus, nõ cogitur deferre tonsurã.*

CAP. VII.

IOannes † nobis conquerendo monstrauit, quod tu eum

g ¶ *In minoribus.* vt 32. dis. si quis eorum.

¶ *Glo. seq. arg. quòd clerici occidentales, & c. & ponit duas opiniones, & suam soluti nem.*

h ¶ *Votum continentiæ.* 31. dist. Nicæna & cap. qm. & c. aliter Et sic ẽ arg. ex hoc, q occidentales clerici ex voto ad continentiam tenentur, quod quidam negant dicentes, q tantũ ex constitutione ecclesiæ hoc fit arg. 84. dist. cum in præterito. unde dicunt, q Papa potest dispensare, ut aliquis contraheret in sacro ordine, et si concederetur q contra votum dispensare nõ posset. Vin. dixit, q ubi clericus in ordinum promotione exprimit votũ, tenetur ad id: & si Papa dispensaret ĩ hoc [5] votum dispensaret. Si uero nõ exprimit, si promouendus est iurisperitus eodem mõ tenetur. Si uero est iuris inscius, non tenet ex voto, sed ex cõstitutione. Et si Papa dispẽsat cum tali, non intelligitur dispensare contra votum, sed contra constitutionẽ ecclesiæ. tñ non dispensat q aliqs in sacro ordine contrahat. Illud uerum est, q ex cõstitutione ecclesiæ introductum est, ut q ad sacros ordines vult promoueri, prius continentiam dẽat profiteri expresse. 28. dist. c. nullum. aut ẽt tacite: ut ea. distin. diaconi. arg. Eo n. ipso quod quis promouetur ad sacrum ordinem, tacite intelligitur uouere continentiam, & si nulla fiat mentio de uoto continentiæ.

i ¶ *Repugnet* Sic ergo consuetudo facit aliquem ineligibilẽ. qui alias eligibilis est. [4] sic & qui legitimus est ad matrimo contrahendum, per cõsuetudinem fit illegitimus. ĩ. de cogn. spiri. c. super eo. & 32. dist. placuit. & sic consuetudo arctat & ampliat iurisdõnem. sup. de of. deleg. quod translationem. ff. quod vi aut clam. l 3 §. non tantum Et sic consuetudo in electione præcipue consideratur. supra de cau. pos. cum ecclesia. & supra de consuetudi. cum dilectus. & 24. quæstione prima. pudenda. argument. ff. de decu. l. non tantum. argumẽnt contra, supra de consuetud. cum uenerabilis. Ioan. Andr.

IOannes. Primo ponitur quæstio. Secundo, Papæ diffinitio: ibi. Quoniam igitur. Ab. Si.

CASVS Quidam nomine Ioannes in acolythatus ordine constitutus contraxit matrimonium cum quadã muliere dimissa tonsura, episcopus loci compellebat eum tonsuram clericalem portare, propter quod uxor eius scandalizabatur, de consuetudine tamen loci clerici non compellebantur inuiti portare coronam: vnde iste Ioannes conquestus est domino Papæ super hoc: scribit Papa episcopo, dicens, quòd idem clericus etiam tonsuratus non potest priuilegio clericali gaudere, vnde mandat, quatenus dictum Ioannem super tonsuratione huiusmodi non molestet, dummodo nullum beneficium ecclesiasticum recipiat, ratione cuius debeat portare tonsuram: quia huiusmodi tonsura redundaret in opprobrium ordinis clericalis, cum ipsum oporteat negotijs secularibus immisceri. Nota quod clericus coniugatus etiam tonsuratus non gaudet priuilegio clericali. Item clerici coniugati non debent compelli ad portandum tonsuram clericalem in scandalum vxorum, dummodo beneficium ecclesiasticum non percipiant.

¶ *Glo. seq. obijcit, & soluit distinguendo duplex priuilegium.*

Non.

† Vide l. si plures: ubi glo. & doctor ff. de pactis.

† Hæc glossula, nec ẽ Bernardi, nec habet in antiquis exẽplari.

† In codice Barbatiæ ita: sed per superiorem tu uum, &c.

† Cap. 2. eod tit. in 3. compil Aglon. Triacañ.

a Io'nes Monach' in decr. si tibi absẽ de præb lib. 6 dicit q prælat' non agit noĩe suo, sed alieno sicut procurator ñ dñs. fu. de dona c 2: de dil. literæ. & ob hoc male agẽs alienando, de quo non habet mãdatum, agere põt de reuocã do, a quo habet mãdatum ad hoc. d. de procu qui duos. & l. fe q lo. A.

† Aliàs ita: & in alijs. &c.

† fuerat † duxerat

† De materia huius glossæ grauis est concertatio inter doctores sed vide B. Thomã & ibi Caietanũ. 2. 2 q. 88. ar. 11. & Turrecremata in c. de illo clerico. dis. 32.

† Aliàs ita: in minorib. ordinib. cõstituti cõtrahunt.

† Vox, canonicum cum, deest in antiquioribus.

† De materia huius decretalis an scilicet cleric⁹ cõiugatus gaudeat priuilegio clericali, uide Geminianũ. in c. j eo. tit. libr. 6. & Lapum allega. 40.

4 Et econuerso 32. distin nos consuetudinem. 1. dist. ca. pe. Inno. sup rub. de cõsuetudine. qd ẽt scripsi eo. ti. c. si sug gl & qua post prin. dicit, q hic icãdalum facit istũ ineligibilem potius, q consuetudo sic ecõuerso. in c. nos cõsuetudinẽ: idem H. de tẽpor. cũ *sm.* vbi uide super verbo, latinũ. ad fi. 10.

quanquam iam dudum vxorem legitimã duxerit, pro eo quod prius in acolythum fuerat ordinatus, compellere niteris, vt tonsuram deferat clericalem, ex qua inter ipsum, & uxorem suam posset, scandalum generari: cum cõsuetudine terræ tuæ clerici vxorati non cogantur inuiti portare tõsuram. ¶ Quoniam igitur idem etiam tonsuratus nõ pôt[a] priuilegio clericali gaudere: Mãdamus, quatenus ipsum super tonsuratione huiusmodi non molestes: dummodo nullum percipiat beneficium ecclesiasticum,[b] cuius ratione teneatur clericalem deferre tonsuram: quia cum eum oporteat secularibus negotijs immisceri, tõsura ipsius secularia exercentis, videretur profecto in ministerij nostri vituperium redundare.

¶ Idem.

¶ *Vxorati non admittuntur ad ecclesiasticas dignitates, & coguntur dimittere quas habent.*

CAP. VIII.

Cum † decorem: & infra. ¶ Eos qui sunt publice vxorati, non admittatis[c] de cætero ad ecclesiasticas dignitates: dimissis[d] ab eis quas nõ possunt sine prauo exemplo, & graui scãdalo[e] retinere.

¶ Hono. 3. H. quondam reginæ Anglorum.

¶ *Clerici coniugati in rebus suis non gaudent priuilegio clericali.*

CAP. IX.

Ex † parte tua fuit propositum, quod nonnulli litterati terræ tuæ (habitu & tonsura clericali relictis) † publice ducunt vxores: & infra. ¶ Vt tñ consuetis iustitiis,[f] & debitis obsequijs[g] te defraudent, tonsuram reassumũt † abiectam: & infra. Quidam etiam accepta prima tonsura similiter contrahunt, & eandem tonsuram deferunt, vt eodem prætextu excusari valeãt à prædictis: & infra. ¶ Cũ igitur reddenda sint quæ sunt Cæsaris Cæsari, & quæ[h] sunt Dei Deo: æquanimiter duximus tolerandum, si[i] à talib.[i] iustitias debitas velut ab alijs vxoratis exigas, & seruitia consueta.

¶ Idem.

¶ *Si clericus in minoribus milites, non est cogendus deferre tonsuram vel habitum clericalem.*

CAP. X.

Vt † cõsultationi tuæ breuiter satisfiat, Respondemus, quod R. miles tuæ diœcesis, qui olim in minori esset constitutus[k] ætate tonsuram tantũ & coronam clericalem assumpsit, non est cogendus[l] deferre habitum clericalem.

TITVLVS IIII.

De clericis non residentibus † in ecclesia † vel præbenda.

¶ Ex concilio Sardicensi. †

¶ *Epo non licet sine licentia Papæ transire ad alium epatum ipsum acceptando; alias priuatur habito & ambito, & hoc intendit cum glossa.*

a ¶ *Non potest.* Arg. contra, quod clericus etiam non tõsuratus gaudet priuilegio clericali vsque ad trinã admonitionẽ. j. de sent. excom. si vero aliquis. & c. in audiẽtia. & ca. contingit. imò nec posset renunciare vt c. contingit & sup de foro cõp. si diligẽti. ergo multo fortius tonsuratus retinet priuilegiũ, & clericus vxoratus tenetur portare coronam. s. de vi. & hone. cle. clericus. De quo ergo priuilegio intelligitur. Dicas quod nõ loquitur de illo priuilegio 17. q. 4 si quis suadente. quia clericus tõsuratus volens vti priuilegio clericali, etiam vxoratus habẽs intentionẽ redeũdi ad clericatũ illi priuilegio non pôt renũciare,[i] præcipue si recipiat beneficiũ ecclesiasticum: ut patet per infra prædicta: & talis tenetur portare tonsuram. su. de ui. & hone. cle. clericus. cum clericus etiã depositus teneat viuere secundum regulam ecclesiasticam. 81. dis. dictũ. Vbi clericus coniugatus nullũ percipit beneficium ecclesiasticũ & qui nullam spẽ habet redeũdi ad clericatum, nullo priuilegio clericali gaudere dẽt, nec est compellendus aliquis de clerico ostẽdere: ut ille qui cõtrahit cum vidua. 84. distin. quisquis.[2] unde iste non erat compellẽdus ad tonsuram, cum nullum beneficium ecclesiasticum habuit. j. eo. c. vlt. Quod ergo dicit; etiam tonsuratus priuilegio non pôt clericali gaudere, intellige de priuilegio quod clerici habent ne vexentur aliquib. exactionibus in psona, vel reb. proprijs. & C. de episco. & cler l. 2. hoc priuilegiũ pdit clericus post trinam admonitionẽ. su. de vi & hone cle c. vlt. j. eodẽ. ex parte, ergo multo fortius cõiugatus & tonsuratus, qui exercet negotia secularia, isto priuilegio gaudere non pôt, sicut iste de quo loquitur decre. Priuilegiũ clericorum in multis cõsistit, & licet in vno amittat in alio adhuc retinet.
ADDITIO Vide c j eo. tit. lib 6. quod est singulare pro mã ista.

b ¶ *Beneficium ecclesiasticum.* Clericus coniugatus ex dispẽsatione Papæ pôt beneficium habere. Vel secundum Host. intelligitur de clerico coniugato habente stipendium ab ecclesia, nõ tamen in titulum: nam si consuetudo est, tonsurã ferre dẽt.

Cum decorem. CASVS. Dicitur hic quod clerici uxorati non debent admitti ad ecclesiasticas dignitates; & si quas habent illas amittant: quia sine scandalo & malo exemplo eas retinere non possunt. Nota quod clerici vxorati non debent admitti ad ecclesiasticas dignitates, & habitas amittere debent.

c ¶ *Non admittatis:* sic sup. eod. c. sane.

d ¶ *Dimissis* quia coniugati simplicia beneficia possidere non possunt, & ideo eis sunt priuandi. sup. eo. c. j. & c. diuersis. & c. quod ad te. & c. sane, Ber.

e ¶ *Scandalo.* Ob hoc solum quandoque repellitur quis à beneficio. j. de præb. cum teneamur. quia nihil cum scandalo faciẽdum est. sup. de pscri. nihil prodest. sup. de tẽp. or. ad aures.

Ex parte. Communis diuisio. Secunda pars: ibi, *Cum igitur.* Abbas Siculus.

CASVS. Quidam litterati de terra & regione Anglorũ habitu, & tonsura dimissis dũt vxores: tñ ad hoc vt declinent iurisdĩonẽ reginæ, & eam defraudent debitis obsequijs, tonsuram reassumunt. Insuper quidã alij prima tonsura recepta similiter cõtrahunt, & eam deferunt, ut excusari valeant à prædictis: significauit hoc regina dño Papæ: & ipse respõdet cum ergo reddenda sint Cæsari quæ sũt Cæsaris, & Deo quæ sunt Dei, patienter sustinebit si a talib. clericis iustitias suas exegerit, sicut ab aliis coniugatis. Nota quod cuilibet ius suum seruandum est. Item clerici vxorati amittũt priuilegiũ clericale.

f ¶ *Consuetis iustitiis.* Prætextu huiusmodi clericatus declinãt subire iudicium reginæ, nec volunt ibi respõdere alicui conquerenti.

g ¶ *Obsequijs* id est angarijs & perangarijs, à quib. clerici debent esse immunes. j. de immu ecc. non minus & C. de epi. & cleri. l. 2. & 16. q. j §. nouatum.

h ¶ *Quæ sunt Dei Deo.* verba ista sunt. 23. q. 8. c. conuenior in fi. & c. seq vnde ecclesia de agris suis tributũ soluit Imperatori. 11. q j. si tributũ. & c magnũ & 23. q vlt. tributum. & c. conuenior.

ADDITIO Vnde uers.
Reddite (Christus ait) ea quæ sunt Cæsaris illi;
Reddat quisque Deo, quæ legit esse Dei.

¶ *Glo. seq. signat contrarium, & remittit.*

i ¶ *A talibus.* & sic patet quod clericus coniugatus & tõsuratus nõ gaudet priuilegio clericali: ut s. c. Ioannes. De hac materia dic ut ibi:[4] Imò & clerici non coniugati perdũt hoc priuilegium post trinam admonitionẽ, dũ se immiscent negotiis secularib. vt su. de vi & ho. cle. c. vlt. Item arg. contra. de sent. excommu. contingit. Solue vt ibi.

Vt consultationi. CASVS Quidã cõstitutus in minori ætate tonsurã & coronam clericalem accepit, postea factus fuit miles: quærebatur an dẽret cõpelli portare habitum clericalem; Et rñdet quod non debet compelli. Nota quod si tonsuratus ad militiam se transfert, non est compellendus deferre tonsurã.

¶ *Glo. seq. ponit opinionem quam reprobat.*

k ¶ *Constituta.* Ob hoc sumunt quidam arg. quod propter minorem ætatem excusetur ne portet coronam sed hoc non est verum, unde dicas maxime vt sup. eo. Ioannes. ubi de hoc.

l ¶ *Non est cogendus.* Quia licitum est ei renũciare huic priuilegio clericali. cum nullum recipiat benefi cium ecclesiasticũ vt dicit decre. Ioannes.

DE CLERICIS NON RESIDENTIBVS, &c.

¶ *Quia clerici non solum inhoneste viuunt sectando mulierum consortia, sed etiam in beneficiis eorum non residendo, & fructus eorũ capiendo, merito subijcitur hæc rubrica. Abb.*

De hac materia tractatur. 7. q. 1 per totum, & principaliter. cap. quia frater. §. ambitiones.

[i] Adde textũ in l. pen. §. ad crimen. & ibi Bar. ff. de pu. iu. Spe. in ti. de statu. mo. uers. 36.

[2] Adde & j. de big. altercationis. lib 6. Io. Andr.

† Cap 4. eo tit de uits & hone cler. in 8. compil.

† De materia vide Geminianũ Glosã & alios in c. j eo. tit. li. 6. & Baldũ in margarita verbo: cleric.

[t] Hęc glosa, vt pater, nõ est Bernardi, nec habet in antiqs codicib.

[?] dimissis.

[?] duxerãt

[?] reassumunt.

[?] eo

Mat. 22. Mar. 12. Luc. 20.

[?] Aliàs ita ut à talib. & c. sed in antiqs legitur vt ĩ impressa.

[4] Dicebat hic Abb. quod in his que ptinẽt ad res subsunt dño tẽpali. In his vero quib. urgetur persona. secus. dic ut j. eo. ca. vni. lib. 6 Io. A. De materia huius tituli vide quod nouissime cauerit conci. Tridẽ. sessio. 6. de refor. c j & 2. & sessio 23. de refor. c. j.

† Aliàs ita: ecclesia præbenda sua

[?] Concilii Sardicense c. 1. Burchardus lib. 1. decr c. 79. Iuo par. 5. c. 185. huc spectat ca non Apostolorum 14. vbi vide Theodorũ Balsamonẽ.

Non

NOn liceat episcopo. Primo ponitur dictum. Secundo ratio: ibi, *Manifesta*. Tertio rationis ratio: ibi, *Cum nullus*. Abbas.

CASVS Statuit concilium Sardicense, quod nullus episcopus transeat ad aliam ciuitatem de sua ciuitate: cum causa quare hoc fiat, videatur manifesta, scilicet ambitio, quia nullus reperitur, qui de maiori ciuitate trāsire uelit ad minorem. Not. hic dubia in peiorem partē, inte rpretari. Item quod crescit, de minori ad maius crescere debet.

a *Transire*, Sine licētia domini Papæ, vt j. q j si quis. aliàs perderet habitam, & ambitam, su. de transl. inter corporalia: & c quāto. nec alij inferiores sine licentia sui episcopi. sup. de renunciatione. admonet.

b *Manifesta est enim causa*. scilicet ambitio maioris dignitatis. Et est hic arg. dubia in peiorem partem esse interpretanda su de ele. c. 2 arg. contra. j. de regu iur. estote. & ff. de reb. dub. quotiens 2.

ADDITIO Sed istud est propter talem præsumptionem.

c *Ad minorem*. Nec tamen illud est faciendum: quia qui crescit de minori ad mai' crescere debet 93. dist. legitimus. in fi. & su. de transla c. j & 74 dis. c. gesta. arg. Facilius enim dispensatur, vt quis trāseat ad maiorem quam ad parem, vel ad minorem, propter maiorē vtilitatem. sup. de trāslatio. licet. Bor.

Cap. 2. eod. tit. in j. compil.

statuta

Concilium. Lat. sub Alex 3. c. 13. nā cū aliud ñ dr, intelligendū est Later. sub Alex. 3 & hī. c. 3. eo. tit. in j. cōpilat.

CAP. I.

NOn liceat epo de ciuitate sua transire [a] ad aliam: Manifesta est enim causa, [b] pro qua facere hoc attentat: Cum nullus sit inuentus episcopus, qui ad minorem [c] de maiori ciuitate trāsiret.

¶ Leo tertius.

Deponitur Cardinalis, qui in suo titulo non residet. h. d. Et est iste tex tus multum notabilis.

CAP. II.

EX gestis: & infra. ¶ In synodo Anastasius presbyter Cardinalis tituli beati Marcelli ab omnib. [d] canonice est depositus: [e] eo quod parochiam suā per annos quinq; contra canonum instituta † deseruit: & in alienis vsq; hodie demoratur.

Ex concilio Lateran. †

Qui plures dignitates uel ecclesias conferri non debent, & ecclesia est conferenda illi qui residere & regere valeat per seipsum: alias perdit ecclesiam, & donans conferendi potestate priuatur.

CAP III.

QVia nonnulli modū auaritiæ non imponentes, dignitates [f] diuersas ecclesiasticas, & plures ecclesias parochiales contra sacrorum canonum instituta [g] nituntur accipere, ut cum unum officium uix [h] implere sufficiant, stipendia sibi vendicēt plurimorum: ne id † de cætero fiat districtius inhibemus. ¶ Cū igitur ecclesia vel ecclesiasticum ministerium committi debuerit, talis ad hoc persona quæratur, quæ residere in loco, & curam eius per seipsam [i] valeat exercere. Quòd si aliter actū fuerit: & qui receperit, quod contra sacros canones accepit, amittat: & qui dederit, largiendi potestate priuetur. [k]

EX gestis. Primo narrat depositionem Cardinalis. Secundo eius causam: ibi, *Eo quod* Abbas.

CASVS Quidam presbyter Cardinalis tituli sancti Marcelli, per quinque annos deseruit parochiam suam contra canones: & quia admonitus redire noluit, in synodo priuatus fuit dignitate sua. Not. quod prælatus non debet ecclesiam suam derelinquere; quod qui fecerit, priuari debet per sententiam.

d *Ab omnibus*. id est, omnibus approbantibus suam depositionem: quoniam solus Papa ipsum deposuit.

e *Depositus*. id est, à dignitate sua remotus, eo primo monito legitime vt rediret j. eod. cap. inter quatuor. & cap. vlti. & aliàs non debet priuari, quantuncunque vagabundus discurrat. j. eo. ex tuæ.

Et plures testes requiruntur ad cū conuincēdum. 2. q. 4. præsul. & ca. seq. Io. Andr.

QVia nonnulli. Tria facit. Primo ponit uitium. Secundo adhibet remedium: ibi Cum igitur. Tertio imponit pœnam: ibi: Quod si. Ab. Sicul.

CASVS Quidā cupiditate ducti diuersas dignitates, & plures parochiales ecclesias contra canones recipiunt, quib. deseruire non possunt, cum et uni ecclesiæ uix sufficere possunt: statuit Latera. concilium, quod istud decætero non fiat: sed cū beneficiū ecclesiasticum cōmitti debuerit, tali committatur personæ, quæ residere in loco possit, & per seipsum officiū suum exercere: & qui cōtra hoc fecerit, quod accepit amittat: & ille qui dedit, conferendi potestate illa uice priuetur. Nota quod nullus pōt hēre plures dignitates, uel plures parochiales ecclesias. Item per seipsum dēt quis residere, & non per vicarium. Item qui indigno confert beneficium debet priuari potestate cōferendi beneficiū illud, & vt indignus dēt remoueri.

f In seq ponit quinque modos, quibus accipitur dignitas.

f *Dignitates*. Dignitas dicitur quandoq; quādā prærogatiua in ecclesia, quę alio nomine personatus appellatur: ut hic, & s. de rescri. ad aures. & j. de pb. de multa. quandoq; n. accipitur pro secularis prærogatiua 25. q. 5. administratores. & 43. dis. c. j. Interdum pro potestate accipitur. ff. de of. q̄sto l. vnica. in prin. Interdum pro ordine. 4. dist. denique. Quandoq; pro condōne accipitur. uestire n. debet fructuarius seruos secundum dignitatē eorum, id est, conditionem ff. de vsufru. & quemadmodū quis vtatur. l sed & si quid §. j. De pœna istorum qui retinent plures dignitates, habes j. de pbē. de multa. & su. de electione. dudum 2. & j. eo. conquerente. Vin.

g *Instituta*. vt 21. q. j. per totum. & 10. q 3 unico & 16. q ulti pte laicos. & 89 dist. singula & supr. de ætate & qualitate. cam te. & j. eo. conquerente.

h *Vix*. 16. q j. presbyteros. & C. de assesso. l. nemo.

i *Per seipsam*. Hoc quidem ius cōmune est, ut in ea ecclesia in qua intitulatus est, debeat deseruire. 21. q j. c j. & 70 dist sanctorum & 71. dist. c. clericos. & 91. dist Eleutherius. Qd quæ est in casu por quis seruire per uicariū vt cum parochialis ecclesia annexa est dignitati uel. præbendæ. j. de præben. extirpandæ § qui uero. & c. exposuisti. Sunt aūt quędā quæ per alios fieri nō possunt de iure, vt officium in ecclesia. nisi in casibus vt dixi. vt hic patet ff. de solutionibus. inter artifices. & sup. de offi. delegati qm apostolica § 2. ar. 2. q. 3. c. si quem § abolitio. Quædam uero sunt, quæ per alios fieri possunt. C de caduc. tol. l. unica § sin autem.

k *Priuetur*. j. de præben, de multa. & sup. de electio. cum in cunctis. & ibi augetur pœna, & dic. priuetur ea uice. Ber.

† Aliàs ita: ut id de cętero non fiat.

† officiū.

recepe rit.

Vide cō ciliū Triden sessio 6 de refo. ca 2.

† Cap. 4. eod. tit. in j. compil. Et post cō ciliū Lateran sub Alex. 3 par. 15. ca.

Alex. 3. Eboracen. archiepo.

Præsentatus ad ecclesiam nō cōfirmatus, si apparet quod nolit residere, non debet institui per superiorē: confirmatus autem & ex non iusta causa non residens, priuatur appellatione remota.

CAP. IIII.

REIatum [l] est nobis, quod cū in Lateranen. concilio statutū sit, ut personæ tali ecclesia uel beneficium ecclesiasticū conferatur, quæ residere in loco, & curā eius per se valeat exercere, nonnulli ad ecclesias pīsentati hoc se posse affirmant, sed efficere contradicunt; [m] & infra. ¶ Cū igit uerba accipienda sint cum effectu: [n] tales si præ-

REIatum. Primo ponitur excessus. Scdo prouisio: ibi, *Cum igitur* Abbas.

CASVS Dictum est pdicto concilio, quod ecclesia uel beneficium ecclesiasticum tali personæ debet committi, quę per se curam ipsius ualeat exercere: sed quidam affirmant se hoc facere uelle, sed illud efficere contradicunt: peruenit hoc ad Papam: vnde mandat Papa archiepo Eboracen, quod cum verba cū effectu sint accipienda, si tales pręsentati fuerint, ipsos nō admittat, & qui recepti sunt remoueantur, nisi de licētia suorū prelatorum fuerint absentes, puta studio līarum, uel aliis honestis causis. & si contra hoc appellauerint, eorum appellatio non valebit. Nota quod ex promissione sua quis obligatur. Item uerba cum effectu sunt accipienda. Item non debet quis se absentare ab ecclesia sua sine licentia sui pręlati quantūcunq; cām habeat honestā. Itē si aliquis appellet ne faciat residētiā nō ualet appellatio; sed hoc ītellige de eo qui pmisit residētiā.

l *Lateranen concilio*. sup. c. proxi.

m *Contradicunt* ipso facto, recedendo scilicet.

n *Cum effectu*. Nota quod uerba cum effectu sunt accipienda. de pœ. dist. 1. c. hęc autem verba. & ff. ne quis eum, qui in ius voca est l. si per alium. §. docere. ff. quod quisq; iur l. j. § hoc autem. C. communia de le l. 2. & 17. q. 4. si quis suadente. & 23. distin. psalmista. & 16. quęst. 1 in canonibus. uersic. custodes chartarum. & c. 9 q. 2. instituti. ex quo enim intitulati sunt, debent ibi perpetuo permanere. 70. dist. sanctorum. & 71. dis. c. clericos. & 21. q. j. c. j.

In codice Barbatiæ ita: tales si præsētati, fuerint nō admittātur, sed admissi si poterūt amoueri.

a ¶ *Amoueri.* j. de præben. quia intantum, & cap. cum non ignores præmissa tamen admonitione. j. eo. inter. & ca. vlti. & c. ex tuæ.

¶ *G lo. seq. signat contrarium, & soluit.*

b ¶ *Prælatorum* Clericus etiã sine licentia sui prælati abesse debet, etiam ex iusta causa, siue causa studiorum, vt hic patet: siue aliis iustis causis, puta causa peregrinationis. de conse. dis. 5. non oportet. vel ꝓ negotijs suis. 7. q. j. ꝑsentium. ergo multo minus abesse debet ex non iusta causa.

sentati fuerint, non debẽt admitti, & admissi poterunt admoueri: [a] nisi forte de licentia suorũ prælatorum, [b] uel studio literatum, uel ꝓ aliis honestis causis contingeret eos abesse: nec patrocinari dẽt eis appellationis diffugium, [c] si cõtra hmõi intẽtionẽ decreti [d] fuerit interiectũ. T

¶ Idem.

CAP. V.

FRaternitati † tuæ: & infra. [e] Præterea clericum alteri diœcesis, absque cõmendatitiis litteris sui epi: non debes recipere: nisi ꝓ eo receperis ab Apostolica sede mandatum.

¶ Idem.

¶ *Qui non resides in beneficio ẽs modicæ æstimationis, illo priuatur.*

CAP. VI.

COnquerente † nobis R. presbytero accepimus, ꝙ G. clericus ab eo pro quo ecclesia sua, de qua uitæ [f] necessaria [g] uix põt perciperẽ, [h] annuatim viginti solidos extorquere conatur, asserens beneficium illud in eadem ecclesia sibi fuisse collatũ & infra. ¶ Fraternitati tuæ mandamus, quatenus si tibi constiterit, ꝙ dictus G habeat ecclesiastica beneficia sibi sufficiẽtia: [i] vel ꝙ eidem ecclesiæ non deseruiat, [k] sibi sup præscripto beneficio

c ¶ *Diffugium.* argu. contra sup de ap. peruenit 2. Sol. hic loquitur de eo q habet curam animarum, & qui expresse pmisit residere ibi de simplici beneficio, & de eo q expresse non promiserat residere: ibi tantũ pendẽte appellatione p aliũ deseruitur in ecclesia de beneficio illius.

d ¶ *Decreti.* De hoc no. sup eo. c. proxi. Be.

F *raternitati.*

CASVS. Dicitur ꝙ clerici alterius diœcesis, non recipiantur sine litteris commẽdatitijs suorum epõrum nisi super hoc Apostolicum habeatur mandatum. Not. ꝙ credit litteris episcoporum.

e ¶ *Commendatitiis.* Litteræ commendatitiæ siue dimissoriæ dicuntur, quib. dimittitur & absoluitur a ptãte sui epi, in quib. perhibetur testimoniũ de vita & ordinib. illius. De istis litteris satis habes 71. dist. c. primo. & c. extraneo. & duob. capitulis sequẽti. & sine istis lris. eps non dẽt recipere clericum alterius epi, vt ibi dr, nec ordinare, nec retinere: vt 72. dist. per totum. & clericus sine licentia sui epi ecclesiã suã dimittere non dẽt. s. de renun admonet. Itẽ dñr dimissoriæ, quæ dantur appellãtibus, quę vulgo apostoli dicuntur. ff. de uerb. significatione. dimissoriæ.

C *Onquerente.* Primo ponitur impetrantis querela. Secũdo commissionis forma: ibi: Fraternitati Ab Si.

CAS. Quidam presbyter R. conquestus est dño Papæ. ꝙ G. clericus requirebat ab ipso 20 solidos annuatim ꝓ ecclesia sua de qua idem ꝑsbyter vix necessaria percipere poterat: dicẽs, beneficium in eadem ecclesia sibi fuisse collatum, cum alia beneficia sibi sufficientia obtineret, nec eidẽ ecclesiæ deseruiret: mandat Papa, si cõstiterit ꝙ dictus clericus habeat alia beneficia sufficientia, uel ꝙ ipsi ecclesiæ non deseruiat, dicto G. super beneficio ipso silentiũ imponatur. Not. ꝙ qui beneficium sufficiens habet, super alio non est audiendus. Item si non deseruiat, nihil percipere debet.

f ¶ *Vitæ.* verbo uictus, uestis etiam continetur. ff. de verborum significatione uerbo, victus.

g ¶ *Necessaria,* vnde potius fuit sibi subueniendum argu. j. de censib. licet & C. noua uecti l. j. & 10. q. 3. unio.

h ¶ *Percipere.* Ad [a] hanc non se refert Papa in sequentibus & hoc ideo quia tempore collationis potest illud opponi, non postea. 1. q. 2. dilectissimi. ex quo consentit in eum, licet paupertate laboret, nõ potest dissentire. 91. dist. clericus. Vin.

i ¶ *Sufficientia.* In hac sufficientia cõsiderantur plura: nobilitas, scientia: quia tales personę maiorib. redditibus sunt honorandi. j. tit. proxi. de multa. in fi. Dignitas consideranda est. ff. de vsufru sed & si quid. § j. & ita ꝙ possit sufficere sibi & suis, & hospitalitatem seruare, & iura episcopalia soluere. j. tit. prox. de monachis.

† Vide l. si qua pena. cum concor. ff. de verbo. signifi.

† Cap. 1. eod. tit in 2. compil. Et uide Abbatem in c. cum iam dudũ inf. de pręben.

Aliàs ita Apostolicæ sedis, &c.

† Cap. 2. eod. tit in 2. compil.

[a] Et hoc respectu: dñr comẽdatitię: ad hoc j. tit. j. in Late. in fin. dñr ẽt formatę quia dant sub certa forma. vt patet 73. dist. p totum: ubi ponit exẽplũ tenor. si tñ cẽnt amissæ poterunt ꝓbari p testes ã clerici pet. tuę secũdum. Go. & Hostiẽn. Ioã. And.

[a] Hanc glossulam nõ habẽt, vetustiores codices.

silentium, sublato † impedimẽto appellationis, imponas.

¶ Idem.

¶ *Qui est in seruitio epi, percipit fructus beneficij tamquã residens, ꝑter distributiões quotidianas. Ab.*

CAP. VII.

DEcætero: † & infra: ¶ Statuimus ne canonicis, donec in seruitio [l] tuo fuerint, quicquam subtrahi debeat, uel auferri, quod de communitatis sibi beneficio debetur: Nisi forte sint uictualia, [m] quæ non consueuerunt absentib. exhiberi.

¶ Celestinus 3.

¶ *Priuandus est prælatus vel clericus non residens, qui citatus non reuertitur in termino sibi præfixo, nisi habeat iustum impedimentum. h. d. cum duobus sequentibus.*

CAP. VIII.

EX † parte uestra nostro fuit Apostolatui reseratum, ꝙ ecclesiæ uestrę decanus, qui in partibus Gallicanis sibi potius habitationem elegit, iam † per decem annorum [n] spatium ecclesia uestra, ipsius præsentiam habere nequiuerit. ¶ Quia igitur nolumus, ut eadem ecclesia decani officio [o] defraudetur: Mandamus, quatenus scribatis ci-

K ¶ *Deseruiat.* quodcunq; istorum cõstiterit, sufficit ad repulsionẽ ipsius. arg. s. de rescri. inter cætera. & sic patet. ꝙ clericus residentiã facere dẽt in ecclesia sua: aliàs põt ea de iure cõi priuari. s. de ap. peruenit 2. & j. eo. inter. & c. ult. & ꝑcipue cũ habet in ecclesia aliquã dignitatẽ. j. eo ex parte. nec in absentia aliquid percipere debet. j. c. proxi. argu. nisi consuetudo in cõtrarium se habeat. su. de consti. cum omnes. & j. eo. ad audiẽtiam. arg. quia ibi ius commune fuit iurõ firmatum. Et est argu. ꝙ de iure communi nullus potest habere plura beneficia, quorum alterum sufficiat j. tit. proxi. cum teneamur. & supr. de rescript. cum adeo.

D *ecætero.* ponit dictum, à quo excipit, ibi nisi, et hoc dicit. Qui est in seruitio prælati, fingitur reside re. Ab.

CASVS. Quidã episcoscopus quandoq; ducebat secũ aliquos de canonicis ecclesiæ suæ alii subtrahebant illis, qui cum epo erant, q̃ consueuerant percipere de communitate: statuit Papa, ne canonicis illis, qui in seruitio epi fuerint, aliqd subtrahi debeat uel, auferri: nisi forte sint victualia, quæ absentibus dari non consueuerunt No ꝙ dum qs est in seruitio episcopi, pro præsente & deseruiente debet haberi: & sic ecclesiæ deseruire intelligitur.

l ¶ *In seruitio.* Not. ꝙ qui est in seruitio epi pro præsente reputatur quo ad perceptionẽ bñficij, & ecclę seruire intelligitur. arg. 7 q. j. scire & 16 q. j. similiter. & 12 q. 2. hæc huius placiti. & j. eo. ad audientiã arg. ff. de excu tut. iurisperitos. & C. de exc. tu l vl. & q ẽ i seruitio Papæ, ꝓ ꝑsente hr. j. e. cũ dilectus.

m ¶ *Victualia.* Huiusmodi uictualia siue distributiones nõ dantur studentibus in Theologia. j. de præben. licet.

¶ *X parte.* Communis diuisio. Secunda: ibi, Quia ergo. Ab. Siculus.

E CASVS. Decanus cuiusdam ecclesię transtulit se ad partes Gallicanas. & ibi per x annos, moram fecit, ita ꝙ non fuit reuersus ad ecclesiam suam: capitulum ipsius ecclesiæ significauit hoc dño Papæ. Rñdet Papa, ꝙ non vult ꝙ ipsa ecclesia decani officio defraudetur: mãdat capitulo, ut scribant ei, ꝙ ad suam ecclesiam reuertatur, & ibi exerceat officium decani: ꝙ si uenire noluerit ad terminum sibi datum, dat eis licẽtiã decanum alium eligendi Not. ꝙ licet aliquis longo tempore absens fuerit ab ecclesia sua, semper tamen citandus est ut redeat, antequam ipse beneficio suo priuetur.

n ¶ *Per decem annorum* Et ita vr ecclesiam habere pro derelicto, per minus spatium priuari potuit. sup. eo. c. 2. & 7. q. j. præsentium. tñ primo debet moneri vt redeat. j. eo. c. proxi. & c. inter. & c. ult. aliàs non debet priuari iure suo nõ citatus, non conuictus uel confessus, vel per contumaciam absens sup. de maio & obed. c. inter quatuor. imo & si esset uagabũdus, primo ad ecclesiam suam citari debet j. eo. ex tuæ. Et sic patet ꝙ quantocunque tempore aliquis sit absens ab ecclesia sua, est monendus [4] ut redeat Tamen si alibi se intulari permisit: secundum beneficium recipiendo ipso iure vr uacare primum: potestque priuari ipso iure quantum ad possessionem j. de conces. præben. litteras & c. cum nostris.

o ¶ *Officio.* Qđ sit officiũ decani, ex ꝯsuetudine pοti' colligit. & si nõ decan' ad residẽtiã tenet: alis priuat decanatu, vt hic patet.

† Aliàs sublato appellationis obstaculo

§ Dic hodie prout diffiniuit, cõcilium. Trid. sessi. 6 de reforma. c. 2 & & sessi 23. de refor. ca. j.

† Cap. 4. tit. de præben. in 2. compi. Clemens

† Cap. 8. e tit. in 2. compilat. Et uide Felinũ in c. 1 sup de rescript. & Oldradũ, conũ 125 inci. articuli dñi Arnold.

† Aliàs ita iam p decẽ annos.

4 Nisi licentiatus fuisset ad certũ tempus: quo casu si vltra illud tps absuerit, priuari põt: nisi iustã cãm habeat. 7. q. j. pręsentiu, ut sic dies interpellet, j. e. loca. c. potuit. secũ- Got illud pcederet si in datione licẽtiæ monitus, fuisset redire i termino, vt ẽt dixi Vt lite nõ cõtestata, qm. §. porro. super gl. de hac Ioã. And.

a ¶ *Ex tunc.* id est, nisi redierit ad terminum sibi præfixum, extunc, id est, post terminum eligant.

b ¶ *Concedimus.* Nisi iustam causam ostenderit, quare venire non possit. j. eo. c. inter. & c. ult.

Qualiter. Cōis diuisio Secunda: ibi, *Discretioni.* Ab. Sicu.

CASUS. Archiepūs Ragusinus ab ecclesia sua recessit, iam p̄ quadriennium expectatus & reuocatus ēt per literas dñi Papæ, nec redire voluit: mādat Papa capitulo Ragusino, vt post mensem à receptione litterarū, aliam personā idoneā sibi eligant in pastorē, nisi forsitan reuersus sit. Not. q̄ citandus & expectandus est quis, antequam priuet ecclesia sua, & de gratia datur huic vnus mensis post primam citationē. Itē no. q̄ nō eo ipso q̄ clericus recedit ab ecclesia sua, habet ipsā pro derelicta, sed cum vocatus nō redit. c ¶ *Quadriennium.* Immo vltra annū abesse non debet, nisi iussio imperialis eum detineat in Auth. quomodo oporteat epos ad ordi. §. & illud ēt diffinimus. coll. 1. & in Auth. de san epi. §. inter dicimus. collat. 9. tamē quamdiu non renunciat, clericus semper est: & licet vagetur, nō habet ecclesiā pro derelicto, nisi 9bat contrariā negotiationem, vt si fiat miles, uel si contrahat matrimoniū, vt s. de cle. coniu. c. 1. vel nisi admonitus non redierit; vt inf. eo. ti. ca proxi. & ca vlt. & 7. q. 1. peruenit.

¶ *Glo. seq. notat tempus receptionis, & c. signat contrarium.*

dem, q̄ suum ibidem officiū vt decanus debeat exercere. Quòd si vocatus venire noluerit, eligēdi alium qui præesse ecclesiæ vestræ valeat, & prodesse, vobis extunc a concedimus b liberā facultatem.

¶ Innoc. 3. capitulo Ragusino.

¶ *Summatum est in capitulo præcedenti.*

CAP. IX.

Qualiter † archieps uester temeritate propria recessit ab ecclesia Ragusinēsi, nec iam vltra quadriennium c expectatus redierit, d per litteras etiam vestras reuocatus, & infra. ¶ Discretioni vestræ mādamus, quatenus (nisi forsitan iam redierit) vos post mensem e a receptione præsentium, personam vobis idoneam in archiepiscopum eligatis.

¶ Idem Constantinopolitano patriarchæ.

¶ *Summa vt in capitulo, ex parte. supra eodem.*

CAP. X.

Inter † quatuor animalia: & infra. ¶ De clericis qui ecclesias uel præbendas sibi cōcessas, sine iusta f & necessaria causa deserunt, g tuo præsertim nō accedente consensu, hoc tibi duximus respondendum: quod postquam cōgruo tpe h fuerint

d ¶ *Redierit.* Sufficit si reuersus fuerit i pe receptionis lfatum, uel usq; ad mensem reuertatur post receptionem: q̄ est notabile, ut tempus receptionis consideretur arg. sup. de foro compe. licet. & sup. de app. super eo. & j. tit. proxi. dilectus 2. ubi de hoc sup. de releri. eam te. & j. de usu. quia frustra. in litts 9 usurarios consideratur tp̄s subsequens, non tempus dati. 1 arg. contra sup. de rescrip eam te & c. constitutus.

ADDITIO. Quod soluetur j. tit. proximo, dilectus.

e ¶ *Post mensem.* Adhuc indulget ei vnum mensem post receptionem litterarum si non sit reuersus.

Inter quatuor Primo ponitur dictum: Secundo exceptio: ibi *Dummodo.* Abbas.

CASUS Quidā clerici patriarchæ Constantinopolitani, sine licētia ipsius absentabāt se ab ecclesijs suis, sine iusta & necessaria cā: quæsiuit patriarcha qualiter cum illis esset agendū? Respondet Papa, q̄ expectet illos congruo tpe, s̄m quod ei videbitur: & nisi redierint ad terminū eis præfixum, possunt priuari ecclesijs suis, dūmodo non sint iusto impedimēto detēti. Not. q̄ sine licentia sui prælati clerici ab ecclesijs suis se absentare non debent. Itē clerici absentantes se citandi sunt, & expectandi congruo tempore antequā priuētur beneficijs suis. Itē iusto impedimēto detenti nō dēnt suis bñficijs spoliari.

¶ *Glo. seq. dicit arg. à contrario cessare, & arg. quòd bonum est.*

f ¶ *Sine iusta causa.* Quod facere nō dēt, imò si iusta cā subsit, debet petere licentiam ab epō suo. su. eo. c relatū & de cō c. dist. 5 non oportet. & sic nō est arg. à 9trio sensu. s. ut iusta cā possint esse absentes sine licentia plati. Vnde est arg. q̄ bonum non est faciendū sine licen tia plati. su. c. relatū. & 16. q. j.

† Cap. 1. eod. tit. in 3 compil. & qualiter hodie procedat 9 prælatos non residentes, ōscribit cōciliū Tridetinum sessio. 6. d reforma c. j. & sess. 23. de reforma. c j. qd vid to.

† Cap. 2. eod. tit. in 3 compil. pars huiᵉ decretalis j. d religiosis domibus inter quatuor. & sup. & maiori & obedi. inter quatuor. & d clericis. pete. Iter quatuor. † Vt si impetrās ēt post datā exigit viuras, non audiat p̄ scriptū, ni si prius il las restituat. Iod. An. s. Itē concor. l. cum g. dā §. diu. ff. de vsu. Bald. in l. aduersus. C. e. & in l. meminisses. cū gl. ā. eod.

monachi Et hoc ideo est ne obedientia cōtemnatur. quia p̄ obedientiā ēt bonum dēt intermitti. 11. q. 3. quid ergo.

g ¶ *Deserunt* Huiusmodi clerici, q ita deserūt ecclesias suas, desertores appellantur in canone. 21. q. 2. placuit. & capi p̄nt ab his quorū consortiū declinare nituni. arg. 18. q. 2. abbates.

h ¶ *Congruo tempore.* Hoc ad arbitrium epī refertur consideratis circunstantiis viarum, & distantiæ. s. de appel latio. cū sit Romana.

expectati, nisi redierint ad illas, possunt eis iuste priuari i dum modo non sint iusto impedimēto k detenti.

¶ Idem archiepiscopo Panormitano. †

¶ *Si nescitur ubi sit clericus tribus publicis edictis citabitur in ecclesia sua: & si infra sex menses non reuertatur, priuabitur ecclesia sua. h. d. usque ad uer. contra eos.*

i ¶ *Iuste priuari.* Nisi redierint in termino eis constituto post ad monitionē. j. eo. c. ult. & s. c. proxi. in fi. iusto impedimento cessante, vt dicit littera seq.

k ¶ *Impedimento.* Quo probato, sunt restituēdi 7. q. 1. præsentium. & j eo tit. c. vlt. Ber.

CAP. XI.

Ex † tuæ deuotionis, † & infra. ¶ In ecclesijs eorū, q se fraudulenter absentant, † nec ad ipsos valet citatio peruenire, trinæ citationis edictum facias publicari: l & si nec sic curauerint obedire, & vltra sex menses m suas deseruerint ecclesias, [iuxta † sanctiones canonicas] eis debent merito spoliari. n

¶ *Iste versiculus nō summatur propter varietatem lecturarum, & quia secundum vnum intellectum non facit ad rubricam.*

¶ Contra eos etiam procedatur, vt ipsos o per suspensionis & excommunicationis sententiā, ad tuam obedientiam uenire cōpellas. Quod si nec sic eorum † malitia poterit emolliri, eos B. tituli sanctæ Susannæ presbyter Cardinalis Apostolicæ sedis legatus à spiritualium p ad-

Ex tuæ. Duo sunt dicta. Secundū: ibi, *Contra.* Abb.

CASUS Quidā prælati ecclesiarū, subditi archiepi Panor. absentarunt se ab ecclesijs suis, ita q̄ citari non poterant: quæsiuit archieps a Papa, qualiter cū illis esset agēdum? Rñdet Papa, q̄ edictū trinæ citationis faciat pponi apud ecclesias ipsorum: & si non venerint, & vltra sex mēses ecclesias deseruerint, debent ecclesijs spoliari, sed prius pcedatur 9 eos p̄ sententias suspensionis & excōicationis, vt ad obedientiam ipsius archiepi redeant: & si eorū malitia sic compesci nō poterit, cardinalis Apostolicæ sedis legatus remoueat eos ab administratione suarum ecclesiarū, & ecclesijs illis de personis idoneis faciat, puidentia: ideo nō deponat,

vt cum eis, si expedierit, misericorditer agi possit. Not. q̄ qui non apparet, apud domicilium suum debet citari trinis edictis: & antequam procedatur contra eum, debet expectari p̄ sex menses. Item arg q̄ cum deposito non sit dispensandum.

l ¶ *Publicari.* Sic sup de do. & contu. cautam quæ & ca. ulti. ff de dam. inse. l. 4. §. prætor. ff. de libe. agno. l. 1. j. respon. nec ob. ff. quæ sen. sine ap. rescin. l. j. §. item cum ex edicto. z qa ibi non solemniter positum est edictum.

¶ *Glos. seq. signat contrarium, & soluit. contra solutionem allegat duo iura.*

m ¶ *Sex menses.* arg. contra sup. eo. c. 2. & c. qualiter. & in au then. de san epis co. §. interdicimus. colla 9. arg. contra. sol. hoc tempus statutum ab homine interpellat, & loco admonitiōis habetur. j. de loca. potuit. 16 q. 3. placuit. vnde in casu isto mora non purgatur. arg. 20. q. 2 puella. nisi iustum impedimētum ostenderit, quare uenire non potuit. ut 7. q. j. præsentiū. & j. eo. c. ulti arg. contra quod mora purgetur. 100. dist. quoniam. & arg. 88. dist. perlatum.

n ¶ *Spoliari.* id est, suspendi iuxta canonicas sanctiones ab administratione temporalium, procedendo postea cōtra eos, prout sequitur in littera.

o ¶ *Vt ipsos.* scilicet vagabundos prælatos, quia hic loquitur littera de prælatis tantum, ex eo q̄ dicit, ab administratione remoueat, & quibus præsunt ecclesijs. Qualiter sit procedendum contra istos & alios absentes, plene dictum est sup. ut lit. non contesta quoniam frequenter. §. porro.

p ¶ *A spiritualium.* Alias à spūalium, alias ab epali, uel melius ab epatuum. & ita est in registro, vt dicit Innocentius.

a ¶ *Remoueat.*

† Patræ, patricen. paticen. patrecen. vt plurimum.

† Cap. 3. eod tit. in 3 compil. Et vide conciliū Tridenti. citatū su. eo. c. qualiter.

† dilectionis.

† Vide l. hæres me us. ff. d cōdi & demon. & l. in fraudē ff. de iure fisci.

† Parenthesi sciēdū; desunt in antiquis & in omnibus manuscriptis.

† istorū illorum.

† Dicit Hos. cum latitat suf ficit edictū publicari ad domos vel ecclesias per prima iura. sed si j. prouincia faciēt sui copiā, pcedi nō posset ex edicto qd si pueniset ad eos nec cōtra latitantes ex edicto non solēniter proposito: & sic loqui tur 9triū. Io. Andr. Hæc gl. nō ē Bernardi, nec hr̄ i vetustis libris.

a ¶ *Remoueat.* Ex isto mandato speciali si sunt epi, aliàs non posset legatus ex gñali mandato. s. de of. legat. qđ translationē. quo ad alios p̄latos pōt ex gñali mandato ēt lite nō contesta. priuare ecclesijs suis. su. vt lit. non contest. qm̄ frequētet: secus si de crimine ageretur: vt no. su. de dolo & cōtu. veritatis. i notula magna. B.

† amoueat.

† Alidias.

¶ *Glo. seq. quærit, & sol uit. Item arg. alle. & infra & duo alle. in contrariū.*

b ¶ *Agi posit.* Sed nūquid surrogati remouerent. Nō credo, sed dispensabit cum eis, si necesse fuerit, vt ī ordinibus toleretur arg. est hic q̄ ille qui deposuit, nō possit restituere. arg. de pœ dist. 9. placuit, in fi. & ff. de q. l. j. in fin. & ff. de pœ. diui fratres arg. contra 11. q. 3. episcopus. 46. disti. c. clericus. Ber.

ministratione remoueat: a † & quibus præsunt ecclesiis, de p̄sonis idoneis faciat prouideri. Sed in eos degradationis sñiam non promulget, ut cum eis misericorditer (si expediat) facilius agi possit. b

¶ Idem Altissiodorensi † epo.

¶ *Priuilegiatus ut absens in studio fructus præbendæ recipiat, existēs in villa uel castello, ubi nullū est, uel minus competens studium, priuilegio non utitur.*

TVæ *fraternitatis.* Primo ponit qō. Secundo rñsio: ibi, Ad quod. Abb. Sicu.

† Cap. 4. eo. ti. in 3. compilat. Et de materia vide plene per Horatiū. Lutiū tractā. đ priuile. Scholariū. priuil. 91. & & concilium Triden. sessi. 3. đ refor. ī c. j. in fi.

† transferant.

† Aliàs Ita: Ad qđ taliter rñdemus, q̄ eis, q, &c.

† debeāt

CASVS Quidā clerici obtinuerunt indulgētiam. vt cū studendi beneficia sua perciperēt in absentia sua, & sic accepta licentia à suo prælato transferunt se ad villas vel castella, in quibus modicum est studium, cum deberēt venire Bonon. quærebat vtrū dērēt habere beneficia sua in hmōi studio? Dicit Papa, q̄ ex præfata indulgētia, fructum habere non debent, cum fraus, & dolus eis patrociniū non debeant impetiri nota q̄ nomine studij de meliori uel saltem de bono intelligendū est. Item indulgentia intelligi debet, sm̄ q̄ ille qui eam concessit intelligit. Item fraus & dolus nemini prodesse debet, sed obesse.

CAP. XII.

TVæ † fraternitatis discretio postulauit: & infra. ¶ Quæsiuisti præterea ut cum interdum canonici, quib. studiorum gratia est indultum, c vt in absentia sua fructus pcipiāt præbendarum suarum, accepta licentia se ad villas d transferūt vel castella; in quibus nullum est uel minus competens studiorum e exercitium, vtrum præbendarum suarum fructus sint talibus conferendi? ¶ Ad qđ † breuiter respondemus, eis qui hmōi fraudem committunt f (cum fraus & dolus nemini debeat † patrocinium impetiri) præfatam indulgentiam competere non debere.

¶ Hono. 3. p̄posito de Valerijs.

¶ *Qui iurauit in ecclesia residere, p seruitijs ecclesiæ licite se absētat.*

c ¶ *Indultum.* Ab epo suo. s. eo. relatū. Vel dic, indultū à Papa.

¶ *Glo. seq. signat contra ium, & arg.*

d ¶ *Ad villas.* In regiis em̄ ciuitatibus, & non in paruis uillis siue in castris iura docenda sunt, ut in pœmio digestorū. arg. contra 13. q. 2. gloria epi, & ff. de of. p̄ſi. sed licet.

e ¶ *Studiorum.* Licet indeterminate dixerit studium, de meliori intelligendum. arg. sup. de iureiu. quanto. arg. contra su. de ele. cum nobis olim. ī. de censib ex parte. ff. de reg. iur. semp ī stipulationib. Item ar. q̄ idem est esse minus competentens & esse nullum. arg sup. de transla inter corporalia. sic ff. de au cto. tut. l. 2. & ff. qui satisd. cog. quotiens & ff. ad Velle. l. quamuis. §. si conuenerit. Sed sufficit si sit studium conueniens siue mediocre, ff. de ædil. edicto sciendum. §. illud. & l. si quid. § venditor.

Hæc glo. nō est Bernardi, nec est in uetustis libris.

f ¶ *Committunt.* sup. de fur. itaq; fullo. §. sed nemo. & ff. de ar bi. ita demum sup de rescri. sedes.

EX *parte* Communis diuisio. Secunda: ibi, *Postulationi.* Ab. CASVS Quidam electus fuit in præpositum de Valeriis, ī receptione ipsius p̄posituræ præstitit iurm̄, q̄ faceret residentiā in eadē: postmodū uero q̄ñq; absentabat se, p iurib. & rōnib. ipsius præposituræ, p̄sequendis siue, pcurādis: dubitabat idem præpositus, utrum per hmōi absentiā periuriū incurrisset. consultus Papa rñdet eidem, q̄ si non absentet se in fraudē dum ipse, p̄sequitur iura ecclesiæ suæ, non dēt dici absens sed residēs: & ita periurium nō incurrit. Nota q̄ q absens est pro utilitate ecclesiæ suæ, præsens reputatur, & iurm̄ illud extenditur ad hoc, q̄ qui utilitatem ecclesiæ suæ procurat, præsens esse dicitur. Item fraus non admittitur in iuramento.

¶ *Glo. seq. alle. duas concordantias, & ponit tria similia.*

g ¶ *Residens.* Q̄ñq; censetur residens q nō est, vt hic, & ī. c. pxi. sic ff. de capti. & postli. reu. l. retro dr̄. q̄ñq; dr̄ p̄sens, q in hortis est. ff. de, pcu. p̄sens. & q est in eadē, puincia, p p̄sente reputat̄. C. de præsc. long. temp. l. vlt. sic q̄ñq; fingit̄ monach⁹ q non est. i ar. ī. de regula. vidua. & 27 dist. qđ interrogasti.

CAP. XIII.

EX † parte tua fuit propositum, q̄ tempore quo recepisti præposituram de Valeriis, præstitisti de facienda residentia iurm̄: & infra. ¶ Postulationi tuæ taliter respondemus, q̄ si te non absentando in fraudē, præposituræ tuæ iura fideliter prosequeris, † cum ex hoc censeri debeas residens, g periurium h non incurris.

¶ Idem capitulo Meten. †

¶ *Familiaris Papæ (non obstante cōstitutione contraria) præbendæ suæ fructus percipit in absentia.*

CAP. XIIII.

CVm † dilectus filius magister Otto: & infra. ¶ Mandamus, quatenus non obstante constōne, i quæ contra absentes canonicos inter vos dr̄ emanasse, fructus k præbendæ suæ assignetis eidem, in nostro seruitio commoranti: Cum familiares l nostri, qui circa nos se obsequiales m exhibent vniuersis, † minori non debeant prærogatiua gaudere, q̄ vestrum singuli, quorū negotia per illos sæpius promouentur.

¶ Idem Melden. episcopo.

¶ *Duo canonici absentes cum epo seu in eius seruitio, fructus præbēdarū suarū percipiunt in absentia, cōstōne ecclesiæ cōtraria nō obstāte.*

¶ *Glo. seq. alle. duas concor. ponit tres casus similes, interserit argumentū cui assignat contrarium.*

h ¶ *Periurium.* Vide qualiter benigne interpretatur iurm̄, ne đ periurio notetur: si su. de testib. cum tu. ita tamen, q̄ fraudulenter se nō absentēt: qa tūc periurium incurreret. : li. ī. de sen. excō. relatū & si esset ī seruitio epi periurium non incurrit, su eo decætero, qa pro præsente censetur qa ecclesiæ tunc seruire intelligitur. 7. q. j. scire. & idē esset si reuocaretur à Papa; qa eius auctoritas in iurō illo intelligitur excepta. ī. e proxi. & sup. de iureiuran. uenientes & 9. q. 3. per principalem Itē habes hic arg q̄ iurm̄ extenditur ad ea de q̄bus dictum non fuit vel cogitatum. arg. cōtra sup. de iureiu. c pe nul. : Itē q̄ p negotio, pprio pōt eē absēs nec incurrit piuriū. s. de iurein. petitio & 3. q j. phibenē: ubi milites pp iurm̄ accusare prohibentur: tñ non obstante iurō causam suā uel suorum prosequi possunt. In hoc enim iurō exceptū intelligitur, pprīū factū, quia in gñali sermone persona loquētis intelligitur excepta. C. de solu. inquisitio. & ff. đ cōd. & demō. qui hęred. §. Plautius. quia ordinata charitas à seipso incipit: 23. q. 5. si non licet. & de pæ. dist. 3 qui vult.

† Et de mā iura mēti huc spectanti, uide laso nē in l. si pecuniā ff. de cōd. ob cau. : De tali b⁹ vo. 50. dist. ferrū & ī. đ spo li 13 q. sm̄ Host. lo. And. : exequeris.

: Meden. Meten.

: Qui dicātur familiares, quatenus huc spectat tradit Ludouic⁹ Gomez ī regula de ī petrā. bñ. vacāt. per obitū familiaris Cardinaliū. q. 13. ubi latissime.

† Vide l. sed & reprobari. §. penu. & ibi Bal. ff. de excu. tut.

CVm *dilectus.* Primo ponit dictum. Scđo eius rō: ibi. *Cum.* CASVS. Canonici Meten. talem fecerunt constōnem in ecclesia sua, q̄ in absentia sua nihil perciperet magister O. eiusdem ecclesiæ canonicus existens in curia Romana in seruitio dñi Papæ, q petebat ab eis bñficiū suū: sed ipsi occasione dictæ constōnis, illud denegabant: mandat Papa canonicis Meten. quatenus, non obstante illa constōne, q̄ facta est ꝯ absentes, debeant eidem magistro assignare fructus præbendæ suæ, existenti in seruitio dñi Papæ: qa illi qui in seruitio dñi Papæ commorantur, non debent gaudere minori prærogatiua: q̄ illi qui in ecclesia commorantur: quia p ipsos p̄sentiū negotia sæpius promouētur, istud intelligo de gr̄a q̄ mādat dari beneficium non obstante illa constitutione. Nota q̄ qui est in seruitio domini Papæ, ecclesiæ suæ deseruire dicitur.

: Dixit Host. non extēditur ad talia, vt in contrario: nisi sint cōnexa, uel īclusa, vt hic: salua pace gl. & Hosti hic non colligitur arg. Io. Andr.

i ¶ *Constitutione.* Nisi hoc dictum fuisset, non valuisset rescriptum. i sup. de rescri. constitutus. sup. de of. deleg. ex parte. & ī. de decimis. ex multiplici.

¶ *Glo. seq. quærit, & soluit.*

k ¶ *Fructus.* Nunquid victualia, quæ tm̄ p̄sentib. cōsueuerūt dari, debent hēre? nota sup eo. decætero & ī. tit proxi. non licet. nā si de illis Papa intellexisset, mandasset vt tamq̄ vni ex residentib prouideret eis. ī de verb. sig. olim ar. sup. de trāsla. inter corporalia, ī. de deci ad audientiam & C. de cadu. tol. l. vnica. §. si uero nemo I ñ. ar. C. đ rei vxo acti l vnica. §. sciēdū.

l ¶ *Cum familiares.* Nam & ipsi pars corporis eius esse intelliguntur. 6 q. j. c. si quis cum militibus. uersic. nam & ipsi. C ad leg. Iul. maiest. quisquis.

m ¶ *Obsequiales.* Ex eo em̄ eorū condō deterior esse non debet, immo

: Idem Hosti. sed hic ꝯ si cōstō simpliciter cōtineat ius, cōe, p decr. ī. de rescri. & per ea q̄ no. đ const. c. j. li. 6. Io. A.

bet, imò tunc gaudent priuilegio, qa excusantur à tutela. ff. de excu. tu. iurisperitos & C. eo tit l. vlt Et sic dñi præsentes q in seruitio Papę sunt: sic q et i seruitio epi sunt. s. e. decętero.

D audientiam. Duo sunt partes. Scda: ibi, *Decernimus*. Ab.

A CASVS. Canonci Melden. quandam constonẽ fecerunt iuramẽto interposito confirmatam, q canonici nihil perciperent nisi cũ in ecclesia residerent, illis exceptis, q ppter infirmitatẽ excusarentur, & q essent in seruitio Apostolicę sedis: eps qñque habebat aliquos i seruitio suo de canonicis, & capitulum occasiõe illi° cõst nis subtrahebat illis fructus præbendarum suarum, & ita eps non poterat eos hẽre, qñ volebat, uel sibi expediebat: puenit hoc ad notitiã dñi Papæ: & super hoc statuit Papa, ut duo d canonicis existẽtes i seruitio epi integre percipi t fructus prębendarũ suarũ, quia absentes dici non debent q in seruitio episcopi commorãtur. Nota, q qui infirmus est quasi deseruire intelligitur, vñ integre percipit præbendã item non dr absens q in seruitio episcopi vł ecclesiæ commoratur.

CAP. XV.

A D audientiam, nostram peruenit, q cum in Melden. ecclesia quædam sit cõstitutio a vallata iuramento, & auctoritate sedis Apostolicæ confirmata vt canonici qui non resident in eadem, suarum priuentur fructibus præbendarum: illis exceptis quos infirmitas b excusaret, siue in Apostolicæ c sedis seruitio contingeret detineri: & in f. decernimus, vt duo d ex canonicis ecclesiæ memoratæ, tuo seruitio existentes, suarum fructus integre e percipiant pbendarum: cũ absentes dici non debeant, sed pñtes, q tecum pro tuo & ipsius ecclesiæ seruitio cõmorantur. f

Gregorius 9. patriarchæ Antiochiæ Apostolicæ sedis legato.

Si ecclesia patitur ministrorum defectum, priuilegiati super absentia per subtractionem prouentuũ redire coguntur. h. d. Et est bonus textus: & põt multum practicari.

CAP. XVI.

C Vm ad hoc sint ecclesiastica beneficia deputata: & in fra. Sane nobis innotuit, q ecclesia Antiochena, † multis ex seruitoribus eius absentibus est fere destituta g ministris. Vnde mandamus, quatenus non obstantib. h Apostolicis indulgentijs, i † & prædecessorum tuorum licentia, k absentes canonicos & assisios l reuoces ad residendum † in ecclesia supra dicta: & si non uenerint, m tu de ipsorum beneficijs dum absentes fuerint, ipsi ecclesię facias congrue deseruiri, † in utilitatem eiusdem, quod ex præfatis bñficiis supfuerit, cõuertendo.

Idem.

Priuatur beneficio clericus non residens, si monitus non redeat, nec iustam excusationem alleget. h. d. & est casus notabilis.

CAP. XVII.

C Lericos, † ecclesijs tuæ iurisdictiõnis bñficia, q residẽtiã exigũt assecutos, si ad alteri° dięcesim absq; licentia n tua mora di cã trãsierit, liceat tibi si moniti nõ redierint, o dictis bñficiis (nisi excusationẽ p rõnabilem ostenderint) spoliare.

a *Constitutio*. Isti cõstituerũt quod ius cõmune statuit, & iurauerũt seruare ius cõmune. absentes. n. nihil pcipere dẽnt, nisi sit d cõsuetudine ap pbata. s. de cõsti. cũ o&'

Glo. seq. cum seq. iustificat duos casus exceptos.

b *Infirmitas*. Hoc ipso satis puniunt, qa non debet addi afflictis afflictio, 7. q j. cum pcussio, & j. de cleri. ægro. c. j. & ca. ex parte. non em dẽt ei pœna in culpã verti. distin 5. c j, in fine & c. ad eius uero. imo potius est miserandũ & cõpatiendum. 3. q. 9. inducias. & j. de censi. licet. nec duplici damno dẽt aliquis affici. ff. de iur. dot. l. iure succursum est. & ff. de cõdi. ob cau. si pecuniam. §. sed si acceperit. vnde plãtus infirm°. non repellitur, sed datur ei coadiutor. 7. q j. quamuis. & famuli ęgri, quos curamus, nobis seruire intelliguntur. ff. de stali l. 3. §. Stichus & tempore infirmitatis pascendi sunt. ff. commo in rebus. §. possunt.

c *In Apostolicæ*. Et si hoc non fuisset appositum, nihilominus intelligeretur, quia præsens censetur, sup. c. proxi. & sup. eo ex parte, ubi absens præsens censetur, nec periurium incurrit. ut j. vbi dicit; tum absentes dici, &c. & eius auctoritas semper intelligitur excepta. s. de iureiu. uenientes. ff ad municip. Imperatores. & sup. eo. ex parte 2.

Glo se j. recitetur per q. an plures quãm duo.

d *Vt duo*. per hoc intellige sup. eo. decætero, vt duo ex canonicis possint esse in seruitio epi, ita q non priuentur beneficio suo interim. si vero plures essent, priuarentur; ex eo q concedit de duob. intelligitur prohibere de plurib. argu 25. dist. qualis. & sup. de præsum. nonne. & credo hoc statutum fuisse ne in fraudem hoc aliqui procurent: & ecclesiæ seruitiũ diminueret pp illorũ absentiã: & ex hoc vr q vltra duos non posset cogere episcopus vt in seruitio suo essent.

e *Integre*. Non tamen percipiunt victualia, quæ tñ præsẽtibus dantur. su eo. decætero. vbi de hoc & j. tit. proxi licet.

f *Cõmorantur*. & ita qui est in seruitio episcopi, seruire ecclesiæ intelligitur: vt s. eo. de cætero. ubi de hoc.

Cum ad Primo narrat factum. Secundo prouidet: ibi, *Vnde mandamus*. Ab. Sic

C CASVS. Antiochena ecclesia propter absentiam illorũ qui seruire debebãt in ecclesia, destituta erat ministris, occasiõe quarũdã indulgentiarũ, quas sup hoc se hẽre dicebãt: petiit patriarcha sup hoc ecclesiæ suæ puideri: vñ madat Papa patriarchæ, quatenus, non obstãte siue obstantib. Apostolicis indulgentijs, & prędecessorũ ipsius patriarchæ silentio, reuocet canonicos absentes, & quosdã alios q appellant assisij, i. cõtinue residẽtes: & si nõ venerint, de bñficiis ipsorũ faciat ecclesiæ deseruiri, dum sunt absentes: & qd supfuerit, in vtilitatẽ ecclesiæ conuertatur, de iure tñ poterãt priuari: sed Papa voluit in hoc eis facere gratiam. No. q clerici absẽtes possunt reuocari à plãtis suis q uis, indulgentia Papę sint muniti: itẽ ex cã cessat siue pdit priuilegiu.

g *Destituta ministris*. Hæc ẽ iusta cã reuocãdi eos: vt 21. q. 2. placuit. & quia in eo manere deberent, in quo vocati sunt. ea caula. q. j c. j & 70. di. sãctorũ

Glo. seq. tc. per qõnem.

h *Non obstant hus*. Nisi hoc diceret, non possẽt illos ptextu istarũ, lrarũ reuocare, cũ de indulgentia cõcessa non facerẽt mẽtionẽ. s. de pscri. veniẽs.

i *Indulgentiis*. Similis reuocatio est j. de deci. suggestum.

K *Et prædecessorum tuorum licentia* Et si de hoc ñ fuisset facta mentio, nihilominus valuissent lræ: qa idulgentia non extẽdebat post mortem illorum vnde statim expirauit cum in pręiudiciũ ecclesiæ nil facere possit quod si fecerit, succesfor poterit reuocare. j. de do. c 2. & penult.

l *Assisios*. Vocat assisios bñficiatos, q ñ sunt canonici, q seruire dẽnt ecclę, nec vocãtur ad cões tractatus cũ canonicis & dñr assisij quasi assidui. in multis ecclesiis sunt plures tales, q mansionarij dñr.

Gl. s seq. signat contrarium. & soluit.

m *Venerint*. atq contra. s. eo. inter quatuor. & c. ex tuæ & s. de app puenit 2. & 7. q 1. præsentiũ. vbi ex toto priuant si nõ redeant ad terminũ sibi præfixũ Hic Papa mitius uoluit agere cũ eis pp indulgentiã, vnde nõ priuanf statf, sicut illi q nõ hñt indulgentiã, j. c. proxi & satis priuanf, qa bñficia eis subtrahunf ex toto, vt sic indirectę fiat volẽtes per amissionẽ beneficiorũ. sic s. de æta. & qua. q̃ris tñ si diu pduraret in sua cõtumacia, poterit illos ex toto priuare p iura pdicta. j. c. pxi.

Clericos. Non diuiditur. Abbas.

C CASVS Quidam clerici assecuti sunt bñficia q requirunt residentiã in ecclesijs diœce suæ. Illi clerici trãsibant ad alienam diœcesim cã morãdi sine licẽtia sui epi: cõsultus Papa qd de talib sit agendũ, Rndet q si moniti nõ redierint ad terminũ sibi datum, spoliandi sunt ecclesijs illis, nisi ostenderint rõnabilem cãm quare non possint redire Nota, q qualitercũque clerici sint absentes de licentia uel sine licentia p̃lati sui, semp vocandi sunt anteq̃ procedatur 9 eos Item si cãm rõnabilem ostendant, quare venire non possunt non puniunt. 2

n *Licentia*. Sine licentia epi clericus se absentare non dẽt. s. eo inter quatuor. etiam de iusta causa. sup. eo. relatũ. & de conse. dist. 5. non oportet 2. Ber.

Glo. se j. distinguit an pro delicto, &c. & remittit.

o *Redierint*. Nota, q clericus siue de licentia sui epi, siue sine licentia sit absens, prius est monẽdus vt redeat, q priuet beneficio suo, ut hic patet. & s. eo. inter. & c ex tuæ. Sup hoc tñ distingue: qa aut habet ecclesiã p derelicto, aut nõ. Si habet eã pro derelicto, puta qa 9xit matrimoniũ, vel factus est miles, uel ioculator: cũ de hoc cõstiterit, eps statf põt ecclesiã illius alij cõferre. s. de cle. cõg. c. j & 63 dist. ii qs. Vel si recepit aliã ecclesiã habentem curã aiarũ, cũ prius talẽ hẽret. j. tit. proxi. de multa Si uero nõ habet eã p derelicto, monendus est: si cõparet. tũc fiat put hic dicit: si non comparet, qa uagabũdus discurrit, tũc fiat qd dr s. eo. ex tuæ De hac ma pleni° dictum est. s. ut lit. non cõte. qm frequẽter. § porro. ver. si vero.

p *Excusationem rationabilem*. puta, qa erat infirmus, quare uenire non

Et quãtenus hic videt indicare beneficia et simplicia re i sẽtiã postulare vide Cardinalem clemen j. de foro compe. q. 12. & 13 & Felinũ in c. dilectus filius sup. de rescri.

Cõcor. l. diuus Marcus. l pri. ff. de of. pręsid. & l. si idẽ. ff. de iuris. om. iu. lo. An.

Anthiochiæ.

† Vide L. 2. & ibi Bal. ff. ne quid i loco pub.

† residẽtiam.

† deseruire.

Vide Ancharanũ, cons. 7. & Lapu allegati. 166. adde Burchardum li. j. decr. ca. 74. 75. & seq.

Putat Egid. hoc verũ qñ, tpe indulgẽtiæ impetratæ. ecclesiæ ñ patiebat, ministrorum defectum, uel patiebat & de hoc fuerat expressum i indulgentia, aliàs putat indulgẽtiã, nõ valuisse à principio datam in pjudicium enorme diuini cultus, fa. de cõstit. ex parte. Ioã. And.

nire non potuit. 7. q. j. præsentiũ: uel quia habet ibi capitales inimicitias, ita quod illuc uenire non audet. s. de elect. bonæ 2. vel alia quacunq; iusta cã ita quod uenire non possit: tũc si procederet contra ipsum, nõ præiudicaret ei ar. s. de test. in noĩe Dñi. Et ar. est hic semper tõnẽ esse reddẽdã de oib. sic. s. de rescri. c. si quãdo.

DE PRAEBENDIS & dignitatibus.

Quia clerici nõ possunt honeste uiuere nisi hẽant præbendas, unde vita necessaria percipiant, meritò post rubricas præcedentes subijcitur ista. Abb. Siculus.

De hac materia tractatur 21. q. 1. & q. 2. per totum. & 70 dist. sanctorũ 16. q. 7 nullus.

Vt nullus. CASVS. Dicitur hic, quod nullus dẽt ecclesiastica bona quærere iure consanguinitatis. Nota quod hæreditaria successio non habet locũ in spiritualibus.

a *Vt nullus* supple, statuimus.

Glo. seq. distinguit inter ecclesiastica & patrimonialia bona.

b *Iure consanguinitatis.* Hoc intellige de bonis ecclesiasticis, vt dicit littera, vel de his quæ intuitu ecclesiæ qsita sunt: illa enim neque testõ, nec ab intestato transeunt ad cõsanguineos, si sint bona mobilia, immo sed ecclesiæ remanent. Alia vero bona quæ intuitu personæ vel de hæreditate alicuius peruenerunt ad eos, trãseunt ad consanguineos ab intestato, vel testõ, sm dispositionem clerico. ut j. de testa. c. j. & c. cu in offi. cijs & c. ad hæc. & cap. relatum 2. & ita hæreditaria successio in ecclesia locum non habet. 8. q. 1 Apostolica & s. de fil. presby. præsentium, & c. cõquerente & c. ex transmissa. & j. de deci. ad hoc. & j. de iure pat. consuluit & inf. de insti. ad decorem.

TITVLVS V.

De præbendis & dignitatibus.

Ex concilio Pictauien. †

In bonis ecclesiæ non succeditur iure consanguinitatis.

CAP. I.

VT † nullus a de clero, siue de populo, ecclesiastica bona † iure cõsanguinitatis b sibi requirat habenda.

In corpore canonum. †

Non licet episcopo aliquem ordinare sine titulo.

CAP. II.

NOn † liceat ulli epo ordinare clericos, c & ei nullas alimonias præstare; sed aut d eorum alterum eligat: vel non faciat clericos, vel si fecerit, det illis vnde viuere d possint.

Gre. † Authemio subdiacono.

Bona ecclesiarum communia sunt nec debet quisquam tamquam ppria sibi vendicare.

CAP. III.

RAtio nulla permittit, vt qđ pro communi vtilitate datũ esse cognoscitur, propriis cuiusquam vsibus applicetur. e

Alex. 3. in concilio Latera. †

Qui ordinauit aliquẽ ad sacros ordines sine titulo, non habentẽ de suo vnde viuat, prouidere tenetur ei de suo, donec aliquem titulũ fuerit consecutus.

CAP. IIII.

EPiscopus si aliquẽ sine certo titulo, de quo necessaria vitæ percipiat, in diaconum f vel presbyterum ordinauerit, tãdiu ei necessaria g subministret donec in aliqua ecclesia ei cõuenientia stipendia militiæ clericalis assignet. Nisi talis ordinatus de † sua vel paterna hæreditate subsidium h vitæ possit here.

Idem in eodem. †

Non debent epi permittere quem plures ecclesias obtinere.

CAP. V.

QVia in tantum quorundã processit ambitio, vt non duas vel tres, sed plures ecclesias perhibeantur habere, cum nec duabus h possint debitam prouisionẽ impendere. Per fratres & coepos nostros hoc † emendari præcipimus: & de multitudine [præbendarum] † canonibus i inimica, quæ dissolutionis materiam & euagationis inducit, certumq; continet periculum animarum m eorũ qui ecclesiis deseruire valeant, indigentiam volumus subleuari.

Non liceat. CASVS. Dicitur hic quod eps, aut non faciat clericos, aut si fecerit, dẽt illis prouidere, vnde possint viuere. Nota, quod episcopus debet prouidere ordinatis ab ipso.

Glo. seq. recitatur per q an etiam in minoribus, &c.

c *Clericos.* Indistincte dicit de oĩb. & iõ vr quod oĩb tenetur in quibuscunq; ordinib. arg. su. de filijs presby. proposuit & 23. dist. de his. Appellatione enĩ clericorum oẽs in minorib. ordinib. & maiorib constituti continentur. 11. q. j. c. de persona 23. dist. c. cleros & clericos nisi habeat de suo vnde viuere possit. inf. eo. episcopus. & c. tuis. Ecclesia tamen Romana non consueuit cogere episcopos, nisi pro his qui sunt in sacris ordinibus j. eo. cum secundum Apostolum.

Glo. seq. assignat contrarium, & soluit.

d *Viuere.* arg. contra. 70. dist. c. j. & 2. illud corrigitur I odiũ s episcoporum j. eod. cum secundum Apostolum.

Ratio. CASVS. Dicitur hic quod nulla ratio sinit, quod aliquis proprijs applicet vsib. quod pro communi vtilitate est datum. Nota, quod nullus rem ecclesiæ ita sibi appropriare debet, vt ita sua reputet, scilicet quod possit eam alienare.

e *Applicetur.* i. appropriatur. i. ut tamquam proprium reputet quod est ecclesiæ. & sic non obuiat quod hic dicitur j diuisioni præbendarum. sic exponitur 25. q. j. quæ ad perpetuam. 12. q. j. c. nulli. §. si ergo.

Episcopus. Primo ponit dictum. Secundo eius exceptionẽ ibi, *Nisi, &c.* Ab.

CASVS. Statuit Later. concilium, quod epi nullũ dẽant ordinare sine certo titulo in diaconũ, uel presbyterũ, & idẽ intellige de subdiacono: qđ si fecerint, tãdiu ministrent illi necessaria donec in aliqua ecclesia sibi cõueniens bñficiũ assignent, nisi de sua vel paterna hæreditate subsidiũ vitæ possit hẽre. Nota, quod nullus dẽt ordinari sine certo titulo: & si ordinatus fuerit, dẽt ei ordinator prouidere. Itẽ ad titulũ sui patrimonij pt qs ordinari.

f *Diaconum.* idem est de subdiacono. j. eo. cum secundum. & idem vr de minoribus ordinibus sup. eo. cap. non liceat.

g *Necessaria.* considératis facultatib. ecclesiæ & dignitate ipsius clerici. arg. ff. de ali. & ciba. leg. cu alimenta. & ff. de iu. dot. quæro. & s. de vi. & hone. cle. qm & ff. de vsufru. sed & si quid. § j. & j. eo. de multa.

h *Subsidium.* innuit hic quod aliquis sine titulo ecclesiastico possit ordinari, ex quo hẽt de suo vñ uiuere possit & est uerum. j. eo. tuis. & facit ad hoc. 12. q. j. illi qui. & 16. q. j. n. vlt. & 1. q. 2. clericos. & c. seq. quia intelligitur ordinari ad titulũ sui patrimonii & talis cẽsetur in persona & rebus gaudere priuilegio clericali 12. q. 2. ecclesiarum seruos. & 16. q. j. sunt. quia de foro ecclesiæ factus est, licet nõ habeat ecclesiam.

Quia in tantum. Primo ponitur excessus. Secundo prouisio: ibi *Per fratres.* Ab. Sic.

CASVS. Quidã ambitione ducti uolunt esse cõtenti vna vel duabus ecclesijs, aut etiã tribus, sed quotcunq; possunt, acquirũt, cũ et duabus seruire non possint: præcipit Lateranen. conciliũ quod ambitio istorum corrigatur per epos in quorum iurisdictione clerici consistunt, & de beneficijs istorum quæ obtinent contra canones, & periculum aĩarum inducunt, prouideatur pauperib. clericis, qui ecclesijs valeant deseruire. Nota, quod nemo potest habere duas ecclesias sine periculo animæ nisi dispensatiue per Papam. Item indigentibus, & deseruire volentibus debeat ecclesiæ conferri.

Glo. seq. quærit, & soluit.

i *Plures.* Quid iuris sit de hoc, plene dicitur sup. de elect. dudum 2. Sed quid si aliquis habeat plura beneficia per dispensationem, nunquid vocabitur ad capitulum vtriusq; ecclesiæ pro negotijs siue electionib. Credo quod sic, si est in tali loco vnde commode vocari possit: nisi consuetudo ecclesiæ approbata faceret in contrarium: quia ex quo cum eo dispensat in ecclesia p consequens in oib. accessorijs dispensatur & sic seruatur. sup. de elect. Genesi & coram vno epo conuenietur tm de his quæ ad vnam pertinent ecclesiã: sicut conuenit quis rõne possessionis vbicunq; res sit, rei vendicatione, licet non habeat domiciliũ C. vbi in rem act. l. ul. & s. de foro cõp. sane & c. fin. Et sic qui habet duas ecclesias in diuersis c. ambab. vtrobique intelligit hẽre domicilium arg. s. de rescri. dilectus filius 2.

k *Nec duabus.* Sic sup. ut prox. c. quia nonnulli. & 16. q. 1. c. presbyteros.

l *Canonibus.* quos habes. 70. dist. c. sanctorum. & 21. q. 1. c. 1. per totam quæstionem.

m *Animarum.* nisi per dispensationem obtineant illas, ut su. de elect. dudum 2.

Putaintemperies aeris, uel timor mortis. 71. dist. quorundã de tenun. ad supplicationem traditio pontis, vel fumi. & habes exempla ff. si qs cautio. l. 2. uel Papalis indulgentia. su. c. prox. Fm Host. Ioã. And.

† Hoc cõcilium nondum reperi, sicut pleraq; alia.

† Cap. 1. eo. ti. in j. compi. Et de materia vide D. Thomã 2. 2. q. 185. art. 6. & 7. & Sotum lib. 10. de iust. & iure q. 4. arti. 1. & seq.

f buficia

† Videtur sumptum ex authẽt. ut determinat' sit num. cler. § in alijs au. en.

† Cap. 2. eo. tit. in j. compil. Adde. qđ circa hoc sancinit cõcilium. Tridenti. sessio 21. de reformat. ca. 2.

† Lib. 11. epist. 21. sue 31. c. 51. indict. 6. registri. & c. 1. eo. tit. in j. cõpi. & ut de l. actione. § Labeo. ff. pro socio. a vel de ipsis dignitatib. & præbendis, vt magis faciat ad titulũ. lo. An.

† id est, in proprium, vt alibi expositum est.

† Cap. 5. & c. 5. eo. tit. in j. cõpila & uide concilium Tride. citatũ. sup. c. non liceat.

† Alias ita: de sua paterna hæreditate, &c. quod nõ proba.

† Cap. 14. & c. 6. eo. tit. in 1. cõpil. & concordat cõciliũ Triden. quod nouissime hoc roborauit sessi. 7. de refo. c. 2. & 3. & sessio. 24. de refor. c. 17.

† hæc vox, præbendarũ. nõ est in antiquis, nec in cõcilio.

† Cãcor. tex. in l. 2. C. de epis. & cleri.

Cum teneamur. Non recipit ꝯgruã diuiſionẽ. Abb. Siculus.
CASVS Aliquis habens ſufficiẽs beneficiũ, impetrauit litteras pro alio bñficio in alia eccl'ia obtinẽdo, nec fecit mentionẽ de beneficio qđ habebat; q̃ſitũ fuit à Papa vtrũ teneret ille cui lr̃æ diriguntur, puidere illi auctoritate illarũ litterarũ? Rñdet Papa, ſi mãdatũ noſtrũ receperis ſuper puiſione illius qui habet aliud ſufficiẽs beneficiũ, patiẽter ſuſtinebimus, ſi nõ feceris qđ mãdamus, niſi de bñficio ſuo in litteris nr̃is fiat mentio, vel ſi nõ potes ei prouidere ſine ſcãdalo. Nota, ꝙ oportet mandatũ dñi Papæ adimplere, niſi ſubſit rõ nõ adimplendi. Item ſi quis habẽs bñficiũ cõpetẽs, litteras impetrauerit ad aliud obtinendũ: niſi fecerit mentionẽ de alio beneficio, nõ ualẽt. Itẽ pp ſcandalum multa ſunt dimittẽda, q̃ alias fieri deberent.

Idem.

Ad mandatũ Papæ non tenetur quis prouidere illi, qui beneficiũ in litteris tacuit, uel cui ſine ſcandalo prouideri non põt. h. d. Et in ultimo eſt iſte textus ſemper mẽti tenẽdus.

CAP. VI.

Cum † teneamur: & infra. Si mandatum noſtrum pro alicuius prouiſione receperis, qui aliud beneficiũ a habeat, de quo valeat cõmode ſuſtentari b: niſi forte in litteris ipſis de hoc mentio habeatur: aut † ſi non poteſt c ei ſine ſcandalo prouideri, æquanimiter d ſuſtinemus, ſi pro eo mandatum noſtrum nõ duxeris exequendum.

Idem.

Habens plures eccleſias, alteram eligere, & alteram dimittere compellitur.

CAP. VII.

Referente † I. presbytero accepimus, quod cũ duas haberet eccleſias, archidiaconus tuus ipſum altera ſpoliauit, & cuidam presbytero G. nomine aſſignauit e eandem. prædictus autem I. ſentiens ſe in hac parte grauari, ad metropolitanum, videlicet Remeñ. archiepiſcopum appellauit f. Cumq; de mandato eiuſdem archiepiſcopi, in prædicta eccleſia reſtitutus fuiſſet, præfatus archidiaconus eundem I. eo quòd ad præſentiam ſuam uocatus venire cõtempſit, vinculo excommunicationis aſtrinxit g. Nos † autẽ ipſum à ſententia qua tenebatur, facientes abſolui, tibi mandamus, quatenus præſcripto I. de prædictis † eccleſijs, vna, quã uoluerit, h relicta, alteram præfato G. ſi eccleſiam non habet †, non differas aſſignare. alioquin ipſam alteri perſonæ idoneæ beneficio eccleſiaſtico carenti i, incunctanter aſſignes.

Idem in Concilio Turonenſi.

Præbendæ & dignitates non debent diuidi, nec etiam permutari.

CAP. VIII.

Maioribus † eccleſiæ beneficiis in ſua integritate manentibus, indecorum nimis videtur vt minorum clericorum præbendæ patiantur ſectionem. idcirco vt ſicut in magnis, ita quoque in minimis k membris ſuis firmatam eccleſia habeat vniuerſitatem †: diuiſionem l

a Aliud beneficium. Et ita ſi qs habeat aliud bñficiũ, põt excipi ꝯ eũ. ſ. de reſcrip. cũ adeo. & c. ſi proponente. vbi de hac materia plene tractaĩ, niſi excipiens ſimiliter habeat plura beneficia. ĩ. de excep. cũ eccleſiaſticæ.
Gl. ſeq. ar. à cõtrario, & illud determinat.
b Cõmode ſuſtentari. Ergo vr̃ ꝙ ſi nõ poteſt cõmode ſuſtentari, nõ oportet fieri mẽtionẽ: qđ ſatis vr̃ æquũ. Sed tutius eſt ꝙ de ipſo faciat mentionẽ, quantumcunq; ſit modicũ: quia vr̃ doloſe tacuiſſe, vt citius obtineat litteras, quia ſimpliciter ſe clericum appellauit. Si vero dixiſſet ſe nullum beneficium aſſecutum, cum habuerit tenue, non ualent litteræ ſup de reſcrip. ſi proponente aliquo.
ADDI. Vide c. ſi motu proprio eo tit. lib 6.
Glo. ſeq. cum ſequenti elicit duo argumenta.
c Si non poteſt. Arg. id ſolum fieri poſſe qđ cõmode uel iure fit, et ſine ſcandalo. ff. de uerbo. ſig. l. nepos ff. de vſu & hab. l. non aliter. 22. q. 2. faciat homo. Et ſic propter ſcandalũ quandoque receditur a iure arg. ſup de cleri. coniu. cũ olim.
d Aequanimiter. Arg ꝙ mandatum ſuperioris non eſt neceſſe adimpleri vbi ratio non adimplendi poteſt reddi: argu. ſup. de reſcrip. ſi quando arg. ſup. tit. proxi. c. vlt.

Referente. In prima ponitur impetrantis conqõ. In ſecunda ipſius abſolutio, & cauſæ cognitio: ibi, Nos autẽ. Ab.
CASVS. Quidã p̃sbyter in archidiaconatu cuiuſdã archidiaconi habebat duas eccleſias; archidiaconus ſpoliauit illũ altera illarũ, & aſſignauit illã cuidã alij p̃sbytero G. noĩe: pp qđ p̃sbyter ille appellauit ad metropolitanũ ſuũ, ſ. Remenſem archiep̃m, & ſic archiep̃s reſtituit illi eccleſiã? poſt hoc archidiaconus vocauit illũ presbyterũ ad p̃ſentiam ſuã: & q̃a ille nõ venit, archidiaconus excõicauit eũdem; p̃sbyter ꝯqueſtus eſt dño Papæ, vnde Papa fecit illũ abſolui à ſnia qua tenebaĩ; Mandat epo diœceſano vt ille p̃sbyter vnã de p̃dictis eccleſijs eligat quã voluerit, alterã aſſignet p̃dicto G. cui archidiaconus eã cõtulerat, ſi nõ habet aliud beneficiũ: alioquin concedat illã alij pſonæ idoneæ beneficiũ nõ habẽti. Nota ꝙ hic appellatur ad metropolitanũ omiſſo medio, qđ eſt ꝯ ius. Sed ꝯſuetudo ẽ, vt ad illũ metropolitanũ appelleĩ omiſſo medio. Itẽ nota ꝙ archidiaconus põt excõicare, qđ patet, p hoc ꝙ à tali ſnia abſoluitur iſte hic. Item nota, ꝙ olim ſm hanc decretalem, q habebat plures eccleſias, eligere poterat quã uolebat altera relicta. hoc hodie non habet locum: quia recipiendo ſecundam, vacat prima. Itẽ nemo põt habere duas eccleſias, vt hic patet. Item beneficium non habenti eſt dandum.
e Aſſignauit. Quod hic dr̃, vr̃ de iure cõi ſpectare ad ep̃m 16. q. 7. c. nullus. & ſup. de offi. archi. c. cũ ſatis. niſi hoc habeat archidiaconus de conſuetudine præſcripta. arg. ĩ. de exceſ. prælat. c. 2. & ſup. de officio archid. cap. vlt.
ADDITIO. De hac materia q̃re ſup. de offi. ord. paſtoralis.
Gl. ſeq. allegat concordantiã, ſignat ꝯtriã, & ibi remittit. opi ponit Lauren. quam reprobat.
f Archiep̃m appellauit. Et ſic omittiĩ medius. ſic ĩ de no. op. nũc. ſignificatis arg ꝯ. ſ. de app. dilecti filij Prior. Dic vt ibi Lau dixit, ꝙ ideo q̃a omiſit mediũ, nõ tenuit appellatio: vñ poſtea tenuit ſnia excõicationis lata ab archidiacono in p̃sbyterũ, ſed hoc nõ eſt uerũ. q̃a appl'o illa finita erat poſtq fuit reſtitutus ſacerdos in priſtinũ ſtatũ: de ꝯſuetudine appellaĩ ab archidiacono ad archiep̃m: ſed archidiaconus poſt illã reſtonẽ iterũ vocauit p̃sbyterũ ad ſe: & q̃a nõ venit, ipſũ excõicauit: & ſic tenuit ſnia nõ obſtante appellatione, q̃ diu terminata erat & finita.
g Aſtrinxit. Sic patet, ꝙ archidiaconi poſſũt excõicare. ĩ. de eo q furt. ord. ſuſc. cap. j.
Glo. ſeq. elicit. p̃ nũc opin. Alani, quam ipſe reprobat.
h Quã voluerit. Iſte volebat vtranq; tenere, ſed vr̃ ꝙ vtraq. debuit ſpoliari. 7. q. j. ſi qs eps. qđ cõcedebat Alanus, & diſpẽſatiue reſeruaĩ ei altera: qđ nõ credo, q̃a illud decretum ſpẽliter loquiĩ in ep̃o: & licet nõ debuerit iſte recipere ſecũdã, tñ ñ debebat ppea perdere vtranq; ſm illa tp̃a, ſed alterã tm̃: ut ĩ. c. p̃tera hodie uero illud verũ eſt, ꝙ q recipit ſecundã habentẽ curã aĩarũ, cũ prius talẽ haberet, ipſo iure vacat prima: & ſi vtranq; retinere contenderit, ſpolietur vtraq; ĩ. eo. de multa aliàs nihil adijceret conſtitutio illa.
i Eccleſiaſtico carenti. Ar. ꝙ q hẽt unũ beneficiũ, non poteſt obtinere ſm. vel lr̃as impetrare, niſi de primo faceret mentionem. ſ. de reſcrip. cum adeo. & ca. ſi proponente. q̃a habenti dare, nihil aliud eſt quàm perdere vt 1. q. 2. paſtor niſi per diſpenſationem. ſup de elect. dudum 2. & qui vnũ beneficium habet, non reputatur idoneus ad aliud. ĩ. eo. ſuper.

Maioribus. Prohibetur diuiſio præbendarum. & permutatio dignitatum. In prima ponitur cauſa prohibitionis. In ſecunda prohibitio: ibi, Idcirco. Abbs Siculus.
CASVS Quidã p̃lati beneficia minorũ clericorũ diuidebãt in plura beneficia, maioribus beneficijs in ſua integritate manẽtib. concilium Turon. uidens ꝙ hoc erat iniquũ, ſtatuit ꝙ eccleſia ſeruet vnitatẽ ſine aliqua ſectione in minorib beneficijs ſicut in maiorib ut de cætero nulla fiat diuiſio p̃bendarũ, aut ẽt dignitatũ pmutatio. Nota ꝙ ad vnã p̃bendã plures eligi nõ poſſunt: & ſi fiat, nõ ualet. Itẽ idẽ iuris eſt in minorib ſicut in maiorib. Itẽ præbenda diuidi nõ dẽt. Itẽ pmutatio dignitatũ fieri nõ dẽt, qđ verũ eſt ſine auctoritate ſupioris.
Glo. ſeq. arguit ad dua.
k In minimis. Arg. ꝙ idẽ iuris eſt in paruis qđ in magnis. 14. q. vlt. ſup. de appel. c. de appellationib. & ita magnum iudicabis vt paruũ. ĩ. de iudi. nouit. Item eſt arg. ꝙ idem eſt iuris in parte quod in toto arg. 1. q. 2. ſi quis epiſcopus. Ber.
l Diuiſionem ſine iuſta cã. ĩ. eo. cum cã. Ex iuſta cã poteſt una præbenda diuidi in duas cũ vacat, ſi facultates ſufficiãt. ĩ. eo. c. vacante arg inf. eo. ſignificatũ & ĩ de eccl. ædi. ad audientiã. & ſic erunt duo iura, ſed duo ad vnã præbendam eligi non poſſunt, ut vnus vnã medietatem habeat, & alter alteram, uel ꝙ vnus expectet quouſq; alia vacabit imo talis electio eſt caſſanda. ĩ. eo. tuæ fraternitatis & c. dilecto. Ber.

† Cap. 8. erit in 1. compil. & poſt cõcilium Lateranen. par. 30 cap. 2. Et vide l. imperator. p Bar. ff. ad Treb.
† In omnibus manuſcriptis aut ſi nõ potes ei ſine graui ſcandalo puidere, æquanimiter ſuſtinemus. &c. i uno ſuſtinebimus.
† Cap. 9. eod. tit. in 2. compil. & poſt cõcilium Lateranen. ſub Alex. 3. par. 30. c. 3.
† Sequitur mulier hoſpitẽ recipere pot, ꝙ ſi is ſit qui honeſte cũ ea cõuiuium habeat, habiturus ſit, Ioã. And.

† Aliàs ita: Nos autẽ à ſnia qua detenebatur eum facientes, &c.
† præſcriptis.
† habeat.
† Vid Antoniu Auguſtinum in notis antiquæ collectionis loco mox citãdo. ex 1. cõpilatio.
† Ca. 10. eod. tit. in 3. compilat. & poſt cõcil. Lateran. par. 30. cap. Et de materia vide Ioannem Ananiam in c. audiuimus. ĩ. de collu. & plane g Bellamera. tract. ꝯ permutatione beneficiorum. Vide l. cui pacto. p Bar. ff. de ter. expor.
† Hoc placet Hoſt. q dicit ſe ſcire ꝙ archieps Remen. talibus ꝯſuetudinib. vtitur. al. leg. de appe. Romana. lib. 6. Ioã. And.

a *Dignitatum permutationem* Permutatio dignitatũ, aut etiã p̃bendarũ, sine auctoritate sup̃ioris fieri nõ põt: qd̃ si fecerit, eisdem sunt spoliandi. ĩ. de re. permu. cum olim. nisi dispẽsatum fuerit cum illis ĩ. eo. tit. c. cum vniuersorum. sup̃ior vero si viderit expedire hoc facere põt: vt ĩ. eo. tit. quæsitũ. Ber.

R*Elatum* Præmittit & submittit causas mãdati: ipsum mãdatũ inferendo. Abb.

CASVS Archiep̃s Cantuarien. instituit in ecclesia sua magistrũ Iacobum in canonicum & in fratrẽ, & p̃misit eidẽ conferre primam præbẽdam, quæ in ipsa ecclesia vacauerit: & assignauit eidem aliquã portionẽ, quousq; præbendam integrã conferret eidem: sed cum postmodum ĩ ecclesia ipsa p̃bendæ vacassent, archiep̃s nõ adimpleuit suam promissionẽ: vnde iste Iacob. accessit ad Papam, & exposuit ei qualiter archiepiscopus se habuerat, ergo eũ: Scribit Papa archiep̃o dicẽs, q̃ postq̃ dictus Iacob. ẽ institutus canonicus in ipsa ecclesia, & p̃misit ei dare p̃bendã primo vacaturam, dignũ est, ut integram debeat habere p̃benda, vnde mandat ipsi archiep̃o, quatenus si dictus Iacob. fuerit in ecclesia canonice institutus, & in choro & capitulo & aliis, quorũ cõis ẽ vsus habet sicut canonicus potestatẽ, ei præbendã si qua vacat, uel quam primo vacare contigerit, assignet, s̃m qd̃ ipse p̃misit: q̃a inconueniens est, vt præbenda careat q̃ in canonicum est receptus. Nota q̃ aliquis põt recipi in canonicum, & uacaturã expectare præbendam, ita tñ q̃ aliquid percipiat, ut hic percipiebat. Item promissum adimplendum est. Item qui est canonicus receptus, non debet carere præbenda.

† Ca. 11. eod. tit. in j. compil. Et nõ hodie sit correcta hæc decretal. per c. 2. de cõcessi. p̃ben. lib. 6. vide ibi p gloss. & ad Deciũ I. c. ex parte j. su. de of. deleg. Felinũ in c. nõnulli sup. de rescripti.

præbendarum, aut dignitatum permutationem a fieri prohibemus.

¶ Idem Cantuarien. archiep̃o.

¶ *Receptus in canonicũ ex promissione capituli, debet q̃n facultas se obtulerit, hẽre præbendam. vide c. 2. de concessio. præben. in 6. cum gloss.*

CAP. IX.

RElatum † est: & infra. ¶ Quoniam igitur dignũ est, ut postquam magister I. in ecclesia tua canonicus est institutus, & à te habuit in promissis b de conferenda sibi prima præbẽda, cum in ecclesia ipsa vacaret, vt debeat præbendæ integritate gaudere: Mandamus, quatenus si idem I. in ecclesia tua est canonice institutus, & in choro, & capitulo, & in aliis quorum vsus est cõmunis, potestatem sicut canonicus habet: ei præbendã, si qua nunc vacat, uel cum ibi primo vacauerit, c secundum p̃missionem tuam, concedas liberaliter d & assignes: quia non est congruum ut p̃benda careat, qui in canonicum noscitur esse receptus.

¶ Idem canonicis regularib. & monachis Eboracen. diœcesis. †

† Vox, diœcesis, deest in quibusdã antiquis.

b *In promissis.* Arg. q̃ ea quæ promittuntur, sunt opere adimplenda. sup. de pact. qualiter & 12. q. 5 quia Ioãnes & 32. q. vlt. c. si t. Sed vr̃ q̃ talis promissio non teneat, quia beneficium non põt p̃mitti, uel concedi antequã vacet. ĩ. de cõcessio præben. & eccl. non va. nulla. Sol. dicas q̃ hæc p̃missio licita fuit, q̃a hic primo receptus fuit in fratrem & canonicũ; & eo pure recepto, p̃misit ei ep̃s conferre primã præbendam vacaturam, & hoc non est contra ius, imo ad hoc tenebatur ep̃s de iure, quia eoipso q̃ dedit canonicatum, p̃ cõsequens obligauit se ad præbendam ẽt sine p̃missione expressa: q̃a alterũ sine altero diu esse nõ põt. 1. q. 3. si quis obiecerit ff. de decurionib. Herennius. vnde iste taliter institutus põt agere contra ep̃m, vt conferat ei præbẽdam in ecclesia illa in qua est receptus: ut dr̃ in si. Promissio vero siue collatio beneficij non vacantis nulla est, & sic loquitur capitulũ ĩ. de concessio præbend. nulla & c. relatum. & capitulo, ex tenore. & iste nullam habet petitionem ex tali promissione, seu collatione.

t Cõcor. tex. in l. j. & ibi Bar. ff. de pac. & ff. a l l. Bal. l. vna.

c *Vacauerit.* arg. contra, ĩ. eod. dilectus filius ibi soluitur.

d *Liberaliter.* imo vr̃ q̃ ex necessitate, q̃a ep̃s non habet liberalitatem necessariæ electionis arg. ff. de leg. 2. vnũ ex familia & in necessitate non est liberalitas. ff. de adimen. lega. l. sẽ legatam & ff. de donatio inter virum & vxo. si quis pro vxore. quia nec eam põt sibi retinere. sup. de of. archipresby. vt singulæ. Sol. Liberalitas est ut ei prouideat sine coactione: & licet necesse habeat conferre beneficium, non tamen habet necesse conferre isti vel illi: & ita si conferat tibi gratiam facit, cũ eam tibi nõ teneatur conferre. & sic liberalitas & necessitas circa diuersa referuntur, sed hic necesse habebat conferre, cũ iam esset institutus, & promiserit ei conferre primam præbẽdam, quæ vacaret ibidem.

A*Varitiæ.* Primo ponitur excessus, Secundo correctio. Secunda: ibi. *Ideoque.* Abbas.

CASVS Quidã monachi & canonici regulares, de ecclesiis certas pensiones annuati recipere cõsueuerũt: sed ipsi portiones & antiquos redditus, quos clerici ipsarũ ecc̃iarũ p̃cipiebant diminuerunt, & parochias suas diuidebant sine cõsensu archiep̃i sui: vñ mandat Papa p̃dictis regularib. quatenus si quas portiones, vel antiquos redditus clericorũ sine cõsensu archiep̃i diminuerunt vel parochias diuiserunt, ad integritatem pristinã debeant reuocare. Not. q̃ monachi, certas portiones vel redditus, quos p̃cipiũt clerici in ecclesiis ipsorũ sine cõsensu diœcesani sui diminuere non possunt, vel diuidere vnam parochiã ĩ duas.

¶ *Religiosi, redditus ecclesiæ ñ suarum diminuere nõ possunt respectu portionis, quæ debetur rectoribus, seu vicarijs, nec parochias diuidere.*

CAP. X.

AVaritiæ, † quæ est idolorum e seruitus: & infra. ¶ Intelleximus q̃ in ecclesiis vestris, de quibus certas pensiones consueuistis percipere, portiones, f vel antiquos redditus g minorastis, quos nonnulli clerici ecclesiarum ipsarum olim habuisse noscuntur: & infra. ¶ Ideoque mãdamus, quatenus si quas portiones, vel antiquos redditus clericorum sine consensu archiep̃i vestri minuere vel parochias diuidere præsumpsistis, ad integritatem pristinam reuocetis.

† Cap. 12. eod. tit. in j. compil. post concil. Later. par. 13. c. j.

¶ Idẽ p̃posito & capitulo Insul.

¶ *Possunt prælatus, & capitulum præbendæ vacanti honestũ onus imponere, ad qd̃ præbẽdarius teneatur.*

CAP. XI.

SIgnificatum † est nobis, q̃ cuidam sacerdoti præbendã vnã in ecclesia vestra cõi voluntate dedistis, ita h q̃ Missa de sancta Maria (nisi corporis infirmitate grauatus sit) debeat cotidie celebrare: & ecclesiã vestrã,

†Cap. 13. eod. tit. in j. compil. & post cõcil. Later. par. 50. ca. 9.

e *Idolorum* 28. q. 1. idololatria & 47. dist. c. bonorum. & in aut. ut iudi. sine quoquo suffra. §. cogitatio. ultra med. coll. 2.

f *Portiones.* Hoc t põt intelligi q̃n monachi certam portionem assignant presbyteris, & totũ quod superest approriant vsibus suis.

t Hæc glossula non reperio in vetustiorib. exemplaribus.

g *Redditus.* Hoc intellige, q̃n monachi certã partẽ p̃cipiũt, & totum aliud dimittũt capellanis: & tunc in nullo diminuere dẽnt quod relinquũt capellanis suis, sine cõsensu archiep̃i sui, vel ep̃i sui: & idem esset si clerici certam partẽ percipiunt, & monachi totũ aliud: & ex eo qd̃ dicit; sine consensu archiep̃i, vr̃ q̃ de consensu ipsius hoc facere possunt, & diminuere & parochias diuidere qd̃ verũ ẽ iusta de cã. t ĩ. de eccle. ædi. ad audientiam. & ĩ. de excessib. prælatorum. sicut unire & 16. q. j. præcipimus. §. sicut duo & arg. ĩ. de his quæ fiunt à præla. sine consensu c. cum Apostolica. & ĩ. de censibus quanto. & sic possunt diuidere parochiam iusta de causa: ut patet per iura prædicta: possunt etiã redditus diminuere: puta, si ecclesiæ facultates essent ampliatæ, ut sic de augmento & monachi sentiant vtilitatem, cum huiusmodi ecclesiæ subsunt eis quo ad t̃poralia: quia de hmõi videtur loqui c. & j. eo. de monachis.

t De hoc 10. dist. c. j. dic hoc uerũ consentiente p̃lato, & clericus: aliàs non, de ec. ędi. ad audiẽtiam, 56. dist. satis. si nollent cõsentire, & iusta, cã subesset cõpellentur p̃ superiorẽ ad quem recurrendum ẽ. ĩ. ã iure pa. nullus dicit ẽt præ latũ hoc, nõ facere vacan. ec. de cui' diminutiõe quęrit de re. ec. non alie. dudũ lib. 6. Ioã. And.

S*ignificatum.* Primo ponitur ordinatio tria continens. Secũdo confirmatio cum limitatione: ibi, *Quem si quidem.* Ab.

CASVS Quędam præbenda vacauit in quadam ecclesia, præpositus & capitulum illius ecclesiæ cõi consensu & volũtate statuerunt, vt quicunq; ad ipsam præbendam eligeretur, Missã de sancta Maria cotidie celebraret, nisi esset corporis infirmitate grauatus, nec ecclesiam dimitteret, sine consensu præpositi & capituli, & q̃ iura illius præbendæ non alienaret: quo facto electus est quidam sacerdos ad illam præbendam, p̃positus & capitulum petierunt à Papa, vt institutionẽ ipsius deberet confirmare: & dñs Papa ipsam confirmauit ita, q̃ sacerdos ille assidue debeat officium suum impendere ipsi ecclesiæ, nisi fuerit corporis infirmitate grauatus: & quãto frequẽtius poterit salua honestate sua Missarum solemnia celebrare: nec liceat sibi hoc officium subtrahere illi ecclesiæ, nec ad aliam se transferre. Nota, q̃ vacante beneficio põt onus imponi ipsi beneficio, dumtñ onus sit licitum & honestum. Itẽ conditio (vt hic dr̃) locum habet in sp̃ualibus: sed non ita intelligitur, imo oneris est determinatio. Item sacerdos põt aliquid accipere, vt Missam celebret.

h *Ita quod.* arg. cõsueuit hic notari, q̃ in sp̃ualib. põt interuenire pactio siue condõ sup. de elect. significasti arg. de trãs. c. 2 ar. ĩ. ff. de pact. c. vlt. & j q. 2 quã pio sol. vt nulla sit dubitatio, sic intellige q̃ nulla cõdõ siue pactio hic apposita fuit cũ

aliqua persona, sed præpositus & capl'm vacante illa pbenda constituerunt, vt q ad illam pbendam eligeret, onus istud subiret ut sic res transiret cum suo onere. ff. de pig. ac. si cõuenerit § j & j. de pig. ex liis, & ff. de vsuf. l. vsufructu legato & l. si pendentes. §. ven. & op. ar. j. vt ec. be. sine di. cõse. vt nostrũ. ad fi. & hæc cõdõ licita est & honesta ꝓ diuino cultu apposita. Quidam etiam dicut ꝙ similr posset eligi tali condõ apposita. Sed quid esset si condõ esset illicita? · i ꝙ condõne facta collatio, siue institutio teneat arg. Insti. de hære. insti- tu. §. hæres & pure & j. eo dilecto & turpis condõ ꝓ non adiecta hr. j. de condi. ap. c vl. hæc vera essent, nisi obstaret simonia. Vin. ita arg. ꝙ sacerdos põt recipere pecuniam, vt celebret diuina, q a sic operas suas vr potiꝰ locare. arg. 10. q. 3. relatũ & 12 q. 2 charitatem. & c. quicunque 2. j. de simo cum sit. & 1. q. 2. c. vlti. quia suis stipendiis hoc facere nõ cogitur. s. de præscrip. cũ ex officii. ar. contra. j. de simonia, cum in ecclesiæ corpore. Si nullum habet beneficiũ ecclesiasticum ratione cuius ad hoc teneatur põt locare operas suas ad certum tempus, & recipere mercedem ꝓ labore suo, nec simoniam cõmittit: aliàs si habet beneficiũ, nõ licet ei hoc facere.

propositi quàm capituli [a] consensu possit dimittere: vel cuiq; præbendæ illius anniuersarium delegare [b] ¶ Quam siquidem institutionem † catenus cõfirmamus, vt prædictus sacerdos, nisi infirmitate corporis fuerit impeditus, assidue debeat obsequium suum impendere ecclesię memoratæ, & quanto frequẽtius põt salua [c] honestate sua, & debita deuotione) Missarum solẽnia celebrare: nec sibi liceat hoc illi subtrahere, siue cã voluptatis, [d] siue se ad aliam ecclesiã transferendo.

¶ Idem Vigorn. † archiepiscopo.

¶ *Ad præsentationẽ religiosorũ in eorum ecclesiis nullus debet institui per epm, nisi prius ei congrua portio redditꝰuum assignetur.*

CAP. XII.

De † monachis, qui vicarios parochialium ecclesiarum grauant, vt hospitalitatẽ [e] tenere non possint, cam prouidentiam habeas, ꝙ ad præsentationem [f] monachorum nullũ recipias, nisi tm̃ ei de ꝓuentib. [g] ecclesiæ coram te fuerit assignatum, vnde iura epalia possit psoluere, & cõgruã sustentationem habere.

¶ Idẽ Salernitano † archiepo.

¶ *Plures dignitates, vel personatus in vna, vel in diuersis ecclesiis quis habere non potest.*

CAP. XIII.

AD † hæc licet: & infra. Illud est omni rõni contrarium, vt unus clericus ĩ una [g] vel diuersis ecclesiis, plures dignitates, uel psonatus obtineat: Cum singula officia [h] in ecclesiis assiduitatẽ exigant psonarũ.

¶ Idem Burdeganeu. archiepo.

¶ *Habens plures dignitates, alteram dimittere compellitur.*

CAP. XIIII.

PRæterea † de G. qui in tua & Tolosana ecclesia, est archidiaconus constitutus, & in utraque ecclesia regulariter [i] ꝓfessus: Mandamus, quatenus eũdẽ, altero, quem maluerit, [k] archidiaconatu, facias esse contentũ.

a ¶ *Quam capituli.* Istud præter ius fuit appositum, quoniam sufficit consensus prælati. sup. de renun. c. admonet

b ¶ *Delegare.* i. non potest committere alicui officium suũ, & dic, anniuersarium, id est, officium.

c ¶ *Salua honestate sua.* Hoc iõ dicit, quia non ẽe honestũ, vt bis vel ter missam in die celebraret de consec. dist. 1. sufficit. & j de celebra miss. te referente vel salua, id est, sine peccato mortali, quod esset inhonestum.

d ¶ *Voluptatis.* Tamen religionis causa posset ad aliam ecclesiam se transferre petita licentia, quamuis non obtenta. j. de regu. licet quibusdam.

DE *monachis.* Reputatur mã huius c. difficilis pp̃ iura vario modo loquentia. Et hodie hoc capitulũ extenditur ẽt ad religiosos exemptos; vt in c. j. j. eo. tit. lib. 6. Et adde nouã prouisionem, quæ circa hoc hr in cle. j de iure pat. & vide de ecclesiis istorum regularium textum in cle. quia regulares. de supplen. negli. præla. Ab Sicu.

CASVS. Quidam monachi habent ecclesias suas, in quib. ponũt vicarios suos, & illos vicarios intantum grauant, ꝙ hospitalitatem seruare non possunt, nec epalia iura soluere. Mãdat Papa Vigorien archiepo, in cuius iurisdĩne sunt illi monachi: ꝙ nullum recipiat ad præsentationem monachorũ, nisi tm̃ ei de prouentibus ecclesiæ coram ipso fuerit assignatũ, vnde possit hospitalitatẽ seruare, & epalia iura psoluere: Hãc portionem non poterunt monachi diminuere, sine consensu epi. & sic põt intelligi capitulum sup. eo. auaritiæ. Nota. q clerici teneantur ad hospitalitatem. Item competenter debet qs beneficiari, ita ꝙ possit commode sustentari, & iura episcopalia persoluere.

e ¶ *Hospitalitatem.* ad quam clerici præcipue [v] tenentur. & 42 dist. § j. & 85. dist. Florentinum. quia quicquid habent clerici, pauperum est. 10. q. j c. vlti.

¶ *Glo. seq. tractat quom̃ ꝗ monachi interdum ex concessione epõrũ interdum ex fundatione habent ecclesiam quo ad temporalia, interdum ius patronatus tantũ. & subdit quo casu locum habeat hoc cap.*

f ¶ *De prouentibus.* Per hoc patet ꝙ loquit de ecclesiis q̃ sunt monachorum quo ad tpalia: in q b. põt monachi sibi oĩa appropriare, reseruata honesta sustẽtatione psbytero, ut hic dicit multo magis vbi hñt ecclas quo ad spũalia & tpalia. Si uero hñt ecclesiã ex cõcessione laici, vel cõfirmatione epi. idem est: q a tpalia tunc hñt. arg. 16. q. j c. vlt. & j. de priuile. cũ & plãtare § in ecclesiis si non accedit cõsensus epi, nihil valet [z] cõcessio laici. j. de iure pat. c qũ aũt. in fi & c. illud. Si hñt ecclesiam ex cõcessione eporũ, si certa forma fuit apposita, illa seruet. ff. de pact. in traditionibus. si pleno iure ipsam contulit, pleno iure hñt eam, si simpliciter contulit ecclesiã cathedraticũ, & coerctionẽ retinet eps. j. de do. pastoralis. Si vero ex fundatione monachi ecclesias obtinent hñt eas tm̃ quo ad tpalia. 16. q. 2 c j. & pen. & vlt. nisi essent priuilegiati, cum omnibus capellis habitis, & habendis. & si non habent priuilegiũ, habebunt tpalia, reseruata sufficiẽti sustentatiõe psbytero, & eps habet ibi institutionẽ ad pręsentationẽ monachorum, & ei subest psbyter quo ad spũalia: & sic põt intelligi hęc decre. & j. de priuile. cũ & plantare § in ecclesiis Qñq; monachi habent ius [3] patronatꝰ tm̃: & tunc nihil hñt nisi solã psentationẽ. j. de iure pat. cũ secũ. sũ. cũ transeat cũ vniuersitate: vt ibi in quo ergo casu locũ habet, qđ dr ꝙ cẽsualis pentio non augeatur. s. de pac. cũ clerici. & j. de cẽs. ꝓhibemus. & su eo auaritiæ. Põt dici ꝙ vbi monachi habent ecclesia ex donatione epõrũ quo ad tpalia. cẽsus prius impositus non debet augeri: vel cum ex donatione laicorum ius tm̃ recipiunt patronatus, census qui ab initio fuit impositus, augeri non dẽt. j de censi. scientes. sine iusta causa & rõnabili, & de consensu epi. vt dictũ est sup eo auaritiæ. In aliis vero casib. puta, cum pleno iure hñt ecclesias quo ad tpalia & spũalia, possidere eas possunt pleno iure. Qñq; tñ monachi totum applicant vsib. suis, reseruata honesta sustentatione psbytero: vt hic. Qñq; certam partem recipiunt, siue certam dimittunt presbytero, aliud totum sibi retinent: vt j eo. auaritiæ. & hoc ꝺm consuetudinem diuersorum locorum. Dic de hoc vt 16. q 2. in summa Ber.

AD hæc. Ponit dictum, & eius rationem subdit: ibi, Cum singula Ab

CASVS. In hoc capitulo, & sequẽti dr, ꝙ nullus põt hẽre plures dignitates, vel personatus in vna ecclesia, aut ẽt in diuersis: & hoc ius continetur in istis duob capitulis. Nota, ex istis duob capl'is ꝙ nullus põt hẽre plures dignitates, vel psonatꝰ

g ¶ *In vna* j. eo. de multa. in fi. idem in diuersis, vt ibi. & j c. proxi & s. eo. q a intãtum, & su. de cleri. non resi. q a nõnulli.

h ¶ *Singula officia.* i. dignitates, uel personatus. 89. dist. c singula. & 21. q 2. sicut & j. eod cum non ignores. & j. eod. de multa. nisi per dispensationem Apostolicæ sedis, ut ibi, & su de elect. dudum 2.

PRæterea Primo narrat casum, quod secundo corrigi man dat: ibi, *Mandamus.* Ab.

i ¶ *Regulariter.* ar. ꝙ canonicus regularis põt fieri archidiaconus. arg. 53 dist c. j. & 74. dist quorundam. & j. de sta reg. quod Dei timorem. Sic nec monachus in diuersis monasteriis esse potest, nec abbas præfici. j. de relig. dom. c ul. Sic nõ potest quis habere plures personatus in eadem ecclesia, aut etiam in diuersis. j. eo. de multa. & s c proxi.

¶ *Glo. seq alle. concor. ponit in nouum, & inducit tria similia.*

k ¶ *Maluerit.* sic sup eo c. referente & sic habuit optionẽ ꝺm ista iura. [4] hodie non habet optionẽ, imò recipiendo ꝺm dignitatẽ ipso iure uacat prima: & si cõtẽderet retinere vtrãq; priuaret utraq; j. co. de multa. cum enim militiæ sint distinctæ & psonæ illis deputatæ dñt esse distinctæ. vñ nemo põt esse in duob collegijs simul ff. de co. illi. l j §. ul. nec duas militias habere.

* cõstitu tionem.
† Epo Vigor. en.
† Cap. 14. eo. ti. in j. compi. & post cõcilium Late ranc. par. 39 ca j. Et de intellectu uide Lambertinum tractat de iure patr. lib. j. par. j. q. 10.
v Tullius lib. 2 d offi. Decorũ valde est, patere illustrib. hospitib. domos virorum illustrium. Io. And.
z Imo valet quo ad ius pa. j. de iure pat. c unico. lib. 6. Io. An.
Sal epo
† Cap. 7. ti. de test. in j. cõpil. & post cõciliũ Late. par. 29. capi. 6 Et ui de l. fi. per Bal. C. de indic. uid. & l. his. C. de reuoc. don.
† Cap. 4. eo. titu de excessib. p latorn j. cõpil & post conci Latera. pare. 24. c. 5.
3 Ius patronatꝰ q bus hẽtis liceat, con ciliũ Triden sessio 14. de refor. ca. 12. & sessi 25. de reforma. c. 9.
4 Quę hodie locũ hẽt in casu j. de rescrip gra. lib 6 possent enim locũ hẽre, cum ꝺm beneficiũ, est minus & utilius ꝺm Hosti. q dicit æquum, in scholis: fateretur tñ I iudiciis & in curia, simplr tenet decr. de multa. Ioã. And.

hēre.C.qui mili.non poss. & l.i.§.in posterum. lib. 12.nec duos honores.ff. ad muni.libertus §.pſcr.ergo multo fortius hæc sunt in spiritualibus honoribus obseruanda.

C*Vm igno.rantes.* Hodie poterit seruare hoc c.in bñficiis residentiã requirentib.& etiam curatis,si de facto nollet dimittere primã ecclesiam. Primo ponit cã mandati.Secundo mã datum.ibi,*Cum igitur.* Tertio soluit obstaculum.ibi, *Quod si.* Abb.

¶ Idem Genuen.archiepiscopo.

¶ *Si electus ad secundam ecclesiam noluerit dimittere primam,eligẽtes possunt resilire, & electum non acceptare.*

C A P. XV.

CVm † non ignores,q vna ecclesia [a], vnius debeat esse sacerdotis:& infra. ¶ Cum igitur nuncius presbyteri,qui in duab.ecclesiis locũ hēre contendit, [b] & qdã clerici alterius ecclesiæ ad nr̃am pſentiã accesserint contra eũ:Nos attendentes non esse conueniens,vt idẽ pſbyter locũ habeat ;; in duab.ecclesiis:Mandamus quatenus ipsum bñficio q habet, facias manere contentum. [c] ¶ Quod si forte archipresbyter,& clerici alterius ecclesiæ in eum consenserunt, [d] eis nunc dissentientib. † cũ ipsorũ scandalo [e] nõ dẽt locũ i ipsa ecclesia quærere vel habere.

¶ Innocentius tertius Zamorẽ. episcopo.

¶ *Ordinato ad sacros per seipsum sine titulo,nemine pſentante,ordinator vel successor cõpellitr̃ in necessariis ,puidere,donec titulũ habuerit.*

C A P. XVI

CVm † secundum Apostolũ q altari seruit,viuere debeat de altari: [f] & q ad onus eligit,repelli [g] nõ dẽat à mercede: patet a simili,vt clerici viuere dẽant de patrimonio Iesu Christi,cuius obſeqo [h] deputanṫ,vt ipsi nois [i] rõ persuadet Cũ em à cleros,qđ est sors vel [k] hr̃ditas clerici appellenṫ:qa in sui † ordinatione,vel assumunṫ [l] in hereditatẽ Dñi:vel assequuntur [m] hæreditatẽ in ipso, vt vere possint psallere cũ ,ppheta,Dñs pars hæreditatis meæ:dignũ [n] ẽ, vt ecclesiæ stipendijs sustentenṫ, in qua & † p quã diuinis obſeqis ascribũṫ.Licet aũt pdecessores [o] nr̃i, ordinationes [p] eorũ q sine certo titulo ,pmouenṫ, in iiuriã ordinantiũ irritas [q] esse voluerit & inanes:Nos tñ benignius agere cupiẽtes, † tãdiu p ordinatores vel successores [r] eorũ ,puideri volumus ordinatis, donec per

Archipresbyter, & clerici cuiusdã plebis elegerunt quẽdam pſbyterum rectorẽ cuiusdam ecclesiæ, in suum presbyterum siue in capellanũ suũ. & ipse cõsensit electioni, volebat tñ locũ habere in vtraq,ecclesia: archipresbyter & clerici cõdicebant,volẽtes q in sua ecclesia resideret, & sic orta fuit sup hoc qõ iter ipsos: Vnde nuncius presbyteri.& quidam clerici alterius ecclesiæ ad sedem Apostolicam accesserunt:dñs Papa auditis hinc & i de ,ppositis cõsiderans q non est conueniens, vt idẽ presbyter locũ habeat in duabus eccl'ijs,mãdat archiep̃o Ianu. vt dictum presbyterũ beneficio qđ hẽt, faciat manere contẽtum: & si archipſbyter & clerici consenserint,& mõ dissentiant,nõ dẽt cũ ipsorũ scandalo in eorũ ecclesia locum habere Nota q vna ecclesia vnum tm̃ dẽt hẽre rectorẽ, cum in vno corpore duo capita esse non dbeant, nec vnus rector dẽt pesse plurib.ecclesijs. Item pp scãdalum aliqs repellit̃ ab obtinendo beneficio.Item arg. q ex quo aliq consentiũt i aliquem,possunt dissentire:& hoc pp scandalum:& isti dissentiebant: qa presbyter ille nolebat dimittere primã ecclesiã.

Cap.j.e. tit in 2.cõpilatione.

Et uide quod per hũc textũ scribat Abbas in c.2. j. de iure patr.

† haberet

† dissidẽtibus.

† Vide Vasæũ in annalib. Hispaniæ.ca. 21.

a ¶ *Vna eccle,ia.* Hoc generaliter verum est, q vnus dẽt esse sacerdos vnius:vt sup.eo.c.proxi.& j.eo.de multa.De hac materia dicitur sup.de elect. dudum 2.

b ¶ *Contendit.* vnde hodie priuari debet vtraq.j.e.de multa.

c ¶ *Contentum.* sup.eo.c.proxi.& c.ad hæc.

¶ *Glo.seq.obijcit, & soluit.*

d ¶ *Consenserint.* si semel consenserunt in eum, non possunt amplius dissentire su.de elect.cum inter canonicos.& 8 q.2. dilectissimi.& 12.q.5.horrendus Quid est ergo qđ dr̃ieis nõc dissentientib.& sic cõtradicit hæc decr. pdictis iurib [1] Sol. sic intellige qđ dr̃ hic,q sacerdos ille electus fuit ad curã aiarum,& simul ad continuam residentiam,ad quam de iure tenetur.sup.de cle non resi.quia nonnulli.sed ipse volebat retinere priorem ecclesiam cũ illa ad quam electus erat scđo ab archipresbytero & clericis:vnde cum ipse nollet primam dimittere,licitum fuit archipresbytero & clericis ab electione ipsius recedere.& merito:quia vtranq; de iure hẽre non poterat.Si aũt uellet dimittere primam, & secundam recipere: tunc non possent archipresbyter & clerici ab electione eius discedere,ex quo semel in eum consenserunt, & sic intelligũtur prædicta iura.

[1] Concortex in l in fraudẽ & ibi Alb. & Ro. ff.đ test.& l.6. & ibi Cynus.C. ad Maced.

e ¶ *Scandalo* ar. q propter scandalum quandoq; receditur à iure.sup.eo.cum teneamur.& sup.de temp.ord.ad aures.

C*Vm secundum Apostolum.* Primo ponitur causa cõstõnis, & correctionis iuris antiqui,& noui promulgatio. Secũdo determinatio casus ,ppositi specialiter.Secunda ibi, Inde est.Ab.Sume casum ad medietatẽ capituli, ibi,*Inde est, &c.*

CASVS. Eps zamoren ordinauit in subdiaconum quẽdã clericũ G.noie sine aliquo titulo:tñ morte pũctus eidẽ clerico in bñficio ecclesiastico nõ ,puidit:postmodũ successor illius requisitus ñ ,puidebat eidẽ:accessit ad Papã exponẽs eidẽ qualiter pdecessor illius ordinauerat ipsũ in subdiaconũ:scripsit Papa q busdã, vt illũ subdiaconũ examinarẽt si dign' eẽt ad eccliasticũ bñficiũ obtinẽdũ,prius ep̃o zamo.citato,vt examinatioi interſit:vñ scribit Papa Zamo.ep̃o.q cũ cleric' ille à pdecessore ipsius ordinatus fuerit sine certo titulo,si examinatores pdicti eo citato,ut examinationi ipsius intersit p se vel p aliũ, & ut liceat sibi ,pponere qcqd rõnabiliter duxerit ,pponendũ,& tã sup idoneitate psonæ, q̃ ẽt su p quãtitate, & qualitate bñficij, illũ inuenerint esse dignũ tãdiu necessaria vitæ sibi ministret, donec in ecclesia zamor. uel alia,per ipsum beneficiũ fuerit cõpetẽs asse cutus: sciturus ,p certo,q si dignus repertus fuerit & ipse ep̃s ei ne glexerit ,puidere,cum Papa sup hoc fuerit requisitus, ɔpellet ipsũ p districtionẽ ecclesiasticã ad ,puisionẽ ipsius: † occasione huius negotii Papa pmittit illa q pcedũt,hoc mõ ; dicit Apostol': Qui altario seruit,viuere dẽt đ altari: & q ad onus assumit, emolumẽtũ inde dẽt hẽre.ergo patet,q clerici q deputati sũt obſeqo Iesu Christi, de ipsius patrimonio viuere dẽnt,clerici. n. à cleros,qđ est sors appellanṫ: & iõ dũ ordinanṫ,vel assumunt in hæreditatẽ Dñi, uel assequunṫ hæreditatẽ i ipso,licet aũt pdecessores Innocẽtij, ordinationes eorũ q sine certo titulo ,pmouentur quãtũ ad executionẽ irritas esse voluerint & inanes in iniuriã ordinãtiũ. Innocentius tñ volens benignius agere cum taliter ordinatis,statuit, q p ipsos ordinatores,vel successores eorum tandiu ,puideatur ordinatis,donec per eos beneficia ecclesiastica fuerint cõsecuti.Nota q qui altari seruit,de altari viuere dẽt. Item ad quem spectat onus,& emolumentum.Item qui aliquẽ ordinat,vel ordinari facit ad sacrum ordinem,prouidere tenet ei dẽ,donec per ipsum ordinatos beneficiũ ecclesiasticũ fuerit assecutus.Itẽ si ep̃o simpl'r scribat, vt al cui ,puideatṫ ecclesia sua:non solum in cathedrali ecclesiastica potest prouidere, sed etiam in parochiali.

Cap. 1. eõ.ti.in 3. compilat.

j. Cor.9.

† sua

† Aliàs i Christo. Psal.15.

† Aliàs:vel

† Vide ĩ cũ ĩ testõ. ff. đ re iu. & l. quotiens. eo. titu.

f ¶ *De altari.* 12.q j.ex his.

g ¶ *Repelli.* ad quem spectat onus, & emolumentum.12.q. 2.charitatem.& c.quicunq; & c.ecclesiasticis. [2] & ecõuerso non est ferendus is qui lucrum amplectitur, onus aũt subire recusat.C.de ca tol.l.vnica §. pro secundo.

ADDITIO Vñ versus:*Cõmoda qui sentis,iugas onus emolumẽtis.*

[2] Cõcor. tex.in l. secundũ naturã. ff.de reg iu. & l. si §. si cũ. ff.de furt.

h ¶ *Obſequio* Non tibi,sed domino grauis est cui seruit egestas arg 93.dist.diaconi versi,mendicat. Lan.

i ¶ *Nominis ratio.*21.di,cleros.& c.clericos.& 16.q.j.si cupis. & nola debent esse cõsonantia reb.Insti.de do.§.est & aliud.

K ¶ *Sors.* 21.q.j.cui portio.

l ¶ *Assumuntur* vt qui ordinantur sine beneficio,vel assumũtur,ut habeant hæreditatem Domini.

m ¶ *Assequuntur* s.qui ad beneficium recipiũtur,'isti in sua ordinatione statim consequuntur hæreditatem Domini.

n ¶ *Dignum.*12 q 2 ecclesiasticis.

o ¶ *Prædecess ores.*70 dist.neminem.& c.sanctorum.

p ¶ *Ordinationes.* Nisi promotus sit ad titulum patrimonij sui.j.eo tuis.& sup eo episcopus si.

q ¶ *Irritas*,quo ad executionem,non quo ad veritatem, qa ordinem non admittunt.

¶ *Glo.seq.obijcit,& dupliciter soluit,& solu.determinat.*

r ¶ *Successores.* Sed quare ɔuenit hic successor ex delicto defuncti.cũ regulariter crimina morte extinguant.23 dist quo rũdã.& C.si reus vel ac.mor.fue l.2.& successor nõ ɔuenit ex delicto defuncti.C.ne ex deis.defun. L vnica i Rõdeo, ne in cleri op,pbriũ mẽdicare cogant 93.dist diaconi ar.j.de cle.cõ iu Ioãnes i fi. vel dic q ñ tã successor q ecc'a † punit i hoc casu,q ñ restitit ep̃o I tali ,pmotiõe,uã sine ɔsilio eccæ ñ facit ordinationẽ.24.di.c.pẽ.vñ punit si ei deliquẽti ñ restitit.2. q.7.

Non vi deo I quo puniatur ecc'a, vel capitulũ, cũ episcopalis mẽ sa grauat. secũdum Host. Ioã And

c.quia p.g.& hoc intelligo qñ ipse eps examinauit.& sic aũt a lij examinauerũt, ipsi tenebunt.54.dis.si seruus 24.dis qñ.& hoc innuit qđ dr.j.nullo p̄sentante:in hac ꝓuisiõe dignitas ꝓmoti est attendenda.arg.41.dist.nõ cogant.ff.de iu. l.sed & si susceperit.§ 2.ff.de vsuf.sed & si.q d.§ j.& j̃.eo.c.de multa.&

eos ecclesiastica beneficia cõsequantur: ¶ Inde est ꝙ cum G. lator præsentiũ, a prædecessore tuo fuerit ad † subdiaconatũ nullo præsentante promotus, Mandamus, quatenus si eum, hi quibus examinationem ipsius duximus committendam, te citato legitime, ut p te ipsum vel idoneum responsalem intersis: & tam super idoneitate personæ q̄ etiam super quantitate, ac qualitate beneficii proponere tibi liceat [a] quicquid rõnabiliter duxeris proponendum, idoneum esse repererint, tamdiu ei uitæ necessaria congrue subministres donec [b] per te in zamoren. ecclesia, uel alia fuerit competens beneficium ecclesiasticum assecutus, scriturus pro certo, ꝙ si p examinationem eorum † fuerit repertus idoneus, & tu ei iuxta mandatum nostrum neglexeris prouidere, cum hoc nobis p litteras eorum innotuerit, ad id exequãdum te per districtioné ecclesiasticam compellemus.

¶ Idem archiepiscopo Senon.

¶ *Qui hoc ignoranti scienter cõtulit præbendam quam non potuit, illa euicta, aliam quam põt conferre tenet.h.d.& ẽ singularis dispositio.*

CAP. XVII.

INter † cætera: & infra. ¶ Fa-

ff.de do l si filius familias.Itẽ considerant facultates ecclesiæ.argu. ff.de admi.tu.l.cũ plures.§. cum tutor.& ff. de rel.& sum. fu. si q̄s sepulchrũ.§ sumpt⁹.& hic inferius.Ber.

¶ Aliàs ita: in subdiaconũ.

¶ *Gl.seq.in prim.reci.per obi. & solutionem.Dein de dat duo similia. Iterũ obijcit & soluit. Tertio obijcit & soluit.*

a ¶ *Liceat.* si scriberet ipsi ordinatori, ipse ñ posset aliq.d obijcere nisi hoc lr̃is continere tur: q quos idoneos reputauit ad ordines, dẽt reputare idoneos de bñficiũ.sup de æta. & quali accepimus.sj successor põt. & ita semel approbatus iterũ ꝓbatur & reprobatur sicut medicus. [t] ff.de mũne.& ho l.vt gradatim.§.reprobari & virgo semel ꝓbata iterũ probat. 27. q.j. nec aliqua. & melius ĩ.de ꝓba c.penul. & ult. & 2.q 5.habet hoc ꝓpriũ & c Mennam. sed hoc totum gr̃a est: q a de facto vnius. sæpius q̃ri non debet. ff. de nau. cau.stabu l.licet. in fi. Sed nonne p̄sumi dẽt p ordinario? Sic ar.su. de ꝓba. post cessionẽ. nisi ꝓbetur 5trium.Itẽ qualiter cognoscit̃ postea p eius idoneitate: cum snĩa epi, qua pronunciauit ipsum idoneum, transiuit in rẽ iudicatã, à qua nõ fuit appellatum.ff de elect.cum dilecti in fi Rũdeo), totũ fit de gratis.Vel dicas ꝙ tantum quęritur de noua causa postea emergente.arg sup.de æta.& quali ordi.c j.

t Quod est speciale propter hominũ sanitatem Ioã. And.

† illorum

a Quia sæpe manus fallit, &c. vt ibi.

† Cap. 3. eo.ti.in 3. compil.

¶ *Glo.seq.quarto soluit alleg.pro, & 5.ponit opi.V in.demum soluit.*

b ¶ *Donec per te.* quid si eps ordinauit eum ad aliquem titulum, & iste est euictus ab eo, nunquid eps tenẽ de euictiõe? arg ꝙ non: quia donator non tenet de euictione. ff. de ædil. edi.l.ad res donatas.arg.contra 7.q.j præsentium.& j̃ eo.inter cætera. Dixit Vin. ꝙ eps specialiter non teneretur si dedit ei beneficium sufficiens, & factum sit insufficiens & exinanitum: sufficit enim minori ab initio adire locupletem hæreditatẽ.ff.de mi.verum.§ si locupleti tenetur tñ gñali obligatione q a tenetur ꝓuidere & ordinare ecclesias oẽs sui ep̃atus.d consec.dist j.c.oẽs. Tu dicas melius cũ T.si fraudulenter contulit ei beneficiũ alterius quo alius non fuit iuste priuatus, siue alij debitum, & ipse cui contulit, hoc ignorauit, [d] tũc specialiter tenetur eps ei ꝓuidere æquiualenti bñficio arg.7.q. j.præsentiũ.& j̃.eo inter cætera. & j̃ de iure pat.c.pastoralis.

d Ad hoc j̃.eo.si bñficia.lib.6. Ioã.Andr.

INter cætera. Narrat primo factum. Secundo mandat decerni, & causam exprimit: ibi, *Supradicto episcopo.* Ab.

CASVS. H.& G. [e] permutationem suarum præbendarũ affectantes, eas in manu Papæ renunciauerunt, postmodum mandauit Papa decano Remen, ut de p̄benda G.inuestiret H. sed eps loci hoc intelligens contulit eam magistro P. vnde orta lite inter magistrum P.& H. dñs Papa reuocauit præfatam renunciationem, & utriq; restituit beneficium suum: & ne magister P.remaneret frustratus spe sua: Mandat Papa ep̃o, vt p̄bendam alicui non conferat, donec assignauerit magistro P. beneficium p̄bendale in eadem ecclesia: & si 5 fecerit, illud cassãt: ne fraudulenter visus sit illi contulisset p̄bendã. Bern. Not. ꝙ ubi ponit̃ ista clausula: q si 5 factũ fuerit decernimus irritũ & inane: qđ fit postea, ipso iure nõ tenet. Itẽ q dat beneficium quod dare non põt, tenetur ad beneficium qđ dare potest: ne fraudulenter uisus sit beneficium contulisse.

e Hic casus Bern. est, & in antiq̃s exemplaribus reperitur.

¶ *Glo.seq.tet per obiect.ulti.alle.contra.remittit.signat contrariũ, soluit, & distinguit.*

c ¶ *Assignare debebat.* Ex quo G.resignauit tali mõ, ut daret H.& ñ fuit ei data, sj magistro P. non videbat ei renũciasse: nec vr̃ eã perdidisse, sicut non amittit possessionẽ q eam sub mõ alij tradidit, nisi mod⁹ existat. [s] vr̃ em sub conditione eam tradidisse ĩ.de rest spo.olim j.& ff.de acq.pos qui absẽ ti.§ si quis & qui sub condõne tradidit possessionem, & recedit a possessione nõ p̃dit eã ff.eo. si cum me. vnde iste non uidebatur amisisse possessionẽ bñficii sui, sed certe verũ ꝙ amiserat p renũciationẽ, sed Papa postea ex officio suo vtrumq; restituit ꝓpter discordiam suscitatam.

ctã resignatione à G. † quõdã canonico Lundun. † de præbẽda eiusdem ecclesiæ, quæ per cõmutationem præbendarum H. tunc Siclunen. † canonico auctoritate Apostolica assignari [c] debebat: magister P. per Lund. † ep̃m de præbenda fuit inuestitus eadem. Super quo cum inter magistrum ipsum & dictum H. controuersia suborta fuisset, per C.Papam prędecessorem nostrũ omnia retractata fuerunt: & inf. ¶ Supradicto episcopo dedimus in præceptis, † ut donec idem magister in eadem ecclesia fuerit præbendale beneficium assecutus, nulli alii præbendam assignare præsumat: quod si forte præsumpserit, id irritũ [d] decernimus & inane: decet enim, ut quia præbendam ei, quam de iure non potuit, assignauit, [e] eã quam de iure potest, assignet: ne præbendam ei fraudulenter visus sit assignasse.

¶ Idem episcopo & cantori Tornacen.

¶ *Cassatur electio illius, qui possidet plures dignitates atque præbẽdas: & idem si detinetur aliquo uitio hic scripto.*

CAP. XVIII.

CVm † iamdudum: & inf. ¶ Verum quoniam ab R.

† V.

Laudẽ.

iden.

† Laudẽ.

s Text est in l. verba ff. de cõd. insti. & in l actus.ff. de reg.iu.

† mãdatio

d ¶ *Irritum.* simile C. de legi.nõ dubium. [6] & C de reb.eccle non alie.l.sãncimus & 10. dist c.uides.si hoc uerbum non cõtineretur in litteris, & ipse cõferret, vr̃ ꝙ cessio teneret licet esse facta 5 mañdatũ Papę j̃ eo dilect⁹ filius G ubi de hoc.

6 Factum contra legem hr̃ ꝓ infecto. Ioã. And.

e ¶ *Assignauit.* hic expresse habes, ꝙ si epus concessit mihi beneficium, quod cõcedere non potuit, tenet mihi ad aliud cõsimile.7. q.1 p̄sentium de hoc dr̃ sup.c proxi sim. su. de fi.presbyt. veniens. arg. ff de pig.act.l. elegantet.§.q reprobos ff.ad Velleia.quãuis.§ si conuenerit. & ff qui satisd.cog l.quotiens.ff de leg.j.l.si filiusfamil. § si q d alicui & ff.de leg.2.l.mortuo.§ Labeo, quia adiuuari beneficiis nos oportet, non decipi.ff.commodati,l.in commodato. §.sicut.in fi & j̃.de commo c.uni in fi Et sic est contra id qđ dicit lex, ꝙ donator non tenetur de euictione ff de ædil.ædi cti.l ad res donatas sed hic in ueritate non dr̃ donare, quia necesse habet eam donare & in necessitate nemo liberalis ff. de adimen.leg l rem legatam.in fi.& de hoc dictum est ĩ. c. relatum & hoc intellige q̃n eps sciuit ꝙ eam donare nõ poterat. & ille qui receperit, ignorauit, ut dixi sup.c.proxi. si n. recipiens hoc sciebat, non credo ꝙ habeat petitionem cõtra ep̃m ad aliam præbendam, instar illius qui sciens emit liberũ hominem, quia emptio nulla fuit: secus si ignorantes emit. ff.de contrahen emp l. liberi hominis. Io.

† Cap. 4. eo ti.in 1. compilat. Et de materia vide Car. cõsil. 3 & Oldradũ cõsil.67.

C*Vm iamdudum.* Opponenti plura contra electum, sufficit alterum probare quod ad cassationem eius sufficiat, h. d. Primo ponit sex quæ opponebantur contra electum Secundo diffinitionem quęstionis conditionalem. Tertio respõdet tacitæ questioni uel obiectioni. Secunda: ibi, *Mandamus.* Tertia, ibi: *cum multa.* Ab. Sic.

CASVS. Vacante præpositura Siclunen a q buſdã canonicis ecclesiæ Siclunen electus fuit q dã noĩe Ioãnes de Bythinia, maiore parte capituli prius appellante, & q buſdã canonicis absentib.& nõ vocatis, ad petitionẽ ipsius Ioãnis 5missa fuit cã q buſdã iudicib. iudices illi cõfirmaue: ũt electionẽ ipsi⁹ Ioãnis: tandem cã cõmissa fuit aliis iudicib. ad petitionẽ partis aduersæ, & illi cassauerunt confirmationẽ priorũ iudicũ: demũ Papa cassauit ꝓcessus primorũ & secũdorũ iudicum: reducens cãm in eũ statũ in quo erat añ primã cõmissionẽ: illã oĩb sic gestis R. Siclunen. canonicus opposuit se illi Ioãni, ꝓponens multa 5 ipsum, l pluralitatẽ dignitatũ & bñficiorũ, 5 cõciliũ Late.& ꝙ die intrusionis suæ añ cõfirmationẽ administrare

ministrare præsumpsit, & post cassationē confirmationis electionis suæ ministrauit, his & aliis auditis, Mandat dñs Papa quibusdā iudicib. q si inuenerint prædictū Ioannē habere plures dignitates atq; pbendas, aut aliquod aliud de pmissis (qđ sufficiat) inuenerint esse verū, eidē Ioanni sup ipsa ppositura silētiū imponāt, ab impetitione ipsius. Siclun. ecclesiā absoluentes. In fine respōdet Papa quasi tacitæ qōni: posset quis opponere dño Papæ, quare vos istum repellitis? multi sunt q habent pluralitatē dignitatū & beneficiorū? Rñdet. Multa per patientiā tolerantur, quę si in iudiciū deducerentur, exigente iustitia cassarētur. Nota, q qui habet plures dignitates seu psonatus sine dispensatione Papæ ineligibilis est. Itē ante cōfirmationē nemo debet administrare qđ si fecerit, dēt eius electio cassari. Itē p patientiā multa tolerani, quia nō denunciantur vel accusant: quæ si in iudicium deducerentur, secundū iustitiam cassarentur.

a Multitudo. quæ est canonibus inimica. s. eo. quia intantum.

b Auaritiæ. quæ à promotione repellit. 85 dist. cap. Florentinū. quam etiam dixit lex legitimis iđibus feriēdam. C. de inof test. l. si quis suo. & est seruitus idolorū. sup. eo. c. auaritiæ Bern.

c Nostræ diffinitionis. quam non habes in cōpilatione, quæ olim erat de insti. cap. tua nuper.

Bitunia — Bitumia

sub Ale. 3. ca. 13 & 14.

Sideñ.

Aliàs, ante cōfirmationē suā.

Aliàs ita aut aliqđ pmissorū, &c.

Sedeñ. In antiquis: tolerantur.

deberēt

Vide l. 1. § pen. ff. đ his q not. infam. & l. 1. §. 1. ff. si quis in ius uoc. ñ ierit.

Siclun. canonico, I. de Bythinia quædā obiecta fuere: multitudo a vꝫ tam dignitatū, quàm ēt præbendarum, ambitionis & auaritiæ b vitiū: cui nondum finem imponens, contra diffinitionis nostræ c tenorem, & Lateranen. d statuta concilij ad obtinendā præposituram Siclunen. se ingerit & ingessit: & quod die intrusionis suæ ante confirmationem e præsumpserit ministrare: sicut & post cōfirmationē cassatam. Mandamus, quatenus si inueneritis prædictū I. habere plures alias dignitates, atque præbendas: f aut aliquid aliud g præmissorum quod ad cassationem eius sufficiat, inueneritis esse verū: ei super iam dicta præpositura silentium imponatis, ab impetitione ipsius, Siclunen. ecclesiam h absoluentes. Cum multa per patientiā i tolerentur, quæ si deducta fuerint in iudicium, exigente iustitia non debeant tolerari.

Idem archiepiscopo, & archidiacono Senonen,

Recepto in canonicum quàm cito facultas se obtulerit debetur præbenda, & interim habebit cotidianas distributiones.

CAP. XIX.

Dilectus filius T. canonicus Linconien. proposuit, quòd cum de mandato C. Papæ prædecessoris nostri Linconien. episcopus quandam præbendam assignauit eidem in ecclesia Linconien. quia capitulum ipsum ad candem recipere contemnebat: & infra. Ad instantiam Remen. archiepiscopi, tunc episcopi Prænestin. Apostolicæ sedis legati, & auctoritate ipsius, talis inter eū & episcopum & canonicos Linconien. cōpositio intercessit: quòd ipso ab eis recepto in canonicum, & concesso sibi stallo in choro, & participatione qualibet diuinorum, idem fructus præbendæ percipere non deberet k, nisi loco proximo vacaturæ. & infra. Cū ergo dictū T. in canonicum recipi, canonicis non obuiet institutis, & vacaturam expectare præbendam Lateranen. cōcilio non sit dubium obuiare: Nos facto eiusdem legati illicito l reprobato, quod est licitū approbates: m quia videtur indignum, vt receptus in canonicū præbendæ be-

d Lateranen. concilij. sup. eod. quia intantum.

e Confirmationem. Hoc ita intellige, q super hac electiōe fuit cā commissa ad petitionem illius electi, & iudices illi electionem confirmauerunt, & postea alij iudices, quibus eadem cā fuit commissa, confirmationē illam cassauerūt, sicut hoc totum habetur in compilatione Inno. sup. de re iud. c. j. de quibus hic fit mentio.

f Præbendas, De hoc dictum est, sup. de ele. c. dudum. 2.

g Aliud præmissorum. s. q ante confirmationem ministrauit. sup. de elect. qualiter. vel q ministrauit post cassationem confirmationis. quia Papa etiā totum cassauit quicquid factum fuit per iudices priores & posteriores.

Glo. seq. alleg. vnā concor. in contrarium alleg. 7. intra. & soluit.

h Ecclesiam & ita vī q ecclesia, q ipsum elegit, sciens ipsū hre plures dignitates atq; pbendas. nō possit ipsū repellere. ar. sup c. cū non ignores ar. ʒ. s. de except. cū ecclesiasticæ. & melius. i. de elect. cū īter canonicos. 8. q. 2. c. dilectissimi. & 32 q. 5. horrendus. j. de cōces. pb. cū super. & sup. de cleric. coniug. c. diuersis fallacijs. & j. de dona. c. inter dilectos, Sed hæc locū nō hñt: qa iste ñ fuit electus ab ecclesia: Imo ecclesia se sibi opponebat, & elect' fuit à qnq; solūmō, alijs appellātib. prius, & ʒbusdā absentib. ut hic patet, in decr. q olim erat in ɔpilatiōe Inn. de re ind. c. j. hæc decr de illa electiōe loqt. Be.

i Per patientiam. hic rñdet tacitæ qōni; diceret aliqs, multi sunt hñtes plura beneficia, quare ipsum reprobatis dñe Papa? & ipse rñdet: multa p patientiā, &c. & tñ p talē patiētiā non fit dispēsatio. ar. j de cogn. spi sup eo. & sup. de iureiur. mulieri. ar. talis patiētia voluntatē requirit. ff. de tribu. l. 1.

Dilectus filius. Cōtinet quatuor dicta. Primo mādatū Apostolicū. Scđo: ibi, Ad instantiā. iustū & iniustū pceptū legati. Tertio: ibi, Cū ergo. iusti pcessus ɔfirmationē, & iniusti reprobationē. Quarto: ibi, Facientes. Papalē subiunctionē. Ab.

Domin' sciens seruū mercari in repu. tenet tributoria, ñ tñ requiritur q velit, sed satis est q nolit, ex quo sciuit Ioā. And.

CASVS. Eps Linco. de mādato dñi Celestini Papæ, cuidā clerico G. noīe quādā pbendā in ecclesia Linconī. assignauit: sed capitulū Lincon. noluit ipsum recipere ad eandē: tandē ad instantiā Remen. archiepi. tūc epi Prænestini, Apostolicæ sedis legati, talis cōpositio inter capitulū & G. intercessit, q recept' fuit in canonicū & in fratrē. cōcesso sibi stallo in choro, & loco in capitulo, & participatione diuinorū, ita tñ q fructus pbēdæ recipere nō deberet, nisi loco pximo vacaturæ: sed qa plures pbēdę postmodū vacauerunt, nec eidē G aliquā assignauerūt, accessit ad Papā, pponens eidē oīa supradicta: scribit Papa iudicibus dicens, dictū G. in canonicū recipi canonicis nō obuiare institutis, sed vacaturā expectare pbēdā, esse ɔ Lateranū cōciliū: unde Papa factū legati ī eo q dictū G. recipi fecit in canonicū & ī fratrē approbauit: sed q nihil reciperet nisi loco pximo vacaturæ, reprobauit: qa vero īdignū est, vt receptus in canonicum bñficio careat, Mādat iudicib. vt epm & capīm cōpellant, vt ei pbēdā (cū se facultas obtulerit) assignēt & portiones cotidianas, q sūt in ecclesia, faciāt assignari eidē. Nota, q aliqs pōt recipi in canonicū sine assignatiōe pbēdæ, dummodo aliquid sibi assignet tamq canonico: & si additur q nihil pcipiet nisi cum vacauerit pbēda, hoc nō licet, sed sic pōt recipi: Recipimus te in fratrē, & puidebimus tibi cū facultas se obtulerit, istud nō ē ɔ conciliū. Itē snīa p parte tenet, & p parte nō tenet. Item vtile non vitiatur per inutile, nec licitū p illicitū.

Cap. 5. eo. ti. in 3. compilat.

Lingoñ.

Lingoñ.

Lingoñ.

Lingoñ.

pximè.

sub Ale. 3. c. 8. & hī infra de ɔcessione, pbendæ. c. nulla.

Vide l. si cōuenerit cū gl. ff. de pig. ac. melius in l. necnon. §. cū gl. non dibeat. ff. ex qui. cau. maio.

Glo. seq. signat contrarium, & soluit.

k Percipere non deberet. istud fuit ɔ concilium. inf. de cōcess. præb. nulla. Sed ɔtrium vī sup. eo relatū ubi tenet promissio vacaturæ præbendæ Sol. hic nihil percipiebat, sed ibi sic: ut patet, ex illo uerbo; integritate pbendæ gaudere: & ex eo quod dicit; quorum cōis est vsus: & hic hoc solum additur q percipiat ea quæ de communi conferuntur, & ita non contradicit, sed concordat: & hic vitium fuit expressum.

Glo. seq. signat contrarium, & dupliciter soluit.

l Illicito. ar. ɔ. sup. de consti. cū M. uer. quatuor receperūt ad vacaturas, &c. Solut. Papa illud reprobauit. vnde præcipit q eis prouideatur ex superex crescentibus, &c. & ita concordat cum ista. uel ibi recepti fuerunt simpliciter, ut ibi nota.

ADDI. Vel non reprobatur receptio in ius canoniæ, sed receptio ad vacaturas.

Glo. seq. arg. instruit, quærit, opin. ponit, & soluit.

m Approbantes. ar. q snīa siue donatio tenet p parte. & p parte ñ, sic sup. de arb. est tpe 12. q. 2. si quos & 17. q. 4. qsti. & 22. q. 4. inter cætera. & j. de testa. Raynuti'. & c Raynaldus. Caueas tñ qualiter fiat electio si dicat; eligimus te ad pximā vacaturā, nulla est electio, j. de cōces. pb. c. nulla. & c. relatū. & c. ex tenore. Si uero dicat; eligimus te in fratrē & sociū, & pmittimus tibi cōferre bñficiū cū primū vacauerit, tenet electio talis s. c. relatū. & j. de ɔces. pb cū sup assignādo eidē cotidianas distributiōes, alias cōpellerent ad hoc, vt dī hic in fi. & ille intelligit electus ad quoddā ius de nouo creatū. j. c. dilecto. & illud ius perit q cito assignat bñficiū vacās ñ n. diu posset manere tale ius sine re corpali. 1. q. 3. si qs objecerit. & talis canonia auget numerū canonicorū. sed nō pbēdarū. Sed nunqd plures pñt taliter eligi? si duo pñt eligi, eadē rōne & plures, s. tres & quatuor. & quotcūq;? Dicit Io. q sm numerum pbendarū pñt plures uel pauciores eligi. Sed certe non vī q tot possunt eligi quot sunt ibi canonici, pp

Regula iuris. n. nō vitiat vtile p inutile. j. đ reg. iur. vtile. lib. 6.

diutinam expectationem: sed sufficit quod pauci eligantur, saltem duo vel tres: uel quinque sup. de consti. cũ M. Ferarien.

a ¶ *Defraudetur.* Sic sup. eo. relatum.

b ¶ *Cum se facultas.* Hoc idẽ erat eis pmissum in illa compositiõe: sed archieps auctoritatẽ pstare nõ potuit, imo illud solũ cassat quod nihil pcipere deberet. Lau. Itẽ ex eo qđ dr̃ hic, patet quod legatus non põt dispensare contra concilium. j. de conces. praben. nulla. sed sol' Papa. Itẽ aliud est dicere, cũ facultas se obtulerit, & aliud cũ bñficium vacauerit vt hic patet. & j. de cõces. præbẽ. accedens.

¶ *Glo. seq. retiretur per obiectionẽ & solutionem.*

c ¶ *Assignare.* hoc idẽ poterat cõsequi ex illa cõpositione, vt vr̃: dicit Ioã. quod non: qa tpe cõpositionis vacabant ibi bñficia, & volebãt ipsum expectare proximam vacaturam. Item aliud additur compositiõi quod ipse habeat cotidianas distributiões siue victualia, quæ de cõi conferuntur: quę tm̃ præsentibus dãtur. j. de cle. non resi. c. ceterο. & j. eo. licet. Perceptio em̃ talium prebendarum nõ facit canonicum, quia sola salarii pceptio nõ facit decurionẽ. ff. de decu. sola. 2 & j. c. dilecto.

T *Vx fraternitatis.* Primo ponitur decisa facti narratio, & consultatio. Secundo rñsio ibi, *Nos.* Ab.

[Margin: Cõcedendo i' in vacatura, potest tñ reseruare. qđ dic vt j. de iure pat. cũ dilectus. de offi le. c. j. & 4. li. Ioã. An.]

[Margin: Burdeg.]

[Margin: Cap. 6. eo. ti. in 1 compilat.]

[Margin: † Aliàs ita: quod si vnus ipsorũ, &c. sub Alexan. 3. c. 8.]

[Margin: † Aliàs ita: super quo j. tũdemus.]

[Margin: Aliàs Herẽnius, & uide in c. dilecto. sup. 3. glo. Ioã. And.]

neficio defraudetur: a Mandamus, quatenus dictos epm̃ & canonicos, vt ei pbendam (cum se facultas b obtulerit) non differant assignare, c appellatione postposita compellatis. Faciẽtes eidem portiones cotidianas, quę fiunt in ecclesia memorata, sine diminutiõe qualibet assignari.

Idem episcopo Brixien. †

¶ Non tenet electio cũ ad vnã præbendam duo simpliciter eliguntur.

CAP. XX.

TVæ † fraternitatis deuotio: & infra. ¶ Cum sępe contingat, quod ad vnam prębendã duo clerici pp importunitatẽ d petentium eligantur. Nos attendentes, quod si duo vnam præbẽdã tenerent, illud esset contra concilium Turonen. e quod præbendarum inhibet sectionem: f & † si vnus illorum ipsam obtineret præbendam, sub expectatione alius contra Lateran. † cõcilii g statuta remaneret. Inquisitioni † tuæ taliter respondemus, quod talis electio de rigore h iuris penitus est cassanda.

¶ Idem.

¶ Si duo electi ad aliquã dignitatẽ compromittãt in iudices, poterit iudex alterum cõfirmare, et alteri pro bono pacis de prouentibus prouisionem facere. Ista est pulcherrima dipositio, & in toto corpore iuris non habes consimilem.

CASVS. Aliquando contingit quod ad vnam præbendam uacãtem, duo eliguntur pp importunitatem petentium: quæsitum fuit a Papa an talis electio de iure teneat? Papa considerans quod si duo vnam præbendam tenerent, esset contra concilium Turonen. quod præbendarum inhibet sectionem: & si vnus illorum præbendam hẽret, alter illorum sub expectatione contra Lateranen. cõcilium remaneret: Rñdet & talis electio de rigore iuris est cassanda. Nota quod q̃ per importunitatẽ fiũnt, valere non debent. Item præbenda diuidi non debet. Itẽ electiones contra iura factæ nõ valent, & ipso iure nullę sunt.

d ¶ *Importunitatem.* electio facta ad importunum clamorẽ non valet. sup. de electio. Osius. 63. dist. miramur. & per importunitatem non concedenda sæpe cõcedimus, dicit imperator. C. de petitio. bon. sub. l. j. lib. 10.

e ¶ *Concilium Turonen.* sup eo. maioribus. & j. ut eccl. bene. vt nostrum. & 1. q. 3. c. si quis præbendas.

¶ *Glo seq. duas obiectiones soluit.*

f ¶ *Sectionem.* Sed cum una parochia possit diuidi in duas. 16. q. j præcipimus. & 10. q. 3 c. vnio. de consec. dist. j oẽs. j. de eccl. ædi. ad audientiam. quare vna præbenda non põt diuidi in duas? Rñdeo: duæ parochiæ licite fiunt ex vna, iusta cã interueniente, quod vtraque sit parochia p se, & habeat propriã limitationem: sed quod duæ sint sub vna limitatione, non põt. 16. q. 1. pluses. & eodem modo una præbenda põt diuidi in duas, ita quod sint ibi ppetuo duo canonici, dũmõ facultates illius pbendæ sufficiant competenter duob. j. eo. c. vacante. sicut vna domus põt diuidi, & de cætero erunt duæ domus: & vn' fundus si diuidatur: erunt duo fundi ff. cõia pdiorũ l. si q. s. duas §. j. sed præbenda diuidi non dẽt, ut sub noĩe vnius pbendæ censeatur vterq; quasi dimidius canonicus qa vnitas nõ recipit diuisionẽ 24. q. 1 loquitur. nulla em̃ seruitus diuiditur, licet vsusfructus diuidatur. ff. ad leg. Fal. l. j. §. si vsusfruct. ff. & ff. de vsu & habita. vsus. pars. Sed nõne hoc mõ põt diuidi pbenda, quod idẽ ius apud vtrũq; remaneat: qa & iura incorpalia apud plures possunt insolidũ residere. j. de iure pa. c. j. & ff. de seru. l. vi. c. & ff. de bo. liber. l. libertus. in hũ in pbẽda hoc esse ñ potest dictũ est. j. eo. c. dilecto. licet em̃ dicatur idẽ ius esse apud plura, reuera tñ qlibet speciale & separatum ius habet. ff. quẽ ad. seru. amit. l. aquam. Et not. quod sicut de una pbenda possũt duæ fieri si facultates sufficiant: sic ex cã necessaria possunt & debent diminui præbendæ. i j. de uerb. signi. c. ult.

g ¶ *Lateranen. concilio.* j. de conces. præb. c. nulla.

[Margin: i idest, numer' pbendarũ: vt sic augeanr̃ singulæ pbẽdæ, hoc in tendit. Io. And.]

CAP. XXI.

NIsi † essent viri puidi & honesti, i tam qui ordinationẽ fecerunt, q̃ illi circa quos est facta ordinatio in ecclesia vestra, super negotio Prioratus, ordinationem illam valde suspectam, propter exempli perniciẽ haberemus. ¶ Quod ergo post concertationem diutinam ordinatum est circa unum de duob. electis, vt ipse habeat prioratũ, hoc ex iurisdõne delegata, secũdum iustitiam uidetur esse statutum. quod aũt ordinatum est circa reliquum, ut ipse uiginti † libras de redditibus capituli, & quadraginta de prouentib. Prioratus pcipiat † annuatim: hoc secundum prouidentiam intelligitur esse præceptum ex arbitraria h potestate; cum in delegatos † fuerit compromissum, q auctoritatem sibi retinendo cõmissam, se pro bono pacis, & utilitatis hoc ordinassẽ fatentur.

h ¶ *De rigore iuris.* Innuit quod de patiẽtia possit tolerari & cõfirmari, quasi dispensando, qđ satis põt concedi: qa talis dispẽsatio nõ est ppetua, sed ad tps: nec pprie dr̃ facere contra conciliũ. Ad qd ergo diceret, d rigore iuris? alias simplr̃ rñdisset dicendo, quod talis est cassanda, & multæ tales electiones tolerantur, & ex cã posset iuris rigor relaxari. arg. op. j. eo. c. vacante. & c. cum causam. vbi tenet integrare præbendam tali modo collatam, nec mandatur cassari.

[Margin: Cap. 7. eod. tit. in 3. compil. Et uide qđ p hoc c. dicit B. in c. 1. §. inter partes. de l. Corradi. in usb. feudo.]

N *Isi essent viri prouidi.* Primo recusat suspectam ordinationẽ, & ipsius duo membra dclarat. Scđo pmissis motiuis sub certa moderatione illã approbat. secunda: ibi, *Quod igitur.* Ab. Sicu.

CASVS. Vacante quodã Prioratu duo fuerũt electi ad ipsum: eã cõmissa fuit super his duabus electionib. vt negotiũ posset facili' expediri, partes compmiserũt sup istis duabus electionib in iudices delegatos: retenta sibi iurisdõne delegata: iudices isti siue arbitri, p bono pacis & cõcordię ordinauerũt, quod vn' elect' prioratũ hẽret, alter vero viginti libras pciperet annuatim de redditib. capituli, & 40 libras pciperet annuatim de puentib. prioratus: & hæc ordinatio ab oĩb. recepta est & approbata: tandẽ petierunt illã ordinationem p sedem Apostolicam confirmari: Sup hoc scribit Papa dicens, quod illã ordinationem hẽret valde suspectam pp malum exẽplum, nisi tam illi qui eam fecerunt, quam illi circa quos facta fuit, essent viri prouidi & honesti: quod enim factum fuit per illos, vt vnus de duobus electis habeat prioratum, hoc factum fuit sm iustitiam ex delegata iurisdõne: qđ de altero factũ est, ut ipse habeat viginti libras de redditib. capituli, & 40. de prouẽtib. prioratus pcipiat annuatim, hoc sm prouidentiã fuit ordinatũ ex arbitraria ptãte, cum in delegatos fuerit compromissum, qui retenta iurisdõne delegata, p bono pacis & concordiæ confessi sunt se hoc fecisse: quia ergo ordinatio ista ab oĩb. est recepta, & Prior & capitulum prouisionem istam sine grauamine possunt exhibere, q facta fuit non ex pactione partium, sed ex iudicum pmissione p bono pacis: Papa eã tolerat hoc modo, ut uidelicet dignitas prioratus non remaneat onerata, ita quod defuncto Priore, successor eius ad præstationem quadraginta librarum nullatenus teneatur, ne circa prouẽtus prioratus aliqua sectio fieri videatur. Nota, pp honestatem personę præsumitur pro ipso. Itẽ aliquis põt uti simul delegata & arbitraria ptãte. Item pro bono pacis aliqua sunt toleranda, quæ alias reprobarent. Item q̃ fiunt ex pactione partium circa spũalia, illicita psumuntur. Itẽ, prouisio ista fuit personalis, non tñ transit ad successorẽ.

[Margin: † Alias triginta.]

[Margin: † recipiat]

[Margin: † In iudicem delegatũ põt cõpromitti. Doctores Ic. cũ tpe pote. ff. de arbi. Spe. ti de arbit §. j. adde Lanfrancum tracta. de arbi.]

i ¶ *Honesti.* Ex qualitate personæ præsumitur licitum quod aliàs esset illicitum arg. 9. q. 2 Lugdunen.

¶ *Gl. seq. obiicit. & soluit. Scđo quærit. arg. affirmatiue. & contrã sol.*

k ¶ *Ex arbitraria.* Et ita põt aliqs simul vti arbitraria & delegata ptãte. sic sup. de præsum. c. litteras sed istud nõ vr̃ posse cõstare, qa si rõne delegatæ ptãtis adiudicauerũt alteri prioratũ, tm̃ hoc quod cõstabat eũ canonice electũ, qualiter p arbitriũ poterunt ipsum cõdẽnare ad soluendũ alteri parti in. scutũ, cũ alii solui nõ possit qđ est alii debitũ. ff. de iureiu. cã te. qa si priora-

¶ Quia igitur hæc ordinatio ab oĩbus est recepta, possuntq; licite Prior & capitulum de prouentibus suis pp cãs pdictas, non quidẽ ex pactione partiũ, sed ex iussione [a] iudicũ prouisionẽ hmõi exhibere: Nos eam hoc adhibito moderamine toleramus, vt ad pstationẽ quadraginta librarum non dignitas Prioratus, [b] sed persona Prioris maneat onerata: ne forte circa puentus [c] aliqua videaẽ facta sectio Prioratus: ita q ipso Priore defuncto, successor ipsius ad pstationẽ quadraginta librarum minime teneaẽ. ¶ Idem Valden. † episcopo, & abbati Vatian. †

¶ Canonici priuilegiati à Papa super certo numero, si sponte receperunt aliquem supra numerum, contra impetrantes à Papa, exceptione numeri vti non possunt.

CAP. XXII.

PRo † illorum puisione: & infra. ¶ Burdega. archiepiscopo mandauimus, vt magistro P. in aliqua ecclesiarũ [d] suarũ, vbi ei expedire cognosceret, cõpetens faceret beneficiũ assignari, contradictores [e] ecclesiastica districtione cõpescens: qui decano & capitulo Xantonen. † auctoritate nr̃a mãdauit, vt ipsum admitterent in canonicũ & fratrem. Cumq; ijdem reluctarentur canonici, ac indulgentiã de quadragenario † canonicorũ numero ei opponerent: quia archiepiscopus cognouit illos † in elusionẽ [f] mandati nr̃i indulgentia eis concessa irreuerenter abuti, pdictum magistrum [g] de pbenda & canonica † Xantonen. † ecclesiæ inuestiuit, [h] cõtradictores vinculo excõicationis astringẽs: & infra: ¶ Quia vero qd per dictum archiepm, de memorato magistro auctoritate nr̃a prouide [i] factũ est, firmitatẽ volumus obtinere: Mãdamus, quatenus si vobis constiterit pdictos canonicos, indulgentiam quam hñt de certo canonicorũ numero, non seruasse, & aliquem vltra constitutũ numerũ in canonicum auctoritate propria recepisse: [k] cum nobis legẽ imponere nõ debeant, quam ipsi negligunt obseruare, latã in ipsos excõicationis sententiam à prædicto archiepiscopo, tandiu denuncietis sublato appellationis obstaculo seruandum, † donec sæpedictum magistrũ reci-

si prioratus fuit isti debitus, cõstat q solutio pecuniæ ẽ indebita. Pôt dici q illi nõ fuerũt arbitri, sed arbitratores, i. cõpositores, quarũ arbitriũ si iniquum sit, auctoritate superioris retractat. s. de arb. nõ sine. vel reducit ad arbitriũ boni viri. ff. p socio. si societatẽ. Sed nũq d rõne talis arbitrij possent ipsi adiudicare alteri prioratũ? Arg. q sic. s. de transac. c. de cætero. sed nõ est verũ: quia talia spiritualia possideri non põt, nisi ex iusta institutione canonica 1. q. 1. legũ. sic & in matrimonio non põt interuenire arbitriũ. sup de transf. c. vlt. & sup. de in integ. resti. c. pe. in fi. & hic ver. hoc ex iurisdictione delegata. Bern.

a ¶ *Ex iussione.* Ex pactione partium non liceret, nec illã tolerasset Papa: vt sup de pac. cũ pridẽ sed quia iudicis auctoritate factum fuit, ad tps sustinetur. sup de transa. de cætero. sic. n. excusatur ab infamia, quia iussu iudicis paciscitur de furto ff. de his q no. infa. l. furti § qui iussu. Et q Papa hic tolerauit hmõi cõpositionem, hoc fecit pp causas pdictas, s. pro bono pacis & vnitatis: quia placuit oĩbus, & si Papa cõpositionem non tolerasset, auctoritas iudicis nõ sufficiebat: qa de iure hoc facere nõ poterat: vnde dicit Papa: Nos eã hoc adhibito moderamine toleramus, & ad tps tñ, vt sequitur. & occasione huiusmodi prouisionis [1] assumunt quandoque aliqui causam malefaciendi.

b ¶ *Prioratus.* Nisi hoc esset appositũ, confirmatio talis siue tolerantia fuisset realis arg. sup. de transact. veniens. & inf. de insti. cum venissent.

c ¶ *Prouentus.* Qm sicut ius diuidi nõ põt, sic nec fructus: vt j. q. 1 c. vlt & j. vt eccl. bñ. vt nostrum. & 16 q. 1. c. si monachus.

PRo illorum In prima ponitur facti narratio. In secunda causæ commissio: ibi, *Quia.* Abbas.

CASVS Dominus Papa mandauit archiepiscopo Burdegalẽ. vt in aliqua ecclesiarum suarum magistro P. competens beneficium faceret assignari: contradictores per censuram ecclesiasticam compescendo: recepto isto mandato, mandauit decano & capitulo Xanton. vt dictum magistrum reciperent in canonicum & in fratrem: Canonici Xantonen. ex aduerso dicebant, q habebant certum numerum canonicorum, & ideo ipsum recipere non tenebantur: Archieps intelligens q ipsi abusi fuerant indulgentia de certo numero canonicorũ, dictum magistrum de præbenda & canonica Xanton. ecclesiæ inuestiuit, & contradictores excõicauit, & quia canonici nõ recipiebant eundem, iterum accessit ad Papam petens super hoc sibi prouideri: Scribit Papa quibusdam dicens, q quia qd de prædicto magistro per dictum archiepm prouide factum fuit, auctoritate sua vult ratũ haberi, mandat quatenus si constiterit prædictos canonicos indulgentiam de certo canonicorum numero non seruasse, & auctoritate propria aliquem vltra constitutum numerum in canonicum recepisse: sniam excõicationis, quã tulit archieps in eosdem, tandiu faciãt obseruari donec dictũ magistrũ recipiant in canonicũ & in fratrẽ, & ea q ad canonicatũ pertinent, duxerint assignanda: cũ legem dño Papæ imponere non possint, quam ipsi negligunt obseruare. Not. q si scribit Papa archiepo vt det alicui in aliqua ecclesiarum suarum præbendam, põt dare præbendam in qualibet ecclesia sui suffraganei. Item per hanc decretalem probatur. q ex vi hmõi mandati non possit executor mittere in possessionem corporalem. licet sit arg. contra ex eo qd dixit, de Xanton. ecclesiæ præbenda inuestiuit: sed hoc soluitur in glossa quæ incipit. per talem. Item qui auctoritate propria venit contra indulgentiam in hoc casu amittit eam. Item excõicati recipiunt aliquem in fratrem, & valet receptio, & sic est arg. quod excõicati possunt eligere, sed non est verum.

d ¶ *Ecclesiarũ suarum.* sub hoc termino cõprehenduntur oẽs ecclesiæ ipsius puinciæ, & epales, [2] vt hic patet & sup. de vsu pal. c. 3. siue habeãt ius cõferendi siue non: sed in aliqua prælatura p hãc formã prouidere nõ posset. j. eo c. vlt. & hoc in quib. ius hẽt, secus in alijs. secus si dixisset: in aliqua ecclesiarũ suæ prouinciæ, quia tunc non refert vtrum ius habeat vel non, rõne ordinariæ ptãtis, cum auctoritas talis generalior sit q alia: tñ Papa in hoc nõ reprobat factum archiepi. Et sic large sumitur qd dicit, suarum.

e ¶ *Cõtradictores.* Hac snia non cõprehendũtur nisi partes, & alij ẽt qui de facto cõtradicunt, & nõ de iure.

f ¶ *Elusionem.* Multæ. n. viæ sunt hominib. ad malitiam in auth. de nup. § minores. in fin. colla 4.

g ¶ *Prædictũ magistrũ.* Innoc. [3] dicit, q in registro sic hẽ post ista verba: Cum consensu & voluntate tua frater episcope de præbẽda & canonicatu Xantonen. ecclesiæ, &c.

¶ Glos. seq. reci. per quæstionem, an executor datus per hæc verba; facias prouideri vel assignari. possit inuestire, ponit opin. quòd possit, & soluit contrarium, ad hanc decr. respondet, & remittit, allegat contrarium, & soluit.

h ¶ *Inuestiuit.* Per talem inuestitutam non adipiscitur quis possessionem, nisi corporaliter in possessionem mittatur. j. e. quando per tuas. De tali inuestitura habes s. de re iu. cũ olim & j. de his q fi à ma. par. c. ex ore. & hoc probatur per hoc q Papa mandat, q solũmodo snĩa lata in eos obseruetur donec dictũ magistrũ recipiant in fratrem. Si enim in possessionem missus fuisset, Papa mandasset, vt in possessionem inductus defenderetur. Et sic per hanc decr nõ probatur, q per hanc formam: Mandamus, vt talẽ facias recipi in canonicũ & in fratrẽ talis ecclesiæ, contradictores per censurã ecclesiasticã, & c. vel facias cõpetens beneficium assignari. [4] q possit mitti in possessionẽ ipsius ecclesiæ, nec inuestiri, cũ hoc ei non mandetur cũ certa forma ƒm quã procedere dẽt, sit pfixa. Quidã tñ dñt per hanc decr. q per talẽ formã põt mittere in possessionem, siue inuestire, quod ego non credo, prout not. j. de conces. præben. cum nostris. arg. contra. sup. de excep. cum ecclesiasticæ. Non est contra: quia ille iam fuit per Papam inuestitus, & in corporalem possessionem de mandato ipsius inductus, ut patet in integra. Et quod dixit hic; inuestiuit, fecit vltra formam sibi datam: quod patet per responsionem Papæ, q de inuestitura nullã fecit mentionem, sed excõicatione. quã præcepit obseruari quousq; ipsum reciperent, & iõ dicit, prouide.

i ¶ *Prouide.* [5] Excusauit eum Papa, sed reuera non bene pcessit inuestiendo: sed refert vtrum mandetur; facias prouideri, vel facias beneficium assignari. In primo casu delegatus nõ põt inuestire: quia prouisio non est sibi demandata, sed faciat prouideri. In secundo põt inuestire, & faciet beneficium assignari: quia mõ sibi est puisio reseruata, & illi sic inuestito fructus postea debebunt. s. e. dilectus. & c. relatum & hoc qa forma rescripti seruanda est. s. de rescr. cum dilecta. cum sim.

¶ Gl. se. xr. alle. duo iura, & remittit alle. q. in Zrĩũ quærit & soluit.

k ¶ *Auctoritate propria recepisse.* Et ita q semel facit cõ priuilegium suum

† Vaden. † Vadenẽ. † Vatien.

† Cap. 1. eod. tit. in 3 compil.

1 Aliàs, cõpromissionis.

2 De hoc vide Io. And. in c. quãuis. e. titu. lib. 6.

† Sancto nen.

† Quadragesimo: † Eos.

† Canonicatu. † Sancto.

3 Hæc glossula nec ẽ Bernardi, nec hẽ in vetustis exẽplaribus.

4 Innoc. distinguit hic inter formã, facias prouideri, & formã, facias assignari: quæ si prima forma cõtineat q faciat ius cõferri: secunda q ius conferat & faciat factũ assignari. sed vide hic relq qua p Io. And.

5 H[...]: glosã nõ inuenio in antiquis, nec cr[...] esse Bernardi.

piant in canonicū, a & ea quæ ad canonicatum b pertinent, cum stallo chori, & loco capituli, ei studeant assignare.

¶ Idem Bisuntino archiepo.

¶ Non beneficiatus habens sufficiens patrimonium, ad sacros legitime promouetur.

CAP. XXIII.

TVis qōnib. respondemus; ꝙ clericos in minorib. ordinib. constitutos, de patrimonialibus c bonis habentes vñ possint congrue sustentari, d & si nōdum fuerint beneficiū ecclesiasticū assecuti: (Dummō aliud canonicū non obsistat) ad superiores poteris ordines promouere.

¶ Idem episcopo Zamoren.

¶ Absensi pōt conferri beneficium alio mediante; nec refert vtrum absens inuestiatur per personam mediam, vel persona media inuestiatur pro absente. h. d. coniungendo vtrunque intellectum. Et est casus notabilis, & cotidie practicatur.

giā suā, sibi pīudicat in illo ī. de rescri. constitutus. & ī. de cōsti. cū M & c. cū accessissent. vbi de hoc. ar ī. de priui. accedētib. & c. si de terra. §. 1. C. de execu. tut. l. voluntariæ. Et hoc attende ꝙ dicit, auctoritate ꝓpria. quia si hoc auctoritate Papæ fecissent, non intelligerent venisse ꝯ priuilegiū suū, et si esset iurō firmatum: quia auctoritas Papæ semper intelligitur excepta. ī. de iureiu. venientes. ī. de elec. significasti. Sed quid si venissent cōtra indulgētiā auctoritate Cardin. legati Apost. sedis, nunquid excusarentur? Non credo: quia nō posset illos cōpellere ad hoc vt cōtra indulgētiā Papæ aliquem reciperēt.

¶ Glo. se. no. quòd excōicati canonicos recipere possunt. alle. duas rationes, & duo similia: ponit litteram contrariam, quā non approbat.

a ¶ *In canonicum.* Et ita ea q̄ faciunt excōicati in eorum præiudicium, bene valent, & ita excōicati recipiūt aliquē in canonicū, & valet talis receptio, & ea quæ faciūt excōicati in eorum pīudiciū, bene valēt. ī. de exce. cum inter. cum suis si. sicut excōicatur quis vt in cā procedat. ī. de of. ord. significauit. & quia isti non dēnt absolui nisi satisfaciant: vt sup. de of. dele. ex litteris: sed satisfacere non possunt nisi ipsum recipiant, nec per talem participationem erit excōicatus. sic excōicati admittuntur ad iuramentum qñq; antequam absoluantur. ī. de sentē. excommunicationis. ex tenore. & sup de rescri c. capitulum sanctæ crucis. Vel expone, donec dictum magistrum recipiant, idest, donec cautionem præstent quòd iuri parebunt in hoc, vbi habent causam defensionis. sed in hac decre. non habebant iustam causam defensionis, immo falsam: ut littera dicit.

¶ Glos. seq. not. quòd fracto numero canonicorum, &c.

b ¶ *Ad canonicatum.* Mandat hic Papa dari huic illa q̄ pertinent ad canonicatū, & non præbendā, & sic dabunt ei cotidianas distributiones quousq; vacabit ꝑbenda, vel quousq; fructus fuerint augmentati. Et sic patet hic ꝙ licet canonici aliquē recipiant vltra numerum, et sua auctoritate, non augent numeru ꝑbendarum, licet augeant numerū canonicorū. sup. de consti. cū M. habuisti idem ī. e. dilectus. & ī. eo. tit. dilecto.

TVis quæstionibus. Ponit dictum, cuius vnam determinationem interserit: *Dummodo.* Abb. Sicul.

CASVS Quidam clerici in minorib. constituti, nondum fuerant beneficium ecclesiasticum assecuti: habeb at de bonis patrimonialib. vnde poterant commode sustentari: volebant promoueri ad sacros ordines: Respondet Papa consultus, ꝙ bene pñt ad superiores ordines promoueri, dum aliud canonicum non obsistat, & intelligitur ordinatus ad titulum sui patrimonij. No. ꝙ quis pōt ordinari ad titulū sui patrimonij.

¶ Glos. seq. quærit, & soluit.

c ¶ *De patrimonialib.* Hñt ergo isti patrimonium pro titulo. sic sup. eo. c. eps si aliquē. nec debuit ab epo beneficiū petere, de quo tali mō intitulati sunt, & iudicium sibi manducāt & bibunt, qui de suo hñt, & alienum recipiunt. 16. q. 1. qm̄ quicquid. & 12 q. 2. c. & filij. & 1. q. 2. clericos. Sed quid si patrimonium istorū periret chasmate vel alluuione, nunquid tenebitur istis prouidere? Dominicalis 1 qō consueuit esse, tñ satis vr̄ ꝙ episcopus debeat eis prouidere in beneficio ecclesiastico: quia cum isti ad seculum redire non possint, redundaret in opprobrium ordinis clericalis. arg. 93. dist. diaconi. & ar. ī. de cle. coniug. Ioannes. & ī. de renuncia. ad supplicationem.

¶ Glos. seq. soluit dubium. secundo quærit. arg. pro & contra, ponit opinionem Vin. contra quam alleg. decre. sua ponit opi. Tanc. & soluit. Tertio quærit & soluit. Quarto quærit, ponit primo opin. Vin. secundo opi. Tanc. quam approbat.

d ¶ *Congrue sustentari.* Aliàs nō dēt ipsum promouere: qđ si

a Cap. 9 eod. tit. in 3. compil. Huius vero decretalis decisionē hodie accipere debemus iuxta ordinationē concil. Tridē. sessi. 21. de refor. c. 2.

† Latonien. Raton.

1 Dominicalē qō nē vocat quā olim iuris canonici doctores diebus Dominicis solebāt tractare, extra cursum legēdi ordinariū: sicut Sabbatinā qōnē appellant legistæ, quam in sabbatis, cum ab ordinarijs lectionib. cessabatur, suis discipulis explicabant.

CAP. XXIIII.

ACcedens † ad Apostolicā sedē, & infra. ¶ Inquisitioni tuæ taliter respōdemus, ꝙ clericus absens per aliū, vel alius e magis pro ipso, poterit de beneficio ecclesiastico inuestiri.

¶ Idem Trecen. episcopo.

¶ Si ad vnum canonicatum & ad præbendam duo sunt recepti simpliciter, receptio non tenet ēt interueniente Apostolica auctoritate. h. d. & est notabile capitulum: quare seme semper menti, & nota ipsum.

CAP. XXV.

DIlecto † filio P. sanctæ Pudētianæ † presbytero Cardinali, Cellerario Trecen. & R. procuratori tuo, auditore concesso, idem Cellerarius proposuit coram eo, quòd cum in manibus Remen. archiepiscopi tunc Apostolicæ sedis legati, intendentis prouidere G. nepoti suo in Trecen. ecclesia præbē-

fecerit, tenet ei ad supplementū. ī eo. c. 2. & c. cum sm Apostolū. Sed nunquid tenet soluere decimas de tali patrimonio ad qđ est promotus. quasi ad titulū? Arg. ꝙ nō. 16 q. 1. sifr. & ī. de deci. nouū genus. arg. ꝯ 16 q. 1. si quis laicus. Dixit Vin. ꝙ tenet soluere decimas. ar. illius c. si quis laicus. ar. contra ꝙ non debeat soluere. vt ī. de simo. tua. T. dixit ꝙ si ab alijs clericis recipit diuinum officium, & alia sacramēta, dēt eis soluere decimas, alioquin cōtra: qa de beneficio suo non tenet soluere decimas. credo ꝙ pp clericatū isti licet sit ordinatus ad patrimonium suū, ecclesiæ quæ primū decimas percipiebat ꝑdiales, iure suo non debeat defraudari: quia res semp remanet cū sua cā, & sine culpa sua priuari non dēt, nec est etiam iusta causa quare priuari debeat. Item quæritur an ille possit transire ad aliā ecclesiam sine licentia epi? Dicas ꝙ non 71. dist. primatus. Sed nūquid potest 1 vendere patrimonium tale? Vr̄ quod non: quia inde viuere debet, & ecclesiasticum onus sustinere, quod concedit Vin. sed Tanc. dixit ꝙ potest vēdere: qa qui pretio fruitur, rem habere vr̄. ff. de vsufr. quia qui pretio. & pōt illud donare, qa & beneficio ecclesiastico posset renunciare, quod credo verius.

ACcedens. Absens pōt inuestiri de beneficio alio mediāte Vel sic pōt summari. Potest quis inuestiri de beneficio pro absente. Cōis diuisio. Secunda: ibi, *Inquisitioni.* Abb. Sicul.

CASVS Quærebat hic, vtrum aliquis absens de bñficio ecclesiæ possit inuestiri: Rñdet ꝙ aliquis nomine ac vice absentis de beneficio ecclesiæ pōt inuestiri: quia ille dr̄ inuestiri, cuius noie alius inuestitur. No. ꝙ absens potest ꝑ aliū inuestiri.

¶ Gl. ista quærit. & tripliciter soluit. secundo obijcit & soluit.

e ¶ *Vel alius.* Sicut vnus noie alterius possidet. ff. de acq. pos. quicquid. vterq; n. possidet. ff. eo ti. qđ meo. & sup vt lit. non conte. qm̄ §. in alijs. & sup. de resti spo. cū venissent. & sup. de ꝓscr. si diligenti. ita & vterq; pōt dici inuestiri. Sed q̄ fuit dubitatio? Forte iste eps dubitabat, an carnale matrimoniū inter absentes cōtrahat, & iō dubitauit an & spūale. Prima qō expedit 32. q. 2. honorat. & ī. de conuer. coniu. ex parte. & ff. de ri. nup. denique. Secūda dubitatio hic explicat, vtrū clericus absens possit inuestiri per aliū, vel dubitatio fuit illa, an inuestiret qs pro absente & ignorāte, & certe bñ, & acquirit ei possessionē, & cū ille sciuerit. habebit cām vsucapiēdi C. de acq. pos. l. 1. Vin. Vel iō dubitauit: quia sicut hæreditas tpālis per ꝓcuratorē acquiri non pōt. ff. de acq. hære. per procuratorem. 2 ita videbat ꝙ hæreditas spūalis acquiri nō posset, sed nō vr̄ ꝙ dñium sit q̄situm per traditionē absenti. ff. de acq. rer. do. res ex mādato. itē nec possessio vr̄ acquiri per inuestiturā. ī. de his q̄ fi. a ma. par. c. ex ore. & ī. de do. ꝑ tuas Dicas ꝙ si vel dās, vel acciplēs intendit acquirere dñium absenti, tūc est quæsitū, & sic loquit. ff. de acq re. do. si procurator. ff. de do. q mihi donatū. Sed si neuter hoc intendit, non statim acquirit dñiū. & sic loquitur. ff. de acq re. do. res. dñium tñ vel possessio nō acquiritur per gestorem negotij ff de neg gest. si ego. Io.

DIlecto. Diuidit in quatuor partes. Primo ponit factū, & allegatio ꝓ cellerario. secūdo allegatio ꝯ eu. ibi, *Procurator.* Tertio diffinitio: ibi, *Vnde.* Quarto ꝓtestatio: ibi, *Ita quòd.* Ab.

CASVS Archiepiscopus Remen. dum in Francia legationis officio fungeretur, intēdebat prouidere cuidam nepoti suo G nomine in Trecen ecclesia: cellerarius Trecen vt gratiam legati sibi acquireret, in manibus legati renunciauit præbendam, quam in Trecen. ecclesia obtinebat: dictus legatus nepotem suum & dictum cellerariū instituit in canonicos Trecen & archieps & capitulū cōiter assignauerunt vtriq: stallū in choro, & locum in capitulo, ut fructus illius præbendæ diuiderent

a Vide c. si tibi absente eo. ti. lib. 6. & l. qui mihi donatū. ꝑ Bart. ff. de don.

† Cap. 1. eod. tit. in 4. compil.

† Pudentianæ nomen hic ēt restituimus, cum Prudētianæ legat in omnibus contra historiæ veritatem.

1 Tene de hoc qđ statuit cōcil. Tridē. supra proxime citatum, ne cū glossa fallaris.

1 Dicunt legistæ ꝙ tpalis hæreditas ñ potest per ꝓcuratorē acquiri, pro eo ꝙ acquiritur, & aditur solo animo: ex quo vere dedi ꝓcuratorē ad eundū iā apparet animꝰ aditionis, & iō impossibile ē illam adiri, sed illud verum de hæreditate iā delata, & quā scio delatā, in deferenda locū habeat qđ statim dicam. Io. And.

diuiderunt inter se, donec idē G. integraliter esset beneficiū assecutus, & ꝓcurator gñalis epi tunc absentis ista oīa cōprobauit, & dictus Cellerarius lectionē & Euāgeliū legit ī sua septimana, & alia fecit q̄ alij canonici ꝯsueuerūt defuncto epo, tpe cuius hæc facta fuerūt, alter successit, & dū accederet ad ecclesiā cōsecratus, dictū Cellerariū recepit ad osculū pacis, & tūc non recipiunt ad osculū nisi canonici: & per bienniū sine qōne sic ꝑmansit: Postmodum epūs excitat[a] à somno, cœpit mouere qōnem contra ipsū Cellarariū sup ꝑbēda ꝑdicta, & sic qō inter epm & Cellerariū ad sedē Apost. est delata: datus fuit quidā Cardin vtriq; parti auditor, corā quo Cellerarius proposuit oīa supradicta: petens dictū epm à sua molestatione cōpesci: ꝓcurator epi ꝓposuit ex aduerso, q̄ ad vnicū bñficiū qd vacabat ī ecclesia Trecē. nō licet ipsi legato duos instituere, allegando ad hoc concil. Turon. qd præbēdarū inhibet sectionē, & concil. Lateran. qd ꝑbendarū ꝓhibet expectationem. Præterea in ecclesia vbi non est certus numerus ꝑbendarū, nulla ēt præbenda vacante, pōt aliquis in canonicū assumi: quia intelligit eligi ad quoddam ius qd de nouo creat, & cum electo nascit. sed vbi ē certus numerus prębēdarū, duo ad vnā ꝑbendā eligi non pñt: cū illud ius spūale diuidi non possit: pp qd dictus ꝓcurator asserebat instōnem ꝑfatam nō valere, cū in Trecē. ecclesia certus sit numerus ꝑbendarū, quē caplm vel legatus augmētare nō intendebāt vel ius aliqd creare de nouo: His & alijs auditis Papa dictū Cellerarium condemnauit ad restōnem eorū q̄ tenebat rōne ꝑdictæ institutionis, imponendo silentiū eidē sup dicta ꝑbēda, vel parte ipsius: ita tñ q̄ ꝑ hoc ꝑdicto G. nepoti legati nullū ꝑiudiciū gnetur: qa res inter alios acta, alijs obesse non dēt. No. q̄ legatus nō pōt instituere duos ad vnā ꝑbendā contra cōcil. Turon. Itē bñficijs spūalis ꝑceptio nō dat ius, sed sola canonica institutio. Itē res īter alios acta, alijs obeē nō dēt.

a ¶ *Resignauit.* Pure sine aliqua conditione & modo, alias simoniacus fuisset. 1. q. 2. quàm pio. & ī. de pact. pactiones.

¶ *Glos. seq. obijcit, & soluit.*

b ¶ *Generalis.* Vnde videbat q̄ dñs ꝯ factū ꝓcuratoris venire nō debebat. ar. sup. de of. dele. cū olim. quia factū ꝓcuratoris qui generalē hēt administrationē, domino ꝑiudicat. ff. de iusiurā. iusiurādū. §. vlt. ff. de pact. nā & nocere. sed tamen secus est, q a generali mādato no vr̄ delegasse, nisi id qd licite t fieri pot. ff. de condi. indeb. si ꝓcurator & ff. de his q̄ fiu. in frau. credi. si pater vel q a fraudulēter aliqd faciat. ff. mā. creditor. §. Lucine. vnde cū talis institutio cōtra ius esset, non tenebatur episcopus illam ratam habere. sup. eo. ti. tuæ. & c. maiorib. ¶ *Glos. seq. obijcit, & soluit.*

† *Resignaret.*

† *Beneficium.*

† *Tu quoque.*

† Et præposito pecunijs nō vr̄ eē mādatum vt fouāt alios quibus debet. ff. de solut. si is cui. sēcūdū Abba. Io. An.

dam, quam ibi obtinebat, liberaliter resignauit: [a] † dictus legatus præfatum G. & eundem Cellerariū in canonicos Trecen. instituit, & ambobus capitulum Trecen. stallum in choro, & locum in capitulo, & idem archiepiscopus supradictæ præbendæ fructus diuidēdos communiter assignarunt, donec idem G. integrum esset præbendale stipendiū [c] assecutus, & infra. Quorum receptionem procurator generalis [b] prædecessoris tui, in partibus Constantinopolitanis tunc agentis postmodū approbauit. ¶ Dictus quoque Cellerarius lectionem & euāgelium in hebdomada sua legisse dignoscitur: & tam decani quàm episcopi electioni, & aliorum negotiorum tractatibus, sicut canonicus Trecen. interfuit, & domum quandam per capitulum memoratum obtinuit, quæ non nisi canonico consueuerat assignari: tuque † cum ad eandem accessisses ecclesiam cōsecratus, eum cum canonicis alijs ad osculum recepisti: [c] cum tunc non nisi canonici ad osculum admittantur: & eidem super prædictis nō mouisti per biennium quæstionē: propter quod petijt, vt te ab ipsius super hoc molestatione [d] indebita, cōpescere dignaremur & infra. ¶ Procurator tuus proposuit ex aduerso, quòd ad vnicum ius spirituale, quod vacabat ibidem, insimul duos canonicos instituere prædicto legato non licuit: nam si duo vnicā præbendam haberent, id esset contra Turonen. concilium, [e] qđ præbendarum inhibet sectionē. Si vero duobus receptis vni tm̄ præbenda daretur, sub expectatione alius contra Lateranen.[f] † concilium [f] remaneret. ¶ Præterea licet in ecclesia, in qua nō est certus numerus prębendarū, nulla etiam vacante in canonicum quis possit assumi, cum intelligatur ad quoddam ius eligi quod ex electorum assensu de nouo creatur, † & cum electo in canonicū nascitur, & desinit cum defuncto: † in ecclesia tamen quæ determinatum habet numerum præbendarum, vno indiuiduo iure vacante, duo simul eligi non possunt ad illud: eo q̄ huiusmodi spirituale ius, diuidi [g] seu communicari nequeat inter eos: quanquam interdum hi ad quos spectat electio, de communi assensu augmētare [h] valeāt numerū præbendarum, quoddā ius spirituale de nouo creando, nisi forte statutum aliquod obuiaret, quod esset iuramento firmatum: vel cui sedis Apostolicæ confirmatio accessisset: huiusmodi clausula [i] prohibitionis adiecta, ut si quicquam contra id fieret, non valeret, propter quod institutionem præfatam nullam fuisse dictus asseruit procurator: cum in Trecen. ecclesia certus sit præbendarum numerus, quē capitulum vel legatus augmentare [k] † minime intendebat, vel ius aliquod de nouo creare. ¶ Vnde dictum Cellerarium ad restitutionem eorum, quæ ratione prædictæ institutionis tenebat sententialiter duximus condemnandum: ei super præbenda ipsa, uel eius parte silentium imponentes: Ita quòd per hoc prædicto G. nullum præiudicium generetur; cum res inter alios acta, regulariter alijs non obsistat. [l]

c ¶ *Recepisti.* Per hoc videbat̃ cōsentire institutioni ipsius. ar. 63. dist. Hadri. & ī. de his q̄ fi. a ma. par. c. ex ore. & ī. de priuil. cū olim. ar. C. ad Velleia. auth. siue à me & ī. de spon. ad id qđ. Itē quia in ꝑsentia sua gessit se tanq̄ canonicū: vn̄ quia ipsum nō remouit, statim vr̄ ipsum approbasse ar. ī. de of. dele. coram. C. de se. 1. pos. l. 1. C. de pa. po. si filiū. 20. q. 1 quem ꝓgenitores. sub talis patientia si nō facit canonicum, sed tm̄ canonica electio. ff. de decur. Herennius. & ī. de insti. ex frequentibus. & C. de lib. cau. non idcirco Bernar.

d ¶ *Molestatione.* Et sic agebat interdicto, Vti possidetis.

e ¶ *Turonen. concil.* ī. eod. maioribus. Bern.

f ¶ *Lateran. concil.* inf. de conces. præb. nulla.

g ¶ *Diuid.* Quia vnitas nō recipit diuisionem 24. q. 1 loquit. De hoc dictū est. ī. eo. tuæ fraternitatis. simile ī. eod. ca. Inter cætera.

h ¶ *Augmentare.* sup. de constitu. cum M.

¶ *Gl. seq. reci. per quæstionem.*

i ¶ *Hmōi clausula.* immo & si clausula illa nō eēt adiecta, tñ sine eius auctoritate nō vr̄ q̄ possit contrauenire, ex quo cōfirmatio Papę accessit. ī. de confir. c. 1. & 2. Nā vbi princeps confirmat, idē est ac si ferat sniam. C. de vet. iu. enu. l. 1. § sed neq. vet. oīa nr̄a facim' &c. Verius est, q̄ non obstat eis talis confirmatio, cū eorū fauore facta sit, qn possint contrauenire si volūt. ī. eo. cū M. & c. cū accessissent, nisi cta hmōi sit apposita, decernatis irritum, & inane. Ioā.

K ¶ *Augmentare.* hęc fuit sufficiens rō, quia intendebat idem ius, & eandem præbendā conferre plurib. quare non valuit. sup. eo. tuę. sed si intendisset vtrūque eligere in canonicum, talis electio non valuisset. sup. eo. dilectus. & ca. relatū. quia ad duo iura intelligūtur eos elegisse, ita tñ q̄ facultates sufficerent duob. ī. ca. ꝓxi.

¶ *Glos. seq. remittit secundo obijcit, & soluit, tertio quærit. ar. pro, & contra, solu. quarto soluit quæstionem.*

l ¶ *Non obsistat.* Hāc regulā & eius expositionē habes ī. de re iu. c. pe. Sed vr̄ q̄ cāx istorū ita sunt cōiūctæ, q̄ snīa lata cōtra vnū obstet alij. sic 3. q. 6. ꝗppe. & 81. dist. tātis Daniel. sim. ī. de accu. ad petitionē & 55. dist. ordinatos. sed secus est hic: quia agēdo cōtra vnū nō agit de iure alterius: sed in ꝑmissis casib. agit de vtroq;. sic ī. de adul. significasti ff. de adul. denūciasse. sed q d si postea agit cōtra sm, & ille secūdus obtinet, nūqd ꝓdest alij, vt ꝑ hoc retractet snīa lata? Vr̄ q̄ sic, qa snīa lata ꝓ vno ex socijs, ꝓdest alijs: vt 2. q. 6. c. ei q. § diffinitiua. ver. qnq; & ī. de ap. c. pe. & ff. si ser. ven. loci. §. 2. sed nō est ita, qa illa intelligunt cū snīa processit cōtra oēs in cōi ēā. lex illa. loci. §. 2. loquit de seruitute, q̄ cōis est & indiuidua, & ꝓ parte quis agere nō pōt. Per decr. istā bene vr̄ solui illa qō, qua q̄rit, duo fratres ex eodē patre & matre eadē cōtraxerūt matrimoniū cū duab. sororib. ex eodē patre & matre eadem: fuit lata snīa contra ma-

† *Lateran.* sub Alex. iij. cap. 8.

† Adde ad hoc bonam glo. quæ dat ēt meliorem rationem in fi. in l. 1. C. vbi d̄ cri. agi opor.

† *Crearetur.*

† Nec ēt expressus cōsensus, sm̄ Inno. sm̄ quod dicam de cō. præbē. c. 1 super gl. 2. Ioan. And.

† *Aliàs,* non intē debant.

† Vide sm̄ Hostiens. dilectus 2. super. 3. gl. Ioā. And.

cōtra matrimoniū inter vnū virū & eius vxorē ꝓp cōsanguinitatē: Quæritur verum sñia ista præiudicet alteri fratri & eius vxori, qui non fuerunt in lite? Dicas ꝙ non sit eis præiudiciū.

V *Acante.* Duæ sunt partes. Secunda: ibi, *Super quo.* Ab. Sic. CASVS. Vacāte quadā ꝑbenda in quadā ecclesia cathedrali, ep̄s ex illa ꝑbēda constituit duas, & ibi instituit duos canonicos: altero illorum defuncto, quidā clericus noīe Hippolytus ꝑbendā, illius defuncti auctoritate Aposto. fuit adeptus: iste Hippolytus impetrauit lr̄as à dño pp̄ cōtra ep̄m, vt integraret illi ꝑbēdā illā & alius dicebat se habere idē ius cōtra ipsū ep̄m: quæsiuit ep̄s, q̄d facere deberet? Rñdet Papa, ꝙ cū Turon. concilij statuta diuisionē ꝑbendarum inhibeāt, ep̄s tenetur illas ꝑbendas redintegrare de vacaturis, nisi ex certa & rationabili cā de ꝑdicta ꝑbenda cōstituerit duas, & tot sint prouētus vtriusq;, ꝙ possint competenter vtrique sufficere. Nota, ꝙ vna præbenda potest diuidi in duas, dumtamen vtriq; sufficiant illius prouentus, alias non pōt: & si diuisa fuerit, redintegrari debet.

¶ Cap. 3. eod. tit. in 4. compil. Et de materia, an ex cā rōnabili de vna præbēda possint fieri duæ, vide Docto. s. hoc. tit. c. auaritiæ.

¶ Assensu

¶ Contingerint.

¶ Alternatiue: q̄ a ēt eius fuit solutio. s. ca. proxime. Ioan. And.

¶ Qđ potuit. inf. đ excess. pla. sicut vnire secundum Inn. qđ est verum ex cā in Hosti. vt dixi. Io. And.

¶ Hic vides posse ep̄os ex cā diuidere præbēdas: posīt ēt, & beneficia diuersa vnire, vt patet, s. cōcil. Triden. sessi. 21. de refor. cap 5. & sessi. 24. de refor. cap. 11. qđ videto.

¶ Imo in antiqua cōpila. idē cōtinebat his verbis & eidē de redditib. ipsius ecclesiæ singulis annis cōpetentes assignari ꝓcurent, &c.

¶ Idem.

¶ De vna ꝑbenda vacante ꝑñt fieri duę si eius supperant facultates, alias diuidens integrare tenetur.

CAP. XXVI.

VAcāte † quadā ꝑbenda in ecclesia tua, duas ex eacōstituens, ad illas de cōsensu † capituli tui duos canonicos assūpsisti: quorū altero viā vniuersæ carnis ingresso, ꝑbēdā, q̄ defunctus habuerat, qdā clericus noīe Hippolytus, fuit auctoritate sedis Apostolicæ assecutus. Verū cū idē Hippolytus te sup integritate ꝑbēdę, ꝑ quasdā n̄ras lr̄as inquietet, & alius idē ius aduersus te se habere ꝓponat, qđ facere debeas reqsisti. ¶ Super quo sic duximus rñdendū, ꝙ cū Turon. statuta [a] concilij sectionē inhibeant ꝑbendarū, teneris vtrique de his q̄ vacare cōtingerit, † integrare [b] ꝑbēdā: nisi rōnabili cā de vacāte supradicta ꝑbenda duæ fuerint cōstitutæ [c]: ac tot sint vtriusque prouentus, ꝙ per vtranq; sit vtriq; prouisum in beneficio competenti.

a ¶ *Turon. statuta concilij.* sup. eod. maioribus.

¶ *Glos. seq. obiicit, & tripliciter soluit.*

b ¶ *Integrare.* Sed quare tenetur integrare, cum talis electio nulla fuerit. sup. e. ca proxi. Rñdeo, isti duo simpliciter fuerūt electi in canonicos, vnde tenuit electio. sup. eo. relatū. & c. dilectus. Io. dicit [ꝙ] licet nō valuerit talis electio, ep̄s tñ tenetur integrare præbendā, cum ipse non possit reuocare qđ fecerit, ar. j. de dona. inter dilectos. j. de conces. ꝑben. cum sup & sup. de cler. coniuga. diuersis fallacijs. Vel alia rō pōt reddi: Isti electi fuerunt ad duo iura de nouo creata, & non ad vnicū, & non intendebat ep̄s facere contra conciliū cū duas constitueret: præbendas ex vna, credens sufficere facultates ad duos: vnde si reperiat ꝙ nō sufficiat duob, tenetur integrare de vacantib. j. eod. cum cām. & sic vr̄ ꝙ ep̄s possit tolerare si aliquādo aliqui eligunt ad vnū beneficium, vt dr̄ sup. eo. cumq̄.

c ¶ *Constitutæ.* Hic ergo patet, quod de vna præbenda possunt fieri duæ, [i] & secundum hoc erunt duo noua iura: sicut vna parochia potest diuidi in duas 16. q. 1. præcipimus. & j. de eccle. ædi. ad audientiam 2. De hoc dictū est s. eod. tuæ.

D *Ilectus filius.* Si pp̄ mādat ei ad quē spectat vt bñficiū cōferat vni, collatio ꝑ eū alteri facta tenet, ipse tñ ex transgressione punit̄: vt hic dr̄. Prima pars querelam decisam continet Secunda iudices præbet: ibi. *Fraternitati.* Abb. Sicul. CASVS. Quidā clericus G. noīe obtinuit lr̄as à dño Papa ad cap̄lm Nouarien. ꝑ quas mandabat eidē. vt dictū G. reciperēt in canonicū & in fratrē, & præbendā (si qua vacaret) conferrent eidē: cap̄lm mandatum Apostolicum noluit adimplere: imo præbendam vacantem, quam dominus Papa prædicto G conferri mandauit, alij assignauerunt: vnde idem G petijt a domino Papa, vt qđ de ipso mandauerat faceret adimpleri: Ex parte capituli allegabatur, ꝙ præbenda non vacabat ibidē: Papa his auditis mandat, quatenus, si constiterit ꝙ in Nouar. ecclesia, præbenda vacaret eo tp̄e quo Nouar. e. canonici lr̄as receperunt, dictum clericum faciant recipi in canonicum & fratrem, cum præbendam illam in derisionem mandati Apostolic: duxerint conferendam: & de prouentib illius ecclesiæ aliquos redditus annuatim faciant assignari eidē, donec præbendale beneficium fuerit assecutus. Not ꝙ licet Papa mandet, vt alicui conferatur præbenda. & canonici eam alij conferunt, tenet colla. 10: sed ipsi compellendi sunt vt illam postea recipiant, & quod dicit in fine, de redditib prouideatur, &c. credo appositum fuisse in pœnam capituli, quia mandatum Apostolicum contempsit, quia illud non [4] erat in antiqua.

¶ *Glos. seq. reci. per quē transmisit mandatum, &c.*

d ¶ *Vacaret.* Ergo vr̄ à cōtrario sensu, ꝙ si tūc nulla vacabat, non tenerentur rōne illius mādati eum recipere. & sic vr̄ tm̄ vnum mandatum sed vr̄ ꝙ duo, quia mandauit eum recipi in fratrem: qđ vnum mandatum est, & præbendam conferri, & vnum est cōsecutiuum alterius: vnde ista tenebantur illum recipere, & postea beneficium cōferre, vel statim, vel q̄ cito possēt.

¶ *Gl. seq. primo ar. temporis receptionis inspiciendum Secundo de tempore datæ. Tertio de vtroque. Quarto arg. ad quæstionem, quam poi. vlt. sol. contraria.*

e ¶ *Receperunt.* Hic consideratur tp̄s [5] receptionis lr̄arū, & non datæ. sic sup. de foro compe. licet sup. de rescri. cap̄lm sanctæ crucis Sic in lr̄is impetratis cōtra vsurarios j. d vsur. q a frustra. sic q̄nque consideratur tp̄s oblati libelli, licet tūc non recte agatur: si tñ postea incipit ius competere, perfici pōt iudicium. ff de p g actio. si rem. §. vlt. & ff. de rei vend. sinaūt. §. 1. ar cōtra. quia tp̄s datæ est considerandum. sup. đ rescri. eam te & c. constitutus. Item ar. cōtra ff ad exhi. l tigni. §. vlt. Item ar. ꝙ si iudex tp̄e impetrati rescripti sit excommunicatus, & tempore receptionis absolutus, ꝙ valeant litteræ. arg sup de appe. super eo arg. sup. de rescri. pastoralis ad fi & ff. de iud. cū furiosus. & sup. de æta. & quali. præterea. ff de acq. hære. mutum. Io. quod nō credo immo litteræ non valent, cum ab initio nullæ fuissent? vnde postea per absolutionem conualescere non possunt. Quare ergo potius hic consideratur tempus receptionis, & in illa, eam te. & c. constitutus. tempus datæ? Hic consideratur tempus receptionis: & non datæ. quia quamcito vacat beneficium, pertinet collatio ad capitulum seu episcopum, cū statim possint beneficium conferre quousque interdicatur eis, vel mandatum recipiant super hoc: vnde si vacat tēpore quo litteræ dabantur, non præiudicat capitulo quousq; ad ipsos mandatum perueniat: quia non tenentur diuinare j. vt eccl. benefi. ut nostrum. vnde collatio medio tempore facta legitima est, sed mandato recepto tunc primo præiudicatur eis, vnde postea non debent contrarium facere: quod si fecerint, procederetur contra eos prout dicitur hic, nisi diceretur in mandato, ꝙ si secus feceritis, illud decernimus irritum & inane sup eo. inter cætera & c dilecto. sed in decr. eam te. consideratur tempus datæ, quia tempore datæ, & tēpore receptionis vacauit præbenda, & quia mandatum fuit capitulo de cōferenda præbenda, & capitulum non poterat conferre, quia non pertinebat ad ipsum, sed ad episcopum, & archidiaconus fuit postea electus, & sic mandatum sequitur ibi illum qui potuit conferre, & satis mandabatur illi quando mādabatur capitulo, cum ipse tempore datæ esset de capitulo: vnde ipse episcopus non poterat se excusare, ꝙ non recepisset mandatum. In illa, cōstitutus dicas ꝙ cum aliquis impetrat litteras super beneficio: tūc si numerus statutus iurō est firmatus in ecclesia contra quam impetrat, illud debet tunc dicere, alias non valerent litteræ. Sed si tunc nullus esset statutus numerus, de eo quod non est, mentio fieri non potest: vnde si postea medio tempore statuatur, non præiudicat impetranti.

¶ *Idem Vercellen. episcopo.*

¶ Si Papa mādat capitulo, vt aliquē in canonicū recipiat, & præbēdam, si qua vacat conferant: si de mandato sciētes alij conferunt, coguntur primū recipere, & de redditib. ecclesiæ loco beneficij prouidere, donec præbendam habeat.

CAP. XXVII.

DIlectus † filius G. clericus nobis exposuit † cō querendo, ꝙ cū pro eo ad Nouarien. capitulū mādatū Apostolicū misissemus, vt eū in canonicū reciperēt & in fratrē, ꝑbēdam (si qua tūc vacabat †) cōferētes eidē: & infra. ¶ Fraternitati tuæ mādamus, quatenus si tibi cōstiterit, ꝙ in Nouarien. ecclesia prębēda vacaret [d] tp̄e quo eiusdem ecclesiæ canonici n̄ras litteras receperūt: [e] cū alij in elusionē mandati nostri duxerint conferēdā, [f] eundē clericū, si nō hēt †

¶ De materia huius glossæ vide Federicū consi. 290 & Felin in cap. eam te de rescri. vbi plenissime adde Baldū in c. constitutus. sup. đ rescript.

† Cap. 4. tit. de concessio. præben. in 4. compil.

¶ Proposuit.

¶ Vacaret.

¶ Habeat

¶ *Glos. seq. obiicit inducens quæstionem, & soluit.*

f ¶ *Duxerit conferendā.* Vr̄ ꝙ talis collatio nō teneat. ar. j. de conces. præbē. proposuit quia Papa ibi consimilē donationē cassauit. Itē eo ipso ꝙ Papa ꝑcipit isti dari, prohibuit alij dare. ff de cond. & demon. cū ita & ff. de procu. Pomponius. § sed & is qui. Itē talis electio facta est cōtra legē aiatam: q̄ dum vis agit q̄ inanimata. ff. de arb. Celsus. & l. præcedenti. in fi. & ita nulla est. 10. dū vides. Itē rōne ꝑcedentis denunciationis nō valet quod

valet qđ factũ est. C. de rei. vend. l. si fundũ. ff. de no. oper. núcia. c. 1 & ad leg. Falc. dolo. ff. de eden. quædã. § is aũt. Sed verũ est φ hæc collatio tenuit, licet cõtra mandatũ Papæ, vt satis patet hic, & ĩ de conces. præb. proposuit. nec solum mandatũ Papæ sufficit ad hoc vt ius habeat. ff. de pig. act. non est mirum. § sciendũ & ĩ. de re iud. cum aliquib. Itẽ licet canonici obligati videantur, ipsa tñ præbẽda nõ est illi obligata. arg. ff. de pollici. l. 2. & ff. de contrahen. empt. l. vlt. in fi. Et ita electio talis quãtum ad canonicos nõ vr̃ canonica, sed quãtum ad electũ sic: sicut sacerdos in mortali existẽs quoad se illicite celebrat, quo ad alios licite. sup. de cohabita. clerico. & muli. c. fin. sic donatio põt esse vitiosa, & tñ donum tenet. arg. inf. de iure patro. cura pastoralis. C. de rei vend. quotiens. Vel licet peccent recipiendo à mandato Papæ, non tñ peccant alium eligendo. simile. 27. q. 1. nuptiarum. & ió puniuntur: quia cõpelluntur illũ recipere pro quo mandatũ receperũt, & hoc verũ est, licet Papa mãdet beneficium vacans vel cũ primum vacaueit, alicui concedi. valet tñ collatio alij facta: [3]nisi clausula illa adiecta fuerit: ꝗ si ꝗ te certis, id decernimus irritũ & inane. ĩ. e. Iter cætera. & cap. dilecto.

[1] Concilii generale Lateranẽ. sub Innoc. iii. c. 29. & c. 4. eo. tit. in 4. compil. [2] Id est, aliũ ñ peccat ipsum audiẽdo, cũ ignorẽt eũ esse in peccato mortali.

[3] In Lateranẽ. concilio sub Alexã. iij. c. 13 & cũ hoc decreto conuenit cócil. Trid. sess. 7 de reform. cap. 2. & 4. & sess. 24 de reformat. c. 17.

sufficiens [a] beneficium ecclesiasticum, in canonicũ recipi [b] facias, & sibi de redditibus ecclesiæ singulis annis assignari [c] prouentus, donec ei sit in beneficio præbendali prouisum.

¶ Idem in concilio generali. †

¶ *Hñs personatũ, vel beneficiũ curatum, si secundo tale receperit, vacat primũ: qđ si retinere contenderit, et secundo priuabitur. hoc primo. Et is ad quẽ spectat benefi cij curati collatio, licite confert statim cũ institutus aliud recepit: & si infra sex mẽses nõ conferat, deuoluit ad alium collatio, & aliter punit̃ hoc secundo. Cum sublimib. vero & litteratis personis circa pluralitatẽ beneficiorũ incompatibilium solus Papa dispensat. hoc tertio. Hoc dicit istud capitulum vtile & famosum.*

CAP. XXVIII.

De multa puidẽtia fuit ĩ Laterã. [d] † concil. phibitũ vt nullus diuersas dignitates ecclesiasticas, & plures ecclesias parochiales reciperet cõtra sacrorũ canonũ instituta: alioq̃n recipiẽs sic acceptũ amitteret & largiẽdi ptãte pferẽs priuaret. Quia vero pp psumptiones & quorundã cupiditates, nullus hactenus aut rarus de pdicto statuto fructus puenit, Nos euidẽtius & expressius occurrere cupiẽtes: Præsenti decreto statuimus; vt quicũque receperit aliqđ bñficiũ curã hñs aĩarũ annexã, si prius tale bñficiũ habebat, eo sit ipso iure priuatus, & si forte illud retinere cõtẽderit, [e] & alio spoliet̃. ¶ Is quoq; ad quem prioris spectat donatio, illud post receptionẽ [f] alterius libere cõferat, cui merito viderit cõferendũ: & si vltra sex mẽses cõferre distulerit, nõ solũ ad alios secũdũ Later. † cõcilij statutũ eius collatio deuoluat̃, verũ ẽt tm̃ de suis cogat̃ [g] puẽtib. [h] in vtilitatẽ ecclesiæ cuius est illud beneficiũ, assignare, quãtũ a tpe vacationis ipsius cõstiterit [i] esse perceptum. [k] Hoc idẽ [l] in personatib. esse decernimus obseruandũ: addentes vt in eadẽ [k] ecclesia, nullus plures dignitates aut psonatus habere psumat, ẽt si curã nõ habeant aĩarũ. ¶ Circa sublimes [l] tamẽ & litteratas personas, quæ maiori-

ADD. Nisi Papa aliàs suam intimauerit voluntatem. inf. de conces. præben. quia in cunctis. lib. 6.

a ¶ *Non habet sufficiens.* Et ita si nõ hẽt sufficiẽs, non nocet, si de illo nõ fecit mentionẽ. argumẽtũ est hic & ĩ eo. cũ teneamur & c. postulasti. De hoc dixi sup. de rescrip. si proponente.

b ¶ *Recipi.* Et sic patet quod prior electus non remouetur, vt dictum est: licet contra mandatum sit receptus. sic inf. de ijs quæ fiunt à maio. par. cap. ex ore.

c ¶ *Assignari prouentus.* Sic [1] sup. eod. dilectus. in fin. Istud additum fuit, quod non erat in antiqua compilatione.

De multa. Diuiditur: quia primo narrat ius antiquum: Secundo subijcit nouum: ibi, *Præsenti.* Vel põt diuidi in tres partes, prout videntur tria dicta. Secundum: ibi, *Is quoque ad.* Tertium: ibi, *Circa sublimes.* Abb. Sicul.

CASVS. In Latera. concil. statutum fuit, φ nullus diuersas dignitates & plures ecclesias parochiales reciperet alioq̃n recipiẽs sic acceptũ amitteret & conferens concedendi ptãte priuaret: sed quia illud statutũ male obseruabat, Innocẽ. volens obuiare hmõi cupiditati, statuit, vt quicunq; deceptero receperit aliqđ beneficium curam hñs aĩarum annexã, si prius tale beneficiũ obtinebat, ipso iure sit priuatus eode, & si illud cõtẽderit retinere, alio spoliet̃, & ille ad quẽ spectat collatio prioris beneficij, illud cõferat cui viderit conferendũ, & si vltra sex mẽses cõferre distulerit, ipsius collatio ad alios deuoluat fm̃ statutũ Later. concilij, & insuper tm̃ cogat de prouentib. suis in vtilitate ipsius ecclesiæ assignare, quantũ à tpe vacationis constiterit esse perceptũ, & hoc idẽ in personatibus siue dignitatib. obseruet: addit insuper, vt nullus in eadẽ ecclesia plures dignitates vel personatus habere præsumat, ẽt si curã non habeant aĩarum: tñ circa sublimes & litteratas psonas, q̃ maiorib. beneficijs sunt honorandæ, per Sedem Apost. poterit dispensari. No. φ qui hẽt curã aĩarum, vel personatũ, si ad consimile benefici- m eligatur, postquam illud receperit, ipso iure vacat primum. Item qui non vult dimittere quod suum non est: debet priuari eo quod suum est. Item cum quis receptus est ad fm̃ beneficium, fm̃ iura primum alteri debet cõferri. Item nota pœnam negligentis conferre beneficiũ. Item nota pro venerabilib. & litteratis personis. Itẽ solus Papa põt dispẽsare, vt aliqs habeat plures dignitates, vel curas aĩarum.

[1] Qđ dic hodie vt ĩ. de concel. præbẽ. si capitulo. & cap. seq. & ibi plene de hoc lib. 6. in si. licet sit ar. contra. C. de lega. non dubiũ. Io. And.

[3] Hanc clausulã non repetio in ma nuscriptis nec credo, ẽt Be.

d ¶ *Lateranen. concilio.* Sup. de cleri. non resi. c. quia nonnulli.

¶ *Gloss. seq. recitatur per quæstionem quando dicatur contendere, & ante litem contest. &c.*

e ¶ *Contenderit.* i. in iure contentiose retinere voluerit. Si. n. ante litem cõtestatam destiterit, non priuabitur vtraq;, sicut est in alijs statutis sub pœna. ff. rem ra. habe. hoc amplius. ff. de in ius voc. l. quamuis. sic ponitur 14 q. 1 statuimus. & sic ipso iure hodie priuatus est qui recipit secũdum beneficiũ hñs curam aĩarum, si prius tale obtinebat. Olim habebat optionem vtrium primum vel secundum vellet retinere. sup. eo. referente. & c. præterea.

¶ *Gl. seq. ponit casum exceptum, & exponit de qua receptione loquatur hæc littera.*

f ¶ *Post receptionem.* Fallit in episcopatu, quia non statim vacãt priora beneficia, nisi post tps consecrationis. sup. de ele. cum in cunctis. § cum vero. nec p solam receptionẽ perdit primum, sed per receptionem corporale. vt hic dicit & 21. q. 2. si quis iam translatus. Qui. n. habet plures personatus, sine dispensatione Apostolicæ sedis, ineligibilis est. sup. de electio. dudum. ubi de hac materia latius dr̃.

Dicit Hos. ibi intelligẽdũ, cõtẽderit vt dixi ĩ. vnde ĩ. illius c. sequitur ex cõtestatio, quam nõ litis cõte. sed monitio præcedere dẽt. 12. q. 2 indigne. Io. And.

† Sub Alex. iij. c. 8.

† In concilio ita: cõstiterit ex eo esse perceptũ.

g ¶ *Lateranen. concilij.* Inf. de conces. præben. nulla.

¶ *Gl. seq. recitat per q de quibus prouentibus intelligat̃ littera.*

h ¶ *Prouentibus.* Bene dicit, de suis, i. proprijs si propriũ hẽt [5] sup. de app. reprehensibilis alioquin delictũ personæ. & c. sup. de exce. cũ venerabilis & 16. q. 6. c. si epm. alias si propriũ non hẽt, puniat alia pœna ad arbitrium iudicis 16. q. 6 illud. & 14. q. 6. si res. vel repetatur ab eo qui recipit illud tanquam indebitũ, quia tanq̃ inuasor possidebat: cum vacauerit ipso iure post receptionẽ secundi, & mala fide, vnde fructus ocs ab eo tpe restituere debet. [6] C. de rei ven. certũ. sup. eo. ca. dilecto.

i ¶ *Hoc idem in personatibus.* Quia de simili. b. simile dẽt esse iudicium sup. de elect. dudum. quæ facit mentionem de hoc. & sup. de transla. inter corporalia. & sup. de confir. cũ dilecta.

¶ *Gl. seq. ponit opin. Ioan. quem reprobat.*

k ¶ *In eadem ecclesia.* Not. φ non facit mentionem de præmissa pœna, vnde vr̃ φ si quis in eadẽ ecclesia plures rec piat dignitates, non ideo perdit priorem: quia pœnæ potius sunt arctandæ quàm extendendæ. de pœn. dist. 1. pœna. & ff. de pœ. l. interpretatione. hoc confitebatur Ioan. Contrarium credo: quia idem iudicium est habendum de personatibus non habentibus curam animarum, & habentibus sup. de elec. dudũ. & pœna præmissa repetita intelligitur, quæ cum in præfatis pibus præmittuntur, in stipulationibus repetita intelliguntur. ff. de verb. oblig. Titia. § 1. & 32. q. 7 ca. Apostolus.

¶ *Gl. se. ar. alle. octo iura, & ad vltimum remittit, alle. 2. in contrariũ.*

l ¶ *Sublimes & litteratas.* Est ergo ar. φ fm̃ qualitatem personarum beneficia sunt conferenda arg. 41. dist. non cogitur. & ff. de vsufruct. sed. & si quid. § 1. & 12. q. 2. Vulteranæ & ca. seq. & 74. distin. consuluit & 1. q. 2. c. vlt. & is gradus cæteros antecellat, quem stipendia longiora, & labor pro maior fecerint anteire C. de off. ma. offi. l. nemo & sup. de maio. & obed. c. statuimus. vbi de hoc arg. contra 16 q. 7 c. 1 & sup. de consti. cum omnes. Et ita scientia nobilitat nominem, quæ pretio nummario comparari non potest. ff. de var. & extraord. cog. l. 1 § est quidem. Et si vis appellari philosophus, non debes esse auarus. C. de mu. par. professo. lib. 10.

¶ *Gl. seq. ar. à contrario quod dupliciter fortificat & approbat, & ponit opi. Io. contraria. Secundo reci. per q. (sed aliter) ar. à contrario & remittit.*

[5] Vel dic, suis [illegible] beneficij, quis [illegible] facit: ad hoc [illegible] fideius. ca. 2. secundum Ho. Ioã. And.

[6] De iure pat. c. 11 dilectus. in fi. Io. An.

& remittit, & penit opin. contrariam.

a Per sedem Apostolicam. Ex eo quod dicit, per sedem Apost. patet à cōtrario sensu, quod per alios in talib. nō pōt dispēsari: quia quod de vno cōcedit, de alio negat, sicut quod de vno negatur de alio conceditur. 25. dist. qualis & sup. de psump. nōne ar. 95. dist. Illud. & ī de ijs q fin à pla. sine consensu c. cū Apostolica ti. de cōdi. & demon cū ita Et sic restricta est ptās episcoporū circa dispensationem hmōi beneficiorum, imo praeter istam constitutionem videbat quod dispensare non pnt: quia eōs priuabatur pte conferendi illud beneficium, qui illud conferebat habenti cōsimile. sup. de cle. non resid quia nōnulli Vnde sequitur quod nō poterat dispensare qa si posset, nō puniretur. Et sic planum est dicere, quod solus Papa pōt in talib. dispensare. Et quod ita sit intelligenda ista constitutio, probatur aperte sup. de elec. dudum 2. vbi de hoc. Ioā notauit hic quod epi adhuc poterant in talibus beneficijs dispensare, & vaga & ind sere ta dispensatio tm prohibetur epis per hanc constōnem, vt dixit, & posuit hic magnā notulam, q non multum est hic necessaria. Olim .n. per antiqua iura bene dispensabant epi, vt aliqs haberet plura beneficia curam animarum habentia 70. dist. sanctorū. sed illud hodie recipit immutationem per hanc cōstitutionē, & hoc mutatū fuit ,ppter discretas & stultas dispensationes epōrū. Itē & illud notabis: quia hic prohibetur tm dispensare in personatib & beneficijs curam aiarum habentib. & ita circa alia beneficia pnt epi dispensare sicut prius: qua vnum negando, aliud cōcedere vr. sup. de praesum nōne. De hoc dixi in decr praedicta, dudum 2. Alij dicūt & idem in beneficijs intelligendum. nam canon antiquus prohibet ne dispensent episcopi in praebendis 70. dist. sanctorum. Et nisi expresse vetus ius corrigatur, remanet simul cum nouo. C. d ap. praecipimus. in fin & quotiens noua act. o inducitur vetus non tollitur. ff. de act. & oblig. quotiens ar sup eo. cū iamdudum ubi dicit Papa, cum multa per patientiam tolerantur, & c. si. ī de concess. praeben. c. litteras. quae satisfac t ad hoc.

† Est autem triplex ratio, vtilitas ecclesiae, necessitas. & praerogatiua psonę. † Cap. 30.

bus sunt bñficijs honorandae: cū cō † postulauerit, per sedē Apostolicam a poterit dispensari.

Idem in eodem.

Concilium generale à beneficiorum collatione suspendit eos, qui post secundam correctionē indignis beneficia conferunt: prouidet etiam quis interim beneficia conferat, & illam suspensionem relaxat solus Papa, vel solus patriarcha.

CAP. XXIX.

† Cap. 5. eo. tit in 4. comp l. Vide concil. Trid. sess. 7. de refor. ca. 3. ubi hęc inoua ad de sess. 24. de refor. cap. 18. In codice Barbatiae ita. huic morbo adhibere, medelam.

GRaue † nimis est, & absurdū, quod quidā ecclesiarū plati, cū possint viros idoneos ad ecclesiastica bñficia pmouere, assumere non verent indignos: quib. nec morū honestas, nec litteratū scientia suffragat: carnalitatis sequētes affectū, nō iudiciū rōnis; vnde quanta ecclesijs damna proueniāt, nemo sanae mētis ignorat. Volētes igit huic † morbo mederi, pcipimus, vt praetermissis indignis, idoneos assumant, qui Deo & ecclesijs velint & valeant gratum impendere famulatum. fiatq; de hoc in Prouinciali concilio diligens inquisitio b annuatim: ita vt, q post primam & secundam correctionē c fuerit repertus culpabilis, à beneficiis conferendis p ipsum conciliū suspendat: d instituta in eodem concilio persona e prouida & honesta, q suspensi suppleat defectū in beneficiis conferendis. Et hoc ipsum circa capitula, quae in his delinquerint, obseruetur. Metropolitani vero delictum, superioris iudicio relinquatur, ex parte concilii nunciandum. Vt aūt haec salubris prouisio pleniorē consequatur effectum, hmōi suspensionis sentētia, praeter Romani Pōtificis auctoritatem, aut proprij Patriarchae, minime relaxetur: f vt in hoc quoque quatuor † patriarchales sedes specialiter honorentur.

† Vide l. 3. cū vulg. C. de epis. aud. & l. seruos C. ad l. Iul d pi pub Itē qa aliās cum nullus dubitet q Papa possit negatoriu fuisset hoc dicere, nisi intelligat de Papa solo: ita ēt quod legatum de latere dicamus, exclusum. et sic seruamus: sa. eunt iura noua. sup. proxi. al. ega. In mo patum facit: quia loquit in pbēdis e-suidē ecclesiae. Io. And.

Idem in eodem. †

Rector ecclesiae nō obstante cōsuetudine epi vel patroni, dēt de redditibus ecclesiae sufficientem habere portionem. h.d. vsq; ad §. qui vero.

CAP. XXX.

EXtirpandae † consuetudinis vitiū in quibusdā partib. inoleuit, q. s. parochialiū ecclesiarum patroni, & aliae quędā personae, g prouentus ipsarum sibi penitus vendicantes, presbyteris earumdem seruitijs deputatis, relinquunt adeo exiguā portionē, q ex ea nequeant † congrue sustentari: nā (vt pro certo didicimus) in quibusdam regionib. parochiales presbyteri pro sua sustentatione non obtinent nisi quartam quartae, idest, sextamdecimam decimarum. Vnde fit, ut in his regionib. pene nullus inueniatur sacerdos parochialis, qui ullam vel modicam habeat peritiam litterarum. Cum igitur os bouis ligari non debeat triturantis, h sed qui altario seruit, de altari viuere debeat: statuimus, vt (consuetudine qualibet episcopi vel patroni, seu cuiuslibet alterius nō obstante) portio presbyteris ipsis sufficiens i assignetur.

† De quibus vide Cassanēs in catalogo gloriae mūdi par. 4 considera tio. 9. † Cap. 32.

† Cap. 6. eod tit. in 4. compil. Et vide cōcil Tridenti. sess. 25. in decreto de refor c. 9. § patroni autē beneficiorū. † Nequeunt.

Deute. 25.

GRaue. Primo narrat delictum: secundo prouidet: ibi, Volentes. Abbas.

CASVS. Quidam praelati ecclesiarum carnali affectione ducti non iudicio rationis promouent indignos: vnde multa pericula imminent ecclesijs: volens concilium huic morbo mederi, praecipit, ut praetermissis indignis promoueant idoneos, qui Deo & ecclesijs valeant deseruire, & de hoc fiat diligens inquisitio in concilio annuatim, & si quis post trinam admonitionem culpabilis repertus fuerit, per ipsum concilium suspendatur. & ibi persōna idonea instituatur, quae suppleat suspensi defectum in beneficijs conferendis, & hoc idem circa capitula obseruetur: delictum vero metropolitani ex parte concilij dño Papae nuncietur, & ut istud statutum melius obseruetur, sniā hmōi suspensionis sine licentia Romani Pontificis vel ,ppriJ patriarchae non relaxet No. hic poenā illorum q. ,pmouēt indignos. Itē aliqs pōt cōdēnare, nō tm absoluere Itē vbi pditor iuris sibi reseruat absolutionē, alijs, phibere vr.

b Inquisitio. Cū per famā seu clamorē de hoc ad superiorē peruenit, imō ex officio suo pōt inquirere superior semplene inquirendo: ut ī. de accusa. sicut olim.

Glos. seq. obijcit. & ponit opi. sol. & remittit.

c Correctionem. Cū ergo in hoc casu possit se eps corrigere, nō vr quod eo ipso quod cōfert beneficiū indigno, pdat ius cōferendi, & sic est cōtra. ī. de elect. nihil est & c. cū in cūctis. Io. dixit quod illa cōstitutio itelligēda est cū dicto istius: sed tu solue vt dixi in illa cōstitutiōe, quia legitur de maiorib. dignitatibus curā aīarum habentib. haec & illa in diuersis casibus loquitur, & circa maiora maius periculū vertit. ff. ad Carbo. l. 1. §. si quis vero 43. distin. quiescamus & ibi plus ibi puniuntur.

d Suspendatur. Et ēt ordinati, qui non sunt idonei, remouētur vt vr licet hoc non dicat sed verius vr quod isti non remoueant: nisi forsitan essent irregulares: aliās non haberet locum admonitio.

Glo. seq. signat contrarium de decre. nulla. & soluit. item de decre. cum in cunctis. & soluit.

e Persona Ar cōtra. ī. de conces. praeb. nulla. vbi transfertur potestas ad caplm. sed illud cōtingit pp negligentiā: quia nō eligūt inf. tps statutum: istud pp culpam praelatorū, quia eligunt indignū infra tps. sed pp culpā praelati non transfertur ptās ad capitulū: vt ī de conces. praeb. quia diuersitatē sicut nec vacante sede. ī. ne se. va. c. 2. Item ar sup. de elect. cum in cunctis in fi vel in alio casu loquitur ibi quā hic: istud in dignitatibus. hoc in beneficio simplici

f Relaxetur. Ex hoc patet, quod vbi pditor canonis nō reseruat sibi absolutionē, caeteris indulsisse vr. ī. de sent. exc. nuper.

EXtirpandae. Principium istud vsque ad §. Qui vero diuiditur: quia primo ponitur excessus. Secundo prouisio; ibi, Cum igitur. Abb. Siculus.

CASVS. Patroni ecclesiarum, & alij quidam, prouentus ipsarum ita sibi vsurpant, quod presbyteri de sua portione nequeāt sustentari, ita quod presbyteri in quibusdam locis non obtinent nisi quartam quartae, idest, sextamdecimam decimarum, & ideo ibi nullus sacerdos inuenitur, qui habeat peritiam litterarum: cum ergo qui altari seruit, viuere debeat de altari, statuit concilium, ut non obstante aliqua consuetudine alicuius personae, presbyteris ipsis sufficiens portio relinquatur.

† Qui maxime i his delinquūt: ptra quos Hyeronimus. 93. dist. diaconi. ibi, solus eps, & ca secundu Hostl. Io. And. Cōcor. tex sing l. fin ff de ac. & oblig. & ibi doct.

g Personae. s. epis & alij q hūt ius restituēdi, ut ī sequit.

h Triturantis. Vt 13. q 1. c. ecclesias vers. itē non alligabis.

Glo. seq. recitetur per quae dicatur sufficiens.

i Sufficiens. Sic ī. eo expos uisti talis vt sufficiat sibi & suis: vt 50. dist. studeat. & vñ honeste & sufficiēter se possit ,pcurare & hospites recipere. ī. eo. 11. de monachis tñ haec sufficientia perpendit ex qualitate personarum. ī. eod. de multa in fin. quia minus sufficit pauperi quam diuiti. 41. dist. non cogant.

QVI VERO. Iste §, hẽt duo dicta. Secundum: ibi, *Illud.*

CASVS Dr in §. isto ꝙ qui hẽt parochialem ecclesiã, in ꝓpria psona deseruiat ibidẽ in ordine debito, & nõ per vicariũ: nisi forte illa parochialis ecclesia sit annexa dignitati, vel p̃bendę: in quib. casib per vicariũ ibi poterit deseruire canonice institutum, qui habeat de ꝓuentib. ipsius ecclesiæ cõgruã portionẽ, alioquin sciat se illa priuatum auctoritate hmõi decreti, & alij cõferatur qui velit & possit quod dictũ est adimplere. i. deseruire in ecclesia p seipsum. In fi. dicit, ꝙ nullus de prouentib ecclesiæ, q̃ dẽt habere curam proprij sacerdotis, alicui cõferat pro beneficio pensionem. No ꝙ laici & patroni bona ecclesiarũ sibi vsurpare nõ dẽnt, nulla consuetudine obstante. Item q altari seruit, de altari viuere dẽt. Item presbyteris dẽt competẽs beneficium assignari. Itẽ quilibet rector parochialis ecclesiæ per se, & nõ per vicarium dẽt deseruire in ipsa: nisi in duobus casibus qui hic ponuntur, s. cum annexa sit dignitati, vel præbendæ. Itẽ vicarius debet habere cõgruam portionem. Item qui tenuit ordinar. priuari debet beneficio. Item nulla pẽsio cõstitui debet pro beneficio in parochiali ecclesia.

Aliâs ita: alioquin ipse illa se sciat, &c.

Vide cõcil. Tridẽ. sessi. 24. de refor. c. 13.

Priuatus est parochiali ecclesia rector in ea nõ residẽs, nisi sit annexa dignitati vel præbẽdæ: quo casu dẽt ibi habere perpetuum vicariũ. Et in fi. prohibet in fraudem rectorib. de ipsius prouentib. pensionem in beneficium dari. h. d. vel sic. Non residens in ecclesia parochiali, vel non ponẽs vicarium quando est annexa beneficio maiori, priuatus est ea. h. d.

Qui vero parochialẽ hẽt ecclesiã, nõ p vicariũ, sed p seipsum illi deseruiat in ordine a quem ipsius ecclesiæ cura reqrit: nisi forte dignitati vel p̃bẽdæ parochialis ecclesia sit annexa: in quo casu cõcedimus, vt q talẽ hẽt p̃bendã b vel dignitate, cum oporteat eũ in maiori c ecclesia deseruire, in ipsa parochiali ecclesia, idoneũ & perpetuũ d habeat vicariũ canonice institutũ, q (vt p̃dictũ est) cõgruentẽ habeat de ipsius ecclesiæ prouẽtib. portionẽ: alioquin e illa se sciat auctoritate huius decreti priuatum, e libere alij cõferenda, qui velit & possit quod dictũ est adimplere. Illud f autem penitus interdicimus, ne quis in fraudẽ de prouentib. ecclesiæ, quæ curam habere debet proprij sacerdotis pẽsionem alij quasi pro beneficio f conferre præsumat.

Idem in eodem.

Non dẽnt religiosi ecclesias vel decimas à laicis sine diœcesanorum consensu recipere excommunicatos, vel interdictos ad diuina admittere: in ecclesijs quoq; quæ ad eos non pleno iure pertinent, instituere vel destituere, sed præsentabunt diœcesanis ad eas viros idoneos.

a In ordine. Sup. de cler. non resi. quia nõnulli. & sup de elec. cũ in cunctis & sup. de ætat. & quali. c. 1 & 24. distin. presbyteri.

Cap 61. & refert in c. 7 eo tit. in 4 cõpilat.

b Præbendam. Ex hac lia colligitur, ꝙ si quis hẽt curam animarũ, & recipiat talẽ præbendã ꝙ ipso iure non vacat prima, imo licite põt vtranq; habere ex dispensatione epi, vt hic dr, & hoc cõcedunt quidam, quia cessat ratio prohibitionis, ut hic quidam dicunt: quia in tali ecclesia annexa præbendæ non oportet residere. & sic illa constitutio, de multa non habet locum in hoc casu, ut dicunt: sed contrarium credo.

c Maiori. Hic manifeste videtur, quòd non potest quis simul habere præbendam & ecclesiam, dummodo ecclesia sit sufficiens. De hoc dicitur sup de elect. c. dudum 2.

Adde hoc l. cũ debere cũ ibi not. ff. de ser. vr. prædi.

d Perpetuum. Eo ipso intelligitur perpetuus, ꝙ auctoritate episcopi est institutus. sup de of. vica ad hæc. 1 In istis ergo casibus tantum licitum est constituere vicariũ. alias non.

Gl. se. ect. per contraria de decre inter. & da quatuor solutiones.

e Priuatum. Ipso iure. simile sup. eod. de multa. quod potest intelligi post admonitionem, alias contra, sup de c. eri nõ resid. inter. & cap. ex tuæ. cum suis similibus: vel posset referri ad proxime dictum, de illis qui per vicarios seruire debent: cum quibus dulcius est agendum. Vel dic, & verius, alioquin idest, si non resideat per seipsum in ecclesia quæ dignitati, vel præbendæ est annexa sciat se priuatum illa ipso iure, & sic respicit principium §. & non versi. nisi forte, &c. & ita sine aliqua admonitione priuatus est 3 & sic videntur correcta illa iura prædicta vbi dicitur, quòd prius monendus est, quis antequã priuetur ecclesia: qđ est honestius. Sed hoc est rigor qđ hic statuit, vt ipso iure sit priuat⁹. Vel qđ dicit: alioquin, põt respicere vtrũq; casum, s. qñ per se dẽt seruire, & qñ per vicarium. sed verum est ꝙ tm̃ primum casum respicit. & non fm.

De hoc videto hic Host. & Ioannẽ An. declarantes qualiter hoc intelligit.

ADDI. Et ex hoc potes dicere, ꝙ illa capla, inter. &, ex tuæ. nõ obstant: qa ibi erant absentes, & forte habebãt iustã cãm absentiæ, vnde merito primitus sũt monẽdi, hic aut secus. Vel dic, ꝙ prius dictũ intelligitur cu hẽt p̃bendã, & ecclesiam, q̃ non est ei annexa, quas simul habere nõ põt. s. eo. expo suisti. vñ priuatus est ipso iure. cõtraria aũt loquũtur in alio casu, qñ non sunt annexa.

Sub Alexãd. c. v. cuius initium est: cũ & plantare.

f Pro beneficio. Hoc .n. posset in posterum esse pniciosum ecclesiæ. simile s̃ de arb. per uenit. quia ecclesia videret quasi censualis, & portio p̃sbyteri diminueret, qđ esse non debet sup. c. auaritiæ.

Nominatim, qđ sit vide l. 4. ff. de liber. & po. sthu. & §. nõiatim. Instit. de exhære. liberor.

Curabimus.

CAP. XXXI.

IN Latera. cõcil. g noscitur fuisse prohibitũ, ne quilibet regulares, ecclesias, seu decimas, sine epõrũ cõsensu, de manu laici h p̃sumãt accipere: nec excõicatos, vel nominatim interdictos admittãt aliquatenus ad diuina. i Nos aũt id fortius inhibẽtes, trãsgressores digna curauimus animaduersione punire: statuẽtes nihilominus, quatenus in ecclesijs quæ ad ipsos pleno iure nõ pertinent, iuxta eiusdẽ cõcilij statuta, epis instituendos presbyteros repsentent, vt illis de plebis cura respõdeant, ipsis vero ꝓ reb. tẽporalib. rõnem exhibeant cõpetentẽ; institutos vero remouere non audeant epis inconsultis. i Sane adijcimus, vt illos repsentare procurent, quos vel conuersatio k notos reddit, vel commendat probabile testimonium prælatorum. l

Hono. tertius Abbati & Priori sanctæ Genouefæ.

Absens in theologiæ studio fructus beneficiorum suorum percipit in absentia, sed cotidianas distributiones non.

CAP. XXXII.

LIcet vobis direxerimus scripta nostra, vt magistro N. Eborac. archidiacono in sacra pagina cupienti studere, ꝓuentus suos ecclesiasticos faceretis integre ministrari: Nolumus tamen, ut cotidianas distributiones, m quæ tantum residentib. in ecclesijs, & his qui intersunt horis canonicis, exhibentur, ei tribui faciatis.

IN Latera. Primo ponit tenorem concilij Latera. Secundo approbat & reuocat: ibi, *Nos aũt.* Tertio addendo declarat: ibi, *Sane.* Abbas Siculus.

Vide cõcil. Tridẽ. sessio 25. de refor. cap. 9.

CASVS Qđ dr̃ hic, hr̃. s. de priuilegijs, cũ & plantare. vsq; ad §. sane. in quo p̃dicto cõcilio p̃cipitur, vt tales repræsentare ꝓcurẽt in ecclesijs q̃ ad ipsos pleno iure nõ pertinent, quos vel conuersatio illorũ notos reddat, vel cõmẽdet testimoniũ p̃latorũ. No. ꝙ patroni nõ dẽnt aliquos p̃sentare nisi discreti sint & honestæ famæ.

g Concilio s̃. de priuile. c. cum & plãtare.

h Laici. 16 q. 1. quoniam quicquid.

Vide cõcil. Tridẽ. sessi. 5. de refor c. 5. in fine & Horat. Lutium tracta. de priuil. schol. priui. 98.

i Sane. Hucusque sunt verba concilij & ab hoc loco. s̃ additur prædicto concilio.

k Conuersatio. Hoc iõ dicit, quia promouendus dẽt esse bonæ famæ & opinionis, ita ꝙ in nullo vacillet eius opinio 33. distin. laici. ad idem facit. 2 4. distin. quando.

4 R. Ebroycen.

l Prælatorum. Et etiam ab ijs qui foris sunt, oportet promouendum bonum habere testimonium. 8 q. 1. licet ergo. & 63. distin. vota ciuium.

LIcet. Summatur in rubro. Vel sic secundum alium intellectum. Dispensatus super habendis fructibus in absentia, cotidianas distributiones non percipit, hoc dicit. Primo ponit priuilegij tenorem. Secundo eius interpretationem: ibi, *Nolumus.* Abbas Siculus.

CASVS Mandauit dñs Papa abbati & Priori S. Genouefæ quatenus magistro R. archidiacono Eborac. in sacra pagina studere volenti prouentus suos ecclesiasticos facerent integre ministrari: dubitabatur, vtrum deberent ei facere dari distributiones, quæ tantum residentibus conceduntur? Respondet Papa, ꝙ non vult ꝙ ei faciant dari distributiones, quæ tãtum residentibus conceduntur, & his qui intersunt horis canonicis. No. ꝙ constitutio Honorij non intelligitur de huiusmodi distributionibus cotidianis, licet dicat ꝙ integre pcipiant sua beneficia in theologia studentes. & hoc est quod dicit.

Glo. seq. exprimit quomodo hæc decretalis interpretatur decre. Super specula. secundo quærit, & soluit.

m Distributiones. S. c. s̃. de cle. ñ resi. de cætero. vide qualiter ista

ista decr. interpretat illa constonem, sup specula.]. de magistris: quia licet dicatur; integre pcipiant fructus suarū pbendarū, tñ non percipiunt integre, q̄a de hmōi distributionib. seu denariis, qui danř illis qui intersunt horis statutis, non intellexit Papa, sed de corpore pbendæ suæ, q̄ alij de iure cōi in absentia sua pcipere non dent clericiar. sup de const cum oēs. Et sic intelligitur ista indulgētia: & ita ptextu hmōi indulgentiæ pñt habere integrā pbendā, ac si essent psentes, nisi sint hmōi distributiones vt in quibusdam ecclesijs consuetudo seruatur, vt pter præbendam qui horis intersint, certū q̄d percipiāt: & ita q̄d hic di, respicit consuetudinem ecclesiæ in qui busdā vero est talis cōsuetudo, vt qui nō intersunt horis nō percipiant aliquid de hmōi distributionibus licet sint psentes: ergo multo fortius in absentia non dent talia percipere. Et sic pōt intelligi hæc cōstitutio, q̄a principis beneficiū potius dēt ampliari q̄ restringi.]. de verb. sig. olim. ff. de consti prin. l. vlt. quia vbi dñs largus ē, non debemus esse tenaces 26. q. 7 alligant. in fi. Sed quid dices si præbēdæ distinctæ nō sunt, sed oīa percipiūt de cōi, nec datur aliquid illis qui intersunt horis? Tunc credo q̄ integre debeant habere beneficia in theologia studētes, habita ratione victus cotidiani, alias parum valeret tali. indulgentia, quantum ad illos qui non habent beneficia distincta.

Vesprinen. Vespen. Vespertimien Vespanië Vesprimicen.

De hac materia vide decreta cōcilij Trid. sess. 21. de refor c. 5. & sess. 24. de refor. c. 13. & 15.

Nequiuerint.

De Ber. Bech.

In vno puetusto codice ita epo Pista uiē & Prīori.

Exposuit.

Idē Ho ric. sup tit. proxi. de cętero. di cunt Inn. q̄ videbitur studētib. detracto eo q̄d cedit mensæ de betur de cōibus āmentibus.

Idem Vesprimen. episcopo.

Propter paupertatem præbendarum ecclesiæ cathedralis, possunt eis annecti capellæ, reseruata ipsarum presbyteris congrua portione.

CAP. XXXIII.

EXposuisti nobis, q̄ ecclesiæ tuæ canonici, diminuta ipsorū puisione a tpe cōcilij gñalis, cū eis ex tūc nō fuerint ad eorū sustentationē cōcessæ capellæ, sicut ante fieri cōsueuit de redditib. pbendarū suarū nequeūt sustētari: & infra Si euidens necessitas vel vtilitas exigat, pbēdas ecclesiæ tuæ poteris de capellis in ppetuū annectēdis eisdē (sicut discretione pręuia expedire videris) augmentare, reseruata tñ cōgrua capellarum presbyteris portione.

Idem episcopo & Priori, & archidiacono Herforden.

Licet ecclesia ex donatione laici beneficium conferat, tenet illius beneficij impetratio de hoc mentione non habita.

CAP. XXXIIII.

DIlectus filius G. clericus nobis proposuit, q̄ cū decano & capitulo Andegauen. preces direxerimus & pcepta, vt ipsum quācito facultas se offerret, in canonicū reciperēt & in fratrē, nobis super hoc executorib. sibi datis: quia decani & capituli pcurator excipiendo proposuit lras non valere, pro eo q̄ in eis mentio nō fiebat, q̄ præfatus decanus ex donatiōe regis præbendarum eiusdem ecclesiæ collationem haberet: vos mandati nostri executores non esse interloquendo dixistis, & sic duæ præbendæ, quæ medio tpe vacauerunt, alijs sunt collatæ. & infra. Mandamus, quatenus occasione huiusmodi (quā reputamus friuolam) nō obstante, mandatum nostrum exequi procuretis.

Gregor. ix. Argentinen. epo.

Pueri, & alias beneficiati, non sunt idonei ad beneficia consequenda. h. d. inhærendo verbis litteræ.

CAP. XXXV.

SVper inordinata ordinatione, & infra, Cum autē illi sint in ecclesijs idonei reputandi, qui seruire possunt & volunt in ipsis: Consultationi tuæ

EXposuisti. Primo ponitur petitio. Secundo pronisio: ibi, Si euidens. Abb. Siculus

CASVS Canonici Vesprimen. ante concil. gñale. sup. eo. extirpandæ, consueuerunt habere capellas ad sui sustentationem. cum de maiori ecclesia non possent commode sustentari, sed occasione prædicti concilij subtractæ fuerunt capellæ canonicis illis, vnde non potuerunt de redditib. præbendarū suarum sustentari: eps significauit hoc dño Papæ, Mandat Papa epo, si euidens necessitas, vel vtilitas exigat, bene poterit præbendas ecclesiæ suæ augmentare adiungendo capellas in perpetuum eisdem præbendis, reseruata congrua portione capellanis. No. q̄ eps pot & dēt augere præbendas canonicis suis, si non pñt de suis præbendis commode sustentari, & hoc de capellis vel aliunde, reseruata tñ portione debita capellanis.

a Concilij generalis. sup eod extirpandæ.

b Ante fieri Et intellige q̄ capellæ istæ nō erāt annexę pbēdis, q̄a nō fuissent priuati canonici si annexę fuissēt, sed de cętero erūt annexæ, vt dicit lfa, in perpetuum annectendis Ber.

Glo. seq. recitat per q. quis dicatur prælatus ecclesiæ, canonicus vel sacerdos, & ponit duas opi. & primam approbat.

c Necessitas vel vtilitas. Ista duo frequenter dispensationē inducunt, vt 1 q. 7 tali pp necessitatem licitum est alicui habere duas ecclesias. 10. q. 3. vnio & sup. de æta. & quali cum te. Et pp hanc necessitatem adiunguntur capellæ præbendis maioris ecclesiæ, reseruata congrua portione presbytero. Et credo q̄ canonici isti erunt prælati illarum capellarum, & sacerdos erit loco vicarij perpetui: vt sup. eo. extirpandæ. § 1 & ita ex causa, capella siue parochialis ecclesia potest adiūgi præbēdæ. sic ex eadem causa vna ecclesia vnitur alteri. 10. q. 3 vnio. cum suis concor. Vel dic q̄ hi clerici isti certam portionē percipient de capellis, nec exercent ibi iurisdictionem aliquam: sed sacerdos habet ibi curam spiritualium, sacerdos ibi prælatus, & habet ibi curam animarum, & per epum instituetur: nescio tamen quod istorum ibi obseruetur. Sed verius vt quòd sacerdos sit loco vicarij: vt in cap. extirpandæ.

d Discretione. Quæ est mater omnium virtutum. sup. de offic custo cap. 1. & 1. q. 5 præsentium.

e Augmentare. Et ita tenetur eps redintegrare pbendam, si fuerit diminuta vel diuisa, sine iusta cā. sup eod. vacante. &]. eod cap. cum causam.

f Congrua Vnde iura epalia soluere possit, & hospites recipere. sup eod de monachis. vbi de hoc. Bern.

DIlectus. In prima ponitur impetrantis querela. In secunda prouisio: ibi, Mandamus. Abbas.

CASVS Papa mandauit decano & capitulo Andega. vt quendā G. noie recipēret in canonicū & in fratrē, quāci to facultas se offerret: quibus dā iudices executorib. deputatis, coram quib. cum ex parte capituli esset excipiendo ppositū, q̄ lfæ non valerent, pro eo q̄ non faciebant mentionem, q̄ collatio pbendarū ad ipsum decanū ex donatione regis pertinebat, q̄ executores interloquēdo pronunciauerunt se p illas lras procedere non debere: vnde mandat Papa, q̄ exceptione huiusmodi non obstāte, ad executionem mandati Apostolici procedant. Not. q̄ dñs papa friuolas exceptiones non admittit.

Si ita reci. per obiect. & solut.

g Ex donatione regis. Hæc ratio mouit istos ad exceptionē huiusmodi proponendam: quia si rex conferret ratione iuris patronatus huiusmodi præbendas, non posset compelli per Papam ad hoc de iure]. de iu. pat. cum dilectus. vnde decanus cum succedit in hoc iure regis, non deberet compelli ad hoc: quia qui in locum alterius succedit, vtitur eodem iure. C de temp. in integ. rest. ea quæ ar. sed hoc non est verū in casu isto, quia ex quo collatio istorū beneficiorū incipit pertinere ad ecclesiasticā personā statim res fortit naturā aliorum beneficiorū: quia res ecclesiastica nō dēt duplici iure cēseri. 12 q. 2. cognouimus in fi &]. de doc. cū in tua & ita ex hoc exceptio non valuit vñ male interlocuti fuerunt illi iudices.

Glo. se. arguit, & remittit.

h Collatæ. Arg. q̄ si Papa mandat alicui dari pben dā, & canonici eam alij conferant, tenet collatio, licet sit contra mandatū Papæ De hoc dictū est]. eo. inter cætera. sic]. eod. dilectus.

i Friuolam. Et merito, quia cum incipit præsentare decanus ex donatione non tanquam laicus, sed tāquam clericus, & ita subest domino Papæ, nec præiudicatur patrono, si quādoque etiam per legatum sedis Apostolicæ aliquis instituatur eo inconsulto sup. de offic. lega. dilectus.

Glo. se. q. quærit & soluit, & ponit opinio. contrariam.

k Exequi. Sed qualiter exequent mandatū istud? nunquid dabunt huic aliquā de pdictis pbendis, quæ alij sunt collatę? Non credo, sed exequent mandatū, quia facient statim illum recep. in fratrem, & quamcito facultas se obtulerit, facient ei beneficiū assignari sm tenorem prioris mandati De hoc dixi]. eo. dilectus & c. inter cætera licet quidam ctrium dicāt Be.

SVper. In prima ponitur decisa consultatio In secunda rationis ratio. In tertia responsio secunda; ibi, Cum autem. tertia: ibi, Consultationi. Abb. Siculus.

CASVS Quærebatur vtrum pueri & beneficiati dicantur idonei ad beneficium aliquod obtinendum? & respondetur, q̄ cum pueri & beneficiati seruire non possunt, vel nolint in ecclesia, non debent dici idonei in eadem. Not. q̄ qui seruire non possunt in ecclesia, non reputantur idonei in eadem.

Glo. seq. quærit obijciendo, & duplici er soluit.

Infero q̄ si a iudice pronunciāte se non iudicem appelle˜, nō extinguiť sua iurisdictio no tant Docto in l. si per prudē tiam. ff. de euict.

De ætate requisita vide Lapum allegat 16. & Gemin. in c. indemnitatib. & elec. lib. 6.

De lege to probat cap. alleg. de pp no. vnde sm Host. Papa confer re posset tale beneficiū, pp connexionē spiritualitatis. de iu. quato. & de gratia tolleret laicos in illo iure de iure pat. c. 1. 108. Am.

a Pueri. Sed quos dicimus pueros vsq; ad xiiij. annū dr̄ qs puer. 22 q.5. pueri.& sup. de ǽta.& quali. indecorū.& c. ex rōne. sed tales bene pñt habere beneficia, & ordinari vsq; ad sacros ordines. sim. 28. dis. de his.& 77 dist. in singulis. & c. quicunq;. Quid est ergo qđ dicit ꝙ pueri nō sunt idonei, qa seruire non pñt? Dicas ꝙ pueri hic appellantur quantum ad hoc vsq; ad septem annos, z qa tūc seruire nō pñt, quia nec discretionē hñt: vnde non reputātur idonei. Post septē annos bene reputātur idonei ad ordines minores, qm̄ sunt doli capaces. j. de delict. pue. pueris & hoc per iura pdicta c. de his. c. in singulis c. quicunq;: Vel pōt intelligi quārum ad dignitatē vel curā aīarum, ; ad quā non reputant idonei. 1. q. 1. pueri & cap. estote.& sup. de ǽta & quali. ex rōne.& c. seq.& sup. đ elec. cū in cunctis. Sed huic stādū ē tāquā posteriori, vt ad receptionē taliū nulli sint cōpellendi. cum seruire nō possint, vt hic dicit. quia pp seruitutem tm̄ datur beneficium. ADDI. Iuuenis dicitur qui pracedit adolescentiam, & durat quousq; poterit inter senes computari. ff. de leg. 3. non aliter.

b Beneficiati. Not. ꝙ qui beneficiū hēt sufficiens, non reputatur idoneus ad aliud bñficiū primo retento, qa in vtroq; seruire non pōt: qa dū ad vtrunq;. & c 16 q 1. presbyteros. Et sic patet ꝙ in duabus ecclesijs de iure quis intitulari non potest. arg sup eo extirpandæ §. 1.& 70. dist. sanctorum.& sup. de elect. dudū vbi de hoc. & est hic argumentum, quod qui non facit mentionem de beneficio suo, non valēt lrǽ. sup. eo cum teneamur.& sup. de rescri. si proponente. Ber.

taliter respondemus, ꝙ pueri, a & beneficiati, b qui non pñt in eadem ecclesia deseruire, in ea non debent idonei reputari.

¶ Idem archiepiscopo, & magistro R. Turonen.

¶ Pro vnius præbendæ integratione alia diuidi non debet.

CAP. XXXVI.

Cum cām quæ inter Aurelian. epm, & I de Blesis canonicum S. Crucis, super integratione præbendæ ipsius canonici vertebatur, vobis duximus cōmittendā: & infra. ¶ Consultationi vestræ taliter respōdemus, ꝙ nr̄æ intentionis c non extitit, vt pro integratione d præbēdæ supradicti canonici, præbēda de nouo aliqua scinderetur.

¶ Idem.

¶ Clerici ignobiles, & non eminētis scientiæ, propter hoc non debent à præbendis repelli, ēt in ecclesia quæ tales admittere non consueuit.

CAP. XXXVII.

Venerabilis frater noster Portuen. eps supplicauit, † vt cum quandam præbendam, q̄ in Argentinē. ecclesia tandiu vacauerat, ꝙ donatio eius erat ad sedem Apost. deuoluta, I clerico contulerit, dum † in illis partib. legatiōis officio fungeretur, suā collationem benigno prosequeremur affectu. ¶ Verum procurator Argentini capituli proposuit ex aduerso, ꝙ idē capitulum hoc audito, consuetudinē e allegans antiquā inuiolabiliter obseruatā, iuxta quā nullū, nisi nobilē † & liberū f & ab vtroque parente illustrē, honestæ conuersationis, ac eminentis sciētiǽ, in suū consortiū hactenus admiserant: ne contra hoc fieret (maxime cū nulla tūc pbenda vacaret, antequā monitorias vel executorias lr̄as recepisset) ad sedem Apostolicā appellauit: & infra. ¶ Nos igit̃ attendentes, ꝙ non generis g sed virtutū nobilitas, vitæq; honestas, gratum Deo faciunt & idoneum seruitorem: ad cuius regimen, non multos h secundum carnē nobiles & potētes elegit, sed ignobiles ac pauperes: eo ꝙ non est personarū i acceptio apud ipsum: † & vix ad culmina dignitatū (nedum præbēdas) viri eminētis k sciētiǽ valeāt reperiri, exceptiōes hm̄oi nō duximus admittendas: & infra. ¶ Discretiōi vr̄æ mādamus, quatenus si vobis cōstiterit, pdictā pbendā vacasse, qn̄ ipsam dicto I. contulit l eps memoratus, ipsum ad eam recipi faciatis.

Cum causam Communis diuisio. Secunda pars: ibi, *Consultationi* Abb. Siculus.

CASVS. Quidam canonicus S. Crucis nomine Ioannes non habebat integram præbendam, vnde orta fuit contentio inter ipsum & episcopum Aurelianen. super integratione præbendæ: impetrauit causam committi super hoc, ut præbendā ei facerent integrari: dubitauerunt iudices, vtrum alia præbenda deberet scindi pro integratione præbendæ prædicti Ioannis: consultus Papa respondet, quod nō fuit intentionis domini Papæ, quod aliqua præbenda de nouo scinderetur propter redintegrationem prædictam. Nota quod præbenda non debet diuidi, & si diuidatur, tenetur diuisor ad redintegrandam præbendam: & sic talis diuisio potest tolerari: sed de rigore iuris talis collatio deberet cassari.

c *Intentionis* Nota recurrendum esse ad intentionem mandantis. j. eod. cap. vlt. sup. de procu. petitio sup de arb. exposita sup. de resti spol. audita & sup. de rescrip mandatum.

d *Integratione.* Et ita præbenda diuidi non debet, sed integra conferri. sup. eod. vacante.& 1. q 3. c. vlt. & inf. vt eccle. benef. vt nostrum. quod si fiat, ille qui hoc fecerit, tenetur illam redintegrare de vacantibus, vt hic patet.& sup. eo. vacante.& non aliud beneficium diuidere, vt hic in fin. dicit Et est arg. ꝙ si sectio aliqua fiat præbendarum: quod tolerari possit quousq; integretur De hoc dixi sup. eo. tuæ fraternitatis.

V*enerabilis*. Defectus nobilitatis vel eminentis scientiæ non repellit quem à consecutione præbendæ, etiam in ecclesia, quę nobiles dumtaxat viros & eminentis scientiæ recipere consueuit. In prima ponitur facti narratio. In secunda exceptionis repulsio, & cāa commissio: ibi, *Nos igitur.* Ab.

CASVS In ecclesia Argentinen. quædam præbenda vacauerat tanto tpe, ꝙ ipsius collatio ad sedem Apost. fuerat deuoluta: eps Portuen. tunc legatus in partib. illis, contulit præbēdam illam cuidam clerico I nōe, sed capitulum illius ecclesiæ nō recipiebat eundem: Vnde præfatus eps petijt à Papa, vt suam collationē faceret obseruari: ex aduerso ꝓposuit procurator capituli, qđ hoc audito capl̄m allegauit antiq̄ cōsuetudinē illius ecclesiæ, ꝙ nullū adhuc receperant in suū consortiū, nisi nobilē, liberum, & ab vtroq; parēte illustrē, honestæ cōuersationis, & eminētis scientiǽ, & ne contra hoc fieret, ad sedē Apo. fuit appellatum, cū nulla pbenda vacaret, antequā monitorias lr̄as recepissent: Dn̄s Papa cōsiderās, ꝙ nobilitas generis non facit Deo gratum & idoneū seruitorē, sed potius virtutum & vitæ honestas: & dn̄s nō solū nobiles & potentes ad suū elegit seruitium, sed ignobiles & pauperes, cum non sit personarū acceptio apud Deū, & vix ad dignitates inueniantur eminētis sciētiǽ viri, nedū ad pbendas: vñ Papa hm̄oi exceptiōes non admisit: vñ mandat Papa, ꝙ si constiterit pdictā pbendā vacasse, qn̄ legatus dicto Io. ipsam contulit, illā faciant recipi ad eandem. Not ꝙ nobilitas generis non est attendēda in collatione beneficiorum, in ecclesia Dei, sed potius virtutum & vitæ honestas. Item non est acceptio personarum apud Deum.

e *Consuetudinem.* Hæc consuetudo quantumcunq; sit obtenta, & ēt antiqua, non est obseruanda: quia in talib. nulla distinctio nobilitatis est cōsideranda, sed vndecunq; nati fuerint ltime, dummodo honestæ vitæ fuerint, admittendi sunt. 40. dis. nos qui & 56. dist. vndecunq;. & c. nunquam j. de insti. ad decorem: quia non sanguini, sed vitæ meritis beneficia sunt conferenda. 8. q. 1 Moyses. vt hic sequitur. ver. nos igitur.

f *Liberum* Hæc fuit bona exceptio, quia serui promoueri non possunt, nisi libertatem primo fuerint consecuti. sup. de ser. non ordi. c. 1.& 2 & 54. distin. nullus. & quasi per totam. sed hic non assumit liberum, eo ꝙ ille fuisset seruus: quod si fuisset bona fuisset exceptio.

g *Non generis.* Vt 32. q 4. c. recurrat §. is ita.

h *Non multos.* Hoc dicit propter Paulum & propter beatū Bartholomæū, qui nobiles fuerunt. Alij vero Apostoli ignobiles & pauperes fuerunt, & tamen electi fuerunt ad regimen ecclesiæ: 5 quia apud Deum non gradus elegantior, sed vitæ melioris actio comprobatur. 23. q. 4. sicut excellentiam. nec considerandum est quis maior sit in loco vel ordine, sed quis iustior. 40 distin. non loca & cap. multi in fin arg. contra 60. distin. c vlt & sup. eod. de multa. in 6.

i *Personarum*, Sup. de iud. nouit 32. q 4 c. recurrat. §. is ita. & 3. q 9. c. vlt & 4. q. 4. c. 2.

k *Eminentis.* Sufficit. n. prǽlato ꝙ sit sufficientis scientiæ, licet non sit eminentis sup. de elect. cum nobis. aliàs pauci ad dignitates promouerentur, ut hic dicit, & ita multo fortius toleratur mediocris scientia in beneficijs vt hic dicit, merito ergo hęc consuetudo & exceptio non fuit admittenda.

l *Contulit.* Aliàs non potuit ei beneficium non vacans conferre inf. de conces. præben nulla. solus Papa hoc posset facere potest tamen donationi suæ reseruare primam vacaturam inf. de iure pat. cum dilectus.

a De hoc vide qđ no. Io. pœ. 6. lib. circa §. Io. And.

z Adde ꝙ dr̄ ēt puer qui est infra decimū octauum annum. l. 1. §. pueritia ff. de postu.

§ Vel ecclesiarum ſm Gof. ad hoc. j. de ǽta. & qualit. indecorum. Ioā. And.

† Aliàs: supplicauit nobis.

† Cum.

Hinc ꝓbat Host. hic. ꝙ præbenda requirit residentiā. & hoc modo residētia pbendæ præiudicat residētiæ parochialis ecclesię. j. c. extirpādæ. §. fin.

† De materia nobilitatis, quatenus ad hūc locū spectat præter doctores hic, vide Cassaneū I catalogo gloriæ mūdi par 2. considerat. 5. cum multis seq. Adde Paulum đ Castro cons. 108 & 209. & Ferdinandum Vasquiū lib. 1. controuersia. illust. cap. 25. *Rom.* 2. *Gal.* 2. *Ephe.* 6. *Col.* 3.

: Aliàs Deum.

5 B. Bernardus: licet magna & diuina plane fuerit miracula, q dn̄s gessit in terris, hoc tñ super oīa alia emicuit, ꝙ in paucis, simplicib. & pauperibus totū mūdū, & oēm eius altitudinē sibi subiugauit. Io. A.

ɞ Cōcor. l. hos accusare ff. de accu. & in aut. de mona. §. hinc autē. colla. 1.

CVm olim. Rescriptum quo mandatur alicui de beneficio prouideri, rectoriam vel dignitatem non includit. h. d. Prima pars narrat executoris processum. Secunda reuocari mandat, dicens quare: ibi, *Cum igitur.* Abb. Sicul.

CASVS Papa mandauit Priori S. Mariæ, vt V. diacono faceret prouideri in aliqua ecclesia ciuitatis vel diœce. Lucanæ: dictus Prior præfatum V. designauit in rectorē ecclesiæ S. Petri de Vico, in qua per clericos eiusdē ecclesiæ rector eligi cōsueuit: & quia clerici non recipiebant eundē, excōicationis vinculo innodauit eosdē: significatū fuit hoc dño Papæ, & ipse rñdet dicēs, cū mandatū Apostolicum ad talia se nō extendat, nec sit intētio dñi Papæ de cōferēda rectoria vel dignitate, cū pro simplici beneficio scribit: mādat quatenus instōnem & excōicationē denunciet non tenere. Not. φ qñ scribitur pro simplici beneficio, prouidere non potest hmōi executor in rectoria vel dignitate. Item cū scr mandatur, prouideas siue facias prouideri in aliqua ecclesia ciuitatis vel diœcesis: forma ista ad simplex beneficium tantum extenditur. Item intentio mādantis semper attendenda est & seruanda.

¶ Vide Oldr. con sil. 305.
† Dedimus in antiquis.
† V.
† V.
† Visus.
† Perfera tur.
†, Maneat

¶ Idem.

¶ *Si mandatur prouideri in ecclesia, non potest de ecclesia prouideri.*

C A P. XXXVIII.

CVm † olim Priori S. M. dederimus † in mandatis, vt G. † diacono in aliqua ecclesia ciuitatis vel diœcesis [a] Lucā. auctoritate Apostolica prouideret: [b] idē præfatum C. † ecclesiæ S. Petri de Vico rectorē auctoritate huiusmodi nisus † est designare: in qua rector ab eiusdē ecclesiæ clericis eligi cōsueuit, excōicationis sniam nihilominus proferēs in rebelles. ¶ Cū igitur mandatū hmōi se ad talia [c] non extendat, nec ad rectoriā vel dignitatē nrā ferat † intētio, cū pro simplici bñficio iussio nrā manat: † Mandamus, quatenus tam institutionem hmōi, q̄ excōicationis sententiam propter hoc latam, denuncies non tenere.

TITVLVS VI.

De clerico ægrotante, vel debilitato.

¶ Greg. Candido epo Vrbeue.

¶ *Clericus infirmus integre percipit fructus beneficij sui.*

a ¶ *Diœcesis.* Nisi hoc adiūxisset, nō posset ei prouidere nisi in ecclesia aliqua ciuitatis. s. de rescrip. Rodulphus.

¶ Grego. ii. 2. epist. 5. vbi extat integra. & cap. 1. e. s tit. in 1. compil. Et vide l. seruus. ff. de ciuit. & glosā in l. nauis. §. cum autem, verbo, dupli. ci. ff. ad legē Rhod. de iactu.

¶ *Glos. seq. distinguit inter executorem ad prouidendum, & ad compellendum, dicens, &c.*

b ¶ *Prouideret.* Cum mandatur alicui sub hac forma: prouideas tali in aliqua ecclesiarum, ciuitatis, vel diœcesis, vel conferas tali beneficium in aliqua ecclesiarum, &c. ptās prouidēdi sibi data intelligitur: & p hoc Papa abstulit ptātem canonicis illius ecclesiæ prouidendi. ar. illius decr. j. de conces. præb. constitutus. Potest ēt talis iudex reseruare sibi primam vacaturam, vel interdicere ne eligant, & decernere irritum quod contra fieret, sicut video in generali legato, qui potest sibi reseruare donationem primæ vacaturæ. j. de iur. pat. cum dilectus. Et quod dicit, abstulit potestatem prouidēdi, hoc intellige postquam executor insinuauerat illi ad quem ptās pertinet conferendi, φ velit conferre præbendam illi pro quo mādatur, collationem illius interdicendo, vel decernendo irritū si secus fieret, vt hic probatur, & j. de conces. præben. quia in cunctis §. ex parte ver. non sic aūt. lib. 6. Sed antequam hoc fiat per executorem, bene potest conferre præbendam ille ad quem collatio pertinet, non obstante tali mādato: vt dicit de cr. quia in cunctis §. ex parte. secus est si datus esset executor ad compellendum: tunc ēt non pōt interdicere nec cōferre, nec inuestire, sed tm̄ per excōicationem cōpellere, & si canonici alii eligāt, valet electio seu collatio illius beneficij. sup. eo. dilectus filius. De hoc no. s. de rescri. abbatē. in gl. p hanc.

c ¶ *Ad talia.* s. ad dignitates vel rectoriam: quia nec intentio dñi Papæ talis fuit, ergo nec intentio iudicis seu executoris alia dēt esse. sup. eo. cum ctiin. & sup. de arb. exposita. Et eadē rō, quæ mouet delegantem, moueat delegatum sup. de rescr. super litt. in fi. Et forma mandati diligenter seruari dēt. sup. de rescr. cum dilecta. & sup. de of. dele. cum olim. & c. cum venerabilis. & C. de procu. l. si procurator. ergo quicquid factum est contra formam mandati, non tenet. Et ita nec excōicatio nec institutio talis tenuit: quia vires mandati non pāriebantur. Et sic patet φ cum Papa mandat alicui prouideri, de simplici beneficio tm̄ intelligendum est, nisi in lrīs hoc cōtineat. sup. de rescr. abbatē. in fin. quā nō oīs q̄ censet dignus ad beneficiū, dignus est ad dignitatē vel psonatū [a] vel rectoriās quia pueri simplex beneficiū pñt habere, non tñ dignitatē. s. de æta. & quali. ex rōne. & c. indecorū. & s. c. super. vbi de hoc dr. Et I dignitatib. is gradus cæteros antecellat, quē labor, &c. C. de offi. magistri officiorū. l. nemo. & 63. dist. miramur. Hoc qd dr hic, φ pueri pñt habere beneficiū intellige sm qd no. sup. eod. super. in fi. illius gl sed sed quos, &c.

f Vide vt nō con sec. su per. gl. fin. Ioā. And.

a Vide qd nor. J. eod. cū in illis. lib. 6. Ioā. And.

C A P. I.

CVm percussio corporalis: & infra. ¶ Fraternitatē tuā hortamur, quatenus latorem præsentium, ad percipienda quæ cōsueta sunt ab ecclesia tua, ægritudo sua non debeat impedire: [d] Quia si alij eius essent exemplo deteriti, forte nō posset, qui militaret [e] ecclesiæ, inueniri: sed secundū eius ordinē, [f] quæcunq; ei si sanus esset, poterant ministrari, de ipsa exiguitate, quæ ecclesiæ potest accedere, fraternitas tua præbeat ægrotanti.

¶ Eugenius † Papa.

¶ *Presbyter cui medietas palmæ cum duobus digitis est abscissa, Missam non celebrat, sed cæteris sacerdotalibus officijs fungi potest.*

C A P. II.

PResbyterum, † cuius duos digitos cum medietate palmæ à prædone abscissos significasti, Missam nō permittimus [h] celebrare: quia nec secure propter debilitatem, nec sine scandalo [i] propter deformitatē [k] † trahat sed oīa sibi tribuat, quæ si sanus esset, ab ipsa ecclesia percipere posset: quia si ali; exemplo huiusmodi essent deterriti, inueniri forte non posset qui vellet ecclesiæ militare No. φ infirmus seruire intelligitur ecclesiæ, & omnia percipere debet ac si sanus esset. satis enim affligitur ipsa infirmitate.

DE CLERICO ægrotante vel debilitate.

¶ *Supra visum est de clericis nō residentibus, & de præbendis non conferendis eisdem. Sed quia dubitari poterat, an quid eis ægrotantibus sint prouidendi ecclesia subtrahendi merito subiecit istā rub. Abb.*

De hac materia tractatur 7. q. 1. & q. 2. & 18. dist. per totam. 3. q. 9. indicas. & 17. q. 2. Consul.

CVm percussio. Diuiditur: quia primo ponit dictū cuius rationem interserit: ibi. *Quia si.* Abb.

CASVS Quidam sacerdos infirmitate detētus nō poterat ecclesiæ deseruire, pp qd eps suus subtrahebat ei cōsueta stipendia sua: Sacerdos cōquestus est dño Papæ: mandat Papa illi epo, φ pp hoc cōsueta stipēdia sua ei nō subtrahat

¶ Grego. sed in omnibus manuscriptis vt est impressum.

† Post cō cil. Later. sub Alex. 111 par. 26. ca 15 & c. 2 eo. ti in 1. compil.
† Deformationē.

d ¶ *Impedire.* Simile 7. q. 1. cum percussio. & 3. q. 9. indicas. & 5. c. istin. ad eius vero.

e ¶ *Militaret.* 23. q. 1. militare. & 1. q. 3. saluator. circa medid. C. de epis. & cler. auth. sed hodie.

f ¶ *Ordinem.* Secundum ordinem cuiuscunque & dignitatem constituenda sunt beneficia 12. q. 2. concessio. De hoc dixi sup. de maio. & obedi. statuimus.

g ¶ *Ægrotanti.* Quia famuli ægri quos curamus, nobis seruire intelliguntur. ff. de sta. lib. l. 4. §. Stichus. & tpe infirmitatis pascendi sunt ff. commo. in reb. cōmodatis §. possunt. Sic & clerici in ægritudine stipendijs suis priuari non debent.

PResbyterum. Primo prohibet, & causam reddit. Secundo permittit: ibi, *Ipsum autem.* Abb. Siculus.

CASVS Quidam sacerdos amiserat duos digitos cum medietate palmæ per quendam prædonem abscissos: eps illius, quæsiuit vtrum deberet permitti celebrare Missam: dicit Papa φ non permittat illum Missam celebrare: quia nec pp debilitatem secure, nec sine scandalo propter deformitatem potest celebrare: in alijs sacerdotalibus officijs permittit illum celebrare No. qd ab initio libere potest exequi, ex post facto infirmatur, ut patet in isto sacerdote. Item deformitas & scandalum remouent aliquem ab executione sacrorum ordinum.

¶ *Gl. seq. arg. vide. 2 infra, ad contrarium alleg. vnam legem.*

h ¶ *Non permittimus.* Arg. qd ab initio valuit, ex postfacto infirmatur 33 dist. vsquequadeo & c cōtet diffinimus, [a] ar. contra, quod enim factum est recte, ex superueniente delicto corrumpi non potest. ff. de itinere actuq; pri l nec enim. Bern.

i ¶ *Scandalo.* Propter scandalum n. multa sunt dimittenda j. c. proxi. & s. de temp or ad aures. & s. ti. proxi. cū teneamur.

k ¶ *Deformitatem.* Ex hoc verbo apparet q̄ deformitas impedit

a Cōcor. text. in l. si tibi decē. φ ibi Bar. §. pactus. ff de pact. Ioā. And.

diat ordinandum, cum suspendat ordinatum. hoc tamen potest ipso facto melius perpendi, quam aliquo statuto capri- m. inf. de do Apostolicæ. Bern.

D*E rector hat.* Communis diuisio. Secunda pars: ibi, *Hoc volumus*. Abb. Siculus.

membri, hoc fieri posse confidimus. Ipsum autem cæteris officijs sacerdotalibus fungi minime prohibemus.

¶ Lucius tertius.

¶ *Si rector ecclesiæ sit leprosus, dandus est ei coadiutor.*

CAP. III.

DE † rectorib. ecclesiarũ lepræ macula vsqueadeo infectis, ꝙ altari seruire non põt: nec sine magno scãdalo a eorũ qui sani sunt ecclesias ingredi: Hoc volumus te tenere, ꝙ eis dãdus est coadiutor, b q curam habeat aĩarũ: c & de facultatib. ecclesiæ ad sustentationem suam, congruam recipiat portionẽ. d

¶ Clemens tertius. †

¶ *Si rector ecclesiæ sit leprosus, ab administrationis officio remouetur: sed de bonis ecclesiæ sustentatur.*

CAP. IIII.

TVa † nos duxit fraternitas cõsulendos, & infra. ¶ De sacerdote, qui diuino iudicio lepræ morbo repercussus, † in parochiali ecclesia prælationis officio fungitur: Dicimus, ꝙ pro scandalo e & abominatione populi, ab administrationis f dẽt officio remoueri: ita ꝙ iuxta facultates ecclesiæ, sibi necessaria, quandiu vixerit ministrentur. g

¶ Innoc. iij. Arelaten. archiepõ.

CASVS Dr in hac decre. ꝙ leprosi non põt nec dẽnt ministrare altari pp scandalũ aliorũ, q sani sunt, sed dandus ẽ illis coadiutor, q habeat curã aĩarũ, & de facultatib ecclesiæ habeat suã portionem. n. vnde possit sustẽtari. Not. ꝙ nihil est cũ scandalo faciendũ. Itẽ pp scandalũ remouet aliqs ab officio suo. Itẽ ægrotãti dãdus ẽ coadiutor, & hoc verũ est & speciale in leproso.

¶ Post cõcil. Latera Alexã. iij. par. 17. ca. & ca. 1. eod. tit. in 1. compil.

a ¶ *Scandalo.* No. nihil cũ scãdalo esse faciendũ. ĩ. c. pxi. dũmõ sine peccato mortali possit omitti ĩ. de no. oper. nũc cum ex iniuncto.

¶ *Gl. se ĩ signat contrarium, & remittit.*

¶ In vno ita: Clemens. iij. pictauien. episcopo.

b ¶ *Coadiutor.* Et ita videtur ꝙ pp lepram non remoueatur prælatus, : sed cõtra. ĩ. c. proxi. vbi de hoc dr.

† Cap. 2. eod. tit. in 2. compil.

c ¶ *Curam animarum.* Ergo ille coadiutor videtur esse prælatus: ex quo habet curam animarum ĩ. eo. ca. proxi.

† Percussus. Respsus.

d ¶ *Portionem.* Et sic pñidebitur ei de bonis ecclesiæ ĩ eo. c. pxi. Sed pone ꝙ ecclesia ñ possit sufficere vtriq;? Rñdeo ille q seruit ecclesiç, habebit reddit⁹, & illi infirmo pñidebit epũs. : 82. dist. §. 1. & c. j. & ex hoc verbo est ar. ꝙ nõ sit p̃latus.

ADDI. Ex eo quod dicit, congruam recipiat portionem.

1 Vin. cõtra nisi ex toto remoueat p̃latus. & tunc ille non dicitur coadiutor. Io. And.

T*Va nos.* Cõis diuisio Secunda: ibi, *Dicimus.* Abbas Siculus. CASVS Quidam sacerdos diuino iudicio fuit lepra percussus: quærebatur an deberet pp hoc remoueri ab officio prælationis? Rñdet Papa, ꝙ remoueri dẽt ab administratione populi: ita tñ, ꝙ necessaria sñt facultates ecclesiæ sibi, dum vixerit, ministrentur. Not. ꝙ pp scandalum aliquis remouetur ab administratione sua. Item nota, quòd leprosi & clerici ægrotantes, licet ecclesiæ non seruiant, non tamen debent beneficia amittere, sed eis debet ecclesia prouidere.

2 Vin dixit hæc sibi nõ placere: debilioribus. n. in loco cõsuluit. 18. q. 2. i nullo. Io. An.

e ¶ *Scandalo.* Sup. cap. proxi.

¶ *Gl. seq. obijcit, ponit opi. Hug. & Lau. Secundo opi. Bar. Tertio opi. Vin. & Tan. quam approbat.*

f ¶ *Administrationis.* Ex hoc vr̃ ꝙ pp morbũ lepræ sit remouendus prælatus. Sed contra vr̃ sup. eo. c. proxi. & ita sine culpa punitur: quod esse non debet. 56. dist. satis peruersum. & 16. q. 7. inuẽtum. Super hoc est diuersitas inter doctores. Hu. dixit, ꝙ nunquam substituitur aliquis viuo, nisi eo renunciãte. & in hac opin. fuit Lau. & dandus est ei coadiutor: ut sup. c. proxi. & ĩ. eo. c. pe. & vlt. Et qđ dicit hic; ab administrationis officio debet remoueri, dicit Lau. ab officio qđ est in actu sed quo ad ius retinebit officium. B. distinxit, vtrum morb. sit curabilis vel incurabilis Dicas cum Vin & Tanc ꝙ quãdiu aliquis põt remanere in collegio suo sine scandalo & horrore, non substituitur ei aliquis: alias alius erit substituendus, vt hic, qui erit prælatus in totum, & infirmo prouidebitur de bonis ecclesiæ. sup eo. c. proxi. Ad idem satis concordat, quia talis coadiutor prælatus est ex toto Et hoc patet ex eo ꝙ dicit ꝙ habet curam animarum, & est hoc speciale in lepra pp abominationem in populi & scandalum, sicut etiam iudex mutatur si non potest dare operam iudicio: 3 vt ff. de iud. si lõgius. alias autẽ obtinet sñia H. & Lau. & datur tunc coadiu-

3 Et propter nimiam senectutẽ. C. ã of. p̃f ori. ß quos. & quod dñt quidã idẽ in p̃lato: qđ nõ placet Phili. Ioã. And.

tor. ĩ. ca. proxi. Et sic est casus vbi aliquis punitur sine culpa, sed non sine causa: sim sup. vt lit non contesta. quoniam frequenter. § si vero aliter. in fi. In quibus casibus priuatur quis sine culpa, 4 sed non sine causa. dicitur ĩ. de priui. antiqua.

4 Tex. est ad hoc in l. fi. & ibi Bart C. de nauf. lib. 11. Adde Bal. in l. 1. ff. de offi. eius cui mand. est iurisd.

g ¶ *Ministrentur.* ĩ. c. pxi. ex quo .n. infirmitas nõ crimen abduxit: vt 7. q. 1. quãuis triste. quia nõ est afflictis addenda afflictio. 7. q. 1. cum percussio criminosus. n. dignus est vt pereat. ff. depositi bona fides Lau.

¶ *Epũs qui propter morbum incurabilem pastorale officium exercere non potest, dandus est coadiutor.*

CAP. V.

EX †, parte tua fuit pposi tũ, ꝙ cũ Aurasien. † epũs graui & incurabili morbo fere per quadrienniũ laborauerit, ita ꝙ pastorale officium non põt vllatenus exercere princeps terræ illius, ac ciues h ciuitatis eiusdẽ, à te postulant incessanter, vt ipsis (cum sis metropolitanus eorũ) studeas pñidere. ¶ Verũ cum ipsum ad cessionẽ cõpellere non possis, i nec debeas vllo mõ, nec afflicto afflictio k sit addenda, imò potius ipsius miseriç miserendũ, † eo ꝙ † idẽ vir bonus extiterit, & ecclesiam salubriter sibi cõmissam gubernauerit: Nos volentes tam episcopo quàm ecclesiæ prouidere, Mandamus, quatenus illi coadiutorem l associes virum prouidum, & honestum: per quẽ tam episcopo, quàm populo vtiliter consulatur.

¶ Hono. iij. episcopo Auersano.

CAP. VI.

COnsultationibus: & infra. ¶ Archidiacono aũt, quem morbo paralytico laborantem officium m linguæ asseris amisisse, coadiutor n est merito adhibendus.

E*X parte* Sunt duæ partes. secunda: Ibi, *Verum.* Abb. Sicul. CASVS. Epũs Aurasien. graui morbo & incurabili fere per quadriẽnium laborauit, ita ꝙ epãle officiũ non potuit exercere: pp qđ & ciues illius terrç petebãt ab archiepõ Arelaten. metropolitano suo instãter, vt eis sup hoc prouideret: archiepũs significauit hoc dño Papç: Rñdet ꝙ nõ põt illũ ad renunciandũ cõpellere, nec addẽda est afflictis afflictio: sed ẽ ei potius, miserendum: cum ille in officio suo laudabiliter se habuerit: vñ Papa volens tã epõ q̃ ecclesiæ prouidere: mandat archiepõ, vt det illi coadiutorium siue coadiutorem virum prouidum & honestũ, per quem & epõ & ecclesiæ cõsulatur. No. ꝙ aliquis non dẽt compelli ad renunciandũ pp infirmitatem. Item afflictis non est addẽda afflictio. Item dare coadiutorium episcopo morbo detẽto, spectat ad archiepiscopũ.

† Ca. vni. eod tit. in 3 compil.

† Aren. Aurasicen. Auraicen.

† Miserendum.

† Aliàs ita: eo ꝙ ipse bonus extiterit.

h ¶ *Ciues.* Sic. 7. q. 2. nuper.

i ¶ *Non possis.* 7. quæst. prima, scripsit qualiter. & cap. quamuis triste.

K ¶ *Afflictio.* Simile 7. q. 1. cum percussio. 3. q. 9. indicas. & 5. distin. ad eius vero. ff. ad leg. Rho de iac. l. nauis. §. cum autem. In leproso tamen secus consueuit dici à quibusdam: vt sup. c. proxi. vbi de hoc. idem io. dicit circa leprosum quod Hug. & Lau.

¶ *Gl. ista notat, alleg. 6. iura, & alleg. tria in contrarium.*

l ¶ *Coadiutorem.* Sic inf. cap. proxi & ita patet, quòd propter infirmitatem superuenientem non priuatur prælatus, quia ecclesiastica beneficia non sunt temporalia. 55. distin. præcepta. & ff. de adoptio. si tibi. ff. de hæredi. instit. hæreditas. ff. de reg. iur actus legitimi. sic ff. de manumis. testa. libertas. ff. de pecu. peculium. §. 2. quod est verum argum contra. ff. de offi. præsiden. si forte. & 7. q. 1. pastoralis 5 12. q. 2. nobis. Solu. verum est quod beneficia ecclesiastica perpetua sunt, & ideo propter casum superuenientem sine culpa non priuatur prælatus: sed datur ei coadiutor: vt hic patet & cap. seq. in casu tamen alius viuenti substituitur secundum quosdam. sup. cap. proxi. vbi de hoc & 7. q. 1. pastoralis. omni tamen casu prouidebitur infirmo de bonis ecclesiæ, & coadiutor illi datur etiam inuito arg. inf. de eccle. ædifi. ad audientiam.

5 Dic vt ibi, & sup. de nl. pref by. venien. in vlt. glo. Ioã. And.

C*Onsultationibus.* CASVS. Quidam archidiaconus morbo paralytico laborans officium linguç amisit: quçritur quid iuris? Dicit Papa, quod dandus est ei coadiutor. Nota quòd prælatis impotentibus officium suum exercere, dandi sunt coadiutores.

m ¶ *Officium linguæ.* Idem est si amiserit officium oculorum arg. 33. distin. si euangelica. & quia est oculus episcopi. 94. distin. diaconi ecclesiæ.

n ¶ *Coadiutor.* Et hoc dictum est in proximis duob. capitulis.

DE INSTITVTIONIBVS.

¶ *Supra visum est de collationibus præbendarum, sed quia parũ est conferre nisi sequatur institutio, iõ subijcitur hæc rubrica. Vel aliter: quia dubitari posset ad quem pertinet collatio seu institutio præbendarũ & beneficiorum: ideo post rubricam de præb. subijcit hãc. Abb.*

De hac materia tractatur 16. q. 7. oẽs. vsq; ad ca. quoniam in quibusdã.

TITVLVS VII.

De institutionibus.

¶ Ex concilio Arelaten. †

¶ *Numerus clericorum debet institui in ecclesijs collegiatis secundum facultatem ipsarum.*

CAP. I.

NON amplius suscipiantur in monasterio monachorũ, aut clericorũ, seu ẽt puellarum, q̃ quot se regere de bonis ecclesiæ absque penuria [a] possint.

¶ Eugenius. †

¶ *Laici in canonicos non possunt institui.*

CAP. II.

IN † ecclesia vestra certũ numerum canonicorum (sicut nobis innotuit) cõiter instituere curauistis, & infra. † Cũ laici [b] non debeant in canonicorũ numero computari: nec vos debeatis differre, [c] quo minus statutum numerum, de alijs clericorum personis idoneis [d] suppleatis: tales [e] ad supplendum numerum inuenire curetis, per quos Deo in diuinis officijs, per ecclesiasticos ordines congrue seruiatur.

¶ Alex iij. Cantuarien. archiepiscopo, & eius suffraganeis.

¶ *Institutio beneficiorum spectat ad episcopos, vel eorum officiales.*

CAP. III.

EX † frequẽtib: querelis didicimus, in partib. vestris consuetudinẽ prauam, à multis retroactis temporib. inualuisse, q̃ clerici ecclesiastica beneficia, sine cõsensu † epi diœcesis vel officialiũ [f] suorũ † (qui hoc de iure possunt) recipiunt: [g] minus q̃ deceat cogitantes quõ id à sanctorũ patrũ est institutionibus alienũ, & ecclesiasticæ contrarium honestati. Vnde cum tu frater archiepiscope ex officio [h] tibi commisso, tam iniquam cõsuetudinem de prouincia tua velis (sicut debes) radicitus extirpare, † tam in illos qui ecclesiastica beneficia taliter occupata scienter detinent, [i] q̃ in eos q decætero occupare præsumpserint, excõicationis sñiam protulisti. ¶ Nos itaque eandem sententiam ratam habentes, & eam auctoritate Apostolica confirmantes, [k] Mandamus quatenus clericos ipsos, qui ipsam sententiam incurrerint, † nisi congrue satisfecerint, absoluere minime præsumatis.

¶ Clemens iij. clero Constantinopolitano.

¶ *Vltra facultates, non debet quis institui inuitis clericis ecclesiæ.*

CAP. IIII.

AVctoritate † Apostolicæ sedis, & infra. ¶ Statuimus insuper, vt nullus in ecclesijs vestris, vltra quã facultates [l] earũ

Quamplurimum. CASVS. Dĩ q̃ nõ plures recipiãtur in monasterio monachorum aut clericorum, vel etiam monialium, quàm qui possint commode de bonis ecclesiæ sustentari. No. q̃ non dẽnt tot esse canonici in ecclesia q̃ fiant pauperes.

a ¶ *Absq; penuria.* Sẽper.n. cõsiderãdi sunt redditus ecclesiarum vt ſm eos clerici instituantur in eis. sup. de vita & ho. cleri. qm vt ait. † vbi de hoc. Ita ẽt q̃ hospitalitatẽ seruare possint, & soluere iura ẽpalia. sup. de præb. de monachis. & sup. de sup. neg. prala. sicut nobis. & ecõuerso tot sunt ponendi quot ex ipsis facultatib. possint commode sustentari. sup. de consti. cum M. & j. eo. auctoritate à contrario sensu. j. de censi. cum instantia. ar. 12. q. 1. ẽpiscopus. 16. q. 7. oẽs basilicæ. Tñ p̃p nimium incremẽtũ non credo recedendũ à numero cõsueto. ar. C. de allu. l. pe. & vlt. ergo tm̃ debet esse augmentum. de quo alius æquale stipendiũ cũ alijs habeat. vel saltẽ sufficiẽs & honestum. sup. de consti. cum M. Ferrar.

IN ecclesia. Primo dicit̃ na rrat factum. Secundo prouidet: ibi, *Cum laici.* Abb. Siculus.

CASVS. In quadam ecclesia erat certus numerus canonicorum, & tandem vacauerunt ibi quædam præbendæ: in eadẽ ecclesia quidam laici erant intitulati: quærebatur vtrum tales laici deberent computari in numero clericorum: vt sic numerus clericorũ reputaretur plenus: Rñdet Papa q̃ laici non debent in clericorum numero computari, nec differant numerum canonicorum adimplere de personis idoneis, & tales assumendi sunt per quos in diuinis Deo congrue valeat deseruiri. No. q̃ ius canoniæ non cadit in laicum. Item vbi certus numerus clericorum est constitutus, nõ dẽt diminui, sed adimpleri. Item personæ idoneæ debent in ecclesijs institui.

b ¶ *Laici.* Et merito, quia homines diuersæ professionis in eodem officio associari non debent. 16. q. 7. in nona actione. & sup. de elect. cum causam.

c ¶ *Differre.* Vltra sex menses: alioquin transfertur potestas ad superiorem inf titu. proxi. nulla Ber.

d ¶ *Idoneis.* q. dicanẽ idonei, habes ĩ. de p̃bẽ. sup. inordinata.

¶ *Gl. ista recit. per quam in laicum conuersum, cadat ius canoniæ.*

e ¶ *Tales.* Qui sunt idonei & morum honestate, & litteratã scientia. sup. de præben. graue, alias puniuntur: vt ibi dicitur. Hæc fuit quæstio, vtrum laici intitulati in ecclesia ista possint computari in numero clericorum? Et dicitur quòd nõ: quia non reputantur idonei, cũ sint laici. Et ita ius canoniæ nõ cad̃t nisi in clericũ: sicut ius eligẽdi in ecclesia collegiata nõ cadit in laicũ. sup. de elec. sacrosancta. & cap. Massana. hoc tñ intelligendũ est de laicis professione & habitu, & nõ de cõuersis. Si. n. conuersus aliquis alicuius ecclesiæ incedat tonsuratus volẽs esse clericus, cũ iam destinatione animi sit clericus. vt 23. q. 1. paratus. iã ecclesiastica persona censet, vnde talẽ ius cadit in eũ, & iñs conuersi spũale est: vñ qui emit illud, simoniam cõmittit: 1. q. 3 Saluator.

EX frequentib. Primo ponitur abusio. Secundo refrænatio, ibi, *Vnde.* Tertio Papæ cõfirmatio, ibi: *Nos itaque.* Abb.

CASVS. In archiẽpatu Cãtua qdã praua consuetudo inoleuit, q̃ clerici bñficia ecclesiastica recipiebãt sine licẽtia epõrũ, vel officialiũ suorũ, nõ cõsiderãtes q̃ illud erat cõtra instituta sanctorũ patrũ & ecclesiasticã honestatẽ: p̃p qd archiẽps volẽs illã cõsuetudinẽ penitus extirpare, oẽs illos q scienter bñficia taliter detinẽt temere occupata, vel q decætero p̃sumpserint occupare, excõicauit, & dñs p̃p ɔfirmauit eãdẽ, mãdans quatenus p̃dicti clerici q sñiã illã incurrerint, nullatenus absoluant nisi prius satisfecerit. No. q̃ cõcessio ecclesię facta à laico, nõ valet sine cõsensu epi. Item bñficia ecclesiastica recipiẽda non sunt nisi ab his ad quos p̃tinẽt s. ab epo, vel eius officiali, q gerit vicẽ epi, vel ab alijs ad quos p̃tinent collatio: & qui contra fecerit, excõicandus est. Item cõstitutio transit ad p̃terita, vt hic dr̃, quia priuat iã institutos, & similiter instituendos: qd verum est cũ facit mentionẽ de p̃teritis.

f ¶ *Officialiũ.* Officiales dñt quib. epi com mittunt vices suas: qui p̃nt instituere vice eporum, vt hic dr̃.

¶ *Glos. ista ponit 2. dicta, primo signat contrarium cui dicit standum, secundo signat contrarium, & solut.*

g ¶ *Recipiunt.* Si à laicis recipiãt, suspẽsi ipso iure per canones antiquos vbi. 16. q. 7. si qs deinceps arg. j. j. de iure pat. cura. cui stamus sic ergo paret q̃ auctoritas instituendi est penes episcopum, licet capitulum quandoque eligat. inf. tit. proxi. nulla tamen de consensu capituli episcopus instituere debet. j. de his quæ fiunt à præla. nouit. nec obstat. 70. dist. sanctorũ. quia ibi capellæ subditæ sunt proposito quo ad sustentationem, non quo ad institutionem & administrationem. Lan.

h ¶ *Ex officio.* legatiõis: q̃ tũ ad suffraganeos c. dię s̃ d of le c. 1.

i ¶ *Detinent.* Vnde nullam p̃nt habere excusationem quantocunq; t̃pe ea tenuerint, quia diuturnitas t̃pis peccatũ non minuit, sed auget. j. de simo nõ satis. & c. cũ in ecclesia corpore & 24. q. 1 schisma s̃. de consue. quanto secus si ignorãter, quia ignorantia nisi sit crassa & supina, tales excusat. sup. de ord ab episcopo qui renun episcopa c. 1. & 8. dis. cõsuetudo.

k *Confirmantes.* Post q̃ ɔfirmationẽ archiẽpis solam relaxare nõ posset, nisi illud qd req̃. fuisset appositũ ar s̃. de ɔsti. c. j. & 8. de cõse di, 2. c. vlt. & s̃. de tẽp. ord cũ in distribuẽdis. Ber.

AVctoritate. CASVS. Statuit hic, q̃ in ecclesijs non instituantur vltra quàm de ipsarum facultatibus commode sustententur. Not. q̃ cum clerici institui debent in ecclesijs, prouentus ecclesiarum considerandi sunt.

l ¶ *Facultates.* Hæ semp sũt cõsiderãdæ. vt s̃. e. c. 1. vbi de hoc. & sup. de

---

Hæc est synodus Arelatẽsis q. sub Carolo Magno imperatore, & hĩ hoc ibi c. 8. & c. 1. eod. tit. in 2. compil.

† In aliquot manuscriptis ita: Eugenius Papa.

† Cap 3. eod. tit. in 2. compil. Recte aũt Contius addit hic omissa à Raymundo, ex antiqua cõpila.

† Et C. de sacrosf. ec. nõ plures & hoc ne ad mẽsuram pfora- tũ quæramus possessiones: qd nimis auarũ est, sed ex possessionib. q̃ sũt, metiamur expensas, vt in aut. vt deter. sit nu. cleri. vltra me. 2. coll. ſm Gof. Ioan. And.

† Quasi dicat ſm Host. si recipitis laicum. curaret vobis semestre t̃ps: quasi nihil iter sit, nullũ vel minus idoneũ recipere. s̃. de. sup. negl. præla. cap 2. vide qd dicam j. tit. 1. cũ aris in gl. ergo vacabat. Ioan. And.

† Post cõcil. Later. par. 11. c. 11. & c. 1. eod. tit. in 1. compil.

† Assensu, in nõnullis.

† Florẽ.

† Vide l. oẽs. C. de decurio. lib. 10.

† Incurrerunt.

† Cap. 1. ti. de iud. in 2. compilatione.

& sup. de vita & honesta. cle. qm. vbi habetur similiter de hoc.

a *Instituatur.* Instituere est ius canoniæ in ecclesia vel in ecclesiastico bñficio tribuere. j. de hær. cū ex iniūcto. Inuestire ē quasi possessionē illius iuris cōferre. indifferēter tñ vnū accipit̄ ꝓ altero. verbi gratia: Instituere est spūalis bñficij vel dignitatis possessionem corporalē tradere. sup. de of. arch. ad hæc. c. vt nr̃m. qđ spectat de iure cōi ad archidiaconū, vt ibi dr̃. & sic itelligẽ. j. eo. cū venissent. Inuestire ē ius canoniæ vel dignitatis tribuere, qđ pōt fieri per annulū vel librum & sic intelligit̄ j. eo. cum venissēt. sed ꝑ hoc nō adipiscitur qs possessionē nisi postea corporaliter instituatur. j. ti. proxi. cum nr̃is. & de præbē. pro illorum.

sustineant, † vobis instituatur a inuitis. b

Innocen. iij. † S. Marcelli & sanctæ Susannæ Cardinali Apostolicæ sedis legato.

Cū in ecclesijs oportet extraneos institui, non debens institui clerici certæ originis tantum, sed vndecunque sint, dum tamen sint idonei.

CAP. V

AD † decorem: & infra. Sicut nr̃is † aurib. est suggestū, Cōstantinopolitanus Patriarcha aliarū nationū clericos spernens, Venetos tm̃ in Cōstantinopolitanis ecclesijs satagit collocare: nō attendēs ꝙ in oī gente, q facit iustitiam acceptus c est Deo, nec sanctua: iū Dei conuenit iure hæreditario d possideri. Quocirca mādamus, quatenus moneatis eundē, vt viros lĩatos & alias † idoneos, vndecunq; e originē duxerint, in pdictis ecclesijs, & maxime in maiori, instituere nō postponat: alioquin indignū f se reddet, vt vos aliarū clericos nationū ad eius obediētiā cōpelliatis. g Nec † dissimulare potestis, h qn hoc nr̃is auribus intimetis, vt ex hoc ipso, an verū sit qđ super hoc Venetis dr̃ promisisse, i cōijcere valeamus.

a *Gl. ista ar. à contrario.*

b *Inuitis.* Nullꝰ eṗs ē dādus inuitis. 61. di. nullus. dūtñ iustā causam ostendat. ergo eis volētib. pōt dar, licet facultates nō sufficiāt. & ita pñt sibi ī hoc ꝓiudicare, & victū postea sibi q̃rant 91. dist. clericus victū. & sic se.

AD *decorem.* Primo ponit excelsū patriarchæ. Scđo illū corrigi mādat, & nō parēti cōminatur. Secūda: ibi, *Quocirca.* Abbas.

CASVS Patriarcha Cōstātino. in ecclesijs Cōstātinopolitanis instituebat Venetos tm̃, nō cōsiderans ꝙ qui iustitiā facit, acceptus est Deo, & bñficia ecclesiastica ꝑ successionē possideri non pñt: vnde Papa mandat cuidā legato existenti in partib illis, quatenus moneat eūdē patriarchā, vt in clericos lĩatos & idoneos vndecunq; fuerint instituat in ecclesijs p̄dictis, & ꝓcipue in maiori ecclesia: qđ si non fecerit, indignū se reddet, vt isti legati cōpellant aliarū nationū clericos ad suā obedientiā venire: nec dissimulent quin significent hoc dño Papæ, ut ipse per hoc intelligat, verum sit verum ꝙ ipse patriarcha (vt dr̃) hoc promisit. Not. ꝙ in ecclesia Dei non debet locum habere successio hæreditaria. Item qui iustitiam facit, Deo acceptus est. Item qui iustitiam alijs non facit, est illi deneganda iustitia.

c *Acceptus.* 12. q. 4. cap. secuttat. § his ita.

Gl. ista alle. concor. ex gñali verba. ar. & respōdet ar. trnēs ꝯrium.

d *Hæreditario.* Sic 8. q. 1. Apostolica. & sic vr̃ ꝙ nō solū filij, sed nec collaterales in ecclesiasticis bñficijs nō succedāt. j. de iu. pat. consuluit. sed tñ pñt. ar. s̄. de of. dele. ex parte. dūmodo nō fiat iure successionis: vt s̄. de elec. venerabilē. versus finem.

Glos. ista alleg. concor. signat contraria. & soluit.

e *Vndecunque.* Arg. ꝙ nihil refert de quo loco sit natus clericus vel de quib. parentib. ar. 40. dist. nos qui. & c. nō loca. & 56. dist. vndecunq; & c. nasci. & c. dūs. arg. contra sup. de ser. nō or. c. 1 & sup. de fili. presby. c. 1. & 2. & ꝑ totū. & 93. dist. aphros. sup. de ele. c. fi. vbi dr̃ ꝙ prælati quidam instituebant clericos de alienis eṗatib. ignorante eṗo: qđ esse non dēt: sed hic oēs erant extranei tam Veneti quàm alij, & iō vndecunq; essēt, debebant in ecclesia Constan. institui, & non Veneti tm̃: verum est ꝙ locus non obstat, dummodo constet de bonitate personæ & illud c. aphros. de incognitis loquitur. sup. de elec. bonæ, ad fi. Si aūt ex damnato coitu natus sit aliquis, nō obest ei quantum ad vitam æternam, sed obest ei quantum ad obtinenda beneficia ecclesiastica arg. sup. de elect. innotuit.

f *Indignum.* Simile inf. de vsu. quia frustra & 2. q. 6. quis scit & est hic arg. culpam culpa compensandam. 95. distin. esto. ff. ad l. Aquil. item Mela. & sciron. & inf. de diuor. significasti. inf. de adul. c. pen. & vlt. & inf. de pœn. constitutus.

g *Cōpellatis.* Et hoc primo petierat patriarcha à dño Papa.

h *Potestis.* Idest, debetis. sic 22. q. 2. faciat homo.

Sufficiant.

† P. sancti Marcelli, &c.

† Vnus vetus ita: P. S. Marcelli, & B. eccle. &c.

Cap. 1. eod. tit. in 3. compil.

Aliàs ita: Sicut nr̃is est auribus intimatum.

Dumtamē ex his, licet parcius viuere possint Goffr.

Et alios.

Aliàs ita: Nec vos.

Quia nulli erāt ibi clerici: quia terra erat de nouo cōuersa, loā. An.

Hoc sano modo intelligas: non enim facienda sunt mala vt veniāt bona.

Adde ꝙ d. l. itē Mela. nō bene ꝓbat. facit melius. l. si ambo. ff. de cōpen.

i *Promisisse.* Qđ esset iniquū, qa nullo pacto & nulla cōditione bñficia ecclesiastica sunt cōferēda. 1. q. 2. q̃ pio. s̄. de pac. pactiones. j. vt eccl. bene. vt nr̃m. vnde simoniacum esset.

Idem Helien. episcopo, & archidiacono Noruicen.

Institutiones & custodiæ pñt de iure speciali ad non episcopum pertinere, & pendente lite cum diœcesano defenditur in possessione. h. d. vel sic: si possides ius instituendi is ad quem de iure communi non spectas, pendente iudicio proprietatis in possessione defenditur.

CAP. VI.

CVm † venissent ad Apost. sedē archidiaconus Richemundiæ, & ꝓcuratores Eboracē. archieṗi, ex parte archieṗi fuit propositū, ꝙ institutio psonarū, & custodia ecclesiarū vacantiū, ad eū in diœcesi sua spectat, tam de iure † cōi, k l q̃ de cōsuetudine gñali. verū quidā prædecessores ipsius quibusdā archidiaconis Richemun. tā institutionem q̃ custodiā psonaliter commiserūt: & inf. Inter alia vero archidiaconus ipse † respōdit: † ꝙ archiepiscopus tam institutiones quàm custodias, l non personaliter archidiacono qui tunc erat, sed perpetuo de consensu capituli archidiaconatui reali concessione donauit. Cum autem ar

CVm venissent. Diuidit̄ in tres partes. In prima ponit allegatio ꝓ archieṗo. In scđa allegatio ꝓ archi. ibi, *Inter alia.* In tertia interlocutio, & sub certa forma diffinitiue commissio: ibi, *Nos igitur.* Abbas.

CASVS Inter archieṗm Ebora. ex vna parte, & archidiaconū Richemundiæ ex altera, q̃stio vertebat, sup institutionib. psonarū & custodia ecclesiarum vacātiū: vnde procurator archieṗi & archidiaconus accesserunt ad Papā: ꝓcurator archieṗi ꝓponebat, ꝙ institutio psonarū & custodia ecclesiarū vacātiū spectabāt ad ipsū in diœcesi sua, tā de iure cōi q̃ de cōsuetudine gñali, sed quidā antecessores illius cōmiserūt quibusdā archi. Richemūdiæ psonaliter, tā institutionē q̃ custodiam: vñ petebat ꝓcurator vt archi. illas dimitteret liberas & q̃etas: ex aduerso rñdit archidiaconus ꝙ archieṗs nō psonaliter sed realiter ꝑpetuo cōcessit tā īstitutionē q̃ custodiā, archi. q tunc erat de ꝯsensu capituli sui, & archidiaconatꝰ fuerat in cōtinua possessione istarū dignitatū, & aliarū libertatū temporib multorū archieṗorum & archidiaconorum, & ipse archieṗs sine aliqua conditione archidiaconatū ipsum concessit eidem, sed post concessionem dicebat archieṗs ꝙ concesserat ei archidiaconatum exceptis institutionib. & custodia ecclesiarum. Præterea dicebat archieṗs. ꝙ archidiaconus abiurauerat illas dignitates: Dñs Papa his & alijs auditis, interlocutus fuit, ꝙ archi. defendendus esset in plena possessione ipsarum libertatum, donec ex parte archieṗi probaret, ꝙ libertates prædictæ cōcessæ fuissēt archidiaconis psonaliter, & ī hoc casu & ante ꝯcessionē archidiaconatus & post, & in ipsa cōcessione dictas dignitates potuit licite retinere, vel donec probatū fuerit archidiaconū illas abiurasse: sed in casu isto si cōcessio fuit realis, nihil vtilitatis accreuit archieṗo, quia Papa ad petitionē Eborac. ecclesiæ, vel ēt per seipsum, archidiaconatui prouidebit: si alterutrum istorum fuerit probatum, silētium imponatur archi. super libertatib. illis, & si neutrum probatum fuerit, imponatur silentium archieṗo. No. ꝙ qui est in possessione, dēt defendi in ea donec constet de iure. Item concessio personalis cum persona finitur, realis perpetua est. quæ fit non personæ, sed ecclesiæ. Item factū prælati in damnum ecclesiæ non præiudicat ecclesiæ. Item iurm̃ prælati in damnum ecclesiæ præstitum, ipsi prælato non ecclesiæ præiudicat. Item ecclesia sine prælato agere potest: sed hoc est, propter iuramentum, quod seruari potest sine præiudicio ecclesiæ ab ipso prælato.

k *Communi.* Arg ad hoc sup. de of. ord. cum vos. & 70. dist. c. 2. 1. q. 3. c. 1 & c. res ecclesiæ. & cap. peruenit. & 16. q. 7. nullus omnino. sed contrarium est verum, quia de iure cōi institutio personarum & custodia vacantium ecclesiarum spectat ad archidiaconum sup. de offic. archid. ad hæc. & cap. ut nostrum. & 63. distin. si in plebibus. nisi consuetudo repugnet, vt hic videtur ad fin. cap. & ex confessione archidiaconi hoc potest colligi, & hic loquitur de institutione corporali: quia collatio dignitatum & præbendarum pertinet ad archiepiscopum. inf. tit. proxi. quia diuersitatem & c. post electionem. & hic, vt patet ex confessione archidiaconi. Bern.

ADDI. Secus obtinet alicubi de cōsuetudine. ar. s̄. de ar. bonę.

l *Custodias.* Scilicet, vacantium ecclesiarum.

Cap. 2. eod. tit. in 3. compil.

Adde qđ per textū hūc dicat Fely. sup. cap. 1. de præscrip.

Iurisdictione in vulgaris, sed in omnib. antiquis vt in textu.

Ille.

Aliàs ita: respōdit dicēs.

a ¶ *Ipsum*. Scilicet archidiaconatum.
b ¶ *Ipse*. Scilicet archidiaconus.
¶ *Glo. ista obijcit quare archiepõ pro quo facit ius cõe, indicitur onus probandi. Respondet id fieri pp duas præsumptiones pos. & confes. demũ distinguit inter donationẽ factam personæ & factã ecclesiæ.*

chidiaconatus ipse in continua possessione tã istarũ q̃ aliarũ libertatũ, multorũ archiepõrũ & archidiaconorũ tporibus extitisset, & archieps sine condõne † qualibet cõcessisset ipsum [a] eidẽ, post concessionẽ asseruit, q ipsũ concesserat, institutionib. & custodijs vacantiũ ecclesiarũ exceptis. Ipse [b] † vero timens, ne si negaret expresse, cũ nondũ esset archidiaconus † possessionem adeptus: vel impediret † penitus factũ eius, uel diutius differret, respondit, q nõ solũ de illo, sed de oĩbus redditib. suis faceret qd sibi placeret, & infra. ¶ Nos igit interlocuti fuimus, archidiaconũ esse in plena libertatũ eiusdẽ archidiaconatus possessione tuẽdũ, donec probatũ [c] lrĩme fuerit ex aduerso, libertates † ipsas archidiaconis, ab archiepis personaliter fuisse [d] cõcessas: cũ in hoc casu, tã ante, q̃ post, & in ipsa ẽt concessione, archieps eas † retinere potuerit licite tãquam suas: vel donec lrĩme probatum fuerit, easdẽ libertates archidiaconũ abiurasse. [e] ¶ Sed in hoc casu, si concessio illa fuerit realis, archiepõ nihil iuris vel vtilitatis accederet: qa nos vel ad petitionẽ Eboracẽ. ecclesiæ, [f] vel per nos ipsos, super hoc archidiaconatui cõsulemus Si ergo alterutrũ ipsorũ fuerit lrĩme cõprobatũ, † archidiacono [g] super libertatib. ipsis: si neutrũ, archiepiscopo silentium imponatur.

¶ Idem episcopo Trecen. & archid. Parisiensi.

¶ *Is ad quem spectat collatio dignitatum, seipsum instituere non potest.*

CAP. VII.

CVm † ad nostrã: & infra. ¶ Illud autẽ nolumus vos ignorãre, q postquã M. fuit abbas effectus, † custodiã de iure nõ potuit obtinere: qa cũ rõne abbatiæ ad ipsũ [h] pertineat donatio tã custodiæ, q aliarũ dignitatum, ac ẽt præbendarum in ecclesia Patranẽ, custodiam ipsam recipere non potuit a seipso. Cũ inter dantem & recipientem [i] debeat esse distinctio personalis; sed nec ab alio, cum ius conferendi alius non haberet.

TITVLVS VIII.

De concessione præbendæ ecclesiæ non vacantis.

¶ Gelasius † Papa ad Romanos.

¶ *Instituitur scienter in beneficium viuentis, deponendus est.*

CAP. I.

QVI † in viuorũ sacerdotum loco ponuntur, hoc ipso sunt ab ecclesiastica communione [k] pellendi, [l] quo se passi sunt

c ¶ *Probatũ*. Sed quare incũbit onus pbãdi archiepõ, cũ de iure cõi hæc spectẽt ad ipsum, vt hic vr: vñ eo ipso vr fundata eius intentio. 16. q. 7. oẽs basilicæ. C. de pba. siue. & j. de cen. olim. Rñderi põt, q hic duæ fuerũt præsumptiones bonæ p archidiacono cõtra archiepm: quia archidiaconus & ipsius antecessores fuerunt in pacifica possessiõe, vñ præsumit concessionẽ fuisse realem. & quia archieps cõfessus fuit q antecessores sui cõcesserunt illas dignitates, licet psonaliter, & archidiacon' dicebat cõcessionẽ fuisse realẽ: vñ presumit contra archiepm, & iõ onus probãdi incumbit archiepõ, q cõcessio fuit psonalis, & licet persona inseratur pacto, nõ iõ est personale, sed vt ostẽdat cũ qua psona sit factũ. ff. de pact. iurisgẽtiũ. §. pactorũ. & l. tale pactũ. Plerũq; n. cõsulimus successoribus nrĩs sicut & nobis. ff. de pba. si pactũ, sed trãsactio potius psumit personalis q̃ realis, nisi fuerit per superiorẽ cõfirmata. sup de transa. veniens & c. de cætero. & sup. de præben. nisi. hoc tñ adiecto, q si eps alicui psonæ det rẽ ecclesiasticã, potius præsumit donatio personalis q̃ realis, 10. q. 2. hoc ius. 16. q. 1. possessiones. Sed si donat ecclesiæ præsumitur realis donatio, & perpetuo donasse. 16. q. 1. c. vlt. j. de ijs quę fi. a prælã. cum Apostolica ar. hoc ideo est, quia ecclesia non potest mori. 12. q. 2. liberti. 2. ¹ Sed hic præsumitur concessionem fuisse realem, vt dixi: quia archidiaconus ille & antecessores sui fuerunt in quieta possessione. Ioan.

d ¶ *Fuisse*. Præsumitur hic concessionem realem fuisse, ex quo est in possessione, & iõ tuendus est in illa quousque probetur contra eum cessionem factam fuisse personalem imò si personæ facta fuit, psumi dẽt personalis si dignitati, realis. ²

¶ *Glo. ista ponit opin. Lau. & Io. demum elicit 4. m.*

e ¶ *Abiurasse*. Obijciebatur archidiacono q abiurauerat huiusmodi libertates: vnde contra iuramentum non fuerat audiendus Sed quare non audiẽ archidiaconus licet abiurauerit hmõi libertates, cum iurm̃ illud temerarium fuerit, & in præiudicium archidiaconatus, & ideo non seruandum ³ sup. de iureiu. sicut 2. & c. intellecto. Lau. dicit quatenus iurm̃ tãgit rem familiarem, obseruandũ est: ut nihil vtilitatis vel honoris ad ipsum perueniat ratione illarum dignitatum. si eas abiurauerit arg. sup. de iureiu. quemadmodum. Vel dic q bene potuit renunciare & abiurare ius instituendi, ut nunquã vteretur eo, & tñ dignitati pp hoc non præiudicetur, quia ecclesia posset tunc vti iure suo vt hic colligitur. Et sic potest seruari iurm̃ sine præiudicio ecclesiæ, & sine interitu salutis æternæ. sup. de iureiur. si vero. § 1. fin. j. de spon. commissum. abiuratio talis sine renunciatio non tenet in damnum ecclesiæ. Tria notabilia notantur hic. Primum quod factum prælati non præiudicat ecclesiæ. Secundum quod iurm̃ præstitum a prælato in damnum ecclesiæ seruatur ab ipso plato, qđ est ꝯ id. s. de iureiu. sicut. Tertiũ est q ecclesia hñs platum sine ipso agere põt, qđ est cõtra id qđ dici cõsueuit, q nec platus sine consensu capli, nec caplm sine consensu plati agere põt. s. de pcu. c. 1. & s. de iud. cũm. & nota q agẽti interdicto, Vti possidetis, nõ põt opponi q rem illam abiurauerit p qua agit, sicut nec agenti interdicto, Vnde vi. s. de resti. spo. c. solicite.

f ¶ *Ecclesiæ*. Arg. bonum q ecclesia vacãte caplm fungit vice plati: sed ꝯtriũ ar. colligit.

g ¶ *Archidiacono*. Sed non archidiaconatui.

h ¶ *Ad ipsum*. Scilicet abbatem.

CVm ad nostrã. Primo ponit dictũ. Secũdo ipsius rõnem: ibi, *Quia cum rõne*. Ab. CASVS. Vacãte quadã abbatia custos illi' ecclesiæ electus in abbatẽ sibi nihilominus retinebat custodiã: q̃rebaẽ, vtrum de iure illã posset retinere, cũ collatio ipsius ad ipsũ abbatẽ ptineat? Rñdet põ q postq̃ fuit abbas effect', custodiã de iure ñ potuit obtinere: qa cũ donatio illi' custodiæ, & aliarũ dignitatũ illius ecclesiæ pertineat ad abbatẽ ipsũ, à seipso eã nõ potuit recipere, cũ iter dãtẽ & recipiẽtẽ debeat eẽ districtio psonalis: & ab alio eã nõ potuit hẽre cũ ali' ius nõ hẽret cõferẽdi No. q eoipso q aliqs adeptus ẽ aliquã dignitatẽ, vacat prima, ũ q hẽt. Itẽ nullus põt dare sibijpsi. Item dñiæ dẽt esse inter dãtẽ & accipiẽtẽ. Itẽ nota decretalẽ illã cõtra epos & platos, q postquam sũt pmoti, dignitates pri' habitas vel de nouo vacantes retinent.

i ¶ *Dantem & recipientem*. Simile 24 q. 1. didicimus. j. de iu. pa per nostras. j. de bapti. debitum. ff. de auct. tut. l. 1. & ff. de tu. & cur. da. l. ius dandi § prætor alias, lex est. nemo. n. vicem pluriũ personarũ sustinet 16 q 1. presbyteros & C de assc nemo 89. dist. singula. ff. de pact. si plures ff. de oi. præsid. l. vlt. arg. contra ff de adop. si consul & sup. de ele. cu inter canonicos. Sed quid si ipse conferret alij ptãtem conferendi illã dignitatẽ non inquid posset ab illo illã recipere, ut sic non videret eã recipere a seipso? No ar sup. de test. licet & ar. 14. q 4 quæsti. ff. de auct. tu. pupillus. ff. de re mil. milites § 1. ff. de admi. re. ad ci. pti l. 2. § 1. sup. de præbẽ de multa. in fi. ar contra, quia multa possumus per alios, quæ non possumus per nos. 83. dist. episcopus. 5. q. 3. cap. vlt. ff. quæ res pig. obli pol. Aristo. in fin.

DE CONCESSIONE PRAEBENDAE, &c.

¶ *Supra visum est de præbendis & dignitatibus ac earum institutionibus: sed quia sæpe pbendæ & dignitates conferũtur seu promittuntur antequam vacent, & quandoque ipsæ vacantes non conferuntur, sed remanent diu vacantes, merito restabat videre, & prouidere tam circa prouisiones non vacantium quàm circa negligentiam in conferendo vacantia. Abbas. De hac materia tractatur 1. q. 2. & q. 5. per tot. & 7. 3. in quibusdam. & 16. 7. 7 § cum ergo. & seq. cap. & 3. q. 3. audiuimus. 2. q. 1. in primis. 7. q. 1. non furem.*

QVi in viuorum Faciens se poni in beneficium viuentis, ab ecclesiastica cõione repellit. Vel clarius sic vt in rubro: & non diuiditur pp breuitatem Abb.

k ¶ *Communione*. Idest participatione corporis & sanguinis Domini. 7. q. 1. eum qui.

l ¶ *Pellendi*. Et nihilominus deponendi. 2. quæst. 1. in primis. 7.

¶ Cõtradictione.
† Idẽ vero.
† Archidiaconat'
† Impediretur.
† Aliàs ita: easdẽ libertates.
† Ipsas.
† Approbatum.
a De rescr. si gratiose. li 6. Ioã. And.
a Cõcor. te. in l. donatiões. §. species. & ibi Bar. ff. de do. idẽ in l. 1. C. de pe. bo. sub. & in l. pater filiæ. ff. de ser. leg.
† Cap. 4. eod. tit. in 3. compil.
† Institutus.
† In vno vetusto nulla est inscriptio
† Cap. 1. eod. tit. in 1 compil. Et cap. 2. tit. de ætate & qualit. in 1. cõpil.

mis.7.q.1 non furē.& c.eũ qui nisi ignorans quis instituatur aliquo remoto:quo casu excusat.ff.depo.si quis inficiatus & ẽps tenet ei in alio bñficio ꝓuidere.6.q.2.pſentiũ.& sup.de ꝑbẽ.inter cætera.Sed pone,ꝙ aliqs est iniuste depositus, alius hoc ignorãs in locũ eius substituitur,& stetit ibi ꝑ xl. annos, & postea scit de iure ad aliũ pertinere nun q d dẽt cedere, & illi restituere? Vr ꝙ sic.s. de ꝑscri. vigilanti.& c. si diligẽti.34.q.2.si vir go.& de re iud. cõsan guinei.& c.lator.ar.s. 16.q.3 ca. placuit.§. quas actiones. & s.de ꝑscri.de quarta. Solu. Dñt quidã theologi, ꝙ qñcunq; sciuerit rẽ ꝑtinere ad aliũ, tene-tur rẽ restitueř De hoc dictũ ẽ sup.de ꝑscr.vi-gilãti.Sed hoc nõ cre-do ꝙ teneať dimitte-re,qa eo ipso ꝙ cõdẽ-nat' nõ appellauit,ac-quieuit sñiæ,& ita trã siuit in rem iudi.s.de sen.& re iud.qđ ad cõ sultationẽ. & sic alius iuste fuit institutus. a ¶ *Viuis*. Nisi iusta ratione depositis 6.q. 1. eos. 50. distin.post-quam. Bern.

N*Vlla*. Duæ sunt partes Secũda: ibi,*Cum vero*.Prima ꝓ uidet circa beneficia non vacantia, & diui-dit in tres partes nam primo ponit ꝓhibitio nẽ: Secũdo eius cãm, ibi: *Ne desiderare*.Ter-tio fortificat,ibi: *Cum enim*.Secũda pars prin cipalis,ꝓuidet circa be neficia vacãtia Et pri-mo statuit tẽps ad cõ-ferendum.Secundo punit negligentiam non conferentium: ibi: *Si autem*.& cotidie allegatur in practica. maxime in 2.par t.,& ideo nota bene ipsum.Abbas.

CASVS.Quidam prælati ante concil. Latera. conferebant ec-clesias seu beneficia & ẽt dignitates, antequam vacarent, & sic desiderabant mortem proximi sui, in cuius locum crede-bant se succedere, & iõ statuit concil.Lateran. ꝙ de cætero nulla ecclesiastica beneficia, ministeria.vel ecclesia cõcedant alicui,seu promittantur,antequam vacent, ne desiderare qs mortem proximi videatur,in cuius locum se credit successu-rum,cum in legib gentilium hoc sit inhibitum: Turpe.n.est, ꝙ expectatio futuræ successionis in ecclesia Dei habeat locũ. Cum.n prædicta officia,ministeria, vel ecclesia vacare conti-gerint,non diu maneant in suspenso,sed infra sex menses per sonis idoneis conferantur,si hoc ẽps distulerit,per capĩm po-stea ordinentur: qđ si ad capĩm pertinuerit, & s. dictum tẽps hoc non fecerit,ẽps hoc ſm Deum cum consilio religiosorũ exequat,& si oẽs fuerint negligentes, metropolitanus absq; alicuius contradictione de illis ſm Deum disponat. Nota,ꝙ ex prouisione beneficij vacaturi,de facili cãtur votum captã-di mortem proximi: ideoq; a tali promissione abstinendum est No ꝙ capitulum potest habere potestatem conferendi be neficia episcopo excluso Not quod potestas conferendi be-neficia deuoluitur gradatim ad superiorem Item plura alia sunt notatu digna. quæ per se patent in ipso contextu.

b ¶ *Ministeria* idest, officia. siue dignitates.

c ¶ *Patent*. Not ꝙ beneficium antequam vacet, non potest promitti quod si fiat,non valet.inf.cap.proxi.& inf eo. tit ex tenore Et sic obligatio nulla contrahitur ex tali promissio-ne,quia est contra ius arg.contra,sup. de præben relatum.& ibi soluitur. immo ibi receptus fuit statim in fratrem.

d ¶ *Condemnare*. Quia pactũ de futura successione nõ valet. C de inuti.sti ex eo nostro.C de pac.l.vlt. nisi de cõsensu eius cuius est hæreditas:vt in l.prædicta.C de pact.eodẽ mõ nõ te net promissio de præbenda nõ vacãte,ẽt de cõsensu eius, qui tenet eam,cum nulli possit eam concedere. s. de iure pat qđ autem.in fin.sim.in lib.feu. titul. 1. §. si vero archiepiscopus.

e ¶ *Infra sex menses*.Tẽps istud sex mensium incipit currere à tẽpe scientiæ generaliter,& non à tẽpe vacationis,s.eo. qa in fi. ar. ff.de calum.annus. C.qui admi.ad bo.pos l 2.& qui scit, cer-tiorari nõ debuit ff đ act.emp.l.1.in fi.sup.đ elec.cum inter vniuer sas in fi & expressum est s.de sup.ne. præ.li-cet.& s. de ꝑb.de mul ta.§.1.ar. Itẽ tẽps istud vtile est,quia tẽps illud non currit à tẽpe suspẽ sionis sniæ.quo elige-re non possint. s.eod. quia diuersitatem. ar. contra. ꝙ currat,licet eligere non possint s. de elect.c.vlt.Nuquid pñt canonici eligere post tẽps elapsum? Qui dam dñt ꝙ sic,sed cõ-trarium est verum ꝙ non possint, & si eli-gant,nõ tenet electio. sup.de sup.neg.præla. c.licet.& c. vlt. nisi de patientia toleretur. s. eo.ti.lĩras quia pro nõ dato hř qđ ab illo dať q ñ põt de suř donare s đ iu.pa.qđ aũt.in fi. ar contra.ff.si quis cã. & si post tres. ff.de ar. Celsus. & auctoritate huius canonis, seme-stri tẽpe statim elapso, potest eligere ille ad quẽ deuoluta fuerit eligendi ptãs,nulla li-centia a superiore pe-tita & cõstitutio ista tm locum hẽt vbi di-stinctæ sunt ꝑbendæ, & certus est canonico rum numerus consti-tutus.s.eod. ex parte. Item locum habet in dignitatibus & personatibus oĩbus.sed in ẽpatibus 1 & archieẽpatibus olim locum non habebat. s. eo c.dilectus.hodie locum hẽt in ẽpatibus,& archieẽpatib & ab batijs,vt potestas eligendi trãsferatur ad superiorem:sed mi-nus tempus datur in his.s.trium mensium sup de ele. ne pro defectu.& ita in hoc æquiparantur,& differunt a minoribus beneficiis, & dignitatib. quia minus tempus datur propter maius periculum:quia mora periculosa est in talibus. sup de elec.cum inter & sup.vt li.non conte qm frequẽter.§ porro

f ¶ *Spectat*. Inf.de ijs quæ fiunt à præla si cum ca. c.ea noscitur.& sup.de elect. cum ecclesia Vulterana. 2 1 fi.

g ¶ *Capitulum* s.de elec.cum in cunctis sim.9.q.3.cũ simus.

h ¶ *Religiosorum virorum*.Sic s.đ ele.ne ꝓ defectu vbi dĩ qua liter hæc verba intelligunt & 63.dis.obeuntib ubi de hoc Ber.

R*Elatum*.Duæ sunt partes,decisa consultatio & responsio. Secunda, ibi: *Consultationi*. Abbas.

CASVS.Aliqui recipiebant promissionem de ecclesijs non va cantibus,postmodum cum vacabant, illi appellabant ne alijs conferri deberent: quæritur an tali appellationi sit deferen-dum? & sidet Papa,cũ tales promissiones in concil.Latera pdi cto sint cassata, nunq ꝑtextu talis applõnis dẽt omitti, quin ordinentur cum vacauerint.Not ubi non tenet ꝓmissio,sup hoc nõ tenet applãtio.Itẽ si ñ tenet principale,nec accessoriũ.

i ¶ *Lateran. concilio*. Sup ca.ꝑ proxi.

K ¶ *Appellationis*. Tali appellationi non est deferendum,cũ eorum non intersit 2.q 6 non solent & sup.de elect. cum in-ter: R. quia ex tali promissione nihil iuris acquiritur sic nec emptor habet actionem furti in re vendita subtracta, si ei res non fuit tradita.ff.de fur l eum qui emit.Ber.

P*Roposuit* CASVS. Celestinus ꝑ mandauit ꝑposito & capĩo Cameracẽ vt T presbyterum reciperent in canonicũ & in fratrẽ & assignarẽt ei ꝑbendã ꝓximo vacaturã, q ad donatio nẽ suã spectaret in ecclesia sua. decano Remen. sup hoc exe-cutore cõcesso.sed cũ decanus inuenisset eos contumaces dictũ presbyterum inuestiuit de ꝑbẽda primo vacatura in ecclesia Camera-

successores viuis a sacerdotibus adhiberi.

¶ Ex concilio Lateranen †

¶ *Beneficia nõ vacãtia cõcedi vel ꝓmitti non dẽnt, & cum vacauerint, concedi debent infra sex menses: qui bus elapsis de episcopo ad capitulũ, & econtra, demum ad proximum superiorem deuoluitur collatio.*

CAP. II.

NVlla † ecclesiastica ministeria, b seu ẽt beneficiã vel ecclesiæ tribuanť alicui, seu promittanť antequã vacẽt: c Ne desiderare qs morte ꝓximi videatur, in cuius locũ & beneficiũ se crediderit successurũ: Cũ.n.in ipsis ẽt legib.gẽtiliũ inueniať inhibitũ,turpe est, & diuini plenum aĩaduersione iudicij,si locũ in ecclesia Dei,futuræ successionis expectatio habeat.quã ipsi ẽt gentiles cõdẽnare d curarũt. ¶ Cũ vero ꝑbendas ecclesiasticas seu qlibet officia, in aliqua ecclesia vacare cõtigerit, nõ diu maneãt in suspẽso:sed infra sex mẽses, e ꝑsonis q digne administrare valeant,cõferantur. ¶ Si aũt ẽps,vbi ad † eũ spectat, f cõferre distulerit,ꝑ capitulũ ordineť. † Quòd si ad capitulũ g ꝑtinuerit,& infra ꝑscriptũ terminũ hoc non fecerit,ẽps secundũ Deũ hoc cũ religiosorũ virorũ h cõsilio exequať Vel si oẽs forte neglexerint,metropolitanus de ipsis ſm Deũ absque illorũ cõtradictiõe disponat.

¶ Alex.iij.Eborac.archiepiscopo.

¶ *Beneficia vacantia conferunť non obstante appellatione illorum quib. promissa fuerant antequã vacarẽt.*

CAP. III.

RElatũ † est autib.nřis:& infra. ¶ Cõsultationi tuæ taliter respõdemus,ꝙ cũ in Latera. cõcilio i ꝓmissiones factæ de ecclesijs non vacantib.sint cassatæ: prætextu appellationis k eorum, qui dictis promissionibus innituntur, omitti non debet, quin ecclesiæ cum vacauerint, de personis idoneis ordinentur.

¶ Innoc.iij. Præposito & Capitulo Cameracen.

¶ *Si scribitur ei ad quẽ spectat collatio, dato executore ad prouidendum, per præsentationem litterarũ collatori factam afficitur præbenda: ita quòd collatio alteri facta non tenet.h.d.secundum verum intel.vide c.si capitulo.eo.tit. in 6.*

CAP. IIII.

PRoposuit † nobis T.presbyter, quòd cum C.Papa præ-

¶ Sub Alex.iij.c.8.

† Cap. 2. eod.tit.in 3. compil. Et concordat cõcil. Tridẽ. sessi.24.de refor.cap. 19.vbi hoc decretum roborať. & c. detestãda eo. titu. lib.6.

† In codice Barbariæ ita: vbi ad eũ spectat col latio.

† Ordinatur.

† Cap.39. ti. de app. in 1. cõpi. Et post concil. Lateran.par. 47. cap. 7.

† Cap. 1. eod.tit.in 3. compil. Et vide Feder.cõsil. 299.

1 Vide cõcil. Tridẽ. sessi.24.de refor ca. quales & qualiter ꝑlati eligendi.

Camerac. pertinente ad donationẽ ipsorũ, tandẽ vacauit vna præbenda, & ipsi eã alij assignauerunt: Celestinus hoc intelligens, & volens ratũ haberi qđ ab eodẽ decano factũ fuit, cassauit collationẽ factam à capitulo, & dictũ presbyterũ de ipsa per annulum inuestiuit: sed cum dictus presbyter præbendã illam adhuc quiete habere non posset, cum alius eã possideret, accessit ad dñm Innocẽtiũ & exposuit ei oĩa prædicta: Dicit ergo Innoc. licet non sit intentionis suæ inuestituras de vacaturis factas habere ratas, qui potest super ius dispẽsare, tamen considerans, q dictus presbyter nõ fuit inuestitus de vacatura, sed de vacãte p Celestinum, q post cassationẽ cõcessionis, quã fecit capitulũ, intelligebat vacare, mãdat Papa præposito & capitulo Cameracensi, quatenus amoto ab eo quolibet detentore, dictã pbendam præfato presbytero assignare procurẽt. Not. hic, q collatio facta cõtra mandatũ Papæ valet, ex eo q Celestinus irritauit concessionẽ capituli, & ex eo quod dicit Innocentius; quæ post cassationem concessionis a capitulo factæ. & sic tenuit concessio capituli contra mandatum Papæ, & contra inuestituram decani & sic est arg. q per inuestituram ius non acquiritur. Item nota quod Papa potest dispensare contra ius.

decessor noster, pro receptione ipsius in fratrem, & assignatione [a] præbendæ ad donationẽ vestrã spectãtis in ecclesia vestra proximo vacaturæ, mandatũ Apostõlicum vobis destinasset, decano Remẽsi executore [b] cõcesso, decanus ipse vos cõtumaces inueniẽs, ipsum de pbenda primo vacatura in ecclesia vestra, quæ ad donationẽ capituli ptinet, auctoritate Apostolica inuestiuit: [c] & infra. Sed cũ præbẽda, q ad donationẽ vestrã spectabat in ecclesia Cameracẽ. vacasset, eã alij assignastis: [d] & infra. Idẽ aũt prædecessor noster qđ ab eodẽ decano factũ fuerat ratũ, [e] volens haberi, collationẽ præbendæ factã à vobis penitus irritauit, [f] & cũ de ipsa per annulũ inuestiuit. [g] ¶ Licet aũt intentionis nostræ nõ sit, inuestituras de vacaturis [h] factas, cõtra canonũ instituta [i] ratas habere, q secundũ plenitudinẽ ptãtis de iure possumus supra [k] ius dispẽsare: [l] † attendẽtes tñ q idẽ presbyter, nõ de vacatura, sed de vacãte p prædecessorẽ nřm fuit inuestitus, [m] vt potè q post cassationẽ [n] cõcessionis [o] a vobis factæ intelligebat vacare: [p] Mandamus, quatenus amoto ab ea præbenda quolibet detẽtore, eã ipsi cũ plenitudine honoris canonici assignetis. [q]

¶ Idẽ P. S. Mariæ in via lata diacono Cardin. Apost. sedis legato.

¶ *Semestre ad eligendũ seu cõferendũ à iure pfixũ, non currit tẽmpore impedito: nec incipit currere, nisi à die notitiæ vacationis. h. d. Et est tex. multum allegabilis, & cotidianus.*

C A P. V.

Q Via † diuersitatem cor-

a ¶ *Assignatione.* Faciẽda, cũ vacauerit, eidẽ presbytero. & hoc pbat in antiqua cõpilatione, vbi est illud verbũ facienda. [1] vnde vř q nihil valuit. sup. de præbẽ. inter cætera. vbi de hoc.

b ¶ *Executore.* Dato forte sub hac forma; mandatum nostrum exequatis.

c ¶ *Inuestiuit.* Idest assignauit, ut patet per hoc quod dicit sup. eo. assignatione præbendæ, &c. executor hoc fecit, & male, vt satis patet per litteram inferiorem: sed littera illa, ratum volens, &c. contradicere videtur, sed Celestinus hoc ideo dicit, vt excusaret decanum, & assumeret causam cassandi collationem capituli. & hoc satis patet per verba Ion. factum n. decani fuit causa quare Celestinus cassauit concessionem capituli, aliàs non debuisset cassasse. sup. de præben. dilectus filius G. non est alia ratio, nisi quia ipse voluit, quia de eo [2] quod nihil est, potest aliquid facere. de consec. distin. 2. re vera. versus fin. & simile. sup. de præbendis cap. proxi. illorũ. ibi, quod de memorato magistro prouide, &c.

d ¶ *Assignastis.* Vnde videtur quòd nihil valuit. sup. de præben. inter cætera. imò bene valuit: ut sup. de prabẽ. dilectus filius & hoc probatur per hoc cap. vt inf. patet, vbi de hoc.

e ¶ *Ratum.* Cum effectu.

f ¶ *Irritauit.* Idest, irritum nunciauit. Ioan. immo proprie tenetur, vt seq. probant. Bern.

g ¶ *Inuestiuit.* Per talem inuestituram contulit ei ius canoniæ, cum nihil prius habuerit per Decanum.

h ¶ *De vacaturis.* Innocen. & Celestinus videntur diuersi Innocentius non vult habere ratum factum Celestini. Celestinus videtur habere ratam inuestituram de præbenda vacatura facta per decanum, vbi dicit; ratum volens factum decani haberi, cum tamen decanus non haberet illud in mandatis. Inno. voluit habere ratam inuestituram de vacatura: quia Celestinus inuestiuerat presbyterum de vacante post cassationẽ concessionis, & sic non poterat ratam habere institutionem de vacatura. cum iam esset inuestitus de vacante per Celestinum. nec et Celestinus ratam habuit inuestituram de vacatura: immo inuestiuit illum de vacante. Ex hac decre. volunt quidam dicere, q si Papa mandat aliquem recipi in canonicum, & alius recipiatur, q dẽt cassari, vt hic fecit Celestinus vnde signatur contra sup. de præb. dilectus 2 sed hoc fecit Celestinus ex plenitudine ptãtis, & iniuriam fecit illi instituto. quem cassauit, cum de iure teneret electio, vt hic colligitur.

i ¶ *Instituta.* Sup. eod. cap. 1. & sup. de præben. dilectus.

k ¶ *Supra ius.* Pro nihilo. h. d. quia hic non dispensat, sed pp hoc dicit, q a decanus illũ inuestiuit de vacatura: & poterat illũ eandẽ cõfirmare, & ita dispẽsasset supra ius, sed nõ habebat hoc locũ hic; q a Celestinus illũ postea inuestiuit de vacante.

¶ *Glo. ista poni 5. casus quibus Papa dispensat, & 5. quibus non dispensat, sed quintum determinat.*

l ¶ *Dispensare.* Nã [3] contra Apostolum dispensat. 34. dist. lector. & cõtra canones Apostolorum 82. dist. presbyter. Item contra vetus testam. in decimis non dandis. j. de deci. ex parte. & c. seq. Itẽ in voto. j. de vo. & vo. redemp. c. 1. Item in iurã. 15. q. 6. c. 2. & sup. de rescri. cõstitutus. A cõtrario sensu. de his duob. dixi sup. de iureiu. quanto. tñ cõtra vniuersalẽ ecclesiæ statum dispẽsare nõ potest. 24. q. 1. memor sum. Nec põt dispẽsare q monachus habeat pprium. j. de sta. mo. cũ ad monasteriũ. 1 fi. Nec cõtra quatuor Euãgelia. 14 dist. sicut. Nec cõtra præceptum Apostoli. 25. q. 1. sunt quidam. quod intelligo in ijs quæ spectant ad articulos fidei. Itẽ sm quosdam non dispensat in secũdo gradu consanguinitatis. sup. de restit. spol. litteras. quod non est verum. inf. de diuor. Deus qui. quod intelligo de collaterali.

m ¶ *Inuestitus.* Per talẽ inuestiturã contulit ei ius canoniæ.

n ¶ *Post cassationem.* Quoad factum referas secundum Ioan. *Glos. ista argui, & remittit.*

o ¶ *Concessionis.* Arg. expressum, quòd si Papa mandat alicui dari præbendam, & detur alij, tenet collatio, licet contra mãdatum. De hoc dicitur sup. de præben. dilectus 2.

¶ *Glos. ista signat contrarium, & soluit.*

p ¶ *Vacare.* Sic ergo videtur q per sñiam statim perditur dominium. Inst. de of. iu § vlt. contra id ff. de rei vend. in fundo. & C. de pact. l. traditionib. & Insti. de re di. § per traditionem. Sed hoc ideo quia Papa cassauit concessionẽ illam: a qua sententia non appellatur, vnde statim dominium perditur.

¶ *Glos. ista recit. per ob. est. & triplicem solutionem.*

q ¶ *Assignetis.* Idest, collatam dimittatis. vel intellige, assignetis. idest conferatis iterum de facto. sic inf. de iu. pat. si uero. Vel istam assignationem potes referre quo ad possessionem, cum de iure eam habuerit per Celestinum Papam, & et per decanum de mandato Celestini: vnde dicitur sup. ratum volentes habere quod ab eodem decano factum fuerat, ut dicebat I. sed factum decani nullum fuit. ut dictum est sup.

Q *Via diuersitatem.* Casus. Archiepiscopus Eborac fuit suspensus a Papa, tempore suspensionis suæ, & etiam postea quidam præter auctoritatem ipsius intruserant se in ecclesiam Eborac & alias ecclesias, in quib. collatio beneficiorum pertinet ad ipsum: super his conquestus est archiepiscopus domino Papæ: mandat Papa legato Apost. sedis, qui erat in partib. illis, quatenus compellat oẽs qui acceperunt præbendas vel ecclesias & dignitates pertinentes ad collationem archiepi præter auctoritatem ipsius, ad resignationem ipsarum per sñiam excõicationis, & subtractionem aliorum beneficiorum suorum non obstante confirmatione aliqua a sede Apostolica, in forma cõi obtenta, nisi forte aliqui illa habuissent spãli auctoritate Apo. sedis, vel auctoritate Lateran. concilij, ita tñ q tps suspensionis intra sex menses nullatenus computetur: quia concil. Lateran. contra negligẽtes tm fuit promulgatum, & tunc archieps non potuit vti propria ptãte in conferendis beneficijs, & si propria culpa suspẽsus fuisset a ptãte conferendi, tñ ad capitulum pp illam culpam collatio beneficiorum non erat deuoluta, sed ad dñm Papam donatio pertinebat, qui præter culpam aliquam potest conferre prabẽdas: tempore et quo accessit ad Papam, & permansit ibidem, & recessit infra sex menses nullatenus cõputetur: tempus sex mensium computetur, nõ a tempore vacationis præbendarum, sed à tempore notitiæ ipsius archiepiscopi. No. q per confirmationem in forma communi, nihil iuris ac-

[1] Antiq. cõpil. verba loco initio huius capitis citato ita: Et assignatione præbendæ ad donationẽ vestrã spectantis in ecclesia vestra proximo vacaturæ eidẽ facienda, &c.

[2] Intellige hoc dictũ glossæ iux id qđ notatur sup. de trãsla. c. 3. sup glo. in verbo veri Dei vicẽ.

† De hoc articulo vide Fely. in c. postulasti sup. de rescri. versic. quaternus calus.

[3] Cap. 2. eod. tit. in 5. compil. Huc spectat illud: quod sæpe animi morescor poris temperaturã sequãtur de quo Alfonsus Castro lib. 2 de iusta hæret. punit. cap. 9.

[3] Hæc glossa in multis recentioribus est deprauata, quã restituimus ex antiqs codicib. vt & impressa. iam ut eã recte itelligas vide Turrecre. sum. de ecclesia lib. 3. c. 53. 54. & seq. & Melchiorem Canum lib. 5. de locis Tholo. c. 5.

ris acquiritur. Item suspensus ab hoïe non poterit eligere. Itē tempus quo quis suspensus est, non currit, nec computatur in sex mensib. item sex menses currere incipiunt à tempore scientiæ, non à tempore vacationis.

Glo. seq. ponit quatuor similes.

a *Diuersitatem corporum.* qa quot sūt capita, tot sunt sentētiæ de conse. dist. 4 sicut sacramentis. ff. de arb. itē si vnus. §. principaliter. Et volūtates hominū sunt variæ. ff. ad Treb. quia poterat, & illud:

Velle suum cuique est, nec voto viuitur vno.

Item Ouidius:

Pectoribus mores tot sunt, quot in orbe figuræ.

ADDITIO Et illud vulgare: Quod capita, tot sensus.

Hinc disces, qs dicatur intrusus de quo vide Calderinum. consil. 7. tit. de uerbo. significat.

b *Aliis ecclesiis.* sic ī. de excess. prælato. ad aures & 16. q. 7 nullus omnino.

recepe-rint.

c *Beneficiorum.* sic ī. de eta. & qua. quæris. & 12. q. j. §. j. circa fin. vers. ne dum quæritis vsurpare quod vestrū non est, &c.

Glo. seq. dat vnum simile, & ponit tres effectus confirmationis.

d *Forma communi.* per confirmationē enī non creatur ius nouū su. de cōfir. uti. uel inuti. cū dilecta, c. j. quasi p totū. sic & inouatio priuilegij. ī. de priui. qa intētionis. qa qui cōfirmat nō donat su. de fi. inst. inter dilectos & ff. de iur. om. iud. & qa. Verūtñ tria operat confirmatio. Per cōfirmationem fit maioris auctoritatis res. 11. di. qs nesciat. & si fuerit min' ualida, fit magis valida per cōfirmationem, si ex certa sciētia hoc fiat. sup. de transa. c. j. item quia nullus præter auctoritatem confirmantis pōt de illo iudicare. sup. de con. vti. c. j. & 2. qualiter hoc intelligatur, ibi exponitur.

porum, a diuersitas sæpe sequitur aiorum, & infra: Cōquerebatur inter cætera Ebo. archieps, q cū ad cū in ecclesia Ebo. & aliis b suis ecclesiis collatio ptineat præbendarum, tpe suspensionis ipsius, & postmodum ēt, quidam præter eius auctoritatē se intruserunt † in ipsas: & inf. Mandamus, quatenus eos qui præbendas, uel dignitates ecclesiæ Eboracen. vel aliarū ad donationem eius spectantes, præter auctoritatem acceperunt † ipsius, ad eas resignandas monitione præmissa p excōicationis sententiam, & subtractionem aliorum beneficiorum, c non obstante cōfirmatione à sede Apostolica obtenta sub forma cōi, d quę confirmat beneficia & pbendas, sicut iuste, & pacifice possidētur, appellatione remota compellas: Nisi forte aliqui ea vel ex speciali mandato Apostolicæ sedis, uel auctoritate Latera concilii e ab Eborac. capitulo sint adepti: Sictñ, vt tps suspensionis f in sex mensib. nullatenus cōputetur: cum illa Lateran. concilii constitutio, contra negligētes g tm̄ fuerit promulgata: & † tūc si voluerit, non tñ h valuerit archieps ipse in conferendis præbendis vti propria ptāte, à qua i etsi fuerit sua culpa suspēsus, non k tñ ad ipsum capitulū ex illa culpa præbendarum erat donatio deuoluta: sed ad illum tpe

Codex Barbatiæ, ita: & tūc si voluit, non tñ valuit, & c. alij duo vetusti ita & tunc si uoluerit, non tamē valuit.

fuit

e *Later. Concilii.* sup. nulla.

Glo. seq. dat duo similia & remittit, vltimo determinat.

f *Suspensionis.* & ita tempus in quo quis eligere non pōt, nō currit. Sed contra sup. de electio. c. ulti. sic & impedito agere, non currit tempus. C. de an. excep. l. j. § ulti. & C. de iure dot. in rebus. sic nec tempus deliberationis imputatur creditori C. de iure delibe. sancimus. §. donec. in fi. arg. ff. quemad. ser ui. amit. si quis alia §. ulti. & l. si locus. Quando non currat pscripto, dictum est supra de præscri. illud. &c. cum non liceat. & hoc dicit littera ista. sed si ante suspensionem vel post absolutionem capitulum suppleuit negligentiam archiepi, valebit factum capituli. & hoc q tempus istud non currit, intellige cum non est negligens in petenda absolutione: sicut archieps non fuit negligens: quia statim post suspensionem suam iuit ad curiam pro absolutione, alias imputaretur ei arg. d. c. quoniam. & sup. de rescri. si autem. simile ff. de regu. iur. qui potest. & ff. de re mili. non omnes. §. qui captus. Lau.

Id est, tps quo deliberat hæres an uelit adire, nō imputat creditoribus hæreditatis in aliqua tēporali pscriptiõe. Ioā.

g *Negligentes.* sicut cæteræ præscriptiones sup. de præscrip. vigilanti & 16. q. 3. c. placuit. § potest.

Glo. seq. inducit duas concor. & vnum contrarium, demum signat contrarium & remittit.

h *Non tamen valuerit.* hæc tñ bona rō est, & ideo non præiudicat ei C. de anna. exce. l. j. §. ulti. & ff. de vsur. cū quidam. §. si pupillo. arg. ī. ff. ex quib. cau. ma. itē ei. itē signatur cōtra. q suspensus eligat. ī. de cleri. excō. min. si celebra. ibi soluitur.

i *A qua.* Ex hoc loco colligitur, q archieps esset suspensus ab officio & iurisdiōe, vt dicebāt La. & Io. ī. d. ɔsue. cū dilect.

Glo. seq. signat contrarium.

k *Suspensus.* sic patet q licet culpa sua inciderint in excōmunicationem vel suspensionem, non imputat ei qd ex illa culpa processerit. 15. q. 1. si concupiscentia. & c. inebriauerunt & est simile, vbi culpa pcedit & tñ non imputātur ea quæ ex culpa sua pcesserunt. ī. de spōsal. veniens ad nos. ff. de fur. l. verū. & l. q. iuris in prin. ff. de pub. & vectī. sed ij qui. §. finaūt. arg. contra. 50. dis. sæpe & c. studeat. ff. qd metus cau. l. si mulier. Io.

suspensionis illius † præbendarum donatio pertinebat, qui pręter l eius desidiam & negligentiā, poterat præbendas donare. † Tempus ēt quo ad Apostolicam sedem accessit, m & apud illā permansit, vel recessit ab illa: infra sex menses nullatenus cōputetur. Semestre autem tempus, non a tempore vacationis pbendarum, sed notitiæ n ipsius potius volumus computari.

Idem Basiliensi † episcopo, & abbati sanctæ Mariæ.

Non ualens litteræ ad beneficiū impetratæ, q̄ de alterius colorata facti possessione nō faciūt mētionē. h. d. secundum, verum & communem intellectum. Et est textus multum allegabilis, & habet materiam cotidianā. Et fuit decisio multum subtilis.

ipsius

Vide l. pupillus. ff. d. priui. creditor. & l. graui. ff. de his qui nota. infa.

Alias ita: Basil. episcopo alias ita: Basiliē & Belicē episcopo, & abbati, & cętera.

l *Præter eius.* quia dñs Papa pōt concedere pbendas siue fuerit negligens siue vigilans. arg. 9. q. 3. per principalē. C. de quadriē. pscrip. l. bene a Xenone. & sup. eod. proposuit. item arg. est hic q bona clerici dānati deuolueda sunt in fiscū ecclesiæ. ī. de cler. non resi. c. penul.

CAP. VI.

Cvm † nostris fuerit olim auribus intimatū, q pręposítura ecclesiæ Lausan. † tpe † tanto vacasset, vt secūdum statuta Later. concilii ad nos esset eiusdem donatio deuoluta: epo & canonicis Lausan. † mandauimus, ut præposituram ipsam thesaurario Lausan conferrent. quibusdam super hoc executoribus deputatis: & infra. Verū præfati episcopus & canonici, lr̄is † receptis, pdictā ppositurā nō vacare dixerūt, qa licet illę q Præpositus fuerat, in epum fuisset

m *Accessit.* sic miles cōmeatu accepto, i. stipendijs, quib. commeare, id est, abire debet. republicæ cā abesse vr̄ quousq in d m sua pueniat: cū est in domo, nō abest cā reipublicæ: quandiu est i itinere habet priuilegiū ff. ex quib. cau. maio. l. miles, & l. qui mittunt. in fi. & sic & totu illud tpus quousq receperit se in domū suam, non currit.

n *Notitia.* Sic su. de sup. negli. pla. licet. de hoc dictum est su. eo. c. nulla nā is q nescit, potestatem experiēdi non habet. ff. de calum. annus. in fi. & 2. q. 6. biduum, & ff. de ædil. edict. cum sex menses.

Cap. 3. eod. tit. in 3. compil.

Lauso.

Aliàs tā to t pore vacauisset Lucca.

Alias ita: lr̄is cōtris receptis.

Cvm nostris fuerit olim. Diuiditur: nam primo ponit gratiam & executionem thesaurario concessam. Secūdo exceptionem contra illam. Tertio processum executorum. Quarto pronunciationem auditoris. Quinto pronunciationis confirmationem. Secunda: *Verum.* Tertia: ibi, *Quod dicti,* Quarta: ibi, *Auditor,*. Quinta: ibi, *Nos vero.* Abbas Siculus.

CAS. Significatum fuit domino Papæ, q præpositura Lausan. ecclesię tanto tempore vacauerat, q donatio illius ad sedem Apostolicam fuerat deuoluta: vnde Papa mandauit episcopo & canonicis Lausan. ut præposituram ipsam conferrēt thesaurario Lausan. quibusdam super hoc executoribus sibi datis: episcopus & canonici coram executoribus ppoluerūt, q illa præpositura non vacabat, quia licet ille qui fuerat præpositus, electus fuit in episcopum, tñ post suam consecrationem fuit, electus denuo in pręposítum, & eā sicut antea possidebat: executores dicentes hoc esse cōtrariū iuri, ipsam pręposituram de iure vacantem præfato thesaurario assignarūt: hæc omnia proposita & allegata fuerunt coram auditore dato a Papa, & alia plura: auditor de mandato Papæ decreuit, ut quicquid factum fuerat à prædictis executoribus obtentu prædictarum litterarum, haberetur irritum & inane, eo q per falsi suggestionem, & veri suppressionem fuerant impetratæ, cum illa præpositura non uacaret de facto, quamuis de iure vacaret, quia talis possessio plus haberet

facti

facti q̃ iuris, & dñs Papa sñiam illam ratam habet & firmā, & mandat quibusdam, vt vbi præfatus epũs sufficienter ostēderit φ uel ex indulgētia sedis Apostolicæ speciali, vel ex alia iusta cā & necessaria post cōsecrationē suā ppositura cōcessa fuisset eidem, cōpellant ipsum ad resignationem ipsius præbēdę: deinde moneāt & inducāt capitulū Lausa. vt thesaurario conferre procurent. Nota φ cum aliquis trāsit de vna dignitate ad aliā dignitatem, prima vacet, siue vacat de iure, licet ille de facto primā retineat cū scđa. Item per subreptitias, l̃ras nō datur iurisdō. Item licet beneficiū de iure vacet, & non de facto, tñ mentio facienda est in litteris super hoc impetratis de ipso facto, aliàs nō valēt vt hic patet. Itē in iure canonico sunt q̃dam quę plurimum habēt facti, & parum iuris: Itē pp iustā, & necessariā causam pōt epũs, vel alius p̄latus habere plures dignitātes et inconsulto Papa.

assumptus, ad ipsam tñ præposituram post consecrationē suā denuo fuerat ab ipsis canonicis electus, & eam sicut antea possidebat. Qđ dicti executores dicētes cōtrariū esse iuri, ipsam ppositurā de iure [a] vacantem auctoritate Apostolica pfato thesaurario assignarūt: [b] & inf. ¶ Auditor igit̃ super hoc datus à nobis, de mādato nr̃o decreuit, vt qđ à memoratis executorib. factū fuerat obtentu l̃rarū nr̃arū, eo φ p falsi suggestionē, [c] & veri suppressionem fuerant impetratæ, cū ppositura illa nō vacaret de facto, [d] qa talis possessio [e] plus habet [f] facti q̃ iuris, haberet irritum & inane. ¶ Nos vero sñiam eiusdē ratam habentes, Mādamus quatenus nisi prædictus epũs sufficiēter ostenderit, φ vel ex indulgentia sedis Apostolicæ speciali, vel ex alia iusta cā [g] & necessaria sibi post consecrationem suā pręppositura concessa fuerit memorata, ipsum ad resignationē ipsius (si spōte noluerit) cōpellatis. † Deinde Lausān. capitulū ad cōferēdā eā thesaurario supradicto, diligēnius īducere [h] pcuretis.

¶ Idē † archidiacono Richemū.

¶ *Vbi constat beneficium collatū p habentem potestatem, per exceptionē abiurationis & renunciationis non debet possessio retardari.*

CAP. VII.

Post † electionem & confir

a ¶ *De iure.* de facto tamen non vacabat, ut ĩ. sequitur.

¶ *Glo. seq. quærit, utr̃ p... o soluit contrarium. in fine quærit, ponit opinio. Io. sed contrarium soluit.*

b ¶ *Assignarunt.* Sed nunq̃d possunt hoc facere executores, qb. [1] hoc solum mandatum est, ut aliquos moneant recipere aliquem in fratrem, eo idem si noluerint compellendo? Vr̃ φ sic, cum oia accessoria intelligantur sibi cōmissa. [2] sup. de of. dele præterea. & c. prudentiam. in fi. ff. de procu. ad rem nobile. & c l ad legatum. Sed non est ita, quia forma mādati diligenter est seruanda. sup. de rescri. cum dilecta. & sup. de of. deleg. venerabilis. & 27. q. j. si custos. sed si mandetur sub hac forma, Mandatum exequi non tardetis, fm̃ φ mandabat̃ istis executoribus, vt patet in integra: tunc possunt facere qđ dicit littera ista, fm̃ φ isti fecerunt: sed factum istorum effectū non habuit, quia non vacabat præpositura de facto: & l̃ræ nō valebant impetratæ tacita veritate, ut dr̃ in fine. Si uero simpliciter mandetur sub hac forma, Mandamus, ut tales cōpellatis, ut talem recipiant in canonicum & in fratrem: tunc non possunt illum ponere in possessionem siue inuestire, sed simpliciter compellere. hoc uidi de facto. Sed si mandetur vt illum mittant in possessionē præbendę, nunq̃d possunt excōicare cōdictores & impedientes? Io. dicit φ non: quia executio tantum & non coertio eis mandata est. Ego credo φ pñt quia illa executio nulla esset si coertionē aliquam nō hēret. sup. de of. deleg. ex litteris. & ff. de iurisd. om. iud. l. 3.

¶ *Glo. seq. nota, & remittit.*

c ¶ *Falsi suggestionem.* Ex hoc vr̃ φ si cōmissio per falsi suggestionem sit impetrata, & iudex eā secutus tulit sñiam, φ tota non teneat ipso iure. [3] arg. sup. de rescri. constitutus. de sup. de re iudi. cum I. & A. & C. si ex fal. instr. falsam. secus vr̃ si eā non sequitur, ut in c. cum I. & A. De hoc dictum est sup. de rescri. ad audientiam 2.

¶ *Glo. seq. arg. ad quæstionem, quid de primo rescripto, quando nō fit mentio in secundo.*

d ¶ *Non vacaret de facto.* Ex hoc vr̃ φ ad hoc ut rescriptū nō sit uitiosum, non solū ea q̃ iuris sunt, narranda sunt, sed & ea q̃ sunt facti, parī rōne vr̃, φ si fm̃ rescriptū no faciat mētionē prioris rescripti inualidi: φ non valeat fm̃. sed non est ita. [4] s. de confir. uti. bonæ quia l̃ræ priores non dñt priores, sed nullæ potius exceptione opposita. 7. q. j. factus est. nec l̃ræ quę non ualent, dñt præstare impedimentum secundis q̃ valent: ĩ. de iure pa. illud. ff. de leg. j. si seruus legatus. si seruus. ff. de uer. obli. si dari stipuler. ubi stipulatio, quæ pōt elidi per exceptionem, non impedit secundam sic possessio non dr̃ vacua quam alter quocunq̃ modo possidet, vel detinet, licet iniusta nullius possessor sit ff. de acq. emp. & vend. l. 2. § vacua. Ber.

e ¶ *Talis possessio.* q̃ habet ab eo q̃ habet plures dignitates.

¶ *Glo. seq. tra tandē ipsius possessione.*

f ¶ *Plus habet facti.* Not. φ alicui possessio acq̃rit̃ qñq; q habet plurimū iuris, & minimū facti & sic acq̃rit̃ mihi possessio per seruum, vel p eum quem habeo in potestate. ff. de acqui. pos. possessio quoq; & tunc ignoranti acq̃rit̃ possessio, & currit vsucapio. ff. pro soluto. l. 2. in fi. Qñq; possessio habet multū iuris, & facti, cū acq̃ritur p pcuratorē, & ignoranti acq̃rit̃ sed vsucapio non pcedit nisi scienti. C. de acq. pos. l. 1. ¶ p socio. l. 2. cū l. seq. & ff. de acq. pos. possessio quoq; § 2 qñq; possessio habet parū iuris & plurimum facti, vt illa quę corpore nr̃o acquiritur. qa ibi animus noster necessariꝰ est. C. de acq. pos. licet & tunc vsucapio non procedit sine corporali possessione. ff. ex q. cau ma. l. deniq; si emptor cum l. seq. & talis est hæc possessio, quia hr̃ plus hic facti q̃ iuris, imo nihil iuris habet hic: nisi ostēdat φ post consecrationem ppositura iusta de causa fuerat ei concessa: quia si hēret aliquid iuris, non compelleretur ad renunciandum sine causa. 16. q. 7. inuentum. 56. disti. satis peruersum. Itē in acq̃renda possessione plurimum facti consistit, & parum iuris: qm̃ sine corporali actu nō pcedit, ut pdicta l. licet. in retinēdo plurimū iuris ē, qm̃ solo aīo retinet̃. C. de ac. pos. nemo ambigit. & l. licet. & solo aīo pdit̃. ff. d ac. pos. possideri. § in amittēda.

¶ *Glo. seq. quærit, & soluit, & huic decre. dupliciter respondet.*

g ¶ *Iusta causa.* Not. φ ex iusta cā pōt quis hēre plures dignitates fm̃ antiqua iura inconsulto dño Papa, vt hic colligitur hodie uero non licet sine ipāli dispensatione dñi Papæ. su. de præben. de multa iusta cā posset paupertas epatus. ar. 10. q. 3. vnio & sup. de præben. exposuisti. Sed pone φ aliquis hñs beneficium cum cura aīarum, recipit aliud beneficium cum cura aīarum, & nihilominus retinet primū, qđ uacat ipso iure: alius dicēs beneficium vacare, impetrauit l̃ras à dño Papa ad delegatum, vt illud beneficiū sibi conferat, si est ita, nulla mētio habita in l̃is de tali possessione, nunquid valent l̃ræ taliter impetratæ? Credo φ valeant. & sicut ille ad quem ptinet collatio illius beneficij, pōt illud conferre possessore irrequisito, ut dicit decre. illa, de multa. & sup. de elect. cū in cūctis. quæ loquit̃ in epo sicut hic: ita delegatus iste pōt conferre beneficium illud, cum in hoc eandem habeat ptātem: nō obstāte φ de hoc in l̃is mentio non hr̃. Sed hic non valuerunt l̃ræ quia ex noua cā potuit eligi de nouo post suā consecrationē ad præposituram eandem vacantem, prout Papa mandat inq̃ri: secus si non fuisset postea electus, sed præposituram tenuisset ex prima concessione, credo φ tenuisset collatio executorum per dec. prædictas. Vel dicas, l̃ras tales non valere iure nouo illius decre. de multa. & idem credo in personatib. & beneficijs curā aīarum habentib. secus in beneficijs simplicibus, [5] aut si vnum beneficium sit cum cura vel personatu & aliud sine cura uel personatu, tunc est facienda mentio de possessione facti, aliàs non ualent. Ber.

¶ *Glo. seq. quærit, & soluit.*

h ¶ *Inducere.* Et nunq̃d pñt ad hoc eos cōpellere, ut eū recipiant, fm̃ φ possunt epm̃ compellere, vt renunciet? Non credo φ possint compellere eos: quia monitores tm̃ esse videnť.

Post electionem. Contra agentem possessorio adipiscendæ, non obstat exceptio resignationis & abiurationis. sed iste intellectus non facit ad titulum. & iō summatur secundo, φ dignitas non vacans alteri conferri non pōt. Et sunt duę partes. In prima facti narratio. In secunda ipsius diffinitio: ibi. *Quoniam.* & quælibet pars subdiuiditur: ut de se patet. Abb.

¶ *Casus.* Magister H. & R de sancto Cadmundo contendebāt adinuicem de archidiaconatu Richemundiæ. propter quod accesserunt ad dñm Papam. In præsentia eius ex parte R. de sancto Cadmundo, in hunc modum, fuit propositum: vacante archidiaconatu Richemundiæ, Archieps Eboracen. in remotis agēs, hoc audito, archidiaconatū ipsū contulit magistro H. mādans capitulo Eborā. ut eū in archidiaconū reciperent: sed ipsi mādato ipsius acq̃escere noluerūt: qa pdecessor Innocentij inter cætera q̃ decano & capitulo Ebor. sub priuilegio ↄcessit, decreuit ordinationē canonicorū seu psonarū liberā deesse vel idonea & honesta psona, qui archieps vacārē pbēdā vel di-

[1] In antiquiorib. ita: quib. hoc solū mandatū. est, ut aliquos cōpellant recipere aliquem in fratrem.

[2] Illa allegatio caderet ī casu cōuerso: cōpulsio em̃ bñ esset accessoria ad pvisionem, sed nō pvisio, ad cōpulsionē. & glo. intellexit, φ p cōpulsionē veniē in prouisionem, sed p cōpulsos fiā dum. Ioā. And.

[3] Adde p decisi. huius. q. l. q̃relā & ibi Cyn. C. de fal. l. 4. op. & l. i. C. si ex fal. instr. Io. An.

[4] Idē no. Inno. de rescri. ex tenore. in fi. s. gloss. de hoc inf. de reg. iu. nō firmat. Ioa. And.

† Vide l. si ius. § . initus. ff. de procur. & l. iuirā. & utrobiq; Alex. ff & serui. vrb. præd.

† In antiquis ita: magistro. H. Archidiacono, &c.

† Cap. 4. e. tit. in 3. compilat.

[5] Innocētius dicit idē in beneficijs vr̄ præbendis qñ receptiōe secūdæ vacat prima, puta, si hoc habet statutū vtriusq; ecclesiæ secundum Hos. uel synodale: uel pone ī iure cōi in capitulo ĩ. eo. litteras. Ioā. And.

vel dignitatē in eccl'ia Ebo. duceret ɔferendā, sm antiquā cōsuetudinem ecclesiæ præsentaret decano, & capitulo Eboracen. & si quis ꝯ hoc esset introductus, nec ꝓ persona, nec ꝓ canonico haberet, & si archieps. ĩ. tps Lateranen. concilij sm formam priuilegij hoc non faceret, tunc liceret decano & capitulo prædicta cōferre: Sed quia de ipso decano in litteris archiepi mentio nō fiebat, per quē debebat in capitulo inuestiri: ipsius mandato fuit cōtradictum, & sic collatio archiepi reꝓbata, credētes auctoritatē cōferēdi ad capitulum deuolutam, R. de S. Cadmūdo archidiaconatū cōtulerunt, installātes eundem: ꝓponebat insuper dictus R. ꝙ magister H. renūciauerat & abiurauerat collationi archidiaconatus, quā sibi fecerat archieps, & post illā renunciationē eidē archieps cōtulit archidiaconatū, vñ dictus R. tā rōne primæ concessionis q̃ secundæ, petebat assignatum sibi archidiaconatum confirmari. His & alijs auditis, q̃a constitit dño Papæ archidiaconatum prędictum magistro H. per archiepm primo fuisse cōcessum, & ꝙ institutio facta de ipso H. nō fuisset secūdum iuris ordinem reꝓbata, archidiaconatus nō vacans alteri cōferri nō potuit: sed magistro R. q ꝯ iustitiæ regulā in locum alterius prouehi se consensit, sup ipso archidiaconatu silentium imposuit, decernens, vt institutio facta per archiepm de magistro H. sortiatur effectū: & si postmodū aliquis apparuerit, qui ꝯ ipsum aliquid uelit opponere sup renūciatiōe, vel abiuratiōe, vel aliquo pmissorum, ordine iudiciario poterit experiri. Nota, ꝙ prima electione celebrata, ea non cassata, non est alia facienda. Itē qui in locum viuentis institui consentit, debet repelli. Item post factam constitutionem potest apponi, uel renunciatio: ne ꝑ subreptionem habeat dignitatem.

mationem [a] epi Elien. vacante archidiaconatu Richemundiæ, quem tenuerat: Eboracen. archieps cum tibi propria liberalitate concessisset, dans Eboracen. capitulo in mandatis, vt te in archidiaconum recipere procurarent: cuius noluerunt mandato parere, quia prædecessor noster inter alia quæ decano, & capitulo Eboracen. suo priuilegio noscitur indulsisse, ordinationem [b] canonicorum seu personarum, liberam esse decreuit: vt videlicet idonea & honesta persona, cui archieps vacantem in ecclesia Eboracen. præbendam vel dignitatem duxerit † conferendā secundū antiquam ipsius ecclesiæ consuetudinem, præsentaret decano & capitulo supradictis: & infra. ¶ Si † qs contra cōsuetudinem hmōi, in ecclesia ipsa esset per aliquem introductus, nec pro persona, nec pro canonico haberetur. Quòd si archieps infra terminum Lateran. † cōcilii secundum formam præscriptam personæ idoneæ non conferret, liceret decano & capitulo auctoritate Apostolica iuxta eiusdem concilij statuta conferre. ¶ Cum igitur in lr̃is archiepi directis capitulo, de decano mentio nullatenus [c] hæret, per cuius manū debeas in capitulo inuestiri: eius mādato extitit cōtradictum: & infra. ¶ Ipsius igitur institutiōe [d] ꝓpter pmissas rōnes à capitulo reprobata, [e] ipsi intelligentes archidiaconatus donationem, ad eos tam auctoritate Lateran. concilij, q̃ indulti sibi priuilegij deuolutam, R. de Sancto Cadmundo † illū vnanimiter contulerunt; inuestientes eundem de ipso, & solemniter installantes. Processu vero tporis præfatus archieps, post resignationem [f] & abiurationem à te factam, & receptam ab ipso, eidē R. archidiaconatum contulit antedictum: qui archidiaconatum ipsum tam rōne primæ q̃ secundæ concessionis sibi assignatum, per sedem Apostolicam petijt cōfirmari; [g] & infra. ¶ Qm̃ constitit [h] nobis archidiaconatū prædictum, tibi per Eboracen archiepm primitus fuisse concessum, & ꝙ institutione [i] facta ꝑ ipsum, secundum iuris ordinem minime reprobata, [k] archidiaconatus non vacans, non potuit nec debuit in alium rite trāsferri: memorato R. qui contra iustitiæ regulam [l] in archidiaconatū alterius ꝓuehi se cōsensit, sup eo duximus silentiū imponēdū, sententialiter decernentes, vt institutio facta per archiepm de te sortiatur effectum: [m] Exinde † si super renunciatione, [n] vel abiuratiōe, vel aliquo pmissorū aliquis qui uelit, & valeat, aduersus te quicquam duxerit proponendum, ordine poterit iudiciario experiri.

¶ Glo. seq. tec. per contrarium de decre. cum in cunctis, quòd dupliciter soluit.

a ¶ *Confirmationem*, supple, & consecrationē, quia aliàs non dicitur vacare plene. sup. de elect. cum in cūctis. uel ipse electus consensit, vt archidiaconatus ipsius daretur magistro H. & sic vere vacauit.

¶ *Glo. seq. signat contrarium, & soluit, impugnat allegationem, quā in fine coadiunat.*

b ¶ *Ordinationem*. i. institutionē. Sed ꝯ. ĩ. eo. uer. ꝙ si archieps ĩ. terminum Later. concilij secundum præscriptam formam personæ idoneæ non conferret: Solu. ad capitulum & decanū pertinet institutio in capitulo & in stallo: ad archiepm autē pertinet institutio in prębenda & dignitate idest. collatio beneficij uel dignitatis. vt ĩ. ver. personæ idoneæ.

c ¶ *Mentio nullatenus* Nec erat necesse facere mētionē de parte, idest, de decano: cum pars teneatur in toto. 54. di. legimus in fi. & 13. q. 5. pænale. de consecr. di. 5. non mediocriter. ff. qđ met. cau. l. 1 ff. de reg. iu. in toto. sic ēt epus in ecclesia. 7. q. 1. scire. Sic noie populi cōtinent senatores insti. de iur na. §. plebs Sic & familiæ appellatione, ipse dñs familiæ cōtinent. ff. de uer. signi. familiæ. quāq; tñ noie eccl'iæ nō cōprehenditur eps. 63. dis. c. sacrorū §. ex his. & ĩ. de verb. signi. cū clerici. & 56. dis. Apostolica, & ĩ. de testa. requisiti. [1] arg. ꝯ pdicta ꝙ plus ualet specialis noīatio, q̃ generalis 23. dis. quamquam. cū suis concor. & sup. de rescri. sedes Apostolica. cū suis concor. & c. eā te.

d ¶ *Institutione*. id est, collatione.

e ¶ *Reprobata*. id est. non admissa.

f ¶ *Resignationem*. hoc ꝓponebatur, sed non fuit ꝓbatū: sed si ꝓbaret, q̃a tñ petebat confirmatio rōne primæ ɔcessionis, q̃ nō tenuit nō prodest, sed forte tenuisset rōne secundæ concessionis ab archiepo factæ: imò vr̃ ꝙ non, dūmō locum viuentis scienter [2] occupauerit. j. q. 1 in primis versus ad prin.

¶ *Glo. seq. obiicit, & sol.*

g ¶ *Confirmari*. Ex hac littera videtur ꝙ R. erat in possessiōe archidiaconatus, & hoc petebat ei restitui: q̃a agebat possessorio ɔtra R. vt dicitur in glo. de his contra tamē dicit decr. sup. de resti. cōstitutus. ubi dr̃ ꝙ H. nō spoliauit istum R. sed littera illa inferior, scilicet, super eo duxim⁹ silētium imponendū, &c. potius ostendit, ꝙ ageretur de proprietate: quod verius puto ex eo qđ dicit; petijt confirmari. si actum, fuisset possessorio ꝯ R. non fuisset condēnatus super ipso archidiaconatu, sed sup possessiōe ipsi⁹ vel quasi. ADDITIO. Tu dic ꝙ uterq; agebat & petitorio & possessorio. ĩ. de cau. pos. & propri. cum super electione.

h ¶ *Constitit*. per confessionem R. ut patet in antiqua decretali.

i ¶ *Institutione*. de te facta.

K ¶ *Reprobata*. quę primo debuit reꝓbari anteq̃ transitus fieret ad secundā. s. de elec. cōsiderauimus c. bonæ memoriæ 2.

l ¶ *Regulam*. sup eo. c. 1 & 7. q. 1. non furem.

m ¶ *Effectum*, quia non constitit ꝙ tempus sex mensiū fuisset elapsum ex responsione R. vt patet in antiqua.

¶ *Glo. seq. ponit quatuor lecturas.*

n ¶ *Renunciatione*, De his enī coram Papa fuit propositū, sed non probatum, ut dixi. supra: sed Ioā. dixit ꝙ siue hoc fuisset probatum siue non: ex quo iudex processit ad sñiam, ampli⁹ audiri non debet sup. de re iudi. inter monasterium. & c. suborta. & ideo non admisit eum in modum exceptionis: quia calumniose hoc obijcere videbatur. [4] Vnde licet non admittatur in modum exceptionis, admittitur tñ in modum accusationis. sic sup. de ap. constitutus. in fi. vbi de hoc. Vel intētabatur possessorium, vnde non habet locum hic talis exceptio sup. de resti. spo. c. 2. Ex antiqua bene colligitur, ꝙ possessoriū intentabatur. Vel ideo non fuit auditus iste R. quia si uellet probare ꝙ alter renunciasset uel abiurasset, propterea non obtinuisset, ex quo sua electio non tenebat. arg. sup. de rescr. olim. Et idem R. nitebatur ex concessione capituli, quæ nō tenebat arg. su. de rescri. olim. Vel illa est potior cā, quare hæc possunt postea opponi, ne uidelicet per subreptionē habeat dignitatem: quia si renūciauerit uel abiurauerit, uel post tps elapsum electus fuerit, non potest licite remanere, quia non habet canonicum ingressum sup. de elect. cum dilectus. su. de appel. constitutus & sic patet quod talis sententia siue confirmatio nihil noui tribuit, si ꝓbabitur aliquid de præmissis: & ita

† duceret

† In multis antiqs lra: Et si quis.

† sub Alexan. 3. c. 8.

[1] Hæc iura loquūtur qñ expresso episcopo subiuttit ecclesia [3] vel qñ dr̃ per ecclesiam epm eligi Ioā. And.

† Eadmūdo.

[2] Cōcor. l. illud. ff. de mino. & l. item apud. §. hoc edic. ff. de iniur.

[3] Secus si ignorāter 7. q. j præsentiū. Inno. de pr̃ben. inter cætera. secundum Ho. Ioan. Andr.

† Aliàs ita Exinde vero.

[4] Alias exceptio abiuratiōis, debuisset admitti. ĩ. de resti. spol accepta. nec placet illa sol. ꝙ hic possessorio agebatur, secundum Phil. & Abbatē. Io. An.

& ita quasi sub condõne sententiauit Papa: Item habes hic ꝙ mora non põt purgari. De hoc dixi sup eod. nulla.

C*Vm super.* Primo ponit rationem diffinitionis,& allegationem ꝯ illam,& duas rñsiones ad eam. Secũdo diffinit ex ratione concludens: ibi, *Sententialiter*. Abb. Sicu.

CASVS. Quidã cleric⁹ C. nole qõnẽ habebat cum canonic's Tridẽ. super. præbenda ecclesiæ Tridenti. pp quod partes accesserunt ad dñm Papã: ꝓponebat dictus C. ꝙ Canonici Triden. eũ receperãt I canonicũ & in fratrẽ nulla præbẽda sibi assignata: nec mẽtiõe facta primę vel secundæ pbendæ, vñ petebat à dño Papa canonicos pdictos cõpelli, quatenus pbendam assignarẽt eidẽ I ecc. esiæ Trid. Ex aduerso rñdebat, ꝙ non tenebantur ei beneficiũ assignare, cũ receptus fuisset ꝯ cõcilium Later. vñ nõ debebant ad hoc compelli. Dñs Papa his auditis, quia nõ fuit probatũ ꝙ receptus fuisset ꝯtra cõciliũ Late. licet obiectũ, nec illi canonici videbãtur hoc posse probare cõtra illũ C. q ꝯfiteri se illũ cõtra cõciliũ Later. recepisse, sentẽtiando decreuit, vt quã cito facultas se obtulerit, pdicto C. pbendale beneficiũ in Trident. ecclesia conferat: quia ex quo receptus est in canonicũ non dẽt carere præbẽda Nota arg. ꝙ allegãs se fecisse cõtra cõciliũ ex eo subsidiũ habere non debet. Itẽ hic põt sumi illud generale, Frustra implorat auxilium legis qui cõmittit in legem. Item ex quo aliquis est in canonicũ receptus, debet hẽre bñficiũ.

† Tridon. † Aliàs ita. idẽ canonicis Tridonẽ. † Cap. 5. eod. tit. in 3. compil. † Tridon. † Tridon. † Aliàs ita: Later. cõcilij statuta. † Aliàs ita Sententiã do decreuimus. † Tridon. † Aliàs ita magistro P. & episcopo R. c. † Cap. 6. eo. ti in 3. compilat.

Idẽ C. canonico Tridentino. †

Receptus in canonicum tenetur capitulum prouidere quàm cito facultas se obtulerit.

CAP. VIII.

CVm † super quæstione Triden. † præbendæ: & infra. ¶ Cum autem constet te in canonicum Triden. † ecclesiæ fuisse receptum, licet receptionem tuam factam contra Lateranen. † concilium [a] pars aduersa proponat: quia tñ probatũ non [b] extitit, nec ipsi canonici videbantur tibi hoc opponere posse [c] de iure, qui se fatentur te contra statuta præfati concilij recepisse: Sententialiter † decernimus, ut tibi quàm cito se facultas obtulerit, præbendale beneficium in Triden. † ecclesia conferatur: cum ex quo receptus es in canonicum, non debeas carere præbenda [d].

Idem episcopo, & magistro, † P. canonico Hildesemensi.

Si habens præbendam in eadem ecclesia recipit dignitatem cum præbenda, vel aliam præbendam, vacat prima: & quamuis à superiore sibi confirmetur, tamen valet impetratio per alium facta de ipsa, etiam tacito de possessione alterius, quæ colorata non est. h. d. secundum verum intellectum. Panor.

a ¶ *Lateran. concilium.* sup eo. c. 2.

b ¶ *Non extitit* ideo tibi non nocet C. de proba. cum precib. sed nocet ipsis confitentibus. C. de fide instr. l. 3. unde puniri possunt tamquam confessi ĩ. de confessis. cum super. Ber.

¶ *Glo. seq. condiuuit tex. per tres rationes. Contra primas duas alle. 2. iura, contra tertiam tria demum obuit. & soluit dupliciter.*

c ¶ *Posse.* quia frustra legis auxilium inuocat, qui committit in legem ĩ. de vsur. quia frustra. & mutua delicta pari compẽsatione tolluntur. ĩ. de adul. c. pen. & c. ulti. & ff. de dona. l. si duo. ff. sol. mat. uiro. sup. de exce. cum ecclesiasticæ. arg. cõtra: ĩ. de sim. ueniens. & ĩ. eod. ex tenore. [1] ubi de hoc: prętcrea turpitudinem suam allegabant, unde non debuerunt audiri. ĩ. de dona. inter dilectos. Et sic obstat alicui proprium factũ licet sit iniustum. sic sup. de cle. coniug. diuersis fallaciis & 8. fi. presby. veniens. 28. dis. diaconi. ff. de ado. post mortem. ff. de seru. ru. præd. per fundum. arg. contra 35. dist. pœnitentes. 35. q. 9. quod q3 sup. de præb. cum non ignores. Sed nonne in pari cã turpitudinis potior est conditio excipientis. ff. de cõdi. ob turp. caus. ubi autem. sup. de præb. relatũ. & c. dilecti. Item contra ĩ. eo. ex tenore? Sol. hic clericus ille iam erat receptus in canonicum, & ideo potior fuit eius conditio: [2] secus si ꝓmissionẽ solũ habuisset: vel receptus fuisset ad proximã vacaturã: quæ non tenet. ĩ. eod. ex tenore. & sup. eod. c. 2. & 3. & quia probatum non fuit ꝙ contra concilium receptus fuisset, hoc potius soluit contrarium.

¶ *Glo. seq. obuit & soluit.*

d ¶ *Carere præbenda.* Nota ꝙ q receptus est in canonicũ, dia præbenda carere non det. sic su. de præb. & digni. relatum & c. dilectus. sed illa, dilectus, cõtradicere vr: ibi cũ mãdat Papa ꝙ distributiones cotidianæ cõferant, & hic expectat quousque vacauerit beneficiũ: quare non mandat hic dari distributiones? Rñdeo, hic fuit receptus simplr in fratrẽ & sociũ nulla mentione habita de aliqua vacatura: & sic dẽt expectare vacaturam, ut hic dr. & in c. dilectus fuit receptus fratrẽ, ita ꝙ nihil perciperet nisi loco ꝓ prime vacaturæ, quod non licuit. & ideo fuit illud cassatum. vnde Papa noluit ꝙ illi darentur distributiones propter ultium expressum: qđ credo fuisse factũ ex gratia. hic noluit facere hanc gratiam. antequam iste C. fuit receptus in fratrem vacauit pbenda. & alius eã habuit [1] ut habetur in integra. Ber.

[1] Concor. tex. in l. fi. & ibi Cy. C de compensa. Ioã. And.

[2] Nec obstat de diuor. significasti. de adul. itel. lexim⁹. ibi cũ datur agẽti replicatio ꝯtra exceptionẽ I fauorẽ matrimonij.

CAP. IX.

LItteras † vestras accepimus, ꝙ cum pro D. clerico vobis scripserimus, vt eũ de præbenda uacante S. Vuiscardi Bremẽ. quã dicebat ad donationẽ nostrã fuisse iuxta Lateran. concilij statuta deuolutã, curaretis auctoritate Apostolica inuestire: & infra. ¶ De facto fuit ꝓpositũ [e] corã nobis, † ꝙ H. præpositus, quondã simplex canonicus eiusdẽ ecclesiæ, de ipsa † in maiori ecclesia I canonicum est electus: [f] & postmodũ anni spatio euoluto, in ipsa ecclesia S. Vuiscardi in pręposituũ est assumptus, priorẽ † præbendã nihilominus retinẽs, quã in ipsa ecclesia tũc habebat, & infra. ¶ Sed præposit⁹ allegabat econtra, ꝙ erat ex consuetudine [g] generali, ꝙ unus in eadẽ ecclesia plures haberet præbendas. & cum archiepiscopus Bremen. pꝓpositum ipsum de præpositurã plena synodo inuestiret, tam præposituram illam, quàm præbendã ei de cõi † canonicorũ cõfirmauit [h] assensu: & infra. ¶ Vnde cũ uobis dubiũ uideret, utrum cũ aliquis de una pbenda eligit ad aliã, statim prior uacare incipiat, an p sñiam dẽat abiudicari † eidẽ: an pp confirmationem huiusmodi, quæ superius est ex-

L*Itteras.* Primo ponitur consultatio. Secundo rñsio: ibi Cũ igitur. primũ subdiuiditur. Nã primo ponit formã mãdati p actore directi. Secũdo allegationẽ actoris ibi, *De facto.* Tertio defensionẽ rei, ibi: *Sed præpositus.* Quarto elicit dubia ex prædictis: ibi, *Vnde.* Abb.

CASVS. Significatũ fuit dño Papæ, ꝙ in ecclesia S. Vuiscardi Bremẽ. fit quædam præbẽda vacauerat tanto tempore, ꝙ ipsius donatio scdm conciliũ Later. ad ipsum fuerat deuoluta: vnde Papa mandauit qbusdã quatenus D. clericum Iuestirẽt de ipsa: corã istis executorib. ex parte illius D. fuit propositum, ꝙ H. præpositus quidã simplex canonicus illi⁹ ecclesiæ fuit elect⁹ in canonicũ maioris ecclæ, & postmodum anno elapso elect⁹ fuit in ꝓpositũ S. Viuiscardi, nihilomin⁹ retinẽs priorẽ pbẽdã q in ipsa ecclesia tunc habebat: vñ petebat illã præbendã sibi cõferri. quæ de iure vacabat: sed præpositus allegauit ecõtra, ꝙ erat de consuetudine generali, ꝙ vnus in eadem ecclesia plures præbendas haberet: & quando archieps Bremen ipsum d præpositura inuestiuit, tam præposituram quàm præbendam illam de consensũ capituli, ei confirmauit: dubitant isti executores, cum aliquis de una præbenda eligitur ad aliam, vtrũ statim prima uacare intelligatur, an per sententiam debeat abiudicari eidem: & an propter confirmationem prædictam, præbenda illa debeat dici non vacare: super hoc consuluerũt dominum Papam: & ipse respondet, ꝙ si est ita, præbenda illa & si de iure uacet, de facto tamen non uacat: unde mandat, quatenus dictum præpositum compellant, ut illam resignet, & cum de facto vacauerit, illam prædicto clerico assignare ꝓcurent. Nota, ꝙ præbenda dr vacare de iure, & non de facto: & sic de ipso facto facienda est mentio in litteris domini Papæ super illo beneficio obtentis.

† Magister meus dicebat ꝙ hic nõ erant cotidianæ distributiones. Abb. vide qđ post Innocẽtium dixi de constit. cũ M. super glo. hic põt I. † wobis legit in antiquis: & ita et hr I antiqua compi. † In omnib antiqs ita: de ipsã I maioris ecclesiæ canonicum est electus. † an codice Barbatiæ ita: priorẽ et prębendã nihilomin⁹ detinens. † Dictio, cõi, deest in recẽtiorib. quam hñt ueteres ut plurimum. † abiudicari, legit in omnib. manuscriptis, & ponitur pro auferr, qđ & series indicat, vñ colliges perpam in aliquot vulgatis legi, adiudicari. i. alliis abdicari, qđ est sanius.

e ¶ *Propositum.* ab ipso D. clerico.

f ¶ *Electus.* Nihilominus retinuit præbendã: & canonicã minoris ecclesiæ, prout sequitur.

g ¶ *Ex consuetudine.* Hæc consuetudo potius fuit censenda corruptela ĩ. de consue. ad nostrã, & duob. ca. seq. quia quot præbendæ uel personatus sunt in ecclesia, tot canonici dẽnt constitui arg. ĩ. eod. nulla & sup. de insti. i. in ecclesia. & 89. dis. singula & sup. de præben. de multa.

h ¶ *Confirmauit.* quod facere nõ potuit. ĩ. de elect. dudum 2.

¶ *Glo. se. reci. per quaestionem, an episcopus possit eidem confirmare plura beneficia in vna vel diuersis ecclesiis, alleg. quid non sub dit illud verum in prohibitis per decre. de multa. et in beneficiis ecclesia. alle. 2. iura, & remittit. Demum tenet etiam in vna dispensarẽ posse ex causa.*

a ¶ *Vacare.*

a ¶ *Vacare noscatur*. Per hoc vr̃ ꝙ eps non pôt alicui cõferre plura beneficia. ĩ. de præbendis, de multa: qa non pôt dispensare ꝙ aliqs habeat plures ecclesias vel ꝑbẽdas intitulatas. 70. dist. sanctorum. item eo ipso, ꝙ transiuit ad secundã ecclesiã vacauit prima. 11. q. 2. si qs iã translatus. & ĩ. de ele. cũ in cunctis. & sup. de ꝑben de multa. & est si. ff. de re iu. l. 4. §. si quis ex conuentione. ff. de diuo. l. vlt. in fi. Et hæc q̃ dicta sunt locum hãt qñ, recipit secũdam ecclesiam tãquã intitulatã cum cura aiarum: secus si recipiat simplex beneficiũ, quia ꝑ constõnem illam. supra de præbendis, de multa. non vr̃ epis adẽpta dispensandi facultas circa beneficia simplicia, vel circa beneficiũ, & eccle iam, sed in personatib. & beneficijs curam aiarũ habentib. Sed ut in eadẽ ecclesia habeat quis plura beneficia, eps dispensare non pôt, vt hic colligit cum dicatur, ꝙ talis ꝑbenda de iure vacet, non obstante cõfirmatione archiepi prædicti. præterea simile habes su. eo. cum nostris ff. ad municipa. l. municeps 2. & C. de pact. dotalib. si mulier. 26. dist. acutius in fin. arg. contra. ff. de actionib. & obli. quoties. 1 & C de rei vxo action. l. vnica. §. sciẽdũ. lo. de hac dispensatione dixi ĩ. de præben. de multa sed melius sup. de ele. dudum 2 in glo. nota ergo. in glo. Vel dic, ꝙ ideo confirmatio non valuit, quia per talem confirmationẽ nõ intendebat dispensare cũ illo, quia semꝑ est necessariũ vt dispẽsatio exprimatĩ. ĩ. de schismaticis, capitulo secundo, & ita confirmatio non ualuit, cum iam uacaret de iure, licet non de facto, nec archieps intendebat dispensare cum ipso, & si causa fuisset poterat dispensare cum ipso, vt sup. eo. cum nostris B.

pressã, præbenda illa dici dẽat non vacare: nos consulere voluistis. ¶ Cũ igit, si ita est, ꝑbenda illa etsi non de facto, de iure tñ vacare noscat[a] Mãdamus, quatenus dictum Præpositum, vt illam sine difficultate resignet, appellatione remota cogatis: quã cum de facto vacauerit, clerico memorato conferre curetis.

¶ Idẽ epo & archipsbyt. Papine.

¶ *In ecclesijs nõ numeratis, vacatio præbendarũ seu canonicatuũ possibilis nõ est: nec fit ibi deuolutio ad superiorem ex negligentia semestri, in non prouidendo ecclesiæ de ministris h. d. & est casus notabilis.*

CAP. X.

Ex † parte Astensis ecclesię nostris est aurib intimatum ꝙ cũ quædam præbendæ in ipsa per quatuor annos, & amplius vacauissent, Astensis eps quosdã ibidem instituit, † credens sibi hoc ex Lateran. concilio licere. Instituti aũt scientes non esse firmam institutionẽ hmõi, ad Mediolan. archiepm recurrerunt: q̃ eosdem in canonicos Astẽsis ecclesiæ ordinauit, & in corporalẽ possessionem præbendarum induxit, capitulo eiusdem ecclesię præbente assensum, † trib. tantum exceptis, qui se institutioni hmõi opponere[b] curauerunt: & infra. Tandem vtraq; pars[c] concorditer est confessa, ꝙ in ꝑdicta ecclesia non erant distinctæ[d] præbendæ, nec canonicorum numerus erat certus.

¶ Nos igitur intelleximus euidenter, statutum Lateranen. † concilii de beneficiis vltra sex menses vacantibus locũ in hoc articulo nullatenus habuisse: & si forte Asten. ecclesia canonicorũ pateretur defectum: vnde institutio per archiepm vel epum facta, occasione concilij memorati, carere debet robore firmitatis. ¶ Quia verò totum capitulum[e] tribus exceptis, prædictorum receptionẽ affectat, nec ab illis tribus aliquid rõnabile contra ipsos obiectum est & ostensum: Mandamus, quatenus si Asten. ecclesiæ suppetant[f] facultates, secundum consuetudinẽ[g] hactenus obseruatam, prædictos clericos pro cãnonicis faciatis haberi.

¶ Idem episcopo & capitulo Laudunensi. †

¶ *Habens ptãtem conferendi, pôt de iure alteri tradere ptãtem conferẽdi primum bñficium quod vacabit.*

CAP. XI.

Constitutus i † in ꝑsentia nostra H. ecclesiæ vestræ canonicus humiliter intima-

dũmodo iustam causam ostendat. Itẽ ꝭm facultates ecclesiæ canonici sunt instituẽdi secundum cõsuetudinẽ obseruatã.

¶ *Glo. seq. in prin. & fi. arg. collegium vel ecclesiam per vnum posse defendi, dummodo, & c. arg. idem in agendo etiam sine cautione, sed tenet contrarium.*

b ¶ *Opponere*. Vr̃ ergo ꝙ duo vel tres de collegio defendere possunt ipsum collegium inuitis aliis sicut & agere. 12. q. 2. ca. non liceat. ver. liceat. ff de li. cau. l. 2 & 3. sed tñ isti reportauerũt ꝯtrã sententiam. 2 quia nihil rõnabile ostẽderunt quare possint cæteris obuiare. & est argu. ꝙ si vnus canonicus uelit agere ꝓ ecclesia, ꝙ nõ sit necesse ostẽdere literas de rato. sed hoc non est verũ. sup de iu. causam. & sup de offi. deleg. coram. & est hic notãdũ, ꝙ vn⁹ vel duo pôt se opponere ꝓ defensione ecclesiæ, si rõnabilem causam ostẽdant. ĩ. de iis quę fiu. à maio par. c. cum in cũctis & hic.

¶ *Glo. seq. no. de suppletione, & remittit.*

c ¶ *Vtraque pars*. Not. ꝙ dñs Papa supplet hic de facto, de hoc d. dd est sup. de ele. cum nobis. & sup. de postu. ꝑlato bonæ 3.

d ¶ *Distinctæ*. & ita vbi ꝑbendæ distinctæ non sunt, nec cert⁹ canonicorũ numer⁹ definitus, non dr̃ vacare ꝑbenda: nec locum habet sua constitutio. su. eo. nulla. vt hic patet. sicut dicit de cõitet vivuentibus, ꝙ non dẽnt facere portiones inter se. arg. 12. q. 1. qa tua. ibi ergo nõ dr̃ vacare præbenda, sed vbi certum, quid datur cotidie cuilibet personæ per se uiuenti, & & ubi est certus numerus tantum constitutus. Lau.

¶ *Glo. seq. ar. ad idem, & signat contrarium.*

e ¶ *Totum capitulum*. arg. ꝙ si aliqua ratio allegatur, & alia rõ mouet iudicem, quæ non allegatur, iudex ex officio suo pôt eam supplere, & ꝭm illam procedere, sup. de elect. cum nobis. ff. de pecul. quæsitum. § pen. & ff deposi. l. j §. si apud. & ff d̃ petit hære. l. ulti. Sed arg contra sup. de iudi. c. examinata. 3

f ¶ *Suppetant*. Hoc semper considerandum est sup. de insti. c. i & c. auctoritate. C. de sacrosan. eccle l in ecclesijs. & sup. de vi. & hone. cle. c. qm̃ vt ait. & ita obtinet hic pars ista, non ex illa causa quam allegauit per c. institutionem epi & archiepi. sed quia Papa inuenit eos institutos per epm de consensu capituli. & si certus numerus esset constitutus, adhuc non valebat institutio archiepi, vel epi, cum potestas conferendi præbendas illas translata fuisset ad Papam, cum iam per quatuor annos vacauissent. sup eo. nulla.

¶ *Glo. seq. not. secundum consuetudinem, & c.*

g ¶ *Consuetudinem*. Not. ꝙ cum dñs Papa scribit pro aliquo eligendo, semper facienda est interpretatio ꝭm consuetudinem ecclesiæ illius. sup. de consue. cum olim. 4 nec em̃ minuendi sunt redditus consueti. ĩ. de censi. prohibemus. & q. libet eum gradum & honorem retineat, quem ex consuetudine pristinæ conditionis meruit. C. de of. præfe. ut l. ulti & ita licet non sit numerus constitutus, tñ tot sunt ibi constituendi, quot consueuerunt ibi esse dum tñ sufficiant facultates: aliàs si non sufficerent, debetet reduci 5 numerus illes per epm ad eum numerum ꝙ possent congrue sustentari. in authẽ. vt ẽ. d vi & deter. sit nu. cle. in. ulti. col coll. 2. §. inuestigantes. Ber.

¶ *Cap 7. eo. ti. in 1. compilat.*

† cõstituit

† consensum

1 Non est ne ratione micũ habere duas actiões ex eadem re, sicut habere duas ꝑbendas in eadẽ eccl. quę non sic effecti ue recidunt in v nam, sicut actiões & in §. sciendum. qui sequitur, mulier habet dotẽ, & legatũ: qa man⁹ hoc voluit: quia ī his nulla est absurditas: sed ī casu dec. secus. Ioã. And.

2 Imò habuerũt ꝓ se fn̄iam, licet Papa illis receptis postea fecerit gratiam. Ioã. Andr.

† Lateranẽsis cõcilij sub Alex. 3 c. 8.

† Laudunensi.

† Cap. 9. eo ti. in 3. compilat.

3 Dic vt ibi & sup. d̃ postu. c. 3 in 2. gl. adde hic Ioã. And.

4 Adde concor in l. si cũ no. ff d̃ re. di. Bal. in pr̃ & lu. feu in c. j de feu. cog. l. An.

5 Per epm T. d vn & hone. le.

Ex parte. Concilium Lateranense locum non habet vbi nõ sunt distinctæ præbendæ, nec certus canonicorũ numerus, h. d. Prima pars ponit facti narrationem. Secunda partiũ confessionem: ibi: *Tandem*. Tertia sententiam: ibi, *Nos igitur*. Quarta gratiam: ibi, *Quia verò*. Ab. Sicu.

Casus. In ecclesia Asten. quædam præbendæ per quatuor annos & amplius uacauerunt, Episcopus Asten. quosdam instituit in eis, credens sibi hoc licere auctoritate concilij Lateran instituti sentientes institutionem illam firmam nõ esse, ad Mediolan. archiepm accesserunt. qui eos ordinauit, & in corporalem possessionem præbendarum ipsarum de consensu capituli induxit, exceptis tribus, qui se opponere curauerunt: pp quod utraq; pars ad sedem Apostolicam accessit: & dum causa tractabatur ibidem, utraque pars confessa fuit, ꝙ præbendæ non erant ibi distinctæ, nec certus canonicorũ numerus constitutus: vnde Papa euidenter considerans, ꝙ Lateranen. concilium in hoc casu locum non habebat, quãuis ecclesia canonicorum pateretur defectum, & institutio per epm uel archiepm facta occasione Lateran concilij nõ valebat: verumtñ quia totum capitulum tribus tantum exceptis, prædictorum receptionem affectat, nec ab illis trib. aliquid rationabile obiectum est & ostensum, mandat Papa, ꝙ si facultates ecclesiæ suppetunt, ꝭm consuetudinẽ hactenus obseruatam prædicti clerici pro canonicis habeantur. No ꝙ ubi certus numerus canonicorum statutus non est, non habet locum canon Lateran. concilij, nec dr̃ ibi proprie vacare præbenda. Itẽ minor pars, ẽt unus potest se opponere maiori

Constitutus. Diuiditur, quia in prima ponit gratiæ petitio. qm̃ cvbi ẽ in scda exauditio ipsius: ibi, *Quocirca*, I tertia futuræ frau hoc. Io. A. dis pro-

dis prouisio: ibi, *Quia vero.* Abbas.

CASVS. Eps Lundun. contulit H canonico suo ptātem conferendi præbendam sacerdotalem, quæ primo in ipsa ecclesia vacaret: & archieps R emē. Apostolicæ sedis legatus pcepit capitulo Lundun. vt cū pbenda vacaret, psonā illā reciperēt ad eam, cui dictus H. illā duceret conferēdam: iste H. adhuc dubitans de iure suo accessit ad dnm Papam. vt qđ sup collatione d ctæ pbendę factum fuerat, ratū haberet: mandat Papa epo, & capitulo, quatenus personam illā cui dictus H. præbendam illam, cum vacare contigerit duxerit conferendam, sine ɔdictiōe recipiant, & eps interim præbendā illam ɔ formā cōcessionis suæ alicui non conferat. In fine dicit Papa, si concessiones hmōi ad consequentiam traherentur: fieri possent ī fraudem Lateran. concilij per quod beneficia antequam vacent, cōferri prohibentur, vnde pcipit Papa, q occatione huius mandati, qđ continet gratiam specialem, fraudem adhibere volentibus licentia nullatenus tribuat. Nota, q epus ex cā pōt delegare præbendarū collationes, quia hoc est iurisdōnis. Item cōcessiones vel donationes factæ in fraudē iuris, non valent. Itē priuilegium personale ad ius commune trahi non debet.

† Aliàs ita: q primo esset i vestra ecclesia vacatura.
† capitulum
† illam
In cōcilio Later sub Ale. 3. c. 8. & c. 2. su. co. adde cōciliū Tridē. sessio. 24. de refor. c. 19.
† tribuat

...nit, q tu frater episcope ptātem ei dedisti sacerdotalem cōferēdi pbendam, quæ † primo in ecclesia vestra esset vacatura: & Remen. archieps tūc Apostolicę sedis legatus vobis filij capituli † auctoritate nostra pręcepit, vt cū præbenda ipsa vacaret, psonam illam, cui vellet idem H. eam cōferre, sine interpositione alterius personæ reciperetis ad ipsam: & infra. ¶ Quocirca mandamus, quatenus personā illam, cui memoratus H. sacerdotalem præbendā, cum contigerit eam † vacare, duxerit canonice [a] cōferendā, sine contradictione qualibet admittatis: & tu interim frater episcope, præbendā hmōi cōtra formam concessionis [b] tuæ, conferre alicui non præsumas: & infra. ¶ Quia vero concessiones tales (si ad consequentiā traherentur) fieri possent in fraudē [c] canonicæ † sanctionis, p quam prohibentur ecclesiastica beneficia concedi siue promitti antequam vacent, nolumus q huiusmodi occasione mandati, qđ gratiam continet personalem, fraudem adhibere uolentibus, licentia concedatur. †

¶ Glo. seq. soluit tres quæstiones solutas iure nouo, vlt. adhuc quærit, & soluit:

¶ Idem.

¶ Latera. conciliū de beneficijs vltra sex menses vacantibus, ad episcopatus non extenditur.

a ¶ *Canonice.* hoc. n. intelligebatur in illa concessione, vt personæ idoneæ, & mō canonico illā conferret. j. de ele. causam quæ arg. j. vt ecc. bene. ut nostrū. ff. de serui. si cui. ff. de ri. nup. quamquam Sed quid si ille conferat indigno, nunquid iterū posset dare? Certe non. s. de elect. cum in cunctis. Idem credo si electus ille non vult cōsentire, quia ius redit ad pristinū statum. s. de elect. causa vintonien. [2] Sed nunquid eps & capitulum eā dare pūt? Itā: quia dolus procuratoris nō obest dno ff. de dolo. & eleganter. §. pen. s. de resti. in inte. c. 2. & s. vt lit. non cont. c. j. Vbi de hoc. Vin. Sed pone q eps aū collationem ipsius H. conferat eam, nunqđ valet collatio? Sic. Sed si clausula illa si ɔfecerit decernimus irritū & inane, & c. adiecta fuisset, tunc non posset cōferre. s. de præb. inter cętera. aliàs si eps ɔferret, credo q collatio teneret. s. de pb. dilectus filius G Be.

2 Vide c. si compromissarius. de ele. lib. 6 ubi de his omnibus.

¶ Glo. seq. primo allegat vnam concor. rationem reddit, dubium soluit, & arg. secundo quærit. sol. & contra solutionem alleg.

b ¶ *Contra formam concessionis.* Sic sup. de præbe. relatum Nō enim reuocatur perfecta donatio 22. q. 2 non eni & C. de vsu cap. pro donato. l. ulti. & C. de condi. ob causam da. cum ancillam. nisi ob culpam donatarij 16. q. 7 inuentum 56. dist. sanus peruertium, & j. de do. c. ult. C. de reuo. dona l. ulti & Inst. de dona. §. sciendum. Sed si ante istud mandatum illam contulissent eps & capitulum si qua præbenda vacasset, valeret collatio: quia talis donatio uel cocessio non tenuit, vt hic patet: & si sup. eo. relatum, & j. eo. c. ulti. Item hic habes q concessio quæ nulla est, efficitur valida per consensum Papæ. simi la 1. q. 6. hoc quippe. Sed nunqđ eps pōt istud ius delegare alij, cum illud sibi cōpetat? arg. q sic s. de elec. si ri: aganen de conse. dist. j missarum & c. nullus 2. maxime cū instituere sit iurisdōnis, non epalis officij sup. de ele. nisi. & c. transmissam. Rndeo in genere [2] pōt eps ex cā delegare tā institutionem q administrationem rerū suarum. 16. q. j. statuimus. & sup. de insti. ex frequentib. sed non in specie per hanc dec. & j. eo. c. vlt. quia illud posset fieri in fraudem constōnis, & s. eo. nulla. verumtā ius instituendi in aliqua ecclesia donare posset. j. de dona. pastoralis. arg. cōtra j. de iure patr. cum dilectus. vbi legatus reseruat sibi donationem primæ vacaturæ. Io.

2 De hoc articulo p ter tradita hoc loco à Panormitano & al. ja adde Oldratum consil. 77.

CAP. XII.

Dilectus † filius magister G. canonicus vester nobis suggessit, q epo vestro viam vniuersæ carnis ingresso, archiepiscopus sanctæ Seuerinæ asserens, q propter negligentiam vestram ad ipsum erat eligendi auctoritas deuoluta, in episcopum vestrum elegit eundem. Nos igitur attendentes, q canon Lateranen. concilij ab Alexandro † Papa cōtra negligētes editus, ad † archiepiscopatum vel epatum non solet extendi [d], sed ad personatus alios, & minora ecclesiastica beneficia coarctari, electionem huiusmodi iustitia cassauimus exigente.

¶ Idem Priori Hostien. & superiori sancti Fridi.

Non valet promissio beneficij vacaturi.

CAP. XIII.

Ex † tenore litterarum vestrarum accepimus, quód cum causa quæ inter I. clericum ex vna parte, & abbatem & conuentum de Bello ex altera, super prouisione ipsius verteba tur: & infra ¶ Dictus clericus post litem contestatam chartam quandam [e] monachorum

c ¶ *In fraudem.* No. hic arg. q si aliquid prohibetur vna via, non cōcedit alia via, qa fraus fit legi. sic s. de procuratorib. tuæ fraternitati. vbi de hoc. & optime habes hoc. ff. de tutoribus & curatorib. si rem. § j. & ff de condi. instit. quæ sub condōne. § si quis. & ff. d bo. libe. quæsiit. & C. si mā cipium ita venierit ne prost. l. vlt. ff. ad Mace. l 3. §. is autem in fi. & de spon. l. oratio. & j. de priuile. quanto. vbi de hoc.

Dilectus. Cōis diuisio. Primo petitio Secundo repulsio: ibi, *Nos.* Abbas.

CASVS. Magister G. canonicus cuiusdā ecclesiæ cathedralis accessit ad Papam exponēs eidē, q epo suo viā vniuersæ carnis ingresso, archieps sanctę Seuerinæ credens, q p negligentiā canonicorū, q non elegerant. j. sex menses, ad ipsum esset eligendi auctoritas deuoluta, dict. G. elegit in epm: Papa vidēs, q cano Later. cōcilij ɔtra negligentes editus, ad epatus vel archiepatus nō solet extēdi, sed ad personatus alios, & ad minora bñficia, electionem hmōi, exigēte iustitia, cassauit. Per hāc decret. declaratur illa decretalis, nulla. de quib. beneficijs intelligatur, nec corrigitur ista per illam constitutionem, ne pro defectu Not. q canō Lateran. concilij ɔ negligentes editus, ad epatus uel archiepatus non extenditur, sed ad personatus alios & minora bñficia.

† Cap. 9. eod. tit. in 3. compil. Et d materia vide, Romanū consi. 338. & Geminianū lc. auaritiæ. de elec. li. 6 adde Felinū supra in Rubrica de maio & obe.
† Alex. 3. in cōcilio Later. c. 8.
† In codice Barbatiæ ita: ad archiepatus uel archiepatus &c.
† Priori Hostiē. & sub priori S. Fridi. Aliàs itaq; Priori de Osen & sub priori sanctæ Frideuuidę.
† Cap. 10. cod. tit. in 3. compil.

¶ Glo. seq. ponit quomodo Late. concilium in deuolutione concordat concilio generali, sed discordat in tempore.

d ¶ *Extendi.* hodie vero si cathedralis ecclesia uel regularis p tres menses vacauerit, eligendi potestas deuoluitur ad proximum superiorem sup. de elec. ne pro defectu. & ita hodie valeret talis electio facta post tres menses. constō illa sup. eo. nulla loquitur de minoribus dignitatib. & beneficijs, vnde non extenditur ad epatus, vel archiepatus, sed poterat cōferre eos auctoritate illius canonis. 50. dist. postquam & 63. dist. obeūtibus vnde nō valuit hic electio facta auctoritate ipsius: illa, ne pro defectu, locum habet tantum in episcopatib. archiepatibus, & abbatijs. Ber.

Ex tenore Cōis diuisio. Secunda pars: ibi, *Nos igitur.* Ab. Si.

CASVS Inter [3] I clericū ex parte vna, & abbatem & cōuentum de Bello ex altera, vertebatur qō super diuisione ipsius. I. impetrauit causam committi super hoc quibusdā iudicibus: coram quib. petebat dictum abbatem & monachos cōpelli ad prouisionem ipsius fm quod sibi promiserant: lite cōtestata dictus I. exhibuit quandam chartam, continentem, q monachi promiserant ei dare primam ecclesiam ad donationem suam pertinētem: Monachi dicebant se ad hoc nō teneri, cū talis pmissio fuerit contra La. cōciliū: dubitauerūt iudices qđ iuris esset? Papa consultus rñdet, q pmissio pdicta non tenet facta cōtra conciliū Late. vñ mandat, q prædicto clerico super hoc silentiū imponatur, Not. q hic auditur allegans turpitudinem suam, & contra factū suum excipiendo. Itē pmissio cōtra cōciliū Late. nō tenet, nec obligationē inducit.

3 Cōsule antiquam decretalē, initio capitis citatam vnde facilius percipies facti speciē.

e ¶ *Chartam quandam.* Sibi imputet, qui chartam hmōi contra se

tra se exhibuit, qa potuit ꝓuidere an ei ꝓdesset vel obesset. sic su. de fide instr. imputari. & in. de pscri. c. pen. quasi ad finē.

¶ *Glo. seq. recitatur cōnciendo ꝗ turpitudinem suam allegans, &c. soluit, ponens quatuor casus, in quibus auditur. signat etiam contrarium, remittit. & soluit.*

exhibuit, continentē ꝗ primam ecclesiam ad donationem suam spectantem assignaren: eidem: & inf. ¶ Nos igitur attendentes, ꝗ ꝓmissio prædicta nō tenet vt pote contra statuta [a] Late. † cōcilij attentata, Mandamus quatenus memorato clerico sup hoc silentium imponentes, ab impetitione ipsius dictos abbatem & monachos absoluatis.

¶ Idem.

¶ *Obligatur prælatus, qui ꝓmittit prouidere cum poterit.*

CAP. XIIII.

ACcedens † ad Apostolicā sedem R. clericus, sua nobis insinuatione monstrauit, ꝗ cū ꝓmiseritis vos prouisuros eidem in ecclesiastico bñficio cū possetis: sicut p lr̄as iudicū delegatorū inde cōfectas liquido apparebat: & inf. ¶ Nos aūt considerantes, ꝗ aliud est prælatū ꝓmittere bñficij collationem, cū poterit, aliud cū uacabit: cum in multis casib. [b] se facultas offerre posset, in quib. collatio ñ esset in expectatione uacaturi beneficii differenda: Mādamus, quatenus memorato R. (cū poteritis) ecclesiasticum beneficium assignetis.

¶ Idem.

a ¶ *Statuta.* su. eo. nulla. & c. relatū. Hic auditi fuerunt monachi isti turpitudinem suā allegātes, in odiū recipientis turpē promissionē 28. dis. diaconi. sic auditur quis vbi vertitur piculū aīæ. 1 su. de re iudi. lator, & consanguineū. mò generaliter in excipiendo bene pōt quis allegare turpitudinē suā. ff. de condi. ob turpē causam. per totum. & etiam in agendo, cum eum allegat contra eū qui eam exegit. C. de iureiu. l. j & 2. arg. contra. sup. eo. cum super qōne. sed ibi soluitur. plus fuit ibi ꝓcessum: quia receptus fuit in canonicum hic sola ꝓmissio interuenit, qa ibi non fuit probatū, qđ ꝯ cōciliū ille receptus fuisset, alioquin bñ fuisset repulsus B.

ACcedens. Prima pars factū narrat. Secunda approbat: ibi, *Nos.* Et hodie pp abusiones prælatorū q in fraudem concilij Lateran promittebant bñficia cū facultas se obtulerit, ē correctū hoc c. p c. 2. ꝭ e. ti. li. 6. nā nullo mō hodie ualet ꝓmissio, siue fiat đ uacatura, siue i gñe, cū facultas se obtulerit. A.

1 Adde qualiter, & qñ audiatur allegans turpitudinē. suam in l. iusiurandū ꝗ ex conuētione §. fi. ff. de iureiu. & ibi per Docto. Io. And.

† sub Alexan. 3. c. 8. & nūc cōtra conciliū Tridē. sessio. 24 đ refo. c. 19.

† Cap. 1. eod. tit in 4. compil. Num autē hæc decretalis sit correcta p c. 2. eo. tit. lib. 6 vide ibi glossā finalē. Adde c. detestanda eo. ti. lib. 6.

CASVS. Quidam monachi promiserunt cuidam clerico R. nomine prouidere in ecclesiastico beneficio quāndo possent siue cum obtulerit se facultas. sed quia non prouidebant eidem, impetrauit lr̄as contra ipsos ad quosdam iudices delegatos: coram quib. petebat monachos compelli, ut prouiderent eidem s̄m quod promiserant: Respondebant monachi, ꝗ non tenebantur ei prouidere per illam promissionem, cū sit facta contra concilium. Latera. Iudices super hoc dubitantes, significauerunt hoc domino Papæ: & ipse super hoc rescribit monachis illis dicens, quod aliud est prælatum promittere collationem beneficij cum poterit, & aliud cum vacabit: cum in multis casibus facultas se possit offerre, in quibus collatio non esset sub expectatione vacaturi beneficij differenda: unde mandat illis, ut præfato clerico cum potuerint beneficium ecclesiasticum debeant assignare. Nota, ꝗ promissio de non vacante non valet. Item aliud est promittere beneficium cum vacauerit (quod non licet) & aliud cum facultas se obtulerit: quod licet, vnde patet ꝓmissionem non vacantis factam in genere, non valere.

b ¶ *Casibus.* Generalior est eñ illa cōcessio: cum potero, quā ista, cū uacabit: nec ēt i ea cōtingit expectare mortē alterius: sicut in alia: nam pñt aliq priuari ecclesijs. sup. de præb. referente. Itē qñq; aliqui renunciant. Item qa possunt aliq adiūgi al. js tamquam locij ecclesia. Item pñt fieri de vna præbenda duæ sup de præb. vacante. Item quia pñt augeri facultates ex testō alicuius uel donatione: & sic non semper timetur ꝗ aliquis desideret mortem alterius, q̄ fuit cā huius prohibitionis: ut sup. eo c. 2 sæpe eñ permittit aliqd in genere. qđ non permittitur in specie. 13. q. 2. non æstimemus. 23. q. 4. non pōt ff. de quæstionib. l. j §. quæstionem. & su. de officio ordinarij. si sacerdos. Et eodem modo v̄r ꝗ huiōi promissio valeat: promitto tibi beneficium ecclesiasticum: cum sit generalis.

POstulastis. In prima ponitur consultatio. In scda responsio ibi, *Ad quod.* a quo vnū casum excipit: ibi, *Nisi:* quē determinat: ibi, *Et in hoc.* Abbas.

CASVS. In quadam archiepāli ecclesia collatio præbendarū siue beneficiorum pertinet cōiter ad archiepm̄ & capitulū: quærebatur si i. sex menses præbendam vacantem neglexerint ordinare, vtrū collatio ipsius præbendæ penes archiepm̄ remaneat? Rñdet Papa, si capitulum & archiepus i. prædictum tempus circa hoc fuerit negligētes, nec ab archiepō ad capitulum, nec à capitulo ad archiepum potestas deuoluit cōferendi: sed ad supiorē s̄m Later. cōcilium trāsit collatio: nisi forte archieps nō tāq̄ plātus, sed tāquā canonicus cū caplo ius habet ɔferrēdi: i eo casu si archieps dolose ipedierit collationē, dol' ei ꝓdesse non dēt. Nota casum i quo metropolitanus nō pōt purgare negligentiā capituli. Itē istud est ius cōe, ꝗ collatio bñficiorū simul ad caplū & epūm pertinet: & tūc p negligentiam transfert, ad superiorē ꝓximū, Item qñq; archieps residet in capitulo vt plātus, qñq; vt simplex canonicus. Itē dolus nemini debet suffragari.

¶ *Si ad capitulū & plātum vt plātum potestas & conferendi ptinet, de vno ad alterum lapsu tpis nō trāsit: secus si plātus intersit vt canonicus: quia tunc de capitulo trāsit ad prælatum, nisi dolum cōmittat. h. d. & est textus multum allegabilis.*

CAP. XV.

POstulastis † per sedem Apostolicā edoceri, ut cū ad vos & archiepm̄ uestrū simul donatio p̄bendarum ecclesiæ vestræ pertineat, vtrū præbendæ vacantis donatio penes archiepm̄ ipsū remaneat, si eā inf semestre tepus neglexeritis ordinare? ¶ Ad quod breuiter respondemus, ꝗ si vos & idem archieps infra tp̄us præscriptū circa hoc negligētes extiteritis: sicut nec ab illo ad vos, ita nec à uobis ad illū potestas deuoluitur conferendi: sed secundum statuta Later. cōcilii † ad superiorem transit donatio: Nisi [c] forte archieps, non vt plātus, sed ut canonicus, [d] † vobiscum ius habeat cōferendi. Et in hoc casu cum dolose [e] impedierit, dolus [f] ei suffragari non debet.

¶ Honorius. 3. episcopo & præposito capituli. † Cameracen.

¶ *Sicut non pōt patronus promittere*

c ¶ *Nisi.* Mutat casū, qñ scilicet nō ptinet simul ad epm̄ & ad capitulū ius eligēdi. sim. su. đ of. đle. ɔsulatiōib.

¶ *Glo. seq. quærit obiectū do, & sol. iterum obiicit, ponit dictum Io. & sol.*

d ¶ *Sed vt canonicus.* Hic patet, ꝗ ubi eligēdi ius cōiter ptinet ad archiepm̄ & capitulum, hm̄ōi ius eligendi nō deuoluitur de vno ad alium. de hoc ēt dictum fuit sup. de of. or. irrefragabili. Sed qualiter ep̄s pōt stare in capitulo quasi canonicus: qa quām cito fuit consecratus in ep̄m. vacant priora bñficia sua sup. de ele. cum in cūctis. & municeps esse desiit senatoriā dignitatem adeptus. ff. ad municip l municeps. nec pōt dici; ꝗ eligi possit postea in canonicum: quia s̄m hoc oporteret ipsum confirmare suam propriam electionem: quod esse non debet. sup. de insti. cum ad nostram. Potest dici, ꝗ licet dignitates priores perdat, ius tñ canonici retinet: non quod prius habebat, [2] sed quod ep̄s prius consueuit hēre per vicarium eoipso ꝗ quis eligitur in ep̄m, eligitur ad tale ius canonici đ consuetudine loci & ex causa intelligo hanc consuetudinem introductam fuisse. arg. sup. eo. cum nostris. Sed obijcio fortius: si ep̄s eligitur quasi canonicus de nouo electus, ergo in eligendo nō habet primam vocem: quia sic eligeret seipsum quod esse non debet sup. de insti. cum ad nostram. Dixit Ioā. ꝗ illud ius canonici ad quod electus est ep̄s, est priuilegiatū & excedit alia iura. & hoc ideo, quia illud ius annexum ep̄ali est dignitati, & ratione connexitatis sæpe sortitur aliquis priuilegium, ut 18. q 4. §. quis contumax. ff. de rei ven. quæ religiosis & sup. de iudi. quanto Quod prius dictum est verius est: quia simul eligitur ad utrunque. eoipso ꝗ eligitur in episcopum, eligitur in canonicum. & de speciali consuetudine hoc obtinet.

e ¶ *Cum dolose impedierit.* Vt [3] quia fecit ꝗ præpositus q habet congregare capitulum. differret. ei promittens ꝗ ad placitum suum conferret. Et expone, cum pro si.

¶ *Glo. seq. ponit duas lecturas, & secundam approbat.*

f ¶ *Dolus.* si ergo capitulum non eligat inf. tp̄s statutum ꝓcurante ep̄o, nō deuoluit p p hoc eligendi ptās ad ep̄m: & dolus eius non oberit capitulo: quia illud tp̄s restituendū est capitulo, ff. ex qui. cau. ma. ait prætor. § ultim & l. sed si. §. hoc quoq;. & sup. de in inte. rest. ex lr̄a. Secus si dolo alterius factum

† Cap. 2. eo. ti. in 4. compilat.

sub Ale. 3. c. 8.

† Vide qđ p huc textū scribit hic Panormitan' de munerib. quę dātur legatis.

† Aliàs ita: & capitulo Camer. aliàs ita: & canonicis Cameracen.

2 Facit clemē. de p̄b. si iuxta. Io. An.

3 Hæc glossula si est Bernardi, nec hr̄ i uetustis exemplaribus.

ctum esset: qa tūc ageret̃ ɔ illū q dolū fecit. ff. de dolo. l. arbitrio § pen. si esset soluendo. Sed in casu isto dolosus nō ē soluendo, & iō restituit̃ capitulo pristinū ius. ff. de eo p quē factū erit. l. vlt. & ff. de dolo. & eleganter. § pen. Io. ɔtriū credo, & imputēt sibi. quia nō elegerūt ĩ. tps: sic. n. aliàs vbi eligere nō pñt, tñ currit tpus. su. de ele. c. vlt. & potestas eligendi nō deuoluit ad epm pp dolum suū, sed ad superiorē, vt in littera dr. Berna.

Pro cōcordia harū opinionum, vide pcæteris, hoc loco Ioā. And.

Cum dilecta. Directa uel indirecta pmissio facta à patrono de beneficio vacaturo nō tenet. Primo narrat factum qd secundo irritat, & fieri prohibet: ibi: *Mandamus*. Abb.

De materia, q mulier possit hēre ius patronat' vi de Car. in clemen. 2. ... iure pa.

CASVS. Cōmitissa. Flādre. habet ius patronatus in qbusdā ecclesijs, in qb. habet psentationem: quasdā promissiones fecit de non vacantibus beneficijs, & donatiōes illorū beneficiorū posuit i manib. quorundā vt ɔferrent illa cū vacauerint. puenit hoc ad notitiā dñi Papæ, vnde mādat qbusdā, quaten' hmōi donationes denūciēt irritas & inanes, præcipiēdo illi comitissę, ne d cætero silia attētare psumat. No q pmissio uel collatio de beneficio non vacante, non tenet.

Flādrorum

Aliàs ita: vt similia de cætero attentare ñ psumat.

Glassoniæ.

Glastomen.

Glastonien.

Glasten.

ve se præsentaturū aliquē ad bñficiū vacaturū, ita nec dare ptāt̃ psentandi antequā beneficiū vacet.

CAP XVI.

CVm † dilecta in Christo filia comitissa Flandren. † fecerit promissiones a de non vacantibus beneficijs ecclesiarū; in quib. ius obtinet patronatus: & donationes b eorū in manibus posuerit alienis: Mādamus, quatenus id irritū decernentes, inhibeatis eidē, ne † similia de cætero attentare præsumat.

TITVLVS IX

Ne sede vacante aliquid innouetur.

Innocentius 3. Priori & conuentui Glaston. †

Vacante sede status eius mutari non debet.

a *Promissiones*. Huiusmodi promissiones irritæ sunt. sup. eo. nulla, & c. relatum c. ex tenore. & c. constitutus.

Glo. seq. obijcit, & dupliciter soluit.

b *Donationes*. Talis donatio nō tenuit facta de re ñ vacāte. vñ ea non obstante potuit comitissa psentare vacantib. ecclesiis illis. ĩ. de iure pat. illud & ptrea talis donatio fieret i fraudē canonicæ sanctionis. ĩ. eo. cōstitutus. vñ nō tenet nisi ɔfirmaret̃ à Papa: ut ibi. Sed vr̃ q cōitissa nō poterat hoc allegare qa turpitudinē suā in hoc pponebat. ĩ. eo. cū sup qōne. & ĩ. de dona. inter dilectos. & C. de trāsa. l. transacti finita. & C. de reuo. dona. cū pfitearis. & qa in legē cōmisit, frustra legis implorat auxiliū. ĩ. de usu. qa frustra. ff. de mi. l. auxiliū. Sed dicas q in casu isto bñ audiret cōitissa, cū nullū ius adhuc sit acqsitū donatarijs. ut su. eo. ex tenore De hoc d. ctū est sup. eo. cū sup qōne. uel forte cōitissa hic nō agebat, sed factū ipsius qd erat ɔ ius, innotuit dño Papæ, vñ Papa illud decernit irritū, & mādat, vt decætero nō dēat attētare, cū illud sit ɔtiū iuri. Be.

NE SEDE VACANTE. &c.

Supra visum est de institutionibus & collationib. beneficiorū, sed quia posset dubitari, nunquid sede vacāte capitulū succedat in ipsorū collatione, merito hinc sumpta occasiōe subijcitur hæc rubrica gñalis, Ne sede vacante. Et pōdera, quia rubrica loquit̃ negatiue et ponit orōnē pfectā, & ex ea pōt argui, quòd nihil pōt innouari sede vacante in pīudicium ipsius sedis, nisi iure expresse caueatur. valet enim arg. ex rubro, iuxta not. sup. in proœmio, & C. etiam ob chiro. pecu. pig. re. pos. super rubri. & in l. 1. eo. tit. Abb. Sicu.

De hac materia habetur. 12. q. 2. hac lmius placiti. et in multis c. seq.

NOuit. In prima ponitur petitio cum facti narratione. In secunda petitionis repulsio cum quadam ptestatione. Secunda: ibi, *Attendentes*. Abb.

CASVS. Celestinus Papa monasterium Glastoniē. erexit in ecclesiam cathedralem. vniendo illud ecclesiæ Bathonen. vt idem esset eps utriusque: post hæc monachi conquerebantur domino Innocentio dicentes: q illa vnio vergebat in graue præiudicium monasterii sui, cum per illam vnionem solueretur religio, eleemosyna fraudaretur, hospitalitas tolleretur: vnde petebant sibi & monasterio prouideri super his. propter quod mandauit Papa quibusdam, vt monasterium ipsum sub Prioris regimine facerent gubernari, & episcopus certis redditibus esset contentus vnione manente & q episcopus res monasterii non expenderet & ad petitionem Bathonien. episcopi confirmauit Innocentius hanc prouisionem suo priuilegio: Mortuo Bathoniē. epo petebāt monachi a dno Papa, ut statum monasterij sui deberet in meli' releuare, quia tempus aduenerat in quo illud fieri poterat sine scandalo: & hoc idem petebat Bathoniensis ecclesia, & dñs rex, & alij plures magnates, & epi & abbates; vt vnione penitus dissoluta, monasteriū reduceret̃ in statū antiquū dñs Papa ɔsiderās q sede uacante nō dēt aliqd innouari, cū nō sit q ius epale defendat, nec Papa uisus fit pl' puidisse psonæ, q ecclesiæ, si mortuo illo epo mutaret subito id qd eo viuente cōcessit, iō petitionē illorū ñ potuit exaudire: verūtñ cōcedit illis, ut cū ecclesia Bath. de pastore fuerit ordinata, ius suū psequēdi liberā habeāt facultatē, interim tñ monasteriū regat̃ sub cura Prioris. Nota, q sede vacante nihil est innouandū. Item tunc ecclesia caret defensore, & sic non est q agat vel conueniat. Item q cū deliberatione facta sunt, nō debēt subito immutari.

CAP. I.

NOuit † ille qui scrutator c est cordium, q licet C. † prædecessor noster, ecclesiam vestram erexerit cathedralem, ipsam Bathonien. ecclesiæ vniendo, d vt idem esset eps vtriusq: quia tñ hæc vnio † asserebat̃ à vobis in graue piudiciū Glastō. ecclesiæ redundare, cum per ipsam dissolueretur religio, e & & frauderetur eleemosyna, & hospitalitas f tolleretur: Nos ad eleuandum ecclesiæ vestræ statum cœpimus g intendere diligenter: & infra. Vos autem post obitum Bathonien. h epi humiliter postulastis, vt qa tempus aduenerat. quo sine scanda-

Cū vnī. co. eo tit. in 1. cōpi.

Psal. 7.

Sapien. 1.

Hier. 17.

Alias ita: C. Papa prædecessor &c.

De materia vnionus vide quod saluberrimè ordinauit, cōcilium Tridenti. sessio. 7. d refor. c. 6. & 7. & sessio. 24. de refor. c. 13 & 15 vbi plenissime.

c *Scrutator*. 12. dist. erubescant. & 23 q. 1. Deus qui. & 2. q 5. cōsuluisti. & 12. q. 5. Christiana.

Glo. seq tractat de triplici vnione.

d *Vniendo*. Nota q trib. modis 2 fit vnio ecclesiarum. vno mō sic, ut una subijciat̃ alteri, & fm hoc erit sedes apud illā cui subijcit̃. Vel sic pñt vniri, vt ex duab dignitatibus fiat una: & fm hoc illi qui sunt in vna ecclesia canonici, sunt in alia, & tam isti q illi intererunt in electione prælati, & in aliis negotiis: sed in hac vnione distinguitur: qa aut vna ecclesia vnitur alteri, aut illæ duæ vniuntur insimul: quę duo diuersa sunt: sed si vna vnitur alteri, fm hoc illius naturam & consuetudinem & priuilegia assumit cui vnitur ĩ. de sta. mo. recolentes. §. ulti. si autem simul vniunt: tunc consuetudines & priuilegia, quæ meliora sunt & humaniora in altera eorum debent vniri, uel retineri in unitate. arg. de pœn. dist. j. medicamentum. 12. q j non est culpandus. Sicut cū imperator vnit actionē bonæ fidei & stricti iuris, illud vnitū retinet ea q meliora fuerunt in altera actione. vt C. de rei vxor. actio l. ulti. in prin. similiter cū legata & fideicōmissa vniunt̃, id qd humanius erat tā in vna q in alia, retinuit illud vnitū C cō. dele. l. 2. circa fi. Tertio modo pñt uniri, ita q vtraq; remaneat epalis, & fm hoc sūt duo epatus, licet idē sit eps utriusq; ecclesiæ: vt 16 q j. & tpis qualitas. & fm hoc si illæ ecclesiæ diuersis suberant metropolitanis, pp illam vnionē neuter metropolitan' pdit i' suū. 3 ĩ. d reli. domi. qa monasteriū. l.

2 Hostiē. sis hic quę modis fieri. posse vniones dicit quos & explicat, ea vid te.

Glo. seq. addit tres rationes, textus addit duas.

e *Dissolueretur religio*. quia eps erat abbas: vnde non posset conuenienter seruari religio, cum essent diuersæ professiōis: quia non debent promiscuis actib. turbari officia ut C. de testa. consulta diualia & 98 dist singula. Itē qa communia materiam discordiæ creare solent. ff. de le. 2. cum pater § dulcissimis. & naturale vitium est negligi qd communiter possidet̃. quando & quibus quarta pars debetur. l 2 libr. 10. ex hmōi causis uidebatur vnio damnosa. Io.

f. *Hospitalitas*. ad q præcipue clerici & monachi tenent̃. su. de præb. de monachis. & 16 q. 1. qm quicq d. eps enim redditus illos percipiebat. de quib. eleemosyna fieri consueuit.

g *Cœpimus*. Mandauit Innocentius qbusdā, ut monasteriū ipsum sub Prioris regimine facerent gubernari, & eps certis redditib. esset cōtentus vnione, manēte, & q eps res monasterij nō expēderet. nec eps bona ecclesiæ vacātis sibi subiectæ. alienare posset: iō dicit, ad releuandum ecclesiæ vestræ statū cœpimus intendere, &c. & hoc Inno. ad petitionē Bathon. epi suo priuilegio ɔfirmauit. iō dicit. ĩ. q eo viuente cōcessimus. ADDITIO hoc intelligas, q dicit in principio nouit ille qui scrutator est cordiū, q licet, &c. & nota q ante vacationē istā dñs Inno. præcepit quibusdam iudicibus, vt deberent instituere Priorem in illo monasterio, per quem illud monasterium regeretur, & ita factum fuit, & ita postea vacante ecclesia hæc petierunt à domino Papa, ut ipse solueret vnionem.

h *Bathonien. epi. cop.* De isto episcopo nomine Sauarico dixit quidam versificator.

3 Dicebat Innocentius q dicta sūt, non sunt pperua; & iō inspiciendus ē tenor priuilegiorū de priuil. porro idē Host alle. de of. or. duo simul Ioā. And.

Hospes erat mundo, per mundum semper eundo:

Sic suprema

Sic suprema dies sit sibi prima quies.

Item dum describerentur debita sua, dixit quidam alius: Domine me pone creditorem in legione

Glo. seq. reci. per quam propter necessitatem vacante ecclesia possint clerici, &c. ponit opi. Hug. quæ respicit ecclesiam cathedralem.

lo ecclesiæ uestræ ruina poterat releuari, † cū & Bathonien. ecclesia id ipsum pariter postularet: Rex quoq; cū regni magnatibus; & quidam epi cum multis abbatib. deposcerent illud idem vt vnione penitus dissoluta, monasterium vestrū, reduceremus in statum antiquum, sub abbatis regimine gubernandum. ¶ Attendentes igitur, q̄ episcopali sede vacante a non debet aliquid innouari: cum non sit q episcopale ius tueatur: maxime ne plus fauisse personæ q̃ ecclesiæ b videremur, si quod eo viuente concessimus, post obitum eius subito mutaremus, petitionē vestrā nequiuimus c exaudire, auctoritate † prædicta indulgentes, d vt cum Bathonien. ecclesia de præsule fuerit ordinata, ius vestrum apud sedem Apostolicam prosequendi, facultatem liberā habeatis. interim aūt sub cura Prioris idem monasterium gubernetur.

¶ Honorius 3. epo. † Clamē. & magistris V. & S. canonicis Sue.

¶ *Beneficia spectantia ad collationē prælati, non possunt conferri per capitulum sede vacante.*

Demū circa cōtractus factos sede vacante ponit opi. Io. quam reprobat.

a ¶ *Sede vacante.* Vacāte em̄ ecclesia clerici non pñt disponere aliquid de reb. ecclesiæ. 12. q. 2. si qua de reb. vbi de hoc. Nec eps bona ecclesię vacantis sibi subiectæ alienare pōt. 10. q. 2. si qs epus. 75. dis. qm. Hug. tñ dicebat, q̄ si sit magna necessitas, clerici pñt aliqua alienare & idu cebat ad hoc 71. di. fraternitatē. qđ poti⁹ ꝯ dicit. & 12. q. 2. p̄carię dūtñ adsit auctoritas metropolitani, sed nō est ille casus, in quo metropolitan⁹ dēat se itromittere ð clericis suffraganeorū suorū & est ar. ad hoc q̄ iudex p̄stat auctoritatē facto minoris, eo rpe quo ñ hēt curatorē. C. q admi. ad bon. pol l. bonorū. Itē ī mīnorib ecclesijs pōt ep̄s aliqua alienare pp necessitatē incūbēte sacerdote 10. q. 2. si qs eps. Itē, si canonici faciant aliquē ꝯtcum mortuo ep̄o, dicit Io. q̄ tenet ꝯtractus, licet dēat rescindi si læsa est eccīa. 12. q. 2. si qua ð reb. sicut est in cōtractu minoris, q nō hēt curatorē C. de in inte resti. mino si curatorē. hoc ego nō credo: imo talis contractus nullus est, & sine aliqua restōne reuocaī, quatenus de facto p̄cessit: idem ēt si hēret p̄latum: & hoc ēt dico p d. c. si qua de reb quia datur optio ep̄o, utrū uelit stare contractui, uel non circa aliquam restōnem; & hoc in fauorē ecclesiæ; & sic intelligit Hug. illud c. si qua de reb. & incipit tūc tenere talis contractus, si eps ratum habeat. & q̄ sit verū hoc, patet. ī. c. ulti. ubi attestationes receptæ, uacante ecclesia, non ualent. ī. eo. c. proxi. arg. & hic ēt: quia sede vacante nihil est innouandum. Item nec ualet s̄nia contra ecclesiam lata, sicut nec contra minorem, qui non habet tutorem uel curatorē. ff. de re iud. l. acta §. ultī. C. qui da. tu. pos. uniuersis.

b ¶ *Quam ecclesiæ.* plus n. utilitas ecclesiæ q̄ p̄sonæ fuit attēdenda arg. 12. q. 5. quia Io. nec aliquis dēt inuenire viam ad impugnādū, uel reuocandū iudicia sua, argu. ff. de mi test. l. 3.

c ¶ *Nequiuimus.* & ideo potius damnum uestrum, quā nostrā infamiā præelegimus. sup. de auct & usu pal. nisi specialis.

d ¶ *Indulgentes.* Indulgentia fuit ex hoc; quia unio illa facta fuit auctoritate Celestini, & per dñm Innocentiū cōfirmata; ut patet in antiqua compilatione; & beneficium principis debet esse perpetuum 25. q. 2. c. j. in auth. cōstitu. quæ de dig. li. à patria po. § illud. col. 6.

I*Lla deuotionis.* Capitulum sede uacante c. nō cōfert p̄bēdas spectantes ad collationē p̄lati. h d Primo decise; narrat factū. Scđo diffinit. Tertio soluens obstaculū p̄bat deuolutioni locū nō fuisse. Scđa, ibi; *Ecclesiam.* Tertia ibi, *Non obstante.* Ab.

CASVS Collatio p̄bēdarū in eccīa S Leucini p̄tinet ad ep̄m loci; uacāte sede ep̄ali, uacauit q̄dā p̄benda in dicta ecclesia S. Leucini; capitulū illius ecclesiæ credens collationē p̄bēdarū uacante sede deuolutā ad ipsum, p̄bendā illā uacāte cōtulit cuidā clerico. postmodū archieps Capuanus de mandato dñi Papæ inuestiuit magistrum R. de illa p̄bēda, cui Papa illā præbendā cōtulerat, & ita orta fuit discordia īter magistrū R. & illū cui capitulū p̄bēdā illā contulerat, vñ qō sup hoc delata fuit ad sed. Apo. Papa auditis rōnib. utriusq. partis ꝯfirmauit p̄bendā illā dicto magistro R. nō obstante cōcessione p capitulū alijs facta, uel cōfirmatione in forma cōi obtenta: qa nullo iure cauet, q̄ vacāte sede cap̄lm fungaī uice ep̄i in bñficijs cōferendis, nec in eo casu p ōt dici, q̄ ptās cōferendi bñficia vel p̄bendas p superioris negligētiā ad cap̄lm sit deuoluta, cū nullus sit tūc superior, q de iure vel facto possit p̄bēdas cōferre. No. q̄ collatio, q nulla est, ñ impedit scđam. item qđ non est cōcessum, intelligitur p̄hibitū. Itē sede uacante ius cōferendi p̄bēdas non deuoluit ad capitulū. itē nō currit præscriptio tūc; qa cū nullus sit ibi p̄latus, nulla est negligentia.

> ¶ Idest, in societate multorū creditorū quos moriens reliquit eps.
>
> † Vide I. æquissimū cum notatis ibi ff. ð usufruct.
>
> ¶ Quia ibi cleric⁹ ecclesiæ uacantis petitus fuit à Papa Io. And.
>
> † Aliàs auctoritate præsentium.
>
> † Aliàs Ita epo Cameracen. & magistris I. & P.
>
> † Calimē.
>
> † Suessionen.
>
> ¶ Vide Hostiēsem in c. ad abolēdā. ī. de hær. & Geminianū ī c. presbyteri. 21. dis. ubi plene de mā huius decretalis. adđ Felinū in c. cū olim de mai. & obed.

CAP. II.

I Lla † deuotionis syncerita: & infra. ¶ Ecclesiam sancti Leucini, de qua magistrum R. donationis nostræ gratia præcedente, præbēdæ noīe de mādato nr̄o Capuanus archieps inuestiuit, sibi duximus confirmandā e non obstante concessione per capitulum facta alii, seu confirmatione nostra, si qua ī forma f cōi apparet † obtenta: cū nusq̄ inueniatur g cautū in iure, q̄ capitulum vacante sede, fungaī vice epi in collationib. h præbendarum; nec in eodē casu pōt dici potestas conferendi præbendas, ad capitulum per superioris negligentiam i deuoluta; cum nō fuerit ibi superior, q eas posset de facto, vel de iure cōferre. ¶ Idem episcopo Burgiuen. †

¶ *Sede uacante iudicium habitum contra ecclesiam non tenet.*

CAP. III.

COnstitutis coram I. p̄decessore nostro, procuratore ecclesiæ sanctæ Mariæ de Castro Forti, & Burginen. † epo prædecessore tuo, dictus procurator petebat ab eodē epo restitutionē super libertate libere eligendi sibi prælatum: & infra. †

e ¶ *Confirmandam.* hic dñs Papa ex certa sciētia cōfirmauit huic ecclesiā istā; vñ plenum ius consecut⁹ fuit, nec erat licitū alicui de ipso iūdicare. ī. de ꝯfir. uti. c. j. & 2. ubi ð hoc.

f ¶ *In forma cōi.* sic s̄. ð cōcess. p̄b. quia diuersitatē. & sic patet, q̄ talis cōfirmatio modicū operaī. De hoc dictū est satis sup. de cōfir. c. j.

¶ *Glo. seq. alle. 4. concor. obijcit, & remittit.*

g ¶ *Cum nusquam inuenitur.* Et ita intelligit esse p̄hibitum qđ nō inuenit concessum. sic ī. de trāsla. inter corpalia, 55. dist. si euangelica & 2. q. 5. ꝯsulo. iii. & 41. q. 1. q̄ si dormierit. Sed cōtra; qa qđ ñ est p̄hibitū, intelligiī esse concessum. Dic super hoc. ut dictam est ī. ð trāsla. īter copalia.

¶ *Gloss. seq. signat contrarium, quærit, arg. negatiue, ponit opin. H. quam approbat.*

h ¶ *In collationibus.* De hoc dubitari cōsueuit vtrum vacante sede deuoluaī ad capitulū collatio p̄bendarū: qđ hic determinaī, arg ꝯ. sup. de maio & obe his q̄. & c. cū olim. ubi uacante sede ius p̄lati deuoluiī ad capitulū, & ibi soluiī hæc contrarietas. Item an potestas absoluendi deuoluatur ad capitulum sede uacante, dubitari consueuit⁹ arg. q̄ non, qa hoc facit successor. 11. q. 3. si eps ante. Hug. dicit q̄ sic, propter periculum animæ arg. q̄ pōt. ī. de hære ad abolendam 1. rā quia capitulum sede uacante condemnat de hæresi. & ita si potest condemnare, multo fortius absoluere 25. dist. inferior alienare autem non potest. De hoc dixi sup. eo. ca proxi.

ADDITIO Hodie pōt capitulum, uel is ad quem administratio p̄tinet uacante sede, eos absoluere, quos posset eps si uiueret, nisi à sede Apostolica id fuerit interdictum. c. unico. de ma & obed. lib. 6.

i ¶ *Negligentiam.* Propter negligentiam solam transferī potestas eligendi ad superiorem. sup tit proxi. nulla & c. quia. vel cum indignum eligant. sup de ele. cum in cūctis. sed ubi nullus est prælatus, non est negligentia: ut hic, uel etiam cū eligere non potest. sup. tit. proxi quia. Ber.

C*Onstitutis.* Primo narrat factum super quo attestationes fuerunt receptæ. Secūdo illas reprobat dicens quare ibi Nos igitur. Ab Sicu.

CASVS Inter episcopum Burginen & ecclesiam sanctæ Mariæ de Castro Forti, quædam qō uertebatur: p̄curator ecclesiæ sanctæ Mariæ petebat ab ep̄o Burginen. restōnem sup libertate libere sibi eligendi prælatū in dicta ecclesia, & super terris ipsius & reb. aliis, q bus ecclesia fuerat spoliata: lite cōtestata corā Innocentio, & postmodū factis positionib & rñsionib. siue concessionibus coram delegatis iudicib. & receptis quibusdā testib. causa iterum delata est ad sedem Apost. Papa examinato p̄cessu depositiones testiū, q uacante Burg. ecclesia, & carēte ītimo defensore recepti fuerāt, reprobauit.

> ! apparent apparerer
>
> † Burgen. habēs oēs codices Vaticanæ bibliothecæ, tam in titulo q̄ ī textu, vno recētiorj excepto, in quo legiī, Burgenensi.
>
> † Aliàs; Burgd.
>
> ! Hæc verba & inf. deluntur in magis uetustis, sed habentur, tā in recētiorib.
>
> ! De materia huius glossę uide p Hostiensem ī c. id abolēdam. ī. de hære.
>
> ¶ Et sic est expediti ꝯ ma & ob. c. unico. lib. 6. Ioan And.

Nota ꝙ sede vacante causa tractari non potest. nec testes recipi: quia non est cum quo ista fiant, & altera parte absente processus causæ nullus est.

a ¶ *Vacante.* Hic patet manifeste, ꝙ ecclesia, quæ caret legitimo defensore, conueniri non pōt: q̃a ea uacāte nihil ē innouādū: q̃a non hēt defensionem ī. e. c. j. nec ēt alienatio fieri pōt: ut dictum est sup. eo. c. j. Lau. dixit ꝙ uacante sede œconomus ecclesiæ pōt interī agere arg. su. de iu. calum. in pertractādis. sed in fauorē ecclesiæ expectatur quousq; habeat p̄latū: sed non est uerū, ut hic patet. Et ita uacante sede nihil fieri, dēt vñ possit ei p̄iudicari. In aliis uero in q̃bus nō p̄iudicat ep̄o, pōt capitulū supplere vicē ep̄i. ī. ꝗ ma. & obedi. his quib. & c. cum olim. vbi de hoc.

† Aliàs, Burgd.

† fuerūt

† prælato

† Burchardus lib. 3. dec. c. 170. Iuo par. 3. c. 231. Panormia. li. 2. c. 16. & c. j. eod. ti. in j. compil.

¶ Nos igitur depositiones testiū qui vacante a Burginen. † ecclesia, & carente legitimo defensore fuerint † recepti, duximus reprobandas.

TITVLVS X.

De his quæ fiunt à prælatis † sine consensu capituli.

¶ Ex concilio apud Valentiā. †

¶ *Non tenet alienatio rei ecclesiasticæ absque approbatione capituli.*

DE HIS QVAE fiunt à prælatis sine consensu capituli.

¶ *Supra visum est, quid sede vacante nihil debet attentari per capitulum: sed, quia poterat dubitari, nunquid sede repleta possit prælatus disponere de rebus ecclesiæ sine capitulo ideo subijcitur hæc rubrica.*

De hac materia tractatur 16. q. 5. & q. 7. per totum.

† In uno vetustissimo ita: si absq; collaudatiōe & subscriptione clericorū facta fuerit.

CAP. I.

IRrita b erit ep̄orum donatio, & venditio, vel commutatio c rei ecclesiasticę, absq. † collaudatione, & subscriptione d clericorum.

¶ Alex. 3. Norwicen. episcopo.

¶ *In temporali alienatione, quā facit prælatus, taciturnitas capituli habetur pro consensu.*

Irrita. CASVS.

Dicitur in hoc capitulo, ꝙ irrita erit episcoporum venditio, uel donatio, uel commutatio rei ecclesiasticæ absque consilio capituli. Nota ꝙ episcopus nec uendere, nec alienare potest rem ecclesiæ sine consensu capituli: quod uerum est de magna re, paruā eñ per se alienare potest: ut 12. q. 2. terrulas.

b ¶ *Irrita.* 12. q 2. sine exceptione.

c ¶ *Commutatio rei ecclesiasticæ.* magnæ, paruam enim rem sine hac solemnitate alienare potest. 12. q. 2. terrulas. & ī. de dona. cæterum. Bern.

d ¶ *Subscriptione.* Aliàs non tenet. 12. q. 2. non liceat. & c. alienationes. & c. sine exceptione.

COntinebatur. In prima ponitur decisa consultatio. In secūda distinguens responsio: ibi. *Consultationi.* Abb.

CASVS. Quædam abbatissa fecit quandam donationē cuiusdam decimæ cuidam nomine H postea uero aliquāto tp̄e elapso, eandem decimam concessit eidē; quærebatur, quę concessio præualeret? R̄ndet Papa, ꝙ concessio decimæ prius facta si conuentu sciente & non contradicente facta est, tenet & ualet; sed si ignorante conuentu, aut contradicente, decimam prædicto H. prius concessit, & postea de consensu capituli eandem decimam dedit eidem, secunda donatio debet ualere, & pręiudicare priori.

Nota, quòd qui non contradicit, consentire uidetur. Item prælatus sine consensu capituli concessionem facere non potest.

¶ *Glo. seq. signat contrarium, & soluit.*

e ¶ *Contradicente.* Et ita in uenditōe rerum ecclesiasticarum taciturnitas pro consensu hr̄. argu. contra supr. cap. proxim & 12. q. 2 sine exceptione. & 10. q. 2. cap. etenim §. hoc ius. in fine Solu. hic ad tempus facta fuit concessio alicui clerico pro beneficio: in contrariis in perpetuum: & ideo necessarius est ibi expressus consensus, & subscriptio, per quam appareat de consensu. & est simile 54. dist. si seruus.

f ¶ *Aut contradicente* ī. c. proxi.

¶ *Glo. seq. ponit arg. quod reprobat.*

g ¶ *Non post multum* Arg. ꝙ si multū tēpus elapsum esset, & cōuentus semp̄ tacuisset, videretur cōsensisse. † arg. ī. ꝗ priuile. si de terra. q̄d non credo, sed solū factū hic narrat, ꝙ semp̄ p̄nt contradicere tali ꝯtui, imo nō posset præscribere qui emit à solo p̄lato, cū sciat ep̄m non hēre ius distrahendi: q̃a ꝯ leges mercat, & iō non p̄scribit. C. de agri. & censi. quemadmo. lib. 11. ‡ 16. q. 3. si sacerdotes.

¶ *Glo. seq. obijcit. & soluit.*

h ¶ *Præiudicare.* Sed vr̄ quod donatio talis non teneat: q̃a prælatus nō pōt donare uel vendere, nisi vt meliora prospiciat 12. q. 2. sine exceptione arg. 14. q. 3. si sacerdotes. iam solutum est. hic non fuit donatio p̄petua; sed temporalis.

† Cōcor. tex. in l. fi. cū glo. notabili ff. si ex nox. ca. aga.

‡ Vide de præscrip. si diligenti. Ioā. And.

† Post cōciliū Lat. sub Alc. 3. part. 47. c. 5. & c. 2. e. tit. in 1. cōpila.

CAP. II.

COntinebatur: † & infra. ¶ Consultationi tuæ taliter respondemus, ꝙ concessio decimæ ab abbatissa prius facta, si conuentu sciente, & non contradicente e facta est, robur firmū debet habere. ¶ Verum si ignorante conuentu, aut contradicēte, f decimam prius prædicto H. concessit, & non post multū g temporis † de assensu conuentus eandem decimam dedit eidem, secunda concessio debet p̄iudicare h priori.

† tempus

¶ Idem Vigorien. † episcopo.

¶ *Alienatio temporalis facta sine consensu capituli, per ratificationem eius roboratur.*

CAP. III.

CVm † nos iampridem: & infra. ¶ Certum est, de rigore iuris concessionem illam non tenere, quam reclamante i capitulo per prædecessorē tuum constat factā fuisse? Nisi eā ratā k postmodum habuisset. †

¶ Idem Hierosoly. Patriarchæ.

¶ *Prælatus sine cōsilio capituli instituens* ...

CVm nos. Primo ponitur dictū. Secūdo exceptio: ibi, *Nisi.* Ab. Sicu.

† Vuigorien.

CASVS. Episcopus Vigorien. sine consensu capituli sui concessit, quandā ecclesiam cuidam religioso: successor, illius donatione illā reuocare volebat: quæritur an possit? Respondet Papa: ꝙ donatio illa de rigore iuris non valet, quam fecit antecessor illius capitulo suo reclamante, nisi capitulū eam ratam postmodū habuisset. Nota ꝙ prælatus sine ꝯsensu capituli sui donationem in dānum ecclesiæ facere nō potest. Itē ratihabitio retrotrahitur, & mandato cōparatur. Itē subsequens consensus ualet. Item quod ab initio non valet, interdum ex postfacto conualescit.

† Cap. 3. eod. tit. in j. compil.

† habuissent.

¶ *Glo. seq. ponit quatuor casus commemorandos capitulo.*

i ¶ *Reclamante.* Et ita patet, ꝙ in negotiis ecclesiæ, necessariꝰ est consensus uniuersitatis, uel maioris partis. sup. c. proxi. 12. q. ij. sine exceptione, & in ordinatione clericorum. 24. distin. episcopus sine. & in dignitatib. conferendis. ī. eo. c proxi. & 93. dist legimus. idem est in causarum uentilatione. 15. q. 7. episcopus nullus. felix. & c. si autem.

¶ *Glo. seq. a'leg. tres concor. & duas leges in contrarium. Iterum arguit conualescere quod ab initio non valet alleg. sex iura, & quinque alleg. in contrarium, & soluit.*

k ¶ *Ratam.* Et ita alienatio, quæ de iure nō tenet, ratihabitione confirmatur. 16. q 1 c. ulti. & ī. de iure par. cura & 12. q. 2. si qua de reb arg. ꝯ. ff. de aucto. tut. § tutor. & ff eo. tit. obli. circa finem. ‡ Item arg. ꝙ ea quæ ab initio nō ualēt, ex post facto conualescunt ī. de coniug. ser. proposuit. ī. de despon. impub. de illis 2. 31. q 2. c. 1. & 2. ff. de rit nup. si quis in senatorio. & 1. q j. c eos qui. § cum ergo circa finem. arg contra. 24. q 1 schisma. & ī. de simo non satis & ff. de reg iu. q̄d ab initio 32 q. 7. flagitia & 16. q 3. cap placuit. §. pōt. nec ꝙ si priuatus. Prima rātio est uera q̄nq; in maleficiis, ut teneatur ex maleficio qui ratum habet, sicut qui ab initio mandauit. su. de rest. spol. cum ad sedem. in fi ff de ui & ui arma. l. 1. § quotiens, dumtñ eius noīe fuerit factum. ff. de precar. l. si seruus. in negotiis aūt, sacramentis, & cæteris contractibus, quæ de iure sortiūtur effectum, eius ratihabitione pōt res rata haberi ab eo qui talia ab initio mandare potuit, si eius noīe factū est. Item ratam haberi l. 3 §. falsus. & 9 q. 3. Lugdunen. & ff. de iudi licet verum & hic. & ī. de dona. pastoralis. in fi in his autem quę per alios explicari non possunt, sicut est, ut quis p̄ alium ferat sententiam, uel testimonium faciat, non habet locum ratihabitio C. de sen ex breuicu. recita. l j & ij nisi sit illustris persona ut ibi, & in his quę cōtra naturam sunt uel fiunt, & quę sine peccato deti neri, uel fieri, uel possideri non possunt, & quę ipso iure nulla sunt ab initio, Et sic loquuntur contraria,

‡ Hosti. dicit aliud in tutore, qui nō pōt ratificare ꝯtractū, i quo debuit auctorizare, nisi paulo post ff. de ac. hęre. si quis mihi § iussum. aliud i capitulo c. ꝗ nō auctorizat, sed consentit nec ratificat nisi, quo ad eius contēptum ptinet. de elec. quod sicut. §. si autē. Ioā. And.

Nouit.

NOuit. Tres sunt partes. In prima ponitur exordiū, in quo ratio & dictum in genere. In secunda factum: ibi, *Innotuit*. In tertia prohibet & cassat: ibi, *Ideoque*. Ab. Sicu.

CASVS. Patriarcha Hierosolymitanus sine cōsensu fratrum suorum abbates & abbatissas & alias ecclesiasticas personas instituebat, & destituebat. puenit hoc ad notitiā dñi Papæ, vñ sup hoc scribit ipsi patriarchę dicēs, q cū ipse & fratres sui sint vnū corpus, ita q ipse sit caput, & illi mēbra nō decet ipsum vti cōsilio aliorū omissis fratrib. suis i negotiis ecclesiæ: cū illud sit ɔtra instituta sanctorū Patrū: vnde præcipit ei, q de cætero illud nō faciat, & tales institutiones & destitutiōes decernit carere robore firmitatis. No. q nō decet mēbrū à capite recedere nec ecōuerso. Itē ꝑlatus negotia ecclesiæ suæ de consilio fratrum suorū facere debet & ꝓcipue hmōi specialia: aliter enim facta non tenent.

a ¶ *Caput*. Sed nūqd ep̄s audit sine litteris capituli de rato, uolēs agere pro ecclesia sua, De hoc dictum est. su. de procu. c. j. & sup. de rescrip. edoceri.

¶ *Glo seq. quærit, & sol.*

b ¶ *Non decet*. 12. dis. non decet. 12. q. 2. alienatione. & 15. q. 7. ep̄us j. & su. de præscri. cum non liceat. & ar. 16. di. si quid. & j. eo. c. prox. de quib. constōnibus hic fit mentio.

¶ *Glo. seq. quærit, & sol.*

c ¶ *Carere*. Sed nunqd ipso iure tales constitutiones irritæ sunt? Vr q sic ex hac lra, qđ satis pōt concedi: ‡ quia factæ contra iura. C. de legi non dubium.

† Post cōciliū Lat. sub Alex. 3. part. 50. c. 18. & c. 4. eo. tit. in 1. compil.

‡ Aliàs sic ita: q tu caput illi membra ēe dicuntur.

tuere vel destituere, vel alia negotia ecclesiæ tractare non debet. h. d. cum c. sequenti.

CAP. IIII.

NOuit ¶ tuæ discretionis prudentia, qualiter tu, & fratres tui vnum corpus sitis, ita † q tu caput, [a] & illi membra esse probatur. vñ nō decet [b] te omissis membris, aliorū cōsilio in ecclesiæ tuæ negotiis vti: cum id non sit dubium, & honestati tuæ, & sanctorum patrū institutionibus ‡ contrarie. ¶ Innotuit si quidem auribus nostris q tu sine consilio fratrum tuorū abbates & abbatissas, & alias ecclesiasticas personas instituis, & destituis: & infra. Ideoque id auctoritate Apostolica ꝓhibemus: & infra. Nos enim tales institutiones & destitutiones carere [c] decernimus robore firmitatis.

¶ *Summatum est sup. c. proximo.*

CAP. V.

QVanto: † & infra. ¶ Frater nitati tuæ mandamus, quatenus in concessionibus, & cōfirmationib. & [d] aliis ecclesiæ tuæ negotiis, fratres tuos requiras, & † cum eorum cōsilio, vel sanioris partis eadem peragas & pertractes: & quæ statuenda sunt statuas, & errata corrigas, & euellenda dissipes & euellas. ¶ Absentium [e] quoq; fratrum noīa inscribi non sinas. ‡ quia talia munimenta irrita sunt & falsa, & tu exinde quæstionem falsi poteris merito formidare.

† Post cōciliū Lat. sub Alex. 3. part. 50. c. 16. & c. 5. cod. tit. in j. cōpil.

† Aliàs ita: ut cō.

‡ In cod i ce Barbatix ita: & q̄ statuenda fuerīt statuens, errata corrigas, &c. q̄ lectio planior vr.

† Aliàs, facies.

¶ Celestinus tertius.

¶ *Si ecclesia collegiata habet ꝓsentationem, præsentabit prælatus de consensu capituli, vel maioris partis: nisi de consuetudine vel priuilegio competat soli prælato.*

CAP. VI.

EA † noscitur: & infra. Cum in prouincia tua sæpe contingat, q ad ecclesias in quibus collegia ius præsentandi habere noscūtur, eorū abbates aut per se, aut per litteras, [f] personas idoneas episcopis diœces. ꝓsentant, ‡ & eis præsentatis & receptis aliquando ante, aliqñ post. monachi contradicunt [g] ¶ Respondemus, quòd in præsentationibus prælatorū intelligi debet, [h] q fiant de collegiorū suorum assensu, sine quo nō obtinet firmitatem. Vnde si constiterit cōuētus vel maioris & † sanioris [i] partis nō affuisse cōsensum, institutiones hmōi conuenit euacuari: [k] nisi ex antiquā & ap ꝓbata consuetudine, [l] † conferre beneficia irrequisitis monachis.

E A noscitur. Prima pars factum narrat. Scđa pars respōdet: ibi, *Respondemus*. Abb.

CASVS. Abbates & cōuentus habent ius ꝓsentandi in ecclesijs: contingit aliqñ, q ipsi abbates ꝓsentant ꝑso nas idoneas ep̄is dioc. ad ecclesias illas vacantes, & eis receptis per ep̄um, monachi aliqñ ꝓsētationē, aliqñ post, ɔdicunt, q̄ritur an talis institutio valet? respondet Papa, q qñ ꝓlati faciunt huiusmodi ꝓsentationes, intelligedū est, q fiāt de cōsensu fratrum suorū, sine quo nō valent: & iō si constiterit, q cōsensus fratrū vel maioris partis nō interuenerit, tales institutiones dīt cassari, nisi ex antiqua & approbata cōsuetudine, vel ex aliqua speciali cōcessione abbates ipsi probauerint, q cōsensus monachorū in talib. collationib. non sit requirendus. Nota. q abbas non pōt præsentare aliquem, uel conferre beneficium ecclesiasticum alicui, sine cōsensu sui capituli. Itē collatio, aut præsentatio, seu electio cōiter pertinet ad ꝓlatū & capitulum. hoc enim est ius cōe, nisi aliud in contrarium ꝓbetur à ꝓlatis itē ex antiqua, cōsuetudine vel priuilegio, abbas solus pōt

Ca. unico. e. ti. in 2. compil. Et quatenus ꝑ lras pōt fieri ꝓsentatio, uide Lapum allega. 75.

‡ ꝓsentet

‡ vel

‡ Adde q dicat antiqua cōsuetudo, & approbata per Doct. ‡ l. hoc iure. §. ductus aquæ ff. đ aqua quo. & æsti.

QVanto. Diuiditur: nam primo prohibet Secundo ꝓcipit: ibi, *Absentium*. Abbas.

CASVS. Prædict. patriarcha, omissis fratrib. suis, in confirmationib. & concessionibus, & aliis negotiis ecclesiæ suæ, vertebatur consilio aliorum: mandat Papa eidem, q de cætero nō faciat, sed de consilio fratrum uel maioris & sanioris partis, eadem pertractet & disponat. Præterea idem patriarcha in priuilegiis suis & aliis instrumentis noīa absentium fratrū inscribi faciebat: præcipit Papa, q hoc non faciat: quia talia munimenta irrita sunt & falsa, & ipse qōnē falsi poterit formidare. Nota, q prælatus de consilio fratrum suorū negotia ecclesiæ suæ pertractare & disponere debet. Item episcopi, possunt conferre priuilegia. Item de falso tenetur (ut hic dicitur) qui nomina absentium scribit in litteris ac si essent præsentes.

‡ Idem Gof. & placet archidiacono, de elec. c. ulti. lib. 6. ubi uide super ver. irritas. Io. And.

d ¶ *Confirmationibus*. su. c. proxi cum aliis concor. ibi positis & j. c. proxi. & ita patet, q ep̄s negotia ecclesiæ suæ cum consilio canonicorum suorum tractare dēt. 12. q. 2. sine exceptione & c alienationes & 16 dist. si quid. 16. q. 1. ecclesia habet.

¶ *Glo. seq. reci. per q. an subscribens necesse habeat scire, &c.*

e ¶ *Absentium*. Nota q de crimine falsi tenetur, qui nomina absentium fratrum facit inseri C. ad leg. Corne. de fal. q: uel ut[?] & ipsa instrumenta sunt irrita. C de testa. l. iubemus. & in authen. de instru. cau. & fi. §. 2 coll. 6 non tñ oportet testem scire quę in charta uel in instrumento continentur, qui sigillum apponit ff. de pig. actio l. Caius. C. de testa. hac consultissima. nec in hoc casu fit ei præiudicium quin possit postea contradicere si sua interfuerit: ut in l Caius. sed si sciret postea reclamare nō posset: ut ff de pig & hypo fideiussor. §. j. & 2. q. 7. saluberrimū. & su. de transac. ex lra. 27. q. j. oēs forminæ. & 20. q. 1. vidua. Sic & crimen falsi incurrit q sigillum surripuit. furtiue noīe capituli. sup. de test ib. tam litteris. Et q litteras iudicum aperit. s de of. deleg. cum olim. & sup. de rescrip. olim. vnde tales deponendi sunt per iura prædicta.

‡ Si testator scribere nesciebat, nec articulare loqui, falsum ē testamentū. Io. And.

¶ *Glo. seq. querit, & sol.*

f ¶ *Per litteras*. Potest ergo quis per litteras præsentari. argu. 64. dist. c. j. 2. & 3. Quid si contradicatur litteris? Stabitur eis donec contrarium probetur. sup. de proba. post cessionē. ubi de hoc. & sup. de testi. cum à nobis.

g ¶ *Contradicunt*. Cum ab initio nesciuerunt: aliàs non uidetur q postea contradicere possint. ‡ sup. eo. c. 2.

h ¶ *Intelligi habet*. præsumptiue, q a non est uerisimile, q hoc faciant sine consilio fratrum suorum. sup. cod. ca. proxi Hæc præsumptio probationem recipit in contrarium, ut hic dicitur: secus si esset præsumptio iuris, & de iure. j. de sponsa. ad id quod. & 54. dist. fraternitatem. & j. de Iudæ. c. ulti.

¶ *Glo. seq. obiicit, & soluit.*

i ¶ *Maioris & sanioris*. Sed nonne eoipso maior est quōd est sanior. 31. dist. Nicæna. & j. de his quæ fi. à maio. par. c. j. & 40. dist multi, in fine? Dic q ubi aliqua pars non est sana, puta q a indignum eligit, uel quia in damnum ecclesiæ aliquid facit, ibi dico maiorem partem illam quæ sanior est: & pręferenda est. sup de postu. pręla. gratum. aliàs nisi utraq; pars in electionibus esset sana, non statim dicerem maiorem saniorem, immo quandoque minorem esse præferendam. sup. de electio. ecclesia vestra. vbi pars maior non obtinet. sup. de appe. consiitus. Ber.

‡ Hostiensis remittit ad ea quę ibi not & dicit q contradicere possunt j. 6. menses post notitiā. Ioan. And.

K ¶ *Euacuari*. cum non sint factæ secundum ius: sed contēptis illis qui requiri debent. s. de elect. q sicut. & c. quia propter. & sup. eo. nouit. & c. quanto. vbi hoc vr expressum.

l ¶ *Consuetudine*. dummodo sit talis, quæ iuri communi non præiudicet, scilicet præscripta. sup. de consuetu. cum dilectus. & c. ulti. quia tunc præscripsit prælatus ius instituendi cōtra alios fratres suos.

¶ *Glo. seq. arguit & remittit.*

a ¶ *Libertate.* puta, q̃ a priuilegio habet ſtatus, q̄ ſolus ſine cõ ſenſu fratrum inſtituat. & ita eſt hic arg. expreſſum, q̄ ius eligendi de iure cõi ſimul pertinet ad ep̃m & capl̃m, cũ ep̃us caput ſit capituli. ſ. e. nouit. niſi cõſuetudo ↄtriũ inducat vel priuilegium, ut hic patet. De hoc dixi ſup. de ele. cum eccleſia Vulterana. Ber.

b ¶ *Hieronymi.* 16. q. j. q̃m q̃cquid. & ſup. de conſti. c. cũ oĩs. c ¶ *Leonis.* 12. q. 2. ſine exceptione. (rulas. d ¶ *Videre.* Niſi forte ſit paruũ & ſterilis poſſeſſio. 12. q. 2. ter- e ¶ *Totius.* vel maioris partis ibi ſeruientis. 10. q. 2. ca. ea enim. §. hoc ius.

† Hoſtié. q. tenet contrariũ dicit, q̄ narratiõ factum: nõ ſtatus: & ſi ĩ ſtare et in telligas, lo quitur cum ſunt oĩa cõmunia. Ioã. And.

† archi- epo, i plu- ribus anti quis.

† ſchola- rum, legiẽ ĩ omnib. fere Vati- canis.

† Cap. 1 tit. de his quæ con- ceduntur ab epo ſi- ne cõſen- ſu capitu- li, in 1. cõ- pila.

† Platea

† Aliàs, aliqua, ſi apud Hie ronymũ, aliquãdo, vt et apud Gratianũ, ca. ult. 16. q. 1.

C*Vm apoſtolica* Duę ſunt partes princi pales. In prima cõſul- tatio. In ſecũda rñſio: ibi, *Taliter reſpõdemus.* Prima ſubdiuidit̃. Nã primo ponit partium cõpromiſſum. Secũdo vnius partis allegatio- nem ibi, *Dicti monachi.* Tertio allegationẽ al- teri' partis, ibi. *E contra rio.* Quarto conſulta- tionẽ arbitrorum: ibi, *Quia.* Secũa pars princi palis ſubdiuiditur. Nam primo reſpõdet conſultationi. Secũdo ſoluit & corroborat ↄ̃ria: ibi, *Auctoritate.* ter tio reſponſionẽ corro borat: ibi, Nã. Quarto ſolutionẽ limitat: ibi, *Hoc autem.* Abb Sicul. CASVS. Inter capitu lum S. Stephani ex vna parte, & monachos de Platea ex altera, q̃ſtio vertebatur: ſuper q̃õ- ne illa in quoſdam ar- bitros eſt cõpromiſ ſum, coram quib pro- ponebãt monachi, do nationem ipſius deci- mæ ſibi factam fuiſſe, & à quodam milite d̃ conſenſu Biturică. ar- chiep̃i diœce. ipſius ſi- bi confirmatã fuiſſe: & ad confirmãdã con ceſſionẽ ſuam induce bant auctoritatẽ Hie- ronymi dicẽtis: Si ali- q̃ fuerit à laicis, q̃ di- uini iuris eſſe noſcũt, male detẽta, & in vsũ trãſierint monachorũ ep̃o loci p̃bente cõſen ſum, cõſtabũt oĩa ppe tua firmitate ſubnixa. E cõtrario pars altera rñdebat, q̄ ↄſenſus ep̃i ſine cõſenſu capi tuli non ſufficiebat, ad hoc inducebat auctoritatem Leonis, q̄ ep̃s de reb. eccleſiæ quicquam donare, vel commutare, aut vendere non audeat, niſi vt meliora proſpiciat, & de cõſenſu capituli ſui id faciat, q̃d non ſit dubium eccleſiæ profuturũ, dubitauerunt iſti arbitri q̃n decima tenetur à laico, ſi confe- ratur eccleſiæ, vtrum ſufficiat conſenſus ep̃i ſine clericorum conſenſu? & Papa rñdet q̄ monendus eſt laicus, qui decimam tenet, ut illam reſtituat illi eccleſiæ ad quã ſpectat: q̃d ſi nol- uerit, & de conſenſu ep̃i alteri eccleſiæ cõceſſerit, valebit do- natio: & auctoritates p̃dictæ licet ſint diuerſæ, nõ tñ ſunt ad uerſæ: q̃a aliud eſt alienare q̃d ab eccleſia poſſidet̃, in quo ca ſu intelligit̃ auctoritas Leonis, & tunc non ſufficit conſenſus ep̃i ſine conſenſu capituli: Et aliud eſt ad vſum eccleſiæ reuo care quod à laico detinet̃: in quo caſu intelligitur auctoritas Hieronymi: & tunc ſufficit conſenſus ep̃i: q̃a p̃ vtranq; aucto ritatem vtilitati eccleſiæ ꝓuidetur. & hoc ꝓbatur p̃ conciliũ Lateran. ſumpto arg. à contrario ſenſu, in quo ꝓhibetur, ne aliqua religioſa pſona eccleſias & decimas de manib. recipiat laicorũ ſine conſenſu epõrum: p̃ q̃d dat indirecte intelligi, q̄ ſufficit cõſenſus ep̃i, vt licitum ſit eccleſiæ decimas de manu recipere laicorũ. Hoc quod dictum eſt, de illis decimis debet intelligi, quæ laicis in feudum ſunt conceſſæ. No. q̄ licet com promittere in arbitros de reb ſpualib. Item ille pot iura diſti guere, qui pot ius conſtituere. Item ſicut ad conſultationem iudicum rñdet Papa, ita & arbitrorũ. Item ar. à cõtrario ſenſu bene valet. Item decimæ datæ laicis in feudum põt reuocari.

vel conceſſa libertate, a aliqui eorum probauerint commiſſi ſi- bi collegij non debere in eccle- ſiarum ſeu beneficiorum colla- tionibus requiri conſenſum.

¶ Inno. 3. archipresbytero † & magiſtro ſcholarium † Bituri.

¶ *Tenet donatio, quam, de ſolius diœ ceſani conſenſu, facit laicus eccleſiæ de decimis quas ab alia eccleſia ha bet in feudum ab antiquo, id eſt an te Lateran. concilium.*

CAP. VII.

CVm † Apoſtolica ſedes; & infra. ¶ Sane ſicut accepi mus, cum a vna parte capitulũ S. Stephani, & ex altera mona- chi de Platea, † ſuper decima quadam in veſtrum compromi- ſiſſent arbitrium: Dicti mona- chi proponebant, donationẽ ip- ſius decimæ ſibi a quodam mili te factam, & Bituricen. archiep̃i diœceſani eius accedente conſen ſu confirmatam fuiſſe; ſeque au- ctoritate Hieronymi b muni- tos exiſtere, qui ſcribens ad Da- maſum ait: Si aliq̃ † fuerint à laicis male detenta, quæ diuini iuris eſſe noſcuntur, & in vſum tranſierint monachorum, ep̃o lo ci præbente conſenſum, conſta- bunt eis omnia perpetua firmita te ſubnixa. ¶ E contrario pars allegabat aduerſa, cõſenſum ep̃i ſine cleri conſenſu minus ſufficе re, auctoritate Leonis c Papę di centis: Ne quis epiſcopus de reb. eccleſiæ quicquam donare, vel commutare, vel vendere d au- deat: niſi forte aliquid horum fa ciat, vt meliora proſpiciat: † & cum totius e cleri f conſenſu atq; tractatu id eligat, quod non ſit dubium eccleſiæ g profutu- rum. h ¶ Quia vero nos conſu lere voluiſtis, vtrum q̃n decima tenetur i à laico, ſi conferatur eccleſiæ, ad confirmandam dona tionem conſenſus ep̃i ſine cleri conſenſu ſufficiat: Taliter reſpõ- demus, q̃d monendus eſt k lai- cus, qui decimam detinet, † vt eam reſtituat eccleſię, ad quam ſpectat. qui ſi forte induci nequi uerit, & eam cum diœceſani con ſenſu alteri eccleſiæ aſſignauerit præſertim l religioſo conuen- tui: conſtabit ipſa † donatio p̃- petua m firmitate ſubnixa. Auctoritates enim præmiſſæ, li- cet diuerſæ ſint, non tñ aduerſæ: cum aliud ſit alienare n quod ab eccleſia poſſidet: & aliud q̃d detinetur a laico, ad vſum eccle ſiaſticum reuocare. In alienatio ne quoque iuxta Leonis Papę de cretum conſenſus ep̃i ſine cleri- corum conſenſu † non ſufficit. In reuocatiõe aũt iuxta ſcriptũ† Hieronymi ſufficit cõſenſus ep̃i cum p̃ vtrunq; † vtilitati eccle ſiæ cõſulat̃. ¶ Nã & in Later. † cõcilio o eſt inhibitũ, ne q̃libet religioſa pſona, eccleſias & deci- mas d manib. laicorũ ſine cõſen- ſu epõrũ recipiat: p̃ q̃d indirecte datur intelligi, p q̄ ſufficit cõ-

f ¶ *Cleri.* id eſt, capitu- li ſui. bona eñi aliarũ eccleſiarũ vendere nõ debet, nec venditioni auctoritatẽ p̃ſtare. 12. q. 2. abbatib & 17. q. 4. in venditionibus. g ¶ *Eccleſiæ.* ſ. epali. h ¶ *Profuturum.* quan- tum ad opinionem ip ſorũ. & ſic tenebit alie natio, q̃uis ↄtrium eue niat. 1 ff. de admi. tu. tutor q. § 2 rñ ſi, pbare t læſio. reſtitueret, vt ſu. de in integ. reſt. c j. i ¶ *Tenetur.* de facto: quia veram poſſeſſio- nẽ habere non põt, cũ laici decimãm de iure poſſidere nõ poſſint ſ. de pſcri. cauſam quæ. & 16. q 7. c. j. 1' & tñ tolerat eccſia, q̄ laici decimas, quas antiqui tus habuerunt in feu- dum, detineant, de q̃- bus loq̃tur hæc decre. vt in ſi dicitur. Ber. ¶ *Glo. ſeq. ponit lect. Lau. quam reprobat.* k ¶ *Monendus eſt.* & ẽt compellendus, cum mortaliter peccat. 6. q. 1. illi q. & 22. q. 1. cap. Vel hoc intellige d eo cuius ſcandalũ timet̃. 23. q. 4. non põt. Nam ſi hoc eſſet verũ, poſſet ep̃s p̃ alios laicos mul tas eccleſias ſpoliare, & alias ditare: q̃d ſi fa ceret, appellandum eſ- ſet, cũ hoc ſibi nõ lice- at. ǰ. de reb. eccle. non alie. c. j. Hoc q̃d dicit Lau. intellige de deci- mis nõ ĩ feudũ ↄceſſis. ſed dec. loq̃tur de de- cimis in feudũ cõceſ- ſis, ut dicit in fine. Be.

† Pacit ad hoc l. ptor in princi pl. not & Bart. ff. ne q̃d i loco pub. & l. ꝓhibere. §. plane. ff. q̄ vi aut clam.

a De hoc, & q̃d iu- ris ſi eccle ſia ſit lo- cupletata nec dãnifi cata not. 12. q. 2. ſi- ne exce- ptione in glo. penu. Ioã. And.

† tenet † iſta

Vbi de hoc. & 14. q. 1. § j. & ǰ. de deci. quis. Ioã.

† aſſenſu † ſcriptũ reſcriptũ

† vtranq; † ſub Ale xand. in ca. 2.

l ¶ *Præſertim.* i. maxime: q̃a ad hoc agitur vt de manu laici ae noceтur. Ber.

m ¶ *Perpetua.* Et ita videtur valere donatio ſine cõſenſu ca pituli. ſed hoc ideo eſt, quia per hoc vtilitati eccleſiæ conſuli tur, & illi qui decimam detinebat: quia hoc ſolum bene agi tur, ut uita hominũ corrigatur 23. q. 5. prodeſt ſeruitas. alias ſemper requiri debet conſenſus capituli, vt ſ. eo. per totũ. Be.

¶ *Glo. ſeq. exercitetur per obiectionem.*

n ¶ *Alienare.* Ideo non intelligitur alienare: quia transfert de laico ad eccleſiam Sic non dr̃ alienatio q̃n transfertur de fratre ad ſororem, ſicut dicit lex, ſi teſtator ꝓhibuit rẽ aliena re, dando ſorori, non videtur alienare. C. de fideicommiſ vo- lũtas. ff. de leg. 2 vnum ex familia. §. 2. & l. peto §. fratrem. Et qui transfert columnas de loco uno ad alium locum eiuſdẽ ciuitatis, non uidetur facta tranſlatio. C. de ædifi. priua. ſi quis poſt. ſed tenera talis reuocatio eſt quædam alienatio. 12. q. 2. Apoſtolicos. & ǰ. c. proxi. quia ſi remanſiſſet apud illum laicum decima illa, ſpes eſſet q̄ poſſet redire ad priorem ec- cleſiam, ad quam ſpectat, ſi decederet ſine hærede, niſi hære des ſuccedant in decimis, ſiue ſint collaterales, ſiue deſcẽdẽn tes: & eſt ſimile q̄ Deus magis voluit ſibi hoſtias immolari q̃ dæmonibus. 22. q. 1. conſidera.

o ¶ *In Lateran. concilio.* ǰ. de priuileg. cum & plantare. nec lai- ci in alios laicos decimas poſſunt transferre. inf. de deci. pro- hibemus.

¶ *Glo. ſeq. dicit arg. à contrario ſenſu eſſe fortiſſimum.*

p ¶ *Datur intelligi.* à ↄ̃rio ſenſu: & eſt fortiſſimum argum. ff. de offic.

a Idem ſi ad aliã ci- uitatẽ cor ruentium parietum marmora vel colum nas d̃fert de ꝓpriis domib. in domos ꝓprias: & hoc vult, lex illa q̄ ornat' ci- uitatis nõ transfera- tur ad ru- ra. lo. An.

de of. eius cui manda. est iurisd. l. j. & 25. dist. qualis & 45. dist. disciplina. ver. descẽde, peccauit populus tuus, quasi dicat: ergo nõ meus ex quo peccauit: quia propter peccatũ receditur à Deo, 32. q. j. cum renunciatur. Lau.

a ¶ *Episcopi*. Vide modũ argumentandi: ex quo dicit de epõ, ergo etiã de epõ intelligendum est. sic 25. dist. qualis. & 95. dist. illud. ff. de condi. & demon. cum ita. arg. cõtra, quia aliud est dicere epum, & aliud solũ epm. j. de testa. reg̃ si. & ita hic est vnus casus, in quo solus epũs põt alienare: alios habes 12. q. 2 terrulas. & tribus capitulis seq. & 12. q. 2. bonæ.

b ¶ *In feudum*. De aliis vero non esset verum qđ hic dr̃: quia ecclesia potest illas vendicare, cum ille nullũ ius habeat, sed hæc ecclesia ad quam spectant, nec põt petere pp̃ ius feudi, qđ antiquis ex cã fuit pmissum: qa epũs vnius ecclesiæ non põt alij dare: vt j. de rebus ec. non alie. c. j. lo.

sensus epi, a vt licitum ecclesiæ sit decimas de manib. recipere laicorum. Hoc aũt de illis decimis intelligimus, q̃ laicis in feudũ b perpetuæ sunt concessæ. ¶ Idẽ Meten. † archidiacono.

¶ *Non potest epũs sine consensu capituli concedere ecclesias aliis ecclesiis, etiam si habeat ius patronatus in ecclesiis concessis.*

CAP. VIII.

TVa † nuper: & infra ¶ Adiecisti ẽt, vtrum epõ vel electo cum solo archidiacono p̃ter assensum maioris ecclesiæ, cum ab ipsa eligatur epũs, & archidiaconus assumatur de ipsa, cœnobijs vel ecclesiis conuẽtualibus, ad quas ius pertinet patronatus, liceat conferre c pperuo vacantes d ecclesias baptismales: & infra. ¶ Alterius e etiã qõnis solutio ex epistola Leonis f Papæ colligitur euidẽter, in qua legitur: Ne quis epũs de rebus ecclesiæ quicquam donare, vel permutare, vel vẽdere g audeat: nisi forte aliquid horum faciat vt meliora prospiciat: & cũ totius clerici tractatu h atque consensu id eligat, quod non sit dubium i ecclesię profuturũ: irrita † enim eporum donatio, venditio, & † commutatio rei ecclesiasticæ erit absque conni-

Tva nuper. Cõis diuisio Scđa pars: ibi, *Alterius*. Abb.

CASVS. 2 Archidiaconus Metẽ quæsiuit à Papa, vtrum epũs siue electus de cõsensu archidiaconi tm̃, sine cõsensu capituli, cõferre possit vacantem ecclesiã baptismalẽ alicui, monasterio vel alteri ecclesiæ, quæ hẽt ius patronatus in illa ecclesia vacante? Et rñdetur q̃ nõ potest, auctoritate Leonis Papæ: quia cõcessio vacantiũ ecclesiarum ptinet ad alienationem Ber.

Nota q̃ prælatus sine consensu capituli bona ecclesiæ temporalia vel spiritualia non põt alienare. Item donatio epi cum consensu archidiaconi non valet. Item perpetuæ donationes nomine alienationis continentur.

c ¶ *Conferre*. vt monachi habeant fructus illam, & retineant ecclesias ad vsus proprios, & sic læderetur ecclesia. vnde non valet talis concessio.

d ¶ *Vacantes*. Argu. contrarium, quia sede vacante nihil est innouandum. sup. ne sede vacan. nouit. & c. 2. & 3. Respondeo, contraria loquuntur in episcopatib. & consimilib.

e ¶ *Alterius*. deest, istius præsentis quæstionis. sed ideo dicit alterius, quia alia quæstio præcedit, quæ ponebatur in antiqua compilatione in tit. de insti. sed in hac non ponitur.

f ¶ *Leonis*. 12. q. 2 sine exceptione. & sup. c. prox.

g ¶ *Vendere* nisi forte sit res, quæ seruando seruari nõ possit, C. de admini. tut. lex quæ. in fi.

Glo. seq. quærit, & soluit.

h ¶ *Tractatu*. Sed qualiter fiet tractatus? Conuenient omnes, & quilibet dicet quod sibi uidetur. C. de uenden. reb. ciui. l. ulti. lib. 11. & tit. seq. l. ulti. & hoc de immobilibus, uel mobilibus pretiosis, quia si sint pretiosa, necessaria est solẽnitas. C. de admin. tut. lex quæ. secus in his quæ seruando seruari non possunt, ut l. prædicta. & ff. de petitio. hæred. l. diuus Vinc.

i ¶ *Dubium*, probabili iudicio, licet forte secus contingat. argu. ff. de mino. uerum. § si locupleti. & intellige, non sit dubium quantum ad se. quia sufficit ab initio bene gestum. ff. de neg. gest. sed an vltro § j.

ADDITIO. Vel dic, dubium scilicet communi opinione clericorum.

k ¶ *Per hoc*. id est, per capitulum Leonis. 16. q. j. possessiones.

1 Ibi ẽt in uet. si uero relinquat, probatur contrariũ. s. q̃ idẽ sit dicere epõ, & soli epõ. quare dicas ex circunstãtijs hoc discerni, an hęc sũt eadẽ, an diuersa. facit, qđ nota ð dõ ad Apostol. ex. in 3. glos. & qđ dicã super ea. Io. Andr.

† Meten.

† Cap. 2. tit. de his q̃ conced. ab epõ sine cõsen. capituli. l. 3 compil.

2 Hic casus Bernardi est, & in antiquis exẽplarib. reperitur.

† In omnib. uaticanis ita: Irrita enĩ epõrũ vẽditio, & cõmutatio rei ecclesiasticæ erit, &c.

† uel

3 Hæc gl. non inuenio in antiquis codicib. nec puto Bernardi esse.

4 Supplessent sit, cũ alienari dẽt res ciuitatis; & sic bñ continuatur quod sequitur.

l ¶ *Perpetuæ*. Perpetuæ enĩ intelliguntur ex eo, qa fiunt ecclesiis & nõ psonis: 5 vt su. c. px. & ff. de annu. l. annus & 12. q. 2 liberti. qa ecclesia non moritur: vt ibi dr̃. & sup. de insti. cũ venissent. si fiunt psonis sine tpis præfinitione, durabũt in eorũ vitam. 10. q. 2. hæc vsus prælat. 10. & 6. q. j. possessiones.

uentia & subscriptione clericorũ, per hoc k enim noueris solutã secundo loco propositam qõnẽ: cum † concessiones ecclesiarũ perpetuas, l ad alienationes non sit dubium pertinere.

¶ Idem episcopo Helien.

¶ *Episcopus parochiales ecclesias, vel obuentiones ipsarum, de cõsensu patroni, sine consensu capituli sui monasterio conferre non potest.*

CAP. IX.

PAstoralis officij diligentia: & infra. ¶ Præterea quæsiuisti (cum auctoritate Dionysii m † fuerint parochiæ limitatæ) quatenus singularũ parochiarum prouentus, in vsus ecclesiæ cederent necessarios, & stipendia ministrorũ: si epõ liceat sine auctoritate summi Pontificis, vel saltẽ sine capituli sui voluntate, viris religiosis conferre obuẽtiões n alicuius parochialis ecclesiæ, sustentatione o vicarii reseruata. Et cũ Lateranẽ. † concilii p statuta prohibeãt, ecclesijs nouam imponi vel augeri veterem pẽsionem; postulas edoceri, an epũs valeat religiosis, consentiente patrono totam ecclesiã vel de nouo conferre aliquã portionem: ¶ Ad quod breuiter rñdemus, quòd salua constitutione q canonica, de concedenda

PAstoralis. Cõis diuisio: Secunda: ibi *Ad quod*. Abb. Sicu.

CASVS. Epũs Helien. fecit talem qõnẽ dño Papæ: Parochiæ auctoritate Dionysii fuerũt limitatæ & distinctæ, vt prouentus cuiuslibet parochiæ in vsus cederent ministrorũ: q̃siuit vtrum liceat epõ sine auctoritate Papæ, uel sine ↄsensu capituli sui cõferre viris religiosis obuentiones alicuius parochialis ecclesiæ, reseruata sustẽtatione vicarij. Secundo fecit aliam qõnem: Lateran. cõciliũ phibet nouã pensionẽ imponi ecclesiis, uel veterem augeri, q̃siuit epũs Helien. vtrũ epũs possit religiosis locis totã ecclesiã, vel de nouo cõferre aliquã portionẽ de cõsensu patroni? ad hoc rñdet Papa, q̃ epũs nec primũ nec scđm facere põt sine licentia Papæ, præter capituli sui voluntatem, salua constõne canonica, quæ dicit, q̃ epũs põt ↄferre pijs locis qnquagesimã portionẽ. Nota q̃ epũs nec ecclesiã põt dare monachis, nec pẽsionem augere sine consensu capituli sui licẽ centesimam vel quinquagesimã portionẽ, põt dare piis locis sine ↄsensu capituli sui: vt hic probatur.

m ¶ *Dionysii*. 13. q. 1. ecclesias. & 90. dist. c. j. & 10. distin. cap. episcopi.

n ¶ *Obuentiones*. id est, fructus uel redditus, retenta sibi ecclesia cum sustentatione uicarij.

o ¶ *Sustentatione*. sufficienti. sup. de præben. de monachis. ubi de hoc. & sup. de supplen. negli. præla. sicut.

p ¶ *Later. concilij*. ut j. de censi. prohibemus.

¶ *Glo. seq. reci. per q allega. pro, & contra, ponit opi. Hug. & Tanc. quam dicit tuti rem, sed contrariam approbat.*

q ¶ *Salua constitutione canonica*. 12. q. 2. bonæ rei. Ex hac littera vr̃ manifeste, q̃ epũs posset dare quinquagesimam uel centesimam partem sine consensu capituli: ut in prædicto capi. bonæ rei, non obstante iuramento de non alienandis reb. ecclesiæ. j. de eccle. ædi. tua. & sup. de iureiuran. intellecto. nemo enim potest episcopum accusare de eo q̃ templum Dei ædificat. 12. q. 2. aurum. Item quia sufficit semel a iure fuisse concessum: unde non est ulterius necesse adire prætorem ff. de condi. institu. quæ sub conditione. § ulti. arg. contra j. de donat. pastoralis. & sup. eod. cap. proxi. 12. q. ij. si episcopus. & supra eodem cum nos H. & Tancr. cum eo dicunt, q̃ etiam in hoc casu requiritur consensus capituli, licet enim ei permittatur a iure alienare causa necessitatis uel utilitatis, requiri tamen debet consensus capituli. 12. q. 2. sine exceptione. Littera tamen ista contradicit: & Ioann. idem dicit super illo capitu bonæ rei. illud quidem seruũ est dicere. & expone hanc litteram secundum quod Tancre. exponit. id est, salua constitutione: quia non derogatur per illud responsum illi canoni, bonę rei, nec dicitur ibi q̃ episcopus posset illam donationẽ facere sine cõsensu canonicorum: sed hæc littera contrariũ innuit. & j. de donati. Apostolicæ. ubi de hoc. & ita credo uerum, & statuendum hic.

5 Adde qđ diuast perpetuũ, & qđ perpetua alienatio. no. Lnã imperator ff. & legi. & in l. 1. ff. de vsufruct.

7 Ex antiquis exẽplarib. ita statuimus ut est impressum; in vulgatis quæ uidimus ita; cum concessiões ecclesiarũ ad pperuas alienatiões nõ sit dubium pertinere.

? Dionysius Papa epistola 2. ad Seuerũ episcopũ.

Concilium Lat. sub Alex. 3 c. 7 §. prohibemus.

6 Prouinciæ uero, & diœces. priũ diuisæ fuerũt. 8 dist. c. 1. & 99 dist. prouinciç Vincen. utrobio. de hoc. Ioan. And.

a ¶ *Quinquagesima.* Imò quãq; maiorem portionem, si multũ abundat de [illegible] superioris, quandoq; non tantã, quandoque nihil, si grauatur ecclesia. ĩ de do. Apostolicæ. lo.

ET *si membra corporis* Prima pars ponit querelam. Secundo prouidet, ibi, *Visum fuit.* Abb. Sicu.

CASVS. Statutũ fuit in cõcilio generali, qđ hr ĩ. de accusationib. sicut olim, quòd metropolitani singulis annis debeant prouinciale, concilium celebrare. Archieps Senon. & suffraganei eius ad concilium illud non recipiebant procuratores, & nuncios cathedralium ecclesiarum: verumtñ capitula cathedralium ecclesiarũ Senon prouinciæ deposuerũt super hoc corã dño Papa quęrimoniã: Scribit dñs Papa archiepõ, & suffraganeis eius, dicens, quòd capitula pdicta ad huiusmodi cõcilia dẽant inuitari, & eorũ nuncij ad tractatũ admitti & præcipue sup his quę contingunt ipsa capitula, & hæc est rõ: quia cũ archieps & epi sint vnum corpus cum capitulis suis, & ipsi caput, sine membris suis talia uel alia facere non debent, Nota, quod omnes tangit, ab omnibus debet tractari. Item non dẽt caput à membris recedere, nec membra à capite.

b ¶ *Prouinciale.* De quo habes 18. dist. per totum & ĩ. de accusa. sicut olim. De cõcilio monachorũ hr. ĩ. đ sta. re. in singulis & c. ea q.

c ¶ *Contingere.* & merito: qa qđ oes tangit, ab omnib. debet comprobari 63. dist ca. j. & 66. dist. c. j. & 6. q. j. licet ergo & sup de tẽpo. ordin. si archiepus. ubi de hoc. & ff. de adopt. nam ita. & ff. de mino. in causæ. § causa & l. ẽt. §. vlti. & ff. de iure annu aureo. diuus. & ff. de aqua plu. arcen. in concedendo. & in authen. ut sponsal lar. §. ad hoc quoq; coll. 8. Laici uero huiusmodi conciliis interesse nõ dẽnt. nisi specialiter inuitentur. 63. dist. Hadrianus. in fine. Vel etiam nisi specialiter tractaretur causa fidei 96. dist. uersi. nam. Vel nisi tractaretur de matrimonio: quia cum tales causæ eos tangãt. possunt interesse. 35. q. 5. ad sedem.

† Honorius, tertius habet in omnibus antiquis.

¶ De his prouincialib. conciliis uide conciliũ. Tri. de sessio. 24. de refor. c. 2. & session. 25. đ refo. ca. 2. adde Melchiorẽ Canũ. lib. 5. đ locis Theolog. c. 4.

† Alias, capitulorum

¶ Conciliũ Later. sub Alex. 3. ca. 16 & c. unico. e. tit. in. j. cõpilat.

† De reg. iur. quod omnes li. 6. in fi. Io. And.

pijs locis quinquagesima [a] portione, neque primum, neque secundum facere pòt eps (nisi de licentia Romani Pontificis) præter capituli sui voluntatem.

¶ Innocentius tertius † archiepõ Seno. & eius suffraganeis.

¶ *Ad concilia prouincialia vocari debent, & admitti cathedralium ecclesiarum capitula.*

CAP. X.

ET † si membra corporis: & infra. ¶ Prouinciæ Senõ. capitula cathedralium ecclesiarum ad nos querimoniam transmiserunt, quòd archieps Senon. & eius suffraganei, pcuratores eorum † nuper ad prouinciale [b] concilium conuocatos, ad tractatum eorum admittere noluerũt: & infra. ¶ Visum fuit nobis & fratribus nostris, vt capitula ipsa ad hmõi concilia debeant inuitari, & eorum nuncij ad tractatum admitti; maxime super illis quæ ipsa capitula contingere [c] dignoscuntur.

TITVLVS XI.

De his quæ fiunt à maiori parte capituli.

¶ Ex concilio Later. †

debeat præualere qđ à maiori & saniori parte capituli fuerit ordinatum: ideoq; statuit conciliũ Late. vt nisi à pauciorib. & inferiorib. aliquid rõnabile obiectũ fuerit & ostensum, appellatione remota þualet, & suũ consequatur effectũ qđ à maiori parte capituli fuerit ordinatũ: non obstante si aliqs dicat se iurõ astrictum ad seruandum ecclesiæ suæ cõsuetudinẽ: quia nõ sunt dicenda iuramenta, sed potius periuria, siue temeraria iuramẽta, quæ in damnũ ecclesię & cõ sanctorũ Patrũ veniunt instituta: & si aliquis consuetudines, quæ nec rõne iuuãtur: nec canonicis consonant institutis, iurare þsum pserit à pceptiõe Dominici corporis, donec pænitentiã egerit, sit penitus alienus. Nota, quòd ĩ maiori & saniori parte capituli residẽt ptãs capituli. Item vt cõdictio minoris partis capituli valeat, duo sunt necessaria, s. quòd rõnabile qd obijciat, & pbet. Item iuramenta cõ vtilitatẽ ecclesiasticam præstita, nõ iuramẽta, sed potius periuria vel temeraria iuramenta dici debent: & ideo nõ sunt seruãda. Item q iurat seruare consuetudinẽ ecclesiæ non astringitur ad illicita: sub tali enĩ iuramento nihil nisi licitũ cõprehenditur. Itẽ q consuetudinẽ illicitam iurat seruare, donec egerit pœnitentiã à perceptione corporis Christi debet abstinere.

¶ *In vniuersitatib. ecclesiasticis þualet regulariter quod fit à maiori parte, nisi minor pars rationabiliter contradicat. h. d.*

CAP. I.

CVm in cunctis ecclesiis quod plurib. [d] & saniorib. fratribus visum fuerit, incunctanter debeat obseruari: graue nimis est, & reprehensione dignissimum, quòd per quasdam ecclesias pauci quandoque non tam de ratione, quàm de propria voluntate ad † ordinationem ecclesiasticam procedere non þmittũt. [e] ¶ Quocirca præsenti decreto statuimus, vt nisi à pauciorib. & inferioribus aliquid rõnabiliter [f] obiectũ fuerit & † ostẽsũ, [g] appellatione remota præualeat semper, & suum consequatur effectum quod à maiori & saniori parte capituli fuerit constitutum. [h] Nec constõnẽ nostrã † impediat, si forte aliquis ad conseruandam † ecclesiæ suæ consuetudinem, se iurõ dicat astrictum; Non enim iuramenta, [i] sed potius periuria sunt dicẽda, quæ contra vtilitatem ecclesiæ, † & sanctorum patrum veniũt instituta: ¶ Si quis aũt † hmõi consuetudines, quæ † nec ratione iuuantur, nec sacris congruunt institutis, iurare præsum pserit, donec dignam egerit pœnitentiam, à perceptione sit Dominici corporis alienus.

d ¶ *Pluribus.* 56. disti. c. 1. 2. & 3. supra de electio. licet. 13. distin. in nomine Domini. 20. distinctio de quibus. & ff. de re iud. duo ex tribus.

e ¶ *Permittunt.* appellando & impediendo de facto.

¶ Dictio, ad, deest ĩ aliquot antiqs in cõcilio vero apertiº hæc cõtinenẽ ita: ordinationem multotiẽs impediũt, & ordinationem ecclesiasticã þcedere.

† uel

† uestrã

† obiectũ dam

† ecclesiasticam

† Hæc periodos aliter recitaẽ in cõcilio præcitato loco, qđ omnino, uideas.

¶ *Glo. seq. argu. quòd non statur, & c. alleg. ġ iura alleg. duo in contrarium, & soluit.*

f ¶ *Rationabiliter.* Arg. quòd non statur semper maiori parti nec pluralitati. ut hic, & 31. dist Nicæna. sup. de electio. ecclesia ue stra ff. de serui rust præedi per fundum. 12. dist. non liceat. & ff. de pact. maiorem arg contra 63. dist plebs Diotten inst de satisd. tuto §. sed si ex testõ. Sol. illud regulare est, ut semper stet maiori parti, sed maior pas est illa quæ maiori rõne & pietate nititur. 9. dist. sana quippe 50 dist. multi in fi & 4. q. 3. ca. si testes. § item iniurandi præsumitur pro pluralitate. 61. dist. nullus in fi. nisi contrarium probetur, ut hic patet, & 23. dist. illud & sup. de electio dudum R.

g ¶ *Ostensum.* Ergo non sufficit obijcere, nisi prohibeã. & hoc probabitur coram superiore sup. de elect. uenerabilem.

h ¶ *Constitutum.* Et ita capitulum potest constitutionẽ facere, dumtamen intersint omnes quos constitutio tangit. De hoc not sup. de constitu. cum omnes. alias præsentes in præiudicium absentium nihil constituere possunt: ut hic. Circa alia negotia ad minus duæ partes debent esse pręsentes ff. quòd cuiusque uniuer. leg. nulli & l. plane. & ff. de decre ab or. fa. l. 3. T.

i ¶ *Iuramenta.* sic sup. de iureiur. sicut nostris. & ita si iuramenta sint facta in gñe, restringenda sunt circa bonas & licitas consuetudines arg sup. de iureiur. quanto. & c. ad nostrã ġ. Si specialiter iurant, statim sunt periuri. Be.

† Vide Deciũ in Rubrica. C q. admi ti. & Albericũ tract. de sta pa. 1 q. 15. võ intelliges uerã esse hanc glossam.

DE HIS QVAE FIVNT A MAIORI parte capituli.

¶ *Supra visum est de his quæ fiunt à prælato & capitulo: sed quia quædam pertinent ad capitulum tantum, in quibus pro agendis sæpe discordãt, & dubitari posset quid iuris, merito subnectit ista rubrica.*

De hac materia tractatur 16. dist. c. vlt. 5. q. 2. per tot.

CVm. Ordinatio maioris partis capituli, per cõtradictionem & appellationem minoris partis, nil rõnabile opponentis, impediri nõn dẽt. Primo ponit factum reprehensibile. Secundo þuidet statutum: ibi, *Quocirca.* Abb. Sicu.

CASVS. In quibusdam ecclesijs minor pars clericorum non secundum rationem, sed propria uoluntate potius impediebant ecclesiasticam ordinationem, quod graue & dignum erat reprehensione: cum in ordinationib. ecclesiarum semp

¶ De hoc articulo, uide plenius hic glo. Io. An. Panormitanum, & alios. adde Bullã Iulii tertii: añ sessionẽ 11. in cõcilio Tridẽ. & Turrecrematã in sum. đ eccle li. 3. c. 12. & se.

Quæsiuit

Q *Væ fuit.* Communis diuisio. Secunda pater: ibi, *Fraternita ti.* Ab. Sicu.

CASVS In ecclesia Claremoten. obseruabatur, vt si aliquis parochianus pensionem debitā ecclesiæ nō solueret, vel clericus aliqs delinqueret, aliqs de canonicis et minimis Interdicebat ecclesiā, sine consensu epi. & aliorum canonicorū: q̄siuit ep̄s an hoc fieri deberet? R̄ndet Papa, q interdictum in aliqua ecclesia positū sine consensu ep̄i, & fratrum suorum per aliquē de canonicis, obseruare nō debet: nec sustinere vt ab aliis obseruetur: Sed si aliqs deliquerit, ipse puniatur: quia peccata suos auctores tenere dēnt: nec pœna debet vlterius ptrahi. q̄ delictū fuerit in committēte repertum. Nota, q excōicatio & interdictū fieri debent de cōsensu ep̄i & capituli. Item ille qui peccat, solus puniri debet, & non illi qui nō peccauerūt. Item pœna debet suos auctores tenere. Item pœna non debet excedere delictum.

a ¶ *Ecclesiam tuam*. id est, tuæ iurisdōni subiectam. simile sup. de aucto. & usu pal. c. j. & intelligitur hoc vbi canonicus nō habet ius ep̄ale in ipsa ecclesia: alias si haberet, & ei denegaret debita pensio, uel aliqua offensa digna excōicatione cōmitteretur, bene supponeret ecclesiā interdicto: 1 ñ nego tñ honestius esse psonas interdicere: nō enim eccl siæ delinquunt, sed personæ in authen. de man. prin. § oporter. col. 3 & arg. j. de pœnis. licet. 16. q. 6. illud. h. d. Lau. sed ecclesia propter delictum alicuius interdici non debet: sed ille qui deliquit, puniatur: quia illi qui non peccauerunt non debent puniri: nisi ille qui deliquit sit dominus loci: q̄a tunc propter delictum eius terra supponitur interdicto. j. de spō. non est vobis. Ber.

b ¶ *Assensu*. Quia talis sententia non tenet: cum lata sit ab eo qui non habet iurisdōnem 2. q. 1. in primis. C. si à non cōpe. iud. l. j. & sup. de consue. ad nostram T.

¶ *Glo. seq. alle. ex contr. & alle. duo iura, & dupliciter sol.*

c ¶ *Deliquerit*. 16. q. 6. cognouimus. & c. illud. quia peccata suos proprios tenere debent auctores. 2 vt hic dicit. C. de pœn. sancimus. C. ne vxo. pro ma. ob. maritorum. 11. q. 3 illud & j. de sen. excom. Romana. §. si. lib. 6 Sed contra videtur: q̄a petit iustus pro impio de consec. dist. 1. in sancta. 15. q. vlti cū multæ. Sol. quod hic dicitur, locum in pœna 3 spirituali: quod dicitur in cōtrariis, habet locū hēt in pœna temporali, quæ quandoque imponitur alteri pro peccato alterius: vt j. q. 3 § item pro peccato. Vel hoc regulare est, illa casualia sunt Tanc.

E *X ore*. In prima parte ponitur factum. In secunda decisio: ibi, *Quia uere*. Ab.

CASVS Pater cuiusdam canonici Augusten. B. noīe, accedens ad dñm Papā, impetrauit litteras ab eodem ad decanū & capitulū Augu. quib. decano & capitulo mandabatur, ut dictū B. filium suu j. spatium 1 pis vnius mensis eligerent & assumerent in pposítum: & in signū inuestituræ sibi annulū aureū destinauit, executorib. super hoc deputatis: executores capituli memorātū monuerunt, ut mandatū Apostolicū adimplerēt: capitulū, licet l̄ras recepisset, audito q C. ppositus ipsorū esset electus & cōfirmatus in ep̄m Brixiē. j. terminū i quo debebat executorib. r̄ndere, H. tunc eorū decanū in præpositum elegerunt, cui dictus B. reuerentiā exhibuit tamq̄ pposito: tandem ille fuit mortuus: eo mortuo capitulū statī elegit in præpositum istū, cui Papa scribit, dicto B. appellante: ne ad aliqua aliā electionē pcederent, cū ad ipsum dicta ppositura spectaret: & sic orta fuit cōtrouersia inter ipsum B. & istū ppositū. Delata fuit cā ad cœlestinum Papam, corā quo multa obiecta fuerunt p̄ istū B & ita q Celestinus cassauit inuestiturā d̄ ipso B. Ad vltimum delata est cā iterū ad dñm Innocētium, coram quo ista & alia allegata fuerūt: Papa vero sup hoc ita duxit statuendum: q̄a constitit ei q p̄fatus B. non fuit inuestit' de dicta ppositura, quāuis mādatū fuisset, vt de ea inuestiretur: etsi ēt inuestitus fuisset, illa Iuestitura cassata fuit p Celestinū: & si etiā cassata nō fuisset, cum pp hoc q dicto H. reuerentiā exhibuit tāquā pposito, iuri suo renūciare vī. Papa cōsiderans, q ipse B appellare non poterat, vt p appellationē ipsius ordinationē ecclīæ impediret, & intelligens q à maiori parte capituli electus fuit iste in præpositum, electionē ipsius & ordinationē, auctoritate Apostolica cōfirmauit, & dicto B silentiū imposuit sup ipsa ppositura Nota, q ipso facto renūciat qs iuri suo, vt iste, obedientiā faciēdo dicto H. Ite tacite renunciat qs iuri suo. Item non valet appellatio nisi intersit illius, q appellat. itē electio maioris partis capituli valet.

† Celestinus † tertius Claremon. † episcopo.

¶ *Canonicus non interdicit ecclesiā sed hoc facere debet episcopus cum capitulo.*

C A P. II.

Q Væsiuisti: † & infra. Super eo q ecclesiā, a tuam quidam ex canonicis ēt minimis, quia pensio ecclesiæ debita non redditur, uel clericus aliqs aut parochianus deliquit, † sine tuo & aliorum canonicorū assensu, b interdicto supponūt † & infra: ¶ Fraternitati tuæ taliter rūdemus, q interdictum in aliqua ecclesia per aliquē, vel aliquos de canonicis tuis, sine tuo & aliorum fratrum assensu positum, obseruare nō debes, nec ēt sustinere, vt ab aliis obseruetur: & infra. ¶ Sed si quis in his deliquerit, c ecclesiasticæ coerctioni subiaceat: cū peccata suos auctores † tenere dēant, nec pœna sit vlterius ptrahenda, q̄ delictū fuerit in excedente repertum. †

¶ Inno. 3. Augusten. præposito.

¶ *Communis ordinatio ecclesiæ, per contradictionem, & appellationem eius cuius non interest, impediri non debet. h. d. quo ad titulum.*

C A P. III.

E X † ore sedentis: & infra. ¶ Accedentib. ad p̄sentiam nostram T. ac B. Augusten. † canonico pro qōne quæ inter vos super præpositura Augustē. ecclesiæ uertebatur: ex parte ipsius B. fuit propositum, q pater eiusdē à C. prædecessore nostro decano & capitulo Augusten. litteras obtinuit destinari, vt infra spatium mensis unius eundem eligerent & assumerent in præpositum Augusten. in signum inuestituræ annulo d aureo destinato, & quibusdam mandati Apostolici executorib. constitutis. Capitulum memoratum cum audisset, q C. † quondam eorum præpositus in ep̄m Brixien. electus, & confirmatus fuisset: licet dictas litteras recepissent, † in contēptum † tñ eorum, e assignato prius termino infra quem ipsi deberent super mandato Apostolico respōdere, H. tūc Augustē. f decanum in præpositum elegerunt: & infra. ¶ Quia uerè legitime constitit, quod prædictus B. de præpositura nō fuit aliquatenus inuestitus, etsi mandatū g fuit vt de eā inuestiretur: de qua ēt si inuestitus fuisset, inuestitura eius per prædecessorem nostrū certa fuit rōne h cassata: q̄ nec etiam si cassata fuisset, per hoc q dicto H. reuerētiam exhibuit, quæ † debetur præposito, iuri

d ¶ *Annulo*. Sic supra de re iudicata. cum olim. propter hoc tamen non fuit institutus: cum in possessionem missus non fuerit: ut infra sequitur.

e ¶ *Eorum*. scilicet executorum.

f ¶ *Tunc Augusten*. Cui H dictus B reuerentiam exhibuit tāquàm præposito, ut sequitur infra; tandem idem H. mortuus est: eo mortuo capitulum statim elegit istum in p̄positum, dicto B prius appellante q ipsum non eligerent, cū ad ipsum spectaret præpositura De hac appellatione fit mentio inferius. hæc omnia habentur in integra.

Glo. seq. not. alleg. tria iura, & in contrarium alle. octo. Item arg. & remittit

g ¶ *Et si mandatum*. sic patet. q pp talem inuestiturā quā fecit 4 cum annulo, non efficitur quis possessor. j. de dona. p tuas arg. sup. de re iud. cum aliquibus. quia in adipiscēda possessione actus corporalis requiritur ff. de acq. pos. possiden. §. in amittenda, arg. contra sup. de consue. ex litteris. & 16. q. 7. contra sanctorum & q. 1. moderamine & C. de sacrosan. eccl. ut inter diuinum. & ff. de contrahend. empt. & uend. clauib. & ff. de bo. aucto. iudic. poslid. quamuis & sup. de dolo & cōtuma. contingit. ff. de dam. infect. si finita § alt. Item hic patet, q si Papa mandat alicui dari præbendam, & capitulū aliū eligit, tenet electio. De hoc dictum est sup. de præbendis dilectus filius. Io.

h ¶ *Ratione*. Quia erat in minoribus ordinibus constitutus, vt patet. in integra, & quia reuerentiam faciendo illi H. iuri suo renunciauit: vt hic sequitur.

¶ *Glo. sequens de tacita ... iura alle. 2. in contrarium. Tertio ... primum ... Quarto quærit, & soluit. Quinto elicit duo argumenta.*

† Clemēs 3.
† Clamo. Claremō. Claramō.
† Cap. 2. eo ti. in 2. compilat.
† delinqt
† supponit
2. Auctores
† Vide l. ex facto. §. Iulian' ff. de vul. & pupi. facit l. rescriptū cū si. ff. d̄ his quib. ut indig.
† Ca. vnico. e. tit. in 3. compil.
1 De hoc articulo uide hic, plenius p Hostiēsē, & Io. An.
2 Huc spectant non illepidi versiculi: Auctores proprios, sua crimina iure tenebūt: plusq̄uā peccatur non vltra pœna trahatur.
3 De hoc vide latissime p Alfonsū Castrum lib. 2. d̄ iusta hære pun. c. 10. & 11.

† Aliâs Augustensibus canonicis.
† D.
E.
† suscepissent.
† In aliquot antiquis ita: I cōtemptū earū, assignato tñ prius, &c. quam varietatē agnoscunt hic ueteres interp̄tes, & Hostiēsis: earū legi. ita ut is contēptus ad l̄ras Papæ executorias referai, eorū, tñ legitur ut plurimum.
† In codice Barbatiæ ita: q̄ dēt præposito exhiberi.
4 Quam non fecit, sed mādauit fieri vnde non pcedit: 8. glo. secundū Innocen & Hostien Ioā And.

a ¶ *Renunciasse.* Nota hic arg. de tacito cõsensu. & licet verbis non renunciet, aut non consentiat, ipso facto tñ cõsentit. 32. q. 2. honorant. & ĩ. de transa. ex lr̃is. & 41. dist. sit rector. ff. mã dati. si pcedente. §. Lucius. ff. ad munici. l. 2. & ĩ. de of. del. gratum. & c. cum olim. in fi à 9rio sensu. & ff. de inof. testamen. si proponas. §. j. & l. nihil. & l. ulti. & ff. d publie. si ego. §. j. & ff de mino. si filius. & C de iure do. impe. l. 2. arg. contra. ff. de decu. Herennius §. vlti & ĩ. de pben dilecto. Ioan Pręterea licet renũciatio, sit tacita, valet etiã citra auctoritatem superioris, licet expssa non valet sine auctoritate superioris ĩ. de renunciat. admonet. sicut pl' valet tacita prohibitio q expressa cum scilicet litem contestatur. ff. d solutioni. si qs stipulatus fuerit x in melle. ff. eo tit. vero procuratori. § ulti. Laurẽ. Sed q d si alius ageret ɔtra illũ ppositũ, & cassaret illius electio, nunq d iste qui exhibuit reuerentiam, põt agere pro præpositura? Non: q a filius exhæredatus si approbauit testamentum partis, nõ põt postea impugnare. C. de inof. testamen parentibus & si alius impugnaret testamentũ, ipse tñ non põt petere vltra quã sibi est relictum. ff. d legatis pstãdis l. contra. § is qui. Vincen. Item argumentum q actio semel extincta non reuiuiscit. ff. de solutio qui res. § aream. & de consec dis. 4. quęris. item argumentum, q licet res deueniat ad eum casum à quo potuit habere principium, non valet. Ber.

Vide l. tale. §. j ff. de pact. & l. si exhęre datus. ff. d inof. test.

† Ca. vnico. e. ti. in 4. compil. Et vide q si p hoc c. dixit cal derin' con sil. 6. ti' de h 2 q̃ sunt a orala. te sic Felin' in c. cũ di lecta. ĩ. de rescrip.

suo renunciasse [a] vf: † Nos attendẽtes sibi de iure non potuisse competere, ut per appellationem [b] ob id interpositam, communem ordinationẽ ecclesiæ impediret: intelligẽtes ẽt te à maiori parte, tã dignitate quã numero eorum, quos eligẽdi ius constabat habere, electum fuisse canonice in præpositum: electionem tuam auctoritate Apostolica cõfirmamus: præfato B. sup p positura silentium imponentes.

¶ Idem.

¶ *Prælatus cum maiori parte capituli contradicente minori, statuere potest, quòd ad necessariam reparationem fabricæ quilibet canonicus conferre teneatur.*

CAP. III.

Ex † parte tua nobis fuit frater archiepe intimatum q ad restaurandum fabricam [c] Rothomagen. ecclesiæ, tractatũ communiter habuistis, te postulante, vt quilibet canonicorum tecum pariter aliquam suorum reddituum portionem operi tã pio & necessario deputaret: & infra. ¶ Statuimus, ut † si qs uestrum tuis, frater archiepiscope, & maioris & sanioris partis capituli statutis super hoc duxerit † resistendum, obtineat sententia plurimum. [d] †

b ¶ *Per appellationem.* Sic sup de ele. cum inter R. quia eius nõ intererat appellare post reuerentiam præstitam. 2. q. 6 nõ solent appellatio enim non impedit ne id fiat quod ppetuo edicto decernitur. ff. de appe recipi uel non. l. vlt. Lauren.

Ex parte tua nobis fuit frater. Communis diuisio. Secunda pars: ibi, *Statuimus.* Abb. Sicu.

CASVS. Archieps Rothomagensis cum fabrica ecclesię suę restauratione indigeret, habuit tractatum cum fratrib. suis, ut quilibet eorum cum ipso archiepõ, aliquam portionem reddituum suorum tam pio necessario operi deputaret, & hoc ipsi facere noluerunt: vnde ipse significauit hoc dño Papæ: super hoc statuit Papa, vt si aliqui cõtraxerint statutis sui archiepi, & maioris partis capituli & sanioris, obtineat sentẽtia plurimorum. Nota, q sententia maioris & sanioris partis capituli præualet. Item in casu isto non tenentur, nisi maior & sanior pars consentiret.

c ¶ *Fabricam.* Licet enim ille solus teneatur ad restaurationem fabricæ, qui partem deputatam fabricæ recepit: vt 10. q. 3. unio. & q. 1 decernimus. tamen ille conferre tenetur. 16. q. 1. si monachus. & de eccl. ædificandis. c. 1.

d ¶ *Plurimorum.* Hic ergo ualet sententia plurimorum: quia euidens est illos ratione iuuari. sup eod c j. sic 73. dist c j. & 2. & sup de tempo. ordi. nec episcopi. Ber.

ADDITIO Glos. in verbo, ratione iuuari, &c. Dixit Vincen. hoc esse, quia Papa hoc approbat, aliàs nullus compelleretur dare de proprio nisi uellet: quia tenentur ut singuli vnde potior est causa prohibentis: & quia si tenentur vt collegium, communis mensa habet hoc sustinere, nõ priuata stipendia. dicit Inno hoc verum si non essent res ecclesiæ: sed pprie canonicorum. de rebus vero ecclesiæ. licet singulariter & specialiter ad singulos canonicos pertinentibus, potest episcopus cum maiori parte capituli pro vtilitate ecclesiæ talia statuere. Idem Innocen. & Abbas. vide quod dixi supra de constitutionibus, cum omnes. super prima glosa. Ioannes Andrea.

VT ECCLESIASTICA BENEFICIA sine diminutione conferantur.

¶ *Supra visum est de collationibus beneficiorũ faciendis tã à prælato cum consensu capituli, quã ab ipso capitulo tãtũ: Verum si quia beneficia ipsa debet conferri sine diminutione, merito subnectitur ista rubrica. Abbas.*

TITVLVS XII.

Vt ecclesiastica beneficia sine diminutione conferantur.

¶ Innocentius tertius Mediolã. archiepiscopo.

¶ *Rubrum sufficit p summario, uel summa sic secundum abbatẽ: Occulta collatio beneficij, licet sit suspecta bene ualet, dummodo aliàs legitime facta probetur. hoc dicit. Et est casus notabilis, non tamen facit ad titulum, nec omnes indistincte hoc tenẽt, sed maior pars concludit cũ hoc summario.*

CAP. I.

Vt † nostrum [e] prodeat de vultu Dei

Vt nostrum. Diuidit in quatuor partes. Primo assignatur Papalis reponsionis cã & rõ. Secundo processus Papæ executio. & ad obiecta rñsio: ibi, *Cum enim.* Tertio archiepi inconuincibilis reprehensio: ibi *Omnibus.* Quarto cautæ & necessariæ instructionis prouisio: ibi, *Vnde credimus.* & pone casum in terminis ut in glo. j. Abb.

e ¶ *Vt nostrum.* Vt plene itelligas hãc decretalẽ sic pone casum [1] aliter non bene intelliges. Intellexit dñs Papa q cãcellaria Mediolanen ecclesiæ vacauerat vltra annum, & sic ptãs conferendi illam deuoluta fuerat ad Papam: vnde mandauit Papa Mediolanen archiepo, ut ipsam cõferret cuidam H subdiacono dñi Papæ: & si post receptionẽ litterarum aliqd faceret i contrium, illud cassauit: Archieps receptis litteris rñdit [2] quòd illi cancellariam non contulerat: quia pp grauamina debitorum retinuerat fructus ipsius: de qua respõsione factum fuit publicum instrumẽtum. visis litteris die sequenti respondit contrarium, quod mandatũ domini Papæ adimplere non poterat: quia reseruatis sibi prouentibus iam decẽ mensib. elapsis contulerat eam cuidam H. nomine: & de hac responsione fuit factum aliud instrumentum: Ista relata fuerunt dño Papæ, & instrumenta ostensa Papa uero intelligens varietatem huius rñsionis, statim mandauit archiepo, vt ad præsentiam suam mitteret pcuratorem idoneum, & ostẽderet, q ipse cancellariam contulisset personæ idoneæ. & mõ canonico. & tpe competenti, & idem H. veniret si vellet defendere ius suũ: accessit pcurator archiepi, & ille H. [3] & pduxerunt duos testes in præsentia Papæ: q iurati dixerunt, q parum post mortem cancellarij, archieps cõtulit cancellariã dicto H. reseruatis sibi puentib & illum inuestiuit p librũ, pcipiendo q illud esset secretum: & vnus testis adiecit q post mandatum dñi Papæ eo vidente tradidit ei sigillum. alter dixit se hoc audiuisse: & pcurator hoc idẽ fuit confessus: quod audiens Papa mandauit qbusdã, [4] q si post sm mandatum p qd totum negotium reuocabatur ad curiam, ei tradidit sigillum, talem traditionem decernerent nullam esse, & inhiberent illi H ne sigillo ulterius vteretur. qd totũ factũ est, & phibitus fuit uti sigillo: Per hoc intellige illam decretalẽ su. de appe. ut nostrum. quæ est pars istius, & illã debes hic legere in principio: q a præcedit istam, ut patet, in antiqua cõpilatione: Propter hoc archieps misit nũcios ad dñm Papam: post multas allegationes & excusationes ipsius archiepi, vlt. mo pponebat dictus archieps, q cũ nullus debeat sine accusatore damnari, nec aliq d sit actum in pdicto negotio in forma iudicij. testes ẽ eu recepti non poterant sibi piudicare: q a hęc allegatio videbat tangere psonã dñi Papæ, apertius vult exprimere in hac decretali causam quare mãdauit inquiri de pdictis, ne qs crederet, q in facto isto perperã processisset. Et prosequatur postea ut sequitur in littera: hoc intellecto, qd præmissum est, satis patet intellectus capituli, & sine hac suppletione non bene intelligeres. Et hæc omnia & alia continent in integra. Ber.

† Aliàs: vt si qui † dixerint

† Vide L. & sui hæredem. §. si cũ l seq. ff. de pact. & l quod maior. ff. ad muni.

[1] Hic casus Bernardi est, & in antiquis exemplaribus reperitur.

† Ca. vnico, eod ti. in 3 cõpi. Aliàs pars huius ca. est ĩ. d appella. c. vt nostrum.

[2] Innocẽ tius dicit q archieps hoc prius viua vocẽ dixerat Papæ. Io. An.

[3] Facit ad qõnẽ quã disputaui de vers. significa. 2. respon. 3. lib. 6. Ioã. And.

[4] Ideo q a ille H. nõ fuerat i iudicio, nec eius pcurator, sm Hosti. uel dic si uis tenere, q ille fuerit pcurator illius H. q ipse pcurator cõfessus est, q post primũ mãdatũ, & Papa mãdat inquiri d secũdo: uel ille H. qui ibi erat, pro se, nõ confitebatur, licet id confiteretur pcurator archiepi. Io. And.

ADDI-

iudiciū: a & infra. Præterea ꝓponebās, ꝙ cū nullus debeat sine accusatore b dānari, nec aliquid circa negotium illud sit actū in forma iudicij, depositiones testiū nō poterāt tibi ꝑiudiciū generare. Quia vero hæc allegatio ꝑsonā nostrā tangere videbat, dignū duximus cām cōmissæ c inquisitionis & ordinē plenius explicare, ne qs quōlibet suspicetur, ꝙ nos in hoc negotio perperam processerimus: præsertim cum rō assignanda debeat esse posteris profutura. Cū. n. iuris sit explorati, quòd actore nō ꝓbante, d is qui conuenit, ēt si nihil ꝓstiterit, dēt absolui: videri poterat, ꝙ nos tibi qui cōueniebaris à nobis, maliti ose vel indiscrete onus probationis, super tribus præmissis articulis imposuimus: videlicet vt ostenderes, ꝙ ꝑdictam Cācellariā ꝑsonæ idoneæ, mō canonico, & tpe competenti donasses. Porro e cū donatio fuisset occulta, f & iō suspicione nō careat, & elapso iam anno, nullus oino Cācellarius appareret, non immerito credebamus ꝙ secundū Lateran. concil. g statuta, ad nos esset ipsius Cancellariæ donatio deuoluta, & iō potuissemus ipsā sine culpa cōferre: qm̄ etsi locū Dei teneamus in terris non tñ de occultis possumus diuinare. h Quia ergo cōtra illud, qd prima facie iuste præsumebat ꝓ nobis, ꝑsertim cū respōderis prima vice, ꝙ Cācellariam alicui nō cōtuleras, facultatē tibi ꝓ te ꝓbandi concessimus: nō fuit grauamen, i sed gratia k

ADDI. Si vero inquisitionis est: Cū n. donatio fuisset occulta, ꝑꝑ quod non carebat suspicione, & elapso anno nullus cancellarius appareret: merito credebatur ꝙ ad Papam esset donatio deuoluta ſm Latera. concil. & iō illam poterat sine culpa conferre: quia Papa de occultis diuinare non potest, & ꝑsumptio erat pro Papa, cum ipse prima vice rñderet, ꝙ cancellariā non contulit: vnde nō fuit grauamen, sed gratia ꝙ ei concessit facultatem probandi pro se. Item qd de nouo vel de mō canonico fidem sibi fieri mādauit, ipse archieps dedit cām illi mandato: quia mandauit per litteras, & probauit ꝑ testes, ꝙ retentis sibi ꝓuentib. officium illud cōcessit: vnde Papa cōtra talem concessionē fuit merito suspicatus & ideo Papa ex officio suo illam īquisitionē committit faciendam, cum ad ipsum pertineat de subditorū excessib. inquirere veritatem: quibus prædictis diligenter examinatis Papa inuenit archiepiscopum culpabilem in trib. circa contrarietatem rñsi, cum nulli debuerit ex certa scientia contraria rñdere: circa carnalitatem animi, quia nō debuit cum affectu carnali committere illud officium. & circa inhonestatem facti: quia ex pacto, vel aliqua conuentione committere non debuit nudum officium, & retinere prouentus, cum hoc in Latere. concil. sit prohibitum, & in alio canone reperitur, ꝙ ecclesiastica beneficia sine diminutione sunt cōferenda. Vnde circa hoc est distinguendum, vtrum ille qui dat beneficium spūale, percipiat prouentus ante donationem: si. n. non percipit prouentus ante donationem, sed alius, & ex donatione cōsequitur vt fructus percipiat, simonia cōmittitur: si vero ante donationem percipit ipse prouentus, hoc distinguendū est, vtrum constituat ante donationem, vt ex cā necessaria retineat prouentus, & istud licitū est: an conueniat cū eo q accepit beneficiū, vel cū alio mediatore retineat ꝓuentus & cōcedat beneficiū: illud quidē non licet, ne aperiat via illis q prauitatē suam student palliare. Ex hac decretali not. ꝙ nullus dēt sine accusatore dānari. Item cū aliqua ꝑsumptio apparet cōtra aliquem, dēt se excusare, & reddere rōnem sup hoc: vt fecit hic dñs Papa. Itē actore non probante, reus quāuis nihil probet, dēt absolui. Itē qñ præsumptio est contra reum, onus ꝓbandi transferi in eū, vt hic erat cōtra archiepm, & iō Papa imposuit ei onus ꝓbandi sup trib articulis ꝑdictis. Item tria sunt cōsideranda in collatione bñficij, personæ idoneitas, modus canonicus, & tps competens. Item occulta donatio non caret suspicione, quare non dēt valere. Itē nemo diuinare tenet. Itē superior ex officio suo dēt inquirere de inferiorū excessib. Itē cōtraria proponens, nō est audiēdus. Itē carnalitas non dēt attendi in beneficijs conferendis. Itē in spūalib ois pactio & conuentio illicita dēt cessare. Item beneficia integra concedi debent. Item si ecclesia est onerata debito, vel ꝑꝑ aliam iustam causam & honestam præest eps ad tps, prouentus tñ alicuius dignitatis vel præbendæ, licet illam conferat, potest retinere. Item nemini aperienda est via malignandi.

a *De vultu Dei iudicium.* Qui enim iudicat, æquitatem præ oculis semper debet habere. ff. de eo quod certo loco, quod si Ephesi. §. in summa & 4. q. 4. cap. 5.

Gl. se ponit vndecim casus exceptos à regula, ꝙ sine accusatore, etc.

b *Sine accusatore.* Hoc est gñale: vt 2. q. 1. de manifesta 22 q. 4 quisquis prātem. Excipiunt quidā casus. Primo Si suspecta scriptura in iudicio proferatur. C. de proba. iubemus. Si procax testis fuerit, & vacillauerit in iure. C. de testib. nullum. & ī. de pœ. super his. Si tutor suspectus est. ff. de suspectis tutorib. l. 3. §. præterea videndū. Si maritus accusauerit vxorem de adulterio, & ipsa replicat de lenocinio. ff. de adulterijs. l. 2. §. si publico. Si iudex reperiat accusatorē calumniari. ff. ad Turpilia. l. 1. § 1. & 2. q. 3. capitulo, si quem §. notandum & ī. de calu. c. 1. & 2. Si in modo inquisitionis cognoueras de crimine ī de accusationib. qualiter & qñ. & capitulo, inquisitionis. Si infamatus deficit in purgatione. infra de simonia. de hoc cum suis concordantijs. Si crimen est notorium 2 q. 1. de manifesta & inf. de accusationibus, euidentia. Si corrumpit testes aduersarij. 3. q. 7. c. infames. versic. si quis autem. Ioan.

ADDI. No. ex hac glosse regulam & plures casus exceptos, & vide quasi consimilē glosā in canone, de manifesta. 2. q. 1. Alios ponit Spec. in tit. de inquisi. §. qñ aūt. in prin. & de ista materia per Bar. io in l. 2. §. si publico. ff. de adulterijs. vbi satis eleganter tractatur, an & qñ iudex possit procedere ex officio sine accusatore. Panor dixit plene tā respectu iuris ciuilis q̄ canonici in c. qualiter & qñ. 2. de accu. inf. vbi plenius de hac materia vide per eundē Panormitanū.

c *Commissæ.* Qua ꝑꝑ mandauit fieri inquisitionem contra archiepiscopum, an tradiderit illi H. sigillum post secundum mādatum, vt dixi in casu & quod probaret illa tria quæ sequuntur.

Glos. se ponit 13. casus exceptos à regula, quòd accusatore non approbante, &c.

d *Actore non probante.* Simile 6. q. vlt. actor. Hæc regula fallit: nam ratione præsumptionis aliquando transfertur probatio ad reum: vt hic. & ī. de procu. ex insinuatione & sup. de iureiur. c. vlt. ff. de dona. inter vir. & vxo. Quintus Mutius. Item fallit cum actor fundauit intentionem suam iure cōi. 16. dist. contra morem. & 16. q. 7. oēs basilicæ. & C. de probat. sine possidetis. Item cum reus sponte assumit onus probādi. ff. de proba. circa. Item in cōib. iudicijs vtriusq; probatio auditur. sup. de proba. ex lrīs. Item cum vterq; dicit se possidere. sup. de proba. licet. & ff. de iud. in tribus. Item in crimine falsi vtriusq; testes audiuntur. C. de fal. vbi Itē in crimine læsæ maiestatis, in sacramentis desertis in proditione patriæ, & in crimine peculatus vtriusq; testes audiuntur. C. de aboli. fallaciter. in fi. Peculatus dr furtum de republica. 23. q. 4. quid ergo. ff. ad l. Iul. pec. l. 1. Io. Item priuilegium actoris transfert onus probandi in reum, puta si pupillus vel mulier repetat solutū tanquam indebitum, reus tenetur probare debitu. ff. de proba. cum de indebito § sinaūt. Item delictū ipsius rei trāsfert onus probādi in ipsum: qa probata solut one, si eā negauit, tenebit probare se debitu recepisse: vt in l. ꝑdicta, cum de indebito circa prin. & ī de sol, is qui. Itē negatiua, quæ hēt in se affirmatiuam implicitam, probari dēt à reo sup. de renun. super hoc. & ī. de suc. ab inte c. cum dilectus. arg. ff. de proba. ab ea parte. § si quis. & l. si filius & 1 q. 9 indicas Tanc.

e *Porro.* Hinc incipit assignare causam commissæ inquisitionis, quare sibi fidem fieri mandauit super trib articulis, & primo ostendit de tertio, postea de secundo, circa princ. §.

f *Occulta.* No. ꝙ præsumitur contra occulte dantes vel faciētes vel iudicantes sup. de off. dele. consuluit & 19 dist. Anastasius. & ff. de iure fi. ita fides. in pri. ff. de admi. tu. nō existimo. & 12. q. 2. perniciosam. & tenebræ aptæ sunt ad fabricandum falsum. ff. de ven inspiciendo. l. 1. §. de inspiciendo. tñ si ille cui datum est occulte, sit capax: occulta donatio non vitiat donationem C. de dilat. l. 1. lib 10 & electiones clandestinæ non valent. sup. de electio. quia propter. in fin. Tanc.

g *Lateran. concilij.* Sup. de concel. præben. nulla.

h *Diuinare.* Sicut & Paulus, licet esset spiritu Dei plenus, non tamen potuit secreta diuini consilij agnoscere. 22 q. 2 beatus. nec tenetur quis diuinare. ff. manda. si fideiussor. §. si cum debitor. & ff. ad leg. Aquil. si putator.

i *Grauamen.* Immo de iure fuit C. de proba. siue.

k *Sed gratia.* Cū tñ primæ cōfessioni ipsius esset standū. T. de proba. per tuas & ī. de præsum. lrīs. nisi ꝓbaret se errasse. ī. de cens. olim. C. de erro. aduo. l. vlt. & ī. de app. cum cām & ī. de confes. c. vlt. sed in hoc non vr ꝙ posset errare: quia de facto suo certus esse dēt. sup. de rescr. ab excōicato. ex varietate ergo

Accusatione.

Debeat.

Latera. sub Alex. iij. ca 8.

Possumus.

Quod ergo.

Diuidebat Host. hic alium casum, scilicet propter vitationē suspicionis turpis quæstus: addit casum fauore ecclesiæ, ut cum petit bona q re ctor possedit tēpore mortis, & remittit ff. pecul. clerici c 1. Ioā. And.

Scilicet à quo repetitur indebitum. Ioan.

Ibi de mulierculis sub specie religionis in priuatis receptaculis habitātib. Idē de occulte prædicantib. de hæresibus cum ex iniuncto. §. ꝑuenticulas facientibus C de epi. & cler. cūuenticulā occulte mulierib. cohabitātib de præsump c 4. ſm Host. Ioā. And.

Cōcor. l. generaliter C. de nō nu. pe. & l. cum de indebito. ff. de proba.

te ergo testi psumitur contra ipsum archiepm. 4. q. 3. c. si testes §. item qui falso, vel varie. j. de pœ. super his ff. de quæstionibus, l. de minore § tormenta in fi. & Lex libero. in prin. Ioan.

a *Quod etiam.* Hic respondet secundæ obiectioni archiepi.

b *Per testes.* Productos in psentia Papæ, vt dixi in eo casu.

c *Et ideo nos.* Hic respondet ad id qd dixit, q nullus dēt sine accusatore dānari, ostēdendo eām quare cōmisit inquisitionem.

d *Inquisitionem.* f vtrum sigillum detulisset archieps illi H post sm mandatum, pp quod reuocauit ad se inquisitionē, inquirendo & discutiendo negotium, & iniūgendo vt probaret super tribus articulis, videlicet si contulisset personæ idoneæ, modo canonico, & tempore competenti.

e *Contra ietatem.* Qm qui allegat contraria, non debet audiri. C de liber. cau cum precum. & sup. de appel. solicitudinem. & 74 distin gesta. 23. q 7. quod autem Lau.

Glo. seq. ponit opinionem Lau.

f *Carnalitatem.* In hoc casu dicit La. epm simoniam cōmittere, vbi pp consanguinitatem cōcedit alicui beneficium, aliàs non cōcessurus: quia si quis iniusto cordis amore vel sordidis precib. sacerdotalem dignitatē receperit, & c. 1. q 1. si quis neq; ar. j. de sim. veniens & c. nemo. & c. tua. Nam ex quo fauor tertij nimiū fauoris inducit multo magis fauor illius qui ordinat. 1. q 1. sunt nonnulli Lau. & sic cōsanguinitas inducit suspicionē, q donatio sit vitiosa 10. q. 2. eps. 89. di. decenter. Nā in clandestinis & domesticis donationib. facile qd contingitur pro negotij qualitate. C de dona. donatio. §. 1. Sicut alias cōsanguinitas elidit suspicionē. j. de cohabi. cleri. & mulie. à nobis. & c. tua & paternæ affectionis cā omnem elidit suspicionem. ff. de ritu nupt. non solum. § de vno. Ioan.

1 Hæc glossula non in vetustis libris. nec puto Bernardi ēe.

2 Qualiter differant causa & occasio, vide hic præ alijs Panormitanum

3 Dictio, ex, deest i quibusdam.

4 Cōcor. dat. c. constitutis 2. sup de appellat. & vide quos ibi citaut.

5 Et eius tibi, &c.

6 Latera. sub Alex. iij cap. 7. §. prohibemus.

7 Adde q cōditio Iterdū dicitur modus pendēs ex futuro. l. cū ad psens. & l. seq. ff. de condi. appo.

8 pcepit.

9 Consequitur.

10 Recipiat.

11 Hæc dictio verba: circa hæc, desunt i antiquis.

12 Titio Stichū le g... vt eū manumit... casés

nec ex malitia, sed ex benignitate pcessit. Quòd ēt de mō canonico fidē nobis fieri mandauimus, tu cām præstitisti mādato, qui sæpe nobis per lras tuas intimasti, & tandē probasti per testes,[b] q retentis tibi prouentib. officiū concesseras memoratum: ex quo nō immerito contra talē concessionem fuimus suspicati. Et iō nos,[c] qui non tam ex plenitudine ptātis, q̄ ex officij debito possumus & debemus, de subditorū excessib. ad correctionem inquirere veritatem, te maxime cām † & occasionē pstante, inquisitionem[d] cōmisimus faciendā. ¶ Oībus ergo diligenter auditis te in trib. cōperimus fuisse culpabilem: Circa contrarietatē[e] responsi, quia non solum nobis, sed nec cuiquam debuisses ex certa scientia contraria respondere: Circa carnalitatem[f] animi, quia non ex † affectu carnali, sed discreto iudicio debuisti ecclesiasticū officiū & beneficiū in persona magis † idonea dispensare: Et circa inhonestatē facti, quia non licuit ex pactione, vel conuentione quacunq;, sub mō[g] vel tenore pscripto cōcedere nudum officiū, & † tibi retinere prouentus: cū in Lateranen. † concil. prohibitum sit; ne quis conferendo ecclesiasticum beneficium, partem,[h] prouentuū suis vsibus retinere præsumat: & alibi cautum reperiatē in canone, q ecclesiastica beneficia sine diminutione[i] dēnt conferri. ¶ Vnde credimus distinguendum, vtrum qui dat spirituale beneficium, prouentus ipsius ante donationem percipiat: Nam si prouentus ante donationem non perceperit[j] ipse, sed alius, & ex donatione consequatur,[k] vt ipse[l] prouentus percipiat: non est dubium (circa † hæc) intercedere simoniacam prauitatem. Si vero ante donationem perceperit ipse prouentus, credimus distinguendum, vtrum ante donationem constituat,[m] ut ipsi prouentus retineantur ad tps pro cā iusta & necessaria, an conueniat cum eo qui accepit beneficium, seu cum mediatore quocunque, vt officio illo concesso retineat ipse sibi prouentus. Primum. n. mēbrum credimus esse licitū: Secūdum aūt dicimus non licere: ne viam aperiamus his, qui prauitatem suam satagunt palliare.

g *Sub modo.* Nota quòd sicut conditio inducit simoniam. 1. q 2. quam pio. & sup. de pact. pactiones. ita & modus: quia modus æquipollet conditioni. j. inf de condi. appo. c. 2. & 32. q 2. si infidelis. C. de ijs qui sub modo leg. vel fideicom. relinque. l. 1. Immo magis est obligatus sub modo, quam sub conditione: nam cui aliquid relinquitur sub modo, etiam statim potest illud petere si caueat de eo modo adimplendo. ff. de fideicom. lib cum in testamento. & ff. de cond. & demonstra. quibus diebus § vlt. Si vero sub conditione aliquid relinquitur, non potest peti nisi conditione extante. ff. de condi. & demonstra. qui hæredi. § vlt. Io.

h *Partem.* Inf. de censi. prohibemus.

i *Diminutione.* 1. q. 3. si quis præbendas. sup. de præben. maioribus. & c. vacante & cap. cum causam.

K *Consequatur.* Ex pactione in eo apposita Vinc.

l *Vt ipse.* Donator, vel alius qui percipiebat ante. Vinc.

m *Constituat.* Cū capto suo, non cū eo qui habiturus est beneficiū, & hoc publice faciat, vt vitetur suspicio: sicut pōt intelligi. sup. de præben. significatum. Et sic patet q eps potest ad tempus ex iusta causa retinere fructus vacantis beneficij, si forte grauatur debitis, argum. inf. de verb. sign. cap penult.

13 de manumittendo stati illi petit, idē in legato monumēti. Io. And.

TITVLVS XIII.

De rebus ecclesiæ alienandis † vel non.

DE REBVS ECclesiæ alienandis vel non.

¶ *Supra visum est de collatione præbendarum, & beneficiorum, sed quia prabendati & beneficiati interdum alienāt bona præbendarum, & beneficiorum, ideo subnectitur hæc rubrica. Abb. Sicul.*

De hac materia tractatur 10. q. 2. & 17. q. 4. c. id constituimus, §. occasione. vsque ad §. sed notandum. per totum. & 16. q 6 per totum.

14 De iure ciuili tractat hæc materia anth. eod. tit.

15 Aliàs ita: alienādis vel nō alienādis.

16 Lugdū.

¶ Ex concilio Lugdun. iiij. †

¶ *Non potest prælatus res vnius ecclesiæ alteri dare, nec inuicem illas res commutare sine ambarum consensu.*

CAP. I.

Non † licet episcopo vel abbati, terrā vnius ecclesiæ vertere ad aliā,[n] quāuis ambæ in eius sint potestate, tamen si commutare[o] voluerit terras earum, cum consensu ambarum (partium) † faciat.

Non licet. CASVS. De hoc capitulo q episcopus vel abbas, qui præest pluribus ecclesijs, non dēt terras vnius ecclesiæ vertere ad aliam, & si fuerint mutandæ ex cā iusta, cum volūtate ambarū partium fiat. Not. q Abb. vel eps non potest rē vnius ecclesiæ applicare alij, quamuis ambæ sint suæ, sine iusta cā. Item si episcopus vel abbas voluerit res vniª ecclesiæ permutare cū rebus alterius ecclesiæ, permutatio debet fieri de consensu ambarum partium.

n *Ad aliam.* Passim & sine cā: ex cā tñ posset. ar. 12. q. 2 bonæ rei j. de eccl. ædi. ad audiētiam & 16. q 1. præcipimus. § sicut dno. & j de exces. præla. sicut vnire. Quidam tamen hoc cōcedunt: vt Ala. Dic de hoc vt inf, de reli. do. constitutus.

o *Commutare.* 10. q. 2. hoc ius. §. sed & permutare.

17 Burchardus lib. 3. decr c. 24. suo par 3. c. 29. & c. 1. eod. tit. in 1. compila & vide Calderinū consil. 4. hoc. titu.

18 Vox partiū, deest in antiqs.

19 Aliàs: Idē. Burchardus. lib. 15. ca. 36 & suo par. 16. ca. 37 hīt de sumptum hoc ex cōcil. Lugdunen. c. 11. sed in tomis cōciliorū reperitur I concil. Aruernen. c. 4. & ca 2. cod. tit. in 2. compil.

Ex eodem. †

¶ *Principes seculares res ecclesiæ donare non possunt: & qui ab eis recipiunt, excommunicantur, & perdunt omnia quæ ab ecclesia alias legitime obtinebant. h. d. secundum vnum intellectum qui satis placet.*

CAP. II

Qvi res ecclesiæ petūt à regibus, [p]& horrēdæ cupiditatis impulsu egentium[q] substantiam rapiunt,

Qui res. Hoc cap. non diuiditur. Abbas.

CASVS. Olim quidam petebant a regibus res ecclesiæ. & obtinebant aliquando: quia illud iniquum erat, statuit concil. Lug. q illa quæ sic traduntur, irrita & vacua habeant, & illi excludantur a cōione ecclesiæ, qui taliter accipiunt bona ipsius. No. q hic non excusat auctoritas maioris. Item non valet concessio laici facta de re ecclesiastica: qa pro non dato hi &c. Item prætextu laicæ donationis vel concessionis vsurpans sibi rem ecclesiæ, excommunicandus est.

p *Regibus.* 16 q 1 in canonibus.

q *Egentium.* 16 q 1. quoniam quicquid.

a *Irrita.*

a ¶ *Irrita.* 12. q. 2. quicunque militum. & c. de rebus. arg. contra C. de quadri. praescrip. bene a Zenone. Solu. lex ista non obtinet secundum canones. V.

b ¶ *Excludantur.* Vt sic puniatur in quo deliquerunt. sic sup. de temp. ord. litteras. & inf. de iure pat. pastoralis. & 17. q. 4. frater. & c. seq. inf. de immu. eccle. cap. vlt. Bern.

Consensus. Primo ponit dictū. Secūdo adducit vnā limitationē: ibi, *Ita.* Abb. Sicu.

CASVS Statuit cōcil. Tolet. ꝙ sacerdotes q̄ bona sua relinquunt ecclesijs, aut aliqua ꝑdia ecclesiæ suæ acquirunt, possint aliquos de seruis ecclesiæ tradere libertati ſm quātitatē bonorū q̄ contulerunt ecclesiæ, ſm ꝙ canones dn̄t, ita tñ vt cū peculio & posteritate sua maneāt in seruitio ecclesiæ, vtilitatem ecclę ſm ꝙ potuerint, ꝓsequentes. Nota hic duos casus, in quib. sacerdos pōt manumittere seruum ecclesię, s. cū bona sua relinquit ecclesiæ, aut aliqua ꝑdia ecclesiæ acquirit, q̄ duplum valeant q̄ seruus. Item posteritas manumissi, licet sit ingenua, dēt esse obnoxia ecclesiæ, & ꝓstare operas interpositas tp̄e manumissionis.

¶ Glo. seq. retorquetur per obiectionem.

c ¶ *De familia.* Nō benemeritos: nā benemeritos posset manumittere, licet ecclesiæ nihil contulisset. 12. q. 2. si quos de seruis. Ala. & hoc de cōsensu epi. 12. q. 2. placuit.

† Concil. Tolet. 4. c. 61. Burchard. li. 3. decre. c. 177. Iuo par. 3. cap. 238. & ca. 3. co. ti. in 2. compil.

irrita [a] habeantur quæ obtinēt & a communione ecclesiæ (cuius facultatem auferre cupiunt) excludantur. [b]

¶ Ex concilio Toletan. †

¶ *Rector ecclesiæ, qui dat ecclesiæ rē duplæ æstimationis, seruos ecclesiæ manumittere pōt: ipse tñ manumissus, & eius posteri erunt sub patrocinio ecclesiæ. ita cōmuniter sumitur, tamen non placet Panor. id quod dicitur de æstimatione.*

CAP. III.

Consensus totius cōcilij diffiniuit, vt sacerdotes, q aut aliquid ecclesię suæ relinquunt, aut nihil habentes, aliqua ꝑdia vel familias ecclesijs suis acquirūt, liceat illis aliquos de familia [c] eiusdē ecclesiæ manumittere, iuxta rei collatæ modū, [d] quem antiqui canones decreuerunt: Ita vt cum peculio & posteritate [e] sua sub patrocinio ecclesiæ maneant, vtilitates [f] iniunctas sibi, iuxta quòd potuerunt, prosequentes.

¶ Ex eodem. ‡

‡ Ex eodem conc. Tolet. 4. c. 65 Burchardus li. 3. decreta. c. 149. Iuo par 3 cap. 349. & ca. 5. co. tit in 2. compil.

¶ *Si prælatus nil de suo dans ecclesiæ, seruum ecclesiæ manumittit, non tenet manumissio.*

CAP. IIII.

Episcopi, [g] qui nihil ex proprio ecclesiæ Christi cōte-

d ¶ *Modum.* i. quātitatē, vel æstimationē in duplū, vt res quā dedit, valeat duplum q̄ mancipium, vt canones dn̄t. 12. q. 2. episcopus, qui mancipium. de quibus hic fit mentio. Tanc.

¶ Glo. seq. retorquetur per obiect. & duplicem solutionem, & subdit tertiam, quam non approbat.

e ¶ *Posteritate* Cum parentibus manumissa: quia post manumissionē proles a liberto suscepta, nullius patrocinio est obnoxia. C. de ope lib. l. pen. Vel est speciale in prole liberti ecclesiæ, vt semper sit ecclesiæ obnoxia: vt hic, & 12. q. 2. liberti. † & c. longinquitate, idem est in alijs, vt quidam legistæ dicūt, dum viuit patronus, & pater libertinæ conditionis. C. de lib. & eorum lib. l. vlt. sed illam legem quidam intelligunt de filijs manumissis cum patre: vnde videtur melius quod speciale sit hoc in ecclesia.

† Vbi de hoc, & plenius in c. de libertis ca. que Ioā. And.

f ¶ *Vtilitates.* i. operas tp̄e manumissionis impositas ipsi liberto a domino. ff. de oper. liberto. l. 3. & 4. & 5. quæ tamē imponi non debent venienti ad clericatum. 54. dist. quicunque.

Episcopi. Primo ponitur prohibitio. Secundo ratio. Tertio reuocatio. Secunda: ibi, *Impium*. Tertia: ibi, *Tales.* Abb.

CASVS In capitulo isto dicitur contrarium eius quod dicitur in præcedenti. videlicet ꝙ episcopi, qui nihil de suo conferunt ecclesiæ, libertatem seruis ecclesiæ dare non possunt: quia iniquum est, vt qui res suas ecclesiæ non contulit, damnum inferat ecclesiæ. & successor illius qui hoc fecerit, illos ad ius ecclesiæ reuocabit. Nota quòd prælatus qui nihil de suo dedit ecclesiæ vel acquisiuit, seruis ecclesię libertatem dare non potest. Item successor reuocare potest, & debet quod antecessor male alienauit.

g ¶ *Episcopi.* Hoc cap est pars illius. 12 q 2. & si illi.

h ¶ *Conferunt* Ergo a contrario sensu, si de suis conferunt, aliquos manumittere pōt. sup. cap. proxi. 12. q. 2. epūs qui. Tanc.

¶ Glo. seq. signat contrarium, & duplicem solutionem.

i ¶ *Inferat.* Arg. contra. 12. q. 2. si quos, Sol. ibi de cōsensu capituli, hic non. ¶ Vel ibi de benemerito: hic de malemerito.

k ¶ *Successor.* Inf. de precar. c. 2. 35. q. 9. quod quis.

a Vel ibi manumisit retento iure patronatus, hic nō. Io. And.

Nulli. Primo ponitur alienationis prohibitio. Secundo quid sit alienatio. Tertio pœnæ impositio. Secūda: ibi, *Alienationis.* Tertia: ibi, *Vnde.* Abbas.

CASVS Quia prælati & clerici ecclesiarū indifferenter obligabāt res ecclesię mobiles & immobiles, ꝑꝑ qd̄ dāna multa proueniebāt ecclesijs, statuit concilium, ꝙ de cætero null⁹ debeat alienare rē immobilem ecclesiæ suæ, siue agrū, siue rusticū mancipiū, nec pignori obligare, & alienationis verbum continet condōnē, permutationē, & emphyteuticum contractū perpetuum: & iō oēs sacerdotes abstineant ab hmōi alienatione, pœnas constitutionis Leoninæ formidando. Not. ꝙ nullus dēt alienare res ecclesiæ immobiles, & ē sn̄ia gn̄alis, fallit. n. in casu vtilitatis. Itē verbo alienationis continetur oīs alienatio q̄ transfert dn̄ium, vt puta venditio, & oīs illa per quam res obligatur. Item alienanti illicite res ecclesiæ pœna constitutionis Leoninæ infligitur.

runt, [h] liberos ex famulis ecclesiæ ad condēnationē suā facere nō ꝓsumant: Impiū est. n. vt qui res suas ecclesiæ non attulerit, damnū inferat. [i] Tales igitur liberos, † successor [k] episcopus absque aliqua oppositione, ad ius ecclesiæ reuocabit.

† Libertos, duo vetusti codices.

¶ Ex concilio apud Siluan. †

Res ecclesiæ alienari non debent.

CAP. V.

† Burchardus lib. 3. decr. cap. 144. Iuo par. 3. cap. 153 vbi ręctius quā apud Burcardū legitur vnde hoc sit sūptum, & c. 4. co. tit. in 1. compil.

Nulli liceat alienare [l] rem immobilē [m] ecclesiæ suę, siue agrum, siue rusticum mācipiū, neq; specialis hypothecæ [n] titulo obligare. ¶ Alienationis [o] autem verbum continet conditionem, † donationem, venditionem, permutationem, & emphyteusis perpetuum contractū. Vnde oēs sacerdotes ab huiusmodi alienatione abstineant: pœnas timētes, quas Leonina [p] constitutio comminatur.

† Conductionem.

† Conditionem.

¶ Symmachus Papa. †

† In Romana synodo tertia habita circiter annū Domini, 506. vel 507. c. 4. 5. 6. 7 & 8. ut teste adnotat hic Contius & ca. 6. co. ti. in 2. compil.

¶ *Alienatio de rebus ecclesiæ facta non tenet: et alienatores nisi rē restituant, excōmunicantur: & quilibet clericus potest contradicere, & rem cū fructib. repetere. h. d. Et est textus notabilis, & cotidie allegatur.*

CAP. VI.

Siquis presbyterorū; diaconorum, seu defensorum, [q]

l ¶ *Alienare.* Nisi pro vtilitate ecclesiæ. 12 q. 2. sine exceptiōe & iuris solemnitate, quæ hr̄. 10. q. 2. c. ea enim. §. hoc ius. Alanus.

ADDITIO. Hodie non seruatur. inf. eo. dudum.

m ¶ *Immobilem.* Mobilia vero, quæ seruando seruari non possunt, potest prælatus alienare, ad instar tutoris. C. de administratione tutorum. l. lex quæ. in fine. & quando decre. opus non est. l. vlt.

n ¶ *Hypothecæ.* Hypotheca ē obligatio rei immobilis, pignus rei mobilis, quasi a pugno. Inst. de actionibus. §. inter pignus.

¶ Glos. seq. ponit de alienatione quomodo large & stricte sumitur.

o ¶ *Alienationis.* Verbū, alienationis, in hoc loco largissime accipitur. & sic C. de re. eccl. alie. uel non ali. sancimus. & in auth. de non alie. re. ec. §. nos igitur coll. 2. alibi strictius accipitur pro eo cōtractu quo transfertur dominium. C. de fun. do. l. 1. ff. de verb. sign. alienationis ff. de alie. iu. mu. cau. fac. ex hoc §. 2. C. de iure emphy. l. 1. Ala. & ita neque vendere neque sub conditione tradere, neque permutare, vel donare, vel emphyteuticum contractum potest facere prælatus.

p ¶ *Leonina* C. de sacrosan. ecclesijs. l. iubemus. §. œconomus. & 12. q. 2. monemus.

Siquis. Sunt tres partes, quæ patent, sicut sunt tria dicta. Secunda: ibi, *Quod si.* Tertia: ibi, *Sed etiam.* Abbas.

CASVS Quia prælati ecclesiarū frequenter alienabant bona ecclesiæ, & alij subscribebant in damnum ecclesiæ. statuit Symmachus Papa, ꝙ si aliqs presbyterorū, vel aliqs aliorum subscripserit alicui alienanti prædium ecclesiæ, excōicetur, nisi forte & alienator, & qui acceperit, per restitutiōnem sibi celeriter prospexerint: qd̄ si non fecerint, instrm̄ inde confectū non valebit, ꝑꝑ pœnam quam ꝑꝑ hoc sustinebunt, & licitum erit quibuslibet ecclesiasticis personis contradicere, & male alienata repetere cum fructib. No. ꝙ qui alicui contractui subscribit, vꝫ illi consentire. Item fallit hic regula illa, Nemo pōt venire cōtra factum suum: quia vt hic dicitur, alienator pōt repetere alienata. Item vbi non valet alienatio, nec valet instrm̄ de ea confectum. Item res male alienatas cum fructib. percipit.

q ¶ *Defensorum.* Id est aduocatorum, vel procuratorum 16. q. 1. de præscriptium. Ala.

¶ Glos.

¶ *Glos. seq. arg. alleg. 4. iura alleg. in contrarium vnam legem, & soluit demum distinguit.*

a ¶ *Subscripserit.* Ar. ꝙ q̄ de scō alterius subscribit, consentire vr̄. ff. de in rē verso. l. pe. ti. ꝙ iussu l. 1. §. sed & si. 12. q. 2. nō liceat. & c. cū redēptor. ar. ꝯ. ff. de pig. ac. Caius sed ibi ignorauit q̄d continebat̄. sed verū est vbi ad auctoritatē ꝯtus subscriptio desiderat̄. q̄d̄ itelligas cū hac distinctione: quia aūt subscribit q̄s noīe alieno, aut suo: si alieno, nō obligat̄ q̄ subscribit, nec itelligitur cōsentire. ff. de inst. ac. l. vlt. ff. de rescin. ve. Titius. [1] Si noīe suo, sciēter, aut ignorāter: si sciēter, tunc obligat̄, & cōsentire vr̄, vt hic, & in primis concor. & ff. de pig. si fideiussor. §. 1. si ignoranter: non videtur cōsentire, nec ei nocet. C. plus va. quod agitur l. vlt. C. ꝯ do. nec ignorans & l. prædicta. Caius. Tanc.

¶ *Gl. seq. soluit ꝯtrium.*

b ¶ *Iratus.* Humano more loquit̄, qm̄ Deus non irascitur. [2] 22. q. 4. incommutabilis.

¶ *Gl. seq. signat contrarium, & soluit.*

c ¶ *Alienator.* q̄ alienat in ꝑiudiciū ecclesiæ, ēt si iurasset nō repetere, reuocare dēt alienationem, non obstante iuramēto cum sit illicitum sup. de iureiu. intellecto. arg. contra sup. de insti. cum venissent. sed ibi aliàs poterat consuli ecclesiæ per capitulum. in decre. intellecto non erat alius per quem posset consuli regno. Ber.

¶ *Glos. seq. recitetur per quæstionem.*

d ¶ *Celeri.* Simile inf. de loca. c. pen. & vlt. vbi dicitur qualiter intelligatur de celeri. Celeriter intelligo in hoc casu antequam lædatur ecclesia ex tali alienatione.

e ¶ *Prospexerint.* Per repetitionem, & ita qui male alienauit rem ecclesiæ, potest repetere: vt his patet. & 35 q. 9. quod quis. & sup. de ele. nosti quod verum est si in administratione tolleratur. secus si remotus fuerit. 12. q. 2. monemus. Ala.

¶ *Glos. seq. arg. & remittit.*

f ¶ *Remediū.* Et ita ē ar. ꝙ si dilapidator vult seruare ecclesiā indemnē, ꝙ non remoueatur. De hoc dixi ī. de elect. ꝙ sicut.

g ¶ *Pœnam.* Scilicet depositionis 12. q. 2. diaconi. & C. de sacrosan. eccl. iubemus § œconomus & si satisfacere non posset, excommunicabitur quousque satisfecerit.

¶ *Glos. seq. alleg. tria iura signat contrarium, & remittit.*

h ¶ *Ab initio nullas.* Ex hoc manifeste patet. quód alienatio, quæ fit contra formam iuris, nulla est ipso iure. sup. de restit. in integ. constitutus. & sup. de his quæ fiu. à ma. par. cap. c. 1. & 12. q. 2. sine exceptione. [3] arg. contra. 52. q. 2. si qua de rebus. hoc soluit sup ne se. vacan c. 1. Vinc.

i ¶ *Personis.* l. clericis ciuibus & cōuersis patronis. 16. q. 7. filijs vel nepotib. & parochianis, quia eorum interest: sed personæ alterius ecclesiæ non admittentur, cum sit priuatum iudiciū.

¶ *Glos. seq. facit quatuor. Primo notat optionem ecclesiæ dari, &c. Secundo quærit an cedere teneatur. Tertio obijcit ad id quod hic dicitur, alienatorem repetere. Vltimo ponit opin. & remittit.*

k ¶ *Alienata.* De facto, quia ipso iure non tenet, vt dictū est. Et nota ꝙ ecclesia hēt actionem personalem contra alienatorem, si est soluendo. vel hēt in rem actionem contra possessorem. 12. q. 2. Apostolicos & est expressum. C. si tut. vel cura l. 3. & vlt. sed si obtineret contra vnum, alter liberaretur. ff. ꝯ eo per quem fact. erit. l. 1. §. si plures & si conueniat vnum. nō fit ei ꝑiudicium quo ad alium: sola. n. solutio imponit ei silētiū. depos. l. 1. §. si apud. & C. si tut. vel cur. l. vlt. Sed nūquid ecclesia tenet̄ cedere actiones suas soluenti contra alium? Non: cū . n. conueniatur ex delicto suo vel ex maleficio, non pōt petere cessionem actionū ff. de admi. tut. l. si plures tutelam. Præterea alienator pōt repetere, vt hic dr̄. Sed cōtra vr̄ ꝙ non sit audiēdus, cū teneat̄ de euictione, & dicit regula. Quē de euictione tenet actio, eundē agentē repellit exceptio. C. de euic.

[1] Titius ꝓcurator 3c. j ab eo mortuo I stitutus hæres hoc ignorans subscripsit seruo hæreditario ven. lē ei fundū; ea subscriptiōe nō obligatur Ioā. And.

† Recepe. sit.

† Aliàs, remedio.

† Liceat.

† Vuigor.

† Vigorniensi.

[2] Nec per mēbra distinguit: ꝯ his vide i Hie. 5. c. 8.

† Post cōcil. Later. suo Alex. iij. par. 59. c. 4. & c. 7. eod. tit. in 1. compil.

[3] Cōcor. tex. in authen. hoc ius. & ibi Bartol. & Bal. C. de sacrosan. eccle.

alienanti ꝑdiū ecclesiæ subscripserit, [a] quo iratus [b] Deus aīas perdit, anathemate feriatur: nisi forte & alienator, [c] & q̄ acceperit, † celeri [d] restōne sibi ꝓspexerīt. [e] ¶ Quód si minore aīæ suæ cura remediū [f] oblatū neglexerint, ꝑter pœnā [g] sup hoc adscriptā, cōfectū exinde documentū, virib. (quāuis ab initio nullas [h] habuerit) vacuetur. ¶ Sed ēt licet † quibuscunq; ecclesiasticis ꝑsonis [i] vocē cōtradictiōis offerre, & vt cū fructib. ꝑossint alienata [k] reposcere, & ecclesiastica auctoritate fulciri.

¶ Alex. iij. Vigor. † episcopo.

¶ *Terra non fertilis ecclesiæ dari potest in emphyteusim ei, cuius studio reducatur ad culturam.*

CAP VII.

AD† aures: & infra. ¶ Illas terras, quæ de syluis extirpatæ, sunt arabiles factæ, eis hæreditario [l] iure poteris concedere sub annuo cēsu tenendas, á quib. suo, vel parētū suorū labore cōstiterit extirpatas: Nisi forte tunc [m] alijs possint ad maiorē ecclesiæ vtilitatem cum eodem labore & onere conferri.

¶ Celesti. iij. Rauen. archiepō.

¶ *Iurans non alienare bona ecclesiæ, non potest alienare ea quæ sunt de mensa, vel ea de quibus dubitatur an sint de mensa. hoc dicit vsq; ad §. possessiones. Abbas.*

CAP. VIII.

VT † super aliqua, & infra. ¶ Sane q̄siuisti a nobis, si possessiones [n] siue redditus regalū decimationū, & aliūde ex certis locis ꝓuenientes, quos ꝑdecessor tuus quousq; diē clausit extremū, ad manus suas tenuit, & ī ꝓpriū vsum excepit, [o] (vel expendit,) † nec alijs infeudauit, de mēsa sint archiepī intelligēdi: & de eis, cū ex sacramēto [p] fidelitatis tenearis Apostolicæ sedi nihil alienare, contractus aliena-

exceptione. & l. si ob cām. R̄ndeo, illud gn̄ale est: sed hīc si repellat̄ replicabit ꝙ rē ecclesię repetat. q̄a cōtractus nullus est, & iō nō tenet: sicut excipit ꝯ mulierē de re vēdita & tradita, sed ipsa replicat factū esse cōtra Vellia. ff. ad Velleia. si mulier. §. itē si mulier. §. nec mirū si cōtingit hoc in ꝑlato: q̄a interdū accidit hoc in priuato. C. de agri. & cens. quēadmodū lib. 11. & est specialis casus: & si nihil habet prælatus, non dabit pretiū. C. ꝯ rei vend. si mācipiū. [4] Vin. Item ex hoc cap. dicunt quidam, ꝙ prælatus, vel ēt quilibet de ecclesia pōt agere pro ecclesia sine lr̄is de rato. De hoc dixi sup de procu. c. 1. & ī. de rescri. edoceri. sim. 12. q. 2. non liceat & sūt eiusdē auctoris. [5]

A*D aures.* Ponit casum lr̄alem Ioā. And. in eo qui cōsilus de ꝑlato nulla interueniēte scriptura recipit syluā ab ecclesia reducēdā ad culturam: & ꝙ ea reducta cōcederet sibi ī emphyteusim: postmodū ꝑlatus dubitauit ex quo res erat culta, an posset dari in emphyteusim, & r̄ndet̄ vt in lr̄a. Abbas. Diuidit̄: quia in prima parte decise pon. ī factū. In secunda ponit̄ prouisio: ibi. *Illas.* In tertia exceptio: ibi, *Nisi.* Ioan. de Imo.

CASVS Quidā de syluis ecclesiarū fecerunt terras arabiles, illas extirpādo: q̄rebat̄ vtrū terræ illæ arabiles factæ, possent sub annua pēsione cōcedi hæreditario iure tenēdæ illis vel hæredib. eorū, qui labore suo illas extirpauerunt, & r̄ndet Papa, ꝙ bn̄ pōt illis cōcedi: nisi forte possint alijs ad maiorē vtilitatē ecclesiæ cōferri sub eodē onere ac labore No. ꝙ ecclesia vtilitatem suam semper facere dēt, & res suas meliorare debet.

l ¶ *Hæreditario.* Idest, in emphyteusim perpetuam. 10. q. 2. hoc ius. vel perpetuo quoque. Tanc.

m ¶ *Nisi forte tunc.* s. tpe contractus sise. ī. de emp. & vend. cū dilecti & sup. de ele. dudum 1. & ff. de euictio. ex mille §. 3 & sic spectat̄ initium contractus, & si tunc læditur ecclesia restituit̄: aliàs si postea res fieret melior per solicitudinem colonorum, si possessiones istas reddiderunt meliores, non expelluntur, ex quo in principio ecclesia decepta non fuit. C. loca. eadem quam. & l. legem quidem. C. de resc. n. vendi. ad rescindendam. ne negligentia sua sit eis damnosa C. de allu. l. vlt.

V*T super.* Qui iurauit non alienare ea q̄ sunt de mensa, ea de quib. dubitat̄ an sint de mensa, alienare nō dēt. Abb.

CASVS. Archiepīs Rauen. recepit quasdam possessiones siue redditus à rege, aut etiam aliūde, ex certis locis in recompensationem decimarum subtractarū: & redditus illos siue possessiones retinuit ad vsum suum, quousque diem clausit extremum: Quæsiuit successor illius, vtrum redditus illi siue possessiones intelligantur ad mensam archiepī pertinere: Itē cum ipse archiepīs teneatur iurō fidelitatis, q̄d fecit Apost. sedi, s. non alienare de nouo: quæsiuit, vtrum de redditib. illis possit fieri contractus cuiuslibet alienationis? R̄ndet Papa, ꝙ siue intelligantur de mensa archiepī, siue non, non dēnt alienari: concedit tamen Papa archiepiscopo, vt ipse de cōsilio & assensu fratrum suorū, vel maioris partis, possit alienare possessiones ecclesiæ suæ minus vtiles, vel commutare pro alijs vtiliorib. habendis. Not. ꝙ archiepī & epī iurō tenentur non alienare de nouo possessiones ecclesiæ. Item prælati ecclesiarum possessiones minus vtiles alienare vel commutare possunt pro vtilioribus de consensu fratrum suorum.

¶ *Glos. seq. recitetur per obiectionem.*

n ¶ *Possessiones.* Solent n. plerunq; reges, possessiones & redditus certos dare ecclesijs loco decimarum, & hoc satis pōt fieri pro decimis subtractis siue retentis, sed pro futuris non vr̄ admittenda talis commutatio. ī. de rerum permu. ca. vlt. Ala.

o ¶ *Excepit.* i. recepit. si. ī. vt lit. nō ꝯte. qm̄. si. 23. q. 5. nō ē nr̄m.

p ¶ *Sacramento.* Nā quilibet epīs, q̄ immediate dn̄o Papæ subest,

[4] Vendicans mancipium vēl vel furto sublatum & distractum, nō habet necesse restituere ꝑtium. Ioā. And.

[5] Aliàs: actoris.

† Cap. 1. eod. tit. in 2. compil. Et q̄ bona dicant̄ esse de mēsa prælati. tradit hic ꝑ alijs Innocen.

† Hæc duo verba: vel expēdit: desunt ī omnib. antiquis, quæ velut expositio ꝑcedentis verbi ex margine perperā irrepserunt in contextum.

[o] Si fundo vendito cuius pars cum citur, vel decreuit. vel accreuit per alluuionem prioris status habebit rō, vñ re deteriorata ūdim inuit̄ nec re aucta auget cui ctiōis q̄titas. 10. A.

est, iurat ei fidelitatem, quód non alienabit bona ecclesiæ, nec infeu dabit de nouo, & idem iuramentum præstant alij episcopi suis Metropolitanis.

a ¶ *Alienationis*. Large sumpto vocabulo, siue transferatur dñium siue nõ. sup. eo. nulli. & C. de re. eccl. nõ alie. sancimus.

¶ *Glo. seq. rece. per q. vel obiectionem.*

tionis[a] cuiuslibet possit interue nire. Tuæ ergo inquisitioni taliter respondemus, q̃ siue intelligantur[b] de mensa, siue nõ,[c] ut non alienentur, consultius d exi stimamus.

¶ *Possessiones ecclesiæ minus vtiles, pro vtilioribus, de consensu capituli potest episcopus permutare, vel alienare, hoc dicit.*

¶ Possessiones uero, quæ ecclesiæ tuæ minus sunt vtiles, pro alijs vtilioribus de fratrum tuorũ, & † sanioris partis consilio & assensu[e] alienandi seu commutandi liberam concedimus facultatem.

¶ Idem Exon. episcopo.

¶ *Canonicus prædium ecclesiæ perpetuo locare non potest.*

CAP. IX.

AD † audientiam nostram noueris peruenisse, q̃ quidã de canonicis Exon. ecclesiæ, quædam prædia eiusdem (inconsultis[f] alijs fratrib.) in damnũ eius † in perpetuum locauerunt. ¶ Ideoque mandamus, quatenus (si uerum est q̃ asseritur) locationes illas legitime reuocare[g] procures: ita q̃ si eadem prædia non aliter reuocari potuerint, † eos quos noueris harum locationum auctores, † ad susceptam inde pecuniam conductoribus refundendam,[h] † appellatione remota, compellas.

¶ Inn. 3. archiepo Mõtis regalis.

¶ *Possessiones, quæ sunt de mensa, non possunt alienari: Et ecclesiæ consuetæ regi per regulares, secularibus clericis conferri non debent, hoc dicit. Ioan. de Imola.*

b ¶ *Intelligantur*. Ad q̃õnem primi non rñdet: forte iõ quia non expressit quãto tpe tenuit, & vtrũ bona fide an mala fide. j. d̃ spõ. de muliere. Ala.

c ¶ *Siue non*. Præsumitur tñ esse de mẽsa archiepi. cum sit in possessione earum. C. de rei vendi. l. vlt. Lau.

d ¶ *Consultius*. Quia certius. inf. de sponsa. iuuenis. Lau.

¶ *Glo. seq. signat contrariũ, & soluit duplici ter.*

e ¶ *Assensu*. 12. q. 2. terrulas. j. Sol. hic vocat possessiões minus vtiles comparatione magis vtiliũ: ibi vero minus vtiles dñr simpliciter & absolute. hic est necessarius consensus capituli, ibi non. vel ex honestate requirit in his † non ex necessitate, vt ibi. Bern.

AD *audientiam*. Cõmunis diuisio. In prima narrat factum, in secunda prouidet: ibi, *Ideoque*. Abbas.

CASVS. Quidã de canonicis Exon. ecclesiæ q̃dam prædia ipsius ecclesiæ, alijs fratrib. inconsultis, locauerunt in perpetuum in damnũ ecclesiæ: peruenit hoc ad notitiam dñi Papæ: vñ mãdat Exon. epo. quatenus si rẽ ita, locationes illas studeat reuocare: si vero nõ possint reuocari, nisi pecunia inde recepta restituatur cõpellat locatores ad pecuniam restituendam conductorib. No. q̃ male alienata in damnum ecclesiæ, sunt reuocanda. Item conductores habent actionem contra locatores ad pretium repetendum.

f ¶ *Inconsultis*. Vnde contractus nullus. sup eo. c. 1. & 12. q. 2. sine exceptione.

g ¶ *Locatione reuocare*. De facto, quia ipso iure non tenuit contractus. sup de his quæ fiunt à præla. sine consensu ca. tua. arg. 24. q. 1. audiuimus. sicut alias exponitur, separari, i. non fuerunt mixta bona paterna & materna. C. de leg. hære. l. 2.

¶ *Glos. seq. quærit & soluit.*

h ¶ *Refundendam*. Sed nunquid hñt actionem de iure tales conductores contra locatores ad repetendam pecuniã? Sic, si fuerint bonæ fidei. 12. q. 2. Vulteranæ. in auth. de re. eccle. non alie. § si quis. coll. 2. si malæ fidei fuerint, nõ. 16. q. 3. c. placuit. § potest vel. vniuersas. C. ne rei do. vel tẽplo l. vniuersitas. 10. q. 2. hoc ius. in fi §. qui vero nisi de euictione prospexerint. C. de euic. si fundum. in casu tamen speciali malæ fidei emptor agit ad pretium C. communia de leg. l. vlt. Lau.

POssessiones. Sunt duo dicta. Secundum ibi. *Aut*. Abb. Sicu.

CASVS. Quæsiuit archiepus iste, vtrum possit alienare possessiones ad mẽsam suã, vel capituli ptinẽtes? Rñdetur q̃ nõ. Item quæsiuit, vtrum posset ecclesias in quib monachi esse consueuerunt, concedere clericis vel laicis: & rñdetur q̃ nõ.

Margin: † Vel. · Cõcor. l. 2. & ibi Bal. C. de agri. & cẽ sib lib. 11. · † Cap. 2. eod. tit. in 2. compil. Et vide Ancha cõs. 115. · † Aliàs ita: in dãnũ ecclesiæ. · † Potetint. Potuerãt. · † actores. · † Retinẽdam

Not. quód episcopus possessiones ad mensam suam vel capituli pertinentes, alienare non potest. Item ecclesiæ regulares amplius seculares esse non debent, sed reformari debent per homines eiusdem religionis, quæ prius ibi fuerat.

¶ *Glos. ista alleg. signat contrarium, & dupliciter soluit.*

CAP. X.

POssessiones † ad mensam tuã vel capituli pertinentes, alienare[i] non debes. Aut ecclesias in quibus monachi[k] ministrare consueuerunt, clericis[l] vel laicis[m] assignare.

¶ Idem episcopo Maurien. & Præposito Vlcon. †

¶ *Restituitur ecclesia cõtra alienationẽ, p quam enormiter fuit læsa. h. d. secundum lecturam veriorem.*

CAP. XI.

AD † nrãm noueritis audiẽtiam peruenisse, q̃ cũ Tusien. † monasteriũ depressum esset onere maximo debitorũ, Abbas & conuentus eiusdẽ, villã quandã necessitate coacti, B. laico concesserunt in feudum, tali conditione apposita, q̃ idẽ octoginti libras persolueret, pro quibus eadem extiterat obligata: quod non distulit effectui mancipare: & infra. ¶ Vnde humiliter supplicarunt, vt feudũ prædictum faceremus ad vtilitatẽ monasterij reuocari: præsertim, cũ idem laicus primo anno de ipsius pũtibus vltra summam perceperit prætaxatam, & per multos[n] postmodũ annos sumpserit eius fructus: & infra. ¶ Quocirca † mandamus, quatenus si prædictum monasteriũ propter hoc inueneritis enorme[o] dispendium incurrisse, dictũ laicum vt pecunia quam pro exoneratione feudi, seu etiam pro vtilitate ipsius monasterij expẽdisse noscitur, ab eisdẽ Abbate & cõuẽtu recepta, cũ sibi fru

i ¶ *Alienare*. Ĩ. eo. vt super. arg. j. 12. q. 3. c. vlt. Solu. hic phibetur pperua alienatio possessionum, ibi conceditur spẽliter tertiarum: vel qđ ibi dr̃ q̃ põt alienare intelligitur de consensu capituli, & si causa subest.

¶ *Glo. seq. reci. per quæstionem, quid è conuerso.*

K ¶ *Monachi*. E cõuerso bñ põt seculares amoueri ab ecclesia aliqua, & in ea institui regulares, si epi dioece. consensus accesserit: dumtñ clericis alibi æque pũideatur. j. de ecclesijs ædificãdis, ad audientiam 2. non tñ intelligas illud fuitis clericis faciẽdum: inuito n. vsufructuario non põt proprietari⁹ deteriorem cãm eius facere, etiam in meliorem statum mutando. ff. de vsu & habita l. vlt. Lauren.

l ¶ *Clericis*. Quia quãdiu inueniri põt regulares, nunquã ponẽdi sunt seculares. j. d̃ reli. do. iter quatuor

m ¶ *Laicis*. Hoc iõ dicit, quia postquam locus factus est religiosus, amplius ad seculares vsus redire nõ dẽt sic & de vestimentis altaris. & lignis ecclesiarũ. j. de relig. do. ad hoc. & de conse. dist. 1. ligna. & cap. altaris.

AD *nostrã*. Primo ponit petitio. Secundo causæ cõmissio: ibi, *Quocirca*. Abb.

CASVS. Monasteriũ Tusien. grauatũ erat onere maximo debitorũ, pp quod abbas & conuentus eiusdẽ tali necessitate ducti, quandam villam suam concesserunt in feudum cuidam laico, tali condõne apposita, q̃ idem laicus solueret octoginta libras, pro quib. villa ipsa erat obligata: qđ ipse non distulit effectui mancipare: videntes monachi, q̃ monasteriũ ex tali cõtractu enormiter esset læsum, supplicarunt humiliter dño Papæ, vt feudum ipsum faceret ad monasteriũ reuocari, cũ idem laicus primo anno de redditib. ipsius feudi vltra summã perceperit quã persoluit, & postmodũ ẽt per plures annos pcepit fructus eius: vnde mandat Papa quibusdã, quatenus si pdictũ monasteriũ pp hoc inuenerint enorme dispendiũ incurrisse, cõpellant dictũ laicũ, vt pdictũ feudũ liberũ & quietũ dimittat monasterio prædicto, recepta prius pecunia a monachis, q̃ pro vtilitate monasterij pro pdicto feudo dr̃ expendisse, cum fructus percepti sibi debeant sufficere pro labore. No. q̃ cum ecclesia enormiter læditur in aliquo contractu, dẽt restitui.

¶ *Glo. seq. rece. per obiect. & solutionem.*

n ¶ *Per multos*. Forte per duos, vel p tres: q̃ qa pluralis locutio duorũ numero contenta est. 4. q. 3. c. si testes § ibi numerus hoc iõ dicit: qa post quadrienniũ non subuenit ecclesiæ per beneficium restitutionis. C. de tempo in integ. restit. l. vlt.

¶ *Glos. seq. quærit, & soluit distinguendo, et sine punct opi.*

o ¶ *Enorme*. Hoc iõ dicit quia pro leui damno non dat restitutio.

Margin: † Cap. 1. eod. tit. in 3. compil. Et de materia vide de Oldra. cons. 262. & Cardi. cons. 131. · † Vlgen. Vlticen. Vlcien. · † Cap. 2. eod. tit. in 3. compil. Vide Hos. in c. salubriter. & Ioã. And. in ca. conquest⁹. j. de vsur. · † Aliàs: Secusien. vnde originẽ duxit Hosti. & vocatur monasteriũ Sancti Iusti. · † Aliàs: Cusien. · † Vel, Cusin. in antiquiorib. · † De intellectu huius tex. vide latissime per couarruuiã. li. 1 varia. resol. ca. 1. & Ferdin. Vasquiũ. lib. 3. controuer. vsu frequẽtiũ, c. 71. · a Nam duo dicuntur multi. in fi. de iure persõ. I n. Ioã. And.

ctus percepti sufficere [a] debeat pro labore) præfatum feudum eidem monasterio dimittat liberum & quietum, appellatione postposita compellatis.

¶ Idem in concilio generali. †

¶ *Alienatio rei ecclesiasticæ facta sine legitimo ecclesiasticarum personarũ assensu, non tenet, licet approbetur per constitutionem laicorum.*

CAP. XII.

CVm [a] laicis, [b] quamuis religiosis, disponẽdi de reb. ecclesiæ nulla sit attributa potestas, † quos obsequẽdi manet necessitas, non auctoritas imperandi: dolemus in quibusdam ex illis [a] sic refrigescere charitatẽ, quod immunitatẽ ecclesiasticę libertatis, quã non tñ sancti patres, sed ẽt principes [c] seculares priuilegijs multis munierunt, non formidant suis constõnibus, vel potius destitutionibus impugnare; non solũ de alienatione [d] feudorũ, ac aliarũ possessionũ ecclesiarũ, & vsurpatione iurisdictionum, sed ẽt de mortuarijs, [a] nec non & alijs q̃ iuri spũali annexa [e] vñr, illicite præsumendo. ¶ Volentes igitur super his indẽnitatib. consulere ecclesiarũ, ac tantis grauaminibus prouidere, constitutiones & venditiones hmõi feudorũ, seu aliorum bonorum ecclesiasticorum, sine legitimo personarũ ecclesiasticarũ assensu [f] præsumptas, occasione constitutionis laicæ potestatis: (cum non constitutio, sed destitutio, vel destructio dici possit, necnon vsurpatio iurisdictionum) † sacri approbatione concilij decernimus nõ tenere præsumptorib. per censuram ecclesiasticam compellendis. [g]

tutio. ff. de re i inte. scio. & j. de i inte. re. c. 1. Sed nũquid in hoc casu cũ lædit enormiter, subuenit ei per beneficium restõnis, vel ipso iure tuta est? [1] Dico quod ex quo cõsensus capituli affuit, & iõ credebant vtiliter contrahere, tenuit õtus: licet læsa sit ecclesia. j. de emp. & vẽd. cum dilecti. & 13. q. 2. fine. sed põt restitui si læsa sit enormiter. sup. de in inte resti. c. 1. sed si decepta esset vltra dimidiam partẽ iusti pretij, subuenitur ei iure cõi, & ẽt cuilibet. C. de rescin. vendi. l. 2. & j. de emp. & vendi. cum dilecti. & c. cum causam. sm hoc vsq; ad legitimam præscriptionem potest agere, licet quidam dicant quòd in hoc casu agendum sit iudicis officio. Ioã.

¶ *Gl. se obijcit, & soluit.*

a ¶ *Sufficere* Sed non vr̃ quod ille debeat lucrari fructus pceptos. s. id quod ipse dedit ecclesiæ: nã cũ aliquis restituitur, oĩa dẽnt restitui in pristinũ statum, vt neutra pars sit in dãno vel in lucro C. de repu. l. 1. ff. de mino. quod si minor §. restitutio. Sed hoc est pp laborẽ suum, vt hic dicit. non .n. oĩno emptor damno afficiendus est: vt l. prędicta, quod si minor. §. restitutio. Item quod bona fide percepit. [2] ff. de acq. re do. bonæ fidei. j. de feudis. c. 1. arg. 12. q. 2. Vulteranæ. Io. & si vellet petere laboris mercedẽ, necesse haberet restituere fructus, qui excederẽt labores. ff. de rei vend. sumptus. Lau. Et sic est arg quod nemo cogit suis stipẽdijs militare. & de labore suo mercedem qs recipere dẽt. 12. q. charitatem. & c. ecclesiasticis. & 12. q. 2. precariæ.

CVm laicis. Alienationes de feudis vel alijs rebus ecclesiæ non tenent, etiam si per constitutiones laicorum approbentur. hoc dicit: vel aliter, & sic ut in rubro. Communis diuisio. Secunda: ibi, *Volentes.* Abb Siculus.

CASVS. Laici quantumcunque religiosi sint, non habent aliquam potestatem deponendi de rebus ecclesiæ: sed si in contrarium faciunt, immunitatem ecclesiasticæ libertatis impugnant suis constitutionibus, imo potius destitutionib. vsurpando iurisdictionem ecclesiæ, & etiam de spiritualib. illicite præsumendo: volens concilium huiusmodi grauaminibus obuiare, omnes constitutiones & alia omnia, quæ faciunt in præiudicium ecclesiarum decernit concilium penitus non tenere. Not. quod laici in præiudicium ecclesiæ nihil statuere possunt, & si quę in contrarium faciunt, non tenent: & sic istam constitutionem iudicas contra eos.

b ¶ *Cum laicis.* 96. dist. bene quidem. & sup. de constitu. ecclesia. & 16. q. ult. laicis. & c. non placuit.

¶ *Glo. seq. arg. allegat contrarium.*

c ¶ *Principes.* Not. arg. quod laici principes possunt dare ecclesijs priuilegium. 16. q. 1. generaliter. & 17. dist. §. hinc etiam. inf. de immu. eccle. non minus. arg. immo, vt videtur, possunt dare priuilegium libertatis. 63. dist. in synodo. & melius. c. Agathosa. arg. sup. de in integr. rest. auditis. arg. contra 10 q. 1. nouerint Ioan.

d ¶ *Alienatione* Sup. de consti. quæ in ecclesiarem.

e ¶ *Annexa.* Vt ius patronatus. sup. de iud. quanto.

f ¶ *Assensu.* Sup. eod. c. 1. & 12. q. 2. sine exceptione.

g ¶ *Compellendis.* [a] Immo sunt ipso iure excommunicati: vt inf. de senten. excom. nouerit.

† De hac q̃õne vid. p doctores in l. 1. C. de filio fam. & in l. fin. ff. si tutor vel cura.

† Lateranense cõcil. generale sub Innocen. iij cap. 44.

† Ca. vnico. eod. ti. in 4. compila.

Facultas.

† Illis.

[a] Vide Abbatem consil. 26. incip. quidam officiales. in 2. volu. & Rom singul. 254. inci. Reuerẽdus Dominus.

[2] Et vt vasallus, qui ex vtili dominio & bona fide faciebat fructus suos: nec est vis sm Innoc an nõ tenuerit cõtractus propter defectũ solẽnitatis an tenuerit, sed pp læsionẽ datur restitutio. Ioã. And.

[1] Hanc glossulam non inuenio in vetustiorib. nec credo Bernardi esse.

DE PRECARIIS.

¶ *Supra visum est de contractibus per quos transfertur dominium, restabat videre de contractibus per quos transfertur vtilitas rei dumtaxat. Vel sic: Quia precaria sunt quædam species alienationum, ideo post titu præcedentem subijcitur hic titulus. Abbas.*

TITVLVS XIIII.

De precarijs.

¶ Ex concilio apud Beluacũ. †

¶ *Breue est, nec potest breuius summari.*

CAP. I.

PRecariæ [h] de quinquẽnio in quinquẽniũ, [i] secundum auctoritatẽ & antiquam consuetudinem renouentur. [k]

¶ Ex concilio Carthaginensi. †

¶ *Reuocat successor precariã per prædecessorem irrationabiliter factam.*

CAP. II.

DE precarijs [l] irrationabiliter factis à rectoribus ecclesiarum, se suosque successores pœna [m] graui obligantibus, vt facta ipsorum dissoluere nequeant: Præcipimus, vt nemo successor antecessoris sui pœna

[a] De hac materia habetur 10. q. 2. precaria. 12. q. 2. precaria. 16. q. 3. clerici. & cap. sequen.

PRecaria. Põt summari: Precariæ cõcessæ de reb. ecclesiæ, dẽnt sm antiquam consuetudinem de quinquennio in quinquẽnium renouari. Et hr̃ istud capr̃m & sequens pro palea 12. q. 2. c. precariæ. & sequen. secundum Ioan. de Imol.

CASVS. Dicitur in hoc capitulo, quod precariæ de quinquennio in quinquennium sunt renouandæ. No. quod precariæ de quinquẽnio in quinquennium debent renouari.

¶ *Gl. seq. distinguit precarium à precaria & precaria, ponit triplicem speciem*

h ¶ *Precaria.* Precariũ est quod precib. petẽti vtendum concedit tamdiu quandiu is q concessit patitur ff. de preca l. 1. j. eod. c. ũn. Precaria dr̃ ad preces aliquorũ vsq; ad quinquẽnium contractus initus: vt hic. Item dicitur precaria ad preces facta donatio vsq; ad mortẽ accipientis. 12. q. 2. sæpe. 16. q. 3. clerici. Item precaria dicitur contractus ad preces factus vsq; ad mortem accipientis: cuius contractus natura talis est, quæ habetur. 10. q. 2. precariæ. & inf. eod. cap. vlt. qui contractus innominatus est.

i ¶ *In quinquennium* Quid si elapso quinquẽnio cũ taciturnitate ptereatur: intelligitur õtus innouari. ff. de preca. in reb. §. vlt. C. loca. l. legem quidẽ. ar. 12. q. 2. longinquitate. Lau.

k ¶ *Renouentur.* [a] ne longitudine temporis pereat memoria contractus.

DE precarijs. Primo præmittit factum. Secundo prouidet. ibi, *Præcipimus.* Abbas.

CASVS. Quidam prælati ecclesiarum faciebant precarias in damnum ecclesiarum, obligando se & suos successores sub certa pœna: statuit concilium Carthag. vt nullus successor sit obligatus in pœna sui antecessoris sed si antecessor res ecclesiæ irrõnabiliter distraxit, successor ad ius ecclæ debeat reuocare. No. quod vbi contractus non tenet, nec pœna super hoc apposita. Item successor non obligatur ex contractu habito in damnum ecclesiæ facto ab antecessore. Item successor male alienata reuocare debet ad ius ecclesiæ.

l ¶ *De precarijs.* Precaria hic accipitur pro cõtractu de quo, vel quibus fit mentio in notula prædicti capituli.

¶ *Gloß. seq. alleg. dictum ponit alleg. contrarium.*

m ¶ *Pœna* Promissa super contractu irrationabiliter habito. in hoc enim casu loquitur capitulum: tum enim contractus non valeat: [5] nec pœna ei apposita. C. de legi. non dubium. sup. de foro compet. si diligenti. 15 q. 6. cap 1. & 2. C. de condi. ob tur. causam da. l. 1. sed si contractus rationabiliter habitus est, valet pœnæ adiectio arg sup. de arbi. dilecti. tamen si ecclesia non agnouit contractum, soluere non tenetur. ff. de pig. act. si pignore § vltimo. ff. de eui. illud. §. vlt. arg. contra. ff. de iure fisci si procurator Cæsaris. Ala.

Iurisdictionis.

[a] Beluac. Burchardus li 3 c 169. Iuo per. 3 cap. 230. & ca. 1. eo. ti. in 1. compil. vide conciliũ Meldense. cap. 17. 21. & 22.

[a] Anto. Augu. in notis antiquæ collectionis. e. tit. c. 2. ait se nõ inuenisse i cõcilijs hoc caput, sed extat, inquit, cõtra Lotharij totidẽ verbis lib. 3. tit. 8. ca. 2. legum Longob. in alijs est tit. 10. quod licet rectorib. ecclesiarum acta antecessorum rescindere.

[a] Hæc glossula nec ẽ Bernardi, nec hr̃ in antiquis codicibus.

[5] Ipso iure vel ex quo per sniam reuocat principale: ergo & accessorium sm Inno. & Hostiẽ. allega. eadem inita. Ioã. And.

a ᵇ *Ab eo.* Et etiam ab eo qui alienauit, si toleratur. sup. de reb. eccl. non alie. si quis presbyterorum. Ita successor potest reuocare quod prædecessor illicite fecit. 35. q. 9. quod quis.

P*Recarium.* Sunt duæ partes, quæ patent. Secūda: ibi, *Porro.* Abbas.

CASVS Rogasti me, vt rem meā concederem tibi ad vtendum: ego precib. tuis concessi tibi rem illam precario: volui postea reuocare istud precarium: tu nolebas mihi restituere: quæritur vtrū ego possim reuocare cū mihi placuerit? Rñdet ꝙ bñ possum illud reuocare qñcunq; mihi placuerit. Itē soluit precariū mortuo illo cui cōcessum fuit, sed nō soluit illo mortuo q concessit: Itē soluit precariū, si ille qui concessit precariū alienauerit: quia per talē conuentionē rē alienā inuito dño possideri nō licet. Secūdo dī. ꝙ precariæ, q̄ aliqñ fiunt de possessionib. ecclesiarum, nō debent reuocari pro voluntate concedentium. No. ꝙ precarium reuocatur pro voluntate concedentis. Item contractus, qui precariæ nominātur, non possunt reuocari ad voluntatem concedentium: & ita differentia est inter precarium & precarias.

† Vide l. 1. & ibi gloss. & Bar. ff. eo. tit.

† Hostiē. legēdum, seu corrigendū hic admonet ita: sed nō cōcedendus.

sit obligatus: sed suæ prouidentiæ sit concessum, vt si antecessor eius res ecclesiæ irrationabiliter distribuit, ab eo ᵃ ad ius eiusdem ecclesiæ reuocentur.

¶ Gregorius nonus.

¶ *Cōcessio precarij extinguitur voluntate concedentis, aut ei succedentis: precariæ autem concessio non.*

CAP. III

PRecarium ᵇ † vtendum cōceditur, quamdiu patitur, qui cōcessit: soluitᶜ quoq. obitu eius cui cōcessum est, nō † ēt cōcedentis: aut cū ipsum alienari cōtingit alicui hoc reuocare volenti: quia per conuentionem ᵈ hmōi, non licet rem alienā inuito domino possideri. ¶ Porro precariæ, ᵉ quæ quandoq; de ecclesiarum possessionibus fieri solent, non sunt pro voluntate concedentium reuocandæ. †

¶ *Glos. seq. recitetur per modum summæ, quid sit precarium, quantum duret, &c. vt nota'a è regione demonstrant.*

Precariū & cōmodatū conueniūt, & differunt.

b ¶ *Precarium.* Est aūt p̄carium, ut dictum est in c. 1. qđ precibus ad vtendum datur: & tamdiu durat q̄diu patitur qui cōcessit: vt hic: & ff. eo. l. 1. & est simile commodato: qui. n. commodat rem suā, sic cōmodat vt non faciat eā accipientis, sed vt permittat ei vti re cōmodata & sicut reuocaī p̄carium, ita cōmodatū: vt ff. eo. l. 1. sed distant in hoc, ꝙ cōmodatū nō reuocaī intēpestiue. ff. cōmo. in cōmodato. § sicut. nisi post vsū cōpletū. j. tit. proxi. c. vni. § 1. Precarium vero qñq; reuocatur ēt si ad certum tp̄s sit concessum. ff. eo. cum p̄cario. Consistit aūt p̄carium tam in re mobili q̄ immobili, & in seruitutib. vt si me rogaueris, vt per fundū meū ire vel agere tibi liceat, vel vt in tectū meū, vel in area ædiū mearū tignum, vel stillicidium immissum habeas. ff. eo. l. 2. § vlt. & l. 3 & 4. in princ. Itē in re propria non consistit p̄carium. ff. eo. l. 4. §. itē si rem. nisi cū debitor pignus rogat p̄cario à creditore possidere. ff. eo. si debitor rōne possessionis, & nō ꝓprietatis. ff. eo. certe. § vlt. Itē tā ille qui cōcedit p̄carium, q̄ qui rogat, possidet: vnus ciuiliter, & alter naturaliter. ff. eo. & hēt. § pen. sed duo insolidū p̄cario possidere nō pñt. ff. eo. duo. & restitui dēt p̄carium in pristinā cām, alias cōdēnabiī in tm̄ quāti interfuerit actoris. ff. eo. q̄situm § ex hoc interdicto. & p̄carium constituit inter p̄sentes & absentes, & p epistolā. ff. eo. p̄cario. Itē si precario durante prorogatur in vlterius tp̄s, non mutat cām possessionis. ff. eo. sed si manente. vnde non dī precarium nouū. ADDI. Item qui precario rogat, dolum & culpam dolo proximam præstat. ff. eo quæsitum. § & illud.

Precariū in quibus consistit.

¶ *Gl. seq. signat contrarium, & soluit.*

Precariū qualiter finitur.

c ¶ *Soluitur.* Obitu eius cui conceditur precarium, finitur, & non concedentis. imo ad hæredem eius qui concessit, transit. ff. eod. cum precario. §. precarij. & l. q̄situm. §. qđ à Titio. quia ipsi, non hæredi recipientis conceditur, vt ibi dī, & hic idem dī. Item finitur si cōcedens p̄carium rem alienauerit, nisi de voluntate noui dñi res eadem permaneat penes eundem. ff. eo. quæsitum. §. ꝙ à Titio. & § illud. Item soluitur precariū pignoris debitore soluente pecuniam creditori. ff. eo. si debitor. at contra ff. loca. l. 4. 1 ibi finitur precarium morte concedentis. Sed hoc iō est: quia ille qui concessit precariū, hoc voluit, & expressit voluntatem concedendo precarium, & iō finitur per mortem ipsius: sed hic, & ff de precarijs. l. cū precario. § 1. simpliciter concessum fuit precarium sine tp̄is præfinitione, & ideo non finitur per mortem concedentis. Bern.

¶ Locatio vel precarij datio, quam fecisti donec voles, morte tua finit. Ioā. And.

d ¶ *Per conuentionem.* Et si ad certum tp̄s precarium concessum sit, nihilominus ante tempus illud poterit reuocare. ff. eo. cum precario. ubi sunt hæc verba: ꝙ non licet rem alienā, &c. & culpam non præstat, sed dolum tm̄, & etiam culpam si dolo sit proxima. ff. eod. quæsitum. §. illud. Bernar.

e ¶ *Precariæ.* In alia signatione accipiī hic hoc nomē precariæ. pro ꝯtractu. s. de possessionib. ecclesiarū, de quo habes s eod. ti. c. 1. & 2. & 10. q. 2. hoc ius, ad fi. & c. precariæ. nec pōt reuocari ante constitutū tp̄s, vt hic, nisi irrationabiliter sit factus talis contractus. s e c. 2. & ita aliud precarium est, & aliud precariæ, siue precaria. Ber. ADDI. Vnde Hostiensis dat tales versus:

Riæ, ria, riū, tria sunt quib. est caput vnum.
Riæ sunt solitæ post singula lustra renasci.
Ria fit ad mortem, nec citra vult reuocari:
Rium finitur tūc quādo vult suus auctor.

† Vide l. creditores. & qđ ibi nota Bart. C. de pigno.

TITVLVS XV.

De commodato.

¶ Idem Gregorius nonus.

¶ *Commodatarius gratia sui tenetur etiam de leuissima culpa, non de casu, nisi in tribus casibus hic positis. Et commodatum ante vsum completum non reuocatur.*

CAP. I.

CVm † gratia sui tantum quis commodatum ᶠ accepit, de leuissima ᵍ ēt culpa teneī:

DE COMMODATO.

¶ *Visum est de contractu, qui fit gratia recipientis tantum, merito subijcitur rubrica de contractu sibi simili; nam communiter commodatum fit gratia recipientis tantum, licet quandoque fiat gratia concedentis, vel vtriusque. Abbas Siculus.*

† Vide te. in § item is, cui res insti. quibus modis re contrahit. oblig. & ibi latissime Aretin. & Docto.

Et quid de cōmodato lege diuina caueret, vid. in Exodo c. 22 refertur in c. 1. & 2. in 1. cōpil. eo. tit. quod Raymundus omisit.

De hac materia habetur 1. distin. jus naturale.

C*Vm gratia.* Habet duo dicta. Secūdum: ibi, *Contra.* Primum subdiuiditur. Nam primo ponit vnum dictum. Secundo aliud, à quo tres casus excipit: ibi, *Licet.* Scōm subdiuidit: nā primo ponit dictū. Secundo ponit rōnem: ibi, *Cum non decipi.* Abb.

CASVS Commodaui tibi equum meum, vel ēt rem aliā: res ista deteriorata est: quærebatur, vtrum tenearis mihi sup hoc? Rñdet Papa, cum aliquis recepit commodatum gratia sui tm̄ ꝑ ꝓpriam vtilitatem ꝓcurandam, teneī non solū de culpa lata & leui, sed ēt de leuissima: verumtñ de casu fortuito nō tenetur, nisi p culpā suā casus ille acciderit, vel nisi pactū interuenerit, ꝙ de certo casu & expresso in pacto teneretur, vel nisi fuerit in mora in restituendo cōmodatū. Secundo qrebaī, vtrum cōmodatū possit repeti ante vsum expletū, ad quē res fuit cōmodata. & dī, ꝙ contra illum qui rē cōmodatam accepit, commodati agi non pōt ante vsum completū: quia non decipi beneficio nos oportet, sed iuuari: qđ esset si ante finitum vsum cōmodatum reuocaretur. Not. ꝙ in cōmodato venit leuissima culpa. Item de casu fortuito quis nō tenetur, nisi in casibus, qui hic continenī: s. si per culpā suā casus ille acciderit vel pactum interuenerit de certo casu, vel fuerit in mora in restituendo cōmodatū. Item intempestiue cōmodatū non reuocaī. Itē beneficio decipi nō debemus, sed iuuari.

¶ *Gl. se. reci. per modū summæ, quid sit cōmodatū, vnde dicatur, &c.*

f ¶ *Commodatum.* Est aūt cōmodatum 2 alicuius rei ad aliquē spālem vsum gratuito facta concessio; & translatio, & iō, dī, facta cōcessio. & non trāslatio: qa is qui cōmodat, dñium retinet & possessionē. ff. eo. l. rei cōmodatæ. Et dī cōmodatū quasi vtentis cōmodo datum, & iō dī gratuito: quia si interueniat merces, transit in locationē, vel in contractū innominatū: do, vt des: facio, vt facias. instit. man. §. vlt. Ad aliquem vsum iō dixi, vt noteī dr̄ia inter p̄carium & cōmodatū. Precariū. n. conceditī sine p̄finitione certi vsus: vñ qñcunq; pōt reuocari p̄cariū. ff. de preca. cū p̄cario & s. tit. ꝓxi. ca. vlt. sicut & depositū. j. tit. ꝓxi. bona fides. Cōmodatū aūt ad certū vsum cōcediī: qa statim subijcit vsus ad quē res cōmodatur, ut si cōmodem equū tibi vt ad villā duceres, & tu duxisti ad bellū, teneberis: qa ad aliū vsum duxisti, q̄ dixisti. ff. eo. si vt certo § sed interdū. Et consistit cōmodatum in reb. mobilib. & se mouētib. & immobilib. & incorporalib. puta seruitute habitandi. ff. eo. l 1. qa ibi dicit cōmodari rē mobilē, & ēt soli. & adiecit Iulianus ēt habitationē posse cōmodari, & ijsdē reb. consistit p̄carium: vt dixi s. ti. proxi. c. vlt. Sed qđ vsu consumitur, non cōmodaī, nisi ad pompam, ut ditior appareat. ff. eo. l. 3 § vlt. & l. seq. & qui potest obligare, potest commodare, & ei commodari. vnde pupillus non est obligatus, sed a ius ei obligatur. ff. de act. emp. & vend. l. Iulianus. § ante, en. Bern.

2 De materia ter. & harum glossarū vide glo. ne p Ant. Gome. tomo 2. varia resolu. c. 7 de cōmodato & deposito.

¶ *Gl. seq. dicit ad quid teneatur commodatarius, & quo restitui dēt commodatum, & casum quomodo tenetur commodans cōmodatario.*

g ¶ *De leuissima.* Cū. n. gratia sui tm̄ quis cōmodatū accepit, tenetur

tenet de dolo,& lata culpa,leui & leuissima, vt dicit. q̃a exa-ctã diligentiam qualẽ in reb.suis adhibere dẽt. ff.eod.in reb. imò non sufficit talẽ adhibere qualem in suis reb. si tñ alius diligentior custodire potuit.ff.de act. & oblig l.1.§.is quoq; cui.& dolũ & culpã.ff.eo.si vt certo. §.commodatum. Si vero gratia dãtis tm cõmodatũ detur, tũc venit dolus,& lata culpa ff.e.si vt certo.§ interdum. & l. si mei cã. ff. de act & oblig l.1.§ is quoq; apud quẽ.Si vero gratia vtriusq;,tunc pstat dolum & latam culpã. ff.eod in reb i. rhso, ad finẽ. & l. si vt certo.§. nũc videndũ. ad fin. Casus vero fortuiti,qui præuideri nõ põt,non veniunt. C.e. l.1.& ff eo.in rebus,& ff.de act.& oblig.l.1.§. is quoque cui.j.de homi.Ioan.& cap.vlt.nisi ista tria aliud inducãt, culpa,pactum,vel mora,ut in præd cto. § is quoque cui.in fin.& l. in rebus & ff.de regu. iu.cõtractus.& hic, & j.ti proxi.c 2.C.eo l.j. Culpa põt imputari, si rem sibi cõmodatam remiserit mihi p non idoneã personã. ff.e. qui nõ tam idoneum. secus si per idoneam personã, licet cõtrariũ euenerit.ff. eo. argentũ.& j.de pig. c signi-ficãte.Itẽ ex pacto pstãtur casus fortuiti: vt hic dicit.& C. commo l.1.ita q̃ casus fortuiti connumerẽtur spãliter:ut ff.si quis cautio:sed & si.§.quæsitum.Et mora imputatur,puta si moram fecit in restituendo.j.tit.proxi. bona fides.& intelligendum est ẽt si apud commodantem res fuisset eodem mõ peritura.ff.de leg.1 l.cum res. §.ult.& in auth. de deposito,& denun.inquilinorum.1.rñ.ad si coll.4.Et commodatum restitui dẽt ad pristinam causam.ff.eo.sed mihi.§. 1.aliàs quanti interest eius condemnatur,ut ibi dicitur.Bern.

a *Post vsum.* ff.e.l.in commodato § sicut.sed in precario cõtrarium est,sup.tit.proxi.cap.ult.& ff.de preca cum precario. Item qui commodauit uasa uitiosa tenetur contraria actione pro uino effuso.ignorans tamen excusatur. ff.eo.in rebus. § possunt.& §.item qui sciens & l.penul. Bernard.

b *Decipi.* ff.eod.in commodato.§.sicut.in fin.

1 Et si cõmodauit spõsæ, uel uxori ornamenta, ut ad me ueniretur nata,tunc uenit dolus & lata culpa, fm Got.idem fm Hoft. si cõmodaui tibi tradẽdas eo modo uxori, uel uolens ui dere ludũ scenicum cõmodaui tibi uestes sceni cas : ut in cõcor. gl. Ioã. And.

2 Lũdon. Ludon. Lugdo. Lindoni. Linconiẽ.

† Cap.2. eod.tit.in 3 compil. Et post concil.Lateran.sub Alexã. iij par.50.ca. 35.

a De hoc articulo, q̃ frequẽter solet cõtingere uide Ant. Gomez.lo co supra citato.

Licet casus fortuitus (nisi acciderit culpa sua,vel interuenerit, pactũ , seu in mora fuisset) sibi non debeat imputari. a Cõtra eũ quoq; recte commodati non agit, nisi post a vsum expletũ , cuius gratia res fuerat commodata:Cum non decipi b beneficio nos oporteat, sed iuuari.

TITVLVS XVI.

De deposito.

¶ Alex.iij.London. 2 episcopo.

¶ Ex deposito facto apud clericum ecclesiæ non tenetur ecclesia: nisi in vtilitatem ecclesiæ sit versum.

CAP. I.

Grauis † illa querimonia vsque ad nos super deposito tuo tibi hactenus denegato peruenit,& infra. ¶Cum.n.non cõstet pecuniã tuam,quam ille vir Belial furatus est, in ecclesiæ vtilitatẽ c conuersam. non debemus de iure , contra canonicos eiusdẽ ecclesiæ pcise intentare iussionis instantiã, vt tibi eandẽ reddant pecuniã,personæ d nõ ecclesiæ cõmendatam. ¶ Quocirca suademus,vt in illũ furem tuam dirigas actionẽ. e eo q̃ (vt audiuimus) loculos f hẽt, & ea q̃ tibi subrepta sunt, asportauit. Nam & iudicib. dedimus in mandatis , vt illum iniquum sub quæstionib. g † ad rõnem ponant,ẽt (si oportuerit) vinculis alligatum , vt dictam pecuniam reddere h compellatur : & infra. ¶ Si autem cum eis amicabiliter poteris de reddituũ perceptione pacisci , noueris id nobis acceptum.

¶ Gregorius nonus.

¶ Dicit ad quid tenetur depositarius, & quã repetatur depositum.

CAP. II.

Bona † fides abesse præsumitur si rebus tuis saluis i i

DE DEPOSITO.

¶ Visum est de contractu,qui fit gratia recipientis, nunc subicitur de contractu qui fit gratia concedentis,ideo merito subycitur de deposito. Abb. Sicul.

De materia habetur 1.distin.ius naturale 22.q.2. ne quis.

Grauis. Primo ponitur decisa narratio.Secundo ecclesiæ absolutio. Tertio deponentis instructio. Quarto iudicis præceptum Quinto cõpositionis pluasio.Scda:ibi,*Cum enim.*Tertia : ibi, *Quocirca.* Quarta : ibi. *Nam.*Quinta : ibi , *Si autem.* Abbas.

CASVS. Eps London. quandam summam pecuniæ deposuit penes quendam canonicum cuiusdam ecclesiæ,nõie Belial. 3 Ille Belial sæpe interpellatus fuit ut depositum restitueret, sed illud facere denegauit , & pecuniam illam subripuit & asportauit unde conquestus fuit episcopus domino Papę de ecclesia illius Belial: Dñs Papa rñdet, non constat q̃ illa pecunia quam Belial furatus est, in utilitatem ecclesiæ sit conuersa. unde non possumus canonicis illius ecclesiæ præcipere, ut illam pecuniam tibi reddant, cum non fuerit deposita penes ecclesiam.sed penes illum Belial.unde mandat epo, ut actionem suam dirigat contra illum furem , & mandat Papa quibusdam,ut illum Belial ponant sub duris q̃õnibus, & si oportuerit,ponant illum in uinculis ut sic dictam pecuniam restituat.In fi dicit, si eps poterit amicabiliter conuenire de redditibus illius,cum canonicis ecclesiæ , Papa gratum habebit. No q̃ ecclesia non tenetur,cũ depositum non ut ecclesiæ,sed personæ:tñ si tale depositũ factũ alicui de ecclesia versum sit in vtilitatẽ ecclesiæ,tenet ecclesia,nõ actione depositi, sed de in rem verso.Itẽ depositarius torqueri põt, vt reddat depositũ.

¶ Glos. seq. recitetur per quæstionem.

c *¶ Vtilitatem.* Et si in vtilitatẽ ecclesiæ versa esset:licet apud ecclesiam deposita nõ fuerit , tenet ecclesia i quãtũ in rem eius versa est. j. de fideiuss. q̃d quibusdã,arg C.q̃d cũ eo q alio.po. l.ei qui. 4 10 q 2. hoc ius § si creditor.& ff. depo. l 1 §. an in pupillũ. Alanus.

¶ Gl. se. quærit,soluit & solutionem determinat.

d *¶ Personæ.* Et ita depositũ factum psonæ nõ obligat ecclesiam: quia delictũ psonæ in damnũ.&c.j.de instit. cum venissent 16. q.6. si epm & c. epo non licet j.de exce.cũ uenerabilis Sed qualiter dr cõmendata esse ecclesię?Rñdeo ex eo q̃d defertur in thesaurũ ecclesiæ : sicut eo ipso q̃ res missę sunt in naue, tenetur nauta , & debet habere custodiam omnium quæ sunt inuecta & illata. ff nau. cau sta l. parui refert. §.si recepit & ignorãs teneri videtur.C.d his qui latro.occul. l 1. ff.de fur.aduersus nautas.l.uni. quod tamen non credo . nisi depositio facta sit in pręsentia prælati & capituli : ut hic. Vinc.

e *¶ Actionem.* i.petitionem:ut s. de iud. dilecti. ubi de hoc.

f *¶ Loculos habet.* Et Dominos loculos habuit, ut indigentibus subueniret.12.q.1. habebat

g *¶ Quæstionibus* Not. quod suspecti sunt torquendi , & in uinculis detinendi,& uerberibus afficiendi , uel subijciendi. 14.q.6 si res & 12.q.2.fraternitas & 23.q.5.c.1. & 5.q.5.illi qui. & inf.de rapto.in archiepiscopatu. 6 †.

h *¶ Reddere.* Cum nota infamiæ. actio enim depositi infamat.C.deposi.l qui depositum.

Bona fides. CASVS. Deposui penes te res meas:illæ res amissæ sunt,de rebus tuis nihil amisisti : quæritur an tenearis mihi ad eas restituendas actione depositi?Rñdetur , si res tuæ saluæ sunt,& res depositas amisisti,hoc ipso præsumitur q̃ bona fides abest circa res depositas , & ita dolus affuit, & ideo tenetur ad restituendum depositum, & de culpa etiã tenetur depositarius si obtulit se deposito.uel si aliquid accepit pro custodia:sed de casu fortuito non tenetur , nisi pactũ interuenerit,uel nisi culpa uel mora præcesserit casum.Secũdo quæritur utrum depositori liceat reuocare depositũ qñcunq; uoluerit?Rñdet,q̃ sic:sed si depositarius opponeret cõpensationem,uel in toto,uel in parte, cõpensatio non est admittenda:ne contractus qui ex bona fide oritur , ad perfidiã referatur:sed in alijs contractib. bene admittitur compensatio,si cã ex qua compensatio postulatur,liquida sit , & facilẽ exitum credatur habere. No.q̃ ille qui recipit depositum , de solo dolo tenetur,de culpa ẽt tenetur, si obtulit se deposito, uel aliquid recepit pro custodia. Item depositarius de casu fortuito non tenetur nisi pactum interuenerit , uel nisi culpa uel mora præcesserit casum. Item depositum põt reuocari qñcunq; uoluerit depositor Item contra depositũ nõ admittitur cõpensatio.Item cõtractus depositi ex bona fide oritur.

¶ Glos.seq.recit.per quam præsumptio sufficiat ad sententiam.

i *¶ Rebus tuis saluis.* Ex hac præsumptione condemnabitur. sic C.loca.l 1 & ff.eo ti quod Nerua quia non minorẽ diligentiam q̃ in suis reb præstare dẽt , ut in l. q̃d Nerua. sic. ff. commo si ut certo. §. q̃d uero senectute. & ita si bona fides abest,dolus adesse præsumitur.nam contraria sunt. C. de rescin.uendi.si dolo.& est simi.12.q.1.cum renunciatur. & præsumptio sufficit ad condemnationem in casu isto.12 . q. 1. dixit Dñs.& 54.dist.c.fraternitatem j.de Iudæis.c.ult Ber.

Ego nõ puto nomen proprium illius fuisse Belial,sed hoc;ei nomẽ ob iniquitatẽ impositũ ẽ, nã Belial Hebraice Latine p. uersum significat.

4 Qui dat mutuum seruo , si uersum ẽ in rẽ dñi, hẽt actionem de in rẽ uerso.

† Hinc colliges clericos et religiosos posse ex causa torqueri, de quo articulo uide plene per Ber Diaz I pract. crimi. cano. c.117 & Simancã in cathol instit tit.65. adde quæ dixi super Direct si. 15 schola. 118.

5 Vide te. & ibi plene p Doctor in §. pterea & is. institu. quib.mo. recõtrahi. obliga & An. Gom. tom 2. uaria. resol. cap. 7.

6 Qui sciens latronẽ suscepit, uel offerre iudicib supersedit pro qualitate psonæ puniri corporali supplicio, uel rerum dispendio. Ioã. And.

† Cõcor. l. ob carmen. aliàs ob crimẽ. & ignoti. ff.de testi. not.in l.1. C. de nau fra. lib.11.

7 Caute dicit : q̃a interdum maiorẽ pstare dãt: ut latius hic prosequtur. Ioã. And. & alij.

existētib. depositas amisisti. De culpa [a] quoq; teneris, si teipsum deposito obtulisti: vel si aliquid ꝓ custodia recepisses. Pacto vero, culpa, vel mora ꝑcedentibus, casus etiam fortuitus imputatur. ¶ Sane depositori licuit, ꝓ voluntate sua depositū reuocare. [b] contra [c] qđ cōpensationi vel deductioni locus nō fuit: ut cōtractus qui ex bona fide oritur, ad ꝑfidiā minime referatur, † licet compensatio admittatur in alijs, [d] si causa ex qua postulatur, sit liquida, ita quòd facilem exitum credatur habere.

TITVLVS XVII.

De emptione & venditione.

¶ Ex concilio apud Valen. †

¶ *Cogit episcopus ne carius vendatur transeuntibus, quàm in mercato venderetur.*

CAP. I.

Placuit † vt presbyteri plebes suas admoneāt, vt & ipsi hospitales [e] sint, & ñ carius vēdāt trāseuntib. q̄ in mercato venderē [f] pñā. Alioquin ad presbyterum transeuntes hoc referāt, ut illius iussu cū humanitate sibi vendāt,

¶ Ex concil. Maguntin.

¶ *Fraudās mēsuras & pōdera xxx. dieb. in pane & aqua pœnitere dēt.*

CAP. II.

Vt mēsurę [g] & pōdera iusta fiāt, & ꝫ. ¶ Si qs iustas mensuras & iusta pōdera, [h] cā lucri mutare præsumpserit, triginta dies in pane & aqua pœniteat. [i]

¶ Alexan. iij. Attrebaten. epo.

¶ *Tenet uēditio, licet uēditor sit deceptus ultra dimidiā iusti pretij: pōt tñ venditor agere ut restituatur res, vel iustum pretium suppleatur: & si alterū præcise petit, succumbit.*

a ¶ *De culpa.* No. ꝙ depositarius tenet de solo dolo, si dolose versatus est in deposito. ff. eo. l. 1. §. in cōducto. & § vlt. & ff. cō mo si vt certo. § 2 & ff. de regu iur. l. cōtractus. & ff de lata culpa, q. l. Nerua dixit esse dolū. ff. eod. qđ Nerua. qđ Azo intelligit dolū ꝑsumptū. ff. mand. si fide. ussor. s. aū. Iō sic expone: q̄a in ea lege dī ipsam latam culpā ꝓpe dolum esse. ff. de leg. 1. aū res. §. vlt. & ff. de act. & obli. l. 1. §. is quoq; apud quē. & alibi dī latā culpam dolo cōparari ff. si mē sor. fall. mo. dixerit. l. 1. §. lata est & ita nō dolus est: q̄ a nih l est id cui ipsum est fiīe. Qñque tñ in casib. ꝓstat culpā depositarius. si ipse te obtulerit deposito: ut hic, & ff eo l. 1. §. sæpe. idē si mercedē accipiat pro custodia: vt hic. & ff. eod. l. 1. §. si qs seruū Itē & in tertio casu si conueniat inter eos. ff e l. 1 § si cōueniat. & ff. commo. si vt certo §. nūc videndū Sed si cōueniat ne dolus ꝑstet, hæc cōuētio non valet: quia ꝯ bonos mores est. ff. eo. tit. l 1 §. si conueniat. & ff. de pactis si unus. § illud. Item & in alio si cā depositarij res penes ipsū deposita. sit. ff. eod. l 1 §. si pecuniā. & ff si cer pet. l si quis neque & tūc venit leuissima culpa, & si moram facit in restituēdo ff eo. si in Asia § vlt. Præsumitur aūt lata culpa vel dolus si non adhibeat diligentiam qualem in reb. suis. ff. eo. ꝓ Nerua. vel quia res suæ saluæ sunt, & depositę non apparēt, vt hic dī. & hoc exemplū pone: Res suas ponebat in arca secura, & res depositas dimittebat in domo super banchas. Casus tñ fortuitus nō imputatur: sicut nec in commodato. s. ti. proxi. c. vni. & ff. commo. in reb. nisi in casib. hic contentis: vt si pactum interueniat, vt prædictum. C. eo l. 1. contractus n. ex conuentiōe legem accipiunt. & seruari dēnt nisi improbatū sit a iure. ff. e. l. 1 §. si conueniat. ff. de re iu. contractus. ita tñ ꝙ casus nominetur in pacto, sicut dixi in commodato. sic sup. cap. proxi. ꝑ ꝑ culpam vel dolum casus imputatur: ut hic dī. si. n. rem depositā vendidit & postea eā redimat, vt eam habeat in cā depositi, ēt si sine dolo malo illius perijt, tenetur: quia sufficit semel dolum commisisse. ff. eo. l. 1. §. si rem. Item ꝑ ꝑ morā ꝑcedētem casus imputatur, ēt si apud deponentem perijsset: sufficit. n. q̄ res potuit non perire. ff. de leg. 1. cum res. §. vlt. ff. eo. si in Asia. §. vlt. ff. de consti. pecu. qui aūt. §. 2. & ex eisdē causis imputatur casus in commodato. sup. ti. proxi c vni. Item res deposita non deteriorata dēt reddi: alias reddita nō vī. ff. eo. l. 1. §. si res deposita. sic in commo. ff. com. sed mihi. §. 1. Consistit aūt depositum in reb. mobilibus, & se mouentib. tñ. nisi forte vbi apud sequestrū deponit, cum res aliqua inter plures in controuersiā deducit. s. de iu. examinata. & talis depositio non pōt fieri nisi a plurib. ff. eo. licet. 1. respon. Item & rei depositæ sicut & commodatæ proprietatem retinemus, & etiā possessionem. ff. eo. licet. § 1. ff. commod. l. rei commodatæ.

b ¶ *Reuocare.* Quandocunque potest reuocare depositū: vt hic dicit. & ff. eo. l 1 §. est autem. & §. pen. & si non restituitur condemnatus suo nomine infamis efficitur. C. deposi. q̄ depositum. ff. de his qui not. infa. l. furti § illud. sicut & precarium quandocunque reuocatur. sup. de preca. ca. vlt. secus in commodato, quod non reuocatur, nisi post vsum expletum. sup. de commo. c. vni. ff. eo. in commodato. § sicut. Bern.

c ¶ *Contra quod.* No. ꝙ contra depositum non admittitur cōpensatio C. eod. tit. si quis uel pecunias. unde sumitur. §. iste. nec etiam depositum cum deposito compēsatur. sed qui primo deposuit, primo recipiat: ut ibi dicitur, & C. de compēsa. l. vlt. & quod dicit, compensationem. in toto. s. deductionem. s. pro parte. & ita nec in toto nec in parte admittitur compēsatio contra depositum & in hoc priuilegiata est actio depositi. & quia prædoni restitui dēt depositū. ff. eo. l. 1. § si pdoni. tamen si dominus cum fure simul petat domino restitui, debet de æquitate. ff. eod. bona fides. & sic non erit perfidia cū sit contractus bonæ fidei. Quare dicantur bonæ fidei, dixi ꝫ de excep. cum venerabilis.

d ¶ *In alijs* s. contractibus, siue in realib. siue in personalib. actionibus, si cā sit liquida. C. de compen. l si in prin. ēt si non liqueat incontinenti, dum tñ possit liquere intra duos menses. [t] ff. de iure fis. aufertur. §. qui compensationē. Et nota ꝙ cōpensatio fit in pecunia, & in pōdere & in quantitate. C. de compen. si constat. & non in specieb. ad pecuniam s. d pig. act. si conuenerit ff. de condi. inde. si non sortem. § si centum C de rei vend si ea pecunia absurdum est n. diminutionē rerū fieri ꝑ ꝑ pecuniā. ff de impen. in re do. fa. quod dī. primo respōso. Cōtra tñ vī. C. de compen. l. vlt. in prin. vbi dī. tam in rem quam in personam: illud intelligitur si agatur in rem, & restitui non possit, pōt admitti cōpensatio cū æstimatione in pecunia. & in delictis fit ēt compensatio. 32. q 6. nihil iniquius. & inf. de adul. ca pen. & vlt. ff solut. matri. viro atque vxori. & in pœnis fit compensatio. inf de pœnis, constitutus. Bernardus.

DE EMPTIONE ET VENDITIONE.

¶ *Visum est sup. de contractibus, qui fiunt gratia dantis vel recipientis, restabat videre de contractibus, qui fiunt gratia vtriusque, inter quos est contractus emptionis & venditionis, qui præ cæteris magis frequentatur: facit quod habetur in l. 1. ff. de contrahen. empti. ideo de ipsa post similes præcedentes, & ante sequentes voluit tractare. facit l. singularia. ff. si cer. peta. & pro tanto fuit hic posita ista rub. Ioan. de Imo. Vel sic: Supra visum est de contractibus, in quibus rei commoditas, vel simplex custodia in alium transfertur; Restat merito videre de alijs contractibus, in quibus transfertur dominium, & etiam possessio, si venditor erat dominus: vel vsucapiendi conditio, si alius erat dominus, ideo subijcitur rubrica de emptione & venditione.*

De hac materia habetur de pœn. distin. 5 qualitas. 1. q. 1. cor. & q. 2. & 3. in multis cap.

Placuit. Non potest commode summari secundū Ioan. Andr. sed pulchre summatur vt in rubro secundum Card. & Abbatem siculum. Potest diuidi in duas partes: Nam primo ponit modū venditionis. Secundo modum denunciationis. Secunda: ibi, *Alioquin.* Abbas.

CASVS. Dicitur in hoc cap. ꝙ presbyteri debent admonere plebes suas, ut cum humanitate vendant res suas transeuntibus, ad quod si opus fuerit, compellantur. Not. quòd transeuntibus nihil carius vendendum est, quàm in mercato.

e ¶ *Hospitales.* Possunt enim ad hoc compelli per excommunicationem. 42. dist. c. si quis despici. §. hinc etiam. Ala.

f ¶ *Ad presbyterum.* Idest episcopum. 95. dist. olim qui forte per hoc cap. de hoc cognoscere potest, sed forte consuetudo non est in hoc. Tanc.

Vt mensura. Sunt duæ partes, sicut duo dicta. Secunda: ibi, *Si quis.* Abb Siculus.

CASVS. Dī in hoc cap ꝙ q̄ iustas mensuras & iusta pōdera cā lucri mutauerit, ꝑ xxx. dies in pane & aqua pœnitere dēt. No. ꝙ iustæ & legitimæ dēnt esse mensuræ. Itē qui iustas mensuras, & iusta pondera cā lucri mutauerit, xxx. dieb. pœniteat.

g ¶ *Vt mensura.* Supple statuimus.

h ¶ *Pondera.* 14. q. 1. non aucramus. & q. 3 si quis rom petas. 45. distin. omnis qui. ff. de pœnis. l. in damnatarios. & inf. ne cle. uel mon. cap. multa.

i ¶ *Pœniteat.* Et insuper l. Cornel. de fals. puniri debet. ff. de extraor. cri. annonam. in fin.

† Reducatur.

† Alnim. Aluernā Aluetum, Alucen.

† Burchard. li. 2. decret. capit. 164. Iuo par. 6 cap. 159. Et c. 2. co. titul. in 1. compilat. Et de materia vide plene per B. Thomā & ibi Caietanū. 2. 2. q 77. art. 3. vide omnino Couarruuiā. lib. 3. cap. 14. variar. resol.

† In pluribus anti. quis ita: quā mercato vendere possint.

† Recte ait Anton. August se in concilijs hoc caput nondum inuenisse. refert Burchard. li. 19. decret. c. 145 Iuo par 15. ca. 158. & co. 3. co. tit. in 1. compil.

† Nec ex hoc epis spatio sit deterior. cōditio repetētis debitum, de quo constat, cū & vsque ad quatuor mēses nō debeat distringi ad soluendū. C d exce. rei iud. l. 2. & 3 & no. de of. dele. quærenti, sm Host. Ioā. And.

† Per q̄ iura probatur ꝙ ēt in iudicijs yti debemus iusta statera: ad idem de re iud. cū æterni. li. 6. Io. And.

C*Vm dilecti*. Cum res venditur minus dimidia iusti pretij, in arbitrio emptoris est, vtrum rem restituat recuperato pretio, vel iustum pretium suppleat. h. d. Primo ponit factũ. Secundo distinit. Secunda, ibi, *Quia vero*. Abbas.

CASVS Abbas & monachi Cariloci emerũt quandã syluam, q Nigrauallis appellatur, a quibusdã canonicis Beluac. ignorãte capitulo Beluacen. ꝑ decem libris, q tũc valebat quadragĩta marchas: Ad petitionẽ capituli Beluacẽ. cã fuit cõmissa sup hoc epo Morin. & decano Remen. cum clã illa, Vt si vterq; interesse nõ posset, alter in eodem negotio ꝓcedere nõ differret, & cum eps cãæ interesse nõ posset, decanus in cã processit: & quia cõstitit ei p̄dicti fratres p̄dictam syluam min⁹ dimidia iusti pretij cõparassẽt, pronũciauit p̄dictam venditionem nõ tenere, & syluã illam adiudicauit canonicis Beluac & eos in possessionem ipsius syluæ induxit. cã ista per appellationẽ ad sedẽ Aposto. est delata: dñs Papa auditis rõnib. & allegationib. vtriusq; partis, sñiam prioris iudicis cassauit tanquam iuri cõtrariam, & præcepit syluam prædictam monachis esse restituendã: quia cũ res minus dimidia iusti pretij cõparat, in arbitrio emptoris est, an velit contractum rescindere, an iustũ pretiũ supplere, salua qõne canonicis Beluacẽ. sup receptione pretij, vel consensu capli in vẽditione nõ habito, seu alia cã rõnabili, quam canonici cõtra monachos duxerint proponendã. Not. sñia iuri contraria non valet. Item cum res minus dimidia iusti pretij comparatur, in optione emptoris est supplere iustum pretium, vel recedere a cõtractu, & recipere pretium quod dedit. Item alienatio sine consensu capituli nulla est, & citra aliquam appellationem rescinditur. Item si quis ex vna causa petat rem aliquam, & succumbat, nihilominus potest eam petere ex alia causa. & hoc per illam litteram; alia rationabili causa.

† Cap. 4. eod. tit. 1. compil.

† Karoli loci.

† Morifica.

† Hæc duo uerba, per testes; desũt in omnibus manuscriptis & alijs antiqs exẽplaribus.

† Verbũ, ꝓnunciauit, deest in antiqs quod tñ adesse debere postulat series contextus.

Vide l. 2. C. de resci. uendi. & ibi. latissime p Pinellum & alios.

CAP. III.

CVm † dilecti filij Beluac. canonici, contra abbatem & fratres Cariloci † ꝓponerant querimoniã, syluã, q̃ Nigrauallis dr̃, a quibusdã eorũ ignorante capitulo,[a] pro decẽ libris, quadraginta marchas tunc valẽtẽ [b] cõparassent: cãm ipsam Morin. † epo, & decano Remen. cõmisimus terminandam, adiicientes, si vterq; causæ cognitioni interesse nequiret, alter in eodẽ negotio procedere nõ differret: & infra. † Tandẽ decanus in illius causæ cognitione processit: & cũ ei (per testes) † constitisset, p̄dicti fratres syluã minus dimidia iusti pretij cõparassent, pronunciauit † venditionẽ nõ tenere: & syluam Beluacen. ecclesiæ adiudicans, canonicos in possessionem induxit: & infra.

¶ Quia vero in arbitrio[c] emptoris est, si velit supplere iustũ pretium, aut venditionẽ rescindere, cum res minus dimidia iusti † pretij cõparatur: sñiam ipsam tanquam iuri contrariam irritantes, possessionẽ monachis iudicauimus esse reddẽdam:[d] salua qõne † canonicis super deceptione pretij, vel consensu capituli in venditione nõ habito, & alia cã rationabili, quam canonici contra monachos duxerint proponendam.

Celestinus tertius.

a ¶ *Capitulo*. Vnde non tenuit venditio ipso iure, etiam ubi deceptio non fuisset in pretio, 12. q 2. sine. & sup de his quæ fin. à præla. c. 1. 10. q 2. hoc ius. vnde in fine reseruatur capitulo hæc exceptio. T.

Glos. seq. quærit, & soluit.

b ¶ *Tunc valentem*. s. tempore contractus Sed pone tempore venditionis valeret decem, tempore litis cõtestatæ valeret triginta, uel studio monachorum, uel alio modo; nunquid modo reuocabitur venditio? Non, quia tps venditionis spectandũ est. ff. de euic. ex mille §. 1. C. de resc. ven. l. si volũtate sup de ele. dudũ & si deterior facta esset, nõ peterent, & ità cum petituri non essent contrariũ, meliorationẽ petere non dẽnt. C. de sol. l pen ff. de dam. infec qui bona §. si quis. Vinc.

c ¶ *In arbitrio*. Sic ĩ. eo. cum causam. & C. de rescin. ven. l. 2.

Glos. seq. obucit, & soluit.

d ¶ *Reddendã*. Sed cum vẽditio nulla fuerit: q a facta fuerit ignorãte caplo. & ultra dimidiã decepta est eccla: nullu ius acquisitũ fuerit monasterio: quare fit restitutio monasterio? Rndeo si ad hoc actum fuisset nõ fuisset restitutio facta: sed quia per iniquam sententiam spoliati fuerint monachi, restituuntur, nec fuit venditio iudicata nulla: quia nec agebatur ad hoc: Vnde dicitur hic, in arbitrio sit emptoris, &c. non fit condẽnatio nisi agatur ad hoc. sup. de ord. cog. cum dilectus. Tanc.

e ¶ *Quæstione*. Hoc iõ dicit: quia q rẽ petit ex vna cã expressa, & succumbit, eãdẽ rem ex alia cã petere nõ prohibet. ff. de excep. rei iu. l & an eãdẽ. sup. de cõ pol. c. vlt. De hac materia satis dr̃ sup. de libel. obla. c. 2.

: Ibi deceptus in pcio non agit. nisi deceptus fuerit vltra dimidiẽ. cõsiderato cõtractus tẽpore l.

Si vir habeat alia bona vnde uxor possit sibi consulere: & consentiente uxore rẽ pp nuptias donatã uxori, vendiderit: emptorẽ qui spatio triginta annorũ rẽ possederit, nõ põt uxor inquietare super ea, maxime si pretiũ fuit conuersum in cõem usum viri & uxoris. h. d. secundum intellectum, quem tenet Panor. Et est casus notabilis limitans ius ciuile, secundum Ioan. And. non oportet adiicere maxime, sed omnia illa tria necessario requiruntur.

CAP. IIII.

PEruenit † ad nos, P. miles A. vxori suæ quandã domũ in donationẽ pp nuptias assignatã, muliere ipsa expressum dante consensum, B. mulieri vendidit pro certa pecuniæ quantitate: & infra. † Prænominato vero milite viã vniuersæ carnis ingresso relicta eius ventre cõtra hoc præsumit, allegans dictã domũ titulo donationis pp nuptias sibi cõcessam, alienari nõ potuisse, licet eius consensus ipsi noscat contractui accessisse: † p̄fata vero B. ex eo nitit se tueri, † triginta annis constante illorũ matrimonio, domũ ipsam bona fide, tituloq; iusto possedit: & qa in cões vsus viri & vxoris, illius pretium est cõuersum: ac factæ venditionis tpe, vñ sibi p̄fata mulier cõsulere potuisset, in viri facultatib. cõsistebat. † Quia igĩ super his nos consulere curasti: Respondemus, p̄dictam emptricem (si vera sunt quæ p̄misimus) præscriptis occasionibus super ipsa do-

¶ *Gl. seq. distinguit contractus bonæ fidei, & stricti iuris, & an dolus cõtrahentis uel alterius det causam contractui, an incidat, an sine dolo decipiatur in pretio, & tunc aut vltra dimidiã, aut non vltra.*

f ¶ *Deceptione*. Cũ dolus dat cãm cõtractui, puta, dolo induxi te ad vẽdẽdã rẽ, aliàs nõ venditurus, non tenet contractus ff. de dolo. & elegãter ar. 12. q 2. quisquis eps in si. & ĩ. de re. permuta cũ vniuersorũ. Si vero incidit in c̃tractum, quia venditurus erã, sed per dolum tuum minus vendidi, vel per dolũ meũ plus emisti: tenet quidẽ contractus, sed agit ad supplemẽtum residui. ff. de act. emp. & vend. Iulianus §. sed si venditor. Si vero dolus non dat cãm cõtractui, nec incidit in cõtractum, sed decept' sum vltra dimidiã iusti pretij in vẽditione, obtinet qd hic dr̃. & ĩ eo cum cã. & C de rescin. vendi l. 2. Si aũt sum deceptus minus dimidia iusti pretij, ñ possumus agere ad aliquid, quia licitum est contrahentib' sese inuicẽ decipere vsq; ad dimidiam iusti pretij. ff. de minori. in causæ. §. in pretio. & hoc habet locum in contractib. bonæ fidei. In contractib. stricti iuris, etiam si dolus dat causam contractui, tenet contractus, sed agens ex eo eliditur ope exceptionis. ff. de uerb. oblig. si quis cum aliter. C. de pact cum postea. Et nota in contractibus bonæ fidei si dolus dat causam contractui, non per contrahentes, sed per intermediam personam, tenet contractus, sed datur actio de dolo contra mediatorem. ff. de dolo. l. & elegãter. § 1. in quolibet tamen contractu bona fides exigitur. C de act. & oblig. bonam Et nota quod quandoque non tenet contractus & tamen ex eo agitur. ff. de act. emp & vend. Iulianus §. si quis colludente. Lau.

† Cap. 2. eod. tit. in 2. compil. Et de materia huius decretalis uide plene per Palatium Rub. um in repetit rub. de donat inter uirum & uxo § 17.

† Vide auth siue à me. C. ad Velle.

† Aliàs ità: quòd per triginta annos cõstante, &c.

: Hæc iure fori inducta sũt nã in foro cõsciẽtiæ nõ licet & de hoc articulo uide in terminis per B. Tho. 2. 2. q 77. art. 1. ad primũ argumentum.

P*Eruenit*. Cõs diuisio. Secunda: ibi, *Quia igitur*. Abbas.

CASVS. Quidam miles P. nomine, quandam domum assignauit uxori suæ in donationem propter nuptias: postmodum de consensu uxoris suæ uendidit domum illam cuidã mulieri B nomine pro certa quantitate pecuniæ: quo defuncto, relicta illius contra illam uenditionem uenire præsumpsit, allegans, quod domus illa sibi donationis titulo assignata, non potuit alienari, quamuis ipsa consenserit: Prædicta B. respondebat, xxx. annis constante illorum matrimonio, bona fide & iusto titulo domum illam quiete possedit, & in cõmunes usus pretium domus est conuersum, & tpe uenditionis tñ habebat in bonis maritus mulieris, q sibi consulere poterat: iudex qui de hoc cognoscebat, consuluit dominum Papam quid iuris esset: & respondet, si prædicta uera sunt, dicta B. super domo prædicta non debet ulterius fatigari. No.

in re

in re empta pôt allegari pscriptio. Itē nota q si res donata in donatione pp nuptias cōstante matrimonio alienet de consensu vxoris, soluto matrimonio tenet alienatio, cū donatio pp nuptias soluto matrimonio ad virū, vel eius hæredes debeat redire, nisi cōsuetudo vel pactū aliud inducat. ꝭ. de donat. inter virum & vxo. c. vlt.

a Gloss. seq. obiicit, & duplici ter soluit.

† Palliomen. Aliàs, capitulo Pallion.

a < Fatigar. Vt q dñs Papa minus bene pronūciauerit hic, qm res donatæ vxori pp nuptias alienari nō pñt, etiam cōsentiēte vxore, nec currit ei pscriptio in reb dotalib C. de iure dot. in reb nisi soluto matrimonio: vt ibi dr, & C de ann. excep. l. 1. §. vlt. & C d præscr. xxv. an. cum notissimi. § illud. nec suf ficit q in cōes vsus pretiū versum est: quia pparte mariti nō potuit obligari C. ad Velleia. authen. si qua mulier. So si vis vt omnis obiectio cōquiescat, dicas q mulier illa donatio nē istā pp nuptias lucrari non debuit: quia sicut dos soluto matrimonio dēt redire ad vxorem vel eius hæredes, ita donatio pp nuptias ad maritum vel eius hæredes. C. de pa. conuen. super do. l. pe. & vlt. & auth. æqualitas. nisi ex pacto de lucranda dote vel donatione, vel de consuetudine secus obtineat. ꝭ. de do. inter vir. & vxo. c. vlt. C. de rei vxo. act. l. 1 § illo proculdubio in quo casu intelligitur illa auth. C. ad Velleia. siue à me si illo casu, qñ ex pacto vel ex consuetudine debet donationē lucrari. vnde bene rñdet Papa, q si mulier debeat lucrari hanc donationem, intellige dect hanc fm auth q tm erat in bonis mariti, q potuit sibi consulere, & post beniniū secundo alienationi tacite vel expresse præsumitur consensūs se ratione tanti rp s. ar ꝭ. de iur. pat. cura. C. de pe hęr. si filius. Illa vero ratio non est multum efficax, q in communes vsus pretium est conuersum, nisi velis dicere, q vir & vxor habebant omnia damna & lucra communia ar. ꝭ. de do. inter vir. & vxo. c. a. imo quia soluto matrimonio vel cedit in substantiam viri, vel communibus liberis applicatur donatio pp nuptias, in authen vt immobilia ante nup. do. §. & hoc dicimus. coll. 5. & ideo non interest mulieris petere matrimonio soluto, ex quo non habebat liberos, aut etiam si haberet. Bern.

† Cap. 1. ti. de emptore in 3. compil.

† Hæc duo verba: lator præsentiū desunt in oībus antiquis codicibus.

† Aliàs: edictum.

† Extitisset.

† Sexaginta.

† Dimidium.

† Debet: Vide l. si in fraudē C. de legi. & l. 1. & l. ex dolo. ff. de dona.

† Intellectus aut. siue à me. C. ad Velleianum.

mo, nō debere vlterius fatigari.[a]

¶ Inno. iij episcopo Palliren. †

¶ *Si in venditione apponitur pactū de recuperanda re post certum tempus modico constituto pretio: præsumitur pignus, & non venditio.*

CAP. V.

AD † nram noueris audiētiā peruenisse, q cū R. laicus [lator psentiū] † ab M. mutuū recipere voluisset, creditor ne per canoné[b] contra vsurarios editū † posset in posterum cōueniri, domos & oliuas recepit ab eodem titulo emptionis,[c] cū reuera cōtus vsurarius ageretur: † qd patet[d] ex eo, q creditor debitori promisit, q qñcunq; à septennio vsq; ad nouennium daret quadraginta † vncias tarenorū, q vix dimidiā[e] † iusti pretij contingebant, domos eius restitueret, & oliuas. Quia igitur fraus & dolus cuiquā patrocinari non dēnt. † Mandamus, quatenus si res ita se hēt, instrō vēditionis confecto in fraudē canonis pmulgati contra vsurarios non obstante, pdictum M. ad restituendas domos & oliuas ei, ad quem dent hæreditatio iure deuolui (cū debitor sit via vniuersæ carnis ingressus) per pœnam in Latera. † concilio[f] contra vsurarios promulgatam, appellatione remota compellas.

¶ Idem episcopo & archidiacono Vrbinaten. †

a Venditor deceptus vltra dimidiā iusti pretij, agere potest, vt res sibi reddenti, pretium acceptum restituatur, vel iustum pretium suppleatur: & in hoc electio est emptoris. hoc dicit secundum Antonium.

CAP. VI.

CVm † cā quæ inter œconomum monasterij S. Martini de monte ex parte vna, ac ciues Viterbienses super casamentis ex altera vertebatur, fuisset aliquandiu ventilata: cū constitisset nobis, monasteriū in vēditione vltra dimidiam † iusti pretij fuisse deceptum, sententiando decreuimus, † vt præfati ciues aut recepto pretio possessiones

ADnostram Fictus emptor, qui verus est creditor, cogitur restituere rem in veritate pignoratā, sed ficte venditā, si satisfactū est sibi de sorte fructib computatis. ita cōiter summatur: sed hæc summatio est de indubio. Ideo summo iuxta lrām notabilius sic ut in rubro, & est casus singularis. Prima pars narrat factū. Secunda dat iudicem: ibi, *Quia igitur*. Abb.

CASVS. Quidam laicus R. nomine, quandam quantitatē pecuniæ mutuo accepit a quodā vsurario M. nomine: creditor ille ne possit vel posset per canonem contra vsurarios editū in posterum cōueniri, recepit ab illo domos quasdam & oliuas titulo emptionis, cum in veritate contractus vsurarius esset. q contractus vsurarius esset, patet ex eo qđ est in instrō venditionis expressum, vt qñcunq; à septennio vsq; ad nouennium debitor solueret creditori quadraginta vncias tarenorum, quæ vix dimidiam iusti pretij contingebant, creditor domos & oliuas restitueret debitori: consultus Papa an creditor compelli debeat ad restituendas domos & oliuas: Rūdet: quia fraus & dolus alicui patrocinari non debent: Mandamus, quatenus non obstante prædicto instrumento confecto in fraudē canonis promulgati contra vsurarios cōpellat prædictum creditorem per pœnam in concil. Latera. statutam contra vsurarios, ad restituēdas domos & oliuas ei, ad quem debent de iure restitui. Ex hac decretali nota. quod ex forma contractus apparet quandoq; an contractus sit vsurarius, & ex pretio apparet an contractus sit vsurarius, an vera sit venditio. Itē fraus & dolus nemini dēnt patrocinari. Itē potiꝰ est siderat qđ agit. q qđ dissimulate cōcipit. Itē sicut ille qui dedit vsuras pôt repetere & agere ꝯ vsurariū, ita & eius hæredes.

b < Canonem. Int. de vsur. quia in omnibus.

c < Emptionis. Emptione pignoris cā facta, nō qđ scriptū est, sed quod suggestū est inspicitur. C. plus valere qd agitur. l. 3. ꝭ. q fili. sint legit. per tuas.

d < Patet i præsumit. ꝭ. de pig. illo vos si aūt non ageretur in fraudem, secus esset. & haberet emptor fructus, licet vēditio rescinderetur. & res esset vēdita iusto pretio. C. de pac. inter empt. & ven. l. 2. Et ita potius considerandū est quid agit inter contrahentes. ar. 18. q. 2. Eleutherius. ff. de verb. obli. eum qui calendis in:. de condi. ap. cap. verum. Lau.

e < Gloss. seq. alleg. 3. iura in contrarium.

e < Dimidium. Et ita q̄titas ptij est. ar. do li. ff. de transa. cū hi. §. modus. sic ar. ꝭ de depo. si bona fides. & cōfessio simulata præsumitur pp modicū pretium. C. manda. per diuersas. ar. contra. ꝭ. de simo. & si qōnes. C. de rescin vend. l. dolus. & ff. de iure dot. l. si vsusfructus. Lau.

c Gloss. reci. pér quānem.

f < Latera. concil. De vsur. quia in oīb. & maiorem ēt imponere pôt. ꝭ. de vsur. conquestus per tuas & c dudum s. per excōicationem ꝭ. de iureiu. ad nostram. Et ío in oibus commissionibus fit mentio de pœna illius concilij: ut ab ea iudex incipiat, si uiderit expedire: ad alteram postmodum processurus, si hoc meruerit, & c. sup. ut li non conte. qm frequenter. § vlt.

† Cōcil. Later. sub Alexā. iij. cap. 25.

† Vrbenaten.

Cap. 2. eod. tit. in 3. compil. Et de materia huius decretalis, vide plenissime p Aciū Pinellū. in l. 2. C. de rescin. ven. & p Ant. Gome. tō. 2. varia. resol. c. 2. de empti. & vend.

† Decernimus.

† Vide Bartholomæū Cępollā, tra. de simula cōtract. in 6. casu principali.

a Vbi dr dolus em ptorisqua litate facti, non quātitate ptij æstimari: sed hic etiam fuit qualitas facti: quia infra certum tēpus restituere tenebatur. Adde hic loā And. & Inn. & iterū Io. L. An. c. illo vos inf. ꝭ pigno.

† Cōcor. & l. si quis cum alter. & ibi Bar. ff. de verbo. oblig.

CVm causa Idem dicit in summa qđ c. cū dilecti. ꝭ. eo. Diuidit. In prima recitat factū. In secūda diffinit. Io. de Imol.

CASVS. Monachi S. Martini de monte uendiderunt quædam casamenta F & R. ciuibus Viterbien. in qua uenditione dicebant monachi, q monasterium deceptum erat vltra dimidiā iusti pretij: causa super hoc delata est ad dominum Papam, quia constitit domino Papæ monasterium deceptum fuisse in illa venditione ultra dimidiam iusti pretii, sententiando decernit, ut prædicti ciues aut recepto pretio restituant possessiones, aut suppleant quantum constiterit iusto pretio defuisse tempore uenditionis. Nota quòd in optione emptoris est aut pretium recipere, & rem restituere, aut supplere iustū pretium. Item in contractibus initium est spectandum.

b < Gloss. seq. reci. per q. ponit 2. solutiones. approbat secundam.

g < Dimidiam. Istud sic est intelligendum: ecce, res ualet decē uendidisti illam pro quatuor: patet q tu es deceptus in sex: sed sunt plus q̄ dimidia iusti pretij, qđ est quinq;, & ita es deceptus in dimidia, quę est quinq; & plus, i vno: sufficit si illud plus ualet unum bologninum tm. & hoc intellige in uenditore qui decipit in pretio. Et sic ēt in emptore decepto pone q res ualeat decem, & emptor soluit sexdecim, pôt agere ad pretium recipiendum quod plus dedit, uel in totum recedere a contractu: quia sic patet, q est deceptus ultra dimidiam iusti pretij soluit n. sex ultra dimidiam iusti pretij, qđ fuit decem. Si. n. deciperetur in quinq; tm, non ageretur: q a quinq; sunt dimidia decem & ita non est deceptus emptor in aliquo ultra dimidiam iusti pretij sed quia lex dedit, ultra dimidiam deceptus est, tō aget. Azo intelligit illa uerba ita. Alij dūt q necessarium est ut duplum iusti pretij & ultra dederit emptor: ut ecce, res ualet decem, & ego emi pro uiginti vnum, quod nulla lex dicit, & nihil est quod dūt: quia hic decipitur emptor in plus q̄ sit totum iustum pretiū. sed primū uerius est. Et Do. Iacobus dicit eodem modo cum Azone.

q Gl. seq. reci. per q. an idem sit in transactione. Secundo quærit quo iure agatur, ponit tres opi. & tertiam approbat. Tertio quærit de iuramento, & soluit.

a ¶ *Restituerent*. Ita agebat hic ad rescissionē ɔ̄tus, nisi emptor vellet supplere iustū preciū. s. eod cū dilecti. & hic, C. de rescin. ven. l. 2. secus; est in transactionib. ſm quosdā. tenet ēt transactio, licet quis decipiat vltra dimidiā iusti precij. ar. s de reli. domi. constitutus. vbi eps oīa iura dimisit, solū octo denarijs ꝓ pēsione retētis, &c & est expressum, ꝙ si post transactionē inueniunt publica instrumenta, per q̄ appareat ꝙ deceptus sit trāsigens in quadruplū, nō tñ rescinditur trāsactio. ff ad Treb. l. Lucius. §. vlt. Et est rō in trāsactione: quia eo ipso qđ à lite recedit, magnum commodū est: unde indebitū solutum ob trāsactionē non repetit. C. de trāſ. l. 2. ff. de condi inde. in sum. Vin. Et hoc verū, nisi aliquis velit agere iudicis officio, vt minor, vel ecclesia. quia si lædat in transactiōe, restituit: sicut si læsus est in sñia, uel in aliquo contractu. C. si ad uer. transa l. 1. sed si directe velit agere cōtra transactionē, secus esset. Io. Sed quo iur̄ agitur hic ad rescindendū contractum? Dñt q̄dam, ꝙ iudicis officio. C. de rescin. vend. l. 2. C. de ac. emp l. 4. Sed ſm hoc ageret tm̄ ad quadriennium: quia vsq; ad tp̄s illud competit in inte rest. C. de tempo in inte rest l. vlt. Hæc fuit opi. Pla. Alij dicunt, ꝙ condictione ex illa lege C. de rescin. ven. l. 2. & ſm hoc vsque ad xxx annos, quia oēs condictiones cum sint personales, perpetuæ sunt. Credit Vin. ꝙ agatur condictione ex eo cōtractu ex uedito alternatiue. sed ad supplendū iustū preciū, uel ad rescindendā uenditionē. 2 est mirū si per actionem ex eo ɔ̄tu agitur vt recedatur à contractu ff. de act. emp. l ex empto. § si quis virginem. Vinc. quia in contractib bonæ fidei multa ueniunt de quibus nec est dictum nec cogitatum: vt ff. de contrahe. em: quotiens. & l. seq. & l sed & si quid. C. de ac emp. l. 2. Io. hæc fuit opi. la. But. Sed quid dices si maior iurauerit, se non venire contra venditionem: nunquid audiet: quia deceptus est vltra dimidiā iusti precij? Nō credo ꝙ audiat, secus de minore. quia periurium non excludit nisi per beneficiū ætatis, pō tñ renunciat iuri cōi & ita pōt agere uel ad supplementū precij, vel ad rescindendū contractū, sed restitutionē in integrū petere non pōt: quia iuratū repræsentat eū maiorē, nisi iuraret non repetere rem ex eo ꝙ deceptus esset vltra dimidiā: tunc vtraque via esset ei præclusa præter iuramentum Bern.

restituerent [a] memoratas, aut supplerent, quantum constaret legitimæ venditionis tempore iusto pretio defuisse.

¶ Gregorius nonus.

¶ *Ponit tres casus, in quibus re euicta non tenetur venditor emptori de euictione.*

CAP. VII.

SI † venditori post institutū [b] cōtra se iudicium, quis omiserit, vt rem venditam sibi defenderet, nunciare: vel contumaciter [c] absuit † tempore sententiæ promulgatæ: seu ꝑ iniuriā [d] sententia lata fuit, † de euictione iuxta legitimas sanctiones [e] agere non valebit.

TITVLVS XVIII.

De locato & conducto.

¶ Clemens tertius.

SI venditori. Euicta re tenetur venditor de euictione, nisi in casibus hic expressis. Abb. Siculus.

CASVS. Aliquis vendidit rem suam Titio: mouetur Titio qō de re illa sibi vendita: dr̄ hic, ꝙ si Titius non denunciauerit venditori, iudicio instituto contra ipsum, ut rem sibi venditā defendat: vel si Titius contumaciter se absentauerit tp̄e sententiæ vel per iniuriam iudicis sñia lata fuerit contra ipsum contra suum vēditorem de euictione agere non valebit. No. hic tres casus, in quib. uenditor non tenetur de euictione, s. si non denunciauerit emptor uenditori, ut rē sibi uenditam defendat: uel si contumaciter se absentauerit tempore sñiæ: uel si per iniuriam iudicis sententia lata fuerit cōtra ipsum.

¶ *Glos. separat. de denunciationis necessitate, & cui, & quo tempore fiat, & quod si per venditorem steterit, addit duos casus, reliquos vero ait in textu.*

b ¶ *Institutum*. Nota ergo, quod emptor ad hoc ut venditor teneatur de euictione, debet ei denunciare ut ipsum defendat, super re ab ipso sibi uendita, de qua quæstio mouetur, alioquin non tenetur: ut C. de euictioni emptor fundi. & l. auctore nec fideiussores tenentur, quos pro euictione recepit: ut ibi dicitur. 3 & si actor sit absens, denuncietur fideiussori, ut ex prædictis legibus tenetur. Quidam tamen dicunt, ꝙ non teneatur denunciare fideiussori. Et hæc denunciatio potest fieri quolibet tp̄e, dummodo non nimis iuxta sententiā. ff. de euic. l. in re. § quolibet. Et illud scias, ꝙ si per venditorē steterit quo minus sit ei denunciatū, puta q̄a latitat, vel quia impedit ne possit a d eū citatio peruenire, nihilominus tenet de euictione. ff. de eui. si id. § ꝑsenti. & l si dictū. § si præsente. & idē est si denunciet fideiussori ꝑsente vēditore, vt in d. §, si ꝑsente. ar. s. vt li. non cont. qm̄. § porro. Itē si emptor compromittit in arbitrum, & contrariā sententiam reportauerit, venditor non tenet. 4 ff de eui. si dictum §. si cōpromisero. Item si emptor potuit vsucapere, & non vsucepit, imputatur ei: quia & venditor non tenetur ei, si res euincatur ab eo: ut in l si dictum. § sicut potest. Bern.

c ¶ *Contumaciter*. Si ɔ̄tumax fuerit emptor q̄a citatus nō venit ad sñiam, sibi imputet, si lata fuerit ɔ̄ ipsum: q̄a tūc venditor nō tenet ei de euictione: q̄a vr̄ potius cōdēnatus ꝑꝑ suā contumaciā, q̄ ꝑꝑ aliam cām. ff. de eui. si id. 1. resp C eo. tit emptor fundi. nec potest appellare tanquā contumax. 24. q. 3. de illicita 2. q. 6 c. ei q § sunt etiam quorum. Bern.

d ¶ *Iniuriam*. C. d eui. emptor fundi. vñ sumpta ē hæc decre. & hoc ideo, quia iniuria, quæ fit emptori, non contingit venditorem. ff. de euict. si per imprudentiam sic si iudex per iniuriam pronunciat contra hæredem non nocet legatarijs. ff. de leg. 1. seruus plurium. § 1.

e ¶ *Legitimas sanctiones*. De quibus iam præmissum est in l. emptor fundi. & l. si per imprudentiam. Et sic in tribus casib. hic contentis non tenetur uenditor emptori, si non denunciauit, si contumax fuit, si per iniuriam iudicis cōdemnatus: tūc. n. iudex facit litem suā, & ipse tenetur. ff. de iud. si iudex litem suam fa. & C. de pœ iu qui ma. iu l. 2. & 12. q. 2. c. 1. & 2. Bern.

¶ *Excommunicati sunt magistri, & scholares Bononienses, qui ante tempus conductionis conducunt hospitia aliorum magistrorum, vel scholarium, sine eorum consensu.*

CAP. I.

EX † rescripto litterarum [f] Tusculan. epi nobis innotuit, ꝙ cū ciuitatē Bononien. ipse suæ legationis intrasset, & infra. ¶ Constitutionem factam ab epo Portuē. Apost. sedis legato, & à prædicto Tuscul. epo postmodum confirmatam, videlicet, ut nullus magistrorū † siue scholariū, [g] super conducendis aliorum hospitijs in læsionem vel præiudiciū habitantium, audeat hospitem conuenire, nisi prius constiterit tempus conductionis elapsum: uel inquilini in hoc suū fauorē præstiterint & consensum: cū idē

DE LOCATO ET CONDVCTO.

¶ *Supra visum est de empt. & ven. sed quia locatio habet magnam similitudinem & vicinitatem cum venditione, adeo quod in quibusdam casibus probabiliter dubitatur an sit locatio vel emptio: vt l. 1. ff. eo. merito post præcedentem rubricam subijcitur ista. Et ad modū clare discernendi contractum locationis à venditione. vide Bar. in l. eotem §. qui maximos de public. & in l. cū in plures. ff. loca. Ab. Si.*

De hac materia habetur 10. q. 2. c. ea enim. § perpetua & seq.

EX rescripto. Primo ponitur decisa relatio legati. Secundo constitutio, quam cōfirmat: ibi, *Constitutionem*. Tertio publicari mandat: ibi, *Statuentes*. Abbas.

CASVS. Dicitur hic, quod nullus scholaris, nullus magister conducat hospitium aliorum infra tempus conductionis sine licentia inquilini. nisi prius tempus cōductionis elapsum fuerit: qui contrafecerit. excommunicationem incurret. Nota, quod transcripto creditur sine originali. Item nota contra superbiam & elationem scholarium, qui uolūt apparere potentes in pecunia. Item unus legatus potest statutum alterius confirmare. Item statutum legati perpetuum est, licet eius iurisdictio sit temporalis. Item nota contra fraudes, & deceptiones mercatorum.

f ¶ *Litterarum*. Huic dominus Papa fidem adhibuit, eius assertionem pro rato habens, quod Portuen. episcopus sic primo statuerat: alias prima constitutio, de qua fit hic mentio, exhibēda esset. s. de fi instr. c. 1. C. de edē. aut. si qs 1 aliquo. 5 nisi aliter de illa cōstare possit s. de cle. pere. tuæ fraternitati.

¶ *Glos. seq. vers. per quascunque, in scriptores, &c. arg. quod non, per si opin. Lau. & sol.*

g ¶ *Scholarium*. Soli ergo magistri & scholares prohibentur conducere hospitia aliorum scholarium: sed alij non prohibentur conducere hospitia scholarium, & propter potentiores constitutio ista emanauit: & per hanc litteram uidetur, ꝙ scriptores qui scholares non sunt, sed uxorati, non 1 gentur hac cōstitutione: q̄a de illis nō fit mētio Lau. dixit hanc pœnā extendi ad eos q gaudent priuilegio scholastico, large sumpto vocabulo

1 De hoc articulo ꝑter Pinellum paulo ante citatum vide Alexā. consil. 19. uolu. 2. & Franciscū Cur. consil. 66.

2 De materia huius capitis, ui de plene & luculēter ꝑ Ant. Gomezium in uaria. resol. c. 2. de emptio & uendit.

† Abfuerit.

† Fuerit.

3 Et sic nō obstat ꝑꝑ alternatiuā legem, quæ dicit ꝙ vēditi actio nō datur ad rescindēdū. C. d act emp l. uendit. 2. per quam ꝑ hāc opi. reprobat. Item illa lex dicit, ꝙ non facile datur quasi q̄ŝ quæ detur ut ibi no. Ioā. And.

3 Sufficit abs. denūciasse actori ut ibi. & si. ff de uer. obli. mora. Ioā. And.

4 Hæc ratione uſ ꝙ cōpromitti possit in uenditore: de quo i Spe. de arb. §. 2. vers. sed nunq d in uēditorē, & vers. seq. Ioā. And.

† Ca vni. eod. tit in 2. compil. Vide Hostiū Lyrium trac. de priuil. Schol. priuileg. 39. 40 & seq.

† Adde ꝙ appellatione magistrorū cōprehendā tur doctores vtriusque iuris. l. milites. & l. hi q. & ibi Doctor ff. ex q. cā. ma.

5 Vide in præal. c. 1. sup glo. 2. Ioā. And.

Portuen. sub † excõicatione [e] hoc ꝓhibuerit, & alter sub pęna anathematis idẽ decreuerit obseruandũ, ratã esse decernimus, & auctoritate Apo. cõfirmamus, Statuentes, ut à te frater episcopo, & tuo quolibet successore, hoc singulis annis in communi audientia [b] magistrorum atque scholarium recitetur.

¶ Inn. iij. abbati & conuentui S. Petri de Pratel. Lond. † diœce.

¶ *Personæ ecclesiasticæ locare põt prouentus decimarũ his, cum quib. conditio ecclesiæ fit melior, statuto diœcesani contrario non obstante. & eadem rõ est de alijs rebus ecclesiæ.*

CAP. II.

VEstra nobis relatio declarauit, ꝙ cum ad firmam † fructus vestrarum dare cõsueueritis decimarum, & infra. ¶ Diœcesanorũ episcoporum statuto [c] contrario non obstante, vestrarum decimarum prouentus illis libere locare potestis, cum quibus ecclesiæ vestræ cõditionem poteritis facere meliorem, ita tamen, ꝙ huiusmodi locatio ad feudum [d] uel alienationem [e] non uideatur extendi.

¶ Gregorius nonus.

¶ *Propter sterilitatem grauem conductori sine culpa sua contingẽtem remittitur pensio pro rata, nisi possit cum vbertate præcedentis vel sequentis temporis compensari. hoc dicit vsque ad §. verum.*

CAP. III.

PRopter † sterilitatem afficiẽtem magno incommodo [f] conductores, vitio rei [g] † sine culpa coloni, seu casu fortuito contingentẽ, † colonis ecclesiæ tuæ ꝓ rata est pẽsionis remissio facienda: nisi cum vbertate præcedentis vel subsequentis † anni ualeat sterilitas compensari. ¶ *Ponunt̃ hic quatuor casus in quibus inquilinus potest ante tp̃s conductionis finitæ licite expelli. Abbas.* ¶ Verum [h] inuito inquilino domũ inhabitare, uel reficere poteris, si necessitas (q̃ tñ nõ imminebat [i] locationis tempore) id exposcat: remissa sibi ꝓ residuo temporis pensione: qui etiam inde rationabiliter amouetur, si

vocabulo scholariũ, & gratia scholariũ ibi sunt, dummõ non sint meretrices, q̃ non sunt dignæ laqueis legum. C. de adul. q̃ adulteriũ. nec obijcias ꝙ pœna nõ dẽt extendi: qa odia & pœnæ qñq; amplianẽ. ff. de his q̃ no. infa. l. 1. §. exercitũ. & ar. ad hoc. ĩ. de ver. sig. cũ in partibus. Lau. Sed non credo ꝙ ad scriptores vxoratos extendatur ista cõstitutio, licet sint ibi ꝑꝑ scholares eadẽ ratione extẽderet ad chartarios & chartarũ rasores. Ber.

¶ *Glo seq. princ. reci. per q. Secund: quarit & duplicitur soluit.*

e ¶ *Sub excõicatione.* Ex hoc verbo colligit, ꝙ fuerat cõstitutio latæ sniæ, & facit ad hoc 63. di. Salonitanæ. ĩ. de eo q̃ fur. or. re. c. 1 ita etiã obseruamus & tenemus ꝙ sit canon latæ sniæ, & Tusculan' sub pęna anathematis hoc obseruandũ decreuit, vt sequitur in lra. Sed quare nõ imposuit legẽ locatorib. Rñdeo, quia nõ habebat iurisdictionẽ I ei: sed scholarib. qui clerici sunt ꝓ maiori parte. simile 59. dist. iudicatũ, Item quia noluit legi derogare C loca. ne cui.

¶ *Gl. seq. reci. per obiec. & solutionem.*

b ¶ *Audientia.* Hoc fieri dẽt ꝑꝑ illos qui constitutionẽ ignorãt sed quoad alios non, qa sufficit qualitercũque sciant et sine aliqua cõtestatione ff. de admi. tut. quidam. §. ex quo. & qui scit, certiorari non debet. ff de act. emp. & ven. l. 1. in fi. Imo certe videtur quod omnes teneantur, ex quo constitutio fuit semel publicata 16. distin. quod dicitis. vnde potius ad cautelam fit huiusmodi recitatio, ne quis saltem de facto dicat se ignorasse: sic ff. de inst. sed & si pupillus. § 1. & 2. sup. de fid instru. pastoralis.

† Aliàs, sub pœna excõicationis.

† Ratum.

† Lexouion.

† Lõden.

† Hoc ẽ, ad affictũ siue pẽsionẽ, est aũt firma uox Anglica, & qñ proprie dicãt dari ad firmam, declarat hic Hosti. huius cõtractus exẽplum extat in cap. querelã. ĩ ne prælati uices suas.

VEstra. Primo ponit decisio, & monachorũ querela. Secũdo ꝓuidet, cũ determinatione: ibi, *Diœcesanorum.* Abb.

CASVS Quidam epi statuerunt, ꝙ nullus deberet locare fructus decimarum suarum ad firmam, nisi parochialib presbyteris: propter illud statutum, ecclesiæ non modicum lædebãtur: vnde monachi isti petierunt à dño Papa super hoc sibi ꝓuideri: scribit Papa monachis illis, ꝙ non obstante contrario statuto epor͂um, possint locare fructus decimarum suarũ personis illis, cum quib. conditionem ecclesiæ poterunt facere meliorem, ita tamen ꝙ ista locatio non extendatur ad feudũ uel alienationem. Not ꝙ fructus decimarum & aliarũm rerũ spũalium pñt locari, & vendi, & obligari, licet res ex quibus prouentus tales percipiuntur, alienari non possunt. Item isti prouentus no possunt dari in feudum, uel alienari perpetuo.

c ¶ *Statuto.* Statuerunt epi, ꝙ hmõi decimæ parochiales presbyteris solummodo locarentur: per quod utilitas ecclesiarũ non modicum impediebatur: petierunt isti monachi sibi super hoc prouideri: episcopi enim bene possunt facere [a] statutum. de conse. dist. 3. c 1. & sup. de ma. & obed. si quis uenerit & ĩ. de sen. excom. a nobis fuit. Sed quia illud uertebatur in detrimentum uel præiudicium ecclesiarum, & quia non est contra ius: ut hic patet expresse ꝙ fructus decimarum taliter ad tempus locentur, iõ Papa tollit statutum illud, licet ius decimarum taliter vendi vel locari non possit: cum spũale sit inf. de iure pa. c 3 & c. de iure. ĩ. de simo. querelam. Bern.

d ¶ *Ad feudum.* Et ita patet, quod prælati ecclesiarum infeudare non possunt de nouo. inf. de feu. c. 2.

e ¶ *Alienationem.* Perpetuam. s secundum quod dicitur: alienatio est contractus per quem dominium transfertur. C. de fun. do l. 1. Quandoq; uerbum alienationis, large accipitur. sup. de reb eccl. non alie nulli licet. C de reb. eccle. alie uel nõ l. sancimus. & in aut. de reb. eccl. non alie. §. nos igitur. coll. 2. & eodem modo hic large accipitur, ut in cap. nulli.

[a] De hoc articulo ꝑ tener Inno. Hostie. & Ioã. And. hic uide glossam, Gemin. & doctores in ca. 2. de cõstit. li 6.

PRopter. Diuiditur in duas partes istud cap. principales. Nam primo loquitur in prædio rustico. Secundo in prædio vrbano. Secunda, ibi in §. *verum.* Abbas.

CASVS. Ecce, locaui alicui p̃diũ meũ ꝓ certa pẽsione annuatim reddẽda: sterilitas magna ꝯtigit, & sic magnũ damnũ dedit cõductori sine culpa sua, vitio tñ ipsius rei, seu casu fortuito, q̃rit utrũ colonus totã teneat soluere pẽsionẽ Rñdet pp̃, ꝙ pensio remittẽda est ꝓ rata, nisi sterilitas possit cõpẽsari cũ vbertate p̃cedentis vel subsequẽtis anni. Secundo q̃rit, vtrũ locator possit expellerẽ inquilinum de domo sua inuitũ I Rñdet: Si mõ immineat necessitas, q̃ non imminebat tp̃e locationis locator inuito inquilino poterit domũ inhabitare, & ĩquilinũ expellere: vel si refectione indiget, q̃ non imminebat tp̃e locationis, remissa sibi pẽsione ꝓ residuo tp̃e. Itẽ si inquilinus ꝑuerse morat ibidẽ põt inde amoueri, vel si non soluit canonẽ per biẽniũ, nec sibi celeri satisfactione ꝓuidit, põt expelli. No. ꝙ pensio aliqñ remittẽda ẽ. Item sterilitas põt cõpensari cum vbertate. Itẽ nota, ꝙ in quatuor casib. põt inquilinus expelli. s. si immineat necessitas, quæ nõ imminebat tp̃e locationis, uel si refectione indigeat domus, uel si inquilinus peruerse moratur ibidem, vel si non soluit canonem per biennium.

¶ *Glos. seq. tractat quid sit magnum damnum, & quid de modico, interserit casum exceptum, & de quo tel. no loquitur hæc littera.*

f ¶ *Magno incommodo.* Qñ magno incommodo afficitur conductor, tunc fit remissio pensionis. ff. eo ex conducto. §. 1. vbi dicit: si omnem fructum tulerit ut fructus et seminis nõ superfit & l. si uno. §. ubicunq; & C. eod. l. licet certis. & l. excepto. nisi aliud in locatione sit actum: ut in l licet. alioquin si tale damnum non interuenerit, secus est. ff. eo si merces. §. vis maior quia modicum damnum debet sustinere, ut ibi dĩ. & l. habitatores. intellige quod hic dĩ de eo colono, qui certam pecuniam annuatim dẽt, uel certas corbes, & non de partiario, qui cũ dño lucrũ & damnũ partit, ut dĩ in § uis maior. quia pro modico dãno nõ datur restõ: vt ff. de in integ resti. scio. & s̃. de in inte. resti. c. 1. & s̃. de re. ec. non alie ad nostrã. & modicũ damnũ ecclesia sustinere dẽt. 12. q. 2. bonæ rei. nec pro modico retractat uenditio. ff. de contrah emp. l res bona. nec pro modico datur actio de dolo. ff. de dolo. si oleũ. in fi.

¶ *Glos. seq. signat contrarium, & soluit.*

g ¶ *Vitio rei.* Quia forsitan nõ potuit pati multã pluuiã, nec multam siccitatem, nec potuit colonus occurrere quin sutio careret semen. Sed contra uidetur. ff. eod ex conducto. §. 1. ubi dicit, ꝙ si uitia ex re oriuntur, damnum esse coloni, ut si uinum coacuerit, uel si herbis segetes corruptæ sunt. Sol ibi potuit colonus occurrere, hic non: quod patet ex eo quod dicit hic, sine culpa coloni. casus etiam fortuitus domino nocet, [a] & non colono, ut non habeat pensionem nisi pro rata, & si nihil perceperit, nihil soluat, ita quod remissio facienda est in totum uel in partem, nisi ubertate præcedentis anni uel sequentis possit compensari sterilitas. C eod. l. licet. & hoc etiam si dominus remisit pensionem propter sterilitatẽ, si anno sequenti contingat ubertas, petere potest pensionem integram: ut ff. eo. si uno anno. Bern.

h ¶ *Verum inuito.* Hoc sumptũ est ex illa lege. C. eo. ædẽ quã.

i ¶ *Non imminebat locationis tp̃e.* Hæc potuit esse necessitas, q̃ postea superuenit si domus corruit, uel minat ruinã, quã ædificare vult: uel forsitã uxorẽ duxerit, & indiget domo illa: uel si qua cõsimilis necessitas, q̃ tunc non imminebat. arg. ff ut in possel.

† Et materia huius ca. q̃ frequens est, uide Ant. Come. tom. 2. uaria resol. cap 3. Ariũ Pinellũ in l. 2. C. de resein. uen. par. 1. c. 1. Paris. cõs. 88. lib. 1. Adde etiã Guid. Papæ decisi. 610.

† Et sine culpa.

† Cõtingente.

† Sequentis.

[a] Adde quis dicatur casus fortuitus in l. fortuitis. & ibi Bal C. de pigno. act. & gl. in §. Thesauros. in uers. fortuito casu. insti. de rer. diui.

post l. si is à quo. §. plano. ¶ alias ē lex. & ff. de inter. ac. de mta te. §. ex cā. & ṡ. de of. dele. insinuāte. Et ē hic ar. principiū cōsi derādū. ṡ ti. prox. cū dilecti. & ṡ. de ele. dudū. vbi de hoc. Ber.

¶ *Glo. seq. ponit opinionem quam reprobat.*

a ¶ *Perverse.* In isto casu dīt quidam nihil remittendū esse quasi cōpensando, sed non est verū, quia pōt dñs agere contra inquilinum pro damno dato actione legis Aquiliæ, & ex locato.

b ¶ *Canonem.* Hoc intel lige qñ ad longum tp̄s conduxit, puta ad decē annos vel plus, vel minus ēt 6. vel 5. ff. eod. quæro. §. inter. Bern.

c ¶ *Celeri.* Sic sup. de reb. eccl. ali. vel non. si quis presbyterorū. & ī eo cap. proxi. ubi dr̄ qualiter hoc verbū sit intelligendum. Et ita in quatuor ² casibus expellitur inquilinus.

perverse [a] ibi fuerit conversatus, vel cum canonem [b] per biennium non soluisset, si sibi satisfactione celeri [c] nō prouidit. †

¶ Idem.

¶Emphyteuta ecclesiæ meliorationes suas vendere non pōt, nisi servatis his de quibus hic: Et si contrafecerit, vel canonem per biennium non soluerit, nec moram postea celeriter purgaverit, iuste potest expelli.

CAP. IIII.

POtuit † emphyteuta [d] (ecclesia primitus requisita, [e] eiq; nunciato quātū sibi ab alijs offertur, si nolle se emere dixerit: vel a denunciationis tp̄e duorum mensium spatium sit elapsum) meliorationes & ius sibi cōpetens alijs vendere, [f] qui ab emptione huiusmodi minime prohibentur. [g] ¶Emphyteuta quoq; secus præsumendo, vel cessando in solutione canonis per biennium, [h] (nisi celeri [i] satisfactione postmodum sibi consulere studuisset) iuste potuisset expelli. [k] Non obstante quod ei ut

POtuit. Primo ponit requisita, ut ius emphyteuticum possit vendi. Secundo contra facientes punit: ibi, *Emphyteuta.* Tertio soluit obstaculum: ibi. *Non obstante.* Abb. Siculus.

CA. ¶ S Ecclesia dedit rem aliquam alicui in emphyteusim: iste emphyteuta melioravit rē illā: quæritur vtrū possit vendere meliorationes suas? Rūdet ꝙ emphyteuta dēt primo requirere ecclesiā si velit emere ius suū, & dēt denūciare illi quantū pōt habere ab alijs, & si dixerit se nolle emere, tunc potest ius suū vendere: uel si nihil dixerit, dēt expectare ecclesiā p duos menses: quib. elapsis poterit emphyteuta vēdere alijs suas meliorationes, qui ab hmōi emptione non prohibent: & si contra hoc fecerit, vel per bienniū in solutione pensionis cessaverit, licet pōt expelli, nisi celeriter post bienniū satisfecerit, nō obstante ꝙ ei nō fuit denunciatū: quia tp̄s in hoc casu ipsum interpellat. No. ꝙ emphyteuta semper dēt denunciare dño, si vult vendere ius suum, alias cadit a iure suo. Itē si per bieniū non soluit canonem, potest expelli. Item in solutione canonis pōt mora purgari. Item tempus est hic pro admonitione.

¶ *Gl. seq. recit. per q an emphyteusis sit locatio.*

d ¶ *Emphyteuta.* Vr̄ ꝙ emphyteusis sit locatio, ex eo ꝙ ponit in titu. de loca. sed non est verū. inst. locati. § adeo. Locatio. n. pōt fieri tam de reb. mobilib. q̄ immobilib. ³ & se moventibus: emphyteusis vero tm̄ de immobilibus: Contractus autē emphyteuticus medius est inter venditionē & locationē: in hoc aūt accedit ad venditionē, qa qñ talis ɔtractus celebrat, aliquid dat, sicut in venditione datur pretiū. sed tñ differūt: qa per venditionē transferat dñium, sed hic retinet dñs dñium sed magis vr̄ accedere ad naturam locationis: quia sicut locator retinet dñium, & singulis annis aliquid recipit, ita & hic: quia emphyteuta singulis annis soluit canonē constitutum: & iō potius ponitur hæc decre in isto tit. q̄ in pcedenti. Ber.

e ¶ *Requisita.* Hoc sumptū ē C. de iu. emphy. l. vlt. Primo requiri dēt dñs ab emphyteuta, an emere meliorationes ipsius velit sm̄ qđ hic dr̄, alias caderet à iure suo: vt l. prædicta. Bern.

ADD. Vnde versus: *Qui sine consensu templorum res alienat, Vel censum bino qui soluere negligit anno. Re careat tota, qui sic facit emphyteuta.*

¶ *Glos. seq. quærit & ponit duas opiniones contrarias.*

f ¶ *Alijs vendere.* Sed nunquid possunt donare? Vr̄ ꝙ non, qđ quidam ⁴ concedunt. Alij dicunt, ꝙ donare pōt ēt sine consensu domini. C. de fun. patri. l. 1. lib. 11. & pignori dare. ff. de pig. l. lex vectigali. & ff. de pigno. actio. tutor. §. vlt. Bern.

¶ *Glos. seq. quærit, & soluit.*

g ¶ *Prohibentur.* Sed quæ personæ prohibentur ab huiusmodi emptione? Potest dici ꝙ servi ecclesiæ, capitanei, & omnes personæ maiores, qui non sunt idonei facilitate conveniendi, unde posset dñs præiudicium pati. ff. qui satisd. cogan. l. 2.

¶ *Glos. seq. quærit, & respondet.*

h ¶ *Per biennium.* Vt 10. q. 2. hoc ius. § qui rē. in privato triennium requiritur. C. de iure emphyt. l. 2. Sed si promittit soluere pœnam, rato manente pacto, si non soluat pensionem, & petat pœnam, nihilominus vult eum expellere: nunquid potest? Dicas quod sic arg. ff. de transact. qui fidem. & l. pacto. & C. de pac. cum proponas in favorem domini dictum est hoc. & facit ad hoc. ff. de reg. iur. cum par. Bernardus.

¶ *Gl. seq. quærit, ponit quatuor opiniones, & soluit.*

i ¶ *Celeri.* Et ita patet ꝙ emphyteuta pōt purgare morā offerēdo canonē post biēniu. Sic ṡ. ca. pxi. sicut alienator. ṡ. de rebus eccl. aliena. vel non. c. si quis presbyterorum. & ar. sup. de elec. qđ sicut. in fi. & ff. de ver. obl. interdum §. vlt. Sed quantū tp̄s dabitur ad purgandum istam moram? Vr̄ ꝙ ante litem: vt ff. de inoff. test. Papin. §. meminisse. & C. quib. vt indig. alia est. Vel ēt vsq; ad litem conte. ff. rem rat habe. amplius hoc. & C. de plus peti. l. vni. & ṡ. eo. tit. c. vni. Vel modicū tp̄s dabitur forsan decem dierū. ff. de constit. pecu. pmissor. §. 1. & ff. ex quib. cau. maio. in integ. rest. l. ab hostib. §. sed qđ simpliciter. & ff. si quis cau. l. & si post tres vel quā cito potuit. ff. ad Tertullia. l. 2. §. confestim. & ī. de elec. quia pp. vbi plura argumēta de hoc invenies Quidam dīt, ꝙ vsque ad litē cōtestatam pōt emphyteuta vitare pœna huius constitōnis, offerendo canonem per iura prædicta. Sed non credo ꝙ vsq; ad litis contestationem possit purgare moram: quia hoc posset differre vsq; ad duos annos: vel vnū, vel tres, vel plures post tp̄s statuti biennij, & ita non esset celeriter, & propterea hoc vr̄ potius facere timore pœnæ quam voluntate, & interpellatus coram judice: sed tp̄s statutum ipsum interpellat, ut dicit in fine, & vltro se dēt offerre: vt C. de iure emphy. l. 2. Dabo ei modicum tp̄s post biēnium elapsum. Talis. n. celeritas ad modicum tempus refertur post biennium respectu ipsius biennij, sicut hæc adiectio plus ad modicam quantitatem respectu quantitatis nominatæ. ff. de verb. sign. hæc adiectio. & illud, modicum, considerabitur arbitrio iudicis, ex quo non est determinatum in iure. sup. de of. dele. de causis. & ff. de iu. deli. l. 1. §. ait prætor. & ꝙ appellat arbitrium boni viri. ff. de verb. obli. continuus actus. §. 2. Ber.

¶ *Glo. seq. format sex quæstiones. Primam soluit, & eius contrarium consulit. Secundo quærit, & soluit distinguendo inter primum & prælatum ecclesiæ collegiatæ, vel non. Tertio quærit de protestatione, & soluit. Quarto quærit, & ponit duas opiniones, & secundam approbat, signat contrarium, & soluit. Quinto quærit de sterilitate, & soluit. Sexto quærit de pluribus cohæredibus, & soluit.*

K. ¶ *Expelli.* Sed ⁵ nunquid auctoritate sua propria pōt dñs expellere emphyteutam, si canonem debito tp̄e nō persoluat? Vr̄ ꝙ sic C. de iure emphy. l. 2. satis pōt dici, ꝙ sic auctoritate huius decr. & prædictæ legis. 19. q. 3. hoc ius porrectum. §. qui rem hmōi. dicit. n. lex pertimescat crimen, cum sibi arbitriū iuræ vltionis sciat concessum. C. de meta. devotum. lib. 12. & ar. ff. de pig. l. lex vectigali. & ar. C. de servis expos. l. 1. & 2. Sed melius faciet si auctoritate iudicis hoc fecerit C. de pign. l. 3. & ī. de privile. pastoralis. Sed si alij tradidit possessionem, vel ab alio expellatur, non deijciet possessorē auctoritate sua. ar. ff. de vi & vi arma. l. colonus. Item si emphyteuta cessavit per biennium, & tm̄ amplius q̄ non pōt purgare moram, si dñs postea receperit pensionem: nunquid dñs postea poterit expellere emphyteutam? Rñdeo, in privato planum est: qa recipiēdo pēsionē iuri suo renunciavit. ff. de lege com. l. post diē. & l. [illegible] ipso. n. fcō renunciat iuri suo. ṡ. de his quę fi. a maiori [illegible] ore. cum suis concor. Sed quid dices de ecclesia? Rñdeo, si prælatus de consensu capituli recipiat pensionem, expellere non poterit postea emphyteutam, cū liberū sit ecclesiæ vel emphyteutā expellere, vel pensionē petere, in auth. de ali. & emphy. contract. §. si quis vero locator coll. 9. & eligendo vnum, alteri renunciasse vr̄: ut in pdictis legib. post diem. & l. præced. § vlt. Sed si solus prælatus sine cōsensu capituli recepit pensionē, nō credo q̄ obsit ecclesiæ quo minus possit expellere emphyteutam, nisi postea cap̄lm consensisset. ar. ī. de his quæ fi. a prælā. sine consensu c. pastoralis. cum suis simi. Et si vnus sit sacerdos sive rector solus in ecclesia sive in capella, & recipiat pensionē, idē credo ꝙ amodo non poterit emphyteutā expellere, ut dictū est. Itē quid si dicat dñs: recipio pensionē ⁶ salvo iure meo: ut per hoc non fiat mihi pïudiciū quominus possim te expellere? Credo q̄ valeat protestatio, nec p hoc pïudicatur ei: qa & si ipsum vellet expellere, nihilominus posset petere pensionē. 10. q. 2. hoc ius porrectu. §. qui rē. & ar. ad hoc. ff. si qs cā. l. 2. s. resp. & ff. de eo qđ cert. lo. l. vlt. Idem si fundus emphyteuticus clade vel casmate perierit vltra mediātē, vel plus uel minus: nunquid dēt pensio diminui? Dicūt quidā ꝙ si vltra medietatē perijt, non tenet emphyteuta soluere integrā pensionem. C. de iure emphy. l. 1. ex eo

quod

¶ Vide de iur. c. cæterum sup glo. 2. Ioā. And.

† Præiudicit.

† Huius decretalis materia valde vtilis & frequēs est, de qua vide late p Iasonē & doctores in l. 2. C. de iur. emphy. Cagnolum in auth. qui rē C. de sacros. eccl. & plenissime p Iuliū Clarū li. 4. recep. sent. §. emphyteusis. & ī intellectu per Covarruviam lib. 3. varia. re sol. ca. 17.

² Hos casus explicat Anto. Gom præcitato loco, quem videto.

³ Item in emphyteusi requiritur scriptura. C. eod. l. 1. in locatione nō. Itē cōductor nec vendicat: emphyteuta sic. C. eod. l. 1. ff. si ager. vec. l. 2. Io. And.

⁴ Vinc. s. pro quib. de do. int. vir. & vx. in sper & in li. feu. non alie. sine com. ma. do. l. Iperialē. Dicit etiā Vin. ꝙ de alienatiōe fit mētio in l. & donatio est alienatio. Ioā. And.

⁵ De materia huius glossæ vide Iasonē & Iulium Clarū supra citatos ī principio huius decretalis.

⁶ Tempo ris præterīti secundum Ioā. Hostiē & Land. vt no. in Spe. de act. §. 1. licet quidam idē dixerint ī futuro. vt ibi no. Io. And.

qđ ibi dr: si vero particulare damnū, &c. quia noīe partis me dietas intelligitur. ff de verb. sign. nomen filiatum. § 1 ff de vsufru ēt partis. Alij dīit, & melius, q totam pensionem soluere dēt, adhærentes lrę illius legis, vbi dr; ex qua non ipsa re penitus substantia lędatur. instit. loca. §. adeo. in fi. Secūdum hoc signat contra. C. ff allu l 2 sed illud spāle est in tributo. Sed nunquid pp sterilitatē rei emphyteuticariæ dēt pensio diminui? Et certe non, licet aliud sit in locatione sup. c. proxi. Itē si sunt plures cohæredes, & vnus non soluit pensionem, nūquid pp hoc sit pīudicium alijs? Non credo, si soluāt pensionē totā, & postea contra cohæredē agant iudicio fam. herciscun. ff fam. ercis. hæredes §. si vnus. Et qđ dicit, expelli, respicit alterā partē disiunctiuæ. l cum canonem nō soluit: quia in altero casu, s. quando alienetur domino requisito, emptor nō potest expelli sine auctoritate iudicis sui. Ber.

a ¶ *Statuta.* Nō est ergo requirēdus emphyteuta: qa ips ipsum admonet. C. de contrahen. stipul. l magnam, & C. de iure emphy. l. 2. vnde sumuntur ista uerba. sic & creditor ad petitionē vrgeri nō pōt. vt C. de pig. creditor. ff. de administratione tutor. quidā. §. vlt. & C. li pp publicas functiones. ven fun. cel. l. vlt. in fin. Bern.

¶ Interpellat.

canonē solueret, non extiterit nūciatū: cū in hoc casu dies statuta a pro dño interpellet. †

TITVLVS XIX.

De rerum permutatione.

¶ Ex concilio apud Siluan. †

¶ *Princeps potest rem ecclesiæ immobilem per permutationem acquirere, data re meliori vel æquali. h. d. Et in hoc quod dicis, vel æquali, est casus notabilis.*

CAP. I.

SI princeps voluerit rem immobilem sanctis locis præstare, & accipere ab eis aliā immobilem, eoque modo de cōi volūtate b permutationem contrahere: Liceat c ei hoc facere, si cā rationabilis d id exposcat, & res, quam præstiterit, maior fuerit, vel æqualis: pragmatica e sanctione super hoc promulgata.

¶' Desumptum ex authē seu nouella 7. de nō aliē. reb. ecc c. 2. Burchardus, lib. 3. decre. cap. 341. Iuo par 3 cap. 144 & c. 1. eod tit. in 1. compil.

¶ Ex concil. Beluacen. †

¶ *Permutatio rerum ecclesiasticarum facta in casu non concesso, seu non seruata solemnitate iuris, est reuocanda per successorem.*

CAP. II.

VT commutationes f rerū ecclesiasticarum, quæ ab antecessore inconsulte g factæ sunt, ab eo qui successor est, emendentur.

Ex concil. apud Siluanectū. †

¶ *Mancipia ecclesiæ non debent permutari nisi ad libertatem, vel nisi sint fugitiua. h. d. cum cap. seq.*

CAP. III.

MAncipia ecclesiastica, nisi ad libertatem, non conuenit commutari: h videlicet ut mancipia, quæ pro ecclesiastico homine dabuntur, in ecclesiæ seruitute permaneant, & ecclesiasticus homo, qui commutatur, fruatur perpetua libertate. quod i enim semel Deo consecratū est, ad humanos k vsus transferri non decet.

¶ Ex eodem. †

¶ *Serui ecclesiæ cum profanis permutari non possunt, nec alienari, nisi sint fugitiui.*

CAP. IIII.

INiustum videtur & impium, vt mancipia, quæ fideles Deo & sanctis eius, pro ani-

† Refert in concil. Meldensi c. 21 tanquam ex côci. apud Beluacē. Burchardus li. 3. decre. ca 232. & ca. 2. eo. ti in 1. compil.

DE RERVM PERMVTATIONE.

a *Visum est supra de emptione & venditione: Item de quodam contractu emptioni vicino, ut de locato merito subijcit alium contractū emptioni proximum, ut est permutatio: Et hoc nomen, permutatio, est multum generale: Nam conuenit omnibus rebus quæ inter hominum manus versantur, & propter hoc non habet nomen speciale, sed remansit in suo genere: quia plura sunt negotia seu res quàm vocabula l. natura. ff de præscrip. ver. Abbas Siculus.*

De hac materia tractatur 10. q. 2. c. ea enim. §. sed & permutare. & 12. q. 2. in multis cap.

SI princeps. Primo ponitur quæstio: Secundo solutio: ibi, *Liceat.* Abb. Siculus.

CASVS. Quæsitum fuit in concilio isto, vtrum ecclesia posset rem immobilem permutare cum principe? statuit concilium, q si princeps voluerit permutare rem immobilem cum sanctis locis, & ab eis rē aliam accipere, & de communi voluntate permutationem facere, hoc licitum sit, dummodo causa rationabilis hoc exposcat, & res quam princeps præstiterit, maior fuerit, uel saltem æqualis, & super hac permutatione principis sanctio promulgetur. Not. q princeps potest rem suam immobilem cum re ecclesiæ immobili permutare, dummodo ecclesia non lędat. Item pragmatica sanctio est cōfirmatio ab Imperatore facta.

¶ Videto quod de hoc dicto sētiat hoc loco Ioā. And.

b ¶ *Voluntate.* Aliàs certe non posset, sicut cum communi consensu emptio contrahitur, & etiam dissoluitur. C. de act. & oblig. sicut ab initio. Ber.

c ¶ *Liceat.* Sic 10. q 2 hoc ius porrectum. §. sed & pmutare.

d ¶ *Rationabilis.* Puta q vtilitas ecclesiæ in hac permutatiōe procuratur ¹ aliàs non debet fieri. j. c. proxi. sicut nec alienatio fieri debet nisi ut meliora prospiciat. 12. q 2 sine exceptione. & sup de his quæ fiunt à prælā cum Apostolica. Ber.

e ¶ *Pragmatica.* Pragma, idē est q cā: vñ pragmatica a sanctio, est constitutio super aliqua re promulgata. hic tñ ponit pro confirmatione siue scriptura facta ab Imperatore cum causæ cognitione super tali permutatione. Ala.

¹ Pragmatica dispositio est, q̄ princeps alicuius suggestione mittit, ut colligitur ex l fi. C. de proximis sacro. scrinio.

VT commutationes. CASVS. Dr in hoc capitulo, q cōcessiones factæ ab antecessore in damnū ecclesiæ, poterūt renocari à successore. Not. q res ecclesiæ caute cōmutari dent. Itē successor pōt reuocare res male alienatas à prædecessore.

f ¶ *Vt commutatione.* supple statuimus.

g ¶ *Inconsulte.* i. in dānum ecclesiæ: qđ esse non debet: imò rationabilis cā dēt subesse ad hoc vt fiat commutatio. sup. eo. c prox. vñ successor reuocauit, inconsultam permutationem. simile sup de preca. c. 2. immo & illa quæ fecit, successor reuocare pōt, qđ in damnum ecclesiæ datum est siue alienatum 35. q. 9. quod quis cōmiserit sup de reb. ecclesiæ nō alienandis. si quis presbyterorum. & 12. q. 2. monemus. dum tamen toleretur in administratione. Bern.

† Siluanecten. Burchardus lib. 3. decr. cap. 173. Iuo par. 3. cap. 234. quibus locis scriptum est: Ex concil. apud Carisiacū. & c. 3. eo. ti. I 1. compil.

MAncipia. Breue est. & tolle principiū capituli, p summario. quod autem sequitur hic, & in cap. seq. est eius expositio. Abb. Siculus.

CASVS. Quæsitū fuit in concil. isto, vtrū mācipia ecclesiarum possint permutari cū mācipijs laicorū: statuit concil. q mancipia ecclesiastica pmutari nō debeant nisi ad libertatem, ita videlicet q mancipia quæ dantur pro mancipio ecclesię permaneant in seruitute ecclesiæ, & mancipium ecclesiæ in libertate perpetua maneat: quia quod semel Deo dedicatum fuit, ad humanos vsus non debet redire. Nota, quod res ecclesiarum ad humanos vsus redire non debent.

* Burchardus li. 3. c. 174. Iuo par 3. cap. 235. habet. Ex eodē, s. concil. apud Carisiacū. c. 8. nondū vidimus. & ca 4. eo. titu in 1. cōpil. refert etiam Gratia 12. q 2. ca 54. quāuis in mult. s sit palea.

h ¶ *Commutari.* 10. q. 2. precariæ. in fin. arg. contra. sed hic determinat illud, & fauore libertatis hoc fit.

¶ *Glos seq. signat contrarium, & soluit. alleg. quatuor concor. signat unum contrarium, & soluit.*

i ¶ *Semel Deo consecratum* 12. q. 2. episcopus qui. & c. nulli licet. 19. q. 3. quæ semel. & j. de relig. domi. ad hæc arg. contra. 54. distin. ex antiquis. Solu illud est præter regulam statutam contra eos qui ordinati sunt sine cōsensu dominorum suorum: cum in hoc ipso delinquunt, & maxime ad terrorem, ne alij hac occasione subtrahant se dominis suis arg. 2. q. 7. quapropter. & ff. de pœn. l. capitalium. §. famosus.

¶ *Glos. seq. signat contrarium, ponit duas solutiones, vnam Ala. & aliam Lauren. Tertio soluit.*

k ¶ *Ad humanos* i. seculares de conse. dist. 3 ligna vestimenta. Sed contra vr 12. q 2. ecclesiasticis. ubi seruus ecclesiæ seculari personæ datur: ergo multo fortius permutari pōt. dicit. Alan. q loquitur hoc cap. & sequēs de seruo ecclesiæ dato & conuerso facto, qui cum sit religiosa persona, seculari personæ seruire non dēt. Lau dicit, q ex cā prohibitum fuit, quia ad laicorum suggestionem sæpe inutilia mancipia pro vtilib. permutabantur, quod ne fiat statutum est ut non nisi ad libertatem commutentur, sed cessante cā cessabit constitutio. 9. dist. § his oibus, & ff. de pact. quod dictum T. Vel dic, factū principis non est trahendum in consequentiam: ipse. n non subijcit ¹ legib. & sic loquitur contrarium in principe. Ber.

¹ Quoad vim coactiuā, ut notaui s. de consti. ca 1 super glossa in uerbo ab omnibus.

INiustum. Breue est, & idem dicit q supra proximo capitulo. Et tres dici possunt partes, sicut tria sunt dicta. Secunda: ibi, *Et ideo.* Tertia: ibi, *Et est.* Ioan. de Imola.

CASVS. Idem dr in capitulo isto quod in primo, scilicet, q mancipia q̄ fideles Deo & sanctis ecclesijs pro remedio animarum suarū contulerunt, occasione alicuius commutationis

mæ suæ remedio consecrarunt, cuiuscunque muneris mācipio, vel cōmutationis cōmercio iterū in seruitutem seculariū redigantur, cū canonica auctoritas seruos tantummodo permittat distrahi fugitiuos. [a] Et ideo ecclesiarū rectores summopere caueant, ne eleemosyna vnius, alterius peccatum fiat. Et est absurdū vt ab ecclesiastica dignitate seruus discedens, humanæ [b] sit obnoxius seruituti [c].

¶ Vrbanus tertius.

¶ Præbendæ pacto præcedente permutari non possunt: episcopus tamen potest de loco ad locum permutare personas.

CAP. V.

Quæsitū † est ex parte tua si cōmutationes fieri valeant prębendarum, cum commutatio dignatū [d] in Turoń. concilio fuerit interdicta: & infra. ¶ Generaliter itaque † teneas, quòd cōmutationes præbendarum de iure fieri nō [e] possunt; præsertim pactione præmissa, quæ circa spiritualia, vel connexa spiritualibus; labem semp continet simoniæ [f] ¶ Si autē episcopus [g] causam inspexerit necessariam, licite poterit de vno loco ad alium transferre personas: vt quę vni loco [h] minus sunt vtiles, alibi se valeāt vtilius exercere.

¶ Clemens tertius.

In seruitutē secularē iterum non redigunt, quia vt canon dicit, Serui fugitiui solummō distrahi pñt: eleemosyna.n. vnius peccatum alterius fieri non dēt, nec ad humanos vsus seruus ecclesiæ redire dēt. Not. ꝙ mancipia ecclesiastica in seruitutē secularium redigi non debent. Item serui fugitiui distrahi pñt. Item vnius eleemosyna, alterius peccatum esse nō debet.

a ¶ *Fugitiuos*. 12 q. 2. fugitiui, arg. contra C. ad legem Fla. de plagi. in fuga. Solu. dum est in fuga, non dēt vendi, sed cum fuerit reuersus, & patefacto vitio emptori, [1] ne postea fiat rehibitio. ff. d contrahenda emptio. quod sæpe. § si quis amico & §. ult. R.

b ¶ *Humanæ*. Sic sup. cap. proxi. cum suis concor. ibi positis.

c ¶ *Seruituti*. Est & alia ratio, quæ assignatur in seruis minorū. C. de admini. tut. l. lex quæ tutores. ff. de fideicom. libe. cū quasi. §. in furiosi. Laus.

Quæsitum. Primo ponitur quæstio. Secundo solutio: ibi, *Generaliter*. & ibi duo dicta. Secundum: ibi, *Si autem*. Abb. Siculus.

CASVS In concilio Turon. statutum fuit, quòd commutatio dignitatum fieri nō debet: quæsitum fuit à Papa, vtrum commutatio præbendarum fieri possit, cum hoc in concilio non fuerit prohibitum, unde uidebatur permissum: Respondet Papa, generaliter uerum est, ꝙ cōmutatio præbendarū fieri non potest, præcipue aliqua pactione præmissa, quæ in spiritualibus vel eis annexis simoniacam continet prauitatem: si vero episcopus causam viderit necessariam, poterit de loco ad locum transferre personas. No. ꝙ permutatio tam in præbendis quàm in dignitatibus est prohibita. Item in spiritualibus omnis pactio illicita reprobatur. Item non solum in spiritualibus, sed etiam in eis annexis committitur simonia. Item episcopus propter causam necessariam, potest facere commutationes præbendarum, & translationes personarum: quod intellige, non præmissa aliqua pactione.

d ¶ *Dignitatum*. Et etiam diuisio præbendarum. [2] sup. de præben. maioribus. quod est concilium Turon. de quo fit hic mentio. & 12 q. 2. alienationes.

e ¶ *Non possunt*. Inf. eo. cum vniuersorum & cap. cum olim. nisi hoc fieret auctoritate superioris. sup. de præben. inter cætera & hic prout sequitur. Bernar.

f ¶ *Simoniæ*. Quia in spiritualibus, vel spiritualibus annexis, nulla pactio vel conuentio debet interuenire. 1. q. 2. quàm pio & sup. de pact. cum pridem. & cap. vlt. in spiritualibus annexis, ut est iuspatronatus. sup. de iud. quanto. & sup. de præben. significatis, dic ut ibi.

g ¶ *Episcopus*. Innocentius quartus dicit ꝙ hoc verum est quando isti commutare volētes habent præbendas in diuersis ecclesijs, uel in eadem. si enim est præbendæ onus annexū, intelligitur hoc cap. si sunt in diuersis ecclesijs: si autem in eadem & sine onere, tunc possunt permutare auctoritate propria. & potest esse ratio, licet ipse non assignet, quæ sequitur in 70. distin. cap. sanctorum. & 74 distin. quorundam. Bern.

h ¶ *Vni loco*. 7. q. 1. mutationes. & c. scias. & c. omnis q. & valet interdum mutatio loci. 81. distin. valet. Bern.

[1] Adde ꝙ vēdē. animal nō parefaciēs vitiū latēs, tenet redhibitoria. ff. de ædi. edic l. sed & sibi hibere & l. si is qui hæres ff. d excep. rei iud. pa au tem & qñ vēditor teneat manifestare vitiū rei vēditæ ipsi emptori, vide p B. Thom 2. 2. q. 77. arti. 3 & Sotum de iust. & iure lib. 6. q. 3 art. 2.

† Cap. 1. eod. tit. in 2. compil. Vide notata in c. maiorib. sup. de præbē. & de materia plene p Aegidiū Bellamerā trac. de pmutatione beneficiorū.

† Igitur.

[2] Cur ita loquitur hic glossa, vide to hoc ijso loco Io. An.

¶ Ecclesiæ iure proprietatis possunt adinuicē permutari: & possessiones earum etiā permutari possunt, & pro minus valentibus pretium suppleri.

CAP. VI.

Ad † quęstiones soluendas & infra. ¶ Intelleximus ex litteris, quòd duæ conuentuales ecclesiæ sunt in tua diœcesi constitutę, quarum vtraque parochialem habet ecclesiam cū possessionibus, magis alteri, quàm sibi vicinam. Illis autem eas desiderantibus permutare, cum illarum altera respectu meliorem prouentuum [i] plus abundet, & ideo sibi postulet adijci certā summam pecuniæ numeratæ, vt sic ad æqualitatē permutationis † valeant puenire: vtrū possit id licite fieri, extitit dubitatum & infra. ¶ Respondemus, quod cū de dictis † parochialibus ecclesiis per se queat [k] commutatio celebrari, & in permutatione possessionū per se nō sit inhibitū: [l] si altera ratione possessionum alteri præponderet, pecuniam posse refundi de ipsarum possessionibus aduicem, prout visum fuerit expedire, refusa certa pecuniæ quantitate, poterit contractus [m] pmutationis iniri: sic tamē, † ꝙ illi contractus nequaquam sibi inuicem misceantur.

¶ Inn. iij. Senonen. † archiepo.

¶ Beneficia sua perdunt, qui ex propria permutant auctoritate.

Ad quæstiones. Communis diuisio secunda: ibi, *Respondemus*. Abb. Siculus.

CASVS Duæ cōuentuales ecclesiæ constitutæ erāt in diœcesi istius epi, vtraq; illarum habebat ecclesiam parochialem cum possessionib. suis, & vtraq; parochialis ecclesia magis erat vicina alteri, quàm illi cui erat subiecta: Istæ conuentuales ecclesiæ volebāt adinuicē permutare illas parochiales ecclesias sed altera parochialis ecclesia pluribus possessionib. abundabat, & ideo conuentualis ecclesia cui subest, postulat sibi adijci certam pecuniæ quantitatē, ut sic cōtractus pmutationis possit ad æqualitatem perduci: quærebatur, vtrum hoc licite fieri posset? Respōdet Papa, ꝙ unus contractus fiat de parochialib. ecclesiis p se, & alius contractus de possessionib. fiat p se, & si rōne possessionū vna ecclesia præfertur alteri, ab alia ecclesia certa sibi pecuniæ quātitas adijciatur, ita ꝙ contractus sibi inuicē nullatenus misceātur. Not ꝙ monasteria possunt habere ecclesias parochiales. Item permutatio temporaliū & spiritualium adinuicem fieri non pñt: sed spūalia inter se, & temporalia inter se recte permutari pñt. Itē commutatio ecclesiæ fieri potest, licet uenditio sit interdicta.

i ¶ *Prouentuum*. Scilicet temporalium, [3] vnde admittitur cum temporalibus mutatio, quod aliter non fieret. inf. eo. ca. ult. & hic prout sequitur.

¶ *Glossa seq. tria dicit, & primum determinat. De secundo & tertio rationem reddit.*

k ¶ *Per se queat*. Et ita spirituale cum spirituali potest commutari, sicut temporale cum temporali. De hoc dixi sup. de transa. super eo argu. 16 q. vlt. nemini. & hoc auctoritate superioris arg. ff. de his qui not. infam. furti. § qui iussu. & cum in demnitate vtriusque. 10. q. 2 hoc ius alias non liceret. sup. de præben. maioribus 12 q. 2 diaconi. & cap. fine. aliàs non inf. eo. c. vlt. Item nota, quod ad hoc quod aliquid habeatur tanquam beneficium, non potest ex permutatione prouenire, quia esset munus à manu, sicut nec transactione. sup. de transact. super eo. Item licet permutatio locum habeat in spiritualibus, non tenet emptio & venditio, & est ratio quia nulla est emptio sine pretio, vt insti. de empt. § item pretium. qđ in quantitate & in numerata pecunia consistit. C. de contrahen empt. & vend. empti fides. quod non est in permutatione ff. de rer permu. l. 1 Sed vterque est quasi emptor & venditor. ff. de ædil. edi. sciendum §. emptorem. Lau.

l ¶ *Inhibitum*. Vnde uidetur concessum arg. 10. q. 4. qui spiritualem. & inf. de spon. cum apud. ff. de procura. mutus. §. 1. De hoc dicitur sup. de transla. inter corporalia.

¶ *Glos. seq. vers. per q. an permutata vna, &c.*

m ¶ *Contractus*. Duo enim erunt contractus non se aliquo modo tangentes: tamen si una villa commutaretur cum alia, ita quod vtraque ecclesia esset accessoria ad villas, bene permutaretur cum vniuersitate, arg. inf. de iure patro. ex litteris. c. cum seculum ad instar fundi dotalis. ff. de fun. do. l. 1. C. eo. tit. l. 2. nec aliquid intelligitur esse pretium ecclesiæ sicut nec pretium peculij est, cum seruus venditur cum peculio. ff. de pecul. si ex duobus §. vlt. & l. seq. Laus.

† Cap. 2. eod. tit. in 2. compil. Et de intellectu ri deto omnino Couarruuiā li. 1. varia. resol. ca. 5. & de materia Bellameram in tracta. de permu. beneficiorū.

† Permutationem.

† De prædictis.

† Aliās ita: sic tñ, quod cōtractus nequaquam sibi adinuicē misceantur.

[1] Sen.

[3] Est. n. necesse, ꝙ utraq; habeat tēporalia, quorum possit fieri hic separatio. Ioā. And.

Cum

Cum olim. In prima parte narrat processum. In secunda diffinit: ibi: Cum ergo. Abb. Sicu.

CASUS. Magister S. archidiaconus, & B. præpositus adinuicē suas dignitates pmutarūt, ppria temeritate: orta fuit postmo dū sup ipsa pmutatione q̄o inter eos, eo quod partes accesserunt ad d̄ñm Papam in cuius præsentia magister S. spōte fuit confessus de pmutatione sed B. præpositus eam inficiabatur oino, dicens, q̄ ipse præpositurā suā sine aliqua conditione resignauit, & post resignationē prędicti magistri archidiaconatū fuerat assecutus: Papa auditis hinc & inde ppositis cōstitit ei, q̄ dictus B. permutationi cōsentiit, & p̄dictus magister publice fuit errorē suū cōfessus, vñ vtrunque sui dignitate p sententiā diffinitiuam priuauit. Not. q̄ qui dignitates vel bñficia auctoritate ppria cōmutant, illis dignitatib. & præbendis sunt priuandi. Item confessus in iure pro cōuicto habetur. Item cum spōte confesso mitius agitur q̄ cum cōuicto, sed hoc forsitan fit propter cōnexitatem.

a ¶ Confessus. Quæ cōfessio ei præiudicauit. s̄. de confes. cap. 2. & 3. Sed aduersario nō debet præiudicare. j̄. de adul. significasti. & 2. q. 4. interrogatum.

b ¶ Cōsensit. Et sic fuit particeps simonię vñ debuit priuari dignitate illa. su. cod. quæsitū.

¶ Glo. seq. not. & soluit contrarium, ponit rationem quare beneficia non permutantur.

c ¶ Diffinitiuam. Ergo in ciuili cā aliquæ sunt partes iudicis in continentem similiter & in criminali. 2. q. j. nos in quēquā. nec obstat. ff. ad l. Aqui. l. perinde. Nam nullæ sunt partes i cognoscendo, sed aliquæ sunt in pronunciando. 1 Io. Sic ergo patet ex hoc c & sup. eo. quæsitum. q̄ nulli possunt de iure sua auctoritate adinuicem sua beneficia permutare: vt j̄. c. proxi. Et illa pōt esse ratio, quia non contrahit permutationem qui rem alienam tradit. ff. eo. l. 1 §. ult. Et arg. ad hoc. ff. de condi. cau. da. l. ult. Sed beneficium non pōt possideri tamquam proprietas, quia nullus dominium d̄ hēre sui beneficij, cum quasi vsuario clerici comparentur: sed ecclesia bene potest possideri ab alia ecclesia tamquam proprietas. vnde possunt bene adinuicem permutari. sup eo. ad q̄ones. Item pmutatio vicina est emptioni. ff. eod. l. 1. sed spūalia emi uel vēdi non possunt. j̄. de simonia. querelam. & 1. q. j. quisstudet. Bernardus.

Cum vniuersorum. Dicit Ioan And. q̄ gratiam continet, & pōt summari s̄m eum in ea parte, quæ continet ius, hoc modo Clerici per se sua beneficia non permutant. In prima parte ponit narratio. In sc̄da gratiosa ꝓuisio, ibi: Cū igitur. A.

CASVS. G. canonicus Leodien. & L. clericus cœperūt inter se tractare de permutatione præbendarum suarum, quam p mutationem credebant sibi expedire. G. canonicus præbendā suam illi L. resignauit: dictus L. contulit eam cuidam cōsanguineo suo, sed suam præbendam (sicut promisit) noluit resignare: & sic dictus G. spe sua frustratus remansit, & super hoc coram Leodien. ep̄o fuit diuius litigatum. tādem dictus L. appellauit ad Papam, sed dictus G. ad sedem Apostolicam accessit: dictus L. nec iuit nec misit: dictus G. prædicta exposuit dño Papæ, vnde super hoc scribit Papa quibusdam dicēs, Cū igitur deceptis & non decipientibus iura subueniant, quamtus ipsi non possent de iure beneficia ecclesiastica permutare vt tñ simplicitati venia tribuatur, mādat Papa, quatenus si cōstiterit p̄dictum G. taliter fuisse deceptum consanguineus illius L. ab ipsa remoueatur prebenda, & qlibet alius illicit detētor & cā restitui faciant dicto G. Not. hic duas regulas, q̄ deceptis & nō decipientib. iura subueniūt. Itē fraus & dolus nemini dēt patrocinari. Itē pmutatio p̄bendarū nō pōt fieri à possessorib. p̄bēdarū sine auctoritate supioris. Item simplicitati parcendum est.

† Cap vni eo. eo. tit. 3. compil.

† Aliâs fra: præstiterit permutatiōi assensum.

† Cap 2. tit. de pręb endis. in 3. compil. Et de ittel lectu uid Couarruuiā. lib. 1. nat. resol. cap. 5.

1 Adde p hoc textū, & ibi bonā rōnē in glo in l. 1. C d̄ confessis.

CAP. VII.

Cum † olim magister S. & B. archidiaconatum & pręposituram adinuicem commutassent: & infra. ¶ Licet prædictus magister ab initio sponte fuerit de pmutatione cōfessus, a idem tñ B. eam inficiabatur oīno, proponens, q̄ ipse præposituram sine condōne qualibet resignauit, & post resignationem p̄dicti magistri archidiaconatum fuerat assecutus: & infra. ¶ Cū ergo nobis constaret, q̄ ipse B. suum præstiterit † permutationi cōsensum, b prædictus aūt magister suū publice fateretur errorem: & hunc præpositura, & illū archidiaconatu curauimus spoliare; sup hoc diffinitiuam c cōtra eos sententiam pferentes. ¶ Idem archiep̄o & præposito S. Andreæ Colonien.

¶ *Si permutatio beneficiorum completa est ex una parte, & per alteram stat quo minus impleatur, restituitur pars ad suum beneficium. & secundum hoc continet ius.*

CAP. VIII.

Cum † vniuersorum: & infra. ¶ Intelleximus G. canonico referente, q̄ cum ipse & L. clericus, de permutatione præbendarum suarum inter se tractate d cœpissent, quam vtilitati vtriusq; e imminere credebant, tandem idem L. præbenda eiusdem G cuidam consanguineo suo assignata, præbendā suā ei, sicut promiserat, noluit resignare: f & infra. ¶ Cum igit deceptis g & non decipientib. iura subueniant, licet ipsi per se de iure ñ possent ecclesiastica beneficia permutare, ut tñ simplicitati h venia tribuatur: † Mādamus, quatenus si constiterit p taxatum G. taliter fuisse deceptū amoto à præbenda sua consanguineo ipsius L. uel quolibet alio illicito detentore, i eam restitui faciatis eidem. ¶ Gregorius nonus Beton. † & Fungin. abbatibus.

¶ *Spirituale cum temporali permutari non potest.*

CAP. IX.

Exhibita nobis abbatis, & conuentus S Martini de Pānonia petitio continebat, q̄ cum super eā, quæ inter ipsos ex una parte, & præpositū Alban. † ex altera super quibusdam decimationib. ver ebatur, ad C. † capellanum nostrum tunc in Hungaria commorantem, nostras lr̄as īpetrassent: ipse ac magister M. in quos vtrinquæ tamquam in arbitros extitit compromissū k arbitrati l fuerunt, quòd si dicter corporalia. sed de iure debet vterque amittere suam præbendam. sup. c proxi. & c quæsitum. Sed non est uerum quod alter renunciauerit. Videtur tamen q̄ iste G. de iure possit repetere suam præbendam, tum quia contractus talis reprobatus est. sup. de præben. maioribus. & supra. eod. quæsitum. ergo potest uenire contra. C. de agricol. & censit. quem admodum. lib. 11. tum quia non fuit res secuta propter quam data est. C. eo. tit. rebus. Lau. sed f. dicit q̄ non potest eā per se repetere. 2 arg. sup. de renun. quod in dubijs. Ber.

i ¶ Detentore. Sic sup. de concessione præbendæ, proposuit.

Exhibita. In prima ponitur facti narratio. In secunda diffinitionis commissio: ibi: Quocirca. Ab. Sicu.

CASVS. Inter abbatem & conuentum sancti Martini de Pannonia ex una parte: & præpositum Albanen. ex altera, super q busdam decimis quæstio vertebatur: causa super hoc commissa fuit cuidam capellano domini Papæ in Hungaria commoranti: tandem super qōstione illa compromissum fuit vtrunq; in dictum capellanum & magistrum M. tamquam in arbitros: qui taliter arbitrati sunt, q̄ si dictus præpositus ob timere posset à rege Hungariæ decem milia solidorum conce di monasterio prædicto, monachi cessarent à petitione decimarum: monachi dubitantes an forsan talis permutatio valeret, significauerunt hoc domino Papæ; vnde mandat Papa quibusdam, quatenus si constiterit de præmissis, tale arbitriū decernant irritum & inane, & quicquid secutum est ex eo, vel ob id, cum permutatio de spiritualibus ad temporalia sit inhibita No. q̄ temporalia cum spiritualibus permutari non debent. Item si principale non tenet, nec accessoriū, uel qd̄ ex eo est secutum.

K ¶ Compromissum Et sic patet q̄ de re spirituali potest in arbitros compromitti. sic sup. de arbit. cum olim. & c. contingit & cad. penul.

l ¶ Arbitrati. Et male, prout sequitur.

¶ a Temporalia.

d ¶ Tractare. Qd̄ non licet à possessore p̄bendæ uel dignitatis. s̄. de p̄ben. maiorib. sed superior hoc facere pōt. sup. eo. quæsitum. Ber.

e ¶ Vtilitati vtriusque Quia altera alteri magis uicina erat: uel alia cōueniens cā. sim. s̄. eo. ad q̄ones. & 10. q. 2. hoc ius. §. sed & permutare. & s̄. eod. c. j. T.

f ¶ Resignare. Et sic decipit eum. unde ei iura non subueniunt, vt infra dicitur.

g ¶ Deceptis Sic su. de rescri. super litteris. ff. ad Velleia. l. 2. §. verba. C. eo. tit. si sine. qa st ul tis nō cōsueuit succurri, sed errantib. ff. d iu ri. & fac. ignorā t. l. pe §. si qs ius. & C. si mi. se ma. dixe. si is. & j̄. de do. inter dilectos. Lau.

h ¶ Simplicitati. Cui parcēdum, est supr. de rescri. super litteris. & in authe. de instr. fi. & caute. §. hæc aūt omnia. ff. si qs in ius voca. non ierit. l. 2. ff. de edē. l. j. §. ult. & d̄. de iuris. om. iu. si quis id. § do li. 86. dist. tanta nequitia. & su. de transla. in-

† Vide l. j. ff. d̄ do. & l. tutor ff. de suspe. tuto.

† De Boten. & singien abbatibus.

† Beton. & Simugin.

† De Betonē. & Sānugien. abbatib.

† De Becan. & Simigien.

† Alben. Albanē.

G.

2 Idē Inno. Hosti. Pet. & Abbas huic gratię causam dedit ne alter, ex suo dolo cōmodū reportaret. sed hodie per consti. cl. si bñficia pmutatiōis cā resignata confecantur, ac his q̄ permutare uolētib. ff tenet collatio: ut eod. ti ne concessio. ne. lo. An.

a ¶ *Temporalia.* Ergo tpalia spūalib cōmutari non possunt. ī. co. ad qōnes quia nec vendi, nec redimi possunt. j. de simo. querelam. ; & ita non pmutari: sed cū alio spūali bene: vt in c. ad qōnes & ī. de transa statuimus. sic & transactio non valet, dummodo spūale detur pro spūali. sic & pmutatio, sed fructus decimarum, bene possint uēdi, & locari sup. tit proxi. ca. 2. sed ipsum ius nequaquam, Ber.

¶ *Glo. seq. uetat, signat contrarium, & remittit: vltimo qōnem soluit.*

b ¶ *Secutum* & sic patet, q arbitriū nullum fuit ipso iure: quia cōtra formam iuris prolatū fuit de re spirituali ad temporalem. sic su. de confir. utili uel inuti. examinata. & sic si principale nō tenet, nec accessorium su de elect. qualiter. supr. de foro comp. si diligenti et si iuramētū interuenisset: vt ibi. C. de legi nō dubium. & su. de fide in str. inter dilectos & 16 q. 7. & hoc diximus. sic patet q temporale non potest dari loco decimarū argu. contra sup. de reb. eccle. non aliēnan. ut sup. ubi vī q temporale possit dari pro decimis: sed ibi soluit. Ex hac, decre. ꝫ soluitur qō, quæ multum occurrit de facto: quandoq; aliqui volūt certas possessiones tradere quo ad proprietatem uel vsumfructum ecclesiis, quibus tenentur soluere decimas possessionum suarum, vt sic aliæ possessiones liberæ remaneant ab exactione decimarū: patet q hoc fieri non potest: & hoc idem habuimus in antiqua cōpilatione de decimis, intelleximus. quæ nō debuit remoueri.

ctus præpositus obtineret decem millia solidorum † regalium à rege Hungariæ concedi monasterio memorato, ipsi ab earūdē decimationum petitione cessarent, & infra. ¶ Quocirca mandamus, quatenus si vobis cōstiterit de præmissis (cum pmutatio de spūalib. ad tpalia a improbetur) prædictum arbitrium, & quicquid secutum b est ex eo, vel ob id, irritum decernatis.

TITVLVS XX.

De feudis.

¶ Inno. 3. Marien. † epo.

¶ *Si dominus à vasallo recipit feudum in pignus, abstinendo ab eius seruitio non tenetur computare fructus in sortem. h. d. secundum intellectum communem: & est casus singularis, qui alibi non legitur.*

CAP. I.

INsinuatione † pśentium declaramus, q gageria c quam de feudo ecclesiæ tuæ ab M. dignoscens recepisse, † à te potest libere detineri, † fructib. non computatis in sortem: Ita videlicet, ut quamdiu fructus illos perceperis in sortem minime cōputandos, idē M à seruitio, ī quo tibi & ecclesiæ tuæ p feudo ipso tenetur, interim sit immunis. d

DE FEVDIS.

a ¶ Visum est supra de quibusdā contractib. quibus rerum dominia transferuntur, sed quia per infeudationem transfertur vtile in vasallum directo remanente apud dominum, & sic est species cuiusdā alienationis, rō p. st rubricas præcedentes subiicitur. Ab. Sicu.

De hoc materia tractatur 22. q. vlti. de forma.

INsinuatione. Primo ponitur dictum. Secundo limitatio: ibi, *Ita videlicet.* Ab. Sic.

CASVS Episcopus Marien. recepit in pignus quasdam possessiones ab M pro quadam pecuniæ quantitate, quam mutuauit eidē: quas dictus M. ab ecclesia Marien. tenebat in feudum: quærebatur vtrum episcopus deberet computare fructus in sortem? Respondetur, q episcopus potest licite retinere gageriam prædictam fructibus non computatis in sortem, quamdiu sortem nō soluerit totam: ita tamen q quamdiu fructus illos receperit non computandos in sortem, dictus M. a seruitio quo ecclesiæ illi pro feudo ipso tenetur, interim sit immunis. Nota hic casum in quo fructus non computantur in sortem, nec tamen committitur usura. Item fructus succedunt loco seruitij. Item proprietas fructuum siue possessio penes feudatarium est, & non penes dominum feudi,

c ¶ *Gageria.* id est, ꝫ pignus siue feudum, & est vulgare Theutonicorum.

¶ *Glo. seq. reddit rationem, & dat simile. demum quærit, & soluit.*

d ¶ *Immunis.* In hoc casu permittitur ecclesiæ fructus nō cōputari in so t . vt res illa citius pueniat ad ecclesiā. simile j. de vsur. c. j. & c. co. questus. & in alio casu non cōputant fructus in sortem, vt j. co. ti. de vsur. salubriter Sed quid si vellet seruire ecclesiæ ad hoc vt computaret fructus in sortem? Dico q in hoc casu non est audiendus. Io.

ꝫ Cōcor. text. in l. omni. & ibi nota. Bart. C. de sacro. san. eccle.

ꝫ Salium legitur in 2. codicib⁹ manuscriptis: in uno solo hī. solidurū, in alio solinarū. addit in uno uetustissimo, hæc expositio: gen⁹ est monetæ, uel mēsuræ. satis. idem an notat hic Host. ēsis. si legas, solidorum. ut de Couarrouiā tra. de numismat. ca 3. §. 2.

ꝫ Mauriē.

† Cap. 1. eod tit in 3. compil Et de intellectu vide Couarruuiam li 3 u ria. relo lu. ; & 3 uni tituli plene Iulius Clar⁹ tractat de feudo.

ꝫ acepisse

† retinueri

ꝫ Et ex cau 16 q. 7. oēs & d hoc p B Bria in q. cum qdā. eccl & est dominica lis 49. ubi tenet 8 q tale pactu factu ad decenniu ecclesia tec uit e tene t ar, et is tps, p decimis per ea [illegible] chal. mate pereat Io. And.

ꝫ Gageria qd signiticet, ducet hic plene Hostiēsis.

E *Xparte.* Cōis diuisio. Secunda: ibi, *In primo.* Abb Sicul.

CASVS. Archieps Mediolanen. fecit tres qōnes dño Papæ: vasall⁹ ecclesiæ decessit, feudum qd ab ecclesia tenebatur, deuolutū est ad ipsum: quæsiuit, vtrū feudū illud liceat ei alii dare non obstāte iurō quo tenetur non infeudare de nouo, Romano Pontifice inconsulto. Secūdo quæsiuit, ecce vasallus alienauit feudum, quod ab ecclesia tenebat, sine licētia domini, & sic amisit feudum: vtrū possit filiū illius uel cōsanguineū cōsortē eiusdem feudi inuestire de illo. Tertia qō est talis. Vasall⁹ ecclesiæ alienauit feudum quod ab ecclesia tenebat, & iam nō pōt feudum illud de facili recuperare, quæsiuit, utrum feudum illud possit alii laico dare in feudum, qui illud recuperet & ab ecclesia recognoscat: Ad quālibet qōnem respōdet q licite feudum illud concedi pōt. No q iuramentum de non infeudādo de nouo, nō extendit ad feuda antiqua, sed ad illa tm̄, q̄ nunquam fuerunt infeudata, & ab ecclesia possessa. Itē si uasallus feudum alienat sine licentia dñi, dēt illud amittere. Item valet donatio illius rei quam consequi nō possum⁹.

¶ Idem Mediolan. archiepo.

¶ *Ponit tres casus, in quib. non obstante iurō de non infeudando, pōt epus antiquum feudum ad ecclesiā reuersum nouo vasallo concedere. h. d. Et est casus notabilis interpretans iuramentum de non alienando.*

CAP. II.

EX † parte tua nostro est Apostolatui reseratum, q sæpius dubitasti, vtrum cum cōtingit vasallū tuū decedere, & ad te feudum e ipsius redire, feudū eius alii liceat tibi dare, quāuis iurō tenearis astrictus nō infeudare de nouo, Romano Pontifice inconsulto? Ad hęc † si vasallum tuū feudū alienare f cōtingat, an ipsius filium vel consanguineum † eiusdē feudi cōsortē, g de ipso valeas inuestire? h Alia quoq; dubitatio continebat, vt cum feudum alienatū reperetis, quod per te facile recuperare non potes: vtrū possis alicui laico in feudum illud concedere, qui & illud recuperet, & in feudum per ecclesiam recognoscat. & infra. ¶ In primo ergo casu feudum decedentis, libere (si videris expedire) concedas: Atque in secundo filium i vel consanguineum ; alienan-

e ¶ *Feudum.* Feudum alienari nō pōt, sed dari pōt in dotē vsq; ad uitā feudatarij. j. de donatione inter uirum, & uxorem, nuper. ꝫ Ioan.

f ¶ *Alienare.* Si uasallus alienat totum feudum, uel maiorē partem, perdit feudū: & dominus a quolibet possessore pōt illud reuocare: si uero minorem partem eiusdem dat in libello. uel obligat pignori, dummodo remaneat in seruitio domini. propter hoc non perdit feudum: ꝫ ut in libro feu. q. bus modis feudum amitta §. 2. & 3. Tancre.

g ¶ *Consortem.* quasi iure accrescendi. ff. de usufru. accrescendo. per totū titulum & in lib. feu. quib. mo. feu. amitta. §. præterea.

¶ *Glo. seq. aperit quod fuerat dubium.*

h ¶ *Inuestire.* Videbatur q non, quasi delictum alienātis feudum sine licentia domini respiceret huiusmodi consortem, uel filium, uel illud mouebat qōnem, quia uidebatur sufficere, ut haberet iure successionis, nec esset necesse eum inuestire. Io. G. & Tan. dixerunt, q qui alienat feudum dño inconsulto, ius feudi pdit. & q consanguineus non habet ius in illo ut in lib feu. si clientulus, & in constitutione Friderici. imperialem § igitur habito consilio & tn̄ episcopus qui sacramēto tenetur non alienare bona ecclesiæ de nouo sine licentia domini Papæ, dare potest tali consorti feudum illud. nō obstante sacramento præstito: quia aliud est alienare de nouo & aliud antiquum concedere. arg. j. de Iudæis, cōsuluit. & ff. de noui ope. nuncia l j §. opus nouum. j. de dona. per tuas. 24. q. j Acl. atius. & 12. dist. præceptis. Tan.

¶ *Glo. seq. j. rem. per q. arg. pro, & contra. Secundo ponit tres casus, quibus vasallus feudum perdit, & reuertitur ad dominum, & quartum in quo perdit, sed ad dominum non reuertitur.*

i ¶ *Filium.* vī q ob delictum patris nō dēat filius ꝫ feudum admittere.

† Cap. ī. eo. ti. in 3. compilat. Et de mat. uide late Iuliū Clarū in d. tract. de feudo.

ꝫ alias, Ad huc.

† In codice Barbatiæ ita: vł cōsortem eiusdem, feudi, de ipso, &c.

† Cōcor. l. imperialem. & ibi Bal. §. j. de ꝫ hi. feud. ali. p Fri. col. 10.

ꝫ Hoc vē correctū ꝫ quia & si pauca uēdat sine consensu dñi, feudō amittit: ut lib. feu de prohibita feu alie p Fri. imperialē. § habito. fm Host. sed glo ibi, & cōiter domini legū cōtra, q si partē uendidit, illā solā pdat. Io. And.

ꝫ De hoc articulo uide quæ breuiter dixi li. 3. com mēt. Directori inquisitorū. Schol. 154 ubi cito, qui de hoc disserunt.

amittere arg. ff. de in ius voc. l. adoptiuũ. in fi. ff. de decurio. l. 2. § nullũ. & ff. de bonis damna. cũ rõ naturalis. 1. rñ. § si plu res & arg. ff. de bonis libertorum. quæritur, pro & ꝯ. & C. de q. diuo ff. de iure patro l. iura. arg. contra. ff. eo ti. l qui cõtra legem. Ioan. De hoc scire debes, ꝙ ũ uasallus infra annum, & diem inuestiturã feudi ab hæredib. domini non quæsierit, uel domino petẽte iuramentũ fidelitatis, tertio cõmonitus nõ ꝑstiterit, vel aliquam feloniã ꝯ tenorẽ iuramẽti fidelitatis fecerit, pdit feudum, & reuertif ad dominum. Si uero aliqd graue cõtra dñm perpetrauit, puta fratrem eius uel patrẽ interfecerit, vel aliud graue, si feudum est paternũ; amittit illud: & nõ ad dñm, sed ad confeudatarios suos ptinet, ut in libro feudorum, q. bus mod feud. ami. §. ult. sed ad filios illius non pertinet. Tan.

† Scire — † ipsum — † Non in concilio Remensi: ei tñ tribuũt Burchardus lib. 1. decre. cap. 140. Iuo par. 3. ca. 139. & c. 1. e. tit in 1. compil.

tis inuestientis: in tertio feudum alienatum poteris ei licenter † concedere per quem ipsa † ecclesia ualeat rehabere.

DE PIGNORIBVS & aliis cautionibus.

¶ *Visum est sup. de quibusdam speciеb alienatio nis: Videndum restat de obligationibus realibus, idest subiectur rubrica ꝺ pignoribus. Ab. Sic.*

De materia tractatur 12 q. 3. & q 4. per totum & sup. in rubrica de solutionibus.

TITVLVS XXI.

De pignoribus & alijs cautionibus.

¶ Ex concilio Remen. †

¶ *Res ecclesiæ pignorari non debẽt nisi ex necessitate & rõnabili causa.*

CAP. I.

NVllus præbiter ꝓsumat calicẽ vel patenã, vel vestimentum sacerdotale, aut librũ a ecclesiasticũ tabernario, uel negociatori, aut cuilibet laico, uel feminæ in uadiũ † dare: nisi iustissima necessitate b urgente. ¶ Greg. 3. Exonen. episcopo. †

¶ *Liber homo non potest pignorari.*

CAP. II.

LAtor præsentium: & infra. ¶ Lex c habet, ut homo liber pro debito non teneatur: & si res defuerint, quæ possint pro debito addici. d

¶ Alexan. 3. episcopo Exonien.

¶ *Si rector ecclesiæ ꝓ facto ꝓprio rẽ ecclesiæ obligauit, cogit eius hæres rem redimere, et ecclesiæ restituere.*

† Ideo obligare est em modꝰ loquendi vulgaris Gebenen. vt hic ait Hostiensis.

NVllus. Vasa ecclesiæ, & alia deputata ad cultum diuinum, nisi ex iustissima necessita te pignorari non debent. hoc dicit. Abbas. Et primo ponitur dictum. Secundo exceptio: ibi, *Nisi. secundum Floren.*

† Sardin. defensori † Sancid. defensori † Sanctio defensori † Sed scribẽdũ ita: Gregorius Fatino defensori. ex episto. 43. lib. 3. registri. & c. 2. eo. ti. in 1. compil.

CASVS. Dicit in hoc capitulo, ꝙ nulli presbytero licet ornamenta ecclesiastica laicis ĩpignorare, nisi in summa necessitate. No. ꝙ ornamẽta ecclæ ĩpignorari laicis nõ pñt, nisi iustissima necessitate vrgẽte.

¶ *Glo. seq. reci. per obiect. cui dupliciter respondet.*

a ¶ *Librum.* Non prohibet obligari quasi sacrum: quia nõ bñ dicuntur 1 sed ideo, qa ex quo fuerunt in sacro visu: ad manus laicorum uenire non dẽnt, de cõse. dist. j. ligna altaris pal la. uestimenta. in sancta. Vel eodem modo prohibẽt obligari liber uel calix, 2 sicut prohibent aliæ res ecclesię, nisi in casibus necessitatis s. de reb. ec. alie. uel non. nulli. ut hic patet T.

† Exon. † Exoné. Excepto Milali, qd habet certas orationes in pontificali.

¶ *Glo. seq. quarit, & solui signat contrarium, & respondet.*

b ¶ *Necessitate.* Quæ erit illa necessitas, puta si parochiani illius ecclesię caperent. 12. q. 2. sicut omnino. & pro pauperib. alendis & consimilib. 12. q 2 aurum habet Et causa captiuitatis pignori dari possunt, ut in authen de non alie. reb. eccl. §. his autem pœnis. coll. 2 Sed contra vř. C. quę res pig. ob. pol l. 3. & ff. eo tit. l. 1. § eam tem. & ff. de pigno. sed & quod. §. qd emptionem, à contrario sensu, sed canones præualent. G.

2 Vide Ioan. An. distinguẽtem inter: pecratione quæ fit cũ certis, vnctionibus, & eã quæ fit ab sque unctione.

LAtor. Liber homo pro debito detineri non debet, etiam si non habeat unde satisfaciat. hoc dicit. Abbas.

CASVS. Dicitur ꝙ homo liber capi uel detineri non debet, scilicet pro debito, et si res defuerint. Nota ꝙ homo liber ꝓ debito capi uel detineri non debet, quod uerum est si bonis cedere voluerit, ut C. qui bonis cede. pos. l. j.

¶ *Glo. seq. alle. contor, & excipit tres casus.*

c ¶ *Lex.* C. de act. & obli. ob. xs. & C. q̃ res pig. ob pos. l. filios. ff. de leg. j. senatus. §. ulti. in auth. ut nulli iu. §. quia uero col. p. Nisi in casib ut q ab hostib detinet. C. de capt & post. re. l. ab hostib. & l ulti. Pater em põt filium obligare quandoq; qm & vendere pot in maxima necessitate C. de patrib. qui fil. distraxe. l. 2 Item ex cõsensu libera psona obligari põt, scilicet in ostagio, ut sup. de iureiu. ex rescripto. 1 aliás ordinariũ est ut q bonis cedit, liber uadat quo vult C. qui bo. cede pos. l j & ꝯ. de sol. Odoardꝰ. Ala.

d ¶ *Addici.* id est, adiudicari, qđ uerum est si bonis cedat. alias in carcerẽ detrudať. C. q bo. pos. l. 2. j. respon.

1 Alios casus commemorat hic Hostiẽs, quos uideto.

CAP. III.

EX † præsentium latoris insinuatione accepimus; ꝙ sacerdos ecclesiæ de Offitona, † calicem argenteum, & medietatem vnius breuiarij eiusdẽ ecclesiæ, pro sua necessitate c pignori obligauit: & ea morte ꝑuentus minime recollegit. ¶ Vnde qm̃ indignum est, vt eidem ecclesiæ res suæ: ꝑsertim q̃ sacris ministerijs deputatæ sunt, taliter dẽant deperire: Mandamus, quatenus si verum est quod asseritur, filiũ f eius qui ex successione † ipsius patrimonii ius dicitur obtinere, moneas & compellas, ut ea recolligat, & restituat ecclesiæ memoratæ.

¶ Innocentius tertius G. subdiacono nostro, & P. canonico † Pisano.

¶ *Si usurarius emit rem eo pacto, quod post tempus restituat eam uenditori, recipiendo aliquid vltra sortẽ, fructibus tamen in ea computatis, iudicatur contractus feneraticius.*

† Cap. 1. eo. ti. in 1. compilat. Et post cõcilium Late. sub Alexã dro. 3. par. 29. c. 1.

† Offen. † Offic.

EX *præsentium.* Primo narrat factũ. secũdo dat iudicem; ibi *Vnde.* Abbas.

CASVS. Sacerdos ecclesiæ de Offitona pro sua ꝓpria necessitate, obligauit calicẽ argẽteũ, & medietatẽ vniꝰ breuiarii, eiusdẽ ecclesiæ, & morte ꝑuentus, ea non recuperauit: filius illius defuncti requisitus p successorẽ, ut res quas pater obligauerat, recolligeret, facere noluit: vñ sacerdos cõquestus est dño Papæ: unde mãdat epo Exon. quatenus, si uerũ est qd asseritur, filiũ illius, q successit eidẽ cõpellat, ut res prædictas recolligat & ecclæ restituat supradictæ, quia indignum est ut res eius debeant deperire Nota, ꝙ plãtus nõ põt obligare bona ecclesiæ ꝓ suo facto proprio, qđ si fecerit, hæredes illius possunt conueniri Item bona illius tacite sunt obligata ecclesiæ pro facto rectoris. Item filius hæres conuenitur ex contractu defuncti.

† Canonicis Pisanis

¶ *Gl. seq. obiicit, & replicat, et soluit.*

e ¶ *Necessitate.* Si pro sua necessitate obligauit, nõ tenuit obligatio. ar. C. si res alie. pig. da sue curator. & C. quæ res pig. obli. põt. quis filios qa nõ obligantur nisi quæ quis de reb. suis obnoxia facit. Quare ergo præcipit ꝙ hęres luat, cũ ecclesia libere a creditore possit repetere 10. q. 2. hoc ius. §. qui vero res. sup. de reb. ec. alie. uel non. si quis psbyterorũ: Forte de facto: quia nisi recolligeret, ecclesia reanẽre non posset. Vel uoluit hic Papa creditori ꝓspicere: qa aliter ab hærede psbyteri suũ debitũ cõsequi non potuit. vel est in optione ecclesiæ, utrum velit alienantem vel recipientẽ couenire. 11. q. 2. si qua de reb. & c. si quis qualibet. Ala & C. si tu. vel cura. l. et. & l. ult. ad instar minoris; ut ibi dicitur. Ber.

ADDITIO. Et dic ꝓ sua necessitate patrimoniali, ñ psonali.

f ¶ *Filium.* de matrimonio natum ante clericatum.

g ¶ *Ex concessione.* Ex facto defuncti conueniuntur hæredes. C. ꝺ eui. l. si parẽtes. & 12. q. 2. eps q filios. & q a pater eiꝰ tutor ecclesiæ fuit, hæres tenet insolidũ. C. de hæredi. tuto. l. ult. R.

CAP. IIII.

ILlo † vos credimus scientiæ dono uigere: & infra. ¶ Sane intimastis nobis, quód causam quæ vertitur inter H. & B. filios G. de Cosa † ex vna parte, & G. filiam T. & hæredes ipsius ex altera, super quibusdam terris præfatis personis pro vi-

† Ca. 1. de ti. in 3. compil. Et de itellectu uide Couarruuiã. lib. 2. varia. reso. ca. 4.

† Chosa,

ILlo *uos.* Communis diuisio. Secunda: ibi. *Respõdemus.* Ab.

CASVS. Henricus & B. eius frater, filij G. de Cosa, receperunt viginti tres libras mutuo à quadã muliere G. noĩe filia Theobaldi, & ab hæredib. suis: ꝓ qua pecunia obligauerũt ei quasdam terras: sed cũ dicta mulier terras illas restituere nollet, ipetrauerunt lras cõtra ipsam ad quosdã iudices, coram q b. petebãt terras illas sibi restitui: Ex aduerso tẽdebat ex parte mulieris, ꝙ terras illas nõ tenebať restituere, cũ pignori obligatæ nõ essent: sed venditæ: fm qđ in instrumento inde confecto cõtinebatur: ꝑdictus H. pro se & fratre suo dicebat terras illas nõ esse venditas, sed pignori obligatas: qa in instrũ uendi-

ginti trib. libris pignori obligatis, [a] vobis duximus cõmittẽdam: & inf. ¶ Ex parte pdictæ G. & hæredum [b] eius fuit ꝓpositum, terras, quas ijdem H. & B. repetebant ab eis nõ esse pignori obligatas, sed pure venditas: sicut in instrumento confecto exinde, continebatur. † Pręfatus vero H pro se ac fratre suo firmiter asserebat terras nõ esse pure venditas, sed pignori obligatas, cum venditioni prædictæ talis fuerit adiecta condõ: vt si à tpe contractus usq; ad duos ꝓximos annos [c] præfato T. emptio displiceret, [d] G. pater H. abinde usque ad annum, viginti sex libras (perceptis fructib. computatis in ipsis) dare deberet. ¶ Verum quia ambigitis, utrũ pura [e] sit & absoluta venditio an pfatus contractus pignus [f] debeat iudicari: Respondemus, ꝙ qualiscunque fuerit intentio cõtrahẽtium, ꝙ ex forma [g] contractus venditio non appareat conditionalis, sed pura: quamuis per condõnem [h] possit resolui; ex duobus tñ quæ in pacto fuerunt expressa, videlicet, ꝙ fructus percepti [i] deberent in soluenda pecunia numerari: & ꝙ vltra summam [k] receptam sexaginta † solidi deberent persolui, contra ipsum emptorem præsumitur [l] vehementer: præsertim cum vsuras consueuerit [m] exercere.

venditionis talis erat adiecta condõ, ut si à tpe cõtractus vsque ad duos proximos annos præfato T. patri ipsius mulieris emptio displiceret, G pater H ab inde vsq; ad unũ annu solueret uiginti tres libras fructib perceptis cõputatis: iudices dubitauerũt vtrũ pura & absoluta esset uẽditio, aut cõtractus pignoratitius iudicari deberet; cõsultus Papa rñdet ꝙ qualiscunq; fuerit intentio contrahẽtiũ, & ex forma cõtractus non appareat vẽditio cõditionalis, sed pura: quãuis p cõdõnẽ, possit resolui, tñ ex duobus quæ in instrumẽto cõtinentur, uidelicet, ꝙ fructus percepti in soluenda pecunia debeant computari, & ꝙ ultra sortẽ tres libræ debeant persolui cõ ipsum emptorem psumitur vehementer, maxime cũ ipse cõsueuerit exercere usuras. Not. ꝙ cũ dubitat de itẽtiõe cõhẽtiũ, formæ cõtractus stãdũ est. Item cum aliquid vltra sortem percipit, vsura psumit. Itẽ contra eum præsumitur, ꝙ sit usurarius, q vsuras recipere cõsueuit.

a ¶ *Obligatis.* Eo considerato ꝙ inter cõhẽtes agebat. ff. de uer. obli. cum q. quia nõ quod scriptũ est, sed qđ gestum est, inspicitur C. plus valere qđ agi quã qđ simu. cõci l 2 & 3. & j. q fil. sint legi p tuas.

b ¶ *Hęredum.* id est, filiorũ eius: q a nõ dr hęreditas viuẽtis. s3 ñ fũ. cti. ff. d hæ. vl' ac. vẽ. l. j.

¶ *Glo. seq. rece. per q.*

c ¶ *Proximos annos* Cũ cõtractus sub hac forma celebrat, ut liceat emptori à cõtu discedere, si emptio displiceat sibi: tunc usq; ad sexaginta dies põt emptor a contractu discedere, non ultra, nisi hoc dictũ sit, ꝙ qñcunq; uelit, possit recedere a cõtractu. s ff. de ædil edi. ꝙ si nolit. §. vl.

d ¶ *Displiceret.* ff. de rescin. v en si conuenerit.

e ¶ *Pura.* id est, certis uerbis, scilicet, vt à uerbis non recedatur. Lau.

f ¶ *Pignus.* scilicet mente contrahentium considerata. Lau.

g ¶ *Ex forma.* Forma tñ inspicienda non est, ex quo constat de contractu. C. plus ualere qđ agi. l 1. & 2. Si aũt dubiũ esset standum esset scripturæ. ff de exer. act l 1. § si is q in nauem.

h ¶ *Per conditionem.* C. de ædil. edic. si prædium ff. de contrahen emptio. l. 3. t ff. de leg. com. l. 1. ff. de in diem addic. l. 2.

Glo. seq. ab ncit, & soluit.

i ¶ *Percepti.* Hoc vr potius facere pro ipso, ꝙ contractus vsurarius non fuisset: sed fuit contra naturam pacti. quia si aliquis rem uendit eo pacto, ꝙ qñcunq; pretium restituerit; rẽ ipsam recipiat, emptor lucratur fructus perceptos, quousq, pecuniam recipiat. C de pact. inter emp. & uen. si fundum Et iõ præsumptio erat cõtra istum. sed dic ꝙ non fuit venditio, sed pignus: quia in pignore cõputantur fructus, sed in uenditione non computantur: ut sup. de reb. eccl alie. uel non, ad nostram. & in legib prædictis: quia iste creditor usurarius erat.

K ¶ *Summã.* fuit expresse usuranũ. 14. q. 3. plerią; & c. putãt.

¶ *Glo. se q ncit, & soluit.*

l ¶ *Præsumitur.* sed vr ꝙ hoc non dẽat obstare emptori, ꝙ aliquid ultra recipiat, ex quo fructus pceptos computant in pecunia recipienda: nam percipiendo, fructus suos facit. ff de in diem addic. l. 2 Rñdeo verum est, sed tn tenetur eos restituere. ff. de in diem addi. item quod dictum est. & hoc verũ est, quando alius emptor meliorẽ conditionem attulerit. Io.

† Videl. q3 si nolit. in si ff. d ędi. edi.

† quadraginta.

t Vl aliud tps determinatum sit in contractu, ut de qđ dicam, j. de dona. per tuas. super 4. glossam Ioã. And.

a Nõ est emptio condõnalis sic facta vt si displicuisset sit inẽpta, sed resoluitur sub cõditiõe. Ioã. And.

m ¶ *Consueuerit.* ita ex qualitate personæ psumit talis cõtractus in fraudẽ usurarũ factus. Idem põt dici in contractu vbi pœna apponitur, q excedit legitimum modũ vsurarũ ff. de actio emp Iulianus § idẽ & C. de vsur. cũ allegas. Et est simile ubi psumitur cõtra aliquẽ ex eo qđ facere cõsueuit: vt ff. de pigno. act. l. uel vniuersorũ. ff. de usur qui fecisses. § j & ff. ad Macedo. itẽ §. quod dicitur, ff. de leg. 3. nũmis in distinctc. Io.

¶ Idem episcopo Aquinati.

¶ *Mulier agit pro dote contra quẽlibet detinen. ex bona mariti.*

CAP. V.

Ex † litteris tuæ fraternitatis accepimus, ꝙ causam q vertitur inter R. & A. mulierem tibi duximus committendã & infra. ¶ Si quidem probatũ est, ꝙ pro facinore à marito pdictæ mulieris commisso, eo fugã petente, tam † frater mariti, præfatus videlicet R. quàm ipsa mulier (licet minus iuste) à regio iustitiario capti fuerint, & de ipsi' mãdato bonorum omniũ delinquentis facta distractio, & soluta pecunia mercatori, qui à marito mulieris vulneratus fuerat, & rebus propriis spoliatus: sed quędã possessiones illius penes eundẽ R. remanserant: † quas idem de mandato curiæ retinuit, soluta pro eis pecunia prędicto mercatori. quia emptor alius pp possessionum minutias [n] † non extabat: pars uero mulieris ęstimationem dotis instantius petebat sibi restitui, uel in possessiones, quæ mariti fuerunt, ex officio delegationis induci: & inf. ¶ Mandamus, quatenus si tibi cõstiterit ex his, quæ in pręsentia tua fuere proposita & probata, ꝙ mulier dicit viro dedisset [o] in dotem; & prędictum R de bonis fratris aliqua possidere: cum mulieribus fauor [p]

Ex litteris. Primo ponitur consultatio. Secundo responsio: ibi, *Mandamus.* Ab Sic. *casus* Quidam spoliauit quendã mercatorem, & ẽt vulnerauit grauiter, & sic aufugit de terra: Iustitiarius regis cepit fratrẽ & uxorem illius malefactoris: & de mãdato ipsius oĩa bona illi' distracta fuerũt: & pecunia soluta fuit mercatori; q spoliat' fuerat & vulnerat' à marito illius mulieris: sed qdã possessiones minutæ remãserãt quas frater illius malefactoris retinuit de mãdato iustitiarij: qa ẽptor ali' nõ inueniebat: vñ cũ mulier illa dote suã ꝓpter maleficiũ viri fuerit spoliata: Ipetrauit lras ad iudicẽ cõ fratrẽ mariti sui, q qdã bona mariti possidebat, corã quo petebat dotẽ suã sibi restitui, uel saltẽ mitti in possessionẽ bonorũ mariti, q il le possidebat, ipse rñdebat, ꝙ bona illa reti nuerit de mãdato iustitiarij, soluta p eis pecunia mercatori, ꝓut superius est narratũ; & hęc oĩa ꝓbauit coram iudice. dubitabat iudex q d iuris eẽt, & Papa consultus rñdet, ꝙ si constiterit ei ex his quæ in pręsentia sua ꝓposita sunt & probata, ꝙ mulier tñ dedisset uiro suo in dotem, quantum ipsa petit, condemnet fratrem sui mariti eidem, ad restitutionem dotis in tantum quantum de bonis mariti noscitur possidere quia mulieribus fauor multus debetur in dotibus recuperandis, & iure ciuili cauetur, ꝙ ꝓpter maleficium uiri, mulier remanere non debeat indotata & quia bona mariti obligata sunt pro dote sua, & ad quemlibet transeunt cum suo onere. Nota ꝙ fauor multus debetur mulieribus in dotibus suis recuperandis. Item propter maleficium uiri uxor dotem suam non debet amittere. Item bona mariti tacite sunt obligata uxori pro dote sua. Item res transit cum onere suo ad quemlibet possessorem.

n ¶ *Minutias.* & est simile, quia exactio & solutio partiũ non minima incommoda habet, vt ff. fami. ercis. plane. Be.

o ¶ *Viro dedisse.* De duobus constare debet, quanta scilicet fuerit dos, quia aliàs non potest fieri restitutio ipsius, & ꝙ ille R aliqua possideret de bonis mariti illius mulieris, ut catenus condemnetur.

¶ *Glo. seq. rece. per q. quibus creditoribus mulier præfertur.*

p ¶ *Fauor.* qm mulier præfertur omnib. creditoribus, qui habent personales actiones, uel qui habent tacitas hypothecas quantum ad dotem, sed non quo ad donationem pp nuptias. C. qui pot. in pig. ha. assiduis. sed nõ pfert creditorib habentib expressas hypothecas. Nam fiscus simile habet priuilegium cum muliere. C de priui. fisc. quamuis. & fiscus non pfert priorib. creditorib. habentibus expressas hypothecas. ff. qui po. in pig. ha si pignus. ergo nec mulier præfertur eis. pcipua est enim causa dotis. ff. solu. matri. l. 1. Ioã.

Cap. 1. eod. tit. in 3. compil. Et an ob delictum mariti possit dos publicari, ut de Alberi cũ trac de stat. par. 1. q 6 q dixi li. 3. in Directo. Ing. sitos 5 ho.

† Alias ita tñ frater mariti pręfati, uidelicet R. &c.

† Videl. j. & quasi per totũ. C. ne vxor ꝓ ma. qđ facit in casu l scire. C q mo. pi. ta 5.

† remanserunt.

† In nullis uetustis hic legitur inimicitias, quã vocẽ sensus nõ admittit. fuerunt

a Maleficium, propter maleficiũ viri mulier puniri nõ dẽt. C. de do. inter. uir. & uxo. res uxoris. & C ne uxor p mari- to. l. 2. & C. ad l. Iul. maie. qu. l. quis. §. uxoris. & C. de bo. dam. si quis. & auth. bona nec etiam propter delictum patris. C. lo lu ma l. 2. nisi in casu. C. qui mo. pig. ta. contra. tacit. Ber.

1 Donato marito vĩ ex pena i seruilem, condonãd deducto, res añ tea tũ quocũ que mõ ad uxorẽ spectãtes, apud ip- sam rema nent illi- batæ. Ioã. And

† Dictio, &, deest i antiquis.

2 Vide c. decreuit. & ibi do- ctores de hære. li 6.

† cap 3. eo. ti. in 3. compilat. Anagi- nen.

† Anagũ. † Salu.

¶ In codi ce Barba- tia: ita cũ ab eodẽ, G tũ ab a lus, q eas Ana- ta: i quo fructus, &c.

a Pignus à debito- re distra- ctam sine consensu creditoris transit cũ sua cã in emptorẽ. Io. An.

b ¶ Obiecta Hoc pri- uilegium dotis, q om nia bona mariti sint o bligata uxori non ex- tẽditur ad paraphema lia. C. de pac. conuẽt. super dote. l. ul. nec ad donationẽ, poter nu- ptias. C. q po. in pign. ha. l. ulti. in fi. Et sic oĩa bona plati sunt obli- gata ecclesiæ, si male administrauerit & for te ob hoc dicit capitu lũ q res epi eodẽ priui legio gaudent quo & res ecclesiæ. 16 q. 1. si- militer. Sicut & res tu toris pupillo. C quib. mo pigno ta. contra. li mater. Hoc priuilegiũ non habẽt mulieres: § catholicã non perci- piũt communionem. C. de hære. l. 1. & auth. ibi signata. Lau.

c ¶ Cum suo onere. sic ʒ de deci. pastoralis. & c. cum non sit in homi ne. 16. q. 1. si quis laicus C. de distra. pi. si debi- tor. 3 C. q. mo. pi. ta. cõtra. l. 2. & ff. de con- trahen emptio l. alie- natio ff. de pacti. inter debitorem.

multus in recuperandis dotib. debeatur: & cautum sit in iure, q pp maleficiũ a viri mulier remanere non debeat indotata: cum ẽt bona uiri mulieri sint p dote tacite obligata, b & † cũ suo onere c transierint ad quẽ- libet possidentem: R. prædictum eidem mulieri ad restitutionem dotis catenus condemnes, quate nus de bonis fratris sui præfati noscitur possidere.

¶ Idem R. de Monte Fortino

¶ *Si creditor, vel is qui ab eo cau sam habet, tot fructus percepit ex pi gnore, quod satisfactum est forti, de bet pignus restitui debitori.*

CAP. VI.

Cum † contra G. ciuẽ Ana gninum, † super q busdã possessionibus, quas quondam pater tuus L. de Saul † p certa quantitate pecuniæ obligauerat & ipsius creditoris hæredes pdi cto G. pignorauerunt, mouisses in nostra præsentia qõnem: legi time probauisti, q ex earum p uentibus tantum fuerat tam † ab eodem G. q̃ ab altis qui eas te nuerant, à tpe quo fuerant obli- gatæ, pceptũ, d q † fructus e sorti poterant adæquari. ¶ Nos igitur attendentes, q in talibus perceptio fructuum in solutione sortis accedat: cum secundũ ca- nonicas f sanctiões fructus re- stitui, & in sortem debeant cõ- putari: g considerantes etiã q possessiones ipsæ iam extenuat-

C Vm contra. Primo. ponit factum. Se- cundo diffinitio; ibi, Nos igitur. Abb.

CASVS Quidam noie Laurentius, quandam pecuniæ quantitatem receptiã quodã credi- tore, pro qua pecunia obligauit ei quosdam possessiones: tempore pcedente mortuus est creditor ille, hæredes cred toris illius posses siones illas obligauerũt G. ciui Anagnino: mortuo postmodũ Laurẽtio debitore R. de Monte Fortino filius illius in præsentia dñi Papæ mouit qõ- nem super possessionib prædictis, contra dictum G. ciuẽ Ana gninũ dicens, q de fructibus illarũ tm̃ fuerat pceptũ, tũ ab ip so G. tũ ab illis, quib illæ possessiones fuerãt obligatæ, q fru- ctus illi sorti poterant adæquari: unde petebat illas possessio- nes sibi restitui, ad hoc pbandũ suas pbationes induxit: Dñs Papa cõsiderãs q in talib fructus pcepti dẽant cõputari in sor tẽ, & si q vltra sortẽ pcepti sunt, restitui; vidẽs ẽt q fructus il- larũ possessionũ extenuassent, & annullassent totũ debitũ, de creuit possessiones illas restituendas dicto R. & in corporalẽ possessionẽ illarũ ipsum fecit induci. No q pignus mihi obli- gatũ alijs possum obligare. Item hæres põt petere pignora pa tri obligata. Item fructus pignoris debent computari in sor- tem. Item ad officium iudicis pertinet non solum ferre sen- tentiam, sed mittere in possessionem.

d ¶ Perceptum. imo & quod percipi potuit, computandũ est C de partu pig. & omni causa. l. 2.

e ¶ Fructus. fructus intelliguntur qui supersunt deductis ex pensis. C de fruct. & litis expen. l. j.

f ¶ Canonicas. ʒ. de usur. quoniam C. de pigno. actio. l. prima & 2.

g ¶ Computari. Nisi in casib sup. de feu. c. j & ʒ. de vsu. c. 1. & c conquestus & c salubriter.

h ¶ Extenuasse. Non eñ potuit primus creditor in plus obli gare pignus secundo creditori, q̃ ei fuerat obligatum. ʒ. de donatio. inter vi. & vxo nug & ff. de reg iu. l. nemo plus. & ff. de

a Nunq̃d secundus creditor, possit ite- rũ obliga re: uide in Spe. eo. ti. §. 1. uersi. sed cũ pi gnus. l. A.

usufruct. quod nostrum. & ʒ. de fure patto. quod autem. in fi. arg. contra. ff. de acquirendo rerum do. non est nouum. T.

i ¶ Restituendas. tenetur enim creditor pignoratitia actione, si pignus deteriorauerit. C. de pigno. act. l 2. sic & res commodata reddita non vt, si deteriora reddatur. ff. commo. si mihi §. j.

sent h penitus totum onus, & debitum annullassent: ipsas tibi restituendas i esse decreuimus & te per nuncium nostrum in possessionẽ induci fecimus cor- poralem.

¶ Idem.

¶ *Si is, qui sub pacto legis cõmisso- riæ pignorauit rẽ suam, & iurauit non cõtrauenire, iuste impeditus infra diem statutum non redemit, post diem redimere poterit.*

CAP. VII.

Significante † R. ciue Pisa- no nobis innotuit, q cũ do- mum suam † G. Pisano ciui p quinquaginta libris pignori o- bligasset, ac pmisisset præstito iurõ, q nisi domum ipsam statu to termino recolligeret, k cre- ditorem ulterius super ea mini- me molestaret: infra statutum tempus per certum & fidelem † nuncium (prout ei uidebat) cre ditori pecuniam numeratam re misit, quam idem nuncius infi- deliter agens, sicut ei iniunctũ fuerat non persoluit: & postmo dum idem R ab Imperatore de- tentus, dicto G. satisfacere non potuit, ut debebat: & inf. ¶ Cũ igitur pactum legis commisso- riæ l sit in pignoribus improbatum: & prædictus R. quantum in eo fuit, iuramẽti debitũ adim pleuit: cum per eũ, quẽ certũ m nunciũ esse sperabat pecuniam remiserit termino statuto, sed

iurem seruauit, q a per eũ quẽ certum nuncium esse credebat pecuniam remisit in termino constituto: mandat Papa, qua- tenus, si est ita, pdictũ creditorẽ ecclesiastica cẽsura cõpellat ut sorte sua recepta, pẽsionib. illius domus in eã cõputatis, domũ præfato restituat debitori, pacto tali uel iurõ nequaquã ob- stante. Not. q pactum legis commissoriæ in pignorib appositum non obstat, quominus pignus restituatur nisi iuramen- tum interuenisset. Item iuramentum in casu isto præiudicat legi, cum sine periculo animæ nõ possit reseruari. Item posse suum faciens, mandatum legis adimplet. Item malitia nũcij non obest dño, dummodo ab initio credatur fidelis nũcius.

S Ignificante. primo ponitur q̃rela Secũ do datio iudicum: ibi Cum igitur. Et pro in tellectu scias, q pactũ legis cõmissoriæ fuit inuentum ad dissoluẽ dum contractum em ptionis; & uenditio- nis; & pone exemplũ prout dicitur in gl. z. Ab. Sicu.

CASVS Quidam ciuis Pisanus R. nomine. ac cepit mutuo ccl. li- bras à G. ciue Pisano: p qua pecunia obliga uit ei quandã domũ, & promisit ei præstito iurõ, q nisi domũ ip- sam recolligeret ter- mino constituto, vlte rius creditorem super ea non molestaret: sed dictus R. infra tẽpus statutum per certum & fidelem nunciũ (vt credebat) pecuniã nu- meratam creditori re misit: sed nuncius ille perfide agens, pecuniã illam, sicut sibi iniun- ctum fuerat, nõ psol- uit; & postmodũ idẽ R. ab Imperatore de- tentus, creditori satisfa cere nõ potuit, ut de- bebat: sed postmodũ ab Imperatore libera- tus pecuniã soluere uo luit creditori, & ipse eã recipere noluit: q a n fuit in termino psolu ta: vñ dictus R. significauit hoc dño Papæ: sup hoc scribit Papa q buidã: dicẽs: Cũ ergo pactũ legis commisso riæ sit in pignorib. im probatum. & pfatus R. quãtum in eo fuit,

† Capi. unico. eo. tit. in 3. cõ pilat & d intellectu uide Co- uarru. in c. quãuis. de pac. li. 6 in 2. pa. relec. §. 3.

Vox. tua deest i m tigorib.

† Vide An toniũ Go meziũ tõ. 2. uaria. re so. u. ca 7.

† De hoc articulo uide Co- uarsuuiã. libr. 3. ua- ria. resolu ti. c. 2. vbi plene & luculẽter. pstituto

Item fructus pignoris computandi sunt in sortem.

† Adde qualiter, tat. p hac to. in . . . . . ff. so lu. C. in l. C de pact. pig.

k ¶ Recolligeret. idest, redimeret.

Gl. se declarat quid sit lex commissoria, signat contrariũ, et soluit.

l ¶ Commissoria. Sic pactum legis commissoriæ fit hoc mõ: Vendo tibi fundum Titianum certo pretio, puta x pacto tali adiecto, q si usque ad mẽsem non solueris, fundus sit inemptus. quod hic pure venditum est, potest sub condõne resolui, & est in potestate uenditoris vtrum uelit venditione re- soluere: quia illud pactum, venditoris causa apponitur. ff. d leg. com. l 1. & 2 arg. contra. q sit conditionalis talis venditio ff. de pig. si fundus §. n. & ff. de contrahen. emp. l. n. 1. respo. Sed ibi potius conditionalis uenditio contrahitur. Sed pactum istud legis commissoriæ in pignoribus improbatur per l. 1. & 3 C. de pac pigno. ut dicit hic. R.

q ¶ *Glo. se ponit, & signat contrarium.*

m ¶ Certum. ergo non imputatur dño malitia nuncii, uel procuratoris,

procuratoris, si mō credebatur idoneus; vt hic vī, & ff. como. da argētū. sic C. qui pe. tu. cum a matrib. arg. ꝯ. ī de off. deleg. cū olim. & ff. de pscr. uerbis apud. §. ult. & 3. q. 7. in grauib. lo.

Gl. seq. arg. à leg. contrarium, & ibi remittit.

a *Si est ita* arg. ꝙ iuramētū ꝯ lege factū seruandum est, quia si diceretur, si non est, ita, seruabitur iuramētum, verba ista, si est ita, referuntur ad id ꝙ dicit per eum quem certum nuncium, & c. arg. ꝯ. sup de foro com per. si diligenti. in fi. Vbi de hoc.

Gl. seq. signa contrarium, & ibi remittit.

b *Iuramētū.* arg. cōtra ꝯ. de iureiur. cum contingat ibi soluitur.

Cum constet. Pertinet ad secundam partem rubricæ, & primo ponit quæstio. Secundo mādatum, ibi, *Mandamus.* Secunda pars continet duo dicta. Secundum: ibi, *Pecuniam*, Abb.

CASVS. Quidam fecit testamentum, & in testamento illo reliquit proprietatem bonorū suorū Mariæ vxori C. usumfructū vero I. matri suæ, uxori Ogerij: Maria proprietaria mortuo testatore petebat ab I. uxore Ogerij pstari sibi idoneam cautionem, ꝙ ipsa uteretur & frueretur salua rerum substantia in rebus imobilib. ad arbitriū boni uiri: mādat Papa quibusdam, quatenus cōpellant ipsam ad cautionem idoneam præstādā, ꝙ ipsa utatur & fruatur reb. immobilib. ad arbitriū boni uiri, quæ usu non cōsumunt: pecuniam vero si quā habuit uel habebit; & æstimationē aliorum bonorum, quæ usu cōsumūtur, & in hæreditate inuenta fuerunt, post mortē ipsius restituet, siue restituat dictæ Mariæ, uel hæredib. eius. Not ꝙ vsufructuarius tenetur præstare cautionem, ꝙ utatur & fruatur ad arbitrium boni uiri: aliàs repellitur, ut quidam dicunt.

¶ Perperam in vulgatis legit, illud, cū ad domū reterti debeat, cuius initio capitis facta ē mentio.

† Vide l. 1 C. de vsufruct. & Specu tit. de pigno. §. sequit videre.

† Egidij.

† Aliàs: in reb. &c.

† habuerit

in captione detentus satisfacere non potuit creditori: Mandamus, quatenus si est ita,[a] prædictum creditorem, vt sorte contentus, pēsionib. pignoris cōputatis in eā, illā † pfato R. omni dilatione postposita resignet (pacto tali vel iuramēto[b] nequaquā obstāte) censura ecclesiastica cogatis.

¶ Gregorius nonus.

Vsufructuarius cauet, quod fruetur rebus immobilibus salua ipsarū substantia: & pecuniam & æstimationem mobilium quæ consumuntur usu finito vsufructu restituet.

CAP. VIII.

CVm † constet I. mulierem vxorem Ogerii †, quo ad vsufructum filio suo successisse[c] in bonis, quorum proprietas ad M. mulierem uxorem C. dignoscitur pertinere: Mandamus, quatenus eam ad cautionem idoneā[d] adhibendam, quòd utatur[e] & fruatur[f] salua rerum substantia[g] rebus immobilib.[h], quæ usu non consumuntur, ad arbitrium boni uiri[i]. Pecuniā[k] vero si quam habuit †, uel habebit, ac æstimationem bonorū, quæ consumuntur usu, & in hæreditate inuenta fuerint, in morte sua, dictæ mulieri, uel hæredibus eius restituat, per censuram ecclesiasticam compellatis.[l]

c *Successisse.* scilicet ex testamēto filij: quia si ab intestato decederet, & filius non habuisset descendētes, parētes in totū succedunt secundum tenorem illarum Auth. C. ad Tertul. Auth. defuncto. & C. de suis, & leg lib ab intest. authen. in successione & etiam in authen de hære. abintest. ueni. §. consequens & § 1. & 2. coll. 9. unde sumptæ sunt Auth. C. de his quæ ab-inte desc. Auth. in successione.

Gl. seq. cum sequētib. per modū summæ recitari pōt, & sic, scilicet quærēdo de nouē, primo q̄d sit usufructus, & cætera quæ p gl. patēt.

d *Cautionem idoneā.* Nomine cautionis, nuda promissio intelligitur. C. de uerbo. sig. sancimus. sed cum addit: idonea vel sufficiens, pignoratitia vel fideiussoria intelligatur. ff. manda. si mandato Titij. § ult. & ff. de fideicom. lib. l. 4. § addici & Insti. de re diu. §. venditæ. Et sicut in casu isto pignora vel fideiussores dantur. sic sup de sequestra ad hoc satisdationem desiderat hæc cautio ad arbitrium boni viri. C. de vsufru. l. usufructu constituto. Et hæc cautio non pōt à testatore remitti. C. eo l. j & C. ut in pos. leg. scire. cum fauore hæredis sit introducta, sed ipse hæres potest remittere. ff. ad le. Fal. potest.

e *Vtatur.* Vsufructus est ius vtendi fruendi reb. alienis, salua rerum substantia. ff. de vsufru. l. j. & est ius in corpore, quo sublato ipsum tolli necesse est. ff. eo. l. 2 & iō dr, reb alienis: quia res sua nemini seruit ff. de serui. ve. pręd. l. in re communi & ff. si vsufru. petatur l. uti frui. in prin.

e *Vtatur.* Hoc dicitur ad differentiam vtilis dominij, quod in rebus alijs habetur: vt est emphyteuta, & feudatarius, q habent utile dominium.

f *Fruatur.* Hoc dr ad differentiam nudi vsus: quia minus est in usu quam in vsufructu. Insti. de vsu & habi. §. minus & clerici pūt dici [illegible] vsuarii: quia nec possunt vendere, nec testari, nec donare, sed victu tantum & uestitu contenti esse debent: vt 1 0. q. 2. episcopus habeat. Ber.

1 De hoc articulo, uide plene p Couarruuiā in c. cum in officiis de testa.

g *Salua rerum substantia.* idest, ne totū pereat substantia, vnde tenetur reficere ędes, quoniā ad eū oēs fructus ptinent. ff. de vsufr. l. vsufructu lega. & l hactenus: alràs est § ill us præ dictæ legis. & C eo tit. cum ad quem. vnde cautio præstatur.

h *Immobilibus.* Hæc aūt cautio interponi dēt siue res sit mobilis, siue immobilis, siue soli. ut hic: & ff. vsufr. quemad cau. l. 1. & appellatione mobiliū et se se monētia cōtinetur. ff. de verb sig. mouētiū & arbitrio boni uiri pstare debet vt hic dicit. & C. de vsuf l. vsusfructus & ff. eo. itē si fundi Et cōtinet cautio ista duas causas. Vnā de utēdo fruēdo arbitrio boni viri: Aliā de restituēdo finito vsufructu ff. vsufructua quemad. cau. l. j j rñ & §. hæc stipulatio Qnq; tñ remittit a hæc cautio, cū certū ē pprietatē redire ad vsufructuariū. ff. de vsfr quēad cau. l. si usufructus § plane. Itē in fisco usufructuario. ff. vt leg. seu fideicō. cau. caue l j. § si ad fiscum. Itē cū vsusfructus ptinet ad patrē in reb. filij C. d bon. q̄ lib l ult. §. hæc pculdubio. Cōstituit aūt usufructus in fundo rustico, & in ędib. & l seruis, & cęteris reb. scilicet gēmis, ānulis, libris. ff. e. sed et si q d. §. 1. & 2. & l. statuæ. & l. item si fundi: in prin. § j. & l 3 §. j. & j rñ.

i *Viri.* idest, iudicis, ff de uerb obli continuus. §. cum ita.

K *Pecuniā.* In his uero quæ ɔsumuntur. proprie vsusfructus non pōt cōstitui: quia neq; naturali iure pōt fieri: quia nō pōt esse salua rei substantia; neq; ciuili: quia ita dant usufructuario, vt fiāt hmōi recipiētiū vsumfructum: puta vinum, oleū, frumētum, & consimilia Itē pecunia numerata. q̄ assidua pmutatione & commistione consumit. Inst. de vsufru. § constituit. & ff. de sol si nūmi alieni vtilitatis tñ cā constituit vsusfructus vel quasi vsusfructus: quia ille cui dant hmōi res, satisdat de tāta pecunia restituenda, vel æstimatione aliarū rerū: vt hic dicit & Insti. de vsufru § constituitur. & ff. de vsufr earum rerū q̄ vsu consumuntur. l. 1. 2. & 3. & l. si tibi vini & finit morte fructuarij, & capitis diminutione: ut l. prædicta, si tibi uini. maxima & media, Insti eo § finitur.

l *Cōpellatis.* Sed si n pōt satisfacere, q d erit? Dñt q dā sufficit si iuret. I auth. ut nulli liceat hēre loci ɔseruatorē. §. si pro crimē. col. 9. at. Azo dicit ꝙ nō habebit vsumf. ff d vsuf. leg. vxori. Be.

* De materia huius titu. uide Antoniū Gomeziū to. 2. uaria. resolu. cap. 23.

* Cantuarien.

* Carthaginen.

Cap. 1. eod. ti. in 1. compil. fideiussoribus.

Cap. 4. eod. tit in 1. cōpi. & post cōcilium Lateran sub Alexādro 3 part. 23. ca 5.

* Aut hic legēdum I. F. & aut F. C. cęterū. sup. de iuramento calum. C. & F quā idē est casus i vtroque ca ut ibi notaui.

Vide glossam I § constituit. uerbo. satisdat. Insti. de usuf. & glossā. & Bar. in l. pactū. ff. de pact.

TITVLVS XXII.

De fideiussoribus †.

¶ Ex concilio Cantuaricū †

Breue est nec pōt breuius summari.

CAP. I.

CLericus[†] fideiussionibus † inseruiens[m] abijciatur.

Lucius 3. Elien. episcopo, & archidiacono Noruicen.

Compellitur clericus seruare fideiussorem indemnem per assignationē redditnum suorum.

CAP. II.

PErvenit † ad nos ex conquestione R. clerici, quòd cum ipse pro C. & F. clericis,

DE FIDEIVSSORIBVS

Supra uisum est de reb. quæ pro debitis pignori obligantur, restat uidere de fideiussoribus, qui pro alienis debitis intercedunt. Abb.

De hac materia hr 23. q. 5. cū homo. & de cōse. d. 5 quos aūt. et c. Qui.

Clericus. CASVS. Dicitur in hoc capitulo, ꝙ cleric⁹ inseruiens fideiussionib. a clero debet remoueri. No ꝙ clericus fideiubere non dēt: quod verum est frequenter, per illud verbum: inseruiens.

m *Inseruiens.* frequentiam denotat, vel uerū est ꝙ clericus fideiubere non debet. 11. q. 1 te quidem ubi de hoc si tā fideiussit, tenet. s ꝯ. c. proxi. & c constitutus sic & regulares fideiubere non debent. ꝯ. eo quod quibusdam.

Peruenit. Si intelligeretur textus de redditib bñficiorū, ut est cōis doctorum intellectus, esset hic casus notabilis, & valde singularis: probans ꝙ ex redditib. beneficiorum pōt satisfieri creditoribus clericorum, de quo latius hic tractatur per Panor. In prima ponitur impetrantis conquestio. In secunda causæ commissio: ibi, *Ne igitur.* Ab. Sicu.

CASVS. Quidam clerici C & F. Anglici receperūt quandā quātitatem pecuniæ mutuo a q buldā mercatorib. Bon. Quidam clericus R nomine fideiussit p pdictis clericis apud mercatores Vnus, C super fidē suam, & alter per iurm promisit ad terminum constitutum soluere pecuniam: sed illis pecuniā non soluen-

1 De hoc articulo videto latius p Hostiensē & Ioā. And.

soluentibus, dictus R. clericus satisfecerit creditorib. de eadem: vñ cōquestus fuit dño Papæ: scribit Papa epo Eliē. & archidiacono Noruicē. dicens, ne dictus R. dispendiū patiat, vñ vr præmium meruisse: mandauit Papa Bon. epo, ut inspiciat instrumenta sup debitis illis, quæ sunt apud creditores, & eorū trāscripta sub sigillo suo signata mittat iudicib istis, mādās eis dē, quatenus si p confessionē clericorū prędictorum, uel alias eis constiterit ēt taliter se hēre, moneat illos, & compellant, vt pdicto R. pecuniam, quam p eis soluit, restituant, & ipsum cōseruent indēnem: aliogn de redditib. eorū, debita ipsa p solui faciant, & dāna illa resarciri, aut redditus illos sibi assignent tandiu detinendos, donec de ipsis ei fuerit satisfactum. Præterea, si constiterit pdictos clericos religionem fidei & iuramēti sui violasse, eos ab officio & beneficio suspendāt. Nota q si clericus fideiussit, tenet. Itē qs non debet ipati dispēdium de quo meruit pmiū obtinere. Itē sigillo epi statur tamquā verę pbationi. Item cōfessus in iure p iudicato habetur. Item cum omni interesse satisfaciendū est fideiussori. Item stipendia clerici, vel bñficium detineri debent pro debito suo, quod uerum est p iudicē. Item fides, & iuramentū ęquiparant. itē piurus priuari dēt officio, & bñficio.

mercatoribus Bononensibus fideiusserit, illis pscriptā pecuniā non soluentib. [a] coactus est satisfacere de eadem. [b] Ne igit dispendium [b] patiatur, vnde videtur præmium meruisse: Bononiensi episcopo dedimus in mādatis vt super debitis illis, instrumenta, quę sunt apud creditores inspiciat, & eorum transcripta suo sigillo [c] signata, vobis mittere non postponat. Mandamus itaque discretioni vestræ, quatenus si ex confessione [d] prædictorum clericorum, uel aliàs legitime uobis rem ita se hēre cōstiterit, moneatis eosdem, ut memorato R. pecuniam, quam pro eis soluit, restituant, ipsumque seruent indemnem: [e] aliogn de redditibus [f] eorum, præscripta debita faciatis exolui: & dāna etiam, quæ pp hoc pertulit, resarciri: aut prædictos redditus sibi assignetis tandiu sine molestia detinendos, donec ipsa damna resarcita fuerint, & debita sine diminutione soluta. Præfatos uero clericos, si religionem

a ¶ *Non soluentibus*. Primo fuit in optione creditoris quem uellet primo cōuenire, principalē uel fideiussorē. C. de fideiu. iure nro hodie corrigit illud p aut qa q̄diu principalis inuenitur, fideiussor nō molestat. C. e. ti. auth. psente. nisi ipse fideiussor renunciauerit huic iuri C. de duo. re. sti aut. hoc ita. & huic iuri renūciāt fideiussores, & cōstōni diui Hadriani, q est C. d. osti pecu. diui Had. & huic iure iste cleric' nō renūciauit.

¶ *Glo. seq. arg. quód officium, & c. alle. 7. iura. & 2. ad casum conuersum: & signat vnum contrarium.*

b ¶ *Dispendium*. arg. officium suum nulli esse damnosum. ff. de fur. si seru' cōis. § q vero. 4. q. 3. c. si testes. § uenturis & ff. ad Velleia. l. 2. §. j. ff. quemad. testa. ape. sed & si quis. ff. quib. ex cau. ma. l. videlicet. & 2. q. 6. hoc et placuit. sic sup de renū. sane. [i] Similiter econuerso non dēt præmium conseq vnde pœnam meretur. 16. q. j. legi. ff. de nego. gest. siue hæreditaria. arg. contra. ff de his quib. ut indig. anferuntur. & l. j.

c ¶ *Sigillo*. Nota scripturam authenticam illam, quæ continet sigillum episcopi arg. sup. de fi. instr. scripta [z] Ala.

d ¶ *Ex confessione*. Confessus in iure p iudicato hr. C. de cōfes. l. vnica. sup. de confes. cum super. c. ult. & semper stat confessioni contra se factæ. 14. q. 2. § j. & ff. de interroga. actio. de ætate. §. si quis. & sup. de confes. c. vlti.

¶ *Glo. seq. obijcit vsuras per fideiussorem non repeti, dat solu. alia ponit contraria. Item opinionem Tancre.*

e ¶ *Seruent indemnem* Ergo petet usuras, si eas soluit creditoribus, Sed oppono tibi, vsuræ indebitæ fuerūt. s. de iureiu. debitores. ergo si ad eas ēt soluendas exceptione opposita, fuit cōdēnatus, hoc p iniuriā iudicis factū est, quare principalis debitor nō tenet ei ad hoc. ff. de fideiussorib. exceptione. ff. d euict. si per imprudentiā. & su de emp. si venditori. & ff. mād. idē q; § gñaliter. Vbi dr, exceptio, q competit reo, & fideiussori: & si eā sciēter omittat, ei est imputandū. ff. de exceptio. oēs exceptiones. Item debitor nō intelligitur mādasse, vt soluat indebitū. ff. de cōdi. indebi. si procurator. Sed dicerē q si fideiussor iurauerit soluere sortem & vsuras, pp iuramentu exceptionem proponere nō poterit. su. de iureiuran. debitores ni si primo ipetrasset absolutionē iuramēti. [?] co. ti. ex administrationis. vñ satis pōt petere vsuras, & expensas quas fecit: qa totū est interesse suum. ff. mand. si mandato. §. si fideiussor. C. de admi. re. ad ei. perti. l. 2. § ulti. & hoc, put sequitur. & j. ea. proxi. Sed obstat illa decre. debitores. q ipse dēt repetere vsuras, sed si nō iurasset, & potuit opponere exceptionē, & nō opposuit, nō repeteret vsuras: qa indebitum. h. d. Ala. Vel dic q idem est cum iurauit: quia debuit, impetrare absolutionem iuramenti, antequam solueret usuras, si potuit, sed si non potuit, ipsemet repetet ab usurario. Alij ut Tanc. contradixerunt.

¶ *Glo. seq. no. alle. unam legem, & aliam allegat in contrarium, & soluit.*

f ¶ *Redditibus*. Nota clericis ob cām iudicati quotidiana stipēdia interdici. ff. de re iud. commodis præmiorū. arg. contra. C quæ res pigno. obl. possunt spe præmiorum. sed licet speciali conuentione non possunt obligari: ut l. proxi. tamen ex cā iudicati à iudice pñt p iudicato obligari ar C. de execu. rei iud. stipendia & C. de prædi. min. non alie. l. j. ff. de re. eorum qui sub tut. vel cur. magis. Vin.

¶ *Gl. seq. quarit obijciendo, & soluit.*

g ¶ *Religionem fidei & iuramenti*. Puniri enim dēnt: qa periuri sunt, & infames, secundum canones 6 q j quicunque. 22. q 5. si quis. & j. de iureiu. querelam. C. de trans. si quis maior. & idē est venire contra fidem promissam, sicut contra [4] iurm: ut hic patet. & sup. quod met. cau. ad aures quia inter simplicē loquelam & iurm non facit Deus differentiam. 22 q. 5. iuramenti. Sed quare mandat eos suspendi, cum ad hoc non sit actū: Pōt dici & hoc facit ex officio suo: cum per denunciationem ad Papam peruenerit: quia vndecunque crimina clauerint, punienda sunt 24. q. 3. ecce.

fidei, & iuramēti [g] sui eos violasse constiterit: ab officio & beneficio suspēndatis.

Idē Cantuariē. † [i] archiepo.

¶ *Per districtionem canonicam compellitur debitor à fideiussore absoluere fideiussorem, qui a creditorib. molestatur.*

C A P. III.

CONstitutus † in præsentia nostra magister S. sua nobis assertione monstrauit, q pro Cancellario tuo tepore Lateran. concilii, in quadam summa pecuniæ intercessit, quā qm vsque modo debitor non persoluit, se asserit plurimas à creditoribus Bononien. molestias pertulisse, & debitum augmentatum. § Ideoque mandamus, quatenus si legitime tibi de hmōi assertione constiterit, præfatum debitorem, vt eum à prędicta intercessione, sine dilatione prorsus absoluat, [h] ecclesiastica † censura compellas. Præsentium quoque auctoritate iniungimus vt si debitum, vel accessiones [i]

COnstitutus. Cōis diuisio. Secunda: ibi, *Ideoque*. Abb. Sicu. CASV. Cancellarius Cantuarien. tpe Lateran. cōcilij recepit mutuo quandam quantitatē pecuniæ à creditorib. Bō. pro qua pecunia magister Simon fideiussit: & quia Cancellarius pecuniam non soluebat, molestias plures prædictus magister a creditorib sustinebat, & debitum fuit augmentatū vñ dictus magister cōquestus fuit dño Papæ: vñ mādat archiepo Cantuarien. quatenus si litime sibi de hmōi assertione cōstiterit, præfatum Cancellarium moneat & cōpellat ecclesiastica censura, ut prædictum magistrū ab intercessione & obligatione absoluat: & si debitum, uel accessiones forte negauerit, iurm calumniæ subire cogatur. non obstante cōtraria consuetudine; & quia difficile foret dicto magistro testes in Angliam ducere: mandat iudicib. Bon. ut testes, quos idē magister inducere voluerit, uice ipsius archiepi recipiant & examinent diligenter, & depositiones eorū transmittant sub sigillis eorū inclusas, significantes quanta fides testib. & instrumentis possit apponi: ipsi cancellario prius iniuncto, ut ad testes uidendos uadat uel mittat No. q debitor tenet liberare fideiussorē ab obligatione, in qua diu stetit. Itē debitu & accessiones, si eas soluit, pōt fideiussor petere à debitore. Itē nō obstāre loci cōsuetudine, cleric' dēt iurare de calūnia. Itē si testes remoti sunt dēnt eorū testimonia recipi, & mitti iudicibus, q de cā cognoscant. Item iudex, q testes recipit vice alterius, ei dēt significare quāta fide illis sit adhibēda. Itē recipi nō dēnt i absentia eius, q quē inducunt, vel eius pcuratoris.

h ¶ *Absoluat*. Et ita potest fideiussor agere contra principalem debitorem, ut eum liberet, si diu steterit in obligatione. sic j. eo. c. ulti. ubi de hoc.

i ¶ *Accessiones*. sic est arg. fideiussorem teneri ad usuras arg. cōtra. C. eo. tit. si fideiussor Distingue, vtru fideiusserit in oēm causam, & sic tenetur: alias nō. ff. loca. q̄ro an fideiussor. & ff. eo. tit.

[1] Et j. de ele. cū nō deceat li. 6. contra. 7. q. 1. constitutum. ubi d hoc Ioan. An.

[2] Adde q illi credit. l. Luci'. & ibi. Barto. ff. de fi. instr. & in l. § dotis. ff. solu. mat.

[3] Dicit G. q licet teneat excipere, non tenet agere: pterea q a talis pectitio quasi inhonestatē inducit, excusari dēt fideiussor. ff. man. l. idē §. gñaliter ubi fideiussor sho nestā exceptionē ex sui pona cōpetētē, omittere pōt. Ioan. And.

[i] Cantuarien.

[?] Cap. 5. eo. ti. in j. compilat. Et quib. caus. eximatur fideiussor à fideiussione, tradit Antonius Gomezi' tom. 2. varia resol. capi. 13. & Guido Papæ decisio 117.

† Aliàs ita: ecclesiastica disciplina.

[4] Grauiùs peccat veniendo cōtra iuramentum.

eo tit. ff. fideiussores magistratuũ. Vincen. contrarium est uerũ ſm canones. ſu. de iureiu. debitores. ut ſup. tit. proxi. dixi.

a Legi. C. de iureiu. pp calumniã. l. j. & 2. & iuri canonico ꝯ. id eſt quantũ ad cauſas ciuiles. ſu. de iura. calũ. c. 1. & ul. & c. in ꝑtractandis & c ſeq. cõcordat tñ canonib. q. 51. c j. & 2.

b Intercessori. id eſt, fideiuſſori.

c Satisdatione. Hoc ſi uoluerit, aliàs nõ compellitur, ſed ſufficit ꝙ ei denuncietur vt mittat uel vadat ad ipſos uidendos, aliàs recipereni in termino cõſtituto. ſu. de teſt. in noſe dñi. & qđ dicit audiẽdos. id eſt uidẽdos iurare Vel forte iõ cautionem ꝑſtare debet qa præſumptio erat ꝯ Cãcellariũ ne in fraudem malitioſe debitũ ei negaret, ut aduerſariũ fatigaret laboribus & expenſis: ut ſi eã ꝑſtare nollet, hoc ipſo tãquã ſuſpectus cõpelleretur ad ſatisfaciendũ. ſed hoc nõ vr, qa ſiue uadat, ſiue nõ, nihilominꝰ tenet aduerſario in expẽſis, imò dẽt ꝯpelli, ut uadat uel mitat, ut ipſe magis puniatur: quia tũc grauaẽ, in ſuis ꝓprijs expenſis & etiam aduerſarij.

Glo. ſeq. reci. per cõtrarium, quod dupliciter ſo. contra ſecundam ſolutionem alle. & reſpondet.

d Transmittentes. Hoc fieri põt in cauſis ciuilib. ſecus in criminalib. in quibus teſtes in præſentia iudicis ſuũ teſtimoniũ dicere dẽnt. C. de fi inſt. indices. & Auth apud eloquentiſſimũ. T.

1 Secũdũ Innoc qa quod ſeq tur fuit addit o. Ioã. And.

Sunt tñ hęc in cl. bus vetuſtis codicibus.

† Cap 59. Et c. vnico eo ti. in 4. compi.

ille negauerit, cõſuetudine, quę eſt legi [a] contraria, non obſtante, iuramentum calũmniæ ſubire cogatur. ¶ Præterea qa difficile foret intercessori, [b] ſuos teſtes in Angliam ducere, iudicib. Bonon. (ſatiſdatione [c] idonea a Cancellario ipſa accepta, ꝙ ad teſtes audiendos vadat, uel mittat infra terminum competentẽ) litteris tuis ſignifices, ut eos vice tua recipiant, & examinent diligenter; & depoſitiones eorũ trãſmittentes [d] incluſas, ſignificẽt quanta fides [e] poſſit inſtrumẽtis uel teſtibus adhiberi.

¶ Inno. 3. in concilio gñali. †

¶ Si ſine licentia ꝑlati, & maioris partis capituli religioſus fideiuſſerit vel mutuũ acceperit, nõ tenet eccleſia, & ipſe recipiens punit, niſi mutuũ ſit verſum in vtilitatẽ eccleſiæ.

CAP. IIII.

QVod quibuſdam religioſis à ſede Apoſtolica eſt prohibitum, voluimus & mãdamus ad uniuerſos extendi: ne quis videlicet religioſus, abſque maioris partis capituli & Abbatis ſui licentia, pro aliquo fideiubeat: [f] vel ab aliquo pecuniam mutuã accipiat vltra ſummam cõi pro-

e Quanta fides. Hoc ideo dicit: quia ille qui teſtes examinat melius ſcire poteſt quanta fides ſit eius adhibenda. ff. de teſt. teſtium j reſpon Ber.

ADDITIO Non debet ipſe ſcribere ꝙ teſtib. ſit fides adhibẽda, ſed ſcribat de honeſtate, & qualitate perſonarum teſtiũ, vt per hoc appareat quantum eis ſit credendum.

QVod quibuſdam. Primo ponitur dictum. Secundo exceptio: ibi, Niſi. Tertio pœna ibi. Et qui. Abb.

CASVS Quibuſdam religioſis fuit ꝓhibitũ ne fideiubeant ꝓ aliquo ſine licentia abbatis, & conuentus, uel maioris partis: hanc prohibitionem extendit conciliũ generale ad omnes religioſos, & prohibet ne aliquis pecuniam mutuo accipiat ultra ſummam à capitulo conſtitutam: alioqn non teneatur conuentus pro talib. rñdere, niſi pecunia illa in utilitatem monaſterii ſit conuerſa. & de hoc legitime cõſtet: & qui contra hoc fecerit, grauiori diſciplinæ ſubiiciatur. Nota, ꝙ monachus non põt fideiubere, uel mutuum accipere ſine licentia abbatis & conuentus. Item generaliter tenet eccleſia de his quæ in utilitatem eius ſunt conuerſa.

Glo. ſeq. ponit regulam de fideiuſſione clericorum & monachorũ, & tres caſus exceptos, in ſi. æquiparat curialem.

f Fideiubeat nec clericus nec monachus fideiubere dẽt. ſu. eo. ti. c 1 & 11. q. 1. te quidem niſi neceſſitas ſit: & tunc tenet ex pietate ſubuenire aliis, 84. diſt non ſatis Sed pro eccleſiis ſuis poſſunt fideiubere: ut hic dicitur. & in auth. de ſancti. epiſco. §. alium aũt col. 9. Et hoc de licentia capituli uel maioris partis, ut hic dicit: alias monachus nihil ageret niſi in utilitatem monaſterii pecunia fuerit conuerſa: quia tunc idẽ perinde eſt, ac ſi capitulum obligaretur. Itẽ clerici inter ſe poſſunt fideiubere cũ conueniuntur C de epi & cleri. oẽs. § in hac, Item nec aſtrictus curiæ põt fideiubere C. locati curialis. Io.

g ... ſecundum ſo. quæſtionem ter in argu. de mutu. io.

g In utilitatem. Iſtud bñ notabile ẽ, ꝙ creditor probet i vtilitatẽ eccleſiæ credidiſſe. 10. q 2. § hoc iꝰ. uer. is credit. Sed nec rũc aget ex illo; qu, cũ ille nullus ſit credendo monacho ſi-

Nec hoc dẽt ſubdelegari: & idẽ vr in matrimonialib. ſ. d. conſan. & affi. c. 1. talia tñ tota die ꝯ ꝯſuetudine ſubdelegamꝰ. ad qđ facit ꝯ of. dele. ſuper qõnũ. §. inutilis. ſecũdũ Innocẽtium Ioã. And.

Vbi de hoc. & de depoſi ca. j. ubi vide Ioan An. ſup p j. glo.

ne cõſenſu capituli, ſed agitur actione de in rem uerſo: ut hic pater. & ff. de in rẽ uerſo. l. 1. & l. ſi pro parte A contrario ſenſu vr. ꝙ uſq; ad ſummam a capitulo conſtitutam non tenet creditor probare in utilitatem eccleſiæ proceſſiſſe, ex eo ꝙ de alia probare tenetur, ut hic dicit. Ber.

uidentia conſtitutam: alioquin non teneatur conuentus pro his aliquatenus reſpondere: Niſi forte in vtilitatem [g] † domus ipſius manifeſte conſtiterit rñdãdaſſe. Et qui contra iſtud ſtatutũ venire præſumpſerit, grauiori [h] diſciplinæ ſubdatur.

¶ Gregorius nonus.

¶ Ponit tres caſus, in quib. fideiuſſor contra debitorem agit antequã ſoluat, ut à fideiuſſione liberetur.

CAP. V.

EVm † pro quo te fideiuſſorẽ obligaſti, ſi diu [i] in debiti ſolutione ceſſauit: aut diſſipare [k] bona ſua cœpit: ſeu ſuper hoc condemnatus fuiſti: iure poteris conuenire, ut te à fideiuſſione debeat liberare.

TITVLVS XXIII.

De ſolutionibus.

¶ Alexa. 3. decano & Capitulo Morin.

Succeſſor i beneficio tenet ſoluere debita ꝑdeceſſoris ꝓ neceſſitate eccleſiæ contracta.

CAP. I.

AD † hoc in Apoſtolicæ: & in-

h Grauiori. ſed etiam ad arbitriũ iudicis, cũ hic non ſit certa pœna ſtatuta ſu. de of. dele. de cauſis.

EVm ꝓ quo. CASVS. Obligaſti te ꝓ aliquo fideiuſſorio noſe quæritur, vtrum poſſis agere ꝯ principalẽ debitorẽ, ut te liberet ab obligatiõe? Rñdet Papa, ꝙ ſi debitor diu ceſſauit in ſolutiõe debiti, uel ſi diſſipare incipit bona ſua, aut ſi cõdemnatus fuiſti, recte agere poteris ꝯ ipſum vt te liberet à fideiuſſione No. ꝙ in trib. caſib. põt fideiuſſor agere ꝯ debitorẽ antequã ſoluat, 1 ſi debitor diu ceſſauit in ſolutiõe debiti, vel ſi diſſipare incipit bona ſua: aut ſi cõdẽnatus ſit fideiuſſor.

¶ Glo. ſeq. tres caſus litteræ repetit, & ſe. concor. & addit quartũ, dicẽs ꝙ aliàs ante ſolutionem nõ agit. & dicit quare in ſi. expõit illud, diu.

i Sid. Nota hic tres caſus quib. fideiuſſor põt agere contra principalẽ debitorẽ, vt eũ liberet a fideiuſſione: Primus eſt, ſi diu ſteterit in obligatione ſi mã. l. Lucius Titius Secundꝰ ſi reus icipit vergere ad inopiã: ut l. Lucius Titius. & C man. ſi pro ea contra quam Tertius ſi fideiuſſor condemnatus ſit: ut in l. ſi pro eã cõtra quã. & iſtos tres caſus habes hic. Quartus eſt ſi hoc ab initio conuenit, ut in l. prædicta, ſi pro ea & ff. de fideiuſ. fideiuſſor pro uenditore Et ita in caſib. ante ſolutionem põt agere fideiuſſor ut liberet ar ff. manda ſi mandato § quotiens. & ff. commo. ſi ut certo loco §. rem tibi dedi. alias non põt: quia & hoc ipſum vr ei mandatum ut ſoluat: & hoc promiſit: ſunt quaſi duo mandata, ut ſe obliget, & ut ſoluat: vñ ad vtrunq; tenetur. argu. ff. de condi. inde. indebitam & eſt ſi. ſup de do. & contuma cum dilecti. ubi duo intelliguntur mandata ff. ꝯ arbi Celſus. & quia intempeſtiue non debet reuocare beneficium ſuum, ne oino inutile fuiſſet quia adiuuari nos beneficiis oportet: & non decipi. ſup de commo. c. vnico. ff. eo in cõmodato, §. ſicut ſecus eſt in precario. ſup. de prec c. ult Et qđ dicit, diu referen dum eſt ad arbitrium iudicis, ſicut illud, celeriter, ſup. de locato & conduct. c. potuit Ber.

k Diſſipare. In iſto caſu poteſt mulier petere dotem conſtãte matrimonio. C de iure dot. l. ubi. [4] aliàs non poteſt. C. ſi conſtant. matri, dos ſolu. ſu. l. unica. Ber.

† Vide Baldũ in auth. hoc ius porrectum C ꝯ ſacroſanc. ec ubi de hoc.

1 De materia & intellectu huius decretalis eleganter Guido Papæ deciſione 17 incipi. fideiuſſor põt.

† Notabiliter

1 Cap. 5. eo ti. in 3. compilat.

Et poſt cõcilium ſatet. ſub Ale 3. par. 29 c 5. ubi ex integra clauſula intelliges fragmentũ.

4 Et ĩ. de pig. ex litis Ioã And.

DE SOLVTIONIBVS.

Viſum eſt ſup. de obligationib. quæ tolluntur ex ſolutionib. (nã ſolutione eius quod debetur, tollitur obligatio. Inſt. quib. mo. te. obli. in prin.) merito poſt rub. prædictes ſubiicit iſta de ſolutionib. Abb. Si.

De hac materia habe. ut de pan. diſt. 1. męd. cum. & diſt. 4. in terbu. primis capit ulti.

AD hoc in Apoſtolica CASVS Dicitur in hoc c ꝙ ſicut filius debita patris, cuius eſt hæres tenetur ſoluere, ita prælatus debita anteceſſoris ſui ꝓ utilitate eccleſiæ cõtracta. Nota ꝙ filius tenet ſoluere debita patris ex contractu uel quaſi; ex delicto nõ tenetur niſi inquantum ad ipſum peruenit: ut C ne de ſta. defunc. l. 1. ut quidam dicunt. ſm canones uero tenet ex delicto inſolidum, & hoc intellige de filio, quia eſt hæres, ſi eñi hæreditatem non haberet, in nullo teneretur. Item nota, quod prælatus

latus prædecessoris sui debita soluere tenetur, si pro vtilitate ecclesiæ contracta fuerint.

a ¶ *Filius* hoc uerum est si est hæres.

¶ *Glo. seq. dist. an fecerit hæres inuentarium. & an obligatio sit ex delicto, uel contractu.*

b ¶ *Debita* omnia. si nō fecerit inuētariū, si fecit, tunc non tenetur nisi quantū uires hæreditatis se extēdut C. de iure delibe. l. sancimus iam duas. & hoc in debitis ex cōtractu descēdētibus, uel quasi sed in debitis q ex delicto, uel quasi procedunt, non tenetur nisi in quantū ad eum peruenit, uel nisi cum defuncto lis fuerit cōtesta. C. ne ex delī. defun. & l uni. Ala. Secūdum canones tamen uidetur, q hæres tenetur ex delicto defun. ῑ. de sepul. c. ul. & ῑ. de rap. in litteris. Tan.

c ¶ *Prædecessoris*. Est enī quasi hæres ipsius. 23 q. 8. conuenior. 12. q. 2 c ult. ¹ Ala

d ¶ *Necessitate*. aliàs non tenet ecclesia 10. q. 2. hoc ius. §. & is cre ditor. & sup. tit. pxi. q quibusdam, & ῑ de deposi grauis. & sic successor ad id tenet q̄ prædecessor facere debuit. ² 12 q 5. qa lo. & 16. q 6. illud Ber.

¶ Aliàs, Gregori⁹ tertius & illa verba: vniuersis ecclesia rum prela tis, omittit Cōti⁹ & alij: sūt tamē i ue tustiorib.

¹ Vbi ple ne d̄ hoc. & 32 q. 2. ēps qui filios. Ioan. And.

† Vide l. quæ dot. ff. sol. ma. & in l. Lucius & vtrobique Bar. ff. de fide instr.

† Inferior ēpo: quia hæc pœna nō habet locum in ēpis. c. qa periculosū. d̄ sent. exco. li. 6.

³ Cū esse ctu & nomine ecclesiæ secūdū Ala Ioan. And.

³ Hæ due glossæ nō sunt Bernardi. nec habentur i vetustis exemplaribus.

¶ Sicut filius ᵃ debita ᵇ patris soluere tenetur: ita prælatus sui prędecessoris ᶜ pro ecclesiæ necessitate ᵈ contracta.

¶ Gregorius nonus † uniuersis ecclesiarum Prelatis.

¶ *Si prælatus obligat ecclesiam p alienis debitis, est suspensus ipso facto ab administratione spiritualium & tpalium, & ecclesia non tenetur.*

CAP. II.

SI quorundam: & infra. ¶ Firmiter inhibemus, ne quis p sumat ecclesiam sibi commissā, pro alienis grauare ᵉ debitis aut lras ᶠ alicui seu sigilla ᵍ cōcedere, quibus possent ecclesię obligari: † Decernentes si secus fuerit attentatum, ad solutionem talium debitorum ecclesias non teneri. ʰ ¶ Si quis † autem contra præmissa de cętero uenire præsumpserit, ab administratione spiritualium & tēporaliū, nouerit se suspensum. ⁱ

¶ Idem decano & I. canonico Tullen.

SI quorundam. Tria facit. Primo prohibet. Secundo decernit. Tertio pœnam imponit. Secunda: ibi, *Decernentes*. Tertia: ibi, *Si quis*. Abbas.

CASVS. Quidam prælati ecclesiarum obligabant ecclesiā suam pro debitis alienis, concedebant ēt litteras uel sigilla, ut pecuniam reciperent cum sigillis ipsorum prælatorū. Præcipit Papa, q de cætero ista non fiant, decernens ecclesias nō teneri (si secus fuerit attentatum) ad solutionem talium debitorum: & si aliquis prælatus contra hoc uenire præsumpserit, ab administratione temporalium & spiritualium nouerit se suspensum. Nota q ex contractu prælati non tenetur ecclesia, nisi uersum sit in utilitatem ipsius. Item prælatus qui obligat ecclesiam pro alienis debitis, suspensus est ipso facto ab administratione spiritualium.

e ¶ *Grauare*. ³ mutuum accipiendo, & alij tradendo: uel p contrahente fideiubendo vltra. c penu sup. tit. 1.

f ¶ *Litteras*. per quas concedunt prælati, q aliqs possit recipere pecuniam mutuo nomine suo & ecclesiæ suæ. Vel tradunt sigilla, ut inde sigilletur instrumentū sicut creditor vol uerit dictare. Vel dic, lras, seu sigilla, id est, litteras sigillatas.

¶ *Glo. seq. arg. alle. & contra: & vnam decre. in contrarium, secundo obij cit quærendo, & soluit.*

g ¶ *Litteras seu sigilla*. Arg. q litteris prælatorum credat. sup. de proba post cessionem. & 11. q. 3. cum. & sup de fide instrumen. c 2. & sup de cle. pereg c. 1. & sigillo ecclesiæ credit, 73. dist. in nomine Patris. in si arg. contra. sup. de proba. qm̄ contra Sed quare dicit, hic pro alienis, cum hic creditor intelligatur, &c. 10. q. 3. c ea enim §. hoc ius. uersi. & his creditor & s. tit proxi quod quibusdam & sup. de deposi. grauis & sic nec nomine suo: nomine alieno tenetur ecclesia. Ad factum referas hoc: quia sic fatigaretur ecclesia de facto, & non de iure. Ber.

h ¶ *Non teneri*. Nisi quatenus uersum est in utilitatem ecclesiæ sup. tit. proxi. c quod quibusdam.

¶ *Glo. seq. exponit, supplet arg. & remittit, finit recitetur per quem alle. 3. cano. contrarium soluit.*

i ¶ *Suspensum* ipso iure & insuper ecclesiam ipsam reddere dēt indemnē si in aliquo grauata est. su de re. eccle. alie. si qs presbyterorum Et est arg. opt. mū, q si aliqs dilapidauerit ecclesiam, q licet uelit eam reddere indemnē, nihilominus remouēdus est. ⁴ De hoc dixi su. de ele. q sicut. in fi. Et sicut ipso iure suspēsus est, ita ipso iure vī restitutus, cū ecclesiam red-

¶ Hoc nō cōcedo, licet fit hoc cōmissum superioris arbitrio: cum nec Papa sibi hoc reseruet. Ioan. And.

diderit indēnē. ar 81. dis. si q sunt. 16 q. 7. si qs deinceps. & 15. q. 6 nos sanctorū. Sed non credo q pp hoc sit restitutus: qa iam suspectus est: & satisdatio non immutat malevolum animum tutoris. Insti. de suspe. tut. §. nouissime. & ff. eo. tit suspectus. & l. sequen. imò remouendus est de facto si administrationem nō dimittit ff. de suspec. tut. suspectus. De hoc dixi sup. de of. deleg. uenerabili Ber.

¶ *Si clericus non habeat unde satisfaciat suis creditoribus, non dēt excommunicari, nec aliter molestari præstabit tamen cautionem saltem iuratoriam de soluendo, cum venerit ad pinguiorem fortunam.*

CAP. III.

ODoardus † clericus ppōsuit, q cum P clericus, D. laicus, & quidam alij ipsum coram officiali ᵏ archidiaconi Remen. super qbusdam debitis conuenissent, idem in eum recognoscentem ˡ hmōi debita, sed pp rerum inopiam soluere non valentem ᵐ excōicationis sententiam promulgauit. & infra

¶ Mandamus, quatenus si cōstiterit, q prædictus O. in totū uel pro parte, non possit soluere debita supradicta, sententiam ipsam sine difficultate qualibet relaxatis: recepta prius ab † eo idonea ⁿ cautione, ut si ad pinguiorē ᵒ fortunam deuenerit, debita prædicta † persoluat.

ODoardus. Debitor qui nō est soluendo, excommunicatus quia non soluit, absoluitur cū cautione de soluendo, cum ad pinguiorem fortunā peruenerit h. d. Et est casus singularis iudicio Panormitani: cum nullam faciat mentionem iste textus de cessione bonorum, licet glossa & Docto aliter sentiant. Et diuiditur in duas partes. Nā primo ponit querelam impetrātis. Secundo dat iudicem: ibi. Mādamus Ab.

CASVS Odoardus clericus obligatus erat, P. clerico, & D. laico, & qbusdā alijs in quadā quantitate pecuniæ: ipsi conuenerunt ipsū Odoardum coram officiali archidiaconi Remen. ipse cōfessus fuit debita illa, sed propter inopiam soluere non valebat: officialis nihilominus excommunicauit eūdem: pp quod cōquestus fuit dño Papæ: Mandat Papa quibusdam, q si constiterit, q idem O non possit soluere debita prædicta intotum uel in partem, iniam ipsam debeat relaxare sine aliqua difficultate, recepta prius ab eo idonea cautione, q si ad meliorem statum peruenerit, debita ipsa persoluat. Nota q qui soluere, uel satisfacere non potest, non est excommunicandus, sed præstet idoneā cautionem q soluat quam cito poterit.

† Odardus, hāt antiqua exemplaria. Et de materia vide late p Baldum in §. si Insti de actio. addē Ludouicū Gomeziū in reg. Cācellarię de annali possessore q. 53⁹ & latius i tra. signaturæ regula 88.

† Aliàs: ab ipso

† pscripta

K ¶ *Officiali*. Officiali dicitur ille cui episcopus uices suas committit. su. de insti. ex frequentibus querelis. Ber.

l ¶ *Recognoscentem*, idest, confitenteem debita. Qui enim cedit bonis antequam recognoscat debitum, uel antequam cōdemnetur, aut in iure confiteatur debitum, audiri nō ⁵ debet. ff. de cessi bo. l. pen.

ADDITIO. Quod est uerū si placet creditori, aliàs statim probabit debitum suum, secundum q illa lex potest legi cū non. & sine non, ut ibi notatum est.

¶ *Glo. se. reci. per obie. q sententiam tenere non debuerit: & soluit.*

m ¶ *Non valentem* Et ideo inanis est actio, quam inopia debitoris excludit. ff. de dolo. nam is. & sup de rest. spol, olim. qa qui nihil habet, nihil date pōt, 1. q. 7 Daibertum. & eius periculo nihil est. ff. de fur itaque fullo. in prin unde vī, q non tenuit excōicatio, sed debuit eum expectare. quousq; soluere posset arg. decre. prædictæ, olim. & impossibile præceptum nō obligat. ff quæ sen. sine ap. rescin. l. Paulus 2. & impossibilium nulla est obligatio. ff de reg. iur. impossibiliū. sed hic tenuit sententia forte propter dubium: quia non plene cōstabat, an in totum uel in partem posset soluere: & ideo cū de hoc cōstiterit, relaxatur ut hic dicitur. sed si certus esset iudex, quia nihil soluere posset, uel si cessisset bonis, sententia non tenuisset: uel si tenuisset, iniusta tamen fuit: & iō sine difficultate debet absolui: & iudex tenetur sibi ad interesse. ῑ de sententia exco. sacro hoc tutius est.

n ¶ *Idonea*. Et ita vī q per pignora, uel fideiussores. ff. man. si mandato §. ulti. sic su. de pig. cum contēt. & hoc intelligo si potest, aliàs præstet quam potest, s. iuratoriā. ⁶ ῑ. de do poss di re. p uestras. ubi de hoc. & ῑ. de uer. sig ex parte. ubi d̄ hoc.

¶ *Glo. seq. not. quòd cessio non liberat, & c. in fi. signat contrarium, soluit d apl. citer.*

o ¶ *Ad pinguiorem*. Et ita patet, q licet qs cedat bonis, nō iō liberatus est, sed obligatio remanet inefficax pp inopiam, sed in hoc pdest ei q non detrud. f in carce. s. C. q bo. ce pot. l 1.

⁵ In quibudā exēplarib deest dictio nō, ut notat Accursius in d. l. penul. ff. d̄ cessio. bono. cæterū in pandectis Florētinus. habet dictio non.

⁶ Hostiēsis hic indicat, q in distincte, hoc casu intelligit idonea iuratoria: qa ex quo bonis cedit, notū ē q aliā præstare non pōt: faciat ergo qd pot 22 q. 2. faciat. Ioā. And.

sed si

sed si postea peruenit ad pinguiorē fortunam (ut hic dr̄) soluere debet. ff. de cessio. bo. l. is q. sed non in totū nisi in quātū facere pōt, ut dr̄ in illa l. is qui habita rōne ne egeat: sed nō est fraudandus alimētis cotidianis. ff. eo. q bonis. Insti. de act. §. ulti. & ff. de re iur. in cōdēnatione. Sed ꝯ vr̄ sup. de fide in. peruenit. ubi de redditibus ecclesiæ satisfiat creditorib. quare non hic eo mō? Forte quia periuri erant: iō redditus assignantur creditorib. dignum est enī, ut male meriti egestate laborent. ff. depositi bona fides. & 89. dist. non satis. uel hic non fuit actum ad hoc. 86. distin. non satis. ante medium.

De materia huiꝰ decretalis uide late per Aretinū, Portiū & alios in §. is quoque. Insti. qb. mod. re cōtrah. oblig.

Conquerens se indebite soluisse; hoc probare debet, nisi in casu hic posito.

CAP. IIII

IS, † qui conqueritur indebitam [a] pecuniam se soluisse probare tenetur [b] quod indebite sit soluta: Nisi eius aduersarius solutionem inficians, exinde conuincatur: [c] tunc enim diffitenti onus incumbit probādi, [d] quod debitum recepisset.

IS qui. Primo ponit dictum. Secūdo exceptio. secūda ibi, *Nisi* Abb Sicu.

CASVS. Aliquis credens se teneri alicui creditori, soluit ei pecuniā, vidēs postea, q non tenebatur qa plene satisfecerit ei repetebat pecuniā indebite solutam, q̄ritur qs debeat probare q indebita fuerit illa pecunia: Rn̄det. q ille q dicit q indebite sit soluta, dēt hoc ꝓbare, nisi ille negaret solutionē sibi factam: tunc n̄ ei ꝓbēt solutionē factā, ipse qui conuenitur debet probare, q pecuniam debitam recepisset. No. q qui repetit indebitum solutum, illud dēt ꝓbare. Item qui negat solutionem sibi factā, si de hoc cōueniat in eum transfertur onus probādi. q debitā pecuniā recepit.

Lib. 12. Indi. 7. epistola. 17. Archiepi dato patricio Gallorum. sed Raymūdꝰ A. solum scripsit.

TITVLVS XXIIII.

De donationibus.

Greg. † A. Patricio Gallorū.

Potest intelligi duobus modis, & secundum primum intellectum h. d. Liberalis in donando existimas se debere quod donat. Vel sic secundū alium intellectum: Promittētes aliquid donare, illud tanquā debitum adimplere tenentur.

CAP. I.

PRudentes: [e] † & infra. Hanc sibi quodammodo nobilitas legem īponit † vt dēre [f] se qđ spōte tribuit existimet: † Et nisi in beneficiis suis creuerit, [g] nihil † se pręstitisse putet.

Alex. 3. Parisien. episcopo.

Non ualet donatio, quam facit prælatus inconsulto capitulo, & in damnum ecclesiæ.

CAP. II.

FRaternitatem † tuam credimus non latere, q cum episcopus & quilibet prælatus ecclesiasticarum rerum sit pro-

Glo. seq. distinguit quadruplex indebitum.

a *Indebitam* No q idebitū aliud dr̄ iure ciuili tm̄: & aliud iure naturali tm̄, aliud iure naturali & ciuili. Qui soluit indebitū iure ciuili tm̄, p ignorantiā facti, repetere pōt illud, quale est id qđ pōt retineri per l. Fal. C. de iur. & fac. ign. cū qs. & C. ad l. Fal. error. quia credebat se plus hēre in hæreditate q̄ hēret: sed si per ignorantiam iuris, non repetit: ut in legib. p̄dict. fallit cum persona fecit locū repetitioni. ff. ad Velle l. q̄uis. §. interdum & condi. indebi. l. interdū. C. si aduersus vē. l. fin. Indebitū iure naturali tm̄, ut est illud quo p chirographū obligamur spe futuræ numerationis, q tale indebitū soluit, repetit, ut hic, & 1. q. 4. turbatur. §. notabilem ubi de hoc. & ff. de prob. cū de indebito. 1 rn̄. vn̄. sumpta fuit hæc dec. & ff. de condi. inde. indebita. & ff. de consti. pec. q si maritus. § j. & Insti. qb. mod. re cōtra. ob. §. is quoq. Et hoc uerū est an biēniū, nō post: quia tunc ēt posset peti cum effectu: ut Insti. de lr̄arum ob. in fi. C. de non nume. pec. l. j §. in contractib. ī pri. Solutū vero indebitū utroq; iure, quacunq; ignorantia repetitur: ut C. de cond. inde. l. 1. Qđ dictū est hic, & in p̄cedenti mēbro, fallit in casib. quos habemus Inst. de obli. q̄ ex ꝯ. na. §. ex quibusdam, & in tex. & in glo ibi signata. Si sciens se non debere soluit, non repetit, qa donare vr̄. ff. de cōdi. indeb. l. 1. & ff. de reg. iur. cuius p errorē Aliud uero dr̄ indebitū p exceptionē, sed debitū iure naturali, siue ciuili, siue utrobi. hæc exceptio, aut est t̄palis, aut ppetua: si est t̄palis, cessat repetitio. ff. de cond. indeb. qđ in diē. & l. nā & si maritus. & l. nā si cū moriar. Si uero exceptio ppetua est, distinguit, aut ē fauorabilis aut odiosa Si est fauorabilis, p errorē solutū repetit. C. ad Velleia. q̄uis. & ff. de cōdi. inde. q exceptionē. Si ē odiosa ut Macedoniani, quę dat in odiū creditoris, solutū nō repetitur, siue ignorātia iuris, uel facti. ff. de cōd. indeb. q exceptionem & l. si is qui. Aliud est indebitū ad iuris rigorē seruādū, hoc sciens si soluit, nō repetit. ff. de cōdi. inde. iudex & l. Iulianus. qa lnīa de iure ciuili est. iō ea q̄ iuris naturalis sūt tollere non pōt, quare si soluat, nō repetit, ut l. Iulianus. Si uero incertum sit an exceptio sit t̄palis an ppetua, pcedatur: ac si esset perpetua, ff. de cond. inde. sufficit. Ciuilis tm̄ dr̄ obligatio qn̄ spe futuræ numerationis me chirographo obligaui. Insti. de lr̄arū ob. in prin. Naturalis tm̄, q̄ re ipsa tollit, vt puta numeratiōe pecuniæ: & iusto pacto & iurō tollit, sicut & numeratione pecuniæ. ff. de sol. Stichum. §. naturalis. Ber.

De indebito eiusq; mi, accurata disputatio.

b *Probare tenetur.* quia præsumitur eū debitū soluisse, nisi probet contrariū: qa nō ē uerisimile q aliqs diligens, pecuniā suam iactet. ff. de proba cum de indebito. 1. rn̄. Et hoc intelligo de eo q maior est vigintiquinq; an. secus l priuilegiatis psonis, ut sunt pupillus, siue minor, mulier, miles, agricultor, & simplicitate gaudēs illæ enim personæ nō tenenē probare pecuniam indebitā sed illi qui recepit, debet probare pecuniam debitam fuisse. ff. de probatio. cum de indebito. §. sin autem.

Cap. si eo. tit. in 1. compi. ponit extimet nec

c *Conuincatur.* legitimis probationib. vt ff. de proba. cum de indebito. §. sin autem. in prin.

d *Probandi.* Nota q onus ꝓbandi reo incumbit pp delictum inficiationis. sic ēt actio legis Aquiliæ ꝓpter inficiationē crescit in duplum. ff. ad l. aqui. inde. Neratius. §. hæc actio. & alibi punitur inficiator. C. de non nume. pecu. Aut. contra. qui propriam & in authen de tri. & semis. § illud quoque col. 3 item cum est p̄sumptio contra reum transfertur probatio in ipsum. C. de proba. siue possideris. De hac materia dictum est sup. ut ecclesiastica beneficia, vt nostrum.

Cōcor. Leius qui. ff. de iure iur. & Authen. contra qui ꝓpriam, C. de nō nu. pecu.

Cap. 2. eod. tit. in 1. compil.

DE DONATIONIBVS.

Supra visum est de contractibus non gratuitis, restabat videre de gratuitis; ideo merito subijcitur hæc rubrica, de donationibus. Abb.

De hac materia habetur 86 dis. non satis. & in alijs c. ibidem. 16. q. 3. placuit. & q. 6. illud. & q. 1. possessiones. 12. q. 2. ecclesiasticis, si quis bona. & c. religiosam.

PRudentes. Duo sunt dicta, quæ patent. Secundū, ibi *Et nisi.* Abbas.

CASVS. si nobilis homo sponte donet aliqd alicui, æstimare debet se ad hoc teneri, & hanc legem sibi debet imponere, ut nisi amplius fecerit, & creuerit in beneficio, nil se credat fecisse. Nota q si aliquis nobilis tribuit, tamq̄ debitū peti pōt. Item parum est dare, nisi datum augeatur. Item apud mentes nobilium semiplenum donum videtur, quod sine adiectione relinquitur.

Hæc glossula nō est Bernardi, nec est in uetustis libris.

e *Prudentes.* pone casum in hoc c. per decre. quā habes. j. de consec. ecc. uel alta. cum sicut.

Antiq. hic & d. in mo. & si q̄stiones. dabant uersus: In posicente nouem, sex f donante, notanda:

f *Vt debere.* Vnde dixit Dn̄s: Beatius est dare q̄ accipere. 16. q. 1. prædicator & j. de cele. mis. cum Marthæ. vnde Martialis coquus, reprehendebat quendam qui tota die discurrebat p hospitia aliorū: *Semulata comedis apud omnes, nullus apud te:*

Alterius siccas pocula, nemo tua.

Aut tu redde vices, aut desine velle vocari.

Dedecus est semper sumere, nilque dare. Vin.

Causa fides, modꝰ & locꝰ, & penuria tēpus.

Aetas, debilitas cū condōne petentis.

g *Creuerit.* Saltem p bonam voluntatē: qa hilarē datorem diligit Deus, & q dat pp p̄sentem pudorē, & re & meritū perdit. 1. q. 6. c. iam uero § ex his omnib. Tanc. vnde versus:

De fatie lata: sine lætitia faciei

Si dederis, perdis rem meritumque rei,

Mens hilaris, festina manus sit sitque facultas.

FRaternitatem. Tres sunt partes. In prima ponit exordiū. In scđa narratio: ibi, *Accepimus.* In tertia ꝯclusio: ibi, *Vn̄.* A.

CASVS. Ep̄s Parisien. prædecessor istius, graues fecit donationes de reb. ep̄atus in detrimentum ecclesiæ, incōsultis canonicis suis: petebat iste successor a Papa, vtrū posset eas reuocare: scribit ei Papa dicens, q ep̄s & quilibet p̄latus ecclesię ꝓcurator est, & non dn̄s: & iō condōnem ecclesiæ meliorē facere potest, deteriorem uero facere non debet: vnde donationes illæ iure non tenent; quare indulget, ut donationes illas tā à clericis q̄ à laicis debeat reuocare. Not. q prælatus non est dn̄s, sed procurator rerum ecclesię. Item conditionē ecclesiæ meliorare potest, deteriorare non. Item donatio ep̄i facta sine consensu capituli non valet.

Dulcior afflatus, deferetur datis, & ordo lo. An.

a ❡ *Procurator.* prælatus enim ecclesiæ procurator est, nō dñs. 12.q.1.c.ulti.& q.2 sine exceptione.& 10 q.2.casellas.
b ❡ *Deteriorem.* sic sup de in integ.resti.c.1.fin. ff. pro empto. qui fundum.§.si tutor.& ff.de procu. ignorantis.
❡ *Glo.seq.recitatur per obiectionem.*
a ❡ *Non debet.* in faciē do, sed omittendo tñ potest.16.q.3. placuit. & sup.de præscrip.c.1. in faciendo ēt modicē.nam modicum donare pōt,si eil consuetudo.j.c proxim.& in hoc differt à procuratore:quia procurator nil donare potest etiā generalissimam habēs administrationem. ff. de procu. procuratorum.Ala.

† In codice Barbatiæ ita: conditionem ecclesiæ meliorē pōt, facere uero deteriorē non debet.
† Aliàs: potest.
† Aliàs: ita indulgemus vt tibi liceat
† Vigor.
† Vulgo.

curator, a non dñs;condonē † ecclesiæ meliorare potest,facere uero deteriorē b nō † debet. c

❡ Accepimus autem, φ prædecessor tuus,graues d donatiōes in rebus episcopatus fecit in detrimentum ecclesiæ, suis canonicis inconsultis. e Vnde qm̄ donationes huiusmodi de iure nō tenēt indulgemus f † tibi, vt liceat donationes huiusmodi,tā à clericis,quàm à laicis legitime reuocare.

❡ Idem Vigorien, † episcopo.

❡ *In considerando an ualeat donatio facta per prælatum,debet attendi quantitas rei donatæ,& loci consuetudo.h.d. inhærendo litteræ.*

❡ *Glo.seq.quærit,ar.pro & soluit, & allegat contrarium.*
d ❡ *Graues.* ergo à cōtrario sensu si nō sunt graues,non reuocantur quod uerum est j.ca. proxi.T. Sed quid si p minutas,vel paruas donatiōes ecclesiā lędat, uel modicū excedat? Videtur φ totum dēat reuocari. ff.de iure patro.si libertus. §. si qs plures. imò qd ultra licitum est reuocatur. arg C.de dona.si quis argentum.§. in seruis autem.12.q 2. si quos de seruis immo vr, φ non sit attēdenda consuetudo,sed singularis quantitas. ar ff. de iurisdict.om.iu.si idē. argumen. contra.ff.de appella. si quis separatim §. si qs cum una. ff.de pa.li plures. Lauren.

† Cap 3. eod.tit in 1 cōpilat. & c 2. tit. de cōsue. in 1. cōpi. & post cōciliū Late. par.29.ca. 3. integrā clausulā quærito, post dictū concilium par. 6.c.9. & par. 21. c.5.

CAP. III.

Caeterum, † si abbatem,donationem cum Priore & quibusdam de conuentu, vel solum abbatem facere contigerit, & postea conuentus pars reclamauerit: Datæ rei quantitas, & illius terræ consuetudo g (quæ tamē sacris canonibus non obuiet) est diligentius attendenda:& secundum hoc est donum ratū, h vel irritum iudicandum.

❡ Idem abbati sancti Alberti.

❡ *Ecclesia nō uacans in beneficium concedi non potest,sed in proprieta-*

e ❡ *Inconsultis.* maxime cum nec eorum consilio pōt facere donationem damnosam ecclesię. 10.q.2. hoc ius. §. qui res. 12.q.3.sine exceptione Tanc.
❡ *Glo.seq.reci.per obiectionem.*
f ❡ *Indulgemus.* idest,indultum esse ostendimus:quia de iure cōi hoc facere poterat,ut 35.q.9.quod quis commisit.su. de reb.eccles.non alie.si quis presbyterorum.& sup. de precar.c.2.Similem indulgentiam habes sup.de iureiu.& si Christus.in fi.& sup.de usu pal.ex tuarum.Ber.

Caeterum. Prælatus modicam rem ecclesiæ donare potest ubi hoc habet consuetudo.ita communiter summatur, sed hæc summatio multum restringit litteram. Abb.Sicu Et potest dici,primo ponit factum ex quo tacita resulat quæstio In secunda responsio:ibi,*Datæ rei.* Imola.

CASVS Abbas fecit donationem cum Priore & quibusdam de conuentu:uel,solus abbas: postea pars conuentus reclamat & contradicit: quæritur quid iuris sit?Rñdetur, φ quātitas rei donatæ & consuetudo loci debet considerari in tali donatione;ita tamen φ consuetudo non sit contra canones:& secundum hoc donum ratum debet esse uel irritum. Nota φ consuetudo in donationibus debet obseruari Item quantitas rei facit donum licitum.uel illicitum.

g ❡ *Consuetudo.* 11.dist.in his & c.catholica.sup.de his quę fi. a præla.si cons ea ea noscitur.& 9.q 3 conquestus.quæ tñ nō sit canonibus inimica:ut hic dicit,& sup.de re iud.cum causa 12 dist.sit sancta.& ff de sepul.uio l. 3 § diuus.
❡ *Glo.seq.obijcit, & dupliciter soluit:prima fuit Alāni. Secunda Laur.*
h ❡ *Ratum* & ita vr̄ φ abbas possit facere donationem Sed contra vr̄,quia nihil habet:ergo nihil dare pōt 1. q.7.Daibet tum.54.dist.aobat & 12 q 2 qsquis.& j.de iure pat.qd aūt. in fi & j.de statu mona.cu ad monasteriū in h. Itē procurator est nō dñs.12.q.1.si priuatū.ergo donare nō pōt C de ad mi.tut.non ol, & su tit.pal.Dicit Ala φ istud pōt intelligi

† Tutor non ol titulo alienatres pupilli: sed administrationis tm̄ causa. Iul. And.

de paupertū erogatione,quam pōt facere qlibet platus ecclesiæ,ita tñ φ non proget ad nimiam quantitatē ut hic innuit arg 35. dist non satis ff.of.proconsu solent §.ult considerata consuetudine.& facultate ecclesiæ.j.de cēsi.cū Apostolus.in fi.Vel ēt potest intelligi de uera donatione,quā pōt facere prælatus: si cōsuetudo loci habet hoc: nā consuetudo loci dat iurisdictionem. & liberiorē tribuit administrationem. ff. qd ui aut clam.prohibere. § nō tantum.uer.hoc ita & j.de his quæ fi à præl sine consen. cap.ea noscitur.ita tñ vt ecclesia enormiter non graue tur.sup c.proxi. Bern.

tem sic,de auctoritate tamen episcopi,& sine præiudicio prælati.

CAP. IIII.

Consultationibus, † & infra. ❡ Donationes vero uel concessiones ecclesiarum, si quæ fiant priuatis personis,uiuētibus, i illis, qui ipsas ecclesias possident,nullius debēt esse momenti. ❡ Si religiosis fiant locis ab episcopo,uel eius auctoritate, k ratæ debent haberi; Ita φ personæ,quæ iam dictas ecclesias possident,sine ipsorum assensu,eis in uita sua non debeant † spoliari. l

❡ Inno.3.episcopo Floren.

❡ *Non obstante iuramento de non infeudando de nouo, prælatus integrare pōt feudum,si appareat uasallum in mensura fuisse deceptum.*

CAP. V.

Per † tuas litteras proponere procurasti, φ cum quidā nobiles Florentini tēpore schismatis † episcopum Florentinū in dūmodo sua tenuerint;idem episcopus sedata schismatis tēpestate,de mandato Alexandri Papæ quatuor modios terræ in feudum cōcessit m eisdem;& successor ipsius (prout est moris) n

† De monacho non tatur. 12. q.1. nō dī catis.& in q.1.alia & uide I cle mē.de ui. & honest. cl.qm̄. ve. si cæteri. j. glo.Ioā. And.

Consultationibus. Potest diuidi, qa distinguit duo mēbra Secundum:ibi,*Si religiosis.* qd determinat I uer.*Ita quòd.* vel secundum Io.An. In prima ponitur consultatio decisa. In secunda distinguens,respōsio:ibi *Donationes*, Imola.

† Cap.48. titu.de iure patronatus in j. compi. & post cōciliū Later. par. 25.capit. 20.

CASVS Aliquis patronus,uel platus concessit ecclesiam alicui clerico, uiuente rectore illius ecclesiæ,quæritur an talis cōcessio ualeat? Rñdetur,φ nullius est momenti:si aūt cōcessio fiat religiosis locis ab epō; uel ipsius auctoritate, tenet:sed psona ecclesiā tenet si ne assensu ipsius,remoueri non debet. Nota, φ ecclesia non uacans priuatæ psonæ cōcedi nō pōt:Itē ecclesia cōcedi pōt religiosis,uiuentib. personis earum: qd uerum est

† debent

† Cap.2. eo. tit. in 3.compil.

† Shisma ta,quæ uariis tēporibus ecclesiā Dei infestarūt,e numerat, Turrecremata in summa de ecc. lib.4. par. 1.c.5. id vero cuius hic fit mētio,cōtigit circa an. Dñi 1190. iter Alexan.3.

auctoritate epī. Itē nullus sine culpa iure suo priuari dēt.
i ❡ *Viuentibus.* sup.de cōcessione præbendæ.c.1.2.& 3.& c.vl.
❡ *Glo.seq.signat contrarium,ponit opinionem,& remittit.*
k ❡ *Auctoritate.* aliter non ualerent j.de iure patr.φ aūt,in c nullus contra.j.de iure pat.illud Quidam dñt, φ patronus sine cōsensu epī iuspatronatus pōt donare loco religioso. & sic loquitur contrarium.ecclesiam uero non,ut in primus concor. ut hic. De hoc dicetur in capitulo illud. Bernardus.
l ❡ *Spoliari.* quia sine culpa sua non est aliqs bñficio suo spoliādus su.de cōsti.cognoscentes.& 56.dist.latis guersū.& 16. q.ult.inuentum. Ber.

Per tuas. In prima consultatio.In secunda responsio. ibi, Nos igitur.Ab.

CASVS Quidam nobiles Florentini tempore schismatis tenuerunt epm̄ Florentinum in domo sua: sedato schismate episcopus de mandato Alexandri Papæ,dedit in feudum prędictis nobilib.quatuor modios terræ.&successor ipsius præfatos nobiles de certo feudo inuestiuit:sed cum ipsi terram illam mensurari fecissent,nō inuenerunt nisi duos modios Vnde petebant feudū illud sibi redintegrari:dubitabat epus an posset,cum non essent in possessione illius,ne de nouo uideretur conferre:Consultus Papa rñdet, φ ecclesia in actibus suis non debet fraudem adhibere, uel dolum: unde secure poterit feudum integrare,cum terra quatuor modiorum illis fuerit assignata.Nota,φ eps ratione seruitij personæ suæ pstiti,potest rem ecclesiæ infeudare:Item ex inuestitura nan ciscitur quis possessionem Item ecclesia in factis suis non debet fraudem,uel dolum adhibere.Item beneficium promissum redintegrari debet,non minui.

† Et benè:ut j.de iure pa. c. vnico.l.b. 6.Io. An.

† Facit ad hoc tex. I l.si quis à se fundū. iuncta gl. magna. & Bar.C.ad l.Iul.de ui.

m ❡ *Concessit.* ucut & Papa quandoque concedit priuilegiū obrg:atiam præstiti obsequij 15.q.1 c ult.circa fi. iau.
n ❡ *Moris.* & etiam iuris:ut in constitu.Friderici,Imperialē. §.præterea.

a ¶ *De certo.* idest, de certa terra nõ mẽsurata: ut ĩ. dicit. Ber.
¶ *Glo. seq. distinguit, an quis decipiatur in quantitate rei, aut in quãtitate precij.*

b ¶ *Inuenerunt.* Nota, q vbi quis decipitur in quãtitate rei, agit ad supplementũ, etiã si deceptio fuerit citra dimidiã rei, qđ verũ est, nisi fuisset terminus appositus, ad mẽsurandum rem illam: quia tunc vltra terminum nõ audiretur: & nisi q rem accepit, renũciauerit de quantitate. ff. de cõtra hen empt. q fundũ. secus si decipiatur in pretio: qa toleratur vsque ad dimidiã iusti pretij sup. de empt & venditio. cum dilecti & c cum causa C. de resci. ven. l 2.

c ¶ *In possessione.* Ergo non adipiscit qs possessionem ex inuestitura sup. de his q̃ fiunt à maio par. c. ex ore.
¶ *Glo. seq. reuertitur per obiectionem.*

d ¶ *De nouo.* quia forte iurauerat nõ infeudare de nouo; sed hoc ñ obstaret. sup. đ feu. ex parte. & ĩ de censi. cũ uenerabilis. qa non dr nouum, qđ ab alio fuit factum. Item alia rõne, qa licite potuit perficere donationẽ, licet eam nõ potuerit inchoare. ĩ. de Iudæis, consuluit. & ff de noui ope nũciat. l. 1. opus nouũ. ff. de donat. inter uirum & uxorẽ. si donatæ §. si sponsus. nihil em nũc dat, sed datum declarat: vt ibi dr. ff. de testam hæredes palam. §. j Itẽ qa multa pmittuntur fieri ex prioris actus consequentia. C. ad Velleia. si mulier. 2 & ff. de minoribus. l. 3 §. scio. quia de mandato Papæ, hoc factum fuit ab initio Io.

e ¶ *Fraudem.* sic 20. q. 3. constitut⁹. & sup. de his quæ vi met⁹ ue causa fiunt, cum dilecti. arg. nec ecclesia debet alicui iniicere laqueum. 27. q. 1 de viduis.

f ¶ *Integrare* sim. su. de sol c. 1. & sup de præben. uacante. c. cum causam. quia adiuuari beneficiis nos oportet, non decipi. sup de commo. c unico & ff. eo in commodato. §. sicut. in fine. li. 25. q. 2. quæcunque. Io.

g ¶ *Assignata.* licet non tanta inuenta Ber.

Cum dilecti. Clausula onerosa post duas, uel plures donationes posita. proximam tantum respicit, non superiorẽ quæ habet suam clausulam. h. d. & est hæc lectura et notabilis: tñ non est speciale in donatione, sed idem est in qualibet clausula apposita in fine cuiuscunque dispositionis. In prima ponitur iudicum decisa consultatio. In secunda Papæ responsio: ibi, *Mandamus*. Abbas.

CASVS Quidam nobilis contulit quasdã terras pure & simpliciter sine aliqua condõne pro remedio alæ suæ in eleemosynam monasterio de Melios: Item aliã terrã dedit eidẽ monasterio sub condõne pensionis, ut si forte pensio debita nõ solueretur, redigere posset terram illã in forestã. Alanus dicti nobilis filius donationes illas uolebat p violẽtiã redigere in forestã: sup hoc cã fuit cõmissa iudicib. iudices examinato negotio dubitauerunt pro qua parte deberẽt ferre sñiam, remiserunt cãm instructã cũ instro donationis ad Papã. Rescribit Papa eisdẽ iudicib. mandans, quatenus p monasterio ferant sñiam appellatiõe remota. qa ex tenore instrumẽti apparet, q ista fuit intẽtio donatoris, ut clã illa de foresta, q̃ ponit in fi. instrumenti, non debeat referri ad primã donationẽ, q̃ ube

de certo a feudo præfatos nobiles inuestiuit. verum cum ipsi assignatam terram mensurari fecissent: non nisi duos modios inuenerunt, b feudum integrari cũ instantia postulantes: super quo dubitas, eo q non sunt in possessione c ipsius, ne de nouo d videatis illud conferre: & infra. ¶ Nos igitur attendentes, q ecclesia in actibus suis, fraudem e non debet aliquam adhibere: Respondemus, q feudum ipsum secure poteris integrare: f cum terra illa quatuor modiorum ipsis fuerit assignata. g

¶ Ipem R. † de Burg. & G. Berbur. Abbatibus.

¶ *In donationib. plenissima fit interpretatio: & ob hoc clausula onerosa post multas donationes apposita, proximam donationem tantum respicit h. d. & est casus singularis.*

CAP. VI.

Cum † dilecti filij Abbas & monachi de Melios proposuerint coram nobis, q nobilis vir Alanus quasdam terras à patre ipsius, eorum ecclesiæ in eleemosynam † assignatas, violenter redigere cupiat in forestã h & infra. Mandamus, quatenus ad sententiam pro ipso monasterio proferendã, appellatiõe postposita procedatis: cum ex tenore instrumenti euidenter appareat, † q hæc fuit mens, & intentio i donatoris, vt clausula, de foresta, † quæ in fine ponitur instrumenti, non ad superiorem k donationem, quæ tã libera & pura fuit, ut immunis esset à † vexatione & consuetudine seculari: sed ad inferiorẽ cõcessionem, quæ pensionem & determinationem habet insertam, iuxta sanũ referri debeat intellectũ: qa in cõtractib. plena, l † in testamẽtis plenior, m in bñficiis quoque plenissima n est interpretatio adhibenda.

¶ Idem episcopo Heliensi † †

¶ *Si episcopus in ecclesia quam de consensu capituli pio loco concessit, pcipiebat certos prouentus, illos donasse vr: alioquin omnes prouentus præter cathedraticum, cedunt pio loco. Et si episcopus concessit de consensu patroni, intelligitur patronus donasse iuspatronatus.*

CAP. VII.

Pastoralis † officii: & infra. ¶ Tuas nos duxit discretio † consulendos, si eps consentiẽte patrono, viris religiosis aliq̃ ecclesiam concedendo, hæc utat simplicitate uerborum. Concedimus vobis illam ecclesiã: utrum eoipso uideatur in eorum vsus fuisse concessa, uel ius tantũmodo patronatus? ¶ Nos aũt inqsitioni tuæ duximus respondendum, q si eps ecclesiã illis cõferat de cõsensu patroni, profecto

ra & pura fuit ab omni cõsuetudine seculari. sed respiciat inferiorem concessionem, quæ habet pensionẽ insertã sm rectũ intellectũ: qa in cõtrib plena dẽt interpretatio adhiberi, in testamentis plenior, in beneficijs plenissima Nota, q donationẽ à patre factã filius nõ põt reuocare. Itẽ qñ dubitat de intẽtione testatoris, vel donatoris, & ipse decessit, recurrẽdũ est ad superiorem, & eius interpratio tenenda est sup hoc. Item in donationib. ad intentionẽ donatoris recurrẽdũ est. Itẽ determinatio qñq; respicit pxime posita, qñq; alia. Item nota regulam q in cõtractib. plena, in testamentis plenior, in beneficiis plenissima dẽt interpratio adhiberi.

h ¶ *Forestam.* foresta g est locus i quo feræ includuntur, & habet qs vsum uenandi. Vin.

i ¶ *Intentio.* Et sic semp recurrendũ est ad intẽtionẽ donãntis, siue scribentis. su de rescri. ad aures & su. de pbẽ. c ult. & c. cũ causam. & ff. de uerb. oblig. in conuentionibus.
¶ *Glo. seq. obiicit, & sol.*

k ¶ *Ad superiorem.* Sed quare non spectat determinatio ad oĩa precedentia vel sequentia sup de app secũdo req̃ris. & ff de l. 3. si quis in princ ff. de le. 1 l. talis scriptura. §. ult. & l seq Sed hoc iõ dicit, quia uerba donationis largissime interpretanda sunt; ut hic dicit: quia plures fuerunt hic donationes, vna pura, & sine aliqua condõne, de qua dicit: & altera sub conditione, quam respicit clausula illa, de foresta forsitan cõditio apposita fuerat in ultima donatione, ut posset ibi habere usum venandi, & illam conditionem uolebat nobilis iste referre ad primam donationem, ut sic clausula illa, de foresta, respiceret omnia præcedentia.

ADDITIO. scilicet: ut liceret sibi & hæredib. suis, possessiones illas, quandocunq; uellent, redigere in forestam.

l ¶ *Plena.* C. quæ res pign. oblig. pos. l ult. ff. si certum petat. l. 3 uerumtamen, si uinum quod est in dolio uenditum fuerit hoc uidetur actum, ut in tempore competenti expdiatur dolia propter nouam vindemiam. ff. de pericu. & commo. rei vẽditæ. l. 1 in fi. & l. 2.

m ¶ *Plenior.* ff de reg iur in testamẽtis. ff de vi. & tri. lega. l. 3.

n ¶ *Plenissima.* ĩ de ver sig olim 16. q. 2. uisis. & q. 1. frater noster. ĩ. de decimis ex parte. ĩ. de priui. quia circa. & 2 q. 3. ca. si quem. § notandum in fi. ff. de iure immu. l. 3 C. de vsuris. antiquitas. ff. de const. prin. l. beneficium.

Pastoralis. In prima ponitur consultatio. In secunda respõsio: ibi, *Nos autem*, Abbas.

CASVS. Eps de consensu patroni concessit ecclesiam quãdam quibusdam religiosis sub hac forma. Concedimus uobis talem ecclesiam: quæritur utrum eoipso videatur in eorũ usus fuisse concessa uel solummodo ius patronatus? Rñdet q si eps illam ecclesiam illis conferat de consensu patroni, patronus vr conferre quod suum est, scilicet iuspatronatus, & eps conferre vr q ppaliter obtinet in ipsa ecclesia: ut si al quã portionem fructuum eiusdem ecclesiæ pcipiat, portio illa cõuertatur in eorum usus: Si uero de fructib. illius ecclesiæ nullam pcipit eps portionem, oẽs prouentus pter cathedraticũ conuertunt in usus monachorum, sed ut epi donatio sit legitima, consensus capituli est requirendus. Nota, q q̃dã sunt quæ in

† De iure cõi per restitutionis tñ beneficiũ et eo casu, consuli posset secundum Phi. de resti. in integr. capi. 1. Ioan.

† Aliàs Sta. R. G. de Burge abbatib.

† Cap. 3 eod. tit. in 3. compil. Ad materiam vide Felinum in c. causam. de rescri. adde Bar. in l fin. ff. đ reb. dub. & in l. 3 idẽ § fi. ff. de iurisdi om iu.

† eleemosynas

† apparet

† Si mulieri suscipienti alienã obligationẽ succurrit per Velleianũ creditori in pristinũ debitorem restituitur actio Ioã. And.

† Foresta vulgo locus est patens, arboribus consitus, nullo muro clausus. uenatiõi p us: idẽ muro clausus, i Gallia & Anglia Parc⁹ dicitur.

† ab ol, in recentiobus.

Adde, q ẽ faciẽda interpratio in meliorẽ partẽ, vt res valeat. le. quotiens. ff. de reb. dub.

† Helin.

† De hoc uidẽ hic latius p Hostiensem.

† Cap. 4. eo. ti. in 3. compi.

Reliquas partes huius decretalis quære sup. de rescri pastoralis: & in aliis ti.

† fraternitas

† De materia hui⁹ clausulæ, p intellectu text⁹, & glossæ, vide plene p Antoniũ Gabrieliũ li. 6. cõmu. conclusio titul. 1 de clausulis. conclusione 9.

quæ in generali concessione non transeunt, inter quæ est cathedraticum. item donatio epi non valet sine consensu capituli. itē consensus capituli ualet, licet tpe concessionis nō sit pstit°. vñ nota, qđ ab initio nō valet, ex post facto ɔuualescit.

¶ Glo. seq. alleg. 4. concor. & unum contrarium, deinde quærit, et sol.

a ¶ Suum. Qui ergo cō cedit ecclesiam, quod suū est, intelligitur cō cessisse. ĩ. de iurepa. qđ aũt. §. 1. ff. de cōtrahen. emp. q tabernas. ff. de 1. si domus. § ult. ff. de vsu & habi si ita. arg. ĩ. ff. de leg. 2. Mæuius. ul. Sed quid si laicus con cedit ecclesiam [1] de consensu epi? In eo casu non videtur eps aliquid cōcessisse, sed donationem laici tantū ratam habuisse, in eo qđ laicus donare potuit. ĩ. de iurepa. ꝙ autem. Ioan.

¶ Glo. seq. reprobat opin. & dat duo similia, allegat pro opinion. alia quatuor iura.

b ¶ Temporaliter. Per hoc reprobatur qđ dici consueuit 16 q 2 c. 1. scilicet, ꝙ idem est si eps cōcedat ecclesiam cū omni iure suo, uel simpliciter dicat: concedo vobis ecclesiā nostram: nā ut hic patet, aliud iuris est hic in vno, & aliud in alio: sicut aliud est, si q cōtrahũt societatem simpliciter. aliud si ɔhunt societatem omniũ bonorum. ff. ꝓ socio l 3. § 1 & l coiri societatē. sicut aliud est dicere, à munere: & aliud, ab omni munere. 1 q. 1. sunt nōnulli arg. cōtra 31. q 1 qđ si dormierit ff. de serui. si cui. ĩ. de iure patro. ex lřis. ff. de contrahend. emp. si aquæductus. Io.

¶ Vide l. Caius. cū not. ff. de pig. actio.

1 Hostiē. recitabat istud dictum Ioā. de cōcessiōe facta laico vltra dictū glos. sed addens & rōnem, ꝙ & expsse nō posset eps ecclesiā laico cōcedere. allegat de iu. decreuimus cū sim. habuit gloss. corruptā. Ioā. And.

¶ Cap. 5. eo ti. in 3. compilat. Huc faciunt ꝙ tradit Bar. in l. si. ff. de act. emp. & Oldradus consi. 264. an vna ciuitas possit alteri subijci. ꝙ cōtra ista.

patronus quod suum [a] est conferre videtur, ius videlicet patronatus: † & eps quod temporaliter [b] obtinet in eadem: vt si fructuum eiusdem ecclesiæ aliquā recipiat portionem, in eorum vsus illa portio cōuertatur. Quòd si ex ipsius prouentibus nullam debeat portionem habere, omnes prouentus præter cathedraticum, [c] in eorum vsus credim° conuertendos. Sed ut episcopi donatio sit legitima, consensus est sui capituli [d] requirendus.

¶ Idem Florentin. & Fesulan. episcopis.

¶ *Possunt hospitalarij in præiudicium suum, se & domum suam alteri religiosæ domui subijcere & donare. h. d. secundum intellectum glossæ.*

CAP. VIII.

Inter † dilectos filios hospitalarios S. Sepulchri, ac fratres hospitalis sancti Allucij, sup eodem hospitali qōne suborta, cū ijdem hospitalarij super possessorio, quod semel & iterum, ex causis tñ dissimilibus [e] intentarũt, contrariam sententiam reportassent; deinde ad petitorium [f] recurrentes, proponere curauerunt ꝙ cum G. quondam rector, & fratres, ac patroni eiusdem hospitalis, habito communi tractatu † deliberassent, hospitale ipsum hospitalariis supponere supradictis: commiserunt in hoc tribus procuratoribus uices suas; communiter statuentes, ut quod per ipsos fieret, acceptarent: qui cū eisdem taliter statuerunt, vt ad ipsum hospitale aliqui mitterentur, qui eorum [g] nomine, acciperent † assignationem ipsius. cum autem duos illuc de suis fratribus transmisissent, ipsi donationem, & assignationem hospitalis, tam à magistro, quàm supradictis procuratoribus, & alijs eiusdem domus fratribus receperunt: & infra. ¶ Procurator autem partis alterius ex aduerso respondit, ꝙ prædicta donatio debebat non immerito retractari: quoniam multis ex fratribus inconsultis, à prædicto rectore, ac paucioribus fratribus excōmunicatis & periuris, de re litigiosa in fraudem plebani de Piscia, q super eodem hospitali mouerat quæstionem, [h] fuerat celebrata: & infra. Attendentes igitr, ꝙ fratres, & patroni S. Allucij ꝓ se imò potius contra se turpitudinem [i] allegabant, videlicet; periurium, excommunicationem, & fraudem, non vtique, contra ipsos, sed ab ipsis commissam: & intelligentes donationem ab eis hospitalariis factam, puram ac simplicem extitisse; quia non est audiendus

† Recipe rent.

¶ Glo. seq. ponit dictum, soluit obiectū, demum obijcit, & soluit.

c ¶ Cathedraticum. Si ita generaliter dat eps ecclesiam: tunc & dedisse intelligitur ius instituendi. 16. q 2 uisis sed quantumcunque generaliter eximat ecclesiam a se, semper intelligitur sibi correctionem retinuisse: ut in c. uisis. & procurationem. & uisitationem. ĩ. de censibus. cum uenerabilis & cathedraticum, ut hic: nec obstat ĩ. de relig domi. constitutus. vbi vř, ꝙ eps in totum possit eximere ecclesiam: quia illa donatio fuit confirmata ex certa scientia per dñm Papam: sicut uides ꝙ quantumcunque generaliter patronus remittit iuspatronatus, iura quędam tñ retinet in liberto. C. de bonis libe. l. ultima. & mirum vř, ꝙ eps plus intelligitur dedisse quando minus habet. [2] sed hoc ideo est, quia donationem interpretari debemus, ut potius ualeat quàm ut pereat. ĩ. de priuile. in his & ĩ. de uerb sign. abbate. & ff. de reb. dub. quotiens, & sup. de fide instru. inter dilectos Io.

d ¶ Capituli aliter non ualeret. sup. de his quæ fiunt à præla. cum nos. & c. tua. & c. pastoralis. Ber.

Inter. Potest legi hoc c. intelligendo, ꝙ istud erat hospitale priuatum. Et quatuor sunt partes. In prima actorum petitio. In secunda: ibi, *Procurator.* eorum responsio. In tertia: ibi *Attendentes.* causæ diffinitio. In quarta: ibi, *Ita quòd.* protestatio, & ipsius ratio. Abb. Sicu.

CASVS. Inter hospitalarios S. Sepulchri, & fratres hospitalis S. Allucij uertebatur qō sup hoc hospitali, cum hospitalarii sup possessorio semel & iterũ qōnem intentassent, ipsi cō trariā sniam reportarunt: tandem ad petitorium recurrerũt, & ꝓponētes in pñtia Papæ, ꝙ G. rector & fratres & patroni hospitalis S. Allucij, habito cōi tractatu deliberauerunt ipsũ hospitale supponere hospitalariis supradictis, ꝯmittētes I hoc tribus procuratoribus vices suas, ut qđ sup hoc ꝑ eos fieret, approbarent: illi ꝓcuratores cū hospitalariis taliter statuerũt ut aliq mitterent ad ipsum hospitale, q eorū noīe reciperent assignationem ipsius: duo missi ad ipsum hospitale fuerūt, q receperunt donationē & assignationē hospitalis à magistro, & ꝓcuratorib. & aliis fratrib. hospitalis. Ex aduerso cōdebatur, ꝙ pdicta donatio nō valebat: quia donatio illa facta fuerat à prędicto rectore: & fratrib. paucioribus. piuris & ex cōicatis, multis ex aliis fratrib incōsultis, & in fraudē plebani de Piscia, q sup ipso hospitali cōtra eos mouerat qōnē: dominus Papa his & aliis intellectis, considerans ꝙ fratres, & patroni sancti Allucij pro se, immo poti° cōtra se suā turpitudinē allegabant, excōicationem, ꝑiuriũ, & fraudē ab ipsis cōmissam, & intelligens donationem, ab ipsis factam, puram & simplicem extitisse: quia deceptis, & non decipientibus iura subueniunt & per ea quæ proposita sunt, cōtra propriũ factũ defendere se nō pñt, adiudicauit hospitale prædictum cū omnibus pertinētiis suis hospitalariis. S. Sepulchri; ita tñ ꝙ per hanc sententiam nullũ præiudicium generet dicto cesano epo & plebano de Piscia, cum res inter alios acta, aliis obesse non debet. Nota, ꝙ licet quis succumbat in possessorio, nihilominus pōt intentare petitorium. Item allegans turpitudinem suā nō est audiendus. Item deceptis & non decipientibus iura subueniunt. item res inter alios acta, aliis non præiudicat.

e ¶ Dissimilibus. quod licite fieri potest, ut nunc agatur de adipiscenda possessione, quam nunquam habuerunt, & postea de recuperanda: sic ff. de acq. pos l. naturaliter. §. nihil. & eadem res ex diuersis causis peti potest. sup. de iudiciis. examinata & sup. de causa possessionis. c ul. & C. de petitione hęreditatis hæreditas. [3] ff. de exceptione rei iudicatæ. cū quæritur & l an eadem. Io.

f ¶ Ad petitorium. sup. de causa possessionis, pastoralis. & su. de testibus, significauerunt. sed ibi conuerso modo.

g ¶ Eorum nomine. Talia enim possunt fieri per procuratorē. sup de præben accedens, & sup. de præscrip. si diligenti. Io.

h ¶ Quæstionem. Et ita rem religiosam trastulerunt in aliũ; vnde nō ualuit translatio C. de litig. l. 2. [4] & C. cōi diu. dū. l. 1. in si & sup. ut lit. pend. ecclesia. & 12 q 1. §. res litigiosa. vñ reseruat ius suum plebano de Piscia super hac qōne in fine.

¶ *Glo. seq. ponit breuiter, ad primam partem negatiuam alleg. 7. iura, ad contrariam quinque. & soluit. Io.*

i ¶ Turpitudinem allegabant. arg. ꝙ allegans turpitudinē suā non est audiendus. [5] C. de seruo pig. da ma. si creditoribus. C de reuo dona cum profitearis C. de transact. transactione finita. ff. de lega 1. l. si seruus plurium. § 1. 15 q 3. nemini & ĩ. de concess. præben. cum super quæstione & sup. de testi. sicut arg contra C. de lib. cau. l. 1. & l. interrogatam. Et 35 q 3 extra ordinaria. & sup. de re iudi. lator & c. consanguinei. [6] Solu. generale est illud, ꝙ allegans turpitudinem suam non audit. ff. de condi. ob turp. cau. l. 2 & 14. q. 5. non sane. [7] arg. nisi ubi uertitur periculum animæ: ut in c. lator. & c. cōsanguinei uel nisi propter fauorem ecclesiæ. 35. q. 9. quod quis commisit. uel fauore libertatis; ut in l. interrogatam.

2 Sim. de priui. si Papa l. 6 Sæpe experimur hoc, ꝙ scholares & cliētuli min° habentes, melius ꝓuidēt plus habentib. Ioā. And.

3 Hæredi tatem ex una cā petitam, ex alia petere possum Ioā. And.

4 Actiōes vel res lite pendē. in cōsanguineos, uel extraneos donatiōe, emptione uel alio titulo trāsferēdę nō sunt. Ioā. And.

5 Vid. Alex. in l. ius iurādum. §. procurator. & ibidē Iasonē ff. de iureiurando.

6 Et su. de plum. tertio, ubi et de hoc. Io. And.

7 Vide de hac materia Bar. in l. si cōfessus. ff. de custo. reo.

deceptorib. sed deceptis iura subueniunt: vnde per ea quæ superius proposita sunt, se cõtra factum proprie legitime defendere non valebant: hospitale prædictum cum pertinentiis suis, hospitalariis sancti Sepulchri adiudicare curauimus: Ita q̃ per hanc sniãm diœcesano epo, & Plebano de Piscia, nullum præiudicium generetur: cum res inter alios acta, nõ debeat aliis præiudicium generare.

Idẽ episcopo sancti Andreæ.

Donatio quinquagesimæ uel cẽtesimæ, quam fecit eps cum graui ecclesiæ suæ detrimento, põt legitimè reuocari: nec ẽt potest ultra quinquagesimam uel centesimam conferre, etiam cessante læsione ecclesiæ, sine auctoritate superioris.

CAP. IX.

Apostolicæ sedis oraculo & infra. Inquisitioni tuæ taliter respondemus, q̃ licet sit in canone diffinitũ ut si quis epõrũ in parochia sua monasterium construere uoluerit, & de reb. ecclesiæ cui p̃sidet, ipsum dotare, non amplius ibidẽ q̃ quinquagesimã, ecclesiæ vero quam, monasticis regulis informare, vel p̃ suis magnificare uoluerit sepulturis, nõ amplius q̃ centesimam partem census ecclesiæ, cui præest, debeat elargiri: Quia tñ in eodem canone consequenter adiungitur, vt hæc temperamenti æquitas obseruetur, q̃ cui tribuit, cõpetens subsidium conferat: & cui tollit damna grauia non infligat: ea q̃dem cautela seruata, vt vnã tantummodo quæ placuerit ex his duabus, remuneratione assumat. Hoc semper est obseruandũ, q̃ vnus eps vel alius, non solũ non debet amplius, sed nec tantũ nec minus cum graui ecclesiæ suæ detrimento conferre: siue simul & semel id facere uelit, siue pluries successiue, eisdem uel diuersis ecclesiis conferendo. vnde cum graue detrimentum siue de possessionib. siue de prouentibus ad epalem mensam, vel cathedralem ecclesiam pertinẽtib. in quantalibet portione constiterit esse collatũ, poterit lĩme reuocari: nisi præscriptione,

---

Deceptoribus, sup. de rerum permu. cum vniuersorum. & C. si minor se ma. dixe. l. 2. ff. ad Velleianum l. 2. § 4.

Glo. seq. obijcit, & soluit.

Adiudicare Sed qualiter poterant isti se supponere, cũ talia ad epm spectent. ĩ. de exce. p̃la. sicut uenire. & arg. su. de cõsue. cũ dilect⁹. nec em aliqs põt eximere se à iurisdõne sui p̃lati su. de foro cõpe. si diligẽti. & c significasti. Rñdeo, licet isti nõ potuerint se subijcere, tñ p̃ talem subiectionem sibi poterat fieri p̃iudicium. sic sup. de renũ. qđ in dubiis. & 7. q. j. si qs presbyter. sub cõditione tñ possunt se subijcere: vt sup. de resti. spolia. olim. Itẽ p̃sonas suas possent subijcere. su. qđ metus cã. cum dilectus. Io.

Præiudicium. & sic ĩ. đ capellis monachorum. c. 2. & su. de re iudicata. suborta.

Inter alios. ĩ. de fi. de instr. inter dilectos. & su. de re iu. c. penul. vbi ponitur hæc regula, & ibi de hoc.

Apostolicæ. Primo ponitur cõsultatio, Secũdo rñsio: ibi, *Inquisitioni.* Et ibi primo repetit i⁹ antiquũ, Secundo illud declarans soluit propositã qõnẽ: ibi, *Hoc.* Abbas.

CASVS Epi successiue locis religiosis de redditibus ecclesiarũ suarũ cõferũt ultra quinquagesimã portionẽ, qñq; usq; ad tertiã vel quartã partem: quærebatur vtrum successores possent reuocare qđ vltra qnquagesimam datum est? Ad hoc rñdet Papa: licet sit diffinitũ in canone, ut si aliquis epõrum in parochia sua voluerit construere monasterium, & ipsum dotare de rebus ecclesiæ suæ, non amplius cõferat quàm quinquagesimam portionem cẽsus ipsius ecclesiæ: si vero ecclesiam secularẽ vellet facere monasterium, uel eam ampliare pro suis sepulturis, non amplius ei conferat quàm cẽtesimam partem census ecclesiæ, cui præest; hac æquitate seruata, ut cui tribuit, cõpetentes subsidium conferat, & cui tollit, damna grauia non infligat; ita tñ q̃ vnã de prædictis remunerationibus, quam voluerit, tm̃ assumat: & hoc seruandum est, q̃ unus eps, vel alius non debet ultra quinquagesimam, uel centesimam portionem conferre, sed nec tm, vel ẽt minus cũ graui detrimento ecclesiæ suæ, siue simul & semel id facere velit, siue pluries successiue eidẽ ecclesiæ uel diuersis: vnde quicquid cum graui detrimento, siue de possessionibus, siue de prouentib. ad ecclesiam cathedralẽ uel mensam epi pertinentib constiterit esse collatum, poterit legitime reuocari, nisi præscriptione, uel alia legitima exceptione hmõi actio excludatur: Tandem rñdet quasi tacitæ quæstioni: diceret aliquis, non vr̃ q̃ collatio quinquagesimæ, uel centesimæ partis, possit graue damnum inferre: & ipse rñdet, siue semel tm id fiat, siue pluries, ex uariis circumstãtiis potest deprehendi esse ualde damnosum, & hoc potius põt cognosci ipso facto q̃ per aliquod statutum: & ita nec quinquagesima, nec centesima debet cum graui damno concedi, semel aut sæpe. Si uero intantum abundet eps, ut sine dãno ecclesiæ suæ amplius quàm quinquagesimam, uel centensimam possit conferre necessitati alterius ecclesiæ, licet per se non debeant excedere summam à canone constitutã, tñ de superioris auctoritate potest etiam in maiori summa necessitati alterius ecclesiæ subuenire. Nota, q̃ æquitas est seruanda non solum in iudiciis, sed etiam in donationibus. Itẽ donationem põt eps facere non tm̃ de rebus epatus, sed etiam canonicorum. Item non solum prouentibus sed etiam de possessionibus. Item successor potest reuocare donationẽ factam à prædecessore, si uergat in graue damnum ecclesiæ. Itẽ in donationib. valet præscriptio. Itẽ hic probatur, q̃ eps põt conferre quinquagesimã, uel centesimam portionẽ. Itẽ licet aliquid p̃sumatur p̃ma facie nõ esse damnosum: tñ p̃batio admittitur in contrariũ. Item quædam melius sciuntur ipso facto, q̃ iuris expressione. Item summã taxatam a canone põt prælatus in donatione excedere, non tamen propria auctoritate: sed superioris.

Glo. seq. ineohat casũ.

Respondemus. Quęstio fuit de hoc: qñq; epi successiue locis religiosis de redditibus ecclesiarũ suarũ conferunt ultra quinquagesimam portionem, qñque usque ad tertiam vel quartam partem: quęrebatur utrum successor possit reuocare qđ ultra quinquagesimam datũ est? Ad hoc respondet Papa prout sequitur.

In canone, 12. q. 2. bonæ rei.

Ecclesiæ. seculari iam constitutæ.

Glo. seq. reci. per q. an sine cõsensu capituli, &c. tenet quòd sic, ponit opinio. contrarium. & opinio. Hug medium. Secunda pars reci'etur p̃ quæstionem, an de fructibus uel etiam de possessionibus. ponit duas opiniones & secundam approbat.

Elargiri. Et hoc põt facere sine consensu capituli. sufficit em̃ à iure semel concessum fuisse. ff. de condi. insti tu. quę sub condõne. § ulti. & su. de his quę fiunt à præla. sine consensu capituli, pastoralis. ubi de hoc, quæ videñt determinare hãc dubitationem. & ĩ eo. c. ubi dicit, per se non debet excedere, &c. ergo per se illam potest concedere: quia quod đ uno negatur, de alio conceditur. 25. dist. qualis & sup de præsump. nonne. & sup. de his quæ fi. à præla. sine consensu capituli, cum Apostolica. in. fi. Et in alienationibus semp̃ dr̃, q̃ consensus capituli requiratur. sup. eo pastoralis. 12. q. 2. sine exceptione. & sup de his quæ fiunt à præla. sine consensu capituli, cum nos. Quidam dicunt ut Lau. & T. & Io. super illo c. bonæ rei. q̃ hanc donationem facere debet de consensu capituli, argumento illius c. 12. q. 2. si eps. Hug dicit, q̃ hoc potest fieri de consensu clericorum, & tunc post mortem episcopi ñ reuocatr̃: uel sine ɔsensu clericorũ, & tũc reuocatr̃ post mortẽ epi p̃ successorẽ. Et ista q̃nquagema, uel centesima intelligenda est quo ad fructus tm̃: & hoc patet ex uerbo illo, quinquagesimam, uel centesimam partem census. ita intelligit Hug. super c. bonæ. & de fructibus formata fuit quæstio. Sed cõtradicere videtur inferior littera, ubi dicit: siue de possessionibus, &c. Io. intelligit q̃ ẽt de possessionib. & p̃pe tuo possit donare centesimam, uel quinquagesimam, & hoc satis potest concedi Et est argumentum ubi dicit; nisi legitima præscriptione, &c. ita tamen hoc facere potest, siue de redditibus, siue de possessionibus, q̃ ecclesia non lædatur. Ber.

Glo. seq. reci. per quæstionem.

Reuocari. Hic respondet quæstioni, q̃ reuocabitur tantũ ultima, si plures fuerint factæ alienationes. ff. de iurepatro. si libertus. § 1. si una tantum fuit & enormis: de ipsa detrahetur quod plus est 12. q. 2. si quos de seruis.

Glo. seq. obijcit, & soluit.

Præscriptione. Sed uidetur q̃ hoc stare non possit, quia dicit lex: Qui contra leges mercatur, malæ fidei possessor dicit: & ideo non præscrib. t. C. de agri. & censi. quemadmodum libro 11. & nulla temporis longitudo iuuat malæ fidei possessorem. sup de præscriptio. uigilanti. & cap. si diligenti & cap. qnoniam omne. & iuris ignorantia non prodest in vsucapione ff. de iur. & fact. igno. iuris ignorantia. ff. de usucapio. nunquam Respondeo, hæc est ignorantia facti, & non iuris. Facti enim quæstio est, utrum lædatur ecclesia grauiter, & ideo ecclesia quæ recipit, cum habeat titulum & bona fidẽ, præscri-

---

Vide l. trãsactionem. C. đ pact. & l. si petitor. ff. de iudi. & l. si unus. § pact. ff. de pact.

Cap. 6. e. tit. in 3. cõpilat.

Hũc canonẽ habes in cõcilio Toletano nono. c. 5. refert Gratian⁹. 12. q. 2. ca. 73. inci. bonę rei. eius canonis uerba hic inserit Innocentius vsque aduersi Hoc semper.

vt per hoc tẽperamenti, &c.

eidem

Immo nec per se suã facere põt sine capitulo, cũ non sit ibi tot⁹ cũ mẽbra deficiant. de his q̃ fiu. à pla. nouit. & c. quãto sm Hosti. Iod. And.

Cõcor. tex. in l. si maritus. ff. si. cũ vulg. ff. de proc.

Secũdũ Gof & Lano. & hoc teneas. nã expedieti⁹ est ecclesiç dare ex nunc qnquagesimam possessionũ, q̃ singulis annis dare qnquagesimã redituum. Dicit tñ Acę. q̃ putat hoc esse de mẽte iuris. q̃ ecclesia cathedralis, teneat directũ dñium. vnde hoc sumit nõ video. Iod. And

præscribere potest, secundum quod hic dicit T. quia hæc donatio permissa est per canonem illum, bonæ rei. sed in aliis exceptionionibus loquuntur prædicta iura. Bern.

a ¶Exceptione. Puta, rei iudicatæ. ff. de re iu. cum inter nos. & ff. de excep. l. 2.

b ¶Nam etsi. Responsio tacitæ quæstionis.

c ¶Ex ostensione. Vt si ostendatur ecclesia ære alieno grauata, uel graues imminere expēsas in proximo, uel quia defecit ecclesia in expēsis cōsuetis ꝑ talem donationem, quam si non fecisset leuiter sustineret expēsas sine grauamine.

d ¶Quàm expressione. Quædam. n. sunt quæ melius possunt intellectu percipi quā elocutione exprimi. ff. de sol. ratum, & ff. rē ratā haberi. quo enim tuto re. § Iulianus.

e ¶Non debeat. Ex eo qđ dicit, ꝑ se, non dēt excedere summā à canone præfixam, ergo ꝑ se illam facere pōt. vt dixi.

f ¶Canone. prædict. bonæ rei.

Propter. Primo ponit dictū, qđ exemplicādo specificat: ibi, Si forte. Secundo moderatur: ibi, Quod tamen. Abbas.

CASVS. Aliquis (pone Titius) aliquā liberalitatem siue donationē contulit in aliquem, quæritur, vtrū talis liberalitas, seu donatio aliquo casu posset reuocari? Rńdet, ꝙ de iuris rigore donatio in casib. pōt reuocari, si forte donatarius impias manus in suū donatorem iniecit, uel si atroces iniurias sibi intulit, seu graue damnum rerum suarum, uel periculum vitæ donatori suo inferre præsumpsit: sed si donator in vita sua de his nihil dixit: successores illius, hanc liberalitatem, seu donationem reuocare non poterunt. Nota hic quatuor casus, in quibus ꝑ ingratitudinem donatio reuocatur, s. si donatarius impias manus in suum donatorem iniecit: uel si atroces iniurias sibi intulit, seu graue damnum rerū suarū, vel periculū vitæ sibi inferre præsumpsit. Item nota, ꝙ si donator de his in vita sua tacuerit, successores liberalitatem, seu donationem reuocare non possunt.

Vox pōtificis, decest in vetustiorib. codicibus.

vel alia exceptione a legitima actio hmōi excludatur. Nam etsi b prima facie præsumatur, ꝙ collatio quinquagesimæ uel centesimæ partis, graue non inferat detrimentum; quia tñ non solum si sæpe, sed et si semel id fiat, ex variis circumstantiis deprehendi pōt interdum ualde dānosum; quod quidem magis pōt ex ostensione c facti, q̄ expressione d alicuius statuti cognosci; nec quinquagesima, nec centesima semel, aut successiue dēt cū graui ecclesiæ damno conferri. Si uero intantum abundet epus, vt sine damno ecclesiæ suæ possit amplius etiam quàm per quinquagesimam, uel centesimā partem necessitati alterius ecclesiæ subuenire, quamuis per se non debeat e summam excedere à canone f præfinitam, per quā incaute largiri volentibus est occursum; de superioris tñ auctoritate [pontificis] †potest ēt in maiori summa inopiæ alterius prouideri.

¶Gregorius nonus.

¶Donatio pōt per donatorem nō ꝑ hæredem eius, qui tacuit ob ingratitudinem donatarij, reuocari in casibus hic expressis.

¶Gl. se. dicit unde sumpta fuit, & dat regulam, secundo distinguit.

g ¶Propter. Hæc decre. sumpta fuit ex lege. C. de reuo. dona. l. ult. Nota ergo ꝙ donatio semel perfecta non reuocatur ēt prætextu imperialis rescripti. C. de reuo. dona. si donationem. & 12 q. 2. non ē. nec ex sola pœnitentia reuocatur. C eo. possessionem nec recipit condōnem postea pfecta donatio. C. de dona. quæ sub mo pfecta. in casib. tñ reuocatur ꝑ ingratitudinē. Vnde distingue, aut donat quis liberto, aut extraneo. si liberto, reuocatur donatio, sola rōne obsequij nō pstiti. & est mirabile: quia reuocatur res empta ex pecunia donata. C de reuo. don. l. j sed libertas nō reuocat solo obsequio non pstito. C. de lib. cau. solo. sed ꝑ easdem causas q̄ b. donatio reuocat. libertus ecclesiæ in seruitutē reuocatur. 12. q. 2. octaua di scussio. & in aut. ut liberti de cætero aureo annulo nō egeāt. §. illud. co 6. Reuocat ēt donatio tota ꝑ liberos susceptos à patrono. C. de reuo. dona. si vnq. ff. 17 q. ult. c. ult. Sed illud iure poli, nō iure fori, alias aūt totā reuocat. C. de inofficio. do. si totas. Si aūt in extraneū collata sit donatio, reuocat ex ingratitudine: cuius quatuor causæ hic notanr. Puta si donatarius impias man̄ i donatorē iniecerit, ipsum vulnerādo: Vel atrocē iniuriā ei intulerit: ut ipsū vulnerādo, vel fustib. cedēdo: si

Siue sit pfecta stipulatiōe, uel pacto siue sit impleta per traditiōē ut notat. & q̄uo tribꝰ modis diuerso respectu perficiuntur, cōtra ditus. not. C. de per. & cōmo. rei. vend. l. 4. in j. gl. Ioā. And.

ne damnum rerum suarū uel periculū vitæ inferre ꝑsumpserit. Itē adde quintam, q̄ hic ñ ponitur Si condōnem appositā non adimpleuit. arg. su. eo. cū dilecti. & hoc totū habes. C. de reuo. do. l. ult. & j. de cōd. ap. uerū. Si uero mater donationē filio faciat, & postea trāsit ad secūdas nuptias, ex trib. tm̄ causis eam donationē poterit reuocare: Puta, si vitæ eius insidiatus est; Si atroces man̄ intulerit i eā: Si totius substantiæ ipsius molitus est iacturam. C. de reuo. don. auth. hę quoque. in authe. de nup. col. 4. §. mater. aliter ñ fit reuocatio. Insti. de dona. §. aliæ.

CAP. X.

Propter g † eius ingratitudinem, in quem liberalitas est collata, donatoris persona de rigore iuris, eam potuit reuocare; h Si forte in ipsum impias manus iniecerit: † aut sibi atroces i iniurias; seu graue rerum suarum damnum; vel vitę periculum inferre præsumpserit Quod tamen ad donatoris, qui hoc tacuit, non extenditur successores. k

ADDITIO. Has quinque causas reuocandę donationis habes in his versibus.

Quinq; modis perdos mihi quæ donata fuere.
Infero si damnū grauiter donantis in are.
Huic ꝑ me si fit atrox iniuria facta.
Si fit persona manuali vulnere tacta;
Quando suæ vitæ crudeliter insidiabor.
Ingratus domino, re donata spoliabor.
Ingratum factum dē me cum fregero pactum.

De materia hu' decretalis vide Late per Ripā in repeti. l. fi. C. d re uocan. do na. Aretinū, & al os in §. aliæ aūt. Insti. de donat. Ingerit.

TITVLVS XXV.

De peculio clericorum.

¶Ex concilio Arelatensi. †

¶Quæsitum à rectore ecclesiæ tēpore promotionis nihil habente, præsumitur de bonis ecclesiæ quæsitū.

CAP. I.

Inuestigandum l est, si nihil patrimonij habens ꝑsbyter, quando ꝑmotus † est ad ecclesiasticum ordinem, postea † emerit prædia, cuius iuris sint: quoniam ecclesiæ, ad quam m nihil habens promotus est, esse debent n iuxta canonicam auctoritatem.

¶Glo. seq. recitetur per quæstionem.

h ¶Reuocare Reuocatur ergo donatio utilis rei uēdicatione, vel cōdictione ex lege. C. de reuo. dona his solis. & C. de cōtrahen. em. cū res. ff. de dō cā mortis l. si mortis causa. Ber.

i ¶Atroces. Quæ cōsiderantur ex trib. causis s. ex facto, loco, & psona. Insti. de iniu §. atrox. ut si quis vulneratus fuerit, uel fustibus cæsus. 2

In conciliis editis nōdū i ueni. Burchard' li. 3. decret. i 8. & Iuo par. 3 cap. 94. concilio Remē si tribuūt. Et c. 1. eo. tt. in 1. cōpilatione. tribuit cōcilio Lateranensi.

Mouet' ꝑ postea

¶Glo. seq. in fi. arg. ad quæstionem inducens duas leges.

k ¶Successores. Hoc ius reuocandi personale est, quia non competit primordium huius causæ hæredibus donatoris, vel contra hæredes, uel successores donatarij, qui hoc in vita sua tacuit: ut hic dicit. & C. de reuo do l. ult. ad fi. & l. 1. in fi. quia per taciturnitatem remissum videtur Et sic est arg. ꝙ feudū non est auferendum filio propter feloniam patris, si patri qō mota non fuit. sic C. de ino ffi. testa omnimodo. arg. ff. ad Syllani l. 1. §. vlt. Ber.

2 Adde ꝙ dicitur atrox iniuria: per l. ꝑtor. §. pos se. ff. de Iniur.

3 Immo nūq; non aufertur ētsi patri qō mota fuit. ut di xi. sup. de feu. c. 2. super gl fin. Ioā. And.

DE PECVLIO CLERICORVM.

¶Supra uisum est de donationibus: sed quia dubitari poterat numquid clerici possent donationes facere de eorum peculio, merito subiicit hanc rubricam. Abbas Siculus.

De hac materia tractatur 12. q. 1. & q. 3. & q. 4. per totum. & q. 2. de laicis. & capitulo sequenti.

Inuestigandum. CASVS. Statuit conciliū Arelaten. ꝙ si presbyter nihil habēs promotus fuerit ad regimen alicuius ecclesiæ, & postea emerit prædia, illius ecclesiæ debeant esse ad quam nihil habens promotus est. Nota hic arg. oia quæ platus possidet, præsumi de bonis ecclesiæ acquisita fuisse.

l ¶Inuestigandum. a iudicibus, qui de hoc cognoscunt.

m ¶Ad quam. Sim. 12. q. 3. placuit. & q. 4. quicunque. & q. 5. nulli. & cap. fixum.

n ¶Debent. quia præsumuntur de bonis ecclesiæ empta. 12. q. 3. cap. 1. & C. de donationibus inter virum & uxorem. etiā & ff. eodem. Quintus Mutius. 4 Sed contra hanc præsumptionem admittitur probatio. 12. quæst. 1. sint manifestæ. & q. 4. c. 1 & 2.

Ob vitādam suspicionē turpis q̄stus dī à viro uel ijs q in ipsius ptāte sunt prouenisse qđ acq̄siuit vxor Ioā. And.

Presbyter. CASVS. Dicitur in hoc capitulo, quod si presbyter qui tenet parochiam, aliqua emerit, ad nomen ecclesiæ cõficiat instrumentum: & qui cõtra fecerit, ab eius ordinatiõe remoueat. Not. quod cũ presbyter aliquid emit, dẽt facere instrũm in quo contineat illud esse ecclesiæ: quod uerũ est, cũ emit de rebus ecclesiæ: secus est si de patrimonio suo emit.

Desumptũ ex cõcilio Agathẽsi. c. 54 ut recte, ait suo pa. et. 3 c. 95. refert à Burchardo. lib. 3. dec. c. 119. & 1. com pil. eo. tit. c. 2. ibi ex aliis cõciliis desũptum dr sed minus bene.

a. Presbyter. hoc c. habetur 12. q. 4. c. vlti.

b. Superemerit. de rebus ecclesiæ: quia si de suis & ecclesiæ rebus emisset, pro rata pretij res diuideret inter ecclesiã & hæredes presbyteri, si de hoc cõstaret 12. q. 4. c. j. Et ita pro ea parte faciat instrumẽtum pro se: quia tutius est quod non faciat instrumentum cõe, sed separatum. T. aut nõ datur ei optio, sed commina tio est Ber.

¶ Ex eodem.

¶ *De emptis per prælatum de bonis ecclesiæ, debet instrumentum confici nomine ecclesiæ: alias debet prælatus ab administratione remoueri.*

CAP. II.

Presbyter, a cum diœcesim tenet, de eis † quæ superemerit b ad ipsius ecclesiæ nomen, scripturam faciat: aut ab eius ordinatione discedat.

¶ Ex epistola Pij Papæ †

¶ *Quæsita per episcopum post consecrationem suam ecclesiæ relinquenda sunt.*

CAP. III.

Vt vnusquisque c presbyter, res, quas post dies consecrationis acquisierit, d propriæ ecclesiæ relinquat.

† de his. Vide. ut sumptum ex concilio Carthaginẽsi 3. c. 49 refert Burchard. li. 3 decre. c. 121. Iuo par. 3 ca. 96 Gratianus 12. q. 4. c. 2. &c. 3. eo. ti. in 3. compil.

V T vnusquisque. iste textus põt intelligi de epõ, & tũc verbum, consecrationis, stat pprie, & uerbũ presbyter, dẽt exponi, id est, eps, per ea quæ dixi in c. præcedenti. Secundo potest intelligi i quolibet rectore ecclesiæ, & tunc uerbum presbyter, stat proprie; & uerbũ consecrationis, debet exponi, i. ordinationis seu promotionis: quia proprie eps cõsecratur, & presbyter ordinatur: ut in c. j. de sac. unct. Abbas.

† In cõcilio impsso nondũ inueni, ci tñ tribuunt Burchard. lib. 3. decret. ca. 123. & Iuo pa. 3 ca. 96. & hĩ in c. 6. eo. tit. in 1. compil.

CASVS Dr in hoc capitulo, quod quicquid presbyter acquisiuit à tpe promotionis suæ, post mortem eius maneat ecclesiæ. Nota quod quicquid prelatus acqrit post institutionẽ suã de reb. ecclesiæ, uel eius occasione, ecclesiæ est.

c. *Vt vnusquisque.* supple, statuimus,

d. *Glo. sequitur.* allegat quærer iura.

† si aliqs presbyter compa rauerit ecclesiæ sacrilegum.

d. *Argumentum.* Occasione ecclesiæ. ĩ tit. proxi. quia nos. & c. requisisti & est arg quod teneor tibi restituere quod occasione rei tuæ ad me peruenit ar. sup. de iureiuran. ad nostram & ff. manda ex mandato. & l. idemque. § j. & 2 & ff. de procur. qui proprio. § procurator. uersi. ut in cæteris Ber.

¶ Ex concilio Remen.

¶ *Empta per prælatum ex emolumentis ecclesiæ, efficiuntur ecclesiæ, licet prælatus emerit nõie alieno.*

CAP. IIII.

Inquirendum e est, si † quis presbyterorum de redditibus ecclesiæ, uel oblationibus, uel votis fidelium, alieno nomine res comparauit. f † quia sicut nec suo, ita nec alieno g nomine presbyter fraudem facere de facultatibus ecclesiasticis † debet: quia hoc sacrilegium h est, & par crimini Iudæ furis, qui sacras oblationes asportabat i & furabatur.

Et maxime in subsidiũ argu. ff. de eo p que fac. est. l. si. Io. And. Vide hic Hostiẽsẽ, & Ioannẽ An & Doctores ii. minime ff. de legibus adde Io. And. in c. 1. de nolo. & ff. de offi. dele. c. 2.

Inquirendum est. CASVS. Statuit concilium Remẽ. quod si aliquis presbyterorum de reddi tub. ecclesiæ, uel oblationib. ecclesiæ uel uotis fidelium res aliquas cõparauerit, non noie ecclesiæ, sed alieno, ecclesia poterit res illas petere, si constiterit quod de bonis ecclesiæ fuerint comparatæ: & ipse qui hoc fecit, debet puniri: quia sicut non suo nomine, ita nec alieno debet suis facultatibus ecclesiæ fraudem facere debet: hoc enim sacrilegium est, & par crimini Iudæ, qui sacras oblationes furabatur. Nota quod de rebus ecclesiæ non põt prælatus aliquid alicui acquirere uel emere, nisi ecclesiæ. Item qui de reb. ecclesiæ fraudem facit, sacrilegium committit, & furtum.

e. *Inquirendum.* s. a prælatis ecclesiæ. Ber.

f. *Comparauit.* supple, si hoc fecerit puniendus est, & ecclesia poterit eas uendicare, licet suæ non sint, & est speciale in ecclesia sic & miles, C. de rei uend. si ut proponis & pupillus. C arbitrium tute l. in aliis uero secus est de iure communi. C. de rei uen si ex ea C. de dona. inter uirum & uxorem. & a de tua C communia utriusque iud. si paruus tuus.

g. *Alieno nomine* simile 46. dist. sicut non suo.

h. *Sacrilegium.* large sumpto vocabulo sacrilegii. 7. q 2. precipue. d. 2. & c gloria episcopi. & sup de foro compe conquestus.

i. *Asportabat.* sim. Io 23. q. 4. quid ergo. 17. q. 4. si forte. Ber.

S I quis. Varij intellectus põt colligi ex hoc c. ut dicit Panor. CASVS. Statuit cõcilium Toletanum, quod si aliqs clericus pro sua sustentatione in terra ecclesiæ uineolas, aut agella fecerit, meliorando terrã ecclesię, possideat ea vsq; ad morte: & tũc ecclesiæ restituat, nec iure testã, aut iure successio. alicui, relinquat: nisi forsã eps uelit eã assignare alicui ad eps pro seruitiis, ecclesiæ pstitis Not quod nec platus nec clericus bona ecclesiæ põt alicui post mortem suã, relinquere Itẽ eps potest cõferre alicui terram ecclesiæ pro seruitio ecclesiæ præstito.

¶ Ex concilio Toletano. †

¶ *Meliorationes factæ per prælatũ rebus ecclesiæ, sunt suæ in uita, & si dimittat beneficium: sed de his testari non potest. h. d. secundum intellectum satis notabilem.*

CAP. V.

SI quis sane clericorum agellos la uel vineolas in terra k ecclesiæ sibi fecisse probabitur, sustentandæ uitæ causa, usq; ad diẽ obitus l sui possideat: uerũ post suum decessum ecclesiæ restituat nec testamentario, aut successorio iure cuiquam hæredum prohæredumve suorum relinquat: nisi forsan cui episcopus pro seruitiis, ac præstatione m ecclesiæ largiri voluerit.

Cõcilii Toletanũ 2 ca. 4 & c. 7. eo. ti. in 2. compil. Et de ma textus & glossã plene p Couarruuiã sc. 1. & in ca. cum in officiis, d te stamen.

k. *In terra.* quæ sterilis erat. prius enim quum est illis relinq quorum labore ad fertilitatẽ redacta est, ut sup. de reb. ecc alie. vel non ad aures & C de alluuio l. vl vel loquitur de terra prius culta & clerico pro bñficio assignata. 16. q. j. possessiones. & q 3. clerici. Tan.

l. *Obitus.* arg quod beneficiati ab ecclesiis vsufructuarijs cõparãtur: nã & morte finitur vsusfructus Insti de vsufructu. §. finit Similiter morte clerici: ut hic & sup. de pig. c. vlt. sed non per oĩa cõparantur clerici usufructuario, quia de terra aratoria potest hic facere uineã, quod illi nõ licet. ff. de vsufru. quis. & l. usufructuari. Itẽ usufructuarius pcipiẽdo fructus facit suos, & inde põt testari: quod nõ põt clericus. ĩ. tit. pxi. quia nos. 12 q. 3 quia Ioãnes. nisi cũ quodã moderamine, quod hĩ ĩ tit. pxi ad hoc & c. relatũ. § licet immo potius clerici possunt comparari vsuariis, quibus tm̃ ad vsum cotidianum uti licet Insti. de usu & habita § 1. R.

m. *Prohæredumve.* Prohæres est qui putat se hæredem esse cum non sit. ff. de peti. hæte. pro hærede. & Insti. de interdict. § adipiscendæ uel potest appellari hic pro quolibet decedenti post primum hæredem, siue pro quolibet decedente, cui relinquitur aliquid.

n. *Pro seruitiis ac præstatione.* id est, pro seruitiis præstitis ecclesiæ. ĩ. tit. proxi relatum 2. §. licet. quia forte poterit possessionem illam assignare alicui clerico pro beneficio, usq; ad tempus uitæ suæ. 16. q. 1 possessiones. & q 3. clerici. Ber.

TITVLVS XXVI.

De testamentis † & vltimis voluntatibus.

¶ Gregorius nonus † Antonio subdiacono.

Episcopus de rebus patrimonialibus testari potest, de rebus uero ecclesiæ seu intuitu ecclesiæ quæsitis testari non valet.

† In hũc titulum, eruditos scripsit couaruuias commentarios.

† In uetustiorib. ita Gregorii A subdiacono. als Gregorius 3 & c. Cõtius i margine addit statim immo primus lib. 7. indi cti. 2. epist. 52. Et hĩ c. 1. eo tit. in 1. cõpi.

CAP. I.

Quorundã ad nos relatione peruenit, quod I. Attellanæ ciuitatis episcopus condito testamento

† Et sup. tit. 1. per totas. Iod. Andr.

DE TESTAMENTIS ET VLTIMIS voluntatibus.

¶ *Supra uisum est de dispositione inter viuos: restabat videre de vltimis uoluntatibus. Vel sic sup. visum est de peculio clericorũ, sed quia dubitari potest, nunquid de omni peculio valeant ericis condere testamenta, ideo subiicit hanc rubricam. Abbas Siculus.*

De hac materia tractatur 12. q. 5. & q. 3. & 18. q. 4. per totam. et 19. q. vlt. c. quia. v. usque ad finem. & 13. q. 2. §. si aliud. & c. sequenti 12. q. 2. de laicis. 4. q. 3. versi. ob casu. 16. q. 1. cõmonere. & c. sequen. 23. q. 8. §. quamuis.

Quorundam. Primo ponitur factum. Secundo decisio: ibi, Hortamur. Ab. Sicu.

CASVS Ioannes Attellanæ ciuitatis eps, fecit testamentum, & nurum suam in octo unciis substantię suę sibi hæredem instituit & ecclesiã suam i reudiis quatuor: Mandat Papa Antonio subdiacono, ut hoc diligẽtes inquirat, & quicquid de bonis ecclesiæ ipsum cõstiterit ha-

terit habuisse ad ius ecclesiæ à qualibet persona debeat reuocare, nisi illud solũ qđ ante suã promotionẽ noscit habuisse: & quicqđ acquisiuit post suã consecrationẽ, in dominio ecclesiæ conseruet. Not. ꝙ ꝓlatus de bonis ecclesiæ testari nõ põt. Itẽ quicqđ acquirit prælatus post suam consecrationẽ, remanere debet ecclesiæ.

a ¶ *Octo vnciis*. Idest, in duabus partib. hæreditatis, quæ dr̃ as, & in 12. vncias diuiditur. instit. de hære. insti. ꝰ hæreditas. T.

b ¶ *Hortamur*. Idest, præcipimus.

c ¶ *Hec*. Idest, testamentum suum Tanc.

d ¶ *Patiaris*. Hoc non habebit locũ in rebus ab epõ alienatis: ũ ecclesia agnoscat hæreditatẽ illius, tenet tunc ratum habere quod fecit, pro ea parte pro qua est hæres. 12. q. 2. epũ qui filios ff. de reg. iur. ex qua persona C. de rebus alienis non alie. venditrici nisi fecerit ecclesia inuentarium. tunc. n. non tenetur nisi in quãtum vires hæreditatis se extendant. C. de iure deliberan. l. sancimus. §. sin autem locis.

e ¶ *Ante*. Simile 28. dist. de Syracusanæ. 12. q. 5. nulli. C de episc. & cler. auth. licentiam. & authẽ. prohibitum.

f ¶ *Habuisse*. Hoc iõ dicit: quia renũciauit proprijs: vel quicquid postea habuit, totum fuit contẽplatione ecclesiæ, & non personæ acquisitum. Alanus.

g ¶ *Acquisiuisse*. Intuitu ecclesiæ, vel de reb. eius: secus est de alijs. 12. q. 3. c 2. & q. 5. fixũ. & ĩ. eo. quia nos Ber.

mento, in octo vncijs,[a] substãtiæ suæ nurum hæredem instituit, ecclesiam suam in residuis quatuor. ¶ Hortamur[b] ergo, vt solicite hoc[c] discutias: & quicqđ ipsum habuisse patuerit, à qualibet persona detineri nullatenus patiaris:[d] nisi † hoc solum qđ cũ ante[e] epatus ordinem, proprium habuisse[f] constiterit. Quicquid vero ecclesiæ ante ipsius consecrationẽ fuisse cognoueris, uel in episcopatus ordine prædictum, episcopum acquisiuisse,[g] † in eiusdem ecclesiæ dominio conseruetur.

¶ Idem. †

¶ *Abbatissa testari non potest, etiã si nunquam induisset habitum monachalem.*

CAP. II.

Quia ingredientibus, & infra. Gabina † Abbatissa conquesta † est, S. quondã abbatissam monasterij sui, postquã regendi suscepit officium, condito testõ[h] legata[i] quibusdam reliquisse, dicens eã vsq; in diem obitus sui, non induisse habitum monachalẽ, sed in vestibus, quibus vtuntur loci illius † presbyteri permansisse, sicut & illa quæ ante ipsam fuerat abbatissa: & hoc pene † ex consuetudine[k] licuisse: & infra. ¶ Necessarium ergo visum est, postquam abbatissa ordinata[l] est, & in monasterio per au

Quia ingredientib. Primo punit quæstionem. Secundo solutionem: ibi, *Necessarium*. Abbas.

CASVS Quædam abbatissa cuiusdam monasterij S. nomine fecit testamentum, in quo plura quibusdam legauit: q̃ vsque ad mortem non induit habitum monachalem. sed iterũ in vestibus, quibus presbyteri illius loci vtũtur, sicut & illa quæ ipsam præcesserat, dicens hoc sibi licere ex consuetudine: Gabina abbatissa eiusdem monasterij quæ successit, conquesta est dño Papæ, ꝙ illa taliter legata relinqueret: Rũdet Papa: Postquam illa abbatissa ordinata est, & in monasterio morata, ad culpam epĩ pertinuit, qui illam in secularib. vestib. stare permisit: non tñ ꝑ hoc monasterio præiudicare potuit, sed postquam monasterium intrauit, se & sua ei monasterio dedicauit Not. ꝙ delictum subditorum ad culpam prælatorum pertinet. Item delictum personæ in damnum ecclesiæ redundare non debet. Item intrando monasterium, se & sua intelligitur quis contulisse, nec amplius potest inde testari.

h ¶ *Testamento*. Testamentum est testatio mentis, qua dispo nitur, quid de rebus suis aliquis velit fieri post suum decessum. 13 q 2 cap placuit. §. sed aliud. inf de celebra missa. cum Marthæ instit. de testam. ord. in prin. Tanc

i ¶ *Legata*. Legatum est donatio quædam a testatore relicta ab hærede præstanda. instit de lega. § 1.

k ¶ *Ex consuetudine*. Hic consuetudo non prodest, quia non qđ fiat, sed qđ fieri debeat, cõsiderandũ est. 12. q. 2. glossa epi. & ĩ. de elect cũ eãm & ff. de of. præsid sed licet. & tacitũ vsurpatum præscriptionẽ non inducit. 93. dist. illud. 16. q 3. licet. & in talib nullus numerus defendit annorũ 33. q. 5. qđ Deo.

l ¶ *Ordinata*. Idest, benedicta vel consecrata: quia abbatissa vel monialis non recipit ordinem propter vilitatem sexus. arg. inf de pœn. & rem ssio noua

m ¶ *Forte*. Nõ est nota dubitationis, sed assertionis. 13 q vlt. hñt forsitan illi & in Euãgelio: Si cognouissetis me, forsitã & patrẽ meũ, &c. ff. de rei ven. item si. § 13 & ff. de arb si duo. & ff de procu si filiusfamilias de pœn. dist. 1. quamobrem 33 q 2. admonere. ĩ. de procurato. tuæ Vincen.

n ¶ *Præiudicium*. Votum enim præscriptione non tollitur: vt 33. q 5. quod Deo pari.

o ¶ *Competere*. Ipso .n. ingressu se & sua dedicauit Deo. 19. q. vlt. quia ingredientib. & ẽ pars huius. & authen. si qua mulier & C de sacrosan. eccle. authen. ingressi. 12. q. 1. nolo. & cap. non dicatis. Bernar.

sterium, quæ eam plurimos vsque ad obitum præfuit, vestis qualitatem ad culpam forte[m] episcopi pertinere, qui eam sic esse permisit: non tamen potuisse præiudicium[n] monasterio irrogare, sed res ipsius eidem loco ex quo illic ingressa & Abbatissa cõstituta est, de iure competere.[o]

¶ Idem. †

¶ *Si infra annũ a die monitionis nõ fit executio testi per debentem exequi, deuoluitur executio ad epm.*

CAP. III.

Nos quidem: & infra. ¶ Peruenit ad nos S. de hac luce migrante supremæ voluntatis elogio[p] † monasteriũ ꝑcepisse fundari: cuius desiderium a T. religiosa fœmina eius hærede protrahitur.[q] ¶ Quamobrẽ te hortamur, vt eã commoneas, † quatenus infra annum,[r] monasterium quod iussum est, debeat ordinare: & cuncta secundũ voluntatẽ defuncti sine altercatione construere. ¶ Quòd si infra prædictum tẽpus, siue in loco,[s] quo constitutum fuerat, seu si ibi non potest, & alibi placet ordinari, tecum implere neglexerit: tunc per te ædificetur, & oĩa per te loco ipsi sine diminutione qualibet assignentur. Sic. n. secundum pijssimas leges,[t] dilatas defunctorum pias voluntates, episcopali decens est studio adimpleri.

Nos. Propter negligentiam hęredis episcopus exequitur piam voluntatem defuncti. h d. Primo ponitur narratio. In secũda, ꝑuisio: ibi, *Quamobrem*. vbi primo moneri mandat. secundo suppleri: ibi, *Quòd si*. tertio reddit rationẽ ibi, *Sic enim*. Abbas.

CASVS Quidam S. nomine fecit testamentum, & T. mulierem sibi hęredem instituit pręcipiens monasteriũ de bonis suis debere fundari: cuius desiderium ab illa muliere ipsius hærede protrahitur: peruenit hoc ad dominum Papam: vnde mãdat episcopo loci, ꝙ mulierẽ illã moneat, vt infra annum monasterium quod testator fieri præcepit, debeat construere in loco vbi fuit constitutum: quod si hoc non fecerit, episcopus illud faciat fieri, & omnia per episcopũ designentur illi loco sine aliqua diminutione: quia etiam secundum leges voluntates defunctorum per episcopos adimpleri debent. Not. ꝙ voluntas defuncti ad pias causas adimpleri debet ab hærede infra annum Item si hæres negligẽs est, episcopus loci hoc faciat: quia secundum leges voluntates defunctorum per episcopos adimpleri debent.

p ¶ *Elogio*. Idest testamento C. de testam. l. iubemus.

q ¶ *Protrahitur*. Idest, differtur.

r ¶ *Infra annum*. Infra annum debet mandari executioni voluntas testatoris. C. de fideicom. authen. amplius. & hic. & in auth. de eccle. utu. §. si quis ædificatione. colla 9.

¶ *Glos. seq. reci. per q. scilicet quod si locus non fuit designatus, ponit dictum Lau. & secundum opi. Tan.*

s ¶ *In loco*. Demonstrato vel comprehenso à defuncto. si. n. de loco incertus sit, non videtur obligatus ad faciendum: sicut in promissore liquidum est. ff. de eo quod cer. lo. l 3 §. si quis insulam. & ff. de uerb. oblig qui insulam. nisi aliud quid dicatur, tum causa religionis, tum extremæ voluntatis fauore. lo. & Lau. Alij dicunt, quod si incertus est locus vbi debuit ædificari, ad hanc causam relictum, fieret caducum C de cad. tollen l. vnica. §. si vero. ff. de dona l 2. § vltim Et ideo dicitur hic, in loco quo constitutum fuerat T. dicit quod non erat caducum: quia testamenta sunt interpretanda largissime sup. de de. cum dilecti. in fin. & rei ad pias causas relictæ, liberæ sunt a lucratiuorum inscriptionibus. 23. q. 8. cap. tributum. §. quamuis. & in l. sancimus.

t ¶ *Leges*. C. de epi. & cle nulli. ibi hẽs ꝙ eps dẽt illud facere. Indicauit.

1 Vt glossam & textũ intelligat, videli bellũ Volusij Mecianij de assis distributione, & Viglium Zuichemum I §. hæreditas institu. de hære. instituen.

† Vide B. Thom. 2. 2. q. 185. ast. 6. & 7. & ibidem Caieta. & concil. Trident. sessi. 24. de. re. form c. 1.

† Acquisisse, in antiquis.

† Idem. f. Grego. la. nuario ca talitano epistola 7. eiusdẽ lib. 7. registri. refert Anselmus Lucen. lib. 7. c. 152. Gratianus. 19. q. 3. c. 7. Et c. 3 eo tit. in 1. cõpil.

† Sabina.

† questa.

† Ipsius.

† Hic in vulgatis legitur, plene: sed in manuscriptis, & registro B. Grego. pene, lego, inde ẽ restitutũ, iã in vno vetustissimo exemplari hĩ ita: & hoc pene ex hoc loco consuetudine licuisse.

2 Cõcor. tex. in §. legati. & §. fideico insti tu. de leg.

† Si qui sites necessitate distrauit. fortassis huic officio iudicis succurret, dũ tñ pretiũ restituat. Io. And. Et ibi I. f pars d pti. decisa. Io. And.

† Scilicet Grego. Ianua. epo Caralitano lib. 3. episto. 10. reg stri. Et cap. 12. eod tit. in 1. compil. Et vide ꝑ alijs Couarruuiã in hãc decretalem.

† elogio.

† Hic ipse dat quod nouissime constituit concil. Trident sessi. 22. de refor c 8. & sessi 25. in decreto de purgato. rio.

Idem † Petro subdiacono.

Debetur legatum, quamuis nudis verbis à testatore sit relictum.

CAP. IIII.

Indicãte, & infra. Cognouimus R. referente, ꝙ moriens vxor Redēpti, † conchã argenteã nudis a uerbis iussit venũdari, & suis dari libertis, & scutellã argenteã cuidam monasterio b reliquisse: † In quib. voluntatē eius, ꝑ oĩa volumus adĩpleri.

Idem † T. episcopo.

Non debet legatum cum testator rem non suam, sed ecclesiæ legauit, h. d. simpliciter inhærendo litteræ.

CAP. V.

Filius c noster F. cõquestus est, ꝙ quondã P. pater suus aliqua ecclesiæ vr̃æ, sepulturæ suę gratia, iuris alieni d reliquit. Et quidē leges seculi hoc hñt, ut hęres ad soluẽdũ cogaẽ, si auctor eius, rem legauerit alienã! e Sed qa lege Dei, non aũt legē huius seculi viuimus, f valde mihi vr̃ iniustum, ut res tibi legatæ, quæ cuiusdam ecclesiæ esse perhibētur, à te teneantur, qui aliena restituere f debuisti.

Ex concilio Maguntino. †

Hæredi nõ adimplẽti iussa testatoris, ab ẽpo interdicitur res à testatore relicta. h. d. inhærendo litteræ.

CAP. VI.

Si hæredes iussa testatoris nõ adimpleuerint: g ab ẽpo h loci illius, oĩs res, quę eis relictã est, canonice interdicatur i cum fructib. & ceteris emolumentis: Vt vota defuncti adimpleãtur. †

Ex concilio Lateran. †

De bonis per ecclesiam acquisitis clerici testari non possunt.

CAP. VII.

Cum † in officijs charitatis primo loco illis teneamur k obnoxij, à quib. beneficium nos cognoscimus recepisse: ecõtra quidam clerici cum ab ecclesijs suis multa beneficia perceperint, bona per eas acquisita, l in alios transferre præsumunt. Hoc igitur quia antiquis canonibus m constat inhibitum, nos indemnitati eccle-

Indicante. Primo narrat factũ. Scd̃o ꝓuidet: ibi. *In quib.* Abb.

CASVS. Mulier q̃dam uxor Redempti moriens, concham argẽti iussit venũdari, & dari libertis suis, & quandã scutellã argenteã reliquit cuidam monasterio; mandat Papa, ꝙ voluntas illius per oĩa dẽt adimpleri. Not. ꝙ vxor põt testari viuẽte marito. Item voluntas testatoris per omnia adimpleri debet.

Glos. seq. allegat tria iura.

a *Nudis verbis.* Tale legatum ẽt valet ẽm leges. C. de fideicom. l. vlt. & est arg. ꝙ per nuda verba quis obligatur. ar. 12. q. 2. quicunque. 22. q. 5. c. quacunque. cap. iuramenti. & C. de suf. l vnica.

Gl. se. quærit & soluit. Secundo quærit, arg. pro legatarios soluit pro hærede, respondens ad contraria. Tertio quærit ar. contra legatariũ, soluit contra hæredem.

b *Monasterio.* Pone ꝙ reliquit monasterio sanctæ Mariæ x. sed non determinauit cui cum sint plura monasteria S. Mariæ, dabitur pauperiori. in auth. de ecc. tit. § si qs in noie coll 9. Itē pone ꝙ plures habeat scutellas, sed vna est melior alia cuius erit optio? põt dici ꝙ legatarij. ff. de leg. 1. si domus & melius l. qui duos. Sed ꝯ. ff. eo. ti. l. si quis à filio. §. si qs. s. ꝙ hæredis est electio & C. de condi. indebi. si quis seruum. ff. de leg. 1. legato. & ff. de serui. rusti. prædi. l. si via. quibus statur. Cõtraria loquuntur quando hæres in mora est. Item pone quod legauit seruum in fuga constitutum: cuius expensis quæritur? videtur ꝙ legatarij, quia ad ipsum spectat emolumentum: ergo & onus. C. de cadu. tollen. l. 1. §. pro secundo. in fine. imò hæredis. ff. de legat. 1. cum seruus. & l. seq. Laurent.

CASVS. Si seruus legatus est in fuga tpe testi: quærat eum hæres sua impensa. ff. de leg. 1. seruo legato. §. fin. Sed post testm̃, & ante mortem quæret eum hæres sumptu legatarij. ff. eo. ti. si seruus legatus. Si post aditam hæreditatem, si culpa hæredis soluat æstimationē, aliàs non cauebit. ff. eo l cum res. §. itaq;

Filius noster. Hoc c. hẽt multos intellectus: ut dicit Pan. Primo poniẽ cõquestio. Secũdo prouisio: ibi, *Et quidem.* Ab.

CASVS. Quidam P. nomine, fecit testamentum, & in testamẽto illo quædam quæ ad ipsum non pertinebant, causa suæ sepulturæ reliquit cuidam episcopo: filius eius petebat bona illa, ut ea restitueret illi cuius fuerant, sed episcopus hoc facere nolebat: unde cõquestus est dño Papæ. scribit Papa illi ẽpo dicens, ꝙ leges seculi habent, ut hæres soluere compellatur, si testator rem legauerit alienam: sed quia ẽps viuere debet lege Dei, non autem lege secularium, iniustum est, ut res quæ dñr esse cuiusdam ecclesiæ teneantur ab ipso, qui aliena restituere debuit. Not. ꝙ si testator scienter rem alienam legauerit, ꝙ hæres tenetur rem legatam dare legatario, uel æstimationem eius: sed secundum legem Dei non compellitur.

Glos. seq. quærit opponendo, & soluit.

c *Filius noster.* Sed quid ad eum, cum res essent alienæ? forte intererat ipsius, quia res ipso depositæ fuerunt penes patrem suum uel pignori obligatæ. Alanus.

Glos. seq. distinguit an scienter uel ignoranter legetur alienum.

d *Alieni.* Cum quis scienter legat alienum, tunc hæres tenetur res redimere, uel legatario pretium dare, si res sit talis quæ vendi possit, alias non. insti. de lega. § non solum. & §. quod autem. Si ignoranter legat rem alienam, non ualet legatum: nisi cum legatur coniunctæ personæ. C. de lega cũ alienam. & legatarius debet probare scientiam: ut in §. quod autem & ff. de proba. versus. Tan.

e *Alienam.* Scienter.

f *Restituere.* De benignitate canonica. sic 17. q. 4. quicunq;.

de iure stricto non; tenebatur reddere iuxta præmissam distinctionem. T. immo reddere tenebatur, sed poterat agere contra hæredem si scienter res illas legasset. Bern.

Si hæredes. Vario mõ põt intelligi: vt dicit Pan. primo poniẽ excess⁹. Scd̃o ꝓuisio: ibi, *Ab ẽpo.* Tertio rõ: ibi, *Vt vota.* Ab.

CASVS. Dĩ in hoc capitulo, ꝙ si hæredes nõ impleuerint iussa testatoris, per ẽpm loci interdicanẽ illis oĩa relicta cũ fructib. inde ꝑceptis: vt vota defuncti impleantur. Not ꝙ hæres tenet adimplere volũtatem testatoris. Item ẽps põt cõpellere hæredē, & ei interdicere res sibi relictas cũ fructib. à testatore, donec fecerit qđ sibi iussum est à testatore.

g *Adimpleuerint.* infra annum. C. de fideicom. auth. hoc ampli⁹. sup. eod. nos quidem.

Glo. seq signat contrarium, & soluit.

h *At episcopo.* C. de test. cõsulta diualia. contra. Sol publicatio testĩ non pertinet ad ẽpm: ut ibi dr̃: pertinet tñ ad eum testĩ defensio siue executio testamenti, vt voluntas defuncti seruetur. ff. de petitio. hæredi. l. hæreditas. § si defuncto. ar. sup. eo nos quidem. & ĩ. eo Ioannes. & hoc præcipue in his q̃ ad pias causas relinquuntur. inf. eod. tua.

Glos. seq. recitetur per quæstionem, an filius non adimplens, &c. & ponit concorda. iuris canonici & ciuilis.

i *Interdicatur.* ẽm legem antiquam hæres, qui non adimplebat voluntatem defuncti, priuabatur oĩ successione. C. de fideicom. l. vlt. & 11. q. 3 Syluester. Hodie aũt tenet hoc in extraneo hærede, sed filius institutus hæres nõ adimplens volũtatē defuncti, priuaẽ successione, relicta tm̃ sibi ltĩma. C. de fideicõ. aut. hoc amplius. & ꝑualet lex in hoc casu canoni. In hoc tñ vr̃ Inn. cõcordare ꝑdicto canoni. Syluester. & huic decre. ĩ. de uoto. licet. in fi. vbi de hoc. Sed illud iõ cõtingit, qa regnũ diuidi non põt, sicut nec aliæ dignitates. ĩ. de præb. maiorib. & in consti. Fride. de feudis. §. pterea. Ber. Et hic nõ dr̃ expresse, ꝙ priuent hæredes, sed interdicatur eis quicquid relictum est: ut sic indirecte compellantur adimplere voluntatē defuncti uel reducit ad auctoritatem: ut saltem reseruetur hæredibus ltĩma: ut in auth de hære & fal § primũ & § si quis non implēs. coll 1 alia aut. vr̃ dicere, ꝙ hæres q relicta ad pias causas cõferre distulerit, totũ amittere dẽt in aut. de eccl tit § si qs aũt pro redēptione ver. si aũt q. coll. 9. Et in isto casu põt intelligi hæc decre. & hoc intellige in extraneo hærede Bern.

Cum in officijs. Primo ponitur excessus. Secundo prouisio: ibi, *Hoc igitur.* Abbas.

CASVS. Inter alia opera charitatis primo loco id seruandum est ut illis teneamur obnoxij, a quib. beneficia recepimus: sed quidam clerici contrarium faciunt; cum enim multa beneficia percipiant ab ecclesijs, ipsi bona illa per ecclesiã acqsita in alios transferre ꝑsumunt: sed qa hoc inhibitũ est per canones, statuit concil. Late. ꝙ clerici siue testati siue intestati decesserint, siue alij conferre voluerint, bona illa penes ecclesias debeant remanere. Not. ꝙ qui ab alio beneficiu percipit, obligatus est ei. Item clerici de rebus ecclesiæ testari non possunt.

k *Teneamur.* Donatarius enim donatori naturaliter est obligatus ad antidora. ff. de per. hære. & si lege. §. consuluit. 1. q. 1. illud. Ala.

l *Acquisita.* Qđ. n acquirit sacerdos, vel quilibet alius clericus intuitu ecclesiæ, ad ecclesiam pertinet. s. eo. quorundam. & ĩ. eo ad hæc. & c. quia nos & ff. de castren. pecu. l. castrense. & 12. q. 3. c. 1. & 2. de quibus canonibus hic loquitur. Tan.

m *Canonibus.* 12. q. 2 placuit. & cap. quicunque. & q. 5. obitum. & quasi per totum.

Scilicet Grego. in regist. lib. 12. epist. 30. & cap 13 eo. ti l 1. compil.

Recepti puto antem esse ppriũ viri nomē.

Aliàs reliquisset, sed reliquisse, in nostris antiquis.

Idem. s. Greg. Dono episc. Messa. lib. 7. registri indict. 1. epist 4 & c. 14 e. ti. l 1. cõpila.

De ltel lectu præter Coua. hic, vide Ferdi. Vasquiũ li. 3. de succes. creatio. §. 21. Rom. in repeti. aut. similiter C ad l. Falcidiã. & Euerardu in loco à libertate ad pi [illegible] cãm.

Ytimur.

De articulo huius glossę videto hic ꝑ alijs Couarru. ad. de notata in l. hæredes. §. si secto. & ibi glossã. ff. familiæ erciscun.

In antiqs exēplarib. ita reperio hãc glossã, ut impressa est, & definit ibi, Laurē iõ cætera adimenta putaui.

Puta, vxori, uel alteri cui de suo tãtum reliqsset. Ioã. Aud.

In vulgatis cõcilijs nõ reperio: habet post concil Lateran. sub Alexã. iij. par. 43. c. 5. & c. 11. eod. tit. in 1. compil. vide Synodũ Mogũtinã celebratam multis seculis post Raymundum ann. 1549 cap. 97. & Lapum alle gat. 87.

Impleã tur.

Sub Alexan. iij. c. 25. & c. 4. eo ti. in 1 compil.

Præter Coua. hic vide B. Tho. 2. 2. q. 185. art. 6. & 7. & Dñicũ Sotũ lib. 10. de iust. & iure q. 4. art. 3. ad- de q̃ dixi li. 3. super Direct. in qst. [illegible]. 154.

Hodie epi executores sũt piarũ volũtatum tanquam sedis Aposto. delegati, cõci. Trid. sessi. 22. de refor. cap. 8.

a *Penes ecclesiae.* Sic.inf.cap sequen.

A *D haec praesentibus*. Distinguit, & secundum membrum ibi, *Viuentes*. Abbas.

CASVS. Clerici de bonis ecclesiae testari non pñt, tñ viuẽtes & sui cõpotes, pñt aliqua de bonis ipsis intuitu eleemosynae erogare in aegritudine constituti. Nota ꝙ de rebus mobilib per ecclesiam acquisitis non potest clericus testari, potest tñ intuitu eleemosynae aliqua de bonis ecclesiae erogare.

b *De mobilibus*. Multo fortius nec de immobilibus. Aja.

c *Non possunt*. In morte tñ pñt largiri tam consanguineis q̃ alijs extraneis intuitu seruitij recepti, de mobilibus ĩ. eo.relatum. §.licet. & 12.q.2.ecclesiasticis Tanc.

Glos seq arg alleg.2. iuro, & triz in contrarium, & remittit.

d *Erogare.* Arg ꝙ admittit qs vna via, quãuis alia repellatur 1.q.2 c.1 ff.de inoffi. testa. Papin § si quis ac contra. sup. de procu.tuae. vbi de hoc & ff.de admi tuto. scire & ff. de bo.lib. quaeritur.

Alij.

Post cõcil. Later. sub Alex. iij par.29. cap.4.& c.5.eo. ti in 1.compil. Et de intellectu vide Couartuuiã in ea.cum in officijs. ẽ testam.

Vigiliẽ. habẽt antiqui.

Post cõcil. Later. sub. Alex. iij.par.29. c.5.& c 6. eod.tit.in 1.compil. Et de intellectu vide Ferdi. Vasquiũ li 1.de suc cess. resol. § 9.

y &, pro, vel, in antiquis.

Vñ dixit Vincẽ. & etsi tradere possit, nõ põt dimittere post mortem tradẽdũ. 12. q.2.bone sed post mortem erogandũ disponere non põt. 12 q 5.ga Ioãnes, vbi de hoc. dixit ẽt ꝙ nõ credit ꝙ gñalis consuetudo excusset clericos dãtes in morte oĩa mobilia, patentibus. Io. And.

siarum prouidere volentes, siue intestati decesserint, siue alijs conferre voluerint, penes ecclesias[a] eadem bona praecipimus remanere.

Alexander tertius.

Moderatam eleemosynã de bonis per ecclesiam acquisitis clerici facere pñt, ẽt in aegritudine constituti.

CAP. VIII.

AD haec p̃sentibus innotescat, ꝙ clerici de mobilibus,[b] quae per ecclesiã sunt adepti, de iure testari non pñt.[c] Viuentes tñ, & sui compotes, moderate valent aliqua de bonis ipsis, non ratione testamenti, sed eleemosynae intuitu erogare,[d] in aegritudine constituti.

Idem Vigilensi episcopo.

De bonis ꝓprijs, vel acquisitis intuitu personae, clerici testari pñt, de acquisitis intuitu ecclesiae non.

CAP. IX.

QVia nos: & infra, Cõsultationi tuae taliter respondemus, ꝙ licet clerici de his quae paternae successionis, vel cognationis intuitu, aut de artificio sunt adepti, seu dono consanguineorũ, aut amicorum, nõ habito respectu ad ecclesiam, peruenerũt ad ipsos, libere disponere[e] valeant: de his tñ q̃ consideratione ecclesiae perceperunt, nullum de iure possunt facere testamentum.

Q *Via nos*. In prima ponit, decisa qõ. In secũda distinguens rñsio: ibi, *Consultationi*. Abb.Sicu.

CASVS Dr in hoc capitulo, ꝙ licet clerici ẽ his quae paterna cognatione, vel successione, vel artificio, vel dono amicorum sunt adepti, nõ habito respectu ad ecclesiam, possint, condere testm̃: de his tñ quae consideratione ecclesiae perceperunt, de iure testari non possunt. No. ꝙ clerici de bonis paternis, vel de his q̃ intuitu personae acquisierunt, possunt libere testari. Item de bonis ratione ecclesiae acquisitis testari non possunt. Bern.

e *Disponere*. 12.q.3.c.1 & 2.& inf.eo.relatum.§.caeterum.& c.requisisti §.illud. Bern.

f *Testamentum*. Clerici enim de rebus ecclesiae nullum possunt facere testm̃: cum eorum proprietas non sit sua, cum solum vsum habeant: sed tantum victu & vestitu contenti esse debent. 12.q.1.clericus qui.& c duo & 10.q. 2. ep̃s. & totum superfluum erogandum est pauperibus. 12.q.2.c.vlt. moderatam tamen donationem causa seruitij recepti facere possunt ĩ eod relatum.§. licet. cum quasi filio familias comparetur, qui non potest facere testamentum, nisi de castrensi peculio. C.de asses.l.vlt.& C.de aduo.diuer.iud.l.fori.Bern.

C *Vm esses*. Hoc cap.legitur varijs modis. Cõis diuisio. Primo narrat factum. Secundo prouidet, ibi, *Quia vero*. Ab.

CASVS. In ep̃atu Host. talis erat consuetudo, ꝙ testamenta, quae non habebant subscriptionem septem testium, s̃m ꝙ leges statuunt, rescindebantur. Hostien. ep̃s hoc proposuit in praesentia Papae: quia talis consuetudo aliena est à diuina lege, & patrum sanctorum institutionibus, & a generali cõsuetudine ecclesiae, cum scriptum sit, In ore duorum uel trium testium, stet oẽ verbum: Papa praescriptam consuetudinẽ reprobauit, & testamenta, quae parochiani fecerunt coram presbytero suo, & tribus vel duabus idoneis personis in extrema uoluntate, firma decreuit permanere: & praecepit sub poena excõicationis, ne aliquis rescindere audeat huiusmodi testamenta, & idem dr̃ in sequenti capitulo, in quo scribit Papa iudicibus Velletrensibus, & intelligant ista duo capitula, super relictis ecclesiae, vel ad pias causas: vt ibi sufficiãt duo vel tres testes. Not. ꝙ vbi ius legale ꝯdicit iuri canonico, p̃ualet ius canonicũ. Itẽ gñalis consuetudo ecclesiae pro lege habenda est. Item in ore duorum vel trium testium stat oẽ verbum. Item secundum canones duorum testimonium suffic t in testõ.

Idem Hostien. episcopo.

Vales testamentum, quod parochianus facit coram presbytero parochiali, & duobus testibus: nec valet contraria consuetudo. hoc dicis inhaerendo verbis literae.

CAP. X.

CVm esses in nr̃a p̃sentia constitutus, ꝓposuisti talẽ in tuo ep̃atu consuetudinem obtinere, ꝙ testamenta, q̃ fiunt in vltima voluntate, penitus rescindunt, nisi cũ subscriptione septẽ vel quinq; testiũ fiant, secundũ ꝙ leges[g] humanae decernunt. Quia vero à diuina lege, & sanctorũ patrũ institutis, & à generali ecclesiae consuetudine, id esse noscit alienum, cũ scriptũ[h] sit: In ore duorũ vel triũ testium stet oẽ verbũ, p̃scriptã consuetudinem improbamus,[i] & testamenta, quae parochiani coram presbytero suo, & tribus uel duabus alijs personis idoneis, in extrema fecerint voluntate, firma decernimus pmanere, subinterminatione[k] anathematis prohibentes, ne quis hm̃oi audeat rescindere testamenta.

Idem iudicibus Velletren.

Vales vltima voluntas ad pias causas coram duobus testibus: & est casus singularis.

CAP. XI.

RElatum est, quòd cum ad vestrum examen super

g *Leges*. C.de testa. si vnus. l. vlt. & l. hac consultissima. Bern.

h *Scriptum*. In lege Mosaica, & in Euangelio 2.q. 4. cap 1. & sup.de testam.licet vniuersi. Bern.

Gl.seq.reci.per q an li circa non pias causas valeat testamentum non habens debitum numerum testium. ponit opin. quòd non: & hanc approbat. ponit opin. contrariam quòd valeat, quam reprobat: demũ subdit duas alias opiniones.

i *Improbamus*. Sup relictis ecclesiae. Decretalis ista intelligitur p sequẽtem quia de eodem facto & eiusdem loci loquuntur: nã in his quae pietatis cã relinquuntur minus solẽnis voluntas sufficit, sicut & inter liberos. C.de testa hac consultissima § ex imperfecto. C fam. ercisc l.vlt. & C de fideicom l.vlt. in his n cessat Falc. C. ad l. Fal. auth. similiter. & in auth. de eccl. ti §. sin autem. coll. 9. in his canonica portio non deducitur. ĩ eod. tit c. vlt. Quidam tamen dicũt, ꝙ per hoc c. quod gñaliter loquitur, derogatur omnib. legib. quae dicunt minus solemnem uoluntatem non valere, quod non credo: quia nõ est verisimile, ꝙ dñs Papa voluerit vnico verbo legibus derogare arg.C. de inoffic. testam l si quando.& sup.de elect.ecclesia vestra nec forte posset tollere leges quãtũ ad eos qui non sunt de sua tẽporali iurisdõne. ar.sup.de appel si duob.& sup.de iud nouit. quae leges ne qd falsitatis in testõ committeretur, uoluerunt, ꝙ certus numerus testium adhiberetur. C.de fideicom.l.vlt. Ita etiam credo ꝙ istud locum habeat super relictis ecclesiae, siue ad pias causas fauore religionis. ĩ. c. proxi sic non derogabitur legibus. Vel dic, ꝙ Papa statuit hoc tantum in his obseruandũ, in quibus habet temporalem iurisdictionem, quia quantum ad illos potuit legibus derogare. Ciuitas ista Velletrensis pertinet ad Papam quoad vtramque iurisdictionem Sed verius videtur quod primo dixi. Alij volunt dicere, quod si agatur in foro seculari, seruanda est legalis solemnitas: si in ecclesiastico, stabitur istis decre. sed prius dictum magis placet.

Glos.seq.argumentatur, signat contrarium, & soluit.

k *Subinterminatione*. Et ita videtur, quod qui contra faciat, sit excommunicatus sup.de locato.cap.1.quam decre tenemus canonem latae sententiae, & sunt ibi quasi eadem verba, quae & in c 63.distin. Salonitanae. arg.contra.inf. de iure patro.relatum. in fin.ubi de hoc. Non credo quod sit canon latae sententiae, sed ferendae, per cap.relatum. Bern.

R *Elatum*. Primo ponitur factum reprehensibile: quod secundo corrigi mandat: ibi *Mandamus*, & mandatũ tertio probat: ibi, *Quoniam*. Abb. Siculus.

Ex hac decre no. ꝙ cum de testamentis agitur, non s̃m leges, sed s̃m canones iudicandum est. Item cã testamentaria ad iudicem ecclesiasticum pertinet: quod uerũ est in relictis ecclesiae & ad pias causas. Item duorũ testimoniũ valet in cã

Ostien.

Nec ob. ead.q.praesul & ca. nullã ut I ĩ ibi seq. Iuã. And.

Post cõcil. Later. sub Alex. iij par 50. cap 20. & c 9.eo.tit. in 1.cõpil.

Et multa quae sequuntur, vt dispositio huius ca. habeat locũ tradit Guido Papae decisiõe 548. adde Alex. consil.41. volu 1 & consil 47. volum 2. *Deut.* 17.

Vellenen.

Cap 10. eod.tit in 1.compil. Et post concil. Lateran. sub Alex. iij. par.50 ca. 8.

Vide Anton. in ca. quod clericis ĩ. de foro compet. & Salyc. in auth. Cassa. C. de sacros. eccl.

De hoc 10.dist.cõstitutiões & ĩ. de re iud. in 2. reg. lib.6. Io. And.

Et ĩ de sagit. cap. vni Ioan. And.

testamentaria. Item in ore duorum, vel trium testium stat omne verbum.

a ¶ *Relictis ecclesiæ.* Ad hunc casum restringe cap proxi.sup. eod.in quo fauore ecclesiæ sufficiunt duo vel tres testes. T.

b ¶ *Decretorum.* Quæ dñt, q in ore duorum, vel trium testiū stat oē verbū. 2 q 4. §. 3 & ca. 1. & 45. dist. qm multa Sic nota causas vltimæ voluntatis defunctorū ad ecclesiasticū iudicē pertinere, quod verum est in relictis ecclesiæ, & pauperib. 13. q. 2 clerici. & c. qui oblationem C.de epis & clericis. l nulli licere. per quæ cap. confirmatur quòd dixi sup. in proxi. cap qd tantum de relictis ad pias causas intelligendum est: quod hic & ibi dicitur Bern.

RElatū est. Quinq; sunt partes: secunda ibi, *Nomine.* tertia: ibi, *Licet.* quarta: ibi, *Cæterum* quintai ibi, *Quia vero.* Et venit hoc cap. ad declarationem cap. cum in officijs sup eo. Abb. Sicu.

CASVS. In capitulo s. eo. cum in officijs dicitur: Bona per ecclesiā acquisita ad ea deuoluantur in obitu clericorum: quæsitum est à Papa, vtrum de immobilibus tm̄, vel de mobilib. sit intelligendū? Rñdetur generaliter, bona quælibet per ecclesias acquisita eis debent iuxta Lateranen. concil. post acquirentis obitum remanere: sed per hoc vocabulū, ecclesia, non intelligit eps, vel successor clerici morientis in ecclesia collegiata, sed ipsū collegiū intelligitur. Vbi autem in locū defuncti unus tantum est ordinandus, ille bona illius, & alia bona ipsius ecclesiæ debet habere. Et licet dicatur, mobilia per ecclesiam acquisita in alios transferri non possunt: consuetudo tamen non est improbanda, vt de mobilibus illis clerici possint aliqua conferre pauperibus, & alijs locis religiosis, & illis qui clericis seruierant, siue sint consanguinei, siue alij, secundum seruitij meritum: si vero clerici de hæreditate, uel aliter intuitu personæ suæ aliqua acquisiuerint, de illis dispo nant pro arbitrio suo. In fine dicit: clerici qui plura habent beneficia in pluribus ecclesijs, bona illorum debent diuidi inter ecclesias pro rata secundum cōgruam distributionem. Nota, quod nomine bonorum tam mobilia, quàm immobilia dicuntur. Item nota casum ubi nomine ecclesiæ non episcopus, sed capitulum tantum intelligitur. Item clericus de rebus ecclesiæ acquisitis potest dare pauperibus, locis religiosis, & seruientibus in eis. Item clericus de rebus intuitu personæ suæ acquisitis potest testari. Item bona clericorum plura beneficia habentium debent diuidi inter ecclesias, in quibus habent beneficia.

relictis a ecclesiæ; cā deducitur, vos nisi septem vel quinq, idonei testes interuenerint, inde postponitis iudicare: & infra. ¶ Mandamus, quatenus cū aliqua cā talis, ad vestrū fuerit examē deducta, eā nō secūdū leges, sed secundū decretorū b statuta, tractetis, tribus aut duob. legitimis testibus requisitis: Qm̄ scriptum est: In ore duorum vel triū testium stat omne verbum.

¶ Idē electo & Capitulo Cassan.

¶ *De proprijs pōt testari clericus in acquisitis per ecclesiam, et si sint mobilia, succedit ecclesia, vel successor: potest tñ aliqua seruitoribus vel pauperibus elargiri: si autem defunctus habet plures ecclesias, vel beneficia, fiet æque diuisio inter illa.*

CAP. XII.

ij RElatum † est aurib. nostris, q quia statuimus in Latera concil. c † ut bona p ecclesiam acquisita, ad eā in clericorum obitu deuoluantur: dubitatis, an hoc sit de immobilib. tm̄, uel de mobilib. sentiendum, & infra. ¶ Respondemus q generaliter bona d † quælibet per ecclesiā acquisita, eis † debent iuxta Latera. concil. post acquirentis obitū remanere. e ¶ Nomine aūt ecclesiæ non eps, f vel successor clerici morientis, ubi est collegium clericorum, sed cōis congregatio g intelligitur, quæ rerū illarum dēt canonicā distributionem & curam habere: Vbi aūt in loco defuncti tm̄ vnus est. h ordinandus, is ea bona, sicut & alia ipsius ecclesiæ in † Dei timore dispenset. ¶ Licet aūt mobilia per ecclesiā acquisita, de iure in alios p morientis arbitrio transferri nō possint: i consuetudinis tñ est non improbādæ, ut de his, pauperib. & religiosis locis, & illis qui viuenti seruierant, siue consanguinei sint, siue alij, aliqua iuxta seruitij meritum conferant. k Cæterum quæ ex hæreditate, vel artificio, aut doctrina proueniunt, distribuantur pro arbitrio k decedentis. ¶ Quia vero nonnulli diuersis ecclesijs beneficia possident, diuidantur quæ habuerant per æstimationem congruam l inter ipsos. †

¶ Innoc. iij [Altissiodoren. † episcopo.]

¶ *Tenet testamentum, si quis extremam voluntatem suam alterius dispositioni committit, & dicitur testatus ad pias causas. h.d. secundum intellectum notabiliorem.*

CAP. XIII.

CVm † tibi de benignitate, & infra ¶ In secunda quæstione dicimus, quòd qui extremā voluntatē in alterius dispositionem n † committit, non videtur decedere intestatus.

c ¶ *Lateranen. concilio.* Sup eod. cum in officijs.

d ¶ *Bona.* Arg indefinitū dictum generaliter accipiendū. 19 dist. si Romanorum inf. de priuile quia circa inf. de verb. sign. cum tibi & cap. quærenti. & ff. de contrahen. emptio. l. a. & ff. de ser vrb præd. l. si seruitus.

e ¶ *Remanere* Sic 12. q 2 per totum.

f ¶ *Non episcopus.* Qui tamen est in ecclesia, & ecclesia in episcopo. 7. q 1. scire.

g ¶ *Congregatio.* Hoc bene dicitur. 12 q. 2. de laicis, & C. hæ. & e. decu. l. 1 & 2 Lauren.

¶ *Glos. seq. quærit & soluit, iterum quærit, ponit opin. & distinguit.*

h ¶ *Vnus est.* Sed nunqd bona epi dēnt deuolui ad collegiū maioris ecclesię moriēte epo? Dicas q nō, imò reseruāda sunt successori. 12. q 2. hæc huius placiti & c. de laicis. & c. illud. Nunquid est idem in bonis archidiaconi? Dñt quidā, q non: sed collegio ecclesiæ deuoluuntur. Alij dicunt, & melius, si bona archidiaconatus distincta sunt, & diuisa à rebus canonicorum, tunc successori seruari dēnt. ar. s. de rescrip. edoceri. si vero cōia sunt oīa bona archidiaconi & canonicorum, tunc ad capl'm deuoluuntur. ar. 12. q 2. quia cognouimus. & inf. de deci. cū in tua. & s. distin quæ contra mores. Tanc.

i ¶ *Conferantur.* Sic s. eo. ad hoc nō ita amare istud phibitum est: sicut dicit lex de donatione inter vir. & vxo. ff. de dona. inter virū & vxo. si id quod. § si quis serui operas. Lau.

k ¶ *Pro arbitrio.* Sup. eod. quia nos.

l ¶ *Congruā.* Vt ei plus detur, à qua plus percipit. Vt tñ attendendum vtrum vni et plus seruierit q̄ alteri. ar s. de feu. c 2 & ar. s. de præb. cum sm̄ Apostolum ubi dicit, Qui altario seruit, uiuere dēt de altari. ergo si nō seruiuit, uel si parū seruiuit, plus ei tenetur restituere Lauren.

CVm tibi. Vario mō legitur Primo ponitur decisa consultatio. Secundo insio: ibi, *In secunda* Et aduerte q iste textus est multum allegabilis, & frequentatur tam per canonistas, q̄ legistas, & est breuis decisio sed aliquantulum obscura, & ideo nota bene ipsum, & tene menti, quia cotidianus Abb Siculus.

CASVS. Aliquis commisit extremam voluntatē suā in dispositionem alicuius amici sui, & sic mortuus est: quæritur an ille dicatur decedere intestatus? Rñdet Papa, q non videtur decedere intestatus No q qui extremam uoluntatē in alterius dispositionem committit: non uidetur decedere intestatus.

m ¶ *In secunda.* Primam habes inf. de verb sign cum tibi.

¶ *Glo. seq. recitatur per quæstionem, an ille vere sit testatus, & soluit & distinctionem ponit.*

n ¶ *Dispositionem.* Licet de benignitate canonica uideatur testamentum fecisse, re vera non est testatus, quia nullum est testamentum ubi nomen hæredis non exprimitur. C de testa. l. iubemus. § quod si non fuerit obseruatum circa fi. & ff de his quæ in testa. delen l proximæ. & institutio hæredis, totius testamenti est fundamentum: ut insti. de leg. §. ante hæredis. sed sicut nutu possunt aliqua relinqui. C. de fideicom. & in epistola ff de leg. 3. nutu. & sicut nutu deprehenditur voluntas obmutescentis. 26. q. 6. qui recedunt. sic nutu de æquitate canonica fit testamentum, sicut & sufficit ad locutionem alterius, q quis annuat testibus præsentibus, & dr̄ decedere testatus, s & tale testamentum dr̄ nuncupatiuum. C. qui testa. fac pos hac consultissima. Licite ergo potest quis voluntati alterius committere factionem testamenti sui. i. an quis sit ei hæres. Distinguitur tñ: quia aut in voluntatem hæredis cōmitto factionem testamenti, aut in voluntatem alterius. si in voluntatem hæredis, licite possum, licet expresse eius volūtati cōmittam. ff. de cōdi insti. verba hæc. sed si cōfero in expressam voluntatem alterius, non valet, vt si dicam; instituo hæredem

Legatū pro redēptione captiuorū non designata persona, q distribuat, distribuet eps origenis, uel habitatiōis, si origo ē incerta.

Deut. 17. Matth. 18.

† Cap. 2. eod. tit. in 2. compil. & vide p̄ alijs hic Hostiē. & Couarru.

† Cap. 15.

† Vide Ariū Pinel li in Rubrica. C. d bonis mater. in 1. parte.

† Codex Barcattiæ ita: ei debeāt, &c. prout in antiqua cōpil.

a De hoc articulo, vide late per Couarruiam li. 1. uaria resolu. c. 13.

† Et reuocata sunt ōria priuilegia consuetudines & statuta. J. de cle q a sæpe. lib. 6. & Clem. eo. tit, statutū. Ioā. And.

† Cū Dei, &c.

† Possit.

† Vt si Bonō & Parisiē. canō dimisit iij & x habebat à Bonō & xx. à Parisien. Bonon. habebit vnum & Parisiē. habebit duo. Ioā. And.

† Ipsas.

† Inclusā deśunt in nris antiquis.

† Cap 1. eod tit in 3. compil. Et de materia vide plene per Ant. Gomeziū. & Priscium Rubiū in 31 legem Taur nā.

† D spoßuone.

† Hanc glosā dicit Bald. esse singularem in l. 1. C de sacrosā. eccle.

hæredē, quē Titius voluerit. ff. de hære. insti. illa institutio. & l. si q's Sēproniū & l. captatorias. imo captatoria, i. adulatoria appellat talis institutio. C. de re mili. captatorias. secus si tacite. ff. de hære. insti. l. illæ aūt institutiones. 1 vt si dicā; instituo te hæredē, si Titius ascēderit Capitoliū: vt ff. de hære. insti. l. si q's Sempronium. & ff. de condi. & demon l. nōnunquam. Sed legatum pōt cōmitti arbitrio alterius tacite. ff. de leg. 2. l. i. sed alteri' arbitrio expresse non pōt committi. ff. de leg. 1. l. captatoriæ. & l. prædic. & incertæ per sonę bene pōt institui hæredes: ut instituo pauperes hæredes C. de epis. & cleri. si quis ad declinandam. & l. nu'li. Ioan.

1 Quando in præteritū, nō in futurū institutio est collata, nō est captatoria: ut si dicatur: qua parte Titius me hæredē instituit, meus hæres esto. Ioā. And.

† Cap. 2. eod. tit. in 3. compil.

Prima pars infra de penitent. officij. secūda hic. tertia ǂ. de sent. et com. officij. vbi declarant reliquæ q̄stiones. & de varijs portionibus vide Couarruuiam hic adde Feder. de Senis, consi. 154 inci. Io. seruus.

† Vide l. hæres meus. ff. de condi. & demō. & l. in fraudem ff. de iur. fis.

a Hanc glossulā non inuenio in antiquis libris nec puto esse Bernar.

¶ Idē C. tituli S. Laurentij in Lucina presbytero Cardinali.

¶ *De relictis ecclesiæ petit ep̄s partem suam, licet aliquid fuerit sibi à testatore relictū: nisi eo modo, & non in fraudem fuerit relictum à testatore, quòd maneret ex parte contentus, & legatum agnouerit.*

CAP. XIIII.

Officij: † & infra. ¶ Secundo q̄suisti, cum quis in testō relinquit ep̄o propriam portionem, & alia multa monasterijs vel ecclesijs, vtrum ep̄s ex illis lcītimam a possit petere portionem, & infra. ¶ Consultationi tuæ taliter respōdemus, q̄ si portionē illā, cū condōne b legauit ep̄o vt esset ea sola contentus, & ep̄s acceptauit quia per hoc alijs renunciasse c vr, de cæteris non poterit exigere portionē. Quòd si eam ipsi absolute d reliquit, portionē sibi debitam poterit nihilominus de cæteris vendicare. e Si vero constiterit f q̄ in fraudē modicū constituit mortuatium, vt in cæteris ep̄s portiōe debita fraudaretur g (quia fraus & dolus alicui patrocinari non debent) † episcopus portionem ex illis poterit exigere à canone h constitutam, saluis indulgentijs i Romani † Pontificis, quæ quibusdam regularib. sunt concessæ.

Officij Communis diuisio. Secunda pars: ibi, *Consultationi.* Abb. Siculus.

CASVS. Aliquis in testō suo relinquit ep̄o propriam portionē, & alia multa monasterijs vel ecclesijs: quærit' vtrū ep's de illis possit petere lcītimā portionem? R̄ndet Papa, q̄ si portionem illam legauit ep̄o sub condōne, vt ea esset cōtentus, & ep̄s cōdōnem acceptauit, de alijs nihil poterit petere, q'a per hoc alijs renūciare vr: sed si portionem illā absolute reliquit, de alijs nihilominus legitimā portionem poterit vēdicare Si vero constiterit q̄ fraudulēter modicam portionem reliquit, cum conditione, vt in cæteris ep̄s portione debita fraudaret: quia fraus & dolus alicui patrocinari non debent, episcopus de illis portionem exigere poterit à canone constitutam, saluis indulgētijs Ro. Pon. quæ quibusdam regularib sunt concessæ. Capitulum istud & sequens loquuntur secundum consuetudinē quorundam locorum Not. q̄ electione vnius quis renunciat alteri. Item fraus & dolus nemini debent patrocinari.

a ¶ *Legitimam.* Quæ secundum variam locorum consuetudinem varia est & diuersa inf. de sepul. certificari. Vinc.

b ¶ *Conditione.* Conditio a quid sit & modus, tractatur inf. de condit. appel. in cap. verum.

c ¶ *Renunciasse.* ff. de inoffic. testam. si pars. § vlt. & l. seq. & l. vlt. & C. eod. tit. l. parentibus. Ber.

d ¶ *Absolute.* Cum. n. absolute relinquit, potest ep̄s vtranq; consequi. ǂ. c. prox. & vr hoc notare, quia si ep̄s dedit simpliciter aliquod beneficium ei, qui prius habebat aliud: non videtur ei prius ademisse ff. ad munici l. municeps Laur.

¶ *Glo. seq. arg. alleg. tria intra, & duo in contrarium.*

e ¶ *Vendicare.* Arg q̄ recipiendo vnum. nō intelligit alij renunciasse, nisi hoc sit dictū ff. de ac. & obli. l. quotiēs. sic vxor recipiens legatum, non intelligitur renunciasse doti. C. de rei vxo. act. l. vni. §. sciendum arg. C. de pac. conuen l. si mulier. ar. contra. ff. de inofficio. testam l. vlt. & ff. ad leg. Fal l. si debitor.

f ¶ *Constiterit.* Etiam apponendo conditionem, aut si ipsam acceptauerit, si postea de fraude constiterit, quia non potuit testator auferre illam partem episcopo, quæ ei ex constitutione debetur inf. cap. proxi.

g ¶ *Fraudaretur.* Videtur tamen q̄ agere debeat ad supplementum episcopus in hoc casu, si minus ei reliquit legitima portione C. de inof. test. l. si qū. §. gña iter. & l. omnimodo q'a si admittit grauamē ista portio, sicut nec quarta debita de iure naturæ arg ff. de adop si arrogator §. sed an impuberi. Laur.

h ¶ *Canone.* Loquitur de illis canonibus. 10. q. 2. decernimus. & cap de his.

i ¶ *Indulgentijs.* ǂ. de sepul. in præsentia. & ǂ. eod. c vlt. Bern.

Requisisti. Diuidit Nam primo qō. Secundo generalis solutio, ibi, *Et quidem.* Tertio specialis: ibi, *Sed considerandum.* & ibi distinguit quatuor membra quæ patent in textu Abb.

CASVS Aliquis fecit testm. & multa pro aīa sua legauit: quęsitū fuit à Papa qualiter illa diuidenda sunt inter ep̄m & ecclesiā: R̄ndet q̄ regulariter obtinet, q̄ ep̄s sm diuersas cōsuetudines locorum dēt habere tertiam vel quartam portionē: sed videndū est, vtrū testator diceret: relinquo istud ep̄o, an relinquo istud ecclesiæ: vel sic, relinquo istud ep̄o & ecclesiæ: an sic. relinquo istud ep̄o & illud ecclesiæ: in primo casu cū dicit, relinquo istud ep̄o, distinguendū est, vtrū relinquatur ep̄o ab extraneo. an à propinquo: si ab extraneo præsumitur relictum intuitu ecclesiæ, & nō personæ: vnde ecclesia cathedralis dēt habere suam partem: sicut in secundo casu, si aliquid reliquitur ecclesiæ, ep̄us debet habere suā partem: sed istud verum est, nisi testator exprimat, quòd velit istud esse tm ep̄i, & nō ecclesiæ: in quo casu voluntas testatoris ser uāda est: secus est si dicat, q̄ velit illud esse tm ecclesiæ, & nō ep̄i: q'a priuata dispositio testatoris non pōt immutare gñalem cōstitutionem canonis: sed huic d ĉto canō obuiare vr: dicit. n. canon: si aliquid legatur pontificib. ab extraneis aut cū ecclesia, aut sequestratim: quia ille qui hoc donat, pro remedio animæ suæ donat, non pro commodo sacerdotis: non proprium, sed quasi ecclesiæ dimissum cōputabunt. R̄ndet Papa illi canoni dicens, quod dr̄ in canone, verum est, qū testator non exprimit, q̄ velit illud esse tm ep̄i, & non ecclesiæ: sed hoc exprimit hic testator & ita non cōtra dicit: si vero à propinquo legatur ep̄o, præsumitur q̄ intuitu personæ. & non ecclesiæ, nisi contrarium ostēdatur, & de isto ecclesia nihil habebit: si autem relinquatur ep̄o & ecclesiæ cōiunctim, canonica diuisio inter eos est facienda. si vero diuisim legauit istud ep̄o, & illud ecclesiæ, siue æqualia siue inæqualia sint relicta, reducenda sunt ad canonicam diuisionem, nisi vtraq; pars velit esse contenta suo relicto: si vero testator dicat. lego hoc ep̄o, & ista capellis vel monasterijs: in casu isto quod legatur ep̄o, eius erit præcipuum cum ecclesia: sicut si cuilibet alteri legaretur: & de alijs quæ legantur monasterijs vel capellis portionem canonicam obtinebit: in fine dicit, si aliqua legantur clericis prælationem vel administrationem aliquam non habentib. & qui pōt proprium habere: siue relinquatur ab extraneo, siue à propinquo, intuitu personæ præsumitur omne relictum, & de illo nec ep̄s nec ecclesia aliquid habebit, nisi aliquid in contrarium ostendatur: quæ hic dicūtur, localia sunt, quia non seruatur hoc generaliter. No q̄ relictum ep̄o ab extraneo, regulariter & generaliter præsumitur intuitu ecclesiæ esse relictum: si aūt à propinquo intuitu personæ: tn̄ in vtroq; casu probatio admittitur in contrarium. Item quod obtentu alicuius, quare illi est restituendū, & valet vocari contra nūcios procuratores negotiorum gestores. Itē voluntas testatoris semper dēt obseruari, vbi ius vel aliqs non offenditur. Item soluitur qō, cui ab ep̄o quæsita cedant. Item relictum priuatæ personæ siue habeat beneficium siue non, semper præsumitur esse relictum intuitu personæ.

† Romanorū Pontificum.

¶ Idem.

¶ *Relictum ep̄o contemplatione personæ, non diuiditur cum ecclesia cathedrali: secus si contēplatione ecclesiæ, siue nihil relinquatur ecclesiæ, siue aliquid: siue coniunctim, siue separatim. Si aūt soli ecclesiæ est factum relictum, ep̄s habebit portionem canonicam. Præsumitur aūt relictum contemplatione ecclesiæ factum, qū fit ab extraneo habente administrationē: secus si fiat ab administrationem non habente. Cum ecclesijs vero inferiorib. episcopus non diuidit sibi relictum, quia non est sibi tanta cōmunio cum ecclesijs inferioribus, sicut cum cathedrali.*

CAP. XV.

Requisisti † de his, q̄ testator p̄ aīa sua legat in vltima voluntate, qualiter sint inter ep̄m & ecclesiā diuidēda. Et quidē regulariter verum est, q̄ ep̄us debet de his secundum diuersas consuetudines tertiam k vel quartam l portionem habere.

† Cap 3. eod tit. in 3 compil. Et de materia vide late post Barto. per Bartholomeū Soc. in l. ciuibus ff. de reb dub. & Petrū de Perusio tract. de quarta canonica, adde Alc. consi. 196 viso testō in 2. vol.

k ¶ *Tertiam.* 10. q. 1. decernimus. & cap. de his. & inf. de sepul cap. 1. Bern.

l ¶ *Quartam.* 12. q. 2. nobis cōcesso. & quatuor. & ǂ. de sepul. cū super Qūq; et medietas appellatur. ǂ. de sepul. c 2 & 10. q. 2 antiquos 3 In his. n. loci consuetudo seruanda est. ǂ. de sepul. c certificari. Capitula tn̄ quæ dicunt res ecclesiæ diuidendas in quatuor partes, de matricib. ecclesijs loquuntur Vinc.

In quibusdā et locis nihil accipitur, secundum Vin. & Hostiē. sem. Ioā. And.

a *Et ecclesiæ*. Coniunctim.
b *Illud ecclesiæ*. Separatim.
c *Præsumitur*. Præsumptione iuris, non de iure. vñ probatio in contrarium admittitur, puta, si longa & magna fuit dilectio. 12. q. 3. c. 2. sed econuerso si relinquit à propinquo, psumitur relictum intuitu psonæ. ĩ. eo. c. versicu. si vero ecclesiæ. & sup. eod. quia nos. 12 q 3 ca 1.
d *Aliquid ecclesiæ*. Hic exemplificat secundum membrum distinctionis. Bern.
e *Episcopi*. Idest, proprium.
Gl. seq. quærit obiiciendo, ponit solutionem Laurentii, sed aliter soluit.
f *Secus autem exprimat*. Sed quæ est ratio diuersitatis, quod quãdo relinquitur aliqd ecclesiæ tm̃, quod eps hẽt inde suam partem: & si relinquatur epõ tm̃ ecclesia nihil habet: cum eps sit in ecclesia, & ecclesia in epõ. 7. q. 1. scire. Lauren. dixit hoc euenire pp iuris impossibilitatẽ: qm̃ ius non offenditur si epõ legetur tm̃, sed si tantum legaretur ecclesiæ, secluso epõ, ex hoc offenditur ius. arg. ff. de legat. l. nemo põt. Vel põt dici, quod nomine ecclesiæ intelligitur eps tanquam caput. supra de his quæ fiunt à præla. sine cõsensu capituli. c. nouit & cum scribit capitulo, scribitur decano, qui est caput capituli. ĩ. de concess. præben post electionem. sicut qui præest exercitui, de ipso exercitu intelligitur. ff. de his qui notant. infa. l. 2. ff. quis & a quo appel. l. 1. §. si præfec. & appellatione familiæ princeps continetur. ff. de verb. signi. l. familiæ. Nomine vero episcopi quandoq; non intelligitur ecclesia, vt in eo qui renunciauit episcopatui supra de transla. inter corporalia. & supra de eo qui renun. episco. cap. 1. Et cum aliquid datur ecclesiæ, nullæ personæ determinatæ intelligitur dari ergo episcopus inde habere debet partem, cum sit caput ecclesiæ, sed cum relinquitur tantum episcopo, intuitu tantum personæ ipsius relictum intelligitur, & ideo ecclesia nihil inde habebit, immo episcopus inde potest facere testamentum sup. eod quia nos.
g *Constitutionem canonis*. 12. q. 3. pontifices. argum 10. q. 1 sic quidam. & 16. q. 1. ad hoc. sic nemo facere potest quod in testamento suo leges locum habere non possint ff. de leg. 1 l nemo potest. ff. de pact. inter debitorem. & l. ius dubium. ff. ad l. Fal. quod de bonis. 1. respon. C. de condi. in fer. l 2. sup. de so. compe. si diligenti. inf. de sent. excom. contingit & ĩ. eo. tua.
Glo. seq. distinguit inter legata & donata, & allegat contrarium.
h *Nec est*. Hic respondet tacitæ qõni. quæ posset fieri per canonẽ illũ. 12. q. 3 põtifices cuius verba hic ponunt. & hæc distinctio sumit ab illo canone. & licet relinquat epõ sub proprio nõie, psumitur tñ intuitu ecclesiæ relictũ esse. ff. de ann. leg. l. annua. quod intelligit circa relicta in vltima voluntate extraneo: secus si aliquid detur epõ inter viuos: quia tunc psumit intuitu amicitiæ datũ aliqd, puta, si longa dilectio, & amicitia fuit inter eos, vel pp spem alicuius remunerationis. ar. ĩ. 12. q. 2. sancimus. & c. præcedenti. Item aliud est dicere: relinquo hoc ecclesiæ, & aliud, relinquo hoc canonicis. In primo casu relinquitur ecclesiæ, in secũdo non. ar. contra. ff. de reb. dub. l. ciuibus. lo. ff. de cõdi. & demonst. l. municipibus. hoc verum est, scilicet, quod dicitur in c. pontifices. scilicet quod ecclesia habeat partem suam de his quæ legantur episcopo, & illud, hoc, non referas ad proximum dictũ, sed ad superius.

¶ Sed considerandum est diligẽter, vtrũ testator leget hoc modo: relinquo istud episcopo: an relinquo istud ecclesiæ: vel relinquo istud episcopo & ecclesiæ: [a] an relinquo istud episcopo: & illud [b] ecclesiæ. In primo casu distinguendũ est, vtrum relinquatur episcopo ab extraneo, an à propinquo. Si ab extraneo, generaliter verum est, quod præsumitur [c] esse relictum intuitu ecclesiæ, nõ personæ: vnde cathedralis ecclesia de illo potest canonicam petere portionem: quemadmodum episcopo competit sua portio, si aliquid ecclesiæ [d] relinquatur; & hoc verum est, nisi testator exprimat, quod velit illud tm̃ esse episcopi, [e] non ecclesiæ: in quo casu seruanda est dispositio testatoris: secus autem si exprimat, [f] quod velit esse illud tantum ecclesiæ, non episcopi: quia priuata dispositio testatoris, non potest generalem cõstitutionem canonis [g] immutare. Nec est [h] contrarium quod in canone [i] legitur, videlicet, quod pontifices, quibus ab extraneis aliquid, aut cum ecclesia, aut sequestratim dimittitur, aut donatur (quia hoc ille qui donat, pro redemptione animę suę, non pro commodo sacerdotis probat offerre) non quasi suum proprium, sed quasi dimissum ecclesiæ, inter facultates ecclesiæ computabunt: quoniam hoc est verum, cum testator ita sequestratim legat illud episcopo, quòd non exprimit vtrum velit ad episcopum tantum, non ad ecclesiam pertinere. Si uero relinquatur illud episcopo à propinquo, [i] præsumitur esse relictũ non intuitu ecclesiæ, sed personæ: [k] nisi forte contrarium probaretur, & de isto nihil potest ecclesia petere in vita eius.

¶ Quòd [l] si relinquatur episcopo & ecclesiæ: de illo canonica inter ipsos † est diuisio facienda. [m] Si vero istud epõ, & illud ecclesiæ relinquat: siue æqualia, siue inæqualia sint relicta, reducenda sunt ad diuisionem canonicã, inter epm & ecclesiam cathedralem: nisi ambo velint † esse testatoris dispositione [n] contenti [o] quam † pp vltimæ voluntatis fauorem satis decens [p] est obseruare: vbi neq; fraus interuenit, neq; dolus, neq; † quisquã nimium defraudatur debita portione. ¶ Secus aũt est si aliquid legetur epo, & aliqua capellis vel monasterijs, aut alijs pijs locis: nam in hoc casu, quod legatur [q] episcopo, eius est præcipuum, cũ ecclesia cathedrali, quemadmodum si cuilibet alij legaretur, & † de illis [r] quæ alijs legantur, portionem canonicam [s] nihilominus obtinebit: quoniam non est [t] tanta communio inter episcopum, & inter capellas vel monasteria, seu alia pia loca quanta [u] est inter episcopum, & ecclesiam cathedralem: cui est spirituali coniugio copulatus: vnde quæ acquirit [x] episcopus, non illis, sed isti tantum acquirit. Illud autem [y] est generaliter obseruandum circa eum qui potest proprium possidere, prælationem vel administrationem ecclesiæ non habentem, [z] quòd si ei aliquid specialiter relinquatur, non solum à propinquo, verum etiam ab extraneo, intelligitur esse relictum non intuitu ecclesiæ, sed personæ; nisi probatio in contrarium appareret: & idcirco de illo nec episcopus nec ecclesia potest in vita [a] eius sibi aliquid vendicare.

Glos. seq. recitatur per quæstionem, & ponit duas opiniones.
i *A propinquo*. Vsq; ad quartum gradũ. C. de epis. & cleri. auth. licentiam. & in auth. de eccle. tit. §. interdicimus. coll. 9. & inf. de consan. & affin. c. non dẽt. Quidam dñt vsq; ad septimum. cũ canõ distinguat hic: vt 12. q. 3. c. 1. & 2. & sup. eo. quia nos. Vinc.
k *Personæ*. Quare nihil debetur ecclesiæ argu. ff. de peti. hæred. l. item veniunt. §. Item non solum.
l *Quòd si*. Tertiũ mẽbrum distinctionis. T.
m *Si vero*. Quartũ membrũ diuisionis.
n *Dispositione*. fauore vltimæ voluntatis, 13. q. 2. c. vlt. ff. pro socio. cũ duob. alias incipit, si fratres §. idem respondeo. Ioan.
o *Contenti*. Sup. cap. proximo.
p *Decens est*. Sed non necessariũ. decẽs enim est, vt pro modico non contendat. ff. loca. si merces. §. vis maior & l. habitatores. & ideo multum operatur repetitio verbi, hoc, scilicet cum dicit. relinquo hoc episcopo, & relinquo illud ecclesiæ. Laur.
q *Legatur*. Quia hoc est eius præcipuum, & diuidi debet illud cum ecclesia cathedrali. Vincen.
r *De illis*. Scilicet monasterijs, vel capellis.
s *Canonicam*. Scilicet tertiam vel quartam: vt dicitur in prin. cap & sup. eod. cap. proximo.
t *Non est*. Hæc est ratio quare secus est. Bern.
u *Quanta est*. Argumentum quôd non dicitur de gremio ecclesiæ qui eligitur de minoribus ecclesijs, licet sit eiusdem ciuitatis. argu. inf. de verb. sign. cum clerici.
x *Acquirit*. 18. q. 1. cap. 1.
y *Illud autem*. Quod sequitur.
z *Habentem*. Siue habeat beneficium ecclesiasticum siue non. Vicentius.
a *In vita eius*. Post mortem bene si intestatus decedat. ut ĩ. de success. ab intesta. cum dilectus. ita tamen quod non habeat propinquos 12. q. vltima. cap. vlt. & in authen. de ecclesia. titu. § si

† In codice Barbatiæ ita: relinquo istud epõ: aut relinquo istud ecclesiæ: aut relinquo istud ecclesię & epõ, aut relinquo istud ecclesiæ, & istud episcopo.

† Hoc est qd quæritur, quare ius offenditur in vno, & nõ in alio. Io.

† Canon cuius hic meminit Papa, est in concil. Agathẽsi. cap. 56.

a Aliàs ẽ ver. sub §. solent. vide ĩ ap pe. dilecti vlt. in fin. vlt. gl. Io. And.

1 Per his legem dixerũt hic Petrus & Abbas, quod si administratori ecclesiæ etiã expresso nõie aliquid legetur, episcopus habebit canonicam.

† Eos.

† Voluerint.

† Quam ſ. dispositionem.

† Aliàs ita: nec qs quam nimium defraudetur &c.

† In vno vetusto ita: & de his quæ illis legant portionẽ, &c. in alio ita: & de his q̃ alijs legantur epus portionẽ, &c.

4 Socius qui cessantibus socijs refecit insulã communi nõie, licet vsuras centesimas, & dominiũ vendicare possit, tñ & leuiorẽ viam, scilicet agẽdo pro socio aggredi poterit. Ioã. And.

3 Agnatos vsque ad 7. cognatos vsque ad 4. gradũ, secundu Ioan.

titul.§.si quis autem. [f] colla.9.& 12.q.1 sunt manifestæ 16. q.2. episcopus qui filios.

R *Aynutius:* Primo ponit factū. Secundo auditoris dati per Papam pronunciatio, ibi, *Cum autem.* Tertio ꝓnunciationis, per Papam confirmatio; ibi, *Nos igitur.* Prima & secunda partes subdiuidi possunt, & partes patent in textu. Abbas.

a ¶ *Raynutius.* Ad intelligētiā huius decretalis pone casum, ꝙ tota hæreditas R. valuit 54. omnibus computatis. in quib. Clera mater ipsius habuit tertiam partem, scilicet, 18. quæ tertia deducebatur iure Longobardorum, mō remanent 36. in quibus Adelasia vxor ipsius R. habuit similiter tertiam partem, scilicet 12. q̄ tertia similiter deducebatur iure etiam Longobardorum: modo remanent 24. sed in illis 18. q̄ sunt tertia pars Cleræ, habuit Alterocha tertiam debitam iure naturę, in qua grauari non potuit: quæ tertia sunt tria, quia ambæ neptes de iure cōi pro legitima habere debebant tertiam partem de 18. quæ sunt sex, & sic quælibet tria, & tm̄ habuit Alterocha in tertia Cleræ: modo remanent tutori pro Adiecta 15. de tertia Cleræ tam iure naturæ quàm ratione donationis. Item in duodecim, quæ sunt tertia pars Adelasiæ, eodē modo habuit Alterocha tertiam debitā iure naturæ s. duo: quia tertia pars de duodecim, sunt quatuor: quorum medietas sunt duo, pro Alterocha, & reliqua duo ꝓ sorore sua Adiecta. tutor hēt decem, in ista tertia Adelasiæ, tam ꝑꝑ ius naturæ, q̄ ꝑꝑ venditionem residui. habuit ergo Alterocha in tertia Cleræ & Adelasię quinq;, & ita infra retractatur: tutor vero habuit in illis tertijs vigintiquinq;, quia quindecim habuit pro tertia Cleræ, & decem pro tertia Adelasiæ, q̄ oīa sunt vigintiquinq;. Itē in vigintiquatuor q̄ remanebant pro hæreditate R. q̄libet soror habebat suā tertiā debitam iure naturæ, q̄ est quatuor: modo Alterocha pōt sibi computare pro domo, horto, & dote, illa quatuor pro sua ltīma, si tm̄ valuerūt, & tutor ꝓ Adiecta tm̄ recipiet, s. alia quatuor: mō remanet hæreditas R. sexdecim. s. quæ restituenda sunt Alterochę: tñ tutor extrahet inde quartam, per Trebellianum, s. quatuor, & hoc verū est qñ nihil est in fructib. quia si aliquid est in fructib. tutor extrahet Falcidiā tm̄ pro rata, fructib cōputatis in ea, & residuum dabitur Alterochæ: & ita remanent duodecim pro hæreditate R. extractis ltimis, & quarta ꝑ Trebellianū, & illa duodecim reddēda sūt Alterochæ: habuit ergo Alterocha duodecim ex hæreditate R. q̄ erant vigintiquatuor, extractis tertijs matris, & auiæ, & quatuor habuit ꝓ sua ltīma in illis vigītiquatuor, ecce xvj & habuit ex tertijs matris & auiæ v. q̄ oīa sunt xxj, quæ xxj. tm̄ habuit Alterocha: tutor vero habuit ex tertijs Cleræ, & Adelasiæ vigintiquinq;, & quatuor ex hæreditate R. ꝓ ltima Adiectæ, quatuor ꝑ Trebellianū, q̄ oīa trigintatria; mō ad de vigintivnū, sunt quinquagintaquatuor, & hæc est tota hæreditas R. & sic est plana decretalis ista. Not ꝙ tutori dato in testō, pōt testator ꝑcipere, vt sic de reb. suis disponat. Itē si sit lis cū pupillo, tutor conuenit. Itē snīa fertur in ꝑsonam tutoris. Itē iudex appellationis pōt in quibusdam sniam cōfirmare, & in quibusdam infirmare. Item à tpe litis contestatæ dr̄ quis esse in mora, vt hic vr̄ posse colligi. Item pater nō potest priuare filium quarta legitima, vel etiam in ea grauare.

b ¶ *Et vxorē noīe Adelasiam.* Matrē puellarū. de quib. sequit. Hæreditas Raynutij valuit quinquagintaquatuor cōputatis dote, domo, & horto, in quib. Alterocha fuit instituta hæres.

¶ *Gl. seq. recitetur per tres quæstio. an necesse fuerit relinqui filiæ puberi, & an iure institutionis, & an instituatur in certa re, &c.*

c ¶ *Relinquens.* Si nihil sibi in testō reliquisset, non valuisset testm̄ C. de inof. testa. oī modo. & l. seq. & tam dotem q̄ legatū cōputabit in ltima. C. eo. tit. qm̄. & l. si qñ. §. & gñaliter. & si nō sufficeret. agere posset ad supplementū: vt in ll. ꝑdictis. & C. eod. tit. l. qm nouella. & l. si qn. §. & gñaliter. Et qđ dicit, relinquens, intellige ꝙ instituit eā hæredē sibi in illis rebus: aliās non valuisset testm̄ iure nouissimo: in auth. vt cū de ap. cog. §. aliud quoq;. & §. hoc aūt. colla. 3. & in auth. de triente, & semis. §. frequenter. colla. 3. concordant prædictis legibus veterib. sed standum est illi auth. vt cum de appe. cog. tanquā posteriori. [e] C. de inoffic. testa. sunt illæ duæ authenticæ. Et tales qui in certis rebus instituuntur, loco legatarij habentur, nec tenentur creditoribus. C. de hæredi. insti. l. quotiens.

ADDI. Et si non sufficeret, agere posset ad supplementum: vt in ll. legibus prædictis.

re: & hoc intelligitur esse verū, cum fraus minime procuratur: quæ si detecta fuerit, patrocinari non debet.

¶ Idem episcopo Tuscano. †

¶ *In bonis patris, matris, & auiæ, habet quis debitam iure naturæ, in qua grauari nequit: & filius rogatus de restituenda hæreditate sub conditione, detrahit debitum iure naturæ, & Trebellianicam, in qua computantur fructus post litis contestationem percepti.*

CAP. XVI.

R Aynutius [a] † de Clera duas hñs filias, Alterochā videlicet, & Adiectā, matrem insuper Clerā, & vxorē noīe Adelasiā, [b] in extremis positus condidit testamentū: Alterochæ filiæ puberi vltra dotem quam ei dederat, domū & quendā hortum in eodem testō relinquens. [c] Adiectæ vero impuberi reliquit cætera † bona sua: adijciens vt Alterocha & soboles quam gestabat in vtero eidem impuberi succederent, si absq; liberis, [d] morerēt. Mortuo itaque testatore, tutores impuberis eam cum omnibus bonis eidem relictis a patre, iure Lombardo † cuidam

¶ *Gl. se. hēt duas partes. Prima tractat distinctionem institutionū, &c. Secunda pars ponit tria: primum an remitti possit fideicōmissum: an rogatus alienet, & quid de illo q̄ se obtulit monasterio,*

d ¶ *Si absque liberis.* Ex [a] hoc vr̄, ꝙ hęc substitutio fuerit compēdiosa, s. qñcunque decederet sine liberis, ei succederet soror cum sobole. Vñ nota, ꝙ est quædā substitutio vulgaris, quædam pupillaris, quædam exemplaris, q̄dam cōpendiosa, & tales substitutiones dñr directæ. Item est & fideicōmissaria. Substitutio [6] vulgaris est, q̄ ab oībus vulgarib. fit, & fit sub hac forma. Instituo te hæredē, & si tu nō eris hęres ille sit hæres, Insti. de vulg. substi. in prin & expirat adita hæreditate. C. de impu. & alijs substi. l. post aditam. Pupillaris est, q̄ fit talib. verbis. Filius meus mihi hæres esto, & si tu non eris hæres, vel si eris hæres, & infra tp̄s pubertatis decesseris, ille sit hæres. insti. de pupil. substi. in prin. Hæc aūt expirat adueniente pubertate. insti. eo § masculo. & ff. de vulg. substi. in pupillari. Exemplaris est, quæ fit ad exemplum pupillaris, quæ fit furioso in his verbis: si filius meus decesserit priusquam peruenerit ad sanā mentē, ille sit hæres. C. de impu & alijs substi. l. humanitatis. & insti. de pupil. substi § 1. hæc similiter expirat eo redeūte ad sanam mentem. institu. de pupil substi. §. qua ratione.

Cōpendiosa fit talibus verbis: Quandocunque filius meus decesserit: ille sit hæres C. de impub. & alijs substit. precibus.

Fideicōmissaria dr̄ q̄ fit sic: Instituo te hæredem, & rogo te vt hæreditatē restituas Titio tali die, vel sub tali condōne. s. si decesseris sine filijs, & ista substitutio pōt fieri ꝑ volo, mādo, vel rogo, & hæc substitutio pōt fieri à quocunq;, & cuicunq; ante pubertatē, & post Insti. de pupi. substi. §. vlt & ff. de vulg substi. l. cohæredi. §. cū filiæ: talis fuit substitutio ista: & substitutio vulgaris expirat, quācito adita est hæreditas. C. de impub & alijs substi. post aditā pupillaris statim expirat post tp̄s pubertatis. Insti. de pupi. substit. in prin. & ff. de vulg substi. in pupillari. hæc fuit fideicommissaria substitutio, siue precaria in casu huius decre. Io. Et hoc incertum conditionis potuit soror remittere sorori, licet sit ꝯ voluntatem testatoris. C. de pact. l. 1. & l. cū proponas. & hoc ꝑꝑ remouendum votum captandæ mortis C. de transac. de fideicom. nec poteſt alienare taliter grauatus. C. cōia de leg. l. vlt. §. sed quia nostra. & § sed in oīb. & in auth. ibi posita, res quæ nisi in casibus in auth. ibi positis. libertatem tñ præstare pōt pretio soluto. ff. ad Trebel. quidam. § vlt. nec diceretur mori sine liberis, si monasterio dederit se & sua. sup. de proba. in præsentia. ubi de hoc. Vinc.

ADDITIO.

¶ Aduerte ꝙ vltra illas species substōnum, est vna, q̄ vocatur breuiloqua, quia breuib verbis fit. & sub verborum breuitate continet multas substōnes: Aliqñ duas vulgares tm̄: ut si duob hæredib. institutis dicatur: vos inuicē substituo: Aliqñ duas pupillares tm̄, ut qñ fit duob. impuberibus exhæredatis: Aliqñ duas fideicommissarias tm̄, vt qñ fit in codicillis: vt l. Scæuola. ff ad Trebel. Aliqñ continet quatuor duas vulgares, & duas pupillares, vt qñ fieret duob. impuberib. institutis, & in ptāte constitutis, ut l. iam hoc iure. & l. Lucius. ff. de vulg. & pupil. Aliqñ continet sex, ut si dico: filios meos impuberes instituo: & eos inuicem substituo si decesserint in pupillari ætate, uel qñcunq;: nam hæc continet duas vulgares si nō adeatur hæreditas, & duas pupillares si decesserint in pupillari ætate, & duas fideicōmissarias si decesserint postea. Aliqñ ꝯtinet octo: vt si q̄s haberet duos filios īpuberes mēte captos, & eos īstitueret, vel substitueret ꝑ hæc ṽba, si decesserīt ī pupillari ætate, vel post in demētia, vel alias qñcunq;, inuicē substituo: nā tūc cōtinet duas vulgares, duas pupillares, duas exemplares,

[Left margin notes:]

[a] Si eps, clericus qui vel diaconus moritur sine testō & legitimis successorib. succedit ecclesia, ī qua instituti fuerunt. Io. And.

† Tuscanen. Tusam. Tuscul.

† Rannutius. Rantius.

† Cap. 13. ti. de senten. & re iud. in 3. compil. Illustris est hęc decretalis, d cuius materia duo extant volumina à Guiliermo Benedicto sup hoc c. edita. Adde Couarruuiam hic. & d intellectu vide Ferdi. Vasquium li. 2. de successi creatio. §. 20. & ibidē. eod. §. 20. par. 4 & li. 3 §. 21. limita. 1. & multis alijs locis.

[Right margin notes:]

[e] De hoc plenius ī. eo. tit. c. 1. li. 6. in gl. nunquid. Io. And.

† Vna incipit, nouissima. et hr̄. C. de inoffic. testa. altera incipit, nō licet. & ē C. de libe. præter.

† Cætera, hēnt vetusta exēplaria, in recētiorib. certa, legitur mēdose vt puto.

† Ita ī antiquis, sed in recētiorib. Lōgobardorū, legitur.

[a] Hæc glossa deprauata ē in vulgatis codicibus, eam nos restituimus ex antiq. exēplarib. idē p̄stitimus in cęteris.

† Et hæc est indirecta, & alia reciproca, vel breuiloqua. C. d impu & alijs substitu. l. p̄cibus.

[6] De substitutione vulgari, & cæteris, substōnibus, & cur ita appellentur, & quō, ac q̄bus verbis fiāt, tradit Accurtius in § qua rōne. verbo, ad exēplum de pupillari substit & ibi plenissime Doctores.

exẽplares & duas fideicõmissarias: & sic octo merito recte dr̃ breuiloqua appellaĩ ẽt reciproca quasi repetita. ff. de vulg & pupil l. ii hoc iure. Notãdũ tñ ꝙ hæc substitutio nõ est ꝓprie substõ per se, sed est q̃dam adiectio substõnis: nã sub se ɔtinet vulgares, pupillares, exẽplares, & fideicõmissarias: vt clare patet, per supradicta verba sũt Bartoli, in l. Lucius. ff. de vulg & pupillari. De materia substitutionum est bona gl. Instit. de pupil. substit §. qua ratione.

P. noĩe tradiderunt: q̃ filiũ [a] ex eo suscipiens, tandẽ sine liberis est defuncta: [b] cuius bona idem P. maritus eius superstes, aliquãto tpe possedit [c] in pace: qui cũ alia muliere matrimoniũ contrahens, & filios suscipiẽs ex eadem, diem clausit [d] extremum. Postmodũ inter Alterocham, & filium eius ex vna parte, & filios eiusdẽ P. & Raynerium tutorẽ eorũ ex altera, super bonis prædictis eiusdẽ Adiectæ suscitata [e] materia q̃onis, cœperunt coram G. iudice Tuscan. adinuicẽ litigare: coram quo Alterocha & filius eius bona † quondã Raynutij, tanquam ex cã fideicõmissi, vel substõnis [f] sibi debita petierunt; tutore filiorũ p̃dicti P. ex aduerso dicente, ꝙ obstabat illis annalis præscriptio, [g] vsucapio [h] pro dote, ac longi tpis [i] silentium diuturnum. Insuper allegabat, quòd de bonis illis, tam tertia [k] Cleræ matris testatoris, & tertia Adelasiæ vxoris eiusdem, quàm quarta per Trebellianum, nomine ipsius Adiectæ erant ante omnia deducendæ. Dictus vero iudex supradictum Raynerium tutorio noĩe pupillorum, in restitutione bonorum Raynutij condemnauit: tertia Cleræ primo deducta, quã Adiectæ, ac viro suo donauerat: de qua in substõne, quam fecit Raynutius, non vr̃ aliquatenus cogitasse: deducta quoque tertia Adelasiæ, quam ipsa P. vendiderat supradicto: præcepit ẽt idem iudex de his reb. illas tertias deducendas, de quib. deduci poterant † secundũ Tuscanæ † cõsuetudinem [l] ciuitatis. Deduci præterea quartam per Trebellianum idẽ iudex iniunxit, cum ẽt quilibet extraneus restitutione grauatus, eam deducere potuisset: sed vtraque [m] pars ab illa sententia prouocauit, & infra. ¶ Cum autem coram G. † diacono Cardinali auditore à nobis concesso, fuisset diutius litigatum, ipse de mandato nostro, sententiam sup radicti iudicis, videlicet † in eo ꝙ dixit tertiam Cleræ, & tertiam Adelasiæ integraliter deducendas, [n] pronunciauit iniustam, & ab ea legitime prouocatum: diffiniens, sic illas tertias deducendas, vt legitima portio iure naturæ debita [o] Alterochæ, illi salua sit in vtraque: ad cuius restõnem dictum Rayneriũ condẽnauit. ¶ In eo vero ꝙ quartam per Trebellianũ [p] idẽ iudex censuit retinendã, sententiam confirmauit eiusdẽ: ita uidelicet quòd fructus de bonis

a ¶ *Filium ex eo.* Qui decessit ea viua. & ita perinde est, ac si non fuisset. ff. de verb. sign. nam & ego. cũ mortis tpe liberos non haberet ff ad Trebe. ex fcõ. §. si quis aũt susceperit. [1] nec habuit ex illo nepotẽ superuiuentẽ, quia tunc idẽ esset, ac si haberet filium C de condi. inser. l. 1. & C ad Trebellia. l. iubemus §. finaũt. Vincen.

b ¶ *Est defuncta.* Et intellige, ꝙ ipsa instituit maritum, & tũc soror [2] admittitur ex cã fideicommissi, vt sequitur j. Si vero non instituisset eum, tunc peteret soror totã hæreditatẽ ab intestato. C. de fideicõ. si in persona & matris [3] nõ fuit indignus, aliàs non tenuisset institutio. C de inoffic. testam fratres. Vincen.

c ¶ *Possedit.* [4] Per hoc notatur, ꝙ Petro viuente mota fuit q̃onis, & lis etiam contestata: vt inf. sequitur.

d ¶ *Clausit.* Lite prius contestata cum Alterocha & filio eius: ut colligitur. j. vers. ibi à tpe litis contestatæ percepti à prædicto Petro & filijs eius.

ADDITIO. Hoc non est necessarium, quia nihilominus possunt conueniri hæredes lite non contestata.

e ¶ *Suscitata.* [5] Non dicit orta, sed suscitata: quia Petro viuẽte fuit orta: suscitare est ortũ aliqd mortuum reuiuiscere.

¶ *Glos. seq. obiicit, & soluit.*

f ¶ *Vel substitutionis.* Sed videtur ꝙ istud petere non potuerunt: quia substitutio euanuit statim post tempus pubertatis, quia pupillaris videretur fuisse substitutio. Dico quòd non, quia substitutio facta talibus verbis quandocunque iste decesserit sine liberis, substituo Alterocham: in hoc casu etiã post tempus pubertatis tenet substitutio, quia illud verbum, substituo, trahitur ad fideicommissariam substitutionem ff. ad Trebel. l. Sceuola. Si autẽ substitutio fuisset facta talibus verbis, si Adiecta non sit hæres, Alterocha sit hæres. Vel sic quandocunque Adiecta filia mea impubes decesserit, ei Alterocha sit hæres: tunc nisi Adiecta decederet infra pubertatem, Alterocha non succederet ei, nisi testator fuisset miles ff. de vulg. substi l. centurio. & l verbis & C. de impub & alijs substit l. precibus, quia talis substitutio non potest fieri nisi a milite ut in l. centurio. Vel dicas ut dictum est in notula ex hoc, ꝙ hæc fuit fideicommissaria substitutio, ut innuit hæc littera tanquam ex causa fideicommissi uel substit ut Io.

g ¶ *Annalis præscriptio.* Hæc allegatio hodie cessat Inst. t. de vsucap § 1 & C. de anna excep. l 1. in prin.

¶ *Glosa sequens dicit quando locum habet actio de dote. Secundo obiicit, & soluit.*

h ¶ *Vsucapio pro dote.* Tunc prodest vsucapio pro dote, qñ res inæstimata traditur ꝓ dote, & sequitur inde matrimoniũ de iure & de fcõ. sed si res æstimatæ tradunĩ, tunc vsucapit res ꝓ emptore ff. de vsuca pro dote. l. 1. 2. & 3 C. eo. ti l vnica. Ioannes. Sed quare non profuit hæc præscriptio? Rñdeo, actio quæ cõpetit ex testõ, personalis est C. cõia. de lega. l. 1 & Institu. de leg. in prin. & actio personalis non tollitur nisi spatio xxx. annorũ. C de constit pec. l. 2. nec currit præscriptio contra eam, nisi ex quo cœpit competere, idest, ex quo potuit agere ex testõ. C cõia de lega. l. 1. & insti. de leg. in prin. C. de præscri. xxx. ann. sicut in rem. & C. de iure doth rebus. Tanc.

i ¶ *Longi temporis.* Lõgum tempus dr̃ spatium x. vel xx. annorũ. C. de præscrip. long. tempo. super longi.

¶ *Gl. seq. obiicit, & dupliciter soluit.*

k ¶ *Tam tertia.* Sed quid ad matrẽ, vel vxorem de bonis Raynutij, cum descendentes semper excludant matrẽ in auth. de hæred. ab intest. veni. in prin. coll. 9. similiter & vxor excluditur C vnde vir & vxor l vnica? Sed dic ꝙ illud erat s̃m consuetudinẽ ciuitatis, quæ matri, & vxori defert tertiã in bonis mariti, ẽt si filios habeat: q̃nque tñ defertur vxori quarta pars in bonis mariti, si ipsa ẽ inops. C vnde vir & vxor authẽ p̃terea. Item cũ vir eã sine cã dimittit. C. de repu iubemus §. 1. Io. ¶ Verius dicas ꝙ illæ tertiæ non deducunt s̃m ius ciuile, sed s̃m ius Lombardum, vt hic dr̃. & in fin vbi dr̃, iure Lombardo. nã cautũ est in Lombardia, [5] ꝙ si maritᵉ moriat anteq̃ vxor, vxor lucrat tertiã partẽ bonorũ mariti. unde tã mater q̃ vxor deducet illas tertias s̃m legem Lombardam. & in ciuitate Tuscana seruatus lex illa, & consuetudo est secundum illam, ut dicitur in prin. glossæ.

l ¶ *Secundum consuetudinem.* Forte consuetudo erat quòd de mobilibus non deducerentur. Lauren.

m ¶ *Vtraque pars prouocauit.* Sic inf. eo Raynaldus. sup. de ap. si duobus. & C de appel. l. vlt. Bernar.

¶ *Glos. seq. obiicit, & soluit.*

n ¶ *Integraliter deducendas.* Petierat enim Alterocha legitimam in bonis matris, & auiæ, in quibus ipsa legitimam habere debebat insti. de exhæred. lib § mater in auth de hære. & Fal § primum itaque & ff. de inoffi testa l 1 & 2. & l filius non impeditur. Sed quare reuocatur donatio Cleræ in parte? Dic quod fuit inofficiosa C de inoffi do. l. 1. & 2 & C de inoffi testamen authen. vnde & si parens. Idem enim credo quod venditio Adelasiæ facta fuerit in fraudem & simulate: vnde non debuit obesse Alterochæ quantum ad legitimam? vt hic dicit, & donatio & venditio in morte fuit facta: vnde Alterocha priuari non potuit sua legitima. inf. de sepul. de his ubi de hoc.

o ¶ *Debita.* Idest tertia iure naturæ.

¶ *Glos. seq. distinguit, & prosequitur de triplici quarta.*

p ¶ *Quartam partem per Trebellianum.* Nota ergo quòd quartarum, alia est debita iure naturali, quæ dicitur bonorũ subsidium, & hæc debetur filijs tantum, qui sine causa exhæredari non possunt C. de inoffic. dona. si totas. & C. de inoffic. testam parentibus & authen. ut cum de appel cog § causas. colla. 8. & huic quartæ nullum grauamen potest imponi. C. eod titul omnimodo. & duabus legibus sequentibus; & hæc hodie est aucta ad trientem & semissem secundum numerũ filiorum, & ut si sint quatuor filij, & intra, debent habere tertiam partem: si sunt quinque, vel vltra, debent habere medietatem eius, quod eis deferebatur ab intestato. ¶ C eod. authen nouissima. & in authen. de trien, & semis. §. hæc nos. colla. 3. & in hac veniunt omnia quæ profecta sunt ab eo cuius

[1] Per hũc §. & § se. dicas idẽ si simul decessissẽt mater & filius nec apparet q̃s prius: p̃sumit n. filius præmortuus: & hoc uerũ si erat Ipubes: secus cum pubes erat ff de re. dub q duos ĩ fi. & l. cum pubere. & l seq. Ioã. And.

[2] Aliàs ita: dicta bona condã Ranũtij, &c.

[3] Hæc glosula non est Bernardi, nec in antiqs libris habetur.

[4] Neque hæc glossula est Bernardi, nec habetur in antiquis codicibus.

† Potest.

† Tuscã. Tusculanæ.

† C.

† Dictio, videlicet, deest in plurib. antiquis.

[4] Sed illæ non tangunt hoc. cũ de tertia loquatur hic, nec d inopia, vel repud o ali qu d hic dicat Ioã. And.

[5] Liber sic dictus vbi specialia iuralia tuunt super dote, s̃m Innocentiũ, & notat Hostien. ius Lobardũ per canonicũ apꝓbatũ. ad idem de fer. non or. consuluit. & multa ipsius ll sũt canonizata 18. q. 4. & in alijs locis. [6] qualiter accipiendum proseq. hic Ioã And.

[6] Et interdum necesse habet relinquere filijs tres partes suę substãtiæ quarta arbitrio seruata. s. cum filij sunt curiales, vel filiæ nuptæ curia lib. in auth. de tri. & sem. §. prohibemus coll. 3. Io. And.

ius fuit hæreditas, & computantur in ipsa. C. de inoffi. testa qm̃ nouella. & l. si qñ. §. & gñaliter. & C. de col l. pe. Itẽ est & alia quarta Trebel. vt cũ aliquis est institutus hæres, & rogatus vt alij restituat hæreditatem, si moriat sine liberis: vt hic fuit, iste taliter institutus põt retinere quartã partẽ de tota hæreditate per Trebellianũ, & sic appellata ẽ Trebel. à Trebelliano auctore de hac habes instit. de fideicom hære. §. sed quia. & C. ad Trebel. per totũ. & hęc detrahitur de vniuersitate hæreditatis, & in hac imputantur legata & donationes. ff. ad leg. Fal. in quarta. Itẽ ẽ & alia quarta, q̃ debeẽ iure instõnis, vt cũ aliquis est institutus hæres, & illa hæreditas ẽ exhausta per legata vel fideicommissa, tunc institutus hæres potest detrahere quartã partẽ de singulis legatis vel fideicommissis. C. ad leg. Fal. per totũ. ĩ. eo. c. Raynal. ad fi. vers & saluo. in ista. s. Falcidia, sola hæreditaria imputantur non donata, vel legata seu fidei commissa. ff. ad l. Falcidiam Nesennius. & l. id qđ. & l. quod autem. & l. in quartam.

† sufficiãt

† Legitimam.

† Tuscã.

ipsius, à tpe litis cõtestatæ a percepti, à prædicto b P. & filijs eius post mortem Adiectæ, computẽtur in ea: qui si suffecerint † ad quartam, & fructus eius, eo noie alia deductio nulla fiat: alioqn iuxta quãtitatem fructuũ perceptorũ cõputationis rõ habeatur. Quia vero pater Adiectæ ipsam in ltima † nõ potuit c aggrauare ltimam d ipsam, videlicet ius partis q̃ sibi debebaẽ ab intestato, deducendã censuit, & ẽt retinendam: ita q deductio fiat tantummodo de his rebus, de quib. secũdũ Tuscanę † cõsuetudinẽ e ciuitatis fieri cõsueuit. ¶ In eo aũt q pnominatus iudex condẽnauit Rayneriũ noie pupillorũ, ad residui f restõnẽ Alterochæ, ac eius filio faciendã, ipsius sniã confirmauit. Nos igitur eiusdẽ Cardinalis sentẽtiam ratam habentes, ipsam auctoritate Apostolica confirmamus.

ADDITIO. Est & alia quæ debetur arrogato in bonis arrogatoris ff. de adop si arrogator. Vnde versus.

Tunc Trebellaris cum reddere cuncta rogaris.
Sed desalcaris si per legata grauaris.
Olim quarta fuit semis vel tertia: sed nunc
Quatuor aut infra dant natis iura trientem.
Semissem vero dant natis quinque vel vltra.
Arbitrium sequitur substantia cætera patris.

¶ *Glos. seq. primo ponit circa imputationem fructuum in quartam, ponit tres casus diuersos, secundo obiicit, & soluit.*

a ¶ *A tempore litis contestatæ.* Ex quo a tpe litis cõtestatę fuit in mora, cõputant fructus in quartam, & quicquid ex his hẽt supra quartam, restituit, similiter & cum in mora nõ est, sed percipit fructus ex voluntate defuncti, vt quia post tps rogatus est restituere hæreditatem, eos computat in quartam: sed qđ supra quartam hẽt, non restituit. si aũt hæres percipiat fructus negligẽtia nõ petentis fideicõmissum: tunc nõ cõputat in quartã, nec restituit. hæc probanẽ ff. ad Trebel. l. in fideicõmissaria. & l. mulier §. si hæres. & l. ita tñ. §. hæres ex asse. Sed obijcitur ĩ decretalẽ istam: Nonne hic filia primi gradus rogata erat restituere hæreditatẽ sorori? Et dicit lex, q vbi quis primi gradus rogatus est restituere hæreditatẽ filijs suis, vel fratrib si decesserit sine liberis, dẽt retinere quartã p imputationẽ fructuũ, licet hoc testator rogauerit. Sed in ipsis hæreditarijs reb. retinebit quartã, & dodrans restituiẽ: vt C. ad Trebel. l. iubemus. & hic dr̃ q fructus dẽnt cõputari in quartã. 1 Dicas q lex illa, iubemus loquiẽ de fructib. ante litẽ ꝯtestatã perceptis, & illi nõ imputant filijs primi gradus, sed percepti post litẽ contestatã imputaẽ in quartã: qa post litem cõtestatam dicitur malæ fidei possessor, vnde illos tenetur restituere. C. de rei vendi certum est, & ita non contradicit. Ioan.

b ¶ *A prædicto P.* Per hoc tollitur quod cum ipso P. litis contestatio facta fuit, vt dixi sup.

c ¶ *Non potuit.* C. de inoffic. testam. quoniam in prioribus.

¶ *Glos. seq. reci per quæstionem, an filius rogatus restituere, detrahat duas quartas, & arg. quod sic. ponit opinionem contrariam. vltimo ponit opinionem distinguentem.*

d ¶ *Legitimam ipsam.* Retinebũt ergo isti duas Falcidias, vnã debitam iure naturæ, 2 & alteram Trebellianicam quartã, s. quam retinet quilibet extraneus restitutione grauatus. inf. eo. Raynal. Et q ẽt de iure ciuili hoc fieri possit, probatur pluribus argumentis Et primo pater dum rogat filiũ de restituẽda hæreditate, non grauat eum in ltima, vnde fideicommissum in illa ltima non tenet ipso iure, quia in ea nullum grauamen põt imponi filio. C. de inof. testa. qm̃ in priorib. & iõ in alio rogatus vr̃. & de eo in quo est rogatus, dẽt quartam deducere. in auth de restit. & ea quæ pa. §. quamobrem coll. 4. & in auth. de restit. § nobis igitur coll. 6. Et est arg. ad hoc ex eo quod dicit lex, q si legatum relinquitur alicui vltra id qđ capere possit, 3 & lex Falcidia locum habeat, primo deducit Falcidia ac si totũ caperet; postea detrahiẽ qđ capere p legẽ non põt, & illud præter Falcidiam habeat hæres. & si id qđ remanet, non excedit summam quam capere põt, totũ debeẽ. ff. ad legẽ Falc. quotiens cuidã. & l. qđ aũt dr̃. & ff. ad Trebel. cũ hæres. Itẽ ltimam iure naturæ capit vt debitũ quoddam. in auth de hære & Fal. § primum itaq. & §. si quis aũt non. coll. 1. & hic. ĩ. vbi dicit, iure naturæ debita Alterochæ. & ĩ. eo. Raynal. vnde de residuo vr̃ q detrahat quartã. ar. C. ad leg. Fal. l. irritum. & est ar. ad hoc ff. ad Trebel. l petijt à filia & in hac opi fuit Ian. hic, & G. ĩ. eo Raynal. Et ita tenendũ est s̃m canonicẽ ęquitatẽ: in qua opinione fuit dñs M. Sed D. Iaco. de Bel dicebat q de iure ciuili filius tm̃ vna Falcid dẽt esse contentus, hac rõne: quia si eligit habere quartã Trebel. illã hẽt de bonis patris vt hæres: ipsam ergo teneẽ computare in ltimam, quę de iure naturæ debetur: nam in ea computat ea quæ capit de bonis patris iure hæreditario, & ẽt alio mõ C. de inof. testa. qm̃ nouell. Rursus si eligit illam ltimam q̃ de iure naturæ debetur, illam dẽt computare in quartam Trebellianicã nam si eligit illam habere, quæ iure naturæ sibi debetur, negari non põt quin iure institutionis capiat eã, quia in ea fuit institutus sicut in alijs bonis C. de inof testa. cum quæritur. & l. parentib & l. ex trib. Cum igitur constet, q eam capiat id iure institutionis, cõstat q per ꝯñs eã dẽt in quartam Trebellianicam imputare, quia in ea imputantur ea quæ iure institutionis capiuntur. ff. ad l. Falc. in quartam & l. acceperis. & ff. ad Treb. deducta. § nummis. Nec obstat qđ dr̃, q illam ltimã capit vt debitum, quia nihilominus verum est, q eam capit vt hæres, & in ea tenet institutio. non est. n. debitum à patre: vt per hoc sit aliqua actio q̃ competat filio cõtra patrem, sed ex natura debitum dr̃, ita ẽt q pater filium non defraudet, nisi iustam ingratitudinis cãm committat filius: vñ institui põt in ea: & tenet institutio. Cũ ergo vna in alia cõputeẽ, manifeste apparet, q ambabus deductionib. vti non põt. Item dicit lex, q in testõ patris & filij, vna sola quartæ deductio sufficit ff. ad l. Fal. l. in rõne. §. qđ vulgo. & ff. de inof. test. Papin. §. si condõni. & §. si quis impubes. & ff. ad Treb. l. mulier § si hæres. & l. scribit Celsus. tñ si eligit Trebel. nihilominus & illã q̃ debetur iure naturæ, habere põt, s. quatenus plus est in ea q̃ in Trebellianica, & econuerso. 4 Hæc est cõis opinio doctorum legum, sed magis æqua vr̃ opinio canonica, prout hic dr̃. & ĩ eo. Raynal. in qua opinione fuit dñs M. & eius sequaces. Alij voluerunt distinguere vtrum pure & simpliciter filius rogetur de restituenda hæreditate, aut sub conditione, vel in diem: vt si pure, tunc vnam Falcidiam tantum habere debet: si in diem vel sub conditione, vtranque habebit. Bern.

e ¶ *Consuetudinem.* Vt si consueuit deduci in ipsis rebus hæreditarijs, & non fructibus, inde deductio fiat: lex tamen vult q fructus in ea computentur. ff. de inoffi. testa. contra veteranum § si conditioni. vt dictum est sup. eod. cap.

f ¶ *Residui* Excipi tñ debuerũt iura sepulchrorũ, & operarũ actiones. 5 ff. ad Treb. qa pinde § restituta. & l. si patroni. rñ. 1. sed & actiones quas Adiecta hæres q̃siuit psonaliter credẽdo pecuniã hæreditariã, vel pignus accipiẽdo p debito, non trãseunt ex sola restõne, nisi cedanẽ. ff. ad Trebellianũ si hęres pecuniam sed actionem habet vt cedantur: vt ibi dicitur. L.

1 Dixerunt Lau. & Vin. solnat q poterit, &c. Ioan. An.

2 Vide de hac materia gl. in l. die quarta. ff. ad l. Fal. p Bar. & an & qñ in illa computẽtur fruct⁹ in l. Iul. p doct. C. de inof. test.

3 vt q a naturalis est qui legitimis extantibus non capit nisi vnciã. C. d na. lib. l. 2. Ioã. And.

¶ Greg. ix. Nomon. † episcopo.

¶ *Epus compellit fideicommissarios seu executores testamenti ad exequendas pias volũtates defunctorũ etiam si testator hoc interdixisset.*

CAP. XVII.

TVa † nobis fraternitas intimauit, q nonnulli tam religiosi, quàm clerici seculares & laici, pecuniam & alia bona, quæ per manus eorum ex testamentis decedentium debent in

† In vetustis fere oĩbus exẽplarib ita: cõo Nouionen.

† Noniõ.

† Nouionien.

Epi hodie tanquã sedis Apo. delegati olum piarum dispositionum sunt executores. cõcil. Trid. sessi. 22. de refor. c. 8. ad de idẽ cõcil. sess. 25. in decreto de purgatorio, iã vñ sumaẽ hoc cap. glossa indicat.

4 Põt. n. minus minus esse ĩ tertia respectu suę partis: vt quia diuidit eã cũ fratribus. Ioan. An.

5 Hoc intendit, q filius rogatus restituere, hẽt ius sepulchri hęreditarij, & operarum, quas debebant liberti testatori, & descẽdentib. etiam post restitutionem Ioã. And.

TVa nobis. Communis diuisio. Primo consultatio. Secundo responsio. Secunda ibi, *Cum igitur.* Abbas

CASVS. Quidã in vltima voluntate sua pecuniã & alia bona relinquunt expendenda ad pias cãs: & ad hoc faciendũ deputant tã religiosos quàm clericos seculares, & ẽt laicos executores: isti cũ deberent bona dicta in pios vsus expẽdere, alijs vsib contra voluntatẽ testatoris applicare psumunt, significatum fuit dño Papæ, & cum epi locorum debeant prouidere, vt oẽs piæ voluntates defunctorum debeant adimpleri, ẽt si testator illud phibeat, mãdat pp epo dioecesis, quatenus compellat executores hmõi testõrum, vt bona ipsa fideliter & plenarie in pias causas expendant s̃m voluntatem defuncti.

Not. quòd episcopi possunt compellere executores testamentorum, ut voluntatem defuncti ad pias causas adimpleat.

a Multa de his exẽpla vide in Spe. de instr. edi. §. nũc vero aliqua. alia ẽ sub §. cõpendiose. 18. eo. versic. & scias ꝙ inter. Io. And.

a ¶ *Pijs voluntatibus.* No. ꝙ relicta ad pias causas, 1 p diœcesanũ epm dẽnt executioni mandari, si illi quib. hoc cõmissum fuerat, nõ adimpleuerint. ī. eo. Ioannes. ff. de pet. hære. hæreditas. §. 1. & C de epis. & cle. nulli. & ī. e. si hæres qui ad hũc casum restringit. in quo ẽt casu duo vel tres testes sufficiunt. ī. eo. tit. cũ esses. & c. relatum. vt ibi dr. & hoc qđ dicit hic, sumptum fuit de aut de ec. tit. §. si quis aũt pro redemptione. coll 9. vbi dicit Imperator: in omnibus talibus pijs voluntatibus defunctorũ, volumus sanctissimos episcopos prouidere, vt secũdũ voluntatem defuncti oĩa ꝓcedãt, licet testator. vel donator hoc ꝓhibuerit.

vsus pios expendi, non dubitant alijs vsibus applicare. ¶ Cũ igitur in oĩbus pijs voluntatibus a sit per locorum episcopos prouidendum, vt secundum defuncti voluntatem b vniuersa procedant, licet etiam à testatoribus id contingeret interdici c Mandamus, quatenus executores testamentorum huiusmodi, vt bona ipsa fideliter & plenarie in vsus prædictos expendant, † monitione d præmissa compellas.

b Vide l. si pupillorum. §. si prætor. ff. de re. cor. per Bald.

Gl. seq. pro vltima rõnabili voluntate seruanda inducit 4. iura. & pro nõ rõnabili duo ponit exempla, dicens vltimã cõfirmatã p mortẽ.

b ¶ *Voluntatem.* Quæ oĩno seruãda est. 13. q. 2 vltima voluntas, & vltimũ testm̃ hoĩs immobile pseuerat. ī. de cele. miss. cũ Marthæ §. cæterum. & nihil est qđ magis debeat hoibus, q̃ vt supremæ volũtatis liber sit stylus. C de sac. san eccl. l. 1. & tã quã lex vltima volũtas seruari dẽt. in aut. de nup. §. disponat. coll 4. & hoc intellige cũ volũtas est rõnabilis: nam si qs vult filiũ suũ exhæredare sine cã, talis volũtas nõ est seruãda. in auth. vt cũ de app. cog § aliud quoq; coll. 8. vbi enumerant cãæ ex quib. filius põt exhæredari. Itẽ si quis præciperet ossa sua proijci in mare: talis voluntas non est seruanda ff. de condit. instit. quidam. Sed voluntatem talem moriens põt mutare, qa ambulatoria est voluntas defuncti quousq; morte cõfirmetur. ff de adi leg l 3 & 4. & in prædicta decre. cum Marthæ.

c ¶ *Interdici.* Testator. n. nõ põt ꝓhibere ꝙ epũs nõ exequatur huius volũtatẽ, vt in auth. de ecc ti §. si qs aũt ꝓ redẽptione. ver. in oĩb. coll. 9. & est rõ: qa priuata dispositio testatoris nõ põt gñalem constõnem legis vel canonis immutare. ī. e. reg. si sti. & ff. de leg. 1 nemo põt. sim. 10. q. 1. sic quidẽ. sic ẽt lex Falcidia contra voluntatem testatoris inducitur. C ad l. Falc. si vt allegas. & arg. ff. ad l. Falcid. Titia testamento. & l. quod de bonis in fin. & inf tit proxi. in fin. vbi de hoc.

d ¶ *Monitione.* Quæ semper præcedere debet vindictam. 12. q 2 Indigne & nisi hoc facerent, deberent perdere omne lucrum quod inde essent habituri: & episcopus illud postea exequatur, vt in prædicta auth. de eccl. tit. Bern.

R*Aynaldus.* Hæc decretalis est famosa & hẽt materiam, q̃ multũ dependet à legib Et diuidit principaliter in tres partes: In prima ponit facti narratio: In secũda auditoris ꝓnũciatio: In tertia inĩç ↄfirmatio. Secũda: ibi, *Dilectus* Tertia ibi, *Nos igitur.* Prima subdiuidit, inã primo ponit testm̃ Raynaldi: Secũdo factũ post eius mortẽ emergens: Tertio ponit qõnem ex testõ, & ex facto pdicto postmodũ ortã, & partiũ allegationes: Quarto iudicis diffinitionẽ: Quinto vtriusq; partis applonem: Secũda: ibi, *Porro.* Tertia: ibi, *Demũ.* Quarta ibi. *Prælatus.* Quinta: ibi, *A cuius snĩa.* Secũda principalis subdiuidit in quatuor. nam primo corrigit iudicis snĩam tm̃ in vno articulo Secundo in alio articulo ipsam confirmat: ibi, *Cæterum in eo:* Tertio supplet quod primus iudex omiserat: ibi, *Verum.* Quarto sententiam quoad alia confirmat: ibi. *Eodem.* Imola.

e ¶ *Raynaldus* Ad intelligẽtiã huius decre. Raynal. pone casum, ꝙ tota hęreditas Peponis valuit sexagintaquatuor, in triginta duob. factũ fuit cõpromissũ inter Rayn & patruos, & latũ arbitriũ, & in ipsis habebat Rayn. quartã Trebellianicã, s. octo, q̃ sunt quarta pars de trigintaduob. adhuc remanent viginti quatuor, in quibus hẽt tertiã iure naturæ debitã, s. alia octo, quæ his octo, faciunt medietatẽ: alia vero medietas ptinebat ad patruũ ex testõ Peponis, deducat ergo medietatem suã primo patruus, s. sexdecim, mõ remanent alia sexdecim Raynaldo: Rayn ille condens testm̃ diuisit ista sexdecim p medium, & legauit octo auũculis: in alijs octo instituit hæredes patruũ & filios, dabunt ergo octo auũculis ꝓ legato suo: qa snĩatũ ẽ ꝓ eis. dabit ergo illis patruus medietatẽ, quatuor. s. qa ↄfessus est ꝓ medietate se possidere pdicta, & de istis quatuor deducet quartã partem p Falcidiã, vnũ. s. habebunt ergo auũculi tres, & patruus vnũ: aliã vero medietatẽ legati, s. quatuor, dabũt filijs qa & ipsi instituti sunt hæredes in bonis R. sicut & patruus. & nõ deducent inde Falcidiam, qa Falcidia nõ deducit nisi qñ hæreditas ẽ exhausta legatis: habebũt ergo auũculi quatuor à filijs, & tres à patruo: & ita septẽ, & patruus p Falc. vnũ, & ecce cõpleta sũt octo, & ita expeditũ ẽ de istis octo q̃ Rayn. legauit auũculis: Mõ videamus de alijs octo in quib. instituit patruũ & filios: de istis dent quatuor filijs sine aliqua diminutiõe, alia vero quatuor debebat habere patruus: qa si quis instituat patrẽ & filios hæredes, tãtũ dẽt habere pater solus quantũ oẽs filij. ff. de vsufru. accrescendi. l. si quis Titio. sed quia patruus venit ↄ testm̃ R. punitur, & dabuntur illa quatuor auunculis. neq; deducet inde Falcidiã: quia Falcidia in pœnis locum non hẽt; sic hñt auunculi septẽ ex legato, & quatuor ex pęna. & ita vndecim, & filij habebũt quatuor: ecce quindecim, & patruus vnum qđ deduxit per Falcidiã. & ita sunt sexdecim, & sic diuisa sunt ista trigintaduo, super quib. fuit cõpromissum. Nũc videamus de alijs trigintaduob in ijs tñc R. habebat medietatẽ rõne quartæ & tertiæ, & patruus aliam medietatẽ ex testõ Peponis, deducat ergo patruus primo suã medietatẽ, s. sexdecim: nũc remanent alia sexdecim Raynaldo, in quib. instituit hæredes patruum & filios: modo ista sexdecim dẽnt diuidi p mediũ inter patruũ & filios: sed qa patruus peccauit veniens ↄ testm̃ R. (vt iam dictum est) punieẽ, & dabitur pars sua, s. octo, auunculis: de quib. octo nihil deducet patruus: quia in pœnã soluet illa: vt dictũ est de alijs quatuor: alia vero octo dabunẽ filijs. Hẽt ergo patruus sexdecim ex prima cõputatione ex testõ Peponis. & vnũ qđ extraxit de legato p Falcidiã, & ita decẽ & septẽ, & ex secunda cõputatione habuit sexdecim, & sic cõputatis oĩb hẽt trigintatria: auũculi vero ex prima cõputatione hñt vndecim, & ex scđa octo rõne pœnæ, & ita hñt decẽ & nouẽ, filij vero ex prima cõputatione hñt quatuor, & ex scđa hñt octo, & sic hñt duodecim: iũctis itaq; duodecim filiorũ, cũ decẽ & nouẽ auunculorũ, faciunt trigintavnũ. si ergo cõiũgas trigintavnũ cũ trigintatrib. q̃ hẽt patruus, habebis sexagintaquatuor, sine aliqua fractura vnciæ vel dimidiæ, vel quartæ, vel octauæ: Et intellige ꝙ fm̃ istã cõputationem auũculi debebãt habere octo de toto legato, si patruus nõ venisset ↄ voluntatẽ Raynaldi: sed quia ↄ venit, perdit totã partẽ suã quã debuit in bonis habere, s. duodecim pp pœnã. sed recuperauit vnũ, s. Falcidiã, de alijs, s. quatuor. q̃ restituit auũculis ꝓ medietate legati eis debiti ex testõ R. & ita perdidit vndecim, & ita vndecim accreuerũt auunculis, & ita hñt mõ decẽ & nouẽ pp pœnã No. ꝙ modus ꝓ condõne seruaẽ. Itẽ forma cõpromissi seruãda est, vñ si in plures sit cõpromissum tertio absente vel mortuo cæteri põt ꝓcedere, si hoc sit dictũ in cõpromisso, vt hic: alias nõ Itẽ si plurib. relictũ fuerit fideicõmissum, & vnus solus superstes est, illi debet qui tpe existẽtis condõnis solus inuenit. Itẽ verbũ, qñq; ponitur proprie & improprie, sicut hic est in verbo. legauit. Itẽ testator põt imponere pœnã hæredi, si suæ nõ pareat voluntati Itẽ legatũ petendũ est ab hærede non auctoritate ppria occupandũ. Itẽ ambę partes pñt a snĩa appellare Item litis contestatio facienda est coram iudice appellationis. Item duæ quartæ pñt deduci, s. debita iure naturæ, & Trebel Item in legitima, quæ iure naturæ debetur, nullum grauamen põt imponi. Item snĩa pro parte cõfirmatur, & pro parte infirmatur. Item lex Falcidia inducitur contra voluntatem testatoris Item si hæres fecerit inuentarium, vtetur beneficio legis Falcidiæ, aliàs non potest.

¶ Idem.

¶ *Filius rogatus restituere hæreditatem, detrahit tertiam iure naturæ & quartam Trebellianicam: in quibus potest legata relinquere, hæredes instituere, & pœnam imponere.*

CAP. XVIII.

RAynaldus e † Peponis filius, hæres ab ipso institutus hoc mõ, f vt patruis suis hæreditatẽ restitueret, si absq; filiis masculis g moreret. cũ eis h (mortuo Pepone) super quibusdã i

† De materia & intellectu vide de ꝓalijs hic Couaruuiã & de intellectu breuiter Ferdinãdũ Vasquiũ lib. 2. de succe creatio § 20. Torniellũ & Mar a Socin in rubr. ff. de leg. 2.

Glos. seq. excitatur per obiectiuum.

f ¶ *Hoc modo* Idest, hac cõditione, si sine liberis masculis moreretur, & ita modus pro conditione seruatur. C. de his q̃ sub modo relin. l. 1 Quæ sit differentia inter modum & conditionem, dicetur ī de condi appo. verum. & hæc verba, hoc modo, potius fuerunt verba illius, qui condidit decretalem.

2 Hoc dicit: qa legatũ sub modo statim petitur præstita cautione de modo adimplẽdo. nõ sic in eo qđ sub cõditione đ betur. ff. de condi. & demõ. qui hæredi. & l. quibus dieb.

g ¶ *Filijs masculis.* Nec sufficit ipsũ filios masculos habuisse nisi tpe mortis supstites fuerint ī. eo Rayn. super hoc dic vt sup. de proba in pñtia. in glo q̃ incipit, ingressus, & fuit hæc substitutio fideicommissaria, & de hoc dic vt sup. eod. Rayn.

h ¶ *Cum eis.* Scilicet patruis.

i ¶ *Quibusdam bonis.* Illi patrui forte aliqua possidebant de bonis Peponis ex institutione vel cã legati, vel ẽt sine aliqua cã. & iõ dicit ita ꝙ neutra pars haberet licentiã transferendi in aliam personã, vel forsitan ipse Raynaldus oĩa possidebat: quia

quia forte remanserunt indiuisa inter Peponem & fratres, vnde dicebant se habere ius in bonis illius.

a ¶ *Ex forma cõpromissi.* Quia dictú fuit in cõpromisso, vt si oẽs iteresse nõ possent, duo arbitrarent, alias nõ possẽt. sic & cú plures sint iudices ĩ. de of. deleg. vno delegatorum. vt ibi.

¶ *Gl. se. ponit dictũ, quærit, allegat duas leges et vnam contra, & soluit.*

b ¶ *Neutra pars* In forma huius arbitrij non est vis faciẽda, 1 quia nihilominus trãsferri põt bona illa, q̃a sniæ arbitri non paret nisi metu pœnæ. C. de arb. l. 1. & sic non obstante illo arbitrio tenuit legatum, vt j. dr. Sed illud põt quæri, an pœna sit commissa si aliquas de reb. illis legauit auũculis suis, perinde ac si inter viuos alienasset ? Et vr̃ q̃ pœna cõpromissi committatur. ff. de verb. oblig. si ita q̃s promiserit: decẽ tibi dabo. §. ea lege ar. ff. de leg. 2. peto. §. vlt. Est tñ cõtrarium ar. ff. de leg. 3. pater §. fundum. vnde dicit Cardinalis, q̃ nõ obstãte arbitrio tenuit legatũ, nec alia alienatio p̃ arbitrium potuit impediri, si pœna cõpromissi cõmittatur, vt dictum est: iudex tñ qui primo tulit sñiam, hoc non putauit, imò credidit q̃ arbitrium impediret legatum & hæredes, & iõ absoluit, vt sequentia docent.

1 Quoad partẽ R. nam vt se quit quo ad aliam quæ restituenda erat sufficiebat p̃hibitio. le. C cõia. de leg. l. fi. & auth. ibi signata. Io. And.

bonis hæreditatis eiusdẽ in tres arbitros cõpromisit: quorũ duo, mortuo reliquo (prout ex forma cõpromissi a poterãt) p̃cedẽtes, taliter arbitrati fuerũt: q̃ neutra pars b haberet licentiã trãsferendi quocunq; mõ in aliũ, res p̃dictas c nisi ĩ eorũ filios masculos, ex ipsis lĩme d descẽdẽtes: & qd̃ cõtra hoc fieret, nõ valeret. Porro dictus R. prolẽ nõ hñs condidit testm̃, in quo medietatem e partis suæ, de reb. p̃dictis f quibusdã auunculis suis, aliam vero medietatẽ, & reliqua bona paterna, vni ex patruis g suis & eius filiis legauit: h adijciẽs, i vt bona in quib. ex testõ, vel ab intestato dicti hæredes R. possent succedere, si venirent contra legatũ dictis auunculis suis debitum, ad ipsos k p̃ determinatis portionibus deuenirẽt. Demũ eodẽ R. naturæ debitũ persoluente, ac vno ex patruis l hæreditatẽ adeunte m p̃dictã: cũ dicti auunculi, aduersus eundẽ patruum ac filios eius, corã iudice cõitatis † Vrbenat. † mouerunt q̃õnem, petendo n pro rata o q̃ ipsos contingit, legatũ prædictum: & restitui eis, si contra ipsum illi venirent, p quæcunq; q occasione testi eiusdẽ R. ad ipsos peruenerãt vel poterant peruenisse. præfatus iudex ab illiorũ impetitione sup legato ipsos absoluens, ad restitutionem aliorum bonorum, r

c ¶ *Res prædictas*, Super quibus fuerat compromissum, de alijs vero arbitri nihil dicere potuissent. ff. de arbi. non distinguemus. §. de officio. & sup. de arbi. cum dilectus.

¶ *Glos. seq. obijcit, & soluit.*

d ¶ *Legitime.* Videtur etiam q̃ naturales filij debent intelligi per hoc verbum, quia & ipsi excludunt substitutum: vt si quis sit rogatus restituere hæreditatem, si sine filijs decesserit sed & si hẽt naturalem, 2 euanescit substitutio. ff. ad Treb. ex facto. §. si quis rogatus. & l. hæredib. in fi. C. de instit. & substi. l. gñaliter. in fi. ff. de leg. 2. cum pater. § volo. si dixisset, si decesserit sine liberis, tunc locum habet quod dicitur de naturali: sed ex quo addidit, de legitimis, intelligendum est tm̃ de natis ex libero matrimonio: aliàs nihil operaretur hæc adiectio, legitimis: sed debet operari. arg. ff. de leg. 2. si q̃n quis vxori.

2 Secus si legalẽ vel ciuilẽ tm̃ ff. de leg. 2. ita q̃s, in fin. de vtrisque. no. j. qui fil. sint le. tanta. in gl. fin.

e ¶ *Medietatem.* s. tertiæ & quartæ, quam poterat legare, cuius dñium transiuit in legatarios adita hæreditate; sed si intendisset legare medietatem oium rerum suæ partis, quarũ medietas pertinebat ad patruum ex testõ Peponis, tunc dñiũ illarum non transisset in legatarios, cum res illæ sint patrui, & illud locum hẽt cum testator rem suam legare intẽdit: sed legatarius põt agere contra hæredem actione ex testõ ad totam rem vel æstimationem & non actione in rem; sed quantum pertinet ad casum p̃sentem, non est multũ circa hoc curandũ: q̃a Raynal. nõ legauit auũculis vltra illas partes quas poterat legare: nã tertiã & quartã habebat in bonis patris: q̃ faciũt dimidiã totius hæreditatis: Nam sua pars erat tertia & quarta, & ipse legauit auũculis medietatẽ suæ partis. i. tertiæ & quartæ, & sic non põt agere auunculi cõtra hæredẽ nisi ad medietatẽ tertiæ & quartæ: & hoc notare voluit infra vbi dicit; p̃p quod in rebus prædictis, &c. vsque, pronunciauit Ber.

f ¶ *De rebus prædictis.* De quib. extitit cõpromissum, & põt intelligi q̃ res illæ diuisæ fuerunt inter R. & patruos. Bern.

¶ *Gl. seq. recit per quæstiones, quare dixit de vno solo patruo, & dupliciter soluit. & quomodo inter patruum & filios hic fiat diuisio.*

g ¶ *Ex patruis.* Qui forte solus supererat, & alij mortui erãt: vñ fideicõmissum illi soli qui superstes erat debetur: qui tpe existentis cõd. nis solus inuenitur, ei dẽt in totum p̃stari, & filiis p̃mortuorũ nihil debetur, qui sunt mortui ante diẽ fideicõmissi cedẽtẽ, s. antequam ille Raynaldus esset mortuus: vt C. de cad. tollen. l. vni §. si aũt aliquid & arg. C. de fideicõ. si in persona & ff. de leg. 1. cum filiofamilias. in fi. & ff. ad Trebel. l. apud. §. vtrum. & accedit ad hoc q̃ totum ei debeatur. ff. de condi. & demon. si quis legata. §. 1. & cum sic legatur patruo & filijs eius, patruus solus habebit dimidiã, & alij cõiter aliã dimidiam. ff. de vsufru. accre. si quis Titio & si alij patrui superessent bene potuit instituere quẽ voluerit de patruis rõne tertiæ & quartæ, sed fideicõmissũ dẽt oib. patruis.

¶ *Glos. seq. recitetur per obiect. de § ante hæredis.*

h ¶ *Legauit.* Istud verbũ ponit proprie & improprie: proprie quantũ ad auunculos quib. legauit: improprie quantũ ad patruũ & eius filios, quib. nõ legauit, sed eos ĩstituit hæredes. 3 vñ j. vocat eos hæredes, sic ff. de of. procon. & leg. l. 2. vbi dicit manumittunẽ tñ liberi q̃ serui. sic 23. dis. presbyterum. & j. eo. c. vers. executioni mandati. & auunculi gerũt cõtra ipsos tãquã cõtra hæredes petẽtes legata: aliàs nõ valuisset testm̃, quia non inueniret aliquis institutus Instit. de leg. §. ante hæredis ĩstitutionem nisi dictum esset si non valet iure testi, valeat saltem ratione cuiuslibet vltimæ voluntatis. C. de codicil. l. vlt. §. id quoque.

3 Et j. dixit, quod fecit testm̃: quod nõ est sine hæredis institutione & hoc. sup. eo cum tibi id autẽ quod eos j. nominauit hæredes, sufficeret, ẽt s̃m legẽ, quãuis in nulla re eos instituisset: sed solum legasset ff. de hæred. inst. l. 1. §. si autẽ. sic & in aut. vt cum de ap. cog. §. cæterũ. si hæredes. coll. 8. Io. And.

i ¶ *Adijciens.* Hoc bene facere potuit testator, quia potest pœnã imponere hæredib. si non paruerit voluntati suæ. simile instit. de leg. § pœnæ quoq; nomine. est §. vlt. & C. de his quæ causa pœnæ. l. vni. dum tamen non sit turpe vel inhonestum quod testator perceperit: ut ibi dicitur. & ff. de cõdi. instit. quidam. & C. de institu. vel substitu. reprehendenda.

K ¶ *Ad ipsos.* Scilicet auunculos.

l ¶ *Vno ex patruis.* Illo scilicet, qui fuit institutus. vnde planius dixisset, patruo adeunte hæreditatem prædictam.

4 Cõi, in antiquis. † Vrbenetanen. Vrbeuentan. Vrbenetã. Vrbe ventarino.

ADDI. Et si q̃s patrẽ & filios instituit hæredes, tm̃ habeat solus quãtũ & oẽs filij. ff. de vsufru. accre. si q̃s Titio. & si alij patrui superessent, hic potuit instituere quẽ voluit de patruis rõne tertiæ & quartæ, sed fideicõmissum debet oib. patruis.

m ¶ *Adeunte.* Et sic locum hẽt legati petitio, nam si ex testõ nõ adeatur hæreditas, deficit legatum, nisi sit ita relictum, q̃ à venientibus ab intestato præstetur. 4 ff. de test. tute. si nemo. aliàs est. § sub l. præcedenti. & C. de fideicom. l. eam quã.

n ¶ *Petendo.* Legatum. n. ab hærede petẽdum est. C. de fideicom. eam quam. & si citra voluntatem hæredis legatarius occupet legatum, tenetur interdicto quorum legatorum, ad ipsum restituendũ hæredi. ff. quorum leg. l. 1. in prin. tñ postquã est adita hæreditas. ipso iure dñium rei legatæ transit ad legatariũ recta via. ff. de fur. à Titio. ff. de leg. 1. si tibi homo. §. si seruus vnde re legata nondũ cõprehensa, datur legatario rei vendicatio pro ipso legato. C. cõia de leg. l. 1. ff. de condi. fur. sed nec legatarius. & sic agebatur pro legato rei vẽdicatione.

4 Fallit õe in multis casib. nor. in l. eam quam. j. alle. & de hoc ĩ Spe. de instit. edit. §. nunc vero aliquo vers. quid igit si hæres. & seq. & eod. ti. de test. §. 1. vers. pone nullus Io. And.

o ¶ *Pro rata.* Idest pro dimidia.

¶ *Gl. seq. quærit arg. negatiue ponit opi. contrariam, quam approbat.*

p ¶ *Si contra ipsum venirent.* Sed nunquid potuit ita formari libellus de iure petito talem rem, & si contradixeris mihi, peto pœnam? & videtur quòd non, quia iudicium non debet esse in pendenti. ff. de iud. non quemadmodum, dicunt quidam contra, & lex illa loquitur in his quæ pendent extrinsecus, nõ ex his quæ in ipso iudicio aguntur, & q̃ posset sic formari libellus, est arg. C. locati. conductores. quod satis potest concedi arg. huius cap. & propter lites dirimendas. Bern.

¶ *Hæc gl. & præced. quæ incipit, petendo: circa actionem distinguit inter legatum & fideicõmissum singulare, & fideico. vniuersitatis.*

q ¶ *Quacunque occasione.* Adhoc agebatur actione ex testõ, & non rei vendicatione, quia istud erat quasi fideicommissum vniuersitatis, quia qui rogatur restituere, quicq̃d ad eũ peruenit de hæreditate rogatus vr̃. ff. ad Trebel. l. cogi & l. præcedenti, vnde non trãsit dñium in fideicommissarium, nisi facta restõne re & verbo, vel saltem verbo. ff. eo. restituta, & facta restõne, tunc dñium transit in fideicommissarium: ẽt si nondũ sit nactus possessionem ff. ad Trebel. facta. Hæc est dr̃ia inter fideicommissum singulare & vniuersale: quia in singulari sine aliqua restõne transit dñium in fideicommissarium sicut in legatariũ. C. cõia de leg. l. 1. & 2. secus in fideicõmisso vniuersitatis, ibi non transit nisi facta restitutione. 5 vnde ista alia non petebantur rei vendicatione; sed actione ex testõ.

5 Textus est ad hoc cum suis fallen. ff. [illegible] C. ad Trebel.

¶ *Glos. seq. quærit, & tripliciter soluit.*

r ¶ *Aliorum bonorum.* Oium, & hoc fecit iudex p̃ verba testatoris, q̃ dixit, q̃ si patruus & filii venirẽt ꝯ legatum, q̃cunq; ad ipsos ex successione istius poterãt peruenire, deuoluerent

ad auũculos. Sed quare nõ dixit similiter de reb. legatis, sicut de alijs q deuenirẽt ad ipsos auũculos? Põt rñderi, q de reb. legatis nõ dixit: q nõ putabat iudex, q res deberẽt vel possẽt trãsire in aliũ aliquo mõ, & hoc pp pceptũ arbitrorũ. vel forte iõ dixit de reb. illis, q nõ putauit iudex q testator senserit de reb. illis legatis, dum dixit q bona in quib. ex testõ vel ab intestato dicti hæredes possent succedere, deuenirent ad auũculos quasi ista generalia verba non pertinerent ad res de quibus dixerat spãliter ar. ff de verbo. obli. doli clausula. nec visum fuit iudici, q easdem res voluerit illos auunculos habere cũ alijs reb ar. ff. de pe. sanctio legũ. & ar. ff de leg. 3 hæres meus. § 1. illa ẽt vr esse melior rõ quia nulla fuisset absolutio de reb. legatis, si postea condemnatio facta fuisset in eisdem & sic delusoria videretur, ne alia via fiat qd alia via phibet. verum est, q patruus totum perdere dẽt, & satis colligitur per hãc lrãm aliorum bonorũ & j. ver. verum portione: quia quicquid patruus potuit capere ex testamento Raynaldi, debuit perdere, non obstante arbitrio, vt ibi dicitur, & illud totum fuit petitum per auunculos: & ex alia causa absoluit, & ex alia causa condemnauit eosdem.

sñialiter condẽnauit[a] eosdem: A cuius sñia cũ ambæ partes [b] ad nostrã audiẽtiã appellassent, petente vtraq; parte dicti iudicis sñiam infirmari, quatenus contra se fuerat promulgata, & quatenus pro se faciebat executioni mandari: † Dilectus f. † n. O. S. Nicolai in carcere Tullian. diaconus Card. lite coram se legitime cõtestata,[c] qm idem R. habebat in bonis quondã Peponis patris sui, tertiã partẽ debitã iure naturæ, in qua grauari nequiuit,[d] necnõ quarta Treb.[e] q qlibet extraneus ratiõne grauatus deducere potuisset,† pp qd in reb. pdictis auunculis legatis, portiones[f] easdẽ habuit R pfatus, easq;[g] potuit in vltima volũtate legare: ac p hoc legatũ tenuit vsq;† ad tertiã & quartam præfatas: licet[h] ipsas non expresserit in legando. pronunciauit[i] (non obstãte pmisso arbitrio, q nec † legatũ teneret, non poterat impedire) iudicẽ ipsũ,[k] in eo q super hoc dictum patruum in totum absoluit, qui cõfessus est se pro medietate possidere prædicta, perperam iudicasse: condemnauitq; ipsum ad restitutionem medietatis tertiæ & quartæ partis ipsius legati[l] pro rata,[m] quæ dictos auunculos de ipso contingit: & in residuo[n] præfati iudicis sentẽtiam confirmauit. ¶ Cæterũ in eo † q idem iudex dictum patruum, & eius filios totaliter in alijs q in secũdo articulo[o] petita fuerant, condemnarat, male ipsum pronunciasse[p] decreuit: quia filij eius contra voluntatem testatoris, nõ inueniuntur aliquid commisisse, cum nihil de petitis[q] reperti fuerint possidere: verum in portione, quam patruus

a ❡ *Condemnauit eosdem* Scilicet patruum & filios, & in hoc scilicet quod filios condemnauit, & in alio etiam pronunciauit, idest, iudicem male pronunciasse.

b ❡ *Ambæ partes.* Sic j. eod. Rayn. & sup. de appel si duobus.

❡ *Glos. seq. obijcit, & soluit.*

c ❡ *Contestata.* Et ita vr q litis contestatio faciẽda sit coram iudice appellationis. Sed contra vr dicere lex, q non debeat fieri contestatio: cum iam sit facta in prima cã C. de temp. ap. l. vlt. §. illud. & sup. de ap. per tuas. Satis potest dici, q in cã appellationis fiat cõtestatio de nouo. 2. q. 6 c. si autem. §. si quis in quacunque. nec tñ dicitur pp hoc fieri super principali: quia super alio videtur fieri contestatio, quam in principali. Primo fuit cõtestatio facta directe super re petita: in causa vero appellationis super ipsa sententia, q sit iusta vel iniusta, & super alijs quæ adduntur, super quibus nulla fuit contestatio in prima causa; tamen altera parte absente posset iudex procedere sine litis contestatione, vt dicit lex prædicta. C. de temp ap. & decre. per tuas. de appel & sup. de renun. veniens.

d ❡ *Nequiuit.* Hoc planum est, quia in legitima, quæ iure naturæ debetur, nullum grauamen, & nulla cõditio apponi potest, & pro non adiecta habetur si apponatur. C. de inof. testa. quoniam in prioribus. & in auth de hæredi. & Fal § primum itaque. & §. si quis autem non implens. & sup. eo. Raynutius.

e ❡ *Trebell. autem.* Et ita duæ quartæ possunt deduci. De hoc dicitur sup. eod. Raynutius. vbi idem dicitur.

❡ *Gl. s. seq. recitetur per quæst. an filius rogatus in singulis rebus vel vna tantum, &c. sol. quod in singulis, ponit opi. contrariam quam pr. bat tribus legibus, ad quas respondet.*

f ❡ *Portiones easdem.* Immo habuit res ipsas in totum: nam quandiu viuus fuit: habuit dominium omnium rerum dicitur autem habuisse portiones easdem in reb. prædictis, idest, facultatem deducendi easdem portiones in singulis rebus: quia de singulis debet fieri deductio tertiæ & quartæ: licet quidam contrarium dicant, q filius in vna re sola deducere possit tertiam iure naturæ, & quartam Trebel. ar. C fam. ercis. filium, & ff. de leg. 1. potest. ff. ad l. Falc si ex pluribus. Sed verum est, q de singulis rebus debet fieri deductio, & illa lex, filium. non obstat: quia illud fuit ex voluntate patris: & illa lex, potest. non obstat. quia ibi loquitur cum legata erat pars hæreditatis: vnde vnum legatum censetur, vel illud contingit de voluntate legatarij & hæredis, vel ex officio iudicis: vt ibi dr. Illa, si ex plurib. potest intelligi quando vni plures res legatæ sunt: tunc si soluat aliquas integraliter in alijs plenam Falcidiam retinere potest per doli exceptionem. Ber.

g ❡ *Easque.* Scilicet partes, tertiam & quartam. Bern.

h ❡ *Licet ipsas non expresserit.* Nõ legauit tertiã & quartã expresse, dicendo de tertia & quarta, imò dixit de dimidia: vñ si recta fiat cõputatio, tñ facit tertia & quarta quãtũ dimidia, & ecõuerso, verbi gratia: hæreditas diuidit in duodecim vncias. Insti. de hæredi. insti. § hæreditas. si filius detrahit tertiam iure naturę, detrahit quatuor vncias & remanent octo in quibus vr q teneat fideicõmissum, & de illis detrahitur quarta. scilicet duæ vnciæ, & ita tertia & quarta faciunt sex. & sic habebat dimidiam totius hæreditatis.

i ❡ *Pronunciauit.* Scilicet, Cardinalis. Bern.

k ❡ *Ipsum.* Scilicet patruum.

l ❡ *Legati* Quartæ scilicet. Bern.

m ❡ *Pro rata.* Quæ quidem virilis est, nam cũ vna res plurib. legatur, quilibet ibi hẽt virilẽ: nisi alia mens appareat testatoris. ff. de leg. 1. si pluribus.

❡ *Glos seq declarat quid sit residuum.*

n ❡ *In residuo præfati iudicis.* De quo residuo absoluerat prior iudex patruum & filios: nam primus iudex in totum absoluit patruũ in legato, & male, sed quoad filios bene: sed Cardinalis condemnauit patruum pro parte scilicet in dimidia ipsius legati tertiæ & quartæ pro rata. in hoc infirmauit sñiam prioris iudicis, in residuo autem confirmauit. & hoc totum intellige quantum ad legatum possessionum, quæ legatæ fuerunt, de quib. compromissum fuit. In alia autem parte sententiæ, statim sequitur qualiter processit Cardinalis: ibi cæterum, &c.

n ❡ *Residuo.* Auũculi petebãt iure legati medietatẽ bonorũ, de quib fuit cõpromissũ. Residuũ istud cõsistebat sm intentionẽ prioris iudicis in illa medietate, à qua medietate absoluit patruũ & filios, nõ habito respectu ad testm̃ Peponis, & hoc pp pceptũ arbitrorũ, qd tñ nõ impediebat legatũ & consistit in sexdecim sm cõputationẽ nr̃am: & male pnunciauit in eo qd patruũ absoluit in totũ, sed quantũ ad filios bñ pronunciauit: sed postea Card. ostẽso testõ Peponis, correxit pro parte sñiam primi iudicis, condẽnans patruũ p parte sua, s. in quatuor; & in residuo, s. in octo, quantum ad filios, & in quatuor, quantũ ad patruũ cõfirmauit: & tñ in sequenti articulo perdit patruus illa quatuor, pp pœnã vno retento per legem Falcidiam, & sic in veritate in octo consistebat legatum rõne tertiæ & quartæ. alia viij pertinebant ad patruum & filios ex testamento Raynaldi: & hoc sm computationem prędictam.

o ❡ *Secundo articulo.* Duo fuerunt articuli Primus in quo petebãtur res legatæ: Secundus, in quo petebantur omnia quæ ad patruum & filios poterant peruenire ex testamento Raynaldi, si veniret contra legatum auunculo relictum.

p ❡ *Male ipsum pronunciasse.* Quantum ad personas filiorum male pronunciauit: quia non venerant contra voluntatẽ testatoris in aliquo: male ẽt pronunciauit contra patruu, quia condemnauit eum de omnibus alijs, quæ peruenerant ad eũ ex testo Peponis: quia in his quæ subiacebant restitutioni, ipsum non debuit condemnare, sed de his tantum, quæ contingebant cum ratione tertiæ & quartæ: pro qua parte cõfirmatur sñia: pro alia quę debebat restitui ei, infirmatur: vt inf dr.

q ❡ *Cum nihil de petitis.* Et ita hæc est bona rõ: q hic agebatur rei vendicatione, saltẽ quoad legatũ, vt s. dictũ est: vñ cu illi nihil possiderent nõ poterant cõueniri rei vendicatione. C. de alie iu. mu. cã facta l vlt & s. de re iud examinata. qd sic ageret, patet ex eo qd dicit, q patruus fuit confessus se possidere q in reali actione qrendum est, an possideat quis an non. ff. de rei vendi. qui petitorio. & l. offic. um. & si dixerit se nõ possidere cũ possideat, & hoc probet. transfert possessio in actorẽ, si ius nõ probet rẽ suã esse. ff. eo l. in rem act. & quia nõdu adierãt hæreditatẽ, nõ poterãt cõueniri, & ante lite cõtestatam

Vide l etiam. vbi datur rõ huius dicti. ff. de mino.

Idest, filius noster: nam Papa singulares Cardinales filios vocat, nõ fratres, exceptis Ostiẽ. Albanen. Portuen. Sabinẽ Tusculan. & prenesti. epis & ita seruat stylus curiæ Romanæ.

Vide l. in ratione. §. qd vul. & ibi Bart. ff. ad l. Falc. & in authẽ. de hære & Falc. in prin.

† Aliàs ita: vsque ad tertiã & quartã partẽ præfatas.

Poterat tñ ex vna cã absoluit, & ex alia statuta condẽnari. ad hoc. j. de accu. ad petitionẽ Ioã. And.

Ibi filius rogatus restituere, si fundo sibi quartã retinuit, si aliquid s. quarta ibi habet, restituere cogit. Io. And.

† Quòd ne, &c.

† Hoc.

Vt q apparet euidẽter primo legatario adẽptũ: vel q testator voluit q vterque in solidũ reciperet: q tunc vni res debet, & alteri æstimatio, electione huius rei data ei qui prius ptestatus fuerit litẽ, & vno electo nõ redit ad alterũ, hoc vult hæc lex, si pluribus.

stati hoc dẽt queri, ne delusorium sit iudicium: vt hic patet.
a *Habebat*. Rõne illius institutionis, quam fecit R. de ipso.
b *Bonis illis*. Scilicet, in alijs bonis & rebus, exceptis rebus legatis. vel posset intelligi de omnibus.
c *In bonis eisdem*. In singulis enim rebus habuit tertiam & quartam: vt dixi. Bern.

habebat a in bonis illis b, ratione quartæ & tertiæ prædictorũ † quas R. habuit ĩ bonis c eisdẽ, in quibus d eius institutio, & legatio, ac adiectio pœnæ tenebat, pro rata e eosdem auunculos contingente de prædicto legato f, confirmauit sententiam iudicis supradicti: Eodem patruo & eius filiis in residuo g absolutis, & saluo h nihilominus ei ex iure institutionis beneficio i legis Falcidiæ † in restitutione k præfati legati, si infra tempus legitimum l voluntati paruerit testatoris: cum inuentarium m fecerit, & contra n voluntatem testatoris, lex Falcidia inducatur. Nos itaque ipsius Cardinalis sententiam ratam habentes, eam auctoritate Apostolica confirmamus.

Idem.

Executor testamentarius, qui suscepit illud officium, exequi cõpellitur.

CAP. XIX.

Ioannes † clericus, & P. laicus, executores vltimæ voluntatis O. clerici sanctæ Crucis, qui venerabilibus & piis locis o, de bonis p suis in vltima voluntate legauit: mandans insuper satisfieri creditoribus per eosdem: Post mandatum susceptum q, per † diœcesanum r cogi debent, testatoris explere † vltimam voluntatem.

Idem.

Ponit quædam legata, in quibus non soluitur canonica portio, nisi fiat in fraudem.

CAP. XX.

De † his quæ in ornamentis, vel pro eis †, seu fabrica, luminaribus, anniuersario †, septimo †, vigesimo, trigesimo die, siue aliis, ad perpetuum cultum diuinum legantur ecclesiis, vel reliquis piis locis, canonica s portio, (dummodo in fraudẽ t non fiat, vt ea episcopus seu parochialis ecclesia debeat defraudari) deduci u non debet.

Glos. seq. recitetur per obiect. de l. irritum.
d *In quibus eius institutio*. Ergo vĩ q in sola tertia & quarta teneat institutio: qđ falsum est: imo tenet in oib. C. ad legem Falcidiã, irritum. 1 sed dr in eis tenere, quia in eis põt institutus patruus grauari. in eo vero qđ subiacet restitutioni, grauari nõ põt, imò illud deducitur tanquã æs alienum, residuum vero diuiditur inter patruum & filios eius: fideicommissum n. hæreditatis ex testõ Peponis soli patruo debebatur, non aũt eius filijs. Raynaldus aũt instituit patruum cui hæreditatem Peponis restituere tenebatur, cũ illud quod est patruo restituendum ex testõ Peponis, illud habeat pcipuum, & illud primo deducitur sicut æs alienum: vt in l. prædicta, irritum. In quo autẽ adiectio pœnæ non tenuit. illud autẽ qđ Raynaldus restituere non tenebatur, & in quo grauari non potuit, quod est tertia & quarta, illud diuiditur inter patruũ & filios eius, quos Raynaldus instituit sibi hæredes. argu. C. ad legem Falcidiam, quamquam. & in hoc solo, scilicet tertia & quarta tenuit adiectio pœnæ: vt hic dicit.
e *Pro rata eosdem*. Quasi dicat, pro qua parte legatum cõtingit quemlibet de auunculis, pro ea parte quẽlibet contingit illud qđ pœnæ cã adimit illi patruo: quia patruus noluit parere testatori dãdo legatum auunculis, iõ perdere dẽt illud qđ capere poterat ex testõ Raynaldi vel dic, pro rata, i. pro medietate tertiæ vel quartæ partis bonorũ Raynaldi, in quib. fuit institutus, quã medietatẽ amittit patruus: qa cõtradixit legato. vt hic dr, & istã medietatẽ restituit patruus tãquã legatũ.
f *Legato*. Quod 2 amittit patruus nomine pœnæ, idest, vno retento. Item amittit alias duodecim vncias.
g *In residuo*. Istud residuũ põt intelligi dupliciter: quoad bona Peponis quantũ ad patruũ, quia in illis condẽnatio iudicis nõ tenuit, q̃ contingebant patruũ per restõnem ex testõ Peponis, in quib. nullã pœnam potuit imponere Raynaldus: & iõ absoluitur patruus Item quoad bona Raynaldi quantũ ad filios quos Raynaldus instituit, & quia non venerãt cõtra voluntatẽ testatoris, & nihil inuenti sunt possidere de reb. petitis, cõdẽnari nõ debuerũt: vñ absoluti fuerũt p Cardinalẽ.
h *Saluo nihilominus ei*. Scilicet patruo.
Glos. seq. cum sequenti recitetur per quæstionem, an in eo quod de pœna soluitur, detrahitur Falcidia.
i *Beneficio legi Falcidiæ*. Istud est ita intelligendũ, patruus id quod sibi restituendum est, primo vt æs alienum (vt dixi) deducit de rebus illis, de quibus compromissum fuit, q̃ continebuntur in primo articulo. De residuo, quod est tertia & quarta, tenetur præstare legata, & de illis detrahit quartam Trebellianicam per legem Falcidiam C. ad l. Fal. in imponẽda. & l. irritum, & l. quanquam. & ff. ad l. Falci. quod de bonis. §. cum fidei. & C. de bon. auth. iud. pos. l. 1. deducet autem Falcidiam de reb. legatis. Et forte intellexit Cardinalis, q deducet ẽt de alijs, quæ cã pœnæ adimuntur eidem, quia illa legata sunt illis auunculis. Si fieret eis controuersia de alio relicto. & ideo forte dicit ĩ. de Falcidia, quæ inducitur contra volũtatem testatoris. sed hoc non est verum: quia id quod pœnæ cã accreuit, non incidit in legem Falcid. ff. ad l. Falci. cum pater. in fi. & l. seq. arg. opt. Et quod prouisum est ad pœnam, nõ debet trahi ad gratiam. sup. de transact. inter corporalia.

k *Restitutione*. Idest, præstatione.
l *Legitimum*. Quod dr tps anni. hoc tps computandum est iussu iudicis. Si aũt infra illud tps non paruerit, tunc non põt vti beneficio Falcidiæ, imò perdit oĩa excepto illo qđ sibi debẽt ex fideicõmisso, in authentica, de hæredibus, & Falcidia. § illud quoque. coll. 1.
m *Inuentarium*. Aliter. n. bñficio legis Falcidiæ vti nõ põt, vt dr in aut. de hære. & Falc. §. si vero non fecerit inuentarium.
n *Contra voluntatem testatoris*. Hoc iõ dicit, quia contra voluntatẽ testatoris vr hic retineri Falcidia de reb spãliter legatis: quia illas voluit testator oino præstari illis auunculis, ita q nulla cõtradictio fieret eis: vnde cõtra eius voluntatẽ Falcidia retinetur, & tñ retinetur nihilomin9, quia contra voluntatem testatoris inducitur Falcidia. ff. ad legẽ Falcidiam. Titia. Sed & in aliis reb. quæ cã pœnæ auferuntur. si verũ est, q quarta retineatur, inducitur contra voluntatem testatoris sed non vr q quarta retineatur in his quæ cã pœnæ auferuntur, vt dixi ĩ in notula, id d est, &c. Nam testator causa pœnæ oĩa voluit auunculis præstari. 3 inducitur ergo Falcidia contra voluntatem defuncti. C. ad legẽ Falcidiam. si vt allegas. 3 & l. pen. & ff. eo. tit quod de bonis. §. vlt. Hodie vero Falcidia non potest induci contra voluntatem testatoris expressam, 4 si testator certus de quantitate patrimonii sui hoc prohibeat. in auth. de hæred. & Falcidia si vero expressim. sed contra tacitam bene inducitur, vt bene dicunt leges prædictæ, si vt allegas, & sequentes. Bern.

Ioannes. Diuiditur. quia primo ponitur quæstio. Secundo solutio: ibi, *Post*. Abbas Siculus.

CASVS O. clericus S. Crucis legauit de bonis suis in vltima voluntate venerabilib. & pijs locis, & hanc voluntatem suam exequendam cõmisit Ioan. clerico, & P. laico. & mandauit eisdem, vt creditorib. satisfacerent: dicit Papa, q post mandatum susceptũ, per diœcesanum epm cõpelli dẽnt explere volũtatẽ defuncti, si fuerint negligentes. No. q voluntates defunctorũ ad pias causas per diœcesanũ epm mandari dẽnt executioni.
o *Pijs locis*. In quibus sufficit minus legitima voluntas. 5 sup. eod. cum esses & cap. relatum.
p *De bonis suis*. Proprijs scilicet: quia de rebus ecclesiæ nihil posset legare. sup. eod. quia nos.
q *Mandatum susceptum*. Mandatum suscipere nemo cogitur, susceptum vero necesse est adimplere. ff. commodati. in commodato. §. sicut. ff. mandati. si quis alicui. §. qui mandatum. C. de procuratorib. inuitus. ff. de arbit. l. 3. §. 1. Bern.
r *Per diœcesanum*. Sic intelligitur sup. eod. si hæres, & cap. tua nobis. vbi de hoc Bern.

De his. Primo ponit dictum, in quo interserit exceptionem: ibi, *Dummodo*. Abb. Siculus.

CASVS. De his q̃ legant in ornamentis ecclesiæ, vel ad cultũ diuinũ, vel anniuersario, vel alijs pijs locis, canonica portio deduci non dẽt dũmodo ista legata non fiant in fraudem, vt eps vel parochialis ecclesia portione debita defraudetur No. q eps vel parochialis ecclesia non dẽt habere portionem de his q̃ legant in ornamentis ecclesiæ, vel ad cultum diuinum.
s *Canonica portio*. Portio ista diuersimode deducitur secundum varias consuetudines locorum. inf. de sepul. certificari. & sup eo. requisisti quandoque est tertia, & quandoque media. ĩ. de sepul. c. 1. & 2. & 10 q. 2. de his & cap. antiquos. & c. decernimus. & quandoq; quarta ĩ. de sepul. cum super.
t *In fraudem*. Tunc non prodesset. sup. eod. officij.
Glos. seq. reddit rationem, & dat simile, & causam addit.
u *Deduci*. Hoc dictũ est pp reuerentiã diuini cultus: multa enim

Prædictarum. eiusdẽ.

1 Vide l. ex facto. §. fin. ff. de vulga. & pup.

Cumq; legitur in vulgatis, sed male.

De hac materia vid qđ sãciuit concil Tridẽ. sessi 22 de refor. c. 8. & sess. 25. de decreto de purgatorio. ad de Specu. tit. de instr. edit. §. nunc vero aliqua.

Et istud satisfacit contra legistas, in his quæ de duabus quartis sũt deducendis tenẽt: vt not. ĩ. eod. Raynutius. ad fin. super gl. antepe. Ioã. And.

2 In aliquot antiqs ita: qđ amittit patruus nomine pœnæ, idest, duodecim vnciæ.

† Alias ita: p diœcesanũ episcopũ &c.

† Adimplere.

† In vulgatis ita: p cereis.

† Seu anniuersario.

† In antiquis ita; septimo, vigesimo, trigesimo siue alijs, &c. nam dictio, die, nusquam apparet.

3 Si pater filiũ quẽ rogauit restituere, certa re, p Falcidia §. iussit esse contẽtũ: filius stare non tenetur. Io. And.

4 Cõcor. tex in authen sed cum testator & ibi Cyn. C. ad leg. Falcidiam.

5 De hoc articulo vide qđ hic sẽtiat Hostiẽ. & alij doctores, est. n. satis ambiguus.

ta.n pp religionē admitti solent: nā summa est tō q pro religione facit ff. de relig. & sumpti.fu.sunt psonæ.in fi. vñ in casu isto minus ltīma voluntas sufficit ī. eo cū esses. & c.relatū. sic in his q ad pias cās relinquunt, cessat Falcidia C. ad l Falc. auth.similiter. & in auth.de ecc.tit.§ sin aūt.coll 9. vnde sumptum est auth. prædictū. similiter & sic cessat Falcidia in testamēto militis priuilegio militari C. de test mil. in testamento. C ad l. Fal. in testamēto. Item cessat deductio istius partis in equis & armis fauore terræ sanctæ. ī. de sepul. in nostra. & hoc idem quod hic dicitur, habes sup. de verb. sign. ex parte.

1 Quot modis dicatur qs intestatus decedere, tradit textus. & ibi doctores I §. 1. Intestata defer.

† Aliter. Altenē. Alteū, sed Burchardus li. 1. decreti c 227. ita: Ex cōcilio apud Altheim habito. c. 37 cui interfuit rex Corradus Adde c. 1. eod. tit. in 2. compil.

† Dictio, vt, deest in omnibus manuscriptis

† Perfecerint.

† Tributien.

DE SVCCESSIOnibus ab intestato 1

¶ Supra visum est de successionibus ex testamento: verum quia sæpe homines decedunt ab intestato, & dubitari potuisset de successione, ideo post rubricam præcedentē subijcitur ista. Et scias, quòd intestatus dicitur qui nullum vel non iure fecit testamentum. l. fin. C. fam. ercis. 1 *Abbas.*

De hac materia tractatur. 12. q. 3. c. 2. & q. 5. cap. vlt.

SEd hoc. Duæ sunt partes. Secunda: ibi, *Si autem*. Abb.

Omnes clerici generaliter de his quæ habent per hæreditatē vel alio modo intuitu personæ acquisierint: dum viuunt, pñt inde facere quicquid eis placet: si vero ante moriantur quàm de his disposuerint, si cōsanguineos non habent, in ius ecclesiæ debet tradi. Nota, quòd clericus potest testari ad libitum suum de omnibus acquisitis intuitu personæ suæ, puta artificio, hæreditario iure, donatione amicorum, & huiusmodi.

Burchardus lib. 2. decreti c. 206. Iuo par. 6 cap. 281. & ca. 2. eo. ti. in 1. compil.

2 Scias etiam quod materiam successionū quoad descendētes & collaterales plene tradit Hostiē. in sum. eod. tit. § si. & Spec. eod. ti. per tot. Ioā. And.

a ¶ *Intuitu personæ*. Sic sup. tit. proxi. quia nos.

b ¶ *Sanctificentur*. i. tanquam sancta deputentur. sup. de rerū permutat. mancipia 12. q 2. de laicis. & q 3. quicunque. Ala.

¶ *Glos seq. rectetur per oppositionem.*

c ¶ *Tradant*. Intellige hoc cū nō hēnt consanguineos, q eis ab intestato succedāt: illi. n. admitterent, & nō ecclesia. 12. q. vlt. & c. vlt. & quicunq; & in auth. de eccl. ti. §. si qs episcopus. coll 9.

SAncto. Si presbyter intestatus decedat, de patrimonio suo fiunt quatuor portiones, prout hic habetur. Et non tenet hoc hodie secundum glos. & sic vult q hodie istud ca. sit correctum, sed huic lecturæ obstat quod habetur sup. in proœmio resecatis superfluis. Primo ponitur excessus relatio. Secūdo eius phibitio: ibi, *Interdicimus*. Tertio peculij diuisio: ibi, *Peculium*. Quarto pœnæ inflictio: ibi, *Et si quis*. Abb. Sicul.

CASVS. Laici q dā habebāt seruos: manumiserūt illos, & ordinati sūt in presbyteros: qn presbyteri isti moriebant, totā substātiā illoru laici sibi vēdicabant, tanquā de pprijs seruis: ista relata sūt in cōcil. vñ statuit cōcil. q ista decætero nō fiāt, sed sicut liberi facti sunt ad suscipiendū gradū & diuinū officiū, ita nihil ab eis exigat pter diuinū officiū: sed peculiū illorum diuidat in quatuor partes, quarū vna assignet epo, altera ecclesiæ cui seruierunt, tertia pauperibus, quarta cōsanguineis: quos nisi habuerint, eps eā in vsum ecclesiæ conuertat. Not. q laici nihil dēnt occupare de reb clerici moriētis Itē patronus in liberto pōt retinere operas spirituales. Item substantia clerici morientis. diuidi debet in quatuor partes, una episcopo, alia ecclesiæ, tertia pauperibus, quarta parentibus idoneis dāda. Item parentibus non idoneis nihil potest testari clericus moriens, ut puta hæreticis. vt inf. de hæret. vergentis.

¶ *Gl. seq. distinguit, aut prælatus testatur, aut non, Secundo casu, aut res eius sunt distinctæ, aut permistæ: & hoc casu aut dubitatur an habuerit propriū, aut certū est habuisse signat contrarium, & soluit.*

TITVLVS XXVII.

De successionibus ab intestato.

¶ Ex cōcil, apud Altē. † habito.

¶ Clericus bona propria dare potest cui vult: sed si decedat intestatus, & non habet consanguineos, succedit ecclesia. hoc dicit iuncta glossa.

CAP. I.

SEd hoc ibidem inuētum est de episcopis, presbyteris, & clericis, ut † si per hæreditatem, vel alio modo intuitu psonæ, a aliquid acquisierint, donare eis liceat cui voluerint, dum viuūt. ¶ Si aūt ante obierint, quàm hoc fecerint, † altari cui seruiunt omnia perpetuo sanctificētur, b & in ius eius tradantur. c

¶ Ex concil. Tribur. †

¶ Si olim seruus presbyter factus intestatus decedat, eius bona diuidū tur secundum formam hic contentam. h. d. secundum intellectum singularem, qui hodie etiam tenet.

CAP. II.

SAncto † concilio allatum est, q quidam laici improbe agūt cōtra presbyteros suos, ita vt de morientiū d presbyterorum substantia, partes sibi vendicent, sicut de proprijs seruis. Interdicimus itaq; ne hoc vlterius fiat: sed sicuti liberi facti sunt ad suscipiendum gradum, & agendum officium diuinum, ita nil ab eis præter diuinum e officiū exigatur. ¶ Peculium vero ipsorum diuidatur in quatuor partes, quarum vna episcopo, altera † ecclesiæ, tertia pauperibus, quarta parentibus assignetur: & si non sint † idonei f parētes. episcopus eā recipiat, & in vsum ecclesiæ diligenter distribuat. Et si quis contra hoc præsumpserit, anathematizetur.

¶ Inn. iij. Murnen. † episcopo.

¶ Attingendo duos notabiles & singulares intellectus huius cap. summatur secundum quemlibet intellectum; Et primo sic: valet testamentum ad pias causas conditū per uerba enunciatiua, etiam propter aliud prolata, quamquam successio seu testatio veniat ad exclusionem alterius ecclesiæ. Vel aliter secundum alium intellectum: & sic: Per vnū testem de veritate, & per confessionem etiam incidenter factam, probatur oblatio, etiam quoad effectū consequendi bona oblata.

CAP. III.

CVm † dilectus filius Abbas de Brusia, pro causa, quam aduersus episcopū Eduen.

d ¶ *Morientium*. Cum decedit prælatus 3 de oībus tam ante promotionem quàm post acquisitis intuitu personæ, liberam hēt ptātem testandi. sup cap. proxi. & sup. de testa. tua nobis, & 12. q 3. quicunq;. & q 5. fixu. in auth de ecc ti. coll. 9 §. interdicimus. Si vero decedat intestatus, si sunt distinctæ res, eius consanguinei succedunt sibi 12 q. 1 sint manifeste. Si vero res prælati sunt permistæ cū reb. ecclesiæ, tunc distingue, aut dubitatur an habuit proprium, aut certū est q habuit si dubitetur, semper p ecclesia est psumendū, & totū vendicabit ecclesia. ar. 12 q. 3 quicūque. ff. de reb. dub ciuib. 4 sic in vxore. ff. de do. inter vir & vxo. Quintus Mutius & C. eo tit. et Si vero certū est, q aliquid habuit, sed nescit quantū, obtinet huius capituli distinctio. nec immerito qa nullus hæres nobis pximior est, quàm q nos Deo sociauit. ī. de pœnis, presbyteri licet contradicere videatur 12. q. 4. c. 5. vbi di. q sit dubiū. q æqua debeat fieri distributio inter ecclesiam & hæredes sacerdotis Sed dic q in alio casu loquitur hoc capitulum quàm illud. hoc capitulum intelligitur de illis presbyteris, q ex seruis facti sunt presbyteri, qd vr verius: vt dicit Laur. 5 Non credo q hodie haberet locum talis diuisio, imò credo q si aliquid haberet intuitu personæ, q cōsanguinei ei succedūt ab intestato. Si cōsanguineos non haberet, tunc ecclesia ei succederet, 12 q vlt c. vlt inf. cap. proxi.

3 De materia huius glossæ vide plene p Couarru in c. 1. ī de testa adde B. Thomā & Caietā. 2. 2. q 185. art. 6 & 7.

† Aliàs ita: altera vero ecclesiæ.

† Sunt.

† Lunen.

† Niuernen.

4 Vide ī. eo requisiti super gl hic rñdet. Io. A.

† Ca. vnū co. eo. tit. in 3. cōpi. Et quatenus in textu tangit de probādo aliquē nō esse laicæ mētis, vid plene per Franciscū Herculanum tra de pba. negatiuæ in 2. modo.

e ¶ *Præter diuinum*. Arg quod patronus potest tenere operas spirituales in liberto, quem manumittit ad clericatum argu. sup. de ser. non ordi. nullus 54. distin frequens. Alanus

f ¶ *Non sunt idonei*. Puta hæretici 24. q. 2 sane profertur. inf. de hæret. si quis episcopus.

CVm dilectus. Rector eccłæ dr̄ Itestatus, si nullū facit testm̄ vel fecit, sed furiosus. & tali succedit ecclesia, si non hēt cōsanguineos: secus aūt si apparet illū fuisse monachū, vel sana mēte testatū: sic summat Io. And. & cōiter doctores sequētes, sed hęc summatio de nihilo puidet, nec cōtinet in se aliq̄ difficultatē. Diuidit ī quatuor partes in prima parte ponit factū decisū. In secūda motiuū Papæ ad snīā. In tertia allegatio epi diffinientis. In quarta diffinitiuæ pmissio. Secūda: ibi, *testificantes*. Tertia: ibi, *Quia vero*. Quarta: ibi, *Nos ergo iam* Abb. Sicu.

CASVS. Archipresbyter de Aleria se & sua obtulit monasterio de Brusia. tādem dum ageret in extremis, voluntatem vltimam exprimendo asseruit se & sua monasterio contulisse, & sic decessit episcopus Eduen diœcesanus eius, occupauit quædam bona quondam ipsius archipresbyteri, & et quædā bona monasterij: vnde super bonis istis cā commissa fuit iudicibus: coram quibus petebat Abbas de Brusia, monasterio suo testatus quicquid eps de bonis archipresbyteri, aut etiam monaste-

5 Goff. & Host. Pet. & Abbas. q hoc probant per versi scilicet presbyteres suos solì. sed melius pbat versic. sicut liberi facti sūt &c. & ver. peculiū, s. respectu prioris status. Ioan. And.

monasterij occupauerat: & econuerso petebat eps sibi restitui noie parochialis ecclesiæ, cuius ille fuerat archipresbyter, q̃c-q̃d de bonis dicti archipresbyteri monasterium detinebat: ad pbãdã intẽtionẽ suã abbas testes induxit: Tãdẽ cã delata est ad Papã: ipse vero examinato negotio diligẽter, intellexit esse pbatũ, q archipresbyter dũ ageret in extremis, volũtatẽ vltimam exprimẽdo, asseruit se & sua monasterio cõtulisse: & cũ requisitus fuisset vt conderet testm̃, respõdit se nõ posse testari: q a se & sua dederat monasterio: & vnus de testib. dixit se vidisse qñ se & sua obtulit monasterio, & testes alij dicebant se audiuisse ipsũ archipresbyterũ in psentia abbatis cõfitentẽ qđ pdictũ est: adiuuantes plurimũ assertionẽ abbatis, nõ tanquã probarẽt sufficiẽter, sed tãquã vehemẽter adminiculũ pstabãt: sed q a ex aduerso pars epi asserebat, q dictus archipresbyter in extremis agens alienatus erat à mente, vñ non valuit qđ dicebat: pp cãm ip sam cõmisit sub hac forma, q nisi eps pbauerit archipresbyterũ nõ fuisse sanç mentis, cum vltimam volũtatẽ expressit, imponat ei silentiũ sup impetitione monasterij, & compellatur restituere monasterio quicquid occupauit de bonis illius archipresbyteri, aut et monasterij: Si vero pbauerit illum alienata mente dixisse prædicta, condẽnetur monasteriũ ad faciendam epo restõnem noie parochialis ecclesiæ, oium bonorum, q̃ fuerunt ipsius archipresbyteri, cum ipse archipresbyter ab intestato decesserit, nec habuit consanguineos, & ipsi monasterio silentiũ imponaf. No. q vnus testis cũ alijs adminiculis vehemẽtibus fauore religionis sufficit ad fidem faciendam Item furiosus non potest facere testm̃: idest, qui est mente captus. Item publicatis attestationibus possunt testes induci super nouo articulo pendente ex priori Item quis potest probare negatiuam, si includit in se affirmatiuam. Itẽ episcopus potest agere pro ecclesia sibi subiecta.

in extremis agens dicebat, q nõ poterat facere testm̃. Vel dic ista adminicula sufficiũt cũ vnico teste, & iõ audiri dẽt eps ad pbandũ q iste archipresbyter erat furiosus, cũ verba illa expressit: quo pbato solus testis remanet, & sic obtinebit eps: alias succũberet: quia si obtulit se pbaturũ pdicta, mos ei gerendus fuit ff. de proba circa eum. Bern.

habebat diutius expectasset, Abbas proposuit antedictus, q archipresbyter de Alerio ad participationẽ [a] orationũ monasterio de Brusia, obtulit se & sua: [b] & infra. ¶ Sufficienter intelleximus esse probatũ, q dictus archipresbyter agens in extremis, velut vltimã [c] exprimens voluntatẽ, asseruit se & sua monasterio [d] contulisse. vñ cũ requisitus esset vt conderet testm̃, respõdit se non posse testari: quia se & sua contulerat [e] monasterio supradicto: & licet vnus testis [f] solus dixerit se vidisse, qñ se & sua obtulit monasterio: quia † alij testes dixerunt se audiuisse ipsum in abbatis psentia qđ prædictum † est confitentẽ, [g] non tanquam sufficienter probantes, [h] sed tanquam vehementer adminiculantes assertionem abbatis, plurimum adiuuabant. Quia vero pars episcopi asserebat se velle probare, q dictus archipresbyter in extremis laborans, tanquam phreneticus alienatus † erat mente, vnde non valuit quod expressit ¶ Nos cãm illam † tibi sub hac forma duximus cõmittendam: q nisi præfatus episcopus legitime probauerit sæpedictum archipresbyterũ, suæ mentis cõpotem [i] nõ fuisse, cum vltimam [k] voluntatem expressit, super impetitione monasterij perpetuum ei silentium imponatur, & compellatur restituere monasterio, quæcunque de bonis ipsius archipresbyteri, vel etiam monasterij occupauit. Si vero legitime probauerit, archipresbyterum, quæ super vltima voluntate præmissa sunt, alienata mente dixisse: ad faciendã ei nomine parochialis ecclesiæ (cuius ipse † administrationẽ gesserat dum vixisset) restitutionem [l] bonorum, quæ ipsius archipresbyteri fuerant, monasterium condemnetur: cum idem archipresbyter ab intestato decesserit: ipsique monasterio super impetitione [m] episcopi silentium [n] imponatur.

† Contestati.

† Dictũ.

† Aliàs ita: alienatus erat à mente.

† Ipsam.

† Dictio, ipse, deest vt plurimum in antiquis.

g ¶ *Confitentem*. Vr q talis confessio deberet sufficere ad hoc vt testatus decessisse dicaf, licet nullum aliud testm̃ appareret. ff. de dona. ex hac scriptura vbi oino statur verbis testãtis. Quare ergo requirif hic alia probatio? Rñderi pt, q lex illa loquitur in eo casu, qñ per talia verba aliquis exprimit vltimam voluntatẽ, aliàs talib. verbis nõ est credendum, nisi hoc iurasset in testõ C. de pba. auth. qđ obtinet. 3 & tunc hæredes necesse habent stare illi voluntati. C. de fideicõ. authen hoc amplius. Vin. Scriptura illius legis solemniter facta fuit dum viueuat testator, qui fecit testm̃, sed ille archipresbyter dum viuebat nullam fecit scripturã de verbis illis, & iõ post mortem illa confessio det probari per testes, prout abbas dicebat in sua petitione, ad hoc vt sufficeret vnus testis, & tamen per se sufficerent Bernar.

h ¶ *Probantes*. Scilicet quòd obtulit se & sua. Bern.

i ¶ *Compotem* Hoc ideo dicit, quia furiosus non potest facere testamentum. C qui testam. fac. pos furiosum. & ita eps ille probabit istam negatiuam, & hoc est, quia habet in se implicitam affirmatiuam, hanc scilicet: q tunc erat furiosus. sic sup. de renun. super hoc & C. de codi. nec codicil os. & ff. de condi. instit quidam. ff de proba si filiusfamilias contra 3 q. 9. indicas sed ibi archieps tenebatur probare, epm illũ fuisse sanæ mentis, quia constabat illum prius fuisse furiosum. Tan.

k ¶ *Vltimam voluntatem*. Testamentum enim hominis tantum morte confirmatur, & immobile perseuerat post mortem. inf. de celebrat. Missa. cum Marthæ. & 13. q. 2. vltima voluntas. & C. de sacrosan. eccle. l 1. Lauren.

l ¶ *Restitutionem*. Si intelligas donationem hanc factam de bonis ecclesiasticis, de quibus intelligendum est, certe illa donare non potuit, sup. de testam. cum in officijs. & c quia nos si de patrimonialibus, in istis nihil iuris habuit episcopus Dicas q de proprijs siue patrimonialibus hoc est intelligẽdum: & hoc constabat: aliàs præsumuntur ecclesiæ, & loquitur in eo casu q cum non appareret hæres 12. q vlt. c. vlt. & in aut. de eccl tit. §. si quis episcopus. coll 9. ecclesia enim est proximus hæres. j. de pœnis. presbyteri. simile sup. eod. cap. 1 Ioan.

m ¶ *Impetitione*. Sed nonne eps dixit sibi ius: ergo debuit cadere à iure suo? Sed hoc non debet redundare in damnũ ecclesiæ. 16. q. 6. si epm. imò verius dicas, q pœna illius constitutionis, si quis in tantam. C. vnde vi. non hẽt locum in bonis iacentis hæreditatis, vnde legatarius qui legatũ auctoritate sua capit ante aditam hæreditatem, non punitur in alio, nisi quia restituit possessionem ff. quorum legatorum. l. 1. resp. 1. secus est si post aditam hæreditatem. C. de leg non dubium.

n ¶ *Silentium*. Si primo sana mente sua obtulit Deo: nonne debet Papa tueri suam donationem inter viuos, licet in morte non fuerit sanæ mentis, cum adhuc in eodem proposito intelligatur durare, j. de baptismo & eius effectu, maiores. ad finem. Præterea cum ille qui ab intestato debet succedere, immensam donationem defuncti reuocat, non in totum reuocat, sed quantũ ad quartã sufficiat. C. de inof. do l 2. & tit. xi. Rayn. imò in vita sua oia donare potuit. j. eo. c. 1 Sol. Abbas nõ probauit donationẽ factam fuisse inter viuos, nisi per vnũ testẽ: & alij qui probant illam quam expressit in vltima voluntate

a ¶ *Participationem*. propter hoc non fuit monachus, nec etiã stetit in habitu monachali: vt apparet ex antiqua, † cũ hoc non sufficiat ad monachatum.

b ¶ *Se & sua*. Et postmodũ in extremis agens cõfitebaf publice, q non poterat facere testm̃, quia se & sua cõtulerat monasterio, & hoc vltimũ probauit Abbas per testes, primũ articulũ non probauit nisi per vnicum testem: quod non sufficit. B.

c ¶ *Vltimam*. Quasi dicat: si hæc verba non expresse hoc dicant, tamen tacitæ uim obtinent vltimæ volũtatis. Ber.

d *Monasterio*. Per hanc probationem obtinebit Abbas, si episcopus non probauerit archipresbyterum verba ista alienata mente dixisse nec intelligas, q ex his verbis probetur dictum archipresbyterum fuisse oblatũ dicto monasterio cum suis rebus, sine monachum fuisse: sed probatur q voluit sua bona ad monasteriũ peruenisse: & quælibet verba, per q̃ declarat intentio testantis, sufficere vñr. ff. de fun. in. & instr. l. cum de lanionis. §. asinam. ad fi. & ff de sup. lega l. Labeo. ad fi. nemo n. æstimandus est dixisse qđ non mente cogitauerit. Ber.

e ¶ *Contulerat monasterio*. Vnde ex tunc cessat eius iudicium. 19. q. vlt. cap. si qua.

f ¶ *Vnus testis*. Vnus testis solus nõ sufficit ad probationẽ. j. de test licet vniuersis 4. q. 3 si testes §. item. Tñ si aliæ præsumptiones adsint, sufficit, vt hic dr, & s. de testib. pterea. & j. de præsum. l ris. & c. 3 Sed non vñr sufficere hmõi adminicula ad probandũ intentionẽ abbatis, s. q dictus archipresbyter monasterio obtulit se & sua, & cũ ista dicat; non tanquã sufficienter pbantes, sed adminiculãtes, &c vñ no debuit admitti eps ad probandũ, q archipresbyter fuisset mente alienatus, qñ

3 Hic antiquã habes in loco citato initio huius capitis.

3 Verum est q ista verba nõ sufficiebãt ad probãdũ monachatũ, sed ad probandum vltimam volũtatẽ bene: vt dictũ est in 6 gl. Ioan. And.

4 Hic aũt non loqtur in donatiõe vel legato: sed in debito quo quis in te stõ se confitef obligatum: in quo maius fit præiudicium hæredi: q a nõ deducit Falcidia, sed in primo deducit: & de hoc, & an confessio pñ dicet illo quoad legitimã in Spe. de cõfes. §. nũc videndum. ver. nũc se quit vide re. Io An.

4 Idẽ Innocen. & Host. Iod. And.

Jūtate dū ageret in extremis,nō ꝓbāt oblationē inter uiuos. Illa aūt obiectio de inofficiosa donatione nō hēt hic locū:q̄a q̄rela de inofficiosa donatione nō dat nisi illis q̄b.aliquid re linqui necesse est.C.de inof.do si totas.Sed eccl'e sacerdotes nō tenētur aliq̄d legare de suis ꝓprijs,nisi uelint. Laurent.

DE SEPVLTVRIS

¶ Supra visum est de successionibus ex testamēto. & ab intestato, quæ capiūt effectū post mortem: vt in c.cum Martæ.de cele.Miss. vnde cum fuerit visum de bonis defunctorum,merito restabat videre de sepulturis eorū: nā omnes morimur. & sicut aqua dilabimur sup terram.2. Reg.14.c & in c. in ecclesiastico.13.q.2. id eo.Abb.

† In vno vetustissimo. Vaticano, ita: De sepulturis mortuorum.

¶ De hac materia tractatur.13 q.2. & q.1.c.1.

TITVLVS XXVIII

De sepulturis †.

¶ Leo tertius.

¶ Decedēs intestatus sepelitur in sepulchro maiorum, vel vbi eligitur sepultura: parochialis tamē ecclesia habebit canonicam portionem eius quod reliquerit ecclesiæ sepulturæ. h.d.secundum veriorem intellectū.

CAP. I.

NOS † instituta maiorum patrum considerantes:Statuimus vnumquemque in maiorum suorū [a] sepulchris iacere: vt Patriarcharum [b] exitus docet. Nulli tamē negamus propriam [c] eligere sepulturam, & etiam alienam: Dominus enim & magister,alienam elegit [d] de propriam. ¶ Sed quia dignus est operarius mercede sua, tertiam partem [e] sui iudicii [f], illi ecclesiæ dari censemus,in qua cælesti pabulo [g] refici consueuit:vt iuxta Apostolum,sint cōsolationū [h] socij,vt fuerunt passionum:& sic demum vbicunque libitum fuerit,eligat sepulturam.Aliter ne † fiat,auctoritate Domini nostri, qui per prophetā locutus est dicens:Ne transgrediaris [i] ter minos antiquos,quos posuerunt patres tui, sub anathematis vinculo detestamur, & cōtradicimus.

† Post cōcilium Lateran sub Alexan.3 part 43.c. 2 & ca 3. eo ti. in 1. compilatione Et uide ca 2 eo. ti.li.6.

Gene.49. Exod. 14

NOs instituta. Tria sunt dicta.Secūdū:ibi. Nulli. Tertiū,ibi Sed quia. Ab.

CASVS. Statuit Leo Papa, q̄ quilibet dēat sepeliri in sepulchris parentum suorum,sm q̄ fecerūt antiqui patriarchę:verūtamē nulli negandum est ꝓpriā eligere sepulturam, et alienam: quia & dñus hoc fecit:sed quia dignus est mercenarius mercede sua, tertiam partem iudicij sui, illi ecclesiæ præcipit dari, in qua sepeliri debeat, uel debebat,si non elegisset alibi sepulturā, & ubi dum uiuebat cælesti pabulo refici ɔsueuit:quod si fecerit, ubicūque uoluerit eligat sepulturam: & ne aliter fiat,præcipit Leo Papa sub pœna excommunicationis.Nota,q̄ debemus eligere sepulturam ubi maiores nostri sepulti sunt,q̄ uerum est de honestate.Item licitum est alienam eligere sepulturam,id est,in alieno loco:ut patet per exemplum domini,qui sibi elegit sepulturam Ioseph Item ecclesiæ parochiali relinquēda est sua portio,cum quis eligit sibi sepulturam.Item nullus debet terminos transgredi a sanctis patribus constitutos.

a ¶ *Suorum.* Et ita loquitur in indigena.Lau.

b ¶ *Patriarcharum.*qui in sepulchris patrum suorum sunt sepulti.13 q.2.c.unaquæque.§.Ioseph.

c ¶ *Proprium eligere.* Et sic vr̄,q̄ quilibet adultus & discretus possit sibi eligere sepulturam,ubi uoluerit. arg.inf.eo.in nostra.hoc uerum est,dum tamen eligat locum magis religiosū, inf.eo.fraternitatem,ubi de hoc.& inf.c.prox.Ala.

d *Alienam e igit.*quia natus in Bethleem,nutritus in Nazareth,sepultus fuit in Hierusalem in sepulchro Ioseph Tancre.

e ¶ *Tertiam partem,*In sequēti c.dicitur de medietate.ī e.cū sup.dicit de quarta.hæc diuersitas siue cōtrarietas determinat sm diuersas consuetudines locorū. inf.eo certificari.

f ¶ *Iudicij.* scilicet, q̄ reliquit huic ecclesiæ, in qua elegit sepulturam:& nō de relictis alijs locis,ut inf.eo.in nostra. Ber.

g ¶ *Pabulu* Pabolum cæleste exposuit Alanus,id est,doctrinā secretorum fidei, ut solida cibaria.pabulum enim dicitur p̄dicatio uerbi Dei supra.de off.ord inter cætera.Ber.

h ¶ *Consolationum.* Ad quē spectat onus, & emolumentū. 1 12 q.2.ecclesiasticis.& c.charitatem.13.q.6.§ j.Ala & 16.q 6. de lapsis & ff.de reg.iur.secundum naturā circa princ.tit.

i ¶ *Ne transgrediaris.*Transgreditur q̄s terminos primi sul, cū quis parochianū alterius admittit ad sepulturā:ut hic Itē cū alterius subditum excōmunicat uel interdicit 9.q.2.c 1, & 2.Tertio cū euellit terminos possessionū uicini sui.96.dis. tanta nequitia. Quarto cum prædicat cōtrariū fidei.24.q.3. transferunt.Item cum alterius parochianum recipit ad pœnitentiam.de pœnit.dist.6.placuit.ī.de pœnit.& remission.omnis vtriusque Vincen.

) Dic. reo cap rationis vbi de hoc.& plenius infr. de re iud. qui sentit libr.6 ponit Host. uersi.Cōmoda qui sentit sentit onus emolumē ia.Io.An.

R*elatum.*Communis diuisio. Secunda pars:ibi.*Mandamus.* Abbas Siculus.

¶ Leo papa omnibus fidelibus per Dardaniam constitutis.

¶ Qui conuertitur ad monasterium medietatem bonorum, quæ pro anima sua disposuit,tenetur relinquere ecclesiæ parochiali.

CAP. II.

RElatum †est auribus nostris:&infra. ¶ Mandamus, vt quicunque amodo in monasterio [k] conuerti voluerit,siue in morte, siue in vita [l], omnium rerum & possessionum, quas pro salute animæ suæ decreuerit [m] disponere, medietatem [n] ecclesiæ [o], ad quam dignoscitur pertinere, relinquat.

¶ Innocentius iij. †Genuensi † archiepiscopo.

¶ Vbi quis sepulchro maiorum relicto,eligit sepulchrū in loco minus religioso,dolo inductus, seu ex contēptu,seu non dimissa ecclesiæ sua canonica portione expresse vel tacite, non tenet electio. h.d. saluando istū textum quantum fieri potest.

CAP. III.

FRaternitatem †, tuam non

CASVS Leo Papa statuit in capitulo isto,vt quicūq; uoluerit amodo in monasteriū cōuerti, siue in uita,siue in morte, medietatē omnium rerum suarū & possessionum, quas decreuit disponere ꝓ anima sua, reliquat illi ecclesiæ ad quē pertinet. Nota, q̄ parochialis ecclesia debet habere medietatē (vt hic dicit,) de omnibus,quæ reliquit parochianus in vltima uoluntate.sed circa hoc attende consuetudinem locorum.

K ¶ *Monasterio.* Arg q̄ quis debet eligere locum religiosum ad sepulturam.

l ¶ *In vita.* In ægritudine tamen, de,qua decedit:alioquin nihil daretur ecclesię parochiali. inf.eo.de his.Vin.

¶ *Gl.sequens ponit tres casus exceptos.*

m ¶ *Decreuerit.* supple ecclesijs: nisi relinquatur in ornamentis ecclesiæ, & sine fraude, &tūc nihil detrahitur. supra.de test. c.ult.aut si reliquerit pauperib. uel consanguineis pro remedio animæ suæ, nihil detrahitur inde; ut dixit Ala. Item de armis & etiam equis pro subsidio terræ sanctæ relictis, nihil detrahitur.inf.eo. in nostra.

n ¶ *Medietatem.* Super hoc standum est consuetudini loci.inf.eod.certificari.

o ¶ *Ecclesiæ.* scilicet,apud q̄ fidei sacramenta recepit: sic intelligit Gratianus hoc c.13.q.2 c.placuit.§ sed aliud.i fi. Ber.

† Aliter vero ne fiat, &c.

† Iuo par 7. decret. c.150. Anselmus li. 5.c.51. & c.4.eo.tit. in 1. cōp. Vide ca 2 & ibi tradita, p doctores de sepul.li.6.

† Immo secundus, ait hic Cōtius.

† Aliàs Ianuēsi: sed iam alibi monui,olim Genuam, ianuam uocatam.

† Cap. 5. eo.ti.in 1. compilat. Vide cōcā liū Matisconēse secundū, c. 17.adde q̄ de hac materia post hāc decretalem lam citum est in c.2. de sepulturis.lib.6.

F*raternitatem tuam.*Hoc.c hodie recipit determinationem, seu correctionem secundum alios per c.2.eod.tit.libr.5. ubi habetur,q̄ quis potest relinquendo sepulturam suam antiquā,eligere sepolturā in loco minus religioso.Diuiditur in tres partes.In prima ponit ius:secunda narrat factū: in tertia concludit Secunda:ibi. *Vnde.*tertia:ibi. *Quocirca.* Abbas.

CASVS. Quidā ciuis Ianuēsis P.nōe de Castello habebat sepulturā ab antiquis tēporibus,&sui maiores apud monasterium Sancti Stephani:apud aliā ecclesiā minus religiosam elegit sepeliri:orta est q̄stio de corpore illius corā archiepiscopo Ianuen.significatum fuit hoc domino Papæ: unde ipse rescribit archiepo Ianueñ.dicēs,q̄ nō credit ipsum ignorare. qualiter ab antiquo fuit dispositū apud monasteria &loca religiosa corpora defunctorū debere sepeliri,in quib. orationes & missarum solemnia frequētius celebrātur: unde q̄ uolūt ibi sepeliri,nō est eis cōtradicēdū:Qui uero relinquūt antiquas ecclesias,& sepulturam patruū,& aliorū parentū suorum, & ad noua & minus religiosa loca se trāsferūt,cōtra antiquam instōnē sanctorū patrum facere dignoscuntur:unde si prædictus P.contra cōstōnē uel cōsuetudinē istam antiquam & rationabilē,corpus suū sepeliendum mandauit,hoc non prænidicat rationi: & ideo mandat, quatenus corpus ipsius reddi faciat monachis sancti Sthefani & cum patribus suis sepeliri. Nota q̄ q̄ vult eligere sibi sepulturam relicta sua propria ecclesia,eligere debet locum magis religiosum, aliter non pōt Item si dimisso loco magis religioso eligat quis locum min⁹ religiosum,non ualet electio talis sepulturæ per illam literā ibi:qui uero relictis antiquis, &c.& ita non sequitur,q̄ extrema uoluntas sit semper effectui mancipanda.

a ¶ Ex an-

a ¶ *Ex antiquo.* sup.eod.c.1.Bern.

b ¶ *Religiosorum.* 13.q.2 ubicunque.& c.placuit.

¶ *Glo.seq.obijcit. Et soluit.*

c ¶ *Frequentius.* Hæc est ratio quare potius sepeliuntur hoīes in locis religiosis,quia frequētius ibi diuina officia celebrā[tur]: Sed nonne tm̄ ualet gñalis [i] oratio quantum spālis? ita, de consecratio.dis.5. nō mediocriter. illa est cā, q̄ spiritus sanctus ad mēsuram non datur. de consecr.dist. 4. quæris. sed præsumptio est, ꝙ plus prosit spālis oratio q̄ generalis.& quidem honor amplius vr̄ deferri illis pro quibus specialiter fit oratio. Bern.

d ¶ *Parentum.* 13.q.2. Ebron.& § Ioseph.

¶ *Glo. seq. recitatur per q.an in sepultura sit necesse locum plus religiosum eligere. ponit opinio. Hug.& sequacium, quòd sic.ponit contrariam Lau. & primam approbat,& respondet contrario.*

e ¶ *Ad noua & minus religiosa.* Ex hoc cap. patet,ꝙ qui uult eligere sibi sepulturā,sua relicta, dēt eligere sibi magis religiosam.arg. sup.eo.ca. proximo In hac opinione fuit T H. & Ala & mihi hoc idē vr̄. & facit ad hoc 13. q. 2. vbicunque. & est simile, qui enim de vna religione trāsit ad aliā,ad strictiorē trāsire dēt.ī de reg.& trāseun. ad relig.sanc. & ca.licet. Alij dicunt,vt Lau & Vin. & Io. 3 ꝙ liberum est vnicuiq; sibi eligere sepulturā, ēt ad locum minus religiosum.arg.ī.cod. in nostra.& si qua contraria inueniātur, intelligantur cum illectus fuit,uel cum ex temeritate uel ex cōtemptu trāsiuit, uel cum debitam portionem non reliq̄t suæ ecclesiæ.& sic intelligunt illud c.Primam opinionem præfero, & quod dicit.ī.c.in nostra.nō ɔ̄dicit,q̄a illud ɔtingit pp priuilegiū q̄d hn̄t illi Hospitalarij.& Templarij, ut liberū sit cuicunq; apud eos eligere sepulturam,ut ibi patet:sicut & prædicatores hn̄t idē priuilegium:alias non possent illos recipere ad sepulturam. ADDI. Secunda opinio est hodie ap̄pbata per c.2.eo ti.lib 6.

f ¶ *Præiudicat.* Quoniam minus legitima uolūtas defuncti defendi non dēt.ɑ de condi.insti.filius q̄dā. 3 & 12 q 5.c.j. ff de religiosis & sumptib.funerū.l at si q̄s.§.hæc actio. q̄nq; tn̄ minus ltima uoluntas quantum ad solemnitatem testiū defenditur:puta in relictis pijs locis.ī.de test.relatū.&. c.p̄ced.

g ¶ *Corpus.*sic ī.eo.cum liberū.& oblationes quas ipsi occasione habuerunt,ī.eo.tit.in nostra & in c.cum liberū. Tanc.

[a]De hoc dubio q̄d sit sentiēdū, vide p Nauarrū in enchyridio de orōne c.20. eroternate, 22. & in manuali, confessariorum c. 25. uers. vigesimo quinto:

† Genes. cap. 50.& 13. &reg. c.13.& alibi sæpe.

[a] Hoc nota 13. q. 2.c.facultates.§ at illi, alias incip nūc quærit,& Raynu in sum. Go. hic, & su. ca. j. & in sum. § apud quē & approbat hæc opi ī. ca. cum quis in ñ.lib 6. Ioan. An. Vide n̄ sen. excō. si uere su per ult.gl. Ioā.And.

credimus ignorare mortuorum sepulchra & cœmiteria, apud illas ecclesias & monasteria, ex antiquo [a] esse disposita, in quibus religiosorum [b] fratrum conuentus sunt constituti,& orationes atque missarum solemnia tam pro viuis quam pro defunctis,frequentius [c] celebrantur. Vnde ipsorum deuotioni & extremæ voluntati, qui apud huiusmodi ecclesias sepeliri desiderant,minime contradicendū est. Qui verò relictis antiquis ecclesiis, & patrum aliorumque parētum [d] suorum sepulchris,contra consuetudinem Patrum veteris testamēti,qui cum patribus suis sepulti esse leguntur, ad noua [e] & minus religiosa loca se transferunt,irrationabiliter & contra antiquam consuetudinem facere videntur. ¶Vnde si P. de Castello contra antiquam & rationabilem cōsuetudinem, aliquid de corpore suo sepeliendo mandauit,hoc non præiudicat [f] rationi, sed viribus debet carere. Quocirca mandamus, quatenus corpus [g] ipsius monachis sancti Stephani reddi facias, & cū suis patribus sepeliri.

¶ Alexander iij. episc. Spaleñ.

¶ *Si quis in ægritudine, de qua decedit,offert se & sua monasterio, ecclesia parochialis habet inde canonicam portionem: secus si in sanitate.*

CAP. IIII.

De †his, qui in infirmitate vel sanitate cū bonis suis, ad religiosa loca se transferunt, nihil tibi vel ecclesiis, à quibus receperunt salutis pabula, relinquentes, hoc tuæ volumus prudentiæ innotescere,ꝙ si in ægritudine ipsa ad religionem transeant,dūmodo de ęgritudine illa decedant [h], de bonis suis ipsis ecclesiis,à quibus [i] assumpti fuerint, canonica debet portio exhiberi. [4] Si vero ad religiosa loca se in sanitate trāstulerint [k], de his quæ locis ipsis conferūt, cogi non possunt aliquid præscriptis ecclesiis impertiri: quia liberum est eis tunc bona sua, non solum religiosis, sed etiam quibuslibet priuatis [l] conferre personis.

¶Idem.

¶ *Qui sepeliunt parochianum alienum,quem sepelire non debent,cogūtur restituere corpus,& quæ ratione ipsius obtinuerunt. hoc dicit cum capitulo sequenti.*

CAP. V.

Ex †parte canonicorū Obrigeñ. †nobis est intimatū, quòd Prior de Insula quen-

¶ *Glo.seq arg.licere multa. &c.*

h ¶ *Decedant.* quia tunc donatio cā mortis confirmaī. [4] ff. de don.cā mor non vr̄. Et est.;arg.ꝙ non licet alicui in morte, ꝙ in uita non liceret.ar.ī.de test c ad hoc.Nec mirū:quia pōt qui sanus est,omnia bona sua consumere: in morte tn̄ nō potest filios uel nepotes suos præterire.In inst.de inoff testamen. & de exhær lib per totum. Tn̄ & sic intelligē.ī.de testam. Raynutius de tertia Cleræ & Adelasiæ,quæ donata. uel uendita fuerūt in morte, unde non potuit alterocha defraudari sua legitima: aliàs in sanitate poterat defraudari:ut hic dicit in fine.B.

¶ *Glo.seq. quærit: ponit tres opiniones. Prima ꝙ diuident. Secundas pro ecclesia dimissa. Tertia pro parochia.*

i ¶ *A quibus assumpti.* Quid si in una ecclesia audiat diuina officia, & p̄cipiat ecclesiastica sacramenta, & in alia habeat ab ant.quis tēporibus ipse & sui maiores sepulturam,& in tertia eligat sepulturā: quæ istarū ecclesiarum habebit canonicā portionē? Rn̄deo, diuidere debent illam canonicam portionem.arg. supra,eodem, capitulo primo. & ī de testamētis,relatum in fine.nisi consuetudo repugnet. arg.inf. eo. c. certificari & c de uxore in fin. & inf. de decimis,cum sint hoīes & inf.tit p̄xi.c ult.T. 3 H.dixit,& melius, ꝙ illa ecclesia in qua est sua sepultura,debet habere canonicam portionem, & non illa in qua audit diuina. Nulla enim iniuria facta est ei ratione sepulturæ in alia ecclesia,quia non dicitur derelicta,nec offensa:nec ex tali electione ius acquiritur illi.

Item quid si in una ecclesia percipit. sacramenta & in alia est sua canonica sepultura, quæ illarum habet canonicam portionem? Respondeo,eodem modo diuidere debent illam canonicam portionem arg.supra.e.c.1.& c.2.arg. supra.eod.c.1.& 2.& arg. ab hoc.supra.de testa.relatum.in fine.nisi consuetudo repugnet. arg. l *is eo.certificari.& c.de uxore.& infr. decr.cum sint homines.*

Si tamen ecclesia sua solebat aliquid percipere de iudicio sui parochiani, cum sepeliebatur in illa ecclesia, in qua parentes istius.qui in alia sepulturam elegit, pro rata eius ꝙ solebat accipere,accipiet de canonica portione, quæ dabitur parochiali ecclesiæ: hoc notatur per H 13. q 2. placuit. §.sed aliud,in summa ipsius.alij dicunt contrarium,scilicet, ꝙ ecclesia in qua consueuit sepeliri,nihil dēt habere,sed parochialis in qua consueuit audire diuina,ꝙ mihi nō uidetur. Bern.

k ¶ *Transtulerint.* se & sua reddendo,g patet per principiū capituli. si autem corpus suum tm̄ traderet sepeliendū post mortem,& relinquat ei aliquid, de hoc debet dare legitimā. ADDITIO Quæ est tertia,uel quarta,uel medietas secūdum consuetudinem locorum.inf. cod c.certificari.

l ¶ *Priuatis.* Honestis tn̄.86.dist donare & nō hæreticis.C de aposta.l.hi qui.& ī.de hæreticis. 11 q.3 ep̄s.& ca.sequenti.T.

† Post cōcilīū Lateran.sub Alexā. 3. par 49.c. 6.& ca. 6. e.tit.in 1. cōpilat. Vide Petrū de Perusio tra. de quarta canonica,& Alex. cons.156. inci. viso testō in 2 volu.

[4] Ex quo in ægritudine donationē facit de morte faciens mētionē, cā mortis hoc fecisse vr̄.ff de do. causa mor. l 2. & 3 & C. eo l.si secus si simpliciter donet:q̄a tūc vr̄ inter viuos donare. ff. de do. cā mor. L Seia §.fi.

† Cap. 1. eo. tit. in 2. cōpila.

† Obrigeñ.

† Obligē.

3 Idē Co. & Phi. & idē dixerunt oēs p̄dicti, & Innocentius quādo in capella audit diuina, & in baptisma li ecclesia recipit sacramēta. idest, ꝙ ille iter se, diuident. Ioā. And.

De his. Duæ sunt partes.Secunda:ibi,*Si vero.*Abb.Sicu.

CASVS. Aliqui q̄nq; se transferūt ad loca religiosa cū bonis suis infirmitate,uel ēt in sanitate,& nihil relinquūt ecclesiis à quibus receperūt salutis pabula:q̄rebaī q̄d iuris esset de his?Respōdet Papa,ꝙ si in ægritudine ad religiosa loca se trāsferūt.& de illa ægritudine moriunī, canonica portio dēt exhiberi illis ecclesiis a quib assumūtur,& in q̄b.sepeliri debebant:si uero in sanitate se trāsferunt,tūc nihil dare cōpellunt ecclesiis suis priorib.quia liberū est tunc bona sua cuilibet impertiri,ēt priuatis p̄sonis. Not.ꝙ cū aliq̄s transit ad religionē in ægritudine,dū tn̄ ex illa ægritudine decedat,canonicam portionem dēt hēre parochialis ecclesia de his q̄ legat illi monasterio.Item cum q̄s in sanitate sua trāsfert se ad religionem,nihil pōt parochialis ecclesia petere: q̄a tūc nō solū piis locis posset res suas dare,imo ēt cuicunque uellet.

Ex parte. In prima parte ponitur querela, In secunda iudicis datio·ibi. *Mandamus.*Abbas Siculus.

CASVS Prior de Insula quendam parochianum canonicorū Obrigeñ.post appellacionē,in sua eccl'ia sepeliuit:uñ canonici cōquesti sunt dño Papę:mādat ipse,quatenus dict' Prior cōpellat,ut corp' parochiani p̄dicti p̄latis canonicis restituat, & de his q̄ habuit occasione sepulturæ illius ,amicabiliter cōueniat

ueniat cum eisdem. Not. ꝙ monachi pñt hẽre populũ. Itẽ nõ solum iuris uel rei petitur restitutio, sed ẽt cadaueris. Itẽ officium iudicis est, ut admoneat partes ad concordiam.

a *Parochianum.* Iste parochianus nõ elegerat sepulturã apud ecclesiam dicti Prioris, uel fuit dolo inductus, uel fuit. ĩ. legitimos annos: & iõ corpus illius dẽt restitui cũ bonis perceptis occasione illius: alias tantũ quarta, uel tertia, vł medietas secũdũ consuetudinẽ loci. ĩ. eod. in nostra. & ĩ eod. certificari. & qđ dr̃ de appellatione, idẽ esset siue aliqua appellatiõe. vnde supple, maxime. Tancredus.

Glo. seq. breuit, & sol-uit.

b *Post appellationẽ.* arg. contra C. de sepul. viol. l. fi. & authẽ. item q domũ. & in aut. ut cum. de app. cog. §. pen. col. 8 & in authẽ. vt defuncti. seu fune. nõ iniuria credito cir ca principiũ collati 5. Sol. hic fuit appellatũ ne Prior inuaderet iᵒ canonicorũ, in contrarijs aũt non recipitur appellatio, ne corpora sepeliantur: & ita non contradicũt, quia diuersimode loquũt. T.

c *Exinde.* id est, de cæteris q̃ obuenerunt occasione illius corporis amicabiliter cõueniat: alias tenetur ea restituere. inf. c. proximo, & c. in nostra Ber.

dam parochianum [a] suũ, post appellationem [b] ad nos factã in sua ecclesia sepeliuit: & infra. ¶ Mandamus, quatenus præfatũ Priorem compellas, ut memoratis canonicis, prædicti parochiani corpus restituat: & exinde [c] amicabiliter cõueniat cũ eisdẽ.

¶ Idem decano & magistro R. Rauennaten.

¶ *Summatum est supra c. proximo.*

CAP. VI.

CVm † liberum sit: & infra. ¶ Ad audientiam nostrã peruenit ex conquestione Abbatis, & fratrũ sancti Martini Laudon. ꝙ cum presbyter quidã corpus cuiusdam mulieris (ꝓut in vltima uoluntate disposuit) [d] ad eandem ecclesiam sepeliendum deferret, monachi Vincẽtij Laudon. corpus ipsius violenter rapere, & in ecclesia sua sepelire minime dubitarunt: & infra. ¶ Mandamus, quatenus si ita esse inueneritis, p̃fatos monachos compellatis, ut ossa præfatæ mulieris, & beneficia, [e] quæ occasione sepulturæ ipsius recepisse [f] noscuntur, memoratis fratribus cum integritate restituant, & † decætero talia facere non præsumant.

¶ Lucius tertius.

¶ *Mulier nupta libere põt sibi eligere sepulturam.*

CAP. VII.

DE † vxore uero, utrum quemadmodum uir, liberam debeat hẽre sepulturã: Nobis vr̃, ꝙ nulla super hoc inter uirum & mulierem † sit faciẽda distinctio, sed utrique in casu isto, æqualem [g] esse credimus facultatem: cum electio ista ad eum potius statum pertineat, in quo mulier soluit̃ a lege uiri. [h]

¶ *Pater filios impuberes, ubi voluerit, põt sepeliri facere, si hoc habet consuetudo loci. h. d.*

¶ Vtrum aũt pater quo magis uoluerit, minores filios ualeat sepelire, non inuenimus à sanctis patrib. diffinitum: [i] & propterea terræ cõsuetudini [k] decernimus relinquendum.

¶ Idem præposito & capitulo Fauentin.

¶ *Si parochianus ecclesiæ cathedralis alibi sepelitur, de ipsius funeralibus, seu relictis ecclesiæ sepulturæ debetur quarta capitulo ecclesiæ cathedralis.*

CAP. VIII.

CVm † super quodam capitulo: & infra. ¶ Præsentium auctoritate statuimus, ut si aliquẽ parochianorum vestrorum alibi contigerit eligere sepulturam, de testamento [l] ipsius quarta [m] uobis portio relinquatur.

¶ Clementius tertius.

¶ *In quantitate canonicæ, quæ debetur ecclesiæ parochiali, statur loci consuetudini.*

CAP. IX.

CErtificari † uoluisti nobis, qũo illa clausula, quę

CVm liberum. Diuiditur in duas partes. In prima conqõ: in secũda parte cõsilio: ibi, Mandamus. Abb.

CASVS Quidã presbyter corpus cuiusdã mulieris deferri faciebat ad monasteriũ sancti Martini Laudõ sepeliẽdum, ꝓut ipsa in ultima disposuerat uolũtate, monachi sancti Vincẽtij corpus illud uiolenter rapuerũt: & illud uiolenter in sua ecclesia sepelierunt, conquesti sunt monachi S. Martini dño Papæ: mandat Papa, quatenus si est ita, monachi S. Vincẽtij cõpellantur, ut ossa præfatæ mulieris & beneficia quæ occasione sepulturæ illius habuerũt, restituant monachis S Martini. Not. ꝙ libere quis testatur, hoc hẽre ex iuris bñficio. Item qđ uniuersaliter est dictum, recipit distinctionem. Itẽ qđ obtẽtu uel occasione alicuius quæritur, illi est restituendũ. & est notab. le cõtra nuncios pro dñis, & contra negotiorũ gestores.

d *Disposuit.* Et sic mulier ista elegit sepulturam apud ecclesiam S. Martini, quæ erat magis religiosa, q̃ ecclesia S. Vincentij, cuius erat mulier ista parochiana, alias non poterat ibi eligere sepulturam, sua relicta sup. eo. fraternitatem. Vel forsitã non erat eorum parochiana, quod uerius puto, ex eo ꝙ Papa non reseruat eis canonicam portionem. Ber.

¶ *Glo. seq. exponit, & q. sol.*

e *Beneficia.* idest, oblationes, & q c q d pp hoc perceperunt sic sup. eo. ex parte. & ĩ. eo in nostra & agunt isti ad repetẽdũ corpus, & bñficia ista, codictione ex canone isto & sup. eo. fraternitatem. & c. ex parte. ubi cum iure nouo obligatio inducit nec cauet ibi quo genere actionis, agendũ sit agendũ est condictione ex illo canone, uel l. ff. de codict. ex lege. l. unica. Bern.

f *Recepisse.* Vel q̃ de iure percipere potuerunt, sicut cõtingit de uioleto possessore. ĩ. de resti. spo. grauis. & C. vñ vi, ff. de possessione, ff. de peti. hære. l. 1. in fin.

DE uxore. Sunt duo dicti. Secundum: ibi, utrum. Ab. Sicu.

CASVS Sicut liberũ est uiro eligere sepulturã, ita liberum est mulieri: nulla est in hoc casu inter eos differẽtia, cũ à lege uiri soluta esse intelligat. Illa fuit dubitatio, q̃a dr̃ 13. q. 2. unaquæq; ꝙ mulier siue in vita, siue in morte, virum suum sequatur. In fine dicit ꝙ de filijs minorib. ubi debeant sepeliri, à sanctis patrib. diffinitum non est: & iõ consuetudini loci relinquendũ est. Not. ꝙ uxor potest eligere sibi sepulturã, sicut vir. Item consuetudo loci attendenda est.

¶ *Glo. seq. signat contrarium, & dupliciter soluit.*

g *Aequale.* argumẽ. contra. 13. q. 2. vnaquęque. & 13 q. 3. quos Deus coniunxit. Solut. illud intelligitur secũdũ istud uel sic, istud locum habet cum mulier eligit sibi sepulturam. si uero non eligat locum habet qđ dicitur ibi, arg. C. de digni. lib. 12 mulieres. ff. ad muncipa. filij. 1. respõ. & Luli. Ber.

h *A lege uir.* Vt 7. q. 1. sicut. & C. de donatio. ante nuptias. quod sponsæ & ff. de donat. inter uirum & uxor. si quis uxori ea. §. ultim. & l seq. Ber.

i *Diffinitum.* Et licet non sit diffinitũ, vr̃ tñ ꝙ filio possit eligere sepulturam: quia põt ei facere testamentũ, Insti. de pup. sub. §. igit̃ quod põt concedi dñmõ & ipse sibi eligat sepulturam, tamen cõsuetudini loci reliquẽdum est, vt hic dicitur.

k *Consuetudini.* Si consuetudo non repugnat, sepeliuntur in sepulchro maiorũ suorum. argum ĩ. eod. in nostra. in fin. Ber.

CVm super. Non solet summari, sed ut afferat aliquid vltra iura communia, summa sic, ut in rubro. & in hoc est casus singularis Abb.

CASVS Quæritur quantum debeat defunctus, qui eligit sepulturã, dimittere parochiali ecclesiæ, unde assumitur. & respon. ad minus quartam partem. No. hic dicitur, ꝙ ecclesia parochialis debet habere quartam partem testamenti, sed hoc consuetudini relinquendum est.

¶ *Glo. seq. resi. per q.*

l *De testamento.* id est, de his q̃ testator relinq̃t ꝓ sua aĩa iure legati illi ecclesiæ, in qua elegit sepulturam, & de oblationib. quarta portio relinquatur illi ecclesiæ, à qua corpora mortuorum assumuntur. ĩ. eo. c. proxi. & c. in nostra.

¶ *Glo. seq. ar. ecclesiam cathedralem, &c.*

m *Quarta.* Vel medietas, seu tertia pars ſm loci consuetudinem. ĩ. eo. c proxi. Ista quarta semper dẽt deduci, nisi in casu. ĩ. eo. in nostra. & in canb. sup. de testa. c. ult. Et est argu. ꝙ maior ecclesia cathedralis, non sit magis religiosa quam monasteria, secundum illam opinionem, quæ dicit, ꝙ semper eligendus est locus magis religiosus.

CErtificari. Communis diuisio. Secunda pars: ibi, *Cum aut.* Abbas.

CASVS Quidam impetrauit priuilegiũ, ut q apud eorũ ecclesias elegerũt sepeliri, licitũ sit eis eos recipere ad ecclastică sepulturam

° In aliquot uetustis ita: aut exinde, &c.

† Cap. 2. eo. ti. in 2. compil. & uide Turrecremata in ca facultates § nunc q̃ritur. 13. q. 2.

Qui mortui exequias ꝓhibet, circa funus, ab actiõe cadit. & tantũdem soluit hæredib. suis iati. publicaturq; tertia pars bonorum ipsius, & notaĩ ifamia. Ioan. And.

† In antiquis codicib. ita: & de cætero similia nõ p̃sumant.

† Cap. 7. eo. ti. in 3. compilat. & post cõcilium Lateran. sub Alexan. 3. ca. 63. ubi integra est decretalis, & plures alias conquestiões continet.

† vxorem

† Vide l. in tps ff. de hære. inst. & l. cũ spõsæ. cũ notatis. C. de donat. an nup.

† Cap. 8. eo. ti. in 3. compilat.

† De materia uide latius hic ꝑ Hostiensem. & Io. And.

† Cap. 9. eo. ti. in 3. compilat.

sepulturã cũ ista clausula: salua debita iustitia illarũ ecclesiarum à quib. mortuorũ corpora assumunt: q̃situm fuit à Papa qualiter cl'a ista: salua debita iustitia, &c. sit intelligẽda, & exponenda? Rñdet Papa, ꝙ sup hoc articulo diuersa añcessorũ suorũ constituta emanarũt: Leo Papa quñq; appellauit illã iustitiã tertiã partẽ, qñque mediã: Vrban⁹ & Lucius qñq; appellant illã canonicã iustitiã, quartã partem: vnde Papa rñdet secundũ ꝙ beatus Hieronym⁹ inquit, Vnaquæq; ꝓuincia in suo sensu abundet, & ita ſm rõnabilẽ cõsuetudinem loci illa iustitia erit aliqñ media, aliquando tertia uel quarta ꝓ diuersitate locorum. Not. ꝙ nihilominus ĩ mortuarijs consuetudo loci, seruatur.

a ¶ *Salua iustitia.* quæ exhiberi dẽt illis ecclesijs, à q̃b. dum viuebãt percipiebant ecclesiastica sacramẽta, de bonis illis, quæ in testamento reliquit ecclesiæ ubi eligit sepeliri.

b ¶ *Tertiam.* s̃. eo c. 1.

c ¶ *Mediã.* su. eo. relatũ.

d ¶ *Quartam.* Capitulum Vrbani non habemus, sed Lucij tertij. sup. eo. c. proxi. Ber.

e ¶ *Hieronymus.* capit. Hieroymi habes 76. dist. utinam Ber.

¶ *Gl. seq. q̃. n. & soluit.*

f ¶ *Consuetudinem.* Quid si de ↄsuetudine dubiteẽ, vel uariæ sint cõsuetudines ĩ uicinis eccl'ijs? De minori summa erit itelligẽdũ: q̃a in illa oẽs cõcordant. ff. de arbi. diem proferre. §. si plures. ¹ Ber.

† Hieronymus ad Luciniũ.

† Vide l. Labeo ff. de sup. le. & l. cum lamonis. §. asinam ff. de fun inst.

† Dictio, partẽ, deest in antiquioribus.

† Cap 1 eo. ti. in 3. compilat.

† Montis Ferrati.

† De ordine Hospitalariorum vide Cassaneũ in catalogo gloriæ mũdi par. 4. consideratiõe 65

¹ Si tres sunt arbitri, & un⁹ condẽnat in 15. alter in 10 alter in 5. ualet sententia in 5. Ioã. An.

ĩ priuilegijs solet appon: salua ᵃ iustitia illarum ecclesiarum, à q̃bus mortuorũ corpora assumuntur, intelligi debeat & exponi. Cum autem super hoc articulo diuersa antecessorum nostrorũ manauerit instituta: Leone iustitiam illam qñq; tertiam ᵇ partem, qñque mediam, ᶜ & Vrbano quartam ᵈ fore censentib. Nos tale præbemus in hac ueritate responsum: ut sicut beatus Hieronymus ᵉ † inquit, Vnaquæque prouincia in suo sensu abundet, secundum rõnabilem consuetudinem ᶠ regionis, † illa iustitia circa medietate, uel tertiam, aut quartam partem † pro locorum diuersitatibus attẽdatur.

¶ Innocentius tertius epõ Claremonten. & abbati Maurien.

¶ *Priuilegiati super iure funerandi sepelire possunt illos, qui apud eos eligunt sepulturã, soluendo tñ canonicã portionẽ ecclesiæ parochiali. Si uero alios sepeliunt, tenenẽ restituere q̃cq̃d occasiõe funeris receperũt.*

CAP. X.

IN nostra † præsentia constitutis Priore ecclesiæ Montis Ferrandi, † & procuratore Hospitalariorũ Claremonten. diœcesis, idem Prior proposuit, ꝙ prædicti Hospitalarij † quosdã parochianos ᵍ suos, quorum duo erant infra annos ʰ legitimos, receperunt ad ecclesiasticã sepulturam. Econtra prædictus ꝓposuit procurator, ꝙ tam ex priuilegio, q̃ ex indulgentia speciali, licet Hospitalarijs oẽs passim, præter excõicatos, & interdictos, ad ecclesiasticam sepulturam recipere, qui apud illos elegerint sepeliri: fideique commissa in ultima uoluntate relicta, pñt licenter accipere, soluta tantũmodo quarta parochiali ecclesiæ, de cuius parochia ⁱ mortuorũ corpora assumuntur, præterquã de equis & armis, ᵏ quæ indulta sunt ipsis in † subsidium terræ sanctæ de quib. quartam deducere non tenentur: & infra. ¶ Talem sup his duximus sñiam ꝓferendam, ꝙ p̃dicti Hospitalarij decætero ˡ nõ recipiant ᵐ parochianos ecclesiæ † supradictæ ad ecclesiasticam sepulturã, nisi apud eos ⁿ † elegerint sepeliri & tunc parochialis ecclesia de oblationib. lectis, & alijs quæ defunctus pro aĩa sua in ultima dispositione reliq̃t, ᵒ præterquam de equis & armis, recipiat quartam partem, & hospitalarii residuũ habeant: nisi dolo ᵖ uel fraude eorũ defunctus inductus fuerit ad dispositionẽ hmõi faciendã. Nihilominus ipsis Hospitalarijs iniungẽtes, ut de quarta triũ milliũ solidorũ Priori satisfaciant memorato: cũ cõstet

† ad

† prædictæ ecclesiæ.

† illos

¹ Ad ei⁹ acq̃sitionẽ & defensionẽ, sunt Hospitalarij, & templarij specialiter deputati: unde talia non recipient diuisionẽ Ioã. And.

IN nostra. Diuidit in tres partes principales. Primo actoris petitio. Secundo: ibi, *Econtra.* reorum defensio. Tertio: ibi, *Talem.* causæ diffinitio. Abbas.

CASVS. Prior ecclesiæ Montis Ferrandi, & Hospitalarij Claremonton. diœcesis habebant inter se q̃onem super iure funerando, uel funerandi: Hospitalarij recipiebant ad ecclesiasticam sepulturam parochianos dicti Prioris: cã super his cõmissa fuit iudicibus, coram quib. petijt dictus Prior satisfieri sibi de dãno, quod sustinuerat ab illis Hospitalarijs, quia parochianos suos receperunt ad sepulturã; & ꝙ decætero non reciperent ad ecclesiasticam sepulturã parochianos ipsius: ad probandum suam intentionem testes induxit: Tandẽ cã ad sedem Apostolicam est delata: in præsentia Papæ Prior prædictus ꝓposuit p̃dicta: ex parte Hospitalariorũ fuit ꝓpositũ: ꝙ ex priuilegiis sibi concessis licitum est eis, oẽs præter excõicatos & interdictos, ad ecclesiasticã recipere sepulturam, q̃ apud eos elegerint sepeliri: & fideicõmissa in ultima uoluntate sibi relicta, recipere: soluta tantummodo quarta parochiali ecclesiæ, de cuius parochia mortuorũ corpora assumũtur, præterq̃ de equis & armis, de quib. quartã deducere non tenent: Papa auditis rõnib. utriusq; partis, talẽ ꝓtulit sñiam, ꝙ p̃dicti Hospitalarij decætero nõ recipiant parochianos dicti Prioris ad ecclesiasticã sepulturã, nisi apud eos elegerit sepeliri; & tũc parochialis ecclesia recipiat quartã partẽ de oblationib. lectis, & alijs, q̃ defunctus ꝓ aĩa sua ibid. reliq̃t, p̃terq̃ de equis & armis: Hospitalarij residuũ habeant, nisi dolo vel fraude Hospitalariorũ defunctus inductus fuerit, ad hmõi electionẽ. uel dispositionem faciendã. Insuper iniunxit eisdẽ Hospitalarijs, ut eidẽ Priori satisfaciant de quarta parte triũ milliu solidorũ, quos constat eos à parochianis illi⁹ recepisse, cũ ꝓbatũ non fuerit, ꝙ eorũ oblati vel conuersi fuissent: præterea præcepit eisdẽ, ut satisfaciant Priori de oĩb. quæ habuerunt a quodam, q̃ fuit interfectus in campis, nisi probauerint ꝙ apud eos elegerit sepulturã: alioq̃n ei restituat quartã partẽ. Item restituant oĩa quæ habuerunt ꝓ q̃busdã aliis, occasione sepulturæ ipsorũ, quos constat. ĩ. annos legitimos decessisse. Nota. ꝙ monachi possunt hẽre populum. Item cum dolo inducitur quis, ut aliam eligat sepulturã nõ præiudicat talis electio parochiali ecclesię item q̃d occasione rei meæ per alium q̃ritur, nihil de iure restituẽdum est.

g ¶ *Parochianos.* Nam & monachi habẽt populũ. 16. q. j. Agapitus.

h ¶ *Annos* legitimos. vnde nõ potuerũt sibi eligere sepulturã, quia nec testamẽtũ facere, potuissent: ut s̃. de ꝓba. c. in p̃sentia & 2. q. 6. c. ei qui. §. diffinitiua Sed pater põt eligere filio sepulturam, vt dictũ est. su. eo. de vxore. quia põt ei facere testamentum. insti. d pu. sub. §. igitur. q̃d uerũ est si ipse faciat sibi: alias si non fecerit sibi nec filio impuberi facere põt. Insti. de pupi. subiti. § liberis. & ff. de inof. testa. Papinianus. §. sed nec ĩpuberis. T.

i ¶ *Parochia.* Sic sup. c. proxi. Ber.

k ¶ *De equis & armis.* Hoc inductũ fuit fauore terrę sanctæ: sic de his, quę relinquũtur ĩ ornamẽtis ecclię, siue ad cultũ diuinũ, nihil deducit. ĩ. d testi c vlt.

¶ *Glo. seq. notat tractum futuri temporis, & c de te m. na, signat contrarium, & soluit.*

l ¶ *Decatero.* Et ita tractus futuri tpis hic ad iudicem spectat ſm le sup eo. cum liberum. in n. Et sic est contra illud. ff. de usur. l. j. § i q̃d obtinet in his iurib. & seruitutib. & in annuis præstationib. q̃a in talib. actio pertinet ad futurum. l. si seruiendi. harum & l. egi & l. Labeo & l. illa de usur. nõ contradicit: quia ibi non constabat adhuc de usuris futuri temporis.

m ¶ *Recipiant.* Imo dẽnt cauere neq; per se, neq; per successores eorũ hoc facturos: & hæc est executio iudicis quo ad futurum tp̃s. arg. ff. si seruitũ uendi. harum & a iudice posset iniungi sub pœna excommunicationis ne hoc facerent.

¶ *Glo. seq. signat contrarium, & remittit, & opinionem soluit.*

n ¶ *Apud eos.* E. ita vr̃, ꝙ quis possit eligere sepulturã apud locum minus religiosum: quia Hospitalarij minus religiosi sunt quàm monachi arg. 12. q. 2. c. on. x. arg. contra sup eo fraternitatem, dic ut ibi notatum est D. hac materia cum quis vult eligere sepulturam, illum ordinem seruabit q̃ tra tatur. 13. q. 2. ubicunq; quod c. quidem intelligitur de peregrinis, qui non habet propriam sepulturam, q̃ debent sepeliri apud ecclesiam maiorem. Hugo intelligit illud c. de ciuib. qui habent propriam sepulturam in ecclesia maiori, qui quandoq; morantur extra ciuitatem per uillas uel castra: qui si ibi decedant, non debent suas sepulturas dimittere sine iusta cã, vt ibi dicitur: aliàs præsumitur illectus uel ex cõtemptu uel ex temeritate transire: ut plene dixi sup. eo. fraternitatem.

o ¶ *Reliquit.* Hospitalarijs iure legati.

p ¶ *Nisi dolo.* Et ita dolus su .e. ueniens in sp̃ualib. rescindit ↄtractum: q̃d est ↄ id sup q̃d met. cau. cũ dilect. filij ubi de hoc. & tũc de reb. suis nihil deberent hẽre Hospitalarij arg. 20. q. 3. constituit. ff. si q̃s cau. si duo. arg. su. de testib. requisiti & c. officij. & ff. de arbi. si duo. & sic ꝑpter dolũ cessat priuilegiũ.

a ¶ A paro-

a *A parochianis*. qui elegerunt sepulturam apud Hospitalarios, & ideo quartam debent restituere parochiali ecclesiæ. b *Amor*. Isti non elegerunt sepulturã: nec eligere potuerunt vñ restituere dẽt Hospitalarij prædicti, quicquid ipsorum occasione receperunt. Ber.

Ypa te. Cõis diui sio. Secunda: ibi, *Quocirca*. Abb. Sicul.

CASVS. Quidã nobilis sollicitauit sæpe quandã puellã de stupro, & cum nõ cõsentiret eidẽ, posuit ei insidias sup quodam ponte: & dum fugeret, casu cecidit de ponte, & mortua est: q̃rit̃ vtrũ debeat in cœmiterio sepeliri? Mandat Papa, q cum illa non sponte præcipitauerit se de ponte, sed casu ceciderit, corpus eius dẽt in cœmiterio sepeliri, maxime cũ ex honesta cã fugisse noscatur: & cui cõmunicabat uiuenti, cõmunicãdum sit iã defunctæ. Nota, q q casu & non sponte submergit̃, uel moritur, non priuat̃ ecclesiastica sepultura. Itẽ nota regulam: Cui viuo cõ unicamus, & mortuo communicare debemus.

Hic in vulgatis e rat dictio nisi. cũ sit legẽdum nec sit.

Vr. recepe- rint.

Vide l. 1. cum no ta. C de in fãi.

Cap 2. eo. ti in 3. compilat.

Glo. seq. recitetur per quæstionem, & soluit distinguendo.

Vox Gattonũ vulgaris est. Italorum iuniores famulos significat.

c *Non sponte*. quia si sponte, nõ esset sepeliẽda in cœmiterio ecclesiæ. 23. q. 5. placuit. sed si sic credebat euadere posse, non imputaret̃ ei etiam si sponte se præcipitasset de ponte ubi videbatur, q euadere posset. arg. 13. dis. nerui. cum pro bono aut licito hoc facere posset: vnde si q̃d contrariũ eueniat, nõ imputatur. 25. q. 5 de occidendis.

Recte. non sponte, nã etiã q̃b. castitatem seruandam, nõ licuisset ei spõte se interficere. B. Thomas. 2. 2. q. 64. arti. 5. ad tertiũ. argumẽtũ, & Archidiaconus in ca non est nostrũ 23 q. 5.

Glo seq. ponit 7. uel 8. casus, quib. fallit regula.

d *Communicabatur*. Vel communicare debuimus: qñ tunc post mortem absolueretur excõicatus: & ei postea communicaretur. ĩ. de sen. exco à nobis. simile 24. q. 2. c 1. & cap. sane fallit hæc regula in furib. & latronib. ĩ. de fur. fures Item in his qui moriuntur in torneamentis. ĩ. de tornea c. 1. Item in raptoribus. ĩ. de rap super eos. Itẽ ĩ his qui seipsos interficiunt, uel p suis scelerib. interficiunt. 23. q. 5. placuit. Item in his qui presbyteros instituũt in testamentis tutores filijs suis. 88 dist. neque apud. Itẽ in quolibet quẽ constat in mortali peccato decessisse 13. q. 2 non æstimemus. c. pro obeuntibus. Item in his qui post mortem conuincunt̃ de hæresi. 24 q 2. sane profertur.

Idẽ cõciliũ Tri. sessio. 25. de refor. c. 19.

Vide c. 2. de hær. libr. 6.

SAcris. Diuiditur: nam præmittit exordiũ ad probationẽ dicendorum. Secundo soluendo distinguit; ibi, *Vnde* Et sm membrum distinctionis: ibi, *Quod si* Abbas.

CASVS. Aliqñ contingit, q corpora excõicatorũ p uiolentiã aliquorum, uel aliquo casu in cœmiterio sepeliunt̃, q̃rit̃ an debeant exhumari? Respondet Papa, si ab aliorũ corporib discerni pñt, exhumari dẽnt, & longe ab ecclesiastica sepultura iactari: si uero discerni nõ poterunt, nõ dẽnt corpora illorũ excõicatorũ cum aliorum corporibus exhumari, cum sicut sepultura pretiosa illis non pdest, sic nulla uel uilis nõ obest iustis. No. q cui non cõmunicamus uiuo, nõ est excõicandum defuncto. Item rõne dubietatis aliq̃d admittitur, q si certum esset, repelleretur. Item utile non vitiatur per inutile. Item nec ptiosa sepultura pdest defuncto, nec uilis nocet.

Ant. Gomez. tomu 3 varia. resol. c. ulti. nume. 8.

chianis a eius illos solidos recepisse: nec sit sufficienter ostensum, quòd eorum oblati vel conuersi fuissent. Eisdem præterea duximus iniungendũ, quòd nisi probauerint, quòd G. parochianus Prioris, qui fuit interfectus in campis, apud ipsos elegerit sepulturam, vniuersa quæ ipsius intuitu receperũt, Priori restituant memorato: alioquin quartam partem solummodo restituere teneantur. Pro illis vero quos constat infra annos b legitimos decessisse, quæ sepulturæ eorum gratia receperunt, restituant vniuersa.

Idem archiepiscopo Turoneñ.

Casualiter mortuus, priuari non debet ecclesiastica sepultura.

CAP. XI.

EX parte parentum M. nobis est intimatum, quòd cũ nobilis vir dominus I. de insula Butardi eidem posuisset insidias, quam sollicitauerat sæpe de stupro, & ipsa Gattionibus qui eã rapere nitebantur, super quẽdam pontem occurreret, tãdem fugiens manus illorum, in amnem de ponte cadens fuit casu submersa. c Quocirca mandamus, quatenus cum illa non sponte præcipitauerit se de ponte, sed (sicut superius est expressum) casu ceciderit, corpus eius tradi facias ecclesiasticæ sepulturæ: præsertim cum ex honesta causa fugisse noscatur: & cui cõmunicabatur d viuenti, communicandum sit iam defunctæ.

Idem Nidrosieñ. archiepisc.

Si ossa excommunicatorum sunt sepulta in ecclesiastico cæmiterio, & discerni possunt: debent exhumari, & projici: aliàs secus.

CAP. XII.

SAcris est canonibus institutum, vt quibus non communicauimus viuis, non communicemus e defunctis: & vt careãt ecclesiastica sepultura, qui prius erant ab ecclesiastica vnitate præcisi, nec in articulo mortis ecclesiæ reconciliati fuerint. Vnde si contingat interdum, quòd vel excommunicatorum corpora, per violentiam aliquorum, vel alio casu in cœmiterio f ecclesiastico tumulentur, si ab aliorum corporibus discerni poterunt, exhumari g debent, & procul ab ecclesiastica sepultura iactari. Quòd si discerni non poterunt, expedire non credimus, vt cum excommunicatorum h ossibus corpora extumulentur fidelium: cum licet non obsit iustis sepultura nulla vel vilis impiis tamen celebris, vel speciosa i non prosit.

Innocentius iij. episcopo Magaloñ.

Terra cæmiteriata pro sepultura fodienda, vendi non debet.

CAP. XIII.

ABolendæ cõsuetudinis peruersitas apud Montẽ Pessulanum (ut dicitur) inoleuit, vt decedentibus non prius permittatur effodi sepultura k, quam pro terra, in qua sepeliendi sunt, certum pretium ecclesiæ persoluatur: & infra. Mandamus, quatenus cum loci diœ-

e *Non communicemus*. sic 24. q. j. c. 1 & 2 nisi viuentes recõciliationem petierint, nec per eos stetisset: q̃a tũc absoluendi sunt post mortẽ. ĩ. de sen. exc. à nobis. & 26. q. 9 q recedũt. B.

f *In cœmiterio*. Cœmiteriũ à cemen Græce, quod est aurum latine, & teron, quod est terra. inde cœmiteriũ quasi aurea terra quia est cæteris pretiosior.

g *Exhumari*. Immo forte nec religiosũ locum facit cadauer excõmunicati, si p ignorãtiam sacerdotis vel eo inuito inferat̃. arg. ff. de rel & sum. fu. sũt psonæ. l. au. Et ossa inde pijcienda sunt antequam consecret̃. de conse. dist. j. ecclesiam. Ber.

Cap. 5. eo titu. in 1. compil.

Glo. seq. ar. propter dubium, &c. dat similia de connexitate & difficili separatione, alleg. tria in ra in contrarium.

h *Excommunicatorũ*. Nota ar. q ratione dubietatis aliq̃d admittitur, quod aliter nõ admitteret̃. 11. q. 3 nolite, & 13. q. 2. ñ æstimemus. & ff. de adim. leg. l. 3. § si duob Item contingit rõne cõnexitatis. 14. q 5. denique. & 91. dist. cum omnibus & ff. de sol. si alieni nummi, & ff. de mi. etiam. Item rõne difficilis separationis. ff. de neg. gest. cum eũ actũ. ff de admi. tut. l. tutorem qui tutelam. arg. contra. de pæ. disti. 5. fuant q. & c. 2. & ff. ad leg. Aquil. ita vulneratus. ff. de testa. tut. duo sunt Titij. ff. de manu. testa. cũ ex plurib. loã.

i *Speciosa*. 13. q. 2 animæ defunctorum.

Vide Bart. in l. 2. ff. de cadauer. puniẽ.

Hæc sunt B. Augustini, lib. de cura p mortuis gerẽda c. 1.

Speciosa Magalẽ. Et in aliquot uetustis pro Innocentio 3. Honorius 3. habetur.

Est autẽ Cœmeteriũ, dictũ à uerbo, ..., qd est sopio, quasi dormitoriũ mortuorum.

ABolenda. Primo p̃mittit abusum, quem secũdo tolli mãdat: ibi, Mandamus. Abbas.

Et facit ad ea quæ ibi nota. 44 dist. q escamus. de quo uide quæ dicam de homi. significasti 2. uersi q si discerni. Io. An.

CASVS. Apud Montem Pessullanum erat consuetudo, q clerici non permittebant effodi sepulturam, nisi prius eis certum pretium persolueretur: præcipit Papa, istã consuetudinem aboleri, & clerici nihil audeant exigere hac de cã. Nota q p terra in qua sepeliendi sunt defuncti, nihil est exigendum.

Glo. seq. dicit sepulturam dupliciter sumi, pro loco, & pro officio & locus tripliciter scilicet, priuatus, religiosus, & sacer. In prima procedit venditio, in reliquis non.

k *Sepultura*. Sepultura dr̃ locus, siue terra in qua fit sepultura. Si in tali terra nullus vnquam fuit sepultus, nec aliàs est locus sacer, ut cœmiterium, licite põt uendi, & ex ea ptiũ recipi: q̃a nemo cõpellendus est de suo bñficiũ facere. 10. q. 2. p̃cariæ & q̃libet suæ rei moderator & arbiter est. C. manda iure mandata & iustum est unicuiq; sua cõmittere. C. de iudæ. nemo exterus. põt ergo talis terra uẽdi, cũ nõ sit religiosa uel sacra, sed purus dr̃ talis locus. ff. de reli l. 2. § purus aũt. & C eo. tit. l. locum. & 12. q. 2. aurũ. si. n. in tali terra aliquis sepult[9] fuerit, & de uoluntate eius cuius erat locus, amõ sacer factus est C. de religio. l. 2. ff. eod. l 2 § sed & si alius quare uendi nõ põt uel obligari: ut in l prædicta. C. de reli. l. 2. & ff. de re. diui. sacra loca. in fi. & 1. q. 1. dictũ est de tali terra põt hoc intelligi, uel de terra cemiterij, q̃ religiosa & sacra dr̃, licet in ea nullus sepultus sit. arg. ff. de rei uendi. q̃ religiosis. & 17. q. 4. quisquis.

quisquis & c. sicut antiquitus.& talis terra vẽdi non põt. 13. q.2. questa est, & c. pcipledũ Itẽ dr sepultura officiũ sepulturę qđ similiter vendi nõ põt, si clerici ad hoc teneanť, cũ habeãt beneficiũ ab ipsa ecclesia, imò simoniã cõmittũt. ĩ. de sim nõ satis.& c. cũ in ecclesiæ corpore.& 13.q 2.in ecclesiastico.& c. questa est. Si vero non tenẽtur ad hoc rõne beneficii, possunt inde accipere prætium: quia de suo facere nõ tenentur. 12.q.2. charitatem.& su. de præscri. cum ex officij.

a Exigere. Licet clerici exigere nõ possint, laici tñ compelli possunt pias & laudabiles consuetudines obseruare. si quæ sup hoc fuerũt. ĩ. de simo ad Apostolicam multa n.inhoneste petuntur, quæ honeste recipi põt. 18. dis. de elogijs 13.q.2. questa est 1.q.2 placuit.& c. quam pro. ff. de var. & extraor. co.l 1 §. est quidem 14.q.5 non sane.

P Arochiano. Diuid it: quia duæ sunt partes. Secunda: ibi, Sed eius. Abbas.

CASVS. Quidam parochianus fuit excõicatus p manifestis excessibus, homicidio, incendio, & p violenta manuum iniectiõe in personas ecclesiasticas, & pro uiolatione ecclesiarũ, & incestu: dũ ageret I extremis, fuit absolutus p presbyterũ suum iuxta formam ecclesiæ: quæsitũ fuit, utrum deberet in cœmiterio sepeliri: Rñder, q non dẽt ei cęmiteriũ & alia suffragia ecclesiæ denegari, sed hæredes ei & ppinq, ad quos bona peruenerũt, ipsius ppellẽdi sunt ut satisfaciant p eod. Not. q cui unũ sacramentũ cõcedit, oĩa alia q̃ sunt eiusdẽ censuræ, sunt cõcedẽda. Itẽ sacerdos in necessitate põt absoluere à qualibet excõicatiõe. Itẽ hæredes teneñ ex maleficio defuncti l3 ad eos nihil ex illo maleficio puenit.

b Incendio. Incendiarij utrum sint ipso iure excommunicati, dicetur ĩ. de sen. excom. tua nos.

c Ecclesiasticas. Ibi ipso iure sunt excommunicati. 17.q 4. si quis suadente.

d Violatione. Violatores ecclesiarum non sunt ipso iure excõicati, sed tanquã sacrilegi excõicãdi. 17.q 4. sicut antiquitus. & c. si qs domũ.& c. omnes. Idẽ est si quis res ecclesiæ fuadat, tamquam sacrilegus excõicẽ. s. de foro compe. conquestus.

e Iuxta formam. de qua habes ĩ. de sen. excom. ex tenore.& c. cum desideres. respon.& c a nobis.

Glo. seq. arg alleg. 3 iura duc alleg. in contrarium, & soluit.

f Denegari. quia ex quo communicauimus ei viuo, & mortuo cõmunicare debemus. ĩ. eo. ex parte. & 24.q. 2. sane. Item est hic arg. cui vnum sacramentum conceditur vel negatur, & alia intelligunt concessa uel negata. 5 dist. ad eius. 65. dis. illud & illud.& 13 q.2.c ulti. Contra. ĩ de tornea.c.1.& ĩ. de rap. sup eo. vbi cõceditur pænitentia & eucharistia, & tñ denegat ecclesiastica sepultura, sed illud fit ad terrorẽ aliorũ. 2

Glo. seq. reci. per contrarium, & soluit.

g Sed eius hæredes. Similem casum habes. ĩ. de rap. in lña. Et ita ex hoc c. & illo patet q hæredes conueniuntur ex maleficio defuncti, licet nihil inde peruenerit ad eos, quãuis lis contestata nõ fuerit cũ defuncto, cũ ad eos bona defuncti peruenerint: vt hic dicit, & 16 q.6 si epm. ĩ de usu. tua nos & intellige hæredẽ esse hæredis hęredẽ. ff. de uet. sig. hæredis hic hæres hæredis testatoris est hæres C. de hæc. institu l. ult nã & sm leges hæres tenet condictione furtiua ff. de cõd fur si p fure §. si conditio. In casu ẽt tenetur alius p patre, licet non sit hæres. C. de primipilo, cũ ex sola. lib. 12. qualibet n. actio ad hæredem, & aduersus hærede transmitti, C. de contrahen. & commi. stipu. ueteris.& l. vlt. C. ut actiones ab hæredib. & cõtra hære. inci. l vnica. & in delictis. licet ad hæredẽ nihil peruenerit. 21. 1. q.4. c. ecclesia. §. itẽ peccato Israelitarũ. ver. maxime cũ ex eo vtilitas defertatur ignoranti Tamẽ secundũ leges non tenetur hęres ex delicto defuncti, nisi in quantũ ad ipsum peruenerit, vel nisi lis contestata fuerit cũ defuncto. C. si ex delic. defunct. l. 1. Sed ex ẽtu uel quasi, defuncti hæres indistĩ & tenetur. C. de acti. & obl. ex depositi. & ff. de re. iu. ad ea §. in cõtractib. nisi in duobus casib. vnus est ff. si mẽsor falsa. mo. dixer. l. si duobus. § ultim. alius est ff de tributo. illud. §. ultim. Ber.

Non ex parto sm Hol. aliàs esset simonia secundum eũ, ĩ. de sim. in titulo. & c. nõ sa tis Ioan. Andre.

Adde quis dicatur constitutus in extremis. facit. l. 3. cum l. se ff. de do. cau. mor. Bart. in l. 11. C. de sacrosan. ec cle.

Aliàs ita, nõ debet cœmiteriũ, uel alia, &c.

nel Cap 85. in conciliis latinis

Cõcor. l. cum pretor. ff. de iud. & l. si maritus. ff. ff. de p cur.

cessanus existat, inhibeas clericis ne quicquam omnino præsumãt exigere [a] hac de causa.

Gregorius nonus episcopo N.

Excommunicatus, qui per suum presbyterum fuit absolutus in morte, in cœmiterio sepeliri debet, & ad satisfaciendum coguntur hæredes.

CAP. XXIIII.

PArochiano tuo, qui excommunicatus pro manifestis excessibus, uidelicet, homicidio incendio, [b] uiolenta manuum iniectione in personas ecclesiasticas, [c] ecclesiarum violatione [d] vel incestu, fuit, dum ageret in extremis, er presbyterum suum iuxta [e] formam ecclesiæ absolutus, non debent cœmiterium & alia ecclesiæ suffragia denegari: [f] Sed eius hæredes [g] & ppinqui, ad quos bona peruenerunt ipsius, ut pro eodem satisfaciant, cẽsura sunt ecclesiastica compellendi.

TITVLVS XXIX.

De parochijs & alienis parochianis.

Ex concilio Africano.

Inter episcopum substitutũ epõ hæretico, & ipsum hæreticum reuersum, & ex dispensatione receptum, diuiditur episcopatus modo huc expresso.

CAP. I.

SI † epus [h] ex Donastis [i] ad catholicã est vnitatẽ conuersus, [k] æqualiter inter se diuidant [l] eas, quæ sic inuentæ fuerint; ubi ambæ partes [m] fuerint, idest, ut alia loca ad illũ alia ad alium pertineant, ita ut ille diuidat, qui amplius tempori epi episcopatu habet, & minor [n] eligat. Quod si forte vnus fuerit locus, ad eum pertineat quem plebs elegerit. [o] Sed si antiqui catholici suum uoluerint, & illi suum qui ex Donastis conuersi sunt, plurimorum [p] voluntas paucioribus præferatur. Si autem partes æquales sunt, maioris tpis [q] epo deputet [r] †

Si autem ita plurima loca inueniuntur, in quibus ambę partes fuerint, † ut non possint æqualiter diuidi, uelut † si in imparo numero fuerint, distributis locis, qui parem habent

DE PAROCHIIS & alienis parochianis.

Supra visum est de quodam iure parochiali, q consistit in funerãdo: Sed quia poterat dubitari de aliis iuribus parochialib. ideo subiicitur ista rubrica. Abb. Sicu.

De hac materia tractatur 10.q.2. & 16.q.5. & 13.q.1. per totum.

SI episcopus habet q̃n q̃ dictã ad idẽ tendẽtia, quæ patent in textu. Ab. Si

CASVS. sic põt poni: Eps alicuius ciuitatis cũ magna parte plebis incidit in hæresim Donatistarum: Vnde sunt præcisi ab ecclesia: in plebe residua constitutus, est nouus eps priore reuertente ad fidẽ, tum pro multitudine sequentiũ eum, tũ pro utilitate dispensatur cũ eo, ut dignitatem recipiat: led qa alter canonice ordinatus est, non debet ex toto deponi, sed inter se diuidunt oĩa, ut patet in littera. Hodie uero nõ fieret talis dispensatio, & non continet ius hoc c. Ber. Nota, hic habes unũ casum, in quo duo epi pñt esse in eodem epatu: s. qñ alter labitur in hæresim, & alter canonice eligitur. Item melior est conditio minoris: quia maior diuidet, & minor eliget Item voluntas plurium præferenda est paucioribus. qđ est uerum nisi à paucioribus opponatur aliquid rationabile & probetur, ut sup. de his quæ fiunt à maio. par. c cum in cũctis.

h Episcopus. id est, epatus & sic ponit contentũ p cõtinente, vel econuerso continens p contento de cõi. dist. 2. c. ũ oẽ R.

i Ex donatistis Quod dicitur in hoc capitulo, dispensatiue dictum est. 23 q 4. ipsa pietas. Ber.

k Conuersus. Cum alius episcopus in illo episcopatu iam erat creatus. Lau

l Diuidant. s. villas, uel parochias. uel plebes.

m Partes. id est, æquales. nomine enim partis dimidia intelligitur. ff. de uerb sig. nomen ff. de usuf etiam partis. Bern.

n Minor. Not. meliorem condi:ionem minoris. Ber.

o Elegerit. Vt si partes sint competitores mulieris, morib. & genere, is potior existimetur, quem sibi consulens mulier approbauerit C de nuptiis, uiduæ.

p Plurimorum. 25 dist. c. 1. 2 & 3. de his quæ fiunt à maiori parte c. capitulo 1. & sup. de ele. licet in fin.

q Maioris temporis. Hoc ideo dicit, quia præsumitur citius mori. 13.q.2. illud, & in hoc est melioris conditionis.

Gle seq. narr. & soluit.

r Deputetur. Quid si non conueniant inter se? Alternis annis percipient redditus ff. communi. iudi. l communi diuidundo. §. cum usufr. Vin.

Cap. 3. eo. ti. in 1. compilat.

Vide l. & suũ hæredem §. fin. cum l. seq. ff. de pact.

deputẽtur.

fuerunt uelut sub ipari. velut si impari.

Hic casus Bernardi est, & in antiquis exẽplarib. reperitur.

Et loquitur de his qui erant in partib. Africæ, vbi pualebant Donatistæ, secundũ Ioan. Andr.

Vt

Vane-teñ. Nãne-ten.sedle-gendum Nãneteñ. ibi diuina: absens.n iu estq; hoc sta de causa potest au decretum dite, diuina in ecclesia ibi.c.1.nō ad quam venerit. ca.419. ut a refert Bur chard' li. 2. decr. c. 92. nec c. 19 vtrĩett Iuo.par.2 c.122 ha betur c 2 eo.ti.in 1. cōpilatio ne cōcor-dat conci lium Tri-dent. ses-sio 22. in decreto de obser-uandis.in celebra-tione Mis sæ § mo-neant. Burchar dus.lib.2. decret.ca. 39.Iuo. p. 6 c 140.& c.3 eo.tit. in 1. cum pilatione. & uideto notas in hūc locū.

V T Dominicis CASVS. Dicitur in hoc capitulo, ꝙ sacer dotes in dieb.dñicis,& in alijs dieb.festiuis dẽnt ꝓpo nere in ecclesia, vt si eit ibi aliquis q ex cõtēp tu dimisit suũ p̄sbyterũ,statim recedat. No. ꝙ nullus p̄sbyter alterius paro-chianum recipere dẽt ad diuina. ꝙ verum est, si contempto plato suo audire velit

a *Si alterius.* Alienus parochianus dr, si cet ibi cōparauerit do mum non causa habitandi. solam.n habitatione cōparatę in aliena ciuitate nō facit domiciliũ. ff.ad muni. libertus. §. sola. Secus si in vtraque causa in-habitandi ff.eo.assum ptio.§ iuris prudentibus Vincen.

b *Contempto.* Bene. dixit cōtempto.q̄a ex iusta cã abiens bene pōt audire diuina in ecclesia ad quã venerit.arg 7. qō.1 epi vel presbyteri 21.dist cap. vlt.& est simile de pœ. dist.6. placuit.71. dist. primatus, & 9.quæst.2. per totum. Ber.

Nullus. CASVS. Dicitur, ꝙ nullus ep̄s alienũ parochianum iudicet:quia qui eũ ordinare non pōt, nec iudicare. Nota, ꝙ nullus pōt iudicare parochianum alterius: quia ad quem spectat ordinatio alicuius, & eius iudicatio:ergo q non pōt ordinare.non potest iudicare.hoc tñ intellige de ep̄o: de alijs n. non: quia licet archidiaconus nō pos sit ordinare, pōt tamē iudicare, sicut & alij iudices.

Post cō cilium La tereñ.sub Alex. iij. c. vltimo, & c.5. eo. tit. in j cō pilatione. Vide Feli num in c. ga iudicã te. supra de præscr. & Oldra-dum con-sil. 283.

c *Præsumat.* Nisi eo domicilium transtulerit.C. de inco.& vbi q s do. ha. si in patria. li.10.& j.eo.significauit & nisi ibi deliquit. j.de rap cap.1.

numerum, quicunque locus remanserit, hoc in eo seruetur, qd dictum est, cum de vno loco superius tractaretur.

Ex concilio Maneten.

Presbyteri parochiales Dominicis diebus & festiuis, parochianos alienos ad Missam admittere non dẽnt, si ex contemptu ad eorum ecclesiam accedunt.

CAP. II.

V T Dominicis, uel festiuis diebus præsbyteri antequã Missam celebrent, plebem interrogent, si alterius parochianus in ecclesia sit, qui proprio contempto b presbytero ibi uelit Missam audire, quem si inuenerint, statim ab ecclesia abijciant.

Hadrianus Papa.

Episcopus parochianum alterius sine ipsius licentia ordinare non potest, nec eum alter iudicare.

CAP. III.

N Vllus episcopus alterius parochianum iudicare præsumat c & infra. Nam qui eũ ordinare d non potuit, nec iudicare potest.

Vrbanus tertius.

Fines parochiarum, de quibus cõstat, uel finibus cohærentia, præscribi non possunt.

CAP. IIII.

S Vper eo uero quod apud vos intelleximus dubitatũ, an quod de finibus, e & his, quæ finibus cohærent, non præscri bendis, statutum per canones f esse dignoscitur, sit in parochiarum limitibus, sicut in prouincialibus admittendum: Respondemus, quòd bene uidetur in vtroque seruandum, si fines legitima probatione, uel aliàs indubitata fide constiterit ecclesiastica ordinatione statutos.

Celestinus tertius.

Si parochianus seu diœcesanus domicilium transfert, primus prælatus in eo iura episcopalia seu diœcesana sibi non uendicat: decimæ tamen prædiales illius parochiæ sibi debentur, nisi alteri debeantur ex consuetudine.

CAP. V.

S Ignificauit nobis Aconensis ep̄s, ꝙ cum post recuperationem Aconen ciuitatis, ad habitãdum in ea, se quamplurimi cõtulissent, qui ante generalem occupationem terræ sanctæ, in alijs ciuitatibus regni Hierosolymitani elegerant mansionem: & infra. Fraternitati tuæ mã damus, quatenus prædictorum locorũ prælatos, ut sibi nullam in p̄dictos Aconen. habitatores h iurisdĩonem vsurpent, nec ab eis tp̄alia exigant, quibus spiritualia non ministrant, districtione, qua conuenit, compellatis: ita ꝙ si de agris in eorum parochia cõstitutis, fructus percipiũt, & in vltra marinis partibus rõne prædiorum i decimæ p̄soluuntur, deinceps eis ipsas cum integritate persoluant, dicto vero Acon. tãquam diœcesano suo cogantur de cæteris respondere.

Gl. ꝑ oppositum contrarium, & soluit. Secundo arg. & remittit.

d *Ordinare.* Sic.9.q 2.per totum. Arg.cõtra 25. dist. p̄lectis. vbi di ꝙ archidiaconus potest iudicare, sed nō ordinare Illud sic expone: sicut episcopus non potest alienum parochianum ordinare, sic nec iudicare. Secus est de inferioribus iudicibus, sicut sunt archidiaconi, & cęteri prælati, qui possunt iudicare, sed non ordinare. Et ita arg. habes hic ꝙ sñia a non suo iudice lata non tenet. sup. de iud. at si clerici, ubi de hoc. & C. si a non compet. iud. l.2 & sup. de consue. ad nostrã in his casibus qui notãtur. sup. de foro comp. cũ sit generale.

Gl. ꝑ eo. Cõis diuisio. Scda pars: ibi, *Respondemus.* Abb Sic.

e In canonibus reperitur, ꝙ limites prouinciarũ si ue diœcesum, & ea q̄ limitatib. adhærẽt, non præscribuntur: quæsitu sunt, utrũ idẽ sit iudiciũ in limitib. parochiarũ? Rñ- det ꝙ idẽ seruadum est in utrũq; dũmō cōstiterit l. mites ca nonica ordinatione fuisse distictos. No. ꝙ limites legitime di rochiarũ no pr̃scribunt. Itẽ idẽ iuris ẽ in minori, qd i maiori.

f *Canones.* principaliter: sicut intelligit illud. Quæ religio sis locis adiacent, religiosa sunt. ut C. de rei uendi. quæ religiosis. & ii de contrahen. empt. in modicis. Vin.

f *Per canones.* qui dicunt, ꝙ limes præscribi nō pōt, ne pꝛiuilegiatum terminis cōfundantur.16 q.3.ꝗcūq; & c. licet in regulis. & c. inter memoratos. Quod dicit, parochiarũ, expo nunt quidã. i. ep̄atuũ. nã canon p̄dictus, quicunq;. de prouin cialibus limitibus tñ loqui v̄r. sed s̃m hoc non tradit hic ali quid de capellis. Sed uerius v̄r q̃stionē fuisse ꝓpositam de pa rochijs: nã canones p̄dicti loquuntur de diœcesib. i ep̄atibus: & quod dicit, sicut in prouincialibus, potest exponi, id est, ep̄atib.: sed idẽ intelligo in limitib. ep̄atuũ, & parochiarum, & prouin ciarum, ex quo ibi distincti sunt fines, præscribi non possunt ꝑ iura prædicta, cum eadem ratio sit in oib. & ꝙ idc sit i omnib. patet satis ex hac dec.

Gl seq. eiicit tria arg.

g *In utroque.* Arg. ꝙ idẽ iuris est i mino rib. qd in maioribus. arg. s. de præb maioribus & s̃ de app. c. de appellationibus Item argum. quod de similibus simile debet esse iudiciũ. supra. de resc. inter cęteras. & sup. de translat. inter corpora li a. ff. de leg. non possunt. Itẽ arg. ꝙ ubi est eadem ratio, idem debet esse ius. s̃. de cōstit. vt. cũ dilecta. & s̃ de constit. translato. & c. nam concupiscentiã.

ADDITIO arg. ff. ad leg. Aquil. illud. & C. ad l. Aquil. l. si. Ber.

Significauit nobis. Duę S sunt partes. Secũda ibi. *Fraternitati.* Abbas Siculus.

CASVS Postquã ciuitas Aconēsis recuperata fuit a Christianis multi se trãstulerũt ad habitandum illuc, qui ante generalē occupatioñe terræ sanctæ, in alijs ciuitatibus regni Hierosolymitani morabant: prælati p̄dictarum ciuitatũ uolebāt exercere iurisdictionē in prædictis habitatoribus Aconensibus, & alia spiritualia & tẽporalia exigebant ab eis quib. nõ ministrabant spiritualia. Ep̄s Acon. conq̄stus est do mino Papæ, unde mandat iudicib quatenus cōpellãt prælatos prædictorũ locorũ, ut nullam iurisdictionē vsurpent in prædictos Acon. habitatores, nec ab eis temporalia exigant, quibus spiritualia non ministrant: ueruntñ si de agris in eorum parochijs constitutis, fructus percipiunt, & in partib ul tramarinis, cõne prædiorũ decimæ soluuntur, decimas illas decætero integre p̄cipiãt & dicto Acon. tãquã suo diœcesa no decætero rñdere cogant. Not. ꝙ licitũ est alicui domicilũ mutare Itẽ nota cōtra ep̄os, & archidiaconos, & alios p̄latos, qui redditus suos p̄cipere nõ debẽt, nisi officiũ suũ in uerbo p̄dicat onis & alijs exercuer. nt. Itẽ decimæ prædiales sũt ecclesiæ sũt dãdæ, in cui' territorio p̄dia sũt cōstituta.

Gl. seq. signat contrarium, & soluit.

h *Habitatores iurisdicti.* q̄a trãslato domicilio subtracti sunt eorũ iurisdictioni. s̃. de for. cōp. propos uit. 13. q. 1. ecclesias. § q̄a ergo. & ibi dr̃ qs habere domicilũ. ubi habitat. ff. ad munici. municeps § miles. Sed vr̃ ꝑdicere q̃a lex. ff. de sena. senatores. ubi dr̃ q licet senatores domiciliũ habeãt in urbe, retinẽt tñ ius in ꝓuincia unde sũt oriũdi. Sed illud verũ ẽ quo ad honores, n quo ad onera. ff. ad municipa. municeps. La.

Gl. seq. signat contrarium, & soluit.

i *Prædiorum.* Not. ꝙ decimæ p̄diales ꝫ regulariter illi ecclę debent

Quid hodie pro hibeãtur archidiaconi iudi care, uide conciliũ Trident. sessio 24. de refor. c 20. § ad hæc & sel 40.25. de reform c. 14.

Quali-ter & quã do facta fuerit di-uisio pro uinciarũ,

& episcopatuũ uide 80.dis. c.1. & 99. dist.c.1 & 13.q.1.c.1.

Liminibus.

Clemẽs

Cap. ꝰ nico eod. ti. in 2a6 pila. ꝯ Ancon.

Antoñ: Fraternitati uo titæ.

Ancon.

De materia hui' glossæ Vide Oldradũ consil. 163 & glos sam. 13. q. 1. in summa. facit tradita ꝑ Albericũ tractat. de stat par. 2. q. 137.

debent dari, in cuius parochia prædicta sunt sita arg. 16. q. j. si quis laicus & ĩ. de deci. quoniam & c. cum contingat. sic & ciuitati tributũ soluendũ est: ubi sunt agri ff de censi. forma. §. si vero. personales uero decimæ illi ecclesiæ dẽt dari, in qua diuina audiunt officia. 16. q. j. questi. & hic in fi. idẽ dicit. Sed quid de illis, qui inhabitant ciuitatẽ, & habẽt prædia & uineas extra, quæ non sunt in parochia alicui⁹, sed sita ĩ termi nis ciuitatis? Vr esse hoc in epi ptãte, ar. ĩ. de deci. qm. quia non possunt negari quin sint in parochia eius: nõ tñ à rõne extraneum est, vt rõne domicilij deci mæ psoluantur, si cõ suetudo ita se haoet in talib enim consuetudo præiudicat. ĩ de de cimis ad Apostolicę & c. in aliquib. in fi. Ber.

†De materia hui⁹ tituli, uide plene per B. Thomã, & Gaietanũ. 2. 2. q. 86. & 87. & per Dominicum Sotũ li. 9. de iustitia & iure. q. 3 & 4 p totũ.

‡ Cap. 45 Et c. 1. co. ti. in 2. cõpila Et de inã uide Nauarrũ ĩ manuali. c. 21. ti. de tertio pcepto ecclesiæ & plene p Couarruuiã, li. j. varia. resolut. c. 17.

† Dictio, &, deest ĩ aliquot, antiquis.

TITVLVS XXX.

De decimis; † primitijs & oblationibus.

DE DECIMIS, primitijs & oblationibus.

Hieronymus sup Ezechielẽ. †

Exprimit quatuor genera decimarum, quæ ex veteri lege debebant.

Quia decima, & primitiæ, & oblationes sunt de iure parochiali, in post rubricã pcedent merito subiectum ista. Abb.

De hac materia tractatur 16. q. 1 c. cunct. 1. §. ĩ his vero, usq; ad fi. & q. 7. per totum 13. q. 1. per totum. de consec. distinct. 5. quadragesima. De oblationibus tractatur 10. q. 1. & 2. & 25 q 1. per totũ. & 13. q 2. §. nimirũ. vsque ad §. item quæritur.

CAP. I.

DEcimam partem omnium frugum Leuiticæ tribui populus ex lege debebat. Rursus ex ipsis decimis Leuitæ, hoc est, inferiorum ministrorum gradus, decimas dabant sacerdotib. Erant quoque & † aliæ decimę quas unusquisque de populo Israel in suis horreis separabat, ut comederet eas, cum iret in templum in urbe Hierusalem, & in vestibulo templi sacerdotes & leuitas ad conuiuium [a] inuitaret. Erant autem & aliæ quas pauperibus recondebant. ¶ At uero primitiæ quas de frugibus offerebant, non erant speciali nomine diffinitæ, [b] sed offerentium arbitrio derelictæ. Traditionem quoque accepimus Hebræorum non lege præceptam, sed arbitrio magistrorum [c] inolitam, quod qui plurimum, quadragesimam partem dabant sacerdotibus: qui minimum, sexagesimam: inter quadragesimam & sexagesimam licebat [d] quodcunq; uoluissent offerre. Quod igitur in Pentateucho [e] dubium derelictũ est hic † specialiter diffinitur propter sacerdotum auaritiam, ne amplius à populo exigant in primitijs [f] offerendis.

DEcimam. Diuidit, quoniam primo agit de quantitate decimarum, exprimens quatuor genera ipsarum. Secundo de quotitate primitiarum: ibi, *At vero*. Abb. Sic.

CASVS. Primo ponit tria genera decimarũ, secũdum quod olim in veteri testamẽto soluebãtur. Secundo dicit, quod primitiæ, quas de frugib. offerebãt, non erat aliquo speciali nõie designatæ, sed pro voluntate sua quilibet offerebat: postea traditio Hebræorum inoleuit arbitrio magistrorũ, quod qui plurimum debeant, quadragesimã partem offerebant sacerdotib. qui minimũ, sexagesimam partẽ: & sic inter quadragesimã & sexagesimã licebat offerre quod volebant. ita quod prius dubium erat, postea diffinitum fuit propter auaritiam sacerdotum.

a ¶ *Ad conuiuium.* 13. q. 1. ecclesias. § his itaque. Ber.

b ¶ *Diffinitæ.* in qua quantitate dari deberent. Ber.

¶ Glo. seq. arg. opi. magistrorum, &c.

c ¶ *Magistrorum.* Nota hic arg. quod opiniones magistrorũ sunt fouendæ. vnde Inno. opinionibus magistrorũ non vult derogare. ĩ. de testi. spolia. litteras. & ĩ. de sen. exc. officij. Et dicit lex quod ius constare non põt, nisi sit aliquis iurisperitus, per quẽ possit in melius perduci. ff. de ori. iur. l. 2 §. post originẽ. Lau.

ADDITIO. Ex hoc textu nota, quod licet magistri possint glossare sicut placet quo ad primitias, non tamen quo ad decimas.

d ¶ *Licebat.* non licentia dispensationis, sed iuris cõmunis.

e ¶ *Pentateucho.* Liber est sic dictus à penta, quod est quinque & teuchos, quod est volumen, quia in uno uolumine quinque libri [i] Moysi continentur. Ala.

¶ Glo. seq. quærit. opi. ponit, ex qua iterum quærit, & soluit.

f ¶ *In primitijs.* Primitię enim tanquã debitæ exigunt, sicut & decimæ. ar. 16. q. 1 reuertimini. 32 dil. pter hoc. & ĩ. cod. quod sit graue. Sed nunquid in pecudib. datur primogenitũ? Hu. dicit de ducentis vnũ dandũ loco primitiarũ. Sed quid si tot nõ habeat capita? tunc soluat æstimationem secundum quantitatẽ illius numeri. Durum videtur dare primogenitũ si forte non habet ultra duo capita uel tria, aliàs minimum esset si haberet quadringenta uel quingenta siue mille. Laurentius.

‡ Id est, Genesis Exodus, Leuitic⁹. Numeri, & Deuteronomium Cõcilium Trid. sessi. 24. in decreto de canonicis scripturis.

Paschalis secundus.

Non potest congrue summari propter varietatem lecturarum.

CAP. II.

NOuum † genus actionis est, ut clerici a clericis [g] decimas exigant, cum nusquam in lege Domini hoc legamus: non enim Leuitæ à Leuitis [h] decimas accepisse leguntur. Illi profecto clerici, qui à clericis spiritualium ministeriorum labores accipiunt, decimas eis debent, [i]

NOuum genus.

CASVS. Quæsitũ fuit à Papa, verũ clerici à clericis decimas exigere possint? Rñdet, quod hoc esset nouũ genus exactionis, ut clerici à clericis decimas petãt cũ in lege Dñi nõ legatur: Leuitæ n. à Leuitis decimas nõ accipiebãt: illi vero clerici, qui ab alijs clericis spũalia recipiũt, d laborib. suis eis dẽnt decimas dare. nota, clericos clericis dare decimas si dẽre.

¶ Glo. seq. re. per obie.

g ¶ *A clericis.* Hoc intellige à dote ecclesiæ de qua clerici nõ debent dare decimas: vt 16. q. 1. questi. Sed de prædijs proprijs siue patrimonialib. clerici debent soluere decimas vt 16. q. 1. si quis laicus. & hoc siue prædia sint in propria parochia clericorũ, siue ĩ aliena. B

h ¶ *A leuitis.* scilicet partib. quoniam sũmis sacerdotib. iferiores & decimas soluebãt. ĩ. e. c. pxi Vel nõ accipiebãt Leuitæ a quib. spũalia non ministrabant. Tã.

¶ Glo. seq. reci. per obie. quam dupliciter soluit.

i ¶ *Debent.* Vr cõdicere principio: sed intellige principium capitu li de dote ecclesiæ, vt dixi: quod hic dicit, intellige de patrimonia lib. Vel posses intellige, quod hic dicit de clericis piugatis, qui ab alijs clericis spũalia recipiunt, [i] & hoc innuit lfa, & ita planũ est. Be.

† Aliàs, hoc

† Post cõciliũ Lat. sub Alex. 3. part. 13. c. 16. & c. 7. eo. ti. in 1. compil. Et hãc decretalẽ intellige, put decisã ei B. Thomas ibi Caietanus 2. 2. q. 87. ar. 4.

† Credo hunc esse Hadrianũ 4. qui proxime precessit Alexan 3.

‡ Ca 17. eo. ti. in i. compi. Et post conciliũ Lat. sub Alex. 3. part. 13. c. 12.

† interuenerit

‡ In his enim con iugati, et tonsurati, non gaudent priuilegio. ĩ. de cle. cõiug c. uni co. in fi. li. 6. lo. And.

¶ Hadrianus † Vigor. & Hetforden. episcopus.

¶ Compositio super decimis non tollitur per priuilegium sequens, si de illa mentionem non facit.

CAP. III.

EX † multiplici conquestione V. presbyteri accepimus, quod cum inter Abbatem de Brudecia, de consensu totius conuentus & prædictum presbyterum talis intercesserit [‡] conuentio, scripto monachorum authentico roborata: quod monachi dicto presbytero & ecclesiæ suæ, de blado & vniuersis leguminib. quadiu viueret [k]

EX multiplici. Primo ponitur querela. Secundo iudicum datio: ibi, *Vnde*. Abbas.

CASVS. Inter abbatem & conuentum de Brudeia ex vna parte, & quendam presbyterum pro ecclesia sua ex altera, talis compositio intercessit scripto authentico monachorũ roborata, quod monachi deberent soluere annuatim dicto presbytero dum uiueret, decimas de blado & uniuersis leguminibus exceptis minutis decimis, quas eis remisit. postea Abbas impetrauit priuilegium, ut de laboribus suis, quos proprijs sumptibus excolunt, decimas soluere non teneantur. nulla de cõpositione prædicta mentione facta. statim cœperunt excolere sumptibus possessiones, super quib. compositio facta erat, & ea occasione subtrahebant decimas: vnde presbyter conquestus est dño Papæ super hoc: dicit Papa, quod non fuit suæ intẽtionis, per priuilegium prædictæ compositioni derogare quatenus Abbas & monachi compellantur prædictam compositionem seruare, uel cum ipso presbytero amicabiliter conuenire, nisi de ipsa compositione in priuilegio contineatur expresse. Nota, quod Papa per priuilegium suum non intendit reuocare compositionem, de qua in priuilegio mentio nõ habetur Item priuilegium ueritate tacita ipetratũ non ualet.

¶ Glo. seq. recitetur per quælibet.

k ¶ *Quandiu uiueret.* Hic simpliciter & pure facta fuit compositio super decimis: ergo de omnibus præsentibus & futuris intelligendum est vnde si postea alias possessiones monachi acquisierunt, sub eadem compositione intelliguntur. ĩ. de priuile. quia circa.

a ¶ Que-

a ¶ *Quietas* † *clamauit.* Arg. quod reb. nondũ habitis possit quis renunciare. ff. de acquir. hære. l. is qui arg. contra ff. de reg. iu. quod pōt. Sol non pōt quis renunciare iuri antequam sibi cōpetat, ut ibi dr̄, pasci ci tñ pōt: ut ff. de pactis. l. & hæredi. §. si. filiusfamilias. l. & C. de pact. l. 1. & hic. R.

f ¶ *Integritate.* sic ĩ eo. c. pxi. & c. non est & c. cum hoies. & c. tua nobis. & 16 q. 1. si quis laicus. ff. de pub. & uecti. impe.

¶ *Glo. seq. quærit & soluit.*

g ¶ *Pascuis.* Quæ ergo dicunt nouualia, à qb. oẽs religiosi sũt excepti? Dicas quod illa dicunt nouualia, quorũ nō erat memoria, quod culta fuissent inf. de uer. sig. qd p nouale & q prius erant quasi inutilia: ut mōtana, paludes. vñ parochialis ecclesia nihil añ pcipiebat, uel ita modicũ, quod sine læsione poterat amittere illud, & ita ista pascua nō erãt pri' inutilia, uel area siue domus, vnde nō debe rent dici nouualia p eo. quid per nouale.

¶ *Glo. seq. arg. in contrarium, & soluit.*

... decimas persoluerent, exceptis minutis decimis, quas idem presbyter quietas a † clamauit; idem Abbas à nobis priuilegiũ obtinuit, ut de laboribus, quos propriis manibus aut sumptib. excolunt, nulli decimas soluere tenerentur: & infra. ¶ Vnde quia non fuit nostræ intentionis, b per priuilegium nostrum conuentioni derogare pdictæ: Mandamus, quatenus Abbatem, & monachos, ut eandem c conuentionem (non obstante dicto priuilegio, nisi de ipsa contineatur d in eo) inuiolabiliter teneant & obseruent: uel exinde secum pacifice conueniant, appellatione postposita cōpellatis.

¶ Idem Thomæ Cantuarien. † archiepiscopo.

¶ *Monachi tenentur soluere decimas pdiales de prædijs noniter cultis, ò quib. decimæ prius soluebant.*

CAP. IIII.

COmmissum nobis: & infra. ¶ Peruenit ad nos, quod monachi e de Bosse ecclesiæ sanctæ Mariæ, in cuius parochia cōmorãtur, decimas ex integro non persoluunt. ¶ Ea propter mandamus, quatenus eos, ut decimas de terris cultis, in quibus olim domus constructæ fuerant præfatæ ecclesiæ cum ea integritate f psoluant, qua priusquã in eadẽ parochia morarentur, solebant persolui, compellas, & sicut etiam de pascuis g olim decimæ persoluebantur, ita nũc de eisdem ad frugum fertilitatẽ translatis, decimas uolumus absque diminutione persolui.

¶ Alexander 3. Cantuarien. Archiepõ, & eius suffraganeis.

¶ *Per excõmunicationem compelli tur quis ad soluendas decimas de molendinis, & alijs hic contentis: & c. seq. h. d. cum seq.*

CAP. V.

PEruenit † ad nos: & infra, ¶ Mandamus, quatenus parochianos uestros mouere curetis, & si opus fuerit sub excõicationis districtiõe cõpellere, ut de prouentibus molendinorum h † piscaria, fœno, i lanarũ decimas, ecclesiis quib. dẽtur, k cum integritate persoluant.

¶ Idem Vintonien. † episcopo.

¶ *Summatum est cum præcedenti & declarat: in pcedenti dictũ est.*

CAP. VI.

NVncios: † & infra. ¶ Mãdamus, quatenus parochianos tuos de apibus, l & de omni fructu decimas persoluere ecclesiastica districtione cõpellas.

¶ Idem Exonien. episcopo.

¶ *Decima fructuum, statim cũ collecti sunt, solui debet, non deductis expensis.*

CAP. VII.

CVm † homines de Hortona de frugib. nouẽ partibus sibi retentis, decimam ecclesiæ, cuius parochiani m sunt sine diminutione soluere teneãtur: & antequam id faciant, seruientib. & mercenariis suis, de frugibus non decimatis, n debita totius anni p seruitio suo impendant, tunc decimam persoluentes: Mandamus, quatenus eos cogatis, ut decimã statim † fructib. o collectis persoluant.

b ¶ *Intentionis.* Nota fm intentionẽ dñi Papæ priuilegiũ fore intelligendũ. 2 sic ẽt rescriptũ quo concedit bñficiũ. ĩ. de præb. cap. ult. & su. de rescri. mãdatũ. Itẽ arg. quod Papa p suum priuilegiũ siue rescriptũ nō vult facere alicui pĩudiciũ. sup. de of. or. licet. & su. de vsu pal. ex tuarũ. & ĩ. de of. deleg. super eod. & hoc iõ est hic, quia priuilegiũ illud fuit tacita ueritate impetratũ: vnde non ualuit: qd si dixisset, priuilegiũ non fuisset cõcessum ĩ. de rescrip. super litteris.

c ¶ *Eandẽ conuentionẽ.* Et ita patet, quod cõuẽtio pōt interuenire in spiritualib. saltẽ inter ecclesiasticas psonas. ĩ. eo suggestũ. & ca. nuper abbates & ĩ. de transac. c. 2. Sed ad hoc vt compositio sit ppetua, debet auctoritas epĩ interuenire. ut su. de trã sa. decætero. & alias erit psonalis: ut su. de transa. ueniens. & hic fuit ɔpositio psonalis: quia auctoritas superioris non interuenit: ut patet ex eo qd dicit. ĩ. quãdiu uiueret, & sic in uita sacerdotis tm̃ durauit cõpositio.

d ¶ *Contineatur.* Nam si de cõpositione, facta fuisset mentio in priuilegiis, & ex certa scientia, Papa derogasset huic compositioni arg. su. de rescrip. nonnulli. & ĩ. de cape. mo. ex parte Ber.

¶ *Commissum.* Primo ponit querela, Secundo iudicis datio: ibi. *Ea propter.* Abb. Casus. Monachi de Bosse, ecclesiæ sanctæ Mariæ, in cuius parochia commorantur, decimas integre nõ soluebant: conquestus est rector illius ecclesiæ dño Papæ: vnde mandat archiepõ Cantua. quatenus monachos compellat, vt decimas de terris cultis, in quib. olim domus cõstructę fuerant, ecclesiæ prædictæ cum ea integritate psoluant, quæ prius solui consueuerant, antequam in eadem parochia morarentur: & sicut decimæ olim soluebantur de pascuis, ita & nunc soluebuntur de eisdem, ad frugum fertilitatem trãslatis absque diminutione. Nota, decimas integre persoluẽdas.

¶ *Glo. seq. reci. per quæstionem.*

e ¶ *Monachi.* Non dicit hic de quib. monachis: vnde si intelligis c. de Cistercien loquitur de possessionib. quas non excolunt suis sumptib. & laborib. de qb. soluere dẽnt decimas. ĩ. eo. ex parte Vel forte per subtractionem illarum decimarum parochialis ecclesia enormiter lædebatur, quod esse non dẽt. inf. de uerbo sign. quid per nouale. arg. C. de preci. impe. oste. quotiens rescripta. 2 Si uis intelligere de aliis monachis, planum est, qui decimas soluunt: nisi de nouelib. cultis suis sumptibus, & de nutrimentis animalium. infr. eod. ex parte

¶ *Peruenit.* Capitulũ istud & seques per se patent.

h ¶ *Molendinorum.* etiã si sit ad ventũ ĩ. eo. ex transmissa. Ber.

i ¶ *Fœno.* De omnib. quæ fidelis homo ac quirit, debet soluere decimas. ĩ. eo. ex transmissa & de uenatione & de militia. 16. q. 1. de cimas. & q. 7. quicũq. B.

k ¶ *Lanã.* In pecudũ fructu lac, lanaq, fœtus hĩ. ff. de usur. l. in pecudum. & Inst. de re. diu. § in pecudum.

l ¶ *Apibus.* l. x. De apibus. & oĩ fructu licite acquisito. ĩ. e. ex transmissa. siue de animalibus su. c. pxi. siue intuitu pdiorum, siue intuitu psonæ. ĩ. d. parroch. c. ult. & inf. eo. pastoralis. Ber.

¶ *Cum homines.* Primo ponit factũ reprehensibile. Scdo corrigit mandat: ibi, *Mandamus.* Casus. Hoĩes de Hortona tenentur soluere decimas parochiali ecclesiæ: sed antequã id faciant, de fructibus non decimatis, satisfaciunt seruientibus, & mercenarijs suis p debito totius anni, & de residuo decimas psoluunt mandat Papa ut stati collectis fructib. añ aliquã deductionẽ decimam soluere compellantur. & de subtractis satisfaciant cõpetenter. Nota decimas psoluendas añ aliquã deductionẽ.

m ¶ *Parochiani.* Arg. decimas esse dandas illi ecclesiæ, ubi quis accipit ecclesiastica sacramenta, ẽt prædiales: tñ ṗrium est uerum, quod prædiales potius dari debent illi ecclesiæ, in cuius territorio sita sunt prædia sup. tit. proxi. c. ulti. nisi consuetudo in contrarium esset. ĩ. eo. cum sint homines Ber.

n ¶ *Non decimatis.* De omib. enim satis, & plantatis, & de oĩbus fructibus possessionum & animalium, & omnib. fructib. ratione prædiorum puenientibus, nullis expensis deductis decimæ sunt soluendæ. ĩ. e. non est in potestate. & ca. tua nobis. De aliis uero quæ proueniunt ex negotiatione, & artificio deducendæ sunt expensæ, & de residuo persoluenda decima. ĩ. eo. pastoralis.

¶ *Glo. seq. quærit, & soluit.*

o ¶ *Fructibus collectis.* id est, quam citius & cõpetentius solui põt: quia tardius dare peccatũ est. 16. q. 1. decimæ. & qui nõ facit statim, in mora intelligit, vnde periculũ decimarum ad ipsum spectat. ĩ. de leg. 1. cũ res. §. ult. & su. de cõmo. c. unico.

1 Modus adicẽdi vulgaris Ita forũ, hoc est le chiamo franche.

† Quietas, lego ex antiqs non, quietas, ut in nonnullis recentioribus.

2 Vide in le. non dubium, & ibi Bar to. & glo. C. de legibus.

† Hunc ẽristimo, eẽ B. Thomã Cantuari. Archiepm, q circa annũ Christi 1171. pro libertate ecclesiæ asserẽda martyrio tradit sub Alexan 3.

† Cap. 3. eo. titu. in 1. compil. Et post cõciliũ part. 19. c. 12.

2 Quid operetur clausula: ex certa scientia, tradit late Antonius Gabr. elius. lib. 6. cõmu. con clusi. titu. de clausulis, conclusio. 1.

2 Vide d̃ testi. cũ x. super vl ti. glo. lo. Andre.

† Cap. 2. eod. tit. in 1. compil. Et post cõciliũ part. 4. c. 2. uide B. Thomę 2. 2. q. 86. ar. 2. Cõciliõ Tri. sessio. 25. de refor. c. 12.

† Vide qd dicit Bar. in l. si manifeste C. de ser. & aqua. in l. 1. ff. d aqua plu. arcen.

† Vitori.

† Vuinto tien.

† Cap 3. eod. tit. in 1. compi. Ea post conciliũ. par 4. cap. 3. ubi integra clausula. adde Thomam superiori capite citatum.

† Cap. 4. eod. ti. in 1. compil. Et post conciliũ, par 4. c. 4. & vide B. Thomam 2. 2. q. 87. artic. 2. ad quartum argumentũ. & Gui don. Papæ deci. 383.

† Statim de fructibus, &c.

Sed

Sed quid si sacerdos tunc recipere noluerit, nõ est periculum illius. ff. de sol. qui decé. si tñ postea sacerdos uoluerit recipere, rursus incipit esse rusticus in mora. ff. de actio. empt. & ven. si per emptoré. §. qđ si eo. ff. de nou. ope. nun. præter. § pe nul. ff. quot. leg l. 2. §. ult. semp enim posterior mora nocet ei quem fit. ff. de peri & commo. rei uendic. illud. ff. de usur. debitor Ala.

a Dignam satisfactionem. sic 16. q. 7. quicunque. & cap. omnes decimæ. & q. 1. si monachus.

D *ilecti*. Cõmunis diuisio Secunda pars ibi, *Vnde*. Abbas. Siculus.

CASVS. Monachi de Neuclen. habebant priuilegium de non dandis decimis de terris, quas colunt suis sumptibus: ipsi cõducebant prædia aliorum in parochia monachorũ sanctæ Crucis. de quibus pdi monachi sanctæ Crucis, percipere decimas consueuerunt. de quib. in magna parte sustentationem habebant, & occasione priuilegij pdicti decimas nõ soluebãt monachis sanctæ Crucis, de prædijs conductis, vñ cũ ipsi monachi enormiter grauarent, cõquesti sunt dño Papæ: vnde scribit eisdẽ monachis de Neuclen. dicẽs q non fuit intẽtio antecessorum suorũ, vt de possessiõibus, quas conducunt, decimas ñ persoluant: quare mãdat eisdem, ut de prædiis conductis, monachis prædictis integre decimas persoluãt, vel cũ eis amicabiliter cõponant. Nota priuilegia sic intelligẽda, ut intellexit auctor ipsorum. Itẽ priuilegia nõ sunt amplianda, quia sunt odiosa.

Debes. si obtulit illa creditori, q recusauit sine iusta cã illa recipere, si perdit illa sine culpa, doli mali exceptione tutus est, et si aliqñ interpellat non soluisset. Io. Andr.

† Nebio. Noruolo. Neuolo Neuolo Nouolesia.

† Cap. 6. eo. ti. in 1. compi. & post concilũ par. 23. c. 2.

† ad firmã, id est ad certã pensionem titulo locationis, vt notaui in c. uestra. su. de locato.

† conducitis

† Dolen.

† Cap. 9. eo. ti. in 1. compilat. & post cõcilũ Lat. sub Alex. 3. part 13. capi. 4.

atque de subtractis & retentis dignam satisfactionem a exhibere procurent.

¶ Idem monachis de Neuclen. †

¶ *Priuilegiati super decimis nõ soluendis de hĩs prædijs, quæ ab alijs cõducunt, decimã soluere tenentur.*

CAP. VIII.

D Ilecti † filij Abbas & fratres sanctæ Crucis, sua nobis conquestione monstrarunt, q prędia vnde decimas, & in magna parte sustentationẽ consueuerunt habere, à pleriscq; laicis conduxistis b & recepistis ad † firmam. Vnde qm ijdem fratres ex hoc grauantur enormiter, c nec fuit intentionis d nostrę aut antecessorum nostrorũ, ut de possessionibus quas conduxistis † decimas non soluatis. Mandamus, quatenus de prædijs quæ conduxistis in parochijs suis, de quibus consueuerunt decimas percipere, plenarie soluatis eisdem: vel cum ipsis amicabiliter componatis. e

¶ Idem Abbati & fratrib. Dolõ.

¶ *Reuocatur priuilegiũ, si ex possessio incipit enormiter nociuũ esse.*

CAP. IX.

S Vggestum † est ex parte uestra, q Abbas & fratres monasterij de Vrsin. decimas uobis auferre conantur: & infra.

¶ Discretioni vestrę mandamus quatenus cum prædicto Abbate & fratribus, super ipsis decimis

¶ *Glos. seq. reci. per obiectionem, & solutionem.*

b ¶ *Conduxistis*. Si propria non sufficiunt, licitum est clericis cõducere aliena prædia, vt hic patet, & in auth. de san. epis §. aliud. colla. 9. & sic non obstant q consueuerunt signari pro cõtrarijs. & ne cler. vel mo. c. 1. 2. & 3. & 86. dist. puenit. Ber.

c ¶ *Enormiter*. In hoc casu perditur priuilegium. inf. c. proxi. & inf. de verb. sign. quid per nouale.

d ¶ *Nec fuit intentionis*. Forte habebant isti etiam monachi priuilegium, vt de laboribus suis decimas non darent: sed istud priuilegium Papa non vult extendi ad conductitias possessiones, & sic debet considerari scribentis intentio. sup de rescri. mandatum. & c. ad aures & sup. de præbend. cap. vlt. & cap. cum causam. 35. q 3. quod scripsi. & sup. cap. 3.

e ¶ *Componatis*. Et sic compositio bene potest fieri super decimis. De hoc dixi sup. eod. ex multiplici.

S *Vggestum*. Communis diuisio, consultatio & responsio. Secunda pars; ibi, *Discretioni*. Abb. Siculus.

CASVS. Abb & fratres Dolon. monasterij cõquesti sunt dño Papæ, q cũ ipsi habeant priuilegia de nõ dãdis decimis, monachi de Vrsin. decimas auferre conant ab eis, cõ tenorem priuilegiorũ suorũ: Vñ mãdat abbati & fratrib. vt super decimis illis componãt: quia qñ Romana ecclesia ordini istorũ priuilegia de nõ dandis decimis concessit, ita erant raræ abbatiæ illius ordinis, q nulli poterat de iure scãdalũ suboriri: sed mõ in tm̃ sunt augmentatæ, & possessionib. ditatæ, q multi viri ecclesiastici, de ipsis proponunt querelã. No. q super decimis compositio fieri potest inter ecclesiasticas personas Itẽ si priuilegium ex prece factum incipiat enorme detrimentũ inferre, reuocandum est priuilegium.

¶ *Glo. seq. arg. alleg. 3. iura. & duo alle. in contrarium, & soluit dãs regulam, & quinque casus.*

componatis: nam quando Romana ecclesia ordini vestro priuilegia f de decimis dederat, ita erant raræ Abbatiæ uestri ordinis, q exinde nulli poterat de iure scandalum suboriri: sed nũc intantum augmentatæ sunt, ac possessionibus ditatæ, quòd multi viri ecclesiastici, de vobis apud nos querelam † sæpe proponunt. g

¶ Idem Terraconen. † archiepiscopo.

¶ *Cistercienses, Templarij, & Hospitalarij decimã prædiorum suorũ quæ proprijs manibus aut sumptib. excolunt, soluere non tenentur, alij vero religiosi non soluunt decimas de hortis, & nutrimentis animaliũ nec de noualibus, quæ proprijs manibus ac sumptibus excolunt.*

CAP. X.

E X parte tua ad nos nouerit peruenisse, quòd alibi monachi & nigri, & quidam † alij religiosi, ecclesias tuæ iurisdictionis redditibus decimarũ occasione priuilegiorum, quæ sibi Romana indulsit ecclesia, spoliare præsumunt. Sanè nolumus te latere, quòd prædecessores h nostri ferè omnibus religiosis, decimas laborum suorũ i concesserant. Sed prædecessor noster Hadrianus, solis fratribus Cistercensis † ordinis, & Tẽplarijs, & Hospitalarijs deci-

f ¶ *Priuilegia*. argu. q ẽm diuersitatẽ tpõrũ & uarietatẽ rerũ priuilegia sint varianda. ar. 63 dist. ca quia sancta. §. uerum. & ĩ. de consan. & af non debet. 12. q. 1. uidentes. Sed cõtra: quia priuilegia ppetua firmitate constare debent. 25. q. 2. c j. & Solu. quod ibi dr̃, uerũ est & gñale q ppetua sunt, & immutabilia; sed quod ibi dr̃ casuale est: & cũ noua superueniente bene perditur priuilegium, puta si quis abutat priuilegiis. 11. q 3 priuilegium. & 74. distin. ubi ista didicisti. Item pp delictum ciuium perditur priuilegium. 25. q. 2. ita nos. Itẽ g negligentiã spatij x anno. ff. de nun l. 2 Item per õrium factũ. su. de præbe. pro illorum. & sup. de consti. cũ accessissent. & ĩ. de priuil. si de terra. Itẽ cum enorme piudiciũ alij inducit, ut hic. & ĩ. de uer. sig. quid per nouale. & sup. c. proxi.

ADDITIO. Vnde versus;

Indultum tollit contemptus, crimen, abusus, Oppositum factum, dans nunc tempus uariatum.

g ¶ *Querelã sæpe proponunt*. vbi em priuilegiũ ex post facto recidit ad iniquũ cõpendium, principis est æstimatio glorię mi ff. de reg. iuris. Nerati in fi. quia beneficia principalia ipsi principes solent 3 interpretari. ff. de vul. sub. ex facto. simile 63. distin. c. quia sancta. §. verum.

† querimoniam

† Turon. Terrascõ.

3 Adde qđ rescindat priuilegiũ per Oldradũ. consil. 96. adde Iasonem in l. fi. de concessi prin. & Felinũ in c cu accessissent. ĩ. de cõstit.

† Ca. 10. eo. ti. in 1. compi. & post concilũ par. 13 ca 5. & de intellectu uide Crauetã. sup. de consti. i l. 1. ff de lega. 1.

quidã uiri, religiosi, &c.

concesserunt

De Cistercensibus, & alijs hic nominatis, uide plene p Cassaneũ, in catalogo glorię mi di. part. 4. consideratio. 58. & 65 & par. 9 consi. 4.

Quidã reprehẽdunt, ut Gu. hanc concor. & 2. seq dicentes, q nõ faciũt tu dic q bene faciunt. prima em pbat exponendo; ve ibi nota. munus. i. decimam secũda pbat monachos laicos. tertia pbat laicos teneri ad decimas. Io. Andr.

E *X parte*. Communis diuisio. Secunda pars: ibi, *Sane*. Abbas Siculus.

CASVS. Quidã monachi albi & nigri, occasione priuilegiorũ, q super non dandis decimis sibi concessit Romana ecclesia, spoliare præsumebant ecclesias iurisdõnis Terracon. ar hi epi: vñ ipse significauit hoc dño Papæ, & ipse rescribit ei dicẽs q prædecessores Alexandri fere oibus religiosis concesserũt decimas de laborib. suis, sed Hadrianus postmodum fratrib. Cistercië. ordinis Templarijs, & Hospitalarijs decimas laborum, quas propriis manib & sumptib excolunt, & de nutrimentis aĩalium suorũ, & de hortis & de nouali. suis: quas ppriis manib & sumptib excolunt, & alijs, cõcessit ut decimas non persoluãt, & Alex. super hoc imitatus est Hadr. anũ: vñ præcipit, q illi quib hoc indultum est, occasione decimatũ, de alijs reb. ecclesiacum suarum decimas subtrahere nõ psumant, uel sibi aliqd ulterius uendicare Nota q priuilegium non dẽt ad aliud extendi q ad ea quæ continentur in ipso.

h ¶ *Prædecessores*. scilicet Paschalis 2 & Greg 16. q. 1. decimas. 12 q 1. quia tua.

¶ *Glo. seq. tractat tria tempora circa decimas monachorum primitiuorum, Paschalis & Hadriani, & vltimo 4 casus excipit.*

i ¶ *Laborum suorum*. hoc intellige de ppriis possessionibus, & non de conductis ad firma su. eo. dilecti. Quia uero de decimis monachorũ uarie loquunt iura, iõ nota q monachi i primitiua eccla decimas dabãt de pdijs & laborib. suis, tãq laici arg. 16. q. 1. alia cã. 3 & c. gñaliter. & 12. q. 1. duo. in fi usque

ad tempus

ad tēps Paschalis 2. Postea uero idē Paschalis & cōciliū Maguntinum statuerunt ꝙ nec monachi, nec religiosi, nec aliq cōiter uiuentes, decimas de suis laborib. soluerēt 16. q. 1. q̄sti, & c. decimas. Tēpore uero ꝓcedente Hadrianus Papa solis Cistercień. Hospitalariis, Hierosolymitanis, seu Tēplarijs cōcessit hoc priuilegium, ut de laboribus suis, quos propriis manibus excolūt, decimas soluere ń tenerētur: Aliis uero monachis concessit decimas tm̄ de noualib. quæ colunt suis manib. & de hortis, & nutrimētis aīalium suorum, vt hic dī, & sic modo seruatur Et ita est tenendum ꝙ Cister. Templarii, & Hospitalarij decimas de suis possessionib. quas suis laborib. excolunt, soluere non tenentur: ut hic dī, & in duob. proxi. c. se. nisi pacto ad hoc teneantur. sup. eo. ex multiplici. uel nisi parochialis ecclesia enormiter læderetur. sup. eo dilecti & c. suggestum. & ĩ. đ uerb. sig. quid per nouale uel nisi soluendo renunciauerint priuilegio suo. inf. de priu. accedētib. & c. si de terra. Et hæc q̄ dicta sunt vera sunt đ monachis qui populū nō regūt, sed si monachi habent populū, bene possunt percipere decimas personales & ꝑdiales. 16. q. 3 moderamine. Hodie uero abbates Cist. & alii, q similī gaudēt priuilegio, de possessionibus, quas acquisierunt post conciliū generale, uel de cætero acquirent, soluere tenentur decimas. infra eodem, nuper. Tan.

a De nonalibus. Quid sit nouale, dicitur inf. de uer. signi. quid per nouale. & inf. de priuileg. c. ulti.

† Cap. 1. eo. ti. in 1. compi Et post conciliū part. 13. c 6.

† Cap. 1. eo. ti. in 1. compil. & post conciliū Lat. sub Alēx. 3. part. 13. c. 8. Et Couarruuiā. li. 1. uaria resol. c. 17. num. 3.

mas laborum suorum, quos propriis manib. uel sumptib. colūt, indulsit: cæteris uero, ut de noualibus a suis, quæ propriis manibus uel sumptib. excolunt, & de nutrimentis animalium suorū, & de hortis suis decimas non psoluant: quem sumus super his imitati. Quare hi, quib. hoc indultum est, hac occasione decimas de aliis reb. ecclesiæ suæ nō possunt subtrahere, uel sibi aliqd ulterius vendicare.

Idem.

Priuilegium super decimis laborum non extenditur ad terras, quæ a'ijs traduntur excolendæ.

CAP. XI.

LIcet † de benignitate sedis Apostolicæ sit vobis indultum, ut de laboribus, quos, propriis manibus b uel sumptib. colitis, nemini decimas soluere teneamini, propter hoc tamen non est licitum vobis, decimas de terris uestris subtrahere, quas aliis traditis c excolendas.

Idem.

Priuilegium super decimis laborum, etiam ea quæ non sunt noualia comprehendit.

CAP. XII.

AD † audientiam nostram & infra. Illud priuilegij capitulum, praua quidam interpretatione d peruertentes, quo Cisterciensibus indulgetur, ne de laboribus, quos propriis manibus aut sumptibus excolūt aliquis decimas ab eis exigat,

Licet. CASVS

Religiosi, qb. concesū ē ut đ laborib. suis, quos ꝓpriis manib. aut sumptib. excolūt. decimas nō ꝑsoluāt, si possessiōes suas aliis tradūt excolendas, decimas de illis soluere tenentur ecclesiis parochialibus, in quibus priuilegium locum non habet.

b Propriis manibus. & sic loquitur de Cistercien. Templariis, & Hospitalariis, quib. hoc priuilegium concessum est. sup. eo. c. proxi. Ber.

c Traditis. ad hoc em̄ non extendit̄ priuilegiū, nec ad illas quas cōducunt ab aliis ad firmā. s̄. eo. dilecti. Et sic priuilegiū intelligit de ꝓpriis ꝑossessionib. quas colunt ꝓpriis sumptib.

AD audientiam. Primo ponit prauam interpretationē, quā secundo reprobat: ibi, Mandamus. Illud c. emanauit ad declarationem c. ex parte: & sup. eo.

CASVS In priuilegiis Cisterciensium continetur, ꝙ de laborib. quos proprijs manib. aut sumptib. excolunt, decimas nō persoluant, quidam malitiose interpretantes uerbum illud, de laborib. dicunt: de laborib. id est, de noualib. uerbū illud ad noualia restringentes: ꝑuenit hoc ad notitiā dñi Papæ: unde mandat quatenus ꝑlati hoc de cætero fieri non ꝑmittant: si em̄ Papa intellexisset de noualib. ubi posuit, de laborib. posuisset, de noualibus. Nota, ꝙ priuilegium principis malitiose nō est interpretandū. Itē nō est recedendū à forma uer.

d Interpretatione. & male: qa priuilegiū principis largissime interꝑtandū est. inf. de uer. sig. olī. s̄. de do. cū dilecti. & C. de bon. quæ lib. cum multa. in fi. ff. de cōsti. pri. l. ul. & ff. de re iu. quidam consulebant. & infamiam iuris incurrit qui priuilegium principis stricte interpretatur. C. de leg. l. 2. & verba calumnianda non sunt. ff. ad exhi. l. penult.

e Asserunt. & male: qa si uerbum esset ambiguū, latissima esse interꝑtatio facienda. ff de cōst. princ. beneficium. uel ipse idē princeps deberet suū priuilegiū interꝑtari. C. de leg. ult. & inf. de sen & exco. inter alia. & sup. de iud. cum uenisset. 11. q. 3 §. ex his. & priuilegium aliqd debet concedere. alias inutile esset. inf. de priuilegiis in his.

† Idē tñ in qbuscū que alijs, ēt non religiosis, q bus idem competeret ex speciali priuilegio, licet nō in corpore, iuris clauso. lo. An.

asserunt, e ꝙ pro laborib. noualia intelligi debent: & infrà. Mandamus, quatenus non ꝑmittatis hoc fieri: nam si intelligeremus f tantūmodo de noualibus, ubi ponimus † de laboribus, de noualibus poneremus. †

Idem Brixien. episcopo.

Decimæ noualium debētur ecclesiæ in cuius parochia surguntis ue ro non sunt in certa parochia, debētur diœcesano qui potest sibi retinere, uel alteri ecclesiæ concedere.

CAP. XIII.

QVoniam † à nobis solicitudo tua requirit, quid de decimis noualium tuæ diœcesis tibi sit statuendum: Respondemus, ut si terræ, quæ arabiles sunt, infra certam alicuius ecclesiæ parochiam g fuerint decimas earum (tua parte h retenta) eidem, ecclesiæ facias assignari: Alioquin ipsas secundum discretionem à Deo tibi datam, alii † ecclesiæ deputare, uel ad opus tuum poteris retinere.

Idem Remensi archiepō.

Decimæ possunt exigi.

CAP. XIIII.

PArochianos: & infra. Cum decimæ non ab hoīe, sed ab ipso Domino k sint institutæ quasi debitum l exigi possunt.

Idem Ambia. episcopo.

Decima laico iure hæreditario concedi non potest.

f Intelligeremus. arg. ꝙ à forma uerborū sine certa sciētia nō est recedendū 31. dist. omnino. ff de leg. 3. nō aliter. & 31. q. j. §. qūo virginib. C. de cad. tol. l. vnica. §. si uero. & de ꝯsec dist. 4. si quis presbyter. & iu. de transla. inter corpalia. & C. de proc. eius. q libertatē meruit. l. vnica. 28. q. 1. sic n. uer. cum uero dicit, ego dico, nō dñs.

QVoniam. Primo ponitur consultatio. Scđo rñsio: ibi, Respondemus. I qua distinguit: Secūdū mēbrum prosequit̄: ibi, Alioquin. Abb.

CASVS Epš Brixień. qsiuit à dño Papa, q d de decimis noualium suæ diœcesis sit statuē dū? Rñdet Papa, ꝙ si noualia illa sunt infr. parochiā alicuius ecclesiæ, decimas illas faciat assignari illi ecclesiæ, sua parte sibi retēta: si uero non sunt infra certam parochiam de illis disponat prout sibi placuerit. Nota ꝙ decimæ noualium illi ecclesiæ dari debēt, in cuius parochia surgūt noualia, alioqnin in dispositione sunt epi.

† posuimus.

† Vide l. ab hostib. §. sed qđ simpliciter. ff. ex quib. caus. ma. & l. 5. ff. đ of. præsid.

† Ca. 25. eo. ti. in 1. compil. & post cilium Lateran. sub Alexan. 3. par. 50. capi. 40.

† alijs ecclesijs &c.

† Post cōciliū part. 26 ca. 21. deest inscriptio. 26. eo. tit. in 1. compila. Vide beatum. Thomam 2. 2. q. 87. artic. 1. & oīno conciliū Tri. sessio. 25. de refor. c 12.

† Abienē. † Ambiē.

Glo. seq. quærit, & soluit.

g Parochiam. quid si sint insulæ? Considerandum est cui ꝓuinciæ adhæreant, & de illa prouincia sunt, & ibi debent decimas, & ibi iudicentur. ff. de iud. insulæ.

Glo. seq. signat contrarium, & remittit.

h Tua parte. eandē quā de antiquis ꝑcipis, & nō maiorē q a non debent in his duplici iure cēseri. 12. q. 2. cognouimus. & inf. eo cū in tua. & inf. de cēli. ecclesiis. hæc est quarta. 10. q. 3. vnio. Vel intellige ſm diuersā cōsuetudinē locorū. ĩ. đ sepul. certificati. ar. 3. inf. eo. cū cōtingat vbi dī, ꝙ de iure cōi ad parochiales ecclesias ꝑtinet perceptio decimarū, & ibi soluit̄,

Glo. seq. obijcit, & soluit.

i Eidem ecclesiæ. Sed nonne dabuntur ubi coloni recipiūt spiritualia. 16 q. 1. quæsti? Rñdeo, non: quia decimæ & tributa dantur ratione prædiorum, & non personarum. ff. de publ. & uectig. imperatores. 16. q. 1 si quis laicus. & c. decimæ. & ff. de cens. forma censualis. §. si uero quis.

PArochianos. Littera per se patet.

k Domino. vt 16. q. 1. reuertimini & c. decimæ sunt & q. 7. omnes decimæ.

l Quasi debitum. Illud, quasi, non est similitudinarium, sed expressiuum ueritatis, sicut illud; quasi unigeniti à patre. & ex debito requiruntur. inf. eo tua nobis. & 16. q. 1. decimæ. & c. statuimus. & 13. q. 2. qui oblationes,

Ad

Ad hæc. Primo recitat factum, quod secundo reuocari mandat: ibi, *Quoniam*. Ab.

CASUS Quidam Abbas fecit donationem de quadam decima cuidā laico, & hæredib. eius: quærit an talis donatio teneat? Rñdet Papa, q̃a sanctuarium Dei hæreditario iure possideri n̄ dēt, mādat ep̄o diœcesano, quatenus donationē uirib. carere decernat: & nisi laicus ille decimā ipsam ipsi ecclesiæ libere resignauerit, ipsum excõicet No. q̃ in sp̄ualibus successio locū habere non debet.

† Ca. 27. eo. ti. in 1. compil. & post concilia par. 50. c. 29

† Masiliē.

a *Sanctuarium*. 8 q. 1. Apostolica. & inf. de iurep. consuluit. Ber.

b *Resignauerit*. & ita laicus decimas possidere nō pōt 16. q. 7. c. 1. & s̄. de præscrip. causam q̃ & sic in feudū dari non p̄nt de nouo De hoc dr̄ inf. eo. quāuis. & iō si non restituat, debet excommunicari.

† Cap. 28. eo. ti. in j. 1. compil.

D E terris CASUS. Quærebat, utrū Iudæi compellēdi sint ad decimas persoluendas? Rñdet Papa, q̃ cōpellendi sunt ad decimas persoluendas, vel possessiones penit⁹ dimittendas, ne hac occasione iure suo ecclesiæ ualeāt defraudari.

c *Persoluendas*. Is n. ad quē spectat fructuum pceptio, fructuū onera subire cōpellit. ff. de usufruct. si pēdentes. §. pen. & l. hacten⁹ & ff. de pac. inter debitorē. & ff. de cēsi forma. §. si vero q8. & ita rōne pdiorum soluere dēnt decimas, & non rōne psonarū: q̃a non sunt de corpe ecclesiæ: vn̄ personales decimas non psoluūt

† Cap. 2. eo. ti. in j. compilat.

d *Cōpellas*, put tradit inf. de usu. post miserabile. & c. quāto.

CAP. XV.

Ad † hæc donationem decimæ, quā abbas sancti S. de Monstrali cuidam laico concessit, per successorem tenēdam: (Quoniam sanctuarium a Dei iure hæreditario possideri non debet) uiribus carere decernas; & laicum (nisi decimam ipsi ecclesiæ libere resignauerit b) vinculo † excommunicationis astringas.

¶ *Iudæi coguntur prædiales decimas soluere, aut prædia dimittere.*

CAP. XVI.

De † terris, quas Iudæi colunt, tuæ prudentiæ respondemus, ut eos ad decimas persoluendas, c uel possessiones penitus renunciandas, cum omni districtiōe cōpellas: d ne forte occasione illa ecclesiæ ualeāt suo iure fraudari.

¶ Idem.

¶ *Decimæ uel oblationes ecclesiæ, laicis concedi non possunt, & prælatus contra faciens est puniendus.*

CAP. XVII.

Quamuis † sit graue nimis, & diuini dignum animaduersione iudicii habeatur, quòd laici quidam quod sacerdotum est in ecclesiasticis rebus usurpant: maiorem tamē incurrunt formidinem, quòd fomitem sui erroris dicuntur in ipso clero aliquoriens inuenire: dum quidam prælatorum ecclesiæ decimas, & ecclesias disponere e eis indulgent, & eos in deuia mortis impellunt, q̃ prædicatione eorum ad uiam uitæ fuerant reuocandi: & infra. ¶ Statuimus, ut si quis alicui laico in seculo remanenti, ecclesiam, decimam, oblationemq; concesserit, f à statu suo, sicut arbor q̃ inutiliter terram occupat, succidatur: g & donec emendet, dolore suæ iaceat ruinæ prostratus.

¶ Idem

¶ *Statur consuetudini, an colonus soluat decimā ecclesiæ, in cuius parochia sita sunt prædia, an ecclesiæ, ubi audit diuina, & percipit ecclesiastica sacramenta.*

CAP. XVIII.

Cum † sint homines in parochia unius ecclesiæ (sicut asseris) qui terrās ī alia parochia excolunt: tua discretio nos consuluit, cui ecclesiæ de terris illis decimas soluere debeant. & inf. ¶ Sane non est h nobis facile super hoc certum † dare responsum: cum auctoritates sanctorū patrum etiam sint diuersæ. i Et ideo, in huiusmodi dubitatione, ad consuetudinem k

Q Vamuis. Primo ponit factum reprehensibile. Secūdo pg namibi, Statuimus. Abb.

CASUS Quidam laici usurpant sibi in reb. ecclesiasticis, quod ad sacerdotes noscitur pertinere, quod quidē graue nimis est, & dignum pœna diuini iudicij. & maiorē ēt incurrunt formidinem, q̃ ipsi fomitem sui erroris in clero inueniunt, ex eo q̃ quidam prælati concedunt decimas ecclesiasticas laicis disponendas, unde impellunt eos in promptū periculū: cum potius eos ad uiam uitæ debeant perducere; & iō statuit Papa, ut si quis p̃latus alicui remanenti in seculo concesserit decimam, uel ecclesiam, uel oblationē, a statu suo remoueatur sicut arbor quæ est inutilis, donec emēdet & satisfaciat, No. q̃ laico nulla sp̄ualis administratio cōcedit.

e *Disponere*. quod olno eis non licet q̃a de reb. ecclesiasticis nulla est laicis tributa ptās, 96. dist. bene quidē. 16 q 7. laicis. & 89. dist. qm̄. in quibusdam & c. indicatum. & tales laici excommunicandi sunt. 1 16. q. vlt. nullus laicorum.

¶ *Glo. seq. quærit, & soluit, quatuor rationes inducens, & vn̄ simile demum solut onē declarat & antiquæ permissionis cām reddit.*

f *Concesserit*. Laici enim decimas sine peccato nō possunt retinere. 1. q 3. peruenit & inf eo. prohibemus. Sed nunq̃d p̄nt dari laicis in feudum? Dicendum est q̃ non: quia decimæ sunt cibus in domo domini 16 q. 1. reuertimini. et q 7. decimas debent eis dari à quibus spiritualia recipiuntur. 13. q. 1. ecclesias. § his ita. et præterea feudum transit ad hæredes, sed decimæ non sup. eod ad hæc. et ita laicis concedi non possunt in feudum: q̃a eas possidere nō possunt. su. de pscri. cām qua 16. q. 7. c. 1 & 1. q. 3 §. pōt. in uer. Ité decimæ Deo mandante, &c. & hoc iō, quia dantur intuitu diuini obsequii. 13. q. 1. c. ecclesias. § his ita. & 16. q. 1. q̃sti. & s̄. c. nouū. & inf. eo. tua nobis: vñ in laicum cadere nō possunt, sicut nec ius eligendi. s̄. de elec. sacrosan. & c. Massana. Fructus vero decimarū bñ p̄nt concedi laico ex cā ad tp̄s uitæ suæ; sed non in feudū. s̄. de loca. c. 2. q̃a ēt possent uendi ad tp̄s. Inf. ne p̄la uices suas. c. ulti. Sed ius pcipiendi qd̄ est mere sp̄uale, nō pōt eis in feudū dari vel ēt ad tp̄s rōnib. p̄missis concedi. Et est simile cū dicimus vitulum fructū vaccę demōstramus, nō ius, sed corpus. ff. de euic. uaccę. & sic hodie decimę in feudū dari nō p̄nt sicut nec alia feuda. s̄. de feud. c. 1. Et ea fuit cā quare olim antiq̃s tpibus dabant in feudum laicis, & ēt alia feuda, ut vc; defenderent ecclesias ab hæreticis, & ab aliis oppressorib. postea uero cū causa cessauit, nō fuerūt concessæ, imo expresse fuit p̄hibitū q̃a sine peccato laici non p̄nt eas retinere. iu. de his quæ fi à præla. sine cōsen. capituli. ca. cum Apostolica. & j̄. e. p̄hibemus. Et decimas ab antiquo ɔcessas adhuc possident laici & eorū successores: tamē si aliqua noualia cōsurgūt, in decimatione nō accrescūt eis. infr. eo tua nobis. p.p rōnem, quæ ibi redditur. in fi. Bernardus.

† Licet soluāt æstimationem eius quod p̄ecptura erat ecclesia à catholico parochiano. quod dic ut j̄. d usur. quāto. in fin. Ioā. And.

† Cap. 3. eo. titu. in 1. compil

g *Succidatur*. i. suspēdatur, ut innuit lrā sequēs: donec, &c. vl̄ succidat, id est, deponat, & hæc expositio p̄bat 11. q 4 ipsa pietas. sed primum verius videt.

† † utrum

C Vm sint. Primo ponitur consultatio. Secundo respōsio, ibi: Sane. Abbas.

CASUS Aliquando contingit, q̃ morantes in parochia, excolunt terras in alia, quæritur cui ecclesiæ decimæ sint reddendæ? Respondet Papa, q̃ sup hoc non est facile dare respōsum, cum auctoritas sanctorū Patrum sint in hoc diuersæ: vnde in talibus recurrendū est ad consuetudinem, & uidendū utrum illæ ecclesiæ in uno sint ep̄atu, uel diuersis ep̄atib. cōstitutæ; q̃a graue & difficile foret, si una ecclesia in alio ep̄atu reciperet decimas, cum ex hoc fines ep̄atuum uiderentur confundi. Nota q̃ in decimis consideratur consuetudo. Item decimæ in parochia alterius præscribi non possunt, ut colligitur hic: ne fines ep̄atuum uel parochiarum confundantur.

h *Non est nobis*. Facile. q̃a qd̄ à sanctis Patrib. nō ē diffinitū, nec nos diffinire debemus 2. q. 5. cōsuluisti & qd̄ Apostolus ñ diffiniuit, nec nos diffinire debem⁹. 11. q. 1. qd̄ si dormierit.

¶ *Glo. seq. reci. per q. qualis erat illa diuersitas.*

i *Diuersæ*. nō tñ aduersæ. sic s̄. de his quæ fiūt à prælat. sine consensu cap. c. cum Apostolica. Quidam n. ibi dñt dādas esse decimas, ubi recipiuntur ecclesiastica sacramenta. supr. eod. nouum genus. & 16. q. 1. questi. Alii dñt, q̃ ibi dēnt dari ubi prædia sita sunt sup. eo. qm̄. & sup. de paro. c. ulti. & 16 q. 1. si quis laicus Sed facile est soluere 2 hanc diuersitatē: ibi dēnt dari personales decimæ, ubi q̃s recipit ecclesiastica sacramenta: & si habet prædia in alia parochia, ibi debet dare decimas illorum p̄diorū: ut s̄. tit. pxi. c. ult. & inf. eo ad Apostolicę. Si habet p̄dia in eadē parochia ubi audit diuina, ibi debet dare decimas prædiales & psonales: & sic diuersitas illa pōt intelligi: nisi consuetudo præscripta sit cōtraria: ut dicit hic Ber.

2 Sed Io. Andr. hic difficile hoc putat & qualiter hæc diuersitas sit cōciliāda, uide latius hic g cum.

K *Ad consuetudinem*. Nota, q̃ in decimis persoluendis consuetudo attenditur sic inf eo ad Apostolicæ. & c. in aliquib. in fi. Et intelligo, q̃ illa consuetudo sit præscripta, per quā iuri cōi præiudicatur, quæ est optima legū interpres, aliās non credo locum hēre consuetudinē, ut sub. de consue. cū dilect⁹.

Glo. seq. ponit duas lecturas.

a *Difficile.* non tñ impossibile: quia qđ uix fit, tñ fit. sm ff. de iu. uix certis. ꝛa si decimæ illæ sint ĩ. limites alterius ep̃atus non adhærentes limiti, bene pñt tunc ꝑscribi: dummodo habuerint titulum ex quo cām habeat ꝑscribendi. ĩ. eo. dudū. sup. de prescri. ad aures quæ sic intelligitur. Si uis intelligere difficile i. impossibile, quasi non possit percipere đ cimas in alieno ep̃atu tūc intellige đ decimis in limite positis, & limiti adhærentib. quia illæ præscribi nō pñt, quia sic ꝑ consequens & limes præscribi posset qđ fieri nō pōt, ne fines episcopatuum confundantur: ut hic dic. & 16 q. 3. quicunque & c. licet in regulis & c. inter memoratos. & idem est in parochiis limitat s. supr. de parochi super eo & sic intellige quod hic dicit. Ber.

suetudinem nouerit obseruatū. Nota, ꝙ de iure decimæ personales dandæ sunt ubi qs audit diuina: prædiales, ubi ista sunt prædia, nisi consuetudo præscripta repugnet.

c *Transferatur.* 13 q. 1. per totum. & sup de parochiis. c. vlt.

Glo. seq. præmittit tria circa decimas personales. secundo quærit de animalibus, & sol uit. Item quærit, & sol. per quam solutionē duas alias expedit quæstiones.

duximus recurrendum, † & attendendum, ēt si illæ ecclesiæ in vno sint, uel in diuersis ep̃atib. constitutæ: quia difficile a nimis uidetur, vt una ecclesia in ep̃atu alterius recipiat decimas: cum ex hoc ep̃atuum fines confundi non immerito viderētur.

Ex concilio Later. †

Non pōt laicus transferre decimam in alium laicum, ēt si cum titulo illam possideat. h. d. cum glo.

CAP. XIX.

PRohibemus, ne laici decimas cum animarum suarū periculo b detinentes, in alios laicos c possint aliquo modo transferre. Si quis vero receperit & ecclesiæ non reddiderit, Christiana sepultura d priuetur.

Lucius tertius Strigoniensi archiepiscopo.

Decima personalis debetur ecclesiæ ubi quis percipit sacramenta licet alibi lucrum contigerit. In ꝑdiali vero statur consuetudini, si in aliena parochia colonus ꝑdium coluit.

CAP. XX.

AD † Apostolicæ sedis regimen: & infra. Intelleximus, ꝙ quædam consuetudo in Hūgaria inoleuit, ut multitudo populi plerumque de parochia vnius ep̃i, in diœcesim alterius transferatur: e in qua licet per multa tempora moram traxerit, vterque tamen ep̃orum, tam is cuius parochiam reliquerunt, quām is cuius parochiani sunt facti, decimationem requirit, Ideoque tua nos duxit fraternitas consulendos, cui potius decimæ sint reddendæ. Noueris igitur ꝙ æquum est, ut illi ecclesiæ decimæ personales f reddātur ab eis, in qua ecclesiastica ꝑcipiunt sacramenta. Decimas † uero messium, vel fructuum arborum, si coluerint in alia parochia, quām in ea in qua habitāt (quoniam à diuersis diuersa cōsuetudo g tenetur) tu eligas in hoc casu, quod per consuetudinē diu obtentam ibidem noueris obseruatum.

Clemens † tertius.

De omni fructu prædij soluendæ sunt decimæ.

CAP. XXI.

EX † parte canonicorū ecclesiæ tuæ, nobis est querela proposita, ꝙ quidam agricultores, cum simul uel † diuersis temporibus anni, in eodem horto uel agro diuersa semina sparserint, non nisi de unius h illorum seminum fructib. decimas illi † persoluunt: & inf. Mandamus, quatenus si rem noueris taliter se habere, agricultores illos, ut de omnibus i prædiorū † fructibus decimas absque diminutione k persoluant, ecclesiastica censura compellas.

Celestinus tertius.

Decimæ prædiales soluendæ sūt expensis non deductis.

CAP. XXII.

NOn † est in potestate hominum, cum plantant ar-

PRohibemus. Primo ponitur ꝓhibitio secundo pœna: ibi, Si quis Abb.

CASVS. Quia laici sine periculo animarū decimas detinere nō possunt, ꝓhibet Lateranen. conciliū, ꝙ ipsi in alios laicos decimas ipsas trāsferre nō ꝓsumant aliquo mō: & si qs eas receperit, & nō restituerit ecclesiæ ad quam pertinent, christiana careat sepultura. No. ꝙ laici sine periculo animæ decimas retinere non possunt.

b *Periculo.* sic 16. q. 1. c. ulti. & su de his quæ fi. à præla. sine consensu capituli cap cū Apostolica.

Glo. seq. prærogat, quærit, & soluit distinguendo.

c *Laicos.* nec ēt clericos sine auctoritate ep̃i. 16. q. 1. c. vlti. & sup de his. quæ fi. à prala. c cum Apostolica. & ĩ de iure pat nullus. Sed nunquid de consensu ep̃i possunt transferri in alios laicos, si laici isti habent decimas in feudum ab antiquo? Satis vr̄ ꝙ illas possūt dare in alios laicos de consensu ep̃i in feudum, sicut ipsi habent, nec dr̄ ep̃s tunc illas dare in feudum: sic sup. de feud. c. 2. sed si alias de facto possident illas, nec laico nec clerico possunt transferre, etiam de consensu ep̃i ut dicit prædicta decr. cum Apostolica in fi. Ber.

d *Sepultura.* sic ergo qui decimas quas iniuste possidet, detinet & non restituit ecclesiæ ad quam spectant. christiana sepultura priuari debet: sicut in usuris. ĩ. de ulu. qa i oīb. B.

AD apostolicæ. Decimæ personales debentur ecclesiæ parochiali, prędiales prædiali, nisi aliud habeat consuetudo. Sic cōiter summant Doctores, sed hæc summatio non congruit textui in uer super, qui ponit casum capituli, cū sint hores. su eo. Cōis diuisio. Secunda pars; ibi, Noueris Ab.

CASVS. Consuetudo quædam inoleuit in Hungaria, ut plerumque populi de parochia unius ep̃i. transferantur in parochiam alterius episcopi, & tamen uterque ep̃s decimam ab eis requirit: quęsitum fuit cui ep̃o potius decimæ sint reddēdæ? Respondet Papa, ꝙ decimæ ꝑsonales illi ecclesiæ sunt reddendæ, in qua populi ecclesiastica perceperunt sacramenta: decimæ uero ꝑdiorum, uel fructuū arborum si coluerint in alia parochia q̃ in ea in qua habitanat, quia in casu isto det diuersis diuersā consuetudo seruatur, archiep̃s isto id eligat in hoc casu &, obseruet, qđ per legitimam & præscriptā con-

f *Personales.* hic ergo patet, ꝙ decimæ personales semꝑ dandæ sūt ubi quis percipit ecclesiastica sacramenta. sic sup. de parochi. cap. vlt. Et dicuntur personales decimæ, quæ potius contēplatione ꝑsonæ soluuntur: ut puta, de negotiatione, artificio, & de militia. 16. q 1. decimæ & ĩ. e. non est & cap pastoralis. de quib. expensæ ante solutionem decimarum deducendæ sunt: ut in cap pastoralis. Sed decimæ animalium an inter personales an inter prædiales sint, quæritur: & pōt dici, ꝙ inter prędiales. ubi ergo pascūtur continue, ibi decimæ solui debent. arg. sup. eod. commissum & ff. de serui. rust præ diorum pecoris pascēdi. C de uerbo. sig. l. 2. Sed quid si per medietatem anni in territorio unius ecclesiæ & ꝑ aliam medietatem in territorio alterius ecclesiæ pascuntur? æquū est ut diuidantur. arg. sup. de testi. relatū. i fi. & 1. q. 1. c. 2. & ulti. & 12 q. 2. Vulteranæ. eodem modo si cōtinue iaceant hic, & continue pascantur ibi. argu ff. muni. assumpti. idem esset si aliq iacerent in vna parochia, & latem haberent in alia, debent diuidere decimas personales & oblationes.

g *Consuetudo.* Ius tñ cōe in promptu est, ꝙ illi ecclesiæ debent dari in cuius territorio sunt prædia: ut sup de parochi. c ulti. & sup eo quā, tamen statur consuetudini loci si est præscripta ut dixi sup eo. cum sint homines. Nam & mulier ibi subit munera patrimonialia ubi habet patrimonium siue ꝑdia, & personalia uero ubi habet domicilium C. de mulieribus, in quo loco munera sexui congruentia & honores agnoscant l. 1. lib. 10. Lauren.

EX parte. Prima pars ponit querelam. Secunda dat iudicem: ibi, Mandamus, Abb Sicu.

CASVS. Quidam agricultores in eodem agro simul in anno uel diuerso tempore seminant diuersa semina, nec decimas persoluunt: nisi de uno semine mandat Papa, ꝙ de oīb. fructibus prædiorum sine aliqua diminutione decimas persoluant.

h *Vnius.* & male, quia qua ratione soluunt de vno semine, & de alio solucre tenentur, siue eodem tempore, siue diuerso eiusdem anni: quia una & eadem res diuerso iure censeri non debet. 12. q. 2. cognouimus. & ĩ. eo. cum in tua & de consec. dist. 2. comperimus.

i *De omnibus prædiorum.* & etiam arborum. sup c. proxi. & de fœno & de lana. sup. eo. peruenit. ĩ. eo. c. proxi.

K *Diminutione.* i. nullis expensis deductis. sup eo. cum homines. & ĩ. eo. c proxi. & inf. eo. c. tua nos. Ber.

NOn est Primo ponitur exordium. Secundo narratio: ibi, Reuera. Tertio conclusio; ibi, Volumus. Abb. Sicu.

CASVS.

† Videl. minime. & i l. si de interpretatione. ff. de legibus.

† Concilium Lat. sub Alex. 3. ca. 14 §. prohibemus ēt. & c. 23. eod. tit in 1. cōpil. Iam q̃ sit periculum de tinere decimas, tradit Guido Papæ deci. 203.

† Ca 29. eo ti. in 1. compil. & post concilium Lateran. sub Alexan. 3. c. 19 & ad intellectum textus & glossarū, uide Nauarrū in manuali, confessariorū cap. 21 titu. de tertio præcepto ecclesiæ.

† Et in aliis casib. qui no. & quos dixi sup. de test. cap. pas. ult. lo. An.

† In vulgaris libri legit ita: Super decim s ueso 20, &c. & in omnibus manuscriptis codicibus habet, vt est impressum.

† Celestinus.

† Cap. 5. eo. ti. in 1. compi. Et de materia & pro declaratione huius decretalis videto omnino B. Thomam. & ibi Caietanum. 2. 2. q. 87. ar. 1.

† illis

† prædiorum

† Cap. 4. eod. tit. in 2. compil. Vide beatum Thomam ꝑcitato loco, & omnino concilium Tride. sessio. 25. de refor. ca. 12. ubi grauiter coercet nō soluentes decimas.

Conco. l. si uxorē. & ibi Cy. C. de con di. in ser. & ff l. fin. C. de incolis. lib. 10

Rationem inuenies apud B. Thomā loco ꝓxime citato

CASUS. Quidam an solutionem decimarum deducebant expensas. Rndet Papa, quod sancti Patres statuerunt, quod de omnibus bonis quae fidelis homo acquirit decimas soluere debet: ad quod et compellendus est: unde praecipit, quatenus antequam deducant expensas de bonis praedictis, persoluant ecclesiis quibus debent, cum debita integritate. Nota, quod decimae tam personales quàm praediales de omnibus bonis solui debent integraliter.

a De omnibus. sic 16. q. 1. decimae. & q. 7. quicunque. & cap. omnes decimae. Ber.

b Percelli. & potest et ecclesiastica sepultura priuari qui decimas non restituit. sup. eod. prohibemus. & qui decimam non soluit, ad decimam partem (vt dicit Aug.) reuocari meretur. 16. q. 1. decimae. & in fame & in penuria maledictus erit: ut ea. cap. q. 1. reuertimini.

c Antequam deducatis expensas. Hoc uerum est in praedialibus decimis: ut sup. cap. proxi. & inf. eo. c. tua nobis. Secus in personalib. inf. eo c. pastoralis.

† Dictio: vllas deest in omnib. antiquis codicibus.

bores, vel aliqua semina terrae, mandat: & infra. Reuera sicut S. patres in suis tradiderunt scripturis, de uino, grano, fructibus arborum, precoribus, hortis, negotiatione, in ipsa etiam militia, de venatione, & de omnib. a bonis, decimae sunt ministris ecclesiae tribuendae, ita ut qui de his eas soluere neglexerint, ecclesiastica districtione debeant percelli b & infra. ¶ Volumus ergo, & districte praecipimus, quatenus antequam c vllas † deducatis de bonis praedictis expensas, decimas ecclesiis, ad quas pertinent, cum integritate debita persoluatis.

¶ Idem.

¶ De redditibus molendini ad ventum soluendae sunt decimae.

CAP. XIII.

Ex † transmissa querela rectoris ecclesiae de N. intelleximus: & infra. ¶ Quia fidelis homo de omnibus, quae licite d potest acquirere, decimas erogare tenetur; Mandamus, quatenus H. militem ad solutionem decimarum de his, quae de molendino e ad ventum proueniunt, sine diminutione aliqua compellatis.

† Cap. 7. eo. ti. in 2. compi. Vide concilium Trident. sess. 25. de refor. c. 12. & concilium Matisconense 2 ca. 5. adde B. Thomam 2. 2. q. 87. ar. 2.

Ex transmissa. Primo ponit decisam querelam. Secundo dat iudicem: ibi, Quia: ubi praemittit generalem rationem, ex qua infert conclusionem: ibi Mandamus.

¶ Casus de se patet. Et potuit esse ratio dubitandi in isto textu, quia uenti non nascuntur in loco, nec uidentur moueri ex Dei beneficio, ideo uidebatur, quod decima ex tali molendino ad uentum non esset soluenda. Sed contrarium dicitur, quia & mare & venti obediunt DEO. Matth. 8. cap. Item quia terra in qua est tale molendinum, subiacet oneri decimarum: unde sicut ecclesia ex tali terra perciperet fructus si coleretur, ita debet consequi de redditib. aedificii ibi constructi, per hoc cap. & cap. commissum. sup. eo. Abb. Sicu.

¶ Glo. seq. recitat per quam de illicite acquisitis soluenda sit decima: et quid non, à contrario huius litterae. alle. etiam cano: tres auctoritates & unam legem ad contrarium: alle. tres leges & unam auctoritatem, ponit epi. Demum soluit distinguendo.

d Licite. Ergo videtur quod de illicite acquisitis non tenetur decimam soluere. arg. 1. q. 1. non exputanda. ubi de hoc. & sic meretrix de meretricio suo decimam soluere non debet: iuxta illud, non accipias mercedem prostibuli. & Esaias. Non accipias mercedem meretricis, nec pretium sanguinis & illud: Honorabis dominum Deum tuum de iustis laborib. ut in c. non est putanda. & illicite acquisita non sunt in bonis nostris ff. pro socio. cum duob. § ult. arg. contra. quod meretrix debet decimam soluere, quia non turpiter accipit. ff. de condictio. ob turp. causam. idem, & si §. quotiens. praeterea delictum non praestet immunitatem ff. de interdi. & releg. relegatorum. § ult. Criminosum enim non dignitas, sed poena debet comitari. C. de decu. ne quis. lib. 10. & illud Euangelij: Facite uobis amicos de mammona iniquitatis: ut 14. q. 5. qui habetis. & § sequen. Quidam dicunt, quod de nullo illicite acquisito potest fieri eleemosyna, vel et decima solui. Et sic nec meretrix, nec aleator, nec simoniacus, nec histrio potest facere eleemosynam, vel decimam dare de tali, per priora iura. arg. ex hac littera. Alij dicunt (quod uerius credo) quod de illicite acquisitis potest fieri eleemosyna, & dari decima, si de illis non competat repetitio, & dominium transferat: & sic meretrix, histrio, simoniacus, & qui de mammona iniquitatis uiuunt, id est per sollicitudinem temporalem aliqua acquirunt: decimam dare, & eleemosynam facere possunt: & de eo quod ex torquetur ratione officii. 14. q. 5. non sane. quia in his dominium transfertur, & non competit repetitio, sacerdos tamen non debet recipere decimam à meretrice: ne uideatur ei impunitatem praestare, sicut quorumque oblationes aliquorum respuunt ratione criminis. 90. dis. oblationes. 17. q. 4. maior. Aliàs si dominium non transfertur, aut si transfertur & competat repetitio, non potest inde fieri eleemosyna, uel dari decima, cum non sit illius; quia aliena non potest aliquis concedere praeter domini uoluntatem. j. eod. tua nobis. ut in usuris, & in simo. i. de iureiu. debitores & j. de simo. de hoc. & c. uenien. in furto, & rapina decimae sunt quae dantur ratione praediorum, iuste accipiuntur ab ecclesia, & à quocunque et inuasore, ex quo non dantur ratione personae, ecclesia suum recipit.

e De molendino. i. e. peruenit & j. eod. pastoralis.

8 De materia huius glossae vide omnino beatum Thomam 2. q. 87. ar. 2 ad 2. ar. & Sotum li. 9. de iustitia, & iure q. 3 art. 3. adde Cynum in l. 2. C. de cond. ob turpem causam & Iasonem. & Paulum Castrens. l. 4. § sed quod meretrici. ff. de condi. ob turpem causam.

9 Vide B. Thomam 2. 2. q. 86. arti. 3. ubi late de hoc.

Vide l. falsus. in pri. & ibi Bal. ff. de furt. & in l. 1. C. de cond. ob. tur. cau.

¶ Inno. 3. Pisto. episcopo.

¶ Locator uel conductor possessionis tenentur ad decimas, nisi se immunes ostendant.

CAP. XIIII.

A † Nobis tua fraternitas requisiuit: & infra. Cum igitur quilibet f decimas soluere teneatur, nisi à praestatione ipsarum specialiter sit exceptus g, Fraternitati tuae taliter respondemus, quod à dantibus & recipientibus h possessiones ad firmam, † de fructibus quos percipiunt decimae sunt soluendae: Nisi ab eis ostendatur, i quare ab huiusmodi sint immunes.

A Nobis. Primo ponit decisum exordium. Secundo ratio generalis, ibi, cum igitur. Tertio solutio: ibi Fraternitati. Quarto exceptio: ibi, Nisi. Ab. Siculus.

CASUS. Nobilis aliquis locat aliquas possessiones suas ad firmam. locator de parte sua decimas non soluebat: quaeritur quid iuris? Rndet Papa, quod cum quilibet decimas soluere teneantur, & dantes & recipientes possessiones ad firmam, decimas soluere tenentur: nisi ostendere possint quare ab huiusmodi sint immunes.

f Quilibet. Laicus: indistincte nulla temporis praescriptione obstante. sup. de praescrip. causam quae. clerici uero secundum quod dicitur. sup. eo. nouum.

† Cap. 1. eo. ti. in 3. compil. Et de materia textus & gl. uide Couarruuiam li. 1. variar. resolut. c. 17. Guidonem Papae decis. 166. & decisi. 284. adde Syluestrum in sum. verbo. decima. § 5.

Quid hoc sit, dixi su. hoc tit. c. dilecti.

¶ Idem Verce. episcopo.

¶ Imperialis concessio sub quacunque forma, à solutione decimarum eximere non potest.

CAP. XV.

Tua: † & infra ¶ Porro cum laicis nulla sit de spiri-

Cap. 4 eo. titu. in 4 compil. Vide hic prae aliis Hostiens. & Oldradum cons. 109.

Aliàs ita; de spiritualibus rebus.

¶ Glo. seq. obijcit, & dupliciter soluit.

g Exemptus. Cum enim decimae sint tributa egentium animarum, & eas in signum uniuersalis dominij sibi retinuerit, 16. q. 1. decimae. & inf. eo tua nobis & quae debentur diuina constitutione inf. eod. tua. quomodo potest Papa concedere priuilegium de non dandis decimis contra praeceptum diuinae legis, contra quam dispensare non potest, imo usque ad animam; & sanguinem debet defendere. 25. q. 1. sunt quidam. & 5. distin. in prin. & dist. quae contra mores? Dic, quod non dat alicui priuilegium de non dandis decimis: sed concedit ei administrationem decimarum, ut inde suscipiat sustentationem, & residuum conuertat in usus pauperum: tali modo concedit monachis; sic posset et laicis concedere. Vel dic quod contra ius naturale dispensare potest remittendo decimas alicui specialiter: non tamen constitutionem posset facere, quae omnino tolleret illud praeceptum: quia ius naturale immutabile permanet 5. dist. in prin. uerum est in simul sed non in indiuiduis. i. non potest omnino tolli, sed potest in quibusdam remitti, sicut illud ius naturale quod homines ab initio sint liberi. in auth. qui. mo. nat. ef. legi § si quis uero. uer. postea uero. col. 6. immutatum est in quibusdam: sed non in omnib. hoc enim fuit impossibile quod omnes essent serui propter naturam correlatiuorum.

h Recipientibus. sic j. eo. tua nobis.

i Ostendatur puta, priuilegium exemptionis à praestatione decimarum: uel nisi haberet decimas illas in feudum ab antiquo; tunc dominus illas retinens sibi: licet hodie non possint dari in feudum, ut dixi sup. eo. c. quamuis.

De hoc articulo uide omnino Syluestrum in summa, verbo decima. § 9. adde decisionem capellae Tholosanae 440.

Tua. Duo sunt dicta, ut in rubro. Secundum: ibi, Nec occasione. Abb. Sicu.

CASUS. Imperator concedit alicui possessiones aliquas liberas & immunes ab aliquo onere, & sine praestatione decimarum, quaeritur an talis concessio liberet à praestatione decimarum? Rndet Papa, quod laicis de spiritualib. nulla est disponendi attributa potestas, & ideo quantumcunque imperialis concessio generaliter fiat, neminem potest eximere à solutione decimarum, quae diuina institutione debentur. Secundo dicitur alicui laico decimae alicuius loci sunt in feudum concessae, surgunt in eodem loco noualia, quaeritur utrum laicus ille habere debeat decimas noualium? Rndet Papa, licet decimae sint laico in feudum concessae, non tamen sunt ea occasione ab eo.

decimæ noualium usurpandæ: quia in talib. non est licentia extendenda. sed potius restringenda. Nota, quod laici qualitercunque sunt præmittentes, de spiritualib. disponendi nõ habẽt potestatem. Item cui concessum est quod est maius, non tamen conceditur quod est minus.

Glo. seq. ponit tres casus, in quibus laicus, & cætera.

a *De spiritualibus.* nec de tpalibus etiam si ad commodum ecclesiarum respiciat 96. disti. bene quidem & ĩ. de iu. decernimus. in casibus tamen laici potestatem habent super clericis de licentia ecclesiæ. ĩ de fal. ad falsariorum. In clerico deposito incorrigibili. ĩ. de iu. cum non ab homine. Item ubi schisma faciunt, cum non pñt corrigi per ecclesiã. 17. disti. nec licuit. 23. q. 5. de Ligurib. & ĩ. de sentent. excom. ut famæ. Tanc.

b *Generaliter.* puta, cum dicit: Cõcedimus cum omni honore, & districtu ubi possessiones tales, & sine aliquo onere, uel grauamine, per talẽ concessionem non concedit decimas, ẽt si specialiter decimas cõcederet ipsas de iure non posset possidere, ergo ipsas non põt alicui concedere. inf. eo. dudum quia lex humana non est supra legẽ Dei: sed subtus. 10. dist. c. imperatorum.

c *Diuina constitutione.* quasi ex debito. su. eo. parochianos. & inf. c. proxi. quia debent esse rib. in domo Domini. 16. q. 1. reuertimini & q. 1. §. potest, uersic. item decimæ Deo mãdante. & q. 7. primum. & sunt tributa egentium animarum: ut ea. causa q. 1. decimæ.

tualibus [a] cõcedendi uel disponẽdi tributa facultas: Imperialis cõcessio quantũcũque generaliter [b] fiat, neminem põt à solutione decimarum eximere, quæ diuina [c] constõne debentur.

Decimæ noualium non pertinent ad laicũ, qui decimas habet in feudum: hoc dicit.

Nec occasione decimationis antiquæ (licet in feudum, decimæ sint concessæ) sunt decimæ noualium usurpandæ: cum in talibus non sit extendenda licentia, [d] sed potius restringẽda.

Idem eidem.

Sine deductione seminis & sumptuum debent dñs & colonus decimam soluere, & non cui voluerint ecclesiæ uel pauperibus, sed ecclesiæ cui debentur: nec ab hoc excusenẽ propter malitiam clericorum.

CAP. XXVI.

ij TVa nobis fraternitas intimauit, quod quidam laici decimas ecclesiis & clericis tuis, peruersis machinationib. subtrahere moliuntur. Quidã eñ ex eis semen & sumptus, qui fiũt in agricultura, dicunt primitius deducendos, & de residuo impẽdendam decimam asseuerant. Alii uerò de portione fructuum quam à colonis accipiunt partẽ decimæ separantes, eam capellis suis, aut aliis clericis, aut ẽt pauperibus conferunt, uel in usus alios pro sua uoluntate conuertunt. Nonnulli etiam uitam clericorum tamquam abhominabilem detestantes, decimas eis ob hoc subtrahere non uerentur: & infra. Verum si ad Deum (à quo cuncta bona procedunt) assertores hmõi debitum respectũ haberent, ius ecclesiasticum diminuere non contenderent, nec decimas (quæ tributa [e] sunt egẽtium animarum) præsumerent detinere. Cum enim Deus, cuius est terra & plenitudo eius orbis terrarum, & vniuersi qui habitãt in eo, deterioris [f] conditionis esse non debeat, quàm dñs tpalis, cuius statutum [g] de terris, quas exhibet aliis excolendas, non quidem deductis sumptibus aut semine separato, necessario cũ integritate persoluitur: nimis profecto uidetur iniquum, si decimæ quas Deus in signum uniuersalis dominii sibi reddi præcipit, suas esse [h] decimas & primitias asseuerans, occasione præmissa, uel excogitata magis fraude dimindi ualeant: cum Deo debita sit solutio decimarũ ĩtantũ, ut ad eas clericis exhibendas quibus eas ipse pro suo cultu cõcessit, laici si moniti reddere noluerint, ecclesiastica sunt districtione cogendĩ: Et cum de cunctis omnino prouentibus, decimæ sint reddendæ: sicut colonus de parte fructuum, quæ sibi remanet ratione culturæ: sic & dominus [i] de portione quam

tius decimæ, quas dñs sibi retinuit in signũ uniuersalis dñij, sine deductione aliqua expensarum clericis procul dubio sunt soluẽdæ: & si laici moniti eas soluere noluerint, ecclsiastica cẽsura sunt cogendi. Scdo rñdet ad 2m dictũ pdictorũ: sicut colonus de parte fructuũ quæ sibi remanet rõne culturæ, sine diminutione decimã soluere tenet: sic & dñs de portiõe quam recipit à colono. Tertio rñdet ad vltimũ dictũ: quis clerici mali sint, prætextu eorũ malitiæ, ecclesiis aliis quam his qb. de iure tenentur, nõ sunt soluendæ: qa nõ licet alicui cõcedere aliena pter dñi voluntatẽ. In fi. ne mandat epo, quatenus appellatiõe remota cõpellat oẽs, ad decimas psoluendas clericis & ecclæ suæ diœcesis; quibus exhibere tenentur tam rõne psonarum quã ẽt pdiorũ. Nota decimas pdiales sine deductione expẽsarũ soluendas. Item decimæ dãtur clericis pro cultu diuino. Itẽ nulli licet concedere aliena præter dñi uolũtatem: quia pp hoc non remittitur debitum, sed augetur.

Glo. seq. ponit tres opi. mediam approbat, & ponit obstaculum.

e *Tributa.* ut 16. q. 1. decimę. sed impropriè dicuntur tributa, quia in tributis nõ admittitur appellatio: ut 2. q. 6. c. ei qui. §. diffinitiua. & §. quotiẽs sed super decimis bñ admittitur sicut i aliis causis ubicunq; aliqs grauatur su. de ap. ut debitus. Itẽ in tributis nõ currit pscripti. 16. q. 3. placuit. § põt. versi. ad hoc ecclesia. sed in decimis bñ currit. sup. de pscri. de quarta. & cap. ad aures, sed qua actione petuntur decimæ? Dixit Io. quod petuntur per actionem cõfessoriam, quia ius præstandi decimas est quædam seruitus. Vel potest dici, quod petuntur rei uendicatione. 16. q. 1. moderamine & c. reuertimini. Ecclesia enim dr̃ hẽre dñium decimarum, licet nõdum habuit possessionem: ut quidam dicunt: & satis rõnabile est. Sed verius est quod in hoc consistit priuilegiũ ecclesiæ, ut re nondum tradita ipsa facta sit dña. arg. de cõsuetudine ex litteris. & C. de sac. sanct. eccle. ut inter diuinum. & sic C. arbi. tute. l. 3. & C. de rei uen. si ut proponis. ubi hoc priuilegium obtinet in minore, & in milite. Nec obstat qđ dr̃. ff. de publici. l. 2. in fi. ubi dr̃ quod nisi decima sit segregata ab aliis non desinit esse in bonis prioris dñi: sed aliud est cum decima debetur ex uoto, ut ibi. aliud cũ debetur de iure, ut hic. uel petuntur condictione ex canone. 16. q. 1. decimæ. & ca. reuertimini & arg. ff. de condictione ex lege. l. unica.

f *Deterioris.* immo melioris: qa plus punire, & plus benefacere potest. C. de modo mul. eos 11. q. 2. qui resistit.

g *Statutum.* Idest, pars conuenta, siue pensio.

h *Suas esse.* 16. q. 1. reuertimini.

Glo. seq. quærit, & dubium aperit, & soluit.

i *Sic & dominus.* hoc intellige cum recipit partẽ suã ante solutionẽ decimarũ: secus si post: qa nũc illa iã decimata est: & hoc verũ est, cũ dñs aliquotã partem, puta tertiã, uel quartã uel ẽt medietatẽ pcipit, tunc. n. uterq; & colonus & dñs tenet soluere decimã de parte sua: sic ĩ. eo. à nobis. Si vero certã partẽ puta, duos corbes, uel tres tm̃ colon' reddat dño quãtũcunq; pcipiat iste colonus, tũc de illis tenet soluere decimas:

Glo. seq. signat contrarium, & remittit.

d *Extendenda licentia.* hoc dicit, quia laici, sine peccato decimas possidere non possunt. 16. q. 1. c. ulti. & sup. eo. prohibemus. & sup. eod. quamuis. Et ideo licentia ista non potest extendi ad noualia, arg. contra inf. eod. ex parte. ubi soluitur. simile sup. de rescript. nonnulli. quia odia sunt restringenda, & fauor ampliandus. ff. de libe. & posthu. cum quidam.

TVa nobis. Diuiditur. Primo ponit tres machinationes. Secundo ad eas respondet, ibi, *Verum.* Tertio concludit, ibi *Quoniam,* Abb. Sicu.

XXVI. Quidam laici dicebant, quod semen & sumptus, qui fiunt in agricultura, sunt primitus deducendi, & de residuo decima persoluenda. Alii uero erant qui de portione fructuum quam recipiunt à colonis, partem decimæ separabant, & eam assignabant capitulis suis, uel alijs ecclesiis, uel pauperibus, vel in alios usus pro sua uolũtate distribuerant. Alij sunt qui uitam clericorum tamquam malam uel pessimam detestãtur: & ob hoc decimas sibi subtrahunt: episcopus diœcesis significauit hoc dño Papæ. Rñdet Papa, quod si isti ad Deum à quo omnia bona procedunt, respectum haberent, ius ecclesiasticum taliter non diminuerent, nec decimas egentiũ animarum detinerent: & primo soluit primum dictum prædictum, quasi per locum a minori: Deus cuius est terra, nõ debet esse deterioris conditionis quàm dñs tpalis, qui terram suam alij tradit excolendam, & partem suam integraliter recepit à colono sine aliqua deductiõe expẽsarũ: ergo multo fortius decimæ, ...

Et in casu ... de ele. ubi periculũ. §. præterea. libro. 6. & quandam qõnẽ Vin. hic an incidentes cognoscat de numero, uide ad literam in Spe. de re. com. §. 2. post prin. & qđ hic subdit. ibi uide l. ve. not. Ioan. And.

Vide decisionẽ capellæ tholosan. 440.

Vide l. cum qdã cum vul. ff. de libe. & posthu.

Cap. 2. e. eo. titu. in compi. Et vide quos mox citabo.

In recẽtiorib. impressis ita: decimas ecclesiis à clericis tuis, &c. sed nos ex antiquis exẽplaribus Gregorij repoluimus, vt ẽ impressũ, quam lectionẽ agnouit Hostiẽsis.

Psal. 23.

Et ob id nõ deductis expensis persolui dẽnt ut in fine capitis cõcludit, & uide Nauarrũ in manuali, confessariorum. c. 22. tit. de tertio præcepto ecclesiæ.

soluere

sint

Vide cõcliũ Trid. sessio. 25. de refor. c. 12. adde conciliũ Matisconense. 2. c. 5. & synodum Ticiniensem § I sacris.

De hoc articulo uide hic. ẽt Henricum Boich optime distinguentem.

Hæc glossula Hosti. est non Bernardi.

mat, qa pars illa nõ ẽ decimata, neq; diminuta, l; q decimato aceruo descẽdat. Sed illud q̃ri põt, cui dãda sit decima de illis trib. uel duob. corbibus: illi eccl'æ in cuius territorio sita est illa terra? Nõ, qa iã pcepit decimã toti' à colono, & est q illã regulã; Bona fides nõ patitur, ubi bis idẽ exigat. ff. de reg. iur. bona fides. Parochiali ecclesiæ non dẽt dari, qa nõ est decima psonalis: Satis potest dici, q debet dari rõne prædiorũ, licet descẽderit à decimato aceruo: sicut si aliqs donet alicui hũc corbẽ decimatũ: illi. n. tenet soluere decimã, qa ex lucro hẽt: colonus uero ille q duos corbes tm, uel tres soluit, tãto minus põt soluere parochiali eccl'æ de toto aceruo: ut vr̃ arg. op. j eo. cũ nõ sit. in fi. & istud æquis, vr̃; tñ ecclesia põt cõuenire possessorem siue suo, siue alieno noĩe sit in possessione: siue etiam sit creditor 16. q. 1. si qs laicus. ff. d usufr. hæten'. decima. n tamquã onus seqtur possessorẽ, qa res trãsit cũ onere suo j. eod cũ non sit. ĩ. de pign. ex litteris. nec ẽt pactũ tueẽ possessorẽ. s. de pact. plerisq; ff. de pact. inter debitorem.

percepit ratione terræ, decimam reddere sine diminutione teneẽ. Prætextu a uero nequitiæ clericorum, nequeunt eas (nisi quibus ex mandato diuino debentur) pro suo arbitrio erogare: cũ nulli sit licitum, aliena b cuiquam concedere, præter Domini uoluntatem, c & infrà.

Quoniam igitur pati nolumus, ut ecclesiarum, & clericorum iura præsumptione qualibet minuantur: Mandamus, quatenus omnes, qui ratione personarum, aut etiam prædiorum decimas ecclesijs & clericis tuæ diocesis exhibere tenentur, ad eas cum integritate reddendas appellatione remota cõpellas. d

Idem Abbati sanctæ Columbæ Senoñ.

Priuilegium super decimis non soluẽdis ecclesiasticæ personæ concessum noualia comprehendit. h. d. secundum intellectum qui placet Panormitano.

CAP. XXVII.

Ex parte tua: & infra. Cũ tibi quod maius est, sit concessum, ut uidelicet decimas de

Gl. seq. quærit arg. negatiue, soluit cõtrarium.

a *Prætextu uero nequitiæ.* hoc ideo dicit, qa decimæ potius dantur seruitur ecclesiæ q̃ psonæ: Sed nũqd teneor dare decimas personales ei quem scio esse simoniacum, cum ipse sit suspensus. 32. dist. c. præter hoc §. uerum? Decimæ dantur rõne diuini obsequij: ut hic dr̃, s. in uer. qb. eas pro suo cultu concessit. & sup. eo. nouum. & 16 q. 1. quæstio. Itẽ quia ordines non debent ab eo recipi. inf. de simo. p tuas. Dico q decimæ sunt dãdæ illi: nã & Iudæus pstat psonales decimas quasdã qñq;, sed nõ oẽs, licet non rõne diuini obseqj. & prædiales. j. de usu. quanto. lo. & sup. eo. de terris, & p quandã dece. quæ est in antiqua compilatione, eo. tit. ad audientiã.

b *Aliena* id est; ecclesiastica 16. q 1. in canonib & 32. q. 3. placuit & 12. q. 1. expedit. Secularia uero põt princeps cõcedere. alii C de quadri. pscr. p totũ. excipe creditorẽ. ff. de acq. re. do. nõ est nouũ. & in alio casu. 19. q 3. si qua mulier. Vinc.

c *Domini uoluntatem.* quia non remittitur propter hoc debitum, sed augetur, sup de iureiur. cam te.

d *Compellas.* excommunicati debent qui decimas admoniti non soluunt. sup. eo. c & 32. dist. præter hoc, & bannum domini Papæ componat. 16 q. 1. statuimus Ber.

E *X parte.* Primo ponitur decisa consultatio. Secundo responsio, ibi, *Cum ti. s.* Abb Siculus.

CASVS. Abb. S. Columbe Senoñ. impetrauit priuilegium, ut decimas de labore terræ parochiarũ suarũ cũ integritate pciperet: post impetratũ priuilegiũ surrexerũt ibi noualia, q̃siuit Abb. utrũ deberet pcipere decimas noualiũ auctoritate priuilegij sibi cõcessi? Rñdet Papa, q cũ sit ei cõcessũ q maius est, vcз, ut possit pcipere decimas de labore terræ parochiarũ suarũ, pcipere põt & q min' est; quia ubi maius conceditur, & minus cõcessũ vr̃. Nota q priuilegiũ trahit ad res futuras & res cõsecuturas. Itẽ priuilegiũ large interpretari dẽt i hoc casu. Itẽ cui cõcedit mai', & minus cõcessũ esse videt.

Gl. seq. allegat quinque concordantias, & quatuor ad casum contrarium arg. alleg. tria iura, signat contrarium, & soluit.

e *Concedit.* sic 12. q. 1. pcipimus & 16. q 2. uisis. 95. dist. illud & ff. de reg. iu. nõ dẽt. j. de do. post diuor. rest. p uestras Et ecõuerso, cui interdicit minus, & maius phibitũ esse vr̃, j. de sent. excõ. cũ illorũ, arg. 74. dist. gesta & ff de senat. qui indignus. & ff. de ser. expor. cui pacto Itẽ est arg. q beneficia large sint interpretãda, j. de uer. sig. olim. s. de don. cũ dilecti. in fi.

a Et iusti' sm Hostiensẽ. q etiam hic not. q dixi sm cũ. supr. eod. cum sint. Io. Andr.

b Vide hic Henricũ Boic.

c sanctæ Columbæ.

d sancti Columbæ.

e Cap. 3. eod. tit. in 3 compil. Et faciũt tradita p Iasonẽ in l. 1. ff. de trãsactio.

f Hanc decretalẽ habes in 2. cõpilat. c. 8. quam Raymundus omisit in hac collectione.

g Idẽ cõciliũ Trident loco proxime citato

h Sequtur, cui plus licet qd minus est nõ licere. Io. And.

ff. de cõst. prin. l. ult. arg. 3. s. eod. tua Sed ibi donatio decimarum laico facta, odiosa est, cum peccato, & ideo non est extẽdenda licentia, sed est restringenda: ut ibi dicitur.

f *Concessum.* arg. j. eo. cũ contingat. sed soluitur. ibi.

P *Astoralis.* Duę sunt partes Primo cõsultatio. Scd'a rñsio: ibi: *Ad qd.* Et hæc subdiuiditur, quia primo tractat de expẽsis negotiationis: Scdo de expensis quæ fiũt pro fructibus habendis. Tertio de his q̃ fiũt p re restauranda. Scda ibi, *Expensas.* Tertia ibi, *Nec* Abb. Sic.

laboribus terræ parochiarum tuarum cum integritate percipias, de noualibus eas exigere satis potes: quia ubi maius conceditur e minus concessum f esse uidetur.

Idem Helieñ. episcopo.

Negotiator de lucro decimam soluis deductis expensis, quas facis de pecunia decimata: expẽsæ uero quæ fiunt pro habendis fructibus non deducuntur, & de fructibus soluitur decima essemnon deductis expensis factis pro re restauranda.

CAP. XXVIII.

Pastoralis † officii: & infra. Explicari postulasti, utrũ quis possit de molendinis g & piscarijs necessarias h expensas deducere, priusquã soluat decimas ex eisdem, sicut est in negotiatione concessum i: Ad q respondemus, quòd licet circa res acquisitas k uel factas de pecunia decimata, cum ipsæ uẽduntur, credumus deducendeas l expendas m & de residuo quasi de lucro n decimas persoluendas, ut si uendatur domus, ager, uinea, clibanus, molendinum, grex, aut quælibet

CASVS. Aliquis, habes molẽdinũ & piscatrias suas, fecit ibi expẽsas necessarias ad cõseruationẽ ipsarũ rerũ: q̃rebat eps Helieñ. vtrũ expẽsæ illæ necessariæ sint deducẽdæ de fructib. illarũ rerũ, anteq̃ decimæ psoluãtur, sm q in negotiatione deducunt. Añquã Papa huic q̃stioni rñdeat, ostẽdit, qd iuris sit de illis expẽsis, q̃ fiunt circa res emptas de pecunia decimata cã negotiationis: Et dicit, q illæ expẽsæ q̃ fiũt in reb. illis dẽnt deduci cũ res illę vẽdunt, & de residuo quasi d lucro decima est psoluẽda: Sd expẽsę q̃ fiũt p pcipiẽdis fructib. illarũ rerũ nõ sunt deducẽdę, q̃uis factæ sint illæ expẽsæ de pecunia decimata, qa fructus illi sunt illorũ q̃ faciũt impẽsas salua decima, & fruct' illi nõ possunt alienari sine onere decimarũ. Deinde rñdet ad qõnẽ ppositã, dicẽs, q expẽsæ q̃ fiũt p restauratione molẽdinorum, seu piscatiarũ, & aliarũ rerũ. nõ sunt deducẽdæ de pucub. decimãdis, qa res illæ sic restauratæ remanẽt penes dños. Ber.

Nota, q expensę quæ fiunt in negotiatione deducunt antę solutionem decimarũ. Itẽ res semp remanet cũ onere suo obligata. Item non deducuntur expẽsæ q̃ fiũt pro fructibus percipiendis, uel rebus restaurandis.

g *De molendinis. & piscariis.* permanentibus non emptis causa mercimonij Bern.

h *Necessarias.* Necessariæ dicũtur impensæ sine quib. res fit deterior. ff. de impen. in re do. fac. l. impensæ. & l. quod dicitur. & ff. de uerb. sign impensæ. Bern.

i *Concessum.* non iure scripto, sed tantũmodo hic inuenitur, & non aliàs: sed consuetudine approbata, uel ratione, q̃ est optima legum interpres. sup. de consue cũ dilectus. Bern.

k *Acquisitas.* uel factas causa mercimonij. Ber.

Gl. seq. reci. per q. exquirentem rationem, & duplicem reddit.

l *Deducendas.* Hæc est ratio quare deducũtur expẽsæ de mercimonijs, & nõ de fructib & redditib. aliarũ rerũ, quia in negotiatione operatur manus hominis, sed in alijs percipue operat manus Dei. arg. 56 dist. nasci. sup. eo nõ est & inf. eo. cũ nõ sit. hãc rõnẽ assignat Vinc. Et tu adde aliã, ne bis eadẽ res decimaretur, quia tunc sunt decimę personales Lau.

m *Expensas. factas,* in eundo & redeundo, & negotiãdo, & faciendo meliorem.

Gl. sequẽs not. de oĩ q acqrit gratuito titulo, decimã deberi, &c.

n *Quasi de lucro.* ex hoc videt q de omni eo q puenit ad aliquem gratuito titulo, decima sit soluenda: sic ergo hæres, legatarius de hæreditate, legato, & donato debet soluere decimam, quia de omni licite acquisito decimæ sunt soluendæ sup. eo. ex transmissa. & ar. 16. q. 1. decimæ & q. 7. c 3. Super hoc dicas, quod filius hæres de hæreditate decimam soluere non debet quia una persona reputatur cum patre. C. de impub. & alijs substitut. si quis duobus § ult. & Inst. de inutil. stip. §. ei q. & 35. q. 3. c. cõtra dicimus. § auctoritate. & qa de iure naturæ sibi debita est, unde uiuẽte patre dñs est. Inst. de bsis.

a Hic casus Bernardi est, & in antiquis exẽplarib. reperitur.

b Cap. 4. eo. titu. in 3 compil. Et uide Turrecrematam in c. reuertimini. 16. q. 1.

c Plus placet Hostiẽ. si ista rõ q̃ sequit. q̃ prima. qa verũ est q sine Deo nil possumus; addit aliã ne clerici uideantur iprobi exactores j. de censibus. ex parte. & ne nimis locupletentur cum aliena iactura. ff. de cõdi. indeb. nam hoc. Io. Andr.

d Hæc glossula non est Bernardi, nec habetur in uetustis libris.

qua'.& diffe.§.sed sui q dě.& sola administratio deest ei.ff.d e iber.& po:th.in suis. Quidã dicũt, ꝑ extraneus hæres, donata rius,legatarius(qa toti e ł ei lucrum) decimam dare debet. Alij dicunt,& melius, ꝑ de immobilibus nõ teneť q̃s solue re decimã: q̃a res ad quẽlibet possessorẽ trãsit cũ onere suo: vt ĩ e.cum nõ sit. qm cũ Deus alienam terrã dedit filius israel, tantum de fructib. si bi dare decimas manda uit:&ũ de possessiõib. decima dareť,cito pos sessiões deuoluerẽtur ad ecclesias Sed nũq d doctor de collecta, & uocatus de aduocatio ne,mercenarius q̃ mer cede tenentur soluere decimam·ut j; 16.q j. decimæ.

a ¶ *Merces* emptę cau sa mercimonij q̃ pecu nia decimata. Ber.

b ¶ *Deducendas.* quia tunc intelligũtur esse ꝑdiales decimæ. i. Bernard.

c ¶ *Decimatæ.* etiam si possessiões illę sint emptæ de pecunia deci mata;uel sic ẽt si expẽ sæ illæ sint factæ de pe cunia decimata, quod melius uidetur. Ber.

d ¶ *Quoniã:*istud,qm potius illatiue quam causatiue ponitur se cundum Vincent. uel proprie,& melius.

e ¶ *Nisi cum onere.* No ta ꝑ res trãsit cũ one re suo. 16.q.1.si q̃s lai cus.ff.de cõtrah. emp. alienatio 2.inf.eod cũ nõ sit,sup.de pig.ex litt circa finem. Bern.

f ¶ *Nec pro restaurando.* hic respondet quæstio ni propositæ.

g ¶ *Credimus deducẽdas.* hoc speciale est in decimis,ꝑ non deducuntur expensæ pro fructib. colligẽdis: vel et am pro conseruatione alicuius rei:aliàs etiã malæ fidei possessor deducit sumptus necessarios.ff.de pet.hære.si à dño.§.ut.& sup.de in integ.rest.requisiuit.ff.de sol.fructus. Io.

h ¶ *Decimandis.*sed si emisse ad hoc ut uenderem. & aliquã rem illam uendem,fecissem sumptus pro illa conseruanda, bene deducerem sumptus.

i ¶ *Mercis.*mercis appellatio proprie ad res pertinet mobiles.ff.de uerb.sign.mercis appellatio.

k ¶ *Destruatur.*si aliquid expenditur necessario ad illius cõseruationem,illud non deducitur:ut dictum est supra.

† illos.

† Plus placet ꝑ loquatur d decimalu eti,quæ ꝑsonalis è: q̃d uidet in eo,qui percepit fructus, sed si non percepisset, uidet deducenda expensa cultu-ræ ꝑpter quam est uenditura carius. Io. Andr.

† Cap.1. eo.ti.in 4. comp.l.

Et uide oĩno Couaruuiã libr.1.uaria. resolut. ca.17. circa finẽ.

† Vide in c.ex litteris. super gl.ult. Io. Andr.

merces[a]: Expensas tamen, quæ fiunt pro fructibus percipiendis, ex illis, de quibus fructus prouenuint,non credimus dedu cendas [b] etiam si fuerint decimatæ:[c] quoniam [d] salua deci ma, fructus efficiuntur eorum, qui faciunt ipsas expensas. Fructus autem ipsos † alienari posse non credimus,nisi cum [e] onere decimarum. ¶ Nec pro restaurando [f] detrimento quarũlibet rerum ex quibus decimæ ꝑsoluuntur,credimus [g] deducendas expensas, de prouentibus decimandis [h], quia penes dominũ res permanent restauratæ: ut si pars aliqua moriatur armenti, deterioretur uinea, portio mercis [i] depereat, uel totus clibanus destruatur [k].

¶ Idem.

¶ *Qui præscribit decimas in aliena parochia,si ibi insurgunt noualia,ipsorum decimas non habebit.*

CAP. XXIX.

CVm † contingat interdũ in tua diœcesi: & infra. Cum in quibusdam parochijs ad quasdam ecclesias uel personas ecclesiasticas,ab antiquo [l] ꝑtineat perceptio decimarum,& de nouo fiant noualia in eisdẽ, quæris a nobis ad quem huiusmodi noualiũ decima incipiat

[l] de iure côi.

CVm contingat.Diuiditur quia primo ponitur quæstio. Secundo responsio.Secunda pars:ibi, *Vnde.* Abb.Sic.

CASVS. In quibusdã parochijs quædam ecclesiæ & ecclesiastiæ ꝑsonæ ab antiquo perceperunt decimas: de nouo fiunt noualia in parochijs illis;quæritur ad quem decima istorum noualiũ incipiat ꝑtinere? Rñdet Papa, ꝑ cum ꝑceptio decimarũ de iure cõi ꝑtineat ad parochiales ecclesias,decimæ nouualium quæ fiunt in parochijs earundem, ad ipsos ꝑtinere noscũtur,nisi illi qui antiquas decimas ꝑcipiũt,câm rõnabilẽ ostẽderint ꝑ quã decimæ nouaiũ ad eos debeãt ꝑtinere. Nota ꝑ de iure cõi decimæ ꝑtinẽt ad parochiales ecclesias. Itẽ una ecclesia potest præscribere decimas in parochia alterius. Itẽ qui præscribit in uno capitulo,nõ ꝑscribit in alio.

l ¶ *Ab antiquo.*forte ex præscriptione; sup.de ꝑscr. ad aures

¶ *Gl.seq.vot.quid de iure,& alle.duas concor.Demum duo cõtra ria,& unu dupliciter,alteri tripliciter respondet.*

m ¶ *De iure cõi.*patet hic expsse,ꝑ decimæ de iure cõi ꝑtinẽt ad parochiales ecclesias:ut 16.q 1.statuimus,& c.de decimis.& c.si quis laicus.ergo nõ spectãt ad epm.unde in decimis parochialiũ ecclesiarum non dẽt eps aliquã habere portionẽ. Nã capitula q̃ dãt epo partẽ decimarũ, loquunť de decimis ecclesiæ.Sed ĩ.sup.eo.qm.ubi dr̃, ꝑ eps põt retinere partẽ suã de noualib q̃ surgũt in parochia alicuius ecclesiæ ĩ. eo. dudũ. ubi eps petit decimas in diœcesi sua positas,fundata ĩ tẽtione sua de iure cõi, & ita nõ ꝑtinet de iure cõi ad parochiales ecclesias.q̃a ibi obtinet eps.D:cas ꝑ d iure cõi tm baptismali bus i ecclijs decimæ dẽnt dari.16.q.1.de decimis.ꝑut no. Hugo. ibi.&c.statuim'.Quid ergo.rñdebis illi decre tali,qm: Dicas ꝑ illa I. telligiť ꝑ istã , uel potius loqĩ fm cõsuetudinem loci,& illa, dudũ. ĩ.eo. põt intelligi de decimis ĩ parochia epi positis : q̃a illæ ꝑ tinẽt ad eũdẽ iure cõi & de illis debet facere quatuor ptes. 12.q.2. quatuor.& c. Vulteranæ.& c. uobis cõcesso. Vel illæ decimæ quas petebat eps Brixiẽ. ad nullũ ꝑtinebãt: quia nõ erãt ĩ parochia alicuius ecclesię pochialis,unde ad epm de iure cõi ꝑtinebãt: q̃a decimæ in potestate epi sunt.16. q.1. in sacris. &.ĩ.eo. qm.Vel dic ꝑ illa dec.dudum.loquiẽ de cõsuetudine,ut ibi notatur in fin. illius glo.quæ incipit,sic.

n ¶ *Noualium.* Hic ad aliũ pertinẽt noualia. & ad alium decimæ. Vñ signaẽ cõtra ĩ.eod. ex parte M. illud intelligitur cũ aliquis obtinet decimas per priuilegiũ,in quo casu dẽt habere noualia quia ex quo eis cõcessæ fuerunt decimæ simpliciter,& noualia quæ postea ibi surgunt. infra de priuil.quia circa.Nã uerbo generali simpliciter posito significari decimas præsentis tpis & futuri.ff.de serui.urb.ꝑdi.si seruitus. C.quæ rei pign.obli.pos.l.ult.& 19.dil.si Romanorum.Sed hic loquitur cũ hẽt decimas ex præscriptione: q̃a per hoc non ꝑscribit noualia:& sic intelligiẽ c. sequẽs.sed hoc intellige allegato titulo & probato.ĩ.eo. dudũ.& in qua dam decr.extra copilationem,quæ incipit:uenerabilium.

o ¶ *Rationabilis causa.*puta,priuilegium aliud non possent ostendere,cum de iure communi pertineat ad parochiales ecclesias:ut sup.eo.ex parte 4.& ꝑscriptio allegari nõ põt. B.

pertinere. Vnde inquisitioni tuæ taliter respondemus, quòd cum perceptio decimarum ad parochiales ecclesias de iure [m] cõmuni pertineat, decimæ noualium [n] quæ fiunt in parochijs earumdem,ad ipsas procul dubio pertinere noscuntur: nisi ab his qui aliàs percipiunt † decimas, rationabilis [o] causa ostendatur †, per quam appareat noualiũ ad eos decimas ꝑtinere.

¶ Idem episcopo Beluaceñ.

¶ *Decima omnium fructuum prædij debetur ei, qui decimas ibi præscripsit, sed ad aliud prædium præscriptio non extenditur.*

CAP. XXX.

CVm † in tua diœcesi quædam monasteria,& couẽtuales ecclesiæ,in multis parochiis maiores decimas percipiãt & minutas [p], de quibusdam fructibus annuatim perceptis, non fuerunt decimæ persolutæ. & infra. ¶ Respondemus, quòd si fructus prædicti de ille terra proueniunt, de qua monasteria, uel conuentuales ecclesiæ, aliquos percipiebant ratione decimarum prouentus: eis proculdubio decimæ fructuum debentur eorum: cum ipsis terra illa ab antiquo [q] fuerit decimalis, &

CVm in tua. Communis diuisio.Secunda pars: ibi. *Respondemus*, Abb.Siculus.

CASVS, Quædam monasteria & cõuẽtuales ecclesiæ ꝑcipiũt decimas maiores & minutas in alijs parochijs. sed de quibusdã fructib. annuatim ꝑceptis sibi nõ fuerũt decimæ ꝑsolutę: q̃ritur;quis debeat ꝑcipere decimas illorũ fructuũ? Rñdet Papa,si fructus ꝑdicti ꝑueniũt ex illa terra, de qua monasteria,uel cõuẽtuales ecclæ decimas ꝑcipiebãt,& eis decimæ illorũ fructuũ dẽnt dari,cũ terra illa ab antiquo illis fuerit decimalis:q̃a una & eadẽ res nõ dẽt dupliciiure cẽseri: aliog n decimæ parochialib. ecclesijs ꝑsoluãtur, ad quas de iure cõi ꝑtinet ꝑceptio decimarũ.Nota ꝑ una ecclesia põt ꝑscribere decimas ĩ alterius parochia,ꝑ hodie intelligẽdũ est cũ habes titulũ. Itẽ quia & eadẽ res diuerso iure censeri non dẽt.Item decimæ de iure cõmuni pertinent ad parochiales ecclesias.

¶ *Gl.seq.recitatur per quæstionem.*

p ¶ *Minutas.*Minutæ decimæ appellantur partus animalium, & de pullis,ouis & hortis.ut sup.eod. ex parte, de quibus ẽt loquitur sup.eod.ex multiplici.

q ¶ *Ab antiquo.*quia ꝑscripserũt decimas illas. sup.c.prox. B.

¶ *Gl.seq.alle.4.concor.& unum contrarium.*

† Idẽ Innoc.supr. eod. ad Apostolicę. & facit ꝑ post cum scripsi supra tit. ꝑ x.sup ru. Io. Andr.

Vide sy nodũ Ticinensem §. in sacris canonib.

† accipiũt.

† Vide text. in l nõ omni. cũ gl. & Bar. ff.de legibus.

† Cap.2. eo. tit. in 4.compil.

Et an minutę decimæ necessario solui debeãt vide p B. Thomam 2.2. q.87. artic.2 ad 3. ar.cuẽ per Turrecrematẽ ĩ c.reuertimini. 16. q.1.

† Posset tamen allegare ꝑscriptionem prædiorũ no ualiũ hoc modo;q̃a d pascuis, uel piscarijs ualium, uel cãneto aligd prius percipiebatur, licet forte modicum,& de illo ꝑscribens anti quas decimas etiã percipiegat decimam. Io. And.

a ¶ *Censeri*. 12.q.2.cognouimus. & ĵ.de pri.q a citea.& sup. eo.ex parte.ff.de vsuca.cũ qui.in ñ.ar.cõtra.ff.de pec l hinc q- De hoc tit. §.1.vbi dř, q pecullũ qñq; duplici iure censetur. : Bern.

D *Vdum*. Primo ponit facti & pcessus narratio. Secundo: ibi, *Nos igitur*. ipsius diffinitio. Prima subdiuidit in tres. Primo ponit actoris petitionẽ, & auditoris dationẽ Secundo reorum defensionem, iudicis interlocutionem & defensionis fortificationẽ. Tertio ipsius defensionis impugnationem. Secunda: ibi, *Prior*. Tertia ibi, *Caeterum*. Abbas.

1 De hoc dicto vide latius hic g Io.And.

† Aliàs ita: vna eademque, &c.

† pertinet

† Vesprimien.

† Vespertinien.

† Cap. 3. eod.tit.in 4 compil. Vide Old. cons. 1. & de multis huc spectantibus vide Couarruuiã lib. 1. varia.resolu. cap. 17.

CASVS Inter epm Vesprimen & fratres hospitalis Hierosolymitani S.Stephani, super quibusdam decimis qõ vertebatur: partib. propter hoc in praesentia domini Papae constitutis, datus fuit eis auditor: coram quo petijt eps decimas terrarum, quae p rusticos hospitalis pdicti in Vesprimen dioecesi excoluntur: petijt insup quasdam ecclesias, quae per ipsos hospitalarios detinentur: in quibus dicebat intẽtionẽ suam de iure communi fundatam: Prior vero praedictus in praedictis ecclesijs & decimis praescriptionem allegans, proposuit, se super his non teneri epo tñdere: auditor hoc audiẽs significauit illud domino Papae, & ipse mãdat eidem, quòd idem Prior probaret titulũ praescriptionis, quem allegabat: ipse statim exhibuit priuilegium regis ac reginae Hungariae, qui cõtulerunt ecclesiam S. Stephani hospitali donationis titulo in perpetuam eleemosynam, ad quam dictae ecclesiae & decimae pertinebant: induxit et quoddam scriptum

† In omnib manuscriptis ita: quae p rusticos I Vesprimi. dioecesi excoluntur.

† Ghiropha.

Curgõ. Sirogan. Cuogrã.

nõ debeat vna eadẽq; ecclesia † diuerso iure cẽseri: a alioquin parochialib. ecclesijs exoluanť, ad quas de iure communi spectat † perceptio decimarum.

¶ Idem Vesprimen. episcopo.

¶ *Laici ecclesias vel decimas donare nõ pñt, etsi sunt reges: nec ex eorum titulo praestatur cã pscribendi.*

CAP. XXXI.

DVdum † aduersus fratres Hierosolymitani Hospitalis S. Stephani, te proponente in nřa praesentia qõnem, q ipsi decimas b de laborib. rusticorũ suorum Vesprimen. ecclesiae debitas, non permitterent tibi solui, & infra. ¶ Comparentib. igiť te ac ipsis, statuto termino corã nobis, G. presbyterum Cardinalem tibi & eis concessimus auditorem: corã quo decimas terrarum, quae † per rusticos hospitalis Vesprimen. dioecesis excoluntur, & de Ciroga † & de Nouacularia, ecclesias, quae per ipsos hospitalarios detinentur, intẽtione tua de iure cõi c fundata petisti. Prior autem hospitalis in praedictis decimis & ecclesijs, pscriptionem allegans, proposuit se tibi non teneri super his respondere: quod cum per auditorem ad nostram audientiam peruenisset, mandauimus, q idem Prior pscriptionis titulum, quẽ allegauit, probaret, d qui B. regis ac reginae Hungariae priuilegia exhibuit, qui ecclesiam S. Stephani, ad quam dictae ecclesiae cum eisdem decimis pertinebant, in ppetuã eleemosynam hospitali donationis titulo cõcesserint; cõfirmationis † Clem. † Papae pdecessoris nostri scriptũ exhibens, per quod probare volebat concessionem e praedictam, plenũ habere vigorem, & infra. ¶ Caeterum ex parte tua fuit propositũ, q in decimis & ecclesijs à rege & regina donatis, pscriptionẽ nõ poterat opponere pars aduersa, q nec à donatione ipsorũ initiũ habere poterat, nec à confirmatione pfata tm effluxit tpis, q possit pscriptio cõfirmari: & sic donationis regis ac reginae allegatus titulus nullus erat: cũ sacrilegij crimẽ incurrat, qui ecclesias vel ecclesiasticum aliqđ † de manu receperit † laicali: f & infra: ¶ Nos igitur cum donatores praedicti, conferre nõ potuerint g aliis, quae ipsi de iure non poterant possidere, h & p confirmationem praedicti Clementis super ecclesia sancti Stephani hospitali cum decimis, & aliis pertinentibus ad se, † factam, etiam si authenticum † appareret, iuri episcopali nullatenus i deroget: sententialiter prohibemus, k ne fratres hospitalis presumant vlterius impedire, quo minus decimas percipias memoratas, & pacifice possideas in futurum.

¶ Idem in concil. generali. †

¶ *Domini praediorum cogi possunt, vt praedia dent colenda talibus, à quibus sine contradictione ecclesiae possit decimas consequi. hoc dicit vsque ad §. illae.*

confirmationis Clementis Papae, per quod probare volebat praedictam concessionem valere. Ex parte episcopi fuit propositum, q in decimis & ecclesijs donatis a rege & regina, pscriptionem allegare non poterat pars aduersa, quae non poterat habere initium à donatione ipsorum, nec a confirmatione Clementis tm tps effluxerat, q posset praescriptio confirmari: & sic talis titulus non valebat, imo vt dicũt canones, sacrilegium incurrit qui decimas vel ecclesias de manu recipit laicali: Dominus Papa his omnibus consideratis dicit, q donatores praedicti alijs conferre non potuerunt, quod de iure cõi non poterant possidere, & per confirmationem Clementis super ecclesia S. Stephani, & alijs ad ipsum pertinentibus, factam hospitali, iuri epi nõ derogatur, quamuis scriptũ authenticum appareret; quare prohibet ne fratres hospitalis praesumant vlterius impedire, quo minus praedictus eps decimas pcipiat antedictas, & pacifice possideat in futurum, Not. q eo ipso q ecclesiae vel decimae sunt in dioecesi epi, de iure cõi ad eũ pertinẽt. Itẽ titulus dẽt probari in qualibet praescriptione canonica. Itẽ laici in alios transferre non pñt, qđ eis possidere non licet. Itẽ si donatio non valet, confirmatio super ea facta non valebit. Item per hmõi confirmationem nõ fit praeiudicium dioecesano episcopo. Item si scriptum authẽticum non ostendatur, ad transcriptum nihil fieri potest.

b ¶ *Decimas*. Sine ingratione, vt libere pcipi posset, talis videtur fuisse petitio per sententiam latam, vt dř in ñm. Bern.

¶ *Gl. se. allr. duas cõcor. signat contrariũ. remittit, & dupliciter soluit.*

c ¶ *De iure cõi*. Sic 16.q.7 oẽs basilicae. & 18 q 2 monasteria. Itẽ vř hic, q de iure cõi ptineat perceptio decimarũ ad epm. Sed ĵ.ĩ.e.c pri. & c.cũ 3 tingat. vbi de hoc dictũ ẽ. vel põt dici, qđ vř verius, q haec allegatio non ponit ius quãtum ad decimas: & sic nullum contrarium, & de consuetudine loci pertinebant hae decimae ad epm, & nõ đ iure cõi: sed quãtũ ad ecclesias, quas petebat eps, fundata erat intentio sua de iure cõi: verius puto, q decimae istę non erant. ĵ certam parochiam alicuius parochialis ecclesiae, licet dicatur infra, q pertinebant ad ecclesiam sancti Stephani. vt dixi sup. eod. cum contingat. in glo. quae incipit, patet hic.

¶ *Glos. se. q notat titulum proba dam, signat contrarium, ponit opus. I sam. & remittit.*

d ¶ *Quẽ allegauit, probaret*. Hic aperte vř, q q allegat praescriptionem, tenetur probare titulũ, ex quo habuit causam praescribendi. sup. de proba licet. arg. & expressũ vř ĩ. de praescr. si diligenti. Nã ſm canones longa & longissima praescriptio nõ differunt: sed in longa praescriptione oportet probare titulũ. C. de praescri. long. temp diutina C. de vsu. pro herede. l. vlt. ergo & in lõgissima ſm canones. ar. contra. sup. de praescri. qm omne & c. vigilanti. vbi dř sufficere bona fides. & est cõtra id qđ dici consueuit, q sufficit allegare titulum, sed non oportet probare. Io dixit, q isti erant suspecti, & ideo oportuit eos probare titulum, & iustum: qa propter suspicionem quandoq; transfert probatio in alium, qui aliàs non cogitur. sup. vt eccl. ben. vt ñm. vbi de hoc notatur. sed super hoc dic vt dixi in c. si diligenti sup. de praescri. ubi inuenies in quo casu pbari debeat titulus, & in quo nõ.

e ¶ *Concessionem praedictam*. Quam si Papa ex certa scientia confirmasset, valuisset, & ex ea sumpsisset vigorem, licet ex se nulla fuerit. arg sup. de pact. quotiens. sup de translat. c. 1. & 96, dist. bene quidem. & 2.q.1. in primis. : Bern.

f ¶ *Laicali*. Vt 16.q.7. si quis princeps. vnde titulus talis habetur pro non titulo.

g ¶ *Non potuerint alijs*. 1.q.7. Daibertũ. ĵ. de dona. inter virũ & vxo. c. nuper. quia pro non dato habetur, quod ab illo donatur, qui non potest de iure donare. ĵ. de iurepa. quod autẽ. in fin. arg. contra ff. de acq. rer. do. non est nouum. ff. de vsufru. quod nostrum. ff. de contrahen empt l. rem alienam.

h ¶ *Possidere*. 16.q.7.c.1. & sup. de praescr. c. causam quae. quia spiritualia nõ cadunt in laicum. sup. de elect. sacrosancta. & c. Massana. 96. distin. bene quidem. versic. nunquam licuit laico anathematizare.

i ¶ *Nulla enus derogetur*. Nunquã.n. intelligiť derogari iuri alterius, nisi hoc exprimat. 25 dist. Floren. & 99 dist. ecce. sup. de auct. & vsu pal. ex tuarum. & sup. de of. dele. super eo. Ber.

K ¶ *Prohibemus*. Ex hac snia vř q actum sit iudicio. Vtĩ possideris. & ar. eo qđ dř ĩ. in prin. non permitterẽt tibi solui: p petitionem

¶ Quid operetur confirmatio facta per Papã tradit Felinus in c. 2. sup. de rescr. & in c. inter dilectos. supra de fide instru.

1 In vetustioribus exemplaribus ita: C. pp. p. 1. quae verba in recẽtiorib. iã sunt extẽsa, ut impressa.

† Aliqđ.

† Reciperet.

† à se, in recentib. sed in antiquis, ad se hĩ, idest ad ecclesiam sancti Stephani.

† Authẽtica, in recẽtib. sed in antiqs authenticũ, legit.

† Innocen. iij. in concil. generali Latera. c. 53. & c. 5. eo. titu. in 4. compil.

2 Secundum Io. qui etiam allegat. ff. de adop. l. adoptio.

petitionem epi vł actum petitorio. Sed standum est sentētię: talis enim sunt subiecta, qualia permittunt prædicata. Bern.

IN *aliquibus*. Prima pars ponit excessum, quem secundo corrigi mandat: ibi, *Volentes*. Abbas.

CASVS. In aliquibus regionib. quædam sunt gentes permistæ, quæ sm ritus suos decimas non soluunt licet Christiano noīe censeantur: quidā dn̄i prædiorum talib. personis sua prædia tradunt excolenda: vt inde maiores redditus consequant: statuit cōcil. vt ipsi dn̄i talib. personis sua prædia committāt, q̄ absq; aliqua cōtradictione, cū integritate persoluant decimas ecclesijs quibus debentur, & si necesse fuerit compellātur: ina. dicit, q̄ illa decimæ quæ debentur de iure diuino, vel ēt de loci consuetudine approbata, necessario sūt soluendæ. No. q̄ res transit cum onere suo. Itē decimæ de iur̄ diuino debentur. Itē loci consuetudo attendēda est ī solutione decimarū.

* Vide Gui. Papę deci. 184.

† In codice Barbatiæ ita: vt ipsi domini de cætero, talibus, &c.

CAP. XXXII.

IN † aliquib. regionib. quædā permistæ sunt gentes, q̄ secūdum suos ritus decimas de more non soluūt, quamuis censeantur noīe Christiano; his nonnulli dn̄i prædiorum ea tribuunt excolenda, vt decimis defraudantes ecclesias, maiores inde redditus assequantur. Volentes igitur super his ecclesiarum indēnitatibus prouidere: statuimus, vt † domini talibus personis, & taliter sua prædia excolenda committant, quòd absque contradictione, ecclesijs decimas cum integritate persoluant, & ad id si necesse fuerit per censuram ecclesiasticam compellantur. [a]

¶ *Iste §. propter sui breuitatem non summatur.*

¶ Illæ quippe decimæ necessario soluēdæ sunt, quæ debentur ex lege diuina, [b] vel loci consuetudine [c] approbata.

a ¶ *Compellantur*. Pactum.n. non nocet ecclesię, quin à quolibet possessore possit petere decimā: q a est onus qđ sequitur ipsam rē, sup. eo pastoralis. & c. proxi sup. de pact. plerīq; ff. de pac inter debitorē. ff. de insti. si cū villico. ar. ꝯ. ff. de pact. epistola. § pactum Si possessor partem fructuū recipit. & dn̄s partē teneat, vterq; cōuenie̲dus est ī eo. a nobis. & c. tua nobis.

† Cap. 54. & c. 8 eo. titu. in 4. compilat.

b ¶ *Ex lege diuina*. Quas dn̄s suo dn̄io seruauit, & tanquā debita sequūtur. sup. eo. parochianos. & inf. eo. tua nobis. & 16. q. 1. decimæ. Bernar.

† Quòd. 1. ad Cor. c 3

† Hāc periodū ex antiqs restituimus vt est impressū, nā in vulgatis perperam legebatur.

¶ Idem in eodem. †

¶ *Prius soluendæ sunt decimæ, quā census seu tributa: & si prius illa soluuntur, postea decimari debent.*

CAP. XXXIII.

CVm non sit in hoīe qd † semen serenti respondeat, quoniam iuxta verbum Apostoli: † Neque qui plantat, est aliquid, neque qui rigat, sed qui incrementum dat Deus: ipsum, † qui de mortificato semine plurimum fructum affert: nimis auare quidam in decimis defraudare nituntur cēsus & tributa, quæ interdum indecimata prætereūt de frugib. primitus deducentes. ¶ Cum autem in signum vniuersalis dominii, quasi quodam titulo speciali, sibi Dominus decimas reseruauerit: nos & ecclesiarum dispendiis, & animarum periculis obuiare volentes: Statuimus, vt in prærogatiuam dominii generalis, exactionem tributorum & censuum, præcedat [d] solutio decimarum, vel saltem hi ad quos census, vel tributa indecimata peruenerint, (quoniam res cum onere [e] suo trāsit) ea per censuram ecclesiasticam decimare cogantur ecclesijs, quibus de iure debentur.

¶ *Glo. seq. ponit dictum, ad quod inducit duo similia, quod postea fortificat, & determinat. secunda pars ecci per q.*

c ¶ *Loci consuetudine*. Sic ergo attenditur consuetudo in decimis: nec mirum: quia † & in baptismo attenditur. de consecra. distin 4. de trina. & in matrimonio. ĩ. de cogna. spiritu. super eo. & merito seruatur consuetudo: quia æque punitur transgressor consuetudinis sicut transgressor legis. 11. dist. in his reb. Et hoc potest intelligi de consuetudine illa, de qua habuisti. sup. eo. cum sint homines & c. ad Apostolicæ, vbi de hoc, & dic de consuetudine approbata & præscripta, aliàs nō obesset consuetudo. sup. de consue. c. vlt. Si vero consuetudo est q̄ detur duodecima pars. vel minor, talis consuetudo nō sufficit, nisi sit approbata à Papa: quia non valet talis consuetudo q̄ absq; mortali peccato seruari non valet, quantumcūque longa. sup de præscri. qm̄ oē. Sed hic non pōt habere bonā fidē, quia de iure diuino debent, & ita non posset præscribere ergo nec cōsuetudo ibi locū habere pōt: hoc dico in laicis: quia clerici vel ecclesia contra clericos non solū partē præscribere pōt, sed ēt totā decimam. vnde dicit decretū: qui minus dedit decimas, modo emendet. 16. q 7. quicunq;. 1. Bern.

† Hoc intellige circa solēnitates, accidentales, seu exteriores ceremonias non circa substātia sacramentorū.

CVm. Diuiditur. Primo præmissa ratione punitur excessus. Secundo alia ratio, & excessus prohibitio: ibi, *Cum autem*. Tertio alia ratio: ibi, *Quoniam*. Abb. Siculus.

CASVS. Quidā ante solutionem decimarum, deducebant de fructib. decimandis census & tributa, & alias expensas: Cū igitur dn̄s in signū vniuersalis dn̄ij quodam spāli titulo sibi decimas reseruauerit: volēs ꝯcil. & ecclesiarū dispēdijs & aīarū periculis obuiare, statuit, q̄ ante exactionē aliquā tributorū vel censuum, præcedat solutio decimarum, vel saltē illi qui cēsus vel tributa indecimata percipiunt, cōpellant ea decimare: quia res transit cū onere suo. No. q̄ decimæ dantur in signū vniuersalis dominij. Itē omnem deductionem debet præcedere solutio decimarū prædialium. Item res transit cum onere suo.

¶ *Gl. se. obijcit, & soluit.*

d ¶ *Præcedat solutio*. Quia vt hic dr̄, illas sibi Dn̄s in signū vniuersalis dn̄ij reseruauit. s. e. tua nobis. & ideo sine aliqua diminutiōe expensarū sunt soluēdæ vt ibi dr̄. & c. cū hoīes. sed non refert multū, vtrum præcedat solutio decimarū exactionem tributorū vel cēsus: quia soluere dn̄s ā parte sua, & colonus de sua tenet. sup. eo. à nobis. & c. tua nobis. Rn̄deri pōt, licet vterque conueniri possit, melius & commodius est ecclesiæ conuenire vnū q̄ plures. ff. de exercito. l. 2. §. vlt. & l. seq. Et distinguitur i casu isto, vtrū dn̄s percipiat certā partē, tertiā vel quartā, siue duos corbes vel tres tm̄ De hoc dr̄, sup. eod. tua nobis.

† Cap. 55. Et cap 7. eod. ti. in 4. compil.

e ¶ *Cum onere*. Sic sup. eo pastoralis. ff. de contrahen. emptio. alienatio & sup. de pigno. ex litteris. Ber.

¶ Idem in eodem. †

¶ *Cistercien. Templarij, & Hospitalarij de fructibus possessionum quas acquisierunt post concilium generale, de quo hic, decimas soluere tenentur, si de illis possessionibus prius soluebantur decimæ.*

CAP. XXXIIII.

NVper abbates Cisterciensis ordinis, in generali cōcilio † congregati ad commonitionem nostram prouide statuerunt, ne de cætero fratres ipsius ordinis emant possessiones, de quibus decimæ debeantur ecclesijs: nisi forte pro monasterijs nouiter [f] fundandis. Et si tales [g] possessiones eis fuerint pia fidelium deuotione collatæ, aut emptæ pro monasterijs de nouo fundandis, committantur [h] alijs excolendæ, à quibus, ecclesijs decimæ persoluantur, ne occasione privilegiorum suorum ecclesiæ ulterius aggrauentur.

† Pro voce, concil. quę est in antiquis oibus codicibus, & antiqua cōpil. ponitur, capitulo qđ nō est inepte: nā generales monachorum conuentus, capitula vulgo dicuntur.

NVper. Duæ sunt partes. Primo ponitur statutum Cistercien. Secūdo confirmatio & prouisio Papæ: ibi, *Ne occasione*. Abb.

CASVS. Abbates ordinis Cisterci habebant priuilegiū de non dandis decimis de laboribus quos excolūt sumptib suis, vnde grauiter lædebantur ecclesię, cum ipsi quotidie multas acquirerēt possessiones, de quibus ecclesijs decimæ soluebātur: propter quod prædicti Abbates ad commonitionem concilij statuerunt, ne de cætero fratres ipsius ordinis emāt possessiones, de quib. decimæ debeantur ecclesijs, nisi forte pro monasterijs fundandis de nouo: & si tales possessiones de quibus decimæ soluebantur, eis fuerint collatæ, aut emptæ pro monasterijs de nouo fundandis, committantur alijs excolendæ, ne occasione priuilegiorum suorum ecclesiæ vlterius aggrauentur: propter quod statuit concil. vt de alienis terris, & de his etiā quas decætero acquirent, decimas ecclesijs soluant quib. debentur, ēt si proprijs sumptib eas excolant, nisi cum ipsis ecclesijs amicabiliter duxerint componendum. Et hoc quod dictum est de Cisterc. extenditur ad oēs alios, qui habent similia priuilegia: præcipit concil. vt ecclesiarum prælati prompti existant ad exhibendum prædictis priuilegiatis de suis malefactorib. iustitiæ complementum, & eorum priuilegia diligenter obseruent. No. q̄ si priuilegium aliquorum incipiat vergere in enorme detrimentum aliorum, derogandū est vel in toto vel in parte. Itē cōpositio pōt interuenire in decimis.

f ¶ *Forte pro monasterijs nouiter*. Et ita in casu isto obtinet adhuc priuilegium antiquum.

g ¶ *Tales*. Scilicet de quibus decimæ solui debeant Bern.

h ¶ *Committantur*. Interim antequam ædificentur ecclesiæ, vt illi coloni soluant decimas de illis terris. idem esset si ipsi ijdem colerent eas. inf. eod. cap.

Glos. seq.

suis decimæ persoluantur. Ne occasione priuilegiorum suorũ ecclesiæ vlterius prægrauentur, † decernimus, vt de alienis terris & amodo acquirendis, etiam si eas propriis manibus aut sumptibus excolant, decimas persoluant ecclesijs quibus ratione prędiorum antea soluebantur: nisi cum ipsis ecclesiis aliter duxerint componendum. [a] ¶ Et hoc ipsum ad alios [b] regulares, qui gaudent similibus priuilegiis, extendi volumus & mandamus: vt ecclesiarum prælati promptiores, & efficaciores existant ad exhibendum eis de suis malefactorib. iustitiæ cõplementum: eorũque priuilegia diligentius & perfectius studeant obseruare.

¶ Gregorius nonus.

CAP. XXXV.

INterdicimus vniuersis personis ecclesiasticis, vt decimas detentas à laicis, [c] ad alienas ecclesias pertinentes, in pignus recipere ab eisdem laicis non præsumant.

TITVLVS. XXXI.

De regularibus † & transeuntibus ad religionem.

¶ Ex concilio † Maguntin.

¶ Non potest quis ad religionem admitti nisi volens; & in ætate idoneus.

CAP. I.

NVllus [d] † tondeatur, nisi in † legitima [e] ætate, & spontanea [f] voluntate.

¶ Ex eodem. †

¶ Impubes monasterium ingressus, post annum a parentibus reuocari non potest. hoc dicit primo. Pubes per vim ingressus, post annum exire, vel à parentibus reuocari non potest. hoc dicit secundo. Abb. Sicu.

CAP. II.

SI † quis ante annos legitimos tonsuratus [g] est, sine consensu parentum suorum: si parentes ipsius infra annum [h] non reclamauerint ad principẽ, [i] aut ad proprium episcopum, vel ad [k] missum dominicum, in clericatu permaneat, [l] ¶ Si vero post legitimos annos, per vim [m] † clericus [n] factus est, & nec ipse nec parentes eius infra annum ad memoratas personas reclamauerint, in clericatu permaneat, [o] sicut is de quo superius dictum est.

¶ Ex concil. Toletano. †

¶ Clericus secularis vtens habitu & nomine monachali, cogitur, vt fiat monachus, vel ab hoc desistat.

CAP. III.

VT clerici, qui se fin-

Glos. seq. quærit, arg. pro, & contra, & soluit.

a ¶ *Componendum.* Et sic cõpositio in decimis põt fieri per sacerdotem. sup. eo. ex multiplici. quæ personalis vr, nisi per superiorẽ fuerit cõfirmata. sup. de transa. veniens. Sed nunquid Cisterci. & alij monachi non habentes populum, põt præscribere decimas? Non vr: quia decimas de iure habere non põt: vt 16. q. 1. peruenit. ergo eas non põt præscribere. sup. de præscri. cũm q. Sed vr hic ex quo nomine compositionis eas põt habere, q̃ eas possint præscribere. Satis posset sustineri q̃ non possint pscribere decimas, vt in pdicto c. cũm quæ. & sup. eod. tit. dudum. decimæ. n. intuitu diuini officij tm̃ debitæ sunt iure diuino. ĩ c. tua nobis. sed isti nemini, subministrant spũalia, & decimæ istis tm̃ per priuilegia cõcedũtur: q̃a de iure cõi eas habere non põt: aliàs superfluũ esset priuilegium quia quæ de iure cõi competunt, superfluũ est precib. impetrare. C. de thesau. l. 1. li. 10. & ad mun. l. 1. vñ si isti allegarẽt pscriptionẽ, necesse haberent ostẽdere titulum. qui eis daret cãm pscribendi. sup. eo. dudum loquitur de hospitalarijs Hierosolymitanis, qui de iure cõi decimas possidere non põt: & iõ in his personis, q̃ de iure cõi possidere non põt, necessarius est titulus, & sic potest intelligi. sup. de præscr. si diligenti. vbi de hoc.

b ¶ *Alios.* Hic habes argumẽtum quòd res inter alios acta alijs præiudicat.

INterdicim⁹ vniuersis personis ecclesiasticis CASVS In hoc capitulo prohibetur ne aliqua ecclesiastica psona psumat in pignus accipere decimas detẽtas à laicis, q̃ ad alienas spectant ecclesias. No q̃ decimæ detentæ à laicis, in pignus accipi non debent, nisi ab eo ad quem de iure spectat.

Glos. seq. rectè, per quæstionem de quibus decimis hic loquatur.

c ¶ *Ad alienas.* Istud potest intelligi de decimis laicis in feudum concessis, vt nulla persona ecclesiastica ad quam non pertinent, recipiat illas in pignus: vt si penes laicum remaneant, citius redeant ad ecclesiam ad quam pertinent saltem post mortem, cum in decimis non habeat locum successio. sup. eo. ad hoc licet succedant hæredes in decimis antiquitus concessis in feudum, & hac ratione sufficit si laicus de cõsensu epi, decimas tales alij ecclesiæ donauerit. sup. de his quæ fiunt a prælatis sine consensu capituli. c. cum Apost. ecclesia vero ad quã pertinent, bene põt eas in pignus recipere: quia p hoc citius rehabebit decimas suas cũ tunc non teneat cõputare fructus in sortem ĩ. de vsur. c. 1. & c. cõquestus. & sup. de feu. c. 1. Idem esset & multo fortius, si laicus de facto tm̃ decimas retineret, & hæc fuit prohibitionis cã, vt per hoc prouideretur ecclesijs, ad quas istæ decimæ peruenire debent.

DE REGVLARIBVS ET TRANseuntibus ad religionem.

Supra visum est de clericis secularib. & de reb. eorũ, merito restat videre de regularib. & reb. eorũ. Vel sic: quia virorũ ecclesiasticorũ duo sunt gene. a, quoddam clericorum secularũ, quoddam religiosorum: ideo viso de primo genere, merito subijcitur de secũdo. Abb.

De hac materia tractatur 27. q. 1. & q. 2. & q. 3. & q. 4. c. sunt ergo. § sed & notandum. usque ad fi. q. & 19. q. 1. & q. 2. & q. 3. & 20. q. 1. & q. 2. & q. 3. & q. 4. & 1. q. 2. per totum.

NVllus tondeatur. CASVS. Dicit in hoc capitulo, q̃ nullus debet intrare religionẽ, nisi in ltima ætate, & spontanea voluntate. Not. q̃ ætas & voluntas attendẽda sunt circa intrantes religionem.

¶ *Glo. seq. reci. per obie. & soluit: cui solutioni signat contrarium.*

d ¶ *Nullus tondeatur.* s. ad profitendum vt sic sit monach⁹. 20. q. 1. illud. clericus tamẽ post septimum annũ potest fieri: quia tunc est doli capax. 28 dist. de his. & 77. dist quicunque. & c. in singulis. Sed ar. contra. sup. de præben. super. ibi dicitur, q̃ pueri non sunt idonei ad beneficium obtinendum.

e ¶ *In legitima ætate.* scilicet 14. annorum.

f ¶ *Spontanea volũtate.* Quia si coactus, non ualeret. 20. q. 3. præsens clericus.

SI *quis.* Cõis diuisio: quia duo sunt dicta, ut patet in rubro. Secundum: ibi, in §. *Si vero.* Abbas.

CASVS. Statuit cõcil. Magun. q̃ si aliquis infra legitimos annos religionem intrauerit cum consensu parentum suorum, si parentes infra annum non reclamauerint ad Papam, vel episcopũ, vel eius vicarium, post annum ipsum non poterunt reuocare. Si vero post legitimos annos per vim religionem intrauerit, & infra annum, nec ipse, nec parentes eius reclamauerunt ad prædictas personas, postea exire non poterit, cum præsumatur consentire. Nota quod ab initio non valuit, tractu temporis conualescit.

g ¶ *Tonsuratus.* Vt fiat monachus, vel regularis canonicus. 20. q. 2. si in qualibet.

h ¶ *Infra annum.* Et diem 20. q. 2. puella. & tutor contradicere potest infra idem tempus, vt ibi dicitur.

i ¶ *Ad principem* Idest, ad Papam. de consec. distin. 1. corpora vel ad principem, idest, ad prælatum ecclesię. Bern.

K ¶ *Ad missum.* Idest, vicarium episcopi, qui gerit vices suas. sup. de insti. ex frequentibus.

l ¶ *Permaneat.* Quoad parentes: quia post annu m filiũ reuocare non põt: vt hic patet, & 20. q. 2. puella. ipse vero puer qũcunq; vsq; ad fi. 14. ann. [a] posset resilire. ĩ. eo. significatum. & c. cum simus. postea vero non poterit exire. 20. q. 1. illud.

m ¶ *Per vim.* Illatam sibi à parentibus.

n ¶ *Clericus.* Idest, monachus.

o ¶ *Permaneat.* Quia ex mora tanti temporis præsumitur cõsensisse; & intellige si potuit reclamare. inf. de spon. ad id q̃d & 1. q. 1. constat. inf. de desponsa. impube. de illis 2. aliàs autem non teneret monacharus. sup. quod met. cau. perlatum.

V *T clerici.* CASVS Clerici q̃ fingunt se monachos, cõpellant vt fiant vel veri monachi, vel veri clerici. No. q̃ qui

fingit

† In codice Barbatiæ post verbũ, p̃grauẽtur, ita: Nos igitur statutum & ratum habentes, decernimus &c.

† De materia hui⁹ tituli vide concil. Trid. sessi. 25. tit. de regularib.

† Ex cõcilio Magũ. seu Magũtiaco celebrato an. 813. sub Carolo Imperatore. c. 23. & c. 3. eo. tit. in 1. compil.

† Si abdicet à seruitio vassali. Ioan. And.

† Vide D. Thomã 2. 2. q. 189. art. 5. & cõcil. Tridẽ. ĩ. citatũ.

† Dictio, in. deest ĩ osb. antiquis codicibus.

† Scilicet concil. Maguntino, sed recte ait Anto. Aug. se in libris editis conciliorũ hoc cap. non ĩuenire.

† Burchardus lib. 8. decre. c. 3. Iuo par. 7. cap. 26. & cap. 4. eod. ti. in 1. cõpila. adde D. Tho. p̃citato loco.

† Vide cõcil Tridẽ. sessi. 25. ti. de regularib. c. 19.

† Et Iuo. par. 7. cap. 30. & 31. colliges hoc esse concil. Toletanũ 4. vbi ca. 52. similis est snĩa. Burchardus. lib. 8. c. 7. & c. 5. eo. ti. in 1. cõpil.

a. Vide cõcil. Tridẽ. sessio. 25. tit. de regularib. c. 15. vbi tẽpus anno. xvj. præfinit, ante quod professio facta nulla est.

fingit se monachū, dēt fieri monachus, aut habitū dimittere. Item habitus non facit monachum, sed professio regularis.

Glos. seq. distinguit dissimulationis causam honestam & inhonestam, & arg. ad quæstionem.

a *Fingunt*. Not. ꝙ fictio siue simulatio quãq; fit ex honesta cã, quãq; ex inhonesta. Ex honesta cã. 22. q. 2. vtilẽ & 23. q. 2. dñs. & si aliquis simulat se ligionem ex honesta cã, ita ꝙ protestatio pcedat, non nocet. sup. de his quæ vi metusve cã fiunt perlatum. vbi de hoc. Simulatio vero ex inhonesta facit monachum, & compellitur redire ad monasterium ꝑ dolum suū 27. dist. qđ interrogasti 27. q. 1. vidua & j. ca. proxi. ita isti clerici fingunt se monachos ex honesta cã ab initio ex qua datur eis optio. Sic etiam dico in matrimonio quod si aliquis per dolum eo ꝓposito copuletur alicui mulieri, ꝙ nolit stare legitime cum ea, & hoc sit paratus ꝓbare, non est audiendus: q in sponsalib. siue matrimonijs recurrit ad communem intelligẽtiam verborum. j. de spon. ex lrīs. Argumẽtum est hic ad qõnem illius qui finxit se mulierem, & suscepit habitum in monasterio monialiū, vt possit corrumpere monacham, & in cap. quod interrogasti. Bernar.

gunt[a] habitu & nomine monachos, & non sunt, corrigantur: vt † veri monachi sint, vel veri clerici.[b]

Ex concil. Arelaten. †

Nouitia, quæ sponte se ingerit actibus professarum, per hoc censetur professa. hoc dicit, & est casus multum notabilis.

CAP. IIII.

Vidua si sponte[c] velū conuersionis, quamuis non sacrum sibi imposuerit,[d] & in ecclesia inter velatas oblationem[e] Deo obtulerit, velit nolit sanctimoniæ habitum vlterius debet habere: Licet[f] sacramento firmare velit, eo tenore velamen sibi imposuisse, vt deponere posset.

Gregorius † Anthe. subdiac.

Monachus temere ad aliud monasterium transire, vel peculium habere non potest.

CAP. V.

Ioannes frater: & infra. Præsenti iussione mandamus, vt neque monachum de monasterio in monasterium[g] temere migrare liceat, nec eorum ali-

Glo. seq. allē. duo iura, in contrarium allegat alia duo, & soluit.

b *Veri clerici*. & sic datur eis optio, vtrum uelint esse clerici uel monachi. sim. s. de ele. cum causam. & arg. 16. q. 1. nemo põt. arg. contra. j. c. proxi & 27. dis. quod interrogasti vbi cõpelluntur in monasterio remanere. Sic põt solui: hic cõstabat eos tales esse, licet starent in habitu monachali: in ꝯrijs non constabat, imò tamquam ueri monachi stabant, & se gerebant, unde non audiuntur uolentes iurare contrarium.

V*idua*. Primo soluitur dubium. Secundo solutionem ampliat; ibi, *Licet*. Abb.

CASVS. Si qua uidua sponte uelum conuersionis sibi imposuerit, quamuis non sacrum, & in ecclesia inter alias uelatas oblationem Deo obtulerit, uelit, nolit, ulterius habitū religionis debet habere, quamuis per sacramentum firmare velit, eo tenore uelum sibi imposuisse, ut ipsum deponere posset. Nota ꝙ vidua põt sibi uelum imponere: & intellige de velo conuersionis. Itẽ ipso facto ꝓsumit quis monachus. Itẽ ex quo quis assumpsit habitū, non audit reclamãs, nec stat iuro ipsius in præiudicium uoti, ex quo apparuit monachus.

c *Sponte*. secus si per vim. sup. de his quæ vi metusve causa fiunt. perlatum. Tancredus.

d *Imposuerit*. Ipsamet vidua uelum conuersionis sibi põt imponere, ut hic patet, & 27. q. 1. uiduas. põt & illud recipere à sacerdote. j. qui cle uel vo. consuluit. & 20. q. 1 uidua. aut ab epõ. sup. quod met. cau. perlatum uelum uero[1] cõsecrationis a nullo recipiunt. 20. q. 1. deuotis. solæ enim virgines consecrantur: ut c. de votis. & c. placuit. ead. q.

e *Oblationem Deo obtulerit*. Respicit loci consuetudinẽ, ubi forte uelatæ offerunt panem ad Eucharistiam cõficiendã.[4] simile. 71. q. 1. uidua. & ita eo ipso ꝙ sic stetit in ecclesia cum aliis, monacha iudicat. 17. dist. qđ interrogasti & 20. q. 1. quẽ progenitores. Si uero aliàs habitasset ibi et longo tpe, non iudicaretur monacha, in authen. ut consti. quæ interpreta. circa medium. col. 6. & ideo consueuit dici, ꝙ habitus sine professione non facit monachum j. eo. c. porrectum.

f *Licet sacramento*. scīm sed si adiuuetur alijs bonis ꝓsumptionib. & ꝑsona honesta sit, nũc forte ad plenã ꝓbationẽ pos

De hoc articulo quidē Caieta. 2. 2. q. 3. art. 2. & quæ dixi li. 1. in Directo. scho. c. 2.

Aut.

Aliàs, Aurelian. sed hr in concil. Tribur. c 25. refert Burchardus li. 8. c 36. Iuo par. 7. c. 55 & c 6. eo. tit. in 1. cõpil. Quib. locis alijs cõ. edijs tribuit, sed fortassis nõ recte.

In plurib. vulgatis legit, Grego ix. aliàs, Gre. iiij. sed in ostb. manuscriptis q nós vidimus, hr vt est impressum. q lectione sa est, vt cõstat ex epistol 40. lib. 1 registri beati Greg. & c. 7. eo. ti. in 3. compil. Vide Iuo. par. 7. cap. 122 & omnino B. Thomam 2. 2. q. 189. art. 4.

Qđ dic vt co. tit. tua nos.

De multiplici velo q̄re nota 20. q. 1. c. illud. §. velamẽ. in glos. & hoc p G. & H Ioã.

Fortassis respexit hic glossa ad consuetudinem ecclesiæ Ambrosianæ Mediolã. ubi mulierculæ q̄dã, simplices hostiam deferũt

set sibi deferri sacramentū. C. de reb. credi. in bonæ fidei. s. de proba. sicut consuetudo. s. de iureiu. c. vlt.[5] & et sine iurõ, si haberet alias probationes. sup. qđ met. cau. perlatū. Vinc. Sed hæc vidua non potuit probare per legitimas probationes, sed allegabat fictionem ex alia cã honesta, & iurare volebat, sed iuram suū non sufficit, & iõ remanet in monasterio. Et sm hoc intelligitur illud c. & illa palea 27. q. 1. viduas nõ velare. de fictione ex honesta cã: aliàs si fictio ex inhonesta cã fuisset, nulla probatio istius audiretur ꝑ dolum suum et si illud probaretur. sic põt intelligi c. illud. 27. dist. quod interrogasti. vt dr sup. c. proxi. quicunque ergo ficte monasterium vult intrare ex honesta causa, proteste tur illud præsentibus testibus: vt fecit illa in c. perlatum. Et c. illud, quod interrogasti. põt intelligi in eodem casu cum ista decret. vt intelligatur de fictiõe ex honesta causa: sed mulier illa hoc probare non potuit, & ideo compellitur redire ad monasterium prout intellexit Hugo. Bern.

quem peculiare[h] † quicquã habere. Sed si hoc præsumpserit, monasterio, in quo ab initio cõuersatus est, sub Abbatis sui regula competenti coërctione reddatur.[i]

Ex registro Gregorij.

Vbi est dura congregatio vel religio requiritur in profitente plena pubertas, scilicet tempus decem & octo annorum. hoc dicit habito respectu ad mentem litteræ. Et est textus singularis.

CAP. VI.

Quia[k] in insulis dura est congregatio monachorum, pueros[l] in eorum monasterijs ante decimum octauum annum[m] suscipi prohibemus.

Alex. iij. archiepiscopis & alijs ecclesiarum prælatis per Galliam † constitutis.

Si Cisterc. sine licentia sui Abbatis ad aliud monasterium transit, ad propriũ monasteriũ regredi cogit.

CAP. VII.

Non est vobis dubium: & infra. Vniuersitati vestræ mandamus, quatenus monachos vel conuersos Cisterciẽn.

I*oannes*. Diuiditur. Primo ponitur decisa consultatio. Secundo responsio: ibi, *Præsenti*. quæ duo facit. Primo prohibet. Secundo si contra fiat, corrigi præcipit: ibi, *Sed si*. Abbas.

CASVS. Statuit Papa, ꝙ monachus de monasterio ad monasteriũ temere nõ trãseat, nec aliqs monachus peculium habeat: & q ꝯ fecerit, monasterio primo restituatur, cõpetẽti coërctione adhibita. No. ꝙ nõ licet monacho trãsire de uno monasterio ad aliud monasterium, nisi sit arctioris religionis: & tunc cum licentia superioris sui transire debet. Item monachus non debet habere peculium, & idem de omnib. regularib. intelligẽdũ est. Item monachus causa leuitatis exiens de monasterio, ad monasterium debet compelli redire ad primum, & ibi coërceri.

Gl. seq. reci per q. & unum contrarium.

g *Monasterium*. Hoc loquit de his qui causa leuitatis trãseunt: aliàs licitum esset transire ad arctiorem religionem petita licentia, licet non obtenta. inf. eo. licet.

h *Peculiare*. Nisi causa administrationis j. de stat. mon. monachi. aliàs nisi in morte resignauerit, cũ ipsa pecunia in sterquilinio subterret. j. de ha. mon. & can. reg. cũ ad monasteriũ.

i *Reddatur*. quẽ tenet Abb. recipere ne uagabundus in aĩæ incurrat detrimẽtum: & cõpellitur Abb. si noluerit.[6] j. e. c. c. ult. & arg. 10. q. 2. Abbates. Itẽ signat ꝯtriũ. 27. q. 1. si qua monacharum. & c. si quis rapuerit. ubi dr ꝙ monachi delinquentes debent tradi arctiori monasteriu. Solu. illa intelliguntur cum priora monasteria redarguuntur de dissolutione. Quid hodie debet fieri de illis fugitiuis, dicitur. inf. eo. c. ult.

Q*uia*. Primo ponitur ratio. Secundo prohibitio: ibi *Pueros*. Abb.

CASVS. Quia nimia erat asperitas religionis i insulis, ꝓcipitur, ne quis ante 18. annũ monachari, uolẽs recipiat. Nota ꝙ ꝑ austeritatẽ uitæ, regula instituta à canone, extendit.

k *Quia* hoc c in quibusdam libris habetur pro palea 7. 20. q. 1. c. quia autem.

l *Pueros*. Nota ꝙ puer dicitur usq; ad decimũoctauũ annum. de despon impub. c. puberes.

m *Decimũ octauum annũ*. Hoc speciale est ꝑ asperitatẽ locorum. aliàs regulare est, ꝙ post tẽpus pubertatis tã masculi q̃ fœminæ possũt ꝓfiteri, 20. q. j. c. 1. & q. 2. si in qualibet. & c. puella.

N*on est*. Primo ponitur exordiũ. Secundo mãdatũ: ibi, *Vniuersitati*. Tertio aliud mãdatũ: ibi, *Et si qui*. Abb. Sic ꝑ

ad altare, post Euãgelium in solẽnioribus Missis nam alibi vbi sit hæc consuetudo, cuius glossa meminit, nõ inuenio.

5 vide qđ de matrimonio carnalino tatur. eo. tit. mulieri. lo. An.

Peculiũ quodquã habere.

Lib. 1. epist. 48. ad Antoniũ refert Grat. 20. q. 1. c. qa autem. & c. 1. eo tit. in 2. cõpil.

In Gallia.

Post concil. Later. sub Alex. iij. par. 27. c. 6. & c. 2. eod. tit. in 1 compil. Vide Archidiaconũ i c. statuimus. 19. q. 3. & Ioã. And. in c. si religiosus, de elec. in 6.

6 Aliàs fouerit.

7 Verum dicit Bernardus, imo in vetustissimis Gratiani codicib. quos vidimus, non habetur hoc c. vt intelligas postea adiectũ, & ob id signari vt palea.

CASVS Mādat Papa prælatis per Galliā constitutis, q non per mittat recipi p epatus suos, monachos uel cōuersos Cistercien. ordinis, postquā fecerint ibi professionē, sine licētia Abbatum suorū: & si aliquis ꝯ hoc fecerit, & monitus ad suū monasterium non redierit, cōpellant ipsum ad monasteriū suū redire. Not q Cistercien. monachi ad aliā religionē transire non possunt: quia nō reperitur arctior. Item monachus suū monasterium non pōt deserere sine licentia sui Abbatis. Itē deserentes monasteriū suū, monendi sunt vt redeāt: & nisi redierint, p sententiam excōicationis sunt compellendi.

† Ciuitaten. aliàs cōsiderat inscriptio in codice Barbatiæ, & alijs.

¶ *Glo. seq. recitatur per duas quæstiones, scilicet quæ sit ratio, & an licentia sufficiat.*

a ¶ Permittatis. & merito: qa qui mutat locum, de minori ad maiorem mutare debet. 93 di legimus. in fin. sup. de trāsla. licet. & c. 1. & hoc iō præcipitur: qa non reperi | or do arctior. & pro eo qd dicit. licentia, supple, maxime: qa nec Abbas posset in hoc dispensare, vt ad minorem trāsiret. Vel intellige q de licentia Abbatis posset trāsire ad æqualē iusta de causa.

† Post cōciliū Lateran. par. 2 1. c. 1. & c 8. eo. tit. in 1. compil. Et de materia huius decretalis te ne quod nouissime deffiniuit Cōcilium Trid. Sess 25. tit. de regularib. & monialibus cap.

¶ *Glo. seq. reci per quæ Hio. quando dicatur celeriter fieri.*

b Celeriter. post admonitionē. & celeritas ista ad arbitrium iudicis refert, ex quo non determinat. sup. de offi. deleg. de causis

ordinis, post professionē, sine licē tia Abbatum suorum, per epatus vestros recipi nullatenus pmittatis. [a] Et si qui ex eis sine licentia Abbatum suorum, de monasterio exire presumpserint, & cō moniti celeriter [b] non redierint, eos regredi cōpellatis.

¶ Idem magistro F. Ciuitaten. † canonico.

¶ *Professio facta ante decimūquartū annum non obligat: post decimumquartū. vero si sit per susceptionē habitus professorum, et nō obligat, nisi detur perseuerantia tridui.*

CAP. VIII.

AD † nostrā noueris audiē tiam peruenisse, q eremitę de Montesull' quosdam pueros seduxerunt intantum, quòd quidam suasionibus eorū assensum præbentes, statim religionis habitū, in ipsorū monasterijs susceperunt: quorum vnus T. nomine, statim[c] pœnituit q habitum induisset: & infra. ¶ Quocirca mandamus, quatenus si cō stiterit, q prefatus T. ante consummationem [d] decimiquarti anni, susceptum habitū deposuerit, aut si post decimumquartum annum, habitum ipsius sine probatione susceperit, & infra triduum [e] deposuerit: eū ab im-

ff. de iure deli. l. 1. in fi. De istis vagabundis tene vt dicitur ꝭ. eod. c. vlt.

ADDITIO. De hoc celeriter, dr ī. de locato & condu. c. vlt.

AD *nostram.* Minor 14. annis per professionē, religioni nō obligatur: idem in maiore, qui sine probatione suscepit habitum professorum, quē dimisit infra triduum. Prima pars narrat factum. Secunda dat iudicium: ibi, *Quocirca.* Abbas

CASVS. Eremitæ de Montefollio quosdā pueros seduxerūt in tm, q quidam suasionibus eorū consentientes, statim religionis habitū in suo monasterio receperunt: vnus eorum T. noie, statim pœnituit, & infra triduū inde exiuit: postmodū iurauit quandā recipere in vxorē; sed illi eremitæ nō permittebant ipsum illā ducere, vt iurauit: significatū fuit hoc dño Papæ: vnde mādat, quatenus si ꝯstiterit, q præfatus T ante 14. annū completū, habitū susceptū deposuerit, aut si post 14 annum habitū ipsum sine probatione susceperit, & infra triduū deposuerit, eū ab impetitione dictorū eremitarū denunciet absolutū: & eam, quā iurauit, accipiat in vxorem, si aliud nō impediat. Not. q ante 14. annum votum non obligat. Item qui illectus habitum suscipit, præsumitur non vouisse.

¶ *Glo. seq. arg. allegat quatuor intra pro, & 4. contra, & soluit.*

c ¶ *Statim pœnituit.* Argumentum, non dici factū quod non durat. 2. q. 1. constat. ff. quod cum eo qui in alie. po. fi. filius. ff. de in rem ver. si pro patre §. versum. & 23. q. 6. vides. Arg. contra quia ex eo quod semel placuit, amplius displicere nō pōt. 31. q. 5. hortendus C de contrah. empt. non idcirco. & 4. dist.

† Aut ob- erit autem. & c. in istis. & 8. q. 2 dilectissimi Sol vbi constat de ligatione facto & eius qualitate, † non est quærendum de eius perfirmiter & seuerantia: Nam sufficit q ab initio constitit: cum vero con pure con- stat de facto, sed de intentione nescitur, recurrimus ad præ tracta. se- sumptionem perseuerantiæ: vt in casu isto & consimilibus. cundum ¶ *Glo. seq. notat annum inceptum, &c. alle. quatuor iura in con-* Host. lo à- *trarium alleg. tria, & soluit.* Andr.

d ¶ Ante cōsummationē. No. ex hoc verbo, q in casu isto annus inceptus [2] pro cōpleto non hr 20 q j. illud. & q 2. si in qua libet. & inf. eo. signi ficatū. & in alio casu. sup. de elec. cū in cū- ctis ar. ff. de mune. & ho ad rempublicā. & 98. dist. presbyter. & in c. prædicto. cū in cunctis §. inferiora. Solut. in digni tatib. fauor cōsideratur: & ideo annus inceptus pro cōpleto habetur in epo est speciale: in regulæ obseruatione grauitas, est & labor & sic odiū. & ideo annus cōpletus exigitur. ar. sup. eo. qa in insulis.

[2] Tem pu inceptum quādo habeatur q cōpleto. aut nō tradit Ioannes de Platea in §. prætetea. Inst. quib. non est permis. facere. testa.

¶ *Glo. seq. signat contra riē, ponit opinionem quā reprehē: demum soluit.*

† aliqua † obstat

e ¶ Triduū. Arg. cōtra 20. q. 1. ca. firma. & 27. q. 1 per totum 20. q. 3. cos q semel. Sol. Quidā dicunt, q istud dispensatiue dictum est, aliàs regulare ē, q pubes ingrediens ēt post momentum exire nō pōt, vt dñt contraria. Sed hæc solutio nō valet: qa ꝯ votū cōtinentiæ [3] no admittit dispēsatio: qa cōtinētia castitatis & abdicatio pprietatis ita inhęrēt c. cū ad monachorū, vt nec summus Pontifex valeat dispensare inf. de sta. mo cū ad monasteriū, in fi. Dicas ergo q iste sine deliberatione & ex mētis impetu intrauit, & illect' fuit & ita quo ad Deū nō fuit obligatus, q cōsi derat cor, & nō opus. § si quid inuenisti. & 15. q 6. c. 1. in fin & ideo nec apud ecclesiam, cum habeat certa indicia de tali voto facto impetuose, ex eo q sine pbatione habitum suscepit, & quia infra triduum pœnituit, & quia prope pueritiā fuit, iure ergo cōi ecclesia ipsū absoluere debuit, & ita non fuit obligatus quantū ad Deū, & eius ecclesiā. arg 22 q 4 vnusquisq;. & 15. q. 1. sane. &c. 17. q 4. sunt q opes Ber.

† Cap 9. eo. tit. in 1. cōpilat. & post cōciliū Lateran. sub Alexā. dij. par 21. c 2

[3] De hoc articulo vide B. Thomā & ibi Caietanum. 2. 2. q. 88. artic. 12.

† Quid de hoc articulo disponat hęc regula, refert hic Hostiensis, te gulæ etiā verba cō memorās.

petitione predictorum eremitarum denuncies absolutum: & eam, quam postquam exiuit, iurauit accipere in vxorem, libere posse traducere, si alia [f] causa rationabilis non obsistat. [†]

¶ Idem Elien. episcopo.

¶ *Qui recepit habitum professorū, vbi distincti sunt habitus, cōpellitur ibi vel alibi esse religiosus: sed si recipit habitum nouitiorum, pot est ad seculum redire.*

CAP. IX.

SVper † eo quod quęsitum fuit de clericis, qui religionis habitum susceperunt, [f] & ante professionē ad priorem statum sunt reuersi: Respondemus, quòd si austeritatem religionis ad quam migrasse noscūtur, seruare noluerunt, ad minorem religionem sunt cogendi transire: nec amplius in ecclesijs secularibus debēt assumi, ne contra votum [g] quod Dominō fecerunt, venire probentur. Verum si ante susceptum huiusmodi habitū, [h] in probatione positi recedere voluerint, secundum regulā † beati Benedicti, non uidentur prohiberi ad priorem statum redire: [i] quæ uidetur pręcipere, vt in eadem ueste [k] in qua veniunt, reuertantur.

SVper. Communis diuisio. Secunda. ibi, *Respondemus.* Quæ distinguit inter professos & nouitios Abb Sicul us.

CASVS. Quidam clerici susceperunt habitum religionis eo animo, vt ad seculum non redirent: & ante factā professionē ad priorem statum sunt reuersi: quæsitum fuit de his clericis, vtrum sic remanere possint? Rñdet Papa, q si austeritatem religionis ad quam migrauerunt, seruare noluerint, ad minorē religionem compellendi sunt transire, nec amplius in ecclesijs secularibus debent assumi, ne contra votum suum venire probentur: sed si ante susceptum habitum, positi in probatione recedere voluerint, ad priorem statum redire non prohibentur. Not. q qui habitū religionis assumit eo animo, vt in religione perseueret, ad seculū redire nō pōt, sed ad largiorē ordinem si voluerit transire pōt. Item qui cū probationis habitū religionis assumit, ante pfessionē ad seculū redire pōt.

f ¶ *Susceperunt.* eo animo vt ad seculum non redirent, nulla facta ibi professione. ꝭ. eo. statuimus. ita quòd de hoc constabat. vt ibi dicitur.

[4] Post hęc verba in quodā antiquo exēplari mox subsequūtur hæc: Et intelligo, istam decretalē intra eod. cōsulti secundū infra eo. statutum. Hu

g ¶ *Ne contra votum.* quo renunciauerūt seculo generaliter, nondum facta professione alicuius religionis, vnde cogendi sunt remanere vel ibi, vel ad mitiorem transire, si sponte voluerint, vt hic dicit, & ꝭ. codem consulti. [4]

h ¶ *Habitum.* de quo pmisit, ex quo renunciauerunt seculo.

i ¶ *Redire.* moribus emendatis. inf. eodem, consulti. Ber.

¶ *Glo. seq. quærit in qua veste, &c. alleg. quòd in prima. soluit contrarium, & ad legem respondet.*

k *In eadem veste.* Sed in qua veste positi in probatione dēnt esse? Vř q in illa qua venerūt. 53. dist legē. & 54 dist. multos. in fi arg. 17. q 2. si quis incognitus. Dic q in monachali habitu, vt hic dr, & ꝭ. eod. statuimus. alioquin non posset proba-

se

re austeritatē monachalē, q̄ in vestib. pro magna parte consistit. Et qđ dr hic in fi. in eadē veste redeant, in qua venerunt, sic intellige: q̄a finita pbatione si noluerint ibi remanere, restituentur eis vestes cum quib. venerunt, & cum eis recedēt, & sic seruatur pro regula monachorum. Et cap. [1] q̄ dñt, q̄ pbari dēnt in veste laicali, non seruātur: sed intelligas de veste, in qua venerunt. Vel dic, in veste laicali, idest, in veste nouitiorum, qui sunt in probatione: quæ differunt ab illis quæ dantur profitentibus. ī. eo. statuimus.

[1] Scilicet illud cap. multos. Ioā. And.

† Cap. 10. eod. tit. in 1. compil. Et post concil. Lateran. par. 50. c. a 29.

SAne. Si canonicus regularis fit monachus: aut strictioris religionis, & manet monachus aut laxioris, & redire compellitur. Et est tex. notabilis. Diuiditur. Nā primo narrat factū. Secundo distinguēdo diffinit: ibi, *Id tuæ*. Abbas Siculus.

† Existit.

CASVS. Quidam canonicus Aromatē professus ibidem ab ecclesia Aromaten. aufugit, & à quodam Abbate in monachū ē receptus: qsitū fuit, an deberet ibi remanere: Rñdet Papa epo Ambiā. q̄ si locus ille vbi nūc est, maioris religionis existit quàm ecclesia Aromatē. ipsum in eodem loco cū pura conscientia remanere pmittat, alioquin ad primā redire cōpellat eundem. No. q̄ de minore religione ad maiorē trāsire licet, & n̄ ecōuerso.

† Cap. 11. in titu. in 1. compil. Et post concil. Lateran. par. 50. ca. 10. vbi est integra clausula.

Et vide concil. Triden. sessi. 24. titu. de regularibus. c. 15. quo cessat nūc difficultas textus & glossatum.

[2] De solutione huius cōtrarij. vide pleniꝰ hic per Host. Ioā. And. & alios.

Idem Ambianen. episcopo.

Canonicus regularis potest effici monachus, si religio ad quam transit, est strictior sua, aliàs secus.

CAP. X.

SAne †de canonico, q̄ in ecclesia Aromat. professionē fecerat, & fugerat ab eadē, in monachū à quodā Abbate recepto: Id tuæ fraternitati significamus, q̄ si locus vbi nunc permanet, maioris religionis quam ecclesia Aromaten. existat, † ipsum in eodem loco cum pura conscientia remanere permittas: [a] alioquin eum ad priorem ecclesiam redire compellas.

Idem Beluacen. episcopo.

Minor xiiij. annis, profitendo non obligatur religioni, nisi factus maior ratum habuerit.

CAP. XI.

SIgnificatum † est nobis: & infra. Mādamus, quatenus si inueneris, q̄ G. nō fuisset a parentib. [b] oblatus: & infra decimūquartū annū facti voti pœnitēs, a religione recesserit, ab illo voto pfessionis, qđ fecit, denuncies absolutum. Si autem à parentibus fuerit oblatus, [c] seu

Glos. seq. signat contrarium, & soluit.

a *Remanere permittas.* Sed contra videtur 19. q. 3. mandamus. vbi dicitur, q̄ si canonicus regularis ad monasteriū transeat, ad canoniam reducatur, & in vituperium memoriale cucullam portet. sed illud intellige quando causa leuitatis vel vanitatis non petita licentia transit, [2] hic quando causa maioris religionis & bono zelo. inf. eod. licet. Bern.

SIgnificatum. In prima ponitur consultatio. In secunda responsio: ibi, *Mandamus*. Abbas Siculus.

CASVS. Quidam G. noīe infra xiiij. ann. constitutus, timore magistri sui habitum religionis assumpsit, & inde infra annū exiuit, & sic vagabundus discurrit, significatum fuit hoc domino Papæ: vnde mandat episcopo Beluac. quatenus si inuenerit, q̄ ille G. non fuisset oblatus à parentibus, & infra xiiij. annum à religione recessit: ab illo voto quod fecit, ipsum denunciet absolutum. Si vero à parētibus fuit oblatus, aut xiiij. ann. compleuerit, quando religionem intrauit, siue post xiiij. ann. professionem à se factam ratam habuerit, compellat eundem ad eandem religionem, vel aliam transire. Not. q̄ votum ante xiiij. annum non obligat. Item votum quod ab initio non tenuit, per ratihabitionem subsequentem tenet.

b *A parentibus oblatus.* Si fuisset à parentib. oblatus ante xiiij. ann. exire non debuit, sed post xiiij. ann. ibi stare non cogitur. ī. eo. cum simus. aliàs si non fuisset traditus à parentib. quandocunque vellet posset exire, vt hic innuitur.

c *Fuerit oblatus.* Supple, maxime. Bern.

d *Intrauit.* Quia tunc tenet quod fecit. 20. q. 1. illud.

Glos. seq. recitetur per quæstionem.

e *Ratam habuerit.* Qđ intellige si expresse consentiat: imò certe ēt tacite, si vltra illud tps remaneat. [3] inf. de despon. impuber. litteras. & c. accessit. tamen cā maioris certitudinis in prin. xv. an. eius voluntas requirenda est. 20. q. 1. c. illud. & & sic seruant plures religiosi, & bene. Item est hic ar. q̄ ea quę ab initio non valent, tractu temporis conualescunt. ī. de despon. impuber. de illis [4] Sed dic valet vt extunc, sed non vt extunc ff. de officio proconsulis obseruare. in fine

Glos. seq. obijcit, & soluit.

[3] Per annū. ī. eod. c. 1 lib. 6. vbi habes 4. modos quib. ratificat̄ pfessio minoris facta maioris. Ioan. And.

f *Ad aliam religionem.* Hoc non vr̄ pbare: q̄a si fecit pfessionem ibi, ad aliā postea minorem transire non pōt. arg. sup. eo. non est. Sed dic ad aliam eiusdem religionis vel maioris.

CVm virum. Si impubes ēt inuitus à parentib. monasterio traditus, factus maior spōte recipit habitū professorum, ad seculum amplius redire non potest. In prima ponit consultatio. In secūda rñsio: ibi, *Cōsultationi*. Tertio soluit contrariū: ibi, nec obloquitur. Abbas.

decimumquartum annum compleuerit, cum religionem intrauit, [d] seu post decimumquartum annum professionem à se prius factam, ratam [e] habuerit: eum ad eandem, vel ad aliam religionem [f] transire compellas.

Clemens tertius.

Si filia minor duodecim annis à parentibus monasterio tradita, maior facta sponte veletur, ad seculum redire non potest.

CAP. XII.

CVm † virū: & infra. [g] vtrū ea, q̄ infra discretionis [h] annos, a parentib. monasterio tradita, habitū religionis induēs, bñdictionē accepit, & exiēs postmodū se cuidā militi copulauit, ad monasteriū redire cogat̄: Cōsultationi tuæ taliter respōdemus, q̄ cū iuxta cōcilij Toletani [i] † censurā, monachū aut paterna deuotio, [k] aut propria professio faciat: quicquid horum [l] fuerit allegatū, † tenebit, reuertendi ad seculum aditu penitus interdicto. Non enim videtur illa monasticæ professionis à se posse iugum excutere, cum eam non constet euidenter cōtradi-

CASVS. Quædā puella. ī. annos discretionis monasterio tradita fuit à parentibus, & habitum religionis assumens, bñdictionem accepit, quā recipiunt quæ velantur: postmodum de monasterio exiēs, cuidam militi se copulauit: q̄ritur, vtrū ad monasteriū redire teneatur: Rñdet Papa, q̄ s̄m Tolet. concil paterna deuotio, aut propria professio, monachū facit: & quodcunque istorum allegatū & approbatum fuerit, obligata erit, & iō ad seculum redire nō potest, nec pōt vlterius iugum professionis reijcere: cū nō contradixerit q̄n bñdictionē accepit, quā benedictionē tm̄ in ætate discreta recipiunt, quæ velātur, & quia ēt si cōtra dixerit, postmodū ratum habuit. Postea rñdet tacitæ q̄ōni, quæ posset fieri per decretū Leonis Papæ à contrario sensu: vbi dicitur, puellæ, quæ non coactæ parentū imperio, sed sponte virginitatis habitū susceperunt, habitū non pñt deserere, ergo per c̄trium sensum dat intelligi, q̄ si coactæ habitū suscipiunt, ipsum deserere psūt? Rñdet Papa, nō obstat illud decretum, quia illud intelligitur de puella nubili, quæ non cogitur sequi voluntatem parentum, cum habeat liberū arbitrium in vouendo, hic loquitur de illa quæ adhuc erat. ī. annos discretionis, quæ adulta facta professionem fecit: vel si coacta fuit, postea cōsensit. No. q̄ ex deuotione & oblatione parentum obligatus filius ad religionem. Itē professus in ætate discreta, vlterius ad seculum redire nō potest. Item votum quod ab initio non valuit, tractu tpis per ratihabitionem tenet. Item not. q̄ argumentum à contrario sensu validum est, dūmodo in eundem casum fiat: sed hic erat diuersus casus.

† Cap. 1. eod. tit. in 2 compil. Vbi est integra clausula.

Vide concil. Tridē. sess. 25. ti. de regularib. c. 15. & c. 19. & c. 1. & ca. non solū. eo. ti. li. 6.

† Idest cōcil. Tolet. 4. c. 48.

† Alligatū legitur in concil. & in omnibus manuscriptis quam lectionē hic ēt agnouit Host. in codice Barbatiæ periodus pūctis distinguit ita: quicquid horum fuerit, allegatum tenebit. qđ et ponit Hostiensis.

g *Vtrum.* Supple hic, quæsiuisti.

h *Discretionis annos.* i. infra annos ad votum vel matrimoniū contrahendū aptos, qui in puella xij. in puero xiiij. sunt: vt 20. q. 1. c. 1. & 2. nam ante dñr carere iudicio. ff. de iud. cum prætor. §. non autem. & 3. q. 7. c. infantis §. tria. in prin. Et dic iudicio, idest discretione. sed quoad beneficium restitutionis implorandum, vsque ad xxv. ann. dicitur esse fragile & infirmum huiusmodi ætatis consilium. ff. de minori. l. 1. Laud.

i *Concilij Toletani.* 20. q. 1. monachum.

k *Paterna deuotio.* Paterna deuotio q̄uq; facit monachum occasionaliter: aliquin filius obtēperat voluntati paternæ ex debito honestatis, nō necessitatis. 20. q. 1. illud. & c. puellæ. sic & in matrimonio intellige. ī. de desp. impu. c. 1. Aliàs nō cogit filius ad hoc obtēperare patri: vt hic, in fi. & in pdicto cap. puellæ & ī. eo. cū simus. quia res est voti non pcepti. 32. q. 1. integritas. & c. puellæ. Et expone, aut, pro, &: quia paterna deuotio facit monachū, cum sequitur ratihabitio filij. & eadem expositio fit C. de verb. sign. l. penul. vbi aut, ponitur pro, &.

l *Quicquid horum.* Ex hoc verbo vr̄, q̄ per se sufficiat alterū istorū. sed nō est verū vñ sic intellige: paterna deuotio cū ratihabitione filij adulti sufficit: ppria pfessio filij sine patris deuotione sufficit, & ita si incipias à primo, vtrunq; necessariū est: si à secundo, sufficit s̄m tm̄. similiter. sup. de rescrip. olim.

Glos. seq.

Gl. seq. quærit, & soluit.

Recipiunt. Sed q̃d si ante reciperẽt? R̃ndeo, Nõ obstat exire uolenti: q̃a nõ tenet ꝓfessio infra discretionis annos. 15. q. 1. illud. & c. 1. sup. eo. significatum. & inf. eo. cum simus, sicut nec matrimonium, nisi malitia suppleret ætatẽ inf. de despo. impub. puberes. & c. à nobis. & c ult.

Gl. sequens argum. & determinat.

b *Roboratur.* Arg. ꝙ ea quæ ab initio nõ tenẽt, tractu t̃pis conualescũt. sic. sup. eo. significatũ. & ĩ. de despon. impub. de illis 1. q. 1. constat. Dic ꝙ ex nunc incipit ualere, & non extunc. ut vt dixi sup. eo. significatum.

c *Nec obloquitur.* Hic tũdet tacitæ quæstioni, quę posset fieri ꝑ c. illud puellæ, 20. q. 1. à ɔtrio ꝗ sensu, ubi dicit, ꝙ puellæ, quæ suscipiũt habitũ virginitatis, nõ coactæ imperio parẽtũ, deserere. ñ possunt habitum susceptũ: ergo si coactæ fuissent, à ɔtrio sẽsu bñ possunt deserere: at ista fuit coacta, ergo non dẽt cõpelli redire ad monasterium. Nõ obstat illud c. à cõtrario sensu inductũ, quia illud intelligitur de adultis, qui nõ possunt habitũ semel susceptũ relinquere, & hic loq̃tur de ea, q̃ adhuc erat infra annos discretionis, q̃ facta adulta professionẽ fecit, nec ɔtra dixit. Vel si coacta fuit postea cõsensit: unde exire non potest, & est simile. C. quod met. cau. l. 2 sup. de his quę ui metusve causa fiũt. ad audientiam.

...xisse cum benedictionẽ accepit, quam non nisi in ętate discretionis recipiunt a, quæ velantur: ꝓsertim si ratihabitione secuta † (& si eam quãdoq; contradixisse constiterit) quod ante gestũ fuerat, roboratur b. Nec obloquitur c, quod de prædecessoris nostri Leonis † Papæ constitutione per contrarium sensum sumitur † : ut puellæ, quæ coactæ parentũ imperio, virginitatis habitum susceperũ †, ipsum possint sine præuaricatione deserere: cum de ea recte † possit intelligi, quæ in ætate nubili noscitur constituta: tunc enim quia liberum habet arbitrium in electio-ctione propositi, sequi parentum non cogitur uoluntatem.

Idem.

Valet professio facta sine susceptione habitus religionis.

CAP. XIII.

Porrectum † nobis ex parte tua petitorium continebat, quòd I. canonicus Acherontinus infirmitate grauatus, uotum vt fieret monachus, se asserit emisisse: unde metuens, ne uoto decederet non completo, iunctis manibus tibi se reddidit in monachum, & in fratrem: & infra. Inquisitioni tuæ taliter respondemus, quòd † cum monachum non faciat habitus d sed professio e regularis: ex quo à conuertendo uotum emittitur, & recipitur ab Abbate, talis ut fiat

Porrectum. Monachum facit professio, nõ habitus tãtum. Communis diuisio. Secunda: ibi, *Inquisitioni.* Abb. Sic.

CASUS. Quidã canonicus Acherontinus, I. noĩe, uotũ emisit ut fieret monach⁹, ĩ infirmitate cõstitutus: ipse uero timẽs, ne uoto incõpleto decederet, iũctis manib. tradidit se Abbati ĩ monachũ & in fratrẽ: q̃rit, an talis sit cõpellẽdus ꝓmissũ ad implere. Rñdet Papa, ꝙ cũ monachũ nõ faciat habitus, sed ꝓfessio regularis: talis cõpellẽdus ẽ ut fiat monachus, & reddat Dño ꝙ uouit, & ꝙ ꝓmisit, ex quo uotũ emisit, & Abbas ipsũ recepit. Nota ꝙ sola ꝓfessio sine habitu monachũ facit. Itẽ q̃ votũ facit vt fiat monach⁹, ɔpellẽd⁹ ẽ reddere Dño ꝙ ꝓmisit.

Gl. seq. alleg. tres concor. & tria iura in contrarium & soluit.

d *Non faciat habitus.* Hic euidenter apparet, ꝙ habitus nõ facit monachum, sed sola professio regularis. sic inf. qui cler. uel uouen. cònsuluit. & inf. eo. ex parte, & sup. eod. ut clerici. Sed contra uidetur 27. dist. quod interrogasti. & sup. eo. vidua. & c. super. eo Sol. illud verum est, ꝙ habitus sine professione non facit monachũ: sola enim professio uera uel præsũpta monachũ facit, & solẽnizat uotũ. Dicas ergo, ꝙ q̃cũq; facit ꝓfessiõnẽ in manu Abbatis, seu ẽt alicuius monachi, & vbicũq;. dũmodo recipiat eius ꝓfessio ab Abbate & fratrib. monachus ẽ, & solẽnizatũ ẽ uotũ illius. ĩ. q cle. vel uouẽ. insinuãte. & hic. Et illa capitula, q̃d interrogasti. & c uidua intelligũtur de p̃sumpta ꝓfessione quo. n. morant inter aliàs moniales. & gerũt se tanq̃ monachas, monachæ sunt cẽsendæ, 20. q. 1. quẽ ꝓgenitores. & q̃a ab initio eo ꝓposito & eo aĩo intrauerũt, ut monachæ essẽt: tacite, ex quo nullã ꝓtestationẽ fecerũt, & multo t̃pe ibi fuerũt, saltẽ ꝑ annũ in habitu ꝓfessorũ. ĩ. e. ex parte. unde postea nõ audiũtur ẽt si uelint

† sequuti.

† Leo Papa 1. epistola 90. ad Rusticũ Narbonensem ep̃m. ca. 4.

† assumiẽ recepe- runt.

† Dictio, recte, deẽ in uetustiorib.

† Capi. 4. eo. titu. in 2. compil. Vide præ alijs hic Henricũ Boich: adde B. Thomam 2. 2. q 88. ar. 3.

† Aliàs ita: ꝙ cũ monachũ faciat, nõ habitus, sed &c.

† Argumẽtum a cõtrario sensu an & quãdo valeat tradunt late Doctores post glossam in l. 1. ff. de offic. eius cui man. est iurisd. & Euerardus in loco a cõtrario sensu.

† Adde quod idẽ dixit Bal. in l. interdum. §. diuus quoque. ff. de publicanis.

...iurare contrarium, illud capitulũ, sup eo. intelligitur de illis qui habitum recipiendo renunciauerunt sæculo tacite uel expresse: ut ibi dr̃. & ĩ. eod. consulti, & c. statuimus. ꝙ in eodem casu loquitur cum illo c. consuluit.

Gl. seq. dat duas lecturas.

monachus & reddat Domino q̃ promisit, erit vtique compellendus.

Celestinus † Tertius.

Si pater se cũ bonis suis et filio impubere obtulit monasterio, filius factus maior exire potest religionem, & legitimam à monasterio petere.

CAP. XIIII.

Cum † simus: & infra. Sane nostris aurib est relatũ, quod cum B miles se cum filio suo discretionis f annos nullatenus attingente, ad quoddam monasterium cum bonis suis etiam contulisset: dictum filium suum fecit habitum suscipere monachalem: & infra. Discretioni tuæ taliter respondemus, quòd si dictus puer ad annos discretionis g peruenerit, & habitũ retinere noluerit monachalem: si ad hoc induci nequiuerit, non † est ullatenus compellendus, quia tunc liberum sibi erit eum dimittere, & bona paterna h, quę ipsi ex successione proueniunt i, postulare.

Innocentius iij. episcopo & capitulo Targileñ.

Furiosus profitendo non obligatur, nisi factus sanæ mentis ratum habuerit.

CAP. XV.

Sicut k † tenor litterarum: & infra. Consultationi uestræ taliter respondemus, quòd licet

e *Professio.* quæ hic intercessit, ex eo quod dicit: iũctis manib. tibi se reddidit in monachũ & in fratrẽ, saltẽ tacite, licet forte nõ expressit formã ꝓfessionis, quã habes, 20. q. 1. uidua. & perinde fuit ac si formam illã seruasset. Sed littera sequens vr̃ cõtradicere huic, ubi dicit: talis ut fiat monachus, & reddat Dño q̃ ꝓmisit, &c. Sed tu expone: fiat monach⁹, id est, stet & uiuat ut monach⁹. Vel intellige, ꝙ votũ fecit solũmodo ut fiat monach⁹, tradendo se in manus Abbatis vt ĩ. d uoto & uoti red. per tuas ubi fuit similis ꝓmissio. & hoc ꝓbat l̃ra illa, ex quo à cõuertẽdo votũ emittit: vt sc; fiat monach⁹. talis ergo q̃ sic ꝓmisit & uouit, ꝙ ĩtrabit religionẽ cõpellẽd⁹ ẽ, vt fiat monachus, & reddat Dño ꝓmissũ & uotũ suũ, & sic plane sonat l̃ra. Et ita collige ex hoc, ꝙ q̃ ꝓmittit se intraturũ aliquã religionem. tenetur cõplere ꝓmissum, & potest & debet compelli. ĩ. de uo. & uo. redemp. per tuas. Quod prius dixit, verius puto: q̃a reddendo se ĩ manib Abbatis in monachũ & fratrẽ, statim fit monach⁹.

Cum simus. Cõis diuisio. Secũda: ibi, *Discretionis.* Abb. Sicu.

CASUS. Quidam miles B noĩe, se cũ filio suo infra decimumquartum annum cõstituto, ad quoddã monasteriũ cũ bonis suis trãstulit: & dictũ filiũ suũ fecit habitũ suscipere monachalẽ: sed cũ ipsi puero displiceret monastica disciplina, infra modicũ tẽpus a monasterio recessit. & bona paterna cœpit cũ instãtia postulare: sed Abb. dicebat, ꝙ nõ erat audiẽdus, cũ t̃pe suæ oblationis extiterit maior 14 annis: Cõsultus Papa rñdet dicẽs, ꝙ si dictus puer ad annos discretionis iam peruenerit, & habitum retinere noluerit monachalẽ, nõ est ad hoc ullatenus cõpellẽdus: q̃a tũc liberũ sibi erit habitũ ipsũ dimittere, & paterna bona, q̃ ipsũ ex successiõe cõtingũt, poterit postulare. Not. ꝙ intrãs religionẽ añ decimũquartũ annũ, cũ uenerit ad annos discretionis, habitũ dimittere põt, & paterna bona postulare.

f *Discretionis.* dic de hoc ut dictum est sup. eo. cum uirum.

g *Ad annos discretionis.* 14. scilicet annorũ: quia tũc liberũ est ei stare si uoluerit remanere, uel recedere si ei non placet. 20. q. 1. illud. & q 2 si in qualibet.

h *Et bona paterna.* quibus priuari non potuit legitima iure naturæ, reliqua parte monasterio competente, quæ in ipso ingressu cõpetit. 19. q 3. si qua mulier. quæ erit tertia illius partis, quæ sibi ab intestato debetur. uel medietas s̃m numerũ filiorũ. C. de inoff. test. in Auth. nouissima.

i *Proueniunt.* ĩ. de test. Raynuti⁹. & c Raynald⁹ ubi de hoc.

Sicut tenor. Primo ponitur decisa consultatio, Secundo rãsio: ibi, *Consultationi.*

Gl. seq. ponit casum.

k *Sicut* CASUS Sacerdos iste ĩfirmitate grauissima laborabat, ita ꝙ ex se positus desperabat de uita p̃sentis & in tali articu-

† Clemẽs iij.

† Cap. 5. e. tit. in 2. compilat. Et de intellectu. vide Ferdinandum Vasquiũ lib. 1. ɔtrouer. illustriũ. c. 37.

† Eodem modo exponũt Tãcredus, Innocẽtius, Hostiẽsis, & alij antiqui.

† Alias ita: nõ est ad hoc ullatenus, &c.

† Gargilleñ.

† Targiñ.

† Argiñ.

† Cap. 1. eo. ti. in 3. compilat. vbi est integra clausula. Et de materia uide late ꝑ Barbatiã consil. 60.

† Si tamẽ ꝓfitetur aliam religionem etiam laxiorem, tenet professio, q̃a secundũ uotum solemne derogat primo simplici. infr. eo qui post uotũ. libr. 6. lo. And.

† Hic casus Bernardi est, & in uetustis codicibus repetitur.

articulo cōstitutus indutus fuit habitu monachali:& ad monasteriū deportatus:tandē conualuit,& habitū dimisit,& de Abbatis licentia monasteriū dereliquit: consuluit sacerdos dūm Papam quid esset ei faciendū:& ip se respondet fm ꝙ sequitur in littera. Bernardus. Not. ꝙ contraria allegans audi tur. Itē nota ꝙ mente alienatus nō obligat. cum nec consentire ualeat nec dissentire,tāquam dormiens Itē ꝙ ab initio nō ualet, ex postfacto conualescit.

a *Repugnantia.* Vnde non uidebatur audiēdus. sup. de app.solicitudinem 23.q 7.quod autē. C.de liberali causa cum precum.

a *Gl.seq.recip.per q.quā soluit,et solutione obijcit.*

b *Extra me item* Si aūt integrū haberet iudicium,licet grauissimā pateretur infirmitatem, bene obligaretur,si uoueret arg.Instit. qui nō est permis. facere test. §. pterea tenetur autem hoc pbare, scilicet se tūc tēporis extra mētē fuisse.sup de succes ab intesta.cu d lectus Arg cōtra 3 q.9 indicas.Lau.

c *Habitu monachali.* Ita ꝙ uotū fecisset; qa solus habitus nō facit monachum,sed professio.sup. eod. porrectū. & inf eod. ex parte.

d *Absolutum.* & ita nullum est uotum, siue obligatio, quæ fit mente alienata. sic.17. q 2.Gonsaldus.

AD apostolicam. In prima parte ponitur duplex consultatio decisa. In secunda rñsio:ibi, *Quæstionibus.* Primo rñdet ad primā Secundo ad secundā; ibi, *Prohibendum* Abb.

CASVS. Regularis institutio ꝓhibet a monachum fieri ante vnius anni probationem : verumtñ quidā ante tp̄s illud aut ēt statim faciunt professionem,quæ recipit ab Abbate:quæritur vtrum tales monachi sint censendi. Rñdet Papa, licet tp̄s probationis vnius anni,à sanctis Patrib. sit institutum,tam in fauorem conuersi quàm monasterij : tñ si ante tp̄s probationis,ille qui conuerti desiderat,habitū recepit,& professionē faciat,Abbate per se, vel per alium , habitū concedente,& professionem recipiente , vterque iuri suo renunciare vr̄,qđ pro se noscitur introductum;& iō monachus est censendus:quia multa fieri prohibentur , facta tñ tenent. In fine prohibet Abbatibus , ne passim ante tp̄s probationis quoslibet ad professionem recipiant, & si contra fecerint puniant. No ꝙ regulare est, vt nullus ante vnius anni probationem in monachum,vel regularem canonicum recipiatur. Itē nota hic rōnes,quare tp̄s probationis fuit inuentum: Itē receptio & professio monachi pōt delegari. Item quilibet renunciare pōt iuri quod pro se nescitur introductum. Item multa fieri ꝓhibentur,facta tamen tenent Hæc regula locum hēt in his quæ non habent perpetuam prohibitionem,quia non cauetur in prohibitione:qđ si factum fuerit,non valebit. Item tp̄s probationis est institutū in subsidiū fragilitatis humanæ.

Glos. seq. recitetur per obiectionem , quam dupliciter soluit , sed primam approbat.

e *Anni.* Vt 17.q 2.Gonsal.qñq; tñ statuit bienniū. 19. q.2. monasterijs.qñq; trienniū.18 q 2 si quis incognitus: quia diuersa tp̄a statuuntur,vr̄ esse arbitrarium quod satis pōt concedi:quia ēt statim posset recipi, & renunciare beneficio huius pbationis;vt j̄.eo.c.dī, & c. statuimus.Dici consueuit ꝙ clericus ignotus & laicus notus pbant: p bienniū:sed clericus notus per annū,laicus ignotus per triennium, & sic intelligi consueuerunt capita pdicta.Sed nō credo ꝙ hodie seruet illa diuersitas:imo qlibet statim pōt admitti,ut dictū est. Ber.

Gl.seq.recitari potest per contrarium,quòd altero solus renunciet de l.quid fauore. secundo quòd etiam uterque non renunciet,per c si diligenti.

f *Monasterij.* Ergo altero altero inuito huic bñficio renūciare nō pōt:quod est uerum: qa cōiter in fauorem utriusq; introductū fuit : & qđ fauore alicuius introductū est, in odiū eius nō debet retorqueri.C de leg ꝙ fauore. & in re cōi potior est conditio ꝓhibentis:ut arg ff.de ser ut.rust prædi. per fundum.& ff. cōi diui.Sabinus.T. de cōi tñ cōsensu pōt uterq; renūciare iuri suo,vt hic dicit:cum sit psonale & singulare beneficium. sup de offic.deleg.gratū.C.de pac.si qs in cō scribēdo. ff.de mino.si iudex & 7. q. 1. quam periculosum. secus si esset cōe beneficiū.& fauore oīum introductū supr.de foro compet si diligenti.Vbi de hoc,& 4 q.1 c.si testes §.item parentes.

g *Obtinē: roboris firmitatem.* vt 17.q 2. ca nos nouimus & 27.distin. si uir.& 2.q.6.c.biduū. Bern.

h *Prohibendum.* quia graue est inexpertos Dei seruitio applicare. 19.q.3 monasterijs.C. de re mili. contra publicam, lib 12. & ff.de uac. munc. prætor §. ult. & tenet quis de mala electione, argu 23.dis tales.ff.nau.caupo.stabu.l.ult.§ 2.C.de colo. illy l.unica.lib 11. ubi tenetur quis eoipso ꝙ admisit ignotum.

i *Corrigendi.* arbitrio iudicis, ex quo pœna non adijcitur. sup de off deleg de cautis.ff.de iure deliberan l.1.in fi.

ista duo inter se repugnantia a videantur, ut quisquam,scilicet sit extra se positus,& de præsenti uita desperet:sit tamen eo tempore;quo P.sacerdos lator præsentium , positus extra mentē b asseritur ; indutus fuit habitu c monachali: cum alienatus nō sentiat,ac per hoc non ualeat cōsentire,cum denuncietis ab obseruatione monastici ordinis absolutum d : nisi postquam mentis suæ factus est compos,spontanea uoluntate professionē fecerit monachalem.

¶ Idem Pisano archiepiscopo.

¶ *Professio nec fieri nec recipi debet infra tēpus probationis sed facta et recepta,tenet.hoc dicit. & est casus notabilis,& quotidie allegatur.*

CAP. XVI.

AD Apostolicam sedem. & infra. Cum monachum fieri ante unius anni e probationem , regularis institutio interdicat: & infra Quæstionibus tuis taliter respondemus, Quòd licet tempus probationis a sanctis Patribus sit indultum,non solum in fauorem conuersi,sed etiā monasterij f : vt & ille asperitates istius, & istud,mores illius ualeat experiri : (quod utrumq; diligenter est obseruandum, præsertim cū ab utroque de reliquo facta certa notitia non habetur) si tamen ante tempus probationis regulariter præfinitum , is qui conuerti desiderat ,habitū recipit,& professionē emittit,Abbate per se, uel per aliū, professionem recipiēte monasticā , & monachalē habitū concedente: vterq; renunciare uidetur ei, ꝙ pro se noscitur introductum : Ideoque obligatur per professionem emissam pariter & acceptam,ad obseruantiam regularem,& uere monachus est cēsendus:quia multa fieri prohibentur,quę si facta fuerint , obtinent g roboris firmitatem.

Prohibendum h est autē Abbatibus, ne passim ante tempus probationis,quoslibet ad professionem recipiant:& si contra formam præscriptam quoslibet, indiscrete receperint, animaduersione sunt debita corrigendi i: cum in subsidium fragilitatis humanæ, spatium probationis sit regulariter institutum.

Idem Aconen. episcopo.

¶ *Qui professionē fecit,licet in claustro nunquā permanserit: sed in seculo,& suis bonis usus fuerit, ad obseruantiam regularē cōpellitur.*

CAP. XVII.

SIcut nobis fuit propositū, quidam clericus cū ęgritudine nimia laboraret, quasi de morte k securus,& de recuperanda sanitate desperans,habitum canonicorum regularium petijt & accepit : sed nec ad ecclesiam transiuit , nec bonis suis l uti cessauit, uidenti-

SIcut nobis. Diuiditur quia primo ponitur consultatio. Secundo responsio.ibi,Fraternitati Abb.

CASVS. Quidam clericus nimia ægritudine laborans,quā de morte securus,& de recuperanda sanitate desperās,habitū canonicorū regulariū petijt & accepit: sed ad ecclesiā nō trāsiuit,nec bonis suis uti postposuit,uidentib.& scientib.epo & canonicis ecclesiæ Nazareth,a qb.habitū susceperat regularē,& p multa tp̄a seculariter se habuit : q̄siuit ep̄s,utrum eēt cōpellēdus habitū resumere regularem? Rñdet Papa, ꝙ si regularē habitū petiit & accepit,& pfessionē fecit, cōpellēdus ē,ut habitū regularē assumat: nec pdest illi ꝙ tāto tp̄e extra canonicā mānsit:immo in augmētū maioris trāsgressionis ipsius.pōt merito allegari. Not.ꝙ monachi cōpellēdi sunt habitū depositū reassumere,& ad claustrū redire.Itē ꝙ uotū nō pscribit.Itē diuturnitas tēporis peccata nō minuit, sed auget.

Gl.seq.quarit obijciendo,& soluit.

k *De morte securus.* si tñ sanæ mētis fuit;aliàs nō obligaret, sup.eo.sicut tenor 17.q.2.Gonsaldus 32.q.7.c. neq; furiosus. & C.de transac.l.sane mēte.Sed qrit quare aliàs timor mortis impedit monachari. sup ꝙ me cau.periatū. & nō hic?Rñdeo,monachatur ibi ut euadat mortē corporis, hic nō monachat,ut euadat mortē corporis, sed potius mortē animæ. Io.

l *Bonis suis.* quondam: si tenuit monachatus,sic.27. q. 1.si quis inpuenit.& inf.qui cler.uel uouen.c.ult.

Aliàs ita:positus etiā mētē,vt asseritur. &c.

Furiosus tēpore quo furor declinauit , testari pōt Io. Andr.

Cap.2. eo.titu.in 3.compil. vbi est integra clausula.

Et uide cōcilium Trident. sessio. 25. tit. de regularib.c. 15.ex quo cessit dubia tex. & glossarū.

Dictio, facta. deē in omnibus antiquis exēplarib.

De hoc articulo videto latius hic p Ioannem And. & p Panormitanū docētes qū quis possit iuri suo renūciare.

Concilium Trident. sessio.25.tit. de regul. c.15. oppositum diffiniuit, ꝙ uideto.

Dictio roboris , deest in antiqs, & in emendatiōib codicib.

Itē deē dictio, autē, quā habet codex Barbatiæ.

Ancon. Adenē. Aconē.

Capi.3. eo.tit. in 3.compil. De materia uide Specul.ti. de statu. monach. & Host.in sum tit d regu. § & qualiter.

Et

a ¶ *Et scientibus.* vnde tenebant eũ reuocare. ĩ. eo. c. vlt. sed ad bona ipsius si mortuus esset, & ipsũ nõ reuocauerũt aspirare ñ dẽrẽt: q̃a quẽ viuũ cõtẽplerũt, nõ pñt mortuũ suũ dicere. C de lati. liber. tollen. l. vnica. §. sed scimus. & ĩ. de infan. & lĩ gi. expo. c. unico Bern.

b ¶ *Sua se professione.* Alias solus habitus nõ facit eũ monachũ sup eo. porrectum.

c ¶ *Tanto tempore.* Nullus annorũ numerus ipsum excusat. 23. q 5. q̃ Deo pari. immo tãto grauius delinquit, sup. de cõsue. c. vlt. & ĩ de sim. nõ satis. & ridiculũ ẽẽt (ut dicit ex) meliorẽ esse iuris conditionẽ propter continuationẽ furti. ff. de furtis inficiendo §. infans loã. Simile huic habes su. de testa. quia ingredientibus.

Licet. Diuidit principaliter in duas partes: In prima ponitur exordiũ: ex quo sedo factũ diffiniti ibi, *Cum ergo.* Prima facit quinque. Nã primo ponit formam priuilegij. Secundo ipsius interpretationẽ, & interpretationis causã: ibi, *Quia tamen.* Tertio illã fortificat: ibi *Cum ẽt.* Quarto illã reassumẽdo specificat: ibi, *Quocirca.* determinat, ibi, *Illa.* Abb. Sic.

CASVS. Quidam monachus sine licentia Prioris sui trãsiuit ad ordinẽ Cisterc. Prior & fratres molestabãt eũ dicendo q̃ sine licẽtia nõ potuit propriũ monasteriũ deserere: peruenit hoc ad notitiã dñi pp, vñ ipse sup isto negotio scribit Priori & fratribus Dimolien a quib monachus pdictus recessit, dicẽs, licet quibusdã regularibus à sede Apostolica sit concessum, ut postquã aliquis apud eos professus fuerit, ad alium locum ipsis inuitis, ẽt cã maioris religionis transire non possit; sed hoc ea rõne fuit illi cõcessum, ne quis ex temeritate uel leuitate, in iniuriam sui ordinis, sub pretextu maioris religionis, ad alium se possit ordinẽ transferre, nõ q̃ ei dẽat licentia denegari, q cũ humilitate ac puritate, eam duxerit postulandam, qui ergo taliter à suo plato licentiã postulauerit, ex lege priuata, quæ legi cõi piudicat, absolutus, ad arctiorem religionẽ libere poterit se trãsferre, nõ obstante proterua indiscreti cõdictione plati: quia priuilegiũ meretur amittere. q̃ pmissa sibi abutitur ptãte: vñ nouerint vniuersi, q̃bus hoc priuilegiũ fuerit cõcessum, se de iure teneri taliter postulantibus transeundi licentiã impertiri: quia sicut subditus licentiã à suo plato cũ humilitate & puritate postulare tenetur: sic prælatus sine difficultate tenetur subdito licentiã indulgere, ne videat propositũ impedire diuinitus inspiratũ. Si uero probabiliter dubitat, utrũ quis velit ad ordinem arctiorem, aut laxiorẽ ex charitate aut ex temeritate transire, superioris est iudiciũ requirendũ, ne forte Angelus Satanæ, in lucis Angelum se trãsformet. Illud tñ regulariter est obseruandũ, ut nullus eps sine licentia Romani Pontificis psumat deserere pulatũ: quia sicut maius bonũ, minori bono pfert: ita cõis utilitas priuatæ pfert: Mandat igitur Papa pdictis fratrib, quatenus pdictum monachum, qui de puro corde & conscientia bona ad ordinẽ Cisterc. trãsiuit, vlterius nõ molestent. Not q̃ qui lege priuata ducit, a lege cõi ẽ exẽptus. Itẽ petita licẽtia à plato licet nõ sit cõcessa: põt q̃s ad arctiorẽ religionẽ trãsire, quasi ab ipsius lege solutus. Itẽ priuilegiũ meretur amittere, q pmissa sibi abutit ptãte. Item sicut subditus tenet plato, ita prelatus tenetur subdito in hoc casu. Itẽ eps sine licẽtia Papæ nõ põt epatum dimittere. Itẽ maius bonũ minori bono pfertur. Item cõis vtilitas prefertur priuatę.

Margin: Onarã. — Canonicã. hãt codices. — Religiosus pro bonũ obedientiæ ñ põt præscribere. facit l. 1 C. de ser. fug. — Dimolien. de Molend. Dubeolen. Dunoliẽ. — Cap 4. eo tit. in 5. comp. Et de materia huius decretalis uid oĩno B. Thomã 2.2 quę. 189. art. 1 & Hostiensem in sum. tit. de regularib. §. & qualiter.

bus & scientib. a episcopo & canonicis ecclesiæ Nazaren. a quibus habitus susceperat regularem: & infra. ¶ Fraternitati tuæ taliter respondemus, quod si regularem habitum se postulãte suscepit, & ad obseruationem religionis canonice, sua se professione b ligauit, ad resumendum habitum, ecclesiastica ẽ districtione cogendus: cum, q̃ tanto c tẽpore extra canoniam mãsit non in excusationem eius, sed in maioris transgressionis augmentum, merito valeat allegari. ¶ Idem Priori & cõuentui Dimoliensi.

¶ *Põt religiosus zelo sanctioris vitæ, ad religionem transire strictiorẽ petita prius licẽtia prælati sui, licet non obtenta: etiam si primum monasterium sit priuilegiatum. quod illi, ad aliud etiam arctius transire non possit. hoc dicit Et est casus notabilis & quotidie allegatur.*

CAP. XVIII.

Licet quibusdã monachis d & canonicis, e necnon & Hospitalarijs & Templarijs a sede Apostolica sit indultum, ne postquam aliquis professus fuerit apud eos, ad alium locũ possit ipsis inuitis arctioris etiam religionis obtẽtu, trãsire, ut unusquisque secundũ Apostolum in ea f vocatione permaneat, in qua dignoscitur esse vocatus: quia tamen ubi spiritus Dei est, ibi libertas: & qui Dei spiritu aguntur, nõ sunt sub lege, g quia lex non est posita iusto: ea ratione videtur hoc illis fuisse concessum, ne quis ex temeritate, h vel leuitate, in iacturam vel iniuriam sui ordinis, sub prætextu maioris religionis, ad alium ordinẽ transuolaret, sicut frequenter a multis cõstat esse psumptũ: nõ quidẽ ut ei transeundi licentia denegetur, qui eã cũ humilitate ac puritate duxerit postulãdam, vt non ficte, sed uere, ad frugem melioris vitæ valeat trãsmigrare. ¶ Talis ergo postquam a plato suo transeundi licentiã postulauerit, i ex lege priuata k (q̃ publicę legi præiudicat) absolutus, l libere potest sanctioris vitæ ppositum adimplere: non obstante proterua indiscreti cõtradictione prælati, quia priuilegium meretur m amittere, qui concessa sibi abutitur ptãte: Cũ etiã Romanus Pontifex, qui supremã in ecclesia obtinet ptãtẽ, Archiepis & epis cedendi licẽtiã ex n iusta causa petentibus, sine difficultate concedat. ¶ Quocirca nouerint vniuersi, q̃b. hmõdi priuilegiũ ẽ concessũ, se ad cõcedendã licẽtiã trãseundi taliter postulantibus de iure teneri, q̃a sicut subditus à plato, cũ humilitate & puritate, dẽt trãseũdi licẽtiã postulare, ne bonũ obedientiæ contemnere uideatur, sic profecto prælatus subdito; sine difficultate & prauitate qualibet, debet transeundi licen-

d ¶ *Monachis.* sup. eo. non est.

e ¶ *Canonicis.* 19. q 2 statuimus. & c. mandamus B.

f ¶ *In ea vocatione* 21. q. 1. c. 1. & q 2. placuit. & 7 q 1. non oportet.

g ¶ *Sub lege* 1. 19. q. 2. duæ sunt. B.

h ¶ *Ex temeritate.* aduerte qualiter interptat priuilegiũ istorũ. s. q̃ nullus talsũ possit trãsire ad strictiorẽ religionẽ. hoc est verũ (ut dicit) temeritatis cã: sic n. cũ phibet iurm, temerariũ tm intelligitur prohibitum. 22. q. 1. ita ergo lo.

¶ *Gl. seq alle. tres cõcor. & vnũ contrariũ. quærit & soluit, solutioni dupliciter opponit. Demum obijcit ad textũ et soluit.*

i ¶ *Licentiã postulauerit.* Sufficit ergo petere licẽtiã licet nõ obtinetur sic sup de arbitr. cũ olim. & sup. de loca. & conduc potuit. C de iur. emph. l. ult. Arg. ĩ. sup de electio cum in veteri & ad idem ẽt posset id ẽt. circa pil. Sed quid si al quis nõ petita licentia recesserit ad strictiorẽ vitã: nunquid ẽt reuocandus? Consueuit dici q̃ nõ, dũmodo leuitatis cã non trãseat, ut hic innuitur Sed obstat 19. q 2. mandamus. & illud põt intellig, q̃ leuitatis causa trãsit adhuc vi. sup. de pra. & quali intellexinius. ubi trãsiuit quidã sine licentia ad aliud monasterium, nec inde punitus uidetur. Sed qualiter põt quis inuito plato suo personã suam alienare cum rem alienare non possit, & maior sit alienatio personæ quam rei. 12 q 1. præcepimus & 17. q 1. c. 2. a cum forte clericus teneatur iurõ obedire 1. q. 1. sciendum. & sup. de maior & obe cum in ecclesijs. nec etiam põt peregrinari sine licentia sui epi. de conse. dist 5. non oportet. & sæpe probitet obedientiam bonum intermittitur 11 q. 3. quid ergo cum obediendum sit vbicunque non est contra præceptum Domini. uel dubium sit q̃ non contra præceptu Domini sit. 32. q. 1. quid culpatur. in fi. Sed illud auctoritate canonis fit instinctu Spiritussancti, & ita non constringitur per legem 19. q. 2 duę. arg. inf. de diuor. gaudemus.

k ¶ *Ex lege priuata.* quæ est amor Dei Charitas, de qua dr: Habe charitatẽ, & fac quicqd vis. de pœn. dist 2 radicata. Lau

¶ *Glo. seq quinque personas excipit.*

l ¶ *Absolutus.* Ab hac uniuersitate excipit vxor carnaliter cognita, impubes, & seruus. ĩ. de conuer. coniug quidam intrauit. 20. q. 3. c. 1. & 2. & 54 distin si seruus. Item excip. tur episcopus. inf. eo c ver illa, semper regula. & curiæ adstrictus. 54. dist. legem.

m ¶ *Meretur amittere.* 11. q 3 priuilegium. 74 dist. ubi ista. C. de Iudæ. l. 3. & l. Iudæos. Ber.

n ¶ *Ex iusta causa petentibus, sine difficultate concedat.* Quæ sit iusta causa, & quæ non, ostenditur supra de renun. nisi cũ pridem. lo.

Margin: Simposita. — Hæc clarius patent in decretali incip. si qua libera. quę ẽ in 2. cõn. tit. de statu regu. quã omisit Raymundus i hac collectione. — Vid. B. Thomam 2 2 quęs. 185. art. 4. — Facit ad hoc bonũ arg in l. sed & si §. si ipse seruus. ff. de pecu. — Si Iudei crucem vidẽdo, vel alias fidẽ ostendũt perdent, hactenus sibi pmissa Ioan. And.

protestatio in omni contractu debet fieri, ut sciatur contrahentium voluntas.

a ¶ *Nouitij.* scilicet causa probationis. habitus nouitiorum debet discerni ab habitu professorum, infra eo. statuimus.

b ¶ *Vel noxa.* Nota versum: *Noxia delictum, delinquens noxa notatur.* q̄nq; tñ unū ponitur pro alio, vt hic, vnde melius dixisset, noxia. Instit. de noxa. circa prin.

c ¶ *Distinguendum* Distinctio ista hodie nō vr̄ habere locum ꝑ decre. ī eo statuimus. ex quo .n. simpliciter assumit habitū nouitiorū, libere ante annum pōt redire ad seculum nisi euidēter appareat contrariū, ut ibi Laur.

d ¶ *Absolute.* ita ꝙ euidenter appareat. ī. eo. cap. proxi.

e ¶ *In primo casu.* Sic intelligit. ī. eo. super eo. eo. n. ipso quod absolute religionē intrauit, licet non fecerit ꝓfessionē. intelligit renunciasse seculo, cum nullā præmiserit ꝓtestationem. Vñ vel ibi remanere dēt, vel ad laxiorem transire. vt dictū est in c. super eod. Arg. cōtra. ī. eo statuimus. vbi de hoc.

f ¶ *Secularister.* idest, dissolute, arg. 81. dist. dictum. Bern.

¶ *Glo. seq. quærit, opi. ponit, & soluit.*

g ¶ *Remeare.* Nūquid licebit tali contrahere matrimoniū ex quo licet ei redire ad seculū Dñt q. dā ꝙ nō, cū sit simpliciter voueñs. 17. q. 2. nos nouimus. Si aūt ꝓtexerit, tenet. 17. di stin si 27. q. 1. n. uptiarum. & ī. qui cler. vel vo. rursus. quod nō est verum: quia nec fuit expressum votum, nec intendit contiuere, qui tantum sub conditione vouet: sicut nec obligatur. qui sub conditione contrahit matrimonium, conditione deficiente. inf. de condi. appo. c. de illis.

¶ *Glo. seq. quærit, alle. proponit opi. lo. in. fi. soluit. contrarium interserit, arg. de protestatione, alle. 4. iura. & duo contrarium.*

h ¶ *Protestetur.* Quid si non protestetur? nunquid præsumitur ꝓ religione? vr̄ ꝙ sic: quia summa est ratio, quæ pro religione facit. ff. de relig. & sum. fun. sunt personæ. dixit Io. ꝙ præsumi debet, ꝙ potius voluerit absolute mutare seculū, quam conditionaliter: nisi protestatio præcedat. Et sic est hic arg. ꝙ protestatio necessaria est. sup. de his q̄ vi metusve cau. c. prælatum. 31 q. 2. Lotharius 7 q. 1. Pontifices & sup. de elec. Cumanæ. Arg. contra sup. de consti. cum M. & sup. de appel. sollicitudinē. ubi non ualet protestatio illi qui contra illam facit, & ita præsumitur hic in dubio in securiorem partē, quia religio securior est ī. de re iud. estote. ff. eo. tit. semper in obscuris. sicut cum dubitatur, an aliquis sit excōicatus, ꝓsumit ipsum excōicatū vt absoluatur saltē ad cautelā, & tūc postea debet abstinere ratione dubij. ī. de cle. exc. mini. illud. & ī. de sent. exc. ꝑ tuas. Sed ꝗ vr̄, ex quo assumit habitū nouitij, nec facit professionem, nec renunciat seculo expresse, ꝙ non intendit se obligare simpliciter. ī. eo. statuimus. ubi de hoc dicitur. nisi euidenter appareat ꝙ tales, & c. quod verum est, & si intellige istam decre. secundum illam.

¶ Vidē Aleiatū li. 4. de ver. sig. Corn. Frōte. i. d differētijs ait: noxa pœna est, noxia culpa.

¶ Hæc duo verba: ī. annū, q̄ sunt in recentiorib. de sunt in oībus manuscripts & in impressis pau lo antiquioribus.

† emendatis.

† Cap. vni. co. eo. tit. in 4. cōpi. Primā qō nē habes su. de for. comp. po stulasti. secundā ī. de homi. postulasti. & vid. cōcilium Tridē. initio. ꝑcedētis ca. citatū.

1 Sed distingue ā condōne put Theologi, vt latere fert Dñic⁹ Sotus lib. 4. sē. dis. 29. q. 2. arti. 1. 2. & 3. & Syluester in summ. verbo matrimoniū. 3.

2 Sed hodie siue ꝓtestetur, siue nō, ante annum probationis nō tenet ꝓfessio ut dif

nasterium ingressus est, habitū sumendo nouitij, a si ante professionem emissam infra tps probationis exire uoluerit, licite possit absq; apostasiæ nota uel noxa b † præsertim cum debita morum correctione ad seculum remeare. ¶ Licet aūt super hoc senserint diuersi diuersa, nos tñ credimus distinguendū c virū is, qui conuertitur, proposuerit absolute d vitā mutare, ut sub habitu regulari omnipotēti Deo decætero famuletur: an cōditionaliter experiri obseruantiam regularē, ut ita demum si (infra annū †) sibi placuerit, profiteatur ordinis disciplinā: aut si forte nō placuerit, morib. emendatus † ad statum pristinū reuertatur. In primo casu e debet, ut regulariter viuat, ad laxiorē saltem regulam pertransire. In secundo pōt ad seculum, non tamen vt viuat seculariter f remeare g. Vt ergo quæ sit eius intentio plenius agnoscatur, propositum suum in principio protestetur. h

¶ Idem.

¶ *Qui infra annum probationis, nō facta professione redit ad seculum, licite potest ad ordines & beneficia promoueri.*

CAP. XXI.

Postulasti: † & infra. ¶ Tertio quæsiuisti vtrum illi qui in annis minoribus i constitu-

¶ *Postulasti.* Cōis diuisio Secunda pars: ibi, *Nos.* Abb. Sicul. CASVS. Aliqui ī. xiiij. annum assumpserūt habitum nouitiorū, postmodū ī. annum ante factā professionē ad suas ecclesias sunt reuersi: quæsitū, utrū debeāt tolerari: Rñdet Papa, ꝙ propter hoc non sunt a suis ecclesijs amouendi. Nō. ꝙ

qui habitum nouitiorum assumunt, infra annū probationis pōt redire ad pristinum statum: nisi fecerint professionem.

¶ *Glo. seq. dupliciter legit quod hic dicitur de minore & secundū alterum declarat quale fuit dubium, & ponit opi. Hug. & Inno.*

i ¶ *Minoribus.* Hæc q̄ōnon habet dubitationē: q. si erāt ī. xiiij. annum, non tenuit ingressus, & ita pōt libere exire ī. eod. ad nr̄am significatū. & c. cū simus. & 20. q. 1. illud. sed tamen verbū istud dubiū est, q. pōt intelligi ꝙ fuerunt ī. xiiij. annū, & sic vr̄ qō & ꝙ fuerint minores xxv & maiores xiiij. ī. de prob. in ꝓsentia & tunc dicas, ꝙ non cōstabat euidenter, ꝙ seculū uellēt mutare qñ habitū susceperūt qua re possunt redire ad pristinū statū. ī. eo. statuimus. Si uis intelligere ꝙ essent ī. xiiij. annos, hæc potuit esse dubitatio: quia forte erant doli capaces, & sic uidebat ꝙ malitia suppleret ætatē, sicut i matrimonio carnali. ī. de despon. imp. à nobis. & c. tuæ. q. a pote rant se obligare diabolo, sic & Deo. ī. d deli. pue pueris. Sed Papa rñdet, ꝙ libere pōt ministrare in ecclesijs postea receptis: & sic nō obligantur ante xiiij. annū. Hug. vero dicebat, ꝙ bene obligatur doli capax, & tenebat monachat⁹: q. poterat se obligare diabolo, ꝑ illud c. pueris & Innoc. fuit in eadem opinione, q in decret. l ista rñdet, ꝙ ingressus tenuit, si malitia supplebat ætatē: vt l antiqua decretali patet. sed hodie non ꝓcē B.

ti nouitiorum habitum susceperunt, & infra annum postmodū non facta professione, ad seculū sunt reuersi, & epis suis hoc sciētib. ad sacros ordines sunt ꝓmoti sustineri debeant in illis ecclesijs ministrare, in quibus sunt ab eisdē epis instituti. ¶ Nos fraternitati tuæ taliter rñdemus, ꝙ propter hoc non sunt ab ecclesiis ipsis amouēdi, sed in eis possunt libere ministrare.

¶ Honorius tertius Veneten. † episcopo.

¶ *Qui vltra annū portat habitū monachalē in monasterio, ubi sūt habitus indistincti, censet professus.*

CAP. XXII.

Ex † parte tua fuit proposi tū ꝙ nonnulli sunt, qui licet pluribus annis gestauerint habitum monachalem, professionem tamen monasticam non fecerunt: vnde cum super eo ꝙ habent proprium, & aliàs irregulariter viuunt, a te, vel ab alijs arguuntur: non erubescunt dicere, se ad carentiam proprij, & continentiam, ac alias regulares obseruantias non teneri, cū habitus k nō faciat monachum, sed professio regularis: & infra.

¶ Ideoq; fraternitati tuæ mādamus, quatenus quoslibet tibi lege diœcesanal subiectos, qui ꝓdicto modo terrā duabus m uijs ingredi non verentur: ut post

¶ *Ex parte.* Cōis diuisio. Secunda pars ibi, *Ideoque.* Ab. Sicu. CASVS Quidam sunt, qui pluribus annis portauerūt habitum monachalē, tñ professionē monasticā non fecerunt. Cum isti postmodum arguunt super eo ꝙ ꝓprium habent, & aliàs irregulariter uiuunt, dīt se non teneri ad carentiam ꝓprij, nec continentiam, cum habitus non faciat monachum, sed professio regularis: significatum fuit hoc dño Papæ: mandat epo loci, quatenus quoslibet sibi subiectos, qui prædicto modo terram duab. viis ingredi nituntur, compellat, ꝑ censuram ecclesiasticam, ut postquam per annum gestauerint habitum monachalem, regulam ꝗm formā ordinis profiteātur & seruent. Nota ꝙ nemo debet terram duab. uiis ingredi. Itē qui per annum gerit habitum monachalē, præsumitur monachus; unde compelli debet ut profiteat regulā illius ordinis.

k ¶ *Habitus.* sup. eo. porrectum. ubi de hoc. & infr. qui cle. uel uo. consuluit.

l ¶ *Diœcesana.* id est, lege iurisdōnis: nam regulares nō subsunt epo quantum ad legem diœcesanam 16. q. 1. cum pro vtilitate, sed lege iurisdictionis Quæ differentia sit inter legē diœcesanam. & legem iurisdictionis, dicitur sup. de of. ordi. conquerente. & c. dilectus. Ber.

¶ *Glo. seq. inducit tria similia. & arg. alle. duo iura. lo.*

m ¶ *Duabus. vijs.* & male: quia in vno eodemque officio nō debet esse dispar professio. 16. q. 7. in noua actione. & sic sup. de elect. cum causam. & est simile quod dicitur, usque quo claudicatis in duas partes? 49. dist. c. ult. & nemo potest duobus dominis seruire, vt 26 dist. Acutius & de pæn. dist. 1. ca. suscitatus. § item ut Christus ait Item argum. est ꝙ allegās contraria non est audiendus. sup. de ap. sollicitudine. 23 q. 7. quod autem & ideo isti non fuerunt auditi.

finiuit cōcilium Tridentinum initio capitis relatiuū: & sic cessat qō glossæ.

Qō ē huius glossæ cessat hodie ꝑ cōcilium Trid. sup. citatum initio ꝑcedentis capit.

† Veneten. Venen. Vetteren.

† Pro intellectu huius c. vide olno B Thomā in 4. sent. dist. 18. q.

2 Verbo aūt antiq decretalis in 4. cōpi. hoc tit. c. 1. ita hñt Nisi prudētia fortè supple uerit ætatē in illis, ut trāsire dēant ad regula laxiorem quia cum ipsi absq; protestatione religionis habitū assumant, vitā plurimū tur proposuisse mutare hæc ibi. ¶ consulto resecauit Raymundus.

Gl. seq. declarat præsumptionem, quæ insurgit ex lapsu anni. allegat contra, dicens locum id habere cum est habitus indistinctus.

a *Per annum.* Hoc ideo dicit, quia per annũ debet quis esse in probatione anteq̃ fiat monachus. 17. q. 2 Cõsald & s. eo. ad Apostolicã nisi renunciet illi beneficio: ut ibi dicitur, & j. c. prox. Qui ergo post annũ remanet in habitu monachali, & non reclamat, intelligitur tunc ipso facto tacite nouere, unde postea exire non potest: vt hic patet. immo cõpellitur expresse profiteri, nisi protestatio præcessisset. s. q̃ met. cau. persumptio iuris, & de iure, ita q̃ non admittitur probatio in cõtrariũ, ex nulla protestatione quo præcessit, 27 dist. quod interrogasti. s. eodẽ. uidua 20. q. 1. quẽ progenitores. similis præsumptio est j. de spon. ad id quod. & c. is q. & j. de Iudæ. c. ul. & 54. dist. fraternitatẽ. Et quod dicit, per annũ, posset supponi, maxime: si intelligatur de habitu monachali, q dari profitẽti bus consueuit: vt j. ca. prox. alias locũ habet quod dicitur de anno vbi nõ ẽ distinctus habitus nouitiorum ab habitu possessorum. Bern.

¶ Hæc referas cõcilium Tride sæpe citatum sess. 25 tit. de regularib. c. 15. & ui de q̃ alijs hic Henri Boich. & Panormitanum s. c. ex part.

† Alias ita: & in religione perpetuò.

quã per annũ[a] gestauerint habitũ monachalẽ, regulã secundũ formã ordinis profiteant & seruẽt, ecclesiastica censura compellas.

Gregorius nonus.

¶ *Infra probationis annum libere quis redit ad seculum, nisi professionem fecerit tacite vel expresse, uel appareat eum uitã mutare uoluisse. hoc primo Secũdo dicit, quòd ad hoc ut dignoscantur nouitij à professis, debet habitus professorũ benedici in locis ubi habitus nõ est distinctus.*

CAP. XXIII.

STatuimus† nouitios in probatione positos, ante susceptum religionis habitum, qui dari profitentibus[b] consueuit, uel ante professionem emissam; ad priorem statum redire posse libere infra annum: Nisi euidenter appareat[c], quòd tales absolute voluerint uitam mutare, & in † religione perpetuo Domino deseruire: Cum quilibet renunciare ualeat ei; quod pro se noscitur introductum. † ¶ Nihilominus statuentes, ad omnẽ ambiguitatem penitus amouendã, quòd in quibusdam locis religiosis, nouitiorum habitus non distinguatur ab habiu professorum, professionis tpore benedicantur uestes, quę profitentib. cõceduntur, vt nouitiorum habitus † a professorum habitu discernatur[d].

STatuimus. Duo sunt dicta Secundũ: ibi, *Nihilominus.* Primũ subdiuiditur: Primo statuit Secundo excipit: ibi, *Nisi.* Tertio rationem subdit: ibi, *Cum.* Abb.

CASVS Statuit in c. isto, q̃ nouitij in probatione positi, libere possunt ad Priorẽ statũ redire inf. annũ: antequã suscipiant habitũ qui dari profitentibus consueuit, vel ante professionẽ emissam nisi appareat euidẽter. q̃ tales voluerint uitã mutare, & in religione perpetuo dño deseruire: quia licitũ est cuilibet renũciare iuri suo Statuit insuper ad oẽm ambiguitatẽ tollẽdã. q̃ cũ in quibusdã locis religiosis, habitus nouitiorũ nõ distinguatur ab habitu professorũ. tpe professionis benedicantur vestes, q̃ profitentib. conceduntur, ut per hoc habitus professorũ, discernãtur ab habitu nouitiorũ. Not. q̃ nouitij in probatione positi j. annũ libere possunt redire ad seculũ, nisi euidenter appareant, quod uoluerint vitam mutare. Itẽ differentia debet esse inter habitum nouitiorum & professorum, quæ in benedictione vestium consideratur.

Glo. seq. distinguit duplicem habitum, demum quærit: ponit tres opiniones, & soluit.

b *Qui dari profitentibus.* Not. q̃ est habitus[1] professionis, q votum habet annexum, & eo ipso q̃ quis talẽ habitũ recipit, monachus efficit, & per talẽ habitu intrando religionẽ solẽnizat votum, quare postea reclamare nõ pôt ex quo cœpit cum alijs canere & de tali habitu loquitur hic & sic pôt intelligi. sup. eo. vidua. & 27. dist. quod interrogasti. & 27. q. 1. uidua & 20. q. 1. quẽ progenitores & talis habitus impendit & dirimit matrimoniũ, 27. q. 1. c. 1. Item est habitus probationis, q differt ab habitu professorũ: ut hic in fi. dr. & talis habitus ñ obstat, quo minus possit redire ad seculũ j. annũ ante tacitã professionẽ ut hic dr: & sup eo. consulti. nisi euidenter appareat q̃ uoluit seculũ mutare, ut statim dr. Sed pone clericus est in probatione, nunquid expectabit eps vsque ad tempus probationis, ut conferat[2] beneficiũ: cu ecclesia vacare nõ debeat ultra sex menses. sup. de cõcess. præben. nulla? Dicit Io. q̃ si auctoritate epi recessit, vr ei dedisse licentiã alique ad tps probationis, si vero sine licentia recessit, tunc poterit eum legitimo tpe elapso, priuare. Vel dicas, q̃ si euidẽter appareat q̃ voluit absolute mutare seculum, statim pôt beneficiũ illius eps cõferre: si vero non cõstet de hoc, tũc vr q̃ eps teneat ipsum expectare, usq: ad tps probationis, cũ habeat illud tps a iure ille conuertendus. sup. eo ad Apostolicã. & dicit decretũ, q̃ licentiã ab Apostolo datã nemini auferre possumus. 28, dist de his. si iudex minus tps dederit, quã sit statutũ à lege, supplere tur a iure ff. de re iudi. l. 4. §. si quis. quia vr iusta de cã abesse unde nõ dẽt priuari. sup de cler. non resi. inter quatuor. & c. vlt.

1 De varijs habituum genere ib. q b. religiosi distinguũtur, videto hic præ alijs Henric Boic.

2 Hæc q̃stio iã est, hodie decisa per decisionẽ Põtificiã in c. beneficium de regularibus. li. 6.

Veriũ tñ vr q̃ si eps ñ vult eũ tñ expectare, & eccla per huiusmodi absentiã dãnũ incurrat, dẽt eũ citare, ut redeat, uel vt profiteatur: & si ad terminũ nõ redierit. pôt ordinare ecclesiã per iura prox. allegata: nec credo illã esse iustã causam expectandi. quia priuata utilitas nõ dẽt præferri cõi utilitati. s. eo licet. s. de post. prælat. c. 3. Idem credo seruãdũ si alter spõsus intret religionẽ. & infra certũ tẽpus profiteatur, alioquin cõpellitur redire ad spõsam quia & ibi periculũ imminet fornicatiõis. j. de cõuer. coniu. ex publico. arg. sup. ut lit nõ cõtest. qm frequenter. §. 1. satis posset dici, q̃ eps non posset illũ priuare vsq; ad tẽpus statutũ. & interim faciat deseruiri in eccla per aliũ cui prouideat de bonis ecclæ. arg. s. d app. peruenit 2. & s. de cler. non resi. ca pen. secus in muliere cui consuli interim non pôt. hoc æquius vr fauore religionis summa. n. est ratio q̃ pro religione facit. tt. de relig. & sump. fune. sunt psonæ, Ber.

¶ Gl. seq. q̃rit, & soluit.

c ¶ *Nisi euidenter appareat.* Et hoc vr, q̃ qui simpliciter intrat religionẽ dũ; tñ nõ faciat professionẽ, uel nõ recipiat vestes q̃ profitentib. conceduntur. licet nullã faciat protestationẽ, q̃ semper possit redire ad pristinũ statũ j. annũ: & sic p̃sumitur q̃ condõnaliter voluit experiri obseruantiã regularẽ, nisi appareat euidenter. q̃ seculũ mutare voluerit. Sed qliter appareat q̃ hoc voluit? Dico q̃ si renunciauerit seculo expresse, uel si aliud dicat vel faciat, per quod voluntas eius appareat, uel si statim recipiat vestes, quæ tñ dãtur profitentib. sed si nihil dicat uel faciat, non apparet euidenter[3] q̃ uoluerit mutare j. qui cle. uel vouen. consuluit, optime facit: & sic pôt intelligi sup. eo. consulti. & sic non p̃sumitur pro religione si voluerit redire ad pristinũ statũ: quia ñ ẽ uerisimile. q̃ sit immemor suæ salutis, 1. q. 1. sancimus. & q̃ ei sit credendũ est at de rap. cum causa. & ita non p̃sumitur pro religione ubi simpliciter intrauit, ex quo vult ante annum exire: immo p̃sumimus q̃ cõdõnaliter habitũ assumpsit. sic ergo debet apparere q̃ uoluerit seculum mutare, quod patet ex eo quod dicit: cum quilibet valeat renunciare ei, quod pro se. &c. & ex eo quod dicit sup. eo. consulti. in si propositum suum in principio protestetur, scilicet q̃ vult seculum mutare, hoc expresse dicendo: in contrarium tamen consueuit ibi dici, prout dixit ibi Ioan. & sic intelligimus hodie illã decretalẽ secundũ istã.

d ¶ *A professorum habitu discernatur.* Et sic patet, q̃ alius ẽ habitus professionis. & alius habitus probationis siue nouitiorũ vt dicit. ut su. ut per hoc appareat qui sint professi, & q nõ B.

† Vide l. si q s l cõscribẽdo. C de pact. Bar. in l. le cta. ff. de re iud.

† Dictio habit[9], de est hic in plurib. antiquis codi plarib.

† De maturis, prter doctores hic uide Ancharanũ in cap. cũ in ecclesijs. de maiori. & obed.

3 Quæ sint euidẽtia signa. quib. appareat q̃ seculum mutare voluerit prosequitur hic I. An.

¶ Idem.

¶ *Religiosi fugitiui annuatim sunt requirendi, & cogendi ut ad monasterium reuertantur.*

CAP. XXIIII.

NE religiosi uagandi occasionem habentes, salutis propriæ detrimentum incurrat & sanguis eorũ de prælatorum manibus requiratur.[e] Statuimus, ut præsidentes capitulis celebrandis, secundũ statutũ conci-

NE *religiosi.* Diuidit. Primo cõstõnis cã ponit. Scdo cõstõsub mittit: ibi, *Statuimus.* q duo facit, Prio prouidet circa eiectos & fugitiuos. Secũdo circa inobedientes: ibi. *Si uero.* Abb.

CASVS Cũ prælati corrigere teneant subditorũ excess[9] & oues vagabũdas reducere ad ouile, ne sanguis eorũ de suis manib. requiratur: statuit Papa Gregorius, ut præsidẽtes capitulis celebrandis s̃m statutũ concilij generalis, siue abbates aut Priores, requirãt fugitiuos suos, & eiectos de ordine suo solicite annuatim, reducẽdo eos ad claustrũ, ne vagabundi discurrãt in animarum suarũ periculũ; & si in monasterijs suis recipi possunt, compellantur Abbates seu Priores eorũ, ut eos recipiãt salua ordinis disciplina: Si aũt regularis ordo non patit, prouideãt, ut apud eadem monasteria in locis cõpetentibus, uitæ necessaria talibus ministrentur, si absq; graui scandalo fieri pôt; alioquin in al[ij]s domibus eiusdẽ ordinis prouideat eisdẽ: si aũt ibi fugitiui inobediẽtes extiterint, excõicẽtur, & tamdiu ab ecclesiarum prælatis excõicati publice nuncientur, donec ad mandatum suorum prælatorũ humiliter reuertantur. Not q̃ monachi uagabundi reducendi sunt ad monasterium suum, ne damnabiliter euagentur.

e ¶ *De prælatorum manibus requiratur.* & ita prælatus tenetur de facto de

† Aliàs difficile discernerẽt sicut difficile discer nit liber à seruo. ff. de contr. empt. qui difficile secundum. Vincent. Ioan. An.

facto subditi, nisi eũ correxerit. su. de off. ord. irrefragabili. & j. de statu regulariũ. cũ ad monasteriũ ad fi. & 43. dist. Ephesijs.

a Concilij generalis. ꝙ habes. j. de statu monach. in singulis.

b Qui. ſ. præsidentes vel Abbates.

Vel dic & melius: qui, scilicet, fugitiui & eiecti.

c Salua ordinis disciplina. Hoc est dicere, imposita eis pœnitentia. secundum ꝙ regula illius ordinis requirit & præcipit.

d Si absque scandalo. Nihil omnino cũ scandalo faciendum est su. de temp. ord. ad aures. su. de præscri. nihil prodest & væ homini illi p quẽ scandalum venit. j. de no. oper. nunciat. cum ex iniuncto. Ber.

Glo. seq. quærit, & soluit.

e Vita necessaria ministrent. Et quis ministrabit ei necessaria? Abbas prioris monasterij vel secundi? Credo ꝙ Abbas prioris monasterij: & vt si aliqd habeat de suo, prouideat ei & illo 16. q. 6. de lapsis & et si non habuisset aliquid, prouidebit monacho suo tẽpore pœnitẽtiæ. aliàs monasterium illud secundum quare grauaretur?

lij generalis, [a] † seu patres Abbates, seu Priores, fugitiuos suos & eiectos de ordine suo, requirãt solicite annuatim. Qui si in monasterijs suis recipi possunt, secundum ordinem regularem, Abbates seu Priores eorum, monitione præuia per censurã ecclesiasticam compellantur ad receptionem ipsorũ, salua ordinis disciplina. Quòd si hoc regularis ordo non patitur, auctoritate nostra prouideant, ut apud eadem monasteria in locis competẽtib. si absque graui scãdalo fieri poterit, alioquin in alijs religiosis domibus eiusdem ordinis, ad agendã ibi pœnitentiam, talib. vitæ necessaria ministrentur. Si vero huiusmodi fugitiuos vel eiectos inobedientes inuenerint, eos excõicent: & tandiu faciant ab ecclesiarum prælatis excõicatos publice nunciari, donec ad mãdatum ipsorum humiliter reuertantur.

DE CONVERSIONE CONIUGATORUM.

Supra uisum est de regularibus in genere, sed quia coniugati quandoq; intrant monasteriũ, et dubitari posset de eorum ingressu, ideo ad clariorem de iterum auctor posuit speciales rubricam.

De hac materia habetur 33. q. 5. & 27. q. 2. ca. sunt qui. cum duobus cap. seq. & conuenit inf. de cap. c. pen. Alb.

TITULUS XXXII. De conuersione coniugatorum.

Alexan. tertius Vbergen. † epo.

Si uir de uxoris licentia profitetur & vxor ipsa suspecta nec continentiã uouet, nec religionem ingreditur, episcopus uxori virũ restituet h. d. iuxta litteram.

Præterea. Cõmunis diuisio. Secũda pars ibi: Dicimus. Abbas Siculus.

CASUS. Quid si laicus præsentibus sacerdotibus & monachis, ignorante episcopo, de licẽtia & permissione vxoris monasterium intrauit, & professionem fecit, uxore in seculo remanente, nec transeunte ad religionem, aut continentiam uouente: quæritur, utrum laicus ille possit ab episcopo suo ad torum uxoris de monasterio reuocari, an illa debeat compelli ad continentiam obseruandam? Respondet Papa, quòd uir põt & debet de monasterio reuocari, nisi uxor ad religionem transierit, aut castitatẽ perpetuo seruare promiserit: cũ sit illius ætatis, quòd sine suspicione non possit in seculo remanere. Nota, quòd alter coniugum non potest ad religionem transire altero in seculo remanente, nisi castitatem seruare promiserit.

CAP. I.

Præterea [f] † vtrum laicus vxoratus, qui præsentib. sacerdotibus & monachis ignorante episcopo, de licentia & permissione vxoris, monasterium ingressus professionem fecit, vxore in seculari habitu remanente, nec transeunte ad religionem, aut perpetuam continentiam vouente, ab episcopo suo possit ad thorũ reuocari vxoris, an illa cõpellenda sit continentiam obseruare: Dicimus, quòd nisi vxor ad religionem transierit, [g] aut ppetuo castitatem seruare promiserit, [h] vir potest & debet de monasterio reuocari. [i]

Idẽ Salernitano archiepiscopo.

Ante matrimoniũ consummatum potest alter coniugum, etiam altero inuito religionem ingredi: sed remanẽs in seculo potest ad secunda uota transire.

CAP. II.

Verum † post consensum legitimum de pſenti, licitum est alteri, altero etiam repugnante eligere monasterium, [k] (sicut [l] sancti quidam de nuptijs vocati fuerunt) dummodo carnalis commixtio non interuenit inter eos: & alteri remanenti (si commonitus continentiam seruare noluerit) licitum est ad secunda vota transire. Quia cum non fuerint vna caro simul effecti, satis potest vnus ad Deum trãsire: & alter in seculo remanere. [m]

Idem Pisano archiepiscopo.

Qui inuita uxore professionem fecit, & ei postea restituitur, nõ compellitur mortua uxore ad monasterium redire: matrimonium tamen contrahere non debet.

CAP. III.

Quidam † intrauit monasterium inuita vxore: qua

f Præterea. supple, quæsiuisti.

g Transierit. cum non possit esse in seculo sine suspicione turpitudinis 27. q. 2 scripsit. & cap. sunt qui dicunt.

h Promiserit. manendo in domo propria, si est senex. inf. eo. cum sis. & c. ad Apostolicam.

Glo. seq. alleg. tria iura pro concord. & duo pro contrariis. & soluit distinguendo. ponit opi. iterum signat aliud contrarium, & soluit.

i Reuocari. sic patet ꝙ non sufficit vxoris licẽtia, ut uir possit intrare monasteriũ: sic j. eod. ex parte 1. 33. q. 5. notificasti. & j. eo. coniugatus. Sed contra, 33. q. 5. qui uxorẽ 27. q. 2. Agathosa Solu. Dicas ꝙ si talis est vxor, quę non possit esse in seculo sine suspicione fornicationis, non sufficit sola licentia uxoris, nisi & ipsa similiter cõuertatur; quo casu hæc decretalis potest intelligi, & oĩa similia. Si vero senex est, sufficit sola licẽtia, interueniente auctoritate epi. & ipsa uoueat, & remaneat in seculo j. eo. cum sis. & c. ad Apostolicam. & capit. ex ratus. Sed in casu isto intellige illa iura, q uidentur dicere, ꝙ alter coniugum põt ad religionẽ transire de consensu vxoris, ea in seculo remanente. Alij uolunt dicere: ꝙ sufficit vxoris licentia. j. eod. ex parte. & c. cõsuluit. & in hoc c. loquitur de licentia extorta, vel quia fuit iuris ignara. sed tene primum. Tãc. Item signatur contra. j. eod. Veniens. Solu. illa fuit fornicata: & ita obstabat ei exceptio fornicationis, sic 27. q. 2. Agathosa, Ber.

Verum. Primo ponit dictum. Secundo ipsius rationẽ: ibi, Quia. Abbas.

CASUS. Dicitur hic ꝙ si aliqui per consensum mutuum de præsenti matrimonium cõtraxerint, antequã sint carnaliter coniuncti, potest alter religionem intrare altero inuito, sicut quidam sancti de nuptijs vocati fuerunt: & ille qui remansit in seculo, poterit matrimonium contrahere, cum nondum sint una caro effecti. Nota, quod ante carnalem copulam potest alter coniugum altero inuito intrare religionem,

Glo. seq. signat contrarium, & remittit.

k Monasterium. 27 q. 2. desponsatam. infra. eod. ex publico. argu. contra. inf. de spon. commissum. ibi soluitur. Ber.

l Sicut sancti quidam. sicut beatus Macharius & Alexius. 27. q. 2 c. scripsit. §. ecce.

Glo. seq. ponit opi. quam reprobat. Io.

m Remanere. & cum alia contrahere. j eo. ex publico Et dicunt quidam, ꝙ nihilominus remanet uinculum, prioris matrimonij, sed prorsus inefficax propter ingressum: & sic habebit duas vxores, sed non obest tale uinculum. argum. de cõsecr. distinct. 4. cap. 2. Sed contra eos facit 31. q. 1. quomodo uirginibus. & inf. de diuor. gaudemus. Vnde primi matrimonij uinculum soluitur per ingressum religionis: ut in Authen. de sanct. episcop. §. si uero constante adhuc matrimonio coll. 9.

Quidam. Communis diuisio. Secunda pars: ibi, Consultationi. Abbas Siculus.

CASUS. Quidã intrauit monasteriũ uxore inuita, coactus est ad eã redire: tãdẽ mortua ẽ illa: quęrit, utrũ debeat cõpelli ad monasteriũ reuerti, an possit aliã accipere uxorẽ? Respõdet Papa,

R 2 quod

† Lateranẽsis sub Innoc. 3. ca. 12.

Quis dicatur fugitiuus, vid. & gl. edi. l. quis sit fugitiu'. Dictio, suos, decẽ in antiquis codicib. & redũdare docẽt sequẽtia, vc; illa: de ordine suo, ꝑmissa. Vide I. aggssimũ. ff. de usuf. & l. Lolleũ cũ nota. tis. ff. de dona. Argumentum est ꝓ hoc in l. seru'. C. de quæstioni.

† Vbergen. Helien. Vercell'.

† Cap 1. eo. ti. l. 1. compil. & Post cõcilium Lateran. sub Alexã. iij. par. 5. c. 4. Et de materia uid. Turrecremata in c. qd Deo. 33. q. 5. & Dñicum Sotũ li. 4. sent. dist. 27. q. 2. ar. 4.

De materia glossæ ui de quos paulo ante citaui.

† Cap. 1. eo. tit. in j. comp.. Et post ɔciliũ Lateranẽ. part. 5. c. j. Decisionẽ huius decretalis ualdè tuetur Sotus ab impugnatione hæreticorum. li. 4. sent. dist. 27. q. 1. ar. 4. add Turrecremata in c. sciatim. 32 dist.

† Cap 3 eo. tit. in 1. compil. Et post cõciliũ par. 5 c. 2. vid glossam. c. mulier 33 q. 5. & ibi doctores.

quotū nō tenuit:unde ratione uoti ad monasteriū nō tenetur redire: tñ ulterius nō poterit uxorē accipere, qa pmisit se nō exigere debitū carnis:quod fuit in eius potestate: & quātū ad hoc tenuit uotū:sed nō reddere, nō erat in ptāte uiri, sed uxoris:vñ dicit Apostolus:Vir nō hēt potestatē sui corporis,sed mulier, & ecōuerso.Nota,quod alter cōiugū altero inuito ad religionē trāsire non pōt:Itē uotū pro parte tenet,& pro parte nō tenet.Itē uotū meū obligat me ad id quod in me est.Itē mutuā seruitutē sibi dēnt uir & mulier: ex quo sunt una caro effecti.

Gl.seq.signat cōtrariū, & remittit.

a *Votum non tenuit* plene, tenuit tñ quo ad ea q erāt in eius potestate, scz non exigere debitū carnis: qd Ipsi fuit potestate, sic ꝫ.eo.placet.uñ cōpellit cōtinere.sed nō cōpellit ad monasteriū redire.ut ꝫ. eo.placet. Arg.ꝫ.ꝫ eo.ex parte.& c.consuluit.ubi compellit ad monasteriū redire:sed ibi soluitur

b *Non tenetur.*id est non dēt ab ecclesia cōpelli, ipse tñ peccat si nō pficit quod vouit, ex quo impedimentū cessauit. argu. 17.q.2. nos nouimus. Ber.

Gl. seq.obicit, & soluit.Secūdo quærit.ponit opi. Tan,contrariam quā approbat,& alternatiue reuertitur ad primam. Tertio quærit,soluit distinguendo,solu.opponit, & respondet.

ipsum repente, coactus est ad eā redire:ea mortua, quæris, an ipse cogatur reuerti ad monasterium, an aliam possit ducere in uxorem? Consultationi tuæ taliter respondemus, quòd votum a non tenuit: vnde ratione voti ad monasterium non tenetur b redire: vlterius vero non poterit vxorem accipere: promisit enim se non exigere c debitum, quod in eius potestate erat: & ideo quo ad hoc uotum tenuit: non reddere autem, non erat in eius, sed mulieris potestate.unde Apostolus: Vir non habet ptātē sui corporis;sed mulier.

Idem Exonen. episcopo.

Vxoratus religionem intrare nō pot, nisi etiam uxor ingrediatur: vel nisi suspecta non sit,& cōtinentiam promittat. h. d. Et est unum capu s de principalioribus titulis

CAP. IIII.

Cvm † sis præditus sciētia litterarum, ignorare non debes, sanctorum Patrum constitutioni d esse contrarium,ut vir vxore sua, aut vxor viro eius † non assumente religionis habitum, debeat ad religionem transire, & infra, Inde est quod auctoritate Apostolica prohibemus, ne in episcopatu tuo, uirum vel vxorem(nisi vterque ad religionem migrauerit) transire permittas. Verum si ita vxor senex est & sterilis, e quòd sine suspicione f possit esse in seculo,dissimulare g poteris, ut ea in seculo remanente, & castitatem promittente, ad religionē transeat vir eiusdem.

Idem Strigon. † & Colon. † Archiepiscopis.

Coniugatus non est ordinandus ad sacros ordines, nisi uxor continentiam promittat.

CAP. V.

COniugatus: † & infra.Nullus coniugatorum est ad sacros h ordines promouēdus: Nisi ab uxore continentiam i profitente,fuerit absolutus.

Idem eisdem.

Vxoratus in episcopum promoueri non potest, nisi uxor religionem profiteatur.

CAP. VI.

SAne † si coniugati consense int ordinari, vxoris voluntas prius requirenda est: &,in-

pmissa,& uir poterit ad religionē trāsire. No.quod alter cōiugū nō dēt ad religionē trāsire sine reliquo.Itē si mulier sit senex,& si castitatē promiserit,pōt uir ad religionē trāsire.Itē nota hic argumentum pro senib. quod sint continentes.

d *Constitutioni.*27.q.1.sunt qui dicūt. & c.Agathosa. quia Agatho.&c.scripsit nobis.in istis cōstitutionibus dicitur: qd uir & uxor postquā copulatione coniugij una caro effecti sunt, non potest alter ad religionē transire altero in seculo remanente.

e *Sterilis.*ratione ætatis, & non nā, qm multę sūt steriles & iuuenes.q cōtinere non possunt, nec uolūt.

f *Sine suspicione.* sic ꝫ.eo.uxoratus. & c. ad Apostolicam.

g *Dissimulare,* Dissimulatione approbationis. quia talis transitus bñ approbai si pseutit mulier. ꝫ. eo. uxoratus.& ca ad Aplicā.

Coniugatus. Diuiditur: quia primo ponit dictū. Scdo exceptio,.bi, Nisi.Abb.

CASVS Dicitur hic quod nullus coniugatus ad sacros ordines recipiatur, nisi prius continētiam uouerit, & ab uxore fuerit absolutus. Nota quod nō sufficit uiro licentia mulieris,vt ad ordines promoueatur, immo exigitur quod continētiam uoueat.

Gl.seq.recite.per quæ. arg.pro,& soluit contra primum,lo.

h *Ad sacros.* ex eo quod phibet,quod cōiugatus nō promoueatur ad sacros ordines,datur intelligi,quod possit ad minores:quia quod de vno negatur de alio consequens intellectus patet. 25.dist.qualis.sed non ē verum:qa coniugati promoueri nō debent sup. de cler.coniug diuersis fallaciis.immo si clerici sunt in minorib. ordinibus,beneficijs debent priuari eo.tit c.1.

Gl.seq.qrit,ponit opi. Ala.ponit cōtrariā,& reuertit ad primā.

i *Ab uxore continentiam profitente.* Sed nūquid sufficit hoc? Vr quod sic 32.dis.seriatim & 77.dis.eps bñ dictione.q potius,pōt dici sed ibi exponit religionē,idest castitatē.sic. ꝫ. de cler.coniug.sane quod cōcedebat Ala.si uir remaneat in seculo. Alij dicūt quod ordinari nō dēt,nisi ad religionē conuertatur uterq;.Qd dr hic intellige in eo casu,in quo esset senex & sterilis, ita quod nulla ē suspicio de uxoris incōtinētia: & sic intelligitur illa decre.sane.de cler.coniug nā q pmouet ad sacros ordines,eo ipso intelligit cōtinētiā pfitery:& si iuuenis esset uxor,ꝑsum ptio esset cōtra utrūq;.arg.ꝫ.c prox. in si unde non dēt promoueri talis,nisi ambo transierint ad religionē:secus si sit senex,& sine suspicione.uel dicas ut dixit Alan.quod aliud est in eo q pmouet ad sacros ordines remanēdo in seculo: qa ibi sufficit quod cōmuni cōsensu cōtinentiā promittat, ut dicunt iura primo inducta:qa etiam cōi consensu,sine susceptione ordinum possunt cōtinētiā pfiteri remanēdo in seculo.33. q.5.quod Deo pari. & aliud est in his qui conuertuntur:qa locum ibi habet quod dr ꝫ.c.prox.& ꝫ.eo ad Apostolicam.

*Aut.*Communis diuisio.Secunda pars;ibi.*Fraternitati.*Abbas Sic.

CASVS. Dicitur hic,quod si cōiugati ordinari uoluerint,uoluntas uxoris prius dēt requiri,& obtineri. ut dicitur in præcedēti c.prohibet etiam ne vxoratus possit in episcopū pmoueri, nisi uxor sua continentiam profiteatur, & intret religionem sacrā uestem assumendo Not.quod uxoratus non debet promoueri sine licentia uxoris.Itē nota speciale in uxore episcopi, quod debet continentiam profiteri:& intrare religionem antequam uir eius promoueatur in episcopum.

Gl.seq.recitat,et par quæstionem.

c *Non exigere.*hic. ꝫ.eo.placet.Sed hæc rō non uł bona:sic,n.beata Maria ꝑhere non debuę, cū proposuerit nō exigere 27.q 2.beata Maria.&tñ licite cōtraxit,vt ibi dr.Rñdeo Ipso bona ē hæc rō,qa post tale votū cōtrahere nō debuit.ppter pronitatē quā hēt exigēdi debitū.& quod dr de beata Maria,hoc fecit ex reuelatione diuina. Sed pone quod cōtrahat, qd erit? Tācredus dixit,quod tenet matrimoniū:qa votū nō fuit solēne argum. ꝫ.qui cler.vel vo.rursus. Alij dicūt,quod nō tenet matrimoniū,& dēnt separari ꝫ.eo.ex parte.& c. consuluit.& hoc verius vr:qa quātū ad,cōtinētiā seruādā,satis solēnizauit ipsū votū p suā pfessionē.Vel si vis dicere quod matrimoniū teneat, ipse tñ debitū ab uxore exigere nō dēt: quāquā reddere dēt exactus:qa faceret cōtra consciētiā arg.ꝫ.de test. sp.lras & ꝫ. de sent.excom.inquisitioni.Itē qrit utrū mulier possit intrare monasteriū in casu isto inuito uiro: Hic pōt distingui an sit recōciliatus ei,& eductus de monasterio:& tūc nō pōt eo inuito itrare ar.33.q.5.qd Deo pari.si uero nō ē recōciliatus ei pōt trāsire ad religionē eo inuito.27.q 2. Agathosa.& 33.q. 5.q uxorē.Sed vr quod non obstāte eo quod est recōciliatus,quod ipsa possit intrare religionē eo inuito:qa ipse iā nō pōt ab ea exigere debitū:& sicut ille ea inuita renūciauit exactiōni debiti cōiugalis, ita & ipsa eo inuito pōt renūciare seruituti, quā hēt in ipsum Hoc uero est quātū ad hmōi seruitutē:qa quod ipse dēt ad monasteriū redire ubi fecit pfessionē. ꝫ.eo placet. quo ad,alia tñ q uir dēt uxori,& ecōuerso, nō vr quod uiro inuito possit trāsire, postquā illa eduxit eum de monasterio,& ei est reconciliatus:quia nō solū tenētur coniugati ad debitū carnale reddēdū:sed ad mutuū auxiliū & obsequiū: qa in quibusdā matrimoniū est legis obsequiū.27.q.1.nuptiarū.Bern.

*Cum sis.*Communis diuisio.Secunda pars;ibi,*Inde est.*vbi ex genere præmisso infert speciem Abb.Sic.

CASVS. Præcipit Papa Epo Exonē. ne in epatu suo, pmittat virum uel uxorem ad religionē trāsire, nisi uterq, ad religionē migrauerit:tñ si uxor ē senex,q sine suspicione possit in seculo remāere,dissimulare poterit,ut i seculo remāeat castitate

† Cap.4. eo.ti.in j. compil. Et post cōcilium Lateran. par.5.c.3. Et de atticulo huius c.vide Turrecrematam, in c. sunt qui dicūt 27.q. 2 in fin.

† suo De hoc articulo vide Be. Augustinum libr. 24. cōtra Faustum Māichęū. c.8.& 9.et magistrū sent. libr. 4. dist.30. & præmissis aliqd addendū. & ibi Sotum q.2. art.1.& 2. vbi late ꝫ matrimonio B. Virginis.

Sane mō hoc dictū accipias, ideo enim continere nō posūt,qa reuera ad cōtinētiā non se disponunt, neque eo faciunt.q pro continētiæ dono à Deo impetrando fieri oportet.

† Strigonien & Colonien.

† Capi 5. eo. tit. in 1.compil. Et post cōcilium par. 5.c.6. Et de ueto intellectu vide Durandū. lib 4. sen. dist.27. q. 2.& ibidē Palud.q.3 & latius ibi Sotū q.1. art.4. vers.præterea contra eandē primā cōclusionē.

† Capi.6. eod. ti.in 1.compil. Et post cōcilium Lateran.par. 5. c 7. Et de materia & intellectu vide quos citaui paulo ante in c.cōiugatos. adde dominicum in c. e. si se cum dam. 28. dist.

a *Vxtra-*

e ¶ *Vxoratum.* Si de fraude nō sit suspectus, rōne vxoris & filiorū à prlatura, & ab administratiōe nō repellit: in quo casu intelligitur hoc 31. dist. oīno. secus si suspectus: q̃a sæpe p tales substantia ecclesiastica deperire solet. 28. dist. de Syracusanę. & sup. de cler. coniu. diuersis fallacijs. 61. dist. Cathinensis.

¶ *Glo. seq. quærit, & soluit.*

b ¶ *Sacrū velamē.* Sed q̃d si eēt vetula, nūq̃d sufficit si ɔtinētiā ɔfiteat. ĩ. eo. vxoratus. & ĩ. eo ad Apl'icam? Rñdeo nō sufficit, nisi cōuertat. & ē spāle in vxore epi: alias contradiceret cap. pręced.

Quidam dicūt ꝙ nō sufficit, & est spāle in epō. credo ꝙ sufficeret. & hoc intelligitur de iuuene, argu. eĩ fine huius capituli.

E X publico. Prima pars narrat factū. Secunda: ibi, *Cæterum.* mulieri petenti dat iudicē. Tertia soluit obstaculū: ibi, *Sane.* Abb.

CASVS. Inter A. Virū, & M. mulierē qō matrimonij vertebat, quę fuit cōmissa epo Verō. qui pro matrimonio sententiā promulgauit, pcipiens mulieri, vt ad virum rediret, & ei coniugalē exhiberet affectum: q cū facere nollet, fuit excōicata: sed illa se virginem afferens, dicebat se velle religionem intrare: significatum fuit hoc dño Papæ, vnde mandat epo Brixien. quaten⁹ si pdict⁹ vir eam carnaliter non cognouerit, & illa ad religionē transire voluerit, absoluat à snīa excōicationis, recepta prius sufficiēti cautione ab ipsa, ꝙ debeat ad religionem transire, vel ad virum suum redire infra duos menses: & si ad religionem transierit vterq; restituat alteri q̃d ab eo recepit. In fine rñdet tacitæ q̃ōni, q̃ posset fieri de auctoritate Euangelij, qua dr̃, nō liceat alicui dimittere vxorē suam excepta causa fornicationis: q̃a illud intelligendum est, de his quorum matrimoniū est carnali copula cōsummatū. Not. ꝙ ante carnalem copulam potest alter coniugū religionē intrare, altero in seculo remanēte. Itē cū dissoluitur matrimoniū iusta de cā, vterq; debet alteri restituere q̃cq̃d ab eo habuit. Itē priuat q̃s iure suo sine culpa sua. Itē per carnalem copulam matrimoniū cōsūmatur.

¶ *Glo. seq. quærit, & soluit.*

c ¶ *Religionem.* Quid si vellet remanere in domo propria, & seruare religionē? Non est audiēda. ĩ. eo ex part. 2. in fi. q̃a ad bonū & malum se posset habere: & iō quod certius est, tenēdum est. vt ĩ. de spon. iuuenis. & de pœnit. dist. 7. §. 1. Bernar.

d ¶ *Sufficienti.* Nomine sufficientis cautionis intelliguntur pignora, vel fideiussores. ff mand. si mandato. §. ult. satis putarem in casu isto dari cautionem ad arbitrium iudicis. 24. dist. in. quanquam.

e ¶ *Infra duorum.* Nunquid istud tempus est ordinarium & regulare, ut semper tantum tempus indulgeatur, & non minus, licet dicatur de duobus mensib? Credo ꝙ istud cōmitteretur arbitrio iudicis, vtrū plus uel minus tp̃s indulgeat ad profitendum dicenti se velle etiam intrare religionē. & currit à tpe illo quo iudex statuit terminum. Sed pone ꝙ elapsū est tempus statutum, nunquid adhuc potest intrare religionem? Dico ꝙ sic semper ante carnalem copulam. iudex tamen debet præfigere terminum peremptorium infra quem profiteatur, vel conuertatur ad virum: alio quin illam excōicet, nec dabit ei tempus probationis episcopus nisi maritus consentiat. De hoc dic vt sup. tit. proxi. statuimus.

f ¶ *Restituat.* quod obtinet vbicūq; matrimoniū dissoluit ex iusta cā. ĩ. de don. post diuor. resti. c. 1. & ĩ. de coniug. ser. proposuit. C de spon. l. vlt. C. de episc. & cler. Deo nobis.

g ¶ *Consūmatum.* Sed ɔtra vr̃ q̃a matrimoniū mādato Dei pficit. 26 dist. deinde opponit. Sol. Est consummatio quæ fit quo ad matrimonij essentiā, q̃ fuit facta in paradiso ab ipso Dño p cōiunctionē animorū, q̃ designat conformitatē fidelis aīæ ad Christū: ut ibi: Et est quædā consummatio, quo ad sacrum Christi ad ecclesiam, p incarnationem verbi Dei in vtero virginali: quod designatur per illud matrimonium, quod est carnali copula consummatum: ve hic & sup. de big. debitū. 27. q. 2: in oī, vel saltem quo ad hoc ꝙ impedire possit propositū religionis. Lau. Notauit hic Alanus ꝙ matrimonium non consummatū sortitur naturam ex cōstitutiōe ecclesiæ, iō circa illud latissime patet Papæ potestas. Vincētius dixit, ꝙ Papa per dispensationē posset dissoluere tale matrimonium posset ēt statuere, ꝙ p secundū matrimoniū rumperetur primū secus de cōsummato q̃d ab ipso Dño naturam suā sortit: & iō sola interpretatio circa illud ptinet ad Papā, nō dispensatio, vel ɔtria ɔstitutio. Cōtra tñ ar. ĩ. de spon. duorum. c. vlt. B.

fra. ¶ Fraternitati vestræ auctoritate Apostolica prohibemus, ne uxoratum [a] præsumatis in episcopum ordinare: nisi vxor prius professa continentiam, sacrum sibi uelamen [b] imponat, & religiosam vestem † assumat.

¶ Idem Brixien. episcopo.

¶ *Sponsa de præsenti non cognita quæ dicit se uelle religionē ingredi, compellitur infra certum tempus profiteri, vel adhærere marito.*

CAP. VII.

E X † publico instrumento nobis innotuit, quòd cum Veronen. episcopus causam matrimonij, quæ inter A. virum & M. mulierem vertebatur, suscepisset terminandam, iudiciali sententia matrimonium approbauit, & eidem mulieri præcepit, vt ad virum rediens, exhiberet eidem cōiugalem affectum: quod cum renueret, † fuit uinculo excommunicationis astricta. Cæterum quia licet a præfato viro desponsata fuerit; adhuc tamen (sicut asserit) ab ipso est incognita: Mandamus, quatenus si prædictus vir ipsam carnaliter non cognouerit †, & eadem ad religionem [c] transire voluerit, recepta ab ea sufficient i [d] cautione, quòd vel ad religionem transire, uel ad virum suum redire intra duorum [e] mensium spacium debeat, ipsam à sententia, qua tenetur, absoluas: ita quòd si ad religionem transierit, vterque restituat [f] alteri, q̃d ab eo noscitur recepisse: & infra. Sane quod Dominus in Euangelio dicit, non licere viro † nisi ob causam fornicationis vxorem suam dimittere, intelligendum est, secundum interpretationem sacri eloquij, de his quorum matrimonium carnali copula est cōsummatum, [g] sine qua cōsummari † non potest.

¶ Idem Priori & fratribus sancti Ioannis.

¶ *Summa ut supra, eo. cap. cū sis.*

CAP. VIII.

V Xoratus † sine licentia vxoris inter vos nullatenus recipiatur, [h] quæ integræ opinionis ita existat, ꝙ nulla marito suspicio habeatur, eam ad secunda uota velle migrare, uel quòd minus [i] continenter debeat uiuere, quæ si talis extiterit, marito eius in consortio vestro recepto, ipsa publice in conspectu ecclesię continentiam professa, in domo propria

V *Xoratus*: Diuidit principaliter in duas partes. Primo ꝓhibet p hospitalarios sancti Ioānis, vxoratū recipi sine vxoris licētia. Secundo prohibet per ipsos recipi mulieres. Secunda. ibi, *Nullus.* Prima pars subdiuiditur, secundum ꝙ distinguit qualitatem vxoris licentiam dantis Abb.

CASVS Primo dicitur, ꝙ cum vxoratus nō recipiatur ad religionem, nisi uxor primo promiserit cōtinentiā. si est talis, ꝙ sine suspicione possit in seculo remanere, in domo propria cū familia sua stare poterit. Scd̃o dr̃, ꝙ si ē iuuenis, ɔpellat̃ recedere à conuersatione seculariū hominū, & intrare religionem. Tertio dr̃, ꝙ nullus cleric⁹ vel monach⁹ tōdeat mulierē, vel secū teneat. Not ꝙ vxoratus nō pōt transire ad religionem, nisi vxor prius vouerit castitatē. Itē votū publice factum, vr̃ esse solēne. Itē si mulier non caret suspicione, nō sufficit viro ei⁹ licentia conuertendi, nisi ipsa intret religionem. Item moniales non debent habitare cum monachis.

¶ *Glo. seq. quærit, & soluit.*

h ¶ *Nullatenus recipiatur.* Sed pone, ꝙ de licentia vxoris recipiatur, & professionē faciat solēniter, & habitū recipiat, sed Vxor non promittit cōtinentiā, nec promisit transire religionē, siue sit senex siue iuuenis, nunq̃d tenet monachat⁹, cū nō sit seruata forma huius c. ĩ. eo. cū sis & ĩ. eo. ad Apl'icam? Ego credo, ꝙ monachus sit, & votū solēnizauit oīno quo ad se, ita ꝙ nō possit exire monasteriū, nec Vxor pōt eū repetere iure seruitutis: quia renunciauit illi seruituti dando ei licentiam eps tñ per officiū suū [2] pōt virū de monasterio reuocare, & reddere vxori, ne illā incidat in fornicationē: cū hoc ad ipsū pertineat, si suspecta est 93. dist. diacon. & ita intelligunt iura de hac materia loquentia. sed ea mortua compellitur redire ad monasteriū. & sic intelligitur sup. eo. c. 1 & ĩ. eo. ex part. cōsuluit & sup. ꝙ met. cau. c. 1. & licet dicatur hic & sup. eo. cū sis. & ĩ. eo. ad Apostolicā. ꝙ alter coniugum nō recipiat, nisi alter transeat ad religionē, uel promittat continentiam, verū est hoc ꝙ nō dēt recipi, nec ille ēt dēt transire, tñ si recipiat̃ p dicto mō, tenet monachatus, vt dictū est quia multa fieri nō debet facta tñ manēt. De hoc no. ĩ. eo c. prox. nec dr̃ in aliqua istarū decret. ꝙ monachat⁹ non teneat, sed ꝙ ita fieri dēat B.

i ¶ *Minus continenter.* Sic sup. eo. cum sis & ĩ. eo ad Apl'icam.

† In aliquot impressis exēplarib. ita: & religionē uestē uel uitam assumat.

† Cap. 7. eo. tit. in j. compi. Et post ɔciliū part. 5. ca. 8.

Viđ Turrecrematā in ca. sunt q̃ dñt. 27. q. 2. & oīno Dñicū Sotū li. 4. sē. dist. 27. q. j. art. 4. vbi ēgregie d̃fendit d̃cisionē hui⁹ decretalis

† tenuerit, in antiquis.

† cognouit.

[1] De materia hui⁹ glossæ, q̃ valde ē ɔtrouersa īter canonistas & Theologos vide Turrecrematā in c. sunt q̃ dicūt. 27. q. 2. versi. ad tertiū sic procedit. & lati⁹ p Sotū li. 4. dist. 27. q. j. articu. 4. vers. Alia vero argumenta.

Matth. 5. & 19.

† Viđ cōciliū Trid. sess. 14. ti. de sacro matrimonij can. 6. & seq.

† confirmari.

† Cap. 8. eod. tit. in 1. compil. Et post cōciliū. part. 5. cap. 9. Videquos citaui su. eo. in cap. cōiugat⁹.

† existat ita.

[2] Idē notatur. ĩ. c. p̃ 1 ad f. vlt. glo. & idē Inno. sup. eo. q̃. d. Ioan. And.

a *Cum filijs suis & familia*. sic 20.q.1.vidua 27.q.j.mulieres argu.contra.ea causa q.2 scripsit.
b *Tonsurare*.30.dist.si qua mulier.
c *Ad habitandum*.quia hmôdi duplicitas reprobatur. 18.q.2.diffinimus.& 32 dist.interdixit.7.q.1.cognouimus.B.

Ex *parte*. Professus religionẽ de consensu uxoris in seculo remanẽtis,licet uxori fuerit restitut' ea mortua ad monasteriũ redire cpellit̃ ita cõiter sũmat.textus tñ istẽni hil dicit de restitutiõe Prima pars ponit querelã.Secũda dat iudicẽ ibi, *Quia uero*. Abb.

CASUS. Quidã D.noîe in infirmitate positus uxore sua consentiẽte uotum castitatis emittẽs,suscep thabitũ monachalẽ, & postmodũ liberatus: uxorem suã retinuit,& ea defuncta aliã superinduxit: q̃rit̃ utrũ cũ ea ualeat remanere? R̃ñdet Papa licet ille D ad religionẽ de iure nequierit ꝑficisci uxore in seculo remanẽte,ea tñ sublata de medio,uotũ suũ uiolare nõ potuit:uñ mãdat.quatenus si uerũ est ꝙ asserit̃,prædictus D. cõpellatur per excõicationẽ, ut mulierẽ suã dimittat, & ad suũ monasteriũ reuertatur: decætero in habitu regulari moraturus. Not. ꝙ uir nec intrare religionẽ, nec uotum uouere põt sine consensu uxoris. Item non sufficit viro intranti religionẽ,licẽtia uxoris in seculo remanentis. Itẽ uouẽtes compellendi sunt per sententiam excommunicationis, uotum suum seruare.

† Cap.1. eo.ti.in 2. compilat.

cum filijs a suis & familia poterit permanere. ¶ Si aũt talis fuerit, q̃ suspicione non careat: uoto continentiæ celebrato, à secularium hoĩum se conuersatione remoueat, & in loco religioso vbi Deo seruiat, perpetuo cõmoret̃. Nullus vestrum mulierẽ aliquã tonsurare, b vel ad habitandũ c secum præsumat assumere.

Vrbanus 3. Priori S.Crucis.

Coniugatus faciẽs professionẽ vxore cõsentiente,licet nunquã intrauerit monasteriũ: si mortua cõiuge cũ alia cõtrahat,nõ valet matrimoniũ, & monasteriũ intrare compellitur.

CAP. IX.

Ex d parte Abbatis sancti Petri ad audientiam nostram peruenit, ꝙ cum D. in infirmitate positus, consentiente d vxore votum uouens castitatis, monachalem habitũ suscepisset, postmodũ liberatus vxorẽ retinuit, & aliam,ea defuncta,sibi temere copulauit. Quia vero licet prædictus D.vxore sua remanẽte in seculo, de iure ad religionem e nequiuerit proficisci, ea tamen sublata de medio, votũ sine salutis suæ periculo,nõ potuit violare: Mandamus, quatenus si uerũ est quod asseritur,prædictũ D.ꝑ excõicationem cõpellas, vt muliere dimissa ad suũ monasteriũ

Glo.seq querit,ponit opinionem Lauren & remittit.

d *Consentiente vxore*.Sed esto ꝙ sit iuuenis, nũquid uouet dando licẽtiã:nã nõ põt in seculo remanere su.eo.cũ sis? Lau. dicit,ꝙ si scit ius,uel ei dicatur,intelligitur uouere,aliàs non 1 & dic consentiente & promittente intrare religionẽ. 27.q.2.Agathosa.arg.Vel dic ut in notula seq.dicitur.

1 Ad hoc ĩ eod.ueniens. Io. And.

Glo.seq ar.alle.duo iura,in cõtrarium,alle.alia duo,ponit tres opi, & tertiã impugnat,ponens dictum Hu.& soluens decr. 1.sup eod.

e *De iure ad religionem*.Colligitur 2 hic arg quod uxoris licentia non sufficit, ad hoc ut ad monasteriũ possit transire vir eius.sim.sup.eo tit.c.1.& 33.q.5.notificasti. Sed cõtra uĩ. 27.q.2.Agathosa.& 33 q 5.qui uxorẽ Quidã dicunt, quod licentia uxoris non sufficit,nisi & ipsa conuertatur.& cap.qui uxorem.loquitur.de consilio.& c Agathosa exponitur ita ꝙ ẽ huic dicto concordat. Alij dicunt quod sufficit licentia uxoris,& dando ei licentiã intelligitur solẽnizare uotũ. arg.32.dist.ferratim.28.dist. diaconi. & c si qua uidua. & hoc cap. & similia loquuntur de licentia extorta Tanc.& quidam alij dicunt,quód hoc intelligi debet secũdum distinctionem illius. cap.sup.eod cum sis.& inf.eod ad Apostolicam. Sed hæc distinctio non uidetur hic habere locum:qa si fuit iuuenis, nõ sufficiebat dare licentiã,nisi ipsa conuerteretur,ut ibi dr: uñ non tenuit uotum,nec debet cõpelli redire ad monasteriũ: ut sup eo quidam,si erat senex,bene potuit transire de licentia uxoris,ut ea iura dñt.& hic dicit,qd de iure trãsire n debuit Hugo dicebat,qd illa decr qdã intrauit. nõ tenebat:qa bñ debebat ille cõpelli ad monasteriũ redire,qa uotũ tenuit: hc e idẽ põt dici sm eũ d illa ĩ.e.placet.,ppe n.ubi non cepit redire ad monasteriũ,& sic stabit huic:& ĩ.eo.c.,px. hoc iatis ẽt.Sed dicas qd in decre.illa,qdam intrauit.tenet, ꝙ ille non compellitur redire ad monasteriũ;quia uotũ nõ fuit solẽne quia inuita uxore, hoc fecit nec fecit ibi ,pfessionẽ :hic uero consentiente uxore, ꝓfessionẽ fecit. ĩ. c. prox. & sic oĩ modo quo potuit uotũ solẽnizauit: unde quamuis nõ debuerit uiẽ trãsire,uxore i seculo remanẽte,tñ tenuit uotũ,& monachus fuit: qa multa fieri ñ dñt,facta tñ remanẽt. sup.tit.,px.ad Apostolicã. unde cõpelli redire ad monasterium uxore mortua: Sed 3 dicere vt sup ca.1. ubi mulier dedit licẽtiã uiro,& tñ de monasterio reuocatur: & restituit̃ uxori, nisi uxor castitatẽ ꝓmiserit aut ad religionẽ trãsierit: Sed non dicitur ꝙ monachatus non tenuerit,unde mortua uxore compelli debuit ad monasteriũ redire: & ita concordat cũ ista, & hoc probatur sup.ꝙ met.causa.c. 1. Hugo dixit. ꝙ decreta illa ñ tenet:qa cõsentit marito. & debebat cõpelli ad castitatẽ, uel monasterium intrare si iuuenis esset.& ꝓterea ñ dr ibi ꝙ mulier posset reuocare maritum sed eps ex offic.suo:tñ cõpellitur illa redire, ꝑ ea q̃ dixi inf.e.placet. ibi similiter non fuit solẽne uotũ:quia non habuit licẽtiã uiri unde nec illa compellitur redire ad monasterium.B.

2 De materia huiꝰ glossæ uiđ plenissime ꝑ Henrich Boic. sup eo ca. uxoratus.

reuertatur, sub regulari habitu decætero Domino seruiturus.

Clemens † tertius.

¶ *Professus religionem vxore sciẽte & dissimulante, ea mortua ad seculum redire non potest.h.d.secundũ intellectum veriorem, & singularẽ in materia.*

B Celestinus 3.

† Cap.a eo. tit. in 2. cõpilat.

CAP. X.

Consuluit † nos G.sacerdos, Utrum vir ad religionẽ trãsiens, f & in ea per annũ & amplius morã faciens, vxore sua, postquã ad domũ transierat g regularẽ, de præsenti vita sublata, secularem habitum resumere valeat, & aliã ducere in vxorem, vel si ductã ei liceat retinere. Consultationi hmõi taliter respondemus, ꝙ prædictus vir nec habitũ potest abijcere; quem assumpsit, nec aliquam sibi matrimonio † cõpulare. Quòd si contraxerit, matrimonium ipsum decernimus dirimendum h.

† Aliàs ita: in matrimoniũ copulare. alias ita in matrimonio copulare.

¶ Celestinus tertius.

¶ *Coniunx quæ continentiã vouit, tenetur reddere debitum coniugi, licet ad tempus voto consenseris.*

CAP. XI.

Charissimus † & infra. Fraternitati vestræ mãdamus, quatenus si inueneritis vxorem regis Sueuiæ, graui infirmitate depressam, continentiã vouisse, & virum eius ad tempus præ-

† Cap.3. eo.ti.in 2. compi.

ADD. Vel promisit uitam mutilare. 27 q.2.Agathosa.

Consuluit. Legitur uarijs modis,& secundum primũ intellectum hoc dicit,si cõiuges profitent religionẽ,altero mortuo alter ad seculũ redire nõ põt.& iste intellectus elicit̃ ex textu, intelligendo,quod uxor ẽt intrauit religionem. Legitur & secundo,quod solus maritus intrauit & hoc intendit. Professus religionem de consensu uxoris in seculo remanentis, ea mortua ad seculũ redire non põt. sic cõiter summant doctores,sed iste textus non patitur aliquem istorum intellectuũ. Communis diuisio. Secunda:ibi, *Consultationi*.

Vbi integrã habes facti hic truncati narrationẽ,quã & Contius affert.

CASUS. Quidã consentiente uxore trãsiuit ad religionẽ:tandẽ uxor illa mortua est,q̃situ fuit, utrũ possit habitũ secularẽ reassumere,& aliã ducere in uxorẽ, uel si ductã sibi liceat retinere? Rñdet Papa,ꝙ ꝑdictus uir nec habitũ quẽ assumpsit abijcere põt,nec aliquã sibi in matrimoniũ copulare:& si cõtraxerit,matrimoniu ipsum est dirimendum. Not. ꝙ sufficit uxoris licentia ad hoc ut uotum uiri teneat: ut hic colligitur.

f *Transiens* de consensu 3 uxoris quæ senex erat,uel ꝓmisit uitã mutare.27.q.2.Agathosa.uel ipse post mortẽ uxoris ratũ habuit ꝙ prius fecit.sim.sup ꝙ met. causa.perlatũ. Bern.

3 Vt dixi sup.c. ꝓx. Petrus. & Abbas intelligunt hoc. c. qñ sciente & tacente cõiuge,religionẽ ꝓfitetur: q̃ si prius moritur quã reuocet,ille manet monachꝰ Ioã. And

g *Transierat regularem*.ipse maritus & ita idẽ est in canonico regulari,ꝙ in monacho,cũ parua sit differentia inter eos. 20 q 3 præsens clerus ĩ.de statu monacho.ꝙ Dei timorem,

Glo.seq.soluit contrarium.

h *Dirimendum*.Ergo uotum eius fuit solẽne, ex quo separat matrimonium.ĩ.qui cler.uel uouen.rursus ꝙ uerum puto,quia de licẽtia uxoris intrauit.& ita tenuit ingressus:alias esset contra.ĩ.eo.placet.in fin.Ber.

Charissimus. Cõis diuisio. Scda pars:ibi, *Fraternitati*. Abb.

CASUS. Vxor regis Sueuiæ graui infirmitate depssa cõtinentiã uouit:uir suus ad tempus uoto cõtinẽtiæ consensit: ipsa postmodũ liberata, uiro suo adhærere maritaliter recusabat:uñ rex petijt a Papa sibi sup hoc ꝓuideri, & cõpelli uxorem

vxorē sibi matrimoniali adhærere affectu;mādat Papa qbusdā quaten⁹ si inuenerint vxorē regis p̄dictı graui infirmitate detentā, continentiā vouisse: & uirum suū ad tp̄s præbuisse consensum; maxime si idem uir non vouit ppetuam continētiam, prædictam dominā viro suo faciant adhærere, & vtrūq; adinuicem matrimonialiaffectu tractare. Not. ꝙ uir & uxor pari cōsensu possunt cōtinentiam vouere: sed alter sine altero uouere non pōt. Item votū ad tp̄us emissum non obligat nouentum.

Glo. seq. arg. & remittit. uerū arg. et ap. plat.

a Probauisse consensum. Arg. ꝙ sufficit alterius ꝯsensus ad hoc ut alter possit intrare religionē De hoc dic, ut dictum est su. eo. c. 1. & ex eo qđ dicit, ad tp̄s, vī si simpliciter licentiam dedisset, ꝙ sufficeret, & ex eo qđ dicit, maxime si uir ei⁹ continentiam nouisset: qđ uerū est: q̄ vir & uxor cōi consensu pōt continentiā uouere perpetuo remanendo in domo sua 33. q. 5. qđ Deo pari, & ad tempus 33 q. 4. Apostolus.

b Maxime. id est, tātum, secundum quosdam. & Ber.

PLacet. Cōis diuisio secunda pars: ibi, Super quo. Ab.

CASVS Quedam mulier credens maritum suum esse mortuū, habitū religionis assumpsit; tandem eo reuerso, de monasterio educta fuit; uiro suo postmodū defuncto, quīt utrū cōpellenda sit ad monasterium redire? Rñdet Papa ꝙ uotum suū nō tenuit omnino, tñ in tm̄ tenuit, quatenus se potuit obligare: intrando. n. monasteriū promisit se non exacturam vlterius debitū carnis quod erat in eius ptāte: redire vero ad seculum, non erat in ptāte ipsi⁹ sed mariti, & iō quo ad se votū tenuit, & post obitū viri tenere non desijt, cū ad eū casum deuenerit, in quo efficax potuit habere principium: tñ saluti suæ melius prouideret, si ad monasterium rediret: si vero ad hoc induci nō poterit, non est cōpellenda. Not. ꝙ votū pro parte tenet, & pro parte non tenet. Item iuri suo licitū est cuilibet renunciare, sed iuri alterius nemo renunciare pōt. Item si res venit ad eū statum à quo incipere potuit, tenet etiā si ab initio nō tenuit.

c Vsquequaque non tenuerit. quia remansit obligata viro ad debitum reddendum. 33. q. 5. si dicat.

d In potestate ipsius. sic sup. eo. quidam intrauit B.

Glo. seq. quærit: & soluit.

e In eius potestate non erat. Et sic auctoritate propria exire poterat. Quid si exiuisset de facto, nunquid esset compellenda redire? Videtur quod non, per id quod dicit in fine.

ADDITIO Et 27 q. 2. si vir. Sed contra. sup. eo. quidā in fine.

Glos. seq. arg. pauni duas leges, & vnum canonem, & soluit.

f Quantum ad ipsam tenuit. Arg. ꝙ li. la pro parte tenet, & p parte non tenet. ff. de se iud de vno quoque. ff. de mino. etiā. §. 1. arg. contra C. de sepu l. unica. ff. iami escis. eun. l. in hoc iudicio. de conse. dist. 2 cōperimus. Dic ꝙ si snia continet plures articulos siue plura capitula, idest diuersa pōt pro parte valere, & pro parte non valere. & sic pōt pro parte confirmari, & pro parte infirmari. exempla patent sup. de testi. Raynutius & c. Raynaldus & l. prædicta, etiam alias aut tota confirmatur, aut tota cassatur. de conse. dist. 2 comperimus.

g A quo poterat. sic econtra soluitur iudiciū p̄ ficuū erat si ad cōsistam deuenit à quo incipere non potuit. ff. de iu. si à me & l. si alter. secus in matrimonio. 32. q. 7. illi q sunt & c. neq; furiosus. ī. de eo. q cog. cōsan. uxo. suæ, discretionē.

Glo. seq. quærit, & remittit.

h Non cogendam. Sed nunqd tenet matrimoniū si mulier ista hæreret? Dic vt dictum est sup eo. quidam intrauit hic nō fuit votū solēne, quia nec habuit licentiā viri, unde non cōpellit redire ad monasteriū sic sup eo. quidam.

ADDITIO Vel dic uerius, ꝙ non habuit viri consensum in suo ingressu, sed de professione emissa constat p rñsionem dñi Papæ.

---

buisse consensum, a maxime, b si non idem uir continentiam vouit perpetuam, eandem uiro cohabitare faciatis, & utrunque inuicem maritali affectione tractare.

Idem.

Si alter coniugum altero ignorāte religionem profitetur, & propter hoc de monasterio eductū, illo mortuo ad monasterium redire nō cogit.

CAP. XII.

PLacet †nobis: & infra. Sollicitudo tua consuluit, vtrū mulier quæ credens mortuū maritum, habitum religionis assūpsit, & eo reuerso de monasterio educta fuit, post obitum viri sit ad regularem obseruantiam cōpellenda. Super quo respondemus, ꝙ licet uotum eius vsquequaque non tenuerit, c eatenus tñ fuit obligatoriū, quatenus se poterit obligare: pmisit enim intrando monasterium, se non exacturam carnis debitum, † quod erat in potestate ipsius, d redire uero ad seculum, in eius potestate e non erat, sed in potestate mariti: & iō quantum ad ipsam tenuit f votum: qđ post uiri obitum tenere non desijt: cum ad eum casum, à quo poterat g efficax habere principiū peruenisse noscatur. Consultius itaque dicimus, & ei congruentius ad salutem, ut ad monasterium redeat, ubi bona ducta intentione professionem fecit, & habitum religionis accepit. Si uero ad hoc induci non poterit ipsam inuitam credimus non cogendam. h

Inno. 3. Pisano archiepō.

Summa ut supra eodem, capitulo, cum sis.

CAP. XIII.

AD † Apostolicam sedem: & infra. Cum aūt uir, & uxor vna caro sint per copulā coniugalem effecti: nec vna pars conuerti possit ad Dominum, & altera in seculo remanere: profecto non est alter coniugum recipiendus ad obseruantiam regularem: Nisi reliquus perpetuam continentiam repromittat: sed & uitam debet mutare: nisi forte sit eius ætatis, ut sine suspicione i incontinentiæ, ualeat in seculo remanere.

Idem Lugdu. † Archiepō.

Per religionis pfessionem, non p propositum castitatis seruanda in seculo, dissoluuntur sponsalia de præsenti.

CAP. XIIII.

EX †parte tua est intimatū, ꝙ cum quædam mulier

AD apostolicam sedem. Istud cap. est pars c. ad Apostolicam sup. tit. prox Primo ponitur dictum. Secūdo exceptio: ibi, Nisi. Ab.

CASVS Dicitur hic ꝙ cum vir & uxor sint vna caro, non pōt uir ad religionē intrare, nisi mulier similiter castitatē voueat, & religionē ingrediatur nisi forte sine suspiciōe incontinentiæ possit in seculo remanere. No. ꝙ uir & uxor per carnis commistionē fiūt una caro. Itē uir non debet conuerti, niū vxor conuertatur. Item nota hic argumētum pro senibus, ꝙ sint cōtinentes.

i Vt sine suspicione. sic sup. eo. cum sis & c. vxoratus. Ber.

EX parte. Cōis diuisio Sed aūt: Nos autem. quæ tria facit Primo ꝯ solutionē allegat. Secūdo soluit. ibi, Nos tñ. Tertio solutionē determinat, ibi, Porro. Ab. Sicu.

CASVS Quædam mulier coram duob abbatibus velum viduitatis assumpsit, cū celebratione Missæ ac litania, sicut moris est: post hæc quidam nobilis proponebat se mulierem illam mediantibus internunciis per uerba de præsenti desponsasse: mulier illa confitebat se consensisse in illum, sed quia audiuerat illum lepra percussum, nolebat sibi vlterius adhærere, quærebatur utrum hmōi ueli susceptio matrimonium impediat inter eos? Rñdet Papa, licet uideatur, ꝙ ex quo matrimonium contractum est inter legitimas personas p uerba de præsenti. in illo casu pꝯsit, id est, in nullo casu possit illis uiuentibus dissolui, ut altero uiuente alter possit ad secunda uota transire, et si unus fidelium fieret hæreticus: nisi forte secus fieret ex reuelatione diuina, sicut de quibusdā sanctis legitur esse factū, tñ Papa non vult declinare à uestigijs antecessorum suorum, qui dixerūt, ꝙ antequā matrimoniū sit per carnalem copulam consummatū, licitum est alteri cōiugum reliquo inconsulto ad religionem transire, & alter pōterit se alii copulare, & hoc idem Papa consuluit obseruādū in casu pmisso, quāuis cā sit falsa, per quam mulier prædicta ad ueli susceptionē fuit inducta: quia & sine tali qualibet cā mulier p religionem id facere potuisset: uerumtñ licet mulier illa uideatur religionis habitū assumpsisse in ueli susceptione, tñ si velit in domo ppria pmanere, quasi seruatura ppositū religionis, cōpelli dēt ad matrimoniū cōsumandū nisi uoto solēni se astrinxerit ad obseruātiā regularē: in quo casu compellenda est religionis ppositum adimplere. Not ꝙ matrimoniū pōt contrahi p nūcios & ita pōt palliū cōferre. Itē antequā matrimoniū carnali sit copula cōsūmatū, alter coniugum pōt altero inuito ad religionē transire, & aliās cōpelli debent ad matrimoniū permanere. Item falsa cā non impedit susceptionē religionis. Itē uelū uiduatis nō impedit matrimoniū contractum, si religionem certā non intrat mulier Itē uotū solemne

---

Cap. 4. eo. ti. in 2. compi. Vide Turrecrematā I c. feratim 32. dist. & latè hic, Henrichū Boich virū magistrū. sen. lib. 4. dist. 33. §. hic quæritur.

Vide Sotum. lib. 4. sen. dist. 12. q. 1 arti. 1. & 2 & 3. Scilicet Gof. Phil. & Innocē. qđ placet Hostiensi per id qđ dixit glos. proxi. ioā.

Vel vnū solū separabile: de hoc quære de iu. iur. ca. uxor. lib 6. ioā. And.

Cōiter incipit Iulianus vide ꝯ electio. querelam sup 1. glo. ioā. And.

Cap. 2 eod tit. de regularibus in 1. compi. Vide Turrecremata I ca. sunt q dicūt. 27. q. 2 in fin. adde Ancharanom in cap. tua nos de iureiurand.

Ludu. Cap. 1. e. tit. in 3 cō pil. De materia uide quos citat in su eod. c uerū. & c. ex publico.

velum viduitatis[a] coram duobus Abbatibus assumpsisset, benedictione solemni cum celebratione Missæ ac litania[†] (sicut debuit) accedente; quidam nobilis proponebat,[†] se prius mulierem ipsam, mediantibus internuncijs,[b][†] per verba de præsenti, artha[c] etiam interposita, desponsasse: & infra. ¶ At illa se in illum consensisse cōfessa, dixit, quod audierat eum esse lepra[†] percussum, & ob hoc eius fuerat abominata complexus:[d] & infra. ¶ Nos autem inquisitioni tuæ taliter respondemus, quod etsi possit non inconsulte uideri, quòd ex quo matrimoniū inter legitimas personas, per uerba de præsenti contrahitur, illis viuentibus in nullo casu possit dissolui, vt viuente reliquo alter ad secūda vota transmigret:[†] etiam si unus fidelium inter quos est ratum coniugium[e], fieret hæreticus,[†] & nollet permanere cum altero sine contumelia creatoris: nisi forte secus fieret ex reuelatione diuina, quæ superat omnem legem[f]: sicut à quibusdam sanctis[g] legitur esse factum. Nos tamen nolentes à prædecessorum[†] nostrorum vestigijs declinare, qui rñdere consulti; antequam matrimonium sit per carnalem copulam consummatum, licere alteri coniugum reliquo inconsulto, ad religionem transire, ita quod reliquus ex tunc legitime poterit alteri copulari: hoc ipsum tibi consulimus obseruandum in articulo prænotato: quamuis falsa sit cā,[h] per quam ad susceptionē veli, prædicta mulier est inducta: cū sine qualibet tali cā idipsum religionis obtentu facere potuisset. ¶ Porro licet prædicta mulier videatur in veli susceptione[i] religionis habitum assumpsisse, si tn̄ velit in domo propria remanere, quasi propositum[k] castitatis in seculo seruatura, nihilominus consummandum est matrimonium iam contractum: nisi se uoto[l] astrinxerit ad obseruantiā regularem: in quo casu compelli potest, ut relicto seculo, religionis propositum exequatur.

¶ Idem Rudinen.[†] episcopo.

¶ *Maritus factus monachus à coniuge adulterata, reuocari nō pōt.*

CAP. XV.

Constitutus[†] in præsentia nostra H. sua nobis confessione monstrauit, quòd in acolythatus ordine constitutus, quādam puellam R. nomine in facie ecclesiæ duxit vxorem: quā cum carnaliter cognouisset, orta discordia inter eum & amicos puellæ, ipsa fuit cuidam alij V. nomine copulata: & tu memoratum H. vsq; ad gradum sacerdotij[m] ordinasti. Cum autem eū sua conscientia remorderet, habitū ordinis Cistercien. assūpsit: & infra. ¶ Ideoq; mandamus, quatenus si res ita se habet, prædictā mulierem, ut à dicto V. recedat, cui per adulterium est cōiuncta, 'ne prædictū monachum impetat,[†] quo minus regulare uotum ualeat adimplere, per censuram ecclesiasticam cogere[n] non omittas.

¶ Idem Pictauien. episcopo, & Abbati de Boribarden.[†] Pictauien. diœcesis.

¶ *Vxor non potest repetere maritum, de cuius licentia religionem intrauit, si post ingressum non contiuuit: licet ad consentiendum, seu ad dandam licentiam dolo fuerit inducta.*

---

solemne impedit matrimonium ɔ̄hendū, & dirimit iā ɔ̄tū.

a¶ *Viduitatis.* id est, velum qđ datur viduis. arg. 27. q. 1. viduas quoq;. nec dicit hic, quod uotum emiserit: vn̄ postea distinguitur circa finē: nec dicit uelū ꝓfessionis: licet n. assumat habitū siue uelū religionis, ꝓsumitur tā quod vouerit, sed nō ē sufficiēs ꝓsumptio, nisi deuoueat se alicui religioni, ut dr̄. in fi. Lau.

b¶ *Internuncijs.* Nota, quod matrimonium pōt contrahi per nuncios inter absentes, ut hic vr̄. 32 q. 2. honoratur ff. de spon. sufficit & l. vlt. ff. de ritu nuptiarum mulierem.

c¶ *Artha.* licet artha possit apponi in ɔ̄tu matrimonij non tamē pœna, C. de spon. l. vlt. ff. de uerb. ob. Titia. ſ. de spon Gēma mulier. & hęc arrha postquam mulier intrauit monasterium, pōt repeti à uito & exigi. s̄. eod ex publico. C. de episc. & cleric Deo nobis. olim non poterat, vt ibi dr̄.

d¶ *Complexus.* Quærebat utrum ueli susceptio impediret matrimonium inter eos.

e¶ *Ratum coniugium.* quia contumelia creatoris nō soluit ius matrimonij inter fideles, licet labatur in hæresim: qa matrimonium ratū est inter eos. Sed si duorum coniugū infidelium alter cōuertatur ad fidē, tunc contumelia creatoris soluit iꝰ matrimonij, sm̄ quod dr̄. ſ. d. diu. quanto.

f¶ *Omnem legem.* 19. q. 2. duæ sunt. su. de regu licet. inf. de diuor. gaudemus.

g¶ *Sanctis.* sup. eo. vero. 27. q. 2. c. scripsit. §. ecce, ver. item beatus.

¶ *Glo. seq. allegat, & demum contraria tria.*

h¶ *Falsa si causa.* Falsa n. demonstratio, uel causa legatum non perimit. C. de fal. ca. adie. le. l. 2. ff. de condi. & demon. falsa demonstratio: nec mendacium obligantis impedit obligationem, arg. infr. eod. ueniens. ff. de pigno, act. l. 3. & l. si rem alienam nec uitiat dispensationem. infra. de consangu quia circa. & ita nō considetatur quæ fuerit causa impulsiua arg. su. de iureiu. quēadmodum. § ulti. ar. s. ſ. de voto & uo. red. magnæ. in fi.[†] Nā lhu iusmodi spūalib. ēt dolus aduersarij nō vitiat contractū. sup. de his quæ vi metusve cau. fi. c. cū dilectus. & inf. eo. dudum. & c. accedens. nec considerat cā uel intentio ɔ̄hentis C de cō di. ob cau. da. si repetendi. & sup de reg. & transe. ad religio. uidua 27. dist. quod interrogasti. Tan.

i¶ *In veli susceptione.* Sic inf. qui cle. uel vouen. consuluit. 33. q. 5 quod Deo pari. tā solus habitus nō facit monachū, sed professio. sup. tit. prox porrectum. nisi ferat per annum su. de reg. ex parte tua. uel nisi sit habitus possessionis, q dat ꝓfitentibus sup. tit. proxi statuimus, & c. uidua & 20. q. 1. quē ꝓgenitores. & ē hic ar. quod susceptio ueli sine habitꝰ n̄ facit monac.

¶ *Glo seq. reci pit quam clericatus vel uita eremitica, & casu si quæ rit, & soluit.*

K¶ *Propositum castitatis.* Bene dicit, propositū: qa si uere castitatis uotum deuoueret alicui religioni s. Sancti Augustini vel Benedicti, in ꝓpria domo manēdo, bene solemnizaret votum. 27. q. 1. de uiduis. & c. mulieres. 20. q. 1. uidua inf. q cler. uel uouen. insinuante. Vel dic quod talis religio nō soluit spōsalia de p̄senti, sicut nec dissolueret si vir fieret clericus 26. q. 2. si vir. De uita eremitica dn̄t quidam, quod soluit spōsalia de præsenti. argu. 27. q. 2. c scripsit. §. ecce. Alij dicunt, quod non vnde si eremita cōtraheret matrimonium, teneret: quia pōt habē proprium. 19. q. 3. ca. pr. latū. §. ecōtra loā. Sed quid si in ueritate lepsus fuisset: Si sit spōsa de futuro soluunt sponsalia pp lepram, vn̄ non tenet ɔ̄here, s̄. de iureiu. quemadmodum. si essent spōsalia de præsenti bene compelleret consummare matrimonium, nisi vellet intrare religionem, sicut hic innuitur.

l¶ *Voto.* id ē, ꝓfessiōe.

Constitutus. Prima pars narrat factū. Secunda dat iudicē: ibi: ideoque. Abb.

CASUS. Quidam acolythus H. nomine, quā dam puellam duxit in facie ecclesiæ in uxorē, & eā carnaliter cognouit: tandē orta est discordia inter illū & amicos puellæ; quare fuit alii copulata, & dictus acolythus fuit ad sacros ordinatus, & tādem habitum Cistercien. assumpsit: Dubitauit ipse H. an licite posset in suo ꝓposito remanere, accessit ad Papam exponēs sibi p̄dicta: unde mandat, diœcesano epō, quatenus si res ita se habet, p̄dictā mulierem compellat, ut ab illo recedat, cui p adulterium fuit copulata, nec p̄dictum monachū impediat, quo minꝰ votum suum valeat adimplere No. quod si uxor alicuius publice adulterat, uir licite pōt postmodū ꝓmoueri ad ordines & itrare religionē hoc intellige si post adulteriū comissum eā non cognouit.

m¶ *Ad gradum sacerdotij* quod bene fieri potuit cum illa uxor sua publice fuit adulterata: unde amisit ius qđ habebat in eum. inf. de diu. significasti. Item si fuisset uidua, ab alio cognita, promoueri non debuit. 34. dist. curandū si cuius.

¶ *Glo. seq. obijcit, & soluit.*

n¶ *Cogere.* Sed vi quod talis coactio ei obesse non debet, quo minus repetat uirum: quia in facie ecclesiæ nupsit tolerante ecclesia, quādiu saltem appareat an fuerit matrimoniū inter illos: Arg. inf. de fri. & male fraternitatis.[†] inf de diuor. gaudemus in fi. Respondeo, non excusatur pp hoc: immo magis puniri debet: quia taliter nupsit, nulla sn̄ia separationis ꝓmissa. vnde illa debet separari ab eo cui iuncta fuit per adulteriū quia uiuente utro priori, alteri non potuit copulari, licet perdiderit ius quod habebat in illū: quia manēt coniuges etiam separati propter adulterium. 32. quæstio. 7. c. 1. & 2. & sic obstat ei

---

† Litania qđ, tradit conciliū Mogūtiacum sub Carolo Magno anno. 813 c. 32 & 33.

† Vide Sotum lib. 4. sente. dist. 27 q. 1. ar. 3 uers. sed alia hinc nascitur. & Turrecrematam in c. nec ille. 30 q. 5 & in ca. honorant 32. q. 2.

† De hoc Sotus lib. 4. sen dist. 32. q. 1 ar. 1. ex quo intelliges. glossam si nalem hic verā esse.

† migraret

† Quia p hæreim n dissoluit matrimonium con chum Tri den. sessio 24. tit. de sacramen to matrimonij. canone. 5.

† per prædecessores pōt intelligi Alexā der 3. cui sunt decretales I ea. uerū. & in cap. ex publicos. eod is em Innoce. 3. qui hic loquitur. præcessit.

Ibi cessatio causæ non liberat à voto, sed ex illa uotū. facilius cōmutatur. loā. Andr.

† Tiuden. Tudime.

† Cap. 2. eo. tit. in 3. compil. vide Turrecremata. in c. dixit dominus. & in ca in coniugio. 32. q. 2.

† In omnibus antiquis, impetrat legi in recētioribus. ingetet, habetur.

† Barudi. Barrubrabrund.

Adde quod dico post Innocentiū. in c. px. in fi. Io. And.

Ibi fuerat matrimoniū separatū p iudicium ecclesiæ loā. An.

stat ei exceptio fornicationis. ₁ ℑ.eo.c.pxi & 27.q 2.Agathosæ,aliàs si fornicata ñ fuisset,posset ipsum repetere.ut ſ c. Agatho.nisi ð ɔsẽsu illi' ,pmot' fuisset:vt ibi.33.q.5.ꝗ vxorẽ.

V *Eniens*.Prima pars narrat factũ.Secunda dat iudicẽ : ibi, *Quocirca*.Abbas.

CAS. Quidam cõiugatus noĩe Lambertus, proposuit monasterium intrare præsentibus plurib. sacerdotib. institit apud uxorem suam, vt sup hoc suũ pręstaret assensum asserens ꝙ nisi hoc faceret, tam sibi quã toti mundo redderet se inutilẽ;& sic illa tã ipsius quã aliorũ precib. & fletib. deuicta,caput illius spõte altari supposuit manu sua: & ea præsente ibidẽ extitit tonsuratus, & postmodũ finito tpe probationis fecit professionem illa in seculo remanẽs inhonestos amatores admisit: dict' L.timẽs ne factũ illius sibi posset iputari, accessit ad Papam exponẽs sibi p̃dicta: vnde Papa mandat epo Pictauien. & cuidam abbati,quatenus si est ita, prædictũ L. permittant libere permanere in monasterio quod intrauit, quamuis multũ deliquerit, in eo quod ipse malitiose asseruit,ꝙ nisi illa consentiret, tã sibi quam toti mũdo redderet se inutilem: & qñ rogauit presbyteros, ne mulieri p̃dictæ exponerent ,ꝙ ipsam seculum relinquere oporteret, si licẽtiã daret viro ; tamen ex quo caput, viri altari spõte suposuit, & postmodum non cõtinuit ipsum vlterius reuocare nõ poterit, cũ exceptione fornicationis possit repelli , maxime cum antequam fuerit fornicata,ipsum non repetiit.Nota, ꝙ dolus in spũalibus nõ rescindit contractum,nisi mulier nõ continuit,secus si continuisset,ut in c.seq.Item postquam alter coniugũ publice fornicatur,alter põt religionem intrare,altero inuito.

CAP. XVI.

VEniens ᵃ ad præsentiam nostram L. nobis intimauit,ꝙ cum olim intrandi monasterium propositum cõcepisset, pluribus sacerdotibus præsentibus,apud vxorem suam institit, vt super hoc suum impertiret assensum:& infra. ¶ Ipsa demũ tam ipsius , quàm multorum astantium precibus , fletibusque deuicta, caput eius altari supposuit manu sua, ᵃ qui ea præsente tonsuratus ibidem,monasterium adijt,& finito probationis tempore,professionem ᵇ fecit solemniter monachalem:illa uero in seculo remanens, inhonestos amatores admisit:& infra ¶ Quocirca mandamus,quatenus si est ita , prædictum L. in monasterio quod intrauit, perseuerare libere permittatis:licet enim in hoc videatur non modicum deliquisse,quòd captiosè ᶜ asseruit:quia ᵗ nisi sibi eadem mulier cõsentiret, tam sibi quẽ toti mundo se inutilem redderet: & cum presbyteros exorauit,ne prædictæ mulieri exponerent,quòd eandem relinquere seculum oporteret,si forte licentiam daret viro . ex quo tamen eadem caput viri altari spõte supposuit, ᵈ & postmodum non continuit, super reuocatione ipsius non est aliquatenus audienda : cum ipsius intentio exceptione possit commissæ fornicationis elidi : maxime cum antequam fuerit fornicata , ipsum non duxerit repetendum.

¶ Idem.

¶ Vxor maritum professum repetere potest, non obstante licentia profitendi, ab ea metu extorta.

CAP. XVII.

ACcedens ᵃ ad presentiam nostram I. mulier proposuit,quòd cum V. vir eius eam sibi matrimonio copulasset, uolens tandem idem vir habitum assumere monachalem, postulabat humiliter ab eadem,ut tam pio proposito faueret ipsius:quę propter multa verbera ᵇ & alia grauamina,quę dictus uir inferebat eidem, se ipsam asserens dimissurũ, annuit uotis ᶜ eius. Cumque idem vir in domo de Vader. ᵗ Cistercien. ordinis,religionis habitum assumpsisset: mulier in domo monialiũ, nullo ibi habitu religionis assumpto,uel uoto conuersionis emisso , permansit: processu uero temporis ᵉ , cum idem vir ad seculum rediens, religionis habitũ reliquisset, eadem mulier se instanter ab ipso ꝑpetijt reassumi & infra . Quocirca discretioni vestræ mandamus , quatenus si res ita se habet , dictum virum, vt eam recipiat, eique affectum exhibeat coniugalem , appellatione remota,cogatis .

a ¶ *Manu sua*, & ita iuri suo renunciauit.ar.ꝟ.de ɔsue.ex lr̃is.

b ¶ *Professionem*. fecit ꝙ facere non debuit ea in seculo remanente.sup.eo.cum sis.& c.ad Apostolicam.& sup.eod.c.1. cum esset iuuenis.secus si senex:ut ibi dicitur.

c ¶ *Captiose asseruit*. Hic est arg.ꝙ licet dolus interueniat in spũalib.tenet ɔtlus.inf. c.dudum.& sup. de his quæ vi metusue cau.fi.cũ dilectus.ubi de hoc. aliud si minus inducta fuisset,ut daret uiro licentiã:talis licentia nulla est. 35.q.9.notificasti.& iõ præiudicatũ est huic mulieri,q̃a nõ cõtinuit , sed inhonestos amatores admisit,ut expresse dr̃ in fine : aliàs si cõtinuisset non p̃iudicasset sibi ₂ p hoc qđ fecit,ꝙ non ꝑmiserit transire ad religionẽ,nec ẽt cõtinentiam promiserit cum esset iuuenis,ut sup.eo.ad Apostolicam. & su.eo.c.1.Io.

¶ Glo.seq.notat à contrario,tripliciter quærit,& soluit.

d ¶ *Sponte supposuit*.Bene dicit,spõte;q̃a ẽt si uir inuita muliere intrasset religionẽ , licet talis ingressus nullus fuerit.ℑ. eo.c.pxi.si tñ postea fornicet,non põt ipsum repetere. 27.q. 2.Agathosa.ℑ.de diu.significasti Sed pone ꝙ uir nolit excipere,q̃a nemo cogitur excipere.sicut nec ɔpellitur agere. C. ut inuit.age.uel ac.cog.l.1.& q̃libet iuri suo põt renũciare. ꝟ. ð reg ad Apostolicam. & c.statuimus,q d erit?Dicas ꝙ monasteriũ eo inuito põt excipere, & cũ defendere;ne pmittat eũ in peiorem statũ detrahi.ff.de li.cau.l.1. & 2.licet.ꝟ.primo non tenuerit votum:tñ quantum ad ipsum vouentẽ tenuit.ꝟ. eo.quidam intrauit.& c.placet.& quãcito ipsa fuit fornicata,statim pdidit ius exigendi:ergo cũ sit liberatus a seruitute mulieris.statim monasterium habet plenũ ius in eũ , & sic exceptio,q̃ cõpetit viro,acquisita est monasterio,cũ res ad eũ statũ puenit a quo potuit hẽre principiũ.s.eo.tit.placet.Sed q d si exiret; ₁ & nollet excipere:q̃a põt ei remittere, su.de iureiu.quẽad modũ in fin. Credo ꝙ bene põt illam recipere , non obstante ɔdictione monasterij :q̃a votum ex toto nõ tenuit,cũ decepta fuerit nec ipsa ẽt vouerit. ar. opt. sup eo.c.proxi nisi uir professionẽ fecisset , postquam illa fuit fornicata , q̃a tũc non posset,eps eũ de monasterio educere, nec eũ cõpellere, ut eã reciperet , pp fornicationẽ . Sed si vir fornicet in monasterio cui mulier dedit licẽtiã:nunq̃d ipsum repetere põt? Non. 33 q. 5.qđ Deo pati : quia pdidit omne ius qđ habuit in ri so:quia pp consequẽs delictum , nõ renascit seruitus amissa. de cõse.dis.4.quæris. licet se eus esset si ambo essẽt in seculo: ₄ & pp fornicationẽ alterius ambo essent diuisi. ℑ.ð diuor.ex litteris. & ꝟ. de iureiu.tua. & hoc iõ , quia ius qđ monasterium habet in ipso , ꝑpter suum delictũ perdere non potest. Io.

¶ Glo.seq.arg.subueniri etiam ignoranti,&c.

c ¶ *Repetendũ*.Potuit ergo prius tũ repetere & ita est.arg. ꝙ si quis ignoret ius illud,s ꝙ si dederit licentiam viro teneatur relinquere seculum,iterum po test eum repetere:& sic subuenitur ignorãti hoc ius naturale.Lau.

A *Ccedens*.Primo partis narratio.Secundo iudicis datio:ibi *Quocirca*.Ab.Sicu.

CASVS. Quidam coniugatus uolens assumere habitũ monachalem,petijt ab uxore sua,ut super hoc suũ p̃staret assensũ? quæ pp multa verbera & alia grauamina,quæ inferebat eidẽ dicens , ꝙ ipsam dimitteret, annuit uoluntati ipsius, & sic uir ille assumpsit habitũ Cister.& mulier domũ quarundam monialium intrauit,nullo habito assumpto,uel uoto cõuersionis emisso:tandem uir ille habitũ dimisit, ad seculũ redeũdo;mulier statim petijt illũ sibi restitui,pp hoc ad Papã accedens;unde mandat,quatenus si est ita, uir compellatur eã recipere,& ei exhibere coniugalẽ affectũ Nota,ꝙ licentia fraudulẽter extorta non ualet,nec uir possit monasteriũ intrare .

d ¶ *Votis*.Inuita & coacta,ut patet per præmissa uerba,vnde votum viri non tenuit, quia alter inuito altero uouere non põt.sup.eo.quidam.27.q 2.Agathosa.& 33.q. 5.notificasti. & c.si dicat.ubi idem casus ponitur.

Glo.seq.obijcit,& soluit.

e ¶ *Processu vero temporis*.Sed vr̃; per spatium sequentis temporis,& patientiam ipsius mulieris , ratificari ingressus viri. arg.inf.q cle.uel uo.insinuãte. cũ vterq; post ingressũ tanto tpe tacuerit,& patiẽtiã adhibuerit,nec vr̃ ꝙ postea audiatur imo vir debet cõpelli redire ad monasterium.arg.inf.de spõ. ad id quod.inf.de fri.& male.c.1.& 1.q.1.cõstat. Sed hoc nõ est uerum,imo cum ipsa non mutauerit seculũ,nec promiserit continentiã, ₅ semper adhuc intelligitur dissentire : qđ apparet

₁ Quæ ga notoria erat, obstaret ẽt peten ti restõnem de diuor. significasti. Io.An.

ᵗ Cap. 3. eo.ti.in 3. compil.Et de intellectu uide Dominicum Sotũ lib.4.sent. disti.27.q. 1.ar.4. circa finem.

₄ Aliàs ita quod si non sibi eadẽ mulier cõsentiret.

₂ Ad de hoc quod notat Bal. in l. ea q̃, C. si man. ita fu,alie.

₁ Scilicet antequã ꝑmitteret , professionem.

ᵗ Cap vel eo. eod ti. in 4. cõpi.

₃ Hinc colligitur licentiam fuisse metu extortam, & iõ nõ tenuit 33 q 5.notificasti.& ibi Turrecremata.

Tende. Vadendẽ. vade. vende.

ᵗ eo

₄ Dicit G. notabiliter. inf.de adult.cap. vlt.ut hic. referr. Io. ꝙ cõpensatio adulterij non habet locũ qñ secũdo adulterans mutauerat statum:ad de hic.Io. And.

₅ Cum ergo sine his non sufficeret expſsa licentia minus tacita. simi. sup.de pb. dilecto. secundum . Io. Tan.& Vinc.

apparet ex eo q quamcito exiuit, eã reperiit, & sic p primum & ultimum colligitur, q medio tpe nõ cõsenserit hic 28. dis. qa sunt culpæ. & præcipue cum psumatur ex hoc q sit iuuenis, siue sit iuuenis, siue vetula, nunquã dẽt intrare sine licẽtia vxoris: sed seruatur qd dr sup. eo. ad Apostolicã. Sed nũqd iste cum fuerit reddi tus uxori, poterit exigere debitum? Dicas q non poterit exigere debitum: qa renunciauit illi iuri, quod habebat in uxore, intrãdo monasterium, qd fuit in eius potestate: sed exactus reddere dẽt: vt dixi sup. eo. q d ĩ intrauit. De hac materia consueuit notari 17. q. 2. Agathosa. & 33. q. 5. qui uxorem.

Hono- norius 3.

¶ Innocentius † tertius episcopo & Decano & Thesaurario Linconien.

¶ *Vxor professi, quæ dedit viro licentiam profitendi, non compellitur ingredi religionem, si continens est, & non suspecta.*

CAP. XVIII.

Significauit † nobis A mulier, q cum ipsa F. viro suo coram decano sancti Quiriaci, uices † archiepi Senon. in hac parte fungente, licentiam cõcesserit religionem intrandi continentiæ, in voto eidem, iniuncto & recepta fide ab ipsa, q perpetuo contineret: idem decanus, post factam professionem à viro prædicto in monasterio, in quo habitũ assũpserat monachalẽ: asseruit ipsã dẽre religiõẽ intrare quamquam id primo non expssisset eidem, & hoc expresso illi † licentiã non dedisset. & infr. ¶ Quocirca mandamus, quatenus si est ita; & est talis ætatis, de qua suspicio [a] haberi non possit ipsam votum continentiæ obseruantẽ, intrare monasteriũ cõpelli non permittatis inuitam.

¶ Gregorius nonus.

¶ *Adultera quã maritus reconciliare non vult, ad agendũ pœnitentiam, in aliquo claustro collocatur.*

CAP. XIX.

Gaudemus † in Domino, & infra. ¶ Mulieres uero quæ

† Vide Ludouicum sing. 674. ut in meo codice incipi. Non sumus in materia.

† Vices, habent anti qua exemplaria, vt impressũ, est.

Significauit. Primo ponit mulieris querelam. Secundo dat iudices: ibi, *Quocirca.* Abbas Sic.

CASVS Quædã mulier A. nomine, coram decano sancti Quiriaci fungente uice archiepi Senon. dedit licentiam uiro suo religionẽ intrandi, uoto continentiæ sibi iniuncto & recepta fide ab ipsa, q ppetuo cõtinentiã seruaret, & sic vir pfessionẽ fecit: Decan vero, post factã professionem à uiro, dicebat, q mulier illa debebat religionẽ intrare: sed illud primo sibi nõ expressit: qd si expssum fuisset, viro licentiã non dedisset: Sed decanus ad hoc compellebat eandem: vñ mulier illa, hæc omnia significauit dño Papæ: vñ de mandat quibusdã, quatenus si est ita, & mulier talis ætatis existat, de qua suspicio non possit haberi, non permittant illam cõpelli religionẽ intrare: votũ continẽtiæ obseruãtem. No. q mulier coram iudice ecclesiastico debet dare licentiam viro intrandi religionem. Item nota argumentum, q si mulier, dat licentiam uiro religionem intrandi: si iuuenis est, dẽt cõpelli ut ipsa similiter religionem intret: alioqn sufficit eius licentia continentiæ voto emisso.

† Illi, scilicet uiro suo.

† Vide Ludouicum Romanũ sing 674. ut in nostro codice, incipi. Nos sum in materia uide i fr. de adulteriis.

a ¶ *Talis ætatis de qua suspicio.* Et ita vr q si mulier iuuenis sit non sufficit q continentiam promittat, ad hoc ut maritus possit religionem intrare: nisi & ipsa similiter mutauerit vitã sup eo ad Apostolicam. & c. cum iis Ex eo. n. quod dicit, de qua suspicio haberi non possit. non debet compelli, intelligo q si sit suspecta, debet compelli religionem intrare, ex quo promisit continentiam; cum uerisimile non sit, q eam seruet si remanserit in seculo. arg supr eo. ex parte. in fi licet non intenderet ab initio religionem intrare. & arg. ad hoc 33 q. 5 q uxorem, quia eo ipso q licentiam dedit uiro, & promisit cõtinentiam, intelligitur tacite promisisse intrare religionem, cum sit iuuenis. arg. bo. sup. eo. ueniens uersus fi. & quæ sine conditione vouentur, sine conditione soluantur. 32 q. vlti. c ult. & Dominus exigit oblatum, quod non exegerat offerẽdum. 27 q 1. nuptiarum. in fi. & 55 dist. de Iudæis. Et sic cum teneatur ad continentiam per suam promissionem, tenetur ad id sine quo eam seruare non põt. ar sup. de off. dele. præterea & c pendenti im ad fi. & sic inuita compellitur intrare religionem, quia fecit id propter qd cõpellitur: sicut quãdoqs ex officio suo compellitur intrare monasteriũ. 30. dist. si ille. 27. q 1 si quis rapuerit C. de adul. auth. sed nouo iure & aut. sed hodie ĩ. c. proxi. Alij dicunt, q uir sibi dẽt restitui ex officio iud. cis. su. e. c. 1 qd satis põt dici: ut no. ĩ. c vxoratus.

Gaudemus. Cõis diuisio. Secunda pars. ibi, *Mulieres.* A. S.

CASVS Aliquæ mulieres condẽnatæ sunt de adulterio propter qd a uiris suis sunt relictæ: dr, q si ad frugem melioris uitæ conuersæ fuerint, si mariti earũ comoniti eas recipere noluerint, in monasteriis cũ religiosis mulierib. debent poni, ut perpetuam pœnitentiam ibi agant. Nota, q quandoqs propter culpam suam compellitur qs intrare religionem, ut ibi, pœnitentiam agat.

relicto maritali toro; lapsu carnis ceciderunt, [b] si mariti earũ à te diligenter commoniti, eas ad frugem melioris uitæ cõuersas, noluerint recipere propter Deum: in claustris [c] cum religiosis mulieribus studeas collocare, vt perpetuam pœnitentiam ibi agant.

¶ Idem I. moniali monasterii de Plauda. †

¶ *Si coniuges se adinuicem absoluerunt continentiam promittendo, & vterq: uel alter eorum religionem profitetur, alter alterum repetere non potest.*

CAP. XX.

Dudum † à C. laico mota contra te (quam uxorem suam dicebat materia quæstiõis, R. sanctæ Mariæ in Cosmidin diaconũ Cardinalem dedimus auditorem. Coram quo dictus C. conquerendo proponens, q indebite recusabas eidem (cuius uxor eras per consensum de præsenti, & carnis † copulam subsecutam matrimonialiter adhærere, te sibi restitui postulauit. Ad quod fuit responsum, q ipse p animæ suæ remedio, pura & spontanea uoluntate, præsentibus duobus religiosis sacerdotibus, & adhibitis quinque testibus fide dignis, omni iuri quod in te habuerat, renuncia-

b ¶ *Ceciderunt.* Et sunt condemnatæ per sententiam: uel adulteriũ earũ publicũ & notorium est secuta snia vnde uiri eas recipere non coguntur. ĩ. de diuort. significasti. et si sint emendatæ, ut hic dicitur. Bern.

c ¶ *In claustris.* Et ita mulier de adulteria cõdẽnata, uel publice deprehensa, de trudi in monasterium [1] ad agendã ppetuam pœnitentiam, si eã emendatã uir recipere noluerit th infr. bienniũ põt eã recipere si vult si uero noluerit eam recipere. vel si prius moriatur quam eam recipiat, tunc tondeat & habitum monachalẽ recipiat ibi perpetuo moratura, ut expresse habetur in authen. vt nulli iud. li. ha. lo. ser. §. si quãdo uero adulterii crimen. col. 9. vnde sumpta [2] fuit hæc decre & C. de adu Authẽ sed hodie. & cum reb. suis; ne sit cnero sa monasterio; ut in authen. illa, sed hodie. continetur: nos th p pter hoc erit monacha, nisi amplius pfessum fuerit. Et sic qñque pp culpam suam aliquis compellitur intrare monasterium. 50. dist si ille. & 16. q 6 de lapsis. 27. q 1. si quis rapuerit & idem videtur dicere decre. 32. q. 1. de bene dicto. & 2. q. 1. in primis uersus prin. & 34 dist. fraternitatis. in fi. Olim uero alia pœna puniebantur adulteræ, quia lapidabantur conuictæ de adulterio secundum legem Mosaicam. 33 q. 5 hæc imago & C. de adul. castitati ubi legitimis pœnis subiicitur: sed [3] hæc pœna non imponitur cum non agitur criminaliter. sup de procu tu.

† Plonce.

† Plonta

1 De hoc uaria sũt terrarum statuta; q si iusta sint, seruari debent.

1 De materia huius decretalis uideto, plene per Turrecre. supra sæpe citatũ & Sotum in 4 com- dist. 27. q. 1. ar 4. & dist. 32. q. 1 ar. 3. ad de Syluestrum in sum. uerbo. uotũ. 5.

1 carnalẽ

2 Vide locum vnde sumpta ẽ hæc decretalis ut aperti- us. eam intelligas.

3 In antiquis ita: sed pœna nõ imponitur cũ, agatur ciuiliter. ĩ. de procu. tuæ.

Dudum. In prima ponitur facti & processus narratio. In secunda diffinitio: ibi, *Nos itaque.* Prima subdiuiditur. Primo ponit datio auditoris. Secundo actoris petitio: ibi, *Coram quo.* Tertio: ibi, *Ad quod.* rei rñsio. Quarta; ibi, *Verum.* actoris replicatio. Quinto: ibi, *Sed ad ipsa.* rei replicatio. Ab. Sicu.

CASVS Inter C laicum & I. uxorem suã matrimonij qõ vertebatur; datus fuit eis auditor; corã auditore petebat dictus C. sibi uxorem restitui, cum qua per uerba de præsenti contraxerat, carnali copula subsecuta; ad quod fuit ex parte mulieris responsum, q ipse pro animæ suæ remedio, spontanea uoluntate, præsentibus duob. sacerdotib. & testib. quinque adhibitis renunciauit omni iuri quod habebat in ipsa, resignando illud in manib alterius sacerdotis, promittens se castitatem seruaturum, deuouendo se hospitali de Ponte voto solemni, & ipsi dedit licentiam monasterium intrandi, & versa vice ipsa dedit ei licentiam simili modo, & resignauit omne ius quod habebat in ipso, prout ista continebantur in publico instrumento: verum prædictus C proposuit q instrumentum illud mutatum fuerat; quia cum casu amissum fuerat, illud quod prius fuerat in tertia psona: mutatũ fuit I prima postea, & plus in uno q in alio continebat. Insuper, q quidã deceptorie eum allexerunt, pponentes eidẽ, q in hospitali pdicto cibis ad uoluntatẽ suã posset vti, & q ardorẽ libidinis

dinis ibi extiguere posset, & sic seductus, iratus, & illectus nõ dẽt sibi obesse, qđ dr̃ in hac parte fecisse, sed ad pdicta sic fuit rñsum, q̃ non nocet an instrm̃ loquať in prima uel in tertia persona, dũmodo ueritas non mutetur. Præterea quãuis aliquando dicto. C spes data fuisset, tñ eo tpe quo prædicta facta fuerunt, pure, simpliciter, & propria voluntate ea noscitur fecisse: vnde cõpelli debet uitã mutare? Dñus Papa super his habito consilio cum fratrib. suis mulierẽ pdictam ab impetitione dicti C absoluit, perpetuũ silentium imponẽdo eidẽ. No. q̃ uir & mulier ab omni iure qđ alter habet in alterũ, se absoluere possunt, & religionẽ intrare: qa iuri suo quisq; põt renunciare. Itẽ per instrumentũ aliq̃d probatur sicut per testes. Item non refert diuersitas narrãdi ubi eadẽ dicũtur, & ueritas nõ mutatur. Itẽ dolus in spũalibus non rescindit ɔ̃tũm: qa non fit condõ illius p dolum talem deterior. Item licet aliq̃d calore iracũdiæ factũ sit ab initio, si postmodũ p consensum ratificet, valet.

a ¶ *Renunc anit omnino.* qđ ei licuit, ẽtsi nõ tenuisset uotum ex toto: quia hoc erat in potestate ipsius. su. eo. quidam & c placet.

a ¶ *Omnino.* simile os no habes ĩ. de rescrip. cum contingat. ff. de fideiu. l Græce §. illud ubi dr̃, & fideiussor in duriorem causam nõ obligatur omnino.

b ¶ *Obsequio se deuouit.* Et sic solẽnizauit votũ deuouendo se religioni illius hospitalis: vnde cõpelli dẽt, ut relicto seculo suum exequatur propositum. sup. eo. parte. in fi.

¶ *Glo seq. eci, per q̃ alle. pro. & vnum canonem contra.*

uit omnino; [a] resignãdo illud in manibus alterius ex sacerdotibus supradictis, qui in personã ecclesię resignationem hmõi recipere procurauit: & q̃ idem C. se castitatem seruaturum pmisit pauperumque hospitalis de Ponte obsequiq se deuouit: [b] promittens voto solemni omnia & singula supradicta, & tribuens tibi licentiam ad monasteriũ trãseundi: te uersa vice similiter pmittente, ac tribuente illi licentiam, & ius quodlibet resignante: sicut hæc omnia dicebantur per publicum instrumentum esse probata, manu B. notarij Aretin. ¶ confectum verum prænominatus C. proposuit, q̃ casu amisso instrõ † præfato, illud in prima persona, qđ prius erat in tertia, insertis pluribus in vno aliter, q̃ in alio fuit ab ipso formatum: & cum tibi iratus fuisset sicut uerba & verbera indicabãt, nondum calore iracundiæ [c] quiescente, quidam ipsum deceptorie allexerunt, proponentes eidẽ q̃ in hospitali prędicto cibis ad libitum posset uti, ac proprium retinere, præfato B. sibi nihilominus promitente, q̃ non solũ ardorem, sed ẽt appetitum libinis extingueret in eodem: propter q̃ quicquid in hac parte fecisse dignoscitur, iratus, seductus pariter & illectus, & sub spe promissionis, ac sub ea condõe uel modo, si posset continentiam obseruare, asseruit † à se factum.

¶ Sed ad ista respondebatur ecõtra, q̃ an tabellio in tertia persona instrumentum conficiat, uel in prima (dummodo non mutetũ substantia ueritatis) [d] nihil interesse uidetur. Insup quamuis aliquando spes [e] memorato C. data fuisset, per quam ad hoc se proposuit † inductum: eo tamẽ tpe [f] quo talia facta fuerunt, pure, simpliciter, ac voluntarie [g] pro amore Dei, & remedio animæ suæ, solummodo ad votum, & ad alia supradicta noscitur pcessisse, propter quod à consortio secularium hominum debet discedere, vitamque mutare; cũ se illius ætatis esse proponat, ut sine suspicione [h] incontinẽtiæ non ualeat in seculo remanere. ¶. Nos itaque habito fratrum nostrorum consilio, te ab impetitione dicti C. sententialiter duximus absoluendum illi sup hoc silentium imponentes. ¶ Idem.

¶ *Breue est; sed per alia uerba põt sic summari: Post snĩa diuortij, quo ad torum latam ob fornicationem spiritualẽ mariti, potest uxor libere religionem intrare.*

CAP. XXI.

Mulier, † quæ in fide remansit, [i] põt nolente viro, qui ab infidelitate reuertitur pp quam ab eo fuerat iudicis ecclesiæ [k] separata, ad religionẽ libere conuolare.

tur nec ad malum inducitur, imò conditionem suam facit meliorem: & ideo non uitiat contractum.

f ¶ *Tempore.* No q̃ [1] si qs renunciationis tpe non habeat metum uel violentiam, licet præcesset vis uel metus; non aget interdicto qđ vi. C quod vi metusve cau l 2 & hic.

g ¶ *Voluntarie.* Et sic licet ab initio deceptorie inductus fuisset: ex quo postea spõte hoc fecit, proxima cã turpitudinis ablata esse vr̃. sim. inf. de desponsatione impu. de illis. in fin. & C quod metus cau. l 1. ff. de cõdi. ob turp. cau. l. si ob turpem.

h ¶ *Suspic one.* Vnde cõpelli debet uitam mutare su. eo. significaui† maxime cum hoc promiserit, ut patet su. B.

N*ulier.* Istud capi. propter suã breuitatem nõ diuiditur. Abb. Sicu.

CASVS Aliquis coniugatus transiuit ad infi†delitatem, vxore sua remanẽte in fide, propter, qđ illa fuit a uiro iudicio ecclesiæ separata; uir reuersus ẽ ad fidẽ, uit eam repetebat; ipsa nolebat redire ad eũ, sed potius volebat religionẽ intrare: quærit utrũ possit ad religionem trãsire eo inuito, & respondetur q̃ põt: sed si nollet religionẽ intrare, debet compelli intrare ad virum. Not q̃ vxor põt à viro per iudiciũ ecclesiæ separari si sit infidelis. Itẽ si vxor pp infidelitatẽ viri ab eo separata fuerit: uiro nolente, põt ad religionem transire, licet vir sit reuersus ab infidelitate.

i ¶ *Remansit.* viro trãseunte ad infideles: puta Sarracenos, uel Iudæos, uel etiam Hæreticos.

¶ *Glosa sequens argum. à contrario, & argumentum determinat, ex quo diuersitatem infert, & tunc ipsius rationem quærit, & dupliciter soluit.*

K ¶ *Iudicio ecclesiæ.* Ergo à cõtrario sensu vr̃, q̃ si ñ fuit iudicio ecclesiæ separata, q̃ eo inuito religionem intrare non possit: & ita aliud est qñ iudicio ecclesiæ fuit separata ab illo, & aliud quando non fuit separata, sed ab illo propria auctoritate recessit. simi. ĩ. de diuor. de illa sed si nollet intrare religionem, compelli debet ad ipsum redire utroque casu; siue fuerit iudicio ecclesiæ absoluta, siue non. ĩ. de diuor. quanto, in fi. non obstante illa spũali fornicatione, cum iam sit emendatus, & incipiat esse quod non fuit. 50 dist. ferrum Secus in carnali fornicatione, siue iudicio ecclesiæ sit separata, siue publice sit fornicata; quia non tenetur illã recipere nisi uelit, quãuis emendatam. sup eo. gaudemus & hæc separatio fit tantũ quo ad mutuam seruitutem; qa vinculum matrimonij non dissoluitur [4] in hoc casu cum alter fidelium transit ad infidelitatem: ut in c. prædicto. quanto. Sed quæ est ratio quare in fornicatione carnali non cõpellitur maritus recipere uxorẽ, ẽt emendatam; sed in spirituali cõpellit? Hæc pot esse rõ, si maritus cognosceret uxorem post carnalẽ fornicationem, postea promoueri non põt ea mortua pp defectũ sacramenti & sic præiudicium ei fieret. 34 dist. si laici. & c si vxorem; sed hoc non contingit in fornicatione spũali; quia per pænitentiam purgata est. Item alia est rõ; in fornicatione carnali aĩa & corpus polluitur; sed in spũali tantum anima; & in carnali fornicatione non tñ fit in anima, q̃ displiceat marito; sed etiam

¶ *Glo seq. fortificat textum & arg. pro testibus, &c.*

c ¶ *Calore iracundiæ.* Si hoc esset uerũ, nõ teneret uotum: qa inconsultus calor, calumniæ uitio caret. 2. q. 3. c. si quẽ. §. notandum 2. & c si quis iratus Tempore enim furoris iustũ putat esse quod facit. 11. q. 3. illa præpositum. & ita sæpe innocẽtes ad crimen inducit. ea. causa & ea. q. ira sæpe. & lubricum linguæ facile ad consequentiam trahi non debet. ff. ad l. Iul. maie. famosi. C si quis impe. maledi. l unica. arg. contra. 17 q. 4. sunt qui opes & hoc uerũ est nisi post calorem iracũdiæ cõsentiat, ut in d. si quis iratus. & sup. de regulari. sicut. in fin.

d ¶ *Substantia ueritatis.* Hæc erat satis bona defensio: qa nihil refert narrandi diuersitas ubi eadẽ dicuntur, ut ĩ. de ver. sig nihil obstat. sic quolibet loquendi genere formata institutio ualet, si modo per eam liquebit voluntatis intentio. C. de testam. qm̃ indignum. in princ. & est argu. pro testib. diuerso modo narrantibus: dum tñ in substantia facti non discordent, [1] 3. q. 1. in scripturis. de consec. dist. 2. quotidie. Bernardus.

e ¶ *Spes.* Not hic arg imò quasi expressum est, q̃ in hmõi spiritualibus dolus aduersarij non uitiat ɔ̃tũ, sic sup. de his quæ vi metusve cã fi. cũ dilecti. su. eo. ex parte. & c uenient. alias si dolus dat cãm ɔ̃tui, non tenet ɔ̃tus. ff. de dolo, & elegãter. Sed quare in hmõi spũalibus licet dolus alterius interueniat non uitiatur talis contractus? Quia talis dolus bonus est, & bonus dolus non prohibetur. ff. de do. l. 1 Dolus, caliditas ad decipiendum dr̃; ut in pdicta l. sed p talem dolũ non decipi-

¶ Aretini † Vide de hoc articulo Henrici Bohich hic, & omnino, Guidonẽ Papæ decisione 24. incip. gipia in ci.

[1] Hæc glossula ñ est Bernardi, nec hr̃ in antiqs exemplaribus.

† Aliàs ita asseruit, esse factũ.

† proponit

† Vide l. cũ plures. §. locator ff. locato.

† De materia uide magistrũ, senten. li. 2. disti. 39. & ibi plene p Bonauenturam, Sotũ & alios, ubi copiose de fornicatione spirituali & matrimoniis fideliũ cũ, in fidelib. & infidelium iter. se.

[2] Sensus enĩ tollẽdus est, & nõ casus 34. q 2. nõ satis. ĩ cõ se. disti. 4. retulerũt. & lex nõ. imponit, uerbis C. cõia. de le. l. 2. & de elect. commissa li. 6. Ioã And.

2 Et de hoc. su. de emp & vẽd. cũ di e ctis lo. An.

[4] Hoc est uerissimũ & diffiniuit conciliũ Tride. sessio. 24. tit. de sacramento matrimonij. can. 5.

et in corpore: qd non fit in spūali: & vir magis scandalizatur ex eo qd fit in corpore, & magis offendit, q̃ ex eo quod fit in anima: & ita cū maioris scandali illati uiro sit, ut post carnalem fornicationem non compellatur: sed post spūalem fornicationē cōpellit: nisi ad religionē trāsire uoluerit, ut hic dr.

DE CONVERSIONE infidelium.

† Pro intellectu huius tituli uide Sotum li. 4. sen dist. 39. q. 1. ar. 3.

* Supra visum est de conversione coniugatorū ad religionem: nunc subiicit d eorū cōuersione ad fidē. habetur de hac materia 28. q. 1. & 2. & 32. q. 8. c. ... Ab. Sic.

Laudabilem. Sarraceni, q machinatione Christianę mulieris ipsius maritum occidit: si cum ea matrimonium contraxit, separatur, licet per eā sit reuersus ad fidem. Diuiditur, nā duæ sūt partes principales. Secunda: ibi, Ad hoc. Et quælibet subdiuidit in consultationem, & responsionem, ut hic patet in textu. Ab. Sic.

CASVS Quidā Sarraceni erant in captiuitate Christianorum & interfecerunt uiros quarundam mulierū Christianarum insidiis & machinationib. ipsarum: postea ipsi Sarraceni per mulieres illas ad fidem Christianam sunt conuersi: quæritur utrum de iure, illas possint accipere in uxores: & si eas duxerint an tale coniugium teneat? Respondet Papa, q illa, quæstio determinatur per conciliū Triburien. in quo dr: q si mortem ipsorum malitiose fuerint machinatæ, quamuis earum studio ad fidem conuersi fuerint, contrahere non dēnt: & si contraxerint, non sunt tolerandi: quia tale damnum cū tali lucro compensari non debet.

† Cap. 2. eo. ti. in 1. compi. Et præter doctores hic uide Panormitanum in c. 1. & in c. super hoc inf. de eo qui duxit in ma. quā polluit per adult.

† ducere

† Vide cōciliū Triburiense. c. 40 & c. 51. sed ibi non sunt hæc eadē uerba.

TITVLVS XXXIII.

De conuersione † infidelium.

¶ Celestinus tertius.

¶ Non potest quis illam habere in vxorem cuius maritum occidit machinatione ipsius mulieris: secus si sine machinatione. Est pulcher & quotidianus casus.

CAP. I.

Laudabilem: † & infra. ¶ Interrogasti de Sarracenis, qui dum in captiuitate essent, quarundam Christianarum viros earum insidiis & machinationibus occiderunt, vtrum, quia postea per ipsas ad fidem Christianam conuersi sunt, eas de iure possint accipere † in uxores: vel si duxerint, coniugiū teneat eorundem. Hic Triburiensis † concilij a regula contenti sumus, asserentis, q si in mortem ipsorum malitiose fuerint machinatæ, licet earum studio ad fidem accesserint, tñ nec eis adhærere debent; nec sunt, si adhæserint etiam tolerandi; cum tale dānum tali lucro b ecclesia compensare non velit. ¶ Ad hoc Sarraceni quidam in bello sunt Christianos interfecisse notati, & Christiani similiter c Sarraceni: postea uero Sarraceni ad fidem conuersi, uxores eorū quos in belli certamine occiderunt, sibi matrimonialiter copularunt: & idipsum Christiani de Sarracenis mulieribus conuersis ad fidem fecisse noscuntur: quæ post quam de priorum virorum morte compererint † veritatē diuortium instanter † exposcunt. ¶ In his igitur respondemus, q cum tales non procurauerint d vitorum interitum defunctorū, matrimonium inter huiusmodi personas licite potest contrahi, & taliter copulati diuortiū nequeunt postulare.

a ¶ *Triburiensis concilij*. quod habes 31. q. 1. si quis viuente: q eas non pōt hēre, si in mortem ipsorum aliqd machinatæ fuerunt, ut hic dicit. idem est si fidem dederunt: ut ea. cā. & q. c. 1. relatum. inf. de eo qui dux. in mat. c. 1. Vel ñ de facto ɔ̄xit: ut inf. eo super hoc. & c. cum haberet. Ita tñ q post fidē data cognouit eandem uxorem, uxore sua uiuente, aliàs sola fides data non impedit matrimonium. inf. de eo q dux. in matrimonium quam polluit per adul. c. ult.

b ¶ *Tali lucro*. sic 14. dist. quod ait. 33. q. 5. si dicat. simile. 1. q. 1. non est putanda. j. de usur. super eo uero. 22. q. 2.

AD HOC. Quidam Sarraceni interfecerunt quosdā Christianos in bello; & quidam Christiani quosdam Sarracenos similiter infecerunt in bello; postea vero Sarraceni illi ad fidē conuersi sunt, & ɔ̄xerunt matrimoniū cū uxorib. illorū quos in bello interfecerunt, & Christiani cū mulierib. cōuersis ad fidē illorū quos in bello interfecerūt: mulieres istæ, postq intelligunt ueritatē, de morte priorū uirorū, diuortiū petunt: quæritur quid iuris sit? Rñdet Papa, q cū tales non procurauerint mortem uirorum, matrimonium inter hmōi psonas licite pōt contrahi, nec debent aliquatenus separari: cū hic cā illa non subest pp quam debeant separari. No. q mulier non pōt contrahere cum illo qui uirum suum interfecit, si mortē eius fuerit machinata. Item cōpensatio non habet locum in delictis. Itē quod per me non stetit, mihi imputari nō dēt.

c ¶ *Et Christiani similiter*. Pugnantes p patria & fide, ob quā pater in filium, & filius in patrem insurgere debet. s. de relig. & sumptib. fune minime. & maritus in uxorem 23. q. 1. uxor. in fi 23. q. ult. legi Sytomastem.

¶ *Glo. seq. not. duo requiri, & ponit casus quibus sufficit alterum. in fi. quærit arg. pro ... contrarium.*

d ¶ *Procurauerint*. Et eo qd hic dicit, & 31. q. 1. si qs uiuēte. j. de eo qui dux. in matr. c. vl. ad hoc ut matrimonium impediat, duo exiguntur, scilicet affectus cum opere subsecuto: 3 & est simi. ff. de condi. & dem. l. a. l. fi. hic em̄ tunc puniuntur cū concorditer ad hoc procedunt. 15. q. 1. c. 1. in fi & c. si quis nō iratus. q̃que punitur opus sine affectu quo ad legem promotionis. 15. q. 1. si quis non iratus. q̃nq; affectus sine opere: ut 1. q 1. qui studet. sup. de biga nuper ibi. tñ interuenit opus nō cum affectu. Quid ergo si ratū habuerūt eos interfectos esse? idē vr: quia in maleficijs ratihabitio retrotrahitur & mandato cōparatur. ff. de vi & vi. ar. l. 1. § sed & si cum qs. Contra credo 3 arg. j. de spon. cum apud. eū edictum de matrimonio contrahēdo sit phibitoriū, ut ibi. Be.

† Vide q̃ sonsū Castrum lib. 2 c. 26 de iusta hęretico. punitione.

2 De hoc inf. de eo qui duxit mat. si per hoc. & ca. si. lo. An.

† compeiunt.

† constiterit

¶ Greg. nonus Argen. episcopo.

¶ Si alter infidelium coniugum venit ad fidem, altero remanente in infidelitatis errore, communis proles assignatur conuerso.

CAP. II.

Ex † litteris tuis accepimus q quidam de Iudaicæ cæcitatis † errore, ad Christū uerum lumen adductus, uxore sua in iudaismo relicta, in iudicio postulauit instanter, ut eorum filius quadriennis assignaretur ei dem, ad fidem catholicam, quā ipse susceperat, pducendus. † e ¶ Ad qd illa † rñdit, q cū puer adhuc infans existat, pp qd ma-

Ex litteris. Si vxore in Iudaismo relicta Iudæus ad fidē cōuertitur, cōis ples assignatur eidem: hoc dicit. Vel quo ad intellectū maxime iuxta glossam, dic ut in rubro, & est casus notabilis. Primo ponit cōsultatio. Scdo rñsio: ibi, Cōsultatio vero duo facit. Primo ponit viri petitionē. Secundo defensionē mulieris: ibi,

3 Idē no. Io in pdi. ca. si quis uiuente. Vin. hic. & Host. Io. Andr.

4 De casu huius c. vide B. Thomam lib. 4 sen. dist. 39 q. 1 art. 3 ad 4 argu.

† prauitatis

† producendus

† alia.

Ad quod Rñsio uero Papæ quadruplicē pmittit cām. Ab. Sic.

CASVS Quidā Iudæus conuersus ad fidē uxore sua in Iudaismo relicta, petebat in iudicio, ut eorū filius quadriennis assignaret eidē, p ipsū ad fidē q̃ susceperat pducēdus. Mulier rñdebat, q cū puer ifans existeret, magis idigeret materna: solatio: quā paterno, q sibi ante partum fuerat onerosus, dolorosus in partu, & post partum laboriosus: Vñ potius coniūctio uiri & mulieris dr matrimoniū, q̃ patrimoniū: & iō apud ipsā debat poti⁹, emanete qstiū fuit a Papa, qd iuris esset: cū fili⁹ in ptāte patris consistat, cuius familiā sequitur, & nō matris, & in tali ætate apud suspectas psonas aliqa remanere nō debeat, quæ vitæ ipsius insidientur; & pueri post triēniū apud patrē nō suspectū ali debeant, & morari: & si apud matrē maneret, posset illum trahere ad infidelitatis errorem, & iō pp fauorem fidei, rñdet Papa puerum illū patri assignandum. Not q filius condō nem patris uel matris cōuersi ad fidē seq debet, Itē nota diffinitionē matrimonij: Matrim onium est legitima coniunctio maris & fœminæ indiuiduam uitæ consuetudinē retinens Itē filius est ptāte patris & nō matris. Itē filij apud suspectas psonas morari non dēnt. Item filij post triennium à patre sunt alendi Item fauor fidei attendendus est.

¶ *Glo. seq. primo arg. quod causa, & c. & remittis. Secundo notat patrem et cū a matrem, & c. Tres casus excipit. Tertio distinguit duo membra, & in secundo subdistinguit. Quarto notat filiū sequi, & c.*

e ¶ *Pducendus*. Iusta fuit cā petitionis & honesta, & ita sumitur hic arg. q cā petitionis semp inserenda est in ipsa petitio ne: alias repellitur. s. de lib. oblatio c. 2. & 3. ubi de hoc Sed nota q pater pōt petere filiū in ptāte sua constitutum, per inter dictum

gis materno indiget solatio, quã paterno [a], sibique ante partũ onerosus, dolorosus in partu, post partũ laboriosus fuisse noscatur, ac ex hoc legitima cõiunctio [b] maris & fœminæ, magis matrimonium, quàm patrimonium nuncupetur, dictus puer apud eam debet conuenientius remanere: & infra. ¶ Cum autem filius in patris potestate [c] cõsistat, cuius sequitur familiã, & non matris: & in ętate tali qs non debet apud eas remanere ꝑsona si de quib. possit esse suspicio, quòd saluti uel uitæ insidietur [d] illius: & pueri post triennium [e] apud patrem non suspectum ali debeant, & morati: materq; pueri, si eum remanere contingeret apud eam, posset illũ deducere ad infidelitatis [f] errorem: in fauorem maxime fidei Christianæ: Respondemus, patri eundẽ puerũ assignãdum.

TITVLVS XXXIIII

De voto & voti redemptione.

¶ Alexander tertius Exonen. episcopo.

¶ *Vota possũt eleemosynis redimi, uel in aliud commutari, intercedente superioris auctoritate, & iusta causa redimendi, uel mutandi.*

CAP. I.

De peregrinationis uotis an eleemosynis redimi possint, uel pro necessitate in aliud commutari: Respondemus, quòd ab eius, qui præsidet, pendet arbitrio [g], ut consideret diligentius qualitatem personæ, & causam commutationis [h], scilicet an ex infirmitate, seu affluẽtia, diuitiarum, an alia causa probabili, peregrinatio an recompẽsatio [i] melior fuerit, & Deo magis accepta: & secundũ hoc habet exinde dispensare.

¶ Idem Noruicen. episcopo.

¶ *Commutat Papa uotum ultramarinum, in his maxime qui in pueriliætate uouerunt.*

CAP. II.

Venientis ad nos R. narratione accepimus, quòd

distũ de liberis exhibẽdis ꝯ matrẽ: ꝯtra quẽlibet detinẽtẽ & mr tamẽ qñq; hẽt exceptionẽ cõtra maritũ, puta si est minor triẽnio, cũ apud eã tũc debeat educari: Vel etiam si iudicatũ eẽt in cõtrariũ. ff. de lib exh. l. 1. §. si uero Et in alio casu habet exceptionẽ ob neqtiã patris, ut sine diminutione patriæ potestatis apud eã filius moret. ff. eo. deinde. § ẽt si maxie. Circa hoc distĩgue, aut fili' à nullo detinetẽ, aut ab aliquo: si ab aliquo, & tũc volẽs aut inuitus. Primo casu petere possũ ꝑ officiũ iudicis. ff. de lib. exhib. l. 3 § hoc aũt Si ab aliquo uolẽs detinetur, poteit peti rei vẽdicat. adiecta causa de iure Quiritũ cognitione ꝑtoria. ff. de rei vend. l. 1 §. 1. quod ius ꝑprie Romanorũ ẽst. Inst. de pa. potesta. §. 1. In tertio casu locũ habet interdictũ de lib. exhib. ut ff. de lib. exhib. l. 1. 1. respõ. & ff. de rei uend. l. 1. §. 1. & nota ꝙ filius conditionẽ patris uel matris conuersi ad fidem sequi debet 28. q. 1. Iudæi. & in hoc casu filius infans nõ doli capax sequtur meliorẽ cõditionẽ aliàs si doli capax esset non deberet baptizari nisi spõte. 23. q. 5. ad fidẽ. 45. dist. de Iudæis. qñq; tamẽ sequitur deteriorẽ condicionẽ, scilicet matris, si serua sit 32. q. 4. c. ult B.

a ¶ *Paterno.* ȷ. de præsump. illud.

b ¶ *Legitima coniunctio.* Mrimoniũ dicitur legitima cõiũctio maris & fœminæ indiuiduã cõsuetudinẽ retinẽs. 27 q 2 3. §. 1. Inst. de pa. po. in c. prin. Et hæc est rõ quæ cõsueuit assignari à doctoribus, quare potius dicatẽ matrimoniũ quàm patrimonium illa coniunctio. B.

c ¶ *Potestate.* Pater. n. dicitur habere filiũ in potestate & non mater. Inst. de patria potestate §. ult. & C de adoptionib. mulierẽ. vñ filius patris familiã seqtur, & nõ matris. *Inst.* de legitima agnato. tutela. §. 1 vñ ista uerba fuerũt sumpta Et expone, familiã id est, agnationẽ, licet aliàs hoc nomẽ, familia, multas habeat significationes. ff. de uerb. sig. ꝓnũciatio. §. familiæ & facit ad hoc Inst. ȷ pa. ptãte. in fi. & C ȷ uer. sig. l. ult. n. n ꝺnominat filr' a cognatiõe mr̃is, sed pr̃is. ar. ff. ad mu. l. 1.

¶ *Gl. seq. roci per quæstio. ubi pupillus debeat educari. et distinguit an mo rtuus est pater, an uiuit.*

d ¶ *Insidientur.* Nota ꝙ mortuo patre pupillus educari nõ debet apud illas personas, q̃ ipsius pudicitiæ possunt insidiari. ff. ubi pupil. educ. de. uel mo. l. ult. Prætor. n. decernere dẽt, vt sine ulla suspicione alatur partus, ẽt cõtra uolũtatẽ patris ff. eo l. 1. & æstimabit ex affectu singulorũ quis magis ad suspicionẽ & spẽ successionis sit prior C. eo. l. 2. uerũtamẽ educatio pupilli nulli magis committẽda est q̃ matri, nisi uitricũ ei inducat. C. eo. l. 1. si uero uiuo patre q̃stio est, apud quẽ educeretur filius facto diuortio, olim æstimabat prætor quãdo apud patrem, & quando apud matrem alatur. C. de diuor. l. unica. hodie distinguitur, vt si pater causam diuortij præstitit, tunc ali debeat apud matrem. si uero mater causam præstitit diuortij, tunc ali debet apud patrem. C. eo. Auth. si pater. ergo hic ali debet apud patrem: quia mater præstat causam diuortij. ȷ. de diuor. gaudemus. & c. quanto. q̃ nõ seq̃ maritũ cõuersum ad fidem, quem sequi debet. 13 q. 2. vnaquæque. & quia insidiaret uitæ ipsius, ut hic dicitur, & per iura ꝑdicta.

e ¶ *Post triennium.* Filius minor triennio, apud matrem dẽt ali; maior triennio, apud patrem C. de pa. pot. nec filium. argum. C. de infan. exp. l. 2. & ȷ. eo. c. unico.

ADDITIO. Vnde uersus,

Mater alit puerum trimum; trimoque minorem.
Maiorem uero pascere patris erit.

f ¶ *Ad infidelitatis errorem.* Hac de cã ẽt si esset minor triennio, uel pater uellet eũ ꝑducere ad fidẽ, cũ sit in eius potestate, patri debuit assignari in fauorem fidei Christianæ: cũ aliàs si eẽt maior. & ꝓclamet se uelle fieri Christianũ, debeat de manib. illorũ eripi ar. ȷ. de Iudæ. sicut Iudæi.

DE VOTO ET voti redẽptione.

¶ *Supra uisum est de quodam uoto in specie, qđ scilicet emittitur per ingressum religionis, uel per susceptionẽ fidei: nũc subijcit de uoto in genere, & ipsius uoti redemptione.*

De hac materia habetur. 27 q. 1. per totum. & 32. q. 1. cap. si repetitur in 6. & in cle. de fid. instr. ca. quod super. Abb.

De *peregrinationis.* Eps ex cã mutare potest uotum peregrinationis in aliud qđ sit de Deo magis acceptum. Vel summa generalius sic: ut in rubro. Et duæ sunt partes. Secunda: ibi, Respõdemus Abb

CASVS. Aliquis fecit uotum peregrinationis: quæritur utrum tale uotum possit redimi eleemosynis, uel cõmutari in aliud necessitate instante? Rñdet Papa, ꝙ de arbitrio superioris pendet, ut ipse consideret diligenter qualitatem uouentis, & causam commutationis, scilicet an ex infirmitate, uel affluentia diuitiarum, aut alia probabili causa, ut scilicet peregrinatio uel commutatio magis sit Deo accepta, & sin hoc super hoc dispenset. Nota ꝙ circa uotum peregrinationis potest episcopus dispensare. Item in commutatione uoti qualitas uouentis & causa commutationis considerari debẽt. Itẽ in uotis cõmutãdis cõsiderari debet qđ Deo magis placeat.

¶ *Gl. seq. arg. ad commutationem pœnarum. alleg. 7. iura. & tria in contrarium. sol. & arg.*

g ¶ *Arbitrio.* Arg. de pœnæ cõmutatione. 82. dist. presbyter. 22. q 4. innocens de pœn. dist. 1. medicina. 30. q 1. de raptorib. 41. dist nõ cogant. ȷ. de maledicto, c. 2. 12 q 2. fraternitas. arg. ȷ. 16. q. 1. decimæ. & c de decimis. 32. q. ult c. ult. Sol. Commutatio pœnæ adhibenda est qñq;, hac consideratione præhabita, ut illud quod uice commutationis præstatur intantũ vel amplius sit Deo acceptum: ut hic in fi. & ȷ. eo. scripturæ. & est arg. quod episcopi possunt dispensare in uoto. Tanc.

h *Causam commutationis.* Causa semper considerari debet quare fiat commutatio arg. ȷ. eo. magnæ. in fin. & c. quod super his.

¶ *Gl. seq. dat regulam, quam exponit, unum casum excipit.*

i ¶ *Recompensatio.* In omni uoto, siue consistat in faciendo, si in non faciendo, siue sit solemne, siue simplex, põt habere locum compensatio, dummodo ante uotum fuerit liberę uoluntatis: Hoc dicitur propter articulos fidei, quos unusquisq; uouit in baptismo, quia illud uotum ante baptismum est necessitatis; sed in uoto continentiæ secus est, cui ęque bonum uel maius inueniri nõ potest. arg. 32. q. ult. c. ult. Et castitas sola est, q̃ potẽs est, Deo animas præsentare: in Auth de leno. § sancimus coll 2 & quæ suaderi põt, impetrari nõ põt. 27. q. 1. integritas. ȷ. de statu mon cum ad monasterium. Ber.

Venientis. Duo facit. Primo ponit formã uoti. Scdo eius absolutionem & mutationem, ibi, *Nos autem.* Abb. Sic.

CASVS. R. clericus dum esset in puerili ætate constitutus & doli capax disposuit ꝓficisci Hierosolymã: & cuidã, q illuc accedere

† ac post partũ, &c.

† ac ꝓ hoc

† non debeat apud illas, &c.

† insidiẽtur.

† ipsum

† Vide B. Thomam 2. 2. q. 10. art. 12. & parte 3. q. 65. art. 10.

† In aliquot uetustis ita, De uotis, & uotorũ redẽptione.

Iam de materia uoti plurima canonistis valde necessaria tradit B. Thomas lib. 4. sent. dist. 38. q. 1. art. 1. 2. 3. & 4. & 2 2. q. 88. per totam quæstionem.

Et tamẽ vitricus potest esse tutor. C. de contrario iudic tu. l. si.

† Cap. 1. eo t. in 1. comp. Et post cõcilium Lateran. sub Ale. 3. part. 35. c. 8.

† aut

† aut

† Capi. 2. eod. tit. in 1. compil. Et post cõcilium Lateran. par. 50. c. 15.

Vide B. Thomam; 2. 2. q. 88. artic 9. & Syluestrũ; in summ. uerbo. uotũ. 4. § 5.

† Adde ꝙ iura allegata in gl. loquuntur de cõmutatione pœnitẽtię; dic ergo esse textũ cũ glossa in l. ꝙ ergo § pœna grauior & ibi B. ff. de his q no. infa.

cedere volebat, fidē dedit, & fidē ab eo accepit, q in uia fideles socij existerent: Tandē factus discretus & adultus accessit ad Papā petēs eius consiliū: Papa illū absoluit à voto, qd in ætate pueruli fecerat, ex facilitate potius q̄ arbitrio discretiōis: ita tñ q votū redimat eleemosynis: & toto tpe uitæ suæ, si poterit, vni pauperi debeat puidere. Nota q uotū redimi pōt eleemosynis, iuxta de cā.

Glo. seq. reci. per obie.

a In pueruli. Intelligē q erat doli capax, alioquin cōpensatio, q sequitur, nō erat ponēda: uel forsitā i maiori ætate ratū habuit vñ tenebat illud adimplere aliàs non 20. q. 1. illud & su. de reg. significatū. & c. sicut. Tancre.

b Disposuit. procedē do ad actū exteriorē: ut patet ex littera sequenti vñ mortaliter peccasset, nisi cōpleuisset uotū, si cōmutatio non fuisset subsecuta. arg. 17. q. 1. qui bona.

Glo. se q̄rit, & soluit.

c Socij fideles. sed nunqd Papa potuit illū absoluere ab obligatione, qua socio tenebat? Vtiq; arg. 9. q. 3. p principalē. C. de quad. præscriptio bene à Zenone C. de precib. imperato offeren. quotiēs, nec erit dicendus voti trāsgressor j. eo. non est. Alan.

G *se seq. arg. alle. contrarium sibi contrarium alle. tria infra, & soluit.*

d Facilitate. argu. qd votū ex facilitate amissum obligat simile 17. q. 4 sunt q opes arg. j. de reg. ad nram. 22. q. 4 vnusquisq; & 27. q. 1 nuptiarū. Sed hoc vt dictū est, postea ratū habuit, factus maior.

Aliàs. ve ritū. quā lectionē. iam olim impugna uit hic hostiensis.

Cap. 1. e. tit. in 2. compilat. Et præter doctores hic uide Nauarrū, in manua li confessariorum c. 12. nu. 27. & 12. nuper impresso.

in pueruli a ætate constitutus Hierosolymam disposuit b proficisci: cuidam quoque, qui sepulchrum dominicum proposuerat visitare, fidem dedit, & suam recepit ab eo, q sibi inuicem in uia socij fideles c existerent: & infra. ¶ Nos autem ipsum à voto, quod in ætate tenera, facilitate d potius quàm ex arbitrio discretionis promisit, absoluimus: ita tamen q idem votum eleemosynis redimat & iuxta consilium nostrum, toto uitæ suæ tempore, vni pauperum Christi (dummmodo ad hoc suæ facultates sufficiant) e debeat prouidere.

¶ Idem magistro A. de Mandef.

¶ *Ex sola conceptione boni explicādi, non obligatur quis ad bonum cōceptum exequendum.*

CAP. III.

Litteraturam † tuam, & infr. ¶ Cum ex quadam minutione, nimio fuisses mortis pauore perterritus, hæc verba protulisti: Non diu hic morabor, proponens f in animo, q religionis habitum esses aliquādo suscepturus: & infra. ¶ Tibi igitur respondemus, quòd si plus non est in voto processum, transgressor iudicari non poteris, si non impleas, quòd dixisti. g

¶ Idem.

e Sufficiant. Nam possibilitas semper subauditur. su. de iureiu. querelam & c. breui. arg 4. dist. erit autem. & ff. de statu: libe. l. cum hæredes. § Stichus & 47. dist. quod ad nos.

Litteraturam. Hoc c. continet notabilē & singularē decisionē: & pōt sic summari Simpliciter proponens religionē ingredi, licet non ingrediatur, nō est reus uoti. Primo ponit consultatio. Secundo responsio: ibi igitur. Abb. Sicu.

CASVS Magister A. fecit sibi minui in brachio: brachiū ei intumuit ex illa minutione, ita q perterritus fuit ad mortē: dū esset in tali statu, protulit hæc uerba: nō diu hic morabor, proponēs in aio religionē intrare dubitauit: an ex tali facto teneri religionē intrare: rñdet ei Papa, q si plus nō est in uoto non sumi non dēt dici transgressor, si nō adimpleat qd dixit Nota, q ptur hic cū simplicia uerba non obligatur qs, nisi habeat animū adimplēdi. Itē no hic ar. q ex nuda promissiōe nō orit obligat.o.

Glo. seq. reci. per obiectionem.

f Proponens. nō tñ aio obligandi, nec firmiter hoc proponendo seu eligendo: qa tunc mortaliter peccasset si no impleuisset propositū. 17. q. 1. q bona & § 1. & su. eo. c. pxim. vbi dicit disposuit pficisci & iō dicit j. si plus nō est in uoto pcessū: qa nō dicit hoc aio se obligandi, vñ nō fuit mendaciū. 22 q. 2 qd aūt ait. & nemo se obligat, nisi q aium habet se obligādi. ff de actio. & obli. l obligationū. ar. ff. si cer. peta si ego.

Glo seq. signat contrarium. Item ar. & in contrarium alle 3. infra.

g Quod dixisti. Arg. j. 22 q. 9. iuramenti. Itē arg. quæ nu do pacto no orit actio, licet sit arg j. 12. q 1. q cu nque suscitagio 2 & q. 5. quia Ioannes. & 27. q 1 hæ uero in si Lau

1 illud ar. non sumi nec pactū fecerit nec verbū emiserit sm Hostiensem

Vbi de hoc. & q. 7. quotiens. & d pact. c. 1. loā. A. l.

Scriptura. Per ingressum religionis soluit votū religiōis nō professi. h. d. Et ē notabilis decisio, itelligēdo q hoc stat sine auctoritate superioris. Pro declaratiōe textus pone casum ista lē. Quidā vouerat uisitare sepulchrū sanctū, demū intrauit religionē voto nō cōpleto: dubitat an iste esset uere reus fracti voti, & rñdet q nō, p rōnem quæ hī in lra. Abb. Sicu. Nota, q non frangit uotum q illud in melius cōmutat Itē magis seruire vr qui temporale seruitium in perpetuum commutat.

¶ *Omne uotum mutabile est in uotum religionis.*

CAP. IIII.

Scripturæ: † infra. ¶ Reus fracti voti aliquatenus non habetur, qui temporale obsequium h in perpetuam noscitur religionis obseruantiam cōmutare.

Inno. 3. Strigo. archiepō.

¶ *Executio voti ultramarini auctoritate Papæ pōt ex cā differri.*

CAP. V.

Non † est uoti dicēdus trāsgressor, qui quod uouit, auctoritate i sedis Apostolicæ distulit adimplere. k Sane significauit nobis Rex Hungariæ, q cum in regni perturbatione † consilium & auxilium tuum sibi senserit hactenus profuisse. utilitatis eius non modicum derogaret, Hierosolymam (sicut ex uoto teneris) regno pergeres impacato; & infra. ¶ Ideoque mandamus quatenus, non prius iter arripias Hierosolymam adeundi, quàm regnū ipsum l fuerit tranquillitati pristinæ restitutum: vel super hoc receperis ab Apostolica sede mandatum.

¶ Idem Andreæ duci.

¶ *Ecclesia compellit hæredem laicum per excommunicationem, et bonorum subtractionem, ad executionem uoti ultramarini, ad quod se obligauit pro defuncto.*

Gl. seq. arg. dat simile & reddit causam.

h Temporale obsequiū. Non em est illi necessaria certa delicti satisfactio, cui' totū vitæ tēpus obedientiæ mpēditur sui cōditoris de pœ. dist 1 c qs aliqū. §. his auctoritatibus. sic nō frangit propositum, qui illud in melius cōmutat. su. de iure. gue nit Et ita est arg q intrandi monasteriū, nō est imponēda i pœnitentia pro peccato aā cōmissio. Sic n remittitur Astulpho pœnitentia publica, si monasterium voluerit ingredi 33 q. 2 admonere & hoc p cōtinuationē pœnitentiæ, & exercitij, in quo semp dēt esse monachi. ar. 16. q 1 uos aūt si ueto postquā monasteriū ingressi fuerint, de liquūt, bñ subiiciūt pœnitentiæ, & disciplinæ abbatis, secūdum regulam illius loci. j. de reg. c ult. & j. d sē. exco. cum illorum.

eo. tit. in 3 compil.

Cap. 1. eod. tit. in 1. compil.

Non est tria facit. Primo præmittit exordiū, Secūdo submittit narrationē: ibi, Sane. Tertio conclusio nē: ibi, Ideoque. Abbas.

CASVS Archiepūs Strigo, votū emiserat Hierosolymā visitādi: sed, quia rex Hūgariæ significauit dño Papæ, q cum regnū Hungariæ in perturbatione esset, cōsiliū & auxilium archiepī erat sibi multū necessariū: vñ petiit à dño Papa, quatenus mādaret archiepō, ut Hierosolymā nō accederet, donec regnū ad trāquillitatē perueniret: vñ mandat Papa archiepō, quatenus iter nō arripiat Hierosolymam adeundi, priusq re gnū trāquillitati pristinæ fuerit restitutū uel sup hoc ab Apostolica sede recipiat mandatū, & iō transgressor voti nō habebitur q de mādato Papæ votū distulit adimplere Nota, q nō dr transgressor uoti, qui ipsum differt adimplere qa qd differtur non aufertur, & sic ex causa pōt differi, executio voti.

turbado re.

Hoc nō est, qa tam corporis satisfactione, absoluat: sed, quia corpore, quod sua voluntatē & in sermitutem redigit propter Deū plenarie iam pro omni peccato satisfecit, qui chariorē habet omnibus rebus mundi. ita B.

Glo seq. obiicit, & soluit.

i Auctoritate sedis Apostolicæ. ar. q Papa pōt dispēsare in voto, & epi ēt su. eo. c. 1. Sed cū uota ex necessitate sint soluēda 17 q. 1. c. 1 & de iure nāli, nō vr q ibi habeat locū dispēsatio: qa dictū est, Vouete & reddite Dño vota uestra. j. e. magnæ. & c. px. vñ in his uotis nō dispēsat, sed declarat. cū n. qs vouet peregrinari, subintelligit, si cōmode fieri pōtrit j. de iur. quia to. ubi de hoc & d voto & iurō dic ut ibi; sicut nec frangit uotū q illud in melius cōmutat j. ca. px. & de hoc dictū. est sup eo. c. 1

Glo seq. recitetur per quæstionem.

K Adimplere. Si iusta cā subest. j eo. c. j. aliàs nō est secus quo ad Deū, cū quo Papa dispensat, nisi subsit cā dispēsandi: sicut nec dr absolutus q cām excōicationis supprimit su. de officio. ord ex parte. & j. de sen. exc. cū p cā. habebit tñ exceptionē quo ad ecclesiā ille cū quo sine cā dispēsatū est ar. ff. de iustis. inter oēs. § pē quo ad Deū sibi allegatio nō valebit, vbi iudicabit eo teste quo iudica. 9. q. 3 aliorū hoīū. & 13. q. 2.

Glo. seq. obiicit, & soluit.

l Regnum ipsum, dic ergo Papa pfert vtilitatem priuatā cōi utili-

De materia huius glossæ uide B. Thomam loco proxime cit. 80.

Quam vtilitati, 1 Sid qd habes su de post c.3 & 7 q 1.scias. & 8 q. j in scripturis.& s.de reg.licet Nō sunt Sria, q̃a hic nō pfert, s3 differt.& qd differt,n̄ aufert 32 q.2 ancillā. de pœ.dist.6.

Licet. Primo ponit exordiū. Secundo:ibi, Accepimus: narrat factū Tertio: Mandamus. cōcludit. Quarto cōminatur:ibi Ne si onus. Abb. Sicu.

CASVS Rex Hungariæ votū emiserat Hierosolymā adeūdi,tandē voto nō completo agens i extremis, filio suo Andreæ duci sub interminatione maledictiōis paternæ iniūxit exequendū; & ille signo crucis assumpto, pmisit votū patris sine dilatione adimplere:patre sublato d̃ medio, collecta multitudine quāplurima bellatorū Hierosolymā adire simulauit, & tandē aciem bellatorum 3 fratrē suū regē Hungariæ cōuertit, pp̃ hoc intelligens, mandauit eidē, quatenus oībus aliis postpositis:usque ad festū exaltatiōis sanctæ crucis iter arripiat Hierosolymā adeūdi, sibi onus iniunctū, & spōte receptū exequēdo:ne successione paterna se reddat īdignū qd si nō fecerit, ex tūc se nouerit excōicatū, & priuabit iure qđ sibi competebat ordine geniturę, si dictus rex eius fine ,ple decederet,& regnū ad minorē fratrē ipsius deuoluetur. Not. q̃ nouere est volūtariū, sed adimplere est necessarium. Itē aliqs votū suū pōt exeq̃ p aliū. Item qui non adimplet volūtatē defuncti priuari dēt successiōe illius.

3 Quam vtilitatē hic vtilitatē nemo prinatā & q̃ cōem tradit Io.An. quem videto.

† Cap.2. eo.ti.in 3. comp. De intellectu Couarruuias in c. si heredes sup.de testa & de magna, uoti obligatiōe B. Thomas. 2.2. q.88. at.1.

† propriæ

† cōmisit

† Defunctorū uota quādo hęredes p soluere teneātur vide Hostiensem i sum. d voto. §.utrū adde Nauarrū in manuali, cōfessario rum.c.12. nu. 56.& 57.

CAP. VI.

Licet † uniuersis liberū sit arbitrium [a] in uouendo, usque adeo tamen solutio necessaria est post uotum, vt sine proprio † salutis dispendio alicui non liceat resilire. [b] Accepimus siquidem, q̃ cum rex Hungariæ pater tuus agens in extremis, votumq̃ uouerat Domino Hierosolymitanam prouinciam in forti manu, humili corde visitare, sub interminatione maledictionis paternæ commiserit † tuæ fidei exequendum: [c] & tu assumpto crucis signaculo, te id impleturum sine dilatione qualibet promisisti:& infra. ¶ Mandamus, quatenus postpositis cæteris solicitudinibus, usque ad festum exaltationis sanctæ crucis, debitum acceptę crucis exoluēs, propositum i er arripias & humiliter prosequaris: Ne si onus † tibi à patre iniunctum, & à te sponte susceptum, occasione qualibet [d] detractaueris, paterna te reddas successione indignum,& hæreditatis emolumento priueris, cuius recusaueris onera supportare, sciturus ex tunc anathematis te uinculo subiacere:& iure quod tibi, si dictus rex [e] sine prole decederet in regno Hungariæ competebat, ordine geniture, † priuandum: [f] & regnum ipsum ad minorem fratrem tuum, appellatione postposita, deuoluendum.

¶ Idem Treccen. episcopo.

¶ *Commutat Papa votum ultramarinum in vigilias, orationes, & ieiunia: tunc maxime, cum cessat causa quæ induxit ad vouendum; ita etiam q̃ expensæ fiendæ in eundo, morando, & redeundo, integraliter mittantur in terræ sanctæ subsidium.*

a ¶ *Liberum sit arbitrium.* Vnde dicit Augu. quæ no expit:de liberet:q egressa est, perseueret.27.q.1 nuptiarū.& ea sunt in nostris officiis gratiora, q̃ cū liceret ea nobis nō impendere, causa tamen dilectionis impendimus.28.q.1.iam nunc.

b ¶ *Resilire.* in aliud tamen potest commutari de auctoritate superioris,& iusta de causa:ut sup.eo.c.1.& 2.& infra.eod. c magnę.

¶ *Glo.seq.argu.quem posse pro alio, &c.*

c ¶ *Commiserit tuæ fidei exequendum.* Arg. q̃ aliquis pōt ieiunare pro alio,& uotum alterius adimplere, quia mortuus soluit votum suum per superstitem:ar.13.q.2. animæ defuncto rum.& 26 q.6.si aliquis fuerit.

d ¶ *Occasione qualibet.* supple minus idonea, q̃ in generali verbo subintelligitur arg.sup de elect. causam quæ & sup.de of.dele.ex parte.2 & de titu.nuptia.quamquam: 3 & de iuteiu uenicns.& c Quintauallis.

e ¶ *Si dictus rex.* frater ipsius ducis, contra quem dux ipse conuertat aciem bellatorum, quam contra inimicos crucis dirigere simulauit.

¶ *Glo.seq.signat contrarium, & tripliciter soluit.*

f ¶ *Priuandum.* Dicit hic Vincentius, q̃ qui non adimplet uoluntatem defuncti, sit ei auferenda tota hæreditas, & idē dicit canon.13.q.1.Siluester.& hoc concordat legi antiquæ C. de fide.c.l.ul in fi.attā illud obseruat in extraneo herede Sed licet filius institutus hæres non adimpleat voluntatē defuncti, nō iō totum perdit, sed reseruatur ei legitima. C de fideicommis.authē hoc am, lius. Et satis pōt dici, q̃ lex in hoc casu præiudicet canoni rone æquitatis. Vel hic auxit pœnā legis ob fauorem terræ sanctæ. Vel melius dic, q̃ id qđ dicit lex de legitima reliquenda, nō pōt hēre locum in huiusmodi dignitatib. cum diuidi non possint: quia regnum unicū debet esse:& si contigerit q̃ aliter diminueret, citō destrueretur, sed aliæ hæreditatēs bñ diuidunt inter hæredes, sed hic unus tantum debet esse rex,& ideo dicit q̃ totum regnum deuoluetur ad aliū fratrem. 3

Magnæ. Diuiditur principaliter in tres partes Primo ponitur facti narratio. Secūdo allegatur pro,& contra:ibi, Et quidem. Tertio diffinitio:ibi, Cum igitur. Ab Sicu.

3 Vide infra d uerbo sign.c. Abbate. i plo.penu. Ioā. And.

CAP. VII.

Magnę † deuotionis:& infra. ¶ Cum Treccen. ecclesia contra libertatem ecclesiasticam grauaretur, nec per aliū, quàm per Campaniæ comitē in vltramarinis partibus constitutum, eidem ecclesię crederes posse de facili subueniri, ad ipsum proposuisti accedere:ac in signū peregrinationis, & deuotionis terrę Orientalis, crucem Dominicam assumpsisti:& infra.

¶ Quamuis autem audita morte ipsius, intentionem tuam cōspiceres iam frustratam, noluisti [g] tamen sine consilio Apostolicę sedis ad propria remeare, sed ingressus urbem, † intentionis tuę propositum, ac statum

CASVS. Dum comes Campaniæ in vltramarinis partib. moram faceret,& ecclesia Trec. contra ecclesiasticam libertatem plurimum grauaretur, Trece epīscopus considerans, q̃ p alium eidem ecclesiæ non posset de facili subueniri, ad ipsum proposuit accedere:& in signum peregrinationis & deuotionis terræ Orientalis:signū crucis assumpsit: & sic arripuit iter peregrinationis: dum esset in via, intellexit, quod dictus comes mortuus erat:& licet intentionem suam conspiceret iam frustratam: noluit tamen redire sine consilio domini Papæ, & sic ad urbem accessit, & intentionē suam, & statum ecclesiæ suæ domino Papæ exposuit: dominus Papa considerans hæc dicit, quod in negotio tria sunt consideráda: quid liceat secūdum æquitatem, quid deceat secundum honestatem, quid expediat secundum vtilitatem, ostendens, q̃ ipse uotum suum dēat perficere auctoritate Prophetæ dicentis: Vouete & reddite: & hoc est qđ dicit, qđ liceat. item auctoritate Euāgelij dicētis: Nemo mittens manū ad aratrum,& respiciens retro, aptus est regno Dei:& hoc est qđ dixit: quid deceat Itē non expediebat pp̃ exēplū aliorū, q̃a q̃ agitur à prælatis, facile trahitur in exemplū ab aliis.& hoc est qđ dixit q̃ expediat. postmodū allegat in contrariū q̃ votum perficere non dēat pp̃ ætatem, cū uix posset sustinere labores pp̃ necessitatem Treccen.ecclesiæ, cui est obligatus. Ipsū et votum, qđ licet ex sui natura sanctum esset non tñ sine licentia sedis Apostolicæ uouere potuit: postea ostendit, q̃ votū cōmutari possit auctoritate ueteris testamenti: vnde considerauit, q̃ uotum possit cōmutari in aliud opus pietatis, nō curādo quid homines inique loquantur, exemplo Dñi dicentis: Sinite illos, q̃a cæci sunt, concedit epo licentiam uotū peregrinationis taliter cōmutare, ut expensas quas esset facturus eundo,& morando,& redeundo, transmittat in subsidiu terræ sanctæ, laborem orōnib.& ieiuniis recompensans: & q̃a epīs specialiter pro libertate Treccen. ecclesiæ per dictū comitem assequenda uotū peregrinationis emisit, eo sublato de medio cā cessauit & iō cessare potuit & effectus:& hac cā inspecta Papa hanc indulgentiam sibi fecit Not. q̃ ecclesia pōt implorare auxilium & brachium seculare cum iniuste aggrauatur. Item in quolibet uoto tria cōsideranda sunt, quid liceat, quid deceat, quid expediat. Item factum prælatorū de facili trahitur ab aliis in exēplum,& iō ualde cauere dēnt qđ eis liceat, quid deceat,& quid expediat. Item clericus uel epīs sine licentia sui superioris uotum peregrinationis non dēt emittere Item votum iusta de cā pōt commutari. Item uesitas propter scandalum non est dimittenda. Item in uoto locum habet recompensatio. Item causa voti in ipso commutādo consideranda est Item cessante causa cessat effectus.

g ¶ *Noluisti tamen sine consilio.* & bene: qm̄ nemo iuramētū suum uel votum debet interpretari. 4 sup.de ele. uenerabilem.& j.eo.ex multa. nisi certus esset q̃ non esset obligatus. arg.j. de sen exco.inquisitioni. Tanc.

3 De hoc uideto hic copiosius p Hostiensem. Ioā. And. & alios.

† Adde an ordine geniture, uel electione succedi dēat in regno, Bald. in L. ex hoc iu re.ff.de iu. & iur.

† Scilicet Romam per excellentiā §. sed ius na. ff.de iure natur.

†Cap.7.e. titu. in 2. compilat. Et præter Hostiēsē, & alios videto Hen. Boich & quatenus agitur de cruce dominica, i signū deuotionis, terræ san ctæ.

4 Facit sūs hoc tex.& L.1.ff.d su fo. tu. st.

a ¶ *Liceat*. Hæc tria semper consideranda sunt. arg. 11. q. 3. aliud & 4. dist. denique in fi.
b ¶ *Sane non*. Hic incipit ostendere, q votum suum perficere teneatur.
c ¶ *Vt uenires*. non obstante q cã voti cessat, cũ ẽt si sine cã voti esset, nihilominus teneretur. sup de conuer. coniu. ex parte. Facilius enim dispensari põt cessante causa: ut dicit in fi. causa enim nõ impedit nisi exprimatur. C de condi ob tur cau. da. si repetẽdi. nisi à iure subintelligatur. ff. de iure do. sti pulationem. Io.

redeundo facturus. Hæc tria tpa considerantur, cum aliqs cõdemnatur alii in expensis factis, in prosequenda appellatione. sup. de appe. reprehensibilis. C. qui ac. non pos. qui crimẽ. simile sup. de concessio. præben. quia diuersitatem. in fi.
f ¶ *Sine diminutione*. præter illã diminutionẽ, q̃ fieret in pecunia trãsferẽda, q̃a ille qui eam portabit, suis expensis nõ militabit, su de præscrip. cum ex officij. & 12 q 2. charitatem. Vel intellige, q hæc pecunia mitti debet per aliquẽ religiosum, qui alias esset illucituturus. Vin.

...tum Trecen. ecclesiæ, nobis humiliter expressisti: & infra. ¶ Et quidem tria præcipue duximus † in hoc negotio attendenda: quid liceat [a] secundum æquitatem, quid deceat secundum honestatem, & quid expediat secundum utilitatem. Sane non [b] videbatur contra votum licitũ, vt uenires, [c] cum vox clamet prophetica: [d] Vouete, & reddite Domino Deo uestro: ut primum [e] ad consilium, secundũ [f] ad imperium referatur. ¶ Sed nec decens uidebatur, [g] cũ sit scriptum in Euangelio, Nemo mittens manum ad arattrum, & respiciens retro, [h] aptus est règno Dei. ¶ Præterea non uidebatur expedire, cum ex absolutione tua scandalum posset laicorum mentibus generari, dicentium, Vbi est Deus clericorum? & hoc exemplo credentium, se ad uoti obseruantiam non teneri. Quod enim agitur à prælatis, [i] † facile trahitur à subditis in exemplum, iuxta quod Dominus inquit ad Moysen in Leuitico; Si sacerdos qui est vnctus peccauerit, faciet delinquere populum. Verum ætatis [k] vitæ senescentis defectus, atque canicies, quæ vix labores & dolores suos tolerare possunt, in contrarium allegabant, & ecclesiæ Trecen. suspiria, cui vinculo pastoralis solicitudinis es ligatus, sine cuius assensu votum peregrinationis emittere forsitan [l] non debueras: & infra. ¶ Ipsum etiam votum, quod ex sui forma sãctũ, & honestum erat, ex persona vouẽtis minus licitum videbatur. Cũ enim † iuxta canonica instituta, clericus absque sui epi licentia peregrinari [m] non debeat, & eps non minus, immo potius sedi Apostolicæ sit astrictus. [n] videri merito poterat, q absque generali, vel speciali licentia, votum peregrinationis, qua te tam diu absentares emittere non deberes: & infra. ¶ Cum igitur [o] in lege veteri, in qua non minus præceptum Domini obligabat; quàm votum hodie obliget in ecclesia, primogenita quę Domino mandabantur offerri, quædã Domino redderẽtur, ut primogenita Leuitarum: quædam redimerentur, ut aliarum tribuum: quædam commutarentur in aliud, sicut primogenitum asini, qui † pro oue commutabatur: ex hoc attendentes, q votum cõmutari possit [p] in opus aliud pietatis: non † curantes, q os loquentium iniqua loquatur, dũ tamen non recedamus à tramite veritatis, de illius auctoritate securi, qui cum audisset à discipulis, Scis † quia Pharisæi audito hoc uerbo scandalizati sũt? Respondit, Sinite illos, [q] cæci sunt, & duces cæcorum: tibi pro te & famulis tuis licentiam concedimus votum peregrinationis taliter commutare, vt expensas, quas fueras in eundo, [r] morando, & redeundo facturus, alicui religioso cõmittas, ĩ necessarios vsus terræ illius, sine diminutione [f] qualibet transferendas; & infra. ¶ Laborem etiam laboribus recompenses, solicitius instando vigiliis, deuotius vacans orationibus, & in ieiunijs fortiter exercens. Ad hanc autem indulgentiam tibi faciendam specialiter nos induxit, q cum pro libertate Trecensis ecclesiæ per dictum comitem assequenda, p̃cipue uotum peregrinationis emiseris, eo sublato de medio, q̃a cessauere causæ, [t] facilius cessare potuit & effectus.

¶ Idem Cantuariensi archiepo.

¶ *Impedito ad tempus exequi votum vltramarinum conceditur dilatio: perpetuo vero impedito, indicitur redemptio in ea quod magis expediat terræ sanctæ.*

CAP. VIII.

QVod † super his: & infra. ¶ Quæsiuisti de hi, qui pro succursu terrę sanctæ, signo crucis assũpto, p̃pter infirmitatem, uel paupertatem, vel aliam iustam causam, votum non possunt vtiliter adimplere, cum sine distinctione receperis in mandatis, ut eos, qui signum crucis assumptum abiecerunt, ad resumptionem ipsius, & executionem voti compellas.

¶ Nos † autem inquisitioni tuæ taliter respondemus, quòd debiles: & inopes magis illuc in defectum, quàm ad profectum accedunt, cum isti pu-

d ¶ *Prophetica*. scilicet, Dauid.
e ¶ *Primum*. scilicet, vouete. Ber.
f ¶ *Secundum* scilicet, reddite.
g ¶ *Sed nec decens videbatur*. vt uenires contra uotum.
h ¶ *Retro*. apostatando simile ĩ. de aposta. quidam. Nam apostata dicitur retro stans 26. q. ulti. non obseruetis. & 3. q 4 beatus. de pœ. distin 2. pennata.
i ¶ *Agitur à prælatis*. iuxta illud, Componitur orbis regis ad exemplũ. 1 11. q. 3. p̃cipue. Nã prælati sunt tamq̃ signũ positi ad sagittã, vñ inferiores uitã eorum respiciũt. ĩ. de ac. qualiter & quando.
k ¶ *Verum ætatis*. Hic allegat, q non tenetur perficere votum suũ.
l ¶ *Forsitan non debueras*. maxime ad loca remota argu 7 q. 1 p̃sentium. & ĩi. de of præsi. illud obseruãdum. 7. q 1. si quis in clero. & de cõse dis. 5 nõ oportet. nec istud forsitan ẽ dubitatiuũ. sic 33. q. 2 admonere su. de p̃c. tax fraternitatis. Io.
m ¶ *Peregrinari*. de cõ le. dist 5. nõ oportet 1.
n ¶ *Astrictus*. q̃a sicut cleric[9] sine licẽtia epi sui, nõ debet ab ecclesia abesse, vel recedere ab eadẽ. 7. q 1. pręsentium. & su de renũ ad monet. sic & eps sine licentia Papę. su. de trã sla. inter corporalia.
o ¶ *Cum igit*. Hic incipit ostendere, q votũ commutari possit.
p ¶ *Commutari possit*. Cũm igitur mãdatum Dñi, & uotũ pari passu ambulent ut hic dicit: & mandatum Dñi põt adimpleri p aliud ęquipollens, vt 22 q. 4. innocens. ergo & votum sic argumẽtatur, hic. Inno. & Io.
q ¶ *Sinite illos*. vt 11. q 3 inter uerba.
r ¶ *Eundo, morando, &*

t ¶ *Cessauere causæ*. Ar. q cessante causa cessat priuilegiũ ĩ. 3 ver. signi. abbate. in fin. & 16. q. 1 generaliter, & 25. q. 2. §. ult. & Ins. de aucto. tut. & cura. §. fi. & C. de resti. mil. l. ult. & su. de deci. suggestũ lo & su. de renun. post translationem. ubi de hoc su. de iureiurã. & si Christus, in fi. Bern.

QVod super. Cõis diuisio. Secunda ibi, *Nos autẽ*. quæ tria facit. Primo ponit generalem doctrinam. Secundo duplicẽ distinctionẽ. Prima: ibi, *Vnde credimus*. Secunda: ibi, Rursus, Tertio soluit consultationẽ indecisam; ibi, *De mulieribus*. Abb.

CASVS. Quidã assumpserat signu crucis in subsidiũ terrę sanctæ, & quia isti votũ suum non adimplebãt, mãdauit Papa Cantuariẽ. archiepo, ut eos cõpelleret ad executionem voti. Quidã pp infirmitatẽ, qdã pp paupertatem, uel aliam iustã causam utiliter nõ poterant uotum suum adimplere: q̃siuit archieps à Papa, quid de his esset agendum? & ipse respondet, q debiles & inopes, magis in defectũ q̃ ad profectũ illuc accedunt: quia debiles pugnare non pñt, & pauperes mẽdicare cogũtur, nisi forte sint nobiles & magnates, ut suis expẽsis secum possint ducere bellatores: uel artifices, uel agricolas, q de laboribus suis sibi victũ quærere pñt, vnde Papa distinguit inter illos qui temporalem causam hẽre noscuntur, & inter illos q perpetuam: primis dãda est dilatio, secũdis est redemptio indulgẽda ita tamen, p expensas quas essent facturi, transmittant in subsidium terræ sanctæ.
u ¶ *Cum isti*. Kiucet debiles.

Psal. 75.
Luc 9.
† Vide omnino Alfonsũ Castrũ li 2. c. 6. de iusta hære pun.
Leui 4.
† Et ibi sequitur; Nec sic inflectere sẽsus humanos edicta valent uti uita regentis, & Eccle. 10. Qualis est rector ciuitatis, tales, & habitãtes in ea. Ioã. Andr.
† Huc spectat tradita p beatũ Thomã 2 2 q. 88. arti 8.
Exod. 13. & 22.
Num 3. & 8.
Deu. 15.
Luc. 12.
Leui. 25
Exod. 36.

† In codice Barbatiæ ita: q̃ in ouẽ cõ mutabaĩ, alias ita: qui oue commutabatur.
† nec
† In antiquis ita: Nõne scis quia &c.
Matt. 5.
† Cap. 4. e. tit. in 3. compi. Et quatenus Innocẽti. & alij. agunt hic de potestate Papæ, seu ecclesiæ ingerẽdo bello 5 infideles, uide Eymericũ in Directorio inquisitorũ pa. 2 q. 46 & Franciscũ Victoriam I relectione de iure belli. adde beatum Thomã 2. 2 q 10. ar. 8.
† Aliàs ita Nos inquisitioni tuæ sed.

a ❡ *Et illi.* scilicet, inopes.

b ❡ *Qui temporalem.* Eandem distinctionem facit lex in iudice, ut si non põt interesse pp tpalem impotentiã, expectandus est, & si habeat perpetuũ impedimentũ, remouendus est. ff. de uaca mune. l. vlt. & ff. de iu. si longius. & arg. ad idẽ. su. de rescri. suscitatur.

† Hæc l. loquit̃ & cũ subest longa ꝓtractio. licet non perpetua infirmitas necessaria ꝓfectio, uel familiaritis periculum. Io. And.

c ❡ *Dilatio.* Expectandi enim sunt quousq; causa impedimẽti cessauerit. simile ĩ. d̃ sẽ. exco. decætero. & c. q̃uis. in fi. Idem est si p fortuitos casus impeditur, nihilominus cũ põt, adimplere tenet. ff. de uer. obl. Iter. stipulantẽ §. sacra. nisi certa res esset ꝓmissa, non in genere. C si ce. peta. incendium. Io.

d ❡ *Compensato labore,* ieiunijs & orationib. vt sup c proxi. circa fi. Lau. Vel vr̃ ꝙ tñ mittere teneantur ꝓ quãto nollent sustinere laborẽ hunc, sed vix põt æstimari, prima expositio melior est.

CASVS. In isto §. distinguitur inter illos qui ꝓ defensione terræ sanctæ votum peregrinationis emittunt & illos quib. ꝓ satisfactione suorũ peccatorũ iter peregrinatiõis iniungitur. Circa primos plus cõsideratur succursus terræ sanctę Circa secũdos labor itineris, ſm intẽtionẽ vouentis, uel pænitentis: & iõ si aliqs d̃ vouentib. est inutilis ad pugnandũ, melius est votum redimere quã expẽsas consumere. Et de pænitente, q nõ potest pp debilitatẽ iter peregrinationis implere, idem est dicendum scilicet ut redimat uotũ, sed nõ de illo q potest ire, licet nõ possit pugnare: q̃a principalis causa cõsideranda est: Mulieres uero q̃ nõ vouerũt, si remanere noluerint, viros suos sequãtur: illæ vero q̃ vouerunt: nisi sint diuites, vt possit secũ ducere bellatores, redimant votũ. No. ꝙ votũ ꝓ terræ sanctæ subsidio factũ, ex iusta cã põt redimi uel differri. Item in voto peregrinationis causa subsidij terræ sanctæ, & cõmutatio põt interuenire, non autem cum causa laboris, & pænitentiæ tantum imponitur. Item principalis causa uoti consideranda est & secundum illam dispensari debet.

† recompensat

† Cõtius eũdẽ, addit ĩ margine: alias consiliũ. utrumq; præter hũc uetexum exẽplarium.

gnare non possint, & illi a mendicare cogantur: nisi forte sint nobiles & magnates, qui suis secum expensis bellatores adducãt uel artifices & agricolæ, qui de laboribus suis sibi possint acquirere necessaria, & terræ subsidia ministrare: quamuis non multi talium, propter breuitatem possessionum, & paucitatem inhabitantium ibi sint opportuni. ❡ Vnde credimus distinguendum inter illos qui temporalem, b & eos qui perpetuam impedimenti causam creduntur habere, ꝙ primis indulgenda est dilatio, c secundis autem est redemptio, iniungenda, ac rerum facultate pensata, quas pñt, aut expensas personarum præterea compensato † labore, d in subsidium terræ sanctę transmittant, exequentes per alios, quod per seu nequeunt adimplere. ❡

Rursus inter illos qui pro defensione terræ sanctæ, votum peregrinationis emittunt, & eos, quibus pro satisfactione suorum criminum, iter peregrinationis iniũgitur, credimus distinguendum: quòd circa primos, e plus terræ sanctæ succursus, & circa secundus, plus labor f itineris secundum intentionem uouentis, uel pænitentis debet attendi. Vnde si quis hoc modo uouentium g ẽst inutilis ad pugnãdũ, quamuis habilis h sit ad eundum, melius est redimere uotum, quàm expẽsas consumere: ꝙ & de pęnitente, q propter debilitatem nõ põt iter iniunctę peregrinationis implere, sane ualet intelligi: non aũt de illo, qui quamuis sit impotẽs ad bellandum, potens tñ i est ad eundũ: † & infr. ❡ De mulieribus k autem hoc credimus obseruandũm, ut quæ remanere noluerint, uiros suos l sequantur: m cæterę uero n (nisi forte sint diuites, quę secũ in suis expensis possint ducere bellatores) votũ redimãt, quod vouerunt.

e ❡ *Circa primos.* scilicet, qui pro succursu terræ sanctæ votum emiserunt.

f ❡ *Circa secundos.* scilicet, quib. pro satisfactione suorum criminum labor peregrinationis est iniunctus.

g ❡ *Vouentium.* scilicet spõte: & non per pænitentiã iniũctã.

h ❡ *Quamuis sit habilis.* hic formatur secunda quæstio sequentis capituli. § secundo. quæsiuisti.

i ❡ *Potens tamen.* Vnde nõ subest cã cur dẽat ĩmutare: aliàs qui iniunxit, uel q̃libet maior eo cã posset ĩmutare iure cõi. sed immutationem hmõi pænitentiæ videtur reseruare sibi & alijs quib. specialiter à sede Apostolica iniungitur, & est speciale, ĩ. eo. c proxi. Vin.

k ❡ *De mulieribus.* non vouentibus, scilicet.

l ❡ *Viros suos.* Et hic formauit archieps̃ tertiam quæstionẽ. ĩ. c. proxi. §. quod autem.

m ❡ *Sequantur.* q de vxorum licentia uouerunt, uel ex cã concedit Papa, ꝙ uiri pñt vouere se ituros in subsidium terræ sanctæ inuitis uxorib. ĩ. c. prox. uersi. in tanta quoq;.

n ❡ *Cætera vero.* scilicet vouentes.

❡ Idem eidem.

❡ *Votum vltramarinum certis casibus redimi & cõmutari põt: non tamen per alium quam per Papam, vel cum ipsius speciali mandato. h. d. vsque ad §. secundo quæsiuisti.*

CAP. IX.

EX † multa tuæ solicitudinis prouidentia: & infra. Ex consultatione, quã ad inq̃sitionem tuam, super negotio Crucesignatorum olim edidimus, uiam inuenisti ad alias q̃õnes; & utrum quod in ea dicitur ius cõstituat generale, ut passim pręlatis q̃buslibet illos secundũ formam expressam o absolue te liceat, qui eorum sunt iurisdõni commissi, sollicite requisisti. Ad hoc igitur respondemus, ꝙ in consultatione nostra ius editur: & licet ad quales, p ad quos tamen † specialiter spectet eius executio, nullatenus explicatur: illis autem solũmodo ius hoc exequendum incumbit, q qui super hoc mandatum receperint à sede Apostolica speciale. Sic ergo illi est inquisitioni respõsum, qua cõsequenter tua fraternitas requisiuit, de quibus religiosis intelligendum hoc esset: Verum scilicet ibi religiosi † uocentur hi tantum, qui religionis habitũ susceperunt, quorum plures idiotę sunt, & iuris ignari: an epĩ qui sicut dignitate pręcellunt, sic & religione r debent aliis pręeminere: an ad neutros s illius executio iuris spectat, nisi per Apostolicam sedem ei specialiter delegetur.

EX multa. Quinque sunt dicta: Secundum: ibi, *Secundo.* Tertium, ibi, *Quod autem.* Quartum, ibi: *In tanta,* Quintum: ibi, *De clericis.* Ab. Sic.

CASVS. In c. præcedenti, dr̃ ꝙ circa crucesignatos dispensat, vt illi uotum redimãt q ꝑpetuo impedimẽto detinentur; q̃siuit archieps̃ ille Cantuarien. utrũ id qđ in decretali ꝑdicta dr̃, ius generale constituat, ut licitum sit ꝑlatis absoluere sibi subiectos ſm formã sibi exp̃ssã Præterea in dicta decretali in parte decisa dr̃: p uiros religiosos poterit dispensari: q̃siuit idẽ archieps̃. de q̃bus religiosis intelligatur. Rñdet Papa ad primã q̃õnẽ, ꝙ in ꝯsultationẽ ꝑdicta ius cõstituitur g̃nale, & licet dicatur ibi, ad quales scilicet uiros religiosos, non tñ explicatur ibi ad quos eius executio specialiter spectet: dicit Papa, executio illius iuris ad illos tñ ꝑtinet quib. à sede Apostolica fuerit iniunctum: per hic rñsionẽ soluta est secunda q̃õ, de quib religiosis sit illud intelligẽdum, scilicet, utrũ de regularib. an de epĩs: ad neutros istorũ executio illius iuris spectat, sed ad illos tñ, q̃bus à sede Apostolica specialiter indulget.

† Cap. 5. eo. ti. in 1. compi.

† tantum ĩ uno uetustissimo exẽplari.

† religiosi q & quot modis dicantur uide per Archidiaconum. Io. An.

o ❡ *Expressam.* sup. c. proxi.

p ❡ *Ad quales.* scilicet, uiros religiosos, de quib. fiebat mentio in c. proxi. quod sup. sed illa clausula remota fuit, q̃ posita erat sub illo. & ĩ. ante. § illũ de mulierib.

q ❡ *Incumbit.* Ecce hic vnum mirabile, ꝙ est ius cõe, vt dispẽsetur in voto cũ debilib. & hmõi, ut sup eo. c. 1. & tñ eius executio nõ ꝑmittitur alicui, nisi cui Papa specialiter ꝯmittit qđ tũ restringendũ est circa votũ hmõi, ſ pro succursu terræ sanctæ emissum: ergo cũ hic Papa sibi dispensationem reseruet, in aliis votis epĩs dispensationẽ indulget ar. su c 1. de sen. exc.

r ❡ *Religiosi.* Religiosi dicuntur non solum monachi & regulares, sed & clerici: ut 1. q. 1. nullus. & etiam laici dicuntur religiosi 25. dist. si qua vidua.

s ❡ *Religione.* 1. q. 1. utilissimus. 8. q. 1. qualis erit.

t ❡ *Ad neutros.* Arg. generaliter dictum, nulli esse dictum. ſ. de of. deleg ex parte. 2. arg. C. de pig. l. 2 lo.

SECVNDO. In præcedenti decretali dr̃, q̃ si qs uouentiũ est inutilis ad pugnandũ, q̃uis sit habilis ad eundũ, melius est redimere uotum q̃ expensas cõsumere: quæsiuit archieps, vtrũ sit gñaliter intelligendum tam de nobilib. q secum pñt ducere bellatores, an de minorib. tm̃? Rñdet Papa, si diligenter cõsiderasset qõnẽ istã solutã inuenisset in decretali pdicta, vbi dr̃, q̃ debiles & inopes magis i defectum quã profectũ accedũt, &c. Quod aũt dr̃ in fi. præcedentis c mulieres quæ remanere voluerint, de illis intelligitur quæ p votum non sunt astrictæ. Itẽ in uoto isto viri vouere possunt sine cõsensu uxorum, pp necessitatem populi Christiani. Clerici uero qui vouerũt ire ad subsidium terræ sanctæ, cũ clericat⁹ officiũ eos reddat inhabiles ad pugnandũ votũ redimant, nisi vel cõsilio sint strenui, vel officio pdicationis instructi, aut sint magnatum obseq̃o deputati, uel sint adeo diuites, ut secũ possint ducere bellatores: hoc aũt de vouẽtib. intelligendũ est, non de illis quib. labor peregrinationis in pœnitentia est iniũctus. Not. hic ab initio vnũ mirabile, q̃ i⁹ cõe est, ut dispenset i voto terræ sanctæ: & tñ eius executio nulli permittitur, nisi cui Papa specialiter cõmittat. Item quod gñaliter dictum est, gñaliter est intelligendũ. Item nota casum, ubi uir põt sine uxoris cõsensu vouere. & in eius piudicium. Item clerici pugnare non debent.

a ❡ *Maturitate tamen consilij*. Idem dicit lex in aduocatis, qui non minus puident generi humano, quã si patriã armis defenderẽt C. de aduo. diuer iu. l. aduocati. Et lex dicit, q̃ oib. æque postliminium est, non solum his q pugnare posũt: sed oib. qui eius naturæ sunt, vt consilio uel auxilio, uel aliis medij vsui esse possint: ut ff. de cap. & postli reuer. l. postliminium §. ult. & consilio pollet cui vim natura negauit: & est fi. ff. de ua. inune rũ. l. 2 §. q̃inita. & §. se.

b ❡ *Superius ponitur*. sup c. proxi in fi & hoc statim sequitur.

c ❡ *Viri præter uxorem*. Specialissimus casus est iste, q̃ uir põt emittere votum præter licentiam uxoris, contra illa iura. 33. q. 5 quod Deo. & 27. q. 2 si tu abstines. & p hoc vr̃, q̃ aliqđ votũ n sit maius voto a cõtinentiæ: nam pp continentiã ẽt ad tempus non liceret hoc fieri ut 33. q. 5. c. 1 sed in voto abstinentiæ secus videtur, dum tamen per tale uotum neutri fiat præiudicium. 33. q. 5 noluit. Io.

† Aliàs ita: ut nobiles etiã magnates

• Dictio istã, deest in aliquo vetustis exemplaribus.

† Quãuis possit & aliter.

† Et iterũ: Grandior i tanto uirtus, sed paruula vulpes, Pleni⁹ angusta, sub breuitate sapit secũdum Gof. Et Ouidi⁹. Parua necat morsu spatiosum vipera taurum: A cane ñ magno sępe tenet aper. Ioã. Andr.

† Vsq̃ ea nunc

2 Circa hoc dictũ vide B. Thomã 2. q. 89. arti. 11. & Sotũ li. 7. de iust. & iure q. 4. arti. 2.

❡ *Habiles ad eundum, sed inhabiles ad pugnandum, si sunt strenui consilio, vel multos bellatores pñt secum ducere, votum ultramarinũ nõ rediment. h. d. Abbas Siculus.*

❡ Secundo quæsiuisti, vtrum q̃ dicitur, Si quis vouentium est inutilis ad pugnandum, quamuis sit habilis ad eundum, melius est, ut redimat votum, quam cõsumat expensas, generaliter accipi debeat, ut † nobiles, & magnates qui sunt consilio strenui, & multos secum possunt trahere bellatores, an minores tantũmodo verbum huiusmodi comprehendat? Verum si ad superiora oculum tuæ considerationis extendas, qõnem istam † inuenies in serie consultationis nostræ solutam, ubi dicitur, q̃ debiles & inopes, magis in defectum terræ sanctæ, q̃ ad eius pfectũ accedunt, &c. Quamuis † possit aliter responderi, q̃ non sunt inutiles ad pugnandum, qui etsi p se pugnare non possunt, maturitate tamen consilij, a adesse valent pugnantib. & personæ defectũ per alios releuare: & infra.

❡ *Vxores possunt sequi uiros ultra mare si volunt, sed non tenenť, nisi & ipsæ vouerint. h. d. Abbas.*

❡ Quod autem superius ponitur, b mulieres quæ remanere noluerint, &c. de illis intelligendum esse uidetur, quæ se ad peregrinationis propositum, nullius voti vinculo astrinxerunt: & inf.

❡ *Viri sine consensu vxorum emittere possunt votum ultramarinum. h. d. Abbas Siculus.*

❡ In tanta quóque necessitate populi Christiani, ne terræ sanctæ impediatur subsidium, uiri præter vxorum c assensum, huius peregrinationis propositum, vouere libere valent: 2 † & quod vouerint, libere adimplere: vt autem consentiant, sunt attentius commonendæ.

d ❡ *Inhabiles ad pugnandum*. clerici vero pugnare nõ dẽnt Arma enim clericorũ sunt lacrymæ. 23 q 8. clerici qui in quacũque c. q cunq; & c cõuenior. licet nõ minus pugnet qui consilio pugnat, ut dictum est in notula, idem dicit lex.

e ❡ *Obsequio deputati*. qui ex debito officij eos seq teneretur. inf de sent. excom inter alia.

❡ *Clerici tamquam inhabiles ad pugnandum rediment votum ultramarinum, nisi in certis casibus. h. d. Abbas Siculus.*

❡ De clericis uero duximus respondendum, q̃ cum clericatus officium eos reddat inhabiles ad pugnandum, d nisi uel cõsilio strenui; vel officio prædicationis instructi, aut magnatum sit obsequio deputati, e aut usque adeo diuites fuerint & potentes, vt expensis suis aliquos secum ducere ualeant bellatores, magis ab eis expedit redemptionem accipere, quam ad votum illos cogere prosequendum, si necessitas exigit, uel utilitas persuadet; hæc autem de uouentibus dicimus, non de his quib. labor peregrinationis, in pœnitentia est iniunctus. f

❡ Idem.

❡ *Qui vouit religionem ingredi, si voto non completo fiat eps renunciare debet; & votum implere. Sic cõmuniter summatur.*

CAP. X.

PEr tuas nobis litteras intimasti, te i Grationopolitana † ecclesia suscipiendi habitum regularem, votum solemniter emisisse, & postea promisisse in manibus prælati eiusdem ecclesiæ, te infra duos mẽses g postquam ab Apostolica sede rediisses, uotum quod emiseras impleturum. Cumque termino ipso transacto, non curasses quod voueras adimplere, tandem existẽs voti trãsgressor, vocatus fuisti ad regimen ecclesię Gebenensis: & infra. ❡ Nos igitur tuæ discretioni consuluimus, ut si tuã sanare desideras conscientiam, regimen resignes ecclesiæ memoratę ac reddas altissimo vota † h tua. Quod si capitulum eiusdem Geben. ecclesiæ, te postmodum canonice duxerit eligendum, i electionem recipere poteris de te factam.

❡ *Glo. seq. arguit, & fugnat contrarium.*

f ❡ *In pœnitentia est iniunctus*. Videtur ergo, q̃ mutatio uoti non possit fieri in his pœnitẽtijs imponendis. ar gu cõtra. 82. dist. presbyter si fornicationẽ.

PEr tuas. Communis diuisio. Secũda ibi. Nos igitur. Abbas.

CASVS. Quidã emisit uotum solemniter suscipiẽdi habitũ regularẽ i Gratianopolitana ecclesia. & postea promisit, q̃ inf certũ tempus uotũ qđ emiserat adimpleret: tandẽ termino transacto, uotũ suum nõ adimpleuit: postmodũ uocat⁹ fuit ad regimẽ ecclesiæ Geben. ille cõsiderans, q̃ uotũ emiserat, nec fecerat quod pmisit, petiit consiliũ à dño Papa, & ipse consuluit ei vt si suam sanare desiderat cõscientiã, resignet regimen ecclesiæ Geben. & reddat dño votũ suũ: si postmodũ capitulum ecclesiæ pdictæ ipsum duxerit eligendum, electionẽ poterit recipere de se factam. Nota q̃ q pmittit solẽniter religionem intrare omnino intrare tenetur.

❡ *Glo. seq. quærit, & soluit.*

g ❡ *Duos menses*, si hoc non apposuisset, nihilominus tenebat suscipere habitũ regularẽ, & deberet ad hoc cõpelli, cũ ad hoc uoto solẽni se astrinxerit. s. de cõuersione coniugatorum. ex parte in fine su. de reg. porrectũ. 3 Sed qđ si platus, & fratres pdicti loci nollent ipsũ postea recipere. Tũc nõ diceret transgressor uoti, si p eum non stetit inf tempus statutũ si j. de spon. sicut. sed ipsi pñt compelli, ut eum recipiant ex quo promiserunt illum recipere: q̃a qua rõne ille compellitur ad uotum reddendũ, per decretalem prædictam. porrectum. eadem ratione & illi, ex quo votum suum emittit, & recipitur ab abbate. arg. sup. de reg. c. ulti. nisi aliud rationabile obstat.

h ❡ *Reddas altissimo vota*. sic sup. eo magnæ cum hoc sit præceptum ut ibi: q̃a Dñs exigit oblatum, quod non exigeret offerendum 23. q 1. nuptiarum. in fi.

❡ *Glo. seq. notat regularem eligi posse, & c. a. g. contrarium.*

i ❡ *Eligendum* & sic patet 4 q̃ canonicus regularis põt eligi ad regimen

† De materia hui⁹ § & cur clericis, & epis pugnare nõ liceat. vide omnino B. Thomam 2. 2. q 40. ar. 2.

† Gratinopolitana. Granopolitana, sed Grationopolitana lego, cuius ecclesiæ, eño ordinis sanctã Augustini canonici regulares obediunt. & is ẽt Gebenensis, suffraganei sunt archiepi Viennẽsis oẽs i Burgundia.

3 Et j. de reg fraternitatis & optime facit. ff de uer. obli. cum qui calendis §. quotiens.

† Vide cõcilium Tridentinum sessio 24. tit. de regularibus c. 1.

4 Hæc gl. deprauata erat, te stituim⁹, ex fide verũ exemplar. um

regimen ecclesiæ secularis, qa hæc Gebe. ecclesia secularis est alias quare diceretur redde Dño uota tua? & de iure cõi ex quo dicit, duxit eligendũ & ad idẽ facit ĩ. tit. proxi. Dei timorem. vbi de hoc tñ ibi ñ põt sumi arg. q uõ de iure cõi, ubi dicit: sicut annuendũ duximus postulationi, & c. sed tñ aliud dr̃ hic qa ecclesia Gebe. cathedralis est, & monachi regulares de iure cõi põt eligi in epos. 18. q. 1. c. 1. & sic nõ pbatur p hanc decretalem, q de iure cõi eligi põt ad inferiores dignitates curã aiarum habẽtes. & iste monachus fieri nõ poterat existẽdo eps. nisi resignaret epatum, cũ ecclesia Geben. secularis esset.

Haresberi. & Beregade. pposítis.

Hæredie & Feregandẽ. Habenen.

vtrum

Quo ordine recipiant, q crucis charactere de beant insigniri, tradit Cipegius in fi. tractatus Zanchini de hæreticis, in instructiõe, q mõ crucesignãdi.

De materia tituli uide cõcilium Tri. sessio. 25. tit. de regularibus & quõ differat monachi, & canonici regulares, tradit Iason in auth ingressi. C. de sacrosan. ec.

Hic in quibusdã recentiorĩ. legitur Greg. 3 in aliis, non sed recte ait Contius, immo primus li. 7. indic. 2. c. 25.

Et ca 1. eo ti. in 1. compi.

Dixit V. hoc cõtingere: qa priuata oino, confundi tur. & publica non multum iuuatur. dixit Gof. hoc iõ qa priuata ñ icludeba sub communi idẽ Hostiẽsis. Io. And

¶ Honorius tertius Haresben. † & Bengad. præpositis.

¶ *Prælatus etiam professus põt uotum vltramarinum emittere, & in suos usus uicesimam prouentuum ecclesiæ conuertere.*

CAP. XI.

POstulasti à nobis, ant † uobis professis ordinem regularem, quorum alter Crucesignatus est, & reliquus charactere crucis desiderat † insigniri, liceat uicesimam a prouentuum ecclesiarum vestrarum deputatam succursui terræ sanctæ, deferre vobiscum: & infra. a Discretioni vestræ taliter respondemus, quòd si ecclesię vestræ p absentiam vestram enormiter b non lędantur, & uos utiles fueritis terræ sanctę verbo c pariter & exemplo, d (quod consciẽtię e vestrę duximus relinquendũ) dimissis procuratoribus f idoneis in ecclesijs vestris, potestis & tenemini g uotum peregrinationis implere: & sic põt in vsus vestros transire vicesima ecclesiarum vestrarum, terrę sanctę subsidio deputata.

P Ostulatus. Diuiditur. Primo ponitur consultatio. Secundo responsio: ibi, *Discretioni*. & pro casu præmitte qd habetur in glos. Abb. Sicu.

CASVS. Duo Priores regulares, quorum vnus erat Crucesignatus, & alter signo crucis desiderabat insigniri, petierunt à dño Papa, ut liceret eis secum deferre vicesimã pụẽtuũ ecclesiarũ suarum deputatã succursui terræ sanctæ? Rñdet eis Papa: Si ecclesiæ suæ p ipsorũ absentia enormiter nõ lædantur, & ipsi vtiles fuerint terrę sanctæ uerbo & exemplo, (quod tñ cõmittit illorum cõsciẽtiæ) dimissis procuratorib. idoneis i ecclesiis suis tenẽtur votum suum explere: & sic poterũt vicesimam ecclesiarũ suarũ, deputatã subsidio terræ sanctæ, secũ portare, Nota, q cum platus se absentat ab ecclesia sua, tenet dimittere procuratorem, qui uice sua pcuret negotia ecclesiæ suæ, tam in iudicio q̃ extra iudicium, & istud tenent omnes.

a *Vicesimam.* quam soluere tenebantur oẽs, tam clerici seculares, q̃ regulares ad subsidium terræ sanctæ, fm qd fuerat constitutum in concilio generali in decretali illa, ad liberandam, quæ non est in hac compilatione, sed qui erant crucesignati, uel qui etiam uellent signari, non tenebantur ad hoc, immo sibi poterant retinere, ut hic dicit.

¶ *Glo. seq. arguit, signat contrarium, & remittit.*

b ¶ *Enormiter.* & ita non vult Papa pp succursum terræ sanctæ, ecclesias istas enormiter aggrauari in absentia istorũ in quo casu cessat priuilegium. su. de decimis suggestum. & j. de uerb. sig. quid per nouale. & si non põt alter subueniri q n alter lædatur, commodius est neutrũ iuuare quam alterum lædere. 14. q. 5. deniq; 22. q. 2. primum. ff. de cond. iudeb. nam hoc natura. Item nota q hic non præfertur publica utilitas priuatæ. 1 arg. ad hoc sup. eo. non est. & est arg. contra id 7. q. 1. scias. & sup. de postu. c. 3 ubi de hoc.

c ¶ *Verbi.* s. prædicationis: quia licet per officium suum inhabiles sint ad pugnandum, possint tamen in aliis se utiliter habere sup. eo. ex multa.

d ¶ *Exemplo* bonæ scilicet: quia uerbo & exemplo dicimur prædicare. 43. dist. si rector.

e ¶ *Conscientiæ.* vestræ ecce, q relinquitur aliquis propriæ cõscientiæ suæ. sic sup c. pxi & 33. q. 4. uir cum propria. su. de renun. nisi cum pridẽ. in fi. & 33. dist. habuisse. & 4. dist. deniq. & 15. q. 1. c. 1. & sup. de iureiu mulieri. quia de nemine præsumendum est q sit immemor suæ salutis. 1. q. 7. sancimus.

¶ *Glo. seq. arguit.*

f ¶ *Procuratoribus.* Not. arg. q prælatus qñ se absentat ab ecclesia iusta de causa, & de licentia superioris dimittere dẽt procuratorem in loco sui, qui pcuret utilitatem ecclesiæ.

¶ *Glo. seq. obiicit, & soluit.*

g ¶ *Tenemini.* Sed quare dicit, tenemini, cũ alter istorũ non dũ fecerit votũ, sed dicat tñ, desiderat insignari? Sed dic q iste licet votũ adhuc non emiserit, tñ iam in aïo suo plene desiderauerat, & ppositũ suũ in hoc fixerat: vñ sine peccato ꝯuenire nõ poterat. 17. q. 1. qui bona, sic su. eo c. 2. aliàs non diceretur transgressor sup. eo. litteraturam.

Prælati enim erãt isti, & præpositi; ut patet i sua perscriptione decretalis.

TITVLVS XXXV.

De statu † monachorum, & canonicorum regularium.

¶ Gregorius † archiepo Neapo.

¶ *Diœcesanus non debet molestare monasteria, præterquã pro causa correctionis: nec eis oblata sibi uendicare.*

CAP. I.

THeodosius † : & infra. ¶ Alicui monasterio nec tu, nec presbyteri tui, h præter diligẽtiam disciplinę, i aliquid molestię inferatis. l Aut si quid illic p diuersorum † deuotione accesserit, k uobis uendicare æstimetis: Cum monachis ibi seruientibus debeat, proficere, quicqd a fidelibus taliter offerri contingit.

Theodosius.

¶ Ex concilio Lateranen. †

¶ *Monachi non debent poni singuli per parochias. hoc primo Si pro monachatu aliquid detur, receptus à sacris ordinibus prohibetur, & recipiens ab officio suspenditur. hoc secundo. Monachus habens peculium sine licentia abbatis, ab altaris cõione remouetur, & sic decedens, sepultura & fratrum cõione priuatur, hoc tertio. Si pecunia confertur p habendo aliquod officium in monasterio, dans & recipiens deponũtur. hoc quarto. In prioratibus conuentualibus per electionem instituti nõ sunt remouendi sine causa rationabili, & de causa rationabili, tria ponit exempla. h. d. comprehendendo substantiam.*

DE STATV MOnachorum, & canonicorum regularium.

¶ *Supra uisum est de cõuersatio. Item de voto: sed quia conuersi ad religionem, uel uouentes ingredi, efficiuntur ut plurimum, monachi, uel canonici regulares, ideo post rubricas præcedentes subiicitur ista. Abb.*

De hac materia tractatur 58. dist. & 16. q. 1. 18. q. 1. & q. 2. per totum, et generaliter à 16. causa usque ad 21.

Alias clericorũ.

Concilium Lat. sub Ale. c. 10. Et c. a. eo. ti. in 1. compi.

THeodosius. Monasteria sunt exempta à lege diœcesana, non à lege iurisdictionis. Sic communiter summat, sed hæc uocabula sunt potius magistralia quàm iuris & ponit duas pbibitiones, & tertio rationem subiicit. Secunda: ibi *Aut*. Tertia, ibi: *Cum*. Abb. Sicu.

CASVS. Archieṗus Neapolitanus monasteria sua grauabat: & quæ offerebantur, ibidem sibi vendicare volebat: vnde Papa mãdat eidem, quatenus nec ipse, nec presbyteri sui alicui monasterio aliquid molestiæ inferant, præter solam disciplinam: & si aliquid illic à fidelibus accesserit, nihil sibi debeat uendicare, sed totum monachis ibi seruientibus proficiat. No. q epũs nihil iuris habet in monachos, nisi causa disciplinæ Item de eo, q monachis offertur, nihil debet episcopus uendicare.

CAP. II.

MONACHI non pre-

¶ *Glo. seq. rec. per obiectionem quam soluit. & remittit.*

h ¶ *Disciplinæ.* hoc intellige cum monachi populum non habent: quia tunc solam disciplinam debet. 16. q. 1. cum p utilitate: nisi sit honestum seruitium debitum ex constitutione uel consuetudine. 18. q. 2. seruitium. & 1. q. 3. quæsitum Si eñ haberent populum, tunc monasteria subsunt episcopo ratione populi, quò ad legem diœcesanam argumen. 12. quæstion secunda. Eleutherius. de hoc dictum est supra de of. ordinis dilectus filius.

i ¶ *Inferatis.* nisi hoc solũ quod canones iubent. 18. q. 2. hoc tantum. & c. quàm sit. & c. luminoso

¶ *Glo. seq. recitatur per obiectionem.*

k ¶ *Accesserit.* in vita, quoniam si in morte causa sepulturæ aliquid relinquẽretur, inde episcopus debet habere canonicã portionem. su. de sepul. de his & ca. cum super. & sup de test. requisiti. l nisi consuetudo repugnet.

Vel loquitur in relictis priuilegiatis eo. ti c. fi. Gofr. uel prohibet toti uendicare: si non partẽ canonicã, & sic cessant cõtraria, secundum Ho. Io. An.

MOnachi. In hoc cap. quod communiter non summatur, quinque sunt dicta, Secundum: ibi, *Si quis*. Tertium, ibi. *Qui vero*. Quartum, ibi: *Priuatus*. Quintum: ibi, *Priores*. Abbas.

CASVS. Statuit Late. concilium, q monachi nõ recipiantur pretio in monasteriis, nec peculiũ habeãt, nec soli p parochias habitent;

tio [a] recipiantur in monasterio, nec peculium [b] † permittantur hēre: nec singuli per uillas & oppida, per quascunq, parochiales [c] ponantur ecclesias sed in maiori conuentu, aut cū aliquib. fratribus maneant: nec soli inter seculares hoīs spiritualium hostiū conflictū exp̄ectēt; Salomone † dicente, Væ soli; [d] quia cum † ceciderit, non est qui subleuet eum. ¶ Si quis autem exactus pro sua receptione aliquid dederit, ad sacros ordines [e] non ascendat: Is uero qui eum receperit: † officij suspensione mulctetur. ¶ Qui † vero peculium habuerit: nisi ab abbate fuerit ei pro iniuncta administratione permissum; [f] à communione remoueatur altaris. & qui in extremis cum peculio inuentus fuerit, & digne non pœnituerit, nec oblatio pro eo fiat, nec inter fratres † accipiat sepulturam: [g] quod ēt de uniuersis religiosis præcipimus obseruari. Abbas autem, qui diligenter ista nō cauerit, † officij sui iacturam se nouerit incursurum ¶ Prioratus quoque seu obedientiæ, pretii donatione nulli tradantur, [h] alioquis dantes & accipientes, a ministerio fiant ecclesiastico alieni. ¶ Priores autem cum in ecclesiis conuentualibus, per electionem capitulorum suorum canonice fuerint instituti, nisi pro manifesta & rationabili causa non muteñ [i] videlicet † si fuerint dilapidatores, [k] si incontinentes vixerint, aut tale aliquid † egerint, pro quo amouendi merito videantur, aut si etiam pro necessitate maioris officij, de consilio fratrum fuerint transferendi.

¶ Alex. tertius Abbatib. & conuētib. Ciste. ordinis.

¶ *Monet Cistercienses, ut seruēt regulam secundum primæuam institutionem. h. d. primo. Et domus religiosa aggregata Cisterciensibus, eorum mores seruare tenetur. hoc dicit secundo.*

CAP. III.

Recolentes † qualiter hæc sancta plātatio: & infra. ¶ Dolentes dicimus, q etsi non ab omnibus, neque in omnibus a plerisque tamen & in plurib. ab illa sancta institutione sicitur declinatum, intantum, ut aliqui ex uobis primę institutionis obliti, [l] contra ordinis uestri regulam, uillas, ecclesias, [m] & altaria [n] possident, fidelitates † & hominia [o] benigne suscipiunt, iustitiarias, [p] & tributarias [q] & tenent: & infra. ¶ Idē que precibus & monitis exhortamur, quatenus domus illæ quę à prima sui origine in ipso ordine sunt fundantæ, constitutis [r] ter

bitent: qa væ soli, qa si est q subleuet eū si ceciderit: & q dederit, & qui receperit, puniatur. Qui uero peculiū habuerit, nisi forte ab abbate fuerit ei p iniuncta administratione pmissū à cōione remoueatur altaris, & q cū peculio in extremis inuēt' fuerit, & si restituerit, nec oblatio p eo fiat, nec iter fratres acipiat sepulturā q Itelligēdū ē d oīb. religiosis. A. aūt q ista diligēter ñ cauerit, officij sui iacturā se nouerit īcursurū. itē nullū officiū pretio alicui concedatur, alioquin dantes & accipiētes à ministerio fiant eclesiastico alieni, in fi. dicit, q Priores q per electionem canonicam capituli sui fuerint instituti, ñ muteñ, nec remoueañ nisi p manifesta cā. No. q monach' p sua receptiōe in monachum, nihil debet dare. Item non debet habere peculium. Itē solus habitare nō dēt. Itē pœna dantis pecuniam pro sua receptione, est q non pōt ad sacros ordines promoueri. Itē in casu monachus pōt hēre peculiū s. causa administrationis. Item pœna habentis peculiū est penitus in morte carere sepultura. Itē Prioratus uel officia p pretio alicui dari non dēnt. Itē nota hic differentiam inter Priorē cōuentualē & aliorum: quia Prior cōuentualis deponi ñ pōt nisi pro manifesta & rōnabili cā, puta, si sit dilapidator, uel uiuat incontinenter.

a ¶ *Pretio.* j. de simo. quoniam simoniaca.

b ¶ *Peculium.* nisi pro iniuncta administratione: ut j. sequitur.

Glo. seq. reci. per obiectionem de canonibus, 16. q. 1. &c.

c ¶ *Parochiales.* & sic patet, q monachi singuli in parochiali ecclesiis esse non debent. Et istud quidē ius cōe est, quod hic dicitur, ex dispensatione tñ vr̄ q monachus pōt præfici in parochiali ecclesia. 16 q. 1 in parochia. & c. cum pro utilitate, & c. doctos. & c si monachus & si quis monachus. in collegiata vero ecclesia uidetur, q de iure communi possunt eligi. j. e. quod Dei timorem. & arg. su. tit. proxi. per tuas. T.

d ¶ *Væ soli.* 7. q. 1. illud. 31 dist in omnibus.

e ¶ *Ad sacros ordines.* & insup de monasterio expellañ: s̄m q traditur j de sim. quoniam simoniaca Vel debet sibi pecunia restitui, & intret aliud monasterium eo ti. ueniens.

Glo. seq. signat contrarium, opi. ponit. cui signat contrariū, et ponit opi. Hug quam approbat cui signat contrarium de dec. dudum.

f ¶ *Administratione permissum.* alias pprīū habēre nō potest. 12. q. 1 non dicatis 27. q. 1. monacho. 18. q. 1. c 1. & j eo. cū ad monasteriū. ar. S. 27 q. 1. de uiduis. Illud planū est, q monach' pprīū hēre non pōt; imo & si sub ea condōne fieret monachus vt habeat pprium, condō frangiī, & remanebit monachus. arg j de condō. appo. qcunq; ubi tenet matrimoniū & condō frangitur ar. ad hoc. ff. si vsusf. peta. l. 1. § i. ff. de vsu. & habi. sed neq:. & C. de insti. sub condi. reprehendenda. arg. 5 manifestum. inf. de condi. apposi. c. ult. ubi dr̄, q si condō q sit 5 substantiam matrimonij, apponiī in matrimonio, matrimoniū nullū est: sed hæc condō de proprio retinendo, est 5 substantiā monachatus, ut vr̄: qa dūs Papa in eo dispēsare nō pōt, sicut nec in icontinentia. j. eo. cū ad monasteriū in fi. & cū ar. ad hoc 32. q. 1. solet. In hac opi. fuit Hu. & idem credo q non fit monachus: quia pprietatis abdicatio & continentia castitatis sunt de substantia monachatus, sicut in matrimonio carnali. arg. contra, sup. de conuer. coniu. dudum.

g ¶ *Sepulturam.* sic j. eo. cum ad monasterium. & c sup quodam. & hoc idem locū habet in quolibet quē cōstat decessisse in mortali peccato. 88. dist. neq; apud 13. q. 2. pro obeuntib. & 23 q. 5 placuit. Als.

h ¶ *Nulli tradantur.* vt fiat ibi custos, uel pro curator ibi cōstituatur. 1. q. 1. si quis eps. q. 3. saluator.

¶ *Gloss. sequens recitatur per contrarium de §. tales.*

i ¶ *Non mutentur.* hoc intelligitur de illis q instituuntur ppetuo per canonicā electiōem capituli, & ɔfirmationē superioris. Isti sine certa cā remoueri nō dēnt: quia sine culpa nemo priuari dēt iure suo. 25. dist. satis peruersum. sup de ind. cap. 1. Alij Priores q per electionem canonicam non creantur, ad uoluntatem abbatum suorū remouentur. inf. eod. cum ad monasterium § tales. & hmōi regularib. non confirmantur Prioratus. supr. de confir. uti. l porrecta. Tancre.

K ¶ *Dilapidatores.* propter hoc bene remouentur. 3 q. 2. quia ea & j de simo. licet Hely & ca. per tuas. & j. of. deleg. uenerabilis. & hoc si probetur. & propter incōtinentiā remouetur abbas. 18. q. 2. si quis. Abb.

Recolentes. Diuiditur i quatuor partes. Primo Cister. ordo s̄m antiqua tpa multipliciter cōmendatur Secundo modernis tpib. consideratis reprehenditur. Tertio vt Cistercienses suis terminis sint contenti monentur. Quarto, q domus eis aggregatæ debeant se morib. istis conformare, instruuntur. Secunda ibi, Dolentes. Tertia: ibi, Ideoq. Quarta, ibi, Cæterum. Abb. Sicu.

CASUS Abbates & conuentus Ciste ordinis in multis recesserint à sua prima instōne, intm̄, ut multi ex illis 5 regulā ordinis, sibi uendicent uillas, ecclesias & fidelitates, & alia, q ab honestate regulari discrepant, de quib. Papa dicit se cōdolore, vñ mādat eis quatenus domus illorū suis terminis sint cōtētæ, s̄m qd à prima sui origine fundatæ sunt. Si u. suas institutiōes reliquerint, & cōuerti ad cōia iura aliorū monasteriorū uoluerint, oportebit eos iure cōi cēseri, qa dignū est, vt q similē cū aliis suscipiunt vitā, similē sentiant in legib. disciplinā. In fi. dicit, q domus aliæ, q ad istorū ordinē sunt translatæ, uel se trāstulerunt, institutionib. istorū se cōformēt. Nora, q q similē uitā ducunt, simili dēnt foro cōueniri, uel priuilegio gaudere. Itē q alij aggregāt, eius naturā dēt imitari.

l ¶ *Obliti.* quia eam sciuerant.

m ¶ *Ecclesias.* quas possunt habere nigri monachi.

n ¶ *Altaria.* 1. q 3. quītū. ubi ecclesiæ vulgari uocabulo altaria nūcupanī, sʒ hic restringiī ad decimas, 4 p p uerbū, ecclesias.

o ¶ *Hominia* à vasallis, feudum ab eiusdem tenentibus.

p ¶ *Iustitiarias.* id est, officia iudicum secularium, qui iustitiarij in aliquibus locis appellantur.

q ¶ *Tributarias* idest, officia colligentiū tributa; qui eñ deseruiunt Deo, talib. se implicare non debent. 21. q. 3. c. 1. & 2.

r ¶ *Constitutis terminis.* qa quilibet debet esse cōtētus terminis

† peculium, id ē proprium uide Ecogi. ff. ad Trebellia.

† Ecclesiastes. cap.

† recepit

† Vide concilium, Trid. sessi. 25. tit. de regularibus. c 2.

† Qui dicunt fratres, & q monachi & quo differant à canonici regularibus tradit in authe. in gressi. C. de sacros. eccle.

cura uerit, in concilio

† Nec obsta. 20. q. 3. constitui. quod loquitur de illectis, q nō sunt simoniaci, secundū. Tan. Vinc. & Go. Io.

† De hoc cōcilium Trid paulo ante citatum.

† Aliās ita ut uidelicet. si in antiqua & in concilio, ut impressū.

† Cap. 2. e. tit. in a. compi.

† In uno uetustissimo exemplari itas fidelitates, hominia, & onere suscipiunt &c. i aliopaulo recentiori itas fidelitates & homagia susceperunt

minis suis.13.q.1.c.1.& sup.de sepul.c.1.
a ¶ *Communi iure censeri.* quia per hoc, priuilegio suo renūciare vñr, ex quo abutuntur c.11.q.3. priuilegiū. si su.de uita, & honesta cleri.c.ulti.& su.de cle.coniug.ex parte. ¶ ga dupli ci iure cēseri nō dēnt. 2.q.2.cognouim'.I.ff. & ff. de deci.

¶ Cōcor. Iudæos. C d Iudę. & l.q fine ff. de neg. gest. & de pecu.l. liberam.

b ¶ *Vel etiam commutatis.* datis uillis pro agris: quia uillas habere non debent: ut sup. dicitur.

c ¶ *Coaptent.* & ita id quod aggregatur alij, ipsius naturā imitari dēnt.16.q.1.t pis qualitas.& c.seq.su.ne sede uacante.c.1.ubi no tatur de hac vnione.

SVper. cōmunis diuisio. Secunda: ibi, *Inquisitioni.* quam prorogat: ibi. *Hoc autem.* Abbas.

† recepit

CASVS. Quicunque regularis in morte cū peculio fuentus fuerit interfratres nō dēt sepeliri: & si sepultus fuerit, debet inde eijci, dūmodo sine scandalo fieri possit. No. ꝙ monachus habens ꝓprium.in morte nō debet cum fratrib. sepeliri. Item in similib. idē est iudicium.

d ¶ *Proprium, quod contra.* cum talibus non dignaē Dñus fieri pars calicis eorū 12.q.1.clericus.& c.nolo.

e ¶ *Sepultura.* pro eo ꝙ in mortali peccato mortuus est. sic su.eo. monachi. §. qui uero & j.eo.ca.2. pro talib. enim sancta non orat ecclesia. 13.q.2.ꝓ obeuntibus. & 23.q.5. placuit. Ber.

a Et sic nota secū dum Innocentiū ꝑpter scādalū non exhumari, qui aliās exhumandus, esset. Ioā. And.

f ¶ *Maximo scandalo.* ꝓ quo vitando multa sunt & omittuntur, dummodo sine peccato mortali possint fieri uel omitti. j. de noui operis nunciatione. cum ex iniuncto.

g ¶ *Proijci.* si ossa illi' ꝑsit discerni ab aliis. sup. de sepul. sacris.

† Cap.6. eo.ti.in 2. compi.

h ¶ *In similibus.* sic su. de refert. inter cæteras & ita de similib. ad similia procedēdū est, ff. de legibus. non possunt. Ber.

† potuerit, habēt uetustiores, qđ & seriés ꝑculat.

QVod Dei Diuidit in tres partes.

minis sint contentæ: & infra. ¶ Si enim relictis originalibus ordinis institutis, ad communia volueritis aliorum monasteriorum iura diuertere, oportebit uos communi iure censeri: a qa dignum est, vt qui similem cum aliis uitam suscipiunt, similem sentiant in legibus disciplinam. ¶ Cæterū domus illæ, quæ de aliis institutionibus ad uestrum ordinē se transtulerint, uestris omnino se satagant vsibus conformare: & relictis possessionibus vel etiam commutatis, b quas institutio uestra non recipit, sic se in omnibus religioni vestræ coaptent c ut quemadmodum gaudēt se in societatem ordinis, & habitꝰ indentitatem assumptas, sic ēt in paupertate secularium rerū se gerentur uestris institutionibus conformatas.

¶ Clemens tertius.

¶ *Regularis canonicus, qui nō resignauit proprium in morte, nō dēt in cœmiterio sepeliri; & si de facto sepultus fuit inde debet exhumari, si sine scandalo fieri potest.*

CAP. IIII.

SVper † quodam canonico regulari, qui in articulo mortis agens, licet à Priore suo commonitus, proprium, d quod cōtra regulam latenter habuerat, noluit resignare, & sic diem clausit extremum, & fuit inter alios fratres traditus sepulturæ, & inf. ¶ Inquisitioni tuæ taliter respōdemus, ꝙ ille canonicus, nō tñ fuit Christiana sepultura e priuandus, verumetiam si sine maximo scandalo potuerit fieri, de ipsa proijci g dignus est ecclesia. Hoc autem cum forte contigerit, in similibus h est agendū.

inseruiunt laxiori: & monachi ꝑ canones antiquos ad curā parochialium ecclesiarū ordinant, ex quo dēnt ꝑdicationis officiū exercere, qđ priuilegiatū est: sic ergo annuit postulationib. ꝑdictorū parochianorū, ut ibi exerceat plebani officiū ita ꝙ vnum canonicum regularē (ū fieri pōt) habeat secum.

¶ Innocentius 3. V. plebano sācti Gauinij. †

¶ *Canonicus regularis potest præesse ecclesiæ parochiali, ēt seculari, sed debet habere socium secum sui ordinis, si commode fieri potest.*

CAP. V.

QVod † Dei timorem præ oculis habeas, ex fructib. tuis colligitur euidenter, cum opera quæ facis, testimonium perhibeant ueritati. ¶ Sane quōdam desiderans ad frugē melioris uitæ transire, officium plebani resignans, coram fratribus S. Victoris Bononien. promissionē i de tua conuersione fecisti, neque professionem solemnē emittens, neque habitum religionis assumens, sed parochiam plebis eiusdem attendentes, te laudabiliter præfuisse, à Florentino episcopo impetrauerunt, ut ministrares k ibidem. hoc ēt P. presbyter Cardinalis tunc Apostolicæ sedis legatus proponitur annuisse, quod iam dicti parochiani à nobis ratum haberi suppliciter † postularunt, præserti cū de licentia Prioris sancti Victoris, uoscatis hactenus id fecisse. ¶ Licet autem in Late. l † cōcilio de monachis caueatur, ne singuli per uillas & oppida, per quascunque parochiales ponantur ecclesias, & cætera: quia tñ istud de canonicis regularibus specialiter non cauetur, qui etsi à sanctorum monachorum consortio non putentur seiuncti, regulæ tamen inseruiunt laxiori m & per antiquos canones n ēt monachi possunt ad ecclesiarum parochialium regimen o in presbyteros ordinari, ex quo debent prædicationis † officium

Nota ꝙ qui promittit regularem vitam assumere, tenetur religionem intrare: & posset ad hoc cōpelli. Item monachi soli habitare non debēt. Item licet eadem sit substātia ordinis canonicorū regulariū & monachorū, est tñ differētia in qualitatib. Item monachi pñt habere populum. Item officiū presbyterorum est prædicare. Item officium prædicationis priuilegiatū est.

Gauini Grauini

i ¶ *Promissionem.* Ex qua obligatus fuit ad obseruātiam regularem seruādā, licet non fecerit ꝓfessionē, vñ posset cōpelli ex sua promissione si nollet. sup. de reg. porrectum & supra tit. proximo. per tuas.

† Cap. 1. eo. ti. in j. compilat. Et uide ꝑ aliis hoc ipso loco Henricū, Boich: & an religio si promoti in prælatos teneātur ad obseruātias regulares, tradit luculenter B. Thomas 2. 2. q. 185. articu. 8.

k ¶ *Ministrare ibidem.* Aliter nō poterat ibi ministrare, nisi de licētia epi, cū iam renunciasset officio plebani quantū in se fuit, sup. de renū. qđ in dubiis tamen intelligo ꝙ renunciatio tenuit.

l ¶ *Lateranen. concilio.* s. eo. monachi.

, simpliciter.

m ¶ *Laxiori.* aliās æquarunt monachi & canonici regulares i multis 20.q.3. præsens clericus & j. ne cleri. uel mona. super specula. & supra de postula. ex parte.

† Concilium La. sub Alex. 3. c. 10.

n ¶ Canones. 16. q. 1. doctos. & 53. distinct. priscis.

¶ Glos. seq. quærit, ponit duas opi & sol. Secundo obijcit de dec. per tuas, & soluit.

† Videatur cōciliū Tri. sessio 5. de reformat. c. 2. & sessio. 24. de refor. c. 4. vbi multa valde utilia de officio prædicationis.

o ¶ *Regimen in presbyteros.* Vtrum monachi de iure cōi, uel dispēsatione possint ad regimē aiatum assumi, dubitari consueuit: Dñt quidā, ꝙ hodie possunt de iure cōmuni, olim tñ ex dispensatione: vt 55. dist. priscis. Alij dicunt, ꝙ nec hodie pñt nisi ex dispēsatione, cū Late. concilium hoc prohibeat. su.e.c.2. Satis pōt dici, ꝙ olim monachi nō poterant ꝑfici ecclesiis, nisi ex necessitate, vt 55. dis. priscis. hodie possunt ēt utilitate suadente. Sed regulares, vt dicit hic, licite possunt eligi ad regimen ecclesiarum utilitatis causa, & de iure communi, ut videtur argu. sup tit. proxi. per tuas. Sed in hoc est differentia inter monachos & canonicos regulares, ꝙ monachus tenetur here socios tecum sui ordinis. su. eo. tit. c. 2. & j. de cape mona. c. penulti. & vlt. Sed regulares ad hoc non tenenī, nisi cōmode possint, ut hic dī: sed littera sequens cōtrarium innuit, ut ibi dicit, sic annuendum, & c. & hoc tutius est dicendū. Præterea dī hic circa principiū, ꝙ plebanus iste ꝓmissionē fecerat solūmodo de sua cōuersione, nec ꝓfessionem fecit, nec habitū religionis assumpsit, & ita nō fuit canonicꝰ regularis, nec ampliꝰ i voto fuit

Vide alias differentias ꝑ Iasonē in Authe. ingressi C. de sacrosa ecclē. adde Felinū. in c. in præsentia.

Primo ponitur exordium. Secundo facti narratio & supplicatio. Tertio supplicationis admissio cum duplici motiuo. Secunda: ibi, Sane. Tertia: ibi, Licet. Abb.

CASVS Quidam plebanus S. Gauinij desiderans ad frugem melioris uitæ transire, coram fratrib. S. Victoris, renunciauit officium plebani, promissionem faciens de sua conuersione: professionem tñ solemnem non fecit: nec habitū assumpsit: parochiani illius considerantes laudabilem administrationē ipsius, impetrauerunt a Florentino epo, ut adhuc administraret ibidē: & hoc idē obtinuerūt à quodā legato Apostolicæ sedis: postmodū petierūt a Papa, ꝙ hoc ratū hēret, pcipue cū illud fecisset de licētia Prioris S. Victoris. Sup hoc rescribit ꝑꝑ eidē plebano dicens, ꝙ licet in cōcilio Lat. de monachis caueatur, ne soli p uillas & oppida eē dēant: de regular. tñ hoc non cauetur, ꝙ etsi nō putent seiuncti a monachis, regulæ tñ

fuit

fuit processum: quod patet per hanc litteram: Quare ergo Papa nõ mandat quod votum suum Dño reddat, ne dicatur voti trãsgressor: pp quod signatur contrarium. J. tit. proxi. c. tuas. vbi dicit Papa, quod resignet regimẽ ecclesiæ Geben. & reddat Dño uota sua, & postea si electus fuerit, poterit electionẽ recipere de se factã: Põt rñderi, ibi necesse habebat resignare ep̃atum, aliter nõ poterat fieri monachus, aut regularis canonicus, cũ ecclesia Geben esset secularis, & postmodum sine aliqua dispẽsatione põt eligi in ep̃m: siue cathedralis ecclesia sit regularis, siue secularis pp excellentiam ep̃alis dignitatis: sicut clericus secularis põt eligi in ep̃m: siue ecclesia sit secularis, siue regularis: Hic uero etiã si esset iam canonicus regularis, nihilominus poterit dispẽsatiue assumi in plebanum: ergo multo fortius poterat ibi remanere de licentia ep̃i & Prioris dispensatiue: sed contra promissionem nõ poterat dispensare, cũ renunciatio sua non tenuisset simpliciter: & iõ dispẽsat Papa cũ ipso pp permissionẽ, vt remaneat in officio plebani pp maius bonũ, nõ facta aliqua professione, & ex hac permissione debet uiuere regulariter tãquã professus, ut dicit in si. Quidã tñ dñt, quod fecerat professionẽ, sed ex littera hoc nõ colligit: sed in illa decre. c. tuas nõ petebatur dispensatio, vt ibi remaneret tamq̃ monachus, sed petebat consilium quid ei faciendũ esset super uoto quod fecerat. Papa rñdet sibi de iure quod reddat Dño uota sua, & sic non cõtradicit huic: & si idem fuisset petitum, idem fuisset responsum. B.

a ¶ *Priuilegiatum.* in hoc est priuilegiatum officium prædicandi: quia nemo debet prædicare, nisi ei sit commissum ab episcopo loci, uel ab Apostolica sede. inf. de hæret. excommunicamus § qa vero. & illi qui per electionem ad hoc eligũtur.

¶ *Glo. seq. quærit, & soluit.*

b ¶ *Et regularis.* sed nunquid tenetur regulam obseruare pp illam promissionem? D. eo quod sic, ut dixi. sup. eo. c. in prin. & ita patet, quod per solam promissionem obligatur quis ad obseruãtiam regularem. Bern.

(quod priuilegiatum [a] est) exercere: sic annuendũ duximus postulatis, vt exercens plebani officium (si commode fieri poterit) vnum canonicum regularem tecum habeas ad cautelã; cuius in his quæ Dei sunt, & regularis [b] obseruantiæ, tam consortio quam solatio perfruaris.

¶ Idem Abbati † & conuentui Sublacen.

¶ *Primo tractat de vestibus monachorum. Secundo de abdicatione proprietatis. Tertio de silentio. Quarto de cibis. Quinto de officijs in genere & in specie.*

CAP. VI.

Cum ad [a] monasterium Sublacen. & infra. Firmiter inhibuimus, ne quis de cætero monachorum, lineis camisijs vteretur: & infra. ¶ Prohibemus quoque districte in uirtute obedientiæ, sub obtestatione diuini iudicij, ne quis monachorum proprium [c] aliquo modo possideat: sed si quis aliquid habeat proprij, totum incontinẽti resignet. [d] Si vero post hoc, proprietatem aliquam fuerit deprehensus habere, regulari monitione præmissa, de monasterio expellatur; [e] nec recipiatur ulterius, nisi pœniteat secundum monasticam disciplinam. Quòd si proprietas apud quemquam inuenta fuerit in morte, [f] ipsa cum eo in signum perditionis, extra monasterium in sterquilinio [g] subterretur: secundum quod beatus Gregorius narrat in dialogo se fecisse. vnde si quicquam alicui fuerit specialiter destinatum, non præsumat illud accipere, sed Abbati, uel Priori, uel Cellerario assignetur. ¶ In † oratorio vero, refectorio, & dormitorio continuũ semper silentium obseruetur. In claustro quoq; certis horis, & locis, secundum antiquam cõsuetudinem monasterij, laudabiliter obseruatam. In refectorio vero † nullus omnino carne uescatur. [b] Nec in quibusdã solemnitatibus (sicut aliquando fieri consueuit) conuentus exeat cũ Abbate paucis ibi relictis, vt extra refectorium edant carnes: cum illis diebus præcipue, regularis disciplina sit studiosius obseruanda. Sed nec extra refectorium: nisi in infirmitorio esum carnium credant sibi licere. Quamquam ex indulgẽtia [i] possit Abbas interdum aliquos fratrum, nunc hos, nunc illos (prout necessitas postulauerit) aduocare, ipsosque secum in camera sua melius & plenius exhibere. Porro debiles & infirmi, qui minutione indigent, vel aliqua medicina, non seorsum in cameris, sed omnes in infirmitorio, quæ necessaria fuerint sibi tam in carnibus quàm in alijs, recipiant competenter. Quòd si quis eorum debilis fuerit, aut etiam delicatus [k], ut nõ possit communibus cibis esse contentus: sic ei prouideatur sine scandalo aliorũ, vt si Abbas uel Prior uoluerit in refectorio misericordiam facere specialẽ, cibum aliquem competentem non ante illum, sed ante se faciat apportari, de quo ipse illi faciat pitantiam, pro sustentatione naturæ. Tales autem ad agenda officia monasterij deputentur, qui fideles fuerint [l] & discreti. Nec alicui committatur aliqua obedientia perpetuo [l] possidenda, tamquam in sua sibi uita locetur, sed cum oportuerit amoueri, [m] sine contradictione qualibet reuocetur.

Cum Non põt congrue summari pp multitudinem dictorum: sed cape diuisionẽ pro summario. Diuiditur n. principaliter in quinque partes. secunda: ibi, Prohibemus. tertia: ibi, In oratorio. quarta, ibi, In refectorio. quinta: ibi, Tales. Et primo ibi tractat de officijs in genere, secundo de claustrali Priore: ibi, Prior. tertio de Abbate, ibi, Abbas. Et cõsummatur hæc decret. in C. cimen ne in agro eod. tit. Abb.

Casus In capitulo isto traditur qualiter monachi uiuere debeant, & qualiter et in alijs officijs tã prælati quàm alij debeãt se habere. In fine dicit, quod Abbas cum aliquo monacho dispensare nõ põt, ut proprium habeat: quia abdicatio proprietatis, & custodia castitatis ita sunt annexa regulæ monachali, vt contra ea summus Pontifex nõ possit licentiã indulgere. Nota, quod monachus lineis camisijs uti non dẽt. Itẽ monachus pp̃riũ habere non debet. Item monachus habens proprium, in sterquilino sepeliri debet. Item in oratorio, dormitorio, refectorio, & claustro silentium seruari dẽt. Item monachus in refectorio carnes comedere non debet. Item nihil est cum scãdalo faciendum. Itẽ nullũ officium alicui monacho concedi debet in perpetuum. Itẽ Prior conuentualis sub Abbate existens, põt monachos corrigere. Itẽ tota cura monasterij ad Abbatẽ ptinet. Itẽ pp negligentiam põt prælatus deponi. Item cum monacho, ut habeat proprium nõ solum Abbas nõ potest dispensare, sed nec et Papa.

c ¶ *Proprium.* sic su. eo. cap. 2. & c. super quodam.

d ¶ *Resignet.* sup. eod. monachi.

e ¶ *Expellatur.* et ab altaris ministerio remouendus est in vita. sup. eo. monachi & ca. sup. quodam. uel põt mitti in arctius monasteriũ, ne euagetur, ut sic pœniteat, & restituat illud. arg. 16. q. 6 de lapsis & 27 q. 1. si quis rapuerit.

f ¶ *In morte.* secus si in uita, qa tunc debet cõuerti in utilitatẽ ecclesiæ. su. de of. or. quãto. & 18 q. 2. Abbates.

¶ *Glo. seq. format contrarium, & soluit.*

g ¶ *In sterquilinio.* sic s. c. monachi, & ca. super quodam. quia in mortali peccato decessit vt ibi dicit, ar. contra 23 q. ult. quicunq;. sed illud intelligitur de pœnitẽte. sed ad terrorẽ aliorũ nõ orat pro eo ecclesia sicut contingit de his qui moriunt in tornamentis. J. de tornea. c. 1. & J. de raptoribus. c. 2.

h ¶ *Carne vescatur.* de conse. dist. 5 carnem.

¶ *Glo. seq. ponit quatuor casus, in quibus Abbas dispensat.*

i ¶ *Indulgentia.* sic ergo Abbas põt dispensare in regula monachali quantum ad esum carnium: ut hic, & arg. de consec. dis. 5. carnẽ. Item in cella speciali constituenda 20. q. ul. monachorum. Item dispensat in ordine. J. de eo qui fur. ord. recepit cũ H. Item dispensat cum eo qui excommunicatus ordines suscepit. J. de sen. excom. cum illorum Io.

k ¶ *Delicatus.* ar. ad hoc 41. dis. non cogant. ff. ad l. Fla. de plagia. l. si.

l ¶ *Perpetuo.* hoc uerum est, qñ nõ eligit canonice à capitulo sed abbas cõmittit ei administrationẽ. De hoc habes. s. e. c. 2.

m ¶ *Amoueri.* isti et regulares canonicè electi. ex leuib. causis remouentur. J. de simonia, per tuas.

¶ Aliàs; Ita Abbati Lublacen.

† Cap 2. e. ti. in 3. compi. Vide concilium Tri. sessio 25. de regularib. c. 1 & 2. & de intellectu huius decretalis, circa uerba ultima uide Albertinum tracta. de agnoscẽdis assertio catho. & hære. q. 31.

† In codice Barbatiæ ita: In oratorio, nec nõ refectorio, & dormitorio, &c.

¶ Credo quod iste post. plus processit solemnẽ, professionem emittẽdo, sm Lan. Ioã. And.

¶ D electo, uero, deest in antiqua.

a Concor. dat conci. Tride. sessio. 25. de refor. c. 19.

3 Hoc si probatur, his, cũ hic de carnibus nil dicat: facit tñ ad hoc tais c. lecundum Fe. & Abbatẽ, quia si prohibetur dispẽsare in illis, permittitur in alijs. Io.

¶ Prior autem præ cæteris post Abbatem, potens sit in opere & sermone, ut exemplo† vitę, verboque doctrinæ fratres suos & instruere possit in bono, & à malo etiam revocare: zelum religionis habens secundum conscientiam, ut deliquentes corripiat & castiget, obedientes foveat & confortet. ¶ Abbas vero (cui omnes in omnibus[a] reverenter obediant) quanto frequẽtius poterit, sit cum fratribus in conventu: vigilem curã & diligentẽ sollicitudinem gerens de omnibus: vt de officio sibi commisso dignã Deo possit reddere rõnẽ. Quòd si p̄uaricator ordinis fuerit, aut contemptor, seu negligẽs,[b] aut remissus, p certo se noverit non solũ ab officio deponendũ,† sed & alio modo secundum regulã castigandum: cum offensa non solũ propria, verum etiam aliena, de suis manibus[c] requiratur. Nec æstimet† Abbas q super habenda proprietate possit cum aliquo monacho dispensare: quia abdicatio[d] proprietatis, sicut & custodia castitatis, adeo est annexa regulę monachali, vt contra eam, nec summus Pontifex possit licentiam indulgere.

¶ Idem in concilio generali. †

¶ *Primo statuit de concilijs regularium provincialibus celebrãdis singulis triennijs. Secũdo moderatur numerũ evectionum, & personarũ venientiũ. Tertio disponit de instructoribus, & præsiden. tib. capitul. Quarto de tpe quo duret capitulũ, & quid ibi fiet. Quinto quòd observetur, quod ibi fiet. Sexto de capitulo sequenti. Septimo de cõi vita ducẽda. Octavo de visitatoribus eligendis, & ipsorum officio. Nono extendit ad canonicos regulares. Decimo providet super discordia visitatorum. Vndecimo hortatur diœcesanos ad monasteriorũ reformationẽ. Duodecimo p̄cipit protervos & similes cõpesci a vexationibus monasterior. Et hæc divisio sufficit pro sũmario.*

CAP. VII.

IN singulis regnis sive provincijs, fiat de triennio in triennium (salvo iure diœcesanorũ[e] pontificum) cõe Capitulum abbatum atque Priorum abbates proprios non habentium, q nõ consueverunt[f] tale Capitulum celebrare: ad quod vniversi conveniant præpeditionem canonicam nõ habentes, apud unũ de monasterijs ad hoc aptũ. Hoc adhibito moderamine, vt nullus eorum plusquam sex evectiones & octo† personas adducat[g]. ¶ Advocent autem in huiusmodi novitatis primordijs, duos Cistercien. ordinis vicinos abbates, ad præstandum sibi cõsilium & auxilium opportunũ: cum sint in huiusmodi Capitulis celebrandis ex longa consuetudine plenius informati: qui absque contradictione duos sibi de ipsis associent, quos viderint expedire: ac ipsi quatuor præsint Capitulo vniverso, ita quòd ex hoc nullus eorum sibi auctoritatem prælationis assumat: vnde cum expedierit provida possit deliberatione mutari. ¶ Huiusmodi vero capitulũ aliquot certis diebus continue, iuxta morem Cistercien. or-

a ¶ *In omnibus.* quia tota potestas monasterij ad abbatem p̃tinet. 18. q. 2. nullã. etiã si durum esset mandatum, ei parendũ est. 23. q. 1. c. quid culpatur.

b ¶ *Negligens* quoniam pro negligentia põt removeri. 18. q. 2. sig abbas. 1 & 81. dist. dictũ. & 86. di. c. 1. & 11. q. 3. placuit. & 100. dist q m. & 1. q 1 c. si qui epi. § ecce cũ honoris & C. de de offi. præfec oriẽt. si quis ff. de custo. & exhi reo. carceri & l. milites quod verum est, si est magna negligentia ff. de verbo. signi. magna. Ioan.

c ¶ *De suis manibus.* sic su. de off ord. irrefragabili. ubi invenies concor. de hoc.

¶ *Glo. seq ponit quosdã casus, in quibus Papa non dispensat. Ponit demum opi. Vin. & Ioã. tem opi. contrariã & solvit. In fi. notat quatuor, quibus monachatio præiudicat.*

d ¶ *Abdicatio proprietatis.* & ita habes hic q Papa in multis p̃ter articulos fidei dispensare non põt. s. vt monachus propriũ habeat. & in voto continentiæ: item in secundo gradu consanguinitatis. su de resti. spo. litteras. Itẽ nec contra Apostolũ. 25. q. 1. sunt quidã. Itẽ nec contra quatuor cõcilia. 15. distin. sicut. q vtquaque verũ non est, quoniã Papa dispensat cõ multa statuta quatuor conciliorum: quamvis cõcilia non audeat reprobare: & tamen q hic dicit: verum est, q Papa non põt in his dispensare; quoniam abdicatio proprietatis & custodia castitatis sunt de substantia monachatus Vin. & Io. dixerunt q Papa non põt dispẽsare, vt monach' habeat propriũ existẽdo monachus: sed de monacho põt facere non monachũ. Alij dicunt q potest dispẽsare pp plenitudinem potestatis, q monachus habeat propriũ: qm põt auferre substantiã rei arg. C. de re nvo. actio. l. 1. in princ. & de nihilo. ✚ potest aliquid facere. 3. q. 6. hoc quippe. arg. de conse. dist. 2. revera Et exponunt quod hic dicit, nõ põt licentiam indulgere. i. non cõgnuit potestati illius simile, 32. q. 5. si Paulus Puto verũ esse, q Papa in his duob. licẽtiã indulgere nõ põt, vt ista dicit, ẽt si vellet: nam cõtra votũ castitatis dispensare non põt: quia nullũ invenitur æquę bonum in quo possit cõmutatio fieri: quia nihil est melius continentia: quia virginitas replet paradisum 32. q 1. nuptiæ. & castitas sola est quæ cum fiducia pot Deo animas præsentare. in Auth. de lenonib. § sãcimus. col. 2 & nullã cõmutationẽ pot dare homo p anima sua: cũ sit p̃tiosior oĩb. reb. 24. q. 3. si habes. ar 12. q. 1. præcipimus Itẽ not p monachatio p̃iudicat oĩb. votis, voto. s peregrinationis. su. de vo scriptura. Item p̃iudicat etiam iuramento inf. de spon commissum. Item maior est quàm pœnitentię impositio. 33. q. 2 admonere. Item præiudicat matrimonio ante carnalem copulam. sup. de conversio. coniug. ex publico. & capitulo, verum. & cap. ex parte. Ber.

IN *singulis.* Dividitur in duodecim partes Secũda: ibi, *Hoc adhibito.* Tertia. ibi, *Advoc ẽt.* Quarta: ibi, *Huiusdi.* Quita, ibi, *Et quod.* Sexta: ibi, *proviso.* Septima: ibi *Et qui.* Octava: ibi, *Ordinetur* Nona: ibi, *Hoc ipsum.* Decima: ibi, *Si vero.* Vndecima: ibi *Porro.* Duodecima, ibi: *Ad hoc.* Abbas Siculus.

CA. VII. Innoc. Papa volens intendere circa reformationem & statũ monachorũ, in generali cõcilio residens statuit. q in singulis pvincijs vel regnis fiat de triennio in triennium cõe Capitulum abbatũ & Priorum abbates proprios non habentium, & qui non consueverunt tale Capitulũ celebrare, salvo iure diœcesanorum epõrũ: ad quod vniversi conveniant, nisi fuerint legitime impediti, apud vnũ de monasterijs ad hoc aptũ, ita q nullus plusquã sex equitaturas, & octo psonas adducat: & in hac novitate advocẽt duos abbates vicinos Cistercien. ordinis ad p̃standũ sibi cõsiliũ & auxilium opportunũ, cũ in huiusmodi Capitulis melius sint instructi, & illi duo advocent duos abbates de ipsis, quos viderint expedire, & isti 4. p̃sint ipsi Capitulo ita tñ q p hoc nullus eorũ auctoritatẽ p̄lationis sibi assumat: tñ põt mutari cum visum fuerit expedire: In quo Capitulo diligẽs habeatur tractatus de reformatione ordinis & observantia regulari, & q statutũ fuerit illis quatuor approbãtibus, irrefragabiliter observetur; & in eodem Capitulo cõstituãtur certæ psonæ, quę singulas abbatias eiusdẽ regni sive provinciæ monachorũ & monialiũ debeãt visitare, corrigentes & reformantes, q̃ correctionis & reformationis officio viderint indigere; ita q si rector aliquis fuerit removẽdus denunciẽt hoc epo diœcesano vt illũ removeat: q si non fecerit, visitatores hoc referãt ad Apostolicã sedẽ: Et hoc quod dictũ est de monachis, de canonicis regularibus præcipit observari. Item diœcesanus episcopus monasteria sibi subiecta studeat reformare, ut cũ visitatores illuc accesserint, plus inveniãt ibi cõmẽdatione quam reformatione dignũ. In fine præcipit Papa epis & psonis, q̃ præerunt capitulis celebrandis, ut cõpescãt p censurã ecclesiasticam advocatos, patronos, rectores, cõsules & magnates ne monasteria præsumant offendere in personis vel rebus. Not. hic arg. pro antiquiorib. q sint sapiẽtiores. Itẽm aliquis põt esse delegatus ex cõstitutione. itẽ dominus Papa sic vult iura superiorũ servare, ut iferiorũ iniurias nolit sustinere. Itẽ ad iudicem secularem pertinet tueri ecclesias: ad quod, si non fecerit poterit compelli.

¶ *Glo. seq. arg. alleg duo iura.*

e ¶ *Salvo iure diœce, sanorum.* In visitationib. procurationib. & correctionib. & est arg. q procuratio necessaria est, simile. 9. q 3. salvo & 7. q 1. pontifices.

f ¶ *Ni cõsueverũt.* Per hoc vr̃ q abbates exẽpti teneãt venire ad tale capitulũ qđ verũ ẽ j. in c. prox. §. si vero. & § q fi. Ab.

g ¶ *Adducat aptum.* habita rõne distantiæ quo ad omnẽs. 63. di. cum longe.

† Hic dẽt eẽ cõcor. & 81. dist. dictũ. & bene ẽ de g n & ad. de hac gl & sup. de off ar. pa. q Ioã.

† Alias ita vt exẽplo virtæ, verbi do ctrinæ fratres &c.

† Vide glossam de materia in ca. opposuit. 4. sup. de concess. p̃bend & quos ibi citavi.

† Vide l. carceri. & l. milites. ff de cust. reo.

† extimet

† Cõciliũ gñale Lat. sub Innocẽ. 3. c. 12 & c. 4. de statu religiosorũ. in 4 cõp. Et uide cõcilium Trid. sess. 25. ti. de regula rib. c. 8 vbi hæc renovantur.

† Vide B Thomã & Caietanũ in fi. hui' decretalis citatos.

† Intelligẽ hoc dictũ prout declaravi in c quinto, sup. de traslatiõe epi. super gl. in verbo. veri. Dei vicẽ.

† Alias nonã tẽẽ in concilio octo, legit:

† De hoc articulo vide quos citavi in c. cum ex officij ſ. de p̃scriptionib.

† Vel qa p hoc in nullo enervatur iurisdõ epi. ut ſ. eod. § ordinetur. secundũ. Host. Ioã. And.

a ¶ *Illis quatuor*. Quid iuris sit qñ plures sunt iudices, & in pari vel impari numero discordãt: dr ĩ. de re iud. c. vlt. sedisti nõ vñt delegati, sed poti⁹ ordinarij auctoritate huius cõstõnis à sede Apostolica, vñ ſm hoc si dissentiunt in numero pari, tenet sñia eorũ qui absoluunt. ff. de re iud. inter pares. & ĩ. de re iud. c. vlt.

b ¶ *Et appellatione remota*. Inqsitio ista fit cã correctionis & reformationis quare locum nõ habet appellatio. sup. de appel. reprehensibilis &c. cũ spãli. in fi. & sup. de off. ord. irrefragabili. nisi forsitan modũ excederẽt: vt ibi, vbi de hoc: necẽt recusare possunt, quia cum eos elegerint, eorum personas approbauerũt. 3 q. 3. c. induciæ. §. offeratur. & su. de cã pos. cũ olim. nisi ex noua cã superueniẽte. ĩ. de offi. deleg. insinuante qa iusta recusatio nulli ẽ denegãda: 3. q. 5. ꝙ suspectis. & C. de sen. & interloc. om. iud. l. vlt. argum.

c ¶ *Proportionabiliter*. idest pro numero ꝑsonarum, 2 & secundũ facultates cuiuslibet, sicut in naui fit collatio secundum ꝓportionẽ & æstimationem rerum. ff. ad legẽ Rhod. de iact. l. 2. §. cũ in eadem.

d ¶ *Singulas abbatias*. Et sic exẽptas. ĩ. c. ꝓx. §. ꝙ si abb. ver. hac ea. ¶ *Glo seq. quæri⁹, & solui⁹, & etiam soluit duas quæstiones*.

e ¶ *Vice nostra*. Tamquã delegatus auctoritate huius constõnis. simile sup. de offi. ord. irrefragabilis. Nũqd ꝑ hoc fit ꝑiudiciũ epo locĩ Videtur ꝙ non, per hoc ꝙ dicit in prĩnc. saluo iure. &c. vnde satis potest dici, ꝙ isti tũc demum corrigẽt, cũ eps ẽ negligens: qa alias nulla visitatio vel correctio necessaria est, immo grauarẽtur monasteria ex eorum accessu: & aliorũ iurisdictionem vsurparẽt, cum sua iurisdictio epo non seruatur vnde ordo eporum cõfunditur 11. q. 2. peruenit. Videtur etiã ꝙ si episcopus esset negligens quòd primo debeat admoneri. ar gu. sup. de off. ord. quanto. & 9. q. 3 nunc uero. Sed verius uidetur ꝙ sine aliqua admonitione possint uisitare, & quia melius sciunt hoc quam episcopi: nec episcopo fit ꝑiudicium, qa si inueniant aliquẽ amouendũ, denunciant epo, ut ille amoueat, & ita saluo iure epi hoc officium exercent. Tamen si eps uellet visitare locum, ipsi præponerentur epo, quia uideretur ꝙ si eps hoc faceret malitiose causa impediendi eos. 3 Monasteria vero exempta sine aliqua distinctione visitabunt. ĩ. eod. cap. proximo, immo non obstante uisitatione episcoporum, ipsi exercent officium suum, ut dicit inferius. ĩ. eo. c. §. porro.

Secũ Io. ſm quem uĩ ꝙ si qs capitulo à pricipio contradiceret, & iustã causã ostẽderet esset audiẽdus: & hoc innuitur ibi: q absque cõtradictione. idem Vin. & Ph. Ioan. An.

2 Et equitaturarũ, & hoc tenet Vinc. non n. cẽt bñ ꝓportionatũ si tantũ solueret qui ducit tres equos, sicut q ducit sex, secundum Hostiẽsẽ. Ioã And.

† In codice Barbatio ita: hoc ipsũ crea regulares canonicos &c.

3 Videto hæc Ho. & Ioã. An.

dinis celebretur: in quo diligẽs habeatur tractatus de reformatione ordinis, & obseruantia regulari. Et ꝙ statutũ fuerit illis quatuor a approbantib. inuiolabiliter obseruetur, oĩ excusatione, contradictione, & appellatione b remotis. Prouiso nihilominus ubi sequenti termino debeat Capitulum celebrari. ¶ Et qui conuenerint, vitam ducant cõem, & faciant proportionabiliter c simul oẽs cões expensas; itaꝙ si non oẽs poterunt eisdẽ, saltem plures simul in diuersis domib. cõmorentur. ¶ Ordinẽtur etiam in eodem Capitulo religiosæ ac circumspectæ personæ quæ singulas abbatias d eiusdẽ regni seu prouinciæ nõ solũ monachorum sed ẽt monialium, secundum formam sibi præfixam vice nostra e studeant visitare; corrigentes & reformãtes, q̃ correctionis & reformationis officio viderint indigere, ita ꝙ si rectorẽ loci cognouerint ab administratione penitus amouendum, denuncient f episcopo proprio, vt illũ amouere procuret. Quòd si nõ fecerit, visitatores hoc referant ad Apostolicæ sedis examẽ. Hoc † ipsum regulares canonicos, secundum ordinẽ suum, volumus & præcipimus obseruare. ¶ Si uero in hac nouitate quicquam difficultatis emerserit, ꝙ per prædictas personas nequeat expediri, ad Apostolicæ sedis iudicium absque scandalo referatur; cæteris irrefragabiliter obseruatis, quæ concordi fuerint deliberatione prouisa. ¶ Porro diœcesani episcopi, monasteria sibi subiecta ita studeant reformare vt cum ad ea prædicti visitatores g accesserint, plus in illis inueniant quod cõmendatione, quàmquod correctione sit dignũ attentissime præcauentes, ne per eos dicta monasteria indebitis oneribus aggrauentur: quia † sicut uolumus superiorum iura obseruari, ita inferioris nolumus iniurias h sustinere. ¶ Ad hoc districte præcipimus tã diœcesanis episcopis, quam ꝑsonis, quæ præerunt Capitulis celebrãdis, ut per censurã ecclesiasticã appellatione remota compescãt aduocatos, patronos, vice dominos, rectores & consules, magnates, & milites, seu quoslibet alios ne monasteria præsumant offendere in personis aut rebus, & si forsan offenderint, eos ad satisfactionem † compellere nõ omittant, vt liberius & quietius Deo valeant famulari.

f ¶ *Denuncient episcopo proprio*. sic inf. c. prox. §. si uero.

g ¶ *Vel cũ ꝑdicti visitatores accesserint*. Hic patet ꝙ visitatores ibi possunt visitare, etiam si epi non fuerint negligentes. ĩ.

h ¶ *Iniurias sustinere*. ne inde nascãt iniuria. vñ iura nascũtur. ĩ. de accusa. qualiter. & quando. & C. vnde vi, meminimus. B.

¶ Honorius 3. abbatib. & monachis in Lombardia & Marchia Teruisina constitutis.

¶ *Primo tractat de correctiõe monachorũ. Scdo de correctione abbatũ. Tertio visitatorũ. Quarto de secularib. in monasterijs beneficiatis. Quinto constõnem extendit ad moniales: hoc sufficiat pro summario.*

CAP. VIII.

EA quæ ꝓ religionis honestate: & inf. ¶ Porro cum uisitatores secundũ statutũ generalis concilij † ordinati a generali abbatũ capitulo, processerint ad uisitationis officiũ exequendũ, de statu monachorum, & obseruantijs regularibus diligenter inquirãt: & tam in spiritualibus, quam in temporalibus corrigant, & reformẽt quæ viderint corrigenda: ita tamen ꝙ monachos delinquentes, per abbatem loci i corrigi faciant, eisque iniungi pœnitentiam salutarẽ, iuxta beati Benedicti regulã, ‡ & Apostolica instituta, non secũdum normam prauæ consuetudinis, quæ quasi pro lege in quibusdam ecclesijs inoleuit. Ipsi etiam visitatores, mona-

Ea quæ. Huius capituli quinq; sunt partes. Secunda: ibi, *Si uero*. tertia, ibi, *Sequentes* quarta: ibi. *Præcipimus* quinta: ibi, *Hæc autem*. Abbas.

CASVS. In præcedenti capitulo concilij generalis statuitur, qualiter cõe capitulum de triẽnio in triennũ debẽt abbates & priores celebrare: dicit Honori⁹ in capitulo isto, ꝙ uisitatores ordinati secundum concilium prædictum, cum ꝓcesserint ad uisitandum, de statu monachorum & obseruantijs regularibus diligẽter inquirãt & tã in spũalib. quam tpalibus corrigãt & reforment, quæ fuerint reformanda, secũdum regulam beati Benedicti, & puniant delinquentes iuxta modũ culpæ sine personarũ acceptione. Si vero abbates fuerint negligentes in corrigendis monachis, aut ipsi: iuxta mandatum visitatorũ ita publice puniantur in capitulo generali, ꝙ pœna illorũ sit cæteris in exemplum. Si vero abbas non exemptus à visitatorib. inuentus fuerit negligens vel remissus, denunciẽt hoc diœcesano epo, & per epm detur ei fidelis & prouidus coadiutor, vel que ad capitulũ gñrale: Si uero dilapidator inuẽtus fuerit, vel aliàs merito remouendus, per diœcesanum epm remoueatur, postquã sibi à visitatoribus fuerit denunciatũ a regimine abbatię: ꝙ si eps hoc nõ fecerit, Aplicę sedi visitatores ipsi studeãt nũciare: Sequentes visitatores diligẽter ꝑqrunt uestigia priorũ visitatorũ. & eorũ negligẽtiã referãt capitulo gñali, ut ipsi inde puniantur: & idem faciẽdũ est de præsidentib. capitulo generali. Itẽ ꝑcipit ꝙ abbates & monachi decætero nõ recipiant ad præbendas clericos seculares & hi qui recepti sunt, in capitulo locum vel vocem sibi non audeant vendicare, sed beneficijs suis sint contenti: & si qui de prædictis clericis inuenti fuerint criminosi, per epm diœcesanum puniantur Si vero sint exempti, per uisitatores uel præsidentes puniantur. Hæc omnia in monasterijs quæ non habent abbates proprios, sed Priores, & in monasterijs monialium quo ad articulos congruentes abbatissis & monialib. præcipit obseruari. Not. ꝙ correctio monachi primo loco spectat ad abbatem. Item pœna non debet excedere culpam: sed secundum modum culpæ puniendi sunt delinquentes. Item pœna verius debet esse metus aliorũ. Itẽ clerici seculares in ecclesijs regularibus præbendari non debent.

† In codice Barbatix ita: Quia sic volumus superiorũ iura seruari vt inferiores nolum⁹ iniurias sustinere. In alijs nonnullis itẽ vetustis ita: q̃ sic volum⁹ superiorum iura obseruari, vt inferiorũ nolumus iniurias sustinere: In cõcilio & alijs ita: quia sic volumus superiorũ iura seruari, ut inferiorũ nolumus iniurias sustineremq; tñ lectio impressa recta est, licet in paucis reperiatur, non fuit mutata.

† satisfaciendum.

‡ Scilicet Lateranẽsis sub Innocentio. 3. ca 12. q̃ est relatũ ĩ. c proxi. & statutũ cuius hic meminit. hr ibi in §. ordinẽtur etiam

Vid Hostiensem ĩ. in eod. in c. cũ ad monasterium. §. 1. super verbo: monasticã disciplinam: & pleniusq̃ dem sup. de regularib. c. ult. § 1 in fin.

i ¶ *Per abbatem loci*. Correctio monachi pˀo loco spectat ad abbatem,

abbatem. ī de off. ord. quito. qui si negligens fuerit, deuolui tur potestas ad superiorem: ut ibi, & alias punietur de negli gentia ut sequitur. inf. § proxi.

a ¶ *Iuxta modum culpæ.* vt in quo maior fuerit culpa, maior exerceat uindicta [1] 50. dist. quia sanctitas tua. & 24. q. 1. nō auferamus. in fi. & si stultus fuerit i culpa sapiēs sit in pęna. 34. dist. quia ea. nec pœna amplius extēdat q̄ delictū fuerit repertū. su. de his quę fiūt a maio. part. c. quæsiuit. & C. de pœ. sancimus.

¶ *Gl. seq. alleg. duas concor. in contrarium allega. s. iura. soluit, & solutionis signat contrarium.*

b ¶ *Absq; personarum delectu.* Simile de iud. nouit. & sup. de p̄ben. c. penul. arg. contra: qa plus punitur q̄que vnus quam alter 24. q. 1. qui cōtra pacem. 40. dist. homo Christianus 11. quæst. 3. præcipue. 25. q. 1. nulli. & C. de modo mul. eos. in fin. hic ergo non habet locum distinctio personarum, cum oēs sunt æquales, nec aliquis cē setur aimmodo nobilis, uel potens: quia iā non habet propriam voluntatem 12. q. 1. nō dicatis. 20. q. 1. præsens clericus. & 27. q. 2. scri psit. & ideo sine delectu personarum sunt percellendi, qui ibi delinquunt, [2] argumentum tamen contra sup. eo. ca. cum ad monasterium.

c ¶ *Rebellibus.* quia in contumacia persistentibus nos conuenit eē seueros. 2. quæst. 5. quā to. sup. de vostu. c. 1. si uero sine scandalo hoc fieri non posset, referatur ad Apostolicæ sedis iudiciū: arg. sup. eo. c. proxim. versiculo si vero in hac nouitate.

d ¶ *Ouem morbidam.* quia resecandæ sunt putridę carnes. [3] 24. q. 3. resecandæ. q̄a vna ouis morbida totum gregem inficit. 45. dist. sed illud.

ADDITIO. Vñ versus. *Morbida sola pecus in ficit omne pecus.*

e ¶ *Seipsis seu monachis.* Primo enim debent se ipsos corrigere abbates. demū monachos. 42. dist. § 1. & 47. dist. c. sicut § necesse. simile ff. de neg. gest. si pupilli. § ult. ff. de pact. cū in eo. ff. de fideiuss. tuto. & à quo dēt suos monachos prohibere, multo fortius & seipsum ff. si ser. ven. altius nec pōt alios corrigere, cum tacitus rūdeat eādē quę corrigit. cōmisisse. 25. dist. primū. & 26. dist. una tantū. qa primo debet eijcere trabem de occulo suo, quàm festucam de oculo fratris. 3. q. 7. c. fames § porro. in fin. & 1. q. 1. multi.

ADDITIO. Vnde versus. *Exterfis oculis aliorum facta uidemus. Ad discernendum propria sensus hebet.*

f ¶ *Publice in capitulo.* quia publice deliquerant. & qa ā suis fuerant negligentes. arg. 2. q. 1. si peccauerit.

g ¶ *In exemplum.* vt 2. q. 7. qua pp. & C. ad l. Iul. repetun. l. 1. & ff. de pœnis l. capitaneū § famosos. [5] ff. depositi, bona fides super ult. respon. in fin.

¶ *Glo. seq. primo reddit rationem, subdit duo dicta, quorū primū recitetur. per q̄. secundū per obiectionem.*

[1] Nisi ex causa fiat cōtrariū, vt in vxoricida, q graui' punit̄ quā matricida: ppter sexus fœminandū maritorū sequitiā, vt not. 1. q. 1. cito turpē in gl. & q. 5. Ioā. And.

† Vide cōciliū Trident. sess. 25. tit. d̄ regularibus. cap. 14.

[2] Qualiter hæc verba sint accipienda, uide, in clē. sępe contingit. de verb. sign. & Eymericum in Directorio Inquisitor part. 3. q. 55.

[2] Ad hoc de cōiug. seruo. c. 1. Ioā. And.

†. Vide cōcilium Trident. sessio. 24. d. refor mat ca. 5.

[3] Hieronymus ad Amandū: Putridę carnes ferro indigēt & cauterio.

[4] Adde q̄ no. sup. de ele. dudū 2° circa prin. Ioan. And.

chos, quos contumaces inuenerint & rebelles, iuxta modū culpæ, a uice nostra, regulari censura percellant absq; personarū delectu b, non parcendo rebellib. c ob suam pertinaciam, uel potentiam amicorū, quin ouē morbidam d eijcient ab ouili, ne inficiat sanas oues. Si † vero abbates in corrigendis, iuxta visitatorum mandatum & regularia instituta, in seipsis; e seu monachis, inuenti fuerint negligentes proclamentur & corripiantur, & ita puniantur publicè f in capitulo generali, q̄ pœna ipsorum sit alijs in exemplum g. Quòd si abbas non exemptus fuerit à uisitatoribus nimis negligens, & remissus inuentus: id loci diœcesano denuncient sine mora: & p̄ illum detur ei fidelis & p̄uidus coadiutor vsque ad capitulum generale. Si autem dilapidator inuentus fuerit, uel aliàs merito amouendus, per diœcesanum, postquā hoc sibi à visitatoribus denunciatum fuerit, amoueatur absque iudiciorum† strepitu h, à regimine abbatiæ; ac monasterio prouideatur interim administrator idoneus, qui temporaliū curam gerat, donec ipsi monasterio fuerit de abbate prouisum. Quòd si forsan ep̄s hoc adimplere noluerit, uel neglexerit: uisitatores, vel præsidentes capitulo generali, defectum episcopi, Apostolicę sedi non differant intimare. Hæc eadem circa exemptos abbates fieri præcipimus p̄ visitatores, uel præsidentes capitulo generali: depositione† ipsorum sedi Apostolicæ reseruata: ita ut abbate, qui amouendus uidebitur, interim per uisitatores, uel in capitulo præsidentes, ab administratione suspenso, administrator idoneus monasterio deputetur. Illorum aūt excessus & alia quæ uisa fuerint intimanda, capitulo præsidentes nobis denuncient p̄ fideles nuncios & prudentes; quibus de communi contributione i abbatum, iuxta cuiuslibet facultatem sufficiēter ministrentur expensę. Sequētes aūt visitatores, perquirant priorum visitatorum vestigia diligenter, & eorum negligentias k & excessus referant sequenti capitulo generali, vt iuxta culpam publice debitam pœnam portent. Idem ēt de abbatibus præsidentibus generali capitulo præcipimus obseruari. ¶ Præcipimus † quoque, vt in nullo monasterio, ad præbendas recipiant decætero abbates & monachi, clericos l seculares: nec hi, qui iam recepti sunt, locum vel vocem in capitulo, dormitorio vel refectorio seu claustro sibi vendicare contendant, seu monachorum cœtibus importune se præsumāt miscere, sed beneficijs sibi concessis contenti, conuersentur honeste, opportuna obsequia in monasterijs fideliter impendentes: nihilque vltra in spiritualibus aut temporalibus exigant in ipsis monasterijs, vel usurpent. Si qui vero taliū à visitatoribus inuenti fuerunt criminosi, per diœcesanum ep̄m † in non exēptis, & per visitatores vel præsidētes generali capitulo in exēptis, beneficijs priuentur eisdem. ¶ Hæc autem omnia ēt in monasterijs, quæ non habent abbates p̄prios, sed Priores, necnon in monasterijs monialiū, quo ad articulos abbatissis & monialib. cōgruentes, p̄cipimus obseruari.

TITVLVS XXXVI.

De religiosis domibus, vt episcopo † sint subiectę.

¶ Gregorius victori archiepiscopo Neapol.†

¶ *SI dubitatur in cuius diœcesi sit basilica consecranda, ille episcopus consecrabit qui prius in loco episcopalia exercebat.*

h ¶ *Absque iudiciorū strepitu.* quia de plano & sine iudiciorū strepitu. ī. de accusat. olim. & hoc iō quia hmōdi regulares de facili remouētur a suis administrationib. ī. de hm. per tuas. non est ordo iudiciarius usquaque seruandus in hmōdi inquisitionib. regularium. ī. de accus. qualiter & quando. in fin. & in casu isto non est amplius quærendum de talibus, cū iam cōstet per inquisitionē visitatorum, quia de delicto vnius hominis sæpius non est quærēdū ff. nautæ. caupo. sta bu. l. licet. in fi. Itē habes hic quòd iudex potest de causa cognoscere, non tamen potest snia ferre. [6] similes in causa episcoporū. 3. q. 6. quamuis. & c. dudū. sed hoc ideo fit, ne p̄iudicetur episcopo diœcesano; & in hoc casu saluū est ius eorū supra eodem cap. proxim. in princ. idem est etiam in exemptis, quorum depositio sedi Apostolicæ reseruatur: ut infra dicitur. Bern.

i ¶ *De communi contributione.* simile ff. ad l. Rhod. de iactu. l. nauis in princ. & § cum autem iactus. & l. 1. & 2. in princ.

¶ *Glo. seq. ponit duo similia.*

k ¶ *Et eorum negligentias.* Et sic aliquis post depositum officium tenetur reddere rōnem de his quæ male gessit vel quæ male administrauit. sic curator, tenet de sua administratione, & conuenit post depositum officiū C. de transact. l. 3. sicēt magistratus reipublicę de lata negligentia tenetur ff. de admini. rerum ad ciuita. perti. magistratus.

l ¶ *Clericos seculares.* Quia in uno eodemq; offi. dispar non debet esse professio, nec est arandum in boue & asino. 16. q. 7. in nona. sup. de ele. cum causam. Bern.

[5] Vide de calum. c. 2 super ult. gl. I. And.

† Vide q̄ per hunc § d̄terminat Ludouicus Romanus singular. 643. incip. An simplex appellanus.

[6] Adde idem sentire Bart. in l. & an eadem. § actiones. de excep. rei iud.

† Dictio, episcopo, deest in antiquis, & in recētioribus magis emendatis.

† Episcopis.

† Neapolitano. Ad hoc ī. de immun. ia.

DE RELIGIOSIS DOMIBVS.

¶ *Supra visum est de statu religiosorum, & quib. subijciuntur, nunc de eorum domibus & ecclesijs, & quibus sunt subiectæ, est uidendum. ideo &c.*

De hac materia habetur. 11. q. 1. per totam. & 16. q. 7. omnes basilicæ. cum seqq. uenti. 18. q. 2. quidam. cum sequentibus. Abbas.

Nunc

Nunc autem. Continet unum constructum, in quo approbat unum modum cognoscendi, ad quem episcopum pertinet consecratio ecclesiæ, & alium modum improbat: ibi, *Non enim*. Abb.

CASVS. Quædam ecclesia constructa fuit circa confines duorum episcopatuum: populus petebat illam consecrari contentio erat inter episcopos, quis eorum deberet eam consecrare: quæsitum fuit à Papa quid iuris sit? Rndet Papa: debet inquiri cuius ciuitatis episcopus baptizauerit incolas illius loci, ante quam ecclesia fundaretur, & ad cuius consignationem annuatim cõcurrerint non enim hic diffinit terminus aut locus: Sic ergo ille vocandus est ad consecrationem, qui prædicta cõtulit sacramenta Not. quod per collationem spiritualium probatur cui subsit ecclesia, siue populus, & non per terminos vel loca.

a ¶ *Dedicanda*. i. consecranda. tunc. n appellatur ecclesia, sicut electus in consecratione nomen assumit epi: sic monachus tunc dedicatur Deo, cum facit professionem. 27. q. 1. virginibus. & c. si quis sacto. Ber.

b ¶ *Ad cuius cõsignationem*. Ex istis duobus scilicet, quod dicit baptizauerit, & ad cuius cõsignationem sub annua deuotione ocurrerint apparebit ad cuius iurisdictionem debeat pertinere. 16. q. 3 licet in regulis & q. 5. possessio territorijs Et hoc vrbs bere locum vbi limes certas parochias non distinguit, Sed si limes distinctus esset, non uidetur esse dubitatio quis eam consecraret: nisi alter præscripsisset populum.

c ¶ *Terminus*. distinctis inter ciuitates per cives 10. dist. lege. & 3. q. 6. hæc quippe vel terminis nouis scilicet, quoniam antiqus bene diffinitur arg. sup. de paro. super eo. & 16. q. 3. inter memoratos. & c dilectio. lo.

d ¶ *Locis*. idest, proprietate locorum: quia proprietas loci nõ facit dioecesim 16. q. 3 licet. & q. 5. possessio. & c si quis episcoporum. Eius ergo auctoritate consecrabitur ecclesia, qui populo hæc duo sacramenta sub annua consignatione contulit. Bern.

e ¶ *Vocetur*. & si ei quæstio moueatur, interim in possessione defenditur. 3. q. 4 nonne. & sup. ut lite pendente, à uemoria. & capitulo sequenti.

Quia. Primo ponit vnionem, & eius causam, Secundo, ibi: *Ipsum autem*. Vnam determinationem, cuius sub dit generalem determinationem: ibi, *Nam*. Abb.

CASVS. Quoddam monasterium situ erat in fundo Martiano, quod fuit hostilitate desolatum: Papa uniuit illud monasterio Agapiti abbatis cũ omnibus rebus suis, iurib. & actionibus, ita tamen quod episcopus Surrentinus, in cuius ciuitate est monasterium huiusmodi abbatis Agapiti, non habeat ibi iurisdictionem, sed episcopus Nucerinus, in cuius dioecesi est illud monasterium, ut tamen iura sua singulis episcopis inuiolata seruentur. Nõt. quod per hanc unionem non fit præiudiciũ episcopo. in cuius dioecesi est illud monasterium. Item Papa iura sua cuilibet conseruare intendit. Item priuilegium seu indulgentia sine piudicio alterius dari debet.

¶ *Glo. seq. remittit*.

f ¶ *Vniendum*. De hac vnione, dic ut sup. ne sede vacan. c. 1.

CAP. I.

Nunc † aut ad basilicam, quæ dedicanda a est, debet disquiri, cuius ciuitatis episcopus, antequam fundaretur baptizauerit incolas, & ad cuius consignationem b sub annua deuotione concurrerint. Non enim terminis c hæc aut locis d conuenit diffiniri: sed ille ad consecrationem vocetur, e cui per hunc modum quem scripsimus, constat debere permitti.

¶ Idem Agapito abbati.

¶ *Nihil iuris deperit episcopo, in cuius dioecesi sita est ecclesia, quam Papa vnit ecclesiæ alterius dioecesis. et est casus quotidianus.*

CAP. II.

Quia monasterium, quod in fundo Martiano situ est, hostilitate faciẽte, dr desolatum: illud tuo monasterio, cum omnibus rebus suis, vel quæ ei competunt actionib. perspeximus vniendum f: & infra. ¶ Ipsum autem monasterium. sic tuę nos ordinationi cõmisisse cognoscas, vt tamen iurisdictionem illic non episcopus Surrentinus, in cuius ciuitate monasterium tuum est situ: sed Nucerinus, cuius g † est dioecesis, habeat. ¶ Nam sic huius loci ordinationem disponimus, vt tamen iura sua singulis epis inuiolata seruemus.

¶ Ex decretis Eugenij Papæ. †

¶ *Episcopo subsunt omnia loca pia, & ad eius sollicitudinem debent ordinari ad vsum destinatum.*

CAP. III.

De Xenodochijs & alijs similibus locis, h per sollicitudinem episcoporum, in quorum dioecesi i existunt, ad easdẽ k vtilitates quibus constituta sunt, ordinentur l.

¶ Vrbanus iij. Arimi nensi epo.

¶ *Locus auctoritate epi ad vsum hospitalitatis deputatus, est religiosus, & ad mundanos vsus redire non debet.*

CAP. IIII.

Ad hæc: & infra. Inquisitioni tuæ taliter respondemus, quod si locus ad hospitalitatis usum, & pauperũ prouisionẽ fuerit (sicut moris est) auctoritate pontificis m destinatus, cum sit religiosus, non dẽt mundanis vsibus deputari: sicut de uestibus, & ligneis vasis, & alijs vtẽsilibus ad cultũ religionis p põtificẽ deputatis, antiqua cõsuetudo indubitãter obseruat, & venerabiliũ patrũ edocẽt sanctiones.

¶ Glo. sequen. arguit.

g ¶ *Cuius est dioecesis*. Per hãc vnionẽ nõ fit piudicium epo, in cuius territorio est Et sic est arg. quod Papa non intendit iuri alterius derogare per suũ priuilegiũ. sup. de consue. cũ olim. & sup. de usu pal. ex tuarum. & sup. de off. ordina. licet & si ne quid in loco pub. l. 2 §. si quis à principe. & §. meri to. & sup. de maio. & obed. cum inferior. quia si vnicuique episcoporũ sua iurisdictio non seruatur, ecclesiasticus ordo cõfunditur. 11 q. 1. peruenit fin. sup. de do. inter dilectos. Ber.

h ¶ *Xenodochijs*.

De. CASVS. Ordinatio & dispositio xenodochiorũ & monasteriorum, aliorumqꝫ locorum similium pertinet ad epm, in cuius dioecesi sunt constituta. Not. quod oĩa monasteria & loca religiosa subsunt epo, in cuius dioecesi sunt constituta ipso iure, nisi aliud in cõtrariũ ostẽdatur.

h ¶ *Locis*. supple statuimus.

i ¶ 1. *quorum dioecesi*. Hic manifeste patet, quod monasteria, & alia loca religiosa pertinẽt ad epm loci de iure cõi 16. q. 5 siquis eporum: & q. 7. oẽs basilicæ. & 18. q. 2. monasteria ni si ostẽdant exemptio nem 16. q. 1. abbatib. sup. de præscript. cum non liceat.

K ¶ *Ad easdem*. i. ad eundem censum. quod fuit impositus in fundatione dẽant dare. 7. de censi. prohibemus. 18. q. 2. Eleutherius. uel ex præscriptione. 18 q. 2. seruitium uel ex visitatione. sup. de prescr. cum ex officij.

l ¶ *Ordinentur*. idest, ordinate exponantur uel regantur.

Ad hæc. Primo ponitur decisa consultatio. Secundo respõsio: ibi, *Inquisitioni*.

CASVS. Quæsitum fuit à Papa, utrum locus deputatus ad hospitalitatem possit in seculare habitaculum cõmutari? Rñdet quod si locus ille ad vsum hospitalitatis & prouisionẽ pauperũ auctoritate põtificis deputatus fuerit, nõ debet amplius mũdanis vsib. deputari. cũ sit religiosus: sicut de uestib. & vasis ligneis, & alijs ad diuinum cultum per epm deputatis antiqua indubitanter obseruat consuetudo. & sacri canones edocẽt Not. quod ad hoc vt locus sit sacer, necesse est quod accedat auctoritas pontificis. Item quæ semel diuino cultui deputata sunt. ad humanos vsus amplius redire non debent.

m ¶ *Auctoritate pontificis*. Hoc iõ dicit, quia priuatus locũ sacrum facit. ff. de rerum diuisione, in tãtum. §. sacra. ff. de sepulchro viola l. 3. §. si quis in sepulchro dolo malo. & §. si ga in sepulchro.

¶ *Glo. seq. allegat septem concor. in contrarium duo iura, & soluit*.

n ¶ *Mundanis vsibus*. Quod enim semel Deo dedicatum est ad humanos vsus amplius redire non debet 12. quest. 2. nulli liceat. & sup. de rer. permuta mancipia. & c. seq. & de consecra dist. 1. ligna. & c. uestimenta. & 19. q. 3. quæ semel. & ff. de reli. & sumpti. fu. si quis sepulchrum. §. 1. Arg. 2. 54. dist. ex antiquis & c. frequens. Prima rubrica vera est regulariter. Cõtraria loquuntur de seruis, quia eo ipso quod promoti sunt dominis eorum ignorantibus, peccauerunt: & ideo in eo puniuntur, quia reuocantur in seruitutem, excepto sacerdote, diacono, & subdiacono, qui redimẽt se. diaconus dabit vicariũ: vt in ca. ex antiquis, & subdiaconus eodẽ priuilegio gaudet cũ diacono. sup. de seruis. non ordinãdis, mirãmur. Secundo est in ce-

Marginal notes (left):

¶ Cap. 1. eo. titu. in 1. compil. à quo hęc sumpta sint nõdũ inueni.

¶ Agabito.

¶ Agapito tamen legitur in antiquis, & in registro B Gregorij li 9. epistola 67. & c. 3. eo. tit. in 1. compil. ab icissa refert Antoninus Augustin' in notis primæ collectionis loco proxime citato.

¶ Vide quod ibi dixi, & post Hos. in prin quod facit ad propositũ. & de uoto. quod sup. ad finẽ magnę gl lo. And.

¶ Posset tamen potius appareat loco de alteri dominio secũdum Vin. Iod. And.

¶ Et de materia vnionis, uide quæ sanciuit concilium Trid. quod ci taui sup ne sede vacan. c. 1.

Marginal notes (right):

¶ In codi ce Barbatiæ sta; in cuius est dioecesi, habeat.

¶ huiusmodi.

¶ Hoc re peti in 1. comp. eo. tit cap. 1. & hic, nõ alibi.

¶ Xenodochium. Al ciat. lib. 1. prætermissorũ, verbo: Nosocomiũ, recte interpretatur, hospitale. De materia uide concilium Tridẽn. sess. 25. de reformat. c. 8.

¶ Cap. 4. eo. tit. in 1. compil. Vide Archidiaconũ inc ne mo. de cõsecr. dist. 5. & Calderinum. cons. 5. & 6 titu. de religiosis domibus

Hæc glossulæ non sunt Bernardi, nec habẽtur. in antiquis exemplaribus.

Senatus prohibet sepulchrũ permutari. i. alterius consecrationis vsum accipere. Iod. And

est in ecclesiasticis possessionib. quæ spirituales non sunt: qa & illæ possunt alienari si expedit. 12.q.2.sine exceptiōe.& 10. .2 §.hoc ius Ber.

INter quatuor. Distinguit duo membra. Secundum ꝓsequitur:ibi, Sed si. Abb.

CASVS Quærebatur à dño Papa, vtrum ecclę regulares possint fieri seculares? Ad ꝙ rñdet, ꝙ ecclesiæ regulares nō dēnt fieri seculares, nisi deficiētibus regularib. & ita necessitas subijcitur legi. Not. ꝙ ecclesia dēt sēper reformari ꝑ homines eiusdem professionis. Item necessitas nō subijcitur legi.

¶ Innocentius tertius Constantinopolitano patriarchę.

¶ *Locus religiosus debet reformari de religiosis duntaxat, non de secularib. nisi in defectu religiosorum.*

CAP. V.

INter † quatuor & infra. Quandiu monasteria per regulares ᵃ remanere potuerint ordinata, non sunt ad seculares clericos transferenda. Sed si regulares defuerint, propter eorū defectum, in eis seculares clerici poterunt ordinari.

¶ Idem Abbati & fratribus Cryptæ ferratæ.

¶ *Ecclesia sita in diœcesi episcopi, tenetur sibi in episcopalib. respondere, nisi appareant remissa legitime: & potest episcopus remittendo episcopalia censum sibi retinere.*

CAP. VI.

COnstitutus † in præsentia nostra episcopus Alban. † in ecclesia Castri, quod Pauli dicitur, in qua iuspatronatus monasterio vestro recognoscebat, ᵇ uobis ius ᶜ epale petebat, qm̄ sita erat in diœcesi Alban. & ideo de iure cōi ᵈ ei tenebatur in episcopalibus respondere: & infra. Verum œconomus vester proposuit ex aduerso, ꝙ etsi ecclesia sita esset in diœcesi Alban. ᵉ ei tamē non tenebat in aliquo respōdere cū Dominicus Lauitanus † eps, qui fuerat eps Alban. vniuersas ecclesias ad uestrū monasterium ptinentes, ᶠ in diœcesi eius sitas: & quicquid iuris tā in monasterio vestro, quàm in eis habebat, in emphyteusim sub annua octo denariorum vsualiū pensione ᵍ monasterio vestro concessit: ita vt, vt liceret abbati & fratrib. a quocunque ʰ uellent episcopo tā ordinationē clericorū, quàm consecrationem altarium, in monasterio ipso & prædictis ecclesijs obtinere, in quibus etiam vobis tertiam ⁱ partem † mortuariorum indulsit: & C. † pp. ꝑ.n. quod ab eo factum fuerat, cōfirmauit. ᵏ verum etsi ecclesia ipsa fuisset aliquando ecclesiæ Alban. ¶ subiecta, monasterium † vestrum nihilominus legitima se poterat præscriptione tueri, cū per quadraginta annos ipsam pacifice possedisset. Cæterum œconomus ˡ epi, concessionem episcopi Lauitani non tenere dicebat, utpote continentem simoniacam prauitatē, cum enim tertiam partem ¶ mortuariorum monasterio concessisset, & tam in ordinationibus clericorum, quàm altarium consecrationibus, indulsisset ei plenariam libertatem, non est dubium quin cum spiritualia hæc existant, eoipso quòd super his

a ¶ *Per regulares.* In ecclesia regulari non pōt eps ponere canonicos ¹ seculares, vt hic patet, & 19. q. 3. q̄ semel. & 18 q 2. puenit. & sup. de re. eccles. alie. possessiones. ī. de sta. mo. ea q̄. sed homines districtioris uitę sunt ibi ponēdi, vel alterius religionis † ne clerici vel mona relatū. dēt tñ haberi possint: aliàs ponerentur seculares, ut hic dr̄: qa necessitas legem nō habet. sup. de consue. quāto & j. de reg. iur. quod non est & de conse. dist. j. discipulos. ² sicut de seculari ecclesia pōt fieri monasterium. j. de eccle. ædifi. ad audientiā. Bernar.

COnstitutus. Primo ponit facti seu cañ narratio. Secūdo ipsius diffinitio, ibi, *Cū autē.* Prima subdiuiditur in tres partes. In prima actoris petitio. In secūda reorū defensio: ibi, *Verum.* In tertia actorum replicatio: ibi, *Cæterum.* Abb. Sicul.

CASVS Episcopus Alban. in præsentia dñi Papæ constitutus, petebat ius episcopale in ecclesia Castri, ꝙ Pauli dr̄, ab abbate & fratrib. monasterij Cryptæ ferratæ, in qua monasterium ius patronatus habebat ex eo ꝙ erat sita in diœcesi Alban. & ideo de iure cōi debebat sibi de iurib. epalib. rñdere: si uero contrarium appareret, petēs ꝯpelli monasterium ad soluendā pensionē pro pdicta ecclesia & restōnē pensionis subtractæ a xl. annis & citra; Sed œconomus monasterij ex aduerso rñdit ꝙ licet ecclesia illa sita esset in diœcesi Alban. nō tñ ei tenebatur rñdere in aliquo, ex eo ꝙ Dominicus Lauitan. eps, qui fuerat eps Alban. oēs ecclesias sitas in diœcesi Alban pertinentes ad monasterium istud, & quicquid iuris habebat tā in monasterio quā in ecclesijs illis, concessit monasterio in emphyteusim sub annua pensione 8. denariorum: ita ꝙ licitum esset abbati, & fratrib. oīa sacramenta recipere a quocūque vellent episcopo, tam in monasterio quam in alijs ecclesijs, in quibus etiam ecclesijs concessit eis tertia mortuariorū, & C. Papa quod factum fuerat ab illo epo confirmauit: Insuper proposuit, ꝙ etsi ecclesia illa aliquando fuisset subiecta ecclesiæ Alban. monasteriū per xl. annos & amplius in pace possedit eadem: Ad hoc rñdet procurator epi, concessionē Lauitan. epi non tenere, ut puta continētē simoniacā prauitatē, ex eo ꝙ eps spiritualia concessit, recipiendo pro eis annuā pēsionem, & sic commisit vitium simoniæ. vnde concessio illa nō tenuit: & ꝯfirmatio Papæ fuit obtenta ꝑ subreptionē cū in cōfirmatione illa non fuerit mētio facta de illa pensione. Ad hoc fuit ex par. monasterij rñsū, ꝙ nō ē insolitū nec nouū, vt cū epi ꝯcedūt ecclesias pijs locis, aliqd sibi reseruēt i eis nomine pēsionis: & Papa cū priuilegiū libertatis vel protectionis prædictis aliquibus ecclesijs concedit, aliquē censum sibi reseruat in eis. & in litteris cōcessionis census exprimit ad ꝑpetuam memoriā. His & alijs auditis, dñs Papa condēnauit œconomū monasterij œconomo epi in solutionē pdictæ pēsionis decætero faciendam, iuxta ratā, quæ contingit pdictā ecclesiam, & in restitutionē pensionis subtractæ a xl. annis secundū ratā eandē. Super oīb. alijs absoluit œconomum monasterij ab impetitiōe œconomi ipsius episcopi, eidem perpetuum silentium imponendo. Not. ꝙ eoipso ꝙ ecclesia sita est in diœcesi alicuius epi, ꝓbatur sibi esse subiecta, nisi aliud ostendatur. Itē eps pōt remittere iura epalia ꝓ annua pensione, ut hic colligitur nec est simonia. & præcipue cum accedit cōfirmatio Papæ. Itē sententia cōcipienda est in persona procuratoris, siue ab initio, siue post litem cōte. interueniat: vt hic colligit. Item not. hic arg. ꝙ licet quis cesset in solutione pensionis vltra biennium, non ideo cadit à iure suo.

b ¶ *Recognoscebat.* id est cōfessus fuerat ius patronatus ad vestram ecclesiam pertinere.

c ¶ *Ius epale.* Quid sit ius epale, & in quibus cōsistat, habes sup. de off. ord. conquerēte & c. dilectus, in gl.

d ¶ *De iure cōi.* 16. q. 7. oēs basilicæ. & 18. q. 2. monasteria, & sup. de eo. de xenodochijs.

e ¶ *Alban.* Forte diuersis tpibus. vel vno tpe potuit habere per dispēsationē domini pp. 21. q. 1. relatio.

f ¶ *Pertinentes.* sed nō pleno iur. tunc verbum, pertinere, latissimam habet significationem ff. de verb. sign. verbum pertinere.

g ¶ *Pensionis.* idest census.

¶ *Glo. seq. arg. reprobat & remittit, ponit opinio. Ioan. & contrariā Hu quam approbat.*

h ¶ *A quocunque.* Hic uidetur ꝙ eps possit aliquā ecclesiam eximerē à totū à iure epali. j. de censi. cum venerabilis. arg. ꝙ non est verū, ut ibi not. & arg. ad hoc ī. de do. pastoralis. Tū ¹ eps pōt conferre priuilegia, su. de his q̄ fi à plat. sine consen. c. quanto. & sup. de re iud. cum inter. sed in ꝑiudicium alterū priuilegiū conferre non pōt, vt vr̄: quia solus princeps pōt auferre vni, & dare alteri 9. q. 3. nunc vero. & c. per principalem. & C. de quadrien. præscr. bene a Zenone. nam eps rem unius ecclesiæ alteri ecclesiæ dare non pōt. ī. de reb. eccle. non alie. c. 1. & eps in præiudicium archidiaconi aliquem priuilegiare non potest j. de excel. prælat. ad hæc arg. ad hoc sup. de his q̄ fi. a prælat. si consen. c. cum Apostolica. Io. dixit, ² ꝙ episcopus bene potest dare priuilegium vni ecclesiæ in præiudiciū alterius: & inducebat 16. q. statuimus. ubi dicitur, ꝙ nullus ꝑter conscientiā epi debet dare decimas extra baptismalē ecclesiam: inde argumētatur a ꝯrio sensu, ꝙ de cōsensu epi pōt: & Gratianus sic argumētat in se. §. Hu. tñ dicit ꝯtra, qū hoc non pōt eps. & intelligit c. statuimus de decimis ad epm ꝑtinentibus. Verius credo quod dicit Hu ꝙ episcopus nō posset dare res unius ecclesiæ, clericis inuitis, alteri ecclesiæ, per iusta pmissa: nisi certa & rationabilis causa ostenderetur, qa licet princeps hoc possit, episcopi tamen hoc non possunt.

i ¶ *Vobis tertiam.* secundū consuetudinem illius loci. sup. de testa. requisisti. & sup. de sepul. c. 1.

K ¶ *Confirmauit.* ex certa scientia supple.

l ¶ *Oeconomus.* In principio fuit episcopus Alban. in cā, vt dicitur,

† Cap. 1. eo. tit. in 3. comp. reliq. partes ḡrendæ s. sub varijs titulis in capitibus incipit, inter quatuor. Et vide cōcil. Trid. sess. 14 de reformāt. c. 19.

¹ Immo nec ꝑbendarios. de hoc ī. tit. 2. c. vlti. § pen. Ioan. And.

† Cap. 2. eo. titu. in 3. comp.

† Alban.

† Alben.

² Cōcor. l. 1. ff. d. of. contu. & l. non solū. cū vulg. §. fi. ff. de excus. tuto.

† Leuitanus.

† Leuitan. Lucan. sed in oīb. manuscriptis legit: Leuican.

† Dictio partē, deest in antiquis.

† Idest Celestin. Papa prædecessor noster.

† Alben.

† Alias, monasteriū tū uestrum.

† Hic est vox, partē, deest in antiquis, & in recentiorib. magis emendatis.

¹ Et Gof. & Vincē. hic q̄ opinio ueraseundū Hostiē. qū eps facit id de consensu capituli & ex cā tōnabili: his duob. deficientib. vel ipsorū altero, uera est opi. Hu. sm̄ cū Ioan. An.

citur in principio, postea creauit œconomum, ut hic innuit.

Glo. seq. obijcit. & soluit.

a *Recompensationem.* Vr ꝙ simoniacus fuerit talis contractus: & præcipue si pactum interuenit: quia tpale pro spūali dari non pōt. sup. de re. permu. ad qōnes. & c. vlt. 2 Sed fine pacto est arg. ꝙ possit, supra, ut eccle. benefic. c. vnico. Quare ergo in dubio potius interpretatur pactum esse non simoniacum, nisi quia in dubio accipiendū est id quod uitio caret. ff. de lega. in ambigua. Dico ꝙ non committitur hic aut in cō similib. exemptionib. simonia. quia plus percipiebat eps tpalis cōmodi ab illa ecclesia, quam erāt isti denarij & ita potuit remittere totum retentis sibi octo denarijs, & istud non dr percipere propter aliquam recompēsationē. sed potius in signum subiectionis, inf. de censi. c. 2 lo.

b *Aliquid.* ꝙ pōt: quia ēt patronus hoc facere pōt. ī. de iur. patro. præterea. & ī. de censi. cum venerabilis. & 16. q. 2. uisis. & sup. de donationibus. pastoralis.

c *Pensionis.* i. census.

d *Oeconomo.* & ita formatur hæc sñia in personam œconomi, epi, & monasterij, & in principio fuit eps in cāsu: ut patet in principio c. & sic est contra sñiam M. De hac materia dic vt dixi sup. de elect. querelā. sñia tñ mādabitur executioni in personā dominisit. ff. de re iud. l. 4. §. 1.

e *Pensionis.* i. census.

Glo. seq. reci. per obiectionem & soluit, cui solutioni opponit, & propter id aliter soluit.

f *Iuxta ratam.* Hoc iō dicit: quia pēsio ista pro pluribus ecclesijs soluebatur. Itē est hic arg. ꝙ si quis steterit ultra biennium, 3 ꝙ non soluerit canonem, non cadit à iure suo, quia isti condēmnātur ad restōnem pensionis subtractæ a xl. annis & citra sed hoc ideo contingit, quia non fuit actum illo in re. i. [illegible] ad reuocationē rei emphyteuticariæ: immo satis vr actum ad hoc petendo iura epalia, quæ eps concesserat monasterio, sed nō expresse: quod patet ex petitione epi. Vel dic, ꝙ vere priuari debuit monasteriū iure quod habebat in pdi cta concessione, si uere cōtractus ille fuisset emphyteuticus, ex eo ꝙ nō soluerit pēsionē debito tpe. sup. de loca. & cōdu. potuit, & si actū fuisset ad hoc. qa fm modū agendi, & c. ī. de accu. qualiter & qñ 2 & ī. de sim. licet Hely, versus ff. Sed reuera hic non fuit cōtractus emphyteuticus, in quo cōtractu non transfertur dominium directū in emphyteutā: sed utile: sed fuit censualis 3 contractus, in quo directum & utile dominium transiuit in monasteriū. & hoc apparet ex illa lra. vbi dicit: & quicquid iuris tā in monasterio quàm in ecclesijs in dicœcesi eius sitis, &c. vñ quantocunque tempore stetерit ꝙ censum non soluerit, non perdit propter hoc res donatas, sed censū totius tpis tenetur restituere, & bene fuit census petitus petendo ius epale, ut patet in principio: & ideocō dēnatū fuit monasteriū ad integrā pensionem, i. ad censum totius temporis, scilicet xl annis subtractū: nam sub hac petitione, scilicet ius episcopale: non solū comprehenditur ius episcopale quod ipso iure communi debetur: sed & quod constitutū est pacto uel consuetudine ī. de præscri. auditis. arg. & vbicunque inuenε in decretali pensionē expone. i. censum & hæc expositio probat p illud ꝙ Papa dicit: gratis censum acceptamus. & ubi dicit, census exprimamus quantitatē. & ita plana est decre. Bern.

1 Et sup. de trās. ca ptereā 2. Ioann. And.

Faciūt ad hoc q̄ notat. Bar. in l. Titio centum. ff. de condi. & demon.

3 eadem.

2 Farfen.

3 De hoc articulo uid. oīno quos citauisupra tit. de locato. & cō ducto. c. potuit emphyteuta.

Cōtractus cēsiua lis qualis sit, & i du bio an præsumat cōtractus censualis velemphyteuticus, 2 tradit plene Couar. li. 3. c. 7. variar. resol. & qualiter sit. cēsus celebrādus uide in extrauanti Pij V. Pōt. Max. inci. cū onus Apsicæ.

Facit ad hoc l. solemus. & l. si q̄ intentione. cū not. ff. de iud.

recompensationē a certæ pensionis accepit, cōmiserit vitium simoniæ: † vnde contractus huiusmodi nullam obtinet firmitatem. Confirmatio autem Apostolicæ sedis fuerat per subreptitionem obtenta, cum in ea 2 de pēsione nulla mentio habeatur. & infra. Cum autē nec insolitū sit nec nouum, ut cum episcopi ecclesias concesserint pijs locis, aliquid b sibi reseruent in eis nomine pensionis: c nos quoque cum libertatis priuilegiū vel protectionis præsidium aliquibus ecclesijs indulgemus, gratis accipiamus censum gratis oblatū: & in litteris nostris, ad successorū nostrorū memoriā, census exprimamus ēt quātitatē: auditis propositis, œconomo monasterij vrī, œconomo d eiusdem episcopi, ecclesiæ nomine, in solutionem pensionis e prædictæ iuxta ratā f quæ contingit ecclesiam prædictā, & restitutionem subtractæ à quadraginta annis, secundum ratam eandem per diffinitiuam sētentiam condemnamus: & eundem œconomum vestrum ab impetitione œconomi eiusdem episcopi, super alijs reddimus g absolutum, perpetuum illi silentiū imponentes.

I. ē abbati & cōuentuj Farbē.

Episcopus petens ecclesiam quo ad tēpotalia & spiritualia, obtinet in spiritualib. eo ipso, quod probat esse in sua diœcesi, si non appareat exempta: sed in temporalibus succumbit, nisi aliter doceat de iure suo. & in hoc ultimo est casus notabilis.

g *Alijs reddimus.* Episcopalibus s. & ita pensio ista cōprehendebatur in petitione episcopi. B.

Cum uenerabilis. Sunt duæ partes. Prima facti narrat. Secū da diffinit: ibi. *Quia igitur.* Et utraque subdiuiditur, ut per se patet. Abbas.

CASVS. Eps Sabinen. petebat ecclesiam sancti Angeli de Canceta à monasterio Farben. cū pertinetijs suis & possessionibus, dicēs, illam ad se pertinere tā in spiritualibus quā in temporalibus iure cōi, eo ꝙ erat sita in diœcesi Sabinen. Qd in temporalibus ad se spectaret, nitebatur ostendere per publicū instrumētum, in quo cōtinebatur expresse ꝙ I. Sabinē. episcopus H. Farben. abbati, & duobus alijs abbatib. post illum, dictam ecclesiam cum pertinetijs suis locauit, pro annua pēsione quatuor solidorū Papien. Contra instrumentū illud ex parte monasterij fuit ppositum, ꝙ nulla fides fitei adhibēda, pp superlinearem scripturam, & rasuram, in loco suspecto in annotatione indictionis: His & alijs intellectis, quia constitit dño Papæ ecclesiā pdictā sitā esse in diœcesi Sabinen. adiudicauit epo ius epale in omnibus spūalib. in eadem ecclesia, exceptis quibusdam capitulis, quæ p authentica scripta ei subtracta esse noscuntur.

CAP. VII.

Cum † venerabilis frater noster. I. Sabinen. eps ecclesiā h sancti Angeli de Canceta † cū suis pertinentijs & possessionib. petijsset, asserens eam ad se, tam in spiritualibus, quàm in temporalib. pertinere: allegauit ante omnia ius commune: quia cum constituta sit in diœcesi Sabinē. sub ipsius debebat consistere prāte. In temporalibus quoque ad se [illegible] ecclesiam pertinere nitebatur ostendere per publicum instrumentum, in quo continebatur expresse I. Sabinen. episcopum H. Farben. 4 abbati, & duabus personis post ipsum, dictam ecclesiam cū suis pertinentijs i locauisse, k pro annua quatuor solidorum Papiensium pensione. Sed pars vestra proposuit instrumento prædicto nullam fidem penitus adhibendam, propter superlinearem scripturā, & rasuram † loco suspecto factā, ubi uidelicet annotatio l temporis recēsetur: & infra. Quia igitur nobis constitit ecclesiam supradictam, cōstitutam in diœce.

1 Cap. 1. eo. titu. in compil. Canceta Cantia

4 Farfen.

De hac materia, vide plene p Iasonē & Decium in l. fin. C. de edic. diui Hadriani, tol. & Alexan. cons. 59. inci. vi so proces sum 2. volu. adde Felinū in c. ex lris. sup. de fi. instrum.

tur. Sed quia instrm prædictum insufficiens fuit ad probandum, ꝙ ecclesia ipsa ei subesset quo ad tpalia, ut puta de iure propter prædicta suspectum absoluit monasterium ab impetitione episcopi quo ad temporalia Not. eo ipso, ꝙ ecclesia sita est in diœcesi episcopi, de iure cōi subest ei quo ad spiritualia. Itē instrumentum suspectum est propter superlinearem scripturam, & rasuram, in indictione. i. in annis domini & in alijs locis suspectis Item illa duntaxat quæ continet in priuilegijs, sunt obseruanda.

Glo. seq. arg. & remittit, alleg. in contrarium quatuor iura, & ultimum soluit.

h *Ecclesiam sancti.* Hic ur ꝙ si una ecclesia agat de subiectione alterius ꝙ non sit agendū contra ipsam ecclesiam sed potius contra ipsam, quæ est in possessione illius. s. de elect. querelam & 16. q. 3. inter memoratos. & ī. de præsc. auditis & ubi de hoc. ff. de libe. exhi. l. vltim. & de seru. l. ult. 2 respon. & ff. si ser. vendi. l. cuius familia. arg. contra de appellat. ad audientiam. & sup. ut lite non contestata. quoniā frequenter § quod si 12. q. 2. quicunque, militum. & sup. de elect. querelam. Sed ibi conuenitur subditus suo nomine, & non nomine ecclesiæ.

i *Pertinentijs.* Petitio ista nimis larga uidetur, sic sup. de restitutione spoliatorum, cum ad sedem. quia verbum, pertinere, late patet. ff. de verborum significatione l. verbum pertinere. Quid iuris sit de hoc, dictum est sup. de donationib. inter dilectos.

K *Locauisse.* Sed hoc non sufficit. su. de fid. instru. inter dilectos. 4 & C. locati. ad probationem.

l *Annotatio temporis.* i. in annis Domini Idem esset in indictione, in qua citius comprehenditur falsitas. sup. de fide. instrum. inter dilectos. Ioan.

4 Et intelligas hoc vt ibi notabiliter dicebat Abb. ꝙ nō erat superflua hæc pbatio quia licet non sufficiat 2 tra extraneā, sufficit cōtra cōductorē. Ioā. And.

a ¶ *In diœcesi Sabinen.* Vnde cure cõi ad eum spectabat, su. eo. de Xenodochijs. & 18.q.2.monasteria.& 16.q.7:omnes basilicæ.100.dist.contra morem. Bern.

b ¶ *Episcopale ius.* Hoc in multis consistit.sup. de officio ordinarij.conquerente.

¶ *Glo. seq. exponit, & successiue de duobus quærit. ut utroque arguit & soluit.*

c ¶ *Propter prædicta.* scilicet propter rasurã in loco suspecto; & interlineatã scripturam. sic supra de fid. instru. inter dilectos. ad hoc enim ut credatur instrumento, oportet q̃ sit sine omni suspicione.arg.supra de rescriptis.cum adeo. & c ad audientiam. & C. de edicto diui Hadriani tollẽ.l.vl. Sed qd si rasura reposita fuerit de eadem manu? Non vr̃ q̃ obstet argu infra de priuilegijs cum olim. C. de fid instrument. comparationes. Si constet quod eadem manu & in loco non suspecto, non obest. Item quid si rasura sit in vno loco, & tamen per alia quæ posita sunt in instrumento probetur bene propositum Videtur q̃ sufficiat ad Probandum.arg. bonũ supra.de re iud. cum Ioannes.& A & C.si ex falsis instrumentis vel testimon.lege tertia. [1] & hoc satis potest cõcedi:quia non est præsumptio q̃ in fraudẽ factum sit:quia & sine illa rasura constabat.

cesi Sabinen. [a] episcopale [b] ius in oĩb.spũalib.eidem ep̃o adiudicauimus in eadem: illis tantũ exceptis, quæ per authentica scripta ei dignoscuntur esse subtracta:& infra. ¶ Quia uero instrumẽtum p̃dictũ, p quod ep̃s ecclesiam intendebat quo ad temporalia vendicare, ad faciendam super hoc fidem, inualidum esse cognouimus; vt pote Propter prædicta [c] de iure suspectum, nos ab impetitiõe ipsius, quo ad tpalia eiusdem ecclesię duximus absoluẽdos. ¶ Idem.

¶ *Monasteriũ subiectũ est ep̃o, in cuius diœcesi situm est, nisi probetur exemptum.h.d. quo ad sumdum.*

CAP. VIII.

CVm † dilectus filius: & inf. ¶ Quia cã non poterat in nostra præsentia terminari, cum nuncius monasterij super procuratione, uel ratihabitione [d] l̃ras non haberet, cã uestro duximus examini cõmittendã: Mandãtes quatenus si cõstiterit abbatẽ, ad sedem Apostolicam antequam episcopus in eum suspensionis vel excõicationis, & in monasterium interdicti sententias tulerit, legitime appellasse, vel monasteriũ à iurisdõne ep̃i eiusdẽ exẽptũ: eo non obstãte q̃ abbas ab eo circunuentus, præter fratrum suorum assensum, ei obedientiã repromisit [e] (cũ fraus & dolus ei patrocinari non dẽant) iudicetis illas s̃nias nõ tenere. † ¶ Quòd si abbas in exẽptionis probatione defecerit, nec legitima se poterit pręscriptione [f] tueri: licet probet se ante p̃dictas s̃nias appellasse; nihilominus tamẽ monasteriũ iudicetis Auriẽ. ecclesiæ subiacere, in cuius est diœcesi fundatum †. ¶ Similiter eo in probatione appellationis deficiente, si vobis cõstiterit de exemptione, vel legitima pręscriptione, tam abbatem, quàm monasteriũ ab impetitione episcopi absoluatis.

¶ Idem in concilio generali.

¶ *Nouam religionem non licet constituere sine auctoritate Romani Põtificis: Nec in diuersis monasterijs potest quis esse abbas vel monachus. sic principaliter summatur, licet plura dicta habeat.*

CAP. IX.

NE nimia religionũ † diuersitas grauem in ecclesiã Dei confusionem inducat, firmiter prohibemus, ne quis de-

Itẽ hoc ipso q̃ instrm̃ falsatum fuit, sufficiebat ad imponendum ei silentium.sup.de rescriptis, olim. Ber.

CVm dilectus. In prima instruitur delegatus, qualiter super sententijs pronunciet. In secunda & tertia, qualiter super obiectione pronunciare debeat. Secunda; ibi, *Quod si.* Tertia.ibi. *Similiter.* Abbas.

CASVS Ep̃s Aurien. per circunuentionem fecit sibi præstari obedientiam ab abbate cuiusdam monasterij, q̃ situm erat in sua diœcesi, præter fratrum suorum assensum, cum monasterium ipsum diceretur liberum, & exemptum, & sic orta fuit quæstio inter episcopum & monasteriũ super subiectione ipsius monasterij: Abbas timens se p̃ ep̃m aggrauari, sedem Apostolicam appellauit: ep̃s non obstante appellatione tulit s̃niam suspensionis & excõicationis in abbatẽ, & monasteriũ interdixit; p̃p̃ quod nuncius monasterij & nũci' ep̃. ad sedem Apostolicam accesserunt: Coram Papa proposuit nuncius monasterij prædictas s̃nias non tenere. cũ monasteriũ exemptũ esset vel saltẽ tutũ erat legitima pręscriptione Sed quia nuncius monasterij mandatum procuratorium nõ habebat, causa non potuit in præsentia Papæ terminari; vnde cõmittit causam quibusdã sub hac forma. Quatenus si constiterit iudicibus, abbatem ad sedem Apost antequã ep̃s tulisset s̃nias p̃dictas in abbatẽ & in monasteriũ legitime appellasse, vel si constiterit monasterium p̃dictũ exemptũ esse à iurisdictione ep̃i, iudicent p̃dictas sententias non tenere, non obstante q̃ abbas ab ep̃o circũuentus p̃ter fratrũ assensum, ei obedientiam promisit, cum fraus & dolus ei patrocinari nõ debeant; sed si abbas defecerit in probatione exẽptionis, nec legitima præscriptione poterit se tueri, adiudicent monasterium Aurien ecclesiæ subiacere, quamuis probet se appellasse ante s̃nias supradictas, cũ monasteriũ sit in ipsi' diœcesi cõstitutum; itẽ & si abbas defecerit in probatione appellationis, si constiterit de exẽptione vel legitima præscriptione, tã abbatẽ quam monasteriũ absoluãt ab ep̃i impetitione. Not. q̃ sine mandato nõ admittit quis ad agendũ. Itẽ excõicatio

uel interdictum pòst appellationẽ legitimã promulgata, nulla est. Itẽ delictũ siue factum prælati non p̃iudicat ecclesiæ Itẽ fraus & dolus nulli prodesse dẽt. Itẽ põt quis se tueri priuilegio uel p̃scriptione sub alternatione, sed simul coniunctiue non potest: quia contraria sunt priuilegium & præscriptio. B.

¶ *Gl. se ponit differẽtiã, quam demum improbat.*

d ¶ *Ratihabitione.* Notare vult differentiam inter litteras p̃curatorias, & litteras de rato nam ubi quis simpliciter cõstituitur procurator, licet generaliter cõstituat tñ transigere siue componere non põt: ut sup. de arb. per tuas. & C. de transac. l. transactionis. & sic intelligitur. ff. de procu. mandato. [2] Sed si adijciatur clausula illa & quicquid aliud & super hoc fecerit, ratũ habebit, tunc poterit trãsigere siue componere, aliàs nihil operaretur illa adiectio, & & sic vñr differre ista duo, arg. ff. iud sol l. 3. §. procuratorem. simile habes sup. de offi. de leg corã. Vel dic q̃ non est differentia [3] inter mandatũ procuratoriũ, & litteras de rato: Mandatũ p̃curatoriũ appellat hic l̃ras de rato, & sic intellige .s̃. de offi. deleg. corã. sup. de transact. contingit & ideo dicuntur litteræ de rato: quia in mandato procuratorio, cõstituẽs semper adijcit in fine, q̃ ratum habebit quicquid procurator fecerit super cã illa, ad quã datus est. ff. de procu. l. si procuratorem Et cautio rati danda est, quando de mandato dubitat. C de procur. l. 1. B.

e ¶ *Repromisit.* Non.n. potuit p̃p̃ hoc renunciare priuilegio suo. sup. de arb. cum tpe & quia non habuit assensum fratrũ suorũ: non obfuit, quia delictum personæ, &c. & 16 q. 6. si episcopum. & sup. de exceptionibus, cum uenerabilis.

f ¶ *Præscriptione tueri.* Hic de una defensione siue exceptione transit ad contrariam ar. sup. de præscr auditis. ff. de excep. nemo. similiter de vna actione transit ad contrariã arg. sup. d̃ iud. examinata. C. de inof. testam. cõtra maiores. arg cõtra. de appellationibus. sollicitudinem ff. de trib q̃ in hęredem. §. eligere. C de non nu. pecu. Auth. cõtra qui propriam. [4] Sed qd si debuit proponere omnes exceptiones ĩ. certum terminũ? Non uidetur q̃ postea sit audiendus. .s̃. de excep. pastoralis. Et qui in una exceptione succumbit, volens aliam statim proponere, non auditur, nisi hoc faciat ĩ. terminum præfixum. Insti de excu. tuto. §. qui autem Dicas q̃ si alicui competunt plures exceptiones, quæ non sunt cõtrariæ, in eo casu si non propónit omnes s ĩnfra terminum, postea non auditur. & sic intelligitur § Insti. de excu. tut § qui autem. nisi secundum tenorem illius decre. pastoralis. Si autem sunt cõntrariæ. puta quia primo dixit se exemptum, & succumbit, postea põt aliã proponere, puta, præscriptionem: [5] vt hic & c auditis. & l. p̃dicta. contra maiores. Contrarium tamen est in actionib quia tunc ab initio debet eligere, aliàs postea non auditur uolens aliam intentare contrariam: ut in l. prædicta. q̃ in hæredem. § eligere.

NE nimia Diuiditur. Primo nouam religionem prohibet in personis & locis Secundo pluralitatem locorũ monachis & abbatibus: ibi *Illud.* Abbas.

CASVS Prohibet hic concilium. ne aliquis decætero nouã religionẽ inueniat, sed qui vult ad religionem transire, vnã de approbatis assumat Itẽ qui uoluerit nouã domũ fundare. & regulã & institutionẽ accipiat de approbatis. in fine ĩ hibetur, in plurib. monasterijs monach' cantat, necunus abbas p̃-

fit plu-

Marginal notes:

† Cap. 2. eo. tit. in 4 compil. Videtohic præ aliis Hostiẽsẽ, & Henricũ Boich. Adde concilium Tridenr. sess. 25. titu. de regularib. cap. 11.

[1] Et melius secũm Hostiensẽ ff. de leg. 1. si seruus pluriũ. § si numer'. & sup. de fid instru. pastoralis. Ioã. And.

† Hinc patet s̃nias censurarũ pòst appellationẽ latas nõ tenere, de quo uide Panormitanũ in c considerauimus. .s̃. de elect.

† situm.

[2] Et ĩ. de proc. qui ad agẽdũ lib. 6 Io.

† Cõciliũ. generale Lateranẽ. sub Inno. 3 ca. 13. & c 3. eo. tit. in 4. cõpil.

† religionis.

[3] Idem Guiliel in in Spec. de procur. §. 1. ver. in p̃missis. Io. And.

[4] Sol. casus est. speciali, & facit. ff. de regu iuris. l. nemo ex his. & qd ibi not. Ioã. And.

[5] Etiã simul posset hoc p̃poni cum non sint cõtraria. de priuil. cũ personæ li 6. Ioan. And.

fit pluribus monasterijs Not.ꝙ diuersitas religionū reꝓbat. Item qui fundat ecclesiam, nō nouam religionē dēt cōstituere, sed vnā de approbatis debet assumere. Itē unus monachus nō debet habere locū in diuersis monasterijs, nec unus abbas præesse debet pluribus abbatijs.

¶ Vide Cardinalē cōsil. 39. in c' in aliq- bus locis & Felinū ī c ecclesia sanctę Mariæ. sup de const. ad - de ca uni cum eod. tit. li. 6.

¹ Nec nouas sāctus vel nouæ reliquiæ. ȷ. de reli. c. 1. & 2. nec nouę feriæ repētinæ. C. de feri. a' nul lo iudice s̄m Host Io. And.

† Cap. 2. eo titu. in 1. comp. Et uide concilī Trid. sess. 25 tit. de regula rib ca 11. adde glossam & Archidiaconū. 16. q. 2. ī summa.

a ¶ Nouam religionem. Nam nouū collegium non potest constitui inconsulto principe. ff de colleg. illi. l. 3 sic nec noua dignitas sine auctoritate papæ. ¹ ȷ. de consue. cum olim & 22. d st. c. 1.

¶ Glo. seq. inducit duo si milia.

b ¶ De approbatis. sic q nouā dignitatē instituit in ecclesia, constituet eam secundū consuetudinē aliarū dignitatū. ȷ. de cōsue. cum olim similiter noua ecclesia debet regi secundū consuetudinem aliarū. ȷ. de cen- lib super Io.

¶ Glo. seq. inducit alia duo simi ia.

c ¶ Plurib. monasterijs. sic patet ꝙ nullus pōt esse monachus uel abbas in plurib monasterijs: sic etiam de iure nullus potest præfici in diuersis ecclesijs secularib. ȷ. de pben. de multa. nec simul præbendam & dignitatē habere. sup de concess. præbendis. cum nostris & c. litteras. nec abbas cum fratrib. posset dispensare, ut monachus haberet locum in diuersis monasterijs arg sup de elect. constitutis.

cætero nouā † religionē a inueniat: sed quicunq; ad religionē conuerti voluerit, vnā de approbatis b assumat. Similiter qui voluerit religiosam domū de nouo fundare, regulā, & instōnē accipiat de approbatis. ¶ Illud ēt prohibemus, ne quis in diuersis monasterijs locum monachi habere ꝑsumat: nec vnus abbas pluribus monasterijs c præsidere.

TITVLVS XXXVII.

De capellis monachorum & aliorum religiosorum.

¶ Vrbanus tertius.

¶ *Ad curā monasterio subiectā, nō monachi, sed seculares clerici præficiuntur, & episcopis subsunt.*

CAP. I.

IN † ecclesijs ubi monachi habitant, populus per monachū non regatur: sed capellanus, qui populum regat, ab episcopo per consilium monachorū d instituatur: Ita vt ex solius c epi arbitrio, tā ordinatio eius, quam depositio, & totius vitæ pendeat conuersatio.

¶ Innoc. 3. archipræsbytero, & clericis sanctæ Ceciliæ.

¶ *Si ecclesia non cathedralis vēdicat sibi ius in alia ecclesia, obtinebit solum quo ad ea, quæ probabit sibi deberi præscriptione, vel alio legitimo modo. h. d. secundum communem & verum intellectum.*

CAP. II.

DIlectus † filius M. syndicus ecclesiæ vestræ, ab œconomo S. Laurentij de Piscinula, in scrutinijs, f baptismate, & capitulis, g & similibus subiectionē postulans, possessoriū & petitoriū h intentabat. Cum. n. ecclesia S. Laurentij sit in parochia vestra sita, debet de iure communi i ecclesię uestræ, in prædictis omnibus subiacere: quia nec priuilegiū exēptionis habet, nec præscriptionem k pro se poterat allegare: cū illa † ecclesia sanctæ Cecilię præscripsisset, sicut per testes dicebat legitime comproba

DE CAPELLIS MONACHORVM, & aliorum religiosorum.

¶ *Supra uisum est de religiosis. item domib. religiosorum in genere: nunc autem subijcit in specie de domib. religiosis, seu capellis monachorum. Abb. Sic.*

De hac materia tractatur. 16. q. 2. & q. 1. peruenit. & in alijs cap.

IN *ecclesijs* Primo ponit dictum. Secundo ampliat: ibi, *Nec* Abbas.

CASVS. Statuit Vrbanus Papa, ꝙ monasteria quæ populum habent, habeant capellanum suum institutum ab episcopo de consilio monachorum: qui populum regat, & uisitet cum necesse fuerit; cuius ordinatio & dispositio ad episcopum pertinet. Not. ꝙ monachi curam populi habere non debent. Item ordinatio & dispositio præsbyterorum ad episcopum pertinet.

¶ *Glo. seq. alleg. unum contrarium. alleg. 4. cano. & solu.*

d ¶ *Monachorum* Hoc ius cōe vr̄: ut sup. de sta. mo. monachi. ubi prohibentur poni per parochias. Signantur 5ria. 16 q ȷ̄ doctos, & c. vos autem. & c. in parochias Sol quod hic dr̄, intelligē de monacho claustrali, qui non est à populo electus, nec ab episcopo institutus. monachi debent habere capellanum, qui ministret populo sacramenta, ab ēpo institutū de consilio monachorū ut hic dicit, qui circumeat parochiam cum necesse fuerit: quod monachi facere non debent. Ibi de illis qui præficiuntur parochialib. ecclesijs per episcopum, hic nō & hoc ca loquitur ubi est congregatio monachorum.

¶ *Gl. seq. recitetur per contrarium. de can. 13. q. 7. &c.*

e ¶ *Solius* Hoc ideo dicit: quia monachi non possunt remouere eum: sed si delinqueret, per ēpm debet remoueri ordine iudiciario, & ita excluduntur monachi quantum ad hoc. sed si deberet deponi: tunc necessarij sunt alij episcopi 15 q. 7. felix. & c. si quis tumidus.

D*ilectus*. Tria facit. Primo ponit petitionem actoris. Secūdo defensionem rei. Tertio Papæ diffinitionē. Secunda: ibi *Ad hæc* Tertia, ibi, *Nos*. Abb. Sic.

CASVS Syndicus ecclesiæ sanctæ Cecilię, noīe ipsius ecclesię petebat ab œconomo sancti Laurentij de Piscinula subiectionē in scrutinijs, baptismate, capitulis & similibus, possessoriū & petitorium intentando, dicens, ꝙ cum ecclesia sancti Laurentij sit in parochia sanctæ Ceciliæ sita, de iure cōi dēt ei in prædictis omnibus subiacere: cum priuilegium exemptionis non habeat: nec præscriptionem pro se poterat allegare, cum ecclesia sanctæ Ceciliæ præscr psisset prædicta, sicut ꝑ testes dicebat esse probatum: ꝑterea cum inter prędictas ecclesias coram C. Papa sup ꝑ prędictis quæstio verteretur. M. ꝑsbyter ecclesiæ sancti Laurentij fuit spōte cōfessus, ꝙ ecclesiæ sanctæ Ceciliæ debebat scrutiniū & baptisma: & cū ecclesia sanctæ Cecilię vellet producere testes ad probandū, ꝙ ille ꝑsbyter diuersis tēporibus vocatus fuerat ad capitulum, & ꝙ ad ipsum venerat: dictus ꝑsbyter confessus fuit se vocatum ad capitulum venisse: vnde C. restituit ecclesiam sanctæ Ceciliæ: quo ad capitulum, quo conquesta fuerat se spoliatā, saluo iure ꝓprietatis ecclesiæ sancti Laurētij. per hoc ergo syndicus sanctæ Ceciliæ ꝓbare volebat, ꝓprietatē quo ad scrutiniū & baptisma, & possessionē quo ad capitulum: Ad hoc œconomus sancti Laurētij ex aduerso rīdit. ꝙ ecclesia ipsa nullo medio ꝑtinet ad Romanā ecclesiā: ꝑterea ipsa eccl'ia fuit monasteriū monialiū & gñaliter seruatur in urbe, vt nullū monasterium titulo sit subiectū: quare incongruum uidebatur, ut regulares secularibus supponantur: & dñs Papa in ipsa ecclesia institutionē liberā exercebat & destitutionē. Dñs Papa his & alijs intellectis, cōdemnauit œconomum sancti Laurētij syndico ecclesiæ sanctæ Ceciliæ in scrutinio & baptismo, ita tamen ꝙ per hoc nullū ꝑiudicium generetur Romanæ ecclesiæ, si quis ius suum forte duxerit prosequendum. In institutione vero, & destitutione, & capitulo œconomum sancti Laurentij ab impetitione syndici sanctę Ceciliæ prorsus absoluit, sibi sup hoc perpetuum silentium imponendo. Not. ꝙ in eodem libello pōt quis intentare possessorium & petitorium super diuersis articulis. & etiam super eod Item confessio syndici vel procuratoris ꝑiudicat ecclesiæ. Itē obedientia probatur per hoc ꝙ quis vocatur & venit ad capitulum vel cōcilium. Itē, ꝓtestatio facienda est ne factū propriū suæ ecclesiæ noceat. Itē in persona syndici formanda est ſnia: & iō condēnationis & absolutionis ſnia pōt in procuratorē uel syndicum proferri.

f ¶ *In scrutinijs*. sic su. de ma. & obed. his, quæ Scrutinium hic & ibi appellantur catechismi siue exorcismi, qui fiunt baptizandis per xx. dies ante ² baptismum de quibus legitur de conse dist. 4. ante baptismum. & c. ante xx. & 20. q. 1. peruenit. Et est vulgare Romanorum: aliter recipitur scrutinium sup. de scruti. cap. vnico. & aliter accipitur in concilio Lug. su. de elect. in electionib. & c. quia propter

g ¶ *Capitulis*. synodo siue conuentu, ubi uitia corriguntur.

¶ *Gl. seq. no. in eodē libello et c. inducit duo similia. et subdit cām.*

h ¶ *Et petitorium* super diuersis c ī petitoriū quo ad scrutiniū & baptisma, possessoriū quo ad capitulū: & sic duę actiones simul in eodem libello pñt proponi ³ sicut & de possessione soli interdicto vn̄ vi possum experiri, & de reb. vi ablatis ad exhibendum, vel ui bo ra. ff de ui & vi ar. l. 1. §. si fun dus de quo & pro eadem re possunt ista duo simul intentari, & ab eadē parte ut hic, & ȷ̄. de cau. pos. c. 2. 3. & 4. & c. cum dilectus. ubi materia ista expedit & c pastoralis. Itē & unū iudiciū sufficit ad plures societates. ff ꝓ soc. cū duob §. si plures alias incipit, lex ista. sub qua ē iste §. si inter fratres. arg. ff. fa. ercis. hēdes. §. 1 plurib. & §. seq. & hoc sic cā dirimēdarū litiū. arg. ff. de act. emp l. si ē nouū. & ȷ̄. de cau pos. c. ad vltimū

i ¶ *De iure communi*. sup tit. prox. c. constitutus.

k ¶ *Præscriptionē*. immo & si allegasset eā, nō iuuaretur, nisi allegaret

† Cap. vlt eo. eo. tit i 3. comp. Videto ꝓ alijs Hēr. Boic hoc ipsos ca.

† Aliàs illā. & tūc expone. i. ecclesiam sancti Laurēt i. quia possidebatur ab ecclesia sanctæ Cecilię cū sita eēt ȷ. parochiā suā. n̄ ē cōtra. Aliàs illa siura q̄ petebantur ꝗbus usa erat ecclesia sanctæ Ceciliæ si ecclesia sā. Laurētij. ita notat Hostiē sis, quem sequor.

² Hæc scrutinia septimana sancta fieri cōlueuerunt circa pueros postea I magno sabbato baptizādos, ut refert Hostiensis. & Io. An. hic ex Goffr. & vide Archidiaconū & Io. An. in c. 2. de ele li. 6

³ Cōcor. ȷ̄. de test. significauēr unt de cā pos. cā super. Io. And.

tum. Præterea cũ corã C. Papa pdecessore nro sup pdictus, inter vestrã & prędictã ecclesiã, qõ verteret, a M. psbyter eiusdem ecclesię fuit sponte b confessus, ꝙ ecclesię S. Cęcilię scrutiniũ & baptisma debebat. Cumq; pars vestra testes, q se illũ diuersis tpibus, ad capitulũ vocasse, ipsumq; venisse asserebãt, in mediũ produxisset: eis iurare paratis, pdictus psbyter se vocatũ c iuisse ad capitulũ est cõfessus. vñ pdictus prędecessor nr ecclesiã vestrã, capitulo, quo se cõquesta fuerat spoliatã, saluo iure proprietatis ecclesię S. Laurentij, reuestire curauit, d sicut in eius litteris cõtinetur. per hoc ergo proprietatẽ quo ad scrutiniũ e & baptisma, & possessionẽ quo ad capitulũ, vester voluit syndicus cõprobare. Ad hęc S. Laurẽtij œconomus ex aduerso rñdit, ꝙ ecclesia illa nullo medio ad Rom. Ecclesiã ptinebat. Cũ.n. monasteriũ monialiũ fuerit, & gñaliter teneret in vrbe, vt nullũ monasteriũ titulo f sit subiectũ, incongruũ videbat, vt regulares secularib. supponant. pterea vsque hodie nos in ea institutionẽ & destitutionẽ liberam exercemus: & j. Nos igit auditis ppositis, œconomũ g S. Laurẽtij syndico vestro in baptismo & scrutinio cõdẽnamus; ita vt p hoc Ecclesię Rom. nullũ prę iudiciũ gñetur, h si qñ forte ius suũ duxerit prosequẽdũ. In institutione i autẽ, & destitutione, & capitulo, œconomũ ipsũ ab impetitiõe syndici vestri penitus absoluimus, syndico vestro sup hoc ppetuũ silentiũ imponẽtes.

Honorius iij epo Venetensi.

In prioratib monachorum non possunt singuli monachi cõmorari, ẽt si super hoc habeant rescriptum Apostolicum, nisi in illo fiat mentio de Lateranensi concilio.

CAP. III.

EX parte tua fuit propositũ: & j. Abbas & cõuentus Riueñ. Veneteñ. diœcesis occasione lrãrum k Apost. sedis asserũt l sibi esse cõcessum, vt in singulis ipsorũ Prioratib. singuli monachi cõmorenẽ, si plurib. non suppetunt facultates eorundem. Cũ autem id obuiet Lateraũ. concilio, de quo nulla mẽtio m est in litteris antedictis: Fraternitati tuę breuiter rñdemus, ꝙ huiusmodi litteras ab Apostolica sede non credimus emanasse. Quòd si per occupationem n forsitã emanauerint, nolumus o per hoc derogari concilio supradicto.

Idem Burdegaleñ. archiepo.

Ordinarius cõpellit abbatẽ, vt monachos à prioratib. reuocet ad claustrũ, vel eis socios adiungat.

CAP. IIII.

AD audientiã nostrã peruenit, ꝙ nonnulli mo-

allegaret eam ex alterius persona. s. de præscri cum ex officij.

a *Verteretur.*] sup diuersis articulis, s. petitorio quãtum ad scrutiniũ, & baptisma, & possessorio quo ad capitulum, vt patet ex ipsa lra. Sed modo corã Innocẽtio agebat possessorio, & petitorio, & quia non fuit modo probatũ de proprietate quo ad capitulũ absoluitur ecclesia S. Laurentij quo ad capitulũ, vt in fi. lr. dũ Ecclesia Rom. habuit ibi institutionẽ & destitutionẽ, & ecclesia S. Cæciliæ sola solũmodo habebit possessionẽ, q presbyter cõfessus fuit quãtũ ad proprietatẽ corã Celestino Papa, cũ in oĩbus alijs ecclesia S. Laurentij pertineat ad ecclesiã Romanam, vt in fine patet.

b *Sponte confessus.*] Et sic cõfessio procuratoris pjudicat dño. iste psbyter procurator erat ecclesiæ S. Laurentij. De hoc not. s. vt li non cõte. c. 1. Et sponte dicit, quia secus si coactus. j. de accusat. cap. si constiterit. Et confessio in vno iudicio facta coram Celestino, valet hic in alio corã Innocentio, vt patet. Bern.

Glo. seq. alle. vnã concor. & signat vnũ contrarium.

c *Vocatum.*] Per hoc igitur probatur possessio, & obedientiæ, q aliquis uocatus ad synodũ venit. arg. s. de his quæ fi. à ma. par. cap. c. ex ore arg. contra s. de restit. spol. olim.

d *Curauit.*] Eo de iure. debuit pnũciare diffinitiue sup prædictis duob. articulis. sed noluit. Ber.

e *Scrutinium & baptisma.*] In his duobus obtinuit. in omnibus alijs succubuit, vt j. sequitur.

Glo. seq. obij. et, & duplicitur soluit.

f *Titulo.*] i. plebi seculari. 18. q. vlti. peruenit. & c. dudum. Sed nonne subijcietur epo, qui est secularis? Sed illud est, vt dixit Vinc. propter excellentiã dignitatis. immo verius vr, vt s. dixit, ꝙ de iure cõmuni monachi possunt subesse titulo, id est, plebi seculari. 16. quæst. 1. alia & cap. ecclesia habet. & cap. legi argum. 93. distinc. à subdiacono.

g *Oeconomum S. Laurentij.*] Hic format sententia in persona procuratoris siue œconomi, non tñ ipse conuenitur vel conueniretur actione iudicati: nisi esset defensor tantum. vel datus in rem suam ff de procur. Plautius. Arg. contra. ꝙ in persona domini. s. de prob. licet. De hoc traditur s. de elect. querelam.

h *Generetur.*] Et ita Papa iudicat ꝙ ei nõ obsit excep. rei iudicatæ. lim s. de re iud. c. suborta. vnde bene præscribitur contra monasterium exemptum spatio legitimo xl. ann. licet nõ contra Papam. 16 q. 4. volumus.

i *In institutione.*] Hic patet ꝙ in quibusdã iuribus epalibus põt præscribi, ts ꝙ non pp hoc in alijs. & ita fallit regula illa, ꝙ per parte tota sententia retinetur: vt ff de ser. rust. præd. una est via. de hoc dr s. de præscr. auditis & hoc ideo est, quia ius episcopale est genus multas habens species sub se, quarum multa enumerantur. s. de offi ord. conquerente & c. dilectus.

EX parte tua.] Diuiditur: primo ponitur consultatio. secundo responsio: ibi, Cum autem Abbas.

CASVS. Abbas & cõuentus Riueñ. Veneteñ. diœcesis litteras Apost. ad quosdã iudices impetrauerũt, ne eps diœcesis eos cõpelleret plures monachos ponere in qbusdã prioratib. suis, vbi singuli monachi esse psueuerũt, cũ plurib. facultates non sufficerẽt eorundẽ, inquisita prius veritate de facultatib prioratuũ: occasione illarũ litterarũ dicebãt sibi esse cõcessum, vt i singulis prioratib. suis singuli monachi cõmorẽtur, dũmodo pluribus facultates non suppetãt eorundẽ: Eps Venetẽsis significauit hoc dño Papæ & ipse rescribit ei dicẽs, cũ istud obuiet concilio Lateraneñ de quo nulla fit mentio in litteris prædictis. Rñ. ꝙ non credit hmõi litteras a se de Apost emanasse: ꝙ si forsitã per occupationẽ emanauerint, nõ uult p hoc derogari cõcilio antedicto. No. ꝙ monachi in ecclesijs soli commorari non debent. Item si qs litteras impetrat contra aliquod ius siue cõcilium, de ipso iure siue concilio mentionem facere debet, aliter non ualent.

Glo. seq. incipit casum.

k *Litterarum.*] Litteræ istæ tales fuerunt: impetrauerunt monachi isti lras ad quosdã iudices, ne eps diœcesanus cõpelleret eos, plures monachos instituere in qbusdã prioratib. suis, vbi singuli monachi esse cõsueuerũt, cũ plurib. nõ sufficerent facultates eorundẽ: inquisita prius ueritate de facultatib. prioratuum. occasione taliũ litterarum dicebant sm ꝙ inferius continetur.

l *Asserunt.*] & male: quia licet in ecclesijs illis nõ possent esse plures monachi, nõ tamẽ Papa cõcederet ꝙ soli monachi in singulis prioratibus singulariter ponerẽtur: quia illud esset cõtra concil. Lateran. s. de sta. mo c. a. & est expressum j. c. prox. vnde litteræ istæ de cõscientia Papæ non emanauerunt. Bernard.

m *Nulla mentio.*] & sic patet quod si quis litteras impetrat contra aliquod ius siue cõcilium, non valent nisi fiat mentio de illo iure. s. de rescrip. nonnulli & s. de æta & qual. cam te.

n *Occupationem.*] sic j. de sen. excom. si aliquãdo. C. de lib. cau. iubemus. idem esset si per importunitatem petentis. C. de pe. bo. sublatis l. 1. lib. 10 arg. s. de rescrip. si quando.

o *Nolumus.*] tamen si vellet, bene posset dispensare contra concilium: quia auctor illius concilij in parem no habuit potestatem s. de elec. innotuit. & Papa maior est quam concilium s. de elec. significasti.

AD audientiam.] Primo ponit transgressionẽ concilij, quam secundo mandat corrigi: ibi, ideoq. Abbas.

CASVS. Significatum fuit D. Papæ, ꝙ quidã subiecti archiepo Burdegalẽ. olitarij habitabant in quibusdã Prioratibus contra statutu Lateranẽ. concilij. vnde mandat eidem archiepo, quatenus abbates seu Priores ipsorum, vt vel ipsos reuocent ad claustrum, facientes per clericos seculares in eisdem ecclesijs deseruiri, vel allocent sibi alios monachos, cũ quibus vitam regularem obseruẽt, per censurã ecclesiasticam monitione præmissa compellat. No. ꝙ monachi in ecclesijs soli habitare non debent.

Et tñ supra possessorio non pronũciat sm Inno. d. pũt dici ꝙ pnunciauit in decisio sm Pet. & Abbatem Io. And.

Sed non pprietas. Io. And.

ad hoc

ipsa

Facit qd not. de elec. nulli, lib. 6. in vlti glo. Io. And.

Riueñ. Riueñ.

Naneteñ.

Lateranensi con cil. sub Alex. 3. iij. c. x. refert s. de sta. monac. c. monachi.

Host. dicit istos fuisse pseruatores s. diœcesani. Io. And.

Sed hoc nõ dicit vel le pp periculu peccati carnalis concupiscentiæ, qd imminet spãliter & est sequela solitariæ vitæ religiosis inter homines cõuersãtes: & hoc sñs decauit cõcil. Later. vt ibi patet. Ioan. Andr. et Host.

alijs monachis habitare nō debent ĩ concilio Laterañ. Itē epi pñt cōpellere abbates ne monachos solos per villas dimittāt.

a ¶ *Diœcesana.*] idest, iurisdictionis. De hac lege no. ĩ. de offic. ord. dilectus.

b ¶ *Generalis concilij.*] Hic vocat Papa Laterañ. cōcilium gñale, qd habes ĩ. de sta. mon. c. 2. sed concilium Innocētij semper sic appellat.

¶ *Glo. seq. ponit differentiam quam improbat.*

c ¶ *Eisdem associent.*] & ita epi cōpellere debent abbates, ne monachos per villas solos dimittāt, secus in canonicis regularibus, si eligerentur ad regimen animarū, nam illi nō cōpelluntur alios secū habere, nisi id commode facere possint. ĩ. de sta. mon. qd Dei timorem. sed ibi est collegiū: vnde idē vĩ de regularibus, s. qp non deberent esse soli in capellis.

Quod citaui ĩ c. præcedenti.

claustra

De materia totius tituli vide late p Lābert. in libris de iur. patr. ad de ocil. Tridēt ĩ. suis locis citādum.

In oībus antiq: ita. ex cōcilio Mediomatricis idē Burch. lib 3. decre c. 43. & in 1. cōpil eod. ti c. 3. Iuo p 3. ca. 46. habet ex cōcilio Mediomatricen c. 10. extat tñ hoc decretū in cōcilijs vulgatis i synodo Cabilonēsi sub habita sub Imperatore Carolo Magno, c. 26.

De hoc artic. quid sit tenendum, vide clem. plures, de iur. patr.

nachi, lege tibi diœcesana a subiecti, in quibusdā Prioratibus habitant solitarij, qp statutū gñalis b ɔcilij. Ideoq; mādamus, quatenus ipsorū abbates seu priores, vt vel ipsos ad claustrū reuocēt, faciētes in ipsis ecclesijs deseruiri p clericos seculares: vel alios monachos eisdem associent, c cū quibus vitam possint ducere regularē, monitione pmissa, per censurā ecclesiasticam compellas.

TITVLVS XXXVIII.

De iure patronatus.

• Ex concilio Mediolanensi.

¶ *Si pp discordiā patronorum ecclesia caret administratore, cessatur in ecclesia à diuinis, tolluntur reliquiæ, & ostia clauduntur, si aliter sine scādalo ecclesiæ prouideri non potest. h. d. cum cap. seq.*

CAP. I.

Perlatū est: & ĩ. ¶ Nobis visum est, qp ecclesia inter hæredes patroni diuidi non debeat. d Et si simultates e inter eos surrexerint, propter quas sacerdos suo ibi officio canonice fungi non possit: si aliter prouideri non poterit, præcipiatur ab episcopo, vt nullo modo ibi Missarum solemnia celebrentur, f donec ad cōcordiam redeant, & ecclesia sacerdotem canonice habeat, qui libere suum ministeriū valeat exercere.

• Ex concilio Triburieñ.

¶ *Summatum est in c. proximo.*

CAP. II.

Qvęcunq; ecclesia: & ĩ. ¶ Si contingat pro ecclesia dissidere patronos, vt eam nolint sub vno presbytero procurari, epš (si aliter nō poterit ipsi consulere) tollat inde reliquias, g atq; eiusdem ecclesię claudat ostia; vt sacrum mysteriū nullus in ea celebret, antequam vnū eligant presbyterum, qui sacrosancta sit idoneus procurare.

• Ex concilio Lateraneñ.

¶ *Si patroni in præsentando discordant præfertur præsentatus à maiori parte, si est idoneus: & si hoc sine scādalo fieri non pōt, vel patroni infra tps debitū non præsentant, epš ordinabit ecclesiam.*

CAP. III.

Qvoniā, in quibusdam locis fundatores h ecc-

DE IVRE patronatus

¶ *Supra visum est de preb. & dig. item de relig. dom. item de capel. mon. sed quia ad istas fit institutio nonnunquam per præsentationē patroni, & sic posset dubitari de iure patronatus, & de modo præsentandi: merito post rubricas præcedentes subijcitur ista. Abb. Sicul.*

De hac materia tractatur 16. q. 6. pia mente. §. cum ergo. vsque ad fin. q. 16. q. 5. si quis ep. scoporum.

Perlatum est.] Duo facit concilium. Primo prohibet ecclesiā inter patronos diuidi: Secūdo ponit quid facere debeat episcopus cum patroni non ordinant ecclesiam. Secunda ibi, Et si. Abb. Siculus.

CASVS. Aliqb contingit, qp vnus patronus ecclesiæ relinquit plures hæredes: quilibet hæredū vult pro suo arbitrio ecclesiam ordinare cum vacat: statuit concilium, qp inter hæredes patroni ecclesia diuidi non debeat: & si discordia fuerit inter eos, propter quam sacerdos ibi ordinari non possit, episcopus præcip at vt nullo modo Missarum solemnia celebrentur ibidē, donec ad concordiam redeant, & canonice prouideant ecclesiæ. No. qp ecclesiæ diuidi non debent. Item episcopus potest compellere patronos ecclesiarum discordantes per subtractionem diuinorum vt ad concordiā redeant.

¶ *Glossa sequens fortificat tex. per rationem ad quam inducit quatuor iura. Secundo tractat an ius patronatus cuique patrono competat insolidum. In fine quærit & arg.*

d ¶ *Non debeat.*] quia ad mutabilitatem mūdanarum necessitatū ecclesia turbari non debet. 10. dist. lege. & 3. q. 6. hęc quippe. & 100. dist. c. 1. & ĩ. eo. quemadmodū. Et no. qp iuspatr. apud vnumquēque hæredum est insolidum quo ad omnē eius effectum. ff. de bo. lib. si libertus. in pr. præter sacerdotis pñtationem, quæ est apud omnes. ita qp apud nullum: vt hic patet, & ĩ. c. proxi. sicut electio quia res simplex est & indiuisibilis. & sic ad quemlibet hæredem insolidum transit, etiā si ex diuersis & inæqualibus partibus sint hæredes. arg. ff. de ser. vir. C. de relig. si sepulchrum. & ff. eo. l. qp si locus. & ff. ad leg. Falc. l. 1. §. si viusfructus. & ff. de vsu & hab. vsus quia incorporalia diuidi non possunt. arg. 7. q. 1. mūd. Quid si non conueniant, possent ne pacisci adinuicem, vt alternis vicibus pręsentarēt Argum. quod sic, ut de vsufr. quotiens, ff. de serut. via, in fine.

ADDITIO. Et ff. com. diui. l. cōt diuidundo. § si de vsufructu. Imo contra, cum sit res spiritualis. vide cle. plures, eo. tit.

e ¶ *Simultates.*] id est, latentia odia siue discordiæ.

f ¶ *Celebrentur.*] sic 16. q. 7. considerandum. & c. si plures. sed hoc hodie seruari non debet, si aliquo modo sine scandalo possit ecclesia ordinari. ĩ. eo. quoniam. Ber.

Qvæcunque] CASVS. Si patroni ecclesię discordes fuerint, vt eā nolint de vno presbytero ordinare: si epš aliter ecclesię cōsulere non poterit, tollat inde reliquias, & claudat ostia ecclesiæ, nec diuinū ibi celebret officiū, donec canonice vnū elegerint presbyterū. Ista duo cap. reducen da sunt ad c. seq. Nota, qp episcopus potest cōpellere patronos discordantes, ad ordinandā ecclesiam de vno presbytero.

¶ *Glo. seq. ponit triplicem lecturam, Melen. Ioan. Fauen. & Alani.*

g ¶ *Reliquias.*] Quidam dicunt, sicut Melendus, qp hoc c. non tenet, & ista c. similiter nō tenent 16. q. 7. cōsiderandum. & c. si plures. & c. seq. qm. & c. eam te. nisi forsitan ex tacto epi magnū scandalum oriretur, tūc posset seruari hoc quod hic dr ad tempus. quod ita vĩo Fauen. dicebat, tollat reliquias i non ponat. Ala. intelligit de reliquijs, quæ sunt in capsis extra altare. quod est verū, quia de illis quę sunt in altari nō intelligitur.

Qvoniam] Primo ponit abusum patronorū. Secundo pstituit onem: ib, Præsentet. Abb.

CASVS. In quibusdā locis patroni ecclesiarum, vel eorū hęredes, abutūtur ptāte sibi ab ecclesia concessa: quia cū vna ecclesia vnius debeat esse rectoris, ipsi in discordia plurimos pñtant: vñ statuit Lateran. concilium, vt si forte vota patronorū in plures partes se diuiserint, ille præficiatur ecclesiæ, qui plurimorū eligitur & approbatur assensu, & alias idoneus fuerit: si aūt hoc sine scandalo fieri nō poterit, epš ordinet ecclesiam sm quod melius sibi visum fuerit: In fine dicit, si de iure patr. quæstio emerserit inter aliquos: & illa infra quatuor menses nō fuerit diffinita, extunc superior ordinet ecclesiam. No. qp ex fundatione ecclesiarū acquiritur ius patronatus. Item plures rectores nō debēt institui in vna ecclesia. Itē electio maioris partis tenet, dummodo electus sit idoneus. Item pp scandalum aliqñ tenetur a iure. Item si quæstio iuris patron. infra quatuor menses non finiatur, episcopus postea ordinare potest ecclesiam.

¶ *Gl. seq. recitet pr per q an refectione, & c. & ponit opi Laur. quam detrimine' secundo quæri arg p o, & contra & tenet vltimam.*

h ¶ *Fundatores.*] No. qp ex fundatione ecclesiæ acquiritur ius patronatus, vt hic, & 16. q. 7. filijs & ĩ. eo. nobis. sed ex refectione vel reparatione nō acquiritur, vt dicebat Lau. arg. ff. ne qd in lo. pub. l. prior. §. vicinales ea videlicet rōne, quia quod humani iuris esse desijt, seruitutē nō recipit. ff. com. præd. tā vrb. q rust. l. caueri. i quod intelligo cū omnino non est destructū monasteriū vel ecclesia: sed si funditus destructū sit, & de consensu epi aliquis vellet reędificare ecclesiā, credo qp acquirat iuspatronatus. quia perinde est ac si ab initio ecclesiā construxisset ĩ. de iud. cōsuluit. arg. Ite quid si reædificata est ecclesia de eadē materia, nunquid prior patronus remanet patronus? Vĩ qp sic. quia eadē ecclesia intelligit. ff. de iud. proponebat. & 7. q. 1. denique. ff. de vsufr. in area. & ff. de ser. vrb. præd. seruitutes. §. si sub aūt. & hæc ecclesia loco prioris succedit, vnde eadē intelligit. arg. ff. si quis cau. si eum. §. qui iniuriarū. & ff. si ex noxa. cau. l. 2. in fi. ff. de vsufr. dns, in pr. ff. de

Conciliū Tribureñ. c. 32. Burchard. li. 3. decre. c. 224. Iuo par. 3. cap. 183. & ca. 2. eo. ti. in 1. compil.

In vno veteri: ordine alterius manu erat scriptum: ordinari.

Alias, mā nifestiū. qd agnoscit hic Hostiensis.

Cōcilii Later. sub Alex. iij. cap. 17. & c. 4. eo. tit. in 1 cōpil.

De Ecclesiæ & materia vide Hosti. in sum. eod. tit. § quid iuris Lapū alle. 77. adde Bal. in l. j. ff. de senator. & Lābert. de iure patr. li. 2. par. 2. art. 5. q. 2.

2 Vide cōcil. Tridēt. sess. 14. de reform. c. 12. & sess. 25. de ref. c. 9.

3 Per hāc l. dixit vim ecc. ĩ c. significasti. qp si aliqs construxit ecclesiā, & eam fecit cōsecrari, qp alius eā dotādo patronatum sibi nō tenet acquirere. Iost. And.

ff. de

ff. de seruit. rust. praed. Attilicinus. arg. contra, quia desinit esse patronus, & obligatio semel extincta, &c. ff. de solut. qui res. §. aream. & de consecr. dist. 4. quaeris. quod verius videtur.

a ¶ *Abutuntur.*] & ita perdere debent priuilegium. 11. q. 3. priuilegium. & 74 dist. vbi ista didicisti.

b ¶ *Qui maioribus.*] Simile 63. dis. si forte. Sed nũquid requiritur q maioris sit meriti, & q plures eum pñtent? hoc vr velle haec littera, sed vr sufficere si sit idoneus, dũ tñ habeat maiorẽ partẽ, licet alius sit melior. De hac materia dicit s. de elect. ecclesia vestra.

¶ De hoc artic. uide quos citat s. in ca. cõstitutis. 46. de appell.

† Defensione, legitur in pci lio: aliàs, dispensatione

c ¶ *Sine scandalo.*] arg. q propter scandalum receditur à iure. s. de praebé. cum teneamur. & j. de no. ope. nunc. cum ex iniuncto. & s. de temp. ordi. ad aures vbi de hoc.

† Aliàs, personas.

d ¶ *Ordinet antistes.*] ponendo ibi rectorem, ita q ipsum postea repraesentet si voluerit. arg. j. eod. si vero.

† De itelle ctu huius §. vide Lãbert. tract. de iu. pat. art. 9. q. 1. par. 9. q. 1. par. 2. li. 2.

e ¶ *Infra quatuor.*] j. eo. cum propter. contra j. c. eam te ibi soluitur.

PRaeterea.] Duo sunt dicta. Secundum ibi, *Clericus.* Abbas Siculus.

CASVS. Quidam laici patroni in tantam audaciam prorumpũt, vt sine auctoritate epõrum clericos instituant in ecclesijs, & destituant: & possessiones & alia bona ecclesiarũ pro sua volũtate distribuãt: pp quod Lateranũ. conciliũ decernit illos anathemate feriendos: Clerici vero qui ecclesias de manibus recipiunt laicorum sine auctoritate epi sui, cõione priuentur: & si eas non dimiserint, à ministerio ecclesiae & ordine deponãtur. No. q laici etiã patroni de rebus ecclesiarũ spiritualib. vel tēpalibus, sine auctoritate epi sui nihil disponere debent. Itẽ sine auctoritate epi clerici nõ debent institui in ecclesijs. Itẽ pęna clerici recipientis beneficium de manu laici est, vt cõmunione priuetur. Itẽ pęna clerici non dimittentis beneficium receptum à laico est, q deponi debet.

† Scilicet cõcilio Lateranẽ. sub Alexã. iij. c. 14. §. praeterea. & c. 5. eo. ti. in 1. compil.

† vel

† Qd credo. Tãc. & Vin. Idem Host. cum nec laici sint excõicati s. pro xi. rñso. Io. And.

f ¶ *Instituant.*] 14. q. 7. laici & c. per laicos.

clesiarũ, aut heredes eorũ, ptãte, i qua eos ecclesia hucusq; sustinuit, abutuntur: a & cũ vna ecclesia vni' debeat esse rectoris, pro sua dissensione † plurimos repñtant: Presenti decreto statuimus, vt si forte in plures partes † fundatorum se vota diuiserint, ille pficiatur ecclesiae, qui maiorib. b iuuat meritis, & plurimorũ eligitur & approbatur assensu. Si † aũt hoc sine scãdalo c esse nequerit, ordinet d antistes ecclesiã, sicut melius eam sm Deum viderit ordinandã. Et id ipsum etiam faciat, si de iure patro. quaestio emerserit inter aliquos, & cui competat, infra quatuor e menses non fuerit diffinitum.

¶ Ex eodem †

¶ *Excõicantur patroni laici, qui clericos instituũt & destituũt in ecclesijs etiam patronatis, vel bona ipsarum aliter administrant: Et clerici q institutionẽ laicorũ recipiunt, cõmunione priuentur.*

CAP. IIII.

PRaeterea quia in tm̃ quorundã laicorũ processit audacia, vt epõrum auctoritate neglecta, clericos instituant f in ecclesijs, & remoueãt cũ voluerint; possessionẽ quoq;, atq; alia ecclesiastica g bona, p sua volũtate plerũq; distribuãt, ipsos anathemate decernimus feriendos. Clericus aũt, qui ecclesiã per laicos h sine proprij epi auctoritate receperit, cõione priuetur: i & si pstiterit, à ministerio ecclesiastico, & † ordine deponatur.

¶ Alex. iij. Eboracẽ. archiepõ.

¶ *Si patronus laicus successiue praesentat duos, & secundus instituitur ab episcopo, valet institutio. hoc dicit primo. Patronus non potest clerico vel alteri ecclesiae conferre ecclesiam patronatam, vel alteri donare.*

CAP. V.

QVod † aũt ꝯsulis, si clericus idoneus ad vacãtem ecclesiã pñtatus, nõ fuerit ab epo dioecesano admissus, & post modũ alius idoneus pñtatus, & institutus ab epo, possessionẽ tenuerit corporalẽ: an primo clerico ecclesiã petẽte, debeat posterior remoueri, vel posterior priori pferri: Dubiũ non est, quin in casu isto melior sit ꝯditio possidẽtis: k qm̃ anteq̃ pñtatio per dioecesanum epm approbetur, ratum nõ est qd à patrono fuerat inchoatũ. ¶ Decętero tuę prudentię rñdemus, q si laici clericis, vel collegijs, de concessionib. vel donationibus instrũ confecerint † in hęc verba vel similia: cõcessi vel dedi ecclesiã, & pñti charta firmaui: si consensus l epi non accesserit, nihil agi vr: quia pro non dato m habetur, quod ab illo datur, qui non potest de iure donare.

¶ Idem Exonien. † epo.

¶ *Comparans vel emens iuspatronatus, eo spoliari debet. Vel sic: Qui emit iuspatr. vt possit praesentare filium vel nepotẽ seu quem vult, eo priuari debet b d. Et vtraque lectura potest sustẽtari.*

CAP. XI.

QVia † clerici quidam

nus voluntate mutata aliũ idoneum pñtauit, qui fuit ab epo institutus, & in possessionẽ inductus: qritur quis istorũ alteri pferri debeat? Rñ. q in casu isto melior est cõditio possidẽtis, quia anteq̃ pñtatio p epm approbet, ratũ nõ est qd a patrono fuit inchoatũ. No. q licitũ est laico patrono variare ante institutionem pñtati. Itẽ no. casum in quo melior est cõditio possidentis, s. qñ laicus patronus praesentat primo vnũ, nec recipitur, & pñtat secundo alium, & recipitur: secus est in clerico patrono.

k ¶ *Possidentis.*] Sic j. eo. pastoralis. hoc intellige cũ laicus pñtat. secus si ecclesiastica persona, cui taliter variare nõ licet. j. eo. cũ aũt. sed epi punit, vt in c. pastoralis. Et est simile qd dr C. de rei vẽd. quotiẽs. sim. s. d pscr. ad aures. & ita ille potior est i iure, q prior possessionem fuerit adeptus.

ADDITIO. De hac materia tractatur s. de offi. ordi. cum vos. & melius s. de offi. leg. dilectus.

DE CAETERO. Aliqs laicus patronus cõcessit ecclesiam, & instrm fecit sub hac forma: Ego talis cõcedo & do ecclesiã talib. clericis siue collegijs, & pñti charta confirmo: quaeritur an talis cõcessio teneat? Rñdet Papa, si consensus epi non accedat, nihil agitur: quia p non dato hr quod datur ab illo qui donare non potest. No. q laicus ecclesiã nemini dare potest sine consensu episcopi. Itẽ pro non dato habet, qd ab illo datur, qui de iure donare non potest.

¶ *Glossa sequens quaerit, ponit solut. Laur.*

l ¶ *Si consensus.*] Et ita si consensus epi accesserit, valet talis donatio vel cõcessio. j. eo. c. illud. & ca. nullus. Sed quid intelligitur dare patronus? ecclesiam dare non potest: quia ad eum non pertinet: immo ad epm Lau. dixit q iuspatro. solummodo intelligitur donare, quod suũ est, de consensu tñ epi. s. de don. pastoralis. ne delusoria intelligatur donatio: vt res potius valeat, quàm pereat & argu. ff. de leg. 1. si domus, §. vlti. & hoc probatur ex eo quod dicit: pro non dato habetur, &c.

† Post cõcil Later. sub Alex. iij. par. 15. c. 1. §. quia autem. & c. 7. eo. tit. in 1. cõpil.

† Si vero laicus pñtãs nõ variasset: psentat' ab eo remoueret quẽ liber institurũ. de re iudi. cum Berthol- dus. Ioan. And.

† Aliàs, cõcesserint

† Exon.

† Cap. 8. eod. tit. in 1. cõpil & post cõcil. Lateranẽ. p. 15 c 4. Et de itellectu Lamber. de iu. patr. art. 2. q. 5. par. 2. lib. 2.

¶ *Glo. seq. signat contrarium.*

m ¶ *Pro non dato.*] Sic ergo pro nõ dato hr, qd ab illo dat, qui de iure dare non põt ff. de acq. re. dom. traditio. & C. de poen. l. 2 ff. eo. l. 2 §. vlt. & j. de do. post diuor. rest. nup. & C. qui pro sua iurisd. dare darive pos. l. vnica. & 1. q. 7. Daibertũ. Arg. ꝯ j. eo. cura. & melius c. ꝯsultationibus. Supple hic, nec est in possessione vel quasi: aliàs si esset in quasi possessione nõ vi, non clã, nõ precario, nulla qõne sibi mota: quia tũc ius acquiritur pñtato, & obtinet j. eo. ex litteris. & c. cõsultationibus. sed ibi laici erãt in possessione saltẽ de facto: & nisi cõsensus epi accesserit, nõ valet donatio, & ita concordat cum illa j. eo. cura.

† Vbi de hoc, & s. de renun. qd in dubijs. & hñt locũ haec iura vbi laicus dat ecclesiã in titulũ. secus si p proprietatem sm Vinc. Io. And.

g ¶ *Ecclesiastica.*] 16 quaest. 7. decimas.

h ¶ *Per laicos.*] j. de priuileg. cum & plantare.

¶ *Glo. seq. ponit opin. signat littera contrarium. & remittit.*

i ¶ *Communione priuetur.*] & ita non est ipso iure suspensus: qui recipit ecclesiam a laico, & per hoc intellige illos canones. 16. q. 7 si quis deinceps. cum alijs c. p seq quae hoc dicere videntur. Item alia pęna etiam imponitur ei qui per abusum laicorum consentit suae electioni, quia fit ineligibilis s. de elec. quisquis. arg. contra j. eo. cura. q scilicet ecclesia possit haberi per laicum, ibi soluitur.

QVod autem.] Duo sunt dicta Secundũ ibi, *Decaetero.* A. Sic.

CASVS. Patronus ecclesiae ad vacantẽ ecclesiam pñtauit praelato suo (ad quem pertinet institutio) clericum idoneum: clericus ille non fuit à pręlato admissus: postmodum patro-

QVia clerici.] Primo ponitur excessus Secundo poena: ibi, *Eosdem.* Abbas.

 CASVS.

CAP. VIII.

Illud † prętereundum nō duximus, ꝙ si laicus episcopo inconsulto ecclesiā a non vacantē concedit religiosę domui, & postea cum vacauerit, ad pñtationē eiusdē laici, clericus ibi fuerit p dioecesanum eiusdem institutus, prior concessio secundā institutione, quo minus habeatur rata & firma, nō potest aliquatenus impedire: b cū illa cōcessio de iure nullius possit esse momenti: tū qa de re c nō vacāte facta est: tū quia laicus sine auctoritate episcopi, nemini d pōt ecclesias † dare: Licet religioso e loco iuspatronatus † cōferēdi liberā habeat facultatē. Si vero iuspatronat⁹ vacāte ecclesia, religioso loco cōtulerit, f & aliquis sine pñtatione fratrū eiusdē loci, fuerit in ipsa ecclesia institutus, eius secundum rigorem iuris est institutio irritanda.

¶ Idem eidem

¶ Instituti in ecclesiis patronatus per nouos patronos mutari nō possunt, nec vicissitudines ecclesiarum per eos fieri.

CAP. XI.

Querimoniam † & infra. ¶ Absurdū videtur omnino, vt ad singulas patronorum secundum humanā cōditionem, mutationes, g ecclesiarū ordinationes mutentur: h Et vicissitudines i ecclesiarum ab aduocatis vel alijs † præsumantur.

¶ Idem Eboracen. archiepo.

¶ Patronus ecclesiam clerico conferre non potest: & si contulerit, potest hoc non obstante ad ecclesiam præsentare rectorem.

CAP. X.

Cum † laici epis nesciētibus, aut nō cōsentientibus, ecclesias clericis cōcedūt, in quibus hñt iuspatronatus; & postea pnia k ducti, alios ad easdē epis reprę sentant, & illi ad eorū pñtationē, in eisdem ecclesiis ab episcopis instituuntur; eorū debet institutio stare, qui auctoritate sunt epi instituti: concessione prior (quę nulla est l) omnino euacuata. Non enim licet laicis, m clericos in ecclesijs prçsumptione propria ordinare.

¶ Idem abbatibus, prioribus, & clericis per archiepiscopatum Eboracen. constitutis.

¶ Religiosi vēdicare vel retinere non possunt ecclesias sibi concessas à laicis, sine diœcesani consensu: nisi legitime præscripserint, vel postea diœcesanus cōsenserit.

CAP. XI.

Cura † pastorali: & j. ¶ Mādamus, quaten⁹ ex

Illud.] Diuiditur, quia ponit duo dicta. Secūdū: ibi, Licet. Ab. CASVS. patronus ecclesiam nō vacantē cōcedit alicui religiosę domui incōsulto epo, postmodū uacāte ecclesia patronus presentauit clericum epo, ad ecclesiā illā uacantē, & eps illū instituit: q̄rit vtrū prima cōcessio impediat secūdā? Rñdet Papa, ꝙ scda cōcessio tenet nō obstāte prima, q̄ de iure nullius est momēti, tū qa de re non vacāte facta est, tū qa laici sine auctoritate epi nulli possunt ecclesias dare, q̄uis iuspatronat⁹ possint loco religioso cōferre: Si aūt ecclesia uacāte ius patronatus loco religioso cōtulerit et aliqs sine pñtatione fratrū eiusdē loci fuerit institutus, eius institutio est de iuris rigore irritanda. No ꝙ nō præstat imped. mētū, qd de iure sortitur effectū. Item ecclesia non uacās cōcedi non potest. Item laici sine auctoritate epi ecclesias dare nō possūt licē laici possūt dare ius patron. loco religioso.

¶ Glo. seq. ponit opinionem.

a ¶ Ecclesiam.] Quidam intelligunt, ꝙ per hanc concessionem laicus ille intēdebat dare ecclesiā quo ad proprietatē, uel ecclesiā i vsus proprios. qd facere non poterat, s. de do pastoralis, x. q. 1. nouerint. & ca. si quidam. cum alius eam possideret: secus si dedisset iuspatronatus etiā sine cōsensu epi, ut dicunt, vt no. j. e. c. in notitia, hæc littera innuit, &c.

¶ Glo. seq. arg. alleg duo in p. & tria al. in contrariū.

b ¶ Aliquatenus impedire.] Argu. ꝙ non præstat imped. metū qd de iure non sortitur effectū, arg. s. e. qd aūt s. de elec. bonæ. Arg. 5 s. de ele. considerauimus. & c. auditis & s. de spōsa. ad audientiā.

c ¶ De re non vacante.] & ita patet, ꝙ ecclesia non vacans conferri non potest priuatę personæ vt s. de dona consultationib sed loco religioso de auctoritate epi ecclesia n̄ vacās pōt cōcedi: vt in decr. cōsultationib.

d ¶ Nemini.] id est nulli priuatæ personæ licet.

e ¶ Licet religioso.] Hæc littera innuit, ꝙ laicus possit dare iuspatronat⁹ loco religioso sine auctoritate epi: sed ecclesiā nō. arg. 16. q. vlt nemini regū, sed non credo, vñ supple hic de consensu episcopi: quia siue concedat ecclesiam, siue iuspatronatus, necessaria est auctoritas episcopi s. eo. quod aut. & s. de don consultationib & j. eo nullus.

ADDITIO. Hæc opinio reprobatur p c. vnicum. e. ti. li. 6.

¶ Gl. seq. quærit, ponit opi. Vin. & respondet c. quod Vin. alleg.

f ¶ Contulerit.] de auctoritate epi, vt dixi. Sed nūqd laico pōt dari iuspatronatus? Vin. dixit ꝙ sic. arg. j. e. ex insinuatiōe sed ibi nō fuit donatio, sed frater cessit fratri ius suū, seu renūciauit ei quātū ad se ius pñtandi & ita nō fuit donatio, cū ipse insolidū esset patronus: vt ibi dr. sed cum uniuersitate bene pōt donari vel vēdi & obligari. s. e. ex litteris. & j. e. cū seculū.

Querimoniā.] hēt duo dicta scdm: ibi, vicissitudines. Abbas.

CASVS. Dr in cap. isto, ꝙ p ꝑ mutationes patronorū ordinatio ecclesiarū mutari non debet ab ipsis patronis, vel ab alijs: quod esset absurdum, cum in patronorum potestate ecclesia non consistat. No ꝙ propter mutabilitatem rerū mūdanarum mutari non debet dispositio ecclesiarum.

¶ Glo. seq. exponit, signat contrarium, & soluit.

g ¶ Mutationes.] Licet patroni mutentur successione vel alio modo, ecclesiæ status ꝑ hoc mutari nō debet, cū in ipsorum dispositione ecclesia nō sit, sed potius eporū: nec possunt illā eximere de sua ptā c. 10 q. 1. sic quidā. & c nouerint arg cōtra 16 q. vlt. decernimus. & c. filiis. sed hic hñt tm pñtatem, defendendi ecclesiam, & denūciare sacerdotis excessus epo, sed super rebus nullā hñt potestatem. s eo præterea.

h ¶ Mutentur.] Simile 10. dist lege. & 101 dist. pue nit. 1 & 3 q 6 hoc ꝗpe.

i ¶ Vicissitudines.] 2 i. pmutationes, vt puta si patroni hñt plura iura patronatus, nō possunt illa permutare sine auctoritate episcopi Host.

Cum laici.] Sūmatur s. eo. c. illud Primo ponitur dictū. Scdo ratio: ibi, Non enim. Abb.

CASVS Aliquis laicus patronus concedit ecclesiā vacātē alicui clerico, ignorāte epo, aut nō cōsentiēte, postea pnia ductus clericū aliū pñtauit epo, & eps ipsū instituit: q̄ritur q̄ cōcessio valeat? Dī, ꝙ institutio illius ualere debet, qui auctoritate epi est institutus non obstāte prima cōcessione q̄ nulla est: qa non licet laicis clericos i ecclesijs ordinare. No. ꝙ locꝰ est pęnitenti vel pniæ & ex hoc surgit illud. ꝙ aliqs pōt cōtra factū suū venire. Itē nō pñtat ipedimētū qd de iure non sortit effectū. Item laici ecclesias ordinare nō debent.

¶ Gl. seq. ponit brocar. ꝙ licitum sit pęnitere, alle. nouem iura, in cōtrarium alle. quinque sol ponēdo regulā, & sex casus contra illam.

k ¶ Pnia.] Et ita licitum est pęnitere, & ptra factū suū venire, vt s. de elect. nosti. & 2. q. 6. c. ei qui. §. siquis libellos. 12 q. 1 certe. ff de min si minor C. q bon. eed. poss l. 2 ff de mun & ho. vt gradatim. §. sed & reprobari ff de posi. l 1 § si uero depoluero. & s. de depo. bona fides. & ff de act. emp & vēd si sterilis, §. vlt. Arg. cōtra s de fil. psb. ueniēs. s. de cle cōiu. diuersis fallacijs. & 17. q 4. sunt qui opes j. de despō impu de illis, 1. & 3 q 3. c. induciæ. §. offerat Sol. nō est locus pniæ nisi in casibus, puta si iusta cau a subest. 12. q. 1. certe. 63 dist. quia sancta § verum vel si aliquid inopinatu emergat 22. q. 2 ne quis arbitret & in oibus delictis & maleficijs. arg 50 dist pōderet. & s. de reb. ecc alie. vel nō, si quis presbyterorū. vel in his quæ fauore sui tm sunt introducta, quibus renunciare potest. 7. q. 1. quam periculosum & in his quę tēpra non fiunt plene. ff de iurisd. omn. iud. si conuenerit. Vin & in casu isto, vt hic patet, & j. eo cum autem & c. pastoralis.

¶ Gl. seq. alle tria iura & vnū alleg in contrariū, & ibi remittit

l ¶ Quæ nulla est.] Sic s. eo illud. & ita prima electio quæ nulla est, non impedit secundam. s de electio. bona memoriæ. & c. congregato. & s. de appel. constitutis Arg. contra s de elec. auditis. vbi colligitur, ꝙ electio quæ nulla est, impediat secundam. sed illud contra. ibi soluitur.

m ¶ Laicis.] Nec etiam clericis patronis licet ecclesiam ordinare: vnde habes similem casum de clericis, ei quod dicitur hic de laicis j. eo. c. vlt. Ala.

Cura pastorali.] Tria facit. Primo ponit dictum. Scdo exceptionē: ibi, Nisi. Tertio rōnem ipsius: ibi, Cum enim. Abb.

CASVS. Quidā religiosi & alij et clerici, recipiebāt ecclesias de manib laicorū sine auctoritate eporū, qd erat contrariū iuri: vñ mādat Papa pdictis religiosis, ꝙ nullus eorū ecclesias reci-

---

† Cap. 10 eo ti. in 1. compilat. & post cōcilium Lateran. par. 15. c. 6.

Et vide cōcilium Trident. sessio. 24 de reformat. c. 14. adde cōcilium Magūtin. tēpore Arnulphi. c. 4. & concilium Salegustadiē. c. 13. & de intellectu vide Lambertinū de iure patronat. art. 2. q. 2. par. lib. 2.

† ecclesiā

† patronatus ius cōferēdi &c.

2 De hoc videto hic latius per Io. And.

† Cap. 11. eo. ti. in 1. compilat. & post cōcilium Lateran par. 15. c. 7.

Et de intellectu vide Lambertinū de iure pat. art. 36 qō. 8. par. 2. lib 1. & art 4. q. 2 par. 3.

2 Hęc glossula Host. ē, vt finis īdicat, nec ī antiquis Raymūdi exēplarib. reponit.

† Verbū, heri, qd hic est in quibusdam in errorem, deest i oibus antiqs codicibus, & in recētiorib. magis emēdatis.

† Cap. 12. eod tit in 1 cōpil & post cōcilium Later. parte 15. cap 8.

Et vide cōcil. Tridē. citatū super hoc ti. c. illud.

† Cap 13. eod tit in 1. cōpil & post concil Later. par. 15. c 9.

Et de intellectu vide Couarru. in regula, possessor. de reg. iu. lib. 6 & in 2. par relectionis, §. 11. & Lāber. de iurepat art. 11. qō. 1. par. 2. li. 1.

CASVS. Dr hic, q sanctuariũ Dei hæreditario iure possideri nõ potest: & ideo sustineri nõ debet, q clerici auctoritate propria detineant ecclesias a parẽtib. eorũ fundatas, nec laici possunt ecclesias concedere filiis aut aliquibus alijs, cum sola pñtatio, & non concessio, pertineat ad patronum. Not. q successio hæreditaria in ecclesia reprobatur. Itẽ laici patroni ecclesiarum aliquibus ecclesias concedere non possunt auctoritate propria.

a Hæreditario.] successio hæreditaria in ecclesia esse non debet. 8. q. 1. Apostolica. ĩ de fil. p̃sbit. ex transmissa. & c. ad extirpandas.

Gl. seq. cum seq. recitatur per q. an pater filium & c. secundo quærit de pluribus patronis, & solui.

b Propria auctoritate.] secus si ad pñtationẽ parẽtũ: qa ipse se pñtare nõ possẽt. j. e. p tuas, vñ nõ vĩ hic phiberi pñtatio filij, vñ pmitti itelligit. ar. j. de ipõ cũ apud.

c Concedãt.] auctoritate propria. idẽ intellige de clericis. j. eo. tit. c. vlt. sed epo pñtare põt patronus filiũ, vt dictũ est s. qa suffragiũ patris valet filio. ff qđ cuiusq; vniuer. illud notãdũ. Sed si plures sunt patroni, nũqd possunt vnũ de se præsentare? Credo qđ sic. arg. s. de elect. cum in iure.

re hereditario a teneri non possit: nõ decet aliquatenus sustineri, vt clerici ecclesias a parentib. suis fundatas, ppria auctoritate b detineãt; aut laici filiis, vel aliquibus aliis, concedant c easdem.

Idem.

Iuspatronatus per se vendi nõ potest.

CAP. XVI

DE iure vero patronatus: & inf. Mandam' quatenus si R. illud cõparauit, (cum incõueniens sit vẽdi d iuspatronat', qđ est spirituali annexũ e) contractũ illum irritũ f esse decernas.

Idem.

Patronus non potest sine episcopi uel Papæ consensu, etiam loco religioso conferre ecclesiã decimas, uel aliud spirituale.

CAP. XVII.

NVll' Laic' decimas, g aut ecclesiã, h aut qcqd ecclesiastici i iuris est, sine ɔcessione sui pontificis, monasteriis vel canonicis ɔferat, k Et siquis eps improbitatis vel auaritiæ causa cõsentire noluerit, Romano Põtifici nuncietur; & qđ offerendum est, tunc eius licentia offeratur. l

Idem.

Si quis eps, in ecclesia alterius diœcesis est patronus, pñsentatus ab eo dẽt admitti, si est idoneus.

CAP. XVIII.

SIgnificasti: m & j. Si epi post pmotionẽ suã, pñtationes personarum ad ecclesias, à patronis earum, p ecclesijs sibi cõmissis adepti fuerint: psonę n idonee, quas ad eas vacantes pñtauerint, o sunt admittendę.

Idem abbati S. Albern.

Institutus ad præsentationem eius, qui tunc iuspatro. ecclesiæ possidebat, remoueri non debet: licet illud ius ab eo postmodũ euincatur: secus si non possidebat, sed tãtum credebatur esse patronus.

CAP. XIX.

COnsultationib': & j. Si aliqs clericus ab ordinario iudice in ecclesia fuerit istitutus ad pñtationẽ illius, qui eiusdẽ ecclesię credebat p esse patronus, & postea iuspatronatus alius euicerit in iudicio, institutus non debet ab ipsa pp hoc remoueri, q si tpe præsen-

l Offeratur.] nisi iusta cã subsit quare eps hoc denegauit: qa tũc Papa nũ concederet, nec epm cõpelleret ad dandam licentiam. arg 63 dist. litteras. & 85. dist. archidiaconum, in fi. Ber.

m Significasti.] Legit varijs modis. Primo q eps habebat ius pñtandi in alia diœcesi: Sed sm aliam lecturã nõ refert, an sit pronus in alia vel in propria diœcesi. Tertio potest secundũ aliam lecturam intelligi, q non iuspatronatus, sed mera præsentatio fuit cõcessa episcopo. Abb. Siculus.

CASVS. Aliquis eps postq adeptus est epatũ, acquisiuit iuspatr. in aliquibus ecclesijs à patronis ipsarum pro ecclesia sua: Dr hic, q si psonas idoneas ad illas ecclesias vacãtes pñtauerit, admittendę sunt. No q si quis eps habet iuspatron. in ecclesijs alterius diœcesis tenetur ei præsentare clericum Vel pone casum aliter, vt in sequẽti.

m Significasti.] Casus litteralis est talis: Quidã eps noie ecclesiæ suę, obtinuit iuspatr. in aliqua capella diœcesis alterius: clericũ quẽ ipse præsentauit, ille ad quẽ spectat cõfirmatio, recipere tenetur, & de alio epatu.

n Personæ idoneæ.] vt s. eod. c. illud. qđ vĩ concordare opin. Vincentij.

Gl. seq. reci. per quam episcopus alienigenã, & c. ponit. opi. Hug. quã improbat.

o Præsentauerint.] Epis vel alijs inferiorib. prælatis, in quorũ parochijs ecclesiæ sitæ sunt, & clericũ cuiuscũq; diœcesis pñt pñtare, vt 16. q. 5. si quis eporũ & sic intelligit Hug illud cap. & est priuilegium episcopi, vt dicit: sed littera illud non dicit expresse, sed dicit ordinet quos desiderat clericos ibi ponere & sic est contra illud 71. distin hortamur. & c. clericos & s. de cler peregr. cap. vlt.

d Vendi.] per se tm̃. sed cum vniuersitate bene potest vẽdi. s. eo. cum seculum. & etiam obligari. s. eo. ex litteris.

e Annexum] s. de iudi. quanto.

Gl. seq. quærit, & remittit.

f Irritum.] ipso iure: quia spirituale vel spirituali annexum vendi nõ pot, nec ẽt redimi. j. de simo. querelam. ff. de ch. emptio. hanc legẽ. quia res sacra non recipit æstimationem ff. de re di. sacra loca in fi. si tñ res sacra ab ignorãte emat, ad interesse agitur ex contractu, ff. de contrah emp. l. 4. & Insti. eo ti §. vlt. sed quis habebit ius illud, nũquid ille qui vendidit pdato si hoc ipso quod vendidit? De hoc dixi s. eo. quia clerici.

Nullus.] Habet duo dicta. Secũdũ: ibi, *Et si quis.* Abb. Sicu.

CASVS. Statuitur hic, q nullus laicus decimas, vel ecclesiã, aut qcquid ecclesiastici iuris est, sine ɔsensu epi sui monasteriis vel canonicis cõferre psumat: Si vero eps improbitatis causa vel auaritię consentire noluerit requisitus, Romano Pontifici nuncietur, vt de ipsius licentia, quod offerendũ est offeratur. No. q laicus nullu spirituale vel spirituali annexũ concedere potest alicui, sine auctoritate episcopi.

g Decimas.] s. de his q̃ fi. a præl. sine ɔsensu ca. cũ Apostolica

h Ecclesiam.] s. eo. quod autem. in fi Et expone, ecclesiã, i. ius patronatus, quia donando ecclesiam quod suum est donare vĩ de cõsensu epi, scilicet iuspatronatus. s. de do. pastoralis.

Glo seq. ponit. opi. Vin. quam reprobat.

i Ecclesiastici iuris] scilicet spiritualis: quia si esset tpale ius nullius auctoritas requiritur, du tñ res sit donatis. Dñt tñ quidam, sicut Vin q iuspatronatus pot laicus donare loco religioso, etiam sine auctoritate epi s. e. illud. sed contra dixi ibi.

ADDITIO. Hodie opi Vinc est approbata p c. 1 eo. tit lib. 6.

k Conferat.] si tñ cõtulerit, & subsequatur postea consensus epi, benẽ ualet talis donatio. s. 16 q. 1. c. vlti. & j. c. suggestum. s. c. cura pastoralis, & s. eo. quod autem, in fi.

Consultationibus.] Duę sunt partes Secũda ibi, *Si vero* Abb.

CASVS. Aliquis credebatur patronus alicuius ecclesię: præsentauit aliquem ordinario ad illam ecclesiam vacantem, & ille fuit per episcopum institutus: postea alius contra illum euicit ius patronatus in iudicio: quæritur, vtrum ille institutus propter hoc debeat remoueri? Respondet Papa, si tempore præsentationis suæ ille qui præsentauerit eum, ius patronatus ecclesiæ possidebat, & credebatur patronus, non debet propter hoc ab ipsa ecclesia remoueri, cum per hoc patrono nullum præiudicium in posterum generetur: Si vero non possidebat ius patronatus, sed tantum credebatur esse patronus cum non esset, ab ipsa potest ecclesia remoueri. Nota q ex sola possessione, cum bona fide acquiritur ius. Item argum q plus valet quod est in opinione, quam quod est in veritate Item quod legitime factum est, non debet irritari, licet ad eum casum deueniat, à quo non potuit incipere. Item ex sola opinione non acquiritur ius

Gl. seq. arg. opi. præsen. & c. all. quinq. iura, & duo in cõtrarium.

p Credebatur.] & erat in quasi possessione iurispatronatus: quia tunc tenet præsentatio, etiã si in veritate non sit patronus s. de elec querelam. & s. de cau poss & propr cum olim. & hic. Item est hic argum. q plus valet quod est in opinione, quam quod est in veritate. 1. q. 1. si quis a simoniacis. 3. q. 7. c. infames. § tria & §. verum. j. qui fil sint legit cum inter, & c. per tuas. & s. de biga nuper in fi arg. contra 29 q. 2. si quis. & 8. dist. veritate Et ita sola possessione acquiritur titulus, licet ille dñs non sit qui præsentat, sed hoc facit bona fides.

q Remoueri] quia quod legitime factũ est, nõ debet irritari. licet ad eũ casum deueniat a quo incipere nõ potuit 35. dist

Tt 4 præcepta.

Add. q Doc. dicũt cõtra hãc glo. qa pr & filius cẽsentur eadem persona. l. fin. C. de imp. & aliis sub sti.

Cap. 20. eo tit. in 1. compilat. & post cõcilium Lateran. par. 15 c. 17. Et de materia vide Archidiaconum in c. qui studet. 1. q. 1.

Cap. 21. eo. ti. in 1. compilat. & post cõcilium Latera c 11 Et de itellectu Lanbertinus de iurepatr. art. 14. q. 1. par. 2 li. 2. & art. 10. q. 2.

offerat.

Idẽ Vin. Gof. & Ho. sicut & decutiones vnum ex se dant tutorem. ff. de tut. & cur da ab his, vbi absũt idẽ Gu, in Spe. eo. ti. ae fi. Io. And.

Qđ non placet: qa licet ecclesiam dare nõ possit, ius tñ patronatus dare põt. s. eo. illud Vm Hostiẽsem.

Cap 22. eod. tit in 1 cõpil. & post cõcilium Latera. par 15. cap. 19. Et de itellectu Lamber. de iurepatr. art. 14. q. 7. par. 1. li. 2.

Alberij, in vno solo, in cæteris, Albern.

Cap. 23. eod. tit. in 1. cõpil. & post cõcilium Latera. par. 15. cap. 20. Et de materia, uide Abb. cõsi. 54 incip. Christi, eiusq; matris psidio. in 1. vol.

Hic casus nõ est Bern nec hi in antiquis libris.

Hęc glossula non est Bern. nec reperit in antiquis exẽplaribus.

Concor. l. 1. §. deniq. ff. de aqua plu. ar. no. Barto si Celsus. ff. de vsucap.

praecepta.ff.de iti.actuq; pri l.a. & ff de postul. 1 §.casum, 12. q.7 neq; furiosus 1 & qd rite & sm leges factum est, ex alio euetu resuscitari nõ debet C de admi.tut. sancimus. Et qd legitime factũ est, penam non meretur, C de adult. l. Gracchus.
Glo. sequens quarit, & remittit.

Et J de reg. iur. fa. Oũ legitime. lib. 6. Io. And.

a *Possidebat.*] bona fide, vt d xi. & non vi arg C. de praescrip. xxx vel xl anno. l. si qs emptionis. § sed hoc & 16 q.3 licet in regulis. Sed nunquid ille qui est in quasi possessio ne praesentandi, ita mouear qd proprietatis, potest interim praesentare ante sententiã? Dic de hoc vt dixi s. eod. ex litteris. pp hoc tñ nullũ fit praeiudicium vero patrono in posterum. vt hic dicit textus.
b *Remoueri.*] quia nõ praesentatus a patrono. 16. q 7. decernimus & sic credulitas sine possessione nõ valet, vel non prodest.

tationis suę, ille qui eũ praesentauit, iuspatr. ecclesię possidebat: a cũ ex hoc ei, qui de iure debet habere, nullũ in posterũ, prejudicium generetur. Si vero non possidebat, sed tñ credebat esse patronus, cum non esset, poterit ab eadem ecclesia remoueri. b

Idem Eboracen archiepo.
Valet secunda concessio ecclesia facta alteri ecclesia per episcopum & patronum, non obstante priori facta per patronum solum.

CAP. XX.

Cap 25. eod tit. in 1. compil & post cõcil. Later. part. 15. cap. 23.

Suggestum.] Summarium est s. in c. illud. Cõmunis diuisio Secunda ibi, *Vnde licet.* Abbas.
CASVS Quidã patronus quarundam ecclesiarum, de assensu archiepi Eboracen ecclesias illas cõcessit ecclesiae B Petri Eboracen. vt illas hñent in pbendam: canonici de Nouoburgo cõcessione illã annullare intedunt, ex eo q dicebãt concessionẽ ipsarũ ecclesiarum, prius sibi factã: quaerit, q pcessio valere debeat? Rñ. Papa, q licet in donationibus ecclesiarum requirendus sit & expectandus patronorũ assensus, tamẽ nisi auctoritas põtificalis interuenerit, concedi non possunt: & ideo prima concessio, si cũ assensu patroni, & auctoritate dioecesani facta est, aut etiã postea eius assensus fuerit subsecutus, posteriori concessioni praefert: alioquin illa debet valere, quae de auctoritate dioecesani facta est, quãuis posterius facta dicatur No q patronus sine auctoritate epi ius quod habet in ecclesia conferre non potest. Item quod ab initio non valuit, per subsequentem consensum cõfirmatur. Item concessio quae non tenet, non impedit secundam.

Suggestũ est, q cũ ecclesiae quędã de assensu dñi fundi auctoritate Eboracẽ. archiepi, ecclesi. B P. Eboracen. cõcessę & assignatę sint in praebendam, canonici de Nouoburgo concessionẽ illam irritare nituntur, occasione donationis, quã sibi asserunt prius c factã. Vnde licet in donationib. eccl. fiarum requirẽdus sit & expectadus patronorũ cõsensus: quia tñ ecclesię, nisi auctoritas d interuenerit pontificalis, canonice cõcedi nõ possunt: Significamus, q prior cõcessio, si cũ assensu patroni, & auctoritate dioecesani epi facta est, aut eius assensus fuerit postea subsecutus, e posteriori cõcessioni pferri: alioquin illa debet praeferri, quãuis posterius f facta, quae consensu dñi fundi, & episcopi auctoritate fulcitur. g

Vox.epi, deest i antiquis.

a Cõcor l. & si q C. de nup. & l. si quis in senatorio. ff de ri. nup.

b Pro milite q. audit post sentẽtiã oppones peremptoriam, quam per ignorãtiã iuris omiserat, facit tria, vt ibi notatur, p q reus. pcet tat de dãno vitando: q cum duo, res iudicata, & iuris ignorantia. Io. And.

c *Prius factam.*] Similem casum habes s. de his quae fiunt à praela. c. continebatur.
d *Auctoritas.*] episcopalis. s. eod. quod autem & c. illud & c. nullus & s. de dona. consultationibus & s. eo. c. cura & his, & c. praeterea & c. significantibus.
Glos. seq. arg. alleg. cum nor. iura.
e *Subsecutus.*] Arg quod ab initio erat inualidũ per subsequentem cõsensum cõfirmatur, & fit validum s. eo. cura & 16 q.1 c. vlt. & simile s. de his quae fiunt à praela. sine consen. cap. c. cum nos & s. de don. pastoralis & s. eo. cura.
f *Quamuis posterius.*] Arg. q litterae quae possent elidi per exceptionem, non praestant impedimentum secundis, quãuis de primis non faciant mentionem. s. de confirm. vti. c. bonae.
g *Fulcitur.*] Arg q vbi plura faciunt pro aliquo quàm contra, obtinere debet. arg 13 dist. duo mala. & c. nerui C. de iuris & fac. ign. l. 1. 3 & s. de re iud. causam quae. vbi sunt argu. de hoc. Arg. contra 22. q. 1. mouet te.

R *Relatum.*] Sunt duae partes. Secunda ibi, *Ad hoc.* Abbas.

CASVS. Quidã clerici occasione cõcessionis sibi factę p laicos, non requisita epi auctoritate, in ipsis ecclesijs bñficia sibi vendicare psumunt: quia hmõi personae nõ intrant per ostiũ, sed aliũde conscendunt, ac per hoc se reddũt indignos: mãdat Papa praelatis psorũ, quatenus si commoniti praedicta nõ resignauerint, ab officio & beneficio remoueãtur. nisi episcopali fuerint concessione muniti.

Idem archiepiscopis & episcopis per Angliam constitutis.
Ab officio & beneficio remouentur, q monitus nõ dimittit ecclesiã sine cõsensu epi sibi concessã. h. d.

CAP. XXI.

Relatũ est nobis, q nõnulli occasione laicae recognitionis, h nõ requisita epi audiẽtia, bñficia ecclesiastica sibi psumunt in vestris parochijs vendicare. i Qm igitur hmõi psonę nõ intrant p ostiũ, k sed aliũde cõscendunt, l ac per hoc indigni m sunt pastoris noĩe vel pręrogatiua gaudere: Mãdamus, quatenus eos si cõmoniti pdicta minime resignauerint (nisi epali cõcessione muniti fuerint) ab officio reddatis & bñficio alienos: & j.

Laici spoliantes ecclesiam excommunicantur. hoc dicit.

Ad hoc qm quidã laici ecclesias possessionib spoliãt vt sic viros ecclesiasticos faciãt corã seculari n iudice litigare: vobis iniungimus, vt id publice sub interminatione curetis anathematis phibere. Si quis aũt phibitionis vestrę cõtẽptor extiterit, eũ excõicationi subdatis. o

Idem.
Si quaestio iurispatr. infra sex menses nõ terminatur à tempore vacationis, libere potest episcopus sine praesentatione ibidẽ instituere rectorem. h. d. Sed intellige de patronis ecclesiasticis: nã in laicis sufficiunt quatuor menses.

h *Recognitionis.*] i confessionis in iure factę, donationis vel cõcessionis prius factę de re quacunque. quod melius est, & est vulgare Anglicorũ. Alanus.
i *Vendicare.*] i. retinere.
k *Per ostium.*] 7. q 1 nõ sure & 23. q 4 tres personae. & 1. q 1. ordinationes.
l *Conscendunt.*] 1 & sic fures sũt s. de ele. dudũ.
m *Indigni.*] in tñ q deponi debent, & excõicationi subijciẽdi sunt. 16. q. 7 si qui a deinceps. siqs epis si quis clericus. hodie tñ nõ imponit pęna praesentorum canonum: sed statur ei quod hic dicitur Et si quis cõsentiat electioni de se factae, per abusum laicorum, ineligibilis fit. nec potest promoueri sine dispensatione. s. de elect. quisquis.
ADHOC. Quidã laici spoliant ecclesias possessionibus suis, vt sic viros ecclesiasticos faciãt litigare corã iudice seculari: mandat Papa praelatis pdictis, quatenus id publice sub interminatione anathematis debeãt inhibere & si q hoc fecerint, excõicentur. No. q ex concessione laici sine auctoritate epi, nullus ecclesiã recipere debet. Item actor forum rei sequi debet: Item prohibitus sub interminatione anathematis, si fecerit contra, non est excõmunicatus, sed excõicandus.
n *Coram seculari.*] sm illam regulã, Actor forũ rei sequatur. s. de fo. cõpe. cum sit gñale. 11. q 1. experiẽtiae. 4 Sed nunc cõmittũt isti sacrilegiũ, qui taliter spoliãt ecclesias: ergo sunt per ecclesiã iudicãdi, vt probat s. de fo. cõp. cõquestus. & arg. 12 q. 2. nulli liceat praedia & homicidae dñr. 12. q 2. qui abstulerit. Est ergo verũ, q illi malefactores sub ecclesiastico iudice sunt puenieẽdi: & fauore ecclesiae est hoc introductũ s. de fo. cõp. cũ sit gñale. & sm illam regulã non cõsequeret intentionẽ suã. Sed pone q ecclesia agat cõ eos corã iudice seculari: & ipsi laici volũt recõuenire ecclesiã: quia forte haec erat intentio ipsorũ, nunquid sunt audiẽdi? Dicas q nõ. ff. de iudi. l. 2. § sed si agãt. 7 & alia ẽt rõne: quia qd spoliationis priuilegiatum est, vt eũ intẽtans recõueniri nõ possit, nisi de alia spoliatione s. de ord cog. sup spoliatione. & s. de iud. significauerunt.
Glo seq notat, & remittit.
o *Excõicationi subdatis.*] Hic patet, q si quis prohibeatur sub poena anathematis siue excõicationis, licet quis contra facit, non est excõicatus, sed debet excõicari: secus videtur 1 si dicatur sub interminatione anathematis. j. de eo qui fur. ord. recc. c. 1. Vel si dicatur sub excõicationis interpositione: quia qui contrafacit, excõicatus est. 52. dist. Salonitana. & s. de ioc & cõdu. c. 1. quia per illa verba innuitur, q excõicationis sententia lata sit. Dic de hoc, vt dicitur J. de simon. sicut, 2. & am te.

Cap. 27. eod. tit. in 1. compil. & post cõcil. Latera. par. 50. c. 33. Et vide de cõcilio Trid. sess. 14. de refor. c. 13.

Nõ modo Angliae, sed & Galliae, 1 prope dex & Prouinciae, vt his notat Hostiẽsis.

beneficio

Hęc glossula nec est Bern. nec habetur in antiquis codicib.

Cõcor. l. in criminali C de iur omn. iud l si C. vbi in re act. exer. deb.

Vide de fo. comp. c. fin in fi. vltimę gl. Io. And.

Si ita dicit, & est hoc cõtra hunc tex. sm Host. Pet. & Abbatẽ. Io. And.

E*Am te.*] CASVS. Si de iure patronatus alicuius ecclesiæ controuersia fuerit inter aliquos, & infra sex menses non fuerit terminata postquam vacauerit, ex tunc licitum sit superiori, eandem de persona idonea ordinare. No. quod quæstio iurispatronatus infra sex menses terminari debet.

¶ *Glo. seq. signat contrarium, & dupliciter soluit, & ,ecun dum apparebat.*

a ¶ *Sex menses.*] Ş. s. c. qm. & j. eod. cum propter. vbi statuuntur quatuor mẽses. 15. q. 7. si clerici & c. considerandum. & s. eo. quonq;. Solu. cum est contentio de electione inter patronos tunc obtinet qd dr s. eod. qm. & sñ. Si aut ecclesia ordinari non possit sine nimio scãdalo patronorum, tunc satis posset dici quod eps tollat reliquias, & claudat ostia: & sic possumus tenere decreta prædicta. si plures & cõsiderandum quia propter magnũ scãdalum ea quæ sine peccato mortali pñt omitti, sique omittimus j. de no. ope. nunc. cũ ex iniuncto. alias pp modicum scãdalum nõ dimittat eps ecclesiã ordinare: vt dr in c. qm. Tñ consueuit dici, quod nõ statur hodie illis decre. sed illi decreta. qm vbi dr de sex mensibus. Si vero est cõtentio inter aliquos de iure patronatus, tũc eps expectet vsq; ad sex menses. & tunc auctoritate sua ordinet ecclesiã, si infra sex menses postquã vacauerit, illa qõ diffinita nõ fuerit, vt hic dicit, aliũ iure il lius qui postea euicerit iuspatronatus in posterum. s. eo. si vero & ca. consultationibus. & j. eo. cum pp. Sed si non vult tñ expectare, post quatuor menses ordinet ecclesiam s. eod. qm. & j. eo. cum pp. quib standum est, vt dicit Lau. quia licet illa decre. qm præcesserit istam: lano tñ cõcor. cum illa decr. quoniã quæ est Lateranẽ cõcilij. Quidã tñ ita dicebant, quod hic computantur sex menses a tpe vacationis: & ita concord. concilij Lateran. s. de conces. præb. nulla, & illa. qm & ca. cum propter, intelliguntur a tpe motæ litis: qd satis põt cõcedi. & hoc satis innuitur per litterã illarũ decr. in qb. dr, si qõ emerserit. & hic dr, postquam vacauerit, tñ eps potest facere quod illorũ magis placet. Si uero cõtentio sit inter epm & patronum, puta eps dicit præsentatum indignum, patronus idoneum; tunc eps ponet œconomũ ibi pro fructib. conseruãdis, quousq; fuerit expeditum s. de of. or. cũ vos. Credo potius standũ ei quod dicit Lau. si eps voluerit, qd dr, a tpe motæ litis. non hẽt rationem: quia sic posset vacare ecclesia quasi per octo menses, & decr. illa præcessit tempore istam, quoniam. s. c. licet hæc posterior in ti. quia ambæ sunt eiusdem auctoris. s Bernar.

P*Ræterea.*] Primo ponitur duplex factum reprehẽsibile. Secũdo j. ƒm statuit, & pœnam imponit. Tertio j. primum discernit. Secunda ibi, *Præsenti.* Tertia ibi, *Contractus.* Abbas.

CASVS. Patroni ecclesiarum iuspatronatus titulo donationis vel emptionis, vel aliis pctib. p arbitrio suo in alios trãsferre psumunt, alias exactiones ab eis exigunt, tamquã a proprijs rusticis: vnde statuit concilium, quod ab huiusmõi grauaminibus cessare debeãt, & nihil aliud exigãt pter antiquos redditus ab epis institutos: & si aliud exegerint excõmunicẽtur. Cõtractus huiusmodi, si quos fecerint, statuit Papa non tenere. No. quod patroni ecclesiarum id solum ab ecclesia dãt hẽre, quod a canonib. reperitur concessum. Item contrafac. eius excõicari debet.

CAP. XXII.

EAm † te decet & j. ¶ Illas autem ecclesias, de quarum patronatu controuersia fuerit, infra sex menses a postquam vacauerint, non fuerit controuersia † terminata, licitum ; tibi sit de persona idonea ordinare.

¶ Lucius tertius.

¶ *Patronus iuspatronatus propria auctoritate alienare non potest, nec ab ecclesia aliquid tẽporale exigere, nisi tempore fundationis a diœcesano aliud fuerit sibi reseruatum.*

CAP. XXIII.

PRæterea † qm̃ aduocati b ecclesiarũ ius aduocationis, c donationis, vel emptionis d titulo, aliisq; p sua volũtate cõtractibus, i alios transferre psumũt fodrũ, e albergarias, f regiũ, g & similia tanq̃ à pprijs rusticis, ab ecclesiis extorquẽtes. Præsẽti decreto statuimus, eos siue aduocati, siue patroni, vel vicedomini siue custodes, vel guardias habẽtes, seu quocunq; alio nomine cẽseãt, à grauaminibus ecclesiarũ cessẽt nihilq; i ipsis, pter antiquos & moderatos redditus à locorũ epis institutos h exigere: aut† si aliud exegerint, excõicationi subdãtur. Contractus i quoque huiusmõi, i quos fecerunt, vel faciẽt in futurũ, vim aliquã decernimus non habere.

¶ Idẽ Noruicẽs. episcopo.

In pluribus successiue præsentatis a patrono laico episcopo datur gratificatio sed in præsentatis a persona ecclesiastica, potior est primo præsentatus. hoc dicit specialiter, & est vnũ de principalioribus capitulis tituli.

CAP. XXIIII.

CVm † aũt aduocatus clericũ idoneũ epo p̃sentauerit; & postulauerit postmodũ eo non refutato aliũ k æque idoneum in eadẽ ecclesia admitti: quis eorum alteri pferatũ, iudicio l epi credimus relinquẽdũ, si laicus fuerit cui ius cõpetit psentandi. Verũ si collegiũ, vel ecclesiastica psona m p̃sentationẽ hẽt q prior † est tempore, n iure potior esse videtur.

¶ Clemens tertius.

¶ *Ex constructione ecclesiæ facta de cõsensu episcopi acquiritur ius patronatus hoc primo patronus nõ eligit prelatum inconuentuali ecclesia, sed i capella sic hoc secundo. Patrono debetur processionis honor, & alimentatur ab ecclesia si vergat ad inopiam. hoc tertio. Et iste textus est de principalioribus.*

Item iuspatronatus vendi vel emi non potest.

b ¶ *Aduocati.*] id est, patroni.

c ¶ *Ius aduocationis.*] i. iuspatronatus vel potius ius aduocationis: nã alij dicũt patroni, & alij aduocati: 1 vt j. eo. cap. pater.

d ¶ *Emptionis.*] Qualiter iuspatronatus transferatur venditione, seu aliis modis dictum est s. eo. cum seculum

e ¶ *Fodrum.*] fodrũ est collecta, quã imponebant olim patroni ecclesiis, & est vulgare Lombar. fora u.

f ¶ *Albergarias.*] 4 id est, pastiones quæ debentur pro comestionibus

g ¶ *Regium.*] quod regi debet, siue tributum regi debitum, 11 qõ. 1 si tributum. & 23. q. 8 conuenior.

¶ *Gl. seq. recitatur per quæstionem, an census possit patrono committi.*

h ¶ *A locorũ episcopis institutos.*] Statui ergo pñt redditus patrono vice tributi siue pẽsionis vt hic patet, & 23. q. vlti. tributũ. & ar. 18. q. 2. Eutherius & hoc ante cõsecrationẽ ecclesiæ, & nõ post. s. arg. C. de do. q sub mõ. l. pfecta. & 16. q. vl. filiis pñt statui uice bñficii & ante, & post. 16. q. 6. il lud, & q. 1. possessiones. & q. 2. clerici. & ca. si eps amplius uero hẽre nõ dñt, quã reperiat in iure pm sũ. j. de pœn. in quibusdã. qd si psumpserint puniãt, vt hic di. & in c. qbusdã. & s. de sta. mo. in singulis. in si

¶ *Gl. seq. signat contrarium, & remittit.*

i ¶ *Contractus quoque huiusmõdi.*] de qbus præmissum est s. donationis, venditionis, & aliis: & sic patet quod iuspatronatus vendi nõ põt. s. e. qa clerici. & c. de iure. vel donari sine consensu epi. s. eo. nullus ar. j. s. eo il lud. ibi soluitur.

C*Vm autem.*] Laicus patronus vno p̃sentato põt aliũ p̃sentare, secus in patrono clerico. Et secũda pars ibi, *Verum.* Abb. sic.

CASVS. Patronus ad vacantẽ ecclesiã clericum idoneum præsentauit epo, & eo nõ reprobato postmodum alium præsentauit idoneum: quæritur quis præferri debeat: Rndet Papa, iudicio epi est relinquendum. Et hoc verũ est. si laicus fuerit præsentator: sed si collegiũ uel ecclesiastica psona præsentationem habuerit, q prior est tpe, potior est iure. No. quod laicus patronus variare pot in præsentãdo, anteq̃ præsentatus sit admissus: collegiũ vel ecclesiastica persona non potest variare. Item qui prior est tpe, potior est iure.

k ¶ *Alium.*] Dando ƒm vr recedere a priori: sicut ille q plures constituit procuratores diuersis tpibus. ff. de procurato. l. si quis cum procuratorio. §. ult. & s. de procuratoribus, non iniuste.

¶ *Gl. se. no. de gratifi. atione. alle. s iura: in contrarium all. g. & f. l. st.*

l ¶ *Iudicio episcopi.*] & sic locus est gratificationi. ff. loca in naue. in fi. s. de offi. dele. de causis. arg. 26 q. 7. tempora. ff. de relig. l. vlt. ff. qui satisda. cog. de die. Sed contra est j. eod cap. in fi. C. de sila quoniam plerumque. ff. de fideicom liberta generaliter. § quis ergo. Sol. cum dubitatur quis potior sit in iure, locus est gratificationi, 6 vel cum al quis non potest subuenire vtrique ff. ad Sylla. l. si quis in graui § si cum omnes.

m ¶ *Ecclesiastica persona.*] quia clerici patroni pinguius ius hñt q̃ laici. arg. 16. qõ. 5. si quis epõrum, vel quia clerici variare no debent, in pœnam eorum hoc statutum est. Ala.

n ¶ *Qui prior est tempore.*] sic j. eod. pastoralis & ita habes hic, quod qui prior est tempore, potior est iure s. de maio. & obed. ca. 1. vbi de hoc. 7

¶ Nobis.

¶ Cap. 5. tit. de ætate & qualitate. in 1. compilat. Et de intellectu L. bertinus de iure patro. art. 9 qõ. 1 par. 2. lib. 2.

¶ Vox, cõtrouersia, decet i olbus antiquis exẽplaribus.

¶ Cap. 29. eo. tit. in 1 compilat extat integra clausula in c. 11 tit. de hæreti in 2. compil. est n pars c. ad abolẽdam. vt obseruat Contius. & pro intellectu vide nota a per Gemianum 1 c. cũ in ecclesia. de præb. li. 6.

¶ In codice Barbatię itaerat si aliud exegerint excõica buntur.

8 Scilicet Petrus Hispan' hic.

a Facit quod no. de offic. arch. id ad hæc Ioan. And.

1 Ad hoc intra de ele. generali. lib. 6. Io. And.

4 Hæc glossula non est Bernar di: q d ... sit Albergaria, rectius tradit hic Hostiensis.

† Cap. 30. eo. ti. in 1. compilat. & post cõcilũ Lateranẽ. par. 15. cap. 8. E de intellectu L. bertinus de iure pa tro ar. 19. q 7 par. 2. n. 2. & art. 13. 1. 6. 6. par. 1. li. 2.

† De hoc axiomate vide glossa te scribit Cassane in catalogo gloriæ mũdi, parte 12. consideratione 99. ad de Dynũ & Ioannẽ And. in regula, qui prior. de reg. iu. li. 6.

5 Vide qd dicam de tradẽtẽdo te prius oblatã: de ele. gñali. li. 6. super glo fundans. Iod. And.

6 Vt de rescr. c. pen. lib. 6. Ioã. And.

7 Cõcor. l. si fundum & l. gñaliter. cum multis aliis. C. q. pot. i pig. habe.

NObis.] Tria sunt dicta. Secundum: ibi, *Caeterum*. Tertiũ: ibi, *Pro fundatione*. Abbas Siculus.

CASVS. Quaesitum fuit à Papa, vtrum aliquis efficiatur patronus ex sola constructione ecclesiae? Item quaeritur, vtrum patronus sit ad electionẽ plebani cũ clericis admittendus, vel repellendus, quãuis allegauerit se ex longa consuetudine interesse debere: taliter rñdet Papa, q̃ si aliqs de assensu epi ecclesiã cõstruxerit, ex hoc ipso iuspatronatus acqrit. Ad secundã qõnem rñdet, q̃ in ecclesia cõuentuali consensus patroni ad electionẽ faciendam non est requirendus, sed electioni iã factae eiusdẽ requiri dẽt consensus, nisi aliter de sua iurisdictione obtineat. Sed ĩ capella vbi vnus p̃sbyter eligitur, patronus ipsum epo p̃sentare põt & dẽt de iure. Itẽ patrono honor processionis seruat: & si ad inopiã vergat, ab ecclesia illi s̃m facultates ipsius succurrit, sicut est ĩ canonibus constitutũ. No q̃ ex sola constructione ecclesiae acquiritur iuspatronatus. Itẽ in collegiata ecclesia ius electionis nõ cadit ĩ laicum patronum: secus in capella, vbi vnus tm̃ eligit. Itẽ patrono debet honor p̃cessionis. Itẽ si patronus ad inopiã vergat, ecclesia illi succurrere debet.

† Cap. 2. eo ti. in 2. compilat.

Et vide cõcilium Trid. sess. 14. de reformat. c. 12 & sess. 25. de reformat. c. 9.

† Aliàs: taliter rñdemus.

† construxerit.

† Vox, ecclesiae, deest in antiquis.

† moderare.

† De hoc s̃. de postu. c. 2. & 63. dist. si forte. Dixit hic vl. q̃ pluralitas facit collegiũ, et ad hoc sint instituti corpus facientis: & remittit ad no. per eũ de elec. sacrosãcta Io. And.

CAP. XXV.

NObis fuit: & j. ¶ Inquisitioni tuę tale damus rñsum, q̃ si qs ecclesiã cũ assensu diœcesani construxit, [b] ex eo iuspatronatus acqrit. ¶ Cęterũ in p̃uẽtuali [c] ecclesia, non electioni p̃lati faciẽdae, sed iã factę honestius [d] patroni postulat assensus: nisi aliter de sua [e] iurisdictione obtineat, vt partes suas interponere dẽat electiõi tractãdę. Sec⁹ tñ est ĩ capella; [f] ĩ qua vnus p̃sbyter à patrono eligit, & p̃ institutione hñda, loci ep̃o p̃sentat. ¶ Pro fundatione quoque ecclesiae † honor p̃cessionis fundatori seruat: & si ad inopiã vergat, ab ecclesia illi mode- [g] ste † succurrit, sicut in sacris est canonib⁹ [h] institutũ.

¶ Innoc. iij. Rothomagen. Archiepiscopo

¶ *Patronus ecclesiae vacantis, quamquam sit clericus, ad eã se praesentare non potest.*

CAP. XXVI.

PEr † nostras postulasti litteras edoceri, vtrum clericus ad vacãtẽ ecclesiã, in qua ius obtinet patronatus, seipsum (si est idoneus) valeat praesentare. Cum igitur nullus se ingerere [i] debeat ecclesiasticę prelationis officiis: Rñdemus, q̃ nullus se potest ad personatum alicuius ecclesię presentare; [k] quamtumcunq; idoneus sit, & quibuscunque studiis & meritis adiuuetur.

¶ Idem Conuentren. episcopo.

¶ *Si quaestio iurispatronatus inter patronos nõ diffinitur infra quatuor menses, episcopus ordinabit ecclesiam sine praeiudicio eorundem.*

CAP. XXVII.

CVm † pp discordias laicorũ: & j. ¶ Frontati

a ¶ *Assensu diœcesani.*] Aliàs non põt de consecr. dist. 1. nemo & in Authẽ. de monas. § illud. colla. 1.

b *Construxit.*] & ita ex constructione acquiritur iuspatronatus 16 q. 7. Frigentius & cap. piae mentis & c. filiis.

c *In conuentuali*] Conuentualis dr̃. ex quo duo uel tres in collegio sunt. s. de elec. c. j. Sed vr̃ q̃ tres ad minus debeant esse. ff. de verbo sign. Neratius tamen in vno retinetur ius collegij. [t] ff. quod cuiusque vniuersita. sicut. §. vlt.

ADDITIO. Quidam dicunt contrarium.

d ¶ *Honestius.*] immo necesse est q̃ requiratur, vt vr̃. s̃. de elec. cũ terra. & melius est: qa factor quis posset excipere p̃ ipsum si non esset idoneus, ẽt post confirmationem, si male versatur, tenet denũciare epo. 16. q. 7. filiis. & ar. opti. 12. qõ. 2. abbatem.

¶ *Glo. seq. obuiat, & dupliciter soluit.*

e ¶ *Nisi aliter de sua iurisdictione.*] Nõ ur̃ q̃ istud stare possit: qa si itelliges hoc generaliter de quocũq; patrono, obuiat manifeste p̃triũ. s̃. de elec. sacrosancta & c. Massana. vbi habes, q̃ ius eligendi non cadit in laicũ in collegiata ecclesia, nec valet aliqua cõsuetudo, ut laicus intersit cum clericis in electione praelati, vt hic vr̃ p̃mitti. qualiter ergo rñdebimus p̃triis? Poteſt dici s̃m quod notauit hic Tancr. q̃ hoc intelligi debet cum ecclesiastica persona ius obtinet patronatus: puta abbas, vel alia ecclesiastica persona: quia hmõi personae bene possunt itéresse electioni faciẽda cũ clericis, ex quo consueuerunt ibi interesse electioni faciẽdae: vel quia in fundatiõe reseruauerũt sibi istud ius de cõsensu ep̃i, & sic de iurisdictione sua interesse possunt ar. 18. q. 2. Eleutherius & sic non p̃dicit, vt nota i. c. sacrosancta. [2] vel potes hoc itelligere gñaliter ẽt de laico. Vel expone de sua iurisdictione sibi spẽaliter cõcessa in sua fundatiõe, q̃ cõcessionẽ ostẽdere, dẽt. ar. 100. di. p̃ more. & ab eo q̃ hoc cõcedere potuit, s. a dño Papa, qa ep̃s nõ posset hoc cocedere: sicut credo 2 ar. p̃dictae dec. Eleutherius. & hoc bñ probat. 16. q. j. hinc ẽt. vbi datum fuit tale priuilegiũ, q̃ sũ rex simul cũ monachis eligat abbatẽ: aliter uero patronus in electione esse non debet. & sic vtroque mõ cessant praedicta cõtraria, consuetudo. n. hic nõ p̃dest.

¶ *Glo. seq. quaerit, alle. pro, & contra, dat vnam solutionem, cui opponit & oppositioni adhaeret finis rei. per quaestio an perdat patronus ius praesentandi, & c. soluit respondens ad contrarium.*

f *In capella.*] Sed nunquid inuito patrono posset fieri haec capella collegiata ecclesia, cũ sic amitteret praesentationẽ? Nõ vr̃ arg. ad hoc, ff. si seruũ vend. ei cuius familia, in fi. & ff. de usu & habita. l. vlt. & x. q. 1. c. 1. arg. p̃ x. q. 1. decretum. ubi ordinatio ecclesiae p̃tinet ad ep̃m. & c. nouerint. & ff. de vsu & habi. l. vlt. in fi. Satis posset cõcedi, q̃ posset ĩ fauorẽ ecclesiae, & sic punietur patronus sine culpa, sed non sine cã. s̃. vt li. nõ cõte. quoniam §. si vero. in fi. & 22. dist. renouantes. in aliis oibus remanet patronus p̃terquã in electione praelati. in ipsa enim fundatione hoc euenire posse patronus p̃spicere debuit, & sibi cauere per superiorẽ, ff. loca. si qs domum. §. 1. & 23. dist. in nomine dñi. & s̃. de electio licet. Sed his nõ obstãtibus vr̃, q̃ inuito patrono capella ĩ praeiudiciũ patroni nõ posit fieri collegiata ecclesia, vt vr̃ bene p̃bari 16. q. 7. monasteriũ. & cap seq. vbi dr̃ expresse, q̃ ep̃s nõ põt auferre ecclesiã à dispositione patroni. & ita eo inuito collegiata fieri non põt: sicut eo inuito non põt ei auferri directe ius praesentãdi 16. q. 7. decernimus. & j. eo. tit. cũ dilectus. vbi de hoc. ergo nec indirecte. & vbi aliqd ei vna via p̃hibet, alia via nõ cõceditur. s. de p̃e. cap. tuae. cũ suis concor. ibi positis. Itẽ & alia rõne non dẽt fieri collegiata inuito patrono. Cum enim ecclesia teneat p̃uidere patrono si ad inopiã vergat: si hoc fieret, nõ posset sibi postea p̃uidere sicut prius poterat, ergo sua iterest ne fiat collegiata: q̃ probat 16. q. 7 q̃cunq;. directe ergo nõ põt priuari iure praesentãdi: vt dictũ est, ergo nec indirecte faciẽdo ecclesiã collegiatã. Hoc credo verũ, & ęquũ & honestũ, vt p̃ hoc laici inuitent ad cõstructionẽ ecclesiarũ: sicut p̃ p̃triũ a p̃uisione ecclesiarũ reuocarent, & ita patrono inuito capella non põt fieri collegiata; sicut dñs rei nõ põt vsui rei immutare ẽt ĩ melius inuito vsufructuario, vt dicit lex p̃dicta. ff. de vsu & habi. l. vlt. in fi. Sed dato s̃m dictũ alicuius, q̃ capella possit fieri collegiata ecclesia inuito patrono, nõ p̃dit p̃pea ius p̃sentãdi rectorẽ. Si vero consentiat, vt possit fieri collegiata sine p̃testatiõe iuris sui, ĩ eo casu dicere electionẽ rectoris ad collegiũ tm̃ p̃tinere: & hoc ẽt s̃m fundationis fieri potuit. ar. s̃. e. p̃terea 2. & 18. q. 2. Eleutherius. vtroq; tñ casu remanet patronus q̃tũ ad alia. & hoc c. & a iatura q̃ dicit, q̃ ĩ ecclesia collegiata patron⁹ ĩ electiõe ee nõ dẽt, itelligit de illis ecclesiis, q̃ ab initio de volũtate patroni factae sũt collegiatae. B.

g ¶ *Modeste*] Habito respectu ad facultates ecclesiae, & ad qualitatẽ personae. 10 q. 3. c. vlt. & ff. de vsufruc. sed & si quid. §. 1.

ADDITIO. Vñ versus. *Patrono debetur honus, onus, vtilitasq; quod Praesens vt praesit, defendat, alatur egenus.*

h *Canonibus.*] 16. q. 7. quicunque.

† Cap. 1. eo ti. in 3. compilat.

2 Idẽ Ho. Nec ob. ĩ Authẽ. de ecc. ti. § si qs aedificationẽ col. 9. qa ei no. est standũ in talib. 10. dist. c. 1. s̃m eum põt & aliter ĩtelligi vt dixi s̃m eũ super. ver. tractãdae. Io. And.

3 De hoc vide nota ta ĩ c. dilecta. de excessib praela. adde Hostiensẽ s̃. eo. sug gestum & Ioannem And. hic.

PEr nostras.] Aliàs, Per tuas. Consultatio ponitur & responsio. secunda pars: ibi, *Cum igitur*. Abbas.

CASVS. Clericus hẽt iuspatronatus in aliqua ecclesia: q̃ritur vtrum possit ad eã vacantẽ p̃sentare seipsum: & rñdet q̃ non: quãtumcunque sit idoneus: quia nullus seipsum eligere dẽt. No. q̃ nullus debet seipsum ingerere alicuius p̃lationis officio. Item nullus põt seipsum praesentare, quãtũcunq; sit idoneus.

¶ *Glo. seq. contrarium signa.*

i ¶ *Ingerere.*] hoc ipso tamquam ambitiosus dẽt repelli. 8. q. 1. in scripturis. & 1. q. 6. si is qui. lim. C. de epis. & cler. si quẽquã. & ff. de p̃cura. q̃ omnia. [4] quia non ambitione, sed labore vnusquisque ad honorẽ conuenit peruenire. C. de re mil. l. p̃ publicã lib. 12 & 61. dist. miramur. ad si. arg. p̃ s̃. de elec. cum in iure.

k ¶ *Praesentare.*] quia dñi dẽt esse inter praesentatũ & praesentantẽ: dantẽ & recipientẽ. s. de instit. cum ad nr̃am. & inter baptizatum & baptizantẽ. j. de baptis. & eius effe. debitu. & ff. de tuto. & cura. da. ab his. praetor. & ff. de offi. praeto. l. vl. [5] & hęc est ro quare persona electa non vr̃ cõputanda inter eligentes, vt augeat numerum eligentium: quia à seipso oriri nõ dẽt. 24. q. 1. didicimus. & intus ortus occidit 1. q. 1. quibusdam.

CVm propter.] Diuiditur, quia primo dictum ponit. Secundo protestationem subdit: ibi, *Ita quod*. Abbas.

† Cap. 2. eo. ti. in 3. compilat. Vide Geminianũ in capi. 2. §. verum. de iure patro li. 6. ad de Lapũ allegatio. 75. & 95.

4 Vide de p̃cur. mãdato. in si ne 2. glo. Io. And.

5 Etenim natura correlatiuorum q̃ vnũ no sit aliquum. ff de praescri. verb l. 1. in pri

CASVS. Dicitur hic, quod si qõ emerserit inter patronos de iure patronatus, & ĩ. quatuor mẽses nõ fuerit diffinita, liceat ex tunc epõ ecclesias ordinare, ita tñ ꝙ non fiat in posterum praeiudicium illi qui ius euicerit patronatus. No. ꝙ quaestio iurispatronatus infra quatuor menses terminari debet. Item ꝙ ꝑ discordias patronorũ non dẽt ecclesia priuari diuino officio. Item ordinatio epĩ, nõ facit praeiudiciũ patrono euincẽti iuspatronatus.

¶ Glossa sequens allegat vnã concordan. signat vnum cõtrarium, & vtrobique remittit.

a ¶ *Quatuor.*]ĩ. eo. quoniã. ar. ꝯ. ĩ. eod. eã te. ibi soluit. Quod dr̃ hic, intellige per id quod dicitur. ĩ. eo. quoniam. & c. eam te.

CVm dilectus.] Diuiditur. Nã primo ponit petitio. Secundo diffinitio: ibi, *Nos igitur*. Abb. Sic.

CASVS. Eps Host. Apostolicae sedis legatus mãdauit archidiacono Carnotẽ. vt ecclesiã q̃ primo vacaret in archidiaconatu suo donationi suae reseruaret, ꝓhibẽdo eidẽ ne alicui conferret eandẽ, de qua V. clerico suo ꝓuidere volebat. Tandẽ vacauit ecclesia de Berouilla: archidiaconus ꝯ mãdatũ legati G. subdiaconũ praesentauit ad ipsã dioecesano epõ, q tñ non fuit admissus: legatus hoc audiẽs cassauit ꝙ archidiaconus fecerat, & ecclesiã illã praefato V. cõcessit sic vacãtẽ: post hoc vacauit quaedã praebenda in ecclesia Sancti Martini Carnoteñ. quae assignari debebat de iure H. clerico: dioecesanus eps cõsiderãs ꝙ praebenda sancti Martini magis cõgruebat V. praefato, q̃ ecclesia de Berouilla, & ecclesia de Berouilla magis congruebat H. clerico, praebendam sancti Martini assignauit V. clerico legati, & ecclesiã de Berouilla post assignationẽ ipsius V. ad praesentationẽ ipsius archidiaconi praedicto H clerico cõcessit: vñ orta fuit cõtrouersia inter H. clericũ, & G. subdiaconũ cui archidiaconus ecclesiã de Berouilla contulerat: vnde dictus H. & praefatus G subdiaconus ad curiam accesserunt, diu super ipsa ecclesia litigando: dñs Papa auditis hinc & inde propositis, cõsiderans, ꝙ & si archidiaconus Carnotẽ. praedictus praefatum G subdiaconũ tãquã laicus praesentauit, & ipse nõ fuit per dioecesanũ admissus, sed dictus H ab archidiacono praesentatus, & ab epõ institutus: sm decr. Alex non primus, sed secundus dẽt ecclesiã obtinere: Si vero archidiaconus praedictũ G. subdiaconũ tãquã clericus praesentauit: in eo ꝙ tãquã clericus faciebat, suberat iurisdõni legati: vñ nõ ꝯ ꝓbationẽ, sed ꝯ prohibitionẽ legati, qui donationi suę collationẽ ipsius ecclesiae decernebat reseruandã, ad eã non potuit aliũ postmodũ pñtare: vñ Papa pñtationẽ ipsius G. minus canonice factã decreuit: & ea nõ obstãte ꝓnunciauit cõcessionẽ ipsius ecclesiae H. clerico factã, canonicã extitisse, adiudicando eidẽ ecclesiã ipsam cũ fructibus medio tpe perceptis, aduersario perpetuum silentiũ imponendo. No. ꝙ legatus põt sibi reseruare collationẽ vacaturi beneficij. Item laicus patronus siue clericus patronus rõne patrimonij quãtũ ad praesentationẽ nõ subest legato: vñ eo inuito ecclesiã cõcedere non põt: ꝙ est valde notandum. Item clericus patronus rõne patrimonij sui variare põt: quia in hoc nõ reputatur clericus, sed laicus. Item praesentatus quousq; non fuerit institutus, non dr̃ hr̃e plenũ ius. Item qui canonice non hẽt ecclesiam, fructus quos medio tempore percipit, restituere debet.

¶ Idem Archidiacono & Cancellario Altissiodoreñ.

¶ *Legatus de latere ecclesiã cuius alia ecclesia ẽ patrona, collationi suae reseruare potest, licet non vacet, & conferre cum vacat, hoc primo. Ex duobus praesentatis à patrono laico, põt superior instituere secundum hoc secundo. Et sic quo ad intellectũ iste textus habet duo dicta diuersa, licet quo ad litteram ambo commisceantur.*

CAP. XXVIII.

CVm dilectus filius: & ĩ. Cum Hostiẽsis eps tũc Apostolicae sedis legat[a] archidiacono Carnoteñ. mandauerit, vt ecclesia q̃ in archidiaconatu suo primo vacarẽt ꝯtingeret, donationi suę seruaret, inhibẽs, ne alicui ꝯferret eãdẽ ď qua G. clerico disposuerat ꝓuiderẽ & ecclesia de Berouilla ibi vacasset, idẽ archidiacon[b] ꝯ mãdatũ eiusdẽ legati, ad ipsam G. subdiaconũ ꝑsentauit: cui[b] facto ab eodẽ legato cassato, ipse ꝑfato G. ꝯcessit ecclesiã c sic uacantem: & ĩ. ¶ Vacãte vero quadã ꝓbẽda ĩ ecclesia sancti Martini Carnoteñ. dioeces. eps dictã ecclesiã, ad ꝑsentationẽ archidiaconi H. clerico, ꝓbẽdã vero ꝑfato G. assignare curauit. vñ ipse H. supplicabat eãdẽ sibi ecclesiã ꝯfirmari, vtpote q̃ ad ꝑsentationẽ archidiaconi veri patroni se dicebat adeptũ & ĩ. ¶ Nos igit̃ attẽdẽtes, ꝙ & si ꝑfatus archidiaconus memoratũ G. tãq̃ d laicus, ad illã ecclesiã ꝑsentasset, q a ĩ tñ p dioecesanum episcopũ admissus nõ fuit, sed dictus H. ab eodẽ archidiacono ꝑsentat[us] à dioecesano ẽpo institut[us], iuxta statutum e Alexandri Papę, non primus, sed secundus ius est assecutus in ecclesia memorata, & si archidiaconus ꝑfatum G. tanq̃ f clericus praesentauit: qm̃ in eo quod tamquam cleric[us] faciebat, suberat iurisdictioni legati: vnde postquã idem legatus donationem illius ecclesię sibi decreuerat reseruandam, ad eã tã quam clericus g nõ potuit quempiam ꝑsentare, h pręsentationem ipsius minus

b ¶ *Praesentauit*] epõ dioecesano, sed nõ fuit admissus, vt ĩ. seq̃.

¶ *Glossa sequens ponit partem casus.*

c ¶ *Ecclesiam.*] de Berouilla. in qua legatus instituerat praedictum G. sed dioecesanus eps fecit ibi quãdam commutationẽ de consensu partium: praebenda illa q̃ uacabat in ecclesia Sancti Martini Carnotẽ debebat assignari H. clerico: vñ G. renunciauit illi ecclesiae de Berouilla, quã habuit a legato, & eps ei cõtulit illã praebẽdã in ecclesia Sancti Martini, quã debuit hr̃e H. & illam ecclesiã de Berouilla sic uacantẽ ad praesentationem praedicti archidiaconi contulit H. clerico: vnde orta fuit contentio inter illum H. & praedictũ G quem primo ꝑsentauit archidiaconus ꝯ mandatum legati.

d ¶ *Tamquam laicus.*] rõne patrimonij: & Papa argumentatur duobus modis, & utroque modo ducitur ille ad inconueniens: Primo sic: si praesentat eũ tamquã laicus, melior est conditio possidentis. ĩ. eod. ꝙ aũt. 1. tñ Si tamquam clericus, ergo praesentatio non tenuit: q̃a erat interdicta per legatum, & ita pro nõ dato hr̃. ĩ. eo quod autẽ 1. responso.

e ¶ *Statutum.*] Alexandri ĩ eod. quod autem 1. rñso.

¶ *Glo. seq. quaerit, & sol.*

f ¶ *Decreuerat reseruand.* ĩ.] Sed quid si exiret prouinciam 2 & uacaret? Credo ꝙ archidiaconus tunc illa posset conferre: quia egrediẽdo prouinciã finitur legatio. ĩ. de offic le. nouit. & c. vlti. sed si reseruasset donationi Papae, tunc nõ credo ꝙ posset illam cõferre: secus in negotiis iã cęptis antequam egrediatur prouinciam. ĩ de of. lega c. vlt.

g ¶ *Clericus.*] secus si tamquam laicus: quia tũc posset, non obstante reseruatione legati.

¶ *Gl. seq obiicit de decreto, dilectus, & soluit. Secundo obiicit de fraude vacatura, per decret. constitutus, & soluit. Tertio obiicit de absurditate & soluit, quaerit, alle. pro, soluit contra.*

h ¶ *Quempiam praesentare.*]& ita patet hic. ꝙ legatus potest reseruare suae donationi primam uacaturam. 3 & si ꝯ fiat, nõ valet sed vr̃ ꝙ talis prohibitio non valeat. ar. ĩ. de praeben dilectus. quia concessio de prima vacatura facta a legato non tenuit ibi Sed non est ꝯ: quia hic non dedit, sed reseruauit suae donationi, sed ibi dedit Praeterea istud vr̃ fieri in fraudẽ canonis vñ nõ deberet valere ĩ de concess. praeb. constitutus. aliud est de epõ: quia non hẽt tãtam potestatem sicut legatus: vnde eps non posset 4 sibi reseruare primam vacaturã, cum talem potestatem non habeat: immo si vacaret, cum ad eũ nõ pertineret, cõferre non posset. Item vr̃ ꝙ liberam electionem posset legatus auferre capitulo: quia qua rõne põt reseruare sibi primam vacaturã, & secundam & tertiam: & sic nõ eligeretur. 5 Dicas ꝙ liberam electionem non põt auferre: quia si sic esset, priuaret eos in totum, quod non posset: licet rpe suae legationis posset interdicere & reseruare sibi electiones. Sed nũquid legatus posset dare ecclesiam inuito patrono laico? Quod vr̃: quia plus iuris hẽt in concessione praelatus, q̃ in praesentatione patronus. ĩ. de offi. le. dilectus. quia quilibet patronus vnde cunque habeat patronatum, subest legato quantum ad iuspatronatus, idest, quãtum ad cognitionem iurispatronatus. ar. ĩ. de iudi.

¶ Haec duo verba: ab eo, desunt in codice Barbariae, in antiqua cõpilatione & in oib. manuscriptis Vaticanę, & regies antiquę cõpilationis indicat ol- no abesse oportere.

¶ Cap. 3. eo. ti. in 3. compilat. Vide concilũ Trident. sess. 24. de reforma ca. 19. vbi huiusmodi reseruationes videtur prohiberi.

¶ V.

¶ V.

¶ V.

¶ V.

¶ Infero ꝙ clericus in patrimonialib. censet̃ vt laicus notat Albericus de Rosate in l. fina. C. si ꝯ ius uel vti. pub.

¶ Alias lecta. q̃a tñ ꝑ dictum dioecesanũ admissus & c. & vox epm. deest ĩ antiqs, & in recẽtioribus magis emẽdatis.

2 Expeditũ est ĩ. de of. le c pe. 1. in lib. 6.

3 Vide cõcilũ Trid. sess. 24. de reformat. c. 19. vbi hmoi reseruationes prohibentur.

4 Quod posset legatus de latere. ĩ. d off. leg. c. 1. li. 6. Io. And.

5 Prouisũ est, q̃a in vna ecclesia collegiata pendente vna ꝛseruatione nõ potest facere aliam ĩ. d offic. leg. praesentĩ. 2. in li 6. Io. And.

de iudi. quanto sed hoc vr̃ speciale in legato dñi Papæ: qa eps inuito patrono nõ posset ecclesiam dare. 16. q. 7. decernimus. Sed certe quãuis patronus subsit legato quantũ ad iuspatronatus: quantum ad cognitionẽ iurispatron. tñ non vr̃ q̃ eũ posset auferre p̃sentationem prouenientem rõne patrimonij, sicut posset prouenientem rõne ecclesiæ: & hoc innuitur hic ex hac distinctione alias quare distingueretur inter p̃sentatũ a laico, vel clerico? Licet enim Papa concederet, p̃ legatus cõcederet ecclesias inuitis patronis, non tñ sequitur, q̃ cõcessent inuitis patronis habentib. iuspatronatus rõne patrimonij. ar. ff. ne qd in lo. publi. l. 1. §. si qs a principe Quidã p̃ferunt primũ dictum. Sed istud maiori nititur æquitate, vt patronus rõne patrimonij quo dotauit ecclesiã, nõ priuetur iure suo: nec fiat ei hæc iniuria & pp̃ hoc subtraherentur & ipse & alij a fundatione ecclesiarum, & hoc est verum.

cas non ĩ. eo. cũ ast. vnde vr̃ q̃ si laicus præsentet indignũ, nõ peræ tius eligendũ. arg. ĩ. de offi. ordi. cum vos. vbi de hoc.

[f] *Malitiose*] Sed quis probabit q̃ malitiose nõ admiserit eps nõ, quia pro ipsius facto præsumitur ĩ. de elect. bonæ 1 & ĩ. de p̃ba. possessionem. Item nullo aliquid obiciente, ipse põt eum repellere ĩ. de elect. venerabilem & cap. cum nobis olim. ar. 21. dist. priusquã & 39. dist. Petrus. sed potius 5 rium est verum: qa qui maliciã obicit, eã probare dẽt ff. de proba. quotiens. §. q dolo. & 6 q 2 placuit. c. si tm. Dicendũ est hic, q̃ eps dẽt ostendere, q̃ ille nõ sit idoneus; qa quilibet p̃sumitur bonus nisi p̃bet malus ĩ. de s. tu. in or fac c. vn. & ĩ. de p̃sump. dudũ. alias præsumit malitia epi. ar. ff. de rei vend. l. si q. dolo. & sunt hoc nouũ ius & exquisitum, vt eps pp̃ dolum suũ teneat ei p̃uidere. arg. p̃dicte l. is q dolo. & ĩ hoc p̃iudicat successori, sicut si ordinaret illum sine titulo ĩ. de præben. cu scdm Apostolũ. & est simile q si recusat idoneũ fideiussorem, tenet actione iniuriaru. ff. q satisda. cogan. si vero. in fine. & eo ipso p̃batus malitia, q̃ eũ repellit nulla examinatione facta de ipso.

canonice factã decernim[a] irritã, & ea non obstante concessionem eiusdem ecclesiæ factã prænominato H. p̃nunciauimus canonicam extitisse, adiudicantes eidem præfatam ecclesiam cum fructibus medio tempore perceptis[a] ex ea, plene ac pacifice possidendã, prædicto G. super hoc perpetuũ silentium imponẽdo.

Idem E. ieõ episcopo.

Si laicus patronus duos successiue p̃sentet, valet institutio de secundo, non obstante appellatione prius facta per primum episcopus tamen qui malitiose primum repulit eidem in competẽti beneficio p̃uidere compellitur: et ĩ hoc vltiõ ẽ casus singularis.

CAP. XXIX.

PAstoralis officij: & j. Postulasti edoceri, an clericus ad aliquam ecclesiã a patrono laico p̃sentatus si diœcesanus eps ipsum nõ duxerit admittendũ ex hmõi præsentatione, aliquid iuris assequatur in illa. Et si forte idẽ ad sedẽ Apostolicã appellaueris,[b] & post appellationẽ ab ipso interpositam, idẽ patronus aliũ curauerit præsentare, ac scdm istituit[c] eps p̃sentatum, idẽ ab ipsa ecclesia dẽat amoueri[d]. Nos igitur Alexandri[e] Papæ vestigiis inhærentes, qui inter præsẽtatos a clerico & laico patronis distinguẽs,[c] inter p̃sẽtatos a laico cõdõnẽ possidẽtis cẽsuit[d] meliorẽ: Dicimus q̃ institutio p̃sentati, scdo loco a laico patrono robur[e] obtinet firmitatis. Veruntñ constituimus, vt eps, qui p̃sentatũ idoneũ malitiose[f] recusauit admittere, ad prouidendũ eidem in competẽti beneficio cõpellatur: quatenus puniatur in eo, in quo[g] ipsum non est dubium deliquisse.

Idem Aurien. episcopo.

Si ad præsẽtationẽ rectoris ad titulũ ecclesiæ aliquis fuerit ordinatus patronus, q nõ cõsẽsit, ad ipsã cũ vacabit, poterit p̃sẽtare.

CAP. XXX.

POstulasti[j] p sedẽ Apostolicã edoceri, vt cũ rectores parochialiũ ecclesiarũ quosdã p̃sentẽt ad suarũ ecclesiarũ titulos ordinandos, vtrũ electio[h] taliũ ad ipsos rectores p̃tineat, vel etiã ad patronos; & si ĩ his patronorum nõ est requirendus assẽsus, vtrũ ius illis saluum sit...

[a] *Cum fructibus inde perceptis*] quia malæ fidei possessor fuit, ex quo p̃cessit mãdatum: nec fuit p eum admissus, vt hic dr̃, & ita nullã hĩt excusationẽ C. de rei vend. certum. immo & quos p̃cipere potuisset legitime institutus: qa est violentus possessor. s. de restit. spoliato grauis. vbi de hoc. Ber.

P *Astoralis*] In prima ponitur consultatio. In secunda rñsio: ibi, Nos. Et vtraque pars subdiuiditur, vt patet in textu. Abbas.

CASVS. Aliquis est præsentatus epo a patrono laico, ad aliquã ecclesiã vacãtem: sed eps ipsum nõ admisit: quæritur vtrum ex tali præsentatione ius sit illi acquisitum in illa ecclesia. & si ille appellauerit, vel alius instituat. & post appellationẽ patronus alium præsentauerit, & eps scdm præsentatum instituerit: quæritur, vtrum ille ab ecclesia debeat remoueri: Innocentius vero volens inhærere vestigiis Alexandri, j distinguẽs inter præsentatos a laico & clerico patronis, possidentis conditione censuit meliorẽ: rñdet q̃ institutio secundo loco p̃sentati a laico patrono, robur obtinet firmitatis: Sed quia eps idoneum clericum sibi præsentatũ malitiose recusauit, statuit, vt ad prouidẽdum eidẽ in cõpetenti beneficio compellatur; quatenus puniatur in eo in quo peccauit. No. q laicus patronus põt variare ante institutionem. Itẽ inter præsentatos a laico & clerico, melior est cõditio possidentis. Item aliquis punit in eo in quo peccauit, & merito, quia iniuriã fecit primo p̃sentato.

Glo. seq. dat vnam concordan. quæ argumentatur pro. & soluit.

b *Appellaueris.*] similis appellatio est ĩ. e. c. vlt. Sed nunqd talis appellationi erit deferẽdũ? vr̃ q̃ sic: quia ex sola præsentatione facta a vero patrono acquirit ius p̃sentato. ita q̃ si aliũ nõ p̃sentauerit, obtinere dẽt aduersus aliũ institutũ. s. de re iudic. cum Bertholdus. & 16. q. 7 decernimus. & ita tenet appellatio, cũ nullus alius sit adhuc p̃sentatus. Pot dici, q̃ appellatio ab initio tenet: sed si patronus postea aliũ p̃sentauerit, & eps instituerit ipsum iã nõ obstat appellatio, cũ ei p̃missum sit a iure variare. s. eo. quod autem. & cap. cum aũt. Eps vero punitur qui illum primum præsentatum nõ admisit, vt hic dr̃: sed non ex vi appellationis, sed quia malitiose ipsum repulit.

c *Distinguens.*] . eo. cum autem.

d *Censuit*] s. eo. quod autem.

e *Robur obtinet*] Hæc vnam drĩam inter præsentatos à laico & inter præsentatos a clerico, quia laicus variare põt, clericus non ĩ. eo. cũ ast. ...

g *In quo*] Sic ergo punit aliqs in eo in quo deliqt. ĩ. de translatione. quanto. cap. 1. inter corporalia & ĩ. de immunit. eccl. c. vlt. 17. q. 4 frater & coeps.

P *Ostulasti*] Nullum p̃iudicium generat patrono, q non cõsensit præsentationi factæ p rectorẽ, de ordinãdo ad titulum ecclesiæ suæ. Primo ponit consultatio. Scdo rñsio ibi, *Ad quod breuiter* Abbas.

CASVS. Primo format talis qõ. Vtrũ sacerdos parochialis ecclesiæ possit aliquem p̃sentare ad ordines ad titulũ ecclesiæ suæ irreq̃sito patrono: & si possit institulari irreq̃sito patrono, q̃ rit, vtrũ p tale ititulationẽ fiat p̃iudiciũ patrono, quo minus possit p̃sentare quẽ voluerit, cũ eccl'ia vacauerit illo intitulato exclusõ? Ad primã qõnẽ nõ vr̃ Papa rñdere: sed ad scdã rndet, q̃ p tale intitulationẽ nullũ p̃iudiciũ gñat patronis ĩ posterũ, quo p̃tinẽt ad illas ecclesias cũ vacauerint, quos voluerint p̃sentare, nisi illi de assensu patronorũ intitulati fuissent. No. q̃ p factũ p̃lati nõ p̃iudicat patrono ĩ p̃sentatiõe futura: nisi patronus p̃sẽs sit facto rectoris.

Gl. seq. primo obijcit & soluit. Secundo quærit. ar. pro. sol. & c. 3 tertio ponit lecturã Io. cui obijcit, subdens ratiõnẽ ipsius l. quã approbat.

h *Vtrum electio.*] Duæ proponuntur hic q̃ões: Vna est, si sacerdos parochialis possit aliquẽ ordinandũ præsentare ad titulũ ecclesiæ suæ irreq̃sito patrono: Secunda, si vacãte ecclesia ille sic intitulatus sit alij præferendus, quẽ patronus præsentauerit: Ad primã qõnẽ non vr̃ rñdere: Ad secundam rndet, q̃ nõ fit præiudicium patrono, quin possit præsentare quẽ velit. Per hoc põt dici, q̃ vtrique quæstioni rñsum est vt sic illi intitulati maneant in ecclesia: patronus tñ põt præsentare quẽ velit, qui erit prælatus ecclesiæ: & isti intitulati ius non hñt in ecclesia: quia nec sunt de collegium, sed tñ p eam sustentationem habent: nec eorũ consensus requiritur in electiõe sacerdotis, sed solus patronus eliget: & ita non fit præiudiciũ patrono per talem intitulationẽ, quantum ad præsentationẽ cum eo inuito possint intitulari: sed si cõsentiret intitulationi: tũc fit ei præiudiciũ, qa postea tenetur illũ præsentare, vt dicit Io. Et q. hoc fieri possit inuito patrono, est ar. ĩ. de fil. presby. ... 7. q. ... illud vr̃ in patrono ... 16 q. 5. si qs epo... sed quid si gratiose & non contradicente patrono intitulatus

† decreuimus,

† Vox, irritam, de est in olb. antiqs ex emplarib.

c Vr̃ placuisse Guiliel. in spe cul. de legato §. nunc tractemus. vertic. sed aliquid legatus. & C. Ni. in decret. dilectus Io. And.

† Cap. 4 eo. ti. in 3. compilat. & pro intellectu vide Archidiaconũ in c. decernim' 16. q. 7 adde Geminianum in c. per simoniã 20 di. & Hostiẽsem ĩ sum ma tit. de iure patro. § in quibus.

† instituerit.

g Et multa impediunt faciendũ q̃ nõ cessãt p' factum scdm Inno. Io. And.

Alia exple.... dictas recenset Panormitanus i c. cum oro pret. ĩ eo. tit.

† Alias, Lucij. ĩ variarat notat. Et Hostiẽs. hic, & Inculcat erdaret, eũ videto.

Hoc reprehẽdit hic Ioannes And. ex aliorũ sũia, quod videto.

† Aurien.

† Cap. 5. eo ti. in 3. compilat. Videto hic inter alios Hen. reum Boich. & de intellectu Lambertinum de iure patro art. 8. q 5 per 3. lib 2 & art. 6. q6. 3. lib 3.

tulatus? vt consentire, ex quo nō procedat ius suū: arg. 54. dis. si seruus 2 ff. de exerci. l. 1. §. magistrum. & ff. ad munic. l. 2. sed hoc nō est verū: quia nō nocet ei taciturnitas, si eo inuito pos sunt fieri talia. Vel posset intelligi aliter qđ dicit inferius, vt nullum patronis ꝑiudiciū generet: vt dixit Ioannes nō prziudicatur, quin possint remoueri ab ipsis patronis post mortem sacerdotis. Sed ꝯ vr ꝙ successor tenetur nihilominus illis prouidere, supra de præbend. cum ſm Apostolum. & H. dicit, quia ad patronū vr spectare non tantum præsentatio sacerdotis, sed aliorū clericorū. 63. dist. principali, & 14. qō. 2. Eleutherius. & 16. q. 5. si quis epōrū. in Authen de sanctiss. episc. §. si quis oratorij domum. collatio. 9. dum tñ adsit cōsensus ꝑlati. arg. supra de fil. ꝑsby. ꝓposuit, nam patroni iudiciū multum est sequendum, qui ita dilexit ecclesiam, vt ei sua conferret. arg. ff. de confir. tut. si patronus. Contrarium tñ notauit Io. in c principali, ꝙ electio clerici nō pertinet ad patronum, sed ad prælatū. Credo potius standum (vt hic notat) vbi sunt tm̄ duo in ecclesia s. rector & clericus. quod patronus præsentet vtrumq;, cū ecclesia nō dicatur collegiata ✠ vt not. ꝰ. de elect. c. 1. sed in collegiata ecclesia nullum pōt præsentare. B.

uum maneat eligēdi: vt cū ipsas ecclesias vacare ꝯtigerit, intitulati hmōi non sint alijs ꝑferēdi? Ad ꝙ breuiter rñdemus, ꝙ ꝑ ītitulationē huiusmodi, nullum patronis prȩiudicium generat, † quin possint alios ad illas ecclesias cum vacauerint, ꝑsentare: nisi de patronorū processisset assensu.

Gregorius nonus Archiepiscopo Eboracen.

Patronus etiā clericus ecclesiam vacantem conferre non potest: & si contulit, potest nihilominus ad illam præsentare.

CAP. XXXI.

Transmissȩ ad nos tuȩ litterȩ ꝯtinebāt, ꝙ cū capitulum Eboracen. ecclesiā de Gameforde vacantem, in qua ius obtinent patronat⁹, R. clerico cōcessissent, † ipsi postmodū L. clericū tibi ad eādē ecclesia ꝑsentarunt post appellationē [a] ab eodē R. ad sedē Apostolicā interiectā: & ꝯ. Cōsultationi tuæ taliter respōdemus, quod cum ex vi [b] iuris patronat⁹, nō ꝯcessio, sed ꝑsentatio ꝑtineat ad patronum, ꝑsentatum (si ei aliqd non obsistat canonicū) instituere in ipsa ecclesia poteris, utpote potiorem.

Trāsmissæ.] Cōis diuisio. Secunda pars: ibi, *Consultationi*. Abbas.

CASVS. Capitulum Eboracen. ecclesiæ, ecclesiam quādam, in qua ius obtinet patronatus concesserunt R. clerico postmodum voluntate mutata clericum pñtauerunt archiepō ad eādem ecclesiam post appellationem a dicto R. ad sedē Apostolicam īterpositam: quæsiuit archieps, vtrum clericum illum sibi ꝑsentatū deberet instituere, non obstāte appellatione prædicti R. rñdet Papa, ꝙ illum præsentatum instituere potest in ecclesia illa, ad quam extitit præsentatus, tamquam potiorem: dūmodo, aliqd aliud canonicum non obsistat: cum ex v. iurispatronatus, sola præsentatio pertineat ad patronum, & non concessio ecclesiæ. Nota ꝙ aliud est concedere ecclesiam, & aliud præsentare: Ille dr concedere ecclesiam, ad quem ordinatio ipsius ecclesiæ & collatio pertinet: hoc non potest facere patronus.

Glossa sequens reci. per qđ n valuerit appellatio.

a *Post appellationem.*] quȩ appellatio non tenuit, cū nullū ius haberet, cū ad ipsum nō pertineat cōcessio, sed pñtatio vt ꝯ. sequitur: qa ꝑ nō dato hr, & c. ꝰ. c. qđ autem in ꝰ. & ita nō intererat eius appellare: quia non solēt audiri. & c 2. q. 6. nō solēt ꝰ. de elect. cū inter R. & ꝰ. de his q̄ fiunt a maio. par. capi. ex ore.

Glossa seq. arg. item obijcit, & soluit.

b *Ex vi iurispatronatus.*] Nota ergo vim & ꝑtātē q̄ hēt patronus, qa patronus in eo ꝙ patronus ecclesiam donare nō ꝑt ꝰ. eo. quod autem, & c. illud, sed solā præsentationē. vt hic patet vnde nil aliud sibi vendicare debet, ꝰ. c. cum seculum, & ita concessio ista nulla fuit, vnde nō præstitit impedimentū sedæ pñtationi, q̄ idē capitulū postea fecit sic ꝰ. c. illud & c. cū laici, & ē arg. hic, quod non præstat impedimētum, qđ de iure nō sortitur effectum. Sed vr ꝙ capitulū Eboracen. faciēdo qđ nō licet cōcedēdo ecclesiā, priuari debuit ꝑtāte, saltem ea vice pñtandi, quia dixit sibi ius, & ut puniatur in eo quod deliquit ꝰ. eo pastoralis. ꝰ. de trāsla. quanto. & ar. 16. q. 6. placuit. Propter hoc non puniuntur: quia & ipsi ijdem correxerunt factum suum ꝑsentando prout debebant nec est iste casus in quo priuet quis ꝑtāte eligendi, quia cū sit illa pœna, nō debet imponi nisi exprimatur ꝙ sit imponēda. Præterea nō peccauerūt eligēdo: qa nō elegerūt. ergo puniri nō debēt in eo, in quo nō peccauerūt.

c *Potiorem.*] & vere potior est, qa nullum ius habuit alter: vt dictum est.

[a] Pręcerectus.

[b] Non re præsentādo, quod facere potuerunt: sed confe rendo qđ facere nō possunt.

[c] Quæ dicatur ecclesia collegiata, & quibus signis cognoscat eē collegiata, & alia plura hac spectātia tradit hic late Henri. Boich.

[d] Non potest vti patron⁹ his verbis cōcedo, do, trado, dono ecclesiā, pōt tñ dicere, cōcedo, vt habeas hāc ecclesiā, & tūc ponat cōcedere ꝓ consentire. ponit tñ ecclesia quādoq; pro iurepatronatus. 16. qō. vlt. nemini. & ca. si plures, & dominiū ponitur ꝓ cura ea q. monasterium, secū dum Vin. & Gof. Io. And.

TITVLVS XXXIX.

De censibus, † exactionib. & procurationibus.

DE CENSIBVS.

Visum est supra de uno onere ecclesiarū vt est iuspatronatus, restabat merito videre de alijs oneribus, ideo subijcitur hæc rubrica.

De hac materia habetur. 2. q. 2. & 3. per totum & 23. q. vlt. § vsque ad §. hinc datur 11. q. 1. si tributum. & ca. seq.

Ex concilio apud Guarmaciā. †

Ecclesiæ fundandæ debet pro dote tribus mansus liber a quolibet seruitio temporali: ad ecclesiasticum tamen tenetur: sed si aliquid confertur ecclesiæ ultra mansum, tenetur ecclesia ex eo soluere onera cōsueta. hoc dicit inhærendo litteræ.

CAP. I.

Sancitū [d] † est vt unicuique ecclesiȩ unus māsus [e] integer absque ullo [f] seruitio tribuatur. Et presbyteri in eis cōstituti, non de decimis, neque de oblationib. fidelium, non † de domib⁹, neq; de areis, † vel de hortis iuxta ecclesiā positis, neque de prȩdicto manso aliquod seruitiū faciāt ꝑter ecclesiasticū. [g] Et si aliqd amplius, habuerit, inde senioribus [h] debitum seruitium [i] impendant.

August. super epistola ad Romanos.

Solutio tributi arguit subiectionem.

Ancitum.] Vario modo itelligitur: ideo vario modo summari potest. Tria sunt dicta. Secundum: ibi, *Et presbyteri*. Abbas Siculus.

CASVS. Statutum fuit in concilio Guarmacien vt vnicuiq; ecclesia vnus mā sus integer tribuat, absq; vllo seruitio, & presbyteri in eis constituti nullū seruitium faciant, neque de decimis, neque de oblationibus fidelium, nec de domib. nec de areis, vel hortis iuxta ecclesiam positis, neque de manso ꝑdicto. ꝑter ecclesiasticum: Si au. ē amplius habuerint, senioribus suis debitum seruitium impendāt. No ꝙ dos ecclesiæ immunis debet esse ab omni tributo. Item res transit cum onere suo.

d *Sancitum.* istud cap. habes. 23. q. vlt. sancitum.

e *Mansus.*] Mansus dicit in vulgari Italicorum quātitas terræ q̄ sufficit duob. bobus in anno ad laborandum.

Glo seq. quærit, ponit opinionem Ala. contrarium soluit.

f *Vllo seruitio.*] Sed quid dices si mansus ille primo fuit tributarius alterius ecclesiæ: q a ecclesia alia parochialis decimas inde ꝑcipiebat? Ala dicit ꝙ māsus iste in fauore ecclesiæ a tributo liberat sicut seruus factus presbyter, a seruitute liberat: ad hoc induxit 23. q. 8. ſm canonicā. Alia aūt ꝑdia collata ecclesiæ a tributo nō liberant: vt hic I si. qa res trāsit cū onere suo. ꝰ. de pig. ex litteris, & de deci cū nō sit & C sine cē. vel reliq. l. 1. 2. & ff. de pig. act. sane & l. seq. § si fundus. & 23. q. vlt. tributum & 11. q. 1. si tributum C. de epis. & cleri l. ꝑ in fi. nisi forsitan quid spāle dicatur in dote ecclesiæ. ar. ꝰ. de dec. nouū genus. Sed verius credo ꝙ mansus ille qui datur ecclesiæ, ēt in ipsa fundatione, si primo erat tributarius vel soluebantur decimæ de ipso ecclesiæ parochiali, non debet ecclesia ꝑꝑ hoc iure suo priuari. 16. q. 1. ecclesiæ antiquitus. 23. q. 8. tributū, nisi forsan modicum læderet, quod de facili pati posset, sed si ex hoc læderetur, non debet iure suo priuari: quia tunc ēt priuilegiū perditur, ꝑꝑ enorme detrimentum. ꝯ de verb sig. quid per nouale, & hoc bene licitū est, ꝙ tale seruitium tributum ecclesiasticū appellari potest, ad quod tenetur ecclesia: vt infra sequit.

g *Præter ecclesiasticum.*] Ecce quod ecclesia potest soluere tributum ecclesiasticum, arg. 18. q. 2. seruitium, & 12. quęst. 2. ecclesiarum & 11. qō. 1. si tributum, & 23. q. vlt. tributum, vt dictum est.

h *Senioribus.*] idest, dominis. & est argumen. ꝙ res transit cum onere, suo 16. q. 1. si quis laicus, & 100. dist. capitu. rationis B.

i *Seruitium.*] idest, censum.

Propter qđ ponit electiue, nō cōparatiue, secundū Hostiensem. Io. And

Vid Turrecrematam in c. quītum 1. q. 3. & Couarruuiā li. 3. varia. resolut. c. 7. & Sotū li. 6. & iust. & iure. q. 5. art 3.

Garmaciam.

Garmaciam: sed vt plurimum hñt antiq codice, vt est ij fsū. Burchardus lib 3. decr. cap. 52. Iuo par. 3 ca. 55. & c. 1. eod tit. in 1. compil. sed in cōcilijs editis extat ī concilio Vormaciē si cap 50.

† neque Aliās, atriis, sed oēs Vaticani vt est impressū. In codice Barbasij ita: Eugenius Papa. Sed mendose ut credo inuenitur aūt hoc i scholijs vetustiorum librorū, q glossæ dicunt ordinariæ, & inter lineas cap. 13. illius epistolæ Pauli. ita Antonius Augusti.

Etiā temporalib. ꝙ intelligas q̄ tū ad feudalia & seruitia reb. annexa. ꝯ c. 1. de malo & obe. solitæ. Io. And.

Omnis

OMnis.]CASVS. Dĩ hic ꝙ omnis anima regibus subdita debet esse, & in signum subiectionis dat tributum. No.ꝙ tributi præstatio signum est subiectionis.

Glo seq.recitetur per quẽ quib loquatur, & tripliciter soluit.

a *Vos subditi.*]Hoc dictũ fuit laicis, sicut illud, 11. q. 1. magnũ. & ī.de maio.& obe.solitæ & põt extendi ad clericos circa exteriora.23.q.vlt.tributũ. Vel quia obedire debent plātis suis 23 di. quãq̃ ī de elect. significasti. Vin.

b *Probatio.*] 10.q 3.illud. C.de epis.& cler.nulli.

¶ Cõsule epistolam B Gregorij vñ sumit hæc decretalis, vt verius cõtingat facti speciẽ.

SCientes.]CASVS. Quidã abbas cõquestus est domino papæ ꝙ epũs Massæ nouas consuetudines siue possessiones monasterio suo volebat imponere: vnde mãdat cuidã cãtori, quatenus super hoc veritatẽ inquirat, & si ab initio hæc posita non fuerint, de cætero nouiter imponi nõ ꝑmittat. Nota ꝙ initium spectandum est. Item nouus census, siue cõsuetudines nouæ, ecclesiis imponi nõ debent.

Chartolario lib. ex epistola 20.in dicto.c.7 Contius.

c *Presbyterum.*]idest, episcopum.93. dist.legimus. & 95.dist.ecce.& 18. q.2 hoc tantum.

† Capi.4. eo. ti in 1. compilat.

Gl.seq.ponit brocar. de initio spectando, alleg. xij. iura, pro si alleg.7. pro medio, sex contra medium, unum soluit, & concilia.

d *Ab initio.*] Sic ergo ab initio potest imponi census ab ipso patrono de cõsensu epi. ī ti.proxi.præterea 2.& 18. q.2 Eleutherius.ĩ eo. quãto postea vero imponi non potest, nec impositus auger. ĩ eo.prohibemus & ita est hic argum.initium esse spectandum. C.de bo.quæ li. cũ oportet.in fi.ff.de pœ.si quis § qui abortionis.1.q.2. quibusdam, C communia, de vsucap.l.2.& ult de consecr.distin.1. placuit & ff.commo.l.1 in fi.& 2. distin. testamentum & ī.de loca. & conduc propter sterilitatem § 1.& ff.de nego.gest sed an ultro §.1.in f. ff.de uerb.oblig. continuus.§ cum quis ff de contra & vtili act.tute, quid ergo.§. fi. ff. ar.contra, scilicet finem esse spectandũ. ĩ qui fi. sint leg.tãta.in Auth. de nup §.5 quia vero.colla 4. 22.q 2.qd aũt ait. ff q satisd cog.si antequã. de pœn.dist.3.§.1.in fi.4.q 1 suggestum, & ī.de renun.c.1.argu. contra, scilicet medium esse spectandum, unde illud.

¶ Restituc hic iscriptione, put obseruatur in c. 1. ī. de rest. spolia.

† Cap 7. ti de rest. spoliat. in 1.compil. Alia pars huius decretalis extãt in c.1. supra, de rest. spol. hanc adiũge illi, & habebis pulchram clausulã.

Cum media semper gaudebant Iudice forma: Maior enim medijs gratia rebus inest ī.de test.cum tu.& 45.dist.disciplina & c.sunt namque & 3 .de offi deleg.quærenti & 23.q.4 quidam cũ bonorum, in fi.& ff.de pe.respiciendũ. C.de custo & exhi. reo. si quis, arg.cõtra, quod medium non sit inspiciẽdũ. C.de hær.inst.sed & si §.solemus. Solu medium spectandum est in dissensione opinionũ,& opinio media magis ẽ amplectẽda, ī.de of. del quæsti ¶Quod dĩ initiũ esse spectãdũ, & nũc esse spectãdũ soluit ī.de elec.dudũ.vbi de hoc inuenies alias cõcordãtias.

¶ Adde an & quãdo mediũ sit spectandũ glo. no.in l.solent.§. fi. I uer a narissimũ ff. de offi. pro.

LIcet multum.]Hæc est pars illius sup.de restitut spolia.licet. Abbas Siculus

CASVS. Quidã cæcus conquestus est dño Papæ, ꝙ ipse cõpellebatur ad soluendas collectas pariter cũ aliis, nõ habito respectu ad cæcitatem suam, mandat Papa episcopo loci ꝙ hoc fieri non permittat: quia iniquum est, cũ qui taliter afflictus est, in collecta affligere, cũ ei debeat potius ex collecta, si esset necessitas, subueniri. Nota, ꝙ miserabiles personæ ab ecclesia debẽt defendi. Item afflictis non est addenda afflictio.

Glossa sequens allegat duo, quærit obijciendo, & soluit.

e *Non permittas.*] Quid ad papam de isto cæco, cum non uideatur esse de iurisdictione, sed potius ad seculare pertineat? Immo cum sit miserabilis persona, eius correctio pertinet ad ecclesiam, 78.dist.c.1. & 2.& ratione peccati saltem pertinet ad ecclesiam, ī.de iud.nouit.& arg 11.q.1.relatum Vinc.

f *Misereri.*]Potius est consulendum talibus quam auferẽdũ. C ne. no.vect l.j. qui enim morbo corporali laborant, a ꝑsona li b.muneribus excusantur, C.qui mor.se.excu.l.1. & 2.ll.x.sed sus Bernar priuilegium illud non extẽditur ad filios, C.e.l.vlt.& satis iste di est, & I affligitur, nec debet amplius affligi, ī.de cler.ægrotan.c.j.& 7. q.1.cum percussio.3 .q.9.indicas.

CAP. II.

OMnis anima sublimioribus potestatibus subdita sit: & ĩ. ¶ Et uos subditi a esse debetis. Ideo enim tributa præstatis: quia hæc est probatio b subiectionis.

¶ Gregorius Stephano Cãtori. †

¶ *Non potest episcopus nouũ cẽsum monasterio imponere.*

CAP. III

SCientes: † & ĩ. ¶ Asseruit prædictus abbas ꝑsbyterũ c Massę nouas monasterio ꝯsuetudines velle imponere: & ĩ ¶ Mandamus, quatenus si ab d initio hoc non fuerit, etiam labentib. temporibus aliquid nouiter non permittas imponi.

¶ Idem Constantino episcopo. †

¶ *Cæcus & pauper ad collectas non tenentur.*

CAP. IIII.

LIcet multũ: & ĩ. ¶ Dixit quoque prædictus cęcus, quod ad collectas inter alios pariter cõpellat: quod fieri nõ permittas, e quia eum quẽ cęcitas sua grauat, inhumanum est nimis ĩ collectione affligere cui debuerat ex collectis si esset necessitas, misereri. f

¶ Paschalis secundus comitissæ Mathildæ.

¶ *Petens censum debet rationem exprimere.*

CAP. V.

PEruenit g ad nos: & inf. ¶ Inquisitioni tuæ taliter respõdemus, quod census ignorantiæ g nec diuinis, h nec humanis legib. inuenit: i oportet quippe, vt oĩs census, ad quid, & quã persolui debeat, pręsciatur.

¶ Ex concilio Lateranẽ †

Determinat cõcilium numerũ equorum, quos secũ ducere possunt prælati visitantes: & prohibet eis tunc vti venationibus, et sumptuosas epulas quærere, hoc primo usq; ad ver prohibemus.

CAP. VI.

CVm Apostolus k se ac suos ꝓpriis manib. ꝗcse...

PEruenit.] Iste est bonus textus, & habet subtilẽ materiam, & hoc intendit. Non debetur census cuius causa ignoratur Abbas.

CASVS Abbas Fraxinoren. depredatus fuit ecclesiam Carpensem. occasione cuiusdam census, quẽ abbas petebat ab ecclesia Carp.dicebat archipsbyter Carpen. ꝙ nesciebat causã quare soluere deberet illũ censum: quęsiuit a Papa quid iuris esset & ipse rñdet prout sequitur littera. Istæ duæ ecclesię sunt in diœcesi Mutinen. & comitissa Mathilda fuit domina & patrona in utraque ecclesia. Bernardus. Nota, ꝙ census ignorãtiæ id est, cuius causa ignoratur, solui non det Itẽ qui petit aliqd cãm petendi allegare dẽt.

Glossa sequens quæritur ergo negatiue & affirmatiue ad quamlibet partem, inducens quinque iura, & soluit.

g *Census ignorãtiæ.*]idest, in cuius cã ignoratur, ff. de fideiussõ si quis postquam & l.si quis pro eo. & ff qñ dies lega. ce hmõi legatũ. Sed nunquid tales census siue continuæ seruitutẽ põt acquiri tempore? Vĩ ꝙ non quia sicut tempus non tollit obligationem. ff.de act. & obli obligationum §.placet.ita nec inducit. C. de pact. si certis annis 1.q.1.nullus epũ ad fi.q.vbi de hoc 10. q.3.quia cognouimus. C.ne uxor pro ma.l.vlt.ar ꝓ. 12.q.2.seruitiũ.1.q.3. quæstum.in ꝓ ff. de vsur.cũ de in rem verso.ff. de aqua plu. arc.l. vlt ff si ser.ver de.si quis diuturno.l.certius non probetur, vt ibi dĩ scilicet ex tempore non acquirit obligatio: tñ huiusmodi seruitia siue seruitutes, bene acquiruntur, etiam si non habeãt continuam causã. C.de seru.& aqua l.2.& 3 ff.de aqua plu.ar cẽ.l.vlt & de seruitiis tpe acqrẽdis loqui vĩ lex C.de agr.& cẽ. lib. l.xj arg.13.q.2.seruitiũ.& ideo hmõi seruitia acqri possunt spatio 40.an.& hoc itellige de his quæ ius cõe possideri nõ vetat, alia vero quæ possideri nõ possũt, si ꝑscribunt sine titulo, vt ibi dixi ī.de ꝓscr.si diligẽti, quia nec possessor ĩ talib. defende rei. Et si qs aliqd petat tale sibi deberi, sufficit allegare cãm in libello, quis illã non ꝓbet, dũ tñ probet tpr. ar. ff.si ser.vẽdi.l.si qs diuturno.vt dixi ī.de consue.c.vl. Alij dñt ꝙ nõ est necesse aliquam causam exprimere. sed hæc littera ĩ fine ꝯdicit, ibi ad quid solui debeat præsciatur, sed priori dictococordat.

h *Nec diuinis.*]idest, canonicis. tertia quæstione quinta, quia suspecti.

i *Inuenitur.*]supple quod solui debeat sine causa: & ideo q petit causam alleget. vt dixi Ber.

CVm Apostolus.]Diuiditur in tres partes principales Et prima pars subdiuidi potest in duas, vt patet in textu. Secũda: ibi, *Quocirca.* Abbas.

CASVS Quidam scilicet, archiepiscopi, epĩ, & alii ĩferiores ecclesias visitabant grauabant eas in procurationib. exigendis, vt quandoque ornamenta ecclesiastica subditi vendere, vel obligare cõpellerent, & breuis hora longi tpis victũ consumebat, vñ statuit ꝯciliũ Lateran. ꝙ plati prædicti ẽm facultates ecclesiarum recipiant procurationes: statuendo certum numerum cuilibet prædictorum tam personarum, quam equorum quibus contenti existant, recipientes cum gratiarum actione quod illis fuerit ministratum, ab illicitis abstinendo, quærendo non quæ sua sunt, sed quæ Iesu Christi quęrere videatur prohibet insuper ne subditos suos indebitis exactionibus aggrauare præsumant, nisi quando necessitas superuenerit:

¶ Hic cæli, Bernar & I antiqs exẽplarib. reperitur.

† Cap. 5. eo.ti. in 1. compilat. Et de materia vide Cal.consi. 1. ti. de libe.obla.

¶ Immo ꝗsiuit comitissa, vt patet ĩ sua ꝑscriptione, & ꝑ literã inquisitioni. Io. And.

¶ Scilicet sub Alex. 3 c.4.& 6. eo.ti.in 1. compilat. ¶ de materia vide quę citaui

† 1. Thes. 2. 2.Thes.3. 2. Corint. 11.Actuũ. 20.

¶ De hoc dicto vid notata ꝑ Ioannem And.& doctores in c. non sic matur. de reg.iu.lib. 6.& de cẽsu ignorãtiæ. an solui dẽat vĩ de Syluestrum in sum. verbo. Gabella.2. §.sexto quæritur.

¶ Vid glossam & doctores ĩ L 1.§.fin.ff. de aqua plu.arc. & l.seruitutes ꝑdiorũ ff. de seruit. adde Ioan.And. supra de caus. poss. c.fin.

uenerit: vt si manifesta & rōnabilis cā extiterit, moderatū auxilium ab eis poterunt postulare: cū dicat Apostolus nō debēt filij thesaurizare parentibus, sed ecōuerso In fine dicit, ꝙ dictum est de prædicto numero personarū & euectionis, fm tolerātiā dictum est, in illis locis, in qb. ampliores sunt reditus: in pauperibus locis illā teneant mēsurā, vt minores nō debeāt aggrauare: & illi qui paucioribus eqs vti solebāt, nō credāt sibi pdictā indulgentiā ore concessā. No. ꝙ procurationes recipiendæ sunt fm facultates ecclesiarum. Itē hic determinatur numerus euectionū i visitationib fac ēdis. Itē prælati visitantes subditos suos, canes venaticos vel aues hēre non debent. Itē sumptuosas epulas q̄rere non debēt. Item qd ēs in pcuratione cōpetenter ministratū fuerit, recipere debent. Item epi subditos suos talliare non debēt sine cā. Item cā facit licitum ꝙ alias non liceret. Itē filij no debent thesaurizare parentibus: sed cōuerso. Itē qđ pmissum est ad leuamē, extēdi nō dēt ad grauamē.

a ¶ *Exhibendos.*] id est, procurandos 25. q. 1. § nunc. in fi. 21 q. 1 c. 1.

b ¶ *Graues*] quod facere nō debent, immo si grauatur ecclesia, suis expensis debent visitare 10. q. 3 cauendum. & 1. q. 2. placuit.

c ¶ *Consumat*] . s. ꝗ ad exinanitionē extremæ virtutis 10. q. 3 cap cauendum. & cap. inter cætera. 1. qō. 1. placuit.

d ¶ *Archiepiscopi.*] arg. ꝙ archieps dēt visitare prouinciā, & procurationes à subditis suffraganeorum suorum exigere j. eod sopitæ.

¶ *Glo. seq. pgnat contrarium, & soluit.*

e ¶ *Episcopi.*] 10. q. 3. inter cætera. ȝ vbi dr̄, ꝙ quinquagenarius numerus non excedatur: sed illud corrigit per istud.

f ¶ *Decani*] id est, archipresbyteri rurales.

¶ *Glossa sequens quærit, arguit, & soluit.*

g ¶ *Contenti existant.*] Quid ergo si plures ducant, nunquid poterunt in supfluo phiberi? Vr̄ ꝙ sic ff. d aqua quoti & æsti. l. 1. §. Trebatius. & 10. q. 3. qa cognouimus. 64. dist. quia p ambitiones. j. de excessib prælā. cum ad quorundam Pōt dici, ꝙ pōt denegari in superfluis: sed si ppea subditi excōicentur, tenet forte snia: quia snia pastoris siue sit iusta, siue iniusta, timenda est. 11. q. 3. c. 1 & 2 & illa decre cum ad quorundam. continet specialem indulgentiam, vt quidam dicunt Tunc.

h ¶ *Canibus.*] j de cle. vena cap. 1. & 2. & 35. dist. quorundam. & 86 dist. Etau. & ca an putatis.

i ¶ *Quæ sua.*] 63. di nosse & 8. q. 1 sunt in ecclesia 65 dist. hec.

k ¶ *Sumptuosas.*] 35. di. ecclesiæ principes. 4. dis. denique. sed epi in pṽrium faciunt: nā via cautela diuersorū coquorū eos pōt sacietate: Vnde dicit lex, ꝙ ex nimia ingurgitatione olet os ff. de edil. edi qui clauum, § is cui habeat ergo pauperem cibum 41. dist. c. vlt 35 dist ecclesiæ principes. 12. q 2 gloria epi. Lau.

l ¶ *Rationabilis.*] Si de hoc dubitetur superioris arbitrio determinetur. ar. 10. q 3. quia cognouimus. 11. q. 1. si clericus.

uerit exhibēdos,[a] †vt locū prædicādi auferrēt pseudo apostolis, & illis quib[9] pdicabat, nō existeret onerosus: graue nimis esse dignoscit, quod quidam platorū, ita in pcurationibus graues[b] existāt, vt interdū ecclesiastica ornamēta subditi exponere cōpellant: Et lōgi tēporis victū breuis hora cōsumat.[c] †[c] Quocirca statuimus, ꝙ archiepi[d] parochias visitātes, p diuersitate puinciarū & facultatibus ecclesiarū quadraginta vel quiquagita euectionū numerum, epi[e] autem uiginti vel triginta, Cardinales uigintiq; nunquam excedāt archidiaconi vero quinq; vel septe: Decani[f] cōtēti sub episcopis, duob[9] equis cōtēti existant.[g] Nec cum canibus[h] venatoriis, & auibus pficiscantur; sed ita pcedant, vt non quæ[i] sua sunt, sed quę Iesu Christi, q̄rere videant. Nec sumptuosas[k] epulas q̄rant, sed cum grātiarū actione recipiat, quod honeste ac cōpetēter illis fuerit ministratū.

Prælati non debent grauare subditos tallijs & exactionibus, permittunt tamen ex iusta causa petere ab eis moderatum auxilium h. d. vsque ad § sane.

¶ Prohibemus etiam, ne subditos suos talliis & exactionibus epi grauare psumat. Sustinemus autē p multis necessitatib. quę aliquotiēs superueniūt, vt si manifesta ac rationabilis[l] causa extiterit, cū charitate, moderatū ab eis valeāt auxiliū postulare. Cū enim dicat Apostolus: Non debēt filij thesaurizare parētibus, sed parētes filijs:[m] multū lōge à paterna pietate vr̄ si ppositi subditis suis graues existāt, quos i cūctis necessitatibus pastoris debēt more fouere Archidiaconi vero, siue Decani, nullas exactiones[n] siue tallias, in presbyteros seu clericos exercere præsumant.

In effectu dicitur quod numerus equorum statutus in princ. piocap non debet trahi ad augēdum numerum alias solitū. A.

¶ Sane qđ de prædicto numero euectionis, secundū tolerantiam dictum est, in illis locis poterit obseruari in qbus ampliores sunt reditus & ecclesiasticę facultates. In pauperioribus autem locis, tantam volum[9] teneri mensuram, vt ex accessu maiorum minores merito nō doleāt se grauari. Nec sub tali indulgētia illi q paucioribus equis vti solebat hactenus pluriū sibi credāt ptātē[o] indultā.

Ex eodem. †

Nouus census ecclesiis imponi non potest, nec antiquus augeri hoc dicit, & est de principalioribus huius tituli.

C A P. VII.

PRohibemus insup, ne ab abbatibus, epis, vel aliis prælatis noui[p] census[q] imponāt ecclesiis; nec ueteres[r] augeāt nec partē redditnū suis usib[9] appriare.

m ¶ *Parentes filijs*] 36 q. 1. prædicator Ordine n naturæ filius succedit patri, & non econuerso ff. vñ lib. scripto. §. non sic parentib. iste tñ ordo plerūque turbatur. ff. de inof. testa. nā & si. vnde dixit dñs Bulgarus cum eius vnicus filius decessisset: Ordine turbato succedis. Bulgare nato. & sic nota pro filiis

n ¶ *Exactiones.*] ad opus suum sine mādato epi, vel supple nisi in casu præmisso nā q præmittuntur in pstationibus, in subditis repetita intelligunt. ff de verb. obliga. Titia. §. 1 & 32. q 7. Apostolus. & de appell. secundo requiris.

o ¶ *Potestatem*] quia ꝙ pmissum est ad leuamen, extendi nō dēt ad grauamē. 45 di licet. s. de app cū speciali. & ca suggestū. & j de pœ. in quibusdam. Lau.

PRohibemus] Primo ponit duplicem prohibitionē, quā iustificat. Scđo ponit decretum: ibi, si quis vero. Abbas.

C A S V S Præcipit cōciliū Later. ꝙ archiepi, epi, abbates, & alij prælati nouū censum nō imponāt ecclesiis, nec veteres augeāt, nec partē puentuū ecclesiarū suis vsibus appropriare præsumāt, sed libertatē inferioribus cōseruēt, quā sibi volūt a suis superiorib. cōseruari qđ cōtra factū fuerit, irritu habeatur. No. ꝙ noui census ecclesiis imponi nō debēt, nec veteres augeri. Itē eps non pōt sibi appropriare redditus ecclesiæ. item ꝙ tibi vis fieri, alteri facere debes. & qđ tibi nō vis fieri, alteri non facias.

p ¶ *Noui*] id est, de nouo, cum ab initio impositi nō fuerint s. eo. scientes & q ab aliis ecclesiis non soluātur j eod. cap. i ecclesiis.

¶ *Glo. seq. alleg. 11. concor. & quatuor contraria & sol.*

q ¶ *Census.*] qui imponit in ipsa fundatione, puta, vt i singulis annis soluat unū cereū, siue librā ceræ vel piperis, siue et certā quātitatē pecuniæ, puta x. solidos, vel minus, uel et plus, ꝙ p statur i signū subiectionis. s. eod. c. 2 & 3. & s. de cau. poss. c vl. Non credo ꝙ possit augeri ab epo vel abbate, licet augeantur possessiones: secus in pcuratione. j. eo. quanto qa procuratio non dr̄ proprie census, sed pensio: vr̄ ꝙ possit imponi siue augeri auctoritate episcopi j. c. proxi. hoc intellige si iusta causa subest: alias non.

r ¶ *Nec veteres.*] No ergo census nō esse augēdos siue imponēdos de nouo C de pascu. priua. l. 1 lib. 11. & s. de transac de cętero. ar. ff. de acq. re. dom. locus. s. de præb auaritiæ. vbi et de hoc tangitur. & C. de no vec. l. 1. 2. & 3 vbi dr̄ ꝙ noua vectigalia nō pñt imponi nisi a principe. j eo. significauit & j. de verb. sign. super quibusdam. & 18. q. 2. scriptum & 1. q. 1 nullus eps grauamen. in fi. C de allu. l. vlt. ar. cō. ra. ff de iudicio liber. l. gnali. ter. §. si quis alienū ff de flu. l. 1. §. ripā. & ff. qui & a qui. li manu. & j. eo. quanto. Sol. si per libertatem fructuum fiat incremētum: cum eorum sit casus fortuitus & dubius. C de vsur. si ea lege. pp hoc augeri non debet census; sed si accedat nouum prædium, noua parochia, vel aliquid tale: iustam vr̄ hēre rationem eius. arg ff. de vsufru. item si fundi. § sed si insula ar. contra s. de vi.

¶ Alēdos. In concilio in margine, sed eadem est alterius verbi significatio.

† Vide l. ius alumētorum. ff. vbi pupi. edu. debeat.

† Nusqui

† Alias, ipsis.

† Archiepi, si agit subditus: si conuenitur, ad arbitros: hoc pbāt iura allegata. & s. titu. 1 nul lus & de seq. licet. lo. and.

† Alias ista: q successit filio suo ordine &c.

† ad Corinth. ca. 12.

† Cōcor. l. 1 ff. §. 1. ff de nouo. & illud cum no. C de facto. eccl.

† Scilicet cōcilio Lateran. sub Alexā iij. cap 7. §. p hibemus. & c 7 eo. ti. in 1 cōpilatione. & de materia vide doctores in c non minus. j. de im mu nit. eccle. adde late per Syluestrū in sū. verb. gabella.

de vi.& hone.cleric.quoniam vt ait.& ī.eo.ti.quanto.Lau.

f *Appropriare præsumant.*] vbi nō censum hr̄e debent.& est ar.q̄ ep̄s fructus parochialium ecclesiarum siue etiam præbendarū sibi retinere nō dēt vltra modū sibi pmissum.10.qō 3.qa cognouimus.ī.vt eccl.bnfi.c.vni.ar.ad hoc.ī.de deci.qm.Ala.

g *Minoribus.*] 95 distin. esto.& 22.q.5.de forma & si iura vnicuique ecclesiæ non seruent,ecclesiasticus ordo confunditur 12 q.1. puenit & 2.q 6.q se sen.

h *Irritum.*] etiam si iurauerit hoc ī eo.grauis.& c. significauit.2 q.6 q̄se litt.

P *Ræterea*] Ponit casum generalem rōnem sub dens:ibi,*Non enim.* Abbas.

CASVS Quidā rectores ecclesiarū, collusione quadā facta cū religiosis, qui hāt in illis ecclesiis ius patronatus,soluunt eisdē ecclesiis annuatim pēsionē, & illi eam recipiunt epo ignorāte:q̄ritur an successores pensionē istā soluere teneant? Rñdet q̄ monachi nō sunt audiendi in receptione pensionis, si auctoritas epi vel eius officialis,qui auctorratē præstare possit, nō interuenerit sup hoc: qa simplices sacerdotes vel clerici , non pñt ecclesias quibus p̄sunt constituere censuales.p̄sertim post ipsorū decessum. No.q sine auctoritate epi pensiones ecclesiis imponi non debēt.Itē census a priuata psona ecclesiæ impositus,vitam soluentis excedere non potest.

a *Ignorante.*]Pone exemplum qñ volunt isti sacerdotes constituere cēsum, vt eorum cōsanguinei succedant post mortem illorū ī.eo cum clerici.

b *Soluerint.*] supple , sunt puniendi ī.e cum clerici.

c *Sine.*] pro,&.

d *Eis defunctis*]quia pensio illa non ligabat successorem eius,q ecclesiā nō potuit cōstituere cēsualē: vt dicit hic in fine & ī de transact.de cætero vnde si petant monachi pensionē a successore,non debet soluere.

e *Glossa sequens arg. & remittit.*

h *Quid de iure id facere potuerit.*]Hic est arg.bonū, q̄ census de auctoritate episcopi possit imponi de nouo , siue etiam augeri Dic vt no.ī eo.c prox.Ber.

E *Cclesiis.*]Vt intelligas,rō dubitandi fuit : quia sicut tēpore fundationis vel perceptæ libertatis,potest ep̄s sibi certū cēsum cōstituere:vt in c cōstitutus.ī.de reli do & in c. p̄terea 2. de iure patro. ita videbatur q̄ si capiebat ecclesiā de manibus laici,cum eam quasi de nouo duceret ad libertatem, q̄ in recō pensationē beneficij pōt imponere nouum cēsum : Sed cōtrium decidit:qa ep̄s ad hoc tenebat ex officio suo & in necessitatib. nemo liberalis existit:vt in l.sem legatā ff.de adimē lega Abb.

CASVS Aliqñ laici tenēt ecclesias:epi liberāt eas de manib. laicorū:q̄ritur,vtrū plus iuris hr̄e debeant in istis ecclesiis q̄ in aliis Rñt Papa,q̄ nullam exactionē imponere eis possunt,nec debent,p̄ter cathedraticum,& oīa alia iura , quæ aliis ecclesiis imponuntur No.q̄ idem ius quod epi habent in antiquis ecclesiis idem & non plus debent hr̄e in nouis, siue in illis quas liberant de manibus laicorum . Item non debent ecclesiæ di-

† Vigorñ.
† Vigorneñ.
† Vigorñ.

† Cap. 8. eo ti.in 1. compilat. & post cōcilium Lateran.sub Alex3.iij. par. 25.c. 9.

† Collusione , legi post cōcilium,& fortassis aptius.

† Carnot, in uno,q̄ teri , carnotēñ habent.

† Cap.10. eo.ti.in 1. compilat. Et post cōcilio Latera. par. 2. c.8.

† Scilicet Alexāder iij. in concilio Lateran.c.22. & c 2 tit. de treuga & pace in 1.compil. Et vid Syluestrū in sum.ver bo:Gabella 3 vbi plene de materia huius decretalis.

† Vide hic latius per Io. And.

præsumant a sed libertatē quā sibi maiores cōseruare desiderāt,minorib.b suis, bona volūtate cōseruent . Si qs vero aliter fecerit , irritū c quod egerit,habeat.

¶ Alexander iij. Vgoneñ.† epō.

¶ *Prælatus seu rector ecclesiæ non potest præsertim post mortē, ecclesiam suam, propria auctoritate constituere censualem.*

CAP. VIII.

P Ræterea a illi, qui epo ignorāte b auctoritate sua pēsionē annuā de ecclesiis quadā illusione soluerint c sine d receperint,eis defunctis e in receptione pensionis nō sunt aliquatenus audiēdi:si pōtificis,aut alterius q de iure id facere potuerit,h auctoritatē & asēsum sup hoc nō interuenisse cōstiterit . Nō n.simplices sacerdotes vel clerici pñt ecclesias, qb.p̄sunt,auctoritate sua (p̄sertim post decessum suū) efficere cēsuales.

¶ Idem Carnoteñ.† episcopo.

¶ *Breue est , uel per alia uerba summatur sic:Episcopus ecclesia de manu laici per se erepta non potest ob hoc censum imponere.*

CAP. IX.

E Cclesiis,† quas de nouo epi de manib.laicorū eripiūt, p̄ter cathedraticū,& iura oīa q̄ aliis ecclesiis imponuntur, exactionē prohibemus imponi.

¶ Idem.†

¶ *Noua pedagia sine consensu principis imponens, communione priuatur.*

uerso iure censeri.

i *Aliis ecclesiis*]vt 10.q.3.illud.

¶ *Glossa sequens allegat 2.infra.*

k *Prohibemus.*]per decre Latera concilij ī.eo prohibemus & 10.q.2 hoc tm̄.ar.est ergo hic,q̄ consuetudo aliarum ecclesiarum seruari dēt ī eo sup eo arg.ī.de consuetud cū olim.

CAP. X.

I Nnouamus a & ī b Nec q̄squā alicui nouas pedagiorū exactiones,sine auctoritate & cōsensu regū & principū,statuere aliquo modo p̄sumat.Si quis autē contra hoc fecerit,& commonitus nō destiterit,donec satisfaciat , cōione careat Christiana.

¶ Idem Cantuarieñ. Archiepō,& eius suffraganeis.

¶ *Qui per collusionem cōstituit ecclesiam censualem,illa priuabitur.*

CAP. XI.

C Vm clerici:a & ī b Ad hoc quia clerici quādam cum religiosis collusione facta,citra auctoritatē diœcesani epi,p ecclesias quas tenent, eis constituunt censuales:vt post decessum eorū, eædē ecclesię p reprēsentationē eorundē religiosorū , ad filios vel nepotes q clericorū ipsorum possint trāsferri:Pręcipimus , vt si q inuenti fuerint facere talia, eos à p̄scriptis ecclesiis, nō differatis appellatione postposita remouere.

¶ Idem.

¶ *Si collectores grauant ecclesias,priuari debent officio.*

CAP. XII.

E A q̄ de auaritię : & ī. Cum aūt pp beati Petri visitationem,denario

I *Nnouamus.*] Primo ponitur prohibitio. Secundo pœna:ibi , *Siquis.* Abbas.

CASVS. Noua pedagia sine authoritate regum vel principū cōstitui non debent:& q̄ p̄ fecerit,cōione careat Christiana No q̄ soli principes noua pedagia constituere possunt.

a *Innouamus*]qd̄ iā statutū erat 24.q.1.paternarū.

b *Regum.*] reges enim & principes tātū potestatem hñt noua pedagia cōstituendi. 2 ff. de publi. & vect l.vectigalia . & C no. vect l.1 2.& 3. alia omnia pedagia interdicta intelliguntur,nisi ex consuetudine,cuius non extat memoria exigan ī.de verb. sign.super qbusdā , §.1.

c *Communione careat* .] Hæc est pœna canonica , sm leges exilio ppetuo puniri debet. C. noua vectigalia,l.vlt.

C *Vm clerici*]Primo ponitur excessus. Secūdo pœna: ibi , *Præcipimus.* Abbas.

CASVS Quidam clerici cum quibusdam religiosis sine auctoritate epi faciunt collusionē , constituendo eis cēsuales ecclesias,quas tenent:vt post eorū decessum ad p̄sentationem religiosorū,ad easdē ecclesias filij vel nepotes clericorū ipsorum repsentenrur p̄cipit Papa,vt qui inuēti fuerint facere talia , ab ecclesiis ipsis appellatione postposita spolientur No q̄ clerici ecclesias quas tenent, non pñt constituere cēsuales , & spoliandi sunt ipsis ecclesiis qui hoc faciunt.

a *Collusione*]Collusio est inter reum & actorem occulta,& illicita pactio , per quam alter i iudicio se superari permittit . simile ī.e 3.præterea.

¶ *Gl. seq.recitetur per obiectionem.*

p *Citra auctoritatem diœces.episcopi.*]maxime qa collusio mala nō excusaret auctoritate epi:qa nec ipse nouū cēsum siue pensionē pōt imponere.ī eo.p̄hibemus vbi de hoc . aliās iusta & honesta causa interueniente videtur q̄ possit,ut ibi dicitur.

q *Ad filios uel nepotes*]Hæc est cā quare ista constituebant, & mala:& ideo eius causatum est malum:cuius enim causatū est malum,ipsum quoq; malū est:vnde puniūtur, vt hic dr̄.B.

E *A qua.*]Primo ponitur excessus Scd̄o pœna:ibi,*Quod.*Ab.

CASVS Quidā archidiaconi faciebāt collectā denariorū beati Petri p archidiaconatus suos,& sub tali occasione ecclesias & parochias plurimū aggrauabāt:p̄cipit Papa,q̄ hoc nō faciāt: qd̄ si secus præsumpserint:id quod vñt hr̄e, auferetur ab eis.No.q̄ prætextu officij sibi cōmissi, nō dēt qs illicitas exactiones pręsumere:quod qui fecerit,officio illo priuari d̄.1.liū priuilegium meretur amittere, qui permissa sibi abutit p̄tāte.

e *Collectam.*]Præstatio qdam est, quā Angli soluunt Romanæ ec-

† Alicubi legitur vt plurimū , in antiqs. & rectius p̄ alicui.

† monit9.

† Peccant rā si hoc faciunt sine cā sm Innocentium Io. And.

† Cap.17. ti.de simonia in 1. compilat. & post cōcilium Latera. par. 28.c.8.

† Ibi etiā agitur plene per doctores de materia huius decretalis.

† Cap 15. ti.de simonia in 2. compilat. & post cōcilium Latera. par. 2. cap 4.

† Putabat Ho q̄ hic extra iudicium facta fuisset hæc collusio. Ioan. And.

na ecclesiæ: & dēt esse moderata, vt certū & determinatū qd detur. ff. de dam. infe. ex damni. arg. C. de Iudæis, Iudæos. Alanus.

a Grauetis.] s. qm sub specie tributorum non debent illicitæ exactiones fieri: vt hic patet, & ff. de of. psi. illicitas. § illicitas.

b Auferetur.] ne, dum quæritis vsurpare quod vestrū nō est, perdatis qđ vobis cōpetere videbatur 25. qō. 1. §. 1. circa finem qōnis & 25. q. 2. si decet. qa priuilegium meretur amittere, &c. 11. q. 3 priuilegium. Ber.

Mat. c. 25. & Luc. c. 19.

S Ignificauit.] Primo ponit casum perplexū. Secundo: ibi, *Quocirca*, distinguendo, prouidet. Secundum membrum: ibi, *Si vero*. Ab.

CASVS. Monachi de Castig elegerunt quendā clericū T nomine ad regimen ecclesiæ de Fulsig ipsum iuramenti vinculo adstringētes, de soluēdo eidē annuatim censum triū marcharū, quas prædecessor eius soluerat: postmodū eps diœcesanus præcepit eidē in periculū ordinis, ne censum illū eis solueret, nisi primo cōstaret, quod auctoritate epali fuisset impositus: Sacerdos prædictus hoc significauit domino Papæ: vnde mandat cuidā, quatenus si constiterit prædictū canonē auctoritate epi, & nō de nouo fuisse impositū, præcipiat epo, vt prohibitionem suā relaxet: Si vero census de nouo sit impositus, siue auctoritate epi factū sit, siue non; compellat monachos illos, vt clericū illum à iuro absoluant, No quod noui census et de auctoritate epi ecclesiis imponi nō debent. Item iuramentum de nouo censu soluendo præstitum relaxandum est.

Cap. 1. eo. ti. in 2. compilat.

Fulcig. Furtigē. sed vt plurimum in antiquis hī, Fulsig.

Clausti. Claustrigeā.

assumptus.

Canonē, habēt in exemplaria manuscripta, cuius vocis est eadem significatio, cū voce, censū.

c Episcopali auctoritate.] Quasi vt sufficere, iusta tn̄ de cā. ī. eo præterea. ī. de præben. quar. t. c. 21. j. de eccle. ædifican. ad audientiam.

¶ Vel seq. quærit, ar. pro, & cō tra. potest epi. Lat. quam approbat.

d Interdixit.] Sed in hoc dubito, cui potius debuit obtemperare. Vī quod epo. 11. q. 3. qui resistit. & 23. q. 1. quid culpatur. Sed vī potius quod seruare debeat iuram, maxime cum habeat probabilem causam, quia prædecessor soluit, & sic erunt monachi in quasi possessione: vñ nō debent priuari vsquequo constet. ī. vt li. penden. c. 1. Laurentius dixit, quod potius seruari debet mandatum epi, & littera illa præstat argu. ad hoc vt prohibitionem relaxet: quod satis pōt concedi: quia conditio subintelligebatur in iuro hæc. s. nisi rationabile aliquod impediat: & quia præsumptio est contra eos, ex eo quod ipsum iurare fecerunt, ad quod non fuerat compellendus, etiam si de iure soluidebeat. Bado.

Faciunt notata p Albericū tract. de statut. par. 1. q. 25.

¶ Glossa ja præm. quærit, & tripliciter soluit.

e De nouo.] & ita ab initio potest imponi. ī. eo. sicut scientes ī. de iu. pat. præterea, & ar. ī. vt eccl. bene. c. a. vnico. sed ex postfacto non potest imponi census, nec etiam per compositionem. ī. de transac. decætero. Sed quem dicit censum nouum? Pōt dici nouus, qui non est impositus in fundatione ipsius ecclesiæ. 18. q. 2. Eleutherius. & ī. de iure pa. præterea. vel qui non est præscritus tanto tpe, quod ad legitimam præscriptionem peruenit. Sed multum refert, vtrum quis alleget præscriptionē, qa eā probata obtinet, licet in veritate fuerit nouus: an vero censum ab initio constitutū: qa tunc nō iuuatur tpe, nisi constet quod legitime fuerit constitutus vel pōt appellari nouus, qui impositus fuerit post Later. cōcilium. ī. eo. prohibemus. & j. c. grauis. Lan.

Vel exēptione. d religio. do. constitutus. sm Goff. loā. And.

Adde quod cōtra censum non præscribitur. l. cōpetit. C. de præscr. xxx. ann.

¶ Glossa sequens supplet, & remittit.

diaconatus vestros feceritis, ecclesias vel parochias non grauetis: a Quòd si secus præsumpseritis, id quod videmini habere, auferetur b à vobis.

¶ Lucius tertius.

¶ *Qui recipit iuramentum de nouo censu imposito ecclesiæ persoluendo, compellitur iurantem absoluere.*

CAP. XIII.

S Ignificauit nobis T. rector ecclesiæ de Fulsig. quod cū à mōachis de Castig. ad regimē ipsius ecclesiæ fuisset electus, de soluendo eis annuo cēsu triū marcharū, quas prædecessor eius soluerat, præstitit iuramentum: postmodū eps diœcesanus ne ipsū cēsum monachis solueret, nisi prius cōstaret quod epali c auctoritate fuisset impositus, in periculū ordinis sui interdixit: d & j. ¶ Quocirca, mādamus, quatenus si ī factū cēsum auctoritate ipsius, & nō de nouo e impositū fuisse cōstiterit, epo præcipias, vt prohibitionē sine dilatione relaxet. Si vero census sit de nouo impositus, siue auctoritate epi f hoc factū fuerit, siue nō, eosdē monachos, vt clericum à iuro absoluant, appellatione remota compellas.

f Sine auctoritate episcopi.] Hic euidenter apparet, quod epi nouū censum non possunt imponere: & tu supple. verum est sine rationabili & iusta causa: vt no. ī. eo. prohibemus. Dic vt ibi.

S Opitæ.] Primo narrat factū. Scdo diffinit: ibi, *Ea propter*. Ab.

CASVS. Inter archiepm Rauennatēn & monasteria de Bononia controuersia vertebatur, super procurationibus recipiendis cā visitationis: Abbas sancti Proculi aliorū monasteriorū de Bononia procurator, & pro monasterio suo, pro cōtrouersiā istā ad Apostolicā sedē accessit, & sup cā ista diutius litigauit: archieps asserebat procurationes ipsas in aliis monasteriis suæ prouinciæ, sibi sine cōtradictione præstari, & probauit per testes, procurationes exhibitas fuisse prædecessoribus suis i monasteriis Bonoñ. Papa videns intētionem archiepi, iure cōi fundatam, & ante cessorū suorū consuetudine adiuuari, codemnauit monasteria supradicta, ad procurationem præstandā dicto archiepo & successoribus suis, sm facultates eorū. No quod archieps cum visitat suā prouinciā, procurationes de iure cōi rec pete debet. Item consuetudo in procurationibus recipiendis attendenda est. Ite procurationes secundum facultates ecclesiæ sunt exigendæ. Item sñia lata pro prædecessor. prodest successori.

Cap. 2. eo. ti. in 2. compilat. Et quatenus hic agitur incidenter de visitatiōe monasteriorū, vide concilii Tridē. sess. 21 de reforma. c. 8. & sessio 25 tit. de regula rib. c. 20.

¶ Idem Rauēn. archiepiscopo.

¶ *Archiepiscopus visitans prouinciam etiā à monasterijs prouinciæ procurari debet.*

CAP. XIIII.

S Opitæ & j. ¶ Sanè cū inter te & monasteria Bononiæ, sup procurationib. quas ab eis exegeras, cōtrouersia verteretur: & j. ¶ Abbas sancti Proculi oīum aliorū procurator, sicut ex litteris quas portauit, apparuit, sup hoc diutius litigauit: & j. ¶ Sed tu procurationes ipsas in aliis h monasteriis tuæ prouinciæ, asserēs tibi sine cōtradictione præstari, eas prædecessorib. tuis i monasteriis Bonoñ. exhibitas, p testes idoneos probauisti. Indē vtrūq; vidimus itētionē tuā iure i cōi, & prædecessorū tuorū consuetudine k adiuuari. Ea propter monasteria sūdicta cōdemnauimus, ad procurationē sm facultates l eorum, ubi tuisque successoribus exhibendam.

¶ Clemens tertius.

¶ *Patroni etiā clerici nouū censum ecclesiæ īponere nō possunt, nec veterē augere: et si superhoc iuramenta vel cautiones exegerunt, coguntur absoluere.*

CAP. XV.

G Rauis admodū: & j. ¶ Ecclesiasticæ persone ...

g Procurator.] Et tā cōstitutus erat ab vniuersitatibus pluribus: sed procurator proprie dr, qui mandato dñi res ipsius tractat, ff. de procurat. l. 1. non est dīta i nominibus secundum canones, dum tñ constet quod ei detur potestas agendi. de procura. petitio. vbi de hoc & in Auth. de sanct. epis. § aliam autem & § si vero epi. coll. 9. & 2. q. 1. saluator.

Cap. 4. eo. ti. in 2. compilat. Et de materia vide Cardinalē in Clemen. 1 §. 1. d exces. sib. plat.

h In aliis.] Ergo & in monasteriis Bonon. quia idem ius dēt hīre i his & in aliis ... ī. eo ecclesiis j. eo. super eo. qa vna & eadē res diuerso iure cēseri non dēt. 12. q. 2. cognouimus. & ī. de deci. cū in tua. & ita facit hic ar. ex eo quod alij faciunt, q censeni eodē iure, & sub eodē dño, & tu facere debes, nisi ostendas cōtrū. ... in dic. de more.

¶ Glossa sequens alleg. contēr. & soluit contrariam.

i Iure communi.] quod solum sufficit, & hoc ius est, 10. q. 1. decernimus episcopum & c. placuit nec obstat quod dicitur 18. q. 2. luminioso quia illud intelligitur de exempto.

k Consuetudine.] Et sic duplici iure censetur: vnde fortius debuit pro ipso iudicari, cum vtrūque per se sufficeret. C. de edi. diui Adria. tol. l. fi.

l Facultates.] quod quidem semper considerandum est ī. eo. cum Apostolus, 10. q. 1. cauē sūm inter cætera. & j. c. vlti. j. eo. quanto & c. cum nuper. & hoc intellige qñ cā correctionis & visitationis accedit. j. eod. cum nuper. sed si ex alia causa, puta pro negotiis propriis, tunc non habebit procurationem. s. arg. 10. q. 3. relatum. & j. eo. ti. procurationes Ber.

Vnde dicebat Inno. quod huic archiepo sufficiebat i cōe. vel generalis cōsuetudo: qa cum non esset cōtra ius, erat extēdenda ad ecclesias būs cōdi. tionis. Io. And.

G Rauis admodum.] Prima pars narrat factum. Secunda prouidet: ibi, *Discretioni*, Abb. Sic.

CASVS. Quidā ecclesiastici seu religiosi, hñtes præsentationē in ecclesiis, nolunt ad eas vacantes aliquos præsentāre, nisi aut nouum censum illis imponāt, aut veterē pensionē augmētēt contra illum Lateran. & ad solutionē ipsius instituendos psbyteros iuratoria vel fideiussoria cautione cōpellūt: peruenit hoc ad notitiā dñi Papæ: vnde mādat quibusdam, quatenus quod ...

Etiam si per Iñn d excetimites ad aliam visitandā: vt dicā eod. in Romana § 1. super ver. vi sitatiōis. Io. And.

constiterit ꝯ constitutionē concilij super hmôi à tpe prædicti concilij attentatum, in irritum debeant reuocare, & presbyteros, q super his iura illicita præstiterunt, faciant absolui, congrua satisfactione imposita: & qui contra formam canonum decætero super his venire præsumpserint, canonice puniantur.

No. ꝙ nouus census ecclesiis nō dēt imponi, nec vetus augeri. Item cōstitutio trahitur ad futura, & ea tantū respicit: nisi dicatur I ea, ꝙ præterita respiciat. Item iura contra formam canonū pstita illicita sunt, & iō non seruanda. Itē q cōtra formā canonū aliqđ attentant, puniendi sunt.

Lateranen. sub Alex iij. c. 7. § prohibemus.

a *Concilij.*] ī eo prohibemus. & cap. præterea.

b *Iuratoria.*] quodpotius periurium, quam iurm potest dici ī. de iureiuran. sicut nostris.

Glossa sequens rationem reddit. allēg. 7. iura, & ista quibus fallit ratio.

c *Fideiussoria.*] Hēc fideiussio nō tenet cū sit accessoria ei ꝙ non tenet sic C. de leg. nō dubiū ī de foro cōp. si diligenti & ī. de re. pmuta. c vl. ī. de fide instr inter dilectos. C. de sacros. eccle. sancimus nemini ff. de cōdi. si. cā. auūculo. ī de dote post diuor. re & si necesse. Fallit hoc ī. d iureiu. debitores & c. cum contingat. C. si aduer. vend. l. 1. ff qui. no vsusfru. ami. quid tamen i responso.

Bellueil x.

d *A tpore constitutionis.*] Arg constitutiones ad futura tantu extendi. ī de cōstit. cognoscentes. nisi dicatur in eis, ꝙ præterita respiciant. ī. de constit. cap. vlt. vbi de hoc. & de hoc habes 82. d st. c. 2. & 3. in si. & 32. q. 4. dixit Sarra.

Glo seq signat contrarium, & soluit.

e *Absolui.*] Ar. cōtra. ī. de iurciur. tua nos. hic vero vnum tantū fuit iurm & temerarium, ibi vero duo, ita ꝙ periurium vitari nō poterat, & iō ibi ab ecclesia remouentur. Et dic, absolui, id est absolutos nunciari.

Cap. x. eo ti in 3. compilat.

Glossa sequens quærit, & soluit.

f *Punientes.*] Pœna vero illorū q ꝯ canones venissēt, multiplex est. vt out no. s de elect. nihil est. & s. de offi. ordi. ad reprimendam. Sed qualiter puniuntur in isto casu? Pōt dici, ꝙ ecclesia. priuabitur ex eo ꝙ scienter post phibitionē cōtrariū facit.

cū ecclesias vacare contingit, nō aliter quenquā ad ipsarū regimē volūt vocare, nisi aut nouū censum ecclesiis illis imponant, aut vetere ꝯ constitutionē cōcilij[a] Lateran.[†] augmentent, ad ipsius solutionē instituēdū psbyterū, iuratoria[b] vel fideiussoria[c] cautione cogētes: & ī. Discretioni vestræ mandamus, quatenus q̄cunque ꝯstiterit ꝯtra cōstitutionē pdictā, super ecclesiis, vel earum censu, à tpe constitutionis[d] hmôi attētata, in irritū reuocantes: presbyteros, quos sup his iura illicita præstitisse noueritis, congrua satisfactione imposita, faciatis absolui:[e] eos q de cætero cōtra formam canonum sup his venire præsumpserint, canonice punientes.[f]

Innocentius tertius abbati & conuentui Bellauillæ.[†]

Qui tenentur procurare fratres alicuius domus, obligantur ad procurandum omnes, licet illorum numerus nunc creuerit: sed si ex hoc grauaretur nimium, per iudicis officium sibi prouidebitur. hoc dicit secundum lecturā magis communem.

CAP. XVI.

QVanto[g] creatori: & ī. Accepimus, ꝙ ab ipso dom' vestræ primordio,

Q Vanto creatori.] Diuiditur. Primo recitat factū. Secūdo indulget, & indulgentiam moderatur: ibi, *Indulgemus*. Ab.

CASVS. Fundatores monasterij Bellęuillæ, ab ipsa fundatione ipsius monasterij, cōstituerunt vt fratres illic dño seruiētes, fratribus sancti Irenæi vnā pcurationē annis singulis exhiberēt: quāuis ab eis nihil tenerēt, sed ab initio pp paucitatē fratrū & seruiētiū sancti Irenæi, pcuratio illa fratres monasterij Belleuillæ nō grauabat, postmodū intm̄ creuit numerus eorūdē, ꝙ ad pcurationē vix sufficiunt quatuor marchæ, quæ pro vna fieri consueuit: quare monachi illi puideri sibi sup hoc postulauerūt: papa indulget eis, ne vltra primā mensurā in pcuratione sint vlterius pdictis fratrib obligati, sed expensis q̄ cōsueuerant, sint cōtenti, nisi facultates sui monasterij intm̄ excreuerint. ꝙ sine grauamine possint exhibere pcurationē pdictam. No. ꝙ in fundatione ecclesiarum pōt imponi census de voluntate fundatoris. Item no. ꝙ augmentatis facultatibus pcuratio potest augmentari, & canonicorū numerus pot augeri. & hīc est ar. ꝙ census ex ca potest augmentari & diminui.

g *Voluntate.*] Sic ergo patet, ꝙ ab initio de voluntate fundatoris pōtest imponi census s. de iure patr. præterea. 16. q. 1. Eleutherius. ar. 16. q. vlt. filiis decernimus.

Quæ n hoc est necessaria secūdū Vin. & Goff. Io. And.

Glossa sequens ponit per obiect. & solutionem.

h *Tenerētur.*] Et ipsa sine cā cōstituta vr: vnde non vr ꝙ teneantur. ī. eod. peruenit sed hīc seruanda est hmôi liberalitas, arg ī de dona. per tuas. C. de dona. si quis argentum. § sinautem.

de fundatoris voluntate[g] pcessit, vt fratribus sancti Irenæi pcurationē vnā, annis singulis liberaliter exhiberet: cū nihil tenearis[h] ab eis, pp ꝙ hmôi pcuratio ipsis debeat exhiberi: verū tunc pp fratrum & seruiētium paucitatē, talis pcuratio nō grauabat: sed nunc in tm̄ excreuit numerus eorundē, ꝙ ad pcurationem vix quatuor marchæ argenti[i] sufficerent, q̄ pro vna fieri cōsueuit: & ī. Indulgemus,[l] igitur, ne vltra primā mensurā, in pcuratione ipsa sitis vlterius pdictis fratribus obligati; sed expensis, q̄ consueuerunt sufficere, sint cōtenti: nisi facultates ecclesiæ intm̄ excreuerint,[k] ꝙ sine grauamine ampliato fratrū numero, ad soluēdum debitum procurationis, extendi possit quātitas expensarum.

Idē Primicerio & clero Medio.

Omnes ecclesiæ, nisi quæ ab hoc per priuilegium Apostolicū sint exemptæ, procurare tenentur legatos sedis Apostolicæ, non etiam eius nuncios; nec in hoc præscriptione iuuantur. hoc dicit vsque ad §. fane.

CAP. XVII.

CVm[l] instātia tua quo-

l *Indulgemus.*] In hoc fuit indulgentia: q constituta fuit simpliciter nulla certa quantitate taxata pro illa pcuratione: vñ simpliciter tenebantur procurare fratres illos quotenq; essent. ar. ī de priuile. q a citra & ff d ser vrb pdi. si serauitue. vbi verbū, simpliciter positum, gñaliter intelligendū est: vt ibi, & iō dif ti Romanorum Sed ex eo ꝙ nō determinat, debebat conuenies siue mediocris ff. de au. & arg. lega. qui sūe, ff. de aedil. edi. sciendū. § illud. ff de leg. 3 legatmis C. cōia de leg duob § sed & si quis. Sol. q a grauabatur ecclesia, dabit tm̄ ad primā mensurā & tot fratres procurabunt mō, quot ab initio consueuerunt. Si vero quantitas cōstituta fuisset pro illa pcuratione, illa nō augeret et auctis facultatibus ar. 10. q. 3. re'nō indebitum. n. esset si qd statutū fuit ab initio, momento quolibet mutaretur ar. C. de bon. q lib. l. vl § vbi aūt puellis. nō enim qđ iure, & secundum leges ab initio actum est, ex alio euētu suscitari debet. C de admini. tuto sancimus.

Infero, ꝙ solutio census non denotat domi. ar. l. neque tanta. es. C. ē probat.

Vos, augeri, decēt i antiq, & in tecē tiorib magis emendatis.

Ar. l. vb. j. pastoralis. i. fine e Lauso. de hoc ī. de reg. iu. in obscuris. lib 6 Io. And.

Cap. x. eo ti in 3. compilat. Vide Abbatē cōsi 94 inci vñ primo, in 1. volu. & Felinū I. c. accedentes. ī. de pscrip.

Glossa sequens arguit, & soluit contrarium.

k *In tantum excreuerint.*] quocunque mō. ī. de consti. cū M. si vero parū excreuissent, nō augeret procuratio, nec modicū lucrum auferretur conductor: q & modicū dānū sustinet. ff. loca. si merces. § vis maior. Est ergo euidens ar. ꝙ si excreuerit res, dēt pcuratio crescere: sicut ecōuerso diminuit pp sterilitatē. ff. loca si vno & ī. e. ti. pp sterilitatē. Cōtrariorū n eadē est disciplina. ff. de ver ob inter stipulātē. § sacrā rē ar. idē melius lnd de his q sunt sui vel alie. iu. so prim ar. cōtra C. de agri. l. vlt. C. de fun. rei priua. l. 2. lib. 11 Sol. illa loca hñt cum diligentia cultorū res vel fructus augmentat. hic cū Dei prouisione & ndebū oblatione res augmentat: sicut cōtingit cū casu fortuito rei deteriorant, merces remittit. Si vero vitio rei siue culpa coloni, puta, q a vinū acuit, vel si segetes herbis corruptæ sunt, cōductori obest ff loca. l ex conducto. §. vitiū rei tñ sine culpa coloni dānū cōtingēs nō obest colono s. eo. ti. pp sterilitate. hic est ar. optimū ꝙ crescētib. facultatib. ecclesiæ, crescere dēt numerus: & si sit numerus canonicorū statutus ī. de cōsti. cū M. q̄ nō admittit hanc distinctionē, vtru facultates crescant prouisione Dei, an diligētia hominum. quæ etiā nec in isto casu dēt admitti: sufficit n ꝙ res augmentatæ sunt. Lauren.

Et mandi merelig io ior, & sibi nō pñt acquirere: & tales censēt n. i. reb aliter libo ne eccleſię crescūt & augent tacite, & plurēs leremēra: nō iō augebātur census. si vero pa tenuer, lec' ad hoc C. de allu. l. 1. & 2. lib 11. de re. diui § per aluuionē secundum Vin Ioan. And.

C Vm instantia.] Diuiditur: quia duę sunt partes principales secunda: ibi, *Sane*. Abbas.

CASVS. Primicerius & clerus Mediolanen. p quosdā nuncios suos conquesti sunt dño Papæ, ꝙ cū ipsi legatos & nuncios Apostolicæ sedis deuote recipiāt & pcurēt, ordinarij minoris ecclesiæ Mediolanen. ipsos, pcurare tenent, & ad faciēdas expēsas subsidiū denegāt impertiri: vñ in pcurationibus exhibēdis plus debito aggrauant: quare sibi sup hoc puideri postulabāt: Papa hic cōtra postula-

postulationi vel petitioni rñdet, quod oēs ecclesiæ legatis & nūcijs Romanæ curię procurationes impēdere teneāt, nullā haberi vult ab hmōi procurationib. excusatam nisi forte p specia le priuilegiū Apostolicæ sedis sit exēpta. qd tñ Papa nō cred. t. ēt si longissimo tpe procurationē nō pstiterit, cū in talib. locum nō habeat pscriptio: qa & Papa circa pastionē & solicitudinem omniū ecclesiarum non cessat verumtñ in his exigendis, cū modū & ordinem vult obseruari, vt nullus prælatus vel ecclesia, sup hoc rōnabiliter conquerat: Si vero de cōi collecta expensas legatorum & nūciorum Apostolicæ sedis facere noluerint, hoc ēt Papa non prohibet: tñ per hoc nullū vult pjudiciū generari nuncijs & legatis suis quo minus possint à quocūque voluerint procurationes debitas postulare: ita tñ q si aliqs in hoc fuerit grauatus, sibi ab alijs restaurer, & nūcijs Apostolicæ sedis in necessarijs exhibēdis pareat, qcūqs fuerit reqsitus: ita tñ q in fraudem nihil fiat, nec compellantur procurationē recipere p cōes ministros, & q cōtumaciter eis restiterint, p ecclesiasticā censurā sunt cōpellēdi. Nota q oēs ecclesiæ legatos & nuncios Romanę ecclesiæ procurare tenēt. Itē q procurationē, q debet nūcijs Aposto. sedis, non currit pscriptio. Itē dñs Papa oium ecclesiarū curā & solicitudinē gerit. Itē fm facultates ecclesiarū procurationes exhiberi debēt. Itē cōpelli pnt ecclesiæ nūcijs Apostolicæ sedis procurationes exhibere.

tidianas & j. Postulatio vestræ taliter respōdemus, q cum omnes ecclesiæ, legatis & nūcijs sedis Apostolicæ procurationes impēdere teneant, ab earū pstatione nullā hre volumus excusatā; nisi forte per spāle priuilegiū sedis Apostolicæ (quod nō credimus) sit exēpta: ēt si longissimo tēpore procurationis obsequū non impēderint: cū in talib. pręscriptio sibi locū nō queat vēdicare; quia nos a prouisione pastoralis solicitudinis circa oēs ecclesias nunquā omnino cessamus.

Tractat de mō procurationis ipsorū legatorum et nunciorum Abb.

Sane in his exigendis cū modū & ordinē uolum' obseruari, ut nulla ecclesia uel plātus, se idebite pgrauari rōnabiliter cōquerat. Si uero de cōi collecta, legatorū & nūciorū nostrorū expensas duxeritis faciendas (qd uobis nō duximus inhibendū) ex hoc nobis, & nostris nullū pjudiciū uolumus generari, quo minus possit a quocūq; maluerint, procurōnes sibi debitas postulare ita q si exactas ultra sua grauatus fuerit facultatē, sibi ab alijs restaureē: Nūcijs tñ nostris in necessarijs [expensis] exhibēdis pareat, qcūq; fuerit reqsit', ita q ī fraudē nihil penit' attētei; nec per cōes ministros procuratiōis obsequiū, si noluerint recipere, cōpellāt. Qui vero ptumaciter eis duxerit resistēdū, districtione sunt ecclesiastica cōpellēdi. Idē Zamor. & Salamātino Epis.

Si ad unicam mensuram solui solet quod debetur ex uoto, ad illam in posterum solui debebit: si vero ad diuersas soluebatur, soluetur etiam ad minorem.

C A P. XVIII.

Ex parte Cōpostellani archiepi fuit ppositū, q cū hi qui uota beati Iacobi cōtinue psoluerūt, ad cōem terræ suæ mēsuram, cū qua uidelicet emunt & vēdūt ipsa persoluerint hactenus & psoluant, qdā qa longis tpibus ab eorum solutione cessarūt, nūc quandā mēsurā exhibēt paruissimā, & ignotā; & j. Cū ergo nō constet ad quā mēsuram, antecessores eorū pdicta uota psoluerint, credimus distinguēdū: vtrū habitatores regionis ipsius q cōtinue psoluerūt, ad unā & eādē mēsurā hmōi uota psoluerint, an ad uarias & diuersas. In primo.n.casu, ad eādē & illi soluere sunt cogēdi. In scdo, uolētes soluere ad minorē, nō sunt cogēdi, ut ad maiorē psoluant: quoniā cū hmōi uota

vt ab alijs recipiat quod vltra partem suā expendit: sic obseruatur de facto. arg. l. prædictæ, cum possessor.

f *Requisitus.*] etiam in prouincia, in qua non est legatus, in eundo, & redeundo, s. de iureiu. ego N.

g *In fraudem.*] Vt si descēdit ī domū amici, vt ab eo procuret, & ille datis sibi litteris p eum, ab alijs duplū vel triplum recipit.

h *Compellatur.*] quoniam pticularis exactio & solutio nō modica hēt icōmoda. ff. fam. ercisc. l. plane, arg. j. ff. ad legē Falc. l. in ea, & l. Plautius ff. de pact. l. epistola § vlt. & C. de pact. debitoru.

CASVS. Ex parte.] In archiepatu Compostellano, quidam vota beati Iacobi cōtinue psoluerūt ad cōem mēsurā terrę, cū qua emūt & vēdūt qdā alii longis retro tpib ab eorū solutione cessārūt de nouo inceperunt soluere vota illa, ad quādā mēsurā paruissimā & ignotā, cū eadē soluere nituntur, qsitū fuit à papa, vtrū illi cogendi sint soluere vota pdicta, ad cōē mēsurā terræ, fm q alij soluerūt cōtinue? Rūdet papa, q cū n cōstet, ad q mensurā antecessores eorū, pdicta vota psoluerūt: distinguēdū ē, vtrū habitatores regionis ipsius, q vota illa cōtinue psoluerūt, ad vnā & eādē mensurā psoluerint, an ad varias & diuersas: si ad vnā mēsurā psoluerūt, & illi ad eandem mesuram soluere sunt cogendi: Si vero ad diuersas soluere consueuerunt, & illi volūt soluere ad maiorē non sunt cogendi, vt ad maiorē persoluāt, qa cū hmōi vota gratuita fuerint ab initio, benigne sūt ab hmōi viris ecclesiasticis exigēda, ne videāt lucris tpalib inhiare. Nota q successor tenet ad id qd antecessor soluere cōsueuit. Itē m nor pars tenetur facere qd maior facit. Item in votis locum habet coactio. Itē in dubijs liberum est sequi quod magis placuerit. Item quę gratis sunt oblata, benigne sunt exigenda. Item clerici lucris tēporalibus inhiare non debent.

Et vt intelligas, icipias sic casū litteralē: Quidā vouerat dare ecclesijs certos sextarios frumēti. in illo loco reperiūt plures sextarij minores & maiores dubitabat, an fm minorē uel maiorē vota essent exoluenda: Et respōdetur vt in littera. Abb. Sic.

a *Quotidianas*] quia pro republica noctes ducit insomnes. in Auth. vt iudices sine quoquo suffragio. in princ. coll. 2. & voluntarios labores appetim' (dicit Imperator) vt qetē alijs pparemus in Auth. vt diui nę iussio col. 9. in pri. Ber.

b *Non credimus.*] qa Romana ecclesia no solet aliquē priuilegiare sup se arg C. de sacros. eccl. iubemus nullā arg. s. de præsc. cū ex officij & ibi ēt dicitur, q in procurationē non currit præscriptio. Ber.

Gl. seq. tractat de mō procurandi legatum, signat contrarium, & sol.

c *Indebite prægrauari.*] illud sp est obseruādū, vt fm facultates ecclesiarū procuratio exhibeat. x. q. 3. inter cætera. & c. vl. & c. cū Apostolus. j. e. cū nup. & c. px. fi. n. tenuis est patria extraordinario auxilio iuuanda est. C. no. vec. l. 1. immo a paupere n dēt exigere. 1. q. 2 placuit. qa nec iudex exigit sportulas a pauperib. in Auth. de mand. princ. § sit tibi quoquo. coll. 3. nec etiā tenuis vitæ hoies sub aduentu officialiū iniurijs affici debent ff. de of. præsi. illicitas §. 2. j. e. c. ex q. dabitur. n. legatis lac ad bibendum, vt dicit Ioannes, ne iubentibus buccis pdicent ieiuniorum doctrinam. 35. dist. ca. 6. die. & ca. ecclesiæ. nec bibent vltra tertiā vicē 44. di. in illa palea. uū. & comedēt lardū vel carnes cū aceto. C de erogat. mil. anno l. 1. li. 12. & 2 ar. 41. di. nō cogāt. cui stat, & i hoc casu eēt eis deneganda, si vltra vires peterēt, j. de excel. præl. cu ad quorūdā & c. ea quo. & sili l j §. Vacuus. & x. q. 3. qa cognouimus. & s de of. ord. conquerente.

d *Procurationes*] j. eo procurationes.

e *Ab alijs.*] cessis actionibus sibi a legato arg. ff. de censib. cū possessor. vel pdictione ex hoc canone, arg. ff. de cond. ex lege l. vnica Dabit n. legatus litteras suas illi qui eum procurauit,

i *Vota*] Iannua ab Hispanis tpe cladis pmissa. Laurentius.

k *Paruissimam.*] quod facere nō debent, qm oēs ad cōem mēsuram terræ soluere debent, ff. de contr. h. emp. imperatores

l. *Primo casu.*] s. cum omnes ad eandem mensuram soluunt: & ita qd maior pars facit, illi seruare tenētur. 100. dist. § mo tem s de cap. mo dilectus, & arg. s. eo. sopitæ. Itē arg. est, q in dubijs seruāda est cōsuetudo vicinorū ar. s. de cōsue. cū olim. & j. eo. super eo. & s eo. ecclesijs. ff. de leg. 1. si seruus plurium. § vlt. Itē in dubiis non sequimur quod maximum est, sed qd minimum, ff. de leg. 1. nummis ff. de reg. iur. semper in stipulationibus. arg tñ est hic, q mediocritas est sequēda de hoc notantur arg. plura. s. eo quāto. in notula, in hoc.

m *Sunt cogendi.*] supple, si soluētes plures sint nō soluētib s. de his q fi a ma par ca. c. vlt. & s de elec. dudu t. & 19 di. in canonicis. ff. de pact. & tum heredē. in si. el et pares dignitate p cellerēt. s. de rem b. i nostra & s. d. pa. maiorē. verius vr q siue sint plures siue pauciores, ex quo nō appaiet de mesura antecessorum se pa

Dictio, expensis, deest i antiquis & recētiori bus magis emēdatis.

habeti.

impenderit

Dic etiā idem facere impera torem, l. 3 petit. C. de præscript. 30. anno. Io. And.

Impossibiliū cū nulla est obligatio. ff. de reg. iu. impossibilium, de hoc s. e. cū Apostolus. Io. And.

Hic glossulam nō inuenio I antiquis exemplaribus, nec credo Bernardi e. s.

Samorē. & Salamātinē. de q bus vide Vasæum i Annalib. Hispaniæ, c. 20. 21.

Cap. 4. eo. ti in 2. compilat. Et quatenus obiter tangitur hic materia implēdi voti vide B. Thomam. 2. 2. q. 88. ar. 3. & q. 189. art. 3. & q ex simplici pmissio neoriatur actio: vide notata ie. 1 de pact. adde glossā & Bar. i l. siue nus. §. pactus. ff. de pact. Amasit. & qdāq & alios &c.

Eo præsertim tēpore quo Hispaniā a fœda Maurorum colluuie, circa annos dñi 800. & alias purgāri nitebantur, vide Vasæum in annalibus Hispaniæ.

Et j. de reg tur in obiectus. lis dixit Vin. p hęc iura & p l. ff. de leg. t. si i alter ptū. q cū dubietas est in cē, debet minor, sed si est in pro mis, cēs repelantur abstituto legato vel libertate, ff. de reb. d. sub si fuerit Io. An.

cessorũ seq debeat mẽsuram soluentium: illam enim presumo sũ sic institutam, & ad eos a suis maioribus peruenisse. Vin.

a ¶ *Ab initio.*] Simile ĩ de voto & voti redem. licet. in princ. id pro eis bona sit interpretatio, ne ipsorũ munificentia erga ecclesias retardaret. ar. C. de bo. q lib. l. 2 aliàs dona plenius sunt interpretanda ĩ. de donat. cũ dilectus. l. si. ne excogitata fraude aliqs posset obuiare suę donationi. 16 qõ. 2 visis. & 17. q. 4 sunt qui opes. C de do si qs argentum. § vlt. B.

CVm olim.] Diuiditur Primo diffinit. Secundo soluit vnum obstaculũ: ibi, *Licet.* Tertio aliud: ibi, *Absonum*. Et quia textus est aliquantulum intricatus pp nimiã discussionẽ facti, sic pono casum: Eps Augustañ. impetebat quẽdã abbatem rõne duarum ecclesiarũ possessarum ab eodẽ abbate, petendo illarum vigore procurationem, & alia iura epalia: Abbas vero & conuentus oppo- nebant illas ecclesias non esse in diœcesi illius epi: Item producebat quoddam instrũm, in quo continebat, q eps illas ecclesias vel forte aliqua iura in eis cõcesserat abbati: & 5 qdam instrã cõpositionum producebat per epm, obiiciebat ille abbas, q per metum regis ille cõpositiones emanauerãt, vel forte dicebat instrã esse falsa: Papa vero diffinit vt hĩ in littera: & est capitulum satis difficile. Ab.

Vel pone sic casum: Eps Cæsaraugustañ. cõquestus est domino Papæ de abbate sancti Ioannis, qui eum fraudabat super quartis decimarum & quibusdam aliis, q hr̃e debebat in ecclesiis quibusdã, quæ spectabant ad ipsum epm quo ad ius patronatus, q oĩa abbas sibi denegauit, dicẽdo illas nõ esse in sua diœcesi: quare dictus eps de diœcesi esse probauit: & idem abbas induxit quædam instrã, pro se, in quibus continebatur, q idem abbas cõposuerat cum ipso epo super prædictis, tamquam diœcesano ecclesiarum dictarũ: quare dñs Papa de consilio fratrum suorum, condẽnat dictum abbatem in omnibus petitis ab epo, sine deductionibus aliquibus faciẽdis ab abbate in prædictis ecclesiis: quamuis enim abbas potuisset aliqua deducere de petitis, occasione compositionis cuiusdã initæ inter epm prædictum & monasteriũ ipsum: qa tñ abbas nõ approbauit dictã cõpositionẽ, sed ipugnauit, sicut potuit: quare v̄r illi tacite renunciasse, & nullum debet inde commodũ sentire: pterea negare nõ poterat, q nõ essent de diœcesi epi illius ecclesię super quibus instrã ostendebat: quia illæ ecclesiæ concessæ fuerant a pdecessoribus epi monasterio, p q̃ petebat abbas pro epo, & pro eo probabat non ex pposito vel directe, sed per quandam consequentiam No q eo ipso q ecclesia sita est in diœcesi alicuius epi, et tenetur in epalibus rñdere. Item super iuribus epalibus põt fieri compositio. Item ex eo q quis impugnat, non debet aliquod beneficiu cõsequi: cu ex hoc tacite ei renunciare videatur. Item tacita renunciatio prudicat. Itẽ nõ debet quis instra producere, per quæ aduersarius pbet intentionem suam. Item cõtraria proponẽs nõ est audiendus.

b ¶ *Per alia.*] forte per testes.

c ¶ *Instrumentis.*] ex quo continetur in aliqua scriptura publica de finibus alicuius epatus, ei stãdum est, donec probetur contrarium, licet illa scriptura principaliter facta sit ob aliud. ar. C. de contrahenda & commit. stipu. optimam. C. de iu. delibe. cum ali. iuis. & ĩ de præsumpt aliud. & per libros antiquos probantur contines episcopatus. s. de probatio. cum cãm. vbi de hoc. & arg. s. de parochi. super eo. in fine.

Cæsara ugustan. epo. hũc credo esse episcopum Cæsaraugustæ ciuitatis, q̃ est i Aragõia natiuã te Innocẽtio. iij cuius ẽ hæc decretalis, cõm habebat, sed tẽpore Ioãnis xxij. Papę metropolitana dignitate donata ẽ.

Cap. 4. eo. ti. in 3. compilat.

De Luna & de Tauss.

Plateñ. Prælate Præma sed forte legẽdũ Firnaté.

gratuita fuerint ab initio,[a] benigni[?] sunt à viris ecclesiasticis exigenda: ne tãquã exactores videantur lucris temporalibus inhiare.

¶ Idem Cæsaraugustan. epo.

¶ *Ecclesia tenentur episcopo in cuius diœcesi sunt, respondere de procurationibus, quarta decimarum, & aliis episcopalibus. hoc dicit quo ad titulum.*

CAP. XIX.

CVm olim: & j. ¶ Quia nobis fides facta fuit, q ecclesię de Luna & de Bes, in tua sunt diœcesi cõstitutę, nõ solũ per alia,[b] verum ẽt per hoc ipsum, q in instrĩs[c] cõpositionũ continetur exp̃sse, vt abbas sancti Ioannis Prilateñ. † tã de quarta decimarũ, q̃ de cęteris epalibus tibi debeat rñdere; abbatẽ ipsum ad integrã solutionem quartę[d] oĩum decimarũ, nullis factis deductionibus,[e] & ad pstationẽ pcurationum & aliorum epalium iurium in pdictis ecclesiis cõdemnamus. Licet[f] enim ex forma secundæ cõpositionis, deductiones essent aliquę faciẽdę: qa tñ compositionem idẽ abbas nullaten' approbauit, sed studuit multipliciter impugnare, ex ea non debuit bñficiũ cõseq,[g] cui renũciasse tacite[h] videbat. Absonũ erat pterea, ut negaret illã ecclesiã i tua diœcesi cõstitutã, super qua instrã pdecessoris tui ostẽdebat[i] in iure, monasterio fuisse concessã, per quæ epale ius petebat[k] † expresse.

¶ Idem Spoletano episcopo.

¶ *Soluendi sunt census ad antiquam monetam, in qua instituti fuerunt nisi sit in alterius moneta solutione præscriptum. hoc dicit. & est casus notabilis, & multum allegabilis.*

CAP. XX.

OLim cãm, quam ad uersus clericos plebis Rupinę, super synodatico pponebas, Tudertiñ. epo & collegis suis cõmisimus terminandã: corã qbus ex parte tua fuit ppositum, q cũ iidem clerici pdecessoribus tuis tres i festo Natiuitatis, & tres i festo Resurrectionis Dñicę, p synodatico soluerint dnarios Papi. nunc tñ tres Lucenses pro singulis denariis Papieñ.

Glo. seq. vod per vbire & pone folio. Lieren.

d ¶ *Quarta omnium.*] Hoc ius diuersum est, quãdoque enim dr̃ medietas. x. q. i. antiquos, quandoque tertia, ut ea sẽ cã. q. 1 de his, quandoque quarta. 16. q. 1. constitutũ, ĩ. de præsc. de quarta, hic, & quandoque dr̃ q nihil debet habere. x. q. 3 c j Laurẽtius dicit q c. illa loquantur secũdum diuersa tpa. Eps debet habere medietatem oĩum reddituũ epalis ecclesiæ, de parochialibus ecclesiis tertiã postea ista tertia mutata est i quartã. 14 q. 2. quatuor, cõcesso de redditibus demum statutũ fuit q nihil perciperent si velint subire onus fabricę 10 q. 3 c. 1. & vnico. hodie potius locum habet cõsuetudo, sic dr̃ de quarta vel tertia, vel medietate testamentorum, q ibi seruatur cõsuetudo loci. ĩ. de sepul. certificari. ‡ Quid iuris sit de decimis, dr̃ ĩ de deci cũ contingat. cum in tua. & c dudum.

e ¶ *Nullis factis deductionibus.*] Hoc contingit culpa abbatis, q reprobauit quãtum in eo fuit instrũm, quo continebatur, q deductiones fieri poterãt: ut ĩ seq.

f ¶ *Licet.*] Responsio tacitæ quæstionis.

¶ *Glossa sequens ponit dictum quod statim determinat. Secundo arg. alleg. 3 iura, & duo alleg. in contrarium.*

g ¶ *Beneficium consequi.*] No. q aliquis fructũ ex eo consequi nõ dẽt q nititur reprobare. ‡ arg. 33. q. 2. q̃ præposterum. s. de testibus, prætentium, quod verum est, si usque ad finiam perseuerauerit, ff. de inoff. ciosio testamento, Papinianus § meminisse. C. de his quib. vt indi. alia est. Item hic habes q instrumentũ quod qs approbat pro se, tenetur recipere contra se. 4. qõ. 3 c si testes. § si quis testib. 16. dist. si Romanorum, C. de reb. cred. l. generaliter arg ĩ. 37. dist si q duer 2. q. 7. si hereticus.

h ¶ *Tacite.*] C. de re. cre. l. si quis iusiurandũ. C. ad l. Cor. de falsi qui falsas ĩ. de his quæ fi. a maio. par. capi. quæsiuit. & capi. ex ore. vbi de hoc.

i ¶ *Ostendebat.*] Erat enim abbas ipse contrarius sibi. & ideo nõ erat audiendus, saltem in eadem instantia iudicij arg. ĩ. de appellat. sollicitudinem. in fi Et in instrĩs istis continebatur, q eps ecclesiam illam concesserat monasterio, vel aliquid iuris cõcesserat in ecclesia: vnde per hoc apparebat q esset in eius diœcesi.

k ¶ *Petebat.*] Alias patebat, & melius.

OLim causam.] Primo narrat factum Secundo decidit exprimendo motiua: *Cum igitur* Abbas.

CAS. Inter epm Spoletan. & clericos plebis Rupinæ quæstio vertebatur super synodatico: cã super hoc commissa fuit epo Tudertino & collegis suis, coram quibus proponebatur ex parte epi, q iidem clerici prædecessoribus ipsius epi soluere cõsueuerunt tres Papieñ. in festo Natalis Domini, & tres in festo Resurrectionis Domini pro synodatico: nunc tñ soluunt tres Luceñ. pro singulis denariis Papieñ. cum tñ denarius Papieñ. valeat sex Luceñ. vnde petebat eos compelli ad Papieñ. solutionem, & cum ipse primo anno recepisset Luceñ. ius tamẽ suũ poltmodũ semper fuit protestatus, q per hoc nõ fieret ei pjudiciũ quo ad denarios Papieñ. Ex aduerso dicebatur, q & si aliqñ denarij Papieñ. pro synodatico fuerunt psoluti, iã per xl. annis & amplius tã huic epo q̃ prædecessoribus suis Lucẽ. fuerant persoluti, & sic videbantur se præscriptione tuerĩ: lite contestata sup prædicta petitione, recepti fuerunt testes ab vtraq; parte, & positiones & rõnes hincinde factę, & tãdẽ iudices cãm remiserunt ad Papã: ipse vero examinato negotio qa constitit

† Aliàs, patebat, agnouit glossa hic & Hostiẽsis.

‡ Vide L. obseruare § ante quam. ff. de offic. procon.

† Cap 5. eo. ti. in 3. compilat. Et de materia vide doctores, in ‡ Paulus ff de solut. Albertum Brunum trac. d augmento, Franciscũ Curtium trac. d moneta, posita in l cũ quid. ff. si cert. pet. Couarruuiã tract. de numis ma. c. 7. & late Antoniũ Gabrielium lib. 3. com mu con. clus. ti. de solu. per totum.

‡ Videto Hieronymũ Sem & latẽ de hoc per Ioan. And.

constitit sibi, q Papié. olim fuerit psolutū p synodatico, quod ex eo probatur, q Lucen. soluti sint postmodum p eisdē, cum ex dictis testium & confessione aduocati clericorum nō reuocata, euidenter appareat, q tpe Lotharij prædecessoris huius modi epi. Papié. moneta p synodatico soluta fuit: & a tēpore dicti Lotharij non nisi 36. ann. ad plus tempus, essluxerit: & pbatum ēt sit, q tres Lucē. qui pro uno Papien. soluebatur, post mortem ipsius L. quinque vel sex valebant de illis, qui modo sunt in vsu. & vidēs q pp mutationē monetæ acciderit, q vsque ad tempus huiusmodi epi, Lucē. dati fuerant pro synodatico, sicut erant in vsu, cōdē nauis pcuratorē partis ad uersæ noie clericorū plebis prædictæ epo, ad solutione denariorū Papié. pro synodatico, vel eorū æstimationē, p diffinitiuā sniā. Nota q protestatio nō pdest vbi ptestās venit ptra suā ptestationem, vt colligitur hic: quia si clerici isti præscripsissent, non profuisset epo protestatio. Itē cōfessio aduocati pjudicat, nisi fuerit reuocata. Item pars pensionis vel alicuius alterius præstationis pōt pscribi. Item per partem nō retinetur totum. Item snia formatur in persona procuratoris. Item solutio pēsionis vel census fieri dēt ad illam monetam, quę ab initio fuit cōstituta, si est in vsu: alias ad eius æstimationem: & ita principium considerandum est.

Alias ita, cū tū denarius Papiensis valebat vi Lucē. &c.

In aliquot antiquis ita sunt hæc suis punctis distincta: & cōfessiōe aduocati alterius partis nō reuocata postmodum, appareat, &c.

Vide q dixi li. 1. Directoriū ieq ... cho la. 34. § hactenus.

Quæ per ptestatio nē non interrumpitur, nisi in casib. C. de ann. ex cep. vt per Fœlinum. & ... or. pastoralis ad fi. Innocētius. & 16. q. 3. c. placuit. § potest. vers. Is autem secundum Abbatē.

De hoc articulo vide tu hic latius per Ioā. And. & abbatem.

persoluebant: cū tū unus denarius Papien. ualeat sex Lucē. unde petebas eos ad Papié. solutionem cōpelli: cū & si tu Lucen. primo anno receperis, semp tū ius tuū postmodū fueris ptestatus:[a] & i. Cū igitur cōstet q Papié. olim pro synodatico soluebātur; quod ex eo etiā sequitur, q Lucen. soluti sunt postmodū p eisdē; cū ex dictis testiū, & cōfessione aduocati alterius partis non reuocata,[b] postmodū appareat euidēter, q tpe L. prædecessoris tui pro synodatico, Papiēsis fuit moneta soluta, & à tpe dicti L. non nisi triginta sex[c] annorū, ad plus, tps af fluxerit; & sit legitime cōpbatū, q tres Lucēces q p vno Papien post mortē ipsius L. soluebātur, quinque sex valebat ex illis q hodie sunt in vsu: Intelligentes ex hoc q p monetę declinationem acciderit, vt vsque ad tps tuū Lucen. dati fuerint p synodatico, sicut erāt in vsu pcuratorē aduersæ ptis noīe clericorū plebis pdictę, tibi ad solutionē denariorum Papiensium, vel æstimationē eorū p synodatico p diffinitiuā sententiā condemnamus.

Idem Priori Sancti Stephani.

Episcopus remittens ecclesiæ seruitia quæ sibi debebat, & statuēs quod aliud seruitium non imponatur procurationem non intelligitur remisisse.

CAP. XXI.

Cum[f] venerabilis frater noster Fauen.[g] eps & i.[a] Cognouimus q pfatus eps spallas, quas ab eadē ecclesia tā ipse, q pdecessores sui recipe consueuerāt, ecclesiæ pfatæ remisit; & statuit, q aliud ei seruitiū non imponeret, sibi & ecclesiæ suæ annuatim triū librarū cereo pensionis nomine reseruato.[e] Quia ergo visitationi annexa est pcuratio,[c] episcopus ratione episcopalis iurisdictionis, q habet i ea, tenetur causa correctionis[f] ecclesiā visitarē pfatā: nec intelligit

a Protestatus.] Hinc ergo colligitur, q non prodest ptestatio cū aliquis in cōtrariū facit, per id quod hic dr in fine quia si pscriptio cōpleta fuisset, clerici obtinuissent h obstāte tali ptestatione. simile. s. de cōst. cū M & ... de ap solicitudinem. ad fi. Ber.

Gl. sequēs reci. per quā ... quādo cōfessio aduocati reuocari possit.

b *Non reuocata.*] Et sic patet q confessio aduocati sicut etiā propria confessio pjudicat, nisi fuerit reuocata, vt hic patet, & s. de appel. cum causam: Quādam tā confessio reuocari potest quandocunque ante sniam. C. de iu. & fa igno. l. error facti. & s. de cōfes. c. vlt. & hoc intellige, si probat quis se errasse ff. ad l. Aquil. inde Neratius. §. vlt. ff. de cōfe. nō fatetur qui errat. Sed si confessio aduocati fuerit incōtinēti reuocata: siue eadē die: quia tunc non videor eam ratam hre, ex quo eadē die eā reuoco: suffic. reuocatio simplex ar. decre. pdi. cū clām quæ. alia nō ibi. Sed vr q ante litē cōtestatā possit indistincte error reuocari. ff. de noxa. act. l. electio. §. penul. & ēt post, si nulla ca pro est aduersarij. ff. de int. actio. de ætate, § vlt. quandoq; ēt post sniam reuocatur error probabilis, ff. qn act. ad pe. est an. l. a. alias, est. §. vlt. in l. i. Nec obstat qd dr de triduo. C. de er. aduocat. l. 3. quia sic ibi contingit de facto, & non ponit ius. Io.

Gl. seq. ... contra protestationem, & illud condēnnat alle. cōtrariū.

c *Non nisi triginta sex*] Ex hoc colligitur, q si Lucēses recepti fuissent pro Papie. xl. annis, q præscriptū esset in solutione Papien. & sic protestatio nō ualuisset, vt dixi s. in prima nota: Nā si quis utitur alia aqua q inter partes cōuenerit præscriptū est in illa, si quemadmodum seruit amit. si quis al. a, & l. si communem. §. 1. & si quis paucioribus iuribus vi. t. p pluribus, præscriptum est pro pluribus, ff. de serui. rust. prædi. vna est via, contra, de præscr. auditis. Sed contra vr q non esset pscriptū in Papien. quia qui aliquid recipit loco alterius, illud recipere vr 21. dist. in nouo. & 94. dist. c. 1. & s. de præsc. auditis. ff. de admini. tuto. ita tū, §. gessisse. Item qui pretio fruitur, & re frui videtur. ff. de vsufruc. quia qui pretio. & penes eū est peculium, penes quem est pretium, ff. de pecu. sed si quis ferrum Sed contrarium est verum: vt patet per primas concor. Bernard.

Glossa sequens arg. ad quæstio. alleg. duo iura.

d *Vel æstimationem.*] Argumen. ad quæstionem Dominicalē q ad antiquā monetam, & mēsuram antiquam faciēda est solutio licet noua sit melior. s. de iureiu. quanto & est expressum i eo. cum canonicis. arg. ff. si cert. peta. l. 3. ar. contra 12. q. 4. quis igno ret. & arg. ff. de contrah. empt. imperatores. Idem esset si moneta minor sit modo in vsu: quia soluere debet æstimationem antiquæ: vt hic patet.

... liminationum.

Vbi de hoc. & vide in Spe. de solu. §. nunc aliqua Ioan. And.

Cum venerabilis.] Prima pars decisi narrat factum Secunda partis allegationem. Tertia diffinitionis motiuum. Quarta diffinit. Secūda: ibi, *Cognouimus*. Tertia: ibi, *Quia*. Quarta ibi, *Decernimus*. Abbas Sic.

Inter episcopum Fauen. & Priorem Sancti Stephani, super iuribus episcopalibus cōtrouersia vertebatur: quia a dicto Priore dictus episcopus petebat: Prior econtra respondebat, quod ab ipso nihil petere poterat, exhibens quoddam instrumentum, in quo continebatur expsse, q episcopus Fauētinus olim ab omni exactione, tam sua quam suorum successorum. quam dictam ecclesiam prorsus absoluit, & remisit eidē spallas, quas ipse & antecessores sui ab ipsa ecclesia recipere consueuit, retento sibi & ecclesiæ suæ vno cereo trium librarū ceræ annuatim soluendo, statuens, q nullū aliud seruitium imponeret: Dominus papa viso instro pdicto, & alijs auditis & intellectis, quæ partes proponere voluerunt, cognouit, q pfatus episcopus spallas prædictas, quas recipere consueuerat, ipse & antecessores, sui ecclesię pdictæ remisit, & q nihil aliud ei imponere retento sibi & ecclesiæ suæ cereo prædicto, tamē quia visitationi annexa est procuratio: & episcopus ratione episcopalis iurisdictionis quā habet in ea, tenetur ecclesiā cā correctionis visitare, nec intelligatur quasi nouū imponi, quod ab ipsa fundatione de iure communi intelligitur impositū: Statuit Papa, q idem episcopus cum ad ecclesiam illam accesserit cā correctionis. moderatam procurationem ab ea recipiat bis in anno: & nihil aliud a dicta ecclesia exigēt vel extorquere psumat præter pensionē, & procurationes præscriptas. Nota q visitationi annexa est procuratio. Item quātumque episcopus eximat ecclesiā, & quibuscunque verbis nihilominus sibi retinet visitationem, & procurationē. Item episcopi procurationē habere non debent, nisi quando cā correctionis accedunt ad ecclesiam. Item moderata debet esse procuratio.

Cap. 6. e. tit. in 1. compilat.

Iā epis. e... pus a qb. non possit eximere ecclesiā præter Panormitanū hic vi de Oldradū consil. 182. Fede. cons. 147. adde glossam in sū... ma 25. q. 2.

Fauēt. Fauen.

Vide cōcilīū Trid. citatū supra hoc titu. i c. sopitę.

e *Annexa est procuratio.*] contra quā non currit præscriptio. 70. s. c. cum instantia. & s. de præsc. cum ex officij.

Glossa sequens no. quod quibuscunque, & c. alle. 2. iura in fi. fortificat, in medio soluit contrarium.

f *Causa correctionis.*] Hic patet q quibuscunq; generalib. verbis episcopis eximat aliquam ecclesiam, tū semper retinet cathedraticum, & procurationem, & visitationem: alias. n. esset cōtrarium quod habes. 16. q. 2. visis, in fi. s. de do. pastoralis. nec obstat, s. de reli. do. constitutus. vbi videtur, q generaliter possit eximere: quia illud fuit confirmatū auctoritate Papæ. si cut enim subditus non potest a se eijcere siue eximere iurisdictionē epalem. s. de fo. comp. si diligenti. s. de renun. admonet sic nec prælatus suam iurisdictionem. ita nec puto q patronus quantumcunq; verbis generalibus vtatur, aliqua iura tamen retinet in liberto, C. de bo. liber. l. 3. Io.

Præter illos quos initio ca. citaui vidē hic Panormitanū & alios referentes ea quæ epi remittere non pōt.

a ¶ De communi iure.] ergo de cōi iure procuratio peti potest, s̄.e. sopitæ, & ita nō fuit remissa procuratio per illa verba: aliud seruitiū non imponeret. Et ita no. arg. q in generali remissione, nō veniunt ea q̄ in spāli nō remittuntur: sicut in obligatione generali C. quæ res pig. oblig. pos. l. 1. ff. de pig. obligatione.

b ¶ Moderatam.] s̄. 1 eo. cū Apostolus. & c. cum instituta Ber.

¶ Glo. seq. obijcit, obiec. forti ficat, & ꝓ ea eps. cui resistit, & obiec. duplicatas soluit.

c ¶ Bis in anno.] Hoc nouū ē quia, semel i anno sufficit visitare. s̄. de of. arch. mandamus, & hoc siue liqueat esse necesse, siue nō vt vī. 10. q. 1. decernimus. eps̄ placuit Vin. Sed non credo: quia si certus est q ecclesia non indigeat visitatione, non debet eam visitare: qa cū correctiōis visitare debet: vt hic dic. t. ergo cessante causa cessabit effectus. ergo quod dicit hic: bis i anno, intelligo si totiens opus fuerit. 18. q. 2. visitādi, & c. non semel. & 10. q. 1 regenda. Solemnis procuratio semel tantum in anno dari debet, videlicet cum eps solito ordine antecessorum suorū. visitat. ff. de of. proc. obseruare. a'ia dabunt nō cū tā ta solennitate: i quia ē cantur hospitibus. arg. ī. de preb. de monachis. Vel fortitan imposita fuit hęc tertius ab ipsa fundatione. arg. ex littera illa, nec ī telligitur imponi quasi nouum, quod ab ipsa fundatione de cōmuni iure, fuit impositum, & cum eā non visitauerit nihil recipiat. ī. eo. procurationes. 10. q. 1. relata. Bernar.

quasi nouū imponi, q ab ipsa fundatione de cōi a fuerat iure impositū: Decernimus, q idem eps, cum ad ipsam ecclesiam cā correctionis accesserit, moderatā b ab ea procuratione recipiat c bis d in anno: e sed nihil aliud pter pēsionem, & procurationes pscriptas, ab eadem ecclesia exigere vel extorquere præsumat.

¶ Idem Compostellano archiepiscopo.

¶ *Ecclesię de nouo conuersę, in procurationibus & alijs, seruabunt consuetudinē vicinarum.*

CAP. XXII.

SVper eo, q fraternitas tua nos ɔsulere voluit, vt qa fere tota prouincia Compostel. de nouo est ad iurisdictionem ecclesię tuę conuersa: qualiter tibi prouinciā, vel partē puincię visitāti obsequi debeat & seruire, nec nō & in procurationibus prouidere: Tibi duximus rn̄dendum, q illud obseruare tenetur, qd̄ in vicinis d prouinciis obseruatur.

¶ Idem in concilio generali. †

¶ *Prælati tunc sunt procurādi, cum personaliter visitant: & debeat tunc seruare concilium Lateran. & prædicationi, correctioni, & reformationi vacare: legati & nuncij Apostolici pro his diebus tantum, pro quibus moram trahunt, procurari debent & contra hanc constitutionem exactum, restituitur duplicatū.*

CAP. XXIII.

PRocurationes, † q̄ rōne visitationis edebentur f epis, vel archidiaconis, vel qbuslibet aliis etiā Apostolicę sedis legatis, aut nuncius, absque manifesta, & necessaria cā nullatenus exigantur, nisi qn̄ psonaliter g † officium visitationis impendunt: & tunc euectionū, & personarum mediocritatem obseruent, in Lateran. † cōcilio h diffinitam: hoc adhibito moderamine circa legatos & nūcios Apostolicę sedis, vt cum oportuerit eos apud aliquē locum morā facere necessaria, (ne locus ille pp illos nimium aggrauetur) procurationes recipiat moderatas ab aliis ecclesiis vel psonis, q̄ nondū fuerāt de suis procurationibus aggrauatę; ita q numerus procurationū, numerū dierum, q bus hmōi moram fecerint, non excedat: & cum aliqua non suffecerit † p seipsam, duę vel plures coniungant in vnam. ¶ Porro visitationis officium exercentes, nō q̄rant quæ sua sunt, i sed q̄ Iesu Christi: pdicationi, † & cohortationi, correctioni, & reformationi vacando, vt fructū referāt, q non perit. Qui aūt cōtra hoc venire tentauerit, & q acceperit reddat, & ecclesię quā taliter aggrauauit, tantundem impendat. k

¶ Honorius iij de Tiro † & Iosaphat abbatibus.

¶ *Ecclesia etiam Ciuitatensis, tenetur procurare episcopum visitantem, quanquam ipsum nunquam procurauerit.*

CAP. XXIIII.

VEnerabili fratre nr̄o Cenoman. epo accepimus conquerente, q cū

Tertio ponit: ibi, Qui autem. Abbas Siculus.

CASVS. Quidā prælati aliorū recipiebant procurationes causa visitationis, nec visitabant: vnde statuit concilium generale, vt procurationes, quæ debentur prælatis rōne visitationis, nullatenus exigantur ab eis, siue sint epi vel archidiaconi, vel ēt Cardinales, vel alij, absque rōnabili causa & necessaria, nisi quando personaliter visitationis impendunt officium, & tunc seruēt modum & mensuram in Lateranensi concilio statutā, hoc adhibito moderamine circa legatos & nūcios Apostolicæ sedis, vt si apud aliquam ecclesiam morā fecerint longiorem & necessariam, ne locus ille nimium aggrauetur, procurationes recipiat ab alijs ecclesiis moderatas, ita q numerus procurationum non excedat numerū dierum: & si vna ecclesia non sufficit, duæ vel plures simul coniungantur ad vnā procurationem faciēdam: visitatores non quærant q̄ sua sunt, sed q̄ Iesu Christi & qui ɔ hoc statutum venire præsumpserit, qd̄ accepit reddat, & tantūdem ecclesiæ quā taliter grauauit impēdat. Nota, q procuratio peti non debet, nā si quando visitationis officium impēditur. Item ī procurationibus exigēdis, ecclesiæ grauari non debent.

¶ Glo. seq. tractat de triplici procuratione.

e ¶ Visitationis.] Hoc ideo forte dicit: quia triplex est procuratio: Vna quæ ratione visitationis debetur: vt hic, & ī. e. cū venerabilis. & s̄. e. cum nuper. Alia ratione consuetudinis 13. q. 2. seruitium. Tertia rōne pacti, quod appositum fuit in ipsa fundatione s̄. ti. p̄x. i. ptere a 1. & c. qn̄. & 18. q. 2. Eleutheri⁹. & s̄. e. quāto.

f ¶ Debentur episcopis.] Hoc dicit ad differentiā procurationum, quæ dantur rōne census, vt Albergariæ. vt s̄. ti. prox. ptere a.

g ¶ Personaliter.] vel etiam per alium, cum ipse interesse non posit propter latam & diffusam diœcesim ī de of. or. inter cætera. Et procuratio exigi non dēt, nisi ꝗcū visitat. ī. eo cum venerabilis.

h ¶ Concilio.] s̄. e. cum Apostolus.

i ¶ Non quæ sua sunt.] 43 di. nosse. & i. q. j. sunt in ecclesia & x. q. 3 qa cognouimus. & c. cauendū. & ī. de cen. quidam.

¶ Glo. seq. signat contrarium, & ibi remittit.

k ¶ Impendat.] Sic ergo qui grauat ecclesiam in procuratione, punitur in duplum. & qui grauat eam in xeniis, punitur in quadruplum i 18. dist. quoniam contra. ī. de immu. eccl. quia plerique ibi soluitur.

VEnerabili. primo ponit querelā episcopi. Secundo iudicū instructionem. Secunda. ibi. Dijectiones Abbas.

CASVS. Inter episcopum Cenoman. & abbatem & conuētū de Cultura Dei, super procurationib. exhibendis qō vertebat, q̄ cōmissa fuit iudicibus, corā quibus petebat eps procurationem ratione visitationis: Abbas dicebat, se ad hoc non teneri ea co,

S Vper eo.] Primo ponit ɔsultatio. Scd̄o rn̄sio ipsius ibi: Tibi, Abb.

CASVS. Fere tota prouincia Compostellana, ad iurisdictionem Compostellanę ecclesiæ, de nouo cōuersa erāt: quæsiuit. Compostellanus archieps a dño papa, qualiter ei obseq debeat & seruire, cum ipse prouinciam visitat uel prouinciæ partem, & qualiter in procurationibus & aliis prouidere? Rn̄det Papa, q illud obseruare tenetur, quod in vicinis prouinciis obseruatur. Nota, q in visitationibus & procurationibus exigendis, consuetudo vicinarum prouinciarum debet attendi.

¶ Gl. seq. no. vicinarum, & colle. sex iura, & quatuor in contrarium, & soluit.

d ¶ In vicinis.] Nota q in procurationib. faciendis & alijs seruitiis. si certū quid statutū nō sit, cōsuetudo vicinarū ecclesiarū est attēdēda. s̄. eo ecclesia. s̄. ī. eo sopitæ. & ī. de capel. mo. c. 1. & s̄. de consue. cum olim. & ī. de elec. cū ecclesia Vulterana. ī. de cognatio. spiri. super eo Arg. ɔ. 12 dist. illa. & c. illud, 76. dist. vtinam de consec. dist. 2. quotidie. Prima pars vera est: Contraria vero signata non contradicūt: quia ibi vnusquisque locus suam habet consuetudinem, sed hic non erat certum quid statutum esset, vel de consuetudine ɔ obiectū, & ita nō obstat. ß.

PRocurationes. Primo proponit. Secundo docet ibi: Porro.

Hęc glossula nec ē Bernardi, nec i antiquis codicib. reperitur.

† Accipiat

† Vide cōciliū Trid. infra citatum sup verbo, bis in anno.

Vide cōciliū Trid. sessio 24. de reforma. ca. 3.

† Cap. 7. eo ti. in j. compilat. De istelle. Qu vide hic Hos. & de materia secunda vicinæ consuetudinis glossā ī eo. cōsue tudo. di. j.

† Latera. ca. 25. & c. 8 eo. ti. In 4 compil.

Sic ē differētia inter has duas, in casu clem e. ti. ad nostrū. § nos igitur. Ioan. And.

† Vide olno concilium Tridē. sessio. 24. de reformat. ca. 3. vbi plene de materia huius capitis, ad de quo scitatum ca. cum exofficii. ī. de præscrip.

† Præsentialiter in concilio.

In Lateranensicō cilio sub Alexand. iij cap. 4.

Ipsos

† sufficeret.

† In antiquis & in cōcilio ita: pdicatio, ni, & exhortationi, &c.

† Tiron. Aliasita: Abbatib⁹ Iosaphat & Titurō.

† Turon.

Quarta rōne priui legij. arg. ī. de exce. lib. p̄la. accedentibus, secū dū Host. Ioā. And.

Hęc glossulam nō habet vetusta exemplaria, nec credo Bernardi esse.

Aliasita: nisicā visitationis.

Qualiter id licet accipiedū, ut de hic Hostien. Iol. And. & alios.

ex eo, quòd monasterium suum in Cenomā. villa sit sitū, & eā dem procurationes hactenus nō soluit: Iudices cōsuluerūt dominū Papam, & ipse respōdet, quatenus nisi aliud rationabile ostenderint, compellant abbatē & monachos ad exhibēdas ei dē episcopo procurationes. Nota, quod in procuratione q ratione visitationis debet, non currit præscriptio.

¶ *Glos. seq. respondet ad primam alle. monachorum.*

a ¶ *In Cenomanensi villa.*] Hæc allegatio erat potius contra monachos quam pro eis: quia si monasterium situm erat in diœcesi Cenoman. siue in ciuitate Cenoman. ergo iure cōmuni suberat episcopo 16. q. vi. omnes basilicæ. & 18. q. 2. monasteria, & s. de relig. dom. de xenodochiis.

¶ *Gl. seq. respondet ad secundam alleg. monachorum.*

b ¶ *Hactenus non soluerūt.*] Hęc excusatio vel allegatio non valebat: quia in procuratione, quæ ratione visitationis debetur, nō currit præscriptio. s. de præscriptio. cum ex officii & c. cum instantia. sicut nec per ipsam visitationem. Alius tamen prælatus posset præscribere utrumque contra episcopum, vt ibi dicitur. Sic & contra procurationem quæ debetur legatis domini Papæ, non præscribitur. s. eo cū instantia. Et ideo dixi ratione visitationis: quia in procuratione quæ competit ratione institutionis siue consuetudinis, bene currit præscriptio arg. 16. q. 2. Eleutherius & c. seruitium.

c ¶ *Aliud rationabile.*] puta, priuilegium. s. eo. cum instantia. vel si allegarent præscriptionem nomine alterius, & probarent. s. de præscri. cum ex officii. alias se tueri non possunt, vel nisi allegarēt tantam paupertatem quod ipsum procurare non possent, tunc. n. suis sumptibus debet visitare. arg. 10. q. 3. cauendū. & 25 quæstione 1. iam nunc. De hoc dicitur supra eodem, cum instantia.

causa, q inter ipsum ex parte vna, & abbatē & conuentum de Cultura ex altera, sup procurationibus, quas ab eis petit idem eps, noscitur agitari, vobis fuerit ab Apostolica sede cōmissa: dicti abbas & conuentus, ex eo frustrari intentionē eiusdem epi moliuntur, q eorū monasterij in Cenomanensi villa[a] situū esse dignoscitur, & ipsi procurationē hactenus non[b] soluerunt: & j. ¶ Discretioni vestrę mādam[*], quaten[*] nisi aliud rōnabile[c] ostenderint vos eos ad exhibendū eā sicut ius dictauerit, compellatis.

¶ Gregorius nonus.

¶ *Qui iure metropolitano, vel legationis, visitat prouinciam, in prouinciales qui sibi procurationes denegant, potest ferre sententiam.*

CAP. XXV.

CVm[†] nuper archieps. Beneuentanus Bñuentanam, puinciam visitaret: & j. ¶ Mandamus, quaten[*] cū eunde archiepm, siue auctoritate[d] ppria, siue nr̃a[e] Beneuentanam puinciam cōtigerit visitare, pcurationes rōne visitationis[f] debitas, iuxta facultates[g] ecclesiarū vestrarū exhibeatis eidem: Alioquin sniam, quā

CVm nuper.] Diuiditur: Primo ponit querelam decisam: Secundo mandatum: ibi, *Mandamus*. Tertio comminat, ibi *Alioquin*. Abbas.

CASVS. Archiepiscopus Beneuentanus, dum visitabat, puinciā suā, tā auctoritate propria, quā auctoritate dñi papæ, cuius auctoritate procurationes petebat, clerici nolebant ei, pcurōnem exhibere: vnde conquestus est dño papæ, vnde mandat eisdem, quatenus cum archiepiscopus prouinciā suā visitauerit, siue auctoritate ppria, siue auctoritate papæ, pcurationes ratione visitationis debitas scdm facultates ecclesiarum sibi exhibeāt: Alioquin sententias, quas tulerit in rebelles, ratas habebit, & eas faciet inuiolabiliter obseruari. Nota, quod archieps de iure communi potest prouinciā suam visitare & procurationes recipere, & contradicentes excommunicare.

¶ *Glo. seq. ponit dictum, quod determinat, & remittit.*

d ¶ *Auctoritate propria.*] Quod ei cōpetit de iure communi. s. e. Topitæ. & hoc intellige cum episcopus est negligēs. alias se intromittere non debet. & arg. 9. q. 3. cum simus. & conquestus. in quibus casibus archiepiscopus possit se intromittere auctoritate metropolitani, de subditis suorum suffraganeorum, notatur. s. de offi. ord. pastoralis.

e ¶ *Siue nostra.*] In quo casu potest se intromittere qñcunque auctoritate priuilegij, & tunc potest adire eum per appellationē quàm per simplicem querelam, quod non potest in alio casu. sic. s. de offi. leg. cum non ignoretis.

f ¶ *Ratione visitationis.*] alias non tenetur. s. eo. procurationes. & c. cum Venerabilis.

g ¶ *Iuxta facultates.*] quæ semper in his cōsiderandæ sunt. s. e. Topitæ. vbi de hoc.

ipse rite tulerit in rebelles, ratam habebimus, & faciemus auctore Domino inuiolabiliter obseruari.

¶ Idem.

¶ *Ad antiquam monetam, vel si non sit in vsu, ad eius æstimationē soluēdæ sunt pensiones antiquæ.*

CAP. XXVI.

CVm[†] canonicis maioris ecclesię, quandam summam pecunię, pro pensione ecclesię tuę debitā, aliquot annis[h] persolueris,[†] & idē summam illā ex integro de meliori moneta exigant sibi solui: Tibi[†] damus nostris litteris in mandatis, vt canonicos illos solutione prioris pecunię,[i] vel si non sit in vsu,[k] æstimatione pensionis antiquę facias manere contentos.

¶ Idem.

¶ *Propter priuatum oratoriū, procuratio ratione visitationis non debetur.*

CAP. XXVII.

AVctoritate[†] presentium inhibemus, ne quis pro eo q in oratoriis, quæ in grāgiis[†] vestris habetis, interdum aliqui vestrū celebrant, procurationes, q ratione visitationis[l] debētur, à vobis exigere, vel extorquere pręsumat.

CVm canonicis.] Primo recitat factum. Secundo prouidet: ibi, *Damus*. Abbas.

CASVS. Rector cuiusdam ecclesiæ soluebat certā pēsionem annuatim canonicis maioris ecclesiæ, & illā aliquot annis soluit ad monetam antiquam, in qua pensio fuerat ab initio cōstituta: postea alia moneta maior fabricata fuit: canonici exigebant pensionem sibi solui de meliori moneta ex integro: Mandat Papa quibusdam quatenus canonicos illos faciant manere contentos solutione prioris pecuniæ: vel si non est i usu cōrēti sint æstimatione pensionis antiquæ. Nota, quod pensio soluenda est secundum q ab initio fuit constituta siue moneta diminuta fuerit, siue augmētata: sic initium spectatur.

¶ *Glos. seq. rec. per q. de quot annis intelligatur, argu. quod de duobus. sol. contrarium.*

h ¶ *Aliquot annis.*] Videt, quod duo sufficiant: quia pluralis elocutio duorum numero contenta est. 4. q. 3. c. si testes. §. vbi numerus. & de consecr. di. 1. hoc quoque. & si post annos liber esse iussus. est post biennium liber erit. ff. de manumi. test. libertas §. vlt. & si data fuerit conditio in diebus, si nihil adiiciatur, biduo conditionem impleri oportet, ff. de verbo. sig. inter illam, in fi. itamo exigitur, quod legitimo tēpore præstita sit, ad hoc vt in futurum teneantur, nisi causa esset in euidenti. De hoc dicitur. supra. e. peruenit.

i ¶ *Solutione prioris pecuniæ.*] quę ab initio fuit constituta & nō nouam quæ maior est: Si enim moneta diminuta fuisset, illam recipere nollent s. eo olim Cum ergo minorem recipere nollent, maiorē exigere non debent, ff. de dam. infec. qui bona, §. si quisquam, & C de solu. l. pecul.

¶ *Gl. seq. obijcit, & soluit.*

k ¶ *Si non sit in vsu.*] tunc æstimationem illius antiquæ soluāt vt s. eo. olim in fi. Sed nunquid posset solui prima, si inueniretur, si non minus valet: si vero minus valet: & nō est in usu, nō pōt solui, quia reprobata moneta non liberat soluent. ff. de pig. act. eleganter, § qui reprobos, sim. ff. ad Velle. quāuis, § si conuenerit, ff. qui satisdare co. g. quotiens. Ber.

AVctoritate.] CASVS. Religiosi licet aliquando celebrēt in oratoriis, quæ in grangiis suis habent, propter hoc rōne visitationis, procurationes exhibere non debent. Nota, q in oratorijs religiosorum procurationes peti non debent.

l ¶ *Ratione visitationis.*] Talis procuratio non pstatur nisi quādo personaliter visitant locum causa correctionis s. eo procurationes, sed in grangiis illis nulla fit visitatio, licet ibi quandoque monachi celebrent: sed ad caput accedit prælatus causa visitationis, & ibi non consueuerunt morari monachi, sed conuersi causa colendi agros suos, & ita cum nulla fiat visitatio, nulla propter hoc, quod ibi aliquando celebrāt, debet præstari procuratio.

† Vide bf hic p Hēricum Boich.

† Add. qs sit cōlendus paup. glo. C. vnde vir & vxor. præterea.

† Idē Vincentius. imino pt et visitare epo nōne gligente secūdum formam decretalis Romana. Innocentij. iiij. vt s. eo. c. vlt. lib. 6.

† De materia solutionis in mutata moneta, vide Bart. & doctores i l. Paulus, ff. de solut. & quos citat i s. eo. ti. tu. in c. olim cām.

† persolueritis.

† Dictio, Tibi, deest in oībus ma nuscriptis.

† Pro intellectu vide distinctionem, quam hic affert Henricus Boich.

† In multis Hispaniæ locis, grangias vocant, q Latini rura appellant.

† Inuito creditori, satisfactū enim cēsi ab eo sciēter approbaret. ff. de condit. & demonstra. quamuis. & imputet sib. g tal... elegit. ff. pro socio, socius socio. And.

† Vel ecclesiam, i curas parochia... And.

DE CONSECRATIONE ECCLESIAE. &c.

Supra visum est de censibus, sed quia in consecratione ecclesiæ solent dari immunitates, & census imponi, ideo &c. Abbas Siculus.

De hac materia tractatur de conse. dis. 1. & 3. dist. ecclesiis, 1. q. 3. c. 1. & q. 3 in multis.

Ad hæc. Hic duo dicta. Secundum ibi, *Propter hoc.* abbas.

CASVS. Dicit hic, quod si altare motum fuerit, vel lapis superior qui sigillum cótinet, cófractus, aut diminutus enormiter, iterum consecratur: sed ecclesia propter hoc reconsecrari non debet, licet quidá canones hoc dicere videantur. & hoc dicit in isto c. Nota quod totú nó vitiatur, quamuis pars vitietur.

¶ Glo. se. reci. per q. in quo cósistat altaris consecratio.

a ¶ *Altare.*] i. mensa altaris sic exponitur de conse. di. 1. si motum. quoque tabula consecrata de loco ad locum mouetur, nec tñ iterú cósecratur, de conse. dist. 1. concedimus. & c. quia. & qd dicit, motum. i. mutatú quo ad formam, ita quod formam amiserit, per diminutionem vel augmentum, cum hæc sit forma rei arg. 10. q. 2. c. ea em̃ §. hoc ius. Idé si mésa altaris sit enormiter fracta: quia consecrandum est altare. j. e. quod in dubiis & c. ligneis. Consecratio altaris præcipue intelligitur in cóiunctione mensæ. i. lapidis superioris, & structuræ iferioris: & ita si mensa fuerit remota, vel aliquis de lapidibus tangens mensam ipsam, execratum est altare, & debet iterú cósecrari, sed si aliquid addatur altari non execratur: sed sacrum trahit ad se non sacrum. j. e. quod in dubiis.

b ¶ *Sigillum.*] quod in lapide fit in consecratione.

c ¶ *Confractus aut etiam diminutus.*] enormiter. j. eo. quod in dubiis.

d ¶ *Consecrari.*] ipsum altare, & non ecclesia. Alia enim est consecratio ecclesiæ, & alia altaris: vt sequitur in littera.

e ¶ *Canones.*] de conse. dist. 1 si motum. innuitur ibi, quod ecclesia debeat consecrari dum dicit; si motú fuerit altare, denuo cósecretur ecclesia. sed exponit; altare, i. mésa siue tabula: ecclesia i. altare. quod est dicere; si mota fuerit tabula, cósecret altare. Ber.

TVa.] CASVS. Quia consecrationes clericorum certis téporibus fieri debent, quæsiuit episcopus Tornacen. quibus diebus consecratio ecclesiarum fieri debeat? Rñdet Papa, quod diebus Dominicis & aliis potest ecclesias consecrare. No. quod omni die possunt ecclesiæ consecrari.

¶ Glo. seq. reci. per q. scilicet quæ fuerit ratio dubitationis.

f ¶ *Quam priuatis.*] Qualibet ergo die pñt fieri consecrationes ecclesiarum vel altarium: virgines etiam propter necessitatem diebus priuatis velum sacrum accipere possunt 20. q. 1. deuotis. quia necessitas legem non habet. de conse. dist. 1 sicut. & s. de consue. quanto. & sic magna necessitas hoc inducit: vt ibi dicitur. & j. de reg. iu. quod non est. ordines vero sacri non cóferuntur nisi certis diebus. s. de temp. ordi. c. 1. & 75. dist. c. vlti. & chrisma certo tpe conficitur de conse. di. 4 oi tpe. quod in superficie potius cótradicit: sed exponitur, oi tempore. i. oi anno ante Pascha certo die: & quia isti certis tpibus conferuntur, dubitauit an idem esset de consecratione ecclesiarum. Bern.

QVod in dubiis.] CASVS. Primo dicit hic, quod si altare motum fuerit, vel tabula superior enormiter fracta, debet iterú consecrari. Item oleum non consecratú põt commisceri oleo consecrato. & dicetur totum consecratum. Nota quod ea quæ religiosis adhærent, religiosa censentur. Item magis dignum trahit ad se minus dignum

g ¶ *Mota.*] de consec. dist. 1. si motum & s. eo c. 1.

TITVLVS XL.

De consecratione † ecclesiæ vel altaris.

¶ Alexander tertius.

¶ *Amoto altari vel lapide continente sigillum, recósecrabitur altare, non autem ecclesia.*

CAP. I.

AD † hæc si altare[a] motú fuerit, aut lapis ille solúmodo supra posit[9], qui sigillum[b] continet, có fractus, aut etiam diminutus[c] debet denuo consecrari.[d] Propter hoc vero nequaquam reiterare suá consecrationem ecclesia cósueuit. licet id quidá canones[e] innuere videantur.

¶ Innocétius tertius Tornacen. episcopo.

¶ *Diebus etiam non festis possunt ecclesiæ consecrari.*

CAP. II.

TVa fraternitas; et j. ¶ Inquisitioni tuæ taliter respódemus, quod in diœcesi tua, licet tibi ecclesiis dedicationé impedire, tá diebus Dñicis, quam priuatis:[f]

¶ Idem Nidrosien. episcopo.

¶ *Habet duo dicta, & primo idem dicit quod c. primum, supra eodem. Secundum dictum dicit, quod oleum non consecratum potest commisceri oleo consecrato, et totum fit consecratum.*

CAP. III.

QVod † in dubiis: & j. ¶ Altare vero, in quo tabula, cui consecrationis benedictio pótificali ministerio adhibetur, si mota,[g] vel enormiter fracta fuerit dẽt non immerito cósecrari.[h] ¶ Nec negamus quin oleú ñ cósecratú, cósecrato possit oleo cómisceri.

¶ Idem Compostellano archiepo.

¶ *Reconciliatur ecclesia, quæ propter homicidia & vulnera hoim ibidem perpetrata, polluta est.*

CAP. IIII.

PRoposuisti † quod venientibus ad ecclesiam sancti † Iacobi ex diuersis regionib. peregrinis, & volétib. aliis ab aliis per cótétiones & rixas, altaris de nocte custodiá védicare, homicidia cótingút fieri interdum; & aliqñ vulnera inferunt; & j. ¶ Fraternitati tuæ taliter † respondemus, quod manente ecclesia & altari, ipsa recóciliari[k] poterit per aquam cum vino, & cinere benedictam.

¶ Idem.

¶ *Plura altaria simul in eadem ecclesia consecrari possunt, & idem in pluribus episcopis.*

CAP. V.

CVm † sis; & j. ¶ Noueris igitur, quod plura in

h ¶ *Consecrari.*] de hac consecratione dic vt s. eo. c. 1. per quod intellige qd hic dicitur.

¶ Glo sequens arg. alle. 3 iura & duo alle. in contrarium, in fi. arg.

i ¶ *Consecrato.*] Et ita sacrú tamquam dignius trahit ad se non sacrum. 13. q. 2. non æstimemus. & ff. de rel. vend quæ religiosis. simile ff. de sol. si alieni. ff. de vsu ca. eú quidem. secus si viuú apponatur sanguini. j. si. quia cum Marthæ § quæsiuisti ver. preterea Arg. j. quod minus dignú arg s. de sutepatro ex literis, & c. cum seculum. & arg. s. de of de leg. super quæstionum, § si vero duo sunt. Ité arg. quod in reficiendis sacris vestibus filum non sacrum. siue pánus non sacer potest apponi, nec est opus noua consecratione. Io.

PRoposuisti.] Primo ponitur consultatio, secundo responsio: ibi. *Fraternitati.* Abb. S cu.

CASVS. Peregrini de diuersis mundi partibus veniút ad ecclesiam beati Iacobi, inter quos rixas & contentiones propter custodiam altaris fieri contingit: vnde vulnera & homicidia inferuntur ibidem: quærit, vtrum propter hoc ecclesia debeat iterum consecrari? Respondet Papa, quod nó debet recósecrari, sed debẽt reconciliari per aquam. cú vino & cinere benedictá. Nota quod propter sanguinis effusionem nó reconsecratur ecclesiæ, sed recóciliá.

k ¶ *Reconciliari.*] Nota qñ ecclesia debet consecrari vel recóciliari. primo si dubitatur an sit cósecrata. Idé de altari, qd propter dubium debet consecrari de conse. dist. 1. ecclesiæ vel altaria, quia non dr iteratum, quod nescitur esse factum. de conse. dist. 1. solemnitas 2 sic est de baptismo. j de bapt c. 2. & simi. 62. dist. presbiteri quos. & § seq. Item si ecclesia est exusta tota vel maior pars. debet iterum consecr. dist. 1. ecclesiis semel arg. ff. de contrahé. emptio domum. si vero tectum corruerit & parietes illæ si remaneant, vel etiam modicum de ipsis parietibus destructum fuerit, non debet propter hoc consecrari. j. eo. ligneis & si tota ecclesia simul destructa fuerit vel maior pars, debet iterum consecrari: si successiue sufficit aspersio aquæ benedictæ de consecra. dist. 1 de fabrica. Pro remotione altaris vel fractura enormi, non reconsecretur ecclesia: vt s. c. 1. pro sanguinis effusione, & pro adulterio, debet tantum reconciliari: vt hic patet. & j. de adul. significasti, & ar. j. eo. c. vlt. Arg. j. de consec. di. 1. ecclesiis semel. Sed illud intelligitur secundum hoc, quod sanguinis effusione vel seminis pollutione non consecratur. Per quem debet fieri hæc reconciliatio dicitur j eo aqua.

ADDITIO. Sed pone, quod vir seipsum vel aliquis alius aliqué in ecclesiá suspendant, quid dices? Non videtur reconsecranda, vt hic, sed est reconcilianda.

CVm sis.] Ratio dubitandi in isto tex. fuit, ná vni psonæ ñ pñt plures ordines sacri eodé die cóferri: vt s. c. litteras s. de tem ord. Ité vnica Missa in die per epm dici põt, vt in ca. consuluisti. j. si. px. & istæ cósecrationes ñ fiút sine Missa. De quo

tamen

† Vide olim B. Thomam 4. sent. dist. 13. q. 1. ar. 2. quæstiúcula 5. & Syluestrú in summa verbo: altare.

† Cap. vnico, e. ti. in 2. compila. Et de intellectu præter Hostiensem, glossã & doctores hic, vide Turrecrematam in c. si motú. de cóse. dist. 1.

† suppositus.

† transpositus.

superpositus.

† Cap. 1. de dedicatione ecclesiarum vel altariú in 5. compilat.

† Indrosien.

1 Quæ potest designare cóiunctionem fidelis animæ ad Deú sim. de big. de bitum. Io. And.

2 In coniunctione cósistit cósecratio, siue sit mobile siue immobile secúdum Tan. Ioan. And.

3 Hoc locú habet in ligneis & in his quæ commissione fundunt, in aliis nó secúdum Host. non tñ recósecrabatur, cú non sit enormis iusio Ioã. And.

4 De hac regula vide late Iasonem in l. imperiú. ff. de iurisdi. om. iu.

† Cap. 2. ti. de. dedicatióe eccles. vel altarium in 3. compil. Et de ite lectu vide Turrecrematam in c. si motú. de cósecr. dist. 1.

5 De hoc articulo consule B. Thomam. 3 par. qõ. 77 arti. 8.

† Cap. 3. ti. de dedicatione ecclesiarum vel altariú in 3. compilatione. Et vid. Turrecrematã supra citatú, & Syluestri, in sum. verbo. altare circa finẽ, & verbo, consecratio. 2.

† beati.

† Dictio fiet, idest in antiquis.

† Alias. ita breuiter respondemus.

† Cap. vnico. ti. de vsu & actione pal lii. in 4. cópila.

6 De his dubiis præter Hostiensem & Io. Andreã, vide distinctiones, quas hic recenset Henricus Boic.

† Cap. vni co, eo tit. in 4. cōpil. Et de materia pter Doct. hic vide plene p Syluest. i summa y bo, cōsecratio, 1.

tū dic vt habes p gl not. in c. qd sicut, de elec. vbi disputat an celebratio Missæ sit de substātia consecrationis: vñ videbat, q plura altaria in eadē ecclesia simul cōsecrari nō pāt & idē eē in epis: sed cōtrarium hic deciditur: nam nihil obstat quo minus in eadem missa, & in eodem loco possint plures epi cōsecrari vel plura altaria. Abbas.

CASVS. Cū plures clericos possit epi simul ordinare, qūtū fuit à quodā archiepo, vtrū plura altaria in vna ecclesia, & plures epos posset simul cōsecrare? Et Papa rndet, q potest. Nota q plura altaria & plures episcopi possunt simul cōsecrari.

† Ille est casus in quo sufficit affectus, de quo g aliquē actū appareat: hic vero regrit certa forma. Ioā. And.

¶ Glo seq. arg. contra Bazianum, & dat duo similia.

a ¶ Plura altaria]At pra Bazianū, q dicit, q p secrato maiori altari, oīa alia altaria esset cōsecrata, si digito demōstrent ar. ff. de acq poss. qd meo §. si q vēditorē, & C. de nalib. ex. sicut hūs. sic plures clericos pōt ordinari. ī. de tēpo ordi. de eo. & 75. dist. quod à patrib'. & plures epos pōt pscrare. modica fuit hec dubitatio, sed nō credebat q licet plures clericos posset ordinare, q posset plura altaria vel epos cōsecrare. Ber.

† Cap. 1. in de celebrat. diuini officij in 4. cōpil. Et de materia vide Syluest. in sum. verbo: cœmiteriū, § 4.

ecclesia vna altaria, a & plures episcopos simul poteris consecrare.

¶ Idem.

¶ *Corruente tecto parietibus illæsis, & mensa altaris non enormiter fracta, nec altare, nec ecclesia consecratur.*

CAP. VI.

Igneis † ędificijs ecclesię vrę casu cōsumptis, parietib. b tū illæsis, ac mensa principalis altaris in sua extremitate modicam passa fracturā: & ī. ¶ Inquisitioni tuę taliter duximus rndendū, q cū parietes in sua integritate pmāserint, & tabula altaris mota, vel enormiter lęsa nō fuerit: ob causam pdictā, nec ecclesia, nec altare debet denuo consecrari.

¶ Idem Senoñ. episcopo.

¶ *Polluitur ecclesia, vel cœmiterium, si excōicatus in ea sepelitur.*

CAP. VII.

Onsuluisti: † & ī. ¶ Cœmiteria, c in quibus excommunicatorum corpora sepeliri contingit, † reconciliāda erūt aspersione aquę solēniter benedictę; sicut d in dedicationibus ecclesiarum fieri consueuit.

Igneis.] Duę sunt partes, consultatio, & responsio. secunda ibi, *Inquisitioni*. Abbas.

† contigerit

CASVS. Ligna ecclesiæ psumpta sunt vetustate, vel alia cā tectū ecclesiæ destructū est, & cōsumptū, sed parietes integri remanserunt, sed mensa principalis altaris modicam passa est fracturā: reparatū est tectū: quærit, vtrū ecclesia vel altare debeat recōsecrari? Rñ. Papa, q cū parietes in sua integritate pmanserint, nec ecclesia, nec altare, pp causam prædictam debeant denuo consecrari. Nota q parietibus ecclesiæ in sua integritate permanentibus, non est ecclesia reconsecranda.

† Aliàs ire: aspersiōe solēniter aquæ, &c.

a In qbus sunt cruces & inunctiōes. Io. And

† Pro hac glos. facit text. in c. cum ecclesia de immu. eccle. & melior tex. in c. si ciuitas, de sen. excō. lib. 6.

b ¶ *Parietibus.*] Quam diu parietes integri sunt, non est ecclesia reconsecranda: quia in parietibus 1 consecratur ecclesia, & non in tecto; aut si successiue reparati essent de consec. dist. 1. de fabrica [De hoc dictum est ī. eo. propofuisti. & de tabula ī eo. c. 1. & quæ ibi dicta sunt hic possent dici.

Onsuluisti.] CASVS. Corpora excōicatorum in cœmiterio ecclesiæ sepulta sunt: quæritur, vtrū cœmiterium debeat denuo cōsecrari? Rñdet Papa, q cœmiteria illa reconciliāda erunt per aspersionē aquæ benedictæ solēniter; sicut in recōciliationib. ecclesiarū fieri cōsueuit, eiectis prius corporibus excommunicatorum, si à corporibus fidelium discerni poterunt. No. q sicut ecclesia reconciliatur, ita & cœmiterium.

† Vade in Pōtificali ponit rubri. de recōciliatione ecclesiæ & cœmiterij, simul & cōnexim tractando, vt doceat uno polluto reliquū pollutum. qd dic ut J. c. c. ni co, lib. 6. Io. And.

c ¶ *Cœmiteria.*] Sicut ergo 2 ecclesia recōciliatur, ita & cœmiteriū, cum sit consecratū: vt hic patet, & illa corpora si discerni poterūt, sunt exhumāda, & ex cœmiterio ejiciēda. ī. de sepul. sacris & eadē gaudent immunitate ecclesia & cœmiterium, 14. q. 4. si qs cōtumax. & c. seq. & ita idē iuris est in accessorio qd in principali ī. de off deleg. prudentiā § vlt. cum suis concor.

d ¶ *Sicut in dedicationibus.*] ī. eo propofuisti. & de consec. dist. 1. si motum. & c. seq. Bern

Vm sicut.] In prima ponitur facti narratio, in secūda exhortatio: ibi, cum non sit. Abb. Et hæc decret. ponit quæ deberent poni in princ. tit. de donationib. Abbas.

CASVS. Regina Hungariæ quandā ecclesiā fundauit, & eā fecit cōsecrari, & in ea fuerūt clerici instituti: sed ecclesiam nō dotauit: clerici illius ecclesiæ significauerunt hoc dño Papæ, vñ ipse scribit Reginæ dicēs: cū ecclesia nō sit consecrāda nisi de dote sit ei puisum: tāto liberalius ad dotandā ecclesiā pdictā liberalitatis seu puisionis manus aperire debet, quāto ad hoc ex debito iā tenet. No. q nō debet ecclesia pfecrari nec etiā fundari nisi à patrono ei de dote primo prouideatur. Itē qui fundat ecclesiā, tenetur dotem assignare eidem.

e Honorius iij. Reginę Hungariæ.

¶ *Qui facit ecclesiā consecrari, tenetur eam dotare. hoc dicit, & tene menti hunc casum.*

CAP. VIII.

Vm † sicut ex relatione capituli Oradiē. nobis innotuit, † eorū feceris ecclesia cōsecrari: & ī ¶ Cum non sit ecclesia, nisi de dote prouisum ei fuerit pfecranda, e eò liberalius ad dotandā prędictā ecclesiā aperire manus munificētię, tuę debes, quò ad hoc fortius, tanquam ex debito iā teneris. †

¶ Gl. seq primo ampliat & fortificat tex. Secūdo quærit & soluit. et iterum quærit. ponit opin quam approbat cū certa moderatione.

e ¶ *Consecranda.*] Nec etiā fundāda, nisi prius cōpetēs dos fuerit ei assignata de cōsec. dist. 1. nemo. in Auth vt nullus fabri. ora. do. §. 1. colla 5. & in Auth. vt deter sit nume. cler. §. 1 coll. 1. vel si hoc omissū sit in fundatione sicut hic, nō debet cōsecrari ecclesia, nisi dos ei prius fuerit assignata: vt 16. q vlti. piæ mentis. 1. q 2. placuit. & hic. cū ad hoc ex debito teneatur fundator, vt dicit in si Sed q̄ eīt cōpetens dos? Rñ. si sit monasteriū, tūc dos dēt esse tāta, q psbyteri, diaconi, & subdiaconi, cantores & lectores possint ibi esse, pat tradit in Auth. vt deter. sit num. cle § 1. si vero alia ecclesia collegiata, dos ad minus dēt esse p duob'. ar. ī. de fil psb pposuisti. 7 q. 1 illud aut tribus de cōse dist. 1 hoc quoqs. & q possit recipere hospites, & epalia iura psolue re s de pb. de monachis. ī de sup. neg. pla. c 2. Sed qd si epis pfecrat, vel fundat ecclesiā nō assignata dote? Dicit Bazia & bñ, q epis tenet dotare ecclesiā, sicut tenet puidere illi quē ordinat sine titulo. ī. de pbē c. 2. eps & c. cū sm Apostolū, & hoc credo verū, dūmō sine læsiōe ecclesię suę hoc facere possit: aliàs no, nisi hēet pprium qd delictū pionę, &c. vt 16. q. 4. si eps. ī. d excep. cū venerabilis. & tūc fundator dotabit eā, & possit ad hoc cōpelli. arg 16. q. vlt. piæ mētis. ar. ad hoc sī ri. nu. q. li. bos. & his fūdatoris ad hoc tenet l Auth. d ecce tit § si aūt. & § sigs ędificationē, coll 9. B.

† Vide Petrū de Perusi tract. canonica epalis c. 7. & Bal tract. de dote par. 1. adde Ana. consil 22. incip. Primo vi.

† In aliquot quis ita: nobis innotuerit, q eorū. &c.

† Vide l. si. & ibi Alexan. ff. de do. præle.

† De intellectu pter Docto hic vide Couar lib. 3. vari resol. c 20.

¶ Gregorius ix. Astoricē. epo.

¶ *Ecclesia polluta per sacerdotē simplicem recōciliari nō pōt, etiā si aqua fuerit per epm benedicta.*

CAP. IX.

Qua † per epm benedicta, ecclesiā recōciliari posse per aliū epm non negamus, per sacerdotes simplices hoc fieri decetero phibentes: Non obstāte consuetudine f prouincię † Bracharē. (quę dicenda est potius corruptela) quia licet eps committere valeat quę iurisdictionis existūt: quę ordinis tū g epalis sunt, non potest inferioris gradus clericis demandare. ¶ Quod autē mandantib. episcopis, super reconciliatione factū est hactenus per eosdē mi-

† Aliàs, ecclesiæ. & hoc agnosceret hiclio sitensis.

† Dictio, tū, deest in aliquot vetustis.

Aqua.] Tria facit ponit dictum. Damnat consuetudinem, causam reddens. Et subdit præteriti tolerantiam. secunda ibi, *Non obstante*. Tertia ibi, *Quod autem*. Abbas.

CASVS. In puincia Bracarē. qn ecclesia vel p sāguinis effusionē, vel alio mō fuerat violata, recōciliabāt g simplices sacerdotes: puenit hoc ad notitiā Papę, vñ su g hoc scribit Astori. epo, dicēs, q p aliū epm, q g pprium ecclesia pt recōciliari, sq p epm bñdictā, & nō g simplices sacerdotes recōciliat ecclesia, nō obstāte cōsuetudine puinciæ Bracharē. q dicēda est pon' corruptela: qa licet eps cōmittere possit q iurisdōnis sūt clericis: tū ea q sunt epalis ordinis nō pōt eisdē clericis inferiorib. demandare. Qd aūt sug recōciliatione hactenus factū est de mādato eporū, duxit de misicordia tolerādū No. q ecclesia solūmō p epm recōciliari dēt, nō obstāte pña cōsuetudine. Itē eps pōt cōmittere ea q sunt iurisdōnis inferiori b. clericis, sed ea q sunt ordinis epalis demādare inferiorib. nō pōt. Itē recōciliatio, q nulla est, p tolerantiā Papę fit aliqua: & ita de nihilo 5 facit aliquid, sicut de inia q nulla est, facit aliquā.

† Intellige hoc dictū, aut declarati in c. quāto, de trāsla epi, sup glo. in y bo: vel Dei vicē.

† Pro intellectu materia huius gl. vide Alfon. Castr. lib. 2. de iusta hæret. pun. c. 22. & Couar. initio capitis citatū.

f ¶ *Consuetudine*] No ergo q cōsuetudo, q est pra iuris naturā, nō prodest, & illud ius nō pōt præscribi. ī. de consuet. cū inter vos & c. cum venerabilis. & c. quanto. & c. vlt. vbi de hoc.

¶ *Glo seq. exemplificat, & quærit diuersitatis rationem, & sol.*

g ¶ *Iurisdictionis.*] g puta iudicare, cognoscere de causis: instituere,

sericorditer[1] tolerámus.[a] †

¶ Idem eidem.

¶ Ecclesia etiam non consecrata si polluitur, reconcilianda est.

CAP. X.

SI † ecclesia nō[b] ꝯsecrata cuiuscūq; fuerit sanguine, aut sāguinis effusione polluta, aqua prius exorcizata lauet[ur] ne diuinæ laudis organa suspēdantur. Est tñ, q̄ citius fieri poterit, consecranda.

TITVLVS XLI.

De celebratione Missarū, † et sacramēto Eucharistię, & diuinis officijs.

¶ Ex concilio Agathen.†

¶ Presbyter tenetur horis debitis dicere horas canonicas: permittitur tamen sibi ex causa dicere eas vsque ad vesperas inclusiue. h. d. secūdum verum intellectum.

CAP. I.

PResbyter mane, matutinali officio expleto, pēsum seruitutis suæ, videlicet Primam, Tertiam, Sextā, Nonam, Vesperamq; persoluat:[d] ita tamē, vt honoris cōpetētibus,[e] iuxta posibilitatē, aut a se, aut à scholaribus[f] publice compleantur. Deinde pactis horis, & infirmis visitatis, si voluerit: exeat ad opus rurale[g] ieiunus,[h] vt iterū necessitatibus peregrinorū, & hospitū, siue diuersorū commeantium, infirmorum atque defunctorum succurrere[i] possit, vsq; ad statutā horā, p temporis qualitate: Propheta dicēte. Septies in die laudem dixi tibi: qui septenarius[k] numer⁹

stituere, beneficia cōferre, & omnia alia q̄ assecutus est ēpis in ꝯstitutione. arg. c. de elec. trāslatis hæc oīa cōmittere pōt & delegare vnicuiq; maiori vel minori: Sed ea q̄ sunt ēpalis ordinis, dēmādare nō pōt inferioribus, puta clericus ordinare, virgines cōsecrare, chrisma conficere, & consimilia, quæ ministerium cōsecrationis desiderant. Sed q̄ est rō quare illa quæ sunt iurisdictionis possit cōmittere clericis inferioris gradus, & nō illa q̄ sunt ordinis demādare? Hæc potest esse ratio. Iurisdictio sola voluntate & verbo cōmittitur, siue delegatus fuerit siue ordinarius, & reuocatur. s. de offi. deleg. super quæstionū. § intētionis. & §. porro. ff. de iudi. iudiciū sed collatio sacrorum non cōfertur sola volūtate vel verbo, immo facto est opus: quia necessaria est visibilis vnctio & exterior: quæ est signū interioris vnctionis in corde. s. de sacra vnct. c. vno quæ perpetua est, & amitti nō pōt, licet executio qnque suspendatur. 1. q. 1. quod quidam. vers. si forte militiæ, &c. Et ita patet, q̄ non possunt taliter demādari sicut iurisdictio vel reuocari: & talia cōferri nō possunt, nisi ab eis qui hñt ea per collationē 68. dist. presbyteri quos. & sic reconciliatio talis nulla est, cū sacerdotes illi non habuerunt potestatē illam per talem demādationem quæ est ordinis ēpalis sicut consecratio, sed vnus episcopus alij ēpo potest hoc demandare, & per huiusmodi demandationē nihil ei committit, cum ipse episcopus habeat ea quæ ministerium consecrationis desiderāt, & ei deest tantum auctoritas: quia in alienam messem falcem mittere non debet, nisi de voluntate & mandato illius, cuius est diœcesis 6. q. 3. scriptum est.

¶ *Glo. seq. obiicit, & soluit.*

a ¶ *Tolerámus*] Sed vr̄ q̄ista sola tolerātia nō sufficiat sibi nisi iterū reconciliet p ēpm: quia nulla fuit reconciliatio: ergo iterū debet recōciliari, sicut si aliquis ordinatus ab eo, qui ordinādi ptātem non habebat, iterū debet ordinari. 68. dist. pbyteri & s. de presb. nō bapt. c. 1. & 3. Sed dic q̄ per talē tolerantiam ratā habet talē reconciliationem; & incipit valere ex nunc, cū prima nulla fuisset, & ita de nihilo facit aliquid: sic 3. q. 6. hoc quippe. & de conse. dist. 2. venera. quia pōt Princeps mutare naturam rei C de rei vxo act. l. vnica, circa princ. Ber.

S[i] *ecclesia*] Habet duo dicta, quę patent in textu. Secūdum ibi, *Est tamen.* Abbas Siculus.

CASVS. Aliqua ecclesia non consecrata sanguinis effusione, aut alio modo polluta est: quæritur qualiter sit recōciliandæ? Rñdet Papa, q̄ lauetur aqua exorcizata, ne diuinæ laudis organa suspendātur in ea: & quamcito poterit fieri, debet consecrari. No. q̄ licet ecclesia non sit consecrata, si tamē polluta fuerit, non debet in ea celebrari, nisi prius aqua lauetur. Item ecclesia non consecrata, gaudet eodem priuilegio quo & consecrata, sed aliter recōciliatur quàm consecrata, vt hic patet.

¶ *Gl. seq. arg. a minori, & dat simile.*

b ¶ *Non cōsecrata*] No. q̄ dicit, nō consecrata, ergo multo fortius cōsecrata. s. eo. proposuisti. sic & cœmiteriū si taliter polluat. recōciliari debet, vt s. eo cōsuluisti arg. q̄ si aliquis excōicatus vel paganus ibi sepelit, sunt inde eijciendi. nec in ea debet celebrari ante eiectionē & aspersionē aquæ benedictæ, licet cōsecrata prius non fuerit: & parietes sunt radēdi. de cōse. dist. 1. ecclesia. & c. vbi. & c. seq. Et ita ecclesia non ꝯsecrata, gaudet eodē priuilegio quo & consecrata, vt hic patet. & hoc est expressū s. de immu. eccl. c. pen. & ita si aliquis illuc confugerit, debet ab ecclesia defendi: & hoc ideo, quia locus ille auctoritate ēpi dedicatus est diuino cultui: & q̄d semel Deo dedicatū est, ad profanos vsus redire nō dēt. 12. q. 2. nulli liceat. & s. de re. pmu. mancipia. a & tñ grauius peccat qui sic delinquit, q̄ in non cōsecrata, sicut magis peccat & grauius punitur: qui in maiorē personam, q̄ qui in minorē: nā ex persona consideratur iniuria & crimen Inst. de iniur. § atrox. s. de sen. excom. c. illorum. & crimen augetur dignitate prępositi. ff. de re mil. omne delictum. §. 1. Sed nūquid & isti violatores sunt dicendi sacrilegi sm̄ distinctionē sacrilegij? Non vr̄ 17. q. 4. sacrilegium sed credo q̄ tanq̄ sacrilegi iudicādi sunt, licet locus adhuc consecratus nō sit. arg. s. de so. compe conquestus. & quia eodem priuilegio gaudet, ac si esset consecrata s. de immun. eccles. cap. penult.

c ¶ *Lauetur.*] Sed per quem debet lauari? Videtur q̄ per episcopum tantum. s. c. prox. sn hoc casu satis credo q̄ per simplicem sacerdotē possit lauari: quia si intellexisset Papa, q̄ per ēpm deberet lauari, illud dixisset, sicut dixi in proxi. c. præcedēti. cum Papa in vtroq; cap. scribat eidē, & quia dixit aqua exorcizata[†] lauetur, quæ fit per simplicē sacerdotē, & nō est aqua benedicta cum vino & cinere, cum qua recōciliatur ecclesia consecrata. s. eo propofuisti. & arg. ad hoc s. de tempo. ordin. cum in distribuendis. & arg. de consecra. dist. 2. c. fin. argum tamen contra s. de immu eccl. c pen. Bern.

DE CELEBRATIONE MISSARVM, &c.

¶ *Visum est supra de consecratione ecclesiæ vel altaris: sed quia in ecclesia consecrata Missæ celebrantur, & alia diuina officia dicuntur, ideo subiungitur hæc rubrica. Abbas.*

Debet materia tractari de consec. dist. 5. conuenit. & duob. cap. seq. 15. dist. in sancta in Pas. hæ. De sacra de parte, videlicet de sacramento Eucharistiæ tractatur de consec. dist. 2. per totam.

PResbyter] Communiter non summatur propter multitudinem dictorum. Primo præcipit officium dici horis debitis, & ex causa permittit anticipationem. Secundo specificat casum, quare permittit sibi anticipare: ibi, *Deinde.* Tertio concludit: ibi, *Ergo.* Abbas Siculus.

CASVS. Presbyter mane omnes horas suas dicere debet, & peractis horis & infirmis visitatis, exeat ad rurale opus si vult, & alia faciat quæ sequuntur in littera. Nota, q̄ omnes horæ mane dici possunt excepto completorio. Item clericus cui beneficium non suff. cit, ex artificio potest victum quærere.

¶ *Gl. seq. recitatur per casibus et [illegible]*

d ¶ *Persoluat*] Continū est, vt simul dicat oēs horas, ne superuenientib. occupationibus aliquā horā dimittat: & intelligitur hoc de clericis pauperib. quos ad opus rurale oportet exire, vt in lrā patet: alias suo loco & tpe dicendæ sunt singulæ horæ.

ADDITIO. Vnde versus:

Exeat omnis tempore opus ad rurale sacerdos:
Si vult completis horis, ægris quoque visis.

e ¶ *Competentibus.*] Signatus campanis vel alio signo. s. de electio. in causis. & s. de offi. custo. c. 1. & 1. dist. ius militare.

f ¶ *A scholarib.*] Hic exaudio, cum aliqua superueniente necessitate ipse officium suum perficere non potest. 7. q. 1. illud. & facit ad hoc s. de vi. & hon. cleric. vt quique.

g ¶ *Rurale.*] Clericus enim cui ecclesia non sufficit, ex artificio suo victum & vestitum quærat; 91. dist. clericus victum, absque officij sui detrimento. & 21. q. 1. c. 1.

h ¶ *Ieiunus.*] De consecrat. dist. 2. liquido. & de consecra. distin. 1. sacramenta. & distinc. 5. vt ieiuni. & cap. vt episcopi. & 7. q. 1. nihil. Bern.

i ¶ *Succurrere.*] Missam celebrando vsque ad statutam horam: vt hic dicit, idest, Nonam. de consecr. distin. 1. solent. vel vsque ad Tertiam quandoque 44. distinc. non liceat. hoc in diebus communibus.

k ¶ *Septenarius.*] Sunt septē horæ sicut septē dona Spiritus sancti. 30. q. 1. peruenit. septē dies seculi, & septē ætates, quibus com-

† Mediocriter, a liàs. misericorditer. Hosti.

† Vide l. si C. de don. inter vi. & vx. l. imperialis, C. de nupt.

† Vide hic præ alijs Héricum Boich, & cas. q. vbi late Doct. de sen. excom. li. 6.

† Vide cō cil. Tridē. sess. 22. in decreto d obseruan. dis, & cui tandis in celebratione Missæ.

† In concilijs editis nōniū iuc ni, refert Burchar. li. 2 decr. ca. 124. & 105. & suo p. 6 c. 181. & 122. hic apud Gratia. 91. dist. c. pbyteres signat vt palea, & c. 2. tit. de suffragijs, in 3. compilat.

? Hæc dicta gl. intellige, ut notaui in c. quanto. s. de trāsl. ēpi. super glossa in verbo, vero Dei.

† Cōcor. l. sancimus. C. de sacro san. ecc. & Inst. de re. diui. § locus.

† De hac re vid. breuiarius per Hostiē. & lo. And.

† Vide Nauar. in manuali, de horis canonic. c. 3.

bus cōpletis finietur mundus: septē petitiones in orone Dñi ca, septē psalmi pœnitentiales, itē septē diacon, sicut septem candelabra 93. dist. diaconi qui. Et ita septem sunt horę ad quas tenent sacerdotes: de alijs nihil dicit: vnde vr, ꝙ non teneantur: sed certe tenentur. arg. ī. de præb. cū secundū Apostolum. 91. dist. c. 1. & 2. & 93 dist. c. vlt. Bernar.

ADDITIO. Vn versus:

Hæc sunt septenis, propter quæ psallimus horis:
Matutina ligat Christū, qui crimina purgat:
Prima replet sputis, causam dat tertia mortis:
Sexta cruci nectit, latus eius Nona bipertit:
Vespera deponit, tumulo Completa reponit.

Quidam.] Primo ponit excessus. Scdo prouisio: ibi, *Ideo.* Abb.

CASUS. Quidam laici hnt in consuetudine, vt p singulos dies audiant Euangeliū: In principio erat verbū: & Missas peculiares: vn statuit cōcilium, vt vlterius hoc nō faciant, nisi suo tpe, nisi aliqn ex deuotione hoc facere velint, & non pp aliud: sed audiant Missas de eodē die. Et loquitur in casu, in quo non est nisi vnus pbyter in ecclesia, q debet celebrare de die. No. ꝙ aliquid prohibetur nō pp se, sed pp illud qd inde sequi potest. Itē Missæ de die audiendæ sunt, vbi aliqs ex deuotione velit audire.

a *Peculiares.*] i. speciales. de consec. distin. 1. & hoc attendendū est. Ala.

Glo. seq. rationem reddit, dat vnum simile, & arguit.

b *Non fiat*] Non quia malum sit audire tales Missas; sed malū est pp hoc dimittere canonice statutas Missas de die: vt ai in fine. 21. dist. denique. vbi prohibetur minori benedicere præsente maiore; & dare eleemosynam non est peccatum, sed dare ad iactantiam malū est. 1. q. 1. non est putanda. & c. vide quantum. & ita est arg. ꝙ aliquid prohibetur, non propter hoc ꝙ malum sit, sed propter id quod ex eo sequi potest supra de iureiu. & si Christus. & 22. q. 1. in nouo & 11. q. 3 nolite, 63 dist. c. quia sancta. §. verum.

c *Deuotione.*] quasi melius sit Missas istas audire, quam alias canonicas de die. Ber.

Consuluisti.] CASUS Quæsitum fuit à Papa vtrum sacerdos possit celebrare plures Missas in eodē die? Rñ. Papa, ꝙ excepto die Natiuitatis Dñi, sufficit sacerdoti semel in die vnam Missam celebrare, nisi necessitas immineat. No quod necessitas facit licitū, quod alias est illicitum. Item nota ꝯtra sacerdotes qui plures Missas celebrant i die, causa cupiditatis.

Glo. seq. rect. per q. quare in Natali dicantur tres Missæ, soluit & ponit versus.

d *Natiuitatis.*] Die enim Natiuitatis Dñi plures Missæ celebrantur. de conse. dist. 1. nocte sancta. & celebrant etiā tres Missæ propter mysterium: quoniam per illas tres Missas repsentatur triplex status, s. status ante legem, sub lege. status gratiæ. illa q cātatur in nocte, repñtat statū illū q fuit añ legem. qñ oēs erant in tenebris: vñ dr in Missa, illa prophetia: Populus gētium qui ambulat in tenebris. Secūda quæ dr in aurora repñtat tps sub lege: in quo iam incipiebāt ex parte scire Christum, sed nō plene, propter dicta legis & Prophetarum: & ideo cantatur inter diē & noctē: & dr officiū: Lux fulgebit hodie. Tertia dr in die, per quā designatur tps gratiæ, i. præsens: vñ dr officium: Puer natus est, &c. quod potes intelligere his versibus:

Tres in natali debent Missæ celebrari:
Quarum prima, sacram Christi signat genituram:
Altera venturi designat gaudia Christi:
Tertia iam factū quod lex fore sacra designat.

à nobis impleri, si Matutini † Primæ, Tertiæ, Sextæ, Nonæ, Vesperæ, & Cōpletorij tpe, nostræ seruitutis officia persoluamus. nā de nocturnis vigilijs idē ipse ꝓpheta ait: Media nocte surgebam, &c. Ergo his tēporibus laudes creatori nostro super iudicia suæ iustitię referamus.

Ex concilio Triburień.

Propter Missam specialē Missa de feria amittenda non est.

CAP. II.

Quidam laicorū habēt in consuetudine, vt p singulos dies audiāt Euāgeliū in principio erat verbū: & Missas peculiares; a hoc est de sancta Trinitate, & de S. Michaele. & ideo sancitū est i eodē cōcilio, vt vlterius hoc nō fiat, b nisi suo tpe, & nisi aliquis velit pp reuerētiā sanctę Trinitatis, nō p alia deuotione c audire. Sed si voluerint, vt sibi Missę cātent, de eodem die Missas audiāt p salute viuorū, & etiam defunctorum. †

Innoc. iij. Vigoreń. epo.

Sufficit sacerdoti semel in die celebrare: & excipit duos casus scilicet necessitatem, & festum Natiuitatis.

CAP. III.

Consuluisti: & j. Rñdemus, ꝙ excepto die Natiuitatis d Dominicę, nisi causa necessitatis e suadeat, sufficit sacerdoti semel in die vnam Missam solummodo celebrare.

Idem archiepo Brachareń.

In Missa commemorationis licet dicatur propria præfatio, non tamen dicitur hymnus angelicus nec symbolum

CAP. IIII.

Consiliū † nostrum: & j. Requisisti, verū i diebus f pfestis, in quib. ad honorē sancti Spiritus, beatę Virginis, & sanctę Crucis, Missam celebrari cōtingit, g hymnus Angelicus, h symbolum, i ac pfatio ppria debebat decātari: & inf. Inqsitioni tuę taliter respondemus, ꝙ apud nos i dieb. pfestis, cū Missarū solēnia in honorē beatę Virginis celebrātur, neq; hymnus Angelicus, neq; symbolum decantat; licet i Missa ppria pręfatio decantetur, vt inter cōmemorationē, & solēnitatē differentia ostēdatur vnde, Tē Deum laudamus, regulari k dimittitur, quam dicatur in laudibus matutinis.

Item clericis S.P. Magaloń. †

Sacerdos post sumptam Eucharistiam perfundat, nisi aliam Missam sit dicturus.

CAP. V.

Ex † parte vestra: & inf. Postulationi vestrę taliter rñdemus, ꝙ semper sa-

Gl. seq. quærit. & soluit.

e *Necessitatis*] Sed quā dicit necessitatē: Rñdeo, si celebrauit de die, & postea etiā moriatur aliquis, vel ēt causa honestatis vel vtilitatis: vt si dicta Missa de die superueniat aliqua magna psona, quæ velit Missam audire. arg. ī. eo c. 1. & 2. alias ergo sufficit, ꝙ vnā Missam celebret quis in die de conse. dist 1. sufficit. & ī. eo. te referente. nec expresse prohibetur quin plures possint celebrari, ex eo ꝙ dicit, sufficit: vnde potest vnā celebrare de die, & aliā pro defunctis: & quotiēs celebrat, totiēs sumat corpus Christi & sanguinē. de consecra. dist. 2 comperimus. & cap. tribus.

Consilium.] Commu. in diuisio. Secūda pars: ibi, *Inquisitioni.* Et in hoc errāt multi sacerdotes. qui cōiter in Missa cōmemorationis maxime B. Mariæ virginis, dicunt, Gloria. Abbas.

CASUS. Quæsitum fuit à Papa. vtrum in diebus feriatis, in quibus ad honorem S. Spiritus, beatæ Marię virginis, & sanctæ Trinitatis Missa celebrari cōtingit, hymnus Angelicus, symbolum, propria præfatio cantari debeat? Rñ. Papa, ꝙ apud ipsum in dieb profestis, cū Missarum solemnia in honorē B. Mariæ virginis celebrātur, neque hymnus Angelicus, neq; symbolū decātatur, licet propria præfatio cantet: vt differentia ostendatur inter commemorationem & festiuitatem: vnde, Te Deum laudamus, regulariter dimittitur i laudibus matutinis. No. ꝙ in officio ecclesiæ differentia debet esse inter commemorationem & solennitatem.

f *Profestis.*] idest, priuatis, quasi procul a festo.

g *Hymnus Angelicus.*] scilicet Gloria in excelsis Deo.

h *Symbolum*] idest, Credo in vnum Deum.

i *Præfatio*] præfatio beatę Virginis habetur 70. dist. sanctorū. Reliquas habes de consecratio. dist. 1. inuenimus.

k *Regulariter.*] idest, regulare est vt dimittatur, nō vt dicat. sic simile 7. q. 1. c. aduersitas. §. cum autē ibi comparatiuum, ponit electiue: hic ponit negatiue. sic minus, i. non. ff. de tribu. illud.

Ex parte.] Breue est & secundū Hostiēsem determinantur quatuor quęstiones. Nam primo quęrebatur, an sacerdos post sacramenta sumpta pfundere debeat manus. Secūdo cū quo liquore. Tertio vtrū illā pfusionē debeat sacerdos sumere. Quarto an post illam sumptā debeat seu possit iterū celebrare. Et in effectu rñdet hic Papa ad oēs quæstiones. Nam debet manus primo pfundere cum vino, & vinum pfusionis sumere, nisi sit celebraturus aliā missam: & post pfusionē sumptam non potest aliam celebrare. & intellige, vt dixi in c. consuluisti. ī. eo. nam hoc procedit tam in festo Natiuitatis Domini, ꝙ in alia festiuitate, & ex hoc declaratur illa tex. Abbas.

† Matutinali.

† Matutino.

Psal. 98.

† Tribucum.

* Tributū, sed in ꝯcilijs est tis, hr in ꝯcilio Salegustadiēsi c. 1. & c. 2. tit. de suffragijs, in 2. compil.

† aut defuncta, &c.

3 Sic requiruntur septē Doctores in examinādo & approbando. C. de profes. & me. & qs. lib. 10. & no. eo. tit. Magros. Io. And.

† mortuorum.

† Vigorniē.

† Cap. 1. eod. tit. in 3. compil. Et de materia, nempe quādo & qualiter possint plures Missas eodem die celebrari, vide oīno Nauar. in Manuali confessariorū c. 25. ti. de statu clericorum.

† De materia huius gl. vide hic late p Hosti. Io. An. & alios: sed oīno S. Thomā lib. 4. sent. dist. 13. q. 1 art. 2. quæstiūcula 4. & 3. par. q. 83 ar. 2 ad 2 arg.

† Cap. 2. eod. tit. in 3 compil. Et vide B. Tho. lib. 4. sent. dist. 13. q. 1. ar. 2. q̄stiuncula 4.

† Magalē.

† Cap 4. eod. tit. in 3 compil. Et ōtes B. Tho. citatū sup gl. in verbo, nisi forte, vide Nauar in Manuali confessariorū c. 25. ti de statu clericorum.

† Dies, pfestes appellat Non. Marcell. eos q sūt à festis interuacui.

CASVS Quæsitũ fuit a Papa, quo (scilicet aqua vel vino) pfundere dẽat sacerdos man⁹ suas, postq̃ totũ acceperit Eucharistiæ sacrm̃? R̃ndet Papa, q vino pfundere dẽt: nisi cũ eodẽ die aliã Missam debuerit celebrare. quia si vinũ perfusionis accãperet celebrationem aliam impediret. No. q sacramenta a ieiunis sunt percipienda. in textu Euangelij non leguntur, sed multa tam de verbis q̃ de factis Dñi omissa fuerunt ab Euangelistis, q̃ Apostoli suppleuerũt: In actib. Apostolorum legitur Dñm dixisse: Beatius est dare, q̃ accipere hoc nullus Euangelistarum expressit: Itẽ ipsi etiam Euãgelistę inter se mutuo suppleuisse legunt q̃ ab aliquo eorum vel aliqui bus sunt omissa: alia vero duo q̃ in canone missę addunt, psũt ex alijs locis Euangelij cõprobari: Ioãnes n. describẽs suscitationẽ Lazari asserit Iesu sursum oculos eleuasse, & dixisse, P̃r gratias ago tibi, qa audisti me. si tũc eleuauit oculos ad patrẽ qñ aĩam Lazari reuocabat ad corp⁹, pbabilius esse v̄r, q tunc oculos leuauerit ad patrem in cælũ, cũ panẽ & vinum transsubstantiauit in corpus & sanguinẽ suũ: Preterea in textu Euãgelij ponitur: noui testamenti: In canone missæ interponitur: & æterni: qa vetus testm̃ tpalia promittebat, nouum autẽ, qđ fuit Christi sanguine pciatũ, p mittit ęterna: & ideo testm̃ illud fuit vetus & trãsitoriũ: hoc aũt nouũ est & æternũ: vel alia rõne: q̃ nouũ, i. vltimũ est, se describit, inde æternũ, i. ppetuum cõprobatur: nouissimũ. n. hois testamẽti immobile perseuerat: qa testator is obitu pfirmat: alioquin nõ valet, dũ vixerit, q testat & nõ solũ scriptura, sed et pmissio dr̃ testm̃, sm qđ dicit Apostolus: ideo noui testi mediator est, vt repromissionem accipiãt, q uocati sunt hæreditatis æternæ. Sic ergo dẽt intelligi qđ in canone legit: Hic est sanguis me⁹ noui & æterni testi, id est, nouæ ac æternæ pmissionis pfirmator. No. q beatius est dare, q̃ accipere. Itẽ testm̃ morte testatoris pfirmat. Itẽ ambulatoria est volũtas testatoris vsque ad mortẽ.

a Vino.] Quærebatur quo perfundere dẽt sacerdos? respõ sit, q uino.

b Perfundere.] manus, post perceptionẽ corporis & sanguinis Domini.

c Totum.] bene dicit: qa vel totu recipiat, vel nihil. de consecra. dist. 2. comperimus.

Glo. seq. voci per q. quære dicat. forte, & dupliciter sol. secundo de illo qui sumpsit medicinam, et soluit, in fi. quæri⁹, & soluit, & prime opinio. Hug.

d Ne si for te.] Quia sacra a ieiunis sunt percipienda 7. q. 1. nihil. de cõse. dist. § vt sciunt. 75. dist. q a patribus & ĩ de tẽpo. ord. litteras. Ideo dicit, forte: qa quorũdam est opinio, q qcqd admiscetur sanguini, sanguis efficitur. ar. ĩ ti. px q in dubijs. & sm illos, qui p fusionẽ acceperit ieiun⁹ erit: Sed potius vr̃ dubitatiuũ illud, forte, & illa opinio hic euacuat: Sed magis affirmatiue vr̃ posuisse, qđ cõsuetudo interpretat, qa sic obseruat: q̃ est optima legũ interpres. i. de psue. cum dilectus. sic ponit 33. q. 2. admonere. & ĩ de proc. tuæ & sic est arg q nõ est ieiunus quis post quã bibit. Sed post medicinam sumptam, vr̃ q nihilominus possit celebrare: quia medicina non cõputatur inter alimenta. ff. de penu leg. nõ oẽ quod bibitur. Sed nõ est verũ: qa si nõ dẽt post perfusionẽ, multo m n⁹ post medicinã: qa ab honore tãti sacramẽti, prius sumi dẽt corpus & sanguis Dñi. de cõsecr. dist. 2. liquido & 7. q. 1. nihil. & antequã cibus digestus sit, corpus Christi sumi non dẽt, de consecra. dist. 2. tribus. q si cõficeret sacerdos post aliquẽ cibũ vel potũ sumptũ, male faceret, tñ pficit. de psc. dist. 2. liquido. Hug. dixit Dñum super decreto illo. 75. dis. quod a patribus.

Vide B. Thomam 3. par. q. 80. art. 8.

Cap. 5. eo. ti in 3. co. pilat.

Ex vetustis codicibus restituimus locum vt est impressus, nam ĩ vulgatis corrupisse sine lege batur ita: Quæsiuisti, quæ sit forma verborũ, quã ipse Christus, &c. ex quib⁹ nullus poterat sanus sẽsus colligi.

Matth. c. 26.

Restatur

Vide B. Thomam 3. par. q. 77 art. 1.

De hoc dubio vidẽ omnino B. Th. 3. par. q. 8. art. 8. ad 4. arg.

Errauit Hug. nec est vllo mõ eius opinio tenenda.

cerdos vino a pfundere b dẽt postq̃ totũ c acceperit Eucharistię sacrm; nisi cum eodẽ die alia Missa debuerit celebrare: ne si forte d vinũ perfusionis acciperet, celebrationem aliã impediret.

Idem I. quondam archiepiscopo Lugdunen.

Si qua verba sũt ĩ canone Missæ, q̃ ab Euãgelistis dicta nõ fuerunt, credere debemus q a Christo Apostoli, & ab Apostolis eorũ successores acceperunt. & hoc dicit vsque ad § quæsiuisti.

CAP. VI.

Cvm Marthæ: & ĩ. Quæsiuisti, quis formę verborũ, q̃ ipse Christus expressit, cũ ĩ corpus, & sanguinem suũ, panẽ transsubstantiauit & vinũ, illud in canone Missæ, quo ecclesia vtitur generalis, adiecerit, qđ nullus Euãgelistarũ legit̃ expressisse: Cum enim in Euãgelio sic legatur: Accipiens calicẽ, grãs agẽs benedixit, & dedit discipulis suis, dicens: Bibite ex hoc oẽs: Hic est. n. sanguis meus noui testamẽti, qui pro vobis, & p multis effundetur, in remissionẽ peccatorum: in canone Missæ sermo iste, videlicet: mysterium e fidei verbis ipsis iterpositus inuenit̃. vñ cũ nõ Euangelista Christũ hoc dixisse testet̃, miraris, q aliquis asseuerare tẽtauerit eũ aliquid plus dixisse, f q̃ aliquis Euãgelistarum asseueret. Verũ si formã ipsius canonis inspicias diligẽter, pter hoc, de quo tua fraternitas requisiuit, alia duo g videlicet: eleuatis oculis in cęlũ: & ęterni testi: poteris in ipso canone reperire, quæ in textu Euãgelico nõ legũtur. Sane multa h tã de verbis, q̃ de factis Dominicis inuenim⁹ ab Euãgelistis omissa, i quæ Apostoli, vel suppleuisse verbo, vel facto expressisse legũtur: Paulus. n. ĩ actibus Apostolorũ sic ait: Meminisse uos oportet uerbi dñi Iesu, q dixit: Beatius est dare, q̃ accipere. Hæc nullus quattuor Euangelistarũ descripsit. Null⁹ et horũ expressit, qđ Paulus de Christo ad Corinthios scribẽs ait: Visus est plusq̃ quingentis fratribus simul, deinde uisus est Iacobo; nouissime aũt tanq̃ abortiuo, k uisus est & mihi. Ipsi ẽt Euãgelistę mutuo iter se suppleuisse legunt̃: q̃ ab eorũ aliquo, uel aliqb. sũt omissa. l vñ cũ tres Euangelistæ posuerint: Hoc est corpus meũ: solus Lucas adiecit: qđ pro uobis tradetur. & cũ Matthęus & Marcus dicat: p multis: Lucas dicit p uobis: Matthęus aũt: in remissionẽ peccatorũ, adiunxit. Cęterũ ea, quæ adduntur in canone Missæ, pñt ex alijs locis Euangelij cõprobari. Ioãnes. n. suscitationem Lazari describẽs: Iesum sursum oculos leuasse asserit, & dixisse, Pater grãs ago tibi, qm̃ audisti me: & ĩ. Si tũc igitur in cęlũ oculos leuauit ad patrẽ, cũ ad corpus exanimẽ anima Lazari

Vide Melch. Canum li. 2. de locis Theolog. c. 3. & seq.

Actu. c. 20. circa finem.

In omnibus antiquis ita: Beati⁹ est magis dare, quàm &c.

1. Cor. 15.

Matth. 26. Mar. 14. Luc. 22.

Ioan. 11.

In codice Barbariæ ita: multa seruat ecclesia, q̃ nec ab Euãgelistis, nec ab Apostolis sũt tradita, & pter loca citata in gio. Vide Melchio. Canũ de loc. theolog. li. 3. c. 3. & seq.

C Vm Marthæ.] Tria sunt dicta, quæ patẽt per §§. Secundũ ibi: Quæsiuisti. Tertium ibi: Tertio loco. Abbas.

CASVS. In Euangelio sic legit: Accipiẽs calicẽ gratias agẽs, benedixit, & dedit discipulis suis dicẽs: Bibite ex hoc oẽs, hic est n. sanguis meus, noui testamẽti, qui pro vobis, & p multis effundetur in remissionẽ peccatorum: ad uim & prolationẽ istorum verborum, panis & vinũ in corpus & sanguinẽ Christi transubstantiatur; in canone Missæ, quo ecclesia vtitur gñalis, additũ fuit mysteriũ fidei, quod verbũ nullus Euangelistarũ expressit: vnde mirabatur archiepũs ille, quis ausus fuit adijcere verbum illud, quærẽs a Papa, quis illud verbũ adiecit: ad hoc rñdet Papa si formã illius canonis inspiciat diligenter, pter verbũ illud de quo q̃siuit, alia duo videlicet: eleuatis oculis in cælum, & æterni testi: poterit in ipso canone reperire, q̃

e Mysterium.] illud est verbum de quo quæsiuit, scilicet quis adiecit illud in canone Missæ.

f Plus dixisse.] ar. 2. q. 3. consuluisti. & de transla. inter corporalia. sed hoc cũ ratione est additũ. 33. q. 2. quos Deus. & ĩ. eo. §. ex eo, in fi.

g Alia duo.] scilicet, eleuatis oculis in cælum: & æterni testamenti, prout sequitur.

h Multa.] Multa. n. seruat ecclesia, quæ ab Apostolis non sunt tradita, q̃ tñ cu sint longa cõsuetudine approbata, non sunt minoris auctoritatis. ut 11. dist. ecclesiasticarũ. 12. dis. illa.

i Beatius est dare.] 19. q. 2. prædicator, quia dando placet homo, accipiendo displicet. Vnde versus.

Temporibus nostris quicunque placere laborat:
Det, capiat, quærat, plurima, pauca, nihil.

k Abortiuo.] Paulus appellat seipsum abortiuum: quia sicut fœtus abortiuus, cũ labore, angustia, & attractione ad lucem attrahitur, ita Paulus cũm attractione uenit ad fidem. 2. [illegible] 4. displicet, & c. quis nos.

l Sunt omissa.] Nã qđ legib. omissum est, supplẽdũ est a iudice. ff. de

reuocauit, ‡ probabilius [a] esse videt, quod tūc oculos leuauerit ad patrē in cœlū, cū panē & vinū i corpus & sāguinē propriū cōmutauit. ¶Cæterū, sicut superius est expressū, cū i textu Euāgelico: noui testamēti: ponat, hic interponit: & æterni: [b] vnū vet' testm: quod hircorū & vitulorū fuit sanguine dedicatū, temporalia ‡ promittebat: nouum aūt, quod est Chri sanguine consecratum, promittit æterna: & ideo testm illud fuit vetus & trāsitoriū: hoc aūt nouū est, & æternū. vel, vt vtamur alia ratione: vnde nouum, id est, vltimū esse describitur, inde æternum, id est, perpetuum cōprobat. ‡Nouissimū etenim hominis testm [c] immobile perseuerat: quia testatoris obitu cōfirmat, iuxta quod Apostolus testm i morte asserit cōfirmatū: alioquin nō [d] valet, dū vixerit, qui testatur. Præterea nō solum scriptura, sed etiā promissio dicit testm, iuxta quod Apostolus ipse scribit: Ideo noui testamenti mediator est, vt repromissionem accipiant, qui vocati sunt hæreditatis æternæ. Sic ergo intelligi debet, quod in ipso canone reperitur: Hic est enim sanguis meus, noui & æterni testamenti .i. nouæ ac æternæ promissionis, scilicet confirmator, sicut Dns repromittit: Qui manducat (inquiēs) carnem meā, & sanguinem meū bibit, hēt vitā æternam. ¶Ex eo autē verbo, de quo mouit tua fraternitas quæstionē, videlicet: mysteriū fidei: munimentū erroris quidā trahere putauerūt, dicētes, [e] i sacro altaris non esse corporis Christi, & sanguinis veritatē, [f] sed imaginē tm, & speciē, & figuram pro eo quod scriptura interdū cōmemorat, id quod in altari suscipitur, esse sacrm, & mysterium, & exēplum. [g] Sed tales ex eo laqueū erroris incurrunt, quod nec auctoritates scripturæ conuenienter itelligūt, nec sacra Dei suscipiunt reuerēter. si n. quia figura est sacrm [h] altaris, [i] veritas esse negat: ergo nec mors, nec resurrectio Chri (cū figura sit) veritas ē credēda. si quidē mortē & resurrectionē Chri similitudinē & imaginē esse Apostolus manifestat: Christus (inquiēs) mortuus est pro delictis nostris, & resurrexit propter iustificationē nostrā. Apostolorū etiā princeps Petrus sic i epistola sua scribit: Christus passus est pro nobis, vobis relinquēs exemplū, vt sequamini vestigia eius. sic ergo tā mors Christi, quā eius resurrectio est exēplū, vt & nos peccato mortui, iustitiæ iam viuamus. Quare si nō fuit veritas, quia fuit exēplū, ergo nec vere mortuus fuit Christus, nec vere à mortuis resurrexit. sed absit à fideliū cordibus error iste, cū propheta de ipso testet, quod vere lāguores nostros ipse tulit, & dolores nros ipse portauit. Dr tn mysterium [k] fidei: quia aliud ibi credit, quā cernat, & aliud cernit, quā credat: cernit species panis & vini, & credit veritas carnis & sanguinis Christi, ac virtus vnitatis & charitatis: & j. ¶Distinguēdum est tn subtiliter inter tria, quæ sunt i hoc sacro, discreta, videlicet formā visibilē, veritatē corporis, & virtutē spūalē. Forma, est panis & vini: veritas, carnis & sanguinis: virtus, vnitatis & charitatis. Primū est sacrm, [l] et nō res. Secundū [m] est sacrm & res. Tertium est res & nō sacrm. Sed primū [n] est sacrm geminæ rei. Secundū [o] est sacrm vnius, & alterius res existit.

ex ff. de testi. quæsitū & ī. de elect. cum nobis. & Dns quāque sic minute dixit. 16. q. 7. & hæc diximus, & ipsius facta supplemus & cōtraria suis factis facimus. & iuste per vsum ecclesiæ diu factū, ad hoc vt iustū præsumi debeat. de cons. dist. 2. liquido. & sufficit quod aliquid sit diu seruatum, ad hoc vt præsumi debeat, vel Apostolum, vel abū iustū auctorem habuisse. 11. dist. ne ecclesiasticarum, 12. dist. nc illa.

a ¶*Probabilius.*] No. ar. quod ex quo quāque leuauit, quod postea leuauerit. ī. q. 1. iudices, in fi. & est ar. ex eo quod quis facere cōsueuit 28. dist. quia sunt culpæ. ī. de pig. illo uos. ff. de usu. qui semisses. 1. rñ. ff. de vi. tri. & ol. ic ex usu. ff de pe. leg. dñs Sticho. § testō. ff. de fundo instr. cū delanionis, §. asinam. & ff. de leg. 1. si seruus pluriū. §. si numer' nūmorū. & ff. ad Maced. inter. 1 § quod dr. lo.

b ¶*Et æterni.*] hic ostendit quare adiectū fuit, & æterni. Ber.

c ¶*Immobile perseuerat*] C. de sacros. eccle. l. 1. C. de testam. quoniam indignum. 13. q. 2. cap. vlt.

d ¶*Non valet.*] Ambulatoria. n. est uoluntas defuncti, vsq; ad supremū vitæ exitū. ff. de adi. leg. l. 4. ff de don. inter vi. & vx. cū hic status, § pœnitentiā. & C. de codic. l. 3. & C. qui testa. fac. pos. si quis. unde potest mutari testm, et si pactum interuenerit ne possit mutari. C. de pact. pactū quod dotali. etiā si fuerit per Principē confirmatum. arg. C. de testa. omnium. quia nemo hanc legē sibi dicere pōt. vt à priori testamēto sibi recedere non liceat. ff. de leg. 3. si quis in princ. 1. respon.

EX EO AVTEM. Antequā rñdeat ad quæst. dicit Papa, quod ex uerbo illo de quo quæsitū fuit, videlicet, mysteriū fidei, sumūt quidā munimentū erroris dicentes, in sacro altaris nō esse corporis Christi & sanguinis ueritatē, sed imaginem tm, & speciem, & figuram; pro eo quod quādoq; scriptura cōmemorat id quod in altari suscipiē, esse sacrm, & mysteriū, & exemplū: sed qui hoc dicunt, errant: quia non intelligunt auctoritates scripturæ, nec sacra suscipiunt reuerēter: si n. in sacrm altaris ueritas esse negatur, quia est figura, ergo nec mors nec resurrectio Christi uera fuit, cū figura sit. Sed Apost. dixit, quod mors & resurrectio Christi, fuit similitudo & imago, dū dixit: Christus mortuus est pro delictis nris, & resurrexit propter nostrā iustificationē: & hoc etiā dixit Petrus in epist. sua: & ita mors Christi & resurrectio, est exemplum. quærit, si nō est ueritas, quia fuit exēplum: ergo nec fuit mortuus, nec resurrexit: Sed absit error iste à fideliū mētibus: tn dr, mysteriū fidei; quia aliud creditur quā cernatur, & aliud cernitur quā credatur; vt species panis & uini, creditur ueritas carnis & sanguinis, & ueritas unitatis & charitatis; & ita inter ista tria distinguendum est, quæ sunt in hoc sacro discreta, & sub ista forma panis & uini, quā uidemus, est ueritas carnis & sanguinis, & virtus charitatis & vnitatis: ista nō uidemus, sed credimus; primū, s. forma, quā uidemus, sacrm est, & nō res: secundū est sacrm, & res designata per formā panis & uini: tertiū est res, & non sacrm: sed primum, s. forma, est sacrm geminæ rei: secūdum est sacrm unius, & res alterius existit: tertiū est res duorū sacrorum: his præmissis respondet Papa ad quæstionem credens, quod formā verborū prout in canone reperit, Apostoli receperunt à Christo, & ab illis Apostolis eorū successores.

e ¶*Dicentes.*] de conse. dist. 2. ego Berengarius.

f ¶*Sanguinis veritatē.*] De corpore Christi tres sunt opiniones. Vna dicit, quod illa substātia, quæ prius fuit panis & uinū, postea fit corpus & sanguis Christi. de cōse. dist. 2. panis in altari & c. quia corpus. Secunda tenet, quod substantia panis & uini desinit esse, & tantum accidentia ipsorum remanēt, scilicet sapor, & pondus, & sub illis accidentibus est corpus Christi & hoc approbatur ī. de summa Trin. & fide cath. c. 1. Tertia dicit, quod remanet substātia panis & uini, & sub eadem specie est corpus Christi. Ioannes.

g ¶*Exemplum.*] de consec. dist. 2. nō oportet. & c. nos enim. & c. forte dicas & cap. in quibus. & c. semel mortuus est.

h ¶*Sacramentum.*] 1. q. 1. multi secularium. de consec. dist. 2. sacrificium.

i ¶*Veritas.*] sicut ipsi hæretici dicunt.

k ¶*Mysterium fidei.*] de consecrat. dist. 2. forte dicas. & cap. in quibus. & cap. semel mortuus & hic ostendit quare dicatur mysterium.

l ¶*Sacramentum.*] i. sacrū rei signum. de consec. dist. 2. sacrificium.

m ¶*Secundum est sacramentum.*] de consec. dist. 2. hoc est quod dicimus & cap. duplicitur.

n ¶*Sed primum*] s. forma panis & uini, est sacramentum geminæ rei, id est, corporis Christi, & unitatis: & ita est figurans tantum.

o ¶*Secundum.*] id est, corpus Christi est sacramentum, scilicet unitatis.

‡ reuocabat

‡ B. Tho. 3. p. q. 83. artic. 3. ad 2. argum.

‡ Qualiter hoc sit intelligendum pulchrè explicat B. Tho. 1. 2. q. 99. artic. 6. & Dñi. Sotus li. 2. de iusti. & iure. q. 2. art 3. Alias, sed Iulianus.

‡ approbatur

Hebr. 9.

‡ Hic post mortē, testamentū, in quibusdā est dictio, morte, quæ deest i omnib. antiquis: nec esse debet, vt indicāt sequētia. *Hebr. 12.*

‡ Hūc errorem nouissime ēt cōdemnauit cōcil. Tridē sess. 13 de sanctiss. Euchar. sacro c. 1. & cano 1. vide quoq; B. Thomā 3. par. q. 75. art. 1.

Rom. 6.

1. Corint. 15.

1. Pet. 2.

Esaiæ c. 53.

‡ Scilicet per trāssubstantiationē, & hæc est propositio catholice, quā nouissimè diffiniuit concil. Tridē sess. 13. de Eucharist. sacro c. 4. & cano. 2. & uide B. Tho. 3 par. q. 75. art. 8.

‡ De hac vide B. Th. 3 par. q. 75 art. 3.

‡ Hæc est hæresis demū in cōcil. Tridē. damnata, sess. 13. de sacro Euchari. c. 4. & cano 2.

‡ B. Tho. 3. p. q. 60. art. 2.

vnitatis, & est res sacramenti. s. specierum panis & vini: & ita est signans & signatum.

a ¶ *Tertium.*] s. vnitas est res siue signatū gemini sacri, i. duorū sacrorum prędentiū, i. corporis Christi, qđ est sacrm vnitatis, & specierū panis & vini, q̄ sunt sacrm corporis Christi: & ita istud tertiū, est tm̄ signatū p illa duo sacra: species panis & vini. & corpus Christi. Primum vero est tm̄ sacramētum signans. Secūdum est signans & signatū. Tertiū est signatum tantum.

b ¶ *Credimus*] Concludit ex pramissis solutionem principalis quęstionis. Et de hoc habes 11. dist. ecclesiasticarum.

Tertiū[a] est res gemini sacri. Credim[b] igit, q forma verborū sicut i canone repit, & a Chro Apostoli, & ab ipsis eorū acceperit successores.

¶ *In sacrō altaris, aqua cū vino trāssubstātiatur i sanguinē. h. d. vsque ad § Tertio loco. Ab. Ste.*

¶ Quęsiuisti etiā, vtrū aqua[l] cū vino i sanguinē puertat: Super hoc autē opiniones apud scholasticos variātur: Aliqbus vr̄, q cū de latere Chri duo pcipua fluxerit sacra, redēptionis i sanguine, ac regnationis in aqua: i illa duo,[c] vinū & aqua, q̄ cōmiscent i calice, diuina virtute mutant: vt i hoc sacro plene fit veritas[d] & figura.[e] Alij vero tenēt, q aqua cum vino trāssubstātiat[f] i sāguinē, cū i vinū trāseat mixta vino: licet physici[g] ɔtrariū asseuerāt, q aquā a vino p artificiū posse asserūt separari. Prętereа pōt[h] dici, q aqua nō trāsit i sanguinē, sed remanet prioris vini accidētibus circunfusa, ita q vini saporē assumit: q inde ɔuincitur, q si post calicis ɔsecratione, aliud vinū mittat i calicē, illud qdē nō trāsit i sanguinem: nec sanguini cōmiscetur, sed accidētibus prioris[k] vini cōmixtū, corpori, q sub eis latet, vndiq. circūfundit, nō madidās circunfusū: ipsa tn̄ accidētia vinū appositū videnī afficere: q si aqua fuerit apposita, vini saporē assumit. Cōtigit igit accidētia mutare subiectū, sicut & subiectū cōtingit accidentia pmutare: quippe natura miraculo: & virtus supra ɔsuetudinē opat. Sed nec icōueniēs credit aut absurdum, si aqua in corpore Chri esse credat: cū legat de ipsi[9] latere[l] pcessisse: ↄ j.[l] ¶ Verū inter opiniones pdictas, illa pbabilior[m] iudicatur, q̄ asserit, aq̄ cū vino[n] in sanguinē trāsmutari: vt expssius eluceat[o] pprietas sacri. Nā cū aqua multę sint populi multi,[p] iuxta q alibi legit: Beati q seminatis sup oēs aquas: ideo vino aqua unit, ut Chro popul[9] adunetur: p hoc n. q suscepit[q] ipse de nro, & accepimus ipsi de suo, tā insolubili nexu ɔiūgimur, ut q est unū cū patre p ineffabile unitatem, fiat unū nobiscum per admirabilem unionem: ac p hoc, ipso cōmuniter mediante, cū patre unum efficit. Pater, inquit, sācte, serua eos, quos dedisti mihi, ut sint unum sicut & nos: non p his rogo tm̄, sed pro eis qui crediturι sunt p uerbū eorum in me, ut & ipsi in nobis unū sint & mundus credat q tu me misisti.

¶ *Oratio q̄ dicitur in secreta in festo S. Leonis immutata est: quia vbi dicebatur: Annue nobis domine, vt animæ famuli tui Leonis hæc profit oblatio: hodie dicitur: vt intercessione B. Leonis hæc nobis prosit oblatio. & hæc cōtingit, quia Sancti nostris orationibus non indigent, sed nos suis. h. d. vsque ad finem. Abb.*

¶ Tertio[r] loco fraternitas tua reqsiuit, quare fuerit mutatū qđ i secreta B. Leonis,[r] secundū antiquiores codices[s] ɔtinetur, sic videlicet: Annue nobis Domine, ut animę famuli tui Leonis hęc psit oblatio: cū i modernis sacrarijs habeatur: Annue vel proficiat huic sancto vel illi, talis oratio a l gloriā & honorē ita debet intelligi, vt magis a fidelib glorificetur in terris.

Marginal notes (left): † Hūc articulū pulchrè explicat B. Thom. 3. par. q. 74. artic. 8. & Dñicus Sotus lib. 4. sent. dis. 9. q. 1 art. 6. — ‡ Impropriè loquitur, sed asprius hæc dicūtur in ipso cōtextu decretalis.

QVAESIVISTI ETIAM. Scīa qō fuit, vtrū aqua cū vino in sanguinē conuertat? sup ista qōne variç sunt opiniones apud scholasticos: quidā dñt, q cū duo sacra profluxerint de latere Christi, s. sanguis & aqua, in illa duo sacra vinum & aqua cōmixta in calice, diuina virtute mutant, vt in hoc sacro fit veritas & figura. Alij dñt, q aqua cū vino trāsubstantiat in sanguinē. ptērea dici posset, q aqua non trāsit in sanguinē, sed remanet prioris vini accidētib circūfusa: ita q vini saporē assumit: qđ inde probat, si post calicis cōsecrationē aliud vinū mittat in calicē, illud nō transit in sanguinē, nec sanguini cōmiscet, sed accidētibus prioris vini cōmixtū circunfunditur corpori, qđ sub illis accidētib latet, nō madidās circūfusū: & sic cōtingit accidētia pmutar subiectū, & hic cedit nā miraculo: Verūtn̄ īter pdictas opiniones illa pbabilior iudicat, q̄ asserit, aquam cū vino i sanguinē trāsmutari, vt expssius eluceseat pprietas sacri: & iō vino aqua vnit, vt Christo populus adunet: per hoc n. q ipse accepit de nro, & nos accepim[9] de suo, indissolubili vinculo cōiungimur: vt ille q est vnū cū patre p vnitate ineffabilē, fiat vnū nobiscu p admirabilē vnionē, & eo mediāte efficiamur vnū cū patre. No. q accidētia mutant sub. ectū, & eō. Itē natura cedit miraculo. Itē virtus supra ɔsuetudinē opat.

c ¶ *Illa duo.*] sacramenta, quæ fluxerunt de latere Christi, s. aquam & sanguinem. j. eo. in quadam.

d ¶ *Veritas*] id est, caro & sanguis.

ADDITIO. Vel dic, veritas transubstantiationis istius aquę in illam veram aquam Christi, & illius vini in sanguinem.

e ¶ *Et figura*] id est, species panis & vini.

ADDITIO. Vel dic, & figura. quia per aquam figuratur regeneratio, & per vinum redemptio.

f ¶ *Transsubstantiatur*] ita q definit ibi esse aqua & vinum.

g ¶ *Physici*] qui dñt, q aqua & vinū nō commiscent p minima,

s. non ita q inseparabilia sint, sed talis separatio impossibilis vel difficilis vr̄, postq̄ bñ admixta sunt. arg. ff de acq. re. dom. adeo. § cū quis. & de consec. dist. 2. cum omne, versus finem.

h ¶ *Præterea potest dici*] Hæc est tertia opinio.

i ¶ *Trāsit.*] Contra istos est: q si qs sumpserit hāc aquā cū sanguine, iam nō erit ieiunus, & ita illa die nō poterit ɔficere. j. eo. ex parte. sed ↄ de cōsecr. dist. 2. relatum. & j. eo. tit. consuluisti. & cap. ex parte.

k ¶ *Accidentibus prioris.* Licet logici dicāt, q accidētia nō possint pmutari subiectū, qđ verū est fm naturā: Sed hic nā cedit miraculo, vt littera dicit.

l ¶ *Processisse.*] j. sub hoc ↄ. ponit alia opin. q̄ ponit in antiqua cōpila. q̄ est j. eod. ut in quadā.

m ¶ *Illa probabilior*] Nūqd hoc diffinit vt Papa, nobis phibens alias opiniones? sicut Doctor vt nō iponat nobis necessitatē? eius ergo opinio est amplectenda, vt s. de feri. capellanus. & tn̄ nō vi aliquam reprobare. j. de restit. spol. litteras.

n ¶ *Cum vino.*] i. vinum aquaticū: nō. n. trāseunt duo in sanguinē, sed vinū quod aquā sibi incorporauit: & ita expone aquam cum vino, i. compactum vel compositum ex eis. hæc expositio est fm illam opinionē quæ asserit, q aqua cum vino transubstātiatur in sanguinem: & illa probabilior est, vt dicitur hic.

o ¶ *Eluceat*] alias elucescat. Ber.

p ¶ *Populi multi*] de consecra. dist. 2. cum omne. & dist. 4. propriè.

q ¶ *Suscepit ipse.*] de ɔse. dist. 2. in Calice patri.

TERTIO LOCO. In secreta B. Leonis olim ita dicebatur: Annue nobis qsumus Dñe, vt animæ famuli tui Leonis, hæc profit oblatio: modo sic dī: Annue nobis quæsumus Dñe, vt intercessione B. Leonis hæc nobis profit oblatio: quæsiuit archieps, quare fuit illud mutatum: Rñ Papa, Sacra scriptura dicit, q iniuriā facit martyri, q orat pro martyre: & idē est intelligēdum de alijs sanctis, q orōnibus nris nō indigent, sed nos potius eorū orōnib indigemus: vñ qđ cōtinetur in plerisq3 orōnibus proficiat huic sancto vel illi, talis oratio a l gloriā & honorē ita debet intelligi, vt magis a fidelib glorificetur in terris. In fine dicit Papa, vtrū in hoc articulo locū habeat illa distin. & opinio, qua docet, q defunctorū alij sunt valde boni, alij valde mali, alij mediocriter boni, alij mediocriter mali, discretio sua archiepi hoc inquirat. No. q iniuriā facit martyri, q orat pro martyre. Item ubi eadem est ratio, debet esse idem ius.

r ¶ *Leonis.*] quia olim orabatur pro ipso: nunc ipse orat pro nobis. & ita mutatum est.

s ¶ *Codices.*] id est libri missæ, aliàs litteræ oratorij.

Marginal notes (right): ‡ corporaliter, legitur plurimū in antiquis. Ioan. 19. — ‡ Hęc glossa deest vt plurimū in antiquis exēplaribus. Esaiæ c. 32. — ‡ In vulgata editione legitur sicut est impressum, sed antiquæ Raymundi exēplaria hīt ita: Beati qui seminātis super aquas. Ioan. 17. — ‡ Summa est, sanctos in cælo cū Deo regnātes, nō egere precib. nris, sed nos eorū intercessionibus. vid. côcil. Trid. sess. 25. tit. de inuocatione, & reliquijs sāctorū, &c. — ‡ Hæ duæ glossulę sunt in veteris exēplarib. nec credo esse Bernardi.

s ¶ *i. omiam.*

a ¶ *Fuiatione*] ꝙ quasi diceret superfluum. simile ī. de malo. & obed. leg ebatur.
b ¶ *Idem est ac ratio.*] arg. vbi eadē est rō, debet esse idē ius ff. ad leg. Aquil. illud. & ꝙ tutatis n. ratio similia iura suadere vr̄. C. ad leg. Falci. l. vlt. & ī. de confes. vtl. cum dilecta. vbi de hoc.
q *Gl. seq. quare obmitten-do, ꝙ ī vetusti. dubitatione. Item obiecti & salait*

†Hec glossula nō hr̄ ī vetustis exemplaribus, nec credo esse Bern.

c ¶ *Imastiget.*] Sed quare Papa ponit hūc casum in hanc dubitationem, vtrū habeat locū hic illa distinctio vel non, cum August. dicat, ꝙ non pro valde malis, ꝓpitiationes sunt. 13. q. 2 tēpus. forte ideo, qa dubiū est, q mediocriter mali appellantur: si n. illi tm̄ appellant mediocriter mali, q non decesserūt ī aliquo mortali peccato, sed tm̄ i venialib. peccatis, sed hoc idē est ꝙ mediocriter boni: si autē appellat illos mediocriter malos, q decesserūt in aliqb. mortalib. peccatis, nō tñ valde magnis, obstat 13. q. 2. p obeuntibus vbi dr̄, ꝙ pro nullo est orādū q decesserit in mortali peccato: sec ti preces valēt p illis, qui decesserūt ī mortali peccato spone ꝙ aliqualiter eleemosynæ & orōnes valeāt ad tollendam partē illius pœnæ: ſm hoc pōt tot orōnes & eleemosynæ fieri, ꝙ pœna tollat tota: & ita dānatus saluabit. Ad hoc posset dici, ꝙ mediocriter mali dīr, q hñt multa venialia: mediocriter boni q pauca. Vel melius dicas, ꝙ mediocriter mali dīr. qui mortalia cōmiserūt peccata, licet leuia. & in qbus nō est necessaria īscriptio. ff. de accu. leuia. & ī qbus pcurator cōstitui pōt. ff. an p alī caēse appel rese pos l. 1. Et ſm hoc dicas, ꝙ si vnus denarius aliquantā partē pœnæ tollat siue quartā siue tertiā, secūdus tollat tm̄: tm̄ dico in proportione, sed nō in q̄titate: secūdū hoc etiā si totus mundus effunderet, sp aliquid remaneret: idē pōt dici de indulgētijs, q̄ fiunt in dedicationib ecclesiarū. B.

¶ Hoc dictū est B. August. de vbis Apostoli, ſmone 17. refert Magister sentē. lib. 4 dist. 45. cap. 1.

† Aliās ita: & de sanctis alijs sentiendum.

¶ Vide Soto li. 4 sen tē. dist. 45. q. 3. art. 1.

† pluribus

† illis

† Aliās ita: ꝙ magis ac melius, &c.

† De hoc dubio, qd valde est anceps, vide prę alijs Dñicū Sotū li. 4. sentē. dist. 45. q. 2. ar. 2. & ibidē Magist. in littera, c. 4.

nobis q̄rimus dñe, vt intercessiōe B. Leonis, hęc nobis pſit oblatio; Sup quo rñdemus, ꝙ cū sacrę scripturæ dicat auctoritas, †ꝙ iniuriā a facit martyri, q orat p martyre: idē b est rōne ꝯsimili de alijs sāctis sentiēdū: quia orōnib' nostris nō indigēt, p eo ꝙ cū sint pfecte beati, oīa eis ad uota succedunt: Sed †nos potius orōnib' eorū indigemus, quos (cū miseri simus) vndiq; mala nr̄a pturbāt: vnde ꝙ in plerisq; orōnib' ꝯtinet: Profit vel pficiat, huic sācto vel illi talis oblatio ad gloriā & honorē: ita debet intelligi, vt ad hoc pſit, ꝙ †magis ac magis à fidelib' glorificet in terris: licet plerīq; reputēt nō indignū, sanctorū gloriā vsq; ad iudiciū augmētari: & ideo ecclesia interim sane posse augmētū glorificationis eorū optare. Verū †vtrū ī hoc articulo locū habeat illa distinctio, qua docet, ꝙ defunctorū alij sunt valde boni, alij sunt valde mali, alii mediocriter boni, alij mediocriter mali: vnde suffragia, q̄ fiūt à fidelib. in ecclesia p valde bonis, actiones sunt gratiarū: p valde mali ꝯsolatiōes viuorū: expiationes vero p mediocriter bonis; & ꝓpitiatiōes p mediocriter malis, tua discretio inestiget. c

¶ Idē rectorib. Romanę Fraternitatis.
¶ *Grauius peccat qui simulat conficere & non conficit, quàm ille qui conficit in mortali.*

¶ *E homine.*] Primò ponit qd̄. Scd̄o solutio: ibi, *Cū ergo*. Ab.

D CASVS Quidā sacerdos cū esset in mortali peccato cōstitutus, & oporteret ipsum Missarū solēnia celebrare, pp conscientiā dubitabat celebrare: pactis cæteris circūstātijs Missā celebrare se finxit, & suppressis vbis, qbus pficit corpus Christi, panē & vinū solūmodo pūrū sumpsit, credēs p hoc populo satisfacere, & Deū nō puocāre. Quæsitū fuit, qd de hoc pſbytero videat, vtrū minus malū fecerit. ꝗ cōcliedo Rñ Papa. ꝙ falsa remedia sunt abijcieda, q̄ sunt veris periculis grauiora; licet. n. ille q p sui criminis ꝯsciā reputat se indignū, grauiter peccet, si se ingerat irreuerēter ad illud: grauius tñ offendit q sic fraudulēter illud pſumpserit simulare: qa ille q vere pficit, ī manū solī Dei incidit: ille vero q sic simulat, & Deo & populo se ꝯstringit qa taliter decipit. No. ꝙ falsa remedia veris periculis sunt grauiora. Itē existes ī mortali peccato, celebrare nō dēt.

d ¶ *Necessitatem*] quia forte dies festus imminet, vel funus alicuius.
e ¶ *Quilibet.*] id est, aliquem, quicunque ille sit. 16. quæstio. 1. similiter & 1. quæst. 7 si quis omnem.
f ¶ *Suppressis.*] idest, tacitis: quia non dicit illa verba, quibus conficitur corpus Christi.
g ¶ *Prætendit.*] id est, fingit se celebrare. Ber.
h ¶ *Falsa.*] quia populus vana simulatione nō est fallendus. 27. dist. quod interrogasti & C de lati libe. toll. l. 1. §. sed & qui Bern.
i ¶ *Quæ veris sunt periculis.*] Io. sic exponit. idest, manifestis periculis.
¶ *Gl. seq. ponit duas lectu.*
k ¶ *Grauiora.*] Quasi diceret, grauius est peccare occulte, q̄ manifeste. 12. q. 1. certe. 11. q. 3. pcipue ī. in hoc n. periculo sius est, qa occulte peccās, nō habet qui eū corrigat. Alio autē respectu magis peccat, q publice peccat, q̄ q occulte: qa pstat alijs exemplum delinquēdi, vt d. c. pcipue. quia peccatū suū tuetur rōnibus. & sic intelligit illud 32 q. 4. nemo. & 14. q 5 pœnale. Tāct. intelligit. vt iacet littera, qm̄ grauius peccat sacerdos criminosus, qui simulat celebrare, & non celebrat, quàm si criminosus celebraret: quia in primo casu, in pluribus delinquit: Deum enim offendit, & proximū decipit: In secundo casu, solum Deum offendit. Et iste est bonus ītellectus, quia talia remedia nullus debet inuenire: quia falsa sunt, ex eo, ꝙ non cōficit cū videatur cōficere, ideo grauiora sunt, q̄ vera pericula peccatoris q conficit: & hoc innuit bene littera sequēs.
l ¶ *Peccet grauiter.*] Sic patet, ꝙ quicunq; est in mortali peccato, celebrare nō debet. 6. dist. testā. & de ꝯse. dis. 2. quotidie. & 1. q. 1. sacerdotes. & c. sacrosancta. & omnis talis suspensus est quo ad se. ī. de coha. cle. & mul. c. vlt. sed non quo ad alios, vt ibi: nisi sit simoniacus, vel notorius fornicator: qm̄ illi suspensi sunt quo ad se, & quo ad alios, vt 32. dist. § verum nullus. & c. præter hoc & ī de simo. tanta. Sed nunquid talis sacerdos pōt celebrare, si habeat contritionē cordis: qa forsitan dū instat necessitas celebrandi, nō potest habere cui confiteatur? Satis potest dici q sic, dum tamen habeat propositum satisfaciendi & illud postea quàm cito potest confiteatur. vt ī. de sent. excom. de cætero. & c. à nobis. 2. & c. quamuis & 26 q. 6. qui recedunt de consecr. dist. 2. quotidie.

CAP. VII.

DE †homine: & ī. ¶ Quęsiuistis, †quid de tauto pſbytero videat, q cū se sciat i mortali †crimine cōstitutū, Missarū solēnia, q̄ nō potest pp necessitatē d quilibet e intermittere, pp sui facinoris ꝯsciētiā dubitat celebrare: peractisq. cęteris circūstātijs, Missā celebrare se fingit, & suppressis f verbis, qbus ꝯficit corpus Christi, panē & vinū tm̄modo pure sumit: ita credens p id ꝙ pˀtēdit, g populo satisfacere, vt per hoc ꝙ intendit, Deū nō debeat puocare. Cū ergo falsa h sint abijcienda remedia, quæ veris i sunt periculis grauiora: k licet is, qui pro sui criminis cōscientia reputat se indignum, peccet l grauiter, si se ingerat irreuerēter ad illud: grauius tñ vr̄ offendere, q sic fraudulēter illud præsumpserit simulare: cū ille in solius misericordis Dei manum incidat, iste vero non solū Deo (cui non veretur illudere) sed populo, quē decipit, se astrigat.

¶ Idem Ferrariensi episcopo.
¶ *Hic improbat opinionem, qua habet, ꝙ in sacramento altaris aqua conuertatur in phlegma: & probat Christum fuisse verum Deum, & verū hominē. & ꝙ de ipsius latere exiuit vera aqua.*

CAP. VIII.

IN †quadam nr̄a decreta-

¶ *N quadam*] Primo ponit qd. Scd̄o solutio: ibi, *Nos igitur*. Et ibi primo refert duos errores. Scd̄o ibi, *Sed aduersus illos* improbat. Tertio ibi, *Per hoc* tāget principalē qōnē, probans, ꝙ de latere Chri. fuit exiuit vera aqua. Quarto ibi, *Cum autem*. dicit, quare de latere Christi exiuit sanguis & aqua Abbas.

CASVS. In pred decre. cū Matthæ inter cæteras opiniones, q̄ ibi ponunt, erat alia opinio, quæ dicebat, in sacro Eucharistię aquā in phlegma cōuerti. quia de latere Christi dicebāt non aquā sed humorem aquaticū profluxisse: hanc opinionē tenebat magister Hugo ōīs Ferrarien. quam opinionē Papa reprobauit in decretali prædicta, cū Matthæ sed ex quo vidit, ꝙ Papa Siciliæ [illegible] Apostoli

† Cap. 6. eod tit. in 3 compil.

† In antiquis legitur, Quæsiuisti.

† Vide B. Thom 3. par q. 79. art. 3. & q. 80 ar. 5. & Ludo. Carerriū trac. de hæret. num. 38.

† In codice Barbatię ita: panē & vinū purū. tm̄modo sumit.

Concor. tex. in l. 1. in fi & ibi Cy. C. vbi de cri. agi opor. Bar. ī l. 2. C. de fum Tai.

Cap. 7. eod. tit. in 3. compil. frater B. Tho. paulo post citatū, vide Sotū li. 4. sent dist 1. q. 3. art. 5. & dist 9. q. 1. art 6.

Vide B. Thomā 3. par q 83. art. 6. ad 3. arg.

lia epistola asseris te legisse, illud esse nefariū opinari, qđ quidā dicere p̄sumpserunt, in sacro videlicet Eucharistiæ aquā in phlegma cōuerti: nā de latere Chri non aquā, sed humorē aquaticū mētiunt̄ exisse. ¶ Nos igit̄ ad tuæ supplicationis instantiā respōdemus, [b] q̄ quidā dixerūt, sed errauerūt, Christum nō fuisse uerū Deū, sed adoptiuum, vt miseri Ariani. [c] Alij Chr̄m nō fuisse uerū hominē, sed phantasticū, ut impij Manichæi. ¶ Sed aduersus hmōi hereses, Ioannes Apostolus in epist. sua loquit̄, dicēs: Tres sunt, q testimoniū dāt in cælo, Pr̄, [d] verbū & spiritus sanctus: & hi tres unū sunt. p hoc intēdēs ostēdere, q̄ Christus sit uer⁹ Deus. Et tres sunt, q testimoniū dāt i terra: spūs, aqua, & sanguis. p hoc intendēs ostēdere, q̄ Christus sit uerus hō. Nā ad esse hoīs duo principaliter [e] exigunt, uidelicet corpus & aīa, ex quorū cōiunctione [f] uer⁹ hō subsistit. Per hoc aūt, qđ i articulo mortis Christ⁹ inclinato capite tradidit spiritū, de quo voce magna clamauerat: Pr̄, in manus tuas cōmendo spiritū meū; manifeste p̄bat, q̄ ipse spiritū habebat nō solū flatū uitalē, [g] sed aīam rōnalē, de qua p̄dixerat: Tristis est aīa mea usq; ad mortem: &, Potestate habeo ponendi animam meā, & iterum sumēdi eam. ¶ Per hoc aūt q̄ unus militū lācea latus eius apuit, & cōtinuo sanguis exiuit & aqua: p̄bat apte, q̄ Christus uerū corpus habebat: Nā de phātastico corpore, nec sanguis nec aqua potuisset exire. vn̄ ille q uidit, testimoniū phibuit, & testimoniū eius est uerū: q̄a tres sunt, qui testimonium dant in terra, spiritus, aqua, & sanguis. Quòd uidelicet Christus sit uerus hō, ex aīa rōnali, & humana carne subsistēs, p̄bat ex eo, q̄ spiritū uitalem emisit: & de uero corpore p̄bat, qm̄ ex eo sanguis exiuit & aqua. rōnalis quippe aīa non posset uiuificare, nisi corpus humanū, [h] ex q̄bus uerus hō consistit. Cæterū sicut fuit uerus spiritus, & uerus sanguis, ita proculdubio uera aqua: cū Chr̄s sit ueritas: & à ueritate oīs fallacia sit penit⁹ aliena. Quā si nō fuisset aq̄, sed phlegma, qđ de latere Saluatoris exiuit, ille q uidit, & testimoniū ueritati phibuit, p̄fecto nō aquā, sed phlegma dixisset [i]: nec in hoc uerū regnationis sacrm̄ fuisset ostensum, cū p sacrm̄ baptismi nō regnēmur in phlegmate, sed in aqua. Neq; p hoc posset uero argō p̄bari, q̄ in sacro Eucharistiæ admiscēda sit aqua uino, si de latere Chri nō aqua, sed phlegma cū sāguine pfluxisset. Sed nec uera fuisset figura, q̄ sup hac re præcessit in ueteri testamen-

Apostoli mouebat magistrū Hu. q̄ dicit: Tres sunt q testimoniū dāt in terra, spiritus, aqua & sanguis, & hi tres vnū sunt, i. de vna & eadē re, s. de humanitate Christi, vt Hu. exponebat: dicebat Hug. q̄ si vera fuit aqua q̄ exiuit de latere Christi: & nō aquaticus humor, nō vr̄ qualiter probat̄ p illā auctoritatē, q̄ Christus sit verus homo glossā sup locū illū sic se habet, spiritus, i. humana anima, quā emisit i passione: aqua & sanguis, q̄ fluxerūt de latere Christi: p hāc auctoritatē p̄bat̄, q̄ Christus sit verus hō: Sed dato q̄ illa nō fuerit vera aqua, sed aquaticus humor: verba Apostoli & glossa sup illū locū, intelligibilia sibi videbant̄: sed dato q̄ esset vera aqua, nō intelligebat auctoritatē Ioannis, & glo. sup locū illū: vnde petijt a Papa vt auctoritatē & glo. sibi exponeret, & ipse rndet dicēs, q̄ quidā dixerūt, sed errauerut, Christum non fuisse verū Deū, sed adoptiuū: vt miseri Ariani. Alij dixerunt Christū nō fuisse verū hominē, sed phantasticū, vt impij Manichæi. Sed cōtra istos loquitur Ioannes Apost. in epist. sua: Tres sunt q testimoniū dant in cælo, pater, verbū, & spiritus sanctus: & hi tres vnum sunt p hoc ostēdens, q̄ Christus sit verus Deus. Et tres sunt, q testimoniū dāt in terra, spiritus, aqua, & sanguis. p hoc intendens ostendere, q̄ Christus sit ver⁹ homo. Ad esse n. hominis duo exigunt principaliter, s. corpus & anima, ex quibus verus homo p̄sistit: p hoc aūt q̄ in articulo mortis tradidit spiritū, de quo dixerat: Pr̄, i manus tuas cōmendo spiritū meum, manifeste probat, q̄ spiritū habebat & animā rōnalē, de qua dixerat: Tristis est anima mea vsq; ad mortē: per hoc q̄ vnus militū lācea latus eius aperuit, & cōtinuo exiuit sanguis & aqua, probat̄ q̄ Christus habebat verū corpus, & nō phātasticum, de quo nec aqua nec sanguis posset exire: vn̄ ille q vidit, testimoniū phibuit, & testimoniū eius verū est: & sic tres sunt q testimoniū dant in terra, spiritus, aqua, & sanguis. Quod Christus sit verus homo ex aīa rōnal. subsistēs, probat ex eo q̄ spiritū vitalē emisit: & de vero corpore hoc probat, q̄a inde sanguis & aqua exiuit: sed aīa rōnalis nō posset viuificare nisi corpus humanū, & ita sicut fuit verus spūs, & verus sanguis: ita & vera aqua: q̄ si nō fuisset vera aqua, sed phlegma, ille q vidit, p̄fecto nō aquā, sed phlegma dixisset: nec in hoc verū regnationis sacrm̄ fuisset ostensum, cū p sacrm̄ baptismi, nō regnēmur in phlegmate, sed in aqua: nec p hoc posset p̄bari, q̄ in sacro Eucharistiæ admiscenda sit aqua cū vino, si de latere Christi non aqua, sed phlegma cū sanguine fluxisset. Itē nō fuisset vera figura, q̄ super hac re præcessisset in veteri testō, qū Moyses virga percussit silicē, & ex ea, nō phlegma, sed aqua manauit: ergo qualiscunq; fuerit illa aqua, siue de nouo diuina virtute creata, siue de cōponētib. resoluta, pculdubio vera fuit, sicut verus exstitit [illegible] sicut guttæ sanguinis decurrētis in terrā. [illegible] ad cōpositionē humani corporis quatuor elemēta cōcurrāt, terra, aqua, aer, & ignis: & ad vegetationē eiusdem corporis, quatuor humores cōsimiles illis cōueniāt, videlicet, sanguis, cholera, phlegma, & melācholia: vt veritatē humani corporis expressius demōstraret, vnū de elemētis, & vnū de humorib. q̄ magis mysterio cōgruebāt, Ioānes expressit ex elementis aquā, & ex humorib. sanguinē: in q̄bus duo maxime sacra relucēt redēptionis p sanguinē, & regnationis p aquam. No. q̄ ad esse hominis duo exiguntur, s. corpus & anima. Itē de corpore phātastico sanguis exire nō pōt. Itē à forma verborū nō est recedendū. Itē cōpositū in cōponētia, & elemētatū in elementa resolui pōt.

a ¶ *In quadam nostra decretali.*] i. eo cum Marthæ, sed illa opinio [illegible] remota est modo inde.

b ¶ *Resp idemus*] ad q̄st. magistri Hug. cūi Ferrariēsis, q opinionē p̄dictā secutus fuit. Dicebat. n. Hu. si illa fuit vera aqua, quæ de latere Christi exiuit, nō intelligebat qualiter per illā probatur, q̄ Christus sit ver⁹ homo, nec intelligebat s̄m hoc auctoritatē illā Ioā. Apostoli, nec glo. ibi positā; tres sunt q testimoniū dāt i terra, spūs, aqua, & sanguis: & hi tres vnum sunt & glo. sup illo loco sic se habet, i. spiritus, i. humana aīa quā emisit in passione, aqua & sanguis q̄ fluxerūt de latere Chri: sed dato q̄ illa aqua nō fuisset aqua, sed aquaticus humor humani corporis, tū auctoritas Apostoli, q. glo. intelligibilis sibi: ideo sup. vñ q̄rit a dno Papa, vt exponeret sibi p̄dictas auctoritates & glossā: & ipse rndet.

c ¶ *Ariani.*] & Bonosiani 24. q. 3. quidā ver. Bonosiani. sed Arian. sunt illi q dixerūt, h. iā no cōtra eū. patr. 24. q. 3. quidā. ver. Ariani. de ista admi [illegible] Manichæorū hī 24. q. 3. quidā. ver. Manichæi. sed de ista non cōtinetur hic, sed forte abbi. Bern.

d ¶ *Pater, verbum & spiritus sanctus*] Pater dedit testimonium deitatis, qñ dixit: Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene cōplacui: Filius dedit testimoniū deitatis, qn in mōte trāsfiguratus potentiā deitatis & speciē æternæ beatitudinis ostēdit: Spiritus etiā Sanctus dedit testimonium deitatis, qñ super baptizatum in specie columbæ requieuit, vel qñ ad inuocationem nominis Christi corda credentium adimpleuit.

e ¶ *Duo principaliter*] Et ita Christus est duo neutri generis quia & est Deus & homo. j. de hære. cum Christus. Laur.

f ¶ *Coniunctione.*] id est, ex quibus coniunctis [illegible] subsistit.

g ¶ *Non solum vitalem.*] secundum p̄hysicos distinguunt spiritum vitalem, scilicet & animam. Laur.

h ¶ *Nisi corpus humanū.*] cū nō posset habitare i sicco. ar. 12. q. 2. Moyses. nec corpus humanū vegetari pōt, nisi p aīam: nā si aliqñ spiritus malignus corpus mortui hoīs subintrerit: vt 26. q. 5. nec mirū. nō tn̄ illud viuificat, nec vnu cū illo efficit, sed illud mouet ad instar venti, qui lacunam subintrat, & mouet ipsam.

i ¶ *Sed phlegma dixisset.*] Simile, s. de sent. [illegible] corporalia. & s. de deci.

¶ Hos dānauit con cil. Nicænum. vide Nicephorū lib. 8. c. 5. 6. 7. & 8.

¶ Vide Epiphanium lib. 2. contra hæreses, hæresi 66.

1. Ioan. 5.

Matth. c. 27. Lucæ 23.

¶ rat onabilem

Luc. 22. Mar. 15. Mat. 26. Ioan. 10. Ioan. 19. 1. Ioan. 5.

¶ rationabili.

¶ In antiquis ita: & vero corpore p̄bat, & cæt. absque dictione, de: quā intelligit præcedēs particula, neupe, subsistens.

¶ Ex vn̄o principio, seu vetus loquendo error, quam ex decret. cum Marthæ abstulit Raymūdus. refertur I prin. huius decret. eisdē verbis, quibus extat I antiqua compil.

¶ Alias ita, admiscenda sit aqua cum vino.

¶ fluxisset.

de deci. ad audientiã. & est arg. nõ esse recedẽdũ de facili à forma verborũ. ✝. de spons. ex lris & C. de libe. ptc. l. 3. & ff. de iu. do pmittendo Et hoc si iuri cõsonat, alias ad iurisperiti interpretationem recurrendũ est ff. de vsufru. leg. si ali. ar. ✝. de cõ sue. ex literis ✝. de ver. sig. præterea. & ff. de leg. 3. non aliter. B.

a ¶ *Moyses*]sic ✝. de conse. di. 2. reuera hic ergo exigitur expssa similitudo inter ea q̃ sunt in nouo testã, & ea q̃ sunt in veteri, alibi nõ exigitur diuersitas, ne videamur iudaizare, ar. ✝. de sac vnc. c. unico ver. verum in vnctiones, &c. Lau

b ¶ *Illis consimiles.*]s. in frigiditate & calidirate siccitate & humiditate, quã cõuenientiam physicorum proprium est assignare, nõ iurisperitorum.

ADDITIO. Vide bonã gl. in procemio Insti. § igit.

D *Olentes.*] Duo facit. Primo ponit clericorũ duplicẽ excessum. Secũdo phibet: ibi *Hæc igitur* Prima subdiuidit i duas, quia duo sunt excessus Secũda: ibi, *Sunt & alii.* Abb. Sicu.

CASVS. In cõcilio isto reprehẽdit Papa clericos, & plat . s ecclesiarũ, qui circa comessat. oes supfluas, & cõfabulationes illicitas potius sunt intẽti, q̃ circa diuina officia; & qdã eorũ vix Missarũ solẽnia quater i anno celebrãt. hæc & alia simul a. pcipit Papa sub pœna excõicationis & in uirtute obedientiæ corrigi ac emẽdari. No. q̃ clerici & plati, comessationib. superfluis, & cõfabulationib. illicitis vacare nõ debet. Itẽ officiis diuinis syncopatio reprobat. Itẽ officium diuinum deuote celebrari dẽt.

c ¶ *Somno.*] 1 Requirit na tura teqũe. tũ captãda est hora cõgrua: vnde Seneca: Quies tibi sit, non desidia. Ouidius sine titulo:

Stulte quid est somnus gelidæ nisi mortis imago.
Longa quiescendi tempora fata dabunt. Ioan.

d ¶ *Syncopa.*] De conse. dis. 4 retulerunt. vnde versus. *Syncopa de medio tollit quod epenthesis auget.* De istis figuris dr ✝. de ver bo. sign. forus.

e ¶ *Sub pœna.*] Et ita nõ est canon latę sniæ, sed potius ferendæ s. de iure patro. te. latum, vbi de hoc.

¶ *Glo. seq. recitatur, per quastiõem, quæ sit pœna contra facientis.*

f ¶ *Diuinum officium.*] Ad quod etiam tenẽtur pœ prece pto tenẽtur s. eo pbyter, & ita qui, 5 hoc pceptũ faciunt, inobedientes incurrunt. vn vñ. p sunt iuris beneficiis priuadi pp inobedientiã, ar. ✝ de maiorit. & obed. illud, quia peccatum paganitatis incurrit qui sedis Apostolicæ obedi re cõtemnit octuagesima prima dist. si q sunt presbyteri, & infidelis esse conuincitur. & si fidelis esse videatur. 8. q. 1. sciendum. si hoc est verum, immo quia est. multi punirentur de inobedientia, q̃ est grauissimum peccatum, vt patet per iura prædicta Sed dicas, q̃ qui canonis inobedientiam incurrit, cum eo mitius agitur q̃ cum eo q iudicis inobediẽtiã incurrit, ar. ✝. de cle. excõicato mini str. si celebrat. 2. & ff. de arbitris Celsus. Ber.

g ¶ *Studiose.*] quantum ad officium oris. i. sine syncopa.

h ¶ *Deuote.*] 3 quantum ad officium cordis.

S *Ane.*] Quatuor sunt dicta Secundu: ibi *Sacerdos.* Tert. ibi, *Quam.* Quar tum ibi, *Prælati.* Abb. Sic.

CASVS. In capitulo isto pcipit Papa, q̃ sacerdotes i loco mundo custodiãt Eucharistiã diligẽter, ne p eorũ incuriã diuina indignatio exardescat; & qlibet sacerdos frequenter doceat plebẽ suã vt qñ in celebratione Missarũ Hostia eleuatur, se reuerenter iclinet: & idẽ faciat, cum portatur ad infirmũ lumine pcedente, & prælati hmõi mãdati trãsgressores puniant, si & ipsi diuinã uolunt effugere ultionẽ. No. q̃ Eucharistia in loco mundo custodiri dẽt. Itẽ q faciant q̃ man datum Papæ, puni. di sunt.

i ¶ *Conseruetur.*] sub fidelibus clauibus, ne sinistra manus ad ea possit extedi. ✝. de custo. Eucha c. 1.

¶ *Glo. seq. rec. per q. quam triplici ter soluit. & solutionem medium moderatur.*

k ¶ *Inclinet.*] flexis genib', & potest dicere ista verba: *Salue lux mundi, verbum patris: Hostia vera, viua caro, deitas integra, verus homo.* Velista: Transsubstantient res istæ, i corpus & sanguinẽ tuũ Dñe, ad honorẽ & laudem nominis tui, ad cõfessionẽ peccatorum, & ad salutẽ aĩarum nrarum. Vel orõnem dñicã. Verba ista transsubstantient res istæ, &c debent 4 dici anteq̃ Hostia eleuetur ante illa verba, Hic est sanguis meus, &c. postea nõ debet dici, cũ iã sint transsubstan tiatæ in corpus & sanguinem. B

l ¶ *Puniri.*] Ad arbitriũ iudicis puniẽtur qui hoc nõ seruauerint: cum pœna certa h c non statuatur ✝. de offi deleg. de causis. & ff. de iure deliberan l. 1. in fi. vbi cunque enim pœna non statuitur, ad arbitrium iudicis imponitur 5

C *Vm creatura.*] Primo ponit mandatũ Scdo premittit cãm gnalem: ibi, *Mandamus.* Abbas Siculus. CASVS. Prælati & clerici cõuẽtualiũ ecclesiarũ. Missã annuẽtiarũ ue. un. ✝ cõuẽtu sine cõuẽtu celebrabãt. i. sol' sacerdos, cũ vno alio:

to, qñ Moyses a virga pcussit silicem, & ex ea nõ phlegma, sed aqua manauit. Restat igitur, vt qualiscũq; fuerit illa aqua. siue naturalis, siue miraculosa, siue de nouo diuina virtute creata, siue de cõponentib. ex parte aliqua resoluta, pcul dubio vera ✝ fuit: cum naturaliter posit, & cõpositũ i cõponẽtia, & elemẽtũ in elemẽta resolui: quẽadmodũ verus exiuit sudor ipsi[a], sicut guttæ sanguinis decurrentis in terrã. Cũ aũt ad cõpositionẽ humani corpis, quatuor elemẽta pcurrãt, vcz terra, aqua, aer, & ignis: & ad uegetationẽ eiusdẽ corporis, quatuor humores illis b cõsimiles pueniãt, vcz, sãguis, cholera, phlegma, & melancholia: vt veritatẽ humani corporis exp̃ssius demõstraret, vnũ ex illis, & vnum ex istis Ioannes exp̃ssit, illaque potiᵘ ex illis, & exstis, quæ magis mysterio ✝ congruebãt, ex elemẽtis aquã, & ex humoribus sanguinẽ: in qbus duobus, duo maxime ✝ sacrã, redemptionis vc3, & regenerationis elucent.

¶ Idem in concilio generali. ✝

¶ *Præcipit prælatis & clericis in uirtute obedientia, ut nocturnum officium & diurnum, studiose celebrent, & deuote.*

CAP. IX.

D Olentes referimus, q̃ nõ solũ qdã minores clerici, verumẽt aliq ecclesiarũ plati, circa ✝ comessationes supfluas, & fabulationes illicitas (vt d̃ aliis taceamus) fere medietatẽ noctis expẽdẽtes, & somno c r̃siduũ relinquẽtes, vix ad diurnum cõcẽtũ auiũ excitant, transcurrẽdo vndiq; cõtinua ✝ syncopa d matutinũ. ¶ Sũt & alij, q Missarũ solẽnia vix celebrãt quater in anno: & (quod deterius est) interesse cõtemnunt: & si qñ dum hæc celebrantur, intersint, chori silẽtiũ fugiẽtes, intendunt exterius collocutionibus laicorũ: dũque auditũ ad idebitos sermones effundũt, aures itẽtas non porrigunt ad diuina. ¶ Hæc igit & similia sub pœna e suspẽsionis penitus inhibemus, districtę pcipientes in virtute obedientiæ, vt diuinũ f officium nocturnum pariter & diurnum, quantũ eis De dederit, studiose g celebrẽt pariter & deuote. h

¶ Honorius tertius.

¶ *Eucharistia dẽt mundo seruari, & in eius eleuatione & delatione populus debet se inclinare: & cum defertur ad infirmum, debet deferri in decenti habitu, & cum lumine: transgressores vero grauiter sunt puniendi.*

CAP. X.

S Ane ✝ cũ olim: & ✝. ¶ Ne pp incuriã sacerdotum diuina indignatio grauius exardescat, districte pcipiẽdo mãdamus, quatenus à sacerdotibus Eucharistia, i lo co singulari, mũdo, & signato semp honorifice collocata, deuote ac fideliter cõseruet. i ¶ Sacerdos vero quilibet freqũter doceat plebẽ suã, vt cum in celebratione Missarũ eleuat Hostia salutaris, se reuerẽter inclinet, ✝ idẽ k faciẽs, cũ eã defert pſbyter ad infirmũ. Quã in decenti habitu, supposito mũdo velamine ferat, & referat manifeste ac honorifice aũ pectus, cũ oĩ reuerentia & timore, semp lumine pcedẽte, cũ sit cãdor lucis ęternę; vt ex hoc apud oẽs fidẽs & deuotio augeat. Prælati aũt hmõi mandati grauiter punire l nõ differãt trãsgressores: si & ipsi diuinã, & nostrã volũt effugere ultionẽ.

¶ Idẽ vniuersis ecclesiarũ p̃latis.

¶ *In ecclesiis collegiatis debent celebrari dua missa collegialiter. una pro defunctis, alia secundũ exigentiã dici, vt pro festo si festũ occurrit: vel pro feria si feria.*

CAP. XI.

C Vm ✝ creatura nõ hẽat qd pro meritis r̃ndeat

Num. 20.

✝ emanauit.

✝ Vide B. Thomã 3. par. q 74 ar. 7 ad 3. arg. vbi citat hanc locum q perperam tribuitur Innocen tio 3 i plu ribus D. Thomę exemplaribus cum sit Innocẽtij 3.

Luc. 22.

✝ ministerio.

✝ maxima

1 Hæc glo ssula nec est Bernardi, nec hẽ i vetustis codicib.

✝ Scilicet Lateranẽ. sub Innocentio 3. c. 17 refertur c. 2. ti. ✝ celebratione diuini officij in 4. cõpila.

✝ In codice Barbatix tractat ea comessatiões superfluas, & confabulationes. &c.

✝ cõtinuata, in con cilio.

2 Adde not ✝. de elect. glo. in glo. ✝ faciens li. 6. & ✝. de treu. & pac. ca. 1. Io. And.

3 Hæ duæ glossulæ non sunt Bernardi, nec hñt i antiqs codicibus.

✝ Vide cõ cilium Tri dẽt. sessio. 13. in decreto de sãctissimo Euchari stiæ sacro ca. 6. & canone 7.

✝ inclinet

4 Non putes q̃ sit necessariũ hęc verba præmitti, quoniam absque illis ex vi verborũ, hic est sanguis &c. species panis & vini trãsubstãtiantur in corpus & sanguinẽ Dñi Iesu Christi.

✝ voluerint.

5 Vide es cilio Trid. sessio 22. tit. Doctrina de sacrificio Missæ ca. 2. canone 3. & sessio 25. de creto de purgatorio.

5 Cõcor. l. 1. & ibi Bart. & vi bon. rap. tex. in l. p toredituit. cum n. ff. de iiur.

alio:qd significatū est dño Papæ:vñ mādat Papa oib̄ p̄latis ecclesiarū,quatenus nullā neglig̃ētiā i eos p̄mittāt obrepere:quo minus Missaru solēnia ,p anniuersariis defunctorū, & p festo vel feria cōuētualiter s̄m tporū congruētiā debeāt celebrare. No.q negligētia in p̄latis reprobat.Itē in officiis diuinis celebrādis cōgruentia temporis attendenda est.

creatori:& infra. ¶ Mandamus,quatenus nullū in vos torporē negligētię obrepere p̄mittatis,:quo minus & p anniuersariisa defunctorū,& pro festo vel feria,secundum tēporum cōgruētiam,Missarum solēnia conuentualiter celebretis.

¶ Idem.

¶ In die cœna Domini eps tātū in sua ecclesia debet Missam celebrare,& chrisma conficere.

C A P. XII.

TE referente:& infra. ¶ Cū cuilibet sacerdoti quacunq; dignitate ̃fulgeat, vnam i die celebrare Missam sufficiat:b nā & valde est fœlix, q celebrat digne c vnā: Fraternitati tuæ mādamus, quatenus die cęnæ Dñi in ecclesia Sypontinad dūtaxat,in qua teneris chrisma conficere, Missarū studeas solēnia celebrare.

¶ Idem Archiepiscopo Ablasen̄. †

¶ In sacrificio altaris plus de vino,quàm de aqua ponendū est.

C A P. XIII.

PErniciosus † in tuis partib9 inoleuit abus9, vt3, q in maiori quantitate de aqua ponitur in sacrificio, q̄ de vino:Cum s̄m rōnabilē cōsuetudinēe ecclesię generalis,pl9 i ipso sit d̄ vino, q̄ de aqua ponēdū: Idcirco fraternitati tuæ mādam9, quatenus id non facias: nec in tua ,puincia fieri patiaris.

¶ Idem episcopo Brixien̄.

¶ Ab officio & beneficio deponitur presbyter,qui sine aqua & igne,vel in pane fermentato,vel vase ligneo sacrificat.

C A P. XIIII.

LItteras † tuas recepimus9 ɔtinētes, q cū sup excessib9 ɔ p̄sbyteri ecclesiæ sanctæ Brigidę Brixiē.:qreres, ɔfessus est, q cum quadā die Hostiā & calicē non hrēt,in pane fermentato,g & scypho ligneo h Missarū solēnia celebrare p̄sūpsit: & infra. ¶ Intellecto iterū, q p̄dicta ecclesia p malitia dicti p̄sbyteri multipliciter lędebatur, inquisitionis officiū iterās,i ex ei9 cōfessionibus inuenisti, q idem sine ignek sacrificabat & aqua. Cū igitur vel ex apta malitia, vel nimia desipientia l peccasse pbeẽ: Mandamus, quaten9 officio & bñficio, ppetuo ipsum priues.

¶ Glo.seq vect.per q. quid hic dicatur anniuersarium.

a ¶ *Pro anniuersariis*]Anniuersarium dr̄,q pro defuncto fit anno reuoluto à die mortis suæ:sed dr̄ hic anniuersarium offm̄ s.quod fit quotidie pro defunctis,qd facere debēt sacerdotes:qa aiæ defunctorum soluūtur,aut orōnibus & sacrificiis sacerdotum, aut p̄cib. sanctorū, aut ieiuniis & eleemosynis cognatorū 13. q.2 aiæ defunctorū. & qa nescimus quib ,psunt pro oib hęc sunt faciēda.ea.c3, & q. nō æstimemus.nisi p illis quos cōstat in mortali pcō decessisse 23 q̃. 5.placuit. Illi.n negligētes erāt in officiis mortuorū, vnde mādat Papa, vt torporē negligētiæ abiiciāt, & Missarū solēnia celebrēt pro anniuersariis defunctorū cōuētualiter, & pro festo cū aduenerit & Missām de feriis celebrent qñ nō est festū, ita q nō dimittāt offm mortuorū,& ; in cōuentu,non singulariter:cū pauci forsitan nolebant plures Missas dicere.

TE referente.]Ponit mandatum,cuius præmittit cāsn gn̄alem:ibi, *Fraternitati*.& pone casum,vt i glossa finali.Abb.

b ¶ *Sufficiat.*] de conse.dist. 1 sufficit & s.eo consului sti.nisi in natiuitate Domini:vt ibi dicitur.

c ¶ *Digne vnam.*]& melius est celebrare illā de illa die, q̄ aliam s̄.eod.quidam.

d ¶ *Sypontina.*] Archieps Sypontinus die cœnæ Dñi de antiqua consuetudine cōficere tenetur chrisma in ecclesia Sypontina: sed idem archieps eodem die mane de cōsuetudine accedit ad Garganicā ecclesiā,vt recipiat ibi peregrinos illius loci,;& ibi à clero & populo ipsius loci celebrare cōpellitur:vñ sup hoc implorauit cōsiliū Papæ,& Papa rñdet,q tm̄ in ecclesia Sypontina,in qua tenetur chrisma cōficere,debeat celebrare. Et sic est ar. q Missa sit de substātia cōfectionis chrismatis,sicut dici consueuit,q sit de substantia collationis ordinum arg. s. de tempo.inter corporalis.

PErniciosus]Primo ponit abusum,quē secūdo reprobat Tertio fieri pibet Scda:ibi,*Cum*.Tertia:ibi, *Ideoque*. Abb.Sic.

CASVS. Consuetudo erat in quibusdā partibus,q sacerdotes plus ponebāt de aqua in sacrificio,q̄ de vino:mandat Papa ep̄o loci,vt hoc de cætero fieri nō permittat:cum s̄m consuetudinem ecclesiæ generalis,plus sit de vino q̄ de aqua ponendū. Nota,q generalis consuetudo ecclesiæ ab omnibus est seruanda:quia turpis est pars,quæ suo non congruit vniuerso.

¶ Glossa sequens notat consuetudinem attendi , inducit quatuor similia,addit etiam aliam rationem.

e ¶ *Consuetudinem*.]No.q cōsuetudo attendetur in sacro altaris:sic enī cōsuetudo attendit in baptismo.de consecr dist 4. de trina.& in ipsa Missæ cōsuetudo metropolitanæ ecclesiæ,& in aliis diuinis officiis ab aliis ecclesiis suæ prouinciæ dēt obseruari.de consecr.dist.2 constitutio.& 12 dist.c.vlt.Sic & in matrimonio cōsuetudo attenditur j.de cog. spi. super eo.& in seiunio ̃ de consec.dist.c.2.§.1.& sic patet gn̄alem ecclesiæ cōsuetudinem ab oibus esse obseruandam.100.dist q̄ morem. & sic salte m cætamus,q hæc cōsuetudo a sanctis ecclesiæ patribus fuit instituta.quasdam enim consuetudines solus vsus approbauit.11 dist.ecclesiasticarum.& ita a solo vsu antiquorū patrum ponitur plus de vino q̄ de aqua. Et alia rō posset assignari:Vinum delectabilius est ad bibendum q̄ aqua,& iō ponitur plus de vino q̄ de aqua,nā si plus poneretur de aqua,non transiret ita suauiter,& ne horrorē generaret, vñ posset periculū iminere: qa aqua malū stomachū facit Quare aqua misceat cū vino, dicitur s̄.eo.cū Marthæ.§ qsi uisti.ad finē sicut dr̄ de sanguine Christi : qa sub alia similitudine sāguinē Christi bibis,ne aliqs horror sit. de consec.dist.2 panis.Ber.

LItteras.] Primo ponit duos excessus p̄sbyteri. Secundo alios duos:ibi,*Intellecto* Tertio punit i mandat:ibi,*Cum igitur* Abbas.

CASVS Cum eps brixiē. inquireret sup excessibus p̄sbyteri ecclesiæ sanctæ Brigida Brixieñ.confessus est idē sacerdos, q cum quadā die Hostiam non hrēt, nec calicē,in pane fermētato,& scypho ligneo Missarum solēnia celebrare præsumpsit. Item alia vice intellecto,q ecclesia illa p eundem p̄sbyterum lædebatur multipliciter], iterū cœpit inquirere ̃ipsum,& ex eius cōfessione inuenit,q idē sine igne sacrificabat & aqua. Qsiuit eps à Papa,quid faciendū esset de ipso? Rñdet Papa,cū ex aperta malitia,vel nimia negligentia siue ignorantia peccasse videatur, mandat quatenus officio & beneficio perpetuo priuet eundem. No.q cum pane fermentato, vel i uase ligneo sacrificari nō debet. Item sine igne & aqua sacrificari non dēt.Itē ex aperta malitia , vel nimia desipientia peccanti parcendum non est.

i ¶ *Confessus.*]ergo pro conuicto haberi debet.s̄.de confessis,cum super. & C. eod.titu. L.vnica.

¶ Glo.seq.vect.per quæstionem.

g ¶ *Fermentato*]quod quidem non licet:quia scriptum est: Nō in fermento veteri,sed in azymis synceritatis,&c. vnde dixit Hug. q si quis conficeret de fermentato pane in ecclesia occidentali,nihil fieret.de consecr.dist.2.in sacramento,.

h ¶ *Ligneo.*]quod non licet.de conse dist 1.vasa.propter hoc tā non minus cōficeret:quia olim in vasis ligneis conficiebāt sacerdotes:sed pp decus ecclesiæ Syluester Papa viij. 3 statuit. vt vasa argentea essent in ecclesia,vt de conse.dist.1.vasa . De ære aut auricalcho nō fiat calix : quia ob vini virtutem æruginem parit,& vomitum pronocat:nec hodie de ligno vel vitro fieri debet.de consecra.dist 1.vt calix.

i ¶ *Iterans.*]non super his crīb.sup quib inquisitio facta fuit, sed sup aliis.j.de acc.de his.j de collu.c.vlt.quia crīa semel dimissa,iterū i victionē venire nō patimur.24.q 4 si illic. & de defucto vnius hois nō est sæpe qrēdū.ff nau.caup.sta.licet.§.vlt.

k ¶ *Sine igne.*]quod fieri nō debet:quia legitur, 4 Ignis in altari meo semp ardebit & ille ignis luxit sub aqua lxx annis,q extinctus fuit Antiocho vendente sacerdotiū Iasoni.1.q 1 sicut eunuchus Item nec sine aqua sacrificare potuit,sed vtrumque in calice mixtum esse debuit:quia vtrumque de latere Saluatoris exiuit s̄.eo in quadā.de conse dist 2.c 1.& 2. Alios errores de isto sacro habes de consecratio.distinctio.2.cum omne crimen.

l ¶ *Nimia desipientia.*]vnde ei parcendum non fuit:quia ab aliis quærere poterat.37 dist.§.3.& vlti.& 38.dist.qui ea.& de consec.dist.2.c.3.Bernardus.

1 De hoc articulo vide late per Sotum li. 4. sen.dis. 45.qō.2.per totam, & Syluestrū 3 iam. verbo:suffragium.

† Vide B. Thomam 3.par qō 83. arti. 2. ad 2 argu.

† Casal ei. † Valua se. † Vblalen. hoc vltimum credo uerius.

† Vide olim B.Thomam 3. par. q. 74 arti. 8. & Dñicum Sotū lib 4.sent. dist 9. q.1 arti.6.

2 Aliàs interea:& in cōuentu vero singula inter cum paucis nolebāt forsitan, &c.

3 De hoc articulo vide Sotum in ... nitio capitis citatum.

† Vide B. Thomam q 74 arti. 4 & q. 83 artic.3 ad 6.ar. & q. 74. arti 6. & 7.his.n. locis agit de singulis partib9 huius decretalis.

4 Et i hoc grauiter errauit.Vide B Thomā 3. par. q.74. arti. 4.

5 Ita vt hic est in p̄ssum habent omnes glossę i antiquis libris, uerum nullus fuit Syluester octauus, & in cōcilio Triburien si c.18 vñ sumpta est c.vasa. de consecra dist.1. ita scriptū est: Tunc deinde Vrban9 xviij. Papa,omnia ministeria sacra fecit argentea : inde ergo restitue hanc glossam.

6 Leuit. c. 6.

DE BAPTISMO, ET EIUS EFFECTU.

Viso de sacramento Eucharistiæ, quo nihil in sacrificijs maius esse potest. de conse dist. 2. nihil merito subijcitur de baptismo, quod est sacramentum valde necessarium, sine quo nemo potest saluari infra eo. maiores. de conse. di 4. c. firmissime. Tractatur etiam de eius effectibus producit enim tres effectus: nam remittitur culpa: itē vitatur damnationis periculū, & aperitur regnum cœleste. infra eod. maiores. vide gl. de conse dist. 4. c. 2. Abb.

De hac materia habetur de conse. dist. 4 per totum.

S*I quis.*] Casus patet. No. q in baptismo forma verborum est de substantia ipsius, & ea omissa nihil agitur.

a *Immerserit.*] id est, immergendo dixerit, in noīe patris & filij, &c.

Glo seq. quærit, & sol.

b *Ego te baptizo.*] nunquid pronomē ego, est de substantia formæ? Non: quia plenum generat sensum hæc vox, baptizo, sine hoc pronomine, ergo. ar. de cōse. dist. 4. retulerunt. vbi dr: si quis ita dicit, baptizo te i noīe patris & fi. & c. baptizatus est: quia ex quo baptizare intendit, pronomen ibi non ponitur.

Gl. se. all. duas cōcor. signat verum contrarium, & sol.

c *In nomine patris.*] de cōse dist 4. in synodo multi. Ar cōtra. di. ea. a quodam. Sol. illa lr̄a, in noīe Trinitatis, intelligit explicite. & q sequit ibi, in noīe Christi tm̄, dispositū fuit illud ab Apostolis ex cā: vt i principio baptizarēt i noīe Christi, in quo verbo itelligit vnctus, vnigens, & p quē vng. t. i. pr̄, filius, & spiritussanctus: sed hodie no seruat forma illa cū si aliqs sic hodie baptizaret sub his verbis, baptizatus eēt: licet heri nō dēat, vt dixit lo. i illo c. a quodā. hæc est ergo forma baptismi, q̄ hic tradit, quā seruat ecclesia, & q so omittit hāc formā. nihil ag. t. ī. tit. pxi. veniens. saluo eo q dr̄ in noīe Christi: quia illud itelligit iplicite, q e i illa explicite. Et hoc dñt qdā dictū fuisse ex cā i primitiua ecclesia, vt ampliaret nomē Christi i illo tpe, q nomē hoies abhorrebāt tūc: & q tunc implicite dicebāt, in noīe Christi, nō explicite dēt dici nominib. trium personarum expssis, vt dr̄ i hac decr. ab eo Nicolaus de copisset illos, q b. rñdit, illos esse baptizatos, q baptizati erāt in noīe Trinitatis. vel in noīe Christi. tm̄ in primitiua ecclesia, vt in actib. Apostolorū legit: vt dr̄ in cap. pdicto. a quodam. vbi Hug. manifeste cōprobat formā q̄ hic tradit, ostendendo cām, quare in primitiua ecc ea tēpore Apostolorum baptizabant in hac forma, in noīe Trinitatis, siue in nomine Christi tm̄; & Nicolaus in sua rñsione quā fecit in c. a quodā. retulit se ad ipsa primitiua ecclesiæ. dixit Hug. q de hac forma q̄ hic tradit, nihil est mutādū vel diminuēdū. Fm notauit de cōse di. 4. multi. B.

d *Baptizatus.*] ar. q vbi aliquid deest de substantia eius quod exigitur ad esse rei, nihil actum est. ar. 1. q. 7. Daibertum. argu. contra s. de sacra non ite. c. 1. & vlti. vbi supplentur quæ omissa erant, sed illa vnctio non est de substantia sacramenti.

Cap. 1. de baptismo 1. compil. Et de intellectu vide B. Thomā 3 par. q. 66. arti. 5. & Sotum lib. 4. sen. dist. 3. q. 1. arti. 5.

a Vide quos citat in initio decretalis, ex quib intelliges verum esse hanc glossam.

Aliās, baptizetur.

Vide B. Thomā 3. par. q. 66. artic. 9. & B. Clementem lib. 6. c. 15. const. Apostolicarum.

a De materia huius glossæ, an scilicet valeat baptismus i nomine Christi, vel in nomine Trinitatis, vi de B. Thomā 3. par. q. 66. arti. 6. & ibi Caieta. nū & Sotum lib. 4. sen. dist. 3. qō. vnica. art. 6.

TITULUS XLII.

De baptismo, & eius eff.

Alexander tertius

Licet puer sit ter mersus in aqua in nomine patris, & filij, & spiritussancti: si non sit dictum: ego te baptizo in nomine patris, & c. non est baptizatus.

C A P. I.

SI quis † puerū ter i aqua immerserit a in nomine pr̄is, & filij, & spiritus sancti amen: & nō dixerit: ego b te baptizo i nomine patris, c & filij, & spiritus sancti amen: non est puer baptizatus. d

Idem.

Si probabiliter dubitatur, an quis fuerit baptizatus, potest baptizari forma hic expressa.

C A P. II.

DE quib. dubiū est, an baptizati fuerint, baptizant his verbis pmissis: Si baptizat⁹ es, nō te baptizo: Et sed si nondū baptizatus es, ego te baptizo, & cætera.

Idem ij. Arelaten. archiepo.

Sacramentum baptismi vtiliter confertur paruulis licet non credant nec intelligant & remittitur eis peccatum originale, hoc dicit vsque ad §. verum.

C A P. III.

MAiores † ecclesię causas, pfertim articulos fidei cōtingētes, ad Petri sedē referēdas itelliget, q eū hęrēti Dño, quē d sci puli dicerēt ipsum esse, rñdisse notabit: Tu es Christ⁹ filius Dei viui: & pro eo Dñm exorasse, ne deficiat i fides eius. ¶Quibusdā igit̄ qōnib. quas ptra catholicos hęretici mouerāt, nos postulas rñdere. Asserunt.n. paruulis inutiliter baptisma pferri: q nitunt̄ pbare, illud primo & pcipue inducentes, q cū fm verbū Iacobi Apostoli dicētis in epistola sua: Charitas operit multitudinē peccatorū: & iuxta

partem solummodo q fit baptizatus. ar. ad hoc. 63 dist. c. presbyteri. §. quia ergo. vbi Gratianus hoc dicit. arg C. de ind. vid. l. a. vbi dr̄, secundā manumissionē nihil addere vel minuere. Ala.

M*Aiores.*] Diuiditur decret. hæc tota in duas partes: Primo ponit exordium, pbans magnas qōnes, maxime ndē tangētes, referēdas esse ad Papā: Secundo ibi, *Quibusdā.* ponit epistolā, q̄ quatuor hēt partes, sicut quatuor sunt qōnes: Secunda: ibi, *Verum* Tertia: ibi, *Sed adhuc.* Quarta: ibi, *Item quæritur* Prima subdiuidit: Primo ponit hæreticorū obiectio duab. auctoritatibus munita. Secunda: ibi, *Ad id.* ipsius solutio. Tertia: ibi, *Cæterum* auctoritatib. respondet. Abbas.

CASUS. Quidā hæretici fecerunt quasdā qōnes catholicis: archieps Arelatē. postulauit dñm Papā dñs q̄ stionib. rñdere: dicebāt. n. q paruuli inutiliter baptizant, ad q pbādum inducebāt auctoritatē beati Iacobi Apostoli dicētis: Charitas operit multitudinem peccatorū: & auctoritatē Euāgelij de peccatrice q̄ lauit pedes Dñi dicentis. Dimissa sunt ei peccata multa, quia dilexit multū: sed nō nisi per charitatē, & i charitate eis sa dimittuntur, & paruuli nec sentiūt, nec cōsentiunt, nec charitatē hēt q̄ um sentientib. & consentientib. infundit, & ita paruulis peccatum nō dimittitur in baptismo: Ad quod rñdet Papa, q baptisma circūcisiōi successit. sed absit, vt in illā hæresim incidamus, q asserit, legē cū Euāgelio, & circuncisionē cū baptismo seruādā. quia dicit Apostolus: Si circūcidimini, Christus nih i vobis pdest: Sed circūcisio & paruulis & adultis cōferebat, & baptismus. q successit loco illius, generalior est, & cū tā viris q̄ fœminæ baptizent, nō dēt eē minoris effectus: & ita tā paruulis q̄ adultis est cōferedus: sicut. n. in veteri lege dicebatur, Anima cuius pputij caro circuncisa nō fuerit: peribit de populo Dei: ita nunc dr̄: Nisi quis renatus fuerit ex aqua & spiritu sancto. nō intrabit in regnū Dei, ab ista gñalitate nec sexus, nec ætas excipitur. Verumtū notandu eit, quātu plus hodie baptismus cōferat Christianis, q̄ Iudæis circuncisio olim cōtulisset: In fine auctoritatis pdictæ aia cuius, &c. dicitur, peribit de populo suo: In auctoritate Euāgelij dr̄: nō intrabit in regnū Dei: Olim p circuncisionē licet culpa originalis peccati dimitteret, & periculum vitaret: nō tn peruenitbat ad regnū cælorū: sed p baptismū culpa remittit, vitat periculū, & ad regnū cælorū peruenitur, q oib. vsq ad mortē Christi fuerat obseratum: Absit. n. vt vniuersi paruuli pereāt, quorū quotidie tāta multitudo morit, quin Deus aliquod remediū illis pcurauerit ad salutē pdictę vero auctoritates, quas inducebāt hæretici, intelligēda sunt de adultis, qui hnt multitudinē peccatorū: q de paruulis nō possent intelligi, q pcō tm̄ originali grauātur: & eode mō illa auctoritas: Qui crediderit & baptizat⁹ fuerit, tota itelligit de adultis, cū paruuli non possint credere, sed adulti No. q cū de articulis fidei dubitat, ad Rom. sedē est recurrendū. Itē baptismus loco circūcisionis successit. Itē per circuncisione peccatum originale dimittebat. Itē ianua paradisi i morte Christi fuit aperta: & p hoc approbat. q antiquus sancti Patres descēdebāt ad inferna. itē in et Christus mortuus sit p oib. quo ad sufficietiā: tñ pdestinatis tm̄ quo ad efficientiā. Item vniformis debet esse intellectus cuiuslibet auctoritatis.

Dilectionis.] q nimis opi. quam reprobat.

f *Baptizo.*] dicunt quida, q si prius fuit baptizatus, eundem characterem iterare non est inconueniens et cæterer. arg. initus c. 63. dist. presbyters. quod nihil facit. & dicunt simile: quia eadē possessio ex pluribus causis acquiritur. ff. de acq. pos. possidem. §. si ex plurib. sed hoc nō est verū. q si primo baptizatus fuisset, nihil secundo adderet, sed ad hoc nō dicere...

g *Causas præsertim.*] 17. dist. huic sedi. & 24. q. 1. quotiens.

h *Eum.*] id est, Petrum.

i *Ne deficiat.*] Ex hoc patet q ecclesia non potest esse nulla. 24. q. 1. pudenda. in fi. vbi Augu hoc probat. ad idem. 21. dist. c. 1. ad si. in uersic ego pro te rogaui, & cætera

k *Operit multitudinem.*] Hac est prima obiectio hæreticorum, q si non habuerimus charitatem, etiam si sanguinem nostrum...

† Cap. 1. eo tit in 3. compil. Et pro intellectu & declaratione huius decretalis.

Matth. c. 15. & Luc. c. 22.

Id est, ad sinū Abrahæ, vbi sanctorum patrum animæ pacis ingressum spe felici expectabant vt ait Beda super Euangel. Luc. 2.

alio: qd significatu est dño Papæ: vñ mãdat Papa oib plātis ecclesiarũ, quatenus nullã negligẽtiã i eos pmittãt obrepere: quo minus Missarũ solẽnia p anniuersariis defunctorũ, & p festo vel feria cõuẽtualiter ſm tporũ congruẽtiã debeãt celebrare. No. q negligẽtia io plātis reprobat. Itẽ in officiis diuinis celebrãdis cõgruentia temporis attendenda est.

¶ Glo. seq. veri. per q. quid hic dicatur anniuersarium.

a ¶ Pro anniuersariis.] Anniuersarium dr, q pro defuncto fit anno reuoluto à die mortis suæ: sed dr hic anniuersarium offm .s. quod fit quotidie pro defunctis, qd facere debẽt sacerdotes: qa aiæ defunctorum 1 soluũtur, aut orõnibus & sacrificiis sacerdotum, aut pcib. sanctorũ, aut ieiuniis & eleemosynis cognatorũ 13. q. 2 aiæ defunctorũ. & qa nescimus quib. psunt pro oib hęc sunt faciẽda. ea. cã. & q. nõ æstimemus. nisi p illis quos cõstat in mortali pcõ decessisse 23 q̃ 5. placuit. Isti. n. negligẽtes erãt in officiis mortuorũ, vnde mãdat Papa. vt torporẽ negligẽtiæ abiiciãt, & Missarũ solẽnia celebrẽt pro anniuersariis defunctorũ cõuẽtualiter, & pro festo cũ aduenerit & Missam de feriis celebrent qñ nõ est festũ, ita q nõ dimittãt offm mortuorũ, & 1 in cõuentu, non singulariter: cũ pauci forsitan nolebant plures Missas dicere.

T E referente.] Ponit mãdatum, cuius præmittit cãm gñalem: ibi, Fraternitati. & pone casum, vt i glossa finali. Abb.

b ¶ Sufficiit.] de conse. dist. 1 sufficit & s. eo consuluisti. nisi in natiuitate Domini: vt ibi dicitur.

c ¶ Digne vnam.] & melius est celebrare illã de illa die, q̃ aliam s. eod. quidam.

creatori: & infra. ¶ Mandamus, quatenus nullũ in vos torporẽ negligẽtię obrepere pmittatis, quo minus & p anniuersariis a defunctorũ, & pro festo vel feria, secundum tẽporum cõgruẽtiam, Missarum solẽnia conuentualiter celebretis.

¶ Idem.

¶ In die cœnæ Domini epũs tãtũ in sua ecclesia debet Missam celebrare, & chrisma conficere.

CAP. XII.

TE referente: & infra. ¶ Cũ cuilibet sacerdoti quacunq; dignitate ſ fulgeat, vnam i die celebrare Missam sufficiat: b nã & valde est fœlix, q celebrat digne c vnã: Fraternitati tuæ mãdamus, quatenus die cęnæ Dñi in ecclesia Sypontina d dũtaxat, in qua teneris chrisma conficere, Missarũ studeas solẽnia celebrare.

¶ Idem Archiepiscopo Ablasen.

¶ In sacrificio altaris plus de vino, quàm de aqua ponendũ est.

CAP. XIII.

PErniciosus 1 in tuis partib. soleuit abus', vc3, q in maiori quantitate de aqua ponitur in sacrificio, q̃ de vino: Cum ſm rõnabilẽ cõsuetudinẽe ecclesię generalis, pl' i ipso sit d vino, q̃ de aqua ponẽdũ: lõq; fraternitati tuæ mãdam', quatenus id non facias: nec in tua pũincia fieri patiaris.

e Idem episcopo Brixien.

¶ Ab officio & beneficio deponitur presbyter, qui sine aqua & igne, vel in pane fermentato, vel vase ligneo sacrificat.

CAP. XIIII.

LIitteras † tuas recepimus 2tinẽtes, q cũ sup excessib' 1 pSbyteri ecclesiæ sanctæ Brigidę Brixię. iqreres, 2fessus est, q cum quadã die Hostiã & calicẽ non hẽret, in pane fermentato, g & scypho ligneo h Missarũ solẽnia celebrare psũpsit: & infra. ¶ Intellecto iterũ, q pdicta ecclesia p malitia dicti pSbyteri multiplicater lędebatur, inqsitionis officiũ iterãs, i ex eius cõfessionibus iuenisti, q idem sine igne k sacrificabat & aqua. Cũ igitur vel ex apta malitia, vel nimia desipientia l peccasse pbeã: Mandamus, quaten' officio & bñficio, ppetuo ipsum priues.

fuit instituta. quasdam enim consuetudines solus vsus approbauit. 11. dist. ecclesiasticarum. & ita 1 solo vsũ antiquorũ patrum ponitur plus de vino q̃ de aqua. Et alia rõ posset assignari: Vinum delectabilius est ad bibendum q̃ aqua, & iõ ponitur plus de vino q̃ de aqua: nã si plus poneretur de aqua, non transiret ita suauiter, & ne horrorẽ generaret, vñ posset periculũ iminere: qa aqua malũ stomacho facit. Quare aqua misceatur cũ vino, dicitur. s. eo. cũ Marthæ. § qsiuisti. ad finẽ sicut dr de sanguine Christi: qa sub alia similitudine sãguinẽ Christi bibis, ne aliq horror sit. de consec. dist. 2 panis. Ber.

LItteras.] Primo ponit duos excessus pSbyteri. Secundo alios duos: ibi, Intellecto. Tertio punit i mandat: ibi, Cum igitur. Abbas.

CASVS Cum epũs Brixiẽ. inqreret sup excessibus pSbyteri ecclesiæ sanctæ Brigidæ Brixiẽ. confessus est idẽ sacerdos, q cum quadã die Hostiam non hẽret, nec calicẽ, in pane fermẽtato, & scypho ligneo Missarum solẽnia celebrare præsumpsit. Item alia vice itellecto, q ecclesia illa p eundem pSbyterum lęderetur multipliciter, iterũ cœpit inqrere 2 ipsum, & ex eius cõfessione inuenit, q idẽ sine igne sacrificabat & aqua: quæsiuit epũs à Papa, quid faciendũ esset de ipso? Rñdet Papa, cũ ex aperta malitia, vel nimia negligentia siue ignorantia peccasse videatur, mandat quatenus officio & beneficio perpetuo priuet eundem. No. q cum pane fermentato, vel i vase ligneo sacrificari nõ debet. Item sine igne & aqua sacrificari non dẽt. Itẽ ex aperta malitia, vel nimia desipientia peccanti parcendum non est.

1 De hoc articulo vide Sotum in initio capitis citatum.

1 De hoc articulo vide late p Sotum li. 4. sen. dis. 45. qõ. 2. p totam, & Syluestrũ 1 sum. verbo: suffragium.

† Vide B. Thomam 3. par. qõ 83 arti 2. ad 2 argu.

† Casal est.
† Valua est.
† Vbialen.
hoc vltimum creditur.

† Vide ol. B. Thomam 3. par. q. 74 arti. 3. & Dñicum Sotũ lib. 4. sent. dist 9. q. 1 arti. 6.

2 Aliàs inito: & in cõuentu vero singulariter cum paucis nolebãt forsitan, &c.

† Vide B. Thomam q 74 arti. 4 & q. 83 artic. 3 ad 6. ar. & q. 74 arti 6. & 7. his. n. locis agit de huiusce partibus huius decretalis.

4 Et i hoc grauiter errauit. Vide B Thomã 3. par. q. 74. arti. 4.

d ¶ Sypontina.] Archiepũs Sypontinus die cœnæ Dñi de antiqua consuetudine cõficere tenetur chrisma in ecclesia Sypontina: sed idem archiepũs eodem die mane de cõsuetudine accedit ad Garganicã ecclesiã, vt recipiat ibi peregrinos illius loci: & ibi à clero & populo ipsius loci celebrare cõpellitur: vñ sup hoc implorauit cõsiliũ Papæ, & Papa rñdet, q tm in ecclesia Sypontina, in qua tenetur chrisma cõficere, debeat celebrare. Et sic est arg. q Missa sit de substãtia cõfectionis chrismatis, sicut dici consueuit, q sit de substantia collationis ordinum arg. s. de transla. inter corporalia.

PErniciosus.] Primo ponit abusum, quẽ secũdo reprobat. Tertio fieri pphibet. Secũdo: ibi, Cum. Tertio: ibi, Ideoque. Abb. Sic.

CASVS. Consuetudo erat in quibusdã partibus, q sacerdotes plus ponebãt de aqua in sacrificio, q̃ de vino: mandat Papa epõ loci, vt hoc de cætero fieri nõ permittat: cum ſm consuetudinem ecclesiæ generalis, plus sit de vino q̃ de aqua ponendũ. Nota, q generalis consuetudo ecclesiæ ab omnibus est seruanda: quia turpis est pars, quæ suo non congruit vniuerso.

¶ Glossa sequens notat consuetudinem attende, inducit quatuor similia, addit etiam aliam rationem.

e ¶ Consuetudinem.] No. q cõsuetudo attenditur in sacro altaris: sic etiã cõsuetudo attendit in baptismo. de consecr. dist. 4. de trina. & in ipsa Missæ cõsuetudo metropolitanæ ecclesiæ, & in aliis diuinis officiis ab aliis ecclesiis suæ prouinciæ dẽt obseruari. de consecr. dist. 2 constitutio. & 12 dist. c. vlt. sic & in matrimonio cõsuetudo attenditur s. de sug. pl. super eo. & in ieiunio s. de consec. dist. 5 c. 2. § 1. & sic patet gñalem ecclesiæ cõsuetudinem ab oibus esse obseruandam. 100. dist. q̃ morem. & sic satis cõstat, q hæc cõsuetudo à sanctis ecclesiæ patribus

f ¶ Confessus.] ergo pro conuicto haberi debet. ff. de confessis, cum super. & C. eod. tit. l. vnica.

¶ Glo. seq. veri. per quæstionem.

g ¶ Fermentato.] quod quidem non licet: quia scriptum est: Nõ in fermento veteri, sed in azymis synceritatis, &c. vnde dixit Hug. 4 q si quis conficeret de fermentato pane in ecclesia occidentali, nihil fieret. de consecr. dist. 2. in sacramento.

h ¶ Ligneo.] quod non licet. de cons. dist. 1. vasa propter hoc tñ non minus cõficeret: quia olim in vasis ligneis conficiebãt sacerdotes: sed pp decus ecclesiæ Syluester Papa viij. 3 Instituit vt vasa argentea essent in ecclesia, vt de consec. dist. 1. vasa. De ære aut auricalcho nõ fiat calix: quia ob vini virtutem æruginem parit, & vomitum prouocat: nec hodie de ligno vel vitro fieri debet. de consecr. 2. dist. 1. vt calix.

i ¶ Iterans.] non super his crib. sup quib inquisitio facta fuit, sed sup aliis. s. de acc. de his. s. de collu. c. vlt. quia cria semel dimissa, iterũ i vltionẽ venire nõ patimur. 24. q 4 si illic. & de delicto vnius hois nõ est sæpe qrẽdũ. ff nau. caup. sta. licet. §. vlt.

k ¶ Sine igne.] quod fieri nõ debet: quia legitur, 4 Ignis in altari meo semp ardebit & ille ignis iacuit sub aqua lxx. annis, q extinctus fuit Antiocho vendente sacerdotiũ latoni. 1. q 1 sicut eunuchus. Item nec sine aqua sacrificari potuit, sed vtrumque in calice mixtum esse debuit: quia vtrumque de latere Saluatoris exiuit s. eo. in quadã. de conse. dist. 2. c 3. & 2. Alios errores de isto sacro, habes de consecratio. distinctio. 2. cum omne crimen.

l ¶ Nimia desipientia.] vnde ei parcendum non fuit: quia ab aliis quærere poterat. 37. dist. §. 3. & vlti. & 38. dist. qui ea. & de consec. dist. 2. c. 3. Bernardus.

3 Ita vt hic est impressum habent omnes glossę. I antiquis libris, verum nullus fuit Syluester octauus, & in cõcilio Triburien. § c. 18. vñ sumptum est c. vasa. de consecra dist. 1. ita scriptũ est: Tunc deinde Vrban' xviij. Papa, omnia ministeria sacra fecit argentea e inde ergo restitue hanc glossam.

4 Leuit. 6.

DE

DE BAPTISMO, ET EIVS EFFECTV.

Viso de sacramento Eucharistiae, quo nihil in sacr ficiis maius esse potest. de conse dist. 2. nihil. merito subiicitur de baptismo, quod est sacramentum valde necessarium, sine quo nemo potest saluari infra eo. maiores. de conse. di 4. c. firmissime. Tractatur etiam de eius effectu: producit enim tres effectus: nam remittitur culpa: itē vitatur damnationis periculū, & aperitur regnum coeleste. infra eod. maiores. vide g. de conse dist. 4. c. 2. Abb

De hac materia habetur de conse. dist 4 per totum.

TITVLVS XLII.

De baptismo, & eius eff.

Alexander tertius

Licet puer sit ter mersus in aqua in nomine patris, & filij, & spiritus sancti: si non sit dictum: ego te baptizo in nomine patris, &c. non est baptizatus.

C A P. I.

SI quis † puerū ter i aqua imamerserit a in nomine pr̄is, & filij, & spiritus sancti amen: & nō dixerit: ego b te baptizo i nomine patris, c & filij, & spiritus sancti amen: non est puer baptizatus. d

Idem.

Si probabiliter dubitatur, an quis fuerit baptizatus, potest baptizari forma hic expressa.

C A P. II.

DE e quib. dubiū est, an baptizati fuerit, baptizanē f his verbis p̄missis: Si baptizat9 es, nō te baptizo: sed si nondū baptizatus es, ego te baptizo, & caetera.

Idem iij. Arelaten. archiepo.

Sacramentum baptismi vtiliter confertur paruulis licet non credāt nec intelligant: & remittitur eis peccatum originale, hoc dicit vsque ad §. verum.

C A P. III.

MAiores † ecclesiē causas, p̄sertim g articulos fidei cōtingētes, ad Petri sedē referēdas itelliget, g cū hqrēti Dño, que d ici puli dicerēt ipsum esse, rn̄disse notabit: Tu es Christ9 filius Dei viui: & pro eo Dnm exorasse, ne deficiat i fides eius. Quibusdā igit̄ q̄onib. quas ptra catholicos hęretici mouerāt, nos postulas rn̄dere. Asserunt. n. paruulis inutiliter baptisma p̄ferri: q nituni p̄bare, illud primo & p̄cipue inducentes, q cū s̄m verbū Iacobi Apostoli dicētis in epistola sua: Charitas k opit multitudinē peccatorū: & iuxta

S*I quis.*] Casus patet. No q in baptismo forma verborum est de substantia ipsius, & ea omissa nihil agitur.

a *Immerserit.*] i. d est, immergendo dixerit, in noie patris & filij, &c.

Glo seq. quaerit, & sol.

b *Ego te baptizo.*] nunqd p̄nomē ego, i est de substātia formae? Non: q̄a plenum generat sensum haec vox, baptizo, sine hoc p̄nomine, ergo. ar. de cōse. dist. 4. reculerunt. vbi dr: si quis ita dicit; baptizo te i noie patris & fi. & c. baptizatus est: q̄a ex quo baptizare intendit, pronomen ibi non ponitur.

Gl. se. all. duas ēcem signat vnum contrarium, & sol.

c *In nomine patris.*] de cōse dist 4. in synodo multi. At cōtra. di. ea. à quodam. Sol. illa lr̄a, in noie Trinitatis, intelligit explicite. & q sequit ibi, in noie Christi tm̄, dispositu fuit illud ab Apostolis ex cā: vt i principio baptizarēt i noie Christi, a in quo verbo itelligit vnctus, vngens, & p quē vng. i. pr̄, filius, & spiritussanctus sed hodie no seruat forma illa. tn̄ si aliqs sic hodie baptizaret sub his verbis, baptizatus eēt. licet fieri nō deat, vt dixit Io. i illo c. a quodā. haec est ergo forma baptismi, q̄ hic tradit, quā seruat ecclesia; & q omittit hāc formā. nihil ag. t. j. tit. pxi venies. saluo eo q dr in noie Christi: q̄a illud itelligit iplicite, q ē i illa explicite. Et hoc dnt q dā dictū fuisse ex cā i primitiua ecclesia, vt ampliaret nomē Christi i illo tpe, q nomē hoīes abhorrebāt tūc: & q tunc implicite dicebat, in noie Christi, nō explicite dēt dici nominib. trium personarum exp̄ssis, vt dr i hac decr. alias Nicolaus decepisset illos, q b. rn̄dit, illos esse baptizatos, q baptizati erāt in noie Trinitatis, vel in noie Christi tm̄ in primitiua ecclesia, vt in actib. Apostolorū legit: vt dr in cap. p̄dicto. à quodam. vbi Hug. manifeste cōprobat formā q̄ hic tradit, ostendendo cām, quare in primitiua ecclesia tēpore Apostolorum baptizabant in hac forma, in noie Trinitatis, siue in nomine Christi tm̄; & Nicolaus in sua rn̄sione quā fecit in c. à quodā retulit se ad ipsā primitiuā ecclesię. dixit Hug. q de hac forma q̄ hic tradit, nihil est mutādu vel diminuēdū ēm q notauit de cōse di. 4. multi B.

d *Baptizatus.*] Ar. q vbi aliquid deest de substantia eius quod exigitur ad esse rei, nihil actum est. ar. 1. q. 7. Daibertum. argu. contra s̄. de sacra. non ite. c. 1. & vlti. vbi supplentur quae omissa erant, sed illa vnctio non est de substantia sacramenti.

D*E quibus dubium.*] CASVS. Si de aliquibus sit dubiū, an sint baptizati, datur forma, quibus verbis p̄missis debeāt baptizari. Nota, q ratione dubij fi... quae alias non fierent.

e *De quibus dubium.*] iu. de consecrat. dist. 4. si nulla. & dist. 1. solemnitates. & ca. ecclesiae vel altaris. idem & in ordine. 68. dist. presbyteri quos. & § sequenti.

Glossa] quam ponit opi. quam reprobat.

f *Baptizo.*] dicunt quidā, q si prius fuit baptizatus, eundem characterem iterare no est inconueniens et ... iterei. arg. infra c. 68. dist. p̄sbyteri. quod nihil facit. & dicunt simile: quia eadem possessio ex pluribus causis acquiritur. ff. de acq. pos. possiden. §. si ex pluribus. sed hoc nō est verū. q̄a si primo baptizatus fuisset nihil secundo adesset; sed ad vocē ... ...

paruo solummodo q fit baptizatus. ar. ad hoc. 68 dist. c. p̄sbyteri. §. quia ergo. vbi Gratianus hoc dicit. arg. C. de ind. vid. l. 2. vbi dr, secundā manumissionē nihil addere vel minuere. Ala.

M*Aiores.*] Diuiditur decret. haec tota in duas partes: Primo ponit exordium, p̄bans magnas q̄ones, maxime fidē tangētes, referēdas esse ad Papā: Secundo ibi, *Quibusdā.* ponit epistolā, q̄ quatuor hēt partes, sicut quatuor sunt q̄ones: Secunda: ibi, *Verum.* Tertia: ibi, *Sed adhuc.* Quarta: ibi, *Item quaeritur.* Prima subdiuidit: Primo ponit haereticorū obiectio duab. auctoritatibus munita. Secunda: ibi, *Sed ad*, ipsius solutio. Tertio: ibi, *Caeterum* auctoritatib. respondet. Abbas.

CASVS. Quidā haeretici fecerunt quaidā q̄ones catholicis: archieps Arelatē. postulauit dīm Papā rn̄dās q̄stionib. rn̄dere: dicebāt. n. q paruulis inutiliter baptizant, ad q p̄bādum inducebāt auctoritate beati Iacobi Apostoli dicētis: Charitas operit multitudinem peccatorū: & auctoritatē Euāgelij de peccatrice q̄ lauit pedes Dni dicentis. Dimissa sunt ei peccata multa, q̄a dilexit multū: sed nō nisi per charitatē, & i charitate etiā dimittuntur. & paruuli nec sentiūt, nec cōsentiut, nec charitate hñt q̄ tm̄ sentientib. & consentientib. infundit, & ita paruulis peccatum nō dimittitur in baptismo: Ad quod rn̄det Papa, q baptisma circūcisiōi successit. sed absit, vt in illā haeresim incidamus, q̄ asserit, legē cū Euāgelio, & circuncisionē cū baptismo seruādā. quia dicit Apostolus: Si circūcidimini, Christus nih l vobis p̄dest: Sed circūcisio & paruulis & adultis cōferebat, & baptismus, q successit loco illius, generalior est: & cū tā viri q̄ foeminae baptizent, nō dēt eē minoris effectus: & ita tā paruulis q̄ adultis est cōferēdus: sicut. n. in veteri lege dicebatur, Anima cuius p̄putij caro circuncisa nō fuerit: peribit de populo Dei: ita nunc dr: Nisi quis renatus fuerit ex aqua & spiritu sancto, nō intrabit in regnū Dei, ab ista generalitate nec sexus, nec aetas excipitur. Verumtn̄ notandū est, quātu plus hodie baptismus cōferat Christianis, q̄ Iudaeis circūcisio olim cōtulisset: In fine auctoritatis p̄dictae aia cuius, &c. dicitur, peribit de populo suo: In auctoritate Euāgelij dr: nō intrabit in regnū Dei: O im p circuncisionē licet culpa originalis peccati dimitteret, & periculum vitaret, nō tn̄ perueniebat ad regnū caelorū: sed p baptismū culpa remittit, vitat periculū, & ad regnū caelorū peruenitur, q oīb. vsq; ad mortē Christi fuerat obseratum: Absit. n. vt vniuersi paruuli pereāt, quorū quotidie tāta multitudo morit, quin Deus aliquod remediū illis p̄curauerit ad salutē p̄dictę vero auctoritates, quas adducebāt haeretici, itelligēdae sunt de adultis, qui hñt multitudinē peccatorū: q̄a de paruulis nō possent itelligi, q p̄cō tm̄ originali grauātur; & eodē mō illa auctoritas: Qui crediderit & baptizat9 fuerit, tota itelligit de adultis, cū paruuli non possint credere, sed adulti No q cū de articulis fidei dubitat, ad Rom. sedē est recurrendū. Itē baptismus loco circūcisionis successit Itē per circuncisionē peccatum originale dimittebat Itē ianua paradisi i morte Christi fuit aperta: & p hoc approbat, q antiquus sācti Patres descēdebāt ad inferna. Itē licet Christus mortuus sit p oīb. quo ad sufficiētiā: tn̄ p̄destinatis tm̄ quo ad efficientiā. Item vniformis debet esse intellectus cuiuslibet auctoritatis.

g *Causas praesertim.*] 17. dist. huic sedi. & 24. q. 1. quoties.

h *Eum*] id est, Petrum.

i *Ne deficiat.*] Ex hoc patet q ecclesia non potest esse nulla. 23 q. 1. pudenda. in fi. vbi Augu hoc probat. ad idem. 21. dist. c. 1. ad fi. in versic. ego pro te rogaui, & caetera

k *Charitas operit.*] Haec est prima obiectio haereticorum, q si non habuerimus charitatem, etiam si sanguinem no. ... ...

Marginalia:

† Cap. 1. tit. de baptismo pu... eorum i 4. compil. Et de itellectu vide B. Thomā 3. par. q. 66. arti. 5. & Sotum lib. 4. sen. dist. 3. q. 1. arti. 5.

a Vide quos citaui initio decretalis, ex quib i telliges verum esse hanc glossā falsam.

Aliās, baptizētur.

Vide B. Thomā 3. par. q. 66. artic. 9. & B. Clementem lib. 6. ca. 15. const. Apostolicarum.

De materia huius glossę, an scilicet valeat baptismus i nomine Christi, vel in nomine Trinitatis, vide B. Thomā 3. par. q. 66. arti. 6. & ibi Caietanū & Sotum lib. 4. sen. dist. 3. q. 1. vasca. art. 6.

† Cap. 1. eo ti in 3. compil. Et pro intellectu & declaratione huius decretalis.

Math. c. 15. & Luca. 22.

Id est, ad sinū Abrahae, vbi sine poenae patris ingressum ipso felici expectabant vt ait Beda super Euangel. Luc. 2.

illud testimoniũ veritatis ĩ Euãgelio đ peccatrice, q̃ ipsi[a] pedes lauerat, ꝓhibetis: Dimissa sunt ei pcã multa, qm̃ dilexit multũ: nõ nisi p charitatẽ, & in charitate, cria dimittanẽ: paruulis, q nec sentiũt, nec ꝯsentiũt, & charitatẽ, nõ hñt, q̃ sentiẽtibus & cõsentiẽtib. tm̃ infundiẽ, peccatũ nõ dimittiẽ in baptismo: & j. ¶ Ad id aũt taliter rñdemus, q[†] baptisma circũcisioni successit[a] (Absit.n. vt in illã dãnatam hæresim ĩcidamus, q̃ pperã affirmabat, legẽ cũ Euãgelio, & circũcisionẽ cũ baptismo seruãdã: qm̃ sm̃ Apostolũ dicẽtẽ ad Galathas: Si circũcidimini,[b] Christus vobis nihil ꝓdeit.) Cũ ergo circũcisio tã adultis, q̃ paruulis ex pcepto[c] Dñi cõferretur: ne baptismus, q successit loco ipsius, & gñalior tñ exislit, cũ[†] tã viri, q̃ fœminæ[d] baptizenẽ, minoris videatẽ effectus, tã adultis, q̃ paruulis est ꝯferẽdus. Sicut .n. sine distinctiõe qualibet Mosaica lex clamabat: Aĩa, cuius ꝑputij caro circũcisa nõ fuerit, ꝑibit[e] de populo suo: ita nũc idistincte vox ĩtonat Euãgelica: Nisi qs renatus fuerit ex aqua & spiritu sancto, nõ intrabit[f] in regnũ Dei: ab hac gñalitate nec sexum nec ætatẽ excludẽs.[g] ¶ Caute tñ notandũ est, q̃tũ plus baptismus hodie conferat Christianis, q̃ quõdã Iudæis circũcisio cõtulisset, dictũ est in fine ꝓdictę auctoritatis inductæ de veteri lege: Peribit de populo suo; In Euangelica vero auctoritate subiũctum est: Nõ intrabit ĩ regnũ Dei. qm̃ etsi originalis culpa[h] remittebaẽ p circũcisionis mysteriũ, & dãnationis ꝑiculũ vitabaẽ, nõ tñ perueniebatur ad regnũ cœlorũ, qđ vsque ad mortẽ Christi fuit oĩbus obseratũ.[†] sed ꝑ sacrm̃ baptismi Christi sanguine rubricati culpa remittiẽ, vitaẽ ꝑiculũ, & ad regnũ cœlorũ ẽt ꝑuenitur,[i] cuius ianuam Christi sanguis fidelib. suis misericorditer reserauit.[k] Absit.n. vt vniuersi paruuli pereãt, quorũ quotidie tãta multitudo moriẽ, qn & ipsis misericors Deus, q neminẽ vult ꝑire, aliqđ remediũ ꝓcurauerit ad salutẽ. ¶ Ceterũ ex vi lrę satis patet, ꝓdictas auctoritates[l] intelligẽdas esse tm̃mõ de adultis, q hñt multitudinẽ peccatorũ: cũ đ paruulis nõ possit[†] intelligi, qui pcõ tm̃ originali tenenẽ. Similiter & illa auctoritas est soluẽda: Qui crediderit, & baptizatus fuerit, & cętera:[m] cũ ñ possint crederẽ paruuli, id adulti: & ob hoc tota auctoritas[n] hic ĩtelligẽda ẽ de adultis: ne ad alios pria, & ad alios scd̃a cl'a referat. Quis nõnulli ꝯcedãt, q paruuli credũt, non p vsũ, sed p habitũ fidei, quẽ suscipiũt ĩ baptismo: sicut & alia multa verba, sm̃ cõem vsũ loqndi nõ ad actũ, sed ad aptitudinẽ[o] referuntur. ¶ Illud vero q opponentes inducunt, fidẽ aut charitatẽ, aliasque virtutes paruulis, vt pote non ꝯsentientibus, nõ infundi, à ꝑlerisq; nõ ꝯceditur ab lo-

suderimus, & nostram substantiam totã dederimus pauperibus, magis tormenta sunt q̃ corona victoriæ. 1.q.1. vide quantum bonum. vnde dicitur charitas recta voluntas, bonis terrenis ac sumptibus semper aduersa. de pœni dist. 2. charitas.

a ¶ *Circuncisioni successit.*] quæ supplebat vicẽ baptismi ĩ paruulis, q erãt đ stirpe Abrahæ: in aliis aũt supplebat fides parentum. de consecr. di. 4. q aũt apud. & c. ex quo.

b ¶ *Circumcidimini.*] 28. q. 1. sic.n. circa fi. per vnam columnam, ver. ecce ego Paulus: & cætera.

c ¶ *Ex præcepto.*] in veteri testamento.

d ¶ *Fœminæ.*] Sed circuncisio ad fœminas nõ pertinebat, sed offerebant 28. dist. in templum. & ibi nomen imponebatur vñ baptismus generalior est.

* *Glo. seq. alle. 2 concor. signat vnum contrarium, & soluit dupliciter.*

e ¶ *Peribit de populo.*] Hic colligiẽ q per circuncisionẽ saluabanẽ in veteri testamento. sic de cõsecr. di. 4. q apud. & c. ex quo. Sed ꝯ de pœ. dist. 1 §. itẽ vt Christus ait. in fine. vbi dr̃, q circuncisio data est Abrahæ in signũ iustitiæ, nõ in cãm iustificationis. Sed illud intelligiẽ quo ad ipsum Abraham, q iã iustificatus erat, & nõ quo ad alios. vel exponitur illa lr̃a & suppletur ibi, solum vel tantũ. B.

f ¶ *Non intrabit.*] De conse. dist. 4. firmissime. B

g ¶ *Ætatem excludens.*] Immo includit, qm̃ sub noĩe masculino dũ dixit: nisi qs renatus fuerit, &c. fœmina comprehenditur ff. de ver. signi. l. 1. & de pœn. dist. 1. si quis cum telo.

h ¶ *Culpa remittebatur.*] id est originale peccatum, nõ tñ penitus adhuc est sublatum, sed manet in homine, non tamen obest. de consec. dist. 4. c. 2.

i ¶ *Peruenitur.*] de consec. dist. 4 per aquam.

k ¶ *Reserauit.*] de consecra. dist. 4. proprie.

l ¶ *Auctoritates.*] .s. Iacobi. s. charitas operit multitudinem, &c. & illã in Euãgelio de peccatrice; dimissa sunt ei, &c.

m ¶ *Et cætera.*] .s. saluus erit. Qui aũt non crediderit nec baptizatus fuerit, condemnabitur.

¶ *Glossa sequens alleg. vnum concor. & vnum contrarium.*

n ¶ *Tota auctoritas.*] vnius oris n. dẽt et cuiuslibet auctoritatis ĩtell's. ar. 16 q. 7. & hoc dicimus. Ar. ꝯ 3. q. 4 hi qui.

o ¶ *Ad aptitudinem.*] Sicut & illud participiũ, retinens, q ponitur in descriptione matrimonij, ad aptitudinẽ non ad actũ refert: q̃ lr̃ 27. q. 2. § i. Mr̃imoniũ est coniunctio maris & fœminæ, indiuiduã vitæ cõsuetudinẽ retinẽs ĩtellige quãuis nõ retineat quo ad actũ, tñ quo ad aptitudinẽ retinet, sicut cõsueuit dici đ iustitia. ff. đ iust. & iu. l. iustitia. sm̃p iustitia ẽ ĩ creaturis.

ILLVD VERO Opponebãt ꝓdicti hæretici fidẽ, aut charitatẽ & alias virtutes paruulis nõ ĩfundi: q nõ cõsentiũt: sed illud nõ simpliciter cõcedit, cũ inter theologos qõ referat: Quidã dicunt, per virtutẽ baptismi paruulis culpa remittiẽ, sed gratiam nõ cõferri: Alij dicunt, & pcm̃ dimitti, & virtutes infundi quo ad habitũ, nõ quo ad vsum hñtis eas, quousq; ꝑuenerint ad ætatem adultã: Sed ex hac rñsione quidã viã inueniunt ad alias qõnes, ex eo q dr̃, paruulis in baptismo pcm̃ dimitti originale: dicunt eadem rõne adultis, dormientibus, & amentibus si baptizentur peccata dimitti: quia cum nec isti nec illi tunc sentiãt vel dissentiant, idẽ iudiciũ est hñdum: Sed hic Papa dicit distinguendum: Peccatum duplex est: originale, & actuale: Originale q sine cõsensu ꝯhitur, sine consensu remittitẽ, per baptismũ: Sed actuale q consensu ꝯhitur sine cõsensu nõ relaxat. Sed adhuc qrit, quare dormiẽtibus & amẽtib. originale pcm̃ non dimittitur in baptismo sicut paruulis? Ad hoc rñdet Papa: Dñs qui totũ hominẽ sanũ fecit in sabbato, opus imꝑfectionis nõ nouit: & iõ peccata nõ ex parte, sed ex toto dimittit: præterea pœna originalis pcĩ, ẽst carentia visionis Dei, pœna vero actualis est cruciatus ꝑpetuus: vñ si primũ dimitteret alicui altero nõ dimisso, talis nõ careret visione Dei ꝑp originale dimissũ & cruciaretẽ ꝑpetuo, ꝓpter actuale: Sed hæc tãquã incõpassibilia se nõ cõpatiũtur, immo aduersãẽ. Itẽ q̃ritur in § illo, vtrũ, dormientib & amẽtibus si baptizenẽ, saltẽ character imprimatur, vt excitati à somno, vel ægritudine liberati, nõ sint vlterius baptizãdi? Ad hoc dicũt qdã, q sacra q per se sortiunẽ effectum: vt ordo, baptismus, & cõsimilia: nõ solũ dormientib. & amentibus, sed ẽt inuitis & ꝯdicentibus cõferuntur, & si nõ quantũ ad rẽ. i. quantũ ad remissionẽ peccatorũ, tñ quantũ ad characterẽ. cũ & paruuli q nõ ꝯsentiũt, & ficti, q nõ ore, corde tñ dissentiunt, recipiũt sacrm̃. Sed istis opponitur, si sic fuissent inuiti & reluctantes immersi, saltem tunc sacri ad iurisdictionẽ ecclesiæ ꝑtinerent, vñ cõpellendi essent ad fidem seruandã: Sed istud esset incongruũ christianæ religioni, vt inuitus & ꝯdicẽs cõpelleretẽ ad fidẽ: vñ distinguẽdũ est ĩter inuitũ & inuitũ, coactum & coactũ. Si .n. aliquis terroribus atq; suppliciis violenter attrahitur, & ne detrimentum incurrat, baptismũ suscepit, talis characterẽ suscipit sacri; sicut ille qui ficte baptizatur. & cogendi sunt ad obseruationem fidei: in quo casu dẽt intelligi decretum Toletani cõcilij, ne nomen Dñi blasphemetur, & fides quã susceperunt, cõtẽptibilis habeatur. Sed ille q nõ consentit, & penitus ꝯdicit, nec sacrm̃ nec effectum recipit sacri. sicut nec ille peccatũ incurrit qui thurificare idolis cogitur violẽter: Dormientes aũt & amentes, si antequã dormirent, vel antequã amentiã incurrissent, in ꝯdictione ꝑstitissent, si fuerint sic baptizati, characterem non suscipiunt sacri, quia adhuc intelliguntur in ꝯdictione persistere: Secus autem esset, si prius catechumini extitissent, & habuissent ꝓpositum baptizandi, vt tales.

Luc. 7.

Vide Magistrũ sent. lib. 4 dist. 1. §. q̃ritur aũt, & ibidem alios doctores & B. Thomã 3 par. qõ. 70. arti. 2.

† Aliàs ita: tibi respondemus.

† Hic locus ex antiquis exẽplarib. est restitutus, vt est impressus, nã in vulgatis perperam legitur ita: q cum baptismus successerit circuncisioni, & c. in quibus nullo pacto cohæreret orationis series, vt sequentia indicant.

Gala. 5.

† Aliàs ita: & tam viri &c. sed lectio, q̃ retinuimus, sanior est.

Gen. 2.

Ioan. 3.

† Hoc intellige ꝓut diffiniuit concilium Tridenti. sessio 5. I de decreto de peccato originali. §. si quis per Iesu Christum.

Gen. 17.

Leui. 12.

† Id est clausum. In multis vulgatis mẽdose legitur, obseruatum.

† Possent. sed forte legendũ; possint.

Matth. 5.

† hinc

† Vide D. Thomã 3. par. q. 68. art. 6.

tales catechuminos cōsueuit ecclesia in necessitate baptizare: tunc.n. character imprimit cū obicē voluntatis ɔtre sacralis operatio nō inuenit obsistentē No ꝙ de similibus simile dēt esse iudicium. Itē particulariter nō dimittit pcm: q̄a aut totū remittitur, aut nihil. Itē pœna originalis pcī est carētia visionis Dei, pœna actualis est gehēnę cruciatus. Itē duo cōtraria i codē subiecto esse nō pñt. Itē baptismus & ordo cōsensu accipiētiū cōferūtur, si nō ɔtradicāt expsse. Itē coacta volūtas, volūtas est: & q tali voluntate aliqd facit, ualet, & cōpellit illud seruare: vt hic dr̄: q vero simpliciter cogitur attractus violēter, nihil agit per talē coactionē. Itē plus est expsse cōtradicere q̄ minime consentire.

mitissima est omnium. de conse. dist. 4. regenerante, & tamen sempiterno igne g puniuntur. dist. ea. firmissime. Sed mitis dicitur pœna illa carentiæ visionis respectu aliarum: sed mors perpetua dicitur. 30 q. 1. ad limina B.

lute, * cum pp hoc iter doctores theologos qō referatur, aliis asserētibus ꝑ virtutē baptismi paruulis q̄dem culpā remitti, sed gratiā nō ɔferri: nōnullis dicentibus, dimitti † peccatū, & virtutes infundi hñtib⁹ illas quo ad habitum, non quo ad vsum donec perueniāt † ad ętatem adultam.

¶ Originale peccatum, quod sine consensu contrahitur, remittitur in baptismo ēt non cōsentientibus, ut paruulis: secus de actuali: quia sicut non committitur sine cōsensu, ita nō relaxatur sine cōsensu. h. d. vsq. ad § sed adhuc. Ab.

¶ Verū q̄dā ex hac solutione a inuenisse se credūt viā ad alias qōnes, argumētantes ex eo, ꝙ dicim⁹, paruulis i baptismate pcm̄ originale dimitti, ꝙ & adultis dormiētib. vel amētib. pcm̄ (si baptizent̄) rōne simili dimittat̄. cū.n. neutri sentiant tūc vel ɔsentiāt, dicūt idē i ɔsimilib⁹ b iudicādū Hic vero dicimus distinguēdū, ꝙ pcm̄ ē duplex, c originale, .l. & actuale: originale qđ absq; cōsensu ɔhit: actuale qđ cōmittitur cū cōsensu. Originale igitur, qđ sine ɔsensu d ɔtrahitur, sine consensu ꝑ vim remittit̄ sacr̄i: actuale vero ꝙ † consensu contrahitur, sine consensu minime relaxatur.

¶ Licet in baptismo dimittatur originale peccatū paruulis, qui tamē cōsentire nō possunt: ī adultis tamē amētibus vel dormiētibus, qui nō consentiūt baptismo non dimittitur actuale: & item etiam nec originale. h. d.

¶ Sed adhuc q̄ritur, quare nō saltē originale pcm̄ amētibus & dormiētibus i baptismo, sicut paruulis, dimittat̄? Ad hoc est taliter rñdē-

¶ Glossa sequens obijcit, & dupliciter soluit.

dum, ꝙ Dn̄s, q totū hoīem saluum † fecit in sabbato, op⁹ imꝑfectionis e non nouit: & ob hoc peccata non ex parte, f sed ex toto dimittit. Præterea pœna originalis pcī, est carētia visionis g Dei: actualis vero pęna peccati, est gehēnę ꝑpetuę cruciat⁹: vñ si dimitteret̄ alicui primū altero nō dimisso, talis non careret visione Dei pp originale h dimissum, & cruciaret̄ i gehēna ꝑpetuo, pp reatū cr̄is actualis: sed hæc tāq̄ incōpassibilia i † sese minime patiuntur, immo sibi mutuo aduersant̄.

¶ Amentes vel dormientes baptizati, si ante dementiā vel dormitionē baptizari volebant, characterem suscipiunt: aliàs secus: coacti vero causatiue suscipiūt, hoc dicit vsque ad finem.

¶ Item q̄ritur, † vtrum dormiētibus & amētibus sacri saltē character in baptismate imprimatur, vt excitati à somno, vel ab ęgritudine liberati, nō sint denuo baptizādi. Sunt aūt nōnulli, q di cunt ꝙ sacr̄a, q ꝑ se K sortiunt̄ effectū, vt baptism⁹, & ordo, cęteraq; similia, non solū dormiētib⁹ & amentibus, sed iuitis & ɔtradicētibus, etsi nō quātū ad rem, l quātū tñ ad characterē cōferunt̄: cū nō solū paruuli, q nō consentiunt, sed & ficti, m q quāuis nō ore, corde tñ dissentiūt, recipiāt sacr̄m. Sed opponitur talib⁹, ꝙ q fuissent inuiti & reluctātes immersi, saltem rōne sacr̄i ad iurisdōnē ecclesiasticā ptinerent: vñ ad seruādā regulā fidei Christianę forent rōnabiliter compellēdi. verum id est religioni Christianæ † cōtrarium, n vt semper inuitus & peni-

a ¶ Absolute.] i. indifferēter. a ¶ *Ex hac solutione.*] Et ita oritur q̄stio ex solutione. sic ī. de vo. ex multa.

b ¶ *In consimilibus.*] Arg. ꝙ de similib. simile iudicium dēt esse. ī. de rescri. iter ceteras. & ī. de trāsl. Iter corporalia. & ī. de re iu in causis. & ff. de legi. non pñt. & C. de leg. l. vlt. & ī. de consit. vti. cu dilecta q̄a vbi eadē rō, & idē ius: vt ibi, & ī. ti. px cum Marthæ. §. fina.

c ¶ *Duplex.*] De confec. dis. 4. non ex quo.

d ¶ *Sine consensu.*] partiā. ī. de reg. iu. oīs res. sim de cōsec. dist. 4. filius Dei.

SED ADHVC Diuiditur iste §. Secūda pars ibi, Ad hoc. Abb.

e ¶ *Opus imperfectionis*] Duplicitatis. n. Deus aspernator est. 22. q. 5 q peierare paratus est §. ex his oibus.

¶ *Glo. seq. arg. alle. 2. iura in contrarium. Demum elicit tria argumenta.*

f ¶ *Ex parte.*] de conse. dist. 4. regenerāte. & de pœ. dis. 3. sunt plures. Et est arg. ꝙ si a. ā q. excōicatus est pluribus excōicationib. si absoluatur, oīno est absolutus Sed est ar. cōtra ī de sent. exc. cū ꝑ cā. 2. q. 3. c. si quē. §. ꝑuaricator. vel si crimina plura. Itē ar ꝙ nihil reputat̄ actū dū aliqd superest ad agēdum. 7 q. 1 nihil 3 C. di q̄ ipsis. C. ad Sylla. l. vlti. Et ar. ꝙ sniā nō dēt ꝑ parte valere, & pro parte non valere. ff. famil. ercisc. i hoc iudicio. 1 Itē nō valet ꝑ parte aliqd fieri nisi id totum fiat. ī. de ꝑcu. in causa. ff. pro derelicto. l. 3 ff. de transact. cum hi. sic nec liberat pignus, licet de parte debiti sit satisfactū. C. de distra. pign. quādiu. Et qui aliq̄d dēt facere, faciendo pro parte non liberatur. ff. de verb. oblig. in executionibus §. pe. Et impietas est, ab eo qui iustus est, dimidiam sperare ueniam, vt in præalle §. sunt plures.

ADD. Vnde (et) u.: Lege Dei pietas veniam non dimidiabit. Nam nihil aut totum te in remissione dabit.

g ¶ *Carentia visionis.*] Paruuli enim qui sine baptismo decedūt, in tenebris maneut. de consec. dist. 4. nulla præter. & pœna illa

h ¶ *Propter originale.*] Sed nōne pp actuale debetur carentia visionis Dei adulto? 4 Quid ergo expedit originale dimitti, cum etsi dim ttat, tñ debetur carentia visionis Dei ob aliud. s. actuale: nā & vbi aliqd debetur ex plurib causis, vna remissa, alia petitio restat: vñ qui repudiauit successionē pr̄i, vñ liberi, admittitur ad successionē ꝑ, vñ cognati ff. de succ. edi. l. 1. §. sed & videdū. & ar. ff. de sec. vrb pdio. si domus. ar. ꝑ & cōtra. ī. de cā pos pa. ttoralis. & ī de iudi exami nata. Sed pōt dici, ꝙ hæc rō superficialis est, & prima verior est: q̄a Deus opus imperfectionis nō nouit: q̄a in baptismo oīa crimina dimittunt̄ de conse. dist. 4 regenerante. Vel differētiā pro actuali reuera debet nō solum carētia visionis Dei, sed & maior pœna, & ita nō directe, sed pro originali debet nīs carētia visionis Dei directe, & sic nō prodest dimissio originalis pcī, cum postea actuale superueniat tāq̄ maius, de quo non pœnituit, q̄a q peccat in uno, factus est oīum reus. ī de re iu. desleat. Sed paruuli nullum pcm̄ hñt actuale, & iō nō est simile de amētibus & dormiētibus, q origina li & actuali grauant, & iō ēt originale nō tollit: quia nō ꝑdesset, hoc dēt ꝑbari, quo ꝑbato nō prodest. C. de ꝑbatio ad probationē. & ī. de of delega. cum contingat. in illa glo. quæ incipit, nota ꝙ non debet.

¶ *Glo. seq. ar. alle. 2. iura.*

i ¶ *Incompassibilia*] Arg. ꝙ eadē res nō operat̄ contrarios effectus. 57. dis. si quis i ægritudine. ꝑsumit. n ibi ꝙ peccata non sint dimissa, qui timore ægritudinis baptizat, q̄ ꝑsumptio non tollitur ꝑ baptismū, cū baptismus ipsam inducat, vñ nō operatur hos cōtrarios effectus. sic eadē res nō parit obligationē & liberationē. ff. de sol. q hoi em. §. vlt.

ITEM QVAERITVR. In prima ponit qō. In secūda, ibi, *Sunt autem quorundā opiniones.* In tertia, ibi, *Sed opponitur*; illi qōni opponit. In quarta: ibi, *Propter quod.* opinionis veritatē exprimit. In quinta, ibi, *Dormientes*, principaliter quæstionem soluit. Abbas.

k ¶ *Quæ per se sortiuntur.*] i. absque consensu accipientis. Lau.

l ¶ *Ad rem.* id est, quantum ad solutionem peccatorum: Ber.

m ¶ *Sed & ficti.*] vt 1. q. 1 sicut ficti. & de cōse. d. 4 solet qri. B.

¶ *Gl. seq. alle. tres canones. ꝑsignat unum cōtrarium, & dupliciter soluit.*

n ¶ *Contrarium.*] Ar. ꝙ ad fidē nullus dēt compelli inuitus, sed

† Aliàs i. ta: & dimitti, &c.

† perueniant.

† Aliàs i. t: qđ cū cōsensu ɔhitur, &c.

1 De hoc ī. de consec. cō complacet. Io. And.

2 De hoc ī. de pœnam. loā. And.

3 Ita vt sensisse aliqui B. Augustinus, cuius est hæc auctoritas, sed vide late per Soto li. 1. de natura & gratia c 14. & lib. 4 sent. dist. 45. q. 1 art. 2.

4 De hoc in constitutiōe Benedicti, q̄ icipit, Benedictus. Io. And.

† sanum, legitur vt plurimū ī antiquis codicib.

† Aliàs, in compossibilia.

5 Vide B. Thomā 3. par. q. 80. art. 9.

Vide B. Thomam 2. 2. q. 10. ar. 8 & ibi dem Caietanum.

sicut libera voluntate periit, ita libero arbitrio conuertatur. 45. di. de Iudaeis. & c. qui syncera. & 23. q. 5. ad fidem. Arg. contra 23. q. 6. c. 1. vbi dicitur quod Paulus coactus venit ad fidem. Sed illud diuino iudicio fuit factum, cuius facta ad consequentiam trahi non debent: specialeque in ipso fuit. vel ita: Paulus persequebatur fideles, & inter ipsa flagella mutatus fuit, & factus uolens. 23. q. 4. displicet vers. qualiter Paulus. & caetera.

¶ Glo. seq. ar. pro, & soluit, ponit opinionem Io.

a ¶ *Conditionaliter volens.*] Et sic coacta voluntas, voluntas est. 15. q. 1. merito quaeritur. & ita coactio conditionalis non impedit sacramentum baptismi, vt hic patet: sicut non impedit sacramentum ordinis. 74. d. vbi ista 45. dist. de Iudaeis neque sacramentum matrimonii. 22. q. 4. inter caetera. & infra de spon. veniens talia. nam iura sine interitu salutis aeternae possunt seruari infra de iureiur. si vero c. cum contingat. impedit tamen matrimonium spirituale. s. quod met. cau. perlatum sed ibi fuit iustus metus mortis. si qui cadit in constantem virum. in praedictis vero cocor. non fuit metus qui caderet in constantem virum, sed coactio quaedam conditionalis, quae non impedit matrimonium spirituale siue carnale: quia idem esset in vtroque. Sed nunquid ille qui conditionali coactio ne recipit ordinem, tenetur continere? Et videtur quod sic: quia coacta voluntas est voluntas. 15. q. 1. merito. maxime si dicat, quod votum est annexum ordini 28. di. diaconi. & 84. di. cum in praeterito. Satis videtur quod continere compellatur quia licet quodam modo inuitus ordinem susceperit, volens tamen fuit: vnde ratione illius indirectae voluntatis cogitur continere. Io. dixit, quod non cogitur: quia integritas corporis res est voti, & non praecepti 32. q. 1. integritas & s. quod met. cau. perlatum. nam continentia non est nisi voluntaria. 31. dist. ante triennium. & ar. 20. q. 3. praesens clericus. & sic ordinatus non habet priuilegium clericale: si tamen vult vti eo, pot. secus dicit in baptismo, quia illud est sacramentum necessitatis. similiter non valet testamentum eius qui iniustus testatus est. vel si testes teneant inuiti. ff. de testa. qui testamento. §. vlt.

b ¶ *Concilij Toletani.*] 45. di. de Iudaeis. cuius verba haec sunt.

c ¶ *Plus est.*] sic infra de simo. sicut. & infra de homi. Petrus & 2. q. 4. quia praesulatus. arg. ff. de arbi. non cogendum. in fi. C. de filiis fa. l. 1. li. 10. simile est in personis coniunctis quae agere possunt sine mandato. infra de rescri. nonnulli. & c. ex parte. ff. de procura. l. Pomponius. ad fi. sed contra mandatum non possunt. ff. eo. sed & hae personae.

¶ Glo. seq. quaerit ar. pro. secundo obiicit, & soluit.

d ¶ *Perdurare.*] Sicut infra de sen. exc. a nobis. nam semper durare praesumitur voluntas, nisi probetur mutata. s. de his quae vi metusue causa fiunt. placuit. & de proba. cum quis. & ff. de le. 2. l. Lucius. in fi. Sed quid si quis ab infantia fuit amens: nunquid proderit ei si baptizetur? arg. quod sic. ff. de legatis 2. cum pater. §. ii. ordo. quia perinde habetur ac si nunc sit infans. quia nullo peccato grauatur nisi originali. 1. q. 9. indicas. Sed quare amens vel dormiens non recipit sacramentum baptismi, & ille qui contradictione absoluta cum in baptismo non requiratur intentio baptizati, sed baptizantis. 1. q. 1. sicut fideli & de conse. dist. 4. solet. Hanc quaestionem quam mouet hic Io. soluit per istam, quia amentes & dormientes qui ante catechumini fuerunt, recipiunt bene sacramentum: qui vero semper inuiti fuerunt & contradixerunt, non recipiunt: vnde adhuc consentiunt inuiti. & nemo inuitus ad fidem compellitur, vt dicitur s. & c. sicut fideli. & c. solet. non dicuntur quia illi ore exprimunt, licet corde dissentiant, & ideo sacramentum recipiunt. quia ecclesia dare intendit. sed tale sacramentum non prodest ad remissionem peccatorum, nisi cum fictio illa recesserit. de con. se. dist. 4. tunc valere.

e ¶ *Non suscipiunt.*] Sed quid si excitati a somno ratum habeant: Non prodest: quia nihil recipit: & ideo non est quod ratum habeat, sed iterum baptizetur. Ber.

f ¶ *Tales.*] .s. catechuminos.

g ¶ *Obsistentem.*] Simile de consecr. dist. 4. quis a me. ff. ad c. consul. Ma. si filius. & ff. de acqui. haered. l. qui in aliena. §. si is. Ber.

Debitum.] Com. diuiso. Secundatibi, Respondemus. Abb. Sic.

CASVS. Quidam Iudaeus in mortis articulo constitutus, cum inter Iudaeos existeret, nec aliquem Christianum habere posset, seipsum in aquam immersit, dicendo, ego baptizo me in nomine patris & filij & spiritus sancti, amen: quaerit an iste sacramentum baptismi receperit? Respondet Papa quod cum inter baptizantem & baptizatum debeat esse discretio, sicut ex verbis Domini colligitur, qui dixit Apostolis: Baptizate omnes gentes in nomine patris, & filij, & spiritus sancti. praedictus Iudaeus est ab alio baptizandus: vnde et Dominus non a seipso, sed a Ioanne voluit baptizari: tamen si statim decessisset, ad patriam conuolasset non propter sacramentum baptismi, sed propter fidem quam habuit sacri. In baptismo illa spiritualis generatio celebratur, de qua dixit Dominus, Nisi quis renatus fuerit ex aqua & spiritu sancto, non intrabit in regnum Dei: sicut enim in carnali generatione alius est qui generat, & alius qui generatur: sic & in spirituali alius debet esse qui spiritualiter generat, vel generet, & alius qui spiritualiter generetur. No. quod differentia est inter baptizantem & baptizatum: quia nemo debet oriri a se. Item nota hic tertium genus baptismatis. s. baptismum flaminis. Item nota hic regulam Aristotelis, quod natura correlatiuorum est, quod simul non patiuntur se in eodem subiecto.

¶ Glossa sequens inducit duo similia, & vnum dissimile.

h ¶ *Discretio.*] Sicut inter praesentatum & praesentantem. s. de iu. pat. per tuas. alias per nostras, & inter dantem & recipientem. s. de instit. c. vlt. quia nemo oriri debet a se ipso 24. q. 1. di. licet mo. potest tamen apud semetipsum emancipari. ff. de adop. si consul.

i ¶ *A Ioanne.*] De consecr. dist. 4 per aquam. & cap. catechuminum.

k ¶ *Talis.*] scilicet Iudaeus ille. Ber.

l ¶ *Euolasset.*] De poen. dist. 7 c. vlt. ver. nullus expectet, quando peccare non potest.

m ¶ *Veritas ait.*] 1. q. 1. firmissime.

¶ Glossa

tus contradicens, ad recipiendam & seruandam Christianitatem aliquis compellatur. Propter quod inter inuitum, & inuitum, coactum & coactum, alij non absurde distinguunt: quod is, qui terroribus atque suppliciis violenter attrahitur, & ne detrimentum incurrat, baptismi suscipit sacramentum, talis (sicut & is qui ficte ad baptismum accedit) characterem suscipit Christianitatis impressum, & ipse tanquam conditionaliter a uolens, licet absolute non velit, cogendus est ad obseruantiam fidei Christianae: in quo casu debet intelligi decretum concilij Toletani, b vbi dicitur quod qui iampridem ad Christianitatem coacti sunt, sicut factum est temporibus religiosissimi principis Sisebuti: quia iam constat eos sacris diuinis associatos, & baptismi gratiam suscepisse, & chrismate vnctos esse, & corporis Domini extitisse participes: oportet etiam, vt fidem quam necessitate susceperunt, tenere cogantur: ne nomen Domini blasphemetur: & fides, quam susceperunt, vilis ac contemptibilis habeatur. Ille vero qui nunquam consentit, sed penitus contradicit: nec rem nec characterem suscipit sacramenti: quia plus est c expresse contradicere, quam minime consentire: sicut nec ille notam alicuius reatus incurrit, qui contradicens penitus & reclamans thurificare idolis cogitur violenter. ¶ Dormientes autem & amentes, si priusquam amentiam incurrerent, aut dormirent, in contradictione persisterent: quia in eis intelligitur contradictionis propositum perdurare: d & si fuerint sic immersi, characterem non suscipiunt e sacramenti. secus autem si prius catechumini extitissent, & habuissent propositum baptizandi. vnde tales, f in necessitatis articulo, consueuit ecclesia baptizare. Tunc ergo characterem sacramentalis imprimit operatio, cum obicem voluntatis contrariae non inuenit obsistentem. g

¶ Idem Meten. episcopo.

¶ Nemo potest seipsum baptizare, etiam instante necessitatis articulo.

CAP. IIII.

Debitum: & infra. ¶ Sane intimasti, quod quidam Iudaeus in mortis articulo constitutus, cum inter Iudaeos tantum existeret, in aquam seipsum immersit, dicendo: ego baptizo me in nomine patris, & filij & spiritussancti, amen: & infra. ¶ Respondemus, quod cum inter baptizantem & baptizatum debeat esse discretio, h sicut ex verbis Domini colligitur, dicentis Apostolis: Ite, baptizate omnes gentes in nomine patris, & filij, & spiritussancti: memoratus Iudaeus est denuo ab alio baptizandus: vt ostendatur, quod alius est qui baptizatur, & alius qui baptizat. Ad quod etiam designandum ipse Christus, non a seipso, sed a Ioanne i voluit baptizari: quamuis si talis k continuo decessisset, ad caelestem patriam protinus euolasset, l propter sacramenti fidem, & si non propter fidei sacramentum. In baptismo quippe illa spiritualis generatio celebratur, de qua veritas m ait:

Hic locus: perpetuam in pluribus vulgatis legitur: sed quod inter inuitum & non inuitum, coactum & coactum, &c.

Alias ita: vt ne, &c.

obseruationem.

intelligi illud decretum.

Scilicet 4. c. 56.

in tempore.

Haec omnia persequuntur latius hic Hostiensis, Ioannes And. & alij, quos videto.

receperunt.

criminis

vel

Alias ita: si fuerint sic immersi.

Alias ita: si fuerint immersi.

Id est, recipere praesumunt sacro exteriori.

Cap. 2. eo tit. in 3. compilat. V. de Sotum lib. 4. sen. dist. 4. q. 6. vnica. ar. 3. ver. circa secundum.

In codice Barbasiae ita: debeat distinctio personarum, &c.

Matt. 28.

Verbum Ite, deest in aliquot antiquis codicibus.

contulisset.

In recentioribus codicibus: & non propter, &c. sed ex antiquis restituimus vt est impressum.

regeneratio.

Dicit Abbas, quod haec concordantiae melius adaptantur ad verbum, euolasset. Io. And.

† Sicut enim

† per quã proles.

†, Indroducẽ.

† Nidrobeã.

† Cap. 3. eo.ti in 3. compilat. Vide B. Thomam 3. par. qõ. 60. arti. 4. 6. & 7. & q. 66. arti. 3. 4. & 5.

† aspersione

Matt. 18.

† Inclusa desunt in omnibus antiqs codicib. Vaticanis.

Ioan. 3.

† Scilicet Innocentius iij. in cõcilio generali Lateran. c. 4. & sc. 1. eo. tit. in 4. cõpilat.

† Vid. Leonem Papã nonum in epistola aduersus psumptiones Michaelis & Acrindani c. 29. & seq. vbi multa de odio Græcorũ i Latinos. adde Gennadium Scholariũ de primatu Papæ. cap. 5.

Glossa sequens inducit unũ simile.

a *In carnali*] Sicut alia est similitudo inter carnalẽ & spiritualẽ generationẽ: vt sicut vir nõ põt sibi filiũ legitimum carnalẽ q̃rere, cuius uxor mr̃ nõ sit, ita nec spiritualẽ, quin vxor eiusdẽ cõmater sit parentib. filius. 30. q. 4 si quis ex vno. & j. de cogna. spir. Martinus Bertam. Lau.

b *Referantur.*] natura n. correlatiuorũ est, q̃ simul nõ patiunt se in eodẽ subiecto. ar. 35 q. 1 c. 1 Lau.

N*On vt apponeres.*] Cõis diuisio. Secunda pars: ibi, *Respondemus*. Abb. Sicu.

CASVS Ecce, aliqs puer erat baptizãdus pp periculũ mortis: cũ aqua nõ posset hri nec sacerdos, aliqs simplicitate ductus liniuit puerũ in caput, & pectus, & inter scapulas saliuæ aspsione loco baptismi: q̃ritur an talis esset baptizatus? Rũdet Papa, q̃ cũ i baptismo duo sint necessaria. s. verbũ & elemẽtu, cum Dñs dicat: Nisi quis renatus fuerit ex aqua & spiritu sancto, nõ intrabit in regnum cælorũ: dubiũ nõ est, q̃ ille nõ est baptizatus, i quo defuit nõ solũ alterũ sed vtrũque. No. q̃ forma verborũ est de substantia baptismi. Itẽ non põt quis baptizari in alio liquore q̃ in aqua.

Gl. seq reci per cõtrariũ. & triplicitee exponit litteram.

c *Verbũ.*] 1. q. 1 detrahe, vbi de hoc. Ista duo necessaria sunt in baptismo aquæ: secus in baptismo sanguinis vel flaminis de consecr. dist 4 baptismi vicẽ Quod dicit, verbũ, sic intellige: si q̃s baptizat, & nõ dicit: in nomine patris, & filij, & spiritussancti, nõ est baptizatus: quia nec elemẽtũ nec verbu tantũ sufficiunt. Vel verbum i filius: quasi diceret, si qs baptizat & nõ addit, in nomine filij. non est baptizatus. de consec di 4. i synodo vel verbum. i. forma: quasi diceret, si nõ seruet forma q̃ tradit. s. eo. c. 1. & hic, nõ est baptismus.

d *Elementum.*] .i. aqua. & sic non est baptismus sine aqua.

e *Veritas ait.*] De consec. dist 4. proprie.

f *De elemento*] De conse. di. 4. c 1. & 1. q 1 c. firmissime. Hic. n exprimit forma baptismi: q̃ si obseruata nõ fuerit, nõ e baptismus. de hoc dictum en s eod. c. 1.

g *Vtrumque.*] .s. aqua, & verbum

L*Icet Græcos.*] Præmittit exordiũ. & duplicẽ narrat Græcorũ excessum. Secundo id fieri phibet. Tertio pœnã imponit. Secundã

Oportet uos nasci denuo: q̃a nisi q̃s renatus fuerit ex aqua & spiritu sancto, nõ itrabit i regnũ cęlorũ. Sicut ergo a i carnali [a] generõne, qua† ples ex viro & fęmia nascit, alius est q̃ carnaliter gignit, & alius q̃ carnaliter gignit: sic & in sacramẽtali generõne, qua soboles ex aqua & spiritusãcto renascit, alius dẽt esse q̃ spũaliter generet, & alius qui spũaliter generet: Sane cũ corpus exteri⁹ siue cũ cor iterius baptizat, oportet vt vtrobiq; paternitas & filiatio valeat inueniri, q̃b⁹ baptizãs & baptizat⁹ adinuicẽ referant. b

Idem Morosicã. episcopo.

Vbi deest uerbũ, uel elementũ, aqua, nõ est baptismi sacramẽtũ.

CAP. V

NI vt apponeres: & j. Postulasti, utrũ paruuli sint p Christianis habẽdi, quos i articulo mortis cõstitutos, pp aquæ penuriã, & absẽtiã sacerdotis, aliquorũ simplicitas i caput & pectus, ac iter scapulas pro baptismo saliuæ cõspersione † liniuit. Rñdemus, q̃ cũ i baptismo duo semp, videlicet, uerbum c & elementum, d necessario requirant, iuxta quod d̃ uerbo veritas e ait: Eũtes i mundũ uniuersũ [p̃dicate †Euangeliũ oĩ creaturę, &] baptizate oẽs gentes in noĩe patris, & filij, & spiritussancti: eadẽq; dicat de elemẽto: f Nisi q̃s renatus fuerit ex aqua & spiritu sancto, nõ intrabit in regnũ cælorũ: dubitare non des, illos verũ nõ habere baptismum in q̃bus nõ solũ utrũque g prædictorum, sed eorum alterum est omissum.

Idem in concilio generali.

Baptizatos a Latinis, Græci rebaptizare non debent.

CAP. VI.

LIcet h Græcos dieb⁹ nostris, ad obediẽtiã sedis Apostolicæ reuertẽtes, i souere ac honorare uelimus, mores ac ritus eorũ (in quãtũ cũ Dño possumus) sustinẽdo: in his tñ illis deferre nõ uolum⁹, nec debem⁹, q̃ periculum generant animarũ, & ecclesiasticæ derogãt honestati. Postq̃. n. Gręcorum ecclesia, cum quibusdã cõplicibus & fautorib⁹ suis, ab obediẽtia sedis Apostolicæ se subtraxit, itã tũ Græci cęperunt abominari Latinos, q̃ inter alia, q̃ in derogationem eorũ impie committebant, si qñ sacerdotes Latini super eorũ celebrassent altaria, non † prius ipsi sacrificabãt in ipsis, q̃ ea tamq̃ i per hoc inquinata, lauissent: baptizatos ẽt à Latinis, ipsi Græci rebaptizare, ausu temerario p̃sumebãt: & adhuc (sicut accepimus) q̃dam hoc agere nõ uerent. Volẽtes igit tñ scãdalũ ab ecclesia Dei amouere, sacro suadẽte cõcilio districte p̃cipim⁹ ut talia decętero nõ præsumant, conformantes se tãquam filij obediẽtiæ, sacrosanctę Romanę Ecclesię matri suę: vt k sit unũ ouile, & unus pastor. Si q̃s aũt talẽ quid p̃sumpserit, excõicationis mucrone pcussus, ab omni officio & beneficio ecclesiastico deponat. l

TITVLVS XLII.

De presbytero non baptizato.

Ex cõcilio apud Cõpendium. †

Si non baptizatus ordinatur, ordinis characterem non recipit.

CAP. I.

SI quis presbyter ordinat⁹, l deprehenderit se non esse baptizatũ, baptizetur, & iterum ordinetur. m

Inno. tertius epo Cremonen.

Omissio baptismi non nocet credenti probabiliter se esse baptizatum.

CAP. II.

APostolicã † sedem cõsulere decreuisti: & j.

ibi, *Volentes*. Tertia ibi, *Si quis*. Abbas Siculus.

CASVS Postquã Græci se subtraxerunt ab obediẽtia ecclesiæ Romanæ in tãtũ cœperũt abominari Latinos, q̃ inter alia q̃ sic eos cõmittebãt, si qñ sacerdotes Latini in eorũ sacrificassent altaribus, non prius sacrificabant in ipsis, q̃ ea, tãquã per hoc polluta, lauissent & baptizatos à Latinis p̃sumebãt ausu temerario rebaptizare: Præcipit Papa, vt talia decætero nõ p̃sumãt, cõformãtes se tãquã filij obedientiæ Romanæ Ecclesiæ matri suæ, vt sit vnum ouile, & vn⁹ pastor. Si quis tale quid p̃sumpserit, excõicationis sñia pcussus, ab oĩ officio & bñficio ecclesiastico deponat. No. ritus Græcorũ reprobatos: quia mẽbra debent cõformare se capiti suo. Item ipso iure sunt excõicati, qui hæc faciunt, quæ hic prohibentur.

h *Reuertentes.*] De iure enim ecclesia, Græcorũ subiecta est Rom. ecclesię. 24. q. 1. rogamus.

i *Tamquam per hoc.*] dictum est s. de maio. & obe solitæ.

k *Vt sit vnum.*] s. de maio. & obed. solitæ. circa fi.

DE PRESBYTERO non baptizato.

Viso de baptismo, quia aliqui sæpe promouentur, non baptizati ad ordines, de quibus dubitari poterat utrum essent uere, ordinati uel an deberent baptizari: merito post præcedentem subicitur iste. Ab.

De hac materia tractatur 1. q. 1. si quis confugerit. & ca. si quis per ignorantiam.

SI quis.] Breue est, & hoc summar c. si j. eod Abbas Siculus.

CASVS de se patet. No quod de iure nõ fit, pro non facto habetur.

l *Ordinatus.*] de facto q̃ qui de iure ordinatus non est, presbyter nõ est cẽsendus vt 1. q. 1 si quis confugerit. & c. si quis per ignorantiam.

m *Iterum ordinetur.*] Et hoc patet, q̃ nullum ordinẽ recepit. j. eod, ueniens. quia baptismus est ianua omnium sacrorum. 32. dist præter §. verum. & j eod. veniens. si ergo primo ordinem suscepisset, iterum non esset ordinandus. 1. quæstio. 1. quod quidam. Ber.

A*Postolicam.*] Primo ponitur decisa consultatio. Secundo responsio: ibi, *Inquisitioni*. Abbas Siculus.

† In aliquot vetustis codicibus, & in cõcilio ita, nec uolum⁹, nec debemus, &c.

† In concilio ita, non prius ipsi sacrificare volebant in illis, &c.

† Et illius & altarã oĩum ecclesiarũ, mr̃ est Romana ecclesia & magistra. de summ. Trin. & fi. catho. c. 2. ad fi. & alibi sæpe.

† Hę duæ glossulæ nec sunt Bernardi, nec hñt in vetustis codicibus.

† Aliàs, suspẽdatur, sed in cõcilio, & in antiqs codicibus legitur, deponatur.

Cap. 15. vt ait Burchard⁹ li. 4 decre c. 74. & lao par 1. cap. 451. refert ẽt c. 1 eod. titu in 1. compilat. Et vide B. Thomam in additionib. 3. par. q. 35. arti. 3.

† Antonius Augustinus ait scribẽdũ, Innocẽtius ij. sed Vaticani. iij. habent.

CASVS. Quidã sacerdos credẽs se baptizatũ, & in fide baptismi psistẽs, mortuus est: postmodũ cõpertũ est, q nõ fuerat baptizatus: qsitũ fuit à Papa, vtrũ ecclesia dẽret eũ hĩc p baptizato, vt pro eo posset orare: Rñdet Papa, q si psbyter iste i fide sanctæ mris ecclesiæ, & i cõfessione nois Christi pseuerauerit, ab originali pcõ solutus, gaudiũ cælestis patriæ fuit adeptus: In viij. libro Augustini de ciuitate Dei legit: Baptismus inuisibiliter ministrat, quẽ nõ cõtẽptus religiõis, sed terminus necessitatis excludit: & in li. Beati Ambrosij de obitu Valẽtiniani idẽ legit: & sic hmõi qstionibus sopitis, ecclesia põt pces & hostias Deo offerre pro psbytero memorato. No. q p fidẽ quã quis hẽt de baptismo, licet non sit baptizatus, sed in fide il la decessit, saluatur.

Glossa sequens signat contrarium, & soluit.

a *Ab originali.*] & ẽt ab actuali pcõ. de cõsec. dist. 4. cathecuminũ. Sed ꝯ de cõse. d. 4 firmissime. & 1. q. 1. firmissime. i q bus dr, q sine baptismo nullus saluatur: qđ verum est de eo q põt baptizari, & nõ baptizat: iste vero credebat se baptizatũ, & i fide illa saluat: & i. de nõ contẽpsit. Et est triplex baptismus. s. flumi nis, & flaminis, & sanguinis. hic aũt baptismo flaminis inuisibili baptizat' fuit, p fidẽ quã habuit de baptismo. i. ꝯ. ti. prox. debitum.

b *Augustini.*] prout hẽs de cõsec. dist. 4. baptismi vicẽ. & c. catechuminũ. & c. si dubito. aliàs, non dubium.

c *Beati Ambrosij.*] Legit beatũ Ambrosiũ dixisse de Valentiniano, q dum pperaret ad baptismũ in itinere decessit: Ventrẽ meũ dolet: eo q quẽ regeneraturus erã perdidi: ille tñ gratiam quã poposcerat nõ amisit. Lau Sic ergo patet, q iste p solã fidẽ, quam habebat de baptismo, saluatus est. Iste credebat se sacerdotẽ fuisse, sed nõ erat in ueritate, ꝯ. eo. c. prox. ꝯ. eo. c. pxi. Nam qđ cõncedebat nõ in veritate: sed quo ad se bene cõsiciebat, & quo ad alios, q hoc credebant: & tã quã verum sacrm conficere: si bi & recipientibus ab ipso, credo q pficiebat. De hac materia dĩ s. de elect. dudum 2.

¶ Vnde inqsitioni tuę taliter rñdem', q psbyterũ, quẽ sine vnda baptismatis extremũ diẽ clausisse significasti: qa i sanctę matris ecclesię fide, & Christi nois ꝯfessio ne pseuerauit, ab originali[a] peccato solutũ, & cęlestis patrię gaudiũ eẽ adeptũ, asserimus icunctãter. Lege su p octauo libro Augustini[b] de ciuitate Dei, vbi iter cætera legit: Baptismus iuisibiliter ministrat, quẽ non ꝯtẽpt' religionis, sed terminus necessitatis excludit. Librũ ẽt beati Ambrosij[c] de obitu Valẽtiniani idẽ asserẽtis, reuolue. Sopitis igit qstionibus doctorũ, patrũ snias teneas: & in ecclesia tua iuges preces, hostiasq; Deo offerri iubeas pro psbytero memorato.

¶ Innocentius iij. Fertarien. epo.

¶ *Non baptizatus ordinari non potest: & si de facto ordinetur, non recipit ordinis characterẽ, licet credatur baptizatus.*

CAP. III.

VEniens ad Apost. sedẽ lator psentiũ, nobis exposuit, q cum ad gradũ sacerdotij ascẽdisset, cõperit tãdẽ q nõ fuerit ꝯm formã Euãgelij[d] baptizatus, vñ nos eũ rite fecimus baptizari. ¶ Cumq; super ordinib' fuisset diutius disputatũ, qdã i eã declinaue runt sniam, vt cũ baptism' sit fundamentum oium sacrorum,[e] ante susceptionẽ baptismi nõ suscipiat aliud sacrm: qm vbi fundm non est, supædificari[f] non põt. Porro ꝯ videri posset: Nã cum qs non solũ p[g] sacrm fidei, sed p fidẽ ẽt sacri, efficiatur, pculdubio mẽbrum Christi: & q Christum hẽt p fidẽ,[h] ẽt si baptismũ nõ habeat, hẽt vtique fundm. pter qđ aliud poni nõ põt, qđ est Christus Iesus: super ędificare posse vr, sicut salutifera opa, sic & qlibet ecclesiastica sacra: cum illud nõ sit gñaliter verũ, neque de nouis[i] neque de veteribus[k] sacris, q baptism' sit fundm illorum: qm & sacrm coniugij,[l] & Eucharistię, à nõ baptizatis[m] recipi põt. Prędterea sacrm ordinis nõ solũ pontificalis, sed sacerdotalis ẽt & Leuitici ex institutione sua pcessit baptismum: p quod forsitan vr,[n] q ante baptismũ hmõi ordines possent rite cõferri, maxime his q baptizati esse credunt. ¶ Quia vero in cõcilio apud Cõpendiũ[o] legit cõstitutum: q si qs in psbyterum ordinat', deprẽhẽderit se nõ esse baptizatũ, baptizet, & iterũ ordinet: Nos circa latorẽ psentium i hoc dubitabili casu, qđ tutius est sequentes: Mãdamus, quatenus ipsum p singulos ordines, vsq; p ad sacerdotium pmouere procures, & permittas eum in sacerdotio ministrare:[q]

CASVS. Quidã credẽs se baptizatum, & in fide baptismi ... praecessit baptismum: per quod vr q ẽt ante baptismum hmõi ordines possint rite cõferri, maxime his q baptizati credũtur: His pmissis dicit Papa, q cum in concilio apud Compendiũ sit constitutum, vt si qs in psbyterum ordinatus deprehẽderit se nõ esse baptizatum, baptizetur, & iterum ordinet: mãdat Papa quatenus iste per singulos ordines, vsq; ad sacerdotiũ ordinet, & ministret in officio sacerdotis: qa non intelligit iteratũ, qđ ambigit esse factũ: nec de sacro male sentitur, cũ illud nõ cõtẽptus religionis, sed necessitatis articulus ipediuit: Si n. aliqs natus est de christianis parentibus, & inter christianos fideliter cõuersatus, psumit, q fuerit baptizatus, vt hmõi præsumptio pro certitudine habeatur, donec in ꝯrium manifestis cõstiterit argumẽtis. No. q baptismus est fundamentũ oium sacrorum, ita vt q hunc non hẽt, ad ordines non poterit pmoueri. Itẽ nõ intelligit iteratũ, qđ nescit eẽ factũ. Itẽ psumit baptizatus, q iter christianos tãquã fidelis fuerit cõuersatus: in ꝯ hmõi præsumptiones pbatio admittitur: Et sic no. hic, q violẽta præsumptio recipit probationem in ꝯrium.

d *Euangelij.*] Ite p mundum vniuersum, baptizate oẽs gentes in noie patris, & filij, & spiritus sancti. qua habes ꝯ. tit. pxi. non vt apponeres & ea. debitum. de conse dist 4 proprie.

e *Omnium sacramentorũ.*] 32. di. c. præter. § verũ. Ber.

f *Superædificari.*] 1. qõ. 1. cum Paulus.

g *Per sacramentum fidei.*] In cuius pceptione gra cõfertur: secus in sacro matrimonij, quod est etiã apud infideles. ꝯ. de diuor. gaudemus. & 26. dist. deinde opponitur. & ꝯ. de tran flac quanto.

h *Habet per fidem.*] quam qs hẽt de ipso sacro, licet ipsum sacrm non habeat, sed credat se hre. ꝯ. e. c. px. & ꝯ. t. pxi. debitum. & ita talis baptismus dr baptismus flaminis. idem est in baptismo sanguinis, p quẽ saluati sunt innocentes.

i *De nouis.*] idest, de sacris noui testamenti.

k *De veteribus.*] idest de sacramentis veteris testamenti.

l *Coniugij.*] ꝯ. de diuor. gaudemus. & c. qstum. & 26. dis. deinde.

m *A non baptizatis.*] s. baptismo fluminis, sed baptismo flaminis baptizatis, cum illi quo ad gratiam, bapt zati intelligãtur. & accipere possunt sacramentum Eucharistiæ.

n *Videtur.*] sed non est verum q conferatur: vt ꝯ. patet. sed al le. dicit hoc.

o *In concilio apud Compendium.*] ꝯ. eo. c. 1. & hic ponit qõnis solutionem, per concilium apud Compendium celebratum.

p *Vsque.*] inclusiue per hoc quod sequitur.

q *Glossa sequens obijcit & soluit. demum quarit, & respondet.*

q *Ministrare.*] Sed obijcit: ille credebat se baptizatũ, & sic habebat sacrm fidei: ergo fuit ordinatus. ar. ꝯ. eo. c. prox. & ꝯ. eod. c. 1. quare ergo ordinat. cũ p hoc fiat iniuria sacro. 1. q. 1. quod qđ: Hæc obiectio nõ ualet: qa licet qs habeat sacrm per fidẽ, quãdo incipit scire se non hre sacrm baptismi, & contemnit illud accipere, statim amittit sacrm fidei: vñ iterum ordinat: qa certus

Vide Sotũ lib. 4. sen. di. 26. q. 2. art. 3. circa finem. & B. Thomam citatum supra hoc titu. cap. 1.

V *Eniens.*] Pro summa accipe. c. j. ꝯ. eo. Primo ponit de baptismo tradito ei qui non fuerat rite baptizatus. Secundo: ibi, *Cumque.* circa ordinem allegat pro, & contra. Tertia: ibi, *Quia vero.* distingue. Ab.

CASVS. Quidã credẽs se baptizatum ꝯm formã ecclesiæ promotus fuit vsque ad sacerdotium: tãdẽ inuenit, q nõ fuerat ꝯm formã ecclesiæ baptizatus: accessit ad Papã hoc sibi exponẽs: vñ Papa fecit eũ rite baptizari: postea disputatũ fuit sup ordinib. vtrum eos ordines suscepisset: Et qda dicebãt, q cum baptismus sit ianua oium sacrorum, ante baptismum nõ suscipitur aliud sacrm: qa vbi fundm non est, superædificari nõ põt. Sed ꝯ vr, q per solam fidem baptism efficitur qs mẽbrum Christi: & qui Christum hẽt per fidem, ẽt si baptismum nõ habeat, hẽt vtique fundm: & ita superædificari posse vr, sicut salutifera opera, sic & quælibet ecclesiastica sacra. præterea sacrm ordinis pontificalis, & sacerdotalis, & leuitici ex institutione sua

absolutum.
Aliàs su p octauũ librum.
articulus.
sententiam.
Domino.
Cap. vnicũ eo tit. in 1. cõpil.
fuerat
In codice Barbatiæ 1. a. Cõque super ordinibus ibi, Cũ que. circa ordinem allegat pro, & contra.
bis fuisset aliquãdiu disputatum.
Hoc est, credebat se conficere.
Aliàs l. ta: pptere quod forsitan videtur.
Post verbum, creduntur, aliquotam tiquis sequitur ita: & ista & ratio, quia nonnulla omisit hic Raymundus, quæ sunt in veteri cõpilatione.
Immo in matrimonio gratia confertur, & ꝯrium dicere est hæreticũ cõcilium Trident. sessio. 24. de sacro matrimonij cano. 1. Domi. Soto 4. sen. dist. 26. q. 2. art. 3.
Vide Sotũ 4. sent. dist. 12. q. 1. art. 3.
Vide quos citaui ꝯ. eo. ti. cap. 1.

certus est, q nō receperat ordines añ baptismū: Sed quæ forma seruabit circa istū, si oīno certum esset q nō fuit baptizatus? Tūc cōis forma seruabit, quā habes ī. tit. px nō vt apponeres. sed si illud hr̄ dubiū, seruabit forma illa ī. tit proxi c.i.
a *Intelligitur itera vm.*] sic de consec. dist. 4. solemnitates.
Gl. seq. querit et respōdet.

Arg. contra 15. q. 1. inebriauerunt Loth ff. de furt. verū. Item arg. q qui occasionē damni dat, damnū dedisse vr̄. 50. dist. sæpe. ff. ad leg. Aquil qui occidit. § in hac. & hæc pœna erit ad arbitrium iudicis, ex quo non determinatur. ī. de offic. deleg. de causis. sed ī imponitur certa pœna trium mensium.

b *Nec male.*] Tacita responsio vr̄, quasi dicat, licet dicamus istum baptizandum, non ideo male sentimus de sacramēto baptismi. quia si aliquis in articulo mortis velit baptizari, nec est qui velit eū baptizare: pp hoc non minus erit saluus, ī. tit. proxi. debitū, de consec dist. 4. catechuminū. cum illud non religionis contemptus, sed necessitatis articulus impedit.
c *Necessitatis.*] vel ignorantiæ facti, quæ excusat. ī. c. prox.
d *Contrarium probaretur*] Nota violentā præsumptionem admittere probationē in cōtrariū. 35. q. 3. extraordinaria. & 27. q. 1. nec aliqua ī. de pb. proposuisti. & ca. causam matrimonij. B.

DE CVSTODIA Eucharistiæ, &c.

In præcedentib. titulis visum est qualiter Eucharistia cōsecratur: ideo merito subijcitur de ipsius custodia. Et quia in baptismate vtimur chrismate: vt in c. 3. de sacra vnct. et supra visū est de baptismo, ideo additur hic de custodia chrismatis, & generaliter de custodia omnium aliorum sacramentorum. Abb. Siculus.

De hac materia tractatur 23 dist. c clerici qui comā, vsq. ad fi. de c usec dist. 2. qui bene. & cap si quis per necessitatem. & in alijs c. & 1. q. 1 interrogo.

Tatuimus.] Primo statuit. Secundo rationē submittit. Tertio addit pœnam. Secunda ibi, *Ne possit*. Tertia ibi, *Si vero*. Abbas.

CASVS. Statuitur in hoc capitulo, q chrisma & Eucharistia custodiātur sub clauibus: & si is ad quē pertinet corū custodia, ea incaute dereliquerit, tribus mēsib. ab officio suspēdi debet. & si inde aliquod nefariū contigerit, grauiori pœna puniatur. No. q chrisma & Eucharistia sub clauibus custodiri debent. Item si per culpā alicuius aliquod nefandū eueniat, puniri debet ac si fecisset. Et sic no. hic, q qui occasionem damni dat, damnum dedisse videtur.
e *Fideli custodia.*] Simile ī. de cele. Miss. sane. & per laicos ad infirmos non debet deferri Eucharistiæ sacramentum, sed presbyter hoc facere debet. de consec. dist. 2 peruenit. vel per diaconum si necesse est. 93 dist. præsente. & c. diaconus secūdum formā quę traditur ī. de cele Mis sane §. sacerdos vero.
Glo. seq. alleg. duo iura pro, in contrarium alleg. alia duo. Item secundo arg. alleg. duo iura. si seci. per q.
f *Grauiori.*] Arg. q pp culpā tenetur quis ad omnia illa, quę sequuntur ex illa culpa. 31. q. 2. de neptis. & 1. quæst. 1. placuit.

quia nō intelligit a iteratū, qđ ambigit esse factum: nec male b de sacro sentitur, cū illud nō religionis cōtēptus, sed articulus necessitatis c excludit. Et certe de illo, qui natus de Christianis parētibus, & inter Christianos est fideliter cōuersatus, tā violenter pīumitur q fuerit baptizatus, vt hęc pīumptio pro certitudine sit hñda, donec euidētissimis forsitan argumētis cōtrium probaretur. d

TITVLVS XLIIII.

De † custodia Eucharistiæ, chrismatis, & aliorum sacramentorum.

Innocētius iij. in cōcilio gñali. †

Eucharistia & chrisma debēt fideliter sub clauibus custodiri: et contrafacientes sunt puniendi.

CAP. I.

STatuimus, vt in cūctis ecclesijs chrisma & Eucharistia, sub fideli e custodia clauib. adhibitis cōseruētur: Ne possit ad illa temeraria man⁹ extēdi, ad aliqua horribilia vel nefaria † exercēda. Si vero is, ad quē spectat custodia, ea icaute reliq̄rit, trib⁹ mēsib. ab officio suspēdatur: & † si p eius incuriā aliqd nefandū inde cōtigerit, grauiori f subiaceat vltioni.

Idem in eodem.

Supellectilia in ecclesijs poni non debēt, nisi necessitas vrgeat. hoc dicit primo. Ecclesia debent sua vasa & vestimenta munda tenere. hoc secundo.

CAP. II.

REling nolumus icorrectū, q quidam clerici ecclesias g sic exponūt supellectilib. proprijs, & ēt alienis, vt potius domus laicę, q̄ Dei basilicę videant: nō cōsiderātes, q Dñs nō sinebat, vt vas trāsferret per templū. Sunt & alij, qui nō solū ecclesias dimittūt incultas, verumēt vasa ministerij, & vestimenta h ministrorū, ac pallas altaris, necnon & ipsa Corporalia tā immūda relinquūt, q̄ interdum aliquibus sunt horrori. Quia vero zelus nos comedit domus Dei: similiter prohibemus, ne hmōi supellectilia in ecclesijs admittant, nisi pp hostiles incursus, aut icedia repētina, seu alias necessitates vrgētes ad eas oporteat hri † refugiū: sic tñ, vt necessitate cessante, res in loca pristina reportent. Pręcipimus quoq;, vt oratoria, vasa, Corporalia, & vestimēta pdicta, mūda & nitida conseruent. Nimis .n. vr̄ absurdum, in sacris sordes negligere, quę dedecerent ēt in profanis. i

TITVLVS XLV.

De † reliquijs & veneratione sanctorum.

Alexander tertius.

Sine Papa licentia non licet aliquem venerari pro sancto.

CAP. I.

AVdiuimus, † q qdā inter vos diabolica fraude decepti, hominē quēdam ī potatione & ebrietate occisum, quasi sanctum (more

REliqui.] Recitat duos excessus, cōtra quos secundo prouidet. Secunda ibi, *Quia*. Abb.
CASVS. Quidā clerici ecclesias supellectilib. suis & ēt alienis, sic exponūt vt potius videantur domus laicorū, q̄ ecclesiarū: Sūt & alij, qui ecclesias dimittūt incultas sine immundas, & ēt vasa ministerij, vestimēta & pallas altaris, & corporalia tum immunda relinquūt, q aliqbus interdū sunt horrori: vñ pcipit Papa, q hmōi supellectilia i ecclesijs nō ponant, nisi necessitate instāte, sic tñ. vt ea cessāte de ecclesijs remoueant. præcipit ēt, vt oratoria, vasa, et corporalia, & vestimēta pdicta munda & nitida cōseruent: absurdū est. n. in sacris hmōi sordes negligere, q̄ dedecerēt etiā in vestib. priuatorū. No. q necessitas facit licitū, qđ aliàs esse illicitum. Item cessante causa, cessat effectus. Item ecclesia & ornamēta ecclesiarū, mūda & nitida sunt seruanda, & supellectilia in ecclesiis non sunt ponenda nisi ex causa.
g *Ecclesias*] in ecclesijs tñ pōt & debet iudiciū ecclesiasticū exerceri. 2 q. 2 præceptum. sed non sæcularia, ī. de immu. ecclesiarum, c. 1.
h *Vestimēta.*] Vestimenta ecclesiæ honesta & mūda debent esse. de consec dist. 1. vestimēta.
i *In profanis.*] i priuatorū uestibus. Et ita est arg. q clerici debēt incedere ornati uestibus, nō tñ ad iactātiam. 21. q. 4. ōis iactantia. q a dissolutos & fractos vestib. nō recipimus 41 dist. parsimoniā. & incompositio corporis qualitatē indicat mentis, vt dr̄ ea. dist. §. vlt. in fi nec tamē prōhibitas portare debēt, ī. de vita & ho. cle. clerici.

DE RELIQVIIS ET veneratione Sāctorū.

Viso de custodia Eucharistię & chrismatis, & veneratione sacrorum sacramentorum, merito subijcitur rubr. de reliquijs & veneratione sanctorum. Abbas.

De hac materia habetur 11. quæst. 1. si quis dixerit. 50. dist. si quis præpostere. de consec. dist. 1. loca.

Vdiuimus.] Primo narrat factum quod audiuit. Secundo illud improbat ibi, *Cum vix*. Tertio illud prohibet ibi, *Illum ergo*. Abbas Siculus.

CASVS. Quidā diabolica fraude decepti, quendam in ebrietate occisum, quasi sanctum venerabātur, cum etiam pro talibus in ebrietate occisis ecclesia vix orare permittat: cum dicat Apostolus: Ebriosi regnū Dei non possidebunt. verumtā mādat Papa, q illū de cætero colere nō præsumant.

† De custodia Eucharistiæ, & aliorū sacramentorum.
† Lateranēsi c. 20. & c 2. tit. de baptismo, & eius effectu in 4. cōpil. vide cōcil. Tridē. sess. 13. c. 6. de asseruando sacræ Eucharistiæ sacro.
† nefanda
† In codice Barbatię ita: & si p eius incuriā aliqđ nefandū cōtigerit, deinde grauiori &c.
† Scilicet cōcil. Latera. c. 19. & c. 1. tit. de immu. eccl. in 4. compil.
† De materia huius gl. vide oīno B. Thomā 3. par. q. 82. ar. 3.
† habere
† Vide Nauar. in Manuali de Horis canonicis vbi late disputat hūc articulū.
† In codice Barbatiæ ita: quas dedecerēt in pfanis sustinere.
† Vide oīno concil. Trid. sess. 25. tit. de inuocatione, ueneratione, & reliquijs sāctorū, & sacris imaginib. & B. Tho. 3. par. q. 25. art. 6.
† Cap. vnico, tit. de vener. sanctorū, in 3. compil. Et de materia uide oīno Zanchi. tract. de hæret. cap. 22. & Cassa. i catalogo gloriæ mūdi par. 3 cōsideratione 44 cum multis sequētibus. adde Melchiorē Canum li. 5. c. 5. de locis Theolog.

de cætero colere nõ pſumãt:qa & ſi p eũ miracula fierẽt ſine auctoritate Rom Eccl.nõ liceret,p sãcto venerari.No.ꝙ ebrietas eſt mortale peccatũ.Itẽ nullus debet venerari,ᶐtuncũque miracula p ipſum fiant, niſi prius à Rom. Eccleſia approbet.

Gloſſa ſeq recitetur per q.quando eccleſia orat,&c.

a *Cũ vix.*] q.d nõ ſol eiuſu: qa tũc nõ orat eccleſia ,p eo ,cũ ebrietas fuerit mortale peccatũ,vt puta aſſidua de cõſe.diſ.5.nullus & 25.diſ. §.1 aliàs,ex demũ.& 35. diſt.eps. ſecũ cũ ebrietas fuerit veniale pctm̃,ᵗ25. diſt.5.aliàs.ver quotiẽs.

Gl. ſeq fortificat textũ.

b *In ebrietatibus.*] In ebrietate nõ potuit demereri.15 q 1.ſane.& c. ſi concupiſcẽtia . ita nec meritum augeri.arg hic & 22.q 4. vnuſquiſque.

c *Miracula.*] Qm̃ miracula fiũt aliqñq.p malos. 1.q.1.teneamus. iõ non dẽt venerari ,p sãcto qſquis miracula facit, niſi ab Eccl.Ro. prius fuerit p teſtes lrĩmos approbatus,vt hic dicit,& j.c proxi.,& ſ.de teſti.venerabili.vbi teſtes ſuper vita & miraculis recipiunt : qa quẽ ipſa reprobat,reprobãdus eſt: & quẽ approbat,approbãdus ẽ. 24.q. 1.hęc eſt fides & c.qm̃ vetus. & q.2. ſane profert.

Cum ex eo] Ponit duplicẽ exceſſũ,quẽ,prohibet diſtinguẽdo inter veteres & nouas reliquias: ibi , *Ne in poſterũ* . Tertio fraudes p platos,phiberi pcipit·ibi,*Prælati.* A.S:c.

CASVS. Quidã exponũt religas sãctorũ venales, & eas ĩdifferẽter oñdut, pp quod ſæpe detrahit Chriſtianæ religioni:vñ ſtatuit cõciliũ,vt antiq̃ reliquiæ decætero ex capsã nullatenus exhant , nec exponant venales.Inuẽtas de nouo nullus venerari pſumat , niſi prius à ſede Apoſ.fuerint approbatæ:nec plati eccleſiarũ pmittant aliquos decipi hmõi falſis figmẽtis,: ſicut i pleriſq; locis occaſione q̃ſtus fieri cõſueuit.No.ꝙ reliquæ venales exponi nõ debẽt.Itẽ reliquię venerari nõ dẽnt ſine auctoritate Apoſtolica

d *Venales*] Quod eſſe non debet:quia reliquiæ ſanctorum martyrũ,vel ipſi martyres vendi non poſſunt.C.de ſacroſ.eccle.nemo.qa res ſacra nõ recipit æſtimationẽ. ff de re diui.ſacra loca.§ vlt.& ideo non põt vendi : quia vẽditio ſine pretio nõ cõſiſtit.Inſt.de emp.& vẽd.§.pretiũ.& ff eo l.2 § ſine pretio. Et ſpiritualia vendi nõ poſſunt,nec ſpiritualib.annexa.j.de ſimo.querelã.& ſ.de iure pat. de iure:immo qui ſpiritualia vendit,capitale crimen cũ ſimonia cõmittit.1.q.1.qui ſtudet. ideoq; reliquiæ ſacræ vendi prohibentur,vt j.ſequ tur.

e *Auctoritate*] vt ſ eod.c.prox. receptis teſtibus ſuper vita & miraculis illius,ſ.de teſti.venerabili.

Eph. 5.

1 Vide B. Thomã 2. 2.qõ.150. art. 2.

† Scilicet Latera.ca. 62. & c 2. tit.de immun.eccl. in 4 cõpil.

† Vide olno cõcilũ Trid.ſ.citatum c 1 hoc tit. & Sylueſtrũ, in ſumma verbo, reliquiæ.

2 Vide B. Thomã 2. 2.qõ.178. art 2.

† comprobatæ

† In codice Barbatiæ,& i cõcilio ita: non pmittãt eos de cætero, q, &c.

† Vanis,legit in cõcilio . in aliquot antiqs Gregorij libris vtrũq; vox deſideraĩ.

† De materia vide B. Thomã 2. 2 q.147.& late Couarruu.lib 4. vari.reſol. c.10.

infideliũ venerant:Cũ vix a p talib. in ebrietatib. b pemptis, eccleſia pmittat orare: dicit.n.Apoſt. Ebrioſi regnũ Dei nõ poſſidebunt. Illũ ergo nõ pſumatis decętero colere:cũ ẽt ſi p eũ miracula c fierẽt , nõ liceret vobis ipsũ p ſancto , abſq; auctoritate Romanę eccleſię venerari.

Inno.iij in concilio gñali.

Sãctorũ reliquiæ vẽdi non poſſunt,vel paſsim oſtẽdi nõ dẽnt,ne circa illas populus decipi poſsit.

CAP. II

CVm † ex eo,ꝙ qdã ſanctorum reliquias exponũt uenales, d& eas paſsim oñdunt , Chriſtianæ religioni detractũ ſit ſæpiꝰ: Ne i poſterũ detrahaĩ,pñti decreto ſtatuimus,vt antiq̃ reliqę amõ ex capsã nullatenꝰ oñdanĩ, nec exponanĩ uenales. Inuẽtas aũt d nouo, nemo publice venerari pſumat,niſi priꝰ auctoritate e R.Põtificis fuerit approbatę.† Prȩlati vero nõ † pmittãt eos, qui ad eorũ eccleſias cã venerõnis accedũt, varijs † figmẽtis,aut falſis documentis decipi, ſicut in pleriſq; locis occaſione quæſtus fieri conſueuit.

TITVLVS XLVI.

De obſeruatione ieiuniorum. †

Innocentius iij. clericis Sancti Petri Magaloñ.

Vigilia occurrens in Dominica ieiunari debet in ſabbato:& ieiunanda eſt vigilia B. Matthiæ.

CAP. I

EX † parte veſtra q̃ſitũ fuit , verũ ſi Natiuitatem Dñi, vel Aſſumptionem B. Mariæ, vel feſtiuitatẽ alicuius Apoſtolorũ in ſecũda feria contigerit euenire, die ſabbati † præcedentis f uigilia debeat ieiunari:& utrum in vigilia B. Matthiæ Apoſtoli, ſit ieiunium iniungendum ? Ad qđ breuiter rñdemus, ꝙ die ſabbati feſtiuitates prælibatas † ſecũdę ferię pręcedẽtis, & beati Matthiæ Apoſtoli, debet uigilia ieiunari.

Idem Bracharenſi archiepõ.

Non capit cõgruam ſummationem,et textus in ſe ſatis clarus eſt , & multa ſunt dicta quæ patent per paragraphos.

CAP. II

COnſilium noſtrum: & j. Cõſultationi tuę taliter rñdemus , ꝙ oĩum Apoſtolorũ g vigilię ſunt i obſeruatione ieiunij celebrandę: præter vigilias Apoſtolorũ Philippi & Iacobi,& B Ioannis Euangeliſtę:qm̃ ipſorũ ſolẽnitas infra ſolemnitatẽ paſchalẽ, h iſtius autẽ infra Natalẽ Domini celebratur. Ieiuniũ ẽt apud nos in Aduentu Dñi agitur . Sanctorum † quoq; vigiliẽ,quorũ feſtiuitates oportet ſecundum

CASVS. Si Natiuitas Dñi,vel Aſſũptio B. Mariæ,aut feſtiuitas alicuius Apoſtolorũ veniat in ſecũda feria,die ſabbati pcedẽti,vigilia debet ieiunari : & vigilia B.Matthiæ Apoſtoli debet ieiunari. Nota ꝙ dignitas diei feſti non aufert onus ieiunij.

Glo.ſeq.obijcit,& ſoluit.

f *Die ſabbati.*] Sim.j.de verb ſig. q̃uũt. ſic vĩ ꝙ dies ſabbati dẽat ſeruitutẽ diei lunæ . Sed ꝯ, dies Dñicus,q eſt medius,impedire dẽt illã ſeruitutẽ: nam locus ſacer interueniẽs,impedit illã ſeruitutẽ,ff.de ſer.ſeruitutes,§. ſacri & mediũ pdiũ qđ nõ fuit i ſeruitute,impedit ſeruitutẽ ff.de ſer.ruſti.pd q ſ.lla §.in ruſticis. Sed illud nõ eſt ſeruitus , immo eſt debitũ quoddã: vñ cũ nõ poſſit ſolui vna die , dẽt ſolui alia ar.76.diſ.ieiuniũ ꝟſ. & hoc ſciẽdum eſt ſic ſ. de do.& cõtu cũ dilecti. ff de arbi.Celſus.§.1.qa ad duo tenet ſ.ieiunare vigiliã Apoſtoli, & ieiunare: vñ ſi nõ põt ieiunare vigiliã ob reuerẽtiam diei Dñicæ , ieiunet die ſabbati. arg. prædictæ l. & ff.de vſuris debitor.

Conſilium noſtrum .] CASVS Quæſitũ fuit,vtrũ oẽs vigilię Apoſtolorũ debeãt ieiunari? & rñ. ꝙ ſic, pter uigilias Apoſtolorum Philippi & Iacobi, & B Ioãnis Euãgeliſtæ: qa feſtiuitas illorũ infra ſolẽnitatem paſchalem celebraĩ, feſtiuitas B. Ioãnis infra Natale Dni:& et ieiunium in Aduetu Dñi agit: Vigilię ſanctoru quorũ feſtiuitates ſcda feria celebrantur, in pcedenti ſabbato ieiunandæ ſunt: de celebratione B.Bartholomęi dubitabaĩ apud quoſdã: Rñ. Papa,cõſuetudo regionis ſeruet. Itẽ quidã in Quadrageſima pp neceſſi atem tamẽ coacti ſunt comedere carnes : quæritur quæ pnia illis ſit iniungenda? Rñ. Papa,ꝙ in tali articulo non peccant. Itẽ quidam pp debilitatẽ comedunt carnes die ſabbati ꝯ loci conſuetudinẽ,vnde alij hñt moleſtum: Rñ.Papa,ꝙ cõſuetudo loci ſeruetur,ita tñ ꝙ debilibus & infirmis pp hoc periculum non immineat. Item quidã infirmantur in Quadrageſima,& in alijs ieiunijs, & petunt eſum carniũ ſibi concedi : Rñdetur ꝙ deſiderium infirmorũ ſupportandum eſt,cũ vrgens neceſſitas hoc requirit,cũ legi non ſubiaceat neceſſitas No.ꝙ bonarũ mentiũ eſt ibi culpã timere,vbi culpa non eſt . Itẽ conſuetudo regionis in eſu carniũ attendenda eſt. Itẽ neceſſitas legem non habet.

Glo ſeq.ebũcit de illis verſ. Petrus & Andreas,& c.& ſol.

g *Omnium Apoſtolorum.*] Qui,oĩum dicit, nihil excipit,niſi tres vigilias q̃ ſequuntur : ergo in omnibus alijs eſt ieiunandum, niſi conſuetudo ꝯtria ſit,vt in §.proxi. ex quo excipit tñ de iſtis;ergo de omnibus alijs intelligendum eſt,quia doli clauſula nõ refertur ad ea, de quibus ſpecialiter cautum eſt. ff.de verb obl.doli clauſula. non obſtantibus verſibus illis:

Petrus & Andreas, Paulus cum Simone, Iudas :
Vt ieiunemus nos admonet atque Matthæus,

h *Paſchalem.*] inter quam nullum ieiunium neceſſitatis eſt, 76.diſt.cap.ieiunium, §.non autem. niſi rogationes & vigilia Pentecoſtes.de conſec.diſ.3.rogationes.

† Cap 1. eod tit.in 3.compil.

1 Sicut locus medius impedit pollutionẽ cœmiterij. j. de conſe. ecc.vel alta.cap vnico. lib. 6. Io. And.

† præcedentis

† Prælibatę,legiĩ in recentioribus libris.

† Cap 2. eod tit.in 3. compil.

† In antiqs codicibus ut plurimũ ita : qa illorũ feſtiuitas ſ ſolẽnitatẽ paſchalem:iſtius autẽ infra Natale Domini, celebratur.

† Aliàs ita:& ſanctorũ vigiliæ quorũ quoq; feſtiuitates, &c.

2 Vt eorũ ſit æqualis feſtiuitas, quorũ æqualis eſt ſanctitas. 76 diſ ſcimus. Io.An.

DE OBSERVATIONE IEIVNIORVM.

Viſo de veneratione ſanctorum:quia propter eorum venerationem & deuotionem ſunt indicta ieiunia ab eccleſia,merito poſt rubricam præcedentem ſubijcitur iſta. Abbas.

De hac materia tractatur 41. & 76.diſt.per totum. & de conſe.diſt 3.quaſi per totum.& de conſec.diſt.5. per totum.& in concor ſuperius allegatis.

X *parte.*] Cõis diuiſio.Scda pars:ibi,*Ad quod.*Ab.

da feria celebrari, in pcedēti sunt sabbato a ieiunādę De festiuitate uero B. Bartholomæi Apostoli, de cuius celebrōne dubietas oritur apud quosdā: Rñdemus, ꝙ in hoc cōsuetudinē b tuæ regionis obserues: & ī. ¶ Cú aūt quę fieris, q̄ sit illis pnia iniūgenda, q dieb. Quadragesimalibus, quo t tpe tantę famis inedia ingruebāt, ꝙ magna pars populi pp inopiā annonę piret, carnes comedere sunt coacti: Rñdemus, ꝙ in tali articulo illos non credimus puniēdos: c preces tñ Dño p illis, & cū illis essundas, ne ipsis aliquatenus imputeī: qa bonarū d mētium est, ibi timere culpā, vbi culpa minime reperiē. Itē de illis, q pp debilitatē in sabbato e carnes sumūt, qđ in partib. tuis nullatenus fieri ꝯsueuit, cū hoc ab alijs moleste ferat, & oriaē inde illis occasio detrahēdi: Rñdemus, ꝙ sup hoc cōsuetudinē f tuæ regiōis facias obseruari; sic tñ, ꝙ debilib. & infirmis pp hoc periculū non emergat. ¶ Pręterea de illis, q in Quadragesima, vel in alijs ieiunijs solēnibus infirmanē, & petunt sibi esum carniū indulgeri: g Rñdemus, ꝙ cū nō subiaceat legi necessitas, desideriū īfirmorū cū vrgēs necessitas h exigit, supportare potes & debes, vt maius in eis periculum i euitetur.

¶ Honorius iij. Pragen. epo.

¶ *Si festum Natiuitatis occurrit sexta feria, licitum est omnibus carnes comedere, exceptis professis & uouentibus.*

CAP. III.

Explicari t p sedē Apost. postulasti: & ī. ¶ Rñdemus, ꝙ illi, q nec voto, k nec regulari obseruātia sunt astricti, in sexta feria, si festū Natiuitatis Dñicę, die ipso uenire cōtigerit, carnib. pp festi excellentiā uesci l possunt, śm cōsuetudinē m ecclesię gñalis. Nec tñ hi t reprehēdendi sunt, q ob deuotionem uoluerint n abstinere.

TITVLVS XLVII.

De purificatione t post partum.

¶ Innoc. iij. Armachan. t archiepo.

¶ *Mulier post partum statim potest ingredi ecclesiā, nec tenetur abstinere per aliquos dies secundum legem Mosaicam.*

CAP. VNICVM.

Volens: t & ī. ¶ Licet śm legē Mosaicā certi a dies determinati fuissēt, qbus mulieres post partū a tēpli cessarēt ingressu: Quia tñ lex p Moysen data est, gratia & ueritas p Iesum Christū facta est: Inqsitioni tuæ taliter rñdemus, ꝙ postquā umbra legis euanuit, & illuxit veritas Euangelij; si mulieres post plē emissā, actur ę gr̄as ecclesiā intrare uoluerint, o nulla pinde peccati mole grauanē; nec est ecclesiarū eis aditus denegandus, ne pęna illis t ꝯuerti uideaē in culpā. si tñ ex uenerōne p uoluerint aliquādiu abstinere, deuotionē earum nō credimus improbādam.

TITVLVS XLVIII.

De ecclesiis ędificandis t vel reparandis.

¶ Ex concilio Maguntin. t

¶ *Habentes beneficium in ecclesia tenētur contribuere ad ipsius reparationem.*

CAP. I.

Vicūq; ecclesiasticū beneficiū habēt, omnino adiuuēt ad tecta q ecclesiæ restauranda, vel ipsas ecclesias emendandas.

a ¶ *In pręcedēti sunt sabbato.*] ī.c.pri. & ī. de verb sign q̄sinit.
b ¶ *Consuetudinē.*] Ar. cōsuetudinē cuiuscūq; regionis seruandā 12 dist. illa. s. de sepul. certificari. 76 dist. vtinā. ī eo. c. §. ītē.
c ¶ *Puniendos.*] Et sic necessitas excusat, quæ legem non habet. de conse dist. 1. sicut. & ī. eo. c. §. ult.
d ¶ *Bonarum.*] 5. dist. ad eius in fi. tñ pp ambiguū duplicitatis pōt talib. pnia imponi. t 23. q. 5. ex cōicatorū. 24. q. 2. in lectū.
e ¶ *In sabbato.*] quæ in sabbato comedi non debēt. de cōsecr. d 5. sabbato & arg. 12 dist. illa.
f ¶ *Cōsuetudinē.*] a qua recedi nō dēt sine magna cā: cū ex hoc scādalū gñetur. imo tanq̄ pręuaricatores legis puniēdi sunt q ꝯsuetudinē. 11. dist. i his. si tñ piculū ꝯtingeret, nō ē seruāda, vt hic dicit isēn*: qa utilius ēt scādalū nasci pmittī, q̄ ueritas relinquaē ī. d re iu. q scā talizauerit.
g ¶ *Indulgeri.*] nō ex debito, sed ex humanitate.
h ¶ *Necessitas.*] De consecr. dist. 1. sicut. & ī. de reg. iur. quod non est.
i ¶ *Vt maius periculū.*] s. mortis: sicut olī pmittebat dare libellū repudij, vt maius piculū uitareē: vt 33. q. 2. si qđ uerius.

Explicari.] Cōis diuisio. Secunda pars: ibi, *Respondemus.* Abbas.

CASVS. Quærit. si dies Natalis Dñi i sexta feria uenerit: utrū illa die liceat nobis carnes comedere: rñ. ꝙ sic, si uoto vel regulari obsuātia nō sumus astricti, nec tñ peccamus, si ob deuotionē abstinemꝰ. No ꝙ ꝯsuetudo gñalis ecclesię suāda est.

Gl. seq. arg. a contrario.

k ¶ *Nec voto.*] ergo si uoto tenenē, nō debēt comedere carnes: qa q̄ sine cōditione uouētur, sine cōditione soluanē. 32. q. ult. c. ult. qa ex quo i uoto emisso nihil excepesūt, gñaliter teneni ar. ī. de priui. qa circa. & ff. de seruit. vrb. pd ti seruitus.
l ¶ *Cōsuetudinē.*] q̄ p lege seruari dēt. 11. dist. i his reb. & 12. dist. diuturni & ūc ꝯsuetudo ecclesię gñalis seruanda est tanq lex. ī. de celeb. Miss. pciosus.
m ¶ *Voluerint.*] Immo magis laudādi sunt, quia ea sunt in nris offic. ia gratuita. q̄ cū liceat nobis nō impendere, gr̄a tñ dilectiōis impēdimus, 23. q. 1 iā nunc. qa maioris gr̄æ ē offerre qđ nō dēs, q reddere qđ teneris, 33. q. 5. q sint. aliās est sub illo c. tūc saluabiē. qa nemo i necessitatib. liberalis existit. ff. de adi. leg. l. rē legatā. & ff. de do. int. vi. & vx. l. si as p vxore. B.

t Melius est enim ꝙ suffragia superabūdēt q deficiant. 13. q. 3. nō ęstimemus. śm Hostiens. Io. And.

t Aliās iūt pe illo, quo tātæ famis, &c.

t In antiqua cōpilatiōe huius dicti est rō, quā hic omisit Raymundus, quæ habet ita: quos tam urgēs necessitas excusauit.

t Vide Conar. lib. 4 var. resol. cap 20. & Syluest in sum. verbo, ieiuniū, circa finem.

t vii

t Errat hic glo. & de hoc dicto tenet qđ docet B. Thom. 2. 2. q. 88. art. 6.

DE PVRIFICATIONE POST PARTVM.

¶ *Supra visum est de ieiunijs indictis ob reuerentiam Sanctorum, sequitur merito videre de purificatione post partum: quæ fuit indicta ob reuerentiam ecclesiarum. Abbas. De hac materia tractatur 5. dist.*

Volens.] Primo ponit decisā cōsultatio. Scdo dubij fortificatio: ibi, *Licet.* Tertio solutio: ibi, *Quia.* Quarto permissio: ibi, *Si tamen.* Abbas.

CASVS. Quæsiuit Papa, p quantū tps mulier post partū ab ingressu ecclesiæ debeat abstinere: qa śm legē Mosaicā, certi dies determinati erant, qbus mulier ab ingressu ecclesiæ post partū abstinebat. Sed qa p Iesum Chr̄m ueritas facta est. Rñ. Papa, ꝙ postq̄ umbra legis euanuit & ueritas illuxit Euāgelij: si mulieres post partū voluerint ecclesiā intrare actura gr̄as Deo, nullū est pctm: nec aditꝰ ecclesiæ illis est denegādus: ne pęna illis uideaē in culpā cōuerti. tñ si aliqādiu uoluerint abstinere, no est improbādū. No. ꝙ pęna nō debet cōuerti in culpā.
n ¶ *Certi dies.*] s. pro masculo xl dies: p fœmina lxxx. dist 5. §. 1. & ideo ad litterā hoc fiebat, quia reputabantur immundæ usq; ad tempus illud. B
o ¶ *Intrare voluerint.*] p hiberi nō dēnt: ne pęna eis uertaē in culpā, 5. dist. si mulier. & 5 ad eius ue ro & 7. q. 1. cum pcussio
p ¶ *Ex venerōne.*] De ꝯse. dist. 2. quotidie. & qa bonarū mētiū est, &c. s. tit. pxi. cōsiliū. § 2 & 5. dist. ad eius uero concubitū.

t Aliās ita: de purgatione.

t Armacan. epo.

t Armacan. epo. aliās ita: Innocentius tertius, cæteris omissis.

t Cap. unico, eo tit. in 3. cōpil.

t Et cur purificatio fuerit in lege instituta, uide p B. Thomā 2. 2 q. 37. ar. 4. & de purificatione legitur Leuit. c. 12.

DE ECCLESIIS ÆDIFICANDIS, vel reparandis.

¶ *Supra visum est de ecclesiarū cōsecratione. Sed quia ecclesia cōsecrata quādoq; ruit, & sic reparatione indiget: quādoq; vero ex necessitate de nouo ædificari debēt: merito subijcitur de reparandis. Vel continua magis ad proxima sic: Supra visum est in rubri. i. pcedentibus, de veneratione ecclesiarū & sanctorū. Sed quia ad decorē ecclesiæ pertinet reparare eam, vel nouiter ædificare: ideo subijcitur hæc rubrica. Abbas.*

De hac materia tractatur 16. q. 2. §. hinc etiam. vsque ad fi. & aten. sunt aliqui. de consecr. dist. 1. in multis capitulis.

Vicumque.] Littera huius c. patet. No. ꝙ cuius est emolumentum, eius debet esse & onus.
q ¶ *Ad tecta.*] Nam ubi est emolumentū. ibi debet esse onus: qa nō est serēdus is qui lucrū amplectitur, onus autē subire recusat. C de caduc. tollen. l. unica, §. pro secundo, in fine. & §. ne autem. versi. si nec talia. sicut ad quem spectat onus, & emolu-

t eis

t De materia huius tit. uide cōcilium Trid. sess. 7. de refor. ma. cap 8. & plenius sess 21. de reformat. c 7.

t In concilijs editis hī hoc decreto in cōcil. Maguntiaco sub Carolo Magno cap. 42 refertur Burch. lib. 3. decr. cap. 30. & Iuo par. 3. c. 31 & c. 4. eo. ti. in 1. compil.

& emolumētū C.de fur.manifestissimi.§.pen l ff.&c ĩ.de his q̃ sūa ma.par.case.vlt.& ĩ.c.de his.Nā & ipse fructuari⁹ tenet ad sarta tecta.C.de vsufr.eū ad quē.& ff.eo.vsufructu legato.l.cū in fi & § hactenᵘ.[aliàs est lex.] Et hoc itelligo,cū quarta ad hoc deputata nō sufficit:de qua habes 10.q.3.vnio.aliàs si sufficeret, nō teneret.

illi ecclesię assignare velit: Si aūt rector mřicis ecclesiæ, opus illud voluerit īpedire, vel p̄sbyterū idoneū distulerit p̄ntare, archiep̄s nihilominᵘ idē opus fieri faciat,& p̄sbyterū istituat. No. q̄ ex iusta cā noua ecclesia fieri pōt ī parochia alterius ea inuita,ita tā q̄ p facultatib.ipsius loci nouiter ↄstituti honor matrici ecclesiæ, & p̄sentatio rectori maioris p̄rono seruet. Itē modicū dānum ex cā sustineri pōt. Itē negligētia inferioris suppleri dēt p supiorē.

† Ex cōcilio Later. sub Alex. iij.c.23. & c.1.eo.tit. in 1.cōpil.

Cum dicat.] Duę sūt partes Secūda ibi, *Statuimus*. Prima subdiuiditur. Secunda ibi, *Caueant*. Abbas Siculus.

CASVS Quia Leprosi cū sanis habitare nō debēt, ne vna ouis morbida īficiat sanas oues, statuit ↄcil. Lateran. vt vbicūq; tot simul leprosi fuerint cōgregati sub cōi vita, q̄ ecclesiā cum cœmiterio possint ↄstruere,& p̄priū p̄sbyterum hr̃e: sine ↄdictione alicuiᵘ hoc faciāt: caueāt tā, q̄ de iure parochiali veterib. ecclesijs iniuriosi nequaq̄ existant: qa qđ eis p pietate cōcedit, ad aliorū iniuriā redūdare nō dēt. De hortis tā & nutrimētis aīalium suorū, decimas soluere nō cogātur. No. q̄ noua ecclesia i p̄iudiciū veterū ecclesiarū fieri nō debet. Itē p̄uilegiū ī iniuriā alterius dari nō dēt. Itē q̄ datū p pietate, nō dēt trahi ad grauamē alterius. Item leprosi de hortis & de aīalibus suis decimas soluere non coguntur.

† Constituere, legitur ī cōcilio & plurib. Gregorianis.

† Dictio, pro, deest in plurib. exēplaribus, & male.

¶ Ex concilio Lateran.

¶ Leprosi p̄mitti debēt, sine præiudicio antiquarū parochiarū hr̃e ecclesiā propriā & presbyterum, nec tenentur soluere decimas de hortis, vel nutrimentis animaliū.

CAP. II.

Cum dicat Ap̄lus: & ĩ. ¶ Cōstituimus, vt vbicūq; tot[a] simul leprosi sub cōi vita fuerint ↄgregati, q̄ ecclesiā cū cęmiterio sibi cōstruere, † & p̄prio gaudere ualeāt presbytero, sine ↄdictione aliqua p̄mittant hr̃e. Caueāt tā, vt iniuriosi veterib.[b] ecclesiis de iure parochiali nequaq̄ existāt: q̄ſ.n. eis pro † pietate cōcedit, ad aliorū iniuriam[c] nolumus redundare. Statuimus ēt, vt de hortis & nutrimentis[d] animalium suorū, decimas tribuere non cogantur.

¶ Alex. iij Eboracēn. Archiep̄o.

¶ Propter nimiam distantiam ecclesia, potest noua ecclesia in ipsius parochia ædificari, & certa portio de antiqua sibi deputari.

CAP. III.

AD † audientiā nr̃am noueris peruenisse, q̄ villa q̃ dr̃ H tm̄ perhibetur ab ecclesia parochiali distare, vt † tpe hyemali cū pluuię inundant, nō possint parochiani sine magna difficultate[e] ipsam adire: vñ nō valent congruo tpe ecclesiasticis officijs interesse. Quia igit̄ dicta ecclesia, ita dr̄ redditibus abūdare, q̄ præter illius villę prouētus minister illius cōuenienter[f] † valeat sustentationē hr̄e: Mādamus, quatenus si res ita se habet, ecclesiā ibi ędifices, & in ea sacerdotē, sublato appellationis obstaculo, ad p̄ntationē rectoris[g] ecclesię maioris, cū canonico fundatoris assēsu istituas, ad sustētationē suā eiusdē villę obuētiones[h] ecclesiasticas percepturū: prouidens tā, vt cōpetens in ea honor[i] pro facultate loci, matrici[l] ecclesię seruetur: qđ quidē fieri posse videt̄, cū eiusdem villę dn̄s viginti acras[k] † terrę frugiferę velit ad vsus sacerdotis cōferre. Si vero p̄sona matricis ecclesię virū idoneum p̄ntare distulerit,[l] vel opus illud voluerit impedire, tu nihilominus facias idē opus ad p̄fectionē deduci, & virū bonū appellationis cessāte diffugio istituere nō omittas.

¶ Idem Lexouiensi † ep̄o.

¶ Rectores ecclesiarū possūt compelli, vt de redditib. qui supsunt, teneātur conferre ad constructionem seu reparationem ecclesiæ.

¶ *Gl. seq. querit, & soluit.*

a *Tot.*] Sed quot sufficiūt? forte x vt 10 q 3.unio vel ēt pauciores, dūmō velint ecclesiā dotare. ar. de ↄse.dis. 1.nemo.

b *Veterib.*] veteres.n. ecclesiæ pp nouas lædi nō debēt. 16.q.1.quicūque. ecclesiæ.tn̄ de decimis modicū dānu possunt sustinere.ĩ c.proxi.

¶ *Gl. seq. arguit, & arguendo probat.*

† Cap. 2. eod tit. in 1.compil.

† quòd

c *Aliorū iniuriā*] Arg. nulliᵘ inopiā releuari cū alteriᵘ iactura 22.q.2.primū & ff.de pd.Idē nā hoc. ar 14.q.5. denique.ar.C.de emāci.lib.necaunt.qa & si Princeps ↄcedit alicui ædificare i loco publico, hoc itelligit facere sine dāno alteriᵘ. ff.ne qd in lo.pub.l.2.§.si qs a Principe.& ff.ad Treb sed cū ab hr̃de.ff.de admi.tu.impuberis & ĩ.c.cū audiētis. Sic.n. interp̄tāda sunt bñficia Principis, vt nō incipiāt esse iniqua ff. de vul. & pup. sub.ex facto.ff.de p̄to.stipu l Paulus, ff.ex qb cau.ma. l.secundum.ĩ.de viu call.ex tuarum. & ĩ.de off.ordin. c.licet.

d *Nutrimētis*] De oib.aūt alijs soluāt decimas, ex quo ā istis tm̄ p̄hibent: qa qđ de vno p̄hibet, de alio ↄcessū itelligit, 25. dis. qlis. nisi religionē aliquorū assumerēt, tūc gauderēt eorū p̄uilegio ĩ.de sta.mo.recolētes,i fi.& ar ĩ.de dec.ex p̄te. Io.

AD audientiam] Primo ponit facti narrationem Secundo prouisionem: ibi, *Quia igitur*. quæ primo prouidet qñ rector consentit: secundo quando dissentit: ibi *Si vero* Abbas.

CASVS. Quædā villa tm̄ distabat à parochiali ecclesia, q̄ tpe hyemali sine magna difficultate parochiani ipsā ecclesiā adire nō poterāt: vñ cōgruo tpe nō poterāt diuinis officijs interesse: vñ dn̄s illius villę petijt, ut ibi posset ecclesiā ↄstruere, quā dotare uolebat: & maior ecclesia intm̄ abūdabat, q̄ nullū uel modicū p̄iudiciū pp hoc fieret eidē sine obuētiōe illius villæ: vñ mādat Papa diocesano: quatenus si ita est, ecclesiā ibi ædificet, & ī ea sacerdotē istituat, ad p̄ntationē rectoris maioris ecclesię, cū assēsu p̄roni, pceptutū obuētiones illius uillæ: p̄uideat tā, ut copetēs honor s̃m facultates illius loci ecclesię matrici seruet: qđ satis fieri pt, cū dn̄s eiusdē uillæ xx.acras terræ

e *Magna difficultas.*] Hęc est iusta cā ↄstituēdi ecclesiā in alterius parochia, & ī eiᵘ p̄iudiciū & ita difficultas aliqd permittit qđ aliàs p̄hibet̄ si. 63.dis.cū lōge. & 93 dis. c.iuxta & ff.de iud.si lōgiᵘ.& ff.ā arbi si cū dies. §.si arbiter & C.i q.cau. tu. vel cura. hūti tu. da.l. pp ate.& l.cū ob augm̄. sim.ĩ.de rescr.nōnulli ĩ. de elec.nihil est §.vir.& 7.q.1.tp̄is qualitas, §.1.

† conuenientem

f *Cōuenienter.*] Aliàs nō permitteretur, 16. q. 1. quicūque & c.ecclesiæ. & cap de deci. & ĩ cap. proxi 12.q.2 bonæ rei.

g *Rectoris.*] P̄ntatio rectoris est necessaria: qa ille est ei subiectᵘ.ar.24. dis.qñ 50.dis.i capite.& qđ ipsū tāgit, approbare dēt 1.de tēp.or. si archiep̄s.C.de aut.p̄st.l.ult. & 16.q.1.statuimus.& ĩ de off.archi qa i 6, Sed quare p̄sentatio nō spectat principaliter ad p̄ronū: vt ĩ de iu.pa.p totū? Pōt dici q̄ iō spectat ad maiorē ecclesiā: qa in eius p̄iudiciū fundat alia in ipsius parochia: vñ quasi quadā cōpēsatione p̄sentat cu assensu patroni: & hoc p̄uidet Papa forte de ↄsensu patroni. Vel pōt dici, q̄ patronus tm̄ eliget & p̄sentabit electū rectori maioris ecclesiæ, q illū postea ep̄o p̄sentabit. ar 24 dist. qñ. sed p̄ri mū verius vr̃. Sed qđ si patronus nō cōcordat cū illo rectore? N. si iustā causam ↄtrā ostēdat, nō nocet. vel dic q̄ ambo sunt p̄roni, & ambo debet similiter eligere: qa de bonis vtriusq; dotat ecclesia: & presbyterū p̄sentabunt archiep̄o Ber.

† Aliàs ita: ecclesię matrici maiorū seruetur.

† Acra, inquit Host. hic, uulgare est Anglicorū, & tm̄ ualet acra apud Anglos q̄tū iornale apud nos, & quantū arpētū apud Gallos, & quā tū bubulcata vel tabula apud Italos & Lobardos

† Exon.

† Lexon.

¶ *Gl. se. signat cōtraria et dupliciter soluit et sedq sol signat cōtraria.*

h *Obuētiones.*] & ita vr̃. q̄ debeat hr̃e decimas illius villæ. sed ĩ 16.q.1.qcunq̄. & c. ecclesię nō sunt p̄ria, sed Papa hoc fecit ex plenitudine p̄tātis & hoc ideo, qa pp p̄uentus illius villæ rector maioris ecclesiæ poterat cōpetenter sustētari, ut ĩ dr̃: sed ep̄s hoc facere nō posset nisi de consensu rectoris maioris ecclesię, qa nō pōt iura illius ecclesię dare alteri. ĩ.de reb eccl nō alie.c 1.& arg.16.q.1 constitutū.& § sicut duo. Gratianus tamē ↄdicere vr̃: vt colligit ex illo §. sicut duo. a cōtrario sensu p̄cedentiū capitulorū. Licet possit dici, q̄ Papa non intellexit de decimis p̄dialibus, sed de obuentionib. alijs, s. oblationibus: & de p̄sonalibus decimis, quas dant dieb. quibus accedunt ad ecclesiā, & ex mortuarijs & consimilibus, quia de iure cōi perceptio decimarū pertinet ad parochialē ecclesiam. ĩ.de deci.cum in tua.& si Papa de illis intellexisset, bene expressisset. arg.ĩ.de deci.ad audietiā sicut expressit de obuētionibus, expressisset ĩ.de deci. arg. contra ĩ. de verb. sign. cum inter uos.

† Et hoc probat ista p facultate loci: vel ut ueniāt ad seruitiū, & baptisma, & capitulū, & simile ĩ. de capel mo. dilectus. vel reseruabitur illi sepultura, & præser. ex trāsmissa. Io. And.

i *Honor.*] Scilicet ut aliquid annuatim in signum subiectionis præstetur. arg ĩ.de censib omnis anima. moderandum tamen ad arbitrium episcopi ĩ de offi. deleg. de causis.

k *Acras.*] Mensura terræ est, & est vulgare Anglorum.

l *Distulerit.*] & patronus cum eo.

D *E his.* CASVS. Querit,vtrū rectores ecclesiarū cōpelli debeant eas reparare. Et rñ. q cogi debēt de bonis ecclesię,si eis supersunt,ad refectionē ecclesiarū cōferre. vt eorū exēplo cæteri inuitent. No. q cuius emolumentū,eius debet esse & onus. Itē qui aliū inuitat, in se debet habere quod prædicat.

a *Cogi deb.*] Si partē fabricæ recipit.ar.10.q.1.decernimus & q.3.vno immo certe & fine illa si pñt, vt colligit ī. de his q̄ ī a ma.par.ca.e. vlt. & arg.12.q.3 pōtifices & ī.de testi.cū i officijs.& s.e.c.1.vbi d hoc.

b *Exemplo.*] Qui aliū inuitat ad aliqd faciendū,in se dēt hre qd pdicat.26.dis.vna tm. & 25. dist. primū & ff.de neg. gest si pupilli §.vlt. & ff. de fideiuf.tut ff si seru. vēd.altius.& 61.dist.miramur.42.dist.in § 1.& 47. distin. c.sicut.§.necesse.

Cap. 3. eod tit. in 3. cōpil. Et post cōcil Later. sub Alexā. iij. par.29.c.2 Et vide cōcilio cōciliū Trid. sess. 21. de reform.c.7.

CAP. IIII.

D E his, q parochiales ecclesias hñt, duximus rñdendū, q ad reparationē & institutionē ecclesiarū cogi dēnt, cū opus fuerit, de bonis q̄ sunt ipsius ecclesię, si eis supsint coferre, vt eorū exemplo cæteri inuitentur.

Vrbanus tertius.

Secularis ecclesia sine pīudicio clericorū ad statū regularē pōt reparari & collegio,qd nondum est, priuilegium non confertur.

CAP. V.

A D audientiā nřam puenit, q tu in ecclesia, de qua in epm vocatus fuisti, regulares canonicos desideras ordinare: ide si qdē est, q hoc deuotioni tuę auctoritate Apostol. indulgemus, si tibi eps diœcesanus ɔsenserit i hac parte. Verū si clerici seculares i ea adhuc supesse noscunt, volumus eis, dū vixerint ibi vel alibi necessaria puideri. Licet aūt nobis instāti supplicaueris, vt ecclę pdictę ɔfirmationis priuilegiū faceremus, tibi nō possum d iure deferre; cū nulli canonici adhuc ibidē existāt, qb priuilegiū cōcedat.

Celestinus tertius.

Non obstante iuramento de rebus ecclesiæ non alienādis, potest episcopus propter indigentiam nouam ecclesiam ædificare.

A *D audientiā.*] Diuidit in duas partes. Seda ibi, *Licet aūt.* Abb.

Cap. 4. eod.tit. in 3. compil.

CASVS. Quidā canonicus ecclesię secularis, vocatus fuit i epm ecclesię alterius epatus, desiderabat i ecclesia illa de qua fuerat assūptus, instituere canonicos regulares: petijt à dño Papa ut hoc ei liceret: indulget Papa ut hoc facere possit, si eps diœcesanus i hoc sibi ɔsentiat: ita tñ, q clericis, si q sūt ibi dū vixerint vel alibi necessaria ministrent. Itē petijt a Papa vt faceret priuilegiū ɔfirmationis canonicis ibidē istituēdis: in hoc Papa ipm exaudire n pt, cū nulli canonici adhuc ibi sint, qb priuilegiū pcedat. No q Papa p suā idulgētia vel priuilegiū alicui piudicat n itēdit. vt hic patet: qa si eps diœcesan hoc nō pmittat, nō valet hęc indulgētia, nec ēt clericis illi ecclesię pīudicat. Itē rei q nō ē, nō dat priuilegiū.

Glo. seq. quærit obijciendo, & soluit.

Videl. nec auus, C. d emā. lib. & in l. ex facto. ff. de vul. & pupill. subst.

Alex. iij. in vno aut altero uetusto codice.

a *Indulgemus.*] sed qd valet ista indulgētia, cū hoc nō possit sine licētia diœcesani: quia & hoc idē poterat, si tm licētiā epi habuisset? quantū ad hoc parū valet, ni̇ıū qa eps citius mouebit ad cōsentiendū: & si nō cōsentiret, facilius cōpelleret arg. ī. de iurepa. nullus. sed in hoc pdest, qa hoc facere poterit clericis inuitis, dūmodo æque ibi vel alibi puideat c s. alias eis inuitis hoc facere nō posset. similis indulgētia est ī. de vsu pal. ex tuaru. Et est opti arg. q Papa nō intendit alicui facere piudiciū per suū priuilegium. De hoc no. plura ar. ī. eo. cū dicat.

Glo. seq. obijcit, & sol. Iterum obijcit & soluit.

b *Ibi.*] Sed hoc vr ɔ ius: quia hoīes diuersæ professionis in eodē officio nō debēt associari. 16 q. vlt. in noua. & ī. de elect. cū causam. arg ī de postu. c 1. in fi. In potestate epi erit an velit eis prouidere ibi vel alibi, sed honestius est, vt eis alibi prouideat. Arg. est hic, q aliquis puniē sine culpa. qd esse non debet. 56. dist. satis peruersum & 16. q. vlt. inuentū Et hoc quidem regulare est, sed hoc facit Papa ex speciali indulgētia, vt remoueant fauore religionis & est summa rō q p religione facit. de reli. & sump. fun. sunt plurimæ. & p quam multa fiunt quæ alias non fierent. ī. de aposta c 2 & ī de fil. presbyte. cap. 1.

Glo. seq. fortificat tex. signat contrarium, & soluit.

c *Non possumus.*] Sic ergo patet, q rei q nō est, nō daī priuilegiū: nō n ante ratio quærenda est, q̄ persone ff de iu. codic. quidā referunt. 2 & ff. cōia præd. l. 1. & ī. de despō. impub. ad dissoluēdā sic rescriptū nō dat ad lites, q nōdū sūt ī. de rescri. c. vlt. vbi plures ɔcor sūt ad hoc. Ar ɔ ff. d ser. vrb. pd. si seruit. §. futuro. Sol. istud ɔtiū cū suis ɔcor & dic, q futuro ędificio n pt seruit ɔstitui, vt stati sit seruit: qa no ē cui fuiat, sed aliqs pōt obligari ad eā cōstituedā cū fuerit ædificiū. ar ff fam erc. hęredes, §. an ea stipulatio.

Hanc & duas sequētes ui de i ciuili de rescri. sup 4. glo. Io. And.

CAP. VI.

T Va nos duxit: & ī. Præterea quia occasione iuri, quod de rebus ecclesie nō alienādis i te asseris pstitisse, in locis tui epatus, in qb populi habitātes oratorijs egere vr (ne prętextu nouarū ecclesiarū cōmissa tibi ecclesia destituatur) ecclesias formidas erigere: Frnitati tuę mandamus, quatenus illius iuri h occasione, nullatenus pretermittas, q n populo indigēti sup basilicarū institutione studeas salubriter puidere.

TITVLVS XLIX.

De immunitate ecclesiarum, Cœmiterij, & rerum ad eas pertinentium.

Ex synodo Ioannis Papæ.

In domibus ecclesiarum non debet iudex laicus iudicare, nec hospitium quærere.

CAP. I.

V T in domibus ecclesiarū, neque missus neque comes, vel iudex publicus, vel minister, quasi pro cōsuetudine placitū, vel hospitium vendicent: sed i publicis locis domos constituant, in quibus placiulo animarū, pp carentiā sacerdotū: vñ si pp epi negligentiā aliqui perijt, imputaretur ipsi. 26 q 6 si psbyter & c. seq. Indigēti] ecce cā quare noua pōt cōstitui ecclesia in piudiciū ēt alterius. sic ī. eo. c. j. 16. q. 1. pcipimus. & q. 7. ecclesias.

T *Va nos.*] Prima pars ponit dubiū epi, qd secundo tollit: ibi, *Fraternitati.* Abbas Siculus.

CASVS. Quidā eps iurauit, q bona ecclesię nō alienaret: postmodū qdā habitatores sui epatus, nō hñtes ecclesias vel oratoria, i qbus possēt audire diuina, pe ebant ab epo, ut oratoria i locis sui s erigerēt, i qb audirēt diuinū officiū: eps occasione iuri pdicti, dubitabat ecclesiā ibi erigere, ne ptextu nouarū ecclesiarū ecclesia sua detrimētū incurrat: qre sup hoc ɔsuluit Papā: & ipse mādat, quatenus occasiōe illius iuri, nō dimittat: qn populo indigēti sup ecclesijs ɔstruēdis dēat puidere. No q iuram ad cafum inopinatū extendi nō debet. Itē ex iusta cā nouæ ecclesiæ pñt construi in parochis aliorū: alias nō debent cōstrui.

a *Nō alienādis.*] Simile 28. dis. de Syracusanę. 10. q vlt. c. vlt. & ī. de re. ecc. no ali. vt sup. p. sic & Rex i coronatiōe iurat te iura illibata pseruare. ī. d iureiu intellecto.

b *Destitui videatur.*] Trepidauit, ubi non fuit timor. in hoc facto uidebatur præiudicium fieri ecclesię suæ, quia parochiani illi uenīebāt for te ad ecclesiā suam Ber.

c *Iuramenti.*] Iuri m. n. nō extendebat ad hunc casum, lic et illi essēt parochiani sui: ex quo populus indigebat. ar ī de pñi. cū M. & s. eo. ad audientiā, 1. nec poterat illud seruare iurm sine pe

Cap. 5. eod. tit. in 2 compil. Et vide Io. And. Anc. Butriū & Imol. in c. extirpandę. §. quia vero. ī de preb.

Aliās ita: ecclesię tuę, etc.

Vide cōcil Tridēt. sess 23. de reformat. ca. 20. vbi de immunitate personarū ecclesiarū & ecclesiasticarū innouātur, & confirmātur ad ceteri. Rembgij de Gōte de immunitate eccle.

Cap. 1. eod. tit. in 1. compil. Et de materia vide plene per Nauar. in Manuali de Horis canonicis cap. 5.

DE IMMVNITATE ECCLESIARVM, &c.

Continuatur hæc rubr. ad præcedentia hoc ordine secundum Goffr. & Ioan. And. Viso de ecclesijs ædificatis & reparatis, quia ipsæ cum suo ambitu & cœmiterio & iure rebus grauari non debent oneribus, quibus res laicorum premuntur: ideo recte post præcedentem rubr. sequitur ista, vbi de illarum immunitate tractatur.

De hac materia tractatur 9. dist. licet. vsq. ad fi dist. et 87. & 93. dist et 14. q 4. et 23. q. vlt c si in morte. § sec. quod, vsq. ad § hinc datur. 16. q. 1. generaliter, vsq. ad § qdē & q. 6. & 2. q. 1 in primis.

V *T in domibus.*] Statuit Papa in c. isto, q in domib. ecclesiarū placitū vel hospitiū nullus sibi dēat uēdicare, nō obstāte aliqua ɔsuetudine, sed i publicis locis hoc tractāt. No q placita secularia in ecc. ēia teneri non debent. Itē iudices seculares ptextu alicuius cōsuetudinis, hospitiū in ecclesijs uendicare non debent.

a *Vt in domibus.*] supple, statuimus.

b *Missus.*] id est, executor vel officialis: vulgare est Italiæ.

c *Placitum*] Et na placita secularia non sunt in ecclesia tractanda, sed ecclesiastica. hec 2. q vlt. cap. ult.

d *Hospitium.*] C. de epis. & cler. l. 1. in fi. quod quasi debitum non

tum non debent habere, h sed charitatiuũ hospitium petere possunt à clericis: ad quod tenentur. 42. dist. §. 1. & ī. de supplen. negli. prælat. sicut. & ī. de præb. c. de monachis. Misericordiam merui, quia ignorans feci. 8. dist. consuetudo. sed isti excusationem hanc habere non possunt.

g Subacti.] id est, redactus.

h Angariæ.] Angariæ dñt psonalia obsequia, pprijs sumptibus pstita: Parãgariæ vbi persona seruit sumptibus alienis.

PEruenit.] Hoc cap. multos habet intellectus: ideo per multos nõ summat: Primo ponit dictũ. Secũdo rõnem ipsius: ibi, *Quatenus*. Abbas Sic.

CASVS. Statuit in c. isto, q cũ necessitas iminet, nullã] custodia ciuitatis seu vigilijs debeat excusari: sed oẽs ad hoc gñaliter teneantur: vt oĩbus vigilãtib. ciuitas melius valeat custodiri. Nota q in necessitate cessat priuilegiũ. Itẽ qđ oẽs tangit, ab omnibus pcaueri debet.

a Nullum.] de hominibus ecclesiæ.

b Aut alio modo.] i. sub hoc prætextu excusari, q sit homo ecclesiæ nostræ vel suæ.

c Omnes] nisi sint senes, vt eo prætextu excusentur. C. de decur. l. vlt. lib. 10. & 12. q. 2. ecclesiarum seruos. contra. sed hoc est speciale. Bern.

d Vigilãtibus] vicissim & successiue, vel ẽt simul si piculũ iminet qa expedit reipub. plures hr̃e defensores. ff. de no. oper. nun. nã reipublicæ. Vinc.

citũ teneãt, & ẽt hospitent.

Gregorius archiepo Tricen.

T pe magnæ necessitatis non debet aliquis excusari a murorum seu ciuitatis custodia. h. d. secundum intellectum Panormitani.

CAP. II.

PEruenit: & ĩ. Fraternitas tua, nullũ a per nostrę vel ecclesię suæ nomen, aut alio modo b excusari à murorũ vigilijs patiat: sed oẽs c ad hoc gñaliter cõpellant: Quatenus cũctis vigilãtibus, d melius valeat ciuitatis custodia procurari.

Idem Vitali defensori Sard.

Rusticus astrictus ad culturã agrorũ ecclesiæ non potest illã deserere. h. d. summãdo generaliter.

CAP. III.

INdicatũ est: & ĩ. Dictũ est nobis, q rustici e ecclesię rura eius deserẽtes, in priuatorũ possessionib. cultura exhibeãt: quod experientia tua fieri non permittat.

INdicatum est] Hoc capitulũ nõ summatur, & nõ diuiditur. Abbas.

CASVS. Dr̃ hic, q rustici ecclesiæ, rura ecclesiæ dimittere nõ dñt, transferẽdo se ad priuatorũ rura. No. hic cõtra rusticos ecclesiæ. s. ascriptitios.

e Rustici ecclesiæ] De illis intellige, qui glebæ sunt astricti: vt recedere non possint. C. de agr. & censit. cũ satis omnino. lib. 11. de quib. habes ĩ. de Iudę. multorum. §. 1.

Ex concilio Lateran.

Laici collectas imponentes clericis vel ecclesijs, seu iurisdictionẽ eorum vsurpãtes, si moniti non desistunt, sunt excommunicati cum suis fautoribus: potest tamẽ episcopus cum clero eis in necessitate præbere subsidia.

CAP. IIII.

NOn minus: & ĩ. In diuersis mundi partib. cõsules ciuitatũ & rectores, necnon & alij, q potẽtem hr̃e vñr, tot onera frequẽter imponũt ecclesij, vt deterioris cõditionis factũ sub eis sacerdotiũ videaẽ, q̃ sub Pharaone fuerit, qui legis diuinę notitiã nõ habebat. f Ille q̃ de oĩbus alijs seruituti subactis, g sacerdotes & possessiones eorũ, i pristina libertate dimisit, & eis alimoniã de publico administrauit: Isti vero onera sua fere vniuersa imponũt ecclesijs, & tot angarijs h eas affligũt, vt eis qđ Hiere. deplorat cõpetere videatur: Princeps puinciarũ facta est sub tributo. i Siue qđ fossata, siue expeditiões, seu alia q̃libet sibi arbitrent agẽda, de bonis ecclesiarũ & clericorũ & pauperũ Chr̃i vsib. deputatis uolũt fere cũcta cõpleri. Iurisdictione etiã & auctoritatẽ plator ita euacuãt: vt nihil ptãtis eis i suis videatur hoĩbus remãsisse. Quocirca sub anathematis districtiõe fieri decætero talia prohibemus: nisi epũs & clerus tãtã necessitatẽ k vel vtilitatẽ aspexerint, vt absque ulla exactione ad l releuandas cões utilitates vel necessitates, vbi laicorũ nõ suppetũt facultates, subsidia p ecclesias existimẽt conferenda. Si autẽ consules, aut alij decętero ista commiserint, & cõmoniti m desistere noluerint, tã ipsi, q̃ fautores eorũ, excõicationi se nouerint subiacere: nec cõioni reddãtur, donec satisfactionem fecerint competẽtem.

NOn minus.] Prima pars narrat, & aggrat horridã oppssionẽ ecclesię, quã faciebãt Potestates seculares. Secũda ibi, *Quocirca*, prouidet. Et hæc tria facit. Primo pęnã cõminat. Scdo ponit casum pmissum. Tertio pœnam cõminatã imponit. Abb. Sic.

CASVS. In qbusdã partib. mũdi rectores locorũ tot onera imponunt ecclesijs, vt sacerdotes earũ deterioris cõditionis videantur, q̃ fuerint sub Pharaone, q legis notitiã non habebat: immo sacerdotes & iura eorũ in pristina libertate dimisit, & de publico eis necessaria ministrabat: sed isti oĩa sua onera fere impoñt ecclesijs, & iurisdictionẽ ecclesiarũ sibi i totũ vsurpãt: vñ Latera. cõciliũ sub anathemate, phibet ne talia decætero attẽtare psumãt: nisi epũs & clerus tantã necessitatẽ aspexerint vel vtilitatẽ, vt absq; vlla coactione existimẽt eis subueniẽdum, vbi laicorũ nõ suppetũt facultates. Si vero decætero ꝯ ista venire psumpserint, & cõmoniti nõ destiterint, se nouerint excõicatos, nec cõioni restituant, donec satisfecerint cõpetẽter. No. q laici nõ dẽnt onera imponere ecclesijs, nec earũ iurisdictione vsurpare: & si cõmoniti nõ satisfecerit, sunt excõicati.

f Non habebat.] & ideo minus peccauit: Vnde Apostolus:

Glo. seq. arg. clericos immunes, & allegat septem iura. in contrarium allegat quinque, & soluit.

i Sub tributo.] Arg. q sacerdotes & clerici debẽt esse immunes ab oĩ exactione seculari. 23. q. vlt. cõuenior. & c. tributũ. §. quis. & C. de sacros. eccl. l. ad instructiões. & l. placet. & 11. q. 1. si tributũ. & 14. q. 1. c. gñaliter. §. nouarũ. & 11. q. 1. sacerdotib. ar. ꝯ 23. q. 8. tributũ. & 11. q. 1. magnũ. ī. de censi. c. 1. in fi. C. de episc. & cler. de his. ff. de pub. & vect. Imperatores. Sol. q vsib. ecclesiasticis deputant, quo ad fundatione ecclesiarũ, & cęmiterij, & domos, & hortos iuxta positos, immunia debent esse ab omni exactione, cætera autem transeant cum suo onere ad ecclesiam, argu. ī. de censi. c. 1. vbi de hoc.

k Tantã necessitatem.] Et ita ex arbitrio epi dependet inspicere hanc necessitatẽ, tñ aliquid conferre non debent: nisi super hoc prius Romanus Põtifex cõsulatur. ī. eo. aduersus, 2. respon. in fi.

l Releuandas] Conferre n. debent sicut & alij possessores ad iter faciẽdum, vel pontẽ ædificandum, vel reficiendum. in Auth. de eccle. titu. § ad hoc. colla. 9. C. de sacros. eccles. ad instructiones.

m Commoniti.] Admonitio. n. semp præcedere debet vindictã. 12. q. 2. indigne. & nisi se correxerint post admonitionẽ, sunt ipso iure excõicati, vt hic dicit, & fautores ipsorũ, & successores ipsorum si non satisfecerint iuxta mentem. ī. eod. aduersus § vlt. B.

Lucius tertius.

Causæ sanguinis in ecclesia vel cœmiterijs agitari non debent.

CAP. V.

CVm ecclesia a Dei sm̃ Euangelicã veritatẽ domus orõnis esse debeat, non spelunca latronum, aut sanguinis forũ: Seculares iudices causas, vbi de sanguinis

CVm ecclesia.] Diuidit: Nã in principio & fine ponit duplex cõstitutionis rõnẽ: in medio ponit cõstitutio. Secunda ibi, *seculares*. Abb. Sic.

CASVS. Ecclesia Dei sm̃ Euãgeliũ debet esse domus orõnis, & non speluca latronũ, aut sanguinis forũ. & iõ statuit Papa, q iudices seculares causas criminales, vbi de sãguinis effusione, vel corporali pęna agit, ibi sub interminatione anathematis nõ debent exercere: absurdũ est. n. ibi cãm sãguinis agitari, vbi est tutela refugij pstituta. No. cãs criminales laicorũ i ecclesijs nõ debere agitari. Item cõfugientes i his debent ab ecclesia defendi.

Glo. seq. sunt eis simile.

a Cum ecclesia.] Hic ergo propter reuerentiã loci non tractantur causæ seculares in ecclesia. s. eo. c. 1. ne & alibi expelluntur de ecclesia. 2. q. 7. accusatio. alibi habes de reuerentia dei, in quo causa etiã ex contentu partium tractari non possunt. 13. q. 4. cap. 1. C. de fer. & mesſ. & melius ē. de fer. cap. vlt.

Glosa.

Gregorio Agnello Terracõn. epo. Alias. Terracin. episcopo. Gregorius Agnello epo lib. 7. epist. 20. indic. registri B. Gregorij. vide ca. 2. eod. tit. in 1. compil.

I. Sardiniæ, vt in veteri registro li. 7. epist. 65. indict. 2. & c. 3. eo. tit. in 1. cõpil.

Scilicet sub Alex. iij. c. 19.

Cap. 4. eo. tit. in 1. cõpil. concil. conci lio Later. sub Leo. ne x. sess. 9. tit. de refor. curiæ. § & cũ à iur. & Bulla in cœna Domini. §. Qui ve collectas.

Gene. c. 47.

Nisi ab initio suisset impositũ de iure pat. ptereà. decẽsi. qto. vel trãslatum cẽt on' hospitij cum re, cui erat annexũ. & don. cũ di. ecbi. ad id, de dec. pastoralis, & pig. ex lit. eris. secũ. lo Gofr. o. And.

subiectis a, propter nimiã necessitatẽ, ĩ e. nõ minus secundũ Gof. & iunge qđ notat de off. archi. mãdam', sm̃ Hostiẽ. lo. And.

Et de publico eis alimoniã ministrauit.

ædi imple ri in concilio vero legitur, cõpitam.

inspectandas.

Angariæ & peragariæ qualia sint onera, explicat Aciat. in adnot. ad xij lib. C. Iusti. ti. de ꝑposi. tis sacrãt bicul.

Cap. 2. eod. tit. in 2. compil. Et de materia uide late p Nauar. in Manuali de Horis canonicis, c. 11

Dicit Pe. q ille e causa spãlis, q non hr̃ alibi, nisi ī. de sapt. cacorea, & t ubi, ied q de ... iuris nouũ, quas ibi dedit supra vlt. gl. lo. And.

effusiõe,[a] & corporali pęna agitẽ, in ecclesiis vel cœmiterijs[b] agitarẽ sub interminatione anathematis[c] phibem': absurdũ.n.ẽ, et[†] crudele, ibi iudiciũ sanguinis exerceri, ubi ẽ tutela[d] refugij cõstituta.

¶ Innoc. iii. illustri Regi Scotiæ. †

¶ Reus criminis ad ecclesiam fugiẽs, nõ est violẽter ab ea extrahẽdus, nec debet amplius prætextu criminis cõmissi dãnari ad mortẽ vel ad aliã pœnã corporalẽ: est tamen aliter legitime puniẽdus, sal her in duobus casib. hic expressis. hoc dicit primo. Seruus fugiens ad ecclesiã timore domini sui, est domino de eius impunitate iurãti restituendus. h. d. secundo.

CAP. VI.

INter alia: & ĩ. ¶ Tuis quõnib. rñdẽtes iuxta sacrorũ statuta canonũ,[e] & traditiones legũ[f] ciuiliũ, ita duxim' distinguẽdũ: q fugiẽs ad ecclesiã, aut liber, aut seru' existit. Si liber, q̃tũcũq; grauia maleficia perpetrauerit, nõ est violẽter ab ecclesia extrahẽdus:[g] nec inde dãnari dẽt ad mortẽ, vel ad pęnã,[h] sed rectores ecclesiarũ sibi obtinere dẽnt mẽbra & vitã. Sup[†] hoc tñ qd inique fecit, est aliàs licite puniẽd':[i] Et hoc verũ est, nisi publicus latro[k] fuerit, vel nocturne depopulator[l] agrorũ, q dũ itinera frequẽtata, vel publicas stratas obsidet aggressionis insidijs, ab ecclesia extrahi põt, impunitate nõ præstita, fm canonicas[m] sanctiones.

¶ Si vero seruus fuerit, qui cõfugerit ad ecclesiã: postq̃ de impunitate sua, dñs eius clericis iurñ præstiterit, ad seruitiũ dñi sui redire cõpellitẽ[n] ẽt inuitus: alioquin à domino poterit occupari.

¶ Idem ex concilio generali. †

¶ Clerici nõ dẽnt necessitatib. seu vtilitatib. ciuitatũ, seu aliorũ locorũ, et vbi laicorũ nõ suppetũt facultates, subuenire nisi prius Ro. Põtifex cõsulatur. hoc primo. Sententia & cõstitũes edita à laicis collectãtib ecclesiã, sunt ipso iure irrita, nec vllo tpe conualescunt. hoc secũdo. Rectores excõicati ob grauamina pmissa, remanent excõicati, et post depositũ officiũ: nihilominus excõicati sunt successores, nisi satisfecerint infra mensem. hoc tertio. hoc dicit ad maiorem declarãtionem, & pro nouitijs.

CAP. VII.

ADuersus[†] cõsules & rectores ciuitatũ vel aliorũ, q ecclesias & ecclesiasticos viros, tallijs seu collectis, & exactiõib. alijs aggrauare nituñ, volẽs imunitati ecclesiasticę Lateranẽ.[o][†] cõcilij puidere, psumptionem hmõi sub anathematis districtiõe phibuit: trãsgressores et fautores eorũ, excõicationi subiacere pcepit, donec satisfactionẽ ipẽderint cõpetentẽ. Verũ si qñ forte eps simul cũ clericis, tãtã necessitatẽ vel vtilitatẽ pspexerit,[†] vt absq; vlla coactiõe ad releuãdas vtilitates vel necessitates cões, vbi laicorũ ñ suppetũt facultates, subsidia duxerit[†][p] p ecclesias cõferenda:

¶ *Glo. seq. quærit, & dupliciter soluit.*

a ¶ *Effusione.*] maxime: qa nec alię ciuiles cãs. ĩ, e.c.i. secus de ecclesiasticis, 2.q.2. pceptũ. & ar. ĩ. de app. qua frõte. Quid ergo si alteri parti vel vtriq; eẽt interdict' ingress' ecclesiæ? Rñ. nihilominus põt intrare, qa interdictũ nõ extẽdit ad hũc casũ. ar. q ẽt post vomitũ vel iuftũ de carne nõ comedẽda, comedere dẽt, vt se purget sicẽt suspect'. 30. dist. c. vlt. ar. ĩ. de cõst. cũ M. & ĩ. tit. px. c. vlt. Vel tũc eię tractanẽ ex ecclesiã, vt illic seruetẽ interdictũ: q̃ nihilomin' valeat iudiciũ, nec est pceptũ ita qd nõ possit alibi tractari, q̃ in ecclesia: sed d honestate dictũ est, vt p p loci reuerẽtiã forte magis caueãt à periurijs & mẽdacijs.

b ¶ *Cœmiterijs*] q̃ eodẽ priuilegio gaudẽt cũ ecclesijs. 17.q.4. quisquis. & c. id cõstituim'. & ĩ. de cõse. eccl'. vel alta. c. cõsuluisti.

¶ *Gl. seq. recitetur per cõnt.*

c ¶ *Anathematis.*] Nõ credo q ipso iure sint excõicati, sed post admonitionẽ sũt excõicãdi. Ber.

d ¶ *Tutela.*] Sic cõfugiẽs ad ecclesiã tutus d[ebet] eẽ, qa est tutela refugij, vt hic dicit: & ĩ. c. proxi. & 17.q.4. diffiniuit. Bern.

¶ *Inter alia.*] Malefactor fugiẽs ad ecclesiã, immunitate gaudet: nisi in duob. casibus. seruus vero restituitur dño de ipsius impunitate iuranti. Ita cõiter summaẽ. Duo sunt dicta. Secundũ ibi, *Si vero*. Abbas Siculus.

Casus. Quęsitũ fuit à Papa, vtrũ cõfugientes ad ecclesiã dẽant ibi defendi: Papa sup hoc distinguit, cõfugiẽs ad ecclesiã aut ẽ liber, aut seruus: si liber, q̃tũcunq; grauia cõmiserat, non est ab ecclesia p violẽtiã extrahẽdus, nec inde dẽt dãnari ad mortẽ vel ad pœnã: sed rectores ecclesiarũ vitam sibi reseruẽt: puniaẽ tñ aliàs super eo qd inique fecerit: nisi fuerit latro publicus, vel nocturnus depopulator agrorũ: q publicas stratas obsidet suis insidijs, q ab ecclesia extrahi põt nulla defensiõe sibi tradita. Si aũt fuerit seruus ad ecclesiã cõfugiẽs, si dñs eius de impunitate psonę clericis iurm pstiterit, dño suo restituaẽ ẽt inuitus, alioqn à dño poterit occupari. No distinc. huius decret. circa fugiẽtes ad ecclesiã licẽ confugientes ad ecclesiã debent ibi defendi, pter duas personas, s. latronẽ publicũ, & deuastatorẽ agrorum & vinearum.

¶ *Glo. seq. recitetur per obiectionem.*

e ¶ *Canonum.*] 17.q.4. diffiniuit. c. id constituimus, c. reum ad ecclesiam. & cap. metuentes.

f ¶ *Legum*] C de his qui ad ecc. confug l praesenti.

g ¶ *Extrahendus.*] etiam Iudæus, dummodo absit simulatio. C de his qui ad eccl. confug l. i.

h ¶ *Ad pœnam.*] Ab omni genere pœnarum interim sunt securi 17.q.4. id constituimus.

i ¶ *Puniendus.*] pecuniaaliter dũtaxat, vel alia satisfactione præter pœnam corporalem 17.q.4. reum. & cap. id constituimus.

k ¶ *Nisi publicus latro*] vt 17 q 4. sicut antiquitus lex in plures psonas excipit ĩ Auth. de mãd. Prin. § q si delinquẽtes, coll. 3. vers. neq; vbi homicidæ, adulteri. & raptores virginũ. exhĩbẽtur ab ecclesia: fm q isti 3 q.b. hic dr. sed decr. tñ duas psonas exhibet, vt hic: & cano expsse pstat imunitatẽ raptorib. virginũ, 36.q.2. de raptorib. & sic i casu isto derogat illi auth. p ista iura oĩb. alijs imunitatẽ pstat, nisi i casu. ĩ. eo c. vlt. publicos. n latrones cuilibet impune occidere licet, & sine peccato. 23.q.5 cũ hõ. & C. qñ liceat vnicuiq; si iudi se vind. l. 1. & tales famosi latrones capti i furto, i furca suspẽduñ. ff. de pę. capitalũ, §. famosos. sed si famosus nõ ẽ tũc iubeẽ castigari: sed nec vitã nec mẽbrũ pdit. C. de ser. fugit. auth. sed nouo. Vinc.

l ¶ *Nocturnus depopulator.*] De istis duob. habes C. qñ lic. vnicuique l. 1. cuius verba hęc sunt & l 2.

m ¶ *Canonicas.*] signãtes in princ. decretalis.

n ¶ *Compellitur.*] 17. q. 4. metuentes. & c. id cõstituimus & C. de his qui ad eccl confu. si seruus.

A ¶ *Duersus*] Io. And. specifice nõ sũmat, sed p summario dicit sic: Gñale; est. repetit Later. ĩ e. nõ minus addẽs quandã puisionẽ i ℣. *Propter.* & pęnã i. in ℣. *Quia vero.* Sed dñs Ant. sũmat sic: Ciuitatib. psidẽtes, et ecclesias collectantes, pter formã cõcilij gñalis, sũt excõicãdi, nisi satisfecerit ĩ mẽsẽ, & sniẽ ab eis lata sũt nullæ. q pęnæ trãseũt ad successores, & eos sequũtur officio deposito. h. d. Sed certe hoc summariũ nõ euacuat radicitus intellectũ c. Vñ dicit Panor. q illud c. hẽt principaliter tria dicta: Nã primo repetit cõcil. Later. ĩ. eo. nõ minus. & quãdã determinationẽ annectit. Scdo ibi, *Quia vero.* pœnã illius concilij auget. Tertio ibi, *Cæterũ.* pœnã illius cõcilij determinat, & extendit ad successores, & hæc diuisio sufficit pro summario. Abb.

Casus. Lateraẽ. cõciliũ excõicauit rectores ciuitatũ & aliorũ locorũ, q admonitione pmissa de grauaminib illatis ecclesijs nõ satisfacerẽt fm tenorẽ cõcilij Later ĩ e. nõ minus. Sed qa nec sic eorũ malitia conquieuit, adijcit in isto cõcilio gñali, et cõstitutiones & iniæ q à talib. vel de ipsorũ mãdato fuerunt pmulgatæ, inanes & irrita habeant, nullo vnq tpe valituræ: verũ tñ qa fraus & dolus alicui patrocinari nõ dẽnt, nullus rector decipiaẽ vano errore, nec credat, vt ĩ tps sui regiminis tñ sit excõicatus, quasi post illud nõ sit cõpellẽdus ad satisfactionẽ: qa tã ipse q satisfacere recusauerit, q successor ipsius erit excõicatus, nisi ĩ mẽsẽ satisfecerit, donec satisfecerit cõpetẽter. qa i onere succedit, q substituit i honore. No q laici exactiões ab ecclesijs exigeẽ nõ dẽnt. Itẽ dñs Papa oium vtilitatib. itẽdit. Itẽ snia vel cõstĩ p excõicatio lata nulla est: nec tractu tpis cõualescit & ita q ab initio nõ tenet, nullo tpe cõualescit. Itẽ fraus & dol' nemini patrocinari dẽnt. Itẽ snia excõicationis trãhit i alib, i qui lata nõ fuit. sed hoc est qa ille successit i vitiũ. Itẽ q succedit i honore, succedere dẽt in onere.

o ¶ *Later. cõcilio.*] s. e. nõ minus cui' ℣ba hic iteri' ponũẽ. R.

p ¶ *Excõicatum.*] s. post admonitionem, ĩ. eo. non minus.

† Aliàs in: & ualde crudele.

† In omnibus exemplarib. Vaticanis Regi Scotiæ, legit, Conaciæ, vel Conatiæ.

¶ Vide Remigiũ de Gõni tractatu de immu. eccle. paulo post prin. verbo, cœmiterium, in 4. amplias.

¶ Cap. uni. eo. tit. in 3. cõpil. De materia vide late per Couar. lib. 2. vari. resol. c. 20. & Remig. trac. de immu. eccle. fall. 1 & 2.

¶ Secũdũ Ala allegat 20. dist. hãc consuetudinẽ. idẽ Host. Io. And.

† Aliàs sed: Super eo tamẽ.

¶ De hoc artic. vide quos paulo ante citaui.

† Scilicet Lateranẽ. c. 46.

¶ Hoc distinctũ gl. indistincte acceptũ, falsum est, de quo tenens qd tradit B. Tho. 2. 2. q. 64. ar. 2. & 3. adde Sotũ li. 5. de iustit. & iure q. 1. art. 2. & 3. & 8.

† Cap. 1. tit. de cẽsibus, in 4. compilat. Vide q citaui supra in cap. nõ minus, eodem tit.

† Latera. cõcil. sub Alexã. iij. cap. 19.

† prospexerint

† duxerint

a ¶ Propter

a ¶ *Propter imprudentiam.*] Ab hoc loco vsque ad finem additur prædicto concilio Lateran.

b ¶ *Mandato.*] simi. ī. de procu. consulti.

c ¶ *Tpe valitura.*] Sic ergo patet q̄ snia tpe excõicatiõis lata, nulla est. ī. de here. excõicamus, §. credẽtes. nec ẽt ꝯualescere p̄t. vt hic patet. Imo & si q̄ tegat post sniam, q̄a a lĳs fuerit publice excõicat⁹, retractat̃ snia. ī. d re iud. ad pbãdũ. q̄a hæc exceptio ĩ q̄libet pte litis p̄t oppõi. ī. d exce. exceptionẽ. imo nec priuilegi ꝑ ipsorũ valet. 3. q. 4. nullus.

¶ *Gl. seq. recitatur per obiectionem, de lege curatores, & casu soluit.*

d ¶ *Infra tps.*] & ita ẽ hic arg. q̄ iudex post officiũ depositũ ꝯueniri põt: & hoc iõ, q̄a ꝯuenit d maleficio q̄d cõmisit ĩ tpe officio: secus si cõueniret ex ꝯtu: nã administratores ciuitatũ, & tutores, & curatores ñ ꝯueniunt post depositũ offm ex ꝯtu, quẽ fecerint noĩe ciuitatis vel pupilli. ff. d admi. re ad ciu. ptĩ. curatores, §. in eũ. & C. de admi. tu. cũ q̄dã. ff. d eu. illu. § 1. sed ex maleficio ꝯuenit dposito offõ. 1. q. 1. iubemus & ll. seq. ad si q̄s & i l. l. C. ad l. Iul. repe. iubemus tñ pcuratorẽ negotiorũ bñ cõuenit deposito officio. ff. de pcu. pcurator qui pro euictione.

¶ *Glossa seq. recitetur per obiectio. & solut. in fine obiecti & solut.*

e ¶ *Successorẽ*] & ita delictũ p̄decessoris præiudicat successori. sed hoc ñ est verũ: imo ẽ pprĩũ delictũ, ex quo ipm nõ purgat, q̄a cõsentit, & sic incipit esse pprĩũ delictũ, vñ punit eadẽ pœna cũ p̄decessore. sic ī. vt li. nõ cõt. c. 1 in fi. Præterea cũ iste gñalis successor habeat. si succedit ĩ vitiũ, eadẽ snia ligat. ff. d diuer & tẽp. p̄scr. cũ sũrs. & vitia à maiorib. ꝯtta pdurãt. C. d acq. pos. vitia ff. d acq. pos. Põponius, § 1. & facto auctoris successio dãnat h̄rdis. 1. q. 1. cito turpẽ. tñ iste successor q̄a prius cõ. cauit ei ĩ esse, statĩ fuit excõicatus post ambitionẽ. ī. de sent. exc. nup. & c. si ꝯ ubiq̃. Sed cũ ille iudex nõ excõicat exp̄sso noĩe, quare statim nõ trãsit ad successorẽ. ī. de off. deleg. qm̃ Abbas. & ī. de off. ord. pastoralis. Rñdeõ, q̄ hoc ꝯuenit ex delicto, vñ nõ defendit statim ad alios. 24. q. 3. si h̄rs. sed dat̃ tps ī q̄d purget illud vitiũ: quo elapso nisi hoc fecerit, p̄sumit ꝯtumax. 1. q. 1. cõstat, q̄a ex quo succedit in honore, dẽt succedere in onere, vt dicit in fi. Bern.

perdicti laici humiliter & deuote recipiãt cũ grãrũ actione. Propter imprudẽtiãa tñ quorũdã, Rom. Põtifex pri⁹ ꝯtulat: cuius interest cõibus vtilitatib. pruidere. ¶ Quia vero nec sic quorũdã malitia ꝯ Dei ecclesiã ꝯquieuit, adĳcimus, vt cõstitutiones, & sniæ, q̄ à talibus, vel de ipsorũ mãdato b fuerint pmulgatæ, inanes & irritæ habeant, nullo vnq̃ tpe valituræ. c Cęterũ, q̄a fraus & dol⁹ alicui patrocinari nõ debẽt, null⁹ vano decipiat errore, vt ĩ tps d regiminis sustineat anathema, quasi q̄ post illud nõ sit ad satisfactionis debitũ cõpellẽdus. nã & ipsum, q̄ satisfacere recusauerit, & successorẽ e ipsius, nisi satisfecerit infra mẽsem, manere decernimus ecclesiastica cẽsura ꝯclusum, donec satisfecerit cõpetẽter; cũ succedat ĩ onerẽ, q̄ substituit ĩ honore.

¶ Idem in eodem.

¶ *Prælati plus debito à subditis extorquẽtes p̄textu pcurõnis vel alterius seruitij impensi legato vel alteri, illud restituunt, & tantundem pauperibus erogabunt.*

CAP. VIII.

QVia pleriq; p̄lati, vt pcurõnĩ aut seruitiũ aliq̄d impendant legato vel alĳ, plus extorquẽt à subditis, q̄ soluãt; & in eorũ damnis lucra sectantes, quærunt p̄dam, potius q̄ subsidiũ in subiectis, id decætero fieri phibemus. Quòd si q̄s forte p̄sumpserit, & sic extorta restituat, & tãtundẽ cogat pauperibus f elargiri. Superior autẽ, cui fuerit querela deposita, si negligens fuerit in hmõi executione statuti, canonicę subiaceat vltioni.

¶ Gregorius ix Astoricen.

¶ *Qui sub spe immunitatis in ecclesĳs vel cœmiterĳs delinquunt, immunitate non gaudent.*

CAP. IX.

ECclesię, in qua diuina mysteria celebrantur, g licet adhuc nõ extiterit ꝯsecrata, nullo iure priuilegiũ immunitatis adimitur: h Quia obseq̃is i diuinis dedicata, nullius est temerarĳs ausib. profananda.

¶ Idem Toletano & Compostellano archiepiscopis.

¶ *Ecclesia nõ consecrata, in qua diuina officia celebrantur, gaudet immunitate.*

CAP. X.

IMmunitatem ecclesiasticã: & ĩ. ¶ Nõnulli impunitatẽ suorũ excessuũ, per defensionẽ ecclesiæ obtinere

Q *Via plerique.*] Primo prohibet. Secundo pœnam imponit contrafacienti: ibi, *Quod si.* Tertio superiori negligenti, pœnam comminatur: ibi, *superior autem* Abb. Siculus.

CASVS Aliq̃n ꝯtingit, q̄ epi & alĳ p̄lati, vt pcurõn. vel aliud seruitiũ impendãt legato vel alĳ, plus extorquẽs à subditis, q̄ soluãt legato vel alĳ: & sic ĩ aliorũ dãnis lucra sectant, phibet cõciliũ, ne decætero hoc fiat, q̄d si quis forte ꝯ præsumpserit, sic extorta restituat: tãtundẽ de suo cogat pauperib. elargiri, & si de hoc ad superiorẽ querela ꝯuenerit, & negligẽs fuerit in hmõi statuti executione, canonicæ subiaceat ultioni. No. q̄ cũ dãno alterius nemo lucru quærere debet. Itẽ si aliquis exigit indebitũ à suis subditis, debet illud restituere, & tantundẽ pauperib. erogare. Item prælatus negligens puniendus est.

¶ *Gl. seq. signat contrariũ, ponit sol. Io. quã reprobat, & demũ soluit.*

f ¶ *Pauperib.*] ī. de cẽs. pcurõnes. ꝯ i fi. vbi dr̃, q̄ illud dari dẽt ecclesiæ à qua illud accepit, & hic dat̃ pauperib. sol. hic ignorat̃ quãtũ q̄libet cõtulisset: & iõ iubet dari pauperibus, vt dixit Io. Sed hæc sol. nõ est vera, q̄a sicut restituit sic extorta vltra q̄ debuit, ita põt eisdẽ à q̄b recepit, tñdẽ dare: & ita nõ ẽ verũ q̄d dicit Io. q̄ ignorat̃ quantũ q̄libet cõtulisset, q̄a inde põt fieri scriptura, & q̄libet sciet quãtũ dedit. Vñ dicas, q̄ illud c. pcurõnes loquit de alio casu, s. cũ p̄latus visitat ecclesiã sibi subiectã: si tuc exigit plures procurationes q̄ sint dies, q̄bus ibi moratur, grauius excedit, q̄ ĩ p̄ñti casu, & plus grauat ecclesiã, & dr̃ tũ cõmittere crimẽ cõcussionis, vnde posset puniri in quadruplũ. 38. dist. q̄m quidẽ in fi. & 1. q. 7. sancimus. & 23. q. 1. militare. quod optime dicit hic, q̄a tanq̄ calumniator & cõcussor talis puniri debet: sed in hoc c. procurõnes. punit illos pœna dupli in casu isto nõ ita excedit crimẽ cõcussionis, quia à nullo exigit vltra q̄ soluat. sed facta coacervatiõe plus recipit. Sufficit ergo istis, vt recipiant quod vltra dederunt: & ille in pœnam sui tantundem soluat pauperibus. simile ī. de ꝯ idz. ad liberandum.

E *Cclesię.*] Primo ponitur dictum. Secundo rõ dicti: ibi, *Quia.* Abb.

CASVS. Aliqua ecclesia nondũ est consecrata, tñ diuina officia celebrant in ea: q̄ritur, vtrũ censeri debeat eodẽ priuilegio, ac si esset consecrata: & rñdetur, q̄ licet nõdum sit consecrata, nullo iure adimitur priuilegiũ immunitatis: q̄a ex quo diuinis officĳs est dedicata, nõ est temerarĳs ausib. quorũlibet, p̄fananda. No. q̄ ecclesia nõ consecrata, priuilegium habet immunitatis, pp̄ diuina officia q̄ celebrat̃ in ea.

g ¶ *Celebrantur.*] Ex hoc videt̃, q̄ si adhuc ibi non sunt diuina officia celebrata, nondũ gaudeat priuilegio illarũ, in quibus celebrãtur diuina, quia nondum plenę dedicata vel diuinis obseq̃ĳs: vñ sacrilegiu ibi nõ diceret cõmitti nec debet aspergi pp hoc: quia nullũ diuinum officium fuit ibi celebratum: aspergi tñ debet si aliquid turpe ibi factum est, anteq̃ ibi celebretur.

h ¶ *Admittitur.*] Sic ergo patet, q̄ ecclesia nõ cõsecrata eodẽ gaudet priuilegio quo & cõsecrata, ꝯ rõne diuini officij, quo ad priuilegiũ immunitatis: vñ si cuiuscũq; seminę vel sanguine fuerit polluta, debet aqua exorcizata lauari, anteq̃ celebretur in ea. s. de cõse. eccl. vel alta. c. vlt. & de conse. dist. 1. ecclesia & confugientes ad ipsam priuilegium immunitatis, ac si consecrata esset, habebunt. ī. eo. inter alia. cum suis concord.

i ¶ *Obsequĳs diuinis dicata*] q̄ eq̃ d. n. Dño ꝯsecrat, sãctũ sãctorũ erit Dño. 12. q. 2. nulli licet. vñ ad vsus p̄fanos & ad humanos redire nõ dẽt. ī. de re. pmu. inãcipia. & ī. de reiig. do. c. ad hęc.

I *Mmunitatem.*] Diuiditur: quia primo ponitur dictum. Secundo ratio dicti: ibi, *Cum autem in eo.* Abbas.

CASVS Quidã in ecclesĳs vel cœmiterĳs earũ, cõmittunt aliq̃n homicidia, & alia maleficia, sperantes obtinere ibidẽ impunitatẽ suorũ excessuũ, quos nullatenus cõmisissent, nisi p ecclesiã, ad quã cõfugiunt, crederent se defendi: quæritur an illi debeãt, ab ecclesia defendi? Rñ. Papa, cũ in eo q̄s puniri debeat, in quo peccauit, & frustra legis implorat auxiliũ, q̄ ꝯ legẽ delinquit, mãdat Papa, q̄ tales publice nuncient nõ debere gaudere immunitatis priuilegio, quo faciũt se indignos. No. q̄ q̄s puniri dẽt in eo in quo peccauit. Itẽ qui offendit canonẽ, bñficiũ illius impetrare nõ põt. Itẽ ipso facto amittit quis priuilegiũ. Itẽ nõ debet quis offendere illũ à quo sperat auxiliũ.

Spenit.

In cõcilio a prius legit ita: quę ab ex cõtratis hmõi, &c.

Perperã in plurib. exemplaribus, p̄sertim recentiorib. legit, quatenus, cum sensus exigat, quasi, vt est ĩ cõcilio, & in antiq̃s codicibus.

Scilicet concil. Latera. c. 34.

Cap. 4. tit. de cẽ. in 4 cõcil. Et vide Felin c. irrefragabili. §. cæterũ. ī. de offic. ord.

Secundũ Tãcr. & Goffre. Io. And.

a Sub quo est rei psecutio, & tm̃ tripli sit pœnæ. q̄d dicit not. 1. q. 7. in eum.

Vide notata p Bar. l. quid ergo. § pœna grauior ff. de his q̄ not. infam.

Astoricẽ. episcopo.

Senonẽ. episcopo. Continua.

Vide Syluestrũ in sum. v̄bo, immunitas. 1. q. 1. & Couarr. loco citato ĩ c. seq.

emunitatis

dicata

Vide Couar. lib. 2. vari. resol. c. 20. & Remigiũ de Gõni. tracta. de immu. eccle. in 3. falle. vbi plenissime d materia huius decret.

Cõcor. l. pen. cũ not. ff. de testa. mil. & etiã hospitalia. l. oia priuilegia. C. d̃ epis. & cl.

a ¶ *Sperantes.*] Nemo enim sub spe veniæ peccare debet. ī. de cler. excom. min. illud. & de consecr. dist. 4. quando quis. quia facilitas veniæ incentiuum tribuit delinquendi. 23. q. 4. est iniusta. & ī. de vi. & hon. cler. vt clericorum.

b ¶ *In eo in quo delinquit.*] Sic ī. de tempo. ord. litteras. & ī. de iure patr. pastoralis. cum suis concordantijs.

c ¶ *Frustra legis.*] ī. de vsuris, quia frustra. ī. de sent. excom. in audientia ff. de minorib. l. auxilium, in fine.

¶ *Gl. ista inducit hoc capitulum contra Hugo. & signat contrariū, & sol. in fi. quaris, & respondet.*

d ¶ *Quo faciunt se indignos.*] & merito: quia non iure ad supplicandum debet admitti vbi committere sacrilegium non expauit. 17. quæst. 4. frater & coepiscopus. & cap. seq. vnde sumptum fuit. idem dicit lex. quomodo illis qui in ecclesia scelus studuerūt perpetrare, permittimus aliquod auxilium ex terminis ecclesiasticis inuenire in Authen. vt liceat ma. & auię. § quia vero, coll. 8. Et est hoc contra H. qui dicit super illo ca. frater & coepiscopus. q̄ & isti debent habere immunitatis priuilegium si confugerint ad ecclesiam: ¹ & nisi satisfecerint, non admittuntur postea ad supplicādum, idest, orandum in ecclesia. & pro eo est supra eod. inter alia. vbi tantū duæ personæ excipiuntur. 17. quæstio. 4. sicut antiquitus. vbi canō tantum publicum latronē excipit. & ita hic contra dicit prædictis iuribus proximis, & Hugo. Dicas quòd non contradicunt, quia illa decretalis inter. & omnia illa iura, quæ illud dicunt, intelliguntur, quando confugientes ad ecclesiam non deliquerunt in ecclesia vel cœmiterijs, sed alibi: vnde ecclesia præstat tunc eis immunitatem. Et Hugo male dixit, quòd isti non habebant immunitatem ab ecclesia, quia reddiderunt se indignos eius præsidio: & si fuerint stulti in culpa, sint sapientes in pœna. 38. dist. nunc cap. qui ea. Sed quare publicus latro & depopulator potius extrahuntur ab ecclesia, quàm alius malefactor, qui forte est deterior? Quia plurimum interest illos puniri quàm alios malefactores: cum pluribus exitia cogitent quàm alij. 23. quæst. 5. est iniusta.

¶ Aliàs ita: quæ, nisi per ecclesiā, ad quā fugerit, &c. sed in magis vetustis. & emēdatis hr̄, vt est impressum.

† Extat in pcilijs editis in cōcilio Maguntiaco sub Carolo Magno c. 34 & in synodo Maguntina sub Rabano Archiepō ca. 33. referūt Burchard. lib. 6. decr. cap. 90. & Iuo par. 7. ca. 108. & c. 1. eo. tit. in 1. cōpil.

¹ Qualiter vera esse possit opi. Hug. vide hic per Host. & Io. And.

sperantes a homicidia, & mutilationes membrorū, in ipsis ecclesijs, vel earum cœmiterijs committere nō verentur: qui, † nisi per ecclesiā, ad quam confugiūt, crederēt se defendi, nullatenus fuerant commissuri: & ī. ¶ Cum in eo, in quo delinquit, b puniri qs debeat: & frustra c legis auxiliū inuocet, qui cōmittit in legē: Mādamus, quaten⁹ publice nūcietis, tales non debere gaudere immunitatis priuilegio, quo faciūt se idignos. d

TITVLVS I.

Ne clerici vel monachi secularibus negotijs se immisceant.

¶ Ex concilio Maguntino. †

¶ *Enumerat concilium multa secularia negotia, à quibus iubet clericos & monachos abstinere. Et sunt xiij. si recte enumerētur.*

CAP. I.

MVlta sunt negotia secularia, de quibus pauca e pstringamus, ad quæ ptinet omnis carnalis concupiscētia. Quicquid plus iusto appetit f homo, turpe lucrum est: Munera g iniusta accipere, vel etiam dare h pro aliquo seculari quæstu, pretio aliquē cōducere: i Contentiones, vel lites, k vel rixas l amare: In placitis secularib. m disputare, excepta defensione orphanorum n aut viduarū: Cōductores o seculariū rerū, aut procuratores p esse: Turpis verbi vel facti esse ioculatorem, q vel iocū secularem diligere: Aleas r amare: Ornamentū s incōueniens proposito suo q̄rere: In delicijs t viuere velle: Gulā & ebrietatē sequi: Pōdera u iniusta, vel mensuras habere: Negotiū iniustū exercere: Nec tñ iustum negotium est ɔ̄dicēdum pp necessitates diuersas, quia legimus Sāctos Apostolos x negotiatos † fuisse: & in regula B. Benedicti ꝑcipit pro uideri per quorū manus negotia monasterij ꝓcurētur: Canes y & † aues sequi ad venandū: & omnib. q̄buslibet causis supfluis interesse. Ecce talia, & his similia, ministris altaris Dñi, necnō & monachis oīno ɔ̄dicimus; de quibus ait Apostolus: Nemo militans z Deo, implicat se negotijs secularibus.

¶ Eugenius Papa Lucañ. epo.

¶ *Clerici non debent esse ministri vel procuratores laicorum; quòd si contrafecerint, & deprehendātur in fraude, non subuenitur eis ab ecclesia.*

CAP. II.

SAcerdotib. † & clericis tuis d̄nūcies publice, ne ministri laicorū fiāt, nec i reb⁹

Multa.] CASVS. In capitulo isto enumerantur quædam negotia causa exempli, à quibus debent clerici, & monachi, & moniales omnes omnino abstinere: De quibus ait Apostolus; Nemo militans Deo, debet se negotijs secularibus immiscere. Nota q̄ causę miserabilium personarum ad ecclesiā pertinēt. Item iusta & honesta negotiatio licita est clericis: & hoc intellige, cū non habent sufficiēs beneficium. Item canes vel aues ¹ ad venandum habere non debēt. Item nemo militans Deo, secularib. negotijs se immiscere debet.

e ¶ *Pauca.*] vt eorum exemplo omnia similia caueantur, & exempli causa pauca sunt exprimenda. 25. dist. c. vnum oratorium. § criminis appellatio. 24. q. 5. de Liguribus. & ff. ad l. Aquil. ita vulneratus, § vlt. sic quod vni dicitur, omnibus intelligitur esse dictum. 61. dist. miramur. & de pœnit. dist. 1. nunc autem.

f ¶ *Appetit.*] 32. quæstio. 4. origo.

g ¶ *Munera.*] 14. q. 4. clerici. & c. quicunque. 11. q. 3. non licet. & 14. dist. quoniam quidem.

h ¶ *Dare.*] 14. quæst. 5. non sane.

i ¶ *Conducere.*] ad peccandum: quod nō licet. 22. q. 4. si ad peccatum. vel pro seculari quæstu prohibito clericis: quia nec per se, nec per alium licet 98 dist. negotiatorem. & c. fornicari.

k ¶ *Lites.*] 11. q. 1. te quidem. & quia criminibus materiam creare noscūtur. C. de iudi. properandum, in princ.

l ¶ *Rixas.*] 46 distin § 1. & in alijs per totum.

ADDITIO. Et nota, q̄ s̄m Petrum & Ioannem cōtentiones in verbis, lites in iudicijs, & rixæ in factis consistunt.

m ¶ *Secularibus.*] ī. de postulando, clerici.

n ¶ *Orphanorum.*] 88. dist. c. 1 & in alijs pluribus capitulis.

o ¶ *Conductores.*] Si tamen conductori succedunt, bene possunt in conductione remanere. ff. de decur. l. decurio. 2. arg.

p ¶ *Procuratores.*] in negotijs secularibus, sed pro ecclesiasticis possunt. in Auth. de sanc. episco. § alium, coll. 9. & 21. q. 3. credo & c. Cyprianus. & ī. c. proxi.

q ¶ *Ioculatorem.*] 46. dist. cler. cum scurrilem.

r ¶ *Aleas.*] 35. dist. c. 1 & vlt & in Auth. de sanc. epis. § interdicimus, coll. 9. & s. de vi. & hon. cler. clerici.

s ¶ *Ornamentum inconueniens.*] 21. q. 4. cap. 2. & 3. & ī. de vita & honest. cler. clerici.

t ¶ *In delicijs.*] 35. dist. ecclesiæ Principes.

u ¶ *Pondera.*] s. de empt. & vend. vt mensuræ.

x ¶ *Apostolos*] Paulum scilicet. 21. q. 1. c. 1. in fine.

y ¶ *Canes.*] ī. de cler. ven. c. 1. & 2. & 86 dist. qui venatoribus, & cap. Esau & c. an putatis.

z ¶ *Nemo militans.*] 21. q. 3. c. 1. 2. & 3. & ī. eo. sed nec.

S*Acerdotibus.*] Si clerici ministri vel procuratores laicorum deprehenduntur in fraude, non debet eis ab ecclesia subueniri. hoc dicit. Primo ponit prohibitionem. Secundo pœnam transgredientium. ibi, *Quòd si.* Abbas.

¹ Aliàs ita: est eis cōtradicendum, &c.

Act. c. 20.

† negotiatores

† vel

2. *ad Thimot.* 2.

† Luceñ.

† Lucæ.

† Luc. in obus Vaticanis.

† Cap. 8. eod. tit. in 1. cōpil. & post ɔcil. Later. sub Alexā iij. par 26. ca. 17.

Et vide Feder. de Sen. cons. 260. incip. quid si clericus.

2 Sequit: q̄ ꝓhibet ɔducer̄ q̄dā, si iure successerit in ɔductione, remanet in ea, q̄d in oib⁹ similibus seruād est. Io. And.

¹ Concor. 1. 3. & ibi gl. C. de 22 l. & sum. fune. & in l. 3. § miles, ff. de re mil.

NE CLERICI VEL MONACHI *secularibus negotijs se immisceant.*

¶ *Supra visum est, de his quæ clericis competunt: nunc autem de prohibitis est videndum secundum Doctores. Vel continuatur ad titulum proxime præcedentem sic: quia supra tractatum est de immun. eccles. & clericorum, ne forte ob hanc immunitatem clerici vel monachi superbirent, & arbitrarentur sibi omnia licere, merito subijcitur hæc rubrica: per quam ostenditur, quòd non debent se immiscere secularibus negotijs. Abbas*

De hac materia habetur 88. dist. & 23. q. 4. 11. q. vlt. & de pœn. per totum. & 86. dist. cap. vltimo.

CASVS. Quidā clerici publice administrabāt negotia laicorū, & eorū procuratores fiebāt: mādat Papa diœcesano epō, vt eis publice denūciet, ne de cætero hoc faciāt: qđ si postmodū p̄sumpserint, & in administrōne p̄p cām pecuniariā in fraude deprehēsi fuerint, ab ecclesia nō subueniet eisdē, cum ex hoc scandalū cōtingat in ecclesia gñari. No q̄ clerici nō debent esse procuratores laicorū, nec gestores negotiorum ipsorum. Item qui scandalū facit ecclesiæ, eius præsidio se reddit indignum.

a ¶ *Procuratores.*] sic ī. c. proxi. sacris enim Dei sacerdotes uacare oportet assidue. 31. dist. sacerdotibus. & ff. de arbi. nō distinguemus, §. 3.

¶ *Gl. seq. reddit rationem: ponit opinionem quā reprobat, & huic litteræ dupliciter respon.*

b ¶ *Ab ecclesia.*] quia se fecerūt indignos veniendo ꝯ ipsius ꝓhibitionē, administrōnē secularē recipiendo: & frustra legis implorat auxiliū, qui cōmittit in legē. sic ī. ti. px. c. vlt. Et ex hac lrā sumūt qdā ar. q̄ laicus auctoritate huius canonis, possit clericū occasione administrōnis cape, cessante priuilegio clericali: qđ est falsū: quia ꝓhibiti sunt laici clericos auocare à diuinis officijs. 21. q. 3. Cyprianus. & 88. dist. c. ult. vñ si ꝯfecerint, nō debēt ex delicto proprio cōmodū reportare. argu. 16. q. 1. legi. & ff. de do. inter vi. & vx. l. 3 § j. & ff. de reg. iur. non fraudātur. §. nemo ff. de fur. itaq; fullo, § sed nemo. & vñ sunt puniēdi, priuilegium hr̄e non debent. 24. q. 1. didicimus. intelligo ergo q̄ tali clerico nō subueniē ab ecclesia postq̄ legitime admonitus est, vt hic dicit ī principio cū pro hoc delicto cōmonitus tertio, ab ecclesia sit alienus, si non desistat. arg. ī. de sent. excō. in audientia. Vel verius nō debet ei ecclesia subuenire in fraude cōmissa in administratione, nec pecunia, nec alio auxilio: cum aliàs ecclesia teneaē clericos defendere ab oppressionib laicorum.

† Eodem modo hr̄ in antiqs codicib ex post cōcil. Lateranē. par. 27 ca. 2. & ca. 2. eod. tit. in 1. compil.

† Præter Doct. hic, uide Ianocē. in c. sic miter. ī. ¶ sum. Trini. & fide cath. & Archid. in c. non dicentis. 12. q. 1. adde citata ī. eod. titu. c. sup specula.

eorū p̄curatores a existant. Quod si postmodū facere præsumpserint, & occasione ipsius administrationis p̄p pecuniariam causam deprehendanē in fraude, indignū est eis ab ecclesia b subueniri, per quos constat in ecclesia scādalum generari.

¶ Alex. iij in concilio Turoneñ. †

¶ Religiosi professi exeūtes ad audiēdas leges vel physicā, nisi infra duos menses ad claustrū redeāt, excommunicati sunt: & in nulla causa patrocinari possunt: & in choro, & in capitulo, & cæteris erunt vltimi: & sine dispensatione Papæ non promouentur.

CAP. III.

NOn † magnopere antiqui hostis inuidia: & ī. ¶ Inde nimirū est, q̄ in Angelum lucis se more solito trāsfigurans, sub obtentu c languētiū fratrū ꝯsulēdi corporibus, & ecclesiastica negotia fidelius p̄tractādi, regulares quosdā ad legēdas leges, & ꝯfectiones physicales ponderādas, de claustris suis educit. Vñ ne occasione sciē, spirituales viri mundanis rursus actionib. inuoluanē: Statuimus, vt nulli oino post votū religionis, & post factā in aliquo loco religioso professionē, ad physicam legesve mūdanas legendas permittantur exire. ¶ Si vero exierint, & ad claustrum suum infra duorū d mensiū spatiū nō redierint: sicut excōicati ab omnibus euitenē: & in nulla causa, si patrociniū p̄stare voluerint, audiantur: reuersi autem in choro, capitulo, mēsa, & cæteris vltimi fratrū existāt, & (nisi forte ex misericordia e sedis Apostolicæ) totiꝰ spem promotionis amittant.

¶ Idem † in concilio Lateraē.

¶ Clericus generalis procurator vel iustitiarius Principis secularis deponendus est: et si religiosus est, grauius punitur.

CAP. IIII.

SEd nec p̄curōnes † villarū, f aut iurisdictiones ēt seculares, sub aliqb. Principib. & secularib. viris, vt † iustitiarius eorū fiat, clericorū quisq̄ exercere p̄sumat. Si quis aūt aduersus hęc venire tētauerit (quia ꝯ doctrinā Apost. dicentis. Nemo g militas Deo, implicet se secularib. negotijs: 1 seculariter agit) ab ecclesiastico fiat ministerio alienus: p̄ eo q̄ (officio clericali neglecto) fluctibus seculi, vt p̄tatib. placeat, se immergit. Districtiꝰ h aūt decernimus puniēdū, si religiosorū quisq̄ aliquid p̄dictorū ausus fuerit attētare.

NOn magnopere.] Diuiditur in tres partes: In prima ponit factū reprehēsibile. Secundo id fieri prohibet: ibi, *Vnde.* In tertia quadruplicem pœnam imponit: ibi, *Si vero.* Abbas.

CASVS. Quidam regulares audiunt physicales confectiones, inde sumentes occasionē, vt consulant fratrib. infirmis: audiunt etiam leges, vt negotia ecclesiæ sciant melius pertractare; Sed quia huiusmodi regulares mundanis actionib. inuolui non debent, statuit concilium Turoneñ. vt nullus post factam in aliquo loco professionem, ad physicā vel leges mundanas legendas permittatur exire: quod si fecerint, & infra duos menses ad claustrum suum non redierint, sicut excōmunicati ab omnibus euitentur, & in nulla causa eorum patrocinium admittatur: cum autē redierint, vltimum locum inter fratres in capitulo, & in mensa, & in omnibus alijs habeāt, & spem totius promotionis amittant, nisi misericordiam sedis Apostolicæ fuerint consecuti. Nota, q̄ ipso iure sunt excommunicati regulares, qui physicam & leges audiunt: & cum talibus solus Papa dispensat, vt ad honores promoueantur.

c ¶ *Obtentu.*] Arg. q̄ p̄textu siue cōpensatione boni, malū non est faciendū. 1. q. 1. nō est putanda. 14. q. 5. forte. & 27. q. 2. si tu abstines. & ī. de usur. sup eo. 32. q. 4. sicut sanctius. 22. q. 2. primū. ne quis arbitretur. arg ꝯ 12. q. 3 q̄ p̄decessor. 33 q. 5. tunc saluabit ī de iureiu. peruenit Sol multiplex est recompēsatio: qñq; n. recōpensatur minus malū, vt maius euiteē; & hęc cōpensatio penitus inhibeē. 14 dis. qđ ait. nisi forte in vna & eadē persona. 13. dist. c. 1. & 2. & 33 q. 2. si q̄ uerius. Qñque malū compēsatur p̄p sequelā alicuius boni, vt cū quis cōmittit furtum uel rapinam, vt pascat paupe res, 1 vel subtrahit debitū uxori causa continētiæ, vel facit ꝯ uotū, uel cōtra matrimoniū, vt aliqua efficiaē Christiana, omnis talis cōpensatio inhibetur, ut in primis concor. & 30 q. 1. nosse. 33. q. 5 si dicas, 32. q 4 sic nō sunt. Qñq; cōpensaē damnū corporale p̄p bonū spirituale, & hæc cōpēsatio prohibeē. 55. dis. si Euāgelica. 2 qñq; cōpensatur damnū corporale p̄p bonū corporale, vt cū fœmina amittit florē virginitatis, uidelicet ut ei recompēseē in fructu sobolis, hoc nō reprobatur, sed laudaē: vt 33. q. 5. tunc saluabiē. Qñ 3 relaxatio iuris ecclesiastici recompēsatur per acquisitionē aliquorum: & hoc similiter admittitur. 23. q. 4 ipsa pietas. versi. itē si inquiunt Donatistæ. Qñq; licita cōio alicuius recompensaē per acquisitionē plurium. 2. q. 1. multi. 11. q. 3. antecessor. & c. q̄ prædecessor. vel potest dici q̄ primū uerum est: Secundū sic exponiē: sub compēsatione boni malū nō est faciendum: id est, illud quod est de genere mali, qđ aliàs esset malum, nisi canonis auctoritate excusaretur, vt patet per cōtraria signata.

d ¶ *Infra duorum.*] verba ista habebis ī. eod. c. vlt. vbi de hoc.

¶ *Glo. seq. signat contrarium, & dupliciter soluit.*

e ¶ *Misericordia.*] Nota q̄ abbates vel episcopi cum talib. dispensare non possunt; arg. contra ī. de sent. excom. cum illorum, in fi. sed hoc ad terrorem aliorum & cautelam statutū fuit, vel quo ad dignitates hoc intelligitur. 3 Ber.

SEd nec.] Panor intelligit hoc cap in pœna excōicationis, & non depositionis. Diuiditur: Nam primo ponit prohibitionem. Secūdo pœnam transgredientiū: ibi, *Si quis aūt.* Abb.

CASVS. Quidam clerici circa negotia secularia, & sub secularibus uiris plus debito intendebant, & eorum iustitiarij fiebant, statuit concilium Lateraneñ. q̄ nullus clericorum talia de cætero exercere præsumat: Si quis uero contra hoc uenire præsumpserit, ab officio ecclesiastico fiat alienus: pro eo quod ministerio clericali neglecto, vt secularibus placeat, fluctibus seculi se immergit, contra doctrinam Apostoli dicentis: Nemo militans Deo se negotijs secularibus implicet. Et si quis religiosorum aliquid prædictorum ausus fuerit attentare, seuerius castigetur. Nota, q̄ clerici iustitiarij secularium Principum esse non debent. Item admonitio præcedere debet uindictam, ut in prædictis capitulis patet, & hic. Item dignitas personæ aggrauat peccatum.

f ¶ *Villarum*] 16. q. 1. de præsentium. 21. q. 3. c. 1. 2. & 3. & ī. eo. c. 1. 2 & 3. cum concordantijs ibi positis.

g ¶ *Nemo*] ī. eo. cap 1. & 21. q. 1. 2. & 3.

¶ *Glo. seq. arguit, & remittit.*

h ¶ *Districtius.*] Arg. q̄ dignitas personę aggrauat peccatum. 32. q. 5.

1 Et licet talis non hēat aīum lucrādi, cōmittit furtū, q̄a species lucri est ex alieno largiri. ff. de furt. si pignore. §. 1. vt no 14. q. 5. ca. forte. Io. And.

2 Vide tñ distinctionē, quam hic affert. Io. And.

3 Scilicet, Alexā. iij. in cōcilio Lateranē. c. 12. § sed nec procurationes. & c. 3. eo. titu. in 1. compil.

† procuratores

† In cōcilio & codice Barbariē ita: vt iustitiarij eorū fiāt.

2 *ad Timot.* 2.

† Vide l. si unus. cū ibi notatis, C. de testibus.

3 Host. cōtra, cū expsse & specialiter ꝓhibitū sit. & c. cū illorū verum est in suo casu, & facit qđ dicā de eo q̄ fur. or. re. c. 2 in fine. Io. And.

32.q.5.qui viderit.ī.de iureiuran.cum quidam.vbi de hoc. & 40. dist homo Christianus.& 25.q.1.nulli fas.

C*Lericis.*]Sunt duo dicta.Secūdum:ibi,*Iubemus.* Abb.Sic. CASVS. Statuit Toletanum concilium, q clerici iudiciū sanguinis exercere non audeant: vnde & hic prohibet Papa, ne clerici per se, vel per alios membrorum truncationes faciant,nec iudicēt inferendas: & qui contrafecerint, honorē & locum amittant. Item nullus sacerdos officium vicecomitis, vel secularis prępositi habeat: Si quis contra hęc venire pręsumpserit,& commonitus non destiterit, nouerit se excommunicatū. Nota q clericus iudiciū sanguinis exercere non debet. Item admonitio pręcedere debet vindictam.

a *Concilio Toletano.*] 23.quęstio.vlt his a quibus, ī. eod sententiam. ī de rapt. in archiepiscopatu. & 24.quęstio 3. illud sane.

Glossa seq. docet quomodo prælati per alios causas sanguinis audiunt, in fine quærit, & soluit.

b *Aut iudicent.*] Per se quidem iudicare non debet prælatus aut clericus quicunque qui habet iurisdictionem, vel ipsemet inferre. vel consilium dare, aut sententiam dictare, nec etiam interesse ī.eod. sententiam. quia efficeretur irregularis, & deponeretur. ī.de excess prælatorū,ex litteris. & hic. Debet ergo prælatus habēs iurisdictionem temporalem committere generaliter alicui laico,vt faciat de omnibus malefactoribus vindictam, iuxta illud. Homicidas & maleficos non patiaris uiuere.23 quęst.5.rex debet. & homicidium. qui malos homicidas. quoniam multa licent in genere, quę nō licent in specie. 5.de offi.ord.si sacerdos. 8.q 1.quid autē. de con secr.distin.2.non prohibeat.& si ex mandato generali aliquos interficiat,nō imputaretur ei 23.q 5.de occidendis. ar.2 q.8.ornatu & c.omni tempore Sed quid si ad eum appellaretur qui delegauit litterum delegetalij: quia per se hoc facere non debet,vt hic dicit,& 23. q.vlt his à quibus,ī.eod. sententiam.

ADDITIO. Vide pro hac materia cap. fin.eod.titu.lib.6. cum ibi notatis

c *Prępositi secularis.*] ī.eod.cap.prox.& ī.de vita & honest. cleric cap.clerici.

d *Excommunicationi subiaceat.*] & sic videtur,q sit canon latę sententię.ī.tit.prox.c non minus.

S*Ecundum.*] Tria sunt dicta,& partes patent. Abb.Siculus. CASVS. Prohibet hic Papa sub interminatione anathematis, ne monachi vel clerici causa lucri negotientur, & ne monachi firmas habeant a clericis vel laicis, nec laici ecclesias ad firmam teneant Nota,q clerici & monachi causa lucri negotiari non debent. Item monachus firmas tenere non debet. Item laicus ecclesias ad firmam tenere non debet.

e *Causa lucri.*] sed causa necessitatis possunt ī.eo.c.1.ad fin.

f *Glo. seq. recitetur per obiect. contra. & soluit.*

g *Firmas.*] quia sub specie rē habet cup.ditatis & quasi nego-

† Cap. 6. eod. tit. in 1.copil. & post cōcil. Lateran. par. 27. cap. 4. Et vide Feli. in c.sicut dignū. de homic.

† Cōciliū Toletanū 11 c.6 refertū Burchar. lib 1. decret.cap. 201. Iuo par 5.cap. 315.&Gratianus in cap his a qbus, 23. q.8.

† Inhibemus etiā

† Lōdon.
† Lūdon.
† Londoniens.

† Cap.5. eod tit. in 3.cōpil. & post cōcilium Lateran par.27 cap. 3.

† Firmas, i. pductiones seu locationes,vt ibi plenius nota tum est.

¶Idem Cantuarien archiepō.

Clericus iudicium sanguinis exercens, ab officio & beneficio deponitur: & excōmunicatus est habens officium prępositi secularis, si monitus non desistat.

CAP. V.

C Lericis † in sacris ordinib.cōstitutis,ex cōcilio Toletano a † iudiciū sanguinis agitare non licet. Vñ prohibemus,ne aut per se truncationes mēbrorū faciant, aut iudicent b inferendas: Quòd si quis tale quid fecerit, honore priuet & loco. ¶Iubemus † et sub interminatione anathematis, ne qs sacerdos officiū habeat vicecomitis,aut pposi c secularis. Si quis autē cōtra hoc venire p̄sumpserit, & cōmonitus emendare noluerit,ex cōmunicationi d subiaceat.

¶Idem Londonen. † epō.

Non licet clericis vel monachis lucri causa negotiari: hoc primo. Monachi nequeunt nomine proprio cōductas possessiones habere. hoc secundo. Laicis non debet ecclesia titulo cōductionis concedi. hoc tertio.

CAP. VI.

S Ecundū † instituta p̄decessorū nostrorū,sub interminatione anathematis p̄hibemus, ne monachi vel clerici,cā e lucri negotienī: Et ne monachi à clericis vel laicis suo nomine firmas f † habeant: Neque laici g ecclesias ad firmam teneant.

¶Idem eidem.

Monachi incorrigibiles de monasterio expellētur, & reformabitur monasteriū de fratribus alterius ordinis. si de monachis eiusdem ordinis reformari nō potest.

CAP. VII.

R Elatum † est nobis, q monachi de H. seculariter viuunt,& alios exemplo suo † corrūpūt. Ideoq; mandamus, quatenus eos ad obseruantiam regulę † appellatione remota h compellas: vel † si tibi restiterint ausu temerario,eis eiectis, i fratres alterius ordinis (si non pōt p̄scriptū monasteriū in suo ordine reformari) in illud iducas: † vt labores ipiorū l iusti edāt:& illi tandē rubore pfusi, † ad sui ordinis obseruantiam reuertantur.

¶Innoc. iij. Esculan. † epo.

Clerici in sacris cōpellendi sunt p beneficiorū subtractionē,vt desistant à tabellionatus exercitio.

CAP. VIII.

S Icut † te accepimus referente: & ī. ¶ Frnitati tuę mādam⁹, quaten⁹ clericis m in sacris ordinib.cōstitutis, tabellionatus officiū,p beneficiorū subtractionē, appellatione postposita,interdicas.

¶Idem in concilio generali. †

Clericus nec dictare,nec proferre sententiā sanguinis debet: nec quicquā aliud exercere,per quod ad vindictam sanguinis tēdatur, vel purgationi vulgari opem prestare non debet.

tiatio est.ar ī.eo c.1. 1 hoc intellige suo nole,vt hic dicit, sed nomine monasterij causa necessitatis licitū est. ī.eo.c.1.in fi.

g *Neque laici.*] Nullam dispositionem de rebus ecclesiasticis laici habere debent ī.de ętate & qualita.ex ratione. quos obsequendi manet necessitas, non auctoritas imperandi, 16. quęst. 7. non placuit. & cap. seq. & ī. de constit. ecclesia vbi de hoc. & ī. de rebus eccl.non alien. cap. fin.

R*Elatū.*] Primo excessus. Secundo corrigi mandat:ibi, *Ideoq.* Abbas Siculus

CASVS. Monachi cuiusdā monasterij de Brussia seculariter uiuebant, religione relicta: vnde mandat Papa dioecesano episcopo, quatenus appellatione remota eos compellat ad obseruantiam regularem: quod si contradixerint, inde remoueantur: & si non potest reformari de monachis eiusdem ordinis, fratres alterius ordinis in illud inducat:vt labores impiorum iusti edāt, & tandem illi confusi rubore, ad sui ordinis obseruantiam reuertātur. Nota,quod monachi cōpellendi sunt ad seruandam regulam suam. Itē hic est unus casus, i quo monachi possunt eijci de suo monasterio: scilicet quando nolunt uiuere secūdum regulam suam. Item semper reformari debet monasterium de hominib eiusdem professionis,si fieri potest.

h *Appellatione remota.* maxime, quia idē etiam si non apponatur: quia in huiusmodi correctionibus non admittitur appellatio. ī.de appella.reprehensibilis. & ca cum speciali. in fi. & c.ad nostram. Ber.

Glo. seq. notat,quòd vniuersitas delinquit.

i *Eis eiectis.*]in pęnam illorum episcopus enim illud auctoritate sua facere posset. 2 ar.16.q.6. de lapsis 18.q.2 abbates. Sed si non delinquunt,eos expellere non potest.16.q vlt inuentum.56. distin satis peruersum Nec etiam arctiorem regulam potest eis imponere.arg.32 q.1.integritas,ī de eccle ędi.ad audientiam, 2. Item dicitur hic q vniuersitas delinquere potest Arg.23.q.2 ita nos.& 7.q.1.sicut uir.& ff.quod met.cau.metum, §.animaduertendum.

Glo. seq. quærit, & soluit.

k *Inducas.*]Sed qualiter ibi erunt? Refert qualiter introducantur,& qualiter expulsi sint,an in perpetuum, an ad tēpus donec illi corrigentur & reuertantur Arg ī de diuor gaudemus C de pœna.l seruus.& 81.dist dictum }& hic in fi dicitur.

l *Impiorum.*] 23.q.7.quicunque.& c.seq.

S*Icut.*] CASVS. Quidam clerici in sacris ordinib.cōstituti, indifferenter exercebant officium tabellionatus: mandat Papa dioecesano episcopo, quatenus clericis in sacris ordinibus cōstitutis appellatione remota per beneficiorum subtractionem,interdicat officium tabellionatus. Nota, q clericus in sacris ordinibus constitutus tabellio esse non debet.

m *Clerici in sacris.*]Sed quare isti prohibentur exercere officium tabellionatus, dum tamen abstineāt à sanguis scripturis siue sententijs? Dicas q isti passim vtebantur officio illo in omnibus

1 Vñ. prohibeō nō solū clericis, uel militibus,sed & laicis militib.seculi. C.de locat. & cō. l. fi. C d. ro mi lit. l militēs.& l.militares, ff. 12.secūdū Hostiens. Io.And.

† Cap.7. eod.tit. in 1.cōpil. & post concilium Lateran. par.27. cap.7.

† Dictio, suo, decest in pluribus antiquis codicibus.

† regularē

† & si tibi

† confusi

† Et vt.

† Asculano

† Cap. 8, eod. tit. in 4. compil.

† scilicet Laterañ. cap. 18 & c.2 eo tit. in 4.cōpil.

2 Nō seculare,sed regulare alterius ordinis,ut no. hic Ioan. And. quē uideto.

a In antiqua cõpilatiõe initio capitis citata ita hr: quos ibidẽ fuenit passim tabellionatus officiũ exercentes.

† Præter Doct. hic, uide Feli. in c. sicut dignũ, de homici. & Nauarr. in Manua. ꝯfessariorũ c. 25. titu. de peccatis clericorũ quo ad ordines, ver. clericusve xo tabernarius.

† Aliàs, ru ptarijs

† Aliàs, ro tarijs, vt obſeruatHostiẽsis: sed in omnib. vaticanis, vt est impressum.

† Aliàs ita: nec ullam chirurgiæ partem.

† Aliàs ita: nec illam chirurgiæ partem.

† Aliàs ita: nec nõ ullã chirurgię artẽ.

† Vide cõcil. Later. sub Alex. iij c. 20. & ꝯcil. Trid. sess. 25. de reformat. cap. 19.

a De hoc artic. vide plene hic p Doct. & quid sit ĩ alijs causis ecclesiasticis, dicens q̃ in cã hęresis nõ solũ clerici seculares, sed & quilibet religiosi tabelliones esse põt. cap. vt officiu, §. ad conscribẽdas, de hęret. li. 6. vide Eymericum i Di. d

omnibus causis, in quocunq; foro, vt hr in integra: † vel verior est illa rõ, officium illud extraneũ est ab officio clericorũ saltem in ordine sacro, 20 q 3 eos. quia genus negotiationis est etiã abstinendo à criminalibus, maxime si cõpetentia beneficia hñt. supra. ĩ de post c. 1. Sed nũquid in causa ecclesiastica siue spirituali, coram ecclesiastico iudice põt esse tabelliones? Vr q nõ, quia simpliciter prohibẽt: vñ gñaliter intelligendum est. arg. 19. dis. si Romanorũ & ĩ. de priui. q. a circa. ff. de ser. vrb. præd. si seruitus arg. con tra ĩ. de prob. quoniam. 27. q. 2. multorum. Bern.

S *Ententiam.*] Habet multa dicta: ideo cõmode summari nõ põt, sed gñaliter põt sic summari: Clericis prohibent omnia illa, ex quibus sequitur vel sequi potest vitæ amissio, vel sanguinis effusio h. d. Et habet quatuor dicta principalia. Secundum: ibi, *Nec quisquam.* Tertium: ibi, *Nullus.* Quartũ: ibi, *Nec quisquam.* Abbas.

Casus. Statuit conciliũ gñale, q nullus clericus sñiam sanguinis dictet, vel proferat, nec uindictã sanguinis exerceat, nec vbi exerceat intersit: Si aũt occasione huius statuti, aliquis ecclesijs aliquod dispendium inferre præsumpserit, p censuram ecclesiasticam cõpescatur. Item nullus clericus litteras scribat, aut dictet p vindicta sanguinis destinandas: sed laicis officium in curijs Principum cõmittatur. Itẽ nullus clericus præponat ballistarijs, aut hu iusmodi viris sanguinũ, & subdiaconus & sacerdos artẽ chirurgiæ non exerceãt, q̃ adustionem, vel incisionem inducat: & nec impendãt ritũ alicuius benedictionis purgationi aquæ frigidæ, vel ferri cãdentis: saluis pro hibitionib. de monomachijs, siue duellis antea promulgatis. No. q iudicium sanguinis clericus exercere non debet. Item q litteras vindictam sanguinis continentes scribere, vel dictare non debet. Item clericus viris sanguinum præesse non debet. Item clericus in sacris ordinibus chirurgiam exercere nõ debet. Item purgatio aquæ, vel ferri candentis fieri non debet.

a *Glossa sequens quærit, & soluit.*

a *Sanguinis.*] Epi nõ possunt sentẽtias sanguinis ferre ĩ. de exces. pręla. ex litteris & ĩ. eo. clericis. vbi de hoc. nec dare cõsiliũ, nec interesse, nec dictare, nec scribere sñiam, vt hic dicit. & 23. q. 4. illud sed alijs debent vices suas cõmittere, vt dictũ est ĩ. eo. clericis & arg. prædictæ decr. illud. & 2. q. 7. sicut. licet sm leges non possit delegare nisi cum iudex necessariam habeat causam proficiscẽdi ff. de off. eius cui mãd. est iurisd. l. 1. Sed si interest tñ, nunquid pp hoc efficitur irregularis, vt pp hoc deponatur? Non videtur q debeat deponi: sed aliàs debet puniri, quia interfuit contra præceptum huius canonis.

b *Principum*] ĩ. eo. clericis. & c. sed nec. Ber.

Glo. seq. ponit contrarium, & soluit.

c *Adustionem.*] Ex hoc vr, q ecclesia pœnam adustionis iubere non debet, & sic est contra illud ĩ. de crim. fal. ad audientiã. vbi dicitur q nota cu ferro candenti ponitur in frõte: sed illud intelligitur ita q ad effusionem sanguinis nõ procedat.

d *Monomachijs.*] i. de pugnis singularibus. Dicitur enim monomachia à monos, quod est vnum; & machia, pugna: quasi pugna vnius contra alterum.

CAP. IX.

SEntẽtiã † sãguinis a nullus clericus dictet, aut pferat: sed nec sanguinis vindictã exerceat: aut vbi exerceat, intersit. Siqs aũt hmõi occasione statuti, ecclesijs vel ecclesiasticis psonis aliqd psumpserit inferre dispẽdiũ, p censurã ecclesiasticã cõpescat. Nec qsq̃ clericus lr̃as dictet, aut scribat p vindicta sãguinis destinãdas. Vñ in curijs Principũ b hęc sollicitudo nõ clericis, sed laicis cõmittat. Nullus quoq; clericus ruptarijs † vel ballistarijs, aut hmõi viris sãguinũ pponat: nec ullã † chirurgię artẽ subdiaconus, diaconus, vel sacerdos exerceat, q̃ adustionẽ c vel icisionẽ iducit: Nec qsq̃ purgatiõi aquę feruẽtis vel frigidę, seu ferri cãdentis, ritum cuiuslibet bñdictionis, aut ꝯsecrõnis impẽdat: saluis nihilominus phibitionibus de monomachijs d siue duellis † antea pmulgatis.

¶ Honorius tertius.

¶ *Constitutio Turonẽ. concilij puniẽs religiosos audientes leges vel physicã, est canon latæ sententiæ, et incidentes in illã debent per ordinarios puniri hoc primo. Secundo extendit dictam constitutionem ad habentes dignitates & personatus, & ad presbyteros.*

S *Vper.*] Pars huius ĩ. de magist. & de priui. specula Diuidit in quinque partes Primo ponit decisum exordiũ. Scdo: ibi, *Cõtra.* relatio Turon. ꝯcilij. Tertio: ibi, *Verũ.* opiniones uarię circa illud. Quarto: ibi. *Nos.* determinatio. Quinto ibi, *Quia vero.* ꝯstitutionẽ extẽdit. Abb.

CAP. X.

SVper specula: & ĩ. ¶ Cõtra religiosas personas [de † claustris] exeuntes ad audiẽdũ leges, vel physicã, e Alexãder † prædecessor nr̃ olim statuit in ꝯcilio Turonẽ. vt nisi infra duorũ mensiũ f spatium ad claustrũ redierint, sicut excõicati ab oĩbus euitent: & in nulla cã (si patrociniũ pstare voluerint) audiant. g Reuersi aũt, in choro, mẽsa, capitulo, & cęteris, vltimi fratrũ existãt, & (nisi forte ex misericordia sedis Apostolicę) totius spem pmotionis amittãt. h Verũ quia nonnulli ex talibus, pp quorundã opiniones diuersas, excusationis aliqd assumebãt: Nos volẽtes vt de cętero ipso facto, i sñiam excõicationis incurrãt, districte † pcipiendo mandamus, quatenus tã à dięcesanis & capitulis ipsorũ, q̃ à cęteris epis, in quorũ dięcesibus in hmõi studẽt, tales excõicati, prædictis k pœnis obnoxij publice nuncient. ¶ Quia † vero theologię studiũ cupimus ampliari, vt dilatato sui tentorij loco, funiculos suos faciat longiores, vt sit fides catholica circũcincta muro inexpugnabili bellatorũ, l qbus resistere valeat

Casus. Alexãder Papa statuit in cõcil. Turonẽ. ĩ. eo. nõ magnopere: q regulares personas exeũtes ad audiendas leges vel physicam, vt nisi infra duos mẽses ad claustrũ redirent, sicut excõicati ab oĩbus vitarent, & in nulla causa si patrocinium pstare voluerint, audiantur: reuersi autẽ ad claustrũ, in choro, mensa, capitulo & cęteris, vltimi fratrum existant, & oẽm spem promotionis amittãt, nisi forte ex misericordia sedis Apostolicæ. Sed quia nonnulli pp diuersas opiniones quorundã, excusationẽ assumebãt, volens Papa vt de cętero ipso facto sñiam excõicationis incurrãt, mãdat quatenus tã diœcesani epi, q̃ capitula ipsorũ & alij, in quorũ diœcesibus tales commorãtur, publice denuncient eos excõicatos, & prædictis pœnis obnoxios: Verũ quia dñs Papa theologię studiũ desiderat ampliari: vt fides catholica circũcincta sit muro inexpugnabili bellatorũ, quibus resistere ualeat uenientibus ex aduerso: statutum cõcilij Turonẽ. extendit ad archidiaconos, decanos, plebanos, præpositos, cantores, & alios clericos psonatus habẽtes, necnon presbyteros, nisi infra spatium præscriptũ destiterint: & appellatione postposita præcipit obseruari Nota q religiosi nõ debẽt audire leges vel medicinam Item ipso facto quis excõicatur. Itẽ constitutio post duos menses à tempore ipsius constitutionis ligat. Item theologia super omnes scientias est fauorabilis. Item presbyteri & personatus habentes non debẽt audire physicam vel leges, aliàs sicut religiosi audientes puniuntur.

e *Leges vel physica.*] C. de epi & cle. repetita. & l. parabolani.

f *Duorum mensium spatium.*] à tempore scientiæ huiusmodi constitutionis siue publicationis connumerandum. & nisi desiterint, ipso iure sententiam excommunicationis incurrũt, vt ĩ. sequitur. Verba ista quæ hic ponuntur usque ibi, verum quia. sunt Turonẽ. concilij. ĩ. eod. non magnopere.

g *Audiantur.*] tanq̃ ipso iure excõicati, alias & monachi & canonici regulares ab aduocatione repelluntur. ĩ. de postul. c. 3 & 16. q. 1. alia. & c. placuit & c monachi. & cap. de pręlatorum. & 15. q. 2. cap. 1. in fine nisi pro utilitate ecclesiæ suæ, † Abbate nihilominus imperante, vt in prædicto c. monachi.

h *Amittant*] Dic ut ĩ eo. cap. non magnopere.

i *Facto.*] sicut ipso facto negamus Deum. 22. q. 5. cauete. & ipso facto amittit quis priuilegium suum. sic ĩ. de vi. & hon. cler. c. vlt vbi plures concor. de hoc.

k *Prædictis pœnis.*] s. q promoueri non possunt sine dispensatione Apostolicæ sedis, & alijs superius positis.

l *Bellatorum*] i. pdicatorũ, qui põt hęreticis resistere auctoritate diuinę scripturę, qui ꝯ nos surgunt, & ex aduerso impugnant

secũ. In q. s. 3. par. qõ. 18. & 19. & adnota. in Direct. li. 3. schol. 84.

Hæ duo verba, de claustris, desunt in oĩbus antiqs & mss. vaticanæ.

† Aliàs ita: Alexãder pp. p. n. hoc ẽ, Alexander Papa pdecessor nr̃.

† Aliàs ita: districte pcipim⁹, & mãdamus

Vide c. s. ne clerici vel monachi li. 5. & qd statutũ est in ꝯcil. Later. sub Leone x. sessione 8. paulo post principiũ, in cõstitutione incip. Apostolici regiminis.

† Vel pauperũ sm la. & Phi. vide quod dixi de po stul cap 2. lo. And.

pugnant nos: quos prælati ecclesiarum de sua diœcesi expellere tenentur intantum, q̃ si negligentes extiterint, ab administratione remoueantur ĩ. de hære. excommunicamus, in fi.

¶ *Glossa sequens reci. per quæstionem quid de beneficijs curatis, & personatibus non curatis.*

ascẽdentibus ex aduerso: ad archidiaconos, decanos, plebanos, præpositos, cãtores, & alios clericos personatus hñtes, necnõ presbyteros a (nisi ab his b infra spatiũ c p̃scriptũ destiterint) hoc d † excẽdi uolumus [& † mãdamus] & appellatione postposita firmiter obseruari.

a ¶ *Presbyteros.*] Ad omnes prædictas personas pœna ista extẽditur, etsi huiusmodi p̃sonatus curam animarum nõ habeat: quia idẽ iudicium est de personatibus curam animarum non habentibus sicuti de beneficijs curam animarum habentibus annexam ĩ. de elec. dudum. & q̃ habentes curam animarum tenentur, patet: quia qui ad curam animarũ eligitur, debet primo promoueri ad ordinem sacerdotij, aliàs sit ea ipso iure priuatus, ĩ. de præb. extirpandæ, §. qui vero. & in propria persona deseruire; nisi in duobus casibus, vt ibi dicitur. & idem iudicium de personatibus, & de habẽtibus curam animarum est habendum, vt in prædicta decr. dudum. & ĩ. de præb. de multa. maior n. ratio est de habentibus curam animarum, q̃ de personatib. non habentibus curã animarum. Credo q̃ nullus archidiaconus, decanus, plebanus, præpositus, cantor, & nulli qui habet personatus, & qui habẽt curam animarum, possunt audire leges, vel physicam propter pœnam istius constitutionis, nulla facta distinctione, ex quo tales sunt: nisi aliam interpretationẽ super hoc viderẽt: quia Papa nullam adhibuit interpretationẽ: ergo nec nos adhibere debemus. 2. q. 5. consuluisti. & s. de transla inter corporalia. sufficit enim q̃ ita scriptum est, vt 6. q. 3. scriptum est in lege. & ff qui & à qui ma lib. l. prospexit.

ADDITIO. Dic tamẽ, q̃ hæc constitutio non habet locũ in hñte curam parochialẽ, si alias non est presbyter, nisi sit talis cura, siue plebania, quæ habeat sub se capellanos, vel capellas, in quibus clerici perpetuo instituuntur. c. 1 eod tit. lib. 6.

b ¶ *Ab his.*] scilicet legibus, vel physicæ, de quibus præmissum est supra. Bern.

¶ *Glo. seq. principium reci. per quæst. finis quærit, & soluit.*

c ¶ *Spatium præscriptum.*] duorum mensium connumerandorum à tẽpore publicationis 1 huius constitutionis, quia ante publicationem nemo tenetur. ĩ. de consti. c. 2. ex quo enim constitutio publice promulgata est & publicata, quilibet tenetur ad eius obseruantiã post duos menses. in Auth. vt fac. no. consti. circa prin. col. 1a. c. 16. dist in quod dicitis. ĩ. de postu. præla. c. 1. sed ante non. argum. 12. q. 4. dixit Sarra. 12. dist. proposuisti. sed cum ista cõstitutio sit iamdiu publicata, nullus habet excusationem. Sed nunquid episcopi possunt tales absoluere? Credo q̃ sic: quia conditor huius constitutionis non retinuit sibi absolutionem: & ideo alijs relicta videtur. ĩ. de sent. excom. nuper ĩ. de crim. fal. dura. & ĩ. de præb. de multa, in fine.

¶ *Glo. seq. reci. per quæst. an habentes personatus egeant dispensatione Papali, sicut & monachi. alleg. quod sic & hoc tenet in additione, in tertia glossa tenuit contrarium.*

d ¶ *Hoc extendi.*] s. præmissas pœnas, de quibus superius facta est mentio, s. q̃ sint excommunicati, & in nulla causa patrocinium præstantes audiantur. Et ita videtur, q̃ isti spem promotionis amittunt, nisi cum eis per sedem Apost. fuerit dispensatũ, sicut dicitur ĩ. de monachis: quia pronomen, hoc, ostendit omnes pœnas supradictas. Sed hoc non credo, q̃ isti propter hoc sine dispensatione dñi Papæ promoueri nõ possunt. & quod dicit, hoc extendi, &c. respicit tantum quod dixit ĩ. excommunicati. & q̃ in nulla causa eorum patrociniũ admittatur: quia si hoc voluisset, hoc dixisset de istis quod dixit de illis. arg. ĩ. de trãsl. inter corporalia ĩ. de deci. ad audientiã. & pœnæ non sunt ampliandæ siue odia, sed potius restringendæ. de pœn. dist. 1 pœnæ. ff. de libe. & posth. cum quidam. ff de hæred. instit. l. 1 § vlt. & illa clausula; Nisi forte ex misericordia, &c. respicit tantum præcedentia, & non subsequentia arg. ĩ. de app. inquisitioni. Tutius est dicere, q̃ incurrat omnes pœnas prædictas, cũ littera hoc expresse dicat, dum dicit, hoc extendi, &c. & ĩ. dum dicit prædictis pœnis obnoxij. Ber.

1 De materia hui' gl. vide Decifi. & Docto. in ca. cognoscẽtes ĩ. de cõsti. & Soto li 1. de iust. & iu. q. 1. art. 4.

† hæc, pro hoc l multis Vaticanis.

† Hæc duo verba: & mãdam', desunt in omnib. antiquis codicibus.

FINIS LIBRI TERTII.

LIBER QVARTVS.

DE SPONSALIBVS ET matrimonijs.

In praecedenti libro visum est de actibus & gestis spectantibus ad clericos, merito nunc restat videre de spectantibus ad laicos. Et haec rubrica habet duas partes. In prima dicit de sponsalibus: In secunda de matrimonijs. Abbas.

De hac materia tractatur 2. quaest. 2. in plerisque capitibus. & 29. quaest. 1. & 33. q. 2 & 3. & 32. q. 1. 2. & 3. per totum. & 30. q. 5. §. his omnibus. vsque ad fi. quaest. & 33. quaest. 2. §. sed quia. vsque ad finem quaestionis.

LIBER QVARTVS.

TITVLVS I.

De sponsalibus & matrimonijs.

Ex concilio Triburiensi.

Matrimonium solo consensu contrahitur, nec inualidatur si consuetudo patria non seruetur.

CAP. I.

De Francia quidã nobilẽ mulierẽ de Saxonia, lege [a] Saxonũ duxit in vxorẽ: verum quia non eisdem vtũtur legibus [b] Saxones & Francigenę, causatus est, ꝙ eam non sua, id est, nõ Francorũ [c] lege desponsauerat: dimissaq; [d] illa, aliã superduxit. Diffiniuit sup hoc sancta synodus, vt ille trãsgressor Euãgelicę [e] legis subijciatur pœnitẽtię, [f] & à secũda cõiuge [g] separetur, & ad priorem redire cogatur.

Innoc. iij. Exonen. epo.

Sponsalia de futuro dissoluuntur, si sponsi se dissoluunt, etiam si fuerint iurata.

CAP. II.

PRęterea hi, qui de matrimonio cõtrahẽdo pure & sine omni cõditione [h] fidẽ dederunt, cõmonendi sunt, & modis oĩbus inducẽdi, [i] vt praestitã fidem obseruẽt. Si autẽ se adinuicem admittere noluerint: [k] ne forte deterius [l] inde cõtingat, vt talẽ scilicet ducat, quam odio [m] habet: videtur, ꝙ ad instar eorum qui societatẽ [n] interpositione [o] fidei contrahunt, & postea eandẽ sibi remittunt, hoc possit in patientia tolerari. [p]

Eugenius Papa.

Si maior septennio duxit in vxorem minorem septennio, & eam traduxit ad domum, oritur ex tali contractu publica honestatis iustitia. hoc dicit inhaerendo litterae. Panormitanus.

CAP. III.

IVuenis, qui puellã nondum septennẽ duxit, q̃uis aetas repugnaret: ex humana tñ fragilitate forsan tentauit quod cõplere non po-

De Francia.] Diuidit: Primo ponit casum Secũdo diffinit: ibi, *Diffiniuit.*

CASVS. Quidã iuuenis de Francia, duxit vxorem quandam nobilem mulierẽ de Saxonia ſm cõsuetudinem Saxonũ: iuuenis ille dicebat, ꝙ in matrimonijs cõtrahendis Franci non vtuntur eisdem cõsuetudinibus cum illis de Saxonia, & hoc ideo quia despõsauerat eã nõ lege sua, sed Saxonũ. Dimisit ergo illã, & aliã vxorem duxit. In concilio quaesitũ est, quid de hoc fieri deberet? Statuit concilium, vt ille trãsgressor Euangelicae legis subijciatur pęnitẽtię: & a secunda vxore separetur, & ad primam redire cogatur. No. ꝙ in matrimonio cõtrahẽdo potius consideratur intentio contrahentium, q̃ verba, quibus mediantibus contrahunt, dummodo animo contrahendi hoc faciãt. Item solemnitates non sunt de substantia matrimonij. Item verba debent deseruire intentioni, & non intentio verbis. Item ad intentionem recurrendum est.

a *Lege.*] idest, consuetudine.

b *Legibus.*] idest, consuetudinibus

Glo. seq. tractatur per obiectionem, & solutionem.

c *Francorum lege.*] quam putabat esse de substantia matrimonij arg. 30. q. 5. aliter vbi videtur, ꝙ matrimonium omissis solemnitatibus non valeat. sed non est verum, quia illa quae dicuntur in c. aliter. potius ad solemnitates referuntur, quę tamen seruãdę sunt: sed q̃uis non seruẽtur, tenet matrimoniũ, quia solus consensus facit matrimonium. 27. q. 2. sufficiat.

d *Dimissaq;.*] quod facere non debuit auctoritate sua, vt 33. q. 2. seculares. 35. q. 6. multorum. etiam si impedimentum manifestum subesset. j. de diuort. porro.

e *Euangelicae legis.*] qua dr̃; Nullus dimittat vxorẽ suam excepta causa fornicationis. 32. q. 1. dixit Dns j. eod. ex parte.

f *Poenitentiae.*] pro eo ꝙ primã dimisit, & secundam duxit.

g *Coniuge.*] scilicet nomine, non re.

Praeterea.] Primo iubet moneri. Scdo diffinit: ibi, *Si autẽ.* Ab.

CASVS. Quidam vir & mulier volunt cõtrahere: promittunt adinuicem pure & sine cõditione, fide hincinde praestita, ꝙ contrahent matrimonium: postea mutãt propositum: Quaeritur, quid super hoc sit agendum, an videlicet, sint compellendi, vel non? Rñdet Papa, ꝙ commonendi sunt, & modis omnib. inducendi, vt fidem praestitam obseruent: Si autẽ hoc facere noluerint, non sunt cõpellendi, ne deterius inde cõtingat, vt illam ducat, quam odit: sed ad instar illorum qui societatem cõtrahunt fide data, & postea illam sibi remittunt, potest in patientia tolerari. Nota ꝙ licet fides sit pure & simpliciter hincinde data de matrimonio contrahendo, si postea displiceat contrahentibus, non sunt, vt contrahant, compellendi, ne deterius inde contingat. Idem intellige in societate.

h *Sine omni conditione.*] per hoc videtur, ꝙ solui non possit, quia quę sine conditione promittũtur, sine conditione soluuntur. 32. q. vlt. cap. vlt. & 22. quęst. 4. inter caetera.

Gl. seq. supplet: supplet is ... signat contrarium, &c.

i *Inducendi.*] & etiam cõpellẽdi si iurassent j. eo. ex litteris. propter periculum iuramenti. arg. s. j. eod. requisiuit. sed illud soluitur ibi. Sed cõtra videtur j eod. cap.

k *Noluerint.*] idest, absolute restiterint.

l *Deterius.*] s. adulterium cum secũda, vel ꝙ eam forte interficeret.

m *Quam odio.*] quia quod quis non diligit, facile contemnit. 20. q. 3. praesens clericus. & 31. q. 2. §. 1. Ber.

n *Societatem.*] ff. pro soc. l. verum, §. vlt. & l. actione, § diximus. Ber.

o *Interpositione fidei.*] siue per iuramentũ etiã, quia aequipollent. s. de fideiuss. peruenit. & 22. q. 5. iuramenti.

Glo. seq. ponit duas lecturas, scilicet Tanc. & Hug. & secundam approbat.

p *In patientia tolerari.*] Hoc ideo dicit, quia ex quo non est processum ad matrimoniu, contraria voluntate accedente, possunt se inuicem absoluere, vt videtur: quia omnis res per quascuq; causas nascitur, &c j. de reg. iur. omnis res. & ff. de reg. iur. nihil tam naturale. quia in tali casu fide praestita siue iuramento subintelligenda est conditio, s. si in eadem voluntate permanserint. arg. s. de iureiur. quemadmodum & 22. q. 2. ne quis arbitretur. haec fuit opinio Tanc. dicentis, ꝙ haec decretalis continebat ius commune. Hugo dicebat, & bene, ꝙ loquitur de comparatiua permissione: vt j. qui cler. vel vo. cap. veniens. quod & mihi videtur: & loquitur dispensatiue. Et hoc aperte indicant illa verba; hoc possit in patientia tolerari, ne deterius inde contingat: nam multa per patientiam toleramus, &c s. de praeb. cum iamdudum. alias de iure mero debent compelli, vt fidem siue iuramentum seruent. De hoc dicitur j. eo. ex litteris, Ber.

Iuuenis.] Si maior septennio cum proxima septẽnio, in qua malitia supplet aetatem, sponsalia contrahit, ex his oritur iustitia publicae honestatis, maxime si commiscere se tentauerit. Ita cõmuniter summatur. sed in veritate summario non colligitur ex littera. Diuiditur: Primo narrat factum, & casum dubium. Secundo duplici ratione diffinit: ibi, *Quia igitur.* Abbas

CASVS. Quidam iuuenis duxit quandam puellam nondũ septem annorum sponsalia cõtrahendo cum ipsa, & tentauit cum ipsa quod complere non potuit: Tandem mortua fuit: vel dictus iuuenis ab ipsa recessit, antequam post septimum annum sponsalibus consentiret: & cum alia cosanguinea ipsius puellae matrimoniũ contraxit: Quaerebatur, vtrũ possent simul remanere? Rñdet Papa, in his quae dubia sunt, quod certius est, seruari debet: & ideo tam propter honestatem ecclesiae, quia dicebatur sponsa eius, quam propter praedictum dubium, debent abinuicem separari. Notadum ergo ꝙ in dubijs semper tenendum est illud, quod securius est & certius.

Glo. seq. not. in dubijs, &c. & soluit contrarium. Secundo obijcit per locum a dimissione, & soluit.

a *Dubia.*

Cap. 19. inferunt Burchard. lib. 9. decr. c. 76. Iuo par. 8 cap. 233. & c. 1. eod. tit. in 2. compil.

Exoniẽ.

Concordat tex. in l. nuptias. vbi glo. & Doct. ff. de reg. iur. & vide oino Magist. sen. ten. lib. 4. dist. 27 §. effi. iẽs. au tẽ. x § q̃d autẽ. vbi pulchre explicat hoc dictum.

Cap. 17. eod. tit. in 1. cõpil. & post cõcil. Lateranẽ. sub Alex. iij. par. 6. c. 33.

Et de intellectu & mẽia huius c. vide Couar. in epitome libri 4. decret. par. 1. cap. 5. in princ.

habeat

Cap. 18. eod. tit. in 1. cõpil. & post pcilũ Later. par. 12. cap. 9.

Et vide cõcil. Tridẽ. sess. 24. de refor. matrimonij. c. 3. & Couarru. i epitome lib. 4. decre. par. 1. cap. 2.

Hęc Tancredi opi. vera est. & cõter sequunt eã Doct. tũ hic, tũ alibi, vt docet Couarru. initio capitis citatus, quẽ videto.

tuit. Quia igitur in his q̃ dubia [a] sunt, qđ certius existimamus, tenere debemus: tũ pp honestatẽ ecclesię, quia ipsa coniunx [b] ipsius fuisse dr̃tum pp prædictam dubitationẽ: Mandamus, † quatenus consobrinam ipsius puellę, quam postmodum duxit, dimidas [c] ab eodem.

Alexander iij Papieñ epõ.

Ex sponsalibus contractis cum consanguinea, oritur publica honestatis iustitia.

CAP IIII.

AD † audientiã nr̃i Apostolatus peruenit, ꝙ cũ H. Papiensis ciuis, filiã suam cuidã filiorum L. dare vellet vxorẽ: iurauit, ꝙ si ille [d] eã habere casu aliquo interueniẽte non posset, alteri filio, quẽ de alia vxore genuerat, eandẽ matrimonio copularet. Contractis autem à filio priore spõsalibus, quidã cõsanguinitatẽ inter eos esse, iuris interpositis firmauerũt: Ideoq; pręfatus H. eandẽ dare alteri filio nititur, vt iurauit. Sed qm̃ scriptũ est, † ꝙ sponsam [e] fratris, frater hr̃e [f] nõ põt: Mãdamus, quatenus eũ suũ implere propositũ [g] nõ pmittas: sed vt pęnitẽtiã agat de illicito iur̃o, monitione pmissa, ecclesiastica districtione cõpellas. [h]

Idem Panormitano archiepõ.

Si sponsus de futuro ante copulam ad remota se transfert, sponsa libere cum alio contrahit: si tamen per eam stetit, quo minus matrimonium perficeretur, sibi pœnitentia imponitur.

CAP V.

DE † illis autẽ, qui pręstito iuramento promittunt se aliquas mulieres ducturos, & postea eis incognitis, dimittũt terrã, se ad partes alias trãsferentes: [i] Hoc tibi volumus innotescere, ꝙ liberũ [k] erit mulierib. ipsis (si non est amplius in facto processum) ad alia se vota trãsferre: recepta tñ de periurio penitẽtia, si per eas steterit, [l] quo minus fuerit matrimonium cõsummatum.

a [Dubia.] Sic ergo patet, ꝙ in dubijs sꝫ certius est tenendũ, de pœ. dist. 7. c. 2 §. itẽ si. vbi dr̃: tene certũ, & dimitte incertũ & ĩ. de homic. ad audientiã. & 14. dist. sicut. & in re dubia certa non põt ferri sententia. 11. q. 3 graue. & 33. dil habuisse. & 30 q. vlt. §. vlt. & Inst. de re. diu. § illud quæsitũ. Inst. de act. §. curare. cũque tñ cum obscura sunt iura partiũ, certa fertur sententia. ĩ. de fide instru. inter dilectos, in fi. Sed non dr̃ dubia res ibi, quia actor nõ probauit clare, & ita pro possessore iudicari debet. [a] Sed quare dicit: in his q̃ dubia sunt? Quia si ex toto ante septẽnium ducta fuit, & post vij. annũ nõ consensit, vel ante recessit, res non est dubia, sed certa: quia non impeditur matrimoniũ cũ cõsanguinea. Et cum matre. ĩ. titu. prox litteras. & c. accessit. si post septimũ annum consensit, sponsalia tenuerunt, & ita non est res dubia. ĩ. eo. sponsam. & ĩ. titu. proxi. continebatur. § si vero. Solu. Sic intellige, puella ista post vij. annũ nõ cõsensit, vel non constabat de consensu: quia statim recessit ab eo, vel mortua est: verũtñ quia tẽtauit forsitan qđ complere nõ potuit, pręsumitur ꝙ erat doli capax, siue q. malitia supplebat ætatem quoad sponsalia, sicut supplet malitia quo ad matrimonium. ĩ tit. prox. de illis. & cap. vlt. vnde pp hoc dubiũ, tum quia hoc plene non constabat, tum etiam pp honestatẽ ecclesiæ, non potest habere consobrinam illius. ĩ cap. proxi. arg. aliàs non videtur ꝙ posset stare illa littera, si diceremus, ꝙ post septem annos consensit, vt dixit Tanc. quia sic non esset res dubia.

b [Coniunx.] idest, sponsa.

Glo. seq. signat contrarium, & soluit.

c [Dimidas.] Arg contra 35. q. 3. extraordinaria. Sol ibi extra naturalia eam polluit, & non maritali affectu: hic vero tẽtauit in naturalibus, & maritali affectu.

AD audientiam.] Primo narrat factum. Secundo decidit: ibi, Sed quoniam. Abbas.

CASVS. Quidam ciuis Papieñ. nomine Hugo, volebat copulare filiam suam matrimonialiter cuidam filiorũ conciuis sui nomine L. iurauit, ꝙ si ille eam aliquo casu habere non posset, alteri filio quem de altera vxore genuerat, eandẽ matrimonio copularet, & sic contraxerunt sponsalia: postea quidam probauerunt consanguinitatem inter eos: vnde præfatus H. eandẽ filiam dare vult alteri filio, vt iurauit: Quæritur, an possit? Rñdet Papa, scriptum est, ꝙ frater sponsam fratris habere non potest: Vnde mandat, ꝙ ille suum propositum non adimpleat, & pœnitentiam accipiat de illicito iuramento: & si opus fuerit, per excommunicationis sententiã compellatur. Nota ꝙ sponsalia quæ nulla sunt, impediunt matrimonium contrahendum cum consanguinea alterius: sed hoc facit sola publicæ honestatis iustitia. Item illicitum iuramentũ non est seruandum. Item ad pęnitentiam quis potest compelli, admoneri tamen prius debet, & postea compelli.

d [Quòd si ille.] Hęc conditio nulla fuit, quia ex quo desponsatur uni fratri, alius eam habere non potest. 27. q. 2. si quis, vxorem. & c. seq. nisi forte ante septennium contracta essent sponsalia. ĩ tit. prox. litteras. & c. accessit & c. duo pueri. cessante eo quod dicitur ĩ. tit. proxi. 27. q. 2 si quis desponsauerit.

Glo. seq. alleg. duas concor. signat vnum contrarium, & soluit.

e [Sponsam fratris.] 26 distinc. cap. vna tantum, §. Ioannes. 27. quæst. 2. si quis desponsauerit. Argum. contra 8 quæst. 1. olim. & ĩ. de diuort. cap. vlt. Solutio, illud mysticum fuit, & obtinuit in fratre sine sobole defuncto, hodie secus.

Glo seq. obijcit, allegat pro, & soluit.

f [Habere non potest.] Sed vr̃ ꝙ hæc ratio nulla fuerit, quia inter eos nullũ obligatorium vinculum de iure fuit contractũ, consanguinitate impediente: quia impossibiliũ nulla est obligatio. Inst. de inutil. stip. §. si impossibilis. & ff q. sentén. sine app. rescin. Paulus. Sed impossibile est id quod cõtra bonos mores est ff de cond. institu. filiusfa. & 22. q. 4. faciat homo. & eius quod esse non potest, nulla est promissio Inst. de inuti. stipu. §. 1 & arg. optimũ in decr. Greg. ĩ de pact c. vlt. ergo hic nulla sponsalia fuerunt, quæ sunt promissio futurarũ nuptiarũ. 30 q 5 nostrates ff. de spon. l 3. ergo nulla fuerunt prædicta sponsalia: ergo non præstãt impedimẽtum quo minus illa possit contrahere cũ alio fratre ĩ tit. prox. litteras & cap accessit. Sed cõtra, matrimonium plerumque attenditur considerato facto, non iure. ĩ de biga nuper. & C. de adulte. cum qui. plus n. in talib. cõsideratur qñque opinio q̃ veritas ĩ. qui fil. sint legit cum inter Ioannem Quid ergo respondes? Potest dici, ꝙ publicæ honestatis iustitia impedit: vt ĩ. cap. proxi. & 27. q. 2. si quis desponsauerit. Bernar.

g [Propositum.] quod illicitũ fuit, & ideo nõ seruãdum. 22 q. 4 in malis.

h [Compellas.] Argum. ꝙ quis compelli potest ad satisfaciendum de quolibet crimine. 24. q. 3 itaque. & 6. q. 1 illi qui. & 22. q. 1 prædicandum. Et ad ecclesiam pertinet decernere de quolibet peccato, & corripere quemlibet Christianum ĩ de iudic. nouit. Ber.

DE illis.] Cõmunis diuisio. Secunda pars: ibi, *Hoc tibi* Abb.

CASVS. Quidã promittunt iur̃o interposito, se ducturos in vxores aliquas mulieres, & postea anteq̃ matrimonium cõhũt trãsferunt se ad partes alias: Quærebat, quid facere deberẽt illæ mulieres: vtrum possint cum alijs cõhere: Rñ. Papa, ꝙ si nõ fuerit amplius in facto processum, liberũ est illis mulierib. cum alijs cõhere, recepta pñia de periurio, si per eas steterit, quo minus matrimoniũ fuerit cum alijs consummatũ. No ꝙ sponsa nõ tenetur sequi sponsum vagabundũ, nec diu ipsum expectare sine aliqua pœna, dummodo non fuerit in mora.

Glo. seq. ponit opinionem, quam reprobat.

i [Transferentes.] vnde non tenetur sequi ipsum vagabundum. ff. de oper liber. quod nisi fiat. § ex prouincia. & sic de sponsa intelligunt quidam illud cap. 34. q. 2. si quis. Sed non est verum, immo de vxore iam cognita.

k [Liberum erit.] post tres annos sm̃ leges, C. de repud l. 2. Et hoc intellige de spõsa de futuro, de qua hic loquitur: secus in sponsa de pñti. ĩ. eod. in pñtia. & ĩ de secun. nupt dñs noster.

Glo. seq. obijcit, & soluit, & ponit tres casus, quibus soluuntur sponsalia de futuro.

l [Si per eas steterit.] vnde in culpa fuerunt: quare imponitur eis pęnitentia. Sed si per eas stetit, quare dat ecclesia licentiam contrahendi? Rñdeo, ne deterius inde contingat, s. periculum fornicationis sim. ĩ. qui cle. vel vou. veniens. sed si per eas non steterit, quo minus matrimonium cõpleuissent, non imputaretur eis periurium ĩ. eo sicut si hoc certũ esset si vero dubium esset, propter tale dubium imponitur eis pœnitentia, saltem ad cautelam. Habes ergo vnum casum, in quo sponsalia de futuro soluuntur. alium habes ĩ de iureiu. quemadmodum. Item si contrahit cum aliqua per verba de præsenti. ĩ. eo. si inter virum. & ĩ. de spon. duorum. cap. 1. Ber.

Facit qđ not. 3. q 9. decernimus & dic de triplici ambiguitate, vt no. 33 distin. c. ult. & qđ dicit hic Vin c. uide in Spec. de sent. gla. §. qualiter. ver. itẽ debet. Ioã.

† Aliàs: Mãdamus, absq; uoce, quatenus.

Cap. I. eod. tit in 1. compil.

Et quare nus hic agit de impedimẽto iustitię publicę honestatis, qđ ea sit, & uñ prouematur, uide oiuo per B. Thomã in qõnib. additis ad 3 par. qõ. 45. arti. 4 & Sotum li 4 sentẽ. dist. 41. q. unica, ar. ti. 2. & artic 3. in fi. & uide cõcil Trid. superiori capite citatum.

Vide L. uit ca. 20. & Matth. ca 14. sed hæc nõ de sponsa, ve rũ de vxore fratris loquuntur: forte ergo respexit Papa hic ad illa decreta q̃ affert Gratia. 27. q. 2. cap 10. 11. 12. 13. & 14.

Cap. 4 eod tit. in 1 cõpil. & post cõcilium Lateran. par. 6. cap. 12. Et de materia rex. & gl. prer Docto hic vide Couar. in epi tome li 4. decre par. 1. c 5. Sotũ lib. 4 sent. dist. 27. q. 2 art. 3 & citatos super glo. in verbo, si per eas steterit.

Dic, vt not 33. q. 2 qcunq; Io. And.

Casus, in quibus spõsalia dirimuntur enumerat, & explicat B. Thom. in qõnib. additis ad 3 par qõ. 43. arti. 3. Syluest. in sum ꝟbo, sponsalia. q 10 Dñicus Sotus lib. 4 sent. dist 27. q. 2. art. 5. & Couar. initio capitis citatus.

ADDITIO. Pro istis & similibus dantur tales versus:
Lepra superueniens, furor, ordo, sanguis, & absens.
Lasaq; virginitas, membri damnum, minor aetas:
Ac haeresis lapsus, fideiq; remissio prorsus,
Sponsos dissociant, & vota futura retractant.

D*E muliere*]Communiter non summatur quo ad titulum, sed quo ad litteram sic: Incerto quaesito non potest dari certa responsio. Abbas.

CASVS. Quaedam mulier per vim tradita fuit viro, & detenta: Quaerebat a Papa, an inter eos esset matrimonium? Respondet Papa: Inter vim & vim est differentia, nec constat an post violentiam consensus interuenerit: & ideo certum Papa non potest dare responsum. Nota, q inter vim & vim est differentia. Item certa & finita debet esse quaestio, & non duplex, ad hoc q certa dari possit responsio.

a ¶ *Inter vim & vim.*] Hoc ideo dicit: quia duplex est vis siue metus qui cadit in constantem virum, & ille metus excusat: si postea consentiret. ī. ti. prox. de illis, 2. & alius est metus vanus siue vis & illa vis nō excusat. ī. eod. veniens & cap. consultationi. & ff. de his quae vi metusve causa fiunt, cū dilectus & ff. de re iudica. si quis ab alio. & ff. quod met. causa. l. 2. Ber.

b ¶ *Certum*]quia nesciuit quae violentia fuit illata: vnde certum non potuit dare responsum. 11. q. 1. graue. & 30. q. vlt. §. vlt. & ī. eod. iuuenis. vnde dicit lex. Vt congruum possis habere responsum insere pactis exemplum C. de transl. vt responsum. poterat tamen si voluisset respondere distinguendo inter vim & vim: vt ī. cap. veniens & c. consultationi & de eo qui renunt. episco. c. 1. Ber.

† Cap. 5. eod. tit. in 2. compil. & post quarti Later. par. 6. c. 19

¶ Idem Paduano episcopo.

¶ *Non omnis violentia impedit contractum matrimonij. hoc dicit, quo ad titulum.*

CAP. VI.

D*E* † muliere, q̄ est inuita tradita viro, & detenta: cū inter vim & vim a sit differentia, & verum postea consensus intercesserit, certum b nobis nihil postea expressisti, nihil certum † inde tibi possumus respondere.

† Vox, certū, deest in omnibus antiquis codicib.[9] in vno peruetusto ita: nihil intentioni tuae possum[9], &c.

¶ Idem Cantuarien. archiepo.

¶ *Si aliqui apti ad matrimonium contrahunt per verba obscura, communem verborū intellectum sequi tenentur.*

CAP. VII.

E*X* † litteris: & ī. ¶ De hoc autē quod cōsuluisti, quid debeat obseruari, qn̄ inter aliquos sponsalia ɔhūtur, nec intelligit alter, quod alter proponit: Rūdemus, q inspiciendū est iudici, si matrimoniū ɔcturi ad id faciendū sint idonei scientia c & aetate: d quo cognito, si alter non intellexerit e

† Cap. 6. eod. tit. in 1. cōpil. & post cōcilii Latera. par. 41. cap. 1.

Vide Alexād. consi. 152. in 5. vol.

1. Pro intellectu huius gl. & tex. vide beatū Thomā in cōmb. additis ad 3. par. q. 47. arti. 1. & seq. & Magist. sen. & ibi late Sotū & Doct. lib. 4. dist. 29.

E*X litteris.*] Diuiditur: quia primo ponitur consultatio. Secundo responsio: ibi, *Respondemus.* Abbas Siculus.

CASVS. Quidam vir & mulier contraxerunt sponsalia, nec alter intellexit quod alter proposuit, & dicebant se non intellexisse: Quaerebatur, quid deberet obseruari? Respondet Papa, iudex primo debet videre vtrum contrahentes sint idonei ad hoc discretione & aetate: vt per hoc praesumatur pro eo quod dicunt, vel contra: quo facto seu cognito, si alter non intellexit quod alter proposuit, recurrendum est ad communem intelligentiam verborum, & vterque compellatur verba prolata in eo sensu retinere, quem solent recte intelligētibus generare. Nota q in matrimonio discretio & aetas est attendenda & consideranda. Item verba obscure prolata ad communem intelligentiam sunt reducenda.

c ¶ *Scientia.*] idest. discretione: Nam furiosus contrahere non potest: quia non habet consensum. 32. q. 7. neque furiosus & ī. eo. dilectus nisi per interualla dilucida laboraret. 7. quaest. 1. quamuis triste. 3. q. 9. indicas.

d ¶ *Aetate.*] xij. annorum in muliere. & xiiij. annorum in viro. ī. tit. prox. attestationes. & c. continebatur vel cum malitia suppleт aetatem ī. tit. prox. de illis, 2. & c. vlt.

e ¶ *Intellexerit.*] idest, si dicat se non intellexisse siue per se, siue per interpretem. ff. de verb. obl. l. 1. in fi. cum tamen contrarium praesumatur, cum sint eiusdem vulgaris.

¶ *Glossa sequens dicitur an actor tantum, an reus, an vterque committat dolum. Secundo arg. non recedendum, &c. alleg. sex iura & duo dubij in contrarium.*

f ¶ *Proposuit.*] Nota sm canones, si actor tantum dolū adhibet, intelligenda sunt verba, vt reus intelligit, qui non adhibet dolum. 22. q. 5. humanae. § item obijcitur. & c. quacunque. Si vero reus tantum, tunc sm quod actor intellexit. 22. q. 5. § c. his. & c. quacunque. & q. 2. ne quis. Si ergo vterque dolum adhibet locum habet quod hic dicitur, vt verba prolata in suo proprio sensu intelligantur. Et sic est arg. q non est recedendum à significatione verborum nisi cum constat testatorem aliud voluisse. ff. de leg. 3. non aliter & ī. de verb. signi. intelligentia. argum. de confe. dist. 4. retulerunt. & ff. qui & a qui. manu. l. prospexit quia non ex opinionib. singulorum, sed communi vsu nomina sunt intelligenda. ff. de supell. lega. l. Labeo. & ī. de deci. ad audientiam. argum. contra C. de verb. signifi. cum quidam & de consecrat. dist. 2. in calice.

quod alter proposuit, sad cōem verbi intelligētiam g recurrat, † & cogat vterq; verba prolata in eo sensu retinere, quem solent recte intelligentibus generare.

† Cōcor. tex. in l. Labeo & ibi Bart. ff. de supel. leg.

¶ Idem Vigilien. episcopo.

¶ *Inter sponsam & consanguineos sponsi oritur impedimentum publicae honestatis impediens & dirimens matrimonium inter eos contrahendum.*

CAP. VIII.

S*Ponsam* † alterius (maxime si est nubilis h aetati proxima) nullus consanguineorū aliquo modo sib. potest matrimonio copulare.

† Cap. 7. eod. tit. in 1. cōpil. & post cōcil. Lateranē. par. 6. c. 4.

Et vide citatos s. eo. ti. c. ad audientiā. & cōciliū Tridē. sess. 24. de reform. matrimonij. ca. 3. & Doct. in capit. 1. de sponsa. lib. 6.

¶ Idem abbatibus S. Eadmundi † & Demet. †

¶ *Si vir & mulier inuicem promittunt, q ab eo tempore se pro coniugib. habebunt, contractum est matrimonium de praesenti. hoc dicit, & est casus notabilis.*

CAP. IX.

E*X* † parte C. † mulieris nobis intimatum est, q Andreas iurm̄ praestitit, q eam ab † eo tempore pro

† Cadmūdi, & de Messeia.

† Ramelia

¶ *Glossa sequens de ambiguitate verborum determinat & subdiuidit, ponit primo duo membra. & primum subdiuidit in duo, secundum in tria, & illorum tertium iterum in duo.*

g ¶ *Intelligentiam.*] Huiusmodi ambiguitas verborum quandoque incidit in iudicijs, quandoq; in contractibus: In iudicijs circa litis exordiū plus credi a actori quam reo. ff. de verbo obligat. inter stipulantem, §. 1. postea in confessionibus vrgeri debet confitens, vt certum confiteatur: alioquin id accipiet quod magis expedit aduersario suo ff. de confes. certum. ff. de interr. act. de aetate. § nihil. In contractib. & pactis distinguitur: aut certū est q consenserunt, & tunc valet quod agitur: aut non consenserunt, & tunc non valet quod agitur ff. de contrah. empt. & vend. in venditionibus. 3. & 30. q. 2. vbi aut dubitatur quid senserint, & tunc subdistingue: quia aut valet intellectus sm vnā partem, aut sm vtranque: si secundum vnam partem, cōmodius est id accipi, vt res de qua agitur magis valeat q̄ pereat ff. de reg. iur. quotiens idem sermo & ff. de verb. oblig. l. quotiens. & ff. de fide instr. inter dilectos, & ī. de verb. sign. abbate. si secundum vtranque, tunc id quod verisimilius est, accipiendū est, ff. de verb. oblig. cum qui calendis. & quod quandoq; consueuit accidere. 23. distinc. de Syracusanae. vel contra eum fit interpretatio qui pactum apposuit, qui debet legere id est pactum apertius apponere. ff. de pactis veteribus. & secundum promissorem fit interpretatio, quia liberum fuit stipulatori verba late concipere ff. de verborum oblig. quicquid.

† Cap. 8. eod. tit. in 1. cōpil. & post cōcil. Lat. 6. cap. 25. vide citatos sup. glossa.

† E.

† In codice Barbatiae ita: ab eo tēpore in antea.

ADDITIO. De hac materia not. ff. de verb. oblig. quotiens in stipulationibus.

S*Ponsam*] CASVS. Dicitur in hoc cap. q sponsam alterius maxime nubilem & septennem, nullus de consanguinitate viri ducere potest in vxorem. Nota q sponsam consanguinei consanguineus habere non potest.

h ¶ *Nubilis.*] Illud, maxime, ponitur proprie comparatiue: quia ex quo habet septem annos, tenent sponsalia, & ita nullus consanguineorum potest eam habere ī. titu. prox. litteras. & c. accessit. ergo multo fortius impedit: cum est proxima nubili aetate. Idem videtur si est proxima septēnio, & doli capax. s. eo. iuuenis. Ber.

2 De hoc ī. de testi. spol. cū ad sedem. Io. And.

E*X parte.*] Primo ponit casum narratum. Secundo diffinitē dum committit: ibi, *Quia igitur.* Abbas.

CASVS. Quidam Andreas nomine, iurm praestitit, q C. mulierem ab eo tēpore in antea pro vxore haberet, & ei fidē seruaret: & illa similiter promisit eidem: Quo facto, dictus Andreas illam dimisit, & aliam superduxit: vnde illa mulier apud Papam fuit conquesta: Dicit Papa, nemini licere suā vxorem dimittere sine manifesta causa fornicationis: & tunc aut debet illam sibi reconciliare, aut viuere continenter ea viuente: vn-

3 Sequit. vtriusque consensus necessari[9] est, sed nō in venditione differtur in pręo vel corpor. Impleta est emptio. Io. And.

de mandas

de mādat dictum Andream compelli, vt illā quam superinduxit, dimittat, & ad primā redeat, & affectu maritali pertractet. No quod qui vxorem suā cā fornicationis dimittit, aliā sup ducere ea viuente nō pōt, & dēt cōtinēter viuere. Item qui dimissa vxore legitima, ɔhit cum alia, debet compelli eam dimittere, & ad primam redire.

cere, cum aliam ducere non possit? Arg quod sic. ff. de contrahen. empt. l. si in emptione §. si emptio. & ff de sol. Stichum aut Pāphilum & ipse se ad hoc arctauit ff. si quis cau. l. 2 § vlt. 15 q. 1. si quis insaniens immo vř, quod statim sit matrimonium ǰ de condi. ap. de illis & ǰ. eo. is qui. argu ɔ. ff. de ri. nup gnali & ff si quis cau. sed & si §. qsitū. & ff. de vsufru quotiens. Quidam dixerunt eum non compellendum, quia inuitæ nuptiæ, & cetera. 31 q. 2. § : c. 1 & ǰ eod ꝑterea Sed ɔtrium est verū, quod debeat compelli Sed vř quod nō sit compellendus eā recipere: quia in ueritate nec sponsalia praecesserūt, nec matrimonium: quia cum dixit: volo accipere vnā de filiabus Titij nulla cum aliqua illarum spōsalia ɔcta sunt: quia in psonā certā cōsentire debuit, & incerta sponsalia nō sunt sponsalia. ar. 30 q. 5. nostrates. & arg. ff de testa tu l duo sunt Titij. & si dicos exhæredo vnum de filiis meis, cum plures habeā, nullus est exhæredatus. ff. de lib & posthu nominatim & certus dēt esse hæres. alias non ualet testīm. ff de hær. insti in tēpus. §. quotiens. & ff de manu. testa. cū ex pluribus Dic quod non cōpellitur ex vi spōsaliorum, sed pp iuřm forte dēt cōpelli, licet ad illā recipiendā non se obligauerit directe, nisi deterius inde contingeret, vt no. ǰ. eo. praeterea. & ǰ . n glo. q incip t, ar. contra. Ber.

coniuge[a] teneret, & ei sicut vxori suæ fidem seruaret. Ipsa quoque eidem Andreę iurauit, se illū pro marito habiturā, † & fidem ei taquā viro proprio seruaturam: quo facto, ꝑnominatus A. reliquit eandem.[b] ¶ Quia igitur nemini licet vxorem suā, sine manifesta[c] cā fornicationis dimittere, & tūc eā sibi reconciliare dēt, aut ipsa viuente continere:[d] Mandamus quatenus eundem, vt superinducta dimissa, ad uxorem suam redeat, & eam maritali affectione pertractet, monitione præmissa, per ecclesiasticam cēsuram cogatis.[e]

¶ Idem Pictauień. † episcopo.

¶ Qui iurauit cum aliqua contrahere, si non subest impedimentum, per censuram ecclesiasticā contrahere compellitur.

CAP. X.

ij EX † litteris Siluani episcopi accepimus, quod cum duo nobiles viri sui episcopatus G. † scilicet de Monitra, & B filios & filias impubescentes haberent, inter se conuenerunt, quod eos adinuicem matrimoniis copularēt; & hoc tam pñes[f] † q̄ filij, sub iurō[g] † se promisere facturos: inter quos siquidem G. filiā alterius consentiēte patre, se iurauit ducere in uxorem: quo volente ad alia vota migrare, eū episcopus compellere voluit, vt quod iurauerat, adimpleret:[h] ¶ Quia igitur ꝑdicto G. periculosum est, contra suum iuřm venire: Fraternitati tuæ mādamus, quatenus si hoc tibi constiterit, eum moneas:[h] & si non acquieuerit monitis, ecclesiastica censura cōpellas,[i] vt ipsam (nisi rōnabilis[k] causa obstiterit) in vxorem recipiat, & maritali affectione pertractet.

¶ Idem archiepiscopis & episcopis & aliis prælatis per Angliam constitutis.

¶ Per censuram ecclesiasticam pater compellitur restituere filio suo uxorem, quam iniuste detinuit, vel detinet.

CAP. XI.

NOn † est vobis (sicut arbitramur) incogni-

a ¶ *Pro coniuge teneret*] Et sic ɔctum fuit matrimonium inter eos. Sed quid per ista verba tm̄ ɔhitur matrimonium, iuro quod de cætero habebo te pro legitima cōiuge, & ecōuerso, &c. non vř: quia ista verba tm̄ futurum tps aspicere vřr. hæc qst o 1 ponitur 30. q. 3 c. si quis diuinis. Et dicit Ioan quod est matrimonium, sm quod ex illa noue lra satis patet: & hic vř Hugo aliter intelligere illa verba .i. quod post matrimonium ɔctum de præsenti accedāt illa verba, vt notauit ibi. Arg. ǰ. e. eo. de illis Ber.

b ¶ *Eandem*.] supple, & cum alia contraxit.

c ¶ *Manifesta*.] probata s. & iuīa subsecuta: quia alias nō licet dimittere 35. q. 2. seculares. & § ī hoc & 35. q 6 multorum. & ǰ de diuor. porro.

d ¶ *Continere*.] quia nō potest cum alia ɔhere. 32. q. j. dixit. & si cum alia postea fornicaretur, cōpelleretur redire ad ipsam, nō obstante iniā. ǰ. de diuor. ex lris.

e ¶ *Cogatis*.] & superinductam, si nollet ab ea recedere, vel si impedimētum ꝑstaret, posset excōicari. ǰ. eo. veniens in fi. Ber.

ij ¶ *EX litteris*.] Primo ponit casum narratū. Secundo committit ipsius diffinitionem: ibi, *Quia igitur* Abbas.

CASVS. Duo nobiles viri Siluanen. epatus. s. G & B. filios & filias impuberes habebant: conuenerunt inter se, quod eos adinuicem copularent, quod promiserunt adinuicem facturos, & hoc tam parentes q̄ filij iurauerunt: vnus illorum. s. G. filiam alterius consentiente patre iurauit ducere in uxorē: postmodum vero uoluit aliam ducere in vxorem. Episcopus compellebat eum ducere illam, quam iurauerat: Quæsiuit episcopus a Papa, quid esset in hac causa faciendum. Respondet Papa, periculosum esse dicto G. contra iuřm suum venire: mādat Pictauień. episcopo, vt si de hoc sibi constiterit, moneat illum & compellat, quatenus ipsam recipiat quam iurauit, & eam maritali affectu pertractet, nisi rationabilis causa impediat. No quod sponsalia contrahi possunt per verba generalia. Item iuramentum impuberis tenet. Item compellitur quis accipere illam quam iurauit se ducturum in vxorem.

¶ *Glossa sequens alleg. unam concor. obiicit, & soluit.*

f ¶ *Tam patres.*] sim. 31. q 3 si qui parentes Sed vř quod istud iuramentum non valeat, & sit anceps periurium, cum sit de facto alterius. ff. re ano. Marcellus § 1. & ff. de in lit. iur. videamus sit ar. ad hoc ff. de ver. obl. stipulatio ista. quia vt ibi di it, qui alienum factum promittit, non obligatur: tamen hic factum suū potius promiserunt vt procurarent bona fide, [g] quod filij contraherent, vt ca. lege. & in illa stipulatione. Ber.

¶ *Glo. seq. obiicit & soluit. secundo quærit. alleg. pro, & contra. ponit opi. quam reprobat, reprobationem impugnat. Impugnationi respondet.*

g ¶ *Quam filij sub iuramento.*] Isti erāt impuberes. unde non tenuit iuřm 22 q 5. paruuli. & c. pueri. & 5. q. 3 c. 1. Sed illa intelliguntur cum ad testimonium perhibendum inducuntur, sed aliās si sunt doli capaces, bene tenet iuřm ǰ. de delic. pue. pueris. Hic posuit Lau talem quæstionem: Aliquis iurauit accipere in uxorem unam de filiabus Titij, & postmodum dolorosis cum vna illarum quæritur, an præcise debeat compelli eā du-

h ¶ *Eum moneas.*] & si nō acquieuerit, arg quod admonitio semꝑ dēt ꝑcedere vindictā 12. q. 2. indigne & ǰ. de sent. excom. sacro.

¶ Glo. seq. signat contrarium, dupliciter sol. vtramque solutionem impugnat: & in fine ponit tertiam solutionem. Iterum obiicit, & soluit.

i ¶ *Compellas*] Ar. cōtra ǰ. eo. requisiuit Hoc cōsueuit intelligi pluribus modis: quod hic dř de rigore intelligit. ibi de misericordia, ne deterius inde cōtingat, ar. ǰ. eo præterea. Vel cōdon. ꝑter sunt cogendi, vt de nolentibus fiāt uolentes, sed nō finaliter. 23. q 6 vides Sed neutra solutio vř sufficere, quia ille mortaliter peccat veniendo ɔ iuřm ergo pōt cōpelli finaliter. 24 q. 3. tā sacerdotes. & c. ecce aūt cū a. Sed quō pōt ille excōicari, quia nondum venit ɔ iuřm? Potest dici, quod ille qui iurauit de iure cōi compelli dēt, vt iuřm seruet, licet nondum sit transgressus. quia post transgressionem ɔhendo cum alia per verba de ꝑsenti nō posset vlterius cōpelli, cum iā fortius vinculū superuenerit, & ecclesia no solū peccata commissa punire dēt (vt dicunt iura ꝑdicta) sed ēt cōmittenda prohibere, [4] vt si videat aliquē vicinū ꝑcipitio, vel paratū ad peccādum 93 di. diaconi 23. q. 4 ipsa pietas. & 22 q. 5. hoc vř. alioqn consentire vi. 83. dist. quasi p totum. & sic dēt ecclesia excōicare, & ita est quod potius ... excōicatio est medicinalis 2 q. 1. multi. & 24. q. 3. corripiani. & c notādū. & hoc solum bene agit, vt uitium corrigatur 23. q. 5 prodest. Hoc quidem ius cōe est, casus tñ potest esse, vbi non compellit finaliter ex cā vt in c. requisiuit, ǰ. eo & cā redditur in littera ipsius c re . uisiuit. & ī eod. ꝑterea. ea cā quāq; detrahitur seueritati, vt 50. di vt cōstitueretur. Vel pōt exponi littera ipsius c. requisiuit potius monēda q̄ cogēda, id est, prius monēda, & postea cogēda, nisi acqeicat. & ita non cōtradicit illo mō, imo cōcordat cū ista: iā si cōtrahat cū alia tenet contractus & absoluetur, nec compellitur finaliter. Ber.

k ¶ *Rationabilis causa*.] puta consanguinitas, vel affinitas, uel aliquod aliud perpetuum impedimentum.

N*On est vobis*.] Primo narrat factum. Secūdo prouidet: ibi, *Nos itaque*.

CASVS.

¶ Vide l. a. ... fonem il. serui ele ctione. ff. de leg. 1.

2 De hac quōne vidē Archidia. conū, Turrecremata, & alios in d. c. si qs diuinis. & Sotum li. 4. sen. dist. 27. q. 2. ar. ti. 3.

† Pictauiē.

† Cap. 9. eo. ti. in 1. compilat. & post cōcilium Lateran. par. 6. cap. 26.

† VV

3 Vnde si ... eos nō ... nat, non sunt ꝑiuri, nec deberent poena pmissa, secūdū Vincen. ǰ. eo Gemma & no ǰ. e sicut in glo. 1 Ioā. Andr.

† parētes

† Vidē Dñ cum Sotū explicātē hūc textū lib. 4 sen. dist 27. q. 2. art 3.

3 Hoc tenēt Vinc. & Philip. qui dicūt cum præcise nō cōpellendū, & pœnam sibi præcipi se debere imponi & periurio ... quia peccatum ... arg. ǰ. eo. de illis. Io. And.

† Cap. 13. eo ti. in 1. compilat.

4 Vnde interdū punit uoluntatem. 27. dist. quod ... tibus. sm Lauré. & Ph. l. Ioā. Andr.

CASVS. Inter regem Anglorum & filios eius, orta fuit controuersia, pp quod rex Anglorum detinebat vxores filiorū ipsius, ita q mariti ad eas accedere nō valebant: Conquesti sunt dño Papæ filij regis: mandat Papa archiepis & epis p Angliam constitutis, q cum sit iustum & æquum, vt viri suas petāt vxores, quatenus dictum regem moneant, vt filijs suis vxores eorū restituat: q si infra terminū statutū non fecerit, extunc in quacunque terra vel prouincia detineant, vel ēt transferant, donec ibi fuerit, nulla diuina officia celebrentur, vel permittātur aliquo modo celebrari, præter baptisma paruulorum, & pnias morientium. No. q mitius agitur cū regibus & principibus, q̄ cum alijs. Itē pp delictum dñi tota terra supponitur interdicto. Itē in generali interdicto ista sacra excipiūtur, s. baptisma paruulorum, & pnia merientiū.

Alias insta: est exorta.

Infert ergo, q matrimonium libe rat à patria potestate. concor. l. 1. C. de bo. q lib & l. 1. § si. ff. de li. exhi.

baptisma.

Gl. seq. recita. per quæstionem quo iure, &c. soluit distinguendo.

a Vxores.] Possunt enim filij regis petere vxores suas p interdictum de liberis exhibendis, immo de vxore exhibenda. ff. de liber. exhi. immo & C. eod tit. si ad imitar. & C. de nup. si inuita. Et hoc hēt locum cū inuita detinetur vxor, sicut hic. Si vero volens, detinet tunc per officium iudicis vel epi loci: Cum. n. volens detinet filius, non dat interdictum de lib. exhib. nisi inter duos, q dicūt se esse patres vel dominos, & controuersia esset. ff. de lib. exhib l. vlt.

Cap. 16. eo. ti. in 1. compilat. & post cō cilium Latera. par. 50. ca. 30.

b Prouinciarum.] sic ergo pro delicto vnius, tota prouincia interdicitur: vt s. de of. deleg. sane 2. Ber.

Et q dicto vnius credatur, tradit Iason in repet. l. admonendi versi. Itē plene creditur. ff. d iureiurando. iā q d fieri oporteat vt matrimonij īpedimenta detegātur, vide cōcilium Trid. sess. 24. de reformatio matri. c. 1.

Glossa sequens arg. à contrario allegat 2. iura, & vnam legem in contrarium. Secundo quærit, & soluit.

c Donec ibi fuerint.] Ergo vt q postq̄ inde recesserint possint celebrare, ar. ff de postulan. Imperator. C. ex qui. cau. in fa. irro. & si seuerior. ar. § C. eo tit. ad tempus. Dico q hic est suspensio iuris, & cum temporis diffinitione, & ideo tēpore elapso non indiget absolutione, & ita illis recedentibus celebrabunt. s. sm 81. dist. si qui sunt presbyteri. Vin. Sed nunquid tunc pnt celebrare submissa voce, & ianuis clausis? N. n: nisi essent priuilegiati. j. de priui quod nōnullis. vel nisi esset eps. j. de priui quod nonnullis & singulariter a conuentualibus ecclesijs bini & bini possunt dicere horas suas, vt legere uideantur potius q̄ cantare. j. de pœn. & re. quod in te. B.

tramur) incognitum, qualiter rex Anglorū pro discordia, q̄ inter ipsum & filios suos est suborta, †vxores eorum detineat: & j. Nos itaque attendentes, iustum & honestū esse, vt viri suas petant vxores: Mandamus, quatenus eundem regē, ad eas restituēdas sollicite moneatis: & si iuxta commonitionem vestrā, filijs suis vxores asuas infra certum terminum non restituerit, tex tunc in quacunque prouinciarum bvestrarū detinent vel trāsferuntur, donec ibi fuerint, cnulla diuina officia (præter baptismum d † paruulorum, & pœnitētias morientium e) celebretis, vel permittatis aliquatenus celebrari.

Idem episcopo sanctæ Agathæ.

Dictum vnius asserentis impedimentum, impedit matrimonium contrahendum non iuratum.

CAP. XII.

ii PRæterea de muliere, quæ à viro impetitur, cuius consanguineus cum ea se deliquisse proponit, sed hoc publice fcōfiteri recusat pp metum & potētiam mulieris: Taliter rndemus, vt matrimonium ipsum fieri (nisi iurm g interuenisset) districte prohibeas, ne deterius inde contingat.

Quia nō est terra interdicta, sed organa suspensa ad tempus: tñ irregulares sunt q ibi celebrant. Inno. Jaū no. de of. ordi. irrefragabili. & de app. dilectis. Io. And.

d Baptismum paruulorum.] Ista duo sacra semper excipiuntur de quolibet interdicto, quia sunt sacramenta necessitatis. 1. q. 1. cap. remissionem. §. sed notandum est. & capi si quis hæreticæ. §. ecce si clericus. & melius. 32. d st. c. præter. §. uerum. vnde etiam in necessitate possunt recipi ab hæretico. 24. q. 1. si quæ forte. secus de alijs 24 q. 1. c. xpit.

e Pœnitentias morientium.] & præter cōionem, q̄ uiaticum appellatur. j. de pœ. & remis. q in te. & ēt suscipientibus signum crucis, & peregrinis pœnitentia cōceditur: vt in c. qd in te B.

ii PRæterea.] Primo ponitur consultatio. Secundo respōsio: ibi, Taliter. Abbas.

CASVS. Quidam vir volebat ɔhere cum quadā muliere: Cōsanguineus illius viri dicebat, se deliquisse cum ea, sed illud nō audebat cōfiteri pp potentiam mulieris: Quæritur quid iuris? Rūdet Papa, q matrimonium illud fieri non permittitur, ne deterius inde contingat, nisi iurm interuenisset. No. q matrimonium ad dictum vnius impeditur, ne contrahatur sed si iuramentum interuenisset, propter dictum vnius non impedit.

Glossa sequens recitetur per quæstionem, an publice confitenti credendum sit: & soluit quòd non, duplici de causa.

f Publice confiteri.] Quid si publice confitetur? Duplici rōne non dēt ei credi: Primo q a vnius confessio in alieno facto nulla est. 4. q. 4. c. placuit §. item in criminali. ver. itē vnius testimonia. & s. de testi veniens 1. Secundo quia turpitudinem suā confitetur. s. de dona. inter dilectos. 14. q. 5. non sane. & j de eo qui dux in matrimo. c. 1. a sed consanguineo reuelare tenetur. 35. q. 3. si homo.

a Cōcor. tex. in l. si pignorib. cum concor. vul. C. de sec. pi. da. ma.

g Nisi iuramentum.] Sed ita si iurm interuenit, nō dēt matrimonium prohiberi pp confessionem illius secretā, nisi aliter pbaretur: nā si legitimis affinitas pbaretur, impediretur matrimoniū nō obstāte iurō illo, q habuit cōditionem annexā. s. nisi iusta eā phibeat. s. de iureiu quemadmodum. immo iā ɔtractum separaretur. j. de eo qui cog. cons. vxo suæ. de illo. Si vero iurm non interuenisset, ad testimonium vnius, siue ad famā impediretur matrimoniū contrahendū. s de testi. super eo 2. §. 1. & j. de consangui. & affinita. super eo. & hic.

†Cap. 17. eo. ti. in 1. compilat. & post cō cil. Later. par. 50. ca. 31.

Idem procuratori & canonicis Soran.

Si mulier inuita cum aliquo contrahat, nec in eum postea cōsentiat, tenet matrimonium si alteri postea nubit. Ita communiter summatur. Et secundum hunc intellectum esset hic casus apertus, quòd matrimonium metu cōtractum esset ipso iure nullum, hoc tamen clare non colligitur ex littera.

CAP. XIII.

VEniens lad Apost. sedem Mariota supplici insinuatione mōstrauit, q quēdā adolescentē adamauit intm, q lvterq; de matrimonio contrahendo, sub triū psonarū testimonio pstitit liurm: qđ parētes mulieris ipsius ignorantes, eā inuitam & reclamantē, h † in vxorem alij tradiderunt: quem ita exhorruit, q se ab eo nullo modo cognosci ipmisit. Cumque publice fateretur, q à priori viro cognita esset atque iurata, eps Soranus cognito, q proxima inter keos esset linea cōsanguinitatis, ipsos abinuicē separauit. lCæterum cū eā ipsa tractaretur, m& viro, cui tradita fuerat à pa-

† vt

†præstitit.

VEniens.] Primo narrat factum Secūdo diffinitionem committit ibi, Mandamus. Abbas.

CASVS. Quædam iuuenis mulier M nomine, intm adamauit quēdā iuuenem, q uterque illorū in psentia trium testium pstitit iurm de matrimonio inuicem ɔhendo. Parētes mulieris hoc ignorantes, eā inuitā reclamantē cuidā alij tradiderunt: sed illa ipsum ita exhorruit, q nullo modo ab ipso cognosci se permisit. & cœpit publice cōfiteri, q à primo viro cognita fuit & iurata: Tandē eps diœcesanus cognito, q illi essent cōsanguinei, eos abinuicē separauit: Sed dum eā tractabatur, & illa nollet consentire viro, cui à parentib. tradita fuerat, ipse vir aliā duxit in uxorē, & illa cuidā alij T nomine fuit publice desponsata: de quo postmodum filium genuit: pater illius viri ei opposuit, q filium suū viuum hēre non poterat, eo q ab alio viro, q iā defunctus erat, desponsata fuerat. Vn mulier illa ad dñm Papā accessit, exponens ei oia supradicta: Mandat Papa quibusdā, quatenus si inueniant, q prædicta mulier à priori uero iudicio ecclesię fuerit separata, & ab illo T. sine contradictione ecclesiæ in vxorē traducta, & ille cui à parentibus tradita fuerat, de psenti vita decessit, moneant dictum T & cōpellant, vt præfatam M. recipiat in vxorem, & eā maritali affectione pertractet, q si non fecerit, eum, & superinductā, & patrem ipsius, si contradixerit, excōicationi subijciant: No. q coactum matrimonium est nullū. Item oēs impedientes iurisdōnē iudicis, sunt exceptione sunt excōicandi: q a per hoc elbuuntur de iurisdōne ipsius iudicis.

) Quod fieri non debuit, qa libera a coactione esse debēt matrimonia. ca. de neptis. & c. si verū. 31. qō. 2. Magister senten. & Doctores lib. 4 sent. d 82. 29. cōcilū Trid. sessio. 24. de reformat. matri. cap. 1.

h Reclamantem.] ergo non fuit matrimonium. 31. q. 2. c. 1. & 2 & j eo c proximo.

i Permisit.] quod si fecisset, amplius reclamare non posset j de eo qu. duxit in matri. quam pol. per adulte. rium. c. 1 & j qui matrimo. accusa pos. insuper.

k Illos.] scilicet, ipsam mulierem & primum virum.

l Separauit.] 31. q 1 progeniem & c contradicimus.

m Tractaretur.] cum secundo, vel potius cum primo. Bern.

3 Facit tex. ff. nuptias, cū gl & Bar. ff. de reg. iu.

a Nupsit.

a ¶ *Nupsit.*] quod fieri non debuit lite pēdente: vt ar. ĩ. de spō. duo. tua fraternitas, de hoc habes s. eod cum in Apostolica.
b ¶ *Decessit.*] maxime, quia idem esset si viueret: quia si multa tradita ei fuit, nullum fuit matrimonium. ĩ.c. proximo.

mur. & 33 q. 2. fine. & ff. de arbit. si cum dies § si arbiter. alioquin potest appellari si requisitus iudex hoc non fecerit. ĩ. vt lite non contest. accedens 2 & 3 de app. ex parte 1
m ¶ *Donec.*] i. quousque constet de matrimonio illius puellæ inter eos q illā petunt, & cui ipsa consenserit: sic stabit quasi I sequestro in loco tuto:

rentibus, consentire nollet, ipse aliam in uxorem traduxit, & illa cuidā T. nomine, publice in conspectu ecclesię nupsit. a Tandem † cum de illo filium genuisset, pr̄ ipsius T. ei opposuit, q filiū suum non potuit in virum hr̄e, eo † q alij, qui defunctus est, prius desponsata fuisset: *& infra.* ¶ Mandamus, quatenus si inueneritis, q p̄dicta mulier à priori viro, iudicio ecclesię fuerit separata, & ab eodem T. sine cō tradictione ecclesiæ in vxoré traducta, & ille cui à parentibus fuit † copulata, de præsenti vita decelsit, b p̄dictum T. monitione præmissa compellatis, vt pręfatam Mariotam recipiat, c & studeat maritali affectione tractare: alioqn eum, & superinductā, & patré eius † (si huic rei restiterint d †) excommunicationi subdatis.

¶ Idem Papieñ episcopo.

¶ Si timetur īferri violētia puella, de cuius matrimonio agitur, debet iudex sibi prouidere locū tutum & honestum, donec causa terminetur hoc dicit: Et est textus multum allegabilis.

C A P. XI II.

CVm † locum non hēat consensus, vbi metus e vel coactio intercedit, necesse est, vt ubi assensus cuiusquā requiritur, coactionis materia repellatur. Matrimonium autē solo f con sensu ɔtrahitur: & ubi de ipso g quæritur, plena h debet securitate ille gaudere, cuius est animus i indagandus; ne per timorē dicat sibi placere quod odit, & sequatur exitus, qui de inuitis solet nuptiis ɔuenire. k

¶ Quocirca mādamus, quatenus puellā, de cuius matrimonio quæstio uentilatū, in domo, in qua nihil eā timere l oporteat, facias honeste teneri, donec m prædicta causa terminata fuerit, & † sententia sine contradictione cuiusquā valeat executioni mandari.

¶ Idem.

¶ Sponsalia de futuro, si secuta est copula, non soluuntur per spōsalia de præsenti, alias tenēt sponsalia de præsenti, nisi per metum qui potuisset cadere in constantem virum, contracta sint.

C A P. XV.

VEniens † ad nos G sua nobis relatione monstrauit, q in domo sea mulierem quandā recepit, n de qua prolem habuit, & cui fidem corā pluribus p̄stitit, o q eam duceret in vxorem: Interim autē cum apud domum vicini sui p noctauerit, p eius filia nocte illa secum concubuit: quos pr̄ puellæ simul i vno lecto inueniens, ipsum eam per uerba de præsenti desponsare coegit. Ideoque mandamus, quatenus si inueneris, q primam post fidem præstitā cognouerit, q ipsum cum ea facias remanere: alioquin secundę, (nisi metu coactus, q posset † in virum r † constanté cadere, eam desponsauerit) adherere facias vt vxori. s

¶ Idem Exoneñ. † episcopo.

¶ Qui iurauit cum aliqua contrahere: si vult religionem ingredi; debet primo contrahere, vt iuramentum seruetur, & ante copulam carnalem monasterium ingredi poterit.

¶ *Glossa sequens arguit in fine.*
c ¶ *Recipiat.*] Ergo ꝓpter solum scandalum non separatur matrimonium: quia iudicium ecclesiæ nō expectauit. ĩ. eo. cum in Apost. & ĩ. de matri. contra. contra interdi. eccle. ca. 1. & 2. Et est hic arg q nō præstat impedimentum, q de iure non sortitur effectum s̄. de iure patro. illud. cū suis concor.
d ¶ *Restiterint.*] Omnes impedientes iurisdictioné iudicis pōt excōicari s̄. de officio delega. c. 1. & s̄. de testi. cam litteris. Ber.

CVm locum.] Primo ponit regulam. Secundo infert genus: ibi, *Matrimonium.* Tertio speciem: ibi, *Quocirca.* Abbas.
CASVS. Inter duos ciues Papieñ quæstio uertebatur super matrimonio cuiusdā puellę: vterq; dicebat se matrimonium cū illa contraxisse: mulier timebat uiolentiā sibi inferri à p̄dictis, q eam petebant: q̄situm fuit à Papa quid fieri debere: R̄ndet, ubi metus uel coactio intercedit, consensus locum hr̄e non pōt: sed ubi consensus requiritur, metus uel coactio dēt repelli & matrimoniū solo consensu cōtrahit: & sic ōis metus uel coactio dēt repelli, ne per timoré dicat sibi placere q odit: vnde mandat Papa epō Papieñ. vt puellam illā de cuius matrimonio q̄ritur, ponat I domo aliqua, ubi nullo modo timeat, & faciat eam custodiri honeste, donec eā fuerit p s̄nlam terminata. No q matrimoniū solo cōsensu contrahitur. Item inuita matrimonia fieri non debent. Item iudex locum securum debet partibus prouidere.
¶ *Glossa sequens distinguit seorum circa metum.*
e ¶ *Metus.*] qui possit cadere in constantem uirum ĩ. c proxi & c consultationi. I ff. & ff. quod met. cau. metum. minor tamen metus magis excusat fœminam q̄ virum. ar. 32. q. 6 indignantur. & arg ĩ. de hom. sicut dignum. 1 respon.
f ¶ *Solo consensu.*] 27 q. 2. sufficiat. & ita omnis q̄ dicuntur 30. q. 5. aliter. & ca. nostrates. refer untur tantum ad solemnitatem.
g ¶ *De ipso.*] scilicet consensu. Bern.
h ¶ *Plena debet*] ille uel illa, q in alium uel aliā cōsentire dēt.
i ¶ *Indagandus.*] i. est, inquirendus ad consentiendum.
k ¶ *Conuenire.*] quia q quis non diligit, facile contemnit. 20. q. 3. præsens & ĩ. eo. præterea 1. & ĩ. eo. requisiuit. & 31. q. 2. § 1.
¶ *Glossa sequens arguit quòd index &c.*
l ¶ *Nihil ea timere*] est ergo hic ar. q ad officium iudicis pertinet, locum securum assignare partibus, & honestū 3. q. 9. horta-

illa puella timebat sibi inferri violentiā à q̄busdam nobilibus ciuibus Papieñ. & iō ne raperetur ab illis, ponitur in loco securo: postq̄ cōstiterit cui cōsenserit, tradetur ei, vt hic ī fine.
VEniens ad nos.] Primo ponit casum: Secūdo diffiniendum committit: ibi, *Ideoque.* Abbas.
CASVS Quidā nomine G quandā mulieré in domo sua recepit, de qua prolé habuit, & ei postmodū fidē dedit, q eā duceret in vxoré: post hoc accessit ad domū vicini sui, & cū nocte illa in domo vicini stetisset, inuētus fuit cū filia vicini dormiuisse: Pr̄ puellæ inueniens illos simul in lecto, cōpulit eū accipere in vxore filiā suā, per uerba de p̄senti: iste G. accessit ad Papā, & exposuit ei p̄dicta: vn̄ mādat Papa epō locis, quatenus si inuenerit q primā mulieré post fidé datā cognouerit, cū illa remaneat: Si vero post fidé datā non cognouerit, maneat cū secūda, nisi p talé metum fuisset compulsus eā accipere in vxoré, qui potuisset cadere in cōstanté virū. No q si fides data sit de aliqua ducēda, si postea carnalis copula interueniat, inducit statim matrimoniū p̄sumptum. Itē matrimoniū cōtractū per metū qui cadit in constantem virum, non tenet.
n ¶ *Recepit.*] vt cōcubinā.
o ¶ *Præstitit*] post prolem susceptā: & sic spōsalia de futuro ɔtracta fuerunt: vñ si postea antequā ɔtrheret cū alia, illā cognouit, inductū fuit matrimonium p̄sumptum: contra quā p̄sumptioné probatio in contrarium nō admittitur. ĩ. eo. is qui & ĩ. de condit. appo. de illis, Bern.
p ¶ *Pernoctauerit.*] Pernoctare, totā noctem significat ff. de verb sig Vrbana. § pnoctari, sic ĩ de accus. si confiterit. Tan.
q ¶ *Post fidem præstitam cognouerit.*] Quod si ita est, matrimoniū est inter eos. vt dixi q̄uis non credebat tali tacito consensu cōtrahere. veluti si quis se filiū familias existimauerit, cum sit pater familias, poterit acquirere hæreditatem ff. de condi. & demon multum interest.
r ¶ *In virum constantem.*] quia tūc nullum fuit matrimonium. ĩ. eo. consultationi. quia libertatem debet hr̄e qui cōsentit s. c proxi Quis metus excuset, & quis non, dictum est s̄. de his q vi metuve causa fiunt, cum dilectus, & cap. abbas.
¶ *Glossa sequens rationem reddit. Secundo arg alleg. duas leges, & unam ad argu contrarium.*
s ¶ *Vt vxori.*] quia fortius vinculū superueniens p̄iudicat primo. ĩ. de

¶ Secundum Ala. secūdum quem lō hoc opponit, quia iam manifestum est īpedimentū si subesset, vel factū non & idem Vinc. Ioā. And.

† Aliàs i-ta: Sane cum de illo, &c.

† Aliàs i-ta: eo q ab alio, &c.

† Aliàs i-ta: copulata fuerat.

† ipsius

† restiterint.

† Cap. 19. eo. ti. in 1. compilat. Vide concilii Trid. sessio. 24. de reformat. matrimonij. ca. 9. & Couarruuiā in epitome li. 4. decretaliū par. 2. cap. 3 § 5 & p Magistrō & Doctores scholasticos lib. 4. sen. dist. 29 vbi Sotus plenissime. q. 1. art. 3.

† Et si iudex datus sit appellatione remota: vt ibi. Io. And.

† Consule antiq decretalē loco præcitato, vbi nominantur ciues Papienses, qui de huius puellę matrimonio certabant.

† Aliàs i-ta: vt sententia.

† Vide ca. 2. eo. tit. in 2. compil. Et de intellectu textus & glossarū p̄ter Doctores hic vide eosdē citatos in c. præcedē ti.

† possit

† Vi de Alexandrū consil. 47. volu 4. vbi late de metu cadēte, aut non cadēte in virū constātē.

† Exonīē.
† Exomē.
† Geroñ.

¶ Ponit casum. ¶ Filius meus illam quæ tua pupilla fuit, duxit uxorẽ, demũ ipsum filiũ vel me adoptas, impedit ado ptio, Ioã. And.

† Cap. 4. eo. ti. in 2. compilat.

De materia vid Magistrũ sen ten. lib 4. dist. 27. §. hoc autẽ cõiugatis & ibi Sotum q. 1. art. 4.

† Verbũ, transire, decẽt i an tiquis, & in recentiorib. impressis magis emendatis. i antiqua tñ compilatione legitur ita: ad frugẽ melioris vitæ suspiras conuolare.

† Rapalẽ. † Rabulẽ. † Abulẽ. hoc vltimum placet, nisi Capuano, aut Crapulensi legas. vt al j diuinant.

† Cap. 12. eo. ti. in 1. compilat. & post cõ cilium Lateran sub Alexã. iij. par. 41. c. 6.

Et de intellectu vide Couarruuiam i epitome li. 4 decre. par. 1. c. 4. adde Frãciscum de Victoria i relectiõe de matrimõio par. 1. & conciliũ Trid. citatũ s. i c. cũ locũ.

mo. j. de sponsa duo. ca. 1. sicut matrimonium adoptioni. ff. de ri. nup. nõ solum. §. 2. ¶ Et est hic ar. q licet culpa mea incide rim in metum, nihilominus excusor pp metum. arg. ff q met. cau. nec timorem cum l seq. ar. contra. ff eo. si mulier. Ber.

Commissum.] Communis diuisio. Secunda pars: ibi, *Fraternitati.* Abbas.

CASVS. Quidam dedit fidẽ cuidã mulieri q eam duceret in uxorẽ, & q cũ ea per verba de pñsenti cõhe ret infra biennium iterpo sito iuo: postea vero priuata lege ductus, volebat i trare religionẽ. Dubitabatur an posset pp iurm: q̃ritur quid iuris? Rñdet Papa, q tutius est illi iuri religionem seruare, vt prius contrahat, & postea poterit religionem intrare, dũmodo carnalis copula inter eos non interuenerit. Nota q hoc iurm seruandum est, dummodo sine peccato seruari possit. Item ante carnalem copulam poterit alter coniugum religionem intrare, etiam altero inuito.

a *Lege.*] 19 q 2 duæ sunt. & s. de regu licet. & s. de renun nisi cum pridem. §. sed dices.

¶ *Gl. seq. obijcit, & soluit, Iterum obijcit, & soluit.*

b ¶ *Tutius.*] Sed cõ vr: quia dr: Qui se dat nuptui, bene facit: q se non dat nuptui, melius facit: vt 27. q. 1 nuptiarum. & vtrũque expedit, sed unum plus, alterũ minus. 23. qõ 1 sic n neqs. ver iõ. & sic tutius esset nõ cõtrahere, saltẽ pp pronitatẽ exigendi postea debitũ. Nõ contradicit: qa hoc faciendo põt vtrumq; seruare, & iurm & propositũ suum, & iõ dicit tutius: Vel dic, tutius, saltem quo ad opinionem, ne de facto dicatur iste venire contra iurm praeterea nõ vr istum gere iurm, qui illud in melius commutat. s de iureiur. peruenit. s. d vo. & vo. redem. scripturæ & sic ille intrando religionem seruat iurm, & ita tutius est non contrahere. & qui bona agunt, si meliora deliberata non faciunt, ceciderunt in conspectu Dei. 17. q. 1. qui bona & si contrahat, vr facere contra consciam, & sic peccat: ergo non est tutius. 21 q. 1. c omnes. §. ex his. Sed dicas: iste nullum votum emisit, sed ad votum suspirat; vnde non debet dici voti transgressor, et si nõ intret religionem, si amplius nõ processit. s. de vo. & vo. redẽ. litteraturam, & non facit contra propositum suum: quia licet gerat in corde virginitatem, cõsentire potest in matrimoniũ. 27. qõ. 2. Beata Maria Potest ergo seruare vtrunque, vt dixi, si vult; tamen sine peccato potest intrare religionem, & non contrahere. Ber.

CAP. XVI.

Commissum: † & j. ¶ Significauit nobis fraternitas tua, q quidã cuidam mulieri de cõhendo matrimonio fidem dedit, & se cum ea infra biennium per verba de præsenti cõtractu rum, præstito iuro firmauit: nunc aũt priuata lege a ductus, ad frugẽ melioris vitæ transire † suspirat: & j. ¶ Fraternitati tuæ taliter rñdemus, q tutius b est ei (religione iuri seruata) prius cõtrahere, & postea, si elegerit, ad religionem migrare, si tamen post desponsationem copula non dignoscitur interuenisse carnalis.

¶ Lucius tertius Rapalen. ‡ epo.

Qui iurauit cum aliqua contrahere, moneri potius debet q̃ compelli, vt contrahat. hoc dicit inhærendo litteræ.

CAP. XVII.

Requisiuit à nobis tua fraternitas, qua censura mulier compelli debeat, quæ iurisiurandi religione neglecta nubere renuit, cui se nupturam interposito iuramẽto firmauit: & j. ¶ Ad quod bñ rñdemus, q cum libera c debeant esse matrimonia, monenda est potius, q̃ cogẽda, cum coactiones difficiles soleant exitus frequenter habere.

¶ Vrbanus tertius.

Litis pendẽtia super matrimonio non impedit secundum matrimonium contrahi, si primum erat nullum.

CAP. XVIII.

Cum † in Apostolica: & j. ¶ Intelleximus, q cum inter villicum de N. & vxorem eius, matrimonij q̃stio tractaretur, † ante publicationem testium villicus reuersus ad propria, † publice inter se & vxorẽ suã proposuit sñiam diuortij, iudicio ecclesiæ promulgatam: & sic falsitate suggesta, d quandam aliam facti nesciam e sibi copulare p̃sumpsit. Postmodum vero super prioris matrimonij q̃stione litteris impetratis, delegati iudices sñiam diuortij protulerunt. Verum quia villicum, & mulierem quã superinduxit, pendente lite prioris vxoris, inuicem asseris consensisse: Consultationi tuæ taliter rñdemus, q imposita f viro pñia competenti, & infra pñiæ tẽpus carnali commercio g interdicto, postmodum in maritali copula poterunt remanere. h

Requisiuit.] Duæ sunt partes. Consultatio & responsio. Secũda: ibi, *Ad quod.* Abbas.

CASVS. Mulier quædam iuro interposito promisit cuidam viro, q cũ eo cõtraheret; postea vero voluntate mutata nolebat cum eo contrahere: q̃ritur qua censura sit ad hoc cõpellenda? Rñdet Papa, q matrimonia libera debent esse, & non coacta: & iõ monenda est potius q̃ cogenda: qa coactiones hmõi frequenter solent difficiles exitus hre: Vel prius est monẽda: & nisi acquieuerit, postea compellenda. No. q matrimonia libera debent esse, non coacta. Item sm vnam lecturam vr. q ecclesia dispenset hic contra iurm propter rationem q̃ hic redditur. Item coactiones difficiles exitus solent habere.

¶ *Gloss. sequens allegat septem concor. obijcit, & soluit, & remittit.*

c ¶ *Cum libera.*] s. eo. cũ locum & ar. s. de pcu. accedẽs. & s. eo. præterea 1. & 31. q. 2. §. 1. & c. 1. & 3. 20. q. 3. præsens. Sed nunq̃d erit minus libera, si cõpellatur ex postfacto, ad qd iureiurãdo se astrinxerit? Vr q nõ, quia nec inuitus crescere ad ordines dicitur, q pp iã susceptũ bñficium ad ordines vrgetur. 60 dist. innotamus. & s. de æta. & quali. c. 1. & c. q̃ris. a cum sponte susceperit bñficium: & non dr inuitus qui pp voluntariã cõmissionẽ vrgetur ad promissi solutionẽ. 22 q. 2 qui cunq; 2. Item pp delictũ pcedens q̃que quis cõpellitur ad matrimonium. j. de eo qui dux in mat quã pol. per adulte. c. 1. & ita vr q ista compellẽda sit. Simi. s. eo ex litris. ar 22. q. 4. inter cætera. Sed ĩra ista contradicit; potius monẽda q̃ cogenda. Sed expone; potius monenda. i. prius monenda, & postea cogenda pp iurm suum. similis expositio 23. q. 4. non inuenitur. in fi. ‡ Dic super hoc q dixi s. eo. ex litteris. Ber.

Cum in Apostolica.] Primo consultatio. Secũdo responsio: ibi, *Consultationi.* Abbas.

CASVS. Matrimonialis q̃stio uertebatur inter quendã uirum & vxorẽ eius corã ordinario: ante publicationẽ testium ille reuersus domum cœpit publice dicere, q inter ipsum & uxorem suã sñia diuortij fuerat pmulgata, & sic falsitate suggesta, quandã aliã facti nesciã i uxorẽ accepit: Postmodum uero per quosdã delegatos, q̃bus causa fuit cõmissa, sñia diuortij fuit lata: Dubitauit diœcesanus, vtrum matrimoniũ illud teneat, cum lite pendente inter virum illum & priorem vxorem cum illa cõtraxit: Quæsiuit à Papa, quid iuris esset? & ipse rñdet, q bene põt insimul re manere, imposita illi viro pñia cõpetenti, & infra tẽpus pñiæ carnali copula interdicta. Nota q matrimonium quod de iure nõ tenet, licet pro matrimonio ab ecclesia teneatur, non pñstat impedimẽtũ scdo, dũmõ primũ appareat postmodum nõ tenuisse.

¶ *Glossa sequens quærit opponendo, & soluit.*

d ¶ *Suggesta.*] Nunquid debuit ei credi? Non, absque litteris iudicis. 8. q. 5. cap. vlti. sim. 8. q. 4. nonne C. de man princ. l. unica. Quare ergo excusatur mulier, cum lite pendente nihil debeat innouari, ut lite penden. cap. 1. Ideo excusatur, quia omnes ita credebant, ‡ & uerius: quia nullum erat matrimonium cum prima.

e ¶ *Nesciam.*] Et ideo vr q marito priuari non debuit mortua prima: etiam si fuisset matrimonium cum prima. j. de eo qui dux in mat quã pol. p adul. cap. 1. & 17. q. 2. nos nouimus. in fi.

¶ *Glossa sequens opponendo quærit, & soluit.*

f ¶ *Imposita viro pœnitentia.*] Sed quare imponitur viro pñia, cũ nullum fuerit matrimonium primum? Ideo quia lite pendente contraxit cum secunda, in contemptum ecclesiæ. j. de matri. contrac. contra inter. ecclesiæ c. 1. 2. & 3.

¶ *Glossa sequens opponit, & dupliciter soluit.*

g ¶ *Commercio.*] interim. Sed quare punitur hic mulier i debito suo? Põt dici, q ipsa ex post facto consensit, vt p̃sumitur, quia postea eã tractata fuit: vel punit viriũ exigẽdo, sed non in reddendo, si exigatur debitũ ab uxore sua. j. de sen. exc. ing. sicut nal. & j. de secun. nup. dñs. Si vero illa sciuisset, puniretur, vt dixi j. de matrimo. contracto contra interdict. eccle. c. 1. & 3.

¶ *Glossa sequens distinguit.*

h ¶ *Remanere.*] Sic patet q si aliqs habens vxorẽ, licet ea viuente & lite

† Ex susceptione. Cũ in cunctis. Ioan. And.

† Cap. 10. eo. ti. in 1. compilat. & post cõcilium Lateran. sub Alexã. iij. par. 6. ca. 21.

† venerit

† id est, ad domum, cum multum distaret ciuitas, vñ facilius potuit seccedam decipere.

† inscium

† De votis autem habitatio est, qua potius admonere—mini ab errore discedere, q̃ pro scelere punire mini. Ioã. And.

† Secundum Vin. & sufficit ad excusationem adulterij, q non sit in dolo. ff. ad legem Iul. de adult. l. pe. lo. And.

te & lite etiam pēdente ɔ̄hat cum alia, soluto primo matrimonio tenet sm: sed hoc locum hēt cum primum matrimonium fuit nullum: vt hic, & s. eo. veniens. & etiam sciente secunda vxore. Et ꝙ dicit s. facti nesciam. dicas maxime, q̄a nō ꝑstat impedimentū ꝙ de iure nō sortitur effectū, vt hic, & s. de iurepa. illud. & c. cum laici. cū suis cōcor. & ī. de despon. impub. lras. & cap. accessit. & tunc primo apparet ꝑ solā ꝙ nullum fuit primū matrimonium. sic ī. de frig. & malefi. fraternitatis. in fi. Ar. ꝯ s. eo. ad audientiā. & s. de biga. nup. Si vero ɔ̄hat cum secunda, ignorante prima vxore, cum qua de iure tenuit matrimonium, tunc nullū est matrimonium cū secunda: sed mortua prima pōt remanere cū secunda, si ipsa voluerit, & vir cōpellitur eā recipere ꝑꝑ dolum suum. ī. de eo qui dux. in matri. quam pol. ꝑ adult. c. 1. & si post mortē prioris scienter cōsentiat in illum, tūc primo inducitur mr̄imoniū. ī. de eo qui dux. in matri. veniēs. & c. significauit. ī. de coniu. ser. proposuit. si vero sciēter ɔ̄xit cum illo, tunc nullum est matrimonium, nec esse pōt et post mortem prioris ī. de eo q̄ duxit in matrimon. quam polluit per adulterium, ex tuarum. & cap. cum hēret.

† Caesaraugustano.

1 Tenuerunt ibi sponsalia ex cōsensu. q̄d dic ut infra de poen. li. 6. Io. And.

† Cap. 3. eo. ti. in 2. compilat. Vide Ancharanū cons. 402. & quot modis ꝓbet mors, tradit Maranta i re petiti. l. si potest. ff. de acqui. haered.

† fuerunt

¶ Clemens tertius Caesaraugustensi episcopo.

¶ *Vxor non certificata de morte viri, contrahere non potest, quā diu ignoret quid sit de marito, qui longo tempore absuit.*

CAP. XIX.

IN praesentia nostra q̄siuisti, quid agēdū sit de mulieribus, q̄ viros suos cā captiuitatis vel peregrinationis absentes, vltra septēniū ꝑstolatae fuerint: 1 nec certificari pn̄t de vita vel de morte ipsorum, licet super hoc sollicitudinem adhibuerint diligentem: & pro iuuenili aetate, seu fragilitate carnis, nequeunt cōtinere, petētes alijs matrimonio copulari. ¶ Cōsultationi ergo tuae taliter rn̄demus, ꝙ quantocūque a annorum numero ita remaneat, viuētibus viris b suis, non pn̄t ad aliorū consortium canonice conuolare: nec auctoritate ecclesiae ꝑmittas cōtrahere, donec c certum nuncium recipiant de morte virorum.

¶ Idem.

¶ *Contractus matrimonij cum peccatrice volente se corrigere, proficit ad remissionem peccatorum.*

IN praesentia.] Primo consultatio. Secundo rn̄sio: ibi, *Consultationi*. Abbas.

CASVS Quidā viri erant in captiuitate, vel alias absentes cā peregrinationis: Vxores eorum expectauerunt illos per septenniū, & vltra, nec poterant certificari de vita vel de morte illorum, quamuis sup hoc diligentiam adhibuissent, & quia iuuenes erant, nō poterant continere: petebant alijs copulari: Quaeritur quid iuris? Rn̄det Papa, ꝙ quantocunq; tempore ita remanserint, viuentibus viris suis ad alia matrimonia non pn̄t conuolare, nisi primo certum nuncium receperint de morte virorum. No. ꝙ in matrimonio nō currit praescriptio, licet oīa iura praescriptione tollantur. Item alter coniugum alterum expectare tenetur, quousque sit certus de morte alterius. Itē per hāc decretalē abrogātur leges q̄ dicūt, mulierem ꝑ quinquennium tm̄ debere expectare virum.

¶ *Glossa sequens signat contrarium, & solui*.

a ¶ *Quantocunque*] Arg. contra. ff. de diuor. vxorem. vbi dr̄, ꝙ ꝑ quinquennium debet expectari. Sol. Lex illa & consimiles nō tenent per Auth. C. de repu. l. hodie.

b ¶ *Viris.*] Vbi tñ verisimiliter praesumitur de morte, si mulier nubat, excusatur, & viro reuerso nisi sponte redeat ad virum, statim merito sunt notāndę de adulterio: vt 34 q. 2 cum per bellicam. si vero matrimonio contracto dubitant de morte, non exigant debitum, sed reddant; & si postea certificatae fuerint de vita, statim recedant. ī. de secun. nup. dominus.

¶ *Glo. seq. alleg. tres concor. quaerit. & soluit.*

c ¶ *Donec certum nuncium*] sic ī. de secun. nupt. dn̄s. & C. de repud. auth. hodie. & in Auth. vt lice. ma. & aui. §. ꝙ autem. coll. 8. Sed pone ꝙ fuit aliquis in exercitu Sarracenorum, vel etiam in alijs, nec est reuersus, nec potest certificari mulier de morte per magistrum militum, vel per alium? Tunc mittat ad locum si potest, vel ad vicina loca, vt inquirat si potest, alias expectet quandiu certificata fuerit de morte. vt patet hic, & per iura praedicta. Ber.

INter opera.] Licitum & pium opus est cum meretrice contrahere. h. d. Duo facit: Primo ponit causam statuti. Secūdo statutum. ibi, *Statuimus*. Abb. Sic.

CASVS. Dī hic, ꝙ inter caetera opera charitatis, magna charitas reputatur peccantem ad pniam reuocare: Vnde statuit Clemens Papa, ꝙ quicunq; publicas mulieres de lupanari extraxerint, & eas duxerint in vxores, in remissionē eis ꝓficiat peccatorū. No. ꝙ opus charitatis est errātem ab errore reuocare. Itē q̄ meretricē ducit in vxorem, meretur. & sic no. ꝙ castitas debet esse in matrimonio.

CAP. XX.

INter 1 opera charitatis non minimum est, errātē ab erroris sui semita reuocare: d & ī. e Statuimus, vt omnib', qui publicas mulieres de lupanari extraxerint, & duxerint i vxores, f quod agunt, in remissionē proficiat peccatorum.

Idem.

Matrimonium per vim contractū, cohabitatione spontanea cōualescit h. d. & quotidie allegaī.

CAP. XXI.

AD 1 id quod per tuas litteras intimasti, de quadā parochiana tua, quā suus vitricus cuidā Teutonico matrimonialiter copulauit: Taliter rn̄demus, ꝙ q̄uis vndecim g annos hn̄s, ab initio inuita fuisset ei tradita & renitens: tamen quia postmodum per annū & dimidium h sibi cohabitans, consensisse vr̄, ad ipsum est cogenda redire: nec de caetero recipiēdi sunt testes, si quos memorata mulier ad probandum, ꝙ non cōsenserit in eundem, nominauerit producendos: cum mora tanti temporis huiusmodi

d ¶ *Reuocare.*] Hoc est vnū genus eleemosynar. 45. dist. tria sunt genera. 2 & hoc quantū in te est. 43. di. Ephesiis & primo à te, alias inordinata esset talis eleemosyna: Vñ dicit Augustinus: Qui vult dare eleemosynam, à se dēt incipere: vñ scriptum est: Miserere animae tuae placens Deo. de poeni dist. 3. §. sed si verba. c. q̄ vult. sine hac. eleemosyna nulla valet ad vitam. Ad hoc enim praecipue tenentur ꝑlati. 23. q. 4. ita plane. hic tñ crimen meretricij sub dissimulatione pertransit ecclesia.

e ¶ *Publicas.*] nulla necessitas eas excusat. ff. de ritu nup. palam. §. non est 32. q. 5. ita ne. ar. ī de poen. & remis. cū infirmitas in fi. quas et, vilitas vitae indignas facit legum obseruatione C. de adult. l. q̄ adulterium. § fi. Et dr̄ meretrix q̄ multorum libidini patet. 34. dist. vidua. vel quarū publice venalis est turpitudo. 32. q. 4. meretrices.

¶ *Glossa sequens alleg. vnam concor. signat contrarium, & soluit.*

f ¶ *In vxores.*] 32. q. 1. non est culpandus. Ar. ɔ ea. cā. q. 1. c. 1. Sol. ꝯrium loq̄tur de illa q̄ meretricari non desinit. & illa non est retinenda, ne patronus turpitudinis videaī. hic de ea q̄ ɔ̄tinere libēter vellet, si inueniret q̄ eā ducere vellet i vxorē. B.

1 Cap. 5. eo. tit. in 2. compil. Et de materia & intellectu vide Antonium Gomezium tom. 3. variar. reso. c. 13. vers. Quintus c. fus. Iulium Clarū i praxi. crim § fi. q. 93. & Couarruuiā in epi tome li. 4. decretalium par. 2. cap. 8. §. 11.

1 Cap. 7. eo. ti. in 2. compil. Et pro declaratiōe huius decretalis, vide Oldradum consil. 36.

2 Prima corporalis, egenti daī quod poteris: Secunda spiritualis, dimittere ei, a quo laesus fueris. Tertia delinquentes corrigere, & in viam veritatis reducere, vt bi scriptū est Eccle. l. 30. Io. And.

AD id quod.] In prima parte ponitur pars facti. In secunda responsio cum aliquo facto: ibi, *Taliter*. Tertio decidit ipsum factum: ibi, *Mandamus*. Abb. Sic.

CASVS Quaedam mulier ɔ̄xit matrimonium cum quodam viro inuita & renitens (vt dicebat) in xj. anno, postea per annū & dimidium cohabitauit eidem, tādem recessit ab illo. & tam vir q̄ mulier ad illicitos concubitus transiuit: post haec dicebat mulier, ꝙ inuita & renitens ɔ̄xit cum illo, & hoc volebat probare: vnde ab illo separari debebat: quaerebatur quid iuris? Respondet Papa, quamuis xj. annos ab initio habens inuita & renitens tradita viro fuisset: quia tñ postmodum per annū & dimidium cohabitans eidem, in eum consensisse vr̄, cogi debet ad ipsum redire: nec testes recipiendi sunt, si quos mulier vellet inducere ad probandum, ꝙ non consensit in illum: q̄a mora tanti tp̄is probationem excludit, cum illa coactio sit transiens in consensum: Vnde mādat ordinario loci, vt ꝑ hoc nō dimittat, quo minus compellat vtrunq; ad tractandū alterum maritali affectu: nisi ambo vellent ad religionem transire, cum vterq; fidem alteri non seruauerit. No. ex ista decretali ꝑsumptionem iuris & de iure. Item quis tacite vr̄ consentire. Itē matrimonium quod ab initio non tenet, tractu temporis cōualescit. Item quae per metū fiunt, per sequentem consensum valent, nec testes in contrarium sunt amodo recipiendi. Itē mutua delicta pari compensatione tolluntur.

g ¶ *Vndecim annos*] Et sic infra duodecim annos pōt eē uxor, & hoc si malitia supplet aetatem ī. ti. prox. de illis a. c. vlt. Ber.

¶ *Glossa sequens notat per patientiam, &c.*

h ¶ *Per annum & dimidium.*] Et ita per patientiā sequentis temporis proxima cā sublata est per consensum sequentē, sicut ī. tit. proxi.

3 Cōcor. ī palā. ff. de ri. nup. C. y. in l. mercalē. C. de con di. ob tur. cau. & Bal in l. mater. C. de probat.

de testi l. 1. aliter accipitur prohibitorium. ff. de no. ope. nunc. prætor. § hoc enim interdictum.
a ¶ Non prohibetur.] At id quod non prohibetur, concessum videtur. Argu. contra ff. de colleg. illi. l. 3. & 2. q. 5. consuluisti. De hoc traditur s. de transla. inter corporalia.

quicũque nõ prohibetur, a per consequentiã admittatur & sufficiat ad matrimoniũ solus consensus illorum, de quorum quarumque cõiunctionibus agitur: Vñ, ꝙ si talis velit contrahere, sibi nõ posſit, vel debeat denegari: Cum quod verbis non potest, signis valeat declarare.

¶ Idem Vercel. † episcopo.

¶ Furiosus matrimonium contrahere non potest.

CAP. XXIIII.

Dilectus filius R. proposuit, ꝙ filiam suã cuidã matrimonialiter copulauit: b & j. ¶ Cũ aũt eadem mulier cum ipso viro, qui continuo furore c laborat, morari non posſit, & propter alienationẽ furoris legitimus non potuerit interuenire consensus: Mandamus, quatenus si rem noueris ita esse, præfatas personas cures abinuicem separare.

¶ Idem Brixien. episcopo.

¶ Solo consensu legitimo contrahitur matrimonium, sed verba requiruntur quo ad probationẽ: & intellige, vel alia signa æquipollentia hoc dicit secundum intellectum, quem tenet Panormitanus.

CAP. XXV.

Tuæ † fraternitati: & j. ¶ Postulasti vtrum ex solis verbis, & ex quib. matrimoniũ contrahatur. Nos igitur inquisitioni tuæ taliter rñdemus, ꝙ matrimonium in veritate contrahit per legitimum viri & mulieris consensum: d sed necessaria sunt quãtum ad ecclesiam, verba e consensum exprimentia de præsenti. Nã f surdi † & muti possunt contrahere matrimonium, per consensum mutuũ sine verbis: g & pueri ante annos legitimos, per verba h sola non contrahunt, i cũ intelligantur minime cõsentire.

¶ Idem.

¶ Si alter contrahentium vtitur verbis dubijs, animo decipiendi mulierem, & eam postmodum cognoscit carnaliter, iudicatur pro matrimonio in foro iudiciali: secus in pœnitentiali h. d. secundum verum & communem intellectum.

CAP. XXVI.

Tua † nos duxit fr̃nitas cõsulendos: & j. ¶ Cõ

Dilectus.] Primo decise narrat factum. Secundo causas inferẽdo rñdet: ibi, *Cum autem*. Abb. Sic.

CASVS. Quidam nomine Robertus filiam suam cuidam iuueni matrimonialiter copulauit, ignorans, ꝙ ille iuuenis esset furiosus: vñ petebat filiæ suæ prouideri. Rñdet Papa, ꝙ cum mulier illa cum ipso viro qui continuo furore laborat, morari nõ posſit, & propter alienationem furoris legitimus inter eos consensus interuenire non potuit: mandat Papa epo loci, vt si res taliter se habuerit, prædictos abinuicem studeat separare. No. ꝙ qui non potest consentire, nõ potest matrimonium contrahere.

b. *Copulauit*] ignorans ꝙ ille esset furiosus. Ber.

c *Glo. seq. primo distinguit tempus contractus & posterius. Secundo obijcit & soluit. Tertio quærit, arg. proponit duas opi. contrarias, quas cõcordat.*

c *Furore.*] Si tempore cõtracti matrimonij taliter laborabat, non fuit matrimonium. 32. q. 7. neq; furiosus. sim. s. de reg. sicut. si tñ tempore sanæ mẽtis cõtraxit, durat, vt in c. neque furor. quia etiam retinet dignitatem. ff. de statu hominum. q furere & ff. de sponsa. furor. & retinet filios in potestate. ff. de his qui sunt sui vel alie. iu. l. patre furioso. sed quomodo potuit hoc esse, quia si qñ mulier ista contraxit, laborabat illo furore, stulta fuit: Sed hoc non est uerisimile, ꝙ aliqua cum tali contraheret. sed si tunc non laborabat furore, tenuit matrimonium: vnde adueniente furore non dissoluitur. ergo nõ debent isti separari: quia initium considerandum est: vt 32. q. 7. hi qui. & c. neq;. Potest dici ꝙ ille tempore contractus erat furiosus, & pater ille & filia ignorabant illum furiosum: Sæpe enim furiosi sunt constituti in conspectu vmbratæ getis. ff. de acq pos ꝙ meo. § si furioso nec tñ sunt mentis sanæ, licet videantur: & si tunc mulier ista cum eo ɔxit. non tenuit matrimonium: & si hoc probauerit, separabuntur. Et qui tali furioso tradit possessionem, non transfert eam in ipsum, nec adipiscitur possessionem, sed tradens eam perdit sufficit. n. si existimat se transferre, ff. de acq. poss. ꝙ meo § si furioso. qñ. que tñ furiosus per dilucida interualla redit ad sanam mentẽ, & tunc si ɔhat, tenet ar. 7. q 1. quamuis. & 3. q 9. indicas. & ff. de offi. p̃si. diuus. & C. de cu. furi. l. penul. Sed pone ꝙ mulier contrahat cum furioso, si consentiat in eum postquam reuersus est ad sanam mentem: nunquid est matrimonium? Vĩ ꝙ sic, j. de eo, q dux. in matri. quam pol. per adult. c 1. & c. veniens & j. de con iu. ter proposuit. Ioã dixit, ꝙ non est matrimonium: quia ibi non fuit consensus. 30 q. 2. vbi non est. ff de verb. obli. l. 1. verũ est quod dixit Ioannes, si referas te ad primum consensum. Tñ. dixit ꝙ est matrimonium, quod intellige non ex tunc, vt referas te ad primum, sed vt ex nunc ex nouo consensu Ber.

Tuæ fraternitati.] Per legitimum consensum ɔhitur matrimonium: inter eos tñ qui loqui põt, debet consensus verbis exprimi h. d. Primo ponit quæstionem. Secundo eius solutionem, quam probat exemplis. Secunda ibi, *Nos igitur*. Abb.

CASVS. Quæsitum fuit a Papa, vtrum p sola verba posſit cõtrahi matrimonium: & si p sola verba, quæritur ex qbus. Rñdet Papa, ꝙ matrimonium in veritate cõtrahitur p legitimũ cõsensum viri & mulieris, sed verba necessaria sunt quantum ad ecclesiã, exprimentia consensum mutuũ de præsenti: & per consensum re vera cõtrahit matrimoniũ: qa muti põt contrahere matrimoniũ p cõsensum mutuũ sine verbis, dũmodo per aliqua signa cõsensum exprimant: Sed pueri ante legitimos annos per sola uerba nõ cõtrahunt, cum antea eorum cõsensus nõ sit legitimus No ꝙ solus cõsensus facit matrimoniũ expressis verbis, vel signis. Itẽ mutus põt contrahere matrimonium Item pueri non põt matrimonium cõtrahere, quia non possunt consentire.

d *Consensum.*] 27. q. 2. sufficiat. s. eo cum ad locum.

e *Verba.*] Licet enim solo consensu cõtrahat matrimonium sine uerbis, vt in mutis. s. eod. cum apud. tñ in his q log põt, non cõtrahitur sine uerbis. per q̃ exprimatur cõsensus, quæ ad hoc inuenta sunt. 22 q. 2. is autem q. Vel per aliquod aliud, puta ipso facto per ꝙ intelligũtur cõsentire, contraheretur matrimonium, sicut dicit lex de fid. i. õmisso, ꝙ nutu relinqui posſit, dum tñ posſit loqui. C. de fideic. l. & i epistola. ff. de leg 3 nutu. Si tñ parentes contrahant pro filiis p̃sentibus & scientib. sufficit nutu eorũ taciturnitas 32 q 2. honorantur. ff. de spon. sed eã q̃ patris. Et idem credo si p alios cõtrahatur subsequẽte annuli subarrhatione: vt no. j. ti. proxi c. vlt in prima notula. Et in mutis solus consensus nõ sufficit, immo signa necessaria sũt consensum exprimentia. Et ita hoc idẽ faciũt signa i mutis, ꝙ uerba in loquẽtibus s. eod. cum apud. Et hoc intellige cum matrimonium contrahitur solis uerbis exprimentibus consensum mutuum de p̃senti: & hoc exp̃sse apparet ex forma consultationis, dum dicit: vtrum ex solis verbis; & ad hoc rñdet: secus in matrimonio præsumpto, vbi ipso facto præsumptiue contrahitur matrimonium. j. eo. is qui. Et secundum quod no. j. tit. proxi. c. vlti. & s. de te iudi. tenor.

ADDITIO. Et idem credo si per alios contrahatur subsequente subarrhatione: vt no. j. eo. c. proxi. in prima notula, & melius j. tit. proxi. c. vlti.

f *Nam.*] Et istud, nam, respicit ꝙ dicit s. per legitimum viri, & mulieris consensum: quia mutus contrahit per cõsensum.

g *Sine verbis.*] sed non sine signis vel nutibus. s. e. cum apud.

h *Verba*] ergo patet, ꝙ duo sunt necessaria ad illud sacrm. s. verba, & signa vel consensus: altero subtracto non est matrimonium, sicut dicitur de baptismo. 1. q. 1. detrahe.

i *Non contrahunt.*] quia non possunt reddere debitum. j. de frig. & malefi. quod sedem & consensum non hñt, vt hic dicit: quia ætas illa ignorat quid videat. C. de fal mo. l. 1. Bern.

Tua nos.] Gñaliter summari sic põt: Non est matrimonium vbi alter cõtrahentiũ non consentit. h. d. Sed hoc summarium nullã dubitationem hẽt Primo ponitur cõsultatio. Secũdo rñsio: ibi, *Super quo*. Scđa vero est duplex Prima quo ad forũ iudicialem. Secunda quo ad pœnitentiale: ibi, *Nos autem* Abb.

CASVS. Quidam iuuenis sæpe requisierat quandam mulierem, vt ei carnaliter commisceretur, sed ipsa consentire nolebat, nisi desponsaret eandem. tandem nullo præsente, ac nulla solemnitate adhibita dixit illi mulieri, Ioannes te desponsat: cum non vocaretur Ioannes, sed finxit se sic vocari, non credens propterea matrimonium contrahere cum eadem, ex eo ꝙ ipse non uocaretur Ioannes, nec habebat propositum contrahendi

† Vercellenen.

† Versel.

† Vercellẽ.

† Cap. 4. eo. ti. in 3. compilat. Et de materia & in tellectu vide Magistrum & Doctores lib. 4. sent. dist. 34. & Couarruuiã in epitome li. 4. decre. par. 2. cap. 2.

† Aliàs ita: proposuit corã nobis.

† Forte legendũ: & propter alienationem mẽtis. sed nullus ex antiquis codicibus adstipulatur.

† Hoc est verum, ut patet i antiqua cõpilatione, qua scriptum est ita: R. miles proposuit, ꝙ O. prizoni R. nuã filiã suam matrimonialiter copulauit, ignorãs, ꝙ O. prizo esset furiosus, &c.

† Cap. 5. eo ti. in 3. compilat. Et de materia & intellectu vide de pleno per Theologos li. 4. sen. di. 27. vbi Sotus late qõ 1. ar. 3. adde Couarruuiã in epitome li. 4. decr. par. 2. cap. 4. in principio.

† Dictio, surdi, deest in oĩb. antiquis codicibus.

† Nisi morb. eẽt ei impediat ... ita dicit l. nutu. io. An.

† Cap. 2. eo. ti. in 4. compilat. Vide beatum Thomã quodlibeto. 5. q 1. ar 15. Adnanã sup 4. sen. trac. de matrim. q. 2. & Syluestrum in sũma verbo, matrimonium, 4. q. 8.

† Concor. glo. j. l. cũ notissimi C. de præscrip. xxx. annorũ.

hendi cum ea, nec consensit in illam: Quęritur, vtrū sit matrimonium inter eos? R̄ndet Papa, q̄ cum præfatus vir mulierē illam desponsauerit sub propria persona, & sub nomine alieno quo vocari se finxit, & inter eos sit carnalis copula subsecuta, vr̄ pro matrimonio præsumendum, nisi expresse dictū fuisset Papæ, q̄ ille nec proposuit nec consensit illā ducere in vxorem. Itē dicit Papa, q̄ si res ita se hēt, videlicet q̄ ille nō proposuit eā ducere in uxorem, nec cōsensit in eā, non dēt ex illo facto matrimoniū iudicari: qa i eo nō inuenitur substātia coniugalis ɔtus, nec forma ɔhēdi matrimonium: qa ex altera parte dolus solummodo affuit, & defuit oīs cōsensus, sine quo matrimonium nō ɔhitur. No. q̄ ad hoc vt matrimonium ɔhatur, necesse est vt vterque ɔhentiū cōsentiat i alterum, & q̄ forma verborū per quam matrimoniū ɔhitur, expresse uel tacite exprimatur: & sic substātia & formā necessaria sūt: aliàs non est matrimonium. Itē destructo principali destruitur accessorium.

¶ Gl. seq. obijcit & respondet. Secundo quærit, & soluit.

a ¶ *Mulierem.*] Si ille despōsauit istā mulierem, qbuscunq; verbis vsus fuerit, potius cōsiderandū est qd̄ fuerit factū, q̄ quid dictū, arg. s̄ de app. ad audientiā. & ī. de verbo sig. in his. C. plus val qd̄ agi fiqs Itē simulatio siue dolus nō impedit matrimoniū spirituale 27. dist. qd̄ interrogasti. ergo nec carnale. Sed hæc non p̄cedunt: quia simulatæ nuptiæ nō sunt nuptiæ, ff. de ri. nup. simulatæ. & p̄ rōnem q̄ interius redditur Sed pone q̄ aliqs protestetur corā pluribus, q̄ oīa q̄ dicet vel faciet, nō faciet animo ɔhendi matrimonium, & postea publice dicat, consentio in te: nunqd est hic matrimoniū, vel nō? In casu illo dico q̄ ecclesia iudicare debet pro matrimonio: 1 quia recurrendum est ad communem verborum intelligētiā, s̄. eo ex litteris 1. Talia enim verba non possunt seruire suæ intētioni præterea si probet q̄ illa verba protestatus fuit primo, potuit postea recedere ab illa voluntate, & consentire in illā, & hoc vr̄ per illud quod postea publice facit: & si dicat q̄ adhuc tempore contractus erat in eadem voluntate, non creditur ei: quia cōtra eum debet fieri interpretatio, qui dolum adhibet, vt dictum est supra eo. ex litteris 1.

b ¶ *Copula subsecuta*] Per hoc videtur consensisse. ī. eo. is qui. & ī. de condi appo. de illis. & c. per tuas.

c ¶ *Videtur forte.*] quibusdam non recte intelligentibus est dubium, sed recte intelligentibus non est dubium.

d ¶ *Qualiter tibi constiterit.*] immo bene potuit constare: qa nir ille hoc ei confitebatur, quia hoc dicimur scire, quod ab aliis audiuimus 22. q. 5 hoc vr̄. Vel quia ille hoc ei confessus fuit in pnia i iudicio, in quo cuilibet est credendum. vt ī. de homi. significasti quia soli sibi fit præiudicium: vnde non est verisimile, q̄ sit immemor suæ salutis. 1. qō. 7. sancimus. sed in iudicio pro tribunali non crederetur ei in præiudicium alterius.

e ¶ *Nec forma*] No. q̄ ad esse matrimonij duo sunt necessaria, s. substantia 2 & forma, sicut ad esse hominis: pro substantia est ibi consensus, & pro forma verba ad exprimendum cōsensum deputata: quam formam habes ī. eod. si inter. ī. de spon. duorum, licet præter. & quia hic defuit substantia & forma, nullum fuit matrimonium. Idem esset, & si alterum deesset. ī. eo. cum apud. & cap. tuæ. & ī. de frigi. & malefic. q̄ sedem. & matrimonium quamuis duo exigat, res tamen simplex est & indiuidua. 27. q. 2. § 1. & in matrimonio præsumpto ipsum factum habetur pro substantia, per quod præsumitur sufficiens consensus. infra eod. is, qui.

sequenter q̄siuisti: cum quā dam mulierē a qdā aliter in ducere nequiuisset, vt sibi, cōmisceretur carnaliter, nisi despōsasset eādē: nulla solēnitate adhibita, vel alicui* p̄sentia, dixit illi: Te Ioānes despōsat: cū ipse Ioannes nō vocaretur, sed finxit se vocari Ioannē nō credens esse cōiugiū, eo q̄ ipse non vocaretur hoc nomine, nec haberet propositum ɔtrahendi, sed copulā tm̄ exequēdi carnalem: vtrum inter p̄dictos sit matrimonium celebratū, cum mulier cōsenserit in eūdē, & † ille dissenserit & dissentiat, nec † aliud quicquā egerit, q̄ supius est expressum, nisi quod cognouerit eādē? ¶ Super quo tibi r̄ndemus, q̄ cū p̄fat⁹ vir p̄dictā desponsauerit mulierem in p̄pria persona, † & sub nomine alieno quo tūc vocari se finxit, & inter eos sit carnalis copula subsecuta: b vr̄ † forte c pro coniugio p̄sumēdū, nisi tū nobis exp̄sse scripsisses, q̄ ille nec p̄posuit, nec cōsensit illā ducere in vxorē: q̄d qualiter d tibi constiterit, non videm⁹. ¶ Nos aūt q̄d iuris sit rescribentes: dicimus q̄, si res ita se habuerit, videlicet, q̄ ille eam non p̄posuit ducere in vxorem, nec vnquā consensit in p̄dictam personā, non dēt ex illo facto coniugiū iudicari; cum in eo nec substantia cōiugalis cōtractus, nec forma e cōtrahendi cōiugium valeat inueniri: qm̄ ex altera parte dolus solummodo affuit, & defuit oīno consensus, sine quo f cętera nequeunt fœdus perficere coniugale.

e Idem episcopo Beluacēs.

Ad denuntiationem unius honesti viri, qui defert consanguinitatem, & de fama vel scandalo docet: impeditur matrimoniū contrahendum.

CAP. XXVII.

Cvm † in tua diœcesi: & ī. ¶ Sane qa contingit interdū, q̄ aliqbus volētib⁹ matrimoniū ɔtrahere, bānis g (vt tuis verbis vtamur) in ecclesiis editis, ac nullo cōtradictore publice cōparēte, licet h fama † priuatū impedimentū deferat parētelę, cū ex parte ɔhentiū, iura maiorū de sua propinqtate (vt suspicionis tollatur materia) offeruntur: † quid tibi sit faciendū in casibus hmōi, qua siuisti: Ad quod taliter r̄ndemus, q̄ si persona i grauis, cui fides sit adhibenda, tibi de-

f ¶ *Sine quo.*] s̄. eo. cum locum. & 27. q. 2. sufficiat. B.

C *Vm in tua.*] Cōis diuisio. Secunda pars: ibi, *Ad quod.* Abbas.

CASVS. Quidam vir & mulier uolebāt contrahere matrimonium s̄m consuetudinem loci: propositum fuit publice in ecclesia, ut qui sciret impedimētum, illud exponeret: Sed nullus apparuit contradicens; fama tñ priuatum impedimentum parentelę deferebat: ut oīs suspicio tolleretur, ex parte contrahentium offerebantur iuramenta maiorum suorum ex propinqtate sua: quia nulla esset consanguinitas inter eos: Quęritur, quid sit in hoc articulo faciendum? R̄ndet Papa, q̄ si persona grauis, cui merito sit fides adhibenda, denuntiat, q̄ illi sunt consanguinei, & de fama probat vel scandalo, aut etiā ipse iudex de plano certificari per se possit, iudex nō solum dēt iura parentum sponte oblata nō recipere, sed etiam debet illos compellere, vt à tali contractu desistāt, ex quo fama vel scandalū est probatum. si moniti induci non possunt, uel contra famam hmōi iura exhibeāt propinquorum: alioquin si persona denuntians talis non fuerit, vel si talis fuerit, & de fama vel scandalo non probauerit, monendi sunt ne contrahāt, sed non compellend. No. q̄ qui denunciat, debet esse honesta persona & grauis, alias repellitur à denūtiando. Item fama vel scādalum impedit matrimonium contrahendum. Item contra famam probatio admittitur.

g ¶ *Bannis.*] idest, denunciationibus. 3 & hodie consuetudo ista reducta est ad ius commune. infra de clande. despon. cum inhibitio.

¶ Glossa sequens no. rationem, reddit contrarium, & soluit.

h ¶ *Licet fama priuatum.*] Et sic est fama aliquid quod dr̄ occultum siue priuatum s̄ de coha cleri. & mu. tua. & ideo dr̄ fama priuatum impedimentum: quia per famam solam non cōstat de impedimento, nisi alia probatio adsit: vt cap tua. Sed si fama hęc erat de consanguinitate, quare nō interdicitur matrimonium? vt ī. de consang. & affi. super eo quod signatur pro contrario, sed non est contrarium: quia hic non constabat de fama: vt infra dicitur. sed denunciatur fama: vel priuatum impedimentum deferebat, vnde primo debet inquiri de fama: contrarium intelligitur quando constat de fama.

¶ Glossa sequens signat contrarium, & soluit arg & remittit.

i ¶ *Persona grauis.*] immo & turpis persona videtur admitti ad impediendum. s̄. eo. præterea 2. Sed illud obtinet cum impedimentum oritur à persona denunciante 4 consanguinitatem, quæ tenetur reuelare impedimentum consanguineo 35. q. 1. si homo Est ergo hic arg. q̄ criminosi non admittuntur ad denuntiationem criminum argu 35. q. 6. episcopus in synodo. & s̄. de testibus cogen. præterea. §. 1. De hoc no. 2. quæst. 1. si pecc uerit.

¶ Glossa sequens alleg. duas concor. & signat unum contrarium.

a ¶ *De fa-*

† In codice Barbatiæ ita: & ille dissenserit in eādē. & dissentiat.

† nec aliud aliqd egerit.

† De multiplici errore circa matrimonium, & qualis error illud impediat, vide Magistrum & theologos lib 4. sent. dist. 30.

† videret

1 Et recte, nā aliter daret oībus matrimonia cōtrahētib⁹ materia sic protestandi, vt postea diuerterent à coniugibus si displiceret. Io. And.

2 Id est, materia & forma, & qualis sit i sacro matrimonij, multis disceptatur à Theologis scholasticis, sed de hoc articulo vid plene per Sotum li. 4. sen. dist. 1. q. 1. art. 6. & dist. 26. q. 2. arti. 1. ad primum argumētū.

† Cap. 2. e. tit. in 4. compilat. Denuntiādū est publice in ecclesiis iter quos matrimoniū sit contrahendum. cōciliū Lateran. sub Innocentio iij. ca. 51. & concilium Trid. sessio. 24. in decreto de reformat. matrimonij. c. 1.

† Vide Iuliū Clarū i pract. crimi. §. fi. q. 6. Vnde intelliges q̄ ad hūc locum spectant.

† offerantur.

† Vide citatos supra hoc tit. in cap. præterea.

3 Et forte dicebātur banna: qa sub banno, vel sub pœna excōicauōis p̄cipiebat sacerdos, q̄ nullus ipedimēta celaret, arg. 16. q. 1. statuimus. s̄m Host. Io. And.

4 De hoc articulo vide latius hic p Hostiensē & Io. And.

a ¶ *De fama.*] ergo fama probari pōt. ſ. de teſti. cū literis. & c. cū causam. 1. Arg. contra inf. de accu. inquiſitionis. in fi. Item ſola denunciatio nō impedit matrimoniū, niſi adſit fama, & ita ſola fama impedit matrimoniū, inf. de coniun. & alii ſup eo. & vnus teſtis. ſup. de teſti. ſuper eo à ſed iſte denuncians non teſtificabatur.

tur, vt ſup. eo. ad id quod. & inf. qui mat. accu poſſ. inſuper.
h ¶ *Cum diligentia.*] Nō. φ dicit, cum diligentia, quia ubi maius periculū vertitur, cautius & diligentius agendū eſt. 7. q. 1. cap. ult. & circa maiora maius periculū vertit 42 diſ. quieſcamus. ff ad Car. l. 1. § ſi quis §. 3. & arg. 61. diſt. miramur. vnde cauſæ matrimoniales non ſunt cōmittendæ niſi iuriſperitis † & qui poteſtatem habeant iudicandi. inf. de cō ſan. & affin. ex literis. in fi.

nunciet, φ hi, qui ſunt matrimonio copulādi, te ꝓpinquitate cōtingāt, & de fama [a] vel ſcādalo [b] doceat aut ēt p te ipſum poſſis certificari de plano: [c] non ſolū debes iura parētū ſponte oblata non recipe, verumēt eos, q ſic contrahere nituntur, ſi moniti induci nequerint, cōpellere, vt à tali ꝯtu deſiſtant: vel contra famā [d] huiuſmodi, ſecūdū tuę diſcretionis arbitrium, [e] iura exhibeant propinquorū. Alioquin ſi perſona denuncians non extiterit talis, ut diximus; vel † de fama, vel de ſcādalo nō poterit edocere: ad deſiſtēdū moneri poteris nō cōpellere contrahentes.

¶ Honorius iij epo Berguen. †

¶ *Mulieri, quæ negat ſe in matrimonium conſenſiſſe, non creditur, marito probante contrariū: ſecus ſi probat ſe conſenſiſſe per metum, qui poteſt cadere in conſtantem virum.*

CAP. XXVIII.

Consultationi tuę breuiter rñdemus, φ mulieres, q venīunt ad ualuas eccleſiæ bñdicēdę cum ſpōſis, & ibi reclamantes affirmāt, ſe nunquam in eorum matrimonium conſenſiſſe, audiri (ſpōſis legitime probantibus contrarium) non oportet: cum legitimis & idoneis teſtibus non debeat illarū ſimplex aſſertio [f] ꝑuaslere. ¶ Sane illis, † quę bene dictiōe accepta, mox à ſpōſis aufugiūt ante carnis copulā [g] ſubſecutā, aſſerentes ſe nūquā in illos ueraciter conſenſiſſe, ſed metu illato cōpulſas, uerba ꝓtuliſſe cōſenſus, licet aio diſſentirēt, nō ſtatim eſt audiētia deneg ā da: ſed de illato metu eſt cū diligentia [h] inqrēdū: & ſi talis metus inueniat illatus, q cadere potuit in conſtantem [i] uirum, † erūt nō immerito audiendæ.

¶ Gregorius nonus.

¶ *In matrimonijs & ſponſalibus debet eſſe libertas, unde in eis promiſſio pœna non obligat.*

CAP. XXIX.

Gemma † mulier nobis expoſuit, φ cū T. filia ei⁹ cū C. ꝯtraxit matrimoniū B. de Alferio † ea occaſione, φ inter P. filiū ſuum, & ꝑdictā puellā infra ſeptēnium [k] cōſtitutos, ſpōſalia cōtracta fuerunt, pœnā ſoluendā à parte, q cōtraueniret † ſtipulatione appoſitā, ab ipſa nititur extorquere. Cū itaque libera [l] matrimonia eſſe debeant: & iō talis ſtipulatio, [m] ꝓp pœnę īterpoſitionem ſit merito improbanda: Mādamus, quatenus ſi eſt ita, eundem B. ut ab extorſione prædictę pœnæ deſiſtat, eccleſiaſtica cēſura compellas.

¶ *Gloſſa ſequens elicit unum notabile.*

b ¶ *Scandalo.*] No. φ ꝓp ſcādalū impedit matrimoniū, vt hic patet. ſic inf. de cog. ſpi. ſuper eo. in fi. Et ita habes, φ ſcādalū, ſiue conſuetudo reddit aliquos inhabiles ad cōtrahendū, ſm φ not. in illa decre. ſuper eo.

c ¶ *De plano.*] Summaria cognitio ſufficit hic. ſic ĩ. de accu. ſicut olim. & c. eſt. ſic eodē modo vr̄, φ iudex poſſit inquirere de fama alicuius de plano, & ſine iudiciorū ſtrepitu. multiplex enim clamor famā inducit ita vt ꝑlatū moueat ad ingrēdū. ĩ. de ac. qua. & q̄n 2.

¶ *Gloſſa ſequens elicit unum notabile.*

d ¶ *Famam*] Not. hic, φ ſi probes famā cōtra aliquē, φ pōt probari cōtrariū ad tollendū famā. & ita ſi ꝓbaſti aliquē eſſe malæ famæ, ipſe poteſt probare ſe eſſe bonæ famæ. 2. q. 5. presbyter. & c. ſi mala.

e ¶ *Arbitrium*] q. d. licet multa dixerimus, & te inſtruxerimus, & multa dicant iura circa hanc materiā, tñ cū ex varijs cauſis varia ꝓſumanī, nec ꝓp malitiā hom. nu. & varietatem tpm certa regula dari poſſit, finaliter arbitrio tuo relinquimus, vt penſatis perſonis, cauſis & tpibus, facias hoc vel illud, arg. ĩ. de homic. ſicut. de tranſa. c. fi. ff. de vſur. mora ff de teſtib. l. 3. ff. de ver. ob. continuus. & not. ſ. c. præterea 2. & c. ſicut. in fi. & inf. c. ſeq. ſm Hoſt. Ioan. And.

C *Onſultationi.*] Duos caſus determinat. Secūdus: ibi, *Sane.* Ab. CASVS. Conſuetudo eſt in quibuſdā locis, φ ſponſus & ſponſa cū debent bene dici, veniunt ad valuas eccleſiæ. i. ad oſtia eccleſiæ: ſponſa tunc dicit, φ nunq̄ cōſenſit in ſpōſum matrimonialiter ſed ſpōſus vult probare contrar. ſ. q. in matrimoniū illius conſenſit: Quæritur, vtrum ſponſa ſit audienda? & dr̄, φ non debet audiri, cum eius ſimplex aſſertio no debeat legitimis teſtibus prævalere. Secūdo ponitur alius caſus: Quidā de ſponſauerunt aliquas in vxores: ſponſæ benedictione recepta, ſtatim ante carnalem copulā aufugiunt a ſponſis, dicētes ſe nullatenus in illos cōſenſiſſe, ſed copulatæ ꝑ metum, protereā: verba cōſenſus, ſed animo diſſentiebant: Quæritur vtrū iſtæ ſpōſæ ſint audiēdæ? Rñ. φ ſic: & ſi talis metus ꝓbatus fuerit, qui poſſit cadere in conſtantē virum, a ſponſis merito, ſunt ſeparandæ. No. φ potius teſtibus credendū eſt, q ſimplici aſſertioni alicuius. Item matrimonium per metum cōtractū qui poſſit cadere in conſtantem virum non valet.

f ¶ *Aſſertio.*] aſſertioni illarū nō eſt credendū, ſed potius teſtibus, qui iurati probauerūt contrariū, ergo ſi vellent probare contrariū, vr̄ φ ſint audiendæ, ſed non vr̄ φ poſſent hoc probare, cum ſit negatiua ſ. φ nunquam conſenſerunt. ſ. de elec. bonæ memoriæ immo poſſent probare metum, vt dicit in fi.

g ¶ *Ante carnis copulam*] ſecus ſi poſt: quia tunc conſenſiſſe videntur, ita φ poſtea in contrarium reclamantes audiantur, vt ſup. eo. ad id quod. & inf. qui mat. accu poſſ. inſuper.

ADD. Nec poteſt compromitti in matrimonijs. ſ. de tranſact. c. ulti. & ſ. de reſtit. in integ. c. pen.

i ¶ *In conſtantem*] ſic ſ. c. veniens 2. Et talis metus continet mortis periculū, aut corporis cruciatum. C. de tranſac. interpoſitas. ſup. de his quę ui metuſve cauſa fiunt, cum dilecti. & c. perlatum 31. q. 2. Lucha ſius. & ead. cauſa. q. 2. ſi verum alias vanus timor nō excuſat. ff. quod met. cau. metum autem 2. ff. de re iudi. ſi quis ab alio. B.

ADDITIO. Hoc aūt arbitrio diſcutitur iudicantis ff. qui ex cau. ma. l. metus.

G *Emma*] Duo facit. Primo ponit mulieris querelam. Secundo dat iudicem: ibi, *Cum itaque.* Abbas Siculus.

CASVS. Teberga filia Gemmæ, dum eſſet infra ſeptimum annum cōſtituta, contraxit ſpōſalia cum Petro filio B. de Alferio, ꝑētibus ipſa Gemma & B. prædicto: pęna fuit appoſita a parentibus, vt pars q contraueniret, pœnam alteri parti perſolueret. Poſt modum dicta T. contraxit matrimonium cū alio C. nomine; Vnde hac occaſione dictus B. a prædicta Gēma pœnam in ſtipulatione appoſitam nititur extorquere, vnde conqueſta eſt domino Papæ; Papa dicit, cum matrimonia libera debeant eſſe, & ideo ſtipulatio pœnæ in matrimonio, uel ſponſalibus appoſita, merito ſit improbanda: Mandat Papa, quatenus ſi eſt ita, iudex dictum C. per excōicationem compellat, vt à petitione dictæ pœnę deſiſtat. No. φ matrimonia ſiue ſponſalia libera debent eſſe ab omni coactione perſonæ vel pecuniæ: & ſi pœna fuerit appoſita, nō tenet promiſſio ſiue ſtipulatio pœnæ.

¶ *Gloſſa ſequens ponit duas lecturas: ſecundum primam duplex eſt cauſa: iuxta ſecundam vna tantum.*

k ¶ *Infra ſeptennium.*] Vnde non tenuerunt ſponſalia. ĩ. ti. ꝓxi. literas. acceſſit. & ſ. de reſtit. ſpol. ex parte. ergo nec pœna etiā ſi licita fuiſſet aliās, non tenuit, quia ſi principale non tenuit, nec acceſſorium. ſ. de re iud. cum inter. & C. de legi. nō dubiū. cum ſuis concor. ſed ſi poſt vij annos, forte cōſenſerunt, & tenuerunt ſponſalia: pœna tamen non tenuit. Ber.

l ¶ *Libera debeant.*] ab omni coactione. ſ. eo. cum locum & c. requiſiuit. & etiam a pœna pecuniaria, vt hic patet.

¶ *Gloſſa ſequens recitetur per q. ſcilicet, an teneat ſtipulatio arrharū. tenet quod ſic arg. a contrario, redit ad primum.*

m ¶ *Stipulatio*] Stipulatio pœnæ in ſpōſalib. appoſita nō tenet ꝓp rōne q̄ redditur in litera: ſed arrhas datas pro ſponſalibus perficiendis amittit qui reſilit ſine iuſta cā. C. de ſpon. l. vlti. & ff. de verb. obl. Titia. vñ hæc decre. ſumpta fuit. C. de inuti. ſtip. l. 2. & hic. Sed vr̄, φ idē ſit in arrha quod dr̄ de pœna: quia ca-

† & de fama, &c.

† Beſguenceñ.

† Beſguē.

† Beigueceñ.

† Beſguecoñ.

† Bononieñ.

† Vide ꝑ. alias hic Henricum Boich. & Præpoſitū.

c Hæc gloſſa vi̾ eſſe Ioannis And. vt finis indicat.

a Niſi appareat caſus literas detentas & cognitas, ſecundum Vincētiū. Io. And.

† Vide Couarruuiā in epitome lib. 4. decretalium par. 2. ca. 3. § 4. & ſic a 1. de citatos ſ. hoc tit. in c. cum locum.

† Addē q ſi dicatur ſtatis metus, no. glo. & D. & in l. q in altera §. ſi. ff. de acqui. hære.

† Vide cōcilium Trid. ſeſſ. 24 de reformat. matri. c. 9. & Couarruuiam in epitome lib. 4. decretalium par. 2. c. 3. §. 7.

† contraxerit

† de Alfio

† impoſitionem.

¶ Per iuriſpitos nō intelligas laicos, ſed eos q hñt notitiā vtriuſq; iuris, & theologiæ, nā cauſæ matrimoniales iudicibus eccleſiaſticis ſunt committēdæ. cōcilium Trid. ſeſſ. 24. de ſacro matr. canone. 12.

dem est ratio vtrobiq;:ergo eadem debet esse prohibitio, & idem ius .i.de confir cum dilecta cum alijs concor. ibi positis. & .i.de transla.inter corporalia. sed secus est secundum leges, vt dicit lex prædicta.de spon.in C.

ADDITIO. Vel dic quod arrha est res fauorabilis, & etiam matrimonium, & ideo arrha potest esse in matrimonio, pœna vero nō: quia res est odiosa, vt ibi dicitur.

Si qui fidem.] Primo ponit thema, ex quo tacite elicitur qō. Secundo illā soluit, & rōnem submittit: ibi, Ad primam. Abbas.

CASVS. Quidā iuuenis dedit fidē cuidā mulieri, quod eā duceret in uxorē, & eā postmodum carnaliter cognouit: postea in facie ecclesiæ cū alia matrimoniū contraxit. Quæritur, quam istarum debeat habere? Dī. quod ad primā redire tenet: quia licet præsumptum primum matrimonium uideatur: tñ cōtra talē præsumptionē probatio in contrarium non est admittenda: Vñ sequitur, quod matrimoniū postea de facto cōtractum, nullū sit: No. quod hæc est præsumptio iuris & de iure, cōtra quam probatio non admittitur.

a Redire tenetur.] sic .i.c. veniens.& .i. de cōd.appo. de illis & c.per tuas.

Glo. se .distinguit circa præsumptiones. in fi.obijcit, & soluit.

b Contra præsumptionem] No. circa hmōi præsumptiones: quod præsumptio alia est iuris & canonis siue legis, alia hominis, alia naturæ, alia facti. Præsumptio iuris & canonis, siue legis, siue iuris, siue de iure, quod idem est, non recipit probationem in cōtrarium, vt lex præsumit, mulierē stipulatam dotē sibi reddi, quod nō est stipulata: & si quis vellet probare contrarium, nō auditur. C. de rei vxo. actio l.1.

Idem episcopo Cenomaneñ.

Sponsalia de futuro transeunt in matrimonium per carnalem copulā subsecutam, sed non per nisum carnalis copulæ tantum. hoc dicit cum cap.fi. infra eod.

CAP. XXX.

Is, qui fidē dedit M. mulieri sup matrimonio cōtrahēdo, carnali copula subsecuta, & si in facie ecclesiæ ducat aliā & cognoscat, ad primā redire tenetur: a quia licet præsumptū primum matrimonium videatur, cōtra præsumptionem b tñ hmōi non est probatio admittenda: Ex quo sequitur, quod nec verū, nec aliqđ censet matrimonium, qđ de facto est postmodum subsecutum.

Idem.

Sponsalia de præsenti non soluuntur per sequēs matrimoniū, etiā carnali copula consummatum sed sponsalia de futuro etiā iurata, soluuntur per sequentia de præsenti.

CAP. XXXI.

SI inter virum & mulierem legitimus cōsensus interueniat de præsenti, ita quod vnus alterum mutuo cōsensu, verbis consuetis expssio, recipiat, vtroque dicente: c ego te in meam accipio: & ego te accipio in meū: vel alia verba d cōsensum exprimētia de præsenti: siue sit iurm e interpositū, siue nō, nō licet alteri ad alia vota f transire: quod si fecerit, secundum matrimonium de facto contractum (ēt si sit carnalis copula subsecuta) separari dēt, & primū in sua firmitate manere. Verū si inter ipsos accessit tantūmodo promissio de futuro, vtroq; dicēte alteri: ego te recipiā in meā: &, ego te in meū: siue verba similia: si alius mulierē illā p verba de præsenti desposauerit, ēt si inter ipsam & primū, iurm interuenerit (sicut diximus) de futuro, hmōi desponsationis intuitu, secundum matrimonium non poterit separari, g sed eis est de violatione fidei pœnitentia iniungenda.

Idem.

Nisus ad copulam non facit sponsalia de futuro transire in matrimonium.

CAP. XXXII.

ADolescēs, qui desponsatā sibi p verba de futuro, licet sæpe nisus fuerit, carnaliter nō cognoscens, cū alia postmodū p verba

§ 1. Idem est in arrogato, qui semper intelligitur stipulatus quartam partē de bonis arrogatoris, si emancipatur ff. de ado. si arrogator. & de tali loquitur hic. Et ita præsumptum dī illud matrimonium. similis præsumptio est 11. q. 1. si qui clericorū. & .i. qui ma. accu. poss insuper. sim. .i. eo. ad id qđ. & 54. di. fraternitatē. & .i. de Iudæ. c ul. qđ loquitur in eodem casu cum c. fraternitatem. Præsumptio hominis est. cum præsumitur contra aliquem hoiem pp malam famam: contra hāc præsumptionē bñ admittitur probatio in cōtrarium. .i. eo cū in tua. & 2. q. 5. presbyter & c. si mala fama .i. de pur ca. cum P. & ff. qđ met. cā. nō est uerisimile. Præsumptio naturæ est, vt cum exhæredo filium meū, præsumitur contra me, quod iniuste exhæredauerim eum, & hoc pp naturā: & ideo hæredes mei probare tenentur quod iuste exhæredauerim eum. C. de inof test l omnimodo. ver si tñ. Præsumptio facti alia pcedentis circa futura, vt si semel calūniatus es cōtra me, & iterū velis me accusare, præsumit mō te velle iterum calumniari. ff. de acc. si cui § ijsdem. 3. q 10. placuit. & c. si accusatorū. & .i. eodem præsump. mādata & c. scribi eis. Præsumptio facti subsequentis circa pterita est, vt si aliq fuerint accusati de crimine adulterij, quod depelliebant prætextu proximitatis, si postea i matrimonium se coniunxerint, manifeste præsumitur facinus, in quo accusati fuerunt. C. de adult si hi q adulterij & ad Macedo itē si filius alias incipit, sed Iulianus. § interdu c..a. & in Auth. vt nulli iudi. § si qs vero. coll 9. Et est alia præsumptio iuris tñ, vt si vir diu cohabitauit vxori, præsumit ab eo cognita 32. q. 1. dixit d. 15. & 27. q 1. nec aliqua & cōtra hac præsumptione probatio admittit. .i. de pba. ppoluisti & ff. de pba. si chirographum. sed hic nō fuit substātia & forma cōiugalis cōtractus, de qua ff. .i. e. tua. vñ non est matrimoniū. Satis dī hic fuisse substātia & forma: q. cōsensus & forma fuit h. c. licet per verba de futuro, q p carnalē copulā subsequentē fiunt de præsenti præsuptiue: sed p carnalē copulā subsequētē præsumit consensus, p verba pcedētia q signat forma, licet illa ab initio fuerint de futuro. B.

Si inter virum.] Duo sūt dicta. Secūdum: ibi, Verum. Abb. Sicu.

CASVS. Si inter virū & vxorē cōsensus de præsenti interuenerit sub hac forma verborū: ego accipio te in meā: & ego accipio te in meū: vel per alia verba consensum exprimentia de præsenti: siue iurm interuenerit, siue non, non licet alteri postmodum ad alia vota transire: qđ si fecerit, ēt si carnalis copula sit subsecuta, debent separari, & primum matrimonium i sua firmitate manere: Sed si inter eos verba interuenerint sit. de futuro, vtroque dicēte alteri: Ego accipiā te i meā, &, ego accipiā te i meum: vel similia verba: si alter cū altera p verba de præsenti postmodū cōtraxerit, non debent separari, ēt si inter ipsam & primum iurm interuenerit, sed de fide mentita ei est pnia iniungēda. No. quod iurm non est de substantia matrimonij.

Glo. seq. arg. alle. 2. iura sub d. signa sufficere, alle. contrarium.

c Dicente] ergo altero loquente tm non est matrimonium: quia non loquens suum consensum nō exprimit ar. 30. q. 2. c 1. Item ar. quod qui tacet, nō consentit, quia verba sunt necessaria consensum exprimētia. .i. eo tuæ. sim. ff. de pecu. filius familias §. inuitum. & si consensum exprimat alter aliquo signo vel nutu, licet nihil exprimat ore, satis vī idem. Argu contra, quod nō sit matrimoniū: quia stipulatio non contrahitur nisi vtroq; loquente, ēt si annuat sine verbis. ff. de verb. oblig l. 1. in prin. & § si quis ita. ergo idem in matrimonio ar. istius l. vtroq; dicente muti tñ sine illa forma cōtrahere pñt, dumtñ consensum exprimant signis. .i. eo. cum apud. & ff de iure do. mutus. ar ff. de tute. muto. & illa signa æqpollēt huic formę: & ita nō refert dūmodo cōsensus exprimatur, ēt in loquēte subsecuta subarrhatione per immissionē annuli: nā multæ p verecundiā annuunt potius q loquantur, maxime præsentibus parentibus. 32. q. 2. honorantur.

d Alia verba.] .i. eo. ex parte & 30. q. 5. § si quis diuinis.

e Iuramentum.] & ita iurm nō est de substantia matrimonij.

f Ad alia vota.] Ad religionem tamen bene posset ante carnalem copulam transire. .i. de conuer. coniug. ex publico.

Glossa sequens dat vnum simile.

g Non poterit separari] quia fortius vinculum superuenit, & sic soluuntur sponsalia, non obstante iurō: sic & votum simplex soluitur superueniente matrimonio. 27. dist. si vir. & 27. q. 1. nuptiarum. & minus punitur propter bonum matrimonij subsequentis, vt cap. si vir. Bern.

Adolescens.] Ponit dictū, cām in serens. ibi, Cum qua. Abbas.

ACASVS. Adolescens quidam cum quadam contraxit p verba de futuro, nisus fuit sæpe illam cognoscere, sed non potuit: postmodum cum alia contraxit per verba de præsenti: Quæritur, quam illarum debeat habere? Dī. quod primam habere non potest: quia cum illa non fuit verum matrimonium, nec præsumptum: quia conatus non habuit effectum. & ita secundā habebit vxorem. No. quod conatus siue uoluntas sine effectu non nocet: & uerba cum effectu accipienda sunt.

Præter Hēricum Boich & Præpositū hic, vide Couarruuiā in epitome lib. 4. decretalium par. 1, cap. 4. §. 8.

Vide Dominicum Sotum li. 4. sen dist 27. q 2. ar. 5. Syluestrū i sum ma verbo, sponsalia. qō. 10. & Couarruuiā in epitome li. 4. decretaliū. par. 1. c 5.

De materia huius glossæ vide Alciatū i tract. de præsumptionibus, & Ioanne Milleum i practica criminali tractatu de præsumptione, & Simācā in catholicis instit. titulo 50.

a Cancellatio chirographi præsumptionē facit de solutione debiti, recipit tamen probationē in contrariū. Io. And.

accessorie

Præter Doctores hic, vide Geminianū & Fælicum in c. 1. § idem de despōsat. impub lib. 6. Syluestrum in sūma verbo: matrimonium: 3. q. 16. & Alciatum tract. de præsumptione regula 3 præsumptione. 38.

Dī procurator institutus, qui expressē nō consentit. Io. And.

a ¶ *De præsenti contraxit.*]& sic soluta fuerunt priora spõsalia. s.c.j x.& j.de spõ.duorũ.duob & sic remanebit cũ secunda,& aget pœnitentiam de fide mentita,vt dicit cap.duobus.Ber.

b ¶ *Nec præsumptum.*]Verum nõ fuit,quia ibi non fuit consensus de præsenti:præsumptum non fuit,quia non fuit carnalis copula subsecuta. De præsumpto matrimonio hẽs s.eo.is qui.s.de re iud.tenor.vbi de hoc.& 27.q.2.si quis uxorem.

¶ *Gl.seq.not.effectum ponderandum,non conatum vel verba,allegans plura imo in contrarium.*

c ¶ *Conatus.*] No.ꝙ conatus siue uoluntas sine effectu nõ nocet, vt hic patet. & de pœn.dist.1 § hæc autem uerba. & §.cogitationis pœnã. & ff. quib.mo.pig.vel hypo.solu.sicut §. si voluntate. & 17.qõ.4 si quis suadente. & ff. quod quisque iu.l.1. in fi. Et cũ condemnatum accipe debemus tm̃,qui iure condẽnatus ẽ, ita vt sñia teneat: & si nulla est sñia, non dr̃ condemnatus.ff.de re iud. si se §.condẽnatum Item ar.ꝙ uerba cũ effectu sunt accipienda.s. de cleri.non relid.relatum. & ff. ne qs eũ qui in ius vo.est vi exi. l.pe §.docere.Arg.contra, ꝙ volũtas seu conatus delinquentis puniri debeat, q̃uis sine effectu.s. de biga.nuper.& c.vlt & 51.di. si quis post acceptum. & de pœni.dist.1.si quis non dicam. si quis cum telo.& quatuor.§§ sequ. & ff.de extraor.cri l 1.& C.si quacũq; præd.po.l.t.i prin. & s.co.iuuenis.

† Cap.2. eo.ti.in 1. compilat. Vide concilium Trident. sess. 24 de reform.matri. cap. 9. B. Thomã in qõnib. ad ditis ad 3. par q. 47. artic.6. & Sotum li. 4. sen.dis. 29.q.1.arti 4.

de p̃senti a cõtraxit: nõ primã, cum qua nec fuit verũ matrimonium ex forma cõtractus: nec p̃sumptum, b cum conatus c non habuisset effectum: sed secundam debet habere vxorem.

TITVLVS II.

De desponsatione impuberum.

¶ Hormisda Eusebio episcopo.

¶ *Pater pro filio impubere sponsalia contrahit, pro pubere vero non, nisi consentiat.*

CAP. I.

TVa † fraternitas requisiuit de filio adulto,quem pater matrimonium vult contrahere,si sine uolũtate adulti filij facere potest. Ad ꝙ dicimus,si aliquo modo non cõsentit d fili⁹, fieri non posse. ¶ Põt autẽ filium nondum adultũ (uoluntas cuius discerni nõ potest) pater, cui uult matrimonio tradere: Et postquã filius peruenerit ad perfectam ętatem, omnino debet e hoc adimplere.

DE DESPONSATIO NE IMPVBERVM.

¶ *Supra visum est de sponsalibus in genere, nunc de eis subiũcti. in specie scilicet, de illis quæ contrahuntur per impuberes. Vel aliter, & sic: Quia ad sponsalia contrahenda,certa ætas determinata est à iure: ideo subijcitur illa rubrica,in qua tractat de ętate habili ad sponsalia ideo &c.*

De hac materia vide 30.q.2.& facit.20.q.1 cap.1. & repetitur in Sex o Abbas.

‡ Ponitur in x.libris auri. præditus potestate. q minas pro nuptiis infert subiectæ uel parentibus: eũ si nuptias non peregerit. Io. And.

TVa fraternitas.*]Habet tria dicta,secundũ:ibi,*Potest.* tertium:ibi,*Et postquam.* Abbas Sicu.

CASVS. Pater vult ꝙ filius eius contrahat cum aliqua muliere, filius adultus nõ vult cum illa contrahere: Quæritur,an pater filium compellere possit,vt cum illa contrahat? Dr̃,ꝙ si filius non consentit:hoc fieri non potest: Sed filium nõdum adultum põt pater cui vult in matrimoniũ tradere,quia ipsius uoluntas adhuc discerni nõ põt: Sed postq̃ venerit ad legitimam ætatẽ,dẽt factum patris ratum hr̃e, si sibi placuerit:sed non cõpellitur, No ꝙ libera dẽt esse voluntas in matrimonio contrahendo:& filius nõ adultus in hoc patri subiacet.licẽ pr̃ non põt cogere filiũ adultum ad contrahẽdũ. Filiu vero no adultu cogere põt, vt vr̃,quod verum est quo ad sponsalia,nõ quo ad matrimonium: qd patet cum dr̃ in littera;dum venerit ad legitimam ætatem:& illud quod postea sequitur,debet exponi de debito honestatis, non necessitatis.

* *Glo.seq.reci per q.quid si filius vel filia coactione patris &c.*

d ¶ *Consentit.*]Si coactione paterna ductus cõsentiret i aliquã, quã alias nõ esset ducturus,eã voluisse vr̃,& est matrimoniũ,ff. de ri. nup.si patre.cogi tñ non debet,ff.eo.non cogitur. & C. de nũp.nec filiũ.nec põt eũ cõpellere inuitũ ff.de spõ filio familias.quia inuitæ nuptiæ difficiles exitus cõsueuerũt hr̃e.s.tit. proxi.requisiuit.& 31.q.2.§ 1.secus vr̃ de filia ſm leges-nã illa cõtradicere nõ põt,nisi pr̃ dederit ei turpẽ,vel moribus suis indignum,ff de spon.sed quæ patris. secus tamen secundum canones. s tit proxi.cum locum. & 27.q.2 sufficiat Ber.

e ¶ *Debet*]debito honestatis,non necessitatis s de testi.c 1.

VBi non est.*]Primo ponit dictum. Secundo excipit:ibi, *Nisi.* Tertio exemplificat:ibi,*Vt pote.* Ab.

¶ Nicolaus Papa.

¶ *Impuberes ambo,vel alter nisi pro bono pacis coniungi non debent.*

CAP. II.

VBi † nõ est cõsensus: f & j. g Districtius inhibemus, ne aliqui, quorũ uterque, uel alter ad ætatẽ legibus,uel canonib. g determinatam non peruenerit,cõiunganutur: h Nisi forte aliqua urgentissima necessitate interueniente: utpote pro bono pacis i talis coniunctio toleretur.

¶ Isidorus.

¶ *Puberes sunt quo ad matrimonium, qui ex habitu corporis concipere & generare possunt.*

CAP. III.

PVberes à pube sunt uocati,idest, à pudẽtia k † corporis nuncupati : quia hęc loca primo lanuginem ducunt. Quidã tñ ex annis pubertatem existimant: idest,eum esse puberem, qui xiiij.annos l impleuit, quãuis tardissime m pubescat. Certũ aũt est eũ puberẽ esse, qui ex habitu corporis pubertatem ostendit, & generare n iam potest. ¶ Et puerperę sunt,quę in annis puerilibus pariunt.

CASVS Dr̃ hic,ꝙ aliqui quorũ vterq; vel alter, ad legitimam ætatẽ ad matrimoniũ nõ puenerit, cõiũgi nõ debẽt, nisi forte aliqua iusta causa interueniẽte,utputa pro bono pacis: cuius rõ fuit cã huius ꝓhibitionis: quia contrahebãt aliqui in minori ætate, cũ ad ætatẽ legitimam perueniebãt, displicebat alteri, & sic non cõtrahebant. pp ꝙ scãdalũ & odium inter parẽtes oriebatur No. ꝙ pro bono pacis reformãdo tolerat matrimoniũ, ꝙ aliàs fieri interdiceretur.

f ¶ *Consensus.*]verus,vel pręsumptus.

g ¶ *Canonibus.*] Aetas ad matrimonium cõtrahẽdũ tã ſm leges q̃ ſm canones est xiij annorũ in fœmina ff.de ritu nup. minorẽ. & j e cõtinebat. In viro xiiij. annorũ.j.eo attestationes. quãtũ ad spõsalia ætas vij. ann.ff de spon & in spõsalibus.j.eod. litteras accessit. & c duo.Ber.

¶ *Glossa sequens ponit duas lecturas.*

h ¶ *Coniungantur.*]matrimonialiter: quia cõsentire nõ possunt.j.de frigid.& malefi. ꝙ sedem. Vel intellige quantum ad spõsalia:& iõ prohibẽtur, quia sæpe mutant postea voluntatem:vñ propterea oritur discordia inter ipsos : & diuertentes cõsanguineis copulanẽ,vt s.tit proxi iuuenis.qđ esse non potest.s.tit.proxi.spõsam Ber.

i ¶ *Pacis.*] Nota pro bono pacis admittendum, quod aliàs prohibetur. 3.q.6.hoc quippe. Vnde versus:

Pax vt seruetur moderamen iuris habetur.

PVberes]Primo narrat dictum. Secundo refert unam opinionem:ibi, *Quidam.* Tertio aliud dictum:ibi, *Certum.* Quarto aliud:ibi, *Et puerperæ.* Abbas.

CASVS Isidorus interpretatur quis dicatur pubes : dr̃ etiã pubes à pudentia corporis,quia loca illa primo lanuginem ducunt. Quidam tñ computant pubertatẽ ex annis primis.i.illũ puberem dicunt.qui annum xiiij compleuit,q̃uis tardius pubescat: Sed uerum est,illum puberem esse, qui ex habitu corporis pubertatem ostendit, & generare possit; & puerperæ dicunẽ,quæ in puerilibus annis pariunt. No.ꝙ in matrimonio contrahendo non debet considerari tps, sed utrum sit talis,q generare vel concipere possit,tam in masculo q̃ in fœmina.

k ¶ *Pudentia.*]idest, à pudore quem patiebantur inspiciẽtes, & inspecti in partibus siue membris pudendis vt Instit.quib. mod tu fi circa prin.

l ¶ *Xiiij.annos.*]20.q.1.illud.& s.de regular ad nostram.

¶ *Glossa sequens quærit,opi. ponit,contrarium sol.*

m ¶ *Tardissime.*]quid si iste qui iã cõpleuit xiiij.annos,talis appareat,ꝙ nullo mõ possit generare,& cõtrahat,nũqd tenet matrimoniũ? Dicunt quidam , ꝙ tenet matrimoniũ:contrarium credo, s qa nec est pubes,vt j dr̃:nec i eo reperiuntur tria bona matrimonij.q̃ sunt fides, proles,& sacrm̃ 27.q.2.omne itaque.iste non est talis, qui possit habere prolem , quod etiam satis patet per litteram sequentem.Arg.contra j.eod.de illis.

¶ *Glossa sequens distinguit pubertatem matrimonij & tutelæ.*

n ¶ *Ostēdit & generare.*]Ergo pubertas:ex vigore naturali,ã ex

a Neq; est à sanctione canonum recedendum, ꝗcquid leges ciuiles iubeant.

† Cap. 4. eo.ti.in j. compilat. Pannormia lib.6. tit.11.c 3. siue c.122. Gratiãus. 30 q 2 ca. vbi nõ est. vide Syluestru i summa verbo, sponsalia. q.3.

† Lib.11. Etymologiarum.c. 2. & c.7. eo.ti in 1. compil.

Et vide præ ceteris hic Hostiensem.

‡ Porta ſiis legendũ à pudendis, vt apud Isidorũ: qđ & textui cõuenit , sequtur. n. qa hæc loca primo lanuginẽ ducunt ꝙ recte obseruat Antonius Augustinus. sed ã bis vocib. cõsule humaniorũ lrãrũ professores.

‡ Idem dixit Alanus in c.3 eo. ti.in 1.cõpilar. quod omisit in hac sua collectiõe Raymundus , hęc tamẽ glossæ opinio non placet hic Ioã. And. tu eum vide.

annorũ numero cõprobatur. quod verũ est, quo ad matrimoniũ cõtrahendũ, vt dixi ĩ. e. de ill. s. 2 & c. vlt. vbi malitia supplet ætatẽ ex qb ẽt ꝓbaſ, ꝙ matrimoniũ cõsideratur ex pubertate tm̃, & non ex annorum numero: quo ad tutelã vel curã ætas annorum tm̃ consideratur. C. qñ tu. vel cu. esse de. indecorũ. In ſt. q. mo. finitur tu. ĩ prin.

d ❡ *Filiam.*] quam habere nõ potest propter affinitatem superuenientem. 35. q. 3. nec eam quam. nec matrem propter publicæ honestatis iustitiam. vt ĩ. cap proxi. & ĩ tit. proxi. ad audientiam & ĩ eo. continebatur. §. vlti. Ber.

A *Ccessit.*] Summatum est 1. cap. prox. Distinguit duo membra. secũdum ibi, *Sane* Ab.

† Herfor. † Herfordenẽ. sed quo ad matrimonium bene inspicitur mulier, & ẽt vir, an sint apti ad matrimoniũ 27 q. 1 nec aliqua. & ĩ de proba proposuisti. & c. cum matrimonij. Ber.

L *Itteras.*] Qui desponsauit minorẽ septẽnio, cum eius matre contrahere põt: secus si tpe sponsaliorum erat maior: quia si tunc fuit minor, & eadem voluntate permanẽte facta sit maior: qa si cum matre contrahit, & eã cognoscit, nec matrem habebit nec filiam. h. d. Cõis diuisio. secũda ibi, *Consultationi.* Abb.

† Cap 5. eo. ti in 1 compilat. & post cõcilium Lateran. sub Alexã. iij. par. 12. c. 2.

C A S V S. Quidã, cũ esset ætatis legitimæ ad matrimonium cõtrahendũ, desponsauit quandã puellam in cunabulis: postmodum cognouit matrẽ, & eã ĩ vxorem accepit: Dubitabat, an eã in uxorem hr̃e possett? Rñdet Papa, ꝙ si præfatus vir matrẽ puellæ in uxorẽ accepit, anteq̃ puella septimum annũ cõpleret, matrimoniũ tenet: qa hmõi desponsationes, q̃ infra septimum annum fiunt, nullæ sunt, verũtñ, si postq̃ puella vij. annum cõpleuit, vir ille matrẽ accepit: qa extunc placere cõsueuerunt sponsalia: matrimonium illud separari dẽt, & nec matrẽ, nec filiã hr̃e poterit. No. ꝙ sponsalia ante septimũ annum contracta nulla sunt, post septimum annum valent, & tenent. Itẽ quod ab initio non ualuit, tractu tẽporis valere incipit.

Et de impedimento iustitiæ publicæ honestatis, vide quid nouissime cauerit concilium Trid. sess. 24. de reformat. matri. ca. 3. adde citatos supra titu. præcedenti c. ad audientiam. & de hoc etiam videto Couarruuiã ĩ epitome libri 4 decretalium par. 1. cap. 3.

❡ Alexander tertius Herfordẽ. † episcopo.

❡ *Ex sponsalibus contractis cum minore septennio, non oritur impedimentum publicæ honestatis; secus si cum maiore vel minore consentiente post septenniũ: & affinitas sequẽs dissoluit spõsalia præcedentia de futuro.*

C A P. IIII.

L Itteras a tuæ fraternitatis accepimus, ex quarũ tenore ꝑpẽdimus, ꝙ cũ qdã esset ꝑfectæ ætatis, quã dã puellã in cunabulis desponsauit: ꝓcedente uero tẽpore, matrẽ puellæ cognouit, & eã in uxorẽ accepit: & ĩ. ❡ Cõsultationi tuæ taliter rñdemus, ꝙ si p̃fatus uir matrẽ puellæ antequã septimũ annũ cõplesset, in uxorẽ accepit, matrimoniũ nõ dissoluas: a cũ despõsationes hmõi nullæ sint, q̃ in cunabulis fiunt. Verum si postquã puella septimũ annum cõpleuit, p̃dictus uir matrẽ eius accepit uxorẽ, cum spõsalia extunc b placere consueuerint: c inter eos sñiam diuortij non differas promulgare: nec ipsum filiam, d seu matrem habere permittas.

❡ Idem Eboracẽñ. archiepiscopo.

❡ *Sponsalia nulla ex defectu cõsensus non creant publicæ honestatis iustitiam, sponsalia vero aliqua sic: licet legitimo modo fuerint dissoluta.*

C A P. V.

A Ccessit † ad p̃sentiam nostrã: & ĩ. ❡ Fraternitati tuæ mãdamus, quatenus si tibi cõstiterit, ꝙ puella nõ esset septẽnis, qñ G. f desponsata fuit, & postea in eum nõ cõsenserit, e & quod idẽ G. † ab hmõi desponsatione ꝑ te fuerit absolutus, f † matrimoniũ inter eundẽ G. † & matrem puellæ celebratũ, p̃cipias inuiolabiliter obseruari, & eorũ prolẽ g denũcies esse legitimã: qa desponsationes & matrimonia añ septẽ annos fieri non pñt, si consensus postea non accedit. h Sane si p̃fata puella añ desponsationẽ i septimum annum cõpleuerat, licet p̃dictus uir a despõsatione ipsius puellæ, ipso iure k fuerit absolutus, cũ ea in eũ cõsentire noluerit: ĩhonestũ l tamen uidetur, ut matrem eius habeat, cui⁹ filia fuit sibi desponsata.

❡ Idem Noruicẽñ. episcopo.

❡ *Si impubes desponsata, & traducta petit licentiam pubes facta alteri nubendi, non auditur: si uir iurat se eam cognouisse: nec auditur, si nondum pubes, sed proxima pubertati probetur*

C A S V S. Quidam G. nomine contraxit sponsalia cum quadam puella in minori ætate, siue infra nubiles annos, & cum ipsa in dictum G. consentire nollet, ab eo fuit per archiepm̃ absoluta. postmodum dictus G. cum matre puellæ matrimonium cõtraxit, & ex ea filios suscepit: Dubitauit archieps, vtrum matrimonium illud teneret, & an filij eorum legitimi sint habendi? Super hoc Papa cõsultus rñdet, & mandat archiep̃o, quatenus si cõstiterit, ꝙ puella non esset 7. annorum, qñ p̃fato G. desponsata fuit, & quidem G. fuisset absolutus ab ipsa, matrimonium illud legitimum iudicet, & prolẽ eorum legitimam denunciet: quia desponsationes infra septimum annũ non tenent, si cõsensus postea non accedat: Si vero dicta puella antequam desponsata prædicto G. fuisset, 7. annum compleuerit, quãuis ab ipsa absolutus fuisset, quia in eum consentire nolebat, matrem puellæ hr̃e non potest. No. ꝙ diuortium dẽ celebrari inter quos nullum fuit matrimonium. Itẽ spõsalia infra septimũ annum contracta non tenent, & ita non impeditur coniungi, qui contraxit cum matre illius puellæ, dummodo post septimum annum adinuicem non consenserint. Item ratihabitio subsequens cõfirmat contractum præcedentem.

† Cap. 6. eo. ti in 1. compilat. & post cõcilium Lateran sub Alexã iij. par. 6. c. 7.

† Aliãs. V. Aliãs tra: quibus G. desponsata, &c. aliãs: ab V desponsata.

† V.

† V de cõtatos cap. præcedenti.

† V.

† fuerat.

† Cum assertet ignorat impedimentũ, secus cũ ambo sciunt. vt ibi. Io. And.

† Tan. s. sed monebat ex antiquis, vbi præcipiebat matrimoniũ simulando sustineri contractũ cum matre.

e ❡ *Consenserit.*] dic super hoc vt sup. c. proxi.

f ❡ *Absolutus.*] maxime. hæc absolutio factum tantum respicit, cum nulla fuissent spõsalia sup. cap. proxi. Ber.

g ❡ *Prolem.*] quia ubi matrimonium legitimum est, & filij legitimi erunt. 34 distin. si quis uiduam. & 32. q. 4. dicat aliquis. & si matrimonium reputatur legitimum, licet non sit, filij tamen erunt legitimi, infra qui filij sint legit. cum inter. hodie idem obtinet denunciatione præmissa, infra de clan. despon. cum inhibitio.

h ❡ *Accedit*] tacite, vel expresse: vt dictum est supra eodem proxi.

i ❡ *Ante desponsationem*] ipsius puellæ. Ber.

Glossa sequens ponit opinionem, & lecturam, quam reprobat.

k ❡ *Ipso iure*] Hoc ideo dicit, quia cum maior contraxit sponsalia cum minore, adueniente ætate, si minor noluerit consentire in matrimonium, ab ecclesia debet absolui: & quia illa noluit consentire. fuit absolutus ab episcopo Nec intelligas ipso iure, id est, spõsalia nulla fuerunt ipso iure, vt quidam dixerunt, quia ipsa non consensit in sponsalibus. sed hoc stare non potest: quia si hoc fuisset, non separaretur matrimonium contractum cum matre, cum nulla fuissent sponsalia, vt patet, per Princ. cap. ubi non separantur.

l ❡ *Inhonestum.*] quia nullam de consanguinitate 4 illius puellæ poterit recipere in vxorem: ergo multo minus matrem. tu supra tit proxi. ad audientiam. & c. sponsam. & c. iuuenis. cum al. si puella fuerit sponsa illius: ut inf. c. proxi. in fi.

† De hoc articulo late disputant Doctores Ic. 1 de sponsalib li. 6. sed tene qd nouissime diffiniuit concilium Trid. sess. 24 de reformat. matri. c. 3. adde citatos supra tit. præcedenti c. ad audiẽtiã.

a ❡ *Dissoluas.*] arg. ꝙ sponsalia contracta de facto nõ inducunt publicæ honestatis iustitiam. arg. contra ĩ. tit. proxi. ad audientiam. vbi de hoc. & cap. iuuenis.

Glossa sequens arg. signat contrarium, & ibi remittit

† Vide l quantũ. ff. de sponsalib. cũ ibi notatis.

b ❡ *Extunc.*] scilicet, post septem annos. 30. q. 5. c. vlti.

c ❡ *Placere consueuerint.*] & si placuerint, sola ratihabitione confirmari, licet ab initio nulla fuissent: & intelliguntur ratũ hr̃e, nisi expresse cõtradixerint ætate legitima adueniẽte, vt hic colligitur; sed intelligo ꝙ sponsalia debeant placere, cũ simul cohabitãt: qa tunc intelliguntur consentire, ex quo non cõtradicunt, ff. de ritu nup. minorem. secus credo si seorsum habitãt: qa tunc non intelligunmur cõsentire, nisi vel verbo vel ipso facto, puta qa vadit ad domum suam, vel dat aliqua munuscula & consimilia, q̃ sponsi facere consueuerunt. ar. ad hoc ĩ. c. ꝓx. cui in prin. vbi dicit, & postea in eum non consenserit. Item ar. ad ea quæ frequentius accidunt iura adaptari debent. 24. dist. de Syracusanæ. & ĩ. de cle. coniuga. diuersis fallaciis. C. de la. li. tol. l. vnica §. sed & si quis homini. & 14. q. 5. denique. & insti. de re. diui § illud. & 19 q. 2. duæ sunt & ff. de seruit. rusti præd. cũ essent. § per plurium. ff de vsucap. l. iusto. 1. sũso in ti. ff. de legi. nam ad eo & 3. q. 5. accusatores. immo qñq; ad ea quæ nunq̃ vel raro accidunt. ff. si pars hære. pe. l. antiqui. 15. dist in canonicis. in fi. ff. de reg iu. ea quæ raro de consec. dist. 4 sanctum est baptismũ. in fi. C. de legi hære. si maior. & 51. dis qui in aliquo. ver. si quicunque ff. de statu. hom non sunt. & l. seq. Sol. regulariter obtinet prima rubrica. Contraria casualia sunt, quæ negotiis non cohærent. ff. de reg. iu. ea quæ raro.

† Forma dist ibi casus de ancilla, cui filia erat liberias, si tres liberos pareret: peperit vnum, & postea tres vno partu, vlti mus est li ber. Ioan. And.

Contmo.

Continebatur.] Primo ponitur consultatio. Secundo respon sio: ibi, Consultationi. Abbas.

CASVS. Quædam puella infra nubiles annos cõstituta, tradita fuit in uxorem cuidã iuueni, & ab eo traducta: postmodũ cũ peruenit ad nubiles annos, postulauit licentiã cũ alio cõtrahẽdi, dicens, q in illum non consensit: iuuenis ille in cõtrium allegauit, q & si forte cũ desponsauit eam, nondũ annũ xij attigisset, ita erat ætati proxima, q eã carnaliter cognouit: & parentes ipsius asserebant eam esse ætatis legitimæ: Quæsitũ fuit à Papa cui esset potius credẽdũ? Rñdet Papa, q in decretis hr expressum, vt si vir dicat q vxorem suã cognouerit, & mulier negauerit, standũ est verbo viri, & in casu pmisso standũ est verbo viri, q dicit se eã cognouisse, si illud iuro firmauerit: Si vero fuit ætati pxima, vt in xj anno, vel circa xij. & cũ assensu suo despõsata, & cognita ab eo, separari non dẽt: præcipue cũ parentes ipsius eã legitimæ ætatis fatentur: In fine dicit, q si puella ifra nubiles annos alicui fuerit despõsata, nõ licet alicui de consanguinitate illius cui desponsata fuerat, eã ducere in vxorẽ, nec sponsus poterit aliquã accipere de consanguinitate sponsæ. No. q potius creditur viro q̃ mulieri, sed hoc est fauore matrimonij. Item ab xj anno dr mulier pxima nuptui & apta. Item sponsalia infra nubiles annos contracta, licet ad matrimonium non perueniant, impediant matrimoniu contrahendum cum oib consanguineis alterutrius.

Cap. 8. eo. ti. in 1. compilat. & post cõcilíũ Lateranẽ. sub Alexã. iij. par. 6. c. 10.

In concilio apud Compendiũ c. 10. vt & apud Burchardum l b 9 decre. c. 42. & Iuonem par. 8. c. 110.

cognouit

cognita. Et ex sponsalibus cõtractis cum impubere maiore septennio, oritur publica honestas.

C A P. VI.

Continebatur † in litteris tuis, q cũ quędam puella infra nubiles annos, cuidã in uxorẽ tradita fuerit, & ab ipso traducta: hęc ad nubiles annos pueniẽs, alij nubẽdi licẽtiã postulauit: asserens se ĩ eũdẽ nullatenus cõsensisse: & ĩ. ¶ Cõsultationi tuę taliter rñdemus, q cũ ĩ decretis a † habeatur expssum, q si vir dixerit, q vxorẽ suã cognouerit, † & mulier negauerit, viri stãdũ est b veritati: pfato viro; q dicit se mulierẽ ipsam cognouisse, fides est adhibẽda, si id firmauerit iuro. c ¶ Si aũt fuerit ętati pxima, d vt ĩ vndecimo, vel circa duodecimũ annũ, & cũ suo assẽsu despõsata, & cognita ab eodẽ viro, separari nõ dẽt: psertim e cũ parentes eius ipsam fuisse ętatis legitimæ faterentur. ¶ Si † vero puella infra nubiles annos alicui despõsata fuerit, nõ licet alicui † de cõsanguinitate ipsius, cui despõsata fuerit, † eã ducere ĩ vxorẽ, nec fas est eidem spõso, de cõsaguinitate spõsæ sibi aliquam copulare.

f Idem Bathonieñ. episcopo.

Si maiores septennio contrahunt sponsalia, neuter ante pubertatem resilire põt. hoc primo. Et ille qui primo fit pubes, alterũ expectabit hoc secũdo. Quòd si tẽpore cõtractus alter erat pubes, non ille, sed alter factus pubes resilire potest. hoc tertio.

C A P. VII.

De illis, g qui infra annos aptos matrimõijs sponsalia cõtrahũt, siue vterque, siue alter reclamet, añ quã ad annos matrimonijs aptos puenerint, & postulet separari, nõ sunt vllatenus h audiẽdi. ¶ Si vero alteruter istorũ, ad annos pubertatis puenerit, ĩ eoidẽ annos altero existẽte, cũ spõsalia i cõtrahunt: si is q minoris k ætatis est, cũ ad annos illos puenerit, reclamauerit, nec ĩ alterũ voluerit cõsentire: iudicio l ecclesię po

a ¶ In decretis.] 33. q. 1. si quis acceperit uxorem. § 1.

¶ *Glossa sequens signat contrarium & soluit.*

b ¶ *Viri standum est veritati.*] Ar. contra. 27. q. 2. qd interrogasti. & 33. q. 1. requisisti. Solu. vbi uir se dicit cognouisse uxore, & illa negat, statur verbo viri, vt hic, & 33. q. 1. si quis acceperit sed ca. requisisti intelligitur qñ vterq; cõfitetur, q carnaliter iungi pp frigiditatem non põt, & vterque septima manu propinquorum dẽt iurare, q non possunt carnaliter commisceri. c. quod interrogasti. intelligitur. qñ maritus non dicit q vxorẽ cognouerit: vnde auditur mulier. præterea quod dicit hic s fides est adhibenda viro si iurauerit, hoc intelligo qñ mulier non probat se virginem per aspectum corporis: quia tunc bene auditur. s. de proba. proposuisti. & cap. cautam.

c ¶ *Iuramento.*] Sed quare compellitur iste iurare, cum sit reus. 6. q. 5. actor solo compellitur iurare, ne hoc diceret in fraudẽ, & in præiudiciũ mulieris, nec credere tenei ei mulier sine iuro, præcipue in causa matrimonij pp periculum animæ. Lau. dixit, q hoc iõ, quia fundata videbatur intentio mulieris: quia traducta mulier fuerat minor: vñ ad tollẽdã præsumptionẽ illã dẽt iurare: secus esset, si mulier omnino nihil probasset, vt s. de iureiur. c. vlt. vbi de hoc sum ĩ. eo. attestationes. Et sic est arg. q in causis matrimonialibus non dẽt omitti iurm, ne in fraudẽ aliquid tentetur. s. de testi. tuis quæstionibus.

¶ *Glossa sequens quærit, & soluit.*

d ¶ *Proxima.*] Sed qñ dr ætati proxima? 2 Potest dici q cum distat à pubertate per sex menses vel minus. ĩ. attestationes. & ff. de excu. tuto. non tm & sic proximus pubertati furti obligatur. Insti. de ob. q ux ex delic. nas s. in summa. & intellige nihilominus q malitia supplebat ætatem, alias non esset matrimonium etiam post xij. annum, vt dixi s. eo. puberes.

e ¶ *Præsertim.*] idest, maxime. & q parentes confitebantur illã legitimæ ætatis, multum facit pro viro, & contra puellam.

† Teneas nunc qd diffiniuit cõcilium Tridentinum sess. 24. de refor. matr. cap. 3.

2 Facit l. j. cum no. C. de re iud. & l. 1. C. si aduersus libertatem.

2 Pubertati proximus quis dicatur docet hic p. alius Præpositus. vide Aretinum & alios in §. 1 summa. Institu. de obligat q̃ ex delic. nas adde glossam, Decium & alios in l. pupillus ff. de reg. iuris.

f ¶ *Alieni de consanguinitate.*] sic s. eo. † accessit. in s. ĩ. ti. proxi. ad audientiam. & cap. iuuenis. & cap. sponsam.

¶ *De illis.*] Tria sunt dicta. Secundum: ibi, *Si vero*. Tertium: ibi, *Mulier* Abbas.

CASVS. Aliqui infra nubiles annos constituti maiores vij annis contrahunt sponsalia, siue vterq; siue alter anteq̃ ad legitimos annos pueniant, si postulent separari, non sunt audiendi: Si vero alter eorũ perueniat ad legitimos annos, altero in minoribus adhuc existẽte, maior si petat separari, nõ est audiendus, nisi cum alter ad ætatẽ legitimã peruenerit, & petierit separari: qa tunc iudicio ecclesiæ põt separari: Si vero qñ cõtrahunt spõsalia, alter eorũ maior fuit, & alter minor: si maior postulet separari, nõ est audiẽdus: qa ex quo in eũ semel cõsensit, nõ potest amplius dissentire: nisi minor cum peruenerit ad ætatem legitimã petierit separari No. q illi q in minoribus annis cõtrahunt, ante legitimã ætatem non põt resilire. Itẽ maior dẽt expectare minorem. Item sufficit semel in aliquẽ consentire

g ¶ *De illis.*] Tres articuli continentur in hac decretal: Primus est hic in principio *De illis*, vsque, *Si vero*. Secundus est: ibi, *Si vero alteruter*. Tertius: ibi, *Mulier autem*. Bernar.

h ¶ *Vllatenus audiendi.*] pp fragilitatem ætatis: & est ar. q impubes de eo quod facit ante pubertatẽ, reclamare no valet. ar. 28. dis de his & 20. q. 1. illud & ff. de neg. gest. Põponius. & arg. ad hoc ff. de mino. denique. §. 1. Ber.

2 Hæc censura à glossa citata, moderata nũc sunt per concilium Triden. paulo ante citatum.

† illius

† fuit

† Rectẽ Bathonieñ. sed vt plurimum Bathonieñ.

Cap. 9. eo. ti. in 1. compilat. & postẽ cilium Latera. par. 26. ca. 29. Et eo intellectu to xt & glo. statuto † de Conarruuiam † epitome li. 4 decretalũ cap. 5. §. 1.

¶ *Glossa sequens ponit lecturam quam reprobat.*

i ¶ *Cum sponsalia contrahuntur.*] idest, altero existente infra annos pubertatis, sicut existebat qñ sponsalia cõtrahebantur si alter perueniat ad ætatem, non est audiendus, si petat separari, sed expectabit quousque alter ad ætatẽ peruenerit. quidã dicebãt, q alter eorum erat maior, & alter minor, qñ sponsalia contrahebantur: & sm hoc nõ differret a sequenti versu. Ala.

k ¶ *Minoris ætatis.*] vñ q in optione illius qui vltimo ad ætatẽ puenit, si reclamare, & tu dic q de iure eũ de alio. q põt reclamare, & si minor vellet cõsentire: aliter nõ differret a se. versu.

¶ *Glossa sequens succesiue signat duo contraria, & sol. ea.*

l ¶ *Iudicio ecclesiæ.*] sic ĩ c. proxi. Et ita patet q spõsalia dissolui debent iudicio ecclesiæ tm, nisi fortius vinculum superueniat, puta matrimonium cum alio, vel votum solemne: quia tũc ipso iure soluta sunt. arg. s. tit. prox. & inter & ĩ de spon. duorũ. c. 1. Arg. contra. ĩ. eo ex litteris. vbi soluuntur sponsalia anteq̃ alter perueniat ad ætatem. Sed non est contra: quia ibi non tenuerunt sponsalia, vt patet ex fine, hic vero tenuerunt. Item sm s. titu. proxi. præterea & c. requisiuit ibi tm aliter soluuntur sponsalia, ne deterius inde contingat. & ita sponsalia contrahentes, si nolũt vterque vel alter perficere matrimonium, non sunt compellendi: vt colligitur per hæc iura. Sed contra est expressum, q omnino sunt compellendi per ecclesiasticam censuram s. tit. proxi. ex literis 2. & cap. sicut. Quid ergo dicẽdebis? Dicas, q illa decre. ex litteris 2. & cap. sicut. loquuntur qñ iurm interuenit, licet illi etiam essent impuberes, sed erant doli capaces, ita q tenuit iuramentum: vnde propter periculum iuri compelli debent ad contrahendum. & illa decre. requisiuit, reducitur ad illam ex litteris. vt ibi plene dictum est: & qd dicit illa decre præterea potius est dispensatio: vt ibi dictum est: & quia vterque dissentiebat, ideo facilius toleratur. hic ergo loquitur de sponsalibus minorum. Si ergo iuramentum

 interueniat,

terũt ab inuicem separari. ¶ Mulier autẽ, q̃ postquam annos nubiles attingit, ei q nondũ ad annos aptos matrimoniis venerat, nupsit, cũ in eum semel b consense rit, amplius nõ poterit dissẽtire: nisi ipse cui nupsit, post quã ad legitimã ætatẽ peruenerit, in eã suũ negauerit præstare consensum.

¶ Idem eidem.

¶ Impuberes sponsalia cõtrahẽtes ante pubertatẽ separari non debẽt, sed post pubertatẽ possunt, si contradicant sponsalibus, nisi copula carnalis interuenerit.

C A P. VIII.

A Nobis tua discretio requisiuit, vtrum ijs, q infra annos nubiles matrimonij c noie cõiũgunt, vel eorũ alteri, anteq̃ ad annos aptos m̃rimonio puenĩat, liceat à matrimonio tali discedere. Ad quod r̃ndem^9, q pro eo q ante nubiles annos ɔiugelẽ ɔsensum d non hñt, vsq; ad legitimã ętatem expectare tenenẽ. e & tunc aut cõfirmeẽ matrimoniũ, aut (si simul esse noluerint) separẽtur; nisi carnalis f cõmixtio ante interuenerit, cum interdũ illa tp̃s anticipare f soleat pubertatis.

¶ Idem Genueñ. archiepo.

¶ Minores apti ad matrimoniũ ex contractu matrimonij obligãtur: nisi violentia intercedat.

C A P. IX.

D E illis, qui in minori ætate desponsantur, g & j. h Rñdemus, q si ita fuerint ętati proximi, q potuerint copula h carnali coniungi, minoris ætatis intuitu separari non debẽt, si vnus in alium visus fuerit consensisse: i cum i eis ætatem suppleuisse malitia k videatur: sed cuiuscunq; sint ętatis, se possunt per illatã violentiam excusare; l nisi post violentiã consensus m accedat.

¶ Vrbanus iij Cenomañ. epo.

¶ Contractus ante pubertatem, etiã cum nisu carnalis copulæ, non facit matrimonium.

C A P. X.

A Ttestationes super causa matrimonij, q̃ inter H. iuuenem & G. mulierem vertitur, accepim^9: & ipsis inspectis nobis innotuit, q prędictus iuuenis, nondum duodecimum annum attigerat, cum prædictam G. accepit vxorem:

interueniat, compellẽdi sunt perficere matrimonium, siue sint maiores siue minores, dumtñ fuerint doli capaces: quia ætas illa plena est periurijs. j. de delic. pue. pueris. Si vero iuim non interuenit in sponsalibus, non sunt inuiti compellendi: quia inuitæ nuptiæ difficiles exitus consueuerunt hẽre, & ita planum est: ex cã tñ compellãtur, vt dictum est s. de spõ. ex litteris 2.

a ¶ *Nupsit.*] Idest, sponsalia ɔxit, q̃a matrimonium ɔhere nõ poterat. sic j. ca. pxi. *¶ Gl. seq. arg. semel probatum, & c. alleg. & inter. & in contrarium vnam l. secundo ar. claudicare contractum. alleg. j. infra. in contrarium alleg. 4 & soluit.*

b ¶ *Semel consenserit.*] Arg. quod semel probatum est, amplius nõ possum reprobare 3. q. 3. offeratur. & 8. q. 2. dilectissimi. & 20 q. 3. eos qui 32. q. 5. horrẽdus. & 4 dist. in istis. & s. e. e cã pol. cũ olim ff de neg. gest. Põponius & ff. de adul. si vxor in fi. Arg. ɔ. ff de mu. & ho. vt gra. statim. § reprobari. Item ar. q contractus claudicat. ar. s. d. elec. nosti. & 32 q. 5. proposito. & q. 2. aliqñ & 33 q. 5. manifestum. 12 q. 2. si qua de rebus. & Instit. de auctor. tu. §. 1. & C. de procur. non eo minus. Ar. ɔ ff. de arbi. si cũ dies. §. sed & si & l. sed si interpellatur §. vlt. 22. q. 5. si quis cuiuslibet. & 4. q. 5. quisquis. Solu verum est, q multi ɔtractus claudicant, & ex vna parte põt teneri, & ex altera non, vt si pupillus ɔhat cum minore sine tutoris auctoritate. Instit. de auctor. tu. § 1. & l. pdi. non eo minus. & c. si qua de rebus. secus in matrimonio, quia illud vinculũ non põt constare nisi ex duobus consensibus s. ti. prox. tua. & q dicit hic non obstat, quia ille tenetur expectare non rõne matrimonij, sed rõne suæ promissionis. vnde si contraheret cum alia teneret, etiam si iuramentum interueniisset s. sit. proxi. si inter.

A ¶ *Nobis.*] In effectu idem dicit iste textus q pcedens, nisi q addit, de copula & consensu tacito, post aduentum pubertatis. Primo ponitur qõ. Secundo solutio: ibi, *Ad quod.* Abbas.

CASVS. Quidã infra nubiles annos iunguntur nõmine matrimonij: si vterq; vel alter anteq̃ ad legitimos annos pueniãt, petierint separari quæritur, vtrum sint audiendi: Rñdet Papa, q cum ante legitimos annos coniugalem consensum nõ habeãt, vsq; ad legitimã ætatẽ expectare tenentur: & tunc aut confirmetur matrimoniũ, aut infirmet, nisi carnalis copula antea interuenerit, cũ illa tẽpus anticipare soleat pubertatis. No. q ante annos legitimos nõ pñt aliq̃ matrimonialiter cõsentire. Itẽ matrimonium nõ semper cõsideratur ſm annos: q̃a aliqñ carnalis commixtio anticipat ætatem, & inducit matrimoniũ pręcedentibus sponsalibus, & malitia etiam supplet ætatem.

c ¶ *Matrimonij nomen*] scilicet futuri: quia loquitur de sponsalibus s. cap. proxi.

¶ Glossa sequens dat simile, quærit, & dupliciter soluit.

d ¶ *Consensum non habent.*] quousq; perueniant ad ætatem legitimam. sic ẽt & in voto 20. q. 1. firma. j. de frigi. & male. q ideõ: Sed pone q dicam: accipio te in meum: & ego te in meã, intendentes ẽt ɔhere matrimonium? Rñdeo, matrimonium non cõtrahunt ætate prohibente: sponsalia non contrahunt, quia nolunt ff. de spon. quæsitum arg. s. de vi. & eleg. cum super & C. si quis alteri vel sibi. multum interest, si in eadem voluntate perstiterint vsque ad legitimam ætatem, matrimonium prius inuali-

se ratihabitione tacita vel expressa confirmatur. arg. j. cap. proxi. & ff de spon. quæsitum de ei nupt. minorem. Posset tamen probabiliter dici, q sponsalia contrahunt iuris potestate, licet ea cõtrahere nõ intendant. j. eo. attestationes ar. & c. duo. Abbas.

e ¶ *Tenentur.*] s. c. proxi. & 20. q. 1. illud 22. dist. de his.

f ¶ *Anticipare*] j. eo. c. pxi. & c. vlt. & s. eo. puberes.

ij D E *illis.*] Primo decisa consultatio. Secũdo responsionis, *Respondemus.* Abbas.

CASVS. Quidã in minori ætate spõsalia hunt, & traducuntur: postmodum diuortium petunt minorẽ allegantes ætatẽ, aut vim sibi illatam: Quæritur, qd iuris? Rñdet Papa q si ita fuerint ætati pximi, q potuerint carnaliter coniungi, prætextu minoris ætatis nõ sunt separandi, si vnus in alium uisus est consensisse: quia i eis malitia supplet ætatem: sed cuiuscũq; sunt ætatis, se pñt per illatam sibi violentiã excusare, nisi post violentiã consensus accedat. No. q malitia supplet ætatẽ in matrimonio, qd intelligo sapiẽtiã, discretionẽ, doli capacitatem. Item violentia omni tpe excusat. Item matrimonium per uim ɔtrñ, per cõsensum sequentem fit firmũ, quod prius erat infirmum.

g ¶ *Desponsantur.*] & traducuntur in domum: postea allegant minorem ætatem vel violentiam.

h ¶ *Copula carnali coniungi.*] Hoc solũ cõsideratur, ut possint coniungi masculo sociari, & nõ numerus annorum s. eo. puberes.

i ¶ *Consensisse.*] quod facere potuerunt, licet nondũ peruenerint ad ętatem, cũ pubertas præuenisset ætatem.

k ¶ *Malitia*] Alibi appellatur prudentia. j. eo. c. vlt. simile C. si minor se maior.

dixe. l 3.

l ¶ *Excusare*] sic s. eo. ti. proxi. veniens 2. & c. consultationi.

m ¶ *Consensus.*] expressus vel præsumptus vt si patienter cohabitet illi, talis violentia transit in consensum. s. tit. prox. ad id quod. & j. qui cle. vel vo. insinuante. C. quod met. cau. l. 2. vel si carnalis copula subsequatur j. de eo qui dux in ma. quam pol. per adul. significauit. & j. cum ma. ex post. insuper Ber.

A ¶ *Ttestationes.*] Communis diuisio. Secunda par. ibi, *Consultationi.* Abbas.

CASVS. Quædam cã matrimonialis vertebatur inter H. iuuenẽ, & G mulierẽ: super cã illa coram ordinario testes fuerũt producti. Dubitauit iudex, qualiter in cã procederet: misit attestationes testium dño Papę. Attestationibus illis inspectis, cõstitit dño Papæ, q iuuenis ille nondũ attigerat xij. annũ qñ dictã G in vxorẽ accepit & licet nisus fuisset eã corrumpere, tñ ſm q vterq; cõfitebatur, mulier tñ credit se virginẽ custodisse: Sed puer ille anteq̃ puenisset ad xiiij. annũ ab ea recessit, & cũ postmodũ ad annos legitimos puenisset, petebat illam in virũ sibi: Rñdet Papa eidẽ epo, dicẽs, q si mulier illa p idoneos testes pbare nequiuerit, q post xiiij. annũ ætatis suæ, vel circa finẽ xiiij. anni, pdictus iuuenis cõsensisset in eã, recepto iurõ ab ipsis q poi q̃ ad legitimã ætatẽ puenit, eam hẽre nõ consensit vxorem: dictum iuuenem à prædicta G. debeat separare, & dare vtriq; licentiam cũ alio ɔhendi, vel alia. No. q inutilis conatus non facit præiudicium. Itẽ post publicatas attestationes de nouo pñt testes recipi. Item hic defertur iuim reo. quis actor nihil pbet, cum si deberet absolui, quia actore nõ probante reus absoluitur; sed

hoc

a Adde q pro hoc facit qd no. in l. pen. in gl. 2. C. de fideiuss.

¶ Vide l. nuptias. cum similib. ff. de reg. iu.

Vox, eidem, desideratur in pluribus antiquis codicibus.

Cap. 10. eo ti. in 2. compilat. Pro intellectu vide Couarruuiam citatũ supra eo. cap. de illis.

Ibi medicus semel pbatus reprobatur. & est speciale q vide hominum sanitate Io. And.

Alias, tamia.

Similem nõ s. titu. 1. ex litteris si 2. glo. Ioan. And.

Ianuens.

Cap. 12. eo. ti. in 2. compilat. & post cõcilium Lateran. par. 50. cap. 41. §. de illis vero.

Vide l. pen. ff. qñ di. leg. ce. & l. continuus. §. cum ita. ff. de ver. oblig.

Cap. 9. eo. ti. in 1. compilat. Et de intellectu pter Doctores hic, vide Couarruuiã in epitome lib. 4. decretalium. par. 2. cap. 4. §. 1. num. 6.

Quod sic intelligat. Tacet sapientiam, discretionẽ, & doli capacitaté. & sic ibi. interdum bonitas supplet ætaté. C. de prox. sac. scri. l. 1. micurque. & 97 di. n. q nachus. Io. An.

hoc sit propter præsumptiones, quia tentauit eam corrumpere, & etiam fauore matrimonij.

a *Nisus fuisset*]& ita conatus non præiudicat, cum non habuit effectum. s. tit. proxi. cap. viii. vbi de hoc. Ber.

Glossa sequens recitatur per quæstionem.

b *Euasisse.*] Cui creditur in hoc, quod cotra se cofitebatur. 14. q. 2. §. 1 & ff. de interro. actio. de ætate §. 1. alias staretur verbo viri, ut s. eo. cotinebatur. prout ibi dicitur Ber.

Glo. seq. reci. per quæstionem.

c *Per idoneos testes.*] quod facere poterit non obstante publicatione aliorum testium, cum iste sit alius articulus. s. testi. fraternitatis. & cap. tam litteris. & cap. causam a. c. ex tenore. & c. series.

Glossa sequens recitatur per quæstionem, quando dicatur circa finem: soluit allegat tria iura: allegat vnum contrarium: & demum determinat quæ dixit.

d *Circa finem*] forte per sex menses. ff. de excu tu. to. non tm 2. ff de mu. & ho. ad rempublicam & s. eo. continebatur. arg contra. 20. q. 2. illud. hoc intellige si iuuenis ille tunc esset vi ripotens, qa malitia supplet ætatem quoque s. eo. c. pu. alias non tenet matrimonium, et si compleuisset xiiij. an. vt s. eod. puberes.

Glo se. quærit opponendo, & soluit.

e *Ab ipso iuramento.*] Sed quare exigitur iurm, cum ipse sit reus 6. q ult. actori lo defertur et iurm, qa præsumptio erat pro muliere: quia cottabat, quod ipla co traxerat, & qa asperauerat ad carnalem copulam. vnde ex hoc erat præsumptio contra illum. sic s. c continebatur. Dic vt ibi Quod deberet iurin deferri reo vel actori, quære illud s. de iureiurã. c. vlt. Et iõ iurat quod poterat esse, quod post xiiij annos consensisset illam, & timore iuris confitebitur veritatem. B.

X litteris.] Cõis diuisio. Secunda ibi, *Cum autem.*

CASVS. Quædam puella duodecim annorum desponsata fuit cuidam puero ix vel x annorum: & postmodum de voluntate patris non de sua, vt dicebat, ad domum patris illius pueri ducta fu inuita & nolens & minis parentum compulsa, fecit ibi p annum moram: & tandem ad domu patris est reuersa, dicens, quod nunquam in eum consensit, nec vult cõsentire, immo petebat licentiam cu alio cõtrahendi: Quærebatur quid iuris? Rñdet Papa, cu dictus puer nondum ad xiiij. annu peruenerit, nec ad eã carnaliter accessum habuerit, mandat, quod si puella comonita ipsum noluerit expectare, quousq; ad ætate legitimã peruenerit, si est ita, vt est propositu, liberã tribuat licentiã cũ alio cotrahendi. No. quod sponsalia per vim contracta, non tenent, & iõ datur huic licentia contrahendi. Item cohabitatio vnius anni non sufficit ad præsumendum consensum matrimonialem: quod uerum est, vbi inuite quis contrahit, nec vnquam consentit.

f *Desponsata*]ea non consentiente.

g *Potius.*]electiue, & non comparatiue. Ber.

Marginal notes (left):

In codice Barbatiæ ita: quem cum xviij. annos hr̃et, sed in aliis vt est impressum. In antiqua compilatione aptior est hic locus ita: quem eadẽ mulier instãter nunc repetit, & pro viro sibi vindicare contendit: sed cũ vir x. & vij. annos habeat, ipsam recipere contradicit.

Cap. 14. eo. tit. in 1. compilat.

annorum

ducta

abducta

Vide Paul. de Castro consi. 312. & Iasonem in l. Titia ff. de verbo. oblig.

Addendi mulier, per aspectum corporis virginem se probaret, de qua probat proposuit. Sm Tã. vel sm In nocẽtiũ si est mulier corrupta fuisset, & nõ vir, nõ esset matrimonium. Innititur ad ea quæ no. s. de eo qui cog. consãgui. fratris uxoris. Io. And.

& licet nisus fuisset[a] (sicut vterque confessus est) ipsam corrupere, mulier tamen credit se virginem euasisse.[b] verum ipse antequã ad annũ decimũ quartũ peruenisset, a memorata muliere recessit: quem cum xvij. annos habeat eadẽ pro viro sibi vẽdicare contendit: & i.

Consultationi tuę taliter respondemus, quod si mulier per idoneos testes[c] probare nequiuerit, quod post decimumquartum annum ætatis suę, vel circa[d] finẽ decimi quarti anni, prædictus iuuenis consensisset in eã, ab ipso iurã[e] recepto, quod postquam ad legitimã ætatẽ peruenit, ipsam habere non cõsensit vxorem ab impetitione mulieris eũ potes & debes absoluere; & ad alia vota vtriq; dare licentiã trãseũdi.

Idem Pisano archiepiscopo.

Si maior minus cõtraxit sponsalia cum minore, non tenetur ipsum expectare donec veniat ad ætatem adultam.

CAP. XI.

Ex litteris tuæ fraternitatis accepim⁹, quod puella quædã ãno xij. iurata fuit, & desponsata[f] cuidã puero nouẽ vel decẽ annorũ: & tpe procedente, de voluntate parẽtum potius[g] quã de sua (sicut asserit) ad domũ patris pueri adducta: vbi nolẽs & inuita, minis parẽtũ impulsa morã fecit p annũ[h] & amplius; & tãdẽ inde recedẽs, ad domũ propriam est regressa; & i.

Cum aũt dictus puer nõdũ ad decimũ quartũ annũ peruenerit, nec ad eãdẽ carnaliter[i] accessũ habuerit: Discretioni tuę taliter rñdemus, quod si puella cõmonita, vt donec cõpleat idem puer annũ decimũquartũ expectet, nõ duxerit expectãdũ, ei secũdũ ea, q̃ proposita sũt, accipiendi aliũ virũ, liberã tribuas[k] facultatem.

Clemens tertius.

Sponsalia contracta cum minore septennio, per cohabitationẽ mutuam post septennium conualescunt, & inducunt publica honestatis iustitiam: soluuntur tamẽ per matrimonium de præsenti.

CAP. XII.

Duo pueri Guilielm⁹ & Guilielma mr̃imonialiter[l] sunt piũcti, puero sextũ, puella uero septimũ annũ agẽte: qui simul p tres annos[m] mãserunt: tunc pr̃ puellæ subtrahens eã sponso, ipsam alteri M. noie copulauit: cũ quo p septẽ annos qete pmansit: ipse vero tũc reliqt eãdem, qa credebat eã aliũ virũ hr̃e, illum[n] s. cui prius fuerat despõsata. Prior aũt sponsus ad annos discretionis perueniens, à prædecessore tuo contrahendi cum alia licentiã impetrauit: qui quandam nomine S. consobrinam prioris in uxorem[n] accepit: & cum ea per aliquod temp⁹ existens, eam (ut ipse fatetur) carnaliter non cognouit, licet illa se ab eo cognitam asseueret. cum autẽ

---

h *Per annum.*]si hoc fecisset sponte, sic tenuissent spõsalia ex patiẽtia cõsequẽtis tpis. s. ti. px. ad id quod. & sic non fuisset ista mulier audita, quousq; alter peruenisset ad ætatẽ. s. eo. de illis 1.

i *Carnaliter.*]quod si fecisset, statim præsumeretur cõsensisse. s. de eo qui dux. in matri. quam pol. per. adul. significauit Ber.

Gl. seq. signat contrarium, et soluit.

k *Tribuas.*]arg. contra. s. eo. de illis 1. & ca. à nobis. Sol. illud uerũ est, qñ certũ est, quod sponsalia tenuerunt: hic non tenuerunt: & ideo datur ei licentia cum alio contrahendi Ber.

Duo pueri.] Primo narrat factũ. Secundo rñdet: ibi, *Quia igitur.* Abbas.

CASVS. Duo pueri, G. sex annos hñs, & Guilielma vij matrimonialiter sunt cõiũcti, qui sic tres annos manserunt: & sic sponsalia tenuerunt, q̃ ab initio non valebãt: postmodũ pr̃ puellæ, ipsam copulauit cuidã alij M. noie, cũ quo pacifice p septẽ annos pmansit: Tande dimisit eandẽ quia credebat ipsam aliũ virum G. hr̃e; cui fuerat primo desponsata: G. ad annos discretionis perueniens, cũ alia cõtrahendi licẽtiam postulauit, qua obtenta, contraxit cũ quadã S. nomine consobrina dictæ Guilielmæ, & cũ ea per aliqđ tps cohabitãs (vt dicebat) non cognouit eandẽ: ipsa tñ ab eo se cognitam asserebat: postea vero pr̃ Guilielmæ, cũ vidit sed eã a secundo viro dimissam, cõpulit dictũ G. vt S. neptẽ suã dimitteret, & ad Guilielmã (quæ postmodũ per bienniũ cohabitauit ei. dẽ) rediret: Quæsitũ fuit à Papa, qđ super his esset agẽdũ? & ipse rñdet, quod inter Guilelmũ & Guilielmã nõ fuit matrimoniũ, puerili ætate impediente: & licet idem (postq̃ illa nupsit alij) potuerit aliã ducere in vxorẽ, cõsobrinam Guilielmã hr̃e nõ potuit, propter publicam honestatẽ, siue eã cognouerit, siue non: nec ad G. potuit redire: qa fuit alteri legitime copulata. Cũ ergo Guilielmus dicat se nõ cognouisse S consobrinã Guilielmæ, aliã, si voluerit, poterit ducere in vxorẽ, & S. alteri viro poterit copulari: & cũ fuerint separati, pnia dẽt vtriq; iniungi ad tps, pro vitando scandalo. Si vero cõstaret Guiliel. S. cognouisse, neutri altero viuente dabitur licentia cõtrahendi, & G. manebit cum M. imposita ipsi M. pnia competenti ad tps, qui pro sua uoluntate, sine iudicio ecclesiæ, dimisit eandẽ. No. quod publica honestas impedit matrimoniũ cõtrahendum, & dirimit iam contractum: item matrimonium superueniens sponsalibus dissoluit ea. Item uir caput est mulieris item propter scandalum pnia debet iniungi. Item incestus impedit matrimonium contrahendum. Item nemo sine iudicio ecclesiæ debet uxorem suam dimittere.

l *Matrimonialiter.*]idest, ut matrimonialiter iungerentur ætate adueniente: sed sponsalia contrahendo. Ber.

m *Per tres annos.*]& ita tenuerũt sponsalia ratihabitione sequenti, s. eo. ex litteris. & quæ patri in sponsalibus non contradicit, consentire uidetur ff. de sponsa sed ea quæ patris. Ber.

n *In vxorem*]quam habere non potuit. s. ti. proxi. sponsam.

Marginal notes (right):

Vide l. si pr. & ibi Bar. C de sponsal.

Cõtius & alij habent, Alexãder. sed in oĩbus antiquis, Clemens in vno aut altero, Celestinus.

Cap. vnic. eo. tit. in 2. compil.

Vide Sylvestrũ in summa, verbo, sponsalia. & Sotum li. 4. sent. dist. 27. qõ. 2. artic. 2. & seq.

Alias ita: Guilielmũ sciscet, &c.

ea

Immo contraxerunt per verba de præsenti, per quod itelligunt cõtraxisse sponsalia vt s. no. & p quod matrimoniũ præsumptum inducit, si pp pubertatem interueniat tentatio, vt no. s. eod. attestationes. Fm Host. Io. And.

a ¶ *Rediret.*] rediit iste pater ad id quod damnauerat. 26. q. 6. s. nec mirum. Bern.
¶ *Gl. seq. recitetur per quaestionem, quam sol. & signat contrarium.*
b ¶ *Matrimonium.*] sed sponsalia fuerunt tunc iuris potestate: quia si nō ualet qđ ago vt ago, valeat vt valere pōt. Intēdebant enim obligari adinuicē, & iō iterpretatio fieri dēt vt res potius ualeat q̄ pereat. s. de fi. instr. inter dilectos. §. caeterū. vt dictum est s. eo. à nobis. & hoc patet p sequentia. ar. ff. de act. on. & oblig. obligationum. §. verborum obligatio.
c ¶ *Publicae honestatis iustitiam.*] q̄ impedit ēt matrimonium ɔhendum, & dirimit iam ɔtractum; quare ille Guilielmus nō pōt hr̄e aliquam de consanguinitate Guilielmae. s. ti. pxi. ad audientiā. & cap. iuuenis. & cap. sponsam. & s. eo. accessit. in fi. & cap. litteras. In q̄busdā tñ sublata est publicae honestatis iustitia, vt in sobole suscepta ex secūdis nuptiis & in secūdo & tertio genere affinitatis. j. de consanguini. & affini. non debet.
d ¶ *Legitime.*] id est, p matrimoniū, qđ tamē fortius vinculū soluit sponsalia. s. tit. pxi. si inter. & j. de spōsa duoru, cap. 1. aliàs nō cōtraxit legitime, qa non debuit frangere fidē, de qua debet agere poenitentiam, vt cap. si inter.
e ¶ *Caput.*] sic 33. q. 5. cum caput unde sibi potius creditur q̄ vxori s. eo. continebatur. & 33. q. 1. si quis acceperit.
f ¶ *Dicat*] satis fuit de facili credendum, quia nihil iuris aegrebat alteruter: quia siue cognouerit, siue non, eam hr̄e non pōt, vt s. eod. patet. secus si coitus faceret ad probationē obligationis, vt s. de proba. proposuisti. & j. de frig. & malefi. c. 1.

patet memoratę Guilielmę eā vidisset à secūdo viro relictā, pnominatum Guilielmū, cui prius eā despōsauerat, ɔpulit, vt S. neptē suam oīno dimitteret, & ad Guilielmā suā desponsatā rediret: a q postmodū p biennium cohabitauit eidem. ¶ Quia igitur qđ tibi faciēdū sit, postulas edoceri: Rñdemus; q impediēte puerili aetate, matrimoniū b inter G. & G. non fuit: & licet idē, postquā illa nupsit alij, potuerit aliā ducere in uxorem: tñ quia dictā S. duxit cōsobrinā mulieris eiusdē, siue eā cognouerit siue nō: non dēt tñ cum eadem S. pp publicę honestatis c iustitiā remanere, nec ad primā hr̄e regressum, qa alteri fuit legitime d copulata: & infra. ¶ Cum vero vir caput e sit mulieris, & Guilielmus dicat, f se non cognouisse prius S. supradictam: aliā, si voluerit, poterit ducere in vxorē, & S. viro legitimo copulari: post separationē vero, p vitādo populi scādalo, vtriq; ad tp̄s est pnīa iniungenda. Si vero legitime cōstaret ipsam S. ab eo siue pōst, siue antea g cognitā extitisse, neutri viuente altero dabit h licentia ɔhēdi. Remanebit ergo Guilielma cū M. i imposita ipsi M. ad tp̄s pnīa competenti, qui pro sua opinione sola Guilielmā (iudicio ecclesiae non requisito k) dimisit.

¶ Inno. iij. C. & P. quondam filiis Malebrancae. †

Accusari non potest matrimonium, quod non est: vt si cū minori septennio sit contractum: denunciari tamen potest impedimentum, ne cōtrahatur in posterum.

CAP. XIII.

AD † dissoluendum q factū fuerat inter I. & S. & j. ¶ Accusatione l pro puella sup cōsanguinitate pposita, pfatus I. multas exceptiones ppo(s)uit: p quas nitebatur, vos ab accusatione multipliciter remouere: & j. ¶ Interloquendo pnūciamus, inter iuuenē & puellā, nec matrimonium m nec sponsalia fuisse contracta: cū constet puellā nondum ad septenniū puenisse. Quocirca nec accusatio locum habebat, cū nō esset q posset legitime accusari. n Denunciari o tñ poterat cōsanguinitas, vt interdiceretur matrimonium contra-

g ¶ *Siue antea*] hoc est, postq̄ fuerit cōpulsus redire ad Guilielmam: siue ante compulsionē siue post cognouit Stephanam.
¶ *Glossa sequens quaerit opponendo, & dupliciter soluit.*]
h ¶ *Neutri dabitur licentia*] Sed quare hoc, cum īter Guilielmū & Guilielmam non fuit matrimonium? Pōt dici, q pp scandalum, vt innuit lr̄a praecedēs: vel potius pp delictum vtriusque, peccatū p propter spōsalia quae praecesserant inter eos, & tc otta erat publicae honestatis iustitia: vnde non poterant Guilielmus & S. vlterius carnaliter coniungi: & ideo prohibentur: quia ex certa scientia contraxerunt, & carnaliter coniuncti fuerunt: tñ si contrahunt matrimonium tenebit. j. infra de matrimonio contracto contra interdictum eccle. cap. 1.
i ¶ *Cum M.*] nisi voluerit eam repellere praetextu adulterij.
k ¶ *Non requisito.*] No. q sine iudicio ecclesiae nullus debet dimittere vxorē suā, cum haec sit poena, q̄ nulli est inferenda nisi per iudicē. 33. q. 2. seculares. & § in hoc & 35. q. 6. multorū. quantumcunq; et impedimētū sit manifestū. j. de diuor. porro tunc circa coitum distingue j. de sen. excom. inquisitioni.

AD *dissoluendum.*] Tria facit. Primo factum narrat. Secundo interloquitur: ibi, *Interloquendo.* Tertio prohibet & decernit: ibi, *Ne vero.* Abbas.

CASVS. Quidam nomine Ioannes ɔtrit matrimonium cum quadā puella S. nomine infra septennium cōstituta: tandē ex parte puellae accusabatur matrimonium pp consanguinitatē: & dum testes producerentur ad probandā consanguinitatē, pdictus Io. multas exceptiones proposuit, per quas nitebatur accusatores ab accusatione repellere: Cumq; super exceptionibus fuisset multipliciter disputatum: Papa auditis q̄cunq; partes pponere voluerunt, interloquendo pronūciauit, inter pdictum iuuenem & puellā, nec matrimonium, nec sponsalia fuisse cōtracta: qa puella nōdum ad vij. annū peruenerat: vñ accusatio locum hr̄e nō poterat: cum non esset quid posset legitime accusari, sed denunciari poterat cōsanguinitas, vt interdiceret matrimoniū cōtrahendū: Vñ Papa statuit terminum ad denunciationē pbādā, saluis exceptionib. ppositis, ac ēt proponendis: ne vero in puellā aliqd interim attentet, praecipit Papa, ne in negotio vlterius pcedatur de nouo, donec cesset a denunciatione, vel ea pbata ordine iudiciario pcedatur: q si contra hoc mandatū aliqd in praeiudicium puellae fuerit attentatū: illud decernit Papa irritū & inane. No. q infra vij. annos nec matrimonium nec spōsalia ɔhi pnt. Itē matrimonium qđ non est, accusari non pōt. Item cōtra accusationē, q̄ nō tenet, exceptio pponi nō potest. Itē nō solum tenei qs denunciare crimen qđ iā est cōmissum, sed ēt committēdū. Itē qđ fit cōtra pceptum Papae, non tenet.
¶ *Gl. seq. inchoat casum.*
l ¶ *Accusatione.*] Hoc intellige ita: Quidā Io. nomine contraxit cum quadā puella infra septēnium cōstituta, tādē ex parte puellae accusabatur matrimonium pp cōsanguinitatē. & dum vellent pducere testes ad pbādā cōsanguinitatē contra illos accusatores, exceptiones propositae fuerunt ex parte viri, vt ab accusatione repellerētur. super hoc pronūciauit Papa secundum quod in littera sequitur Ber.
m ¶ *Matrimonium.*] sim. s. de desponsatione impuberum ex parte nec consensit post vij. an. qa si post cōsentisset, tenuissent sponsalia, nisi cōsanguinitas impediret. s. eo. litteras. accessit. sim. s. de iudi. examinata. sic in ista ppter propositam accusationem manifeste, & ideo statim debent repelli, vt ibi dicitur, de adhuc possunt proponere aptam, scilicet, denunciare,
¶ *Glossa sequens coadiuuat tex. per vnū simile, & duo inducit ad contrarium, & soluit.*
n ¶ *Legitime accusari.*] bene dicit qa primo dēt existere in rerū natura, id de quo agitur, nec ante iuris rō q̄ persona quaerēda est. ff. de iure codi. quid ? referunt § 1. sic & collegio qđ nondum est, non dat priuilegium. s. de ec. ed. si ad audientiā. 2. & nec receptum datur ad lites futuras. s. de rescri. c. vlt. nec pōt dici verum quod nunq̄ fuit. de poen. dist. 2. si nec dr̄ mortuus q nondum viuit. 32. q. 2. quod vero non vbi de hoc. & j. de homi. sicut ex tuarum & testim quod nondum est, rumpi nō pōt. ff. de inint. rup. test. nā & sub conditione. ar. ff. de here. edi. bonorum § vlt. sic aquae, quae nondum apparet, non pōt constitui seruitus aquaeductus & si serui vend. l. i. & et qđ nondum natum est, non praescribitur. C. de an. excep. l. 1. §. nemo. & ff. quemad. ser. amit. si quis alia. vbi dr̄, q q̄diu paries non est, seruitus nō acquiritur: arg. contra, quia adhuc id qđ nōdū est, praescribitur. ff. de serui. vrba. praedi. si seruitus § futuro & ff. de seruit. rustic. praedio. Labeo. & vsufru. earum rerum quae vsu consu. c. omnium. Sol. verum est q tc q̄ nondum est, non pōt seruitus constitui. vt dicunt primae contra. potest tamen obligatio acquiri de ipsa constituenda, cum res fuerit in rerum natura: & sic intelliguntur contraria.
o ¶ *Denunciari.*] Et ita denūciari pōt etiam nōdum commissum. Bi. cau.

† Vide cō cilium Trid. sess. 24. de refor. matri. c. 3. & buldā tñ sublata est publicitatos su pra iit prę cedēti ca. ad audientiam. vn de intelliges quam vim hodie habeat sen tētia glossae hic in verbo, publicae honestatis.

1 Arg. de homi. significasti a. vitra medium. Idē And.

2 Dicebat Host. vbi ex confessione copulę firmatur matrimonium: credit ēt mulieri: secus vbi p illam non firmatur matrimoniū, sed tātum peccatū p bat. vt dixi hic sup ver. cōpula. dixi. Io. An.

3 Arg. ad hoc in l. si. ff. de ritu nup. ff. de spōsalib.

4 Scilicet ecclesiastici cum. concilium Tridenti. sess. 24. de sacramento matrimonij. ca. 20. & ...

† Malebrancae.

† Cap. 2. eo. ti. in 3. compil. Vide Dominicu Sotum supe ri. cap. citatum.

† Vide cō cilium Trid. sess. 24. de reforma. matrimonij. cap. 1. & concilium Lateran. sub Innocentio iij. c. 51.

5 Haec intelliget apertius, q antiq̄ decretale legeris.

6 Et per Gott. s. de coiuctu. cū olim. Io. And.

7 Si homo vendi tus est ubi codone, redhibito tria locum non hēt, cum venditio pfecta nō sit. Io. And.

8 Adde pscribitur caq. quae nata est. Io. And.

91.diſt.diaconi. & ff.de dã.infe.l.2. Immo vnus ſolus põt impedire m[illegible]imoniũ,c.ij.ex ꝑterea,2.& valet denũtiatio.ſ prĩa. nã ſtatim dñt malæ fi[illegible] poſſeſſores. ar.C.de rei vẽd ſi fondũ. & in m[illegible]imonio ꝯhendo.in qđ certius eſt,tenendũ eſt.ff de ri. nup.adoptiuus.§.1 in fi.& s tit.prox.iuuenis. Ad hãc denunciationẽ non admittitur niſi grauis & honeſta pſona s.ti.prox.cũ in tua. & qlibet tenet ad hanc denũciationẽ. j. de cog. ſpir. tua nos: & etiã admittunt qui denunciant famam s tit.proxi.cũ in tua & de auditu. 22.q.5. hoc vř ſine aliqua admonitione pmiſſa: qđ non fit in alijs denũciationibus 2 q 1. ſi peccauerit. & s de audi.nouit. & eſt ius cõe, qđ qlibet tenet & poteſt denũciare j.de clãd.deſpõ.cũ inhibitio.

¶ *Gloſſa ſeq.ſoluit contrarium, demum quærit, & ſoluit.*

a ¶ *Saluis exceptionibus.* Sic patet, ꝙ cũ variat modus agendi, põt opponi exceptiones omiſſę in primo iud cio. ſic s. de teſti.veniens,2. vnde nõ obſtat s de excep. paſtoralis. Io. Sed quę fuerunt hmõi exceptiones? Potest: ꝙ excipiebat vir, ꝙ accuſatores erant criminoſi,vel malæ famæ; vel forte dicebat,ꝙ admonitio nõ præceſſerat: ſed in iſto caſu non eſt neceſſe admonitionẽ pręcedere. Vel forte dicebat, non ſunt admittẽdi ad accuſandũ, tanq̃ ſuſpecti: qa ſpe ꝯtus nihil dixerũt, & erant pñtes qñ denũciatum fuerat matrimonium cõtrahendũ. j.qui ma.accuſ poſ. cũ in tua.

hendum. Ad denunciationẽ ergo legitime probãdã, terminũ aſsignamus, ſaluis exceptionib.[a] nõ ſolũ propoſitis, ſed etiã proponendis. ¶ Ne vero quicq̃ in puellã interim attentet, auctoritate Apoſt. interdicimus,[b] ne in negotio de nouo ꝓcedat vlterius, donec vel à denunciatione ceſſet, vel ea probata ordine iudiciario procedatur: Quòd ſi ꝯ interdictũ noſtrũ in pręiudiciũ ipſius aliquid fuerit attentatũ, id[†] irritum[c] eſſe decernimus, & viribus omnino carere.

¶ Idem epiſcopo Abbateñ.[†]

¶ *Si quis per verba de præſenti contrahit cum impubere, in qua ætatem malitia non ſupplet, intelligitur non matrimonium, ſed ſponſalia contraxiſſe, etiã ſi ſubarrhatio interceſſerit.*

CAP. XIIII.

TVę[1] nobis exhibitę literę cõtigebãt, ꝙ quidã filiam ſuã circiter xij annos habentẽ, cuidam nobili deſpõſauit, q ſubarrhauit[d] eandẽ, conſenſu mutuo accedente: & j. ¶ Quia vero

b ¶ *Interdicimus.*] ita ꝙ ſi per extorſionem vel violentiam quicquam fieret in præiudicium puellæ, ſiue in iudicio, ſiue extra,non præiudicaretur ei.

¶ *Gloſſa ſequens quærit, & ſoluit.*

c ¶ *Irritum.*] quo ad iudiciũ,quod mouetur in præiudicium ipſius ſimile s.de præb.inter cætera ictus eſſet ſi clauſula illa non apponatur: licet mãdet Papa aliquid fieri. s.de præb.dilectus,1.& c dilectus,2. Sed quid ſi cõtraherent matrimonium contra interdictum ꝯ Papæ,nũquid irritabitur matrimoniũ? Dico ꝙ non: ſed ſeparabuntur ad tempus s.de ſponſal. cum in Apoſtolica ;quouſque cognoſcatur de impedimento. j.de matrim contra.contra interdic.eccl ex litteris. & c.de muliere nam fortius eſt matrimonium quàm interdictum Papæ.

T *Væ nobis.*] Primo quæritur. ſecundo d. ſingulas reſponſio. ibi, *Quia vero* Abbas.

CASVS. Quidam filiam ſuam circiter xij annos hñtem, deſponſauit cuidã nobili,qui ſubarrhauit eandẽ per annuli immiſſionẽ,conſenſu mutuo accedente: poſtmodum puella ipſa fuit alteri copulata: Dubitatũ fuit, vtrum illa puella deberet remanere cum ſecundo: an deberet redire ad illũ,cui fuit primo deſponſata: Conſultus Papa riidet,ꝙ non conſtitit ei cuius ætatis eſſet puella, qñ cum primo viro extitit deſponſata, cu dicatur ꝙ circiter xij. annos habebat,vel vtrũ malitia ſuppleret ætatem: Dicit,ꝙ ſi puella nubilis non erat ætatis,cu viro extitit deſponſata,& malitia non ſuppleret ętatem,procul dubio inter eos non matrimonium, ſed ſponſalia fuerũt contracta, quamuis ab ipſo viro eadem puella fuerat ſubarrhata: & ita remanere debet cum ſecundo viro,cũ quo contraxit in ætate legitima. Nota,ꝙ malitia ſupplet ætatem circa matrimonium contrahendum. Item matrimonium contractum in ætate legitima, ſoluit ſponſalia in minori ętate contracta.

¶ *Glo.ſeq.tractat de multiplici ſubarrhatione, & ipſius effectu.*

d ¶ *Subarrhauit.*] ſic 26.q.2. ſi quis vxorem,& cap. ſeq. Et hæc ſubarrhatio[1] fit qñq; p immiſſionẽ annuli iuxta illud: Annulo ſuo ſubarrhauit me: qñq; p dationẽ aliarũ rerũ,vel aliorũ inſigniũ: & qñq; fit talis ſubarrhatio interueniẽte ꝯſenſu expreſſo,vt hic: qñq; ẽt non interueniente: ſed ſiue interueniat ſiue nõ, dũmodo cõſtet de ſubarrhatione, præſumit matrimoniũ,donec probetur cõtrariũ. arg 30.q.5 noſtrates & c fœminę.27.diſt. ꝙ interrogaſti. & s. de ſpõ.is qui. quia nihil intereſt an facto an verbo quis declaret voluntatẽ ſuã.43.diſt c.1.ibi,Paſtorẽ recta loqui timuiſſe, qd aliud eſt dicere,q̃ tergã tacẽdo præbuiſſe? vel ibi, veſtimenta ſacerdotis, qd aliud q̃ recta operа, &c. vbi de hoc ff. de leg.de quibus.[4] & s. de reg.c pen. arg.opti & ſi fiat a patre, præſumuntur ſponſalia, vt c.noſtrates. ſed inter ſponſos præſumitur matrimonium, vt hic in fine, niſi conſuetudo in contrarium eſſet. arg. s.de præſump.illud,

nobis cõſtare nõ potuit, cuius ætatis eſſet puella, cũ eidẽ viro extitit deſpõſata, cũ dicatur, ꝙ circiter[e] xij. annos habebat, vtrũ ne prudẽtia tũc in illa ſuppleret ętatẽ: Rñdemus, ꝙ ſi puella nubilis nõ[f] erat ętatis, cũ ſępefatus[†] vir deſponſauit eandẽ, & ętatem in ea prudentia[g] non ſupplebat, procul dubio inter eos non coniugiũ, ſed ſponſalia contracta fuerunt: q̃uis ab ipſo viro eadem fuerit ſubarrhata.[h]

TITVLVS III.

De clandeſtina[†] deſponſatione.

¶ Ex concilio Arelateñ.

¶ *Pro clandeſtino matrimonio non præſumitur, ſed illud allegantis incumbit onus probandi.*

CAP. I.

SI quis clã deſponſauerit aliquam, & mulier vel vir negat huiuſmodi deſpõſationem: Viro incumbit probatio.[i]

e ¶ *Circiter.*] Sic s. eod. continebatur. & c atteſtationes. Ad modicam quantitatem[5] refertur hæc dictio, circiter. & conſimiles: vt ff.de verb. ſign. hæc adiectio. B.

f ¶ *Nubilis.*] Nota nubilis ætas in viro eſt xiiij. ann. in fœmina xij. vt di xi s.eod.cap vbi. & ita ſi non fuit talis, non fuit matrimoniũ inter eos, ſed ſpõſalia tãtum, niſi malitia suppleret ætatem, vt j. ſequitur

¶ *Glo.ſeq dat ſimile in delictis.*

g ¶ *Prudentia.*] i.carnalis concupiſcẽtia ar.32.q 1. nõ in ſola alibi appellatur malitia s.eo.c de illis,2. ſic etiam in delictis doli capacitas ſupplet ætatem. j.de delic.pue pueris.& Inſt de obl quę ex delic.naſ.§.in ſumma,circa fin.& ff.ad l Aquil.ſed & ſi quacunque.§ 1.[6] C.ſi minor ſe maiorem dixerit. l 3.ſim 77.diſtin. monachus nouitius.& C.de his qui ve æta.impet.l.ij.

h ¶ *Subarrhata.*] & ita collige,ꝙ per ſubarrhationem contrahitur matrimonium verum vel præſumptum,vt dixi in prin. niſi ætas repugnet,vt hic patet.& eſt hic arg.[7] manifeſtum, ꝙ ſi minor in contrahendo vtatur verbis pertinentib ad matrimonium contrahendum, contrahit ſponſalia.

DE CLANDEST. DESPONSATIONE.

¶ *Quia matrimonia & ſponſalia quandoque contrahuntur palam, quandoque clandeſtine: ideo poſt generales rubricas præcedentes ſubiicit iſtam rubricam ſpecialem de clandeſt.deſpon. Nam quandoque puellæ ſubducuntur ad contrahendum clam parentibus: & quia de tali matrimonio poſſet dubitari,ideo,&c.*

De hac ma eria vide 30.q.5. per totum. & 3.q.4 cap.conſanguineorum.& non reperitur alibi Ber.

S *I quis.*] Hoc dicit ſm cõem intellectum: ei qui aſſerit matrimoniũ, incũbit probatio. Primo ponitur thema. Secundo determinatio.ibi, *Viro.* Abb.

CASVS. Si aliquis occulte deſpõſauerit aliquã mulierem, & ipſe eam petat poſtmodum in vxorem, & ipſa neget deſponſationem, vir debet hoc probare: & econuerſo ſi vir hoc negauerit, mulier probare debet, aliàs abſoluentur vterque. Nota ꝙ quando negatur matrimonium clandeſtine contractum, ei qui ſtat pro matrimonio, incumbit probatio.

¶ *Glo ſeq.ab initio dat tres ſol. & primam reprobat, quæ fuit Ala.*

i ¶ *Viro incumbit probatio.*] quia caput eſt mulieris. 32. q.4. non mœchaberis. 33.q.5. cum caput. & q.1. ſi quis vxorem. hoc dixit R. Ex hac littera innuitur, ꝙ ſiue vir neget deſponſationem ſiue mulier, ſemper viro incũbit probatio. ſed hoc non vř, quia negantis factum nulla eſt probatio. 6.q.5.accuſatores.

Margin notes:

† Illud

† Abbateñ.

† Alberta deñ.

† Alberteñ.

† Abbatadeñ.

† Cap. 2. eod.tit.in 3.compil.

Et de intellectu ꝯ Præpoſ & alios vide Couarru. I epitome li. 4. decr. par.1.c 4. §.2. nu.2.

[1] Subaudi, vel nõ admiſſæ: vel eſt hoc ſpãle pp periculũ animæ, ſm Hoſtienſ. Io.And.

a] Ambigua eſt qđ cũ multipliciter intelligi poſſit Papæ interdictũ: pro intellectu ergo videto hic præ alijs Præpoſit. & omnino Hẽricũ Boich in c quanto. s. de conſue. vbi latè explicat hunc articulum.

[1] Quid ſit arrha, vide ꝑ Palaciũ Rubiũ in rub. de don.inter vi.& vxo. §.2.

† ſæpepræfatus

† ſæpedictus

4 Vide de re iud. tenor. ſuper 3.ij.Ioan. And.

[†] Clãdeſtinas deſpõſatiões & ꝯiugia nouiſſime irrita fecit & annullauit ꝯcilium Trid. ſeſſ. 24 de reform. matr. c 1. vnde ceſſant de hac re veterũ alterc atiões interpretũ.

5 Trium dierum, ſm Hoſt. Io. And.

6 Sicut impubes tenet factũ, ita & Aquilię, ſi ſit capax iniuriæ. Ioan. And.

7 Immo caſus ſm Phi quod et mihi videtur. Io. And.

¶ Alexander iij. Beluacen. epo.

¶ *Qui matrimonium clandestine contraxerunt, altero negante vel vtroque, non apparente legitima exinde probatione, simul cohabitare ab ecclesia non compelluntur: & si illud publicauerint, tanquam in conspectu ecclesiæ factum comprobabitur: nisi rationabilis causa subsit, qua impediat. hoc dicit, littera inhærendo.*

CAP. II.

QVod[i] nobis: & ĩ. ¶ Si matrimonia ita occulte ɔ̃hunt ur, q̃ exinde legitima probatio non appareat: ij, qui ea cõtrahunt, ab ecclesia nõ sunt aliquatenus compellendi. a Verũ si personæ cõtrahentiũ hoc voluerint publicare, nisi rõnabilis causa[b] ĩpediat, ab ecclesia recipiẽda sunt, & comprobanda, tanq̃ à principio[c] in ecclesiç conspectu contracta.

¶ Innoc. iij. in concilio generali.†

¶ *Cum matrimonia sunt contrahenda, debent per presbyteros in ecclesia edicta proponi, assignato termino, infra quem, qui voluerit impedire, impedimentũ opponat: & si probabilis coniectura fuerit de impedimẽto, interdicatur matrimoniũ, donec de hoc cognoscatur. hoc primo vsque ad §. si quis.*

CAP. III.

CVm[†] inhibitio copulç cõiugalis sit in vltimis trib' gradib. reuocata,[d] cã in alijs volumus districte seruari. Vnde prçdecessorum[e] nostrorũ vestigijs inhærendo, clãdestina[f] ɔiugia penitus inhibemus: ꝓhibentes[g] ẽt, ne quis sacerdos talib. interesse p̃sumat. Quare specialẽ quorundã locorum consuetudinẽ ad alia gñaliter prorogãdo: Statuimus, vt cum matrimonia fuerint ɔ̃henda, in ecclesijs ꝑ p̃sbyteros publice proponant,† cõpetenti termino p̃finito: vt infra illũ qui voluerit,[h] & valuerit, legitimũ impedimentũ opponat: & ipsi presbyteri nihilominus inuestigent, vtrũ aliquod impedimentũ obsistat. Cum aũt apparuerit probabilis[i] coniec-

sitor §. vlt. & ĩ. de elec. bona. 1. & ei qui dicit, non qui negat, incũbit probatio. ff. de proba. ei qui. Dixit Ala. q̃ viro incũbit probatio, vbi ipse negat clãdestine ductã esse vxorẽ: quia potius negat ius q̃ factum: & qui ius negat, probare debet ff. de prob. ab ea parte. sed ille intellectus nõ placet: q̃a ex quo publice p̃fitet factũ coram ecclesia, approbat m̃rimonium ĩ. c. prox. Dixit Tanc. q̃ legit f̃m q̃ dixit Gratianus, 32. q. 7. c. q̃ ꝓposuisti. §. sed illud Ambrosij. vt vir dicat hic à virtute, vel à virilitate, q̃a stat ꝓ matrimonio, & nõ à sexu: & mulier à mollitie mẽtis Et dic. viro, i. q̃ stat ꝓ m̃rimonio. vel dicas q̃ cap. legit cũ reduplicatione l̃ræ hoc modo: si qs clã despõsauerit aliquam, & mulier negat despõsationẽ, viro incumbit probatio: & si vir negat despõsationẽ, mulieri incũbit ꝓbatio: & ideo nõ resumpsit expresse: quia idẽ iudiciũ est de muliere q̃ de viro. sic 32. q. 7 Apostolus. & hoc verũ est. & sic seruatur: si vir negat matrimoniũ, mulieri incũbit probatio, & econuerso.

† Cap. 5. eod tit in 1 cõpil. & post cõcilium Later. sub Alex. iij. par. 50. cap. 17. Et quantũ sit hodie huic decre derogatũ, vide in concil. Tridẽ. initio tit. citatum.

QVod nobis.] De matrimonio occulto non iudicat ecclesia, approbat tamen illud publicare uolentes. Et habet duo dicta. Secundũ: ibi, *Verum*. Abbas.

‡. Scilicet Lateranẽ. c. 51.

CASVS Aliqui cõtrahũt matrimoniũ occulte, ita q̃ aliqua probatio fieri non põt: Quæritur, q̃d iuris sit? dr̃, q̃ non sunt ab ecclesia aliquatenus compellendi, si alter negauerit: verumtñ si illi hoc voluerint publicare, ab ecclesia talia matrimonia recipienda sunt & comprobanda, tanquam si à principio in conspectu ecclesiæ contracta fuissent: nisi aliqua rationabilis causa impediat No. q̃ etiam contrahentes nõ sunt cõpellendi cohabitare. Item viro & mulieri creditur de matrimonio. itẽ matrimonium quod ab initio ab ecclesia nõ valebat, ex postfacto valet, & tunc filij reputantur legitimi.

a ¶ *Compellendi*] Si alter vel vterq; negauerit se cõtraxisse, nõ debent cõpelli vt simul maneant, ex quo non probatur, quia ecclesia non iudicat de occultis. 32. dist. erubescant. & 32. q. 5. Christiana. & hic immo potius sunt abinuicem separandi, quia contubernia, vel stupra præsumuntur. 35. q. 5. c. 1. Bern.

b ¶ *Rationabilis causa.*] puta consanguinitatis 32 q. 5. horrendus. 35 q. 3. contradicimus. vel affinitas, vel aliud. ĩ. de eo qui cogno. consang. vxo. suæ. super eo.

¶ *Gl. seq. arg. alleg. vnum cap. in contrarium allegat duo, & soluit.*

c ¶ *A principio*] Arg. quod ab initio non valebat, tractu temporis conualescit ĩ. de elec. q̃ sicut. §. si autem. Arg. contra ĩ. de elect. dudum, 1. vbi de hoc. ĩ. de censib. scientes. sed hoc in principio valebat quo ad Deum, licet non quo ad ecclesiam: sed nunc primo declaratur. sic ĩ. de frig. & male. fraternitatis, in fi. sim ff. si cer. vend. sicut autem, §. sed si quæritur. ff. de acquir. re. dom. adeo, § cum quis, in hac.

CVm inhibitio copulæ coniugalis.] Habet multa dicta, & diuisio patet ꝑ §§ licet possit alijs modis diuidi. Abb. Sicul.

CASVS. Prohibitio coniugalis copulæ in tribus gradibus vltimis reuocata est per idem concilium, ĩ. de consang. & affinit. non debet. & ideo Papa eam districte præcipit obseruari: Vnde inhærendo vestigijs prædecessorum suorum omnino prohibet coniugia clandestina siue occulta, præcipiens, vt nullus sacerdos talibus nuptijs interesse præsumat. statuens generaliter, vt cum matrimonia fuerint contrahenda: in ecclesijs publice proponantur per presbyteros, termino competenti statuto: vt infra illum terminum qui voluerit, & valuerit, legitimum impedimentum opponat: & si presbyteri per se nihilominus inuestigent, vtrum aliquod impedimentũ obsistat: Si autem aliquod rationabile obiectũ fuerit ĩ copulam cõtrahendam, ɔ̃tractus interdicat expresse donec impedimentũ probet: Si quis aũt hmõi matrimonia clãdestina, vel aliter prohibita inire p̃sumpserit in gradu prohibito, etiã ignorãter, soboles de tali coniunctione suscepta illegitima sit, nullũ habitura subsidiũ de paterna ignorantia, cũ ipsi taliter cõtrahendo potius affectent ignorantiã, q̃ scientiam impedimẽti. & eodẽ modo filij illegitimi erũt, si ambo parẽtes sciant impedimentũ, & cõtrahũt cõtra omnino interdictũ: Si vero parochialis sacerdos tales coniunctiones prohibere cõtempserit, aut interesse præsumpserit, ꝑ triennium ab officio suspendatur, & illis, qui cõtrahunt contra hmõi formã ẽt in gradu concesso, pœna imponat condigna: Et qui malitiose ad impediẽdam copulã legitimã, impedimẽtum obiecerit, similiter puniatur. No. q̃ clãdestina matrimonia prohibent. Itẽ qui contrahunt contra formã expressam in illa decre. tali, filij eorum illegitimi erunt, & pœna ignorantia eos nõ excusat. Item qui potest scire, & non scit, idẽ est ac si sciret. Itẽ ecclesia opinio non excusat Itẽ punitur sacerdos qui clãdestina matrimonia nõ ꝓhibet, aut qui eis interest. Itẽ punit qui facit cõtra canones. Itẽ puniuntur cõtrahẽtes contra formã istam, etiã in gradu concesso. Item punitur qui malitiose impedimẽtum opponit ad impediendum legitimam copulam.

† Cap. vnico, titu de clandestino matrimonio, in 4. compil.

‡ Concor. concil. Trid. de. sess. 24. de refor. matri. c. 1. §. cui malo. vbi fit mẽtio huius decreti.

† proponatur

d ¶ *Reuocata*] per illã constitutionem ĩ. de cõsan. non debet.

e ¶ *Prædecessorum*] ĩ eo. cap. prox. & 30 q. 5. c. 1. Ber.

f ¶ *Clandestina*] Dicitur clandestinum matrimonium tribus modis. [1] Vno modo cum non habentur testes. s. cap. prox. Secundo cum non fit cum solemnitate. 30. q. 5. aliter. Tertio dicitur clandestinum quod fit contra tenorem huius constitutionis, videlicet non præmissa denunciatione; tenet tamen quo ad ecclesiam, [2] sed filij nati inde detecto impedimento illegitimi erunt, vt infra sequitur.

1 Adde de hoc gl. in § sexuum quoq; in ff. postea. Institu. de nup. & in gl. i. ver. illicitas. ibidem.

g ¶ *Quarundam locorum*] vt ĩ qui matrim. accus. possunt, cum in tua. & ĩ. de spons. cum in tua.

h ¶ *Voluerit.*] quasi publicum crimen videtur: quia quilibet admittitur, immo quilibet tenetur saltem denunciare. ĩ. de cogna. spiri. tua. & s. de sponsal. cum in tua. vbi etiam de hoc. consanguinei tamen potius admittuntur q̃ extranei. 35. q. 6. cap. 1. Sed pone matrimonium contractum est nulla præmissa tali denunciatione, aliquibus præsentib. quando contrahitur, & scientib. impedimentũ, & nihil obijcientibus; nunquid isti debent admitti postea ad accusandum vel ad testificandũ contra illud matrimonium in vita vel etiam post mortem? Videtur q̃ non: quia qui sciuit, certiorari non debuit. ff. de act. emp. & vendi. l. 1. in fi. quia denunciatio non fit nisi propter ignorantes: itẽ licet contrahentes non fuerint in culpa: tñ scientes impedimentum fuerunt in dolo, & dolus prçponderat culpæ. ff. ad l. Aquil. item Mela in prin. & ex quo tacitum est publice non admittitur contradictor 8. q. 3. licet quare isti quibus videntibus & scientibus impedimentum, matrimonium contractum est, non debent amplius admitti: quia non videntur carere suspicione. Qui ergo debeant admitti post denunciationem, dicitur ĩ. qui matr. accus. poss. vel non. cum in tua post mortem etiam admittitur accusatio, propter bona ĩ qui fil. sint legi. causam. C. ne de statu defun. quamuis.

2 Hodie nõ, per cõcilũ Trid. sæpe hic citatum.

i ¶ *Probabilis coniectura.*] No. q̃ probabilis causa impedit matrimonium

trimonium contrahendum ſ. de ſponſ. præterea. & c. cum in tua & ỹ. de conſang. & affi. ſuper eo.

a ❡ *Clandeſtina.*] ſcilicet, non præmiſſa denunciatione: vt dictum eſt ſupra. Ber.

b ❡ *Interdicta.*] poſt cauſam probabilē allegatā, nec finitam.

c ❡ *De tali.*] ſ. clandeſtina uel interdicta.

❡ *Gl. ſeq. quærit, ponit opi. quam reprobat.*

d ❡ *Si ambo parentes.*] Et ideo nō prodeſt opinio eccleſię, ſi ambo parētes ſciāt impedimētū, quin ſint filij illegitimi. Sed quid ſi unus ſcit, & alter neſcit? dixit Hu. & Lau. q̃ quantum ad ſciētem ſunt illegitimi, quātum ad ignorātem legitimi. arg. C. de inceſt. nup. qui cōtra. qđ non credo: immo legitimi ſunt. ỹ. qui fil. ſint legiti. ex tenore. monſtrū n. eſſet ſi aliqs eſſet partim legitimus, & partim illegitimus, ſicut q̃ aliqs eſſet partim ſeruus & partim liber. ff de ſta. lib. ſi duobus. & hoc innuitur, cum dicit, ambo parentes.

† Et Accurtius in l. qui contra ỹ. alle. ❡ lex non contradicit, ſi ponderes. Io. And.

† Vide cōcil. Tridē. de refor. matr. c. 5. & Clem. unicā, de conſan. & affin.

e ❡ *Tales.*] ſ. poſt allegatum impedimentum.

❡ *Glo. ſeq. nō cauſam reddit, & arguit.*

f ❡ *Pœnitentia.*] Nota q̃ puniūtur cōtrahētes, & tn̄ nullū ſubeſt impedimentū. ſed illud ideo fit, qa cōtrahunt cōtra interdictū eccleſiæ, & ſi puniunt nō pp impedimētum, ſed quia mādatum eccleſiæ contēnunt ỹ. de mat. cōtrac. cō inter. eccl. c. 1. mandatū. n. iudicis contemni non debet, ut ibi. & ff. ne quid in loco pub. l. ult. & ita eſt arg. q̃ iudex poteſt punire illū, qui uenire ad eius citationē contēnit. ff ſi quis in ius uoc. nō ierit. l. 2. ēt ſi ius non habeat actor.

† Antiqui allegabāt ff. de libe. cau. duobus & melius facit. Io. And.

g ❡ *Malitioſe.*] Qui enim calumnioſe denunciat, punitur: ut hic dicit & hæc pœna arbitrio iudicis cōmittitur. ſ. de offi. deleg. de cauſis. tamen clericus qui calumnioſe denunciat, ab officio & beneficio ſuſpenditur. ỹ. de calum. cap. 2.

ctura cō copulā cōhendam, cōctus iterdicat exiſſe, donec qđ fieri debeat ſup eo, manifeſtis cōſtiterit documētis.

❡ *Si in gradu prohibito matrimonium clandeſtine, vel contra interdictum de quo ſupra, contractum fuerit, etiam per ignorantes de impedimento, nati ex illo matrimonio ſunt illegitimi. Idem eſt ſi ambo parentes ſciunt impedimentum matrimonij, licet in conſpectu eccleſia contrahant. h. d. vſque ad § ſane. Abbas.*

❡ Si † quis vero hmōi clādeſtina, a vel interdicta b cōiugia inire pſumpſerit, in gradu ꝓhibito ēt ignorāter, ſoboles de tali c cōiūctione ſuſcepta, ꝓrſus illegitima cenſeaī, de parētum ignorantia nullū habitura ſubſidiū: cū illi taliter cōtrahēdo nō expertes ſcientię, vel ſaltē affectatores ignorātię videanī: Pari modo ꝓles illegitima cēſeatur, ſi ambo d parētes impedimentū ſciētes legitimū, ꝓter omne interdictū, etiam in conſpectu eccleſiæ contrahere pręſumpſerunt.

❡ *Sacerdos, qui contempſerit prohibere matrimonia interdicta, et quilibet clericus etiā regularis, qui interfuit, per triennium à beneficio ſuſpenduntur, & ſi culpa exegerit, etiā grauius puniuntur: ipſi ēt contrahentes contra hoc c. etiā aliàs licite puniendi ſunt: & idem in calumnioſe denunciantibus. hoc dicit vſque ad fin. Abb.*

❡ Sane ſi parochialis ſacerdos tales e cōiūctiones ꝓhibere cōtēpſerit, aut quilibet ēt regularis, qui eis pręſumpſerit intereſſe, p triēniū ab officio ſuſpēdatur, grauius puniendus, ſi culpę qualitas poſtulauerit. Sed his, q taliter pſumpſerint, ēt in gradu conceſſo copulari, cōdigna pnia f iniungatur. Si quis aūt ad impediēdā legitimā copulā, malitioſe g impedimentū obiecerit, canonicam non effugiet vltionem.

TITVLVS IIII.

De ſponſa duorum.

❡ Auguſtinus: de fide pactionis & conſenſus.

❡ *Contrahens ſucceſsiue per verba de præſenti cum duabus, tenetur adhærere primæ: Si autem primo contraxit per verba de futuro, ſecundo per verba de præſenti, adhærebit ſecundæ.*

CAP. I.

Duobus † modis dr̄ fides, pactiōis, h & cōſenſus. Si aliqs alicui mulieri fidē fecerit pactionis, nō debet i aliam † ducere: ſi aliā duxerit, pęnitentiam debet agere de fide mentita: maneat tn̄ cum illa, quā duxit. Non. n. reſcindi debet tm̄ ſacr̄m. k Si autem fecerit fidem conſenſus, non licet ei aliam ducere: ſi autem duxerit, dimittet ipſam, & adhęrebit priori. l ❡ Eſt autē m fides pactionis, qñ aliquis promittit alicui fidē, q̃ eam ducet, ſi permiſerit n eū rē ſecum habere, vel etiā pro conſenſu. ❡ Fides autē conſenſus eſt, quando & ſi non ſtringit o manum, corde tñ & ore conſentit ducere, & mutuo ſe concedunt vnus alij, & mutuo ſe ſuſcipiunt.

DE SPONSA duorum.

❡ *Supra viſum eſt de duobus ſponſ. ſp. ...uris, ſ. manifeſtis & etiam teſtibus: ſed quia quandoque quis contrahit ſucceſſiue circa ſponſalia cum diuerſis mulieribus, & poſſet dubitari quæ prævaleant: ideo poſt præcede. ru. ſubiicit iſtam. Abbas.*

De hac materia tractatur 27. q. 2. habito & c. uit. cætera dic vt ſupra de ſponſalibus.

Duobus.] Habetur hoc cap. pro palea 27. q. 2. c. duobus. Et ſecundum Hoſt. & bene. Iſtud cap. idem dicit in effectu cum cap. pen. & c. ſicut. ſ. de ſponſ. Duæ ſunt partes. Secunda ibi, *Si autem.* & ſecunda ſubdiuiditur. Secunda ibi, *Fides.* Abbas Siculus.

CASVS. Auguſtinus in cap. iſto oſtendit, q̃ fides coniugalis cōtractus duplex eſt: Eſt n. fides pactionis, & fides conſenſus: & ſi aliquis dedit alicui mulieri fidē pactionis, nō debet aliā ducere: ſi autē duxerit, ualet: ſed agat pœnam de fide mentita. Si aūt fidem conſenſus, non debet aliam ducere: & ſi duxerit, dimittat illam, & adhærebit priori. Eſt aūt fides pactionis, qñ aliquis promittit alicui mulieri q̃ eam ducet, ſi permiſerit rem ſecū habere, uel ēt pro conſenſu. Fides autē conſenſus, qñ per mutuum conſenſum de pñti ad inuicem cōſentiunt: & mutuo ſe ſuſcipiūt. No. q̃ duobus modis eſt fides, pactionis ſ. & conſenſus. Item adueniente fortiori uinculo rūpitur minus forte. Item poſt ſpōſalia de pñti non debet quis cōtrahere: & ſi contrahat, debet redire ad primā.

h ❡ *Pactionis.*] Hoc eſt dicere: una eſt fides deſponſationis de futuro, & altera conſenſus de præſenti.

† maliſtioſum

i ❡ *Non debet.*] Tñ ſi duxerit, tenet mr̄imoniū, & agat pœnitentiam de fide mentita, ut hic dr̄, & ſ. de ſponſal. ſi inter, in ſi. forſitan trium annorum. 27 diſt. ſi uir.

† In B Auguſt. libris hæc nondum inuenit Antoniꝰ Auguſtinus.

k ❡ *Sacramentum.*] De iſto ſacramento habes ſ. de bigam. debitum q̃ diſſolui non debet per ſponſalia, quæ ſunt minus uinculum. arg. ff de fideiuſſ. ſi debitori, 2.

† Cap. 1. eod. tit. in 1. compil. Vide Ioā. Maioris, li. 4 ſentē. diſt. 27. q. 5. & ibidē Sotū q. 2. art. 4 uer. tertiū dubium eſt.

l ❡ *Priori.*] vxori, non obſtante aliqua conſuetudine in contrarium. ỹ. eod. cap. ult.

m ❡ *Eſt autē.*] Exponit qđ dixerat in principio.

❡ *Gl. ſeq. fortificat textum per locum à diuiſione: demum ponit tres lecturas.*

n ❡ *Si permiſerit.*] Si de fornicario coitu intelligas, conditio turpis eſt: & ideo pro non adiecta debet haberi ỹ. tit. prox. & cap. ult. vnde ſi poſtea rem ſecum habuerit, ſtatim eſt matrimonium. ỹ. titu. proxi. de illis. & c. per tuas. ſi de legitimo intelligas, multo fortius tenet matrimonium, ſi coitus ſubſequatur: potius n. vr̄ hortatio, q̃ permittat ei rem ſecum habere: ſim. ff de tute. muto. §. ſub cōditione. Ala. dixit, q̃ illud, ſi, non tenetur cōditionaliter, ſed cauſatiue: qa in omni matrimonio hæc cauſa, ſ. carnalis copula, debet interuenire, ſaltē quo ad propoſitum, 27. q. 2. c. beata Maria. Et exponit ſi permiſerit, i. quia permiſerit ſim. ſ. de elec. ſignificaſti. in uerbo, ſi diligis me. Laur. dixit q̃ per hoc quod dixit, ſi permiſerit, &c. notat conditionalem fidem pactionis per hoc quod ſequitur, uel etiam pro conſenſu, notat ſimpliciē & abſolutā fidem pactionis, uel per utrūq; notatur conditio. Vel poteſt dici, q̃ per hoc notatur, q̃ fides pactionis id eſt ſponſalia ſub conditione contracta, duobus modis tranſit in fidem conſenſus, id eſt, in matrimonium de præſenti, ſcilicet per carnalem copulam, uel per conſenſum de præſenti, ut ỹ. tit. proxi. de illis & cap. per tuas.

† Aliàs ita aliā ducere vxorē

† Vel arbitrantium. 26. q. 7. tēpora. ſm Ant. ... Io. And.

† Contra hoc ſepas, nec putes nō eſſe verū mr̄imoniū abſq; carnali copula, qđ eſſet falſum ut recte explicat Sotus lib. 4. ſent. diſtin. 26. q. 2. art. 4.

o ❡ *Et ſi non ſtringit manum.*] Forte per annuli immiſſionem. 30. q. 5. fœminæ. Cum enim ſtringit manum, ſignum dilectionis eſt. vel forte alludit conſuetudini alicuius loci. Ber.

Accepiſti.

A *Ccepisti.*] Alteri desponsatam ducens in vxorem, & cognoscens, nunquam in vxorem eam habere potest. hoc dicit secundum vnum intellectum: sed clarius hoc videtur in cap. si de eo qui duxit in matrimonium. Abb Siculus.

Si aliquis ꝯxerit cū aliqua, quæ sit alteri desponsata per verba de pñti, illam dimittat: quia eius uxor esse nō potest, & xl. dies pœniteat. Nota, ꝙ ab initio non valet, tractu téporis non conualescit.

a *Desponsatam.*] per verba de præsenti, vt s. cap. proxi.

Glossa sequens arg. alleg. quatuor iura, & duo in contrarium.

b *Nunquam potest tibi*] Arg. quod ab initio non valet, tractu téporis non conualescit sic s. de elec. auditis. & c. dudum & arg. 16 q 3 placuit, §. potest verlic ꝙ si priuatus. & ff de reg. iur l penult. Arg. cōtra s. tit. prox c 2. & s. de elec quod sicut.

c *Carinam.*] Vulgare est Italicorū, & dicitur carina, à carētia hominum, vel etiam cibariorum: nam illis xl. diebus includuntur in aliquo loco secreto iuxta ecclesiam, vbi nō habent consortium hominum. Ber

Licet pater.] Summat vt in rubro: sed clarius hoc habetur in c. si. & pen s. de spon. Et diuiditur in quatuor partes. Primo ponit decisa consultatio. Secundo respōsio. ibi, *Consultationi.* Tertio alterius dubij solutio: ibi. *Et si nupserit.* Quarto obstaculi remotio: ibi, *Quamuis.* Abb Siculus.

CASVS. Dr in hoc ca. ꝙ si aliquis ꝯxerit cū aliqua per verba de pñti, dicendo sic: recipio te in meam. & illa, recipio te in m. ē (etiam si non iurauerint) nō possunt ad alia matrimonia conuolare. & si fecerint, separari debent a secundis. & ad primū matrimoniū redire, quamuis carnalis copula sit secuta. Idem habes s. de sponsa si inter. Nota ꝙ sponsalia de præsenti matrimonia sunt, vnde postea dissolui non possunt.

d *Præter.*] quod dicitur hic habuisti s. de spon. si inter.

e *Iudicatum*] Consuetudo fuit olim in Mutinen. ciuitate, sed illa correcta est j. eo. cap. vlt. Ber.

*Ita in antiqua, vt est impressum. sed restituendū ita: ex Burchardo lib. 19. c. 5. tit. de fornicatione, §. accepisti illā tibi & ca. 2. eo. ti. in 1. compil.

† Carenā † Carente nā. Cōtius in margine.

Carina vox ē corrupta, de ducta potius a qdragesima siue quadragena, quā ab hominum vel cibariorū carētia, vt hic putat Ber. & añ ipsū Tanc

† Cap. 3. eod. tit. in 1. cōpil & post e. cōcilium Lateran. par. 6. cap 8. Vide Sotū li. 4. sent. dist. 27. §. 1. art. 3

† expsso

Vide cōment. in Di recto. In. quitiori b. 2 sess. 31 E. te n p multos. atque Mel. Cano. tē Ca nu l b 6. cap. 8. de locis theolog.

Ex Brocardo lib. 30.

Ponit pœnitentiam illius, qui alterius sponsam de præsenti sibi accepit in vxorem: nec vnquam in vxorem eam habere potest. hoc dicit iuxta litteram.

CAP. II.

A Ccepisti illā in vxorem tibi, quā alter sibi desponsatā a habuerat, dimitte illā: quia nunq̄ b pōt tibi fieri legitima: & xl. dies in pane & aqua (q̄d carinā c † vocant) cum septē sequentibus annis pœniteas.

Alexander tertius Salernitano archiepiscopo.

Spōsalia de p̄senti non soluuntur per sequens matrimoniū, etiā carnali copula consummatum.

CAP. III.

L Icet † pter d solitū: &c. j. Cōsultationi tuæ taliter rñdemus, ꝙ si inter virū & mulierē legitimus cōsensus interueniat de pñti, ita quidé, ꝙ vnus alterū in suum mutuo cōsensu, verbis consuetis expsso † recipiat, vtroque dicente: Ego accipio te in meā: &, ego accipio te in meū: siue sit iurām interpositū, siue non: nō licet mulieri alij nubere: Et si nupserit, etiā si carnalis copula sit secuta, ab eo separari debet, & vt ad primum redeat, ecclesiastica districtione compelli: Quāuis † aliter à quibusdā pdecessoribꝰ nostris sit aliquando iudicatum, e

Vas.] Diuiditur. Primo ponitur thema. Secundo præcipit fieri interdictum: ibi, *Hoc arbitramur.* Tertio dicit quid iuris, si violetur: ibi, *Et si contra.* Abbas Siculus.

CASVS. Aliquis coram suo iudice petit aliquam in vxorem; vel aliqua petit aliquem in virum, quem dicit in eā consensisse per consensum mutuum de præsenti: Ille appellat ad sedem Apostolicam; & appellatione pendente ante causæ cognitionem, siue ante sententiam, aliam duxit in vxorem: quæritur quid iuris? Respondet Papa, si aliquis ammodo in tali casu duxerit appellandum, iudex interdicat ei publice, ne ante decisionem causæ cum alia contrahat: quod si fecerit, matrimonium tam præsumptuose contractum debeat irritare & separare abinuicem vsque ad decisionem causæ. Nota ꝙ pendente appellatione nihil est innouandum. Item qui contrahit contra interdictum ecclesiæ debet separari ab illa, quousque cognoscatur de impedimento.

f *Ante decisionem.*] Appellatione enim pendente nihil innouari debet. 2. q. 6. c. post appellationem, §. appellatione. & ff. nihil inno. appell. pend. l. 1.

Glo. seq. alleg. septem concor. in contrarium alleg. rubr. de matrimonio contracto, soluit distinguendo.

Idem Genuen. † archiepo.

Et qui appellat in cā matrimoniali, interdicēdū est, ne aliud matrimoniū cōtrahat lite pendente: & si contraxerit, debet separari.

CAP. IIII.

T Va † fraternitas nos ꝯsuluit: &c. j. De his vero, qui corā te sup despōsatione facta p cōsensum mutuū de pñti, ꝯtrouersia mouet, & appellatione pendente, quam ante sniam vel cognitionē causę, ad sedē Apostol. interponunt, accipiunt alias in vxores: Hoc arbitramur agendū, vt si ammodo in tali casu duxerint appellandum, eis in ecclesia publice interdicas, ne añ decisionē f causę, aliud ꝯhant matrimonium. Et si † contra interdictum ecclesię publice factū venire psumpserint, matrimoniū tam præsumptuose ꝯtractum poteris g irritare.

g *Poteris irritare.*] sim. s de desponsa. impub. ad dissoluendum, in fi. Ex quibus colligitur, ꝙ matrimonium cōtra interdictum ecclesiæ contractū sit omnino dirimendum, vt 35. q. 3. contradicimus. & 33 quæst 4. nō oportet, 2. & 10 dist. iudices & C. de legi. non dubium. & 25. q 2. imperiali. & C qui pro sua iurisd. l. vnica. Arg. contra j. de ma. cōtrac. p inter. ecc c. 1. & 2. & 3. Sol. cum matrimoniū interdr ab ecclesia, aut causa prohibitionis est perpetua, aut téporalis. Si est perpetua, separantur a cohabitatione quousq; cognoscatur de impedimento, quo probato separantur ex toto, lata sententia diuortij iuxta cōt. j. de matrim. contracto contra interdic. eccle. de muliere. & sic intelligitur c. contradicimus. & c vides. & l non dubiū. & sic intellige quod dicit hic, & c ad dissoluendū. quo non probato remanebūt simul: Si vero causa prohibitionis fuerit temporalis puta tempus in quo matrimoniū prohibetur cōtrahi propter reuerentiam diei: vel consensus de futuro cum alio: tunc nō debebent separari, sed pœnitentia debet eis imponi: quia cōtra interdictum ecclesiæ hoc fecerunt j. de matri. contra. contra inter. eccl c. 2. tamen ne mandatum iudicis contemptibile videatur, si vult. potest eos ad tépus separare. & sic intelligitur cap non oportet. & j. de matr. cotrac contra inter. eccl. c. 1. Interdictū enim ecclesię nō est tantæ efficaciæ, vt separetur matrimonium contra illud contractum: nisi subsit causa perpetua: tamen pœnitentia debet semper imponi, siue causa sit perpetua siue non, propter contemptum ecclesiæ, vt patet per iura prędicta j. de matrim. contra. contra interdi. eccl per totum & s. tit. proxi. c. 3.

CAP. V.

T Vas † dudū: &c. j. De consuetudine, q diu in Mutiñ. obtinuit ciuitate, vt si quis iuraret se aliquā ducturū, & citra carnis copulā desponsasset, si cōsequenter desponsasset aliam, & etiam

Vas.] Diuiditur in duas partes. In prima ponitur consultatio. in secunda responsio: ibi, *Nos.* Abbas.

CASVS. Olim obtinuit consuetudo in ecclesia Mutiñ. vt si quis aliquā desponsasset per verba de præsenti, & ante carnalem copulam aliam accipiat & cognoscat: illa sibi adiudicabitur, quam primo cognouerat: quia vero turpis est omnis pars, quæ suo non congruit vniuerso, & ecclesia Mutiñ. tenere debet humiliter & seruare, quod Romana Ecclesia & sua metropolis seruat, præcipit Papa, vt ecclesia Mutiñ. in matrimonijs contrahendis illud obseruet, vt postquam inter personas legitimas, consensus legitimus interuenerit de præsenti, si postea cum alijs de facto contrahant, quod prius de iure factum fuerat, non poterat irritari Nota ꝙ turpis est pars, quæ suo non congruit vniuerso. Item quod Romana Ecclesia & sua metropolis seruat, subditi seruare debent. Item carnalis copula, non facit matrimonium, sed consensus.

a Ianuen. sed idem est.

† Cap. 7. eod. tit. in 1. cōpil. & post ꝯcil. Later. parte 50. c. 41. Et cū appellatur in causis ecclesiasticis, q d obseruari debeat, vide ꝯcil. Trid. sessio. 24. de refor. cap. 20.

Aliàs ita: & si ꝯ interdictum ecclesię facta publice factū, &c.

Cap. vnd co, eo tit. in 3. compil.

† In oībus manuscr. ita: vt si quis iuraret alij, & citra carnis copula, &c. illa n duo verba: se ducturū. neq̄ apparent in antiquis.

† Secūda Tanc. & Vincē. Hostié. ide dicés vtebat alijs vbis, s. ꝙ aut matrimonia ab ecclesia interdr siue ci. aut ex cā: & tūc aut causa est pptua, aut perpetua, aut talia, aut vera, cuius distinctio & is veritas tis patet ex glo. In. And.

Glossa

Glossa sequens obijcit, & soluit.

a Cognouisset.] Videbat quod secundus ideo esset potior, quia illi tradita esset possessio: sicut est in venditione & donatione. C de re. vēd. quoties & in matrimonio spirituali ī. de iu. pat. quod nũ & c. pastoralis & in obligatione pignoris. ff. qui pot. in pig. hab. potior. sed non est ita: immo qui prior est tpe, pot. or est iure. ī. de maio. & obed. cap. 1. quia iam cōtractus perfectus est per solum consensum: licet cum secundo processum sit ad carnale copulam, quæ matrimonium non facit sine consensu: vt ĵ. dicitur. sim. ī. de iure patro. cum autem. & ff loca. in operis. licet hic circa matrimonium non stetur consuetudini: alias tamen seruatur consuetudo: vt qui legitimus est ad matrimonium, consuetudo facit illegitimũ. ĵ. de cognatione spirit. super eo.

b Ne vero turpis.] Sic 8 distin. quæ contra mores & 11. dist. noluit. & 12. dist. c. 1. ī de præscrip. cum non liceat.

c Beati Petri sedem & suam metropolim.] Hæc verba sunt, 11. dist. noluit & 12. distin. c. vlt. & ī. de postul. prælat. cap. 1.

d Et si solus.] Solus cōsensus facit matrimoniu ī de spon. per totũ. & 27. q. 2. sufficiat.

cognouisset, primo cognita adiudicaret viro, nō quæ prius extitit despōsata: & ĵ. Ne vero turpis, sit pars, quæ suo nō cōgruit vniuerso, & ecclesia Mutinen. tenere debeat humiliter, & seruare † qđ B. Petri p sedē, & suā metropolim seq viderit: & docere: In mrimonijs de cætero ɔhendis illud te volumus obseruare, vt postq̃ inter legitimas psonas ɔsensus legitimus interuenerit de pñti, q sufficit in talib. iuxta canonicas sanctiones: & si solus defuerit, cętera ēt cum ipso coitu celebrata frustrantur: si psonæ iunctę legitime cum alijs postea de facto contrahāt, qđ prius de iure factũ fuerat, non poterit irritari.

TITVLVS V.

De conditionibus † appositis in dispensatione, vel in alijs contractibus.

Ex concilio Africano.

Defectus turpis conditionis in cōtractu matrimonij apposita, nō vitiat matrimoniũ, sed vitiatur.

CAP. I.

Vicunque sub cōditionis nomine aliquā desponsauerit, & eā relinquere voluerit: dicimus, quod frangatur cōditio, & despōsatio irrefragabiliter teneatur.

Gregorius epo Spoletano.

Seruus manumissus ea cōditione, vt fiat monachus, & monasterio seruiat, aliàs in seruitutem redeat: & si hoc acceptato monachus factus sit, manumittentis voluntatem cogitur obseruare.

CAP. II.

Cum † sit propriũ: & ĵ. H. presbyter cōquestus est, diaconē quendā manumisisse duo mācipia sub hac ɔditione, f vt monachi fierent, & in eo monasterio, vbi ipse fuerat, g pmanerēt: adijciēs, vt si quis cōtrafaceret, seruituti h iterũ subderetur: atq; vnũ ex his (hac cōditione despecta) monasteriũ deseruisse, & se iter clericos sociasse. Tu ergo si ita esse repereris, sic te exhibe, vt nec illi monasteriũ deserendi sit facultas, & manumittentis volūtas nō valeat præteriri.

Alexander tertius Panormitanō archiepiscopo.

Qui iurauit aliquam in vxorē accipere, si centum sibi donauerit, centum non datis, recipere non tenetur, nisi postea pure consenserit, vel eam cognouerit.

CAP. III.

De illis aũt: & ĵ. Si vero aliqs sub huiusmo-

DE CONDITIONIbus appositis in desponsatione, vel in alijs contractibus.

Quia quandoque sponsalia contrahuntur pure, de quibus visum est supra, quandoque sub conditione, merito de hac post præcedentia subiunxit. Et quia conditio apponi potest non solum in matrimonio, sed etiam in alijs contractibus, ideo ne auctor haberet materiam geminandi rubricam, subiecit ibi, de conditionibus appositis etiam in alijs contractibus.

De hac materia tractatur 32. q. 1. & 32. q. 2. solet. & c. aliquando & c. 3. cap. vlt. 17. q. 4. vxor.

Q Vicunque] Primo ponitur thema, ex quo resultat tacita quæstio. Secundo rñsio: ibi, *Dicimus*. Abbas.

CASVS. Si aliquis desponsauerit aliquam sub conditione, quæ non sit contra substantiam matrimonij, puta, contraho tecum, si furtum feceris: si voluerit eam relinquere, quæritur an possit? Respondetur, quod conditio frangatur & matrimonium firmiter teneatur. Nota turpem conditionem, quæ non sit contra substantiam matrimonij, non impedire matrimonium.

Glo. seq. recitari potest per q. de qua conditione.

e Frangatur.] Intellige hoc c. de conditione turpi: quæ tamen non sit contra naturam matrimonij: vt ĵ eo. cap. vlt. per quod intellige hoc cap. vt puta, si furtum fecerit, si hominem interfecerit, talis conditio non impedit matrimonium: immo pro non adiecta debet haberi. vt ĵ. eo. cap. vlt. vbi de hoc.

C Vm sit.] Pertinet ad secundā partē Rubricę. Diuidit: Primo ponitur thema. Secundo responsio: ibi, *Tu ergo*. Abb.

CASVS. Quidā diaconus manumisit duos seruos sub hac conditione, vt monachi essent, & pmanerent in quodā monasterio: adijciēs, vt si cōtrafacerent, iterũ subijcerent seruituti: & vnus illorũ recessit a conditione, & de monasterio exiuit, & inter clericos seculares cōuersatur: Vnde quidā presbyter illius monasterij, de hoc cōquestus est dño Papæ: vnde mandat epo diœcesano, vt si ita esse inuenerit, cōpellat eũ, vt in monasterio permaneat, nec monasteriũ deserat, & voluntas manumittentis non valeat præteriri. No. quod libertas pōt sub cō itione dari. Itē ex quo quis monachus est, oportet quod monachus perseueret. Item volūtas manumittentis seruanda est.

Gl. seq. signat contrariũ, ponit opinionem, & soluit.

f Hac conditione] Arg. contra 1. q. 2. q̃ pio. & ī. de pact. pactiones. Dixerunt quidam, quod libertas est res spiritualis, & ideo potest venire in commutationem cum alio spirituali ar. ī de ser. non ordi. nullus. Vel dic quod non contradicunt: quia monachatus hic non datur sub conditione, sed libertas datur si voluerint monachari: alias non erant isti liberi, nec possent ad hoc compelli 32. quæst. 1. integritas.

Glossa seq. ponit duas lecturas.

g Vbi ipse fuerat.] Potest intelligi, quod ipse fuerit clericus, vel patronus. 20. q. 3. præsens, & non monachus: quoniā monachus libertatem donare non potest, cum nihil habeat. 24. distin. abbati. nec seruum propriũ potest habere. 12. q. 1. non dicatis. nisi hoc fecisset in ipso ingressu. Vel qđ dicit, vbi ipse fuerat, scilicet ipse presbyter, & sic planum est.

Gl. seq. recitetur per quæstionem, an hæc verba sint efficacia ad libertatem reuocandam, ponit duas opiniones, & subdit suam.

h Seruituti iterum subderetur.] Sic ergo vr̃, quod in seruitutem redigi possunt si inde exierint, ex quo hac cōditione liberi facti sunt. arg. ī. de ser. non ordi. de famulis. & c. nullus C de epis. & cler. auth. si seruus quod quidam concedunt. Laur. & Tancr. dixerunt, quod hęc verba non fuerunt efficacia ad reuocandam libertatem, & sic remanebit liber, & iudicis officio compelli debet iussa testatoris adimplere ff. de manum. testa. Meuia, & l. Imperatores. & littera cap. coadiuuat ad hoc, s. vt nec illi deferendi, &c. Alia ratio videtur fuisse quare iste non reuocatur in seruitutem: quia iste ij cito acceptauit conditionem, fuit liber & monachus, & sic monachatum vlterius deserere non potuit, etiam si vellet redire in seruitutem: immo Papa cum ipso dispensare non posset, vt monachus non esset. ī. de sta. monac. cum ad monasterium, in fi. vnde dicitur ĵ. sic te exhibe, vt nec illi deferendi monasterium sit facultas. ex quo enim semel fuit monachus, semper erit monachus: & ideo conditio apposita non potest reuocare illum in seruitutem, sed cōpelli debet, vt in monasterio perseueret. secus circa alios contractus, qui reuocari possunt, si pactum siue modus appositus non seruetur. ĵ. cap. proxi. & secus in his qui promouentur ad clericatum ī. de seruis non ordin. de famulis. & c. nullus.

D E illis] Primo ponitur thema: Secundo determinatio: ibi, *Rem*. Abbas.

CASVS. Aliquis iurauit cuidā mulieri sub hac forma verborũ: Ego accipiā te in meā, si tm̃ mihi donaueris: mulier nolebat soluere illud qđ petijt. Quæritur, vtrũ sit periurus, si eam nō acceperit? Rñdet, non erit periurus si noluerit eā accipere in vxorem.

obseruare
contrahunt
Vide Sotum lib. 4. sen. dist. 1. q. 2. pro totam & Couar. paulo post citatum.
In cōcilijs Africanis hoc nondum inuētū ē, refert Gratian', siue Palea 27. q. 2. c. quæcūq;. & hī post ɔcil. Later. sub Alexā. iij. par. 4. c. 5. & c. j. e. ti. in 1. cōpil.
Hic est cōis intellectus, vt ait Couar. in epitome li. 4. decretaliū par. 2. c. 3. § 2.
Lib. 7. epist. 36. indict. 1. regulari.
Cap. 2. eod. tit. in 1. compil. Vide post alias hic Præpositū.
Cap. 4. ti. de spōsalib. in 1. compil. & post ɔcil. Laterā. ē. par. 4 cap. 12.
Vide Couar. in epitome li. 4. decretaliũ par. 2. c. 3. § 3. & Sotum li. 4. sent. dist. 29. q. 2. artic. 1.
Gratiis est hæc cōtrouersia, de qua late B. Tho. ibidē Caiet. 2. 2. q. 88. art. 11. adde citatos ī. de sta. mona. c. cum ad monasteriũ, in fi.

vxorem, nisi cōsensus de præsenti postea accesserit, vel carnalis copula fuerit subsecuta. No. ꝙ conditio honesta potest interuenire in matrimonio. Itē ea quæ sub conditione promittuntur vel iurantur, non obligant, nisi à cōditione recedatur.

a ¶ *Huiusmodi verbis.*] statim conditione adiecta: aliàs ex interuallo admitti non debet. C. de donat. quæ sub modo fiunt. l. perfectam.

¶ *Glossa seq. distinguit inter conditionem dotalem, & pœnalem.*

b ¶ *Si tantum.*] Talis cōditio licita est in spōsalibus, vt hic patet: & hæc; si patri meo placuerit. ĩ eod. tit. super eo. & c. per tuas. si tñ in modum pœnæ adijciatur; vt si tecum nō ptrahā, dabo cētum: nō valet. s̃. de spon. Gemma. & C. de sponsal. l. vlti. & ff. de verbo. obli. l. Titia. & C. de inut. stip. l. 2.

c ¶ *Consensus de præsenti.*] Tūc enim recedit à conditione apposita, & simpliciter intelligitur consentire. sim. s̃. de despō. impub. de illis, in fine.

d ¶ *Carnalis.*] Et p hoc vi recessisse à pditione. ĩ. eo. p tuas. & sic est matrimoniū psumptū. contra qđ non admittit probatio s̃. de spō. is qui & sic duobus modis recedit à conditione. ĩ. cod. c. super eo. B.

¹ Cap. 3. eod. tit. in 1. cōpil. & post cōcil. Lateranē. par. 29. c. 1. & ca. 2. tit. de consuetudine in 1. cōpil.

² Vt hęc prius intelligas, vide Syluest. in sum. uerbo. conditio. ubi latissime.

³ Interdū tñ, ut, ponit pcecutiue: & nō modaliter. 74. dist. in. cōsuluit 1. q. 1. būdictio. vb. d. hoc. & c. seq. & c. cum liqueat, 1. q. 6. si qs aūt. Interdū causatiue, de appell. ut debitus, cū cōcos. Interdū necessitatem importat. vide i Specu. de disp. & alle ante si. lo. And.

di verbis a iurām alicui mulieri pstiterit: ego te in vxorē accipiā, si tm̃ b mihi donaueris: reus piurij nō habebit, si eā nolentē sibi soluere, qđ sibi dari petijt, nō accepit in vxorē: nisi ꝯsensus c de pñti, aut carnalis d sit inter eos cōmixtio subsecuta.

¶ Idem.

¶ *Res donata ecclesię sub modo, statim est ecclesia, nec reuocatur, modo non seruato, nisi hoc in contractu sit expressum. hoc dicit secundum veriorem intellectum. Et est textus multum notabilis, & valde allegabilis. Abbas.*

CAP. IIII.

VErum ¹ cum alicui ecclesię, possessio quælibet, e interposita conditione, f donatur, à donatore donum postea reuocari nō potest: Nisi forte tali sit conditione collatum, ꝙ ea cessante debeat g reuocari.

VErum.] Diuiditur in duas partes primo ponitur dictum: secundo exceptio: ibi, Nisi. Abbas.

CASVS. Aliqs donauit aliquā possessionē alicui ecclesię sub aliqua pditione, i. sub modo, vt aliquid fiat, & sic donatio tenuit: ecclesia nō seruabat modū in donatione appositū, vnde donator reuocare volebat donationē. quæritur an possit? Rñ ꝙ non pōt, nisi tali conditione, i. tali pacto donatū sit, ꝙ ea cessante donatio debeat reuocari: tūc n. si nō fiat qđ conuenit, donatio reuocatur. Nota, ꝙ donator in traditione rei suę pōt apponere pactum siue modum, dumodo non sit cōtra leges.

e ¶ *Qualibet.*] idest, aliqua de quibuslibet. sic 15. q. 1. mulier. & 1. q. 7. si quis omnem.

¶ *Glo. seq. ponit differentiam inter modum & conditionem.*

f ¶ *Conditione donatur.*] Si aliquis donet aliquod prædiū ecclesiæ sub aliqua conditione, puta vt illud restituat Titio, si ptul factus fuerit, vel consimile, statim tenet donatio: vel ꝙ restituat eidem, qui donauit, vel hæredib. suis, donū reuocari non pōt, nisi conditione adueniēte. sic 12. q. 3. pontifices. in si. ubi libet n. in traditione suæ rei potest apponere pactum legibus non improbatū. ff. de pac. in traditionibus. & C. de contrah. emp. l. 3. in fi. & sic donatio statim tenet, licet possit per conditionē resolui sicut venditio. ff. de pign. si filio vos. & ff. de in diem addi. l. 2. nec huic intellectui cōtradicit verbū quod est in fi. c. ea cessante. vnde expone, interposita conditione, i. modo vel pacto. Vnde nota differentiam inter donationem sub cōditione, & donationem sub modo: Donatio n. sub conditione facta nō tenet, nisi adueniente cōditione, siue ea impleta. ff. de cōd. & demō. qui hæredi. §. vlt. & l. qui sub cōditione. sic & venditio. ff. de cōtrah. emp. hęc vēditio. ff. de leg. 3. si tibi legatū. ff. locati. insulam, §. vlt. arg. ĩ. eo. super eo. & c. per tuas. & de tali nō intelligitur hæc decre. Donatio sub modo statim tenet, & non reuocatur, quādiu modus seruatur: modo illo nō extāte potest reuocari, prout dictū est ab initio, si hoc dictum sit, vt reuocetur si modus non seruetur, vt dicit in fi. & C. de don. quæ sub mo. l. 1. & 2. de tali donatione loquitur decre. ista. & huic donationi concor. quod dicit: ea cessante debeat reuocari. Sic ergo expone, conditione, id est modo vel pacto. hæc expositio probatur. ff. de manu. testam. l. Mæuia. & sit sic: dono tibi hoc, vt singulis annis hoc facias, vel consimile aliquid, siue vt alimenta mihi pręstes, alioquin reuocetur donatio. Donatio sub conditione fit sic: dono vel lego si hoc feceris. Vnde versus:

Sit ito quod, vt, modus est: a si, conditio: quia, causa.

¶ *Glo. seq. in fi. legem, &c. alleg. quinque iura in contrarium, alleg. vnam l. & post demum quærit, alleg. pro, & contra, ponit duas opiniones, & secundam approbat.*

g ¶ *Debeat reuocari.*] Sic ergo patet, ꝙ lex in donatione dicta seruari debet, aliàs reuocatur. C. de cōdi. ob cau. da. dictā legē. & l. si vt. & C. de reuo. don. l. 1. & C. de do. q̃ sub mo. l. 1. & 2. Arg. ꝯ C. de resc. ven. ea cōditione. Sed ibi nō fuit dictū, ꝙ venditio nō valeret, si non satisfecerit reipublicæ: vñ ibi agit tm̃ ad interesse, vt fiat qđ conuenerat: vt ff. de manu. testa. l. Mæuia. Et ex hoc vr̃, ꝙ res tali modo donata, s. vt non alienetur, alienari nō possit: qđ si fiat, reuocabit. Sed pone causam necessitatis alienandi imminere, puta debitū, vel redemptionē captiuorum, nūqd poterit res ista alienari, vel alia quę sic tradita est, ne alienetur: aliàs reuocetur? Vr̃ ꝙ sic: quia talis conditio, ne liceat alienare rē meā, reprobat̃ à iure. ff. de pact. l. pen. & casus isti excipiuntur à iure, 10. q. 2. § hoc ius. Arg. ꝯ expressū est ꝙ alienari nō pōt, ex quo prohibet̃ à donatore. in Auth. de alie. & emph. ꝯ. §. sanctissimas, coll. 9. C. de rebus alie. nō alie. l. vlt. & C. de pa. inter empt. & vēd. l. vlt. C. & alij quidā dicūt, ꝙ in tali casu res tali modo siue cōditione donata ecclesiæ, ne alienetur, bñ pōt alienari, dūmodo alias possessiones nō habeat ecclesia; qm̃ si alias haberet, nō posset alienari pp inhibitionē testatoris siue donatoris: in quo casu dñt intelligēdam d. Auth. §. sanctissimas, coll. 9. quia vt dicit canon, pro captiuorum redemptione res ecclesiæ alienantur. 12. q. 2. aurum. Alij dñt, quod verius vr̃, ꝙ res tali modo donata, ne alienetur, alienari non potest etiam pro redemptione captiuorum, vt dicit d. Authen. §. sanctissimas quia non inuenitur expressum contrarium in eo casu: ergo illi stabimus. & c. aurum non loquitur de talibus rebus. sed de vasis tantum loqui videtur. Ber.

¶ Vrbanus tertius.

¶ *Contrahens matrimonium sub conditione non improbata, non compellitur matrimoniū consummare ante conditionis euentum.*

CAP. V.

SVper ¹ eo vero qđ postulasti, vtrū ille, q in quandā mulierē consensit, si pr̄ h eius suū pręstaret assensum, sit ad consummandū matrimoniū compellēdus: Rñdemus, ꝙ cum consensus liber dici non possit, qui in alieno i arbitrio reseruatur, ac conditionē ipsam canonica

¹ Cap. 4. eod. tit. in 1. cōpil. & post ꝯcilū Later. sub Alexā. iij. par. 6. c. 21.

¹ Pręter citatos s̃. in ca. de illis. hoc tit. uide plene p Syluest. in summa, verbo, matrimoniū, 3. q. 4. adde Boer. decisio. 264. in pri. & primo ꝓsuppono.

SVper eo.] Qui per verba de præsenti cum muliere contrahit sub conditione, si pater consentiret: nisi pater consentiat, ad matrimonium non est cogendus. hoc dicit. Communis diuisio, secunda: ibi, *Respondemus.* & ibi primo soluit: secundo remouet obstaculum: ibi, *Nam licet.* Abb. Siculus.

Quidā cōtraxit matrimoniū cū aliqua muliere sub aliqua cōditione, vt, si patri eius placeret: Quæritur, vtrū sit compellendus ad matrimoniū consummandum? Rñ ꝙ cōsensus liber dici nō pōt qui in alieno arbitrio reseruatur, & cōditio talis nō improbat̃ a iure: ideo nisi voluntas patris accedat, non est ad matrimoniū contrahendū cōpellendus. Postea rñdet Papa decretali Alexādri, quæ vr̃ huic rñso cōtradicere. Dicit Alexāder, sponsalia interposita conditione cōtracta, licet non sit impleta cōditio, si cōsensus de pñti intercedat, vel carnalis copula subsequat̃, matrimoniū illud dissolui non debet: Illa decret. non contradicit huic: quia talis cōsensus non est de pñti habendus, quāuis per uerba de præsenti exprimatur, qui in alieno arbitrio habendo consistit. No. ꝙ matrimonium sub conditione cōtrahi potest, non tamen tenet nisi cōditio extiterit. vel recessum sit a conditione per contrarium factum.

¶ *Glo. seq. no. alleg. vnam concor. soluit contrarium.*

h ¶ *Si pater.*] Sic ĩ. eo. c. prox. sic ergo matrimoniū contrahitur sub cōditione, sicut & emptio vel alij cōtractus. ff. de contrah. empt. hæc venditio. nec obstat ff. de reg. iur. actus legitimi. actus enim illi non sunt contractus, sed quasi contractus.

¶ *Glo. seq. i. ad sanam: textum, quærit. arg. pro. & soluit.*

i ¶ *Alieno arbitrio.*] Vbi n. substantia contractus cōfertur in arbitriū expressæ personæ, nō valet cōtractus, nisi ille arbitretur. C. de cōtrah. emp. super rebus. sed tñ in alterius volūtate expresse cōmissum non valet. vt si ita dicā: Instituo te hæredem, si Titius uoluerit. ff. de hære. inst. si quis Sempronium. & ff. de cond. & demon. nōnunquā. sic nec legatum expresse cōmissum in alterius voluntate, vt ipse det: sed ut arbitretur bene. ff. de leg. 2. l. 1. Sed pone, iste significauit hoc patri absenti, sed anteq̃ pr̄ consentiat, mutat uoluntatem, & dicit ꝙ nullo modo uult illam, et si pater consentiret: pr̄ hoc ignorans cōsentit, nunquid est matrimonium inter eos? vr̃ ꝙ sic. ff. mād. si mandassem & s̃. de rescrip. ex parte. & s̃. de procur. mandato

De hoc s̃. de testa. cum tibi. Io. And.

mandato dico ꝙ ex quo pr̃ consensit, cōpelli debet, vt illã recipiat arg. ĩ. de despon. impu. de illis, in fi. nō est tñ matrimonium inter illos: vnde si ꝯhat cum alia, tenebit: quia non dr̃ consensus, nisi sit tpe quo pater consensit: quia nec dr̃ habere talem potestatem, nisi cui concessa durat. arg. ff. quod cuiusque vniuer. itē eorum. §. qđ si actor. ; qa vbi deest legitimus cōsensus, non est matrimonium. Bern.

1 Qđ loqui de actore dato, qui postea decreto decurionũ ꝓhibit⁹ fit. lo. And.

a Glo. seq. signat contrarium, & soluit.

a ; Non improbent.] Arg. contra ĩ. cap. 1. ibi loquitur de conditione inhonesta, quæ tamē non est contra substantiam matrimonij. ĩ. eod. c. vlt. lo.

b ; Alexander.] ĩ. eod. de illis. Ber.

c ; Consensus.] de præsenti sic ĩ. eod. de illis. & ĩ. cap. proxi.

2 Adde ad hoc l. nuptias. ff. de reg. iur. & Institu. de nuptijs. in prin. cum glo.

d ; Nequaquam.] Sic hoc facit cōditio apposita, q̃ suspēdit ꝯtũ vsq; ad tēpus cōditionis extantis, vt dictũ est ĩ. eo. verum.

; Et tuas.] Cōis diuisio. Secunda pars: ibi, Consultatio. Abbas. ; Quædā mulier P. nomine, petebat quēdā in virum N. nomine, dicēs, ꝙ mutuus cōsensus inter eos, & carnalis copula accessit; vir ille non negabat spōsalia ꝯtracta, & carnalē copulam: dicebat tñ se non teneri illã ducere in vxorē: qa spōsalia inter eos tali cōditione cōtracta fuerũt, si pater eius & patruus sponsalib. consentirent: Sed ipsi q̃cito sciuerunt, contradixerũt: Testes sup hoc recepti fuerũt: testibus receptis & publicatis, dicebat mulier, ꝙ licet sponsalia contracta fuissent sub conditione prædicta, non tñ sibi fuerat a patre viri vel patruo contradictũ & ante tps cōditionis expressum a testibus, & post dicebat inter eos carnalē copula accessisse; iudex dubitans qualiter esset in hoc negotio procedendũ, processũ causæ ad dñm Papam remisit: Ipse inspectis attestationibus, rñdet eidem, ꝙ cũ manifeste constet, ꝙ post cōtracta sponsalia carnalis copula sit inter eos subsecuta, pro matrimonio est præsumendum: quia recessisse videntur à conditione apposita: quia & si constet per testes, ꝙ postq̃ pater & patruus viri contradixerunt sponsalibus, idē vir carnaliter cognouit eandem: non est tñ aliquo modo probatum, ꝙ antequã ipse cognouisset eandem, pater & patruus eius cōtradicere curauissent. No. ꝙ dubia probatio non facit fidem; & ꝙ aperte & clare debet quis intentionem suam probare, prout hic patet.

3 Marsicañ.
4 Marsiano
5 Marsitano

6 Cap. vnico, eo tit. in 3 cōpil. Vide B. Bonauēt. in li. 4. sentē. dist. 28. & plene p Syluest. in summa, verbo, matrimonium. 3. q. 2.

nō improbēt a instituta: nisi volũtas pr̃is postmodũ intercedat, nequaq̃ cogendus est ad matrimoniũ ꝯhendũ. Nam licet Alexander Papa rñderit, ꝙ spōsalia interposita cōditione ꝯcta: ipsa non impleta, si cōsensus c de præsenti intercedat, vel carnalis copula subsequat, dissolui nō debēt, sed firmiter obseruari: nequaq̃ d est nr̃æ diffinitioni aduersum, cũ hmōi cōsensus non sit de præsenti hñdus, licet per verba de pñti euidētius exprimatur: qui in alieno arbitrio nō habito, sed habendo, consistit.

¶ Innoc. iij. Masicañ. epo.

¶ *Qui sub honesta conditione sponsalia contrahit, & ante conditionis euentum desponsatam cognoscit, à conditione recedit.*

CAP. VI.

Er tuas lr̃as intimasti, ꝙ cũ quędam mulier P. noie N. postularet in virũ, asserēs inter se mutuum de pñti consensum interuenisse, & carnalē copulã accessisse: vir ipse q̃uis contracta sponsalia, & carnalē copulã nō negaret, e asserebat se tñ illã in vxorē ducere non teneri: qa sponsalia inter ipsos sub hac fuerunt conditione ꝯtracta, si pr̃ eius & patruus spōsalib. cōsentirent: sed ipsi q̃cito nouerunt, & sponso ꝯdixerunt & sponsę: Verum mulier replicabat, ꝙ licet fides p̃stita fuerit ab vtroque sub ꝯditione prescripta, nō tñ sibi fuerat à patre viri, vel patruo aliqñ ꝯdictum: & ante tps contradictionis expressum a testibus, & post, dicebat inter se carnalem copulam accessisse: & infra.

¶ Consultationi tuę taliter rñdemus, ꝙ cũ liquido constet, ꝙ post contracta sponsalia, f carnalis est inter eos copula subsecuta, g pro matrimonio est p̃sumēdum: quia vr̃ à conditione apposita recessisse. Nã & si probatum sit, ꝙ postq̃ pater & patruus viri ꝯdixere sponsalibus, h idem vir mulierē illam carnali coniunctione i cognouerit, non est tñ aliquo modo probatum, k ꝙ anteq̃ ipse cognouisset eandem pater eius & patruus contradicere curauissent.

¶ Gregorius nonus.

¶ *Si in contractu matrimonij apponitur conditio turpis vel impossibilis, habetur pro non adiecta, nisi sit contra substantiam matrimonij: quia tunc vitiat contractum. hoc dicit hoc cap. notabile, & multum allegabile.*

CAP. VII.

Si † ꝯditiones cōtra sub-

mitur ꝙ medio tpe nō cōsensit. 28. dist. qa sunt culpæ. & ĩ. de cele. Miss. cũ Marthæ. ver. si tũc igitur in cę'ũ & 1. q. 1. iudices, in fi. & p̃cedens volũtas probatur per sequentē. 34. q. 1. cũ per bellicã. Præterea si pendēte conditione res tradatur, & postea nō existat cōditio, res tradita repetitur. ff. de pd. inde sub ꝯditione. ff. de peri. & com. rei vend. ꝙ ũ. Præterea cōditionalis consensus nullus est ante conditionē extantem ff de verb. signi. cedere diē. si ergo nullus p̃cessit cōsensus, solus coitus mr̃imoniũ nō facit. ĩ. tit. prox. c. ult. Dicas ergo ꝙ consensus p̃cessit de futuro: vt patet in fi. q̃uis per verba de pñti expressit. ĩ. c. proxi. & ita carnalis copula subsecuta inducit matrimoniũ p̃sumptum ĩ. de spon. is qui. & ĩ. eo. de illis. & ĩ. c. prox. & fauore matrimonij inducta est hæc p̃sumptio: quia per carnalē copulam ipso facto vr̃ consensum exprimere de pñti, & à conditione recedere: sic p purã conditionē receditur à conditionali. ff. de con trah. empt. sed Celsus, §. vlt. Sed quid si ante coitũ protestet se nolle p hoc recedere à conditione: nec illud prodest ĩ. de cōst. cũ M. & ĩ. de appell. solicitudinē. Itē qđ si dicã, cōtraho tecum si te virginē inuenero: vr̃ ꝙ sit matrimonium. ĩ. eod. c. 1. & ĩ. c. prox. & 32. q. 2. solet. quia nec talis error dirimit mr̃imoniũ. 29. q. 2. §. 1. sed nec dirimit emptionē. ff. de cōtrah. emp. aliogn. §. 1. Dicas ꝙ talis ꝯditio non impedit matrimonium. Itē quid si cōtraho cum aliqua sub conditione, deinde cum alia purē cōtrahe mr̃imoniũ. 4 Sed pone ꝙ postea existat cōditio: vr̃ ꝙ teneat primũ: qa perinde vr̃ ac si à principio pure ꝯxisset. ff. qui po. in pig. hab. potior ar. ĩ. de frig. fraternitatis. in fi. sed secus est in matrimonio: quia nō trahit retro, vbi ab initio non fuit: quantũ tñ ad filios legitimandos retrotrahi vr̃. ĩ. qui fil. sint leg. tanta. Itē quid si contrahit matrimoniũ sub conditione, quæ oĩno extitura est: vr̃ idē ac si pure contraxisset ff. de cōdi. indeb. ꝙ si. & f̃m hoc est matrimoniũ anteq̃ existat conditio. Sed dic ꝙ ibi non est matrimoniũ, 5 sed expectatur euentus conditionis: & tunc primo erit: & si medio tpe contraheret cum alia, teneret matrimoniũ, licet videatur, ꝙ ex futuro euētu pendeat, at. sit matrimonium: vt dixit Ioan. per decret. ĩ. de frig. fraternitatis.

1 De hac q̃one vide Aret. cōsi. 82. & ofno Syluestrũ i summa, v̄bo, matrimoniũ. 3. q. 8. vbi optime interpretatr̃ sententiam gl. & Docto. hic.

2 conmixtione

4 Idē hic Vincen. & Goffr. ĩ. c. pri. qa ex cōditionali obligatione sola spes oritur. Inst. de v̄bo. obl. ex cōditionali. lo. And.

3 Illustris est hæc decretalis: & cui⁹ intellectu & materia vide præ alijs Dñicũ Sotum lib. 4. sēt. dis. 29. q. 2. arti. 2. & 3. Adriani sup. 4. q. 7. de matrimonio, & Couarr. circa sup. gl. c. præcedentis.

e ; Non negaret.] sed asserebat se illã pluries diuersis tpib. cognouisse post spōsalia ꝯtra. ex tali confessione procedit ꝯ ipsum: quia nō probauit contradictionē ante carnalē copulam.

f ; Subsecuta.] pluries & diuersis tpibus, aliàs no videret bñ firmatum, cũ probatũ fuerit per testes viri, ꝙ post cōtradictionē patris eã cognouisset. arg. ĩ. de fide instr. cum Ioannes. ad fin. & ĩ. de prob. in p̃sentia; & ita dubia probatio non sufficit.

g Glo. seq. obijcit, & soluit. Secundo format quinque quæstiones successiue, & illas soluit.

g ; Præsumendum.] Sed quare p̃sumit istũ recessisse à cōditione, qa nō est p̃sumendum aliquē recedere a iure suo ĩ. de renun. sup hoc cũ p̃cedens ꝯsensus durare intelligatur. arg. ĩ. de bapt. maiores, in fi. & ex eo ꝙ primo & vltimo ꝯsensit, præsu-

; Glo. seq. argumentat. à contrario, & rationem reddit.

h ; Sponsalibus.] Ergo si contraxissent ante carnalē copulam, coitus nihil postea operaretur: quia nihil est ibi purũ vel conditionale, quod confirmet vel ducat ad esse talis coitus ĩ. tit. prox. cap. vlt. in fi. arg. ĩ. de confirm. examinata.

Glo. seq. notat, allegat concord. & causam exprimit.

i ; Probatum.] No. ꝙ cōtra eũ sit interpretatio, q testes produxit: qui expresse nō probãt id ad qđ inducunt, sed obscure. sic ĩ. de prob. in præsentia & quia per confessionē vtriusq; constabat, ꝙ pluries post sponsalia contracta carnalis copula fuit subsecuta: & ideo quia nō expresse cōstat per testes, ꝙ contradictio patris præcessit copulã sit interpretatio pro matrimonio præsumpto, cũ iam esset fundata intentio mulieris.

Si conditiones.] Diuidit: qa sunt duæ partes. In prima tractatur de

5 Hæc opi. gl. comec reprobat, & præter Doct. hic, vide oĩno Sotũ li. 4. sēt. di. 29. q. 2. arti. 2. ꝟ. hinc colligitur. Syluest. verbo, matrimoniũ, 3. q. 2. & Couar. in epitome li. 4. decre. par. 2. c. 3. §. 8. ver. est & aliud.

tur de conditione turpi, quæ est cõtra substantiam matrimonij: in secunda de turpi vel impossibili: ibi, *Licet.* Abbas.

CASVS. Aliquis cõtrahit matrimoniũ sub cõditione, q̃ est cõtra substantiã matrimonij, hoc modo: Contraho tecũ, si prolẽ euites, vel donec inueniã aliã digniorẽ honore vel facultatibus, vel si pro quæstu te adulterãdam tradas: Quærit, vtrum in talib. casibus teneat matrimonium? Rñ. Papa, quã tumcunq; matrimonialis cõtractus sit fauorabilis, tñ in casib. prædictis caret effectu. Quãquis aliæ appositæ cõditiones in matrimonio, si turpes fuerint, aut impossibiles, debeãt pro non adiectis haberi pp fauorẽ matrimonij. No. q cõditio apposita in matrimonio cõtra substãtiam ipsius, reddit matrimoniũ nullum. Aliæ vero conditiones pro non adiectis habẽtur, si apponantur.

a *Contra substantiam coniug.*] Quod dr̃ hic, sumptũ fuit de illo canone. 22. q. 2. solet. & c. aliqñ. Nota ergo, q quędã conditiones apponi possunt in matrimonio licitę, q̃ a iure admittuntur, puta si cẽtum mihi dederis, si patri meo placuerit: vt ĩ co. de illis. sup co. per tuas. hmõi. n. cõditiones honestæ sunt, nec sunt cõ substantiã matrimonij: q: pót esse cũ illis & sine illis, vñ nõ probat hoc esse. qđ ab hoc cõtingit abesse. ff. de trans. l. inter corporalia. Est & alia conditio honesta, q̃ est de substãtia matrimonij, vt cũ Christianus dicat Iudeæ vel hæreticæ; cõtraho tecũ si vis fieri Christiana: sine ista non teneret matrimoniũ. 28. q. 1. nõ oportet. Sunt & aliæ cõditiones inhonestæ, & turpes, de quibus hic fit mẽtio & illarũ quædã sunt contra substantiã matrimonij, ita vt illis appositis non teneat matrimoniũ, de quibus hic habes in princ. & in prędictis. solet. aliqñ. Sũt & aliæ inhonestæ, turpes, aut impossibiles, vt si dicat: contraho tecũ si furtũ feceris si homicidiũ feceris: illæ. n. sunt turpes. Idẽ est si sit impossibilis, vt si dicat: cõtraho tecũ si dederis mihi imperiũ, si digito cælũ tetigeris. ff. de ver. sup. testa. l. cum in scđo. hmõi cõditiones nõ sunt cõtra substantiã matrimonij, & de talibus intelligit, qđ dr̃ in fi. si turpes aut impossibiles: & ideo si apponat, pro nõ adiectis haberi debent: vt dicit in fi. & ĩ eo c. 1. qđ de hmõi cõditionib intelligit, & matrimoniũ tenet. & sic vr̃ q omnis cõditio q̃ est cõtra naturã contractus, ipsum impediat, si apponat. Et hæc est rõ, cũ tria debeãt esse bona matrimonij, saltem quo ad propositum, s. fides, proles & sacr̃m. 27. q. 2. omne itaque. Per illas tres cõditiones extinguũtur illa tria bona, quæ in quolibet matrimonio necessario requiruntur, aliter nõ erit matrimoniũ, vt hic patet. Sed cõtra vr̃ 10. q. 1. c. 2. vbi tenet cõtractus nõ obstãte conditione cõtra naturã cõtractus. Et arg. cõtra 23. dist. diaconi. vbi tenet ordinatio, licet dicat se velle habere vxorẽ, quod est cõtra ordinis substantiã. Idem quid si dicat; profiteor talẽ religionẽ, ita q possim proprium habere, & vti matrimonio? Videtur q tenet monachatus. J. tit. prox. insinuante. Non credo q teneat monachatus sub hac cõditione: quia illa est cõtra substantiã monachatus. s. de sta. mona. cum ad monasteriũ, in fi. & arg. s. de cõuer. coniug. dudum. hæc fuit opi. Hug. quam inuenies 19. q. vlt. cap. si qua mulier §. nunc autem. Alij contradicunt.

b *Si generationem, &c.*] Ista cõditio est cõtra bonũ prolis.

c *Donec inueniam aliam.*] Hæc conditio est contra sacramentum, quod debet esse indiuiduum.

d *Aut si pro quæstu.*] Exemplum est de conditione, quæ est contra bonum fidei.

Glo. seq. dat simile in vltimis voluntatibus.

e *Impossibiles*]Sim. s. de pact. c. vlt. & sic in testo turpis conditio pro nõ adiecta hr̃. C. de inst. & subst. reprehẽdenda & ff. de cond. inst. quidam. & C. de his, quæ pœ. nom. in testa. sc. l. vnica, in fi. & ff. de leg. 1. turpia ff. de vsu & habita. sed neque. sic turpis siue impossibilis stipulatio, etiã in alijs contractib. non obligat. ff. de verb. oblig. generaliter & l. seq. & ff. de act. & oblig. non solum. Inst. de inutil. stipul. § impossibilis.

f *Propter eius fauorem.*]Sic ergo matrimonium est res fauorabilis est: vnde pp ipsius fauorẽ pater & mater in ipsius prærogatiua ad testimoniũ admittuntur, qui in alijs contractib. repelluntur. J. qui matr. accu. poss. videtur. in fine. & plura alia specialia ibi obseruantur, vt notatur s. vt lite non contest.

[Marginal notes: ¹ Licet a. liàs. — ¹ Diuersã rõ est in Iudeæ, seu qualibet alia infideli, & inhære ea: nã cum infideli Christian⁹ nullum contrahit matrimoniũ ob cultus disparitatem: dum hæretica vere contrahit, etsi non cõuertatur: licet grauiter peccet. B. Th. lib. 4 sen. di. 39. q. 1. ar. 1. & ibi communiter Couarruuias in epit. lib. 4 decre. par. 2. c. 6 §. 2. adde Simãcam cath. inst. tit 40. de matr. — ² Hæc vera secundum Vin. si apponatur in persona legatarij. ff. de lega. 1. ab omnibus. sec⁹ si apponatur in persona hæredis, uel alterius, & sic intelligitur Inst. de leg. § E. Io. An.]

stantiã cõiugij [a] inserãtur: puta, si alter dicat alteri; cõtraho tecũ, si generatione [b] prolis euites: vel donec [c] inueniã aliã honore vel facultatibus ditiorẽ: aut si pro quæstu [d] adulterandam te tradas: matrimonialis contractus quantumcũq; sit fauorabilis, caret effectu. Licet aliæ [1] conditiones appositæ in matrimonio, si turpes aut impossibiles [e] fuerint, debeant pp eius fauorẽ [f] pro nõ adiectis haberi.

TITVLVS VI.

Qui clerici vel vouentes matrimonium contrahere possunt.

Alex iij Remeñ archiepiso.

Diaconus vel subdiaconus matrimoniũ contrahere nõ possunt: & si contraxerint, etiã si sint facti irregulares, debent separari.

C A P. I.

DE [†] diacono, q in sabbato sancto aliũ diaconẽ vulnerauit, & vxorẽ [g] accepit: Hoc tuæ prudentiæ respondemus, q si contrito & humiliato [h] corde ad ecclesiã redire voluerit, dimissa illa, quam accepit in vxorẽ, & absolutione [i] obtẽta: iniuncta [2] sibi pœnitentia de vtroq; excessu, post eã peractam, dispẽsatiue [k] poteris ei diaconatus officium reddere: & si perfectę vitę & conuersationis fuerit, eũ in presbyterum ordinare. Subdiaconem autẽ, siue hominẽ interfecerit, [l] siue non, matrimonium nõ posse contrahere, sacrorũ canonũ [m] censura demonstrat.

[Marginal notes: † Cap. 1. eo tit. in 1. compil. & post concilium Lateranẽ. sub Alexã. III. par. 16. ca. 21. — † Aliàs ita: iniuncta quoq; sibi, &c.]

QVI CLERICI vel vouentes matrimoniũ contrahere possunt.

Supra visum est de vno impedimẽto contra substantiam matrimonij, nunc restat videre de alio impedimento, & videtur q̃ in hoc tit. stãdi possit dispẽsatiue, sed procedit in interrogatiue, q̃ qui clerici vel vouentes matrimonium contrahere possunt.

D. hac materia tractatur 27. d. per totum & 27. q. 1. & q. 2. & 27. q. 8. per totum.

De diacono.] Habet duo dicta. Secundũ ibi, *Subdiaconem autẽ.* Abbas.

CASVS. Quidã diaconus in sabbato sancto aliũ diaconem vulnerauit & vxorẽ accepit: Quid sit agendũ de ipso quærit. Rñ Papa, q si corde contrito & humiliato ad ecclesiã redire voluerit, absolutione obtẽta, & imposita sibi pñia de vtroq; excessu, ea peracta poterit eps̃ suus cũ ipso dispẽsare, & officiũ diaconatus sibi reddere, & si bonæ vitæ apparuerit, in presbyterũ ordinare. In fi. dicit, q diaconus qui homicidiũ fecerat, siue ẽt nõ fecerat, matrimoniũ cõtrahere non põt. No. q eps̃ põt dispensare cũ his qui in sacris ordinib contrahũt matrimoniũ.

g *Vxorem accepit.*] de facto: quia non potuit de iure. 1. 32. dist. erubescant. & cap. placuit.

h *Contrito & humiliato.*] Aliàs non est recipiendus: quia venia nõ dat nisi correctis. 24. q. 2. legatur. nec põt gaudere de correctũ, nisi potius doleat se fuisse peruersum. 23. q. 7. quemadmodũ. Et d. est lex: delictis enim veniã pœnitentibus indulgemus C. de hære. Manichæos & C. de sum. Trin. & fi. cath. l. vlt. & de pœn. dist. 1. neminem. & de conse. dist. 4. omnis qui. & dixit Salomõ: Qui abscõdit peccata sua nõ videbit lumẽ in æternum.

Glo. seq. reci. per q. a quo debeat absolui: & dupliciter soluit.

i *Absolutione obtenta.*] Nõ dicit a quo debet peti, vñ vr̃ q a Papa im. 17. q. 4. si quis suadẽte. & precipue pp atrocitatẽ facti, vnde ẽt si esset monachus, abbas ipsum absoluere non posset. J. de sent. excom. cum illorũ. Vel forte ex ista indulgentia speciali ipsum potuit absoluere, qđ est verũ: vt patet in anti. qua.

Glo. seq. aliq. concord. signat contrarium, & soluit, secundo signat contrarium, & ibi remittit.

k *Dispensatiue.*] Et ita epi possunt etiam dispensare cũ clericis constitutis in sacris ordinibus, si contrahant de facto. sic s. de cler. coniug. sane, 2. Arg. contra s. de biga. nuper. sed illud intelligitur de illo, qui in seculari habitu vnam habuit de iure vxorem, & in sacro contraxit: cum illo tãquam cu bigamo non potest dispensari, arg. contra, inf. cap. prox. sol. vt ibi B.

Glo. seq. reci. per q. qua fuit dubitationis causa.]

l *Interfecerit.*] Putabat enim forte ille archiepiscopus pp homicidium, & q degradari deberet, & ipsum amisisse ordinem, quod non est verũ: quia character in anima impressus nõ tollitur, vt 1. q. 1. quoquo modo vnde nõ põt cõtrahere pp delictum enim non est alicui subueniendum. ff. qui. ex cau. maio. & & si per prætorem. § actio. nec melioris conditionis debere se, q̃ peritus. vt sunt clam. seruus. nemo enim de in quendo fit melior. ff. a. l. Fal. prætia. & 10. q. 1. hoc sic malitia sua pollessor non debet esse melioris conditionis quam bonæ fidei. ff. de pet. hæred. si a domino, vel a patre. § si prædo.

m *Canonum.* 32. dist. si quis eorum. & c. de illo. & c. 1. & 84. dist. cum præterito. Bec.

[Marginal notes: ² Vide Magistrũ lib. 4 sen dist. 37. & ibidem Doc. Scholasticos. & B. Th. in quæstionibus additis ad 3 part. q. 53 ar 3. vnde accipiẽt lumẽ hæ decretales, & glossæ. — ³ Loquitur de qua matrone seruus, qui dedit noxam. Ios. And.]

Ex litte-

Idem Cenomañ. episcopo.

Subdiaconus matrimonium contrahere non potest.

CAP. II.

EX † litterarū tuarū tenore accepimus, q lator pñtiū in subdiaconatus officio constitutus, quandā sibi in coniugē copulauit, quā† eundē abiurare[a] fecisti: Sup quo prudētiā tuā in Dño cōmendamus: Mādantes, quatenus si ad monasticū † ordinē trāsire voluerit, & tibi post laudabilem conuersationē ipsius visum fuerit, eū ad maiores ordines promoueri concedas, q † si ad religionē se trāsferre noluerit, eū neq; in subdiaconatu[b] ministrare, neque ad altiores permittas ordines pmoueri; in minoribus[c] tñ ordinib. poterit ministrare.

Idem Vigorieñ. † episcopo.

Votum solemne impedit & dirimit matrimonium post contractum: votum simplex tantum impedit contrahendum, sed non dirimit post contractum.

CAP. III.

MEminimus: [d]† & j. Rñdemus, q si qsq̄, q se religioni deuouit, & habitu suscepto professionē[e] fecit, postmodū sibi aliquā copulauerit, est cogēdus ab ea recedere, & ad ecclesiā cui se contulit, sine ɔ̄dictione trāsire. Verū si nec habitum [f] suscepit, nec professionē, sed votum solummodo fecit, & se ad religionē trāsiturum [g] promisit, licet postea matrimonium contraxerit, non est cogendus ad religionē trāsire, & matrimoniale votū rescindere.

Idem Luceñ. episcopo.

Susceptio habitus professorum extra religionē a non habente potestatem incorporandi religioni, impedit in dubio matrimonium contrahendum, sed non dirimit contractū. h.d. secundum intellectum, quē tenet Panormitanus.

CAP. IIII.

COnsuluit † nos tua fraternitas, qd faciēdum sit de nobili muliere, q̄ vestibus pretiosis abiectis, mutauit habitū, [h] & de manu p̄sbyteri velamē [i] assumpsit: sed nō renūciauit [k] pprijs, nec intrauit claustrū, nec in manu alicuius epi, abbatis, vel abbatissæ, aut sup altare[l] pfessa est, vel obediētiā pmisit: postmodū vero elapso anno, abiecto religiōis habitu, cuidā nobili nupsit: Cōsultationi tuę taliter rñdemus, q sicut simplex † votum matrimonium impedit ɔ̄hendum, & non dirimit[m] iā contractū: ita habitus sine professione susceptus, [n] ne ɔ̄hatur impedit, sed contractū nequaquā dissoluit.

EX litterarum.] Communis diuisio, consultatio & responsio. Secunda ibi, Super quo. Abbas.

CASVS. Quidā subdiaconus copulauit sibi quandā mulierē I vxorē: Eps suus fecit illū abiurare ipsam, mittēs ipsum dño Papæ, petēs quid sit de ipso faciendū: Papa cōmendat ipsum, mādans, quatenus si ad religionē transire voluerit, & dignus apparuerit, poterit illū ad maiores ordines promouere: q si ad religionē trāsire noluerit, neq; in subdiaconatu pmittat illū administrare, neq; ad maiores ordines promoueri: Sed in minorib. poterit ministrare. No q hic nō pmittit Papa dispensare cum illo qui ꝑuit in ordine subdiaconatus: Sed in præcedēti c. dicit Papa, q eps cū tali dispēsare pot: rō redditur in glos. in cap. isto signata. Itē fauore religionis mitius agitur cum aliquo. Itē si subdiaconus contrahit matrimonium, in ordine subdiaconali ministrare non debet.

Gl. seq. signat contrarium, & soluit dupliciter.

a *Abiurare.*] Arg. ſ̄ s. de coha. cle. & mu. clericos. illud intelligēdū est vbi suspicio hr̄ de periurio, vt sæpe faciunt inter se cōcubinarij: tūc non exigit iuitm, vt ibi sat s colligit. vel illud circa cōtuberniū, hoc in diuortio cuiuscūq; matrimonij. 35. q. 6. ab isto die.

Glo. seq. obijcit decretali proximæ: & soluit dupliciter.

b *In subdiaconatu ministrare.*] Arg. contra ſ̄ c. prox. vbi dispensatur cū eo, qui in pluribus deliquerat q̄ iste: Quæ fuit ergo ratio? placuit hoc dño Papę, vt maiorē gratiam faceret illi q̄ isti: Illa potuit esse rō: quia non videbatur vere pœnitens, & p̄sumptio erat contra ipsum de sua incōtinentia, & cū talibus nō est dispensandū, cū pro reuersionis spe prauæ actionis desideria cōcipere nō formidāt. 50 dist. c. 1. & c. vt constitueret. & ideo Papa prohibet, ne cū ipso dispēset, cum alias suo iure dispēsare posset, vt ſ̄ c. prox. sed si intrare voluerit religionē, tūc fauore religionis poterit circa ordinē dispensare. sic j̄ de aposta. c. 2. vel de cōsilio loquitur cum de iure suo eps posset dispensare cum ipso: vt ſ̄. c. proxi. & ſ̄. de cler coniu. sane. Ber.

c *In minorib.*] sim 50. di placuit. & 15. q. 8. si qs p̄sbyter. Ber.

MEminimus.] In prima parte ponit decisa ɔ̄sultatio. In secūda distinguit ... Sed in membris ibi, Verū. Abb. Sic.

Aliquis suscepit habitum religionis: quæritur an possit postea contrahere matrimonium? Respondet Papa, q si deuouerit religioni, & professionem fecerit, postea matrimoniū contrahere non potest: quod si contraxerit postea compellendus est eam dimittere, & ad monasterium redire: sed si nec habitum suscepit, nec professionem fecit, sed solummodo votum fecit, si postea contraxerit non est cogendus ad religionem transire, nec matrimonium debet rescindi. Nota quod votum simplex non impedit matrimonium cōtractum, cum sit fortius vinculatū quam votum simplex.

Glossa sequens exponit ...

d *Meminimus.*] CASVS. Aliquis promisit trāsire ad religionē, & habitu religionis suscepit, postea contractū matrimoniū, quærit quid iuris? & rñdetur prout sequit in littera.

e *Professionem.*] q̄ est sola facit monachū. ſ̄. de reg. porrectū. vñ in seculo remanere nō debuit, nec ɔ̄here matrimoniū, immo cōpelli debet redire ad monasteriū. ſ̄. de reg. sicut. vt hic dr̄. arg. 27. dist. quod interrogasti. & 27. q. 1. quasi per totum.

Gl. seq. so. uit contrarium.

f *Nec habitum.*] maxime: quia solus habitus nō facit monachum, sed professio regularis. ſ̄. de regula. porrectū. nisi gestaret habitū monachale cum alijs per annum: quia tūc præsumit professionē fecisse, vt postea ei exire non liceat. ſ̄. de reg. ex parte. & c. vidua.

g *Transiturum promisit.*] Et ita votu fuit simplex tantum: quod per fortius vinculum tollitur, j̄. eo. rursus, 27. dist. si vir. 17. q. 2. nos nouimus. æqualiter, tamen cum solemni obligat apud Deum, vt dicit illa decretalis, rursus. vbi de hoc dicetur.

COnsuluit.] Susceptio habitus sine professione nō dirimit matrimonium cōtractum, sed contrahendum impedit. hoc dicit. sed hæc summatio est nimis generalis. Primo ponitur consultatio. Secundo responsio: ibi, Consultationi. Abbas.

CASVS. Quędam nobilis mulier vestib. pretiosis abiectis mutauit habitū, & de manu presbyteri velū assumpsit, sed non renūciauit proprijs, nec intrauit claustrū, nec in manu alicuius professa est, vel obedientiam promisit; postmodū anno elapso mrīmoniū cōtraxit: Quæritur quid iuris? Rñdet Papa, q sicut simplex votum impedit matrimonium contrahendū, sed non dirimit iam contractū, ita habitus sine professione susceptus impedit ne contrahatur, sed non dissoluit iam contractum. Nota, q votum simplex impedit matrimoniū contrahendum, sed non dirimit iam contractum. Item habitus sine professione monachum non facit.

h *Mutauit habitum.*] nulla facta professione seu voto, vñ nō impedit matrimoniū. 17. q. 2. Gonsaldus. & ſ̄. eo. c. pxi. Ber.

i *Presbyteri velamen.*] scilicet probationis, qui distinctus esse debet ab habitu professorum. ſ̄. de reg. c. pen. qui non dirimit matrimonium iam cōtractum ſ̄. c. prox. & j̄. eo. rursus.

k *Non renunciauit.*] per hæc quę hic enumerantur, patet, q non assumpsit religionem, nec habuit propositū mutandi seculum: vnde libere exire potuit infra annum, & etiam anno completo ſ̄. de regular. c. pen. vbi dicitur q euidenter debet apparere si seculum mutare voluerit; & ita signa mutationis euidēter debēt apparere, ad hoc vt aliquis censeatur monachus, alias exire poterit j̄ annum, & anno finito. 20. q. 1. illud.

l *Super altare.*] Vide qualiter quis potest profiteri. in manu epi. 27. q. 1. viduitatis. & in manu etiam monachi. j̄. eod. insinuante. & coram sacerdote per ipsius benedictionem, 17. q. 1. sciendum & 20. q. 1. vidua & super altare, vt hic dicit.

Glo. seq. obijcit, & soluit.

m *Non dirimit.*] 27. dist. c. presbyteris. hinc distinguendum. & c. si vir & j̄. eod. rursus. ſ̄. de regularib. porrectum.

n *Susceptus.*] sed vt q eo ... suscepit hab ...

† Cap. 2. eo. ti. in 1. compil. & post cōciliū par. 50. cap. 59.

† Aliàs ita: quem eādē, &c. in altero veteri ita: quā eundē P. nomine abiurasti, &c.

† Vox, monasticum, deest in oībus manuscriptis.

† Aliàs ita: qui si ad religionē se conferre, &c.

† Vvigornien.

† Vvigorñ.

† Cap. 6. eo. ti. in 1. compil. & post cōciliū Lateranē. par. 6. cap. 9.

Vide omnino magistrū sententiarū & ibi Doct. li. 4. dist. 37. & 38. & B. Thomā in qōnib. ad ditis ad 3. par. q. 53. art. 1. & 2.

a Vincentius ponebat talem versiculū: Hic est ergo minor, ibi dispensatio maior.

Immo cōtrahendo subiectus fit de hæresi, sicut māchas catho. instit. tit. 40. de matrimonio, vbi plene, & recte.

j Qualiter hoc intelligendū, docet pulchre S. Tho. in d. q. 53. ar. 2. ad 1. argumentum.

† Cap. 7. eo. ti. in 1. compil. & post cōciliū Lateran. par. 45. cap. 4.

Vide omnino citatos paulo ante in c. Meminimus, eod. tit.

Secūdū Pet. & Abbatē melius dixisset, nō dirimit habere impedit, cū sit votum simplex: vt patet in fine. Io. And.

Ad hoc misit ſ̄. de regula ad ...

tum suū solēnizauerit, ita vt ad monasteriū redire cogat. arg. ī. de reg. vidua 27. dist. qđ interrogasti. līa illius c sans soluit ꝑtia illa. hic cōstabat, ꝑ absolute habitū nō mutauit, ibi vero eo aīo & proposito habitū & velamē susceperūt, vt monachę essent: vñ postea nō audiunt, ēt si ꝑrium vellēt iurare. Bernar.

Veniens.] Primo narrat casum præmissā est. Secūdo ponit mandatū: ibi, Nos itaq;. Abb. CASVS. Quædam mulier promisit fide data se nupturā cuidā viro absenti: postmodū audiuit plura de crudelitate ipsius noluit cū eo ꝯhere: & cū timeret ne cōpelleret cōtrahere cū ipso, in manu M. eremitæ votū cōtinentiæ ꝓmisit, q̄ tñ vestē vel locū nō mutauit. vir hoc audito cū alia cōtraxit. dict⁹ eremita ad dōm Papā accessit, proponēs et ꝑdicta: ipse considerās tutius esse vt ꝑdicta mulier post fidē & votū simplex mr̄imoniū ꝯtrat q̄ fornicationē incurrat: mādat, vt si nō est amplius in facto ꝓcessum de fide mentita, & de voto violato pęnitentiā imponat. & ei det licentiā contrahēdi. Nota, ꝑ post votū cōtinētię simplex matrimonium cōtractum nō dissoluitur.

¶ Glos. se. ꝑ. arguit, allegat tria iura.

¶ Idem.

¶ *Votū castitatis de præsenti impedit matrimoniū contrahendū: ecclesia tamen ex causa matrimoniū contrahi quandoque permittit. h.d. inhærendo literæ.*

CAP. V.

Veniens [1] ad præsentiā nostrā M. eremita proposuit, φ I. mulier cuidam viro absenti, [a] fide data, se nupturam promisit: [b] sed postmodū audiēs plura de seueritate [c] ipsius, ei noluit copulari. cū itaque timeret, ne illi nubere cogeretur, in manib. suis continentię votum [d] promisit: non tñ locū, aut vestē mutauit: quo audito, vir aliam sibi copulauit. ¶ Nos itaq; attendentes tutius esse, vt ꝑfata mulier post fidē, & votū simpliciter oblatū, matrimonium contrahat, q̄ fornicationis [e] reatū incurrat: Mandamus, quatenus si plus nō processit, sibi de fide mētita & voto violato [f] congruā satisfactionem indicas, & ei, cui vult, nubendi in Dño licentiā tribuere nō postponas. [g]

a ¶ Absenti.] Arg. φ mr̄imoniū inter absentes cōtrahi pōt. [1] 12 q. 2. honorant. & 30 q. 5. nostrates. & ī de couer. cōiu. ex parte. 2. & eodē modo spōsalia, vt hic & ff. de spon. l. 4. & 5. Bern.

b ¶ Promisit.] per interpositā personam, quæ mandatum habebat ad hoc, alias nihil esset.

¶ Gl. se. ꝑ. recitetur per quā, his tenus ille timor excusaret.

c ¶ De seueritate.] Timor iste vanus erat, vñ non excusat quo minus debeat cōpelli ad mr̄imoniū cōtrahendū ꝑꝑ fidē dati, si ille cū alia nō cōtraxisset, nō obstāte voto simplici. arg. ī. de spon. ex litteris 2. prima. n. [2] fides seruari debet. ī. de spō. sicut nisi fortius vinculū superueniat: vt ī. de spons. si inter.

d ¶ Continentiæ votum.] Mulier ista uouit cōtinentiā, nec mutauit locū nec vestē, nec ēt fecit professionē, & tñ post votū cōtinētiæ de ꝑñti [3] cōtrahere pōt. & ita est arg. oppo. φ votū non solēnizatur per votū continentiæ tm̄. De hoc dī ī. c. proximo.

¶ Glo. se. ꝑ. arguit, allegat quattuor iura.

e ¶ Fornicationis.] Arg. minus malum tolerandum, vt maius euitetur, 33. q. 2. si φ verius. 27. q. 1 hi qui. 22. q. 1. considera. & 4. distin. denique.

¶ Glo. seq. ponit duas lecturas.

f ¶ Voto violato.] i. violando. sim. ff. de inteiu admonendi. in ver. absolutus. i. absoluendus. Vel dic, violato animi destinatione: quia petebat sibi dari licentiam contrahendi. [4] nec intelligo, φ imponatur pęnitentia nisi sub ea cōditione, si contraxerit, vel imponetur postq̄ contraxerit, vel etiam de voluntate mutata agitur pœnitentia. argum. 17. q. 4. sunt qui opes.

¶ Glo. seq. obijcit, & soluit.

g ¶ Non postponas.] sed qualiter dat huic licētia cōtrahēdi cōtra votū cōtinētiæ, licet sit simplex, cū apud Deū æqualiter [5] obliget cū solēni. ī. c. prox. ergo debuit cōpelli, vt seruet votū, sicut fit in spōsalibus. ī. de spons. ex līis 2. Dicas φ non dat hic ecclesia licentiā cōtrahēdi directe, sed est hic quædā cōparatiua ꝑmissio, ne deterius inde cōtingat, vt ex līa patet. [6] & qa in ꝑturbatione animi votū emisit arg. 17. q. 2. Gōsaldus. vñ dat ei licētia cōtrahendi, alias nō daret. nā votū continentiæ seruandū est etiam à cōiugatis. [7] 33 q. 5. quod Deo pari.

h ¶ Rursus.] Votum solemne dirimit matrimonium contractum, scilicet sequens, simplex vero impedit, sed non dirimit. Primo ponitur quæstio. Secundo distinguens solutio: ibi, Vnde. & secundum membrum: ibi, Quid si. Abbas.

CASVS. Quidā emisit votū castitatis, & postea iurauit se ducturū quandā in vxorem: Quæsitū fuit, qđ istorū potius seruari debeat, votum, vel iuram? Rñdet Papa, φ simplex votum

[1] Cap. 8. eo. ti. in 1. compil. & post concilii Lateran. par. 4. cap. 10.

Vide Magist. sentē. lib. 4. dist. 38. & ibi B. Thomā 1. art. 3. q. 1 inncula 2. & 3. & 2. 2. qō. 88. ar. 10. ad. 3. & Cōfessi sing. verbo, dispensatio.

[2] Concor. tex. in l. mulierē, ff. de ritu nup. & ibi Doct. ad de Syluestrum in sum. verbo, matrimonium, 5. q. 14. & seq.

[3] Quidā nō habēt his consor. & benefaciūt, qa dicit absens, ipsō debit sic posse, d manu sua, vel ratum habeat. Ioā. And.

[4] R. dixit, φ stit hic votū ꝑ sua. Ioā. And.

[5] Vel forte ia violauerat inhoneste viuēdo. Io. And.

[6] Vide B. Thomam citatū in capi. rursus.

[7] Et hoc tenet Goffre. quia mulier iuuenis erat & suspecta. & idē Ioan. 27. quæstio. 1. in si. Ioā. And.

[r] Vide Magistrum, & Doctores lib. 4. senten. dist. 38.

apud Deū nō min⁹ obligat, q̄ solēne: Vñ ꝓ eo qđ iurauit, agat pęnitentiā; & votū suū studeat obseruare: Si vero post q̄ iurauit ꝯtraxit, mr̄imoniū tenet & valet: qa votū simplex mr̄imoniū cōtrahendū impedit, sed nō dirimit iā cōtractū. No. ꝑ votū simplex & solēne quo ad Deū æqualiter obligant. Itē votū simplex impedit mr̄imoniū cōtrahendū, sed nō dirimit iam cōtractum.

h ¶ Castitatis.] simpliciter ī eo. c. proximo.

¶ Gl. se. ꝑ. recitetur per obiectio. & sol. Secundo quærit dicēs, quod sit votum simplex, & quod solēne. subdit opiniones diuersorum.

i ¶ Apud Dūm.] Ergo vr̄ æqualiter obseruādū vt solēne, qđ falsum est: qa solēne seruat post cōtractū mr̄imoniū. ī. c. ꝓxi. illud vero nō. 27. dist. si vir. & hic dicas, φ ab initio sunt æqualiter [8] obseruāda, & vtrūq; intm̄ obligat, φ q cōtrauenit. peccat mortaliter. Et dico, nō minus, i. nō minori tp̄e: qa vtrūq; n ꝑpetuū obligat, & vtriusq; factio est mortale peccatū, licet vnus min⁹ peccet alio: qđ patet ex minori pęnitētia. 27. dist. si vir. & 27. q. 1. virginib. & c deuotā. vel hoc contingit ꝑꝑ adiunctū. s. ꝑꝑ bonū mr̄imonij. arg. 27. q. 1. nuptiarū. & est simile qđ dī: inter simplicē loquelā & iurm non facit Deus drīam. 22 q. 5. iuri. & collige ex hoc qđ hic dī, votum ex sui natura nō dirimere matrimoniū, sed cōstitutio facta sup voto. Quia fit hic mentio de voto simplici & solēni: vide qđ sit vtrunq;. Votū solēne [9] est qđ fit interueniēte aliqua illarū solēnitatū, videlicet ꝑ susceptionē sacri ordinis. 28. dist. diaconi. & 14. dist. cū in præterito. Itē ꝑ susceptionē sacræ vestis, q̄ tm̄ profitentib. dari debet. ī. de reg. statuimus. & maxime si cū alijs incipiat cātare, & oblationē facere in ecclesia. 27. q. 1. vidua. & ī. de reg. vidua. & 27 dist. qđ interrogasti. Tertio modo cū ꝑ professionē deuouet se alicui religioni in manu abbatis vel abbatissæ, vel ēt in manu monachi. ī. de reg. statuimus. & ī eo cōsuluit. & ī. eo. c. ꝓxi. ꝑñtib. testibus ꝑ quos possit ꝓbari ꝓfessio, si ille negaret, & ne hoc negari possit, fiat inde publica scriptura. 27. q. 1. oēs fęminæ. I qua scriptura ꝓfiteat se velle religiose viuere. 30. q. 1. vidua. & tale votū impedit mr̄imoniū cōtrahendū, & dirimit iā contractū. 27. q. 1. ꝑ totū. vsq; ad c. nuptiarū. Alias aūt votū continētiæ factū, q̄uis corā multis, dī simplex, quasi nō vestitū, siue institutū aliqua solēnitate: & tale votū impedit mr̄imoniū cōtrahendū, sed nō dirimit iā cōtractū q. d. nō debet contrahere post tale votū: tñ si cōtrahat, tenet ī. eo. cōsuluit. & c. veniēs. & 27. q. 1. nuptiarū, cū seq c. & post hoc votū cōtinentiæ, cū qs dicit: voueo continentiā, dat ecclesia licentiā cōtrahēdi. ī. eo. c prox. Hæc opin. hodie quasi [10] cōis est, & in hac opin. fuit Gratianus 27. dist. § vlt. & c. vlt. Hugo vero dicit, φ votū cōtinētiæ ꝑpetuæ inter oīa vota impedit & dirimit mr̄imoniū iā contractū, & in nullo casu est mr̄imoniū post votū ꝑpetuæ cōtinentiæ, quo ad Deū: & si postea cōtrahat, de solo facto cōtrahit, & mortaliter peccat: & hoc dicit esse verū si votū cōtinentiæ proprie teneat. Proprie ēt votū continentiæ cū dico: voueo ꝑpetuam continentiā. Improprie cū di. voueo siue promitto, φ post annū siue post morte vxoris meę, vouebo perpetuā continentiā: qđ est dicere, votū de ꝑñti & de futuro. Et dicit Hug. φ solēnitates ꝑmissæ, nō sunt de substātia voti, sed signa & probationes voti, si votū reuocet in dubiu. Ioānes dixit, φ si aliquis corā tota ecclesia dicat: voueo ꝑpetuā continentiā: no solēnizatur votum, nisi aliquid de ꝑmissis interueniat: vnde si postea cōtrahat, tenet matrimonium. Hug. vero cōtra, vt patet. Sed certe qđ dicit Hug. magis vr̄ tutum: licet. n. aliquis nō efficiat monachus, bene pōt se obligare ad continentiā perpetuā per votū, sicut pōt se obligare ad alia vota: quia votum cōtinentiæ excedit omnia alia vota, vnde non posset cōmutari in maius bonū, arg. 32. q. 1. nuptiæ.

¶ Cælestinus tertius.

¶ *Votum simplex impedit sponsalia de futuro, non autem dirimit matrimonium sequens: secus in voto solemni.*

CAP. VI.

Rursus [h] quidā votū castitatis [i] emittēs, iurauit se quādā ducturū postea in vxorē: Vñ à fraternitate tua requisiti arbitramur, φ cū simplex votū apud Deū [i] non minus obliget, q̄ solemne: pro eo φ iurauit temere, pęnitentiam agat: & votū, quod Deo fecit, studeat

[8] Eodem modo explicat B. Tho. intentio decretalis citatus d. qō. 53. arti. 2. ad 1. argumētū, vbi addit alia, q̄ hunc locum illustrant.

[1] Cap. 2. eod tit. in 2. compil.

Vide B. Thom. citatū in c. præcedēti. & in qōnibus additis ad 3. par. q. 53. vbi explicat hāc decretalē, & eā tribuit Clemēti 3 sed fortassis incommodum.

[9] Vide Magis. sentē. & Doctores scholasticos l. 4. dist. 38. & oīno B. Tho. 2. 2. q. 88. ar. 7. & ibi Caietanū. & de materia gl. adde hic plenissime ꝑ Prępos.

[10] Hęc opin. cōis est & vera, quā sequunt tā Theologi lib. 4. sentē. dist. 38. q̄ Canonistæ tu hic, tū i c seq. nec tenenda est opi. Hug. quā hic Bern. dicit magis tutā, vt vere & copiose ostēdit præ alijs Syluester in sum. verbo, matrimoniū 7. q. 5 & Sotus lib. 4. sentē. dist. 38. qō. 2. art. 1. ad de c. vni. de voto, lib. 6.

vota:

vnde & si coniugati continentiam promittant, eam seruare tenentur, 33. q. 5. quod Deo patri Hugo contradicit Alexādro ī. cap. proxi. cui potius standum est. ADDITIO. Vnde versus: *Votū solēne demonstrant quatuor ista. Ordo sacer, scriptum, professio præstita sponte: Et professorum vestis suscepta scienter.* Vel sic: *Ordo sacer, vestis, professio religionis: Quæ sit facta palam, facimus solemnia vota.*

monachatus, & pro nō adiecta hri dēt, arg. huius lre. De hoc dixi ī. de cōdi. apposi. c. vlt. verba ista in domo propria, cum omni sua substātia: sic expone. l. cum vsufructu suæ substātiæ olim ante monachatum: vt de vsufructu illarum rerū, victū & vestitum hīet ī vita sua. qcqd. n. supest, dēt esse & est monasterij: & si q.d deest ei, supplet à monasterio: similis. n. expositio hr. 27. q. 1. si qs rapuerit. & sic illa erit monacha, & pōt remanere ī domo quondā sua, cum vsu rerum, quas contulit monasterio. sic 27. q. 1. de viduis.

Et ita velle Bernardus, q votum simplex non dirimat, idē sensit J. de eo q cogno. cosan. vxor. c. 4.

Vulisboñ. & Colūbrieñ.

Vlboñ. & Colubrieñ. sed ex vetustis libris Ilitutū ē vt est impressum. Sunt epatus i Portugallia. vid Vasæū in annalibus Hispaniæ c. 20. sß Vlisboñ. legēdū Olisipoñ.

Cap. vni eo. tit. I. 3. cōpilat. Vide Sotū lib. 4. sen. dist. 38. q. 1. art. 2. & citatos in pcedētib. capitulis.

Alias ita: eo fecit adiecto tenore. alias ita, fecit, adiecto tenore, &c. absq; voce, eo.

Aliàs: Michaelis. i. P. filio Michaelis.

Vide cōcliū Tridē. sessio. 24. de reformat. matr. cap. 8. & 9.

observare.[a] Quòd si postq̄ hmōi pstitit iurm, ad nuptias motu pprio cōuolasset: cū votū simplex matrimoniū īpediat ɔhēdū, non tñ dirīmat iam contractū, nihil ambiguitatis quæstio tua continere videtur.[b]

Innocentius tertius Vlisboñ. & Colimbrieñ. Episcopis.

Votū solēne impedit & dirimit matrimoniū post cōtractū.

CAP. VII.

INsinuante † I. nobili muliere, nrō est Apostolatui reseratum, q à quibusdam curialibus fuit regi Legioneñ. p ipsius copula supplicatū: q cum ad cōsanguineorum eius notitiam peruenisset, vt maritū acciperet, ei sub obtestatione regia suggesserūt: ipsa vero q tunc nollet nubere, pstās, ɔsiliū accepit ab eis, q votum emitteret castitatis: qd in manib.[d] cuiusdam de fratribus sancti Augustini fecit, † eo adiecto tenore, vt ī domo[e] ppria, cū oī substātia sua remaneret. Sane in eiusdē ordinis habitu, biēnio post pmāsit, licet id se inuitam fecisse asserat & coactā, nō tā metu regio,[f] q̄ parētū: & infra. ¶ Tandē attendens, q inuita votum emiserit, eo dimisso de parentū cōsilio, P. Michaeli † publice fuit matrimoniali ter copulata: de quo † quatuor sustulit filios tpe pcedēte: & infra. ¶ Nos igitur attēdētes, q in emissione voti, qd præcessit, nulla vel modica[g] coactio affuisset, quā patiētia[h] & pseuerantia sequētis tpis penitus, pfugauit: & q sequens coniunctio potius iniqua fuit, & violēter extorta: Mandamus, quatenus si præmissis veritas suffragatur, pfatam mulierem ad male dimissū religionis habitum resumendum, & seruandum quod vouit, monere & inducere procuretis; & (si opus fuerit) per censurā ecclesiasticam coercere.

a ¶ *Observare.*] Quòd si prius iurasset, & postea votū simplex emisisset, tenē qd dī 3. de spō. cōmissum.

b ¶ *Videtur.*] qa remanebit cū illa ī. eo. cōsuluit.

Insinuante.] Primo ponit factum. Secundo diffiniendum committit: ibi, *Nos igitur.* Abbas.

CASVS. Quidā curiales regis Legioneñ. supplicauerunt ipsi regi, vt I. nobilem mulierē faceret copulari in mrīmoniū cuidā viro: Cum istud perueniret ad notitiā cōsanguineorū, ipsi eidē mulieri cōsuluerūt, vt virū acciperet: & ipsa rñdit, q nubere nolebat. cōsiliū recipiēs ab eisdē, q votū emitteret castitatis: qd fecit in manibus cuiusdā de frib. sancti Augustini, hoc adiecto tenore, q in domo sua cum omni substantia remaneret, & sic in habitu eiusdē ordinis postea p biēniū pmansit, coactā & inuitā metu regio id asserēs se fecisse: Tādē considerās, q inuita votū emiserat, eo dimisso mrīmoniū publice cōtraxit de parētū consilio: mulier desiderās aīæ suæ salutationem, dño Papæ fecit scribere prædicta: Vñ Papa scribit duobus modis, cōsiderās q in emissione voti qd pcessit nulla vel modica coactio interuenit, quā ēt patientia tpis sequētis pfugauit, & cōiūctio iniqua fuit: mandat, quatenus si pdicta vera sunt, pdictā mulierē moneant, vt habitū male dimissum reassumat, & seruet quod vouit, & si opus fuerit, per censuram ecclesiasticā cōpellāt eādem. Nota, q quis potest profiteri in manu monachi. Item votum contractum per metum, per patientiam sequentis tēporis fit validum, & postea violentia profugatur. Item qui habitum regularem dimittit, debet compelli ad ressumendum.

c ¶ *Supplicatum.*] contra illa iura: nam a principe non est petenda vxor, 36. q. 2. nullus. & pœnam deportationis meretur, C. si nu. ex rescrip. petan. l. 1. & quia debent esse libera matrimonia supra, de sponsalib. Gemma.

d ¶ *Quòd in manibus.*] Et ita solemnizauit votum continētiæ tradendo se ordini sancti Augustini in manibus illius monachi, vt ī patet, & habitum professorum suscipiendo.

Glo. seq. obijcit probans per quatuor iura pro textu induxit duo, sed concludit pro obiectione ponit opinionem & remittit, & ad hanc literam respon.

e ¶ *Vt in domo propria.*] Ergo nō erat monacha, ex quo pōt ppriū retinere, ar. ī de statu mona. cum ad monasterium. fi. cum talis conditio sit contra substantiā monachatus. ī. de cō ditio appo. c. fi. & 32. q. 2. solet, & ar. ff. de actioni. & oblig. non solum. Arg. 10. q. 1. sic quidem & ī. de condi. appo. c. 1. talis. n. conditio est contra substantiam monachatus, vnde ea retēta impedit monachatum. Quidam tñ dicunt, q ea adiecta tenet

Glossa sequens arguit, & sequitur contrarium, & argumento dat simile.

f ¶ *Metu regio.*] Ar. q imperiū regium non sufficit ad iustū metum, arg. C. q met. cau. ad inuidiā. arg. cōtra. C. eo. l. vlt. & 23. q. 8. cōuenior. similiter impiū parētū non sufficit, ff. de ritu nuptia. si patre. 32. q. 7. omnes causationes.

g ¶ *Vel modica.*] Nota, q leuis metus nō excusat in voto, vt hic. & ī. q met. cā. cū dilectus. sed in electione leuis metus sufficit. 1. q. 1. si qs aūt. similiter in matrimonio, vt vī, qa plena dēt securitate gaudere, vt ī de spō. cum locum. ff. de ri. nup. si patre tñ talis dēt esse, q possit cadere in constātē virū. ī. de spō. veniēs 2. & c. consultationi.

Glossa sequens no. quid ex tpore, & c. allegat sex iura.

h ¶ *Patientia.*] Nota, q rōne tpis euanescit excep. qa psumitur consentire. 1. q. 1. constat. ī. de spō. ad id quod. ī. de frig. c. 1. C. q met. cau. l. 2. ff. de cō di. ob tur. cau. si ob turpē. ff. de ri. nup. si pater. B.

In antiqua copilatiōe mā de qua, &c.

De materia huius tituli vide Magistrū sēt. & ibidem Theologos scholasticos li. 4. dist. 37.

Cap. 1. eo. ti. in 1. compilat. & post Concilium Lateranen. par. 6. c. 1. Vide Magistrū lib. 4. sen. dist. 35. §. solet etiam qu.

TITVLVS VII.

De eo † qui duxit in matrimonium, quam polluit per adulterium.

Alexāder iij. Abbati S. Albani.

Si quis viuente vxore contrahit cum secunda hoc ignorante prima mortua, ad sui petitionē non separabitur à secunda.

CAP. I.

PRopositum † est nobis, q vir quidam vxorem habens, sibi aliā huiusmodi rei inscia copulauit; sed prima mortua, nititur discedere

DE EO QVI DVXIT in matrimonium, quam polluit per adulterium. *Supra visum est de quibusdam impedimentis matrimonij, s. ordinis, & votiuitate sequitur de alio impedimento, quod scilicet causatur ex adulterio vel machinatione in mortem coniugis. Abbas Siculus.*

De hac materia tractatur 31. q. 1. & 32. q. 6. per totum. & q. 7. in multis capitulis.

PRopositum.] Communis diuisio Secunda: ibi, *Licet autem.* Abbas Siculus.

CASVS. Quidam habens vxorem, ea ignorante contraxit cum alia: Tandem prima mortua vult recedere à secunda: qritur quid iuris? Rndet Papa, q licet in canonibus habeatur, vt nullus ducat in matrimonium, quā polluerat prius per adulterium, & præcipue illam cui fidem dedit de ea ducenda viuente vxore, vel qua machinata est in mortem vxoris, tamen quia mulier fuit nescia, q ille haberet aliam vxorem viuentem, & ille vir de dolo suo commodum non sentiat, dicit Papa, q nisi mulier illa discedere petat, ad petitionem viri non sunt aliquatenus separandi. Nota hic duos casus, in quibus non potest quis retinere, cum ea cū qua adulteratus est. Item de dolo suo non debet quis cōmodum habere. Item argumentum, quod contractus pro parte tenet, & pro parte non tenet.

Glo. seq. tractat quomodo ignorantia valet ad duo, scilicet duam recitat per quæstionem an matrimonium incipiat esse matrimonium. soluit, & dat simile, allegat duo iura in contrarium.

i ¶ *Inscia.*] Hoc excusauit mulierē ab adulterio, qa ignorās

 non con-

non cõmittit adulteriũ 34.q.2.in lectũ.& ff. de adul.l.vlt alio quin si fuisset conscia,non posset postea cũ eo remanere.J.c. cũ hñet.nec no plus pdest: qa filij de tali mrimonio legitimi sunt censen propter bonã fidẽ vxoris.J.qui fi.sint legi.ex tenore.&c. cum inter.& tñ nõ fuit mrimonium inter eos,et post mortẽ primæ vxoris. licet.n.ista crederet eũ liberu,ligatus tñ erat: & in primo cõsensu,qui nullus fuit,intelligitur pdurare: sicut nec mrimoniũ cõtrahitur cu seruo,licet credat liber,alias nõ cõtractura, etiã si postea manumitteret eo ignorãte: quia post manumissionẽ factã manendo cũ eo, approbare semper intelligitur primũ consensum, qui erroneus fuit,& non aliũ, vñ mrimonium non pcedit. Arg.cõtra ff.de offi. pcon obseruare.§ vl. immo vĩ expressum ff.de iure do. Proculus prius dictum verũ est,tñ si mulier vult,cõpellitur ipsam recipere pp dolũ & fraudẽ illius,vt in fine dicit.

† Aliãs ita:in canonib. habentur ex pressam.

† Vid Liu. accentiũ. & ibi glo. ff. de ritu nupt.

à secũda: *& infra.* ¶ Licet aũt in canonib.[a] habeatur, vt nullus copulet mrimonio,quã prius polluerat adulterio; & illam maxime, cui fidem dederat[b] vxore sua viuẽte, vel q machinata[c] est i mortẽ vxoris: quia tñ pfata mulier erat iscia,q ille aliã hñet vxorẽ viuentẽ: nec dignum est, vt pdictus vir, q sciẽter canones venerat,lucrũ de suo dolo[d] reportet: † Consultationi tuæ taliter rñdemus,q nisi mulier[e] diuortium petat,ad petitionem viri non sunt aliquatenus separãdi.

¶ Idem Abbati de Fontibus.

Si viuẽte prima uxore, & non cognita qs cõtraxit cũ secunda sciẽnter, & eam cognouit. etiam mortua prima secundam habere non potest: & secus si prima erat non legitima uxor.

CAP. II.

SIgnificauit[f] † nobis O. Andegauẽsis: *& infra.* ¶ Mandamus, quatenus si constiterit,q eidẽ O tanta vis[g] illata fuerit,q nõ spõte in primã ɔsenserit, nec post pstitũ iurm ipsam carnaliter cognouerit,[h] pp hoc ñ dimittas, qn ad aliã, quã postea in uxorẽ accepit, reuertendi liberam tribuas facultatẽ. † Aliogn si bi,ne ad scdam reuertat,[i] sub iterminatione anathematis inhibens,des ei licẽtiã ducẽdi aliã in vxorem.

¶ Idem Baranen. † episcopo.

Non põt quis cũ illa contrahere,quã uxore viuẽte cognouit si machinata fuit in mortẽ uxoris.

CAP. III.

SVper † hoc vero quod quæsiuisti, an liceat alicui cum ea contrahere matrimonium, quã vxore sua viuente sibi de facto matrimonio copulauit;[l] Taliter respondemus, q si adultera est in mortem vxoris aliquid machinata,[m] siue fidem[n] dederit,[siue nõ] q ea defuncta hanc esset ducturus: secundum canones ab eius consortio prohibetur: & hæc prohibitio perpetuo est seruanda.

a ¶ *In canonibus*.] 31 q.1. c.1.& J.eo. ex tuarum.cũ haberet.& c.vlt.in fi.

b ¶ *Fidem dederat*.]vel si de facto eã duxit J.e.cum hñet & supple, & eam cognouit viuente sua vxore alias non impediret cõtrahere cũ ea.J.e.i.d.c.vlt.

c ¶ *Machinata*.] 31.q.1.si quis viuente. & J.e.super hoc.

d ¶ *De suo dolo*.] s̃.de rescrip. sedes Apostolica.& 30.q.1.dictum.

¶ *Gl.seq.ar.quòd contractus non claudicat. allegat 12.infra.*

e ¶ *Nisi mulier*.] Et ita cõpellitur vir remanere cum ea,si voluerit,pp culpã & dolum ipsius viri,sed nõ econuerso.sim.J.de adul.c.2.& ita est hic ar.q cõtractus pro parte tenet,& pro parte nõ.s̃.de dspõ. imp.de illis.ff man põt.C.de resc.ven.l.2.& Insti de auct.tu. circa prin ff.locati.sicut emptio.§ interdu.& ff.de act emp.& vẽ.Iulianus si qs a pupillo 29.q.2.si qs ingenuus 32.q.5.ppo sito.& 32.q.2 aliqñ.& 37.q 2 §.1.& 31 q 2.c.1.& 2.si tamẽ cõtraheret cum alia,teneret matrimonium.J.eod.veniens.

Cap 1.e tit in 1.cõpilatione, & post cõcilium Lateranẽ. pat 6.cap. 13.

ADDITIO Et hoc est verũ,ante primũ vel nouum consensũ.

SIgnificauit.]In prima pte decisa cõsultatio In scda ibi,*Mãdamus*.distinguẽs cõmissio.& 3m mẽbrũ ibi,*Alioquin*.Ab.

CASVS. Quidã O.noie,Andegauẽsis coactus fuit iuro iter posito A mulierem recipere in vxorẽ: Postmodum aliam in vxorem accepit,pp quã dicta A.eũ traxit in cãm coram Eboracen.archiepo,q cõpulit ipsum O. iurare,q ad istã quã spõte cepit in vxore,non accederet, donec inter ipsum O. & dictã A.lis esset in ecclesiastico iudicio terminata: Sed anteq de eã cognosceret,dicta A.diẽ clausit extremũ, tñ idẽ O.no audebat redire ad illã, quã sponte acceperat,pp iurm: Vñ hoc significauit dño Papæ.vnde mandat Papa cuidã Abbati,quatenus si cõstiterit,q illi O tanta vis fuerat illata, q coactus & nõ sponte in illã A.consenserit,nec post iurm pstitum eã cognouit:ad illam quã postea sponte accepit, libere reuertatur: aliogn eidem pcipiat sub iterminatione anathematis,ne ad scdam reuertatur; illã tñ accipiat,si voluerit,in uxorẽ. Nota q matrimoniũ p vim contractũ no valet: quia libera debent esse matrimonia. Item licet vis pcesserit,veruntn per sequentẽ carnalẽ copulam consummatur matrimonium. Item quod ab initio non valuit,tractu temporis non conualescit.

f ¶ *Significauit*.]Iste O.coactus fuit quãdã despõsare in vxorẽ pstito iuro:postea vero contraxit cum alia spontanea voluntate cõscia huius facti:prima petit illam in uirum corã Eboracen Archiepo,qui eum compulit recedere a secunda pstito iuro,donec lis esset iudicio ecclesiæ terminata inter ipsum & primam.lite pendente mortua est prima:dubitabat iste O.an debebat redire ad secundam,quam sponte duxerat in vxorẽ: Respondet Papa,prout sequitur.

¶ *Glo seq.signat contrarium,& soluit.*

g ¶ *Tanta vis*.]quę posset cadere in constantẽ virum s̃ de spon.veniens 2.& c.consultationi.sim.s̃.qd me cau.plaũ.& c cum dilecti.Ar. cõtra 15. q.1.merito qritur & s̃.de iureiur.si vero Iurm istud poterat seruari sine interitu aiæ, ergo debuit seruari vt ibi dr: & hæc non habẽt hic locũ: quia mrimonia libera debẽt eẽ & non coacta.s̃. de spon.cu locũ.& c.pterea & c.requisiuit & c.Gemma.

¶ *Glo. eq.argumentatur, allegans 5.infra.*

h ¶ *Cognouerit*.]Quod si fecit anteq contraheret cũ secũda,cõsensisse vĩ,vñ amplius secundã hñe non posset.s̃.de spõ.ad id qđ, s.de despon. impube.de illis.& J.de his qui ma.acc possunt, insup.& est ar.q ratihabitio retrotrah.i sic s̃. de regu significatũ, ad finẽ.1.q.1.constat 63.dist Salonitanæ.de cõiug. seruo proposuit. & s̃.qđ metus causa perlatum.

i ¶ *Ne ad secundam*.] con sciam huius facti:alias n. bene posset eam habere, s̃.cap.proxi.

¶ *Glossa sequens ponit breuẽ ad notã allegat ponit contra ad istr.ria,& soluit.*

k ¶ *Reuertatur*.] Argu.est hic: qđ ab initio non valet, tractu tpis non conualescit, licet pueniat ad eũ casum, a quo potuit hñe initium. Instit.de leg §.an seruo 2.q.1 in prim 5.circa princ Instit quibus.al.fa. pos.§.vlti 35.q.3 cap vlti. arg contra. 2 30 q.1.ad limina.ff.de ser.vt pomum 34.q.2.in lectum.Prima rubrica locum hẽt qñ ppetuum subest impedimentum:contraria adaptantur ad hanc regulam: Multa impediunt faciendum,quæ iam factum non dirimunt,quia qđ ab initio legitime factum est, ex superuenienti delicto non mutatur,ff.de iti.actuq; pri.nec enim nisi lege vel canone illud exprimatur,vt patet per contraria: quod perpetuo prohibetur fieri,quolibet casu superueniente,prohibitio durat, vt in primis concor.& J c.proxi.

SVper hoc.]Præmittit qonem,cui rñdet:ibi, *Taliter*. Abbas.

CASVS. Aliquis viuẽte vxore sua de facto aliã sibi matrimonio copulauit. Tandẽ vxor sua mortua est: qrit,an ipse possit cõtrahere cũ illa,quã sibi mrimonio copulauit viuente sua vxore. Rndet Papa,q si adultera in morte vxoris aliquid machinata fuerit,siue fidẽ dederit, q eã duceret post mortẽ vxoris,illã hñe non põt,& hæc prohibitio est perpetua. Nota q adulter cum adultera potest contrahere,nisi ei fidem dederit contrahendi,vel nisi fuerit machinata in mortem vxoris.

l ¶ *De facto matrimonio copulauit*.] & eam viuente sua uxore cognouit,alias non prohiberetur J.eod.c.vlti.& ea sciente,q haberet vxorem,secus si ignoraret.s̃ eo.c.1.& 2.,& J.eo.c.ex tuarum.& c cum haberet.

¶ *Gl.se.exponit, & ponit opi.quã reprobat.secũdo quærit, & soluit.*

m ¶ *Machinata*.]31.q.1 si quis viuente & s̃.eo.c.1. & intelligo cũ effectu,vt dicit.c si qs viuente.qđ dicit,machinata, qa verba cum effectu sunt accipienda,s̃.de cle.non resi.relatũ.& s̃.de spon.c.vlt.de pœn.dist 3.§.hæc aũt verba. & ff.quod quisque iur.l.1.§ hoc aũt.& arg.J.eo.c.vlt.Quidam dicunt q sufficit conatus sine effectu,& sufficit q ita scriptũ est. s si q & à quibus.prospexit & 6.q.3.scriptum.quod non est verum.J.e. c.vlt.Quid si aliquis interficit aliquem in bello, non eo proposito q velit vxorem eius sumere,nunquid potest illam ducere in vxorem? Dicas q sic s̃ de conuer.infidel laudabilem.

n ¶ *Fidem dederit*.]31 q.1.relatum. & J.co.significasti. Ber.

† Præter Panormitanum & alios hic, vide Iasonem in l. si ita, ff de verb.obli. vers. Quinto amplia.

† Vide l. nec filiũ, C. de ritu nup.& l.si pic cogẽ te.cũ gl.I ver. inuitos. ff. co.

† Bauarẽ.
† Banatẽ.
† Reuerẽ. sed Beluacen. Baronen. Batonien.& Baren agnoscẽda, cætera reiicẽda sunt.

† Cap 2.e. tit 1 cõpilat & post cõcilium Lateran.pat. 6.c.16.

Vide beatum Thomã lib 4.sen. dist. 37.q. 2.ar.2.

† Hę duo verba: siue nõ desunt i oĩbus manuscriptis.

s Hæc nõ sunt directe cõtraria, vt latius hic ostedit Ioannes An. vide c sectum. de reg.iu.lib. 6.

1 Hic negat scriptum esse, q sola machinatio sufficiat & c.si qs viuẽte. expsse loquitur d occiso: & hoc præsuppõnit vxorẽ mortuã. Io.And.

Ex

EX litterarum.] Cōis diuisio. Secūda ibi, *Fraternitati*. Abbas.

CASVS. Quidā auctoritate prælati sui dimisit vxorē suā in adulterio deprehēsam, quæ postmodū assumpsit habitum monachalē: ille maritus aliā supduxit illa viuēte: tādē prima decessit: quæritur, an simul debeāt remanere? Rūdet q̄ abinuicē sunt separādi, & ille vir pœnitētia sibi iniuncta de adulterio, poterit aliā ducere in vxorē. No. q̄ mulier in adulterio deprehēsa dimitti pōt, s. quo ad torū. Item vir viuēte vxore aliā hre non pōt. Item nota mirabilē casum, q̄ viro nō pĩudicat quoad continentiā, si vxor nō intret religionē: votū viri pp introitum vxoris solēnizatur.

a. *Deprehensam.*] i. conuictā, sola. n. dephēsio non sufficeret ad hoc vt separaret. 32. q. 1. c. 2. & 3. licet sufficiat ad itanimā. ff. de ri. nup. palam. § vlt.

Glos. seq. recitetur per contrarium.

b. *Aliam superinduxit.*] in vxorē, q̄ fuit concicia, q̄ aliam habeat vxorē, alias non noceret. ī. eo. cap. 1. & j. eod. veniens.

c. *Separare.*] ī eo. cap. proxi. & cap. significasti. 32. q. 1. relatum.

d. *Aliam ducere poterit.*] acta pœnitentia. arg. ī. de spon. cū in Apostolica. vel etiam parte pœnitentiæ, si timetur de incontinentia. 33. q. 2. in adolescentia. Bernard.

Cap. 1. eod. tit. in 2. compil. Vide conc. Tridēt. sess. 24. ti. de refor. matrimo nij, can. 7.

† suscepit

† superduxit

† In veteri cōpilatione hoc c. Celestino iij. pcedens vero Clementi iij. tribuitur.

Clemens tertius.

Qui viuente vxore ēt ab eo separata quo ad torum, secūdam conscienter ducit vxorem, prima mortua separabitur à secunda, sed cum alia contrahere poterit.

CAP. IIII.

EX litterarū tuarū insinuatione accepimus, q̄ T. vxorē suam in adulterio deprehensam, de tui antecessoris assensu abiecit: quæ postmodū accepit habitū monachalem: sed dictus T. anteq̄ illa decederet, aliam superinduxit: & plures suscepit filios ex eadem: *& infra.* Fraternitati tuæ igitur respondemus, q̄ illos debes abinuicē separare. Idem vero uir, indicta ei de adulterio pœnitentia, aliā ducere poterit in vxorem.

Idem.

Qui viuēte vxore legitima cū secunda contrahit adultera, etiā prima mortua separabitur à secunda, ēt si longo tēpore ei cohabitauit, & filios ex ea susceperit.

CAP. V.

CVm hīet vxorē legitimam A noīe, I. lator pñsentium, cum M adulteriū ppetrauit. Cūque sup hoc fuisset in ius vocatus, abiurauit adulterā, & postmodū iurō contēpto, viuēte legitima, cū ea matrimoniū contrahere, & ipsi diu cohabitare plumpsit: demū prædicta A. de pñti luce subtracta, memoratus I. cum adultera p decennium est moratus: de qua decē filios procreauit. Tale ergo damus cōsultationi tuæ rñsum: vt separentur omnino, & eis iniuncta pœnitentia, perpetua cōtinentia indicatur, præsertim cum in dies suos ambo processerint, & tādiu publice in adulterio & periurio ex certa sciētia perdurātes, ecclesiā in graui scādalo pturbauerint. Nosti. n q̄ Leo Papa statuit, vt nullus ducat in mrīmoniū, quā adulterio polluit: & q̄ hic plus processum fuit, q̄ si fides pstita dūtaxat fuisset adulteræ, vt defuncta legitima eā duceret in vxorē, cum eadem, ēt prima viuente, quasi matrimonialiter mœchæ mechus adhęrere præsumpsit, & sacrm suū temere violare: qđ vtique connubium (vbi ēt nulla intercessit religio iurīi) tā Gregorius Papa, q̄ Triburieñ. synodus detestaī, & vtrūque hoc modo cōiunctum, pcipit publicæ penitentiæ subijci, ac ppetuo sine ulla spe cōiugij permanere. Nec aliquod eisdē I. & M. adminiculum afferunt, vt simul remaneāt, q̄ decennio cohabitauerunt adinuicem, ac decē filios susceperūt: cū multiplicitas prolis ita susceptæ, magis eorum crimē exaggeret, & diuturnitas tēporis peccatū nō minuat, sed augmētet. Solicitudinis tñ tuæ intererit, vt vterq; liberis suis, secundum q̄ eis suppetunt facultates, necessaria subministret.

Cap. 2. eod. tit. in 2. compil.

Et qui viuēte legitima vxore, cū alia vel alijs ṗhit: an sit suspectus de hęresi, & a quo iudice, & q̄liter puniri debeat, vide Albertinum tracta. de agn. asser. qo. 23. Simancā; & quos ipse citat cath. inst. ti. 40. de matrimonio.

CASVS. Quidā I nomine, hñs vxorē A. noīe, cōmisit adulterium cū Matilda: & cū super hoc vocatus fuisset in ius, illā adulterā abiurauit: Tādem iurō contēpto, viuente vxore sua, matrimoniū cū altera contraxit, diutius cohabitādo eidē: de qua decē filios suscepit: Quæsitum fuit a Papa, vtrū tale matrimonium stare possit: Rūdet Papa, q̄ separenē oīno, & imposita eis pœnitētia, ppetua cōtinentia indicat, q̄ tanto tpe in adulterio & periurio ex certa sciētia perdurarūt: Leo. n. Papa statuit, vt nullus ducat in mrīmoniū quā polluit per adulteriū: sed hic plus fuit processum, q̄ si fides tm data esset adulteræ, vt mortua vxore eā duceret in vxorē: quia legitima vxore viuēte, copulauit sibi adulterā, & iurm violauit. Et si ēt iurm non interuenisset, tam Gregorius, q̄ Triburieñ. synodus tale connubiū detestatur: & q̄ tanto tpe ppinan seruat insimul, vt simul remaneāt, nō præstat adminiculū, vel q̄ decem filios susceperūt: quia diuturnitas tpis nō minuit peccatū, sed augmentat. tñ sollicitus sit epus, vt vterq; filijs suis sm facultatē suā necessaria subministret. Nota q̄ nullus pōt hre in matrimoniū illā, cui fidē dedit de ea ducēda post mortē vxoris, si eā cognouit vxore viuente. Itē plus est aliquā facto ducere, q̄ fidem dare. Itē hæc impedimenta impediunt & dirimunt matrimoniū. Item in casu isto multiplicitas filiorum non inducit dispensationē. Item diuturnitas tpis non minuit peccatū, sed augmētat. Itē filij nati ex illegitimo mrīmonio vel coitu, alendi sunt à parētibus, licet hoc sit 5 leges.

Glo. seq. signat contrarium, & soluit.

e. *Perpetua continentia.*] Hoc fit pp causas, quæ hic ponunt & quia ambo processerāt in dies suos: tñ si timeret de incontinentia ipsorū, puta si essent iuuenes, daretur eis licētia contrahendi. 33. q. 2. in adolescētia. & c. vlt. Sed contra vī ī. c. proxi. vbi daī licētia cōtrahendi in simili casu, sed rō redditur in littera, q̄ isti plus peccauerunt quam alij, vnde plus puniuntur: & quia senes videbantur.

f. *Leo Papa.*] 31. q. 1. c. 1.

Gl. seq. obijcit, & dupliciter soluit.

g. *Et quod hic plus.*] Sic j. eo. c. vlt. Sed vī q̄ casus iste non sit alius ab alijs duobus. de quib. habes ī. eo. sup hoc. quia si du cit illā, fidem dat illi: & ita idē est ducere de facto, quod fidem da ... Satis potest dici, q̄ duo. casus iste casus non est diuersus ab illis, & hic non dr q̄ sit alius omnino, sed q̄ plus est hic, q̄ si fides tm detur: quia hic primo interuenit fides in codicib, desposatione talis de facto, & postea eam ducit. esse, vt cō sed uerius est q̄ est tertius, & bñ differt ab alijs: quia hic est fides de pñti, contrahendo cū ea quatenus pōt: Sed in alio casu est tm fides de futuro: & est similis drīa, sicut inter sponsalia & mrīmoniū. arg. j. c. vl. & plus est hoc q̄ fidem dare, ut hic dicit, & plus peccat.

h. *Cum eadem.*] scilicet, vxore. B.

i. *Iuramenti.*] Iuramentū illud quod fecit iste, vt ei vlterius nō adhæreret, nō sufficit, q̄ eam habere non possit: quia idem esset si eam non abiurasset, cum aliud subsit impedimētum, vt patet per hanc litteram, vnde supple, maxime.

k. *Quem Triburien.*] 31. q. 1. relatum. & c. seq.

l. *Multiplicitas.*] quandoq; tamē fauor filiorū dispensationē inducit, 35. q. 8. de gradibus. & ff. de ri. nup. qui in prouin cia alias incipit, diuus.

m. *Non minuat.*] j. de simo. non satis & cap. seq. & ī. de consuetud. cap. vlt.

n. *Intererit.*] Apud quem debeant demorari filij facto diuortio, habes C. de diuor. facto. l. vnica. & apud talem commorari debent, qui eorum vitæ, vel sanguini non insidietur. ī. de conuer. inf. cap. vlt. vbi de hoc.

Glo. seq. ponit regulam, quòd secundum facultates, &c. & dat simile, secundo not. de alimentis filiorum & parentum, ponens quatuor casus, quibus pater non tenetur alere filium: vnde de, vlti, sign. contrarium ad tex. & sol.

o. *Secundum facultates.*] hoc est regulare. q̄ sm facultates alimēta ministrent. ff. de libe. agn. si qs a liberis. s rñ. & §. si qs ex his. & C. de alen. lib. l. cōpetenti. & l. vl. ti. eo & curatio ex libeat det sm facultates ecclesię. ī. de cēsi sopitę. & c. cū nug. Et no q̄ filius minor triēnio alt dēt apud matrē, maior triennio apud patrē. C. de pa pot ne. filio. & ī. de cōuer. inf. c. vlt. & arg. ff. de lib. agn. si qs a liberis. & non tm illud scias q̄ sicut parentes

† Vide Bart. in l. Claudius. ff. de his quibus vt indig.

Ad hoc ī. de spōs. lo. And.

Vox, pri ma, deest in antiq.

† intercessisset.

Videtur Hostiensē inducentē varias Greg. auctoritates in hoc ppositū.

Cap. 4. & c. 51.

publicē cohabitauerint

suscepe rint

Vide Antoniū Gabriel. li. 6. comm. cō clus. ti. de alimentis conclu. 1.

Quare illud intelligif de illicito coitu, & facit qđ notaī 11 q. 3. q̄ pdecessor. 31. q. 1. ideo. 35. q. 9. quod quis. Ioā. And.

Debita parẽtes alere debẽt filios, 1.dist.ius naturale.sic & filij parẽtes, si egeãt, vt in l.prædi.si q. à liberis, in prin. & §.si ipubes, & C.de alẽ lib.l.1.& 2.& 30.dist.c.1. & 22.q.4.inter cętera.tñ recensare põt pr alere filiũ iusta de cã, si forte eũ accusauit, vt l.pdicta.si quis a liberis, §.si quis ex his, in fi. vbi aũt pr & filius egent.mr compellit eos alere, vt ea.l.§.verũ, & l. pe. & C de alẽ.lib.auth. quemadmodũ, & in Authen.vt lic.mat.& auiæ, §.illud, coll.8.Si autẽ mr alit filium, dum pr abundat, põt petere expẽsas, si hoc fuerit protestata, ff.de neg.gest. Nesennius, post triennium tñ. Sed hæc quę dicta sunt intelligunt de legitimis: vnde signant cõtraria. in Authen. qui.mo.nat.effi.legi. §.vlt. coll. 6. & C.de incest.nup auth.ex complexu, & C.de natu.libe. auth.licet patri. & j. qui filij sint legi. p uenerabilẽ, in fi. sed illa contraria intelligunt de rigore iuris ciuilis. Qd vr in lucta in detestationem criminis: hoc intelligit de benignitate canonica. q vigore lamit à iure naturali: vñ educatio filiorũ de iure naturali est, 1. distin.ius naturale. & ex instinctu naturæ procedit; vnde ius illud pferturciuili, tamẽ filij non succedent in bonis patris, & illegitimi sunt, j.de cland.despon. cum inhibitio § 1.Bernard.

Ignificasti.] Commu nis diuisio. Secunda pars, ibi, Nos igitur. Abb.

CASVS Quidã ciuis Spoletanus P. noie, dimissa vxore legitima cuidã meretrici adhæsit; & qa monitus nõ dimittebat candẽ, fuit excõicatus: tãdem uxor sua mortua est, ipse uero cum ea matrimoniũ contraxit. Quęrit, an tale matrimoniũ teneat? Rñdet Papa, q nisi alter eorũ in mortẽ defunctæ uxoris suæ fuerit machinatus; vel ea uiuente sibi adinuicẽ fidem dederunt de mrimonio cõtrahendo, matrimoniũ legitimum censendũ est. & si ille absolutionẽ petierit, absoluat. No. q licet quis adulteret cũ aliqua uiuente uxore sua; põt illã hre in uxorem post mortem uxoris, nisi uiuente uxore fidẽ ei dederit de cõtrahendo, vel alter eorũ in morte mulieris machinauerit. Itẽ excõicatus cõtrahere potest matrimonium, licet alia sacra denegantur eidem.

a *Aut hæc.*] & quia cã non dimittebat, fuit excõicatus 84 & ideo dicit in fine, si petierit absolutionem, ipsum absoluat.

b *Machinatus.*] 31.q.1.si quis uiuente, & j. eo super hoc.

c *Fidem dederit.*] 31 q.1.relatum, & j. eod.c.vlt. Idẽ est si de facto eã in uxorem ducat. j.c.proxi. & hoc uerũ est cum mulier nõ sciat illum aliã hre: alias non noceret, quo minus post mortem uxoris posset secum remanere. j.eo.c. 1.& j.c.proxi.

Glossa sequens ebibit contra obiect. opponit, & sol. ponit opinionem communi concordat.

d *Si petierit.*] immo vr q cõpelli debet, arg.22.q.v.prædictum, & 83.dist. facere. Sed qualiter potest compelli, cum iã sit excõicatus? Hoc modo, vt alij compellantur ne ei cõicent, j. de usu: post miserabilem. Alij dicunt, q non est absoluendus nisi petat, ut illa littera satis innuit; quia impœnitenti non datur remissio. 24.q.2 legatur, & 27.quest. 7. quemadmodum. sed hæc non est contrarietas: quia utrunque fieri potest, vt iste indirecte cõpellatur, & sic petet absolui. & satisfaciet.

¶ Innocentius tertius episcopo Spoletano.

Si quis mortua uxore cõtrahit cũ ea, quam uiuẽte uxore sine fidei datione cognouerat, tenet matrimoniũ, dũmodo i mortẽ defunctæ neuter fuerit machinatus.

CAP. VI.

Significasti † nobis, q cũ P.ciuis Spoletanus, quãdã mulierẽ duxisset legitime in uxorẽ, ea relicta cuidã meretrici adhæsit: & *infra.* ¶ Verũ cũ vxor ipsius esset uiã uniuersæ carnis ingressa, meretricẽ, cui adhęserat, despõsauit. ¶ Nos igit inqsitioni tuæ taliter rñdemus, q nisi alter eorũ i mortem vxoris defunctæ fuerit machinatus: [b] vel ea uiuẽte sibi fidẽ [c] dederit de matrimonio ɔ̃hendo, legitimũ † iudices mrimoniũ supradictũ: excõicato munus absolutionis (si petierit [d]) iuxta formã ecclesię impensurus.

¶ Idem Messanen. capitulo.

Si quis viuente prima, secundam huius rei insciam duxerit uxorem: mortua prima, licite remanet cum secunda, nouo consensu interueniente.

CAP. VII.

Veniẽs † ad pñtiam nostram G.laicus humili insinuatione monstrauit, q cũ in ciuitate Lemouicen. quandã sibi mrimonialiter copulasset, ab ea recedens, Messanã aduenit, ubi M.mulierẽ insciã q aliã hrẽt vxorem, sibi solemniter copulauit. verũ cum eidẽ pęnitentia fuisset iniuncta, ut ad legitimã rediret uxorẽ, & ipse pp hoc in suam patriam redijsset, vxorẽ suã inueniẽs carnis debita persoluisse, ad Messanã redijt ciuitatem, & supradictę M.tanq̃ legitimæ cohabitauit uxori: & *infra.* ¶ Licet autem uiuẽte uxore legitima, prædictam M. sibi copulare nequiuerit in uxorẽ: † quia tamen uxore defuncta, vt pote à lege ipsius solutus, in candẽ M. de nouo [e] potuit mrimonialiter cõsentire: dũmodo nõ pstiterit fidẽ adulterę, [f] vel machinatus fuerit in mortem uxoris: Mandamus, quatenus, si est ita, eidẽ G. ut sdictę M.affectu adhęreat coniugali licentiam cõcedatis.

¶ Gregorius nonus fratri R.

Contrahens cum secunda viuente prima, quam tamen non cognouit, nec ante contractum nec post, mortua prima potest contrahere cum secunda.

CAP. VIII.

Si quis uxore uiuẽte, fide data promisit aliã se ducturũ: vel cum ipsa de facto ɔ̃xit [g] si nec ante, nec post

Veniens.] ponit casum, quem decidendum committit, ibi, Licet autem. Abbas Siculus.

CASVS Quidã S.noie, cõtraxit matrimoniũ cum quadã de ciuitate Lemouicen. tandẽ ab ea recessit, & iuit Messanã, ubi cum M. muliere mrimoniũ cõtraxit, ignorãte q ipse hrẽt aliam uxorem; postmodum pœnitentia fuit sibi iniuncta, ut ad legitimã rediret uxorẽ; ipse redijt ad primã suã, inuenit eã defunctã, & sic reuersus est ad Messanã ciuitatem, & sdictæ M. cohabitauit tamquã uxori. Dubitatum fuit, vtrum deberet manere cum illa; Rñde: Papa, q licet uxore sua uiuente dictã M.in uxorẽ sibi nequiuerit copulare, uxore tñ defuncta solutus fuit a lege ipsius, & de nouo potuit in dictã M. matrimonialiter cõsentire, dummodo non pstiterit fidem adulteræ, vel machinatus fuerit in mortem uxoris: Vnde mandat capitulo Messano, quatenus, si est ita, cõcedat ei licentiã, vt eidem M. affectu adhęreat coniugali. No. q ignorantia illã excusat, ut cum isto remaneat. Item consensus primus illius nullus fuit, & ideo de nouo debet consentire in illam.

e *In eam.*] si hoc fuit uerum legitime potest remanere cum illo. sim. j.eod.c.1.

f *De nouo.*] Vt sic teneat matrimonium, ut exnunc, si illa uoluerit in eum consentire: alias non compelleretur, sed vi. j. eo.c.1 sic & transactio dolo alterius tãtum inita, ab eo reuocari nõ potest. C. de transaction. transactione. sim. ff. de eui.procẽs. obseruare §. vlt. tim. de leg 3.l 1 §.1.

g *Fidem adulteræ.*] Hoc ideo dicit; quia & si illa hoc sciuisset, & q hrẽt aliã uxorem, adultera diceretur: vnde non posset esse cũ illo propter fidem datam; & quia etiam plus fuit hic, quia in uxorem eam duxit. j.eod. cum haberet; sed quia fuit ignorans, adulterium nõ commisit. 32.q 2 in lectum. ff de adult l. 13 en.

Si quis.] Ponit duo membra. Secundum, ibi, Cæterum. Abb. In plurib.capitulis habuisti, q nullus põt hre in uxorẽ illã, cui dedit fidẽ de ea ducenda post mortẽ uxoris, vel si de facto cũ ea cõtraxit: Ecce, aliquis uiuẽte uxore legitima, dedit fidẽ alicui de ea ducenda post mortẽ uxoris, uel cũ ea cõtraxit de facto: mortua est uxor: ipse ɔ̃trahit cũ ea. Quęrit, an illã possit hre in uxorem, & vr q nõ, p regulã prędictã: Rñdet Papa, q si nec ante fidẽ datã, nec post cognouit eandẽ, sua uiuente, nec ante cõtractum mrimonium de facto eã cognouit, vel post sua uiuente, nõ est dirimendum matrimonium, qd post mortem uxoris cũ illa cõtraxit: pœnitentia tñ debet utrique imponi, pro eo q grauiter deliquerint: Sed si prius vel post in utroque casu uxore sua uiuente eã cognouit, tale matrimonium tolerari non debet. No. q sola fides data, vel q tñ de facto cum alia contraxit uxore uiuente, non impedit, quo minus post mortem uxoris possit contrahere cum illa, cui fidem dedit, vel cum qua tantum de facto contraxit.

Glossa sequens argumentum ... ... allegat. tria iura, & sex in matrimonium ... ... per quasdam ...

a ¶ Cogno-

Marginalia:

Debita parẽtes nõ tenentur soluere, ut d.l. si quis, §. 1. uel parens. Ioã. And.

† Cap. 1. eod.tit in 3.compil.

‡ Vide Roma.consi. 13. & Baldum No. uell. in trac. de dote, par.1.pri. uil.9.

† dedeant

¶ Hinc patet excõicatũ posse cõtrahere matrimoniũ, uide i sũmã in c. 1. j. ut lite nõ cõtest.

† Cap. 2. eod tit. in 3.compil.

‡ Huiuscẽ diligẽter cauendum est, ne aduenas & uagos matrimonio ɔ̃iungi permittant, conce da Concil. Trid. sess. 24. de refor. matr. c. 7. quod oĩno videas.

§ Casus, in quibus pr non tenetur alere filios, ponit Host. j. de con ner. infid. c. 2 alios colligit ex hac gl. hic Io. And. & Panormi. q 203 v. de 13.

¶ Vide cõcil. Trid. sess. 4. de reforma. matrimo. c. 2.

† Facit 11. q. 3. plerũque. & cũ aliqs. vide q3 scripsi de sen excõ. c. 1. lib. 6. Io. And.

† Vide l. eũ qui. cũ gl. & concor ff. ad leg. Iul. de adult.

† Vide Bart. in l. miles. §. quærebat ff. de adult.

a *Cognouit eandem.*] sic patet, quod sola fides data, vel tm̃ de facto contrahere, non impedit matrimonium, vxore defuncta: nisi ad carnalē copulā sit processum: & sic itellige oīa illa iura, quę dicunt, quod nullus ducat ī matrimonium, cui dedit fidē de ea ducenda post mortē vxoris, vel cum qua cōtraxit de facto. Et ita est argumentum quod voluntas siue tractatum, nisi fuerit subsecutus effectus, nō nocet: qa non obfuit conatus, vbi iniuria non habuit effectum s̃. de spō salib. c. vl vbi de hoc. & ar. 35. q. 3. extordinaria & ff. qd quisq; iuris. l. 1 in fi. arg. contra 32. q. 5. q viderit & s̃. de biga. nup. & c vlti. & 51. dist. si qs post acceptū, & de pœ dist 1. si qs cum telo. s̃. de spōsali iuuenis. & idē intellige de eo vel ea, q machinata est i mortē alterius sīcū effectu, vt 31. q. 1. si qs viuente. alias solus conatus non impediret. arg. illius cap. qa ea demū videtur vtrobiq;.

¹ Vide hic Hostiēsē, & latius Ioannem And. hoc declarantem.

ɫ vitiis

ɫ Vide beatum Thomā lib. 4. sent. dist. 32. q 1. ar. 1. & Syluestrum in sūma verbo, lepra.

DE CONIVGIO leprosorum.

Visis de quibusdam impedimentis matrimonii: quia morbus lepræ dissoluit sponsalia de futuro, & posset dubitari, nunquid impediat contrahendum, vel dirimat contractum: ideo competenti ordine subiicitur hæc rubrica. Abbas.

PEruenit.] Primo narrat casum. Secundo diffiniendum committit, ibi, *Quoniam* Abb.

Casus. Consuetudo erat in Cantuarien. prouincia, quod si aliqui lepra incurrerent, a cōione hoium separarentur, nec viri vxores, nec vxores viros sequuntur: Cōsultus Papa qd fieri dēat de hoc, respōdet, quod cū vir & vxor vna caro sint, nō dēt alter sine altero esse diutius: vnde mandat archiepō Cantuarien. vt moneat eos, quatenus viri vxores, & vxores viros, q lepra incurrunt, sequantur, & eis seruiant coniugali affectu: & si ad hoc induci non poterunt, præcipiat eis, vt uterq; altero viuēte cōtinētiā seruet. qd si contempserint, excoicentur. Nota, quod lepra nō separat matrimonium, & adinuicē tenētur sibi reddere debitu. Itē si se adinuicē sequi noluerint, cogendi sunt continere.

ɫ Cap. 1. eo. ti in 1. compil. & post cōcilium Lateranē. sub Alexā. iij. par. 37. ca. 2.

.. Gen. 2.

(legitima eius superstite) cognouit ᵃ eādē: quāuis vtrique ipsorū, pro eo quòd ī hoc grauiter deliquerint, sit pnia iniungēda: non est tñ matrimonium, quod cū ea ꝯxit, post vxoris obitū dirimendū. Cœterū tolerari non dēt, si prius, vel postea dū vixerit ɫ vxor ipsius, illam adulterio polluisset.

TITVLVS VIII.

De coniugio leprosorum. ɫ

Alexander tertius Cantuarieñ. archiepiscopo.

Lepra superueniens nō dissoluit matrimonium, nec matrimonij effectum: īō adinuicē maritali affectione coniuncti se tractare debent: aut ad perpetuam cōtinentiam vouendam induci.

C A P. I.

PEruenit ɫ ad nos, quòd cū hi, qui lepræ morbum īcurrunt, de cōsuetudine ᵇ gñali, à cōione hominum separētur, nec vxores viros, nec viri vxores taliter ægrotātes, sequunt. Qm̃ igitur cum vir & vxor vna caro ᶜ sint, nō debet alter sine altero ᵈ esse diutius: ᵉ Mandamus quatenus ut uxores uiros, & uiri uxores, q lepræ morbum incurrunt, sequant, ᶠ & eis coniugali affectione ministrent, ᵍ sollicitis exhortationib. inducere nō postponas. Si uero ad hoc induci nō poterūt, eis arctius iniūgas, vt uterq; altero viuēte continentiā seruet. Quòd si mandatum tuū seruare contempserint, uinculo excōmunicationis astringas.

Idem Baioneñ. ɫ episcopo.

Coniuges pp lepram separandi nō sunt à cōiugio, & cōtrahere possunt matrimoniū: & inuicē sibi reddere debitū tenentur.

C A P. II.

QVoniā ɫ nemini licet (excepta cā fornicationis ʰ) uxorem dimittere: cōstat, quòd siue mulier lepra percussa fuerit, seu alia ⁱ graui ᵏ īfirmitate detētamo est à uiro, ppea separāda, uel ēt dimittenda. Leprosi aūt si cōtinere nolunt, & aliquā, q sibi nubere uelit inuenerint, liberū ˡ est eis ad mrimoniū cōuolare. Quòd si uirum, siue uxorē, leprosum fieri ꝯtigerit, & īfirmus à sano carnale debitum exigat, gñali ᵐ

g *Ministrent.*] Nunquid in eodem lecto & domo morari debent? Nō debent ad lectū cōtinue compelli, sed suf ficit leproso, quod suo debito nō fraudetur Sed quare non compelluntur pcise, 33. q. 5. cap. 2? Rñdeo, forte iō, ne leprosi nimis improbi efficiantur in exactione sui iuris: tñ si sani oīno recusarent, bene cōpellerentur, ¹ sed primo exhortandi sunt, ut hic dicit, ut in fine patet. & infra cap. proxi. in fi. nam illud potest referri ad continētiā, q suaderi potest, imperari uero minime, 32. q. 1. integritas. & uni solam cām excipit dñs. infra ca. prox. & 32. q. 7. omnes cau sationes. Bernar.

QVoniam.] Sunt tria dicta. Secundum: ibi, *Leprosi*. Tertium: ibi. *Quòd si*. Abbas Siculus.

Casus. Dī hic, quod pp lepram uel aliam infirmitatem, uir ab uxore separari non debet. Item si leprosi continere nolunt, bñ pūt contrahere matrimoniū, dummodo inueniāt, qui ipsos accipere uelint Itē si uir uel uxor fuerit ī leprosaria, & infirmus à sano debitum exigat, debitum est soluendum ex generali præcepto Apostolico sine aliqua exceptione. Nota quod non nisi propter fornicationem licet uiro uxorem suam dimittere, nec etiam propter leprā. Item leprosi possunt contrahere matrimonium. Item quod generaliter dicitur, generaliter est intelligendum. Item ubi ius non excipit, nec nos excipere debemus.

h *Excepta causa fornicationis.*] 32. quæstione 1 dixit dominus. & quæstio. 7. Apostolus. & cap. omnes causationes.

¹ Ar. contra 1. q. 1. ventū. vbi de hoc. & plenius 32 q. 5. si uxorē qs. M. dicebat, quod licet sanus teneatur ad dere, non dēt cōpelli. ar. canonis. & l. al. le. in fi. p̃. di. glo. Io. And.

ɫ Baioneñ. Baiocē. Bauarē. Sed Belnaceñ. siue Barē. siue Batonieñ. siue Baroneñ. agno scēdū est, cœtera ve lut nihil significātia cōsulto reiicienda.

Cap. 2. eo. ti. in .. compil. & post conciliū Lateranē. par. 37. cap. 3. Vide oīno Domini cū Sotrn li. 4. sentē. dist. 32 q. 1. artic. 1. vers. id au tē, qd de leprosis.

ɫ aliqua

b *De consuetudine.*] q̃ est iure canonico approbata s̃. de eccl. ædificā. cum dicat. qa (vt ibi patet) cum aliis habitare non debent, & ēt de iure veteris testī. 33. q. 2. hoc ipsum. sed in hoc quod viri sani non sequuntur uxores, uel econuerso, mala erat consuetudo, ut ī sequitur, & ī. c. proxi.

c *Vna caro.*] hoc expositum est s̃. de bigamis. debitum.

d *Sine altero.*] 14. q. 2. si qs necessitate. & 32. q. 5. si uxorem.

Glossa sequens recitatur per quæstionem.

e *Diutius.*] Hic non determinat quātum extēdat istud, diutius, & iō in arbitrio boni uiri cōstitit. s̃. de of. dele de causis, & ff. de iure delib. ait prætor. pmittuntur tñ mariti qñq; ab vxoribus recedere, & abesse p multa tpa, in fauorē tñ terræ sanctæ, s̃. de uoto, ex multa. ad finem. Diutius, qñq; extenditur usq; ad biennium. ff locati. cum domini horreorum. quandoque usque ad quinquennium. ff. de sepa. l. 1. §. quod dicitur.

f *Sequuntur.*] Nota, quod uir tenetur seq. uxorē, sicut ecōuerso, cū non ad imparia iudicent 32. q. 1. si quis uxorē. in fi. & hoc cum ex iusta cā recedit uxor, alias retineat eā maritali ptāte. 33. q. 1. cum cape; & cap. manifestum. & cap. noluit. & mulier semper tenetur sequi uirum ex quacunq; cā 13. q. 2. unaquæ que nisi ipsam trahere uellet ad infidelitatem. inf. de diuor. ꝗ siuit. uel nisi efficiatur uagabundus, 34 q. 2. si quis ineuitabili necessitate, arg. ff. de oper liber. quod nisi in fine Ber.

Glossa sequens de duobus quærit, & soluit.

ᵃ De leprosis vidē Nume. ca. 12. & latissime Leuit. ca. 13. & 14.

Glossa sequens recite ut per contrarium.

i *Lepra.*] Sic propter lepram alter alterum dimittere non potest. s̃ cap proximo & s̃. de iureiuran. quemadmodum sed sponsa de futuro dimitti potest propter lepram superuenientem ut ibi, cap. proximo.

Glo. seq. alleg. 7 … signat contrarium, & remittit.

k *Graui infirmitate.*] 32. quæstione 7 hi qui sani. & quæst. 5. si uxorem quis. sim. supra de cleri ægrotan. cap. 2 & 3. & vlti. & ff. de tuto. & curato. nec ille. & 7. quæst. 1 pontifices. Argumen. contra, de cleri. ægrotan. tua. sed ibi soluitur.

l *Liberum.*] cum non sit eis prohibitum: quia edictum de matrimonio prohibitorium est. s̃. de spon cum apud.

Gl. seq. ponit breuiter de generali, & de indefinita ad primam allegat 4 iura, ad secundam 3, demum contra secundum allegat 3. iura, contra primum quinque, soluit vtrumque.

m *Generali præcepto.*] Nota quod generaliter dicitur, generaliter est intelligendum de consterat distinctio … deret. & ff. de procu. procurator cui 12 q. 1 dilectissimis. ff mā da. creditor. §. Lucius. immo etiam indefinita generaliter intelligitur. 20. distin. si Romanorum & 23 q. 5 si non licet. & ī. de priuileg quia circa. ff. de ser. vr prædio si seruitus. & ff. de accep. l. pluribus. Arg. contra, q indefinita non æquipollet vni-

ᵃ Dat curator i … cu tutori qui reipu blicæ causa abest. nec ille p hoc debet esse tutor. Ioan. And.

ˢ De hoc articulo vide de late p Couarru uiam li. 2. uaria. Ilo lu. ca. 15.

ᵃ Vide de sent. exc. cum pro ci. super ult. gl. Io And.

let vniuersali ff. de deci. ad audientiā, ff de lega. 3. nō aliter. de cōsec. dist 2 liquido Item cōtra, φ generale verbum restringi tur. 2. q. 2 oēs lege. & dist. 1. oēs leges. & j. de sent. excō si ve- ro. § de viro. & ff. ad l. Aqui. scientiā. § qui. ff. de pig. obligatio ne generali Solo. verbum generali, intelligendum est genera liter, prout hic dr̄ & in pri mis cácot nisi constet cō- trahentē vel testatorem aliter intellexisse de quibus dr̄ C. de trās. age cum Ge miniano. vel nisi sensus nō patiatur, vt in vlt. concor. & q̄d dr̄, indefinita æqui- pollet vniuersali, illud re- gulariter obtinet in iure, si lege vel canone non de- terminatur. 31. q. 1. quod si dormierit. Ber.

Glossa sequens alleg 6. con- cor. signat vnum contrarium.

a *Exceptio.*] & iō nos ex consensu nr̄o recipere non debemus. 2. q. 5. con suluisti & 55. dist. si euan gelica & 61. dis. miramur. 7. q. 1. scripsit. & 31. q. 1. φ si dormierit. & s. de tran. inter corporalia. arg. con- tra, de consec dist. 2 liqui- do. Ber.

L *Itteris.*] Cōis diuisio. Secunda pars ibi, *Re- spondemus.* Abbas Siculus.

CASVS. Aliqui contra- hunt sponsalia de futuro: alter ante cōtractu matri- moniū efficitur leprosus: Quæritur, an alius sit cō- pellendus ad matrimoniū contrahendum? Rūdet φ non dēt compelli. Nota, φ lepra superueniens soluit sponsalia solum, non ma- trimonium.

b *Cogi non debet.*] sic er go patet: φ lepra superue niens soluit spōsalia de fu turo, & eadem rōne quæ- libet alia enormis defor- mitas, vt s. de iureiur. quē admodum. secus in matri monio de præsenti, vt pa tet ex proximis cap. s. eo. & c. quéadmodum. Itē ar. φ ea quæ de nouo emer- gunt, auxilio indigent, ff. de inter. action. de ætate. § ex cā. & s. de of. dcleg. insinuante. & ff. ad Velle si mulier in iure.

præcepto Apostoli, q̄d exi- gitur, est soluendum: cui p̄ cepto nulla in hoc casu ex- ceptio [a] inuenitur.

Vrbanus iij. epo Florentino.

Sponsalia de futuro præcise non compellunt ad contrahēdū matrimonium cum leproso, le- pra post sponsalia superueniēte.

CAP. III.

L Itteras: † *& infra.* ¶ Quia postulasti, v- trum si post spōsalia de fu- turo inter legitimas perso- nas contracta, antequam à viro mulier traducatur, al ter eorū lepræ morbum in curratr, alius ad consummā dam copulam maritalē cō pelli debeat: Rūdemus, φ ad eam accipiendam cogi non debet, [b] cum nondū inter eos matrimoniū fue- rit consummatum.

TITVLVS IX.

De coniugio † seruorum.

Adrianus Sanctæburgeñ. ar- chiepiscopo.

Seruus contradicente domi- no matrimonium contrahere po- test, sed propter hoc non libe- ratur à seruitijs domino debi- tis.

CAP. I.

D Ignum est: *& infra.* ¶ Sane iuxta verbū Apostoli, [a] si cut i Christo Iesu, neque liber, neque seruus est à sacris, [d] eccle- siæ remouendus, [e] ita nec inter seruos [f] matrimonia debent vllatenus prohibe- ri: & si contradicentib. do minis & inuitis contracta fuerint, nulla rōne sunt pp hoc dissoluenda: [g] Debita tamen & cōsueta seruitia non minus debent pro- priis dominis exhiberi.

Alexander tertius Præposito & Priori Mortariensi.

Separatur matrimonium, quando liber ignoranter cum ancilla contraxerit, nisi postea hoc sciens, illam cognouit.

CAP. II.

P Roposuit † nobis M. mulier, φ cum vir eius cum ea diutius permansis- set, notam ei seruilis [i] con ditionis obiecit, asserēs eā esse ancillam, quam liberā esse credebat, [i] cum eam duxit in uxorem: *& infra.* ¶ Mandamus, quatenus si constiterit, quòd idem vir præfatam mulierem, post-

DE CONIVGIO SERVORVM.

Visum est supra de impedimento lepræ, an & quando impediat vel dirimat matrimonium, sequitur nunc videre de impedimento con- ditionis seruilis.

De hac materia tractatur. 29. q. 2. per totum.

D *Ignum est.*] Primo ponit dictum, & eius rationem. Secundo quandam dubitationem soluit ibi, *Debi- ta.* Abbas Siculus.

CASVS. Quærebatur, vtrum seruus contradicē te dn̄o possit contrahere matrimonium? Rūdet Papa, φ sm̄ Apostolum sicut a sacris ecclesiæ neque seruus neque liber est remouendus, ita inter seruos matrimonium prohiberi nō dēt, φ si dominis contradicentibus contrahunt, non sunt p p hoc separandi: tamen seruitia debita non minus debent dn̄is suis exhibere. Nota φ quilibet potest matrimonium contra- here, qui non prohibetur. Item a sacramentis ecclesiæ nullus fidelis debet excludi. Item si seruus contrahat, nihilominus debet domino seruitia debita exhibere.

c *In Christo Iesu.*] id est, in fide Christi suscipienda.

Glossa sequens obiectionem & soluit distinguendo.

d *A sacramentis.*] quæ suscipientis cā conferuntur, vt bap- tismus, confirmatio, sacrm̄ Eucharistiæ, viaticum, pnia: ab his sacris nullus fidelis dēt excludi: immo tenetur ea recipere j. de p. & re. omnis. & remissionis vtriusq. sic a matrimonio nullus dēt ex- cludi, quia casus de matrimonio prohibitorum est s. de

spon. cum apud. secus de aliis sacris, vt ordo, qui rōne aliorū datur. q̄m nullus seruus dēt ordinari præter domini volunta tem s. de ser. non ord. consulu t & per totum tit. nullus illegi time natus s. de al. pshy cap. 1. & per totum. & hoc probatur 1. q. 1. c. remissionem. § si ergo sacra. & cap. si quis hæreticæ. § ecce si clericus.

e *Remouendus.*] in Au- then. de monachis. § hinc nobis autem. coll 1.

f *Inter seruos.*] nec etiā inter liberum & ancillā si contrahere voluerint licē ter 29. q. 2 si quis inge- nuus & j. cap. proxi.

g *Dissoluenda.*] Cōiunx enim à coniuge separari nō debet C cōsa vtriusq; iudi possessionem. partus tamen penes dn̄m ancillæ remanet. ff. de statu ho. l. & seruorum.

Glossa sequens veci. per q. ponit opi. Ala approbat con- trarium.

h *Seruitia.*] ergo si dn̄s seruitium exigit, & v- xor debitum a viro petit eodē tpe, dn̄o est potius obediēdum. Dicunt qdā φ potius est obediendum dn̄o: nisi periculum forni cationis timeatur, vel ma gnum præiudiciū fiat vxo ri: sed potius vī φ vxori ip sius reddat debitum, cum per hoc nullum præiudi cium vel saltem modicum fiat dn̄o pp moram modi ci tpis, nisi forte dn̄s in au xilio personæ peteret ser- uum suum. Quid si domi- nus vellet vendere seruū suum alicui, qui vellet eū ducere ad extraneas par- tes forte in Græciam? Di- xit Ala. φ potest, & vxor tenetur eū sequi. Verius vī, vt alij dicunt, φ talis vē ditio prohibenda est. arg. C cōia vtri iu possessio- num arg. 54. dist fraternī- tatem. & arg j de Iud.e. c. vlt. interest enim reipubli cæ, ne qs re sua male vta- tur. Insti. de his qui sui vel alie. iur sunt. § penul. & ff. eod tit si dominus Ber.

P *Roposuit.*] Primo ponitur factum. Secundo diffinitionis commissio ibi, *Mandamus.* & ibi, Distinguit. & secundum membrum ibi, *Si vero.* Abbas Siculus.

CASVS. Quidam vir contraxit matrimonium cum quadā muliere, & cum ea diutius permansit: tandem ei opposuit φ esset ancilla, credens eam liberam quando cum ea contraxit. Quæritur quid sit agendum? Mandat Papa, quatenus si con- stiterit quod idem vir præfatam mulierem postquam audi- uit & cred dit illam esse ancillam, carnaliter cognouit, mo- neat illum & compellat, vt illam sicut vxorem maritali affe- ctione pertractet: Si vero aliter fuerit, & contigerit diuor- tij sententiam ferri, mulieri pecuniam restituat, quam vi- ro præfato pro dote concessit. Nota quod si liber ignoran- ter cum serua contrahat, non est matrimonium. Si vero po- stea intelligat illam esse ancillam, & illam postea cognoscit, statim est matrimonium, licet ab initio non fuisset. Item quod ab initio non tenet, tractu temporis tenet. Item dos est restituenda seruæ vel ancillæ, si matrimonium dissolui- tur.

i *Liberam esse credebat.*] & sic nullum fuit matrimonium, si erat ancilla quam credebat liberam. 29 q. 2 per totum. error enim conditionis impedit matrimonium, 29. q. 2. cap. si quis ancillam § his ita.

Glo. seq. reci. per q. quid de illo qui non credidit alle. pro eo 6. iura, & duo contra eum, & sol. distinguendo secundo quarit, arg. pro po- nit duas opi & solui, & hoc littera respondet.

a *Audiuit.*

Marginalia (left): [1] Cap. 3. e. eit. in j. cō pilatio. & post cōci- lium Lateran. sub Alex. iij. par. 50. c. 3. Et præter- mittatos su pra, vide omo Ta- biensem I summa, verbo ma trimoniū 3 §. 6. cir- ca finem, & verbo: sponsalia, §. 9. in 3. mō., vbi plenius.

[2] Vide Ma gistrū, & vide theo- logos scholasti- cos lib. 4. sent. dist. 26.

[3] Salze- burgeñ. Satibur geñ. Sales- burgeñ.

Marginalia (right): [1] Cap. 9. eo. ti in 1. compilat. & post cō cilium La teran. sub Alex. iij. par. 45. c. 7

ad Gal. 3

Cōcor. text i l cū ancillæ & ibi Bar. C. de incest. nup.

Aliās sine Præposi- to, & Mor tariensi Priori.

[1] Cap. 2. eo. ti. in 1. cōpilatio- ne.

Vox ser uilis, do- est in oib. antiqs co dicibus.

[2] De qō- nib. huius glossæ vi- de oino B. Tho- mam li. 4. sent. dist. 36 q 1 ar- ti. 2 & So- tum dist. 35. q. vni- ca. arti. 1. ad. 2. & 3. argumen- tum.

[3] Vide theolo- gos lib. 4. senté. dist. 30. & ibi B. Thomā q. 1. art. 2.

a ¶ *Audiuit*] supple, & credidit, non.n. cuilibet referenti credere tenetur, ar. 23 q.4 qui magnum. & ff. q cum fal tu. l. 2 ii tubans. n. pro ignorante habendus est. C de cōd indeb. l. vlt. ff. de lib. hom: exhib l. 3. §. 15 q. & ar. i. de secū. nup dñs & 34. q. 2. cum per bellicam. Arg contra, 22. q. 4. Innocēs, & ff. de peti. hære. item veniut. § cū ante ij partes. Dic q si ille habet cōsciam seruitutis ex pbabili ci & discreta, tūc pjudicat sibi si carnaliter cognoscat: si ex leui & temeraria, cui credi nō dēt, nō vr̄ q ei pjudicet, ar. infra de sen. exc. inquisitioni, & infra eo. ca. vl Sed pone q ille mouet ei lite cōdōnis, ipsa petit q lite pēdēte reddat ei debita, cū lite pēd-te iure suo priuari nō debeat, i. vt lite pendēn. cap. 1 & 2. & 16. q. 4. volumus. & 3. q. 4 nonne. nūquid ecclesia det ei pcipere, vt debitū reddat, qđ vr̄ p iura pdicta: Dicunt qdā, q bene tenet reddere debitu ad mādatum ecclesiæ, sed ipse nō dēt exigere nec sibi fit pjudiciū. T. dixit q non dēt exigere, nec exigēti reddere, quia ei fieret pjudicium, qđ vr̄ per istā liam innuere: & si compellat, non reddat: qa si ei cognoscit uxoris affectu, fit ei pjudiciū si habeat conscīam ex cā probabili & discreta, & sic ita tira esset mr̄imonium, si fornicario affectu, peccaret mortaliter, qđ facere non dēt. immo potius pati dēt excoicationem. i. de resti. spolia. litteras & hoc dicit arg. illius decret inquisitioni. sed tutius vr̄, q possit reddere ad mandatū ecclesiæ, vt ex primo cōsensu ei coniungat, quandiu constet per sententiam de impedimento conditionis, & hoc vbi non est certus, licet aliquas inde habeat præsumptiones: secus si sciret pro certo. Et quod dicit littera ista: postquam audiuit illam ancillā, cognouerit eandem, intellige ante litem motam, & sine mādato ecclesiæ: tunc enim intelligitur consentire, non obstante illo impedimento, & ita secus videtur si ad mandatum ecclesiæ eam cognoscat. Ber.

† Rogatis

† Contigerit

† De hoc dubio vide Ioanē Medinam trac. de restitu. q. 17. & Couarruuiam li bri 4. decretalium par. 2. cap. 7. §. 2.

† Cap. 3. eo. ti. in 1. compilatione.

Vide B. Thomam lib. 4. sen dist. 36. q. 1. art. 4. & omnino textū, & ibi glossam, Aretinū & Doctores in §. j. Insti. de ingenuis.

† legem

quam illam audiuit [a] esse ancillā, carnaliter cognouit, ipsum monitione pmissa cōpellatis, † vt eā sicut vxorem maritali affectione pertractet. Si vero aliter fuerit, & sniam diuortij proferri contingat, † mulieri pecuniam, quam præfato viro pro dote [b] concessit, restitui faciatis.

Vrbanus iij. Ariminen. epo.

Si consuetudo est in loco, quod partus conditionem patris sequatur, natus ex libero & ancilla liber est, & vt liber matrimonium contrahit.

CAP. III.

Licet: † *& infra.* Sane super eo quod fuit ppositum, an mulier possit diuortium postulare, pro eo quòd vir, cum quo suæ conditionis ignara cōtraxit, seruus monasterij proponatur: cum è contra idē vir patrem suum, cuius cōditionem sm leges † prouinciæ [c] sequeretur, tempore mortis pro libero se gessisse, & iam elapso decennio, [d] nec patris, nec suo nomine se status controuersiam passum cōstanter affirmet: Videtur nobis ratione temporis, & fauore libertatis, [e] pro parte viri securius iudicandum.

Innocentius iij. H. episcopo.

Si liber contraxit cum ancilla ignoranter, & ex quo sciuit non consensit, separatur matrimonium, & cum alia contrahere poterit.

CAP. IIII.

AD † nostram noueris audientiam peruenisse, quòd G. presbyter Cardinalis Apostolicæ sedis legatus R. militem, à muliere quadam, propter conditionis [f] separauit errorē. Ideoq; mādamus, quatenus si constiterit, q miles ignorāter ɔtraxit † cū ancilla, ita q postquam intellexit condōnem ipsius, nec facto, [g] nec verbo ɔsēserit in eādem, pp quod p Cardinalem eundem ab eius fuerit cōsortio separatus, contrahendi cum alia, liberam ipsi concedas auctoritate Apostolica facultatē.

AD nostram.] Duæ sunt partes. Secunda: ibi, *Ideoque* Abbas.

CASVS. Quidā miles cōtraxit cū quadā muliere, tādē ei apposuit corā Cardinali Apostolicæ sedis legato, q eēt ancilla: Cardinalis rōnib vtriusq; partis intellectis, eos pp condōnis errorē abinuicē separauit: lata snia dicebatur, q postq intellexit illā esse ancillā, i illā cōsenserat: vn̄ nō poterat cōtrahere cū alia, sed illā retinere debebat, nō obstāte snia Cardinalis: Istud significatū fuit dño Papæ. Vn̄ mādat qbusdam, quatenus si cōstiterit, q miles ille ignorāter cōtraxit cū ancilla, ita q postq intellexit condōnem ipsius nec facto nec verbo cōsensit i illam, pp qđ Cardinalis se parauit eosdē, ipsi militi dare debeant liberā facultatē cū alia cōtrahedi. Nota q error cōdōnis matrimoniū dirimit iā contractū. Itē idem est cōsentire verbo & facto. Itē matrimoniū qđ ab initio nō valet, tractu tpis cōualescit. Itē de snia lata cōtra mr̄imoniū iterū cognoscit sine appellatione, & hoc iō, qa nō trāsit i rē iudicatā: qa qñcunq; pt reuocari, pbato q malo mō lata sit.

† In antiquis libris pluribus. ita: N. epo.

† Cap. vnic. eo. tit. in 3. cōpilat.

Decisionē & materiam huius decretalis luculenter explicat Dñicus Sotus lib. 4. sent. dist. 35. q. 1. art. 2.

† contraxerit

f ¶ *Conditionis separauit.*] qđ bene potuit i. eo. proposuit, & 29. q. 2. si quis ingenuus, qa errātis nullus consensus est. ea. cā. q. 1. c. si qs ancillā. § his ita, & i. de ratisd. om. iudi. si per errorem. & C. de iur. & fa. ignoran non idcirco.

Gl. seq. notat ipso facto matrimonium contrahi & ratificari ad id obiicit & soluit. deinde quærit, & soluit. Itē quærit, ponit opinionem Ioānis, quam approbat.

g ¶ *Nec facto.*] puta carnaliter cognoscendo eam postquam intellexit illā esse ancillā, i. eo. potuit 29. q. 2. si qs ingenuus. i. de cōdi. ap. de illis, & i. de spon. is qui. & ita ipso facto matrimoniū contrahitur, sicut & verbo. 32. q. 2. honoratur. & ff. de spon. sed quæ. Item patet hic, q matrimonium qđ nullum est, tractu tpis confirmatur sic i. de despō. impub. litteras. accessit. & i. eo. proposuit. ff. de ri. nup. si quis. Sed contra vr̄, q verba necessaria sint. i. de spon tuæ & cap. si inter & de consec. dist. 4 cum pro paruulis. In his qui loqui pñt, necessaria i sunt verba, ff. de leg. 3. nutu. sicut in soluendo matrimonio requiritur expssus cōsensus. ff. de rit nup. in eo. ptcrea prior cōsensus non facit matrimoniu. qa nullus fuit, sed nouus reqritur. de eo q dux. in mat quam pol. veniens & cap. 1. & ita vr̄ antiquus perdurare, nisi nouus exprimatur. sim. i. i. de bij, maiores. in si. ff. de preca. sed si manente, ff. de arbit si cū dres, in prin. & l. Labeo. §. pen. & ff. de verb. obl. l. 1. § cū adiicitur. Dicas, q de facto tunc contrahitur matrimonium, qñ aliqua verba pcesserant ad spōsalia vel matrimonium, licet tūc non haberent effectum, postea vero ipso facto contrah i matrimonium siue sponsalia i. de despon. impub litteras: accessit. & ff. de spon. sed q patris. & tale matrimonium psumptum appellatur. i. de spon. is qui. Sed pone q aliqs contraxit cū ancilla ignoranter, & dñs postea illā ēt manumittat viro ignorante nunqd est matrimoniū? Dico q non: quia adhuc cōmiscetur ei ex priori consensu, q nullus fuit, ar. C. ad Velle q̄uis, & l. si mulier 2 ff. de minor. l. 3. § tertio. Itē si dñs ancillæ, tamq liberā eā alicui tradat in vxorē, q liber est, eoipso intelligit ei dedisse libertatē, i Auth. de nup. §. si vero ab initio. coll. 4. Sed pone, libera contraxit cum eo quem credebat liberum, postea sciuit illū esse seruū, nihilominus vult esse cū eo, sed ille non vult remanere: Dicit Ioan. q non est matrimonium, tamē ille debet compelli, ex quo vult cum eo esse. sim. i. de eo qui duxit in ma. quam pol. per adul. cap. 1. Io. quod verum credo.

De materia glossæ cōsule Theologos lib. 4. sent. & habeto ante oculos qđ nouissime sancitum concilium Tridē. sessio. 24. de reform. matrimonij, cap. 1.

Hoc intellige sm q docuit glossa in c. si inter, verbo. decente. i. de sponsalib.

b ¶ *Pro dote.*] idest, vice dotis: non enim fuit dos si fuit ancilla, ff. de iure dot si mulier. § vlt. aliàs l. Proculus Ber.

Licet.] Primo ponit factum. Secundo determinationem: ibi, *Videtur.* Abbas.

CASVS. Quædam mulier cōtraxit mr̄imonium cū quodā, dicebatur q erat seruus cuiusdā monasterij: volebat ab eo separari. pro eo q dicebat, q ignorabat eum esse seruum ecclesiæ. Rñdet, q idem vir conditionem patris dēt sequi, sm legē prouinciæ, qui tpe mortis pro libero se gerebat, & iam elapso decennio, nec nomine suo, nec nomine patris status controuersiam passus fuit: Quæritur quid iuris sit? Rñdet Papa, q rōne temporis, & fauore libertatis, pro parte viri iudicandū est, & sic remanebit cum illo tamquam cum libero. Nota q pro libero habendus est, qui in statu libertatis per decennium steterit. Item fauor libertatis attendendus est.

c ¶ *Secundum leges prouinciæ.*] Innuit alter esse de iure cōi, quod est verum. C de serui vendi. per totum. ff. de sta. hom. l. & ser uorum. & i. de ser non ordi. c. vlt. vbi de hoc.

d ¶ *Decennio.*] sufficit tamen quinquennium. C. ne de sta. defun. si pater. & l. 2. sed hic ita contingit de facto.

Glossa sequens soluit contrarium.

e ¶ *Fauore libertatis.*] Fauore enim libertatis multa contra rigorem iuris statuta sunt, ff. de fideicom. liberta. generaliter, §. si quis seruo. C. communia de manumiss. l. 1. i. de proba. ex litteris. & i. de iud cap. vlt. 12. q. 2. cum redemptor. Ber.

DE NATIS EX LIBERO VENTRE.

Quia error conditionis seruilis impedit matrimonium, & ex hoc saepe dubitare contingit, vtrum natus ex libero ventre sit iudicandus seruus vel liber: ideo post rubricam praecedentem congruo ordine ista subiicitur.

TITVLVS X.

De natis ex libero ventre.

Gregorius.

Natus ex libera vel liberta, liber est.

CAP. I.

INdecens esse credimus, vt progeniti ex liberta,[a] siue libera filij ad seruitium retrahantur. Propterea tibi praecipimus, vt si documenta nulla sint ab ecclesiae parte, quae documentis hmōi[b] debeant obuiare, ab eius molestia sine aliqua retractatione compescas eandem: durum est enim, ut si alij pro mercede libertates tribuunt, ab ecclesia,[c] à qua tueri[d] debent, reuocentur.

INdecens. Primo ponit generale dictū, ex quo casum diffiniri mādat: ibi, *Propterea.*

CASVS. Quaedā ecclesia manumisit quādā suā ancillā, postmodum filios suscepit: ecclesia volebat eos reuocare in seruitutē: mulier ista accessit ad Papam, & ostendit ei instrm̄ manumissionis suae, conquerendo de ecclesia, q̄ filios suos vocabat in seruitutē. super hoc dicit Papa: indecens est, vt filij nati ex libera, vel liberta, ad seruitiū ecclesiasticum reuocentur: Vnde praecipit, vt si ex parte ecclesiae nulla alia documenta ostendantur, q̄ obuient instrūis istius mulieris, cōpellat iudex ecclesiā ab eius molestatione sine aliqua retractatione: quia durū est, vt ecclesia libertatem debeat reuocare, q̄ libertatē defendere dēt. Nota q̄ instrm̄ pōt reprobari p aliud instrm̄. Item nō debeo impugnare q̄d debeo defendere.

a *Ex liberta.*] Fallit tñ in casibus, 15. q. vlti. cum multae. Item in alio ¶. de iud. ita quorundam. Ber.

b *Huiusmodi documentis.*] quia dicebat mulier illa se hīc de manumissione matris suae siue de sua, q̄dam instrā q̄ forte ostendit Papae, quibus instrūis ita bitur, nisi ex parte ecclesiae contraria instrā ostendantur. & sic est arg. q̄ instrm̄ per aliud instrm̄ potest reprobari, & per alias etiam probationes poterit ecclesia reprobare huiusmodi documenta.

c *Ab ecclesia.*] 87 dist. libertos.

[c] Glossa sequens allegat .9 in [illegible] allegat in contrarium, & solut.

d *A qua tueri*] arg. q̄ nō debeo id facere, à quo teneor alium [illegible] habere: & q̄ me defendere tenet, me non dēt impugnare, ff. [illegible] ff. de cond. inde. mater a fratre. & 26. dist. vna [illegible] & 25. dist. c. vlt. & 11. q. 1. Sliuenter ff. de fideiuss. tutor. & 42. dist. § 1. ff. de administra. tuto. quotiēs. § 2. ff. de neg. gest. si pupilli. § videamus. secus in marito, q alios ab vxore prohibere dēt. & ar. 31. q. 6. quamuis. Sol in praemisso generoli supplentur: nisi [illegible] tale factum, quod sibi [illegible] ex officio competebat. Ber.

DE COGNATIONE SPIRITVALI.

Visis de pluribus impedimentis matrimonij, [illegible] de impedimento cognationis, & primo spiritualis quam legalis & carnalis. [illegible] spiritualis cognatio [illegible] est d [illegible] tractaturus [illegible] de triplici cognatione, praemisit de spirituali. Abbas.

De hac materia tractatur 30. q. 1. & 3. q. 3. & 4. per totum.

VTrum autem.] Primo dubitat; io [illegible] de duosū canonū cōtrariorū inductione: ibi, *Et licet.* Tertio [illegible] [illegible] ibi, *Vnde.* Quarto exceptione: ibi, *Nisi.* Ab.

CASVS. Aliqui contraxerunt adinuicem cōpaternitatem, q̄ritur verum filij illorū nati ante cōpaternitatē vel post possint adinuicem copulari: Consulitur Papa rn̄det, q canones s̄m diuersorū locorum consuetudinē contrarij reperiuntur: primus canon sup hoc editus, phibet natos post compaternitatem adinuicem copulari: Alter canon posterius editus primum vr̄ corrigere: in quo dr̄, q̄ siue ante, siue post nati sint, simul pōt coniungi, illa psona excepta, mediante qua cōpaternitas fuit contracta: Vnde s̄m posteriorem canonē dēt obseruari, nisi cōsuetudo ecclesiae, q̄ scādalum generaret, aliter se habeat. Nota q̄ priora iura trahuntur ad posteriora. Item cōsuetudo tollit ius, & ei praeiudicat.

TITVLVS XI.

De cognatione spirituali.

Alexander tertius Salernitano Archiepiscopo.

Filij duorum compatrum, per quorum neutrum deuentū est ad compaternitatem, licite contrahunt, nisi consuetudo repugnet: separantur autem si per eorum alterum vel vtrunque compaternitas est contracta. hoc dicit, cum cap. super eo infra eod.

CAP. I.

VTrum[a] autē filij[e] [aut filiae[f]] ante uel post cōpaternitatem geniti, possint adinuicem copulari, canones s̄m diuersorum locorum consuetudines contrarij inueniuntur. Et licet primus canon exinde editus, natos post compaternitatem adinuicem copulari phibeat: alter tñ canō posterius[f] editus, primum ur̄ corrigere: p quē statuitur, ut siue ante, siue post compaternitatem geniti sunt, simul possint cōiūgi, excepta illa psona dūtaxat, p quā ad cōpaternitatē uenit. Vñ nobis ur̄, ut s̄m posteriorem canonem, debeat obseruari: Nisi cōsuetudo[g] ecclesiae, quae scandalum generet, aliter se habere noscatur.

e *Filij.*] scilicet duorū compatrum.

f *Posterius.*] primus canon est 30. q. 3. post susceptum. & dēt esse Paschalis primi, licet in q̄busdā libris dicatur Paschalis secūdi: canō posterius editus est ead. cā, & q. ea. sup quibus q corrigit primum, vt hic dicit: sed canon ille ita pōt legi q tenēat, qut ibi exponitur. sed Alexand ei aliter illum intellexit, vt hic patet.

[f] *Gl. seq. ponit opi. Hug. contra quā alleg. 3. iura. dat duas solu. & primam approbat.*

g *Nisi consuetudo quae scandalum.*] Hugo dixit, q̄d Alexander male dixit hic: qa innuit hic, q legitime coniuncti debeant separari, q̄d esse non dēt p aliquā consuetudinē vel scādalum: qa à Deo sunt coniuncti: & quos Deus coniunxit, homo nō separet, 33. q. 2. quos Deus, &c. ar. pro eo ¶. de spon duo. c. vlti. vbi non stat consuetudini, sed potius iuri ar. cōtra, q consuetudo psonas legitimas ad contrahendū reddit illegitimas. ¶. eo. super eo & ¶. de cle coniu. cum olim, & arg. 32. di. placuit. Sol potest dici, q hoc locū hēt in matrimonio cōtrahendo, vt p scandalū impediatur matrimonium, q̄d alias legitimū est, sed non dirimit iā cōtractū p scādalum, vt hic satis patet ex consultatione: & non dixit hic Alexāder, q cōiūcti separentur, sed rn̄det q coniungi non debent si scandalum est [illegible] bene, sed facta tñ manēt ¶. de in. eius quēadmodum. & ¶. de reg. ad Apostolicam. & 10. q. [illegible] illud. §. sed [illegible] & 15. q. 1. § al. Vel dic q p scandalum detrgeatur [illegible] p scandalum separentur, licet de iure non deberent separari, vt ¶. eo. super eo sed prima verior videtur: quia p scandalum matrimonium [illegible] Deo auctore [illegible] institutum fuit, per ecclesiam dissolui non dēt 26. di. [illegible] & ita remanet [illegible] [illegible] intellige hoc prout ibi dicitur. Ber.

Idem eidem.

Compaternitas scienter vel ignoranter superueniens inter coniuges, cōiugium nō dissoluit.

CAP. II.

SI[h] uir uel mulier scienter, uel ignorāter, filiū suum de sacro fonte susceperit, an[i] propter hoc separari debeant? [k] Cōsultationi tuae taliter rn̄demus, q quamuis generaliter sit

Si vir. [illegible] [illegible] ibi, *Consultationi.* & [illegible] primo [illegible] canonum [illegible] contrarietatem secundo [illegible] terā parte [illegible] ibi, *Ideoque.* Abb. Sic.

CASVS. Aliquis vel aliqua filium suum scienter vel ignoranter de sacro fonte suscepit: Quaeritur an debeant separari: Rn̄det Papa, q in quibusdam canonibus generaliter statutum est, vt debeant separari: alij aliter, & [illegible] statuerant: Vnde dicit Alexander, siue ex ignorantia, siue ex malitia hoc fecerunt, non sunt separandi: quia ignorantia eos excusat, & ex malitia commodum habere non debent. Nota q ignorantia excusat. Item dolus suus nemini debet prodesse.

h *Institutam*

In aliquot vetustis codicib. additur, nomine, scilicet mendose, cū sit Gregorius primus lib. 1. epistola 53. registri. Iuo par. 16. ca. 73. & cap. vnico, eo. tit. in 1 cōpilatione.

Vix aūt hoc fragmētum intelliges, nisi fōtes, vnde sumitur cō sulas, & de materia vide ci tatos c. vl. tituli praecedentis.

Hūc & casum leu facti speciē, vetus & scorruptius effinges, si loca, vbi est integra decretalis videas.

De materia huius tituli praeter doctores hic vid Theologos scholasticos, & p̄ alios B. Thom. & Soto, li 4. sentē. dist. 42. adde omnino q̄d nouissime decreuit cōcilium Tridē. sessio. 24. de reformat. matrimo. cap. 2.

De hoc notatis d tide istru. c. iputari. vbi vide p Io. And. & alios.

Cap. 8. eo tit. in 1. cōpilat. & post cōcilium Lateranē. sub Alexā. iij. par. 32. ca. pi. 1.

Haec duo verba, aut filiae, desunt in antiquis codicibus.

Vel fortē loquitur de aliis canonibus quos non habemus, s̄m Ala. Goff. & Io. And.

Cap. 1. eo. ti. in 1. compil. & post cōcilium Lateran. sub Alexā. iij. par 32. c. 2.

In vno veteri ita: an p hoc se, arari debeant, q̄ ūisti.

institutū, [a] † vt debeāt separari: qdā tñ humanius sentientes, aliter statuerunt. [b] Ideoq; nobis vr̄, ꝙ siue ex ignorātia, siue ex malitia id fecerint, non sunt abinuicē separādi: nec alter alteri debitū [c] debet subtrahere, nisi ad cōtinentiam seruandam possint induci: qa si ex ignorātia [d] id factū est, eos ignorantia excusare vr̄: si ex malitia, eis sua fraus non debet patrocinari, [e] vel dolus.

Idem Vigilien. episcopo.

Filij duorū cōpatrum per quorum neutrū deuentū est ad compaternitatē, licite inuicē contrahunt matrimoniū. si tamen subest cōsuetudo impediens & dirimens talia matrimonia, seruanda est loci consuetudo. h.d. secundum intellectum magis cōem, attingendo mentem capituli.

CAP. III.

SVper † eo, qđ à nobis tua fraternitas requisiuit, de duorū cōpatrum filijs: Rñdemus, ꝙ si tales filij fuerint, per quorū alterū, [f] vel vtrunq; parētes ad compaternitatem venerūt, eos cōiūgi nulla rōne sustineas; & cōiunctos Pōtificali auctoritate non differas separare. [g] Cæterū, si per neutrū eorū ad cōpaternitatem uentum fuerit, de his te volumus cōsuetudinē tuæ metropolitanæ [h] ecclesiæ, vel aliarum circūpositarū inquirere, & diligentius imitari: ita ꝙ si eiusdē ecclesiæ ꝯsuetudo [i] habet, inter eos nō sustinere coniugiū fieri, nec factū firmitatis robur hr̄e: tu simili modo in ecclesia tibi commissa, coniugiū hmōi fieri nō pmittas: & si quos taliter ꝯiunctos inueneris, iuxta earundē ecclesiarū cōsuetudinē, ipsos separare † abinuicē nō omittas. † Verū si de cōsuetudine habeat̄, vt talia cōiugia pmittant̄, id in ecclesia tua dissimulare [k] poteris: ita ꝙ nec ꝯdicere, [l] nec tuum uidearis præstare assensum: qa sicut graue est, antiquā ꝯsuetudinē circumadiacētium [m] ecclesiarum sup his contēnere; sic quoque grauius vr̄, si pp eā huiusmodi cōiugijs tuum indulgeas assensum, cū posset sic in exemplum assumi. [n]

Clemens tertius.

Inter patrē baptizati, & vxorē leuantis prius ab eo cognitam, contrahitur compaternitas efficax ad matrimoniū dirimendū.

CAP. IIII.

MArtin⁹ † Berthā duxit vxorē, Tebergam sibi

a *Institutum.*] 30. q. 1. c. 1. & 2.

b *Statuerunt.*] 30. q. 1. dictum de eo. ad limina.

Glossa sequens quærit, & soluit.

c *Debitum debet subtrahere.*] Sed nunqd pōt exigere? [1] Pōt dici, ꝙ ille q hoc fecit ignorāter, pōt reddere & exigere: quia nō peccauit: q vero sciēter, satis videret ꝙ nō deberet exigere, sed reddere tenetur: tñ nō inuenimus prohibitum in hoc casu, ꝙ non exigat. ergo nec nos prohibeamus.

d *Si ex ignorantia.*] probabili: alias nō excusaretur à peccato. ī. de eo q. duxit in matr. quā pollu. per adul. ... Apostolicæ. & est argum hic, quod ignorātia excusat, ut ibidem. & 1. q. 1. § vlt. & 1. distin. consuetudo.

d *Si ex ignorantia.*] probabili: alias nō excusaretur à peccato. ī. de eo q. cognouit consanguineam vxoris suæ. ī. de cler. excom. min. Apostolicæ. & est argum hic, quod ignorātia excusat, ut ibidem. & 1. q. 1. § vlt. & 1. distin. consuetudo.

e *Patrocinari.*] ī. de eo qui dux. in mat. c. 1. & ī. de collu. audiuimus, 30. q. 1. dictum. & ī. de rescrip. sedes Apostolica.

SVper eo.] Primo ponit qō. Secundo, ibi, *Respondemus.* distinguēs rñsio. & secundū membrū, ibi, *Cæterum.* Ab. Sic.

CASVS. Aliqui sunt cōpatres, quærit̄ utrum filij eorum possint contrahere mr̄imoniū adinuicē? Rñdetur, ꝙ si tales sunt, per quorū alterum vel utrunq; parentes ad cōpaternitatē peruenerunt, coniungi non possunt: & si sint cōiuncti, separari debēt; si uero p neutrū illorum filiorū cōpr̄nitas cōtracta fuit, de his cōsuetudo metropolitanæ ecclesiæ seruari debet, & aliarū ecclesiarum circūpositarum, ita uidelicet, ꝙ si consuetudo metropolitanæ ecclesiæ habet inter eos mr̄imonium nō fieri, nec factum firmitatē hr̄e: & ipse ep̄s in sua ecclesia idē obseruet: veruntñ, si de cōsuetudine habeat̄, vt talia matrimonia pmittātur, ex quo cōtracta sunt: ipse ep̄s illud in sua ecclesia dissimulare poterit, ita ꝙ nec cōtradicere, nec consentire uideat̄; quia sicut graue est sup his contēnere consuetudinē circumpositarum ecclesiarum: ita grauius vr̄, si pp talem consuetudinem huiusmodi coniugijs præstet assensum, cum posset ab alijs in exemplum assumi. Nota, ꝙ consuetudo ecclesiæ metropolitanæ obseruanda est, & aliarum circumpositarum. Item consuetudo facit personas legitimas vel illegitimas ad cōtrahendum. Item aliquid omittitur propter exemplum. Bern.

f *Alterum, vel vtrunque.*] ī. eo. c. 1. & 30. q. 3. super quibus.

g *Separare.*] qa cōtra canones cōiūcti sunt: vñ separādi sūt. 30 dist. uides. & C de leg. nō dubiū. & 35. q. 3. contradicimus.

Gl. seq. alleg. concordātia, ponit contraria, & soluit, & iterū arguit.

h *Metropolitanæ.*] sic 12. dist. de his. Sed cōtra, ꝙ cōsuetudo Rom. Eccl. potius sit sequēda, de cōse. dist. 4 de trina. 11. dist. qs nesciat, in fi. cōtraria intellige de forma sacrorū seruā da, quā quilibet tenet̄ seruare & credere, prout tenet Rom. ecclesia. ī. de hære. ad abolendā. 1 rñ. Itē est arg. ꝙ prius recurrendū est ad consuetudinē metropolitanæ ecclesiæ, q̄ aliarū, ad quarū cōsuetudinē recurrendum est ī. de censi. sup eo demū ad Romanā. arg. ff. de ll. de quibus. vel potius ad ius scriptum.

Glossa seq. sol. quandam obiectionem, cui solutioni dat simile, ponit demum opinionem, quam reprobat.

i *Consuetudo.*] Et intellige de tali ꝯsuetudine, q̄ scādalū gñaret, nisi fuerit obseruata. ī. eo. c. 1. in fi. & surgit ꝯsuetudo illa ex quadā affinitate cōtracta ex cōpr̄nitate vnius filiorū, vt & alij cōiungi nō possint, prout olim obseruabat̄ sm̄ intellectū Alex. vt ī. eo. c. 1 & 30. q. 1. post susceptum. licet illud iminutatum fuerit, vt oēs possint cōiungi, pter illas psonas, quib. mediantib. compr̄nitas cōtracta fuerit. 30. q. 3. super quibus. & ī. eo. c. 1. & sic scandalum magnū sit in aliquo loco, ꝙ tales cōiungantur, uel remaneāt cōiuncti, adhuc pp scandalū seruabit ibi illud ius, non obstāte coniunctione, q̄ emanauit postea in contrarium: Vnde forte simili modo pōt dici: si in aliquo loco esset magnum scādalum & horror, ꝙ aliq cōtraherēt in quinto gradu: illud non toleraret̄, non obstante cōstitutione illa ī. de cō san. & affin. nō debet. qa pp scādalum multa etiā cōtra ius omittunt̄: ergo multo fortius ubi aliā rō subesse vr̄, & ita hic, & ī. eo. c. 1. in fi. scandalū impedit mr̄imoniū & dirimit. [1] & est simile, quia cōsuetudo facit aliquē illegitimū ad eligēdum. ī. de cle. cōiu. cū olim. In phibitione talis matrimonij nullum est peccatum: ergo si scādalū est, ꝙ coniungant̄, pp scādalum phibēdi sunt. arg. ī. de no. ope. nun. cū ex iniuncto. sed si nulla phibitio unq̄ fuisset, inter tales psonas contractum mr̄imonium non deberet dissolui pp scādalum, qa talis dissolutio sine peccato mortali fieri non posset. arg. ī. di. decre. cum ex iniuncto. Quidā tñ uolunt intelligere versi. istum, ita ꝙ si eiusdem ecclesiæ, &c. de primis psonis de qbus pmisit, in princ. c. qa inter eas de quibus secundo dr̄, licitū est mr̄imonium, vt ī. eo. c. 1. nec de tali mr̄imonio dixit Alexan. ꝙ sit dissimulādum, ne in exemplum trahatur, cum ecclesia talia matrimonia approbet: sed uerius credo primum dictum. veruntamē si consuetudo habet, vt postquam contracta sunt, tolerentur, poterit ille dissimulare: ita quòd nec consentiat, nec contradicere uideatur, propter rationem quæ infra sequitur.

k *Dissimulare.*] Talis dissimulatio loco approbationis tacitæ habetur. & merito, cum nullum sub. sit impedimentum.

Glossa seq. de taciturnitate notat tria.

l *Nec contradicere.*] Nota: qui tacet, [4] neque cōsensit neq; negat. ff. de reg. iu. qui tacet. Qūque tamen taciturnitas habetur pro consensu. 54. distin. si seruus. ī. de præsump. nonne. & aliquando pro cōtradictione, de conse. dist. 4. cum pro paruulis. ff. de procur. filiusfamilias. § inuitum. 65. distin. si forte.

m *Circumadiacentium.*] Et ita vicinorū locorum non est contēnenda consuetudo, imo seruāda, ne si contrarium fieret, sumeretur inde exēplum; quia cum illa consuetudo satis sit honesta, non debet hic uideri auctor, vt alij recedant ab illa consuetudine; & ita taceant, si sine scandalo id sustineant.

n *Assumi.*] ab alijs, qui talia coniugia non contrahunt de consuetudine.

MArtinus.] Duo facit. Primo ponit quæstionem. Secundo eius solutionem, ibi, *Nos autem.* Abbas.

CASVS. Martinus cōtraxit mr̄imonium cū Berta: & Lotharius cū Teberga: Lotharius filium Martini & Berthæ de sacro fonte leuauit; itādē Lothari⁹ & Bertha mortui sunt, & Martinus contraxit

Vide Sotum li. 4. sent. dist. 42. qō. 1. art. 1. ver. at vero in hoc casu.

† constitutum

† Cap. 9. eod tit in 2. compil. Et vide concil. Tridē. initio tituli citatum.

‡ De materia huius glo. vide plene per glo & Doctores in c. consuetudo, dist. 1.

† separari

‡ dimittas

1 Qualiter sit hoc dictum accipiendū, tradit Panor. hic. & plenissime Host. in sum. tit. de cogna. spiri. § qs sit effect⁹, circa medium, quos omnino videto. adde glo. & Doctores ī. eo. c. 1.

‡ Cap. 1. eod. tit. in 2 compil. Est aūt illud Patris diffinitio huius decretalis. de qua vide præ alijs Durā. lib. 4 sent. dis. 42 q. 1. & ibidem Sotum q. 1. ar. 3 respiciendu tñ sp concil. Tridē. initio tituli citatum.

4 De hac regula vide late p Feli. in c. nonne, ī. de psum. & per Bartho. Soci. fallentijs. regu. 454. & seq. v. ab bo, taciturnitas. & tacens.

nus ſixit cum Teberga: Quæritur vtrū tale mſimonij teneat & valeat? Rñdet, φ cū vir & vxor p connubiū efficiantur vna caro, patet φ Teberga nō pōt eſſe vxor Martini, q fuit compr Lotharij, cū quo Teberga vna caro noſcit̃ extitiſſe. No. φ compaternitas cōtracta per virū tranſit ad eius vxorē, & ecōuerſo, cum ſint vna caro.

a. *Per connubium.*] id eſt per carnalem copulā, 27. q. 2. Agathosa.

b. *Vna caro*] 30. q. 4. ſciſcitatur. & capitu. ſi quis ex vno.

Gene. 2. Matt. 19. 1. Corin. 6. Ephes. 5.

c. *Eius.*] ſ. Lotharij. *Gloſſa ſeq. ponit verſus quos prima exponit.*

d. *Cum quo.*] ſ. Lothario. Nota, φ poſt mſimonū carnali copula conſummatū (de quo intelligit, quod dī hic) ſi alter coniugu ſuſcipit filiū alterius de ſacro fonte, ambo côiuges cōpatres efficiunt parentib infantis: & ita ſi vir ſuſcipiat filiū alterius de ſacro fonte, vxor mediāte viro commī efficit parēt b. infantis, & mater ſpiritualis efficit illius & ecōuerſo. 30. q. 4. ſciſcitat. c. ſi quis ex vno. ſi vero cōpaternitas mſimoniū præceſſit, ſiue carnalē copulā, puta, ſuſcepiſti filiū Berthæ & Martini de ſacro fonte, & poſtea cōtraxiſti cū Teberga, & eā cognouiſti, vel licet cōtraxiſti, nondū carnaliter illam cognouiſti, quis illā poſtea cognoſcas, vxor tua nō efficitur comater parentib. illius infantis: quia nondum eras effectus vna caro cū ea: q p vnionē carnis ſequentē compaternitatē, non tranſit ad vnionē ſpiritus præcedentē matrimonij: vnde te mortuo & mortua vxore Martini, quorū filium anteq̃ haberes Tebergam, de ſacro fonte leuaueras, Martinus poterit habere Tebergā in vxorē, 30. q. 4. qui ſpiritualē. & c. poſt vxoris obitu. & ſic Teberga poteſt hēc duos compatres, vnum poſt alium: Vnde nota verſus:

Cap. 2. eod. tit. in 2. compil. Vide citatos in c. proximo præcedenti: ſed Soto ibidem ar. 2.

copulauit Lotharius, q Berthæ & Martini filiū de ſacro fonte ſuſcepit. L. vero & B. ſublatis de medio, M. cū T. præfata cōtraxit. Nos aūt conſultationi tuæ duximus rñdendum, φ cum ſecundum verbū Dñi, vir & mulier efficiantur per connubium vna caro, liquidū eſt, Tebergam nō poſſe matrimonialiter copulari Martino, qui compater eius fuerat, cum quo vna caro Teberga noſcitur extitiſſe.

Idem.

Compaternitas per catechiſmum contracta impedit matrimonium contrahendum, ſed contractum non dirimit.

CAP. V.

Contracto matrimonio inter P. & A vxorē ſuam quidam cōſanguinei eiuſdem A. contra matrimonium obiecerunt, quòd eadem in primo ſacrati ſalis pabulo, filium quondam cōcubinæ ipſius P. tenuit: *& infra.* Verum, ſi conſtaret vera eſſe q̃ diximus, non ideo tamen contractū matrimonium ſolueretur: quæ res vix contrahēdo matrimonio impedimentū afferret. Ideoq; mandamus, quatenus præfato P. auctoritate noſtra iniūgas, vt memoratā A. ſicut vxorē maritali affectione pertractet, & carnale debitum ab ea licenter exigat & perſoluat; ſiue ipſam ante matrimonium cōtractum cum P. ſiue poſtea conſtiterit hoc egiſſe: dū tamen ſi in fraudē hoc fecerit cauſa matrimonij ſeparādi, pœnitentiā pro præſumptione accipiat, matrimonio in ſua firmitate durante.

Innocentius tertius epiſcopo & archidiaconus Lincolnien.

Inter patrem baptizati, & leuantem ſeu tenentem baptizatum, contrahitur cognatio ſpiritualis valida ad impediendum & dirimendum matrimonium poſt contractum.

CAP. VI.

Veniēs ad Apoſtolicā ſedē C. Anglicus: *& infra.* Mādamus, quatenus ſi cōſtiterit H. mulierē præ-

quendā

Qua nobis, vel cuius mea natum fonte leuauit:
Hæc mea commater, fieri mea non valet vxor:
Si qua mea natum non ex me, fonte leuauit:
Hanc poſt fata mea non inde vetabor habere:

Sic quandoq; facto ſuo alter coniugum ſolemnizat votum alterius, puta vir qui volente vxore ordinem ſuſcepit. 28. diſt. quia ſunt.

Contracto.] Duo facit. Primo ponit caſum. Secundo: ibi, *Verum.* dirimendū committit: & in commiſſione prius exprimit diſſolutionis cauſam, vſque ibi, *Ideoque.* Abbas.

CASVS. Quidā P. nōie contraxit mſimoniu cū A. mulieres vnde cōſanguinei eiuſdē A. contra matrimoniū obiecerūt, φ nō poterat eſſe vxor ipſius, pro eo φ eadē A. tenuit filium cōcubinæ ipſius P. in primo pabulo ſacrati ſalis: iudex dubitauit. Cōſultus Papa rñdet, φ ſi vera cōſt. rent eſſe pdicta, mſimoniū contractu non diſſolueret: quæ res vix præſtaret impedimentū matrimonio cotrahendo: Vnde mādat, quatenus pfato P. iudex iniungat, vt dictā A. ſicut vxorē pertractet, ſiue hoc fuerit factu ante contractū matrimonii, ſiue poſt: ſed ſi fraudulēter hoc fecit cauſa matrimonij ſeparādi: pœnitentiā inde accipiat, matrimonio in ſua firmitate durāte. No. φ per ea quæ præcedut baptiſmū, non contrahitur compaternitas.

Pabulū ſacrati ſalis dī, dū inter catechizandū catechumeno ſal ori eiº apponitur.

Sacrati ſalis pabulo.] De conſecr. diſt. 4. ſal cæleſtis.

Concubinæ.] Quidā dnt. φ ille filius tm̄ erat filius cōcubinæ ipſius P de alio viro dicentes, φ cōpaternitas cōtrahit̃ per illud ſacrm̄ ſacrati ſalis, ſed ſecundū hoc nulla fuiſſet queſtio.

Gloſſa ſeq. recitatur per quaſtionem, an per catechiſmum, &c. & triade quod non, & duo in rei variorum, ponit tres opiniones: tertiam improbat, hanc decre. reſpondens demum in ſi. lam approbat.

g. *Vix contrahendo.*] Ex hoc vº. φ p illa q̃ pcedunt baptiſmū, nō cōtrahit̃ cōpaternitas, arg. 32. diſt. præter. §. verū, in fi. vbi dī φ baptiſmus eſt ianua omniū ſacrorum. Item p p catechiſmū non fit aliqu. s aptus cōtrahere matrimoniū, 28 q. 1. caue. Itē ſi decederet ſine baptiſmo, nō prodeſſet ei catechiſmus quin ppetuo dam naret, de cōſe. diſt. 4. firmiſſime & c. nulla & ſic eſt adhuc mébrū diaboli, ergo nō pot eſſe ſpiritualis filius. Arg contra, φ cōtrahat cōpaternitas p catechiſmū 30. q 1. c. j. vbi di φ a primo pabulo ſacrati ſalis vſque ad pfirmationē cōtrahitur copaternitas. ea cā q. 4. ſi qs ex vno, de cōſe. diſt. 4 in catechiſmo. nam & Chriſtiana dī, poſtq̃ eſt catechizata 28. q. 1 caue. Hug dixit ſup illo c. pue nit, 30. q 1. φ ſicut ſeptē ſunt dona Spiritus ſancti, ita ſeptē dona baptiſmi: & p quodlibet iſtorū cōtrahit compinitas, ita φ impedit & dirimit matrimoniū: Primū eſt collatio ſacrati ſalis, de conſe. diſt. 4. ex hinc. Secundū autū & nariū linitio cum ſputo. diſt. ea. poſtea tāgunt. Tertiū in fronte & pectore crucis ſignatio. diſt. ead. poſtea ſignat. Quartū olei ſacri punctio. diſt. ea. deinde. Quintū ablutio baptiſmi. diſt. ead. venit. Sextū in vertice chriſmatis p unctio à ſacerdote diſt. ea. poſtq̃ aſcendit. Septimum cōfirmatio chriſmatis in fronte p epm. diſt. ea presbyteri Et illi qui ſequunt Hug. dnt, φ ille filius nō fuit filius Petri, ſed tm̄ cōcubinæ: & dnt hanc decre. non tenere, dato φ fuerit filius Petri. Alij dicunt, φ per tria ſacra tm̄ contrahitur compaternitas, ſ. per catechiſmū, baptiſmum, & confirmationem. de conſecra. diſt. 4. in catechiſmo. 30. q. 4. ſi quis ex vno, & hæc mulier non tenuit illū filium ad totum catechiſmum, ſed tm̄ ad immiſſionem ſalis: qđ ſatis apparet per hanc litterā. Alij dicunt, φ licet cōpaternitas contrahat per catechiſmum: per illā tñ non dirimitur matrimoniū contractū, prout innuit per hanc litteram, tali rōne, qu a baptiſmus eſt ianua omnium ſacrorum: vt dictū eſt in c. præter. §. verum. 32. diſt & ī. de presb. nō bap. c. 1. & 3. ergo ſi ianua nō eſt aperta, nullum ſacrm̄ recipitur. Itē alia rōne, quia ante baptiſmū non eſt filius eccleſiæ, quia ſine eo nullus ſaluatur, vt dictū eſt: ergo ſi nō eſt filius eccleſiæ, nō eſt filius ſpiritualis. & ſi nō eſt filius ſpiritualis, nulla p eū eſt cognatio contracta: ergo p p hoc non debet matrimoniū ſeparari. Sed certe contra iſtos qui dnt, φ et per catechiſmū non dirimat matrimoniū, manifeſte faciunt illa duo c ſi quis ex vno. & c. in catechiſmo. quia ibi æquiparant iſta tria, catechiſmus, baptiſmus & confirmatio: Vnde credo, φ ſi quis teneat aliquem in toto catechiſmo, in quo vnus patrinus debet eſſe, φ ille ſit compater effectus parentibus infantis: ſed hæc mulier nō tenuit illū filium infantem niſi in primo pabulo ſacrati ſalis: nec expreſſe dicit littera, φ fuerit filius P. & ideo dico, φ catechiſmus impedit & dirimit. T. dixit φ cōpaternitas per catechiſmū cōtracta inualida eſt ad matrimoniū dirimendum. quod ſatis poſſet tolerari ratione prædicta.

Veniens.] CASVS. Quidā Anglicus C. nōie, cōtraxit matrimoniū cum H. muliere: dicebat φ illa mulier ſuſceperat filiū prædicti C. viri ſui de ſacro fonte: Quærebat, an p hoc debeat ſeparari ab ipſo: Mādat Papa, quatenus ſi conſtiterit dictā H. filium viri ſui ante contractu matrimonij de ſacro fonte leuaſſe, omnino ſeparetur ſecus eſſet ſi poſt matrimoniū contractum. Nota φ cognatio ſpiritualis impedit matrimonium

De materia huiº gloſ. vide Theologos ſcholaſticos in 4. ſenten. diſt. 42. & p alijs B. Thomā & Sotū q. 1. art. 2. vbi de opinionib. hic relatis iudicium faciunt.

Cap. 6. eod. tit. in 3. compil. Cōcordat concil. Trident. ſeſſ. 24. de refor. matr. ca. 2. adde citatos in ſuper. oribus.

E.

Qui ita ſentiut, p pria vocē viri ignorare, quia catechiſmus non eſt ſacrm̄, ſed ſacramētale. ita B. Thomas pcitata diſt. 42. q. 1. art. 2. i corpore.

Hęc opinio gloſſæ olim displicebat theologis li. 4. ſent. diſt. 42. vbi B. Thom. & Sotus, ambo q. j. art. 2. hodie p conſtitutionē Bonifacij viij. reprobata eſt I c. 2. de cognat. ſpiri. lib. 6. vbi catechiſmus ipeorit matrimoniū cōtrahendum, non tñ dirimit iam contractum.

trimonium & dirimit, sicut copula carnalis.

Glossa sequens reci. per quæstionem, de ... remittit.

a *De sacro fonte.*] Idem si tenuisset eum in cathechismo, vel in confirmatione, vt s. c. proxi. dictum est.

b *Antequam.*] Bene dicit, ante quam: quia si post cõtractũ m̃rimonium hoc fecisset, non separaretur matrimoniũ contractum s. eod. si vir. & 30. q. 1 ad limina. dictum est de eo.

T *Va nos.*] Sunt duæ partes. In prima trimembris consultatio. In secunda cuique responsio: ibi, *Super quo*. Abbas.

CASVS. Aliquis, puta Martinus habebat filium, nato isto filio Martinus suscepit filiã Petri de sacro fonte, q̃rit, vtrũ filius ille natus añ cõpaternitatẽ cõtractã inter Martinũ & Petrũ, possit accipere in vxorẽ filiã Petri, p quã cõpaternitas illa contracta fuit, & an si contraxerint, debeant separari? & an illi q conscij sunt illius m̃rimonij, debeant illud accusare? R̃ndetur, q hmõi psonæ nõ possunt cõtrahere, & si cõtraxerint, debẽt separari, & q contractum sciuerint, debent illud ecclesiæ nunciare. Nota q psona illa, qua mediãte cõpaternitas est contracta, nõ põt copulari alicui de filiis alterius cõpatris, siue sit natus ante compaternitate siue post. Itẽ qlibet tenet denũciare m̃rimonia illicite contracta.

Cap. 2. eo. tit i 3. cõpilatione.

De intellectu vid Sotu li. 4. sent. dis. 42. q. 1 art 3: vers. secda cõclusio. circa finẽ.

† contraxerint.

c *Filiam.*] spiritualem, per quam compaternitas est contracta. s. cod c. 1. & cap. super eo. in prin.

d *Possunt.*] idest, debent de iure. s. eod. cap. 1. & ca. super eo. in princi.

Glo. seq. arg. signat contrarium, & remittit.

e *Nunciare.*] Nota ar. q denũciatio criminum ad oẽs spectat, & non tantũ ad prælatos. Item psonæ illæ quæ sciuerunt contrahi matrimoniũ, nõ admittuntur ad accusationẽ matrimonij, aut ẽt ad testificationem. j. qui ma accu. pos. cum in tua non tamen repellũtur a denũciatione, vt hic patet, & tamen hic cõsequitur idẽ p denunciationẽ in hoc casu, qd p accusationẽ: non n. põt pœnitere ille cui denunciat tale crimẽ, nisi remota vxore. 14 q 6. si res at. Item alia via excluditur, & alia admittitur, sic s. de iureiur. quemadmodum. j. de despon. impub. ad dissoluendum. Arg. contra. s. de procurator. tuæ vbi de hoc Bernar.

Vide c. j. de cogna. spirit. li. 6. S. Thomã lib. 4 sent. di 42. q. j. artic. 2. & Durandu eo. dis. q. j.

E *X litteris.*] Diuiditur in duas partes. In prima iudicis consultatio. In secunda mandatum: ibi, *Mandamus*. Abbas.

CASVS. Quædam mulier M. nomine, corã officiali Cantuarien archiepi petijt quendam A nomine in maritum, dicens se affidatam ab ipso, & carnaliter cognitam: Ad hoc probãdũ induxit testes, publicatis attestationibus testium, p quos mulieris intentio probata erat, dictus A excipiendo proposuit, q eam hr̃e non poterat in uxorem, pro eo q pater eiusdem mulieris, qui sacerdos fuerat, ipsum baptizauerit, sed non obstãte hmoi exceptione, tulit sniam diffinitiuam pro matrimonio contra ipsum, a qua sentent a sedem Apostolicam appellauit: Mandat Papa quatenus, si est ita, eundem A. iudex ab impetitione mulieris absoluat, eidem super hoc silentium imponendo. Nota quod filius sacerdotis spiritualis vel filia, nõ pt copulari in matrimonio filio vel filiæ carnali ipsius sacerdotis.

dicti viri filiũ de sacro fonte [d] leuasse, antequã [b] eã desponsasset vxorẽ, vos inter eos diuortium, appellatione postposita, celebretis.

Idem magistro S. canonico Herforden.

Si filij duorũ cõpatrũ, per quorum alterũ deuentũ est ad cõpaternitatem matrimonium cõtrahant, separantur: & tempore cõtractus scientes impedimentum, illud denunciare tenentur.

CAP. VII.

TVa † nos duxit discretio consulẽdos, an natus añ cõpaternitatẽ, filiã [c] cõpatris patris sui, vel cõmatris sibi possit m̃rimonialiter copulare? & si ɔtraxit, † an debeãt separari? & an cõscij talis m̃rimonij teneant illud in publico accusare? Sup quo r̃ndemus, q hmõi personæ non p̃nt matrimonium ɔ̃here: & si contraxerint, possunt [d] ab inuicẽ separari: & qui contractum sciuerint, debent ecclesiæ illud nunciare. [e]

Gregorius nonus.

Inter baptizatum & filium baptizantis, oritur cognatio spiritualis impediens & dirimens matrimonium inter eos contrahendum. hoc dicit.

CAP. VIII.

EX † litteris vestris accepimus, q cũ M. mulier coram officiali Cantuarien. Alanum peteret in † virum, & se affidatam ab eo, ac carnaliter cognitam, per testes idoneos, pbauisset: dictorum tandem testiũ depositionib. publicatis, idem A. excipiendo proposuit, q eam hr̃e non poterat in vxorem, pro eo q ipsum pr̃ mulieris eiusdem, qui sacerdos extitit, baptizauit. [f] Sed cum idem officialis exceptione hmõi non admissa diffinitiuam tulerit sñiam contra ipsũ, & idem ad sedem Apostolicam appellauerit: Mandamus, quatenus, si est ita, eũdem A. sup hoc, ab impetitione mulieris absoluatis ipsius: eidem mulieri ppetuum silentiũ imponẽtes.

TITVLVS XII.

De cognatione legali. †

Nicolaus ad consulta Bulgarorum.

Inter adoptatum & filiũ adoptantis, non potest durante adoptione consistere matrimoniũ.

CAP. VNICVM.

SI † qua p adoptionẽ mihi soror esse cœperit, q̃diu [g] durat adoptio, inter me & ipsam nuptiæ consistere non possunt.

Glo. seq. fortificat tex. quærit, & sol. solutioni respondet, & dat simile. secundo quærit arg. negatiue. sol. contrarium.

f *Baptizauit.*] Et ita fuit filius spiritualis ipsius sacerdotis, 30. q. 1. omnes quos. vbi de hoc. & c. non debet. & 30. q. 4. si qs ex vno. arg ergo & filia illius effecta, est soror spiritualis viri, ac si ipsum sacerdos de sacro fonte leuasset, quia tunc illam habere in vxorem non posset, quia ea mediante compaternitas esset contracta. s. eo. c. 1 & c. super eo. & 30. q. 3. super quibus. ergo multo fortius cum sit pater spiritualis illius. Sed quid mouit istum officialem ad sñiandum pro matrimonio? Hæc potuit esse cã, quia edictum de matrimonio prohibitorium est. s. de spon. cum apud. sed hoc non inueniebatur prohibitum expressis verbis de his qui baptizant, quód filij eorum cum talibus nõ possent contrahere, sed licet expresse non esset prohibitum, satis videbatur esse prohibitum, ex quo pater est ipsius spiritualis, quia in eo quod minus est, prohibitio inuenitur. sin filio illius, qui aliã de sacro fonte leuauit, simile est quod dicit Vrbanus nullã ratione prohibitum inuenitur, q vir & vxor simul non possint filium alterius de sacro fonte suscipere. 30. q 4 q autem. hoc est verum verbis expressis, sed in genere prohibitum est, dum prohibetur, q plures simul nõ suscipiant puerum de sacro fonte de conse. dist. 4 non plures, & quia prohibet commisceri filiæ spirituali, vt c. non debet Sed nunquid filius sacerdotis põt cõtrahere cum filia illius, quam recepit ad pœnitentiam? Vr q non, quia & illa filia spiritualis est sicut illa, quã baptizat, 30. q. 1. omnes quos. sed non est ita, quia non contrahitur tanta affinitas in pnia sicut in baptismo quia p pœnitentiam non efficiũtur sibi sacerdotis affines filiis eorum, quibus pœnitentiam iniũgunt, nec vsquequaq; inuenitur prohibitũ directe vel indirecte. ergo intelligitur esse concessum. s. de spons. cũ apud.

Forte legendũ, q filiã istam maritũ.

extiterit.

Vid Magistrũ lib. 4. sent. di. 42. & ibi Thomã. q. 2 arti. 1 2. & 3. & Durãdũ. q. 1.

Cap. vnico eod. ti. in 1 compilatione

Qd dicit j co. c. vlti. lib. 6. Io. And.

De his filiab. spiritualibus vide Magistrũ lib. 4 sen. dist. 42 §. spirituales filij sunt.

DE COGNATIONE LEGALI.

Viso de cognatione spirituali, merito subiicitur de cognatione legali. Et vide ad materiam huius tit. textum cum glo. 30. q. 3. c. 1. & in c. per adoptionem. Et dic quód adoptio legalis est quædam propinquitas, per quam efficitur quis filius, vel nepos, vel deinceps seu frater, vel affinis qui non est naturam imitans. l. adoptiones, ff. de adopti. Abbas.

SI *qua per.*] CASVS. Pater meus adoptauit aliquam in filiam, quæritur an ego possim illam accipere in vxorem, Dicit Nicolaus, quod quamdiu durat adoptio inter me & illam, matrimoniũ tenere non potest. Nota, q non possunt cotrahere cum sorore adoptiua, quandiu durat adoptio. Item cessante causa cessat effectus.

Glossa sequens argumentatur à contrario, &c.

g *Quandiu.*] 30. q. 3. ita diligere. ergo ea finita cũ ea possum cõtrahere. Inst. de nup. §. sed & si qua. Itẽ arg. hic q causa cessante cessat effectus. s. de renun. post translationẽ. s. de iureiu.

& si Christus

& si Christus.ad si & 81.dis cap.statuimus.§.his olb.ff.de ri. nup.per adoptionem.Nota ad intelligentiam huius decretalis ꝙ cognatio q̃dā est spiritualis,de qua dr̄ s̄.ti.proxi.Quædā ēt legalis,de qua hic dr̄. Legalis cognatio fit duob.modis,vel per adoptionem, i vel per arrogationem. Dicimus aūt arrogare illū, q sui iuris est,& p arrogationē trāsit in nostram potestatē,& fit arrogatio principis auctoritate:adoptio aūt per quēlibet magistratum.Insti.de adop § 2.& 3. nec transit in potestatē adoptātis,C. de ado.l.vlt.& Insti.eo.ti. sed hodie remanet in potestate sui patris. Et tā arrogati q̃ adoptati dicunē filij adoptiui siue fratres. Et iter fratres adoptiuos siue naturales & legitimos ĩpedit matrimoniū quādiu durat adoptio : vt hic,& ff.de ri.nup.p adoptionē.& 30.q.3. ita diligere.Sed inter ascēdentes & descēdētes.i.inter adoptantē & adoptatū semp impedit matrimoniū,ff.d ritu nuptiarū,adoptiuus. licet soluat adoptio.ff.eo. tit.quinēt Itē posset dici, ꝙ filius adoptatus posset copulari filiæ adoptantis, cū adoptatus nō transeat in potestatē adoptātis. Insti.de adopti.§ 2.sic ēt pt dici, ꝙ filius illegitimus pōt copulari filiæ adoptiuæ:qa illegitimus nō est i potestate patris. Instit. de nup.§.viti.Illegitimus nō pōt copulari filiæ spūali. Alij dicunt, ꝙ adoptatus nō pōt copulari filiæ adoptantis:quia licet adoptatus non transeat in potestatem adoptantis,acquiruntur tñ ei quædam iura p adoptionem,quæ dissoluuntur p emancipationem.C.de adopti.l.pe. §.finaut.& hoc idem vr̄ per decretalem istam,q̃ indistincte loq̃tur de adoptione,non distinguēdo inter arrogatum & adoptatum & hoc impedimentum desinit per emancipationem alterutrius,ff.de adopti in omni.ff.de ritu nuptiarum,p adoptionem.Sed nunquid filij adoptiui pñt contrahere inter se? Dici pōt ꝙ sic.quia non inuenitur prohibitum. Item quid si adoptiuus durante adoptione contrahat cū legitima? Dicunt quidam : ꝙ non dissoluitur matrimonium,cum illud impedimentum sit tpale.Hug.dicit,ꝙ non est matrimonium ; nec obstat ꝙ temporale sit impedimentum: & inducit simile,hodie non possum contrahere cum illa quæ habet virum,tamē cras potero mortuo viro suo.& hæc decretalis facit pro Hug.

† Vide qđ nouissime decretū cōcilium Tridē. sessio. 24. de reformat. c. 4.

† Hęc duo verba, vel spōsæ. desunt i aliquot antiquis codicibus, & in omnibus manuscriptis Vaticanis.

Med.

† Metiā.

† Meldā.

† Sed in cōcilijs non daī reptū est sicut pleraque alia.

† Cap.1. eo.ti.in 1. compilat. Vide Burchardū li. 19. decret. ca 5.tit.de fornicatione 2. vers. fecisti fornicationem cum filia stra tua.

† aliis

i De materia huius glossæ quatenus agit d adoptiōe, & arrogatione,vid plene per Aretinū & Doctores.Instit. de adopt.

2 Hoc placet Guil.i Spe. eo.ti. i pri & oī no vid qđ p hoc dicto ibi scri p it. l.An.

a Vbicaute legedi sūt hi canōes, vt optime Linones Sotus dū hoc ipsū decretu I. terptaē li. 4.sen.dist. 27.q.1.art.2.

TITVLVS XIII.

De eo † qui cognouit consanguineam vxoris suæ (vel sponsæ. †)

Ex concilio apud Metiam. †

Affinitas superueniens post matrimonium contractum,non soluit matrimonium, sed exactionem debiti impedit : & crimen incestus inhabilitat quoad matrimonium contrahēdū.

CAP. I.

SI† quis cum filiastra a sua sciēter b fornicatus fuerit: Nec à matre debitum petere, c nec filiā vnquam habere pōt vxorem:nec filiastra,nec ille d vllo vnquā tempore,alij † se poterunt matrimonio copulare. e

DE EO QVI COGNOVIT consanguineam vxoris sua (vel sponsæ.)

Viso de cognatione spirituali & legali,de carnali videndū restat : Sed quia ex copula habita cum consanguinea vxoris, oritur affinitatis cognatio,de qua poterat dubitari vtrum dirimeret,vel impediret matrimonium,iō subiicitur hæc rubrica.Et virtus totius tituli consistit in hoc,quod affinitas contracta ex copula consanguinea vxoris, nō dirimit matrimoniū prius contractum,sed soluit sponsalia de futuro.Itē priuat facultate contrahendi matrimonium, & exactione debiti in vxore habita,vt patebit in prosecutione tituli. Abbas.

De hac materia tractatur 37.q.7.in multis capitulis.

SI quis.]Primo ponit thema,ēx quo triplex elicitur q̃stio.Secundo soluit:ibi,*Nec à matre.* Abbas Sicu. Dicitur hic,ꝙ si quis cognouit filiastram suam,non potest petere debitum ab vxore.nec filiastram habere in vxorem , nec vnquam filiastra vel ille poterunt se alij matrimonialiter copulare Nota ꝙ incestuosi contrahere non possunt.

a *Filiastra.*]32.q.7 qđ.& c.q dormierit & c si qs viduā.

b *Scienter.*]secus si ignoranter.3 q 2.in lectum.

Glossa sequens cum vltima recitari possunt per quæstiones,vel textualiter si placet.

c *Petere.*]Exactus tñ reddere tenet.ĩ eo.ti transmissæ.non obstante affinitate inique ex postfacto cōtracta, & sine culpa priuari iure suo nemo dēt ĩ.e.discretionē.& c.vlt.& cap.tuæ.

d *Nec ille.*]post mortem vxoris.

e *Copulare.*]propter incestū.32.q.7.qui dormierit . & ĩ eo. cap ex litteris.tamen si cōtraherēt, tenet matrimonium:& ēt si essent iuuenes,dispensaret cū eis. 33. q.2.in adolescentia. Bern.

Alexander iij. Pictauień.epo.

Affinitas superueniens ēt per illicitū coitum dissoluit sponsalia de futuro,sed non matrimonium : & incestuosus contrahere non potest.

CAP. II.

VEniens † ad nos præsentium lator:& ĩfra. f Inquisitioni tuæ taliter rñdemus , ꝙ si matrem f sponsæ suæ cognouit , &† sponsæ nunquam carnaliter adhæsit, g imponenda est ei pœnitētia paulo maior,h q̃ pro adulterio:qua peracta, vel parte i ipsius, poterit ex dispēsatione, k cū alia matrimonium contrahere . Cæterum si sponsam cognouit, l antequā matrem, vel post , nunquā eam m vel aliam n potest accipere in vxorem.

Idem.

Non separatur matrimonium ad dictum vnius asserentis affinitatem inter coniuges præcessisse.

CAP. III.

DE illo, † q vxorē fris, antequā ei mr̄imonio

VEniens.] Primo ponit decisa consultatio.Secundo distinguens rñsiō: ibi,*Inquisitioni.*Secundum membrum : ibi , *Cæterum.* Abbas Siculus.

CASVS. Quidam cōtraxit sposalia de futuro cū quadā, & pr̄ ipsius matrē sponsæ accepit in vxorē: Tandem instigāte diabolo matrē spōsæ cognouit: tā pr̄ q̃ consanguinei sui volebant vt matrimoniū de p̄senti consummaret, sꝫ ipse noluit donec factū epō proponeret. Eps cōsuluit dñm Papā , & ipse rñdet,ꝙ si matrē sponsæ cognouit, & sponsæ carnaliter nō adhæsit, imponēda est ei pnīa paulo maior,q̃ pro adulterio,& illa pacta vel parte ipsius,eps dispēset cum eo vt aliā recipiat (si voluerit)in vxorem. Si vero sponsam cognouit añ matrē , vel post,aliā nō poterit accipere ĩn vxorē, pp incestū, sed à spōsa nō separabitur: & in hoc nō tenet qđ dicit, nunq̃ eā.s. sponsam , pōt accipere in vxorem. Nota hic pœnam illius qui matrem sponsæ suæ cognouit.

† Cap.1. eo.ti.in 1. compil & post concilium Lateran. par. 12. cap.4.

Aliàs ita: si sponsæ &c.

† Cap.2. eo. tit.i 2. compilatione.

f *Matrem sponsæ.*] de futuro:vnde affinitate superueniēte, illam in vxorem habere non poterit solutis sponsalibus.ĩ.de consang.cap.2.& ĩ eo.ex litteris.

g *Adhæsit.*]postquam cognouit matrem.

Glo.seq.obijcit,& soluit.

h *Paulo maior quàm pro adulterio.*]Quare maior pœnitentia imponitur q̃ pro adulterio,cum tamen publicæ honestatis iustitiam violauerit,cum illa esset sponsa de futuro? Dicas ꝙ nō solum violauit publicæ honestatis iustitiā:sed adulterium cōmisit cum matre sponsæ suæ,quæ nupta erat patri suo,vt patet in antiqua: a alias si mater sponsæ non esset coniugata, non puniretur plus,nec etiam tantum : vnde iste multo plus debet puniri,q̃ pro adulterio,pp tria , videlicet pp honestatis iustitiam,propter adulterium,& incestum etiam,quod perpetrauit cognoscendo affinem primi generis, & primi gradus.

a Antiq̃ decretalē integrā habes locis citatis initio huius cap.

i *Vel parte.*]Arg ꝙ sufficit aliquid inchoare,& si non sit cōpletum.s̄ de elect.cum in cunctis.§ inferiora.

k *Ex dispensatione.*] Incestuosi enim contrahere nō debēt, & ideo dispensatur cum eo,quia iuuenis erat:aliàs sine peccato contrahere non posset. 33 q.2.in adolescentia tamen si cōtraheret citra aliquam dispēsationem , teneret mr̄imonium.

l *Cognouit antequam matrem.*]Vnde statim fuit matrimonium præsumptum s̄ de spon is qui.& s̄.de condi.appo.de illis.vnde matrem vlterius habere non posset,etiam si non esset cognita:& hoc idem esset , etiam si nunquam cognouisset ipsam.s̄.de spon.sponsam. Bernardus.

m *Eam.*] scilicet matrem,vt dictum est.Vel dic, eam,idest, sponsam suam , & secundum hoc non tenet.ĩ.eod.discretionem.& cap.vlt.

n *Aliam.*]post mortem illius : quia ex quo eam cognouit antequam matrem non dissoluitur matrimonium , licet postea cognouerit matrem ĩ eod.discretionem. & cap.penul & vlt.sed ea mortua cum alia propter incestum contrahere non debet.ĩ.eod.transmissæ.in fi.

DE illo.]Primo ponitur consultatio. Secūdo responsio:ibi, *Respondemus.* Abbas.

CASVS.

CASVS Quidam dicebat, φ cognouerat vxorē fratris sui, antequam cum illa matrimoniu contraxisset: quæritur quid iuris? Respondet Papa, φ propter hoc non sunt separādi, nisi hoc esset notorium, aut per idoneos testes legitime probaretur. Nota φ simplici assertioni alicuius non est credendum.

Gl. seq. recitari posset per contrarium.

a *Occasione*] qa cōfessio illa sola non præiudicat, etiā si rumor viciniæ cōsentiret. ī. e. sup eo. lecus esset i mrimonio ꝯhēdo. ī. de spō. ꝑterea 1. & ĩ. tit. prox. c. 2. Bern.

¶ Et ideo dicit tex. illā occasionē, nō dicit, cau. sā. ad hoc de maior. & obedi. solitæ. Io. And.

T*Ransmissæ.*] Primo consultatio. Secundo responsio: ibi, *Quia vero.* Abbas Siculus.

CASVS. Quidā habebat vxorē, ea mortua filiam vxoris defunctæ cognouit: postmodū aliā accepit, & nihilominus cum priuigna publice delinquebat. Quæsitū fuit à Papa, qualiter in facto isto esset agendum? Rñdet, φ uxori legitimę cohabitet, & necessaria ei subministret, nec eā cognoscat quādiu vixerit, nisi ab ea fuerit reqsit°: & donec cū ea ꝑmanserit, ꝓ incestu & adulterio pęnitentiā agat ꝓ arbitrio iponētis: & si supuixerit vxori, sine spe cōiugij ꝑseueret. No. φ pęnitētię sunt hodie arbitrariæ. Itē incestuosi ꝯhere nō dēnt: tñ si ꝯxerint, tenet matrimoniū.

Cap. 3. eo. tit. in 2. compil. Pręalijs vide Sotū lib. 4. sen. tē. dist. 37. q. 2. art. 3.

Glos. seq. dat simile, & tradit regulam.

b *Illicitā rē.*] Incestui adulterium adiungēdo.

c *Legitimæ.*] sic patet φ incestus ¹ non impedit quo minus mrimoniū sit legitimū, licet ꝯhere nō debeat, sicut votum simplex. ī. q. cle. vel vou. rursus. talia. n. crimina impediūt mrimoniū cōtrahēdū, sed nō dirimūt iā cōtractū, nisi in trib. casibus, si machinat° fuerit in mortem alterius, si dedit fidē adulterę, si duxit eam de facto. ī. de eo qui duxit in matri. cum haberet. & c. super hoc.

¹ Adde cū quib° committitur incestus: gl. in §. 1. Instit. de nup. & sup rubr. C. de adulter.

iungeret, se ꝓposuit cognouisse: Rñdemus, φ nisi hoc publicū & notoriū fuerit, aut idoneis testib. comprobatum: prædictū matrimoniū occasione ᵃ illa, ipsum impetere non permittas.

¶ Cælestinus tertius.

¶ *Incestuosus matrimonium contrahere non debet: sed si contrahit, tenet: & tunc tenetur reddere, sed non potest debitum exigere, & non minus tenetur vxori necessaria administrare.*

CAP. IIII.

TRansmissę † nobis tuæ lrę demōstrarūt, φ G. vxore sua defuncta, filiā ei°, priuignā videlicet propriā, copula carnali cognouit: postmodū aliā accipiens in vxorē; cū priuigna publice tanq̄ canis ad vomitum rediēs, illicitā rē ᵇ cōmittere nō expauit. ¶ Quia vero super his consiliū reqsisti, pñti pagina rñdemus, φ legitimę ᶜ vxori cohabitās, & necessaria subministrās, nō cognoscat eā quādiu vixerit, nisi ab ea fuerit ᵈ reqsitus: & tūc ad ipsam nō sine graui cordis dolore accedat: q ēt pro incestu & adulterio, donec cū ea ꝑmāserit, iuxta moderamē tui arbitrij pęnitentiā agens, postmodum si supuixerit ei, perpetuo sine spe coniugij ᵉ permanebit.

¶ Idem.

¶ *Non separatur matrimonium ad confessionem coniugum, qui dicunt affinitatem præcessisse, etiam si rumor viciniæ consentiat. Et est casus multum allegabilis & notabilis.*

CAP. V.

SVper † eo quod postulas, vtrū coniugatus, qui ante ꝯtractum matrimonium, vxoris suæ consanguineam carnali cōmixtione cognouit, cū id fateatur vterque, & aliqua pars viciniæ hoc acclamare dicat, sit ab vxore sua iudicio ecclesiæ separādus: Tuę fraternitati rñdemus, † φ ꝑꝑ eorū confessionem ᶠ tm̄, vel rumorem viciniæ, separari non debent: cū & q̄nque nōnulli inter se ꝯ matrimonium velint colludere, & ad confessionem incestus facile prosilirent, si suo iudicio crederēt, per iudiciū ecclesię ꝯcurrendū. ᵍ Rumor ʰ autem viciniæ nō adeo est iudicādus validus, quòd nisi rationabiles † & fide dignę probationes accedant, possit bene contractū matrimonium irritari. ¹

† Cap. 4. eod. tit. in 2. compil. De materia videto præ alijs hic Prępositum.

† rescribimus

¹ Maxime, quia tūc remanent coniuges, vnde non sic timeī colludiū, 32. q. 1. secundū Cosir. Io. And.

† Probabiles, legiī in aliqbus magis recentib. libris.

¶ Innocentius tertius Præposito Magdeburgensi.

¶ *Affinitas superueniens non dissoluit sponsalia de præsenti.*

CAP. VI

DIscretionem † tuā: & *infra.* ¶ Sane ex parte tua fuit propositū, φ quidā cū muliere quadā, legitime per verba de præsenti ꝯxit,

† Adde, q̄ no. Pal. in l. 1. C. de ꝓb. & in l. ea quidē. C. de accus.

† Cap. 1. eod. tit. in 3. compil. Vide Couarr. li. 4. Decretal. par. 1. c. 5. nō lōge à principio.

d *Fuerit requisitus.*] Et sic intellige ī. eo. c. 1.

e *Sine spe coniugij.*] 32. q. 7. si quis viduam & 35. q. 3. de incestis ī. eo. veniens. & ĩ. de pęn. & remis. c. 2. vbi de hoc.

S*Vper eo.*] Primo ponit quæstionem. Secundo solutionem: ibi, *Tuæ.* Abbas Siculus.

CASVS. Quidā contraxit matrimoniū cū aliqua muliere: tandē tā ipse q̄ vxor cōfitebatur, φ quandā consanguineam vxoris suæ antequā cū ea cōtraxisset, carnaliter cognouit: & aliqua pars viciniæ illud clamabat: q̄ritur an sint separandi: Rñdetur, φ ꝑꝑ eorum confessionem tm̄modo non sunt separandi, vel ꝑꝑ rumorem viciniæ: quia multi q̄nque colluderent adinuicē, & ad confessionē incestus faciliter prosilirēt, si per eorū confessionē crederent separari: & rumor viciniæ nō est adeo validus, φ bene cōiuncti debeant separarī, nisi rationes probabiles accedant. Nota φ confessio coniugum contra matrimoniū, non præiudicat ipsi matrimonio, propter collusionem. Itē rumor viciniæ non facit probationē: secus de fama.

¶ *Glo. seq. obijcit & soluit. distinguendo triplicem confessionis speciem. Iterum obijcit & soluit.*

f *Confessionem.*] Sed vr̄ φ confessioni standum sit: quia confessus in iure, pro iudicato hr̄. C. de cōfess. l. vnica. & ff. eo. tit. l. 1. & l. certū. & ī. de cēsi. olim causam. Dicas φ in casu isto nō staī cōfessioni cōtra mrimoniū, ꝑꝑ rōnē q̄ hic in lr̄a reddiī. Et est rō: qa cōtra se q̄sque testificari pōt, pro se vero minime 14. q. 2. §. 1. & ff. de inter. act. de ætate. §. 1. pterea iste nō confiteī ꝯ se, immo pro se: vñ iure cōi nō prodest ei talis cōfessio: Nā iste petit separari ab vxore, qa dicit se cognouisse eius cōsanguineā: si confitereī aliquid ꝯ hoc, ꝑꝑ qd̄ ei ꝑiudicareī, tunc videreī standū suæ confessioni: sed vt dixi, speciale est in matrimonio, vbi nō credit viro vel uxori in ꝑiudiciū cōiugij, sed si cōfiteaī pro matrimonio ꝯhendo, bene staī cōfessioni: puta si petā aliquā in vxorē, & ipsa cōfiteaī matrimoniū, præiudicaī ei, licet ipsa nollet me hr̄e: quia modo directe cōfitetur cōtra se: secus in cōfessione q̄ fit quantum ad tori separationē ꝑꝑ adulterium: quia ibi statur cōfessioni. ī. ĩ. de diuor. c. ex litteris. Arg. ꝯ 35. q. 6. si duo. Sol. ibi confitentur consanguinitatē esse inter eos, & fama publica cōfessioni coniugū cōsentit, & tūc staī famę & confessioni: sed hic tm̄ est rumor, & aliud est fama, & aliud rumor: vt hic videtur.

g *Concurrendum.*] qd̄ faciendū nō est ꝑꝑ rationē hic expressam: immo ex colludio puniri debent. 2. q. 3. si quēquam. & ĩ. de collu. cap. 1. & 3.

Gl. seq. obijcit, & soluit.

h *Rumor.*] Arg. contra ī. de præsumpt. illud. & c. 3. vt dixi, aliud est rumor q̄ fama & illa decr. tertio. loquiī de matrimonio cōtrahendo, qd̄ ad solam famā impeditur. ī. ĩ. tit. ꝓx. c. sup eo.

D*Iscretionem tuam.*] Cōis diuisio. Secunda: ibi, *Nos igitur.* Et ibi primo dicit, mulierē ad continentiā inducendā. Secūdo: ibi, *Quod si.* dicit quid iuris si ad hoc non potest induci. Tertio soluit tria obstacula: ibi, *Nam & si.* Abb.

CASVS Quidā cōtraxit matrimoniū cū quadā per verba de pñti, & anteq̄ eam cognosceret, tradidit illā inquantū potuit renitentē & inuitam cuidā consanguineo suo in vxorē, & ille eā accepit, licet inuitā: Sed mulier q̄cito fuit reddita libertati, aufugit ab eo, & primo viro restitui postulauit: q̄rebatur, an deberet ei restitui? Rñdet Papa, φ viro pro tā turpi facinore grauis pęnitētia debet imponi, & mulier monenda est ꝑꝑ publicæ honestatis iustitiā, vt nec primū repetat, cuius consanguineus eā cognouit, licet inuitā: redeat ad secundū, cui ꝑꝑ adulterium commisceri non potest; sed in cōtinentia maneat, donec primus vir viā fuerit vniuersæ carnis ingressus. Si aūt ad hoc induci nō poterit, prior vir cogaī eam recipere, & maritali affectione tractare; nec pōt ei adulteriū obijcere, qui eā adulterandā tradidit, præsertim inuitā: & licet dicatur in Euangelio, φ ꝑꝑ fornicationem vir dimittere possit vxorem; non tñ ꝑꝑ eandem causam vir semper potest dimittere, nec vxor virum, cū possit per exceptionē repelli, vel recriminationē, & affinitas superueniēs matrimonio ei obesse nō debet, quæ conscia seu particeps huiusmodi iniquitatis non fuit: cum

⁴ Dicebat Laurent. ꝑꝑ rumorē nō dissoluo sociatos. Io. And.

fuit, cũ iure suo sine culpa nõ debeat defraudari: Alexander tñ in cõsimili casu dixit distinguendũ, prout sequit in littera. Nota q ei adulteriũ obijci non põt, quæ ad hoc inuita tracta est. Itẽ non semper pp adulterium vir põt dimittere vxorem. Item affinitas superueniens matrimonio ipsum nõ dissoluit. Item nullus debet sine culpa iure suo priuari.

¶ *Glo. seq. distinguit, an vir tradiderit, vel occasionem dederit. & ad secundum signat contrarium.*

a ¶ *Tradidit.*] Et ideo nõ potest illi opponere adulterium: arg. 32. q. 5. §. 1. & c. 1. & 4. nec adulteriũ dr̃ hic cõmisisse, vt ibi dr̃, qa nõ cõsensit: & hoc patet ex eo, q q̃ cito potuit, aufugit, vt sequitur. arg. 1. q. 1. cõstat. secus esset si occasionẽ adulterãdi ei dedisset: qa nihilominus imputaretur ei. arg. 27 q. 2. Agathosa. & ca. si tu abstines. j. de diuor. significasti. & sol. ma. cũ mulier. ff. de adul. l. 2. Sed contra vr̃ p c. prædictũ, si tu abstines. & arg. 23 q. 4. Nabuchodonosor. & in Anthẽ. vt lic. mat. & auiæ. § qa vero plurimos in si. coll. 8. vir enim debet esse mulieri auctor colendi bonos mores. ff. de adulte. si vxor. § si iudex. & 32. q. 6. indignant. alioquin esset detrahẽda à viri potestate. C. de episcopa. audien. l. si lenones.

b ¶ *Publicam honestatem.*] idest, affinitatem, quę sic inique contrahitur.

¶ *Glos. seq. not. cum sponsa, &c. allegat tria iura.*

c ¶ *Reatum adulterij.*] qa primus est maritus illius, & non secundus. Et est hoc notabile, q adulterium cõmittitur cũ sponsa nondũ cognita à viro: vnde si alias commisisset adulteriũ, posset accusari à sponso. ff. de adul. miles. § quęrebatur. s. de iureiur. quẽadmodum. quia iniuria facta est ei ff. de iniur. item apud. §. sponsum.

d ¶ *Præsertim.*] i. scilicet, tantum: quia in tabb. quæ sine peccato mortali cõmitti non possunt, mãdatum non obligat. 32. q. 5. ita ne. & s. quod metus causa. cap. sacris.

† vide cõcilium Tridẽ. sess. 24. de reforma. matr. cap. 3.

† præter

[illegible] Ad hoc ff. de titu. nup. palã. § non est ignoscendum. Io. And.

[illegible] Et ẽt patris & dñi. Io. And.

Matt. 19. *Mar.* 10. *Luc.* 16.

† Vide cõcil. Tridẽt. sess. 24. de sacro matrimonij, in princ. & can. 7.

† legitimum

† existat

quã postmodũ à se incognitá, cuidã consanguineo suo tradidit, [a] inquantũ potuit renitenté: Ille vero cũ ipsa licet inuita, mřimonij solénia celebrauit: sed mulier q̃ cito fuit reddita libertati, aufugit ab eo, & se priori viro restitui postulauit. ¶ Nos igit inq̃sitioni tuę taliter rñdemus, q & viro pro tã turpi facinore grauis est pęnitétia iniungenda, & mulier pp publicã [b] honestatẽ [†] est monẽda sollicite, vt nec primũ repetat, cuius ɔsanguineus, eã licet inuitã, cognouit: nec redeat ad secundũ, cui nõ põt pp [†] reatum [c] adulterij cõmisceri: sed in cõtinẽtia maneat, donec prior fuerit viã vniuersę carnis ĩgressus. Quòd si forsan ad id iduci nequerit, vir prior cogatur redire ad ipsam, & maritali eã affectione tractare: cũ adulteriũ ei nõ possit obijcere, q eã adulterãdam tradidit, pſertim [d] inuitam. Nã & si [e] ſm Euangelicã veritaté, nunq̃ nisi pp fornicationis [f] [†] cãm, aut vir uxoré, aut uxor possit dimittere uirũ: nõ tñ sp pp causam eandẽ uel uxor uirũ, uel uir dimittere põt uxoré: cũ possit exceptiones [g] vel replicatione legitima impediri. Sed nec affinitas, [h] q̃ post ɔctũ legitime [†] matrimoniũ inter uirum & uxoré inique ɔhitur, ei debet officere, [i] q̃ hmõi iniquitatis particeps nõ existit; [†] cũ suo iure non debeat sine sua culpa [k] priuari: q̃q̃ à quodã pdecessore [l] nostro dicatur in simili casu fuisse distinctũ, utrum incestus vel adulterium manifestũ fuerit, an occultum: alijs asserentibus inter gradum proximũ & remotum esse potius distinguendum.

¶ Idem Bisuntineñ. archiepõ.

¶ *Copula carnalis habita cum puella septem annorum, dirimit matrimonium postea cõtractum cum consanguinea. hoc dicit secundum unum intellectum.*

CAP. VII.

FRaternitati [†] tuæ: & j. ¶ Diuortij sñiam approbamus, quã in eũ canonice pmulgasti, q illã sibi postea copulare p̃sũpsit, cui[9] antea sororẽ adhuc septẽnẽ, ɔ̃ctis spõsalib[m] extraordinaria[n] libidine noscitur polluisse.

¶ Idem episcopo Gerundeñ. †

¶ *Affinitas causata ex copula illicita, rumpit sponsalia præcedentia, & priuat facultate contrahendi matrimonium.*

CAP. VIII.

EX [†] lr̃is fraternitatis tuę accepimus, q G. lator earũ, matrẽ puellæ, quã ĩfra nubiles annos despõsauerat in vxoré, [o] carnaliter sæpe cognouit: & post carnali [p] cõmixtione puellã tractauit adultã: & infra. ¶ Nos auté eidé viro pęnitentiam [q] iniungi fecimus pro peccato: consultationi tuæ rñdentes, q eis abinuicé separatis, [r] mulier alteri uiro nõ nubat, si postquã nouit viri & matris delictũ, ei non erubuit cõmisceri. Vir etiam & mater [s] mulieris nõ debent ad alias nuptias conuolare, sed continenter viuere debent, &c.

k ¶ *Sine sua culpa.*] hoc generale est. sim. j. eod. cap. vlt. si qua contraria sunt, casualia sunt.

l ¶ *A prædecessore.*] scilicet Alexandro, sed illa decretalis remota est de hac compilatione.

FRaternitati.] Ex sponsalib. cõtractis cũ puella, quæ nondũ compleuit septennium, interueniẽte copulæ attentatu, orit publica honestas impediens matrimoniũ contrahendũ cũ consanguinea. hoc dicit ſm alium intellectum. Cõmunis diuisio. Secunda: ibi, *Diuortij.* Abbas.

CASVS. Quidã cõtraxit spõsalia cũ quadam puella septem annorũ, quã polluit extraordinaria libidine. Postea contraxit matrimoniũ cum sorore ipsius. postmodũ vero Archiepũs Bisuntineñ. cũ de hoc ad ipsum qõ esset delata, diuortij tulit sententiã inter eos, quã dñs Papa approbat. Nota, q post contracta sponsalia, sponsus nullã de cõsanguinitate sponsę potest habere vxoré, nec econuerso, nulla de consanguinitate sponsi sponsa potest habere.

¶ *Gl. seq. soluit cõtrarium.*

m ¶ *Contractis sponsalibus.*] Et sic maritali affectu, cum esset sponsa ipsius, eam polluit. sic s. de sponsalib. iuuenis; & ita non est contrarium. 35. quæst. 3. extraordinaria.

n ¶ *Extraordinaria.*] idest, s extra naturalia cũ nondum esset idonea.

EX literis.] Affinitas superueniens rumpit sponsalia de futuro. Cõis diuisio. Secunda pars ibi, *Nos autem.* Abb.

CASVS. Quidã G. nomine contraxit sponsalia cum quadam puella infra nubiles annos, & postmodũ matrem puellæ carnaliter sæpe cognouit, & postea puellam ipsam carnaliter tractauit adultam, & hæc notoria etiam peruenit episcopus loci, illi viro prouideri, & vtrum ipsa mulier possit cũ alio matrimonium cõtrahere: Dñs Papa fecit illi viro pęnitentiã iniungi, mandans epõ, vt illos debeat separare abinuicé. & mulier alteri viro non nubat, si postq̃ sciuit delictum viri & matris, ei non erubuit cõmisceri: & vir & mater mulieris nõ debent ad alias nuptias conuolare, sed continenter viuere debent, & sustinere delictum, si de lapsu carnis non timeatur ipsorum. Nota, q affinitas superueniens soluit sponsalia. Item incestus impedit matrimonium contrahendum. Item cum incestuosis potest dispensari vt cõtrahant, si timeatur de lapsu carnis.

{† Cap. 2. eod. tit. in 3. compil. Et de intellectu vide Sotum lib. 4. sentẽ. dist. 41. qõ vnica. art. 2. ver. qđ si obijcias.

† Gerundineñ.

† Fertindineñ.

† Gradeñ.

† Cap. 3. eod. tit. in 3. compil. Vide Tabiẽsem in sum. verbo, sponsalia §. 9. in quarto modo.

† Præter Host. Io. And. & alios veteres interpretes, qđ hoc loco dicatur extraordinaria libido, siue pollutio, plenè tradit Præpositus.

e ¶ *Nam & si.*] responsio videtur tacitæ quæstionis.

f ¶ *Fornicationis.*] 32. q. 7. omnes causationes.

g ¶ *Exceptione.*] puta, q ipse tradidit eã inuitã, vel quia idem similiter fornicatus est. j. de adul. cap. pen. & vlt. 32. q. 6. nihil.

¶ *Glo. seq. notat contra opinionem, &c. allega. pro ea duos §§.*

h ¶ *Nec affinitas.*] Hic reprobatur illorum opinio, qui dicebant q per fornicarium coitũ non contrahitur affinitas. & j. eod. cap. pen. & vlt. arg. 35. q. 3. nec eam. arg. contra. ff. de gradi. non facile § [illegible] & § affines. sed illa nõ obstant.

¶ *Gl. sfa seq. [illegible] legitime factum, &c. alleg. tria iura, in contrarium [illegible].*

i ¶ *Officere.*] arg. quod legitime factum est, non irritatur, licet deueniat ad eum casum, a quo non potuit habere principium. ff. de [illegible] pri. non est in ff. de petitu. l. 1. § casum. & 30. q. 1. ad limina. arg. contra. ff. de iudi. si à me.

† Vide B. Thom. in quolib. 2 [illegible] ad 1. par. q. 55. art. 3.

† Et j. de [illegible] lib. 6, [illegible] Io. And.

o ¶ *In vxorem.*] futuram scilicet.

p ¶ *Carnali commixtione.*] post contractam affinitatem: vnde illam in vxorem habere non poterat.

q ¶ *Pęnitentiam.*] incestus: sed maior dẽt imponi q̃ p adulterio, qa incestus vincit adulteriũ. 32. q. 7. adulterij. & s. e. c. 2.

r ¶ *Separatis.*] si ita esse cõstiterit, aliàs fiet quod di. j. c. prox. Et nota q affinitas superueniens sponsalibus de futuro rumpit ea s. eo. c. 2. & j. tit. proxi. cap. 1. & 2. secus in matrimonio. s. eod.

ſ.eo.diſcretionem.& j.eo.cap.pen.& ult. 34. q.2.in lectum.
a ¶ *Nunquam debent*] Inceſtuoſi contrahere non debent propter enormitatem delicti, vt dictum eſt ſ eo.c.2.
b ¶ *De lapſu carnis.*] Si timeretur de hoc, diſpenſaretur cum eis.ſ eo c.1.& 33.q.2.in adoleſcentia.

¶ *Glo.ſeq.ſignat contrarium, & ſoluit.*
k ¶ *Conſulas.*] hoc intellige eſſe dictū in iudicio animæ, vt ad neutrā accedat:& ſi ppea excōicetur, ſuſtineat potius excōicationē, q̃ ueniat cōtra conſcientiā j.de ſent excō inquiſitioni.& ſ.de reſtit.ſpol litteras.ſed in iudicio eccleſiæ pcipiet, vt ei debitum reddat & ita aliud eſt iudiciū eccleſię, & aliud iudiciu animæ, ſ.de off.ord.ſi ſacerdos. Sed contrariū vr ſ.c.proxi. Nō eſt cōtrariū: quia quærit quid de iure ſit ibi faciendū:& rñdetur, ꝙ ſi ita eſt, ſeparētur: hic vero cōſulitur in iudicio animæ, quid ſit faciendum, cum factū eſſet occultū, & ſic non contradicit: & illa clauſula: ſi res ita ſe habet, debet ibi ſuppleri, ſicut erat in antiqua compilatione.

VEniens] Prima pars narrat factū. Secunda reſpondet: ibi, *Cum igitur.* Abbas Siculus.

CASVS. Quidā E.nomine cōtraxit ſpōſalia cum quadā puella iure inter poſito, ꝙ eam duceret in vxorē, quamcito illa ad legitimā perueniſſet ætatē: pater puellæ eū recepit in domo: Deinde ille ſorori ſpōſæ ſuę ſe carnaliter coniunxit: Poſtmodū ad inſtantiā amicorū ſuorū, puellā illam adultam in uxorē accepit: & poſtmodū qñ facultas ſe offerebat, cognoſcebat vtrāque: poſtea uero ad cor rediens, conſiliū ſuæ ſalutis petijt ſibi impendi: epſ ſuus eū miſit ad dñm Papā, & ipſe ſcribit eidē dicens, ꝙ non ſolū a malo, ſed ab omni ſpecie mali præcipit Apoſt. abſtinere. Mandat quatenus pdicto E. pro tanto exceſſu pœnitentiam imponat: & moneat illum, & conſulat ei, ut de cætero ſe abſtineat ab utraque: & hoc intellige dictū in iudicio animæ, ſed ſecus in iudicio eccleſiæ, cum factum ſit occultū: Aliud eſſet ſi poſſet probari. Nota, ꝙ non ſolū a malo, ſed ab omni ſpecie mali abſtinendum eſt. Item propter cōfeſſionem coniugum tantum, non ſeparatur matrimonium, niſi aliæ probationes accedant.

¶ *Glo ſeq.reci.per obiectionem.*

f Dictio, tam, deeſt in aliquot antiquis, ac etiā recentiorib. codicibus magis emendatis

† Cap. 4. eod tit.in 3.compil. Vide Cogar. lib 4. decretaliū par 1. c.5. nō lōge à principio.

ter mulieris, nunq̃ debent a ad alias nuptias conuolare: ſed ſemp continentiā ſeruare tenentur, & enorme deflere delictū, quod pro tā f nefanda libidine contraxerunt: præſertim ſi circa perſonas huiuſmodi, de lapſu b carnis minime timeatur.

Idem archiepō Magdeburgeñ.

¶ *Idem quo ad titulum dicit quod decretalis ſupra proxima.*

CAP. IX.

VEniēs † ad Apoſtolicā ſedem E. laicus nobis propoſuit, ꝙ cū tpe infantię c ſuę, quandā puellam ſe ducturū iurauerit in vxorē, q̃cito ad legitimā perueniſſet ætatē: pater puellę conſęderatione hmōi fideiuſſorū obligatione hincinde firmata, d eum in propria domo recepit, & nutriuit inſimul cū puella: deinde ex cōuerſatione diutina, ſorori puellæ carnaliter e ſe cōiunxit: tandē amicorū ſuorū deuictus inſtātia, quā iurauerat i vxorē f accepit: & nuptijs celebratis, qñ ſe illi opportunitas ingerebat, cognoſcebat vtrāq; g Verū licet in pñtia tua ſuper hoc fuerit accuſatus, conuinci tñ non potuit, nec ſuū voluit cōfiteri h delictū: nunc aūt reuerſus ad cor, pęnitens de cōmiſſis, ſalutis ſuę conſilium requirit impēdi. ¶ Cū igitur nō tm̃ à malo, i ſed ab omni ſpecie mali pcipiat Apoſtolus abſtinere: Mādamus, quatenus prędicto E. pro hmōi enormitatis exceſſu, iniūcta pœnitentia competenti, conſulas k ei, monens illū ſalubriter & inducens, vt de cætero abſtineat ab vtraque.

Idem archiepō Strigonieñ.

¶ *Affinitas ſuperueniens non diſſoluit matrimonium.*

CAP. X.

TVę † fraternitatis deuotio poſtulauit, vtrū is, q cū ſorore legitimę coniugis fornicatur, cū vxore poſſit poſtmodū cōmorari, & exigere debitū, ac ſoluere requiſitus. ¶ Nos igitr rñdemus, ꝙ vxor, vt à cōmixtione viri abſtineat pp publicā honeſtatē, l † & in cōtinentia maneat, donec vir viā vniuerſæ carnis ingreſſus fuerit, diligentius eſt monenda. Quòd ſi forte cōmonitioni parere recuſans talis fuerit, vt de lapſu timeatur ipſius, vir eius poterit & debebit cum Dei timore, debitū ei ſoluere m cōiugale: cū affinitas, n poſt matrimoniū inique p̃cta, illi nocere non debeat, q̃ iniquitatis particeps non exiſtit.

Gregorius IX. epō Pictauienſi.

¶ *Summatum eſt ſupra c proxi.*

CAP. XI.

IOrdanę † mulieris petitio continebat, ꝙ l laicus cum ipſa, quę nondum decimum ętatis ſuę annum cōpleuerat, per verba de futuro cōtraxit: & ea infra eiuſdem anni ſpatiū carnaliter cognita, o matrē ipſius ſi-

TVa.] Communis diuiſio. Secunda pars: ibi, *Nos igitur.* Abbas.

CASVS. Quidam contraxit cum quadam matrimoniū, poſt contractum matrimoniū & conſummatum, cognouit ſororem uxoris: Quæritur, utrum poſſit exigere debitum ab uxore, ac ſoluere requiſitus? Reſpondet Papa, ꝙ uxor monēda eſt, vt a commixtione uiri abſtineat, & in continentia permaneat, donec uir eius mortuus fuerit, propter publicam honeſtatem: Si aūt parere noluerit, & talis fuerit, ut de lapſu ei⁹ timeatur, ipſe uir poterit ei debitum ſoluere, cum affinitas poſt matrimoniū inique pcta, illi nocere non debeat, quæ in culpa non fuit. Nota quod affinitas matrimonio ſuperueniens, ipſum non diſſoluit. Item iniquitas vnius, alteri nocere non debet. Item non debet quis puniri ſine culpa.
l ¶ *Honeſtatem*] i. eſt, affinitatem. ſ.eo.diſcretionem. uim j c proxi.
m ¶ *Soluere.*] ſed non exigere. j.cap.proxi. & ſ.eod.c 1. ſim j.de ſent. excom, inquiſitioni.
n ¶ *Affinitas*] ſ.eo.diſcretionem. & j c.prox.

† Cap.5. tit.de conſangui. & affinit. in 3.compil.

† Vide cōcil Tridēt. ſeſſ.24. de reformat. c 3.& 4.

† Pictauē.

† Vide quos citaui in cap. à nobis.& in c fin. ſ. de deſpō. impub.

c ¶ *Infantia.*] Infantia dicitur ante ſeptēnium. C. de iure deliber. ſi infanti. Sed tales iurare nō debent, nec tenet iuramentum eorū, cum ipſi non intelligant 22.q.5. paruuli. nam & furtum non cadit in infantem. ff.de fur.impuberem. ſecus poſt infantiam, ſi ſit doli capax vt ibi, & j.de delic.pue.pueris ſed hoc potius uidetur ſumi pro ætate pueri, poſt ſeptimum annum.

De materia huius gloſ vide late p Deciū & Cagno. in l. pupillum. ff. de reg. iur.

1. *Theſ.5.*

d ¶ *Firmata.*] Obligatio quæ interuenit in matrimonio, non recipit pœnæ adiectionem, vt ſ de ſpon Gemma & C.eod tit. l.vlt.& C.de inutil ſtipul.libera.& ff.de verb oblig.Titia. & licet alienum factum in matrimonio promittatur: tamen promittens non tenetur ad aliud, niſi vt det operā quam poteſt. ff. de verb.obl ſtipulatio iſta. & l.Titia, in princ.
e ¶ *Carnaliter.*] & ideo affinitate interueniente illam quam deſponſauerat, habere non potuit de iure, nec illam eandem quam cognouit.ſ.eo fraternitati. & ſ.de ſpon ſponſam.
f ¶ *In vxorem*].de facto: quia de iure nō potuit, eo ſibi viam præcludente.
g ¶ *Vtrāque.*] Addēs iniquitatē iniquitati.ſim ſ.e trāſmiſſæ.
h ¶ *Confiteri.*] tamen talis confeſſio non profuiſſet, vt matrimonium ſepararetur in facie eccleſiæ contractum, niſi aliter probaretur.ſ.eo.ſuper eo.
i ¶ *A malo*] ſ.de vita & hon.cler.cum ab omni.

IOrdana.] Diuiditur. In prima parte ponitur mulieris petitio. In ſecunda cauſæ commiſſio: ibi, *Ea propter.* Abbas

CASVS. Quędam puella Iordana nomine, quę nondum compleuerat decimū annū, contraxit cū quodam per uerba de futuro, & eā infra ſpatium eiuſdē anni carnaliter cognouit, & poſtmodū matrē ipſius in uxorē accepit, & carnaliter cognouit eandē: Vnde petebat dicta Iordana à dño Papa, ſibi ſuper hoc prouideri, cū ſine culpa ſua iure ſuo priuari nō debeat, nec ualeat continere: mandat Papa epō dioceſis quatenus ſi ita res ſe habet, vtrunq; ipſorum moneat & inducat ad perpetuam continentiam obſeruandum: ꝙ ſi ad hoc induci nequiuerint, iniuncta pœnitentia competenti uiro ipſius, per cenſuram eccleſiaſticam compellatur, ut eidem mulieri cohabitet, & coniugale debitum reddat exactus. Nota, ꝙ malitia ſupplet ætatem. Itē affinitas ſuperueniēs matrimonio ipſum non diſſoluit. Itē nemo iure ſuo ſine culpa priuari debet.
o ¶ *Carnaliter cognita.*] & ſic ſtatum fuit matrimoniū, malitia ſupplente ætatem.ſ de deſpon.impub.à nobis, & c.vlt.

¶ Glo. seq. alleg. tres concor. & tria iura in contrarium, & soluit.

a ¶ Sine sua propria culpa.] Nullus sine sua culpa iure suo debet priuari sm ī. eo. discretionē. 56 dist. satis peruersum, 16. q. vlt. iuentū. Arg. ꝯ ī. vt li. nō cōte. q̄m frequēter. §. si vero, in fi. & ꝯ. de priui. antiqua. ꝯ 22 dist. renouātes. sed ibi causa subest quare puniūtur sine culpa.

b ¶ Pœnitentiæ.] & maior debet imponi q̄ pro adulterio. ī. eo. c. 2 quia incestus vincit adulteriū. 32 q. 7 adulterij.

c ¶ Exactus.] sed exigere ipse non debet simile ī. eod c. 1 & c. transmissæ. & post mortē vxoris iste contrahere nō debet. ī. eod. c. 2. & c. ex litteris.

DE CONSANGVINITATE & affinitate.

¶ Viso de cognatione spirituali & legali, & de proximitate quadam, quæ contrahitur ex copula cum consanguinea vxoris, merito restat videre, de cognatione carnali, quæ consistit in consanguinitate & affinitate: ideo post rubricas præcedētes subijcitur ista. Abbas.

De hac materia tractatur 35 q. 1. & q. 2. & q. 4. & quæst 5. & q. 8. & 10. per totum.

EX litteris.] Sūt tres partes. In prima casus narratio. In secunda respōsio: ibi, Quocirca. In tertia iudicum instructio: ibi, Cæterum. Abbas.

CASVS Quidā secrete subarrhauit quādam viduā per annuli immissionē, & eam carnaliter cognouit: Tandē cū vellet in ꝯspectu ecclesiæ cū ea ꝯhere, duo proposuerūt, q eam hēre nō poterat in vxorē, ex eo q priorem virū attingit quarto gradu ꝯsanguinitatis: vnus illorū iurauit q ita audiuit, alius noluit illud iurare: & sic publice ꝯxerunt: Postmodū venerūt alij duo, & iurauerūt, q primus vir fuit illi superstiti quinto cōsanguinitatis gradu coniunctus: Dubitabatur, quid esset in hoc casu agendū: Consultus Papa mandat cuidā abbati, quatenus vtrāq; partem ante suam pñtiam cōuocet, & testes iurare faciat corā ipso: & si per testes legitimos cōstiterit, q primus vir attinet viro superstiti quarto gradu, illos debeat ab inuicē separare: quia (vt dicunt canones) mulier illa non poterit aliquem habere de cōsanguinitate prioris viri vsque ad quartū gradum: In fine dicit, q causæ matrimoniales non sunt tractandæ per quoslibet, sed per viros discretos, qui potestatē habeant iudicandi, & qui sciant canones. No. q causæ matrimoniales tractari debent tantū per iudices hñtes iurisdictionem ordinariam, vel etiam delegatam, & non per arbitros. Item tractari debent per tales, qui sciant canones.

d ¶ Subarrhasset.] iun ī. de despon. impub. c. vlt. vbi de hoc.

e ¶ Quarto gradu consanguinitatis.] vnde mulier illum habere non poterat cum esset ei affinis in primo genere affinitatis, & in quarto gradu. 35. q. 5. porro.

f ¶ Iuramento.] & sic matrimonium contraxerunt publice, & in facie ecclesiæ.

g ¶ Coram archipresbytero.] forte ad hoc delegato, vel de loci consuetudine, quæ tribuit iurisdictionem. ī. de offi. archidia. c. vl. & C. de episcopis lib. l. 1 & vlt.

h ¶ Quinto consanguinitatis gradu.] Sa mi dixerūt de quarto non ...

matrimonialiter copulare, & ad damnatæ cōmixtionis amplexus procedere nō expauit: & ī. ¶ Quare pfata I. supplicauit, vt cū carnis stimulis resistere nequeat, sibi (ne iure suo sine sua a propria culpa fraudet) puidere salubriter dignaremur. Ea pp mandamus, quatenus (si res ita se habet) vtrūq; ipsorū ad vouendā perpetuam ꝯtinentiā attente moneas & inducas: & si ad eam induci nequiuerint, memoratū I. (iniūcta ei primitus p cōmisso incestu pnia b cōpetenti) vt eidē cohabitet, & cōiugale debitū reddat exactus, c ecclesiastica censura cōpellas.

TITVLVS IIII.

De consanguinitate † & affinitate.

¶ Alexander iij Cassien. † abbati.

¶ *Separatur matrimonium contractum inter affines primi generis, & quarti gradus.*

CAP. I.

EX † litteris tuis accepimus, q cū quidā secreto quādā viduā subarrhasset, d & carnaliter cognouisset: & infra. ¶ Tandē cum vir paratus esset eā in conspectu ecclesiæ subarrhare, surrexerūt duo proponētes, q iste, qui eā subarrhare volebat, priorē virū quarto gradu e ꝯsanguinitatis attingit: vnus autē ita se audiuisse iurauit, alius noluit id iuro f firmare: & ī. ¶ Nunc q̄ō prima reuixit, & iurauerūt duo corā g archipresbytero Plumbarolæ, † q primus vir fuit supstiti quinto ꝯsanguinitatis h gradu cōiunctus. Quocirca mandamus, quatenus vtranq; partē ante tuā pñtiā ꝯuoces, & facias testes corā i te iurare: & ī. ¶ Inquisita vero diligētius veritate, si per testes circūspectos omni exceptione maiores k inueneris, q primus vir superstitē quarto gradu l ꝯsanguinitatis attingit, † nō differas diuortij sniam promulgare: q que n. (vt canones m dicūt) abstinendū est, à † cōsanguineis n vxoris, vt proprijs. ¶ Cęterum tuā prudentiam volumus non latere, q non sunt causę mrimonij tractādę p quoslibet, † sed p iudices discretos, qui ptātem o habeant iudicandi, & statuta canonum non ignorent.

¶ Vrbanus iij. Burdegalē. archiepo.

¶ *Affinitas superueniens, de qua saltem constat per famam, soluit sponsalia de futuro.*

CAP. II.

SVper † eo, q iuuenem

nocet, quia aliud indiciū fuit illud, nec fuit aliquid probatū.

¶ Glo. seq. obijcit, & dupliciter soluit, arg. & reprobat.

i ¶ Corā te iurare.] Sed quare post publicationē iterū inducit testes, ꝯ illud in Auth. de testi. §. illud. coll. 7 & ī. de testi. fraternitatis? Dīt quidā, q hoc est speciale in matrimonio. Vel dicas q nō iurant iterū, quia isti erant accusatores: vñ necesse habebant testes pducere. & nullī testes inducti fuerunt in causa ista. & hic not. arg. q in causa matrimoniali iterum recipiuntur testes post publicationē. ar. ad hoc ī. de spon. sicut, in fi. & ī. de coniug. seruo c. vlt. & ī. de prob. causam matrimonij sed hoc nō bene colligitur hic.

k ¶ Maiores.] illi dicūtur omni exceptione maiores, qui repelli non possunt aliqua exceptione.

¶ Glo. seq. obijcit, & soluit.

l ¶ Quarto gradu.] sed quare dicit Papa, q separantur, si sunt in quarto gradu vir iste & maritus pmortuus? nōne idē esset si essēt in quinto vel vlteriori sm illa tpa? Dic q dispēsatiue tolerabat in quinto & vlteriori, si ignorāter contraxissent. 35 q. 2. de gradibus. & ideo dicit q separentur in quarto, & nō in quinto vel vlteriori. Bernar.

m ¶ Vt canones.] 35 q. 3. cap. æqualiter, nullum de propinquis, in fine.

n ¶ A consanguineis vxoris.] Illud dicit: si contraxisti sponsalia, siue matrimonium cum aliqua, mortua illa nullam poteris postea ducere in vxorem de consanguinitate illius: & econuerso illa sponsa vel vxor tua te mortuo, nullum poterit habere de consanguinitate tua. ī. de spō. sponsam. sic ergo mulier ista non poterat illū habere, q fuerat priori viro suo in quarto gradu, siue in quinto, vel vlterioribus coniunctus sm antiqua iura. hodie vltra quartum non impeditur. ꝯ. eo non debet.

¶ Glo. seq. nota & arg. iterum arguit compromitti non posse, & c. & duas rationes reddit.

o ¶ Potestatem.] No. q duo exiguntur ad cognoscendum & iudicandum de causa matrimoniali: scientia canonum, & q habeat iurisdictionem ordinariam vel delegatam. arg. 21 dist. § 1 & arg. q causa non est deleganda nisi perito & exercitato. arg. 2. q. 1. c. vlt. de pœnit. dist. 6. c. 1 in princ. & C. de iudi. certi. Item habes h c arg. q de causa matrimoniali non potest in arbitrum compromitti, & expressum est de transac. c. vlt. & ī de restit. in integ. c penult. in fi. & arg. ff. de arbit. non distinguemus. § Iulianus, & §. seq. & potest esse ratio: arbitrium enim non constringit nisi metu pœnæ C. de arbit l. 1. & pœna non debet apponi in matrimonio. ī. de spon. Gemma. cum libera debeant esse, & ne alia via fiat, quod alia via prohibetur. ī. de procur. tux, cum suis concor. vel quia matrimonium Deo auctore fuit institutum ꝯ. tit. prox. c. vlt. & ita non potest dissolui quo ad ecclesiam, nisi per illum qui habet auctoritatem cum iurisdictione, quam non habet arbiter.

SVper eo.] Cōtra diuisio. Secunda ibi, Inquisitione. Abb. Sic.

CASVS. Quidā iuuenis ꝯxit sponsalia de futuro cū quadā puella, q non erat nubilis ætatis: sed facta nubilis petiuit eam: & ipse excepit dicens, q illā habere non pōt, pro eo q post ... affi-dauit.

a Vide B. Thom. 2. 2. q. 154. art. 8. & 9.

† De materia huius tituli vide Magist. & theologos lib. 4. sent. dist. 40. & 41. vbi plenissime Dom. Sotus. adde videdū concil. Trid. sess. 24. de refor. matr. c. 4. & 5.

† Cassiā.

† Calsh.

† Cap. 2. eod. tit. in 1 cōpil. & post concilium Lateranen. sub Alexā. iii. par. 6. c. 2.

a Et dicit Hostie. q ad dictum vnius nō debuit separari, cū tā hoc esset contractū de pñti ī. tit. 1. de illo. & c. super eo. me hus vñ q vnus solus testis ipediuisset ꝯtra faciendū, s quo ꝯrebatur, sed simpliciter tantū ficabat de iud. tu lo. ... od.

† Plumbarola

† contingit

† In vij. codicib. manuscr ita: à ꝯsanguineis vxoris. & proprijs.

† Tractari dent p iudices ecclesiasticos. concil Tridē sess 24. de sacramēto matrim. can. 12.

† Cap. 2. eod. tit. in 2. compil.

† Vide cōcil Tridēt. sessio. 24. de refor. matr. c. 4. & quos citaui in ca. ad audientiam ī de spons.

† De famoso delicto, vel publico crimine, causa libertatis ingenuitatis vel libertinitatis nō cōpromittit.

dauit illā, consanguineā eius carnaliter cognouit: Consultus Papa rñdet, φ si manifestū est, φ illam cognouit: vel ēt si non est notoriū, fama tñ loci hoc habet, ille debet ab impetitione ipsius absolui, cū fuerit sponsa tñmodo de futuro. No. φ affinitas sponsalib. superueniens dissoluit ea. Itē fama impedit matrimoniū contrahendū.

a *Nondum nubilem.*] legitima tamen fuit ad sponsalia.

b *Fide.*] i. iuramēto. Ex quo mulier fortius ius quæsiuit petendi illum. arg. ĩ de spon. præterea.

c *Affidauit.*] i. per verba de futuro.

d *Manifestū.*] ita φ notoriū. 2. q. 1. de manifesta.

e *Cognouisse.*] si cognouit ꝓpinquā illius, soluta fuerunt sponsalia. ĩ. tit. prox. c. 2. & c. ex litteris.

Glo. seq. inter fam m & dictum vni ponit vnam differentiam, & vnam conuenientiam.

f *Fama.*] Nota, φ famā impedit matrimonium cōtrahendū. ĩ. de spons. cū in tua & plus facit, fama hic ꝗ̄ dictum vnius, vbi iuramentū interuenit ĩ. de spons. præterea. alias dictū vnius sicuti & fama, impedit matrimonium contrahendum. ĩ. de testib. super eo. §. 1.

Vod.] Primo ponit casum. secūdo allegat ꝓ, & cōtra: ibi, *Quod videtur.* tertio rñdet: ibi, *Nos itaque.* Abb. Sicu us.

CASVS. Quidam legatus auctoritate dñi Papæ fecit quandā indulgētiā hominib. suę legationis, vt possent ꝯtrahere matrimoniū in sexto gradu: Duo, s. vir & mulier, volebāt contrahere matrimoniū. vnus distabat à stipite per lineā descendentem in sexto gradu: Mulier ex altera linea distabat, secūdo vel tertio gradu: Quæritur, vtrum possint matrimonialiter copulari ꝑ indulgentiā ꝑdictam: quod videbatur posse fieri ſm regulā illā qua dr: Quoto gradu distat quis à stipite, & à quolibet per aliā lineam descendentiū ab eodem: Consuetudo tamē illius terræ est, φ si aliquando talis casus emerserit, homines illi ꝑ proximiorē gradum coniunctos separant, & impediūt copulari volentes: Rñdet Papa, φ indulgentia illa sic est intelligenda, φ vterq; coniungendorū in distet à stipite sexto gradu. & ita in casu præmisso coniungi non debent: Vnde in hac parte potius deferendum est multitudini, & obseruatæ consuetudini, quam aliud in scandalum populi adhibita nouitate statuendum. No. φ regula arboris est authentica: Itē consuetudo hac scandalum præiudicat iuri in matrimonijs, vt personas legitimas ad contrahendum facit illegitimas. Item nouitas cōtra consuetudinem ex qua oritur scandalū, est vitanda.

g *Stipite.*] Stipes appellatur communis parens, a quo plures descenderunt: sicut Isaac fuit stipes Esau. & Iacob. & tñ stipes non facit gradum. De hoc stipite habes ĩ. eo c. vlt.

h *Descendentē.*] Hic ergo habes duas lineas descēdētes. sic ĩ. eo. c. vlt. & illę duæ lineæ descendētes vnā faciūt trāsuersalē.

Glo. seq. soluit obiectionem.

i *Indulgentiā.*] quæ de auctoritate speciali domini Papæ facta fuit. aliās nō tenuisset, quia solus Papa in tali facto dispensat ĩ. eo. quia circa. & ĩ. de transla. c. vlt.

k *Quolibet.*] Hanc regulā habes ĩ eo. c. vlt. & intellige vsq; ad lineam æqualitatis, quia in sequentib. gradus adijcitur.

l *Proximiorem.*] id est, propter eum, qui est in gradu proximiori à stipite.

Hęc glossula nō est Bernardi, nec extat in antiquis codicib.

Cap. 2. eod. tit. in 2. compil. Hodie tenēdū est, qđ decreuit cōcil. Later. sub Innoc. iij. qđ refert ĩ. hoc tit. c. non debet. adde ꝗ̄ dicimus in tractatu cognationis.

descendentem

Aliās ita: Stips vocatur omnis parens, à quo, &c.

asseris puellā quandā a nōdū nubilē fide b interposita desponsasse: quę iā facta nubilis eam repetit, & ille excipit dicens, se non debere eā ducere, pro eo φ postquam puellā affidauit c eandē, carnaliter propinquā ipsius cognouit. Inquisitioni tuæ taliter rñdemus, φ si manifestū d est, iuuenē cognouisse e propinquā ꝑdictę puellę, vel si nō est manifestum, fama f tamē loci hoc habet: cū esset sponsa tantummodo de futuro, idem ab eius impetitione debet absolui.

Celestinus tertius.

Si dispensatur cum aliquo, vt possit contrahere in certo gradu aliàs prohibito, requiritur quod vterque contrahentium tot gradu distet à stipite præsertim si hoc habet consuetudo.

CAP. III.

Quod dilectio: & ĩ. Quæsiuisti, vtrū is, qui à stipite g per descēdentem lineā, sexto vel septimo gradu distat, possit ei, ꝗ ex altera parte ꝑ lineā descendentem h ab eodē stipite, secundo vel tertio gradu distat, matrimonialiter copulari ꝑ indulgentiā i Apostolicę sedis legati, qua permissū est hominib. terræ illius, in sexto gradu ꝯiungi? Quod vr posse fieri, ſm regulā, qua dr: Quoto gradu qs distat à stipite, & a quolibet k per aliā lineā descendentiū l ab eodē: cum tñ de ꝯsuetudine terrę, si qñ talis casus emerserit, incolæ ꝑ proximiorē l gradū coniunctos separent, & impediant copulari volētes. Nos itaque rñdemus, φ indulgētia illa sic est intelligēda, quòd vterque cōiungendorum m distet à stipite sexto gradu. Si vero alter sexto vel septimo gradu distat à stipite, alter aūt secūdo vel tertio, cōiungi nō debent: n vnde in hac parte ꝯsultius duximus multitudini, & obseruatę o consuetudini deferendū, ꝗ̄ aliud in dissensionē & scandalum populi statuendum, quadā adhibita nouitate. p

Innocentius iij. archiepiscopo & capitulo Tirēn. r

Infideles coniuncti in gradu prohibito à lege canonica, post baptismum non separantur.

CAP. IIII.

De r infidelib. ad fidem cōuersis, q vtrū si ante conuersionē suam, ſm legis veteris instituta, circa gradus cōsanguinitatis à canone r denotatos ꝯiuncti fuerint, separari debeant post baptismū: Cōsultationi tuę duximus rñdendum, φ matrimoniū sic ꝯtctum, non est post baptismi lauacrum separandū: cum à Iudęis Dñs requisitus, s si liceret vxorē ex quacunque causa dimittere, ipsis rñdit: Quos Deus coniunxit, homo non separet, per hoc innuēs esse matrimonium t inter eos.

m *Vterque coniungendorum.*] Arg. cōtra ff. de cōstit. Prin. l. vlt. & ĩ de donat. c. cum dilectus, in fi. & ĩ de verb. sig. olim. & ĩ. eo. c. vlt. Sol. beneficiū Principis latissime interpretandū est ab alijs: sed ab eo à quo indultū est, uel eius auctoritate potest interpretari prout ei placet. ff. de legib. l. & idco. arg. ĩ. de sent. ex cōmuni. inter alia. & ratio littera interpretatur indulgentiam, quia sic obseruabatur de consuetudine, ut uterq; esset in sexto gradu à stipite, alias scandalum erat, vt ĩ. eo. c. vlt. & loquitur de iure communi sed hodie nō habet locum talis indulgentia. ĩ. eo. non debet.

n *Non debent.*] quia quāto remotiores sunt à stipite, tāto minor memoria consanguinitatis hr̄. quod hic ꝯsiderabat. 35. q. 3. de consanguinitate & c. in copulatione.

o *Obseruatæ consuetudini.*] No. φ antiqua consuetudo, quæ tñ nō sit à iure reprobata, seruāda est præcipue ꝑ scandalum. 9. q. 3. conquestus. & mos fidelissimæ vetustatis seruandus est. C. de testa testamenta. & ff. de pub. & vect. licitatio. § cæterum. & ĩ. de cōsue. cum dilectus. & in matrimonio seruatur consuetudo. ĩ. de cogn. spir. cap. 1. in fi. & cap. super eo. Item arg. pro scandalo vitando. ĩ. de regul. c. vlt. & ĩ. de noui operis nunc. cum ex iniuncto.

p *Nouitate.*] Nota, nouitates vitādas ĩ. de consue. cum consuetudinis. & 11. dis. quis nesciat.

De infidelibus.] Cōs diuisio. Secūda ibi *Consultationi.* Abbas.

CASVS. Aliqui infideles contraxerunt matrimonium in casu prohibito à canone: posimodum conuersi sunt ad fidem & baptizati: Quæritur, utrum post baptismum debeant separari? Respōdet Papa, φ non sunt separandi: quia Dñs à Iudæis requisitus, si liceret ipsis uxorem ex quacunque causa dimittere ipse rñdit: Quos Deus coniunxit, homo non separet. & per hoc dedit intelligere, φ matrimonium sit apud eos. Nota φ baptismus nō separat legitime coniunctos. Item matrimoniu est apud Iudæos.

q *Conuersis.*] supple, quæsiuisti.

r *A canone.*] 35. q. 2. c. 1. & 2. & c. contradicimus. & in alijs ibidem & q. 5. ad sedem.

s *Dominus requisitus.*] 24. dist. deinde opponitur.

Glo. seq. obijcit & soluit. secundo iterum obijcit, & dupliciter soluit. Tertio iterum obijcit & soluit. Vel sic: Successiue tres obiectiones soluit, & secundam dupliciter.

t *Esse matrimonium inter eos.*] Si matrimonium est inter Iudæos, ibi est indiuidua cōiunctio. 27. q. 2. §. 1. sed ipsi separant dato libello repudij. 34. q. 1. nō tatis. c. 40 non est matrimonium

Adijcit, legit in antiquis codicibus, in recēti bus pro adijcitur, abijcitur, habetur.

Tiron. Tiren. Turon.

Cap. 1. eod. tit. in 1. compil. Et de materia huius decre. vide Magist. sent. lib. 4. dist. 39. & ibi late ꝑ Doct. præsertim beatu Thom. q. 1. art. 2. & seq.

Gen. 2. Matt. 19. Mar. 10.

Cōcor. tex. in l. in nouis. & ibi glo. & Bart. ff. de cōst. Prin.

De materia huius glo. an uidelicet sit matrimonium inter infideles, & quō uide late ꝑ Magistrum & Doc. theologos li. 4. sent. dist. 39. & ꝑter B. Tho. ibi q. 1. art. 1. vide ibid Dñm Sotū q. unica, artic. 1. vā intelligēs piene hanc gl. & qđ ter loquatur.

tur inquisitioni tuę taliter respódem', quod cú cóiugiú multú fauoris obtineat, testes, qui ad diuortiú celebrádú producti cóságuinitatis gradus cóputát, a stipite dñt incipere idest, a paretibus vel germanis, & sic per ordiné distigue re gradus, noib. propriis, vel æquipolléubus indic is designádo personas: pręsertim cum sæpius testimonium perhibeant de auditu; quod quia minus est ualidum, non est in articulo hmôi nimiú laxáda facultas, cum qua ratione cóputationem inciperent a secundo, eadé ab vlterioribus inchoarent.

Idem in concilio generali.

In secundo & tertio affinitatis genere tollitur prohibitio, quæ erat in matrimonio contrahendo: Similiter tollitur prohibitio de sobole suscepta ex secundis nuptiis, quæ olim non poterat contrahere cum cognatione prioris viri. Et prohibitio cõiugij vltra quartum consanguinitatis et affinitatis gradum non extẽditur, hoc dicit ille textus, qui quotidie allegatur, & est singularis in materia sua.

CAP. VIII.

NOn debet reprehensibile iudicari, si secúdú varietatem temporum statuta quandoque varientur humana, præsertim cum vrgens necessitas, vel euidens vtilitas id exposcit: quoniã ipse Deus ex his quæ in veteri testamento statuerat, non nulla mutauit in nouo. ¶Cũ ergo prohibitiones de cõiugio in secũdo & tertio affinitatis genere minime contrahendo, & de sobole suscepta ex secũdis nuptiis, cognatiõi viri nõ copuláda prioris, et difficultaté frequenter iducãt, & aliquando periculum pariant aĩarum: cũ cessãte prohibitione, cesset effectus: cõstitutiões sup hoc editas, sacri approbatiõe concilij re-

a ¶ *Multum fauoris* ff. de condi. appos. cap. vlt. ff. qui mat. accus. possunt, videtur.

b ¶ *Vel germanis.*]& ita non est necesse incipere a stipite, sed sufficit a fratribus s. de test. series. & c. licet. in prin. & 35. q. 5. c. 2. & s. de ... inor porro. ad fi. sic ergo patet, quod omnes gradus & personæ sunt designandę. 35. q. 6. de parentela s. de testi. licet.

c ¶ *Ae quipollentibus.*] Non refert an proprio noie vel per circunlocutioné expressam aliquid exprimatur, quod æquipolleat proprio noiî. s. de test. licet & ff. si cert. pet. certú.

NOn debet.] Diuidit: nam primo excusat correctioné iuris antiq. Secundo ibi, *Cum ergo.* excusationem declarans, in duobus illud tollit. Tertio restringit, restrictionis causam reddens ibi, *Prohibitio.* Quarto prohibitionem restrictá fortificans, constitutiones contrarias tollit, & cãs reddit: ibi, *Cum ergo.* Abbas Siculus.

Casus. In prima parte huius constitutionis præmittit concilium causam ipsius constitutionis, dicens quod non debet reprehensibile iudicari, si secú dum veritatem temporú statuta quãque varientur humana, maxime cum vrgẽs necessitas, vel euidẽs vtilitas hoc exposcit: & hoc probat exéplo Dñi, qui ex his, quæ i veteri testaméto statuerat, nõ nulla mutauit ĩ nouo: Quia ergo prohibitiones de matrimonio cõtrahẽdo in secũdo & tertio gñe affinitatis, & de sobole suscepta ex secundis nuptiis nõ copulanda consanguineis viri prioris, difficultatem frequenter inducũt, & aliquñ periculum pariunt aĩarũ, cũ cessãte cã cesset effectus, concilium illud hmôi prohibitiones reuocat, & statuit, vt sic cõtrahẽtes de cætero libere copulentur: In secunda parte dicit, quod prohibitio copulæ cõiugalis de cætero nõ extendatur vltra quartũ gradũ consanguinitatis & affinitatis: quia in vlterioribus nõ potest absque periculo hmôi prohibitio generaliter obseruari, ostẽdẽs hoc quasi naturali rõne: Quaternarius.n. numerus bñ cõpetit prohibitioni corporalis cõiugij. de quo dicit Apostolus, quod vir nõ hẽt ptãté sui corporis, sed mulier, & econuerso: quia quatuor humores sunt in corpore, qui cõstant ex quatuor elementis, & in istis quatuor gradib. ita dẽt inhibitio matrimonij perpetuo obseruari, nõ obstãtibus antiquis prohibitionib. super hoc promulgatis, vt si aliquis cõtra hmôi prohibitioné psumpserit copulari, nullo tractu tpis defendatur cũ diuturnitas tpis peccatũ nõ minuit, sed auget. Nota, quod sm varietaté temporum iura variantur. Item cessante prohibitione cessat effectus. Item prohibitio matrimonij vltra quartũ gradum non extenditur. Item nota ius antiquum innouari. Item diuturnitas temporis non excusat a peccato.

d ¶ *Temporum*]29. dist. sciendum. 3 dist. erit autem 32. q. 4. quis ignoret. & c. ob. iciuntur & 23. q. 8. occidit, & s. de transla. c. vl. & ff. de sent. excom. super eo.

e ¶ *Mutauit.*]de pœ. di. j. nouit Deus, 22. q. 4. incommutabilis.

¶ *Glossa sequens declarat quid sit primum, secundum, & tertium genus affinitatis, & quare sic dicatur. Secundo quærit argum. pro, & contra, & soluit.*

f ¶ *In secundo & tertio*]Vt melius intelligas hãc litterã, videas quid sit primum genus affinitatis, quid sm & tertiũ genus. Primum, sm & tertiũ inuenire debes per hãc regulã: Persona addita psonæ per carnis copulã mutat genus, & nõ gradũ: gen' dico attinẽtiæ: verbi gratia Ego & frater meus sumus cõsãguinei in primo gradu cõsanguinitatis: frater meus duxit vxorẽ: illa est psona addita psonæ per carnis copulã, illa mutat gen' attinẽtiæ: alio genere attinentiæ attinet mihi, quam frater meus: quia ille est mihi cõsanguineus, & illa est mihi affinis, sed nõ mutat gradum: quia sicut frater est mihi cõsanguineus in primo gradu, sic & illa mediãte fratre meo est mihi affinis in primo gradu primæ affinitatis. Ergo si vis habere primũ genus affinitatis, adde per carnis copulam alicui de tua consanguinitate aliquã psonã, & illa persona est affinis oĩb. consanguineis viri sui, in primo genere affinitatis. & hoc genus tñ hodie prohibitioné habet: vñ mortuo viro illius mulieris, puta fratre tuo, illa nõ potest habere aliqué de consanguinitate viri sui: ergo patet quod oẽs consanguinei & consanguineæ vxoris meæ, sunt mihi affines in primo gñe affinitatis. Si vis hẽre sm genus affinitatis, adde personam per carnis copulã primo generi, hoc mõ: Vxor fratris mei est mihi in primo genere affinitatis mortuo fratre meo adde illi alium virum, & ille erit mihi affinis in secundo genere affinitatis: & ille secũdum antiqua iura, mortua illa, non poterat accipere aliquã de psãguinitate prioris mariti, vsque ad quartũ gradum. Et de illo secundo genere habes 35. q. 3. de propinquis. sed hodie nõ prohibetur: vt hic dr: Si vis habere tertium genus adde personã personæ per carnis copulam secundo generi, & sic habes tertiũ genus: verbi gratia: Seius fuit maritus relictæ fratris tui, mortua illa relicta, maritus eius, qui est tibi in secũdo genere, accipit aliam, illa est tibi ĩ tertio genere, & illa olim mortuo viro suo, non poterat copulari alicui de consanguinitate tua: cum illa esset tibi & consanguineis fratris tui in tertio genere vsq; ad sm gradum. De hoc genere habes. 35. q. 2. porro, & primũ genus cõtrahit tñ ex vna parte sm & tertiũ genus quãq; ex vna parte, vt in pdictis exẽplis, quãq; ex vtraq; parte, vt in vxoribus duorũ fratrũ, quæ sunt inter se in secũdo genere ex vtraque parte apposito altero, fratre mortuo, si illa copulat alteri, ille erit in tertio genere vxori alterius fratris. Primũ genus dr, quia prio emanat de consanguinitate, vel quia vna psona mediãte cõtrahit. Secũdũ dr, quia secũdo loco emanat post primum, vel quia duabus personis mediãtibus emanat: sic intellige quod hic dr. Sed nũquid publica honestas 3 est sublata? Vr quod non, quia de ea nihil dixit. Sed contra vr per c. 35. q. 3. porro. vbi prohibet sm genus, & præter istud impedimẽtum, est ibi publica honestas, vt in vxorib. duorũ fratrũ, siue consobrinorum; sed sm genus remotũ, est ergo illa publica honestas, potest dici quod vbi publica honestas simul incidit in eundem casum cum secũdo vel tertio genere, vt in uxorib. duorum fratrum siue consobrinorũ; vno sublato tollitur & aliud per hanc constitutionem: quotiẽs enim vitium ex vna ẽt radice nascitur, cõsequẽs est, vt vna lege tollatur. C. de nup. l. vl. in si. & ff. de iureiur. duob. § colonus & ff. arborem fur. cæ. l. si colonus ar. & alia publica honestas, vt soboles suscepta ex secundis nuptiis non copulãda cognationi viri prioris sublata est, vt statim dicit sequens littera. alias vero publica honestas adhuc est s. de desponsatio impuber. duo pueri.

g ¶ *Secundis nuptiis.*]Hoc ita intellige, frater meus hẽt vxorẽ, eo mortuo relicta eius cõtrahebat cum secundo: soboles nata de illis secũdis nuptiis non poterat olim cõpulari alicui de consanguinitate prioris mariti, & hoc pp publicæ honestatis 4 iustitiã quæ hodie sublata est in hoc casu, in alio casu adhuc durat, vt dixi in spõsa de futuro, quia in matrimoniis nõ quid liceat sed quid honestũ est cõsideratũ, ff. de ritu nupt. sp. & iõ frater impedit sumere spõsam fratris pp publicã honestatẽ: quia scriptũ est: si õlim frater frater hic non potest s. de spõ. ad audientiã. & ar. ad hoc, ff. de ado. q. i adoptioné. so. dixit, quod publica honestas in oib. est sublata, nisi in spõsa de futuro. ego intelligo el

† secũda, legitur in antiquis codicib.: quod magis placet vt relatio fiat ad personam, nõ autem ad gradum.

Idẽ. scilicet Innocẽtius tertius in cõcilio generali Lateranẽ. cap. 50. & cap. 9. co. ti. in 4. compil.

1 De materia huius glossæ vide late per Hostiensem in sũma tit. de affinita. § quot sunt gña. & § qualiter ipsa genera.

2 Vñ versus: Mutat nupta genus sed generata gradum Ioan. And.

3 Vide Dominicũ Soto lib. 4. sent. dist. 40. q. vnica, art. 4. vbi late, Durandũ eadem di. q. 1. adde quæ not. in 2. commentariorum ĩ Directorii Inquisitorũ Schol. 33. item per multos

vide quod de ea nouissime statuerit cõcilium Tridẽt. sessio. 24 de reforma matri. c. 3. ad de citatos in c. ad audientiam. s. de sponsalib.

4 Circa hunc articulum de impedimẽto iustitiæ publicæ honestatis, tene quod decreuit concilium Tridẽt. paulo ante citatum.

Non gignunt dext os qui stant in parte sinistra.
Iana dat uxores, dat tibi dextra mares.

CONSANGVINITAS PER TRES REGVLAS DECLARATVR

Figura p̄sens arborea licet ad septimum deberet gradum procedi com... que ad eum s̄m decreta sit prohibitio coniugalis ī. q. 3. c de affinitate, & extra de clande. de spon. c. cū inhibitio. cū quia p̄ futura noua ipsa coniugalis p̄hibitio est ī trib. postremis gradibus reuocata, vt dicto c. cū ī hibitio. & de cōsā. & affi. c. non dēt iō vsq; ad quartum dūtaxat figurā hāc duximus extēdēdā. Nec idipsū graduū cognitionē quoquo pacto impedit. Qui enim duorum aut trium computatiōē agnouerit, illā etiam vtique in gradum centesimum, & eo amplius si opus sit, deducere poterit. Quā aptissime hæc imprimat, tū consanguinitatis tum affinitatis arbor, tu licet q̄ hu iusce cāx trigesimæ quintæ canones & leg. t, & intelligit.

Cōsanguinitas est cōtinentia p̄sonarū ex eo prouenientas, q̄ vna descendit ab altera, vel ambę ab eadē. Vel est vinculum personarū ab eodem stipite descendētiū carnali p̄pagatione contractū. Et dī a cō, qd est simul, vel vnitū; & sanguine, quasi sanguinis vnitas.

Linea est collectio personarum ab eodē stipite descēdentiū gradus continens & nūeros distiguēs. & est triplex, s. graduum descendētiū ascēdētiū, & collateralium.

Grad⁹ est habitudo distātiū p̄sonarum, qua cognoscitur quota agnationis distantia duę personæ inter se differūt: Et dicuntur gradus ad similitudinem graduum scalarum vel locorū procliuiū, quia gradimur de proximo in proximum.

PRIMA regula magistralis pro linea recta.] Ascendentiū & descendentium quot sunt personæ de quibus quæritur, computatis intermedijs vna dempta, tot sunt gradus inter eas. Si igitur vis scire quantum distat abauus à Petrucio (Petrucium esse fingimus in cellula vbi est facies) vtroque computato & intermedijs, quinque sunt personæ: deme vnam, quattuor sunt gradus: & sic de alijs.

¶ *Pro linea collaterali duæ sunt regulæ.*

Collateralium in linea æquali quoto gradu quis distat a cōmuni stipite, toto distant inter se, vel sibi attinēt. Exēplū pone. Cum facis abauum stipitem inter P & proneptem propatrui (nam illi sunt in linea æquali) quilibet distat a stipite quarto gradu, ergo inter se quarto. De computatione tantummodo canonica loquor.

Collateralium in linea inæquali quoto gradu remotior distat a communi stipite, toto distant inter se. Exemplum pone ... eundo abauum stipitem. P. & filius propatrui sunt in linea inæquali. Computemus ergo a remotiori, scilicet a P sed P. distat a stipite quarto gradu, ergo a filio propatrui quarto. Semper intellige secundum canones.

¶ *Pro arbore consanguinitatis secundum computationem ciuilem dantur tales regulæ.*

PRIMA In linea recta ascendentium & descendentium quot sunt personæ de quibus quæritur, cōputatis intermedijs vna dempta, tot sunt gradus inter eas.

¶ *Pro linea collaterali.*

¶ Collateralium in linea inæquali quoto gradu quis distat a communi stipite, toto duplicato distāt inter se, vel sibi attinēt. Nam secundum leges quilibet persona gradum facit in collateralibus. Computatio enim Legistarum ob a iud sit quam cōputatio Decretistarum.

¶ Collateralium in linea inæquali quot sunt personæ stipite dempto, tot sunt gradus. Si ampliorem optas enucleationem, recurre ad Ioannis Andreæ declarationem.

CIRCA lecturam arboris diuersis olim diuersum modum tenentibus, Ioannes de Deo Hispanus post illos lecturę ipsius arboris nouum modum assumês, per suas metricas regulas ipsius intellectum nisus fuit aperire: sed propter multitudinem regularum, & versuum obscuritatem, aliquibus notum ignotum, aliis ignotum ignotius reddidit. Attendens igitur ego Ioan. And. inter decretorum doctores minimus, & indignus, inuentionem arboris ex eo fuisse, vt habentibus materiam consanguinitatis, & affinitatis ignotam, ex oculorum inspectione notissima fieret, antiquorum scripta reuolui, & (prout expedire credidi) compilaui.

Oculis multa subijciūtur. Primo quærens ad vtramque arborem ad quid fuerit inuentio arboris necessaria. Secundo, an sit authentica. Tertio, ad quid in volumine decretalium repetita, quæ olim fuerat in decretis.

¶ Primæ quæstionis ex superius dictis patet solutio. probatio enim ad oculum alias vincit, Institu. de gradi. §. agnationis. 27. q. 1. nec aliqua. Ex ostensione enim facti quædam melius percipiuntur quam elocutione. extra de donatio. Apostolicæ. uersi fin. Hinc est quod agrorum mentio subijcitur oculis. 16. q. 3. inter, de pręscr. quia indicante, C. fin. reg l. 3. Ventris inspectio, an mulier sit prægnans, ff. de ven. inspi. l. 1. in princ. Locorum pudicitiæ inuestigatio, an mulier sit uirgo. extra de proba. proposuisti. an arcta. de frig. & malefic. fraternitatis. vel aliter impedita. eod. titu. ex litteris. Iniuriæ an sit atrox æstimatio, ff. de fer. l. 2 Et litteræ Papales an sint veræ vel falsæ. de crimine falsi, licet.

Ad secundum dic quod arbor authentica est, qđ patet ex canonibus Isidori & Alexandri. 35. q. 5. c. 1. 2. & vlti.

¶ Ad tertium dic quod quia in decretis de consanguinitate & affinitate tractatur, vtile fuit ibi arborem ponere. & quia in decretalibus est idem tractatus, & in hoc uolumine vtile fuit repeti, ex eo maxime, quia nemini venit in dubium, id satis esse validū satisque famosum, quod repetita lectio probat. C. de emā. lu. Co. l. vna. Itē ex eo quia antiqui canones circa materiam illam multū fuerunt correcti: vnde expediens fuit secundum statum iurium nouorum antiquam arborem decidere.

DEINDE ad arborem consanguinitatis specialiter descendamus. Et primo quęritur quid sit cōsanguinitas, & vnde dicatur: quid linea, quid gradus. Secundo quæritur quomodo arbor formetur: & quare sic formetur, & quare sic punctetur, & interferemus regulas per quas cognoscuntur gradus. Demum ponemus quędam notanda, & quasdam quęstiones.

Consanguinitas diffinitio. Ad primum dico, quod consanguinitas est attinentia personarum ex eo proueniens, quia vna descendit ab altera, vel ambæ ab eadem Vel est vinculum personarum ab eodem stipite descendētiū carnali propagatione contractum: quod satis est idē. Dicitur autem consanguinitas, quasi sanguinis vnitas; a con & sanguine; quia de communi sanguine descendunt. Et quo ad probationem coniugii non distinguo, an tales consanguinei sint producti ex vxorio coitu, vel ex fornicario, quod est expressum extra de prob. per tuas.

¶ Linea vero est collectio personarum ab eodem stipite descendentium gradus continēs, & numeros distinguens. Et est triplex linea, scilicet graduū descendentium, ascendentium & collateralium, vt infra patebit & ff de gradi. l. 1. & l. iurisconsultus. Lineæ diffinitio: & eius multiplicitas

¶ Gradus est habitudo distantium personarū, qua cognoscitur quota agnationis vel cognationis distantia duæ personæ inter se differunt. Et dicuntur gradus ad similitudinem graduum scalarum, vel locorum procliuiū: quia ita gradimur de proximo in proximū, ff de gradi. l. iurisconsultus, § gradus. Gradus descriptio

¶ Formatur autem sic arbor. Primo vide cellulas ascendentium; secūdo descēdentium; demum collateralium. Ascende super cellulam vacuam: quę remansit ideo vacua, quia non potuit nomen proprium habere, cum aliæ cellulæ (exceptis his, quæ per genitiuum nominantur) sumant nomen ab ipsa. Quomodo n. possemus illam cellulam noīare, quam dicimus filium patris, fratrem fratris, patrē filii, & sic de singulis? & eam alij uocant Ioachim, alij Protheum: alii truncum. Nos autem a nomine bidelli nostri vocemus eam Petrucium. Et scire debes, quod competenter illę cellulæ medię ascendētium & descendentium diuiderentur directe per medium, vt a latere dextro illarum cellularum ponerentur nomina marium, vt abauus, proauus, &c. a latere sinistro noīa mulierū, vt abauia, pauia &c. quia positi a latere dextro descendunt a maribus, & econuerso Supra cellulam vacuā est cellula hæc continens pater & mater, & vnum punctum supra, & vnum infra. Supra illam est cellula auus auia continens duo puncta supra, & duo infra. Supra illam est cellula proauus proauia, continens tria puncta supra, & tria infra. Supra illam est cellula abauus abauia, habens quattuor supra, & quattuor infra Descendendo sub cellula vacua est cellula habēs filium & filiā: & habet vnum punctum supra, & vnum infra. Sub illa habens nepotē, & neptem; & duo puncta supra, & duo infra. Sub illa pronepotem & proneptem: & tria puncta supra, & tria infra. Sub illa abnepotem & abneptē, & quattuor puncta supra, & quattuor infra. Arboris cōsanguinitatis formatio.

¶ Antequam ad collaterales transeamus, scire debes quod punctorum numeratio est numeratio graduum habito respectu ad cellulam vacuā, & puncti superiores denotant computationem secundum ius canonicum: puncti inferiores secundum ius ciuile, &c. Ponitur autem computatio canonica in superiori parte cellularum: ciuilis vero in inferiori, vt detur intelligi excellentia iuris canonici ad ciuile: & maxime quo ad hunc casum quo instruimur in matrimoniis, quæ Ius canonicum est excellentius ciuili.

licite contrahi possint necne, & cum matrimoniũ sit sacramentum ecclesiæ, in eo præcipue lex minor est canone. extra de secun. nup. c. vlt. & pen. Vides autem ex punctatione prædicta, quod in computatione ascendentium & descendentium concordat vtrumque ius: quia in eis semper persona addita personæ per carnis propagationem gradum adiicit.

Regula li nea recta

¶ Ad inueniendum autem gradus inter eos secundum vtrumque ius, tolle hanc magistralẽ regulã. Ascendentium & descendentium quot sunt personæ de quibus quæritur computatis intermediis vna dempta, tot sunt gradus inter eas. Si igitur uis scire quantum distat abauus a Petrucio; vtroque computato & intermediis, quinq; sunt personæ, deme vnã, quattuor sunt gradus. Idem dico de ipso P. ad abnepotẽ: quia erit reperire quinque personas: & sic quattuor sunt grad⁹. Si velis scire quot distet abauus P. ab abnepote P. inuenies ibi nouẽ personas computato P. & sic octo erunt gradus. Scias autem quod iste P. non habet totam suam computationem in arbore. Scias enim quod quilibet habet duos parentes, quattuor auos, octo ꝓauos, sedecim abauos, & sic semper ascendẽtes duplicantur. Vnde impossibile fuisset tot personas in arbore scribere.

Coniugalis prohibitio i recta linea est perpetua.

¶ Quæro an inter ascendentes & descendentes prohibitio copulæ coniugalis excedat quartũ gradum? Et dicit Goff. in sum. de consang. & affinit. §. item quantum. quod non, per decre. non debet. e. ti. quæ generaliter loquitur. Alij communiter cõtradicentes inter ascendentes & descendentes perpetuam esse prohibitionem dicũt; quod de quarto gradu, in collateralibus locũ habet, ad hoc 35. q. 5. progeniem, & duobus capitulis seqq. in quib. dicitur, quod olim non solum vsque ad secundũ gradum, sed etiam inquantum notitia erat parentelæ, extẽdebatur prohibitio. Ex quo ergo certum est alterum descendentem, & alterum ascendentem, perdurat prohibitio. ad idem insti. de nup. §. 1. ff. de ritu nup. l. nuptiæ. & hoc verum puto.

Regula collateralium.

¶ Ad collaterales transeamus, & ad fratrem & sororem. & causa breuitatis prosequendo solũ partem mediam arboris ad modum vexilli: qua intellecta reliqua intelligetur: quod per se patet. dicamus de fratre & descendentibus. Sub cellula fratris, fratris filius filia: ex illa fratris nepos neptis: ex illa fratris pronepos proneptis. & frater P. est cum P. in primo gradu secundum canones: in secundo secundum leges. Et filius in secundo secũdum canones; in tertio secundum leges. Nepos in tertio secundum canones; in quarto secundum leges. Fratris pronepos est ipsi P. in quarto secundum canones: in quinto secundum leges: & sic debet esse vtraque punctatio, & isti sunt collaterales ad P. Et nunc de cellula patris fecimus stipitem. Fac consequenter stipitem de auo, ex eo patruus amita: ex illa frater patruelis & amitinus, soror patruelis & amitina: ex illa horum filius filia: ex illa horum nepos neptis. Patruus est P. secundo gradu, frater patruelis etiam in secundo gradu: filius in tertio, nepos in quarto secundum canones. Per leges autem patruus in tertio, frater patruelis in quarto, filius in quinto, nepos in sexto, & debet esse vtraque punctatio. Postea fac proauum stipitem, & habet filios patruum magnum, amitam magnam, auũ & auiam; auunculum magnum, & materterã magnam. illos non prosequimur. Ex cellula patrui magni propior sobrinus, propior sobrina, ex illa eorundem nepos neptis. Et quia P. distat a proauo, quem nunc feci stipitem, tertio gradu, ergo a patruo tertio, & a propriori sobrino tertio, & a filio tertio, & a nepote, qui exit lineam æqualitatis, quarto secundum canones. Secundum leges vero distat P. a patruo magno quarto, a ꝓpiori sobrino quinto, & a filio sexto, a nepote septimo, & sic dẽt esse vtraque pũctatio. Modo fac abauum stipitem cum tribus filijs, scilicet propatruo, proauo & ꝓauunculo, de proauunculo non prosequor. Ex cellula propatrui oritur cellula horum filius filia, ex horum illa nepos neptis, ex illa eorumdem pronepos proneptis. Isti omnes sunt cum P. in quarto gradu, quia P. distat a stipite in quarto gradu, & ex illa linea nullus exit lineam ęqualitatis, ergo omnes distant quarto. Secundum leges propatruus distat v. filius vj. nepos vij. pronepos viij. & sic debet esse vtraque punctatio.

Regula canonica ꝓ collateralibus in linea æqua

¶ Nunc videndum est quibus regulis gradus illorum collateralium cognoscantur. Collateralium æqualis lineæ unam trado regulam secundum canones.

¶ Collateralium in linea ęquali quoto gradu quis distat a communi stipite: toto distant inter se, vel sibi attinent; hoc secundum canones. Exemplum pone, quando facis abauum stipitem inter P. & ꝓnepotem propatrui, nam quia illi sunt in linea ęquali, quilibet distat a stipite quarto gradu: ergo inter se quarto.

Regula ciuilis pro collateralibus in linea inæquali.

¶ Secundum leges vero aliter est, & sic dicimus regulam. Collateralium in linea æquali quoto gradu quis distat a communi stipite: toto duplicato distant inter se: vel sibi attinent. Vides ergo ex superius dictis, & ex punctatione, quod prædicti P. & pronepos propatrui distant viij. Et insurgit illa diuersitas, quia secundum leges quælibet persona gradum facit in collateralibus. Vnde duo fratres faciunt duos gradus: secũdum canones vero duæ personæ faciunt vnum gradum. Vnde (vt patet in cellula fratris) frater est cum P. in primo gradu secundum canones, in secundo secũdum leges; sed computatio eorum ob aliud fit quam nostra. 35. quæstitio. 5. capitu. 2. Bene ergo dicitur secũdum leges, quod in æquali linea collateralium siue linea sit paris numeri, siue disparis; non est reperire disparem gradũ, vide in linea paris numeri secũda, vel iiij. disparis numeri j. vel iij. In prima ij. gradus, in secunda iiij. in tertia vj. in quarta viij. quod non est secũdum canones, quia in ęquali linea disparis numeri habemus disparem gradũ: quia in prima primum, in tertia tertium, in quinta quintum: & sic de singulis.

¶ Nunc restat videre de collateralibus in linea in

Regula canonica in linea inæquali. æquali, de quibus traditur talis regula secũdum canones. Collateralium in linea inæquali quoto gradu remotior distat a communi stipite: toto distant inter se. Exemplum pone faciendo abauum stipitem P. & filius propatrui sunt in linea inęquali. computemus ergo a remotiori, scilicet a P. sed P. distat a stipite quarto gradu, ergo a filio propatrui iiij. & idem in descendentibus vsque ad lineã æqualitatis: & hoc est quod dicimus, quod psona addita personæ vsque ad lineã æqualitatis nõ crescit gradus, quia propatruus filius eius, nepos & pnepos oẽs distant iiij. gradu a P. sed aliter secundũ leges, secundum quas talem regulam tradimus.

¶ Collateraliũ in linea inæquali quot sunt psonæ (stipite dempto) tot sunt gradus. vnde P. a stipite distat iiij. a propatruo v. a filio vj. a nepote vij. a pnepote viij. & sic quælibet persona facit gradũ. Vides ex supradictis quod P. non potest contrahere cum aliqua de arbore. Distat enĩ a summo, scilicet abauo, ab imo, scilicet a nepote; ab extremis collateralium, ab omnibus his quarto a medijs citeriori, per quod satis patet, quod cum nullo potest contrahere. Sed si extremus in collateralibus: vt puta pronepos propatrui, vel pronepos fratris, procrearet filiam, posset P. cum illa contrahere. Licet autẽ contrahatur in quinto gradu, remanet tamẽ consanguinitas. prohibitio enim, quæ per ius positiuum pcesserat, potuit tolli, sed naturalia sunt immutabilia. 5. dist. in princ.

Regula ciuilis in linea inæquali. ¶ Scire debes, quod communiter dicunt doctores, quod abauus & proauus & auus sunt bigami, dicentes, quod si non essent bigami, non possent filii eorum coniungi, cum essent fratres, sed de hoc non multum curo; quia eadem ratione sic esset de alijs cellulis duplicibus, quod personæ earũ essent bigami, vnde fingamus perinde ac si in qualibet duplici cellulla haberemus quattuor personas, ac si diceretur propatruus & vxor, proamita & maritus, vnde duplicatio posita fuit, vt nominã demonstraret in vtroque sexu, nõ vt eos coniuges denotaret. Sciendum est etiam quod in collateralibus ęqualis lineæ bene sequitur ista regula affirmando & negando. Ego & tu sumus cõsanguinei in linea æquali, & ego possum accipere filiam tuã; ergo tu meam. Et negatiue, Ego non possum accipere filiam tuam: ergo nec tu meã. Affirmatiua procedit in linea æquali quarti gradus. Negatiua in tertio vel citeriori. Sed in linea inęquali hoc non procedit affirmando uel negando: quia si unus est in quarto, alter i tertio vel citeriori, qui est in tertio uel citeriori potest contrahere cum filia eius, qui est in quarto gradu, & non econuerso vnde propatruus huius filius & nepos contrahere possunt cum filia P. sed non econuerso.

Qõ notabilis. ¶ Demum quęritur, an collaterales, quorum vnus est in quinto, & alter in primo, puta filia P. & propatruus possit adinuicem contrahere? Dicit Host. quod non, & hoc no. extra eo. quod dilectio. & c. tua. & in summa huius tit. de consan. §. nunquid, in v. & j. quod per sua argumenta nititur probare sic, scilicet pater & filius vna persona censentur, C. de imp. & aliis sub. l. vlt. sicut ergo non cõtrahitur cum stipite, sic nec cum filiis stipitis. bene facit prędicta decre. tua. vbi fratres videntur poni pro stipite. Contrarium tenet Ber. quod colligitur ex glo. q̃ ponit supra, e. ti. c. vlt. & Ra. & Io. de Deo: & hoc est verissimum, quod probant verba regulę positæ supra. e. c. vl. dum dicit ibi: descẽdentium ab eodem, sed certum est quod propatruus descendit a stipite. Præterea aut dicis, quod est inter eos prohibitio ascendentium & descendentium, aut collateralium: de primo patet negando, quod certũ est filium P. non descẽdisse a propatruo. Est ergo prohibitio collateralium: sed certum est, quod isti distant quinto, quid igitur impediat istos collaterales contrahere, non video. Io. And.

Arbor Affinitatis.

Multa dies variusque labor huiusce parauit
Artis notitiam: qua modo clara patet.

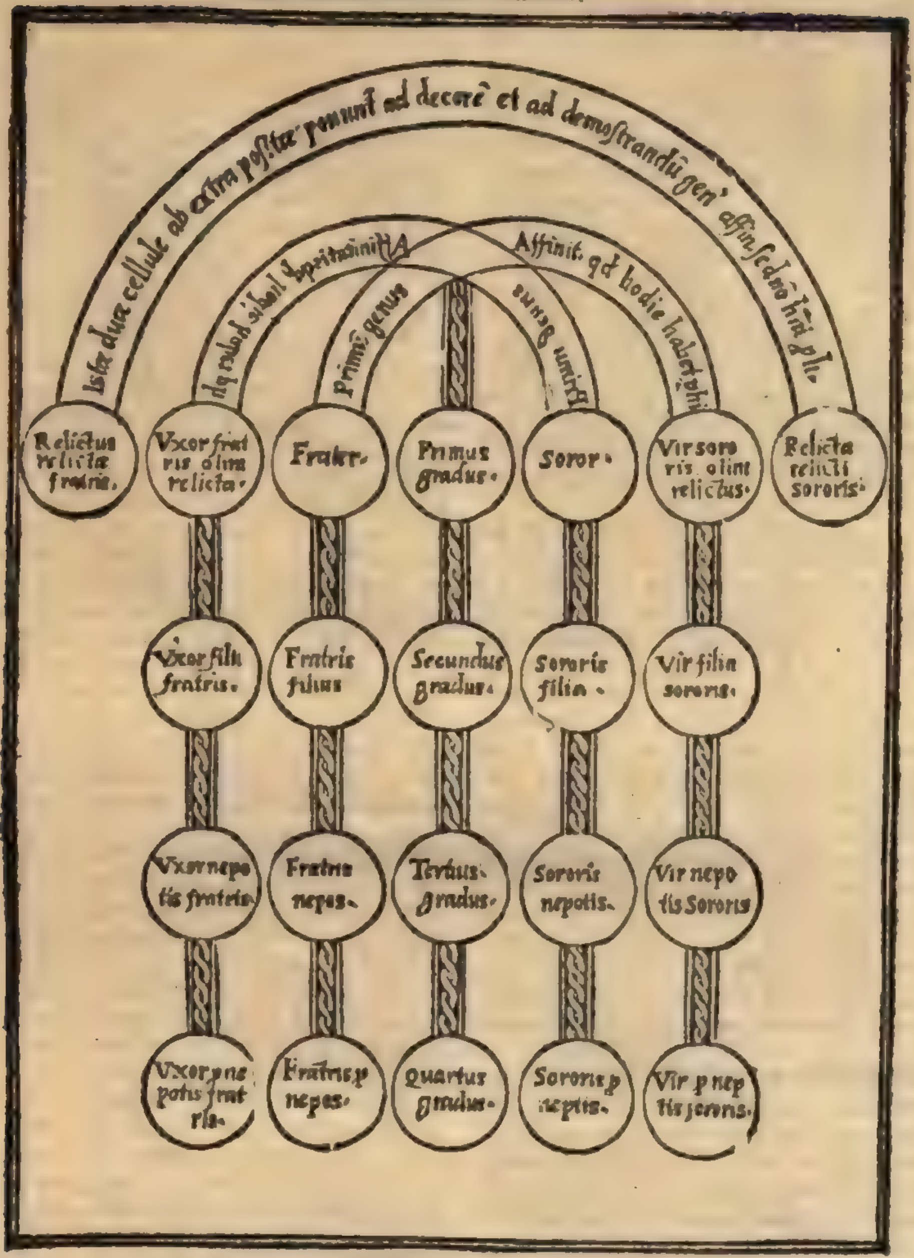

AFFINITATIS DECLARATIO

AFFINITAS ſm canones eſt perſonarum proximitas ex coitu ꝓueniēs.oi carens parētela. Et dr̄ affinitas quaſi duorū ad vnum finem vnitas: eo ꝙ duæ cognationes diuerſæ per nuptias ſecundum leges, vel per coitum ſecundum canones copulantur,& alter ad alterius cognationis finem accedit, vt ff. de grad. cogna l.non facile.§.affines

Scias aūt ꝙ affinitas.eſt ꝑpetuū impedimentū, qđ durat ēt ꝑ ortua perſona,qua mediāte cōtrahit 35.q.10 fraternitatis.

Per carnalem copulam.viri & mulieris inter conſanguineos mulieris & virum,& inter conſanguineos viri & mulierē ↄ̄hitur affinitas primi generis eiuſdem gradus,cuius eſt cōſanguinitas.Si ergo cōſanguineus tuus cognoſcat mulierē:ſi vis ſcire quoto gradu affinitatis attinet tibi mulier illa,vide quoto gradu eſt tibi conſanguineus tuus: & quoto eſt tibi ille cōſanguineus,toto mulier eſt tibi affinis,& ſemper in primo genere. Dictum eſt in regula,uiri & mulieris & non viri & vxoris quia ſecundum canones etiam per coitum fornicarium & inceſtuoſum,contrahitur affinitas.patet de eo qui cog.conſ. vx. ſuæ,c diſcretionem,& c.ven inter conſanguineos mulieris,& virum,& cōſanguineos viri & mulierem,ideo dicitur:quia inter virum & mulierem,non cōtrahitur affinitas,ſed ipſi ſunt affinitatis cauſa Item inter conſanguineos viri,& conſanguineos mulieris nulla eſt affinitas Vnde duo fratres contrahunt cum duabus ſororibus pater. & filius cum matre & filia ſed & affinitas inter cōſanguineos mulieris & ipſum virū.& conſanguineos viri & ipſam mulierē,de conſ & affi quod ſuper his.

REGULA Quotieſcunque inter vnam perſonarum de quibus quæritur,& coniugem alterius non eſt vel non fuit cōſanguinitas intra quartū gradū inclusiue,nulla eſt prohibitio:vt inter me &coniugē nepotis mei non pōt eſſe matrimoniū:quia nepos meus eſt mihi cōſanguineus intra quartum gradum.

CASUS Soror mea habuit mariū,ea mortua maritus eius aliā accepit: quo defūcto potero ↄ̄here cū eius relicta:quia inter me & illā relictā nulla eſt nec fuit cōſanguinitas.

AD ARBOREM affinitatis & eius materiam transeamus. Et primo uidendum est quid sit affinitas, & unde dicatur: & quomodo ipsius genera insurgāt, & gradus computētur: deinde arborem formemus. Ponemus postea quædam notabilia, & quasdam quæstiones.

Affinitatis definitio.

Est autem affinitas, personarum proximitas ex coitu proueniens, omni carens parentela, hoc secundum canones: sed secundum leges est proximitas proueniens ex nuptiis, & requiritur secundum leges, quod legitimæ sint nuptiæ, nō interdictæ, ut contrahatur affinitas, ff. de grad. l. non facile, §. sciēdum. Et dr̃ affinitas quasi duorum ad unum finem unitas: eo quod duæ cognationes diuersæ per nuptias secundum leges, uel per coitum secundum canones copulantur, & alter ad alterius cognationis finem accedit, ut in ead. l. §. affines.

Affinitas per coitū nefarium contrahit.

¶Sed ꝙ per fornicariū coitū, & incestuosum sm̃ nos contrahatur affinitas, patet de eo qui cog. cō san. vxo. suę c. discretionem. & eo. ti. c. pe. Sed cōsideratio legis fuit circa hęreditates & tutelas desferendas, & ne quis cogatur aduersus affinem testimonium dicere, ff. de gradib. l. iurisconsultus. in prin. & ff. de testi. l. 3. & 4. q. 3. §. item in criali. versi. item lege Iulia. Sed canon quo ad matrimonia ꝓhibenda considerauit vnionem carnis quæ insurgit ex copula. Et est videre secundum hoc, ꝙ concurrere potest attinentia consanguinitatis & affinitatis: vt si quis cognoscat consanguineam suam, omnes consanguinei utriusque sunt utrique affines. Scias autem, quod affinitas est perpetuum impedimentum, quod durat etiam mortua persona, qua mediante contrahitur. 35. quæstio. 10. fraternitatis. Nec oritur affinitas ex pollutione extraordinaria, quę fit extra claustra pudoris. trigesima quinta quæst. tertia. extraordinaria. & adde quod ibi no.

¶ Et insurgit affinitas ex coitu interdum cum publica honestate, interdum sine: & publica honestas interdum sine affinitate, vt si cognosco vxorem vel sponsam, hic impedimentū est publicę honestatis & affinitatis: si cognosco non sponsam, hic affinitas sola est: si sponsam nondum cognoui, ibi sola publica honestas. Hoc dico, quia si mortua ē uxor tua, & uis contrahere de dispensatione ecclesiæ cum consanguinea sua, & ecclesia dispensat, quod possis contrahere cum illa, non obstante quod sit tibi affinis, tali gradu per dispensationem adhuc contrahere non poteris: quia licet sublatum sit impedimentum affinitatis, non tamen sublatum est impedimentum publicę honestatis. Debes ergo facere exprimi, quod possis cum tali contrahere non obstante impedimento publicę honestatis pro eo, ꝙ desponsasti consanguineam eius in quarto gradu, & non obstante quod est tibi affinis in quarto pro eo, quod dictam desponsatam carnaliter cognouisti, & tunc matrimonium procedere poterit.

Affinitatis genus per quam regulam cognoscatur.

¶Genus affinitatis cognoscitur per hanc regulam, sed non gradus. Persona addita personę per carnis copulam mutat genus, sed non gradum. Isto modo, si is qui est mihi in secūdo gradu cōsanguinitatis, cognoscit mulierem, illa est mihi in secundo gradu affinitatis, & primo genere: si alius eam cognoscit, ille attinet mihi secundo genere affinitatis & secundo gradu: si ille aliam mulierē cognoscit, illa attinet mihi tertio genere affinitatis, & secundo gradu. Sed quia solum primum genus hodie habet prohibitionem, & quia B. plene tradidit, extra de consan. & af. c. non debet, hic circa hoc non insisto. ergo si persona mihi consanguinea coniungat sibi aliam personam carnali copula, persona iuncta est mihi affinis primo genere affinitatis, si attinēs mihi primo genere affinitatis carnali copula se alteri commisceat, illa attinet mihi secundo genere. si affinis mihi secundo genere aliquam cognoscat, illa est mihi affinis tertio genere, sed eodem gradu.

Affinitatis gradus cōputantur sicut gradus consanguinitatis.

Est igitur uidere de gradibus. Certum est quod affinitas non habet hodie prohibitionē nisi in primo genere, & in illo usque ad quartum gradum: licet affinitas non habeat suam specialem computationem graduum: sed computantur gradus affinitatis secundum gradus consanguinitatis. Si ergo consanguineus tuus cognoscat mulierem, si uis scire quoto gradu affinitatis attinet tibi illa mulier; uide quoto gradu est tibi consanguineus tuus secundum regulas quas tradidi in proxima arbore; & quoto est tibi ille consanguineus toto mulier est tibi affinis, et semper in primo genere.

Arboris affinitatis formatio.

¶Nunc formemus arborem, & in medio arboris sunt quattuor cellulæ, & in prima superiori ponitur primus gradus, in secunda secundus, in tertia tertius, in quarta quartus gradus. Et de his primo quęritur, quare ponantur in medio fratris & sororis: Secundo, quare non exprimant attinentiam, dicendo, primus gradus affinitatis, & sic de singulis. Ad primum dic, hoc fuisse ut detur intelligi, ꝙ affinitas oritur ex consanguinitate, & quod ab utroque sexu uirili & femineo affinitas contrahatur: Ad secundum dic, attinentiam non fuisse expressam, ut illa computatio graduū ad consanguinitatem & affinitatem referatur. vnde soror & frater sunt in primo gradu consanguinitatis, & frater et uir sororis sunt in primo gradu affinitatis, & sic de aliis. Deinde a latere dextro dictę lineæ ponitur alia linea quattuor cellulas cōtinens. in prima scribitur frater, in secūda fratris filius, in tertia fratris nepos, in quarta fratris pronepos. Ad dorsum huius alia linea continens alias quattuor cellulas: in quarum prima scribitur uxor fratris olim relicta, in secunda uxor filij fratris, in tertia uxor neptis fratris, in quarta uxor pronepris fratris. A latere sinistro sunt aliæ quattuor cellulæ: quarum prima soror, secūda sororis filia, tertia sororis neptis, quarta sororis proneptis. Ad dorsum harum sunt alię quattuor: prima uir sororis olim relictus, secunda uir filiæ sorōris, tertia uir neptis sororis, quarta proneptis sororis. Ponuntur etiam aliæ duæ cella

se, una a latere dextro continens relictus relictę fratris: a sinistra relicta relicti sororis: quæ secundum omnes ponuntur ad decorem, et ad demonstrandum genera affinitatis, quæ hodie prohibitionem non habent. Adhuc habes duas lineas reflexas, quarum una oritur in cellula fratris, & terminatur in cellula uiri sororis: in qua scribitur primum genus affinitatis. Item alia linea reflexa, quæ oritur in cellula sororis & terminatur in cellula uxoris fratris, in qua idem scribitur.

Quæstio. ¶Circa hoc quęro, quare in cellula, uxor fratris scribitur, olim relicta, quod nō ponitur in aliis cellulis inferioribus eiusdem lineæ? Et dic hoc factum fuisse propter cellulam, quę ponitur ad dorsum illius. q.d. frater habuit uxorem, mortuo fratre vxor ab eo relicta contraxit cum alio uiro, illa demum mortua iste relictus a relicta fratris uult contrahere cum sorore, nunquid potest: Olim non poterat, quia erat sibi in secundo genere, & primo gradu: hodie uero potest. Idem sit repetitum quoad cellulam uiri sororis.

Regula magistralis gradus affinitatis, & genus manifestans. ¶Ad cognoscendum ergo gradus affinitatis & genus tam per formam arboris, quam ex prius dictis tolle hanc solam regulam magistralem. Per carnalem copulam uiri & mulieris inter consanguineos mulieris, & uirum, & inter consanguineos uiri & mulieré contrahitur affinitas primi generis, & eiusdem gradus cuius est consanguinitas. Quare dicatur in regula p carnalé copulā uiri, & mulieris, & non uiri & vxoris, collige ex his, quæ in principio dixi. Inter consanguineos mulieris & uirum, & cōsanguineos uiri & mulieré, ideo dixi: quia inter uirum & mulierem nō contrahitur affinitas, sed ipsi sunt affinitatis causa. Item inter consanguineos uiri & consanguineos mulieris nulla est affinitas: unde duo fratres contrahunt cum duabus sororibus pater & filius cum matre & filia. Sed est affinitas inter consanguineos mulieris & ipsam mulierem extra de cōsan. & af. quod super his Primi generis quare dixerim etiam ex superiorib. patuit, & eiusdem gradus cuius est consanguinitas, uide hoc in arbore, nam frater & soror sunt in primo gradu consanguinitatis, maritus sororis est fratri in primo gradu affinitatis, & sic uxor fratris sorori & sic filia sororis est filio fratris & ipsi fratri in secundo gradu cōsanguinitatis maritus eius in secundo gradu affinitatis, & econuerso, & sic in reliquis. Vnde uir proneptis sororis attinet fratri & omnibus descendentibus qui sunt in arbore, quarto gradu affinitatis & hoc ideo quia toto gradu consanguinitatis attinet prędictis ipsa proneptis Qui sunt in arbore, ideo dixi, qa si pronepos fratris haberet filium, ille excederet lineā ęqualitatis, & sic attinet quinto gradu secundum regulas traditas in proxima arbore.

Affines per nota filia decla ¶Post hoc notandum est, illud pręcise non sequitur, ego & tu sumus affines; ergo filius, quem procreo, est tibi affinis Nam interdum filius meus mutat genus attinentiæ, quia ego sum tibi affinis, & ipse consanguineus, interdum nil attinet tibi, interdum mutat gradum, interdum nec mutat genus, nec gradum. Exemplum, si ego & tu sumus affines per appositionem mei, quia scilicet contraxi cum cōsanguinea tua, si ex dicta consanguinea tua filiū procreo, ille est tibi consanguineus, non affinis, sed si ego maritus consanguineæ tuæ ex alia muliere filium procreo, ille nec est tibi consanguineus, nec affinis: Si uero tu consanguineus uxoris meæ filium ,pcreas, hic filius non mutat genus attinētiæ quia tu pater es mihi affinis, & ipse affinis, sed si tu & uxor mea eratis in ęquali linea, uel inęquali, & eras remotior, quia tu eras in tertio, ipsa in secundo uel primo: tunc ipse filius mutat gradum, quia tu pater es mihi in tertio gradu affinitatis, & ipse mihi in quarto. Si uero tu & uxor mea eratis consanguinei in linea inæquali, sed uxor mea erat remotior, ut quia ipsa in tertio, & tu in secundo: tūc filius tuus non mutat genus nec gradum, quia tu mihi affinis, & ipse affinis: tu in tertio gradu, & ipse in tertio gradu. Item no. quod istud etiam non sequitur, ego & tu sumus affines, & ego non possum accipere filiam tuam; ergo nec tu meam; quia si habeam consanguineam tuam in uxorem, tu bene potes contrahere cum filia mea, quam habui ex alia muliere: quia affinitas non contrahitur inter consanguineos uiri, & cōsanguineos mulieris; sed iter uirū & cōsanguineos mulieris, & iter mulieré & cōsanguineos uiri, ut dixi, & probatur extra, de consan. & af. quod super his. Sed ego non possum contrahere cum filia tua, nisi forsan illa excederet quartū gradum, ut quia esset in quinto, & est simile secundum quod dixi s. in proxima arbore circa finem.

¶Nunc qritur an affinitas inter ascendentes & descendentes habeat perpetuā prohibitionem, an extendatur rm̄ usque ad quartum gradum? Et si teneremus opi. Gof. de qua dixi supra in arbore proxima, circa medium, diceremus quod usque ad quartum gradum tantum. Sed tenendo contrariam opinionem dicemus quod prohibitio sit perpetua. Dicit n. tex. quod ita abstinere debemus a consanguineis uxoris, ut a propriis, extra de consan. & af c. j. 35. q. 3. de propinquis, & c. æqualiter. Si ergo inter cōsanguineos ascēdentes & descēdentes prohibitio extenditur in infinitū: ergo inter affines, ad idē insti. de nup. § affinitatis. & dicit lex, quod tales affines ascendentes & descendentes hēt loco parentum & liberorum, ff. de grad. l. non facile, § & retro. in fi. Eodem mō posset formari qō de affinib. quorum unus est in primo gradu, alter in quinto, sicut in consanguineis dixi supra in arbore proxima, in fi. An aūt liceat diuersis tpib. hēre in uxores duas cognatas scilicet uxores duorum fratrum, & an coniuncti olim in gradu prohibito hodie per m ssō simul manere possint, de hoc uide not. de consan. & af. capi. non debet. Affinitatis prohibitio iter ascendentes est perpetua.

Consanguinei, & affines quo iure prohibeantur coniugi. ¶Vltimo quæritur ad utramque arborem, an prohibitio consanguineorum uel affinium cōiungendorum procedat ex prohibitione diuina, an ex humana, & quare facta sunt prohibitio. Breuiter scias quod olim propter necessitatem frater necessario habuit contrahere cum sorore, & cōsanguinei cū

DE FRIGIDIS ET MALEFICIATIS & impotentia coeundi.

Viso de pluribus impedimentis matrimonij, quia frigiditas, & maleficium, & generaliter impotentia coeundi sunt impedimenta matrimonij, ideo post rubricas praecedentes subijcitur ista. Abbas.

De hoc materia tractatur. 33. q. 1. & q. 2. per totum.

De materia huius titu. vide Magist. in sent. lib. 4. dist. 34. vbi Doctores, & prae alijs S. Thomã ibidẽ. q. j. per totam quaest.

Accepisti.] Diuiditur, quia hic tria dicta. Secundum: ibi *Illa autem*. Tertium: ibi: *Si autem*. Abbas.

CASVS. Aliquis accepit aliquam in vxorem, & cum ea mansit per mensem, vel per tres, vel etiam per annum: postmodũ dicit vir, quod est frigidę naturę, ita quod cum illa vel alia rem habere non potest: dicitur hic, quod si illa idem affirmat, quod ille dicit, & potest hoc probari per verũ & rectum iudicium, debent separari: ita quod si postmodum aliam acceperit, reus erit periurij, & acta paenitentia priora connubia restaurabuntur. Si vero illa prior post annum & dimidium ad episcopum proclamauerit dicens, quod eam nõ cognouit, ille autem contrarium affirmat, ei credendum est, cum sit caput mulieris, quia si proclamare voluerit, cur tantum tacuit? cito enim potuit scire, si eam cognoscere potuit: Si uero ab initio post mẽsẽ vel duos ad episcopum proclamauerit dicens, volo mater esse, sed vir quem ego accepi, frigidae naturę est, si hoc probari potest per rectum iudicium, separentur, & mulieri alteri si voluerit nubat in Domino. No. q non creditur viro vel mulieri confitenti contra matrimonium, sed exigitur probatio. Item vir caput est mulieris. Item ex taciturnitate praesumitur contra aliquem. Item impotentia coeundi impedit matrimonium & dirimit.

Alias, 10. & 14 & 10. sed restitue ita: Ex Surchardo li. 19. decret. ca. 3. titu. de discidio coniugij. ver. accepisti. &c. 2. co. ti. in 1. cõpila.

Vide Durandum li. 4. sent. dist. 34. q. 2. & plenius ibidẽ Sotũ. q. 1. art. 2.

TITVLVS XV.

De frigidis, & maleficiatis, & impotentia coeundi.

Ex Brocardico lib. 18.

Si marito prouocante ad diuortium, & se impotentẽ asserente, mulier hoc idem fatetur, seruata solemnitate canonica matrimonium indistincte dirimitur: sed si decipiatur ecclesia, primum matrimonium reparatur. si vero muliere agente, vir asserat se potentem: nisi per aspectum corporis, vel alio indubitato modo cõuincatur, mulier non auditur: sed si vir hoc idem confitetur, vel conuincitur matrimonium separatur, & mulieri contrahendi licentia datur, hoc dicit secundum Hostiensem.

CAP. I.

Accepisti, mulierem, & per aliquod tempus habuisti, per mensem, aut per tres, aut per annum: & nunc primum dixisti te esse frigidae naturę, ita vt non potuisses coire cum illa, nec cum aliqua alia; si illa, quae uxor tua esse debuit eadem affirmat, quę tu dicis, & probari potest per verum iudicium, ita esse vt dicitis, separari potestis: ea tamen ratione vt si tu post aliam acceperis, reus periurii diiudiceris: & iterum post peractam poenitentiam, priora connubia reparare debebis. Illa autem si prior post annum, aut dimidium, ad episcopum, aut eius missum proclamauerit, dicens, quod non cognouisses eam, tu autem contrarium affirmas, tibi credendum est, eo quod caput es mulieris: quia si proclamare voluit, cur tamdiu tacuit? cito enim & in paruo tempore scire potuit, si secũ coire potuisses. Si autem statim in ipsa nouitate, post mẽsem, aut duos, ad episcopũ, aut eius missum proclamauerit dicens; volo esse mater: volo filios procreare, & ideo maritum accepi: sed uir, quẽ accepi frigidae naturae est, & non potest illa facere, propter quae illum accepi: si probari potest per rectum iudicium, separari potestis: & illa si vult, nubat in Domino.

Iudiceris

Alexander tertius Ambianen. Episcopo.

Ambien

Impotens ad copulam, est impotens ad contrahendum matrimonium siue sit impedimentum aetatis siue naturae.

CAP. II.

Quod sedem; & infra. Sicut puer, qui non potest reddere debitum, non est aptus coniugio, sic qui impotentes sunt, minime

Cap. 2 e. tit. in 1. cõpil. & post concilium Lateranẽ. sub Alex. iij par. .. c. 2 3.

a *Iudicium.*] scilicet, quod uterque iuret cum septima manu propinquorum. 33. q. 1. c. 2.

Glo seq. no. conuinci mendacium, alleg. tria iura:

b *Diiudiceris.*] Nota contrarij operis euidentia mẽdacium conuinci. supra de praesump. litteras. arg. ẽ. de maio. & obed. legebatur. & 22. q. 5. cauete.

Glo sequens no. quod sententia, &c. ponit distinctionem circa fraudem mulieris, quam non approbat in fine signat contrarium, & soluit, & arguit.

c *Reparare.*] Nota quod sententia contra matrimonium lata non transit in rem iudicatam. cum appareat ex postfacto ecclesiam fuisse deceptam, sic supra, de re iudi. lator. & capitu. consanguinei. & infra eodem fraternitatis. quare priora etiã matrimonia restaurantur, etiam muliere contradicente, si fraudis fuerit conscia ff. de adult. si vxor, §. iudex & §. vlti. vt dixit Ala. S. vero conscia fraudis non fuerit, poterit repellere eum, si voluerit, praetextu adulterij. argumen. trigesimasecunda quaestione prima, de benedicto. & quaestione 6 nihil sed non credo quod hoc obstet, quin matrimonia priora debeant restaurari. infra eodem, laudabilem, & capitu. fraternitatis. sed argumen. contra. trigesimatertia, quaestione prima, si per sortiarias. sed ibi separatur propter maleficium non propter frigiditatem.

d *Missum.*] simile supra de reg. capitulo secundo & expone missum, idest, vicarium, qui fungitur vice episcopi. supra, de insti. cap. 3.

e *Affirmas.*] quod eã cognouisti.

f *Caput.*] supra de desp. impub. continebatur, trigesimatertia quaestione prima, si quis acceperit. hoc intellige, nisi ipsa velit se probare virginem per aspectũ corporis. s. de proba. proposuisti & capit. causam matrimonii.

In aliquot manuscriptis ita: post annum & dimidium, lectionem videt plane agnoscere glossa hic in verbo tacuit.

g *Tacuit.*] ergo videtur quod post annum & dimidiũ reclamare non poterit. Sed contra videtur C. de repu. in causis. vbi dicitur, quod vsque ad duos annos poterit reclamare, immo vsq; ad triẽnium in Authen. de nup. § per occasionem. colla. 4 & j. eo. laudabilẽ. Quod dicitur in istis duabus vltimis concor. tenendum est, & nõ tenet quod hic dicitur de anno & dimidio. Et est argument. ad praescriptionem, si quis taceat vsque ad completam praescriptionẽ, quia gesta taciturnitate firmauit. C. de his qui a non dom. mal. l. vlt.

voluerit distulerit ... se proclamare volucra.

h *Probari.*] Hoc ideo dicit, quia non est standum eorum confessioni contra matrimonium: & si vterque confiteatur, nõ videtur credendum, ne in fraudem hoc diceretur, supra de eo qui cognouit consan. vxo. suae, super eo. nisi quod asserũt, probauerint cum septima manu propinquorũ. trigesimatertia quaestione prima. capitulo 2. sed pro matrimonio bene creditur eis s. de clandestina despon. cap. 2. & quod dicitur: non creditur eis contra matrimonium, verum est quantum ad hoc, vt contrahendi facultatem acquirant; sed si vellent in continentia manere, creditur eis. 3 4. q. 5 quod Deo pari.

Et pro ea telecta textus & glossa praeter citatos in praecedenti c. vide ... in verbo, matrimonium. q 16.

Quod sedem.] Dicitur hic, quod sicut puer non est aptus matrimonio, ita nec vir qui coire non potest. Nota quod impotentia coeundi impedit matrimonium.

i *Non est aptus.*] s. de despon. impube. a nobis. arg. eod ti. puberes. vbi de hoc.

Gl. seq. obijcit, & soluit.

k *Impotentes.*] Hac ratione videtur, quod senes qui a naturali calore defecerunt, contrahere non possunt: sed contrarium est verum. C. de nupt. sancimus. vigesima septima. quaestione prima nuptiarum, quia in senibus dicitur esse legis obsequium, & humanitatis solatium, vt ibi, & trigesimaprima, quaestione prima, aperiant & capit. quod si dormierit. sed hic non loquitur de tali impotentia, sed de eo qui te-

ctus

De spatione an contrahe possit, notatur 22.q.7. hi §.add hic Ioannem An d.& alios rhetores, & vide oino notata p Aldobrandinū & alios in §. sed & illud, Insti. de adopt. a :d oino Syluestrū ĩ summa verbo matrimonia. 8.q.16 ✝. sicu. septimū, quantum ad castrationē.

ctus est., & qui perpetuo impotens est: sed senes aliquando aliquo beneficio mouentur.

E X litteris.] Communis diuisio consultatio & responsio. Secunda: ibi, *Respondemus*. Abbas.

CASVS Quidam cōtraxit matrimonium cum quadam qui cum debitum reddere non posset, licet vterque legitimæ fuisset ætatis, mulier tam grauem contraxit infirmitatem, vt omnino inutilis sit facta viro, ita quod nullo modo eā cognoscere pōt: Quæritur, an debeant separari? Rñdet papa, si vitium illud a natura contraxit, mulier nec ope medicorum poterit ei subuenjri, vir poterit aliam ducere in vxorē. No. quod cum inhabili ad coitum, nullum est matrimonium.

Gloss. seq. soluit obiec. contra, dixit.

a *Contraxit.*] idest, cōtraxisse apparuit vel ĩ veritate contraxit, ex eo quod contra naturam vim ei forsan intulit, quia arcta fuit: vnde nullo modo sibi potuit commisceri. vnde magis inhabilis reddita fuit, & sic nō fuit matrimonium, infra eodem fraternitatis. si enim non loqueretur de impedimēto præcedente matrimonium, stare non posset quod dicitur in si. 32. q. 1. dixi. & qō. 5. si vxorem. & supra, de coniug. leproso. c. 1. & 2.

Cap. j e. ti. in 2. cōpilatione. Et d mate ria vid plene per citatos in præcedentibus capitulis, & omno per B. Thomam lib. 4 sent. dist 43. q. 1. ar. 2.

b *A natura.*] quia erat arcta, vt dixi.

Gloss. seq. signat contrarium.

c *Medicorum*] infra eo. fraternitatis. & ita non fuit matrimonium & intellige quod dicit: nō poterit adiuuari ope medicorum, sine periculo corporali a ias non deberēt separari, immo modicā violentiam debet sustinere, vt argumen. infra eo. fraternitatis. & si talis fuit, non habuit propositū reddendi matrimonij debitum exacta, vel exigendi, & sic nullum matrimonium, trigesimasecunda quæstione secunda, solet, & capitulo, aliquando. & supra de conditio. appos. capitu. vltimo. & secundum leges esset in causa redhibitionis, ff. de adil. ed. quæritur, § mulierem argumen. contra infra, capitulo proximo.

Cap. 2. e. ti. in 2. cōpila.

Vide citatos in præcedentib. capitulis.

debeat.

apti ad contrahenda matrimonia reputantur.

Idem.

Naturale impedimentum ad coitum, irreparabile arte medicorum, matrimonium impedit.

CAP. III.

EX litteris tuis accepimus, quod quidam sexdecim annorum quandam annorū tredecim duxit vxorē: qui cum debitū reddere nō posset, mulier tam grauem infirmitatem contraxit,a vt omnino viro sit facta inutilis, & instrumentū eius impeditum, ita quod vir ei commisceri non potest: Respōdemus igitur, quod si vitium illud mulier a naturab contraxit, nec ope medicorūc poterit adiuuari: viro aliā accipiendi liberam tribuas facultatem.

Lucius tertius.

Contrahens scienter cum impotenti ad copulam, ab ea non separatur.

CAP. IIII.

COnsultationi tuę, qua nos consuluisti, verū fęminę clausæ, impotentes cō misceri marib. matrimoniū possint contrahere, & si contraxerint, an debeat rescindi? Taliter respondemus, quod licet incredibiled videatur, quod aliquis cum talibus cō trahat matrimoniū: Romana tamen Ecclesia cōsueuit, in cōsimilibus iudicare,e ut quas tamquam uxores habere non possunt, habeant ut sorores.

Cōlestinus tertius.

Si de impotentia coeundi cōstet statim matrimonium separatur: alias cohabitabunt coniuges per trienniū, & si cum septima manu propinquorum iurant, quod dederunt operam carnali copulæ, & nō potuerunt coniungi, statim separantur. Ita communiter sumatur.

CAP. V.

LAudabilem : & infra. Requisisti quantum tē pus indulgendum sit naturaliter frigidis, ad experientiā copulę nuptialis: & infra. Nos uero in præsenti consultatione sentimus, ut a tē pore celebratif coniugii, si frigiditasg prius probarih nō possit, cohabitēt per triē nium: quo elapso, si nec tūc cohabitare uoluerint, & iuxta decretū Gregorii,i mulier per iustūk iudiciū de uiro probare potuerit, quod cū ea coire non possit, accipiat alium. si autem illa aliam acceperit, separenturl: Quod

C Onsultationi] Diuiditur: quia primo ponitur consultatio. Secundo responsio: ibi, *Taliter* Abbas Siculus.

CASVS Aliquæ mulieres ita sunt clausæ & impotentes, quod viris carnaliter commisceri nō possunt: & quæritur, an possint matrimoniū contrahere? Respondet papa, licet non videatur credibile, quod aliquis cum talibus contrahat matrimoniū: tamen Romana ecclesia consueuit in talibus iudicare, vt si nō possunt eas habere vt vxores, habeant eas vt sorores. Nota quod cum arcta matrimonium contrahi non potest. Item de similibus simile iudicium est habendum.

d *Incredibile.*] tūc conditionem corporis sui sciens, non contraheret dicitur Alp.

Glo. seq. reci. per quæstio an sit consilium vel præceptum.

e *Iudicare.*] Ergo & nos sic iudicare debemus. ā de re iud. in causis C. de legi. & consti. ut. prin l. vlt. quod verū est, vbi ipsa sic præcipit iudicandū. arg. 11. q. 3 nonne. alias non permittitur aliter fieri. 11. dist. quis nesciat. sed hic non præcepit eius consuetudinem esse seruandam, sed potius consilium est: tamē intellige quod hic dicitur secundum illam decre. ĩ. eo fraternitatis vt dixi ĩ. c. prox.

L *Audabilem.*] Diuiditur in duas partes. Prima loquitur cū vnus coniugū dicit matrimonium consummatum, & alter diffitetur. Secunda: ibi, *Si autem*, quā vterque fatetur matrimonium non esse cōsummatum. Et prima pars subdiuiditur. Nam prima loquitur quādo simul esse non consentiunt. Secūda quā cōsentiunt: ibi *Quod si* Abbas.

CASVS Quidam contraxit matrimoniū: cū quadam: tandem dr esse frigidæ naturæ: quæsitum, hic quantum tēpus dandum sit eis, ad sciēdum experientiam copulæ cōiugalis: papa rñdet, quod ab eo tēpore quo celebratur coniugium, & incipiunt simul cohabitare, simul cohabitent per triennium dando operam carnali copulę. si ante triennium non possit probari frigiditas: quo elapso si simul cohabitare noluerint, & mulier per iustum iudicium probare potuerit quod cum ea dormire non possit, accipiat alium: & si ille aliam acceperit, separentur: Si vero consentiant simul esse, hēat eā vt vxorē. Si autē confiteantur, quod nunquam ad inuicē se cognouerit cum septima manu propinquorum, vel vicinorum bonæ famæ, si propinqui deficiāt, iureiurando dicat vterque, quod nunquam vna caro effecti sunt: & tunc mulier potest alium accipere: & si ille aliam acceperit, de periurio notanī, & acta pœnitentia cogātur ad priora connubia redire. Nota, quod trienniū dandum est ad probandum frigiditatem, & ita non tenet quod dicitur de anno vel dimidio, ĩ. eo. c. 1. & idem tempus datur in maleficiato.

f *Celebrati*] Et a tempore cohabitationis, nec sufficit cohabitare, nisi dent operam carnali operi. trigesimatertia quæstione prima. requisisti.

Gloss. seq. recitetur per quid de maleficiato.

g *Frigiditas.*] Quod hic dicitur de frigido, idem intelligo & de maleficiato, ut usque ad triennium expectet, maxime quia magis sperandum est, quod impedimentum remoueri possit, quod non processit a naturalibus. Laurentius.

h *Prius probari.*] Argumentum, quod si prius probari possit impedimentum, non expectabunt per triennium. infra. eo. c. proxi. si uero manifeste non constet: tunc cohabitent simul per triennium continuum: in quo debent dare operam carnali operi: vt hic. & arg. infra eo. ca. vlti. in Authen. de nup. §. per occasionem, colla. 4.

i *Gregorii*] 33. q. 1. quod autem.

k *Iustum iudicium.*] idest, per testes, vel aspectum corporis. ar. ĩ de proba. proposuisti. & ĩ. eo. c. vlt.

l *Separentur.*] propter naturalem frigiditatem: secus si propter maleficium 33 q. 1. si per sortiarias.

Sed Laur. expōit in d. care. id est, tenere Ioā. And. [illegible]

Ca. 5. e tit. in 2. cō pilat.

Et præter citatos in præcedētib. capitib. vide Hostiē sem in sū ma, tit. de frigidis & maleficiatis, §. qualiter, & quando.

Gregorij ad Ioānē Rauēnatē epm vt referūt Burchardus lib. 9. decr. c. 40. Iuo p 8. c. 173. & Pānormia li. 6. vt de impotēti a coeūdi ca 4. Iue. c 115.

De hoc articulo per Doctores hic, uide Specu. ti. de test. § nūc tractandum.

Glossa sequens recitatur per quaestionem, an vir frigidus, &c.

a *Quod si ambo.*]vel solummodo mulier:ille enim qui sciēter contraxit, non videtur quod possit contradicere argum. supra de eo qui dux in matr.c.i. ff. de lege com. l. 2. Vel dicas & verius, quod necesse est vt ambo cōsentiāt, sufficit quod ita scriptum est, & si perquā durum est, ff. qui & a quib. manu. li. l. prospexit. & sexta qō. 3 scriptum est, quia cum nullum sit matrimonium, non tenetur alter alteri.

b *Septima manu.*] sic ī. eo. c. vltimo. & trigesima tertia quaest. 1 requisisti.

c *Vterque iureiurando.*] vterque vir & mulier iurare debēt, quod fide bona dederunt operam copulae carnali per trienniū nec vna caro effici potuerunt. propinqui iurabūt, q credunt eos verum iurasse, argum. infra de purga. can. c. quotiens.

d *Hi qui*] scilicet, vir, & vxor: & non alij compurgatores, si bona fide iurauerunt.

e *Redire.*] cū propter frigiditatem separantur, secus si propter maleficium. 33. quaestio. 1. si per sortiarias.

F *Raternitatis tuae litteras recepimus.*]Primo ponitur quaestio. Secundo distinguens solutio: ibi: *Quis.* Tertio infert ad alias duas quaestiones ibi: *Per haec.* Abbas Siculus.

CASVS. Quaedam mulier contraxit matrimonium cum quodam viro, & cum eo per plures annos permansit, nec potuit ab eo carnaliter cognosci. Archipresbiter Altissiodoren. illud negotium significauit episcopo suo; episcopus volens super hoc veritatem inquirere, quasdam matronas ad praesentiam suam vocauit, districte illis iniungens sub periculo animarum, vt illam visitarent, vtrum esset idonea ad officium coniugale: quae tandem ea inspecta dixerunt, quod nunquam poterat esse mater: & ideo inter eos diuortium promulgauit, mulierem inducens, vt religionem intraret, perpetuam continentiam seruatura: Viro autem dedit licentiam contrahendi, qui cum alia contraxit: Postmodum illa mulier fuit ab alio carnaliter cognita, obiecta cōtinentia quā promisit, & cuidā G. nomine nupsit: negotium istud Altissiodoren. episcopus significauit domino papae, quaerens, quid super hoc esset agendum? Rescribit papa eidem dicens, quod semiplene ei expressit quomodo mulier promiserit se continentiam seruaturam, vtrum simplici verbo, an per votum solemne, & vtrum transierit ad religionem sicut promisit: nec dixit etiā qualiter cognita fuerit, vtrum artificio medici, aut concubinatu viri, aut alio modo: Vnde papa considerans, quod impedimentum illius non erat perpetuum, quod remotum fuit sine periculo corporali praeter diuinum miraculum, inuenit diuortij sententiam latam fuisse per errorem, licet probabilem: quia ex postfacto apparet, quod mulier illa cognoscibilis erat viro, ex quo eius simili commiscetur. & ideo pronunciauit inter ipsam & ipsum matrimonium extitisse: Vnde inter ipsam & G. praefatum pronunciauit matrimonium non fuisse: & eos praecepit ab inuicem separari: Si vero mulier illa transiuit ad religionem, primus vir qui non cognouit eandem, remaneat cum illa cum qua ecclesiae auctoritate contraxit: Si vero non transiuit ad religionem, dimittat illam, & redeat ad illam, cum qua primo contraxit: nisi ipsa votum solemne secu-

f Ca. vni co. ti. d im potētia cocundi i 3. compil. Vide B. Thomā li. 4. sen. dist. 34. q. 1. ar. 2. & citatos in praecedentib. capitulis, adde omnino Hostiensem in summa ti. de frigi & malefic. §. qualiter, & quādo.

si amboa consentiant simul esse, vir eam & si non vt vxorem saltem habeat vt sororē. Si autem, q nunquā se inuicem cognouerint, ambo fatentur, cum septimab manu propinquorum vel vicinorū bonae famae (si propinqui defuerint) tactis sacrosāctis Euāgelijs vterquec iure iurando dicat, q nunq̄ p carnis copulā vna caro effecti fuissent: & tūc videtur quod mulier valeat ad secūdas nuptias conuolare. Verum si ille aliā duxerit, tunc hid q iurauerāt, rei periurii teneātur, & peracta pœnitentia cogēte ad cōnubia priora redire.

Innocentius tertius Altissiodoren episcopo.

Propter arctationem mulieris, si apparet, quod praeter diuinū miraculum absque periculo corporalis habilis reddi non potest, separatur matrimonium; redintegratur tamen, si postea appareat ecclesiam fuisse deceptam.

CAP. VI.

FRaternitatis tuae litteras recepimus cōtinētes q O mulier, cuidā viro matrimonialiter nupsit: cū quo per multos annos morata, ñ potuit carnaliter ab ipso cognosci. Licet aūt per archipresbyterum tuū super hoc fuisses edoctus, tu tamen volens habere certitudinē pleniorē, quasdam matronasf suae parochię ꝓuidas & honestas, ad tuam praesentiam euocasti districteg illis iniūgens, sub periculo aīarū, vt mulierē ipsam prudenter inspicerent, & perquirerent diligenter, vtrum idonea esset ad viriles amplexus: quae tandem in fide sua tibi asseruere cōstāter, quod eadem nūquā poterath esse mater aut coniunx, tamquam cui naturale deerat instrumentum, vnde inter ipsam & virū diuortium celebrasti, mulierē inducens, vt ad religionē aliquam se trāsferret, perpetuā continentiā seruatura: & viro licentiam tribuisti, vt vxorem duceret, quia pater fieri cupiebat. Contigit autē postea, q mulier inuenitk qui serashuiusmodi reserauit: & abijciens continentiam, quā ꝓmisit, G. latori praesentiū supernupsit. Quamuis igitur semiplene nobis expresseris quomodo dicta mulier se ꝓmiserit continētiam seruatu

dit: quia secundum hoc intelligitur fornicata fuisse cum praedicto G. vel etiam si non fecit votum solemne, fornicario modo alij se immiscuit: & sic praetextu fornicationis primus eā expellat: Si vero simplici voto promisit seruare continentiam, & postea in facie ecclesiae praedicto G. nupsit, quamdiu articulus iste dubitabilis erat, praesumi non debet, quod fuerit fornicata. sed amodo non debet remanere cum illo, per ea quae dicta sunt supra in versiculo illo: absque periculo corporali. Alia quaestio soluitur, quae talis est: aliqua est ita arcta, quod non potest commisceri carnaliter, nisi per incisionem, vel alio modo violentia inferatur, vt mortis periculum timeatur. Quaeritur de tali vtrum sit apta ad matrimoniū contrahendum? Et dicendum est quod nō. Similiter ex his, quae dicta sunt supra, soluitur alia quaestio, quae talis est: Aliqua nupsit alicui, & ita arcta est illi, quod non potest ab eo cognosci, si ab eo per iudicem ecclesię fuerit separata, & nubat alteri, cui arcta non sit, & per frequentem vsum secundi reddatur apta primo: quaeritur, vtrum debeat redire ad primum. Et dicas quod non, secundum distinctionem superius factam, vbi dicit, absque corporali periculo: De talibus tamen non est facile iudicandum, cū finale iudicium pendeat ex futuro. Nota, quod cum in sententia contra matrimonium lata erat ecclesia, quandocunque de errore cōstiterit, retractatur sententia. Item votum solemne ante carnalem copulam soluit matrimonium. Item mulier non tenetur subire periculum corporis, vt reddatur apta viro. Item ex futuro euentu pendet vtrum matrimonium fuerit quandoque inter aliquos.

Finis sequentis glossa reci per quaestionem.

f *Matronas.*]talibus credendum est, si honestae sint & peritae in arte illa. ff. de uen. inspi. l. prima, in princip. & supra de probatio. proposuisti. & capitu. causam. & infra capitu proximo, oculus enim obstetricum in talibus saepe fallitur. 27 quaestione prima, nec aliqua, & in hoc casu non requiritur iuramentum propinquorum, sicut in frigiditate, s. cap. tulo proximo.

Glo seq. recitatur per quaestionem.

g *Districte*]per iuramentum: hoc iuramentum non est remittendum istis testibus, ne aliquid in fraudem matrimonij dicerent. s. de eo qui cognouit con. vx. suae. super eo. & infra. c. proximo.

Glossa seq. dicit soluit & remittit.

h *Poterat esse.*]Sed qualiter hoc potuit probari, cū sit negatiua: sic potuit probari: dicendo, q haec mulier caret mēbro apto ad copulam carnalem. Qualiter negatiuae probatur. s. de elect. bonae. dictum est. Bernar.

i *Deerat*] Nota. q non dicit esse, quod inutile est. s. de transla. inter corporalia, & ff. quod cuiusque vniuer. l. j. § & quidam, nec dicitur habere actionem, qui habet inutilem, ff. de dolo, nam is. & s. de resti. spol. olim nobis, arg. s. de solu. cap. penul.

k *Inuenit.*]Non dicit q per medicum vel alium.

Haec vero matronę dixit de veritate iurare, sed solū de credulitate, dicentes se credere mulierem esse aptam, vel nō ita Hostien. quē sequitur hic Io. And.

Tractatus extat Fraci sci Herculani, quo plene disseritur de modis probandae negatiuae vt videro.

q Glossa

aliquo iure perpendi non potest, sed potius per experientiã facti, i. de dona. Apostolicæ. cum suis concor.

a *Ex futuro.*] sic ff de reb. dub. quædam, & ff si cer. pet. ꝓinde. & ff qui pot. in pi. hr. potior. ff ad Macel. l. 1. § 1. Nec intellige ꝙ matrimonium retrotrahatur, sed hoc ideo dicit, quia in dubio ẽ, an sit matrimoniũ cum primo. nec intelligas ꝙ tunc primo incipiat esse matrimonium cũ primo, cum incipiat esse apta sibi, sed tũc primo declaratur fuisse matrimonium, simile ff. si ser. vẽdicat. §. sed si quæritur, & ff de acqui. rer. do adeo. § cum quis. in fin. & 33. quæst. 2 requisisti. ff qui testa. face. pos. l hæredes palam, § primo. Bernar.

Littera.] Legitur tribus modis. Primo ꝙ loquatur in maleficiato: & secundum hunc intellectum summatur sic: Si vir maleficiatus nũquã potuit cognoscere vxorẽ cui per triennium cohabitauit, ipsis cum septima manu propinquorũ hoc iurantibus, matrimonium separetur, hoc dicit. Secundo mõ legitur sic, quod non loquatur ĩ maleficiato, sed in frigido, vt tenuit Innocẽtius. cuius lectura communiter non recipitur: sed tñ in se vera est, & dicendũ vt habuisti in ca laudabilem supra eo. Tertio modo legitur inhærẽdo verbis litteræ generaliter, cũ vxor dicit virum non habere potentiam secum coeundi: nec exprimit ex qua causa: & sic facit ad tertiam partem rubricę. Et duo ponuntur hic, primo consultatio: secundo responsio; ibi, *Quocirca.* Abbas Siculus.

Si hãc decretalẽ intelligas iuxta cõmunẽ sensũ, vt loquatũ de eo q̃ p maleficia factus erat impotens ad cõgrediendum cum vxore vide omnino Dñicum Sotũ li. 4. sen. di. 34. q. 1. art. 3. & Iacobũ Sprengerium in malleo maleficarum par. 2 q. 1. cap. 16. & ead. parte 2. q. 1. & 2. vbi plene de his maleficiis, ac remediis aduersus ea.

CASVS. Quædam causa matrimonialis vertebatur inter M. mulierẽ, & A. virum; cũ illa fuit commissa quibusdam iudicibus, per sedem Apostolicam, coram quibus ex parte mulieris fuit propositum, quod iam octo annis fuit dicto viro matrimonialiter copulata, & diu cohabitauit eisdẽ, & adhuc integra permanebat, quia dictus A. non habebat potestatem coeundi, quare petebat diuortium celebrari: prædictus uir fatebatur, quod nunquam eam cognouerat: tamen dicebat se habere potentiam coeundi, & alias cognoscendi, iudices timentes ne istud confiterentur in fraudem, fecerunt illam inspici per matronas fide dignas, & expertas in opere nuptiali: quæ perhibuerunt testimonium, illam adhuc virginem permanere, & postmodum fecerunt inquirere per parochiã ipsius viri, si aliquam cognouisset, nec ipsi inuenerant ꝙ aliquã cognouisset: mulier instanter diuortium postulabat: vir vero dicebat quod paratus erat stare consilio ecclesiæ: iudices præceperunt eisdem, vt pœnitentiam agerent de cõmissis, & sic forte Deo volente matrimonium consummarent: Tandem reuersi ad iudices, dicebant se non posse carnaliter commisceri: vñ totum negotium domino papæ per suas litteras intimauerunt, petentes quid sit super hoc agendum? Mandat papa, quatenus si est ita: & eis constiterit, ꝙ infra octo annos p cõtinuũ triennium insimul habitassent: si iurauerint cum septima manu propinquorũ, ꝙ non potuerint carnaliter cõmisceri sñiam diuortij proferant inter eos. Nota, ꝙ qui separãtur propter frigiditatem, siue propter maleficiũ, simul debent cõmorari per triennium continuum, secuto postea iuramento tam princi-

dicandum cum finale iudicium pendeat ex futuro.

Honorius tertius.

Si uxor dicit uirum, cui cohabitauit per triennium, nõ habere potentiam coeundi, eis hoc iurãtib. cum septima manu propinquorũ, matrimoniũ separatur. hoc dicit inhærendo verbis litteræ.

CAP. VII.

Litteræ vestrę nobis exhibitę cõtinebãt, ꝙ cum causa matrimonij, quę inter M. mulierem, & A. eius virũ vertitur: vobis fuisset ab I. papa prædecessore nr̃o cõmissa, dicta M proposuit, quod cũ octo annis elapsis dicto A. fuisset matrimonialiter copulata, & diu cohabitasset eidem, adhuc integra permanebat; eo ꝙ pdictus vir eius non habebat potentiam coeundi: quare petebat diuortiũ celebrari, prędictus vero A. fatebatur, quod illam nũquam cognouerat: tamẽ se habere potentiam cognoscẽdi alias asserebat: Vos uero ne id confiterentur in fraudẽ, a matronis bonæ opinionis; fide dignis, ac expertis in opere nuptiali, dictam fecistis inspici mulierẽ quæ perhibuerunt testimonium, ipsam adhuc virginẽ permanere. Postmodum per presbyterum, de cuius parochia vir extitit, fecistis inquiri: vtrum ipse aliquam cognouisset: nec per inquisitionem ipsam vobis constare potuit aliquam esse carnaliter cognitam ab eodem. Muliere autem requirẽte diuortium: & dicẽte, quod mater cẽ volebat, & filios procreare: proponente vero viro, quod paratus erat stare consilio ecclesiæ, iniunxistis eisdem, vt agerent pœnitentiam de commissis, & sic forte placeret Deo, qui matrimonii fuit institutor & auctor, vt opus matrimonii consummarent; qui post plures terminos ad uestram reuersi præsentiam, consona voce dixerunt, quod non poterant carnaliter cõmisceri.

Quo circa mãdamus, quatenus, si ita est, & constiterit vobis, præfatum uirum & mulierem, infra prædictos octo annos, per continuum triennium insimul habitasse: ipsis cum septima propinquorum manu firmantibus iuramento, se cõmisceri carnaliter nequiuisse, proferatis diuortii sententiam inter eos.

pallum personarum, quam septima manu propinquorum.

b *Adhuc integra.*] & intellige ꝙ viripotens erat hæc, quæ virum pati poterat: licet esset virgo, dicitur viripotens. ff. de ver. sig. mulieris, § in prin.

Gl. seq. ponit differentiam inter frigidum & maleficiatum.

c *Cognoscendi alias.*] & ita allegabat iste maleficium quãtum ad istam, & non quãtum ad alias, & non frigiditatem: q̃a si quis est frigidus quo ad unam, quo ad omnes est frigidus, cum impedimentum a natura procedat. argum. sup. eo. ex litteris. secus in maleficiato, vt dictum est supra c. prox. vnde postquam cõstiterit de maleficiato, post triennium debent separari, & ad alia uota transire. trigesimatertia, quæst. 1. si per sortiarias, secus in frigido, vt supra eo. c. 1. & c. laudabilem, & 33 quæstio. 1. de his requisisti.

d *In fraudem.*] confessioni coniugum contra matrimonium nõ est credendum: propter collusionem quam multi facerent supra de eo qui cognc, consanguin. vxor. c. super eo.

e *Fide dignis.*] supra, eodem. c. proxi. vbi de hoc.

f *De commissis.*] quia infirmitas corporalis frequenter prouenit ex peccato; & sic causa cessante forte cessabit effectus, in tã, de pœnit. & remi. c. cũ infirmus.

Glo. seq. recitetur per quæstionem. per quæ verba fuerit matrimonium institutum, & ponit duas opiniones.

g *Institutor.*] simile 32. dist. deinde opponit, & argu. supra, ti. prox. de infi delib. & 32 q. 2 c sicut, §. his ita Et quidem dicũt, quod his verbis fuit institutũ matrimonium; Hoc nunc os ex ossibus meis, &c. sed illa uerba ꝓlata sunt ab Adam. ut ĩ. de biga. debitum, vnde uidetur verius quod per illa verba, Crescite & multiplicamini, ab ipso Domino prolata.

h *Continuum triennium.*] Qui enim separantur propter frigiditatem naturalem, per triennium continuum debent cohabitare simul, & simul dare operam carnali operi ĩ. c. laudabilẽ, & in Auth. de nup § per occasionem. col 4, idem tempus dicodandum maleficiato, & multo fortius, cum sit accidentale illud impedimentum.

i *Septima manu.*] Sed quare requiritur iuramẽta propinquorum, cum sufficere debeat iuramentum viri & mulieris, cum iuramento illarum, quæ illam virginem asseuerant, ut s. de proba. proposuisti, & c. causam matrimonij, vel etiam iura ꝓpinquorum sufficiunt, cum vterque id confitetur. trigesimatertia, quæst prima, requisisti. sed hic, uterque id confitebatur: sed hoc ideo, quia sæpe fallitur, & manus & oculus obstetricũ. vigesima septima, quæst. prima, nec aliqua, ideo iuramẽta propinquorum requiruntur: omnis. n. cautela, quæ adhiberi põt in talibus, est adhibenda, propter periculũ animæ, & ideo circa maiora cautius est agendum. arg septima, quæstione 2. cap. vlti. & 42 dist quiescamus. & ff ad Carb. l. 1 § 2 & 61. dist. mi ramur. tamen si alterutrum omitteretur, nihilominus valeret sententia; vt cap. requisisti. & ca. proposuisti, & c. causam matrimonij.

Verba legis habẽt ita: mulieris appellatione, etiã virgo viripotens cõtinetur.

Vide Sotum initio huius capitis citatum.

In vno vetustiori Vaticano ita: & si forte placeret Deo qui matrimonii fuit institutor & actor, opus matrimonij cõsũmarẽt, & e i aliis vt in ter, tu: excepto in nonnullis pro voce, auctor, est, actor.

Quãdo & quibus vbis fuit matrim. institutũ vide magistrum senten. li. 4. dist 26. § coniugij autem & § seq. & ibi Sotũ, q. 1. a. 1 & vbi latissime adde omnino cõcilium Tridẽt sess. 24. tit. de sacramento matrimonij principio.

DE MATRIMONIO CONTRACTO contra interdictum ecclesiæ.

Quia interdictum ecclesiæ super matrimonio contrahendo, quandoque impedit ipsum matrimonium, quandoque impedit & dirimit: ideo post multa impedimenta supra contenta, auctor subiicit hanc rubricam. Et vide ad materiam huius rubricæ quod no. gl. supra de spō. duorum, in c. tua. Abbas.

De hac materia habetur 33. q. 4. non oportet 2. & supra in rub. de spon. ver. contineat matrimonium cētra.

† Vide cōcilii Tridētini sessio. 24. ti. de reform matri. c. 1.

TITVLVS XVI.

De matrimonio contracto cōtra interdictum ecclesiæ.

Litteræ.] Sūt duæ partes. In prima facit narratio. In secunda tñ sin, ibi: *Mandamus*. Abbas.

CASVS. Quidam iuuenis iurauit sororem suā iam nubilem se daturū cuidam in vxorem ea presente & consentiente: Postmodū munera & dona secundū morem terræ recepit ab illo, tamquam proprium sponsum sæpius eū amplexando: tandē mortuo fratre suo, a fratre sponsi se desponsari permisit, dicens, quod ab eo cognita fuerat: episcopus loci præcepit eidem, ne alicui illorum nuberet, aut etiam alij: ipsa spreto mandato episcopi, cum alio præit: propter quod episcopus ei præcepit, vt ad domum matris rediret: ipsa vero ad sedē Apostolicam appellauit: episcopus factum significauit domino papæ. Mādat papa quod si est ita, mulierem præfatam ad domum matris redire compellat, imposita sibi pœnitentia condigna de tanto excessu, ne mandatū iudicis contemptibile videatur: & post mensem ad tertium virum reuertatur. Nota quod mādatum iudicis contemni non debet, alias punitur contēptor.

§ Ca. 2. e. ti. in 2. cō. pilatione.

Vid. quo probāt textū notat Couarruuias li. 4. decretaliū. par. 1 c. 4. §. 2. ad fin. Paulo Pariscū R. bi. in Rubri. de do. na. inter vi. rū & vxo. § 3. inc. 3. dict. spon. salibus, & seq. & eūdē sup. lege Tauri. na. 52. & ibi Antonium Gomezium, vbi late de donat. inter spōsos

‖ ab eo: alit in recentiorib. sed in antiquis, alii cui, legitur.

* Alexan. iii Paduan. episco.

Matrimonium contra interdictum ecclesiæ, vel iudicis factum seu contractum, propter hoc solū non dirimitur; imponitur tamen pœnitentia sic contrahentibus, & separantur, donec cognoscatur de causa interdicti. hoc dicit in effectu totus iste titulus.

CAP. I.

Litteræ†, quas tua nobis fraternitas destinauit, expresse declarant, quod cum quidam sororem suam iam nubilem, cuidā se daturū in vxorem a, ea præsente & consentiente b præstito iuramēto firmasset: & illa non post multos dies, dona c & munera viri secundū morē terræ sponte suscipiens, ipsum tamquam proprium virum d sæpe amplexata fuisset: tandē mortuo fratre, a proprio viri e sui fratre, se desponsari permisit f, & quod ab ‖ illo cognita fuisset, mendaciter asseuerat. Cumque ei prohibuisses g publice, ne cui illorum, vel alicui se copularet, ipsa spretis monitis tuis, alij h nubere non expauit. demum cum mulieri præcepisses, vt ad domum matris rediret, ipsa nostram audientiā appellauit: & infra. i Mādamus, quatenus si est ita, præfatam mulierem (ne mandatum tuum cōtemptibile videatur) ad domum matris redire compellas, & imposita sibi de tanto excessu k pœnitentia condigna, postquam in domo materna per mensem steterit, ad tertiū reuerti permittas.

a Aliū.] scilicet tertio.

i Mandatum.] Nota, quod remittitur causa ad eum a quo appellatum est, vel quia non tenuit appellatio, vel quia ipsa nō fuit prosecuta suam appellationē, & eps factū significauit papæ: vñ mandat ei, vt si est ita, ipsum compellat redire ad domum matris, quia ipsa contempsit mandatū ecclesiæ, a tertio viro propterea non separabitur. Et est hic arg. quod mādatum iudicis nō est contemnendum. 14. di. c. 1 ar. 8. q. 1. sciendum. 11. q. 3 si autem nobis. & c. quando ergo. & ff. ne quid in lo. publ. l. vlt. & puniri debent contemptores, vt hic patet. & i. e. c. proxi. & l. prædicta, & arg. ff. si quis ius di. non ob. l. vnica alias delusorium videretur edictum iudicis. ff. de re iud. l. contumacia, §. contumax.

k Excessu.] scilicet, de side violata prioris sponsi: quia desponsare se permisit a fratre spōsi, & quia mandatum ecclesiæ cōtempsit. & sic patet, quod iudex potest punire contumacem vt dictum est.

† Vvigorneñ & Batoñ.

; Vigornien & B. Sed tere in olbus manuscriptis ita Vigor. & Batō episcopis.

‖ Idem Vigorien. † & Baronen. episcopis.

Sponsalia de futuro cum una ostium contra interdictum ecclesiæ contracta, non habent dirimere matrimonium postea contractū cum alia.

CAP. II.

Ex litteris Cantuarien. archiepiscopi ad nos peruenit, quod cum G. de sancto Leodegario M. filiā suā absentem l, cuidam R. noīe desponsasset: & infra. Postea orta suspicione, quod præfatus R. ad alia desideraret vota transire, ad examē fuit dicti archiepiscopi causa prolata: qui sub anathematis interminatione m prohibuit, n one anteq̄ de præscripto negotio plene constaret, vir ad secūda vota transiret: sed ipse præscripta prohibitione cōtēpta, filiā V. in facie ecclesiæ sibi solēniter copulauit vxorē: & infra. Cū archiepiscopus vellet de matrimonio prīo cognoscere, dicta M. appellationis vocē emisit: cui appellationi archieps deferens, eidem

Ex litteris.] Summarū est i. c. prox. In prima narrat factū. In secūda illud definiendum committit: ibi, *Mandamus*. Abbas.

CASVS. Quidam filiā suam M nomine absētē, desponsauit cuidā R. noīe: Postmodū orta suspicione, quod idem R. vellet aliam ducere in vxorem, delata fuit quæstio super hoc ad archiepiscopum Cantuarien. qui sub interminatione anathematis prohibuit, ne antequā de causa ipsa constaret, vir acciperet aliā in vxorem. Sed ipse non obstante prohibitione, quandā aliā sibi solemniter copulauit: Sed cum archiepiscopus vellet cognoscere de primo matrimonio, mulier ad sedē Apostolicam appellauit: archiepiscopus eius appellationi deferens, præcipit eidem mulieri sub pœna excommunicationis, ne alicui nuberet, donec cā finem debitum sortiret: ipsa tamen de appellatione confisa alium in virum accepit: Archiepiscopus negotium istud significauit domino Papæ. Vnde mandat eidem, quatenus si nihil constat aliud, quod impediat præter consensum de futuro, qui inter prælatā R. & M. dicitur interuenisse, secundum matrimonium legitimum iudicet, non obstante appellatione: & quamuis contra mandatū ecclesiæ contrahere non debuisset, non tamen matrimonium debet propter hoc dissolui: pœnitentiam tamen imponat illis, pro eo, quod contra prohibitionem ecclesiæ contraxerunt. Nota, quod matrimonium superueniens sponsalibus dissoluit sponsalia. Item qui contrahit contra prohibitionem ecclesiæ, puniri debet.

* Ca. 3. eo. ti. in 2. cōpil. & post cōcilium Lateran. sub Alexa. iii. par. 6. c. 28.

Et quatenus ad principalē decisionē attinet, videlicet. quod per subsequēs matrimonium dirimūtur spōsalia, vide B. Thomā li. 4 sentē. di. 27 q. 2. ar. 3. & Sotū & ib. dē ar. 5. adde citatos. s. de spō. c. de illis. & c. si inter, & c. licet.

a Daturum vxorem.] futuram scilicet, cum sponsalia tantum contraherentur.

b Præsente & consentiente.] expresse: & hoc agebatur quod mediante fratre tamquam per procuratorem sponsalia contraherentur, quod fieri potest, ff. de spon. l. vlt. alias si per fratrem tantum contraherentur, non valerent, nisi ipsa postea consentiret: sed frater tantum ad hoc obligatur, vt sororem inducat, vt cum illo matrimonium contrahat, ff. de verborum obligatio. in dīa stipulatione. & lege, quotiens quis alium.

c Dona & munera.] differentia est inter donum & munus. ar. ff. de verb. sig. l. inter donum.

d Tamquā proprium virum.] spe futuri matrimonij, non rei præsentis: & ita non est matrimonium & hoc patet per fin. & hoc ipso etiam si ea absente contracta fuissent sponsalia, consentire videntur ipso facto.

e Viri.] id est, sponsi sic 32. q. 2. genuit.

f Permisit.] & male quod facere non debuit. s. de sponsa. ad audientiam & c. sponsam.

g Prohibuisses.] & bene. s. de sponsa. duorum, tua. & cap. sequenti.

Qđ dicit s. de de spon. impub. capi. vno, in fi. li. 6 Ioan. And.

Secūdū Alanū maius ex cāusa donū est & sine causa. Io. And.

l Absentem.] quæ postea cōsensit, alias nō tenuissent sponsalia & ita inter absentes contrahuntur sponsalia & matrimonium ff. de spon. l. vlt. & 32. q. 2. honorantur.

m Interminatione.] comminatio tantum fuit, non sententia. arg. contra. infra. de eo qui fur. ord. sc. ca. 1. & supra de iudicio cap. 1.

n Prohibuit.] quod facere debuit. s. c. prox. & i. e. c. proxi.

a Dijudicias

‖ Concor. tex. i. tuf. fie. ... in ... ii. lo. And.

a *Districtius interdixit*]No. ꝙ licet iudex deferat appellationi: nihilominus mihi pôt interdicere,ne faciã id pp quod appellaui,vel ꝙ ex eo sequitur:nec mirũ, cũ sit ordinarius; pôt etiam statuere terminum appellanti. ĩ.de appella. sæpe contin delegatus git de cã tñ inuito appellante, postquam detulit appellationi, hoc non cognoscere non possẽt:q a possẽt:sed iã remisit cã ad superiorẽ, Inn. dixit 2.q.1.nomen. & ĩ. de offi. hoc specia deleg licet.

† Quasi

¶ Glo. in sequẽti recitetur per quæstionem, allegat quatuor iura pro, & vnum contra, & in fauorẽ soluit.

b ¶ *Donec cã ipsa.*] hic ferti sñia ipsa sub conditione. supra 63.dist. Salonitanæ.5.q.1 q. uã 17.q.4.si qs suadente.& ĩ de app. pterea. 2 arg. ĩ 2.q.6.biduũ.Snia excoicationis bñ pôt ferri sub conditione,vt in c.pterea. aliæ vero sniæ non debent ferri sub conditione: latæ tamẽ tenet,vt in pdicto c.biduũ.

c ¶ *Ob id*] Sic patet,ꝙ interdictum ecclesiæ non dissoluit matrimoniũ,vt ĩ.ca.pxi.q a nõ est perpetuũ impedimentum,vt dixit ĩ.de spon.du.tua. sed pnia dẽt ei imponi, quia mandatũ ecclesiæ contempsit.ĩ.cap. proxi. Bern.

le pp aliquem peri- culum: & in fauorẽ matrimonij de hoc dixi supra de appell. cũ tenea- mur. Ioã. And.

† præfatũ

2 Adde de hoc quod no. p Doc. in l 2. §.bi duũ. ff. de verb.obli.

† aliqua, in recentionibus, nã in oib. veterib. aliã,legit.

sub excõicationis interminatione districtius a interdixit, ne cui nuberet, donec b cã ipsa finẽ debitum sortiretur:ipsa tñ de remedio appellationis ꝯtẽpta,cuidã alij V noie nupsit: & ĩ. ¶ Mandamus, quatenus, si nihil ꝯstiterit, qđ impediat pter consensum de futuro, q inter pfatos R.& M asseritur pcessisse, secunda matrimonia inuiolabiliter obseruanda, sublato appellationis obstaculo, iudicetis. Licet enim ꝯ interdictũ ecclesiæ ad secũda vota trãsire non debuerit. nõ est tñ ꝯueniens,vt ob c id solum, sacrm cõiugij dissoluatur. alia † tñ pnia eis debebit imponi, quia contra ꝓhibitionẽ ecclesiæ hoc fecerũt.

¶ Idem Paduano episcopo.

¶ *Si hi, qui dicebantur consanguinei,contraxerunt contra præceptum iudicis,debent separari, donec de causa cognoscatur.*

CAP. III.

DE † muliere: & ĩ. ¶ Illos autem, qui pro cõsanguinitate prohibentur coniungi,& post contra interdictum d ecclesiæ se receperint,excommunicationi debes subiicere,donec e tandiu separentur, quousque † legitime cognoscatur, vtrum eorum matrimonium possit, & debeat iure stare.

DE *muliere.*] CASVS. Quidam volunt † here matrimonium:dr, ꝙ sunt cõsanguinei:ecclesia præcipit illis,ne ꝯhãt, donec de cõsanguinitate cõstiterit: ipsi prohibitione cõtẽpta, ꝯhunt: Quæritur,quid iuris? Rñdet Papa,ꝙ debent abinuicẽ separari,quousq; cognoscat, an de iure possint simul remanere No ꝙ si suspecti de cõsanguinitate ꝯhunt ꝯ prohibitionem ecclesiæ,separãdi sunt vsq; ad finem causæ: alias non essent separandi, quousq; de cã plene constaret.

3 Sed multũ refert videñ quale sit id interdictũ.

† Cap 5. tit.de spõsal.b. §.illos in 1.cõpilatione. & post cõcilium Lateran sub Alexã iij. par.6.cap. 39.§.illos. pars cap. de muliere. s. de sponsalib.

d ¶ *Contra interdictum*]qđ facere non debuit,vt ĩ ca. proxi.& de spon.duorum, tua.vbi de hoc.33.q.4.non oportet.

¶ Glossa sequens reci.per quæstionem.

e ¶ *Donec separentur.*] Hæc snia est ad tempus: vñ ex tempore tollitur sine aliqua absolutione,ut hic vr, arg. ĩ.de spon.non est vobis.& 11 dist. si qui sunt. sed tutius est,ꝙ ẽt post separationem absoluantur, saltem ad cautelam, licet videantur excommunicati tantum dum simul manent.

¶ Glo.seq.signat contrarium,& ibi remittit.

f ¶ *Quousque*]Argu contra ĩ de spon.duorum,tua in fine.sed ibi soluitur qualiter illud,& ea quæ in hoc titulo dicuntur intelligantur circa huiusmodi separationem.

4 Immo necessariũ vt à snia excõicationis absoluãtur, quicquid hic dicat glossa & alij c cum desideres. & c. à nobis 2. ĩ.de sent. exc.

QVI FILII SINT LEGITIMI.

¶ *Supra visum est de multis impedimentis matrimonij. sed quia sæpe filij nascuntur ex matrimonio contracto contra impedimenta ecclesiæ, & dubitari potest, an & quando ipsi filij sint legitimi, ideo subnectitur ista rubrica.*

De hac materia habetur 26. dist. deinde. 34. dist. viduam. 7. q. 2. nuper. 32. q. 4. dicat. 35. q. 7. c. fi. Abbas Siculus.

C *Onquestus*]Primo ponitur impetrantis querela. Secundo causæ commissio: ibi *Ideoque.* Abb. Sic.

CASVS. Quidam H. nomine quandã uxorẽ accepit: R. patruus ipsius mulieris volebat eam priuare hæreditate paterna,pro eo ꝙ ipsa nata fuit antequam pater suus matrẽ suam acciperet in vxorem,dicens eam illegitimam fuisse: vnde pdictus H conquestus fuit dño Papæ, & ipse mandat,quatenus si est ita,eã iudicet legitimã: prædicto R. ꝓhibendo ne hac occasione super paterna hæreditate ei debeat molestare: ꝙ si ꝯ fecerit,excõicetur. Nota,ꝙ matrimonium sequens,legitimat filios natos ante matrimonium. Item legitimationis causa pertinet ad ecclesiam quia est accessoria matrimonio.

TITVLVS XVII.

Qui filij sint legitimi.

¶ Alexander tertius.

¶ *Naturalis ex soluto genitus & soluta,legitimatur per subsequens parentum coniugium, et quo ad hæreditatem.*

CAP. I.

COnquestus † est nobis H. ꝙ cum quidam mulierem in vxorẽ acceperit, R. patruus mulieris ipsam exhæredare conañ, eo ꝙ ante desponsationem matris suæ nata fuerit,licet postea pr mulieris pfatæ, matrem ipsius acceperit g in vxorem. Ideoque mandamus, quatenus,si est ita, eã legitimã h iudicetis. pdicto R. inhibentes, ne dictæ mulieri, hac occasione, i sup hrdi tate paterna molestiam inferat, vel grauamen. Si autẽ contra hoc venire præsumpserit,eum † seueritate ecclesiastica percellatis.

¶ Idem.

¶ *Separato matrimonio ĩ facie ecclesiæ contracto,filij geniti vel cõcepti ante sñiam,sunt legitimi.*

CAP. II.

CVm † inter I. vererẽ,& T. mulierem diuortij snia canonice sit prolata, filij eorum non debent exinde sustinere iacturam: cum parentes eorum publice k & sine contradictione l

g ¶ *Acceperis in uxorem*] Et sic legitimata fuit per subsequẽs matrimonium ĩ.cod.tanta.

h ¶ *Legitimam.*] Institu.de nup.§. vl. & in Auth.qui. mo.nat. effi.leg §. sancitũ. colla 6 & ĩ.co.tanta.& 30. q.5.nullum.

i ¶ *Hac occasione.*] quia ex quo pnunciata fuerit legitima, cessabit occasio ista: vñ si pp hoc uellet eã molestare,pôt & dẽt ab ecclesia excoi ari:cum cã matrimonij ad ecclesiã spectet: & p cõsequẽs legitimatio, q̃ est accessoria, ar.ꝯ.ĩ.cod. cãm q̃. Non est contra: ibi principaliter committitur cã super qõne spoliatiõis, q̃ad Papã non pertinet.inter eos, qui non sunt suæ iurisdictionis,sed ad iudicem secularẽ: vt ibi patet, & 8.dist.quo iure hic vero principaliter cõmittebat cã filiationis, quæ ad ecclesiam pertinet: & ea determinata, determinatur per consequẽs cã inquietationis, q̃ fiebat huic mulieri, eo ꝙ illegitima dicebat̃: & ita cessante illa cã patet ꝙ iniusta esset vlterius ingetatio ex illa cã: vnde Papa rõne saltem peccati pôt se intromittere.ĩ.de iudi.nouit & ar.2 q.1.si peccauerit vel Papa habebat hic vtranque iurisdictionẽ,arg. ĩ.de appel.si duobus.& ita nulla est oppositio.

† Naturalis. q non est in patris potestate,redigitur I illam p matrimoniu subsecutum. Ioã. And.

† Cap. 1. eo.tit.in 1. compilat. & post cõcilũ Lateranen sub Alexã. iij. par. 33.ca. 3.

Et de materia uide Antoniũ Gabrieliũ Lib.6 com mu conclusion tit. de legitimatione, conclusio. 1. & Couarruuiã li.4 decretaliũ par. 2. cap.8.§. 2.

C *Vm inter.*] Primo ponit causam diffinitionis. Secundo diffinit: ibi, *Ideoque.* Abbas.

CASVS. Ioan contraxit matrimonium cum Teberga in facie ecclesiæ,de qua filios suscepit: tandẽ cum grauida esset, accusatum fuit matrimonium de consanguinitate: lata fuit snia diuortij inter eos: dubitabatur,an filij nati ante sñiam, & qui conceptus ante fuerat,essent legitimi: Rñdet Papa, super hoc consultus,q filij non debent inde sustinere iacturam, cum parentes in facie ecclesiæ publice contraxissent: & ideo statuit Papa,vt filij eorum quos habuerant ante sententiam, & qui conceptus fuerat ante ipsam sententiam, legitimi habeãtur, & in bonis paternis hæreditario iure succedant, & de paternis facultatibus nutriantur Nota quod qui in facie ecclesiæ publice contrahunt,quamuis impedimentum subsit: tamẽ fruj de tali matrimonio nati, secundum antiqua iura legitimi erunt,etiã si postea separentur: hodie statur super hoc iuri constitutioni.1 de clandestina desponsatione,cum inhibitio

† In vulgatis recẽtioribus ita: contra eũ seueritate ecclesiastica procedatis. sed in aliis antiquis, vt est impressum.

† Cap 2. eo tit.in 1. compilat. & post cõcil ũ Lateranẽ. sub Alexã iij. par 33.ca. 5.

k ¶ *Publice.*]scilicet,denuntiatione præmissa in ecclesia publice: alias hodie diceretur clandestinum.ĩ.de clandestina desponsatio cum inhibitio.

l ¶ *Sine contradictione.*] Si quis contrahat non præmissa denuntiatione, vel ea præmissa contingat matrimonium ex iusta causa interdici, & non obstante cõtradictione contrahatur si postea impedimentum probetur, filij medio tempore nati, illegitimi erunt, & ideo publice dicit hic; & sine contradictione

Cũ qua dictione. & hoc totũ habes in illa cõstitutione, cũ inhibitio.

cõcordat concilium Trid. sess. 24. de reform. matri. c. 1.

Glossa sequens de tempore conceptionis spectando allegat pro & contra, & soluit.

a *Concepti fuerant.*] Sic ergo t͠ps conceptionis spectandum est, cum de commodo alicuius tractatur. ff. de statu homin. Paulus. & quotiens de cõmodo alicuius tractatur, pro iã nato h͞r. ff. eo. qui in vtero est. ff. de senato emãcipatum ver. si quis conceptus sit. & Institu. de inge. § ex his. Ar. 5. 15. q. 8. cum multæ & de consec dist. 4 firmissime. Arg. ͻ̃. ff. de ea. cu:io. l. 2 §. in filis. & § se. pro prima parte facit 26 q. 4 igitur. in fine. Solu quod pri:no d͞r, verum est pp fauorem filiorũ, & libertatis, quãq̃ sũ consideratur odiũ p͞enum: vt in cap. cum multæ ͻ̃rium illud igitur locũ h͞et, vt varietas fatorũ adaptetur diuersitati horarũ.

& qui cõceptus fuerat, &c.

Glo. se. q. signat contrarium.

b *Ante latam sententiam.*] Pro iam nato h͞r cum ante sñiam sit conceptus, vt dictum est. At ͻ̃. C. de liberali cã. l. vlt. sed illi qui nascunt post litem contestatã, conditione matris vtuntur.

Cap. 3. eo. ti. in 1. compilat. & post cõcilium Later. par. 2 cap. 11.

Gl. sequens alleg. tres contra. & remittit, quærit, & soluit.

c *Nutriuerint.*] 30. distin. si quis reliquerit. 1. dist. ius naturale. ͻ̃. de infan. expo. c vnico. qualiter filij alendi sint, d͞r ͻ̃. de conuersio. infidelium. c. vl. & ͻ̃. de eo, qui duxit in matrimoniũ. c. cum h͞ret. sed quid si moueatur quæstio alicui puero vel infanti, q͞ non sit filius illius cuius d͞r: Iudex summatim cognoscere d͞et, vt alias rebus interdũ forsitã alienis. C. de Car. edic. l. vlt. & ff ad Car. edic. l. 3. § cæ. cognitio. Lau.

contradixit.

2 Cõpetẽtius formatur hęc quæstio. ͻ̃. ca. 4. xi. Io. And.

ecclesiæ, iter se contraxisse noscantur. Iõq; sancimus, vt filij eorũ, quos ante diuortium habuerunt, & q̃ cõcepti a fuerant ante latam sñiam, b non minus habeantur legitimi: & q͞ in bona paterna h͞ reditario iure succedant, & de parentum facultatibus nutriantur. c

Idem Rothomagen. archiepo.

Statur verbo viri & mulieris, qui negant aliquem filium, nisi indicijs & testibus probetur contrarium.

CAP. III.

TRansmissæ nobis tuę lr̄æ cõtinebãt, q͞ cũ N. vsque ad iuuentutẽ, quẽdã puerum nutriuisset, vxore sua M. tũc nõ desponsata sibi cohabitãte, postmodũ ipsa legitime desponsauit, & filios sustulit ex eadẽ: quibus paternã hęreditatẽ petentibus, p̃dictus iuuenis cõtradicit, gerens se filium & heredẽ, quãuis à vicinia, d q̃ ipsum filium eorum esse credebat, spurius e diceretur: p̃dicti uero N. & uxor eius p̃fatum iuuenem spurium suũ, aut legitimũ filiũ esse negabant, f sed dicebant, q͞ eũ pietatis intuitu nutriuissent. Cum aũt q̃stio corã te mota g esset, & p̃dictus iuuenis, pro eo q͞ iuri stare nolebat, vinculo sit excõicationis astrictus: Consultationi tuę r͞ndemus, q͞ in tali casu standum est verbo viri & mulieris: nisi certis indicijs h & testibus, i tibi cõstiterit, esse filium iuuenem memoratum.

Ide. Exonien. & Vintonien. epo., & Abbati Hertorden.

Illegitima proles est, quam viro viuente vxor ex adulterio cõcepit, siue cum adultero, siue cũ viro moretur.

CAP. IIII.

CAusam quæ & ͻ̃ Si constiterit, q͞ Agatha de Anelina muliere, tem-

g *Rãsmissæ.*] Primo ponitur consultatio. Secundo r͞nsio, ibi, *Consultationi.* Abbas.

CASVS. Quidam nomine N nutriuit quendam puerũ vsq; ad iuuentutem, cohabitante sibi M. vxore sua tunc non desponsata, sed eam postmodum desponsauit, & filios ab ea suscepit: prædictus iuuenis sic nutritus gerens se filium, & hæredem, hæreditatem N. prædicti poscit, quamuis a vicinia crederetur eorum spurius, vt dicebatur: Sed prædicti. s. vir & vxor negabant illum spurium suum, aut legitimum filium esse, sed dicebant, q͞ cum nutriuerãt pietatis intuitu: filij illorum petebãt hæreditatem paternã ab illo, ipse vero contradicebat: Quæstio fuit sup hoc delata corã archiepo Rothomagen. p̃dictus iuuenis q͞a corã eo citatus venire noluit, fuit excõicatus: Papa sup hoc consultus ab archiepo quid super hoc esset agendum, r͞ndet, q͞ in hoc casu standum est verbo viri & mulieris, nisi certis indicijs & testibus iuuenem prædictum illorum constiterit esse filium. No. q͞ standum est verbo viri & mulieris, an aliquis sit eorum filius, nisi expresse ostendatur.

Et si est modica p̃sumptio facit pro puero, qui est in possessione, ff. ad carbo. l. vl. ff. de lib. agnos. l. si quis à liberis § si vel parẽs hęc no. Vin. ͻ̃. ca. prox. Io. And.

d *A vicinia.*] Multũ valet in talibus fama viciniæ. ͻ̃. de p̃sũ. illud. & ͻ̃. de probatio. per tuas. 3. q. 4 item sæpe. 35 q. 6. si duo.

e *Spurius.*] idest, non legitimus, vel naturalis: quia forte susceperat eum de alia muliere, vel ante matrimonium, vel durante matrimonio. & ita spurius.

f *Negabant.*] Talis negatio p̃sumptionẽ inducit ͻ̃ illum, sed p̃iudicium nõ generat: q͞a licet aliqs negeẽ filius, nihilominus de inoff. testam. agere põt. ff. de inoff. testa. si instituta §. 3. sicut econuerso licet appelletur filius, nõ tamen succedit cũ alijs, si probatur q͞ non sit filius. C. de testa. neque professio. & C. de hære. insti. si pater & C. de proba. non nudis.

Gl. seq. narrat & soluit, ex his obijcit, & tripliciter soluit.

g *Mota.*] Sed qs reuocauit hic ad iudiciũ? Planũ est q͞a filij legitimi prouocauerunt: vt patet p lr̄am ͻ̃. vbi dicit, quibus p̃fnam hæreditatẽ petentibus, & ex eo q͞ dicit: noluit stare iuri, fuit excõicatus. ipse n. hr̄ditatẽ possidebat vel partẽ, vñ illi petebãt illã dicentes, ipsum nõ fuisse legitimũ: sed quomodo illi poterant agere, cum parẽtes istorũ viuerent, vt v͞r ex eo q͞ dicit: standũ est verbo viri & mulieris, q͞a de h͞reditate viuẽtis agi vel pacisci nõ põt C de pac. l. vlt. nec d͞r hr̄ditas nisi mortuo eo cuius fuit. ff. de hr̄di. vel ac. ven. l. 1. Dicunt quidã q͞ illi erãt facti monachi; Vel forsitan p͞r concesserat eis h͞ reditatẽ totã, retẽtis aliquibus fructibus pro victu suo & uxoris: Vel põt dici, q͞ isti iã mortui erãt & q͞d d͞r stãdũ est verbo viri & mulieris s͞ qd dicebant illum publice filium suum nõ esse, dũ viuebãt, arg ͻ̃. de pba. per tuas. Et merito statur verbo illorum: quia nõ est verisimile, q͞ p͞ena pietas ͻ̃ illum mota fuisset, si filius fuisset. de præsum. afferte. C de adop. l. p̃ n. §. si vero. & C. de inoffi. test. l. si mr̄. 23. q. 4 ea vindicta circa pri. & nulla affectus vincit p͞enum C. de cura. fu. l. vlt. § 1. & affectio cãm suspicionis remouet ff. de ritu nup. non solũ. § de vno. & iõ eis etiã creditur: q͞a ille nunq̃ fuit in possessione filiationis, q͞a viciniæ fama hoc habebat cu in talibus creditur eu verbo viri & mulieris, ar. ͻ̃. de præsump. illud. & 35 q. 6. si duo.

Hęc glo. est valde singularis, & multum notãda in hoc articulo.

In aliquot vulgatis & magis recentibus ita: filium esse illorũ, &c. sed in antiquis, vt est impressum.

Glo. sequens, per q. quæ indicia probent.

h *Indicijs.*] Per indicia enim fit probatio. C. de rei ve. indicia. & l. cũ sup. & C de fi. instru. l. 1. & ͻ̃. de pb. p tuas & C. fa. ercis. l. in ip. sis. & C. de pact. pactum qd. ex quo negatur filius, cũ nõ sit in possessione filiationis, cũ oportet probare ff de pba l. 1 & 2. & vlt. Et viderent sufficere hmõi idicia, si probet q͞ illi tenebãt eũ p filio, & ille eos p parẽtib & maxime si fama viciniæ cõsentiat: vt dicit decr. p tuas. & q͞a natus est de illorũ m͞rimonio: q͞a is filius est quẽ nuptiæ demõstrat. ff. d in ius vo. q͞a mr̄. & dicit lex q͞ d͞et probare se filiũ, si negat filius à patre: vt ff. de lib & posth. l. si posthumus. §. vlt. ver. si qs ita. & ff. de his q sui vel alie. iu. sunt. nepotes §. filium ar. alias est lex.

Exonien. Et Vintonie. sed rectius vt est impressum.

Cap. 4. eo. ti. in 1. compilat. Reliquas partes vbi sint, docet glossa prima verbo muliere.

Glo. seq. argũt & signat contrarium, soluit & remittit.

i *Et testibus.*] quib. probant indicia: q͞a res ista vere probari non põt, nisi p idicia exteriora: vt dictũ est, & hic est ar. q͞ statur p̃sumptioni scilicet patris & matris, donec probet ͻ̃riu. 1. qõ. 1. si qs à simoniacis & q͞ p̃sũptio cõtrariã admittat probatione ͻ̃. de p̃sum. q͞a verisimile nõ est. & ͻ̃ de renũ. sup hoc. & qd me. cau. nõ est. Ar. cõtra, s q͞a p̃sumptio ͻ̃sumptione rescindit 1. qõ 1. absit. & 34. dist. quorundã. & ͻ̃. de p̃sump. cũ in iuuentute. & C. de epi. & cleri. cum q. ff. de in integ. resti. diuus. fortiori p̃sumptioni statur semper. De hac materia dicitur ͻ̃. de sponsa. is q.

Vñ per obiectiones probabitur filius dominæ, iam qualiter probetur filiatio, vide quos citami in ca. per tuas. ͻ̃. de probat. ad de oĩno Couarruuiam li. 4. decr. par. 2. cap. 8 §. 3.

C *Ausam quæ.*] Pone casum, put ponit gl. in c. cãm q̃ ͻ̃ e. Vel sic. Dicebatur, q͞ Agatha de cuius hr̄ditate agebat, nõ erat nata de legitimo m͞rimonio: Mãdat Papa inq̃ri de hoc, & si cõstiterit, q͞ Agatha nata fuit de Anelina muliere Radulphi Sauarici eo t͞pe, quo ipsa Anelina publice morabatur cum Alano viro suo; vel si constiterit, q͞ p̃dictus Radulphus Anelinam virum habentẽ publice teneret, & eo t͞pe nata fuerit, p͞nunciet illam legitimã non fuisse: quia nõ potuit esse uxor, q̃ viuente viro suo, alij se copulare præsumpsit. de hoc plene d͞r ͻ̃. eo. cau. sam. quæ. No. q͞ causa natiuitatis ad ecclesiam spectat. Itẽ similiter qua mulier viuente marito, alteri de facto matrimonialiter se cõiungat, proles ex tali matrimonio nata, illegitima iudicatur.

Glossa sequens quærit, & soluit.

k *Muliere.*] Sc. de R. put sequitur salia clausula. Sed quare q̃rit mõ de natiuitate Agathæ, vtru nata sit de legitimo matrimonio vel nonillõ q͞a de hæreditate patris ipsius Agathæ, q̃ successit sibi in hæreditate, agebat inter R. filiũ Agathæ, & F. auunculũ maternũ ipsius R. q F. fuit frater patris Agathę: & iste F. spoliauerat istũ R. hr̄ditate aui sui: vt ͻ̃. eo. cam q̃ & itẽ dux, cãm q̃ & illa. ͻ̃. de dolo & contu. cãm q̃ & s. de oĩn. deleg. cãm quæ. loquunt de eodẽ facto. & olim hæc & illa duæ erãt vna decr. s hoc ti.

Integrã adhuc decretalẽ inuenies ca. 4. eo. ti. in 1. compil.

a *Tempore.*

pore Alani [a] viri sui, ipsa cū eo tāquā cum viro suo morāte, vel R. patre dictę Agathę, ipsam A. adhuc hāte virū, publice tenente, [b] nata fuit: eā non fuisse legitimā eiusdem R. filiam iudicetis: qa non potuit esse uxor, q̄ viri sui [c] torū maculans, alij, [d] dum ille viueret, copulari præsumpsit.

¶ Idem Exonien. epo, [e] & abbati Herforden.

¶ Quæstio natiuitatis opposita petenti hæreditatem coram iudice seculari, est ad ecclesiasticū iudicem transmittenda: hoc dicit, & est textus multum notabilis & allegabilis.

CAP. V.

Lator † præsentium R. & j. ¶ Cū aūt idē R. H. corā seculari iudice sup hęreditate aui eiusdē R. patris dicti H. traxisset in cām, ille sibi p̄sumpsit obiicere, q pr̄ ei [f] nō fuit de legitimo matrimonio natus, & iō de hęreditate aui sui, nihil posset iure successorio [e] vēdicare. tādē cū sup qōne natiuitatis, [f] coram Noruicen. epo tractatū fuisset, ad nr̄am exstitit audientiā appellatū. [g] & j. ¶ Ideoque mandam [a], quatenus cām, sup q̄stione natiuitatis patris eiusdē R. infra [h] duos menses sublato appellationis obstaculo terminetis. Si vero ī duos mēses p̄fatus H. nō poterit probare legitime [i] qd̄ obiecit, ex tūc seculari dño, sub cuius iudicio de hæreditate cā vertitur, intimetis, vt pro q̄stione natiuitatis nō [k] dimittat, quin cām sup hæreditate audiat, & decidat.

¶ Idem Exon. episcopo.

¶ Naturales legitimantur per subsequens parentum coniugiū: spurij vero non. hoc dicit inhærēdo verbis litteræ. Et est capitulum famosum, & quotidie allegatur in utroque foro.

CAP. VI.

Tanta † est vis mr̄imonij, vt q antea sunt geniti, post cōtractum matrimonium, legitimi [l] habeantur. Si aūt vir viuente uxore sua, aliam [m] cognouerit, & ex ea prolē susceperit, licet [n] post mortē uxoris eā dem duxerit, nihilominus spurius erit filius, & ab hęreditate repellendus; [o] pręsertim si in mortem vxoris prioris, alteruter eorū, aliqd fuerit machinatus.

a ¶ Tempore Alani.] vn̄ post mortē Alani si R. p̄xisset cū Amelina, legitimari non posset per subseqūēs matrimoniū. ī. c. tāta.
b ¶ Publice tenente.] tamquam vxorem.
c ¶ Viri sui] scilicet Alani. [1] Ber.
d ¶ Alij.] i. R. patri Agathæ sciēti, q illa habebat alium virū. s. Alanū, vnde non posset esse uxor illius, etiam post mortē Alani viri: qa plus est eā ducere de facto, q̄ sidē dare. i de eo qui duxit in ma. cum hiet. secus si ignorasset illam hr̄e aliū virum, ex quo bona fide & publice cōtraxisset cū illa, filij sic suscepti iudicarent legitimi. ī eo. ex tenore & cum ea post mortem mariti remanere posset s̄. de eo qui duxit in matri. cap. 1. & c. veniens.

Lator.] Sūt duæ partes. In prima appellantis q̄stio. In secunda causæ commissio: ibi, Ideoque Ab. Sic.

CASVS. Quidam R nomine accessit ad Papā corā ipso, pponēs, q auus ipsius duas habuit vxores. ā quarū vna partē ipsius, de altera H. patruū suū recepit, q hæreditatē aui sui totā detinebat, nec ei volebat partē debitā exhibere: vn̄ cū ipse H. patruū suum super parte hr̄ditatis paternæ corā iudice cōuenisset, idem patruus obiecit, q pr̄ eius de legitimo matrimonio natus non fuit, & iō de hęreditate aui sui nihil poterat uendicare successorio iure: tandē fuit tractatum super qōne natiuitatis corā epo Noruicen. pp tergiuersationē ipsius H. patrui sui ad sedē Aposto. appellauit, vnde Papa mandat iudicibus, quatenus cām sup qōne natiuitatis ipsius R. infra duos mēses appellatione remota debeāt terminare: Si vero infra duos menses dictus H. non pbauerit legitime qd̄ obiecit: ex tunc seculari iudici coram qro hæreditatis q̄stio vertit, debeant intimare, vt pro qōne natiuitatis non dimittat, quin cām hæreditatis audiat & decidat. No q certus terminus agere volentibus statui pōt, infra quem si intentionem suam nō pbauerint, vlterius nō audient. Item cā natiuitatis p̄iudicialis est qōni hæreditatis, etiam si qō hæreditatis primo in mota.

e ¶ Iure successorio.] quod uerum est si esset naturalis, ex quo alia proles [a] ei legitima supererat, alias enim filius naturalis succedit patri ab intestato in duabus vnciis C de nat. lib Auth. vt liceat patri: & in Auth. qui mo. nat. eff. c. legi § si quis autē. co l. 6. de quo loquitur. C. eod titu l. nec igitur. alias illeg timi in nihilum succedunt.

f ¶ Quæstione natiuitatis.] quæ ad iudiciū ecclesiæ tm̄ ptinet. ī. eo. cam q̄ & s̄. e c 1. tamq̄ p̄iudicialis primo dēt terminari, anteq̄ intentetur qō hæreditatis. s̄. de ordi cogni. tuam. Bern.

g ¶ Appellatum] ex parte ipsius, i. prosequentis appellationē, altera parte eam non prosequente. Ber.

¶ Glo seq. no terminum statui, & c & alle. 3. concor.

h ¶ Infra duos.] No. q terminus certus statui potest à superiore volenti agere, post quem nō auditur iusta cā cessante s̄. de cām. respon cum inhibitio. [1] & ī qui ma. acc. pos cū in tua. & C de ingen. ma. l. diffamari nec istud tempus prorogari potest, præter consensum partium. s̄. de of deleg. de causis.

¶ Glossa sequens obijcit de uno . . . & soluit.

i ¶ Probare legitime.] Sed vr̄ q iste potius debeat probare patrē suum legitimum: quia præsumitur adulteriū, nisi pbetur matrimonium. vt 30 q. 5 aliter. sed ibi agitur contra clā cōiunctos: vnde p̄sumitur potius adulterium. hic p̄r ipsius R. erat in possessione filiationis, quia habebatur pro filio, & possidebat bona paterna, & natus fuerat de ea, quæ credebat vxor: eo mortuo H iste cœpit totam hereditatem possidere.

¶ Glossa sequens obijcit de duabus legibus, & soluit.

k ¶ Non dimittat] Sed vr̄ q iudex secularis possit cognoscere de q̄stione natiuitatis. C. de iudi quotiens. & C. de ordi. iu. l. aditæ. quare ergo nō processit iudex iste? Dic q cū cā ista sit mere spiritualis, principaliter spectat [4] ad ecclesiā. s̄. de or di. cog. tuā. vn̄ secularis iudex nō incidēter nec alio mō pōt de ea cognoscere. ī e. cām nec de annexo spirituali. . de iudi. quāto. B.

Tanta est vis] Sūt duæ partes. Secunda ibi, Si autem. Abbas.

CASVS. Aliquis filios suscepit de aliqua muliere, postmodum c̄xit matrimoniū cū eadē; q̄ritū fuit, utrū filij ante matrimoniū suscepti legitimi sint habēdi? Rūdet Papa, q tanta est uis matrimonij, ut q ante matrimoniū sunt geniti, post matrimoniū legitimi habeantur: tn̄ si uir uxore sua uiuente aliā cognouerit, & ex ea prolē susceperit: nihilominus spurius filius est hn̄dus, & repellendus ab hr̄ditate, licet post mortē uxoris cum ea contraxerit, & p̄cipue si in mortem uxoris alteruter eorū aliquid machinatus fuerit. No. ar. q qui ab initio non fuit legitimus, tractu temporis legitimus reputatur. Item principium considerandum est.

¶ Glo seq. alleg. quinque contr. quari alleg. negatiue. & contra soluit.

l ¶ Legitimi.] Ecce quanta est uis matrimonij, ut illegitimos faciat legitimos. Insti. de nupt. §. ul. in Authen. quo natu. effic sui §. si quis igitur dotalia. coll. 7. & C de natu li l. cum quis. Insti. de hære. quæ ab intesta. defe § quibus. uersi necnon & s. eo c. 1. sed nunquid dices tales legitimos quo ad ordines & honores? [5] Vr̄ q non: quia non sunt nati de legitimo matrimonio. s̄. de elect. cum in cunctis. & arg 30 q 5. qualis. sed credo q legitimi sunt quo ad omnia. quia matrimonium omnia præcedentia purgat: & sic pxima, siue etiam præcedens causa turpitudinis sub ata est sim. C. qd̄ me. causa l. 2. ff de condi. ob tur. cau si ob turpem.

m ¶ Aliam] scienter adulterij. s̄. eod. cautiam quæ. secus si ignoranter. arg s̄ eo. cum inter. ar ī. eo. ex tenore. s̄. de eo qui dux in matri. ca. 1 contrarium uidetur. s q talis non sit legitimus, quia hic non distinguitur. sed primum uerius est. Ber.

¶ Glossa sequens arg sig. contrarium, & ibi remittit. secundo arg & signat hic contrarium.

n ¶ Licet post mortem.] ar. q licet res deuenit ad eū casū à quo icipe potuit, nō tn̄ ualet. Ar. cōtra. s. de cōuer. cōiu placet. ubi de hoc. Itē ar q ab initio nō tenuit, tractu tpis nō ualere, 16 q. 3 c placuit. § pōt. uer q si priuatus. Arg. contra hic in princi.

¶ Glossa sequens tractat de quadruplici filiatione: incidenter signat contrarium, & ibi remittit.

o ¶ Repellendus.] No q quidam filij dicūtur legitimi tantum, ut adoptiui siue arrogati, de quibus habes. s̄ de cog le. c unico. Alij dicuntur legitimi & naturales, ut nati ex legitimo matrimonio uero uel putatiuo, siue ab initio, siue ex postfacto: isti succedunt parentibus suis. s̄ co cum inter. & ī. eo. ex tenore. & s. eod. c 1. C. de leg. hære. per totum. Alij dn̄r naturales & non legitimi, ut nati ex concubinis in domo: isti succedunt in duabus uncijs ab intestato. C. de natur. in Authen. licet patri.

Alij dicuntur

1 Vel dicte eius, cui forte secū do nupsit mortuo. Io. And.

† Cap. 5. eo. ti. in 1. compilat. Et quatenus ex hoc c. colligit, q qō spiritualis remittēda ē ad iudicē ecclesiasticū, si incidat corā iudice seculari, vide late p Bar & Alxan. in l. Titia. ff so. matr.

a Vel concub. legitima, & ē iste casus, ī quo qs alij nocet, & sibi nō pdest. de hoc de cō cess pb au ctoritate. in 6. lib. 6. Io. And.

3 Et de pbati. licet R. ff. de opt. lega. mancipio tē. & s̄. de fide instr. c. cepim. Io. And.

4 Vide Federicū de Senis cōs. 77. & Doctores in l. 2. ff. de offic. eius cui man. est iurisd.

† Cap. 6. eo ti in 1. compilat. & post cōciliū Lateranē sub Alexā iij. par 33. ca. 1. ubi ē integra clausula.

Celebris est decretalis, de cuius intellectu & materia Ferdinandus Vasquius lib. 3. capi 42. cōtrouersiarū usufrequentiū, & Antonius Gabrielius li. 6. cōm̄ cōclus. tit de legitimatione, conclus. 1.

5 Vid Curtiū Iuniorem cōsil. 336 & Ruinu consi. 2 & cons. 291. uolu. 2.

Alij dicuntur spurij, vt nati ex adulterio, vel vulgo côcepti ff. de sta.ho. vulgo. & isti in nullo succedût, nec instituti pût à pře, vt in prædicta Auth. licet patri & 32 q 4 dicat aliqs nec ali debent de bonis paternis C. de incest nup. Auth. ex côplexu. Ar. contra s. de eo, qui dux. in matrimo. cum haberet. ibi soluitur.

dicatur pcessisse, executionē gladij tpalis recepit ab ecclesia: Ecclesia. n. est vnū corpus: ergo vnū solum caput dēt hře. Item Deus vtroq; gladio vsus est: vt no ī ind. nouit hic adde φ ibi dř Itē Moyses vtrumq; gladiū habuit, cuius successor i est Papa pterea Papa ipsum côfirmat, & côsecrat, & coronat & eum deponit s de ele. venerabi le. & 15. q. 6. alius. hoc vltimum verius credo.

i) C Ausam] Primo ponit commissio. Secundo eius forma & limitatio: ibi, *Verum*. Abbas.

a ° *Causam*]No ordinē huius facti: † Radulphus de quo hés s eod cām q & F. iste de quo habes hic, fuerunt fratres. R. iste suscepit Agathā de Anclina muliere vxore Alani: Agatha illa de legitimo matrimonio suscepit istū R de quo habes hic, & sic Radulphus fuit auus istius R. Radulphus iste, s. auus fuit vltra mare, & dimisit illum R. & Agathā matrē ipsius R. filiā ipsius Radulphi i possessione oium bonorū ipsius: audito φ Radulphus mortuus esset vltra mare, iste F. statim spoliauit ipsū R. possessione oium bonorū Radulphi aui sui, i quorum possessione remansit qñ iuit vltra mare: qa dicebat Agathā neptē suā matrē ipsius R. nō fuisse natā de legitimo matrimonio, vt s. eo cām q. & sic nec ipsa nec R. eius filius debebat succedere Radulpho fratri eiusdē F. sed ipse F. vt iste R. sic spoliatus ab F. auūculo suo impetrauit litteras super restitutione sua ad istos epos London. & Vigorieñ & Exonieñ sub hac forma, vt ante ingressum principalis causæ deberent cognoscere super eo, φ mater ipsius R. dicebatur de non legitimo matrimonio nata, ita tn vt ante principalis causæ ingressum, deberent ei restitue re hæreditatē aui sui: sed qa rex turbatus & motus fuit, qđ Papa iudicium possessoriū commiserat illis, reuocauit iudiciū istud de restitutione, φ pertinet ad regē, & mandat, vt ;: cedāt super qône natiuitatis ipsius Agathæ, prout patet in litera: postea vero quia isti epi forsitan nō procedebant, iste impetrauit eandem cām committi epis Exonieñ Vigorieñ, & eide Londoneñ. & quia F. habebat epm Londoneñ. suspectum, fecit illū remoueri, & loco illius substitui abbatem Herfordeñ. vt s de of dele. causam quæ. & i. co. causam & sic habes hic totā continentiam istarum decretalium. & hæc decretalis deberet præcedere in titulo isto aliam. Ber. No. φ iurisdictio tēporalis non pertinet ad Papam. Item Papa non intendit iuri alicuius detrahere. Item de statu alicuius quæritur post eius decessum.

¶ *Gl. se. pro iurisdictione quod sit distincta alle. 7. iura, in contrarium alle. 4. & ponit opi. Hug. & contrariā Ala. & Tanc. quam approbat.*

b ° *Ad regem.*]Et sic patet, φ iurisdictio spūalis & tpalis distincta est & diuisa. de conse. di. 3. celebritatē. in fi. & in Auth. de fi. instr. circa prin. p vnā colūnā. & sic Papa nō hēt vtrāque iurisdictionē. ar. s eod. lator. & 23 q. 5. regū & 8. dist. quo iure. & 33. q 2. inter hæc. in fi & 23. q 4 qsitū. ar φ Papa intromittit se de hřditate, ar. s. eo. c. 1. & 20. q. 3. præsens in fi. 15. q 6. alius. & 24. q. 1. loqtur. Hug dixit φ Imperator à solo Deo hēt potestatē in tpalibus, Papa vero in spiritualibus, & sic diuisa est iurisdictio. prius. n. fuit Imperator q̄ coronā reciperet a Papa, & gladiū ab altari 93. di. legimus qa ante fuit impiū, q̄ Apostolatus. Sed Ala. & Tā. dixerūt, φ Imperator licet impiū a solo Deo

¶ Idē London. & Vigorieñ epis.

¶ *De causa ciuili inter laicos non cognoscit ecclesia: cognoscit tamen, an quis sit de legitimo matrimonio natus.*

CAP. VII.

ij CAusam, a † quæ iter R. & F. super eo, φ mř dicti R. dř nō fuisse de legitimo matrimonio nata, agitari dignoscit, uobis cōmisimus terminandā. Verū qa lřis nřis inseri fecimus, vt sæpefato R. possessionē oium, quorū possessor extitit, qñ auus suus proficiscēdi Hierosolymam iter arripuit, ante principalis causę ingressum faceretis restitui, si eade possessione fuisset p violētiā spoliatus. Nos attēdentes, φ ad regē b ptinet, nō ad ecclesiā de talib° possessionibus iudicare: ne videamur iuri regis Anglorū detrahere, q ipsarū iudiciū ad se asserit ptinere: Fraternitati vestrę mādam°, quatenus regi possessionū iudiciū relinquētes, de cā principali vez, vtrum mater c p dicti R. de legitimo sit matrimonio nata, plenius cognoscatis, & cām hmōi terminetis: licet incongruū d videatur, vt matrimoniū genitricis e præfati R. impetatur, quod ea uiuente non fuit (vt dicitur) impetitum.

¶ Idem episcopo & archidiacono Vincentino.

¶ *Si mulier per iudicium ecclesia separata à primo, viuente illo contrahit cum secundo, legitima erit proles, quam ex illo suscepit.*

CAP. VIII.

PErlatum † est ad audiētiā nostram, φ cū H. ad partes Constātinopolitañ. trāsisset, f & ibi morā p decēniū & amplius faciēs, ad I. vxorē suā nō rediēs, † ipsa apud bonæ memorię Vincentinū epm, aduersus eū qrelā deposuit: & φ eū non posset diutius expectare, nihilominus allegauit. eps vero sicut vir, puidus & discretus, parētibus g viri mandauit, vt pro eo mitterent, & ipsum ad ppria reuocarēt: cūque elapso lōgi tpis spatio vir nō remearet ad ppria, eps in pspectu ecclesię auditis rōnib. mulieris, iter eos sniam diuortij pmulgauit h & mulieri, vt aliū duceret, facultatem indulsit. ¶ Iōque mādamus, quatenus si pstiterit, φ eps inter eos sniam diuortij tulerit, filios quos sustulit de alio, ad cuius copulā auctoritate prædicti episcopi migrauit, legitimos iudicetis, eos hac occasione ab hęreditate non patientes excludi.

c ¶ *Mater.*]s. Agatha.

d ° *Incongruum*]Quia crimina morte extinguūt. C. si reus vel acc. mor. fue. l. 1. & 2. & 3. 23 dist quorūdā & 11. q. 2. admonere. Et ideo post mortē nullus accusari pōt nisi in trib casib. vt de hæreti. 24. qñ 2 sane pfert. & forte in crie læsæ maiestatis p p bona & ñ 101. ar. 4. q. 1. c qro §. ve. ū. & cap. si quis cū milit. b. & hic, rōne bonorū qritur de delicto aliquorū post mortē. s. v. tri Agatha fuerit nata de legitimo matrimonio: dicebatur n nata de Anclina & Radulpho: & nō qrit, vtrum inter eos fuerit legitimum matrimonium. hic n datur & de statu alicuius qñq; qritur p p bona. C de liberali cā, principaliter. & C ne de statu defunctorum. l. quis. Ber.

e ¶ *Genitricis.*]i. matrimonium de quo nata est Agatha genitrix pfati R. vt dixi. & non de matrimonio de quo natus fuit R. quia non agitur de illo.

PErlatum est.]Sunt duæ partes. In prima facti narratio. In secunda commissio: ibi, *Ideoque.* Abbas. CASVS. Quidam H nomine hōs vxorē, ad partes Constātinopolitanas se trāstulit: vbi p decē annos & amplius morā faciens, ad vxorē suā non rediit: vnde ipsa corā diœcesano epo, aduersus eū qrelam deposuit; & qa ipsum vlterius expectare nolebat, eps mandauit parētibus, ut ipsum ad ppria reuocarent: cū ergo diutius expectatus fuisset, nec rediret. eps auditis rōnibus mulieris, iter eos sniam diuortij promulgauit, & dedit mulieri licentiā cōhendi cum alio: & sic auctoritate ecclesiæ côtraxit cum alio, de quo filios suscepit: Contra filios istos obijcebatur, φ nō erant legitimi, & io ab hæreditate paterna repellendi: Consultus Papa rñdet, & mandat quibusdā, quatenus si constiterit, φ eps inter eos sniam diuortij tulerit, filios quos de alio ad cuius copulam auctoritate ecclesiæ transiuit, sustulit, legitimos iudicent, & hac occasione non patiantur eos ab hæreditate repelli. No. φ filij nati de matrimonio auctoritate ecclesiæ contracto legitimi sunt habendi, licet matrimonium non fuerit legitimum.

f ° *Transisset.*]Causa ¶ vagandi, secun dum Innocentium vel † odium mulieris: vt sic staret impedita: & sic absentia fuit maliciosa: per quod non obstat, sed concordat. s vt lite non contestata, quoniam, § si autem. & s. de sponsalibus, de illis. secundum Hostien Ioannes And.

g ° *Parentibus.*]& amicis similiter mittere debuit. ff. ex q. cau. malo. in integ restit l. ergo. & edictum publice proponi dcr s. de dolo & contuma. cām quæ. & c. vlti. sed in hoc casu non est taliter procedendum, nisi se per contumaciam absentasset. s vt lite non contestata, quoniam § porro. & § seq. Bern.

¶ *Glossa sequens quærit, ar. pro & contra, soluit respondens ad hæc ca.*

h ° *Promulgauit.*]Probato impedimēto ppetuo. Sed nūqd eps iste legitime pcessit lite nō côtestata. ar. φ sic.] tit. proxi. c. 1 & illud facta m

† Hæc facti narratio Bernardi est, & in antiquis codicibus reperitur.

† Cap. 7. eo tit. in 1. compilat. & post cōcilū Late ranē. par. 31. cap. 4.

° Similis glossa ex tut s. deiu dic. c. nouit. ver bo: iurisdictionē. vbi d hoc articulo plenissime scripsit Martinus Nauarrus & Turrecre mata i c. cum ad verū. 96. dis. & in summa de ecclesia lib. 2. ca. 113. & 114. sed tene φ declarauit Bonifaci° octauus i extrauag. vnam sanctam. de maior. & obed.

° Melius dixisset Moyses fuisse typū & figurā Papæ.

† Cap. 8. eo ti. in 2. compilat. & post cōcilū Late ranē. par. 50. ca. 23.

† rediret

† Adde φ dicat esse longū tps, no. in l. fi. de vsucapio § 1. & in l. fi. C. de pscrip. longi tēp.

Hæc non te ex lectura Io. An A ... petarum iterepsimus, ite. glossas Bernardi cū Bernardi non sit.

illud factū vt ex necessitate, ne iura mulieris periret. Sed 3 s. ve hic nō cōtest c. qm. §. porro, & §. seq cui hodie standū vt. Sed vtrū ep̄s bene vel male processerit, nō quærebatur, sed tm̄, vtrū filij nati de alio viro cū quo auctoritate ep̄i pxit, legitimi essent: & rñdet φ sic, & nō aliud. arg ff. si quid in frau. pat. l. j. §. si qd in fraudem. & quia de illo quæsitū nō fuit, tacitum non extitit. sic s. de elect. innotuit. ad fi. & ideo filij illi legitimi erunt: quia auctoritate ecclesię, & publice pxit. s. eo. cap. 2. Ber.

Hæc latius prosequuntur hic Host. Ioā And. & recentiores.

¶ Idem Beluacen. episcopo.

¶ Filij nati ex matrimonio clādestino per ecclesiā approbato, sunt legitimi h. d. inhærendo litteræ.

CAP. IX.

Quod nobis: & infra. ¶ Si qui aūt de clandestino a matrimonio, postmodū ab ecclesia cōprobato, gnati fuerint, b eos lḡtimos iudices filios & hæredes.

Cap. 3. tit. de clāde. despō. in 1. cōpila. & post concil. Lateran. par. 50. c. 17. Vide citata in ca. cū inhibitio. supra de cland. despon.

Q [Quod nobis] CASVS. Dr̄ hic, φ nati de clandestino matrimonio postea p ecclesiā approbato, iudicentur legitimi. Nota, quod ab initio non valuit, ex postfacto conualescit. Item ratihabitio retrotrahitur.

a ¶ *De clandestino.*] quot modis mr̄imoniū dicat clandestinum, dr̄ s. de clād. despō. cū inhibitio.

b ¶ *Fuerint.*] post approbatū matrimoniū ab ecclesia, seruata solēnitate quæ tradit s. de clandes. despon cū inhibitio. qa legitimi erūt, et si postea matrimoniu separetur iusta de causa, secus si ante approbationē generati fuerūt de clandestino matrimonio ab ecclesia non approbato, vel non seruata forma prædicta, cōtraxerūt: qa filij non excusant, si cōtra matrimoniu aliqd postea probet, vt in pdicta cōstitutione, cū inhibitio. tales ergo filij, s. de clandestino matrimonio ante approbationē ecclesię nati, post approbationem legitimi erunt. 32. q. 4. dicat aliquis. & s. eod. tanta. arg. si postea contra matrimonium aliquid non probetur: de quibus hoc intelligitur s. de clandest. na desponsatio. c. 2. cuius pars hæc est. & s. eod tanta. Bernardus.

¶ Celestinus tertius Eboracen. archiepiscopo.

¶ Nati ex matrimonio contracto contra publicæ honestatis iustitiam illegitimi sunt, & ab hæreditate parentum excludendi. & tene menti hunc casum, quia sæpe per ignorantiam accidit.

CAP. X.

Referēte c nobis: & j. ¶ Fraternitati tuæ taliter rñdemus, φ publicę honestatis iustitia prohibente, matrimoniū inter eos ꝑhi nō potuit, & ꝑctū debuit separari: d ac per hoc cū filij, nec p ecclesiæ pmissionē, e nec per prn̄am ignorantiā f excutent, ad successionē bonorū prn̄orum nōn videntur aliquatenus admittēdi.

Cap. 1. eo. tit in 2. compilatione. Et de impedimento iustitię publicæ honestatis, tene qd diffiniuit cōcil. Tridē. sess. 24. de refor. matri. c. 3. ad decitatos in c. ad audientiā. s. de spōsal.

R [Referente.] Si scientes inter se impedimentū matrimoniū contrahant, illegitima est proles eorum. Primo ponitur consultatio. Secundo responsio ibi, *Fraternitati.* Abb. Siculus.

c ¶ *Referente.*] Casum 2 pone per illā s. de despō. impub. c duo pueri. sic: Quidā contraxit sponsalia de futuro cū quadā: tandem illa mutata voluntate cōtraxit per verba de pñti cū alio, & sic soluta fuerunt sponsalia priora: Ille vero q spon salia cū ea contraxerat, matrimoniū cū quadā consanguinea illius, ex certa scientia vtriusq; contraxit: de tali matrimonio nati sunt tibi: Quærebatur an essent legitimi: & rñdetur φ non: quia publicæ honestatis iustitia impediente, non potuit esse matrimoniū inter eos: nec ignorantia excusat eos: quia parentes scienter contraxerūt: nec dispēsatio ecclesiæ fuit secuta. Bern. Nota φ publicę honestatis iustitia impedit & dirimit matrimoniū. Item paterna ignorantia non excusat filios.

Hic casus Bern. est, & sanctiqs Gregorij codicibus repentur.

d ¶ *Separari.*] hic patet, φ impedimentum illud perpetuum est, ex quo impedit & dirimit matrimonium iam cōtractum. sic s. de sponsa. ad audientiam. & cap. iuuenis.

Quot modis illetime nati legitiment, vide p eos, quos cito in c. proxime seq. su per glo in verbo, filiū appellauit.

Gl. seq. ponit duas lectura.

e ¶ *Permissionē.*] i. dest, ecclesia nō approbāte tale matrimonium, vel permissionem, i. dispensationem: quia postea ecclesia eum eis non dispensauit. & per dispensationem ecclesiæ approbatur matrimonium causa filiorum. s. de consangui. & affinit. qui a circa. j. cod. per venerabilem. & 35. q. 8. c. 1.

Glo. seq. ponit tres casus, & p... moder.

f ¶ *Ignorantiam.*] Pn̄a n. ignorantia vtriusq; vel alterius nō excusat filios: sic e legitimat, eos j. e. ex tenore. & s. e. c. 2. Itē subsequēs mr̄imoniū. s. eo. tāta. & c. 1. Itē legitimatio principis j. eo. p venerabilē. hodie vero prn̄a ignorātia nō excusat ...

filios omissa illa solēnitate. s. de clāde. despō. cū inhibitio. Ber.

P [Peruenit.] Primo ponit mulieris qrela, sup qua dat iudex. Scđo instruit sup modo decidēdi: ibi, *Mandamus.* Abb. Sic.

CASVS. Quidā post mortē parentū Luciæ viduæ, nitebantur eā remouere ab hereditate prn̄a dicētes, eā nō fuisse de legitimo matrimonio natā: ipsa vero dicebat, φ iter G. patrē suū & A. matrē ipsius, matrimoniū fuit legitime celebratū, & φ diu vixerūt, quiete intimul pmanserūt sine reclamatione: & ideo legitima debebat iudicari: vñ mulier significauit hoc dño Papę, & ipse mādat quibusdā, quatenus si est ita, ipsam viduā legitimā debeāt iudicare. Nota, φ ex quo mr̄imoniū in facie ecclesię cōtractū est, & simul manēt tanq vir & vxor, filij inde nati legitimi debent iudicari.

¶ Idem.

¶ Ad docendum prolem illegitimam, non sufficit probare impedimentum matrimonij, si fuit in facie ecclesiæ contractum.

CAP. XI.

Peruenit † sane ad nos ex insinuatione L. viduę, φ cum inter G. patrē suum, & A. matrē illius, matrimoniū fuisset legitime celebratum, & quamdiu vixerunt, quiete permāserunt, † post illorum decessum quidā asserentes eam de non legitimo matrimonio fuisse susceptam, a paterna hęreditate, tamq̄ illegitimam amouere conant: Mandamus itaque, quatenus si est ita, g dictam viduā legitimam nuncietis.

Cap. 2. eod. tit. in 2. compi.

† permanserunt.

¶ *Glo. seq. signat contrariū & ponit duas opiniones, & soluit: iterum signat contrarium, & soluit.*

g ¶ *Si est ita.*] Arg. cōtra s. eo. cām q̄ ib: mādatur inquiri de matrimonio post mortē coniugū. hic aūt vr̄ denegari. Alanus dicit, φ hic lapsum erat quinquenniū a morte coniugū, ibi nō. arg. ff. ne de sta. defun. l. 1. & 2. & C. e. tit. si is qui. & p totū. Vel hic nō dicebatur nata de nō legitimo mr̄imonio impediēte statu: vñ post mortē qui nō debet. Sed hoc est diuinare. Vnde dicimus, φ ex quo pstat matrimoniū in facie ecclesiæ contractū, & bona fide, filij legitimi sūt, vt hic: & ideo dicit, si est ita φ legit me cōtractū sit: & hæc mulier probare debet & sic intelligitur quod dr̄: sed ibi non constabat de matrimonio: quia dicebatur, φ Agatha nata fuit eo tpe, quo Ancelina mater eius habebat aliū virū, & hoc aduersarius probare debebat, vt s. eo. tantam quæ. & hic non negat quin alia pars possit probare contrariū si voluerit: vnde si nihil probat, eo ipso φ parētes istius in facie ecclesię cōtraxerūt, & approbante ecclesia simul fuerūt vsq; ad mortē, præsumitur legitimum matrimoniū inter eos: quare filij legitimi sunt habendi, quousq; contrariū ostendatur. Aliud contrariū fortius signatur. s. eo. lator. & s. de ord. cogn. tuam. ibi ille qui opponit aduersus legitime natū, debet hoc probare. hic contra: quod ... Potest dici, φ hic non constabat de matrimonio parentum illius viduæ, nec erat cōis opinio, φ illi fuissent legitime coniuncti: & ideo mulier debet probare narrationem suam. vn se dicit Papa, si est ita arg. ad prædicta j. c. proximo.

Cap. 3. eod tit in 3. compil. Et de materia tex. & gl latius fine hic p alijs agit Præpos.

¶ Innocentius tertius.

¶ Statur dicto testium, qui probant aliquem legitimum, licet fama viciniæ, & tractatus parentum habeat contrarium.

CAP. XII.

Per tuas litteras intimasti, φ R. ex muliere, quā sm̄ opinionem maioris partis viciniæ in concubinam habebat, prole suscepta, quandam post, & aliam ea

¶ Intellectus autē diuinatorij retici di sunt, legib nisi cum valde vrget contrarietas, vt sentit Ripa H j. nu. 22. ff. de vul. & pp. sub. ex sententia Bar ibi citati.

P [Per tuas.] In prima ponitur consultatio. In secunda responsio ibi, *Nos autem.* Abbas Siculus.

CASVS. Quidā R. nomine, quādā habebat concubinam sm̄ opinionē maioris partis viciniæ: de qua filiū suscepit, & postmodū ea dimissa, aliā accepit in vxorem: & illa concubina aliū in maritū: processu tpis idē R. in pñtia multorū, affirmauit proprio iuro, φ illam, quā videbatur hr̄e pro concubina, affidauerat φ eā hr̄et in vxorem, & post fid. datam prolē susceperat ex illa: Tandē cum ageret in extremis, illum quē susceperat ex illa, legitimū filiū appellans, hæredē ibi instituit: Sed cū dubitaretur, vtrū filius sic susceptus esset legitimus heres ipsius, cōmissum fuit cuidā iudici, vt de hoc cognosceret: iudex pter illud quod ex quadā decretali Alexandri hr̄, vbi dicit: φ standū est verbo viri & mulieris, testes recepit a filio prædicti R. inductos: qui libet probant, φ dictus R. matrē ipsius affidauerat, anteφ illum suscepisset ex ea: & ita illu pronunciauit legit muin hæredē ipsius R. dubitatum fuit postea, an dictus iudex

iudex legitime ꝓcessisset? Cõsultus Papa, rñdet eidẽ iudici cõsiderãs ꝙ plus est, qđ in veritate agit, q̃ qđ simulate concipit, licet R. videatur ipso facto matrimoniũ denegasse, qđ inter eos fuerat celebratũ, cũ ad alia vota trãsiuit: tñ qa desponsatio p testes legitimos ꝓbata fuit, siue p verba de pñti, siue p verba de futuro carnali copula subsecuta fuerit celebrata: nõ tã innitentes decretali Alexãdri, q̃ in casu dissimili loquit, q̃ inductis probationibus, rñdet Papa, iudicẽ legitime ꝓcessisse, eius sniam cõfirmans. No. ꝙ veritas opinioni pfertur. Itẽ filij de mrimonio psumpto suscepti, legitimi sunt.

† dum
¹ Hęc glossula nec ẽ in Bernardi, nec habet in vetustis codicib⁹.
† Præter Docto. hic v. de Panor. mi. in c. fi. de mutuis petitio. & Ias. in l. nec filiũ, que ꝓfes. fio. C. de testam.

a ¶ Ea.] scilicet² vxore, quam duxit, illa concubina dimissa.

b ¶ Affidauerat.] idest, fidem dederat, ꝙ eam duceret in vxorem.

c ¶ Ex ea.] quam affidauerat.

d ¶ Filium appellauit.] eo ipso, ꝙ qs filiũ naturalẽ in extrema volũtate noiat filiũ, & hęredẽ instituit, itelligit eũ legitimasse. ² C. de nat. lib. authẽ. itẽ si qs. Et hoc itellige, si alias legitimos non habet. in Auth. qb. mo. nat. eff. leg. §. si vero non hñs, coll. 6. Itẽ si pr offerat filiũ naturalẽ Imperatori, & fiat curialis, legitimus erit. Auth. qb. mo. na. effi sui. §. si qs vero, coll. 7. Itẽ si nullo alio filio existente, ipse filius naturalis patre defuncto, offerat seipsũ curię, legitimus efficit in Auth. eod. tit. §. 1. & § si qs vero. Itẽ si pr filiũ naturalẽ in publico instrũ, vel cũ subscriptione testiũ noiauit filium nec adiecit naturalẽ, legitimus est. in Authẽ. vt lic. mat. & aui. §. ad hoc. coll. 5. Item est hic arg. ꝙ ex sola nominatione aliquis acquirit ius, 32. q. 4. dicat aliquis & arg. ī. de presump. illud & ī. de prob. per tuas Instit. de adopt. §. vlt. & ff. de prob. l. vlt. arg. contra 2. q. 1. multi, in fi. 27. q. 2. inuenta, 23. q. 4. forte. C. de prob. neque & l. non epistolis & C. de lib. causa. Liberus. De hoc dictum fuit ī. eod. transmissæ.

² Ex hac glo. habes varios modos, quib. illegitime nati legitimantur hos & alios recensent, late Cassaneus in consue. tud. duca. tus Burgũdię, rubrica viij. des successions des Bastardz. § 3. in tex. tu: ab inte stat. & Socius lib. 4. senten. distinct. 41. q. 1. art. 4.

e ¶ Commissum.] a iudice seculari causa filiationis fuit huic remissa. arg. ī. eo lator. Vel forte a Papa fuit ei causa cõmissa.

f ¶ Ex quadam decretali.] ī. eo. transmissæ.

g ¶ Comprobauit.] sic vr, ꝙ aliquis possit probare se filiũ alicuius. ī. de fil. presbyt. Michael. de hoc dicitur ī. eo. transmissæ.

h ¶ Affidasse.] supple, anteq̃ ipsum suscepisset ex ea: vñ postea p carnalẽ copulã subsequentẽ, fuit mrimoniũ psumptũ: sed in hictũ: cõtra quã psumptionẽ nõ admittit probatio in contrarium. ī. de spon. is qui. alias si simpliciter probasset, ꝙ eam affidasset, non determinando tempus, insufficiens fuisset talis probatio. ī. de probat. in præsentia ī. de condi. appo. per tuas.

i ¶ Agit.] C plus vale qđ agit. per totũ, in rubro & nigro.

k ¶ Ipso facto.] sicut ipso facto negat matrimonium, sic & ipso facto renũtiatur matrimonio spirituali, siue priuilegio clericali. ī. de vi. & hon. cle. c. vlt. sic opere cõtrario, vel facto negamus Christum, 22. q. vlt. cauete. & 11. q. 3. existimant. & sic psumitur, ꝙ a primo odio recessit, 33. q. 1. requisisti & q. 2. c. 1.

l ¶ In casu dissimili.] Nam ibi parentes testificabantur contra illum, qui dicebat se eorum filium, hic vero pro ipso filio: & ita multum pro̱de filio dictum parentum ff. de probat. & ff. de lib. agnos. l. j. §. Iulianus. & ī. de præsumpt. afferte & C. de rei vxo. act. l. vnica. § si liceat. & ff. de prob. l. vlt. ff. ad Carb. l. 1. §. si quis. & l. quod Labeo. Ioan.

parum valet: nam si credit negãti, quare nõ cõsistenti? sed dic, quòd ibi negabatur filiatio, hic q̃ probatur. Item hic assertio viri tñ: ibi viri & mulieris. Ioã. And.

defuncta, duxit in vxorẽ: & ea,[a] de qua prolẽ susceperat, virũ sibi aliũ copulauit: processu vero tpis idẽ R in pñtia multorũ, firmauit proprio iuro, ꝙ eã, quam hre visus fuerat concubinã, prius affidauerat[b] in vxorẽ, q̃ ex ea[c] filiũ genuisset: & postea cũ † ageret in extremis, eũ, quẽ ex ea susceperat, in testũ hæredẽ institués, legitimũ filiũ appellauit.[d] † Cũ aũt tuę inqsitioni fuisset cõmissum,[e] an filius sic susceptus, legitimus esset hæres ipsius R. & ad eius primoniũ admittẽdus: tu pter id, qđ ex quadã decretali[f] bonę memorię Alexãdri Papæ pdecessoris nři, standũ esse sup hoc verbo viri & mulieris credebas: receptis testib. à filio eiusdẽ R ꝓductis, qbus legitime cõprobauit,[g] pdictũ R. matrẽ suã in capella S. Sergij affidasse,[h] eũ ipsius R. hæredẽ esse legitimũ iudicasti. ¶ Nos aũt attendẽtes, ꝙ plus est, qđ in veritate agit,[i] q̃ quod simulate concipit: licet dictus R. cũ ea dimissa, quã vt cõcubinã habuerat, ad alia vota trãsiuerit, † videat ipso facto[k] mrimoniũ, qđ inter eos celebratum fuerat, denegasse: qa tñ despõsatio p testes legitimos cõprobata, eos matrimonialiter fuisse ꝯiũctos ostẽdit: siue despõsatio ipsa fuerit de pñti, vt p ꝯsensum legitimũ p verba de pñti expresũ, copula mrimonij inter eos fuerit celebrata: siue p verba de futuro, carnali copula subsecuta: nõ tã decretali dicti pdecessoris nři, q̃ in casu dissimili[l] loquit, q̃ inductis ꝓbationib. innitẽtes, te processisse legitime rñdemus sniam tuã auctoritate Apostolica cõfirmãtes.

¶ Idem Nobili viro G Monte Pessulano.

¶ In terris Ecclesia Papa potest liberare illegitimos legitimare, in terris vero alienis non: nisi ex causis multum arduis, vel nisi in spiritualibus: tunc tamen indirecte, & per quandam consequentiã intelligitur legitimare, etiam quo ad tẽporalia: hoc tamen vltimum non est sine scrupulo. h. d. secundum intellectum, qui placet Panormitano, & est caput difficile, & multum famosum.

CAP. XIII.

PEr † venerabilẽ fratrem nostrũ Arelateñ. archi-

PEr venerabilem.] Post Abbatẽ. Io. An. summat sic: Papa nõ legitimat in tpalibus alienæ iurisdictioni subiectos. h. d. Diuidit principaliter in duas partes. In prima petitio. In scda sñsio: ibi, *Quod autem*. Scda subdiuidit in quattuor: In prima ꝓbat qnq; rõnib. ꝙ dispensationẽ petitã facere põt. In scda: ibi, *Videbatur*, ponit similitudinẽ, quã inducebat petitor, quã qnq; rõnib. improbat: i tertia: ibi, *Rationibus*, ꝓbat auctoritate veteris testamẽt. & noui, ꝙ vbiq; terrarũ certis ex causis inter Christianos põt se Papa de tpalibus itromittere. In quarta: ibi, *Licet*, petitionem exaudire noluit, qa oĩs lex ꝯdicebat. Abb. Sicu.

CASVS Nobilis vir G. de Mõte Pessulano, legitima sua vxore exclusa, aliã supduxit, de qua filios suscepit: tandẽ p archiepm Arelateñ petijt à dño Papa, vt filios suos legitimaret, quaten⁹ eis nataliũ obiectio, seu exceptio non noceret quo minus sibi succederẽt: ꝙ dispẽsare possit, ostendit pluribus rõnibus: Primo sic: Apostolica sedes diuersis causis ispectis dispẽsauit cũ qbusdã minus legitime genitis, nõ solũ naturalibus, sed ẽt adulterinis, vt possẽt in epos promoueri: multo fortius vr, vt eos ad act⁹ legitimare possit seculares. pcipue vbi superiorẽ aliũ pter Rom. Pontificẽ nõ cognoscãt, qui legitimãdi habeat ptatem: qa qđ põt in maiori, multo magis põt in minori: Secundo ꝓbat idẽ p simile ta'eo in ipso, ꝙ aliquis ad dignitatẽ epalem promouet, eximit à patria potestate. Præterea si eps sciẽter seruũ alterius in pbyterũ ordinaret, liber efficit, licet ordinator satisfacere Dño teneat, mõstruosum. n. videret, vt q̃ ad actus spirituales legitimus fieret, ad actus seculares illegitimus remaneret: Vñ eoipso ꝙ in spũalib dispẽsatur, p consequentiã intelligit in tpalib dispẽsatum: Sed in patrimonio B. Petri illud potest Apostolica sedes libere facere, in quo summi Principis obtinet ptãtem. Tertio ẽt videbat ex hoc posse trahere audaciã postulãdi: quia rex Franciæ reginã Francorum vxorẽ suã dimisit, & aliã supduxit, ex qua filios suscepit (sicut & iste nobilis) cũ quibus Papa dispẽsauit, sic cu filijs istius nobilis poterat dispẽsare: Postmodum rñdet Papa, ad id qđ dictum est, ꝙ dispẽsauit cum filijs regis Francię, dicẽs ꝙ res illa nõ similis, sed valde dissimilis inuenit: Rex. n. Franciæ à regina fuit p legatu sedis Apost. p sniam separatus, sed iste nobilis temeritate propria vxorẽ suã deserit, & rex Frãcię anteq̃ ad eum prohibitio pueniret de nõ cõtrahẽdo cum alia, supduxit aliã, ex qua filios suscepit: Sed iste nobilis in contẽptum ecclesię aliã supduxit: pterea rex Franciæ circa mrimoniũ impedimẽtum affinitatis obiecit, & corã legato testes induxit, & sniam tulit, q̃ reprobata fuit solum p p iudiciarium ordinẽ nõ seruatum: iste nihil obiecit p p qđ separari deberet: & vtrũ filij regis legitimi fuerint, vel illegitimi põt nõ immerito dubitari ꝙdiu pendet quæ affinitatis oppositæ: q si affinitas opposita approbata fuerit, apparebit ꝙ illa nõ fuit vxor regis, & ita p ꝯsequẽs alia legitimã apparebit, & ita filij legitimi fuerunt. Præterea cum rex superiorẽ in tpalibus nullum habeat, sine iniuria alterius se poterat sedi Apost. subijcere, in quo videri poterat aliquibus, ꝙ p seipsum, non tanq̃ p ꝑ cum filijs sed tanq̃ princeps cũ subditis posset dispẽsare. Hic vero nobilis ali; est subiect⁹.

† Cap. 2. tit. 13. cõpilatione.

Et de materia text⁹ & glossarũ præter Doct. hic, vide Couar. in epitome li. 4. Decretal. par. 2. c. 8. §. 8.

lius ergo

Istis ergo rōnib. cōsideratis Papa dispensauit cum filiis regis Franciæ, cām trahens tā ex veteri testō q̃ ex nouo: quia non solum in patrimonio beati Petri, in quo plenā hēt potestatē in tpalib verumetiam in aliis regionib. certis causis inspectis casualiter iurisdōnem tpalem exerceret, & hoc ostendit p legem veteris testi. Si difficile & ambiguum apud te iudicium esse perspexeris inter sanguinē & sanguinem, cām & cām, lepram & lepram, & iudicium inter portas videris variari, venies ad sacerdotes Leuitici generis, & ad iudicē, qui fuerit illo tpe, qui iudicabunt tibi iudicij veritatem. Tādem exponit auctoritatem Deuteronomij qd intelligendam sit per eā: exposita auctoritate veteris testi, dicit Papa, licet cum filiis regis de quibus ab initio dubitabat, an legitimi fuerint, duximus dispensandum: quia tā tā lex Mosaica, q̃ canonica sobolē ex adulterio susceptā detestat, dicente Dño, q māzeres & spurij vsq; ad decimā generatio nem nō intrabūt ecclesiā, & canon vetat tales ad sacros ordines pmoueri, & sm leges à pma hēditate repelli debent, & denegari alimenta, ēt petitioni illius nobilis nō duximus annuendū. Nota, q in cā matrimoniali vbi agitur de fœdere matrimonij, ordo iudiciarius est seruandus, alias non tenet snia. Itē matrimonium quod non tenet, non impedit aliud matrimonium q de iure pōt valere, cum postea cōstiterit q primum nullum fuit, & filij de secundo nati legitimi sunt. Item aliquis facit aliquid cum filius nō ta n q̃ pr, sed tam q̃ rex. Item Papa pōt legitimare ad ambos actus spirituales & tpales, vbi hēt vtramq; iurisdōnem. Item in certis casib. iurisdōnem tpalem pōt exercere in aliena tpali iurisdictione. Item excōicatus, mortuus reputatur. Item spurij ad sacros ordines non debent promoueri, & secundum leges non succedunt, quibus etiam alimenta negantur.

† Qui dicantur filij naturales, adulterini, spurij, & alij illegitime nati quouis nomine appellentur, vide plene p Illustrissimū Cardinalē Paleotum in libro de nothis & spuriis filiis.

† Aliàs, ēt in minori.

† videtur

† De materia huius glossæ I simili disputatiōe vide Præpositum, Turrecrematam, & alios in c. si quis. 4. q. 1. & Hieronymū Gigantem in tra. de crimine læsæ maiestatis, lib. 3. tit. de pœnis, quas filij incurrunt, c. 12.

epm a tua nobis humilitas supplicauit, vt filios tuos legitimationis dignaremur titulo decorare, quatenus eis, quominus tibi succederēt, nataliū obiectio nō noceret. Qđ aūt sup hoc Apostolica sedes plenā hēat potestatē, b ex illo vr, q diuersis causis īspectis, cū qbusdā minus legitime genitis, nō naturalibus c † tm, sed adulterinis d ēt dispensauit, sic ad actus spūales illos legitimās, vt posśint in epos pmoueri: ex quo verisimilius credit, & pbabilius reputatur, vt eos ad actus lcimare valeat seculares: pfertim e si pter Romanos Pōtifices iter hoies supiorē f aliū nō cognoscāt, q legitimādi hēat ptātē: qa cū maior in spiritualib. tā prouidēia, q̃ auctoritas & idoneitas reqratur: g qđ i maiori cōceditur, licitum esse vr & † in minori. h Per simile quoq; id vr posse probari, cum eo ipso, q aliqs ad apicem epalis dignitatis attollitur, eximitur à patria ptāte. i Præterea ēt si simplex eps, scienter seruū alterius in psbyterum ordinaret, k licet ordinator satisfacere Dño teneretur, ordinatus tn iugum euaderet seruitutis: videret † siq̄dē mōstruosū, vt q lcimus ad spūales fieret actiones, circa seculares actus illegitimus remaneret. vn cū in spūalib. dispensetur, † cōsequenter intelligit in tpalibus dispensatum. Id aūt in patrimonio beati Petri l libere pōt Apostolica sedes efficere, i quo & sūmi Pōtificis auctoritatē exercet, & summi principis exeqtur ptātē. ¶ Videbatur aūt ex eo trahere maiorem audaciā postulādi, q cum Rex Frācorum I. reginā dimiserit, & ex alia postmodū supducta puerū susceperit & puellā, & tu similiter exclusa ltima, supduxeris aliā, ex qua filios suscepisti: sicut cū filiis regis eiusdē, sic cū tuis credebat de benignitate Apostolicæ sedis dispēsādū. Verū si ueritas diligēter ispicit, nō res similis, sed ualde dissimilis iuenit: nā Rex ipse à Regina p Remeū archiepm Apostolicæ sedis legatū, fuit p sniam m separatus: tu uero uxorem tuā à te temeritate ppria separasti: n Ipse quoq; priusquā ad eū phibitio de non cōtrahēdo cum altera peruenisset, aliam superduxit, ex qua prolem geminā noscit suscepisse: sed tu in cōtemptum ecclesiæ, aliā supducere attētasti. Præterea rex ipse contra matrimonium īpedimētū affinitatis obiecit, & corā pfato archiepo testes induxit: cuius snia, quia cassata fuit solummodo pp̄ter iudiciarium ordinem non seruatū: o Nos

legitimat eum quo ad tpalia, q̃ sunt minus digna, & sic legitimat per cōsequentiā, sed non directe: sæpe. n. permittitur aliquid indirecte, qđ nō permittitur directe, 32. 4. q. 3. c. si testes, §. serui. i. rñ. & ff. de aucto. tuto. l. j. Ioannes adhæsit allegationi, quā ponit hic dñs Papa: sed contrarium credo. s. q dñs Papa non possit legitimare aliquē quātum ad hoc, vt succedat in hēditate tāq̃ legitimus hēs, qui nō sit: dico de sua iurisdōne tpali, sic. n. esset mittere falcē in messem alienā, & vsurpare alienā iurisdōnem: quod esse nō debet. s̄ de iudi. nouit. & 6. q. 3. scriptum est. & priuare aliquē iure succedēdi. vn credo, q nō possit legitimare nisi quo ad actus spirituales: tn quidā legitimationem extendunt ad honores seculares, vt p hoc intelligatur esse legitimatus, vt possit esse iudex, & hēre hmōi honores tpales, quos aliàs hēre nō posset: & in hac snia fuerunt Laurētius Vincentius & Tancredus.

dispensetur.

c ¶ *Non naturalibus.*] Naturales large oēs appellantur, pter adoptiuos & spirituales. 30. q. 3. §. j. plerūque n. illi tm qui ex liberis concubinis nascuntur, vt hic, & 32. q. 4. liberī.

d ¶ *Adulterinis.*] vt puta filiis presbyterorum, qui cum fornicantur, adulterātur, cum sint quasi mariti ecclesiarum, vt 56. dist. Cenomanensem.

e ¶ *Præsertim.*] idest, maxime, sm Ioannem. sm alios pfertim, idest, tantū.

f ¶ *Superiorem.*] Papa. n. super omnes est. 96. distin. duo sunt, & 9. q. 3. cūcta, & s̄. de maioritate & obedientia solitæ.

g ¶ *Requiratur.*] supple, quantum ad temporalia.

h ¶ *In minori.*] 95. dist. illud. 16. q. 2. cap. 2. & s̄. de deci. ex parte. Et econuerso cui iterdicitur minus, & maius interdictum esse videtur. j̄ de sententia excommu. cum illorum. & 74. dist. gesta. & ff. de ser. exportandis. error. §. cui. & ff. de interdict. & relegat. l. relegatorum §. solet.

¶ *Glossa sequens soluit contrarium.*

a ¶ *Arelatem archiepiscopum.*] nunc: olim fuit sedes epalis: vt 8. q. 3. Attaldus. & fuit suffraganeus Narbonensis, vt ibi.

¶ *Glossa sequens recitatur per quæstionem, an Papa quo ad successionem legitimet, ar. quòd non, ponit opinionem Ioannis, soluit contrarium, & sūdit tertiam opinionem.*

b ¶ *Habeat potestatem.*] ex hoc enim q legitimat aliquem in spiritualib. per consequentiā & in tpalib. prout ipse Papa argumentatur hic: p hoc tn q legitimat aliquē in spiritualib. nō probatur, q habeat iurisdōnem in tpalib. legitimare. n. pertinet ad voluntariā iurisdōnem, ff. de offi. procōsulis. l. 2. item quia ad Papam nihil spectat de tpalib. s̄. eod. cām quæ. & c. lator. & s̄. de iud. nouit. nisi in casib. s̄. de foro compe. licet. & c. ex tenore. vt ibi dr: & sic vr q Papa quo ad tpalia legitimare non possit, vbi non hēt tpalem iurisdōnem. Ad hoc dixit Ioannes, q dñs Papa non habet ptātem legitimandi in tpalib. sed eo ipso, p legitimat aliquem quo ad spiritualia, p consequēs

i ¶ *A patria potestate.*] 54. dist. cap. si seruus & in Auth. consti. quæ de dig. lib. fil. a pa. po. §. palam. coll. 6.

k ¶ *Ordinaret.*] 54. dist. si seruus absente. & c. ex antiquis.

l ¶ *Beati Petri.*] Dicebat Ioan. maxime. Sed tu dic tantum, vt dixi s̄. quia quo ad forum seculare non potest legitimare, nisi princeps ei permitteret. in seruo scienter ordinato secus est, sed ipse tenetur Domino satisfacere, vt hic dicitur.

m ¶ *Per sententiam.*] cui standum erat, donec in contrarium probaretur. s̄. de re iud. sicut. & s̄. de renun. in præsentia. licet iniqua, ff. de iust. & iure. l. pen. § 3. & ff. de reg. iur. res indicata.

n ¶ *Separasti.*] quod facere non debuit, etiam si causa esset manifesta. j̄ de diuor. porro. cum talis separatio sit pœna, quæ non debet inferri nisi per iudicem. 33. q. 2. c. tunc. §. in hoc.

¶ *Glo. sequens assignat contrarium, & soluit.*

o ¶ *Iudiciarium ordinem non seruatum.*] et 2. q. 6. c. ei qui §. diffinitiua. & arg. s̄. de proba. qm & s̄. de elec. c. dudum & s̄. vt lite non contest. accedens, arg. contra s̄. vt lite non contest. c. 1. & c. quoniam. §. j. vbi dicit ordo iudiciarius nō vsquequaq;

Adde, & ecc. esiasti cum, concilium Trident. sessio. 24. de reformat. matri. de sacro matrimonij cano. 12.

seruatur in causis matrimonialibus, sed hic cassata fuit pp hoc snia. Illa contraria intelliguntur qñ altera pars est absens per contumaciam: tunc.n. ordo iuris non seruatur per oia, immo testes recipiuntur lite non cõtestata, & fertur snia pp periculum fornicationis: vt in c. qm. sed vbi altera pars non est absens, sed præsens vtraq; pars, debet ordo iuris seruari: aliàs non valet snia, vt hic [1] Et dic cassata, id est, cassa & irrita nunciata, vt c. accedens, s. vt lite non contest.

post restitutioné reginę, alios cognitores duximus deputãdos: tu vero vxori tuæ, nihilq; diuortiũ iducere obiecisti: cũ & si fides tori sit vnũ de trib. [a]bonis ȝiugij, [2]nõ tñ ipsius violatio ȝiugale vinculũ violasset. [b]De filiis ergo eiusdé Regis, vtrũ ltimi vel illegitimi fuerint, q̃diu pẽdet qõ affinitatis obiectæ, p̃t nõ immerito dubitari. [c]Nã si affinitas fuerit cõprobata, [d]p dictã reginã nõ eẽ regis cõiugẽ apparebit, & p consequẽs alia videbit sibi ltime copulata, & filios ei ltimos peperisse. Insup cũ rex superiorẽ in tpalib. minime recognoscat, [e]sine iuris alterius læsione, in eo se iurisdictioni nr̃æ subiicere potuit: [f]in quo uideret aliq-bus, q per seipsum (nõ tanquã pr̃ cum filiis, sed tamq̃ [g]princeps cũ subditis †) potuit dispẽsare: tũ aũt nosceris aliis subiacere: & if. ¶Rõnib. igitur his inducti, regi [h]gratiã fecimus requisiti: cãm tã ex ueteri, q̃ ex nouo testõ trahentes: q non solum in ecclesiæ patrimonio, [i](sup quo plenã in tẽporalibus gerimus ptãtẽ) uerumẽt in aliis regionib. certis [k]causis ispectis, tpalem iurisdõnem casualiter exercemus; non q alieno iuri piudicare uelimus, sed qa sicut in Deuteronomio continetur: Si †difficile & ambiguũ apud te iudiciũ esse pspexeris inter sanguinẽ [l]& sanguinem, cãm & cãm, leprã & lepram, & iudiciũ iter portas uideris uariari, [m]uenies ad sacerdotes [n]Leuitici gñis, & ad iudicé, q fuerit illo tpe: q iudicabũt tibi iudicij ueritatẽ: & facies q̃cũq; dixerint q psunt loco, quẽ elegerit Dñs, sequerisque eorum sniam. Qui aũt superbierit, nolens obedire sacerdotis imperio, qui eo tpe ministrat Dño Deo tuo, decreto iudicis morief. Sane [o]cum Deuteronomiũ, lex secunda interpretetur, ex ui uocabuli [p]cõprobatur, ut qđ ibi decernitur, in nouo testõ dẽat obseruari. Locus enim quẽ elegit Dñs, Apostolica sedes esse cognoscitur: cum.n. Petrus urbẽ fugiens [q]exiuisset, uolens eũ Dñs ad locum quem elegerat reuocare, interrogatus ab eo, Dñe quo uadis? rñdit, uenio Romã iterũ crucifigi: quod †intelligẽs p se dictũ, ad locũ ipsũ protinus est reuersus. ¶Sunt aũt sacerdotes Leuitici generis fratres nr̃i, q nobis iure Leuitico, i. executione sacerdotalis officij coadiutores existũt. Is uero sup eos sacerdos siue iudex existit, cui Dñs, igt, i Petro: Quodcũq; ligaueris super terrã, erit ligatũ & i cælis. Eius uicarius, q est sacerdos i æternũ sm ordinem Melchisedech, ȝstitutus à Deo iudex uiuorũ & mortuorũ. Tria quippe distiguit iudicia: Primũ iter sanguinẽ & sanguinẽ, [r]per qđ criale itelligit, & ciuile: [s]Vltimũ iter leprã & leprã, p q ecclesiasticũ & criale [t]notat: Mediũ [u]inter cãm & cãm, quod ad utrumq; refertur, tã ecclesiasticum q̃ ciuile: in qui-

a ¶ *De tribus bonis coniugij.*] Nota q tria sunt bona matrimonij, vt hic dicit. s. fides, proles, & sacrm, 27. q. 2. oẽ itaq. 32. q. 1. non.n. in sola. Fides, qa nullum adulterium dr̃ fides tori coniugalis: vt capitulo nõ.n. Proles, idest, ipse Deus. Sacrm, qa nullum debet esse diuortiũ, vt cap. oẽ. Vbi alterũ istorum non seruatur, frangitur lex matrimonij. Iste non seruauit ista tria, s. fidem, qa cum alia adulterium commisit, sed rex Franciæ nõ fecit hoc, pp sniã, & q̃uis fides non seruet, matrimonium tamen durat, vt hic dicitur.

b ¶ *Violasset.*] idest, dissoluisset: quia in nullo casu soluitur matrimoniũ post carnalẽ copulã, nisi in casib. j. de diuor. gaudemus. ¶ *Vbi est precum per quæstionem.*

c ¶ *Dubitari.*] & sic ex futuro euentu pendet, an sint iudicãdi legitimi, arg. s. de frigi. & malefi. c. fraternitatis in fi. Sed certe cõtrarium vr̃ si sm matrimonium contractum fuit auctoritate ecclesiæ ex vi sniæ latæ, & toleratũ fuit: lite pendente sup primo, filij legitimi erunt s. eod. perlatum. & cap. cum inter. & cap. referente, argu. & sic sine aliqua dispensatione legitimi erunt.

d ¶ *Cõprobata.*] maxime: quia & si non fuerit comprobata, & restituatur viro, nihilominus proles legitima erit nata ex secunda vxore, quam auctoritate ecclesiæ recepit post sẽtẽtiam latã, vt dixi in pxi. no. sed non est verum: qa snia non tenuit pp ordinem non seruatum, & id necessaria esset dispensatio si non probaretur affinitas.

e ¶ *Minime recognoscat.*] de facto, de iure tñ subest Romano imperio, 7. q. 1. in apibus. De hoc dicitur s. de elec. per venerabilem.

f ¶ *Subiicere potuit.*] j. de iurisd. om. iudi. est receptum.

g ¶ *Tanquam princeps.*] Nota, q facit aliquid non tamq̃ rex: vt s. de elec. q licut §. pen. & ca. cum inter canonicos. & c. cũ inter vniuersas & 23. q. 4. si ecclesia in fine. & ff. de adop. si cõsul. §. 1. & ff. qđ cuiusque vni. Inter eorum, §. j. & ita rex erit hic actor & iudex proprij facti. & licet forte rex hoc facere possit, melius tñ facit si abstinet a talibus, ff. de offi. procon. ne quicquam, ne videatur p̃stare auctoritatem suo pprio facto, vt s. de insti. cap. vlt. & s. de iure patro. per tuas. Ioan.

h ¶ *Regi gratiam.*] quia non potuit rex legitimare filiũ suũ, licet posset alienum, vel quia licet eum posset legitimare vt subditum, s. vt succederet alij non tñ vt succederet sibi, ar. 8. q. 1. in scripturis. & 24. q. 1. didicimus. immo vr̃ q ipso iure legitimi erant, cum nati fuissent de matrimonio auctoritate ecclesiæ contracto, sed non est ita: vt s dictum est in notula, maxime.

i ¶ *Patrimonio.*] illos tñ de patrimonio suo legitimare põt: vt dictũ est s.

k ¶ *Certis causis.*] s. cum requirimur. & hoc probatur auctoritate Deuter. s. cum variatum est inter iudices, siue ambiguum, tũc recurritur ad iudicium ecclesiæ, vt j. sequitur. & licet ex certis causis, non id est ordinarius quoad tpalia s. de off. ord. pastoralis, immo. sed casualiter, vt dicit littera. s. de foro competenti. licet. cap. ex tenore. & ca. ex parte. Et ita est hic ar. de iurisdõne distincta. s. eod. cãm quæ vbi de hoc & s. de iudic. nouit. & s. de appellat. si duobus.

l ¶ *Inter sanguinem.*] Hæc verba exponuntur iterius.

m ¶ *Uenies ad sacerdotes.*] iter iudices siue sapientes.

n ¶ *Uenies ad sacerdotes.*] Arg. qđ ex defectu iudicis secularis, recurritur ad ecclesiasticum, s. de fo. cõpe. licet. & 23. q. 5. administratores.

o ¶ *Sane.*] Hic incipit Papa exponere auctoritatẽ Deuteronomij.

p ¶ *Uocabuli.*] interpretatur.n. noua lex antiquam.

q ¶ *Reuersus.*] ipse Petrus, & ibi postmodum martyrium sustinuit. 2. q. 6. Beati Petrus & Paulus.

r ¶ *Inter sanguinem & sanguinem.*] Hæc est expositio eius quod præmisit in auctoritate Deuteronomij.

s ¶ *Ciuile.*] hoc est secularẽ iudicium.

t ¶ *Notat.*] s. ecclesiasticũ secundum canones.

u ¶ *Medium inter cãm.*] Nota q illa tria iudicia sic clarissime Hostiensis pũt exponit: Primum inter sanguinẽ & sanguinẽ illud est criale, ciuile uero seculare, qđ idem est hic, vt quia accusator dicit esse probatum q reus sanguinem fudit, id est, aliqđ criale committit, puta homicidium, adulterium, furtum: vel aliquod aliud simile. Vltimum inter lepram & lepram, quia accusator dicit reum esse infectum lepra hæresis, vel simoniæ siue sacrilegij, vel alterius criminis ecclesiastici, & reus negat. Medium inter causam & causam, quia actor dicit, quod reus tenetur sibi in centum ex mutuo vel commodato, vel alia ciuili actione, vel etiam teneri sibi ad decimas, patronatus, vel sibi beneficium pertinere in ecclesia illa, vel alia simili actione ecclesiastica, & [illegible]. In his enim omnibus si difficultatis emerserit, est [illegible] Apostolicam recurrendum, supra de appel. vt debitus. & s. de baptismo. [illegible] maiores.

a ¶ *Placuit.*

† Hodie dic vt in concilio Viennensi de iudi. c. dispendiosam.

† Vid. beatum Augustinum super Genesim ad literã, lib. 9. c. 7. & Petrum Lõbardũ lib. 4. sen. dist. [illegible] de [illegible] his tribus coniugij bonis.

† De materia huius glossæ vid. plene per Dominicum Sotum li. 4. sent. dist. 37. q. 1. ar. 1.

† subiectus.

Deuter. c. 17.

† Hæc Deuteronomij auctoritas protendit vsque ad illa verba: Sane cum Deuteronomium. In ea imprimenda secuti sumus antiqua & ma gis emendata Gregorij exẽplaria quãtũ ad verba tantisper differt à vulgata editione; sed eadem est sententia.

† Refert hoc B. Ambrosius li. 5. epistolarum epistola 32. in[illegible] Dalmatius me tribunus, §. video vos, paulo post in medio, tom. 3.

† Aliàs ita: qđ Petrus intelligens pro se, &c.

Math. 16.

Psal. 109.

† Quod dic vt notatur de electione fundamenta, lib. 6. Ioã. And.

† Hæc gl. nõ est Bernardi nec est in antiquis codicibus, sed ex lectura Ioannis And. perperam collecta, hic in epte fuit inserta: nõ est autem hinc ablata, qa vulgo cepit i oĩbus impressis esse cantari.

a ¶ *Præcipitur.*] 11.q.3 abſit.
b ¶ *Mortuus.*] 11.q.3 nihil.& c.ſic debet.& 24.q.3.corripiant.
c ¶ *Canonica.*] 56.diſ c.1.& ĩ.de fil.pſb.c.2.& 15.q.8.cũ multę.
d ¶ *Deteſtatur.*] niſi cum eis fuerit diſpenſatum. 56. diſt. Cenomanenſem.

ĩ.eo.cum inter. Circa huiuſmodi ſcientiam vel ignorantiam tenendum eſt,vt dicitur ĩ.de clan.deſpon.cum inhibitio. Sed nunquid idẽ eſſet ſi aliquis crederetur liber cũ eſſet ſeruus, vt filius eius propter opinionem eccleſiæ iudicetur liber,& legitimus quo ad ordinem? Non:vt C ſol. matrim.l.3. Argum. contra. ff ſol matrim. l.ſi cum dotem.§.vltimo.

e ¶ *Manzeres.*] De his dictũ eſt ĩ. de renunc. niſi cum pridem §.perſonę.
f ¶ *Canone.*] ĩ.de electio. cum in cunctis.
¶ *Glo. ſeq. ſignat contrarium, & ibi remittit.*
g ¶ *Etiam alimenta.*] C.de natu.lib auth licet patri. & C.de inceſt.nup.auth. ex complexu. Arg.cõtra ĩ.de eo qui duxit in matri.cum haberet. Sol ibi.

1. Cor.6.

¶ *X tenore.*] Sunt duæ partes. In prima iudicũ cõſultatio. In ſecunda rñſio, & eius rõ. ibi. *Intelligentes*. Abb. Siculus. C[illegible] Quædã vidua petebat hęreditatẽ quõdã R. mariti ſui reſtitui ſibi,& filio pupillo: pars aduerſa petitionẽ ſuam repellere nitebat, pro eo ꝙ dictũ R. maritũ ipſius de adulterio genitũ aſſerebat, dicens, quõ pr̃ dicti R. viuente vxore legitima, aliã Matrone ſuperduxit, ex qua dictũ R. maritũ ipſius viduæ ſuſcepit: pars viduæ rñdebat, quõ dicta vidua neſciẽs ꝙ pr̃dicti R. aliã h̃ret vxorẽ, cũ eo cõtraxit in facie eccleſiæ: vñ dictus R. filius ipſius debebat legitimus reputari, cũ illegitimi dici nõ debeãt, q de adulterata cõſcia non naſcunt: Iudices qui de hac materia cognoſcebant, ſuper hoc dubitantes cõſuluerunt dñm Papam. Vnde ipſe intelligens, ꝙ pr̃ ipſius R. matrẽ eius in facie eccleſiæ ignatã quod ſibi aliam matrimonialiter copulaſſet, duxerit in vxorem, & dũ legitima putaret vxor, ipſum R. ſuſcepit ex ea, in fauorẽ prolis dictum R. legitimum iudicauit. Nota, ꝙ ignorantia alterius parentis facit quod filij de tali matrimonio nati legitimi ſiunt, & fauor prolis ad hoc coadiuuat.
¶ *Glo. ſeq. poteſt recitari per obiectionem.*
h ¶ *Reſtitui poſtularet.*] tanquã tutrix. C. quã mul. tut. off. fun. l.2. & auth. matri. Olim ſi mater curam vel tutelam filiorum ſubire volebat, oportebat eam iurare, ꝙ non tranſiret ad ſecundas nuptias, hodie vero remittitur illud iurm; quia [illegible] contra,ſed renunciant beneficio Velleiani. in Auth.vt ſine prohi. ma.debit.& credi.§.quia vero multam,coll.7.& prædicta authen.matri & ſi contraxerit,ſtatim expellitur a tutela C.eod. tit. auth.ſacramentum. & ĩ.de appell. ex parte,vbi de hoc.
i ¶ *Ignorantia*] hęc ignorantia facit,ꝙ filij ſunt legitimi cenſendi; alias non eſſent legitimi, vt ĩ.eod referente.vbi de hoc.
¶ *Glo. ſeq. not. & remittit: quærit, & ſoluit alleg in contrarium.*
k ¶ *Legitimum.*] ex hoc patet,ꝙ ſufficit bona fides alterius parentis, vt filij dicãtur legitimi:& ſi naſcantur lite mota legitimi ſunt,licet poſtea ſeparentur,vel ſi ante ſniam ſit cõceptus.

Marginalia: † præfati. — Deuter.23 — † mãzeres q dicant, tradit Couar. lib.4. Decretal. par.2.c.8. §.6. — ¶ Aliàs ita; petitionẽ tuã non duximus admittendã. — Aliàs H. & P. — † Cap.3. eod. tit.in 3. compilatione. — Et vide Baldũ in l. q contra. C. de inceſtis nupt.

bus cum aliquid fuerit difficile vel ambiguum, ad iudiciũ eſt ſedis Apoſtolicæ recurrendũ: cuius ſniam, qui ſuperbiens contẽpſerit obſeruare, mori præcipitur,[a] i. per excõicationis ſniam, uelut mortuus [b] à cõione fidelium ſeparari. Paulus ẽt, ut plenitudinem poteſtatis exponeret, ad Corinthios ſcribens ait: Neſcitis quõ angelos iudicabitis? quãto magis ſecularia? ¶ Licet igit̃ cũ filijs ſępedicti regis (de quibus an fuerint legitimi ab initio, dubitat̃) duxerimus diſpenſandũ: quia tñ tã lex Moſaica, q̃ canonica, [c] ſobolẽ ſuſceptã ex adulterio deteſtatur,[d] teſtãte Dño, ꝙ manzeres [e] † & ſpurij, vſq; in decimã gñationem in eccleſiã non intrabunt: canone [f] vero uetãte eales ad ſacros ordines pmoueri: ſecularib. quoq; legib. nõ ſolum repellẽtib. eos à ſucceſsione paterna, ſed negãtibus ipſis etiam [g] alimẽta, petitioni † tuæ nõ duximus annuendũ.

¶ Idem H. † & R. canonicis Beneuentanis.

¶ Si coniugatus, viuente prima, in facie eccleſia contrahit cum ſecunda hoc ignorante: legitima erit eorum proles.

CAP. XIIII.

EX tenore litterarũ veſtrarũ nobis innotuit, ꝙ cum G. vidua hæreditatẽ quondã R mariti ſui ſibi & pupillo filio ſuo reſtitui poſtularet,[h] pars aduerſa petitionẽ eius nitebatur excludere, pro eo ꝙ R. maritum ipſius uiduæ de adulterio genitum aſſerebat: & infra. ¶ Intelligẽtes, ꝙ pater prędicti R matrem ipſius in facie eccleſię ignarã,[i] ꝙ ipſe aliã ſibi matrimonialiter copulaſſet, duxerit in uxorẽ, & dũ ipſa cõiunx ipſius legitima putaret̃, dictũ R. ſuſceperit ex eadẽ: in fauorẽ prolis potius declinamus, memoratũ R. legitimum [k] reputantes.

¶ Idem epiſcopo Tib.

¶ Proles infidelium, qui poſtea conuertũtur, legitima eſt: etiam ſi parentes ſunt in gradu prohibito lege canonica.

CAP. XV.

GAudemus: † & infra. ¶ Cęterum prolem de infideliũ coniunctionibus [l] natam, qui ſecundo, tertio, uel ulteriore gradu ſm opinionem [m] illorum † matrimoniali contraxerunt affectu, poſt fidẽ receptã (utilitate publica ſuadente) legitimam uolumus reputari.

TITVLVS XVIII.

Qui † matrimonium accuſare poſſunt, vel contra illud teſtificari?

¶ Alexander tertius Pariſienſi † epiſcopo.

Cum agitur de fœdere matrimonij, reo abſente contumaciter poſſunt ſuper impedimento matrimonij recipi teſtes, dummodo ſint legitimi: & ad dicta eorum fertur ſententia.

CAP. I.

RElatũ † eſt, ꝙ cum pr̃ cuiuſdã puellę, eam cuidã ciui Pariſienſi nuptui tradidiſſet, marit' poſt

¶ Viſo de matrimonijs, & de impedimentis eorum, merito ſequitur videre de ſeparationibus & diuortijs: ſed quia ad diuortia peruenitur accuſationibus & teſtimonijs præcedentibus, ideo tractaturus auctor de diuortijs, præmiſit iſtam rubricam: Qui matrimonium accuſare poſſunt, & contra ipſum teſtificari. Et ſic habet iſta rubrica duas partes: Tractat enim qui ſunt accuſatores idonei, & qui idonei teſtes contra matrimonium. Abbas Siculus.

De hac materia tractatur 35.q.6. per totum.

[¶ R]*Elatum.*] Communis diuiſio. Secunda pars: ibi, *Cæterum*. Abbas Siculus. ¶ Quidam filiã ſuam, cuidã tradidit, cum qua per aliquot annos permanſit; tandem ꝓp homicidium quod commiſit, de ciuitate timore mortis receſſit;

Audemus.] Infideles quidam in ſecundo vel tertio gradu ſm opinionem ſuam contraxerunt matrimoniũ, & filios de tali matrimonio ſuſceperũt, tandem conuerſi ſunt ad fidẽ. Quęrit, an filij eorum legitimi ſint cẽſendi? Rñdet Papa ꝙ vtilitate publica ſuadente debent legitimi reputari. Nota, ꝙ fauor fidei & publica vtilitas attendenda ſunt.
l ¶ *Coniunctionibus.*] ſcilicet, Paganorum ſiue Iudęorum, ad fidem poſtea conuerſorũ, vt ĩ.de con. ſang. & affin. de infidelibus.& ĩ.de diuor. gaudemus, cuius pars hæc eſt.
¶ *Glo. ſeq. quærit, & ſoluit, & duas lecturas ponit.*
m ¶ *Opinionem*] talis opinio non legitimat, ſed pręſtat occaſionem legitimandi arg.ĩ.c.prox. & c.p venerabilem.& ſ. de renup. qui in prouincia. Sed nũquid eſt matrimonium inter tales? Vr̃ ꝙ ſic. 26 diſtin.deinde. & ĩ de conſan. & affi de infidelibus. Solutionem collige, ĩ. de diuort. gaudemus. cuius hæc eſt pars, & deci a vr̃ ante illum § qui aũt, &c. vt pcedat ſermo de coniunctis cũ ſecundis, poſt diuortiũ factum adhuc viuentib. repudiatis, in quibus non eſt matrimonium: vt ibi dr̃ filij tñ eorum reputantur ab eccleſia legitimi vtilitate publica ſuadente, vt alij facilius cõuertantur. Sed ſi intelligatur de filijs illorum, de quibus dicitur in principio illius c. gaudemus. tunc planum eſt; q̃a inter illos eſt matrimoniũ, vt ibi patet. & ſic deciditur ante § quia vero. quod potius credo,& filij talium legitimi ſunt.

QVI MATRIMO[NIVM ACCVSARE POSSVNT ...]

Marginalia: † Tyb. Tubu. Tybur. — Cap. 4. eo tit.in 3. compilat. — Et ſecter Doct. hic, vide Sotũ lib.4.ſent. diſt 29. q. vnica. art. 3. ad 4. arg. & per totum articulum. — eorum — ¶ Aliàs ita; De his, q matrimoniũ accuſare,&c. aliàs deſũt illa verba, vel cõtra illud teſtificari. — Pariſien. Patriarcen. — Cap. 1. eo. titu.in 1. compil. — † Parmeñ.

postmodum dicebatur, quod pater puellæ illum de sacro fonte leuauerit: eius loci fecit illũ per litteras requiri, & per quinquenniũ expectatus non potuit inueniri: Consultus Papa rñdet, quod si manifestũ est quod asseritur, aut legitimi accusatores & testes appareant, postquam iuuenis ille fuerit cũ omni diligẽtia requisitus, et si non potuerit inueniri, poterit recipi testes, & fine canonico negotiũ terminari. Nota quod in causa matrimoniali lite nõ contestata, recipiuntur testes altera parte absente.

Gl. seq. quærit & soluit.

a *Aliquot annos.*] sed de quot annis intelligi? Potest dici, quod de duobus; quia pluralis locutio duorum numero contenta est, 4 q. 3. ca. si testes. ver. vbi numerus. ff. de verbo sign. inter illam. in fine & ff. de manum. testa. libertas. §. vlt. ff. de testi. vbi numerus.

Gl. seq. quærit, & soluit.

b *Exiuit.*] nonne illa sequi eũ tenebatur? quod videtur 13. q. 2. vnaquæque. & 34. q. 2. si quis necessitate ineuitabili. Et potest dici, quod tenebatur: quia ibi remanere nõ poterat iusta de causa, nisi forte vagabundus discurreret: quia tunc non posset ipsum sequi. arg. ff. de oper. lib. quod nisi. §. ex prouincia.

c *Manifestum.*] ita quod notorium: alias non benesequeretur: aut legitimi, &c. quia quod manifestum est, probatur 11. q. 3. eorum qui in fi.

d *Legitimi.*] sin quæ traditur j. eo. c. cum in tua.

Vide cõciliũ Trid. sess. 24 de refor. matri. cap. 2.

Non video quare sic hoc gl. fatigat. Io. And.

Vbi de hoc & tenet hic Goff. quod ibi Ios. & alij alle. Hostiẽ. de vo. qd sup. eo. § fin. & ca. seq. §. qd aũt. Io. And.

Cap. 4. col. tit. in 2. compil.

deponentes pro sola chartulæ conscriptione admitti.

Dixit Tãcre. quod iste impediebat ne ad eũ posset perueniri citatio. Io. And.

aliquot[a] annos, quibus cũ vxore permansit, propter homicidium quod commisit, de ciuitate timore mortis exiuit[b]: nunc aũt dr posse probari, quod pater puellæ eum de sacro fonte leuauit: sed litteris tuis quæsitus nondũ potuit inueniri, licet quinquenniũ sit transactum: & infra. Cæterum consultationi tuæ taliter rñdemus, quod si manifestũ[c] est quod asseritur, aut legitimi[d] accusatores & testes[e] appareant: postquam iuuenis fuerit cũ omni diligentia requisitus, etiã si nequiuerit inueniri, testes recipere poteris, & fine canonico iudiciũ terminare.

Clemens tertius.

Accusatio & testimonium in causa matrimoniali personaliter & non per litteras fieri debent.

A[f] Nobis est q̃situ, vtrũ aliq sup accusatione matrimonij, nihil voce propria depromẽtes, debeãt per solã chartulæ conscriptionem admitti. Ad hoc rñdemus, quod in talibus, nisi quantũ ad præsumptionẽ[g], nullius momenti est cõscriptio, quo ad sententiã proferendam; nisi alia legitima adminicula suffragentur.

Clemens iij. Papa Florentino episcopo.

In causa matrimoniali super consanguinitate & contractu testificari possunt consanguinei & parentes.

CAP. III.

V Idetur nobis: & ĩfra. Quòd parentes, fratres, & cognati vtriusque sexus, in testificatione suorũ, ad matrimoniũ coniungendum vel dirimendũ admittantur, tã antiqua consuetudine[h], q̃ legibus[i] approbatur. Ideo enim maxime parentes, & si defuerint parentes, proximiores admittuntur; qm̃ vnusquisque suam genealogiam[k], cũ testibus & chartis, tũ etiam ex recitatione maiorum scire laborat: qui enim melius recipi debent, quàm illi, qui melius sciunt, & quorum est

Gl. seq. signat contrarium & soluit, solutionem obijcit & respõdet, opin. ponit, & inducit simile.

e *Testes.*] Ergo altera parte absente, & nõ per contumaciã testes recipiunt lite non contestata: & snia fertur vt dicit. Nã ordo iuris in casu isto non est vsquequaque seruandus. j. vt li. non cõte. c. 1. Sed cõtra j. vt li. nõ conte. qm̃ § 2 cũ iste nõ sit absens per contumaciam, vt ibi. Posset dici, quod cum iste propter culpã suã absens fuerit, nec posset inueniri, illa culpa loco cõtumaciæ hr, vt contra eũ procedatur: nec debeat mulieri obesse, q̃ in culpa non fuit: iniquum est. n. aliũ alterius odio prægrauari. C. de inoffi. testa. si quis suo, ad fin. nec propter hoc ius mulieris debet perire, maxime cũ habeat legitimos testes & accusatores; & tanto tpe fuerit expectatus, & cũ diligẽtia requisitus, vnde procedi potuit cõtra illũ. Et illa decretalis, qm̃ nõ cõtradicit, si tu bene videas illã: quia ibi dr cũ sine culpa sit absens, & nõ malitiosa voluntate: hic ergo culpa & malitia facientib. est absens. Sed p̃sumptio in hoc vr cõtra mulierem, quod eo p̃nte tanto tpe tacuit. Sed præsumptio tollit si testes & accusatores legitimi sunt, prout dr j. eo. cũ in tua. Quidam dicunt, quod corrigitur per illã decretalem, qm̃. & ei standũ est. Item sic contra vr s. titu. proxi. perlatum. Sed ibi non agitur, an sententia teneret vel non, sed an filij legitimi essent.

f *Nobis*] In prima parte ponitur quæstio. in secunda responsio: ibi. *Ad hoc.* Abbas.

Aliquis vult accusare matrimoniũ, vel et testificari contra illud per chartulã, in qua scribit accusationẽ siue testimoniũ suum, nihil dicens voce propria. Quærit, vtrum talis accusatio vel testimonium sit admittendũ? Rñdet Papa, quod in talibus nullius est momenti tale testimonium quo ad sententiam proferendam, nisi solum quo ad præsumptionem: nisi alia legitima suffragẽtur: & hoc quod dicitur hic, melius intelligitur de testibus quam de accusatoribus: sed de vtroque verum est. Nota quod per scripturam nullus debet accusari.

Glo. seq. ponit duas lecturas.

f *Accusatorem.*] Licet lra illa videatur intelligẽda de accusatore, tñ de teste potius intelligit, de vtroque tñ est verũ. De accusatore habemus 2. q. vlt. perscripta. qd est de teste verũ similiter testib. n. & nõ testimonijs est credendũ. 5. q. 6. testes. & s. de coha. cle. & mu. tua nos & quod debeat intelligi de teste, colligit ex illa lra: nisi quantũ ad p̃sumptionem, &c. quia snia ad dicta testium profertur, nõ ad dicta accusatoris.

Gl. s. seq. notat præsumptionem non probare.

g *Ad præsumptionem.*] No. quod p̃sumptio nõ probat nisi sit violenta, 32. q. 1. dixit. & 2. q. 1. primo. & hoc est regulare. ff. de testi. l. 4. § ite diuus. & 3. q. 9. testes. & s. de cohab. cle. & mul. tua. tñ p̃sumptio coadiuuat, si adsint alia suffragia. s. de sue. cess. ab intest. cũ dilectus. & s. de testi. ãterea. & s. de p̃sump. illud. & c. 3. & propter p̃sumptionem detestur iniunctionem quinque alteri. vt s. de iureiu. lra c. vlt. hic vero p̃ mrimonio tantũ non defertur iurim s. de eo qui cogn. consang. vxo. suæ, super eo.

Clemẽs Papa Florentino episcopo.

Cælest. Papa Flo. epo. sere s oib. manu scriptis. alias Celestinus tertius, &c.

Cap. 6. tit. de ma. cit. Primo ponit dictum con-

Idcirco nobis.] Tria facit. Primo ponit dictum Sedis. ibi, *Idcirco* ipsius tra. interrones. Tertia: ibi, *Quod dictũ* cetero. soluit contrarium elesiæ cete quodd. Et incipe sic probato, in nere casum: Titius petebat quandã in vxorẽ, & referebat ad probãdum contractũ tianus siue inducebat parẽtes suos: Palea. 35. Ipsa vero in vber côuen q. 6. cap. 1. ta excipiebat de consanguinitate, ad quã probandã inducebat suos consanguineos. Quærebat an isti essent admittendi, & primum, ut ponitur vt in littera. ver. cũ igitur. Vide Megianũ Sodã. cc. cõs. 31. Quærebatur, tur, in t. vtrũ parentes & cognati pas.

vtriusque sexus admitti debeãt in testimoniũ suorum consanguineorũ ad matrimoniũ cõiungendum vel dirimendũ? Rñdet Papa, quod bene admittuntur: & hoc probat tã antiqua cõsuetudine q̃ legibus: & ideo maxime admittunt parẽtes: & si parẽtes defuerint, admittunt proximiores: qa vnusquisque consanguinitatẽ suã scire laborat testib. & chartis, & recitatione maiorũ: & illi recipi debẽt, q melius sciũt, & quorũ interest: Quod autẽ dr, pater non recipiat pro filio, nec filius pro patre in cã, illud verũ est in criminalib. causis, vel contractibus: sed in mrimonio coniungendo vel disiungẽdo, admittunt fauore matrimonij. Nota, quod in causa matrimoniali pr admittit pro filio, sed non in alijs. Itẽ matrimoniũ res fauorabilis est.

Forte summa secundũ Ala. & Vinc. q allegant ea de in iure. Io. And.

Glo. seq. secunda quarta & penul. immutationes vacillando, an ad probandum contractum parentes admittantur.

h *Antiqua consuetudine.*] No. quod antiqua cõsuetudo pro lege seruãda est, 11 dis. in his. & 12 dis. diuturni. & 9. q. 3. conquestus. & mos fidelissime vetustatis seruãdus est. C. de test. testamẽta. & hęc cõsuetudo seruat quo ad parẽtes, tñ ĩ mrimonio cõiungẽdo fallit, cũ alter est superior nobilitate, potẽtia, vel diuitijs: qa parẽtes inferiores nõ admittunt pro mrimonio cõiungendo. s. de testi. lug. eo. qa suspectũ est tunc testimonium illorũ. sed hæc decretalis non vr loqui in eo casu, vt dr infra.

i *Legibus.*] i. canonibus. sic 31. dist. Nicęna & loquit de illis canonibus. 35. q. 6. c. 1. & 2. & sic tã de cõsuetudine approbato, q̃ sm canones admittunt. Si vis intelligere de legib. ciui libus, dicas, quod ad probandũ quod matrimoniũ cõtrahi possit nõ obstãte cõsanguinitate, vel ad dirimendũ matrimonium propter cõsanguinitatẽ, est arg. quod parentes & cõsanguinei sint admittendi: quia melius sciunt suã proximitatem, q̃ extranei. C. de gula, pro tñ in integ. rest. min. de tutela. & C. de libe. cau. si liberum. & ff. de ne, 31 no. prob. etiã. & quod alijs preferantur, est arg. ff. de adult. si maritus. 1. q. 1. ven. ad fin.

Semina enim lex pro canone, pro consuetudine, pro re tõ, ad fin. Io. And.

k *Genealogiam.*] Hæc est ratio, quare huiusmodi personæ admittantur. & alijs præferantur, 35. q. 5. c. 1. & 2.

l *Actione.*] Consanguinitatem scilicet, & per hoc vr quod non loquitur

loqtur de testimonio ferendo pro ipso cõsensu. qa si cõnetu interesset, x que bñ sciret sicut pr̃ & mater, an consensissent tũc adinuicẽ, sed lra sequẽs bene innuit de ipso contractu.

Alias, cõ sensu.

a *Nullum.*] 30.q.5.aliter. & ff. de ritu nup. l. 2.

b *Non recipiatur*] 4.q.3.cap. si testes. § item testis idoneus. & ff. de testib. l. testis idoneus.

c *Coniungendo.*] ex hoc vr, q ad probandu matrimoniu ee cõtractũ, admittunt parentes, & inducit ad hoc a plurib. sim. s. de testi. sup eo. sed nõ loqtur in eo casu, sed qd dicit, in cõiungẽdo, intellige si diceretur q essent cõsanguinei, q cõtrahere volut, vel fama eẽt de hoc, pr̃ & mr̃ & cõsanguinei admittantur ad probandũ consanguinitatẽ. s. de spõ. cũ in tua. Intellige loq hanc decretalẽ qñ pp cõsanguinitatẽ tantum dr̃, q non põt coniungi, & qñ pp consanguinitatẽ debẽt separari, & hoc ẽt satis colligitur ex rub. Cõsueuit tñ induci, q pr̃ & mr̃ admittuntur ad pbandu ipsum contractum matrimonij, quod uerum est secundũ distinctionem illius decretalis, super eo.

Vide La. Machõ de Oriano in cap. quoniam cõtra. supra de pbatio. & Spec. ti. de teste. §. j.

Vid Franciscum de Aretio cõsil. 14.

Cap. 3. e. t. in 2 cõpilatione.

interesse; ita vt si nõ iterfuerint, & cõsensum nõ adhibuerint, secundũ leges nullum, fiat matrimonium? Quod. vero legitur: pr̃ non recipiatur in cã filij, nec filius in cã patris, in criminalib. causis, & cõtractibus verũ est: In mr̃imonio vero cõiungendo & disiũgẽdo, ex ipsius cõiugij prorogatiua, & qa fauorabilis res est, cõgrue admittunt.

Idem.

Inuita desponsata, postea sponte cognita, contra matrimoniũ non auditur.

CAP. IIII.

Nuper adiecisti, q aliquis cum quadam innubili puella contraxit, q tandem ætatis metas attingẽs, ab illo pluries cognita, cõtra matrimoniũ proclamauit, asserens se semp ab initio dissensisse, qd per testes pbat, fama & conuersatione pclaros: In hoc itaq; casu sentimus, q aduersus mr̃imoniũ audiri non dẽt, q ante cognitionem sui, legitimum annum attingẽs, cum potuit, minime reclamauit: sicut. n. ante legitimum cõsensum (q in duodecimo anno spectatur) potuit dissentire: sic postq̃ lrimo tpe accedente, semel etiam copulæ carnali consensit, ex ratihabitione, sibi super hoc silentium non

d *Fauorabilis.*] ff. de condi. appo cap. vlt. vbi d hoc. & aeg. ff. de reg. iu. in ambiguis vt s. de app. directe. in fine. Ber.

Nuper.] In prima parte ponitur consultatio. In secunda responsio: ibi, *In hoc.* Abbas Siculus.

Ibi: pro bab. rñdere melius ẽ Ioã. And.

Quidam cõtraxit cum quadã puella infra nubilem ætate, tãdem facta maior, & ab illo pluries cognita, cõtra matrimonium proclamauit, dicens, q ab initio semp dissentit, & hoc probare volebat per testes: Quæritur, an sit audienda? Rñdet Papa, q amplius audiri non dẽt contra matrimoniũ, quia reclamare debuit anteq̃ cognosceretur ab ipso. sicut enim ante duodecimum annum potuit dissentire, ita postquam carnaliter cognouit eandẽ, non potest reclamare ratihabitione sequenti Nota, q ipso facto confirmatur quod non ualebat. Item quod ab initio non tenuit, ratihabitione sequenti ualet.

Ad idẽ de consecra. dist. 4. cap. peruenit. Ioan. And.

e *Prob.*] idest, probare intendit, iuxta illud:
Est ne. os pro facto sæpe quod esse putes. Lau.

f *Fama.*] Tales enim debent testes esse sine omni suspicione infam. x 2. q. 7 testes.

g *Cum potuit.*] si enim semper inuita detenta fuisset. & verbo & facto contradixisset, audiretur qñcunque postea, ar. 16. q. 3 prima. sed ex tempore præsumitur contra illam. sic s. de spon. a. 2. ad quod & ar. 1. q. 1. constat.

h *Duodecimo anno.*] in mulierẽ, ff. de ritu nup. minorem. & anñ. in viro s. de desponsa. impub. attestationes.

Glo. seq. per quid ratihabit. &c.

i *Copulæ carnali.*] Ex quo. n. carnali copulæ cõsensit, omnis violẽtia subiata intelligitur, & mr̃imoniu tenet. s. de despon. impub. de illis. s. de eo qui du. in matri quã pol. cap. 2. & s. de spon. veniens & ita ratihabitio confirmat, siue ualidu ratione, quod ab initio non ualebat. s de regulis ib. cum vicum.

Vide in ratihabitione. de reg. iur. li. 6.

Significante] in prima parte ponitur facti narratio. In secunda causæ comunis. o, ibi, *Cum igitur.* Abbas Siculus.

Quidam duxit quandam in vxorem, mater mulieris nititur matrimonium accusare, vt ab illo pecuniam extorqueret, & licet voluntati suæ praue non possint opera rñdere, nihilominus vult hẽe pecuniã, vt ab accusatione desistat Cum igitur malitiis hominum sit obuiandum, mandat Papa, quatenus si est ita, ipsam ab accusatione mr̃imonij repellant. Nota q mr̃ põt accusare mr̃imoniũ filiæ, si non malitiose moueat. Item malitiis hominũ nõ est indulgendum. Itẽ non auditur ille qui tantum vult nocere.

ambigitur indixisse.

Innocentius tertius archiepo, Præposito, & Priori sanctæ Mariæ de Albaneñ. Genueñ.

Repellitur accusans matrimonium propter quæstum.

de Albeñ. Ianueñ.

CAP. V.

Significante, M. de Canula, nõ est Apostolatui declaratum, quòd cũ N. duxisset legitime in vxorem, S. mater ipsius nisa est matrimonium accusare, vt ab eo pecuniam extorqueret: & licet intellectui suo praua non possint opera respondere, nihilominus vult habere pecuniã, vt ab accusatione desistat. Cum igitur non sit malitiis hominum indulgendum: mãdamus, quatenus si est ita, ipsam ab accusatione matrimonij repellentes, eidem super hoc silentium imponatis.

Canulla Caunlla Casula

Glo. seq. ponit duos casus, quibus, &c.

k *Malitiis.*] ff. de rei vẽ. in fundo. & ff. de recep ar bi. ita demum. & s. de rescr. sedes Apostolica. qñq; tñ auditur qui non facit nisi vt noceat, vt dicit Lau ar. inducit. C. de nat. libe. authen. licet. sicut & prior pnia facta nõ ẽ delẽ, & tamen aufert vsum posterioris, de pœn. distin. 3. in salicibus.

Cap. 2. e. tit. in 3. cõpilat.

Glo. seq. all. 1 canon. simile arguit, & tenet contrarium.

l *Repellentes.*] Nota, q repellitur accusator propter turpem quæstum simile 2. q. 1. prohibentur. Item repellitur si infra tẽpus statutum non accusauerit. s. eod cap proxi. nisi iusta de cã, vt ibi. Et est ar. q simonia committi possit in matrimonio, cu sit spirituale. Sed contradici consueuit, quia ibi gratia non confertur.

Idem.

Repellitur ab accusatione matrimonij, qui denuntiationis tẽpore tacuit, nisi denuntiationẽ probabiliter ignorauit, vel iuret de nouo didicisse, & quòd non obijcit illam malitiose.

CAP. VI.

Cum in tua dioecesi: & infra. Si vero post pcũm matrimoniũ aliqs appareat accusator, cũ nõ prodierit in publicum, qñ banna, secũdu consuetudinem in ecclesiis edebant, seu denuntiationis extra dioecesim existebat ille, qui nunc matrimonium accusat, vel ad eum denuntiatio non potuit peruenire, puta quia infirmitate nimia laborabat, vel in tali erat ætate, q ad hoc eius ætas non sufficiebat, vel alia iusta cã erat ĩpeditus, eius accusatio dẽt audiri, alioqn tanq̃ suspectus dẽt repelli, qa præsũptio est cõtra ipsũ, q denũtiationẽ publice factã nõ ignorauerit, dũ in dioecesi existebat. nisi, pprio firmauerit iuro, qd postea didicerit, q obiicit, & q ad hoc ex malitia nõ procedit, & tunc ẽt si didicisset ab illis, qui denuntiationis tẽpore tacuerunt, ei tñ non dẽt claudi aditus accusandi: qa & si illi ab accusatione repellantur pp culpã silentij, ille tñ repelli non dẽt, cum culpabilis non existat. Nota primo, q contra ea quæ publice fiunt, l... quis accusationem Itẽ qui est in dioecesi, non habet accusationẽ circa ea quæ publicẽ fiunt. Item iuramentum elidit præsumptionem. Item aliquis admittit ad accusandum, cuius actor repellitur, secus in testimonio Item propter culpam alienam non repellitur quis ab accusando.

Cap. vni eod tit. in 4. cõpi.

m *Cum in tua.*] Primo ponitur qõ. Secundo distinguens solutio, ibi, *Super quo.* Et secundum mẽbrum, ibi, *Alioquin.* Tertio excipit, ibi, *Nisi.* Abbas.

Cõsuetudo est in aliquo loco, vt qñ aliq volunt contrahere matrimonium, publice proponatur in ecclesiis, vt quicunq; scit aliquod impedimentum, exhibeat & dicat, nullus apparet cõtra, dicitur, & sic contrahunt, postea apparet accusator. Quæritur, an sit admittendus: Rñdet, q si tpe pmissæ denuntiationis

alia ps huius decretalis supra de sponsa lib cap. cũ in tua.

Hæc est hæresis dempta in cõcilio Tridẽtino dãnata, sess. 24. de sacro matrimonij, cano 1. cuius hæc sunt verba, si quis dixerit, matrimonium nõ esse vere & proprie vnũ ex septẽ legis Euãgelicæ sacris a Christo dno institutum, sed ab hominibus in ecclesia inuẽtum, neq; gratiã cõferre, anathema sit

m *Consuetudinẽ.*] hæc cõsuetudo cõmuna fuit istis, vñ hodie pro iure cõi statuit, qua omissa si postea impedimẽtum appareat, filij nõ erunt legitimi, s. de clãde desp. ñ, cũ inhibitio & sim s. de spo. cum in tua, q est pars illius. & e. cũ inhibitio in integra.

a Non potuit.] quia erat in remotis partibus. simile 17. q. 2. si quis incognitus.
b Feruore.] 15. q. 1. illa. & 17. q. 2. Consaldus. & s. de reg. sicut tenor.
Glo. seq. obijcit, & soluit.
c In annis.] Sed quo pot hoc esse, quod iste in talib. annis denu tiationē factā non comphēdat, & habilis vr ad impedimentum comphendēdum: qa vr. quod impedimentum debeat scire tpe contracti matrimonij, sed pōt esse quod tunc nesciebat, nec sufficiebat ætas ad hoc: sicut nec ad comphēsionem denūtiationis, & tñ postea potuit scire impedimentum, vt ī seqtur. tūt pe denūtiationis eius ætas sufficere nō valebat: qa ætas ista nescit quid vi deat. C. de fal. mo. l. 1. & ar. ī. de spon. duo. & fenitatis.
d Publice.] & ideo nullus pōt ignorare. 16. dist. quod dicitis. & 12. q. 2. qui & humanis & ī. de postu. c. j. arg. 82. dist. proposuisti.
Glossa sequens alle. 3. contra, quarit de pro. sol. contrarium tinis recretine per q.
e Repellendus.] & ita q infra tps constitutum nō pponit ius suum, postea repellitur & ab accusatione & à testimonio. arg. ī. de clan. despon. cum inhibitio. à contrario & C. de inge. diffamari & ī. de probā. licet. Sed nunquid admittuntur ad denuntiandum? vr quod sic, cū & ius in ei non obstaret ī. de iureiu. quemadmodum & ar. ī. de cogn. spi. tua. Dicas quod nō est admittendus, cum sit suspectus, vt hic dicit, & suspectæ psonæ remouentur à denūtiatione, sicut ab accusatione ī. de acc. cum dilectus filius & ī. de spon. cum in tua. nā cui vna via aliquid prohibet alia via ad idē nō dēt admitti. ī. de procu. tux.

De perpetuata ē hęc glossula vt plurimū, i vulgatis codicib. q restituimus ex Vaticanis.

Aliās ita: & quod ad hoc. &c.

procedit

vtrū vox suæ dēat accusatiōis admitti, merito qri pt. Sup quo sic duximus distinguēdū, quod si tpe denūtiationis pmissæ, is q iā côiunctos ipetit, extra diœcesim existebat, vel aliās denūtiatio nō potuit ad eius notitiā peruenire, vt puta si nimię ifirmitatis feruore laborās, sanæ mētis patiebat exiliū: vel i annis tā teneris cōstitutus, quod ad cōmphēsionē taliū eius ætas sufficere ñ valebat, seu alia cā lītima fuerit īpeditus, eius accusatio dēt audiri. Alioqn cū rōnabiliter psumatur, quod denūtiationē publice factā, idē existēs i ipsa diœcesi minime ignorauit, tam quā suspectus est pculdubio repellēdus: Nisi proprio firmauerit iuro, quod postea didicerit ea, q obiecerit, & ad hoc ex malitia nō pcedat: qa tūc ēt si dixisset ab illis, q denūtiationis tpe siluerunt, claudi nō dēt eidē aditus accusandi: qm & si ab impetitione hmôi culpa de silentio tali cōtracta illos excluderet, iste ñ amoueri nequiret, cum culpabilis nō existat.

cum suis concor. ibi positis, & ita taciturnitas nocet accusare volenti, nisi forte tacuit, qa non habuit tunc pbationem. 2. q. 7. plerīq; & ió dixi, forte, quod licet tunc nō hēret testes, ipsemet potuit impedire mřimonium contrahendum, vñ non pdest, quod p hoc tacuit ī. de spon. ptercea. & ī. de teaub. in peto. & so la fama ipedit mřimoniū. ī. de côsan. & aff. c. 2. taciturnitas vero ipsorū cōtrahētiū nō pīudicat eis. ī. de res. spo. ex conquestione. & ī d. cla. despō. cū ihibitio & ī de sen. exc. nō notabile.
Glo. se. producit duas concordantias, & elicit 1. ann. notabile.
f Iuramēto.] sic ī. de test. lib. psentiū. & ī. de exce. pastoralis. Itē nota hic, quod plus valet iuīm vnius q psumptio iuris: qa p istud iuīm eliditur iuris psumptio, 35. q. 3. extraordinaria.
Glo. seq. ponit diuersitatem, quarit de ratione ipsius, & solui iterum quærit, arg. pro & contra, ponit opinionem Ioan. & sol.
g Excluderet.] Hic habes, quod aliqs admittit ad accusādū cuius auctor repellitur: secus est in testibus, ī. de testi licet. & ī. de testi. fraternitatis ar. Sed q est rō diuersitatis? Dic q aliud est accusatore, & aliud i teste modica piudiciū fit si accusator admittit, cuius auctor repellitur p culpā ppriā: & iste culpabilis nō existit: & ad dictā accusatoris nō lata nt condēnatio, nisi adsint legitimi testes, sed ad dictū testis qs condēnat. & iō dēnt esse tales auctores, vt ipsorum facta sufficerēt, ad hoc vt illi admittantur, q eam habuerunt ab eis, ar. C. de acq. pos. vitia. Sed nunqd statim elapso termino obstabat talis taciturnitas? Vr quod incontinenti, nisi ī. terminū accuset, 32. q. 2. mulier. ar. ī. ō of. dele. cu olim. ff. de leg. cū qdā. in fi. & ff. ad Mace. si filius. Ar. cōtra. 20. q. 2. puella. vbi vsq; ad annū & die tutores & parētes puellæ, q lactu velamē assumpsit, contradicere pñt, vltra non,

Quid si nullū tps fuisset pfixum? veniat tunc infra modicū tps: tñ cū quodā temperamento est hoc intelligēdū plura q̄ī fra ad hoc alleg. Im. Inn. & Hostien. Ioā. And.

vt ibi: vel saltem vsq ad x. dies. ff. de consti pec. pmissor & C. quo & qñ iud ab eo. lo. dixit, quod taciturnitas ista cum quodā tēperamento intelligi dēt. ar. ff. de solu. q diximus. & ff. ex qb. cau maio. ab hostib § vlt. & hū facit ad hoc ī. de loca c. pe. & vlti. Ego credo, quod qdiu res est integra, quod pōt & dēt admitti. contracto vero matrimonio de psenti, non vr audiēdus tamq suspectus, si potuit Ifra tps pcedere & denunciare impedimētū.

TITVLVS XIX.

De diuortiis. †

Ex cōcilio apud Vuormaciā. †

Homicidium necessarium nō priuat spe coniugij, sed machinatio in mortem coniugis sic.

CAP. I.

Si qua mulier in mortē mariti sui cūaliis consiliata est, & ipse aliquē illorum se defendendo occiderit: pōt ipse post mortēm vxoris, si voluerit, aliā ducere: ipsa aūt insidiatrix, pœnitentiæ absque spe coniugij stet subiecta.

Alexander tertius.

Coniuges propter alterius crimen non separantur, nisi spiritualiter fornicentur, & tunc durat coniugium eis etiam separatis.

CAP. II.

Qvæsiuit à nobis: & infra. Nos itaq; taliter respondemus, quod mulier pro furto, vel alio crimine viri sui (nisi fidei suæ religionem corrumpere velit) ab eo separari nō debet. Verum si coniugē admonere. & ī de pœn. & re. c. 2. nisi sint iuuenes, vt c intesse flores. & ea. c. 3 in adolescentia. & tunc dispensatiue.

Continua vt in præcedenti. tit. vel potest sic continuari. Supra in præcedentibus visum est, quæ iter matrimonia contra gantur, & quali er accusentur, nunc videre sequitur de diuortiis: & scias quod diuortium fit dupliciter. Primo quo ad substantiā à vinculo matrimoniali, vt quando separatur matrimonium propter impedimentum perpetuū. quandoq; fit quo ad torum & mutuā seruitutem, vel propter adulterium coniugum. Abbas.
De hac materia tractat 27. q. 1. & 2. 32. q. 2. & q. 6. & q. 7. 35. q. 6. ab isto primo vsq; ad fi. quæstio. & q. 9. quasi per totum.

Si qua.] Dicit hic, quod si aliqua mulier fuerit machinata in mortem viri, & vir se defendendo aliquē de insidiatorib. occiderit, si voluerit post mortē vxoris, uxorē habere pot mulier aūt sine spe coniugij pœnitere debet. Nota quod conatus sine effectu punit.
h Voluerit.] quia quantum ad hoc non impeditur, quo minus contrahere possit post mortē vxoris, cum tale homicidium directe non fuerit voluntariū: & homicidium non impedit matrimoniū contrahendum, nisi in casib. 33. q. 2. inter hæc. & tores. & c.

Glo. seq. alle. 4. iura signat vnū cōtrariū, & ibi remittit, si sol. q.
i Insidiatrix.] Licet ista mulier nō fuerit consecuta effectū, nihilominus punit quo ad lege coniugij. & est ar. quod conatus sine effectu punitur. 51. dist. si qs post. & de pœ. dist. 1. si qs cū telo. & ī. de big. nū j & c. vlt. arg. contra ī. de spon c. vlt. cum suis concordat. positis, ibi de hoc. tū si cōtraheret, teneret.
Vel alio. Sunt tria dicta. Secundum: ibi, Verum. Tertium: ibi, In viris. Abbas.
Casus. Quærebatur in cap. isto, utrum mulier pro furto uel alio crimine à uiro suo separari debeat? Rñdet Papa, quod mulier pro furto uel alio crimine uiri sui separari non debet, nisi uelit religionem fidei suæ corrumpere. Sed si uir uxorem suam ad infidelitatem traxerit, à uiro poterit separari quo ad mutuam seruitutem, ita tñ quod alij nubere non liceat, quia licet separentur, tñ manent coniuges etiam separati, & ideo intelligit in uiris. Nota quod uir pro nullo crimine potest uxorem dimittere, nisi pro spirituali fornicatione, uel etiam carnali, & econuerso, quia uir & mulier ad imparia non iudicantur.
k Vel alio crimine.] Pro nullo crimine potest uir dimittere uxorem, uel uxor uirum, uel pro alio qd ēt contingat, 32. q. 1. in coniugio & q. 5. si qs uxorem. pcepit pceptum. & q. 7. omnes causationes nisi pro crimine fornicationis, ut in cap. præcedētis, uel pro spirituali fornicatione, 28. q. 1. idololatria. & hoc etiam si uir suo mortem machinetur. ī. cap proximo. & si ta... turpis conditio in matrimonio apponatur, sifurtum fecerit, pro non adiecta habetur, ī. de condi. appo. c. ult.

De materia huius tituli vide late g theologos & holasticos li. 4. sent. di. 35. & per Syluestrū i summa v. rbo, diuortium.

Vuarmaciam.

Vermetias.

Cap. 1. eo. tit. in 1. compilatione. Burchardus lib. 6. decr. cap. 41. Iuo p. 10. c. 159. Grat. ianus siue Palea, 31. q. 1. c. 6. incipit. Si qua mulier.

Cap. 2. eo. tit. in 1. compilatione. & post concilium Lateran. sub Alexā. iij. p 50. cap. 22. §. qd autem.

Vide Sotū lib. 4. sen. dist. 37. q. vnica.

Idem Host. qui circa crimina quæ dirimūt, remittit ad ea quæ po in sū. de ma. §. qualiter impedit. vers. sunt & alia quæ. & seq. & de spō. §. vers. item decimo Ioan. And.

a Nō licebit.]cum mřimonium eorū sit ratum & cōsummatū: secus est de mřimonio īfideliū.ſ. e. quāto. & c. gaudemus.

b Coniunxerunt.]qa vinculum coniugij semel habitum nūquam amittitur viuentib. coniugib. et separatis, 32. q. 7. cap. 2. & 3. sicut nec baptismus vel ordo, 1. q. 1. quod quidam, versicu. cum videamus.

c In uiris.] quia vir & vxor non ad imparia iudicantur, 32. q. 1. si quis vxorem. & q. 5. præcepit. & q. 7. Apostolus. Lau.

Orro.]sunt duo dicta. Secūdum ibi, Præterea. Abbas.

Casus. Quidā Comes auctoritate sua absq; iudicio ecclesię, dimisit vxorem suā, qa eam dicebat fuisse cognatā vxoris suæ defunctæ: mulier petebat eum sibi restitui. Quæritur, an potuerit eam sic dimittere? Rñdet Papa, φ si et parentela publica & notoria esset: sine iudicio ecclesię vxorem dimittere nō pôt: vñ Comes compelli pôt vt eam recipiat, quæ restitutionem eius petebat: qđ si facere contempserit excōicetur. Nota φ in notorijs ordo iuris seruandus est. Item nullus debet auctoritate propria vxorem dimittere.

Gl. sequens alle. 3. iura & 4. in contrarium, & soluit.

d Notoria.] ar. φ in notorijs seruādus, est ordo iuris, 2. 11. q. 3. eorū, & 24. q. 1. pudenda, in fi. & 3. q. 5. qa suspecti. ar. contra, 2. q. 1. de man. festa. & ſ. de acc. euidentia. & ſ. de sententia ad nřam 3. & ff. 35. q. 1. ar. ad leg. Aql. proinde. in fi. ti. 3. & Sy. Solū quo ad sniam seruandus est ordo iuris, quantum ad alia non.

Gl. sequens reddit duplicem rationem.

e Separari.] 33. q. 2. seculares, 35. q. 6. multorum. Et est ratio quare, qa sententia diuortij præacta est, & pœna non est inferenda nisi per iudicem, 33. q. 2. capit. inter festores. §. in hoc. & C. vt nemo sua sibi di pertorum. & C de Iudæ. nullus.

Glo. seq. alle. 3. concor. signa: unum contrarium, & soluit.

f Petit restitutionem.] restō n facienda est. ſ. de off. del. cū matrimonij & ſ. de rest. spo. ex conquestione. & ſ. vt li. non conte. accedens 2. in fi. ar. contra. ſ. de rest. spo. litteras. vbi dicit, φ si probationes incontinenti sunt paratæ, non est faciēda restitutio, ergo multo minus est facienda, vbi notorium est impedimentum, vt hic. Dic φ facienda est præterquam ad carnalem copulam, vt intelligas istam decr. secundum illam.

g Superinductam.] sic ſ. de sponsal. veniens.

Casus. Quidam H noīe quandā cognatā suam duxit in vxorem. Quæritur, quid fieri debeat? Rñdet Papa, φ si non appareant accusatores, & parētela manifesta & publica existit, qđ credibile non est, nisi essent cōsanguinei ī j. gradu, vel ij. illud matrimoniū dissoluat, qđ illicite est cōtractū. No. qđ notorium & manifestum est, accusatione nō indiget.

h Seu publica.] & si manifesta nō esset vel publica, dūmodo fama esset, φ essent cōsanguinei ī gradu prohibito, ex officio suo possit eps inquirere & cōpellere, vt quicunq; veritatē sciret, phibeat testimoniū 35. q. 6. eps in synodo. & ſ. de testi. de cog. pterea. & ſ. de off. or. c. 1. & 2. q. 1. Deus omnipotens. Imo quilibet tenetur denunciare ecclesię. ſ. de cog. spir. tua.

i Vel secundo.] x ista ra. φ consanguinitas vltra ij. gradum nō posset esse notoria, sed fama eē publica pôt. 35. q. 6. si duo.

suā ad īfidelitatis maleficiū traxerit, à uiro poterit separari, † ita φ ei nubere alij nō licebit: quia licet separentur, semper tñ coniuges erūt. In uiris c quoq; psentis snīæ forma seruet.

Idem Ambianeñ. episcopo.

Vir nō potest dimittere uxorē sine iudicio ecclesiæ. et propter impedimentū parētela notoriū. Si fama refert impedimētū coniugij, et nemine opponente, eps ex officio suo pôt de eo inquirere. Si vero impedimētū est notoriū, potest eps ex officio suo matrimoniū separare. hoc secūdo.

CAP. III.

Porro De Comite Pōtini, q B. uxorem suā absq; iudicio ecclesię dimisit, qa eā cognatam fuisse uxoris defunctę proponit, prudētia tua cognoscat, φ si et parentela esset publica & notoria, d absq; iudicio ecclesiæ ab ea separari e nō potuit: quare ipsum ad eā recipiendā, q petit restitutionem f ipsius, districte cōpellas: quā si recipere noluerit, eū & superinductā g uinculo excōicationis astringas. Præterea de H. q cognatā suā duxit uxorē: Rñdemus, φ nō apparētib accusatorib. & parentela manifesta seu publica h existente (quod credibile non est, nisi essent ī primo gradu uel scđo i; tui officij k iterest, mřimonia illa, ad hibita grauitate, dissoluere q illicite cōtracta noscunt.

Idem.

Repellitur uxor petens restitutionem mariti, si notorie fornicata est, & maritus cōtinuit.

CAP. IIII.

Significasti, l φ qdā uxore sua sine iudicio ecclesię dimissa, pro eo φ suggestū sibi fuerat, ipsā incestū cū quodā cōsanguineo suo cōmisisse, uinculo fuit pp hoc excōicationis astrictus: uerū mulier nō cōtinuit, sed sobolē de alio uiro suscepit: nec minus postulat uiro restitui, asserens se ab ipso iniuste dimissā, & eundem sibi materiam l adulterādi dedisse. Consultationi tuæ taliter rñdemus, φ si notoriū m est, † mulierē ipsam adulterium cōmisisse, ad eam recipiendam præfatus uir cogi nō dēt: nisi constaret n ipsum cū alia adulteriū cōmisisse.

Idem.

Matrimoniū separatur pp adulteriū mulieris: et si vir postea fornicetur, redintegratur. & est bōus casus, et multū allegabilis.

CAP. V.

Ex literis tuis accepimus, φ V. quandam duxit

k Interest.]id est, ad ecclesiam pertinet.

Significasti.]Cōis diuisio. Scđa pars: ibi Consultationi. Abbas.

Casus. Quidam sine iudicio ecclesiæ dimisit uxorē suā, pro eo qđ suggestum fuit ei cū quodā cōsanguineo suo eā incestū cōmisisse, pp qđ et fuit excōicatus. Sed mulier illa de alio sobolem suscepit, nihilominus petebat viro suo restitui, dicēs, φ iniuste eā dimiserat: & sibi materiā adulterādi dedisset: Quærit, qd iuris sit? Rñdet Papa, φ si notorium sit mulierē ipsā adulterium cōmisisse, ad eā recipiendam vir cōpelli nō dēat, nisi cōstaret ipsum cum altera adulterium cōmisisse. Nota φ adulterium notoriū impedit restitutionem. Item paria delicta mutua compensatione tolluntur.

Glo. seq. obijcit, & de eo opi. ponit, quam reprobat, que ritur, arg. negatiue sol. cōtrarium. Iterum quærit, & soluit.

l Materiā adulterandi.] qđ vř, qa ipse dedit ei materiā adulterādi, quare sibi imputet. vt. ar. 27. q. 2. si tu abstines. & ff de mino. cū mādato. in fi. ff sol. ma. si mulier. qđ magister Io. Fauentinus concedebat, qa q occasionē dāni dat, dānū dedisse vř. sc. d. sl studeat. sæpe. & ff. ad l. Aql. q occidit. §. in hac. & ſ. de iniu. & dā. da. c. vlt. in fi. & arg. ad hoc. ſ. de eo q cog. cōsan. vxo. suæ. super eo. & c. discretionem. Sed contrarium est verum, qa mulier ad hoc nulla cōdōne dēt adduci, 32. q. 5. ita ne. Nec est ignoscendū ei, q prætextu paupertatis turpissimā vitā ducit. ff. i n. nup pelā. §. nō est. nec obstat si replicaret ff. ad l. ff. de adult. l. §. si publico. nisi eā inuitā tradidisset adulterādā, qa tunc non posset ei obijcere adulterium, vt in decr. d. seretiurē. Sed pone φ mulier recessit a viro auctoritate ppria & nihilominus petit restitui. Vř, φ non sit audienda: quia ipsa non fuit eiecta, sed ipsa recessit. Dicas, φ est audienda, qa eo ipso φ rediens non admittitur, spoliata intelligitur, ff. de acq. poss. clam possidere. § vlt. & l. si id qđ. §. vlt. & ff. de vi & vi ar. l. j. § siue autem. Sed nunquid potest a viro petere expensas, quas fecit postquam ipsa recessit ab ipso? Non credo, cum maritus ipsam non expulerit, sed si eam reuertentem non admittat, postea tenetur.

Glosa sequen. quærit, & soluit.

m Notoriū.] id si occultū est, & in modū exceptionis obijciat ei illud adulterium petēti restōnē? Dico, q nō audit quousque fuerit restituta, ſ. de resti. spo. item cum quis. & c. 2. & 3. & c. in litteris. secus in petitorio, 27. q. 2. Agatho a.

Glossa sequens signat contrarium, & soluit.

n Nisi constaret.]Ita φ esset notorium adulterium viri alias ipsam oporteret prius probare adulterium viri, & sic crimina mutua pari cōpensatione tollūtur. 32. q. 6. nihil. & ſ. de adul. c. pen. & vlt. ff sol. matri. viro. 24. dul. primum, & 25 diuin. vna tantum, & 6. §. j. quis crimen. ff. de eo. per quem fac. erit. l. vlt. § sed & si ex ff de adul. si vxor. § iudex. ar. contra. ff. de do. excep. apud Celsum § Marcellus. Hoc contrarium soluitur s. de excep. dilecti.

Ex litteris.]Hic est bonus casus, & multum allegabilis. Et duæ sunt partes. Secunda, ibi Vnde. Abbas.

Casus. Quidā nomine V. duxit quandam in vxorē: tandē

dij.

Vide cōciliū Trid. sessio. 24. de sacro mřimon j cano. 5.

Ambiā.

Cap. 3. eo. ti. in 1. compilatione, & post concilium Lateran. sub Alexā. iij. par. 50. ca. 25. §. porro.

Et de articulo huius cap. p̄ter docto res hic vide B. Thomā lib. 4. sent. dist. 35. q. 1. ar. 3. & Syluestrū ver. diuortium. q. 1. & Turrecrematā, 32. q. 7. ca. pi. 1.

De materia huius glossæ vide Iuliū Clarum in pract. cri. § fi. q. 9. & plene p Antoniū Gomezū tom. 1. va riar. reso lut. cap. 1.

Sicut & discordes bñ cōmunicet ex officio suo reconciliat & ad cohabitādū cōpellit. supra de spō. ad id quod. 10. And.

Cap. 4. eo. ti. in 1. compilatione. & post concilium Later. par. 6. cap. 14.

Et præter citatos in c. porro. vide Couarruuiā lib. 4. dec. par. 2. c. 7. §. 4. & 5. & Sotū lib. 4. sen. di. 36. q. 1. artic. 3. & seq.

Et

Vt not. in cap. si tu abstines & idē Hugo. & Bar. Ioan. And.

Cap. 1. tit. de clādestina desponsatione, i 2. cō pilatione.

Vide beatum Thomā in quōnib. additis ad 3. par. q. 62. artic. 6. & de intelle ctu huius decretalis Sotum li. 4. sen. dist. 36. q. 1. ar. ti. 6.

... discordia inter eos, dicebat V. quod per violentiā sibi illatā, & metu eā duxisset. Postmodū accusauit eā super crimine fornicationis: quæ cœpit publice confiteri, quod cū vir ei negaret in necessarijs prouidere, crimē cōpulsa fuit incurrere supradictū: Sed cū admonita fuisset, ne ad suggestionē alicuius illud turpe contra se profiteretur, ipsa illud manifestius asserebat. Tu conuocato capitulo tuo, de cōsilio capituli tui, vtrique coniugi priuatim continentiā iniunxisti obseruādā, ita quod caste viuerēt abinuicē separati. Sed dictus V. statim cū alia contraxit. Eps hoc audiens, ab ipso V. veritatē inquirens, ipse rei seriem explicauit, & ad sedē Apostolicā appellauit. Eps ordinem huius negotij dño Papæ significauit. Vñ mandat Papa quatenus si est ita, virū prædictū ad vxorem legitimā redire cōpellat. Nota quod ex solo cōsensu, sine sententia, separati ab adulterij ... quātū ad mutuā seruitutē. Itē de consilio capituli eps huiusmodi sntias ferre debet. Itē separati viuere debēt continēter; alioquin, non obstāte snia, debēt adinuicē redire: quia paria delicta mutua cōpēsatione tolluntur. Itē delicta superueniēs, rei iudicatæ tollit sniam.

vxorem, qui paucis tpib. fuere cōcordes: proponebat .n. idem V. quod illam per violentiā sibi illatā, metu etiā mediante duxisset: & īfra. Tandem vir vxorē suam super crīe fornicationis in iure conuenit, quę nescitur quo ducta spiritu, cœpit publice cōfiteri, quod cum vir negaret ei in necessariis prouidere, crimen cōpulsa[a] est incurrere memoratum: cūque diligentius à te fuisset admonita,[b] ne ad suggestionem alicuius illud tam turpe ꝯ se proponeret, ipsa id manifestius asserebat. Sane tu cōuocato capitulo tuo, cū ex eorūdē † cōsilio vtrique priuatim cōtinentiā iniunxeris obseruandā, ita quod caste viuerent abinuicem[c] segregati: memoratus V. furtim cū alia sponsalia & nuptias temere celebrauit: verū cū factū inquirere laborares, supradictus V. rei seriem explicans & exponēs, ad audientiam nostram dr̄ appellasse. Vnde fraternitati tuæ mādamus, quatenus si res ita processit, prætaxatum virū ad legitimā vxorem redire[d] compellas.

Glossa sequens contrarium.

a Compulsa.] Non idō tñ excusanda est: quia non est ignoscēdum ei, quæ prætextu paupertatis turpiter degit, ff. de ri. nup. palā. §. non ē, & potius debuit oīa mala pati, quā malo cōsentire, 32. q. 5. ita ne. ar. contra C. de patr. qui fi. distra. l. vlti. & C. de inof. test. auth. sed si post. & 27. q. 2. si tu abstines.

Glossa sequens patet, quod al[illegible] respondet, ponit opp[illegible].

b Admonita.] Sed nunquid debuit iudex hoc recipisse, cum hoc ipsi in facto respicere videatur? Sed pone de hoc, quod de cōsilio alicuius hoc dixisset, nunquid poterit reuocare huiusmodi cōfessionē, cū in tali facto nō possit dici ignorās? Pōt dici quod sic, cū hæc cā quasi crīalis sit, vel mixta s. de pe. tux. cōfessio .n. in crimine nō præiudicat, nisi perseueret ff. de quæs. l. §. diuus. & §. si qs vltro. sed illa lex loquitur de cōfessionibus, quę extorquentur per tormentum. Laur. dicit, quod pōt reuocari. sed si fiat ex deliberatione, & non ex calore iracundiæ, non vr̄ quod reuocari possit: quia non posset probare errorem.

c Abinuicem segregati.] Ex hoc vr̄, quod snia diuortij lata fuit. cū de consilio capituli videatur fecisse, quia sine cōsilio capituli fieri nō [illegible] nullus. & [illegible] si quā vero Et est not. [illegible] quod delictū superueniens rei iudicatæ, præiudicat ei pro quo lata est sententia, quod verum est, etiam si inualescent [illegible] separatos, arg. s. de [illegible] nos.

[illegible] patre reproba[illegible]

d Redire.] [illegible] quia non continuit sm quod ei fuit iniunctum, & [illegible] compellitur s. c. proxi. & 32. q. 6. nihil. sed [illegible] vr̄ pp adulteriū. Nunquid poterat [illegible] C. de leg. quod fauore. innocentis [illegible] seruitute, qua habet in eo quod peccauit. C. [illegible] sed hodie vir pōt ēt illā adulterā sibi recōciliare [illegible] s. de cōuer. cōiuga. gaudemus. & ar. ff. de ex [illegible] non præstat immunitatem. ff. de interdi. & releg. [illegible] vlti. præterea vir solutus non [illegible] absolutus à seruitute, quā ipsa prius habebat in ipsum & non ē cōuerso: sed adhuc remāsit salua viro seruitus, quā habuit in muliere, cū tñ ipsa fuerit cōdēnata. ar. s. de cōuer. coniu. quidā intrauit & 27. q. 2. quod dormierit. Itē si hoc verū esset, quod nō posset, sic daret mulierib. occasio delinquēdi, vt à viris separarentur. sic s. de cōsue. ex parte. vñ reprobata fuit illa cōsuetudo. j. eod. quāto. l. si. & ff. de reg. iu. nō fraudat. ar. 33. q. 5. hæc imago Arg. cōtra. quod nō possit, quia snia statim est pro muliere. ar. 6. q. 4. quod bū semel. sępe .n. cōdēnatus ex snia cōmodū sentit, vt in duob. reis debendi condēnatis ff. de re iudi. Paulus. Dicas, quod vir bñ pōt sibi illā reconciliare, inuitā: vt Laur. dixit. Hugo. dixit, quod si vxor publice sit fornicata, ante iudiciū ecclesiæ, pōt illā sibi reconciliare ēt inuitā, nec pōt intrare religionē eo inuito: sed postq̄ snia diuortij auctoritate ecclesiæ lata est, neuter tenet alteri, & vterque altero inuito monasteriū intrare pōt, quia vterque in separatione cessit iuri suo, ar. 7. q. 1. quod periculosum est. nec vir poterit vxorē inuitā recōciliare. sed hæc decretalis vr̄ cōtra sniam Hug. vnde standū est, prout dicit Laur. Vñ nota hic, quod delictū superueniens rei iudicatæ, præiudicat sniæ, vt snia non obstante reuertat in idē, j. de adulte. ca. vlti. vbi de hoc. ar. contra. quia ea quę legitime facta sunt, ex superuenienti delicto nō retractantur, ff. de iure. actuque pri. lex enim.

propria auctoritate diuertit, ad eum reuersum redire compellitur: secus si per iudicium ecclesiæ ab eo fuisset separata.

CAP. VI.

De illa, quæ viro suo labente in hæresim, ipsius cōsortiū sine iudicio ecclesiæ declinauit, vr̄ nobis, quod mulier (maxime si ea intentione discessit, ut lapsus in hæresim tædio pariter & cōfusione[e] affectus, se ab errore suo conuerteret) ei cum reuersus fuerit est reddēda:[f] quę ēt si reuerti noluerit, cōpellat. Si vero iudicio ecclesiæ ab eo recessit, ad recipiēdū eū nullatenus dicimus cōpellēdā.

Innocentius tertius Ferrarien. episcopo.

Vinculum coniugale non dissoluitur altero cōiugum fideliū in hæresim lapso: Sed si vnus infidelium coniugum conuertatur ad fidem, & alter nolit sibi cohabitare, vel non sine blasphemia, vel sine peccato mortali, soluitur coniugium, & conuersus contrahere poterit.

Urbanus tertius Florētino epo.

Si vxor à viro lapso i hæresim

CAP. VII.

Quāto † te nouimus in canonico iure peritū: & infra. Sane tua frnitas intimauit, quod altero con-

De illa.] Sunt duæ partes. Secunda: ibi, *Si vero*. Abbas Siculus.

Casus. Quidam vir lapsus fuit in hæresim: vxor eius statim sine iudicio ecclesiæ, ipsius consortiū declinauit: tandē ille reuersus est: ipse petebat vxorē suā: ipsa nolebat ad eū redire: quęritur, quid iuris sit? Rñdet Papa, quod si mulier maxime ea intentione discessit à viro, vt ille in hæresim lapsus, tædio & confusione affectus, ab errore suo se conuerteret, ei reuerso est reddenda. & si ad eum redire noluerit, cōpellenda est. Sed hoc quod in fine dr̄, corrigitur per capitulū sequens. Nota, quod cessante cā, cessat effectus. Item exceptio semel acquisita ex sententia semper durat.

e Confusione affectus.] ad similitudinem contumacis, quę possessione priuatur, vt tædio affectus veniat responsurus, s. vt lite non contest. quoniam. § in aliis C. de præscri. xxx. vel xl. annorum, si quis emptionis. §. sed & si quis non per vim.

Glossa sequens reddit rationem.

f Reddenda.] & merito: quia per pœnitentiam est sanatus, 32. q. 1. quod autem. & etiam est compellenda.

g Cōpellatur.] In alio casu cōpellit, & sic est aliud ante iudiciū ecclesiæ, & aliud post. eādem diuersitatē dixit Hug. in carnal. fornicatione, vt di. s. c. prox. Sed contra. j. ca. prox. in fine, vbi de hoc. & pōt dici quod ei standum est, vt in vtroque casu cōpellatur redire ad eum, nisi cū iudicio ecclesiæ separata voluerit religionē intrare s. de conuersione coniuga. c. vlt. Ber.

Quāto te.] Cois diuisio. Secūda: ibi, *Nos igitur*. quę distinguit, & sm mēbrum prosequitur: ibi, *Si vero*. ponit diuersitatis pœnam: ibi, *Nam & si*. obstaculū soluens: ibi, *Nec obstat*. subnittēs duplicē solutionis effectū: ibi, *Per hanc*. Abba. Siculus.

Casus. Duo erant coniugati, alter eorū trāsiuit ad hæresim: q remansit in fide volebat ad secunda vota transire: Eps Ferrarien. quærit vtrum possit? Rñdet Papa distinguendo inter fideles &

Vid. Bernardum, Angelum, & alios in l. diuortio, ff. sol. ma.

† eorum

† Cōtrarium vr̄ ex Glossa hoc. s. priuatim nā si fuisset snia nō fuisset, sed publice: fuit quædam industria, vt verum probaret, an ex collusione id factum esset, sm Go. & Hostien. Ios. Ant.

Cap. 5. e. tit. in 1. cōpilatione. & post cōcilium Lateran. sub Alexā. iij. par. 50. ca. 63. § de illa vero.

Vide Magistrū sen. & ibi theologos scholasticos li. 4. dist. 34. adde cōcilium Trident. sequenti capite citatum.

Cap. 1. e. li. in 3 cōpilatione.

De materia huius decretalis consule theologos scholasticos li. 4. sent. dis. 39. & præ aliis ibi B. Thomā & Sotū. adde Couarruuiā in epitome li. 4. decr. par. 2. cap. 7. §. 5.

Et rō optima ēē potest illa, quam affert B. Thomas loco citato initio capitis ad 3. arg. vbi ait ita: cū diuortiū sit inductū in fauorē viri, si aufert ius petēdi debitum, vel reuocādi vxorē: vñ vxor tenetur redire, & ad eū redire, si fuerit iniecata: nisi de licētia votū cōtinētiæ emiserit. Imo dea Thomas, quod bene longā cōnem fa declarauit.

fideles & infideles:tñ duo sunt cõiuges infideles:& alter ad fidē côuertať, altero nullo mõ, vel nõ sine blasphemia diuini nois, vel vt eũ trahat ad peccatũ mortale, alteri cohabitare volēti, alter ad scḋa vota (si voluerit) poterit ptransire: & in hoc casu intelligiť quod dicit Apostolus: Si infidelis discedit, discedat: frater .n. vel soror, nõ est huic seruituti subiectus: & canõ eodem modo intelligit, q dicit: Cõtumelia creatoris soluit ius mřimonij, cõtra eum qui relinquitur: Si vero alter fideliũ coniugũ labať in hæresim, vel trãseat in gentilitatis errorē, in hoc casu, is qui relinquit, non potest ad scḋa vota trãsire: licet in hoc casu maior videatur cõtumelia creatoris: licet .n. inter infideles sit matrimonium, non tñ ratũ & verũ est mřimonium, vt illis viuentibus coniugium ipsum pduret: nec obstat qđ à quibusdã forsan posset opponi, q fidelis relictus nõ debeat iure suo priuari sine culpa, cum in multis casibus id contingat, vt si alter cõiugum incidatur. Per hãc rñsionē quorundam malitiæ obuiať, qui in odiũ coniugum qñ sibi inuicem displicerēt, si possent eas dimittere, simularēt hæresim, vt altero, q remansit in fide, matrimoniũ contrahente reuerterēt ab hæresi: & p hãc rñsionē soluitur qõ alia, qua quæriť, vtrũ ille qui remãsit in fide, cogať redire ad illũ, qui ab hæresi vel infidelitate reuertiť. Nota q matrimoniũ infidelium illis viuētibus potest separari altero ad fidem conuerso, altero remanente in fidelitate in tribus casibus hic cõtentis: Sed matrimoniũ fidelium carnal copula consummatum, viuentibus coniugibus, numquam separatur. Itē priuatur quis iure suo sine culpa sua item malitijs hominũ est obuiãdum.

1. Cor. 7.

† Hoc dicit B. Ambros. epis. 1. ad Corint. c. 7.

† Immo qui diceret ptina citer p hę resim solui mřimonij vinculũ, hæreticus cēseretur. concil. Tridē. sess. 24. de sacro matrimonij, can. 5.

iugũ ad hęresim trãseunte, qui relinquiť, ad scḋa vota desiderat côuolare: qđ vtrũ possit fieri, p tuas nos duxisti lřas cõsulendos. Nos igiť cõsultationi tuę rñdētes distinguimus, [a] licet quidam pdecessor [b] nř sensisse aliter videať: an ex duobus infidelibus, alter ad fidē catholicam conuertať: vel ex duobus fidelibus, alter labať in hæresim, vel decidat in gētilitatis errorē. Si .n. alter infideliũ coniugũ ad fidem catholicã côuertať, altero vel nullo modo, vel nõ sine blasphemia diuini nois, vel vt eum pertrahat ad mortale peccatũ, ei cohabitare volēte: qui relinquiť, ad scḋa si voluerit vota transibit: & in hoc casu intelligimus qđ ait Apostolus: [c] Si infidelis discedit, discedat: frater .n. vel soror, nõ est seruituti subiectus in huiõi: & canonē [d] ēt, in quo dř: [e] Cõtumelia creatoris soluit ius mřimonij, circa eũ qui [f] relinquiť. ¶ Si vero alter fideliũ cõiugũ, vel labať in hęresim, vel trãseat ad gētilitatis errorē, nõ credimus, † q in hoc casu, is qui relinquiť, viuente altero possit ad secũdas nuptias côuolare, licet in hoc casu maior [g] appareat contumelia creatoris. Nam & si matrimoniũ verũ inter infideles existat, non tñ est ratum: [h] inter fideles aũt verũ † & ratũ existit: quia † sacrm̃ fidei quod semel est admissum, nunq̃ amittiť, [i] sed ratũ efficit cõiugij sacrm̃, vt ipsum in coniugib. illo durãte perduret. Nec obstat qđ à quibusdã forsan objiciť, q fidelis relictus nõ debeat iure suo sine culpa [k] priuari: cũ in multis casib. [l] hoc cõtingat, vt si alter coniugum incidať. [m] ¶ Per hanc rñsionē quorundã malitię obuiatur, qui in odiũ coniugum, vel qñ sibi inuicem displicerent, si eas possent in tali casu dimittere, simularēt [n] hæresim, vt ab ipsa (nubētibus cõiugibus) resilirēt. Per hãc ipsam rñsionem illa soluiť quæstio, qua quæritur, vtrũ ad eũ, qui ab hæresi vel infidelitate reuertiť, is qui permãsit in fide, redire [o] cogať.

¶ Idem Tyberiadensi † episcopo.

¶ *Pagani iuncti in gradu prohibito lege canonica tantum, conuersi ad fidem non separãtur. hoc primo. Si paganus prius plures vxores habebat, post fidem susceptam adhærebit primæ. hoc secũdo. Et si repudiata vxore cum secunda contraxerit, et post baptismum dimittet secundã, & adhærebit primæ repudiatæ. et si repudiata cum alio cõtraxisset: secus si fornicata fuisset. hoc tertio.*

CAP. VIII.

GAudemus [1] in Dño: & infra. ¶ Vtrũ Pagani

CASVS. Pagani accipiunt vxores in scḋo vel tertio gradu, vel vlteriori: Pagani taliter cõiuncti cõuertunť ad fidē: Quæsitũ fuit a dño Papa, vtrũ post baptismũ debeant simul remanere, vel ab inuicē separari? Rñdet Papa, q sacrm̃ cõiugij apud fideles & infideles existit: Vñ dicit Apostolus: Si qs fidelis infidelē hēt vxorē, & hęc cõsentit habitare cũ illo, nõ dimittat illã: & in pdictis casib. pagani licite cõtrahũt mřimoniũ, q a cõstitutionibus canonicis nõ arctant: & ideo fideles huiõi fauore fidei Chřianã mřimonialiter copulari libere põt, & licite remanere coniuncti, cũ per sacrm̃ baptismi non soluantur coniugia. [illegible] Pagani simul hũt plures vxores: si conuertanť ad fidem: quæritur vtrum oēs, vel quã illarũ hře debeāt post baptismũ? Rñdet Papa ostendens, q vnam tñ debēt hře, cum ab initio vna costa in vnã fœminã est conuersa, & scriptura sacra testeť: Propter hoc relinquet homo, patrem & matrē, & adhęrebit vxori suę, & erunt duo in carne vna: non dixit tres vel plures, sed duo: nec dixit, adhęrebit vxoribus, sed vxori: nec alicui vnq̃ licuit insimul plures hře vxores, nisi diuina reuelatione alicui fuerit concessum: per quam Iacob à mendacio, Israelitæ à furto, Samson ab homicidio excusati fuerunt: Sic patri-

h ¶ *Ratũ.*] q̃a põt dissolui: vt hic, & 28. q. 1. c. si quis Iudaica. § itē illud.

i ¶ *Nunquam amittitur*] 13. q. 7. c. 1. & 2. & 1. q. 1. quod quidam.

k ¶ *Sine culpa.*] Nemo sine culpa iure suo priuari debet, 16. q. vlt. inuentũ. 56. dist. satis peruersum. ī. de eo qui cog. cõsan. vxo. suę. discretionē. & c. vlt. & ī. de cõst. c. 2. Sed si cã subest, priuať quis qñque iure suo. ī. vt li. nõ contest. qm̃. §. 2. & ī. de priuile antiqua. & 22. distin. renouantes. & hic subest causa, quæ subijcitur inferius.

l ¶ *Multis casibus.*] in q̃bus quis priuat iure suo. 14. q. 6. cõperimus. & 54. dist. frequens. 34. dist. si eunus. 16. q. 7. decernimus. 20. dist. nemini nem, 13. q. 2. d. ffinimus, & de cler. ęgro. vltim.

m ¶ *Incidatur*] 32. quæstio. 7. illi.

n ¶ *Simularent hæresim.*] Hæc est cã, quare priuať quis iure suo sine culpa sua. 32. q. 1. dixit Dñs.

¶ *Glossa sequens ponit opi. Laur. [illegible]*

o ¶ *Redire cogatur.*] Sed reuersa cogi debet, nisi velit religionem intrare, cum iudicio ecclesiæ separati fuerint. ī. de conuer. coniug. c. vlt. Lau. dixit [1] eã nõ cogendã redire ad eũ, cũ auditionis illius fecit. ī. e. de Pa. sed verius est q incidat. ñc debet compelli, nisi cum vult intrare religionem. Sim. Laur. secte. ī. de conuer. coniu. c. vlt.

G ¶ *Audemus.*] Hoc ca. principaliter habet tria dicta. Et secundum dicta: ibi, *Quia vero.* Tertium: ibi, *Qui autem.* Abbas Siculus.

a ¶ *Distinguimus.*] hanc distinctionem ponit Gratianus 28. q. 2. §. hic distinguendum.

b ¶ *Prædecessor.*] s. Cęlestinus: dictũ cuius habuisti olim in decretali ī. de conuer. infide. laudabilē. & male dixit Cęlestinus.

c ¶ *Apostolus.*] 28. q. 1. si infidelis.

d ¶ *Canonem.*] 28. q. 2. si infidelis.

e ¶ *Contumelia.*] iuxta illud,

Deserere spernentem, vel blasphemare volentem:
Vel te credentem scelus ad mortale trahentem:
Nam sunt absque mora, sic vincula rupta priora. Vincen.

f ¶ *Qui relinquitur.*] s. q conuertiť circa eũ qui relinquitur: qa nõ põt claudicare matrimoniũ: sed potius dicit de eo q relinquit, quia ille solus põt cõtrahere sine peccato: ille q relinquit transeuntē ad fidē, peccat: & sola cõtumelia creatoris soluit, & nõ per ecclesiã: & statim soluiť qcito nõ vult cohabitare sine modũ qui tradit ī eo. c. proxi. ad h. & puenit ad notitiã alterius, tñ debet adhibere testes, q illa nõ vult ei cohabitare, ne nupe fiat postea ōhens: si autem ante q contrahat cũ alia, conuersus ad fidem: vir ipsam recipere tenetur. ī. c. proxi. & vlt. & videtur nõ tunc matrimoniũ, vt ibi dicitur.

g ¶ *Casu maior.*] Magis .n. delinquũt fideles apostatando, q̃ infideles in sua infidelitate remanēdo 32. q. 4. si eo fornicator. & nemo respiciēs retro, aptus est regno Dei. ī. de voto. magnę. sim. de pœni. dist. 4. si refugiētes. Sic magis delinquit, qui interruptam iterum litem deserit, q̃ qui semel accepti dere linquit, in Auth. de litig. § vltima, in fi. coll. 1. C. quom. & quan. iu. iud. authen. qui semel.

† In vnó aut altero veteri codice ita: ratũ & firmum existit.

† In codice Barbatiæ, & in multis Vaticanis ita: q̃a sacrm̃ fidei qđ semel admissũ, nunq̃ amittiť, ratũ efficit cõiugij sacrm̃, vt ipsum &c. In vno vetustissimo Vaticano ita: q̃a sacrm̃ fidei, qđ semel est admissum nunq̃ amittiť, immo ratũ efficit.

† Tihadē. Tibiaď. † Tiberiacen. Tibiadeñ.

[1] Alias in cipit: Is qui.

De hoc dubio vide plene per Host. ī. c. proxi. & hic.

[1] Cap. 2. eod. tit. in 3. compil. Et circa decisionē primę partis, vide quos citaui in c. de infidelib. ī. de consan. & affi nit.

† Tutius est hoc omnia cõsã iudice ecclesiastico peragere, & eius auctoritate tem etiam transigere.

Sic Patriarchę & alij iuſti viri, q plures habuerunt vxores, ab adulterio excuſanť: & hæc ſnia in Euang. approbať: Quicūq; dimiſerit vxorē ſuā excepta fornicationis cā, & aliā acceperit, mœchať: ergo ſi vxore dimiſſa, alia duci nō pōt, multo fortius nec ea retēta . ꝑ qđ euidenter apparet, ꝙ nullus ſimul plures pōt hr̄e vxores, nec aliqua plures maritos: ergo ſequitur ꝙ poſt baptiſmum primā debet hr̄e. Pagani ſiue infideles ſūt vxorib. qbus dederunt libellū repudij. Quærit. vtrum illis viuētibus poſſint accipere alias ad fidē conuerſi, vel añ conuerſionē? Rńdet ꝙ in Euang. tale repudiū reprobať: & ideo viuēte vxore, ēt cōuerſus ad fidē, aliā hr̄e non pōt, niſi poſt cōuerſionem ipſius illa renuat habitare cū illo; vel ſi conſentiat, vult Chriſtum blaſphemare, vel illum trahere ad mortale peccatū: in qbus caſib. mulier reſtitutionē petere non poſſet, etiā ſi de iuſta ſpoliatione conſtaret; quia ſm̄ Apoſt. alter alteri nō eſt huiuſmodi ſeruituti ſubiectus.

1. Cor. 7.

1. Cor. 5.

Aliqs cōuerſus ad fidē dimiſit uxorē ꝑꝑ ꝑmiſſas cauſas: anteq̄ ꝯhat cū alia, vxor cōuertit ad fidē. Quæritur, an compellať eā recipere? Rńdetur ꝙ ſic.

Aliquis paganus dedit libellum repudij vxori: illa nupſit alij ſm̄ ritum ſuū, vir conuerſus eſt ad fidem, & vxor ſua, q̄ nupſit alij poſt repudium, ſimiliter conuerſa eſt ad fide, petit illum: Quærit, vtrum poſſit illum petere non obſtāte hoc ꝙ alteri nupſit? Rńdeť, licet ſm̄ Euangelicā veritatē, q duxerit dimiſſā, mœchať, nō tn̄ dimiſſor poterit obijcere fornicationē dimiſſæ poſt baptiſmū, pro eo ꝙ nupſit alij poſt repudium, & ſic ea tenetur recipere, niſi alias fuerit fornicata. Nota in prima parte, ꝙ in baptiſmo ſoluunť crimina, & non coniugia; & ita infideles in gradu prohibito coniuncti, poſt baptiſmum non ſeparant. Nota in ſecunda parte, ꝙ nullus poteſt ſimul habere plures vxores, niſi diuina reuelatione fuerit cōceſſum: q̄ excuſauit à mendacio, furto, & homicidio ꝓdictos patres. In 3 parte nota caſus, in qbus denegať reſtitutio iniuſte ſpoliato. In 4. parte no. ꝙ maritus non pōt obijcere fornicationē vxori, pro eo ꝙ nupſit alij, licet non tenuerit matrimonium.

Geneſ. 2. & 3.
Eſdræ 4.
Matt. 19.
Mar. 10.
Epheſ. 5.

vxores accipiētes in ſcđo, [a] vel tertio, vel vlteriore gradu ſibi ꝯiūctas, ſic ꝯiūcti debeāt poſt ꝯuerſionē ſuā inſimul remanere, vel abinuicē ſeparari, edoceri ꝑ ſcriptū Apoſtolicū poſtulaſti Super quo taliter rńdemus, ꝙ cū ſacrm̄ coniugij apud fideles & infideles exiſtat, [b] quēadmodū oſtēdit Apoſtolus dicēs: Si qs frater infidelē habet vxorē, & hęc ꝯſentit habitare cū eo, non illā dimittat: & in ꝓmiſſis gradibus à Paganis quo ad eos mr̄imoniū licite ſit ꝯtrctū, q cōſtitutionib. [c] canonicis nō arctātur: (q̄d enim [d] ad nos, ſm̄ Apoſt. eundē, de his q̄ foris ſunt iudicare?) in fauorē ꝑſertim Chriſtianę religionis & fidei, à cuius ꝑceptione ꝑ vxores ſe deſeri timētes viri, ꝑſit facile reuocari: fideles hmōi mr̄imonialiter copulati libere pn̄t & licite remanere [e] ꝯiūcti, cū ꝑ ſacrm̄ baptiſmi nō ſoluanť coniugia, ſed crimina dimittanť. [f] Quia vero Pagani circa plures inſimul fęminas affectū diuidunt cōiugalē, vtrū poſt cōuerſionē omnes, vel quā [g] ex oībus retinere valeāt, non immerito dubitať: & ĩ. Verū abſonū [h] hoc vr̄, & inimicū fidei Chriſtianæ, cū ab initio vna coſta, ĩ vnā fęminā ſit conuerſa: & ſcriptura diuina teſtetur, ꝙ ꝑꝑ hoc relinquet homo patrē & matrē, & adhęrebit vxori ſuę, & erunt duo in carne vna: [i] nō dixit tres, vel plures, ſed duo: [k] nec dixit, adhęrebit vxoribus, ſed vxori: & infra. [l] Nec vlli vnq̄ licuit inſimul plures vxores hr̄e: niſi cui fuit diuina [m] reuelatione cōceſſū:q, [n] mos qńq;, interdū ēt fas cenſeť: per quā ſicut Iacob à mēdacio, [o] Iſraelitæ à furto, [p] & Samſon ab homicidio, [q] ſic & Patriarchę & alij viri iuſti, q plures leguntʳ ſimul habuiſſe vxores, ab adulterio excuſanť. Sane veridica hæc ſnia ꝓbať ēt de teſtimonio veritatis teſtātis ĩ Euāgelio: Quicunque dimiſerit vxorē ſuā ob fornicationē, & aliā duxerit, mœchatur. Si ergo vxore dimiſſa, duci alia de iure non pōt, fortius & ipſa retenta: per qđ euidēter apparet, pluralitatē [r] in vtroq; ſexu, cum non ad imparia [s] iudicenť, circa mr̄imoniū, reprobandā. [t] Qui aūt ſm̄ ritū ſuum legitimā repudiauit vxorem: cū tale repudiū veritas in Euāgelio [u] reprobauerit, nunq̄ ea uiuente licite poterit, aliā ēt ad fidem Chriſti conuerſus hr̄e: niſi poſt cōuerſionem ipſius illa renuat cohabitare cū ipſo: aut ēt ſi conſentiat, non tn̄ abſq; ꝯtumelia [x] creatoris, vel vt eū pertrahat ad mortale peccatū: in quo caſu [y] reſtitutionē petenti, q̄uis de iniuſta ſpoliatione cōſtaret, reſtitutio negareť: [z] qa ſm̄ Apoſtolū, frater aut ſoror nō eſt in hmōi ſubiectus ſeruituti. Quòd ſi cōuerſum ad fidem, & illa cōuerſa ſequatur, anteq̄ ꝑꝑ cauſas ꝑdictas legitimam ille ducat vxorem, eā recipere cōpelletur. [a] Quāuis quoq; ſecun-

a *In ſecundo.*] nō prohibito: qa ſecūdus gradus erat ꝗ ꝓhibitus, ſed non oīs: tm̄ erāt pſonæ prohibitę in lege, mr̄. nouerca, ſoror, neptis, amita & mr̄tera, & vxor patrui, & vxor fratris, filia, & priuigna. De hoc dicitur ſ. de reſt. ſpol. litteras.
b *Exiſtat.*] 26. diſ. deinde & ĩ de cōſan. & affi. de infidelibus.
c *Conſtitutionibus.*] quæ non arctant niſi illos, qui ſubſunt eccleſię directe: ſed indirecte bene compelluntur. ĩ. de vſur. poſt miſerabilem. & c. quanto. & ĩ. de Iudę. & ſi Iudęos.
d *Quid enim.*] 2. quæſt. 1. multi. interpoſitio eſt.
e *Remanere coniuncti.*] ſ. de conſang. de infidelibus.
f *Sed crimina dimittuntur.*] 26. diſt. deinde.
g *Vel quam.*] Ad iſtā q. nō rńdet directe, ſed indirecte ſatis rńdeť, ꝙ prima ſit vxor, ex eo ꝙ dicit pluralitatē ĩ vtroq; ſexu reprobādā, in fi. iſtius §.
h *Verum abſonum.*] Hic oſtendit, quod vnam tantum debeat habere.
i *In carne vna.*] ſ. de bigamis, debitum. *Gloſſa ſequens ſignat contrarium.*
k *Duo.*] Hic pluralis numerus ponit ad excluſionē maioris pluralis. arg. cōtra 31. q. 1. ꝙ ſi dormierit. qńq; ponit ad excluſionē minoris numeri, vt cum dr̄, vnus nō ſtet contra 2 tm̄, ſed in ore duorum ſtet omne verbum, vt ſ. de teſti. licet, in fine.
l *Vxores.*] vnde ēt lex plura coniugia prohibet Iudæis, C. de Iudæ. nemo Iudæorum, in fi. & C. de inceſt. nupt. l. 2. C. de donatio. ante nup. ea quæ.
m *Diuina.*] Nō ergo ſūt ſufficiētes excuſationes, quas hōs 32. q. 4 dixit Sara. & c. obijciunt. ſed illđ fuit añ legē, & talis mos fuit diuinitus īſpiratus.
n *Quę.*] ſcilicet diuina reuelatio cen. etur quandoque mos, &c.
o *Mendacio.*] 22. q. 2. cap. item ponitur.
p *Furto.*] 14. q. 5. dixit Dominus.
q *Homicidio.*] 23. q. 5. ſi non licet, circa fin. & q. 8. occidit.
r *Pluralitatem.*] Hic innuit ſolutionem cōtis, quaſi diceret, prima tantum eſt uxor, vt dixi ſ.
s *Nō ad imparia.*] i. quo ad mutuā ſeruitutem & debitum carnis & fidem ſeruandā, 32. q. 1. ſi quis vxorem, & q. 5. præcepit. alias pene famula vxor eſt, 33. q. 5. hæc imago.
t *In Euangelio.*] dicendo, excepta cā fornicationis vxore non eſſe dimittendam. 32. q. 1. dixit Dńs in Euangelio & q. 7. Apoſtolus & c. oēs cauſationes. & 28 q. 2. ſi infidelis.
u *Abſque contumelia.*] ſ. cap. proximo.
x *In quo caſu.*] id eſt, in quolibet caſu præmiſſorum trium. *Gloſſa ſequens addit tres ſimi... caſus, & remittit.*
y *Negaretur.*] Hic habes caſum, in quo denegatur reſtitutio quamuis conſtet de iniuſta ſpoliatione. Alit tn̄ habes ſ. eo. ſignificaſti. Item vbi excipitur de alia ſpoliatione. ſ. de ordin. cogn. ſuper ſpoliatione. Item vbi timetur ſęuitia viri, 33. q. 2. ſiue de coniugij. & ſ. de reſtitu. ſpol. ex tranſmiſſa. & cap. litteras, vbi de hoc & 32 q. 1. de benedicto.
z *Apoſtolum.*] 28. q. 1. ſi infidelis.
Gl. ſequens per q. an ipſo iure, an per ſententiam diſſoluuntur. ponit duas opin. & ſecundam approbat. Iterum q. e. ... ſoluit.
a *Compelletur.*] Ex hoc vr̄, ꝙ cōtumelia creatoris non ſoluit ius mr̄imonij ipſo iure: alias ſi ſoluti fuiſſet ius matrimonij, non cōpelleret ur eā recipere. Ioan. dicit, ꝙ ipſo iure ſoluit in cī. matri-

Gen. 27.
Exod. 12.
Iudic. 16.
Mat. 19.
Luc. 10.

Hęc gloſa ſola nec ē Bernardi, nec habeť in vetuſtis codicib.

1. Corint. cap 7.

Melius diceret, i. l. duob. vltimis caſibus, ſecūdū Hoſti. Io. And.

Dicit Vincē. hic nullū ſpeciale. quia ipſa ſibi erat īpedimentū blaſphemando. Ioan.

est matrimonium contumelia creatoris, ea nolēte viro cohabitare, vt ī.co.c.pxi licet mřimoniū sit solutū, tñ restituitur quasi iure postliminij.ar 34.q.2.cū p bellicā.sicut hřtico reuerso restituitur alia bona C.de hæret. Auth.idē est de Nestorianis.& licet nō sit mřimoniū īter eos, tñ eā recipe cōpellit ex cōsequētia prioris matrimonij, i fauorē fidei. Alij dicūt, q mřimoniū ipso iure nō soluit, sed ius matrimonij soluit. i. ius petēdi debitū: & hoc satis vř dicere lřa.ī.c.pxi.ibi: cōtumelia creatoris soluit ius matrimonij, & tūc vere primo soluit mřimoniū, qñ cōtrahit cū feda, & nō añ: qa si esset ex toto solutū, nō cōpelleret eā recipe Et est ar.ad hoc qđ dicit ī fine.q potes ei obiicere fornicationē:qa si ex toto & oino solutū eēt matrimoniū, non posset ei obiicere fornicationē pcedētē ī.d iureiur.quēadmodū. Sed nunqđ ēt posset intrare religionē ea iuita. antequā cōtrahat cum alia? Dico q sic, cū iudicio ecclesię fuit à viro separata. argu ī.de conuersio. coniugat.cap. vltimo, in fine.

¶ Glo seq. rationem reddit, querit opponendo, & dupliciter soluit.

a ¶ Poteris obijcere.] quia īntelligit hunc cōtraxisse, q auctoritate legis cōtraxit.23.q.4.q peccat. & ar. ī.de frig. & malef. fraternitatis. circa fi. & ff de acqui.pos.iuste possidet. sed illud qřit, qualiter posset ei obiicere fornicationē añ baptismū cōmissam, cū oē peccatū & sequela peccati in baptismo deleatur, 26 di.deinde.& 32. q.1.qđ aūt cū dona baptismi sint sine oī luctu, de cō se dis 4.c.2.& cap. sine poenitentia? Dicas q oē crimen tollitur in baptismo quo ad Deū, & quodcūq; & qualitercunq; contraxit ante, vel adulterādo seu fornicando: sed quatenus illa fornicatio respiciebat virū, non tollitur in baptismo. qa illud crimen non tā virum q vxorem commaculat, 32.dist.c.in cōiugio.& sic ius qđ cōpetebat viro ex sola fornicatione, remanet ei saluum: & sic pōt excipere cōtra illam. Sic ēt p pniam tollitur crimen, qđ mulier contraxit fornicando quo ad Deū: & tñ post quantūcunq; pniā pōt maritus illam accusare 33 q 2.admonere.nec eam ēt recipere cōpellitur post pniam ī. de conuer.coniug.gaudemus. iniquū.n.esset q baptismus tolleret beneficium alicui competens, sicut in libertate.delictum.n. quod commisit qs in se, per libertatem tollitur: sed delictū qđ cōmisit in alio nō tollitur, ff.de his q no.infa.l.pen.& l.athletas §. Pomponius. Vel expone quod dř: nisi alias fuerit fornicata. i. alius. i. in alio tēpore post baptismum sed prius verius est. Io.

Matth. 19.

† Cap. 3. eod. ut. in 1. compilatione.

† Aliàs ita: Quia dispar est ritus ī Liuonię.ecclesia de nouo, &c. sed in vetustioribus exemplarib. legit ut est impressum.

† In hanc Rubric. integrū scripsit volumen Palacius Rubius.

dum Euangelicā veritatē, q duxerit dimissam, mœchatur: non tñ dimissor poterit obiicere [a] fornicationē dimissæ, pro eo, quòd nupsit alij post repudium, nisi aliàs fuerit fornicata.

¶ Idem Liuonien. epō. & cis. qui cum ipso sunt fratribus.

¶ Non licet relictam fratris in vxorem accipere: & de facto ducta separanda est, nisi aliter ecclesia dispenset.

CAP. IX.

DEus † q ecclesiā suā: & infra. ¶ Quia † dispar est ritus Liuonien. de nouo ad fidē catholicā cōuersorū à nřo: pp īfirmitatē gētis eiusdē cōcedim[b], vt mřimoniis ɔ̄ctis cū relictis fratrū, vtanř: si tñ frib. decedētib. sine prole, vt semē defuncti iuxta legem Mosaicā suscitarēt, cū talibus ɔ̄xerūt: ne tales sibi de cætero, postquā ad fidē venerint, copulēt, phibentes.

TITVLVS XX.

De donationibus † inter virum & vxorem, & dote post diuortium restituenda.

D[eus qui].] Ponit dispensationem ecclesiæ cum nouiter cōuersis ad fidem, vt utantur matrimonio cum relictis fratrum contracto secundum legem Mosaicam. Abbas.

CASVS. Quidā infideles ī Liuon. cōtrahebāt matrimonium cū relictis fratrū suorū: Liuonienses isti de nouo cōuersi sunt ad fidē. Quærebatur vtrū debeant remanere cū relictis fratrum suorum. Dňs Papa cōcedit eis pp infirmitatē eorum vt matrimoniis cōtractis cū vxorib. fratrū, vtantur, dūmodo fratrib. decedentib. sine prole cū talib. cōtraxerint, vt iuxta legē Mosaicā semen defuncti suscitarent, prohibendo ne tales de cætero sibi copulent, post fidem receptam. Nota q pp nouitatē fidei dispensatur cum aliquibus vbi alias non dispensaretur.

b ¶ Concedimus.] pp nouitatē fidei dispensatur circa gradus phibitos, & sic 35.q.3.qđ i & c.qđ scripsi ī. de consangui. & affin.de infidelib. simi. ī. qui fil. sint legit. c. tāta. sed post fidem receptam contrahere non debent. vt dicit in fine.

c ¶ Vt semen defuncti.] Hac de causa tm̄ olim cōcessum fuit, vt frater vxorē fratris sumeret in vxorem, ī.q.j. olim. alias nō.

Vide Sotum li.4. sent. dist. 41. q. vnica, arti.3. ad 4.arg umentum.

DE DONATIONIBVS INTER VIRVM ET vxorem, & dote post diuortium restituenda.

¶ Ex concilio habito apud Vuormaciam. †

¶ Separato licite matrimonio dos restituenda est.

CAP. I.

MVlieres † cum pro aliqua licita [d] causa, à propriis uiris fuerint separatæ, totam [e] dotem præcipimus sibi reddi.

¶ Vrbanus tertius decano, cantori & capitulo Lexoū. †

¶ Soluto matrimonio cogitur vir dotē restituere, & bona diuidere, quæ communiter eis obuenerunt.

CAP. II.

SIgnificauit † P. mulier, quòd H. quem loco uiri tenebat, diuortio inter eos solēniter celebrato, [f] dotem suam illicite detinet, & reddere cōtradicit: possessiones etiam, quæ ipsis dum simul uiuerent, cuiuscunque contractus titulo cōiter obuenerunt, ea prorsus exclusa, sibi nititur vendicare. [g] Ideoque mandamus, quatenus si ita est, & non est aliud [h] quod obsistat, ipsum ad restituendum...

¶ Supra visum est de diuortiis. Sed quia diuortio facto dos repeti solet, & contenditur plerunque de donatione facta cōstante matrimonio, ideo subijcitur ista Rubrica, ī qua tractatur tam de donatione facta inter virum & vxorem, quàm de dote post diuortium restituenda. Abbas.

M[ulieres cum]. CASVS. Dī hic, q si mulier ex cā iusta separet à viro, dos tota sibi dēt restitui. Nota q vbi principale non tenet, nec accessorium.

¶ Gl. seq. distinguit inter scientem & ignorantem, signat contrarium, & ibi remittit.

d ¶ Licita.] puta consanguinitatis, vel alia legitima, & ignorāter cōtraxit, tunc restitui dēt qcqd alter ab altero habuit. ī. de coniu. ser. proposuit. quia nullū fuit matrimoniū, aliàs si sciēter cōtraxissēt, pdere debent qcqd alter alteri dederit. & sic ita applicaē, nisi errore aut minori ætate excusentur C. de incest. nup. q cōtra. ar. contra. ī. co. & si necesse. vbi de hoc.

¶ Gl. seq. primo declarat tex. secundo quærit, arg pro. soluit distinguendo, tertia parte recit per q. quid de ea vērit, quam etiam solvit distinguendo. Finis recitatur per contrarium.

e ¶ Totam.] si totā reddere pōt, alias in quātū facere pōt. C de rei vxo. act. l vnica. § cū aūt. & ff de re iud. no tm̄. nisi dolo diminuerit suā substātiā, vt in eo § cū aut. & si peruenerit ad pinguiorē fortunā, totū restituet. vt ibidē. ī. de sol. Odoardus. Et si maritus paciscat vt totū restituat. tale pactū nō valet, cū sit cōtra bonos mores, ff. sol. mat alia cā. §. j. si tñ soluerit, repetere nō pōt, ff de cōdi. inde. nā & si maritus. Sed nunqd fructus restitui debētq; qđ vř ff. de reg iu in codēnatione. sed nō restituunt nisi illi, q añ mřimoniū obuenerunt, qa illi ipso iure augēt dotē, sed post mřimoniū obuenientes nō augēt dotē, & nō restituunt, sed sunt mariti pp onera mřimonij supportāda, ff. de iure doti. dotis fructus. [2] & ī. de vsur. salubriter & expēsæ necessariæ minuunt dotē ipso iure. vtiles uero nō, sed petunt actiōe mādati vel negotiorū gestorū. Voluntariæ expēsæ pmittunt abradi sine læsiōe prioris status. C. d rei vx. acti. e l. vnica. § sileat, & ff. de spē. ī reb. dotali fact. l 1. & l qđ dī. & hoc verū est, cū sit separatio quo ad fœdus matrimonij: secus si quo ad torum pp adulteriū ī. co. plerūq;. vbi de hoc.

S[ignificauit].] Primo ponit duplicem mulieris querelam: Secundo causæ cognitionem: ibi, *Ideoque*. Abbas.

CASVS. Inter P mulierē & H virū suū fuit diuortiū celebratū: Sed dictus H. dotē suā illicite detinet. & reddere cōtradicit, & possessiones quasdā quas habebāt cōes, & villas similiter retinere cōtēdit: Vñ mulier illa cōquesta est dño Papæ: Papa mādat, quatenus si est ita, nec est aliud qđ impediat virū, iudices illum compellāt ad restitutionem dotis, & ad diuisionem rerum quæ communiter habuerunt. Nota q soluto matrimonio vir omnia vxori, q habuit ab ea, restituere tenetur.

f ¶ Celebrato.] ex licita causa. ī. co. c. proxi.

g ¶ Vendicare.] id est, retinere.

h ¶ Non est aliud.] puta pactū vel cōsuetudo, qđ restitui nō debeat. ī. co. c. vlt. ff. ad exhi. in hac actione. §. ibid. & C. de pac. co uen. l. ex

† Vuarmaciam.
† Vuarmaciam.
† Guarmatiam sed in concilijs nodum inueni.

† Cap 1. e. ti. in 1. cōpilatione, & post cōcil. Later. sub Alex. iij. par. 50. cap. 46.

Et de intellectu vide repetētes in Rubrica ff. solu. mat.

† Leoū.
† Lincoū.
† Lexouień.

† Cap. 3. eod tit. in 1. compilatione.

De materia vid. Palacium Rubium in repet. c. p vestras, hoc t. 1. §. 12. & sequēt.

2 Et ibi no. nunquid impubes qui debet fundū in dotem & restituit repetens fundū & fructus, repellatus præter alimenta torum, & in Spec. e. ti §. 2 ver. qd si mulier. Ioan. And.

uen.l.ex morte. Vel si propter adulterium quo ad mutuã seruitutem diuortium sit factum.j.eo.plerunque. vel si sententia lata esset super hoc, à qua non esset appellatum 2.q.6.c.ei qui.§.diffinitiua ff.fam.ercis.cum putarem.Vin.

Idẽ notat de re. fti. i Ireg. constitutus.vel respicit loci consuetudinẽ.T.V. Inn.quasis est in Frãcia secũdũ Hostien. vbi quicquid alter coniugum acquirit cõstãte matrimonio, ẽ cõe,& celebrato diuortio p mediũ ea sta diuidunt.Ioã. And.

Glossa sequens ponit pro obiec.cui dat simile.

a *Diuisionem*]Hoc intelligitur de his q̃ cõiter empta fuerunt de bonis propriis vxoris & viri. & hoc constat; alias n.p̃sumuntur oĩa esse de bonis mariti,ff.de dona.inter vi.& vxo. Quintus Mutius & C.eo.ti.ẽt. Et est simile:q̃cquid prælatus ecclesiæ acq̃rit,totum intuitu ecclesiæ acquisitum vr̃, nisi appareat contrarium, 12 q.4.sacerdotes. & s.de pecu.cle. c.1.& 2 ac.12.q. 2 sint manifestæ. Ber.

D *E prudentia.*] Duo facit. Primo ponit delegatorũ rephẽsibile factũ. Scd̃o illud emendari p̃cipit:ibi,*Quia igitur*.Abbas.

CASVS. Causa matrimonij quæ vertebat inter H. & M. cõmissa fuit quibusdã iudicib.iudices cõsanguinitate probata,protulerũt sñiam diuortij inter eos:sed de dote,quam mulier repetebat a viro nihil dixerunt:Vnde mulier hoc significauit dño Papę: Rescribit Papa eisdẽ iudicibus,dicens q̃ quia principaliter de matrimonio cognouerunt,& de dote,quæ est cã incidens,accessorie cognoscere debuerunt,& diffinire:vnde mandat,quatenus prædictum H.compellant, vt prædictæ mulieri totã dotem,sicut iustum fuerit,restituat. Nota q̃ causa dotis accessoria siue incidens est,ad causam matrimonij:& qui cognoscit de matrimonio,cognoscere potest & de dote.

† Cap.1. tit.de dote post diuortiũ restituẽda, in 2 compilatione.

tutionẽ dotis,&diuisionẽ a eorum, quę olim cõiter habuerunt, districtione ecclesiastica compellatis.

Clemens tertius.

Delegatus ad cãm matrimonij,si ferat sñiam diuortij, pronunciare debet dotem restitui. Et est casus multũ allegabilis.

CAP. III.

DE † prudẽtia vr̃a miramur,q̃ cũ vobis causam mr̃imonij, q̃ vertebat inter H. & M. commisissemus terminandã,& vos cõsanguinitatem inter eos inuenientes, sñiam diuortij tulissetis: de dote, quam à viro mulier repetebat, b quicquam statuere distulistis:Quia igitur vos,qui de matrimonio principaliter cognouistis, & de dote (q̃ est cã incidẽs) accessorie c cognoscere valuistis,& sẽtentialiter diffinire: Mãdamus,quatenus p̃dictum H. monitione pręmissa cogatis, vt p̃dictæ M. totã dotẽ (sicut canonicum d fuerit) restituere non moretur.

Clemens † tertius.

Mulier propter adulterium à viro separata,perdit dotem.

CAP. IIII.

PLerumque: † & infra. Si mulier ob causam fornicationis, iudicio c ecclesię,aut propria f voluntate à viro recesserit, nec reconciliata g postea sit eidem, dotem vel dotalitium h repetere non valebit. i

Glossa sequens quærit & soluit. Secundo dicit quando restituatur dos secundum vetera & noua iura.

b *Repetebat.*]Sed qua actione agebat mulier pro dote sua? actione de dote nõ:q̃a nullum fuit mr̃imonium. ergo nulla dos ff de iu.do.l.3 & sic agit cõdõne sine cã, ff. de condi.sine cã.l.vlt.& C.de cond.ob caus.dat.l.1.quia cã secuta non fuit, pp quã dos dabatur.olim recipiebat mulier dotem annua, bima,trima die:hodie vero illico restituuntur immobilia,mobilia vsque ad annum.C.de rei vxo.ac l.vnica.§. cum autem.

Aliàs in antiquioribus ita: annua, bina trina die.

Glossa sequens primo probat dotem, & eius causam accessoriam, & secundo quærit, & soluit.

c *Incidens accessorie.*]Bene dicit,accessorie, q̃a si nõ est matrimonium,neq; dos.ff de iu.do.l.3.& sic accedit mr̃imonio dos:vñ & dos promissa p vim vel metum,non tenet,ff.quod met cau.,si mulier.§ si dos.sicut nec matrimonium.s.de spõ. veniens 2.& c cum locum.& c.cõsultationi. Et sic q̃ cognouit de principali,cognoscere dẽt de accessorio, vt hic dicit,& s.de of.dele.præterea.& c.prudentiã.§.sexta.in fi. & c.suspicionis,ff.de iurisd.om.iud.l.2.ẽt si alias cognoscere nõ posset,incidẽter tñ posset C de iud.quotiens.& C. vbi & apud quos.l.vl. j.de in integrum restit.c pen.& sic cã dotis ad iudicem ecclesiasticum spectat.s eo c.1 & 2. & hoc vbi iudex ecclesiasticus de mr̃imonio cognoscit. Si vero constante matrimonio agat mulier de dote,q̃a forte maritus labitur facultatib. vel dissipat bona sua,vel q̃a mortuus est,tunc cã illa agi dẽt corã iudice seculari,q̃a tũc cã dotis principalis est.C.de iu.dot vbi.& l.seq.& ff.de iu do.mutus.§.j.& l quẽadmodum.§ j alias cõstãte matrimonio dos peti non põt.C.si cõstãte matrimonio dos soluta nõ sit.l.vnica.& sic q̃ cognouit d principali,cognoscere dẽt de accessorio,ẽt lata sñia super principali: vt hic innuit,& s.eod c.2. Sed nunq̃d procedent isti auctoritate primi mãdati:non vr̃, q̃a functi sunt iam suo officio suo,siue bene,siue male.s de of dele in lr̃is.& c significasti.& ff.de re iudi iudex.p̃cedent.n.ex isto secundo mandato. Ecclesia n.fauore dotis tẽm p ipsam cãm delegat, q̃a reipubl.ex vtile est mulieres dotes saluas hr̃e,pp quas nubere possint, ff. de iu. do.l.2. & ff.sol matr.l 1.& etiam Papa simpliciter causam dotis committit ẽm consuetudinem ecclesiæ. j.eod.c.pen.Sed hic petebat mulier dotem sibi restitui tam q̃uam accessorium principali q̃oni,& iõ debuerunt p̃nunciare sup dote: vñ vr̃,q̃ auctoritate primi rescripti procedere põt: sed melius est dicere, q̃ auctoritate istarum litterarum procedant: q̃a functi sunt officio suo super principali:vñ cum tunc nihil dixerint super accessorio,vlterius non videtur q̃ p primas litteras p̃cedere possunt super accessorio.

Hæc late persequtur Palacius Rubius citatus s. eo. tit. significauit.

Etiã principaliter ẽm Innocentiũ supra,d pig. c. ex lr̃is, & est facilius & melius mulieribus litigare corã iudice ecclesiastico ad hoc ũ foro cõpet cũ sit. & c. ex tenore ẽm Host. Ioã. And.

d *Sicut canonicũ fuerit.*] hoc est, si nihil obsistat, qđ impediat: & si totum restituere possit,habita ratione ne egeat, vt dixi.s. c.1.& 2.

P *Lerumque.*]Casus de se patet.Nota q̃ vxor pp adulteriũ cõmissum,dotẽ suã amittit. Nota q̃ culpa vnius cedit lucro alterius.

Aliàs Cęlestinus tertius.

e *Iudicio ecclesia*]aliàs nõ licet, ẽt si nota eẽt fornicatio.s.ti.px.c.porro.vt ibi dr̃.& c.ex litteris.

f *Propria voluntate.*]Refume,ob hãc cãm fornicationis, aliàs non noceret.

† Cap. 1. tit. de dote post diuortiũ restituen. in 2 compilat.

ADDITIO Vt pote si tecederet, q̃a cõsciam hr̃et de impedimento pp̃etuo, quo probato dotem recuperaret.

g *Nec reconciliata.*] ad qđ cõpelli non põt,etiam post pñiam. s. de conuer. coiug.gaudemus, 32 q.2. & Palaciũ Rubiũ in reper. huius Rubri ca.§.78.

Vide Couarruuiã lib. 4. decre par.2. ca 7. §.5.

adimonere. sed si reconciliata fuerit, postea illã fornicationem obiicere non poterit:q̃a ei remisit hoc.qđ ei licet secundum Euangelicam veritatem.s.de iureiu.quemadmodum & 32.q.1.quod autẽ. & c non est.& quia mores illius iam cõprobauit ff.de adult. si vxor.in fi.& 32.q.5.horrendus.nisi postea fornicetur.

Glossa sequens obijcit, & dupliciter soluit.

h *Dotalitiũ.*]idest donationẽ pp nuptias,sed hæc expositio nõ vr̃ bona,q̃a donatio pp nuptias dẽt redire ad virum,sicut dos ad mulierẽ.j.e.c.vl.in fi. & ita nõ posset repetere dotalitium,ẽt alias post separationẽ sed põt hoc intelligi,cum mulier lucrat donationẽ vel partẽ ex pacto.j eod.c.vlti.& sic illã donationẽ quã ex pacto habuisset,p̃erdere debet. Vel appellat hic dotalitium res paraphernales, ad quarum restitutionem tenetur maritus. C.de pact.conuen.l.vltima. & l.hac lege.

Gl.se.quæ al.pro & contra, & iterum propõ opi.T. & contrarium Lau.quam appro.

i *Repetere nõ valebit.*]Sed pone sñiam latã esse quo ad tori separationẽ pp fornicationẽ, & sic amittit dotẽ mulier,deinde p̃bat cõsãguinitas inter eos,& p̃nunciat mr̃imoniũ nullũ fuisse inter eos,mulier repetit dotẽ,tanq̃ nõ cõmiserit adulteriũ,q̃rit,an possit repetere cũ effectu. Qđ possit, p̃bat,q̃a ex futuro euẽtu patet,q̃ nõ fuit mr̃imoniũ, & si nõ fuit mr̃imoniũ,nõ fuit adulteriũ.s.d frigi.& malef.frn̄itatis.in fi. & veritate manifesta nõ obstat res iudicata.j d pur.vul.c.2.& s.di.veritate. & ff.d cõd.sine cã. si fullo.& l.apũculo,ff.d reiud.l.j.& ff d vsufr.leg.l.vxori 2.ex quo.n.fuit nullũ mr̃imoniũ, nulla fuit dos.C.de cõd ob cau.da.l.j.Itẽ ex noua cã tollit̃ prima sñia,s. ti.p̃x.ex lr̃is.& ar.j.e.c.p̃x. ergo q̃cq̃d datũ fuit noĩe dotis,põt repeti,q̃a patet nullũ fuisse adulteriũ, & sic ecclesia decepta fuit in illa sñia,ergo reuocari dẽt,s de frig. & male. frn̄itatis. Itẽ p scd̃am sñiam tollit prima,s de re iudi.inter monasteriũ. & c.se. Sed õ,res iudicata p̃ veritate accipit̃,ff.de re iudi.res iudicata & ff.fa er.cũ putarẽ & ex sñia ius factũ est inter ptes, s de re iud.cũ inter vos,& ff de liber.agn.siue.in prin.& scd̃a sñia cõtra res prius iudicatas a q̃b.appellatum no fuit, nulla ẽ 2.q.6.c.ei q̃ § d ffini ius Præterea adulteria, sicut & alia crimina,ẽm intentionẽ iudicant̃,& ex corde p̃cedunt 15.q.6 § i.& 34.q 2.lectũ & de pœ.dis.j.su p trib.ff de fur q̃ iniuriæ.& j.de sen.exc cũ voluntate.& iniuria ex affectu mentis fit.15. q.1 illud peraq̃.& negari nõ pt,q̃n mulier ista ex affectu mentis iniuriã faceret ei quẽ p̃ vero marito tenebat,& ita dolũ cõmisit,sine quo nõ fit adulteriũ,ff ad l.Iul.de adul.l.pen.In cõtrariũ p̃ prima pte allegari põt illud,q̃d obstat iniuria, vbi conatus nõ habuit effectũ s.de spõ.adolescẽs.vbi de hoc.Super hoc dñt q̃dã,vt T.q̃ mulier ista dotẽ siue dotalitium suũ repetere põt. Alij dñt,vt Laur q̃ nõ est vlterius audienda, licet mõ appareat,q̃ nõ fuerit mr̃imonium,q̃a nihilominus puniri debet

Vxori non adulteræ, de adultera vero dic vt i auth. vt lic.ma. & au §. si adulterio, & C. de adult. auth. sed hodie. Io. And.

Vt dicit Inno per condictionem sine cã dos talis repeti non põt. subest. n. cã dotis retinẽdę, s.sententia lata, vel adulteriũ saltẽ mente cõmissum. Ioã. And.

bet pp intētionē cū opere subsecuto: fecit.n. qđ potuit. s. de big nup. & c. vlt. & ff. de adul si vxor §. j. & ar. huius c. & eo ipso qđ vxor condēnata est de adulterio. vir dēt hr̄e añ nuptias donationē & dotē. I Auth. vt lic. ma. & auię. § si de adulterio. aliàs est vers. sub illo §. q vero plurimas, coll. 1. Et istud verius credo. † Principium.n. dēt cōsiderari in talibus, & nō exitus, vt p hoc exteris delinquēdi audacia auferatur: sed si hoc esset falsum, posset cōmitti in pbatione impedimenti. Prima opinio magis benigna apparet, sed non est extendenda licentia.

† Hęc gl. sniam cōiter sequūtur Doctores, vt recte hic docet Panormit., circa finem huius decretalis p rationes de qbus hic Host. Ioā. An. & abj.

ET si necesse.] Propter varietatē lecturę nō solet summari. Diuidit. Nā primo ponit mādatū pmissa triplici ipsius cā: quarū prima consistit in facto, reliquę in iure. Secūda: ibi, *Cum castra.* Tertia: ibi, *Ne ad.* Abbas.

† Cap. 1. ti. de dote amittēda, in 3. compilatione.

CASVS. Rex Legionēsis accepit in vxorē filiā regis Castellę, & ei dedit in donationem pp nuptias castra quędā, ita videlicet, φ si aliquo casu ipsā relinqueret, castra ipsa cederent in ius eius: Sed ipsi pp consanguinitatē insimul nō poterāt remanere: Vñ mādauit Papa, quatenus dēbent abinuicē separari: sed Rex Legioñ. nolebat eā dimittere, nisi castra sibi restituerent, & ita castra illa pstabāt impedimētum copulę dissoluēdę: Vñ mādat Papa Archiepō Cōpostellano, & vniuersis epis in regno Legioñ. cōstitutis, φ cū castra, q impedimētum pstant copulę dissoluēdę, nō tā ob turpē causam, q̄ ob nullā sint data, cum inter eos mrimonium esse nō possit, & ideo nec dos, nec donatio propter nuptias esse pōt, ne ad cōmodū ei cedat, quod debet potius ad pœnā retorqueri, quatenus viro castra ipsa restitui faciāt, & ad id per excōicationis sententiam filiam prędictam coarctent. Nota, φ si principale non tenet, nec accessorium: & i a vbi matrimonium esse nō pōt, nec donatio propter nuptias.

a ¶ *In dotem.*] idest, in donationem propter nuptias. quam fecit maritus vxori, prout fecit iste j̄ ɛ proxi. in h.

b ¶ *Vt si eam.*] Sub tali forma prohibet contrahi matrimonium ff. de verb. oblig. si ista stipulatio. & C. de inut. stipul. libet & s̄ de spon. C cinma. vbi de hoc. & illud pactum perinde haberi debet. ac si non fuisset appositum. C. de cōd. ob cau. da. l. 1. pactum enim cōtra bonos mores non valet. ff. sol. mat. alia. §. 1. & C de pact. pacta quę. & 8. dist. quę contra mores.

c ¶ *Ob nullā.*] ff. de cd si cā. auūculo. & C de cod. ob cau. da. l. j.

d ¶ *In pęnam.*] sim. 16. q. 1. legi. & ff. de neg. ges. sine. & ex improbitate nemo consequitur actionē. ff de furt. itaque fullo.

¶ *Glos. seq. arg. alleg. tres leges in contrarium aliàs tres ponit. opin. emi obij. it per hoc c. n̄. ponit Ioan. tres obiectiones. T. aut. vltimo dat aliam solutionem.*

e ¶ *Restitui.*] Ex hoc vr̄, φ si cōtra canones vel cōtra pcepta leguin, vel constitutiones principum cōtrahit mrimonium: soluto matrimonio, licite repetit quicquid dotis noie, vel donationis datum est. vt ff. de cod sine cau. auunculo & ff. de rit. nupt. ptectus. & C de cond. ob cau da. l. 1. Sed cōtra vr̄ q. n. scienter cōtra pcepta legum vel cōstitution principū nuptias contrahūt, qcquid a tali datum est, debet ei auferri, & fisco applicari. C. de ince. nup. q cōtra. ff. de do. int. vir. & vx. cū hic status. § vlt. & Insti de nupt. §. si aduersus. Quidā dīt, φ si ignorabant se esse cōsanguineos, tunc tenetur qđ datum est, aliàs non. C solu. mat. si ignoraus. & l. prędicta C. de incest. nupt. qui contra. Illud satis vr̄: sed obuiat Ho. exemplum, quia isti bene sciebāt se esse cōsanguineos, nec hoc ignorare poterāt. φ in tali gradu erat arg. C. de lib cau. si filiū. & C. de in inte. restit. mi. de tutela. Dixit Io. φ si aliq sciūt se esse cōsanguineos, sed credūt φ liceat sibi inuicē ɔhere mrimoniū: tunc cōpetit repetitio. ff. de adul. si adulteriū. §. stuprū. & §. fratres. & § incestum. & in eo casu pōt intelligi qđ hic dr: si aūt sciebāt se nō posse cōtrahere: tūc nō repetunt qđ dederūt, sed fisco applicatur. C. de ince. nup. auth. incestas & l. q cōtra. Tāc. dicit, φ hęc nō est accusatio: qa isti sciebāt se esse tales: φ nō poterāt ɔhere, vt dictū est: vñ debebāt pdere qcquid hinc inde datum est. Et prouidit hic dñs Papa pp bonum pacis: quia nisi castra restituerent, nō poterat pax inter eos reformari. Et alia ratio est: hic nō poterat seruari pęna statuta. qa nō erat cui applicarent bona illa, cum nullum habeāt illi regē superiorē seu fiscum: vñ merito & iure restitui debuerūt illa castra, & alia q data sunt, ne alter in lucro remaneat: vñ potius puniri debuit si superiorē habuisset. & hoc satis colligit per litterā: ne ad cōmodū ei cedat, &c & sic cessant cōtraria. Tācr. & quia Rex alter ab illa cōiunctione nō recedebat, vt dicit illa littera.

† Cap. 2. ti. de dote amittēda, vel post diuortiū restituēda I 3. compilatione.

Et de materia text* & glossa- cū pter dicto hic, vide Iulium Clar. trac. de feud.

Quę si erāt regni sm Vincē. vñ alienari nō poterant, s. de iureiu. intellecto. Io. And.

¶ Innoc. iij. Compostell archiepiscopo, & vniuersis episcopis in regno Legioneñ. constitutis.

¶ *Cogitur mulier ex officio iudicis donata sibi à viro propter nuptias pro conseruatione illiciti matrimonij relaxare, si talis donatio prastet impedimētum dissolutioni talis matrimonij. hoc dicit secundum intellectum, qui plus placet Panormitano.*

CAP. V.

ET† si necesse sit. & infra. ¶ Quia vero castra quędā, q rex Legioñ. filię regis Castellę in dotē[a] tradidisse pponit, ita vt si eā[b] aliqua occasione relinqueret, ipsa cederēt in ius eius, impedimentū pstare vidētur hmōi copulę dissoluendę: Cū castra ipsa non tā ob turpē, q̄ ob nullā[c] causam sint data: vt pote cū inter eos mrimonium nō existat, & iō nec dos, nec donatio pp nuptias: Ne ad cōmodū ei cedat, qđ dēt in pęnā[d] ei potius retorqri: castra ipsa restitui[e] volumus, & ad id puellā p excōicatiōis sniam coarctari.

¶ Idem Archidiacono S. Andreę de Scotia.

¶ *Vsufructuarius donās sine consensu domini rem ipsam vxori propter nuptias, non transfert in eam plus iuris, quàm ipse habebat: idem de eo, qui sub conditione adimente habet rem in hereditatem vel in feudum.*

CAP. VI.

NVper† à nobis tua discretio reqsiuit, si aliq terra data fuerit alicui, nō i hr̄ditatē vel feudū, sed tm̄ quoad vixerit[f] possidēda: & ipse postmodum tertiā[g] partē vxori suę in dotē[h] cōcesserit, vtrū eo defuncto pfatā dotē, vxor (dū vixerit) hr̄e debeat & tenere: cū ecclesia dotes ptegere teneat viduarū[i] ¶ Postulasti prętereа, si aliqua terra data fuerit alicui, & hr̄di, quē de vxore legitima pcrearet, in hr̄ditatē vel feudum: & ipse vxori suę quadā parte ipsius i dotē ɔcessa, decesserit postmodū sine ple, an mulier dotē eādē de iure posset† hr̄e? Nos aūt cōsultationi tuę taliter rñdemus, φ cū regulariter nullus plus iuris[k] in alium trāsferre possit, q̄ eū cōstet hr̄e: vir, †† cui terra pdicto modo ɔcedit, nō pōt vxori

† possis

†† Aliās ita: vir, cui pdicta terra, dicto modo concedit.

NVper à nobis.] Diuidit. Primo ponit duplex qō. Secūdo vtriusq; solutio: ibi, *Nos aūt.* Tertio qdam instructio: ibi, *Illud.* Prima & secunda pars subdiuidit in duas, qa qlibet ponit qōnem & solutionem, vt patet in littera. Abb. Siculus.

CASVS. Aliquis dedit alicui aliquā terrā nō vt in feudum vel hęreditatē, sed q̄diu viueret possidendā: ille postmodum partē illius terrę dedit vxori suę in donationē pp dotē, decessit vir. Quęrit, vtrum vxor eius pręfatā donationē hr̄e debeat, dum vixerit, & tenere. Scdo ponit qō: Aliquis dedit hęredi suo de legitimo mrimonio procreato in hęreditatē vel feudum, aliquā terrā. Postmodum ipse partē ipsius terrę dedit vxori suę in donationē: tandē decessit sine prole: Quęrit, vtrū de iure mulier possit hr̄e donationē illā: Consultus Papa rñdet, φ cū regulariter nullus possit plus iuris trāsferre in aliū, q habeat: vir pdictus non potuit vxori pdictę relinquere qđ ei nonlicuit, nisi quo ad viueret possidere: & ideo mulier illa, terrā illā hr̄e nō pōt, nisi ille ad quē illa spectat, donationi voluerit cōsentire, & idē est in secunda qōne dicendum. Licet autē in causis viduarum ecclesia fauorabilis debeat esse, tñ cōtra iustitiā non est fauor ecclesię concedēdus. In fine dicit, φ vxor dr̄ dotē dare viro, vir autē mulieri donationē pp nuptias. Nota, φ nullus potest plus iuris in aliū transferre, q̄ ipse habeat. Item ecclesia nullis, etiā pro personis miserabilibus, dr̄ contra iustitiā piudicium facere. Item mulier dat dotem marito, maritus autem vxori donationem pp nuptias.

f ¶ *Vixerit.*] simile 10. q. 2. hoc ius porrectum. §. si œconomus. C de vsu & habi. si patri.

g ¶ *Tertiam.*] idem esset, si totam.

h ¶ *In dotem.*] idest, donationem.

i ¶ *Viduarum.*] tanquam miserabilium personarum, 87. dist. § 1. & c. 1. De hoc dicitur s̄. de fo. compe. ex tenore.

¶ *Gl. seq. circa broccar. alleg. nat. nor concor. dno contraria, & soluit.*

k ¶ *Nullus plus iuris.*] vt 1 q. 7. Daibertus, ff. de reg. iur nemo plus. ff. de acq. re dom. traditio. & s̄. de iu. patr. qđ autē, in fi. & c cura. Arg. contra. ff. de vsufr. quod nostrum non est. ff. de acquir. rer. in dom. non est nouum. contraria casualia sunt.

Gl. Sene. l. j. C. qñ imp. inter pu. & vi. Bald in l. C. de bon. mater.

a ¶ *Quoad vixerit.*] Ex sic habes, ꝙ feudum potest alienari ad tempus. aliàs non potest alienari. ī de feudis, c. 2 vbi de hoc.
b ¶ *Consentire.*] ex quo alienationi p̄sentit, rē postea reuocare nō potest. arg. ff. q̄b. mo. pig. vel hyp. sol. sicut re corporali. §. si volūtate. & §. sed & si ꝯmiserit. & l. si debitor. §. si in vēditiōe.

g ¶ *Tacita veritate.*] De processu negotij, vt sequitur. sic ī. de re iudi. inter monasterium.
¶ *Glossa sequens obiit & solvit.*
h ¶ *Ad inopiam vergere.*] & bona videbat̄ illa pronūciatio: qa ex quo maritus incipiebat labi facultatib. & re sua male vti,

c ¶ *Fauorabilem.*] 87. dist. c. 1. & 2. C. quando Imp. inter pupil. & vi. l. vnica. & ī. de fo. compet. ex tenore, vbi de hoc.
d ¶ *Sanctiones.*] C. de donat. ante nup. l. 1. & vlt. §. sancimus. & dos ad vxorē, & donatio ad virū soluto matr. reuertit: nisi ex pacto lucret. j. e. c. vlt.

P*er vestras.*] Marito vergēte ad inopiā, p dote satisdatio pōt peti. ita summat Abb. Et ẜm hunc intellectū esset hic casus singularis, qui non est alibi. Diuiditur: Nā in prima ponit cōsultatio. In secunda responsio cū mandato: ibi, *Cum ergo.* Prima pars ponit causæ delegationem, actoris petitionē, rei exceptionē, & iudicis interloquutionē. Secunda ponit duas causas mandati alternatiui⁹, quod inter illas interserit. Abbas Siculus.

† Januēsi.

CASVS. Inter H. virū & vxorē suam corā consulibus ciuitatis Genuē. super dote ipsius mulieris quæstio vertebatur, coram quibus dictus H. petebat dotē vxoris sibi assignari: mulier contradicebat ꝙ sibi assignari non debet, cum ad inopiā vergeret, nisi cautionē præstaret de dote soluenda: & quia eam a se expulerat: iudices, quia ad inopiam vergere videbatur, pronunciarūt, ꝙ dos illa non assignaretur eidem, nisi præstaret cautionem idoneam, de ipsa non peritura: & sic dos ipsa remansit penes quēdā magistrū R. postmodū vero dictus H. impetrauit litteras ad archiepm̄ & archidiaconū Genueñ contra illum R. super dote prædicta: iudices dictū magistrum R. ad suam præsentiam citauerunt: coram quibus dictus H. petebat a dicto magistro R. dotem vxoris suæ: sed dictus R. exceptionem opposuit contra ipsum, videlicet, ꝙ vxorem suam à se repulerat, & tacita veritate super hoc litteras impetrauit, videlicet, ꝙ alia vice super eadem dote quæstio mota fuit corā consulibus ciuitatis, & pronunciatum, ẜm quod superius est præmissum: Iudices, cum de hoc constitisset eisdē, præceperunt eidē vt sic de dote saluanda caueret, & vxorē reciperet. sed cum ipse cautionē præstare non posset, ad ipsius instantiā dño Papæ hoc rescribere curauerunt: Vnde dñs Papa his præmissis mandat eisdem, quatenus dotē faciant assignari eidē, sub ea cautione, quam potest præstare: vel saltem alicui mercatori committant, vt de parte honesti lucri valeat sustentari: ne occasione dotis detenta, vxor a viro dimissa vel vir, adulterij reatum incurrat: Satis. n. potest ei credi modicū dotis, cui creditur totum corpus vxoris. Nota, ꝙ cautio de dote saluanda præstari debet a viro, cum ad inopiam vergit. Item cautio quæ præstari potest, exigenda est. Item cui conceditur maius. & minus multo fortius concedi videtur.

† Cap. 3. ī. de dote post. amitt. vel post diuor. restituēda, in 3. compilatione.

In hanc decretā celebris extat & copiosa repetitio Panormitani Rubij, cū videto.

relinquere, qđ ei nō licuit, nisi quoad vixerit [a] possidere: nec licet vxori suæ partē illius terrę in donationē pp nuptias ex viri concessione tenere, nisi donationi, ille, ad quē spectat dñium illius terræ, voluerit consentire. [b]

¶ Qđ aūt de prima cōsultatione dicimus, hoc rńdem⁹ ēt de scđa: nā licet ecclesia in causis viduarū se fauorabilē [c] debeat exhibere, ɔ̈ iustitiam tñ non est eis fauor ecclesiasticus concedēdus. ¶ Illud vero te nolum⁹ ignorare, ꝙ vxor dare dr̃ viro dotē: vir autē vxori donationem facere pp nuptias, ẜm legitimas sanctiones. [d]

¶ Idē Archiepiscopo & archidiacono Genuensi. †

¶ *Vir agens pro dote, nō omnino excluditur ex eo quod vergat ad inopiā, nec præcise cogitur satisdare vltra facultatē propriam: sed dos sibi assignatur sub cautione, quā præstare potest: Et si per illā cautionē non esset sufficienter prouisum cōsumptione dotis, deponetur dos apud mercatorē, vt de honesto lucro vir sustineat onera matrimonij. h. d. secundum intellectū, quem tenet Panormit. inhærendo verbis litteræ. Et est casus notabilis & quotidianus.*

CAP. VII.

Fer † vestras litteras intimastis, ꝙ cū magistrum R. sup quadā summa pecuniæ, p H. paupere, auctoritate nr̃a curaueritis conuenire, [e] quā idē H. p dote vxoris suę requirebat ab eo, dictus R. exceptionē opposuit ɔ̈ ipsum, ꝙ vxorē suam à se repulerat, [f] & tacita veritate [g] sup hoc lr̃as impetrauerat: † qa cū super eadē dote, alia vice, corā vestræ ciuitatis cōsulib. qō mota esset, ipsi pronunciauerunt, vt qm̃ idē H. ad inopiā [h] vergere videbat, dos illa non assignaret eidē, nisi cautionē [i] idoneā de ipsa nō peritura p̄staret: vñ vos ei, vt de saluāda dote caueret, & vxorem suā reciperet, p̄cepistis: & j. [k] ¶ Cū ergo satis possit ei modicū credi dotis, cui creditū est corpus vxoris: Mandamus, quatenus dotē assignari faciatis eidem, sub [l] ea quā [l] pōt, cautione p̄stare: vel saltē alicui mercatori cōmitti, vt de parte honesti [m] lucri, dict⁹ vir onera [n] possit mr̃imonij sustētare: ne occasiōe dotis detētę, vxor à viro dimissa, seu vir, q dimisit uxorē, adulterij reatū icurrat.

¶ Gregorius nonus.

¶ *Hæc decretalis, satis seipsam summat.*

CAP. VIII.

Donatio, †, quæ con-

cogendus erat eam restituere. C. de iu. dot. vbi & in Auth. de æqual. dot. §. vlt. coll. 7. immo etiam sequestranda est, cum præsumitur vir eam dissipaturus, ff. sol. matri. si cum dotem. §. si vero dotē. Si ergo tenetur eam reddere, ergo non potest eam repetere. ī. de iureiuran. quemadmodū. quia turpius eijcitur, &c. & dolo petit, qui restituere statim debet, ff. de reg. iur. in condemnatione, in fi. Sed hæc non habent locū in casu isto, vt hic dicitur: Cum enim corpus suum vxor ei commiserit, multo fortius & dotē sibi cōmittere debet, sub ea, quam pōt cautione præstare, vt sequitur C. de pac. conuen. hac lege, & est simile 12. qō. 1. præcipimus. immo vxor tenetur alere virū suum egentem de dote. ff. de iu. dot. mutus. §. manente & præmissa locum habent, cum maritus suspectus est de dilapidatione: qa male versat̄ in re sua: & nō cū paupertate laborat, vt hic faciebat, & ita restituetur huic dos, prout hic dr̃ in fi. Laur.

† impetrauit.

i ¶ *Nisi cautionem.*] Lex enim prohibet fideiussorem dari pro dote. C. ne fideiussores dotium dentur. l. 1. & 2. Sed in alio casu illud intelligitur.

† Aliàs ita: super eam quā pōt, cautioné præstare.

k ¶ *Et infra.*] sed cum ipse cautionē præstare non posset, ad instantiam ipsius domino Papæ hæc rescribere curauerunt.

† De materia huius decretalis & glossarū vide latissime per Palatium Rubiū in repet. huius rubr.

l ¶ *Quam potest.*] iuratoriam scilicet, in Auth. vt nulli iudic. liceat habere loci curatorē §. si vero crimē, coll. 9. vbi dr̃, q si mulier accusatur de crimine, pro quo debeat custodiri debet dare fideiussorē: si fideiussorē dare nō pōt, iuratoriā cautionē præstet: & sufficit C. de epis. & cler. auth. generaliter 1. & in Auth. de litig. §. ad excludēdas, vnde sumpta est hæc auth. generaliter, coll. 8. m ¶ *Honesti lucri.*] Non enim tenetur fœnerari dotem, & de vsuris alere vxorē. arg. C. de admi. tut. auth. nouissime. sed cōuertat eam in societatem honestam, vel aliquod commerciū: & ex lucro honesto eam alat. arg. in Auth. vt hi qui obligatas se habere perhibent res minorum. §. quoniam autem vid務, coll. 6. ibi tamē dicitur, q si minor nō habet vnde viuat, sed tantum pecuniam, tum curator cogitur fœnerari. Laur. n ¶ *Onera.*] ff. de iure dot. si is qui Stichum. §. ibi dos. & j. de vsuris, salubriter. Tancr.

multis se quætibus. adde Antoniū Gabriel. li. 3. cōmun cōclusio. tit. de donat. conclu. 5. & 6.

† Sed illud nō tenet ẜm canones: nō. n. debet quis crimē suū commodo alterius impendere 45. dist. sicut non suo. ẜm Gof. & Hostien. Ios. And.

Donatio.] Prima pars demōstrat, qñ & qualiter donatio facta inter cōiuges valeat, vel reuocāda intelligat. Scđa docet, an reddēda sit dos & donatio p p nuptias soluto mr̃imonio. Scđa ibi, Sane. Et hæc diuisio sufficit pro summ. ne. Abb.

CASVS. Quæsitum fuit a Papa verum inter virum & vxorē durante matrimonio donatio hinc & inde facta teneat? Rñdet Papa, ꝙ donatio durante matrimonio inter coniuges facta, ex qua alter fiat locupletior, & alter pauperior, non habet firmitatem, nisi donatio confirmetur obitu donatoris: & donatore viuente penitus euanescit, si reuocetur ab eo tacite vel expresse, vel si prius moriatur, qui donationem accepit.

SANE.

SANE. Dr in §. isto, q soluto matrim. dos redire debet ad mulierē, & donatio ad virū: nisi de consuetudine ꝓrium obtineat, vel nisi ex pacto facto inter virū & vxorē de lucrāda dote vel donatione pp nuptias, ꝓrium inducat: & pactū istud æquale debet esse ex vtraq; parte. No. q donatio inter virū & vxorē nō valet nisi in casibus. Itē dos ad mulierē redire debet, & donatio ad virū ſm leges: consuetudo tamē vel pactū in hoc derogat legi.

a ¶ *Constante matrimonio.* No. q donatio inter virū & vxorem moribus prohibita est: ne mutuo amore inuicē spoliētur, nō téperando à donationibus, sed profusa erga se facilitate vtētes. Maiores n. nō hoc prohibuerūt, amorē honestū solis animis existimantes, & ne alter in paupertatē incideret, & alter ditior fieret, nec esset illis studiū filios educādi. ff. de don. int. vi. & vx. l. 1. 2. & 3. & in Auth. quib. mod. nat. eff. legit. §. illud quoq;, ad fin coll. 6. & nulla est donatio vbi mrīmoniū tenet. Si vero mrīmoniū nō tenet, donatio de iuris rigore valet: sed fas nō est tales donationes esse ratas, ne melioris cōdit onis videantur delinquentes, q̄ qui non deliquerūt cōtrahēdo. ff. eo. l. 3. §. 1. & C. eo. si ex voluntate. Sed inter sponsum & sponsam tenet donatio. ff. eod. inter eos. & l. cum hic status. §. si quis spōsam. Tñ si donator in eadē voluntate vsq; ad supremū vitæ exitum perdurauerit, valet donatio. C. eo. l. 1. & 3. & hic, vbi dr: nisi donatoris obitu cōfirmetur. Et si donat o legitimū modum excedat, & non fuit insinuata vsq; ad legitimum modū, valebit, si permansit in ea voluntate, vsque ad mortem, C. eo. l. donationes.

stante a mrīmonio inter cōiuges dr esse facta: ex qua alter locupletior, b & pauperior alter efficitur: firmitatē non habet, nisi donatoris obitu cōfirmetur: quę tñ penitus euanescit, si reuocetur ab eo tacite c vel expsse, vel qui donatū d accepit, prius debitū naturæ persoluat. ¶ Sane soluto matrimonio, sicut dos e ad mulierē, sic & donatio pp nuptias redit ad virū: nisi de cōsuetudine secus obtineat, vel ex pacto de lucranda dote, vel donatione pp nuptias, qđ æquale sit, cum hincinde contrarium inducatur.

TITVLVS XXI.
De secundis nuptijs. †

¶ Alexander tertius.

¶ *Secunda nuptia nō benedicuntur, & benedicens puniēdus est.*

Gl. seq. exēplificat quomodo donatarius potest esse locupletior, & c. & econtra ponit duos casus, in quibus id fallit, in fine dicit quatenus fiat reuocatio.

b *Locupletior.*] Donatio ex qua hoc cōtingit, nulla est. ff. eo. l. 3. §. sin. & ex eo qđ dicit, ex qua alter locupletior, & alter pauperior: à ꝓrio sensu dat intelligi, q donatio teneat his cessantibus: qđ verū est. Si ergo maritus nō fit pauperior, tenet donatio, vt si maritus sit institutus hęres, & repudiet hęreditatē donationis cā, vt deferat vxori sibi substitutæ, vel si repudiet legatū, vt remaneat penes vxorē onerată pro legato pstando: vel si rogatus esset restituere hæreditatem vxori, ne detrahat quartā causa donationis, tūc tenet donatio. ff. eo. si spōsus. §. si maritus. & §. si quis. vel si donauerit vxori re alienā. ff. eod. sed & si cōstante. Itē licet pauperior fiat donator, & accipiēs nō fiat locupletior, tenet donatio: ut si emerit inde vnguēta. ff. eo. qđ aūt. §. 1. Itē valet qnq; donatio licet donator fiat pauperior, & accipiēs locupletior, si in tps finiti mrīmonij sit collata, sed ante tps illud nō efficię res donata donatarij, sed differt in tps, in quo mulier a lege viri soluta est. ff. eod. si seruus vxori. §. vlt. & l. quia. & l. si inter. Item in alio casu valet donatio, licet alter fiat pauperior, & alter ditior. ff. eod. qđ si vir. Fit autē donationis reuocatio, quatenus donator pauperior, & accipiēs locupletior factus est. ff. eod. si sponsus. §. vlt.

¶ *Glo. seq. exemplificat quomodo tacite, & quo expresse reuocetur.*

c *Tacite vel expressē.*] Tacite aūt fit reuocatio p diuortium, nisi in diuortio voluerit donationē valere. ff. eo. sed interim, §. si maritus, & l. cū hic status, §. si diuortiū, & C. eo. l. a marito. Ite tacite fit reuocatio, si prius, qui libertatē acceperit, decesserit. q is qui cōtulit, vt in l. pdicta, a marito. Si vero prius decedat is qui donauit, nec reuocauit donationē, cōfirmatur morte p silentiū, C eo. donationes, & l. 1 & 3. Si aūt simul moriant, puta naufragio vel ruina, valet donatio ff eo. cu hic status, § si ambo. expresse reuocat donatio cū donator eā reuocat, C. eo. à marito nisi pęniteat eū reuocasse donationem: vt si premū iudiciu eius hinc voluntatē spectemus, ff. eod. cū hic status, §. pęnitentię. Item expresse fit reuocatio, si maritus ea q̄ donauit, postea pignori dedit, vel alij donauit, vel alio modo alienauit, C. eo. si maritus tuus. ff. s. de procu. nō iniustę. Et hæc quæ dicta sunt de don. inter vir. & vxo. inter parentes & liberos pene intelligi debēt, inter quos prohibita est donatio, cum vna persona intelligātur, C. de impub. & alijs substitut. l. vlt. & 35. quæst. 3. § hac auctoritate, nisi in casibus.

d ¶ *Qui donatum.*] vt C. eo l. à marito, & ff. eo. cū hic status, §. si ambo. & ista verba tacite vel expresse, vel qui donatū accepit. &c. sumpta sunt ex illis duabus legibus.

e ¶ *Sicut dos.*] Dos n. datur viro à muliere, & donatio daē vxori a viro, s. eo. nup. in fi. C. de dona. ante nuptias. l. j. & vlt. Et ideo redire debent ad eos: vt hic dr, & dos & donatio pp nuptias debēt esse æquales hincinde, C. de pac. cōuē. auth. æqualitas. & in Auth. de æqual. dot. § hæc igiē, & §. dexætero, coll. 8. Et verū est, q ista debēt redire ad mulierē & virum, nisi cōsuetudo sit in contrarium: vt dicitur hic, nisi pactum de dote vel donatione lucranda vel parte, sit factū inter eos: vt hic dicit, & C. de pac. conuē. l. ex morte. auth. æqualitas, & in Auth. de æqua. do. §. hoc igitur, coll. 8. C. de rei vx. ac. l. vnica. § illo proculdubio. Et istud pactū debet esse æquale hincinde: & si non sit æquale, maior pars lucri ad minorē debet reduci, vt ll. pdictis, ex morte. & auth. ęqualitas, & l. lege leonis. C. de pac. cōu.

CAP. I.

Capellanum † (quem benedictionem cū secunda constiterit celebrasse) ab officio, beneficioque suspensum, cum litterarum tuarum testimonio, ad sedem Apostolicam nullatenus destinare postponas.

¶ Lucius tertius vniuersis Christianis in captiuitate Sarracenorum positis.

¶ *Dubitans de morte coniugis nisi prius certificetur, cōtrahere non debet: & si contraxit, reddat, sed non exigat debitum: & si postmodum sciat primā viuere, dimittat secundam. Abb. Sic.*

CAP. II.

DOmin9, tac redēptor nr: & infra. ¶ Sane sup matrimonijs, quæ quidam

DE SECVNDIS NVPTIIS.

¶ *Quia diuortio facto solent homines transire ad secundas nuptias, ideo visa de diuortiis, merito subiicitur de secundis nuptiis. Et scias, quod nedum secunda nuptiæ approbantur ab ecclesia, sed etiam tertia & vlteriores: vnde non solum quis bigamus & trigamus, sed etiam octogamus effici potest, vt dicit texus in cap. aperiant, 31. q. 1. Abbas Siculus.*

De hac materia tractatur 34. q. 2. & 31. q. 1. in multis cap. 2. q. 2. § hinc tollitur, 3. q. 7. § tria, prope finem.

Capellanum] CASVS. Quædam mulier mortuo viro suo transiuit ad secunda vota: quidā capellanus benedixit mulierem istam transeuntē ad secundū matrimoniū: Quia nuptię secundę benedici non debent, quæsitum fuit qualiter capellanus iste puniri debeat? Mandat Papa episcopo suo, quatenus capellanum illū ab officio & beneficio suo suspendat, & sic suspensum ad Apostolicam sedem transmittat. No. q secundæ nuptiæ benedici non debent: & qui eas benedicit, punitur.

¶ *Glossa sequens reddit tres rationes, sed primam reprobat.*

f ¶ *Cum secunda.*] Secūdæ nuptiæ benedicēdæ nō sunt, ī. eo. vir aūt. & secundā accipere ſm veritatis rationē, vere fornicatio est, 30. q. 1. hac ratione. Sed illud intelligitur primo viuēte; & nō debent benedici secundæ nuptiæ, ad exhortationē continentiæ: sic & sacerdos interesse nō debet nuptijs clādestine cōtractis, ī. de cland. matrim. cum inhibitio. §. sane. multo minus debet illas benedicere, & alia ratio est, quia sacramentū iterari non debet, ī eod. vir autem. vbi hæc ratio notatur.

D *Ominus.*] Tria sunt dicta. Secundum: ibi, *Si vero.* Tertium: ibi, *Quod si.* Abbas Siculus.

CAS. Quidā Christiani erāt in captiuitate Sarracenorū, quidā de his cōiugati nulla certitudine habita de morte vxoris, cōtrahebāt secūda mrīmonia: Quærebat, an dērent sic remanere? Rūdet Papa, vt nullus pīumat amodo ad secūdas nuptias cōuolare, donec ei cōstet, q vxor sua de hac luce decessit. Si vero aliquis vel aliqua hoc non seruauerit, & dubitet adhuc de morte prioris piugis: ei cui nuptię debitū nō deneget postulāti, sed nullatenus exigat ab eadē: Si vero postea cōstiterit de vita prioris cōiugis, statim eā relinquat, & ad priorē reuertat.

Vide magistrū, & Theologos lib. 4. sententia. dist. 42.

Sequit: q mrimonio cōiū. qui sunt: ante nuptias donatio facta iure consistit, etiā si eodē die nuptiæ fuerūt subsecutæ. Io. And.

1 Et hēc id loco ēt si pecuniā datā pro vnguētis mulier soluit creditori suo: & mox ē sua pecunia emit vnguēta. Idē si vir p illis emēdis 13. cē dedit, quā illa remisit: & d sua pecunia vnguēta emit, Io. And.

Cap. vnico, eo. tit. in 2. compilatione.

Cap. 3. eod. tit. in 1. compil. huc spectant tradita s. de sponsa. c. in presentia.

Neque bñdictio illa est sacrūm, aut pars sacramēti, neque mrīmonij est ex ijs sacris, q non queunt iterari. Vide S. Tho. 4. sent. dist. 42. qō. 3. art. 2.

 Nota,

Nota; quod vir vel mulier contrahere secunda matrimonia non debet, nisi de morte coniugis certus existat.

a ¶ *Et constet.*] s. de spons. in præsentia. vbi notatur quid iuris sit de hac materia. C. de repud. auth. hodie. & in Auth. vt liceat mat. & auiæ. §. quòd autem, coll. 8.

ex vobis (nondũ habita obeútis cõiugis certitudine) cõiuxerũt: id vobis rñdemus: vt nullus amodo ad secundas nuptias migrare p̃sumat, donec ei cõstet,[a] quod ab hac vita migrauerit cõiunx eius. ¶ Si vero aliqs vel aliqua, id hactenus[a] nõ seruauit, & de morte prioris cõiugis adhuc sibi existimat dubitãdũ, ei q̃ sibi nupsit, debitũ nõ deneget[b] postulãti: qđ à se tñ nouerit nullatenus exigẽdũ. Quòd si post hoc de prioris coniugis vita constiterit, relictis adulterinis[d] cõplexibus, ad priorẽ coniugẽ reuertatur.

• Vrbanus tertius Vigilieñ. epo.

¶ *Si vnus ex coniugib. fuit alias benedictus, non debent coniuges de nouo benedici.*

CAP. III.

VIr[†] autem vel mulier ad bigamiã transiens, non debet à presbytero benedici:[e] quia cum alia vice benedicti sint, eorum benedictio iterari[f] non debet.

• Idem Exoneñ. episcopo.

¶ *Mulier nubens infra annũ lugubrem, infamiam non incurrit. h.d. cum sequenti. Abb. Siculus.*

b ¶ *Non deneget.*] Et ita propter dubiũ præsumitur pro matrimonio: qđ fieri debet. s. de spõs. iuuenis. & arg. s. de matr. contrac. contra interdi. eccle. c. 1. & ff. de reg. iur. in ambiguis. & ff. de iu. do. in ambiguis. nisi qñ dubitatur, an contractũ sit matrimoniũ: quia clandestinũ est: quo casu potius præsumitur adulterium, quàm matrimonium, 30. q. 5. aliter. & arg. s. de clandest. despons. cap. 2.

c ¶ *Nulla enim exigendũ.*] Hoc est propter cõscientiam dubiã ex probabili causa. Simile j. de sent. excõ. inquisitioni, in fi.

¶ *Glos. seq. exponit argum. soluit, & dat simile per modum conuersum.*

d ¶ *Adulterinis.*] Hoc intellige, si postq̃ intellexerit pro certo de vita prioris mariti, cũ secũdo remaneat: quia statim est adulteriũ, & nõ ante, 34. q. 2. cũ per bellicã. & est arg. quod matrimoniũ quod ab initio valuit, tractu tpis infirmat. ff. de iudi. si alter. & l. si à me. Sed nõ fuit matrimoniũ ab initio in veritate; sed nũc primo declarat matrimoniũ nõ fuisse, sicut econuerso, & ex futuro euẽtu apparet matrimoniũ ab initio fuisse. s. de frig. & malef. fraternitatis, in fi.

V[†] *Ir autem.*] CASVS. Dicitur hic, quod bigâmus vel bigama nõ debent aliquo modo à sacerdote benedici, cum aliàs fuerint benedicti. hoc habes 31. q. 1. quemadmodũ. Nota mulieres secundo nubentes, non esse à presbytero benedicendas.

e ¶ *Benedici.*] s. eod. c. 1. vbi de hoc.

¶ *Glos. seq. ponit rationem prohibitæ iterationis, & duo sacramenta, quæ iterantur, & de pœnitentia solemni subdit consuetudinem quorundam locorum, dicens quo casu excuset.*

f ¶ *Iterari.*] Sacra. n. iterari non debent, 1. q. 1. hanc regulã, & c. hi qui ne fiat eis iniuria. 1. q. 1. quod quidã. & de consec. dist. 4. ostenditur, 33. q. 7. quemadmodum. & C. ne sanc. bapt. ite. l. 1. & 2. Videretur enim, quod sacrm huiusmodi non fuisset collatũ, vel quod inefficax fuisset omnino, & sic fieret iniuria ei, 1. q. 1. sacra. Tamen pœnitentia bene iteratur, de pœnit. dist. 3. adhuc instãt. ita sit etiam sm quosdam in extrema vnctione. Quid enim impediret hanc iterari, cum non sit sacrm, sed oratio super hominẽ. 1. q. 1. manus. & solẽnis pœnitentia non iteratur. 50. dist. quamuis. &c. in capite. Gratianus tamen dicit, quod iteratur sm consuetudinem quorundam, de pœn. dist. 3. §. ex persona. & benedictio ista cum aliquis secundam duxit virginem, iteratur secundum consuetudinẽ quorundam locorũ, & hoc si Papa sciat talẽ consuetudinem, aliàs non licet.

S[†] *Vper illa.*] Ponit qõnẽ cui rñdet, ibi, *Respondemus*. Abb. Sic.

CASVS. Secundũ leges, si mulier mortuo viro infra annum nubat, efficitur infamis: Quæritur, an secundũ canones ita sit. Rñdet Papa, quod cũ dicat Apostolus: mulier viro suo mortuo soluta est à lege viri: nubat in Dño cui vult: ex licẽtia Apostoli oĩs infamia abolet: nec debet legalis infamiæ sustinere iacturã: qm̃ in his sacræ leges nõ dedignant sacros canones imitari.

g ¶ *In Domino nubat.*] j. c. proxi. ergo cum Apostolus nullum tẽpus adiiciat, nec nos adiicere debemus, 31. q. 1. quod si dormierit. & 2. q. 5. consuluisti. & s. de transla. inter corporalia. soli ergo honestati suæ cõsulat mulier, quia statim hoc, ex quo tẽpus non adiicitur. Instit. de verborum oblig. §. pure.

CAP. IIII.

SVper[†] illa qõne, qua q̃situ est, an mulier possit sine infamia nubere infra tẽpus luctus sm leges diffinitum: Rñdemus, quod cum Apostolus dicat: Mulier viro suo mortuo, soluta est à lege viri sui: in Domino nubat,[g] cui voluerit: p licentiã[h] & auctoritatẽ Apostoli, eius infamia[i] aboletur.

• Innocen. iij. P. nobili mulieri.

¶ *Summatur vt præcedens.*

CAP. V.

CVm[†] (sm Apost.) mulier mortuo viro suo, ab eius sit lege soluta, & nubendi cui vult[k] tm̃ in Dño liberã habeat facultatẽ: nõ debet legalis infamiæ[l] sustinere iacturã, quæ licet post viri obitum, infra tp̃s luctus (scilicet vnius anni spatiũ) nubat, cõcessa sibi tamẽ ab Apostolo[m] vtiẽ potestate: cum[n] in his præsertim seculares leges, non dedignentur sacros canones imitari.

h ¶ *Per licentiam.*] quæ intelligitur interuenire, eo ipso, quod nõ prohibet. vt 11. q. 3. sunt nonnulli.

i ¶ *Infamia.*] j. c. proxi.

C[†] *Vm secundum.*] Præmissã ratione ponit dictum, & soluit obstaculum. Abbas Siculus.

k ¶ *Cui vult.*] sic 7. q. 1. sicut alterius. & s. c. pxi.

¶ *Gl. seq. inducit legem, & eius causam: secundo tractat, an canon liberet: illam etiã à pœna legali: & primo dicit quòd sic: secundo ponit opinionẽ contrariam.*

l ¶ *Legalis infamiæ.*] quã inflixit lex ei, quæ nubit infra annum, ne turbaretur sanguis, & de prole dubitaretur. C. de repu. consensu. §. si vero. ff. de his qui no. infa. l. liberorum §. 1. Et nota quod canones isti non solũ talem mulierem liberãt ab infamia, sed omni pœna quam exprimit lex. C. de secun. nup. l. 1. & in auth. iisdem pœnis. & in Auth. de resti. & ea quæ pa. § vlt. colla. 4. Nec debet dici infamis in foro ciuili, ex quo per ecclesiam & licentiã Apostoli remissa est arg. s. qui filij sint legi. per venerabilẽ. & 2. q. 1. §. hinc colligitur. Quidam tamẽ dicunt quod propterea non euadit pœnã illam, qua priuatur ante nuptiali donatione. Auth. prædic. de restit. & ea quæ par. §. vlt. coll. 4. quæ virũ suum ita velociter dehonestauit, vt appareat, etiam eo viuente, eam non caste vixisse, vt ibi dicitur: & ideo perdere debet quicquid ex liberalitate viri ad eã potuit peruenire. nec ecclesia in hoc potuit[4] pœnam illam tollere: quia quandã ingratitudinem videtur mulier commisisse. arg. s. de donat. propter eius. nec est hoc contra Apostolum. s. de diuor. gaudemus.

m ¶ *Concessa sibi tamen ab Apostolo.*] quam alteri auferre non possumus, 28. distin. de his. beneficium enim iuris, nemini est auferendum, 5. dist. ad eius vero. ff. de re iudi. l. 4. § si quis condemnatus & beneficium principis latissime interpretandum est. ff. de consti. princ. beneficium. & sic ad omnes mulieres hoc beneficium extenditur.

n ¶ *Cum in his.*] scilicet matrimonijs contrahendis, in quibus sacræ leges sacros canones imitantur. in Authen. quomodo oportet episco. § vlt. col. 1. & in Auth. vt cleri. apud proprios episcopos. § vlt. coll. 6. & s. de iudicijs. at si clerici. & in Auth. de eccle. tit. circa princ. coll. 9.

FINIS LIBRI QVARTI.

† Vigo.
† Vig. sed in Vaticanis, vt est impressum.
† Cap. 1. eod. tit. in 1. cõpil. & post cõcilium Lateranẽ. sub Alex. iij. par. 9. c. 1.
1 Hoc verum de sacris imprimentibus characterem.
2 Immo est vnũ de septem ecclesiæ sacramẽtis; & pertinaciter asserere est hæresis damnata in cõcilio Tridẽ. sess. 7. de sacramentis, can. 1. & sess. 14. de sacro extre. vnctiõis. c. 2. & ibidem eo. tit. cano. 1 adde Sotũ li. 4. sen. di. 23. q. 2. art. 1. vbi plenissime. adde Lindanum li. 4. c. 23. Panoplix Euangelicæ.
† Cap. 2. eod. tit. in 1. cõpil. & post conciliũ Lateranẽ. par. 9. cap. 2.
† Hr. in l. 1. ff. de his q. not. infa. & in l. 1. C. de sec. nupt.
1. Cor. 7. et ad Roman. cap. 7.
† Cap. vnic. eo. tit. in 3. compilat.
Rom. c. 7. & 1. Cor. c. 7.
3 Plures aliæ causæ notant in §. item in Leuitico. 27. q. 2.
4 Immo potuit, quicquid hic dicat Bernard. cui stãdũ nõ est.

LIBER QVINTVS.

DE ACCVSATIONIBVS, &c.

Duobus modis potest continuari: Primo ad præcedentia: Secundo ad sequentia: Primo sic: Supra visum est de accusationibus ciuilibus, sequitur videre de criminalibus, & pœnis eorũ. Vel sic, & secundo ad sequentia: Tractaturus auctor in quinto de criminibus & pœnis eorũ: quia super eis quandoque proceditur per accusationem, quandoque per inquisitionem, quãdoque per denuntiationem: ideo primo de his præmittit. Abbas Siculus.

De hac materia tractatur, 2.q.7.& q.8.& 3.q.& q.4.& q.5.& q.9.& q.10 & q.11.& 4.q.1.& q.4.& q.5.& q.6.& 15.q.3.per totũ.

LIBER QVINTVS

TITVLVS I.

De accusationibus, inquisitionibus, & denuntiationibus.

Felix Papa.

De persona accusatoris primo quærendum est in iudicio.

CAP. I.

Si legitimus non fuerit accusator, nõ fatigetur accusatus.

Idem epis per Galliã constitutis.

A denuntiatione repellitur is, qui non præmonuit.

CAP. II.

Si quis eps ab illis accusatoribus, quos recipiẽdos sũt, accusatus fuerit, post q̃ ab eis charitatiue conuentus fuerit, vt cãm emẽdet & eã corrigere noluerit: illi, id nũc ad primates cãæ eius canonice dferãt.

Gregorius duci Campaniæ.

Criminatio prælati debet tractari coram illis, quorũ interest.

CAP. III.

Illa propositorũ: & infra. Si vero aliqs est de monasterio prædicti abbatis, q possit dicere, quod ad culpã reatumq; eius ptineat: Nos cum eis, quorum interest, causam districte volumus perscrutari: vt vel condemnetur, vel absoluatur.

Idem Constantiæ Augustæ.

Qui de aliquo crimine accusatur vel denuntiatur, interim promoueri non potest.

CAP. IIII.

Omnipotẽs Deus: & infra. Valde graue ẽ, vt vir, de quo tãta & talia denũtiant (cũ an regri & discuti debeãt) honoret.

Paschalis Papa.

Eps per exceptionem crĩs illũ ab accusatione sua repellere nõ potest, quem ante à sua familiaritate neglexerit separare.

CAP. V.

Nulli eporũ ab accusatiõe sua repellere liceat, quos antequã se ab eis impetendum cognosceret, à sua cõi familiaritate neglexerit separare.

Cap. 1. eo. ti. in 1. compilat. Et vide Baldum in l. dãni. §. si alieno, ff. de damno infecto.

Ad petitionẽ illegitimi accusatoris reus non est ad iudiciũ trahendus h.d. Et non diuiditur. Abbas. Casus patet. Nota, quod criminosus non põt alium accusare.

Glo. seq. poni & repetit tria, quæ faciũt accusatorem non legitimum.

a Legitimus.] legitimus iõ dicit: quia si sit criminosus, nõ põt alium accusare. 3. q.7. qui sine & ca. postulatus. & q trabẽ gestat in oculo, festucã de oculo fratris non põt eruere. ea. cã, & q. ea. § tria. versi. porro. in fi. & 1.q.1. multi. & 6.q.1. q crimen. qui n. alium accusat, dẽt eẽ bonæ famæ, non suspectus, p iura pdicta: si n. ad denuntiãdum viles psonæ non admittũtur, vt s. de spon. cum in tua. multo fortius nec ad accusandũ. itẽ nec debet esse inimici. j. eo. cũ oporteat. & c. cum P. Manconella. & c. meminimus: Debet n. esse sine crimine, non inimicus, bonæ famæ & opinionis qui alium accusat, alias non est legitimus accusator: Criminosus enim criminosum accusare non potest, aut etiam denuntiare.

Cap. 2. eo. ti. in 1. compilat.

Lib. 8. epistola. 12. Regiitr.

Vel ex officio suo iudex inquiret j. eod. qualiter. & j. d col lu. de te. ca. 1. Ala. Ioã. And.

ADDITIO. Multæ aliæ sunt personæ, quæ accusare non pñt: Vnde versus. *Hi non accusent, quos metra sequentia signant:*

Fœmina, pupillus, delatus, crimine tentus,
Suspectus, quæstu corruptus, sortilegusque:
Infamis, seruus, pauper cum milite princeps:
Libertus socius socium, necnon inimici:
Clericus ecclesiam nullus deferre valebit.

Gl. seq. exponit litterã: ponit exceptionem & congruentiã rubricæ.

b Non fatigetur.] sed repellatur accusator, & absoluatur reus ab obseruatione iudicij. 7. q. vlt. c. accusator. nisi fuerit ifamatus, q. a tũc dẽt indici ei purgatio. 2. q. 5. pbyter 2. & j. de pur. can. c. cum P. Et hæc decre. ptinet ad primã partẽ rubricæ.

Idq; obtinet, siue agatur de correctione inferioris, vt in canonibus hic allegatis: siue de correctione paris vt hic. vide Ioan. And.

Si quis episcopus.] CASVS. Dĩ in capitulo isto, quod si aliquis qui dignus sit, voluerit denuntiare epm suum, super aliq̃ bus excessibus suis, debet illũ charitatiue admonere, vt se emẽdet. Si autem se corrigere noluerit, postmodum cãm eius deferat ad primates, aliogn charitatiua & legitima admonitione omissa, à denuntiando repellitur. Nota quod ad denuntiandũ non dẽt admitti, qui legitime non præmonuit, & charitatiue.

c Accusatoribus.] id est, denuntiatoribus.

d Accusatus.] id est, denuntiatus.

Glo. sequens arguit accusare, & c. soluit.

e Charitatiue.] Arg. quod admonitio semp est pmittenda ante accusationẽ, & ante vindictã. 12.q.2. indigne. & 16.q.1.q. di monachi. & q.7. oẽs decimæ. & 24.q.3. de illicita. & j. de sen. excõ. sacro. Cum agitur in modum denuntiationis ad pœnitentiam, tunc necessaria est admonitio sm Euangelicã veritatẽ. s. de iud. nouit & 2.q.1. si peccauerit. & j. de simo. licet Hely. & j. eo. c. cũ dilectus. in quo casu loqtur hoc ca. & itã ptinet ad vltimam partẽ rubricæ. & vbi dicit, accusatorib. expone id est, denũtiatoribus: Accusatus, id est, denuntiatus vt dictum est.

f Conuentus.] i. admonitus, vt seques lra indicat.

g Non olim.] id est, non ante admonitionẽ admittatur ad denuntiandum.

h Nũc.] i. post admonitionẽ dẽt admitti, vt dictũ ẽ.

Cap. 5. eo. ti. in 1.

Illa præpositorum.] Illi de qbus accusare, quorũ interest; alias accusatio est nulla. h. d. Et primo ponit Thomam, decisum factũ. Secũdo dispositio: ibi, Si vero. Ab.

Compilat. Vide omnino B. Thomam, 2.2.q 3.art. 4.

CASVS. Quidã abbas infamatus erat apud Papã: vñ mãdat duci Cãpaniæ, quod si aliqs est de monasterio ipsius abbatis, q velit aliqd dicere cõtra ipsum abbatẽ accusando, vel denũtiãdo, Papa paratus est audire ipsum, cũ illis quorũ interest, & cãm districte perscrutari, cõdẽnando ipsum vel absoluẽdo. Nota quod monachi pñt abbatẽ suũ accusare vel denũtiare. Itẽ eps hanc cãm dẽt inqrere cũ canonicis suis. Item snia dẽt continere condemnationẽ vel absolutionem.

Scilicet Gregorius li. 4. epistola 34. c. 78. indict. 13. registri.

Cap. 6. eo. ti. in 1. compilat. Vide Anchar. in c. meminimus. j. eo.

Glo. seq. cum vlt. duo notãt ex textu, quæ patent.

i De monasterio.] No quod nõ debet admitti ad denuntiandũ, nisi illi quorũ interest, vt monachi: vt hic; aut et patroni. 16.q. vlt. filiis, aut etiam parochiani, 63 dist. vota ciuium. & 7. q.1. factus est.

Cap. 3. eo. ti. in 1. compilat. refert Gratianus sub palea 3. q. 5. cap. nulli eporum.

k Dicere.] i accusare j. eo. ex pte. & 2. q.4. Euphemiũ. Sd potius legẽ ĩ modũ inquisitiõis siue denũtiationis: in quo casu tenenẽ ad denũtiãdũ: vt 2.q.6. quapp. & ar. s. de cogn. spi. tua. ad hoc n. qlibet tenetur, ẽt si iurasset nõ denũtiare. s. de iureiu. queadmodũ.

l Quorum interest.] s. fratrum suorum. 86. dist. si quid.

m Condẽnetur.] Hoc semp dẽt cõtinere diffinitiua snia, cõdẽnationẽ vel absolutionẽ: alias nõ tenet. 2. q. 6. § diffinitiua. & 23. q. 4. illud ẽt. vel æquipollens j. de ver. sign. in his. & ff. de arbitr. qd tñ. §. si arbiter. sic & snia q̃ sine certa quantitate profertur, nulla est, nec in aliqua parte actorũ hoc reperitur. C. de sent. quæ sine cer. quantit. prolata est. l. penul. & vlt. Tan.

Faciunt tradit. B. Thomas. 2.2. q.70. arti. 1. ad 2 argum.

Omnipotẽs.] CASVS. Dĩ hic, quod si aliqs infamatur, nõ debet ad honores promoueri, donec de hoc inq ratur, vel inde se purgauerit. Nota quod opinio promouendi ad honores vacillare nõ dẽt: & sic pendente accusatione promoueri non dẽt.

n Nuntiantur.] Et sic ad vltimã partẽ tituli ptinet, cum etiã aliqs accusatur, aut denũtiatur, vel ei inquiritur, grauata est statim eius opinio, vt interim non debeat promoueri. 61 dist. tãtis Daniel. & s. de testi. c. vlti. C. de procur. leũ. & ff. de mu. & honor. l. reus. 1. respon nisi post annũ: vt ca. l. reus. §. cum.

o Honoretur.] id est, ad honorem promoueatur.

Nulli episcoporũ.] CASVS. Quidã familiaris epi volebat ipsũ epm accusare: opponebat sibi quod erat vilis opinionis, & male famæ: qrit, vtrũ sit admittẽdus: R. Papa, quod nõ: cũ eũ nõ illũ à sua accusatiõe repellere, quẽ à se separare neglexit, añq̃ accusaret eũdẽ. No. qd semel approbaui, iterũ reprobare non possũ.

p Repellere.] Iud ex tñ ex c. suo suo repellit accusatorẽ, si fuerit idone' ar. 2. q. 7. alieni. & c. qui sũt. & c. si edu. fi. d, postulãdo, quos q̃ hibet. & s. de exc. exceptionẽ. i. fi. & ff. de pe hr. l. vl.

q Familiaritate.] Non. n. mõ põt reprobare ẽt mores eius quos prius

prius approbauit, ff. de adulter. si vxor. in fine. & 32. q. 5. horrēdus, & s. de filiis p̄sby. veniēs, ff de negotiis gestis. Pōponius. Sed cōtra, 2 q. 7. alieni. & 3. q vlt §. si qs ex familiarib. & C q accusare nō p̄nt. iniquum. Immo vr̄ q criosus criosum accusare possit, 2. q 7. § in hoc, & C. de hæret. qm̄. & C. de inof. test. in arena, at q nullus criosus reputat lītima p̄sona ad accusandū, vel ad denūtiandum, vt dixi s̄ c 1 arg. C. de adul. qm̄, 32. q. .nihil iniquius, & C. d̄ liber. cau. si filium. vel forsitan iste ep̄s accusabat de crie excepto: qa & erat malæ famæ, 2. q. 1 in primis. vn̄ admittebant viles p̄sonæ cōtra eū. Sed dic q speciale est in ep̄is, & in odiū ipsorum statutum: qa debent secū hr̄e honestas p̄sonas, quæ p̄hibeant testimonium de vita eorum, 2. q. 7. cum pastoris. Et iō si prauos & viles habent secū, sibi imputēt. alias vilis p̄sona nō est audienda: vt dixi s̄. eod c j. Vel forte superior ex officio suo posset tales repellere, vt dr̄ in princ. cap. & in præcedenti notula.

• Sed in cōciliis editis non dum hoc est inuentum ī fert tamē Burchardus, lib. 16 decre. c. 9 & c. 4. eo tit in 1. compilat.

† Scilicet, primus in epistola 2. omnib. ep̄is & c. 7. eo ti. in 1. compil.

• Aliàs ita: ex Brocardico li. & c. sed restituendū est ita: ex Burcardo lib. 19. c. 5.

[D] E his.] Nō diuiditur: qa continet vnum dictum. Abbas.

CASVS. Dr̄ hic, q si aliqs est absolutus de crie, d̄ quo fuit accusatus, nō debet iterum accusari de eodem. Not q cria semel dimissa, iteru vindicari non debent.

¶ Ex concilio Maguntino. †

¶ *Absolutus de certo crimine, de eodē iterū accusari non pōt.*

CAP. VI.

DE his criminibus, de quibus absolutus est accusatus, non potest accusatio replicari.[a]

¶ Stephanus Papa. †

Cohabitantes inimicis accusati, ab accusatione repelluntur.

CAP. VII.

REpellantur ab accusatione cohabitantes[b] inimicis: Quia infestationes blasphemiæ, affectio solet amicitiæ[c] incitare.

¶ Ex Brocardico libro xliiij.

¶ *Ponit pœnitentiā accusatoris calumniosi, cum sequitur inde mors vel membri debilitatio.*

CAP. VIII.

ACcusasti aliquem, & per tuam[d] accusationem occisus est: nisi pro pace[e] [hoc feceris,] quadraginta dies in pane & aqua (quod carina[f] vocatur) cum septem sequentib. annis pœniteas. Si autem per tuam delaturam debilitatus[g] est, p tres debes quadragesimas pœnitere.

¶ Augustinus † super Genesi de morte Abel.

¶ *Super notorio procedit iudex, nemine accusante.*

CAP. IX.

EVidentia patrati sceleris,[h] non indiget clamore[i] accusatoris.

¶ Alexander iij. Gaiē. † electo.

¶ *Laici vel inimici clericos accusare non possunt.*

CAP. X.

CVm † P. Mānconella p̄sbyter ex vna pte, & Bonus p̄sbyter, & I. Bonus Conti laicus[k] fr̄ eius ex altera, i nr̄a essent p̄sentia cōstituti: eundē I. qa laicus erat, in dicti P. accusationē nō duximus admittendū. Cūque

¶ *Glo. sequens tractat de triplici absolutione criminis. Prima per dispensationem. Secunda per sentam crie non probato. Tertia per penitentiam prima impedit accusationem, & secunda regulariter fallit in duobus casibus, tertia non.*

a ¶ *Replicari.*] quia si p̄bato crimine iudex cum illo dispensauit, si fuit tale crimē qd̄ potuit dispensare, cria semel dimissa, iterum in vltionē diuina clementia venire non patit, de pen. dist. 4. diuina clementia, ad finē di. & 23. q. 4. si illic. vbi de hoc, & 2. q. 3. §. notandū. Si vero absolutus est, qa accusator non p̄bauit, tutus est: qa de delicto vnius hominis sæpius q̄ri non dēt, ff. nau. cau. licet. § vlt & 35. q. 9 veniā. & hoc verum est, nisi in duobus casibus, puta si secūdus accusator primū doceat p̄uaricatum fuisse, ff. de p̄uari. l. 3. C. de accu si quis homicidij, & de collu. c. 1. Item si suum dolorem prosequatur ignorās accusationem ab alio institutā, ff. de accusat. si cui §. iisdem. Et hoc intellige, cū actum est in forma iudicij: Si autem p̄niam egisset occulte, quo ad Deū absolutus[z] est, sed accusatio in iudicio facięda, non cessat p̄p hoc, 33. q. 2. admonere. Vin.

§ id est, i pœnā ep̄orum, parū curātium honorem suum, vt mox subdit glossa.

z Hoc est, licet quo ad Deum absolutus sit, in foro tñ exterio ri pōt accusari & puniri & hæc sniā glossæ est cōis, vt et la te dixi in 2. cōmēt.) Directorium inquisitorum, Scho. 20. §. Rursus altera.

[R] *Epellantur.*] Primo ponit statutum. Secundo rationē: ibi, *Quia.* Abbas Siculus.

CASVS. Dicitur hic, q illi qui morantur cū inimicis meis, à meo debent accusatione repelli, cū mei inimici p̄sumantur: quia affectio amicitiæ solet incitare hm̄ōi accusationes. No. q cum inimicis meis habitantes, inimici mei p̄sumuntur Itē aliqd ex cohabitatione p̄sumitur, qd̄ alias non p̄sumeretur.

¶ *Gl. seq. coadunat tex. per, 4. intra signat contrarium de duobus iuribus, & arg. ex cohabitatione præsumi.*

b ¶ *Cohabitantes.*] non solum inimici, sed eis cohabitantes repellantur: qa ex hoc inimici p̄sumuntur. 4. q. 3. § item testes, & j. eo cum oporteat. C. de inof. testa. liberi. 93. di. si inimicus, a cōtra, ff. pro soc. Nā socius socij mei, nō est socius meus, & 51. dist. legitur. & est arg. ex cohabitatione præsumēdum pro aliquo, vel contra aliquem, 18. q. 2. diffinimus, & s̄. eo nulli, & s̄. de of. delega. insinuante, 3. q. 5. accusatores.

c ¶ *Amicitiæ.*] 3. q. 5. accusatores, propter amicitiā vel odiū humanum iudicium sæpe peruertitur, 11. q. 3. quatuor.

ADDITIO. Vn̄ versus: *Quatuor ista, timor, odium dilectio, cēsus, Sæpe solent hominum rectos peruertere sensus.*

A *Ccusasti.*] CASVS. Dr̄ hic, q si accusasti aliquem malitiose, & per tuā accusationem mortuus fuerit, septē annis pœnitere debes in pane & aqua, & xl. diebus: Si aūt p tuā accusationē membrū amiserit, p tres quadragesimas pœnitere debes. Nota q qui occasioné dāni dat, damnum dedisse vr̄.

d ¶ *Per tuam.*] tantum accusationem calumniosam, & non culpa sua: nā si qs iuste accuset criosum, & crie probato interficiatur reus, immunis est accusator, 23. q. 4. illud. & iudex, & minister, 23. q. 5. cum hō qui malos. & c. iudex. & c. homicidas. & c. miles. i fi.

e ¶ *Nisi pro pace.*] nō tenetur proprie illud, nisi, qa si proprie; sequeret, q pro pace posset quis accusare alium iniuste, qd̄ nō est verum: quasi simile habes 2. q. 1. notum: sed pro pace seruanda licitum est accusare, vt boni quiete viuant, 23. q. 5. nō frustra, aliàs accusare mortale peccatum est. s. calumniose. Ber.

f ¶ *Carina.*] vulgare est Lombardorum, & dr̄ a carentia hominum: quia tales recluduntur solitarij p xl dies ad agendum pœnitentiam: de qua p̄nia habes 50. dist. in capite. B.

g ¶ *Debilitatus.*] id est, mutilatus in membris.

[E] *Videntia.*] Casus p se patet. Nota, q in notoriis iuris ordo nō reqrit.

h ¶ *Sceleris.*] id est, scelus quod notorium est p operis euidētiam; & est vnus modus notorij: quem, & alios habes s̄. de coha. cle. & mulie cap. vlti.

i ¶ *Non indiget clamore.*] id est, non indiget aliquo proponente accusationē: quia factum se ostendit, arg. ff. de in integ. restit. l. 1 in confessum. n. nullæ sunt partes iudicis, ff. ad legem Aquil. proinde. nisi quo ad sententiam tantum, & quæ in iudicio publicantur, nō requirunt accusationem aut etiam probationem, ff. de adul. l. 2. § si publico, & C. de testib. nullum. sic in quocūqs notorio,[;] tantum sententia semper est necessaria. Vin.

[C] *Vm P.*] Facit tria: Primo repellit vnum accusatorem: qa laicus: Secundo repellit alium: quia inimicus. Tertio repugnationem inducit: Secunda: ibi, *Cumque.* Tertia: ibi, *Sed vterque.* Abbas Siculus.

CASVS. P. Manconella p̄sbyter ex vna parte, & p̄sbyter Bonus, & Ioānes laicus eius frater ex altera, erant in p̄sent. a Papæ: Ioannes laicus cœpit accusare P. Manconellā de simonia: Papa (quia laicus erat) non admisit eū ad accusandum dictū P. Manconellam: quo repulso p̄sbyter Bonus frater eius, cœpit illum statim accusare su p crie simoniæ, & Papa eū repulit, pro eo, q cū idem Ioā. accusasset dictū P. p̄sbyteru Bonu fratrē suū duxit in testimoniu contra ipsum P. Et qa ēt frater P. dictū Bonū p̄sbyterū de cā consimili accusauit: iō neutrū illorū admisit in accusationem dicti P. Sed qa vterq; sup obiectis erat infamatus, vtriq; p̄p infamiā purgationē indixit: vn̄ mādat Papa, q vterqs illorū cū trib. sacerdotib. debeat se purgare. No q laici clericos accusare non p̄nt. Item mutua accusatio repellit: qa præsumitur odiosa. Item q tulit testimoniū contra aliquem in cā criminali: non pōt illū accusare postea. Item si quis accusauit aliquem, & fuit repulsus: eius germanus repellitur ab illius accusatione: qa præsumit inimicus.

¶ *Glossa sequens notat laicos non admittendos, &c. in fine obijcit ad testimonium, & soluit.*

k ¶ *Laicus.*] Nota q laici in accusationem vel testimonium clericorum non sunt admittendi: & hoc regulare est, nisi suo rum vel suam iniuriam prosequantur. 4. q. 6. omnib nec tunc ad testimonium: quia in facto suo nemo testis idoneus est. s̄. de testi. decætero. & 2. q. 1. prohibentur. & 4. q 3 § item omnibus. & hoc verum est, nisi in criminibus exceptis, vt cū crimē simoniæ, hæresis, & læsæ maiestatis. j. de simo. tanta. & 2. q. 7. sacerdotes. & ca. oues. 15. q. 3. sane C. de ep̄is & clericis, si quē quā. & in his casib. & consimilib. admittuntur, si bono zelo & non ex odio procedant, qa tunc nec ad accusandum, nec ad testificandum admittuntur, j. de simo. licet Hely. & cap. per

† Hoc hēt glossa interlinearis, Genesis c. 4. sug illis verbis: Vox sanguinis fratris tui clamat ad me de terra.

† Gaienf. † Gaieē. sed fortassis legēdū Gaiaceñ. & est parua vrbs ī Cāpania.

† Cap. 12. eo. ti. in 1. compilat. & post cōcilium Lateran. sub Alex. iij. par. 50. c. 14.

; Vide Iulium Clarum in pract. crī. §. fi. q. 9.

per tuas. & J eo meminimus. & c. cũ oporteat. Inimici in nullo casu admittunt. Laici n bonæ famæ admittunt in hñói exceptis criminib. sed si laici sint malæ famæ, & viles persõ næ, tunc distinguit: Si clericus sup isto crimine sit infamatus & malæ opinionis, admittunt laici & viles psonæ: si vero sit bonæ famæ & opinionis, nõ admittuntur, & hoc bñ colligit 1. q. 2. in primis, ad tiu. & J. de iis mo. tanta. & c. p tuas & hoc exceptis cõspiratorib. & inimicis, ut d xi, & excipit particeps criminis, J. de test. veniẽs. Et testib. v. libus sine cor porali tormento credi nõ dẽt, vt 2. q. 1. in primis, ad tiu. sed accusator non torquet. 4. q. 3. §. si aut ea tex. Et sic loã. ille (q laicus erat) non admittit ɔ clericũ. Sed quare repellit, cũ accusaret il u de simonia, q̃ est crimẽ exceptũ, & quia etiã erat infamatus. vt patet ex eo qd indr purgatio ei? Rñdeo, quia erat inimici: qd bene colligitur p. p. mutuas accusationes, & officia permista, vt patet ex ipsa littera. a ¶ Illius causæ. J. Ioãnis laici fratris B. litter. n. lod. prius accusauerat forte ipsum P. corã epo. & B. fratrẽ suũ induxit in testẽ, vt hic vr & ideo ipse repellitur tanquã inimicus J eod. meminimus. b ¶ Purgationem.] quia vterque fuerat infamatus. J. de sim. de hoc. &c. insinuatu. alias nõ esset indicẽda purgatio 15. q. 5. de crimine.
¶ Gl. se j. quærit & soluit, iterum quærit & distinguit.
c ¶ Comitibus.] Arbitrarius n est numerus purgatorũ, sm arbitriũ p̃sidẽtis, & qualitatẽ ifamationis ar 2 q 5 c oib. c. p̃sbyter. sim. J. de pur. can. inter sollicitudines. Nũquid eps pôt dimi nuere de hoc numero, ex quo puguit a Papa? ex quo est arbitrarius? Dicas q nõ, q̃o iã Papa statuit ar s. de off. dele de causis. § vlt. Q ud si non pôt hre cõpurgatores? Distingue: si hoc cõt ngat ex eo, q e t taliter infamatus, tũc puniri debet tanq̃ cõuictus J. de simo infinuatu. & J. de purg. cano. cũ P. quę est pars huius. Si vero non pôt hre, quia est aduena, potest credi suo iuio, cessãte probatione arg. s. de iureiuran. c. vlt. & d de his qui no infam. fiunt. accipe §. qui iussu. ver. sed & si iure. in Auth vt nulli liceat hre loci serua. § necessariũ. ver. si uero crimen, coll. 9. C de custod. & exhib. re auth. nouo iure. Quid si habet bonus laicos? admittuntur. arg. 2 q. 1. in primis. Vinc.

¶ Hoc vero si sint capitales, de qu d. si laici ... Directo - hoc in In- quisitoru scho. 123.

† Præfer- tim cu fra ter eiusdẽ P. memorasum B. &c.

: Vide lu ... Cleri in prac. ... crim. ... 21. & q scripsi h. ... in Directo. schol. 121.

· Vide Bernardinum Diaz in practi crim. can. ca. 140. & Holtiẽ. in sum. ti. de purg. can. vnde illustrabit hic textus & glossa.

† purgari

† Cap. 13. eod. tit. n cõpil & post cõcilium Lateranen. sub Alex. 3. par. 50. ca. 26.

præfatus B. eundem P. super crimine simoniæ cõstantius accusaret; nos eũ, quia in te simoniũ illius [a] causę addu ctus fuerat: & quia p̃dictus I. frater eius, ipsum P. corã te prius accusauerat, ab accusatione repulimus: preter tim; cũ frater P. memoratũ B. antea de cã ɔsimili accusasset. vnde qm vnus post alterũ p̃dictũ P. instãti vicissitudine accusabãt: neutrũ ad eius accusationẽ admisimus. Sed vtriq; p̃sbytero de obiectis criminib. purgatione [b] duximus indicẽdam. Ideoq; mãdamus, quatenus vterq; illorũ cũ trib. [c] sacerdotibus faciat se purgare.

Idem Vigorien. episcopo.

¶ *Monachus accusare potest abbatem, & de bonis monasterij expensas litis necessarias habebit.*

CAP. XI.

Ex † parte tua: *& infra.* ¶ Prudẽtiæ tuæ taliter rñdemus, q monachi (nisi alia rõnabilis [d] causa impediat) eo q de obedi. tia & subiectione abbatis esse noscunt, ab † eius accusatione sunt nullaten⁹ repellẽdi. Licet [e] alios accusare nõ possint. Quibus siquidẽ, cũ p̃priũ nõ habeant, de rebus monasterij expẽsæ debent necessariæ, donec cã debitũ finem accipiat, ministrari.

Idem.

¶ *Presbyter ebriosus Missam celebrans, non præmissa digestione, ecclesia priuari debet. hoc dicit, & consentiat omnibus lecturis.*

CAP. XII.

SI cõstiterit, q D. ecclesia nõ perpetuo cõcessa, sed ad tps fuerit cõmendata: & de vinolentia, † & q i taberna pnoctauerit, ita q altera die nulla p̃missa dormitione Missam cãtasset: *& infra.* Si de hoc rationabiliter cõuictus fue-

e ¶ Licet alios.] Al'os vero accusare nõ pñt, nisi intersit monasterij, de licẽtia tñ abbatis, 16. q. 1 monachi. cum mortui sint mũdo ea cã. q. 1. placuit. & nõ tm humanis vocib. sed diuinis mortui sunt, 2. q. 7 placuit. Funestia est eorũ vox, vt ibi di. i. sp fiere debẽt, & tristes esse, 16. q. 1. placuit. Denuntiare autẽ pñt ad pœnitentia quẽlibet Christianum: quia cuilibet dictũ vr; si peccauerit in te, &c. nulla sã cta exceptione: maxime si dr esse preceptũ. arg s. de iureiur. queadmodũ. Sed cõtra vr dicere p̃dictũ c. placuit vbi dicit, q monasterium exire nõ debet monachus, sed tanq̃ mortuus ibi esse. Sed pone, monachus est i scho lis de licentia abbatis: nũquid potest accusare vel aliter agere? Rñdet, pôt, si eius interest: quia eo ipso q monachus de licẽtia abbatis est i scho lis, p p̃s omnia ei concessa intelliguntur, sine qbus cõmode nõ possit viuere. arg s. de offi. deleg. p̃terea. c. prudentiã. §. sexta. & c. suspicionis. tñ pro alienis debitis intercedere nõ posset, vt p hoc monasteriũ obligaret. cũ hoc nõ intellexerit abbas. arg. s de fideiuss. quod quibusdã. & s. de sol. si quorundã. nisi quantũ pertinet ad propriã necessitatẽ, & hoc si abbas ei concedat. T.
f ¶ Expensæ necessariæ.] Arg. aduersariũ aduersario compellẽdum in expensis prouidere cõtra se. arg. ff de inoff testa. si instituta. § 3. C. de Carb. edic. l. vlt. C de ord. cog l. vlt. §. 1. vers. nã si tales. & istæ expensæ necessariæ tm erunt, sine quib. causa explicari nõ pôt. De expensis satis habes s de dolo & cõt. sine litibus.
¶ Si constiterit.] Potest multipliciter intelligi. Diuiditur. Nã primo instruit iudicem qñ contra actorem pronuntiandum sit. Secundo quando contra reum ibi, *Cæterum.* Abbas.
¶ *Glossa sequens ponit casum.*
g ¶ Si constiterit.] ... Sacerdos iste petebat ecclesiã sibi restitui, qua dicebat se iniuste spoliatũ fuisse: Dicebat in cõtrariũ, q nõ erat audiendus: quia nõ fuerat spoliatus, cum nõ intitulatã, sed cõmendatam habebat tm ecclesiã. Item q quasi ebrius in taberna pnoctauerat, & nulla dormitione facta illa nocte, i sequẽti die mane Missã celebrauit ipse, & ideo iuste priuatus fuit per iudicẽ suũ, corã quo super his fuerat accusatus: & ipse hæc oĩa negabat, dicens, q canonice in ea fuerat institutus, & iniuste spoliatus, & post appellationem: Mãdat Papa primo inq ri de p̃missis: q si vera sunt, imponat ei silentiũ su p ipsa ecclesia: Si vero ipsam habuerit canonice, & nõ fuerit cõuictus de crimine, vel post appellationem fuerit spoliatus, restituat ei ecclesia. Bern. No. q qui ecclesiam habet commendatã, non dr eã proprie possidere, quare nõ dr spoliatus, si inde remoueatur vel expellatur per commendatorẽ.
h ¶ Commendata.] sic s. de elec. dudũ. & 21. q. 1 qui plures Cõmendare. n. est idem quod deponere. ff deposi. Lucius Titius Sempron o. & s. de depo. c. 1. Qui e. im deponit rem penes alium, possessionem intelligitur retinere. ff. depo. licet & quan docunque vult, potest depositum siue rem commendatam reuocare. s. de deposi. bona fides. § 1. vbi de hoc. & ff. depos. l. 1. §. penult & ita licite huic presbytero potuit auferri ecclesia, cum ipse non possideret, & sic non fuit spoliatus.
i ¶ De vinolentia.] id est ebrietate. alias est de violẽtia: quia forte quandam stuprauerat.
k ¶ In taberna.] 44. dist. non oportet.
l ¶ Pernoctauerit.] pernoctare, noctem totam significat. ff. de verb. sign. vrbana. §. pernoctare. & s. de pon. veniens 2.
m ¶ Dormitione.] vnde non videtur ieiunus propter indigestionem, sed ... causus celebrasse quod fieri non debet. de con sec. dist. 1. sacramenta. & de consec. dist. ... liquido.

¶ De hoc artic. vide Tiremum p Horatiũ Luciũ ex ta. de pri uil. schola riũ, in pri uil. 14. ad. de in De. cis. capellę Tholosanæ, q. 20. & q. 63.

† Aliàs ita ab eius accusatione nõ sunt villatenus repellẽdi.

¶ Idem, l. Alexã. III. sed i 2. cõpilat. c. 1. eo. tit. Cœlestino iij. aliàs Clementi tribuitur.

† violẽtia

· dormitatione

‡ Hic casus Bern. est, & i ap tiqs coot eibus reperitur.

¶ Hæc glossula nec ẽ Bernardi, nec hi in antiq co dicibus.

E X parte tua.] Tres sunt partes. Secunda, ibi, *Licet*. Tertia, ibi, *Quibus*. Abbas.
C. Monachi dẽnt abbati obedientiã & reuerẽtiã. Dubitabat, vtru hoc n obstãte, possint ipsũ abbatẽ accusare? Rñdet Papa q monachi nõ sũt repellẽdi ab accusatiõe abbatis, p eo q de obedi ntia & sub ectione ipsius noscũtur esse, nisi alia rõnabilis cã impediat, qbus dẽnt de bonis monasterij expẽsæ necessariæ ministrari, vsq; ad finẽ cã, se, cũ propriũ nõ habeãt. No. q subditus pôt accusare suũ p̃latũ, nõ obstãte obediẽtia.
d ¶ Alia rationabilis causa.] vtia q essent excõicati. s. de exceptionẽ. vel si essent inimici vel cõspiratores, J. eo. meminimus. & J. de sim. p tuas. & J. eo. cũ oporteat. & in casu J. eo. veniẽs, vt dixi s. e. c. 1. sed, p eo. p obediẽtia promisit. nõ repellit ab e. u. accusatione: q. hoc. n. q malus est, non tenet obedire ei, immo potius tenet illũ denũciare siue accusare, cũ eorũ intersit s. eo. lia. & 11. q. 3. non sp. & c. Iulianus arg s. de maio. & obed. dilecti, in fi. & 2. p. 7. quapp. 10. q. 2. eps. 17. q. 4. quęsitũ sunt. & q a vtilitatẽ ecclesię. preuenit, debẽt eis expensæ ab ecclesia ministrari, vt hic dicit, & J. e. suam. & ipse abbas debet hre expensas, & v se defendat vsque ad finem causæ.
¶ Gl. se p̃p̃nit casum exceptum: rationem reddit tex. ... quid determinare possunt, si quæ huic contrarium, formet qualiter ... de monachis, qui ... & soluit.

¶ Secundũ Ala. & Vinc. et si sit ab administrõne textus allega. ff. de inof. sic testa si inst ca. 130 . Ant.

rit in iudicio añ epm[a] suũ: siue accusatus, vel ad rõnẽ positus sine coactione[b] fuerit ɔfessus: ei sup eadẽ ecclesia ppetuũ silentiũ iponatis, ipsũ ab impetitione B.† desistere cõpellẽtes. ¶ Cæterũ† si eadẽ fuit ecclesia canonice cõcessa & tradita, & postea de crimine aliquo nõ fuit† ɔuictus,[c] pp qđ de iure debeat† spoliari: vel post appellationẽ[d] (sicut aliqñ allegauit) ecclesia illa fuerit spoliatus, ipsam ei faciatis restitui,[e] & in pace dimitti.

¶ Idem.†

¶ *Inimicus etiam à voluntaria exceptione repellitur.*

CAP. XIII.

MEminim[*] tibi mãdasse, vt C. Abbatissæ, cuius electionẽ ɔfirmauimus, munus bñdictionis impẽdere procurares. Sed q̃a H. p altera[f] parte à te ad nr̃am audiẽtiã appellauit, proponens q̃ de simonia accusaret[g] eandẽ, mãdatũ nostrũ distulisti effectui mãcipare. ¶ Quia vero te nõ decet in hac parte, appellationi eiusdẽ H. deferre, cũ idẽ illi[*] manifestus fuerit inimicus,[h]† & ɔ̃ eã testimoniũ tulerit:[i] Mãdamus, quatenus (cũ inde fueris requisitus) p̃fatæ abbatissę munus benedictionis non differas impartiri.†

¶ Innocentius iij. archiepiscopo Bisuntino.

¶ *Dicens se aliquem accusaturum corã iudice, ante inscriptionem potest sine pœna desistere, & non accusare: sed et desistenti silẽtium imponitur in perpetuum. Et secũdum hoc summarium iste textus est notabilis. Abbas.*

CAP. XIIII.

LIcet† i B. Petro: *& infra.* ¶ Sane cũ ex lr̃is B. Decani S. Stephani, & T. I. & M. canonicorũ ecclesiæ Bisuntinæ ad Apostolicę sedis audientiã puenisset, te varia crimina cõmisisse: ac ab eis fuisses p easdẽ litteras sup piurio, crimine simoniæ, & incestus† delatus: Clemẽs† Papa p̃decessor nr̃, seruata iudiciaria grauitate tibi certũ terminũ assignauit; quo rñsurus obiectis, Apostolico te cõspectui p̃ntares. Cũ aũt iuxta tenorẽ citationis ad sedẽ Apostolicã accessisses, nec† vllus appareret, q te ita impeteret de p̃dictis; ne aliquid de contingentib. omittere videremur, ab I. & O. archid. in nostra p̃ntia cõstitutis q̃siuimus[k] diligẽter, si quid super præmissis aduersus te, pro se, vel pro alijs proponere uellẽt; & qđ scripserãt, legitime demonstrarent: ipsi aũt, q̃ non proposito accusandi hæc scripserant, rñderunt. Sed quia super q̃busdã incorrigibilis videbaris, quędã de te Apostolicæ sedi duxerant intimãda: sed nũtius, q pro litteris accesserat impetrandis, mandati formam excessit.[l]

a ¶ *Ante episcopum.*] ĩ. de confes. cum super. & præsente aduersario. ff. de confes. certum. §. 2. ergo si coram alio non suo iudice, non noceret talis confessio. ĩ. de iudi. at si clerici.

b ¶ *Sine coactione.*] talis cõfessio sic per coactionẽ extorta nõ præiudicat. 11. q. 2. Lotharius. 15. q. 6. c. 1. C. quo. app. nõ reci. l. 2. & 2. q. 6. § sunt etiã quorum. versic. nullus etiam homicidarum.

c ¶ *Conuictus.*] vnde priuari non debuit sine culpa. 56 dist. satis peruersum. & 16. q. 7 inuentũ.

d ¶ *Post appellationem.*] quod n post appellationẽ legitime interpositã fit, debet in irritum reuocari. ĩ. de offi. delega. super questionum, in fi. & ĩ. de appellat. bonæ.

e ¶ *Restitui.*] cum fructibus perceptis. ĩ. de resti. spol. grauis. vbi de hoc.

MEminimus.] Primo ponit mandatũ nõ executũ. & eius causam: Secũdo causam probat, & illud exequi mandat: ibi, *Quia vero.* Abbas.

Casus. Quædã monacha C. noĩe, fuit electa in abbatissam cuiusdã monasterij: cuius electionẽ Papa confirmauit, mandans diœcesano epo, vt ei munus bñdictionis conferret: Du eã benedicere vellet, quidã H. noĩe, proposuit ex aduerso dicens, q̃ eandẽ de simonia accusare vellet, appellãs, ne ipsam bñdiceret: pp quod eã nõ benedixit: proponebat, q̃ ille nõ deberet audiri: quia inductus fuerat in testẽ cõtra ipsam in causa electionis quã Papa confirmauit: Significatũ fuit hoc dño Papę: vnde mãdat eidẽ epo, q̃ pp appellationem prædicti H. eã benedicere non postponat, cum fuerit requisitus, quia cũ testimoniũ tulerit ɔ̃ ipsam, eius præsumitur inimicus. Nota q̃ inimicus nõ admittitur ad accusandum etiã in crimine excepto.

f ¶ *Pro altera parte.*] id est, p seipso ex aduerso.

¶ *Glossa sequens recitari potest per obiectionem.*

g ¶ *Accusaret.*] sed non vr̃ q̃ locũ hr̃et adhuc accusatio, cum nondum habuisset plenum ius, sed potius debuisset excipere contra eam: quod posset concedi: sed quia repellitur ab obtento, pc test. admitti accusat.o De hoc dicitur ĩ. co. super his.

h ¶ *Inimicus.*] ergo si nõ fuisset manifestus inimicus, deferẽdũ fuisset appellationi: quia licet crimen simoniæ exceptũ sit, eã poterit accusare, vt plene dictũ est. De hoc ĩ. co. cum P.

i ¶ *Testimonium tulerit.*] Et forsitan super eadem causa, vel alia consimili alio ipsam accusante, & ob hoc solum præsumeretur inimicus. sim ĩ. eod. cum P. & simi. 4. q. 3. § item in criminali, in prinс. vbi de hoc. Bernardus.

LIcet.] Ante inscriptionem potest accusator ab accusatione sine pęna desistere: & si ad terminum non venerit, ei silentium imponitur. hoc dicit. Diuidit. n: Nam primo narrat factum. Secundo ibi, *Nos igitur.* duo diffinit, & tertium committit. Secundum ibi, *Quia vero.* Tertium ibi, *Nec autem.* Pars huius cap. habetur ĩ. de purg. can. c. fin. Abbas Siculus.

Casus. Quidã canonici Bisuntini per suas litteras super crimine periurij, simoniæ, & incestus archiepm suum denunciauerant dño Papæ C. ipse iuris ordine obseruato, archiepo Bisuntino mãdauit, vt ad certũ terminũ ad p̃ntiam suã accederet rñsurus obiectis: archieps ad terminũ sibi p̃fixum accessit. Innocẽtius C. interim sublato de medio, cũ nullus apparuisset, qui diceret aliquid cõtra ipsum, quæsiuit ab I. & O. archidiaconis cõstitutis in p̃ntia sua, si aliquid ɔ̃ ipsum sup p̃missis vellent proponere: & legitime ostẽdere qđ scripserant ɔ̃ ipsum: ipsi rñderũt, q̃ nõ proposito accusandi illa scripserant: sed quia sup q̃busdã incorrigibilis videbat, denuntiauerũt illa dño Papę: & nũtius q pro lr̃is accesserat impetrãdis, mãdati formã excessit: Vnde Papa illis silẽtiũ imposuit, ne decætero sup his accusarent vel infamarent eundẽ: & q̃a citra inscriptionẽ desistere voluerunt, nõ imputat eisdẽ: nec igitur Papa minus canonice in ipsius archiep. absolutione, pcedere videatur, inq̃sitionẽ sup fama ipsius committẽt faciẽdã. No. q̃ licitũ est desistere ab accusatione sine pœna ante inscriptionẽ. Itẽ cõtra infamatũ debet haberi inquisitio, deficiẽte accusatore. Itẽ prælatus potius debet delectari in bona fama subditorũ, q̃ in infamia eorundem.

¶ *Glo. seq. mouet & soluit. iterum obijcit, & soluit.*

k ¶ *Quæsiuimus.*] Sed quare Papa quæsiuit ab istis, vtrũ vellent aliquid proponere cõtra ipsum? Si n. accusator non comparet in termino præfixo, atque ius non auditur, nisi probet iustã absentiam 4. q. 5. quisquis. & C. qui accu. non pos. si ea quæ. & ĩ. de fide instr. accepimus? Rñdeo, non statim debet iudex absoluere præsentem, licet accusator sit absens: q̃a põt esse q̃ habeat iustã causam absentiæ: vt ĩ. vt lite nõ contest. pın. Iudex hic debet tẽpus viatũ ex tpis, & alterius ẽt impedimẽtũ. ff. de vac. muo. tps. ff. quib. ex cau. ma. si cui. § 1. ff. de dam. infe. l. si finita. § si forte. ff. de iudi. si prætor, in fi. & ĩ. de re iud. cũ Bertoldus. Et ideo Papa istos requisiuit: quia forte nõ credebat, q̃ iusta causa impediti tacerent, arg. 2. q. 7. plerũque. Et nota q̃ licet absenti restituat accusatio sua. ff. qui ex cau. ma. si cui. § 1. tñ minor nõ restituitur ad accusandũ. ff. de min. auxilium. Vel ideo nõ imponitur silentiũ accusatori, quia accusator prius monẽdus est, vt procedat. C. qui accus. no pos. qui crimen. & ideo isti requisiti fuerunt, si vellẽt aliquid proponere, quia si requisitus accusator nõ procedat, amodo no audit, vt hic patet. & per iura p̃dicta. Sed vr̃ q̃ isti debuerunt puniri in expensis, quia fecerunt illũ citari ad curiã malitiose. arg. prædictæ l. qui crimẽ. & ff. de iud. cum quẽ temere. sed excusantur pp nuntium qui formã mandati excessit, vnde non tenebantur. Idem videbatur dicendum, vbi etiã de crimine agitur ciuiliter. ff. de iure fisc. l. 2. § senatus. sed in negotijs ciuilib. aliter proceditur contra absente actore. n. C. de iud. properandum. Io. De hoc dictũ est ĩ. de dolo. & cont.

l ¶ *Excessit.*] et ideo nõ valuit, nec præiudicat eis, ex quo nõ hũt ratam. ĩ. de off. deleg. cum olim 1. & ĩ. de rescr. ex di ccta.

a ¶ *Decætero.*

† G.

† Aliàs ita. Cæterũ: si eadẽ fuerit ecclesia ipsa canonice, &c.

† fuerit

† debuit

† Idẽ scilicet Alexã. d. cuius sic est in vet. cõpilatione, c. 1. eo. tit.

† Vide Anto. Gomez. tomo 3. varia resolu. c. 12. versi. Tertio repelli tur inimicus.

† impetiti

† Cap. 1. eod. tit. in 3. cõpil. altera pars huius ca. ĩ. de purga. can. c. vlt. vide Archidiaconum in c. Epiphanio 5. q. 6. circa finem.

† incestu

† In multis antiquis: C. p̃ p̃ N. qđ legit põt ita: Celestin. Papa p̃decessor noster.

† Aliàs ita: nec vllus appareret, qui te impeteret de p̃dictis.

† Vel requirebatur, q̃a nondũ inscripserãt: nec in motũ accusationis hoc p̃posuerãt, secundũ Hostiensem. Io. And.

a ¶ *De cætero.*] s. eo. q his 4. q. 5. c. 1. & 5. q. 5. illi q. C. q acc. nō pos. si ea ff. ad Turpil. q destitit nisi iterato crime cōmitteret. arg. 6. q. 1. imitare. nā exceptio rei iudicatæ non obstat, nisi de sceleris commissis, ff. de excep. rei iudi. si rem meā. & l. seq. & C. ad cani neq; & l. non ignorabit. & s. de excep. ca. penult.

¶ *Glo. se. distinguit criminales & ciuiles actiones.*

b ¶ *Citra vinculum inscriptionis.*] Ex q a ā iscriptione desisterat, eis nō iputatur: q a nemo copellit accusare. 2. q. 3. si quē. & c. si qs iratus. post libell. oblationem sine pœna desistere licet. ff. ad Turpil. q itē. ff. de iniu. vo. libert. si tā ille q infamauit, tenet iniuriaru. ff. de iniur. itē apud §. si qs libello. In ciuilib. tñ actionib. bene cōpellit agere, post libellum oblatum reo instāte. C. quo & q iudex. authen. qui semel. Io.

c ¶ *Delectemur.*] Ar. q plus est reus ē priuilegiu bonæ famæ q trāsiç opinionis. ar. s. de purg. ca. cu i inuētute.

V ¶ *Eniens.*] Qui iurat aliquē nō accusare, repellitur ab eius accusatione. h. d. D. diuidit. Nā prima pars narrat accu. Secūda prosecutionē, citatione & purgationē. Secunda ibi, *Cum igitur.* Abbas siculus.

CASVS. Quidā canonicus Prageñ A. noie in psētia Papæ pposuit contra epm Pragensem, q cū eēt filius sacerdotis in Pragē. ecclesiā nō fuerat canonice ingressus, & cōtra priuile. in ecclesiæ Pragē duci Boemiæ homagiu pstitisset, sic subiiciēdo ecclesia seruituti: vn̄ Papa citauit eū, vt ad certu terminū cōpareret corā ipso. Ipse vero i suā excusatione p nutios allegauit viarū discrimina, cōsecrationē chrismatis immente, & q filius ducis baptizādus erat tunc tpis p eundē: Papa audiēs huius allegationes, eas friuolas reputauit, & ipsum habuit cōtumacē, & licet pcuratores eius in cā criali recipi nō possent, tñ eis cōcessit auditores, vt si possent, ipsū aliquatenus excusarent: Corā qb. pdictus A. obiecit pdicta contra epm. sed ex aduerso fuit ei rñsum, q cum olim super hoc litteræ fuissent ipetratæ ad archiepm Magdeburgeñ idē A. in pbatione deficiēs, ad pedes epi humiliter se pstrauit, veniā postulās ab eodē, & cōfessus fuit, p calūniose pcesserat contra ipsum, pp qd iurauit stare mādatis ipsius, & ipse pcepit ei sub debito iuri, vt contra ipsum de cætero talia pponere non auderet, qd totū in psentia dni Papæ fuit cōfessus. vn̄ ipse imposuit ei silentiū sup impetitione epi: tñ q a cōtumax fuit, citat ipsum ad psentiā suam, & pp infamiā indicit ei purgationē. Nota, q in criali non admittitur pcurator. Item in cā criali auditur quis allegans excusationem. Item qui semel calumniatus est contra aliquem, nō auditur amplius contra eundem. Item licet quis ad iudiciū maliti. euocetur, venire debet, al's contumax reputatur.

¶ *Glosa se. ponit regulam, & 9. casus exceptos. Secunda ponit opinionem quam reprobat.*

¶ Nos igitur dictis canonicis, sup pdictis silentiū duximus iponendū, ne te de cætero c eis sup his accusare liceat, vel ēt infamare. Quia vero pdicti canonici citra vinculū inscriptiōis b desistere voluerunt, eis de iuris pmissione id nō duximus iputādū. ¶ Ne aūt in absolutione tua minus canonice pcedere videamur; q̄uis potius i odore bonæ opiniōis corporū nr̄orū, q̄ eorū īfamia delectemur: c

Cabilonē. epo, & abbati de Firmitate, inqsitionē famæ tuæ duximus cōmittendā.

¶ Idē Sancteburgen. archiepo.

¶ *Ad prosequendā accusationē crīalem non admittitur procurator, licet posset allegare cām absentiæ, seu alias exceptiones non tāgētes crimē propositū, & qui iurauit stare mandato alicuius, nō admittitur ad accusādū illum, si virtute iuramēti sibi fuit iniūctū, vt nō accusaret. hoc dicit, & ad hoc solet allegari: & in hoc est valde vulgatū.*

CAP. XV.

Veniens ad sedē Apostolicā A. Pragen. canonicus ɔtra Pragen. epm inter alia pposuit corā nobis, q cū eēt filius sacerdotis, i ecclesiā fuerat Pragē. intrusus, & cōtra eiusdē ecclesiæ priuilegiū, homagiū duci Boemiæ pstitisset, sic subiicens Pragen. ecclesiā seruituti: & infra. ¶ Vn̄ pdictū epm ad festū Resurrectionis dn̄icę, peremptorie nos meminimus citauisse. Idē vero ad suā excusationē, viarū discrimina, cōsecrationē chrismatis imminentē, & q filius Boemiæ principis esset p ipsum baptizādus tunc tpis, per nūtios & lr̄as allegauit. Licet aūt excusationes hmōi (sicut erant) friuolas æstimantes, ipsum reputauimus contumacē: nec pcuratores eius in cā possemus recipere criali: d eis tñ cōcessimus auditores, vt si possent, illum aliquatenus excusarent. Cūque pdictus A. corā eis repetiisset obiecta, fuit ex aduerso rñsum, q cū olim super hoc ad Magdeburgeñ archiepm litteræ fuerint impetratæ: idem A. in obiectorū se vidēs pbatione deficere, ad pedes eius se humiliter psternēs, veniā postulauit: & q aduersus eū calūniose processerat, est confessus. Cæterū cū super hoc, mandato stare eiusdē archiepi iurauisset: ipse præcepit eidē, sub debito præstiti iuramēti, vt contra eundē epm de cętero proponere talia non auderet. e Cum igitur nobis ex ipsius A. cōfessione constaret, ipsū iuramētū hmōi præstitisse, ac tale recepisse mandatum: super impetitione dicti epi, silentium f ei duximus imponendum: ppter g contumaciam tñ eidem episcopo citationē, & purgationem propter infamiam indicentes.

¶ Idem Priori sancti Fridiani, & magistro B. canonico Pisano.

¶ *Denūciator crīs nō se iscribit, q a ad correctionē tēdit: accusa*

d ¶ *Criali.*] Habes ergo hic expresse, q in cā criali nō interuenit pcurator, nec ad agendum, nec ad defendendum. 5. q. 3. in crialib. & 3. q. 9. absens p alium. ff. de publi. iudic. l. pe. §. 1. & hoc est gnale. Fallit tñ in certis casib. In crīe iniuriarum, vt 5. q. 9. absens. §. nisi. & C. de iniu. l. vlt. sed ad excusan. tū vel excipiendum admittit pcurator, vt hic, & 23. q. 5. reos. & s. de dolo. cū dilecti. Itē cū agit de crīe nō criali er, interuenit pcurator, s. de pcur. tux & s. e. pxi. in fi. Item in leuibus crib. ff. de accus. leuia arg. Item si crimen nō excedit pœnā relegationis, ff. an per alium cau. app. reddi poss. l. j. Item in crīe suspecti tutoris. ff. de sus. cur. non solum. §. vlt. Item cum qs accusat alium de ingratitudine, ff. de pe. sed & hæ psonæ. §. j. Item in actione popularis interuenit pcurator ad agendum p priuato dāno. ff. de pe. l. licet. sed pro publico non interuenit pcurator ad agendum, sed ad defendendum, ff. de popu. actio. qui populari. Item dn̄s defendit seruum in crīe. ff. de acc. si cui. § pe. Melendus dixit, q ex parte rei post litem contestatā semp pōt pcurator interuenire, 23. q. 5. reos. Sed illud loqtur in pcuratore ad allegādas causas absentiæ, q a rei publicæ utile est absentes a qbuscunq; defendi, & quemlibet pro eo verba facientem audiri, ff. de pcur. seruum quoq;. §. publice. & hic illi admittunt ad excusandum, & sic intelligit. c. 23. q. 5. reos.

e ¶ *Tale recepisse mandatum.*] quod de iure fieri potuit, supra c. proxi.

¶ *Glosse sequens no. quod qui denunciat, & c. quærit an denūciet ar. quod sic sed contrariū. Item quærit & remittit.*

f ¶ *Silentium.*] Nota q q iurauit se nō accusaturū aliquē, amplius non audit cōtra illū. s. de iureiu. quēadmodum. & maxime vbi primo calumniose accusauerit, vt hic, q a præsumit postea q malo animo moueatur, vnde non est vlterius audiendus, ar. 3. q. 10. placuit vel etiam si simpliciter remisit accusationē, 23. q. 4. si illic. & de pœnit. dist. 4. diuina. & eo ipso q quis dixit se nolle accusare illum, amplius non auditur. ff. de adul. si maritus 2. §. si negauerit. Sed nunquid talis potest ipsum denuntiare non obstante iuramento? quod vr̄ per decre. prædictam, quemadmodum. quod non est uerum, cum primo cal. uniatus fuerit; quia calumniose denuntians non auditur, immo punitur de calumnia. s. tit. proxi. c. 2. Sed nunquid alius potest illum accusare de crimine, de quo absolutus est? De hoc dic vt s. cod. de his. & quod habes 2. q. 1. prohibentur. Io.

¶ *Glosa sequens not. etiam iniuste citatum, & c. quod declarat distinguendo: ponit etiam quomodo citatio non tenet ratione temporis, personæ citantis, personæ citatæ, & loci.*

g ¶ *Propter contumaciam.*] Hic patet, q semp debet qs uenire ad iudicem siue iuste siue iniuste vocetur, alias punit vt cōtumax, vt hic patet, & s. ne q; eam q in ius voc. et vt cōmai. l.

Salzeburgeñ.

Satibur geñ.

Salesburgeñ.

¶ Cap 2. eo tit. i 3. compilat. Et de materia & intellectu vide late p Antoniu Rubeum tract. de potestate procurat. in causis criminalib.

¶ In codice Barbatiæ deleta ē vox, duci, & alterius manu supra scripta dictio, regi. sed nouē Vaticani habēt, duci. in vno super uerbo, duci, habentur hęc, olim, hodie rex.

¶ Si tñ interuenerit. & non fuerit obiectū valet q hic; vt no. ītra de iu. dict. c. 1. li. 6. & facit q not. C. de adult. quis in dubitati. Io. And.

extimātes

Aliàs, accusatione.

Vel ad exceptiones obiiciēdas, & ibi no. Io. per hanc decre. & hic idē dixit. Ioan. And.

Secuti vetera & emēdata exēplaria hunc locū restituimus vt ē impssus, et perpetua leuiga tis legit ita. ppter contumaciā tamē eidē epo canonicā purgationē pp infamia indicentes.

Hoc īō dictū, quia epus hic calumniose videbatur accusari, & per cōsequēs calumniose citari.

antepe § item si qs.ff iudi.sol si reus. Quod verũ est cũ dubitat, an citatio teneat s.de app.si duob.& ca.cum parati.& ff. de iudi si quis ex aliena. Sed si euidẽs est, ꝙ citatio nõ tenetr non tenet venire citatus, puta si citet aliqs tpe feriato.ar.3.q. 2.c.1 & est expssum, s. de fer.c.vlt. ff.de fer.l.2.nisi esset iusta cã, vt ibidẽ dr, puta res pe ritura vel rõne criminis: vel nisi pietas, vel necessitas hoc suadeat. qñq; nõ valet rõne psonæ, vt 4.q. 3.§ liberti. qñq; rõne loci inhonesti ff.de arbi. si cũ dies.§ si arbiter.vel si e t nimis remotus forte ire non teneret, si constaret, ꝙ in litteris non cõtineret illa clausula: non obstãte cõstitutione de duabus dietis s de rescr.nonnulli. si euidẽs sit ipsũ nõ esse iudicẽ q citat, s.de offic delega.ex litteris, vel si ordinarius citat illum qui non est de sua iurisdõne, nec rõne cris, seu contractus, s. de fo.compe c.vlti vbicunq; dubitat de iurisdictione dẽt qs ire & allegare priuilegium suum, aliàs tãquã contumax pt puniri, vt hic patet Io.

Vel notorie periculosi: vt in cle. de re iudic. pastoralis vers. Pisana. Io.An.

Cap. 3. eo.ti.in 3. compilat. Vide B. Thomam 2. 2. q.68. artic 4. & Bernardinum Diaz in pract. c. ca-no. cap.6.

tor autem inscribit, quia tẽdit ad pœnam: excipiens vero inscribit ap pœnã extraordinariam. si per exceptionem deijcitur ab obtento: alias secus. hoc primo. Secũdo dicitur, ꝙ dum discutitur de crimine per modum exceptionis, põt interuenire procurator.

Vper his, de quib. nos cõsulere voluistis, inqsitioni vestræ bñ rñdemus, ꝙ tribus modis valet crimen opponi, denũtiãdo, excipiẽdo, & accusando. Qñ crimẽ in modum denũtiationis opponit, nõ est ĩscriptio necessaria; sed cũ i modũ accusatiõis oportet [b] ĩscribi: qm̃ ad depositionẽ instituit accusatio: sed ad correctionem est denũtiatio [c] facienda. Cũ aũt excipiendo fuerit crimẽ obiectũ, distinguẽdũ est quare opponatur, & qñ. Si autem obiicit, vt ab accusatione, [d] vel testificatione [e] aliqs repellat, nõ est ĩscribi necesse: sed cũ opponit, vt qs à pmotione officij, vel beneficij excludat: si ante cõfirmationem obiicitur, nõ cogit qlquã inscribere, qa crimẽ hoc modo pbatũ, i[f]pedit pmouẽdũ, sed non deiicit [g] iã pmotũ. Post cõfirmationẽ [h] vero, cũ s ordinãdus fuerit aliqs, aut ẽt consecrandus: qa ẽt ab obtinendo repellit, & deiicit ab obtẽto, ad extraordinariã pœnam ẽm arbitrium [i] iudicis discreti, citra vinculũ ĩscriptionis, est excipiẽs astringẽdus, [k] si defecerit ĩ pbãdo: pro eo ꝙ crimine sic pbato, pdit qđ per electionẽ & confirmationẽ ei fuerat acqsitũ: sed ob hoc prius habita nõ amittit. Licet.n.agatur de crĩe, nõ est tamen hmõi quæstio crĩalis [l] vnde per procuratorem [m] potest rite tractari.

[n] Idem Vercellen. episcopo, & abbati de [t] Tilero.

Generales inquisitores si non seruauerunt debitum inquisitionis ordinem, prudenter & caute se corrigere debent, hoc primo. Secundo ponit formam iuramenti, quam inquisitores exigunt ab inquisitis.

CAP. XVII.

Qualiter [t] & qñ. & ĩfra. [o] Si circa Nouarieñ.

V per his]Diuiditur in duas partes principales. secũda: ibi, *Licet*. Et prima subdiuiditur: qa primo ponit tres modos opponẽdi crimen. Scđo illos psequtur: ibi. *Quando*. Abb.

Sed an hodie inscriptio seu obligatio ad pœnã talionis fieri debeat. tradunt ĩ ter docto res hic, Iulius Clarus i prac. crim.§.fi. q.12. Couarruuias lib. 2. variar. resol. c.9. & Petrus Dueñas regula 27 ici. accusans aliquem.

Quidã electus fuit in epm Lucañ qdam canonici opponebãt se illi electo q̃ilĩ impedimenta contra ipsum pponẽtes s. ꝙ erat malæ famæ & opinionis, & ꝙ contraxerat mrimonium cum vidua, vt sic repelleret tãquã indignus: sup his mãdat Papa inquiri: Opponebatur contra illos q se opponebant, & impetrauerãt de his inqri: ꝙ debebãt se obligare ad pęnã, si deficerẽt ĩ pbatione: vñ iudices illi sup hoc cõsuluerunt dñm Papã: & ipse rñdit, ꝙ trib. modis pt crimẽ opponi, denuntiando, excipiẽdo, & accusando: qñ crimẽ in modum denuntiationis opponit, nõ est necessaria inscriptio: sed cum opponit in modum accusationis, tunc dẽt inscribi, cum talis accusatio fiat ad depositionẽ: cũ vero crimẽ opponit ĩ modũ exceptionis, distinguẽdũ est, quare opponit & qñ: Si obiiciat vt aliqs repellat ab accusatione vel testimonio, nõ est necesse ĩscribi: Sed cum opponit vt aliqs repellat à pmotione officij & bñficij, si añ cõfirmationẽ opponit, ẽm ꝙ hic opponebat: non dẽt qlquã inscribere qa crimẽ hoc modo pbatum impedit pmouendum, sed non deiicit iã pmotum; Si vero obiicit post confirmationẽ, cum electus dẽt consecrari, dẽt obiiciens se obligare ad pœnã extraordinariã ad arbitrium iudicis; qa deiicit ab obtẽto, & repellit ab obtinẽdo; qa crĩe sic pbato. pdit qđ p electionem & cõfirmationẽ fuerat consecutus; & i casu isto licet agat de crĩe, non tñ est qõ crĩalis; vnde p pcuratorẽ potest tractari. Nota tres modos obiiciendi crimen put in lra dr. Item cum agitur de crĩe non crĩaliter, potest eam tractare per procuratorem.

Aliàs ita: vt ab accusatione & testificatione, &c.

[a] *Tribus modis*.]Quartum modum habes. s. per inquisitionẽ. j. eo. inqsitionis. & c. qualiter & quando. & j. de simo. licet. exceptis notoriis, vt in c. licet. Et lex ẽt dicit, ꝙ quatuor sunt genera cognitionum, qa aut agitur de capitali crĩe, aut de fama, aut de pecuniaria re, aut de honoribus, vel muneribus agendis, ff. de variis & extraord cog. l pen.

[a] Alios ẽt modos Aegidius Bossius I pract. cri. & refert ẽt Camillus Cãpegius apud Zãchinũ, c.9.

Gl. se. ponit quosdam casus, quibus non inscribitur, & subdit quid sit inscribere.

b *Oportet inscribi.*]Sic. j. de simo. licet Hely. nisi in casib. primo in crĩe abigeatus. C. de abige. l. vnica. Item in leuibus & paruis criminib. ar. ff. de ac. leuia. Item in his quæ appãitores referunt. C. de secu. ea quidem. Item in crĩe apostasiæ. C. de aposta. apostatarum. Item cũ accusatur Christianus, q contraxit cum Iudæa vel econuerso C. de Iudæ. neqs. Inscribere est obligare se ad eandem pœnã si nõ pbauerit, quã reus debuit pati, si pbasset ipse accusator, vt 2 q. 8. qsqs. & capi q crimen.

c *Denuntiatio.*]Præcedẽte legitima admonitione, alias repellitur. j. eod. cũ dilectus, nisi in casib. infra eo. inqsitionis 1 rñ.

d *Accusatione.*]Põt accusator repelli, obiecto si bi maiori crĩe pari, vel ẽt minori in modum exceptionis, qa criminosus criminosum accusare non dẽt, vt dixi, s. e. c j. & c. nulli & 2. q. 7. si qs. & ca. qrẽdum. Sed ab excipiẽdo non repellit qs pp crimen, seu pp excõicationẽ. s. de excep. cum inter. & c. dilecti filij. quia cuilibet seruatur legitima defensio, vt ibi dicit.

e *Testificatione.*]s. de ordi. cogni. cũ dilectus & s. de testi. sup eo. 1 & c. testimoniũ. & s. d exc. deniq;.

f *Impedit promouendum.*] Et obstat ẽt in dignitatib. postmodũ acqrendis. s. de elec. sup eo. & ar. 2. q. 1 pohibentur. & s. eo. oĩpotẽs.

g *Non deiicit.*]id est, pp hoc non priuat aliis dignitatib. seu beneficiis, quia non agebat ad hoc s. de ord cog. cum dilectus. ff. de lib. agno l. 1. in fi. Sed si ex tali probatione grauata sit eius opinio, non pmouebit. s. de testib. testimonium. & 11. di. tantis Daniel. & s. eo. oĩpotens. nisi se purgaret.

h *Post confirmationem.*] Tunc. n. spirituale vinculum est contractum. s. de transla. inter corporalia.

i *Arbitrium.*]Hoc generale est, ꝙ vbi certa pœna expressa non est in iure, arbitrio iudicis relinquitur, s. de offi. dele. de causis. ff. de iure delib. l. 1. in fi. & a tali pœna imposita potest appellari, secus a pœna expressa in iure. ff. de verb sig. l. antepenul. Sic & vbi ius expressum non est, secundum æquitatem est procedendum. s. de transla. c. vlti.

k *Astringendus.*]Licet. n. nõ inscribat, obligabit se ad extraordinariã pœnã, ad arbitriũ iudicis, vt hic patet. & arbitriũ iudicis æquũ eẽ dẽt. unde si excederet, reducenda eẽt illa pœna ad arbitriũ boni viri. s. de iureiur. Quintauallis & c. venies ad fi.

l *Crĩalis*]Et tamẽ reqrit in tali cã pñentia pluriũ ... ẽ post, ac si eẽt crĩalis. 23. di. illud. & 3. q. 6. hæc qppe & i hac cã teneri compellendos credo. De hoc dixi s. de iud. cog c. pe. in fi glo.

m *Per procuratorem.*]sic s. de procu. tu r. Sed vbi de crĩe agitur crĩaliter, non interuenit pcurator s. e. c. prox. vbi de hoc.

Qualiter]Diuidit ĩ duas partes ẽm qđ cotinet duo dicta. Scđa, ibi, *Formã vero*. Prima subdiuiditur. Nã i principio & in fine cõmẽdat & cõfirmat inqsitores si bene pcessierunt, i medio vero s in ver. *Si vero* istruit, si male processerunt. Abb.

Inqsitores qda legati Apostolicæ sedis cœperunt facere inqsitionẽ contra epm Nouarien. significatum fuit domino Papæ, ꝙ inqsitores ipsi non seruauerunt debitũ ordinẽ inqsitionis contra epm Nouarien. vnde Papa sup hoc scribit inqsitoribus illis, dicẽs, ꝙ si ordinẽ inqsitionis debitum seruauerunt, commẽdat eos; si vero non seruauerunt debitum ordinẽ inqsitionis, vult ꝙ ipsum tpe opportuno debeant obseruare, ne inde nascant iniuriæ, vnde iura nascuntur; si aute tam quã hoĩes excesserunt, non pudeat eos errore suum corrigere, qa qua mensura mensi fuerunt, remetietur eis; & aliquã occasionẽ inuenilt cogitãtẽ, ne sua uilescat auctoritas, qa ex his q inordinate sunt acta, nõ põt aliqd ordinabiliter agi; Si uero ordinẽ debitũ seruauerunt, uia regia incedẽtes, Deu solu habẽ

[t] de Cilleto
de Cilleto
de Tileta

[t] Cap. 9. eo. titu in 3. compil. ubi est integra, q vã denda est, ut melius hoc fragmẽtum intelligat a abscissum tamen est j. eo. tit. c. qualiter & quando. a principio usque ad §. dẽt igitur.

[1] Vide plenius hic Panormitanum declarãtem hanc glossam.

tes præ oculis, in negotio ipso sine psonarũ acceptione pcedãt. Formã vero iuri, quã à clerici Nouarien. in hoc negotio receperunt, in similib. debeãt obseruare, hoc mõ, vt iurent clerici, q sup his q sciunt vel credunt in sua ecclesia reformãda, tã in capite q in mẽbris, exceptis crib. occultis, plenã & merã dicãt inqũitorib veritatẽ.

Not. q in inqsitione ordo iuris seruãdus est. Itẽ vnde iura pcedũt, nõ debẽt iniuriæ nasci. Itẽ iudex errorẽ suũ reuocare dẽt. Itẽ ex his q inordinate sunt acta, nõ pt aliqd ordinabiliter agi. Itẽ in inqsitionibus faciendis, de occultis nec qrendũ est, nec dicendum, sed de his tm̃ de qui bus infamia præcessit.

a ¶ Inquisitionis ordi.] q cõtinet duo: Primũ, q regulariter non fit inqsitio nisi contra infamatum. Scd̃m, q ex quo constat de infamia, inqri dẽt de veritate. Hostiensis.

¶ Gl. seq arguit quid non sit faciẽdum, & e allegat iura in contrarium, & soluit.

b ¶ Obseruastis.] Arg. q iudex q male iudicauit, nõ dr functus officio suo, sed iterum dẽt pcedere, & bene iudicare, ar ff. de arb. dicere aũt, §. sed si de pluribus. Ar. cõtra: qa siue bene siue male sniam dixit, vlterius se intromittere non põt, ff. de arb qa arbiter. ff. de re iudi. iudex. & ĩ. de off deleg. in litteris secus i casu isto: qa isti erãt generales legati ad inqrẽdum, vnde poterãt mutare si errassent, & nondum tulerant etiam sniam, sed errauerunt in processu. Vel puniẽ ad arbitrium iud. cis. ar. ĩ. e. inqsitionis. t. rñso, in fi. ĩ eo. c. vlt. ar. ĩ tit proxi c. vl. argu. à contrario sensu. & ĩ tit proxi. c. vlti. vbi ponitur q excipit.

c ¶ Nascãt ut iniuriæ]C. vnde vi, meminerint. & 21. q. 3. peruenit. & ĩ. de rescri. nonnulli.

¶ Gl. seq not. quòd iudex corrigit in celeriorem, adducit tres canon. & tria simi lia.

d ¶ Corrigere.] Non iudex potest corrigere errorem suum si male interlocutus fit, vt hic patet, & ĩ de app. cum cessante. & ĩ. de sent. excõ. sacro. ff de re iudi. qd iussit. & ecclesia cum errat, mutat sniam ĩ. de frig. & malefi. fraternitatis. & 35. q. 9. c. loci § his ita. & c. sniam & c. graue. & 22. q. 4. magnæ. & testis põt corrigere suũ errorem ĩ de testib. cogen. præterea. ff. ĩ. de viu pal. n. si. Et dicit Imperator. Non enim erubescimus, si q i melius horũ, q prius ipsi diximus, adinuenimus, competentem prioribus imponere correctionem: nec ab aliis corrigi expectemus. in Auth. de nup circa prin per vnam columnam, coll 4.

e ¶ Inordinate]14. q. 5. neque enim si agris. & c. forte. & 1. q. 3. non est putanda.

f ¶ Via regia,) hoc est, à iustitia non declinantes.

g ¶ Personarũ acceptione. Ac ĩ de iu noui. & ĩ. d sta. reg. ea q.

h ¶ In similibus.] vt ĩ. de translat inter corporalia. & s. de re iud. in causis. & ff. de legi. non possunt.

i ¶ Exceptis occultis.] qa super his inqsitio fieri non dẽt, sed super illis tm̃, de quib. infamia præcessit. ĩ eo. inqsitionis. § 1. & c. qualiter. & si testes de occultis dicant, non puniuntur, vt c. in quisitionis. quia super his non iurauerunt.

[margin notes:] Alias, ita; hunc ipsum. Matth. 7. Hæc glossula nõ est Bernardi, sed ex lectura Hostiensis collecta, vt & finis indicat. exceptione. Verbũ esse, deest in antiqs exemplaribus. Idest, iudex ecclesiasticus. Adde an & quid possit per Bart. in l. si postulauerit, ff de adulter. Ad hoc ſ. qui fil. sint legi. causam. & Io. And.

epm debitum inqsitionis a ordinẽ obseruastis, discretionẽ vr̃am i Dño cõmẽdamus. Si vero qualibet occasione pmisistis eũdẽ, ad huc ipsum tpe opportuno volumus obseruari: ne ide nascant iniuriæ, vñ iura nascunt. Iõq; mandamus, quatenus ad consciæ vestrę iudiciũ recurrẽtes, si p pscriptũ ordinẽ tamquã hoies excessistis: nõ pudeat vos errorẽ vr̃m corriger, d q positi estis, vt aliorũ corrigatis errores: qm̃ apud iudicẽ districtũ, in qua mẽsura mensi fueritis, remetieẽ vobis: ita videlicet, vt inueniatis occasionẽ aliquã cõgruentẽ, p quã, ne vestra vilescat auctoritas, quanto cautius, & prudẽtius poteritis, supsedeatis ad psens: qm̃ ex his, q inordinate e sũt acta, ñ pt ordinabiliter agi. Si vero pscriptũ ordinẽ custodistis: oi gr̃a & timore postpositis, Deũ solũ hñtes p oculis, via regia f icedẽtes, sine psonarũ g acceptione h i negotio pcedatis. Formã vero iuri, q à clericis Nouariẽ. super iqsitiõe faciẽda i hoc negotio recepistis, i similib. uolumus obseruari: ut uidelicet iurẽt clerici, q sup his, q sciũt, uel credũt eẽ i sua ecclesia reformãda, tã i capite, q i mẽbris (exceptis occultis crib.) merã & plenã dicãt iqsitori veritatẽ.

Idem archiepiscopo Arelaten. & Vallis magnæ abbati.

¶ Si is contra quem inquiritur, iurauit respondere tantũ ad interrogata, post confessionẽ auditur volẽs pbare excusationes, q confessionem non periment, sed exponunt: secus si iurauerit plenã & meram veritatem dicere.

CAP. XVIII.

Cum dilecti filij Cisterciẽ abbas, & P. & R. monachi Fontis frigidi Apostolicæ sedis legati ad ecclesiã Agathẽ. accessissẽt ut in ea legationis officiũ exercerẽt: qa de Agath. epo p frequẽtẽ clamorẽ m multa sibi fuerãt isinuata sinistra, uoluerũt descẽdere, ac uidere, si clamorẽ ope cõpleuissẽt: & ifra. Quia uero nobis ñ pstitit, sub qua forma eps cum canonicis Agathẽ. corã dictis legatis pstiterit iurm̃; utrũ uidelicet ita iurauerit, ut supsta tu ecclesię plenã n & merã o diceret ueritatẽ: an ut ad iqsita ueraciter rñderet: Mãdamus, quatenus eisdẽ legatis ex parte nr̃a mãdetis, ut sub qua forma iurm̃ psti terit, studeãt fideliter intimare. Et si s̃m rñsionẽ p eorũ, sub scda forma iurauerit: aut ipse sufficiẽter pbauerit, se sub illa forma iurasse, aut p depositiones testiũ, quos pduxit, aut etiã

k ¶ Plenam.] cum iurant secundum hanc formam, secus si iurant respondere ad interrogata tantum, infra c. proxi.

¶ Cum dilecti.] Primo ponitur legatorũ inqsitio. Scdo: ibi, Quia, eorum dubium, pp qd fuit facta commissio. Tertio: ibi, Mandamus. commissionis forma bimembris. Abb. Sic.

¶ Glo seq. ponit casum, quem etiam prosequitur.

¶ Cum dilecti.] CASVS. Abbas Cisterciẽ & P. & R. legati erãt Apostolicæ sedis, cum audiuissent p frequentẽ clamorẽ multa sinistra de epo Agathen. volẽtes inqrere veritatẽ, accesserũt ad ecclesiã Agathen. & receperunt iura epi & canonicorum, & in illa inqsitione confessus fuit eps, q commiserat simoniã, dilapidationẽ, & q habuerat res naufragij: eps timens illas confessiones, voluit se excusare postea contra illas, dicens, q iurauerat rñdere tm̃ ad interrogata: legati dicebãt, q sub alia forma iurauit, s. q plenã & merã diceret veritatẽ, & qa tunc se nõ excusauit, postea non debebat audiri, vnde negotium illud delatum est ad Papã: & q iurauit rñdere tãtũ ad interrogata, apud sedẽ Apostolicã quosdam testes pduxit, sed qa non cõstitit Papæ, sub qua forma iurauit, cũ depositiones illæ nõ fuerint publicatæ, nec ipse renunciauerat testib. pducẽdis: mandat Papa sup hoc inquiri ab illis inqsitorib sub qua forma iurauit, & si s̃m illorum inqsitorum rñsionẽ constiterit, q iurauit sub secunda forma, aut si eps ille hoc pbauit p depositiones testium quos produxit, aut ẽt aliorum, qa s̃m illã formã non tenebatur rñdere nisi ad interrogata, admittãt excusationes epi sup confessionib. suis: qa excusationes illæ exponũt illas cõfessiones. & si excusationes pbauerit, absoluant illum: Si vero excusationes non probauerit, uel si iurauerit plenam & meram veritatem dicere, remoueant illum ab ecclesia Agathen. non obstantib illis excusationibus. Ber. Not. q in inquisitione q examinantur, veritatem plene, quã sciunt debent dicere, & nullum falsum commiscere idẽ est in aliis iudiciis. Item ad eũ dicit recurrẽdum est potius, q ad ipsum dictum. Item testis singularis siue solus non valet.

m ¶ Clamorem.] a q 1 Deus omnipotens & infra eo. qualiter & quando & 86 dist. siquid.

n ¶ Plenã.] s. q nullum verũ tacere debet. 3. q 9. hortamur.

o ¶ Meram.] scilicet à falsitate. 2. q. 4. nullã & 3. q. 9. pura. & hoc idem debent facere testes: vt notatur ĩ. de testibus, fraternitatis. & c. licet. & ĩ. c. proxi. in fi.

p ¶ Responsionem eorum.] simile ĩ. de elec. cum dilecti. credit ergo istis si confiteantur, q iurauit, vt ad inquisita responderet sed si contrarium dixerint, poterit probare contra dictum illorum, s vt hic patet. & ĩ de testi. cum à nobis, qui a non creditur iudici in præiudicium alterius, nisi quatenus constat per legitima documenta, supra de prob. quoniam. Sed cõtra, super de elect. cum dilecti. sed ibi de necessitate statur dicto illorum: quia illa inquisitio per alios probari non poterat: quia soli interrogati fuerunt, prout hic inferius dicetur.

[margin notes:] Hic casus Bernardi est, & in antiquis codicibus reperitur. Cap eo. ti. in 3. compilat. præstitit. Hæc periodus in antiqs codicib. legitur vt est impressa, in recẽtioribus aũt ita: aut ipse sufficiẽter probauerit, se sub illa forma iurasse, p depositiones testium, quos pduxit, aut ẽt aliorum, &c. hæc lectio planior est, q probat vetus compilat. Per dicta testiũ, q fuerunt præsentes exactioni & præsentationi iuramenti, quod ceu fuerit publice exigi, & præstiti. Io. An. d.

a ¶ *Valeant retorqueri.*]Vnde in humaniorē partē sunt intelligendæ siue interpretandæ. ĩ. de reg. iu. estote. & de trāsa. c. vlt. ff. de reg. iu. semp in dubijs. & ff. de re dubi. quotiens 2. Tan.

b ¶ *Ex cā.*]Causa. n. semp consideranda est: ex qua cā aliqd sit factum, & ēt ēps. s. de transa. c. vlt. & 5. q. 5. non omnis. & ĩ. de verb. sign. intelligētia, & 23. q. 1. occidit. & ff. de fur. verum. Ber.

¶ *Glo. seq. signat contrarium, & soluit.*

c ¶ *Dilapidatione.*] Ep̃s iste pp formā iuris, tria cōfessus ē cōtra se, simoniā, dilapidationē, & q̃ habuerat res naufragij, & cōtra ista admittunt eius excusationes. Potuit se excusare de dilapidatione interrogatus vtrū alienasset bóa ecclesiæ, vel vtrū obligasset ecclesiā? Rñdet, q̃ sic, pp formā iuris. contra istā confessionē bñ poterat se excusare, s. q̃ debitū imminebat, nec aliunde soluere poterat. 10. q. 2. hoc ius. & ita si pp hanc cām alienauit vel obligauit ecclesiā, nō peccauit: & sic iudicari det cōfessio sua ex cā, q̃ bona & licita fuit, & ad malu & ad bonū poterat se hr̃e. Vel aliter ēt si alienauit cōtra vtilitatē ecclesiæ, & ipse postea reddidit ecclesiā indēnē, sufficere videbat̃. s. de elec. q̃ sicut. vbi de hoc, sed illud nō sufficit, vt ibi notat, vñ prima excusatio verior est. Interrogatus fuit, an habuerit res naufragij? rñdit q̃ sic. vñ videbat̃ p pea excōicatus. ĩ. de rap. excōicationi. & nihilominus furtum cōmittit, ff de acqr. re. do. qua rōne. §. vlt. in fine. pp hoc erat puniēdus. hæc cōfessio poterat se hr̃e ad bonum, vt si recolligeret res naufragij, vt saluas faceret: & restitueret illis, qui passi fuerant naufrag u, & hoc pbare volebat, cu itētio sua fuisset honesta: qa ad alios puenissent, q nō restituissent illas, sed si illas habuisset, vt sibi ret. neret, hoc malu erat. Interrogatus ēt fuerat, verū ordinasset aliquē p simoniā? Rñdit q̃ sic, contra hoc se excusare volebat: quia aliquos ordinauit per simoniā eo ignorante, sed ex postfacto hoc sciuit, puta p̄sentator recepat pecuniā, vt aliquē faceret ordinari. ĩ. de simo. ex tuæ. l hoc nō peccauit, vel potes ponere exēplu. ĩ de simo sicut Ber.

d ¶ *Prima forma.*]qua sibi q̃ meram & plenam diceret veritatem: & nunc non prosunt illæ excusationes, quia tunc se debuit excusare, prout se purgat. Ber.

e ¶ *Posset.*]Et si verū fuisset, q̃ illas exposuisset corā illis, nō valet: cum eas pbare non posset, accedit ergo sibi non iusta pbatio iuris, 22. q. 5. Christiana & ff. de testa. tute. duo sunt Titij. & ff. de reb. dub. si fuerit legatum ff. de adi. leg. l. 3. § si duobus. & ff. de hæred. insti. in tempus. § j. Et est simile s. de elec. bonæ 1. Et est arg. q̃ testis, qui est singularis in dicto suo non probat, vt dic. s. decre. bonæ 1. & s. de prob. licet. Ber.

Alias ita: vt ad bonū vel malū &c.

Et cum dubia ad bonum & malū pñt retorqri, in meliorem sunt īterptāda. B. Thomas 2. 2. q. 60 arti. 4. & ibi plene Caietanus. & vid. plenissime d hoc articulo Ioannē Roj. trac. d hæret. par. 1. num. 199. & multis sequentibus.

aliorū: cū depositiones illæ nō fuerint publicatæ; nec pductioni testiū renunciare curauerit: qm̃ s̃m eādē nō tenerei ex debito iuris nisi ad q̃sita solummō rūdere: vos excusationes suas audire curetis. & si eas pbauerit, cū excusationes hmōi cōfessiones eius nō pimāt, sed exponant, q̃ tales sunt, vt ᵃ ad bonū & malum valeāt retorqri, ᵇ † & iō iudicari debēt ex cā, ᶜeum sub lato appellationis obstaculo absoluatis: cū etsi reptus sit culpabilis in qbusdā, ex labore tñ & pudore punitus, quo pp hāc cām icurrit, hmōi leuis culpa leuiter ei ualeat indulgeri. ¶ Quòd si excusationes illas sup dilapidatione, ᵈ naufragio, & simonia pbare nequerit: aut sub prima forma iurauerit: cū s̃m eādē, nec veritatē tacere, nec admiscere debuerit falsitatē: vos (nō obstātib. excusationib. quas de nouo pposuit, cū i cōfessionib. suis nullā oino de illis fecerit mētionē: q̃uis firmiter asseruerit, q̃ plures ex illis, legatis p̃dictis exposuit, cum hoc p se pbare nō posset, ᵉ tamq̃ q solus examinabatur ab illis) eum ab administratione Agathen. ecclesiæ remouere curetis.

¶ Idem archiep̃o Terraconen̄ & abbati sanctæ Mariæ de Populeto, & archidiacono Barchinon̄.

¶ *De veritate crīium nō ī quiritur, nisi prius cōstet de īfamia: et tūc nō inimici vel piuri, sed idonei viri ad prosequendū īquisitionē, & ad testimonium admittuntur: & non probato crīe, indicitur infamatis purgatio.*

CAP. XIX.

CVm † oporteat epm: *et īfr.* ¶ Sane venietib. ad Apostolicā sedē G & H. canonicis Vicē. & multa enormia ꝯ Vicen epm ppo nētib. corā nobis: qa illa nō debebamus sub dissimulatiōe trāsire: † vobis iqsitionē illorū duximus ꝯmittendā. Verū dictus eps, anteq̃ ad ipsū ᵃ vr̃a citatio puenisset, ad p̄sētiā nr̃am accedēs pposuit, q̃ illi, q enormia de ipso suggesserant, † typo malitiæ potius, q̃ iustitiæ zelo ducti, nobis hmōi ītimarūt: cū ipsi eius sint inimici manifesti, & cū eius hostib. ᶠ cōuersent; cōsanguineosq; ᵍ suos, ac cōplices intendāt ad testificādum pducere ꝯ ipsum: qui ad denunciādū seu testificādum admitti nō debēt, vt pote iuris pliti transgressores, & aliis cribus irretiti: *& infra.* ¶ Discretioni vestræ mandamus, q̃ nisi super p̄dictis famā ipsius ᵍ læsam esse noueritis: vos ad inquisitionem illorum non subito procedatis. Quòd si ad inquisitionem fuerit pcedendū: p̄dictos vel alios, quos ipsius esse

multa enormia corā Papa contra ep̃m suum proposuerunt vñ Papa inp his inquisitionem cōmisit faciendā: Ep̃s hoc intelligēs, antequam a iudicib. citaretur, ad Apostolicā sedem accessit, proponens, q̃ illi, qui enormia illa proposuerant contra ipsu, odio & non bono zelo duxerant dño Papæ intimanda, cum sint eius inimici manifesti, & cū eius hostib. conuersent, & cōsanguineos suos & cōplices intēdant ad testificād... pducere cōtra eū, q̃ non debēt ad testificād. admitti, cū sint piuri, & aliis cribus irretiti: quo audito mādat Papa iudicib. ipsis, quatenus ad inquisitionē nō pcedāt, nisi sup p̄dictis cribus dictus ep̃s fuerit infamatus. Si vero ad inquisitionē fuerit pcedendū, p̄dictos vel alios, quos ipsius ep̃i cōsti terit esse inimicos, nec ad pseqndū inquisitionem, nec ad testimoniu phibēdum admittat, sed p viros idoneos veritatē inqrant, & si nihil pbatum fuerit contra ipsum, purgationē canonicā indicāt eidē. Not q̃ inimici nō admittūtur ad denunciādū vel testificādū. Itē non est facienda inquisitio nisi cōtra infamatum. Itē pp infamiam indicenda est purgatio, deficiente probatione.

¶ *Gl. sequētis cancor. & duo ...*

f ¶ *Hostibus conuersentur.*]vñ sunt repellendi, qa conuersant cū inimicis ᶠ & sunt ipsi inimici. De hoc d. s. eo c. 1 arg ad hoc. C de inoffi. testa liberi. & s. eo. repellant. & ar. ff. de offi ptec. vrb. l. 1. § cū patronus. & 3. q. 5. c. 3. & ff. de leg. 3 l. 1. § 1 ar. contra. ff. pro socio, nam socij & ss. d. ti. ... & 3. q. 5. c. 3. Et est arg hic cōtra aliquē ex inhonesta couersatioe.

g ¶ *Consanguineos, que.*]qui in casu crīali non admittuntur, vt continetur nota ... 3. q. 5. c. 1.

¶ *Glo. sequens querit arg. ad partem vtramque, & soluit, reco. opi. Io quam reprobat.*

h ¶ *Ad denunciandum.*]Sed nunquid cr minosi & infames repelluntur a denunciando? Non: imo qui libet tenetur ad hoc. 2 q. 7. quapropter & s. de cogna. spi. tua nos. Item hæretici admittitur, 24 q. 1. quicquis & viles personæ admittuntur, supra de spon. præterea. & qualecunque testimonium vi sufficere, 22. q. 5 hoc vi. Sed contra vi, q̃ tantum honestæ personæ admittuntur 35 q. 6 eps in synodo. & supra de test cog p̃terea. & supra de spon cum in tua. & ad populares actiones non admittuntur personæ non integri status, ff. de popu. action l populatis Credo q̃ honestæ personæ tantum debent admitti ad denunciandu, prout hic ĩ. dr̃. Io dixit q̃ infamis psona admittitur, dum tamen non sit criminosa & irregularis, sed hoc nō credo de infami. De hoc not 2. q. 1. si peccauerit. & supra de sponsa. cum in tua. & ĩ c prox. & 3. q. 5 c 2 Ber.

i ¶ *Famam ipsius.*]hoc ideo dicit, quia non est procedendum ad inquisitionem contra aliquem, nisi contra infamatum. ĩ. eo inquisitionis. & c. qualiter. vbi de hac materia apertius explicatur.

¶ *Gl. seq. recitatur per q quæ inimicitia. & c. & arg. quid capitales & conspirationes ... allegat in contrarium, & soluit.*

a ¶ *Inimicos.*

C ¶ *Vm oporteat.*]In prima parte ponit denūtiatio epi, & inqsitoru datio. In secūda ibi, *Verū* cōparitio & allegatio e i ꝯ denuntiātes & testes. In tertia ibi, *Discretio* inqsitoru triplex instructio. secūda ibi, *Quod si*. tertia ibi, *Et si nihil*. Abb. Sicu.

CASVS. Quidā canonici Vicen. ad sedē Apostolicā accedentes

Cap. eo tit. 3. compilat. De materia vid latè per lu lu Clarū i prac. crim. §. fi. q. 6.

prætereā.

cum

subiectant

Vid Prepositum I c. accusatores 3 q. 3. & Baldum in l. liberi. C. de inoffi. testa.

quatenus.

eius

De materia vide Iuliū Clarū i practica crimi. q. 24. & q. 25.

¶ De materia huius gl. vide Anto. Gomez. in tom 3. varia. resol. c. 12 adde quæ dixi plenissime in lib. 3. commentario rum in Directorium inquisitorum scho. 124.

a ¶ *Inimicos.*] Patet hic quod inimici, ¹ nec ad prosequendã inquisitionẽ vel testimoniũ admittunt, vel ad denuntiandũ siue accusandũ, vt s. eo. c. 1. & j. c. prox. sed nõ determinat quales inimicitiæ repellãt hic ab inquisitione vel testimonio: & vr quod capitales, & cõspirationes tm. j. de simo. per tuas j. & j. c. proxi. & Insti. de excu. tu. inimicitiæ & §. itẽ si pp inimicitias. & ff. de arbi. l licet. qa non qlibet inimicus repellit. sed ille tm qui nimia familiaritate coniunctus est. ff. de verb. sig. lata. §. amicos. Item pp leues inimicitias nõ extinguit legatũ. ff. de adi. leg. l. 3. §. nõ solũ, in fi. Sed contra vr, quod pp leues et repellantur: quia pp ciuilem cõtrouersiã repellit quis ab accusatione s. de testib. spoliatẽ ea quis. Illæ dñr graues inimicitiæ, quæ sunt de statu hominis, vel de bonis eius, 3 q. 5. accusatores & arg. optime de dona. pp eius ingratitudinẽ. & C. de reuocã. don. l. vlt. ff. de excus. tut. pp litẽ. Sol. arbitrio iudicis relinquit, quæ inimicitiæ repellãt in talibus. arg. in Auth. de testib. §. si vero dicat. coll. 7. & s. e. sup his. & s. de off. dele. c. causam. Et dicit lex, quod non sp repellit testis pp inimicitias: sed iudex æstimabit, an sit ei credendum vel non. ff. de qõ. l. 1. §. præterea inimicorum. & §. qõnem. Ioan.

Gl. se. reci. per q. ... repulsi illo qui impetrauit etc. arg. quid. ic. ponit opin. Io. quam approbat. & contrariam Tanc. quam reprobat.

b ¶ *Per viros idoneos.*] Ex hoc vr, quod si ille impetrauit inquisitionẽ, remotus sit pp aliquã causam: quod alter possit prosequi eandẽ inquisitionẽ. arg. ff. de inoff. test. posthumus §. 1. nõ. n. refert per quẽ preces sint oblatæ. C. de pci. imp. off l. 1. & l. vniuersis. nec refert vñ cũq; crimina claruerint. 24. q. 3. ecce. Itẽ qa iudex hic ex officio suo procedit: vñ pp inhabilitatẽ agẽtis nõ impedit eius officiũ, qd posset cõcedi forte vbi ex officio procedit: sed aliter nõ audiret: sed verius vr, vt dicit Io. quod nõ possit: qa Papa lras nõ dedisset ad petitionẽ illius, si tale se dixisset: & eadẽ rõ ẽt delegatũ mouere debet. s. de rescr. sup litteris, in fi. Tanc. dixit, quod bñ poterat iudex procedere. Io. melius dicit, vt mihi vr. quod hic procedere pñt nõ ex vi primarũ literarũ, sed secundarũ Ber.

c ¶ *Indicatis.*] & ita leuia potest leuiter indulgere. s. c. proxi. & ff. de pœ. l. respiciendum, 2 in princ.

¶ Cap. 1. eo. tit. in 1 compil. Vide notatos in præcedẽti ca. & nõnullã hac specialia per Bart. in l. diuus. ff. de cust. & exhib. reorum.

¶ fuerint

¶ fuis

a In leuibus iudices proni ad lenitatẽ: in grauib. ad seueritatẽ: sed cũ temperamẽto benignitatis. Ioã. And.

cõstiterit inimicos, ᵃ nec ad prosequẽdã inquisitionẽ, nec ad perhibẽdũ testimoniũ contra ipsum epm admittatis: sed per viros idoneos ᵇ super his, quæ gesta sunt, inquiratis diligẽtius veritatẽ: et si nihil graue probatũ fuerit cõtra ipsum: vos purgationem canonicam indicatis ᶜ eidem.

¶ Idem.

¶ *A denuntiatione repellitur publicus concubinarius, excommunicatus, & conspirator, & is qui non præmonuit.*

CAP. XX.

CVm † dilectus filius: & *infra.* ¶ Si vobis cõstiterit prædictos, quorũ noĩe sunt excessus hmõi de epõ nuntiati, publice concubinarios ᵈ tunc fuisse, pp quod in eos fuit excõicationis snia promulgata: vel prælatum epm de iam dictis excessibus, nõ fuisse præmonitũ ᵉ ab eisdẽ: vel ipsos conspirasse ᶠ in eũ, à denũtiatione repellatis eosdẽ: Alioquin audiatis, quæ fuerũt † hincinde proposita Eidẽ epõ auctoritate nra nihilominus prohibẽtes, ne super his, sup quibus ad audiẽtiã nram fuerit † legitime appellatũ, præfatos clericos indebite grauare psumat: donec cã sdicta ᵍ iuxta formã mãdati nostri fuerit terminata.

¶ Idem ¶ episcopo Gebeñ. & N. Valentiñ.

¶ *Crimen probatum per modum inquisitionis, regulariter pœna ordinaria non punitur: sed si impedit ordinis executionem, fit depositio, sicut in accusatione: & si impedit tantum beneficij retentionem, fit priuatio à beneficio, nec poterit iudex hanc pœnã moderari. h. d. vsque ad §. tertio. secundum verum intellectum non bene declaratum per scribentes.*

CAP. XXI.

INquisitionis † negotium, quã de epõ & canonicis Valentiñ. vobis cõmisimus terminandam: † & *infra.* ¶ Secũdo quęsistis, quid vobis sit statuendũ, si contra quempiam per inquisitionẽ probatũ fuerit tale crimen, quod deponeret accusatũ criminaliter & conuictũ. In quo quidẽ duximus distinguendum, vtrum sit tale crimen, quod ordinis executionem suscepti, aut retentionẽ beneficij, etiam post peractam pœnitentiã impediret: puta

illa se intromittere non dẽt, donec appellationis cã sit finita.

¶ *Glo. seq. obijcit & respondet.*

d ¶ *Concubinarios.*] Sed isti prosequebant suã iniuriã vel suorũ, quare nõ admittunt ad denũtiandũ cũ admitterent ad accusandũ, quantumcũq; criminosi sint. 4. q. 6. oĩbus? Rñ. nõ prosequebant iniuriã propriã, vñ cũ essẽt publici concubinarij, nõ erãt admittẽdi ad aliorũ peccata denũtianda, 3 cũ suspẽsi ẽt sint, 32 dis. c. prꝑter §. verũ. sed vt viles psonę nõ admittũtur ad denũtiandũ, vt sæpe dictũ est. sic s. e. c. 1. & s. de spons. cũ in tua

e ¶ *Præmonitũ.*] Qui. n. denuntia nõ admonuit, repellit a iudicio denũtiatiõis. s. e. c. 2. & j. le admittantur. e. qualiter §. ad corrigẽdos. & j. de simo. licet Hely. prius

f ¶ *Conspirasse.*] isti nullatenus sunt admittẽdi. qualitatẽ j. de simo per tuas; & s. de re iud. cum I. & A.

g ¶ *Donec causa suprad:cta.*] qa tunc præsumitur quod ex odio procederet, & merito possent eũ recusare tanq suspectũ argu. s. de app. supposuit, & c. ad hoc & c. sicut Ber.

¶ *INquisitionis.*] Si crimẽ in modũ inquisitionis probatũ impedit, etiã post pactã pniam ordinis executionẽ, vel bñficij retẽtionẽ, puniẽ quis sicut in accusationis iudicio: alias pena erit arbitraria: h. d. sm cõem summationẽ vsq; ad §. *Tertius.* Diuiditur quia in prima cõsultatio. In secunda responsio: ibi, *In quo.* Abb.

CASVS. Quædã relata fuerãt dño Papę de epõ & canonicis Valentiñ quæ nõ debuerunt sub silentio præteriri. Vnde Papa sup his cõmisit inquisitionẽ faciendã: Inquisitores super quibusdã articulis dubitãtes cõsuluerunt Papã. Secũda qõ illorũ hęc fuit: ecce per inquisitionẽ tale crimen probatũ est, quod si criminaliter accusatus fuisset, deponeretur: Quæsitũ fuit, qualiter esset puniẽdus: Sup hoc Papa distinguit vtrũ sit tale crimẽ quod impediat executionẽ ordinis, aut ẽt retentionẽ beneficij, etiã post peractã pniam, puta si homicidiũ cõmisisset, vel adeptus esset ordinẽ vel beneficiũ vitio simoniæ: In istis casib. est ita procedendũ, sicut in iudicio accusationis: In alijs vero criminibus, discretus iudex poterit penã moderari sm meritu psonæ, & qualitatẽ excessus. Tertio quæsiuerunt: si duo vel plures iurati affirmãt aliquẽ eis videntib. crimẽ cõmisisse, de quo alia infamia nõ laborat, vtrũ illi penã debeãt infligere: Itẽ, ecce aliqs occulte tradit inquisitori cedulã, vel chartã infamationẽ epi continentẽ: quærit, vtrũ sit procedendũ ad inquisitionẽ eorũ quæ ibi cõtinent: Itẽ aliqui iurauerunt, vt deponãt cõtra illũ de quo fit inquisitio, in secreto examinant & interrogantur, vtrũ diligãt illos, contra quos inquirit: vel sint eorũ inimici: & ipsi respõdent, quod nõ diligũt illos, vel expresse dicũt se inimicos illorũ aut ẽt ante iuramentũ publice confitentur, se inimicos eorũ: sed nõ ostẽdunt aliquas inimicitias probabiles: & ad hęc tria respõdet Papa, quod nullus debet puniri pp dicta paucorum super quo aliqua nõ laborat infamia, vel clamosa insinuatio nõ præcesserit: nec sup hoc testes sunt recipiẽdi: cũ inquisitio solũmodo fieri debeat de quibus infamia præcessit. Itẽ ad petitionẽ illorũ, qui cedulas infamationis porrigũt in occulto, ad inquisitionẽ eorum quæ continentur ibidẽ, non est procedendum. Item nõ est adhibenda fides dictis illorum, qui post iuramentum vel ante, tacite vel expresse asserunt se inimicos eorum: nisi forsitan ante iuramentum in fraudem hoc dicere præsumant.

¶ Aduersus viles psonas non admittitur iudex, ne sub prætextu pietatis quorumlibet nõ admittantur.

¶ Cap. 2. eod. tit. in 4. compil. Et præter Doct. hic, vide Iuliũ Clarũ in pract. crim. q. 6.

¶ faciendam.

Glo. CASVS. ¶ Cum dilectus.] Primo instruit iudicem super declinatorijs, & eis deficientibus super principali. Secundo inhibitionem fieri mandat: ibi, *Eidem.* Abbas.

CASVS. Quidã clerici super quibusdã excessib. denunciauerunt epm suũ impetrantes contra ipsum inquisitionẽ cotã inquisitoribus, proponebat ex parte epi, quod clerici illi audiendi non erãt: quia erãt publici cõcubinarij, & sic indigni ad denũtiandũ, pp quod fuerãt excõicati: Itẽ non præmonuerant epm: Itẽ erãt conspiratores cõtra ipsum: Iudices sup hoc cõsuluerunt dñm Papã, & ipse respõdet, quod si cõstiterit eos publice cõcubinarios, vel eos nõ præmonuisse ipsum epm de iam dictis excessibus, vel eos cõspiratores fuisse cõtra eũ, à denuntiatione repellant: Alioquin audiãt, quæ hincinde proposita fuerint, & ei de epõ prohibeãt, ne super his, super quibus ad sedẽ Apostolicam appellatũ fuit ab illis, clericos ipsos aggrauare psumat: donec causa sm mandatũ Apostolicum fuerit terminata. No. quod criminosus aliũ denuntiare non pot. Itẽ qui nõ præmonuit, itẽ conspirator, itẽ iudex a quo legitime appellatũ est, de cã

Aliqui inquirũtur sup excessib. aliquorum: sed

rum : sed dñt se nihil scire p certā scientiā, sed tm̄ p famā & credulitatē : q̄rit qd statui debeat ꝯ illos. Itē duo vel tres vel ēt plures dñt aliquē infamatū de aliquo crimine. sed in publico nihil sinistrū referē- q̄rit, vtrū de crimine illo debeat reputari infamatus? Ad primū r̄ndet Papa, q̄ pp famā & credulitatē deponētiū solūmodo nō est deponēdus, sed infamato purgatio canonica poterit indici, f̄m arbitriū iudicantis. Ad scd̄m r̄ndet. q̄ pp dicta paucorū infamatus dici nō dēt, cui⁹ opinio apud bonos & graues lęsa nō existit. Nota primo duos casus, in q̄bus acta pęnitētia executionem ordinis exercere q̄s nō pōt: in q̄bus ęque punit aliq̄s siue denūtiet siue accuset. Itē nullus dēt inquiri nec puniri p crimine, de quo non laborat īfamia, nec testis recipi. Item occulte infamātes nō sunt audiēdi. Itē inimicis testib nō est credēdū. Itē pp famā & credulitatē probatā nullus debet puniri, sed purgatio pp infamiā debet indici. Item dicta paucorum non infamant. Itē purgationes arbitrarię sunt.

a Si homicidiū.] Hic cōfirmat, qd̄ dici ꝯsueuit: q̄ i nullo occulto crimine īpedit executio post pactā pniam pter q̄ i homicidio: & hoc idē ꝓbat de tēp. ord. q̄ſitū. & in simonia. De hoc notari ꝯsueuit 50. dis. d his. Ber.

Glo. seq. tractat, an in homicidio & simonia denuncians inscribat vel praemoneat, postea signat contrarium de decr. dilectus, & dupliciter soluit.

b In accusationis.] vr̄ q̄ in casib. istis denuntiās dēat se obligare ad pęnā talionis, cū ęque puniant ac si accusarent, s. eo. sup his. at sed nō credo q̄ se debeat obligare ad pœnā talionis, sed ad extraordinariā pœnā, sicut excipiēs. s. eo. ti sup his. Itē nec vr̄ hic hr̄e locū admonitio: q̄a nō pōt se corrigere retēto beneficio, si q̄s vellet denūtiare in his casib. s. j. d. simo. licet Hely vbi admonitio ꝓbata fuit. Itē idē est si q̄s p simoniā adeptus est bñficiū sicut & ordinem, vt hic dicit. Si- gna: cōtra j de simon. dilectus 2. vbi dr̄ q̄ si in modū accusationis cōuincit quis de simonia. deponitur. Si in modū inquisitionis conuincat, remouet ab illis ecclesijs, & in arctioribus ponitur ad pagendā pęnitentiā. j de simo. & de regul. & hic puniunt sicut si directe accusarent. Qd̄ dicit: ita, p cedendū esse sicut in accusationis iudicio, pōt intelligi vē: esse q̄tū ad hoc ut priuent officio & bñficio : nō tñ q̄tū ad depositionē, q̄a depositio nō est effectus inq̄sitiōis, sed priuatio administrōnis vel bñficij, j. eo. qualiter. j. de simo. p tuas. vñ illud, sicut, nō notat omnimodā similitudine: q̄a nul⁹ dēt puniri certa pęna, nisi ad hoc astrictus sit, s. de or. cog. cū dilect⁹. & f̄m formā iudicij formari dēt sn̄ia. j. de simo. licet. & hoc intellige qd̄ hic dr̄, de secularib⁹ : ꝯtria loquunt de regularib. circa quos seruat qd̄ hic dr̄ j de simo. q̄m simoniaca. vel posset dici, q̄ ēt p inq̄sitione deponunt seculares pp enormitatē criminis, vt hęc lr̄a velle vr̄ s. de do. & cōtu. veritatis. vbi deponit eps i modū inq̄sitionis, cui⁹ bā tū fuit homicidiū i modū denuntiationis. De regularibus fiat prout dicit in illa constitutione vbi dicetur de hoc. Ber.

si homicidiū commisisset: vel adept⁹ esset ordinē aut bñficiū, vitio simonię: quo casu erit sicut i accusatiōis b iudicio ꝓcedendū: alioqn c f̄m psonę merita, & qualitatē excessus, pœnā poterit iudicantis discretio moderari.

Cōtra non infamatū, super veritate criminū inquiri nō dēt, ēt si libellus famosus cōtra eū oblatus fuerit in secreto: nec sup principali creditur testi, q iuratus dicit, se illius cōtra quē inquiritur inimicū. idē si hoc dicit ante iuramentū, nisi p̄sumatur hoc dixisse in fraudē. h. d. vsq. ad §. q̄siuisti.

Tertię dubitationis articulus ꝯtinebat: vtrū cū duo vel plures iurati, affirmant aliquē crimē aliqd̄ eisdē uidētib. cōmisisse, de quo aliqua infamia non laborat: aliquā illi pęnā infligere debeatis. Et utrū ad petitionē quorūdā, quaīdā cedulas vobis occulte tradētiū, infamationē epi ꝯtinētes, sit ad inquisitionē eorū, q̄ in ipsis cōtinent cedulis procedēdū. Et an fides eorū dictis debeat adhiberi, q post iur̄m interrogati secreto, utrum sint eorū, de q̄bus inq̄rit, inimici: r̄ndēt, q̄ nō diligūt illos, vel directe inimicos se asserūt eorundē: aut ēt an̄ iur̄m id publice ꝯfitent: nullas tamen inimicitiarum causas ꝓbabiles ostēdentes. Ad hęc r̄ndemus, nullū esse pro crimine, sup quo aliqua nō laborat īfamia, seu clamosa insinuatio non ꝓcesserit, pp dicta hmōi puniendū: q̄nimo sup hoc depositiones ꝯ eū recipi nō debere: cū i q̄sitio fieri debeat solūmodo sup i lis, de q̄bus clamores aliqui ꝓcesserunt. Nec ad petitionē eorū q libellū īfamationis porrigūt i occulto, procedendū est ad inq̄sitionē sup cōtentis ibidē criminib. faciendā. Aut ēt aduersus eos, ꝯ quos fit inquisitio, fides adhibēda est dictis eorū, qui post iur̄m vel ante, tacite vel expresse, inimicos se asserunt eorundē: nisi forsan ante iur̄m in fraudē id facere praesumātur : h

Non punitur quis de crimine, de quo non constat nisi per famam & testium credulitatem: & per dicta paucorum nō debet quis apud iudicem infamatus reputari. h. d. vsque ad finem.

Quaesiuisti ēt, qd statui debeat, si nihil p certā sciētiā, sed tm̄ p famā, & eorū qui fuerūt inquisiti credulitatē iuratā, cōtigerit inueniri. Et vtrū aliquis sup eo crimine reputari debeat ifamat⁹, de quo ipsum duo vel tres, vel ēt plures dixerint ifamatū: licet de ipso nihil sinistri in publico audiatur. Ad qd̄ est nr̄a r̄nsio, q̄ pp famā & deponētiū credulitatē duntaxat, nō erit ad depositionis i sn̄iam ꝓcedēdū: sed infamato canonica poterit indici purgatio, f̄m arbitriū iudicātis: Qui pp dcā paucorū k eū infamatū reputare nō debet, cui⁹ apud bonos & graues laesa opinio non existit.

Idē epo & decano Syluanectēn.

Si is, de cuius crimine in iudicio constat, petit restitutionem propter iudiciarium ordinē non seruatum: non est audiendus, sed eum tanquam notorium criminosum debet superior de nouo priuare. h. d. & est casus valde notabilis secundum hunc intellectum.

c Alioquin.] i. si aliud crimē ab istis duob sit ꝓbatū f. modū inq̄sitiōis, qd̄ nō impediat ordinis executionē, ēt post pactā pniam, tūc ꝓcedat iudex f̄m q̄ sibi videbit: sed nō i officio vel bñficio, cū i alijs duob. casib. nō puniant i plus, vt dixit lo. i ꝓxi notula. regulares tñ plati bñ remouerent, q̄ ꝓ modicis causis remouent ab administratiōe, j. de sim. p tuas B.

SVMMARIVM. Primo ponit tres qq. scd̄o soluit. ibi, *Ad haec.* Et pt subdiuidi prima ps : similiter scda f̄m tres q̄ones & totidē rōnes ad easdē. Abb. Sic.

d Secreto.] exēplo Danielis. ar. ad hoc C. de testa. nullu. & h. s. d ele q̄a pp. Et est exp̄ssū q̄ sigillatim sūt testes examinādi. s. d testi. venerabili. B.

e Solūmodo super illis.] Ex hoc hēs, q̄ de occultis no ē inq̄rēdū. nec sup illis iurat s. eo. qualiter. vñ si dicāt testes sup his, nō valēt talia dicta, vt pote nō iurati, vt s. d testi. c de testib q̄a ad hoc nō īducunt tm̄. ff. d iureiu. si duo. § itē Iulianus. fama ergo alicui⁹ prius lęsa dēt esse. s. eo. cū oporteat. & j c. qualiter. Ber.

f In accus.] Immo tales sūt puniēdi, 5 q. 1. q̄dā. & deteriores sunt tales, q̄ illi q substātias & ꝑdia aliorū diripiūt, 6. q. 1. deteriores & c. ex merito. & illud : Detrahētē secreto ꝓximo suo, hūc ꝑseq̄bar. 23. q. 4. nimiū sunt & c q̄ peccat. Ber.

Glo. seq. q̄rit & remittit.

g Inimicos se asserūt.] Iudex n dēt iterrogare testē, an sit inimicus alteri ptis, vt 4 q. 3 c. si testes. §. itē testiū. q̄a inimici testes esse nō dēnt. s. eo. cū oporteat, vbi d hoc. Sed nūqd dēt inq̄ri an alias sit criminosus? De hoc no. s. de testi. cū clām B.

Gl. seq. quaerit & soluit.

h Praesumātur.] Quia forte nollent ferre testimonium, & ideo ante iur̄m dicunt se esse inimicos illorum. Quid si post iur̄m dicat se esse criminosum vel alias inimicum, credetur ei? Certe non : immo remouebitur, sicut ordinandus qui confitetur crimen in scrutinio. s. de aeta. & qual. quaesiuis. Bern.

SVMMARIVM. Diuiditur. nam primo format duas quęstiones. secundo soluit, ibi. *Ad quod.* Abb. Siculus.

i Depositionis.] id est remotionis ab officio & beneficio.

Glo. seq. no quod paucorum dicta, &c. deinde quaerit & soluit.

k Dicta paucorum.] No. q̄ dicta paucorū nō infamāt siue non

Schedulas. legit̄ i vulgatis, sed nos vete- res codices secuti, cedulas, reposuimus.

his

Innocētius alios casus excipit, de tēp. ordi ex tenore. & nos plures s. de renūc. nisi. §. pp conscientiam. f̄m Host. Io. And.

dictio, tñ, deest in plurib. antiquis.

Aliās ita: ad hęc autē r̄ndemus.

De materia huius gl videlicet de omnino quos citaui in c. sup his, in prin. & ver. oportet interrogari, s. eod.

Aliās, nec etiā.

Videnda per Bart in l eos, ff. ad leg. Corn. de falsis.

Saluādi teñ.

Siluanectēn.

Siluanectēn.

De materia hui⁹ gl. vide late per Bar, & Hippo. Marsil. in l de minore § plurimū. ff. de qō & luciū C ar. in pract. crim. siue § fin. q 6. ver. debēt etiam dicere.

non inducunt famã: vnde ingrẽdum: fama. n. dẽt esse inqsitio j. eo. qualiter. & 2. q. 1. Deus oĩpotens. Sed quot appellabis paucos, vt non dicatur infamatus? Pauci dicuntur. xl. j. de cleri. excõ. minist. latores. & xxiij. millia dicunt pauci. 45. di. disciplina Credo q maior pars viciniæ requirat: qa fama loci reqritur. nõ fama aliquorum. s. de psum. illud. & s. de cõsang. c. 2. vt ex hoc scandalum generetur, & hoc innuitur bñ. j. eod. qualiter. Io.

A D petitionem.] Si qua inqũtio p Papã spãliter delegei, legatus ẽt de latere de ea se intromittere nõ põt. ita cõiter summaĩ. Sed licet summatio ista sit vera gñaliter intellecta, nõ tñ vr̃ congruere huic lr̃æ. Diuidit in duas partes, in prima facti narratio, in secunda diffinitio: ibi, *Cum igitur.* Abbas.

CASVS. Ad petitione Galterij abbatis Corbieñ. Papa cõmisit inqsitioné sup statu ipsius monasterij, tã i capite q̃ in mẽbris, in qsitione cõmissa legatus Apostolicę sedis ad monasterium accedẽs pdictũ, ipso abbate psente nec reclamãte, incœpit inqrere diligẽter sup statu monasterij: inqsitione finita legatus dictũ abbatẽ Parisius euocauit, vt cõtra inquisitionẽ pponeret, si qd posset rõnabiliter, abbas ad ipsum accedẽs, allegauit, q i correctione monasterij pcedere non valebat, cũ pdictis iudicib. inqsitio prius fuisset cõmissa, allegans Cardinalẽ ipsum ex iustis causis sibi esse suspectũ, vnde ad sedẽ Apostolicã appellauit: Cardinalis non obstante ipsius appellatione, inspectis q̃ probata fuerant cõtra ipsum, à regimine abbatiæ amouit eundẽ: dãdo monachis suis lĩcẽtiã aliũ eligẽdi, q concorditer elegerũt Priorẽ de Argẽtolio i abbatẽ: Sup hoc delata est qõ ad Papã: Ipse vero auditis hincinde ppositis, dicit, q de talib. facta fuit fides, pp q̃ dictus G. debuit amoueri à regimine abbatiæ, q̃uis restituẽdus eẽt pp ordinẽ iudiciariũ non seruatũ: Papa nihilominus voluit ipsum manere priuatũ offõ abbatiæ, & amouit dictũ Priorẽ a regimine abbatiæ, q nõ legitime fuit dicto G substitutus: pro eo q ipse G pp ordinẽ iudiciariũ nõ seruatũ fuit inordinate remotus; sed qa dictus Prior nõ fuit remotus pp vitiũ psonæ vel defectũ sciæ, sed pp iuris solẽnitatẽ omissam, Papa ipsum restituit in abbatẽ. No. q snia q̃ nulla est, fit aliqua p approbationem principis. Item si aliquis est iniuste remotus, p consequentiam patet, q alius i locũ prioris est iniuste substitutus: ita illa sunt connexa lñ ordo iuris non seruatus, & processum & sniam reddit nullam.

Glo. sequ. ot. non reclamantem litteris renuntiare, alleg. 6. iura. in contrarium alleg. 3 & stat contrario. secundo arg. tacentem non consentire alleg. 2 leges, & ad contrarium duos canones.

a *Nec reclamãte.*] Per hoc videbaĩ recessisse à bñficio iurũ, cõsentiẽdo inqsitioni legati tacite renuntiãdo, s. de of. delegati. & s. de app. sollicitudinẽ. ff. de arbi. sed si i seruũ. i fi. cu l. seq. & l. si qs te. C. cõia vtriusq; iudi. l. 2. & C. de his q a nõ dño ma. l. vlt. [illegible] Sed cõtra vr̃, q nõ cõsentit in iudicẽ, q petit inducias, vel cũm at sententiæ allegat cotã ipso s. vt lite nõ cote. c. 1. & c. accedẽs 2. vel q postulat sibi edi genus actionis, ff. de iudi. nõ vr̃. Et pterea legatus gñalis nõ põt se intromittere gñaliter de cã specialiter alteri cõmissa, s. de offi. leg. studuisti. vñ nõ valuit qd fecit ille legatus: quare cassatur electus auctoritate ipsius. Et est hic ar. q q tacet. nõ cõsentit, ff. de serui vrb. pd. inuitũ, & ff. de pcurator. filiusfamilias §. inuitum ar. contra, 54. di. si seruus, & 27. di. diaconus. & 25. dist. diaconi Ioan.

Gl. se. no. quòd probationes, & c. signat cõtrariũ, et dupliciter soluit.

b *Facta fides.*] No. q pbationes factæ corã eo q non est iudex: faciũt fidẽ in alio iudicio: vt hic patet, 2. q. 1 in primis, & 3. q. 6. hęc qppe, & s. de testi. c. psentata. cõtra illud s. de iudiciis, at si clerici. Item habes hic, q snia q̃ nulla est ipso iure, rata põt hri à principe, vt hic patet, & in c. pdictis, sed hoc pp plenitudinem ptãtis, qa ipse mutat substãtia rei C. de rei vxo. act. l. vna. i prin. alias talis snia nulla erat. Io. vel dic, q nõ pp acta q̃ habita sunt corã legato, voluit Papa ipsum manere priuatũ, qa nulla erant, sed Papæ fuit facta fides de talibus, pp quæ sniam legati voluit ratam hr̃e, vt hæc lr̃a innuit. Ber.

Glo. seq. soluit contrarium.

c *Et si restituendus.*] Hic enim de iure fuerat restituendus pp iudiciarium ordinẽ nõ seruatũ, sed Papa de officio suæ potestatis voluit eũ manere priuatũ, & forte pp scandalũ restitutio qñq; differtur, vt dici cõsueuit. 3. q. 6. hæc qppe, & vt factum legati palliaret. contrariũ tñ signatur s. eo. qualiter di. cit Papa q ordo iuris qui seruatus non fuit, corrigatur Io.

d *Nõ seruatũ.*] No. q in inqsitionib. seruandus est ordo iuris, j. e. qualiter, §. dẽt. sicut i aliis iudiciis ordinariis. sed hoc est verũ circa seculares, secus in regularib. vbi nõ vsquequaque seruatur, j. eo. qualiter in fi. quia de plano & sine strepitu iudiciorũ debet cum eis procedi j eo c. pen. sed hic peccatũ fuit in alio ordine scilicet in iudice qui cognoscere non debuit. s. de offi. deleg. studuisti B.

e *Prouidimus.*] de plenitudine potestatis, sed nõ de iure. B.

f *Inordinate.*] idest, per eum, ad quem non spectabat, cum dictus G. non consenserit in legatum.

Glo. seq. no. propter connexitatem, & c. alle. vnum contrarium.

g *Per consequentiam.*] sic ergo snia lata cõtra vnum, piudicat alij consocio, pp connexitatem negotiorũ, simile ff. t. di. tantis. & 3. q. 6. hæc qppe. & simi. 59. dist. ordinatos & 7. q. 1. plenitũ. arg. s. de app. vna sim. s. de proba per tuas vbi per primum psumitur consequens, ar. contra. s. de praben. dilecto.

h *Amouimus.*] quasi quadã breui manu. sim. s. de cau. pos. cum ecclesia, & ff de iure dot. licet §. quotiens. eo prius citato: aliàs non procederetur contra absentem. Ber.

Cap. 3. eo. ti. in 1. compilat. Et de intellectu vide Archidiaconũ i ca. si quis abbas, 18. q. 2.

In his iusibus sm Innocentium agebatur i figura iudicij ordinarij, hic nõ, vel illa in causis mere ciuilib. vbi pręter voluntatẽ partiũ nõ procedũt iudices hic in causis inquisitionis: vbi parte inuita pcedunt iudices.

CAP. XXII.

AD† petitionẽ Galterij quõdã Corbiẽ. abbatis, R. & P. canonicis Nouiomẽ. à nobis dudũ correctione cõmissa: *& infra.* ¶ Verũ dilectus filius G. sãctæ Mariæ i porticu diaconus Cardinalis tũc Apostolicæ sedis legatus dicto G. psente nec rclamãte, [a] sup statu monasterij cœpit iqrere diligẽter: & cũ iqsitione finita eũ Parisius euocasset, ppositurũ 9 inqsitionẽ eãdẽ si qd rõnabiliter duceret pponẽdũ: idẽ psentiam eius adiẽs, allegauit, q in monasterij correctione pcedere ñ valebat, q̃ pdictis iudicib. prius fuerat auctoritate nr̃a cõmissa: & Cardinalẽ ipm ex iustis causis se asserẽs hr̃e suspectũ, vocẽ ad nos appellationis emisit: quẽ Cardinalis ĩspectis q̃ pbata fuerãt 9 eũ, amouit à regimine Abbatiæ, dãdo fratrib. eiusdẽ loci liberã facultatẽ aliũ eligẽdi: q Priorẽ de Argẽtolio elegerũt cõcorditer in abbatẽ: *& infra.* ¶ Cũ igiť nobis de talib. fuerit facta fid̃s, [b] pp q̃ pfatus G. erat merito amouẽdus: & si r̃stituẽdus [c] foret pp iudiciariũ ordinẽ nõ seruatũ, [d] ipsum puidimus [e] manere priuatũ regimine abbatiæ: supradictũ Priorẽ (quẽ pro eo quod pfato G. pter iuris ordinẽ nõ seruatũ, inordinate [f] remoto, intelleximus ob eandẽ cãm, per consequẽtiã [g] minus lcime substitutum) per sniam amouẽtes: quẽ, qa nõ pter personæ vitiũ, vel scientiæ† defectũ, sed propter iuris solemnitatẽ ptermissam amouimus: [h] ipsum postmodum restituimus in Abbatem.

¶ Idem.

¶ Agenti possessorio adipiscẽda in beneficialibus, non obstat exceptio criminis, nisi de eo sit infamatus. & infamato, accusatore nõ probãte vel nõ apparente, indicitur purgatio: in qua si defecerit, punitur vt cõuictus.

CAP. XXIII.

ACcedens † ad psentiã nr̃am G nepos quondã H. subdiacõi nr̃i, sua nobis cõqstione mõstrauit, q cũ idẽ H. apud sedem Apostolicã viã vniuersæ carnis ingressus fuisset, pbendam, q̃ decedẽs habuerat i ecclesia Cremoneñ. ei duximus.

ACcedens.] Exceptio criminũ possessionẽ prælati non retardat, nisi fuerit de his publice diffamatus. sic cõiter sũmatur. Et sunt duæ partes. In prima narrat factũ. In scđa sub certa forma diffiniendũ cõmittit: ibi, *Mandamus quatenus.* Abbas.

CASVS. Quidam subdiaconus dñi Papæ, H. noie, canonicus Cremoneñ. Apud sedẽ Apostolicã decessit: Papa pbendã, quã obtinuerat in ecclesia Cremoneñ. G. nepoti ipsius H. cõcessit, sup hoc executoribus sibi datis, q concessionem pdictã executioni mandarent. & dũ executores vellent mãdatũ Apostolicũ adimplere, ex parte capituli Cremoneñ. in modum exceptionis ppositũ fuit corã eis, q dictus G de periurio & homicidio erat ifamatus publice: vnde pbenda non erat sibi cõferenda, sed potius auferenda, pp qd executores in negotio [illegible] cesse sunt, vnde idem G. ad sedem Apostolicam accedens, pdicta in psentia

Hoc dictum itellige iuxta dclarationem quã fecimus supra de trãslat. episco. c. quãto. sup gl. in verbo, veri Dei vicem.

† Dictio, sciæ, deest in antiquo rib. exemplaribus, in quibusdam erat expositio sup voce, detectum, ide irrepsit in textum.

† Cap. 3. tit. de concessione pbendę i 4. compilat. Vide Innocẽtiũ i ca. sciãt. s. de elec. vbi multipliciter limitat hãc decretalẽ, ad de ibi Antoniũ Bu.

Verius crederem iõ Papam decreuisse, vt abbas maneret priuatus, & si ordo iudiciarius seruatus nõ fuerit, quia Papę innotuit abbatẽ talia cõmisisse, vnde erat merito remouẽdus, vt indicat textus ibi: cũ igitur nobis, &c.

sentia dñi Papæ allegauit: petēs, vt cōcessionē sibi factā facerer executioni mādari, cōtradictores in expēsis puniendo: vñ mādat Papa executorib. quatenus cōcessionē factā dicto G. debe it executioni mādare, nisi prius sup obiectis crib. in modū exceptioni publice fuerit infamatus: quo facto si ltimus apparuerit accusator, audiant q̄ fuerint hincinde ꝓposita: & si cria illa, vel alterū eorū ꝓbatū fuerit cōtra ipsum, sup eadē ꝓbēda silētiū iponāt eidē: Si vero nullus cōtra ipsū apparuerit accusator, & ipse sup dictis crib. fuerit infamatus, purgationē canonicā indicāt eidē, i qua si defecerit, imponāt ei silētiū: Si aūt purgationē ꝓstiterit, contradictores ab eius molestia cōpescant, eosq; nisi sunt eū impedire, i expēsis ltimis cōdēnādo. No. ꝙ executio infræ suę collationis bñficij dēt differri, si electus vel ille cui est iā facta collatio, sit sup crialibus publice infamatus. Itē denciēs I purgatione: hr̄ pro conuicto, & punit. Itē q̄ deficit in exceptione ꝓbāda, punit i expēsis; & hoc iō fit, q̄a iam cōstabat de iure istius, cū esset præbenda collata.

Glo. seq. not. ex textu, alle. 3. iura pro, & tria contra, & soluit.

cōferendam: & īfra. Mādamus, quatenus nisi p̄fatus G. sup obiectis eidē in modū exceptionis, cribus, videlicet, piurio, & homicidio publice a fuerit īfamatus, ꝯcessionē nr̄am sibi factam executioni mādetis.

¶ Deinde si ltimus accusator apparuerit, audiatis q̄ fuerint hincinde ꝓposita: & si p̄dicta cria, vel eorum aliqd̄ ltime ꝓbatum fuerit cōtra eum, ipsi super eadē p̄bēda silentiū imponatis. Si †vero contra eū ltimus non apparuerit accusator, & ipse super p̄dictis cribus dignoscit respersus īfamia, purgationē ei canonicā indicatis; b i qua si defecerit, īponatis ei silētium. Si aūt purgationē ꝑstiterit: ꝯtradictores ab eius molestia cōpescētes, eos, q̄ eum nisi sunt impedire, in expēsis c legitimis condemnetis.

Idem † in concilio generali.

¶ *Superior contra subditū, maxime p̄latum, de his tantum inquiret, sup quib. ꝓcessit infamia: & tunc vocabit eū, & tradet si bi capitula & nomina, & testiū dicta publicabit, et ipsius ltimas exceptiones admittet, & ꝓbato grauī crīe, eū ab administratione remouebit In regularib. vero p̄latis ad vnguē seruādus nō est hic ordo. Et quāquā in hac summatione modica videatur agi differētia inter prælatos & subditos, contra quos inquiritur: tamē facienda ē, vt patet ī littera.*

CAP. XXIIII.

ij Qualiter & qñ dēat prælatus ꝓcedere ad inqrēdū, d & puniēdū subditorū excessus, ex auctoritatib. noui; † & veteris testi colligit euidēter: ex q bus postea ꝓcesserūt canonicæ sanctiones: sicut olim

a Publice.] Hic vr̄, ꝙ si aliqua exceptio obiiciat electo, ꝙ differenda sit donec electus admissus fuerit, nisi ipse sit de ea publice īfamatus, ar. ī. de app. cōstitutus. in fine. C. de fal. l. 2. & C. de edic. diui Hadri. tol. l. 2. ar. contra; ī. eo. oīpotens. 81. dist. tantis. & C. de procur. reum. Sol. sed in electo si obiiciatur exceptio, statim est audienda antequā confirmetur Sed hic alia rō est, q̄a iam fuerat institutus per dñm Papam, nec deerat sibi nisi sola possessio: vnde mitti debet in possessionem, nisi esset publice infamatus, ꝑ quod differtur, quia etiam si iam esset in possessione, ꝑ tantam infamiam & scandalum, deberet suspendi vsq; ad purgationem. 2. q. 5. ꝑsbyter. & cap. si mala fama. sed vbi non est infamatus, nō dēt differri executio, secus in his qui adhuc non habēt plenū ius.

b Indicatis.] vt infamia expurgetur.

c In expensis.] Qui enim exceptionem opponit, fundata in tentione actoris, & eam non probat, punitur in expensis, vt hic. & ī. de dolo & contu. finem. vbi de hoc. & ī. de maio. & obed. c. vlt. quia malitiose eam vr̄ opponere. Ber.

ij Qualiter & quando.] Quatuor habet partes In prima dicit qñ est facienda inquisitio. In secūda dicit qualiter. In tertia contra quem In quarta quid continneatur; & per se patet quid intendat. Secunda: ibi, *Debet.* tertia: ibi, *Ad corrigēdos.* quarta: ibi, *Hunc tamen.* Abbas Siculus.

In cōcilio p̄senti ostēdit Papa, qñ p̄lati debeāt ingredi de subditorū excessib. & qualiter eos debeāt punire, cum I culpa fuerint inuēti, qd̄ euidēter colligit ex auctoritatib. noui & veteris testi: ex q̄b auctoritatib. ꝓcesserunt postea canonicæ sanctiones: legitur n. in Euāgelio, ꝙ villicus ille q̄ diffamatus erat apud dñm suū, q̄m dissipasset bona ipsius, ꝗuit ab illo, Quid est qd̄ audio de te: redde rōnē villicationis tuæ: iā n. nō poteris amplius villicare & i Genesi Dñs ait: descendā, & videbo verū clamorē, q venit ad me, ope cōpleuerint. Ex istis auctoritatib. manifeste ꝓbat, ꝙ nō solū cū subditus, sed, et cū p̄latus excedit, si p clamorem & famā ad aures superioris peruenerit, nō a maleuolis, sed honestis, nec semel, sed sæpe, dēt p̄latus descēdere, & corā canonicis seniorib. ecclesiæ suæ, veritatē diligēter ingrere: & si culpā inuenerit, illā puniat, nō tāquā ipse sit accusator & iudex, sed quasi fama denūtiāte suū officiū exequat: Illud q̄ dē obseruādū est i subditis, & diligentius i p̄latis: q̄a ipsi sunt quasi signū positi ad sagittā: & quia nō pūt oib. cōplacere ꝑ officiū suum, odium multorū incurrunt: Vnde ꝓvide statuerunt sancti patres, vt accusatio p̄latorū facile non admittatur, ne f. concussis colūnis corruat ædificium, nisi diligens adhibeat cautela: videlicet, vt accusatio, q̄ ad degradationē intendit, nullatenus admittat, nisi ltima p̄cedat inscriptio: sed cū aliqs fuerit infamatus, ita ꝙ sine scādalo dissimulari nō possit, tūc ad ingrēdū & puniēdū p̄latus ꝓcedat, nō ex odio, sed ex charitate, quatenus si grauis fuerit excessus, quāuis nō degradetur ab ordine, tñ ab administratione remoueat omnino: qd̄ est ꝓm Euāgelicam veritatē a villicatione villicū amoueri. No. ꝙ cum in fan. ia ꝓcedit à maleuolis, nō dēt ꝓcedi ad ingrēdū: q̄a ex odio ꝓsumit: tamē illā ꝑcessisse. Itē p̄lati quasi signū dicunt positi ad sagittā. Itē p̄latus nō debet ꝓcedere ad inqrēdum ex odio, sed ex charitate. Itē p̄latus ꝑ inquisitionē, nō deponit, sed ab administratione remouetur, nisi in duobus casibus. ī. eod. in quisitionis. 1. respon.

Gl. seq. arg. quod non sit fundus, & c. alleg. tria iura in cōtrarium, & soluit.

d Ad inquirendum.] Videamus qualiter & qñ p̄latus ꝓcedere debeat ad inqsitionē faciēdā, & quali pœna sit puniendus qui cōuincitur in modum inqsitionis. Tunc aūt dēt p̄latus procedere ad inqrendum, cum famā & frequētē clamorē intelligit de excessibus alicuius seu ēt aliquorum, ꝓut patet ex tenore istius cōstitutionis, & ꝙ sit infamatus non à maleuolis & inimicis, sed à bonis & discretis, ut hic dicit, & ī. de purga. can. cū in iuuētute. & 11. q. 3. in cunctis. Et tūc distingue, q̄a aut ꝓcedit ex officio suo, aut aliquo postulāte inqsitionē: Si ex officio suo, tunc p̄latus cum aliq̄b. de canonicis suis dēt descēdere ad locū. 2. q. 1. Deus oīpotes. & 86. di. si qd, q̄a ibi pōt melius inqri 24. q. 1. pudenda 23. di. illud. & ī. de elec. postquā. & 13. q. 1. pastatus. vel eū ꝑ culdubio q in eodem populo creuerat, &c. & recipere iura p̄lati & clericorum sup statu ecclesiæ, cum ecclesia est infamata, vel ēt cum p̄latus: vt ī. eo. cum dilecti. ꝓm illā formā. ī. eod. qualiter. §. formā. & sic recipiat dicta illorum: & i. le cōtra quē fit inqsitio, dēt esse p̄sens, & oēs contra quos ꝓceditur, nisi ꝑ contumaciā se absentent: & ea q̄ obiiciunt, & nomina testium sunt illi exponēda: vt ī. eo. ca. §. dēt. & 5. q. 2. si primates. Itē si ille cōtra quē fit inqsitio, hēt iudicē suspectum, pōt illum recusare, vt ī. de app. cum spāli. & ī. eo. c. vers. nō ex odio, fomite vel q̄ iudex sit cris suus. ar. 3. q. 7. iudicet. & 25. dist. c. vlt. & 26. dist. vna tm. & cōtra testes excipere pōt. vt in § dēt & nomina, & dicta, & depositiones testium sunt publicāda, vt ille possit se defendere. ī. e. olim. & ī. eo. ca. §. dēt. & si testes dicāt sup his de q̄b infamia non ꝓcessit, non valent ī. eo. inquisitionis §. 1. Crimine vero sic probato si p̄latus est, dēt remoueri ab administratione, ꝓm ꝙ villicus a villicatione remouetur, vt ī. de. Alij vero puniunt pœna arbitrio iudicis ꝓm ꝑsonæ meritū, & qualitatē excessus: nisi tale crimē ꝓbatū fuerit, q̄ l vsq̄ pniam pacta impediat ordinis executionē. vt homicidium, & simonia. tunc ꝓcedendū esset ac si in modū accusationis directe ꝓbatum fuisset crimē: vt ī. eo. inqsitionis. 1. rñso & ibi dr̄. Qualiter puniantur de homicidio: hēs ī. de tēp. ord. c. vlt. De pœna regularium ꝑ simoniam & iniussam ab eis, dic vt ī. de simo. dilectus 2. & c. quoniā simoniaca. vbi dr̄ qualiter cōtra eos ꝓcedat. Si vero probatum nō fuerit: & mala fama ꝑdurat, purgationē indicat iudex infamato ꝓm qualitatē ꝑsonæ: & quātitatē infamiæ: in quā si defecerit, puniat. ī. de simo. de hoc. & c. insinuatu. & ī. de pur. can. cū P. Si vero īfamatus cōtumax fuerit, & nō cōpareat, iudex nihilominus cōtra eū testes recipiat l te nō cōtestata. & cū puniat: vt ī. vt lite nō contest. quoniā frequēter & alij & infra eo. c. vers. dēt. Quales testes recipi debeāt, dictū est ī. c. eū oportteat. Quales debeāt eē q̄ recipiunt in fine, in ea cōtra regulares, dr̄ ītra de simo. ꝑ tuas. Si vero ꝓcedat index ad petitionē alicuius ꝓcurantis inqsit. onē: siue sit ordinarius siue delegatus, nō secū accedat

Quatenus hic agi de purgatione īdicēda diffamato, vide late ꝑ Marianū in repet. c. qualiter ꝓxime sequenti. q. 16. & per Bernardinū Diaz i prac. cri. c. 140. & 141.

Vox, purgationē, deest in octo vaticanis codicib. & multis nostris: vetus tñ cōpilatio habet ita: Si autē præstiterit ipsam, &c.

Idem. ī. Innocentius iij. in cōcilio generali Lateranē. c. 8. & c. 4. e. tit. in 4. cōpilat. Initiū huius decreti vsq; ad § Dēt igitur. hī. et in 3. cōpil. eo tit. c. 4.

De materia huius glossę vide Hostiensem I summa titu. de, ꝓnūtiat. Iuliū Clarum I prac. cri. §. fi. q. 6. & 7. & Bernardinū Diaz in pract. crim. can. cap. 6.

Aliàs, veteris & noui, &c.

accedat

accedat si pōt: & vocet illū ꝯ quē procedere debet: & tūc recipiat testes, quos ille producet q impetrauit inq̄sitionē, tñ si ille negaret infamiā processisse, cognoscet primo iudex vtrū sit īfamatus, & postea ꝓcedet sup his, q̄ denūtiata sunt: aliàs nō ꝓcedat nisi omnino cōstet ꝙ infamatus sit, ī.eo.cū oporteat, & c.qualiter. & si actor probet illū esse infamatum, reus pōt ꝓbare ꝙ sit bonæ famę ar. j.de pur can. cū in iuuētute. cū potius sit priuilegiū bonę famę, q̄ infamiæ arg ī.eo.licet, in fi. Si vero crimē ꝓbet, puniat: vt ī. dictum est. Si aūt nō ꝓbatur, puniri debet, q impetrauit inq̄sitionē, vt j. tit. ꝓx.c.2. Et ita idē est quātū ad pęnā qñ procedit ad petitionē alicuius ꝓsequētis inq̄sitionē: sicut qñ ꝓcedit p officiū iudicis ad famam vel clamorē. Et cū ꝓcedit ad denūtiationē alicuius ꝓsequentis inquisitionē, non credo necessariā admonitionē: quia nō agit ad pniam: ī quo casu necessaria est admonitio ẜm formā Euāgelij: sed in p̄dictis duob. casibus agit ad pęnā: vt p̄dictū est, & aliter formatur petitio denūtiationis cū agit ad pęnā, & aliter cū denunciat ad pniam: qa tūc agit ad pniam pagendā, non ad pœnā imponendā officij vel bñficij: & sic intelligit finis illius gl. j. q̄ incipit sic. j. de simon. licet Hely. de hoc notat i gl. p̄dicta. Itē nūquid reus possit petere a iudice, vt reinq̄reret ꝯ illū, q impetrauit inq̄sitionē, sicut cōtingit in alijs iudicijs, vbi admittit reconuētio. ī. de mut. pet. p totū? Dicas ꝙ nō: qa inq̄sitio iudicis officio expedit, nō iure actionis: sic nec renūtiatio aut reaccusatio: qa tūc p̄sumit ꝙ ex odio hoc fiat vt ī.eo. cum P. & 3.q.5.c.2. & nō relatione criminis: sed innocētia reus purgat. ff. de pub. iudi. is qui. Itē testes cōpelli pñt ad probandū inquisitionē. ī de test. cog. sup his: licet in iudicijs ordinarijs cōpelli nō debeant in criminibus, si qua principaliter vel incidēter obijciant, vt eo. tit. dilectorū, vbi de hoc. Dic vt ibi notat in fine notulæ. Itē & illud pōt facere p̄latus, cū infamia ꝯ aliquē ad ipsum peruenit: vt p̄figat terminū volētibus accusare, vt si aliqs apparuerit accusator, audiat illū: & procedat legitime in accusatione. ī.c. ꝓx. & 15.q.5.c 1. j. de pur. can. ex tuarū. si aūt nō apparuerit, tūc pōt procedere ad inquirendu, vt ī. dī: vel indicere purgationē, in qua si defecerit, puniat: vt ī.c. prox. sed melius est ꝙ inquirat: qa periculosum est accusare: qa de facili nullus accusaret. Quid si alij; alterius diœcesis, vel de alia parochia hoc tacito impetret inq̄sitionē vel denūtiet: nūqd debet audiri, cū ipsius no intersit? p̄sumit q nō charitatiue denunciet, vel impetret inq̄sitionē: vnde credo illū repellendū. ar. ī. de testi. ex parte A. in verbo illo, tacito ꝙ miles fuerit, &c. Ber.

apte distinximus,[a] & nunc sacri approbatione cōcilij ꝯfirmamus: Legit n. in Euāgelio, ꝙ villicus ille, q diffamatus erat apud dñm suū quasi dissipasset bona ipsius,[b] audiuit ab illo, Quid hoc audio de te? redde ration villicationis tuę: iā n. nō poteris amplius villicare. Et in Genesi Dñs ait: Descendā & videbo, vtrū clamorē, qui venit ad me, opere cōpleuerint. Ex quibus auctoritatib. manifeste probat, ꝙ nō solū cū subditus, verūetiā cū prelatus excedit, si per clamorē & famā[c] ad aures supioris peruenerit, nō qdē à maleuolis[d] & maledicis, sed à ꝓuidis & honestis, nec semel tm̄, sed sæpe, qđ clamor innuit, & diffamatio manifestat, debet corā ecclesiæ seniorib. veritatē diligētius pscrutari, vt (si rei poposcerit qualitas) canonica districtio culpam feriat delinquētis: non tanq̄ idē sit accusator & iudex, sed quasi denūtiante fama, vel deferēte clamore, officij sui debitū exequat. Licet aūt hoc sit obseruandū in subditis, diligētius tñ est obseruandū in prælatis, qui quasi signū sunt positi ad sagittā. Et quia non pñt oībus cōplacere, cū ex officio suo teneant non solum arguere, sed ēt increpare, quinēt interdū suspendere, nōnunq̄ vero ligare, frequēter odiū multorū incurrūt, & insidias patiunt. Et ideo sancti Patres prouide statuerūt, vt accusatio Prelatorū non facile admittat: ne ꝯcussis[e] columnis corruat ædificiū: nisi diligens adhibeatur cautela, per quā nō solū falsæ, sed etiam malignæ criminationi ianua p̄cludatur. Verū ita voluerūt prouidere Prælatis, ne criminarent iniuste, vt tñ cauerēt, ne delinquerēt insolenter: ꝯ morbū[f] Vtrūq; inueniētes congruā medicinā: videlicet, vt criminalis accusatio, q̄ ad diminutionē capitis, i. degradationē intendit: nisi legitima præcedat[g] inscriptio, nullatenus admittat. Sed cū super excessib. suis quisquā fuerit infamat, vt iā clamor ascēdat, q diutius sine scandalo dissimulari nō possit, vel sine piculo tolerari, absq; dubitationis scrupulo, ad inq̄rendū & puniendū eius excessus, non ex odij fomite, sed charitatis ꝓcedat affectu: quaten si fuerit grauis excessus, & si nō degradet ab ordine, ab administrōne tñ amoueat oīno: quod est ẜm sniam Euangelicā, a villicatione villicū amouerit, qui non potest villicationis suæ dignā reddere rōnem. ¶ Debet igitur esse pñs is, ꝯ quē[h] facienda est inq̄sitio, nisi se per cōtumaciā absentauerit: & exponēda sunt ei illa capitula, de quib. fuerit inquirendū, vt facultatē habeat defendēdi seipsum: & non solū dicta, sed ēt noīa ipsa testiū sunt ei, vt quid, & à quo sit dictū appareat, publicāda: necnon exceptiones, & replicationes legitimę admittēdæ, ne p suppressionē noīum, infamādi, p exceptionū vero exclusionē deponēdi falsum, au-

a ¶ *Distinximus.*] In parte decisa ab ista decret ī.eo. qualiter. cuius verba hic ponuntur vsque ad §. debet. Bern
¶ *Glo. seq. No. quod iudex corrigit interlocutoriam adducit tres auctor. & tria similia.*

b ¶ *Redde ration.*] Sed qualiter dēt rōnē reddere p̄latus administratiōis suæ? p̄latus n. debet reddere rōnē suæ administrationis tanq̄ tutor. C. de iud. l. 2. quia cōparat tutori: & procurator est, nō dñs. ī. de dolo. c 2. & 12. q. 1. c. 2. pōt dici ꝙ stare̅t suo iuro, si aliter non pōt reddere rōnē. arg. C. de do. l. pen. & C. vnde vi. si qñ. 2. q. 1. in primis ver gloriosus vero. & ī. de his q̄ vi metusve cau fiunt. c. vlti. Bern.

ADDITIO. Ex hac auctoritate redde rōnē, & c. nota duo. Primo ꝙ ipse inquirēdus, est prius interrogādus, & nō testes: quia si cōfiteret, non esset opus testibus. Secūdo, ꝙ suæ excusationes sunt admittendæ. Hostiensis.

c ¶ *Et famam.*] Arg. ēm, famā nihil per se probare, 15. q. 6. si duo. ī. de eo qui cog. consang. vxo. suę. sup eo.[2] arg. cōtra ī de pręsump. c. illud. & ī. de consang. & affin c 2. & 4 q. 3. c. si testes. §. item sæpe.

d ¶ *A maleuolis.*] 11. q 3. in cūctis. si hoc cōstaret, ꝙ à talib. esset orta: alias difficile est probare famā ortā esse à talibus: cū fama ab incerto auctore ꝓcedat, de pœ. dis. 4. sanctū est. vñ satis pōt dici, ꝙ indicēda est purgatio vnde cūq; ꝓcedat infamia. saltē pp scandalum. arg. j. de purg. can. accedens. Ber.

e ¶ *Concussis columnis.*] 12. q. 2. gloria episcopi. & 2 q. 7. accusatio 1.

f ¶ *Morbū vtrūq;.*] Vnus[1] morbus est, qñ falso vel maliciose accusant: ꝯ hūc remedū medicinale est inscriptio. j. eo. ver. 1. Alter morbus est qñ delinquūt insolēter: ꝯ hūc, remediū medicinale est inquisitio. j. eo. ver. 2. Host.

g ¶ *Præcedat inscriptio.*] sic ī. eo. super his. & j. de simo. licet Hely.

DEBET. In hoc §. dr̄, ꝙ ille ꝯ quē fit inq̄sitio, debet esse pñs, nisi per contumaciā se absentet, & illi sunt exponēda capitula, de quibus fuerit inquirendum: & dicta testium, & nomina ipsorū sunt ei publicanda, & exceptiones & replicationes legitimæ admittendæ: ne per suppressionē nominum detur audacia infamādi, & per exclusionē exceptionū, deponendi falsum securitas præbeatur. No. ꝙ ille, cōtra quē fit inquisitio, debet esse præsens: nisi contumaciter se absentet. Item ea de quibus contra aliquē aliquis inquirit, debent ei manifestari, & omnis defensio sibi reseruat.

h ¶ *Præsens is, contra quem.*] ex hoc §. colligitur manifeste, ꝙ ordo iuris seruandus est in inquisitione ī. eo. ad petitionem. sed hoc verum est circa seculares, circa regulares non est vbiquaque seruandus, vt dicit in fine.

Luc. 16.

† illius

¶ Dictio, amplius, deest ī antiqs codicibus. deest etiam in editione vulgata sacrorū Bibliorum.

Gen. c. 18.

maledicis, non semel, &c.

Aliàs ita: nō tāq̄ idē sit actor, &c. alias ita: nō tāquā idē sit auctor & iudex, &c. & vox, auctor, est I cōcilio, & in veteri compilatione.

† Vide epist. 2. Stephani Papæ primi de accusatiōib. epo rū, vbi plenissime de hac materia hr̄ in 1. tomo conciliorū Surianæ editionis.

Adde ꝙ nonnunq̄ ēt torquetur. not. Bar. in l. 1. § qui q̄stionem. ff. de quæst.

† sed &

† De hoc articulo vide omnino quos citaui ī. eo. c. sup his. verbo, oporter inscribi.

[2] Adde an & qñ probat̄ p se: vel nō, Bart. in l. de minore. §. tormenta. ff. de quæst. & ibi late Hippolyt. Marsil. & Iul. Clar. citatus ī. eo. super glossa magna.

† Hoc fallit i crimine hæresis. Emericus in Directorio inq̄si. par. 3. q. 75. vbi dixi plenissime.

† Hęc glossula non est Bern. sed Host. vt finis indicat.

AD COR-

dacia pbeaƭ. ¶ Ad corrigendos itaq; subditorū excessus, tāto diligētius debet p̄latus assurgere, q̄to dānabilius eorū offensas desereret incorrectas. Cōtra quos, vt de notorijs excessib. taceaƭ, & si trib. modis possit ꝓcedi, p accusationē videlicet, denūtiationē, & inq̄sitionē ipsorū: vt † tñ in oībus diligēs adhibeaƭ cautela, ne forte p leue [a] cōpendiū, ad graue [b] dispendiū veniaƭ: sicut accusationē legitima debet p̄cedere inscriptio, sic & denūtiationē charitatiua monitio, & inq̄sitionē clamosa insinuatio præuenire: illo sp adhibito moderamine, vt iuxta formam iudicij, sniæ quoque forma [c] dictetur. ¶ Hūc tñ ordinē circa † regulares psonas nō credim⁹ vsquequaq; seruandū: † q̄, cū causa requirit, facilius [d] & liberius à suis possunt administrationibus amoueri.

¶ Idem † in eodem.

¶ Metropolitani ad correctionem excessuum, & reformationē morum, singulis annis facere debent prouinciale concilium: in quo statuere debent personas idoneas per singulas diœceses, quæ sollicite inuestigent, & in sequenti concilio referant corrigenda: & episcopi debent facere synodos episcopales singulis annis, & publicare agitata in prouinciali concilio: & hac negligentes, ab executione officij suspenduntur. hoc dicit.

CAP. XXV.

Sicut † olim à SS. Patrib⁹ noscitur institutū: [e] metropolitani singulis annis, cum suis suffraganeis, Prouincialia nō omittāt ꝯcilia celebrare: [f] in qbus de corrigendis excessibus, & morib. reformādis, p̄sertim in clero, diligenté habeāt cū Dei timore tractatū: canonicas † regulas, maxime quę statutæ sunt in hoc gñali ꝯcilio, relegētes, vt eas faciāt obseruari, debitā pęnā trāsgressoribus infligēdo. Vt aūt id valeat efficacius adimpleri, p singulas dięceses statuant [g] psonas idoneas, ꝓuidas videlicet & honestas, q̄ p totū annū, simpliciter & de plano, absq; vlla iurisdictiōe, [h] sollicite inuestigēt, quę correctione vel reformatione sunt † digna: & ea fideliter pferāt ad metropolitanū & suffraganeos, & alios in cōcilio subsequenti: vt sup his & alijs, prout vtilitati & honestati congruerit, prouida deliberōne procedāt: & † q̄ statuerint, faciāt obseruari: publicaturi ea in epalib. synodis annuatim p singulas dięceses celebrandis. Quisqs aūt hoc salutare statutū neglexerit adimplere, à sui executione officij suspēdaƭ.

AD CORRIGENDOS. In hoc §. dr, q p̄latus tāto diligētius dēt ad corrigēdos excessus p̄latorū descēdere, q̄to dānabilius eos dimitteret incorrectos: ꝯ quos exceptis notorijs, tribus modis pōt ꝓcedi: p accusationē videlicet, denūtiationē, & inq̄sitionē ipsorū: ita vt diligēs in oībus adhibeaƭ cautela, vt accusatio nullaten⁹ admittaƭ, nisi lгima p̄cedat inscriptio, & denūtiationē charitatiua admonitio: & inquisitionē clamosa dēt insinuatio p̄uenire: hoc moderamine sp adhibito, vt s̄m iudicij formā, sniç quoq; forma dictet. Huc ordinē circa regulares psonas nō credit Papa vsquequaq; seruādū, q̄ cū cā reqrit, de facili pñt à suis administrōnib. amoueri. No. q accusationē inscriptio † p̄cedere debet, admonitio denūtiationē, & inq̄sitionē fama siue clamosa insinuatio. Itē snīa sp formanda est s̄m modū agendi. Itém regulares de facili remouentur à suis administrationib⁹.

a ¶ *Leue compendiū.*] i. † præsum & p̄cipitatum iudiciū leuis iudicis: qa forte vult breuiare lites.

b ¶ *Ad graue dispendiū.*] i. ad pęnā auctoritate talis processus inflictā.

¶ *Gl. seq. tractat de triplici modo procedendi super criminibus, & eorum pęnis: circa secundum signat duo iura in contrariū, & vtrobique remittit.*

c ¶ *Forma.*] Sic ĩ. de sim. licet Hely. Forma ista triplex est, cū ꝓcedit accusando, denūtiādo, & inq̄rēdo, vt si agaƭ in modū accusationis & ꝓbaƭ crimē, deponaƭ reus: qa hic est effectus accusationis: vt s̄. dicit in verbo, & criminalis accusatio: q̄ ad diminutionē capitis, i. degradationē intendit. Cū agit p inquisitionē, alia pęna imponitur, vt dictū est in illa notula magna ibi, crimine vero probato. vnde vr. s. per hanc litterā, q si per inquisitionē probetur simonia vel homicidiū, q nō deponaƭ, quia ad hoc non est actū. s̄. de ord. cog. cū dilectus. Arg. cōtra s̄. eo. inquisitionis, i. rñ. vbi de hoc. & s̄. de dolo & cōtu. veritatis. Dic vt ibi. Cū vero proceditur per denuntiationē, nisi in p̄dictis duob. casibus, ad pęnitentiā agitur peragendā, tūc in prædictis duob. casibus et punitur: sicut cū agitur per accusationē vel inquisitionē, vt d. c. veritatis. sed cum agitur per denuntiationē, tūnc in prædictis casibus nō est necessaria admonitio. s̄. eo. cū dilectus. In alijs vero casibus cū agitur p inquisitionē vel accusationē, punitur ad arbitriū iudicis: arg s̄. eo. inquisitionis, i. rñ. in si † & ĩ. eo. c. viti & arg. ĩ. tit proxi. c. vlt. Denuntiatio † vero regulariter fit ad pęnitentiā peragendā. & eius effectus siue finis est pęnitētiæ impositio: & tunc necessaria est charitatiua admonitio, vt hic dicit: & s̄. eod. cum dilectus, & cap. 2. aliās repellitur denuntiator, vt ibi dicitur.

ADDITIO. Pro s̄ dictorū faciliori notitia nota y̆ sus sequētes:

Quatuor ecce modis agitur de crimine, cum quis
Nuntiat, accusat, inquirit. & excipit, au'e;
Admonet, inscribit, infamat, & obligat extra:
Sic cauet, & deponit, & amouet, atque repellit.

d ¶ *Facilius.*] ĩ. de fim. p tuas, circa fi. Notare potes hic ar q difficilior est cętus clericorū, ĩ cęt⁹ monachorū, vt 16. q. 1. legi. R.

Sicut olim.] Diuidiƭ in tres partes. In prima ꝓuidet de ꝓuinciali ꝯcilio, & de agēdis ĩ illo. In scda de testib synodalib⁹, & eorū officijs. In tertia de pęna hoc nō seruātiū: & tacite īsesit de epalib synodis. scda ibi. *Vt aūt* tertia, ibi. *Quisquis.* Abb.

CASVS. Statuit conciliū gñale, sicut olim à SS. Patrib. fuit statutū, vt metropolitani singulis annis nō omittāt ꝯcilia celebrare, ĩ q̄b. diligēter itēdāt circa correctionē & reformationē clericorum, & mores eorū, relegentes regulas canonicas: & p̄cipue hmōi ꝯcilij, pęnā debitā trāsgressorib. ifligēdo: vt aūt id valeat meli⁹ adimpleri, p singulas dięceses pstituāt psonas idoneas & honestas, q̄ d̄ plano & sine aliq̄ iurisdōne diligēter inq̄rāt, q̄ correctiōe & reformatione sunt digna, vt ea fideliter referāt i ꝯcilio subsequēti, vt sup his & alijs ꝓuida deliberōne ꝓcedāt, & ea q̄ statuerint, faciāt obseruari, & i epalib. synodis annuatim celebrādis ea dēant publicare p singulas diœceses: qsqs autē hoc statutū neglexerit adimplere, ab executiōe sui officij suspēdaƭ. No. q ꝓuincialia ꝯcilia celebrāda sūt singulis annis. Itē statui dēnt i ꝯcilijs tales, q statuta ꝯcilij faciāt obseruari. Itē executores nullā hñt iurisdictionē.

e ¶ *Institutum*] 18. dist. quoniam quidem.

f ¶ *Celebrare.*] sic & abbates, & Priores abbates ꝓprios nō hñtes de triēnio in trienniū celebrāt capitula sua. s̄. de sta regu. in singulis, & c. seq.

¶ *Gl. seq. tractat de testib. synodalib. vnde esse dicant, & quales: quid agāt, & q præmittātur per loca quæ visitant ad hoc vltimu signat contrariū, sed tenet primū.*

g ¶ *Statuāt.*] Isti erūt q̄ si testes synodales sic s̄ de testi cog. p̄terea. si. 35. q. 6 eps i synodo. & dēt eē de eodē epatu, honesti & discreti: q a tales meli⁹ pñt inuestigare veritatē, q̄ extranei. ar. s̄. de testi veniēs 2. i fi. & 35. q. 4. c. 1. & 2 s̄. q ma. accu. pos. vr. Et isti appellant visitatores, q dēnt circuire totā parochiā de villa i villā, vt 80. dist. nō dēre. vñ hoc sumptū vr. & illi q curabunt p parochias, ad quas accedut: qa suis stipēdijs hoc facere nō dēnt s̄. de p̄scri. cū ex officij, & 23. q. 1. iā nūc, i fi. & 12. q. 2 charitatē. & officiū suū nō dēt eis esse dānosū. ar 4. q. 3. c. si testes. §. vēturis. Arg. ꝯ q eps dēat eos ꝓcurare, hēs s̄ de of. or Iter cętera, & 23. q. 1. militare. Prioribus ꝯcord credo stādū: moderatos, tñ sumpt⁹ petēt. Io.

¶ *Glo. seq. infert dubium & soluit, quærit obijciendo: respondet & infert, quòd diminuta sit hodie &c. dicens, quòd istis minus quàm alijs officialibus creditur, & causam reddit. subdit quid propter diligentiam prælatorum isti suum officium non omittant.*

h ¶ *Absque vlla iurisdictione.*] Si isti nō hñt iurisdictionē: ergo nō pñt aliquos cogere vel citare, vt veniāt vel tūdeant: immo pñt eis dicere: ingressus es vt aduena, nūquid vt iudices nos? 1 q. 6. leges. Itē vr q debeant esse iurati, 35. q. 6. eps in synodo. Sed sufficit q sint honestę psonæ, qbus merito sit credendū, sup his q̄ referūt [6] in cōcilio prouinciali. Itē quare prius denūtiaƭ hoc metropolitano, q̄ epo, cū pri⁹ dēret denūtiari epo q̄ archidiacono, 25. dist. p̄fectis. demum si eps esset negligens, archiepo. 9. q. 3. cum simus. & c. conquestus. & per hoc ecclesiasticus

† Aliās ita: tñ vt diligēs oībus adhibeaƭ cautela, &c. absq; voce. in: sed ĩ cōcilio, & in alijs vetustioribus Grego. libris, legit vt est impressū. Iuno, pro, adhibeaƭ, adimpleatur, repereno.

† contra,

† obseruādum

† Scilicet Innoc. iij. in cōcilio gñali Lateranē. c. 6. & cap. 5. eod. tit. in 4. compil.

† Hæ duæ glossulæ nec, sunt Bern. nec reperiunƭ in antiqs exemplaribus.

‡ Qualis sit effect⁹ accusatio nis, denūtiatiōis, & inquisitionis, plene Hostiē. in sum. ti. de accus. denūtiat. & inq̄sit. eū videto, vt hāc gl. intelligas.

§ Vide Specul. tit. de denuntiatione. § 2. & Hostiē. paulo ante citatū.

a Vide B. Tho. 2. 2. quęst. 134. per totū, & q. 136. art. 1.

† Vide cōcil Tridē. sess. 24. de reformat. c. 2. & concil. Lateranē. sub Leone x. sess. 10.

† In codice Barbatiæ ita: canonicas regulas, & maxime, q̄ statuta sunt, &c. in cōcilio ita: canonicas regulas, & maxime, q̄ statutæ sunt, &c.

† sint

† Aliās ita: & q̄ statuerint, faciāt obseruari.

· Quia tales pñt epi petere & non graues, vt s̄. de censib. c. cū Apostolus.

6 De his relatorib. siue nuntijs, quorū officiū est explorare delicta, q̄ committi & referre superioribus, vt eis occurrāt, no tatur in l. ea quidē, C. de accusa. vbi salt. & alij.

ſiaſticus ordo cõfundit,ſi ſua iuriſdõ epo non ſeruat.11.q.1.guenitan ſi. Dicas,ꝙ iſti inqſitores ſolã famã referũt metropolitano ſꝛo ꝙ intelligunt,& inqrunt ſine aliqua iuriſdõne,vt p alios ad denuntiationẽ ipſorũ poſſit viſitare ꝓuinciã:qa ex hoc apparet epũs negligẽs:tñ ſi eps vellet corrigere illos exceſſus,nõ pderet ſuã iuriſdõnẽ: niſi tunc demũ cũ negligẽs apparet. 9.q.3.cũ ſimus §.vlti & eo ipſo ꝙ hæc referuntur metropolitano, apparet, ꝙ multa ſunt apud eos epos, quæ egẽt correctione.18.di p̄uenit. vñ vr eſſe diminuta iuriſdõ metropolitanorũ in hoc, ꝙ olim poterant deſcendere & inqrere an epi eſſent negligentes. nõ vt ſtatim iqrerẽt de crib. niſi poſtquã conſtaret de negligẽtia. Sic põt intelligi ĩ de cenſi.ſopitæ. & ca. Romana[co.in 6.] & ĩ de p̄ſcript.cu ex o[illegible] hodie vero non põt, niſi primo eis p alios referat, ſm ꝙ hic innuit. alias ſuperflua & onerosa fuiſſet iſta cõſtitutio,& iſtis inqſitoribus minus credit, q̃ alijs officialib qa alijs credit quãdiu cõtrariũ ꝓbet.4.q.4.c. nullus §.aliqn.ff.de offi.p̄fec.vrb.l.1.§. quies.ĩ de app cũ parat.arg ff.de re.eorũ q ſub tut. vel cura. l.magis §.illud.ff.de cuſt. & exh.b.reo l.diuus. Hoc iõ, qa iſti famã ſolã referũt,nec ſunt iurati:ſed illi iurati ſunt,& famã nõ referunt,ſed ipſum factũ:& iſti inqſitores non debent amittere officiũ ſuũ, quis p̄lati inqrant,corrigãt, & reformet:vt referant metropolitano, an oporteat ipſum ſupplere negligentiam eporum: aliàs neſciret: & ita non impediret eorum inquiſitio pp factum epiſcoporum ſo.

ti.Itẽ iuſm de veritate tacẽda nõ valet.nec eſt ſeruãdũ.Itẽ pẽdẽte accuſatione vel inqſitione cõtra p̄latũ ſubditi debẽt obedire eidẽ.Itẽ p̄latus pẽdẽte inqſitione vel accuſatione contra ipſum,nõ dẽt aliqd facere,pp qd impediat officiũ iudicis:qd ſi fecerit,iudex vel iqſitor totũ reuocet. Itẽ copia atteſtationũ faciẽda eſt abbati,contra quẽ ꝓceditur. Itẽ monachi ĩ expenſis monaſterij proſequuntur inquiſitionẽ,cum nihil habeant.

Margin: Ciſter. Turoñ. Caronẽ.

Margin: protulit

Margin: Qui dicantur adhærentes declarat Angelus ĩ Authẽ.de hæred. & Falcid. & Ancharanus in reper.ca.canonu ſtatuta ĩ. de conſtitu. verſi. vidi dubitari.

Gregorius nonus archiepo & Priori ſanctæ Mariæ Rothomagen.

Snĩa excõicationum,ſuſpenſionum,vel interdicti lata poſt denuntiationem per abbatẽ denũtiatũ vel alium pro ipſo in monachos denuntiantes vel adhærentes eiſdem,relaxãtur:ſpoliati reſtituuntur, & iuramenta de tacenda veritate relaxãtur. dicta teſtiũ denũtiato traduntur:& expenſa de bonis monaſterij monachis denuntiãtib miniſtrãtur:& propter hoc ab obedientia abbatis nõ eximuntur, ſine tamen litis præiudicio.

CAP. XXVI.

Olim I.V.& P.ordinis Tyroñ. † & infra. Ne igitur r̃formatio monaſterij ualeat retardari: Mandamus, quatenus relaxatis a excõicationum ſeu ſuſpenſionum ſnĩis,ſi quas idem abbas protulerit, † uel p quoſcunq; iudices,ꝓmulgari fecit, poſt incœptũ b negotiũ ĩ eos, & adhærentes c eiſdẽ,ac eis reſtitutis quos idẽ abbas negotio ipſo pendente, contra iuſtitiã ſpoliauit: ĩ negotio de plano & abſq; iudiciorũ d ſtrepitu ꝓcedẽtes, (cũ talib.maxime in hoc caſu, non deceat Dei ſeruos inuolui) ingratis,q̃ circa † pſonas & obſeruantias regulares videritis inquirenda: corrigentes & reformãtes tam in capite q̃ ĩ membris, q̃ correctionis & reformationis officio noueritis indigere iur̃is,ſi qua de tacẽda e veritate: abbas extorſerat,relaxatis:prouiſo, † vt negotio ipſo pẽdẽte p̄ſati monachi, eidẽ abbati obediãt,& intẽdãt; ita tñ ꝙ p hoc proſecutio negotij nõ valeat impediri. Si vero teſtes cõtra eundẽ abbatẽ ꝓducti fuerint, dictorũ ipſorũ ei copiã f faciatis. g Prędicti aũt monachis,expenſas factas pp hoc,& tribus vel quatuor ex † iſtis, vel alijs, quos idoneos ad dictum negotiũ proſequẽdũ duxeritis aſſumẽdos,faciatis de bonis eiuſdem monaſterij: & faciendas expẽſas ad proſecutionẽ ipſius negotij neceſſarias, computatis, ſi qua propter hoc receperunt, de bonis g monaſterij, cum proprium non habeant, miniſtrari. Contradictores:& cętera.

a Relaxatis.]vt ſi oportuerit, poſſint ferre teſtimoniũ in negotio iqſitionis,cũ p eos melius q̃ per alios poſſit iqri veritas ĩ. de teſti veniens 2.dum tñ ex alia cauſa repelli non poſſint. j̃.de ſimo. p tuas. & ĩ. de re iudi.cum I.& A. Gio. ſeq. argu. quòd cauſa [illegible] & c.ſignat [illegible] decre.[illegible] ſol.

Margin: contra

Margin: † Aliàs ita prouiſo etiam, vt &c.

b Poſt incœptũ negotiũ.] No.ꝙ lite pẽdẽte nõ eſt aliqd inouandũ ĩ.vt li pend. a memoria & p totũ. & ĩ. de iure pat.ex lĩis.arg 16. q.4.volumus. Itẽ eſt arg.ꝙ cã cœpta iter p̄latũ & ſubditũ,ſuſpetã eſt iuriſdõ p̄lati ac ſi eẽt appellatũ ab eo.ĩ eo cũ dilectus. & totũ iudiciũ ſuum ad maiorẽ delatũ eſt iudicẽ.vñ facit iniuriã iudici ſub quo eorũ cõe negotiũ pendet, ar.2.q.1. nomen.& iudex totũ dẽt reuocare,ſiqd faciat ĩ eis,vt hic vr̃, cum ex odio videat ꝓcedere negotio cœpto Ar cõtra 8 q.4. nonne.vbi dicit,ꝙ vſq; ad finẽ cãæ nõ põt recedere à ſua iuriſdõne,vt ibi dicit, ar 15.q.vlt.c vlt ĩ ñ.& obediẽtiã exhibere, vt dr̃ & ſi nõ faciãt,p iudicẽ cõpellãtur:vt j̃. dr̃.verſi prouiſo, &c.Ip.e aut cõpellere eos nõ dẽt ſi tñ iudices ĩ hoc eſſent negligẽtes, ipſemet p̄latus põt excõicare ſi nõ obedirent,vel aliàs excederent ar.ĩ de of.ord. ſignificauit & ĩ de offi.deleg prudentiã.§.ſexta ĩ ñ a iãs ſolueretur obediẽtia:qđ eſſe non dẽt Ex eo qđ dicit j̃.contra iuſtitiã ſpoliauit, vr̃ à contrario,q ſi iuſta cã ſubſit ꝙ eos punire poſſit:qđ credo Honeſtum tñ eſſet,ſi per iudicẽ hoc fieret,& qđ dicit,relaxatis,& cætera:præmiſit cauſam, ne reformatio monaſterij retardetur,vt poſſint ferre teſtimonium.ĩ de teſti. veniens 2.

Margin: Dictio, ex,deeſt ĩ noſtris antiqs codicibus,& ĩ oĩbus Vaticanis.

c Adhærẽtes.]Ar.ꝙ idẽ iuris ẽ ĩ acceſſorio qđ ĩ pricipali vñ.ĩ de of.dl c.prudẽtiã.ver.it vbi ð hoc & ſublato pricipali,& acceſſoriũ,& q̃ adhęrẽt r̃ligioſis,religioſa ſũt.ff d rei vẽ q̃ r̃ligioſis.

d De plano & abſque iudiciorum.]ſic ĩ.de ita.ino c.ca q̃.& ita ordo iudiciarius non vr̃ vſquequaque ſeruandus circa regulares:vt ĩ.eo.qualiter 2 ĩ ſi.qa de facili remouentur ab adminiſtrationibus:vt ibi,& j̃.de ſimo per tuas 1 quaſi ſummaria cognitio vr̃ ſufficere,ex eo quod dicit,de plano.

Sed in alijs non de plano,ſed magis iudice ſedente pro tribunali.2.q 3.c.ſi quem.§ præuaricator.ver.abolitio.& 3.q.3.c.induciæ §.ſpatium.verſi.a iudice.& man.teſtis probationibus.5.q.6.Epiphanium.C.de probat l.vlt.

e De tacẽda veritate.]Hoc ipſo ꝙ hoc fecerat ſuſpectus erat abbas,& talia iur̃a nõ tenent ĩ.de teſtibus,cõſtitutis 1. & merito talia iur̃a relaxanda ſunt,vt veritas reueletur.ſim ĩ.de teſti.cog.c.vlt & ſine peccato ſeruari non põt, qa celare veritatem mortale eſt peccatum 11 q 3 q̃ſqs.& j̃.de cr.fal.c.1.expedit.n peccata nocentium nota eſſe ff.de furtis. cum q §.1.

f Copiã dari faciatis.]j̃.e.qualiter 2.§ d.t & eſt hoc notabile cõtra quoſdã,q nõ faciunt copiã dictorũ,& ſupprimunt teſtiũ noĩa,a quibus iuſte poſſet appellari:licet dicatur, ꝙ nõ vſquequaque ſeruari dẽt ordo iuris,tñ in hoc bene ſeruari dẽt.B.

g De bonis.]ĩ eod.ex parte vbi de hoc Ber.

Margin: Quę ſũt ab hoc loco vſque ad finem gloſſulæ, deſunt ĩ vetuſtioribus codicib.nec Bernardi eſſe credimus.

In 3.]Partes patẽt.Scđa:ibi,*Si vero.*Tertia:ibi,*Prædictis.*Ab. [illegible] In iuſtitio ſup ſtatu cuiuſdã monaſterij, ordinis Tyronẽſ.tã in capite q̃ in mẽbris cõmiſſa fuit qbuſdã inqſitorib.Ad p[illegible]itionẽ I.V.& P.monachorũ dicti monaſterij:pendẽte inqſitione cõtrã ipſũ,abbas quaſdã ſn'as ſuſpenſionis & excõicationis tulit in quoſdã monachos ipſius monaſterij ꝓſequentes inqſitionẽ,& adhærentes eis ẽt, & p quoſdã iudices delegatos fecerat promulgari:quoſdã ẽt ſpoliauit contra iuſtitiã, pro negotio pendete,& quoſdã induxit ad iurãdũ,ꝙ veritatẽ nõ diceret cõtra ipſum:& qa pp hmõi impedimenta retardabat reformatio monaſterij,ſignificata fuerit hæc dño Papæ.petierunt inſup dicti monachi à Papa, vt faceret eis expẽſas factas & faciẽdas ſibi miniſtrari de bonis monaſterij: Sup hoc mãdat Papa inqſitorib quatenus ne reformatio monaſterij valeat retardari,debeãt relaxare ſnĩas ſuſpenſionũ,& excõicationũ,quas abbas ꝓtulit,vel p quoſdam iudices fecit ꝓmulgari poſt incœptũ negotiũ in eos,& in adhęrẽtes eiſdẽ: ac eis reſtitutis,quos abbas pẽdẽte negotio cõtra iuſtitiã ſpoliauit,& relaxatis iur̃is,ſi qua de tacẽda veritate abbas extorſerat,ꝓcedãt in negotio de plano & abſq; iudiciorũ ſtrepitu, inqrẽtes,q̃ circa pſonas & obſeruãtias regulares viderint inqrẽda,& corrigãt,q̃ fuerint corrigẽda tã in capite q̃ ĩ mẽbris;ꝓuiſo,vt negotio pendẽte abbati obediãt,& intẽdãt,ita ꝙ p hoc reformatio monaſterij nõ valeat ipediri:Si vero teſtes cõtra abbatẽ ꝓducti fuerint,copiã faciãt ei dictorũ ipſorũ, & faciãt fieri p̄dictis monachis trib vel quatuor, vel alijs quos aſſumpſerint ad dictũ negotiũ proſequẽdũ,expẽſas neceſſarias factas & faciẽdas ad negotiũ ꝓſequẽdũ de bonis monaſterij, cõputatis,ſi qua receperint de bonis monaſterij.Nota iuriſdõ ne inqſitorũ extẽdi ad ea,ſine qb.eorũ officiũ nõ põt expedi-

PRælatorum excessus.]Contra prælatum infamatum de dilapidatione, inquiritur de veritate, & interim interdicitur sibi oē genus alienandi. h.d. Diuiditur, nam in prima ponitur epi denuntiatio: in secunda ipsius commissio: ibi, *Discretioni*, q̃ duo facit. Primo mandat inquisitionē fieri & remitti. Scdo inquisitionis terminū assignari, & alienationem interdici: ibi, *Potestate*. Abbas Siculus.

† Cist. & de Alto & Salieñ. abbatibus.

† Calreñ.

CASVS. Quidam canonici Frisigień. denuntiauerunt dño Papæ, q eorum eps minus canonice e, actu adeptus, bona ipsius episcopatus adeo grauiter dilapidat & cōsumit, q nisi celeriter adhibeat remedium, ad dissolutionis opprobriū deducetur, & nō solū rerū prodigus, sed ēt famæ suæ prodigus est & salutis, vt pote qui vitā ducit nimium dissolutā: pp qđ mādat Papa quibusdā iudicib. quatenus psonaliter accedētes ad locū, veritatē inquirant, & eam ad Papā sub sigillis suis transmittāt inclusam, eidē epo terminum assignātes, quo cōspectui dñi Papæ se præsentet, pro meritis recepturus: Interim tñ potestate vendendi, dādi, infeudādi, seu quocumq; modo alienandi bona epatus eidē penitus interdicta. Nota, q inqsitores psonaliter accedere debēt ad locū in quo morantur illi, contra quos fit inqsitio: & nō alibi facienda est. Item cu aliqs denuntiatur suspectus de dilapidatione, interdicēda e.i potestas quocuq; mō alienādi bōa ecclesiæ.

† Frisigē. † Frigisē. † Frigisē.

† Aliâs sta: ad irreparabilis dissolutiōis, &c.

† Aliâs ita: sub sigillis vestris veritatem nobis, &c.

† Aliâs ita: seu quolibet modo, &c.

a ¶ *Adhibeat remediū.*] simile: quia nisi (altitia conatus cupiditatis repriméret, ius litigatorum extingueretur s. in princ. in constitutione Gregor j.

b ¶ *Prodigus.*] simile in pdicta constitutione.

c ¶ *Personaliter.*] In casu illo inqsitores nō possent aliis committere vices suas. ¹ De hoc habes. s. de of. deleg. c. vlt. § 1.

Idem episcopo Cister. † de Alde. & de Salen. abbatibus.

¶*Contra prelatum denuntiatum de dilapidatione, fit cōmissio super veritate inquirēda: & pendente negotio debet sibi interdici potestas alienandi.*

CAP. XXVII.

PRælatorū excessus: & infra. ¶ Sane dilecti filij C. & quatuor alij canonici Frisigień. † denūtiādo mōstrarunt, q Frisigień. † eps bona sui epatus, quē (vt dicunt) fuit minus canonice assecutus, adeo grauiter dilapidat & consumit, q nisi celeriter adhibeat [a] remediū, epatus idē per eū ad † irreparabile dissolutionis opprobriū deducetur: nec solūmō rerum, verumēt famæ suæ pdigus [b] & salutis vitā ducit enormiter dissolutā: & infra. ¶ Discretioni vræ mādamus, quatenus psonaliter [c] accedētes ad locū, ingratis sollicite veritatē: & eā fideliter cōscribentes, sub † sigillis vris nobis trāsmittatis inclusam: Eidē epo terminū assignantes, quo nro se cōspectui repræsentet, p meritis [d] recepturus: Ptāte vēdēdi, [e] dādi, ifeudādi, seu † qūolibet aliēnādi bona ipsius ecclesiæ, iterim eidē penit' iterdicta.

¹ Nec 'ex sta locū iugrere nisi casu. eo. tit. statuimus 2. li. 6. Io. An.

d ¶ *Pro meritis recepturus.*] vt pœna docente agnoscat qualiter ipse excesserat in præmissis. sim. 27. q. 1. si homo esses. & c. q si custos. & s. de officio lega. nisi specialis. vt sapiens sit in pœna, qui stultus fuit in culpa. 38. dist. qui ea. Et quos Dei timor à malo non reuocat, &c. s. de electio. cum in cunctis. & s. de vi. & hone. cleri. vt clericorum mores. & necesse est vt ferro abscindantur, &c. 82. dist. plurimos. Ber.

e ¶ *Vendendi.*] Nota q licet aliquis denuntietur siue accusetur vt suspectus de dilapidatione, non debet statim remoueri. s. de simo. licet. sed interdici debet eidem omne genus alienandi: vt hic patet, & s. de offic. deleg. venerabili. vbi de hoc. immo ei dabitur interim coadiutor, sine cuius consilio nihil faciet si suspectus est: vt ibi dicitur. Ber.

DE CALVMNIATORIBVS.

¶*Supra visum est de accusatoribus & delatoribus criminum: Verumtamen quia isti quandoque calumniantur, ideo de his subdit. Abb. si.*

De hac materia tractatur. 2. q. 8. per totum. & 5. q. 5. per totum. & infra. in Rubr. de pœnis. ver. qua sit pœna calumniatoris & prauar.

C*Vm fortius.*] Duo facit. Primo punit & aggrauat culpam iudicis. Secundo, ponit calumniatoris pœnam: ibi, *Quia*. Abbas Siculus.

CASVS. Hilarius subdiaconus accusauit Ioannem diaconum: ei huius accusationis commissa fuit Anthemio subdiacono, & quibusdam aliis: iudices in negotio pcedentes, cū ille Hilarius nihil pbasset cōtra Ioannem diaconū, absoluerunt eundē, nullā pœnā imponētes Hilario subdiacono pro calumnia: Peruenit hoc ad notitiā dñi Papæ: vnde ipse scribit Anthemio subdiacono, dicens q illa crimina fortius sunt punienda, q̃ obiiciuntur illis, q culpabiles non fuerunt, & pcipue sacratis hominib. vnde reprehēdit iudices illos, q in cā illius Ioannis diaconi resederunt, pro eo q nullā pœnā dicto Hilario calumniatori imposuerunt, vnde mādat dicto Anthemio, quatenus cum tātū malum transire non dēat impunitum, H. pdictū priuet officio subdiaconi, & verberibus castigatum publice in exilium faciat deportari. Nota, q qui nō pbat qđ intendit contra alium, puniri dēt pœna talionis. Item vbi quis non pōt puniri pœna, qua debuit accusatus, alia pœna additur priori pœnæ, vt hic patet: quia n. nō poterat H. priuari diaconatu, loco illius, verberib. castigatus mittitur in exiliū.

TITVLVS II.

De calumniatoribus.

Greg. † Anthemio subdiacono.

¶*Subdiaconus calūniose accusans diaconū, subdiaconatu priuatur: & publice verberib. castigatur, & in exilium mittitur.*

CAP. I.

CVM fortius puniēda sint crimina, q̃ insontibus, [f] & maxime [g] sacratis hominibus inferuntur: q̃ sitis culpabiles, [h] qui ĩ cā Ioānis diaconi resedistis, [i] attendite, vt Hilarium criatorē ipsius nulla ex diffinitione vestra pœna queniēs castigaret: & infra. ¶ Quia ergo tātę neqtiæ malū sine digna nō dēt vltione trāsire: iubemus eundē H prius subdiaconatus, quo idign' fungit, priuari [k] offō, & verberib. [l] publice castigatū, in exilium [m] deportari.

¶Innocentius † iij. Zamoreñ. † Segobień. & Abuleñ Episcopis.

¶*Denuntiator in probatione criminum deficiens, ab officio & beneficio suspenditur, donec innocentiam suam purget.*

CAP. II.

CVm † dilectus filius magister scholarum Palentinus ad sedem Apo-

¹ Lib. 9. registri epistola 66. refert Burchardus li. 2 decr. capi. 201. Iuo par. 6. ca. 274. & c. 2. tit. de accu in 1. compilat. Vide B. Thomā 2. 2. q. 68 artic 3. Sotū li 5. de iustitia & iure q. 5. arti. 3 & p itellectu vide oīno Bernardinū Diaz I pract. crimi cano. cap. 59.

f ¶ *Insontibus.*] 23 q. 5. si nō licet & 17. q. 4 sicut q.

g ¶ *Maxime sacratis.*] Ar. q ex psona aggrauatur iniuria. Instit. de iniuriis. §. atrox ff. de iniuriis, l. prætor. & j. de sen. excō. cum illorum. Et qui præposito suo manus intulerit, capite punitur: & augetur crimen dignitate præpositi, ff de re mil. omne delictū, § 1 & ius publicum offēditur i. dist. ius publicum, vnde qui lædunt sacerdotes, tamquam pro publico crimine puniuntur. 2. q. 1. in primis. circa finem.

h ¶ *Culpabiles.*] ergo iudex qui non punit deficiētem ĩ accusatione peccat, & culpam contrahit, cum puniri debeat pœna talionis. ¹ 2. q. 3. c. 1. & 2. & 3 Hæc decre. competentius poneretur in præcedenti titulo, sicut erat in antiqua compilatione.

† Honorius tertius.

† Vid Ioānē Vasæū in Annalibus Hispaniæ ca. 20. & c. 21 vbi de his epatib.

† Cap 7. ti. de accusatio. I 1. compilat. Vide citatos in ca. proxime pcedēti. ad de B. Thomā 2. 2. q. 33. arti 4. & Homē sem in sūma tit. de calumniatori. §. qua si pœna.

i ¶ *Resedistis.*] vt iudices.

¶ *Glo. seq. obiicit de l. 2. C. & dat tres solutiones.*

k ¶ *Priuari officio.*] sed vi hoc contra ius factum esse, ex quo n. statim nō fuit de calūnia condemnatus, non dēt postea cōdemnari, nisi cōtra eum iterum inscribatur. C. de calū. l. 1. Pōt dici, q facile est, & factū principis ad cōsequētiā trahi nō dēt. Insti. de iure nat. § plane. Vel forte iudices cōdēnatūt eū, sed pœnā nō imposuerūt. Vel verius vi q eā exēpli hoc factū sit, ne alij inde sumant exemplum: & præterea negligentia iudicum non debet ei prodesse, vt remaneat calumnia impunita. ADDI. Vel dic q hoc fuit dimissum pp culpam iudicis: licet coram eo petitum fuisset, & iō ita per superiorem imponitur. arg. C quando prouo. non est necesl. omnem honorē. quia siue recepta fuerit siue non nihil oberit appellanti: vel dic q Papa fecit hoc ex plenitudine potestatis.

¹ Vid Couarruuiā li 2. c 9. variarum resol. & quos citaui s. de accu c. super his, vel oportet inscribi.

l ¶ *Verberibus.*] in supplementum pœnæ 5. q. 6 quia iuxta.

m ¶ *In exilium.*] quam pœnā ecclesia imponit: 50 dist. accedens. 2t. 63. dist in synodo. & 17. q. 4 attendendum Bern.

C*Vm dilectus.*] In prima denuntiatio & causæ commissio: In secunda processus examinatio, & absolutio denuntiati. In tertia pœna calumniatore denuntiantis. secunda ibi, *Cum autem*. Tertia: ibi, *Vnde*. Abb. Sic.

CASVS. Magister scholarū Palentiñ. ad Apostolicam sedē accedēs, de suo epo excessus varios nuntiauit: Papa examinationem

ſtolicā acceſsiſſet, & de ſuo epo exceſſus varios nūtiaſſet, a examinationē cōmiſimus exceſſuū obiectorū: & infra. ¶ Cū aūt proceſsū negotij examinauerimus diligēter, nec intelligere potuerimus probatū eſſe ſufficienter aliquid de pdictis: eundē epm abſoluēdum decernimus ab obiectis: Vobis mādātes, quatenus memoratū magiſtrū ſcholarum, donec canonice ſuā purgauerit innocētiā, ſ. q nō calūniandi b animo ad hmôi crimina pponēda proceſsit, ab officio & beneficio ſuſpendatis: vt c cęteri ſimili pęna pterriti, ad infamiam ſuorum facile non proſiliant prælatorum.

TITVLVS III.

De ſimonia, † & ne aliquid pro ſpiritualibus exigatur, [vel promittatur.†]

Gregorius generali ſynodo præſidens.

¶ *Epiſcopus pro ordine ab eo conferendo, vel miniſtri, vel notarij nihil temporale exigere debent.*

CAP. I.

IN ordinando: & infra. ¶ Sicut non debet epiſcopus manum, quam imponit: d ita nec miniſter, e vel notarius in ordinatione eius, vocem vel calamum vendere. f Pro ordinatione igitur vel vſu pallij, ſeu chartis atque paſtellis, g eum qui ordinatur, omnino aliquid dare prohibemus.

¶ Ex concilio Maguntiā.

Deponendus eſt, qui per pecuniam aliquem eiecit de eccleſia ſua, ſe poſtea intrudendo.

CAP. II.

QVi aliū in eccleſia ordinatum, per pecuniā expulerit, h eamque ſibi taliter vendicauerit: omnimodo deponatur.

Deodatus Papa.

¶ *Quilibet catholicus admittitur ad accuſandum de crimine ſimoniæ.*

CAP. III.

SI Dominus & Magiſter omniū, qui ſine peccato fuit, accuſandi licentiam vni i dedit: & infra. ¶ Non igitur k quilibet catholicus l eſt reſpuendus, ſed vt veritatem aſſerat ad propalādam ſimoniacam rabiem, magnis eſt precib. exorandus. m

Idem.

¶ *Simoniacus pendente accuſatione, ab adminiſtratione diuinorum prohibetur.*

nem ipſorū commiſit quibuſdā inquiſitorib. faciendā, vt examinationē factā ſub ſigillis ſuis deſtinarent incluſam: quo facto Papa examinauit proceſſū negotij diligēter: nec inuenit aliquid de prædictis ſufficienter eſſe probatū: vnde abſoluit epm ab obiectis: mandans quibuſdā, quatenus dictū magiſtrū ſuſpēdant ab officio & beneficio, donec ſe purgauerit, q nō calumniādi animo proceſſit ad huiuſmodi crimina proponenda: vt cęteri ſimili pœna perterriti, ad infamiā prælatorum ſuorum de facili procedere non præſumant. Nota q qui deficit in probando in cauſa denūtiationis punit, vt hic dr. Itē nemo debet aliū, & præcipue prelatum iuſſi infamare.

a ¶ *Nuntiaſſet.*] Cum ad denūtiationem alicuius Papa committit inquiſitionem, nō procedit iudex n ſi denuntians probet legitimam admonitionem præceſſiſſe. j. titu. proxi licet Hely.

¶ *Gloſ. ſe iunctas ſimilitudinem, &c. & quærit.*

b ¶ *Calumniandi.*] ſic patet, q ſi denuntians non probat quod intēdit, calumniari præſumitur: ſicut in accuſatore, 2. q. 3. qui nō probauerit, C. de aduo. diuer. iudi. l. 1. Sed qualiter probabitur, q non calūnioſe denuntiauit? Videtur q per iuſtm probari poſſet, vt hic colligitur. arg. ſ. de teſti. pręſentium, & ſ. de except. paſtoralis. Et impropriè hic dicitur, calūnia: quia calumniator punitur ſimilitudine ſupplicij, 2. q. 8. quiſquis, & cap. qui crimen. & ſ. tit. prox. ſuper his, & c. qualiter 2. Pœna ergo illius qui denuntiat, ſi non probat, erit ſuſpēſio officij & beneficij, vt hic patet, donec ſe purgauerit: & huiuſmodi purgatio pſtabit ad arbitrium iudicis, ex quo hic nō determinatur. ſ. de off. dele. de cauſis, §. illis etiā. & præterea cū purgationes hod. e arbitrariæ ſint, ſ. tit. prox. inquiſitionis, in 6.

c ¶ *Simili pęnæ.*] Hæc etiam eſt cauſa quare puniuntur, vt alij non ſumant inde exemplum infamandi pręlatos ſuos: & ita pœna vnius eſt metus alterius, 2. q. 7. quapropter. ff. de pœn. l. capitalium, §. famoſos, ſ. de off. ordi irrefragabili. Bern.

DE SIMONIA, ET NE ALIQVID. &c.

¶ *Supra viſum eſt de accuſatoribus & calumniatoribus, nunc reſtat videre de his criminibus, ex quibus poſſunt accuſari: ſed quia inter cætera, ſimonia obtinet primum locum, quia cætera reſpectu huius pro nihilo reputātur, 1. q. vlt. c. ſi ideo tractaturus auctor de criminibus, præmiſit de ſimonia. Eſt autem ſimonia ſtudioſa voluntas vel cupiditas emendi vel vendendi aliquid ſpirituale vel ſpirituali annexum.*

De hac materia tractatur prima cauſa per omnes quæſtiones ſuas, 7. q. 1. præſentium, & cap. ſanctum, 15. q. 3. ſane, 6. quæſt. 1. ſi quis tom. §. porro.

IN ordinando.] Duo ſunt dicta. ſecundum: ibi, *Pro ordinatione.* Abbas Siculus.

CASVS. Statuit Gregorius in ſynodo generali, q pro ordinatione nullus aliquid accipiat, nec ordinatus aliquid dare debeat. Nota, q pro quolibet obſequio in ordinatione impenſo, quicquid collatum fuerit, ſimoniam inducit.

d ¶ *Imponit.*] Hoc ſūptū fuit ex illo canone, 1. q. 2. ſicut epm.

e ¶ *Miniſter.*] id eſt, archidiaconus, qui examinat promouendos, ſ. de off. archid. ad hæc, circa finem.

¶ *Glo. ſeq. poſt princ. obīicit, & duas opin. ponit.*

f ¶ *Vendere.*] Verbū, vendere, non continet gratuitum contractum: quia venditio nō procedit ſine pretio. ff. de cōtrah. emp. l. 2 §. ſine pretio, & C. eo. tit. empt. ſides. Inſtit. eod. tit. §. pretiū. Sed quare notarius non pōt vendere operas ſuas vel chartā, cū de ſuo nemo beneficiū facere cōpellatur, 10. q. 2. precariæ 1. Dicunt quidam, q hoc obtinet vbi notarius pcipit ſalariū de publico. Lau. dicit q etiā ſi nihil percipiat de publico, nihil pōt recipere pro tali ſcriptura: quia ſimoniā committeret. Et eſt ſpeciale in odiū ſimoniæ, ne fraus poſſet procurari ex pacto enim nihil accipere debet, ſed ſi gratis & ſponte aliquid offeratur, & ſine omni intētione ab initio ad hoc acceſſit, nō credo q peccaret notarius laicus argum. j. eo. cum ſit Romana & eſt expreſſum, 1. q. 2. ſicut epiſcopum.

g ¶ *Paſtellis.*] 1. q. 3. ſiquis obiecerit. ne in fraudē aliquid fiat, non obſtante aliqua conſuetudine. 1. quæſt. 1. emendari. & j. eod. Iacobus. Vincen.

QVi alium.] CASVS. Dicitur hic: qui per pecuniam expulerit in eccleſia legitime inſtitutum, & eam ſic retinuerit, omnino deponatur. Nota quod aliquis pro duplici peccato tantum punitur quantum pro ſimplici, hic tantum ſpoliauit, & commiſit ſimoniam.

h ¶ *Expulerit.*] Dupliciter enim peccat, in dando pecuniam: & quia locum viuētis occupat. arg. j. eod. nemo. 7 q. 1. eum. & ſ. de conceſſio. præben. c. 1. Bernard.

SI dominus.] Duæ ſunt partes. ſecunda: ibi, *Non igitur.* Abb.

CASVS. Quærebatur, vtrum quilibet catholicus admittendus ſit in accuſationem ſimoniacorum? Reſpondet Papa, q quilibet admittendus eſt, argumento à maiori: Si enim Dominus, qui fuit ſine peccato, licentiam accuſandi dedit vni, ſcilicet Iudæo ſceleratiſſimo, multo fortius nullus catholicus expellendus, immo potius exorandus eſt, vt veritatem aſſeueret, ad repellendam ſimoniacam prauitatem. Nota quemlibet admittendum ad accuſationem ſimoniacorum.

i ¶ *Vni.*] ſcilicet Iudæo ſceleratiſſimo, cum dixit Si enim male locutus ſum, &c. 2 q. 7. c. nos ſi §. ecce.

¶ *Gloſſa ſequens cum 3. & vlt. tria arg. elicit.*

k ¶ *Non igitur.*] Arg. hic à minori: quaſi diceret, ſi Iudæus, qui malus eſt, admittitur ad teſtimonium contra Dominum, multo fortius catholicus admittitur, vt veritatem aſſerat contra ſimoniacam prauitatem. Simile argum. ſ. de elect. cum in cunctis, in princ. Bernard.

l ¶ *Catholicus.*] Arg. q quilibet catholicus admittitur ad teſtimonium contra ſimoniacum, nulla diſtinctione facta arg. j. eod. tanta. Dic vt ſ. de accuſ. cum P. ergo à contrario ſenſu hæreticus vel paganus non admittitur: quod verum eſt.

m ¶ *Exorandus.*] Sim. 79. diſt. ſiquis Papa. ex eo q dicit, exorandus eſt. arg. q teſtes in criminalibus non compelluntur, ſ. de teſt. cog. dilectorum, vbi de hoc. Bernar.

An autē admonitio ſecreta ex neceſſitate pcepti debeat denūtiationem pręcedere tradit elēganter B. Tho. 2. 2. q. 33 ar. 7. quem oino videas.

De materia huius titul., multa Canoniſtis valde neceſſaria tradit B. Thom. & Caiet. 2. 2. q. 100.

Duo hęc verba: vel pmittatur, deſunt in tribus codicib. Vaticanis.

Cap. 1. eod. tit. in 1. compil. refert Gratianus ſine palea 1. q. 2. c. nullus abbas.

Adde ſub Rabano archiepō c. 12. refert Burchar lib 3. decr. c. 110. Iuo par 3. cap. 26. & c. 2. eo. tit. in 1. cōpil.

Adeodatus

Cap. 3. eod. tit in 1. compil. Vide Matt. cap. 15. & Ioan. c. 8. & 18.

pellendum

repellandam

exhortandus

Videto hic latius per Ioan. And. & alios recentiores.

Vide Bernardinum Diaz i pract. crimi. cano. c. 15. adde Iul. Clarū lib. 5 recepta. ſen. tē. §. ſimonia, circa finem.

a ¶ *Pro sepultura.*] Quot modis dicatur sepultura, dictum est s. de sepult. c. vlt. Bern.

¶ Glossa sequens signat contrarium de casibus, &c.

b ¶ *Diuturnitas.*] Simile j. c. prox. & s. de cõsue. quãto. & c. vlt. ad idẽ 1. q. 3 c. vlt. diuturnitas tpis peccatũ non excusat, 24. q. 1. schisma, & 1. q. 1 nullus eps grauamen. ff. de acq. & obl. obligationũ, § 1. Arg. p. vbicunq; habet locum præscriptio. 22. q. 4 obijciuntur. Sol. de hoc dictum est s. de consue. c. vlt. & s. de tempo ordin c. 2. Bernard.

CASVS. Vm in ecclesiæ.] Diuiditur. Primo ponit factum horribile, & excusationem consuetudinis improbatæ: secundo illam reprobat, quia simoniacam: ibi, *Ne igitur.* Abbas Siculus.

c ¶ *Introducendis.*] 1. q. 3. siquis obiecerit.

¶ Glo. seq. reci. per modum quæstionis, quare aliud in benedictione coniugum, q̃ in coniugio.

d ¶ *Benedictionibus nubentium.*] Sic j. eo. sua. p benedictionib. nubẽtiũ aliquid accipi prohibetur, qa p eas gra confert, licet pro matrimonio aliqd dare vel recipere nõ est peccatũ, 1. q. 1. quicquid, & 32 q. 2. honorãtur, qa licet sit actus g ipsum tñ gra no cõfertur. 27 q. 1. nuptiarũ, 32. q. 2. connubia. Vnde est arg. q nõ idẽ iuris est in accessorio, qd in principali. An aũt liceat aliquid inde tuo licita sit recipere, dr j. eod. titu. suam Ala. e ¶ *Consuetudine.*] Vr q talis cõsuetudo nõ sit reprobãda, vt pro receptione canonica vel introductione personæ in ecclesiã, aliquid recipiatur. in Auth. de san. epis. coll. 9. §. p cõsuetudinibus. dũ tñ non detur ex pacto, aut exigatur, sed spõte ex post facto offerat. Et est opt. ar. 1. q. 2. sicut epm. & 18. dist. de eulogijs. & j. eo. dilectus 2. sed hic tegre bat ex cõsuetudine: qd est penitus reprobãdũ, j. eod. Iacobus. Bernar.

f ¶ *Infelicem.*] j. de consuet. c. vlt. vbi de hoc. & malę adinuetę ǫsuetudines nullo tpe ǫfirmant. I Auth. vt nul. iu. § 1. col. 9.

g ¶ *Giezi.*] qui primo in veteri testõ simoniã inuenit, vnde fuit lepra percussus, 1. q. 1. qui studet, & cũ eo turpem Simoniaci dñt a Simone Mago.

CASVS. Vm sit.] Quæritur si pro consuetudine ecclesiarum, aliquid potest exigi pręter procurationem, & respondetur q non hoc habes 1. q. 2 placuit. Nota episcopum in consecratione ecclesiarum procurationem petere posse.

h ¶ *Procurationem.*] hãc procurationẽ recipit eps non pro aliquo sacro: quia hoc est simoniacũ, vt 1. q. 1 statuimus. sed potius pro labore immo nec pro labore: sed ista procuratio per missa est a iure, sicut & aliæ procurationes, q̃ fiunt rõne visitationis: vnde nullã simoniã cõmittit: quia q peccat legis auctoritate non peccat. 23 q. 4 qui peccat. & ista procuratio pręstari debet secundũ facultates ecclesię: sicut & al. s. de cẽsi.

q̃libet monachorũ aut clericorũ, annua distractione vẽdant: Nec ab eo cui regimẽ ipsarũ cõmittit, pro † earũ cõmissione vllũ pretiũ exigat. Vnde quisquis ǫ hoc decretũ attentare ǫsumpserit: tam ille qui dederit, q̃ † ille q receperit, vel consenserit, partẽ se cũ Simone non dubitet habiturũ. ¶ Pro sepultura ᵃ quoque, & chrismatis, & olei receptione, nulla cuiusq̃ pretij exactio attentetur: nec sub obtẽtu cuiusquam cõsuetudinis reatum suũ quis tueatur: quia diuturnitas ᵇ temporis non diminuit peccata, sed auget.

¶ Ex concilio Lateraň. †

¶ Summatum est supra in capitulo præcedenti.

CAP. IX.

CVm in ecclesiæ corpore, *& infra.* ¶ Horribile nimis est, q in qbusdã ecclesijs locũ venalitas perhibetur hře: ita vt pro epis, vel abbatibus, seu qbuscũq; personis ecclesiasticis ponẽdis in sedẽ, seu introducẽdis ᶜ presbyteris in ecclesiã, † necnõ & p sepulturis, & exequijs mortuorũ, & benedictionibus ᵈ nubentiũ, seu alijs sacris aliquid requirat. † Putant autẽ plures ex † hoc licere, quia legem mortis de lõga inualuisse ǫsuetudine ᵉ arbitrant: non attendentes, q tãto grauiora sunt crimina, quãto diutius infœlicẽ ᶠ animã tenuerunt † alligatã. ¶ Ne igit hæc decętero fiat, vel pro personis ecclesiasticis deducẽdis in sedem, vel sacerdotib. instituendis, aut sepeliẽdis mortuis, seu benedicẽdis nubẽtibus, seu alijs sacris[conferendis † seu collatis] aliquid exigatur districtius prohibemus. Si qs autem ǫ hoc venire præsumpserit, portionem cum Giezi † ᵍ se nouerit habiturũ.

¶ Idem Vigilieň. episcopo.

Pro ecclesiarum consecratione, nihil est præter procurationem exigendum.

CAP. X.

CVm † sit Romana: *& infra.* ¶ Consultationi tuę taliter rñdemus, q nihil pro ecclesiarũ consecratione potes † vel debes, pręter procurationem ʰ exigere.

¶ Idem Toletano archiepiscopo.

¶ Conuictus de simonia, deponendus est. idem in infamato, qui se purgare non potest.

CAP. XI.

DE † hoc autem, q eps Oxomeň. archidiacono beneficiũ, & cuidã clerico ante electionẽ suã Prioratũ dr promisisse, vt vterq; cõsentiret eidẽ: Tuæ prudẽtiæ rñdemus, q si manifestum ⁱ est, eundẽ archidiaconũ & clericũ, ob causam illam, promissa recepisse: ᵏ aut exinde ǫfessi fuerunt ˡ in iure, † vel legitime conuicti, ab altaris ministerio sunt ǫpetuo deponendi. ᵐ † Si vero id manifestum ⁿ est, nec tñ conuicti vel confessi fuerint, sed tm̃ publica laborant infamia, eis canonica purgatio ᵒ debet indici: in qua si defecerint, † tanq̃ auctores † tãti sunt sceleris puniendi. ¶ Regẽ aũt & principes ᵖ eius debes inducere, sopitę, & e. cũ nup. Immo si ecclesia procurare non posset epus, ipse suis sumptib. consecrabit ecclesiã, 10. q 3. cauendũ, & 1. q. 2. placuit. arg. in Auth. de mand. prin. §. sit tibi, coll. 3. Bern.

¶ *De hoc autem.*] Duæ sunt partes: secunda, ibi, *Regem autem.* CASVS. Eps Oxomeň. ante suã electionẽ promisit archidiacono quoddã beneficiũ, & cuidã clerico quẽdam Prioratũ, vt vterq; electioni cõsentiret. Itẽ Rex & alij Principes pecuniã receperunt, vt electioni cõsentirẽt: q̃uit archieps, quid esset sibi agendum sup prędictis? Rñdet Papa, q si manifestũ est dictũ archidiaconũ & clericũ recepisse ǫmissa, ob cãm illã, vel exinde ǫfessi fuerint vel cõuicti, sunt deponẽdi: Si vero nõ est notoriũ, nec cõuicti sunt vel confessi, sed publica laborãt infamia, indicẽda est illis purgatio: in qua si defecerint, sunt puniendi. Rex aũt & Principes inducẽdi sunt, vt si qua receperint a dicto epo, vt electioni ǫstarẽt assẽsũ, ecclesiæ restituant Oxomeň. cũ illa sine piculo aĩę non possint retinere. Nota, q deponẽdi sunt q simoniã committunt. Itẽ pecunia recepta restituenda est ecclesiæ, in cuius iniuriam data est.

i ¶ *Manifestum.*] i. notorium: alias secus, 11. q. 3. eorum qui accusantur. & 3. q. 5. quia suspecti.

k ¶ *Recepisse.*] maxime. arg. s. de confess. c. 2 & j. eo. nobis.

¶ Glos. seq. arg. q non mitius, &c. in cõtrar. ũ alleg. quatuor canones, & solui.

l ¶ *Confessi fuerint in iure.*] Alias cõfessio ex iudiciũ nõ præiudicat. De hoc no. s. de cõfes. c. vlt. Itẽ arg. hic, q nõ mitius agit cũ cõfesso, q̃ cũ cõuicto. 2. q. 1. nos, s. de cõfes. cũ sup. & ff. de cõfes. l. 1. Arg. contra 50 distin. presbyterum, 12 q. 1. nõ dicatis, & arg. 50. dist. si quis præpostera, 2. q. 1. in primis, in prin. Sol. cum sponte confesso mitius agit. sed non parcit spõte confessio in iure timore probationum: nõ. n. est beneficium qd fit ex necessitate. ff. de ri. nup. l. proxime. sed ea sunt in nris officijs gratiora, q̃ cũ impẽdere non teneamur, cã tñ liberalitatis impendimus, 25. q. 1. iã nunc. ergo qui inuitus cõfitetur, nõ remuneratur.

m ¶ *Deponendi.*] hæc est pœna simoniacorũ. Sic s. de confessũ super. cũ agitur in modũ accusationis. Immo idẽ vr si agatur in modum inquisitionis, s. de accusa. in quisitionis, 1. respon.

n ¶ *Manifestum est.*] non tamen notorium: quoniam tunc se cus: vt patet s. eo. cap. vbi ponitur manifestum pro notorio. alia littera habet, non.

o ¶ *Canonica purgatio.*] propter infam am. j. eo. insinuatum, s. de accus. cum P.

p ¶ *Regem autem & Principes.*] hic Rex & Princeps ius hẽbãt in electione tanq̃ ǫnui: quorũ assensus dẽt requiri. s. de elec. sacrosancta. & ita videlicet, q si nõ p̃lititiset plenitim, nõ cõfirmabitus

Marginal notes:

† pro illa commissione.

† Aliàs ita: quàm qui recepit, & consenserit, &c.

† Scilicet Lateraň. sub Alex. iij. c 7. & c. 8 eo. tit. in 1 cõpil. Et de materia vide plene B. Tho. 2. 2. q. 100. ar. 2 Soto li. 9. de iust. & iu q. 6. ar. 1. & Syl uestru in sum. verbo, simonia, q. 3.

† sede

† ecclesias

† exigatur, in concilio.

† ex eo licere

† detinẽt

¹ Hæc est hęresis de mũ dinata in cõcilio Tridẽ. sess. 24 de sacr. mat. can. 1.

† Hęc tria verba: cõferendis, seu collatis, desũt I cõcilio, & in anti quis codicibus Gregorianis, & oĩbus vaticanis.

† Lib. 4. Reg. c. 5.

† Cap. 9. eod tit. in 1. compil. & post cõcilium Latera. par. 2 c. 4. Et vide notatos in c. cũ ex officij, supra de præsc.

In codice Barbatię ita: nec potes, nec debes pręter, &c.

† Cap. 10. eod tit. in 1 compil. & post cõciliũ Latera par. 2. cap. 13.

† fuerint

† remouendi

† Aliàs ita: Si vero id manifestũ nõ est, &c.

† actores

bitur electio: & sic ius habebāt. vnde 1 nec ante nec post electionē licitum fuit redimere consensum illorum, 8.q.3. talia. & 1.q.3 si quis præbendas, & 1.q.1. eos, & j. eod Matthæus.

1 *Glos. seq. no. pecuniam simoniacam, &c. signat contrarium de decret. veniens, pari' sol. Ala. postea suam.*

a (*Restituant*.] q2 sine periculo eā retinere nō pñt, vt hic patet: & cū pęna dupli dēnt restituere illā, in Auth. de san epis. in 2. col. §. si vero laicus, & §. si aūt secularis, coll. 9. & j c. audiuimus, & s. de imm. eccl. q2 plerique. Hic no. q ecclesiæ restitui dēt, cui facta fuit iniuria. ar. 17. q. 4. si qs i atrio, & 27. q 1. si quis rapuerit. & i Auth. de san. epi. § si qs aūt, in 2. coll. & ecclesia pōt vēdicare illā pecuniā, i Auth. e ti. § si vero laicus, & §. sed neq; xenodochiū. arg. s j. eo. veniēs. vbi restituit ei q dedit. Ala. dixit, q i decre. veniens. restituta fuit ei q dedit de misericordia: & hoc qd hic dicit, est ius cōe. Tu dicas aliter: illa, veniēs. loquit de monacho, q pecuniā dedit p sua receptione, & illud est ius, & hoc similiter. si ergo aliqs det pecuniā monasterio vt recipiat, simonia cōmittit. j. e. qm simoniaca. si ergo q dedit, dēt restitui 2 pecunia tā idigne à monachis accepta: vt cū ea i aliud monasteriū iret, ne sit onerosus secūdo monasterio. ar. 16. q 6. de lapsis. & 27. q. 1. si qs rapuerit. & vbicunq; siue monasterio siue ecclesiæ seculari pecunia taliter data & accepta fuerit, prout dicit decr. veniēs restituēda est pecunia ei, q dedit: nec ecclesia vel monasteriū debet cū tali fraude esse in lucro, cū ipsi clerici vel monachi in hoc ita cōiter delinquunt, cū ipsi clerici de hoc sint puniēdi, & ex eodē facto pęnā & præmiū conseq nō debeāt, vt ff. de neg. gest. siue hęreditaria. & ex hoc cōtingeret viā fraudib. aperiri: quod esse nō debet, 93. dist. peruenit 2. & 15. q. 9. loci, in fi. & tale lucrū ecclesia non debet hře, nec possent clerici, vel monachi pęnitere, nisi restituerēt qd simoniace receperūt. Vel posset dici, q si clerici seculares 3 sic cōiter delinquūt. ecclesię debet applicari, & clerici sunt oēs ab ecclesia remouēdi. cū vero pecunia dat alicui, puta prælato soli, vel alij cuicūque, ita q ecclesia nō sit in culpa: tūc locū habet, qd prius dr, q ille qui pecuniā receperit, debet illā restituere ecclesiæ in cuius ignominiā data fuit: nec debet ei restitui, qui dedit, & pcipue si sit secularis, in quo casu intelligunt authēticæ pdictæ. De regulari posset dici, q & tūc nō dēt ei restitui simpliciter, sed assignāda est secūdo monasterio ad qd trāsit: vt eo viuēte habeat vsum illius. arg. prædictorū capitulorū de lapsis. si quis rapuerit. & hoc cum ecclesia fuit in culpa. Bern.

vt si qua receperint † à præfato episcopo, ut eius electioni præstarent assensum, ecclesiæ Oxomeñ. sine diminutione restituant, a cū ea sine] graui suæ salutis periculo retinere non possint.

¶ Idem Eboraceñ. archiepiscopo.

¶ *Simoniacum est pro temporali obsequio, beneficium ecclesiasticum promittere.*

CAP. XII

CVm † essent in nr̃a pñtia ɔstituti R. clericus, & nobilis vir V. quia idē V. morā diutius facere nō poterat, pro se in cā illa sufficientem constituit rñsalem. ¶ Cūq; ab ore pfati R. intellexerimus, q memorat' miles promiserat b ei dare ecclesiā, si quoddā negotium eiusdem in nr̃a posset pñtia promouere: ac per hoc promissionem ipsam cōtinere simoniacā prauitatē: eidem R. super eadē ecclesia, silentiū c duximus imponēdum.

¶ Idem Cistreñ. episcopo.

¶ *Notorius simoniacus in beneficio, ab illo deponitur. idē in infamato, qui se purgare non potest.*

CAP. XIII.

INsinuatū † est, q in ecclesijs tui epatus, plurimi clerici per simoniā hře dñr ingressum, d & infamia inde respergi. ¶ Vñ mandamus, quatenus si q fuerint, quos in pdictis ecclesijs publicū & notoriū e est † simoniace intrasse: eos amoueas ab ecclesijs taliter acquisitis. Illis aūt, quorū crimē nō est publicū & notoriū, si † publica laborāt infamia, cū quinta vel sexta manu f sui ordinis, purgationē indicas: in qua si defecerint, beneficijs † huiusmodi ecclesiarū perpetuo priues g eosdem.

¶ Idem.

¶ *Simoniacum est pretio vel fauore celare peccatorem, vel reconciliare non pœnitentem, vel digne pœnitentem à reconciliatione remouere.*

CAP. XIIII.

NEmo † presbyterorū xeniū, vel emolumētū

CVm essent.] Primo ponit decise cōtrouersiā & pcuratoris dationē. Scdo diffinitionē, & eius cām: ibi, *Cumq;*. Abb.

CASVS. R. clericus & V. nobilis erāt in pñtia dñi Papæ, pro cōtrouersia, quā inter se habebāt: sed q2 nobilis ille in curia dñi Papæ moram diutius trahere nō poterat, pro se in cā illa cōstituit procuratorē: partibus in pñtia Papæ cōstitutis, clericus ille cōfessus est, q miles ille pmiserat ei dare ecclesiā illā sup qua litigabant, si quoddā negotiū ipsius militis posset in pñtia Papæ pmouere: & q2 pmissio illa cōtinebat simoniacā prauitatē, eidē R. Papa imposuit silentiū super ecclesia ipsa. Nota q sola promissio super re spirituali simoniam inducit.

¶ *Glo. seq. dicit, quòd vitium fuit ex pacto, &c.*

b ¶ *Promiserat*.] hęc pmissio siue pactio illicita fuerat & simoniaca s. de pac. c. vlt. & j. eo. tua. & 1. q. 2. q pio. vnde miles per talē promissionē nō obligat: quare ipū R. imponit silentium.

Si vero sine aliqua pactione promouisset negotiū illius, vel aliàs seruiuisset eidē, bene poterat eū remunerare, siue pñtādo ipsum ad aliquod beneficiū, siue ēt alio modo. arg. 41. dist. quid proderit. immo ēt naturaliter erat ei obligatus, ff. de pe tit. hær. sed & si lege. §. consuluit. & arg. 12. q. 2. hæc huius placiti. Pōt ergo licite qlibet seruire 3 epo, vel alij spe futuræ remunerationis, nec simonia cōmittit in tali spe, cū sine omni pactione vel cōditione seruiat; dummō pncipaliter hac intentione nō seruiat, nec eps dñe. Ac pro hoc seruitio ei prouidere in bñficio intendat: quia sic esset immunis ab officio & obsequio. 1. q. 1. ordinatiōes. & c. sunt nonnulli. aliàs nisi speraret inde remunerationē, quare seruiret ei, cū ex debito ei nō teneat, immo q dignus est, pōt sperare epatū & alios honores, 59. dist. si officia, 74. dist. cōsuluit.

c ¶ *Silentium*.] & bene, quia si ecclesiā tali modo adeptus fuisset: eā renuntiare teneretur, vt 1. q. 1. si quis neque. & in aspera pœna vel pœnitētia semper esset, vt ibi: quam etiam agere non posset ea retenta. s. de accusat. inquisitionis.

INsinuatum] Primo ponit Papa narrationem sibi factam: secundo cōtra eam prouideri mandat: ibi, *Vnde*. Abbas.

CASVS In ecclesijs Cistreneñ. episcopatus, cōplures clerici per simoniā dicuntur habere ingressum: de quo sunt infamia notati. vnde mandat Papa diœcesano episcopo, quatenus si notoriū fuerit aliquos in ecclesijs illis per simoniā intrasse, inde eos remoueat: illis autem quorū crimen notoriū non est, si tamen laborant infamia publica indicat cum v. vel vj. manu sui ordinis purgationem, in qua si defecerint, beneficijs illis perpetuo priuet eosdem. Nota q infamatus de simonia, si non potest se purgare, punitur tanquam cōuictus.

d ¶ *Ingressum*.] vnde fures sunt & latrones: quia non intrant per ostium. s. de iure patro. relatum. & 23. q. 4. tres personas, & 1. q. 1. ordinationes, 7. q. 1. non furem.

e ¶ *Notorium*.] dicitur tribus modis notorium, s. de cohabi. cler. & mu. c. vlt. & ideo nulla probatio est necessaria. s. de accus. euidentia, & 2. q. 1. de manifesta.

¶ *Glossa seq. signat contrarium de Canon. &c.*

f ¶ *Quinta vel sexta manu*.] Arg. contra 2 q 5. presbyter si & c. si mala, & c. omnibus. Sol. regulare est q ipse episcopus debet se purgare cum duodecim presbyteris, presbyter cum quinque, diaconus cum tribus: Vnde versus:

Pontificem par um manus expurgat duodena:
Quinta sacerdotem: leuitam tertia: ppria
Maior maiori, minor est adhibenda minori.

Quandoque tamen sunt pauciores: vt s. de accus. cū P. 2. q. 5. omnibus. Quandoque plures, j. de purg. can. inter sollicitudines. hodie vero numerus compurgatorum arbitrarius est, secundum arbitrium iudicis, s. tit. prox. inquisitionis, in fine.

¶ *Glos. seq. obijcit, concludendo per duo, &c.*

g ¶ *Perpetuo priues*.] No. q deficiēs in purgatione punit, vt hic patet. & s. eo. de hoc, & j de purg. can. cū P. sed purgatio indr pp probabilem præsumptionem ortā ex fama: ergo vr q ex probabili præsumptione possit diffinitiua sententia ferri: quod non est verum. Sed ista probabilis præsumptio transit in violentam, ex eo q non habet testes suæ honestatis. B.

NEmo.] Sūt duę ptes principales Scda, ibi, *Nec qui tā*. Ab.

CASVS Statuit Alex. q null' psbyter aliqd emolumētū tpale recipiat à quocūq; publice peccāte, vt epo vel ei' inni-

stri celet

Vide B. Tho. 2. 2. q 100. art. 4. ad vltimū argumentum.

† recepe- runt

† Cap. 11. eod. tit. in 1. compil. & post cōcil Later. sub Alex. iij. par. 2. c. 14. Vide B. Tho. 2. 2. qō. 100. ar. 5. & Sotū li. 9. de iust. & iu. q. 7. art. 3. & Turrecrematā i c. ordinationes, 2. q. 1.

† nobilis

† Estomē.

† Castrēñ

† Caliesi.

Scd vt plurimum vt est imprẽssum.

a Nū autē soluta p simoniā repeti possint, vide Guid. Papæ decis. 581.

3 De hoc artic. pter Host. vide hic late p Panormitanum.

a De hoc artic. præter Doct. hic, vide B. Thomā initio c. citatum, & Syluest. in sum. verbo, simonia, q. 16.

† Cap. 12. eod. tit. in 1. compil. & post cōcilium Latera. par. 2. cap. 15. Et Cassadorū decis. 3. ti. de sequestr. possess. & fructuū.

† sic

† sed publica, &c.

† Aliàs ita: ab huiusmodi bñficijs, &c.

† Cap. 13. eod tit in 1 compil. Ad intelligentiā pter Doct. hic, vide B. Tho. 2. 2. qō. 100. ar. 5. vnde intelliges qualiter his exemplis possit cōmitti simonia. ad de Syluestrum in sum. verbo, simonia, q. 9.

stris celet peccatum illius, nec pro respectu alicuius psonæ, cõ sanguinitatis, vel familiaritatis dimittat, qn peccatum illud epo innotescat. Secundo dicit, ꝙ nullum digne pœnitenté, vel ét minus digne pœnitente, pp grãm vel fauoré ad recõciliationẽ adducat, & testimoniũ reconciliationis ferat eidé, vel pp aliquem liuorem siue odiũ remoueat à reconciliatione, qa vtrumque simoniacũ est. Nota ꝙ qui dat tẽporale pro spirituali, simoniã cõmittit: & q pp consanguinitatem vel amicitiã non denunciat epo peccatum alicuius, simoniã cõmittit. Item q. eum que pœnitẽté pp gratiã vel fauoré ad pniam adducit, vel pp odium remouet à reconciliatione, simoniã committit, & sic fauor, vel gratia, siue odium succedit loco pretij.

inducant in possessionẽ eorum, de qb. controuersia vertitur inter eos, nec pmittant eos exinde absq; iuris ordine molestari. Nota ꝙ ecclesia nõ põt emi nec redimi, aliàs simonia cõmitteret. Item pp contumaciã rei ante litem contestatã actor mitti dét in possessionem rei petitæ, & iudex inductũ in possessionem defendere dét. Item delictum Prælati capitulo inconsulto non pîudicat ecclesiæ.

quodlibet [a] tpale, imò spirituale detrimẽtũ, à quocũque publice peccãte accipiat, vt epo vel ministris eius peccatum illius celet: [b] nec p respectu cuiusq; psonæ ꝯsanguinitatis, [c] aut familiaritatis alienis cõicãs [d] peccatis, hoc epo innotescere detractet: Nec quẽq̃ pœnitẽté, vel minus digne pœnitentẽ, grã vel fauore ad recõciliationẽ adducat, & testimoniũ recõciliationis ferat eidẽ: vel quocũq; liuore, digne pœnitẽtẽ à recõciliatione remoueat: qa simoniacũ est vtrumque.

† Idem Vigor. † episcopo & † Priori de Acra.

¶ *Ecclesia emi uel redimi nõ potest. hoc dicit quo ad litteram.*

CAP. XV.

Querelã † monachorũ de Acra recepimus, ꝙ cũ ipsi quoddã maneriũ cũ ptinentiis suis, & ecclesiã de Geneñ. à monachis de Cardonio, † sub annuo cẽsu qndecim librarũ fuissent adepti, & ide chartam ab ipsis monachis habuissent: Prior eorũ capitulo icõsulto, [g] pscriptũ [f] maneriũ, & chartã monachis de Cardonio, accepta pecunia resignauit. ¶ Vnde qa præfati monachi de Acra se conquerũtur iniuste grauatos: Mãdamus, quatenus partib. conuocatis, pscriptam cãm, concordia, [h] vel iudicio terminetis: scituri, ꝙ sicut emi non potuit, [i] ita nec redimi ecclesia memorata. Si vero monachi de Cardonio legitime citati, ad vestram psentiam accedere, & iudicio vestro stare contempserint: vos ipsos monachos de Acra, in possessionẽ [k] eorũ, de qb. controuersia vertitur, inducatis: nec permittatis eos exinde absque ordine iudiciario molestari.

† Idem.

¶ *Pro chrismate ab ecclesiis pecunia exigi non debet, etiam si hoc habeat consuetudo.*

CAP. XVI.

EA † q̃ de auaritia & *infra.* ¶ Audiuimus, ꝙ nũmos p chrismate [l] ab ecclesiis extorqtis: quos nũc cathedraticũ, aliqñ Paschalẽ pstationem, interdum epalem consuetudinẽ appellatis: [m] † Quia uero hoc simoniacũ esse cognoscit: Man

a ¶ *Quodlibet.*]id est, aliquod: nec quod de qbuslibet. sim. põt referri 15 q. 1 mulier. & ĩ. de cõdi. appos. verũ. & 1 q. 7. si qs oém. in primo versũ. *Glo. seq. notat quod celare sit simoniacũ, & sit aliquid facere, signat contrarium, & solut.*

b ¶ *Celet.*]Nota ꝙ simoniã committit, q pro aliquo tpali celat peccatũ alicuius, qd peccatũ corrigere vel denuntiare tenetur e. o: sicut simoniacũ est aliqd recipere, vt q ordinãdus est, non ordinet: vel vt electioni qs non cõsentiat. 1. q. 1. §. qui aũt & c. seq. ad fi. q. Et est hic ar. ꝙ celare est aliquid facere. sim. 36. dist. qs vult. Arg. cõtra. ff. de pscri. ver. solent. & ff. de condic. ob tur. cãm l. 1. §. vlti. Sol. illa non tangunt istã materiã, hic loqtur de iudicio, qd fit ad pniam: ad qd tenet qlibet, vnde nihil potest qui: pp hoc accipere: cũ sit spirituale. illud de iudicio, quod fit ad furem capiendum vel seruum fugitiuum, pro quo potest recipi merces laboris. Ber.

c ¶ *Consanguinitatis.*] Ergo videtur ꝙ consanguinitas simoniam inducat, quia non refert an iniustus cordis amor, an sordidæ preces interueniant. 1. q. 1. si quis neque.

d ¶ *Alienis communicans.*] 78. dist. quid est. 86. dist. c. 3.

e ¶ *Reconciliatione.*]pro reconciliatione, vel absolutione pretium exigi non debet ĩ. eo. ad aures.

f ¶ *Vtrumque.*]primum s. digne pœnitentem, vel minus digne, grã vel fauore adducere ad recõciliationẽ: aliud ẽ digne pœnitentẽ remouere a reconciliatione aliquo liuore: vtrũq; .n. illorum simoniacum est, & ita respicit istos duos modos tm: & qd primo dixit, simoniacũ est: similiter vt dr ibi: vel pt re picere ista pcedentia, vt ista duo vltima quasi pro vno reputentur: & qd primo dixit, celet, & innotescere detractet: quasi idẽ sunt: & sic illud vtrumq; pot resp cere illa sic cõiuncta B.

Querelã.]Primo ponit qrelã monachorũ. Scdo cõmittit cãm, instruẽdo iudicẽ in principali ibi, *Vnde quia* Abb.

CASVS. Monachi de Acra quoddam manerium cum pertinentiis suis, & ecclesiã quandã adepti fuerũt à monachis de Cardonio, sub annuo censu xv. librarum, & super hoc chartã ab ipsis monachis habuerũt: Postmodũ vero Prior monachorũ de Acra, capitulo suo incõsulto, chartã pdictã, accepta inde pecunia, dictis monachis de Cardonio resignauit: vñ monachi illi de Acra cõquerebantur se iniuste grauatos: quare mãdat Papa quibusdã, quatenus partib. cõuocatis, cãm concordia vel iudicio terminare procurent, scientes, ꝙ sicut ecclesia pdi cta emi non potuit, ita nec redimi. si vero monachi de Cardonio lãme citati, fuerint cõtumaces, iudices monachos d Acra

g ¶ *Inconsulto.*] vnde nõ valet resignatio. 12. q. 2 sine exceptione. ĩ de empt. & ven. cum dilecti.

h ¶ *Concordia.*] 5. q. 2 si primates. & ĩ. de trãsact. ca. vl. vbi plures cõcordantias inuenies. de hoc.

Gl. seq. obijcit ad rationem dupliciter. primo quod tam vniuersitate, & c. soluit secũdo quod nõ ẽ sufficiẽs quo ad materiã fatetur, dicẽs, &c.

i ¶ *Emi non potuit.*] quia nullũ spirituale vel spũali annexũ põt vẽdi vel emi, ĩ. de iure patro. de iure. & ĩ. de pact. cũ pridẽ & c. vl. & ĩ. de transact. sup eo. & 16. q. 7. decimas. ergo nec redimi. sed hæc rõ non vr hẽre locum, qa ecclesia vel spũali annexũ, põt vendi cũ vniuersitate & obligari. ĩ de iure patr. ex lris. & ca cũ seculũ. sed maneriũ fuit, vt vr, pricipale, i quo erat ecclesia: & ita potuit redimi tamquã accessoriũ. Dicas ꝙ maneriũ cũ ptinenti s suis & ecclesia fuerunt monachis cõcess. sa: ita ꝙ neutrũ fuit accessoriũ alteri: & hoc colligitur bene ex lra, vt ibi di cit in prin. quoddã maneriũ cũ ptinentiis suis, & ecclesiã. & ita ecclesia nõ fuit ptinens manerij. qa separata fuit à ptinentiis: & ita redẽptio quantum ad ecclesiã nulla fuit ipso iure. sed hæc rõ non hẽt locum in manerio, quod bene potest vendi & redimi, & ita hac via non possunt reuocare manerium Qualiter ergo agent pro manerio? Dicas, ꝙ contractus siue redemptio quo ad manerium nullus fuit ipso iure ex alia cã: quia hoc factum fuit irrequisito capitulo. sim ĩ de emp. & vend. cum dilecti, & 12. q 2. sine exceptione, & hac eadem ratione non tenuit redemptio ecclesiæ: & ita ẽt si ecclesia fuisset accessoria ad manerium, idem esset.

k ¶ *In possessionem.*]causa rei seruandæ, si lis nõ fuerit contestata. ĩ. vt li. non contest. qm. § in aliis. & si lis cõtestata eẽt, & non liqueret de cã, adiudicaretur eis possessio, salua qõne proprietatis absentib ĩ de dolo & cõtuma. prout vbi de hoc: quam possessionem debent eis defendere iudices, vt dic. t in fine: cum remaneant adhuc iudices de illa re, vsque ad diffinitiuam sententiam. ĩ de testi. ex parte A vbi de hoc. Bern.

EA quæ.]Primo factum reprehensibile narratur: Secundo illud fieri prohibetur: ibi, *Quia vero.* Tertio pœnam cõminatur: ibi, *Pro certo.* Abbas.

CASVS. Quidam epi extorquebant nummos à clericis pro chrismate, & illos denarios aliquando appellant cathedraticum, aliqñ Paschalem præstationem, aliqn appellant illos consuetudinem epalem: Sed quia simoniacum est, mandat Papa, quatenus prætextu alicuius consuetudinis & plationis, denarios prædictos nullatenus exigant: quod si fecerint, periculu sui ordinis poterunt formidare No ꝙ in delictis non excusat consuetudo; & variatio nominis non prodest.

l ¶ *Chrisma e.*]pro chrismate nummos accipere nõ cõcedit, immo simoniacum est, vt 1 q 3 c. vlt & ĩ eod in tantum. & ĩ. eod non satis. & c. cum in ecclesiæ & ĩ. eod ad nostram.

m ¶ *Appellatis.*]similis narratio habetur ĩ. c. in tantum. Sed

[Marginal notes, left:] ¶ Ad intelligentiam huius glossæ, vide aliis hic Panormitanum. ver. sed oppo no cõtra glossam.

† Vuigoriens. † Vigorniens.

† Et in oĩbus manuscriptis legitur ita: & Priori de para tria: nec põt referri, Priori de Acra, cum is, & monachi conquerantur, vt indicat se quens decretalis in 3. compilat. ho est, & Priori de Perna.

† Cap. 14. eo. tit. in 1. compilat. & post cõcilium Lateran. par. 3. c. 12.

† Cadomo. † Cardonio. eadẽ varietas est paulo post.

† Aliàs ita: prædictum manerium.

Est autẽ maneriũ seu mansus apud Italos, portio terræ, q̃ sufficit duobus bobus ad arandũ per totum annum: sed Galli maneriũ vocãt domũ extra ciuitates cũ ruilticis & terris adiacentib. quo sæpe pciscuntur nobiles delectationis grã. Host. c. 1. ĩ. d cẽsib.

[Marginal notes, right:] † Cap. 15. eo. ti. in 1. compilat. De materia & itel lectu vide B. Thomam. 2. 2. q. 100. art. 2. Sotũ lib. 9 de iustitia, & iure. q. 6. artic. 1. & Turrecrematã in c. vlt. 1. q. 1.

† Facit ad hoc gl. in l si quis fundi vocabulo. ff. de lega. 1. & l vnica. C de muta. no.

bona denominatio nõ excusat malũ: q̃a quodcunq; nomẽ i- ponas. simonia est, sicut ĩ vsura. 14. q. 3. plerique. & c. esca. Ber.

Glossa sequens recitetur per quæstionem rationis, vel per obiect.

a *Consuetudinis.*] Consuetudo ista quantũcunque lõga, nõ excusat malũ, imo magis accusat. s. c. nõ satis. & c. cũ in ecclesiæ. & s. de consuetu. c. vlt. cũ sit cõtra ea q̃ ĩ veteri te stõ ꝓhibita sunt, & in sui natura mala: vt vendere sacra 1. q. 1. q. studet. & ca. sicut eunuchus. secus de illa cõsuetudine. q̃ inducta est cõtra ius positiuũ. s. de cõsuetu. c. vlt vbi de hoc

b *Periculum ordinis.*] s. depositionẽ q̃a pœna simoniacorũ est depositio, vt s. eo. de hoc. & c. insinuatum. & s. de accu. inquisitionis. 1. respon. Ber.

non debet fieri. ĩ. de pœnit. & remis. c. omnis. § 1. Bern.

k *Infamia.*] Simoniaci enim infames sunt. 1. q. 3. c. vl. Et hęc talis infamia, q̃ nisi cum eo dispensetur per principem, ad aliquod ecclesiasticum beneficium admitti non debet quo ad Deum acta pœnitentia tollitur, ar. 2. q. 3. §. hinc colligitur.

l *Demonstrare.*] Alias nõ crederetur secum fuisse dispensatum, nisi ostenderet indulgentiam, infra de schisma. c. 2. Bern.

...damus, quatenus prætextu alicuius cõsuetudinis [a] vel prælatiõis, præscriptos denarios nullatenus exigatis: Pro certo scituri, q̃ si hoc præsumpseritis, periculũ ordinis [b] & dignitatis poteritis non immerito formidare.

Idem.

Pro habendis spiritualib. homagium facere, simoniacũ est.

CAP. XVII.

Ex diligẽti tua relatione innotuit, q̃ H. Cãt. archidiaconus te induxit, vt ei homagiũ faceres, & fidelitatẽ præstares: ita q̃ ipse tibi beneficiũ ecclesiasticũ annis singulis exhiberet. Vnde qm̃ hmõi obligatio [c] illicita, & cõ tuę salutis, [d] nec nõ & suæ profectũ existit, absolui à nobis instãtius postulasti: adiiciẽs, q̃ ab eo deinceps nihil oĩno [e] de beneficio accipes cõstituto. Quocirca nos tuã petitionẽ honestã, & fauorabilẽ attẽdẽtes: te à præfati archidiaconi homagio & fidelitate (præsertim cũ hęc taliter præstita, diuinis [f] & humanis [g] legibus cõtrarie noscantur) absoluimus: [h] ita q̃ ab ẽpo vel sacerdote discreto, [i] pœnitẽtiã inde cõdignã recipias. ¶ Verum ne aliqua pp hoc nota vel infamia [k] possis respergi, absolutionis nr̃æ litteras tibi duximus indulgẽdas: q̃b. cõtra latrantiũ morsus tutus, & præmunitus existas; & quas in testimoniũ indulgentiæ nostræ valeas demonstrare. [l]

Idem Strigoñ archiepiscopo.

Ordinatio vel cõsecratio nõ cẽsetur simoniaca, licet ordinatori aliqd donatũ fuerit nõ ex pacto.

CAP. XVIII.

Etsi qõnes tuas de seruore religionis ad nos præferri nullatenus ignoremus, nõ tñ tibi est in his vltraquã oporteat, dubitandũ: cũ leges humanę dicãt, q̃ qdam tenui religione [m] sacra [n] ẽt necessaria, & legitima exhibere contẽnũt: tenuẽ religionẽ vocantes, q̃ in talibus hæsitat, vbi non est aliquatenus hæsitãdũ. [o] In hoc itaque q̃ P. præsbyter Cardinalis Apostolicę sedis legatus pro electione tua, & vt palliũ tibi traderet, ad partes illas accessit, & fr̃ tuus eius pr̃ciẽs necessitatẽ, ei equũ vnum te ignorãte transmisit: qm̃ per mare veniẽs, nullas aut paucas secũ equitaturas adduxit, te nullo modo timere oportet: Cũ in accipiendis

I *X diligenti.*] In prima parte ponitur supplicãtis narratio, petitio, & obligatio. In sc̃da petitionis exauditio cum determinatione, & litterarum datio: ibi, *Quocirca* Abb.

Archidiaconus Cãtuarieñ. induxit quẽdã clericũ, vt faceret ei fidelitatẽ, ita q̃ ipse illi clerico beneficiũ ecclesiasticũ anni singulis exhiberet: clericus iste videns q̃ hmõi obligatio illicita erat, petiit instãter à dño Papa absolui, dicens, q̃ de prædicto bñficio nil amplius acciperet: Papa videns petitionẽ hmõi honestã & fauorabilẽ, ipsum ab illa fidelitate absoluit, cũ illud cõtrariũ fuerit diuinis legib. & humanis, ita q̃ a sacerdote discreto pniam accipiat: & ne nota infamiæ possit respergi, concedit ei has litteras, quas possit ostẽdere in testimonium suæ indulgentiæ cõtra infamantes eundẽ. Nota q̃ fidelitas pro re spirituali acquirenda fieri non debet: q̃a simonia esset.

Glossa sequẽs recitetur per q̃onem, an obligatio, &c.

c *Obligatio.*] Obligatio ista turpis fuit & illicita, iõ neque de iure neq; de facto ligat, s. de pact. c. vlt & est illud munus ab obsequio indebite impenso, vnde simoniam inducit 1. q. 1. sunt nonnulli. & pro spiritualibus homagium exigi non debet. ĩ. de reg. iur. c. vlt.

d *Contra tuæ salutis.*] Iure illud vergit in dispendiũ salutis æternæ: q̃a præstitum est pro re spirituali, pro ecclesiastico bñficio. s. vñ non põt seruari. s. de cõdi. ap. c. ii. & s. de iureiur. si vero & s. qd̃ met. cau. cum dilectus & 22. q. 4. si aliquid. Alanus.

e *Nihil omnino.*] aliàs certe pnĩam agere non posset. s. de accusatio. inquisitionis q̃a venia nõ datur nisi correcto. 24. q. 2. legatur, 23. q. 7. quemadmodũ sed pœnitere non põt nisi renunciet illud beneficiũ: vt dixi in prædicta decreta. inquisitionis.

f *Diuinis.*] id est, canonicis: sic exponitur 3. q. 5. qd̃ suspecti. & 1. q. 1. [illegible] & q. 3. si quis obiecerit. & c. saluator. vel proprie, quia hoc est cõtra vetus & nouum testam. 1. q. 1. q. studet.

g *Humanis.*] C. de epis. & cleri. si quenquam & in Auth. de sanc. episco. circa prin. §. sed neq; coll. 9. Nota ergo q̃ crimẽ simoniæ grauissimum reputatur, ex quo diuinis, & canonicis, & humanis legibus condemnatur, ar. 1. q. vlt c. vlt Ber.

h *Absoluimus.*] ipso iure tamen absolutus erat. vnde expone, absoluimus, id est, absolutum ostendimus, & potius factũ respicit talis absolutio. Tan.

i *Discreto.*] Nota verbum istud, q̃ discretus pœnitentiarius est quærendus, qui sciat soluere & ligare, de pœn. dist. 6. qui vult petita & obtenta licentia prius proprij sacerdotis: alias

Etsi.] Diuiditur. In prima quærentis cõscientiã à puritate commẽdat, & scrupulosam curiositatem reprehendit. In secũda: ibi, *In hoc* factũ narrat: distinguendo soluit, & concludit soluendo. Secũdũ: ibi, *Cum in.* Tertium: ibi, *Si vero.* In tertia principali: ibi, *Quod autem* intendit auctoritati, ex qua dubitatio insurgebat. Abb. Sicu.

Casus. Quidã electus fuit in archiepm̃ Strigoñ. & confirmatus: Papa per quendam Cardinalem per mare eũtem transmisit ei pallium: Frater illius electi occurrit obuiã Cardinali: & Cardinalis cum paucas equitaturas haberet, obtulit ei Palefredũ, ẽpo electo ignorãte, & recipiente postmodũ palliũ ab eodẽ. postea archiepiscopus hoc intelliges dubitauit, an esset sibi in aliquo imputandum: consuluit Papam super hoc: & ipse respõdet, q̃ in his vltra quam oporteat dubitare non debet: cum dicant humanæ leges, q̃ quidam contemnunt sacra ẽt necessaria exhibere, quadam tenui religione, dicentes tenuẽ religionem, q̃ dubitat vbi dubitandum non est: & iõ pro eo q̃ frater eius Cardinali equum vnum illo ignorante transmisit, nullo modo ipsum dubitare oportet: cũ paucas equitaturas veniens per mare secum haberet: quia in accipiendis muneribus vel dandis, tria sunt consideranda. s. qualitas dantis & accipientis, & quantitas muneris & tempus donationis. qualitas personarum, vt à quo, & cui, an à paupere munus vel econuerso. quantitas muneris. s. an magnum vel paruum sit donum. tempus, an instante necessitate, vel alio tempore donetur. Si prædicta cõsiderentur, non fuit magnum si frater ille equum vnum Cardinali donauit, quem hactenus etiam non petiuit donaret: & potius hoc fecit necessitate inspecta, q̃ alia intentione: quod autem dr̃ Beatus qui excutit manus suas ab omni munere, de donis illis dictum est, quæ solent accipientes vel accipiẽtis animum allicere in aliud, quæ accipientis animum non immutarent, Romana ecclesia interpretari consueuit, accipientem non delinquere vel donantem. Nota q̃ non debet ẽps dubitare vbi dubitandum non est. Item in donis dandis tria consideranda vt littera dicit. Item modica non præsumuntur aliquem immutare.

m *Tenui religione.*] In lege dr̃, q̃ quidam subtili reuerẽtia tenti: vt nec verum iusiur. præstare velint. C. de fideiuss. l. vlt ad si quandoque dr̃ verecundia vel timiditas, ff. de condit. [illegible] quæ sub conditione.

n *Necessaria.*] Hæretici etiam veritatem nolunt iurare: vnde corpso [illegible] hæretici reputantur. ĩ. de hæret. excommunicamus. § sancimus vel si quis vero

o *Hæsitat.*] sim le 24. q. 2. sane [illegible] in prin. & s. de rescrip. cum contingat. Bern.

Cap. 19. eo. ti. in 1. compil.

† Hæc pe- r odus in codice Barbatiæ habe ita: Vnde qm̃ hmõi obligatio illicita est, & contra salutẽ animæ tuæ, nec nõ & suæ profectum existit, &c.

† homi- nio.

† De hoc plene B. Thomas 2. 2. q. 100. artic. 5. & Sotus lib. 9. de iust. & iure q. 7. art. 3.

† Quo lure simonia sit prohibita, vide plenissime explicatum p Dñicũ Sotum li. 9. de Iust. & iure q. 5. art. 2.

† Alij: ita: posse- rum respi- gi.

† Hęc Bernardi opinio ñ placet hic Hostiẽsi, quẽ laudat Io. And.

† Cap. 20. eo. ti. in 1. comp. Alexã. iij. Vide Turrecrema- tam in c. sunt nonnulli. 1. q. 1.

† Vide Hostiẽsem in cap. exceptamus. §. adiecimus ĩ. de hæret.

† In trib. Vaticanis ita: qui in talibus hæsitat, &c.

† Alij sic asserẽt in [illegible] verba, sed nemo hactenus [illegible] quibus hic Pontifex vsus est.

† Hic error fuit Valdensiũ vt refert Eymericus in Directorio I. qu. [illegible] p. 2. q. 14.

Glos.

Glo.seq.quatuor facit: ponit differentiam muneris ad donum, ponit per versus quatuor in muneribus attendenda: prosequitur demum septem, & recitat apophtegma.

a *Dandis muneribus.*] Aliud est munus, & aliud donũ, ff. de verb. sig. inter donũ. Muneribus dãdis attẽdas quatuor ista:

Quis dans, quis vel petẽs, quæ res, quæ causa petendi.

Lau. Cõsiderari dẽt qd offerat 19. dist. c. sm. Quale, 49. distin. c. penu. & vlt. A quo ẽt at 3 q 7 in grauibus. & pro quo. 1. q. 1. dictũ est 2. Itẽ ad qd offeratur de cõse dist. 2. & dicit. Qua intẽtione. 8. q. 1. i scri pturis Quãtũ. 17. q. 1. Ananias. Et hic cõsiderat qtitas ex psona dãtis & recipiẽtis: Vñ Seneca: Quidã cynicus petiit a rege Antigono talẽtũ, rñdit rex, quod plus est quàm cynicus petere debeat, & sic fuit repulsus: petiit denarium cynicus, rñdit rex, quod minus esset quàm deceret regẽ dare: & ita turpissimã cauillationẽ inuenit qua neutrũ daret, cũ posset dare talẽtũ tãquàm rex: & dnariũ tãquàm cynico.

b *Equum.*] Quandoque tñ sex solidi simoniam inducunt ĩ. eo. ex tuæ.

c *Non petenti.*] Et idõ gratius: vñ Seneca: Nõ gratis accipit munus, qd petẽti donat. vñ illud Apostoli: Beatius est dare quàm accipere, 16. q. 1. pdicator. qui. n. donat, aliũ sibi naturaliter obligat. ff. de peti. hæred. sed & si §. cõsuluit. & ille cui donat, exhibere reuerentiã donatori compellitur & obedire. 8. q. 2. illud quidam. vnde versus:

Gratius est donum quod venit ante preces. Vin.

d *Donare.*] Qđ de iure fieri nõ dẽt, qa qđ ioculatori donat, atti negligitur donatur. 86. dist. donare.

Glo. seq. ar. per exteriora, & c. secundo a contrario litteræ arg. quod sic, & c. duos casus excipit.

e *Intentione.*] Hic interpretatur Papa intẽtionẽ alterius partis p exteriora, aliter nõ potest diuinare de intentione alieni cordis: qa nec ẽt Paulus, licet spiritu Dei plenus fuerit, potuit diuinare. 22. q. 2 beatus. & ĩ vt eccle. benef. vt nostrũ. & ff ad l. Aq. l. si putator in fi. & qđ dicit hic,

f *Confessam fuisse.*] I. pſumitur, & est ar. quod per exteriora pſumitur de interioribus. ĩ. de pſump. c. 2. & 3. & ita vĩ per istam litterã à contrario, quod si alia intentione equum Cardinali dedisset alias nõ daturus, nisi vt posset facilius expedire negotium fratris, licet eo ignorãte, iudicasset eũ. 1. q. 5. psentium. nisi in odium eius hoc fecisset. ĩ. eo nobis vel nisi eo phibẽte hoc fecisset. ĩ. eo. sicut. & recurrẽdũ est in tali b. ad intẽtionẽ, & ex intẽtione ita considerant, & in incertis locus est coniecturis, & nõ in his quæ certa sunt, ff. de verb. obl. continuus §. cu ita, & tũ cum enim res certa est, secus tit. ff. eo sed ad ea §. 1. Ber.

g *Qui excutit.*] 1. q. 1. sunt nonnulli.

h *Modici pretij.*] quæ videlicet ad magnã quãtitatẽ nõ producant, ff. de off. procon solent in fi. & ff. de off. præsi. plebiscito. in his. n. interpretatur ecclesia simoniã non committi: quia non est verisimile, quod propter hmõi modica, aliquis moueatur ad aliquod iniquum faciendum. Bernar.

vel *dãdis munerib.* tria sunt maxime attendẽda: psonæ s. dãtis, & accipientis qualitas: quãtitas muneris: & donationis tps. Qualitas psonarũ, vt à quo, & cui, videlicet, an à paupe diuiti, vel ecõuerso, siue à diuite locupleti datũ fuerit: æstimatio muneris & donationis tps, si magni vel minoris ptij res data existat, & an instãte necessitate, seu alio tpe cõferat. Si ergo pdictorũ Cardinalis & fris tui psonã & qualitatẽ pẽsamus, nõ fuit magnũ ab eodẽ fratre, Cardinali equũ vnũ trãsmitti, quẽ ẽt ioculatori nõ petẽti, vir tãtus & tã abũdãs forte donaret. verũ si tpis necessitatẽ ppẽdimus, nõ alia intẽtione hoc cõstat factũ fuisse, quàm vt Cardinali subueniret in articulo pnotato: *& infra:* Quod aũt scriptũ est: Beatus qui excutit manus suas ab oĩ munere: de illis donis dictũ est, quæ accipientis animum allicere, vel puertere solent: quoniam si ipsa ẽt persona electi offerat ordinatori vel cõsecratori suo electuariũ, aut de vino, siue de alijs hmõi, quæ modici ptij fuerint, & quæ volũtatẽ recipientis iclinare vel mouere nõ dẽant: tñ ecclesia Romana interpretari cõsueuit, accipientẽ in his delinquere vel donãtẽ.

Idem.

Abbas & maiores de conuentu, si pro receptione monachi receperunt pecuniam ex pacto: ab officio & beneficio suspendũtur, & taliter recepta pecunia restituitur, & in aliud monasterium ita receptus transfertur.

CAP. XIX.

VEniens ad nos F. psbyter pposuit, quod Abbas & fratres sancti R. noluerũt eũ in monachũ recipere, quousque triginta solidos dare cõuenit: cõuẽtione aũt facta, sequẽti die eũ monasticũ habitũ induerũt & iidẽ monachi triginta solidos, Abbas vero decẽ, & familia duodecim p pastu, (asserẽtes hoc esse de cõsuetudine monasterij) postularũt. Qm̃ ergo factũ hmõi perniciosum vr: Mãdamus, quatenus si ita esse inueneris, Abbatẽ & monachos ad restituendã pecuniã pfato F. tã idigne acceptã, cõpellas: & Abbatẽ, & maiores personas monasterij, pro tãtæ prauitatis excessu, ab officij executione suspẽdẽs, præcipias dicto F. vt in alio monasterio, in habitu monastico, Dño studeat deseruire.

Idem.

Si ordinandus præsentatori suo aliquid dedit ex pacto, simoniacum est: non tamen deponitur si est occultum.

CAP. XX.

EX tuæ fraternitatis litteris, & ex cõfessione sacerdotis præsentiũ latoris accepimus, quod cum ad sacerdotij ordinẽ nõ aliter voluisset eum eius archidiaconus præsentare,

Veniens.] Prima pars ponit querelam presbyteri: Secunda dat iudicem, cui tria mandat: ibi, *Quoniam.* Abb. Sicu.

CASVS. Quidam presbyter F. noie, voluit fieri monachus in quodã monasterio abbas & fratres noluerunt eũ recipe i monachũ, quousque conuenit eis dare triginta solidos: facta cõuẽtione, sequenti die receptus fuit in monachũ: monachi postulauerunt ab ipso xxx. solidos abbas. x. familia xij. pro pastu, dicẽtes hoc eẽ de consuetudine monasterij. monachus ille accessit ad Papam, pponens pdicta corã Papa: vnde mandat cuidã, quatenus si est ita, cõpellat abbatẽ & monachos ad restituẽdã pecuniã psbytero indigne acceptã: & eidẽ pcipiat, vt in alio monasterio in habitu monachali Dño studeat seruire. abbatẽ & maiores psonas monasterij ab executione ordinis sui suspẽdẽs, pro tantæ prauitatis excessu. Nota pecuniã restitui monacho, quã dedit monasterio suo pro sua receptiõe.

i *De consuetudine.*] In hoc nõ valet cõsuetudo, ĩ. c. Iacobus. & 1. q. 3. c. vlt. & talis cõsuetudo dicẽda est potius corruptela. ĩ. e sicut pro certo.

k *Restituendam.*] Ar. cõtra ĩ. eo. de hoc. vbi habes quid iuris sit super tali restitutione facienda.

l *Indigne.*] simoniace. simile ĩ. eo tua. & ĩ. de pac. c. vlt. Ber.

m *Maiores.*] Quorũ cõsilio abbas regit. ar. 10 q. 2. eps habeat. vñ grauius puniunt, qa fuerunt auctores facti, qui debebant hoc prohibere, argu. ĩ. de cleri. exc. min. latores. 24. q. 3 quàm aliorum. sim. ĩ. c. dilectus. vbi de hoc.

n *Suspendens.*] De pœna istorũ regulariũ, qui per simoniam recipiuntur, & qui recipiunt, habes. ĩ. eo. quoniam Bernar.

o *Præcipias.*] Ex eo qđ dicit, pcipias, apparet, quod monachus fuit, alias nõ pcipere: sed vr quod nõ deberet eẽ monachus, qa illud esset contra substantiam monachatus. arg. ĩ. de cõ. di. appo c. vlt. in rex & in aliter vogl. q. incipit: qđ dr. ad fi. B. iussisset eũ suus archidiaconus

EX tua.] Primo ponitur consultatio. Secundo responsio: ibi, *Vnde.* Abbas.

CASVS. Quidam cũ vellet ad sacerdotij ordinẽ ascẽdere, accessit ad archidiaconũ, vt eũ psentaret ad ordinẽ sacerdotij: qui archidiaconus noluit eũ ad ordinẽ psentare, nisi prius sex solidos soluisset ei: sex solidos soluere cogitur, & sic ordinẽ ipsum p eum psentatus accepit. Eps diœcesanus, cui sacerdos hoc in secreto fuerat cõfessus, cõsuluit à dño Papa qđ de ipso psbytero eẽt agẽdũ: Rñdet Papa: si hoc est secretũ, eundẽ sacerdotẽ moneat & iducat, vt ordinẽ alicuius religionis assumat, & ppetuo abstineat ab officio sacerdotis: si psentatio aliter nõ dẽt ipsũ ab offõ sacerdotis coercere, ei sit secretus eius excessus, pniam tñ secretã sibi iniungat. Nõ enim crimẽ occultum platus punire nõ dẽt: qa illud scit vt Deus, nõ vt iudex.

Glo. seq. not. quod quantitas, & c. & dat simile. signat contrarium, & soluit.

† Vide Gaietanũ apud B. Thomã, 2. 2. q. 115. arti. 1.

† Esaiæ c. 33. refert Burchardus lib. 1. c. 83 suo par. 5. c. 36 Aniel. lib. 6. cap 75. Gratianus d. in c. sunt nonnulli, 1. q. 1.

† In vno manuscr. Vaticano ita: qm ẽt si ipsa psona, &c.

† Aliàs ita: quæ modici pretij fuerũt, ex quo volũtatẽ, &c.

Sed nos vetusiora & emẽdatiora & omnia Vaticana exemplaria secuti, lectionẽ impressã retinuimus.

† Cap. 1. eo. ti. in 2. compilat. Vide Turrecrematã i c. statuimus de creto 1. q. 1. & Beat. Thomam 2. 2. q. 100. arti. 3. ad 4. argumẽtũ, & plene p Sylvestrũ in sũma verbo, simonia. q 15. & de intellectu Couarruuiã in regula, peccatũ, par. 2. relectio. § 2. in fine.

† monachalem,

† De pœna simoniacorũ, vide plene p Turrecrematam loco pcitato. ad de B. Thomam. 2. 2. q. 100. ar. 6.

† Cap. 1. eo. ti. in 2. compilat.

† In codice Barbarix ita, nõ aliter voluisset eũ suus archidiaconus

Sex solidos.

a *Sex solidos.*]No.ꝙ quãtitas muneris diuersitatẽ iuris nõ inducit.14.q.vlt.c.vlt. 1 & 1.q.1.iudices.& ca.placuit.& 1.q.3.si qs ꝓbẽdas.sicut in vsura qcqd sorti accedit, vsura est.14.q.1.plerīq;.& c.esca.alias est sub cap.plerīq;.ĩ. de vsur.consuluit.Arg.cõtra.s.eo & si qõnes.Sol.intẽtio considerãda est: furtũ.n.sine affectu furãdi nõ cõmittitur.14.q.vl.cap.vlti.sic etiam est in simonia, vt dictum est s.c.& si quæstiones.B.

Glo.seq.signat contrarium de decre.& c.& sol.

b *Secreto*] 2.q.1.si pec cauerit & 6.q.2.si tm.& s.de tẽp.ordi.ex tenore.& ca.vlti.& ĩ eo. Matthæus. aliàs ꝓhiberi non põt,vt dicunt iura ꝓdicta,& hic. Sed cõtra arg.ꝙ coerceri possit,s.de tẽp ordi.ad aures vbi dr̃,ꝙ cõtra volũtatẽ ꝓlatorũ suorũ subditi ꝓmoueri non debent:ergo eadẽ rõne debent abstinere: illud loquitur de regularib.q cõtra obediẽciã sui Prælati promoueri non debẽt,nec habent titulũ rõne cuius promoueri debeãt, hic loquitur de executione ordinis iã suscepti, à qua sine manifesta causa aliquis remoueri non debet.

Glo.seq.arg.in contrarium, & remittit.

c *Coercere.*] Ar.ꝙ simoniacus nõ est ipso iure suspẽsus: ar.cõtra s.eo.tãta.& 1.q.1.reperiunt. De hoc dictu c s.e.accusatũ.

Glo.seq.signat contrarium, & soluit.

d *Secretam pœnitentiã.*] Arg.cõtra 24.q.2 legat & 23.q.7. quẽadmodum.& ar.s.de acc.inquisitionis.& ĩ.eod.Matthæus.in fi. Sol.pnia quantũ ad vitam æternã sibi dari non põt, nisi recedat a peccato:vt dicũt iura ꝓdicta:& de pœni distin.3.pœnitentes.& dist.5.falsas.tñ danda est ei,ne induresçat in peccato suo ĩ.de pœn.& remis.qũ quidam.& 90.di si qs cõtristatus.ar.quia fortitan timore pnæ citius renuntiabit ad quod tenet, 1.q.1.si quis neque Ber.

t Probat ꝙ i re modica committitur t.ad idẽ.s de app.ca.de appellationibus,facit.17.q.4.c.1.24.q.1.odi.Io.And.

Vide Fedricũ de Senis cõsil.140.& Geminianum in c.si pau.p.ꝗ ꝓben.li.6.

Cap.3.eo.ti.in 2.compilat. Vide citatos i c.cũ i ecclesiæ.& c veniens.s.eo.

De hoc articulo videto latius hic p Ioannem And.& recentiores doctores.

Cap.18.eo.ti.in 1.compilat. Vide Magistrũ sen ten.& ibi dẽ Doctores Theologos lib.4.dist 25.§.differt.& §.Simoniacæ aũt hæresis.

sex solidos [a] soluit eidem, & sic ordinem ipsum per eum ꝓsentatus accepit. Vñ tibi sic duximus rñdendũ, vt si hoc non est publicũ, sed secretum,eundẽ sacerdotẽ secreto [b] conuenias, monẽs sine vlla coactione propẽsius,& inducẽs, ✝ vt ordinẽ alicuius religionis assumat, & ꝑpetuo ab offõ abstineat,ꝙ illicite acquisiuit:Alioqn nõ erit tutũ (cũ sit secretus eius excessus) ipsum inuitũ ab eodẽ offõ coercere: [c] cui tñ secretã pniam, [d] secundum quod tibi visum fuerit, iniungere non postponas.

Idem.

Breue est,nec põt breuius summari.

CAP. XXI.

AD]nostram: *& infra.* ¶ Discretioni vestræ mãdamus,quatenus ꝓ ministerio ecclesiastico [e] exercẽdo, siue pro uicariis assignãdis,seu pro chrismate, nullaten⁹ pecuniã exigatis.

Lucius tertius.

Cũ simoniace ordinato,qui simoniacus nõ est, dispensari põt.

CAP. XXII.

DE ✝ simoniace ordinatis certũ tibi nõ possumus dare rñsum, nisi plenius cognoscam⁹, qualiter fuerint ordinati:cũ qdã licet ꝟm quãdã speciẽ simoniæ,ut pote ipsis ignorãtib.simoniace ordinentur,pñt (qa simoniaci non sunt) in suis ordinibus remanere. [f]

A D nostram.] CASVS. In hoc capitulo dr̃,ꝙ pro ministerio ecclesiastico,& pro vicariis & chrismate,nihil omnino accipiatur No.ꝙ pro officiis ecclesiasticis nihil dari debet.

e *Ecclesiastico*]s.eo.non satis.cũ in ecclesiæ ea ꝗ & ĩ eo.in tantum.in quibus habes plene de his quæ hic prohibentur.

DE simoniace.]Non diuiditur. CASVS. Quidã ordinati fuerãt simoniace.q̃sitũ fuit de his qd esset agẽdũ? Papa rñdet,sup hoc certum non possumus dare rñsum, nisi primo sciamus qualiter fuerint ordinati:qa ꝟm quãdã speciẽ simoniæ qdã li. et simoniace sint ordinati,vtpote ipsis ignorãtib simoniaci nõ sunt,& illi dispẽsatiue pñt in suis ordinibus remanere.No.ꝙ qui simoniace ordinati sunt ipsis ignorantibus,nõ sunt simoniaci,cum quib possunt episcopi dispẽsare.

f *Remanere.*]Dispensatiue: quia de iure renuntiare tenentur,postquã hoc scuerint,vt 1.q.5.præsentium.& ĩ eo.de regularib & c ex insinuatione.& c nob.s.& s.de elect.c pe.Et et post liberam resignationem potest eps cum talibus dispensare,vt in eisdẽ ecclesiis recipiantur, vt d.cit c.præsentium.& ĩ.eo.ex insinuatione.Cum istis vero qui simoniam commiserunt, vel eis scientibus est commissa,episcopi dispensare non possunt.sed solus Papa ĩ.eo.nobis.in fi.& c.pen De hoc plene no.supra de renun.post translationem.Bern.

Dispẽsatione Papali, si simonia fuit in ordine, & est manifesta: sed si est occulta,dispensat eps secundum Al.Lau & Tan.Arg s.eod ex tuæ. ꝟm Host.Io.And.

MAtthæus.]Cõis diuisio:Scda pars:ibi, *Quia igitur.* Abbas.

Idem.

Si contradicẽs electo,pro pecunia de volũtate electi tradita à cõtradictione cessat, electus postea cõfirmatus,est simoniacus, & beneficio renũtiare tenetur.

CAP. XXIII.

MAtthæus ✝ Cardinalis secreta nobis isinuatione mõstrauit, ꝙ cũ fuisses ad ecclesiæ tuæ regimẽ de uolũtate maioris [g] partis fratrũ electus, paucis [h] tibi ꝯdicẽtib.qdã amicus tuus de consciã tua, & uolũtate turbata,ei,q magister discordiæ uidebat,certæ q̃titatis mun⁹ exsoluit, & sic ꝯdictio conquieuit: nũc aũt dubitas, ꝙ nõ sis à labe simoniæ ꝓrsus immunis,donec i administratione uolueris remanere.

¶ Quia igitur cõsiliũ reqsisti,qd tibi sit faciẽdũ: rñdemus,ꝙ multũ tibi cõsulis [i] si administrationẽ celeriter [k] ac spõte [l] dimittas,illius uerbi memor existẽs: Nihil ꝓdest homini si uniuersũ mũdũ lucreẽ,aĩæ uero suç detrimẽtũ patiatur.

Idem.

Pro absoluendo excõicatum, pretium aliquod exigi non dẽt.

CAP. XXIIII.

AD ✝ aures nr̃as ꝑuenisse noueris,ꝙ cũ C.de Seneuilla ꝑp pecuniã, quã debebat, uinculo fuisset excõicationis astrictus,creditoribus satisfecit:sed ab excõicatoribus decem libras pro absolutione quærentu-

CASVS. Quidã electus fuit ad regimẽ cuiusdam ecclesiæ de voluntate maioris partis,paucis cõtradicentibus:qdã amicus illius de volũtate electi turbata,quandã pecuniã soluit illi, q discordiam faciebat:& sic contradictio qeuit:postea dubitãsꝙ simoniã cõmisisset,p Cardinalẽ istũ factum secrete dño Papæ intimauit, petẽs sup hoc consiliũ salutare:& Papa rñdet ei dicens,ꝙ multũ consulit sibi,si administrationem spõte dimittat,memor existens illius verbi: Nihil prodest homini si vniuersum mũdũ lucretur, aĩæ vero suæ detrimẽtũ patiatur. No ꝙ turbata voluntas non excusat.

g *Maioris.*]Vnde valere debebat electio sua non obstante aliorũ contradictione,nisi aliqd rõnabile opponeretur s de his ꝗ fiunt à maio.par.capi.c.cũ in cunctis.de hoc no.s.de elect.ecclesia vestra 2.

Glo.seq.recit.per obiec.si cõtradictores erant pauci,ergo iniuste vexabãt:licuit igitur redimere,licet pauci,etc.

h *Paucis.*] Licet pauci essent, poterant tñ se opponere,qa forte erãt cõtẽpti.s.de elect.ꝙ sicut.& c.venerabilẽ. vel aliã exceptionẽ poterant opponere electo: forte ꝙ erat maritus corruptæ, & ita ius habebant [4] contradicendi vñ nihil eis dare debuit.& qa eo sciẽte & nõ cõtradicẽte pecunia data est,simoniacus est, nõ obstãte volũtate turbata siue coacta, qa voluntas turbata siue coacta, volũtas est,s.de elect.cum inter R nisi ex toto esset mente alienatus,15.q.1.merito.& ei est imputandũ.14 dist.qd ait.qa malorũ mores infirmitas animi non excusat.C.si aduersus delictũ.l.1.si vero prohibuisset:quãcito hoc intellexerit,non imputaretur ei.ĩ eod.sicut. Et est arg.ꝙ turbata voluntas, voluntas est sicut coacta s.de elect.cum inter R.

Glo.seq recit.per q.quare Papa non prohibet &c.

i *Consulis.*]Hoc ideo dicit, quia ẽt peccatum occultũ erat, vnde illum expresse non poterat prohibere,nisi consulẽdo s.de tẽpo ord.ex tenore.& c.vlt.& s eo.ex tuæ. vbi de hoc,& licet dicatur:cõsulis:necessitatẽ tñ importat,si vult saluari, qa nisi renuntiet saluari nõ põt,vt dixi.s.eo.ex tuæ.in fi.& hoc idem dicit littera in fi. [5] & illud est salubre seu salutare consiliu.

k *Celeriter.*]id est,incontinenti,quia quanto rem amplius contrectat,tanto grauius peccat.s.eod cum in ecclesiæ sicut fur,q semp est i mora,ff de cõd.fur.l re furtiua.§.1.& l vl.B.

l *Sponte*]1.q 1.si quis neque.

AD aures.]Primo ponitur querela. Secundo iudicis datio, ibi, *Quoniam.* Abbas.

CASVS. Quidam C nomine propter pecuniam quã debebat excommu-

Cap.21.eo ti.in 1.compilat.& post cõcilium Lateranẽ.sub Alexã.iij.par.40.c.4.

Matt.16.Luc.9.

Cap.4.eo.ti.in 2.compilat. Vide B.Thomã.2.2.q.100.art.2.

4 Dicit In hoc titulus ꝙ iustã vel iniustã est cõtradictio,aũ confirmationẽ dare non licuit,& remittit.s.de elec.significasti.Io.And.

5 Facit ꝙ not.s.de ar & quã h.ad aures in vlt.gl.Io.An.

excõicatus fuit, quia eã ad terminũ non persoluit: & tãdem creditorib. satisfecit: Sed absolutionis beneficiũ hr̃e non potuit excõicatoribus q̃rentibus x. lib. pro absolutione: cõquestus fuit ille Papæ, vnde mãdat quibusdã, quatenus si p̃dictus C. debitum soluit, ipsum gratis absoluant, si excõicatores requisiti ipsum nõ duxerint absoluẽdum. No. q̃ absolutio gratis est impendenda, cũ sit spirituale.

Gl. seq. primo reddit causam: secundo quærit & soluit, tertio declarat interesse partis, vel iudicis hic non prohiberi.

a *Absolutionis.*] Beneficiũ absolutionis, cũ sit ecclesiasticũ ministeriũ & spirituale, nihil est exigendũ pro ipso p̃stãdo, s. c. ad nr̃am, & c. nemo, & c. cũ i ecclesiæ. & ideo q̃ pretiũ pro ipso recipit, simoniacus est. 1. q. 3. nõ solũ, & c. q̃situm. Sed illud põt dubitari, vtrũ si dedisset aliq̃d p absolutione, simoniã cõmisisset? Et põt dici q̃ nõ, q̃a iniuste absolutio denegat sibi ex quo satisfecit, cũ vexationẽ suã redimat. j. e. c. dilectus. vbi de hoc. vñ nõ posset ab eo licite appellari: cũ graue immineat aiæ periculũ. ar. s̃. de app. vt debitus. Nihil ergo directe iudici p absolutione dari dẽt, secus si aduersari' p̃ illius ꝯtumaciã fecit sumptus: q̃a illos soluere dẽt ante q̃ absoluatur. s̃. vt li. nõ cõtest. q̃m § in alijs. & idem credo si p̃ hoc iudex fecisset sumptus p̃ cõtumaciã excõicati, illos refundere debet, anteq̃ absoluat: quia nõ dantur intuitu absolutionis. ar. j. de sen ten. excom. sacro. vt puta cum iudex procedit ex officio suo s̃. de appel. cum speciali. sed si iniuste illum excõicasset, sine omni difficultate absolui debet absque grauamine. s̃. de senten. excom. sacro. Bernard.

† Cap. 7. eod. tit. in 2. compil. Vide olim Turrecrematã i ca. statuimus decretũ, 1. q. 1. & alios, quos citaui in c. veniens, s̃. eod.

‡ Vide in simili Turrecrem. in c. q̃situm, 1. q. 1.

bus, nõ ualuit absolutiõis [a] bñficiũ obtinere. ❡ Qm̃ igit̃ indignũ est, & ecclesiasticæ rõni ꝯriũ, vt absolutiõis bñficiũ redimat̃: Discretiõi vr̃æ mãdamus, quaten' si p̃fatus C. debitũ soluit, ipsũ gratis faciatis absolui, si excõicatores id nõ fecerint requisiti.

❡ Clemens tertius.

❡ *Monachi per simoniam recepti, si sunt simoniaci, ad arctiora monasteria transferuntur: aliàs post renuntiationem in eisdem, vel in alijs monasterijs eiusdem ordinis poterunt collocari.*

CAP. XXV.

DE † regularib. canonicis seu monachis nos ꝯsulere voluisti, q̃ p simoniã ingressũ ipsis scientibus habuerũt. Vnde cũ super hoc auctoritates [b] multæ reperiant̃ expressæ, non aliud, q̃ statutũ est, rñdemus: vt locũ, quẽ taliter [c] adepti sunt, oĩno dimittãt, [d] & solitudines, seu alia monasteria districtiora adeant: in q̃bus tã execrabilẽ excessũ, sine intermissione deplorẽt. Si aũt ignorãtibus [e] ipsis pecunia data fuerit, cogas eos ad renũciãdũ [f] loco eidẽ: & postmodũ i ipsum [g] reducere, † (si ibi absq; scandalo potuerint remanere) vel in alio, q̃ sit de ordine ipso, ad seruiẽdũ Deo, poteris collocare.

❡ Idem.

❡ *Si quis canonicatui renuntiãs, ad quem per simoniam ignoranter assumptus fuerat, postea de nouo assumatur ad illum: non potest ex prima receptione sibi aliquid vendicare.*

CAP. XXVI.

EX † isinuatione tua nobis innotuit, q̃ p̃r tuus iteruenĩete [h] pecunia, olim tibi [i] p̃bendæ beneficiũ acquisiuit: Cũq; ad annos discretionis pueniẽs, accepisses Dñicæ Crucis signũ: dictã præbendã in manu Præpositi & fratrum libere resignasti: [k] Sed ijdẽ tibi cõpatiẽtes, de nouo te in suũ canonicũ elegerũt; [l] ita videlicet, q̃ per electionẽ istam, postremũ locũ in choro, & in alijs obtineres: & infra. ❡ Rñdem' † vt idulgẽtia, [m] quã fratres tui misericorditer tibi fecisse noscunt̃, contẽtus existens, rõne primæ [n] receptiõis nihil audeat in ipsa ecclesia vendicare.

DE regularibus.] Primo ponitur consultatio. Secundo responsio: ibi, *Vnde.* Abbas.

CASVS. Quidã regulares canonici & monachi, ipsis scientibus, per simoniã ingressum in monasterijs & ecclesijs regularib. habuerunt: quæritur quid de ipsis sit agendũ? Rñdet Papa, q̃ cũ multæ super hoc auctoritates reperiantur expressæ, nihil aliud est statuendum, nisi vt locum quem taliter adepti sunt, omnino dimittãt, & alia monasteria districtiora adeãt, in quibus pœnitentiã agant: Si autẽ ignorantib. ipsis pecunia data fuit: compellendi sunt, vt eidem loco renũtient, & postmodũ reducantur in eundem, si absque scandalo ibi poterũt remanere: vel in alijs eiusdẽ ordinis collocentur. Nota q̃ illi, quibus scientib. simonia est commissa, in arctiorib. monasterijs sunt ponendi; alij ignorantes simoniam in eisdem, vel in alijs locis eiusdem ordinis dispensatiue possunt remanere.

b *Auctoritates.*] 1. q. 1. siquis neq; & c. qui studet, & in multis cap. eiusdem quæstionis: & per totam illam causam.

c *Taliter.*] simoniace, scilicet.

Glo. seq. quærit, arguit ad negatiuam, & soluit.

d *Dimittant.*] Nũquid licet simoniaco dimittere ecclesiam sine licẽtia superioris? Arg. q̃ nõ s̃. de renunt. nisi cũ pridem. §. 1. & c. post trãslationẽ. § rursus. sed illa loquunt̃ tm̃ in ep̃o: circa regulares tene q̃d dr̃ j. eo. q̃m. de alijs vero dic q̃ ep̃i nõ p̃nt renũtiare in manib. prælatorũ, sine licentia dñi Papæ: inferiores renũtiant in manib. prælatorũ suorum. arg. s̃. de renũt. admonet. qui si nollent recipere resignationem, nihilominus cedant: quia nõ dimittit̃ peccatũ, nisi restituatur ablatum, 14. q. 6. si res. quia furtiuũ est beneficium, 1. q. 1. ordinationes. & sp est in mora, sicut fur. ff. de pd. fur. in re furtiua. §. 1. & l. vlt.

e *Ignorantibus.*] isti nõ sunt simoniaci, licet simoniace promoti, vt s̃. eo. de simoniace. & ideo possunt in suis ordinibus remanere: & post renuntiationẽ seu resignationem ad beneficia restitui dispensatiue, vt ibi dicitur. & hoc idẽ dicit Tanc.

f *Ad renuntiandũ.*] q̃a aliter agere pœnitentiã non potest, de pen. dis. 5. falsas. arg. s̃. de renuntia. nisi cum pridem. §. 1.

g *In ipsum.*] j. eo. quoniam. Bern.

† Redire, legit i pleriq; vulgatis, sed in oib' antiqs, reducere: quã agnouit Hostien. dum ait: reducere poteris: quod est j. in fi. s dispensatiue. hæc ille. verbũ ergo, reducere, respicit verbum, poteris.

EX insinuatione.] Renũtiãs bñficio, simplici, ad q̃d p simoniam eo ignorãte fuerat assũptus, põt ex dispẽsatiõe in vacatione denuo ad illud assumi, nihil tñ ex prima receptiõe vẽdicabit. Cõis diuisio. Secũda, ibi, *Respondemus.* Ab. Sic.

CASVS. Quidã p̃rna cupiditate, ipso tñ ignorãte, in canonicũ cuiusdã ecclesiæ fuit recept': postmodũ ad annos discretionis veniens, signũ Crucis assũpsit, & p̃bendã, quã taliter adeptus fuerat, i manu Præpositi & fratrũ sponte resignauit: sed idẽ Præposit' & fratres sibi cõpatientes, ipsum de nouo in canonicũ elegerũt: ita videlicet q̃ post istã electionẽ postremũ locũ in choro & in alijs obtineret: Ille q̃siuit à Papa, vtrũ primũ locũ, quẽ habuerat s̃m primã electionẽ valeat recuperare? Rñdet ei Papa, vt indulgẽtia, quam fratres illi misericorditer sibi fecerũt, cõtẽtus existat, & rõne primæ receptiõis nihil audeat in ipsa ecclesia vendicare. No. q̃ capitulũ põt dispẽsare cũ eo qui ignorãter in ecclesia bñficiũ est adeptus, vt in eadẽ ecclesia in canonicũ admittatur. Item actio semel extincta amplius nõ reuiuiscit.

† Cap. 2. tit. de renuncia. in 2. compil. Et vide B. Thom. 2. 2. q̃ō. 100. ar. 6. ad 3. argum. & Turrecrematã in c. statuimus decretũ, 1. quæst. 1.

† Aliàs ita: Mãdamus quaten', &c.

h *Interueniente pecunia.*] ex pacto. s̃. eo. de hoc. quod esse nõ debet, j. eo tua. 1. q. 2. quàm pio. & s̃. de pac. c. vlt.

i *Tibi.*] ignoranti: aliter capitulum vel episcopus cum eo dispensare non potuisset. j. c. proxi in fi.

k *Resignasti.*] postq̃ intellexit simoniã fuisse cõmissã, q̃a ad hoc tenebat̃, vt s̃. c. prox. & sic factũ alterius ei p̃iudicat, & sic punit̃ sine culpa: q̃d est ꝯ illud generale: rẽ q̃ culpa caret, & c. s̃. de cõsti. c. 2. Sed hoc est speciale in casu, in odiũ simoniacorũ: quia si non punirentur, nimis frequẽtaretur illud crimẽ.

l *Elegerunt.*] dispensatiue. & ita habes hic arg. q̃ capitulum dispensat cũ simoniaco. Sed potest dici, q̃ capitulum non dispensat, sed ipsum eligit per dispensationẽ episcopi: nã episcopus de consilio capituli cum talib. dispensat, 1. q. 5 præsentiũ. & s̃ de elec. c. pen. obseruata distinctione ibi, circa prælationes. arg. j. c. prox. in fi. & s̃. de iudi. at si clerici. & 1. q vlt. c. vlt. erga simoniacos. contraria intelliguntur quando ipsimet simoniaco committunt, vel consentiunt: sed iste simoniacus non fuit. s̃. eo. de simoniace. & ideo non fuit indignus misericordia, quia alieno vitio laborauit. C. de natur. lib. legem. & ideo propter vitium alienum dispensatur cum eo.

m *Indulgentia.*] Ex hoc notatur q̃ capitulum dispensauit cum isto, sed potest intelligi, vt dictum est in proxi. notula, & expone, indulgentia, id est gratia: quia non tenebantur eum eligere, nisi vellent, & ita gratiam fecerunt ei.

n *Primæ.*] simile ff. de pac. do. inter socerũ, in fi. ff. de sta. ho. Liber homo. C. de re. pig. l. vlt in fi. & s̃. de renũc cũ inter P. & ita habes hic, q̃ actio semel extincta, amplius non reuiuiscit, de cõse. dist. 4. quæris, ff. de sol. qui res. §. aream. & C. de remiss. pig. cum ex causa. arg. contra s̃. de appell. cum cessante. Bern.

N ubis.

NObis.] Duæ sunt partes principales: Secunda, ibi, *Ad vltimum.* Abbas.

CASVS. Vacãte quodã Plebanatu, Capitulũ eiusdem plebis dedit ptãtem eligẽdi quatuor, q eligerẽt Plebanũ: amici illi[a], de cuius electiõe sperabat, pmiserũt vni de pdictis quatuor, vel ẽt oib[9] pecuniã se soluturos, eo tñ ignorãte: & sic interueniẽte hmõi pmissiõe elect[9] fuit: qrit an talis electio ppa sit ĩprobãda? Rñdet Papa, q si quis illi[9] pmissiõis pscí[9] nõ fuit: hmõi electio, si de hoc psiterit, est reprobãda, nisi cõstaret il'os q pmissionẽ fecerũt, fraudulẽter id fecisse, ĩ dispẽdiũ illius, q fuerat eligẽdus. Scdo alia qõ ponit: Ecce aliqs est electus in Prælatum alicuius ecclesię, illa electio reprobata est pp simoniacã prauitatẽ, vt dictũ est. Quæritur, vtrũ eps cũ talib. valeat dispensare? & rñdet q nõ. No. q simonia ab alio cõmissa, alij nocet q culpabilis nõ fuit: nisi illud factum fuerit in dispendium electi, quia ei non nocet, cũ fraus alicui pdesse non debeat.

a *Tamen ignorante.*] nec ratum postmodum habente, quia tunc ei noceret ĩ. eo. sicut. Ala.

Glo. seq. arg. à contrario, & id coadiuuat per tria iura. sed tenet contrarium. alleg. duos canones.

b *Interueniente.*] Innuitur ex hac littera, q licet pecunia promissa vel data interueniat: si pp hoc ad eũ eligendũ non fuerũt moti, quẽ aliàs electuri erãt, nõ pp hoc est electio vitiosa. arg. C. si ex fal. instr. l. 3. & ĩ. de re iud. cum I. & A. & 1. q. 6. c. vlt. sed verius est, q simonia commissa est: quia constat promissionem interuenisse ante electionem: qualiscunque fuerit intentio eligentium? nulla promissio vel pactio debuit tunc interuenire. arg. 100. dist. nouit. quod habetur ibi pro Palea. & 1. q. 1. placuit. Tanc.

c *Malitiose fecisse.*] No. q malitijs hoium nõ est indulgẽdũ, sic ĩ. e. sicut, & ĩ. q mat. accu. pos. significãte, & ĩ. de rescr. sup litteris, & c. sedes Apostolica, & ff. de rei vẽd. in fundo. & alterius odio alius pgrauari nõ debet, C. de inoff. test. si qs in suo.

d *Reprobanda.*] Et ita alienũ factũ a'ij obest: sic alienũ factũ impedit vsucapionẽ bonæ fidei possessoris, C. de vsuc. p emp. l. 1. licet. n. iste nõ peccauerit, electio tñ vitiosa est pp eligẽtes, i. cũ peccãt electores ĩ forma: licet electus nõ sit ĩ culpa. ĩ. de elec. Cumana. & c. ecclesia vestra. & q̃uis ignorauerit iste de illa simonia: eps hac vice cũ illo nõ põt dispẽsare, secus in simplici beneficio post liberam resignationem. ĩ. de elec. c. pen.

e *Cuiuslibet.*] id est alicuius. simile ĩ. eo. tit. nemo, in princ.

Glo. seq. ponit duas lecturas, quæ patent.

f *Ab episcopo sua dispensatione.*] pũt hoc ĩtelligi q̃ñ electus simoniã cõmisit, vel alius eo sciẽte & ratũ hñte. vñ eps cũ tali dispẽsare nõ põt: quia erga tales nulla misericordia est adhibẽda. 1. q. 1. erga simoniacos, & ĩ. de iud. at si clerici. vt sic differat casus iste à pcedenti. cũ eo qui simoniã cõmittit solus Papa dispẽsare põt: cũ ignorantib. dispẽsant epi. vt dĩ ĩ. eo. de simoniace. & plenius ĩ. de renunc. post translationẽ. Vel intellige § istũ in eodẽ casu cum prin. & prima qõ fuit quid iuris esset sup electione taliter facta, vt ponitur in prin. Vltimo adiecit, si talẽ electionẽ contingeret reprobari, vtrũ eps posset cũ eo dispensare, vt iterum eligeretur: & ad eandẽ prælationẽ? Et rñdet q non, & intellige q non põt illa vice: quia hoc q̃rebatur, vt dixi ĩ. in prin. [illegible] & hoc vr̃ velle illa littera: vt dictũ est per prauitatem simoniacam, &c. & sic refert se ad primum casum, s. q̃n eo ignorante simonia cõmissa fuit. Ber.

DIlectus.] Dñs pecuniã alicui, ne in iure suo de facto molestẽt, põt illã repetere. h. d. ŝm gñalem intellectũ. Diuidit: In prima, querela: in secũda, dat iudicem: ibi, *Ideoq;* Abb. Sic.

CASVS. Archidiacon[9] Eboraceñ. R. Præpositũ multis grauaminibus & iniurijs affligebat, vt archidiaconus ab iniurijs desisteret: Præposit[9] pmisit ei certam pecuniæ q̃titatẽ se daturũ: & psoluit: sed post receptionẽ pecuniæ archidiaconus sup dignitatib. & benefi cijs ab eius molestia nõ quieuit. Vnde Præposit[9] dño Papæ fuit cõquest[9]: mandat Papa quibusdã, quatenus si est ita, cõpellãt archidiaconũ restituere qđ accepit, si ipsum ꝓ promissionẽ suã venisse cõstiterit. No. p hãc decre. q licitũ est alicui redimere vexationẽ suã.

Glo. seq notat ex eo quòd restituitur danti, &c. distinguit demũ, aut vexans habet ius, &c. tenet contrarium, & sol. c. decimas. quod videtur obstare.

g *Restituere quod accepit.*] cu indebite & iniuste receperit, 1. q. 1. nullus eps. No. ex eo q præcip ĩ ei restituere, quod accepit, ei q dedit, innuitur nõ esse turpitudinẽ ex parte dãtis ius suum redimere volẽtis. arg. ĩ. de magi. prohibeas. & ar gu. 1. q. 3. quæsitũ. & ĩ. de vsur. c. 1. & ĩ. de feud. insinuatione. Dicas q ius suu nulli redimere [illegible] licet in re spirituali: vbi il le q petit, ius habet in re illa: qa simoniã committeret, vt ĩ. eo. Matthęus. sed agere debet p supeviorẽ arg. ĩ. eo. ad aures. sed cũ ille qui vexat, nullũ ius habet, nisi quia illũ vexat de facto, malitiose. & iniuste: Dñt quidã, q nullo modo põt redimere. sed verius & æquius vr̃, q cum iniuste vexat, q possit redimere suã vexationẽ sine peccato. iuxta illud Apostoli: Redimẽtes tps, qm dies mali sunt & hic est arg. Contrariũ tñ arg. est 16. q. 7. decimas. vbi dĩ, q epi decimas redimere nõ debẽt à populo: & tñ populus nõ habet ius retinendi. sol. prohibetur ibi q epi decimas nõ redimant a rusticis, ne alij inde sumant exemplũ: & ne p gea credant se habere ius in decimas, vnde cõpellent rusticos. & ita intelligitur c. decimas sed nõ cõmitteret eps simoniã, si qñq; redimeret decimas. Idem dicendũ est de beneficio vel officio iniuste interdicto, & excõicatione iniusta, si q non committit simoniam, qui dat pro sua restitutione officij vel beneficij, vel absolutione excõicationis, vel interdicti: sed ille qui recipit, simoniam committit: qui dat, nullum ius acquirit: sed dat vt ius acquisitum retineat vel redimat, quod licitum est. arg. 1. q. 3. quæsitum est. & ĩ. de vsur. c. 1. si vero iuste sit suspẽsus vel excõicatus, si pretium dat, vt restituatur, vel absoluatur, simonia ex vtraque parte cõmittitur ĩ. eo. nemo. 1. q. 1. nullus episcopus & § præcedenti. & ĩ. eo. ad aures. & 1 q. 3. non solum.

Glo. seq. ponit à contrario, quòd si seruasset, &c. tenet contrarium, in fi. arg. quod non seruauit, &c. alleg. contrarium.

h *Promissionem.*] ergo vr̃, q si ꝓ promissionẽ nõ venisset, q nõ cõpelleret restituere quod taliter recepit: qđ nõ est verũ: vnde supple, maxime: [illegible] qa si cõstiterit q iniuste accepit: cõpelleret ad restituendũ: & etiam concussionis puniretur. C. de cõdi. ob tur. cau. quod cuiidã. Crimẽ vero concussionis est, cũ quis minat alicui nisi ita vel ita facias: vt 23. q. 1. militare, & ff. de cocus. l. 1. & 2. præterea nõ dimittit peccatum nisi resti-

CAP. XXVII.

Celestinus tertius.

Electio simoniaca est cassanda, si propter hoc electorib. promissa fuit pecunia, quamuis electus ignoret: nisi hoc factum fuerit in fraudem electi. hoc dicit primo. Cum electo reprobato per vitium simonia non dispensat episcopus. hoc dicit secundo. Abbas.

NObis † fuit ex parte tua intimatũ, q cũ quatuor essẽt à capitulo cõstituti, q debebãt quẽdã eligere in Plebanum, amici eius, de cuius electione spes habebat, vni vel oibus eligentiũ pmiserũt, se pecuniã soluturos; eo tñ ignorante, [a] qui hmõi promissione interueniẽte [b] postmodum est electus: *& infra.* Quia igiẽ super hoc cõsulere nos voluistu: Cõsultationi tuę brẽ † rñdemus, q nisi cõstaret illos, qui promissũ tale fecerunt, per fraudẽ in dispendium illius, q eligẽdus erat id malitiose fecisse; [c] quãuis ipse † promissionis cõscius nõ fuerit, eius tñ electio, tanq̃ simoniaca prauitate præium pta, est penit[9] reprobãda: [d] *& infra.* ¶ Ad vltimũ, qđ in fine cõsultationis tuæ inuenimus, hoc duximus rñdẽdũ: Quòd aliqs † in ecclesiæ cuiuslibet [e] prælatũ electus, & vt dictum est, p prauitatẽ simoniacã reprobat[9], ab epo suo dispensationẽ [f] aliquã obtinere de iure nõ potest.

CAP. XXVIII.

Idem Linconieñ. † episcopo, & Priori de Pontefracto.

Qui dat Prælato pecuniã ne ipsum in iure suo de facto molestet, illã repetit, si Prælatus premissa non seruat. h. d. in barẽdo littera.

DIlectus † fili[9] R. Pręposi tus nobis exposuit, q cũ Eboracẽ. archidiacon[9] † eũ multis grauaminib. afficere nõ cessaret, promisit ei certã q̃titatẽ pecunię se daturũ, vt ab ipsius desisteret læsione: verũ dict[9] archidiacon[9] post receptionẽ pecuniæ, sup dignitatib. & bñficijs eius, ab ei[9] molestia nõ q̃euit. ¶ Ideoq; discretioni vestrę mãdamus, quaten[9] si res ita se hẽt, archidiaconũ restituere qđ accepit, [g] (si eũ ꝓ promissionẽ [h] suã venisse cõstiterit) compellatis.

Marginal notes:

a Aliàs ita: Quã aliqs in ecclesia qua libet prælatus electus.

† Liuonieñ.

† Cap. 10. eod. tit. in 2. compil. Et intellige hãc decretal. iux ta distinctionẽ B. Tho. 2. 2. q. 100 artic. 2 ad 5. argm.

Archidiaconus, hñt vetera Grego. exemplaria tũ hic, tũ ĩ sequẽ tib. sed in recentioribus, & ĩ veteri cõpilatione, pro archidiaconus, est, archiepiscopus. De hoc artic. ꝓter Doct. hic vide beatũ Tho. in l. tio capitis citatũ, & Turrecrematam in c. quęsitũ 1. q. 3.

† In iure acqsito: secus ĩ acqrẽdo. ĩ. e. sicut. ĩ. e. Matthæ[9], p q̃ patet. Io. And.

De hoc artic. vide plene per Turrecrematam in ca. altare, 1. q. 3.

Secũdũ Alan. Tãc. & Vincẽt. idẽ Philip. Innocẽ & Hos. quos videto ad de hic. Io. And.

Præter Docto. & Host. hic, vide Turrecrematam in ca. iubemus, 1. q. 1.

† Cap. 9. eo. tit. in 2. compil. Vide præ aliis hic Hericum Boich, & Turrecrematã in c. sunt non nulli, 1. q. prima.

† Aliàs, taliter.

† In aliquot recẽtiorib[9] ita: quis ipse tpe pmissiõis cõsci[9] nõ fuerit, sed in antiqs, vt est impressum.

† Hæc & videt sententia B. Tho. 2. 2. q. 100. art. 2. ad 5. argum.

Et 1. q. 3. ex multis, & qões 5. c. vlt. Ioã. And.

restituatur ablatum. 14.q.6. si res. & de pœn. dist. 5. falsas. & quod possit repetere, est arg. 14.q. 5 non sane. Item arg. ex hac litera, quod non seruanti fidem, fides non est seruanda. sic s. de iureiur. peruenit. Arg. contra 33 q. 5. quod Deo pari. Bern.

Quam.] Primo ponitur querela: Secudo iudicis datio. scđa: ibi, *Discretioni*. Abb.

CASVS. Capellanus de villa Frāca pro exequijs mortuorū, & benedictionib. nubentiū exigebat pecuniā à parochianis suis in usū, & extorquebat: Parochiani illi conquesti sunt Papæ: vn mādat quibusdā, quatenus capellanū illū moneant, vt a tāta psumptione desistat, & pro excessu satisfaciat cōpetēter: Si autē obedire noluerit, ipsum puniāt pœna canonica.

† Cap. 1. eod. tit. in 3 compil. Vide citatos s. cod. in c. cū in ecclesię, & in cap. veniens.

Gl. seq. recitet ut per obiectionem, & dist. negat.

a Pro exequijs.] Sed nūquid licitū est sacerdoti recipere pro exequijs? Dico quod sic, si ei sumpt⁹ desunt, 1.q.1. iudices. & tā gratis dr celebrare, sicut testis q recipit sumptus, 4 q. 3. c. si testes, §. veturis. & eps recipit procuratione pro cosecratione ecclesiæ, s. eo. cū sit Romana & iudex gratis iudicat, & tñ recipit sumpt⁹, ff. de of. pli plebiscito. & s. de vi. & hon. cle. cū ab oi. Nec est inconueniēs quod clericus locet operas suas, cū nō habeat vnde viuat. 91. dist. c. 1. & 3. sed sacerdos qui ex officio suo ad hoc tenet: & qui hēt victū suū: suis sumptib. tenet spūalia ministrare, de cose. dist. 1. sufficit. Si tñ psuetudo est, quod aliqd det in exeqijs mortuorū, & consimilibus:

† Aliàs ita: quod Capellan⁹ pro eorū exequijs mortuorum, &c.

Innocentius iij. abbati de Iugo Dei, & Priori de Silla.

Pro benedictionibus nubentium, & exequiis mortuorum nihil exigi debet.

CAP. XXIX.

QVam nobis parochiani de Villa Frāca querimoniā destinarunt, quod † capellanus eorum pro exequijs a mortuorū, & benedictionibus nubentiū, b minus licite pecuniam ab eis exigit & extorquet: *& infra.* Discretioni vestrę mādamus, quatenus dictū capellanum, vt à tāta psumptione desistat, & ēt pro excessu satisfaciat competenter, c moneatis: sibi (si obedire noluerit) pœnam canonicam infligētes.

Idem Cantuarieñ. archiepo.

Si per accusationem constat monachum simoniace fuisse receptum, receptus & recipiens deponuntur: Si vero per inquisitionē, receptus in arctius monasterium detruditur: recipiēti vero & maioribus pœna condigna imponitur. & interim ab executione ordinum sacrorum suspenduntur.

CAP. XXX.

ij DIlectus † filius A. nūtius tuus pro parte tua

licet sacerdoti nō det actio ad hoc petendū, tñ pōt cogi populus ad obseruandā honestā consuetudinē j. eo. ad Apostolicā. consuetudo. n. attenditur in recipiendis munerib. circa spiritualia. arg. 1.q.3 quæsitū, & 63. dist. Agathosa. 9.q 3 conquestus. & in Auth. de san. epis. §. pro consuetudinib coll. 9. Ioan.

b Benedictionibus nubentium.] q̃ sacra sunt, vnde nō reiterantur. s. de sec. nup. c 1 & 3. sic s. eo. cum in ecclesia. vbi de hoc.

Glo. seq. pers. per obiec. de iterre. de hoc.

c Satisfaciat competenter.] restituendo ablata, 14.q.6 si res. & ita si satisfacere vult, & se emendare, non punitur: vnde nō videtur simoniā commisisse directe: quod si esset, deponeretur. s. eod. de hoc, & c. insinuatum. si non destiterit, punietur canonica pœna: quia potest ab ecclesia remoueri: ideo noluit Papa eū punire si se correxerit, quasi cū eo dispensando.

† Cap. 2. eod tit in 3 compil. Vide Host. in sum. titu. de simonia, §. qua pęna feriat. & de varijs pœnis simoniacorum adde Bernardinum Diaz in prac. cri. can. c. 85.

h DIlectus.] Diuiditur: Nam in prima ponitur consultatio: in secunda distinguens responsio: ibi, *Nos*. In tertia mādat: ibi, *Iniungens*. In quarta instruit: ibi, *Illud tamen*. Abb.

CASVS. Archieps Cantuarieñ. dū ipse diœcesim suā visitaret, in monasterijs & alijs locis religiosis inuenit pullulasse simoniacā prauitatē: ita quod in eis multi pretio sunt recepti, qui gratis recipi debuerunt: Sed qa multitudo erat in eā, qsiuit à Papa, an seueritati sit aliqd detrahendū? Et ipse rńdet, quod si prædicti corā ipso fuerint accusati, postq crimē ordine iudiciario fuerit cōprobatū: tā dantes, q̃ recipiētes canonica pœna puniat: Si aūt p solā inquisitionē de hoc sibi cōstiterit: illos, qui p simoniā i locis talib sunt recepti, inde remoueat, & ad monasteria dirigat arctiora ad pœnā peragendā: & abbatibus, priorib. & platis qbuslibet & officialib. eorundē iniūgat pœnitentiā cōpetentē; & donec illā peregerint, ab executione sacrorū ordinū suspēdat eosdē: Iniungat eps suis, vt hāc formā p suas diœceses faciāt obseruari: si tñ gratis sine aliqua taxatione fuerit eis oblatū, illud gratātes recipi poterit. No. pœnā regulariū, q p simoniā sunt recepti: vt q pictus est in modū accusationis, debeat deponi: q in modū inq simonis, in aliud monasteriū arctioris religionis debet detrudi ad pœnitentiā peragendā hodie standum vī illi constitutioni. j. eo. qm. Itē si gratis aliquid detur sine aliqua taxatione: illud recipi potest.

proposuit, quod cū Cātuarieñ. diœcesim visitās, in monasterijs & religiosis locis pullulasse repereris simoniacam prauitatē; ita quod in eis multi ptio sunt recepti, q potius gratis recipi debuissent, immo ēt ad religionis obseruātiā inuitari: d Dubitas igit, an qa multitudo e reperit in cā, seueritati sit aliqd detrahendū? Nos inquisitioni tuæ taliter rńdemus, quod si aduersus eos, qui labe fuerint hmōi maculati, accusatio corā te fuerit canonice instituta, postq † crimē ordine fuerit iudiciario cōprobatū, † tā in dātes, f q̃ in recipiētes canonicæ seueritatis g exerceas vltionē. Quòd si de hoc tibi per solā inquisitionē pstiterit: eos, qui per simoniacā prauitatē in locis talib. sunt recepti: ab illis amotos, h ad agendā pœnitētiā ad monasteria dirigas arctiora. Abbatibus aūt & Abbatissis, Prioribus, Prælatis quibuslibet, & officialibus, i eorundē iniūgas pœnitentiā cōpetentem: & donec illam pegerint, eos à sacrorū or-

Gl. seq. no. quòd vbi, &c.

d Inuitari.] ex hoc vr quod in talib. nō pōt interuenire pecunia, vbi qs est inuitādus, s. de pac. c. vlt. & j. c. tua & 1.q 3. si quis. Ad hoc. n. vt ad fidē aliqs puertat, bñ pōt dari pecunia, 23 q.4 c. pen. & q.7. qđ autē, 45. dist. q syncera. & sub tali cōditiōe possumus aliq̃ ducere i vxorē, 28. q.1. caue. & duriori pēsiōe possū aliquē onerare, vt puertat ad fidē, 23. q.6. iam vero. Talis. n. cōditio bona est.

Præter Doct. hic, vide Guidonē Papę decis. 10. vbi de simili materia.

e Multitudo.] pp multitudinem derrahēdum est seueritati, 50. dist. vt cōstitueret, & 44 dist. comessationes, & 23. q.4. non potest, & s. de tempo. ord. c. 2 vbi de hoc.

† Aliàs ita: postq̃ crimē eorum, &c.

Glo. seq. arg. quòd propter connexitatem, &c. allegat duo iura in contrarium: ponit opin. Ioan. soluit cum Vinc. & Tanc.

† patefactum

f Dantes.] arg. quod rōne connexitatis sńia lata 9 dantē pjudicat recipiēti. arg. 81. dist. tātis Daniel. 3. q.6. hæc qppe, 59. dist. ordinatos, & s. de accus. ad petitionē. arg. 9 j. de adul. significasti. & 2. q.5. interrogatū dixit Ioā. quod tūc pjudicat qñ sunt pñtes, & sciant causam agi: aliter nō. ff. de re iudi. sæpe, s. de re iud. c pe. D. c. vt dixit Vin. & Tan. quod pjudicat qñ tam accipientes q̃ dātes de hoc accusantur & conuincuntur: alias non. ff. de adul. denūtiasse, §. quærit nisi quo ad præsumptionē: vt si ob hoc esset orta infamia, indiceretur purgatio. arg. illius decre significasti Bernar.

† Qui hoc etiam no. in præ ca. 70. 11. dis. tātis. & 3. qō. 6. hæc qppe. Io. And.

g Seueritatis.] scilicet depositionis, s. cod. de hoc, & c. insinuatum, & s. de accus. c. inquisitionis.

Glo. seq. signat contrarium & ibi remittit.

h Amotos.] hic patet, quod pictus de crimine simonię in modū inquisitionis, no deponit: sed tñ remouet ab administratione siue beneficio, sicut in alijs criminib. nt vt s. de accus. qualiter, & c. cū dilecti, & s. eo. de regularibus. contrarium tñ habes s. de accus. inquisitionis, vbi de hoc. Hodie vr standum illi constitutioni, j. eo. quoniam, circa regulares simoniacos.

Glo seq. primo obiicit & sol. Secundo quærit an collegium, &c. arguit. quòd sic, per quatuor iura alleg. quatuor in contrarium & rationem. ponit opin. Ioan. & tenet cum Tanc.

i Officialibus.] sic s. eo. veniens. Sed quare tm plati & officiales puniunt, & non totū capitulū, cū oēs in hoc deliquerint, & oēs de capitulo intelligunt se re q sciunt eoru maiores vel administratores, vt ff. ad munic. l. municeps? Pōt dici, quod ideo plati & officiales puniunt, qa eorū consilio & auctoritate oia fiunt, 10. q.2. eps, C. de app. iudicibus, & l. eam 2. vbi officiales puniunt, qa nō restiterunt iudicib. peruers procedentibus. & arg 2. q.7. quo pp. Sed nūquid collegium ipsum poterit accusari aut inqri de crimine ipsius? Vr quod sic, 12. q 2 q manumittitur, & s. eo. veniēs. nā vniuersitas conuenit rone metus, ff. qđ me cā. metū. §. 2 ecclesia n. delinquere pōt, 7 q. 1. sicut. Sed 9 vr, quod vniuersitas non potest excoicari, vt arg. 24. q. 3. si habes. j. de sent. excom Romana. §. vlt. [lib. 6.] nec dolum committere potest, ff. de dolo sed si ex dolo. § sed an. nec vniuersitas dr aliquid possidere, ff. de acquir poss. l. 1. § penult. Item vniuersitas per actorē vel procuratorem syndicū debet se defendere, sed in criminib non interueniat procurator, 5. q. 3. in criminalibus.

† De hoc attē. Ang. cons. 217. Frā. Aret. cons. 164. Anch. cōs. 157. Oldr. consil. 64. Ias. in l. si qs maior, C. de transac. & Fel. in c. dilecto, s. de except.

de Abbate Pōposiano ea nobis frequēter insinuata fuissent, q̄ ab honestate regulari nimiū dissonabant, monachis ad p̄sētiā nr̄am accedētib. qdā ex ipsis nobis ip̄m Abbatē de simonia, piurio, dilapidatione, ac isufficiētia detulerūt. [a] Cōtra quos cū idē Abbas exciperet, q̄ denuntiationem hmōi trna [b] correctio, s̄m regulā Euāgelicā [b] nō p̄cesserat: & iidē cōstāter asserērēt, q̄ correctionē hmōi p̄misissent: Licet ad p̄bandū hæc duorū monachorum iura fuissent exhibita: qa tn̄ sup hoc ipsi nōdū cōtendere desistebāt: Nos, vt p̄diximus, frequentib. clamoribus excitati, ex offō [c] nr̄o voluimus ingrere de p̄missis: oēs monachos, q vel cū ipo, vel ꝯ ipsum accesserāt, iuri vinculo astringentes, vt de p̄positis [d] plenā, quā scirēt, exponerēt veritatē: quorū depositiones in scripturis redactæ, cū publicatæ fuissent, sup illis cœperūt multipliciter disputare. Quia [e] vero tū ex assertione monachorū, tū ex ipsius abbatis cōfessione cognouimus, q̄ idē nō modicā summā pecuniæ relictā à p̄decessore suo expenderat, & i alia summa maiori monasteriū obligarat: Nos eū, quasi de dilapidatiōe [e] suspectū, ab administratione abbatiæ duximus suspēdēdū: & qa simonia multis modis ꝯ ipsum Abbatē videbat̄ eē p̄bata: ipse ꝯ testes multas exceptiones opposuit, sup qb. fuit multipliciter disputatū: aliis asserentibus in crīe [f] simoniæ, sicut in crīe læsæ maiestatis oēs īdifferēter, [f] tā infames, q̄ criosos, nō solū ad accusandū, sed ēt ad testificandum admittēdos: cū ad istar publici cris, & læsæ maiestatis p̄cedat accusatio simoniæ: aliis eꝯrio rñdentibus, q̄ licet hęc duo cria quātū ad accusationē, quasi paria iudicent, differūt tn̄ i multis: cū alia pœna [g] pro vno, & alia pro altero inferatur: & inter p̄sonas accusatorum & testiū sit vtiq; distinguēdū: [h] cū nō p accusatores, sed p testes cria cōprobentur. ¶ Ne vero vel innocentiæ puritas cōfusa succūberet, vel simoniæ prauitas effugeret impunita [i]: Nos æquitate p̄sata, illas dūtaxat exceptiones oppositas p̄bandas [k] admisimus, q̄ p̄barē [k] non de zelo iustitiæ, sed de malignitatis fomite [l] procedere viderentur. [l]

¶ Idem.

¶ Hoc capitulum est glossa præcedentis capituli: nam tendit ad declarationem illius, an & quādo testes criminosi admittantur in crimine simoniæ: & in effectu idem dicit quod præcedens.

CAP. XXXII.

PEr [] tuas nobis lr̄as itimasti, te dubitare sup quadā epistola d̄cretali, q̄

---

trarium dicebant: qa licet cria ista quantū ad accusationē paria iudicentur, differūt tn̄ in multis, & p̄terea distinguendum est inter accusatores & testes: Papa uero æqtate p̄sata, ne innocēs succūberet: vel prauitas simoniæ effugeret impunita: illas exceptiones tm̄ admisit, q̄ si p̄bent, testes ipsi nō zelo iustitiæ, sed ex odio procedere viderētur. No. q̄ suspectus de dilapidatione suspenditur ab administratiōe. Itē cōspiratores & inimici capitales repelluntur a testimonio: quia ex odio deponere videntur.

a ¶ *Detulerunt.*] id est, denuntiauerunt, ut sequentia probant ibi.

b ¶ *Euangelica.*] ī. de iud. nouit. & 2. q. 1. si peccauerit.

¶ Gl. seq. ad id quod dicitur, denuntiatores testificari, signat duo cōtraria, primā sol.

c ¶ *Ex officio nr̄o.*] quo p̄latus dēt purgare puinciā. ī. de of. ord. c. 1. & ī. de accu. qualiter 2. & 35. q. 6. ep̄s in synodo. & ī. de acc. sicut olim. ff. de of. p̄si. l. 3. ff. de suspec. tut. l. 3. §. p̄terea. Et no. q̄ dicit, q̄ illi qui venerāt ad denūtiandum inqsitionē, testes admissi sunt, sic ī. de elect. in causis & ī. de renun. post trāslationē. Ar. cōtra ī. de acc. cū P. & ī. de elect. innotuit, ad h. sed hoc nō nocet: qa in illa, cū P. repellunt̄ pp inimicitias & mutuas accusationes: hic secus: qa hic nō erāt inimici denuntiatores, alias nō admitterent̄: vñ pōt phibere testimoniū in inqsitione qa ex quo admittuntur ad vnum, & ad aliud. Vin.

d ¶ *Propositis.*] s. crib. p̄dictis, de qb. denūtiatus fuerat & clamor ad Papā peruenerat: plenā & meri debēt dicere veritatem. ī. de acc. qualiter 1. § forma. B.

¶ Gl. seq. præmisso de forma processus contra dilapidatorem, quærit an si reddat ecclesiam indemnem, & c. ar. quod sic, & remittit.

e ¶ *De dilapidatione.*] Qui .n. denuntiat de dilapidatione suspectus, interimdū cognoscit de dilapidatione, dēt interdici ei oē genus alienationis: & si merito est de dilapidatione suspectus, dandus est ei coadiutor, sine cuius cōsilio nihil faciat de his q̄ pertinēt ēt ad administrationē tpalem. ī. de accu. c. vlt. & ī. de of. deleg. venerabilis. vbi plene habes qualiter procedatur in cā hmōi. hoc tn̄ scias, q̄ talis qui remouetur ob dolum, infamis efficitur: secus si ob culpam. C. de suspec. tu. l. vlt. Item quid si alia cria non probarentur contra istum abbatem, nunquid si vellet reddere ecclesiam indēnem, remaneret in administratione abbatiæ? Videtur q̄ sic. ī. de re eccle. non alie. si quis presbyterorum. & ī. de elec. q̄ sicut. vbi hæc quæstio expeditur. Dic vt ibi.

f ¶ *Indifferenter.*] vr̄, q̄ hæc duo cria parificentur quantū ad accusationē & testimoniū. 15. q. 3. sane. Item qa simonia est maius crimē, [1] hæsis. 1. q. 1. eos. & infamis efficit, vt 1. q. 3. si quis p̄bendas. imo maius est oībus aliis criminibus. ī. c. proxi. & 1. q. vlt. in c. vlt. sed in hæresi qlibet admittitur: ergo multo fortius in simonia qlibet admittetur. ī. c. tanta. 79. dist. si quis Papa. & C. de episc. & cle. si quenquam. De hac materia dicitur plene supra de accusatio. cum P.

g ¶ *Alia pœna.*] quia in crimine læsæ maiestatis capite qs punitur 6. q. 1. §. verum. ver. si quis cū. Item iura paternorum sepulchrorū adimuntur. ff. de suis & legi. hære. l. 1. §. interdum. Item non sunt lugendi, ff. de relig. & sumpt. fu. minime. q̄ pœna non spectat ad simoniacum, sed deponitur cū nota infamię. 1. q. 1. reperiuntur. & eadem cā. q. 3. c. vlt. & C. de episco. & cleri. si quenquam. Vin.

h ¶ *Distinguendum.*] hoc io dicit, quia per testes crimina probantur, & non p accusatores: vnde nō oēs qui admittuntur ad accusandum, debent admitti ad testificandum. ī. de testi. de cætero.

ADDITIO. & ī. qui ma. accu. pos. cum in tua. vbi de hoc tangitur.

i ¶ *Probandas.*] s. conspirationes, & inimicitias capitales. ī. c. proxi. vbi hæc exponuntur.

k ¶ *Quæ probatæ.*] idest, a quib. probatis. ī. c. proxi. aliâs non habent verbum. Sim. 7. q. 1. qualiter. & illud Euangelij: Illi tātum, cesset murmuratio eorū.

l ¶ *Viderentur.*] In fine huius capi. remotæ sunt illæ exceptiones s. conspirationes & inimicitiæ, furtum & adulterium, & c vt in cap. sequenti b. B.

PEr tuas.] Diuiditur in duas partes principales: In prima ponitur consultatio: In secunda respōsio ibi. *Noueris.* Et hæc secunda pars subdiuiditur i quatuor: Nam primo distinguit circa quinque: Secundo coaptat illa quinque proposita, repetēs factum, & declarans interlocutoriam præcedentis decretalis: Tertio transeundo concludit: Quarto recitat cessionem. Secunda: ibi, *Hæc omnia.* Tertia: ibi, *Tales.* Quarta: ibi, *Vnde.* Abbas.

[illegible] In præcedenti decretali dr̄ q̄ abbas Pōposianus plures exceptiones opposuit cōtra testes inductos contra ipsum super crīe simoniæ, & Papa quasdā admisit, quasdam vero nō: vñ videbatur, q̄ testes criosi admitterent in crīe simoniæ: Quæsitū fuit à Papa, qualiter decretalis illa esset intelligenda? Rñdet Papa dicens, q̄ illam decretal., licet Heli. edidit ad cuius itelligentiam sic distinguit: Primo circa modum agendi: vtrū agatur de crīe simoniæ criāliter, aut ciuiliter: & si ciuiliter agāt: vtrum de rigore, aut æquitate. Secundo distinguit circa personā, contra quā proceditur, vtrū sit regularis an secularis: & si sit regularis, vtrū sit inferioris gradus, aut excellētioris dignitatis: & an ille idē sit bonæ opinionis, vel malæ famæ: & utrū ēt possit puniri de facili, an sine scādalo nō possit cōdemnari. Tertio distinguit circa p̄sonas testiū, vtrū sint honesti vel criosi: vel emendati de crīe, an adhuc p̄seuerent in ipso, & an ipsi testificentur ex charitate, vel odio. Quarto, quæ cria obiiciantur testib. vtrum eadē vel minora, an paria vel maiora. Quinto, an adsint alia adminicula, quæ adiuuent testes. Recollige illos quinq; modos quantū ad alterā partem. Si ergo agat ciuiliter de crīe simoniæ secundum æquitatem, & p̄sona cōtra quam

---

† De hoc articulo vide omnino B. Thomā 2. 2. q. 33. art. 7. add Martinū Nauarrū i Manuali confessariorum. c. 24. tit. de correctione fraterna.

† sup hoc ipso, in registro, & in plurib. antiqs codicibus.

† In codice Barbatiæ ita: Quia vero tam ex accusatione monachorū, q̄ ex abbatis confessione, &c.

† Quasi dilapidatio dr̄ cōsumptio terū mobiliū: dilapidatio vero p̄prie cōsistit circa immobilia.

† Qualiter sit intelligēdū Simoniā maius eē crimen q̄ hæresim, late & vere docet Turrecremata i ca. eos. 1. q. 1. adde B. Thomam 2. 2. q. 100. artic. 1. ad primū arg.

† An simonia sit de cribus exceptis, vid. Iuliū Clarū li. 5. receptarum sent. §. Simonia. vbi ex Aretino testat̄ cōmunē eē opinionē inter cria excepta numerandum.

† Hæc glossula desiderat̄ i aliquos manuscriptis codicibus.

† sente

† Cap. 4. eo. ti. in 3. compilat. Et de istę lectu Gabriel Sarayna in adnotatio ad singulare Matthæi Mathesilani. 70. ici. nota, q̄ si statutū dicat. adde Bart. in l. qōnib. ff. ad legem Iuliā maiest.

† Hic casus Bernardi est. & in antiquis exēplarib. hr̄.

quã agat, sit regularis, & ĩferioris gradus, & malæ famæ: & de facili possit puniri, & adsint alia adminicula, vt cõtingit in abbate Põposiano, q est psona regularis, & grauiter ifamatus: & q de facili potuit remoueri: cõtra talẽ psonã ẽm Lau. testes, q emẽdati sunt de crĩe, vel ẽm alios, q adhuc in crĩe pseuerant, cũ alijs adminiculis, vt puta furti, adulterij q̃ sũt minora crĩa: & q ex charitate deponũt, & habẽt alia adminicula, admittunt in crĩe simoniæ, pp criminis enormitatẽ: & testes tales admissi fuerũt contra illũ abbatẽ Põposianũ, nõ obstantib. exceptionib. furti & adulterij. alias vero exceptiones .i. cõspirationes & inimicitias capitales, Papa, pbãdas admisit: q̃a eis pbatis patet, q ex odio testificant: & sic dẽt intelligi decretalis [illegible] missa, licet Heli. quãtũ ad testiũ receptionẽ cõtra simoniacam prauitatem: q̃a ille Abbas grauiter ifamatus denuntiabat simpliciter ẽm æquitate: vt remoueret solum modo ab abbatiæ administratione, & de facili poterat remoueri; vñ ipse non expectata sñia cessit: Ergo intellige à cõtrario, si psona contra quã taliter agit de simonia, nõ sit talis: tales testes nullo mõ admittunt. Ber. Nota q criosi testes recipiunt in crĩe simoniæ de æquitate ciuiliter, cũ agit nõ simpliciter, sed cũ alijs adminiculis. Itẽ conspiratores & inimici capitales i nullo casu recipiũt.

nos asseris edidisse, de testibus admittẽdis ꝯ simoniacã prauitatẽ. ¶ Noueris igitur, q nos illã epistolã q̃ sic icipit: Quãuis ad abolẽdã[a] nequaquã[†] edidimus: sed aliã q̃ sic ĩcipit: Licet Heli. nos edidisse fatemur: ad cuius itelligẽtiã credimus distinguẽdũ,[l] vtrũ is, ꝯ quẽ agit de simoniaca prauitate,[b] dnũtiet simpliciter,[c †] aut[i] crialiter accusetur: & vtrũ agat ẽm iuris rigorẽ, an ẽm tẽperãtiã æquitatis. Itẽ vtrũ ipse sit regularis, q iã renũtiauerit mũdo, an secularis, q adhuc in mũdo existit: & an ĩferioris gradus, an excellẽtioris[d] sit dignitatis. Ad hęc, vtrũ añ fuisset claræ opinionis, & bonæ famæ, an grauiter ifamatus,[e] & valde suspectus: & vtrũ de facili possit puniri, an sine scãdalo[f] neq̃at cõdẽnari. Præterea vtrũ testes sint honesti, an criosi: & an sint emẽdati de crĩe, an adhuc in crĩe pseuerẽt. Rursus si cria sint eadẽ vel minora,[g] an paria[h] vel maiora: vtrũ ve testes ex zelo iustitię, an ex malignitatis fomite[i] deposuisse credant. Deniq; vtrũ ad prauitatẽ simoniacã detegẽdã sola dicta testiũ inducant, an alia ẽt adminicula[k] suffragent. Hæc oĩa sunt ad intelligẽtiã illi⁹ epistolæ distinguẽda. Ille q̃dẽ Põposianus Abbas, q iã pridem renũtiauit mũdo, erat de simonia, piurio, dilapidatiõe, ac ĩsufficiẽtia[m] grauiter ifamatus. Cũq; p monachos, q iurauerãt phibere testimoniũ veritati, simonia multis modis videret cẽ probata: ipse ꝯ testes multas exceptiones opposuit, ꝯspirationes[n] uidelicet, inimicitias capitales, furtũ, & adulteriũ, ut eos à testimonio ẽmoueret. Nos uero (ne innocẽtiæ puritas cõfusa succũberet: uel simoniæ prauitas effugeret impunita) illas dũtaxat exceptiones pbãdas admisimus, qbus forte pbatis testes nõ zelo iustitiæ, sed malignitatis fomite pcessisse cõstaret: ut cõspirationes, & inimicitias capitales:[o] cæteras aũt exceptiones, ut furti, & adulterij[p] pp immanitatẽ hæresis simoniacæ (ad cuius cõparationẽ cætera cria quasi pro nihilo[q] reputantur) duximus repellendas: qm & si probatæ fidẽ testiũ debilitarẽt[r] in aliquo, non tamẽ euacuarent

a [illegible] Quamuis ad abolẽdã.] quam habebas olim eo.ti. in secunda compil.

b Simoniaca prauitate.] Præterea idẽ videretur de alio crĩe excepto, vt hic distinguitur circa modum agendi. Ber.

c Simpliciter.] id est, in modum denũtiationis & inquisitionis. B.

[†] Gl. seq. opponit quòd in indicijs, & c. soluit.

d Excellentioris.] puta eps regularis, cũ quo nõ est taliter pcedẽdũ pp maius scãdalũ. Sed quare hoc dicit, cum in iudicijs nõ debeat attẽdi dignitas alterius. 3. q. 9. c. vl. & æqualitas seruãda est in iudicijs. C. de pxi. sacro. scri. in sacris. lib. 12? Rñdeo hoc iõ dicit, pp maius scãdalũ, & reuerẽtiã ordinis excellentioris: & absurdũ videretur, si taliter remoueret eps, sicut abbas: & nõ ita de facili pceditur cõtra maiorẽ sicut cõtra minorẽ. ar. s̃. de acc. qualiter & q̃ñ 2. & vbi maius scãdalũ seu piculũ vertit, cautius est agẽdũ. 42. dist. quescamus. 7. q. 1. c. vlt. & ff. ad Carb. l. 1. § sed & si qs. & aliter puniunt maiores, aliter minores. 24. q. 1. q cõtra ecclesiæ pacẽ. & 45. dis. cũ beatus. lo.

e Infamatus.] simile 2. q. 1. in primis.

f Sine scandalo] vt ex hoc facilius admittantur vel repellantur. ar. 23. q. 4. non potest.

g Vel minora.] hoc ideo dicit, quia si sint eadem crimina, vt puta simoniæ eadem de qua agitur, non admittitur, quia socius non admittitur. s̃. de testi. veniens. Ber.

h An paria.] hoc ideo forte dicit, quia licet repelli omnino non possint, cum sint emendati: quanto maiora crimina eis obijciuntur, tanto minor fides eis adhibetur. Tan.

i Ex malignitatis fomite.] hoc dicit propter inimicos capitales, & conspiratores, qui non debent admitti: vt j. dr. Ber.

k Adminicula.] quia sine alijs adminiculis & plumpti onibus viles testes in crĩe simoniæ nõ sunt audiẽdi, quia vilibus sine tormentis credi nõ dẽt 4. q. 3. c. si testes. § si aũt ea rei. & 2. q. 1. in primis. & q̃a à tormẽtis non est incipiendum. ff. de quæst. l. 1. & j. de reg. iur. cum in contemplatione. Tan.

l Distinguendo.] hæc est intentio præcedentis distinctionũ: aut .n. agitur crialiter, aut ciuiliter: Si crialiter, tunc testes criosi ẽt in exceptis cribus contra neminẽ audiuntur, siue accusatus sit bonæ famæ, siue malæ. Si vero agitur ciuiliter, tunc cõtra secularẽ plãtum non sunt audiendi vel admittẽdi criosi testes: nisi sint emendati de crĩe: & tunc admittunt de æquitate, nõ de rigore: nec ẽt tunc audiuntur, nisi adsint alia adminicula; sed contra regulares Prælatos infamatos inferioris gradus, admittunt criosi, si ciuiliter agitur de æquitate, sed non de rigore, & cũ alijs adminiculis. & hoc intellige in testib. ad accusandũ vero nõ admittuntur infames cõtra illũ, qui est malæ famæ. vt s̃. eo. tanta. Io.

m Insufficientia.] Propter insufficiẽtiã remouet Prælatus ab administratione s̃. de æta. & qua. c. vlti. & 18. q. 2. si quis. Abb.

n Conspirationes.] cõspiratio .n. grauissimũ crimẽ est: ita q meretur deponi. 11. q. 1. coniurationũ. & c. cõspirationũ. & ibi in sub uersionẽ status alterius cõspirant, vñ tanquam inimici repellendi sunt, & eis consentientes: vt capitulis prædictis & s̃. de re iud. cum 1. & A.

¶ Gl. seq. tractat quòd inimicitiæ non capitales non repellunt à testimonio, sed fidem minuunt. Et quid si facta fuerit reconciliatio.

o Inimicitias capitales.] Propter alias vero non remouetur qs à testimonio. 4. q. 3. § ite in crĩali. ibi tñ nõ determinat de qua inimicitia, & ff. de arbi. licet. Insti. de excus. tu. § inimicitiæ. & leuis offensa non adimit legatum ff. de adi. leg. l. 3. § non solum. in fi. sed minor fides eis adhibetur. in Auth. de testi. §. si vero qs dicat, colla. 7. C. de testi. auth. si testis productus. Tñ si inimici & cõspiratores redeat in amicitiã, post recõciliationẽ vr̃ q possint admitti. q̃a & legatũ per capitales inimicitias vel alias grauissimas interuenientes adimitur: sed si redeant in amicitia, redintegratur legatũ. ff. de adi. leg. l. 3. §. non solũ in fi. & l. se. [illegible] tñ q nõ in eo negotio vel crĩ pro qua cõspirauerunt, & reconciliatio non sit recens ar. 3. q. 5. accusatores. Ber.

¶ Glo. seq. quærit de periuro an admittatur in [illegible].

p Furti & adulterij.] Et sic opponebantur minora cria. Sed nunquid periurus admittetur? Dicendũ est q non, quantumcunq; sit emendatus: quia qui semel est periurus, ad iuram amplius non admittur. 22. q. 5. parauit. & s̃. de præsumpt. tras. 2. q. 7. non potest. quia præsumitur quòd iterum deieraret ar. s̃. de acc. si cui § ifidem. & 6. q. 1. quicunque, & est expressum s̃. de testi. te. [illegible] Bern.

q Pronihilo.] vt 1. q. vlt. c. vlt. & s̃. eod. tanta. Ber.

r Debilitarent.] & ita testis q fuerit criosus, licet sit emendatus, non facit plenã probationẽ, nisi adsint alia adminicula: criosus .n. semp hẽt caput vulneratum 1. q. 1. vetu. q̃a & si pœniteat, qdã tñ irregularitas manet, q̃ nõ abolet p [illegible] 50 dist. illud. 1. q. 7. si quis on. nem. & 2. q. 3. c. Enthemium § hinc colligitur. Lau. Debilitarentur dicta talium testium si hæc probarentur, sed hæc non probantur, q̃a alia adminicula aderãt: alias si nulla fuissent adminicula, nõ sufficerent dicta eorũ. & est ar. q nõ dẽt qs admitti ad probãdũ quo probato non prodest. C. de pba. ad pbatiõẽ. simile s̃. de ol. dele. cũ contingat

Id est vetissimũ: nã illa decretalis: Quamuis ad abolẽdam. Clemẽtis tertij ẽ, quã Raymundus non posuit in hac compilat.

[i] In antiqua cõpilatione, ciuiliter, lego: sed Gregoriana exemplaria, simpliciter, habent: quẽ agnoscunt hic glossa, Hostiẽsis, & alij interpretes.

† Aliàs ita: an criminaliter attentet.

[i] Extat adhuc in 2 compil. tit. de simonia, c. 4. in qua ita scriptum est: Tu sedem Apostolicã duxisti consulendam, vtrũ mediatores, & interlocutores, per quos scelus illud plerumq; cõmittit, ad testimonium possint cõtra scelesis auctores admitti quod si odiũ crĩs admitti debeant, tñ demus.

[:] Vide Iuliũ Clarũ in pract. crimin. q. 21. versic. scias ẽt. & Simancã in catho. instit. tit. 64. de testibus.

[.] De grauitate simoniæ in comparatione ad hæresim, & alia crimina, vide late per Turrecrematã i c. eos. 1 q. 1. adde B. Thomam 2. 2. q. 100. arti. 1. ad primũ argumẽtũ.

[.] De materia huius glossæ, vide plenissime p Antoniũ Gomeziũ tom. 3. varia. resol. cap. 12. & q̃ dixi latissime li. 3. cõmẽt. i Directorium sito scho. 33. & scho. 133.

Dicit Hostiensis hãc gl intelligẽdã qñ d alijs crib. agit, vel de crimine simoniæ cõtra nõ infamatũ: alias tales admitterentur, vt sequitur. Io. And.

a *Ex toto.*] Cum iā essent emēdati de crīe: & dic, p̄sertim. i. tm̄: non. n. crederem testem infamem esse admittendū cōtra infamatū, nisi alia indicia p̄cederent: cum à tormentis nō sit incipiendū. ī. de reg. iur. cum in contēplatione. nec tales admittuntur sine q̄ōne. 2. q. 1 in primis ad fi. & 5. q. 5. illi q. Lau.

b *Præsertim.*] id est, tantum. ſm alios tenetur proprie.

c *Emendati.*] si enim testis emēdatus est de crīe, admitti dēt si ciuiliter agitur: vt hic patet. & ar. 50. dist. quia sanctitas & cap. dño sancto & hoc verū intellige, si eū ex illo crīe nō comitetur infamia, & nisi I crīe periurij qui ēt si sit emēdatus, nō admittit̄ ī. de testi. testimoniū. sed si crīaliter agitur, nō admittitur ēt si sit emendatus: vt in decre. testimoniū. & 6. q. 1. q crimen. Itē ex hoc vr̄, q̄ si testis cui obiicitur crimen, vt repellatur, vult probare se emendatum, q̄ debeat audiri, cum iā non sit criminosus. ī. de excep. deniq; vbi de hoc. & ar. 3. q. 7. qui sine.

De hac expositione vide plures concor. 12. dist. illud. Ioan. And.

ex toto, aliis adminiculis suffragātibus, p̄sertim cū testes de crīe fuerit emēdati. Tales igitur ꝯ talē taliter duximus admittēdos: non ſm rigorem iuris, sed ſm temperantiā æquitatis; cum ageretur nō crīaliter, vt deponeretur ab ordine: sed ciuiliter, vt ab administratione amoueretur, tāquam immeritus & damnosus. Et vtique tales Prælati ex leuioribus causis pn̄t ab administrationibus amoueri, sicut quorundā religiosorū ap̄pbata ꝯsuetudo deposcit.

d *Tales contra talem.*] s. regularem inferioris gradus & malæ opinionis, q de facili p̄t puniri: qualis fuit abbas iste: & respicit secundā distinctionē, s. ver. item vtrum ipse regularis. & c. pro altera parte tantum.

e *Taliter.*] s. ciuiliter, cum agitur ꝑ modum inq̄sitionis ſm tēperantiā æquitatis prout sequitur in līa: & respicit primā distinctionē ī. circa prin. ver. vtrum ii, &c & ita tales testes cōtra talē p̄latū admittunt̄. cū ciuiliter agitur ſm æquitatem: ergo à cōtrario sensu colligitur, q̄ si agatur crīaliter, aut ēt ciuiliter, ſm rigorē cōtra regularē & infamatū, vt dictū est, non admittuntur tales testes q non sunt emēdati, ēt cū aliis adminiculis in crīe excepto, & multo minus si agit̄ cōtra secularē ēt ciuiliter, & ſm æquitatem, q̄a tunc tales testes nō admittunt̄: & sic maius est priuilegiū clericorū q̄ monachorū: q̄a in eodem mō agendi alij testes admittunt cōtra clericos, & alij contra monachos. ar. 16. q. 1. c. legi & c. alia est cā. & 93. di. à subdiacono. Sed ar. cōtra. 2. q. 1. in primis vbi indistinctè dicit nō distinguēdo inter regularē & secularē: sed illud loq̄tur in accusatione. Et sic patet, q̄ si agatur crīaliter contra secularē, aut ēt regularē infamatū de crīe simoniæ, siue de crīe excepto: tm̄ honesti testes admittuntur, & sufficit si sint emendati, & hoc de æquitate. vr̄ tñ p decre. Greg. q̄ de iure & nō de æquitate admittēdi sunt testes emēdati, ēt sine aliis adminiculis cū agitur ciuiliter de crīe, sine aliqua distinctiō. ī. de testi. testimoniū. ergo in simonia multo fortius, cum sit crimen exceptū, q̄m in aliis sunt admittēdi testes emēdati nisi in piurio, vel nisi eos infamia comitetur, vt ibi dr, nisi tu velles eā reducere ad æquitatē ſm istā. Sed cōtra potius vr̄, vt. s. ipsa reducatur ad illā tanq̄ ad posteriorē. ff. de leg. non est nouū: & sic non habēt locū p̄missæ distinctiones. Vltima pars primæ distinctionis tollitur. s. vtrū agatur ſm iuris rigorē, &c. & sic remanet vtrum agatur crīaliter an ciuiliter: vt si ciuiliter, admittant̄ testes emendati ſm tenorē illius decre. p̄dictæ. Secunda dist. tollitur ex toto. s. vtrū ipse sit regularis, &c. & illa distinctio q̄ sit, circa p̄sonas testiū remanet. Ergo hoc remanet inq̄rendū, vtrū agatur crīaliter vel ciuiliter de crīe. & vtrū testes sint honesti, quibus crīa obiici non pn̄t, vt illi tm̄ admittantur, si crīaliter agitur, aut fuerint crīosi & emēdati: vt si agitur de crīe ciuiliter, illi bñ admitti pn̄t ſm decretalē p̄dictā & sic difficultas huius decre. parum valet. Vel dic q̄ illa decre. testimonium intelligit cū agitur ciuiliter, & de crīe non excepto: & tūc de iure cōi tm̄ testes emendati de crīe recipiuntur: hoc intelligitur cū agitur de crīe excepto, simoniæ. s. ciuiliter. & tunc recipiūtur testes viles & ifames cōtra infamatos, de æquitate, & nō de rigore: qualis fuit iste abbas, cōtra quē tales testes recepti fuerunt de æquitate tātū cū aliis adminiculis: vt hic patet. ar. opp. ī. de testi. c. vl. Et hoc dic. t. Tā. & Io. Lau. cōtra, vt s. in no. cū iā essent, &c. & istud, p̄sertim, ſm Io. & Tā. ponit cōparatiue. Lau. expon. i. p̄sertim. i. tātū: & sic vtraq; decr. remanet in suo loco. & hoc innuunt ista verba; tales contra talē taliter duximus, &c. & dic tales. s. viles & criosos: cōtra talē, infamatū & irregularē: taliter. s. ciuiliter, de æquitate & non de rigore.

o Argumentū ad hoc in l. quod Labeo. ff. ad Carbo. & ibi Doctores.

2 Intellectus ca. testimoniū, supra de testibus.

f *Duximus admittendos.*] Verba ista sic expone ſm Lau. tales. s. testes emendatos de crīe furti, adulterij, & consimilium criminum, q ex charitate testificantur sine aliis adminiculis, ſm Lau. vel si non sunt emendati, admittuntur cū aliis adminiculis: vt dr̄ in fi. gl. ſm alios: & respicit distinctionē. ī. ver. p̄terea & ver. vtrum ne testes pro altera parte, & sequentem ver. denique.

Vnde prędictus Abbas nō expectata sententia, quasi male conscius sibi cessit.

Idem abbati Iemblaceñ.

Non imputatur electo confirmato, si eo prohibente, pro ipsius cōfirmatione pecunia data fuit.

CAP. XXXIII.

SIcut tuis litteris intimasti, cū in Iemblaceñ. ecclesia fueris monachus, fuisti tādem promotus ad regimen ecclesię Floreñ. verum Abbatē Iemblacē. post sublato de medio: ipsa, quæ te prius filium habuerat, in patrem per

g *Ciuiliter.*] quo casu admittuntur mulieres ī. de testi. quóniam. & ca. tā litteris. Ber.

h *Ab administratione amoueretur.*] ſm Euangelicam veritatem. ī. de accu. qualiter.

i *Leuioribus.*] sic ī. de accu. qualiter in fine: q̄a nō ita pingue ius habēt regulares sicut seculares. ar. ī. de statu mona. cū ad monasterium. ar. eo. tit. c. 2. in fi. vel potius quia non est tantum scandalum pro remotione regularis, sicut secularis: & hoc est de consuetudine approbata, vt dicit in fi. cap. Tan.

k *Amoueri.*] vbi q̄s remouetur p̄p fraudē, infamis est: secus si p̄p simplicitatē. ff. de suspe. tut. l. 3. §. qui ob segnitiem. & C. eo. tit. l. vlt. nisi sit patronus. Insti. de suspec. tut. in prin. si vero non exprimatur an per fraudem vel per simplicitatem aliquis amoueatur, non est infamis. ff. eod. hæ enim causæ Vin.

Glo. seq. quærit an propter cessionem inquisiti desistat iudex, &c.

l *Cessit.*] & ita q timore probationis cessit, non habebit aliq̄d priuilegiū. ar. 24. dist. c. vlti. Sed nunq̄d iudex dēt desistere ab inq̄sitione p̄p ipsius cessionem? ar. q̄ non. ff. de iudi. si quis postea. Argu. cōtra ff. de suspec. tut. l. post finitā. quia nec dolū facit, qui re deserit, vt litē effugiat. ff. de alie. iu. mu. cā fac. l. itē si res. §. 1. & q diffidit de iure suo, licite cedit liti ī. de postu. p̄la. bonæ. & iam finem inq̄sitionis consecuti sunt inq̄sitores: quare non debent amplius procedere inquisitores, nisi vt habeant ratam cessionem. sic ī. de elect. dudum. in fi. Ber.

SIcut tuis.] In prima ponitur consultatio: In secunda rn̄sio: ibi, *Quoniam*. In tertia parte ponitur quædam determinatio: ibi, *Illud*. Abbas.

CASVS. Vacante ecclesia Iemblaceñ. quendam monachum suum virum prouidum & discretum elegerunt in abbatē: & q̄a Leodieñ. ecclesia cathedralis pastore carebat, ad Coloniē. ecclesiam metropolitanam ipsius accessit, & de inia ipsius interim ministrauit: & in monasterio Iemblacen. postmodum in Leodieñ. ecclesia fuit institutus ep̄s, q requisitus ab ipso electo electionē ipsius noluit cōfirmare: sed cōperto, q̄ hoc fiebat, p̄ extorquenda pecunia, protulit excōicationem, ne pro facto hmōi aliqua pecunia p̄soluatur: & q cōtrafaceret, esset excōicatus: Sed quidam de fratribus eius eo ignorante promiserunt pecuniam, & p̄soluerunt, & sic ab ep̄o iuitatus confirmationē & institutionem accepit postmodū p̄uenit hoc ad notitiā abbatis ipsius: dubitauit, an posset licite ministrare in offō abbatiæ: q̄siuit à dño Papa q̄d facere deberet: Rn̄det Papa: licet ſm canones ēt paruuli, q cupiditate parentum ecclesias p̄ pecuniā sint adepti, eas dimittere teneantur. tñ q̄a aliud est & lōge diuersum non p̄hibere consensum, & aliud est expresse p̄hibere, nihil dēt sibi ad pœnam & culpam imputari, ex eo q̄ cōtra prohibitionē & voluntatē suā, a qua postmodū non recessit, alius pecuniā soluit eo ignorāte. p̄sertim cū ille non sit ei aliqua consanguinitate cōiunctus. nisi postea cōsenserit soluendo pecuniā p̄missam, aut reddendo solutam: Alioq̄n cōtingeret, q̄ factū alicuius parātis insidias inimico suo, ei dānosum existeret, cui oino displiceret, & sic aliq̄s de dolo suo cōmodū reportaret. Illi vero q pecuniā dederūt, aut eā receperūt: ita tū culpabiles sunt, q̄ si eorū excessus manifestus eēt ecclesiæ, pœna essent canonica feriēdi. Nota primo ar. q̄ ecclesia vacante potestas confirmandi electiones p̄latorū non ptinet ad capitulū, sed consuetudini statur. Itē electus in abbatē & confirmatus pōt excōicare. Itē si pecunia soluat contra p̄hibitionē electi, ei nō obest, nisi postea cōsentiat ipsam soluēdo. Itē q̄d ab initio nō nocebat, tractu t̄pis p consensum sequētē iputat̄, & sic ratihabitio retrotrahit̄ in maleficiis, & mandato cōparat̄. Item dolus vnius, alteri obesse non debet, nec sibi prodesse.

Iemblaceñ. Temblaceñ. Gemblaceñ.

Cap. 5. eo. ti. in 3. compilat. Et vide præceteris hic Henricū Boic. & extrauagātem Pauli secundi, incip. Cū detestabile. & Catalanorum de cisio. 1. ti. de simonia.

Florinē.

Hoc verum ſm Hostiensē nisi auctorando, id est, degradando sit amotus: tunc. n. infamis est, etsi causa ignominiæ nō addatur. ff. de his q no. infa. l. 2. §. ignominiæ. Ioan. And.

De hoc articulo vide amplius hic per Hostiensē Ioā. And. & alios.

electionem canonicã [a] te vocauit: & qa pastore carebat Leodień. ecclesia cathedralis, ad Colonień. [b] ecclesiã (q̃ tua est metropolis) ꝑficiscẽs, ipsius auctoritate in Iemblaceń. ecclesia interim ministrasti. Ceterũ postquã in Leodień. ecclesia fuit eps institutus, is à te reqsitus, electioné de te factã noluit cõfirmare. Verũ cũ hęc fieri pro extorqnda pecunia cõperisses: sub interminatione anathematis [c] vetuisti, ne pro facto hmõi aliqua pecunia offerretur Sed qdã de fratrib. te incõsulto & ignorante, ꝯ excõicationis à te factæ sñiam venientes, ꝓmiserũt pecuniã, & ẽt exoluerũt: [d] & sic ab epo inuitatus, institutioné ab eo accepisti libere quẽadmodũ postulabas: *& infra.* Quamuis aũt ſm sacrorum canonum [e] instituta, ẽt paruuli, q cupiditate parentum ecclesias p pecuniã sunt adepti, eas dimittere teneantur: quia tñ longe diuersum est non præbere [f] consensum, & exp̃sse aliqd prohibere: taliter duximus rñdendum, qm̃ [g] ex eo, ꝙ ꝯ prohibitionem & voluntatem tuam (à qua postmodum minime recessisti) aliquis te penitus ignorante, promisit pecuniam & exoluit: præsertim cũ is nulla sit tibi cõsanguinitate [h] coniunctus, nihil dẽt tibi ad pœnã vel culpã (sicut credimus) imputari: [i] nisi postea consenseris, [k] pecuniam soluẽdo promissam, aut reddendo solutam: alioqn contingeret, ꝙ alicuius factum, insidias inimico parantis, [l] ei damnosum [m] existeret, cui penitus displiceret: & sic aliqs de fraude sua cõmodũ reportaret. [n] Illos aũt qui dederunt pecuniã, vel ẽt receperunt: intantũ cõstat esse culpabiles, q si excessus eorũ esset ecclesię manifestus: (quæ non iudicat de occultis [o]) pœna essent canonica feriendi.

Idem decano Beluaceń.

Si clericus cum pacto confert ecclesia bona sua, vt in ipsa recipiatur in canonicum, & illa sibi retineat pro præbenda, simonia committitur: secus si hoc fiat sine pacto.

CAP. XXXIIII.

Va[illegible] nos duxit discretio consulendos: *& infra.* Deuotioni tuę taliter rñdemus, ꝙ si quis clericus cum conditione vel pacto largiatur, aut offerat bona sua, vt illa postmodum pro præbenda retineat, & in canonicum admittatur: huiusmodi oblatio vel receptio fieri non poterit sine

a *Canonicam.*] Hic habes expresse, ꝙ electio põt fieri de aliena ecclesia. De hoc no. s. de elect. cum inter canonicos.

Glossa sequens obijcit & contra obiec. arguit. secundo fatetur obiec. & illi respondet.

b *Ad Coloniensem*] Sed quare hoc? nonne capitulum ecclesiæ cathedralis potuit eius electionem cõfirmare: & ei dare licentiam ministrãdi? Arg. ꝙ non 71. dist. fraternitatem 24 di. i. p̃sbyte[illegible] sed verum est ꝙ vacante ecclesia, capitulum põt hmõi electiones cõfirmare. s. de maio. & obed. cum olim vbi de hoc: sed hoc põt esse de consuetudine metropolis ecclesiæ, ꝙ ad metropolitanũ accedit. B.

Glo. seq. arg. quid confirmatus, &c. secũdo quid per hoc verbum, sub interminatione, &c. exponit & remittit.

c *Sub interminatione anathematis.*] Arg. ꝙ abbas cõfirmatus possit excõicare: quod verum est. & Prior ẽt. s. de maio. & obed. cũ in ecclesiis. Et hæc fuit sñia excõicationis, & nõ cõminatio, vt sequentia probant. & sic est hic ar. ꝙ per tal a verba: prohibeo sub interminatione anathematis, vel sub excõicatione, feratur sñia. arg. ad hoc s. de locato. ca. 1. & j. de eo qui fur. ord. rece. ca. 1. Sed dicas, ꝙ excõicatio non fuit facta sub hac forma verborum, sed exp̃sse excõicauit q contra facerent. sub hac forma: qcũque soluerit aliq[illegible], illũ excõico: & ita sub interminatione excõicationis factæ sub conditione lata fuit hæc sñia: & sñia excõicationis sub conditione põt ferri, & qui contra facit, ẽ excõicatus j. de sen. exc. à nobis. & s. de appell. p̃terea. & Papa refert hoc factum per aliam formã: vnde si dicatur: sub interminatione: vel, sub pœna excõicationis p̃cipio: non est excõicatus qui contra facit, & sic est cõminatio tm̃. & hoc probatur s. de iure patro. relatum. §. 1. & s. ne cler. vel monach. clericis. & sic intellige omnia illa iura. 63. dist. Salonitanæ. & prædictas decre. s. de loca. cap. 1. & j. de eo qui fur. ordi. rece. cap. 1 & alia consimilia. De hoc etiam dicitur j. de sagit. cap. vn. eo. Bern.

d *Exoluerunt.*] forte bono zelo, sed non secundum scientiam, & ita errauerunt.

e *Canonum.*] 1. q. 5. præsentium. & s. eo. de regularib. & cap. ex insinuatione.

Gl[illegible] duo [illegible] de tacente: quòd consentit, & quòd contra dicit [illegible] contrarium de regula, qui tacet.

f *Præbere*] quia ta[illegible] qui tacet, consentire vi. 54. dist. si seruus sciente. C. de nup. si vt pro[illegible] onis. & hic iste abbas consensisse videretur, si postq̃ intellexerit, non contradixisset: sicut econuerso videtur contradicere, qui expresse non consentit. de consec. dist. 4. cum pro paruulis. ff. de procu. filius familias. §. inuitus. ff. de serui. v[illegible]ba prædi. inuitum. s. de bap. maiores. ver. sin. Arg. contra ff. de reg. iu. qui tacet. Vincen.

g *Quoniam*] pro, quòd sic & econuerso, quia, ponitur pro quòd. 3. q. 5. quod suspecti.

h *Consanguinitate.*] s. de æta & qualita. tuam.

Glossa sequens ponit lecturam Vinc. distinguentis inter electionem confirmationem.

i *Imputari.*] Dicit Vin. ꝙ hoc intelligitur cum iã aliquis est electus: & eo ignorante & reclamante datur pecunia confirmatori. Si aũt nondum esset electus: licet eo reclamante daretur pecunia electoribus, obesset electo, quia per pecuniã eligitur, nisi dantes hoc facerent in odium eius: vt hic, & s. eod. nobis.

k *Consenseris.*] Nam si consensisset, simoniam cõmisisset, quia consentire est qñcunque consentire, & ante & post. 1. q. 1. eos [illegible] si & q. 3. si quis præbẽdas. & c. si quis obiecerit: quia in maleficiis ratihabitio retrotrahitur. & mandato comparatur. ff. de vi & vi ar. l. 1. § quotiens & s. de rest. spol. cum ad sedem. in a[illegible] 2. q. 1. notum & ita ſm canones possum hĩc [illegible] quod non meo nomine gestũ est 9 q. 2. Lugduneń. & secũdum leges, ff. de nego. gest. si pupilli, §. item quæritur. Quidam dicunt, vt Tanc. ꝙ aliquis potest hĩc ratum: sed simoniam non committit, q̃uis grauiter peccet. ar. j. cap. proxi. Et in hoc quod dicit, pecuniam soluendo, potest esse ar. ꝙ non sit simoniacus per solam ratihabitionem.

l *Parantis.*] sic. ff. si quis cau. l. 2. §. vlt.

m *Damnosum.*] quod esset iniquum: cum peccata tantum tenere suos auctores debeant. C. de pœn. sancimus & s. de his q̃ fiũt a ma. par. cap. quæsiuit. & non debuit alius alterius odio prægrauari. C. de inoffi. testa. si quis suo. §. legis autem.

n *Reportaret.*] quod esse non debet: immo q̃nque punitur in eo in quo deliquit. s. de iurepat. pastoralis. & s. de immu. eccle. c. vlt. Ber.

o *De occultis*] 32 dist. erubescant 6. q. 1. si o[illegible]a & 32. q. 5. Christiana j. capi. proxi. Ber.

[illegible]] Sunt duæ partes. In prima ponitur decisa consultatio. In secũda responsio: ibi, *Deuotioni tuæ*. quæ distinguendo prosequitur duo membra: Secundũ ibi, *Si vero*. cuius determinationem [illegible] ibi, *Licet*. Ab. Si.

Præter Panormitanum, & alios hic, vide Geminianũ in cap. Salonitanæ. 63. dist. & Innocentiũ in c. 1. j. de sagittar.

Hodie qualis sit quorumlibet simoniacorũ pœna, vide extrauagantẽ, Cum detestabile. initio ca. citatam.

Cap. 6. eo. ti. in 3. compilat.

CA[illegible] Aliquis clericus aliqua de bonis suis obtulit alicui ecclesiæ, petens, vt idem clericus in canonicum admittatur, & eadem bona sibi retinere liceat pro præbenda in vita sua q̃[illegible]ritur, vtrum bona illa recipi liceat. & idem clericus in canonicum assumi absq; vitio simoniæ? Rñdet Papa, ꝙ si clericus cõditione vel pacto offerat bona sua, vt ea retineat pro p̃benda, & in canonicum admittatur hmõi oblatio nõ põt fieri absq; simonia, quia in talibus oĩs pactio cessare dẽt. Si vero pure & sine pacto & conditione, bona sua offerat, rogans humiliter, vt in canonicum admittatur, & bona sibi retinere liceat pro præbenda: & clerici pure consentiant, talis receptio poterit fieri absq; simonia. In fine dicit Papa, quis taliter duxerimus rñdendum: si tñ ille qui talem facit donationem, ea intentione ducatur, vt p̃ t[illegible]palia spũalia valeat adipisci: & clerici ea aliter nõ reciperent: sine dubio tã ille q̃ illi apud Deum (quẽ nullũ latet secretum) culpabiles iudicantur. No. ꝙ in spiritualibus adipiscendis nulla conditio vel pactum dẽt interuenire. Item aliquis potest rogare, vt in canonicum admittatur. Item ecclesia de manifestis tantum, & non de occultis debet iudicare. Item arg. ꝙ intentio facit hominem simoniacum.

a *Omnis*

a *Omnis pactio.*] 1.q.2.quam pio.& ī.de pac.c.vlt.
b *Conuentio.*] & modus etiam.ī.vt eccl bene c.vno. Ber.
c *Rogans.*] No.ꝙ aliquis potest rogare vt in canonicum admittatur. De huiusmodi precib not ī de xta & qua.tuā.Ber.
d *Pure consentiant.*] i sine aliqua pactione,vel mala intétione Hic enim patet,ꝙ eo tempore,quo quis recipitur. pôt aliquid offerre cessante omni conditione & pacto. Sed contra,: vr ꝙ non liceat tpe receptionis. arg. 1. q. 1. emendari ne quod gratis fieri debet, pro precio fieri videatur : & sic videatur habere speciē mali, a qua etiam abstinendum est, ī eo audiuimus. ī de vi.& honest. cle.cum ab oi. & est arg. ad hoc,1.q.2 ꝗ pio, in fi. vbi dicitur : ac postmodum,&c. Sed verū est,vt hic dr̄, ꝙ tpe ingressus pôt dari aliquid : & licitum est: dum tñ cesset pactio & cōdictio,vt hic dicitur , & ī.de prob. c. in p̄ntia. & ī de succ.ab inte.cū dilectus,& ī.eo. dilectus 2 in fi. nec ideo minus donatio gratuita dr̄.arg. ff.mand. si remunerādi. ar.1.q.1.iudices, 38.distin de eulogijs. & arg. ff.de off.procon solent.§.vlt. & ī.eod.dilectus 2.in fi. aliàs dare siue ante siue post, simonia est,1.q.1.eos,in fine. Sed caueat ille, q recipit & q dat,ne sub specie talium munerū fraus committatur , 1. q. 1. si quis neque,& ī.sequitur. Io.
e *De manifestis.*] supra c.proxi.in fi.
f *Culpabiles.*] nō dicit simoniaci: ad parē tamē pœnā tenentur propter intentionē , cum opere subsecuto. ī de biga nu per isti simoniaci no dñt quantū ad ecclesiā : nisi velis dicere , ꝙ sola intentio facit hominem simoniacū . arg. 1.q.1 qui studet,& c.reperiuntur.& 1 q.3 .non solū.sicut sola spes lucri facit hominē vsurarium, 14.q.3 c.1. arg.ī.de vsur. consuluit. Tanc. dicit, ꝙ sola pactio facit aliquem simoniacum.arg.huius decre.& ī.vt eccle bene.vt nostrum. Ioan.

vitio simoniæ: cū in talibus ois pactio a aut ꝯuentio b cessare debeat, iuxta canonicas sanctiones. c Si vero pure ac sine pacto vel cōditione qualibet offerat, rogās c humiliter,vt in canonicū admittat, & bona sua retinere sibi liceat ꝓ p̄benda, & clerici eiusdē ecclesię pure ꝯsentiāt d hmōi receptio fieri poterit absq; scrupulo simoniacæ prauitatis. Licet aūt taliter duximus rñdendū : qa nobis datū est de manifestis e tm̄modo iudicare : si tñ is,q talē donationē facit, ea intētione ducat, vt per tp̄alia bona,quæ offert, spiritualia valeat adipisci : & clerici, qui eum in fratrē admittunt , nō essent eū,nisi cōmoda tp̄alia perciperēt,admissuri: sine dubio tā ille, q̄ isti apud districtū iudicem (qui scrutator est cordiū, & cognitor secretorū)culpabiles f iudicantur.

Idem Priori Cantuariēn. †

Non debet quis ordinem recipere ab eo,quem credit simoniacum : sed ministrare potest in illis, quos prius ab isto recepit .

CAP. XXXV.

Per † tuas litteras intimasti, ꝙ cū B. in quadā domo Cartusieñ ordinis suscepisset habitū monachalem: a dięcesano ep̄o fuit in subdiaconū ordinatus : sed postmodū didicit ex relatione quorundā, g ꝙ ep̄s multotiēs cōmiserat vitiū simoniæ: propter qđ idē monachus, in suscepto formidat ordine ministrare, nolēs ab eodē ep̄o ad superiores ordines promoueri : *& infra.* Nos igitur rñdemus,vt idem in ordine sic suscepto secure ministret: h sed ꝯ cōscientiā ad superiores ordines nō ascendat, ne forte ædificet ad gehennā: licet ex eo,quod conscientiā nimis habuerit scrupulosam , in difficultatē hmōi sit collapsus: quam vtique non euadet , nisi deponat errorem.

Idem Cantuarieñ. archiep̄o.

Pro chrismate vel inuestitura ecclesiarum , nil exigi debet: nec excusat consuetudo , vel nominis variatio.

CAP. XXXVI.

Nimi † peccatis exigētib. corda quorundā simoniaca prauitas deprauauit : *& infra.* Sane peruenit ad audientiam nostram , ꝙ cum

aliàs si sciret illū simoniacū,stultus esset : quia simoniacus nō habet executionē:vt ī.eo.tāta.vnde eā dare nō pôt. Preterea dixit lo. ꝙ licet quis committat simoniā , non perdit eoipso executionē:nisi sit simoniacus in ordine. Alij dicunt contrariū,ꝙ omnis simoniacus ipso iure suspensus est, vt 1. q.1. reperiūtur, & c quibusdam. Illud vr̄ verū,ꝙ siue ordinē siue beneficiū adeptus est per simoniā: impedit ordinis executionē,etiā post peractam pęnitentiā, ī.de accusa. in quisitionis, 2 rñ. Præterea si iste nescit pro vero illu esse simoniacum, quare Papa non dicit ei expresse, ꝙ recipiat ordines ab eodē : vt auferat ab eo errorē suum? vr̄ ꝙ ei laqueum inijciat , ꝙ esse non debet, 2 r. q. 1. c. vlt Sol. Papa non debet ei dicere , ꝙ recipiat ordines ab ipso,:i habet super hoc conscientiam lęsam,nec Papa eius conscientiam posset mutare, nisi ipsemet eā mutaret: quia vis animo fieri non potest, 32.q.5. proposito. & c 1.& 2. vnde dicit Papa consulendo potius q̄ præcipiendo, vt cōtra conscientiā non promoueatur ab illo ep̄o . nisi primo illā deponat : quia qui facit cōtra conscientiā,ędificat ad gehennā, 28 q 1 omnes, § ex his, & ī. de restit. spol. litteras,& ī. de præscrip. quia omne. Sed nunquid potest aliquis recipere ordines ab eo,quē scit simoniacum in ordine? Dico ꝙ non: & recipiendo ordines ab eo, non recipit executionem: cum ordinator non habeat executionem,ī.eo tanta.& 1. q. 1. reperiuntur. & potius debet pati excommunicationē, q̄ recipere ordines ab ipso.ī de sent. excō.inquisitioni arg.si vero aliquis ignorātet eū recipiat ordines a tali simoniaco in ordine, nō recipit executionē : nisi cū eo dispenset, 1.q.1 si quis à simoniacis, & ī.de ord ab ep̄o qui renun.epi.c.1.& 2. quia si eā non hñt, alijs eā dare nō possunt,1.q 1.c.1.& c.qui perfectionem, & q.7.Daibertū. Ber.

Per † tuas.] Communis diuisio : Secunda pars : ibi , *Nos igitur.* Abbas Siculus.

Cas. Quidam B.nomine monachus ordinis Carthusiensis à diœcesano ep̄o suscepit ordinē subdiaconatus : postmodum monachus intellexit,ꝙ ep̄s ille multotiens commiserat vitium simoniæ : vnde monachus timebat in suscepto ordine ministrare,nolēs etiam ab eodem promoueri ad maiores : quærebatur,quid facere debeat ille monachus? Rñdet Papa, vt secure in ordine suscepto ministret , sed contra conscientiā ad superiores ordines nō ascēdat,ne forte ædificet ad gehennā: & licet in hmōi difficultatē sit collapsus ex eo,ꝙ conscientiā nimis habuit scrupulosam:ea tamen no euadet,nisi deponat errorem. No ꝙ contra conscientiam nullus debet venire:alias peccat mortaliter item conscientia erronea deponenda est.
Gl. seq.dicit aliquem non credi non debere : & signat contrarium.
g *Ex relatione quorundam*] quibus credere non debuit , 33. dist habuisse.arg.81 dist. si quid vero arg.contra,ꝙ illud dicimur scire,quod ab alijs audiuimus,22.q.5. hoc videtur .
ADDI. Verum est quando loquitur de proprio facto,non de alieno Bernard.
Gl. seq.primo ponit opinionem Io. demum ponit contrariam,quam approbat. secundo ponit, & sol. tertio quarit & sol. est.
h *Secure ministret.*] cu non constet ei illū simoniacum esse:

Nimium.] Prouidet circa duo: Secunda,ibi,*Prauam.* Et prima subdiuiditur:Nam prima narrat factum:Secunda corrigi mandat,& punit: ibi,*Cum vero.* Abbas Siculus.

Cas. Quidam suffraganei Cantuarien. archiep̄i recipere consueuerunt certā quantitatē pecuniæ pro chrismate, metuentes,pęnā canonicā & correctionē p hoc, anticipant tps solutionis,recipiēdo in media quadragesima, quod recipere ꝯsueuerūt in Pascha ; & nomē denariorū variabāt,denarios. quos prius dicebāt chrismales,sed o appellabāt paschales,cōsuetudinē mediæ Quadragesimæ nuncupantes: peruenit hoc ad notitiā dñi Papæ qui rñdet : cū gratia sit gratis conferenda,& qui primo recipit pretiū q̄ rem conferat pretiosam, expressius speciē exprimat vēditionis:Mandat Papa archiep̄o,quatenus hmōi excessus corrigat, & suffraganeos suos & officiales eorū taliter puniat , ꝙ aliorū culpa sibi ob suā negligentiam nō imputetur ad pęnā: In fine dicit,ꝙ quandā prauā consuetudinē de sua prouincia studeat extirpare , sm quā pro inuestitura ecclesiarū archidiaconi marchā argenti exigebāt aut prælati,i decani rurales vaccā albam,vel certā pecuniæ quantitatē pro vacca. No.ꝙ vsurarios & simoniacos, ꝙ mutatio nominis pęnā eius substantiā non mutat & . h. nēlius nominis, criminis malitiā non palliat, ite c. idem. & intelligit venditio, si pretium recipiatur,quā traditio rei d iteratur . Item gratia

Humiles ergo p̄ces à dignò emissæ, ꝓ cōsequēdo bñficio, non inducunt simoniā.

Vide Guido. Papę decisio ne 80. nā illa huic loco lucē afferent.

Carthusieñ.

Carthusieñ.

Carthusieñ.

Cap. 7. eod. tit.in 3 compil. Vide Archidia. & Geminiā in c. præter. 32 dist.

Huc spectat decis. Cassadori tit.de con sti. deci.5. an simoniaci sint ipso iur priuati , vel priuari debeant per sententiā.

† Alias ita : Nos itaq; rñdemus .

† Cap. 1. tit. de excessib. Prælatorū , in 3. compil. Vide citatos in c.ea quę supra eod.tit.

Per quæ iura & ī. de cle.excō. mini. Apolloni ca . patet, sm Host. ꝙ hi debet probabilis ignorātia excusata . qđ intelligas quo ad dispensationem. Ioā. And.

gratis est conferēda. Itē nihil dandū est pro aliquo spirituali, quodcunq; sit illud. Item delictum subditorum imputatur negligentiæ prælati. Item cōsuetudo non excusat in delictis.

a *Chrismate.*] sic ī. co. ea q̄. Vbi habes similē variationē nōis. Pro chrismate vero vel oleo nil est accipiendū, ī. co. non satis & qui contra fecerit, pęna canonica punitur, vt hic dicit: quæ est pęna depositionis cū nota infamiæ, 1. q. 3. c. vlt. Bern.

b *Anticipant.*] excogitata fraude de tempore ad empus.

c *Variant.*] talis variatio nōis non prodest: quia quodcunq; nomē imponant, simoniā committūt, sicut in vsura, 14. q. 3. pler que sic enim faciūt vsurarij, nūc appellant lucrū, nunc emolumentū: quāque pœnam in fraudem. arg. ff si cer. pet. lecta est. sic C. de liber cau iubemus. Bern.

d *Qui prius.*] Emptor enim prius tenet offerre pretiū, q̄ vēditor ei rem tradat. ff de act. emp. & vend. Iulianus. § offerri. Sed si neuter habet fidē alteri, pretiū & res deponat apud sequestrum. ff de sol. si soluturus. Io.

e *Gratis sit gratia.*] 1. q. 1. cap. 1.

f *Aliorum culpa.*] Arg. φ delictum subditorum imputatur prælato. Sim. ī. de offi. ord. irrefragabili. vbi de hoc. Bern.

g *Consuetudinem.*] In talibus. n. nō excusat consuetudo, sed potius accusat. ī. eod. non satis, & cap. cum in ecclesiæ. quia mala consuetudines tēpore non confirmantur, in Authen. vt nulli iudi. §. 1. ver. neque vero ab angarijs. coll. 9. Bernar.

h *Inuestitura.*] pro qua nihil est dandum. ī. eod. cum in ecclesiæ. nec pro aliquo sacramento spirituali, vt ibi dicitur: nec pastum, nec pastellum quis dare debet, 1. q. 3. si quis præbendas. Bern.

i *Et tuas.*] Duę sunt partes, cōsultatio & responsio. Secunda: ibi, *Nos*. Abbas Siculus.

CA[P]. Quidā clericus cū vellet in subdiaconū ordinari, & certū titulū non hēret, rogauit quendā presbyterū, vt ipsum ad titulum ecclesiæ suæ præsentaret: Sed cū presbyter hoc facere nollet, promisit eidem, φ nunq̄ portionem aliquam peteret in ecclesia sua, si præsentaret eundem: & sic ad eius præsentationē fuit ordinatus: quærebatur quid iuris esset de ipso clerico? Rñdet Papa, φ nisi cum eo fuerit misericorditer dispensatū, nec in eo ordine debet ministrare, nec ad superiores ordines poterit promoueri. No. φ qui ordinem scienter recipit per simoniā, non habet executionem nisi cū eo dispensetur.

i *Intellexit.*] propter hoc non excusatur, vt bene sequentia notant: quia potuit consulere peritiores. 35. dist. c. non omnis, §. vlt. ff. de iur. & fac. ign. l. regula. §. sed iuris. Bern.

Glo. seq. signat contrarium, soluit, & remittit.

k *Dispensatum.*] sic ī. eo. c. pen. vbi ēt imponit pęna ordinatori, pñtatori, & pñtato: & ita dispensari pōt cum simoniaco in ordine. Arg. ɔ̄ 1. q. 1. erga simoniacos & c. si quis neq; sed illa capitula loquunt in dignitate: & non negat quin possit cū talib. dispēsari; sed nulla misericordia est adhibēda in dignitate seruāda, quin oporteat eos renūciare, quia pęnitentiā (ordine vel beneficio retēto) agere nō possunt, 1. q. 7. requiritis. & ī. de accu. inquisitionis, 1. rñ. Quis possit cū talib. dispēsare dictū est ī. eo. de simoniace & nich' ī. de renūt. post trāslationem. De pœna istorū dī ī. eo. c. pen. & quis cum talibus possit dispensare.

l *Ministrare.*] triplici de causa, tū quia fuit hic munus à lingua, 1. q. 1. sunt nonnulli. tū quia nulla cōditio debet interuenire, vt ī. eo. tua. & ī. de pac. c. vlt. & 1. q. 2. q̄ pio. tū quia per surreptionē voluit ordinem adipisci. arg. 24. dist. quando. & ī. de elec. cum dilecti. Io.

Onsulere.] Non eget summario: quia breue, nec diuiditur. Abb.

CA[P]. Quicūq; per pecuniā aliquā administrationē obtinuerit, tā dantes, q̄ accipientes, cū Simone percelluntur, & ab illa ecclesia repelluntur, in cuius ignominiā dare pecuniā voluerūt. Nota quod tam ementes, quām vendentes ecclesiarum administrationes, sunt simoniaci.

m *Administrationem.*] quod hic dī, intellige p id quod habes 1. q. 3. Saluator. circa mediū cap. vbi habes, φ nulla administratio ecclesiastica pōt vēdi vel emi, præpositura, œconomi officiū, vicedn̄atus, aduocatia, siue castaldionatus, & iudicatura, aut q̄libet alia administratio. vt c. si quis episcopus, in prin. causæ.

Glo. seq. arg. & argumentum determinat.

n *Voluerunt.*] Arg. φ sola volūtas facit hominē simoniacū, 1. q. 1. qui studet. Sed hoc nō credo, φ sola voluntas facit hominē simoniacū, dūmodo contenta sit suis terminis, ī. eo. c. vlt. licet alias peccet, vt ibi. Sed hic nō fuit cōtenta suis finibus, immo processum fuit ad actū. & hoc notat p hoc φ dicit: tā ementes q̄ vendētes, vel ad studia emēdi processerūt, quantū in eis fuit. vnde tanq̄ simoniaci iudicādi sunt, 1. q. 1. q studet. & sic intellige qđ dicit in fi. voluerunt.

Icut.] Primo narrat excessum, & ipsius excusationem: Secundo ipsius excusationem reprobat, & excessum prohibet, & pœnam adijcit: ibi, *Tantum*. Abbas Siculus.

CA[P]. In plerisq; locis a multis plātis fiunt turpes exactiones, pro consecrationib. eporum, benedictionibus abbatum & clericorum: & est taxatū, quātū debeat dari isti vel illi, hanc prauitatē per consuetudinē defendentes. Conciliū hanc consuetudinē, q̄ dicēda est potius corruptela, penitus reprobat, prohibendo

olim quidā suffraganei tui, pro chrismate [a] certā [c] cōsueuerint accipere pecuniæ q̄titatē, nō metuētes pœnā canonicā, & correctionem tuā eludere cupientes, tp̄s faciendæ solutionis anticipant, [b] recipiētes in media Quadragesima, qđ recipere ɔsueuere post Pascha: & vt cām recipiēdi dissimulent, nomē denariorum variāt, [c] denarios, quos pri⁹ chrismales, scđo Paschales dicebāt, cōsuetudinē medię Quadragesimæ nuncupātes: & infra. ¶ Cū vero expressius exprimat vēditionis speciē, q prius [d] recipit pretium, q̄ rē cōferat pretiosam, & gratis [e] sit grā ɔferenda: Mādamus, quatenus taliter excessus corrigas s̄dictos, suffraganeos tuos, & officiales eorū, à tā illicita exactione cōpescens, φ aliorum culpa [f] tibi ob tuā negligentiā non imputetur ad pęnam. ¶ Prauā ēt illā ɔsuetudinē [g] de tua prouincia studeas abolere, per quā pro ecclesiarū inuestitura, [h] archidiaconi marchā argēti, minores vero decani vaccā albā sibi dari postulāt, vel certā solui pecunię quantitatem.

Idem.

Ordinatus in subdiaconū, qui prius præsentatori suo promisit, quòd nil ab eo peteret, in suscepto ministrare, vel ad superiores ordines ascendere sine dispensatione non potest, etiam si peccare non crediderit.

CAP. XXXVII.

[i] Er tuas nobis litteras intimasti, φ cum D. lator pñtiū vellet in subdiaconū ordinari, & certū titulū nō hēret: quendā presbyterū exorauit, vt ipsum ad ecclesiæ suæ titulum præsentaret: φ cū ille facere recusaret, ipse illi firmiter repromisit, φ nunq̄ si præsentaret eundē, in ecclesia sua aliquā peteret portionem: & sic ad pñtationem eius extitit ordinatus; nec se in hoc illicitum egisse aliquid intellexit: [i] & infra. ¶ Nos inquisitioni tuæ taliter respondemus. φ nisi cum eo fuerit misericorditer dispēsatū, [k] nec ad superiores ascendere, nec in suscepto debet ordine ministrare. [l]

Idem.

Simonia est dare pecuniam pro vicariatu, vel pro alia administratione rerum spiritualium, seu ecclesiasticarū habenda: & dantes & recipientes ab illa ecclesia sunt eijciendi. h. d. hoc cap. per alia verba, licet sit breue.

CAP. XXXVIII.

Onsulere: & infra. ¶ Quicūq; vicedn̄atū, vel aliā ecclesiasticarū rerū administrationē [m] per pecuniā obtinere voluerint, tā emētes, q̄ vendentes cū Simone pcellunt, & ab illa ecclesia, in cuius cōtumeliā dare pecuniā & accipere voluerūt, [n] iuste excludūtur.

Idem in concilio generali.

Simoniacum est aliquid exigere pro consecratione episcoporū, & benedictionibus abbatum, & ordinationibus clericorum, nec excusat consuetudo.

CAP. XXXIX.

Icut p certo didicimus, in plerisq; locis à plerisq; personis, quasi colūbas in

In nouē codicibus Vaticanis, & aliquot nr̄is ita: certā ɔsueuerint accipere pecuniæ q̄titatē, metuētes pęnam, &c. absque dictiōe, nō. in codice Barbatiæ ita: nunc metuētes pęnā, &c.

Aliqn̄ pdest. s. de spons. tua. sm Goff. Io. And.

Sed nominū variatio nō excusat: nisi, vt ait Lact. li. 1. c. 5. diuinarū Instit. nō obstat appellationū diuersitas, cū ipsa significatio nōnia tenuiquā.

Vel canonicatū de re tradēda, si pretiū intra certū tp̄s fuerit numeratum. ff. de rescind. act. & libles. §. si. & l. seq. Io. And.

Cap. 1. eod. tit. in 4. compil. Ex hoc c. colligi: ne quis nē ordinandū, nisi hēat vñ viuat. cōcil. Tridē. sessio. 21. de reform. c. 2.

Vt not. ī. cap. 1. & c. veniēs. Io. And.

Ipsius

Aliās ita: nec ad superiores ordines, &c.

Cap. 2. eod. tit. in 4. compil.

In codice Barbatię: ita cū Simōe Mago percellantur.

Idē seliciter, Innocētius tertius in cōcil. generali Lateran. c. 63. & c. 3. eo. tit. in 4. compilatione.

Et c. 2. ibi d. hoc. Io. And.

Et si pactū interuenit, est detestabilis: aliās mētalis d̄ hoc dixi ī. eo. nemo. super glo. 2. Io. And.

prohibēdo expresse, ne pro talib. quocūq; prætextu aliqs extorquere pſumat aliquid vel exigere: Alioquin & q dederit, & q receperit, cū Giezi & Simone condemnet. Nota ꝙ praua cōſuetudo abolenda eſt. Item pro conſecrationib. ep̄orum, & benedictionibus abbatū, & ordinibus clericorū, nihil eſt dandum vel accipiendum.

a Per conſuetudinem.] Fingūt.n. tales, ꝙ in conſecratione aliquid licite petit, non pro conſecratione, ſed pro cōſuetudine. arg. 63. dist. q a ſancta. & c. Agathoſa, & 1. q. 3. quæſitū. & in Authē de ſan. epiſ. § pro cōſuetudinib. coll. 9. ſed hoc nō eſt verū: nec excuſat cōſuetudo in hmōi ſpiritualib. vēdēdis, immo magis accuſat, ſ. eo. non ſatis, & c. cū in eccleſia: vbi talia reprobant. Io.

b Cum Giezi & Simone.] Giezitæ dicti a Giezi ſeruo Heliſei, qui primo in veteri teſtamēto vendidit gratiā ſanitatis Naamā Principi Aſſyriorū: vnde venditores ſpiritualiū proprie dicunt Giezitæ. Simoniaci dicūt à Simone mago: qui poſtea in nouo teſtō voluit emere gratiam Spiritus ſancti, 1. q. 1. qui ſtudet, & c. cito turpem. Bern.

Q Voniam.] Sunt quatuor partes. Prima prouidet circa futura: Secunda circa præterita: ibi, De his. Tertia prorogat: ibi, Hoc etiā. Quarta publicatione fieri mandat: ibi, Verum. Abb. Sic.

Simoniaca prauitas apud multas moniales ītantū inualuit, ꝙ vix recipere volūt aliquas in ſorores ſine pretio, paupertatis ptextu: Præcipit concilīu ne de cætero iſtud fiat, ſtatues, vt quæcūque de cætero talem commiſerit prauitatem, & recipiēs & recepta, ſiue ſubdita fuerit ſiue prælata, ſine ſpe reſtitutionis de monaſterio expellatur, in arctius monaſteriū ad agēdam perpetuā pœnitentiā detrudenda: De his vero, q̄ ante iſtud conciliū taliter ſunt receptę, ſtatuit, vt de illis monaſterijs, in qbus pperā ſunt igreſſæ, remoueant, & ī alijs eiuſdem ordinis collocent: Si aūt pp multitudinem hoc fieri non poterit: ne damnabiliter in ſeculo euagentur, de nouo diſpenſatiue in eiſdem monaſterijs recipiant, mutatis locis prioribus, & inferiorib. aſſignatis. Et hoc quod dictum eſt de monialibus, obſeruādū eſt de monachis & alijs regularibus; & ne per ſimplicitatem vel ignorantiā aliqui ſe valeant excuſare, præcepit, vt epiſcopi per ſuas diœceſes hoc faciant publicari. Nota ꝙ per iſtud conciliū monachi & omnes regulares, qui ſcienter vel ignoranter ſunt recepti per ſimoniam, ſunt puniendi. Item conſtitutio extenditur ad præterita. Item propter multitudinem detrahendum eſt ſeueritati. Item propter multitudinem diſpenſatur, vbi alias non diſpenſaretur.

Glo. ſeq. textum adiuuat per canonem & decre. & l. demum determinat. vlti. conſulit.

e Paupertatis.] Prętextu.n. paupertatis nō debet quis operari peccatū mortale, ſed potius q̄libet mala pati, 32. q. 5. ita ne. & ſ. de his q̄ vi metusve cau. fi. ſacris. nec eo ptextu ignoſcendū eſt illis, ff. de ri. nup. palā. § non eſt. Poſſet dici, ꝙ ſi ita pauperes ſunt, ꝙ nō poſſūt ibi alias aliquo modo aliquē recipere, quia non h̄rent ibi victū, ſub hac forma poſſent recipi: Nō habemus q̄d demus tibi pro victu, niſi tu portes tecū vnde viuas: dū tñ hoc non dicat in fraudē, & ſine aliquo pacto, ar. 1. q. 2. ſi q̄s pp hoc. Io. ſed tutius eſt vt nullo caſu taliter aliquis, vel aliqua recipiatur. Bern.

Alias ita: vel illi alij

Vide ſ. eod. cū in eccleſię. ſuper glo. 2. Io. And.

De Giezi, vñ Giezitæ, vide li. 4. Reg. c. 5. & de Simone Mago, vñ Simoniaci, ſeu Simoniani vide late p Gabrielē Prateolū lib. 17. de ſectis hæreticorum, c. 35.

Idē Innocentius tertius in eodē concil. Later. cap. 64. & ca. 4. eod. titu. in 4. compil.

Vide Guidonē Papæ deciſio ne 10. & late p Syluestrū in ſum. verbo, ſimonia, q 15.

tēplo vendētibus, fiunt exactiones & extorſiones turpes & prauæ, pro conſecrationibus Ep̄orum, benedictionibus Abbatum, & ordinibus clericorū: eſtq; taxatum quantum ſit iſti vel illi, quantumve alteri vel alij perſoluendū: & ad cumulū damnationis maioris, quidā cupiditatem, & prauitatē huiuſmodi nituntur defendere, per conſuetudinē longo tempore obſeruatā. Tātum igitur abolere volentes abuſum, conſuetudinē huiuſmodi (quæ magis dicēda eſt corruptela) penitus reprobam⁹, firmiter ſtatuētes, vt pro his ſiue cōferēdis, ſiue collatis, nemo aliquid quocūq; ptextu exigere, aut extorquere pſumat: alioquin & q receperit, & qui dederit hmōi pretium omnino dānatum, cū Giezi & Simone condénetur.

Idem in eodem.

Religioſi pretio recepti, vnà cū recipientibus de monaſterio expelluntur, & in arctioribus monaſterijs ad agendam pœnitentiam detruduntur: Sed recepti ante iſtud concilium, ponebantur ſic recepti in alijs locis eiuſdem ordinis, niſi multitudo ſit in cauſa: ita tamen quòd renuntient primæ receptioni, & de nouo recipiuntur.

CAP. XL.

QVoniam simoniaca labes adeo pleraſque moniales infecit, vt vix aliquas ſine ptio recipiāt in ſorores, paupertatis ptextu volētes hmōi vitiū palliare: ne id de cætero fiat, penitus prohibemus: Statuentes, vt q̄cunq; de cætero talē commiſerint prauitatē, tam recipiēs q̄ recepta, ſiue ſit ſubdita ſiue prælata, ſine ſpe reſtitutionis de ſuo monaſterio expellatur, in locum arctioris regulæ ad agēdam perpetuā pęnitentiam retrudenda. De his aūt, quę ante hoc ſynodale ſtatutum taliter ſunt receptæ, ita duximus prouidendum, vt remotæ de monaſterijs, q̄ perperā ſunt ingreſſæ, in alijs locis eiuſdē ordinis collocentur. Quòd ſi fortè pp nimiā multitudinē alibi nequiuerint commode collocari: ne damnabiliter in ſeculo euagentur, recipiantur in eiſdē monaſterijs diſpenſatiue de nouo, mutatis prioribus locis, & inferiorib. aſſignatis. Hoc ēt circa monachos, & alios regulares decernimus obſeruandum. Verum ne per ſimplicitatē vel ignorātiā ſe valeāt excuſare, pręcipimus, vt diœceſani ep̄i ſingulis annis hoc faciant per ſuas diœceſes publicari.

Idem in eodem.

Epiſcopi nil exigere debent, vt permittant in eccleſiis ſibi ſubiectis clericos inſtitui, monachos profiteri, vel mortuos ſepeliri: alioquin exacta reſtituentur duplicata.

CAP. XLI.

AVdiuimus de quibuſdā ep̄is, ꝙ decedentib. eccleſiarū rectoribus, ipſas interdicto ſubijciūt, nec patiuntur alios in eiſdem inſtitui, donec ipſis certā ſūma

Gloſſa ſequens obijcit de decre. dilectus. & inquiſitionis, & ſoluit. demum ponit quæſtionem, quam ſoluit & remittit. Item aliam quæſtionem, quam dupliciter ſoluit.

d Expellatur.] Videtur hoc eſſe intelligendū cū diſtinctione illius decre. ſ. eod. dilectus. vt ſi directe actū ſit cōtra tales, in modum accuſationis, ꝙ deponant: Si in modum inquiſitionis, fiat vt hic dicit. ſic diſtinguit illa decre. dilectus. Itē arg. contra ſ. de accuſ. inquiſitionis. vbi deponit ſimoniacus in modū inquiſitionis. Credo ꝙ hodie ſtandum ſit huic conſtitutioni circa regulares ſimoniacos: vt pœna iſta ſolummodo imponatur qualitercumque conſtet de crimine, vt in arctiori monaſterio ad agēdum perpetuam pœnitētiam detrudatur ſine ordinis ſui executione: cū alias pęnitentiam agere non poſſunt. 1. q. 7. requiſitis. arg. ſ. de accuſ. inquiſitionis. & ſatis intelliguntur depoſiti, nam extra clauſtrum morari non debent, ne damnabiliter euagentur, vt j. dicitur. & argum. ſ. de regul. & tranſeun. cap. vlt. Sed nunquid reſtitui tur ei pecunia? Poteſt dici quod ſic. ſ. eo. veniēs. De hoc dictum eſt ſ. eo. de hoc. Quid ſi non inueniuntur arctiora monaſteria? Nihilominus mutabunt ea. arg. 31 diſtinct. valet vel ſi viſum fuerit, renuntiabunt locis ſuis, & denuo reſtituentur in illis diſpenſatiue, prout ſequitur infra, de alijs qui ante hoc ſtatutum ſunt recepti, vt perpetuam pœnitentiam ibi agant.

e Perpetuam.] ſic 1. q. 1. reperiuntur, & c. ſi quis neque. ſic hæretici cum redierint ad agendum pœnitentiam, in perpetuum carcerem detruduntur, j. de hære. c. pen. quia & ſimonia dicitur hæreſis, 6. q. 1. ſed licet. Bern.

f Multitudinem.] vt propter hoc detrahatur ſeueritati. ſic j. de cler. excom. minist. latores & ſ. de temp. ord. c. 2. Bern.

g Vel ignorantiam.] ſic ſ. de loca. cap. 1. ſic 82. diſtin. propoſuiſti.

AVdiuimus.] Sunt tres partes principales: In prima narrat factum: In ſecunda inhibitionem facit: ibi, Cum igitur. In tertia puniri mandat: ibi, Quòd ſi quis. Abbas Siculus.

CASVS. Quidā ep̄i decedentibus eccleſiarū rectoribus, eccleſias ipſas ſubijciūt interdicto, nec permittūt aliquos in eiſdē

commiſerit

repellatur

Et idem notatur ſ. eo. non ſatis, in 1. gl. & de hoc 1. q̄ū. 2. in ſum. Io. And.

Idē Innocentius tertius in cōcil. Lateran. c. 65. & c. 5. eo. titu. in 4. compil.

Et de materia vide citatos in c. cū in eccleſiæ, & 1 c. veniēs, & in c. dilectus, ſ. eod. tit.

Ex quo executionē nō habent: ſed ad hoc rñdet Hoſt. ꝙ cū depoſito nō ſic de facili diſpēſabit. de hoc ſ. de cler. non reſid. ex tuę. Io. And.

De Iudęis quorūdam, in ti. de pęn. & remiſ. omnis, ſecundū Hoſt. Io. And

 inſtitui,

instituí donec pecunia persoluat. Itē cū miles aliquis vel clericus domū religionis ingredit̄, vel apud religiosos elegit sepulturā. si nihil reliquerit loco religioso, difficultates īgerūt, donec aliquid muneris recipiāt: puenit hoc ad notitiā Papæ, qui rñdet. Cū ergo non solū à malo, sed ab omni specie mali pcipiat Apostolus abstinere, conciliū hmōi exactiones duxit inhibendas: & qui cōtra hoc fecerit, exacta, duplicata restituat, in vtilitatē locorū, in quorum fuerāt soluta dispendiū, fideliter conuertenda. No. ꝙ nō solū à malo abstinendum est, sed ab eo quod speciem mali habere vr̄. Itē ecclesia potest suum recipere in duplū. Item ecclesiæ debet reddi pecunia, quę in eius iniuriam data est, vel soluta.

1. Thess. cap. 5.

Glo. seq. soluit, quarit & remittit.

a *Persoluantur.*] Nunquid talis dicit̄ simoniacus, qui sic soluit pecuniam? Vr̄ ꝙ non, quia redimit ius suum: vt s. eo. dilectus vbi plenè de hoc. sicut licitū est alicui corrumpere accusatorē suum: vt 2. quæst. 3. c. si quem. §. notandum. Io.

b *Sed ab omni specie.*] Arg. 1. q. 1. emendari. & s. de vita & honest. cler. cum ab omni.

c *Duplicata.*] sic s. de cēsi. procurationes, in fi. & s. de immu. eccl. quia plerique. & in Auth. de sanc. episc. in 2. col. § si vero laicus, coll. 9. Bern.

Idē Innocētius tertius in cōcil. Lateranēn c. 66. & c. 6. eo. titu. in 4. compil. Et ꝓ intellectu p̄ter Doct. hic, vide Beatū Tho. 2. 2. q. 100. art. 2. ad 4 argu. & Syluest. i sumā verbo, simonia, q̄one 3. vbi plenissime.

A *D Apostolicam.*] Primo ponit clericorū & laicorum excessum: Secundo contra vtrunque prouidet: ibi, *Quapropter.* Abb Siculus.

CASVS Quidā clerici pro benedictionib. nubentiū & exequijs mortuorum, & similibus pecuniam exigūt, & extorquent: & nisi eis fuerit satisfactum, fraudulenter impedimenta opponunt: Econuerso sunt quidā laici, qui laudabilē consuetudinem erga sanctā Ecclesiā deuotione fidelium introductam infringere nituntur sub prætextu pietatis: vnde concilium super his prauas exactiones prohibet fieri, & pias consuetudines præcipit obseruari: statuit, vt libere conferantur ecclesiastica sacramenta: & per episcopum loci compescantur, qui laudabilem consuetudinem mutare nituntur. Nota, ꝙ laudabilis consuetudo seruanda est: & episcopus loci per officium suum illam faciat obseruari.

Vide Pau. de Castro consi. 421. incip. viso pcessu, & cōsi. 242. incip. circa primū. & Bel lame. consil. 32. incip. Quod mulier.

Immo vere est simoniac⁹, cū nō det pecuniā ꝓ redimēda vexatione iuris quæsiti, sed q̄rēdi B. Tho. 2. 2. q. 100. ar 2. ad 5. arg. adde Panormi. hic.

d *Pietatis.*] Prætextu pietatis non est impietas committenda, 14. q. 5. non est putanda, & 14. q. 5. neque enim si agris, & 30. q. 1. nolle.

e *Libere conferantur.*] sacra n. ecclesiastica gratis sine aliqua exactione sunt conferenda. s. eo. cum in ecclesiæ, & c. ea quæ.

Gl. seq. dupliciter legit finem cap. sed primam lecturam approbat.

f *Nituntur laudabilem.*] Ergo laudabilis ꝯsuetudo seruāda est, cuius trāsgressor vt iur s punit. 11. dist. in his. Et vr̄ ex hac litera, ꝙ clerici, licet nihil petere possint pro talibus sacris, si consuetudo laudabilis super his seruari consueuit, ꝙ per superiorē cogi possunt officio iudicis implorato ad illā seruandi, quæ ex pietate introducta est. Vel pōt intelligi quod hic dr̄, vt Io. dixit, ꝙ laici abutunt̄ consuetudinibus. q illis pietatis causa permissæ sunt: vt cū permittitur eis pñtare clericū, ipsi volunt eū instituere: vel cum ipsi requiruntur, vt consentiāt, ipsi volunt eligere. De quibus habes s. de iu. patr. c. præterea. & in pluribus alijs: quod nō credo. Sed dic vt prius dictum est. Bernardus.

pecuniæ persoluatur. ᵃPræterea cū miles aut clericus domū religionis ingredit̄, vel apud religiosos eligit sepulturam, etiā si nihil loco religioso reliquerit, difficultates ingerunt & malitias, donec aliquid muneris manus cōtingat eorum. ¶Cū igitur nō solum à malo, sed ab omni specie ᵇmali sit, (secundū Apostolum) abstinendum: exactiones hmōi penitus inhibemus: Quòd si quis trāsgressor extiterit, exactæ, duplicata ᶜrestituat, in vtilitatē locorū, in quorū fuerint soluta dispēdiū, fideliter conuertenda.

¶Idem ¶in eodem.

Sacramenta sunt libere conferenda: cogit tamen ordinarius Laicos obseruare laudabiles consuetudines.

CAP. XLII.

AD Apostolicā audientiā frequēti relatione puenit, ꝙ quidā clerici pro exequijs mortuorū, † & benedictionib. nubentiū, & similibus, pecuniā exigunt & extorquent: & si forte eorū cupiditati nō fuerit satisfactum, impedimenta fictitia fraudulenter opponūt. E ꝯ vero quidam laici, laudabilem consuetudinē, erga sanctā Ecclesiam pia deuotione fideliū introductā, ex fermento hæreticæ prauitatis nitūtur infringere, sub prætextu canonicæ pietatis: ᵈ ¶Quapp super his, prauas exactiones fieri ꝓhibemus, & pias cōsuetudines præcipimus obseruari: Statuētes, vt libere conferantur ᵉecclesiastica sacra: Sed per episcopum loci veritate cognita, compescantur, qui malitiose nitūtur laudabilem ᶠ consuetudinem immutare.

¶Honorius III. vniuersis Abbatibus & fratribus Cisterciē. ordinis.

¶*Probibet abbates Cistercienses solemniter installari: & ponit formam obedientia, quam prastant suis episcopis.*

CAP. XLIII

NEᵍ Dei ⁱ ecclesiam: & infra. ¶Installatiōis ʰ solēnitates ʰ in electis Abbatibus ordinis vestri fieri prohibentes: Adijcimus, vt archiepi & epi ea sint forma professionis ⁱ contēti, q̄ ab origine vestri ordinis noscitur instituta, quę talis est: Ego frater Abbas Cisterciē. ordinis subiectionē, & reuerentiā, & obedientiā à sanctis Patribus constitutā, s'm regulā S Benedicti, tibi dñe Epe, tuisq; successoribus ᵏ canonice ˡsubstituendis, & sanctæ sedi Apostolicæ saluo ordine ᵐ meo, ppetuo me exhibiturum promitto.

¶Gregorius nonus Priori Sancti Thomæ Esculañ.

Recepto in canonicū debetur prabēda & redditus, consuetudine nō obstāte, quòd nō seruauerit prauam consuetudinē de aliquo temporali dando ipsis canonicis.

CAP. XLIIII.

IAcobus ⁿcanonic⁹ Esculanus exposuit, ꝙ cū ipse in ecclesia Aprutinē. sit re-

E Dei.] Duæ sunt partes. Secūda: ibi, *Adijcimus.* Abb. Siculus.

Glos. seq. ponit casum literalem.

g *Ne Dei.*] CASVS. Abbates Cisterciē ordinis cōsueuerant dare archidiaconis Palafredum in sua installatione, vel aliud æquipollens: quod prohibuit Honorius Abbatibus: & ne de cætero taliter installent. sed obedientiā faciant suis episcopis, prout dr̄ in litera B. Nota ꝙ ep̄s diœcesanus abbatē Cisterciē. ordinis installare nō debet: Licet in aliquo instrumēto fiat mentio de aliquo alio, non ideo debet illud exhiberi. Item si non exhibetur statutum ordinis cōtrarium, adstringit regularis mandato episcopi. Item contra statuta regulæ non debet monachus diœcesano obedire.

Hūc casum inuenio i antiqs & manuscriptis Greg. exēplaribus.

Qualiter hoc c. spectet ad titulū, colliges ex casu, & clarius hic ex Panormi. & alijs.

h *Solemnitates.*] Installare Abbates, & Abbatissas in sede ponere, ptinet ad officium archidiaconi, s. de off. archidiac. c. vt nostrum & talis installat onis solemnitas non requiritur in Abbatibus ordinis Cistercien. vt hic patet.

Installatio fit, qñ electus & ꝯfirmatus introducitur in stallum, i. in sedē siue locū cōstitutum in choro, & Abbati deputatū ad sedendū.

i *Formæ professionis.*] qua profitentur se præstaturos suis epis subiectionem, & cætera quæ sequuntur. sic & archiepiscopi debent esse cōtenti forma professionis à canonibus constituta, s. de maior. & obed. dilecti. qua & Papa contentus est, vt ibi dicitur.

k *Successoribus.*] & ita postquam se iā obedientiā prædecessoribus, amplius eam facere su successoribus compelli no debet: vt s. de iureiu. veritatis. & idem in vasallo, vt ibi dicitur.

Vide Doctores in c. 1. s. eod. tit. D. Thomā 2 2 q. 100 art 3. & Syluest. in summa verbo, simonia, q. 8. & 9. & 13.

l *Canonice.*] Aliàs non teneretur: puta si esset intrusus sine consensu clericorum, 12. q. 2. alienationes Bern.

m *Saluo ordine.*] Nam contra regulam obedire non tenentur, vt hic dicitur, in his quæ contra regulam: vel quæ illicita sunt, nullus obedire tenetur, 11. q. 3. si quis episcopus. & cap non semper, & c. si dominus, & c. Iulianus. sed bonum quod agitur, quandoque propter obedientiā intermittitur, 11. q. 3. quid ergo. & est simile huic loco s. de iureiur. ego enim. Ber.

I *Acobus.*] Prætextu consuetudinis non debet exigi prandiū à canonico de nouo recepto hoc dicit. Diuiditur. nam prima pars ponit querelam: secunda dat iudicem: ibi, *Quocirca.* Abbas Siculus.

CASVS. Iacobus iste canonicus Esculan⁹ receptus erat in fratrē & canonicū in ecclesia Aprutin. canonici illi⁹ ecclesię partem be-

tem beneficij sui sibi assignare nolebāt, nisi primo reciperent prandium ab eodē, consuetudinē ptendentes. vt à canonico de nouo recepto prandium recipiant: Mandat Papa cuidam priori, quatenus si est ita, consuetudine illa nequaquā obstante, compellat canonicos illos, vt præbendam sicut vni ex aliis isti cōferant & assignent.

No ꝙ pro spiritualibus nihil dari dēt, etiam obtentu alicuius cōsuetudinis.

a ¶ *Tali consuetudine.*] q̃ non excusat. sic s̄. veniēs. immo potius simoniā inducit, quia pro pastu vel pastello exigi aliquid non dēt pro hmōi spiritualib. s̄ eod. c. 1. & 1. q. 3. si quis præbendas. non obstante aliqua cōsuetudine, vt ibi s̄. eo. in pluribus cap. Ber.

S[i quis.] CASVS. Quia frequenter ordinātur aliqui sine certo titulo, p̄p quod fiunt pmissiones illicitæ: statuit Gregorius, ꝙ si aliquis ordinauerit, seu ad ordinem præsentauerit aliquem, recipiens ab eodē promissionem vel iurām, ꝙ sup sua prouisione non inquietabit eundē: ordinator a collatione, & præsentator ab executione ordinum per triennium nouerint se suspensos: & ordinatus ab ordine sic suscepto nouerit se suspensum, donec dispensationem, per sedem Apostolicam meruerint obtinere. No ꝙ quis punitur in eo, in quo deliqt. Item solus Papa dispēsat cum illis qui scienter per simoniam ordināt, vel p̄sentant, vel ordinantur.

; *Glossa sequens quod hic de iuramēto dicitur coadiunat: demum signat contrarium.*

b ¶ *Promissionem vel iuramentum.*] Pactum tale siue iuramentum turpe est, iō nullam obligationē inducit. s̄. de pac. cap. vlti. & ff. de verb. obligatio. si stipulor vt id. Et ita habes, ꝙ si principale non tenet, nec iuramentū super hoc factum. sim s̄ de foro compe. si diligenti. in fi. C. de legi. nō dubiū. Ar. s̄ de iureiu. debitores. & licet talis obligatio nō tenuerit: punit ordinator à collatione ordinū: vt in eo puniat in quo peccauit. s̄. de iure pat. pastoralis. cum suis similibus.

¶ *Gl. seq. recipit per obiect. quod deponi debebant, ex quo, &c. soluit: solutioni obuiat, & respondet. In fine quæ fuit additio, dat verum intellectum.*

c ¶ *Ab executione per triennium.*] & ita simoniaci iudicantur, nec tñ deponuntur, nisi quia ad tps suspendūtur: sed hoc forte iō est, q̄a nihil datur vel recipitur pro ordinatione vel p̄sentatione, quia simonia est studiosa voluntas emēdi, vel vēdendi spualia ar. 1. q. 1. q. studet. sed emptio vel venditio sine p̄tio nō cōsistit Instit. de emp. & vend. § p̄tiū aūt & ff. e. l. 2. §. fine. sed hic nullum p̄tium datum est. Sed cōtra: iste remisit ius, qd sibi cōpeteret ex tali p̄sentatione cōtra p̄sentatorem, vel ordinatorē, qui tenebatur sibi ad prouisionem. s̄. de p̄ben. cū sm Apostolum. sed idē est remittere qd dare. s̄ de testi. veniēs 2. & ff. de calum. quinetiam & ita debent deponi. Hic nihil remittitur, q̄a nihil adhuc debetur, sed renūtiatur iuri, qd in futurū posset acq̄ri si p̄sentetur debito mō: sed in cōtrariis remittit qd in p̄senti debetur. sed si hic fieret talis remissio, deponeretur tam dans, q̄ recipiens, si cōuinceretur. s̄. eo. de hoc. & c. insinuatum. & iō minor pœna imponitur p̄p affectū cū opere subsecuto. s̄. de biga. nuper & c. vlti. & hoc intellige si crimen sit occultum: si vero esset manifestum, semp essent suspensi. & si accusarentur & conuincerentur, deponerentur ex tali promissione vel iuramento. Ber.

d ¶ *Dispensationem.*] sic s̄. eod. per tuas nobis.

e ¶ *Per sedem Apostolicam.*] hic patet, ꝙ cū simoniaco sciētér in ordine, solus Papa dispensat. idē intelligo in dignitate & beneficio: vt dixi s̄. eo. de simoniace. & s̄. de renun. post translationem.

f ¶ *Suspensos.*] ipso iure.

ceptus in canonicum & in fratrem, canonici eiusdem ecclesię partem prouētuū, ac præbendam sibi assignare recusant: quandam consuetudinem ptendentes, ꝙ prandium hr̄e debeant à canonico recepto d̄ nouo. ¶ Quo circa mandamus, quatenus si est ita: dictos canonicos, ut tali cōsuetudine a nō obstāte, sibi sicut uni ex aliis, in prouentibus & p̄benda puideant, appellatione remota, cōpellas.

¶ Idem.

¶ *Qui ordinauit aliquem sub promissione de non petendo ab ipso prouisionem: ordinator per triennium à collatione, præsentator vero ab executione ordinū etiam per triennium suspensi sunt: ordinatus vero ab ordine perpetuo sit suspensus: & solum per sedem Apostolicam cum eis dispensatur.*

CAP. XLV.

SI quis ordinauerit, seu ad ordinem præsentauerit aliquem; promissionem uel iuramentum b ab illo recipiens, ꝙ super prouisione sua nō inquietet c eundem: ordinator à collatione, præsentator uero ab executione ordinum p triennium, c & ordinatus ab ordine sic suscepto, donec dispensationem d sup hoc per sedem Apostolicam e obtinere meruerint, nouerint se suspensos. f

¶ Idem.

¶ *Habet duo dicta, secundum ibi: & ad resignationes. Et propter breuitatem & varietatem lecturarum aliter non summatur.*

CAP. XLVI.

MAndato g nostro recepto, vt cum monachis, qui per simoniam dato aliquo, locum in monasteriis sunt adepti, secundum constitutionem generalis concilij g dispensares: & infra. ¶ Consultationi tuæ breuiter respōdentes, dicimus mandatum Apostolicum, etiam ad Abbates h extendi: Et ad resignationes spiritualium & temporalium, quæ nullo pacto, sed affectu animi i præcedente, vtrinque taliter acquirūtur, (in quo casu delinquentibus sufficit per solam pœnitentiam suo satisfacere creatori) eos pro simonia huiusmodi non teneri.

M[Andato.] CASVS. Quidam recepit in mandatis à Papa, vt sm cōstitutionem generalis cōcilij s̄. eo. qm̄. dispensaret cum monachis, qui per simoniā aliquo dato in monasteriis sunt recepti, nulla de Abbatibus in mandato Papæ habita mētione: cōsuluit iste Papam, vtrū auctoritate illius mandati posset dispensare cū abbatibus? Itē aliqui sunt adepti spiritualia nullo dato p̄tio, nullo pacto dandi vel recipiendi p̄cedente, sed solo affectu animi antecedente hinc inde: q̄ritur, vtrum isti p̄p istum affectum teneantur ad resignationem hmōi spūaliū? Ad primum r̄ndet Papa, ꝙ mandatum Apostolicū ad abbates extenditur: & sic cōstitutio illa, quoniam simoniaca. cōt net dispensationem per Papam exhibendā. Ad sm r̄ndet, ꝙ illi pro hmōi simonia non tenentur ad resignationem spiritualium vel t̄palium, q̃ nullo pacto, sed affectu animi præcedente ex vtraque parte taliter acquirūtur: sed sufficit delinquentibus per solam pniam in hoc casu suo satisfacere creatori. No ꝙ beneficiū principis latissime interp̄tandum est. Item simonia solo affectu animi nō cōmittitur: nec renunciare q̄s tenetur spiritualia vel t̄palia pro tali simonia: licet aliās peccet. Item affectus siue voluntas punit̄.

g ¶ *Concilij.*] s̄. eo qm̄.

h ¶ *Abbates.*] Mandatum fuit alicui, vt dispensaret cum monachis, qui per simoniā monasterium sunt ingressi, nulla mētione habita de abbatibus, & tamen hoc extenditur ad abbates, & ita habes hic ar. ꝙ beneficium principis largissime interpretandum est. j̄. de verb. sign. olim. & ff. de consti. prin. beneficium. & s̄ de dona. cum dilectus. in fi. ar. quia in beneficiis, vt ibi dr̄, plena est interp̄tatio facienda. Item arg. cui cōceditur minus, & maius concessum vr̄: vt 16. q. 2. visis. sed potius contrarium dici consueuit s̄. de deci. ex parte. sic qd de monachis dr̄, ad regulares extenditur s̄. de postulan. ex parte. Ber.

i ¶ *Affectu animi.*] Ergo sola volūtas, siue affectus animi nō facit aliquem simoniacum, licet aliter peccet, vt dixi s̄. eo. consulere. & est simile s̄ eo. tua. ad si & simile. j̄. de vsur. in ciuitate. sed secus videtur in vsura, vbi sola spes vsurarij vsuram inducere videtur, vt 14. q. 3. capitu. 1. & infra de vsur. consuluit. Item habes hic, quod affectus siue voluntas punitur, & merito: quia non ambitione, sed labore ad honorem conuenit peruenire C. de re mil. contra publicam. lib. 12. & 61. dist. miramur in fi. & talibus honor est auferendus. 8. q. 1. in scripturis. & 1. q. 6. sicut is. & hic. & hæc ambitio sola pœnitentia purgatur sine renuntiatione, & huiusmodi leuis simonia potest leuiter indulgeri. sic 61. distinct. sicut & s̄. de accusa. cum dilectus, et ita collige, quod aliquis promouetur cum mortali, nec deponitur, nec dicitur propter simonia talis affectus animi. Bernar.

a Vide Turrecrematam in cap. statuimus. & in c. ordinationes. 1. q. 1. & Syluestrū citatū in c. præcedenti.

a inquietaret.

1 Adde c. quod no. de præbē. si episcopus cui. li. 6. in vlt. glos.

a Vid. beatum Thomā 2. 2. q. 100. art. 1.

Notabilis est & difficilis huius ca. diffinitio: de cuius materia & intellectu vide Dñicū Sotum li. 9. d̄ iustitia & iure q. 8. art. 1. ad 6. argumētum Martinum Nauarrum i Manuali confessariorum c. 23. tit. de simonia, adde Couarruuiā in regula peccatū. d̄ reg. iu. li. 6. 2. par. Relect. in initio. & Romanū cons. 259.

Cōcor. l. ad rem mobile. & l. legatū, ff. de procurat. & l. intelligentiam. §. adeo. C. de pact. j

NE PRAELATI VICES SVAS, vel ecclesias, sub annuo censu concedant.

Supra visum est de simonia in genere, nunc submittit de quadam ipsius specie, s. ne prælati vices suas, &c. Abbas Siculus.

De hac materia tractatur 89. distinct. & 1. q. 4. per totum. 21. q. 2. præcipimus.

TITVLVS IIII.

Ne Prælati vices suas vel ecclesias, sub annuo censu concedant.

PRæterea.] Primo ponit excessum, quem secundo punit: ibi, *Præsenti*. Abbas Siculus.

CASVS. Quidã epi pro certa quantitate pecuniæ vendebant epalem iurisdictionẽ quibusdam, qui Decani vocabãtur: statuit cõcilium Lateranẽ. ꝙ q de cætero iurisdõnẽ epalẽ taliter receperint, officio suo priuentur: & epi conferendi hoc officiũ ptãtẽ amittãt. No. ꝙ iurisdõ epalis vendi non dẽt, sed gratis cõferri, aliàs puniunt, vt hic dr. Item punitur qs in eo in quo deliquit.

a *Decani.*] id est, archipresbyteri rurales, q spirituale habent iurisdõnẽ, 50. dist. in capite. sic appellantur ĩ. de censib. cũ Apostolus. & s. de of. archidiaco. ad hæc. §. vlt. Ber.

Glo. seq. principium reci. per destinctionem, aut vicarius dato episcopo, &c. secundo arg. signat contrarium, & ibi remittit, tertio dicit de pertinentibus ad titulum.

b *Quantitate.*] data epo pro sua iurisdictione, quã emunt isti Decani: qđ nõ licet, vt hic patet, sed ecõuerso eps si committat vices suas alicui, põt & dẽt ei cõstituere salarium de camera sua, cũ ille ad hoc nõ teneatur. ar. 12. q. 2. charitatem. & c. qcunq;. 2. Item est hic ar. ꝙ plebani siue archipresbyteri non habẽt iurisdõnem, & hoc satis vr, nisi habeãt ex cõsuetudine. ĩ. de excess. pla. ad hoc. arg. contra. s. de of. &. ordi. cum ab ecclesiarũ. vbi de hoc. & hæc decret. & sequẽs pertinet ad primam partem tituli: & expone, vices, idest, iurisdõnes. vnde consueuit dici; cõmitto tibi vices meas: idest, iurisdictionem meã.

c *Conferendi.*] vt in eo puniatur in quo peccauit. sic s. titu. proxi. c. pen. & s. de elec. cum in cunctis. & ca. nihil est. 1. q. 1. si qui epi. & s. de temp. ordi. litteras. & in pluribus aliis capitulis ibi, & qui recipit, officio suo priuabitur. sic ergo patet ꝙ iurisdictio vendi non põt. ĩ. c. proxi. & 21. q. 2. præcipimus. ar. contra. ĩ. eo. c. vlt. non est contra, quia ibi non loquitur de iurisdictione, sed de fructibus, qui conceduntur ad firmam. Ber.

QVoniam.] Diuiditur: quia primo ponit excessum, quem expressa causa finaliter prohibet: Secundo pœnã addit: ibi, *Quod si quis.* Abbas Siculus.

CASVS. Episcopi & archidiaconi ad agendas vices suas, & causas ecclesiasticas terminandas quibusdam Decanis seu archipresbyteris sub annuo pretio committebant, quod in subuersionem iudiciorum & grauamen sacerdotum redudabat: statuit concilium Turoñ. ꝙ istud de cætero non fiat: quod q fecerit, remoueatur à clero: & episcopus qui hoc sustinuerit, & iudicia ecclesiastica dissimulat, puerti, canonice puniatur. Nota, ꝙ eps gratis iurisdictionem suam impendere debet.

Alexãder iij. i cõcilio Lateranẽ.

Qui dat pecuniam, vt episcopalem vel spiritualem iurisdõnem exerceat, officio suo priuatur: & sic conferens illud amplius conferre non poterit, & canonice punietur. h. d. cum sequentibus.

CAP. I.

PRæterea, qm quidam in quibusdam partibus sub pretio statuuntur, q Decani a vocantur, & pro certa pecuniæ quantitate b epalẽ iurisdictionem exercent: Præsenti decreto statuimus, vt qui † de cætero hoc præsumpserit, officio suo priuetur: & episcopus conferendi c hoc officium, potestatem amittat.

Idem in concilio Turoñ.

Summatum est supra capitulo proximo.

CAP. II.

QVoniam † in quibusdam partibus decani quam, vel archipresbyteri, ad agendas vices epoꝝ, seu archidiaconorũ, & terminandas causas ecclesiasticas, sub annuo ptio d statuuntur: e qđ ad sacerdotũ grauamen, & subuersionẽ iudiciorũ non est dubium redũdare: id vlterius fieri phibemus. Quod si qs de cætero fecerit, remoueatur à clero. Eps autem, qui hoc sustinuerit, & ecclesiasticam iurisdictionẽ sua patitur dissimulatione peruerti, districtione canonica percellatur. f

Idem.

Regimen ecclesiæ sub annuo censu committi non debet.

CAP. III.

QVoniam † enormis qdã consuetudo in quibusdam locis, ꝯtra sanctorum Patrum institutiones inualuit, vt sub annuo ptio sacerdotes ad ecclesiarũ regimẽ statuantur: g Ne id fiat, modis oĩbus phibemus: h Quia dũ sacerdotiũ i sub hmõi mercede venale disponitur, ad æternæ retributionis præmium cõsideratio non habetur.

Idem Exoñ. episcopo.

Fructus ecclesiarum sub annuo censu concedi possunt.

CAP. IIII.

QVerelã † magistri G. recepimus, ꝙ cum ecclesiã de Chephalai, a G. psona eiusdẽ ad annuũ cẽsum tenendã, p septẽnium suscepisset: ipse antequam

d *Pretio.*] quod non licet. s. c. proxi. immo simoniacũ est: & ne subditi hac occasione vltra debitũ aggrauent. ar. 23. q. 1. militare. & vbicunq; eps aliqd gratis facere dẽt rõne officij, si aliquid exigat, simoniam committere vr: maxime cum iurisdictio sit spũalis: vt 1. q. 3. ex multis. & c. vendentes. & c. non solũ. T.

e *Statuuntur.*] nunquid eps põt date ordinarium iudicẽ? Non, sed tm princeps, vel lex. ar. 2. q. 6. ca. à iudicibus §. quod de arbitris. ff de iuris. om. iud. & quia. sed ab vniuersitate eligendus est: & tunc lex dat ei iurisdõnem ordinariã. ar. 63. dist. si in plebib. in Auth de defen. ciuita. § nos igitur. colla. 3. Si tñ consuetudo est, ꝙ eps dat ordinariã, admittẽda est, ita tñ vt perpetuo instituatur, & non sub censu certo. ar. C. de emanc. l. 1. Lau.

f *Canonica percellatur.*] vt dictũ est s. c. prox. qñq; tñ deponitur. 81 dist. dictũ, qñq; vero ad tempus suspenditur 1. q. 1 quicquid, & 21. q. 4 præcipimus. episcopi. presbyteri. arg.

QVoniam.] Primo narrat consuetudinem, quam secundo prohibet: ibi, *Ne id*. Tertio causam reddit: ibi, *Quia*. Abbas Siculus.

CASVS. Cõsuetudo erat in qbusdã locis cõtra instituriones sanctorũ Patrum introducta, vt sacerdotes sub annuo ptio ad regimẽ ecclesiarũ constituerentur: pcipit cõcilium Turonẽ. ne id de cætero fiat: qa dũ sacerdotiũ taliter venale disponitur, ad pmiũ retributionis æternæ cõsideratio nõ hr. No. ꝙ cura animarum sub annuo censu cõstitui non debet.

g *Regimen statuantur.*] Et de materia huius simoniaca est, si pro ptio ecclesiarũ regimen cõmittat. 1. q. 3. salvator. sed si iusta cã absẽs necesse eẽt, vel alias intendere eps non posset, cõstituere põt si mata vicarium, cui de suo puideat: vt dixi. s. eo. c. 1. & talis vicarius habebit curã animarum delegatam. s. de off. vica. c. vlt. Lau.

h *Prohibemus.*] 21. q. 2. p cipimus. & 1. q. 3. si quis dator.

i *Sacerdotium.*] idest, prælatura, & pertinet ad secundã partem tituli. Vel ecclesias. i. prælationes, quæ pretio dari non debent, nec esse debent censuales: sed ecclesia bene posset constitui ab initio censualis. s. de censi. scientes. & c. prohibemus. appel. c. g.

QVerelam.] Primo ponit conductoris querelam: Secundo dat ei iudicem: ibi, *Idemque*. Abbas.

CASVS. G rector ecclesiæ de Cephalai, prouentus ipsius ecclesiæ cõcessit ad firmã, seu locauit magro G. vsq; ad septẽniũ, certũ cẽsum eidẽ rectori annuatim reddẽdo, pstita fide ab ipso rectore dicto magistro, ꝙ vsq; ad dictũ tps nullã iniuriã vel grauamẽ sup ipsa ecclesia iferret eidẽ: sed ipse cõtra fidẽ pstitã veniẽs, añ vnius anni spatiũ ecclesiã ipsi G. auferre psupsit: ex eo. vnde idem magister conquestus est dño Papæ, ideoq; mandat Papa epo Exoñ. quatenus si ita est rectorẽ illũ cõpellat, vt pstita per qđ tã ecclesiã dicto G. restituat, & vsq. ad tps cõstitutũ sine qone inter eos conuenit, ipsum eandem ecclesiam permittat pacifice hoc tẽpore possidere. No. ꝙ ecclesiæ. i. obuentiones ecclesiæ possunt ad tps locari, siue concedi pro certo censu annuatim reddendo. Ioã. And.

Cap. 15. inc Cum officiis, § pterea qm. & ca. 1. tit. de plat. ne vices suas, &c. in 1. compil.

Et de materia huius cap. & seq. pter citandos paulopost vide Syluestrum i sũma, verbo, simonia. q. 14.

In codice Barbatiæ ita: vt qui talia de cætero psumpserint, officio suo priuẽtur.

Post cõciliũ Lateranẽ. sub Alexã. iij. par. 2. c. 1. & ca. 2. ij. de Prælatis, ne vices suas, &c. in 1. compilat.

Et de intellectu & materia vide Turrecrematã in cap. præcipimus. 21. q. 2.

Et supra de of. ord. Inter cætera. & idem innocẽtius Gof. & Hostien. Ioã. Aud.

Aliàs ita, & ecclesiastica iudicia sua. &c.

Post cõcilium Lateran sub Alexã. iij. par. 2. ca. 2. & ca. 1. eo. ti. in 1. compilat.

Et vide Turrecrematam in præcedenti cap. citatum.

Cap. 4. eo. tit. in 1. compilat. & post cõcilium Lateran. par. 28. ca. 1.

Et de materia tecas & glossæ plenissime Turrecremata. in principio.

Cephalai. Capelly.

Ad hoc supra de de. c. g. de. ægro. de rectoribus. d. c. non resid. c. pe. & ĩ. de elec. cũ eo. §.

a Præstita fide.]Si enim contra fidem vel iuramentum nulla venisset necessitate compulsus, priuari poterat ecclesia.s. de iureiuran.querelam.& i. de fideiuss.peruenit.

Glossa sequens quærit, & soluit.

b Statutum terminum.]Sed pone q interim moriatur G.persona ecclesiæ,q locauit,nũquid successor tenetur stare cõtractui? Pôt dici,si noie ecclesiæ pro vtilitate ecclesiæ cõtraxisset,& pecunia inde recepta in vtilitatẽ ecclesiæ cõuersa fuisset,teneretur successor stare contractui.s. de solu.c.1. 12.q.2.c. hæc huius placiti.& c. quicũq; suffragio. & 10.q.2 hoc ius.§. & his creditor.& i.de deposi. c. 1.35.dist. ecclesiæ principes.in fi. Si vero non pro vtilitate ecclesiæ, sed vt ipse tamquã Prælatus perciperet redditus ad firmã,successor stare non tenetur, s.de pre ca.2.qa vltra tps suum ecclesiã locare non potuit. & si soluit aliqd vltra, sibi imputet, qa hoc præuidere debuit ff loca. si quis domum §.1.

De materia huius glossę vide plene p Antoniũ Gomezium tom. 2. variar. resolut.cap 3. de locatione & conductiõe.

conuenit.

Vide olĩ no concilium Trident. sessio. 5. de reformat. c.1.& sessio 23. de reformat. cap.18.

Glo.seq.obijcit & soluit ponendo sex significationes huius verbi, ecclesia. Secundo quærit opponendo, & soluit. Tertio quærit de ratione & respondet.

c Præfatam ecclesiam.] Hæc decretalis vr contraria rubricæ, & s.ca.proxi. vbi ecclesia sub annuo cẽsu cõcedi prohibet, & hic promittitur: vnde non facit ad titulum istum: Solue p hanc distinctionem: Ecclesia multis modis dr: quia dr ecclesia malignãtium:vnde Psalmista: In ecclesiã malignantium non introibo.Et dr ecclesia collectio fidelium. de conse.dist.1.ecclesia Et dr ecclesia murorum ambitus.de cõse.dist 1.de fabrica. Et dr ecclesia corpus Christi.1.q.1.in ecclesia.& 26.q.2 sed & illud. Et dr ẽt ecclesia plãtura ipsius ecclesiæ,vt s.c.pxi.Itẽ dr ecclesia ipsæ obuẽtiones ecclesiasticæ,puenientes occasione ecclesiæ:vt hic.& i hac significatione,ecclesia cõcedit ad firmã sub annuo cẽsu reddẽdo,qd licet,qa nullũ spirituale locat:& iõ nõ cõtradicit.c.pxi.neq; rubricę.Sed quare ponit i titulo isto:melius poneret s.de iureiur.vbi similis decretalis ponit,q̃relã.Sed iõ ponit,ne videret phibita talis locatio,eo q simpliciter vr phiberi,p ecclesia sub annuo cẽsu nõ cõcedat i titulo isto.Sed quare potius phibeť iurisdõ sub annuo cẽsu cõcedi?Rñdeo q illi q iudicãt, nihil debẽt accipe.in Auth.vt iud.sine quoquo suffra.coll.2.cũ ex offũ suo ad hoc teneant,& ex administratione ca creatus ad hoc eis sint dputati,sed hic locant spũ fructus,q ẽt alias pñt vẽdi & distrahi.

Lateranẽ. sub Alexã. iij. cap. 18.& cap. 1.eo. tu. in 1.cõpilatione. Et præter cõcilium Trident. pxime citatum cõcordat cõcilũ Lateranẽ. sub Innocentio iij. ca. 11. refert in c.quia, j.eod.vbi hoc statutum roboratur.

De varia significatiõe huius nominis,ecclesia. vide plenissime p Turrecremata in sũma de ecclesia li.1. cap.1. vbi plures alias asserit significationes.

eam, p vnius anni spatiũ tenuisset, auferre psumpsit: quãquã pstita a fide firmauerit, q vsque ad statutum terminum, b nullã ei exinde molestiam vel grauamẽ inferret. Ideoque mãdamus,quatenus si cõstiterit ita esse,eũ districte ppellas, vt pfatam ecclesiã c dicto G.restituat:& vsq; ad terminũ cõstitutũ(sm qd inter se cõuenerint) ipsum eãdẽ pmittat pacifice possidere.

TITVLVS V.

De magistris, † & ne aliquid exigatur pro licentia docendi.

Ex concilio Lateranẽ.

Ecclesia cathedralis prouidere debet magistro de beneficio, qui clericos eiusdem ecclesiæ,& alios pauperes gratis doceat:& vendens licentiam docendi,aut interdicens idoneum ad docendum, beneficio priuatur.

CAP. I.

Qvoniam ecclesia Dei, sicut pia mater puidere teneť, ne pauperib. q parentum opibus iuuari non pñt,legendi, & proficiendi opportunitas subtrahatur,per vnamquãq; d cathedralem ecclesiã magistro, e qui clericos eiusdẽ & scholares pauperes gratis doceat, cõpetens aliqd beneficium f pbeat:& infra. Pro † licentia vero docẽdi nullus pretium exigat, g vel sub obtentu alicuius cõsuetudinis, h ab eis, i qui docẽt aliquid q̃rat:nec docere quẽquam qui sit idoneus, petita lnia interdicat. Qui aũt contra hoc venire psumpserit,ab ecclesiastico fiat beneficio alienus. Dignum qppe vr,vt in ecclesia fructũ † sui laboris k nõ habeat,q cupiditate animi, dũ vendit docendi licẽtiam, ecclesiasticum profectum nititur impedire.

Alexander tertius Vintoñ † epo.

Pro licentia docendi nihil exigi debet vel promitti, & exactũ restitui, & promissum remitti debet, & negligente inferiore Prælato ad magistrum constituendum, supplebit hoc superior.

CAP. II.

PRohibeas, † ne in parochia tua pro licentia docendi exigatur aliquid, aut etiam promittatur. l Si quid vero postea solutum fuerit vel promissum,

gẽdi opportunitas subtrahať eisdẽ:Statuit cõciliũ Lateran.q p vnamquãq; cathedralẽ ecclesiã, vni mag o cõpetẽs bñficiũ assignet:q clericos & scholares eiusdẽ gratis doceat. Scdo dicit,q pro lnia docẽdi nullus ptiũ exigat: vel sub obtẽtu alicuius consuetudinis ab his,q docẽt aliqd petat:nec aliquẽ q sit idoneus, petita lnia ipediat:q aũt cõtra hoc venire psumpserit, ab ecclesiastico bñficio fiat alienus, qa dignũ est, vt i ecclesia fructũ sui laboris non habeat,q ecclesiasticũ profectũ nitiť ipedire. Nota q pro lnia docendi nihil dẽt exigi.Itẽ q est idoneus,admitti dẽt ad docẽdũ.Item punitur qs in eo in quo deliquit,vt in fi.dicit.

d Per vnamquamq;.] 37.di.de qbusdã.& j.e.qa.

e Magistro.] nomẽ hoc dr a monẽdo, siue a monstrando.ff.de verb.sig.qb.

f Competens aliquod beneficium.] sic j.e.qa.dẽt enĩ go doctor bñficiu hre sui laboris:sic & tutor dat alimẽta pceptoribus pupilli, qm non tm præest rebus, sed morib.ff. de administ. tut.cũ plures.§. cũ tutor. & beneficium ei cõstitui dẽt sm dignitatẽ, & scientiam suam, sicut aduocatis.ff.de var. & extraordi. cogni.l 1.§ in honorariis. & s.de pbẽ.de multa.Vin.

g Pretium exigat.] qd si exactũ fuerit, restituať.j. c.proxi.quia gratis est danda docendi lnia,cum donum Dei sit.j.e.pro l.Ber.

h Consuetudinis.] quasi simoniacũ reputatur hoc: qa consuetudo hic nõ habet locũ, sicut nec i sacris ecclesiasticis.s.de simo.cũ in ecclesiæ. & in pluribus aliis cap.Ber.

i Qui sit idoneus.]No.q ei q idoneus est, nõ est denegãda lnia docendi, qa per consequens denegat doctrinã ignorantibus:vt dr in fi. quam dispensare aliis tenetur.arg.16. q.1 reuertimini ergo si non est idoneus,potest iuste denegari,quia malorum Doctorũ doctrina mala est.1.q.7.conuenientib. & imperitus matheseos risui patebit.37.dist.qui de mensa.qui alios docet,ab aliis tunc edoceri non debet,in Auth.de san.epis.§.damus.coll. 9. pœna vero huius est priuatio ecclesiastici beneficij:vt hic dicit.Ber.

k Sui laboris.]furorẽ & pietatem ex eodem facto vendicare non licet,vt hic.& 17.q.4.miror.c.frater & coepiscopus. & ff. de minor.auxilium.

De hoc articulo vid quos citabo in c. seq.

In aliquot Gregorianis ita:ab eis, quos docent &c.

fructus

Vincoñ. Vintoniẽ. qd est aptius.

Cap.2. eo.ti.in 1. compilat. & post cõcil. Lateraũ. sub Alexã. iij. par. 2. ca. 17.

Adde q requiruntur vt dicatur idoneus: notatur i L vnica. C. de profes. qui in vrbe Cõstã. li.9.iũcta. l.magros, C. de pfessorib.10.

DE MAGISTRIS, ET NE ALIQVID exigatur pro licentia docendi.

Supra visum est qualiter spiritualia pretio concedi non debent:nũc submittit de quibusdam habentibus instar spiritualium: vt de magistris, & licentia docendi,vt in rubro. Abbas.

De hac materia tractatur 17.& 36.dis.per totũ.61 dist.statuimus. & cap.ministrum.8.q.1.oportet.92.dist.in.quis dubitet.extra de elec. cum in magistrum.

Qvoniam.]Diuiditur i tres partes: In prima puideri mãdat de magro.In secũda factũ rephensibile inhibet:In tertia pœnã imponit,reddens cãm.Secunda ibi, *Pro licentia.* Tertia ibi, *Qui autem.* Abb.Sic.

C Volens ecclesia tamq pia mř pauperibus scholaribus, qui parentum opibus sustẽtari non pñt,prouidere, ne le-

PRohibeas.]Sunt duo dicta:Secundum ibi, *Sane.* Abb.Sicu.

CASVS. Quia qdam pro lnia docendi pecuniã exigebãt, pcipit Papa Vintoñ.epo,vt prohibeat,ne pro lnia docẽdi i parochia sua aliqd exigatur,aut ẽt promittatur,& si postea solutum aliqd fuerit,illud faciat restitui:& si aliqd pmissum fuerit,faciat remitti promissum: qa scriptu est:gratis accepistis, gratis date.Secundo dicit,q si aliqs distulerit istituere magistros i locis cõgruis,liceat huic epo appellatione postposita,ad istructionẽ aliorũ,ibi pficere viros ad hoc idoneos.No.q exactũ vel promissum pro lnia docendi,pôt repeti: & pmissum facere remitti.Itẽ negligentiã subditorũ eps supplere dẽt. Itẽ p negligentiam amittit ius suum.Sed hic non est appositũ tẽpus:sed posset dici,q hoc pôt referri ad arbitriũ superioris: vel tantum tps posset dari,quantum datur pro beneficiis vacantibus.s.vt per sex menses expectetur ille qui debet istituere magistros,qa in tanto tempore non est magnum dãnum.

Glossa sequens obijcit,dat solu.Vin.& aliam subdit.

l *Exigatur aliquid, aut ẽt promittatur.*]Ex hoc vr q turpitudo

ex

ex vtraque parte versat tamq̃ in spiritualibus: vt 1.q 1.quos constiterit. Quid est ergo qđ dicit solutū restitui, cū in pari cā turpitudinis potior sit conditio possidentis. ff. de cōdi. ob tur. cau l.3.& l si ob turpē cām? Dixit Vin. ꝙ subuenitur huic nō in fauorē sui, sed in odiū exigentis. simile ī. de simo. veniens. Sed qualiter illud intelligatur. dictū fuit eod. ti de hoc. Vel pot dici, q̄ q̄ soluit, licet nihil dare debuerit, q̄a tñ quasi coactus redimit ius suū, non delinquit: vñ sibi potius restitui dēt, q̄ remanere penes illum, qui plus peccauit, vt 1.q.3.si quis dator.

Matt. 10.

Glo. seq. dat duplicem lecturam, eius quod de remissione hic dicitur.

a *Remitti*] hoc bñ notabile ē, ꝙ auctoritate huius canonis non solū hēt q̄s exceptionē, sed ēt liberationis cōditionē similē ff. de neg gest. si q̄s mādato. ff. de cōtrahen emp. pactum. ff de lib. leg si ei cui fundū. & ff de condi cau. da. cā nō secuta. qui se. ff. de cōdi. sine cau. q̄ sine cā, ff. qđ me. cau metū. § sed qđ ptor. & ī. de iureiuran. ex administrationis. ĵ. de vsu. tua. vel qđ dicit remitti, itellige de facto, qm̃ turpes promissiones nullæ sunt. ī. de pact. c. vlti ff. de verb. obl. generaliter. Lau.

b *Gratis accepistis.*] 1.q. 3. si quis episcopus. & ca. res ecclesiæ.

c *Liceat.*] Negligētiam subditorum eps supplere debet. 9.q.3 cū simus. & ī. de cōces. pb. nulla. ī. de supplen. neglig. prælа. sicut nobis. & c. dilecto. Ala.

Q *Vanto.*] Primo ponit factum dānabile: Secūdo pœnam apponit: ibi, *Si qui vero.* Abbas.

CASVS. Consuetudo erat in ecclesia Gallicana, ꝙ magistri scholarum sine certo ptio alicui docendi liām nō concedebāt. Papa volens illam prauam consuetudinē extirpare, q̄ de radice cupiditatis procedit, prohibet sub anathematis interminatione, vt q̄cunq; idonei fuerint regere scholas, sine molestia vel extractione aliqua permittantur: & si qui hmōi prohibitionis fuerit transgressores, officiis & dignitatib. suis spolientur Nota pp dignitatē delinquētis crime grauius puniendū esse. Itē Prælatis ascribit qđ ī subditis laudabile reperit, & eis imputat qđ in eis reprehensibile probatur. Item nota magistros scholarū dignitatē habere.

d *A cupiditatis.*] quæ est radix omnium malorum 47. dist. bonorum.

e *Idonei.*] sic ī. eo. c. 1. hmōi autem magistri primum moribus, demum facundia excellere debent. C. de profes. & medi. magistros. lib. 10. bonam enim conuersationem debet habere testem doctrinæ. 63. dist. Valentinianus.

Glossa sequens quærit, & soluit.

f *Permittantur.*] Quid si vult regere in sua psona, nec licentiat alium, nunquid debet compelli? Arg. ꝙ non. 53. dist. illud. credo quod nihilominus tenetur dare aliis licentiam.

g *Officiis.*] sic ī eo. c. 1. Ber.

Q *Via nonnullis.*] Primo ponit antiquum concilium, qđ secundo innouat & supplet: ibi, *Verum.* Abbas Siculus.

CASVS. Statuitur in Lateran. cōcilio, q̄ in vnaquaq; cathedrali ecclesia institueretur magister, qui pauperes clericos gratis doceret: sed q̄a illud male obseruabat, conciliū gñale illud pcipit obseruari, adiiciēs, vt nō solū in cathedrali ecclesia, sed et in qualibet alia vbi facultates sufficiunt constituat magister idoneus, & in metropolitana ecclesia theologus constituat, qui sacerdotes & alios in sacra pagina doceat, & in aliis, q ad curā ptinent animarum; & cuilibet magistrorū à capitulo assignentur prouentus vnius pbēdæ: & pro theologo à metropolitano tātundem: nō tñ pp hoc efficitur canonicus: Quod si forte metropolitana de duobus grauetur, theologo prouideat, & grāmatico faciat in alia ecclesia ꝓuideri. Nota ꝙ magister idoneus dēt institui ī ecclesia, in qua sufficiunt facultates. Itē magister iuxta posse suū dēt instruere discipulos suos Itē a capitulo debent assignari magistro prouentus vnius pbēdæ. Item aliquis potest hīc pbēdam sine canonia.

remitti a pmissum facias, & restitui appellatione cessante solutū, sciēs q̄ scriptū est: Gratis accepistis, b gratis date. Sane si q̄s distulerit magros i locis ꝯgruis īstituere, tibi liceat c appellatiōe postposita, ibi f aliorū istructioni pficere viros prouidos, honestos, & discretos.

¶ In codice Barbatię ita: ibi ad aliorū institutionem præficere viros prouidos & discretos.

¶ Cap. 3. eod. tit. in 1 compil. & post cōcilīū Lateranē. sub Alexā iij. par. 2. ca. 15. Hoc cap. vt ait Vincentius, fuit impetratū contra Cācellariū Parisiensem, qui marchā vna à quolibet docente exigebat. qđ est notādū pro intellectu huius ca. & præcedentis.

¶ Idem.

¶ Pro licentia docendi pecunia exigi non debet, etiam si hoc habeat consuetudo.

CAP. III.

QVanto ¶ Gallicana ecclesia: *& infra.* ¶ Dignos ēē aīaduersionē cēsemus, q nomē magistri scholarū, & dignitatē assumūt, & sine certo ptio ecclesiasticis viris docēdi alios licētiā nō ipendūt. Cū autē hæc praua cōsuetudo à cupiditatis d radice pcesserit, & decorē admodū ecclesiasticæ honestatis confundat: Mandamus, quatenus (consuetudine ipsa de vřis ecclesiis extirpata) sub anathematis īterminatiōe hoc ihiberī curetis: districte pcipiētes, vt q̄cūq; viri idōei e & lřati voluerit regere studia lřarum: sine molestia & exactiōe qualibet, scholas regere pmittanī: f ¶ Si qui vero hmōi phibitionis vel pcepti extiterint transgressores, eos officiis g & dignitatibus spolietis.

¶ Innoc. iij. in concilio gñali.

¶ In qualibet cathedrali ecclesia, vel alia in facultatibus sufficienti, debet à Prælato vel capitulo vnus magister eligi, cui redditus vnius præbenda debēt assignari. Metropolitana vero ecclesia ēt eligi dēt theologus: et si ad grāmaticū & theologū nō sufficit, puideat ipsi theologo ex redditib sua ecclesia, et grāmatico faciat puideri ī aliqua ecclesiarū sua ciuitatis vel diœcesis.

CAP. IIII.

QVia nonnullis pp inopiam, & legendi studium, & opportunitas proficiendi subtrahitur, h in Laterañ. i concilio pia fuit cōstitutione ¶ prouisum, vt p vnamquamq; cathedralē ecclesiā, magro, q eiusdē ecclesię clericos, aliosque scholares paupes k gratis īstrueret, aliqđ competens beneficiū pberetur: quo & docentis releuaret necessitas, & via pateret discētib. ad doctrinā. ¶ Verum qm̃ in multis ecclesiis id minime obseruatur, Nos pdictū roborātes statutū: adiicimus, vt non solū in qualibet cathedrali ecclesia, sed ēt in aliis, quarum sufficere poterunt facultates, constituatur magister idoneus, à Prælato cū capitulo, seu maiori & saniori parte capituli eligendus, q clericos ecclesiarū ipsarū gratis in grammatica ¶ facultate, ac alios instruat iuxta posse.

¶ Scilicet Lateranē. si cap. 15. & ca. vnico. eo. tit. in 4. compilatione. cōcordat cōcilium Lateranē. sub Alex. iij c. 18. relatum ī. co. tit. c. 1. vide nouissime decreta ī cōcilio Trident. sessio. 5. de reformat. capit. 1. & sessio 23. de reformat c. 18.

¶ institutione

De materia textus & glossæ, vide B. Thomam 2.2. q. 100. ar 3. ad 3. argumentum. Sotum lib. 9. de iust. & iure. q. 6. art. 2 ad tertiū argumētū. Turrecrematā 1 c. non solū, 1. q. 3. Syluestrum verbo, Simonia. q. 10. & Horatiū Lutiū tract. de priuil. Scholariũ priuilegio. 81.

¶ grammaticæ.

¶ Hanc glossulam non inuenio in antiquis exēplaribus, nec puto Bernardi esse.

h *Subtrahitur.*] q̄a non habent à quo discāt vñ habent excusationem: alias nō. 37. dist. § vn. & ff. de iur. & fac igno l. regula. § 1 ff de bo. pos. in bonorum. & quia quidā expensas non habent, vnde statuitur, vt beneficia habeant, prout sequitur.

i *In Latera.*] ī. co. c. 1.

Glo. seq. quærit ad negatiuam allegatria: soluit distinguendo.

k *Pauperes.*] Sed nunquid à diuitibus pōt petere collectā? Videtur ꝙ nō, quia si vult dici philosophus, proiiciat pecuniam exemplo Socratis. 12. q 2. Socrates alias est sub illo c. gloria epi. Item scientia donū Dei est, ergo vendi non pōt. 1. q 3. non solū. Item professores iuris licite recipiunt pecuniā, sed nō licite petunt ff. de var. & extraordin. cogni. l. 1. §. est enim quidam. Pōt dici, ꝙ ille cui cōpetens beneficium constitutum non est, à diuitibus pōt petere collectā: & hoc non habeatur ex ista littera, sed à clericis eiusdem ecclesiæ, & pauperibus nihil exigere debet, sed gratis docere, quia pp illos statuit beneficiū, & non pp diuites. sed si ex honestate gratis oībus seruiret, honeste faceret, & laudādus eēt, alias diuitibus gratis laborē suū īpēdere nō tenet. si vero bñficiū nullū sup hoc cōstitutū est, sicut Bonon. doctoribus, licite exigunt collectā: quia suis sumptibus hoc facere nō cogunī, ī. de pscr. cū ex officij. 12 q. 2. charitatē & c. quicunq; & c ecclesiasticis & 28 q. 1. iam nunc. in fine. sicut iurisperitus consilium vendere pōt. 14. q 5 non sane. Nec obstat si dicas, ꝙ gratis debent docere: q̄a nihilominus pōt petere laboris sui mercedem: sicut testis, qui gratis testificatus, licite petit sumptus 4 q. 4 c si testes. §. venturis. & ī. de simo. cum sit Romana & iudex petit sumptus qui gratis dēt iudicare ī. de vi. & hone. cle cum ab omni. licite ergo potest petere collectam, cui beneficium constitutum non est so

l *Minime obseruatur*] Vnde instaurandum est & procurandum, vt fiat: vt 8. dist. quæ contra.

Glossa sequens quærit & soluit: iterum quærit. alleg. pro & contra. & soluit, tertio quærit & soluit.

a ¶ *Vnius prabendæ.*] Quid si nō vacat aliqua pbēda? Expectet quousq; vacat. Nunqd canonici tenent aliū eligere, vt numerus sit plenus, cū ille magister nō sit canonicus? Vr. φ sic, s. de inst. in ecclesia. ff. de decur. l. gnaliter §. pen. & sic canonici ad tps iusta de cā retineat fructus pbendæ: nihilominus eligere dēnt: alias curreret tps, s. vt eccl. benefi. vt nr̄m. maxime si numerus certus est & iurat[1]. Sed hoc nō vr̄, q a iste electus nihil pciperet: sed spūalia sine tpalib diu esse nō pñt, sicut nec aīa sine corpore, i. q. 3. si qs obiecerit. Et dic, φ canonici eligere non dēnt aliū auctoritate huius conci lij, nec dūr facere 9 numerū vel iurm, nec currit eis tēpus ad eligendū bñficio huius cōstōnis, qdiu fuit ibi magister, q doceat & pcipiat illud bñficiū, q a nec dr bñficiū illud vacare, nisi ab eo tpe, quo magister ibi nō fuerit. secus dico cū ex cā retineret, puētus ad tps, q a tūc currit tps: vt in pdic. decre. vt nr̄m. q a tunc electus modicū tps pōt expectare. Item nunquid aliqs magister posset eligi in canonicū sub illa 9ditione, vt doceret? Nō credo: quia cessare debet ois conditio. sed si vacante aliqua pbenda, statuerunt, φ illud onus esset annexum illi pbendæ, nō credo φ tunc esset simonia. arg. s. de præb. significatum. immo satis licitum Ber.

b ¶ *Prouentus.*] Nō tñ pcipient quotidianas distributiones, quę tm̄ residentibus dari consueuerūt. s. de præb. licet Ber.

[1] Et idem canonicatus cēsere tur duplici iure: unο haben te spūalia: & alio habēte tpalia: qd nec debet esse. xj q. 2. cognouimus. sm Goff. Ioā. And.

† Aliàs ita: de duo bus magistris.

a De hoc artic. vide ampli[us] hic p Hostiē. Ioā. And. Panor. & Doctores.

† Pars huius cap. s. tit. ne clerici vel mo nach. & j. de priuil. capit. sup specula.

a Hęc glossula deest in antiquioribus codicibus.

S ¶ *Vper specula.*] Primo ponit statutum antiquum, quod secundo addēdo corroborat: ibi, *Statuentes.* Abbas.

CASVS. Quod statutū fuit p conciliū gnale in cap. pcedēti de magistris theologis, pcipit Honorius inuiolabiliter obseruari. statuens, φ pp raritatē magistrorū se forsan possent aliq excusare, vt ab ecclesiarū Prælatis & capitulis ad theologiæ studium aliq dociles destinent: q cū docti fuerint, alios postmodū instruāt & informēt, qbus si prouētus ęcclesiastici nō sufficiūt, Prælati & capitula necessāria subministrēt. In fi. dicit, φ docētes in theologica facultate, & studētes ī ipsa integre p ann. v. de licētia sedis Apostol cæ, pcipiāt beneficiorū & pbendarum suarū prouētus, nō obstante 9tria cōsuetudine vel statuto: cū pmio fraudari nō debeant in vinea Dñi operantes. No. φ vna 9stitutio confirmat aliā. Itē docētes & studētes in theologia debēt per quinquenniū prouentus beneficiorū suorū percipere. Itē colligitur consuetudo inducta contra istud statutū.

c ¶ *In concilio generali.*] s. c. proxi. Bern.

d ¶ *Obseruetur.*] nec tamen seruatur, & ita nullus est fructus illius statuti & aliorum.

e ¶ *Pp per raritatem.*] Qui non hñt à quo discāt, bñ hñt excusationē: alias nō. 37. dist. §. vlt. & ff. de iur. & fac. igu. l. regula. §. 1. & ff de non poss in bonorū. & quia quidā expensas non habent, vnde statuitur φ beneficia habeant, prout sequitur.

¶ *Glossa sequens tria dicit. principium & finis de missione & supplemento, medium de superfluitate.*

¶ Sane Metropolis ecclesia theologū nihilominus habeat, q sacerdotes & alios ī sacra pagina doceat: & in his p̄sertim informet, q̄ ad curā animarū spectare noscunt. Assignet aūt cuilibet magistrorū à capitulo vnius pbēdæ [a] prouētus: [b] & pro theologo à Metropolitano tantūdē: Nō φ pp hoc efficiat canonicus, sed tandiu redditus ipsos pcipiat, quādiu perstiterit in docendo. Quòd si forte de † duobus ecclesia Metropolis grauet, theologo iuxta modū pdictū ipsa, puideat: grāmatico, vero in alia ecclesia suæ ciuitatis siue dięcesis, q̄ sufficere valeat, faciat puideri.

¶ Honorius tertius.

¶ *Prælati & capitula ad studia theologia scholares dociles trāsmittere tenētur: qui in absentia redditus prabendarū suarū, & beneficiorū, per quinquēniū integraliter percipiēt et si proprij redditus ad sustētationē studij eis nō sufficiūt, debet Prælatus cū capitulo eis prouidere: magistri vero donec docuerint, integre percipiūt fructus beneficiorū suorum.*

CAP. V.

SVper † specula: & infra. ¶ Volum[us] & mādamus, vt statutū in cōcilio gñali [c] de magistris theologis per singulas metropoles statuē dis, iuiolabiliter obseruet[d]: Statuētes, vt q a sup hoc pp raritatē [e] magrorū se possent aliqui forsitā excusare, ab ecclesiarū Prælatis & capitulis, ad theologicę † professionis studiū aliq docibi les [f] destinent: qui cū docti fuerint, ī Dei ecclesia velut splēdor † fulgeāt firmamēti: ex qbus postmodū copia possit hri Doctorū: q velut stellæ ī ppetuas ęternitates māsuri, ad iustitiā valeāt plurimos erudire: qbus si, pprij puētus ecclesiastici nō sufficiūt, pdicti [g] necessaria subministrēt. ¶ Docētes † vero ī theologica facultate, dū ī scholis docuerint; & studentes ī ipsa, ītegre [h] p annos [i] qnque pcipiāt de licentia [k] sedis Apost. prouētus pbendarū, & beneficiorū suorū: nō obstāte aliqua alia 9suetudine, vel statuto: cū denario [l] fraudari non debeāt, in vinea Domini operātes.

f ¶ *Docibiles.*] i. habiles ad docendū: & isti à capitulis pñs eligi, vt mittant, vt postmodū doceant: & si propria beneficia illis non sufficiant, de bonis capituli suppleant, prout sequit. Sed vt quid ēt membranas occupant? 19. dist. si Romanorū. cū illius cōstitutionis, quo ad hūc articulū nullus sit effectus, sicut nec pcedētis: leges enim istę impositæ sunt verbis, & nō rebus, cum potius cōtrariū sit verū, C. comm. de leg. l. 2 in fi. Sed nūquid qui docibiles sunt, possunt petere, vt suppleatur quod eis deest? arg. φ sic ex hac constitutione. Bernar.

g ¶ *Prædicti.*] s. plati & capitula. ex hoc est arg. q̄d pñt ad hoc compelli.

h ¶ *Integre.*] Non tñ pcipiant quotidianas distributiones, quæ tantum residentib. dari consueuerunt, s. de præbendis. licet. vbi de hoc.

¶ *Gl. seq. quærit, respondet alleg. contrarium.*

i ¶ *Per annos quinque.*] Nunquid determinatio ista determinat oia præcedentia? non vr̄. φ primis aliquod tps adijciatur: sed docentibus, & alijs, qui à capitulis non eligentur, & quia illi maius tēpus requirunt ad hoc vt doceant, quod fa tis vr̄ ex hoc §. quia hic non fit mentio de illis. Sed cōtra s. de app. inquisitioni. argum. in fi. quia hęc determinatio in fine ponitur, vt ibi dicitur.

k ¶ *De licentia.*] scilicet generali, concessa auctoritate huius constitutionis, vnde nō est necesse aliā indulgentiam impetrare. sic 80. dist. non debere, & 16. q. 1. cūctis, & 100. dist. quoniam. & s. de translat. inter corporalia. & ff. de cond. instit. quæ sub conditione, §. vlt. sed executio sola impetrari debet, si capitula hoc nō faciāt, quia parū valeret esse iura in ciuitate, nisi esset qui ea exequatur. ff. de origi iuris, l. 2. §. post originem Ber.

l ¶ *Denario.*] id est, præmiō. immo qui venit extremus, dispensatore vocante tantundem recipit, quantum qui venerat ante. arg. s. de constit. cum omnes. Ioan.

† theologiæ

† Vide in auth habita. C. ne filius p patre.

Vide concil. Tridēt. sessi. 5. de refor. c. 1. circa fi. §. docētes v eo. & Hostiēt Luciū trac. d privil. schola riū privil. 91. vbi plenissime de mīa huius §.

† Matiscē.
† Maticē.
† Macieñ. Sed extat in cōcilijs editis i cōcilio Matiscōnēsi 1. c. 16. refert Burchar. li. 4. decre. ca. 88. Iuo par. 1. cap. 282. Grat. siue Palea 54. dist. c. 13. & c. 1. eod. tit in 1. compil.

a Vñ melius dixisset, dociles: q a homo docilis, sciētia docibilis: qnque tñ sumit vnū p alio. Vñ Ioan 6. Et erunt omnes docibiles Dei. & simile verbū 22. dist. q. eps. sm Goff. Io. And.

TITVLVS VI.

De Iudæis & Sarracenis, & eorum seruis.

¶ Ex concilio Mateñ.

¶ *Si seruus à Iudæo emptus causa mercimonij, factus est, vel fieri desiderat Christianus, pro xij. solidis redimitur.*

CAP. I.

PRæsenti cōcilio sancimus, vt nullum Christianum mancipium Iudæo

DE IVDAEIS ET SARRACENIS, & eorum seruis

¶ *Supra visum est de his, qui Spiritum sanctum per simoniam vendendo blasphemant, consequenter subiungit de his, qui Deum dehonorant male colendo, vt sunt Iudæi & Sarraceni, & de his auctor tractat, et subiungit etiam de eorum seruis: Et aduerte, quia serui dicuntur stricto modo carentes libertate, sed largo modo, etiam seruientes pro mercede, vt famuli: dicuntur etiam serui à seruiendo. & de vtrisque tractatur in hoc tit. Abbas Siculus.*

De hac materia tractatur 23. q. 4. & q. 5. & q. 6. & q. 8. in cap. dispar. & 28. q. 1. & q. 2. per totum & 56. dist. Ismael. 45. dist. c. 2. & cap. 4. 11 q. 3. ad mensam.

P *Ræsenti.*] Primo ponit constitutionem de baptizato, vel baptizari volente: Secūdo eius causam: ibi, *Quia.* Abbas Siculus.

CASVS. Iudęi retinebāt seruos Christianos, statuit concilium illud, φ de cætero Iudæi seruos Christianos non retineāt, sed liceat Christiano, vel liceat Christiano cuilibet datis

liber datis xij. solidis pro quolibet mancipio, ipsum redimere siue ad libertatẽ siue ad seruiendũ sibi: & si seruus Iudęi Christianus fieri desiderat. & nõ permittitur, idem fiat, quia nefas est Iudæũ in seruitutis vinculis retinere illum, quem Christus sanguine suo redemit. Nota, ꝙ Iudæi vel Pagani Christianos seruos habere non possunt, sed hoc ipso in libertatem scribuntur.

seruiat,[a] sed datis[b] xij. solidis pro quolibet bono mancipio, ipsum quicunque Christianorũ, seu ad ingenuitatẽ, seu ad seruitiũ[c] licentiã habeat redimẽdi. Et si Christianus fieri desiderat, & nõ permittitur, idẽ fiat.[d] Quia nefas est, quẽ Christus redemit, blasphemũ[e] Christi in seruitutis vinculis detinere.

Gregorius episcopo Luceñ.†

Iudæus Christianum in seruũ habere non potest, in ascriptitium vero potest.

C A P. II.

MVltorũ ad nos: & infra. Nulli Iudæo liceat Christianũ mancipiũ in suo dñio retinere: sed si qui apud eos inueniunt, libertas[f] eis seruet. ¶ Hi vero, qui in possessionib. eorũ sunt, licet legũ districtione sint liberi:[g] tñ quia colẽdis terris eorũ diutius adhęserũt,[h] vt pote cõditione[†] loci debẽtes,[i] ad colẽda rura remaneant, cõsuetas pẽsiones prędictis viris prębentes. Cuncta ẽt, quę de colonis vel originarijs iura præcipiũt, peragant: & nihil eis extra hoc oneris ĩdicat. Quòd si quisquã[¹] Iudæorũ aliquem de his,[k] vel ad alium trãsferre locũ, vel ad aliud obsequium retinere[l] voluerit, ipse sibi imputet,[m] qui ius colonariũ, & ius dominij[n] sibi iuris seueritate[o] damnauit.[p]

Idem Geñ. episcopo.

Iudæi antiquas synagogas retinere possunt, nouas exigere non possunt.

C A P. III.

IVdæi de ciuitate: & infra. ¶ Sicut legalis[q] diffinitio Iudæos nouas non patitur erigere synagogas, ita eos sine inquietudine veteres habere permittit.[r]

Alexander tertius.

In die Veneris sancto, non licet Iudæis tenere ostia vel fenestras apertas.

C A P. IIII.

QVia super his: & infra. ¶ Generaliter interdicas, vt Iudæi ostia vel fenestras, in die Parasceues aperta[s] non habeant, sed clausa teneant tota die.

Idem in concilio Lateran.

Excõicari debent Christiani, qui in domo seruiunt Iudæis vel Sarracenis, siue Paganis: Et principes seculares excommunicari debent, qui Iudæos baptizatos suis bonis spoliare præsumunt.

a Seruiat.] Nec cũ Iudęis Christiani morẽtur, 28. q. 1. Iudęi. & c. sępe, & c. nullus. Sed in agro, vbi cũ Iudæo nõ morat, bene põt seruire, j. c. proxi.

b Datis.] Sic j. c. prox. vbi de hoc. Et intellige hoc c. ſm illud de mancipio empto causa mercimonij: aliàs nullo precio dato eripitur in libertatẽ. Vel si venalis infra tres menses non fuerit expositus, vt ibi. Bern.

Glo. seq. declarat de quo seruitio intelligatur, & quid si pretium habere non potest: subdit, & soluit duas quæstiones.

c Seruitium.] non tamẽ erit seruus illius, sed restituet ei pretium, & erit oĩnõ liberatus arg. Inst. de noxa. act. § dñs. Vel si non potest habere statim pretium, seruiat ei tñ, ꝙ seruitium compenset cum pretio, & postea erit liber quò vult. C. de capt. & postli. reu. l. vlt. 36. q. 1. de raptorib. Quid si plures emptores simul concurrant? Locus erit gratificationi. j. de iu. patro. cum autem, ff. ad Sylla. si quis in grauis. §. si cũ omnes. Quid si nullus emptor appareat?[¹] nihilominus erit liber, & ostiatim quærat pretium. ff. de manumis. l. 4. §. suis autem. aut pro pecunia operas præstet, vt dicitur in l. prædicta, C. de capt. l. vlt. scilicet quinque annis, vt ibi dicitur.

d Fiat.] prout dictum est, & eo. c. vlt.

e Blasphemum.] id est, Iudæum blasphemantem Christum. arg. j. eo. cum sit.

MVltorum.] Diuiditur, quia duo sunt dicta: Secundum, ibi, *Hi vero*. Abbas.

CASVS. Dicitur hic, ꝙ nullus Iudæus Christianum mancipium debeat in suo dominio retinere: sed qui apud eos inueniuntur, libertate donentur. Secundo dicitur, ꝙ originarij, qui in possessionibus Iudæorum sunt, qui diutius adhæserunt, quamuis liberi sint, remaneãt ad colenda rura illorum, & iura sua eis exhibeant, & nihil aliud ab eis exigant: Tertio dicitur, ꝙ si aliquis Iudęorum aliquem de originarijs suis ad alium locum transferre voluerit, vel in seruitio suo secũ retinere, ius colonarium quod habet in eo, amittat. Nota ꝙ Christiani cum Iudæis habitare non debent. Item originarij liberi sunt, quamuis glebæ sint adstricti. Idem arg. ꝙ ex tempore seruitus acquiritur. Item Iudæus, qui Christianum liberum contra ius retinere voluerit, hoc ipso ius illud amittit. Idem arg. quod iuris seueritas siue rigor seruandus est.

f Libertas.] 44 dist. mancipia.

g Sint liberi.] No. originarios siue ascriptitios liberos esse, C. de agr. & censi. dubium, lib. 11. ergo nõ repelluntur a legitimis actibus. arg. ff. de testi. l. 1. C. de postul. l. vlt. quod verũ est, tñ ad ordines non admittuntur, nisi de licentia dñorum, 54 dist. si quis obligatus, & c. admittuntur. Arg. contra dist. ea. si seruus. sed ibi nihilominus tenetur seruire domino. Ab.

Glossa sequens arg. & signat contrarium, & remittit. secundo arg. & soluit contrarium.

h Diutius adhæserunt.] Arg. ꝙ ex tempore seruitus acquiritur, & seruitia consueta præstari debent, 12. q. 2. seruitium, ff. de aqua plu. arc. l. 1. §. sicut. ff. si ser. ven. si quis diuturno.[a] C. de ser. l. 1. & 2. Arg. contra 1. q. 1. nullus episcopus. de hoc dictum est j. de consue. c. vlt. j. de censib. peruenit. Et ita habes hic, ꝙ ex tempore aliquis efficit originarius, scilicet triginta annorum. C. de agr. & censib. libus. cum satis, libro 11. Arg. contra C. de præscript. quę pro libertate opponuntur. l. vlt.

i Debentes.] idest, obligati, & astricti ad colenda rura. Bern.

k De his.] scilicet, originarijs vel colonis.

l Retinere.] forte in domo ad seruiendum sibi: quod esse non debet, vt dicit in princ. cap. & supra eod. cap. 1. j. eod. Iudæi siue.

m Ipse sibi imputet.] s. Iudæus, qui transtulit colonũ ad alium locum, vel ad aliud seruitium, imputet sibi, quia hoc ipso amisit ius colonarium, quod habebat in colono, & colonus liber erit ab illo iure: sic & in colono liberi hominis: vt si dominus velit vendere fundum, & transferre colonum ad alium locum: nõ potest eo inuito. C. de agri. & censi. quis prædium, lib. 11. vel si velit diuidere aliquam agnationem colonorum, vel affinitatem, transferendo eos ad aliã colonariã, redintegrandi sunt, C. comm. vtriusque iudi. possessionem. & de agric. & censi diffinimus, lib. 11. & sic Iudæus sibi imputet.

n Ius dominij.] s. quod habuit in gleba, quo ab ea recedere nõ poterat dominus enim personæ non fuit, quia homo est, vt s. eo. cap.

o Iuris seueritate.] Arg. ꝙ iuris seueritas siue rigor seruandus est, sed hoc est in odium illorum Iudæorum. Bern.

p Damnauit.] i. abstulit sibi ius colonarium ipso facto. Vel expone, damnauit, i. fecit id, pp quod damnatur & aufertur eis ius colonariũ: vel ipse colonus sibi imputet, qui non vult agere contra Iudæum, qui transtulit ipsum. sed primũ verius quantum ad alteram partem disiunctæ, vt si vellet retinere Christianum colonum secum in domo, illud non est permittendum, immo excommunicandi sunt, infra eod. Iudæi, 2. responso & cap. ad hoc. vbi redditur causa quare. Bernard.

IVdæi de.] CASVS. Iudæi secundum leges nouas synagogas erigere non debent, sed veteres permittuntur habere. Nota, ꝙ Iudæi non possunt facere nouas synagogas, licet possint veteres retinere.

q Legalis diffinitio.] C. de Iudæ. l. vlt. Bern.

r Habere permittit.] Etsi corruerint, de nouo possunt illas reædificare in pristinum statum, non tamen vt ampliores faciant, j. eod. consuluit arg. ff. de no. oper. nunc. l. 1. §. opus nouum. & § si quis ædificium. Bern.

QVia super.] CASVS. Dicitur, ꝙ in die Parasceues nullus Iudæus aperiat fenestras suas, nec exeat in publicũ, sed teneat eas clausas. Nota Iudæos in die Parasceues ostia, vel fenestras aperire non debere, nec in publicum exire.

s Aperta non habeant.] Consueuerant enim tunc deridere Christianos in cõtumeliam creatoris, j. eo. in nonnullis. cum enim fidem nostram contemnant, nec ritus suos eis permittimus, C. de Iudæ. Iudęos. vnd: in publicum exire non debent, j. eo. in nonnullis. Bern.

Iudæi siue.

¹ Aliàs ita: Lucẽ. sed ex registro B. Greg. li. 3. indict. 12. epist. 21. vt legendum: epo Lunenũ.

† Cap. 3. eod. tit. in 1. compil. Et vide Marquar. trac. de Iudę. par. 2. cap. 5.

† cõditioni cõditionem

¹ Aliàs ita: Verũ si quisquã.

¹ Primo eps loci eligat magis idoneũ. ff. de accusat. l. si plures. Goffre. ad hoc de ,p·cu. si duo. li. 6. Dico, ꝙ si alter meliorem causã offert, vt redimat ad libertatẽ, saltem ad seruitiũ, ille præeligatur. Io. And.

a Qui diuturno vsu & longa quasi possessiõe ius aquæ ducendę nactus est: nõ hẽt docere quo iure cõstitutum sit. Io. And.

¹ Genuẽ. Iañ. Sed ĩ registro B. Gregorij li. 7. epist. 5. indict. 2. vñ hoc ẽ, lum ptũ ita habet: Ianuario epo Caralitano.

¹ Cap. 4. eod. tit. in 1. compil. Vide cõuagãtes p̃cedenti c. citatas, & Marquardum trac. de Iudæis par. 1. c. 3.

¹ Cap. 7. eod. tit. in 1. compil. Vide regestorũ Inquisitorũ verbo, Iudęi, §. vlt.

¹ Aliàs ita: aprta nõ hẽant, sed clausas, &c.

¹ In cõcilio Laterané c. 26. & c. 5. eo. tit. in 1. cõpilatione.

¹ Et tunc ẽt proles ẽ originaria: licet xxx annis ibi nõ mãserit, vt in l. cũ satis. Io. And.

Vdæi siue.] Duo sunt dicta. Secundũ:ibi, *Si qui*. Abb.Sicul. Primo dr̃. ꝙ Iudæi siue Sarraceni Chr̃ianas mulieres vel Christiana mācipia nulla de causa secũ debent hr̃e, & quicunq; Christianus cũ his habitare p̃ũpserit, excõicetur. Secundo dr̃. ꝙ si aliqui Iudæi vel Sarraceni, Deo inspirante, ad fidẽ Christianam se cõuerterint, à possessionib. suis nullatenus expellanť: cum p p hoc melioris debeãt esse cõditionis q̃ ante fidẽ receptã: Si aũt secus factũ fuerit, præcipit Papa Potestatibus locorum, vt partem hæreditatis, & omniũ bonorũ suorum ex integro eis faciãt exhiberi. Nota, ꝙ Iudæi Christiana mãcipia hr̃e non debent. Item Christiani cũ Iudæis vel Sarracenis habitare nõ debent. Itẽ ecclesia iudicat de his qui foris sunt. Itẽ Iudæus ad fidẽ conuersus, a possessionib. suis excludi non debet. Item fidelis melioris cõditionis est, q̃ infidelis. Item arg. ꝙ iudices seculares compelli possunt per excõicationis sententiam ad iustitiam faciendam. Item Papa ratione fidei de hæreditate iudicat.

C A P. V.

IVdæi siue Sarraceni, [a] neq; sub alẽdorũ puerorũ suorũ obtẽtu, nec p seruitio, [b] vel alia qualibet cã, Christiana mãcipia ĩ domibus suis permittanť [c] hr̃e: Excõicenť aũt, q cũ eis præsumpserint habitare: & j. ¶ Si qui † ṗterea, Deo inspirante ad fidẽ se cõuerterint Christianã, à possessionib. [d] suis nullatenus excludanť: cũ melioris ꝯditionis ad fidẽ ꝯuersos esse oporteat, q̃ anteq̃ fidẽ susceperint, habebanť. Si aũt secus factũ fuerit, Principib. seu Potestatibus eorundẽ locorũ iniũgimus sub pœna excõicationis, [e] vt portionẽ hr̃ditatis suæ, & bonorũ suorũ ex integro, [f] eis faciãt exhiberi.

¶ Idem [†] in eodem.

¶ *Christiani deferẽtes Sarracenis merces prohibitas, vel in ipsorũ nauib. nauigãtes, excõicandi sunt, & rebus eorum priuandi, & efficiuntur capientium serui.*

C A P. VI.

ITa quorundã aĩos occupauit sæua cupiditas, vt qui gloriant [g] noĩe Christiano, Sarracenis arma, ferrũ, [h] & ligamina [†] deferãt galearũ: & pares aut etiã superiores in malitia fiãt illis, dũ ad impugnãdos Christianos, arma eis, & necessaria subministrãt. [i] Sunt ẽt, q pro cupiditate sua, in galeis & piraticis Sarracenorũ nauibus, regimẽ & curã gubernatiõis exerceant. ¶ Tales igitur ab ecclesiastica cõione ṗcisos, & excõicationi subiectos, [k] rerũ suarũ p Principes catholicos & ꝯsules ciuitatũ, priuatiõe [l] mulctari, [†] & capientiũ fieri seruos [m] cẽsemus. Præcipimus ẽt, vt p ecclesias maritimarũ vrbium, crebra & solẽnis in eos excõmunicatio [n] proferatur.

¶ Idem.

¶ *Iudæi veteres synagogas in priorem statum reformare possunt: de nouo erigere non possunt.*

C A P. VII.

COnsuluit: † & j. ¶ Iudæos de nouo ꝯstruere synagogas, vbi ñ habuerũt,

a ¶ *Iudæi siue Sarraceni.*] & ita cũ Sarraceno morari [†] nõ licet, sicut nec cum Iudæo: nisi aliquis spiritualis vellet ire, vt eis prædicaret: qđ licet, vt j. eo ꝙ sic. & sic intellige 11. q. 3. ad mensam.

b ¶ *Seruitio.*] s. e. c. 1. & 2.

¶ *Glo. seq. obuiat & sol. ponendo x. casus quibus ecclesia coercet Iudæos.*

c ¶ *Permittantur.*] Sed quid ad nos de his qui foris sunt: vt 2. q. 1. multi. & 45. dist. qui syncera? Sol. de his q foris sunt nõ iudicat ecclesia: vt pœnã spiritualẽ infligat. In casib. tñ iudicat [†] de eis: quia repellit Iudæos a cõione Christianorũ, 28. q. 1. sæpe ne ab eis corrũpantur, vt ibi & j. eo. ad hoc. & hic repellit. n. eos a legitimis actibus, 2. q. 7. alieni. & ab officiis publicis, 54. dist. nulla officia. & j. eo. cũ sit, & c. pen. & ne possint emere Christiana mancipia, j. eo c. vlt. & 54 distin. fraternitatẽ. Item non permittit eos facere nouas synagogas, j. eo. consuluit. Itẽ quod in diebus lamentationũ non exeant in publicũ, s. eo. c. proxi. & j. eo. in nonnullis. Item ꝙ soluant decimas de terris quas colunt, s. de deci. de terris. & ne Christiani mancipia circuncidant, 54. dist. nulla ne ex testamento Christiani aliquid capiant, & ille Christianus est excõicandus etiã post mortem, 2. q. 2. sane profertur. & excedentes verberibus subiiciuntur, j. de rapto in archiepatu. hic ergo ecclesia excõicat tantum illos Christianos, qui cũ eis habitare præsumunt. qñque tñ indirecte excõicat eos: [†] quia excõicat Christianos, ne cum eis aliquod commercium habeant. j. de vsu. post miserabilem, & j. eod. etsi in fine & cap. post miserabilem. R.

d ¶ *A possessionibus.*] nisi fuerint comparatæ de vsuris: quas tenentur vendere, & pecuniam restituere, j. de vsur. cum tu.

¶ *Glo. seq. arg. & rec. potest ob...endo de dec. ca. sam.*

e ¶ *Excõmunicationis.*] Arg. ꝙ iudex secularis cõpelli potest ad iustitiam seruandam, 23. q. 5. administratores. Et hoc vi facere ratione fidei, quod intromitt... se de hæreditate, alias nõ debet, s. qui fil. sint legi. causam. sed illud intellige in quocũq; casu, vbi iudex secularis negligens est facere iustitiam, quod ecclesia se intromittere debet, & compellere ipsum, 23. q. 5. administratores, & q. 2. dominus, & j. de maledic. cap. 2. Ber.

f ¶ *Ex integro.*] præter seruos, qui eos præuenerint in fide, C. de epis. & cler. Deo nobis, § his ita. Ala.

Ita quorundam.] primo ponit duplicem Christianorum excessum: secundo tripliciter punitionem, ibi *Tales*. Abbas.

[Margin:] † Idem. s. Alexã. iij. in cõcilio Lateran. cap. 24. & c. 6. eo. tit. in 1. cõpilatione.

[Margin:] † Cõcordat extraua. Pauli PP. tertij. q̃ incipit, Cupiẽtes Iudæos, vbi multa Iudæis cõcessa priuilegia nõ cedimus.

[Margin:] † De hoc artic. vide omnino beatũ Thom. 2. 2. q. 10. art. 9.

[Margin:] † Qualiter iudex ecclesiasticus aiaduertat in Iudæos, & quibus casibus ṗter Doct. hic, vide latè Eymericũ in directorio inquisitorũ par 2. q. 46. Repertoriũ inquisitorũ, verbo, Iudæus, § an, & ex qua cã. & Zanchinũ trac. de hæret. c. 36.

CASVS. Quidã Christiani cęca ducti cupiditate deferũt Sarracenis arma, ferrũ, & ligamina galearũ: & dũ ad impugnandũ Christianos ṗdicta eis ministrãt, superiores illis fiũt in malitia. Itẽ sunt & alij, q in galeis & nauib. Sarracenorũ curã gubernationis assumũt: omnes prædictos Lateran. conciliũ excõicauit, & præcipit illos per Potestates locorum bonis suis priuari, & capientium seruos fieri: & præcipit, vt per ciuitates maritimas crebra & solẽnis excõicatio proferatur. Nota ꝙ Christiani qui cũ Sarracenis impugnant Christianos auxilio vel facto, deteriores sunt q̃ Sarraceni. Itẽ seruitus hic inducitur iure canonico. Itẽ excõicatus põt iterum excõicari.

g ¶ *Qui gloriãtur.*] sim. 12. q. 2. perniciosam, & 86. dist. tanta.

h ¶ *Ferrum.*] vt j. eo. ad liberandã. vbi hoc totũ habes, quod hic dr̃. de quibus hic hr̃. ad hostes transferri non debẽt, C. quæ res expor. non deb. l. 2. & illi sunt decapitandi, [†] vt ibi, & C. de commer. mercatores, ff. de pub. & vecti. cotem ferro. si enim non habeant ferrum, nec arma: Nam causatum perimit, causa perempta, suum & appellatione armorum intelliguntur fustes & lapides, ff. de verb. sign. armorum appellatio. Lau.

¶ *Glo. seq. 4. g. quòd clericus ministrans, &c.*

i ¶ *Subministrant.*] Arg. clericũ pro homicida haberi, qui pugnantib. arma ministrat, dummodo ibi fiant homicidia. arg. 50. dist. si qs viduã, 24. q. vlt. c. vlt. j. de homi. sicut dignũ. § illi ẽt, & § hi quoque.

k ¶ *Subiectos.*] & sic ipso iure sunt excõicati. j. eod. qđ olim.

l ¶ *Priuatione.*] Hoc potuit Papa facere contra laicos, ratione criminis commissi. Bern.

¶ *Glo. seq. no. triplici iure seruitutem inductam.*

m ¶ *Seruos.*] Nota seruitutẽ de iure naturali inductã, 35 dist. sexto die. Itẽ de iure gentiũ, dist. 1. ius gentiũ. Itẽ de iure canonico, 15 q. vlt. cũ multæ, & hic, & j. eo ad liberandam. Vin.

¶ *Glos. seq. no. ex. excommunicatum iterum excommunicari. alleg. concor. & demum contrariam ponit opin. dat solutionem.*

n ¶ *Crebra & solemnis in eos excõicatio.*] & tñ isti ipso iure sunt excõicati. & sic excõicat⁹ põt iterũ excõicari, 3. q. 4. Engeltrudã. & arg. 11. q. 3. excellẽtissimus, 12. q. 2. de viro, & 57 dist. cos q. & q in sordib. est, adhuc sordescat. 47. dist. q̃tumi bet, in fi. Arg. 5 2 q. 1 multi qa de his q foris sunt, nihil ad nos. 24. q. c. 1. 2. 3 & 4. & s. de iud. cũ nõ ab hoie. Itẽ q est ex̃ ecclesiã, non põt esse magis ex̃ ecclesiã, 11 q 3. oĩs Christianus. Itẽ arg. § fi. de verb. obl. q bis idẽ. M. dixit, ꝙ excõicatus amplius excõicari nõ põt, sed denũtiari põt excõicatus, & sic intelligit oĩa iura vbi sæpius vr̃ aliquis excõicari. & sic intelligit hic. sed tu dicas ꝙ excõicatus põt iterũ excõicari. Et sunt duo effectus excõicationis, vt dñt quidã: Primus effectus est eijciẽdi ex̃ ecclesiã: Secundus est detinẽdi ex̃: sicut q est ligatus vno vinculo, dẽt iterũ ligari, nõ est dubiũ qn excõicatus possit adhuc excõicari: sicut q est in vno peccato, põt aliud cõmittere: & sic plus punir, & sic põt pluries excõicari, & magis ex hoc punietur, & scda excõicatio tunc primo incipit hr̃e suum effectũ, cũ absoluit à prima, & tñ prima absolutio nõ habuit suũ effectũ pp scdam excõicationẽ, & ita finaliter nõ prodest prima absolutio, nisi cũ absolutus fuerit à secunda. De hoc dixi s. de off. ord. ex parte, & j. de sent. excom. cum pro causa. Bern.

COnsuluit.] Duæ sunt partes. Secunda: ibi, *Verum*. Abbas.

CASVS. Iudęi nouas synagogas erigere nõ dẽnt, sed antiquas,

[Margin:] † ligamina.

[Margin:] † Adde ꝙ de iure ciuili puniunť capite cũ cõfisca. bonorũ, l. 2. C. quę res expor. nõ debeant.

[Margin:] † Cap. 1. eod. tit. in 1. compil. par 5. c. cõsuluit 3. s. de appell. Et de materia & intellectu ṗter Doct. hic, vide Marquar. tracta. de Iudę. par. 1. cap 3.

[Margin:] † Idem in his, q docẽt eos nanes facere, cũ prius illius rei peritiã nõ haberent. C. de pę. l. fi. Io. And.

[Margin:] † Et bãnitus iterũ bãniri citatiõe solum facta vbi habitare consueuerat. De hoc s Spe. de accusa. ad finem. Io. And.

quas, si corruerint, possint reædificare in pristinam formam siue statum, & nõ amplius exaltare q̃ fuerunt: & hoc pro magno beneficio habere debent. Nota quod aliud est de nouo facere, aliud est reficere. Item licitũ est consummare, quod non est licitum incipere. Item ecclesia sustinet Iudæos in suis obseruantijs.

perturbet, vel coacta seruitia exigat. Tertio statuit, vt nullus cœmeterium Iudæorum mutilare, aut inuadere, siue obtentu pecuniæ humata corpora effodere præsumat. & si quis contra hoc fecerit, honoris & officij sui periculum patiatur, aut excommunicetur, nisi satisfecerit. Nota quod Iudæus non est compellẽdus inuitus recipere baptismum. Item coacta seruitia non sunt a Iudæis exorquenda. Item Iudæi possunt habere cœmeterium.

pati nõ debes. ᵃ Verũ si antiquæ ᵃ corruerint, vel ruinã minantur, vt eas reædificẽt, ᵇ põt æquanimiter tolerari: nõ aũt, vt eas exaltẽt, ᶜ aut ampliores, aut pretiosiores faciant, q̃ antea fuisse noscũtur: qui vtiq; hoc pro magno debent habere, quod in veteribus synagogis, & suis obseruantijs tolerantur.

Idem.

In familiari seruitio Iudæorum Christiani esse non debent.

CAP. VIII.

AD ᵈ hæc oĩbus Christianis, qui sunt in iurisdictione vestra penitus interdicatis, & si necesse fuerit, districtione ecclesiastica cõpellatis eosdẽ, ne Iudæorũ seruitio se assidue, ᵉ pro aliqua mercede exponant: qđ ẽt obstetricibus, & nutricib. eorũ prohibere cureris, ne infantes Iudæorũ in eorundẽ domib. ᶠ nutrire p̃sumant: Qm̃ Iudæorũ mores, & nr̃i in nullo cõcordant; ᶠ & ipsi de facili ob continuã conuersationẽ, & assiduam familiaritatẽ, ad suã superstitionẽ & perfidiam simplicium ᵍ animos inclinarent.

Clemens tertius.

Iudæi inuiti non sunt baptizandi, nec ad hoc cogendi, nec sine iudicio puniendi, aut rebus suis spoliandi, vel in suis festiuitatibus molestandi, nec ipsorum cœmeteria violanda, aut eorum corpora exhumanda.

CAP. IX.

SIcut ¹ Iudæi: *& infra.*

Statuimus, vt nullus inuitos ʰ vel nolẽtes Iudæos ad baptismũ venire cõpellat. Si quis autẽ ad Christianos causa fidei cõfugerit, postq̃ voluntas eius fuerit patefacta, Christianus absque calũnia efficiat: quippe Christi fidẽ habere ⁱ non credit, qui ad Christianorũ baptismũ non spontaneus, sed inuitus cogitur peruenire. Nullus ẽt Christianus eorũ quẽlibet sine iudicio terrenæ ᵏ ptãtis vel occidere, vel vulnerare, vel suas pecunias auferre præsumat, aut bonas, ˡ quas hactenus habuerũt cõsuetudines immutare: p̃sertim in festiuitatũ suarũ celebratione quisquã fustibus, vel lapidibus eos nullatenus perturbet: neq; aliqs ab eis coacta seruitia exigat, nisi quæ ipsi tpe præterito facere cõsueuerunt. Ad hoc malorum huius prauitati, & auaritiæ obuiantes: Decernimus, vt nemo cœmeteriũ ᵐ Iudæorũ mutilare aut inuadere audeat; siue obtẽtu pecuniæ ⁿ corpora humata effodere. ᵒ Si quis aũt huiusmodi decreti tenore cognito (qđ absit) cõtraire præsumpserit, honoris & officij sui periculũ patiatur; aut excõicationis ᵖ sentẽtia plectatur, nisi præsumptionẽ suam digna satisfactione correxerit.

Idem.

Ponit duas indulgentias illorũ,

Quidam sit.

De facto de iure. n. hoc fecit more Christi, ĩ. eod. & si Iudæos, in prin. & fi. Host. Io. And.

† Puto gl. respexisse ad illud Iuliani, q Iudæos cohortat' ẽ, vt tẽplum Hierosolymis in odiũ Christianorũ reficeretur vt refert Niceph. li. x. histo eccl. cap 32. & Cassiodorus in tripartita li. 6. c 43.

† Cap. 2. eod tit in 2. compil. & post cõcil Later. sub Alex. iij par. 20. ca 2. §. ad

† Dictio, eosdẽ, deest in antiquis.

† Cap. 3. eod. ut in 2. compil. & post cõcil. Later. sub Alex. iij. par. 20. cap. 1.

Et de prima cõtextus pte vide B. Tho. 2. 2. q. 10. ar. 8. & ibi Caiet. & Turrecremata in c. de Iudæ. dist. 45.

a ¶ *Antiquæ.*] Constantinus Imperator contulit liber atẽ ecclesijs: & Iudæos seruituti subiecit. ¹ postea vero Iulianus Imperator apostata dedit licentiam Iudæis nouas construere synagogas, ¹ vt legitur in chronicis. Tanc.

b ¶ *Reædificent.*] sic ĩ e Iudæi C. de Iudæ. l. vlt. quia aliud est tueri quod positum est, & aliud nouum facere ff. de vsufr. vsufructuarius nouum.

c ¶ *Exaltent.*] non enim licet cuilibet possessori transformare possessionẽ, puta vsufructuario. ff. de vsufr. æquissimum, §. sed & colores. B.

d *Ad hæc.*] Primo prohibet: Secũdo prohibitionis causam reddit: ibi, *Quoniam.* Abbas Siculus.

Præcipit hic Papa Prælatis ecclesiarum, quod ipsi prohibeant omnibus Christianis, & cõpellant, si necesse fuerit per censuram ecclesiasticam, ne in seruitio Iudæorũ morentur, nec infantes Iudæorum nutrices mulieres in domibus eorum nutrire præsumant, quoniã Iudæorum mores morib. Christianorum non concordant: & per assiduam conuersationem simplices ad suam perditiam inclinarent. Nota quod familiaritas malorũ vitanda est, ne boni corrumpantur ab eis.

¶ *Gl. seq. arguit à cõtrario, quod statim determinat.*

e ¶ *Assidue.*] sic ĩ. eod. c. 1. & 2. & c. Iudæi 2. & est arg. ex eo quod dicit, assidue, quod interpolatim possunt seruire: quod intellige secundum tenorem illius cap. ĩ eod. multorum. §. 1. sed in domib. nullo modo, prout infra sequitur. & præ-dic. concor. 28 q. 1 Iudæorum. sæpe. & ĩ. eod. etsi Iudæos.

e ¶ *In eorundem domibus.*] Et ita videtur quod extra domum Iudæorum possint. eadem prohibitio est ĩ. eo. etsi

f ¶ *Concordant.*] 28 q. 8. dispar. & in habitu etiam differre debent a Christianis. vt possint melius euitari ĩ. eo in nõnullis.

g ¶ *Simplicium.*] quia innocens credit omni verbo, 22 q. 4. innocens. simile 28 q. 1. c. sæpe.

Icut Iudæi.] Diuiditur, quia continet multa dicta, quæ patent. Abbas.

Statuit Clemens Papa, quod nullus Iudæus compellatur ad fidem venire inuitus: & si aliquis ad fidem cõfugerit Christianam, postq̃ voluntas eius patefacta fuerit, absq; impedimento Christianus efficiatur: fidem. n. habere non creditur, qui nõ spontaneus ad fidẽ accedit. Secundo dicit, quod nullus Christianus sine iudicio sæcularis potestatis Iudæũ occidere vel mutilare, vel pecunias suas auferre p̃sumat, vel bonas consuetudines Iudæorum immutet, nec in festiuitatib. suis

h ¶ *Inuitos.*] hoc ideo dicit, quia nullus ad fidẽ cogendus est, 23 q 5. ad fidẽ. 45 dis. de Iudæis. quia si simpliciter & absolute cõpellantur, non recipere characterem: sed si cõditionaliter cõpellãtur, bene recipiũt. & compellendi sunt, vt fidem sic susceptam obseruent, vt ĩ. de bap. maiores, § item quæritur, 45. distinc. de Iudæis. & ff. de situ nupt. si patre. & C. eo tit nullus. Bern.

i ¶ *Christi fidem habere.*] probatio eius quod nullus compelli debet ad fidem: quia fides ex necessitate esse non debet, 45. distinct. quid autem. & cap. qui syncera. & 23 quæst. 5 ad hæc.

k ¶ *Sine iudicio terrenæ potestatis.*] Nulli enim permissum est occidere, vel pœnam infligere, nisi cui ex officio permittitur, 23 quæst. 5. qui malos, & cap miles, & cap. cum minister. & pœna non est inferenda, nisi per iudicem, 33. quæst. 2. cap. interfectores, §. in hoc. Bern.

l ¶ *Bonas.*] secus si malas, ne deludant Christianis prætendentibus signa lamentationis, & non prorumpant in contumeliam creatoris, infra eodem. in nonnullis. & ne annuatim simulatam speciem crucis exurant. C. eod Iudæos. sed suas festiuitates more solito celebrent, 45. distinc. qui syncera. vt hic dicitur, & C. eod. tit. nemo A.

¶ *Glossa sequens signat contrarium & soluit.*

m ¶ *Cœmeterium.*] arg. contra. ff. de sepul. viol. sepulchra. Sol. sepulchra hostium religiosa non sunt, vt ibi dr̃: nec illud infringens incidit in edictum Iudæi vero non reputant hostes, ĩ eo. & si Iudæos. 23. q. 3. dispar. licet sint hostes fidei nostræ, ĩ eo. & si Iudæos.

n ¶ *Pecuniæ.*] quæ in sepulchris ponenda non est. arg. ff. de relig. & sump. fun. si quis impediat, §. funeris causa. & 13. q. 2. non æstimemus, circa medium. Tanc.

o ¶ *Effodere.*] quod qui fecerit, sepulchri violati tenetur. ff. de sepul. viol. l. 3. § si quis. & secundum quosdam hæc actio infamat ff. de sepul. viol. l. 1. Alij dicunt, quod non infamat, cum sit actio in factum, & in illa improprie ponitur actio. Ala.

p ¶ *Aut excommunicationis.*] & ita videtur in optione iudicis quod istorum pro pœna imponat, si non satisfecerit. & si ille vult satisfacere, non punitur. sim. 35. dist. episcopus aut presbyter. & 47 dist. 1. & 92 distin. cap. vlt. ita est argum. quod pro quolibet peccato non debet episcopus sententiam in aliquem fulminare, vel excommunicare vel deponere. Bern.

baptisma cognoscitur

Vide B. Tho. 2. 2. q. 54 ar. 2. & 3. & Domin Sotũ lib. 5. de iust. & iu. q. 1 art. 2. & 3.

plectetur

Huc spectat horrendum illud facinus, quod narrat Niceph. li. 4. hist. eccle. c. 16. vbi Iudæi Christi contumeliã, infantem in cruce excarnificãt.

Q*Vàm sit.*]Duo sunt dicta. Secunda pars: ibi, *Insuper*. Abb.

CASVS Quidam epũs, qui volebat prædicare fidẽ catholicam Paganis, quæsiuit a Papa, vtrum deberet vti cibis illorũ: concedit eidem Papa & socijs eius, vt cùm exibunt ad pdicandam fidem Paganis, liceat eis vti his cibis cum gratiarũ actione, q sibi ab ipsis infidelibus apponentur, dũmodo abstineant ab esu carniũ his dieb quib carnib. vti non licet, iuxta canonicas sanctiones. Insuper cõcedit eidem, vt quicunq; religiosi aut clerici idonei ad pdicandã fidem sibi adhærere voluerint, liberam habeãt facultatẽ, petita & obtẽta Prælatorum suorũ lnia. No. φ a carnibus abstinendum est diebus à canonibus constitutis. Item nemo põt pdicare sine licentia sui prælati. Itẽ non sufficit petere licentiam nisi sit obtenta.

† Cap. 4. eo ti. in 2. compilat. Et vide Marquar du trac. de Iudæis. p. 1. capit 4. vbi plene. adde B. Thomam 2. 2. q. 10. art. 9.

† Scriptores Christiani Paganos vocant oẽs idolorum cultores, qui numquã fidẽ catholicã agnouerunt.

a *Temporum qualitate.*] vt abstineãt his diebus & temporibus, quibus a carne est abstinendum sm canones 4. di. denique & de conse. dist. 3 de esu carniũ. & cap sabbato. de quibus canonibus hic fit mẽtio.

Glo. seq. signat contrarium & soluit, ex solutione quæstionem infert, & respondet. Iterum quærit & soluit.

b *Vti liceat.*] Alitur. n. non possent illos lucrari, & sic licet eis loqui, & comedere cum eis exemplo Dñi 23. q. 4. infideles. & xj. q. 3. ad mensam, dummodo & alijs non coinquinentur. Arg. cõtra 28 q. 1. nullus. & c. oẽs Sol. contraria intelliguntur de Iudæis, q discernunt cibos. hoc, & c. ad mensam. & ca. infideles. de Paganis itelligitur. Sed quare potius vitamus conuiuium Iudæorum, q̃ Paganorum? Rõ illa est, quia illi. s. Iudæi discernunt cibos nostros, vnde nõ debemus cibis eorum vti, ne videamur inferiores illis: vt dicit prædictum c. oẽs. Pagani vero non discernunt cibos: sed hodie & isti & illi discernunt: vnde non debemus comedere apud eos, nec ipsi apud nos, licet hoc non contineatur in verbis edicti, vt patet hic, & c. ad mẽsam, sed quantum ad snĩam eos vitare debemus arg. ff. de pet hær. item veniunt §. ait senatus Sed quare potius vitamus conuiuium q colloquium? Ideo loquimur eis vt eos possimus lucrari, quod alias facere non possemus, vt in cap. infideles.

† Cap. 5. eo ti. in 2. compilat. Vide Martinum Nauarrum in Manuali confessariorum c. 27. tit. de excõicationib. à iure latis: & primũ de reseruatis Papæ p Bullam cœnæ §. excõica mus oẽs illos.

c *Apponuntur.*] Quæcunque ergo apponuntur, vti pñt, nisi dictum fuerit φ sit idolis immolatum: vt 3. q. 4. § vlt. & 24. q. 2. § de arca tunc enim sanctius est mori fame, q̃ idolothytis vesci 32. q. 4. sicut sanctius. Ber.

Glossa sequens mixtim signat duo contraria.

d *Requisita & habita.*] quia nullus põt prædicare nisi ex officio sibi cõmisso, vel nisi habeat auctoritatẽ à suo plato. j. de hære. cũ ex iniuncto & c. excõicamus. § quia vero nec sufficit petere licentiam nisi sit obtenta, ut hic patet. & sm de conse. di. 5. non oportet. 16. q. 1. quid ergo. 19. q. 2. duæ. Arg. contra. s̃ de regular. licet & s̃ de arbit. cum olim.

: Vide cõcilium Tridenti. sess. 5. de reformat. c. 2. & sessio. 24. de reform. c. 4.

S*Ignificauit.*]Habet tria, Secundum: ibi, *Illi quoque*. Tertium: ibi, *Ad vltimum* Abbas.

CASVS Quidam euntes in captiuitatem Sarracenorum: amici sive consanguinei illorũ volebant illuc ire pro ipsis recuperandis. quæritur, qualiter valeant illuc proficisci? Rñdet Papa, φ bene pñt ire, dummodo nihil in mercibus portent, vel alio modo, vnde possit Sarracenis aliquod subsidium prouenire: excepto redemptionis articulo: ita tñ φ hoc prius firmẽt proprio iur͠o. Secundo dicit, φ illi, qui post treugam factã inter Christianos & Sarracenos portant illuc merces prohibitas, ab excõicatione nullatenus excusantur, sicut nec illi excusantur, qui per alios merces prohibitas illuc transmittunt. Tertio dicit, aliqui iurauerunt in terram Sarracenorũ cũ mercibus phibitis se amplius non ituros, nisi pax esset inter Christianos reformata: & post factã treugã iuerunt illuc cũ mercib. prohibitis: q̃ritur, an excusentur ab excõicatione? Rñdet Papa, φ cõditio illa de pace vel treuga eos ab excõicationis vinculo non absoluit, nec etiam à periurio. No. φ qui portãt merces prohibitas Sarracenis, sunt ipso iure excõicati: & nullo tpe pacis vel treugæ excusantur.

qui Paganis prædicant.

CAP. X.

Q Vàm sit laudabile: *& infra.* Tuis frater episcope petitionibus annuẽtes, tibi tuisque socijs, cum ad prædicandã Christi fidẽ Paganis exibitis, Apostolica auctoritate cõcedimus: vt vobis his cibis cum modestia & gratiarũ actione, seruata tẽporum qualitate, a iuxta canonicas sanctiones, vti liceat, b q vobis ab ipsis infidelibus apponuntur. c Insup indulgemus, vt quicũque religiosi seu clerici idonei ad annuntiandum gentibus Euangelicam veritatẽ, req sita & habita d Prælatorũ suorũ lnia, tibi voluerint adhærere, id absq; cõtradictione qualibet, liberã exequendi habeant auctoritate Apostolica facultatem.

Idem.

Pro redimendis captiuis licet ire Alexandriam, iurantibus, quòd nihil deferent auxilij seu subsidij extra redemptionis articulum. Portans vel mittens etiã post treugas merces prohibitas, excommunicatus est, & pacis appellatione nõ veniunt treugæ.

CAP. XI.

S Ignificauit nobis tua fraternitas, qũo aliq ciuium tuorum in Alexandriã valeãt proficisci, pro recuperandis conciuibus suis, qui illic in captiuitate tenentur: Hoc arbitramur licite posse fieri, dummodo nihil in mercibus suis, vel alio modo secũ illuc deferant, vnde possit Sarracenis (excepto redemptionis articulo) aliquod commodum, e aut subsidiũ puenire: qđ ẽt coram te prius iuramento f firmabũt. Illi quoq;, qui post treugam ĩ transmarinis partib. factã, cum commercio Alexandriam adiuerint, si detulerint merces prohibitas cá lucrandi, excõicationis g vinculum non euadunt: † sicut nec illi, qui in personis proprijs non euntes, merces eis p nũtios h destinarũt. Ad vltimũ illos, q iurauerũt se amplius ĩ terrã Sarracenorũ cũ mercib. nõ ituros, nisi pax eẽt iter Christianos, & ipsos, & post treugã i factã venerũt illuc: pdõ illa de pace, aut treuga bñda, ab excõicationis vinculo non absoluit. k

Idem.

Excommunicati sunt qui cũ Sarracenis tempore guerræ aliquod habent commercium, vel eis præstant subsidium.

CAP. XII.

Q Vod † olim pceptũ fuit: *& infra.* Sane licet hoc fuerit in conci-

e *Aliquod commodum.*] sm qđ dr̃. s̃. eo ita quorũdã vbi de hoc & j̃ eo ad liberandam. nihil ergo in mercibus portandũ est nisi illud, vnde possint redimere captiuos, vt hic dicit: Sed qđ si non pñt redimere captiuos, nisi portẽt eis arma vel ferrum. nunquid hoc facere pnt sine pœna excõicationis? Ar. φ sic ex eo φ hic dicit excepto redẽptionis articulo: sed non credo, nisi primo requirat auctoritas Papæ, ne aliquid fraudis fiat Ber.

Glo. seq. obijcit, & dupliciter soluit.

f *Iuramento.*]Sed nonne sufficit pœna excõicationis? Põt dici, φ hoc exigitur a suspecto ar. 27 dis. de Syracusanæ. & 10. q. vlt. Vide Mar. c. vlt. q̃m eorum ru. nx de tinum. habent occurrere Prælati. 93. dist. diaconi. 22. q. 5. hoc vt. & ad maiorẽ cautelam exigitur iuram ẽt à quocunque Lau.

† Cap. 6. eo. ti. in 2. compilat. Vide Martinum Nauarru. supcriori citatum.

: Et vbi pax regni

g *Excommunicationis.*] de qua habes s̃. c. ita quorundam & ideo, quia licet treuga sit facta, non tamen pax perpetua: vt j̃. § proxi. vnde prohibitio non intelligitur propter ea relaxata de mercibus prohibitis. Ber.

tur, treuga nõ sufficit vide Paulũ de Castro, Angelũ, & plenius p Alexandrũ 11. cõuentionẽ, ff. de pactis adde Baldum ĩ tit. de pace Cõstãt. §. vasalli. vbi dicit,

h *Per nuntios.*]sic j̃. c. proxi. qui per alium facit, per se facere videtur. vt hic, & j̃ de sen. exc. mulieres. 46. dist. in. sicut non suo. ff. de admini. tuto. ita tamen. § gessisse. Ber.

i *Post treugam.*]Treuga est securitas personis & rebus ad tẽpus concessa s̃. de treuga c. 1. & qui facit treugam non facit pacem, nec desistit a guerra, nisi ad tps: quia qui distulit, non in totum destitit 2. q. 3 §. notandũ & ff. de iud destitisse.

k *Non absoluit.*]nec etiam à periurio: quia licet treuga sit facta, non tamen pax, & ita non extitit conditio. vnde incidit in sentẽtiam excommunicationis, & in periurium, & sic treuga non est pax.

Q*Vod olim.*]Primo excommunicat: Secundo hortatur illos, quibus scribit ibi, *Vestri igitur* Abbas Siculus.

CASVS. In Laterañ. concilium prohibitum fuit, φ nullus φ treuga merces prohibitas Sarracenis portaret per se vel alium, & Clemens Papa omnes illos excõicationi supponit, qui amplius cũ ad Sarracenis mercimonium habuerint per se vel per alios: aut naturam quocunque modo aliqua terr. subsidia. du guerra durauerit, belli, q̃ pa duxerint impendẽda. vñ mandat quibusdam, quatenus nullo eis modo,

modo, aut quocunq; ingenio eis mercimonia, cõsilia, vel alia subsidia transmittant: & si qui cõtrafecerint, non solum sint ipso iure excõicati; verum etiam iram Dei viuentis incurrãt. Nota, quod quicunque cum Sarracenis mercimonia habuerint, ipso iure sunt excommunicati.

a In concilio Lateranen.] s̃ eo ita quorundã. Bern. Gl. seq. quærit, & sol.

b Supponimus] Et iam suppositi erant p Alex. in cõcilio Lateraneñ. itaquorundã. & sic est canõ latæ sñiæ, vt patet in fine. & ita vr̃, q q cõtra faciunt, duplici excõicatione sunt ligati. Sed qs absoluet tales? Põt dici q epi ipsorũ, qa ex quo Papa sibi hoc nõ retinuit, alijs indulsisse vr̃ j de sen. excom nuper. quia sibi reseruasset, si hoc nõ intendebat s̃. de pben graue in si. & j. de cri. fal. dura in si. Ber.

c Subsidia] s̃. eod. ita. & j. eo. ad liberandã. & C q res expor. non pos. per totum. & C. quæ res vendi. non pos. per totum.

d Iram Dei] Ratũ habetis, qđ ab ecclesia iuste factũ est. 24. q. 1 qđ cunq;.

Lateraneñ. sub Alexandro iij. ca. 24.

Hodie solus Papa absoluit, cũ sit casus Papæ reseruatus per Bullã Cænæ Domini. § cæterum a pdictis sententiis.

[Conci]lio Laterañ. distriĉte ĩhibitũ: Nos tñ oẽs illos excõicationi supponimus, qui iã amplius cum Sarracenis mercimonium habuerint, vel p se, vel p alios, nauib. seu quocunq; alio igenio, eis aliqua rerum subsidia seu cõsilia, quãdiu iter nos & illos guerra durauerit, duxerint ipendẽda. ¶ Vestræ igit discretioni mandamus, quatenus nec p vos, nec p vestras naues, nec alio quocũq; mõ, aut ĩgenio eis mercimonia, cõsilia, vel alia subsidia transmittatis: ne si aliq in sua malitia idurati, secus agere psumpserint, nõ solũ ipso iure incidant in excõicationem illam, verumetiam iram Dei viuentis incurrant.

Innocentius iij. archiepiscopo Senoñ & episcopo Parisieñ.

Iudæi nutrices vel seruientes Christianos habere non debent, contra facientibus interdicitur Christianorum commercium.

Etsi Iudæos, quos ppria culpa submisit ppetuę seruituti, pietas Christiana receptet, & sustineat cohabitationẽ illorũ: ingrati tñ nobis eẽ nõ debet, vt reddat Christianis p gr̃a cõtumeliã, & de familiaritate cõtẽptũ: qui tãquã misericorditer in nrãm familiaritatẽ admissi, nobis illã retributionẽ ipẽdunt, quã (iuxta vulgare prouerbiũ) mus in pera, serpẽs i gremio, & ignis i sinu suis cõsueuerunt hospitib exhibere. ¶ Accepimus aũt, qđ Iudæi faciunt Christianas filiorũ suorũ nutrices: & (qđ non tm̃ dicere, sed ẽt nefandum est cogitare) cum in die Resurrectionis Dñicæ illas recipere corpus & sanguinẽ Iesu Christi cõtingit, p triduũ antequã eos lactẽt lac effundere faciũt in latrinã. Alia isup ꝯ fidẽ catholicã detestabilia, & inaudita committunt, ppter q̃ fidelib. est verendũ, ne diuinã idignationẽ incurrant: cũ eos perpetrare patiuntur idigne, q̃ fidei nr̃æ confusionẽ inducunt: & infra. ¶ Inhibemus ergo districte, ne de cætero nutrices, vel seruiẽtes habeãt Christianos: ne filij liberæ, filiis famulent ancillæ: sed tãquam serui à Dño reprobati, i cuius mortẽ neqter cõiurarũt, se saltẽ per effectũ operis recognoscãt seruos illorũ, quos Chr̃i mors liberos, & illos seruos effecit: & infra. ¶ Si vero nutrices & seruiẽtes nõ dimiserit Chr̃ianos, sub excõicationis pœna inhibeatis districte oib. Christianis, ne cũ eis cõmerciũ aliquod audeant exercere.

Idem.

Iudæus, qui percusserit clericũ, tpaliter puniatur: & si de facto puniri non põt, interdicitur sibi Christianorum commercium, donec satisfecerit iniuriã passo.

Postulasti qualiter ꝯ Iudæũ pcedere debeas, q manus iniecit in quendã clericũ violẽtas? Ad quod breuiter rñdemus, q si dictus Iudęus tuæ iurisdĩonis existit, ipsum pœna pecuniaria punias, vel alia (sm q conuenit) temporali, faciens læso satisfactionem cõgruam exhiberi: alioqn

Etsi.] Primo ponit exordium. Secũdo facti narrationẽ. Tertio prohibet. Quarto pœnã imponi mandat. Secũda: ibi, *Accepimus*. Tertia: ibi, *Inhibemus*. Quarta: ibi, *Si vero*. Abbas Siculus.

Quãuis Christiani pro sola humanitate recipiãt Iudæos, & sustineãt cohabitationem illorũ, tñ ingrati Christianis eẽ nõ debent, vt reddant Christianis pro gr̃a cõtumeliã, & de familiaritate cõtẽptũ: & illã retributionẽ impendunt de qua dr̃ iuxta vulgare prouerbiũ, Mus in pera, serpẽs i gremio, & ignis in sinu hospites suos male remunerare cõsueuerũt: ipsi. n. faciunt Christianas mulieres nutrire filios suos: & cum in die Resurrectionis illas recipere corpus & sanguinẽ Dñi cõtingit, p triduũ antequã lactẽt filios suos, lac effundere faciut in latrinã, qđ horrendũ est dicere: & alia turpia cõtra fidẽ catholicã cõmittunt, pp qđ timendũ est ne fideles diuinã indignationẽ icurrãt, cũ eos patianẽ talia ppetrare. vñ prohibet Papa districte, ne decætero nutrices vel seruientes habeãt Christianos: ne filij liberæ filiis famulẽtur ancillæ. Si vero nutrices & seruientes non dimiserint Christianos, præcipiatur oĩbus Christianis sub pœna excõicationis, ne cum eis commercium audeant exercere. Nota q nullus debet esse ingratus accepti beneficij. Item nota prouerbium illud vulgare, mus in pera, &c. Item Christianus Iudæo seruire non debet. Item Iudæi serui sunt Christianorum.

e Ingrati.] Si enim Iudæi isti ingrati sunt, psũt priuari gratia sibi concessa. s̃. de do. cap. vlti. & 12. quæstio. 2. octaua discussio. & C. de reuo. do. l. vlt. Bern.

Cap. 1. eo. ti. in 3. compilat.

In codice Barbatiæ ita: q iam misericorditer, &c. quod magis placet.

Vide Marquardum trac. de Iudæis par. 1. ca. 8. nu. 15. & c. 14. nu. 18.

f Pro gratia] s̃. de fideiuss. peruenit. & s̃ de renunt. sane. B.

g De familiaritate.] Nimia familiaritas parit contemptum: vt ff. de offi. procon nec quicquam. §. circa. 86. dist. quando & ff. de offi. præsi obseruandum.

h Mus in pera.] vt 23. q. 1. c. ecclesias. §. item pcepit dñs.

i Nutrices.] quod esse non debet. s̃. eod. Iudæi. & c. ad hoc Ber.

k Effundere.] credebãt forsan corpus Christi descendere in stomachũ & incorporari, qđ est falsũ. de conse. dist. 2. tribus gradibus. non est iste panis cibus enim animæ est. dist. ea. credere. Lau.

l Patiuntur.] Arg. q qui põt prohibere & non prohibet, sibi imputatur. 86 dist c. 3. j. de reg. iur. c. pe. & j tit. px c. 2. & 23. q 9 pterea. ar. j de sent excom. quantæ præsumptionis.

m Liberæ.] id est, ecclesiæ non enim erit hæres filius ancillæ cũ filio liberæ. 22. q. 4. dicat aliquis. Ber.

n Ancillę.] id est, Agar: q̃ significat synagogam. Libera, idest, Sarra q̃ significat ecclesiã. de Agar ancilla Sarræ descenderunt isti qui debent esse serui illorum qui descenderũt à Sarra: in quibus ecclesia fundata est Ber.

o Sub excõicationis pœna.] Immo excõicari põt, si coicent eis postea. j. de vsur. post miserabilem. & j cap. proxi. & sic indirecte iudicat ecclesia de Iudæis. & de hoc dixi s̃ eod. ita & c Iudæi 2. Ber.

Postulasti] Communis diuisio. Secunda ibi, *Ad quod*. Abbas Siculus.

Quidã Iudæus manus in quendam clericum iniecit violentas: qritur qualiter cõtra illũ sit procedendũ: Rñdet Papa, q ille cuius iurisdĩonis existit, pœna pecuniaria ipsũ puniat, vel alia tpali, sm quod sibi visum fuerit. & faciat læso congrue satisfieri: Alioquin dñs eius monendus est, vt passo iniuriam & ecclesiæ faciat satisfieri competenter: q si dominus eius hoc neglexerit, prælatus loci præcipiat Christianis p censuram ecclesiasticam, ne cum ipso Iudæo commercium habeant donec satisfaciat. Nota q pro iniuria illata potest quis pecuniaria pœna puniri. Item ante absolutionem dẽt læso satisfieri. Item propter negligentiam iudicis secularis deuoluitur iurisdictio ad iudicem ecclesiasticum. Item indirecte excommunicantur Iudæi.

p Pœna pecuniaria.] Ad arbitrium iudicis. s̃. de of. leg. de causis. § si. quia spirituali pœna ipsum punire non potest, cũ sit extra ecclesiam: quia nihil ad nos de his qui foris sunt. 2. q. 1. multi. quando ecclesia possit punire Iudæos, dictum est s̃. c. ita. & melius in c. Iudæi. Ber.

q Læso satisfactionem.] hoc regulare est, vt semp ante absolutionem satisfaciat læso. & j. de sent. excommu. porro parochianos,

Sequitur aduocatos, patiẽte eẽ pcõsule oportet: sed cũ ingenio: ne cõtẽptibilis esse videat. Io. And.

Vide Nicephorũ lib 4. c. 6. & li. 14. c. 16. historiæ ecclesiast. & B. Clemẽtẽ lib 2 cõst. Apostolicarũ, c. 64. vñ intelliges odiũ Iudæorũ i Christianos.

In codice Barbatiæ ita. saltẽ per effectum operis recognoscant, te esse seruos illorum, &c.

Vide B. Thomã 2. 2. q. 10. ar. 9.

De intellectu huius decretalis vide Nicolau Eymericũ i Directorio inquisitorũ par. 2. q. 46 nu. c. 8. & 9.

Et supra de dilect. gaudemus. p quæ iura patet illos ex intentione excõicatos non esse & iõ non mãdat hic illos absolui. facit qđ scripsi de iureiur. sicut. s. pro per fin. Io. And.

chianos, conquesti & pluribus aliis ea & Ecclesiæ satisfacere debet, cui fuit facta iniuria in personam eius ministri, vt 3. q. 1 nulli. in fi & 2. q. 7 accusatio. Ber.

a *Christ anis.*]Et ita indirecte excommunicantur Iudæi. De hoc dic vt dictum est s. eod ita quorundam.

e *Prodeant.*]s eod. quia.

f *Illudere.*]sic reddunt nobis pro gratia contumeliam & contemptum, vt s eod. & si Iudæos.

g *Animaduersionis.*]scilicet, pecuniaria pœna, vel alia tpali, prout visum fuerit iudici. s. c. proxi. Ber.

IN *nonnullis.*]Tria sunt di cta: Secundum: ibi, *In diebus* Tertium: ibi, *Illud autem.* Abbas Sicu.

CASVS. In quibusdam prouinciis Iudæi seu Sarraceni per habitum distinguuntur a Christianis, in quibusdam vero non: vñ cótingit aliqñ, q Christiani Iudæis, & Iudæi Christianis mulieribus per errore carnaliter cómiscent: Ne igitur tá dánatus excessus p talem errorem vlterius committatur, statuit concilium gñale, vt Iudæi siue Sarraceni vtriusq; sexus i qualibet prouincia Christianorum, p habitum publice distinguant a Christianis. Secundo dr, q in diebus lamentationú, Iudæi siue Sarraceni nó exeant in publicum: quia vt dr, tunc ornatius incedere non erubescunt, & Christianis, qui Passionis sacratissimæ memoriá exhibentes, lamentationis signa p tendunt, illudere non formidát. Tertio prohibetur, ne in contumeliá creatoris prosilire psumant, & quia cótumelia creatoris dissimulari non dét: pcipit concilium hmói psumptores p Potestates locorum condigne cópesci, ne crucifixum p nobis blasphemare psumát. No. q Iudæi & Sarraceni a Christianis p habitum discerni debét. Item Iudæi siue Sarraceni Christianis mulierib non sunt commiscendi. Itē in die lamentationum in publicum exire non debent. Itē iudex ecclesiasticus pt compellere Principes, vt compescant Iudæos a suis præsumptionibus.

Dictio, omnibus. deest i antiquioribus codicibus.

Idem. s. Innocentius iij. in cócilio generali Lateraň. cap. 68. & ca. 1. eo. ti in 4. compilat.

Vide Marquardú tract. de Iudæis par. 1. c. 4. & extrauagantes citatas supra eo. ti. ca. 1. & de intellectu Eymericú I Directorio Inquisit. par. 2. q. 46. nu. 10.

discernatur

velamentum

vlterius

Post verbum, distinguantur, in cócilio, & in antiqua compilatione addunt hæc verba: Cú etiá p Mosen hoc ipsum legatur eis iniunctú.

redemptoris, vox est in cócilio & in veteri compilatione.

Glo. seq. circa distinctionem habitus ponit quatuor similia.

b *Distinguit.*]sic per habitum debét distingui nouitij a professis. s. de sta regulari. ca pen. & meretrix a matrona j. de sent. exc. in audientia & ff. de iniuriis. item apud. §. siqs virgines. & masculi a fœminis p crines & vestes 30. dist. si qua mulier. sic & liber distinguitur a seruo p pileum. C. de lati. liber. tol lend. 1. §. sed & qui pileati. lo.

c *Commixtionis.*] quia nec matrimonium inter Iudæum & Christianá eé potest. 28. q. 1. caue Ber.

d *Erroris.*]ergo si ignoranter commisceatur Christianus Iudęæ: dummodo non sit crassa siue affectata ignorantia, excusatur in eo q Iudæa. arg. 34. q. 2 in lectum. & j de cleric. excom Apostolicæ.

eius dñm moneas, & inducas, vt passo iniuriá, & ecclesiæ ab eo satisfieri faciat competenter: qd si dñs eius neglexerit adimplere, tu Christianis a oíbus per censuram ecclesiasticá interdicas, ne cú ipso Iudæo antequam satisfaciat, psumát commercia exercere.

Idem in concilio generali.

Iudæi & Sarraceni vtriusque sexus, debent in terris Christianorum vti habitu, per quem á Christianis discernantur: & in die Passionis Domini non debét in publicum progredi, nec in contumeliam creatoris prosilire.

CAP. XV.

IN nonnullis prouinciis á Christianis Iudæos seu Sarracenos habitus distinguit b diuersitas: sed in quibusdam sic qdam inoleuit confusio, vt nulla dña discernantur: Vnde cótingit interdum, q per errore Christiani Iudęorú seu Sarracenorú, & Iudæi seu Sarraceni Christianorum mulieribus commiscentur. Ne igitur tá damnatæ cómixtionis c excessus, per velamen erroris d hmói vlterioris excusatiõis possint hře diffugiú: Statuimus, vt tales vtriusque sexus in oi Christianorum puincia, & oi tpe, qualitate habitus publice ab aliis populis distinguantur. In diebus aút lamentationis, & Dñicæ Passionis in publicú minime prodeant; e eo q nónulli ex ipsis talibus dieb. (sicut accepimus) & ornatius non erubescunt incedere, ac Christianis, q sacratissimę Passionis memoriá exhibétes, lamétationis signa ptédút, illudere f non formidát. Illud aút districtissime ihibemus, ne in cótumeliá creatoris psilire psumant. Et qm illius dissimulare non debemus opprobriú, q probra nřa deleuit: Præcipimus psumptores hmói p principes seculares, cõdignæ animaduersionis g adiectione cópesci, ne crucifixum pro nobis aliquatenus blasphemare h præsumant.

Idem in eodem.

Præponens Iudæú vel Paganú publicis officijs, per conciliú prouinciale corripitur, & pposito denegatur Christianorú commerciú, donec deposuerit officiú: & in vsus Christianorum pauperú restituet inde quæsita, secundum epi prouidentiam,

CAP. XVI.

CVm sit nimis absurdum, vt blasphemus i Christi in Christianos, vim potestatis exerceat: qd sup hoc Toletanú concilium k prouide statuit, nos pp trásgressorú audaciam in hoc gñali cócilio innouamus: Prohibentes, ne Iudæi publicis officiis pferátur: qm sub tali prætextu Christianis plurimum sunt infesti. Si quis aút eis officiú tale commiserit: per prouinciale l concilium, qd singulis annis pcipimus celebrari: monitione pmissa, districtione, qua cóuenit, cópescatur. Officiali vero hmói, tandiu Christianorú cóio in commerciis & aliis denegetur, donec in vsus pauperum m Christianorum, sm prouidentiá diœcesani epi conuertatur, qcquid fuerit á Christianis adeptus occasione offic j sic suscepti: & officium cú pudore dimittat, quod irreuerenter assumpsit. Hoc ide extendimus ad Paganos.

Idem in eodem.

Concilium generale repetit concilium Lateranen. supra eo ita. & addit pœnam satisfactionis tpe absolutionis impédendá.

h *Blasphemare.*]s. eod. ca. 1. & j. cap. proxi. Bern.

CVm sit.] Prima pars constitutioné innouans, olim inhibitam prohibet, & oés causas reddit. Secunda punit præponentem. Tertia præpositum. Quarta prorogat. Secunda: ibi, *Si quis.* Tertia: ibi, *Officialis.* Quarta: ibi, *Hoc idem.*

CASVS. Statuit concilium Toletanum, q nullus Iudæus sup Christianos vllum officiú vel potestaté exerceat: Sed qa illud non bñ seruabatur. concilium generale innouauit concilium Toletanú, prohibens, ne Iudæi publicis præferantur officiis, quia sub tali ptextu Christianos infestant plurimú & molestát, & si eis tale fuerit officiu commissum, p prouinciale concilium annuatim celebrandú, monitione præmissa compescatur. & tali officiali cóio Christianorú in commerciis & aliis denegetur, donec restituerit qcqd ex tali officio habuit a Christianis, conuertendum in vsus pauperum Christianorum sm epi diœcesani prouidentiam: & officiu ipsum cum pudore amittat, qd irreuerenter assúpsit, & qd de Iudæis dř, extenditur ad Paganos No. q infid les fidelibus præponi non deuent, nec publicis officiis pferri. Item qd percipitur ex officio quod hře non licet, restitui dét, quia si principale no licet, nec eius accessorium.

Idem Innocétius tertius in concilio Lateraň. c. 69. & c. 2. eo. titu. in 4. compilat.

Hoc statuit Toletanu concilium tertium cap. 14. in concilus editis, quod apud Gratianum i cap nulla, 54. dist. tribuitur cócilio Toletano quarto.

i *Blasphemus Christi*]id est, Iudæus blasphemans Christum s eo. cap 1.

k *Toletanum cócilium.*] 54. dist. nulla. & j eod. ex speciali.

l *Prouinciale conciliú.*] s de acc. sicut olim

Glossa sequens obijcit, & soluit.

m *In vsus pauperum.*]Sic ergo pauperibus restituitur, qd iniuste extortum est, vt s. de immuni. eccle. qa si vero officiu licitum est, tuc si uellet, posset dare pauperib. qd iniuste extortu est. 14. q. 5 nó sane. Sed contra vř, q restituendu sit illis, a qb. est extortú, & non pauperib. j. de homi sicut dignu §. cos. & j de vsu cú tu. & s. de tertiutan. eam te. & s de deci. tua 2 18 dist. quoniam hoc ideo si in hoc casu: quia nescitur a quibus extortum sit. maior pœna ponitur in sequenti cap illis, qui merces prohibitas portant ad Sarracenos. Io.

A D deliberandam.] Duæ sunt partes: Secūda: ibi, *Et talib.* Ab.

CASVS in concilio isto dī illud quod legitur ī. cōtra quorundam. hoc adiecto, ꝙ illis qui prædicto mō delinquūt, gremium non aperiatur ecclesiæ, nisi totum quod ex tā damnato commercio perceperunt, & tantundem de suo in terræ Sanctæ subsidiū destinauerint: vt in eo puniantur in quo peccauerunt: Quod si soluendo nō fuerint, sic alias delictū istorū taliter puniatur, ꝙ alij attentare similia pertimescant. No. ꝙ qui contra ecclesiam delinquit, in eo punitur, vt ab ea non recipiatur donec satisfaciat. Item punitur quis in eo, in quo deliquit: Item pœna vnius debet esse metus alterius.

a ¶ *Excommunicamus & anathematizamus,*] sicut ī. eo. ita. & c quod olim.

b ¶ *Priuatione.*] hoc totū habes ī. eod ita.

¶ *Glo. seq. dat simile de usura, concludit tamen quòd hoc grauius.*

c ¶ *Totum quod ex commercio.*] Totum ergo lucrum, qd ad eos peruenit ex hoc cōmercio, debent dare in subsidiū terræ Sanctæ, in cuius detrimentū hoc fecerunt: & simile est etiam in vsurarum: in quo quicquid sorti accedit, vsura est: vnde totū dēt restitui. ī. de vsur. consuluit. & 14. q. 3 putaui. & ca. seq. imo vī ꝙ maius, qa isti vidētur fidē Christianā impugnare, vñ plus puniuntur, qa tantūdem pro pœna dare cogunt in subsidiū terræ Sanctæ: & nemo dubitat grauius esse commissum, qd est grauius vindicatū, 24. q. 1 non afferamus. & in Auth. vt fra. si coll. 9. in fi. vbi dicit; In delicto non æquali proximas eis immittere pœnas iustum putamus.

d ¶ *In quo deliquerint.*] sic ī. de immu eccle. ca. vlt. & de iure pat. pastoralis. & ī de temp. ord. litteras. & ī. de foro compet. nullus. sim. 12. q. 2. de viro. & 17. q. 4. frater & coepiscopus.

e ¶ *Sic aliàs.*] quia poterunt subiici verberib loco pœnæ. 24. q. 6. si res. & 12 q. 2. fraternitas. & 5. q. 6. qa iuxta.

f ¶ *Alijs interdicatur.*] sic ergo pœna unius ē metus alterius: vt 2 q. 7 quapp. & ī. de offi. ordi. irrefragabili, & ī. de transla. c 1. in fi. & ī. de sta. reg. ca quæ. ī. de calum. c. 2. ff. de pœn. l. capitalium. §. famosos. ff. deposi. bona fides. r. responso. in fi.

Vide Martinū Nauarrū citatū supra hoc est. in c. significauit.

† lignamina

† &

† In concilio ita: nisi totū, quod ex substātia tam damnata perceperint, &c.

† Episcopatus sūt Hispaniæ, de quib. Vasæus in Annalib. Hispaniæ. cap. 20.

CAP. XVII.

AD † liberandam terrā Sāctā: *& infra.* ¶ Excōicamus [a] præterea & anathematizamus illos falsos & ipios Christianos, qui cōtra ipsum Christū, & populū Christianū, Sarracenis arma, ferrū & ligamina † deferūt galearū: eos ēt, q galeas eis vēdūt, vel † naues: qque in piraticis Sarracenorū nauibus, curā gubernationis exercent: vel machinis, aut qbuslibet aliis aliqd eis impendūt cōsiliū vel auxiliū, in dispēdiū terræ Sāctę: ipsosque rerū suarū priuatione [b] mulctari, & capiētiū seruos fore censemus: Præcipiētes, vt per oēs vrbes maritimas dieb. Dñicis & festiuis, hmōi sententia publice innouet. ¶ Et talibus gremiū nō aperiat ecclesię, nisi † totum, qd ex commercio [c] tā dānato pceperint, & tantundem de suo in subsidiū terræ Sāctæ trāsmiserint, vt ęquo iudicio, i quo deliquerint, [d] puniant. Quòd si forte soluendo nō fuerint, sic aliàs [e] reatus taliū castiget, ꝙ i pęna ipsorū aliis interdicatur [f] audacia similia psumendi.

¶ Gregorius nonus Astoricen. † & Lucen. episcopis.

¶ *Iudæi vel Pagani publicis officijs præficiendi non sunt: & si eis regalia iura vendantur, ad ea colligenda præficiendus est Christianus non suspectus.*

I ¶ *X speciali.*] In prima parte ponitur culpa regis, & excusatio. In secunda contra vtrunque prouidetur: ibi, *Mandamus.* Abbas Siculus.

CASVS Rex Portugalliæ in officiis publicis, Christianis præferebat Iudæos cōtra conciliū gñale ī. eod. cum sit. vñ mādat Papa duobus epis, quatenus regē ipsum moneāt & inducāt, ne in publicis officiis Iudæos præficiat Christianis cōtra cōcilium gñale: ꝙ si forte redditus suos Iudæis vendere voluerit, vel Paganis aliquē Christianū deputet non suspectū de grauaminibus clericis & ecclesiis inferendis, & per illum Iudæi & Sarraceni, sine Christianorum iniuria, iura regalia consequantur. Nota Iudæos Christianis non esse præferendos. Itē officiales suspecti non debent præponi clericis.

g ¶ *Generali concilio.*] ī. eod. cum sit. & 54 d st. nulla.

h ¶ *Non suspectum.*] q fideliter & sine fraude officiū suū exequatur, ne per hoc fraus fiat Christianis clericis aut ecclesiis: qualis fuit Ioseph: de quo habes 22. q. 2. quod autem ait. qui fuit dispensator Pharaonis. † Ber.

† Gen. 41.

CAP. XVIII.

EX † speciali, quē erga illustrē regē Portugalię gerimus, charitatis affectu: *& infra.* ¶ Mandamus, quatenus regē ipsum sollicite inducatis, ne in officiis publicis Iudęos Christianis pficiat, sicut in gñali cōcilio [g] † cōtinetur: Et si forte redditus suos Iudęis vēdiderit, uel Paganis, Christianū tunc deputet de grauaminib. inferēdis clericis, & ecclesiis non suspectū, [h] p quē Iudęi siue Sarraceni, sine Christianorū iniuria, iura regalia consequantur.

¶ Idem.

¶ *Se ipsum summat.*

CAP. XIX.

NVlli Iudęo, baptizatū uel baptizari uolētē, emere liceat, uel in suo seruitio [i] retinere. Quòd † si quē nōdū ad fidē cōuersum cā mercimonij [k] emerit, & postmodū factus sit, uel fieri desideret Christianus: datis pro eo duodecim solidis, [l] ab illius seruitio protinus subtrahatur. ¶ Si aūt infra tres menses [m] ipsum uenalē nō exposuerit, uel ad sibi seruiendū emerit eundē: nec ipse uēdere, nec alius audeat cōparare: sed nullo dato pretio, perducatur ad præmia libertatis.

N Vlli.] Diuiditur: Nā pria, facit: Primo ponit dictū: Secūdo mercatori prouidet: Tertio prouisionē determinat: Secūda ibi, *Quòd si.* Tertia: ibi, *Si autem.* Abbas Siculus.

CASVS. Iudæi emebāt seruos Christianos, & eos in suo seruitio retinebāt: qd fieri non dēt: vnde statuit conciliū gñale, ꝙ non liceat Iudæo baptizatum vel baptizari volentē emere, vel in suo seruitio retinere. Secūdo dicit, ꝙ si aliquis Iudæus cā mercimonij emerit aliquē nondū ad fidē cōuersum, & postmodū factus fuerit Christianus, vel desideret fieri, dentur ab aliquo xij. solidi, & ille ab illius seruitio subtrahatur: Si vero infra tres menses ipsum venalē non exposuit, si emit eundē ad seruiendū sibi, ipse nec eum postea vendere, nec alius ipsum audeat cōparare, sed nullo dato pretio ad libertatem perducatur. Nota ꝙ si Iudæus aliquis seruū emerit cā mercimonij, & factus sit Christianus, infra tres menses illū venalē exponat: Alioqn psumitur ꝙ illum emerit cā seruiendi sibi: cōtra quā psumptionem nō inducitur probatio: & ita est psumptio iuris & de iure. Item fauor fidei priuat aliquem seruo suo.

i ¶ *Seruitio.*] ī. eo ca 1. & cap. Iudæi 2 immo quam cito voluntas ipsius fuerit patefacta, quod velit fieri Christianus, in libertatem modis omnibus vendicetur 54 dist. fraternitatem. nisi emptus sit cā mercimonij: vt ibi dicitur, & hic inferius Bern.

k ¶ *Causa mercimonij.*] In quo casu nō fraudabitur ex toto Iudæus siue Paganus, dummodo infra tres menses illum venalem exponat, vt capit. fraternitatem. Ber.

¶ *Glo seq. quærit, & soluit. Iterum quærit & remittit.*

l ¶ *Duodecim solidis.*] Sed de qua moneta dabuntur? Rñdet, de illa, quæ est in vsu in loco, illo arg ff de leg 3. nummis ff. de leg. 1 si seruus plurium §. si numerus Quid si non sit qui soluat illos xij. solidos? De hoc dictum est ī cap. 1

m ¶ *Si autem infra tres menses.*] Eo ipso ꝙ non exposuit ipsum infra tres menses venalem, præsumitur quod non causa mercimonij emerit, sed ad seruiendum sibi, vnde nullo pretio dato perducetur ad præmium libertatis, nec admitteretur probatio in contrarium, cum hic sit præsumptio iuris, ex qua ius statuitur: vt 54. dist. fraternitatē. quod cap. intellige per illud, & istud est quasi glo. & expositio illius, si præsumptio est. ī. de spon. is qui. vbi habes præsumptionem iuris & si alius eū comparet, talis emptio non valeret, & nihilominus erit liber nullo pretio dato, si scienter emit illum: si ignoranter, agat ad pretium siue ad interesse contra Iudæum, qui ipsum decepit. ff. de contrahen. empt. liberi hominis arg. Et nota ꝙ fauor fidei priuat aliquem seruo suo, vt hic patet. Item priuat aliquem filio suo. supra, de conuer. in fin capit vlti Item priuat aliquem vxore sua. supra, de diuor. gaudemus. & 28. q. 1. si infidelis Ber.

† Vid. Marquardum tract. de Iudæis. p. 2. c. 6. & 7.

† In generali concilio Lateran. sub Innocentio iij. c. 69.

† Qualiter ecclesia iuste potuerit hæc statuere de rebus Iudæorum, tradit luculēter B. Thomas, 2 2. q. 10. art. 10.

DE HAERETICIS.

Visum est de his, qui non baptizati Deum blasphemant male colendo, merito videndum est de aliis, qui iam baptizati incidunt in hæresim. Abbas.

De hac materia tractatur 24.q.1. per totum, & q.3.§.quia vero, vsque ad fin. q. & q.7. & 11.q.1. & 23. q.7. per totum, 8.dist.quo iure. 1.q.1. in multis capitulis.

TITVLVS VII.

De hæreticis. †

Stephanus Papa omnibus episcopis.

Infidelis est, qui nō habet certitudinē fidei: & infidelis nō est credendum in præiudiciū alterius.

CAP. I.

Dubius a in fide, b infidelis est. Nec eis omnino credendū est, c qui fidem veritatis ignorant.

Leo Papa.

Errare in fide conuincitur, qui alios errantes, cum potest, ab errore non reuocat.

CAP. II.

Qui † alios, cum potest, ab errore non reuocat, d seipsum errare demonstrat.

Augustinus de fide catholica.

Hæreticus perseuerans, æternaliter damnatur: cui nec prodest baptismus, nec eleemosyna, vel martyrium, vel aliud quodcunque bonum, quo ad hoc, vt consequatur vitam æternam.

CAP. III.

Firmissime † tene, & nullatenus dubites, omnē hæreticum e uel schismaticum, cū diabolo & angelis eius, æterni ignis incendio participandū: † nisi ante finem uitæ, catholicę fuerit incorporatus & redintegratus Ecclesiæ [& post pauca] Omni homini, qui Ecclesię catholicę nō tenet unitatē, neque baptismus, neq; eleemosyna quantumlibet copiosa, neq; mors f pro nomine Christi suscepta, proficere poterit ad salutem. g

Gregorius Anastasio Antiocheno.

Damnato auctore, damnantur eius scriptura, & libri, & opera.

CAP. IIII.

Fraternitatis tuæ: & j. Cū Celestinus, atque Pelagius h in Ephesina synodo sint damnati, qūo poterūt illa capitula recipi, quorum damnantur auctores.

Ex concilio Africano. †

Episcopus hæredem instituens hæreticum consanguineum, vel extraneum, vel Paganum, etiam post mortē excommunicatus nunciatur. hoc dicit secundum communem & veriorem intellectū: & vt faciat ad titulum, potest intelligi, quod ex hoc præsumatur hæreticus.

CAP. V.

Si quis eps i hęredes instituerit extraneos à consanguinitate sua, vel hęreticos etiā cōsanguineos, aut

Dubius.] CASVS. Dicitur in hoc capitulo, quod q in fide dubitat, infidelis est: nec est credendum testimonio eorū, qui fidem veritatis ignorant. Nota, quod dubius in fide, infidelis est. Item infidelis testis esse non potest.

a Dubius.] de fide. n. nullus debet dubitare, sed firmiter credere articulos fidei. s. de sum. Tri.c.1.in prin. aliter saluus esse non poterit, vt in Psal. Quicunque vult. & 24.dist. qn episcopus. & 24.q.1.aperte. nullus enim titubare debet in fide, vt ibi dicitur. Bern.

b In fide.] etiam in te nui † articulo. C de hęret.l.2 i fi. sic ex leui offensa reuocat libertus in seruiturē. C. de lib. & eo. lib. si manumissus. & hoc quo ad articulos fidei, qui continentur in symbolo: Credo in Deū. quibus per fidē sola adhibēda est credulitas: q a fides est de re nō visa, de pę. dist.4. in domo. C. de sum. Tri. l. vlt. non per signa, sed per fidē veritas est colenda. de cōse. dist. 4. venit sacerdos. Laur.

c Credendum est.] ergo dubius in fide, testis esse non potest, 23.q.4. ipsa pietas.

Qui alios.] Casus patet. Nota q qui alium ab errore non reuocat, seipsum errare demonstrat: & est arg. quod qui tacet, consentire videtur.

Gl. seq. quærit, & so. aut distinguendo.

d Non reuocat.] cum potest. ff ad leg. Aquil. scientiam, 83. dist. error. & arg. s tit. proxi. & si Iudæos, & 2 q.7. negligere. Sed nūquid illud pertinet ad omnes? Respondeo de crimine iam commisso soli Prælati tenentur corripere, 2 23 q.4. duo ista. & c ita plane. à peccato autem committendo quilibet tenetur alium corripere occulte, j. eod. cum ex iniuncto. vbi de hoc. & arg. 23.q.4. ipsa pietas, 22.q.5. hoc videtur, & 93. dist. diaconi. & s de cog. spir. tua. & 2 q.7. quapropter. sed istę duę vltimæ concordantiæ intelliguntur in denuntiatione. Tanc.

Firmissime.] Duæ sunt partes. Secunda: ibi, *Omni homini.* Abbas Siculus.

CASVS. Quæsitum fuit ab Augustino, vtrum hæreticus, vel schismaticus saluari possit? Respondet Augustinus: firmiter teneas, & nullatenus dubites, q omnis hæreticus & schismaticus, cum diabolo & angelis eius, æterni ignis incendio punietur: nisi ante finem vitæ, catholicæ Ecclesiæ fuerit reconciliatus; quia nulli homini de mundo, qui Ecclesiæ catholicæ non tenet vnitatem, baptismus vel eleemosyna quantūcunque copiosa, aut mors pro nomine Christi suscepta proficere poterit ad salutem. Nota q extra Ecclesiam catholicā nullus saluatur, quantumcunque bona opera fecerit.

Glo. seq. ponit septem modos, quibus dicitur hæreticus.

e Hæreticum.] hęreticus multis modis dr: ille dr hęreticus, qui peruertit sacra Ecclesiæ, vt simoniacus, 1.q.1. eos qui per pecuniā. & 6.q.1.e nos sequentes, §. sed licet. Itē ille, qui scindit se ab vnitate Ecclesiæ, 7.q.1. deniq;. Itē oīs excōicatus, 4. q.1.q ante hi. Itē qui errat in expositione sacræ scripturæ, 24. q.3. hæresis. Itē qui confingit nouā sectam, vel confictā sequitur, 24.q.3. hæreticus. Item qui aliter sentit de articulis fidei, q Romana Ecclesia, 24. q.1 hæc est fides, & cap. quoniam. Vel qui male sentiunt de sacramentis Ecclesiæ, j. eod. ad abolendam, in princ. Tancr.

f Neque mors.] vnde Apostolus: Et si tradidero corpus meum, ita vt ardeam, charitatem autem non habeam, nihil mihi prodest, de pœnit. dist. 1. circa fin. c. si quis, & de consec. dist. 4. solet, & 1 q 1. vide quantum bonum. Bern.

g Ad salutem.] æternam, scilicet: valent tn ad bona tpalia promerenda, arg. 22.q.2. si quælibet, in fi. & ad mitius supplicium subeundum, de pęn dist. 4. ad finem. § post etiam Ber.

Fraternitatis.] Scripta per hæreticos nō habent fidē authenticam. Cōis diuisio. Secunda ibi, *Cum Celestinus.* Abb.

CASVS. Celestinus & Pelagius condēnati fuerūt de hæresi in synodo Ephesina: Antiochenus Patriarcha dubitauit, an scripta ipsorū recipi debeant? Rñdet Papa, q non: quia ex quo auctores dānati sunt, scripta illorū quomodo admitti possūt? quasi diceret, nō possunt. Nō a ratione auctoris aliquid damnari vel reprobari: qualis enim auctor fuerit, talia eius opera præsumuntur. Item arg. quod destructo principali destruitur accessorium.

Glo. seq. signat contrarium, quod duplici er fortificat, & soluit.

h Celestinus atq; Pelagius.] isti duo dānati erant in synodo Ephesina de hæresi: dubitabat Patriarcha Antiochenus, an scripta eorū essent recipienda: Et dr q non, quia ex quo condēnatus est auctor: & scripta illius admitti nō debent, vt 3.q.4 nullus, & 16. d. s. canones q̄uis aliqua vtilia sint ibi. arg. s de test. licet. Arg. tñ q rōne et bonæ sniæ rec pi possent, 1. q.1. Dñs declarauit, 37. dist si quid veri. sicut & notitia legis abrogatæ necessaria est, dist. 7. Moyses. & Papa ēt argumentatē ex lege Theodosiana abrogata, s. de iud nouit. Sed verū est, q scripta istorū non valent, et si alias bona sint, nec sunt recipienda, j. eo excōicamus, §. credētes arg. ad hoc, 96. dist bene quidē. tn rōne bonę sniæ scripta Origenis approbata fuerūt, 16 q. 7. & hoc diximus. qui dānatus fuit post morte, 24. q 2. sane profertur. & si approbarentur, valerent: alias non. arg. s. de sum. Trin. cap. 2. in fi. Item arg. q destructo principali, destruitur accessorium sicut in c. prædicto, & hoc diximus. Ber.

Si quis episcopus.] CASVS. Quæsitum fuit in concilio Africano, vtrum hęretici possint institui hęredes ab epo? Respondet concilium, q si episcopus instituerit sibi hæredes extraneos a consanguinitate sua, vel et instituerit consanguineos hæreticos, vel Paganos, post mortem debet excōicari: & nomen eius inter sacerdotes Dei nullatenus recitetur. Et idē intellige de omnibus clericis. & hoc dicitur in seq. capitulo. Nota, q hęreticus iure hæreditario catholico succedere non debet. Item aliquis potest post mortem excommunicari.

Glo. seq. text. per obiectionem, & solutt.

i Si quis episcopus.] Sic ordina istā litterā: si qs eps instituerit hæ-

† De materia tituli in genere vide B. Tho. 2. 2. qō. 11. & quos g totum tit. citabimus.

† De intellectu vide Palatium; Rubiū in allegatiōe de hæresi. §.5. incip. Et p ulta. & Melchiorē Canum lib. 12. de locis theolo. c.9. circa mediū.

† Cap. 2. eod. tit. in 1. compil.

† De intellectu l. 2. C. de hæret. quam hic citat gl. vide pter Doctores hic, Petrū Godofred. in d. l. 2. C. de hæret.

† Cap. 3. eod. tit. in 1. compil.

† De materia huius glossulę vide plene p B. Thomam 2. 2. q.33. ar. 1. & sequentibus.

† mancipandum

In multis editis, Gregonomus legit, sed mēdose. id hēt Greg. primus in registro lib. 7. epistola 47. indic. 2. & ca. 4. eod tit. in 1. compil.

Adde c 45. in concilijs latinis, & i synodo Carthaginēsi c. 54 apud Theodorū Balsamonē. & c. 5. eo. tit in 1. compilat.

† De articulo huius glossulę de omnino B. Thomā 3. par q.39. ar. ad 3 argumentum.

De materia huius gl. quare nus agi de libris hæreticorum recipiēdis, vel non, vide q dixi plenissime in 2 comment.

† Directorium Inquis. schol. 1.

rit hæ-

Paganos[a] pertulerit: † saltem post mortē[b] ei † anathema dicatur: atque eius nomen inter Dei sacerdotes nullo modo recitetur.

¶ Ex eodem. †

¶ *Loquitur de eadem materia cum præcedenti, & extenditur quod ibi dictum fuit de episcopis ad presbyteros, & alios clericos.*

CAP. VI.

IN eos, qui catholici non sunt, etsi consanguinei[c] fuerint, epi vel presbyteri nihil conferant.[d] denique hoc, qđ de epis & presbyteris dictum est, debet de reliquis[e] clericis exaudiri.

¶ Alexāder iij. Remeñ. archiepo.

¶ *Christus fuit verus Deus & verus homo sentiens oppositum, hæreticus est, & excōmunicatus.*

CAP. VII.

CVm † Christus perfectus Deus & perfectus sit homo: Mandamus, quatenus sub anathemate[f] interdicas, ne quis de cętero audeat dicere, Christum non esse aliquid secūdum quòd homo: quia sicut Christus verus est Deus, ita verus est homo, ex anima rationali & humana carne subsistēs.

¶ Ex concilio Laterañ. †

¶ *Hæretici, receptatores, & fautores eorum, excōmunicati sunt: & decedentes in hoc peccato, in cœmeterio ecclesiæ sepeliri non debent, nec pro eis orari.*

CAP. VIII.

SIcut ait B. Leo: [g] & j. ¶ Quia in partib. Tholosanis, hæreticorū, quos alij Catharos, alij Patarenos, & alij alijs nominibus vocāt, inualuit dānanda peruersitas: eos, & defensores,[h] & receptatores eorū, anathemati decernim⁹ subiacere: Et sub anathemate prohibemus, ne qs eos in domo, vel in terra sua tenere, vel fouere, aut negotiationē cū eis exercere p̄sumat. Si autē in hoc peccato decesserit, neque sub priuilegiorū nr̄orū quibuscunque indultorum obtētu,[i] neq; sub alia quacūq; occasione, oblatio[k] p eo fiat: aut inter Christianos accipiat sepulturam. †

¶ Lucius tertius.

¶ *Hæreticus male sentiens, vel male docens de sacramentis Ecclesiæ, excommunicatus est: & conuictus, nisi se correxerit, & ex verē abiurauerit: si clericus est, degradetur et curiæ seculari tradatur: per quam etiam laicus punietur. Eadem etiā est pœna suspectis de hæresi, si se non correxerint: & relapsis omnino audiētia denegatur. Seculares Principes, qui iurare nolūt de Ecclesia contra hæreticos defendenda, excommunicantur, & terra eorum supponuntur interdicto. ciuitates vero ipsorum resistentes, aliarum commercio, & episcopali dignitate priuantur: exempti vero sub sunt ordinarijs, super his, quæ contra hæreticos instituuntur.*

CAP. IX.

AD † abolendā: & *infra.* ¶ Vniuersos, qui de sa-

sit hæreticos hæredes extraneos à consanguinitate sua, vel ēt si instituerit consanguineos hęreticos hæredes, aut Paganos pertulerit: saltē post mortem, &c. & sic repete illā dictionem, hæreticos. Et ita nullus debet instituere hæreticū, siue sit consanguineus, siue non: vt hic patet, & j. c. proxi. ep̄s ergo instituat ecclesiam, ex quo nō habet cōsanguineos catholicos, 12 q 2. ep̄s qui filios, & c. cognouimus, & in Auth. vt cum de app. cog. §. dicimus, & §. si quis, coll. 8. quia isti hæretici iā non dūt filij vel cōsanguinei, vnde dicitur in lege: Si frater tuus, & amicus tuus, & vxor tua deprauare voluerint veritatem, sit manus tua sup̄ illos, 23. q. 8. legi. & vxor est expellēda, 28. q. 1. vxor, i fi. Hoc intellige nisi pœnituerint isti cōsanguinei: delicti enim veniam pœnitentib. non negamus, C. eod. Manichæos. Ber.

a ¶ *Paganos.*] & ita idem iuris est in Paganis qđ de hæreticis. Et idem est de omnibus, qui catholici non sunt, j. c. proxi. B.

¶ *Glo. seq. signat contrarium, & soluit.*

b ¶ *Post mortem.*] sic 24. q. 2. sane profertur. & arg. C. e. l. Manichæos. arg. p, quia crimina morte extinguuntur, 23. dis. quorundā, 23. q 2. c. 1. & crimen cū pœna sit extinctū. C. si reus vel accus. mor. fue. l 2. hoc tñ speciale est in crimine hæresis, in criminis detestationem, vt post mortē possit accusari & excōmunicari, & ne ecclesia oret pro eo, qa non fuit accusatus in vita. B.

IN eos.] CASVS. Dr in hoc capitulo, q̄ nullus episcopus vel psbyter trāsferre debet bona sua in eos, qui catholici nō sunt, ēt si consanguinei fuerint: & quod de episcopis & presbyteris dicitur, ad alios clericos extenditur. Nota q̄ vbi eadem causa iuris est, idem ius est statuēdum.

c ¶ *Etiam si consanguinei.*] dic vt s̄. c. proxi.

d ¶ *Nihil conferant.*] Non distinguitur in morte vel in vita, ergo nec nos distinguamus: quia nihil capere possunt ex testamento. j. eod. excōicamus, §. credentes. causa pietatis forte posset eis dari[2] ne pereant fame, 86. dist. pasce fame. quia adhuc possunt conuerti ad fidem: quia de nemine desperandum est, de pœn. dist. 7. nemo. & 32. q 2. ancillam. & arg etiam a 1 hoc 42. dist quiescamus, & 11. q. 3. quoniam multos. Ber.

e ¶ *De reliquis.*] In hoc omnes pares sunt. arg. 16. q. 1. prędicator. in prin 24. q 2 sane profertur. Ber.

CVm Christus.] CASVS. Quidā Theologi vltra q̄ oporteret subtiliter intelligentes dicebant, Christū non esse aliquid s̄m q̄ homo: Cum igitur Christus perfectus Deus, & perfectus homo sit, mādat Papa Remeñ. archiepo, quatenus sub anathemate interdicat, ne aliquis de cætero audeat dicere Christū non esse aliquid s̄m q̄ homo, quia sicut est verus Deus, ita est verus homo, ex anima rationali & humana carne subsistens. No. q̄ Christus est verus Deus & verus homo.

f ¶ *Sub anathemate.*] Quicūq; ergo p̄rium dixerit, est excōicatus, quia hoc dicere hæreticū est, & hæretici oēs sunt excōicati. j. eo. ad abolendā. & c. excōicamus. & q̄ Christus verus sit homo ex humana carne subsistēs, habes s̄ de sum. Tri c. 1. & est articulus fidei nostræ: de quo hr̄ in p̄dicta cōstitutione, & de alijs, quos scire quilibet[1] Christianus tenet per fidem. arg. ad hoc de conse. dist. 4 ante xx. & c. baptizandos, & c. prima ad illos articulos de quibus tractatur in illa constitutione, firmiter credimus. oēs indistincte tenent, tam clerici q̄ laici: sed clerici magis, q legē picrutabiliter scire tenent, 38 dist. oēs psallentes, 24. distin. qñ eps. Quilibet ergo tenet credere s̄m qđ catholica tenet Ecclesia, & hoc sufficit in talib articulis, dūmodo nil in p̄riū sentiat, j. eo ad abolendam Ber.

SIcut.] CASVS In cap. isto Lateraneñ. concilium excōicat oēs hæreticos, quibuscunq; noibus censeant, & oēs defensores & receptatores eorū, & præcipit sub interminatione anathematis, ne quis eos in domo, vel in terra sua tenere vel fouere præsumat, aut cū eis negotiationē hr̄e. Si quis autē in hoc peccato decesserit, oblatio pro eo non fiat: nec inter Chrianos accipiat sepulturā, nō obstāte aliquo priuilegio qbuscūque idulto. No. q̄ fautores hr̄icorū cū hęreticis æqualiter puniunt. Itē priui. e. q̄ nō excusat a- [illegible] peccato. Itē rōne delicti p̄dit priuilegiū: qa priuilegiū nō extendit ad illicitū casum, nec tuetur aliquē in malo.

g ¶ *Leo.*] 23. q. 5. res oēs.

h ¶ *Defensores.*] j. eod. excōmunicamus § credentes. & 79 distinct. si quis Papa arg.

i ¶ *Obtentu.*] sic ergo ratione delicti perdit priuilegiū, j. c. proxi. in fi. quia priuilegiū non extendit ad illicitū casum, nec tuet aliquē in malo. j de sent excō. nulli. & omni priuilegio cessante mali puniendi sunt. C vbi de crim. agi opor. auth qua i [illegible] uincia. Ber.

k ¶ *Oblatio.*] quia constat eum decessisse in mortali peccato, 13 q 5. placuit & est simile j de vsur. quia in omnibus.

AD abolendam.] CASVS Lucius Papa in c. isto excōicat oēs illos, qui de sacro corporis & sanguinis Dñi nostri Iesu Christi, & de alijs ecclesiasticis sacris aliter sentiunt vel docent, q̄ sancta Romana Ecclesia prædicet, & obseruet: & omnes illos, quos Romana Ecclesia vel singuli epi vel clerici, vacante ecclesia, cū concilio vicinorum eporum hæreticos iud. cauerint: Secūdo statuit, vt quicūq; deprehensi fuerint manifeste in hæresi si clerici fuerint: eis prius degradatis seculari ptāti relinquātur animaduersione debita puniedi: nisi statim post deprehensionē erroris sponte ad catholicā veritatē redierint, & ad arbitriū epi satisfecerint: Si vero laici fuerint, nisi (vt dictū est) abiurata hæresi ad arbitriū epi satisfecerint, secularis iudicis arbitrio relinquantur. Tertio dī, q̄ qui post abiuratā hæresim, vel postq̄ ad arbitrium epi se purgauerint, deprehēsi fuerint in hæresim recidisse: sine vlla audiētia seculari iudicio relinquant: Quarto statuit, vt oēs rectores cuiuslibet loci, iuxta commonitionē eporum iuramento

proprio

† prætule

† eius

† In cōcilio Afficano hoc nōdū reperi: sed bñ in cōcilio Carthaginē (c. iij. c. 13. & apud Theodorū Balsamonem in synodo Carthaginē c. 25. & c. 9. eo. tit. in 1. compil.

† Cap. 3. eod. tit. in 1. cōpil. & post pcil. Later. sub Alexā. iij. par. 49. c. 20. vñ facilius intelliges hoc fragmentum.

† Laterañ. sub Alexādro iij. c. 27. & c. 6. eod. tit. in 1 compil.

† De materia huius glossulę p̄ter Doct. hic, vide Anto. Gomeziū tomo 3. varia. resol. c. 1. nu. 80. & Ioannē Rojā singul. 134.

† De hoc dubio vide glos. & ibidē Archidiaco. nū. & Turrecre. 30. dist. c. 1. & in legibus septipartitis Hi panicæ, par. tit. 1. l. 24 l. 1.

† De materia huius gl. vide D. Tho. 2. 2. q. 2 art. 5. & 6. & Eymericū in Direct. In qō. par. 1. q 7. & q. 12.

† Vide Alfons. Castrū lib. 2. d iusta hęret. punit. c. 18 & q̄ dixi lib. 3. cōmen. in Direc. Inquisitorū f. ho. 102. sup q. 40.

† Cap. 11. eod. tit. in 1. compil.

cramento corporis & sanguinis Dñi nrĩ Iesu Christi, vel de baptismate, seu de peccatorũ ꝯfessione, matrimonio, vel reliqs ecclesiasticis sacris, aliter sentire, aut docere non metuunt, q̃ sacrosancta Rom. Ecclesia p̃dicat & obseruat: a & gñaliter quoscũq; eadẽ Romana Ecclesia vel singuli epĩ p diœceses suas cũ cõsilio clericorũ, vel clerici ipsi sede vacante b cum consilio (si oportuerit) vicinorũ epõrũ, hereticos iudicauerint: vinculo perpetui anathematis innodamus: & infra. ¶ Pñti † nihilominus ordinatione sancimus, † vt quicũq; manifeste fuerint † in heresi dep̃hensi: c si clericus est, vel cuiuslibet religionis obumbratione fuscatus, totius ecclesiastici ordinis p̃rogatiua d nudet̃: & sic oĩ officio, & bñficio spoliatus ecclesiastico, secularis relinquat̃ e arbitrio Potestatis, aiaduersione debita puniẽdus: nisi ꝯtinuo † post dep̃hensionẽ erroris, ad fidei catholicæ vnitatẽ spõte recurrere, f & errorẽ suũ ad arbitriũ g epi regionis publice ꝯsenserit abiurare, & satisfactionẽ ꝯgruã exhibere. ¶ Laicus h autẽ, nisi (prout dictũ est) abiurata hæresi, & satisfactione exhibita, cõfestim ad fidẽ ꝯfugerit orthodoxã, secularis iudicis arbitrio relinquat̃: debitã recepturus pro qualitate facinoris vltionẽ: & infra. ¶ Qui † vero inuẽti fuerint sola suspicione notabiles: nisi ad arbitriũ epĩ, iuxta cõsiderationẽ suspicionis, qualitatemq; personæ, propriã innocentiã cõgrua purgatione mõstrauerint, simili sniæ subiacebunt. ¶ Illos quoq;, qui post † abiurationem erroris: vel postq̃ se (vt diximus) proprij antistitis examinatione purgauerint, dep̃hẽsi fuerint in abiuratã hæresim recidisse, seculari iudicio, sine vlla penitus audientia i decernimus relinquẽdos: † & infra. ¶ Statuimus insuper, vt comites, barones, rectores, & consules ciuitatũ, & aliorũ locorũ, iuxta cõmonitionem epõrum, præstito corporaliter iuro k † promittant, q fideliter & efficaciter cũ ab eis fuerint requisiti, Ecclesiã ꝯ̃ hæreticos, & eorum cõplices, adiuuabunt bona fide iuxta officiũ & posse suum. Si vero id obseruare noluerint, honore, l quẽ obtinẽt, spoliẽtur, & ad alios nullatenus assumant̃: eis nihilominus excõicatione ligandis, m & terris ipsorũ interdicto Ecclesiæ supponẽdis. ¶ Ciuitas aũt, q̃ his institutis duxerit resistendũ: vel ꝯ̃ cõmonitionem epĩ punire neglexerit resistẽtes: aliarũ careat cõmercio ciuitatũ: & epali n se nouerit dignitate priuandam. & infra. ¶ Si qui † vero fuerint, qui à lege diœcesanæ iurisdictionis exẽpti, soli subiaceant sedis Apostolicę potestati: nihilominus in his, quæ sunt ꝯ̃ hęreticos instituta, episcoporum subeant iudiciũ: & eis in hac parte tanquã à sede Apostolica delegatis, o (nõ obstantib. libertatis suæ priuilegijs) obsequantur.

proprio promittãt, q cũ ab eis fuerint req̃siti, ecclesiã ꝯ̃ hæreticos adiuuabũt bona fide. Si vero id obseruare noluerint, honore priuent, & ad alios nullatenus assumant̃: & ipsi excõicẽtur: & terræ illorũ interdicant̃: & ciuitas q̃ his institutis duxerit resistendũ, vel punire neglexerit resistẽtes, epali dignitate priuet, & aliarum careat cõmercio ciuitatũ. Quinto dicit, q si aliq fuerint exempti à iurisdictione epõrum, & soli ecclesiæ Rom. subiecti, nihilominus in his q̃ ꝯ̃ hæreticos sunt instituti, subeãt iudiciũ epõrũ: & eis tanq̃ sup hoc à sede Apostolica delegatis, obseq̃uant̃, nõ obstãtib. aliqbus priuilegijs libertatis. Nota primo q vacãte sede, capitulũ obtinet vicẽ epĩ in his, q̃ ptinẽt ad iurisdictionẽ. Itẽ oẽs q male sentiunt de sacris ecclesiæ, sunt excõicati. Item arg. q clericus deposit⁹, nõ gaudet clericali priuilegio. Itẽ ab errore reuersus, errorẽ suũ publice abiurare debet. Itẽ iterata delicta grauius puniunt̃. Itẽ lapsis in hæresim appellatio est denegãda. Itẽ rõne delicti amittit qs priuilegiũ libertatis, sed epĩ tũc tanq̃ delegati à Papa eos puniũt, & non tanq̃ ordinarij.

a ¶ *Prædicat & obseruat.*] sim. 24. q. 3. hæresis. hoc ergo quod Romana ecclesia seruat, & mandat ab alijs obseruari, gñaliter est obseruandum, 11. dist. qs nesciat. quicũq; ergo male sentit de sacris ecclesiæ, hæreticus est hñdus, vt hic patet.

¶ *Gl. seq. arg. & remittit.*

b ¶ *Clerici ipsi sede vacante.*] habe hic arg. q vacãte ecclesia, iurisdictio remanet penes capitulũ. arg. 65. dist. c. vlt. 23. dist. in nomine Dñi, 7. q. 1. Pontifices. De hac materia plene dictum est ſ. de maior. & obedi. cap. his quæ, & c. cum olim.

c ¶ *Deprehensi.*] facti euidẽtia: puta quia publice prædicat hæresim. argu. ff. de ri. nupt. palã § vlt. v. illegitima probatione, puta per testes: vel ex sua confessione. Ala.

¶ *Gl. seq. arg. pro op. Ala. sed tenet contrarium Vg.*

d ¶ *Prærogatiua*] arg. q clericus depositus non habet priuilegiũ clericale: & hoc concedit Ala. arg. 54. dist. ex antiquis, in fi. q non est verum, quia tenetur viuere clericaliter, quãtũs sit depositus: vnde si hoc faciat, adhuc gaudet priuilegio clericali, 11. dist. dictũ. Et hoc dixit Hug. Si vero incorrigibilis esset: tunc non solũ perderet priuilegium clericale: verũ ẽt seculari curiæ traderetur. ĩ. de iudi. cum non ab homine. sed in casu isto perdit omnino priuilegiũ nisi reuertat, vt sequitur.

¶ *Glo. seq. ponit casus, quib. &c.*

e ¶ *Relinquatur.*] Tribus n. casibus 1 relinquit̃ aliqs curiæ seculari statim post depositionẽ. In crimine hæresis, vt hic, & ĩ. eo. excõicamus. Itẽ in crimine falsi, ĩ. de cri. fal. ad falsariorũ. Et in alio, cũ pp calumniã vel contumeliã, quã ꝯtulit epo suo aliqs depositus est, 11. q. 1. si qs sacerdotũ. aliàs autẽ licet cleric⁹ sit depositus, nõ tradit statim curiæ seculari. immo adhuc tenet̃ viuere clericaliter, & Ecclesia eũ tuebit̃, & gaudet priuilegio clericali, vt dictũ est in ꝑxima notula. Si vero sit incorrigibilis, postea tradit̃, sm qd dr ĩ. de iudi. cũ nõ ab hoĩe. Qualiter debeat tradi, dr ĩ. de verbo. sig. nouim⁹. Qualiter puniri debeãt hæretici, dr ĩ eod. excõicamus.

¶ *Glo. seq. signat contrarium, & soluit.*

f ¶ *Sponte recurrere*] Sed vr̃ q ẽt compelli debeat seruare fidẽ, 45. dist. in. de Iudæis. postq̃ ꝯdẽnatus est hæreticus, nõ cõpellit̃: sed si vult sponte redire, dẽt recipi abiurato errore, 24. q. 3. dicit Apostolus. & in ꝑpetuũ carcerẽ ad agendã pœnitẽtiã intrudi ĩ. eod. c. pen. Bern.

¶ *Glo. seq. signat contrarium. & soluit.*

g ¶ *Arbitrium episcopi.*] arg. ꝯ̃ 1. q. 7. si quis eps. illud olim obtinuit, vt in concilio 2 tantũ reciperetur, sed hodie sufficit quod hic dicit. Tanc.

h ¶ *Laicus.*] Laici n. per ecclesiã cõdẽnandi sunt de hæresi: sed iudex secularis illos punire dẽt, nec tradit̃ laicus curię seculari, sed clericus solũmõ. ĩ de ver. sig. nouim⁹. qa laic⁹ sp est de foro seculari, sed in casu isto snia dẽt ferri p ecclesiã: executio fit solũmõ p iudicẽ secularẽ. Qualiter tales puniri debeant, dicet̃ ĩ eod. excõicamus. Ber.

¶ *Gl. seq. obiicit, & soluit.*

i ¶ *Audientia.*] sim 23. dist. in noĩe Dñi. Sed si volũt redire, nõne dẽnt audiri & recipi: qa ecclesia nõ claudit gremiũ volẽtib. redire ad ipsam, C. de sum. Tri. inter claras, circa fin. & delicti veniã petẽtib. nõ negamus, dicit Imp. C. eo tit. Manichæos, de pœn. dist. 3. adhuc instant. Vr̃ q debeãt recipi, quia Dñs nõ vult mortem peccatoris, &c. 26. q. 6. agnouimus. sed vt conuertatur: & in carcerem perpetuum detrudatur, ĩ. eo. cap. pen. sed audiẽtia denegatur quo ad bona, etiam si aliàs vellet se defendere, tamen littera ista contradicit. Tancr. Hodie seruandum est, prout traditur ĩ. eod. cap. penult. § si qui. Bern.

k ¶ *Iuramento.*] hoc idẽ dr ĩ eo. excõicamus, § moneant̃. Ber.

l ¶ *Honore*] quia hoc ipso contra ecclesiam esse vidẽtur: vnde dignitate debent priuari, 24. q. 1. qui contra Ecclesiæ pacẽ. & sim. 32. q. 5. præceptum. Bern.

m ¶ *Ligandis.*] sim. ĩ. eo. excommunicamus, § moneantur.

n ¶ *Episcopali*] propter delictum suum. sim. 35. q. 2. ita nos.

¶ *Glo. seq. dicit hoc allegari, quòd ratione delicti &c. & respondet.*

o ¶ *Delegatis*] auctoritate gñali huius decr. sim. ĩ. de off. ord. irrefragabili. § cæterũ. & ita rõne delicti perdunt priuilegiũ:

† Vide Eymericũ in Direct. Inquisito 1. par. q. 91.

† statuimus

† In vulgatis ita: fuerint in hæ̃si deprehẽsus, &c. sed in antiqs codicib. vt est impressũ.

† Qualiter hæ voces, cõtinuo, cõfestim, & aliæ similes in hac mãria accipi debeãt, tradit Eymeric⁹ in Direc. Inqsi. par. 3. qõ. 91. & Simãcas in cath. inst. tit. 47. de pœnitẽtib. & conuersis.

† Hic §. vt plurimũ desiderat in manuscriptis codicibus vsq; ad illa verba: Illos quoque.

1 De materia hui⁹ glos. vide Bernardinũ Diaz in pract. crimi. cano. ca. 106. & 130. & seq.

† In vulgatis codicibus ita: post abiurationẽ præfati erroris, &c. verũtũ vox, p̃fati nusquã apparet in antiqs exẽplaribus.

† Vide B. Tho. 2. 2. q. 11. ar. 4.

† Vide Repert. Inqsitorũ, verbo, iurãm. & Eymericum in Directorio 3. par. q. 12.

† Vide Simancã catholi. insti. titu. 1. de abiurõne.

† De materia hui⁹ § vide cũ dẽ Eymericũ in Direct. inq. par. 3. q. 26. & seq. vbi late dixi in commẽtarijs.

quia priuilegiū nō dat causam delinquendi. C. de priuil. scho. l. 2. lib. 12 nec ꝑmittas nocētes aliquibus priuilegijs vti: vt in Auth. de man prin §. qđ si delinquentes, coll. 3. & s. c. prox. sic & remissio peccati nō dat licentiā delinquendi, 1. q. 7. exigāt. Cōsueuit hic allegari, ꝙ rōne delicti perdit priuilegium: qđ nō est verū: quia si aliq exempti sunt & delinquāt, nō perdūt priuilegium ꝑ hoc: sed puniri debent. Nec dñt proprie residere in iurisdictionē eporum: quia nō cognoscunt epi iure ordinario, sed auctoritate sibi delegata, vt hic patet, & s. de off. ord. irrefragabili. & perinde est ac si ipse Papa cognosceret, vel specialiter alijs delegaret: ꝑ abusum enim vel ꝑ negligentiā ꝑditur priuilegiū, j. de priuil. accedētibus, & c. si de terra, & 11. q. 3 priuilegiū. De hoc dicitur j. de priuileg. ex tuarum Bern.

¶ Innocentius tertius.

¶ Bona hæreticorū confiscantur, & in terris ecclesiæ applicantur fisco ecclesiæ: in terris imperij iudicis secularis fisco, & procedit etiam si catholicos habent filios.

CAP. X.

VErgentis† in seniū seculi corruptelā: & j. ¶ In terris vero tpali nřę iurisdictioni subiectis, bona hæreticorū statuimus publicari: & in alijs idē ꝑcipim[a] fieri, ꝑ Potestates & Principes seculares: quos ad id exequendū (si forte negligētes extiterint) ꝑ censurā ecclesiasticā appellatione remota compelli volumus & mādamus: Nec eos ad bona eorū vlterius reuertanť, nisi eis ad cor reuertētib. & abnegātib. hęreticorū cōsortiū, misereri[b] aliqs voluerit: vt tpalis saltē pęna corripiat, quē spūalis nō corrigit disciplina.[c] Cū. n. ſm legitimas sanctiones, reis lęsę maiestatis punitis capite, bona ꝯfisceně[d] eorū, filijs suis vita solūmodo ex misericordia ꝯseruata: q̃to magis q aberrantes in fide Dñi Dei filiū Iesum Christū offendūt: à capite nřo, qđ est Christus, ecclesiastica dēnt districtione ꝑcidi, & bonis tpalibus spoliari: cū longe sit grauius[e] æternā, q̃ tpalē lædere maiestatē. ¶ Nec hmōi seueritatis cēsurā, orthodoxorū† exhęredatio[f] filiorū, quasi cuiuidā miserationis ꝑtextu, debet vllatenus impedire: cū in multis casib. (ēt ſm diuinū† iudiciū) filij pro patrib. tpaliter puniant: & iuxta canonicas[g] sanctiones, qñque ferať vltio, non solū in auctores† scelerum, sed ēt in progeniem damnatorum.

¶ Vergentis.] Diuiditr Nā primo pręmittit decisum exordiū: Secundo ponit statutū de publicatione: quod probat per argumentū à maiori: Tertio soluit obstaculū. Secunda: ibi, *In terris.* Tertia: ibi, *Nec.* Abbas.

CASVS. Statuit Dñs Papa, ꝙ in terris suę temporali iurisdictioni subiectis, bona hęreticorū publicentur: & in alijs idē præcipit obseruari per rectores locorum: & si ad hoc negligētes extiterint, per censurā ecclesiasticam compellantur: nec ad eos bona illa vlterius reuertantur nisi redierint & abnegauerint hæreticam prauitatem: nisi ex sola misericordia aliquis eis voluerit misereri. vt temporalis saltem pœna corripiat, quē spiritualis non corrigit disciplina: cum. n. secundū leges reis læsæ maiestatis capite punitis bona publicentur, eorum filijs vita solummodo ex misericordia reseruata: multo fortius isti qui aberrantes à fide, filium Dei Iesum Christum offendūt, à capite nostro, quod est Christus, debent præscindi, & bonis tpalibus spoliari: quia grauius est æternam q̃ tpalem lædere maiestatem: nec exhæredatio filiorū catholicorū, debet impedire censurā huius seueritatis ꝑtextu alicuius misericordiæ: cū in multis casib. filij pro patribus tpaliter puniantur: & ſm canones qñque non solum puniuntur auctores scelerū, sed ēt progenies damnatorū. No. ꝙ iudex ecclesiasticus potest compellere iudicē secularem ad iustitiam faciendam. Item grauius est æternam q̃ temporalē lædere maiestatem. Item in crimine hæresis non parcitur filijs circa bona paterna, sed in totum priuantur bonis paternis.

¶ Glo. seq. reci. per q. an Papa possit principare.

a ¶ *Præcipimus.*] quod facere pōt Papa ratione peccati. s. de iud. nouit. & potest eos dignitate priuare, vt s. c. proxi. §. statuimus. & ꝑ alias iniquitates pōt ēt Papa remouere eos à dignitate, 15. q. 6. alius. & imperium ipse trāstulit de loco ad locum: ꝑ ea quia non defendebant ecclesiam, s. de elec. venerabilem, vt ibi notatur. & iudex secularis potest excommunicari, si negligat facere iustitiam, 23. q. 5. administratores. & hic expresse dicitur, & s. cap. proxi. § penul. & j. de maledic. c. 2.

b ¶ *Misereri.*] De sola ergo misericordia restituuntur bona, vt hic dr: & etiam ꝯpatus: vt 23. q. 4. ipsa pietas. ver. item si inquiunt, in fi. & q. 7. quod autem, & 1. q. 7. conuenientibus.

c ¶ *Disciplina.*] s. de elec. cū in cūctis, 82. dis. plurimos, in fi. & C. de emen. propin. l. vnica & arg 50. dist. vt constitueret Ber.

d ¶ *Bona eorum confiscentur.*] qđ dicit hic, habes 6. q. 1. c. q̃ro, §. verū, & c. si quis cum militibus, & C ad l. Iul ma. quisquis.

e ¶ *Longe sit grauius.*] 17. q. 4 sicut qui ecclesiam, & 23. q. 5. si apud & quod in religionem diuinam committitur, in omnium fertur iniuriam: & publicum crimen committitur. C. eod. tit. Manichæos. vnde grauius est.

¶ *Glossa ista signat contrariam, & soluit.*

f ¶ *Exhæredatio.*] hic expressè habes, ꝙ bona hęreticorum confiscanť: siue habeant filios, siue non: nec catholicis filijs hæreticorū aliquid relinquendum est, vt hic dicitur. Sed contra dicit l. C. eod. tit. Manichæos. & l. cognouimus, & authen. idem est de Nestorianis. vbi dr ꝙ filij catholici ꝑ hoc hæreditate paterna non priuantur: statur enim hodie huic decre. in odium criminis: sicut in crimine læsæ maiestatis: vbi filij puniuntur quo ad bona, vt hic dicit, & 6. q. 1. c. quæro. §. verum. & c. si quis cum militibus. multo fortius in isto crimine, vt hic dicitur. & hoc est expressum in cōstitutione Frederici, hac edictali. quæ olim erat in quinta cōpilatione eo. tit. & in alio casu ēt filij pro delicto parentum puniūtur tpaliter vsq; ad quartā generationē, ſm quod habes j. de pœn. in quibusdā. & in hac opinione fuerunt Ioan. & Lau.

g ¶ *Canonicas.*] 15. q. 8. cum multæ, & 1. q. 4. cū ecclesia §. item peccato Israelitarum, & s. de fil. presb. per totum.

¶ Idem.

¶ Aduocati vel notarij hæreticis vel eorum defensoribus fauentes, aut sub eis litigantibus patrocinantes, & pro eis instrumēta scribentes, infames sunt, & ab illo officio suspensi.

CAP. XI.

SI† aduersus nos terra consurgeret: & *infra.* ¶ Quia plus timeri solet, qđ specialiter[h] iniungiť, q̃ ꝙ gñaliter imperať: vobis aduocatis & scriniarijs[i] firmiter inhibemus, ne hęreticis, credentibus, fautoribus, vel defensorib. eorundē, in aliquo ꝑstetis auxiliū,[k] ꝯsiliū, vel fauorē: nec eis in causis, vel in factis, vel aliqbus litigantib. sub eorū examine, vestrū patrociniū ꝑbeatis: & pro ipsis publica instru-

¶ *Aduersus.*] Primo ponit decisum exordiū: Secundo prohibitionem: Tertio pęnā. Secunda: ibi, *Quia.* Tertia: ibi, *Quod si.* Abb.

CASVS. Quamuis generaliter prohibitū sit, vt nullus consiliū, vel auxilium, vel fauorem præstet hæreticis: quia tñ solet plus timeri quod specialiter iniungitur, q̃ quod generaliter præcipitur, prohibet Papa aduocatis & notarijs, ne hæreticis, credentibus, fautoribus, vel defensoribus eorūdem, in aliquo præstent consilium, auxilium vel fauorem: nec eis in aliquibus factis vel causis, vel aliquibus litigantib. sub eis ꝑbeant patrocinium, nec pro ipsis publica cōficiant instrūa, vel scripta: quod si cōtra fecerint, ab officio suo nouerint se suspensos & perpetuæ infamiæ subiacere. Nota regulā, ꝙ plus timetur quod specialiter præcipitur, q̃ quod generaliter imperatur. Nota, aduocatos & notarios esse infames, qui aduocant, vel instrumenta cōscribunt pro hęreticis, & nihilominus sunt excōmunicati. Item Papa potest infamiā irrogare.

h ¶ *Quod specialiter.*] hoc sumptum est ex illo canone 23. distin. quamquā. ea enim quæ notabiliter fiunt, nisi specialiter notentur, videntur neglecta. ff. de iniur. item apud Labeonē, §. ait prætor. arg. s. de confir. vti. bonæ. & s. de dolo, cap. 2.

i ¶ *Scriniariis.*] l. tabellionibus. sic 25. q. 2. c. dicēti. §. vniuersa.

¶ *Glo. signat contrarium, & soluit.*

k ¶ *Auxilium.*] cū sint excōicati, j. eo. excōicamus 1. §. credentes, & s. eo. sicut. Sed vř saltē si conueniant, ꝙ non sit auxilium denegandū, aut ēt iusta sententia, s. de excep. cum inter. & in pluribus c. ibidem. Hoc potest habere locū infra annum post[illegible]

† Hr integra lib. 2. registri Innocen. iij. epist. 1. & c. 1. eo tit. in 3. cōpilatione. Et de materia & intellectu vide Zāchinū trac. de hæret. ca. 25. & quæ copiose di xi libro 2. cōmen. in Director. Inquisito. schol. 6. & lib. 3. scho. 151.

† In registro ita: quāto magis, q aberrātes in fide, Deū Dei filiū Iesū Christum, &c.

† Vide Paul. Grillan. tract. de hæret. q. 4. & Iuliū Clarū lib. 5. sentē. recept. §. hæresis, versic. & scias, ꝙ.

† De hoc arti latissime scribit Alfon Castrus li. 2. c. 11. de iusta hæret. punitiōe. & Ioānes Rojas in singularibus fidei sing. 66.

† actores

† De materia huius gl. vide late ꝑ citatos in textu.

† Cap. 2. eod tit. in 3. compil. Et de materia & intellectu ꝑter Doct. hic, vide Matth. de Afflic. sug cōstitutione, incōsulte, de hæret. notabili 25. & Ficu. Hinc sūpta occasiōe, ꝙ ro adde Simancā catho. insti. ti. 5. de aduocatis.

méta, vel scripta facere nullatenus attentetis. Quòd si ꝯ præsumpseritis, ab officio vestro suspensos, perpetuæ vos decernimus infamiæ ᵃsubiacere.

Idem vniuersis Christifidelib. tam in vrbe Meteñ. quàm in eius diœcesi constitutis.

Laici nõ prædicent, nec occulta conuenticula faciant, nec sacerdotes reprehendant.

CAP. XII.

Cvm ᶠex iniuncto: *& infra.* Licet aũt desiderium intelligẽdi diuinas scripturas, & ꝟm eas studiũ adhortãdi, reprehendẽdũ nõ sit, sed potius cõmẽdandũ: in eo tñ apparent qdã laici merito arguẽdi, ꝙ occulta conuenticula ᵇ celebrãt, officiũ prædicationis Christi ᶠ sibi vsurpãt, sacerdotũ simplicitatẽ ᶜeludũt, & eorũ consortiũ aspernãtur, q talibus nõ inhærent. ¶ Deus ᵈenim lux vera, q oẽm hominem venientem in hunc mundũ illuminat, intm̃ odit opera tenebrarum, vt Apostolos suos in mundũ vniuersum prædicaturos Euangeliũ oĩ creaturæ missurus, eis præceperit aperte dicens: Quod dico vobis in tenebris, dicite ĩ lumine: ᵉ ᶠ & quod in aure auditis, prædicate super tecta: *& infra.* ¶ Sicut.n. ᶠ multa sunt membra corporis, oĩa vero non eundem actum habẽt: ita multi sunt ordines in ecclesia, sed nõ oẽs ᵍidem habent officiũ: quia ꝟm Apostolũ: alios ʰ Dñs dedit Apostolos, alios Prophetas, alios autẽ Doctores: & cætera. Cum igit̃ Doctorum ordo sit quasi præcipuus ⁱ in ecclesia, nõ dẽt sibi quisquam indifferẽter prædicationis officium vsurpare: Nam ꝟm Apostolum, Quomodo prędicabunt, nisi mittantur? Et veritas ipsa pręcepit Apostolis: Rogate ᵏ dñm messis, vt mittat operarios in messem suam. Quòd si forte ˡ quis argute rñdeat, quia tales inuisibiliter mittũtur à Deo, & si nõ visibiliter mittantur ab homine: cũ inuisibilis missio multo sit dignior, q̃ visibilis: & diuina longe melior, q̃ humana: ᶠ pōt rõnabiliter rñderi, ꝙ cum interior illa missio sit occulta, non sufficit ᵐ cuiquam nude tm̃ asserere, ꝙ ipse sit missus à Deo: cum hoc quilibet hęreticus asseueret: sꝫ oportet, ꝙ astruat illam inuisibilem missionẽ, per operationẽ miraculi, ⁿ vel scripturę testimonium speciale. Vnde cum Dominus uellet mittere Moysen in Aegyptũ ad filios Israel, ut crederent ei, ꝙ mitteretur ab ipso, dedit ei signũ, ut cõuerteret uirgam ᵒ in colubrum, & uirgam iterũ reformaret. Ioãnes quoq; Baptista, speciale suę missionis testimonium ꝓtulit d̃ scriptura, dicẽs: Ego uox clamantis in deserto: dirigite uiã Dño, sicut ait Esaias propheta: *& infra.*

¶ Idem tenet Archidiaconus I c. si vos, 23. q. 5.

¶ Extat integra li. 2. registri Innocentij iij. & cap. 9. eod. tit. in 3. compilatione.

ᶠ Vox, Christi, nec in registro, nec in antiquis codicibus reperitur.

Ioan. 1.

Mar. vlt.

Matth. 10.

ᶠ luce

1. Cor. 12.

num postq̃ vero cõstiterit eos esse tales, anno elapso inter hæreticos computãtur: nisi infra annum se correxerint. ĩ. eo. excõicamus 1. §. credentes. & sicut hæretici puniuntur. ĩ. eo. ca. pen. vñ non admittuntur ad aliquã defensionẽ, cũ ipsorũ bona debeant confiscari, sicut aliorũ hæreticorũ: immo licitè eis auferuntur sua: vt 3. dist. quo iure 23. q. 5. non vos. & q. 7. ca. 1. 2. & 3. sed melius est si auctoritate ᶠ iudicis hoc fiat. 23. q. 3. sex sunt. & C. de pig. l. 3.

¶ Glo. sequens not. probat, & signat contrarium.

a ¶ *Infamiæ.*] & ita Papa pōt infamiam irrogare, quo ad forũ ciuile: quia & tollere eã pōt. ar. ĩ. qui filij sint legiti. per venerabilem. Arg. contra. 2. q. 3. §. hinc colligitur. Ber.

ADDITIO. Sol hoc verum est de infamia facti, non iuris.

C*Vm ex.*] Primo ponit triplicem reprehensionem laicorum. quã secundo prosequitur: Primo primam: ibi, *Deus.* Secundo secundam: ibi, *Sicut enim.* Tertio tertiam: ibi, *Licet.* Abbas.

CASVS. Quidã laici in vrbe Metensi pcipue delinquebãt in quibusdam articulis, faciebant sibi diuinas scripturas exponi, vt ꝟm eas sibi assumerent officiũ pdicandi. Item occulta conuenticula faciebant, vsurpantes sibi officiũ pdicandi, sacerdotum simplicitatẽ eludũt, & aspernantur eorũ consortiũ, q sibi in talibus non inhærent: Primo improbat Papa occulta conuenticula: Deus enim intm̃ odit opa tenebrarũ: vt Apostolos suos pdicaturos Euangelium missurus, præceperit eis dicens: Quod dico vobis in aure, pdicate sup tecta. Secũdo impugnat eorũ officiũ pdicandi: sicut enim multa membra sũt corporis, sed non habent eundem actũ: ita sunt plures ordines in ecclesia, sed non habent oẽs idem officium: quia, vt dicit Apostolus, Dñs alios dedit Apostolos, alios Prophetas, alios Doctores: sed ordo Doctorum præcipuus est in ecclesia, & iõ nõ debet quis indifferenter officium pręedicationis assumere: quia vt dicit Apostolus. Nõ pdicabũt, nisi mittantur & Dñs ẽt dixit Apostolis. Rogate dñm messis, vt mittat operarios in messem suã: Sed si forte aliquis illorũ diceret, ꝙ tales inuisibiliter mittũtur a Deo: pōt ei rñderi, ꝙ cũ illa missio sit occulta, nõ sufficit cuiquã dicere ꝙ sit missus à Deo, cum hoc quilibet hæreticus asseueret: sed oportet, ꝙ illam inuisibilem missionem astruat per operationem miraculi: quod ostendit duobus exemplis, scilicet Moysi, & Ioannis Baptistæ.

LICET AVTEM. Hic tertio dicit, ꝙ nullus eludere debet simplicitatem sacerdotum licet enim necessaria sit scientia sacerdotibus ad doctrinã: nõ est tñ simplicibus sacerdotib detrahendũ, ẽt a scholasticis, nedũ à laicis, cũ in eis debeat sacerdotale officium honorari: vnde pcipit Dñs: Diis tuis nõ detrahes: de sacerdotibus intelligens: q pp excellẽtiã ordinis Deorum nomine nuncupantur: nec aliquis istorum defendat audaciã suã illo exẽplo, ꝙ asina reprehendit Prophetam Balaã: vel quia Dñs ait: Quis ex vobis arguet me de peccato? quia aliud est, cum quis occulte reprehendit fratrem suum in se peccantem (ad quod quilibet tenetur ꝟm Euangelicam veritatem, in quo casu potest intelligi ꝙ asina reprehendit Prophetam) & aliud est, patrẽ suum delinquentem manifeste reprehendere: qd̃ nulli licet. Aliud est, cum Prælatus de sua innocentia confidens, supponit se accusationibus subditorum: in quo casu pōt itelligi verbum Dñi: Quis ex vobis, &c. & aliud est quãdo subditus animo rephẽdendi surgit in Prælatum suũ, cum potius ei debeat obsequi. Sed si tãquã inutilis debeat remoueri, tũc agendũ est ordinate apud epm suum, ad cuius officium ptinet institutio & destitutio sacerdotũ. No. ꝙ qui male agit, odit lucem. Item laici, quantumcunq; idonei, pdicare nõ debent, nec ẽt clerici, nisi quibus ex officio concessum est. Item non sufficit alicui dicere, ꝙ sit missus à Deo, nisi hoc ostendat. Item sacerdotibus nullus detrahere dẽt Item quilibet tenetur illum in se peccantem corrigere secreto. Item quilibet tenetur ad denuntiandum Itẽ sicut institutio sacerdotũ pertinet ad epos, ita eorũ destitutio.

Ephe. 4.

Rom. 10.

Matth. 9. Luc. 10.

ᶠ Post hęc verba sequtur in registro exẽplum de Ioãne Baptista, qd hic omisit Raymundus, affert aũt lucẽ huic loco.

b ¶ *Occulta conuenticula.*] sicut conspiratores, 11. q. 1. conspirationum. 79. dist. si quis Papa. Isti enim conspirant contra Deum: vnde fortius sunt puniendi, q̃ si conspirarent contra hominem ĩ eod. vergentis. ad fin.

Exodi. 7.

c ¶ *Simplicitatem.*] & male. 38. dist. sedulo.

d ¶ *Deus enim.*] hic incipit improbare factũ illorum.

e ¶ *In lumine.*] hæc est improbatio contra occulta conuenticula.

Ioan. 1.

f ¶ *Sicut enim.*] hic improbat, ꝙ assumebant officium prædicandi.

Esa. 40. Matth. 3.

g ¶ *Non omnes.*] immo singula officia singulis debent esse commissa. 89. dist. singula.

h ¶ *Alios.*] sic ĩ eod. ti. c. sicut. & 16. q. 1. adiicimus, quia nullus audet pdicare nisi sacerdos: vt ibi dr: & ĩ. eodem excommunicamus. §. quia vero vel nisi esset missus: vt ibi. 23. q. 4. displicet. arg. ibi, missus est, vt qualia, &c.

ᶠ Adde & eorũ priuilegus i iure ciui. li hr̃ in l. medicos. & l. seq. C. de pfesso. & me. ib. 10. & in l. 1. C. de p. fes. qui in vr. Cõstã. lib. 12.

i ¶ *Præcipuus.*] & priuilegiatus. ĩ. d statu reg qd̃ Dei timorẽ.

k ¶ *Rogate.*] 21. dist. in nouo. ergo ᶠ quia isti non erant missi, nec sacerdotes, prædicare non debebant.

l ¶ *Quòd si forte.*] hic opponit, quia posset ei opponi ab alio: & ita statim respondet.

m ¶ *Non sufficit.*] bene dicit: quia & si martyres etiam aliqua mandant fieri, statim non sunt facienda, sed ante est, vt sciamus illos impetrare a Deo quæ postulant. 50. dist. si quis præpostera. & 4. dist. quiescamus. Ber.

ᶠ Vide beatum Thomã 2. 2. q. 17 art. 2.

n ¶ *Miraculi.*] nec istud statim credendum est: quia qñq; miracula fiunt per malos. 1. q. 1. teneamus.

o ¶ *Virgam.*] de consecra. dist. 2. reuera.

a ¶ *Licet autem.*] hic improbat q deludebant simplicitatem sacerdotum. Ber.

b ¶ *Labia sacerdotis.*] 43. dist. sit rector. & 11. q. 1. sacerdotibus.

c ¶ *Custodiunt.*] idest. custodire debent,

d ¶ *Exquirunt.*] s. subditi à scholasticis 38. dist. sedulo. Ber.

e ¶ *In lege.*] Mosaica.

¶ Licet aũt ᵃ sciã sit valde necessaria sacerdotib. ad doctrinã, qa iuxta verbum propheticũ: Labia ᵇ sacerdotis custodiũt ᶜ sciam, & legẽ exqrunt ᵈ ex ore eius: nõ est tñ simplicibus sacerdotibus, ẽt à scholasticis detrahẽdũ: cũ in eis sacerdotale officiũ dẽat honorari: pp quod Dñs in lege ᵉ pcepit: Diis nõ detrahes: sacerdotes intelligens: q pp excellentiã ordinis, & officij dignitatẽ, deorũ nomine nuncupantur: *& infra*

¶ Nec quisquã ᶠ suæ psumptionis audaciã, illo defendat exẽplo, q asina ᵍ legit rephẽdisse Prophetam: vel quod Dñs ait: Quis ex vobis arguet me de peccato? Cũ aliud sit fratrẽ i se peccãtẽ occulte corripere: qđ quisque tenetur ʰ † efficere ſm regulã Euangelicã, in quo casu sane põt intelligi, q Balaã fuit correptus ab asina: & aliud est patrẽ † suum delinquentẽ rephendere manifeste: qđ vtique nulli licet ſm Euangelicã veritatem: nam qui etiam dicit fratri, fatue: ⁱ reus erit gehennæ ignis. Rursus aliud est, q Prelatus spõte de sua confisus innocẽtia, subditorum se accusationi supponit: ᵏ in quo casu pmissum ˡ Domini verbum debet intelligi: & aliud est, q subditus nõ tam animo reprehendendi, q̃ detrahẽdi, exurgit temerarius in Prælatum: cum ei potius icumbat necessitas obseqndi. Quòd si forte necessitas postularet, † vt sacerdos tamquã inutilis ᵐ & indignus, à cura gregis debeat remoueri: agendum est ordinate ⁿ apud episcopum: ad cuius officium, tam institutio, ᵒ q̃ destitutio sacerdotũ noscitur ptinere.

¶ Idem. † in concilio generali.

¶ *Excommunicati sunt omnes hæretici, quibuscunque nominibus nominentur. h. d. vsque ad § damnati.*

CAP. XIII.

EXcommunicamus itaque, ˡ & anathematizamus omnem hæresim, extollentem se aduersus hanc sanctam, orthodoxã, & catholicam fidem, quã

f ¶ *Nec quisquam.*] rñdet ad obiectionẽ, quam possent facere isti hæretici.

g ¶ *Asina.*] vt 2. q. 7. secuti sunt. & c. nos si. §. item cum Balaam.

h ¶ *Quod quisque tenetur.*] ad correctionem qlibet tenet, sicut hic dicit: & hoc intellige de occulta correctione siue rephensione, ar. 23. q. 5. nõ putes. vt hic dicit: Sed manifeste corripere ptinet ad Prælatos, vel ad illos, q habent aliquã potestatẽ in aliquos, 23. q. 4. duo ista. & c. forte. pr enim filiũ põt corripere, & Prælatus subditũ, & occulte & manifeste: vñ Apostolus: Argue, obsecra, increpa. vt 45. dist. c. 1. & 8. q. 1. qđ aũt. sed filius nõ põt publice rephendere siue corripere patrem, nec subditus Prælatum: vt hic sequitur in lra. & 21. dist. nolite. erubescit enim lex filios castigaturos parentes in Auth. de nup. §. sed qđ sancitum est. coll. 4. versus fin. per vnam col. hęc est canonica correctio ſm Euangelicam veritatem, vt occulta ad oẽs, manifesta ad Prælatos, vel alios aliquã potestatẽ habẽtes, ptineant, vt hic distinguit: & sic põt intelligi 2. q. 1. si peccauerit. & est ad hoc 22. q. 5. hoc vr. Ad denuntiationem vero Euangelicam, q̃ exigit admonitionem, & probationem, vt 40. di. sed illud. vet. neqs illud & s. de testibus, in oi negotio. & 2. q. 1. si peccauerit. quæ fit ad pniam, vr q qlibet teneat ar. 2. q. 7. quapropter s. de cogna. spi. tua dũmodũ persona sit honesta, & bonæ famæ: qa viles psonæ non admittuntur ad denuntiationem s. de spõsa. cum in tua. ² vbi de hoc.

i ¶ *Fatue.*] 55. dist. si Euangelica.

k ¶ *Supponit.*] vt 2. q. 7. nos si incompetenter.

l ¶ *Præmissum Domini verbum.*] scilicet, quis ex vobis arguet me de peccato?

m ¶ *Inutilis.*] Si n. prælatus inutilis aut negligens fuerit, remouẽdus est. s. de offi. custo. c. 1. 81. dist. dictũ. & j. c. [illegible] in si & 18. q. 2. si quis abbas. & C. de offi. præfec. præto. orient. si quos.

n ¶ *Ordinate.*] denuntiando, vel accusando secundum quod traditur s. de accusatio. qualiter. s. de simo. licet & est arg. iuris ordinem esse seruandum.

o ¶ *Tam institutio, quàm destitutio.*] Ad quẽ ptinet institutio, & destitutio s. de capel. mo. cap. 1. & ca. 2. & j. de priuil. cum & plantare. §. in ecclesiis, & examinatio ptinet ad eũ, ad quẽ manus impositio spectat. s. de elect. venerabilẽ. & c. nihil. & c. cũ nobis olim. institutio. n. ad epm ptinet. 16. q. 6. nullus Ber.

EXcommunicamus.] Habet multa dicta, & põt summari ſm varietatem dictorum per partes, quæ patent per §§. Abb.

CASVS. In prima parte huius capituli, excõicat concilium oẽs hæreticos, quibuscunq; nominibus censeant, facies qdẽ diuersas habentes, sed caudas adinuicẽ colligatas: dãnati vero de hæretica prauitate, sentibus potestatibus, aut eorũ nũtiis relinquant pœna debita puniẽdi, clericis prius à suis ordinib. degradatis, bonis dãnatorũ publicatis: si laici fuerint, confiscent: si vero clerici ecclesiis applicent. a qb. stipẽdia receperunt: Scdo dicit, q si aliq fuerint sola suspicione notabiles, nisi ad arbitrium epi se purgauerint, excõicentur: & si p annum sic steterunt, post annum tamquam hæretici condemnentur.

MONEANTVR. Tertio loco dr, q Potestates locorum moneantur, & si necesse fuerit per censuram ecclesiasticam compellantur, quibuscunq; fungantur officiis, vt pro defensione fidei præstent publice iurm, q de terris suæ iurisdõni subiectis expellãt hæreticos ab ecclesia denotatos, & qui cũq; de cætero in potestatẽ assumptus fuerit, hoc capitulum teneatur iuro firmare: Si vero dñs tpalis requisitus ab ecclesia, terram suam hæreticis purgare neglexerit, p metropolitanum & comprouinciales eios excõicetur: & si satisfacere contẽpserit infra annum: significetur hoc dño Papæ, vt extunc vasallos illius, ab eius fidelitate denuntiet absolutos, & terrã illius exponat catholicis occupandã: qui exterminatis inde hæreticis, eam possideant, & in fide conseruent: saluo iure dñi principalis, dũmodo super hoc nullum præstet impedimentũ: & idẽ seruetur circa illos, qui non habent dños principales. Quarto dicit, q catholici qui contra hæreticos istos crucem assumpserint, illa gaudeant indulgentia, & illo priuilegio sint muniti, quæ conceduntur accedentibus in subsidiũ terræ sanctæ.

CREDENTES. In §. isto excõicat conciliũ receptatores, defensores, & fautores hæreticorum: statuens, vt qcito quilibet talium fuerit excõicatione notatus, si satisfacere contempserit infra annũ, extunc ipso iure sit factus infamis, nec ad aliqua officia admittatur seu consilia, nec ad alios eligendos ad hmõi, nec admittat ad testimonium, nec testm facere possit, nec capere aliquid ex testõ: nullus ipsi rñdeat, ipse vero omnibus rñdere teneatur, & si iudex fuerit, eius sñia non teneat, nec causæ deferantur ad ipsum, & si fuerit aduocatus, eius patrocinium nullatenus admittatur: Si tabellio, instra per ipsum cõfecta nullius sint momenti: sed cum auctore dãnato damnentur, & in simlib. idẽ est obseruandum: Si vero clericus fuerit, deponatur, & si aliq postquam tales ab ecclesia fuerint denotati, euitare contempserint, excommunicentur vsque ad debitam satisfactionẽ.

SANE. Clerici hmõi viris non exhibeant ecclesiastica sacramenta, nec eos sepeliant, nec eleemosynas vel oblationes eorum recipiant: quod si fecerint, officio suo priuentur, ad quod nunquam restituantur sine speciali mãdato domini Papæ: & idem faciant regulares, & eadem pœna infligatur eisdẽ, & illorum priuilegia non seruentur in illa diœcesi, in qua tales excessus perpetrauerint.

QVIA VERO. Hic dicitur, q nullus prædicationis officiũ vsurpare præsumat: quia vt dicit Apostolus, Quomodo prædicabunt, nisi mittantur? & qui contra hoc fecerint, excommunicentur, & nisi se correxerint, alia pœna puniantur.

ADIICIMVS INSVPER. In § isto dicitur, vt quilibet archieps vel eps per se, vel per archidiaconum suum, vel alias honestas personas visitet parochiam suam, in qua fama fuerit hæreticos habitare, & ibi tres vel quattuor viros idoneos, aut si expedire viderit, totã viciniam iurare compellat, vt si aliquos hæreticos sciuerit, vel aliquos occulta conuenticula facientes, vel si etiam discrepent a vita & moribus aliorum, epo studeant nuntiare, & ipse vocet ad præsentiam suam denuntiatos: qui si se non purgauerint, vel si post purgationem pristinam relapsi fuerint, canonice puniantur.

Mala. 2.

Exod. 22.

Ioan. 10.

Num. 22.

Ioan. 8.

Matth. 5.

† De materia textus & glossæ in verbo, quod quisq; tenetur. pter Doctores hic, vide beatũ Thomam 2. 2. q. 33. art. 2. & sequentib.

† Alias, fratrẽ, in plerisque Gregorianis codicibus, in aliis, & in registro, legitur, patrem.

² Adde quod no. supra eo. tit. c. 2. de hoc dixi supra de iudi. nouit. Ioan. And.

† postulauerit

† Idem f. Innocentius iij. in cõcilio generali Lateran. ca. 3. & ca. 2. eo ti. in 4. compilat.

† Dictio, itaq;, deest in concilio. sed hi in antiquis codicibus.

superius [a] exposuimus: cõdemnantes hæreticos uniuersos, quibuscunq; nominibus censeantur: facies quidẽ diuersas hñtes, sed caudas adiuicẽ colligatas, quia de vanitate † conueniũt in idipsũ.

¶ *Dãnati de hæresi, p secularẽ iudicẽ puniũtur, & bona laicorũ hæreticorũ cõfiscãtur, et clericorũ bona applicãtur ecclesiis, vbi beneficiati erant. h.d. vsque ad §. qui autem. Abb. Sicu.*

¶ Damnati [b] † vero, psentibus secularib. Potestatib. [c] aut eorũ baliuis relinquãtur [d] aiaduersione debita puniẽdi: clericis pri' à suis ordinibus degradatis: [e] ita q bona huiõi dãnatorũ, si laici fuerint, cõfiscentur: [f] si vero clerici, applicentur ecclesiis, à quibus stipendia [g] receperunt. †

Si suspe ctus de hæresi se non purgat ad arbitriũ superioris, excõicatur: & existens per annũ in excõicatione vt hæreticus dãnatur. hoc dicit vsque ad § moneantur. Abbas Siculus.

¶ Qui † aũt inuenti fuerint sola suspicione [h] notabiles: nisi iuxta cõsiderationẽ suspicionis, [i] qualitatẽq; psonæ, ppriã innocentiam cõgrua purgatione mõstrauerint, anathematis gladio feriant̃: & vsque ad satisfactionẽ condignã ab oĩbus euitentur: ita q si per annũ in excõicatione perstiterint, ex tunc velut hæretici condemnentur. [k]

¶ *Potestates seculares perpetui vel temporales, iurare tenẽtur, vniuersos hæreticos ab ecclesia damnatos pro viribus exterminare: & temporalis dominus nõ purgans terram suam hæreticis, excõicatur: et si perstiterit in excõicatione per annũ, nuntiatur Papa, qui fideles eius à iuramẽto absoluet, et eius terrã fidelib. exponet, saluo iure principalis domini: nisi & ipse sit in culpa. h.d. vsque ad §. catholici. Ab. Si.*

¶ Moneantur aũt & inducant̃, & si necesse fuerit, p cẽsurã ecclesiasticã cõpellãtur seculares † Potestates quibuscunq; fungant̃ officiis: vt sicut reputari cupiũt & hñri fideles, ita pro defensione fidei pstẽt publice iurm̃, q de terris suæ iurisdiõni subiectis, vniuersos hæreticos ab Ecclesia denotatos, bona fide, pro viribus exterminare studebũt: ita q amodo qñcunq; quis fuerit i Potestatẽ, siue † perpetuã siue tẽporalem assumptus, hoc teneatur capitulũ iurõ firmare. [l] Si vero dñs temporalis requisitus & monitus ab Ecclesia, terrã suam purgare neglexerit [m] ab hæretica fœditate, per Metropolitanũ & cœteros cõprouinciales epõs, excõicationis vinculo innodetur: Et si satisfacere contempserit infra annũ, significetur hoc summo Põtifici, vt ex tunc ipse vasallos ab eius fidelitate denunciet absolutos, [n] & terrã exponat catholicis occupãdã: qui eã exterminatis hñticis, absq; vlla ɔ̃dictione possideãt, & in fidei puritate cõseruẽt, saluo iure dñi [o] † principalis: dummodo super hoc ipse nullũ pstet obstaculũ, nec aliquod ĩpedimentũ opponat: eadẽ nihilominus lege seruata circa eos, qui nõ habent dominos principales.

SI QVI VERO. Dicitur in §. isto, q si qui de pdictis iurare noluerint, ex hoc ipso tanq̃ hæretici reputẽtur: Mãdat Papa, & in virtute obedientiæ districte pcipit, vt ad hæc efficaciter exequenda epi diligẽter inuigilẽt: si canonicã voluerint effugere vltionem. Et si quis super hoc negligẽs vel remissus fuerit, cum de hoc cõstiterit, ab epali officio deponat, & ĩ locũ ipsius alius instituat idoneus, qui velit & possit hæreticã cõfundere prauitatẽ. No q diuersitas nominũ rei substãtiã nõ immutat. Itẽ sola suspicio siue psumptio purgationẽ inducit in crĩe hæreseos. Itẽ transcursus tpis pbat crimẽ. Itẽ iudices seculares tenent̃ hæreticos de puinciis sibi subiectis exterminare. Itẽ si iudex secularis in exterminatione hæreticorũ negligens fuerit, põt excõicari. Itẽ dñs Papa principẽ secularẽ deponere põt pp hæresim. Itẽ arg. q pp delictum vnius, alius puniri nõ dẽt. Itẽ auctoritate ecclesiæ bellũ fieri põt. Itẽ pari priuilegio & indulgẽtia gaudẽt cruce signati cõtra hæreticos, cũ illis qui vadũt cõtra Saracenos. Itẽ consentientes & agentes pari pœna puniuntur. Itẽ nota hic multas pœnas editas cõtra fautores & defensores hñticorũ. Itẽ hñticus cuilibet rñdere tenetur, & nemo sibi. Item sñia vel scriptura publice excõicati non valet. Item in similibus simile iudiciũ est habendũ. Itẽ qui in maiori dignitate est, plus punitur, & sic circunstãtiæ aggrauant peccatũ, & vindictã. Itẽ absolutio & restitutio excõicati participantis cũ hæretico excõicato, ptinet ad solũ Papã. Item arg. q vniuersitas pstare põt iurm̃ calũniæ. Item deficiens in purgatione, panit̃. Itẽ qui iurare non vult, pro condẽnato hñ. Item per indicia probatur crimen. Item pp negligentiam deponitur vel remouetur prælatus.

† Aliàs, varietate, q et agnouit hic Hostiensis.

† De materia, Eymericus in Directorio inquisitorum. 3. par. q. 101. & q. 152. vbi dixi plene.

† percepe runt, in concilio.

† Eymericus in Directorio inquisitorũ par. 3. q. 17. & q. 124. & Simãcas catho. institu. ti 1. de abiuratiõe. & tit. 56. de purgatione canonica.

a ¶ *Superius.*] s̃. de sum. Tri. c 1 & 2.

b ¶ *Damnati.*] s. de hæresi.

c ¶ *Potestatibus.*] sic ĩ. de verb sign nouimus. tñ si voluerint redire, in perpetuum carcerem teneant̃, ĩ. eo. excommunicamus.

d ¶ *Relinquantur.*] Qualiter hoc intelligitur, dr̃ s̃. eo. ad abolendam. Ber.

e ¶ *Degradatis.*] ĩ. c. pro xi. & c penul.

f ¶ *Confiscentur.*] De hoc dictum est s̃. eo. vergentis.

g ¶ *Stipendia.*] si plura stipendia ; habuerint, inter ecclesias diuidantur pro rata. s̃. de test. relatum.

; Vide q plenissime scripsi in commentariis ad Directo. lib. 3. Schol. 154.

h ¶ *Suspicione.*] idest, pręsumptione. Et nota q sola suspicio siue psumptio purgationem inducit: qđ si non fiat, punitur, vt hic patet. arg. de coha. cle. & mulie. tua nos. & intellige q fit probabilis præsumptio siue suspicio: alias non indiceret purgatio. & sic non obstat. 2. q. 1. primo. & ita hic respicit ĩfamia.

i ¶ *Suspicionis.*] Hoc semper est attendendum, vt secundum qualitatem infamiæ & personæ indicatur purgatio. 2. q. 5. omnibus. & ĩ. de purgat. cano. inter.

¶ *Glossa sequens signat contrarium de decre. litteras. & soluit. iterũ signat contrarium de cap. conuenientibus. & soluit.*

k ¶ *Condemnentur.*] Videtur hic, q aliquis sit condemnandus de hæresi, licet non videatur violenta præsumptio contra ipsum. Arg. contra. s̃. de præsump. litteras. ibi dicit, q licet sit vehemẽs præsumptio. non vult Papa illum condemnare de tam graui crimine. hæc violentissima [2] est præsumptio. cũ primo probabilis fuerit propter infamiam: & quia noluit se purgare, fuit excommunicatus: & quia per annum stetit in excommunicatione pro conuicto habetur. 11. q. 3. rursus. & cap. quicunque. secus in aliis criminibus, quia si bona alicuius contumacis pp crimen annotata sunt, si infra annum non venit, bona deuoluuntur ad fiscum: sed quo ad crimen non obest quin post annum possit probare innocentiam suam. ff. de requiren reis. annus. Sed quid est quod dicit, quod statim est condemnandus, cum sæpius est admonendus vt redeat. 1. q. 7. conuenientibus? Respondeo nõ contradicit: quia licet sit condemnandus, monendus est, vt redeat, vt 34. q. 1. quæ dignior in fi. vbi dicitur q post admonitionẽ est vitandus. hoc est verũ in hoc, q non sunt ei secreta nostræ fidei exponẽda. 43. distinct. in mandatis. vt impugnet nos: vt ibi. Nec intelligas, q si pro alio crimine seu contumacia steterit per annum in excommunicatione, q habẽdus sit hæreticus, sed tñ tantum excommunicatur per suspicionem hæresis.

[2] De gradibus præsumptionũ in crĩe hæresis, vide Eymericum in Directorio inquisitorum par. 2. q. 55. & Simancã cathol. institut. tit. 50. de psumption.

; seculi

† In concilio ita: siue spiritualẽ siue tpalẽ assumptus, &c. quasi non solũ principes seculares, sed ẽt ecclesiastici, quos per potestatẽ spiritualẽ possumus intelligere, hoc teneant pstare iuramentum.

l ¶ *Iuramento firmare.*] sic s̃. eo ad abolendam §. statuimus. & non solum hoc iurare tenetur, sed hoc iurare debet, q ipse idem catholicus sit. in Authen. iusiurand. quod præsta. ab his qui administra. acci. circa princ. colla. 2.

m ¶ *Neglexerit.*] iudex, qui negligit facere iustitiam, excommunicatur, 23 q. 5. administratores. & facit litem suam. cap. causa. & q. 2. dominus. & 3. q. 7. qui sine. argu. & in Authen. vt diffe. iud. § penul. & vlti. coll. 9. & 2. quæst. 7. sicut.

† domini.

n ¶ *Absolutos.*] ĩ. eodem cap. vlti. & ita Papa potest propter hæresim deponere omnes tam laicos quam clericos à dignitatibus suis, ut supra eodem ad abolendam. §. statuimus. & supra eod. vergentis. vbi de hoc.

o ¶ *Saluo iure domini.*] Argu quòd propter delictum vnius, alius puniri non debet: quoniam pœna debet tenere suos auctores, supra de his quæ fiunt à maio. par. cap. quæsiuit. C. de pœn. sancimus. & iniquum est aliquem alterius odio prægrauari. C. de inoffi. testa. si quis in sub. Arg. contra supra eod. vergentis.

Cruce signati ad exterminationem hæreticorum gaudēt priuilegio cōcesso cruce signatis in subsidium terræ Sanctæ h.d. vsque ad §. credentes. Abbas.

¶ Catholici † vero, qui crucis assumpto charactere, ad hæreticorū exterminiū se accinxerint, a illa gaudeant indulgētia, illoque sancto priuilegio sint muniti, q̄ accedentib. in terræ Sāctæ subsidiū cōcedūtur.

¶ Ibi ponitur pœna credētiū, receptatorū, & defendētiū hæreticos. primo laicorū: secundo clericorum. vsque ad §. quia. Abbas.

¶ Credentes † præterea, receptatores, b defensores, & fautores hæreticorū, excōicationi decernimus subiacere. Firmiter statuentes, vt postquā qs † taliū fuerit excōicatione notatus, si satisfacere cōtempserit infra annū, extūc ipso iure sit factus infamis, † nec ad publica officia, seu ꝯsilia, nec ad eligēdos aliquos ad huiusmodi, nec ad testimoniū admittat̄: Sit ēt itestabilis, c vt nec testādi liberam habeat facultatē, nec ad hæreditatis successionem accedat. Nullus ꝑterea ipsi sup quocunq; negotio, sed ipse aliis rńdere cogatur. Quòd si forte iudex extiterit, eius sńia nullā obtineat firmitatē, nec cāæ aliquæ ad eius audientiā perferant̄. Si fuerit aduocatus, eius patrociniū nullatenus admittat̄. Si tabellio, instrā † cōfecta p ipsum nullius sint momenti, sed cū auctore † dānato dānent̄: d Et in similib. idē ꝑcipimus obseruari. Si vero clericus fuerit, ab oī officio & bńficio deponat̄: vt in quo maior est culpa, grauior exerceatur e vindicta. Si q aūt tales postquam ab ecclesia fuerint denotati, euitare contēpserint: excōicationis sńia, vsq; ad satisfactionē idoneā percellantur. f Sane clerici † non exhibeant hmōi pestilentibus ecclesiastica sacra: nec eos Christianæ præsumant tradere sepulturæ: nec eleemosynas, aut oblatiōes eorum percipiant: aliogn suo priuentur officio, ad quod nunquā restituantur absq; idulto sedis Apostolicæ g speciali. h Similiter qlibet regulares, quibus ēt hoc infligatur, vt eorum priuilegia i in illa diœcesi nō seruentur, in qua tales excessus ꝑsumpserint ꝑpetrare.

¶ Nullus debet sibi officium prædicandi assumere nisi super hoc sibi à iure, vel à sede Apostolica, vel à diœcesano episcopo licētia concedatur: aliàs excommunicatur: & nisi resipuerit, alia pœna imponitur. hoc dicit vsque ad §. adycimus. Abbas.

¶ Quia † vero nōnulli sub specie pietatis, virtutē eius (iuxta qđ Apostolus ait) abnegantes, auctoritatē sibi vendicant ꝑdicandi: cū idē Apostolus dicat: Quō prædicabūt, nisi mittant̄? k oēs, qui prohibiti, vel non missi præter auctoritatē ab Apostolica sede vel catholico ep̄o loci susceptam, publice vel priuatim, prædicationis officium vsurpare ꝑsumpserint, excōicationis vinculo innodentur: & nisi quā † citi' resipuerint, alia l cōpetēti pœna plectent̄. †

¶ Archiepiscopi & episcopi inferiorum suorum prouincias & diœceses suspectas habentes de hæresi, saltem semel in anno per se, vel per alios idoneos visitent: qui etiam debent, si hoc expedire videbitur, exigere iuramentum ab illis de vicinia, ad reuelandos hæreticos, & occulta conuenticula celebrantes: quos reuelatos, relapsos canonice punient: & renitentes iurare, vt hæreticos cōdemnentur. hoc dicit vsque ad §. volumus. Abbas.

¶ Adiicimus † insuper, vt quilibet archieps vel episcopus per se, aut per archidiaconum suum, aut alias honestas idoneasque personas, bis, aut saltē semel in anno propriam parochiam, in qua fama fuerit hæreticos habitare, circumeat: & ibi tres vel plures boni testimonij viros, vel ēt (si expedire videbitur) totā viciniā m iurare cōpellat: q n si quos ibidē hr̄ticos sciuerit, vel aliquos occulta cōuenticula celebrantes, seu à cōi conuersatione fidelium vita & moribus n dissidentes, eos ep̄o studeat o idicare. p Ipse aūt eps ad præsentiam suam conuocet accusatos: q, nisi se ab obiecto reatu purgauerint, vel si post purgationē exhibitā, in pristinā fuerint

a ¶ *Accinxerint.*] Arg. q auctoritate ecclesiæ bellum fieri pōt. 23. q. 8. igitur. & ca. hortatu 15 q. 6. auctoritatem. 53. dist. Hadrianus. qđ verum est cōtra inimicos fidei, & contra illos, qui ecclesiam impugnant.

b ¶ *Receptatores, defensores.*] sine quibus hæretici manere diu non pōt, ar. ff. de offi. psi congruit. ff. de recepta. l. 1. vnde merito isti sunt puniendi: immo grauius delinquunt, qui aliorū errores defendunt, & acrius puniri debent, 24. q. 3. q aliorū. & iō simili pœna cū hæreticis puniuntur. 11. q. 3. q consentir, & j. eo. c. pen in fin. & C. de his qui latro. occul l. 1. ēt si essent consanguinei. arg. 27. q. 1. de filia. & s̄ c. si quis episcopus. vbi de hoc. Ber.

c ¶ *Sit etiam intestabilis.*] Isti enim (vt hic patet) a quolibet actu legitimo repellunt̄, nec donare, nec vēdere, nec cōtrahere possunt: ꝓut hæc oīa traduntur. C. eo Manichæos.

d ¶ *Cum auctore damnato damnentur.*] Sic s̄. eo. fraternitatis. vbi de hoc. simi s̄. de testibus licet. sic et scriptura vel sńia publice excōicati non valet. s̄. de re iud ad probandū. & s̄. de excep exceptionē. nec rescriptum. s̄. de rescrip. dilectus 1. & hoc est qđ sequitur: idē in similibus præcipimus obseruari. Tū de rescripto impetrato ab excōicato secus est: qa rescriptū nō sumit auctoritatē ab impetrante, sed à cōcedente. De quo dic vt s̄ de except. pra. in notula, sed mitrum. Ber.

ADDITIO Hodie rescriptū ab excōicato ipetratum, suppressa excōicatione, est ipso iure nullū, nisi in certis casibus. ca. 1. de rescriptis. lib 6.

e ¶ *Grauior exerceatur.*] vt 50. dist. quia tua hic habes ar. q q i maiori dignitate est, plus punitur, & ita circunstantiæ aggrauant vindictam. arg. 32. q. 5. qui viderit. & 25. q. 1. nulli fas. & 40. distinct. homo Christianus. Crimē enim augetur per dignitatē, ff. de re mili. oē delictum. §. 1. 19. dist. nulli. & qui magnus sine comparatione creatus fuit, sine venia dānatus est. de pœnit. dist 2. c principium enim. & s̄. de iureiur. cum quidam. ibi hoc soluitur. Ber.

f ¶ *Percellantur.*] q participat excōicato scienter, & non se corrigit, excōicādus est. j. de sent. excō. qđ in dubiis. 11. quæstione 3. qui communicauerit.

g ¶ *Apostolicę speciali.*] Hic reseruat sibi Papa absolutionē siue restitutionem taliū: ergo per hoc aliis ꝓhibuisse vr. sim. s̄. de ꝓben. de multa. in fi. & ca. graue. in fi. & sic econuerso, ex quo sibi non reseruat, aliis indulgere vr. j. de sent. excō. nuper. & est ad hoc arg. q ep̄i dispensare pn̄t, vbi Papa non reseruat sibi dispensationem. Quare ergo Papa sibi specialiter reseruauit talē restitutionē, nisi vt aliis prohiberet? Et licet ep̄s ipsū restituere ad officium suū non possit, tū reconciliare pōt ipsum ecclesiæ. s̄ eod. ad abolendam. §. 1. vbi de hoc.

h ¶ *Quilibet regulares.*] Repete, non exhibeāt ecclesiastica sacramenta: alioquin, &c.

i ¶ *Eorum priuilegia.*] prætextu priuilegiorum participare excōicatis non pn̄t. j de sent. exc. nulli. & in hoc casu pn̄t ab ep̄o loci tamq̄ a delegato a Papa puniri. s̄. eo. ad abolendā, in fi. vbi de hoc.

k ¶ *Nisi mittantur.*] s̄. eo. c. prox. vbi de hoc.

l ¶ *Alia competenti.*] ꝓut visum fuerit superiori. s̄. de offi. deleg de causis.

m ¶ *Totam viciniam.*] Ar. q vniuersitas pōt præstare iurām calumniæ. sic. 30. q. 6. ep̄s in synodo. sic s̄. de accu. sicut olim.

n ¶ *Vita & moribus.*] Hęc omnia suspicionem inducunt 41. dist. quisquis. 86. dist. inferiorum. 23. q. 8. ꝑterea. ff ad l. Aquil. scientiam ff de his qui no. infa. quid ergo. §. 1.

o ¶ *Indicare.*] 2 q. 7. quapropter. & argu. 22. q. 1. si quis per capillum.

p ¶ *Purgauerint.*] Nota deficientem in purgatione

1 De hoc articulo vide B. Thomā 2. 2. q. 40 arti. 1 & Alfonsū Castrum li. 2. de iusta hæret. puni. c. 14.

† De materia huius. §. vidē citatos in c. ex multa s̄. d voto & voti redēpt. & Eymericū I Directorio Inqsitorum par. 3. q. 129.

† De his late Eymericus I Directorio I qsitorum par. 2. q. 50. 51. 52. 53. & Archidiaconus in ca. qcunque, de hæret. lib. 6.

† qlibet

† Eædē pœnæ q̄ hic traduntur cōtra hæc hominū monstra, continentur in extrauagāti Gregorij Noni, ici. excōicamus. & in l. Fedrici, ici. Catharos. habētur in lr̄is Apostolicis post Directoriū I qsitorū.

† In cōcilio itaei' instrā cōfecta p ipsum, &c.

† Aliàs, actore.

Vid Bernardinu Diaz in practica crimi. canon. cap. 107.

Hęc glossula non est Bernardi, nec hr̄ in antiqs libris.

† De materia vide sancita in concilio Tridēt sessio. 5. d̄ refor. c. 2. & sessio 24. de refor. capi. 4. adde citatos in ca. seq.

2 Timo. 3. Roma. 10.

† quanto cyus

plectantur

† De materia vide Eymericū I Directorio inquisitorum par. 3. q. 62. & 11. & Simancā catho. instit. tit. 25 de episcopis. & Burchardū lib. 1. decret ca. 83. & 87.

† In concilio, & vetustiorib. Gregorij codicibus ita: q si qs ibidē hęreticos, &c.

gatione puniendum. ī. de simo. de hoc, & cap. insinuatum.

a ¶ *Relapsi.*] Isti magis punièdi sunt. deterior nāq; dolus eius cognoscit, qui interruptā iterum litē deseruit, ꝗ qui semel cœptam dereliquit, in Auth. de litig §. edita, in fi. coll. 8.

b ¶ *Iurare.*] per iurm debet quis purgare conscientiā suam de hæresi, de cōse. dist. 2. ego Berēgarius, & 1 q. 7. quotiēs. vñ si iurare nō vult, pro ꝓdēnato debet haberi, sicut q. de calum nia iurare nō vult, actor cadit à cā, & reus pro condēnato hī. ī. de iura. calum. c. vlt & C. eod. tit. cū & iudices, §. ꝙ si actor Et est similis illi, ꝗ ne que defendit neque exhibet, & condēnatur, vt cōtumax. ff. de noxal. quotiēs. §. in potestate. Tenui. n. religione iusa ēt necessaria ꝓtenunt. ī. de simo. & si qōnes. & C. de fide instr. l. vlt. Ber

c *Iudicijs.*] No. ꝙ per indicia probatur crimē. ī. eod c pen ibi, quod si quis, &c. & 2 q. 8. sciant, & 32. q. 1. dixit Dñs & ī. de priuil. cum olim 1. & C. de rei vēdi. indicia. Item habes hic ꝙ pp ne gligentiam remouetur prælatus. arg ī. c. proxi. in fi. & 1. q. 1. si qui episcopi. §. ecce cum Bern.

S *Icut.*] CASVS. Dñs in isto capitulo, ꝙ timē dū est, ne sub specie pietatis impietas palliet: & ideo prohibet Papa, ne laici cuiuscūq; sint ordi nis, officium prædicandi assumant: Et hoc qđ hic dī, hī ī. c. proxi. §. quia vero, & ī eo. cum ex iniuncto. Nota, ꝙ sub specie pietatis non est mittēda impietas. Item oībus laicis officiū prædicandi est interdictum.

d ¶ *Sub specie v rtutum.*] ī. e c. prox §. quia vero, 41. dist. sæpe vitiis. quia prætextu pietatis nō est impietas committenda, 30. q. 1. nosse. & ita nullus potest prædicare, nisi mittat: vnde Dñs ait discipulis suis: Eutes prædicate Euāgelium omni creaturæ, & iubente Domino, in toto orbe dispersi sunt, 21. dist. in no uo. vñ Esaias: Ecce ego, mitte me. 8. q. 1. in scripturis, & 16. q. 1. §. hoc idem. arg. ff. de tutor. & curat vbi. & l prætor.

† De relapsis & eorum pœna vide Eymericū in Director. p. 2. q. 58. & Zanchinū tracta. de hæret. c. 16.

† Præter citatos in præcedenti §. vide Cōradum Brun. li. 6. de hæret. cap. 1.

† volunt † voluerint

† De materia vide plene per Simācā cathol. inst. tit. 49. de prædicato rib⁹. adde ꝗ dixi lib. 2. cōmen. in Direct. schol. 8.

Ephes. c. 4.

relapsi [a] ꝓfidiā, canonice puniant̄. Si qui vero ex eis iuri religionē obstinatione dānabili respuētes, iurare [b] forte noluerint, ex hoc ipso tanꝗ hæretici reputentur.

¶ *Episcopus negligens in hæresi persequenda, à dignitate episcopali est remouendus, et alius idoneus est surrogandus. hoc dicit vsque ad finem. Abbas Siculus.*

¶ Volumus igit̄ & mādamus, & in virtute obedientię districte præcipimus, vt ad hæc efficaciter exequenda, epī ꝑ diœceses suas diligenter inuigilēt, si canonicā uelint † effugere vltionē. Si qs enim eps sup expurgādo de sua diœcesi hęreticę prauitatis fermēto, negligēs fuerit, vel remissus: cū id certis indicijs [c] apparuerit, ab epāli officio deponat̄, & in locū ipsius alter substituatur idoneus, q velit & possit hęreticam confundere prauitatē.

¶ Gregorius nonus archiepiscopo Mediolaneñ.

¶ *Laici cuiuscunque professionis sint, prædicare non debent.*

C A P. XIIII.

S Icut † in vno corpore: *& infra.* ¶ Cum igit̄ nōnulli laici prędicare præsumāt, & uerendū nimis existat, ne uitia sub specie uirtutum [d] occulte subintrēt: Nos attēdētes, ꝙ Doctorū ordo est i ecclesia Dei quasi præcipuus: Mādamus, quatenus cū alios Dñs Apostolos [e] dederit, alios Prophetas, alios uero Doctores, interdicas laicis uniuersis, cuiuscunq; ordinis censeant̄, [vsurpare] officiū ꝑdicandi.

e ¶ *Alios Dominus Apostolos.*] sic ī. eo. cū ex iniūcto. Nec vni uersis alia poterat rōne subsistere. nisi hmōi magnus eam dīæ ordo seruaret, 89. dist. ad hōc. laici ergo cuiuscunq; ordi nis sint vel meriti, prædicandi officiū non debent assumere.

f ¶ *E Xcōicamus.*] Illud c. hēt quatuor dicta. Secūdū, ibi, *Damnati.* Tertium: ibi, *Si qui.* Quartū: ibi, *Credentes.* Abb. Sicul.

CASVS. Primo dicitur idem quod dictum est ī. eo excommunicamus, 1. responso. Vltimo adijcit, ꝙ si quis de prædictis postquam fuerit deprehensus, redire voluerit ad agendam condignam pęnitentiam, in perpetuo carcere detrudatur. Et credentes eorum erroribus, hæreticos iudicat. Nota hic quali ter recipiuntur de hæresi condemnati ad perpetuū carcerem.

g ¶ *Conueniunt.*] supra eod excommunicamus. quia ad eundem finem tendunt, scilicet deceptionis.

¶ *Glossa sequens quærit. soluit, solutioni obijcit, & respondet.*

g ¶ *Puniendi.*] & hoc totū habes ī. e excōicamus. Sed qualiter isti hæretici puniri dēnt ꝯm leges, postꝗ per ecclesiā sunt cōdēnati, vt hic dicit? Vltimo supplicio puniunt̄ ꝑ iudices seculares, cū distinctione [1] vt vī. vt docētes vltimo supplicio, addiscētes vero x. libris auri: vt C. eo. tit. quicunque. ad fi. Sed ꝑ C. de malef. & mathe. culpa. vbi dī. culpa similis est, tā probibita discere, q docere; non est ꝓ: quia lex quicūq; intelligit de illis, qui nondū didicerūt, sed cā addiscēdi ad hęreticos accesserūt: aūt ad actum perueniissent, simili pęna puniunt, vt docentes ꝯm legem illam, culpa. Bern.

† Hodie nulla est talis distinctio: nam magistratus secularis quemcunq; hęreticū sibi a iudicib. fidei traditū dēt vlti mo suppli cio affice re, c. vt in quisitioi, de hæret. lib. 6.

h ¶ *Si qui autem.*] ab hoc loco vsque ad finem ad ditum est. aliud totum habes ī. eo. excommunicamus, & c. ad abolendam, §. 1. & 2. Bernar.

i ¶ *Deprehensi.*] publice, ita ꝙ notorium: vel etiā condemnati. Si vero postea redire voluerint, recipiēdi sunt: qa ecclesia nō claudit gremium redeūtibus ad ipsam. C. de sum. Tri. inter claras, cir ca fi. & delictis veniā pœnitentibus damus. C. eo. tit. Manichęos. ita tñ, vt in perpetuū carcerē permaneāt, vt hic patet. Sic & simoniaci in monaste rio sub perenni pęna detrudantur, 1. q. 1. reperiuntur. & ī. de simon. qm̄ quia & ipsi hæretici cēsentur, 1. q. 1. eos qui. & 6. q. 1. cap nos sequentes, §. sed licet. Bern.

ADDITIO. Eisdem iudicium est de credentibus eorum erroribus habendum, sicut de ipsis: vt hic in ñ.

¶ Idem.

¶ *Hoc cap. vsque ad §. si qui autem. habetur in cap. excommunicamus. supra eo. tit. in principio. vnde summa & declara prout ibi fuit dictum.*

C A P. XV.

f E Xcōicamus & anathematizam⁹ vniuersos hæreticos, Catharos, Patarenos, Pauperes de Lugduno, Passaginos, Iosepinos, Arnaldistas, Speronistas, & alios qbuscūq; noib. censeant̄: facies quidē hn̄tes diuersas, sed caudas adinuicē colligatas, qa de uanitate cōueniunt [g] in idipsum. Damnati uero per ecclesiam, seculari iudicio relinquant̄, aiaduersione debita puniendi: [g] clericis prius, à suis ordinibus, degradatis.

¶ *Si in hæresi deprehensi voluut redire ad fidem, detrudendi sunt in perpetuo carcere ad pœnitentiam peragendam: & credentes erroribus hæreticorum, hæretici sunt. hoc dicit.*

¶ Si [h] q aūt de ꝑdictis postꝗ fuerint deprehensi, [i] redire uoluerint ad agendā condignā pęnitentiā: in perpetuo carcere detrudant̄. Credentes aūt eorū erroribus, hęreticos similiter iudicamus.

¶ Idem.

¶ *Liberantur ab oī obligatione, qua hæreticis tenebantur astricti.*

C A P. XVI.

A Bsolutos [k] † se nouerint à debito fidelitatis hominij, † & totius obsequij, quicūque lapsis manifeste in hæresim, aliquo pacto, [l] quacūq; firmitate vallato, tenebantur astricti.

A *Bsolutos.*] CASVS. Dī hic, ꝙ quicunque obligati sunt lapsis manifeste in hæresim, nouerint se absolutos ab omni debito fidelitatis sustatis hæretis, & totius obsequij, & ret. omni pacto quacunque firmitate vallato. Nota, ꝙ ipso iure absolutus est quicūque aliquo genere obligationis tenetur astrictus hæreticis, vt interim ei nihil facere teneatur. Et sic nota, quod Papa potest laicum absoluere à iuramento fidelitatis.

† Vide B. Tho. 2. 2. q. 12. art 2. & Alfons. Cast li. 2. tit. 45. de pœnis.

† Vox, hominij, tara est in voce, dominij, vel dñi, fere I oibus recētiorib⁹, quā nos ex antiqs codicibus restituimus.

k ¶ *Absolutos.*] Ipso iure: ex quo manifeste lapsi sunt. fin. 15. q. 6. iuratos, & c. nos sanctorū. & est arg. ꝙ Papa potest absoluere laicum à iure fidelitatis. arg. prædictorum cap. quia ad ipsum spectat interpretatio iuramēti ī. de elec. venerabilem.

¶ *Glossa sequens recitetur per quæstionem.*

l ¶ *Aliquo pacto.*] Ergo si sub pœna aliquis tenetur eis aliquid soluere certa die, licet non soluat, non incidit in pęnā: & eodem modo, si per iuramentum: quod est verum: quia in illa obligatione & iuramento tacite subintelligitur: si talis permanserit, cui communicare liceat, 22. q. 2. ne quis arbitretur. ff. de sol. cum quis, 1. respon. ī. de iureiuran. quemadmodum. & ī. eo. excommunicamus, §. credentes. Bern.

D E

De schismaticis [& ordinatis ab eis.]

ᵃ *Quia schismatici incidunt in hæresim diuidendo se ab vnitate ecclesiæ, & constituendo sibi sacerdotes & reliquos clericos 24.q.1. loquitur, ideo subijcitur ista rubrica. Abbas.*

De hac materia habetur 24.q.1.in multis cap. & q.3.in §.quia vero. & 7.q.1.denique, de consec. dist.2. prima inquit, & 23.q.3. in multis cap. 12.q.2.alienationes, 1.q.7. qui in qualibet, de consecratio. dist.4. hi qui apud, & cap. seq. & cap. ostendunt, & in pluribus capit. eiusdem distinctio.

TITVLVS VIII.

De schismaticis (& † ordinatis ab eis.

¶ Ex concilio Lateranen. †

¶ *Irrita sunt ordinationes, beneficiorum collationes, & ecclesiasticarum rerum alienationes per schismaticos facta: & à dignitate & ordine suspenduntur, qui schisma tenere iurant.*

CAP. I.

Qvod à prædecessore nostro: & infra ¶ Ordinationes ab Octauiano ᵃ & Guidone hæresiarchis factas, & ab ordinatis ab eis, irritasᵇ esse censemus: Adijcientes, vt qui dignitates ecclesiasticas, seu beneficia per dictos schismaticos acceperunt, careant impetratis. Alienationesᶜ quoque, quæ per eosdem schismaticos, seu per laicos factæ sunt de reb. ecclesiasticis, omni careant firmitate,ᵈ & ad ecclesias sine omni onere reuertantur. Si quis autem contra præsumpserit, excommunicationi se nouerit subiacere. ¶ Illos vero, qui sponte iuramentum de tenendo schismate præstiterint, à sacris ordinibus & dignitatib. decernimus manere suspensos.

Qvod à prædecessore.] Ponit quattuor dicta, quæ patent per §§. Abbas.

CASVS. Tempore Alexandri Papæ fuit schisma in Romana Ecclesia, & tunc iste Octauianus ordinatus est per schisma in Papam, & post illum Guido: Isti schismatici plures ordinauerunt in episcopos, qui adhæserant eis: quidam etiam sponte iurauerunt de schismate tenendo: per istos schismaticos alienationes de bonis ecclesiarum factæ fuerunt: illi etiam dignitates & beneficia contulerunt: Super his omnibus statuit Lateranen. concilium, ordinationes ab illis duob. factas, & ab ordinatis ab eis, irritas esse. Item quod dignitates ecclesiasticas seu beneficia per dictos schismaticos acceperunt, careant impetratis; & alienationes, quæ per dictos schismaticos seu per laicos factæ sunt de rebus ecclesiasticis, omni careant firmitate, et ad ecclesias libere reuertantur. & si quis contra præsumpserit, excommunicatum se nouerit: & illi, qui sponte iurauerunt de tenendo schismate, a suis ordinibus & dignitatib. nouerint se suspensos. No. quod ordinationes schismaticorum carent executione, & alienationes ab eis factæ nullæ sunt.

a ¶ *Octauiano.*] Hic Octauianus Ioannis maledicti, vocatus fuit Victor. & vixit annis nouem, & mensibus septem: eo mortuo successit ei Guido iste qui vocatus est Paschalis. Isti duo schismatici fuerunt, quorum facta hic damnantur Bern.

b ¶ *Irritas.*] vt 9.q.1.ordinationes. Et intellige quantum ad executionem, nisi cum eis fuerit dispensatum, infra c. proxi. vel nisi ordinatus probaret se nesciuisse illum fuisse schismat. cum quo ordinauit, vt 9.q.1.ordinationes. sim. 1.q.1. si quis a simoniacis. quia tunc dispensatur cum eis: quia conferunt sacra, dummodo in forma ecclesiæ, sed non executionem: quia eam non habent.

c ¶ *Alienationes.*] sic 12.q.2.alienationes.

d ¶ *Firmitate.*] quia dum ecclesia habet pastorem hæreticum, vel schismaticum, vacare intelligitur, supra de præscr. c.1 vnde non valet, quod a tali Prælato fiunt in præiudicium ecclesiæ, 12.q.2. si qua de rebus. sed pone quod talis Prælatus acquisiuit aliqua ecclesiæ; videtur similiter quod non teneat; commodum n. cum incommodo compensari debet. ff. de neg. gest. si negotia Credo tamen quod illud in fauorem ecclesiæ introductum est, quod si acquisiuit, teneat, nec cassabitur: quia quod fauore alicuius introductum est, non conuenit in eius læsionem retorqueri. C. de leg. quod fauore & ff. de mino. si iudex. Vinc.

F *Raternitati.*] In prima ponitur decisa consultatio: In secunda responsio: ibi, *Priorem.* Abbas.

CASVS. Quidam Prior ordinatus fuit a schismatico: quæsitum fuit à Papa, quid agendum sit de ipso? Respondet dominus Papa, quod poterit ab officio repelli, nisi probauerit secum misericorditer dispensatum fuisse, & ab illa persona, quæ dispensandi habuit potestatem.

ᵃ Hæc verba & ordinatis ab eis, desunt in omnibus manuscriptis.

† Lateranen. s. sub Alexã. iij. c.2 & c.2. eod. tit. in 1. compil.

De materia huius gl. vide Magistrũ, & Doct. li.4. sent. dist. 13. & B. Thomam 2.2. q. 12. art. 7.

Nota quòd qui dicit secum fuisse dispensatum, dispensationem probare tenetur, & per talem qui potuerit dispensare.

ᵉ *Glossa seq. vers. per q. an scienter promouens, &c. & tenet, quòd non sufficit de probatione dispensationis, & distinguit inter crimen publicum & occultum.*

¶ Innocentius iij. Bisuntin. archiepiscopo.

ᶜ *Ordinatus à schismatico, ab officio est repellendus, nisi probet secum dispensatum per habentem potestatem.*

CAP. II.

FRaternitati † tuæ: & infra. ¶ Priorem, quem à schismatico asseris ordinatum, ab officio poteris repellere incunctanter: nisi legitime probauerit secum fuisse misericorditer dispensatum: ᵉ & ab ea persona, quæ super hoc potestatem † habuerit dispensandi.

TITVLVS IX.

De apostatis, † & reiterantibus baptisma.

¶ Alexander iij.

¶ *Clericus, qui dimisso habitu et tonsura immiscet se enormitatibus: perdit priuilegium canonis, Si quis suadente. vnde cum deprehendentes non incidunt in canonem, scilicet excommunicationem.*

CAP. I.

PRæterea † clerici, qui relicto ordine clericalit & habitu suo, in apo-

e ¶ *Dispensatum.*] Nota, quod non sufficit ad probandum dispensationem cum aliquo factam, quod a tali ordinatus est, qui sciebat eum indignum, & qui cum eo poterat dispensare, supra de cler. coniug. diuersis fallacijs, & 51 dist. qui in aliquo, in fi. 81. dist. quicunque, in fi. vbi deponit concubinarius ordinatus ab eo, qui secum poterat dispensare: Exigit ergo vt intendat dispensare: quod expressa causa præsumitur, 50 dist. clerico inciente, 15.q.1 cum pro vtilitate, 55 dist. priscis poterit autem probari dispensatio per testes: vel si occultum est peccatum, confiteatur episcopo in secreto, & petat dispensationem, & obtineat literas super hoc. Si vero publicum fuerit crimen, & publice dispensatum est, postea accusari non poterit, supra de fil. presb. ex tua. & supra de accus. de his. Si vero dispenset in occulto, adhuc potest accusari quia et post pœnitentiam potest quis accusari, 33. q.2. admonere. Vinc.

ᶠ ¶ *Gl. seq. vers. per q. quæ dispenset cum tali, &c. ponit opin. & tenet contrarium.*

f ¶ *Potestatem.*] alias nisi haberet potestatem, nil esset actu, supra de consuet. ad nostram, & C. li. a non compe. iud. l. vlt. & hoc fortè ideo dicit, quia ipse qui de schismaticus conuersus ad vnitatem ecclesiæ, & receptus in ordine suo, cum ordinato à se dispensare non posset, sicut nec eps simoniacus cum ordinato à se dispensare non pot, 1.q.5. præsentium. ibi, non episcopo. q.d. si pecunia esset data episcopo, ipse non posset dispensare cum eo, qui dedit: & quia hic Papa non retinet sibi dispensationem, alijs permittere videtur: si n. ipse tamen dispensare posset, sibi hoc reseruasset, vt supra tit. prox. excomicamus, §. sane. sed potius credo quod solus Papa possit dispensare cum eo, qui scienter ordinem a schismatico recepit. arg. supra de elect. quia diligentia. sicut Papa solus dispensat cum eo, qui in apostasia ordine recepit, infra tit. proxi. c. vlt. & hoc satis innuitur ex eo quod dicit: ab ea persona, quæ potestatem, &c. Io. tamen dicit, quod eps dispensat cum schismatico. arg. 50 dist. vt constitueretur. Ber.

DE APOSTATIS ET REITErantibus baptisma.

ᵍ *Quia hæretici & schismatici incidunt in apostasiam, ideo congruo ordine subijcitur ista rubrica. Et quoniam reiterantes baptismum videntur apostatare dum recedunt à priori baptismate, ideo subdit de reiterantibus baptismum. Et aduerte, quia secunda decretalis facit tantum ad secundam partem rubricæ, aliæ verò faciunt ad primam partem. Abbas Siculus.*

De hac materia tractatur 5.q.1. in multis cap. & 11.q.3. Iulianus. & c.seq. 50.dist.c.vlt.6 q.1.legi 20.q.3. cap. & 2. & 3.q.3. cap.1.2. & 3.de conse. dist. 4. non licet pers. vsque ad cap.presbyteris, 2.q.7 a tem. 25.q. vlt. non obseruetis.

P *Raeterea.*] Non summat per Io. And. & forte propter breuitate & varietatem lectionis: sed dns Antonius sic summat: Clericus sine habitu & tonsura deprehensus in crimine, non gaudet priuilegio clericali. Sed certe hæc summatio est nimis generalis, & per multos canones, & maxime contra c. si iudex laicus, de sent. excõ lib. 6. &

contra

ᵇ Ad declarationem huius gl. vide Henricum Boich in c. veniens, supra de filijs presbyt.

Cap. vnico, eo tit. in 3. compil. Et de materia tex. & gl. præter Doct. hic, vide Bernar. Diaz in practi. crim. can. cap. 24. & seq.

ᶜ Vide B. Tho. 2.2. q.12. ar.1. Et in meo enchiridio Directorio inquisitorum par. 2 q 49. vbi dixi, & Hostiẽ. in sum tit de Apostatis, & concilium Trid sess. 24. de refor. c.12.

† Cap. 2. eod. tit. in 1. compil. & post concilium Lateran. pat 26. cap. 16. Vide Bernar. Diaz in prac. crim. cano. cap. 104.

† Vox, clericali, deest in vetustiorib. exemplaribus.

contra.c cõtingit.& c.in audiẽtia,ĩ.de sent.excõ. vnde aliter summo:& primo ẽm vnum intellectũ sic.Per censurã ecclesiasticã non liberant clerici à manibus laicorũ,qui sine habitu & tonsura sunt deprehensi, si prius se habebant per omnia vt laici h.d. Vel sic, ẽm alium intellectum, vt in rubro: & non recipit congruam diuisionem. Abbas Siculus.

CASVS. Dr̃ in c. isto, ꝙ clerici,qui habitũ clericalẽ & tonsurã dimittũt, & in apostasia tamq̃ laici cõuersant, si in criminib. deprehẽsi teneantur,præcipit Papa ꝑ censurã ecclesiasticam illos non liberari. Nota ꝙ ecclesia non defendit clericos in criminibus comprehensos & detentos.

Glo.seq.distinguit triplicem apostasiam.

a *Apostasia.*] Est autẽ triplex apostasia, [1] s.perfidiæ, qñ quis recedit à fide,2.q.7.non põt.Inobediẽtiæ, qñ quis transgredit præceptum. ĩ de ma.& obe.si qs venerit, & ca. illud Irregularitatis,cũ quis recedit ab ordine suo, siue sumptæ religionis, vt hic, & 50. dist c.vlt.& dicitur apostata.i.retro stans.q.vlt. cap.potest, 3.q.4.si quis vero,& c.beatus. Vinc.

Gl.seq.signat contrarium & tripliciter soluit.

b *Liberari.*] Arg. ꝯ ĩ. de sent.excõ. si vero aliquis. illud intelligiẽ,qñ clericus licet tonsuram non portat, aliàs clericaliter se habet: isti vero tamq̃ laici per omnia se habebant. Vel sic,nõ denegat hoc,quin capientes tales sint excõicati, sed ecclesia nõ ꝑcipit illos liberari sic ĩ ne cle.vel mon.c.2. Si vero tertio essẽt admoniti, & se nõ correxerint,nullo priuilegio postea gauderent.ĩ.de sent.excõ in audientia,& c.cõtingit. & si de talibus vis intelligere,quod hic dicit, planum est.

stasia [a] tamquam laici conuersantur: si in criminibus comprehensi teneãtur, per censuram ecclesiasticã non præcipimus liberari.

Idem abbati S. Genouesæ.

Si crimen acolythi,qui rebaptizanti præbuit ministerium, est occultum, promoueri potest: si publicum, non, nisi cum eo religionem intrante dispensetur.

CAP. II.

Ex litterarũ tuarũ tenore perpendimus, ꝙ quidam ægritudine longa cõfectus,insano [c] sortilegarũ mulierũ credens cõsilio, vt sanaretur, per iteratione fecit iniuriã [d] baptismatis sacro: *& infra.* ¶Quia ergo tua nos duxit prudẽtia consulẽdos, qualiter puniri debeat acolythus, [e] quẽ minor ætas, [f] & intentio [g] fraternæ salutis excusare vr̃: † Discretioni tuæ pñtibus litteris rñdemus, ꝙ ad superiores ordines promoueri (si publicũ est qđ ꝓponiẽ) nõ [h] valebit: nisi ad religionẽ trãsire voluerit, vt fauore religionis [i] ipsius, circa eũ valeat dispensari. Si vero occultũ est, promoueri poterit, & excessũ suũ dignis pœnitentiæ fructib. expiare.

Innocentius tertius.

E*X litterarum.*]Communis diuisio.Secunda pars:ibi, *Quia ergo.* Abbas Siculus.

CASVS. Quidã ægritudine lõga cõfectus,de ꝯsilio quarundã mulierũ,vt citius sanari posset,se fecit iterũ baptizari:qdã acolythus frater illius infirmi, ministeriũ pstitit scienter ꝑsbytero baptizãti:quæsitũ fuit,qualiter puniri debeat acolythus iste, qui minoris erat ætatis, & vt frater eius saluari posset,hoc fecit:vñ excusandus videbat: Rñdet Papa,ꝙ ad superiores ordines nõ põt, si publicũ est factũ eius, ꝓmoueri, nisi ad religionẽ trãsire voluerit. vt fauore religionis dispẽset cũ ipso:si vero occultũ est,poterit ꝓmoueri,& de cõmisso pñiam agat No.arg.ꝙ ætati minori parcendũ est.Itẽ baptisma iterari nõ debet. Itẽ fauore religionis dispẽsat cũ aliquo.

c *Insano.*] & vere insano.de consecr.dist.4. qui bis, 52.dist. qui in aliquo,24.q.1.c.miramur.§.his auctoritatibus

Glossa seq. quærit, & soluit.

d *Iniuriam.*] quod fieri non debet,1.q.1.quod quidam,de consecr.dist.4.ostenditur & 34.q.1.miramur,§.his auctoritatibus. Sed quid est facere iniuriam sacramento? Dixit Vinc. animæ [2] infigitur quædam imago siue pictura, vel character: vnde si alia imago superponeretur, illa prima pictura obscuraretur: & ita videretur obfuscari primum sacrm̃.

e *Acolythus.*]supple,qui ministeriũ suũ pstitit rei nefandæ.

ADDITIO. Et sic erat in antiqua compilatione: quam si videris, facilius intelliges hoc cap.

Glo. seq. arguit, declarat & remittit.

f *Minor ætas.*]Arg.ꝙ ætati minori [3] subueniẽ,de ꝑse.dis.4. cos.& c.q bis.& 15 q.1.c illud,§.itaq;,in fi. & ff de min.auxiliu,§ in delictis ibi,nisi quatenus miseratio,&c. ff.co. si ex cã.§ nũc videndũ.sed illud verũ est,ꝙ minor ætas nõ excusat in totum:sed miseratione ætatis mitius punitur. ff.eod.auxilium,§.in delictis, & ĩ.de delic. pue.pueris. vbi de hoc.

g *Intentio.*] vnde facilè abstergitur hæc culpa, propter fraternam pietatem,22.q 2.si quælibet.

h *Non valebit.*]Nã delicti manifestatio dispensationẽ prohibet, ꝓp scãdalum quod nõ est in occulto:immo post actã pœnitentiã & in susceptis remanere, & ad alios ꝓmoueri potest præter reos homicidij. ĩ.de temp.ord.c.vlt.

Glo.seq.not.signat contrarium, soluit distinguendo, & opin.ponit.

i *Religionis.*] Ex hoc vr̃, ꝙ ingressus religionis non tollit irregularitatẽ, ex quo sine dispensatione promoueri non potest.Arg.ꝯ ĩ.de fil.presby.c.1.& 56 dist.c.1. & in Auth.de mo. in prin. colla.1. vbi dr̃,ꝙ ingressus religionis omnẽ tollit irregularitatem,tollit etiam ingratitudinẽ, 19. q.vlt.non licet. Sol.irregularitas illa quæ cõsurgit ex proprio delicto, nõ tollitur per ingressũ religionis, sed fauore religionis cum eo dispensatur, vt hic, & ĩ de eo, qui fur.ord.re. c.1. cum vero non surgit ex delicto proprio, vt ĩ.de pur. cano accedens. tunc per ingressũ religionis tollitur illa irregularitas, ita ꝙ sine dispensatione potest ad ordines promoueri,vt in contrarijs,sed non ad dignitatem sine dispensatione,ĩ.de pen. in quibusdam,s.de filijs presbyt.c 1.Quidam dicunt, ꝙ in neutro casu tollitur,sed defertur tantum ad facilitatẽ dispensandi. Ber.

Infamatus de apostasia, compellitur se purgare.

CAP. III.

Tvæ † fraternitati:& ĩ. ¶Super scd̃o articulo inqsitioni tuæ duximus rñdendum: Quòd clerici,qui sunt de apostasiæ crimine infamati, q videlicet abiecerunt habitum clericalem, [k] non sunt in seculari habitu tolerandi: [l] sed per districtionem ecclesiasticã coercendi,donec deficiẽte probatione, ad infamiã abolendam,purgationem canonicam curauerint exhibere.

Idem † in concilio generali.

Baptizati,alterius secta vel fidei ritus dimittere compelluntur.

CAP. IIII.

Qvidã (sicut accepim⁹) q ad sacri vndam baptismatis volũtarij † accesserunt, veterẽ hominẽ om-

T*væ.*] Primo ponitur decisa consultatio. Secunda responsio:ibi, *Super secundo.* Abbas.

CASVS. Quidam clerici infamati erant de apostasia, qui abiecerant habitum clericalem: quæsitum fuit vtrum deberent taliter tolerari,vel cõpelli,vt habitum reassumant? Rñdet Papa,ꝙ clerici qui taliter sunt infamati, tolerãdi nõ sunt in habitu seculari,sed per censurã ecclesiasticam coercẽdi, vt habitum reassumant, donec se purgauerint deficiente probatione. Nota,clericos cõpellendos vt habitũ clericalem dimissum reassumãt, Itẽ infamatus ad purgationẽ cogi debet.

k *Habitum clericalem.*]Qui habitũ clericalẽ abijcit nisi trina monitione ꝑmissa et ipsum reassumat, perdit priuilegiũ clericale,ĩ.de sent excom in audientia, & cap.contingit 2.

Glossa seq. quærit obijciendo, & soluit.

l *Tolerandi.*]Sed quare nõ sunt tolerãdi in habitu seculari, cũ liceat illis q sunt in minorib.ordinibus,vxorẽ recipere,& cũ ea morari.s de cle.cõiu.c 1.32 dis.si q vero.& c.lectores,& c.seriatim apostata n excõicatus non est. Vt cesset oĩs obiectio,intellige qđ hic dr̃,de eo q infamatus est i ordine sacro, vel in aliqua ꝓfessione,cui nõ licet vltra ad seculũ redire,vñ tolerandi non sunt in habitu, sed per censurã ecclesiasticam cõpellendi,nisi se purgauerint,accusatore deficiẽte redire ad ordinẽ vel religionem. arg.ĩ.de reg.c pen. & 20.q.3.eos qui semel. Immo incarcerari possũt,ĩ.eo.c.1.ne dãnabiliter euagent. De alijs in inferiorib. ordinibus cõstitutis intelligi nõ posset:qa pñt renũtiare in totũ ordini clericali.ĩ.de vi.& ho. cler.c.vlt. & ĩ.de cler.coniug.Ioannes,& c.pen & vlt. Bern.

Q*uidam.*]Iudæi baptizati ritus iudaicos cõpellunt dimittere. Primo ponit Iudæorũ baptizatorũ excessum,cõtra quẽ secundo prouidens duas auctoritates præmittit, & duas rationes subiungit. Secunda:ibi, *Cum autem.* Abbas Siculus.

CASVS. Quidã Iudęi seu infideles volũtarij baptizati fuerũt, verũtñ reliquias prioris ritus non reijciunt:vnde Christianę religionis

† Cap.3. eod. tit.in 2.compil. & post cõcilium Lateran.par.26. cap 1.

Et quã sit graue scelus rebaptizare docet B. Clemẽs libro 6.cap. 15.ꝯstitu. Apostolicarum.

† videtur

1 De materia huiꝰ glos. vide citatos in prin. titu. adde Simancã cathol.insti. ti.7 & Summistas, verbo, Apostasia. & Alfon. Castrum li.1. c.7 de iusta hæret. punit.

2 Plures & veriores causas cur baptismus non debeat iterari tradit B. Thom. 3.p. q. 66. art.9. quẽ oĩno videas.

3 De materia huius gl.vide late ꝑ Tiraque. trac. de pœnis tẽperãdis aut remittẽdis,cã 7. & quę dixi libro 2. cõmen.in Director. Inquisito. schol.12.

† Cap. vnico eo. tit. in 3.compilatione.

Et vide Hostiẽ. in sum.titu. de apostatis,§.qualiter puniantur.

† Idẽ scilicet Innocẽtius iij. in cõcilio gñali Lateran c.70.

† voluntarie

nino nō exuunt, vt nouo [a] pfectius induanť: cũ prioris ritus reliquias retinētes, Christianę religionis decorē tali cōmixtione confundant. Cũ aũt maledictus sit homo, qui terrā duabus [b] vijs ingrediť, & indui veste nō debeat, lino lanaq; [c] cōtexta. Statuimus, vt p Prælatos ecclesiarũ talis obseruātia veteris ritus omnimode cōpescať: vt quos Christianæ religioni liberæ volūtatis [d] arbitriũ obtulit, saluti feræ coactionis necessitas, in eius obseruatione cōseruet: cũ minus malũ existat viā Domini nō agnoscere, q̄ post agnitam retroire. [e]

¶ Honorius iij. archiepō Turoñ.

¶ Apostata incarcerari et affligi possunt, vt habitum reassumant.

CAP. V.

A Nobis † expetijt tua fraternitas edoceri, qd de apostatis sit agendũ cũ in custodia detineñ, q minis [f] vel blāditijs [g] nullatenus pñt induci, vt abiectũ habitũ reassumant. Ad qđ tibi bř rñdemus, q tales (si volueris) poteris [h] sub graui custodia carcerare: ita q solũmō vita sibi misera reseruet, [h] donec à suę p̄sumptionis neqtia resipiscant. [i]

religionis decorē confundunt: quæsitũ fuit in cōcilio, qđ de talib. sit agendũ. Cũ maledictus sit homo, q duabus vijs terrā ingreditur, & indui nō debeat veste de lana & lino contexta, statuit conciliũ, vt p Prælatos ecclesiarũ tales obseruātiæ veteris ritus cōpescantur: vt sicut libero arbitrio ad baptismũ accesserunt, ita necessitas coactionis eos in ei⁹ obseruatione conseruet: cum minus malum existat viam Domini non agnoscere, q̄ post agnitam retroire. Nota, q qui baptismũ recipiunt sponte, cōpellendi sunt, vt fidem obseruēt. Item duabus vijs homo ire non debet. Item plus peccat Christianus aberrās à fide, quàm ille qui fidem non agnouit.

Ecclesiast. cap. 3.
Exo. c. 22.

a ¶ *Vt nouo.*] istud, vt, non teneť consecutiue, sed ironice hic dř: quia nō induunt nouũ hominem, ex quo; reliquias prioris hominis retinēt.

b ¶ *Duabus vijs.*] Nisi quandoq; ratione officij, 3.q.7. §. tria, in fine. & ī. de præsumpt. litteras, & ff. de rei vendicat. inter officium. sed illud ignorauit, q præstaret patrocinium in re sua.

2. Pet. 2.

c ¶ *Lanaq;.*] 16. q. 7. in noua. & s. de electio. & electi pot. cum causam. & nemo debet claudicare in duas partes, 49. distin. c. vlt. & nemo potest duobus dominis seruire, 26. dist. acurius, & ī. de cler. coniugat. diuersis fallacijs. nemo autem filius Dei, & diaboli simul esse potest, de pœniten. dist. 1. cap resuscitatus, §. itē vt Christus ait. Nec duobus dominis seruire, vt ibi.

† Vide Hostiēsem in sum. ti. de apostatis, §. qualiter puniātur. & Bernar. Diaz in practi. crim. can. cap. 104.

† potes

d ¶ *Voluntatis.*] Sicut enim libero arbitrio homo obediens serpēti perijt, sic se gratia Dei vocante proprię mētis conuersione saluetur: sed tamē si conditionali cōditione coacti fidem suscipiunt, eam seruare coguntur, 45. dist. de Iudæis, & cap. 1. & 2. & 23. q. 5. ad fidem. & hic.

e ¶ *Retroire.*] quia qui posuerit manũ ad aratrũ, & respexerit retro, non est aptus regno Dei. ī. de voto, magnæ. sic 12. q. 1. scimus, in fi. de pęnit. dist. 4 si refugientes, versus fin. Bern.

Nobis.] Cōs diuisio. Secunda, ibi, *Ad quod.* Abb Siculus.

CASVS. Quidam clerici apostatæ in custodia detinentur, nec induci possunt minis vel terroribus, vt habitum reassumant: quæritur quid de his sit agendum? Respondet Papa, q tales sub graui possunt custodia detineri & carcerari, ita q solummodo misera sibi vita reseruetur donec a malitia sua resipiscant. Nota clericos apostatas posse in carcere detineri, donec à sua nequitia resipiscant.

f ¶ *Minis.*] comminando diuinum iudiciũ, 2. q. 1. si peccauerit, 14. q vlt. si res, 27. q 1. cap. vlt. & ī. de tempo ord. cap vlt.

g ¶ *Blanditijs.*] Blanditijs enim & non asperitatibus ad fidem est aliquis inuitandus, 45 dist. qui syncera. immo & præmijs quandoque, 23. q. 4 debet homo. tamen si illi apostatæ per huiusmodi non proficiunt, fiat quod hic dicitur, quod intelligo de his, qui sunt in sacris ordinibus, aut in aliqua professione. vt ī eod tit.

h ¶ *Reseruetur.*] sicut reseruať vita de misericordia filijs eorũ, qui crimē læsæ maiest. committunt, 6. q. 1. c. quaro, § verum, ver. si. C. ad l. Iul. ma si quis cũ militibus vt vita sibi pœnā existiment, 74. dist. quorundā. sic clericus pōt vxorē suā ligare. 11. q. 3 placuit. vt sic pœna docente humiliter debeat obedire, ī. de elec. cum in cunctis, & 27. quæst. 1. si homo esses.

i ¶ *Resipiscant.*] Tunc cum venia poterit recipi: quia ecclesia non claudit gremium redeuntibus, C de sum. Trin. inter claras, in fine. Et est arg. 1. q. 7. si quis omnem.

¶ Idem archiepō Lugduneñ. †

¶ Monachus in apostasia ordinatus, nō pōt sine dispēsatione Papæ in suscepto ordine ministrare.

CAP. VI.

COnsultationi † tuę breuiter rñdemus, q monachus aliquē sacrum ordinem in apostasia recipiens, quantũlibet suo fuerit reconciliatus abbati, & receperit pœnitentiam, absque dispēsatione [k] Romani Pōtificis ministrare non poterit in ordine sic suscepto.

Consultationi.] CASVS. Quidam monachus sacrum ordinē in apostasia recepit: tandem pœnitentiā agens, abbati suo reconciliatus fuit: quæritur, vtrum ministrare possit in ordine sic suscepto? Respondet Papa, q quantumcunque reconciliatus fuerit, & pœnitentiam egerit, absque dispensatione sedis Apostolicæ in ordine sic suscepto ministrare non potest. Nota, q solus Papa dispensare potest cum eo, qui in apostasia ordines suscepit, vt in ordinibus sic susceptis ministret.

k ¶ *Dispensatione Romani Pontificis.*] Hic ergo Papa reseruat sibi dispēsationem sic supra de hęret. excommunicamus, §. sane. sic supra de filijs presbyte. cap penult. & vltimo. Item si iterata vnctione fuerit maculatus, 1. quæst. vlt. cap. salubertimum, in fine. Item qui rebaptizati sunt, de consecrat. distinctio. 4. qui bis, & cap. eos quos. Item & qui in subuersionem fidei, ordinationē recipiunt ab hæreticis, 1. quæstio 7. conuenientibus, in fine. in quibus casibus solus Papa potest dispensare: tamen si ad aliam religionē transisset, & ordinem ibi suscepisset, sine dispensatione posset in suscepto ordine ministrare. supra, de tempor. ordina. ex parte. quia ordinem non suscepisset in apostasia. Bern.

† Lunden.

† Vide præ alijs hic Henricũ Boich, & Hostiē. præcedēti c. citatū.

TITVLVS X.

De his, qui filios occiderunt.

¶ Alexand iij. Tornaceñ epō.

¶ Mulier occidens sponte filium, debet perpetuo in monasterio pœnitere: si tamen timetur de incontinentia, datur, vel saltem non denegatur sibi licentia nubendi.

CAP. I.

VEniēs † ad nos M. mulier lachrymabili nobis cōfessione monstrauit, q cũ de quodā filiũ genuisset, & ille sibi sępe turgido vultu improperasset, q filius eius non esset, ipsa iracundiæ [l] calore ducta, eundem filium interfecit: [m] *& infra.*

DE HIS QVI FILIOS OCCIDERVNT.

¶ Supra in quattuor proximis titulis visum est de his qui peccant principaliter in Deum, consequenter restat videre de his, qui peccant in hominem & in Deum etiam, vt de committentibus homicidium: sed quia inter homicidiorum genera, homicidium filiorum est grauius, ideo primo de his præmittitur. Abbas Siculus.

Veniens.] Loquitur ista decretalis in foro animæ: & duæ sunt partes, consultatio & responsio. Secunda: ibi, *Mandamus.* Abbas.

CASVS. Quædam mulier filium de quodam susceperat: ille vero improperabat eidem, quod eius filius non fuisset: vnde ipsa diabolico furore accensa, filium interfecit: vnde ipsa lachrymabiliter ad Papam accedens, petijt sibi impendi consilium salutare: Mandat Papa episcopo loci, vt laboret eam inducere, vt ad aliquod monasterium transeat in quo pœnitentiam agat de commisso: Si autem ad hoc induci non poterit, det ei licentiā, vt in Domino nubat: quia tutius videtur vt nubat vni, quam inhoneste multos admittat. Nota, quod dominus Papa votum reuocat & commutat, etiam si de iure naturali debeatur.

l ¶ *Iracundiæ calore.*] 15. q. 3. ita sæpe, & c. cum apud. Bern.

m ¶ *Interfecit.*] Sic infra cap. proximo. De pœna illius habes C eod. tit. l. vnica. Sed secundum canones non ita puniuntur: quia Deus non vult mortem peccatoris, sed vt conuertatur, &c. 26. quæstio. 6. agnouimus, & 23. quæstio. vlt his a quibus.

† Cap. 1. eod tit. in 1. compil. & post cōcil. Later. sub Alex. iij par. 50. cap. 12. Et pręter Doct. hic vide late p Hostiē. in summa hoc co. ti.

† Præter Doct. hic vide Legistas in d. l. vnica, C. de his qui parentes vel lib. occid. & in §. alia eidē. Instit. de publ. iud.

quibus. De hac pœna ſm canones dicitur ĩ eo. cap. vltimo.

a ¶ *Mulier.*] ſim. 31. q. 1. quo virginibus & ſim. ſ. qui cleri. vel vouen. veniens. ſi autem non eſſet præſumptio de ipſius incontinentia, non daretur ſibi licentia cõtrahendi propter crimen ſuum 23. quæſtio. 2. in adoleſcentia.

¶ Mandamus, quatenus eã labores inducere, vt ad aliquod monaſteriũ tranſeat, ĩ quo peccata ſua ꝑpetua pnīa deploret. Si aũt (repugnãte carnis fragilitate) ad hoc ĩduci noluerit, ei lnĩã in Dño nubẽdi tribuas: qa tutius nobis vr̃, vt in Dño nubat vni ſoli, q̃ inhoneſte multos [a] admittat.

¶ Lucius iij. Pariſien. epiſcopo.

¶ *Mulier occidens filiũ, propter hoc à viro ſeparari non debet, ſed alia pnĩa ſibi imponitur.*

CAP. II.

INtelleximus, † ꝙ M. mulier filiam paruã furore accenſa diabolico iugulauit: ꝑꝑ quod dñs terræ, maritum eius & ipſam cõpulit abiurare. [b] Quia vero illam alios hr̃e filios ĩtimaſti: Mãdamus, quatenus ita ſuper hoc ꝓuideas, ꝙ ſui ſceleris pœnam luat, & ſaluti eius ac filiorum ꝑ tuã prouidentiam conſulatur: & non obſtante iuro, [c] ꝙ à viro dictus dñs proponitur extorſiſſe, eam (ſicut expedire videris) eidem viro reſtituas: ita ꝙ filios ſuos libere poſsit, & pacifice gubernare.

¶ Idem.

¶ *Se ſummat, ponens pœnitentiam parentum, circa quos pueri reperiuntur oppreſſi.*

CAP. III.

DE † infantibus autẽ, qui mortui reperiuntur cum patre & matre: &

INtelleximus.] Non diuiditur: Et loquitur in foro animæ, vt dixi in præcedenti. cap. Abbas.

CASVS. Quædam mulier diabolo inſtigãte filiã ſuã occidit, ꝑꝑ quod dñs terræ maritũ ipſius ipſam cõpulit abiurare: Significatum fuit hoc dño Papæ, vnde mãdat epõ diœceſis quatenus ſuper hoc ita prouideat, ꝙ de commiſſo exceſſu pnĩam agat, & ſaluti ſuæ & filiorũ conſulatur, & non obſtante iuro prædicto, eam viro ſuo reſtituat, ita ꝙ filios ſuos poſſit libere gubernare. Nota ꝙ iurm̃ illicitum non eſt ſeruandum. Itẽ nullum maleficium ſeparat matrimonium legitime contractũ, quo minus alter alteri adhærere teneatur: niſi eſſet crimen idololatriæ. [1]

† Cap. 2. eo. ti. in 1. compilat. & poſt cõcilium Lateran. par. 5o. ca. 25.

1 Id eſt, hæreſis, aut cuiuslibet alterius infidelitatis, non tamẽ diſſoluit matrimonium legitime contractũ. cõciliũ Trid. ſeſſio. 24. de ſacramẽto matrimonij cano. 5.

b ¶ *Abiurare.*] Et male: quia quos Deus cõiunxit, homo non ſeparet. 33. q. 2. c. 2. & ob hanc cãm ei maritus dimittere nõ poſſet, 32. q. 2. quicquid. & q. 7. omnes cauſationes.

c ¶ *Iuramento.*] Tale iurm̃ illicitum fuit ſ. de iureiur. tua nos. tñ in hoc nõ multum peccauit, quia cõpulſus hoc fecit, ſẽ potius debuit q̃libet mala pati, q̃m male cõſentire. 32. q. 5 ita ne. vñ iurare non debuit: qa ſine periculo ſalutis æternæ ſeruare non potuit iuramentum: mitius tñ agetur cum ea, propter filios, quos debet nutrire.

DE infantibus] CASVS. Infantes aliqñ reperiuntur mortui cũ patre & matre in lecto, nec apparet, vtrum à patre vel à matre oppreſſus ſit, vel ꝓpria morte defunctus: qrĩtur, quid ſit in hoc caſu agendum patri vel matri: Rñdet Papa, ꝙ parẽtes nõ debent eſſe inde ſecuri, nec ſine pœna: veruntamẽ diſcretio pietatis dẽt adhiberi, vbi non fuit voluntas, ſed euentus mortis cã: Si vero eos interfecerint, ſcire debent ſe grauiter deliquiſſe: quidam dicunt ꝙ pnĩam triũ annorum agere debent, quorum vnũ peragant in pane & aqua. Nota, ꝙ in pœnitentia imponenda, voluntas, euentus, & aliæ circumſtantiæ conſiderandæ ſunt.

† Cap. vnico eod. ti. in 2. compilat.

¶ *Gloſſa ſequens obiicit & ſoluit determinans demum, quid ſi ſponte vel caſu, ex graui vel leui culpa vel ex nulla.*

d ¶ *Nec etiam ſine pœna*] Sed ſi non conſtat eos interfectos à patre vel matre, ſed euentus fuit cã mortis, non dẽt eis pnĩa imponi: quia non peccauerunt: licet hoc nõ conſtet, tñ ad cautelam tutius eſt, ꝙ inde pnĩam agant, quia fortitan minorẽ diligentiam illis adhibuerunt. ar. 23. q. 5. excõicatorum. & 34. q. 2 in lectũ mariti. quia bonarum mentiũ eſt, ibi culpam timere, vbi culpa non eſt. ſ. de obſer. ieiu. conſilium. §. 2. & ĩ. 5. diſ. ad eius vero. & ĩ. de pœni. & remiſ. quæſitum Et ar. ſ. de ſpõ. iuuenis. & hoc ſm diſcretionẽ pietatis, vt hic dicit, ad arbitriũ imponẽtis. vt in c. q̃ſitũ. de pœn. & remiſ. Si vero ſponte hoc fecerunt, tunc grauiſſima pnĩa debet eis imponi, al. quantulum

maior. q̃ pro alio homicidio: quia magis peccare vr̃ proprium filium occidendo. Arg. ĩ. de homi. cum iuro & de pœni. diſt. 1. c aut facta. & ſm leges fortiori pœna puniuntur. C. eo titu. l. vnica & ff. ad leg Pompe. de patricidiis l. 1. Si non caſu, ſed culpa graui ꝑcedente, tũc pnĩa. vij. vel v annorum eſt eis imponenda, ar. 5o. diſt ſi qua fœmina. ſi quis ſponte. & ĩ. de pœnit. & remiſ. q̃ſitum. Si vero leuis culpa pceſſit, poſſet imponi pnĩa trium annorum: vt hic dicit. Si aũt nulla ꝑceſſit culpa vel negligentia, de iure ĩ nullo ſunt puniendi. Ar. ĩ. de homi. ex lrĩs 1. ſed ad cautelam (vt dictũ eſt) debet imponi ꝑꝑ ambiguũ duplicitatis, cõſideratis oĩb. circũſtantiis. de pœn. diſt. 5. conſideret & ĩ. de pœn. & remiſ. is qui. Tan.

e ¶ *Euentus.*] 5o. diſtinct. ſtudeat.

non apparet, vtrum à p̃re vel à matre oppreſſus ſit ipſe, vel ſuffocatus, vel ꝓpria morte defunctus; non debent inde ſecuri eſſe parentes, nec ẽt ſine pœna. [d] ſed tñ conſideratio dẽt eẽ pietatis, vbi non uoluntas, ſed euentus [e] mortis cã fuerit. Si aũt eos [†] non latet, ipſos interfectores eſſe, ſcire debent ſe grauiter deliqſſe. Quidam autem pnĩam triũ annorum iudicant eſſe debere, quorum unum peragant in pane & aqua.

† Vox, eos. deeſt in quibuſdam exẽplaribus.

TITVLVS XI.

De infantibus † & languidis expoſitis.

¶ Gregorius nonus.

¶ *Infans expoſitus à patre vel alio eo conſentiente vel ratum habente, hoc ipſo à patria poteſtate liberatur. Idẽ in ſeruo & liberto, qui ob prædictam cãm liberantur à dominica poteſtate. Et idem iuris eſt in prædictis languidis cuiuſcunque ætatis ſic expoſitis, vel ſi eis alimenta denegantur. hi tamen qui prædictis alimenta præſtiterint, nullum ius in eis acquirunt.*

CAP. I.

SI † à patre, ſiue ab alio ſciẽte [f] ipſo, aut ratũ habẽte [g] (relegato pietatis [h] officio) infans expoſitus extitit: hoc ipſo a poteſtate fuit patria liberatus. [i]

DE INFANTIBVS & languidis expoſitis.

† In codice Barbatiæ ita: De īfantibus languidis vel expoſitis.

¶ *Quia exponentes infantes & languidos, eos quaſi occidunt, ideo poſt rubricã præcedẽtẽ ſubiicit iſtam. Abbas.*

De hac materia tractatur 87. diſt. c. vlti. & infra in rubrica de homicidio. ver. quid iuris de infantibus.

SI à patre] CASVS. Si a patre aut ab alio (patre ſciente, aut ratum habẽte) infans expoſitus fuerit cõtra officiũ pietatis, hoc ipſo filius à poteſtate patria eſt liberatus, & in hoc caſu libertus efficitur ingenuus, & ſeruus in libertatem eripitur. Et hoc idem intellige de languidis ꝓdictis expoſitis, cuiuſcunque ætatis fuerint, vel ſi alimenta alicui de ꝓdictis ꝑſonis. ſ. filiis libertis & ſeruis languidis negari contigerit: verumtñ qui hos ſuſcipiunt, ꝑꝑ hoc in eorum perſonis ius aliqđ vendicare non pñt. Nota, ꝙ ratihabitio in maleficiis retrotrahitur, & mandato comparatur.

† De materia & intellectu ꝑ ter doctores hic vide Turrecrematã ĩ c. ſi expoſitus. 87. diſt Syluestrũ in ſũma verbo, expoſitus. & Iulium Clarũ ĩ pract. cri. q. 84.

f ¶ *Sciente.*] Ipſo ſim. 54. diſt. ſi ſeruus ſciente. & ſ. de his quæ fi. à præla. ſi. cõſen. capituli. ca. 2. & ita eſt hic argu. ꝙ qui tacet, conſentire vr̃, vt 63. diſt. ſi forte. & 27. di. diaconus. vbi de hoc.

g ¶ *Ratum habente.*] Rati enim habitio in maleficiis retrotrahitur, & mandato comparatur ff. de vi & vi ar. l. 1. §. ſed & ſi cum quis. & ſ. de reſti. ſpol. cum ad ſedem. in fi. & generaliter dicit lex, ꝙ omnis ratihabitio retrotrahitur. C. ad Maced. l. ſi filius familias. Ber.

h ¶ *Pietatis officio.*] & reuera relegato, qa debuerunt viſcera eius commoueri ſuper filio ſuo. ſ. de præſum. afferte. & paternus affectus omnem vincit affectum. C. de cura. fu. l. vlt.

¶ *Glo. ſeq. diſtingui. & reci. poteſt ſignando contrarium de ca. ſi. 87. diſtinct.*

i ¶ *Liberatus.*] de iſtis expoſitis habes 87. di. c. vlt. & intelligas illud ſm iſtud. No. ergo ſuper hoc, aut exponitur infans ſciente patre, vel dño ſeu patrono, aut ignorante: Si ſciente & non cõtradicẽte, vel ratu habente expoſitus ſit, alij ſic expoſiti ſui iuris exiſtẽt, liberti ĩ ingenuitatẽ, ſerui in libertatẽ eripiuntur & multo magis ſi ipſemet ipm̃ expoſuit: qa nec dicere ſeu poſſea poteſt,

poterit, qui pereuntem contempsit. C. e. tit. l. 2. & 3. tenor quarũ hic cõprehendit: si enim ipsum alere nõ poterat, eũ in xenoné mittere debuit, vel quo poterat mõ eũ adiuuare. C. de lati. lib. tol. l. vnica. § sed scimus. & vř ꝙ tãq̃ homicidæ dãnent: vt 87. di. c. vlt. & ff. de libe. agno. necare. vñ expositi, sanguinolenti dñr C. eod. in rub. Si vero ignorãte vel inuito, nõ ꝓiudicat ei, quin possit illũ repetere, sed restituat expẽsas: nisi à fure vendicetur. C. eod. l. 1. & hic in prin. vbi dicit; sciente: eo, aut ratum habẽte ergo si ignorãte vel cõtradicẽte, nõ nocet patri vel dño. c. il. l. id, si expositus. intelligit Hug. qñ infans expositus est ab alio, q̃ à patre vel dño, vt tunc possit repeti post cõtestationẽ publice factã infra decem dies, & hoc c. nõ contradicit. Ber.

Glos. sequens inducit simile de monacho.

a *Languidis.*] Idẽ iuris est circa ꝓdictas ꝑsonas cuiuscũq; ætatis sint, si languidæ fuerint, siue alimẽta eis impie negent, vt tã filij sui iuris efficiantur, q̃ serui & liberti in libertatẽ & ingenuitatẽ eripiantur: quia hñt hos pro derelictis. ff. pro derelĩ. l. vlt. & C. de lati. lib. tol. l. vnica, §. sed scimus. nec ad eorũ bona vlterius aspirabunt: vt § sed scimus. Sic & abbas dẽt recolligere monachũ suũ, ne damnabiliter euagetur, ne pereat. ĩ. de reĩg. & transe ad reli. c. vl. qd si non fecerit, & ille in seculo remanẽs aliquã acquirat, & sic moriat. monasterium qd neglexerit illum, ab ipsius bonis maneat segregatum. arg. ꝓdicti § & est hic arg. ad hoc ꝙ crederẽ si monasterium ipsum expulit, vel et si redire volunt salua ordinis disciplina, & non fuit admissus, quia sic impie alimenta negauit. Ber.

[a] In eo li. ce Barbatiæ ita: Nã et in hoc casu, &c.

[b] Vide cõcilũ Trident. sessio. 14. de reformat. cap. 7.

[c] Exod. c. 21. & cap. 1. eõ. ti. in 1. compilatione.

[d] De multiplici intellectu ꝑ ter Antonium Butrium & alios hic vide Guidonẽ Papę decisione 121. incip in camera.

[e] Cap. 4. eo. ti. in 1. compilat. Burchardus li. 11. c. 60. & li. 19. capi. 5. Iuo par. 13. ca. 46. Gratian⁹ siue palea 13. q. 2. ca. vlti.

[f] Vide B. Thomã 2. 2. q. 64. art. 2. & se. & Dominicum Sotum li. 5. de iustitia & iure q. 1. p multos articulos.

Nam † & hoc casu in ingenuitatẽ libertus, & seruus in libertatẽ eripitur. qd & de ꝓdictus cuiuscũque ætatis languidis, a si expositi fuerint, vel si alicui eorum alimẽta impie denegari cõtigerit, est dicendũ. Sane q hos suscipiunt, non pñt pp hoc in eorum personis ius aliquod vendicare. b

TITVLVS XII.

De homicidio † voluntario vel casuali.

In Exodo. †

Homicida incorrigibilis dẽt deponi, & tradi curiæ seculari, vt moriatur.

CAP. I.

Si † quis per industriã occiderit ꝓximũ suũ, & per insidias, d ab altari meo euelles eum, vt moriatur.

Ex pœnitentiali Romano. †

Ponit pœnitentiam occidentis latronem, cum se poterat aliter liberare: si vero aliter liberare se non poterat, non tenetur agere pœnitentiam, nisi ad cautelã.

CAP. II.

Interfecisti † furem aut latronem, e vbi cõprehendi poterat absque occisione: quia ad imaginem f Dei creatus est, per quadraginta dies non intres ecclesiã, & lanea veste g idutus, ab escis h & potibus, q interdicti sunt, & à toro, i gladio, k & equitatu, illos supradictos dies abstineas. In tertia autem, & quinta feria, & sabbato, aliquo genere leguminum, vel oleribus, pomis, & paruis pisciculis cum mediocri ceruisia l vtere temperate. m Si autem sine odij meditatione, te tuaque liberando, hmõi diaboli membra interfecisti (secundum indulgentiam dico, pp imaginem Dei) si aliquid ieiunare volueris, bonum n est tibi: & eleemosynam fac largiter. Si † presbyter eadem fecerit, non deponatur: o tamen quandiu viuit, † pœnitentiá agat.

Augustinus super Exodo. †

Non occiditur fur diurnus sine culpa, sed nocturnus sic.

CAP. III.

Si ꝑfodiẽs inuẽtus fuerit fur, & ꝑcuss⁹ mortu⁹ fuit, vbi fit ceruisia.

b *Vend care.*] immo liberi erũt, & sibi acqrũt: vt C. e. ti. l. vl.

DE HOMICIDIO VOLVNTArio vel casuali.

Viso de homicidio in specie, merito subijcit rubricam generalẽ de homicidio: & quia homicidiũ quoddã est necessariũ, quoddã voluntarium: vt infra eo. sicut dignum. ideo subijcit de vtroque. Abbas.

De hac materia tractatur 50. dist. §. quod vero. vsq; ad §. sed exemplo. 23. q. 5. & q. vlt. si quis. & de pœni. dist. 1. periculose. vsq; ad ca. si propterea. & c. si quis cum telo. & c. seq. & praced. 15. q. 1. & 32. q. 2. quod non est. & duobus cap. sequenti & 33. q. 2. latorem.

Si *quis.*] Non põt congrue summari pp breuitatẽ, & lecturarũ varietatẽ: sed ẽm intellectũ glossæ. h. d. Homicida ex ꝓposito, nõ gaudet immunitate. ub. ecclesiasticus h. d. sed iste intellectus nõ ꝓcedit de iure. vt in c. si de Imu. ec. vt dicit Panor. imo potius debebat ĩ illo titulo collocari. Iõ ad aliũ itellectũ sic summari põt: Homicida ex ꝓposito, dẽt deponi ab altaris ministerio. Ab.

CASVS. Dr hic, ꝙ si aliquis per industriã vel insidias hominem interfecerit, euellatur ab altari, & interficiat. No. ꝙ publicus latro ab ecclesia extrahi pote. & immunitate nõ gaudeat.

c *Per industriam.*] secus si casu. argu. 15. q. 1. si quis non iratus. & ĩ in pluribus capitulis.

Glossa sequens inter casus addit duos similes casus.

d *Per insidias.*] sm 24. dist. § de his. iste q ꝑ aggressionis insidias occidit, ab ecclesia immunitatẽ non hẽt. de tali loquitur hic: nec publicus latro ĩ. de immuni. eccl. inter alia. & C. qñ li. vni. sine iudi. se vin. l. 1. & 2. & 17. q. 4. sicut antiquitus. ite qui ea spe in ecclesia vel cœmeterijs delinquunt, vt ibi liberentur, non defenduntur ibidem ĩ. de immuni. eccle. c. vlt. & ita iste euelletur ab altari, si confugerit illuc. Ber.

Interfecisti.] Duæ sunt partes. Secunda: ibi, *Si autem.* Abbas.

CASVS. Dr hic, ꝙ si aliquis interfecit furem vel latronẽ, quem capere poterat absque occisione, quadraginta dies in pane & aqua pœniteat: & alia facere debet, q̃ in littera sequunt: Si vero sine odio liberãdo se & sua, hmõi hominem interfecit (sm indulgẽtiã dicit: qa ad imagine Dei factus erat) si aliquis ieiunare voluerit, bonũ erit, & eleemosynam faciat: Si aũt ꝑsbyter hæc eadẽ fecerit, nõ deponatur: tñ quãdiu viuit, pniam agat. No. ꝙ quãdiu aliqs se defendere, vel sibi cõsulere aliter põt, nemĩnẽ (et se defendendo) occidere dẽt.

e *Latronem.*] non intelligas de publico nocturno depopulatore agrorũ: qa licitũ est occidere illũ. C. qñ li. vni. sine iud. l. 1. & 2. sed non clericis. [1] Ber.

f *Ad imaginem.*] 33. q. 5. hæc imago. vñ facies hominis q̃ facta est ad imaginẽ cęlestis pulchritudinis, minime maculet. C. de pę. n. s. si quis i metallum. B.

g *Lanea veste.*] idest, cilicio. 50. dist. in capite. Ber.

h *Ab escis.*] 4. dist. denique.

i *A toro.* qu Itũ ĩ ipso est, vt non exigat: sed reddat exactus. 33. q. 4. c. vl. & q. 5. si dicat. sic ĩ de sentẽ. exc. inquisitioni. Ber.

k *Gladio.*] hoc prohibetur oĩ pœnitenti. 34. q. 2. admonere. & de pœn. dist. 5. falsas ibi dr, ꝙ ab oĩbus illicitis est abstinendum, non ꝙ militare sit malũ, 23. q. 1. militare. sed pp pronitatem peccandi ꝓhibentur pœnitentes.

l *Ceruisia.*] de Anglia

[1] Vide B. Thomã 2. 2. q. 64. ar. 4. & Sotũ lib. 5. de iust. & iure q. 1. articu. 4.

† Vid Bernardinũ Diaz in pract. cri. cano. cap. 88.

† viuat.

† Exod. c. 22. Augustinus q̃stionum ĩ Exodo. q. 84. vt refert Iuo par. 10. ca. 53. refert capi. 5. eo. ti. in 1. cõpilat.

m *Temperate.*] id est, non vltra tertiam vicem, vt in illa palea. 44. dist. quando presbyteri.

n *Bonum est tibi.*] saltem ad cautelam: quia bonatum mentium, &c. ĩ. de obser. ieiu. consilium. §. 2. & 5. dist. ad eius.

Glossa sequens vers. per q.

o *Non deponatur.*] quia non dr directe homicidiũ fecisse, tñ irregularis [2] (vt credo) factus est, quia potius debuit dimittere sua, q̃ ipsum interficere. ĩ. eod. suscepimus. sed dispensat cũ eo vt beneficiũ habeat ex misericordia sine ordinis executione. ar. 28. dist. ꝑsbyterum. Vel intellige vt dr. ĩ. eod. sicut in glo. quæ incipit, no. in fi. quando non potuit euitare.

Si *perfodiens.*] Primo ponuntur verba Exodi: Secundo verba Augustini exponentis. Secunda ibi, *intelligitur.* Abbas.

CASVS. In Exodo legitur, Si perfodiens domum inuentus fuerit fur, & percussus mortuus fuerit, non imputabitur illi homicidium: Si autem ortatur sup eum sol, reus erit. Augustinus exponens verba illa dicit, ꝙ si nocturnus fur occidit, non reputatur homicidium: Si aũt diurnus, ad homicidium pertinet, qu a poterat discernere ꝙ ad furandum venisset, non ad occidendum, vnde non debuit occidi, hoc etiam in secularib. legibus inuenitur s. nocturnum furem impune occidi (quibus illa est antiquior) diurnum non, ꝑ si defendat se telo, iam plus est q̃ fur. Nota ꝙ magis causa facti quam ipsum factum considerari debet. Item nocturnus fur impune interfici pot, diurnus autem non.

[2] De hoc articulo vide oĩno Couarruuiam sup Clement. si furiosus, de homicidio, ĩ 3. relectionis parte, §. vnico. adde Syluestrum ĩ summa verbo, homicidium, 2. q. 16.

p *Si perfodiens.*] de nocte. s. per id quod sequitur. Ber.

a *Intel-*

fuerit, non est illi homicidium imputandum. Si aũt oriatur sol super eum, reus erit. ¶ Intelligitur [a] ergo non pertinere ad eũ homicidium, si fur nocturnus † occidatur: si aũt diurnus fuerit, ad homicidiũ ptinere. Hoc est.n. quod ait: si oriatur sol sup eum, & cætera: quia poterat discernere q̃ ad furandũ, non ad occidendum venisset: & iõ non est occidi. Hoc ẽt in aliq̃s legibus secularibus [b] (quarũ ista est antiquior [c]) inueniuntur, impune.s. occidi nocturnum furem, quoquo modo: diurnum autem, si se telo [d] defenderit: iam enim plus est [e] quàm fur.

¶ Hieronymus. [f]

¶ *Sub generali pollicitatione seu promissione etiam iurata non venit illicitum.*

CAP. IIII.

Cum iuro pollicitus est Herodes saltatrici dare quodcunq; postulasset ab eo: si ob iusiurãdũ [f] fecisse [g] se dicat: si patris matrisve interitum postulasset, facturus [h] esset, an non [i]? quod ergo in suis repudiaturus fuit, cõtẽnere debuit [k] in Propheta.

¶ Ex concilio Guarmacicẽ. [l]

¶ *Homicida est, qui facit, vel dat sortilegia, vel venena sterilitatis.*

CAP. V.

Si aliqs cã explẽdæ libidinis, vel odij meditatione, homini, aut mulieri aliqd fecerit, vel ad potãdũ dederit, vt nõ possit gñare, aut ɔcipere, vel nasci soboles, vt homicida [l] teneatur. † [m]

¶ Alexander iij Exonieñ. † epo.

¶ *In pœnitentia imponenda, iudex debet attendere circumstantias, ex quibus augetur vel minuitur delictũ. hoc dicit vsque ad § illi autem.*

CAP. VI.

Sicut † dignũ: & infra. ¶ Sane cũ vir discret' existas:

† De hoc articulo vide plene per Iuliũ Clarũ lib. 5. sent. §. homicidium. ver. vlti. ubi ĉ ae scensio. Antoniũ Gomezium tom. 3. variar. resolut. cap. 3. de homicidio. & Couarruuiã l Clemẽt. si furiosus. de homicid. in 3. par. relectionis. § vnico.

† B. Hieronymus sufer Matthæũ cap. 14. refert Burchardus li. 12. decre. c. 16. Iuo par. 12. ca. 71. & capi. 6. eo. ti. in 1. compilat.

Et de materia pluriũ ho. tanti habes spectantia ẽt si ita stipulatus, la grã de, ff. de verb. obl. vbi Alexã. der.

† Consideratiõe digna sũt de hac re beati Hieronymi verba præ citato loco dicẽtis ita: Ego non iuro nolẽs p̃ iurũ hominum iurauit si fecerit te uiam. ve sua. turæ occisioni machinas parat quunt et sus illa. quo verba.

a ¶ *Intelligitur.*] Hucusq; sunt verba Exodi: postea sunt verba Augustini exponentis prædictam auctoritatem. Ber.

b ¶ *Legibus secularibus.*] ff. ad l. Aql. itaq; § lex. & ff. ad leg. Cor. de sica. fur. ñ. Sed pone q̃ vult me interficere: nunqd possum eũ ɔuenire? Dicũt qdã q̃ sic, ar. C. ad leg. Cor. de sica. l. 2. & 3. & 4. de iusti. & iure, vt vim & l prædicta, itaq; in principio. Sed pone q̃ percussit me, & recessit: nunqd possum eũ insequi vt percutiã? Hug. dicit q̃ nõ: quia sic iniuriã vellet vlcisci, & nõ repellere eã: qd non licet, 46. dist. seditionarios, quia incontinenti & sine interuallo licet vim vi repellere, j. de sent. exc. si vero 1. & j. eo. significasti. 2. vbi de hoc.

c ¶ *Antiquior.*] quũ a lege diuina omnis scia sumpsit exordiũ, 38. dist. c. legimus, §. hinc etiam. & ita primo fuit lex diuina q̃ secularis.

d ¶ *Telo.*] armorũ noĩe fustes & lapides intelligũtur, ff. de fur. si pignore, §. furẽ, & ferrũ, & oẽ quod arcu & manu mittitur. In fti de publi. iud. §. item lex Cornel. a. Vin.

e ¶ *Plus est.*] & ita vr̃, q̃ liceat se vindicare. C. quã liceat vnicuique se vin. l. 1. & 1. dist. ius naturale. Ber.

Cum.] Iurm gñale nõ extenditur, vt quis tenetur ad homicidium, hoc dicit. Abbas.

CASVS. Herodes cum iuro promisit puellæ saltanti dare qcqd peteret: & si dimidiũ regni sui postulasset, puella illa de cõsilio matris petiit caput Ioannis Baptistæ, & accepit: dicit Hieronymus: Si pp̃ iusiurãdum hoc fecisse se dicat, nunquid si patris, vel matris postulasset interitum, facturus esset hoc vel non: quasi dicat, nõ fecisset: ergo qd non fecisset in suis, contemnere debuit in Propheta. Nõ q̃ iurm non extenditur ad illicita. Item qd quis nõ faceret in suis, non debet in aliis attentare. Item qualẽ diligẽtiam adhibet quis in suis rebus, talẽ adhibere dẽt in alienis.

f ¶ *Si ob iusiurandum.*] verba sunt Hieronymi exponentis prædicta verba.

g ¶ *Fecisse.*] homicidium scilicet.

Glo. seq. reci. per q. an in suis facere debuisset.

h ¶ *Facturus esset.*] Certe nõ debuit facere, quia in gñali sermone sine promissione multa excipiunt, ff. de testa. si cui. quia oĩa illicita intelligunt excepta. De hoc habes plura, arg. s̃. de iureiuran. quẽadmodũ. & ea ẽt non ueniunt q̃ specialiter non dedisset, s̃. de pig. l. obligatione. vñ Herodes nõ fuit obligatus suo iuro vt daret caput Ioannis mulieri saltanti, q̃ illa verba gñalia, quodcunq; postulasset, &c. quia si specialiter petiisset, non dedisset, & ideo tale iuramentum ipsum non excusauit. [i]

& ¶ *Glo. seq. reci. per q. an excusetur si de facto in suis, &c.*

i ¶ *An non.*] quasi dicat, non: immo & fecisset in suis, nõ iõ debuisset facere in aliis: Nã in ppriis fæuitia inculpãda, in alie nis coercenda est, ff. solu. matri. si constante, § si maritus. non enim ad minorẽ diligentiã tenetur in rebus alienis, q̃ in suis, C. man. in re mãdata. Insti. quo. mo. re con obli. §. at is qui. ff. cõmo. si vt certo. & bonæ fidei abesse p̃sumitur, si reb. suis existentibus saluis, res depositas amisisti s̃ de deposi. bona fides.

k ¶ *Debuit.*] 1 dist. humanum genus, 50. dist. ponderet, 2. q. 1. primo semper. Ber.

Si aliqus.] CASVS. Si aliquis cã libidinis explendæ, vel odio, homini aut mulieri aliquid fecerit, vel dederit ad potandum, vt non possit generare vel concipere, vel q̃ soboles non nascatur, vt homicida tenetur. Nota quod aliquis occasionaliter est homicida.

¶ *Glo. seq. distinguit pœnam legalem, spiritualem, & irregularitatis distinguit etiam an conceptus sit animatus, necne.*

l ¶ *homicida.*] quantum ad pœnam legalẽ, ff. de pœn. si qs aliquid, §. qui abortionis, & ff. ad l. Corn. de sica. si mulierem. & quantum ad pœnam spiritualem, sed non est irregularis, ac si hominẽ interfecisset: illa enim irregularitas non contrahitur nisi actu homo interficiatur iã aiatus, j. eo sicut, & 32. q. 2. quod vero. quia non vr̃ homicidiũ fecisse, vt ibi dr̃, & §. seq. Vnde si qs percusserit mulierem, & abortum fecerit, si informatum erat conceptum, punitur pecunia, vt ead. cã & quæstio. Moyses. vnde talis dr̃ homicida occasionaliter, 56. dist. pasce fame & 87. dist. si expositus & C. de infan. exposi. l. vlt. & ff. de liber. agno. necare. & 55. dist. si quis abscidente. Bernar.

Sicut.] Præmitte pro intellectu huius capitis, q̃ Papa mãdauit epo Exonieñ. quatenus absolueret omnes occisores beati Thomæ, & alios, q̃ fuerãt eius morte culpabiles: Eps vero commissarius reperit varios variis culpis adstrictos: vñ dubitauit de pnia iniungenda tpe absolutionis, & ad hoc cõsuluit Papã: q̃ sibi rñdit, vt hr̃ in litera: & aliter nõ summat. Ioan. And. pp̃ prolixitatẽ literæ. Abbas. Siculus.

CASVS. Rex Angliæ ad suggestionem quorundã fecit occidi archiepm. Cãtuarieñ. quorum quidam venerunt ad confessionẽ ad epm Exonieñ. Eps Exonieñ. quæsiuit à Papa qualiter cũ illis esset agendũ? Rñdet ei Papa, cum ipse sit vir prouidus & discretus, plene nouit q̃ in excessibus singulorũ quædã sunt consideranda, videlicet quãtitas & qualitas delicti, ætas, scientia, sexus & conditio delinquentis, & locus & tempus quo delictum committitur: his consideratis pnia debet imponi, quia idem excessus plus in uno q̃ in alio punitur. Tandem respondet ad quemlibet articulum de quo quæsiuit: Secundo dicit, q̃ illi qui venerunt animo occidendi, feriẽdi, aut capiendi illum sanctum virum, tamen manus non iniecerunt in illum, si de captione illa mors subsecuta fuisset, pari pœnitentia, vel fere pari sunt puniendi cum occisoribus: Tertio dicit, q̃ illi qui non venerunt vt ferirent, sed vt ferrent opẽ percussoribus, si ab aliis impedirentur: paulo minori pœnitentia debent puniri: quia scriptum est: Qui potuit hominem liberare à morte, & non liberauit, eum occidit: quia constat eos immunes non esse à reatu homicidij, qui venerunt, vt occisoribus opem ferrent: Quarto dicit, q̃ illi qui se asserunt animum regis inflammasse ad odium, vnde homicidium secutum fuit, dure & aspere sunt puniendi, sed non ita seuere, nisi forte ipsum regem ad homicidium prouocassent, cum alias id non se cissent: Quinto dicit, q̃ illi non fuerunt immunes a culpa, nec debent esse immunes a pœna, qui licet ignari fuissent homicidij, in custodiendis tamen rebus suis ministeriũ præbuerũt: Sexto dicit, q̃ illi qui occupauerũt bona illius sancti viri post mortem ipsius, si nihil aliud fecerunt, à pœna mortis sunt immunes, sed illa quæ occupauerunt, restituere tenentur illis, quorum fuerunt, si habent vnde reddere possint: & licet quidam dicant se illa pauperibus erogasse: non sufficit eis, si potuerunt illa eis, quorum fuerunt, restituere

ILLIS PRAETEREA. Dicitur hic, q̃ illis, qui participauerunt illis excommunicatis, pœnitentia debet iudici si scienter participauerunt eisdem, considerata mora temporis, & utrum affectione vel timore participauerunt.

CLERICOS AVTEM. In illo vltimo §. dr̃, q̃ clerici q armati tanto facinori interfuerunt, vel consilium dederunt, vt sanctus vir caperet, perpetuo ab altaris ministerio sunt deponẽdi, & in ecclesiis nullo tpe lectiones legãt vel historia, in choro separatim cantent, & in claustro monachorũ vel canonicorũ regularium (si fieri potest) sunt secludendi, ita q̃ vi[tam] ad repœnitentium

Hhh

† Guarnacieñ. sed Burchardus li. 17. decret ca. 57. tribuit cõcilio Vvermaciẽ. cap. 30. habetur ca. 13 eo. tit. in 1. compilat.

† Vid. Sylvestru in sũma ver bo. homicidium 2. q. 3. & Antoniũ Gomezium tom. 3. variar. resolut. cap. 3. num. 32. & 33.

† Tenetur

† Exoneñ.

† Cap. 7. eo tit. in 1. compilat. & post cõcilium Lateran. sub Alexã. 111. par. 35. ca. 1.

Et de materia & intellectu huius illustris decretalis præter Doctores hic vid. Iuliũ Clarum in §. homicidium & Ant. Gomezium tom. 3. variar. resol. cap. 3. & Couarruuiam in Clemẽt. si furiosus. 2. homic. par. 2. relectionis, § 2.

ptennium vel quinquennii debeat ab introitu ecclesiarum coerceri. Nota in principio capituli, quod in pnis imponendis cõsideranda sunt quantitas & qualitas delicti, ætas, scientia, sexus, atque conditio delinquentis, locus & tps, quo delictũ committit. Item dignitas psonæ aggrauat vindictã. Itẽ volũtas punitur, licet non processerit ad factũ. Item consentientes, & agẽtes, & opẽ dantes, pari pœna puniuntur. Item de persuasu tenetur qs. Item in debito facultas debitoris cõsiderari debet. Item arg de reb. alienis & male acquisitis eleemosynas fieri nõ posse. Itẽ non remittitur debitum, sed augetur, si alij soluat, qđ alij ex debito debetur. Item mora tpis aggrauat peccatũ. Item timor attenuat culpam. Item ignorantia excusat participantem cum excõicatis. Item consilio committitur homicidium

plenius nosti,[a] quod in excessibus singulorum, non solũ quantitas[b] & qualitas[c] delicti, sed ætas,[d] scientia,[e] sexus,[f] atque conditio[g] delinquentis sunt attendẽda: & non solũ ſm prædicta, sed ſm locum & tẽpus, quo delictum committit, vnicuique pœnitentia debet indici: cum idem excessus, magis sit in uno quàm in alio puniendus.[h]

¶ *Socians homicidam animo occidendi, licet non apponat manum, si tamẽ ex sua causa mors secuta est, tenetur fere pari pœna cum homicida. hoc dicit vsque ad §. illi etiam. Abbas Si.*

¶ Illi † autem, qui animo occidendi,[i] feriendi, aut capiendi illum sanctum & reuerendum virum quondam Cãtuarieñ. archiepm, citra manuum iniectionẽ se fatentur venisse:[k] si de illa captione mors[l] eius secuta fuisset: pari pœnitentia, † vel fere pari existerent puniendi.

¶ *Qui sociat homicidam tantum animo prohibendi ne impediatur: tenetur paulo minori pœna. h. d. vsque ad §. qui vero.*

¶ Illi etiam, qui non vt ferirent, sed vt percussoribus opem ferrent, si forte per aliorum violentiam impedirentur, paulo minori debent pœna mulctari: quia cum scriptum † sit: Qui potuit[m] hominem liberare à morte, & non liberauit, eũ occidit: constat ab homicidij reatu immunes nõ esse, qui occisoribus opem[n] contra alios præstare venerunt: nec caret scrupulo[o] societatis occultæ,[p] qui manifesto facinori † desinit obuiare.

¶ *Incitans aliũ ad homicidiũ, mitius punitur quàm homicida: secus autem si incitans ad certum homicidium: nam eo secuto, tenetur vt homicida. hoc dicit vsque ad §. hi quoque.*

¶ Qui ver o se asserunt animum regis inflammasse[q] ad odium, vnde homicidiũ fuit secutum, dure & aspere, sed non ita seuere sunt puniendi: nisi forte regem ipsum ad illud homicidiũ suis suggestionibus prouocassent.[r]

¶ *Custodientes sarcinas occidentium, scientes eos esse sicarios, nõ sunt immunes a pœna homicidij. h. d. vsque ad §. eos insup. Abb.*

¶ Hi quoque non sunt † à culpa liberi, nec a pœna debent esse immunes, qui licet fuerint illius machinationis ignari, tamen eis, quos sicarios[s] esse sciebãt, in sarcinis custodiendis ministerium[t] præbuerunt.

¶ *Occupans bona occisi, non per hoc tenetur de homicidio: & nõ sufficit occupanti quod eroget illa pauperibus, cũ poterit restituere eis, quorũ cãtas fuisse. h. d. vsque ad § illis præterea. Abbas.*

¶ Eos insuper, qui dicũtur illius sancti viri, & suorum post mortẽ eius spolia occupasse: si nihil aliud in tanto facinore commiserunt, a pœna mortis eius arbitramur esse immunes:[u] id quæ occuparunt, eis, quorum fuerunt, tenentur in integrum restituere,[x] si habent[y] in facultatibus, vñ possint ea reddere: & ipsis ex hoc moderata est pnia iniungenda: quia licet quãdã ex his, quæ occupauerunt, fateantur se pauperib. erogasse, non tamen aliena,[z] (cum ipsa potuissent eis, quorum fuerint † restituere) debuerunt pauperibus erogare.

¶ *Participãtes excõicatis diuersimode puniũtur, iuxta modũ participationis. h. d. vsque ad §. clericos. Abbas.*

¶ Illis præterea, qui sola excommunicatorum participatione se reos esse cognoscunt: considerata temporis morã,[a] quo in eadem nequitia perdurarũt, & inquisito, si eis timore[b] vel

a ¶ *Plenius nosti.*] Simile 11. dist. cap vlt.
b ¶ *Quãtitas.*] an sit enorme vel mediocre: adulterium vel incestus.
c ¶ *Qualitas.*] an sit occultum, an manifestum.
d ¶ *Aetas.*] 15. q. 1. illud relatum peræque Bernar.
e ¶ *Scientia.*] an sit discretus, vel non sanæ mentis, 3. q. 9 indicas vel minus discretus.
f ¶ *Sexus.*] 32. q. 6. indignantur.
g ¶ *Conditio.*] 22. q. 5. qui cõpulsus. & de pœ dist. 1. c aut facta. Hæc quæ hic tanguntur, & alia expsse habẽtur de pœ. dist 6 cõsideret. & ĩ de pœn. & remiss. q.
h ¶ *Puniendus.*] 32 q 5 q videris ĩ de hæreti. excõicamus. § credentes. in fi. & ĩ de iureiuran. cum quidam vbi de hoc.
i ¶ *Animo occidendi.*] ex corde n procedũt homicidia & adulteria. 23. q. 3. occidit. 15. q. 6 c. 1. ad finem.
k ¶ *Venisse.*] 50. distin. studeat.
l ¶ *Mors.*] No. quod voluntas punitur, licet nõ processerit ad effectũ, & ita pp ppositum puniuntur. consenserunt enim cooperando. 17. q 4. oẽt. ideoque puniendi sunt eadem pœna, vt ibi dicitur.
m ¶ *Qui potuit.*] vnde tenetur si nõ prohibuit 83. di. §. 1. & cap. error. & ĩ. de hæret. cap. 2. aliàs culpa caret, & si prohibere non potuit. ff. de reg. iur. culpa caret.
n ¶ *Opem.*] 23. q. vl. si quã tuor.
o ¶ *Scrupulo.*] ĩ. de testi. cap. constitutus i
p ¶ *Occultæ.*] 86 distin. facientis.
q ¶ *Inflammasse.*] de persuasu tenet qs. ff. ad l Agl. itẽ si obstetrix. § 8 86 dist. tãta. ff. de ser. corr. l. 5. §. vlt.

r ¶ *Prouocassent.*] forte aliàs non facturum: vnde æque tenentur: quia dolo ad hoc induxerunt regem, qui aliàs forte non fecisset: vt ff. de dolo. & eleganter.
s ¶ *Sicarios.*] sicarij dicũtur a sica: quæ significat ferrũ siue cultrũ. Insti. de publi. iudi. §. sicarij ẽt pñt dici, qui armis vitæ alicuius insidiantur de pœ. dis. 1. c. si qs cũ telo. Vñ tenenẽ lege Corn. de sicariis, C. ad leg. Corn. de sica l 1. Ber.
t ¶ *Ministerium.*] ẽn quodã mõ consentire videbanẽ.
u ¶ *Immunes.*] qa pœna suos tm dẽt tenere auctores C. de pœn sancimus. & ĩ de his quæ fi. à maio. par. cap. quæsiuit.
x ¶ *Restituere.*] qa nõ dimittit peccatum, nisi restituatur ablatum, si restitui pot ut hic dicit, & 14. q. 6. si res. 12. q 2. in legibus, de pœ dist. 5. falsas.
¶ *Glo. seq. alleg. contraria, & soluit.*
y ¶ *Si habent.*] aliàs inanis est actio ff. de dolo. nã is. & ĩ. de resti. spol olim vobis 2. tic ĩ de vsur cũ tu. & ff. de furt. itaq; fullo. Ar. contra, 12. q. 2. fraternitas, ff q bon. ce. pot p tot. & C. e. ti. l. 1. Sol. hoc regulare est, quod si nõ habẽt, nõ tenenẽ postea: tñ actio nõ tollitur cũ effectu: imo si pueniãt ad p̃ pinguiorẽ fortunã, reddere tenentur ĩ. de solut. Odoardus ff de cessi. bonis q bonis, at 26. q 6 is q & ĩ de sent excõis in fi & c de cætero. i fi. nisi pro eo sĩ sustinuisset pœnas corporales, vt 24. q. 6. si res, argu. 12. q. 2 sinitas. non. n. consurget triplex tribulatio. 23. q 5 qd ergo, ff. de I jus vo. l. vlt. & ĩ. de iudi. at si clerici. in fi Lau.
z ¶ *Non tamen aliena.*] qa nõ remittiẽ debitum, sed augetẽ, si alij soluat, qđ alij ex debito est soluẽdo. ĩ. de iureiur. cã te. & ĩ. de deci. tua 2 & 1. q. 1. nõ est putãda, 90. di. oblationes. 14. q. 5. c. 1. 2. & 3 & c eleemosynã. & c. neq; & C. de sol. n. uit o. † & hoc intellige si illos quorũ fuerãt, poterãt inuenire: aliàs sufficit, imo tenent pauperib. erogare, & nihilominus est talibus pœna impendẽda, ut hic dicit, pp peccatũ qđ ipsi cõtraxerunt cõtrectando res alienas inuitis dominis.
a ¶ *Temporis mora.*] qa hoc magis grauant, qa lõgo tpe talib participauerunt. ĩ. de timo nõ satis & in c cum in ecclesiæ.
b ¶ *Timore.*] hoc iõ dicit, quia si timore participauerunt, minus puniente. licet in totũ no absoluanẽ: quia potius debebant ola mala pati, 32. q. 5. ita ne sed si fuerint violenter attracti, absolute non punirentur. vt hic patet, & ĩ. quod met. cau. factã.

† Vt sequentia aptius intelligantur, obseruandũ ẽ, Thomam Cãtuarieñ. archiepiscopũ circa annum Christi 1171. sub Alexã. iij à sceleratis hominibus crudeliter occisum, quia ecclesiasticã libertatem viriliter defendebat. vid cap. 41. incipiẽ. qua fronte. ti. de appell. in 1. compilatione.

† pœna

† Fortassis respicit illud prouerb. ca. 24. vbi scriptũ ẽ: Erue eos, qui ducũtur ad mortẽ, & qui trahũtur ad interitum liberare ne cesses.

† Hic in plerisque recentioribus codicib. adest dictio, non, quã omnino oportere & sententia huius loci, & vetera indicãt exẽplaria.

† fuerunt

† Si inito uel ignorante creditore alteri soluo, non liberor: secus si ipso mãdãte, vel ratum habente. Io. And.

† fuerunt

a ¶ *Alio-*

a ❡ *Affectione.*] ex hoc magis puniuntur. quædam sunt tamen personæ, quæ sine pœna possunt excōmunicatis participare, 11.q.3. quoniam multos, & ĩ. de sent. excom. inter alia. b ❡ *Ignoranter.*] in hoc casu non teneri, si ignorabant illos talia perpetrasse: quia si ignoras illum excōicatum esse, nō peccas illi participando, nisi illa ignorātia crassa fuerit & supina, ĩ. de eo qui tenuit. epi. cap. 1. & ĩ de cler. excom. cap. penult.

❡ *Gl. seq. distinguit homicidium voluntarium, casuale, & necessarium, & in secūdo & in tertio subdistinguit.*

c ❡ *Consilium.*] No. ꝙ homicidium, cōmittitur facto, cōsilio, præcepto, & defensione, 50. dist. si quis viduā, & 23. q. vlt. c. vlt. & ĩ. de cler. pug. in duello, c. 2 & ĩ. eo. significasti 2. Et sic distingue circa hanc materiā, aut cōmittit homicidiū volūtate, aut casu, aut necessitate: Si volūtate, qđ fit tribus modis, facto, pcepto, & cōsilio, vt c. p̄dic. si qs viduā. & lingua siue adhortatione, ĩ. eo. §. q. vero. & ĩ. de pœ. qđ in dubijs, & de pœ. dist. 1. periculose. In quocunqꝫ istorū casuū quis cōmit it homicidiū, nō solum nō dēt pmoueri, sed in ppetuū debet deponi, vt hic dicit. & e si qs viduā. & ēt si Paganū interficiat, irregularis efficit siue Sarracenum, 50. dist. clerici, & ea. dist. de his clericis, & ĩ. e. c. pen. & cū tali nunꝗ dispensatur; 50. dist. miror. & si ēt sit occultū ministrare in suo ordine non pōt, cū omnes alij possint. ĩ. de temp. ord. c. vlt. iuxta illud: Non ædificabis mihi templū: quia vir sanguinum es, 1. q. 7. si quis oēm. Si vero casu cōmittitur homicidiū, aut dabat operā rei licitæ, aut non: si dabat operā rei licitæ, & adhibuit diligentiā quam potuit & debuit, in nullo imputatur sibi, ac si nō fecisset. ĩ. eo. ex litteris 2. & c. significasti 2 & c. dilectus, & 50. dist. si duo fratres, & c. hi q. in prin. & c. sæpe, ad fi. & ĩ eo. c. vlt. nisi scandalū graue esset. vel tanta laboraret infamia, ꝙ purgatio esset indicēda, ĩ. eo. ex litteris 2. Si vero nō adhibuit diligentiā quam debuit, imputat ei ꝓp negligentiā, quæ culpæ annumerari vr̄ in hoc, ita ꝙ nec promouet ad ordines superiores, nec vtitur ordine iā suscepto, ĩ. eo. c. prox. & c. ad audientiā. nisi cū eo per dñm Papam fuerit dispensatū, 50. dist. clerico iaciente, & ĩ eo. t. a nos. Si vero dabat operā illicitę rei, siue adhibuit diligentiā, siue nō, sibi imputatur, 50. dist. clerico, & si quis volūtate, & ĩ. eo. cōtinebatur, & c. dilectus, in fi. & arg. 15. q. 1 c. illud. §. vt itaque. ff. de reg. iur. culpa est. Si vero necessitate, sub quo continetur qđ primo dixi de defensione. aut necessitas illa fuit euitabilis, aut ineuitabilis; si euitabilis, imputat, ita ꝙ ad superiores ordines nō pōt promoueri: sed in susceptis de misericordia tolerat, 50. dist. de his clericis. Si fuerit ineuitabilis: sine oi dispēsatione pōt in ordine suscepto ministrare, 50. dist. quia te. qđ intelligit de ineuitabili necessitate: vt puta clericus habebat gladiū in manu sua ad defensionē Paganorū, Paganus irruit in eū, ita ꝙ clericus nullo mō potuit euitare, & ille Paganus mortuus est cū gladio, quē clericus tenebat, p̄ter ꝓpositū ipsius clerici. ar. ĩ. eo lator. in quo pōt intelligi ĩ. eo. c. 2. sed ad superiores nō ascēdet sine dispēsatione, vt dicit Io. sed Hu. dicit ꝯ. ar. ĩ. eo. lator. sed Io. intelligit illā, lator. de dispēsatione.

❡ Pro intelligētia huius §. & gl. in verbo, consiliū. vide Bernardi. Diaz in prac. crim. can. c. 89.

† dictus

† De materia huius gl. præter Doct. hic, vide Couarru. in Cle. si furiosus, de homic. in 2. par. relectionis, §. 4. & 4.

† Cap. 8. eod. tit. in 1. cōpil. & post ꝯcil. Later. par. 26. c. 7.

Et de intellectu vide Syluestrū in sum ma, verbo, homicidium. 2. q. 2 & Couarru. in Clemēt. si furiosus, in 2. par. relectionis, §. 4. vers. ad eandē partem.

affectione a communicauerint sciēter vel ignorāter, b est pœnitentia indicenda.

❡ *In isto §. vsque ad finem ponitur pœnitentia clericorum præstantium prædicta morti auxilium, consilium, vel fauorem. hoc dicit. Abbas Siculus.*

❡ Clericos † aūt, quos ꝯstat armatos interfuisse tāto facinori: & illos, q consiliū c dederūt, vt sanctus † vir caperet, ꝑpetuo nō solū ab altaris ministerio deponēdos esse cēsemus, sed ēt ꝙ in ecclesijs nullo vnquā tpe lectiones legāt, vel rn̄soria in choro separatim cantēt: sed in psalmis apud Deū de cōmisso satagant veniā impetrare: Insup i districto claustro monachorū, vel canonicorū regulariū (si fieri potest) sunt recludendi: ita ꝙ vsque ad septenniū vel quinquenniū, d debeant ab ecclesiarū introitu coerceri.

❡ Idem.

❡ *Homicidium casuale imputatur ei, qui dabat operam rei licitæ, si non adhibuit diligentiam, quam debuit.*

CAP. VII.

PResbyterū, † qui quendā puerū intuitu disciplinę percussit in capite, cū post paucos dies expirasset, e tam ab omni altaris ministerio debes f ꝑpetuo remouere, q̄ ab officio sacerdotali deponere, si ex ipsa percussione interijt, vel aliā infirmitatē g icurrerit, de qua noscitur expirasse.

❡ Idem Cusentinen. † archiepo.

❡ *Homicidiū casuale imputatur ei, qui dabat operam rei illicitæ, vel etiam licitæ secundum alium intellectum, si non adhibuit omnem diligentiam, quam debuit.*

CAP. VIII.

COntinebat † in litteris tuis, ꝙ cū diaconus p̄sentiū lator, & quidam alij clerici à vineis ecclesię opere cōsummato redirent, leuiādi laboris gratia, quendā ludū a imitati viatorū, baculos suos studebāt iacere in directū, & alter alterius fustē ferire: cuius ludi solet esse cōditio, vt qui alterius baculū percuteret, quasi uictor ꝓ equo alio vteret: sed p̄fati clerici equitādi licentia nō vtentes, sola erant iactione † cōtenti. Quidā aūt laicus, dum baculū eiusdē b diaconi percussisset, incautus in eum equitaturus insilijt: & sic à falce illius diaconi, qua erat accinctus, mortale vulnus accepit, de quo post dies octo expirauit.

d ❡ *Quinquennium.*] hæc est amplectenda tanꝗ benignior, in quam omnes cōuenerint, ff. de arbi. diē proferre, § si plures.

PResbyterum.] A sacerdotio deponit ꝑcutiens cā disciplinæ, si modum excedat, & mors inde sequatur. Abb. Sic.

CASVS. Quidā p̄sbyter cā disciplinæ ꝑcussit quendā puerū in capite, q post paucos dies mortuus est: q̄rit qđ sit agēdū de ipso p̄sbytero? R̄n. Papa, ꝙ ab oi ministerio altaris dēt ꝑpetuo remoueri, & ab officio sacerdotali deponi, si ex ꝑcussione illa interijt, vel aliā infirmitatē incurrit vn̄ mortuus est. No. ꝙ q fines disciplinę excedit, in culpa est. Itē q cām homicidij p̄stat, & q homicidiū cōmittit, æqualiter puniūtur. Itē arg. ꝙ ita puniri dēt qui occasionē causæ p̄stat, sicut & q causam.

❡ *Glos. seq. signat contrarium, & soluit.*

e ❡ *Expirasset.*] & ita excessit fines disciplinę: vn̄ in culpa fuit. ff. ad l. Aq. præceptoris. leuis. n. castigatio magistro permissa est, ff eo. sed & si. § vlt. & l. seq. & 23 q. 5. c. 1. circa fin. & ĩ. de sent. excō. cū volūtate. & c. 1. arg. ꝯ 15. q. 1. si qs nō iratus. sed ibi dicit, quantū ad gratiā innocēs est, sed non quantū ad legē, pmotionis: & ita nō ꝯdicit: qa iste quantū ad gratiā innocens erit, q̄ voluntatē requirit, nō opus, vt ibi.

f ❡ *Debes.*] ff ad legem Corn. de sica. l. 4. Bern.

❡ *Gl. seq. arg. obijcit, & soluit, demū quærit, & soluit.*

g ❡ *Aliam infirmitatem.*] vn̄ mortuus fuerit. 50. dist. studeat. qa occasionē dedit ĩ. c. de extero. Et est arg. ꝙ ita punit q cām causæ p̄stat, sicut & q proximā cām p̄stat, ĩ. eo. de cætero. arg. ꝯ ff. si quad. paup. fec. dic. l. vlt. Sed illud locū hēt, cū alias cōtra naturā mouet. Sed nūquid si postꝗ cōualuit, recidiuauit, tenet magister? ita: nā semper causa sufficit. de pœn. dist. 2. si quis semel & ĩ. eo. ad audientiā. saltem ꝓp dubium.

COntinebatur.] Cōis diuisio. Secūda pars: ibi, *Idem.* Abb.

CASVS. Cū quidā diaconus & alij qdā clerici a vineis suis opere cōpleto redirēt, cā leuiādi laboris, imitati sūt quēdā ludū viatorū, proijciendo baculos suos in directū, vt alter alterius fustē feriret: cuius ludi ꝯditio talis est, vt ille q ꝑcutit baculū alterius, quasi victor ꝓ equo vtat alio: sed clerici equitādi licētia nō vtētes, sola iactione cōtenti erant: Quidā laicus superuenit, & ꝑcussit baculū diaconi p̄dicti: ipse statim īdiscrete dorsū ipsius diaconi īsilijt, & a falce ipsius diaconi, quā ad cingulū habebat, mortale vulnus accepit, de quo ĩ octo dies expirauit: post hęc diaconus cū lr̄is archiepi sui negotiū ptinētib ad Papā accessit: vn̄ mādat Papa eidē archiepo, quatenus si res ita se habuit, eundē diaconū sine licētia Romani Pōtificis ad superiorē ordinē nō ascēdere, nec in officio diaconatus ministrare pmittat, sed cū dispēsatiue permittat in subdiaconatus officio ministrare. No. ꝙ clericus cū laico ludere nō debet. Itē q nō adhibet diligentiā, quā dēt, in culpa est.

h ❡ *Eundem.*] Iste ludus clericis nō congruebat: & ideo si ludēdo fecit, fuit in aliquantula culpa ff. ad le. Aquil. Nam ludus.

i ❡ *Eiusdem diaconi.*] In hoc similiter fuit clericus in culpa. ꝙ ludum miscuit cum laico. arg. 2. quæst. 7. laicos, 22. distin. his igitur, in princ. cum ludus perniciosus non debeat esse impunitus, ff. de furt. in furti actione, §. cum eo.

† Alias, Cusentino. sed vt scribendū Consentino. est aūt Cōsentia vrbs apud Brutios in Italia.

† Cap. 9. eo. titu. in 1. cōpil. & post ꝯcil. Later. sub Alexā. 3. iii. par. 26. ca. 12.

Et ꝓ intellectu vide Couar. & Syluestrū in locis præcedenti c. citatis, illū nu. 8. hūc vero q. 2.

† iactatione

a ¶ *Romani Pontificis.*] ∫. c. proxi. contra. ibi libere promoueri ad ordines superiores: hic nõ, sine licentia Papæ. Et idem casus videtur. Quid ergo fines fecit esse diuersos? Solu. hic dabat operam illicitæ, qui ludendo cum laico: quod non licet. Vel si et am licitum fuisset, non adhibuit diligentiam quam debuit: quia cum sciret ludi consuetudinem, non remouit falcem à se, vnde fuit in culpa, quare promoueri ad superiores ordines non debet sine licentia Papæ, vt hic dicit, & in c. seq. ludebat cũ clerico, & licito ludo: & de illo cultello nõ sperabatur aliquod mortale, & ille potius ingessit se, proijciendo aliũ ad terram: & sic non fuit in culpa. sic 12. q. 4. inter cætera in fine. sed ille qui ipsum proiecit, fuit in culpa arg. ff. si quadr. pau. fec. dica. l. 1. §. cũ arietes. Io. vero intelligit seq. cap. similiter de dispẽsatione, & cum eo dispẽsauit: sed hic reseruauit sibi dispensationẽ: & non negatur quin cum eo dispensetur, sed ex littera hoc non colligitur. Vel posset dici quodã ineuitabili & necessitate hoc cõtigit, quod non impedit promouẽdum: vt dictum est ĩ. eo. sicut dignum, in pen no tu sed idem videtur in c. proxi. sed ibi ludebat cum laico, vt dictum est: quod non licet clericis. in c. seq. cũ clerico. Ber.

Rõnem diuersitatis plenè tradit Couarr. præcitato loco. eũ vide.

† diaconẽ, in antiquis.

† Dictio, nõ, deest in antiquis codicib, & eã hñt recẽtiores: sed vr̃ abesse oportere.

Cap. 10. eod. tit. in 1. compil. & post cõcil. Later. par. 26. capit. 14.

Vide Couar. & Syluest. citatos ĩ. c. 7. illũ nu. 8. Syluestrũ vero q. 4.

† Vebeia. † Mebia.

† Cap. 11. eod. tit. in 1. compil. & post concilium Lateranẽ. par. 50. c. 27.

¶ Ideoq; mãdamus, quatenus eundẽ diaconum † sine licẽtia Romani Pontificis a ad superiorẽ gradum nõ † ascẽdere, vel in diaconatus officio nullo vnq̃ tpe ministrare permittas: sed eũ dispẽsatiue ministrare in subdiaconatus officio patiaris.

¶ Idem Exoñ. episcopo.

¶ *Homicidium casuale non imputatur ei, qui non fuit in culpa.*

CAP. IX.

LAtor † pñtium P. clericus nobis proposuit, q̃ cũ quodã die casu, cũ quodam clerico luderet, b contigit, q̃ ille proiecit istũ ad terrã: c cuius cultellus, quẽ ad latus suũ habebat, in alterum incidit, & fortuito casu occũbuit vulneratus. ¶ Ideoq; mãdamus, quatenus si ita res se habuit, & alia iusta cã nõ impedit, pdictũ P. libere d permittas ad sacros ordines promoueri.

¶ Idem abbati Sancti Benedicti de Vebia. †

¶ *Is, ex cuius opera illicita sequitur homicidium, irregularis efficitur.*

CAP. X.

SVscepimus † lr̃as tuas, p quas cognouimus, q̃ cũ lator pñtium in custodia cuiusdam domus cum altero fratre maneret, ingrediẽtes de nocte quidã latrones ad eos, turpiter ipsos in psonis affligere, & denudare vestimentis proprijs præsumpserũt: in quos isti resumptis viribus insurgẽtes, ligauerunt e illos, & detinere f vsque ad notitiam capituli voluerũt: Cũ aũt iste rẽ ad tuã audiẽtiam perlaturus, ligatos eos in fratris sui custodia dimisisset, & fures se soluere niterẽtur, frater illos (ne ipse ab eis interimeret g) occidit. ¶ Verũ qm̃ expediebat † potius post; tunicã relinquere palliũ, & rerũ sustinere iacturã, h q̃ pro conseruãdis vilibus rebus & transitorijs tã acriter in alios exardescere, abstineat iste humiliter ab altaris ministerio: & vterq; peccatũ suũ ad arbitriũ i tuũ studeat expiare: Constat. n. eos contra mansuetudinẽ ecclesiasticã, ex vtriusq; k ope interemptos.

¶ Idem Luceñ. episcopo.

¶ *Dans causam homicidio, irregularis est.*

CAP. XI.

DE † cætero noueris, q̃ diaconus, qui homicidio causam dedisse l videtur, non videtur ad sacerdotium promouendus.

L. *Ator.*] Communis diuisio Consultatio & responsio: Secunda ibi, *Ideoque* Abb. Sicul. CASVS. Quidam clericus P. nomine, cũ quadam die casu cum quodã clerico luderet, contigit, q̃ ille clericus proiecit istum P. ad terrã: cuius Petri cultellus, quẽ ad latus habebat, incidit in illũ clericũ proijcientem, & occubuit vulneratus: vnde ille P. accessit ad Papam, hæc sibi exponens: mandat Papa epõ diœcesano quatenus si est ita, & alia iusta causa non impediat: permittat illum P. ad sacros ordines libere promoueri. Nota q̃ homicidiũ casu commissum, culpa non præcedente, non est imputandum.

¶ *Glo. seq. recitetur per quæstionem.*

b ¶ *Luderet.*] Licet. n. aliqñ; ludere, sicut Isaac, 32. q. 4. recurrat. Lusit et Ioseph cum fratribus suis, 22. q. 2. quod autem. & sic ludus iste licitus fuit, & quia cum clerico, vt dixi in proxi. c.

c ¶ *Proiecit istum ad terram.*] & sic passus est tantum & nihil fecit illi: vnde huic non est imputandum. De hac materia dictum est ĩ. eod. sicut

¶ *Glo. seq. ponit duas opiniones contrarias.*

d ¶ *Libere.*] de iure cõi, vt dñt quidã, quod satis vr̃: alij dicũt libere, per dispensationem Papæ, sic vt dicitur ĩ. c. proxi. Bern.

S *Vscepimus.*] Homicidium imputatur ei, qui fuit in culpa. h. d. Communis diuisio: Secunda pars, ibi, *Verum.* Abbas. CASVS. Duo monachi erãt in custodia cuiusdam domus de mãdato abbatis: & dũ in custodia essẽt quidã latrones de nocte ingrediẽtes ad eos, cœperũt illos in psonis affligere, & vestimẽtis & denudare: monachi illi resumptis viribus ligauerũt eos, & illos retinere voluerũt quousque capitulo nuntiarẽt: dũ vnus illorũ ad notitiã abbatis rẽ perferret, dimittẽs illos in custodia fratris, & cũ latrones illi se soluere niterentur, frater ille timẽs ne occideretur ab illis, illos occidit. Iste qui rẽ ad notitiã abbatis deferebat, dubitauit q̃ factũ illud sibi imputaret ad dñm Papam cũ litteris abbatis sui accessit: vnde scribit Papa ipsi abbati dicens, q̃ potius expediebat relinquere tunicam & pallium, & rerum sustinere iacturam, q̃ pro rebus vilibus & transitorijs cõseruandis taliter in aliquos exardescere: vnde iste abstineat à ministerio altaris, & vterque illorum ad arbitrium abbatis peccatum suum studeat expiare: quia constat eos ex studio vtriusque esse interemptos. No. q̃ qui licitæ defensionis fines excedit, in culpa est. Itẽ pro amissione rerũ temporalium nullus debet homicidiũ incurrere. Item arg. q̃ pœnitentiæ sunt arbitrariæ. Item arg. q̃ ita punitur, qui causam præstat, sicut ipse faciens. Bern.

¶ *Glo. seq. distinguit inter clericum & laicum, & fingit contrarium.*

e ¶ *Ligauerunt.*] In hoc excesserunt fines licitæ defensionis, cũ possent aliter euadere: vnde homicidium subsecutũ imputatur vtrique, quia licet clericus latronem capere possit, vt res suas recuperet. arg. 14. q. 6. si res, & ĩ. de depo. c. 1. isti tamen ad hoc procedere non debuerunt: cum res suas saluas haberẽt: clericus vero suis defendendo non debet armis resistere, nec aliquẽ propter res interficere. arg. 23. q. 8. c. 1. & c. conuenior. & arg. 46. dist. si quis vult. Arg. contra ĩ. eod. c. 2. Laicus vero potest res suas & patriam armis tueri: & præuenire hostem. arg. C. vnde vi. l. 1. & 23. quæst. 2. Dominus. sed clericus cum armis pugnare non debet etiam contra Sarracenos, ĩ. de vo. ex multa. & 50. dist. clericum qui Paganum. Ber.

¶ *Glo. seq. obuicit, & soluit.*

f ¶ *Detinere.*] immo vr̃ q̃ licitum erat occidere, cum essent nocturni latrones, ĩ. eo. si perfodiens. sed non est verum, vt ff. ad l. Cor. de sic. furem.

¶ *Glo. seq. reci. per obiecti. & solut.*

g ¶ *Interimeretur.*] quia tutius est ante tps occurrere, q̃ post causam vulneratã remedium quærere C. in qui. cau. in integ. rest. non est neces. l. vlt. in fi. & C. qñ liceat vnicuique sine iudi. se vin. l. 1. sed hoc non fuit licitũ ei: immo potius debuit fugere dũ soluere se nitebantur: sicut Dñs fugit in Aegyptum cum ab Herode ad interficiendũ quæreretur, 23. q. 3. §. 1. Ber.

h ¶ *Sustinere iacturam.*] 23. q. 3. §. 1. Et dicit Apostolus: Non vos defendentes, sed date locum iræ. ead. causa. & q. 1. sed magis fraudem patimini. ead. causa. q. ea. nisi bella.

i ¶ *Arbitrium tuum.*] Et ita est arg. q̃ pœnitentiæ arbitrariæ sunt, 26. q. 7. tempora pœnitudinis. Ber.

k ¶ *Vtriusque ope.*] alter facto, ille ope, s. ligando, ĩ. eo. sicut, §. 2. Et ita est arg. q̃ ita punitur qui causam præstat, sicut & ipse faciens. arg. ĩ. eo. presbyterum, & ∫. eo. c. proxi.

D *E cætero.*] CASVS. Quidã diaconus pñtit causam homicidio: quærit vtrum possit ad sacerdotiũ promoueri? Et rñdet q̃ nõ. No. q̃ qui causam damni dat, dãnum dedisse vr̃.

¶ *Glo. seq. arg. & distinguit causam remotam & propinquam.*

l ¶ *Causam dedisse.*] Forte psilio, pcepto vel ope. 50. dist. si qs viduã, & ĩ. eo. sicut, §. 2. & §. vlt. vel suggestione, vt c. sicut. §. vero, & ĩ. eo. c. prox. in fi. Et est arg. q̃ q causam dãni dat, dãnũ dedisse vr̃, 50. dist. studeat, & ff. ad l. Aquil. q. occidit, §. pen. & ff. ad leg. Corn. de sic. nihil. & ∫. de iniur. c. vlt. maxime cum propinquam

† Ex hoc §. colligit a pte non licere clericis occidere latrones q̃ rebus cõseruãdis: de quo attig. vide Iaso. i l. vt vim. ff. de iust. & iure.

a Vide B. Tho. 2. 2. q. 64. ar. 4. & Dñicũ Sotũ li. 5. de iust. & iure q. 1. art. 4.

† Cap. 12. eod. tit. in 1. compil.

De materia tex. & gl. vide citatos ĩ. e. in c. sicut dignũ. & Syluest. in sum. verbo, homicidium, 2. q. 22.

a De hoc dubio ¶ ter Henr. Boich, & alios hic, vide Ias. in l. vt vim. circa finẽ. ff. de iust. & iure.

propinquam causam dedit. secus vr in remota arg. ff. loc. qui domum habebat, in fi. & ī eo tit. exhibita. Idem vr in remota, si animo nocendi hoc faciat, vel minori diligentia. ī. eod. presbyterum, in fi. ¹ C. ad leg. Corn. de sica si quis necandi.

A D audientiam.] Communis diuisio: secunda pars: ibi, Quia vero. Abbas.

¶ Clemens tertius.

¶ Homicidiū casuale imputatur ei, qui dedit operā rei licitæ, si nō adhibuit diligentiā, quā debuit.

CAP. XII.

AD † audientiā Apostolatus nr̄i peruenit, ꝙ cū quidā presbyter volens corrigere quēdam de familia ᵃ sua, cingulo, quo cingi solebat, ipsum verberare tētasset: cōtingit, ꝙ cultellus de vagina q̄ cingulo adhærebat, elapsus, eū in dorso aliquātulū vulnerauit: Postmodū vero cū ille vulneratus aliquādiu vixisset, & cōualuisset à vulnere, alia † grauiori (vt dr̄) infirmitate percussus, viā est vniuersæ carnis ingressus. Quia vero vtrū occasione uulneris decessisset, dubium hr̄: vestræ discretioni duximus rn̄dendū, ꝙ cū in dubijs ᵇ semitā debeamus eligere tutiorē, vos ꝯuenit iniūgere p̄sbytero memorato, vt i sacris ordinib. nō ministret: iniūcta tñ pnīa congruēti, sibi poteritis ꝯcedere, ut minorib. ᶜ ordinib. sit cōtētus. Si uero ille ex alia infirmitate obierit, poterit (sicut erat solit⁹) diuina officia ministrare.

¶ Innocentius iij. ep̄o Lingoñ. †

¶ Homicidium casuale non imputatur ei, qui dedit operam rei licitæ, nec fuit in culpa.

CAP. XIII.

DIlectus † filius A. capellanus proposuit, ꝙ cū quadam corporis molestia grauaret̄, ut comedēdi appetitū aliquātulū excitaret, equū, quē nutriebat, ascendit: qui cū bene nō pareret habenis, sed præter sessoris arbitriū saltibus lasciuiret, ipse (ut eius refrēnaret impetum) frēno ᵈ uim intulit, equūq; calcarib. stimulauit: cūq; fracto frēno equus ꝓprio arbitrio relictus curreret festināter, quędā mulier ueniēs ex obliquo infantulū baiulās obuiauit: in quā equus irruēs (ꝓcul abiecto sessore) puerū p̄dictū opp̄ssit. Ideoq; mādamus, quatenus si est ita: cū idē capellanus nec uoluntate, ᵉ nec actu, ᶠ homicidiū ꝑpetrauit: nec dedit operam illicitæ ᵍ rei: nō ipedias, quo min⁹ diuina possit officia celebrar̄.

¶ Idem Meteñ. ep̄o.

¶ Summatur vt supra c. proxi.

CAP. XIIII.

EX † litteris tuæ fraternitatis accepimus, ꝙ cū H. p̄sbyter fęnum uellet de curru deponere, perticā superius alligatā ꝓiecit in terrā: & cū fęno insisteret deponendo, quidā ꝛ puerum quendā iuxta currū reperit semiuiuū, in quo p̄ter modicū liuoris in frōte, nihil inueniri potuit lęsiōis. ¶ Nos autē ab eodē quęsiuimus sacerdote, si priusquā iaceret perticā, circūspexisset ʰ solicite, an esset aliqs circa currū: qui ꝙ diligēter circūspexit, ꝛ asseruit: sed ꝙ uidisset aliquem denegauit. Ad te igit remittētes eundē: Mandamus, quatenus si res ita se habet, nisi ꝓ eundem graue ⁱ scandalum sit exortū uel tanta ᵏ laboret infamia,

CASVS. Quidā p̄sbyter volēs corrigere quēdā de familia sua, corrigia, qua cingi solebat, ipsum verberare tentauit: cōtigit, ꝙ cultellus de vagina, q̄ cingulo adhærebat, elapsus, in dorso aliquātulū eū vulnerauit: postmodū cū ille vulneratus cōualuisset à vulnere grauiori īfirmitate ꝑcussus decessit: quęsitū fuit à Papa, quid de ipso sit agendū? Rūdet Papa, q̄a dubitat vtrū occasione vulneris decesserit, & ī dubijs via sit tutior eligēda: p̄dictus sacerdos ī sacris ordinib. nō ministret: tñ iniūcta sibi pnīa cōpetenti ꝯcedi pōt eidē, vt minorib. ord. nib⁹ sit cōtentus. Si vero ille ex alia īfirmitate decessit, vt prius suū officium exequat̄. No. ꝙ q̄ nō adhibet diligētiā, quā debet, imputat̄ ei, licet det operā rei licitæ. Item in dubijs via tutior eligēda est. Itē verbum dispensationis ius cōe continet.

¶ Glo. seq. reci. per q. & sol. secundo signat contrarium, & soluit.

a ¶ *Corrigere quendam de familia*] qd̄ bene licet leniter, etiā si sit clericus, ī. de sent. exc. volūtate: q̄a ius emēdatiōis ꝯcessū neimo transgredi dēt. C. de emē. propin. l. vnica, ī fi. sed iste indiscrete correxit. arg. ꝯ ī. eod. lator. iste nō adhibuit diligētiā remouēdo cultellū: ille nō tenebatur ad hoc. q̄a nec ꝑ se aliquid fec. t: sed sibi factū fuit.

b ¶ *In dubijs.*] Sic ī. de sp̄o. iuuenis, & ī eod. significasti 2. & c. penult. ī. de cler. excom. minist. illud. ergo tene certū, & dimitte incertū, de pęn. dist. 7. si qs positus, in fi. ff. de reg. iu. in ambiguis. & in re dubia certa non pōt ferri snīa, 11. q. 3. graue. & 30. q. vlti. §. vlt. in co. n. facto, quod finitū est, non est locus coniecturis, ff. de verb. oblig. continuus, §. cum ita, in fi. vnde quandoque propter ambiguum duplicitatis imponitur pęnitentia. ī. de his qui fil. occid. cap. vlt.

c ¶ *Vt minoribus.*] dispensatiue tñ ī. eo. continebatur Bern.

D Ilectus] Cōis diuisio: Secunda pars: ibi, Ideoq; &c. Abbas.

CASVS. Quidā capellanus A. noie, dū infirmitate corporis grauaret̄, vt comedēdi appetitū excitaret, equū, quē nutriuerat, ascēdit: sed cū nō bñ pareret habenis, p̄ter volūtatē sedētis cœpit saltib lasciuire: capellanus (vt eius impetū refrænaret) vim intulit frēno, & equū calcarib. stimulauit, & frēno fracto dū curreret festināter arbitrio ꝓprio, q̄dam mulier infantē portās, veniēs ex obliquo, obuiauit: equus in eā ruēs, pueru interfecit, ꝓcul abiecto sessore: Capellanus ad Papam accedēs, eidē p̄dicta exposuit: vñ mādat diœcesano ep̄o, quatenus si est ita, ipsum nō impediat, quo minus suū officium exequat̄ cū ipse nec volūtate, nec actu homicidiū ꝑpetrauit, nec dabat operā illicitæ rei, & adhibuit diligentiā, quā debuit adhibere. No. ꝙ duob. modis cōmittit̄ homicidiū, actu, s. & volūtate. Itē volūtas & ꝓpositū distinguūt maleficia. Itē no. distinctionē, an qs det operā rei licitæ, vel illicitæ. Itē si homicidiū casu cōmittat̄, & culpa nō p̄cedat, non imputatur.

d ¶ *Freno.*] qā de leui frāgi nō credebat: alias in culpa esset. arg. ī. c. significasti 1. & ff. ad l. Aq. idē iuris. §. 1. vel si p̄ p̄ imperitiā suā equus taliter lasciuisset. Instit. ad leg. Aquil. §. impetu quoq;.

e ¶ *Voluntate.*] & ideo nō imputat: q̄a volūtas & propositū distinguūt maleficiū. ff. de fur. q. iniuriæ. & ī de sent. excō. cū volūtate. ad cor enim respicit Deus: vt 14. q. 5. si quid inuenisti. & 15. q. 6. cap. 1. ad fin. Tanc.

f ¶ *Nec actu.*] qui ñ solus nō sufficit, vt reddat hoīem irregularem, nisi adsit voluntas vel culpa, 50. dist. his q. & ī. e. c. p̄xi. nisi scādalū aliud induceret, vt ibi. in ꝓmouēdo tñ secus est, q̄a solo actu redditr irregularis, 15. q. 1. c. vlt. De hac tñ materia dicitur ī. eo. sicut.

g ¶ *Nec dedit operam illicitæ rei.*] quod si esset, imputaretur: vt plene dictum est in cap. sicut.

E X litteris.] Primo ponit consultatio: Secundo Papæ indagatio: ibi, Nos. Tertio decisio: ibi, Ad te. Abb. Siculus.

CASVS. Quidā p̄sbyter dū fœnum vellet de curru deponere, perticā, qua fœnu ligabat, ꝓiecit ī terrā: & dū fœnū in terrā ꝓjceret, quendā puerum iuxta currū quidā inuenit semiuiuū: q̄ modicū liuoris in frōte habebat, & nihil aliud læsiōis: dubitauit sacerdos an hoc esset ei imputandū: accessit ad Papā cum litteris ep̄i sui: Papa q̄siuit ab eo, vtrū circa currū solicite circunspexit priusq̄ perticā proijceret in terrā, an esset aliquis circa currū: q̄ rn̄dit ꝙ diligēter circuspexit: sed nemīnē vidit; vñ Papa ipsum ad ep̄m suū remisit, mandans, quatenus si est ita, ipsum libere ꝑmittat exequi officiū sacerdotis, nisi ꝯ eū graue scandalū sit obortū, vel tāta laboret infamia, qd̄ inde debeat se purgare. No. ꝙ qui diligentiā adhibet, quā debet, dādo operā licitæ rei, si inde homicidiū cōtingat, nō imputat̄. Itē scandalū reddit hoīem irregularē, & indicit purgationē, licet veritas aliter se habeat: & sic punitur quis sine culpa.

h ¶ *Circumspexisset.*] & sic diligentiam adhibuit dando operam licitæ rei: vnde non imputatur, vt 50 dist. si duo. Bern.

i ¶ *Graue scandalum*] Nota ergo ꝙ solum scandalum reddit hominem irregularem, siue punitur innocens propter scandalum. ī. de cler. ægro tua. & ī. de præben. cum teneamur.

¶ Glo. signat contrarium, & soluit.

k ¶ *Vel tanta.*] & ita aliud est infamia, q̄ scandalū, & plus importat

¹ Ibi non est cā remota, imo ꝓpinqua & coherēs. vñ idē iuris est. arg. ff. de rei vē. q̄ religiosus. secudū Host. loā. And.

† Cap. 1. eod. tit. in 2. compil. Et de materia præ alijs vide to hic latius. Maria nū Socin. adde Couarru. in Clemē. si furiosus, i 2. par. relectiōis. §. 4. & in 1. par. in ini tio, nu. 3.

† Dictio, alia, deest in antiquo rib. exemplaribus, & in vete ri compilatione.

† Lugoñ. Lugduneñ.

† Cap. 1. eod. tit. in 3. compil. Vide Couarru. in Clemēt. si furiosus, de homici. i 2. par. relectiōis. §. 4. versi. Tertio ad idē cōducit. & Martinum Naurrum i Manuali ꝯfessariorū c. 27. ti. de q̄nta specie irregularitatis.

¹ Qui p̄misit Ephesi datę, ex quo ibi peruenit, etiā si diplomate sit vsus, stati obligatus est. Io. And.

† Meteñ. † Ameteñ.

† Cap. 2. eod. tit. in 3 compil. Vide citatos in c. p̄xime præcedenti.

† Vox, quidā, in plerisq; codicib. desideratur: est tā in antiquioribus, & vetus cōpilatio docet adesse oportere.

¹ Hūc articulū latius pertractāt hic Doctores, quos videto.

¹ circumspexisset

portat graue scandalum, quàm infamia: quia infamia tollitur per purgationem, vt hic: sed vbi graue scandalum est, non indicitur purgatio, vt hic patet. Arg contra s̄ de cohab. cleri. & mulie tua. vbi propter scandalum indicitur purgatio. non est contra: quia purgatio ad vtrunque refertur. Ber.

f [Si ita est.] Sed qualiter cōstabit de hoc? Quia forsitā solus erat ob defectū probationis p suū proprium faciet fidē: quia solū Deū habet vltorē. C. de reb cre l. l. 2. & p̄cipue cū de conscientia alicuius quæritur, statur iuro ipsius, s̄. de sent. excom. si vero 2. & s̄. de testi. pñtium, & s̄ de excep. pastoralis, & s̄. qui

a [Ex litteris.] Diuide vt s̄. eod. dilectus. Abb. Siculus.

CASVS. Quidam monachus dum deponeret de cāpanili cāpanā, quoddā lignū corruit, & quēdā puerū occidit. quęrit q̄d iuris sit? Rñdet Papa, si monachus rē necessariā & vtilē agebat, & in loco p quē nō crederet aliquē trāsire, vel ibi esse, vel aliquē illuc de cōsuetudine venire, qñ lignū mouebat, bñ poterit ad maiores ordines, p̄sertim in monasterio promoueri. No q̄ homicidiū casuale nō imputatur alicui. si dat operam rei licitæ, & adhibet diligentiam, quam debet.

a [Si monachus.] sim. s̄. e. tua nā rē necessariā agebat & vtilem s̄. eo. c. vlt.

b [Transire non crederet.] Vel si credebat aliquē transire: vel ibi aliquē esse, & añ casum clamauit, caue ca se s̄. eo. c. vlt. & 50. dist si duo. & ff. ad l. Aquil. si putator. & Insti eo. § si putator. vbi ponit tenor verborū, q̄ hic sunt. alias imputaretur 50 dist. sæpe, in fin. quia non adhibuit diligentiam, quam debuit. s̄ eod. ad audientiam.

c [Præsertim.] i. maxime: cū alibi posset sine dispēsatione: q̄ sibi ipu tari nō dēt: q̄a fortuitus casus. q̄ puideri nō pōt, non præuidit, s̄ eo c. vlt.

† Cap. 3 eo titu in 3 compil. Vide Syl uest. verbo, homicidium, 2. q̄ō 30. & Couar. in Clemēt. si furiosus, in 2. parte relectiōis. § 4. versi. Tertio ea dē poste. rior pars.

† Vox, quoddā, deest i antiq codicibus.

quòd deficiente accusatore oporteat eidē [l] canonicam purgationem indici, ipsum libere permittas exequi officium sacerdotis.

[k] Idem B. Iuntiñ. archiepo.

Summatur etiam, vt supra eo. dilectus.

CAP. XV.

ij Ex † litteris tuæ fraternitatis accepimus, q̄ quidā monachus ad deponendā de cāpanili cāpanā † subseruiēs: quia quoddā lignū corruit ipso mouēte, quendā puerū oppressit, & occidit. Quocirca mandamus, quatenus si monachus [a] ipse rē necessariam agebat & vtilē, & in loco, p quē aliquem transire [b] non crederet, vel ibidē existere, vel ēt illuc de cōsuetudine venire, qñ lignum mouisse dignoscit, satis poterat, præsertim [c] i monasterio, ad altiores ordines promoueri.

Idem episcopo Paduano

Summatur supra eo. dilectus.

CAP. XVI.

Significasti † nobis, q̄ cū F. clericus equitaret, equus cui insidebat, tā se, q̄ ipsum proiecit in aquā: vñ clericus ipsum grauiter calcarib. stimulauit: equus vero cū existeret bucca dur[a], pter voluntatē sessoris raptus i cursum, quādā [d] mulierē, quā obuiā habuit ex improuiso [e] pedib. interfecit. Cūq; nos ab eodē clerico fecissemus inquiri, vtrū equi vitiū prius sciuisset, [f] illud asseruit se ignorasse. Ideoq; mādamus, quatenus si ita [f] est, ad cautelā [g]

† Cap 4. eo titu in 3 compil. Vide cita tos in c di lectus, s̄. eod. tit.

S [Ignificasti.] Cōmunis diuisio: Secunda, ibi, Ideoq;. Abbas Siculus.

CASVS. Quidā clericus cū equitaret, equus tam se q̄ ipsum pcecit in aquā, pp q̄d cleric[us] equū grauiter calcarib. stimulauit: equus vero (cū esset bucca durus) pter voluntatē sessoris rapt[us] est in cursum, & quādā mulierē quā obuiā habuit, interfecit: clericus ad Papā accessit: & ipse fecit inquiri ab ipso, vtrū eq vitiū prius sciret: & ille asseruit se ignorasse: mādat Papa epō suo, quatenus si est ita, ad cautelā iniungat ei pniam competentē: qua peracta, non impediat ipsum, quo minus in suscepto ordine ministret, & ad maiores valeat promoueri. Nota q̄ quis tenetur probare ignorantiā suam. Item q̄ñque pœna indicitur ad cautelam.

† Aliās ita: mulie re quādā obuiā habuit, quā ex improuiso, &c. sed lectio, quam re tinuim[us] planior ē.

‡ Secūdū Ioā Vñ dicebat Gof fre. q̄ si ab instructo & gito eq̃itādo putuisset hoc, pu deri, ipu taret ei. s̄. & s̄ eo. c. vlt. Ioā. Io. And.

d [Improuiso.] & hic non affuit occidendi voluntas.

e [Pedib. interfecit.] quia si sciret, non fuisset abiq; culpa, cum sciret se non sufficere ad eius retentionem, ff ad l. Aquil idem iuris, §. 1. cum æt etate quisque non debeat, in quo intelligit vel intelligere debet infirmitatem suam alijs periculosam fu turam, vt ibi dicitur. Inst. eod § impetu quoque, ver. sed & si. & s̄. eo dilectus. argum hic enim leuissima culpa facit homicem irregularem, s̄. eo. continebatur.

Gl. seq. quærit, & soluit.

iniungas eidē pniam cōpetentē: [h] qua pacta, nō impedias, quo minus i susceptis ministret ordinibus, & ad maiores valeat promoueri.

Idem.

Non censetur homicida is, quo prohibente, & causam non dante, à consanguineis homicidium committitur.

CAP. XVII.

Petrus † diaconus & monachus S. Ioānis de Puna, sua nobis insinuatione mōstrauit, q̄ cū ipsum quōdā in seculari habitu in ecclesia de Rigelo † bñficium obtinentē, abbas illius ecclesiæ eodē bñficio spoliasset: cognati & amici eius irati plurimū & commoti, nocte quadā in domo diaconi cōuenerūt, & cœna facta dicebāt, q̄ vindictā volebāt sumere de abbate: Inhibiti autē expsse ab eodē diacono, ne abbatē occiderēt, aut aliq̄d sibi facerent, vñ ordinis sui discrimē incurreret, & animę detrimentū: nihilominus irruerūt in eū, & plagis impositis abierūt semiuiuo relicto: q post dies aliquot [l] expirauit: & infra. Quocirca mādamus, quatenus si præmissa noueris [i] veritate subnixa, sæpedicto diacono, nō solū in diaconat[us] officio ministrare, sed ēt ad ordinē presbyteratus ascēdere (si aliud canonicū nō obstiterit) liberā pcedas auctoritate Apostolica facultatē: præsertim [k] si super hoc nō fuerit reipsus infamia: cū ei nō debeat imputari q̄d p prohibitionē ipsius expressam, eo causam vel occasionē nō donante fuit ab ipsius consanguineis attentatū. No. q̄ infamia respersus promoueri non pōt. Itē non est imputandū alicui q̄d p prohibitionem eius expressam actū est: aliquin fuisset culpabilis non fuisset. Item qui causam vel occasionem damni dat, damnum dedisse videtur.

matr accus poss. cum in tua. & 32. q. 2. si veris esse. & p̄cipue si est bonæ famæ, vt ff. de re mil nō oēs, §. à barbaris Et sup hoc poterit adiungere cōpurgatores, pp excellentiam ordinis, s̄. de purg can ex tuarū. quia certa ... ora cautius est agendū, 7. q. vlt. c. vlt. & ff. de Carb. edic l. 1. §. 2. & 42. dist. quiescamus.

g [Ad cautelam.] s̄. eo. significasti pp ambiguū duplicitatis, 23. q. 5. excōicatorū. Sicut ad cautelā q̄nq; aliqs absoluit, s̄. de sen. exc venerabili. & s̄. de app. ad pnti. & s̄. de testi. veniēs 2 in fi.

h [Competentem.] Arbitrio superioris. Et leuis debet esse, cum in culpa non fuerit.

P [Etrus.] Primo facti narratio: Secundo prouisio. Secunda, ibi, Quocirca. Abbas.

CASVS. Petrus diaconus & monachus, dum olim esset in habitu seculari, quoddā bñficiū obtinēs in ecclesia de Rigelo, abbas illi[us] ecclesiæ ipsum eodē bñficio spoliauit: pp q̄d amici illi[us] cōmoti, nocte quadā in domo diaconi cōuenerunt: & cœna facta dicebāt, q̄ volebāt vindictā sumere de abbate: sed diaconus illis expsse inhibuit, ne abbatē occiderēt: aut aliqd facerēt, vñ posset periculū sui ordinis incurrere: ipsi nihilominus irruerūt in eū: & plagis impositis, post aliquot dies expirauit: monachus iste dño Papæ rē p ordinē explicauit: vñ mādat Papa epo diœcesa no quatenus si pr̄emissa vera sunt: diaconus p̄dictus nō solū in diaconatus officio poterit ministrare, sed ēt ad superiores ordines poterit p̄moueri: nisi aliud canonicum impediat: p̄sertim si sup hoc nō fuerit infamat[us]: cū sibi obesse nō debeat

Gl. seq. quærit, & remittit.

i [Noueris veritate.] & qualiter poterit ei de hoc p̄stare? Dic vt dixi s̄. e. c. p̄x. & si ifamat[us] esset, se expurget. s̄. de pur. ca ex tua. nisi graue scādalū esset, s̄. e. ex litteris, & s̄. e. c. p̄x. arg.

k [Præsertim.] id est, tantum: quia si esset infamatus, debet se purgare, vt dixi.

Glo seq. recs. per quæstio. quid si non prohibuisset, arg. pro, & contra. & soluit.

‡ Nō putat Host. hoc necessariū nisi laboret infamia, s̄. ca. 2. & s̄. tit. 2. Ioan. And.

† Cap. 5. eo titu in 4 compil. Vide Gō dissaluum trac. de irregu. c de percussore. & late Couar. in Clemēt. si furiosus, i 2 par. relectiōis. §. 2. versi. non subsequitur.

† Rigulo.

† aliquos

‡ Et ibi dicit q̄ per hoc non putat Hosti. hoc, p barbaros posse p testes, si qui fuerūt p̄hibitiōi p̄sentes: & i defectū eorū illos, q bus p̄hibitio facta fuit, de testib. cog. c. fin. Ioan. And.

a *Contra prohibitionem.*] sic s. de simo. sicut 2 immo et si non prohibuisset: dummodo tñ non dedisset consilium, nõ tenet, 1.q.4 quia psulatus vbi est similis casus. Nec de voluntate dẽt aliqs se purgare. Arg. cõtra in pced. c. qa pīulatus. ibi; q absque sua volútate. & j. c. pxi. C. de fide instr. l. vlt. C. de his q ad eccl. le pcussus, in qua de modico ictu mortaliter quis solet lædi. No. arg. q voluntas imputatur in homicidio. Item cõsilio, mãdato, studio cõmittitur homicidium. Item in pnĩa cuilibet est credendũ: qa nõ est verisimile, q aliqs sit immemor suæ salutis. Item pnĩa iniungitur alicui ad cautelam. Item fauore religionis fit, qđ aliàs nõ haberet. Item nihil cũ scãdalo est faciendũ. Itẽ in dubiis via certior est tenenda. Itẽ punitur qs sine culpa. Itẽ vim vi repellere licet, sed cũ moderamine inculpatę tutelæ, s. cũ æquali repulsione. Itẽ vindicta non est sumẽda, sed iniuria ppulsanda. Itẽ rõne instri, cum quo qs pcutitur, & rõne partis, in qua qs pcutitur, iudicatur homicidium.

cõru. psenti. circa prin. qđ vr potius consentire, qa si eo audiẽte, & non contradicente, & tacente talia dicebant, consentire præsumeretur, vnde imputaretur ei. Vin.

b *Cãm vel occasionem.*] nõ intelligas istud ita large, ne sit contra 23. q. 5. cũ homo. & ca. de occidẽdis. sed de cã vel occasione ppinqua. ar. s. eo. ad audientiã. & ca. de cætero. quia in veritate propter eum fuit occisus. Ber.

ij S *Ignificasti nobis.*] Istud c. est multũ allegabile, & ita cõiter solet summari: Quo ad legẽ pmotionis censeaẽ irregularis & pro homicida, q vulnerauit, licet nõ posset sciri an vulnus fuerit lethale, ex quo vulneratus ab aliis obiit. Diuiditur: In prima ponit cõsultatio: In secũda rñsio distinguens: ibi, *Nos.* Primũ mẽbrũ psequit: ibi, *Et quidẽ.* Secũdũ: ibi, *Quòd si.* Abbas Siculus.

CASVS. Quidam maleficus intrauit ecclesiam, vt ornamẽta altaris, & libros ecclesiasticos, & Eucharistiã asportaret: Laurẽtius psbyter eiusdẽ ecclesiæ canonicus regularis, acceptõ ligone maleficũ illũ percussit, sed si ad mortẽ fuerit ictus hmõi, penitus ignorauit: parochiani illius ecclesiæ vidẽtes illum ornamẽta ecclesiæ asportantẽ: acceptis fustibus & gladiis interfecerunt eundẽ: presbyter iste de sua salute cogitãs, confessus est abbati suo pdicta, vñ abbas dño Papæ supplicauit, vt cum eo misericorditer agere dignaretur: dñs Papa in casu pmisso dicit distinguendũ, vtrũ constare possit, q pfatus sacerdos nõ inflixit mortalẽ pcussionem, de qua mortuus non fuisset, si aliorũ vulnera non fuissent subsecuta: & si ille percussor volũtatem non habuerit occidendi, nec studio, consilio vel mãdato illius processerunt alij contra illũ, & si hoc ita est, post pœnitentiam ad cautelam iniunctã, in officio suo poterit ministrare religionis fauore: & sine scandalo sacerdotale officium põt exercere cum regularis existat: cũ de his sit ei credendũ, q non accusatur vel denuntiat, sed p seipsum consiliũ appetit salutare: q si discerni nõ possit ex cuius ictu mortuus fuerit, in hoc dubio tanq̃ homicida dẽt hñri sacerdos: & si homicida non sit, à sacerdotali dẽt officio abstinere, qa ĩ hoc casu tutius est abstinere, q̃ celebrare, pro eo q in abstinẽdo nullũ, in celebrando vero magnũ periculũ timeaẽ: Si vero sacerdos prius pcussus ab illo malefico vt dicebatur, cũ ligone illũ repcussit in capite, licet vim vi repellere liceat, qa tñ id fieri debuit cũ moderamine inculpatæ tutelæ, non ad sumendã vindictã, sed ad repellendam iniuriam, non vr sacerdos ab homicidio excusari, tum rõne instri, cum quo ipse percussit, quod non solet leuẽ plagã inferre, cum graue sit, tum rõne partis, in qua fuit il-

tari, quod ꝯ phibitionẽ a eius expssam, eo cãm vel occasionẽ b non dante, ausu sacrilego fuit ab ipsius consanguineis attentatũ.

Idem abbati sanctæ Trinitatis de Meldemberg.

Irregularis censetur, qui aliũ lethaliter percussit, licet ab aliis fuerit extinctus: idem si non apparet an lethaliter, si etiam percussus ab aliis obiit, & non apparet ex cuius vulnere decesserit: idem est si percusserit non lethaliter, si animum occidendi habuit, & ex aliorum vulneribus percussus expirauit. hoc dicit: notabiliter. Abbas.

CAP. XVIII.

ij S Ignificasti nobis, q cũ qdã maleficus ingressus ecclesiam, Eucharistiã cũ altariũ ornamentis, & libris ecclesiasticis extra ecclesiã asportasset. L. psbyter ecclesiæ canonicus regularis, pfatũ iniqtatis filiũ, fossorio arrepto pcussit: sed si ad mortẽ fuit ict⁹ hmõi, tu & ipse penitus ignoratis: quẽ parochiani ecclesiæ vidẽtes ornamẽta ecclesiæ asportãtẽ, arreptis gladiis & fustib. in eodẽ loco ptinus occiderũt: & infra. Nos in pmisso casu credimus distinguẽdũ, utrũ cõstare possit, q pfatus sacerdos nõ inflixit pcussionẽ lethalẽ, de qua, si aliorũ nõ fuissent vulnera subsecuta, pcussus minime interijsset, & si pcussor volũtatẽ non habuerit c occidẽdi, neque ipsius studio, d cõsilio, vel mandato e processerint alij ꝯ illũ. f Et qdẽ si hoc ita se hẽt, (qđ forsan ex eo posset ostẽdi, si certa apparuisset pcussio ab eodẽ inflicta tã modica & tã leuis, in ea parte corporis, in qua quis de leui percuti nõ solet ad mortẽ, vt peritorũ iudicio medicorũ talis pcussio assereret nõ fuisse lethalis) cũ de cęteris credẽdũ sit ipsi, q nõ accusat vel denũtiaẽ ab aliquo, sed p seipsũ cõsilium appetit salutare, post pniam ad cautelã iniunctã, in sacerdotali poterit offõ ministrare: maxime religionis accedẽte fauore, cũ sit canonicus regularis, & sine oĩ scãdalo possit sacerdotale offm celebrare. g Quòd si discerni nõ possit, ex cuius ictu pcussus interijt, ĩ hoc dubio h tã quã homicida dẽt hñri sacerdos: & si forte homicida nõ sit, à sacerdotali offõ abstinere dẽt: cũ in hoc casu cessare sit tutius, q̃ temere celebrare: pro eo q in altero nullum, in reliquo vero magnum periculũ timeaẽ: & infra. Si vero (queadmodũ phibetur) sacerdos iste, prius ab illo pcussus sacrilego, mox eũ cũ ligone in capite repercussit: quamuis vim vi repellere, i oẽs leges & omnia iura permittant: quia tamen id debet fieri cum moderamine inculpatæ tutelæ, k non ad sumendam vindictam,

c *Habuerit.*] arg. q volũtas imputatur in homicidio, licet ex suo vulnere mortuus nõ fuerit. arg. 1. q. 4. quia præsulatus.

d *Studio.*] id est, suggestione vel adhortatione s. eo. sicut § q vero ea dẽ j. de excel. pla. ex lr̃is. Ber.

e *Consilio vel mandato.*] de hoc dictũ est s. e. sicut.

f *Credendum sit.*] arg. q in iudicio alæ cuilibet est credendũ: quia no est verisimile, q sit immemor suæ salutis. 2. q. 7. sancimus.

Glossa se iacens alle. contrar. ponit diuersitatem inter legẽ & canonem.

g *Quòd si discerni.*] eandẽ distinctionẽ ponit lex, ff. ad l. Aqui. item Mela. §. sed si plures. vñ hoc sumptum fuit: sed in hoc est diuersitas, q si vnus prius pcussit, & alter postea occiderit, primus non tenetur nisi de vulnerato, secundus tenẽ tãquã de occiso. ff. eod. huic scripturæ, §. 1. & l. itẽ Mela. § Celsus. secus sm canones hic, & 23. q. vlti. cap. vlti.

h *In hoc dubio.*] in dubiis n. viã debemus eligere tutiorẽ, vt hic dr̃, & j. de reg. iur. c. 2. & j. eo c pe. & s. e. ad audiẽtiã. vbi d hoc.

i *Vim vi repellere.*] j. de sent. exc. si vero. 1. dixit ius naturale. ff de vi & vi ar. l. 1. §. vim vi. ff. ad l. Aquil. scientiam. §. qui cum aliter.

Glossa sequens alleg. 4. contr. & litteram exponit. Secundo alle. 7. contraria. Tertio soluit pro prima parte si tria concurrant. Quarto ponit distinctionem. Alæ. & Ioan.

k *Moderamine inculpata tutelæ.*] C. vnde vi. l. 1. & j. de sentẽ. excom. vt famæ. §. vlt. tamen si defendens ex proposito, nõ excedat modum, non tenetur 23 q 3 non inferenda. & ff. ad l. Aquil. si ex plagis. § tabernarius nec dicitur excommunicatus qui excedendo modum non ex proposito, repercutit clericum. arg. s. de restitu. spol. olim 1. in fi. & j. de sent. excõ per pendimus. arg. contra q non liceat vim vi repellere. 46. dist. sed diẽnarios 23 q. 1. ca 1. & q 3. § 1. & s eod ca. suscepimus. & 23. quæstio 4. inter querelas. & C. de episcop. & cleri si quis in hoc genus. Ad hoc dicas, quod vim vi repellere licet, vt hic dicit, & in concor. primis tamen quædam consideranda sunt in repulsione tali: vt incontinenti fiat, & non ex interuallo. ff. de vi & vi ar idem est. § cum igitur qui. & j. de senten excõmunicatio. si vero. Item si causa defensionis, & non vlciscendi: vt ff. ad leg. Aquiliam, scientiam §. vlti & 23. quæst. 1. quid culpatur

Mald. Maleleon. Malebron.

Cap. 2. eo. ti. in 4. compilat. Et de materia & in intellectu huius decretalis latissime Couarruuias I Clemẽt. si furiosus. de homicid. 2. par. relectionis. §. 2. ver. sed primo hac eadem rõne. & Anton ius Gomezi⁹ to. 3. variat. resolut c. 3. đ homicidio, nu. 35. adde dino cõcilium Trident. sess. 14. de reformat. cap. 7.

Inflixerit

Præter citatos initio decretalis, vide in id Clarum li 5. sent. §. homicidiũ, vers. Alia etiam est defensio.

De articulo huius textus & glossæ in verbo, moderamine inculpatæ tutelę, vide plene per B. Thomã & ibi Caietanũ 2. 2. q. 64 arti. 7. & p Sotũ li 5 de iusti. & iure q. 1 art. 8. & doctores ff. l. vt vim. ff. de iust. & iure.

culpatur, & cum moderamine inculpatę tutelæ. tñ si qs modũ excedat, & non ex proposito, non tenetur, vt dictũ est in p̃dictis concord. Ala. & lo. distinguunt, an fiat vis p̃sonæ, an reb. Si p̃sonæ, tunc anteq̃ sit vis illata, repellẽda est: & si aliqs vim factã repellat, potius p̃sumi debeat q̃ defendendi, non vlciscẽdi cã hoc fiat, dummodo in ipso negotio fiat. ff. ad l. Aquil. si ex plagis. § tabernarius. & hoc si primus percussor denuo volebat percutere: alioqn si nolebat ipsum repercutere, & alter percussit, potius dr̃ esse vindicta, quam repulsio iniuriæ. & hoc æquum vr̃. Seruatur. n. moderamen, si illud tm̃ fiat, quo omisso violẽtia repelli nõ posset. Si ergo violẽtũ interficis, sicq̃ periculum mortis ab eo vitare non poteris, eũ sine pœna interficis. ff. ad leg. Aquil. l. 4. C. ad l. Cor. de sic. l. 2. & 3. at. ĩ. eo. c. 2. Si aũt vis infertur rebus, licitũ est repellere illatam vim incõtinenti, & inferẽdã, vel quã citius sciuerit & poterit collectis amicis. ff. de acqui. poss. l. qd̃ meo. § vlt. & l. clam possidere. § qui ad nũdinas. & ĩ. de restit. spo. olim. Iniuriã vero iã illatã p̃sonæ ex interuallo repellere nõ licet: qa sic eẽt vindicta: & ita intelligunt cõtraria hic signata.

T *Va nos.*] Diuiditur: qa duo sunt q̃sita: Secũ dum ibi, *Ad vltimum*. Et q̃libet pars põt subdiuidi i cõsultatione & r̃sione, q̃ patent in littera. Abbas.

CASVS. Quidam monachus credẽs se quãdã mulierẽ à gutturis tumore liberare, tumorẽ illum aperuit, p̃cipiens illi mulieri, ne vento se exponeret vllo mõ: ne forte si ventus subintraret cãm mortis inferret: sed mulier contempto eius mãdato dũ messes colligeret, vento se exposuit incaute: & sic per apertionem gutturis sanguis multus effluxit, & sic mulier diem clausit extremum: q̃situm fuit, qd de isto monacho sit agendũ? R̃ndet Papa, q̃ licet ipse monachus multũ deliquerit alienũ officium vsurpando qd̃ sibi nõ cõueniebat: si tñ causa pietatis hoc fecit, & peritus erat in exercitio chirurgiæ, & adhibuit diligẽtiã, quã debuit: ex eo q̃ p culpã mulier sic contra illius consilium hoc ei contigit, non est repellẽdus, quin post satisfactionẽ condignã cum eo misericorditer agi possit, vt valeat celebrare diuina: alioquin interdicenda est ei sacerdotalis ordinis executio de rigore.

AD VLTIMVM. Alia q̃stio facta fuit dño Papæ, & ecclesię. Quidã scholaris timẽs, ne latrones essent i domo, surrexit de lecto, & inuenit ibi furẽ, q̃ scholarẽ vulnerauit, & recessit: mane facto, scholares q̃sierut eũdẽ latronẽ, & inuẽtus est vulneratus, & traditus Potestati: corã quo asseruit, q̃ p̃dicta nullatenus perpetrasset. Potestas ad scholarẽ illũ nuntios misit, vt diceret si qd sciret de fure illo, vel traderet intersignia: q̃ cultrũ, quẽ ipsi latroni abstulit, & sotulares, quos ibi dimiserat, nuntiis tradidit: nil amplius de ipso facto se intromittẽs: P̃tãs his receptis latronẽ ipsũ apparitorib. suis tradidit puniẽdũ: q̃ sibi amputauerũt virilia, & oculos eruerũt: latro ira & dolore cõmotus, nec cibũ sumere voluit, nec potũ, & sic mortuus est: q̃ritur, vtrũ scholaris ille possit ad sacros ordines p̃mo ueri? R̃ndet Papa, q̃ si p̃fatus scholaris alias dignus est, p̃p p̃dictũ euentũ a sacris ordinib. nõ est p̃hibẽdus. No. q̃ nullus dẽt vsurpare officiũ, quod ad ipsum nõ ptinet. Itẽ q̃ diligentia adhibita in factis suis, licet aliqd sinistrum eueniat, ei non est imputandũ. Itẽ q̃ non est in culpa: non est ab ordinibus prohibẽdus.

a ¶ *Congruebat.*] ĩ. ne cler. vel mona. c. 3. & ca. sniam sanguinis. vñ in culpa fuit alienũ officium vsurpando. ff. de reg. iur. culpa est.

b ¶ *Diligẽtiã.*] qa si imperitiã accidisset, ei imputaret. Instit. ad leg. Aql. § impetitia quoq̃. sed euentus mortalitatis nõ imputat medico. ff. de offi p̃si. l. illicitas. § sicuti. Fratextu n humanæ fragilitatis delictũ decipientis in piculo hoĩs innoxiũ esse nõ dẽt, vt ibi dr̃. simile ĩ. de ætate & qualita. ad aures.

ADDITIO. Vñ versus: *Non est in medico semper releuetur vt æger.*

c ¶ *Post satisfactionem.*] ex hoc patet, q̃ fuit in culpa, & ex eo qd sequitur misericorditer alienũ officium vsurpando: & sic q̃nq̃ imputat alicui aliqd delictũ: ea tñ q̃ sequunt ex eo, nõ imputant. 15. q. 1. inebriauerũt Loth. Culpa. n. multiheri huic imputari nõ debet, q̃ contigit cõtra cõsiliũ ipsius. sim. 50. dist. sæpe.

d ¶ *Alioquin.*] idest, si nõ erat peritus, & si nõ adhibuisset diligẽtiã, quã debuit: aut ex cupiditate fecit. B. e ¶ *Glo. seq. obijcit alleg. 4. & soluit dupliciter.*

e ¶ *Nuntiis tradidit.*] Sed vr̃, q̃ ille scholaris potius tacere debuisset. 22 q. 2. ne quis. Itẽ nõne dictum eius est occasio mortis illius 23 q. 5. vnũ solem in fi. & ĩ. de exces. p̃la. ex lris. Ite promouendus abstine re dẽt ab oĩ eo, p̃ qd possit ad effusionẽ sanguinis p̃uenire. 50 dis. clericũ qui. Item iste quasi testis inductus fuit, & non licet clerico in cã sanguinis. 11. q. 1 testimoniũ & ĩ ne cleri. vel mona. sniam. Ad hoc dico, q̃ nõ fuit inductus tamq̃ testis, qa nec ad p̃entiã iudicis accessit, qd fit in c̃iualib in Auth. de test. § qm. in fi. colla 7. Cũ ergo iste nec facto, nec p̃cepto, nec cõsilio, nec defensione, nec lingua, nec adhortatione homicidiũ fecerit, nõ dẽt ab ordinib. impediri, quibus medi homicidiũ cõmittit & imputatur, ut dicta est. ĩ. eo. ticut dignũ & p̃terea iste seipsum occidit.

f ¶ *Tradidit puniendum.*] tamen per istud non fuit consultus de furto non enim corpio culpa tenetur, qui animo furandi domum intrauit. ff. de furt. vulgaris. § qui furtum.

¶ Ipsum

¶ In codice Barbatiæ ita: Idem epo Placẽn.

¶ Cap. 9. eo. ti. in 4. compilat. De materia & intellectu Martinus Nauarrus in Manua li confessariorum cap. 27. n. de quinta specie irregularitatis. Syluester verbo, homicidium. 2. q. 12. & Couarruuias i Clement. si furiosus. in 2. par. relectionis. § 4.

¶ Dictio, multum, deest in manuscriptis exemplaribus.

sed ad iniuriam propulsandam: nõ vr̃ idem sacerdos à pœna homicidij penitus excusari: tum r̃one instri, cũ quo ipse [1] percussit, qd̃ cũ graue sit, non solet leuẽ plagam inferre: tum r̃one partis, in qua fuit ille percussus, in qua de modico ictu qs lethaliter solet lædi.

¶ Idem. [1]

¶ *Religiosus chirurgiam exercens, si ex ea mors sequitur, irregularis est, etiam si sit peritus & diligens, & hoc fecerit causa pietatis: sed cum eo post satisfactionem misericorditer dispensari potest h. d. vsque ad § Ad vltimum.*

CAP. XIX.

TVa nos duxit fraternitas cõsulẽdos: *& infra.* ¶ Quæsiuisti qd sit de quodã monacho sentiẽdũ, q̃ credens se quãdã mulierẽ à gutturis tumore curare, vt chirurgicus cũ ferro tumorẽ illũ aperuit: & cũ tumor aliquantulũ recedisset, ipse mulieri p̃cepit, ne se vẽto exponeret vllo mõ; ne forte vẽtus subintrans gutturis apertionẽ, sibi cãm mortis inferret: sed mulier (eius mãdato cõtẽpto) dũ messes colligeret, vento se exposuit incaute; & sic per apertionẽ gutturis sanguis multus effluxit, & mulier diẽ vltimũ sic finiuit: vtrũ videlicet cũ p̃dictus monachus sit sacerdos, liceat ei sacerdotale offm̃ exercere? ¶ Nos igit̃ fr̃nitati tuæ r̃ndemus, q̃ licet ipse monachus multũ [1] deliq̃rit aliẽnũ offm̃ vsurpãdo, qd̃ sibi minime ɔgruebat[a]: si tñ cã pietatis, & nõ cupiditatis id egerit, & p̃itus erat in exercitio chirurgiæ, oẽmque studuit, quã debuit diligentiã [b] adhibere, nõ est ex eo, q̃ per culpã mulieris q̃ cõ tiliũ eius accidit, adeo [1] reprobandus, q̃ non post satisfactionẽ [c] condignã cũ eo misericorditer agi possit, vt diuina ualeat celebrare: alioqn [d] [1] interdicẽda est ei sacerdotalis ordinis executio de rigore.

¶ *Qui iudici seculari dedit inter signa furis à quo fuit vulneratus, irregularis non est, licet ille postmodũ occidatur, Abb. Sicu.*

¶ Ad vltimũ fuit ex parte tua p̃positũ, q̃ qdã scholaris metuẽs, ne latrones ĩ hospitio suo essent, de strato cõsurgẽs, reperit ibi furẽ: q̃ nõ solũ ipsum scholarẽ p̃strauit ad terrã, sed pene ad mortẽ vulnerauit eũdẽ: *& infra.* ¶ Mane itaq; scholares latronẽ q̃siuerũt eundẽ, quẽ vulneratũ iuentũ, Potestati Vincẽtiæ [1] tradiderũt: corã quo cõstanter negauit, q̃ p̃missa minime perpetrauit: vñ p̃fatus Potestas ad eundẽ scholarem nuntios destinauit, vt exponeret si qua sciret de fure p̃dicto, vel traderet intersignia: [1] q̃ cultrũ, quẽ ipsi latroni abstulerat, & sotulares ab eodẽ ĩ ipsius domo dimissos, quos abstraxerat, ne pedũ strepitus audiret, nũtiis tradidit [e] memoratis, sup eodẽ facto se nihil amplius intromittens. P̃tãs igit̃ receptis talib. itersignis, [1] latronẽ ipsũ apparitorib. suis tradidit puniẽdũ: [f] q̃ sibi amputauerũt virilia, & oculos eruerũt: Latro vero ira & dolore cõmotus,

¶ In codice Barbatiæ ita: adeo reprobãdus, q̃ non post satisfactionẽ condignã cũ eo misericorditer agi possit, &c.

¶ Aliàs ita: alioqn interdicta est ei, &c.

¶ De materia huius § vide Syluestrũ verbo homicidiũ, 3. q. 4. & 5. & Couarruuiã i Clement. si furiosus. in 2. par. relectionis. § 5.

¶ Vicẽtiæ

¶ intersigna,

¶ intersignis.

Sicut.] Communis diuisio, consultatio, & responsio: Secunda: ibi, *Nos vero.* Abbas Siculus.

CASVS. Quidam monachus Cartusien. ordinis, quãdã mulierẽ asserente se cõcepisse ex eo, traxit p zonam quasi ludens cum ea: ipsa per hoc sic se asseruit esse læsam, q hmôi occasione fecit abortũ: pp qđ dictus sacerdos de consilio quorundã, ab altaris ministerio se suspendit: quærum fuit, quid esset de eo agendũ? Rñdet Papa, q si non erat viuificatus cõceptus, poterit ministrare: alioqn dẽt ab altaris ministerio abstinere. No. q antequã cõceptus sit animatus, nõ dr̃ committi homicidium per abortum.

¶ Glo. seq. inducit duo simi. allez. in contrarium duo infra. Primum soluit. Secundum remittit.

a ¶ *Viuificatus.*] sic 32. q. 2. qđ vero. & c. Moyses. qđ pro vtraque parte põt induci. ar. contra 2. q. 1. consuluisti. & ĩ. eod. si aliquis. c. illud, cõsuluisti. intelligitur qñ puerperium iã erat animatũ. & ca. Moyses. & c. illud, si aliqs ĩ eo ibi exponitur istud, & c. qđ vero intelligit qñ nondũ habet animã. Similiter distinguit lex. ff. de pœnis, si qs aliqd §. q abortionis tñ ũcet nõ teneat lege canonica, vt hic patet, nec lege Mosaica, tñ tenetur lege Cornelia de sica. ff. ad leg. Corn. de sica. si mulierẽ. & ẽt lege Aquil. vt ff. ad leg. Aql. si seruus. §. si mulier. De eo q procurat venena sterilitatis, dictũ est ĩ eo. si aliquis. vbi etiam de hoc.

Postulasti.] Consultatio & rñsio: Secunda: ibi, *Ad quod.* Abbas Siculus.

CASVS. Quidã (q2 decimas debitas ecclesiis nõ soluebant) excõicati fuerunt, ipsi excõicatione cõtẽpta, decimas soluere nõ curabãt: quærit ep̃s, vtrum licitũ esset illi potestatẽ regiã implorare, cũ ad solutionẽ ipsarũ absq; sanguinis effusione vix possent compelli? Rñdet Papa, q si de hmôi q̃rimonia simpliciter deponat apud regẽ, & ipse in eosdẽ rebelles traditã sibi exercuerit potestatẽ, eorum erit duritiæ imputandũ. No. q si clericus simpliciter cõqueratur de laico corã Potestate seculari, si pp inobedientiam ipsius ipsum durius puniat, q̃ natura q̃rimoniæ requirat, clerico non imputat. Item gladius est cõmissus regi ad vindictam malorum, laudem vero bonorum.

b ¶ *Bonorum laudem.*] ĩ. de maio. & obed. solitæ.

¶ *Glossa seq. reci. per q. & sol. contra quam alle. 4 iura.*

c ¶ *Imputandum.*] Nota, q clericus potest agere ciuiliter contra laicũ corã suo iudice decr̃e, ad hoc vt sit in ppetuũ carcerem, vel vt puniatur pecuniariter. 23 q. 5. non vos. ad fin. & ar. ĩ. de iudæ. ita quorundã. & si iudex secularis p talẽ q̃relam durius puniat, quia ille non vult alr̃es obedire iudici, vt hic dicit, non imputat clerico 23. q. 3 Maximianus. & q. 5. nõ vos. ad fi. & c. relegãtes. ad fi. ff. de bon. lib. q. cũ maior. §. 1. versi. si tñ & ar. ff. de euict. l. si p imprudentiã. & ar. ĩ. eod. c. tua nos. & absit, vt ea q̃ p p bonũ facimus, nobis imputentur, si pter voluntatem nostram cuiquam malum contingat. 23. q. 5. de occidendis. alioquin Paulus in effusione sanguinis, suũ crimen agnosceret, vt ibi dicitur, quod nefas esset dicere: vt ibi Arg. contra. 23 q. 5. cap. 2. & c. vnum solum. in fine. de pœni. dist. 1. periculose. & ĩ. de excel. prælat. ex litteris.

ADDITIO. Hodie dicendum est vt hĩ in c. 2. e. tit. lib. 6. vt p̃mittat protestatio. Abbas.

nec potum sumpsit, nec cibum: & sic de medio est sublatus. Vnde per nostrũ oraculum postulas edoceri, vtrũ præfatus scholaris ad sacros valeat ordines p̃moueri? ¶ Nos igit̃ inq̃sitioni tuæ taliter rñdemus, q si præfatus scholaris dignis meritis adiuuatur, pp p̃scriptum euẽtum, à susceptione sacrorum ordinum nullatenus est arcendus.

¶ Idẽ Priori & fratrib. Cartusiẽ. †

¶ *Qui dat cãm abortioni, homicida est, si conceptũ erat viuificatũ animal rõnale: aliàs secus.*

CAP. XX.

Sicut † ex litterarum vestrarum tenore accepimus, cũ qdã p̃sbyter vestri ordinis, q prius fuerat niger monachus, quandam mulierẽ p̃gnantẽ, cum qua ɔ̃xerat consuetudinẽ inhonestã, & q̃ asserebat se concepisse ex eo, per zonã arripuerit quasi ludens, ipsa per hoc sic se asseruit esse læsam, q occasione hmôi † abortiuit: p̃pter quod idẽ p̃sbyter proborũ virorum vsus cõsilio, seipsum duxit ab altaris ministerio sequestrãdũ: *& infra.* ¶ Nos vero deuotioni vr̃æ insinuatione p̃sentium rñdemus, q si nõdũ erat viuificatus [a] cõceptus, ministrare poterit: alioquin debet ab altaris officio abstinere.

¶ Idem S. episcopo.

¶ *Non imputatur clerico ciuiliter iustitiam petenti de laico, si iudex in laicum exercet vindictam sanguinis.*

CAP. XXI.

Postulasti: † *& infra.* ¶ Quæsiuisti p̃terea, vtrum ɔ̃ quosdam contẽpta excõicationis sñia debitas ecclesiis decimas subtrahẽtes, tibi regiã implorare liceat potestatẽ: cum ad solutionẽ ipsarũ uix absq; sanguinis effusione ualeant coarctari? Ad † q rñdemus, q si te hmôi q̃rimoniã simpliciter deponẽte, rex (cui ad bonorũ laudẽ, [b] uindictã uero malorũ, gladius ẽ cõmissus) i eosdẽ rebelles traditã sibi exercuerit p̃tãtẽ, eorum erit duritiæ [aut † malitiæ] imputandum. [c]

¶ Honorius iij. ep̃o Eboracẽ. †

¶ *Homicidium casuale non imputatur ei, qui non occidit, nec fuit in culpa, etiam si ad cautelam veniam postulauerit.*

CAP. XXII.

Exhibita † nobis I. clerici cõfessio patefecit, q cum in puerili [d] esset cõstitutus ætate, cum qbusdã coætaneis suis ludens, [e] & insequens unum ex illis, lapidem post eum non aio [f] lædendi, sed timorem incutiẽdi proiecit: [g] qui licet † ex proiecto lapide p̃cussus nõ fuerit, neque tactus, ad alium tamen lapidem corruens, [h] & caput offendẽs, tum propter imperitiã medicãtis, tum propter patris incuriam, qui laboribus & sudoribus ipsum exposuit, expirauit. Quiauero dictus clericus, ut mitigaretur do

Exhibita.] In prima parte ponitur petitio: In secũda exhibitio: ibi, *Quocirca.* Abbas Siculus.

CASVS. Quidam clericus I. noie, cum esset i puerili ætate cõstitutus, & cũ qbusdã aliis pueris luderet, & insequeret vnũ ex illis, lapidẽ post illũ p̃iecit non aio lædendi, sed timorẽ incutiendi, qui lapide p̃iecto nõ fuit tactus, sed cadẽs ad alium lapidẽ, caput læsit, & tũ pp imperitiã medici, tum pp patris incuriam, qui laboribus ipsum exposuit, expirauit: dictus I. veniã postulauit à patre illius, vt mitigaret̃ dolor ipsius: pp quod ep̃s illũ a sacris ordinib. repellebat, q̃uis pr̃ defuncti laborãs in extremis confessus fuerit ep̃o, q nihil dictus clericus in mortẽ filij sui cõmisisset: vñ petebat clericus ille a Papa vt cum læsam consciam de morte illius nõ hr̃et, cũ eo misericorditer agere dignaretur, vñ mãdat, quatenus si cõstiterit ita esse, à sacris ordinibus pp hoc nullatenus repellat. No. q ætas excusat a delicto. Itẽ si p̃cussus ab alio culpa sua i maiorẽ infirmitatẽ incidenti, non tenetur percussor.

d ¶ *In puerili.*] Vñ beneficio talis † ætatis excusatus vr̃. de conse. dist. 4. cos. & ĩ. de sent. exc. c. 1. q2 illa ætas ignorat, qđ videat, C. de fal. mo. l. 1. in fi. ff. q & à quibus, pupillus.

e ¶ *Ludẽ.*] qđ ei licebat, q2 lusit & isaac, vt dictum est ĩ. eo. iator. & pueris p̃missum est ludere. 1. q. 1. c. Spiritus sanctus. §. ecce. qñ erat tñ doli capax: qđ patet ex eo qđ dr̃, non animo lædendi: aliàs nihil esset: quia talis furioso cõparatur. 15. q. 1. illud. & ff. de acqui. poss. l. 1. § 1. Doli capax dr̃ qui est p̃ximus pubertati, vt ff. de reg. iur. pupillum.

f ¶ *Non animo.*] ex hoc probatur q erat doli capax, nec tñ in culpa pp hoc esse vr̃, quia nec voluntate, nec actu homicidiũ perpetrauit. ĩ. eo. dilectus. & c. significasti 1. quia voluntas in maleficiis spectatur, non exitus. ff. ad lex Corn. de sica diuus. & C. eod. tit. l. 1. & ĩ. de sent. excom. cum voluntate. s̃m talem legem promotionis videtur q opus potius spectetur, non exitus 15. q. 1. si quis non iratus.

g ¶ *Timorẽ incutiẽdi proiecit.*] In hoc vr̃ culpa: nã ludus noxius in culpa est. ff. ad leg. Aquil. nam ludus. & ar. ĩ. de p̃sump. c. 1. Vnde versus: *Non lusisse pudet, sed non incidere ludum.*

¶ *Glossa sequens reci. per obiec.*

h ¶ *Corruens.*] ipse puer q fugiebat pp timorẽ illius; vñ culpã cõmisisse vr̃, ex eo q dedit occasionẽ: quare dãnum dedisse vr̃, vt ff. ad l. Aq. q. occidit. §. pe. ĩ. eo. de cætero. & c. p̃sbyterum. sed excusat pp imperitiã medicantis & pp incuriã patris, arg. ĩ. eo. tua. & propter ætatem: quia causa, multum fuit remota.

† Cartusiẽ.

† Cartusiẽ. ordinis. In codice Barbatiæ.

† Cap 4. eo. tit. in 4. compilat. Vide Antoniũ Gomezium to. 3. variar. resolut. cap 3. nu 32. Albertũ Troțium li. 2. de p̃fecto clerico. c. 14. & Couarruuiã Clemẽt. si furiosus. de homici. par. 2. relectionis. §. 3.

† Aliàs, ab eo.

† huius

† Præter Ioannem Ananiam & alios doctores hic vide Sylvestru verbo, homicidium 3 q. 5. & Couarruuiam i d. Clement. si furiosus de homicidi. 2. par. relectionis. §. 5.

† Aliàs itaq Ad qđ breuiter respõdemus.

Rom. c. 13.

† Hæc duo verba: aut malitiæ, desunt i antiqs exẽplaribus.

† Ebraceñ.

† Eboraceñ.

† Vide Tabiene verbo, irregularitas 1. § 4. Sylvestrum verbo, homicidium 2. q. 20. & ĩ intellectu Couarruuiam in Clement. si furiosus. in 2. par. relectionis. §. 4. nu. 6.

† eo proiecto, i recentioribus cõtra veterũ fidem.

† De materia huius glossæ vide Tiraquellum tract. de pœnis tẽperan. aut remittendis cã. 7.

Glo.seq.recitetur per obiectionem.

a *Postulauit à nobis.*] Per hoc videbatur culpabilis, sed nõ est verum: quia hoc fecit ex benignitate & humilitate. vnde eps non debuit ipsum pp hoc repellere, maxime cum pr̃ defuncti hoc iurasset, & quia ea sunt in nostris officiis gratiora, quæ cũ liceret nobis nõ impendere, cũ tñ dilectionis impẽdimus 28.q.1.iam nunc.

Glo seq.argu.& tenet contrarium.

b *Misericorditer*] Argu. φ hæc decret cõtineat dispensationẽ, sed nõ credo, nã quicquid facit Ecclesia, totũ est misericordia & veritas: q̃a vbi iustitia obseruat̃, misericordia ad hibetur.45.dist.disciplina. qđ patet ex rõne. Bern.

I *Oannes.*] Prima pars narrat factũ: Secunda diffinit: ibi, *Nos igitur.* Ab.Sic.

CASVS. Sacerdos iste dum pulsaret cãpanam, vt populus fideliũ ad diuina officia conuenit et, cãpana cecidit, & occidit quendã puerũ corã ipso: vnde ipse hoc dño Papæ humiliter intimauit: Papa considerans, φ dictus sacerdos dabat operã licitæ rei, nõ debet sibi imputari si casus oẽs fortuitos non p̃uidit, vnde mandat, quatenus si constiterit ita esse, dictus sacerdos libere suũ officiũ exequatur. No. φ de casu fortuito nullus tenetur, cũ præuideri non possit.

c *Signo.*] 1.dist.ius militare. & ĩ.de offi.custo.ca. 1.& 2.

d *Rei licitæ.*] s̃.eo.ex litteris. & ĩ.eod.cap.vlt Ber.

e *Fortuitos.*] ĩ.eod.cap. vlt.vbi de hoc.

f *Permittatis.*] de iure cõi Absit enim φ ea quæ propter bonum facimus, nobis imputentur, si præter voluntatem nostram alicui quicquam mali contingat.23 q.5.de occidendis. Ber.

P *Etitio.*] Communis diuisio: Secunda: ibi, *Mandamus*. Abbas Siculus

CASVS. Sarraceni inuaserunt quoddam castrũ in quo Pelagius p̃sbyter morabatur: tandem Christiani tam laici q̃ clerici exiuerunt contra illos: & inuicem confligentes hinc & inde multi occisi sunt vel fuerunt: vnde cum sacerdos iste aliquos percussisset, timebat ne irregularitatem incurrisset: propter hoc exposuit hoc domino Papæ: & ipse mandat eidem, quatenus si de interfectione cuiusquam in illo conflictu ipsum conscientia sua remordet, à ministerio altaris abstineat reuerenter, cum in hoc casu tutius sit abstinere, q̃ temere celebrare. Nota, φ clerici pugnare non debent etiam contra Sarracenos. Item in dubiis via tutior eligenda est.

g *Remordet.*] scilicet φ aliquem interfeceris: licet enim clerici alios possint hortari ad pugnam in iusto bello contra hostes, quale fuit illud: vt 23 q.vlt igitur. hortatu. omni timore. vt pridem. & q.2.dñs. & 63 dist. Hadrianus. in propria tamẽ persona pugnare nõ p̃nt, vt 23.q.vlti quicunque. & cap. clerici. & 50.dist clericum qui. & cap de his clericis. quia eorum officiũ reddit eos ĩhabiles ad pugnandum, vt ĩ.de voto. ex multa ad finem.

h *In huiusmodi dubio.*] sic s̃.eo.significasti. & cap. ad audientiã. vbi de hoc. sim.ĩ.de cleri.excom.mi. illud. Et sanctius est ĩ hac vita Dño sub inferiori habitu famulari, q̃ alta indebite appetendo damnabiliter ministrare.50.dist.de his.in fi.& ĩ de tempo.ordi.ad aures.

Vidam.] CASVS. Quidam p̃sbyter euocauit quendã in adiutorium ad ædificationem ecclesiæ: & dũ p̃sbyter quoddã lignum dissolueret, ille homo cũ ligno ruit in terram, & mortuus fuit: dubitabatur, an illi p̃sbytero esset hoc imputandum: significatũ fuit hoc dño Papæ: ipse vero considerans, φ sacerdos dabat operã licitæ rei, & ẽt adhibuit diligentiã, quã debuit adhibere, circunstantib. p̃monitis ita alta voce, φ intelligere potuerunt: R̃ndet, φ pp hanc cãm, vel quia oẽs casus fortuitos non p̃uidit, qui p̃uideri nõ p̃nt, non det idem quo ad officium vel beneficium impediri No φ casus fortuitos nemo põt præuidere, & iõ iste presbyter non tenetur de homicidio.

i *Licita rei*] sic s̃.eo.ca. ex litteris. vbi similis casus ponitur. & s̃.eod. Ioannes.

k *Præmonitis*] dicendo, caue caue.50 dist. si duo. vnde si incuria illius mortuus est, huic qui ipsum monuit, non imputatur, 50 dist. sæpe ad fi.

l *Præuideri non possunt.*] Fortuitos enim casus nullum hominũ consiliũ p̃uidere põt. ff. de admi...e ad ci.gti.l 2.§ si eo tpe. quare nemini sunt imputandi ff. qui & à quib.ma li. non fi lustantes. Casus.n. fortuiti non imputantur, nisi culpa quis incidat in casum, vel pacto vel mora p̃cedentibus casum. ĩ. de cõmo c vnico. & ĩ.de depo. bona fides. vbi de hoc. q̃a nemo tenet̃ diuinare, ĩ. vt eccle. bene vt nostrũ, ff ad leg. Aql. si putator. & ff mã. si fideiussor §. si cũ debitor & Paulus spiritu Dei plenus diuinare non potuit 22.q.2.beatus. Ber.

lor patris defuncti, veniã super hoc postulauit ab ipso, tu eum a sacrorum ordinum susceptione repellis: quamquam idem defuncti pater in extremis laborãs, tibi & presbytero, cui suã aperuit conscientiam, confessus fuerit, & præstito firmauerit iuro, nihil ipsum in morte filij sui (prout sibi constiterat) commisisse: Quare idem clericus postulauit à nobis, vt cum de illius obitu læsam non habeat conscientiam, dignaremur agere misericorditer cum eodem. Quocirca mãdamus, quatenus si constiterit ita esse, ipsum propter hoc à receptione sacrorum ordinum non repellas.

Idem episcopo & capitulo Veneteñ.

Homicidium casuale non imputatur ei qui dedit operam rei licitæ, nec fuit in culpa.

CAP. XXIII.

IOannes sacerdos humili nobis insinuatione monstrauit, φ cum pulsaret campanas, vt signo dato conueniret populus fidelium ad diuina, cadens tintinnabulum percussit quendam puerum coram eo: qui (cum vulnus esset mortale) decessit. Nos igitur attendentes, φ dicto sacerdoti, qui dabat operã rei licitæ, nihil potuit imputari si casus omnes fortuitos non præuidit: Discretioni vestrę mãdamus, quatenus si constiterit ita esse, dictum sacerdotem, sacerdotale officium exequi permittatis.

Idem Pelagio presbytero.

Clericus pugnando etiam cõtra inimicos fidei catholicæ, si quemquam percussit, & de interfectione ipsum remordet conscientia, à ministerio altaris abstinere debet.

CAP. XXIIII.

PEtitio tua nobis exhibita continebat, φ cũ inimici Dominicæ Crucis, ac blasphemi nominis Christiani, castrum quoddam ĩ quo morabaris, grauiter inuasissent: exeuntibus inde habitatoribus, tam clericis, quàm laicis contra eos, ac inuicem confligẽtibus, hincinde occisi q̃plurimi extiterunt: Vnde cum pro eo φ aliquos percussisti, irregularitatem metuas incurrisse: Mandamus, quatenus si de interfectione cuiusquam in illo conflictu tua conscientia te remordet, ministerio altaris abstineas reuerenter: cum sit consultius in huiusmodi dubio, abstinere, quàm temere celebrare.

Gregorius nonus.

Idem dicit quod cap. Ioannes. supra eodem, & tantum ponit diuersitatem in facto.

CAP. XXV.

QVidam (vt asseris) ad ædificationem Ecclesiæ in adiutorium à presbytero euocatus, ruens cum laqueari, quod idẽ p̃sbyter soluere nitebatur, hac occasione, reb. est humanis exemptus: *& infra.* Attendentes igitur, φ sacerdos ipse dabat operam licitæ rei, studuit etiam, quam debuit diligentiã adhibere: circunstantibus, q̃bus periculũ imminebat, ita tempestiue & alta voce præmonitis, φ & intelligere, & fugere potuerunt: Inquisitioni tuæ taliter rñdemus, φ ob hanc cãm: vel quia oẽs casus fortuitos (qui p̃uideri nõ possunt) forsitan non præuidit: non debet quo ad officium, vel beneficium impediri.

Vide p̃ alius hic Ioannem de Anania, & citatos supra eo ti. in cap. ex litteris. il 2.

Aliàs. P. p̃sbytero.

De materia huius glossæ vide oĩno B. Thomã & ibi Caietanũ 2.2.q 40. artic 2. & q. 64. arti.4. vnde itelliges quã tu liceat clericis in bello. adde plenissime p Tabiensem verbo, irregularitas 3. §. 20.

Vid beatum Thomam sup glossa huius cap. citatum, & S. Antoninũ 3. par. tit.28. cap. 2. §. 6. Syluestrũ verbo, homicidiũ. 3. q. 6. & Couarruuiã in Clemẽ. si furiosus. in 2. par. relectionis. §. 3.

Aliàs, & ita inuicem, &c.

Præter Doctores hic vide citatos in c. ex litis. il 2. supra eod. ti.

DE TORNEAMENTIS.

Visis de homicidio in genere et in specie, videndũ restat de quibusdã actib. per quos licet quãdoque, nõ semper tamen deuenitur ad homicidium, ideo subijcit hanc rubricam & duas sequentes. Abbas.

De hac materia & de clericis in duello pugnãtibus, & de sagittarijs habetur 2. q. 5. §. sed quolibet, vsque ad fin. 7. & supra in rubrica de homicidio, versic. quid iuris.

TITVLVS XIII.
De torneamentis.

Ex concilio Laterañ.

Torneamenta fieri non debẽt: & vulnerato in eis conceditur pœnitentia: sed si moritur, denegatur ei sepultura ecclesiastica, si accessit animo pugnandi: secus si accessit alia causa, vt puta, vt debita sibi exigeret. hoc dicit cum cap. seq.

CAP. I.

Felicis memoriæ Innocentij & Eugenij prædecessorũ nostrorũ vestigijs inhærẽtes, detestabiles illas nundinas vel ferias, quas vulgo torneamẽta vocant, in quibus milites ex ꝓdicto cõuenire solẽt, & ad ostẽtationẽ [a] virium suarũ, & audaciæ temere [b] cõgredi, vnde mortes hominũ, & aiarũ pericula sæpe ꝓueniũt, [c] fieri prohibemus. Quòd si quis eorũ ibi mortuus fuerit, q̃uis ei poscenti pœnitẽtia non negetur, [d] ecclesiastica tñ careat sepultura. [e]

Alexander iij. Anateñ epo.

Idẽ dicit quod in superiori cap.

CAP. II.

Ad audientiã nostram noueris peruenisse, ꝙ cũ quidam ad locũ deputatum torneamẽtis causa requirendi debita accessisset: & infra. Nos attendẽtes, ꝙ his tantum ecclesiastica sepultura debeat interdici, qui ad torneamẽta animo id faciẽdi [f] tantũ accedentes, decedunt ibidẽ: Fraternitati tuæ mãdamus, quatenus si tibi constiterit, ꝙ ad prædictũ torneamentũ non animo ludẽdi, sed ꝑcipiẽdi credita peruenisset, licet ibi fortuito casu [g] obierit, corpus eius dispẽsatione [h] ecclesiasticę tradi facias sepulturę: maxime [i] si Dñicũ corpus susceperit, & sacri olei fuerit vnctione perunctus.

Felicis memoriæ.] Primo prohibet: Secundo pœnã imponit. Secunda: ibi, Quod si. Abbas Siculus.

CASVS. Laterañ. cõcilium inhærendo vestigijs Innocentij & Eugenij, ꝓhibet detestabiles nũdinas illas vel ferias, quę vulgo torneamẽta vocãtur, in quibus milites ad ostẽtationẽ viriũ suarũ cõueniunt, vnde mortes & animarũ pericula sæpe proueniunt. Quod si aliquis eorũ ibi mortuus fuerit, careat ecclesiastica sepultura: ꝑnia tñ ei non denegat. No. ꝙ aliquid prohibet ꝑꝑ malũ qđ inde sequi põt. Item nota hic casum vbi maius cõceditur, & minus denegatur. Itẽ nota arg. cum aliquo cõicandum viuo, non tñ mortuo.

a Ostentationem.] ẽm leges tñ licet aliquid facere ad ostentationẽ viriũ: vt ff. de alea. solẽt. aliàs non licet: vt l. seq. nec hmõi tenẽtur lege Aquilia ff ad leg. Aquil. qua actione, § si quis.

b Temere.] Et ideo talis ludus tanquã noxius prohibetur hic, & ff. ad leg. Aquil. nam ludus.

c Proueniunt.] arg. aliquid prohiberi propter consequens, 22. q. 1. in nouo. & ĩ de iureiur. & si Christus, & de consec. dist. 3. peruenit.

d Non negetur.] nec ẽt viaticum, 26. q. 6. si quis de corpore, 50. dist. pœnitentes quia & per pœnitentiam viaticum intelligitur, quod decedentib. pœnitentibus non negatur, ĩ de pœn. & remiss. quod in te.

Glo. seq. brocar. alleg. 7 similia, secundo & tertio soluit contraria.

e Careat sepultura.] simile ĩ de rap. cap. 2. & sic conceditur quod est maius, & quod minus est prohibetur, arg. 88. distin. episcopus gubernationẽ, ff. de ri. nupt. oratione, & 1. q. 1. si qui epi. & 11. q. 2. latorem, C. qñ impe. inter pup. & vid. l. vnica, & 80. dist. epi non in castellis. arg. contra 44. dist. nulli clerico, 13. q. vlt. c. vlt. & ff de sepu. qui indignus, ff. de ser. export. cui pacto, 32. q. 7. Apostolus, in fi. 24. q. 1. miramur. & ĩ. de decī. ex parte. Sol. generale est, ꝙ cui licet maius, & minus: nisi ab illo minore prohibeatur ex causa: ne vilipendatur honor personæ, vt patet per primas concordantias. Hic vero alia rõ est, vt potius consulatur viuis q̃ defunctis, vt alij terreãtur & abstineant à talibus cũ viderint illos sepeliri in campis: quia vilis sepultura illis defunctis non nocet, [2] ĩ. de sepult. sacris. 13. q. 2. animæ defunctorũ. sic intelligitur ĩ de rapt. c. 2. Bern.

Ad audientiam.] CASVS. Quidã causa requirẽdi quędã debita, accessit ad locum torneamentorũ: cõtigit ꝙ casu de equo cadẽs mortuus fuit, nõ in torneamento: sed quia ibi mortuus fuit, denegabat ei sepultura: quęsitũ fuit à Papa, quid iuris esset. Papa vero considerãs, ꝙ illis tñ q̃ ad torneamẽta animo ludẽdi accedẽtes, decedunt ibidẽ, ecclesiastica sepultura debet interdici, mãdat, quatenus si cõstiterit, ꝙ ad ꝑdictũ torneamentũ nõ animo ludẽdi, sed percipiendi credita accessisset, licet ibi casu obierit, nõ debet carere ecclesiastica sepultura: maxime cũ dñicum corpus acceperit, & fuerit oleo sacro perunctus. No. ꝙ voluntas & propositũ distinguũt maleficia. Itẽ quę fortuito casu accidunt, imputari non debent.

f Animo id faciendi.] Ergo ad animum recurrendum est: & quia iste mortuus fuerat ad locũ torneamenti, denegabatur ei sepultura: & male: quia non ludebat in torneamento, sed casu sub equo mortuus est, nec ex ea causa accesserat, sed alia, vt dicit litera: Voluntas enim & propositum distinguũt maleficium: vt ff. de furtis, qui iniuriæ. & ĩ. de sent. excom. cum voluntate. & ad animum recurrendum est, 22. q. 2. is autem, & cap. homines, in fine. & ideo non debet ei denegari sepultura, vt dicit in fine.

g Fortuito casu.] quoniam præuidere non potuit, ĩ titu prox. Ioan. nes, & cap. vlt. vnde sibi non debet obesse, 23. quæst. 5 de occidendis.

h Dispensatione.] Non intelligas, ꝙ dispensetur cum isto, vt sepeliatur in cœmeterio ecclesiæ, sed ex dispensatione secundum, quam ecclesia disposuit vt corpora Christianorum sepeliãtur in cœmeterijs, [3] quoniam olim in campis sepeliebantur. [4] ff. de sepulc. viol. l. 3 §. diuus.

i Maxime.] quia idem est, etiam si hæc duo sacramenta non recepisset, dummodo pœnitentiam receperit. & iste illa tria percepit: vt patet in integra. Hec.

TITVLVS XIIII.
De clericis pugnantibus in duello.

Alexander tertius.

Clericus intens duellum, siue obtulerit, siue susceperit, deponendus est: poterit tamen episcopus cum eo dispẽsare, si mors vel mutilatio membri non sit inde secuta.

CAP. I.

Porro si clericus alicui spõte duellum obtulerit, vel oblatum susceperit: [k] siue victor, siue victus fuerit, de rigore iuris est merito deponendus. [l] Sed quantumcunque eius

DE CLERICIS pugnantibus in duello.

Visum est supra de torneamentis, vbi plures pugnant: nunc subijcit de duello, vbi duntaxat duo pugnant. Abb. Sic.

Porro.] Diuiditur, quia in prima ponitur excessus punitio: In secunda dispensatio: ibi, *Sed quantumcunque*, Abbas Siculus.

CASVS. Quæsitum fuit à Papa qualiter puniri deberet clericus, qui duellum alicui sponte obtulit, vel suscepit oblatum? Respondet Papa, ꝙ siue victor fuerit, siue victus fuerit clericus, qui duellum obtulerit vel susceperit, de rigore iuris est deponendus: veruntamẽ quantumcunque excesserit, episcopus suus cum eo poterit dispẽsare, dummodo ex ipso duello homicidiũ vel membrorum diminutio non fuerit subsecuta. Nota, ꝙ non licet clerico in duello pugnare. Item episcopus cum clerico in duello pugnante dispensare potest. Item arg. ꝙ episcopus cum clerico homicida, vel membri detruncatore dispensare non potest.

k Oblatum susceperit.] Nec offerre, nec oblatum suscipere debuit aliquo modo, quia hoc prohibitum est, 2. quęst. 5. monomachiam & ĩ. de purg. vulg. per totum. sed potius debet omnia mala pati, quam huic malo vel alij consentire, 32. quæst. 5 ita ne. quia facere debemus quod fieri debet de iure, 22. q. 2. faciat homo.

l Deponendus.] quia huiusmodi pugiles homicidæ existũt, ĩ. c. proxi. vnde cum ad hoc accesserit, non potest quis promoueri. 51. dist. si quis post. nec dispensatur cũ tal. si mors vel membrorum mutilatio fuerit subsecuta, ĩ. c. proxi. alias

potest

Cõciliũ Later. sub Alexã. iij. c. 20. refertur in Pãnormia li. 8. titu. 11. c. 11. siue ca. 148. & c. 1. eo. tit. in 1. compilat.

Vide cõcil. Tridẽ. sess. 25. de reformat. c. 19. & ꝑter Doct. hic cõsule B. Thomã, & ibi latius Caietan. 2. 2. q. 95. ar. 8. ad 3. arg.

Licet pecunia ludere, & sponsiõem facere virtutis cã: vt hastam vel pilam iaciẽdo, saliẽdo, currendo, luctando, aliàs nõ licet: vt in l. seq. Ioã. And.

Cap. vnico eo. tit. in 2. compilat. Adde citatos in ꝑcedenti c. & in c. 1. ĩ. de corpore vitiatis.

[2] Hoc dictũ gl. indistincte nõ est verũ. Quare vide S. Tho. & Sotũ 4. sent. dist. 45. qõ. 2. art. 3. quæ sticula 3.

Aliàs, dispẽsatiue. aliàs ita, dispensatione ecclesiæ, tradi facias, & cæt. & hic lectio nẽ agnoscit Host. quã ẽt hñt vetustiores aliquot codices manuscripti.

[3] Rõnes quęre 13. q. 2. cũ gratia. Ioan. And.

Cap. 1. eo titu. in 1. cõpil. & post cõcilium Later. sub Alex. iij par. 25. c. 5. & de iteratio hoc duellorũ gñe tene q̃ nouissime sanciuit cõcil. Trid. sess. 25. de reformat. c. 19.

[4] Ne ciuitas corrũperet fœtore. C. de religio. l. mortuorum. Ioã. And.

[5] Vide cõcil. Tridẽ. sess. 14. de reformat. c. 7. vbi de dispensatione cũ homicidis.

potest cum tali episcopus dispensare, vt infra sequitur. Bern.

H *Enricus*.] Prima pars narrat factum: Secunda prouidet: ibi, *Quia igitur*. Abbas Siculus.

CASVS. Quidā nomine H. conuenit quendā super furto corā seculari iudice: & quia intentionē suam nō potuit probare per testes, ſm consuetudinē terræ, pugilē obtulit, qui aduersariū adeo vulnerauit, ꝙ exinde mortuus fuit: sacerdos ille significauit hoc dño Papæ: & diœcesanus eps consuluit dñm Papā, quid de eo sit agendū. Rñdet Papa, ꝙ tales pugiles veri homicidæ sunt: & prædictus sacerdos nō debet in sacris ordinibus ministrare: q̄uis non pugnauerit in duello, sed alius pro ipso: homicidiū n. cōmittitur tā facto, q̄ præcepto, consilio, aut defensione: tñ circa beneficiū habēdū cū dicto presbytero poterit dispensari. Nota, ꝙ consuetudo nō excusat aliquem a delicto. Item quatuor modis cōmittitur homicidium, facto, præcepto, cōsilio, & defensione. Itē no. casum, vbi eps potest dispensare in beneficio, & non in executione ordinis.

in hoc grauis sit & enormis excessus, euadere pōt depositionis sniam, si cum ipso suus eps duxerit misericorditer dispensandū: dummodo ex ipso duello homicidiū, vel membrorum diminutio non fuerit subsecuta.

Celestinus tertius.

Irregularis est clericus non solum si ipse interficit per se, sed etiam si pug.l ab eo datus aduersariū occidat: nec excusat cōsuetudo: poterit tamen cum eo circa beneficiū habendum dispensari.

CAP. II.

H Enricus† pbyter nobis humiliter intimauit, ꝙ cū laicū quendā sup furto in seculari placito cōuenisset: q̄a testes sui defecerūt, pugilē ſm prauā [a] terræ cōsuetudinē introduxit, qui reū vsque adeo ictib. † vulnerauit, ꝙ coactus est expirare. Quia igit sup hoc nos consulere voluisti, ambiguitatem tuā rñsione huiusmodi remouemus: ꝙ tales pugiles homicidæ [b] veri [†] existūt: nec pdictus sacerdos, licet nō ipse, sed alius p eo in duello pugnauerit, debet in sacris ordinib. ministrare, sicut tradūt sacrorū canonū instituta. [‡] Homicidiū aūt tam facto, [c] q̄ præcepto, siue consilio, aut defensione nō est dubiū perpetrari: poterit tñ cum eo, circa habendū beneficiū [d] misericorditer dispensari.

a *Prauam*.] & reprobatam, ī. de purg. vulga. per totum. & 2. q. 5. monomachiā. quia Deum tentare videntur.

b *Homicidæ*.] Vere q̄tum ad propositum vel occasionaliter, vel vere quādoque, vt hic patet: & sententia lata per talē probationem non transit in rem iudicatam. ī. de purg. vulg. c. 2. Ber.

c *Facto*.] Istis quatuor modis siue lingua siue adhortatione committitur directum homicidium. De hoc dicitur ī. de homic. ficut.

d *Beneficium*.] 50. dist. studeat. 28. dist. presbyterum. scilicet ne cogatur in cleri opprobriū mendicare, 93 dist. diaconi. ibi, mendicat infelix clericus, & cætera.

† Aliās: Clemens tertius.

* Cap. 1. eod. tit. in 2. compil. Et de materia hui° decretalis tene qd nouissime diffini uit concilii Tridē. sess. 25. de reformat. cap. 19.

† Dictio, ictib°, deest in antiquioribus Grego. codicib°, & in orn. alb. Vaticanis.

† Alias, vere, sed i recentioribus

‡ Cap mi nor. & c. si qs viduā, 50. dist. & ca. qui in aliquo, 51. dist.

† Idē sentiūt de alijs intide libus, & quatenus agit d bello iusto & iniusto qd illud sit, tradit B. Tho. 2. 2. q. 40. ar. 1. & Alfon. Cast. li. 2. c. 14. de iusta hæret. punit.

‡ De hoc artic. vide hic præ alijs latissime Ioan. Ananiam.

DE SAGITTARIIS.

Continuata est supra de torneamentis. Abbas Siculus.

A *Rtem*] CASVS. Præcipit Papa sub interminatione anathematis, ꝙ nullus debeat exercere aduersus Christianos & catholicos artem illā mortiferam & odibilem balistariorum & sagittariorum. Nota, quod contra catholicos pugnare non licet: & intellige de bello iniusto, secus de iusto.

e *Christianos*.] secus de Sarracenis, [à] ꝯrio sensu & intellige de bello iniusto. arg. ī. de iureiur. sicut ti ꝯtingit 3. q̄n si iustū esset, licitū esset pugnare, 23. q. 2. dñs, & q. vlt. vt pridē. *Gl. e. ,rets. per q.an per hac verba &c. ad affirmatiuā alleg. duo hiera., secundo distinguit inter fuisam iurie & hominis. Tertio soluit.*

f *Sub anathemate*.] Vī ꝙ sit canon latæ sententiæ. arg. 63. dist. Salonitanæ. & ī. eo qui fur. ordi. rece. c. 1. sed secus est. Nam multū interest, an a lege aliquid prohibeatur sub anathemate, 30. dist. per totū, an ab homine, & tunc vī ꝙ sit excōicatus, vt in c. Salonitanæ. arg. ff. ad hoc ff. de arbit. Celsus, & l. si cū dies, §. vlt. ff. de contrah. emp. l. si ita ss. vt sic mitius ageretur cum lege, q̄ cum ministro legis. Dicas [g] ꝙ si iudex dicat: pcipio sub pœna excōicationis, siue pcipio sub interminatione excōicationis, siue anathematis, siue sub excōicatione, vt hoc facias, nō est excōicatus ꝑriū faciēs, sed excōicādus: & c. illud, Salonitanæ & ī. de loc. c. 1. & ī. de eo qui fur. ordi. rece. c. 1. & omnia cōsimilia intelliguntur cū sub cōditiōe excōicatio lata fuit. sic. Excōico quicūq; furtiue ad ordines accesserit: & tūc ꝑriū faciēs est excōicatus. De hoc dixi ī. de simo. sicut 2. Bern.

TITVLVS XV.

De sagittarijs. †

Innocentius tertius. †

Excommunicandus est sagittarius & balistarius contra Christianos. hoc dicit.

CAP. I.

A Rtem † illam mortiferam & odibilem balistariorum & sagittariorū aduersus Chrianos [e] & catholicos exerceri decætero sub anathemate [f] prohibemus.

TITVLVS XVI.

De adulterijs, & stupro.

In Exodo. †

Stuprans virginem, tenetur eam dotare, & ducere in vxorem: & si non vult cum ea contrahere, vltra dotem corporaliter castigabitur. hoc dicit cum cap. sequenti.

CAP. I.

S I seduxerit qs virginem, nōdum desponsatam, dormieritq; cum ea, dotabit [g] eā, & habebit vxorē. [h] Si vero pr̄ virginis dare noluerit, reddet pecuniā iuxta [i] modū dotis, quā virgines accipere ꝯsueuerunt.

Gregorius † Sipon. episcopo.

Summatum est supra cap proximo.

CAP. II.

P Eruenit ad nos, ꝙ Fe-

† Sagittarijs & Balistarijs, in codice Bat batiæ.

‡ Secūdus i veteri cōpilatione. Cap vni. eo. tit. in 1. compilatione.

† Exodi cap. 22. & c. 1. eo. tit. in 1. cōpil. Iuo parte 16. c. 292. & c. 294. Vide B. Tho. 2. 2. q. 154. ar. 6. & Iulij Clar. li. 5. sen. § fin. prū & de intellectu Ferd. Vasquiū li. 1. ca. 7. contron. vsu frequentius. & citatos in c. seq.

† Gregorius Sipontino epo lib. 2. regi stri epist. 42. ca. 31. indic. 11. & c. 2. eo. titu in 1. compilar. Vide Bernar. Diaz in practi. crim. cap 77. & Gouarru. li. 4. decretal. par. 2. cap 6. §. 8. nu. 15.

† Obseruā dū est q̄d adnotauit Bernar. Papiensis in c. 1. de cōmodato, i 1. compil. dicens, sic multa ex tex. Pentateuchi ad duxisse. si vt obfuaretur, sed vt intelligeret. q̄d de his esset i veteri lege statutu. idē fortassis voluit Raymūdus, vt hic obseruet glo.

DE ADVLTERIIS, & stupro.

Supra visum est de homicidio, & de quibusdam artibus, ex quibus prouenit homicidium quād que, sed quia secundū ordinem decalogi. id est, leges antiquæ continentes decem præcepta, post homicidium sequitur adulterium seu mæchia, vt patet ibi: non occides, non mæchaberis: ideo post homicidium sequitur hic de adulterio: sed quia nomine mæchiæ omnis illicitus coitus continetur, ideo subijcit de stupro. 32. q. 4. meretrices.

De hac materia habetur 36. quæstio. 1. cap. 2. & §. cum ergo.

S *I seduxerit*.] Hoc cap. & seq. ponunt pœnam stuprantis virginem. Abbas.

CASVS. Legit in Exodo, ꝙ si quis virginē seduxerit nondū desponsatam, & dormierit cū illa, dotabit eam, & habebit eā in vxorem: Si vero pater puellæ eam sibi dare noluerit, dabit ei pecuniam ſm modum dotis, quam virgines recipere consueuerūt. Nota hic pœnam stupri secundū antiqua tepora.

g *Dotabit eam*.] id est, donationē propter nuptias assignabit ei. Vel proprie ponitur, quia dabit pecuniam mulieri, quam retinebit sibi pro dote: quod fieri potest. ff. de donat. inter vi. & vxo. si quis vxori. C. de do. cau. non nu. l. 2. & si cum ea non contrahat, nihilominus habebit illam pecuniā, vt sequitur in littera: Si vero ante matrimonium donet ei, tenebit donatio. ff. de public. in rem act. cum sponsus. si in tempus matrimonij porrigatur donatio, non tenet. C. de donat. inter vir. & vxo. quod sponsæ, ī. eod. cap. vlt. & bi de hoc.

h *Vxorem*.] si pr̄ ei dare sibi voluerit, & ipsa in eum consenserit, & ēt si ipse eam accipere voluerit: alias puniet ī. c. [f] x.

i *Iuxta modum*.] qui æstimabitur iuxta facultates illius, & dignitatem puellæ. C. de epis. audi. l. penult. C. de rei vxoriæ act. authen. sed quamuis. & ff. de iure dot. siue generalis, 35. quæst. 5. nullum. hæc olim fuit pœna in Exodo. [k] hodie alia secundum leges, vt not. ī. cap. proxi.

P *Eruenit*.] CASVS. Quidā Felix nomine, decepit quandā virginem stupro: quæritur, qualiter sit puniendus: Rñdet Papa: : verū est, ſm legem deberet puniri: tñ aliquantulum tēperat pœnā legis, statuēs, vt aut illā in vxorē accipiat: aut si noluerit, corporaliter castigetur, & cōione sacrorum priuatus, in monasterio detrudatur ad pœnitentiam peragendam: nec inde recedat sine licentia. No ꝙ pœnæ restringendæ sunt, non ampliandæ. Item mitius agit canon quàm lex. Item

nota hic pœnam canonicam pro stupro impositam, scilicet in monasterio detrusionem.

a ¶ *Pœ*[*nitentiam*]*.*] scilicet vt relegetur, vel si vilis persona fuerit, verberetur. Inst. de pub. iud. §. 2. si autem per vim hoc fecerit, capite plectetur. Inst. eo. §. in autem.

telligc quod dicit, plus cæteris, quia maritus infra lx. dies pôt accusare vxorem iure mariti sine metu calumniæ, postea vero non, nisi iure extranei, C. de adulter. iure mariti. sed hoc hodie non videtur habere locum, ī. de procur. tux.

¶ Vide D. Tho. 2. 2. q. 154. ar. 6. vbi late de hoc.

b ¶ *Stupravit.*] Stuprū proprie committitur in virgine, 36. q. 1. § 1.

c ¶ *Vxorem habeat.*] si ipsa & pater voluerit, ī. c. proxi Bes.

d ¶ *Castigatus.*] Tm q̄ visū fuerit iudici: aliter ſm leges, vt dictum est.

e ¶ *Excommunicatus*[*q;*].] quo ad cōionē sacrorū, quousque ipsum fuerit superiori. finaliter tñ nō compelletur eam recipere, sed quia illam decepit, ad tempus punietur.

† monasterium

S *I vir.*] Distinguit. Secundū membrū. ibi, *Quod si mulier.* Abb. Sic.

C A S V S. Dr in isto c. q̄ si vir scit vxorē suā deliquisse, q̄ nō egit pniam, sed pmanet in fornicatione, & retentit cū illa, reus erit peccati illius: Si vero mulier pœnitentiā egerit, & voluerit ad virū reuerti: qui eā pp peccatum suum dimiserat, debet eam recipere, sed non sæpe. Nota, q̄ qui vxorē propriā adulterā detinet, seipsum adulterum reddit. Item nota arg. delicta sæpius commissa grauius punienda.

† Præcepto

† Aliàs, Aurelian. Vide c. 3. eod. tit. in 1. compilatione.

f ¶ *Deliquisse.*] adulterando cum alio.

¶ *Glo. seq. obūcit & soluit, & ar. quòd crimen lenocinij contrahunt.*

g ¶ *Reus erit.*] 32 q. 1. si quis vxorē quia patronus est turpitudinis: qui crimen celat vxoris, 32. q. 1. c. 1 ī. de iureiu. quēadmodū, & C. de adulte. l. 2. Vel crimen lenocinij cōmittit: & nisi denuntiet eam ad pœnitentiā, mortaliter peccat, 2. q. 1. si peccauerit, & ī. de iureiur. quemadmodum.

† Burchardus li. 16. decr. cap. vlt. et tribuit cōcilio Parisiē. c. 3. quod nondū inueni. referē ca. 5. eod. tit. in 1. compilatione.

h ¶ *Debet.*] debito honestatis, & nō necessitatis, quia et post pniam posset eā accusare de adulterio, 33. q. 2. admonere.

Vide Anto. Gomeziū & Palaciū Rubiū sup leges Tauri. 80. inci. *El marido.*

i ¶ *Sed nō sæpe.*] immo vr̄ q̄ non solum semel, sed

lix quandā virginē stupro decepit: quod si verū est, q̄uis esset de lege pœna plectendus, a nos aliquatenus legis duritiā mollientes, hoc modo disponimus: Vt autē quā stuprauit b vxorem habeat, c aut si renuendū putauerit, corporaliter castigatus, d excōicatusque, e in monasterio, † in quo agat pniam, retrudatur, de quo nulla fit egrediendi sine præceptione † licentia.

¶ Ex concilio Arelaten. †

¶ *Maritus retinens adulteram coniugem non peracta pœnitentia, particeps est delicti: secus si ea egit pœnitentiam: non tamen debet eam sæpe recipere.*

C A P. III.

SI vir sciēs vxorē suā deliqsse, f q̄ nō egerit pęnitētiā, sed pmanet i fornicatiōe, vixerit cū illa, re[us] erit, g & eius peccati particeps. Quòd si mulier dimissa egerit pniam, & voluerit ad virū suū reuerti, dēt, h sed nō sæpe i recipere peccatricē.

¶ Ex concilio Parisien. †

¶ *Maritus propter suspicionē pōt accusare vxorē de adulterio, & in accusando præfertur cæteris.*

C A P. IIII.

MAritis ēt ex suspicione k vxores accusare pmisū est; & ipsi plus cęteris l de adulterio & accusare possunt, & defendere.

¶ Alexander tertius.

¶ *Ad solam mulieris confessionē, asserentis se commisisse adul-*

terium cum sacerdote, nō debet sacerdos puniri, sed sibi infamato potest indici purgatio, quam si præstiterit, absoluitur: deficiēs vero suspenditur ab officio.

C A P. V.

SIgnificasti † nobis quendā presbyterū cū alterius cōiuge infra ecclesiā dormiuisse, q̄ se & illū cuidam sacerdoti hmōi delictū confessos fuisse, publice tibi detexit: & hoc ipsum idē sacerdos nomē adulteri celās, m in pñtia tua dixit. Sup quo quid fieri debeat, cū negāte adultero mulier in ɔfessiōne pſiſtat, consiliū reqsisti. ¶ Ideoq; mandamus, quatenus condignam pęnitentiā præfatæ imponēs n adulteræ, ecclesiā per aspersionē aquæ benedictæ recōciliare o procures: Prædicto aūt sacerdoti, ne (ꝫ Apostolū) infirmorum corda mala fama ipsius percutianē, & ne vituperet p ministeriū nr̄m, neque securiores presbyteri existētes, in peccatū licentius prolabantur, cū vicinis quinque presbyteris, quos te nolle peierare cognoueris, iuxta arbitriū q tuū purgationē indicas: quā, si purgare se poterit, i officio suo ministrare permittas: alioquin r ab officio suo ipsum suspendere non postponas.

¶ Innocentius tertius Turon. † archiepiscopo.

¶ *Coniux cōiugem de adulterio impetere non pōt, si & ipse adulterium commisisse conuincatur.*

S *Ignificasti.*] Sacerdoti de adulterio infamato indiciē purgatio: quā si pstiterit, in officio dimittitur, aliàs ab ipso suspenditur. sic cōiter summaē. Sed ista summatio nō cōtinet in se dubitationē. Secunda pars: ibi, *Ideoque.* Abbas.

C A S V S. Quidā pſbyter infra ecclesiā dormiuit cū quadā cōiugata: tandē tam mulier, q̄ presbyter ille pfessi fuerūt hmōi peccatū cuidā sacerdoti, qui postmodum publice hoc detexit epo diœcesano: & hoc ipsum idē sacerdos in pñtia epi dixit, nomē adulteri celans: sed sacerdos ille hoc negabat, muliere in sua cōfessione perseuerāte: quæsiuit eps, quid super isto negotio fieri debeat: mādat Papa, quatenus cōdignam pniam mulieri iniūgat, & ecclesiā per aspersionē aquæ bñdictæ recōciliare procuret: & q̄a pſbyter ille sup hoc nō famatus, sed infamatus erat, e. purgationē indicat, fm q̄ sibi visum fuerit cū vicinis pſbyteris, de quibus non sit verisimile q̄ debeāt peierare, ne populus in eo scandalū patiatur, & ne alij ad similia prolabant: si aūt se purgāre nō poterit, ab officio suo suspēdat eundē. No. q̄ pfessio vnius sup eode crimine, alteri nō nocet, quis illa sint cōnexa, sed purgatio debet indici pp infamiā inde ortam. Item ad dictum vnius, licet alter hoc negetur, ecclesia debet recōciliari. Itē purgationes arbitrariæ sunt. Itē deficiēs i purgatione punit.

† Cap. 16. eod. titu. in 1. cōpil. & post cōcilium Later. par. 50. c. 21. Et d mīa plenē agit Bernardi. Diaz i practi. crim. can. c. 79. & Paulus Grill. trac. de pœnis omnifariam coitus q. 9.

Co r. 8. & 2. c. 6.

m ¶ *Celans.*] & bene, ī. de off. ord. si sacerdos. § & ff. de quæst. l. 1. §. qui quæstionem.

† Tullen. episcopo.

¶ *Glo. seq. arg. & signat contrarium.*

n ¶ *Præfatæ imponens*] arg. q̄ licet aliqua duo

† Et j̄. de pœn. cis, de excess. prælat. dilectus. Io. And.

septuagies septies, de pę. dist 3. adhuc instat, ī. de iureiu. quēadmodū, ad si. quare ergo dicit, sed nō sæpe? Dico q̄ si mulier delinquat sæpius, maritus sp pōt ei parcere si vult, & eā post pniam recipere fm Euangelicā doctrinā, sed ecclesia nō intercedet pro ea, ex quo aliquoties ei pepercit: & ideo dicit hic, nō sæpe, ne ecclesia videat ei dare licentiā peccādi: & ad terrorē dī ēt hoc. Itē arg. delicta sæpius cōmissa grauius puniri C. de epi. aud. l. 3. & ff. de re mil. l. 3. § si tyronibus, & ff. de pœn. l. aut damnū §. quisquis, 25. q. 2. ita nos, & arg. 35. q. 9. extraordinaria.

sint connexa, quamuis constet de vno, non tamen de alijs, 2. q. 5. interrogatum, ff. ad leg. Iul. de adult. denuntiasse, §. quæritur, & ff. de lib. cau. duobus, & l. liberis, §. si duo arg. contra ī. de offic. deleg præterea, & cap. prudentiam, ad fin. Bern.

o ¶ *Reconciliare.*] Quis debeat reconciliare ecclesiam & qualiter, dicitur ī. de consec. eccl. vel alta. aqua.

p ¶ *Ne vituperetur.*] sic 2. q. 5. si mala fama.

¶ *Glossa sequens obūcit & soluit.*

q ¶ *Iuxta arbitrium.*] & sic hmōi cōpurgationes arbitrariæ sunt, 2. q. 5. oibus vobis, & j̄ de purg. can. ex tuarū. Sed quare cōpellitur iste ad purgationem pp confessionē mulieris, contra illud. C. de adulte. & si crimine. cū non infamet apud bonos: n i leues sunt qui mala credūt, q̄ probari nō pñt, 11. q. 3. in cūctis. Dicas, q̄ iste infamatus erat de muliere illa, aliàs nō indiceretur illi purgatio pp dictum illius, quia ēt dicta paucorum non infamant, ī. de accusat. inquisitionis, ad fi. Laur.

r ¶ *Alioquin.*] No. deficiētē in purgatione puniri, ī. de simo. de hoc

² Vide Alexand. post Bar. in l. 2. § si. ff. eo. & Panor. in c. ex litteris ī. de præsump.

M *Aritis.*] C A S V S. Dicitur hic, q̄ maritus ex sola suspicione accusare potest vxorem de adulterio, & plus cæteris de adulterio accusare & defendere potest. Nota, q̄ maritus præfertur alijs in accusatione adulterij contra vxorem. Item crimen adulterij est publicum.

k ¶ *Ex suspicione.*] violenta 2. scilicet, 32 q. 1. dixit Dñs. ex temeraria. n. nō licet: de qua intelligitur 2 q. 1. primo semper.

l ¶ *Plus cæteris.*] 32. q. 1. apud misericordē, §. publico. Vel in-

de hoc. & cap. insinuatum. & j. de purga. cano. cum P.

Intelleximus.] Mulier petēs restitutionem mariti, repellitur per exceptionē adulterij manifesti: nisi & ipse vir adulteratus fuerit, & probetur. hoc dicit. Diuiditur. Primo facti narratio: Secundo iudicis datur ibi, *Quocirca*. Abbas Siculus.

CASVS. Quidā S. noīe vxorē suam noīe Elizabeth à se remouit: illa cū alio adulteriū cōmisit: diœcesanus epūs hoc audiens, eā & adulterū excōicauit: q̄ tandē adultero abiurato absolutiōe recepta virū suū sibi restitui postulauit: ille obiecit sibi adulteriū, & q̄ ab eo spōte recesserat, & iō restitutionē petere non valebat. qd̄ mulier negās replicauit, q̄ & ipse fuerat fornicatus: ad hæc probāda testes fuerunt inducti: & vir testes idu xit ad reprobādos testes mulieris, p quos adulteriū viri pbare volebat: q̄sitū fuit a Papa quid in hoc negotio sit agendū: mādat Papa diœcesano epō, quatenus ipsum recipere cōpellat eandem, nisi cōstiterit mulierem ī dictā adulterā esse, vel p euidentiā rei, vel p cōfessionē mulieris, cessante ēt probatione adulterij, qd̄ vir dr̄ cōmisisse: si aut de fornicatione constiterit mulieris, cu ɔstet virū adulteriū cōmisisse, & paria delicta mutua cōpensatione tollantur, nihilominus compellat eundē, vt eā recipiat, & maritali affectu pertractet: n si testes mulieris p quos viri adulterium est probatū, fuerint reprobati: aliogn mulieri silentiū imponat. No. hic q̄ ɔ̄ exceptionē doli dat doli replicatio. Itē aliqd dr̄ cōstare rei euidētia, vel cōfessione legitima. Itē cōfessioni mulieri stat, cum agit ad tori separationē. Ite ius matrimonij in vtroque, s. viro & muliere pari modo consistit. Itē compensatio admittitur in criminibus, quia paria delicta, &c.

† Cap. 1. eod tit. in 3. compil. Et pter Ioan. Anani. hic, vi de Couar. in epitome lib. 4. decretaliū par. 2. c. 7. § 5.

CAP. VI.

Intelleximus, † q̄ cū S. laicus H. vxorē suā à maritali ɔsortio depulisset, diœcesanus eorum audiēs eandē cū quodā adultero fornicari, eā & illū vinculo excōicationis astrinxit: quę tandē adulterū abiurās, absolutione recepta, corā epō memorato, pdictū virū sibi restitui postulauit: at ille obijciēs ei adulteriū, & q̄ ab ipso non expulsa, sed spontanea [a] recessisset, restitutionē sui proposuit minime faciendā: qd̄ mulier inficians, replicauit in ipsum, q̄ fuerat fornicatus: [b] & infra. ¶ Quocirca mādamus, quatenus (nisi tibi ɔstiterit, vel p euidentiā [c] rei, vel p confessionē [d] legitimā mulieris, q̄ adulterata sponte † fuisset) adulterij ēt qd̄ vir dr̄ cōmisisse, pbatione cessāte, [e] ipsum recipere cōpellas eandem. Quòd si pdicto modo de mulieris fornicatiōe ɔstiterit, (nisi testes, p quos viri adulteriū est pbatū, fuerint reprobati, cū mrīmonij ius in vtroq; lęsum ɔsistat, & paria delicta mutua cōpensatione [f] tollant) nihilominus eū cogas, vt eā recipiat, & maritali affectione ptractet: aliogn [g] mulieri silētiū imponere non postponas.

† Dictio, spōte, deest in nouē codicibus Vaticanis, & in plerisq; alijs.

† Dictio, lęsum, deest I nouē exemplaribus Vaticanis, & in multis alijs.

¶ Idem episcopo Ambianeñ. †

¶ *Non debet separari matrimonium, quo ad torum, propter adulterium, quando ambo coniuges fuerunt adulterati.*

† Ambianē.

CAP. VII.

Tva † fraternitas requisiuit, vtrum aliquo denegante vxori suæ in adulterio deprehensæ debitum coniugale, si postmodū ipse cū alia perpetret adulteriū manifeste, cogi debeat, vt eandē maritali affectione pertractet: [& infra. †] ¶ Super quo tibi rn̄demus, q̄ cū paria crimina cōpensatione mutua deleātur, vir huiusmodi fornicationis [h] obtentu, suæ vxoris nequit consortium declinare.

† Cap. 2. eod. tit. in 3. compil. Præter Couar. pcedenti c. citatū, vide Dñicū Sotū li. 4. sentē. dist. 36. q. vnica. art 3. & 4. ex quibus Itelliges etiam glos. hic.

† Hęc duo verba: & infra: desūt in oībus antiquoribus codicibus, & I veteri cōpilatione, vnde constat nihil hic omisisse Raymūdum.

Tua fraternitas.] Adulteria coniugū mutua compensatione tolluntur. *Hoc dicit.* Vel sic: Non potest maritus consortiū vel cohabitatione vxoris declinare propter adulteriū, si & ipse fuit adulteratus. Secunda pars; ibi, *Super quo.* Abb.

CASVS. Si aliqs deprehēdit vxorē suā in adulterio, pp qd̄ negauit ei debitū cōiugale, postmodū cum alia cōmisit adulteriū manifeste: q̄rit, vtrū vir cogi debeat eādē recipe in vxorē? Rn̄ Papa, q̄ cū paria crimina mutua cōpēsatiōe deleant, vir ptextu fornicatiōis hui9, neq̄ vxoris ɔsortiū declinare. No. q̄ delictū supueniēs rei iudicatæ affert pīudiciu. Itē paria delicta mutua cōpēsatione delent. Et sic no. q̄ cōpensatio admittitur in delictis; & hoc intelligūt qdā quo ad exceptionē & replicationē, aliter nunquam.

¶ *Glos. seq. reci. per duas quæst. alleg. sex iura. reci. opi. so. contrariam, & quatuor ipsius motiua: tenet primum, & remittit.*

a ¶ *Spontanea.*] Licet mulier de domo viri sui sponte recedat, si tamen volens redire non fuerit admissa, intelligitur spoliata, ff. de acquir. poss. l. clam possidere. § qui ad nundinas. Instit. de interd. § quinetiam, & ideo audienda est.

b ¶ *Fornicatus.*] Et ad hoc testes induxit: ad quos reprobandos maritus alios induxit: vt j. sequitur.

c ¶ *Euidentiam.*] puta, qa publice fuit fornicata, vel filiū inde habet testē, 23. dist. prius ą, & s̄. de diuor. significasti. & s̄. de accus. euidentia. & s̄. de cohab. cler. & mul. c. vlt. & j. c. prox.

d ¶ *Confessionē.*] facta in iure, vt s̄. de coha. cle. & mu. c. vlt. & spōte: qa si cōpulsa, nō obesset, 31. q. 2. Lotharius. & sic pfessio sola sufficit ad tori separōnē, vt hic, & s̄. de diuor. ex lr̄a.

e ¶ *Cessante.*] eo enim probato, dolus dolo compensabitur, vt sequitur. arg. & j. c. proxi. & s̄. de diuor. significasti.

¶ *Glo. seq. alle. quinque concor. signat contrarium, & remittit. demum subdit sex casus, in quibus contrax coniugi non opponit adulterium.*

f ¶ *Mutua compensatione.*] sic ff. sol. mat. viro atq; vxore. ff. de cōpē. l. si ambo. ff. de do. l. si duo dolo malo. & s̄. de exce. cū ecclesiastice. & 32. q. 6. nihil. arg. ɔ̄ ff. de do. excep. apud Celsum, §. Marcellus. Qualiter primum illud sit intelligendū, dr̄ s̄. de excep. dilecti. vir. n. vxori obijcere adulteriū nō pōt, si ipse est in simili delicto, vt hic patet. Itē si eā tradidit adulterandā, s̄ de eo qui cogn. cōsan. vxo. suæ. discretionē. Itē si violeter fuerit oppressa, ff. ad l. Iul. de adul. vim passā. Itē si ignorāter cognita fuisset ab alio, quē crederet virū suū fraudulēter. ar. 34. q. 2. in lectū. Itē si credens virū absentē mortuū esse, alij nupserit, 34. q. 2. cū per bellicā. Item si post adulteriu recōciliauerit eam sibi s̄. de iureiu. quemadmodum, & 23. q. 4. si illic. & [g] ¶ *Aliogn.*] s. si cōstiterit de adulterio mulieris, & nō viri. ita solo facto, licet nō sit lata sn̄ia de adulterio, adulteriu priuat iure petēdi debitū, nec alter ei tenet reddere debitū: qa vbi nulla petitio, nulla mora. ff. de ver. obl. l. si pupillus. & si tūc reddit debitū, sibi pīudicat, vt eā postea accusare nō possit, 32. q. 1. c. 1. 2. 3 & 4. ff. de adul. l. si vxor. § vlt. Sed si ad mādatu ecclesiæ reddat debitū, tūc nō vr̄ obstare, q n possit postea eā accusare de adulterio. ar. s̄. de test. post lr̄as, §. pen. & licet vxori adulterę vir debitū reddere nō teneat, expellere ea de sua domo auctoritate ppria nō dēt, ēt si sit notoriu crimē eius. s̄. de diuor. porro. arg. sed p̄riū puto, q̄ possit eā repellere a se: qa ex quo notoriu ēt crimē suu, priuata est iure qd̄ habebat in viro s̄. de diuor. significasti. & dote suā amisit, s̄. de do. int. vi. & vx. plerūq;. Hu. dixit q̄ nunq̄ adulteriu priuat aliquē iure petēdi debitū, sed tm̄ sn̄ia ecclesię, vn̄ pēdente lite tenet debitu reddere alter alteri. arg. s̄. vt li. pēd. laudabilē. & 3. q. 4. nōne. 15. q. vlt. c. vlt. 33. q. a seculares. qa pęna nō est īferēda nisi p iudicē, 33. q. 2. c. sine, §. in hoc. sed hoc ītelligo qn̄ crimē nō est notorium: qd̄ patet p cōcor. Itē vt dixi, ex hac decre. hi, q̄ pp superueniens delictu renascat seruitus amissa, ēt si sn̄ia lata sit pp adulteriū, ff. de adul. l. adulteriū, s̄. de iureiu. tua a. & s̄. de diuor. ex lr̄is nā iniuria remissa renascit ex delicto, 15. q. 7 c. 1. de pęn. dist. 3. c. nihil, §. ex psona. In qbusdā libris est verbū illud in seq. §. hac auctoritate. & sn̄ia a qua nō est appellatū, reuocat. s̄ de frigi. & malefi. fraternitatis, j. de purg. vulg. c. 2. Io. dixit, [1] q̄ sn̄ia nō retractat pp delictu superueniēs arg. ff. de in. actuq; priu. nec enim. qa actio semel extincta amplius nō renascit, de cōse. dist. 4. quartis. ff. de sol. & res, § arcā. nec ptextu noui auxilij retractat sn̄ia, s̄. de re iud. inter monasteriū vn̄ cū seruitus sit sublata, nō sit iniuria alteri p fornicationē alterius 32. q. 7. quemadmodum. sed si sn̄ia nō sit lata, tūc renascit. Et iuxta prædicta intelligenda sunt, q̄ iudex ex officio suo eos admutuē restituat. Quod prius dictum est allegādo, verius credo, s. q̄ illa possit petere vel sn̄ non obstante sententia: quia vir illi sententiæ renuntiauit adulterando post sententiā. De hoc dictū est in c. ex litteris, de diuor. hec.

† Etiam si oppressio euenerit, qa mansit in domo, cū sci vir mādasset, vt fugeret, vt notat ex Bartolo Ioan. And. hic.

[1] Cuius sunt hæc gl. & Gof. Io. And.

DE RAPTORIBVS ET INCENdiariis, & violatoribus ecclesiarum.

Quia inter cætera præcepta decalogi scribitur: Non occides: nō mœchaberis, non furtum facies, &c. sic post mœchiā sequitur prohibitio furti, merito subdit de furto: Sed quia rapina partim se habet ad mœchiā, cum s. rapitur mulier, partim se hēt ad furtū, tū cōmittitur in aliis rebus, merito interserit hanc rubricā de raptoribus: & quia frequēter cōmittuntur in hoc delicto incendia, & violationes ecclesiarum, ideo de his subijcit in eadem rubrica. Abbas.

De hoc materia, habetur 14. q. 5. & q. 6. & 16. q. 1. Item in cap. de pœn. dist. 1. vulgaris. & 50. dist. aut facta de conse. distin. 5. discipulos. De crīe raptus tractatur 36. q. 1. per totum. 25 q. 2. §. sed conceditur. vsque ad finē q̄onis.

† Concilium Meldense c. 2. vt refert Burchardus li. 11. decret. ca. 45. & Iuo par. 14. ca. 109. hī c. 1. eo ti. in 1. compil. & apud Gratianū siue palea 6. q. 3. cap. vlt. Vide citatos super glossa.

TITVLVS XVII.

De raptoribus & incendiariis, & violatoribus ecclesiarum.

¶ Ex concilio Meldeñ. †

¶ *Ratione rapinæ sortitur quis forum non sui iudicis, & ab eo poterit puniri, proprio iudice suffragante.*

CAP. I.

De illis autem, qui de loco ad locum iter faciunt, & ibi rapinas, & depdationes peragūt: Placuit, vt ab illius loci prælato excōicentur:[a] nec ante ex parochia illa exeant, q̄ digne, quæ perpetrarunt, emendent: quorum excōicatio proprio epo significanda est, ne eos recipiat aūquā illuc redeant, vbi rapinam fecerint, † & omnia plene emendent.

De illis.] Raptor ab illo epo punitur, in cuius diœcesi rapinā cōmisit, et iudex domicilij suffragatur. Primò ponitur excessus: Secūdo pœna, ibi: Placuit. Abbas Sic.

CASVS. Contingit aliquādo, q aliq de vno loco ad aliū iter faciunt, & ibi rapinas & deprædationes cōmittunt: q̄rītū fuit in cōcilio, à quo puniri debeāt: placuit cōcilio, vt à Prælato illius loci in quo delinquūt, excōicentur, nec antea de parochia exeant, q̄ satisfaciant, & eorū excōicatio proprio epo intimēda est, ne illos recipiat, antequā redeant illuc, vbi rapinā cōmiserūt. & omnia emēdent. No q ibi crimē puniri dēt, vbi quis delinquit. Item ratione delicti sortitur quis forum.

¶ Glo. seq. pro foro delicti in dicit quæq; iura ponit opi. quam reprobat, & dat generalem doctrinam, à qua casum vnum excipit, & subdit opi. Hug.

† fecerīt

¶ Eugenius tertius.

¶ *Manifestus raptor vel ecclesia violator si restituit, vel de restituendo cauet, in vita & in morte ad pœnitentiam & ad sepulturam admittitur: si vero noluit cauere cum posset, & in morte non potest, clerici eius sepulturæ interesse non debent: & clerici interessentes vel minungē tes pœnitentiam contra hanc dispositionem, deponi antur ab officio & beneficio.*

Super eo.] Quatuor sunt partes: Secunda ibi, *Si vero*. Tertia ibi, *Qui autem*. Quarta: ibi, *Quid si*. Prima tractat de satisfactione in vita vel in morte: Secunda de satisfactione in morte: Tertia de volente satisfacere in morte, sed non ualente Quarta de pœna imponenda transgressoribus. Abbas Sic.

CAP. II.

Super † eo vero, & infra. ¶ Statuimus, vt quicunque ex his, qui uiolenter surrexerint in rapinam, siue in ecclesiarum violatione, manifeste fuerit deprehensus: nisi prius ablata restituat, si poterit:[b] vel emēdandi firmam & plenam securitatem fecerit, pœnitentiæ beneficium ei penitus denegetur.[c] Si vero vsque ad obitum in contumacia sua durauerit, & in extremis positus remediū pœnitentiæ humiliter postulauerit: si emēdationē,[d] vel emendandi securitatē præstiterit, ei pœnitentia & sepultura ecclesiastica concedantur. ¶ Qui autē in sanitate obstinata mente non pœnituerit, vel emendauerit, & in morte securitatem præstare nequiuerit, solemnitas pœnitentiæ parum prodesse[e] videtur, sicut credimus: sed † de peccato contrito

CASVS. Statuit Eugenius Papa in hac decretali, vt qcunq; rapinā fecerit violēter: siue in ecclesiarū violatione manifeste fuerit depħensus, pnia sibi denegetur, nisi prius ablata restituat, si poterit, vel saltē emēdandi securitatē pstiterit: Si vero in contumacia sua vsq; ad obitum durauerit, & in extremis positus pniam postulauerit, si satisfecerit, vel emēdādi securitatē pstiterit, ei pnia & sepultura ecclesiastica cōcedatur: Tertio dicit, q q in sanitate obstinata mēte non pœnituerit, vel emendauerit, & in morte securitatē emēdādi pstare nequerit, pnia parum sibi pdesse vr. Sed si de peccato cōtritus fuerit, viatico nō neget, ita tñ q nullus clericorū sepulturæ suæ intersit, nec eius eleemosynā qquā accipiat: Quarto refert se ad pmū casum, vt si aliqs clericorū cōtra hæc ī vita vel ī morte pnias dare, aut sepulturæ interesse, vel eorū eleemosynas accipe pśumpserit, vel particeps huius rapinę fuerit piculū sui ordinis patiat, & careat ecclesiastico bñficio. No. casum in quo pnia denegat. Itē non dimittit peccatū, nisi restituat ablatū, si restitui possit. Itē ad terrorē clerici nō debēt interesse sepulturæ violenti raptoris, vel violatoris ecclesiarū, nec illorū eleemosynas accipe debēt. Itē clerici nō deb. interesse sepulturæ illius, q ī mortali decedit, nec eleemosynas illius accipere.

† Cap. 5. eo ti. in 1. compilat. & post cōcilium Lateran. sub Alexā. iij. par. 34. c. 1.

Vide Bernardinū Diaz in practi. crimi. cap. 8. & 93.

† In sectioribus itaq; sed de peccato contrito corde uiaticū, & c. uerū ī olbus manuscriptis hī ut est impssum absque uoce, corde.

¶ Glo. seq. primo obijcit textui: secundo ipsum coadiunat: tertio dat duas solutiones, & secundam approbat.

a ¶ *Excōicentur.*] quia rōne[1] delicti facti sunt de foro illius, & ibi pñt conueniri, 3. q. 4. c. 1 & 6. q. 3. placuit 2. & ī. de foro cōpet. postulasti. & c. vlt. vbi de hoc. & C. vbi de crim. agi opor. auth qua in pūincia. Dicebāt q̄dā, q vbi qs crimē cōmittit, ibi dēt conueniri, sed eā terminabitur p suū iudicē, arg. ff. de custo. & exhi. re. de militib. sed hoc nō est uerū, immo iudex illius loci vbi deliqt, pōt clericū condēnare, snia tñ executioni mandabitur p epm propnum ī. de foro compe. postulasti. nisi velit iudici illius deferre, vel ipsum remittat ad illū cōdēnādum, sicut dr̄ de metropolitano, q pōt absoluere excōicatū à suo epo, nisi velit ei deferre. ī. de sent. exc. p tuas. Nec dr̄ ferre sniam in alienū subditū, sed in suum rōne criminis, vt dicūt primæ cōcordantiæ. & hæc snia bene probatur p hanc decre. qa ēt debent redire illuc, vbi delinquunt. Et est arg. ad hoc in Auth. vt nulli iudic. §. si vero qs cōprehensorū. coll. 9. q de hoc optime dicit, & cōcor. cū hac decre. Tñ si crimen facile fuerit, pōt de illo cognoscere suus iudex: Si vero graue fuerit crimē, remittit[2] vbi deliqt, ff. de re mili. desertorē. in prin. ab hac tñ gñalitate excipit qlibet superior: q vbicunq; crimē cōmittit, nō pōt iudicari nisi à Papa, si agat ad depositionē. Quid si crimē tale est qd nō inducat depositionē? Dicit Hug. q pōt iudicari à suo maiori, & nō ab inferiori, si crimē cōmittat in sua parochia. Sed si archieps cōmittat tale crimē in parochia alterius archiepi, vel epi suffraganei alterius archiepi. dixit Hug. q possit tuc iudicari ab illo archiepo vel epo. argu ad hoc. 96. dist. duo. vbi Ambrosius ratione criminis commissi in sua parochia excōicauit Imperatorem: quod alias non auderet.

[1] De materia huius glossæ præter Doctores in postulasti. & in C. vbi supra de foro compet. & in Authē qua ī prouincia. C vbi d̄ crimi agi opor. vide Comarcuuiā in practicis q̄stionib. c. 11.

[2] Vbi & quā locum habeat remissio in delictis pter Comarcuuiā paulo ante citatū, vide Guidonē Papæ decisiōe 202. inci. in remissione. & Iulium Clarum ī pract. cri. q. 38. vbi latissime.

b ¶ *Si poterit.*] Bene dixit, si poterit, quia manis est actio. &c. ff. de dolo, nam is. & ī. de resti. spolia. olim 2. & ī de sol. Odoardus ī. de homicid. sicut dignum. & ī. de vsu. cum tu & 14. q. 6. si res. & impossibilium nulla est obligatio. ff. de reg. iur. impossibilium & 23. q. 4. Nabuchodonosor.

c ¶ *Denegetur.*] ar. contra: qa si aliqs pniam petat de aliquib. criminib. & non de quibusdā, pnia tñ non est ei denegāda. ī. de pœn. & remis. qd̄ quidā, & 26. q. 6. cognouimus. & de pœ. dist. 3. § vlt. arg. contra. 24 q. 2 legatur. & de pœn distin. 3 sunt plures. Quidā dicunt, q hoc statutū fuit ad terrorē,[3] vt denegetur pnia de omnib. nisi de illo satisfaciat, qa talis pnia non est fructuosa. Alij dicunt, q melius vr, q super illo crimine tm̄ denegabitur pœnitentia, sed super aliis imponetur. & licet non sit fructuosa quo ad vitam æternam, ualebit ad mitius supplicium subeundum. de pœni. dist. 3. §. vlt. cap. ult.

d ¶ *Emendationē.*] 14. q. 6. si res. 17. q. 4. si qs clericus. & 23. q. vl. si quis membrorum. & cap. pessimam. & de pœn. dist. 5. falsas.

e ¶ *Parum prodesse.*] Hoc quātū ad pœnā tpalē, quæ pro peccato dēt. Duplex enim pœna[4] pro quolibet peccato debet, æterna, & tpalis: & hæc æterna sola cordis contritione remittit. de pœ. dist. 1. § prin. & 26. q. 6. cognouimus. & tpalis, q̄ exteriori satisfactione remittit: q̄ satisfactio si in hac vita non fuerit cōpleta, in purgatorio cōpletur 23. q. 5. qd ergo. & ita solēnitas pniæ parum prodest quo ad pœnā purgatorij valebit tñ quo ad vitam æternam, si de peccato contritus fuerit.

[1] Ne hic erres uidē S. Thom. 3 par. q. 86. arti. 3. Sotum 4. sent. dist. 15. q. 1 arti. 3.

[4] De materia huius glossæ consule theologos lib. 4. sent. dist. 15. & ibi præ aliis Sotum. q. 1. art. 4.

a 8 Via-

a *Viaticū.*] qđ oib. pœnitentib. est dādū. j. de pœn. & remis. quod in te. & 26. q. 6. si quis de corpore. 50. dist. pœnitentes.
Glossa sequens reci. potest per modum obiec. & remissionis.
b *Pœnitent. as dare.*] Hoc referas ad primā partē capituli de illis, q nec in vita nec in morte satisfacere volunt, & pñt: istis denegāda est pnia in fine, & alia ecclesiastica sacra, cū in mortali decedant: eo saluo, qđ dixi primo, cum petunt in vita pniam de aliis criminibus, & oblationes talium non sunt accipiendæ. j. de vsu. quia in oib. & 17. q. 4. miror. 90. di. ca. & 33. q. 2. latorē. Ber.
c *Sepultura.*] Hoc referas ad vltimā partē capituli de illis, q in morte pœnitent, sed satisfacere non pñt: istis ergo denegať sepultura, id est, clerici non debēt interesse, sed cœmeteriū eis non denegať, ad terrorē potius aliorum, vt alij cū possint satisfaciant timore hmōi pęnę: sed eis non nocet. sic s. de tornea. c. 1 ubi de hoc, & ar. q cui cōcedit qđ est maius, non cōceditur qđ est minus: vt ibi dictū est. Ber.

† Ex concilio Lateraň. sub Alexādro iij. ca. 24. §. excōicatiōe quoque. & c. 2. eo. tit. in 1. compilatio concordat pcessus Bullæ in Cœna Dñi, q singulis annis legitur.

viaticum [a] nō negetur: ita tñ, vt nullus clericorum sepulturæ illius intersit, nec eius eleemosynā psumat accipere. ¶ Quòd si q psbyterorū vel clericorū ꝯ hoc in vita vel in morte pnias dare, [b] aut sepulturæ [c] interesse, vel eorū eleemosynas accipere attentauerint, seu hmōi rapinæ participes inuenti fuerint: ordinis sui damnum irrecuperabiliter patiantur, & ecclesiastico beneficio careant.

† Ex concilio Lateraň.

¶ *Excōicari debent, qui cupiunt vel spoliant fideles ex iusta cā nauigantes. h. d. primo. Excōicati sunt spoliantes naufragium patientes, nisi ablata restituāt. hoc secundo.*

E *Xcōicationi.*] Duæ sunt partes, prout duo sūt dicta: secunda: ibi, *Illi ēt.* Abbas.
CASVS. Statuit Lateraneň. conciliū, q illi q spoliare psumunt Romanos, vel alios nauigio vectos pro negotiatione, vel aliis iustis causis, excōicentur: Secūdo dicit, q illi, q spoliāt Christianos naufragiū patiētes (qbus potius auxiliū pstare deberent) nisi ablata restituerint, excōicationi ipso facto se nouerint subiacere. No. q qui spoliant patiētes naufragiū, sūt excōicati, cū n sit afflictis addenda afflictio.

CAP. III.

† Vide citatos in c. 1. supra de torneamentis.

EXcōicationi subdanť, qui Romanos, aut alios Christianos pro negotiatione, vel aliis honestis [d] causis nauigio vectos, aut capere, aut rebus suis spoliare psumunt. ¶ Illi ēt, qui Christianos naufragiū patientes, (qbus ſm regulā fidei, [e] auxilio esse teneně) dānata † cupiditate spoliāt reb. suis: nisi ablata reddiderint, excōicationi se nouerint [f] subiacere. [g]

† damnāda in concilio.

† Alexander iij. Panormitano archiepiscopo.

¶ *Ex principiis delegatione possunt Prælati de raptu, & aliis criminibus iudicare, pœnam tamen sanguinis infligere non possunt.*

d *Honestis.*] vt 24. q. 3. si qs Romipetas. s. de treu. & pa. c. 2. Ber.
e *Regulam fidei.*] illā. s. diliges proximū tuū sicut teipsum. de pœ. dist. 2. charitas. & 1. dist. humanū genus. & 50. dist. ponderet.
f *Nouerint.*] & sic q cōtra hoc faciūt, sunt ipso iure excōicati, & tenenť infra annū in quadruplū. C. de fur. in eū. ff. de incē rui. nau. l. 1. & furtum isti committunt, ff. de acqu. rer. do. qua rōne. §. vlti. Nec siscus ēt sibi aliquid vendicet in calamitate alterius. C. de naufra. l. 1. lib. 11. communiter tamen damnum nauis resarciet, ff. de incen. rui. nau. l. ratis. Lau.
g *Subiacere.*] post admonitionem, vel postquam fuerint in mora, cum possunt restituere, & non restituunt.
I *N archiepiscopatu.*] Cōis diuisio: Secunda: ibi, *Consultationi.* q distinguit: & ſm mēbrū prosequitur: ibi, *si vero.* Abb. Sicu.
CASVS. Rex Siciliæ cōmiserat archiepō Panormitano, & aliis epis, excessus Sarracenorū puniēdos: contingebat. n. aliqñ, q Sarraceni mulieres Christianas & pueros rapiebāt, & eis abutebanť: & quosdā occidere nō verebāť, qsiuit archieps, qualiter huiōi excessus puniret? Rñdet Papa, q tales existētes in iurisdōne illius, pecuniaria pœna poterit punire, & ēt flagellis afficere, ita tñ q flagella in vindictā sanguinis non trāseāt: Si vero ita fuerit grauis & enormis excessus, q mortē vel trūcationem membrorū debeāt sustinere, vindictam illā regi reseruet. Nota, q princeps Prælatis ecclesiarum causas criminales delegare potest, vbi pœna sanguinis non sequitur. Et sic nota q clerici pœnam sanguinis inferre non debeant.
h *Abuti.*] Propter illud vitium [2] ira Dei venit in filios diffidētiæ. j. de excel. pla. clerici. sic 56. dist. si gēs Anglorū. q a nō sic hoies fecit Deus, vt se illo vterenť inō, 32. q. 7. flagitia.

2 Vide D. Thomā 2. 2. q. 154. arti. 11. & 12. & ibidem plene per Caietanum.

CAP. IIII.

IN † archiepatu tuo qñq; Sarraceni, mulieres Christianas & pueros rapiūt, & eis abuti [h] psumūt: & quosdam ēt interdū occidere nō verentur: cum aūt excessus hmōi rex Siciliæ tibi, & aliis epis cōmiserit [i] puniēdos. Consultationi tuæ taliter rñdemus, q tales in iurisdōne tua existentes, pecuniaria poteris [k] pœna mulctare, & ēt flagellis [l] affice re: ea moderatione adhibita, q flagella in vindictā sāguinis transire minime videantur. Si vero ita fuerit grauis excessus, q mortē, vel detrūcationē mēbrorū debeāt sustinere, vindictā reserues [m] regiæ potestati.

i *Commiserit puniēdos.*] Delegare pōt princeps plātis ecclesiarū causas criales, vbi cā sanguinis nō sequiť. vt hic, 23. q. 8. sępe. Iudices vero in causis, vbi ēt pœna sanguinis infertur, clerici [3] istitui nō debēt, s. ne cle. vel mona. sed nec. & ca. clericis & c. sicut am.
k *Pecuniaria poteris.*] Cōmutādo pœnā statutā, q est pœna capitis, ff. ad leg. Cor. de sica. l. 3. §. pen. & C. de adul. cum vir. C. de rap. virg. l. 1. & in Auth. vt nō lux. contra na. colla 6. Quòd iudex vnā pœnā in aliā mutare possit, est ad hoc arg. ff. de his q not. infa. quid ergo. § pœna. & C. eo. tit. etsi seuerior.
l *Flagellis.*] 14. q. 6. c. 1. 12. q. 2. fraternitas. & 5. q. 5. illi q. ita q flagella ad sāguinē non pcedant, 23. q. vlt. his à quibus. & c. seq.
m *Reserues.*] cū sis delegatus. Si vero habes iurisdictionē tpalē, demandes eā alicui, cui hoc cōpetat: qđ licet ſm canones. 23. q. 4. illud. sed nō ſm leges, nisi qñ proficiscit, ff. de of. pconsul. solēt. & ff. de of. eius cui mā. est iurisd. l. 1. Oia vero hodie committi pñt pter vltimū suppliciū, aut mēbri abscissionem. in Auth. de colla § ad hoc adhibemus, coll. 9. Lau.

† Cap. 3. eo. ti. in 1. compilat. & post cōcilium Latera. par. 50. ca. 48. De intellectu Eymericus in Directorio inqsitor. par. 2. q. 46. nu. 12. & Couarruuias lib. 3. variar. resolut. ca. 20.

† Vide Bernardinū Diaz in pract. criminali cano. cap. 56.

† Idem Claremonteň. epō.

¶ *Incendiarius ecclesiæ in morte pœnitens & absolutus, in cœmeterio sepelietur: & hæredes compelluntur ad satisfaciendū iuxta facultates defuncti. h. d.*

† Claromōteň. sed vt plurimum legitur, Claromoň.

CAP. V.

IN † litteris tuis continebatur, q cū H. multis fuisset cribus irretitus, qui ecclesiarū incēdiū diabolo [n] instigante cōmiserat: tādē in ægritudine constitutus, accepta pnia de commissis, per manū capellani sui fuit à sententia anathematis [o] absolutus: sed moriens ecclesiasticam sepulturam habere nequiuit.

I *N litteris.*] Cōis diuisio: Secunda pars: ibi, *Quapropter.* Abbas.
CASVS. Quidā H. noie multis criminib. fuerat irretitus, q ecclesiarū incendiū diabolo instigante cōmiserat: vñ fuerat excōicatus: tandē in ægritudine cōstitutus, accepta pœnitentia de cōmissis, p capellanū suum fuit ab excōicatione absolutus, sed eo mortuo sepulturā ecclesiasticā hře non potuit: qritur quid iuris sit? Mandat Papa, quatenus si est ita, corpus illius in cœmeterio sepeliatur, & hæredes eius monendi sunt & compellendi, vt illis quibus ille dānum dedit contra iustitiam per incendium vel alio modo, secundum facultates defuncti satisfaciant, vt sic a peccato valeat liberari. No. q simplex sacerdos i necessitate potest absoluere à maiori excōicatione, de qua aliàs absoluere non posset. Item hæredes tenentur ex delicto defuncti, etiam si ex illo delicto ad eos nihil peruenerit. Item nota hic arg. ex delicto defuncti hæredes non teneri vltra facultates, vel vires hæreditatis defuncti.

† Cap. 6. eo. ti. in 1. compilat. & post cōcilium Latera. par. 34. cap. 2. Vide Bernardinū Diaz in pract. crimi. cano. cap. 98. adde Iuliū Clarū in pract. cri. sive §. finali q. 61. & q. 77.

n *Diabolo instigante.*] 17. q. 4. si quis suadente.
o *Anathematis.*] Quod bñ potuit in extrema necessitate. [4] 17. q. 4. si quis suadente, & 26. q. 6. presbyter inconsulto. de cōsec. distinct. 4. sanctum est. alias absolui non potuisset, nisi à solo Papa. Incendiarij enim postquam sunt ab ecclesia publicati, ab alio absolui non possunt. j. de sent. excom. tua nos. incendiarij & effractores ecclesiarum sunt ipso iure excommunicati, vt hic colligitur, vt j. de sent. excom. conquesti. prout ibi notati continent. Ber.

4 Recte loquutus glossa. q a in articulo mortis nulla est casuū reseruatio. cōcilium Tridēt. sess. 14. ca. 7. de casuum reseruatione.

a *Sepeliri.*]

a ¶ *Sepeliri.*] arg. contra ꝰ. eod. super eo. sed ibi denegatur sepultura ad terrorem aliorum, nec poterat satisfacere, hic poterat satisfacere. Ber.

b ¶ *Hæredes.*] Hic hẽs ꝙ hĩdes tenenẽ pro delicto defuncti. Sup hoc dicas vt ꝰ xi ꝰ. de sepul. c vlti. q pon. t simile casum, & idem quasi dr̃ in vtraque.

c ¶ *Iuxta facultates suas.*] defuncti s. vltra vires hereditatis non tenentur, si fecerint inuentarium. C. de iure delib. sancimus. § sin autem. & §. sequen.

d ¶ *Liberari.*] arg. contra, 25. dist. qualis. Sol. à venialibus, & a temporali satisfactio ne liberatur quis in alio seculo, sed à pœna æterna numquam, vt ibi.

¶ Quapropter, si ita res se hẽt: Mandamus, vt corpus eiusdem appellatione cessante facias in cœmeterio sepeliri: [a] & hæredes [b] eius moneas & cõpellas, vt his, quibus ille per incendium, vel alio modo damna contra iustitiam irrogauerat, iuxta facultates [c] suas condigne satisfaciant, vt sic à peccato valeat † liberari. [d]

¶ Lucius iij. Burgeñ. episcopo.

¶ *Raptus non dicitur, vbi volẽs pro matrimonio adducitur: raptor tamen cum rapta matrimonium contrahere potest: & post consummationem matrimonij, alter sine consensu alterius religionem ingredi non potest. h. d. cum capitulo sequenti.*

CAP. VI.

CVm † causam, [e] q̃ inter E. militem, & vxorem eius vertitur: *& infra.* ¶ Rñdemus, ꝙ cum ibi raptus dicatur admitti, [f] † vbi nil ante de nuptiis agitur: iste raptor dici nõ dẽt, cũ habuerit mulieris assensum, & prius eã desponsauerit, q̃ cognouerit: licet parentes reclamarent, [g] † à qb. eã dr̃ rapuisse. Præterea cũ post mrimoniũ carnis cõmixtione pfectũ (teste Apostolo) vxor sui corporis ptãtẽ nõ hẽat, sed maritus, [h] & ecõuerso: si pcesisse mrimoniũ, vel ex pbationib. viri, vel ex mulieris cõfessione claruerit, postmodũ [i] sine assensu viri nõ potuit ipsa monasteriũ ingredi, aut aliter continẽtiã pfiteri. Nõ ergo pro eo, ꝙ post matrimoniũ consummatũ rapta per uim in monasterio fuerit, viri poterit consortium declinare, maxime si probari nequeat, uirũ, ut mulier profiteretũ cõtinentiam, assensisse. [k] †

¶ Innocentius iij. epõ Saroneñ. †

¶ *Rapta potest matrimonium contrahere cum raptore, vbi datur libera facultas in contrahendo.*

CAP. VII.

ACcedẽs † ad Apostolicam sedem: *& infra.* ¶ Rapta puella legitime ɔ̃hẽt cum raptore, si prior dissensio transeat postmodum in consensum: [m] & quod ante displicuit, tãdẽ incipiat complacere: dum modo ad contrahendum legitimæ sint personæ.

C*Vm causa.*] Diuiditur: Nã in prima parte ponit decisa cõsultatio: In secunda rñsio: ibi, *Respõdemus.* quę rñsio tria facit: Nã primo rñdet de raptore cũ redditione causæ: Secũdo: ibi: *Præterea* de ingressu. & cãm reddit: Tertio de vtroque concludit: ibi, *Non ergo.* Abbas Sicu.

¶ *Glossa sequẽs ponit casum.*

e ¶ *Cũ cãm.*] CASVS. Quidam miles volebat cõtrahere cũ quadã parẽtes eã sibi dare nolebant: tandẽ de cõsensu puellæ eam rapuit, & cũ ea contraxit, & carnaliter eã cognouit: deinde illa monasteriũ intrauit: vñ miles eam tamquã vxorem suã petebat: quia sine licentia sua monasteriũ post carnalẽ copulã intrare nõ potuit: dicebat mulier, ꝙ non tenebatur ei tamquã uiro adhærere, qa eã rapuit: & raptor cũ rapta nõ põt cõtrahere: Ad hoc rñdet Papa, ꝙ non fuit raptus, [i] cũ ipsa cõsenserit. Et post matrimonium consummatũ religionẽ intrare non potuit inuito viro, licet rapta fuerit: qa si hoc constiterit, dẽt ei restitui, quia si ne ipsius consensu monasteriũ itrare nõ potuit. B. No. ꝙ vbi mulier consentit, raptus non dr̃. Itẽ post matrimoniũ carnali copula consummatũ, vir nõ habet potestatẽ sui corporis, sed mulier. & econuerso. Item confessioni alterius coniugũ statur in præiudicium spiritualis matrimonij. Itẽ no. ꝙ solus cõsensus suffic. ad hoc ꝙ alter cõiugũ possit religionẽ intrare.

f ¶ *Dicatur admitti.*] In leges etiam in spõsa propria raptus committitur. C. de rap. virgi. l. vnica. ad mediũ. sed canon piu dicat: vt hic, & 27. q. 2. §. 1. & c. lex illa qualitercunque aliqua sit rapta, bene põt contrahere cum raptore, si prior dissensio transeat postmodũ in consensum ꝰ. c. proxi. & 36. q. 2. tria. sed raptus non est, vbi puella consentit, vt hic patet.

g ¶ *Reclamarent.*] Talis reclamatio non impedit matrimonium, quia solo consensu contrahitur, 27. q. 2. sufficiat.

h ¶ *Sed maritus.*] ꝰ. de conuer. coniug. quidam intrauit. T.

¶ *Glo. seq. reci. ol. vtendo de decr. imperio.*

i ¶ *Mulieris confessione.*] Ergo creditũ mulieris cõfessioni in pi iudiciũ matrimonij spiritualis: qđ non fit in carnali, ꝰ de eo q cognouit cõsang. vxo. suæ, sup eo. Sed aliud est i matrimonio carnali, & aliud in spirituali. In mrimonio carnali nõ stat confessioni viri & vxoris, si contra matrimonium confiteantur: qa sæpe adinuicem colluderent vt separarentur, vt dicit prędicta decre super eo. Sed in spirituali matrimonio, si aliqua de qua constat ꝙ fuerit primo uxor ante ingressum monasterij, postea cõfiteatur in iudicio, q ante ingressum cognita fuerit à viro, dẽt sibi restitui, quia eo inuito monasterium intrare non potuit, ut hic dicit: immo si aliter confiteretur, saluari non posset, nisi ad virum rediret. Non est ei credẽdũ, q alla sit immemor suæ salutis, 1 q. 7. sancimus. Arg. ad hoc ꝰ. de homici significasti 2. vnde reddenda est viro suo, vbi cunque confitentur vir & vxor. Ad dissolutionẽ matrimonij carnalis nõ creditur illis, nisi alte adsit fama publica. 35. q. 6. c. tu duo. sed ubi confitentur ad dissolutionem mutuæ seruitutis propter adulterium, bene creditur ei. ꝰ. e. pro xi ca pen & ꝰ. de diuor. ex litteris. Vin.

k ¶ *Assensisse.*] Arg. ꝙ solus consensus sufficit, ad hoc vt alter coniugũ possit monasterium ingredi, 27. q. 2. Agathosa. vbi de hoc & c. si quis. & 33 q. 5. qui uxorem. De hoc dictũ est satis, ꝰ. de conuer. coniug. in c. vxoratus. & c. sequenti.

A*Ccedens.*] CASVS. Quærebatur, utrum raptor possit contrahere cũ rapta: & rñdet Papa ꝙ sic, si prior dissensus transeat postmodum in cõsensum, & quod prius displicuit, postea incipiat complacere: dum modo alias sint legitimæ personæ ad contrahendum. Nota ꝙ raptor potest contrahere cum rapta, dummodo consentiat.

l ¶ *Cum raptore.*] Secundũ antiquos canones, & secũdum leges non poterat raptor contrahere cũ rapta, 36. q. 2. de puellis. & c. si autem. & c placuit. & C. de rap. virg. l. vnica. §. finautem. hodie secus, ut hic, & 36. q. 2. denique. & capi. tria. Ber.

m ¶ *Consensum.*] ꝰ. de spõ. ad id quod. & ꝰ. de despõ. impube de illis. arg. C. qđ met. cau. l. 2 ff de cõdi. ob turp. cau. si ob turpem.

TITVLVS XVIII.

De furtis.

¶ In Exodo. †

CAP. I.

QVi furatur hominem, [n] & uendiderit, cõuictus morte moriatur.

¶ Ex concilio Tribuneñ. †

¶ *Furibus & latronibus in peccato obeuntibus, sacramenta ecclesiastica deneganda sunt: secus si in morte eos pœnituit.*

CAP. II.

FVres, & latrones, si i furãdo, uel depdãdo occidunt, uisum est p eis nõ orari [...]

DE FVRTIS.

¶ *Continuatio est ista rubrica supra in proxi. tit. dic vt ibi. Abb. Sic.*

Q*Vi furatur.*] Casus planus est. Nota hic pœnam eius qui hominem furatur, & eum vendiderit. Bernard.

n ¶ *Qui furatur hominem.*] scilicet liberum: quia si furatur seruum, hac pœna non tenetur, ff. ad le Flaui. de plag. l. vlti. sed secundum canones hæc pœna non imponitur ꝰ. titu. proxi. in archiepiscopatu. 33. quæstio 2. inter hæc Tan.

F*Vres.*] CASVS. Dicitur, ꝙ si fures, & latrones in furando fuerint interfecti, non est orandum pro illis: Sed si cõprehensi, aut uulnerati confessi fuerint, cõio eis negari nõ debet. Nota in furto occisos ab ecclesia non recipiendos, nec pro eis orandum esse. Et nota, q non est orandum pro decedentibus in mortali peccato.

---

† Et volebat. vel ibi de manifesto hic de occulto: vel ibi de obstinato, hic de nõ obstinato. Io. An.

† Aliàs valeant. s. hęredes, vt obseruat hic Ioannes And.

† Aliàs ista: M. Burgeñ. episcopo.

† Cap. 4. eo. tit. in 1. compilat. & post cõcilium Lateran. sub Alexãdro iij. par. 50. c 24. Vide citatos in ca. sequenti.

† cõmitti.

† reclamauerint.

1. Cor. 7.

Hic casus, prout est restitutus in vetustis exẽplarib. reperitur.

† Aliàs, raptor.

† In plerisque recẽtior. bus ita: post matrimoniũ sine assensu, & c. sed in vetustiotibus codicib. legitur vt est impressum.

† consensisse.

† Latoniensi.

† Glacobieñ.

† forte Graconieñ. sed ut plurimu legit, Latonieñ.

Cap. uni co eo t t. in 3 compilat. Vide concilium Chalcedonẽse cano. 27. Vormaciẽ se c. 77 & qđ nouissime diffinitum concilio Trid. sessio 24. de refor. matrimo nij c. 6. ad de B. Thomã. 2. 2. q. 154. art. 7.

† Exod. c. 21. & c. 1. eo ti in 1. compilat. Videto hic pabis Ioannem Ananiã.

† Addi pr ca 31. sed non eisdẽ uerbis. referũt Burchardus libro 11. decret. c. 59. Iuo par. 13 ca. 45. Gratian[a] siue palea 23. q 2. c. fures. & c. 4 eo. tit. in 1. compilat.

† Et ꝰ. de here cum secundo, Io. An. And.

a ¶ *Non esse orandum.*] quia in mortali eos decessisse constat, 23.q.5.placuit.

b ¶ *Diacono.*] In necessitate etiam laico. 1 de cōsec. dis.4.sanctū est.de pœn. dist.1.quē pœnitet.versus fi.& dis.6.c.1.circa prin.

c ¶ *Cōionem.*] id est, Eucharistiam.simile.50.dist. pœnitentes. & sepulturam etiam, ex quo confessi sunt, 13.q.vlt.c.vl.

† De materia huius glossæ, vide Nauarrū pœn. dist. 6.c.1.nu. 72.& seq. Sotum 4 dist. 18.q 4.art.4.

Si quis.] Breue est, nec recipit congruā summationē, maxime pp varietatem intellectuum. Abb. Casus patet No.q necessitas o.no nō excusat a furto, & intelligunt quidam de modica necessitate, secus de magna.

¶ Gl. seq. no. quod modic.t, & c. quærit demum obijciendo de duobus sol.

d ¶ *Peniteat.*] ex eo.n.q pnīa imponitur, colligit q modica fuerit necessitas: si n. magna fuisset, nō imponeret pnīa ar.cōtra, de cōsec.dist.5.discipulos, qa in necessitate oīa sunt cōia, ar.42.dist.c.1 & 12.q.1.c.2 23.q.7 qđ aūt, & 47. dist. sicut hi debuit n.credere dnm punissurū.inst. de obli. q̄ ex delicto nascūtur.§.placuit.modica pœnitētia imponit, q a modicū peccauit. Sed quare nō excusat mulier a fornicatione pp necessitatem famis, ff. de ritu nup. pals.§. non est.sicut a furto? Rndeo pp necessitatē res facta est cōis, quā furat, sed in fornicatione nō est ita, immo potius dēt quelibet mala pati q̄ malo consentire: vt 32.q.5.ita ne. Item quare excusior ab homicidio, si ex necessitate me defendendo aliquē occido, & nō a fornicatione? Rňdeo, nō interficio, imo potius ipse se interficit, q me aggredit, arg. ff. si quadr.pau.fe.di.l.1.§ cū arietes, & arg. ī.de homici.c. lator.

† Cap.5. eo ti.in 1. compilat.

†Prouerbiorum c. 29.& c 6. co.ti.in 1. compilat.

†Aliàs, tātummodo.

† Cap.7. eo ti in 1. compilat. De materia præter doctores hic, uide Iulium Clarum lib.5. sent. § sacrilegiū. & Antonium Gomezium tomo 3 uaria resol. c.5 de furto, ver secudus casus est nu me.11.

esse orādum. ᵃ Sed si comprehensi, aut vulnerati, presbytero vel diacono ᵇ cōfessi fuerint, cōionem ᶜ eis nōn negamus.

¶ Ex pœnitentiali Theodori.

¶ *Committens furtum ex necessitate nō multū urgente, peccat, sed nō grauiter. vnde imponēda est ei leuis pœnitentia.h.d. secundum communem intellectum.*

CAP. III.

SI † quis pp necessitatē famis, aut nuditatis, furatus fuerit cibaria, vestē, vel pecus, pœniteat ᵈ hebdomadas tres: & si reddiderit, nō cogatur ieiunare.

¶ Hieronymus sup Parabolas. †

¶ *Nō indicās furē pp lucrū. qđ ab eo cōsequitur, reus peccati ē.*

CAP. IIII.

QVi cum fure partit, ᵉ occidit aiam suam.] Non ᶠ fur solum, † sed ille reus tenetur, qui furti conscius, quærente possessore, ᵍ non indicat. ʰ

¶ Alexander iij. Cremonen. epo.

¶ *Fur occultus potest post restitutionem & pœnitentiam, ad sacros ordines promoueri.*

CAP. V.

EX † litteris tuis innotuit, q B calicem quēdam in ecclesia minus caute dimissum rapiens, longo tempore detinere præsum psit: & infra. ¶ Mandamus, quatenus si sponte ⁱ cōfessus fuerit, & exinde ecclesiæ, cui calix fuerat, satisfecerit, ᵏ nec est super hoc nota, vel infamia ˡ manifesta respersus: post pactā ᵐ pniam, aut congruam partem pniæ ⁿ (dummodo aliàs idoneum ipsum esse cognoscas) ad sacros ordines nō dubites pmouere. ᵒ

QVi cum fure.] Breue est, & vario mō intelligitur. & potest summari secundum vnum intellectum, vt in rub. & pōt aliter summari, vt ī. patet ex varietate intellectuum. Abb.

CASVS. Qui furtum cum fure partitur, occidit animā suā. Item non solum fur tenetur furti, sed ille etiam, qui conscius furti non indicat domino ipsum quærenti. No.q consentientes & agentes pari pœna puniri debent. Item quilibet tenetur furem indicare, alias furti tenetur.

e ¶ *Partitur.*] g cōsensum etiam accipiendo vel occultādo: tales enim tenent de furto. Insti. de obl. q̄ ex dlic. nal.§. si vero ope.

f ¶ *Non fur.*] Hæc sunt verba Hieronymi exponentis præcedentia verba Salomonis.

g ¶ *Possessore.*] id est, domino, vel quocunque cuius interest, ff. de verb. signi. interdum.

¶ Gl. seq. allega. concor. signat contrarium, & soluit.

h ¶ *Indicat.*] Et ita habes hic, q quis tenetur indicare furem, ff. de recepta.l.1.& 2 C. de fur. eadē, et, ar. ff. de iure fisci, ex q busd l.§.diuus. C. ad l. Cor. de fal. maiorem C. de his qui ad eccle confu. præsenti & §.q si in fundo, ar contra, ff. de pſcri. verb. nō solēt, ff. de cōdi. ob tur. cau.l 4.§. vlt. vbi nō peccat, q aliq d accipit, vt indicet: secus vero fm canones, vt hic patet: quia consentire videtur: vnde dicit p vterque reus est.

EX litteris.] Diuisio. Secunda. ibi, Mandamus. Abbas Siculus.

CASVS. Quidā clericus B. noie quēdā calicē surripuit de ecclesia ibi minus caute dimissum & longo tempore ipsū tenuit, sed postmodum restituit ipsum: volebat ad sacros ordines promoueri: quritur quid iuris sit? Rňdet Papa: si sponte confessus fuerit, & exinde ecclesiæ, cuius erat calix, satisfecerit, nec est super hoc infamatus, post peractam pœnitentiam, aut partem ipsius, dummodo aliàs idoneus sit, ad sacros poterit ordines promoueri. Nota mitius agendum cum sponte confesso, q cum conuicto. Item non admittitur peccatum, nisi restituatur ablatum, si restitui potest. Item infamatus de furto, non dēt promoueri. Itē licet q satisfaciat de furto, nihilominus est illi pœnitentia imponenda. Itē nota, partem pniæ peractā sufficere, vt cum criminoso dispensetur.

i ¶ *Sponte.*] Arg. q mitius agitur cum sponte cōfesso, q cū conuicto, 50 dist. pbyterū. 32.q.1.d. dicatis.

k ¶ *Satisfecerit.*] aliter pp nitere non pōt, dummodo possit satisfacere, 14.q. 6.c.1 & ī de homici. sicut, § eos, & ī tit. proxi. cū tu.

l ¶ *Infamia.*] facti, quæ grauat opinionem, ff. de obse. a libe. præstandis, l. 2 & a promotione repellit, 81. dist. tantis. Dan el. & 33 dist. laici, & ī. de accus. omnipotens.

m ¶ *Post peractam.*] quia iam incipit esse, quod nō fuit, 50 dist. ferrum, & ca. cum exaudiero.

n ¶ *Pœnitentiæ.*] ī. de tēp. ord. ex tenore

o ¶ *Promouere.*] etiam de iure communi: cum peccatum sit occultum, ī. de tem. ord. c vlt & præcipue secūdum illos qui dicūt, q peccatum occultum nō reddit hominem irregularem: secundum alios, qui dicunt contrarium, loquitur cap. istud de dispensatione.

TITVLVS XIX.

De vsuris. †

¶ Alexāder iij. in cōcilio Turonē.

¶ *Vsura est lucrifacere fructus rei pignoratæ: fallit in casu hic excepto.*

CAP. I.

PLures † clericorum: & infra. ¶ Gnālis concilij ᵖ decreuit auctoritas, vt nullus cōstitutus in clero, ᵍ vel hoc, vel aliud genus ʳ vsuræ exercere pſumat. Et si quis alicuius possessionem data pecunia sub hac specie [vel † conditione] in pignus acceperit, si sortem suam

† De materia huius tituli plurima canonistis ualde necessaria tradit B. Thomas 2 2.q 78.

† Cap.1. eo ti in 1. compilat. & post cōcilium Lateran. par. 14 c 9. De intellectu Couarruuias lib 3. uar. resol c 1. nu. 4 & de pœna clerici vsurarij Bernardin' Diaz in Practicum, can. c.82.

† Hæc duo verba vel cōditiōe, desunt in ol bus antiquis codicibus Gregorianis.

infra eod. ideo competenti ordine submittit de vsuris. Abbas.

De hac materia tractatur 46 dist. & 14.q.4.& q.5.& q.5. per totum 46 dist c.pen. & vlt, 88 d. sin. Palea, eijciens.

DE VSVRIS.

¶ Quia vsuram exercens, rapinam & quodammodo furtum committit, 14.q.4. si quis vsuram, & c. inhiat restituti usicu artum committens en rapinam: vt in c. cum tu.

PLures.] Si creditor percipit sortem ex fructibus pignoris, deductis expensis tenetur pignus restituere debitori, & vnum casum excipit h d Diuiditur in tres partes: Nam primo, prohibet clericis vsurā generaliter. & inde nominatim certam speciem: Secundo ibi, *Quod si* pœnam addit. Tertio a prædicta specie vnum casum excipit, ibi, *Nisi* Abbas.

CASVS. 1 Quia plures clerici data pecunia possessiones recipiebant in pignus, dicentes non esse vsuram: statuit concilium Turon. vt nullus constitutus in clero, hoc vel aliud genus vsuræ exercere præsumat: q si aliquis possessiones alterius data pecunia recepit in pignus, si sortem suam receperit deductis expensis, possessionem libere restituat debitori, si minus aliquid habet, eo recepto possessio ad dnm reuertat: Si vero post illud statutum aliquis clericus vsurarū crimen cōmiserit, officij sui periculum patiatur, nisi fuerit beneficium ecclesiæ, qđ redimendum sibi hoc modo videatur. Nota fructus pignoris computandos in sortem. Item clericus vsurarius de rigore iuris ab officio ecclesiastico dēt repelli. Item habes hic casum, in quo fauore ecclesiæ fructus non computent in sortē.

p ¶ *Generalis concilii.*] scilicet Turon. cuius est hoc capitulum.

q ¶ *In clero.*] maxime: quia idem est de laicis.

r ¶ *Aliud genus.*] Multa enim sunt genera vsurarum, arg. 14 q 3 c.1.2.& 3.

¶ Gl. seq. tractat de expensis deducendis, & quærit, & soluit.

2 Si legeris veterē cōpilationem, apertissime intelliges facti speciē, & ex singulari casu rem omissam ab ipso, ad vsum & reddita est paulo obscurius.

a ¶ Deduc-

a *Deductis expensis.*] Deducēdę sunt expēsæ : & qđ superest, est fructus, ff. sol. ma. fructus. ff. de pet. hęr. si a dño, §. fruct. 10, in fi. & 12. q. 2. vobis & C. de fruc. & lit. expē. l. 1. & 2. so iure p fructus pceptos liberat pignus, C. de distr. pig. l. 3. & C. de pig. act. l. 1. & 2. fructus. n. sp cōputant in sortē, j. c. proxi. & c. cōquestus, & hic expensæ illę nō dent esse supfluę, arg. ff. de rei vē. l. in fundo. & illę tm̄ sunt deducēdę, q in ipsā rē necessario factę sunt, & q fructib. colligēdis. C. de pig. in summa. Nō ergo rem retinere, donec deducat expēsas. Sed quid si restituit rē nondū deductis expensis? Petat p condictionē indebiti. ff. de imp. in re. dot. fac. l. qđ dr. §. si dos. vel p priā actionem pignoratitiā, ff. de pign. act. si necessarias.

b *Post huiusmodi.*] maxime: quoniā idem erat ante, 14. q. 4. siquis oblitus, & j. eod. cum tu.

c *Beneficium.*] hoc ita pōt intelligi, puta laicus aliquis iniuste detinet possessionē aliquā, q̄ suo fat clerico in beneficiū assignata: licitū est clerico de manu laici taliter eā redimere, vt ecclesia vel ipse clericus fructus taliter pceptos retineat: nec est vsura, cū tm̄ suū recipiat: qa sic forte possessio ad ecclesiā reuerteret hoc modo: qa forte alias nō poterat recuperari. Et idē est, si esset feudū ecclesiæ, quia fructus ecclesiæ nō cōputabit in sortē, j. e. cōquestus sed ecclesia interim securitia a vasallo recipere nō debet, s. de feu. c. 1. Idē intelligo de laico, qp hoc modo sibi licet redimere possessionem de manu iniusti detētoris. alien i tñ possessionē taliter redimei nō posset, quia fructus illi nō sunt sui, vñ si illos retineret, vsura esset. Idē esset de clerico, si possessionē ecclesiæ, q̄ nō fuit sibi pro bñficio assignata, taliter in pignus reciperet: nisi de licētia ecclesię hoc faceret, quasi percipiendo eos noīe ecclesię. Bern.

(deductis expēsis[a]) de fructib. iā perceperit: absolute possessionē restituat debitori. Si autē aliqd minus hēt, eo recepto, possessio libere ad dñm reuertatur. ¶ Qđ si post hmōi[b] constitutum in clero quisquā extiterit, qui detestādis vsurarū lucris īsistat, ecclesiastici officij periculū patiat̄. Nisi forte ecclesiæ beneficiū[c] fuerit, qđ redimendum ei hoc modo de manu laici videatur.

¶ Idem Cantuarieñ. archiepō & eius suffraganeis.

¶ *Idē in effectu dicit cū præcedēti c. sed addit tacite idem esse in laicis. nam in præcedenti c. tantum fuit facta mētio de clericis.*

CAP. II.

QVoniā † nō solū viris ecclesiasticis, sed et quibuslibet alijs periculosum est, vsurarū lucris intēdere: Auctoritate pñtiū duximus iniungendū, vt eos, qui de possessiōib. vel arboribus,[d] quas tenere in pignore noscunt̄, sortē (deductis expēsis) receperunt: ad eadē pignora restituēda, sine vsurarum exactione, ecclesiastica districtione compellas. †

¶ Idem † in concilio Lateraū.

¶ *Manifesti vsurarij ad communionem altaris & ecclesiasticam sepulturam, & oblationem offerendam admitti non possunt: & clerici contra hoc facientes, puniuntur, vt hic dicitur.*

CAP. III.

QVia in oībus fere locis ita crimē usurarū inualuit, vt multi[e] (alijs negotijs pt̄ermissis) quasi licite vsuras exerceāt, & qualiter vtriusq; † testamēti pagina condemnentur, nequaq̄ attendāt: Ideoq; cōstituimus, vt usurarij manifesti, † nec ad cōionem admittant̄ altaris, nec Christianā (si in hoc peccato decesserint) accipiant[f] sepulturam: sed nec oblationes[g] eorū quisquā accipiat. Qui autē acceperit, vel Christianæ tradiderit sepulturę: & quę acceperit, reddere[h] cōpellatur: & donec ad arbitriū episcopi satisfaciat, ab officij sui manćat executione suspensus.

¶ Idem Panormitano archiepiscopo.

¶ *Potest intelligi dupliciter: Primo in mutuante: Secundo in recipiente vsuras: & secundū primū intellectum hoc dicit: Etiam pro opere pio non licet vsuras recipere, quando per receptionē datur causa vsura cōmittendæ h. d. Vel sic & clarius: Non licet inducere quem ad exercendum usuras, etiam pro pio opere: & ista lectura colligitur ex decisa.*

CAP. IIII.

SVper † eo vero: & j. ¶ Rñdemus, q cū vsurarū crimē vtriusq; testamēti pagina detestet̄: super hoc dispēsationē[i] aliquā posse fieri nō videmus: qa cū scriptura sacra phibeat p alterius vita mētiri:[k] multo magis prohibēdus est qs, ne et pro redimēda vita captiui, vsurarū crimine inuoluat̄.

condēnetur: & ideo statuit Lateraū. concil. vt vsurarij manifesti ad cōionem nō admittant̄ altaris: nec Christianā accipiant sepulturā, q in hoc peccato decesserint: nec oblationes eorū quisquā accipiat: qui aūt acceperit: aut Christianæ tradiderit sepulturæ: qđ acceperit, restituat, & ab officio suo suspētus maneat, donec ad arbitriū episcopi satisfaciat. No. q hæc est pęna, quæ primo imponi debet, de qua fit mentio in rescriptis contra vsurarios impetratis.

¶ *Gl. seq. ostendit: gl. istam etiam iure ciuili, &c.*

e *Multi.*] pp̄ea quia multi sunt, nō excusantur, 2. q. 1. multi, in fi. & etiā si omnes homines essent vsurarij, simile 32. q. 7. Baptista. cum in veteri testamento & nouo prohibitæ sunt vsuræ, j. c. proxi. immo etiam iure ciuili usuræ prohibitæ sunt: vnde nullo iure peti possunt: in Auth. de eccl. titu. in princ. coll. 9. licet nō obstruetur: qa ibi dicit Iustinianus, se quatuor synodos generales obseruare: sed Nicæna synodus est vna de quatuor principalibus, q ita obseruari debet, sicut quatuor Euangelia, 15. dist. sicut. & in Nicæna synodo phibent̄ vsuræ, 47. distin. qm̄ multi.

f *Accipiant sepulturam.*] Idē est de quolibet, quē cōstat decessisse in mortali, 13. q. 2. pro obeuntib. 23. q. 5. placuit, 21. q. 3. Cyprianus & s. de sta. regu. monachi. cum sim.

g *Oblationes.*] sic 90. dis. oblationes, & 17. q. 4. miror. s. de rapt. sup co. ad fin. & nihilominus excommunicandi sunt, si non satisfaciant, j. eo. preterea, & s. de iureiu. debitores, & c. seq.

¶ *Gl. seq. quærit, & arg.*

h *Reddere.*] Sed cui debet restitui: danti? non vi, 17. q. 4. sunt qui. 12. q. 2. nulli liceat. Ala. dixit, q epō loci: sed potius credo, q illi qui dedit, & ille postea restituat ei a quo recepit, ar. j. eo. cum tu. & s. de homi. sicut dignum, § eos.

† Cap. 4. eod. tit. in 1. cōpil. & post cōcilium Later. p. 16. c. 3. Et Couar. ru. in pœcedēti c. cita tum. vide Sotū de iusti. & iure lib. 6. q. 1. artic. 2 & Syluestrū verbo, vsura 3.

† compellatis.

† Idē, scilicet Alexāder iij. in cōcilio Latera. c. 25. & c. 2. eod. tit. in 1. compil. Et pro intellectu vide Archidiac. in c. miror. 17. q. 4.

† De hoc artic. plene Couar. rru. lib. 3. variar. resol. cap. 1. nu. 5. cū videro, & Marquar. trac. de Iudæ. par. 1. c. 11.

† Vsurarij manifesti q dicātur tradit Iulius Clar. li. 5. sent. §. vsura. vñ. sed hic q̄ro Sylue. ster verbo, Vsura, 9. q. 1 & Couar. lib. 3. varia. resol. c. 3.

† Cap. 3. eod. tit. in 1. cōpil. & post concil. Later. sub Alexā. iij. par. 16. c. 1. Vide Roma consi. 400. & ibi cęteris hic Ioan. Anam.

Q*Uoniam.*] CASVS. Dī hic, q non solū viris ecclesiasticis, sed et laicis periculosum est vsuris intendere, & ideo mandatur, q postquam de possessionibus vel fructib. arborum, quas in pignore tenent, receperint sortē suam deductis expensis, restituantur possessiones suis dominis. No. q vsuræ reprobantur in laicis sicut in clericis. Itē fructus pignoris computari debent in sortem, prius inde deductis expensis.

d *De possessionibus vel arboribus.*] sic s. c. prox. & j. c. pquestus, & [illegible] & s. de pig. cū p. C. de pig. act. l. 1. & 2. C. de pac. pig. l. 1. & vlt. & ff. de pig. act. l. si conuenerit.

Q*uia in omnibus.*] Hic textus multū allegabilis, & multa tangit: mentionē de illo pplo Lateran. & tria facit. Primo ponit factū & rationē constitutionis eius: Sc̄do ibi, [illegible] punit vsurarios manifestos: Tertio punit dupliciter clericos transgressores. Sc̄da ibi, *Ideoque*. Tertia ibi, *Qui autem*. Ab. Sic.

CASVS. In multis locis tm̄ inualuit vsuraria consuetudo, vt multi alijs negotijs prætermissis, vsuras exerceant tanq̄ licitas; nō pōderātes qualiter crimē illud vtriusq; testamēti pagina

S*Uper eo.*] Diuiditur. Nam primo ponitur decisa consultatio. Secundo responsio, ibi, *Respondemus*. & responsionem probat per argumentum a maiori. Abbas Siculus.

CASVS. Quidā exercebant vsuras, vt inde captiui redimerentur: quæritur an liceat? Rñdet Papa, q cum vsurarum crimē vtroq; testamento condēnetur, super hoc non est aliqua dispensatio adhibēda: quia et dicit scriptura, pro alterius vita mētiri nō licet, multo magis prohibēdus est aliquis, ne vsurarū crimē exerceat pro redimēda vita captiui. No. circa crimē vsurarū dispensari non posse. Itē prætextu pietatis nō est impietas cōmittenda. Itē nō debet quis mētiri pro vita alterius saluanda. Itē arg. q vsura est maius peccatū, q mendacium.

¶ *Glossa sequens arguit & remittit.*

i *Dispensationem.*] Arg. q prætextu boni, malum fieri non debet, 1. q. 1. non est putanda, 33. q. 5. si dicat, & 14. q. 5. c. 1. 2. & 3. & c. neque. Arg. contra 28. q. 1. non oportet. Dic vt plene dictum est s. ne cle. vel mon. non magnum in magna notata.

k *Mentiri.*] 22. q. 2. ne quis arbitretur. vbi de hoc.

C*Vm tu.*] Diuiditur: nam in prima ponitur consultatio tres articulos continens, quorum duo sunt decisi: Secundo ordinate a sillis respondet: ibi, *Super his*. Abbas.

CASVS Archieps Salernitanus fm̄ pdictū ɔciliū, ī.eo.qm̄ pcepit vsurarios manifestos cõione altaris & ecclesiastica sepultura priuādos, donec restituāt vsuras: qdā ad excusandas excusatiões in peccatis, dicebāt, illas vsuras tm̄ restituēdas, q̄ post pdictū cōciliū sunt receptæ: Alij dicebāt, ꝙ nō habebāt vñ restituere possint vsuras: Alij dicebāt ꝙ de pecunia vsuraria possessiones fuerāt cōparatæ, quas dederāt filijs & parētib. suis: vñ pecuniā illam restituere nō poterāt: ꝗsiuit archieps, qd sup his sit agendū? Rñ. Papa ad primū, ꝙ siue añ siue post cōciliū pdictū vsuræ sint extortę, cogēdi sunt p pœnā illi⁹ ɔcilij ad eas restituēdas his, à qb extortę fuerūt, vel eorū hæredibus: vel si nō extāt aliq heredes, pauperib. dent, dummodo habeāt in facultatib. vñ reddere possint: qa, vt dicit August. Non dimittit peccatū, nisi restituat ablatū: illi vero, q nō hñt, vñ reddere possint, nō dēnt illa pęna puniri, qa paupertas eos excusat: Possessiões aũt de vsuris cōparatę, dēnt vēdi, & pretia inde recepta restitui his, a qbus extortæ sunt vsuræ: vt sic à peccato, & à pœna pdicta possint liberari. No. ɔstitutionē extēdi ad pterita. Itē nō dimittitur peccatū, nisi restituatur ablatum. Itē paupertas excusat. Itē res emptę de vsuris, succedūt loco pecuniæ de vsuris receptæ. Itē q̄diu inuenit cuius est res restituēda, vel eius hęredes, nō debet dari pauperibus.

¶ Cap. 5. eod. tit. in 1. cōpil. & post ɔcil. Late. sub Alexā. iij. p. 14 c. 5. Vide B. Tho. 2. 2. q. 78. ar. 3. & Sotum lib. 6. de iust & iu. q. 1. art 4.

† Sumuntur hęc ex epistol. 140.

† aliàs extenuis omissis ita: vñ possint restituere.

Idem Salernitano archiepō.

¶ *Vsurarij, qui sunt soluendo, coguntur per pœnas Lateran. concily vsuras restituere: etiam quas ante concilium receperunt. Et facultatibus non extantibus, debent possessiones emptæ ex pecunia fœnebri vendi, & debentibus recipere, satisfieri.*

C A P. V.

C*Vm* † tu manifestos usurarios iuxta decretū [a] nr̄m, qđ nup in cōcilio promulgatū est, cōione altaris, & ecclesiāstica pcepe-ris sepultura priuandos, [b] donec [c] reddāt, qđ tā praue receperant: quidā eorū, ad † excusandas [d] excusationes in peccatis, impudēter affirmāt, illas duntaxat vsuras restituēdas, quę sunt post interdictū nostrū receptæ; & j. ¶ Sup his fraternitati tuæ taliter rñdemus, ꝙ siue añ, siue post [e] interdictū nr̄m vsuras extorserint, cogēdi sunt p pęnā, [f] quā statuimus in ɔcilio, eas his, à qbus extorserūt, vel eorū hæredib. restituere: vel his nō superstitibus, [g] pauperibus erogare: dũmodo in facultatib. habeant, vñ † ipsis possint eas restituere: cum iuxta verbū B. Augustini: † Non remittatᷓ peccatū, nisi restituatᷓ [h] ablatū. ¶ Illi autē, qui non hñt in facultatibus, [i] vnde vsuras valeant restituere, nō debent ulla † pęna mulctari: cū eos nota paupertatis euidenterᷓ [k] excusset. ¶ Possessiones verò, q̄ de vsuris cōparatæ sunt, debēt uēdi, [l] & ipsarū pretia his, à qb⁹ vsurę sunt extortæ, restitui: vt sic nō solū † à pęna, sed ēt á peccato possint (qđ per vsurarū extorsionē incurrerant) liberari.

Idem Genueñ † archiepō.

¶ *Vendens rem plus quam valeat, quia solutionem differt, peccat: nisi dubium sit, an tempore solutionis erit valor rei variatus, & venditor non erat vēditurus tempore quo vendidit. h. d. secūdum communē intellectum.*

C A P. VI.

I*N* † ciuitate tua dicis sępe ɔtingere, ꝙ quidā pip, seu cinamomum, seu alias merces cōparant, [m] q̄ tunc vltra v. libras non valent, [n] & pmittūt se illis, à quibus illas merces accipiūt, sex libras statuto termino soluturos: Licet aũt ɔctus hmōi ex tali forma [o] non pos-

a ¶ *Decretum*] ī. eo. quia in omnibus.

b ¶ *Priuandos.*] Et ita canon ille, Quia in omnibus, non est latæ sententiæ, sed ferendæ. Ber.

c ¶ *Donec.*] Ergo quamcito restituunt, sunt ipso iure restituti communioni. arg. 81. dist. si qui sunt. tamen post satisfactionem relaxandum est interdictum.

d ¶ *Ad excusandas.*] Hæc verba sunt, 16. q. 1. prædicator.

e ¶ *Siue post*] arg. ꝙ ɔstitutio retrotrahitur, & hoc ideo dicit, qa crimē illud añ illā ɔstitutionē prohibitū erat vtroq; testō, s. c proxi. hoc. n. diuinum fuit præceptum, 14. q. 4. qm multi. Qñ constitutio retrotrahatur, dictum fuit ī. de constit. c. vlt.

¶ *Glo. seq. cum se. formant & soluunt duas quæstiones.*

f ¶ *Per pęnam.*] statutam s. eo. quia. & etiam per excōicationem j. eo. præterea. Sed quare fit mentio in omnib. cōmissionibus de pœna illius canonis, quia. & non de excōicatione? Respondeo, quia ab illa semper incipiendum est, tanquam à minori, & postea infligenda est maior, si hoc meruit proteruitas contumacis. ī. vt lite non contest. c. quoniam, in fine.

g ¶ *Non superstitibus.*] Sed pone ꝙ ille, cui debet restitui vsura, lōge sit absens: nũquid tenetᷓ vsurarius mittere ad eū vsuras? Tenetᷓ quidē, sed sumptib. illius absentis. arg. ff. de oper. lib. operę enim. Si aũt sumptus itineris rei summā excedant, det pauperibus arg. huius c. 2. q. 6. anteriorū. Et hoc intellige si vsurarius nouit, vbi habitet: qa si ignoret, nō tenetᷓ inquirendo vagari. arg. ff. de ope lib. ꝗ nisi, in h. & quousque fieri pōt restitutio illi qui soluit [nunq̄] illa pecunia debet dari pauperibus, ī. de homic. sicut dignum, § cos, & ī. de iureiur. cam te.

h ¶ *Restituatur*] 14. q. 6. c. 1.

¶ *Glo. ista cum seq. recitari possunt per tres quæstiones.*

i ¶ *In facultatibus.*] & licet amiserint vsuras, nihilominus tñ tenentᷓ pp morā, q̄ illis nocere debet: vñ oīa refundere dēnt, si aliàs facere pñt. arg. ff. de vi & vi ar. l. 1 § recti̇ssime, & ff. de leg. 1. cū res legata. sed si nihil hñt, liberantᷓ ex toto, vt hic. Si tñ ad pinguiorē fortunā puenerint, tenentur vt prius, ī. de sol. Odoard⁹, & ff. de cel. bo. si debitoris. ar. 26. q. 6 sigs de cor tempore, & c. de his vero. & refert suo insolidū: nec hr̄ rō, ne egeat licet alias dicat lex, ꝙ qui bonis cedit, non conuenitur postea, nisi inquantum facere pōt, ff. de ces. bon. is qui. Ala.

k ¶ *Euidenter.*] si. n. credatᷓ hre, ꝓ berib. veritas deruatᷓ, 5. q. 5 illi q. 13 q. 6. c. 1. vel iuret se nō hre vñ reddat: qđ potius vr̄: qa nō dēt vlla pęna puniri, vt hic dicit, qa inanis est actio, &c. ff. de dolo, nā is, & ī. de rest. spol olim.

l ¶ *Debent vendi.*] Ex hoc vr̄, ꝙ ad quęcunq; peruniat res empta de pecunia vsuraria, tenetᷓ illā restituere: licet n. res emptæ ex tali pecunia puenerāt ad filios vel cōsanguineos vsurariorū, nihilominus vēduntᷓ: vt hic dicit: qa res illa succedit loco alteri⁹ pecuniæ. ff. de le. 2. Imperator. ī si & ff. de le 3 fideicomissa, §. si rē suā & ī. vobis péd. ecclesia. vbi de hoc. qđ verū est, vbi ex caussa lucratiua res peruenit ad ipsū. Si vero ex alia cā, puta qa emit ignorāter, secus esset forte. Et spāle est hoc i re empta ex pecunia fęnebri: alias regulare est ꝙ i re empta ex pecunia tua, nō noie tuo, nihil iuris habes, C. de rei vēd. si ea pecunia. & C. de ꝗb. ad ꝓbationē, & ff. de fur. qui vas, in § aliū casum habes, C. de rei vēd. si vt proponis tertiū C. arbitrate l. 3. & ī. de pecu. cle. inquirendū. Ala.

† August. episto. 54. ad Macedonianū. & refert suo par. 13 c. 4. & par. 15. c. 25.

† Alias: illa pęna in plerisque antiquis.

† aliàs ita: nō solū à pęna illa.

† Ianueñ.

† Cap. 8. eod. ti. in 1. cōpil. & post cōcilium Lateranen. par. 16. c. 2.

De cōnexibus ɔtractibus vide plenius p Caietanū apud B. Tho. 2. 2. q. 78 ad 7. argu & p ꝯsulue verbo, vsura. 2. q. 2 & Sotū citatū j. eod. in c. nauiganti.

I*N ciuitate.*] Cōis diuisio Secunda pars, ibi, *Licet*. Abb. Sic.

CASVS. Quidā mercatores emūt piper, cinamomū, seu alias merces, q̄ tpe vēditionis nō valēt vltra v. libras, & pmittūt se soluturos in termino ɔstituto sex libras: qrebatᷓ, vtrū talis ɔtus esset vsurarius? Rñ Papa, licet talis cōtractus ex forma vsurarius non possit iudicari, tñ venditores nihilominus peccatū incurrunt, nisi dubium esset merces illas plus vel minus valituras tpe solutionis faciēndæ: & ideo qui sic contrahūt, melius facerēt, & bene sibi cōsulerent, si a tali contractu abstinerent, quia hoium cogitationes Deo occultari nō possunt. No. aliquem excusari à peccato vsuræ propter dubium.

¶ *Gl. seq. reci. per modum obiec. ne eo quod licet contrahentibus, &c. secundo dicit, & soluit in fine.*

m ¶ *Comparant.*] non decepti in iusto pretio, sed sciēter plus emerunt pp dilationem solutionis: si enim decepti essent, qa darent vltra pretium iustum, non haberent speciem vsuræ: quia licet contrahentibus sese adinuicem decipere, ff. de min. in causæ, § in pretio. vsq; ad dimidium iusti pretij, ī. de emp. & vend. cum dilecti, & c. pen. C. de rescind. vend. l. 2. Ala.

n ¶ *Non valent.*] immo vr̄ ꝙ tm̄ valeat: res. n. tm̄ valet, quātū vēdi pōt. ff. ad Treb. l. 1. §. si hæres, & ff. ad l. Fal. q̄rebatᷓ, & ff. de fur. si ꝗs vxori. §. vlt. & ff. de dona. cau. mor. l. mortis cā. §. vlt. & ff. ad l. Rho. de iac. l. 2. § portio. pretia. n. rerū nō ex affectu singulorū, sed cōiter æstimantᷓ, ff. ad l. Fal. pretia. arg. ɔ ff. mād. cū seruo. sed hic non fuit emptio facta æstimatione cōi. B.

¶ *Glo. seq. signat contrarium, & remittit.*

o ¶ *Ex tali forma.*] Sim. ī. de pig. illo vos. & ita forma ɔtus in- ...

Hoc lege ciuili permittitur, sed lege diuina non licet. cæterū de hoc dicto vide plene per B. Tho. 2. 2. q. 77. ar. 1. ad 1. arg. & Dñicū Sotū li. 6. de iusti & iure. q. 3. ar. 1. ad 1. arg.

sit censeri noĩe vsurarum,[a] nihilominus tñ vẽditores[b] peccatũ incurrunt: nisi dubiũ[c] sit merces illas plus minusve solutionis tpe valituras: Et ideo ciues tui saluti suæ bene cõsulerent, si à tali cõtractu cessarent: cũ cogitationes hominum omnipotẽti Deo nequeant occultari.[d]

¶ Idem.

¶ Vsurarius monitus nõ desistẽs, si cleric⁹ est, ab officio et beneficio suspẽdatur: si laicus, excõicatur.

CAP. VII.

PRæterea† parochianis tuis vsuras recipere interdicas:[e] Qui si parere cõtẽpserint, si clerici sint, eos ab officio bñficioq; suspendas:[f] Si laici, vsq; ad dignã satisfactionẽ ipsos vinculo excõicationis[g] astringas.

¶ Idem abbati & fratribus S. Laurentij.

¶ Fructus rei pignoratæ computari debent in sortem, & excipit vnum casum.

CAP. VIII.

COnqstus† est nobis C. clericus: & j. ¶ Discretioni vestrę mãdamus, quatenus si terrã ipsã tit. pignoris detinetis, & de fructibus eius sortẽ recepistis:[h] pdictã terrã clerico memorato reddatis: Nisi terra ipsa de feudo[i] sit monasterij vestri.

¶ Idem episcopo Placentino.

¶ Hæres vsurarij filius, vel extraneus, vsuras extortas per defunctum restituere compellitur.

CAP. IX.

TVa† nos duxit fraternitas consulẽdos, qd de vsurariorũ filijs obseruãdũ, q eis in crĩe vsurarũ defunctis succedũt: aut de extraneis, ad quos bona vsurariorũ asseris deuoluta? Tuæ igit̃ qõni lr̃is pñtibus rñdemus, q filij ad restituendas vsuras, ea sunt districtione cogẽdi,[k] qua parẽtes sui si viuerent, cogerent̃. Id ipsum ẽt ꝯ heredes extraneos credimus exercendum.

¶ Vrbanus tertius.

¶ Mutuans ea mẽte, vt vltra sortẽ aliquid recipiat, tenetur in foro animæ ad illud restituendũ, si ex hoc aliquid cõsecutus est: Idẽ in nõ dante parabolã iuramenti, nisi aliquid inde recipiat: Et idẽ in vendente rem plus quàm valeat, quia differt solutionem.

CAP. X.

COnsuluit† nos tua deuotio, an ille ĩ iudicio aĩarũ quasi vsurari⁹ debeat

spici debet, ad hoc vt vsurarius cẽseatur: qa omne esse est ex forma: sed non est semper verum in casu isto, vt ĩ dr̃. Bern.
a ¶ *Vsurarum.*] arg contra s̃. eo. consuluit. ibi soluitur. Bern.
b ¶ *Venditores.*] Isti vẽditores pp dubiũ excusant̃ à peccato: alias nõ venditur, ĩ. eo. c. vlt. in fi. vnde pp dubiũ excusantur à peccato vsurarum: & expone, peccatũ, s. vsurarũ, ĩ. eod. c. vlt. & s̃m illã intellige istã: licet enim ex forma non sit ꝯtractus vsurarius, potest tñ fieri in fraudẽ vsurarũ: vnde æquè tenet̃. ar. s̃. de pig. illo vos. & quodcunque nomen imponas, vsura est, 14. quæst. 3. c. 1. & 2.
c ¶ *Nisi dubium.*] ĩ. cod. c. vlt. vbi de hoc. in tali dubio potius esset abstinẽdũ: qa qñq; dñt aliq se dubitare, vbi non est dubitandũ, & ecõuerso: & tutior via est eligẽda, ĩ. de cler excõ. mi. illud. vnde dicit, saluti suæ bene consulerent, &c. quia periculũ est in his. Ber.
d ¶ *Occultari.*] quia secretorũ Deus cognitor est, 32 dist. erubescãt, & 2. q. 5. cõsuluisti. quẽ nõ latet peccati qualitas, neque peccantis affectus, 24. q. 3. Deus qñ. Tanc.
P*ræterea.*] Duæ sunt partes. Secunda ibi, *Si laici*. Abbas Siculus.
CASVS. Mãdat Papa cuidã epõ, quatenus oĩbus parochianis suis vsuras recipere interdicat: qd si facere cõtempserint, si clerici fuerit, illos ab officio & bñficio suspẽdat: Si laici, eos excõicet vsq; ad debitã satisfactionẽ. No. qualiter puniri dẽnt vsurarij, tã clerici q̃ laici.
e ¶ *Interdicas.*] 14. q. 3. & q. 4. per totum, & 47. dist. quoniam multi.
¶ *Glo. seq. quærit, & soluit.*
f ¶ *Suspendas*] Talis. n. repellit̃ ab obtẽto, vt hic dicit, & 14. q. 4. si qs oblitus, & c qm multi. & repellit ab obtinẽdo multo fortius, ĩ. de excess. pla. inter dilectos. Sed nũquid eps pôt cũ tali dispẽsare? Dico q sic, post satisfactionẽ & pniam, qa hoc nõ phibet̃: & hoc pbat p hãc decr. In antiqua dicebat̃, q ad pñtiã Papæ tales mittant̃: vñ collige, q epi cũ talib. misericorditer agere possunt. De hac materia tradit s̃. de iud. at si clerici.
g ¶ *Excommunicationis.*] primo inflicta pœna illius constitutionis, s̃. eo. quia in omnibus.
C*onquestus.*] Primo ponit decisam qõnem: Scdo prouisionẽ: ibi, *Discretioni*. Tertio exceptionẽ: ibi, *Nisi*. Ab. Sic.
CASVS. Idẽ dr̃ hic quod dictum est s̃. eo. c. 1. fructus n pignoris sp cõputandi sunt in sortẽ: nisi terra fuerit de feudo monasterij. No. q fructus pignoris cõputari debẽt in sortẽ. Item no. hic casum, vbi fructus non computãtur in sortem.
h ¶ *Sortẽ recepistis.*] deductis ẽt expẽs. vt s̃. c. 1. & 2. vbi d̃ hoc.
i ¶ *De feudo.*] In isto casu fructus nõ cõputantur in sortẽ: interim tñ non debẽt seruitium recipere à vasallo: nec est vsura. sic s̃. de feud. c. 1. in quo casu pôt ẽt intelligi s̃. eo. c. 1. sed ibi illud exponit̃, dic vt ibi. Habes ergo vnũ casum ĩ quo nõ cõmittitur vsura vltra sortẽ recipiẽdo, vt s̃. eo. c. 1. & hoc fauore ecclesiæ. Itẽ & in alio, ĩ. cod. salubriter. alias ẽt posset attentari, q vsuræ possunt peti ẽt s̃m canones, vt cũ vendo tibi prædiũ, & trado, & pcipis fructus, nec soluis mihi pretiũ ad terminũ. arg. C. de vsur. l. 2. quia hmôi vsuræ nõ quasi vsuræ, sed quasi interesse petunt̃. arg. 14. q. 4. qm̃ multi. ibi, ad q̃stũ, & c. siqs oblitus. ibi, aliqua incremẽta. & ff. pro soc. sociũ qui. dãna vero & interesse s̃m canones peti pñt, 12. q. 2. siqs de clericis, & s̃. de fo. cõpe dilecti, & s̃. de fideiuss. peruenit, & c. cõstitutis, & arg. ff. de eo qd cer. lo. l. 2. §. vlt. & maxime in ꝯtractib⁹ bonæ fidei, vbi vsuræ veniũt ex mora. ff. de vsu. mora. §. in bonç, & ff de peri. & cõ. rei vẽd. l. vlt. & C. de act. emp. & vẽd. fructus. qa nõ dr̃ vsura, sed potius interesse: qa nõ dr̃ recipere vltra sortẽ. Et qd dicit̃ qdqd sorti accedit, vsura est: illud pôt intelligi in mutuo, vel vbi aliqd excogitat̃ in fraudẽ vsurarũ. Illud no. q duo sunt ꝯtractus, q de sui natura volũt esse gratuiti: vt mutuũ & cõmodatum: mutuũ. n. nisi sit gratuitũ, statim vsura est: vñ illud, Mutuũ dantes, nihil inde sperãtes, ĩ. eo. cõsuluit. Itẽ cõmodatũ si nõ sit gratuitũ, & pecunia recipiat̃ pro re cõmodata, desinit esse cõmodatũ: & in locationẽ trãsire vr̃: nõ tñ est vsura. Itẽ si vẽdo tibi fundũ iusto ꝓtio, ea lege, vt qñcunq; tibi soluero pretiũ qd mihi das, fundus ad me reuertat̃, C. de pac. inter emp. & vend l. 2. in casu isto lucrat̃ fructus. aliàs si modicũ esset pretiũ, p̃sumit̃ ꝯtractus in fraudẽ vsurarũ, s̃. de emp. & vẽdi. ad nostrã. & pcipue si emptor cõsueuit exercere vsuras, s̃. de pigno. illo vos. Itẽ vbi pecunia dat̃ ad põpam, possum inde recipere mercedẽ, quia nõ est mutuum, sed potius cõmodatũ siue locatio. ff. cõmo. sed mihi. §. non pôt, & l. seq. Itẽ vbi aliquid apponitur noĩe pœnæ, dũ tñ nõ in fraudem vsurarum, 12. q. 2. fraternitas. tñ in omnibus pdictis casibus non dicuntur vsuræ: sed potius interesse vr̃. Laur.
T*ua nos.*] Cõis diuisio. Secũda pars, ibi, *Tuæ igitur*. Abb. Siculus.
CASVS. Quæsitũ fuit à Papa, quid sit obseruandũ de filijs vsurariorũ, q eis succedunt in crimine vsurarũ, aut ẽt de extraneis hęredibus, ad quos bona illorũ perueniũt? Rñdet Papa, q filij eadẽ districtione cogẽdi sunt vsuras restituere, qua parẽtes eorũ cogerent, si viuerẽt: & idẽ est faciendũ de hæredib. extraneis. No. q res trãsit ad successorem cũ suo onere vel causa.
¶ *Gl. se q̃rit aliẽ, ad negatiuã vnã legẽ, et ad affirmatiuã tres, et sol.*
k ¶ *Cogendi.*] Tenent̃ filij p parẽtib. p hæreditaria portione, & illi ad quos bona vsurariorũ puenerũt: vt hic dr̃, & ff. de reg. iu. ex qua psona. Sed pone, q alter hæredũ efficiat̃ nõ soluẽdo an restitutionẽ vsurarũ. nũquid alter cõuenit̃ insolidũ? nõ vr̃ ff. de fideius. ites eos, §. cũ inter. ar. ꝯ ff. cõmo. sed mihi. §. hæres, & ff. de fideius. inter fideiussores. ff. de fideius. tut. l. si fideiussores. Satis pôt dici, q insolidũ cõueniri pñt, quia oĩa bona defuncti erãt illi obligata ar. s̃. eo. cũ tu. & pcipue cum succedit in crimẽ: hæredis. n succedẽtis in vitiũ, par fortuna hñda est, C. de fruc. & lit. exp. l. 2. & ẽt hæredis ignorãtia, defuncti vitiũ nõ excludit, ff. de diuer. & tẽp. pscr. cu heres. Si ergo hæres succedat in bonis defuncti, siue hæres idẽ crimẽ cõmittat, siue nõ: sp tenet̃ restituere vsuras, quas defunctus extorsit, inquantũ se extẽdit illius hęreditas, vt hic paret. & ecõuerso hr̃s pt repetere vsuras extortas à pr̃e, ĩ. c. Michael. Vin.
C*onsuluit.*] In prima ponitur cõsultatio tria continens: In secunda simul ad omnia rñdet: ibi, *Verum*. Abb. Siculus.
CASVS. Tres qõ. hic formant̃: Prima est talis: Aliqs mutuat pecuniã sine aliquo pacto vel pmissione, eo tñ aio, vt aliqd vltra sortẽ recipiat, alias non mutuaret, & nihil crederet hr̃e vltra sortẽ: q̃rit, an talis saltẽ in iudicio aĩę vsurarius sit cẽsendus: Scda qõ est: Aliqs mutuauit pecuniã ad certũ terminũ: termino adueniẽte creditor nõ vult dare parabolã iuri, donec aliqd emolumentũ pcipiat: nõ tñ aliqd petit vel exigit à debitore:

† Cap. 9. eod. tit. in 1. compil. Et post cõcil. Later. p. 20. c 2. §. ꝓterea. Et quãtenus punit clericos & laicos, vide Bernardi. Diaz in pract. crimin. can. c. 82 & Felin in c cũ sit gñale, s̃. de foro compe. & Alex. in l. si non sortem, ff de pdi. inde.

† Cap. 10. eod. tit in 1. compil. Iã de intellectu huius decretalis, vide late p Couar. lib. 3. variar. resol. cap. 1. nu. 4.

† In hac gl. cõtinẽtur multi articuli d̃ qbus dubitat̃, an sint vsurarij nec ne, & ob id ne qs facile labatur, ꝓter Canonistas hic cõsulat theologos B. Thom. & ibi Caiet. 2. 2. q. 78. p totũ. Sotum lib. 6. de iusti. & iure q. 1. 2. & seq. Nauar. in Manuali confessario, rum, c. 17. Syluestrũ, & Summistas verbo vsura.

† Cap. 11. eod tit. in 1. compil. Et de materia tex. & glos. vide plenissime p Couar. lib. 3. var. resol. c 3. & per Syluest. in sum v̄bo, vsura 6.

† Dictio, sui, deest in antiquorib. codicibus.

† Cap. 12. eod. tit. in 1. compil. Vide Couar. in regula, peccatum, de re. iur. li. 6. in 2. par. relectionis in initio versicu. ex hoc itẽ ad de citeros in c. vlt. ĩ. de simo.

b tore: q̃rit̃, vtrū iste eodē crimine cū primo inuoluat̃. Tertia q̄ō est: aliqs negotiator vēdit merces suas lōge maiori ꝑtio, vt alio tp̄e pretiū persoluat̃, q̃ si ei incontinenti pretiū persolueretur: quærit̃ de isto, an pœna simili debeat condēnari: ad hoc rñdet Papa, ꝙ ex Euāgelio Lucæ colligit̃, qd in his casib. sit tenēdum, in quo dr̃: Mutuū dātes, nihil inde sperantes: hoīes isti pro intētione lucri quā hñt, cū oīs vsura & supabundātia prohibeat̃ in lege, iudicādi sunt male agere: & iō in aīarū iudicio efficaciter sunt inducendi, vt taliter accepta restituāt. No. ꝙ quicquid recipitur vltra sortē, licet ex forma ꝯtus nō sit vsurari⁹ quo ad ecclesiā iudicandus, ꝓp intentionē tñ, quo ad Deū tanq̄ vsurarius punietur nisi restituerit, & sic aliqs nō est vsurarius quo ad ecclesiam, sed quo ad Deum.

a *Concedit.*] ff. qd met. cau. l. vlt. §. si fœnerator.

b *Sperantes.*] supple, cū mutui, l spe lucri principaliter posita. secus tñ aliqd sperare nō puto malum, vt & ipse seruiat illi. ar. 61. dis. qd ꝓ de rit. & 59. distin. si officia. nec etiā recipere ex tali spe, arg. 1. q. 2. quā pio. immo naturaliter debitor est illi obligatus ad antidora. ff. de pet. here. sed si lege, §. ꝯsuluit, & s̄. de test. cū in officijs. Ala.

c *In lege.*] 14. quæst. 3. c. 2. & 3. Bern.

Gl. seq. signat contrarium, & soluit.

d *Male agere.*] arg. ꝯ s̄. eo. in ciuitate. illud intelligit̃ quantū ad iudiciū ecclesiæ: & pōt excusari illud, ꝓp dubiū illud de iudicio aīæ, vt hic patet: & ita non est ꝯ. ibi quo ad formā ꝯtus vsurarij nō dñr: sed isti ꝓp intentionē quā habuerūt, iudicādi sunt in iudicio animę male agere: & inducēdi sunt, sed nō cōpellendi, vt sic recepta restituāt: nec tanq̄ vsurarij puniendi sunt, sed tenent, quo ad Deū vsurarij vident̃, qa restituere tenentur sic accepta. Et hic habes manifeste, ꝙ intentio facit hominem vsurariū: intellige cū effectu. sic & expoliatio. 14. q. 3. c. 1. & q. 4. si quis clericus. B.

De hoc artic. vide plene Sotum li. 6. de iust. & iure. q. 4. artic. 1. & Syluestrū verbo, vsura, 2. q. 1.

Prolixi, in antiqs codicib⁹. *Luca* 6.

Verba sunt Ezechielis ca. 18. vide B. Hierony. ea exponentē ibi, & apd Iuonē par. 13. c. 18. & apud Grat. 14. qō. 3. c. putant.

De intellectu hui⁹ glos. vide Couar. li. 1. varia. resolu. c. 20. nu. 4. adde Caiet. apd B. Thomā 2. 2. q. 78. art. 1. ad 4. argum.

iudicari, q non aliās mutuo traditurus, eo ꝓposito mutuā pecuniā credit, vt licet oī ꝯuētiōe cessante, plus tñ sorte recipiat: Et vtrū eodē reatu criminis inuoluat̃, q (vt vulgo dr̃) nō aliter parabolā iuri cōcedit, ᶜ donec, q̄uis sine exactione, emolumētum aliquod inde percipiat: Et an ‡ negotiator pęna ꝯsimili debeat ꝯdēnari, q merces suas lōge maiori pretio distrahit, si ad solutionē faciendā prolixioris ‡ tp̄is dilatio prorogetur, q̃ si ei incontinenti pretiū persoluat̃. ¶ Verū quia quid in his casib. tenendū sit, ex Euāgelio Lucæ manifeste cognoscit̃, in quo dr̃: Date mutuū, nihil inde sperantes: ᵇ hmōi homines pro intētione lucri, quam hñt (cū omnis ‡ vsura, & superabūdantia prohibeat̃ in lege ᶜ) iudicādi sunt male agere: ᵈ & ad ea, q̃ taliter sunt accepta restituēda, in animarū iudicio efficaciter inducendi.

¶ Innocentius tertius Prælatis in Regno Franciæ constitutis.

¶ *Manifestus vsurarius appellans ad subterfugiendum restitutionem, audiendus non est.*

CAP. XI.

QVam ‡ ꝑniciosum: & *infra.* ¶ Mandamus, quatenus manifestos vsurarios (maxime quos vsuris publice renūtiasse ꝯstiterit) cū aliqs eos ꝯuenerit de vsuris, nulli⁹ ꝑmittatis appellatiōis subterfugio se tueri. ᵉ

¶ Idem Narboñ. archiep̄o.

¶ *Per subtractionem communionis Christianorum, & per Principes seculares cogendi sunt Iudæi ad vsuras restituendas.*

CAP. XII.

POst ‡ miserabilem: & ĩ. ¶ Iudęos, ad remittēdas Chrīanis usuras, per Principes ᶠ & Ptātes cōpelli ꝑcipimus seculares. Et donec eis remiserit, ab vniuersis Christi fidelib. tā ĩ mercimonijs, q̃ in alijs, per excōicationis sententiā, eīs iubemus cōionem ᵍ oimodā denegari. ʰ

¶ Idem Mutineñ. episcopo.

¶ *Non obstante iuramento de non repetendis vsuris, per debitorem præstito, potest iudex ex officio suo vsurarium ad restituendas vsuras compellere.*

CAP. XIII.

TVas ‡ dudū recepimus q̄ōnes, ꝙ quidā vsurarij, eos, quibus dāt pecuniā ad vsurā, præstare faciunt iurm̄, ꝙ vsuras non repetāt: & super his quas soluerint, nullam moueāt quęstionē. Nos igitur rñdemus, vt usurarios ipsos monitione præmissa per censurā ecclesiasticam, appellatione remota cōpellas, ante vsurarū solutioné ab earū exactione desistere: ⁱ vel restituere ᵏ ipsas, postq̄ fuerint ꝑsolutæ: ne de dolo & fraude cōtingat eos cōmodū reportare.

Cap. 1. eod. tit. in 3. compil. Et vt scias quis dicatur vsurari⁹ manifestus, vide citatos in c. quia in oībus, s̄. eo. tit.

Vam.] Cōis diuisio. Secunda ibi, *Mandamus.* Abb. Sic.

CASVS. Aliq sunt manifesti vsurarij: quorū qdā publice renūtiauerūt vsuris: cū isti vsurarij manifeste conueniebant sup vsuris, appellabant: quærit, an appellationib. eorū sit deferendū: mādat Papa p̄lat̃s, quatenus manifestos vsurarios, & ꝑcipue illos, quos ꝯstiterit publice renūtiasse vsuris, cū aliqs eos ꝯuenerit, nō ꝑmittāt appellationis beneficio se tueri. No. ꝙ nō tenet appellatio, vt in crimine qs remaneat.

e *Se tueri.*] Idē est ĩ quolibet crīe manifesto. s̄. de app. cū sit Romana. alias si iniuste grauaret̃, nō est appellatio denegan da. sic multotiēs cōdēnaret̃ iniuste q foret absoluēdus, s. de excep. cū inter. & ita intellige de his q appellāt existēdo ĩ crimine, & hoc ꝯstat: qa nō exprimit iustā cām appellandi: aliās nō audiret̃ ante triduū appellās, s̄. de appel. vt debitus honor.

Ost.] Ponit duplicem prouisionem contra Iudæos vsurarios: Secunda ibi, *Et donec.* Abbas.

CASVS. Quærebat̃ qualiter Iudæi cōpellēdi sunt ad vsuras restituēdas, vel remittēdas: ꝑcipit Papa Iudæos cōpelli ad remittēdas vsuras Christianis ꝑ Principes & ptātes seculares: & donec eis remiserint vel restituerint, ab vniuersis fidelib. ĩ mercimonijs & alijs iubet Papa ꝑ excōicationē oēm cōionē denegari. No. Iudæos indirecte cōpellendos ad vsuras remittendas. Itē ecclesia iudicat de his, q foris sunt.

f *Principes.*] quorū legib. ‡ in tp̄alib. subijciūtur Iudæi. 8. dis. quo iure. & C. de Iud. Iudæi. 1. qa si ad nos veniūt, protegunt̃. s̄. de Iudę. sicut, & C. de Iudę. nullus. pari rōne alios ꝯ eos ꝓtegamus. ar. s̄. de mut. pet. ꝑ totū. maxime in his, ĩ qbus legē suam offendūt, s̄. eo. ꝯsuluit, & 14. q. 4. qm̄, & cap. vlt. Vinc.

g *Communionem.*] Sic s̄. eo. quanto.

Glossa seq. signat contrarium, & dupliciter soluit, & remittit.

h *Denegari.*] Non est dubiū quin pęna ‡ corporali puniant̃ Iudęi ꝑ ecclesiā, & ēt pecuniaria, 28. q. 1. sæpe, in fi. 17. q. 4. ꝯstituit. ita tñ ꝙ vsq; ad vindictā sāguinis nō ꝓcedat̃. s̄. e. de rap. i archiep̄atu. Sed cōtra. qa nihil ad nos de his q foris sūt. 2. q. 1. multi. & s̄. de diuort. gaudemus. Sol. qd̄ dr̃ ibi, nihil ad nos, &c. illud intelligit̃ inquātū Deū offendūt: sed inquātū hoīem offendūt, sec⁹ est. Vel pōt ītelligi illud de directa coertione, quā ĩ eos nō exercemus: sec⁹ de īdirecta, vt hic, & s̄. de dec. c. ā terris. cū ēt ꝓp delictū efficiunt̃ de foro nr̃o. s̄. de iud. nouit, & s̄. de fo. cōp. cū sit gn̄ale. & 6. q. 3. placuit. & s̄. de rapt. c. 1. & de hoc dictū est s̄. de Iudæ. ita quorundā. B.

Vas.] Vsurarius q fecit debitore iurare de soluēdis, vel de nō repetēdis vsuris, ecclesiastica censura cōpellitur ab exactiōe desistere, & exactas restituere. h. d. Cōis diuisio. Secunda ibi, *Nos.* Abb. Siculus.

CASVS. Quidā vsurarij faciūt iurare illos, qbus mutuant pecuniā, ꝙ vsuras nō repetāt ab eis, & sup solutis nullā moueāt q̄ōnem: quæsitū fuit à Papa quid sup hoc sit agēdum? Rñ. Papa ep̄o diœcesano, vt vsurarios ipsos monitione ꝑmissa ecclesiastica cēsura cōpellat, an̄ solutionē vsurarū desistere ab earū exactione, vel restituere ipsas postq̄ fuerint ꝑsolutæ: ne de dolo suo videant̃ cōmodū reportare. No. hāc decretalē cōtra vsurarios, ꝑ quā pñt cōpelli, vt relaxēt debitorib. iurm̄ præstitum pro vsuris soluendis, vel repetendis solutis. Item de dolo & fraude non debet quis cōmodum reportare.

Gl. seq. posset reci per duas q. & obiect. ad solutionem secundę.

i *Desistere.*] Relaxato prius sacro. s̄. de iureiur. ex administrationis. & hāc relaxationē pōt petere, qui iurauit, cū huic petitioni nō renūtiauerit, vt s̄. de renūt. cū inter P. & s̄. quod me cā. ad audiētiā. immo etsi iurauit nō petere absolutionē, pōt illud denuntiare, s̄. de iureiur. quemadmodū. Et licet ob priuatū cōmodum denuntiet, nō tñ repellit̃ ab ea, quia proderit vsurario cū pęnituerit: arg. 8. q. 1. sunt in ecclesia. Bern.

k *Vel restituere.*] Sic s̄. de iureiur. debitores, & s̄ de emp. & vend. ad nostram.

De hoc artic. vide late ꝑ Marquar. tracta. de Iudæ. par. 2. cap. 1.

Cap. 2. eōd. tit. in 3. compil. extat integra in registro Innocen. iij. li. 1. epistola incipiēte: post miserabile.

De materia vide extrauagantem Pauli iij. ici Cupientes Iudæos. & Marquar. trac. de Iudæ. par. 2. c. 11.

Cap. 3. eod. tit. in 3. compil.

De materia huius decretalis pter Doct. hic, vide late ꝑ Syluest. verbo, Vsura 6. adde Couar. citatū in c. tua nos, s̄. eod. & B. Tho. 2. 2. q. 78. ar. 3.

Quibus pęnis possint Iudęi ꝑ ecclesiā coerceri, tradit Zāchi. tract. de hæret. c. 35. & ibi late Campegius.

Quia

Q *Via.*] Præmissa causa statuti ponit ipsum statutum: ibi, *Statuimus.* Abbas

CASVS. Quia frustra legis auxiliū implorat, q committit in legem, statuit Papa, vt si aliqs vsurarius lras impetrauerit, super restituēdis sibi vsuris, vel fructib cōputādis in sortē, auctoritate illarū litterarū nullatenus audiat, nisi prius restituerit vsuras, quas ab aliis noscit extorsisse. No. regulā, Frustra auxiliū legis inuocat, q cōmittit in legē. Itē vsurarius repetens vsuras nō audit, nisi prius receptas restituat: & sic not. q q morbo cōsimili laborat, cōtra aliū nō est audiēdus. Itē obiectu criminis ciuilis actio retardatur.

† Cap. 4. eo. ti. in 3. compilat. Et de intellectu vi de Romanum sing. 340. in ci. c. quia frustra. & Martiliu sing. 009. incip. aduertas ad anum.

a *In legem.*] eandē .s.ff. qd met. cau. isti qdē, & s. de appel. an sit. & c cōstitutis. & C. de iu. delib. scimus. §. si vero postquā. Arg. cōtra. s. de appel. dilectis filiis. vbi decanus qui non detulit appellationi, audit appellās in eodē negotio: & idē vr si in alium delinquat, ff. de ri. nup. filio patroni. §. 1 vbi patronus q cōtra vnā legē venit, bñficiū alterius amisit. ff. de mino. l. auxiliū. in fi vbi minor delinquens bñficiū restitutionis amittit. Vin. et Io. reiquerunt hoc disputationi, vtrū delinquēs cōtra legē vnā, aliarū pdat bñficiū. Ego nō credo q ppea pdat beneficiū alterius, qa sic puniret in eo i quo nō deliqt: sufficit ergo q amittat legis beneficiū, quā cōtēpsit, vt dicunt primæ concor. & illa lex, auxilium. loquitur in crimine, vbi non restituitur minor: nec illa, filio patroni. obstare vr.

† &

† Cap. 5. eo. ti. in 3. compilat. Et q dicātur vsurarij manifesti tradunt late citati i c. quia in oībus. s. eo. adde oīno Aretinum in §. ex maleficiis. Instit. de action.

Idem.

Non auditur vsurarius repetens vsuras, nisi prius restituat extortas.

CAP. XIIII.

Q Via † frustra legis auxilium inuocat, q cōmittit in legē:[a] Statuimus, vt siquis vsurarius à nobis lras ipetrauerit, super restituēdis vsuris, vel † fructib. cōputādis i sortē: nisi prius ipse rstituerit[b] vsuras, quas ab aliis noscit recepisse, auctoritate litterarum ipsarū nullatenus audiatur.

Idem Altissiodoreñ episcopo.

Conuictus de vsuraria prauitate per famam & alia argumenta, potest manifestari vsurarius, & tamquam manifestus vsurarius compesci secundū dispositionem Lateran. concilij.

CAP. XV.

C Vm † in diœcesi tua sint quāplurimi vsurarij, de qb. minime dubitat, qn sint vsurarij manifesti; ɔ quos pter timorē potētum,[c] qui tuentur eosdē, nullus accusator apparet, nec iidē sunt per sniam cōdēnati: Fraternitati tuę taliter rñdemus, q licet ɔ eos non appareat accusator: si tñ aliis argumētis illos ɔstiterit esse vsurarios manifestos,[d] i eos pęnā i Later. † cōcilio ɔ vsurarios editā, libere poteris[e] exercere.

Glo. seq. quærit & soluit duos casus excipiendo, secundo quærit. ponit opi Io. & Tan. & sol. in fi. elicit arg. quod statim determinat.

b *Restituerit.*] Nunqd sufficit cautio de restituēdo? Rñdeo q nō, ar. s. de re iud. cu aliqb. ff. de pig. act. qd si nō soluerit. nisi forte magna cā interuenerit, ar. ff. de re iudi. l. 4. § ait ptor. puta si nō sit soluēdo: tūc sufficit pstare cautionē, q ipse restituet: & audiri dēt, vt postea alij restituat. ar. s. de restit. spo. olim 2. & s. de solut. Odoardus. & ff. de cel. bo. l. si debitoris. vel si ille cui debet cōsētiat, qa satisfactu itelligit, ff. de pign. act. si rē. §. oīs. ar. s. de re iudi. qd ad cōsultationē. Itē qd si nullus agit cōtra istū pro vsuris? Dixit Io. & Tā. q facta denūtiatione i publico si nullus apparet, q petit, dēt iste audiri p lras: sicut facit q rē iuenit alienā, ad euadēdū pœnā furti, denūtiet publice, vt cuius est res veniat, ff. de fur. falsus. § q alienū. Hoc non credo sufficere: nō. n. excusat vsurarius si nullus repetat ab eo, vel si denūtiet: immo et tenet vsurā restituere saltē pau pib. si nullus apparet cui restituat: aliter nō liberat à peccato, vt s. eod. cū tu. vñ cū nō sit adhuc emēdatus, si i crīe pseueret retinēdo alienū, nō est audiēdus, & hoc patet p lrām istā, qa nisi restituerit vel adhuc restituat cū effectu, ergo bñficiū legis hre nō dēt, cū adhuc cōtra illā i crīe pseueret: vñ pōt ei dici, eiice primo trabē de oculo tuo, q festucam de oculo fratris tui 1. q. 1. multi & 3. q. 7. c. tamen §. porro. si & ita iudex nō pcedat p lras tales, nisi postquam constiterit, q plene purgatus fuerit, & hoc itellige cū est manifestus vsurarius, alias iudex nō denegaret ei audiētiā, & sic iudex ex offō suo pōt eu repellere exēplo Dñi. 3. q. 7. q sine. c. postulatus. & s. de excep. exceptionē. & j. c. px & s. eo. q pnicio sū ar. idē erit, si nō sit manifestus vsurarius, & reus excipiat q nō dēt audiri, cū eodē reatu crīs inuoluat, pbatione recepta nō audit nisi restituat, vt dixi. Itē qd si aliqs cōtēdat i iure cū ipso impetrāte, & appellet an cām, nū qd expediet ante cām appellationis? arg. est hic q sic, ex eo qd dicit, nisi prius restituerit, & c. si vsurarius ipetrator appellet, nō audirē illū iterum p lras illas. Itē hēs hic, q lræ, q ab initio non valent, postea cōualescunt. s. de so. cōpet. verū. licet. & ex tenore. & hoc verū est qñ ab initio nō sunt nullæ ipso iure. B.

† Per hāc regulam, q non sit dignus legis auxilio, is qui facit contra legē, vide quid dicat Federicus d Senis consil. 69. refert Abbas in c. 1. supra de iureiurādo.

C *Vm in.*] Manifesti vsurarij, et nullo accusante pñt cōpelli p pœnā Lateran. cōcilij. h. d. vel aliter, & sic vt in rubrica nota fm verū intellectum cap. nam primū summariū Ioā. And parum habet dubij. Secunda pars: ibi, *Fraternitati.* Abbas

CASVS. In diœcesi Altissiodoreñ. plures erāt vsurarij manifesti, sed pp timorē potētū, q defendut eosdē, nullus accusator cōtra eos apparet, nec sūt p sniam cōdēnati. qsitū fuit, qd de illis sit agēdū? Rñdet Papa epō diœcesano, q quāuis cōtra eos nō appareat accusator, tñ si aliis argumētis cōstiterit illos eē vsurarios manifestos, pœnā Latera. cōcilij cōtra illos poterit exercere. No. q iudex ex offō suo pōt pcedere cōtra criosos manifestos, quamuis nō accusentur.

† In Lateraň. concilio sub Alexandro, iij. cap. 25. qd refert in c. quia in oīb. s. eod. tit.

† Cap. 1. eo. ti. in 4. compilat. Et de materia & intellectu huius decretalis vide late Couarruuiem. & citatos ibi p eū lib. 3. uariar. resolut. cap. 1. nu. 3.

c *Potentum.*] vñ excōicari possent, si pstēt impedimētū volētib. agere cōtra illos. s. de offi. deleg. c. 1. & 11. q. 3. iniustum.

Glo. se j. obijcit per locum à diuisione, & dupliciter respondet.

d *Manifestos.*] Si intelligas manifestos, i notorios, nō est opus aliis argumētis s. de accus. euidētia. s. de iureiur. ad nram. & 2. q. 1. de manifesta. Si aūt loqtur de manifestis nō notoriis, fm hoc eui dēs pbatio reqrit fm iuris ordinē. 11. q. 3. euidētia. Ad hoc posset dici, q illud notoriū nō hēt facti pseuerātiā, vñ aliqua reqruntur argumēta. Vel dic q solemnis fama docet ipsos esse vsurarios & ideo per famam & aliā argumenta puniuntur, quia sola fama non sufficit ad condēnationē. arg. 35. q. 6. si duo. & 3. q. 3. § itē sæpe fit & s. de iureiu. ex lris. (accusator.

2 Manifestus usurarius ex quib. conuicat i pter Aretinum in to hinus capi. tis citatū, uide Alexādrū cōsi. 172. in 2. par. Fulgosium cōsil. 138. incipi. uisis. & Abbatem consil. 31. inc. ex themate. i 2. uolu.

e *Potes.*] Ex offō tuo, vt dixi s. e. c. px licet nullus appareat

Idem.

Maritus recipiens pignus pro dote promissa, non tenetur fructus in sortē cōputare. h. d. & est casus singularis: & alibi non probatur.

CAP. XVI

S Alubriter[†] *& infra.* Sane generum ad fructus possessionū, q sibi à socero sunt pro numerata dote pignori obligatæ, ɔputādos i sortē,[f] nō credimus ɔpellēdū: Cum frequēter dotis fructus nō sufficiāt ad onera[g] mrimonij supportāda.

S *Alubriter.*] Maritus fructus rei dotalis, vel oblatæ pro dote nō tenet in sortē computare. h. d. Primo ponit dictū: Secundo eius causam assignat: ibi, *Cum frequenter.* Abbas Siculus.

CASVS. Aliqs accepit aliquā i vxorē certa dote sibi à socero cōstituta, sz qa socer ille pecuniā tūc tpis ñ hēbat, cū gñō sponsā daret, tradidit ei quasdā possessiones p dote, quas dedit sibi i pignus, quousq; dos ei fuerit psoluta: qrit vtrū fructus pceptū de illis possessionib. pignori obligatis, debeāt commutari in sortem, & rñdet Papa, q non; cum frequenter fructus dotis non sufficiant ad onera matrimonij supportāda. Nota hic casum, in quo fructus non computantur in sortem.

3 Et sit rō q hi. tt. de usur i pecudū. I si. ibi ēr absurdū uideri, ho minem in fructu esse, cū oēs fructus rerum natura hominum gra cōparauerit. uide Tulliū libro. 1. de offic.

f *In sortem.*] hic est casus, in quo fructus non computātur in sortem. alios habes notatos s. eod. conquestus.

Gl. se. tractat d fructib. dotalib. qñ cedāt marito, & qñ nō: secūdo tractat de pculo euictiōis, vel deteriorationis rei dotalis, ad quē spectat.

g *Onera.*] hoc iō dr, qa fructus dotis cedūt lucro marito [illegible] onera mrimonij C d iu. do. p onerib. ad hoc āt ut maritus lucret fructus rei dotalis, reqrit ut sustineat onera mrimonij. ff. d doli exce. l. pr. i pri. Itē oportet q possessio rei dotalis tradita sit. ff. so. mat. d diuisione. fructus uero pcepti an mrimoniū restituunt mulieri, nec cedūt lucro marito. ff. d usur. u. dam, §. anpe. si fruct & fęt pecudū dotaliū lucratr marit, ff. d iu. dot. plerūq;. §. si serui. Idē e i fundo cret. fodino, uel argētifodino. ff. sol. ma. diuortio. §. si uir i fūdo. secus tñ ē i fœtu ancillarū dotaliū,[4] q ñ cedit lucro ipsi marito. ff. d iu. do. l. plerūq;. § si serui. Itē secus ē i lapisodinis, ubi lapis ñ renascit, & i arbotib. ñ cædēdis. ff. so. ma. diuortio. §. si fudū. & duob §§ se. Ite fallit hic illa regula, Cuius ē emolumētū, eius dī eē pculū, licet. n. ad illos spectet emolumētū rei dotalis, ñ tñ rei pculū, uel euictiōis uel dterioratiōis. ff. d iu. do. plerūq;. i pri. & §. 1 & C. e. ti. l. j. tñ cū distinctiōe, an res datæ i dote sint æstimata, uel nō, ut ibi distinguit, sed hoc e uerū, nisi res dotalis consistat in numero, pōdere, uel mēsura: nā pculū tabū spectat ad uirū. ff. de iu. do. res in dotem. lo.

4 Cædendis, alias caduis, hoc intendit, si esset sylua cædua, arbores hęc essent in fructu. uide Ioan. An.

MIchael.] Primo ponit partis querelam: Secundo clausulam quam stylus curiæ apponit in litteris, quæ impetrãtur ad recuperandas vsuras. Abbas.

CASVS. Michael laicus conquestus fuit domino Papæ, ꝙ M. & quidam alij ciues Bonoñ. multa extorserunt ab ipso, & à patre suo, cuius hæres extitit ꝑ vsurariã prauitatẽ: vnde mandat Papa epõ Bonoñ. vt in cã procedat, ſm ꝙ de iure fuerat ꝓcedendũ: ꝓuideat tñ attentius, ne in negotio ꝓcedat eodẽ auctoritate illarũ litterarũ, nisi dictus Michael restituerit, vel adhuc restituat, si quas ipse aliqñ, vel pr̃ eius extorsit vsuras. No. ꝙ frustra legis auxiliũ inuocat, q cõmittit i legẽ. Itẽ q morbo cõsimili laborat, cõtra aliũ nõ est audiẽdus. Itẽ ex qua pſona qs lucrũ capit, de eius facto tenetur. Item filius tenetur ex facto patris.

† Cap. 2. eo. tit. i 4. compilat. Præter doctores hic vide citatos in ca. quia frustra supra eo. & Syluestrũ verbo, vsura. 6. vbi plenissime. adde Couarruuiã citatũ super glossa.

† Idẽ scilicet Innocẽtius ij. in cõcilio gñali Lateran. ca. 67. & c. 3. eod. tit. in 4. compil. Et de materia vide citatos in c. post miserabilẽ, ſ. eo. ti. & præcipue Marquardum.

† insolescit in codice Barbatix, id est, crescit.

† Hæc opinio glossæ cõmunis est, vt testat Couarruuias lib. 3. va. resol. c. 3. versic. Tertio inquirendũ est, vbi late agit de materia huius decretalis, & glossæ.

a ¶ Extitit.] alias non teneretur, nisi esset hæres. ſ. eod. tua nos.

b ¶ Adhuc.] hoc expositũ est. ſ. eo. quia frustra.

¶ *Glossa seq primo not. quod filius ex facto patris cõuenit & conuenitur. secundo quærit & soluit. tertio quærit & fortificat. all. ad negatiuã cõtra quã allegationem inducit decre. tra. & sol. arg. ad affirmatiuam, & hãc parti tenet, licet vacillãdo. quarto iterum quærit. arg. affirmatiue, sed contrarium soluit.*

c ¶ Pater.] Hic habes ꝙ filius tenetur ex delicto patris, sic ſ. e. tua nos. & agit ex facto patris, vt hic patet: & sic repetitio vsurarũ dat hæredi & cõtra hæredẽ, vt hic patet: cum n. iste agat ex pſona patris, ipsum tenet defendere, ff. de reg. iur. ex qua pſona, & ff de ꝓcu. seruum quoque. §. pe. alias denegatur ei actio: vt ibi dr̃ Sed pone ꝙ iste non agat ex pſona patris. nunquid obest ei si excipiat cõtra ipsum, ꝙ pr̃ vel auus receperit vsurasi Vr̃ ꝙ sic, qa vsuræ repetunt ab hr̃de. & à quocunq; ẽt extraneo. ſ. eo. tua. immo hæres tenet ex delicto defuncti, & si eo nihil puenerit ad ipsum, ſm canonẽ. ſ. de rap. in lr̃is. & ſ. de sepul. c. vlt. vbi de hoc. & 16. q. 6. si epi. in fi. 12. q. 2. eps q filios. ergo si agi põt, multo fortius excipi. & hoc cõcedit Io. qa hr̃s nõ cõuenitur hic ex maleficio, sed potius ex quasi contractu tõnc indebiti soluti. Insti. de obl. q̃ ex quasi cõtractu. §. itẽ is cui qs ꝑ errorẽ. & ꝙ possit sic excipi de facto patris eo agente, satis probatur ꝑ hanc litterã. Sed si nõ fecisset ille mentionẽ in lr̃is de patre, nunquid eo agẽte ex facto suo põt excipi cõtra ipsum, ꝙ pr̃ fuerit vsurarius nec restituerit vsuras? Vr̃ ꝙ nõ: qa ꝑ tales litteras nõ põt agere de facto patris: ergo nec excipi põt cõtra ipsum, alias iniquũ vr̃, ar. cõtra ſ. eo tua sed ille loqtur in ord nario: immo alia rõne vr̃, ꝙ possit excipi, qa in vitiũ successit patri: vt ſ. eo tua. & sic culpa alienã fecit suã, retinẽdo scienter alien: ergo antequã aliũ impetat, dẽt esse ipse purgatus: vt dictu est ſ. eo. quia frustra. Satis vr̃ ꝙ nõ possit excipi, ar. nullus c. ex q̃rimonia & cõmissione. numquam. n. clausula illa ponitur in litteris, nisi qñ de patre fit mentio in litteris, sicut hic factũ fuit: sed ita vr̃ ꝙ possit excipi. tenet. n. restituere vsuras, quas pater extorsit, cũ ei succedat in bonis: qd potius credo. Sed nunqd repelli põt ab agendo qui nomine alieno repetit vsuras? Vr̃ ꝙ sic arg. 45 dist. licet nõ suo. sed hoc non vr̃, quia nihil in suam vtilitatem versum est: nec secundum istum ageretur ad vsuras repetendas: immo contra illũ, qui habuit illam vtilitatem.

Idem episcopo Bonoñ.

¶ *Repetens vsuras non auditur, nisi restituat extortas per se, vel ꝑ aliũ, à quocũque cãm habeat.*

CAP. XVII.

MIchael † laicus suam nobis q̃rimoniam destinauit, ꝙ M. & quidã alij Bonoñ. ciues multa extorserũt ab eo, & à pr̃e suo, cuius hr̃s extitit, a noĩe vsurarũ: *& infra.* ¶ Attentius prouisurus, ne auctoritate nr̃a i negotio ꝓcedas eodẽ: nisi dictus conquerẽs restituerit, vel adhuc b restituat, si quas aliqñ ipse, vel pater c eius extorsit vsuras.

Idem in concilio generali.

¶ *Etiam Iudæi compellẽdi sunt ad restituendas vsuras extortas à Christianis, & ad soluendas decimas, vel oblationes, de eorum possessionibus.*

CAP. XVIII.

QVanto amplius Christiana religio ab exactione cõpescitur vsurarũ, tãto grauius sup his Iudęorũ pfidia insolescit, † ita ꝙ breui tp̃e Christianorũ exhauriũt facultates. ¶ Volẽtes igit̃ in hac parte ꝓspicere Christianis, ne à Iudæis immaniter aggrauenẽ, synodali decreto statuimus: vt si d̃cætero quocũq; p̃tex tu, Iudęi à Christianis graues ĩmoderatasve d vsuras extorserint, Christianorũ eis participiũ subtrahat, donec de ĩmoderato grauamine satisfecerint cõpetenter. vñ Christiani (si opus fuerit) ꝑ cẽsurã ecclesiasticã, appellatione postposita cõpellanẽ, ab eorũ cõmercus e abstinere. Principibus aũt iniungimus, vt ꝑ ꝑ hoc nõ sint Christianis infesti, sed potius à tãto grauamine studeãt cohiber Iudęos. ¶ Hac eadẽ pœna Iudæos decernimus cõpellẽdos, ad satisfaciẽdũ ecclesiis, ꝓ decimis & oblationibus debitis, quas à Christianis d̃ domib. & possessionib. † alıis ꝑc pere cõsueuerãt, añquã ad Iudæos quocũq; titulo deuenissent: f vt sic ecclesiæ conseruentur indẽnes.

MIchael.]

QVanto.] Iudæi, qui extorquẽt graues vsuras à Christianis, vel de possessionib. decimas vel oblationes solitas ꝑcipi ꝑ ecclesias, eis nõ soluũt, priuanẽ Christianorum cõione, h. d. Vel sic, vt in rubro. Vel sic, vt in rubro. Duo sunt dicta: Secundum: ibi, *Hac eadem.* primũ dictũ sa cit tria: Primo ponit cãm statuti: Secũdo statutum: ibi, *Volentes.* Tertio ꝓuidet cõtra grauamẽ suspicatũ: ibi, *Principibus.* Abb. Sicu.

CASVS. Quanto amplius Christiani cõpescũtur ab exactione vsurarũ, tãto grauius Iudæi super his Christianos infestant, grauiores & imoderatas extorquẽdo ab eis vsuras: vñ statuit cõciliũ gñale, vt decætero si Iudæi quacunque occasione graues & ĩmoderatas a Christianis vsuras extorserint, Christianorũ eis participiũ subtrahat, donec grauamine satisfecerint. & si opus fuerit, Christiani ꝑ censurã ecclesiasticã cõpellanẽ ab eorũ commercus abstinere. Præcipit insup cõciliũ Principibus, vt ꝑ hoc non sint Christianis infesti, sed Iudæos cõpescãt a tanto grauamine in fine dicit, ꝙ eadẽ pœna cõpellant Iudæi ad satisfaciendũ ecclesiis, pro decimis & oblationibus, quas a Christianis de domibus & possessionibus aliis ꝑcipere consueuerũt, antequã ad Iudæos peruenissent: vt sic ecclesiæ conseruent indẽnes. Nota Iudæos cõpescẽdos ab exactione vsurarũ indirecte, & vt satisfaciant ecclesiis de domib. & possessionib. pro decimis & oblationibus sibi debitis. Et sic nõ ꝙ Iudæi tenentur soluere decimas tam pſonales q̃ prædiales. Item res transit cum onere suo.

† Hodie Iudæi nõ põt habere bona imobilia ꝑ extrauagãtẽ Pauli. iiij. & Pij V. Pontif. Max. q̃ citanĩ i c. multorũ, supra de Iudæis.

† Vide citatos in c. in ciuitate. ſ. eo ti. & Dominicum Sotum lib. 6. de iustitia & iure q. 4. art. 2. vbi plene expedit intellectum huius decretalis. adde Angelũ Clauasium in sũma verbo, vsura 1. nu 38. vers. vtrũ mutuans pecuniã. & S. Antoninum 3. par. ti. 1. c. 7. §. 22.

† Vel fuit hoc dicere, quia q̃libet vsura censet ĩmoderata & grauis, ſm Hostiẽs. Io. And.

d ¶ Immoderatasve.] Ergo moderatas vr̃ permittere, à contrario sensu, 25 dist. qualis, ff de iudi. cum prætor. quod non est verum, ſ. eo post miserabilem, & ita cessat hoc arg. à contrario sensu, C de epis. & cle. conuenticulam & graues vsuræ dicuntur, quæ excedunt legitimum modum lege statutum, C. de vsur. eos.

e ¶ Commercus.] sic ſ. eod. post miserabilem.

f ¶ Deuenissent.] & ita res transit cum suo onere, ſ. de deci. cũ non sit. & supra de pigno. ex litteris. & 16. q. 1. si quis laicus, ff. de pigno. actio. si conuenerit. §. si fundus. Ber.

Gregorius nonus iisdem R.

¶ *Vsurarius est, qui à debitore recipit aliquid vltra sortẽ, et si suscipiat i se periculum. h. d. primo Nõ est vsurarius emptor rei minus iusto p̃tio si tũc verisimiliter dubitetur, an tp̃e solutionis plus vel minus sit res valitura. h. d. secundo. Propter dubiũ excusatur is, qui ex eo, q. differt solutionem pretij, vendit rem plus quàm valeat. si nõ erat eã alias venditurus. hoc dicit tertio.*

CAP. XIX.

NAuigãti, † vel eũti ad nũdinas, certã mutuãs

NAuiganti.] Tria dicta hic cõtinentur: Secundum: ibi, *Ille quoque.* Tertium: ibi, *Ratione huius.* Abbas.

CASVS. Aliquis mutuauit certã pecuniæ quantitatẽ alicui nauiganti vltra mare, vel eunti ad nundinas, & pro eo ꝙ creditor recipit in se periculũ pecuniæ, recipit aliqd vltra sortẽ: quæritur vtrum vsurarius sit censendus: Et r̃ndet Papa, ꝙ sic. Secundo ponit aliam quæstionẽ: Ecce aliquis dat decem solidos, vt alio tp̃e recipiat totidem mensuras vini, olei, vel frumenti, q̃ tunc plus valent quæritur, vtrũ iste sit vsurarius censendus: r̃ndet Papa, si dubiũ sit vtrũ plus vel minus sint valitura tp̃e solutionis, non debet ꝑ hoc vsurarius reputari: & ita ꝑ dubiũ excusatur. Tertio ponitur alia quæstio. Ecce aliquis vendit pannos, granum, vinum, vel alias merces, vt amplius recipiat termino constituto, q̃ valeant tẽpore venditionis quæritur, vtrũ iste vsurarius sit censendus: R̃ndet Papa, ꝙ iste etiam rõne dubij

excusatur ab vsura, dummodo merces suas tempore cōtractus non fuerat venditurus No. ꝙ mutuans pecuniā mercatori, vt aliqd vltra sortē recipiat, pro vsurario hr, licet periculū pecuniæ in se suscipiat Et sic nota, ꝙ non admittitur cōpēsatio in vsuris. Item non solum abstinendū est à malo: immo à specie mali. Itē dubia i meliorē partē sunt interptāda. Itē rōne dubij excusatur qs ab vsura. Itē nō quodcunque dubiū excusat ab vsura, sed qn probabiliter dubitari potest.

¶ Glo. seq. recitetur per obiectionem, & solutionem.

a ¶ Periculum.] quia iste recipiebat in se periculū videbat ꝙ quasi quadā cōpēsatione licite aliqd vltra sortē recipe posset, qa piculū pecuniæ mutuatæ ptinebat ad debitorē, cū sua facta fuisset: sed nihilo minus est usurarius, cū excedat naturā mutui, vt dictū est ī. eo cōquestus. qa si nullū periculū sequutū fuit, & aliqd vltra sortē recepit, illud fuit vsura, qa cū sit hincinde mutuū, nihil inde spetare dēt, iuxta illud: date mutuū, nihil inde sperātes ī eo consuluit, 14. q. 3. p totū. & nulla cōpensatio siue dispensatio admitti dēt ut usura exigat. ī. eo, su p eo. ergo siue recipiat in se periculū, siue nō, nihil ultra sortem recipere debet.

pecuniæ quantitatē, p eo, ꝙ suscipit in se periculū, a recepturus aliqd vltra sortē vsurarius est censendus. ¶ Ille quoque, q dat decē solidos, vt alio tpe totidē sibi grani, uini, uel olei mēsuræ reddant: quæ licet tunc plus ualeāt, utrum plus uel minus solutionis tpe fuerint ualituræ, uerisimiliter dubitat: b non dēt ex hoc usurarius reputari. ¶ Rōne huius dubij ēt excusat, q pānos, granū, uinū, oleū, uel alias merces uendit, ut amplius, q̄ tunc ualeant in certo termino recipiat p eisdē: si tū ea tpe ɔ̄ctus nō fuerat c uenditurus.

TITVLVS XX.

De † crimine falsi.

¶ Augustinus. †

¶ *Testis falsidicus tres lædit Deum, iudicem, & partem: & falsus est non solum qui mendacium dicit, sed etiam qui ueritatem occultat.*

† In quodā ueteri manuscripto ita: De falsariis & crimine falsi.

¶ *Glo. seq. in principio & fine argu. quod propter dubium aliquid excusatur & permittitur, in me li. ar. dubia in melius interpretanda, allegat contrarium, & solut.*

† Hæc nō sunt Augustini, sed Isidori lib. 3 de sūmo bono ca. 59. refert Burchardus libro 16. c. 12. decreti. & hr c. 2. eo. ti. in 1. compil. Vide Felinum in c. sicut. supra de re iudi & Simancā catho. insti. tit. 64. de testibus.

b ¶ *Verisimiliter dubitatur.*] Ergo si certum esset, ꝙ tpe solutionis plus ualerent, usurarius est cēsendus. ī. eo. in ciuitate, arg. ī c. proxi. & ita pp dubium excusatur: quia tam emptor quam venditor æqualiter commodum & incommodum ex dilatione expectat. & est si C. de solu. l. penul. Item arg. est hic, ꝙ dubia in meliorē partem interpretari debent, ī de reg. iur. c. 2. qa promptiores debemus esse ad absoluendum, q̄ ad condemnandum. ī. de proba ex litteris, ff. de actionibus & obliga l. Arrianus Sed contra vr, ꝙ potius in tali dubio abstinendum esset a talibus contractibus propter periculum, arg. ī. de cleri. excommu. minist. illud. Quandoque enim aliqui fingunt se dubitare, vbi dubitatio non est: tamen relinquendi sunt in talibus cōsciētiæ suæ. Item arg. ꝙ ratione dubij aliquid permittitur, quod alias nō licet. 13. q. 2. non æstimemus. ff. de ven. inspi. l. 1. §. 1. ff de iudic. si quis ex aliena C de usur. si ea lege. & ratione huius dubij excusatur, ut in §. sequenti.

c ¶ *Tempore non fuerat venditurus.*, aliàs nō excusat, qa si tūc fuerat uēditurus pro minori, & ex certa scia plus recipiat alio termino, usura est. & sic itellige ī. eo. in ciuitate. ut ibi dē dixi.

DE CRIMINE FALSI.

1 De articulo vide plene per B. Thomā 2. 2. q. 60. art 4.

¶ *Quia inter cætera præcepta legis diuinæ continetur, Non furtum facies, non falsum testimonium dices, & supra visum est de furto, & vsura, quæ est species furti ideo annectit de crimine falsi.*

De hac materia habetur in decret. in capitu. in memoriam. 19. dist. & 11. q. 2. quid sunt. 4. q. 3 qui se sc. Abb. Sicul.

C. 1. Falsidicus.] Duæ sunt partes: secunda: ibi, *Vterque.* Abbas.

CASVS. Testis qui falsum testimonium dicit, tribus personis obnoxius est, Deo, cuius præsentiam contemnit: iudici, quem fallit: & illi contra quem falsum testimonium dicit. Item ille reus est, qui ueritatem occultat, & qui mendacium dicit: primus non uult prodesse, secundus uero nocere desiderat. No. ꝙ testis falsus tribus personis obnoxius est, scilicet Deo, iudici, & proximo: & in talibus debet puniri Item qui ueritatem celat, peccat: & ideo testis compellitur ferre testimonium.

d ¶ *Obnoxius.*] idest, obligatus.

¶ *Glo. seq. ponit duplicem modum puniendi falsum testem, & quid sententia ad eius dictum lata retractatur: nec fit eius executio: & duplicem ponit opinionem de ipsius nullitate.*

e ¶ *Iudici.*] qui eum extraordinarie punire pōt cā durante. C. de testibus nullum. sed cā finita pōt accusari lege Cornelia de falsis, ff. ad l. Cor. de fal. l. 1. etiam l. Cornelia de sic. ff. ad l. Cor. de sic l. 1. in. & §. 1. Punitur enim fal. sus testis, & si conatus nō habuit effectum: snīa tū per falsum testimonium dicta, uel infra fal a retractari debet falsitate reperta usque ad 20. annos. ī. de exce. cum venerabilis. nec est mandanda executioni, si hoc obiiciatur. ī. c. prox. ubi de hoc. & nulla est s̄m quosdam, quia ex ea non datur exceptio, ff de exceptioni. qui agnitus. dñs Azo dicebat ꝙ est aliqua: sed non datur ex ea exceptio cum effectu. ff de re iudi. diuus. quousque enim constet de falsitate, habetur interim pro sententia ī. de fide instru. accepimus ubi de hoc.

: De materia huius glossæ præter doctores hic uide to ZI ch. nū tra cta. de hæ ret. ca 14

CAP. I.

Falsidicus testis tribus personis est obnoxius: d primū Deo, cuius præsentiam cōtemnit: deinde iudici, e quem mentiēdo fallit: postremo innocēti, quem falso testimonio lædit. f ¶ Vterque reus g est, & qui ueritatem occultat, & qui mendacium dicit: qa & ille prodesse nō uult, & iste nocere desiderat.

¶ Lucius tertius Vigorneñ. epō.

¶ *Sententia lata per falsas litteras, non debet executioni mandari.*

Vigorñ.

CAP. II.

SVper† eo, ꝙ sententiā auctoritate litterarum falsarum h latam noluisti executioni i mandare, tuā prudentiam commendamus; Mandantes, ut quotiens aliqua scripta sub

¶ *Glo. seq. triplicis culpæ triplicem ponit pœnam.*

f ¶ *Lædit.*] Quia in trib offendit, triplex pœna ei debetur. Primo quia Deū offendit, septennis pœnitentia sibi iniungitur pro periurio. 6. q. 1. quicūque. quia iudicem delusit, infamabitur. 22. q. 5. quisquis conuictus & uerberibus castigabitur. 5. q. 5. illi qui. uel extraordinarie punietur, ut dictum est in proxima notula: & quia proximum lædit, iuxta modum læsionis punietur arg. 3. q. 9. nihilominus. licet ibi non loquatur de tali pœna.

† Cap. 4. ti. de re iudicata in 2. compilatione quod etiā hic admonet Ioannes And.

g ¶ *Reus.*] De hoc habes 11. q. 3. quisquis.

S *Vper.*] Primo commendat eum cui scribit de præterito: Secundo instruit eum de futuro: ibi, *Mandantes.* Abbas.

CASVS. Quædam snīa lata fuit auctoritate falsarum litterarum: ille pro quo lata fuit snīa, impetrauit executionem faciēdam per epm Vigorneñ. ille citatis partibus, ut snīam executioni mandaret, oppositum fuit coram illo, ꝙ cū snīa illa lata esset auctoritate falsarum litterarum, non debebat executioni mandari, cum nulla esset: episcopus literis illis uisis, noluit eam executioni mandare, cum essent falsæ: consuluit Papam, & Papa commendat ipsum: quia noluit sententiam illam latā per falsas litteras mandare executioni, præcipiens ei. ut quotiens aliqua scripta sub nomine Papæ destinata, redarguenda uiderit falsitatis, nullam eis fidem exhibeat, nec exhibitores qui per ipsas mandat, sed eū, q præsentauerit illas, faciat detineri. No. ꝙ falsæ litteræ non conferut iurisdictionem: & ideo nullo tēpore conualescit, qd per eas iudicatum est Item iudex non debet sententiam mandare executioni, ubi uidet eam nullam, secus si esset iusta Item falsarius debet detineri.

¶ *Glo. seq. distinguit duplicem falsitatem.*

h ¶ *Falsarum.*] Hic dicebat Lau. ꝙ sine temporis præfinitione semper tractanda est snīa de falso, qa ipso iure nulla est: qa defectus est iurisdictione. quia falsæ litteræ nullā attribuūt iurisdictionem, sed ubi alias ageretur de falso, retractatur usque ad 20. ann ut dixi ī. c. prox.

¶ Adde quod no. Cy. in l. 1. C. si ex fals. instru. idem in l. querelā. § 4. eod. C. de fal.

¶ *Glo. seq. ponit contrarium, & remittit.*

i ¶ *Executioni.*] Et ita patet, ꝙ executor subsistere debet, uel sustinere, si obijciatur, ꝙ snīa lata sit per falsas lras. sic ff. de iudicijs. cū prætor. At contra: de off. dele. ca. pastoralis. & ibi soluitur hoc: ubi plene habes quando non debeat executio, uel quando non, supra, de re iudi. accedens.

a Non obseruet.]Et si per errorem per talem sniam solutū e l. potest reuocari. C. si ex falsis instrumen. l. prima & secunda. & ff. de except. o. l qui agnitis. Bern.

AD audientiam.]Cōmunis diuisio: Secunda ibi, Fraternitati. Quidam clerici fallauerant sigillū regis Franciæ: eps q̄dā posuit eos in carcere, & significauit hoc dño Papæ, & q̄siuit qualiter essent puniēdi. Rñdet Papa q͞ nec mēbrū eis auferri faciat, nec pœnam infligi corporalē, p̄ quā mortis piculum incurrere possint: sed eis à suis ordinib. degradatis, in signū maleficij aliquē characterē imprimi faciat, p̄ quē inter alios hoīes cognoscant: & puinciā eos abiurare cōpellat. No. q͞ sigilla regum sunt authentica. Itē eccle sia pœnā sanguinis nō infert. Itē aliter puniunt falsarij clerici lrārum dñi Papæ, q̄ sigillorum regum: sed illud est speciale in litteris domini Papæ.

Melius nx est ti. vbi dr̄ execu- tio rei iu- dicatæ su spēditur, & solutū per talem sniam re- petitur. Io. And.

Cap. 2. eo. ti. in 2. compilat.

Vide Iu- lium Cla rum in §. falsū. ver. sunt etiā alij casus. & i pract. crimi q. 36. & Gui donē Pa- pæ deci- siōe. 455.

b Mortis.] Hanc pœnā ecclesia nō imponit. 23. q. vlti. his à quib. & ca. sæpe. q. & ī ne cleri. vel mona. sententiam sanguinis.

Glo. seq. cum seq. signat duo contraria, & soluit.

c Degradatis.] sic ī. de iudi. cū nō ab hoīe. Sed cōtra. vr ȷ. eo. ad falsariorū. vbi tradit̄ seculari potestati puniēdus: sed illud speciale est i falsariis lrārum dñi Papæ, vt statim tradantur seculari potestati.

Adde qua pęna puniatur falsificans priuatam scripturā. no. in l. pe nult. C. de fal. Bar. in l. si qs ff. ad legem Corne. de fal.

d Characterem.]ar. contra ī. de rap. ī archiepatu. & ī. ne cleri. vel mona. sententiam. Sol. character iste nō ita ,pfunde dēt infligi vt sanguinē eliciat: sed cutis supficies deformet in signū maleficij, & hoc pp odiū eius: qa facies hominis ad imitat. cælestis pulchritudinis facta, fœdari nō dēt. C. de pœnis. si qs i metallū. sed illa pęna aliàs infligi non dēt à iudice ecclesiastico: qa piculū imminet in ipsa infligenda: & hmōi adustio clericis est prohibita. supra, ne cleri. vel monachi, sententiam.

Cap. 1. tit. de fal- sarijs i 3. compilat.

noīe nr̄o destinata, redarguēda videris falsitatis, nullā eis adhibeas fidē: & q͞ p ipsas mādatū fuerit, nō obseruet:[a] sed eū, q pñtauerit, retineri facias diligēter.

Vrbanus tertius.

Clericus falsans sigillū principis, deponitur. Itē ei character īpressione, & in exiliū mittitur.

CAP. II.

AD[b] audiētiā nr̄am te significante puenit, q͞ cū quosdā clericos, q falsauerāt sigillū regis Francorū, carcerali custodię māci paueris: & infra. Frn̄itati tuæ taliter rn̄demus, vt eis nec mēbrū auferri, nec pœnā īfligi facias corporalē, p quā piculū possit mortis[b] incurrere: sed eis à suis ordinibus degradatis,[c] in signū maleficij characterē[d] aliquē imprimi facias, quo inter alios cognoscant: & puinciā ipsā eos abiurare cōpellēs, abire permittas.

Innocentius tertius.

Existēs ī curia litteras Apostolicas nō recipiat, nisi de manib. Papa, vel officialiū ab ipso deputatorū. psona tamē solēnes p nūtios recipe poterit, de manib. eius tamē pdictorū. Cōtrafaciens si laicus est, excōicationi subiacet, si clericus, ab officio & beneficio deponi: h. d. vsq; ad §. adijcientes.

CAP. IIII.

DVra[a] sæpe mādata: & infra. Statuimus, & sub excōicationis pęna, & suspensionis ordinis & bñficij districtius inhibemus, ne qs apud sedē Apostolicā lrās nr̄as nisi à nobis, vel de manib. illorū[b] recipiat, q de mādato nr̄o ad illud sunt officiū deputati. Si vero psona tātæ auctoritatis extiterit, vt ipsā deceat p nūtiū[c] litteras nostras recipere: nuntiū ad cācellariā nostrā, vel ad nos ipsos mittat idoneū,[f] p quē litteras Apostolicas iuxta formā pscriptā recipiat. Si quis aūt in hac parte mandati nostri transgressor extiterit, si laicus fuerit, excōicationi subiaceat:[g] si clericus, officij & bñficij suspensione damnetur: & infra.

Per excōicationis pœnā puidet ǭ nō resignātes, nec destruētes litteras falsas īfra viginti dies: et absolutio Papæ reseruat̄, et cōtra factū non tenet. h. d. Abb.

Adiicientes statuimus, vt gn̄alē excōicationis sniam pmulgetis, quā p singulas parochias faciatis frequentius innouari:[h] q͞ si qs falsas lrās se hr̄e cognoscit, infra viginti dies[i] lrās illas aut destruat,[k] aut rsignet,[l] si pœnā excōicationis voluerit euadere:[m] quā (nisi forsan ī mortis articulo[n]) sine spāli mādato nostro, à quoquā nolum[9] relaxari:[o]

llius q ad hoc officiū p Papā deputatus est, debēt recipi: aliàs pnumptio est cōtra eas. Itē q cōtra hoc fecerit, si laicus est, excōicationi subiaceat: si clericus, dēt officio & beneficio dānari. Itē ar. q͞ lrǣ per excōicatū impetratæ non valent. Item qui hēt falsas lrās, infra viginti dies illas destruat, alias cū snia super hoc lata est, erit excōicatus. Itē excōicatio ī diē lata nō ligat, nisi post diem elapsum. Itē falsarius lrārum dñi Papæ, non pōt ab alio, q̄ à dño Papa absolui, nisi in articulo mortis. Itē in casu isto q excōicat, nō pōt absoluere, & hoc est, qa Papa hoc prohibuit, & si fiat, nō tenet absolutio, quia & hoc præcipit.

e Per nuntium.] specialiter cū mandato ad hoc destinatum. supra, de rescri. nonnulli. Io.

Gl. seq. arguit, & remittit.

f Idoneum.] Arg. q͞ non valēt lrǣ per excōicatū impetratæ: aliàs enim per quācunq; psonā, ēt si per seruū impetrent, valēt. C. de pci. ipe offc. vniuersis. qđ forte posset intelligi, cū princeps ex certa scia ei cocessit lrās, ar. ff. de bo. pos. seruus instim. n. suspe ctū est ex psona. arg. ī. de rescrip. ad audientiā. ff. de eden. si qs similiter nō valet rescriptum ab hæretico impetratum. C. de sum. tri. l. 2. Io.

Vide Pa normitanum in c. significa- uerunt. ī. de excep. & Specu. ti. de actore.

Qm̄ hæreticus caret oī legum auxi lio. l. Manichæos. C. de hæ

g Subiaceat.]Ex hoc vr̄, q͞ q cōtra facit, sit ipso iure excōicatus: sed nō credo q͞ sit excōicatus ipso iure: quia nec seruat hoc, immo indifferenter videmus, q͞ qlibet p nuntium litteras impetrat, & hoc Papa scit, & tolerat, nec aliquē repellit, nisi esset excōicatus: sed hoc intelligitur cū litteræ de manibus dñi Papæ, vel bullatoris tātum sunt recipiendæ, quia aliās falsæ sunt. ȷ. ca. proxi. & ille qui litteras recipit, est excōicatus, vt hic dicit.

h Innouari.]vt supra, de iudic. ita quorundam in si. vbi de hoc.

i Dies.]in quibus deliberet super litteris. sic 3. q. 3. cap. induciæ. §. offeratur. & ȷ. de cleri. excom. ministr. illud. & ff. ex qui. cau. maio. l ab hostibus. §. vlti.

k Destruat.]sim. 5. q. 1. quidam. & l. si quis famosum. C. de famo. lib.

l Resignet.]tali qui possit prodesse, & non obesse. ar. 22. q. 5. hoc videtur.

Glo. seq. duas quæstiones format, & sol.

m Euadere.]si super hoc lata est per diœcesanum, vt hic præcipitur: tamen aliam sententiam domini Papæ siue canonis incurrit. infra eod. falsariorum. Quid si aliquis simplex vtitur litteris talibus ignoranter? non excusatur: quia per alios debet hoc inquirere arg. 37. dist. §. vlti. Quid si falsitas fuit ita latens, quod non potuit videri etiam a perito? Respondeo, q͞ si fecerit diligentiam, quam potuit, per se & per alios, non credo ipsum teneri, alioquin non excusatur, argum. supra de homi. c. Ioannes. & c. vlti & in aliis pluribus cap. & 50. dist. si duo B.

n Mortis articulo.]Casus iste semper excipitur. 17. q. 4. si qs suadente. ȷ. de sententia excommun. à nobis. & supra de ofti. ordi. pastoralis.

o Relaxari.]Ar. ex quo Papa sibi aliqd specialiter reseruat, aliis denegat facultatē disponendi aliquid sup illo: sed vbi absolutionem

DVra.]Prima pars punit non recipientes litteras de manibus Papæ vel officialium: Secunda punit non destruentes litteras falsas: ibi, Adijcientes. Abb. Sicul.

CASVS. Quia clerici & alij recipiebāt lrās in curia à qbuscunque, pp qd falsitatis periculum imminebat, statuit Innocētius, & sub pœna excōicationis & suspēsionis ordinis & beneficij districtius inhibet, ne aliqs apud sedē Apostolicā lrās Papæ recipiat, nisi de manib. dñi Papæ, vel de manib. illorū q ad hoc officiū de mādato Papæ sunt deputati: Si vero psona tātæ fuerit auctoritatis, vt ipsum deceat p nuntiū lrās recipe, nuntiū ad cancellariam vel ad Papā mittat idoneū, per quem lrās recipiat iuxta modum pdictum. Si vero aliquis huius mādati transgressor extiterit, si laicus fuerit, excōicationi subiaceat: si clericus, officij & beneficij suspensione dānet. Statuit ēt, vt prælati ecclesiarū generalē ferant sniam, quā p singulas parochias frequentius faciant innouari: q͞ si quis falsas lrās se hr̄e cognoscat, infra viginti dies illas destruat, aut resignet, si pœnā illā voluerit euadere: quam sniam nullus relaxare pſumat sine speciali mandato dñi Papæ, nisi in mortis articulo; & si absolutio contra hoc præsumpta fuerit, nullā obtineat firmitatem. No. q͞ litteræ Apostolicæ de manu Papæ, vel

solutionem non reseruat, alijs intelligitur esse concessum, ī. de sent. excomm. nuper

Licet.] CASVS. In decretali pñti distinguit Papa septem species falsitatis, p quas lrę Apostolicę cognosci debent vtrū sint falsę, quas qlibet diligēs, qui p litteras Apostolicas cōuenit, debet aduertere diligēter, quas p singulos §§ v deas p seipsum. In § Eos ēt, dicit Papa q illi nō sunt immunes a crimine falsitatis, q lras Apostolicas recipiūt cōtra tenorē ɔstitutionis ꝑxime prędictę. Itē q dā sunt q accedūt ad bullā, & falsas lras ꝑijciūt, vt de vera bulla cū alijs sigillentur. Sed istę duę species falsitatis nō pñt de facili cōprehēdi, nisi vel ī modo dictaminis, vel in forma scripturę, vel in qualitate chartę falsitas cognoscať. In alijs aūt diligēs indagator ꝯsideret vel in cōiunctione filorū, vel in collatione bullę, vel motiōe, vel obtusiōe, si bulla nō sit ęqualis. No. diligēter hāc decre. & inuenies in ea multos modos falsitatis litterarum dñi Papę, q qualiter deprehēdantur, satis patet in littera.

Gl. seq. vltra nouem species falsitatis, quas ponit textus, ponit 7.

a *Falsitatis.*] Circa huiusmodi vitiū falsitatis nota, q pter hos modos q hic exprimūtur, sunt alij casus falsitatis: Ex dicto enim vel tacito dicunt lrę falsę. ī. de rescr. sup litteris. & in tali falso distinguiť, prout ibi dī, & pro tali falso non puniť, nisi quia non habet cōmodum litterarū. Et est arg ad idem. ff. de fal. si quis obrepserit. Itē charta dī falsa scripto, vt cū scriptū est in ea, omnes canonicos fuisse p̄sentes, q non fuerūt oēs p̄tes. & talis vt falsari⁹ puniť, vt ī. de his quę fi. a pręla. si. cōsen. ca. quanto. & ab officio & beneficio talis suspenditur, ī. de testi. cū litteris. Itē dī charta falsa si appareat rasa vel mutata in loco suspecto, ī. de priuile. cum olim. & ī. de fi. instr. inter dilectos, & ī. de reli. dom. cū venerabilis. immo & qui litteras iudicū tali modo falsat, puniri debet in beneficio suo. ī. de rescrip. olim. de hac rasura dī ī. eo. §. quinta. Itē pręsumitur falsum rescriptum, licet totū tā nō sit, ita q per ipsum non procedatur, si habet in se vitium latinitatis, ī. de rescrip. ad audientiam. Itē si instrm suspectū inducit, & ei non imponitur fides, dī falsum. C. de prob. iubemus. Item dūr litterę falsę, si eps̄ appellatur filius. Vel si Papa vni loquitur in plurali ī. eo. c. prox. Itē rescriptū dī falsum, si est impetratum sine mandato. ī. de rescript. nonnulli. Itē alios nouē modos falsitatis habes hic expressos. Et q cunque tali modo vel alio quocūq; litteras dñi Papę falsauerit vel vsus fuerit illis scienter, excōicatus est, vt ī. eod. ad falsariorū. & debet tradi curię seculari conuictus & degradatus, vt ibi dī. in alijs autem falsitatibus prędictis, licet puniri debeant, non sunt ipso iure excōicati, nec curię seculari tradendi, nisi forte eps̄ diœcesanus generalem tulerit excōicationē, sicut Bonoñ fecit, qui excōicauit omnes illos qui falsum instrm fecerunt vel fieri fecerunt: vel qui testimonium falsum tulerit, vel procurauerit fieri: vel qui ignem apposuerit.

Cap. 2. eod. tit. in 3. compil. De materia simili vide Archidia. & Turrecrem. in c. 1 memoriā, 19. dis. adde omnino Rebuffum i praxi benefi. tit. de his q opponi cōtra bullā possint, vbi de materia hu⁹ cap.

ex vera bulla.

In codice Barbatię hoc gl. dictū legitur ita: Ex dicto enī vel tacito, uel facto dñr lrę falsę, &c. illa autē uerba: uel tacito. recte hūt, ut cōstat ex d. c. sup litteris, ā rescrip. hic citato.

Illa lex dicit ꝓducentem vt falsarium detinēdū. Io And.

Vide citatos ī. in d. c. ad falsariorū.

nec etiam si p̄sumpta fuerit cōtra hoc absolutio, quicquam habeat firmitatis.

Idē archiepiscopo & canonicis Mediolanensibus.

Ponit nouem modos falsandi litteras Papales.

CAP. V.

Licet ad regimen: & ī. Vt aūt varietates falsitatis circa nostras litteras deprehendere valeatis, eas uobis pręsentibus litteris duximus exprimendas.

Prima species falsitatis hęc est, vt falsa bulla falsis litteris apponatur. b

Secūda, vt filum de vera bulla extrahatur ex toto, & per aliud filum immissum, falsis litteris inseratur.

Tertia, vt filū ab ea pte, ī qua charta plicať incisū, cū uera bulla falsis lris imitrať, sub eadē plicatura cum filo similis canapis restauratū.

Quarta, cum à superiori parte bullę, altera pars fili sub plūbo rescindiť, & per idē filū litteris falsis inserta, reduciť infra plumbum.

Quinta, cū litteris bullatis & redditis, in eis aliqd p rasurā tenuem, c immutatur.

Sexta, cū scriptura lrarū, qb⁹ fuerat apposita vera bulla, cū aqua vel uino uniuersaliter abolita, seu deleta, eadē charta cum calce & alijs iuxta ɔsuetū artificiū dealbata de nouo rescribitur.

Septima, cū chartę, cui uerāt apposita uera bulla, totaliter abolitę vel abrasę, alia subtilissima charta eiusdem q̄titatis scripta cum tenacissimo glutino ɔiūgiť. Eos ēt à crimine falsitatis nō reputamus immunes, q ɔ̈ ɔstitutionē nostrā, sciēter lras nō de nostra vel bullatoris nr̄i manu recipiunt. Illos quoq;, q accedētes ad bullā, falsas lras cautè ꝓijciūt, vt de uera bulla cū alijs sigilleŧ. Sed hę duę species falsitatis nō pñt facile cōprehēdi: nisi uel in mō dictaminis, vel ī forma scripturę, d vel qualitate chartę e falsitas cognoscaŧ. In cęteris aūt diligēs indagator falsitatē poterit ītueri, vel ī adiūctiōe filorū, vel ī collatiōe bullę, vel motiōe, uel obtusiōe, p̄sertī si bulla nō sit ęqualis, sed alicubi magis tumida, & alibi magis dep̄ssa.

Idem Attinaceñ. epo.

Falsę sunt litterę Papales, in quibus episcopus vocatur filius, vel inferior frater, vel vni scribitur in plurali.

CAP. VI.

Qvām graui pœnę subiaceat: & ī. Nos uero litteras, q̄ tibi sub nostro nomine pręsentatę fuerūt, diligētius intuentes, in eis tā in continentia, quàm

APPOSITIO. Modi falsitatis bullarum Apostolicarum comprehenduntur his versibus:

Forma, stylus, filum, membrana, litura, sigillum.
Hęc sex falsata dant scripta valere pusillum.

b *Apponatur.*] Apponens secundū leges aqua & igne interdicitur. ff. ad leg. Corn. de fal. l. vltima.

Glo. seq. tractat de rasura duplici, s. litterarū Apostolicarum, & aliorum instrumentorū, & vtriusque dicti soluit vnū contrarium.

c *Tenuem.*] Quicunq; radit vel immutat rescriptū dñi Papę tibi assignatū, excōicatus est. & falsarius, vt dixi in ꝑxima notula & in hoc nullā distinctionē adhibeo, licet sit arg. cōtra ī. de fi. istr. ex lris. quia intelligo illā rasurā factā per illū qui lras ipsas scripsit, & non p illū, qui vtebatur illis. Si vero litterę clausę essent, nō nocet rasura in quocūq; loco fuerit: q a nō est p̄sumptio contra impetrantem. In alijs aūt lris vel instris pōt distingui, vtrū sint rasurę in loco suspecto, vt tūc obsit. ī. de reli. do. cū venerabilis. vel nō suspecto, vbi nulla uis est, & tūc nō obest ar. illi⁹ decr. ī. de fi. instr. ex lris, & c. cū venerabilis. & hoc intelligiŧ qñ rasura est in loco suspecto. & sic non cōtradicit. ī. e. c. vlt. q̄ intelligitur qñ rasura non est in loco etiā suspecto, & modica est rasura, s. paucarum litterarum.

d *In forma scripturę.*] Quia per comparationē litterarū probatur falsitas, C. de fi. instr. l. cōparōnes, & ex stylo dictādi fit comparatio, vt hic dicit. in alijs aūt lris nō attenditur talis cōparatio.

Glo. seq. ponit quandam expertam doctrinam.

e *Chartę.*] & in hoc est aliā cōparatio notanda, s. q rasura chartę quantumcunq; sit subtiliter rasa, siue incisa, si aliter discerni non possit, eleuari debet ad Solem, & interponi debet inter Solem & oculos, & statim apparebit rasura.

Vām graui.] Primo ponit admirationem. Secundo ibi, Cum scire. in tribus, quę sunt de stylo curię informat, & primo reducit ad propositum. Tertio ibi, *Propter quod.* generaliter concludit. Abbas

CASVS. Quidam eps̄ coram legato Apostolicę sedis super quibusdā criminib. accusatus, renuntiauit epatui: postmodū ad Apostolicam sedē accedens, quasdam litteras sub nomine Apostolicę sedis ad archiepm̄ suū Attinacensem reportauit, in quibus cōtinebatur, q ipsum restitueret ad ecclesiā suam, altero substituto inde remoto: quod & fecit. Rex illius loci, nō credens litteras illas à sede Apostolica emanasse, pręcepit litteras illas & ipsum impetrantē ad Sedem Apost. portari: dñs Papa visis litteris, quę ipsi archiepō fuerant portatę, rescribit eidem, dicens, q in eis tam in continentia, q̄ in dictamine falsitatem inuenit, & in hoc fuit admiratus, q litteras illas à sede Apostolica credidit emanasse, cum ipse scire debeat cōsuetudinē Apostolicę sedis talem esse, vt Patriarchas, Archiepos, Epos, fratres appellet, cęteros omnes dilectos filios in suis litteris nominando: & qñ vni personę scribit, nunquam ei loquitur in plurali, vos vel uestes appellādo; sed in litteris pręsentatam

Loquiŧ in illo, qui vtiŧ falso rescripto, vel falsa cōstitutione, nullo auctorē habito. Io. And.

Arg. ad hoc l. cōparatiōes. C. de fide instr. & in l. si vnus, C. de test.

Attinaceñ.

Antibaceñ.

Cap. 3. eod. tit. in 3 compil. Et quatenus hic tractāt Doctores de stylo Romanę curię uide late p Fel. in ca. 2. ī. de rescrip. ad de Roma. cons. 376. inci. quęstio est.

sentatis huic, dilectus filius vocabaris: vñ mādat quatenus lr̃as Apostolicas taliter studeat intueri tam in filo, bulla, charta, q̃ stylo, ꝙ veras ꝓ falsis, & falsas ꝓ veris nullo modo admittat. No. ꝙ Papa oēs epos & superiores, fratres appellat, inferiores aūt oēs dilectos filios: & si aliter appellent, litteræ sunt falsæ. Itē vni nō loquit̃ in plurali, cuiuscūq; dignitatis sit. Itē falsitas præcipue deprehenditur in bulla, filo, charta, & stylo.

a ¶ *Dictamine.*] supra cap. prox. in fi. Ber.

¶ *Glo. seq. recitari potest eius contrarium.*

b ¶ *In plurali.*] In his ergo pōt dephēdi falsitas, & de facili, qa facile est videre qualiter appellet epm, vel iferiores, & cui loquit̃ ī plurali. ſm antiqua tp̃a hoc nō seruabatur: Grego. n. loquebat̃ vni ī plurali, & de se qñq; singulariter, qñque pluraliter, ſ. de pcri. nihil, 23. dist. cōis filius, & 99. dist. ecce. sed hoc faciebat ex magna humilitate, & tūc erat talis consuetudo, sed illa īmutata est. alij epi appellāt suos subditos fratres vel socios, 8. q. 1. quid autē. & 10. q. 3. cauendū. & ī. de excessib. prælato. cap. 1.

c ¶ *Tam in bulla.*] vt ſ. cap. proxi.

A ¶ *D falsariorū.*] Primo punit falsantes lr̃as Papæ ꝑ se vel ꝑ aliū: Scdo punit vtētes litteris falsis: ibi, *Qui vero.* Abbas.

CASVS. Ad ꝯfusionē falsariorū statuit Inno. iij. de ꝯsilio fratrū suorū, vt q lr̃is Apostolicis vti voluerint, eas pri' diligēter examinēt, qa si falsis lr̃is vti se dixerint ignoranter, pœnas euitare nō poterūt inferius positas: ipse. n. excōicationi supposuit oēs falsarios lr̃arū Apostolicæ sedis, q ꝑ se vel ꝑ alios vitiū falsitatis exercēt, cū oibus fautorib. & defensoribus suis, statuēs vt clerici, q falsarij deprehēsi fuerint, oibus beneficijs & officijs ppetuo sint priuati, ita ꝙ qui ꝑ se vitiū falsitatis exercuerint, à suis officijs degradati, seculari Potestati tradant̃ ſm leges puniendi, & si laici fuerint, ꝑ easdem leges puniat̃ legitime: illi vero qui sub noīe Papæ falsis litteris ꝑ alios impetratis vtūtur, si clerici fuerint, officijs & beneficijs spolient: si laici fuerint, tādiu maneāt excōicati, donec satisfaciāt cōpetenter, ita videlicet ꝙ & in clericis & in laicis malitia grauius puniat̃ q̃ negligētia: & idē obseruandū est de his, qu falsas lr̃as impetrāt. No. ꝙ oēs falsarij litterarū Apostolicæ sedis cū fautorib. & defensoribus suis ipso facto sunt excōicati. Itē clerici degradati ꝑ hoc vitium puniendi sunt secundū leges. Et no. hic vnū casum, in quo clericus statim post degradationē tranoui, qui dicit curiæ seculari. Itē vbi clericus deponit̃ vel spoliat officio & beneficio pro aliquo delicto, laicus pro consimili pōt excōicari. Item malitia grauius punienda est quam negligētia.

d ¶ *Examinent.*] Quod si nō fecerint, in dolo esse videnť: sine dolo. n. falsum non cōmittitur, C. ad l. Cor. de fal. nec exemplum. & affectatores ignorantiæ dici possunt, de clan. despō. cum inhibitio. [1] vnde talis ignorantia crassa & supina potest dici, ī. de cler. excom. mi. Apostolicæ.

e ¶ *Dixerint.*] Pōt suppleri, ꝙ nō probauerint, quia qui ignorantiā allegat, eam probare tenetur, ſ. de elec. innotuit. maxime cū hoc inquirere teneanť auctoritate huius cōstitutionis: aliàs si probaret se diligētiam, quam potuit & debuit, adhibuisse, non esset ei imputandū, vt dixi ſ. e. dura. qa iusta ignorātia excusat eū: qa nō vr̃ teneri nisi pot. [?] scit hoc, ſ. eo. dura. & ī. e. c. prox. Ex quo. n. ingsiuit à peritioribus, nō est ei imputādū, 26 dis. § vl. ff. de iu. & fa. ign. l. regula. §. 1. in fi. fecit. n. qđ potuit. & 44. dis. Ephesijs. & diuinare nō tenebat, sic ī. de excel. pl. iter dilectos. vbi excusat ignorantia.

f ¶ *Falsarios.*] de quibus habuisti ſ. in c. proxi. vt ibi dixi. omnes enim tā principales, quàm fautores sunt ipso iure excōmunicati, vt hic patet.

g ¶ *Deprehensi.*] & crimē ualiter conuicti ibi. n. vt dicit lex, indagatio fiet acerrima, vbi pœna est grauissima. C. ad l. Corn. de fal. l. maiore. & vbi cunque agitur, tritius est agend. in, C. eod. l. pen.

h ¶ *Falsarium.*] Qualiter tradi [2] debeant, habes ī de verb. sig. nouimus. in tribus. n. casibus traditur aliquis statim post degradationē curiæ secū lari, vt hic, & est vnus, vt dixi supra, de hæret. ad abolendam, 11. quæst. 1. si quis sacerdotum.

i ¶ *Legitimas.*] Pœna. n. falsi in libero homine est deportatio, & olim bonorum publicatio, in seruo vltimū supplicium. sic distinguit lex si ad l. Corn. de fal. l. 1. §. vlt. & C. eod. tit. vbi falsi. & ibi vltimo supplicio punitur crimen falsi. Et hoc est verum de his, qui falsant rescriptum Principis, de quibus hic intelligitur: qui vero falsant litteras aliorū, aliter puniuntur, sed leuius. ſ. eo. ad audientiam. & hęc pœna imponitur illis, qui per se vel per alios vitiū falsitatis exercent, vt patet per istam litteram, vbi loquitur de his, qui litteris falsis ab alijs impetratis vtuntur.

k ¶ *Sub nomine nostro.*] id est, qui litteris falsis vtuntur per alios impetratis sub nomine nostro: isti minus puniuntur, quàm illi, qui per se hoc faciunt, vel per alios, vt patet per hanc litteram & superiorem, C. ad l. Corn. de fal. maiorem.

l ¶ *In istis.*] de quibus hic dicitur, qui vtuntur litteris per alios impetratis.

m ¶ *In illis.*] scilicet qui per se hoc procurant, de quibus præmisit. vel dic, in istis, id est, laicis: in illis, id est, clericis.

n ¶ *Negligentia.*] Hęc tñ quandoque dolo cōparatur, cum scilicet dissoluta est, crassa & supina. ſ. manda. ñ fideiussor.

A ¶ *Accedens.*] Primo ponit decisam conquestionem: Secundo promissionem ibi, *Fraternitati.* Abbas.

CASVS.

---

in dictamine, [a] dephēdim' falsitatē: ac in hoc fuimus admirati, qa tu tales lr̃as à nobis credideras emanasse: Cū scire debeas Apostolicā sedē ꝯsuetudinē in suis lr̃is hāc tenere, vt Patriarchas, Archiepos, & Epos, frēs: [†] cæteros autē Reges, Principes, vel alios cuiuscūq; ordinis, filios in nr̃is lr̃is appellemus. Et cū vni tm̃ personę nr̃æ lr̃æ diriguntur, nunq̃ ei loqmur in plurali, [b] vt vos siue vester, & his similia in ipsis lr̃is apponamus. In falsis aūt lr̃is tibi pñtatis in salutatione, dilectus [†] in Christo filius vocabaris: cum in lr̃is, quas aliqñ tibi trāsmittimus, te videre potueris à nobis fratrē venerabilē appellatū. Propter qđ sic lr̃as Apostolicas studeas intueri tā in bulla, [c] filo, & charta, q̃ i stylo, ꝙ veras pro falsis, vel falsas pro veris litteris [†] modo aliquo nō admittas.

¶ Idem.

¶ *Qui per se vel per alios litteras Papæ falsant, excommunicati sunt cum suis fautoribus: & clerici officijs & beneficijs priuati sunt, & degradādi, & tradēdi curiæ seculari, per quā laicus legitime punitur: Qui vero falsis litteris vtitur, si clericus est, officio & beneficio priuatur: si laicus, excommunicatus est. h. d.*

CAP. VII.

AD [†] falsariorū confusiondendā malitiam: & ī. ¶ De cōi fratrum nostrorū cōsilio duximus statuendū, vt qui litteris nostris vti voluerint, eas primo diligēter examinēt: [d] qm̃ si falsis lr̃is se vsos dixerint [e] ignoranter, eorū sera pnia euitare nequibit pęnas inferius adnotatas. Nos n. omnes falsarios [f] litterarū nostrarum, qui per se vel alios vitiū falsitatis exercēt, cū fautorib. & defensorib. suis, anathematis vinculo decernimus innodatos: statuētes, vt clerici, q falsarij fuerint deprehēsi, [g] oibus officijs & bñficijs ecclesiasticis perpetuo sint priuati: ita ꝙ q ꝑ se falsitatis vitium exercuerint, postq̃ ꝑ ecclesiasticū iudicē fuerint degradati, seculari Potestati tradanť, [h] ſm ꝯstitutiones lτimas [i] puniēdi: per quā & laici, qui fuerint de falsitate ꝯuicti, legitime puniantur. ¶ Qui vero sub noie nr̃o [k] lr̃is falsis vtunť, si clerici fuerint, officijs & bñficijs ecclesiasticis spoliē tur: si laici, tandiu maneant excōicationi subiecti, donec satisfaciāt cōpetenter: ita tñ, vt in istis [l] & i illis, [m] malitia grauius, q̃ negligentia [n] puniať. quod & de his, qui falsas litteras impetrāt, statuimus obseruandum.

¶ Idem.

¶ *Non præsumitur quis falsare litteras de simplici iustitia, nec punitur si hoc comperto destiterit illis vti.*

CAP. VIII.

ACcedēs: [†] & ī. ¶ Fraternitati tuæ mandamus, quatenus si lr̃ę Apostolicæ, in qbus falsitas fuerit dephēsa, de simplici iustitia formā habeant (cū p̃sumi non

---

† Vide q̃ notata sūt in c. Raynaldus, ſ. de testam. versi. dilectus f n. O. vbi ſue nies qualiter appellet Cardinales, quorū hic nō meminit.

† In multis exēplis ribus ita: Dilecto i Christo filio, vocabaris.

Hęc clausula insolita ꝑsumptionē facit falsitatis. Alexā. cōs. 46. in 3. volu. & Felin in c. causam 2. de testib.

† Dictio, lr̃is, deest in antiquis codicib'.

† Cap. 4. eo. tit. de falsarijs, 3. compil.

Concor. dat ꝓcessus Bullæ i cęna Dñi S. D. Dñi Greg. xiij. §. 6. vbi hoc decretū roboratur & extendit̃. vi. de Bernardi. Diaz in pract. cri. can. c. 10'. adde Rebuf. i praxi bñfi. in declarōne noua qui adde Matth. de Afflic. decis. 404.

† Et ī. de temp. or. eos q. li. 6. Io. And.

[2] Vide Io. hā Clar. in pract. cri. seu §. fin. q. 36. vers. scias aūt, cū aliquot seq. Conat in pract. cri. cap. 32. & Bernardi. Diaz i practi. crimi. can. 132. & c. 133.

† Cap. 1. eod. tit. in 4. compil. Vide oīno ꝯcessum bullæ in cęna Dñi in ꝑcedenti c. citatū, antequā decisione huius decretalis facile vtaris.

CASVS. Quidā impetrauit litteras ꝯ aduersariū suū de simplici iustitia, in quibus litteris falsitas fuit deprehēsa: Impetrator hoc intelligēs, amplius noluit vti eis: ꝑ qđ diœcesanus eṗs ipsum ab officio & beneficio suspendit: Vnde accessit ad dñm Papā rem sibi exponens. mandat Papa eṗo, ū litteræ Apostolicæ, in quibus falsitas fuit deprehēsa, formā habeant de simplici iustitia, officiū & beneficium illi restituat, & ipsum sup hoc vlteri⁹ nō molestet: quia nō est ꝑsumendū ꝙ pro talibus litteris, q̄ de facili hñr, quis cōmittat vitiū falsitatis, & ille nō fuit vsus illis, postq̄ eas falsas esse cognouit. No. ꝙ in his q̄ de iure competūt alicui, & quæ de facili hñr, nō est præsumendū falsum committi & no. ꝙ circa modica nō præsumitur dolus committi. Itē qui abiurat malum, quem cito scit malum, nō debet dici culpabilis.

¶ Glo. se q. no. quod litteræ, & c. quærit & soluit. signat contrarium.

a ¶ *Præsumi non debeat.*] No. ꝙ non præsumūtur lr̄æ falsæ, q̄ sunt de simplici iustitia, & q̄ de facili possūt hr̄i, sicut non ꝑsumitur ꝙ in re modica [t] dolose agat. ff. de dolo, si oleū, § vlt. cum l. seq. vñ si q̄s suggessit falsum in lr̄is, quę sunt de simplici iustitia, nō statim ꝑsumendæ sunt falsæ, nisi probet ꝙ ex certa sciētia falsum suggessit: qa q̄ dicit ꝙ falsum ex certa scientia suggessit, dolum allegat; sed dolus ex ꝑspicuis indicijs probari debet C. de dolo, dolū. si tñ alter vult probare ignorantiā, audit. Sed qualiter eā probabit? Dico ꝙ per iuſm ꝓ. de sent. excō. si vero 2. & 34. q. 2. in lectū. Sed pone ꝙ falsum affirmet circa rē propriā, cuius notitiā habuit? pręsumit primo ꝯ ipsum, quia non ꝑsumit quis ignorare factū ꝓpriæ rei. C. de resc. vēd. quisquis. qđ verū est. sed illā præsumptionem elidit hæc ꝑsumptio: quia nō præsumit dolū cōmisisse circa litteras, quæ de facili hñr, vt hic dr̄, & sic vna ꝑsumptio elidit aliam circa idem factum, ff. de in integ. restit. diuus, ꝓ. de præsump. litteras. arg. contra ꝓ. de electionib. cum inter. R.

¶ Glo. seq. signat contrarium, & soluit.

b ¶ *Vsus est.*] Sim. ꝓ. de exces. prælat. inter. arg. ꝯ ꝓ. c. proxi. vbi non excusatur qui vsus est falsis litteris ignoranter. Sed illud intelligendū est de his quæ non sunt de simplici iustitia, quæ nō possunt haberi de facili, vnde illa præsumptio eos condēnat, hic excusatur a ꝓria præsumptione, in litteris de simplici iustitia non est præsumptio ꝯ impetrantē: vnde per ignorantiam excusatur, si statim desistat, quando scit eas falsas. Ioan.

EX conscientia.] Primo diffinit obiectum dubium: Secūdo obijcientem puniri mandat: ibi, *Verum*. Abbas Siculus.

CASVS. Quidam impetrauit litteras contra aduersariū suū super quadā ecclesia: aduersarius ille in iudicium euocatus postulauit sibi fieri copiā rescripti, quo viso cœpit illas litteras arguere de vitio falsitatis, obligando se sub periculo causæ suæ, ad probandū ꝙ litteræ falsæ essent: iudex litteras illas misit ad dñm Papā, vt per eum sciret veritatē huius falsitatis: Papa litteras illas diligenter insp.ciens nullum signū falsitatis vel suspicionis in eis inuenit, nisi rasuras paucarū litterarū, quæ sapientis animū in dubitationē inducere nō debuerant: vnde mandat Papa quatenus si constiterit prædictū R. se obligasse sub periculo causæ suę, ꝙ litteras illas falsas esse probaret, sibi sup dicta ecclesia silentiū imponat: qa quilibet liberā habet ꝑtātem ad renunciandū iuri suo. No. ꝙ rasura paucarū litterarū non reddit falsum rescriptū, nisi esset in loco suspecto, prout hic intelligit. Et sic no. ꝙ modica suspicio non vitiat rescriptum. Item modica suspicio non debet animum sapientis immutare. Item aliquis potest se obligare sub periculo beneficij sui. Item licitum est vnicuique renuntiare iuri suo.

¶ Glos. seq. signat contrarium, & remittit.

[a] debeat, ꝙ pro talib. lr̄is, quę possunt facile obtineri, fraudē quis cōmiserit falsitatis) nec litteris vsus [b] est, postq̄ eas falsas esse cognouit, tu ei officiū beneficiūq; restituens, ipsum super hoc vlterius non molestes.

¶ Idem.

¶ *Propter paucarum litterarum rasuram in loco non suspecto, rescriptum non probatur falsum.*

CAP. IX.

EX † conscientia: & ꝓ. ¶ Verū litteras ipsas, q̄ redargutę fuerant falsitatis, diligētius intuētes, nullū in eis falsitatis signū, vel suspicionis inuenimus, nisi paucarū litterarū rasuras, [c] q̄ nequaq̄ sapiētis [d] aīum in dubitationē uertere debuerunt: Vnde si vobis ꝯstiterit prędictū R. obligasse se sub periculo causę, [e] ꝙ litteras illas falsas esse probaret (cū quilibet ad renuntiandū [f] iuri suo liberā habeat facultatē) ipsi R. super dicta ecclesia silentium imponatis. [g]

TITVLVS XXI.

De sortilegijs. †

¶ Ex pœnitentiali Theodor. †

¶ *Sortilegia pro furtis inueniendis vel diuinationibus faciendis prohibentur, & contrafacientibus pœna imponitur.*

CAP. I.

IN talibus, vel codicibus, aut alijs, sorte [h] furta non sunt requirēda: nec diuinationes aliquas in aliquibus rebus quis obseruare præsumat: Qui autem contra fecerit, quadraginta dies [i] pœniteat.

¶ Alexander tertius Gradeū. † Patriarchæ.

¶ *Presbyter, qui per inspectionem astrolabij furta requirit, ad tempus suspenditur ab altaris ministerio. Ita communiter summatur. sed in veritate hæc summatio non est indistincte vera, quia acrius potest puniri.*

CAP. II.

EX † tuarū tenore litterarū accepimus, ꝙ V. ꝑsbyter cū quodā infami, ad priuatū locū accessit, nō ea intētione vt vocaret dæmoniū: sed vt ispectione astrolabij furtū cuiusdā ecclesię posset recuperari. Verū licet hoc ex bono zelo, &

c ¶ *Rasuras.*] Non in narratione facta, qa ex hoc nulla suspicio esset. ꝓ. de fide instr. ex litteris. nec per talem rasuram facta fuit ambiguitas in nomine. ꝓ. de fide instr. inter dilectos. Contra habes ꝙ rasura inducit suspicionem, ꝓ. de religio. domi. cum venerabilis, & ꝓ. de priui. cū olim, 2. & ꝓ. eod. licet. §. quinta. vbi de hac materia.

d ¶ *Sapientis.*] Modica suspicio nō dēt sapientis animum immutare, ꝓ. de simo. & si qōnes, & ꝓ. quęst. 1. iudices. Ioan.

e ¶ *Causæ.*] Qđ fieri pōt, ꝓ. de elec. cū dilecti. vbi de hoc, in fi. & sub pœna ordinis & beneficij pōt se aliq̄s obligare, 1. q. 8. quotiēs. & de ꝑsc. dist. 2. ego Berengarius. Bern.

f ¶ *Renuntiandum.*] Supra, de reg. ad Apostolicam, & ꝓ. de fo. cōpe. dilecti, & c. si diligenti. & C. de pac. si q̄s in cōscribendo. & de epis. & cler. si quis in conscribendo.

g ¶ *Imponatis.*] Sed nunquid ꝓpea est ecclesia illa aduersario assignāda? Rñ. non, nisi probet primo se hr̄e ius in illa, ꝓ. de rescrip. olim. in fi.

¶ *De sortilegijs. Quia sortilegia continent in se falsitatem, merito de his subijcitur.*

De hac materia glosa est optima 26. q. 2. in summa. Abb. Sic.

De hac materia tractatur 26. q. 1. & q. 2. & q. 3. & q. 4. & q. 5. & q. 6. non licet migrare, vsque in fine q.

IN tabulis.] Primo ponit prohibitionem: Secundo ponit pœnā transgressorib. ibi, *Quia autem.* Abb.

CASVS. In cap. isto dicitur, ꝙ furta non sunt requirenda sorte in tabulis vel codicib. aut alijs: nec diuinationes aliquas in aliquibus rebus quis obseruare præsumat. & qui contra fecerit, xl dies pœniteat. No. hic pœnam illorum, qui sortem & diuinationes exercent.

¶ Glo. seq. signat contrarium, & soluit.

h ¶ *Sorte.*] Sic electio per sortem non est facienda, ꝓ. eod. c. vlt. Arg. contra 26. q. 2. sors. & c. hi, qui. quia licet sors in sui natura non sit mala: tamen prohibetur, ne propter assiduitatem labantur in idololatriam, sicut est in iuramento, 22. q. 1. considera. & hoc cap. hi qui. loquitur de comparatiua permissione: ibi, potius permittuntur sortes, quam ad dæmonia consulenda concurrant: sic propter diuinationes futuras sortes prohibentur, vt hic patet, & 26. q. 2. illud, & q. 5. c. sortes, & cap. peruenit. quandoque tamen permittitur per sortem aliquid fieri, vt dicitur ꝓ. eo. cap. vlt.

¶ Glo. seq. signat contrarium.

i ¶ *Quadraginta dies.*] Si laicus fuerit, communione ecclesiæ priuetur: si uero clericus, officio & beneficio potest priuari, 26. q. 5. non oportet, & duobus cap. seq. Et argu. contra ꝓ. cap. proxi. arg. contra. ꝓ. eod. c. vlt. vbi non puniuntur.

EX tuarum.] Primo ponitur consultatio: Secundo responsio: ibi, *Verum*. Abbas.

† Cap. 2. eod. tit. in 4 compil. Vide Matthæum de Afflic decis. 404. & lib. 3. Rubri. 39. tit. de falsar. sup cōstitut. Neap. adde Docto. in l. fi. C. de edi. diui Had. toll.

† Vide Corset. in tracta. de iuramentis. & las. in l. sciēdum, ff. qui satisd. cog.

† Aliàs sortilegijs, nō male. & de materia huius tituli, tractatus extat Pauli Grillandi. adde Alfon. Cast. lib. 1. c. 13. ā iusta hæresi punit.

† Sic etiā Burch. li. 11. decre. cap. 26. & luo p. 11. c. 32 iterū Burch. li. 19. c. 5 tit. de ar. magica. & c. 1. eo. titu. in 2. compil.

† Aliàs Gradeū.

† Cap. 1. eod. tit. in 1. cōpil. & post cōci. Later. sub Alexā. iij. p. 50. c. 6.

De pęna sortilegorū sacerdotū, vidē cōcil. Lateranū. sub Leone x. sess. 9. & Bernardi. Diaz. ipra cti. crimi. can. c. 100

Hęc Bernardi sñia nō placet hic Host. sed vidē Io. Andr. qui ambos verum dicere putat, diuersis tamen modis.

De materia huius gl. vide B. Thō. 2. 2. q. 95. arg. 8. ex quo intelliges qñ & quibus sortib. vti liceat.

CASVS. Quidā pſbyter V. noīe acceſſit cū quodā infami ad locū priuatū, nō illa intētione vt dæmonū inuocaret, ſed vt poſſet inuenire furtū eccleſiæ per inſpectionē aſtrolabij: Patriarcha Gradeñ. ſignificauit hoc dño Papæ: vñ ipſe ſcribit eidē dicēs, q licet ex bono zelo & ſimplicitate pſbyter ille hoc ſe feciſſe ꝓponat, tñ nō modicā maculā peccati ꝯxit: quare mādat, quatenus p annū & amplius, ſi ei viſū fuerit, eū ab altaris miniſterio ꝑcipiat abſtinere: & extūc officiū ſuū poterit exercere. No. q ſimplicitati parcendū eſt. Itē pęnæ ſunt arbitrarię. Item nota hic pęnam illorum, qui huiuſmodi inſpectiões vel diuinationes exercent.

a ¶ *Simplicitate.*] q̄a bono zelo hoc fecit, aliquātulū excuſat. ar. ſ. de apoſta. c. 2. & q̄a p ſimplicitatē hoc fecit, dignus fuit miſericordia: nā ſimplicitati parcendū eſt, ſ. de re. pmut. c. cum vniuerſoru. vbi de hoc. Ber.

b ¶ *Si tibi viſum.*] Et ita tpſ pnīæ arbitrariū eſt, 26. q. 7. tpa pęnitudinis, ſed minorē pęnitētiam anno non poſſet imponere, ex quo Papa ſibi annū præfixit, ſed ſupra eſt ad arbitriū epiſcopi.

c ¶ *Liberū.*] Hoc itellige dictū ex diſpēſatiōe: nā de iure cōi debuit remanere priuatus, & eps de iure ꝓ illū proceſſit, 26. q. 5. nō oportet, & c. ſi q̄s eps, & c. aliquātū. ſed q̄a bono zelo ꝓ ſimplicitatē deliq̄t, Papa mandat ipsū reſtitui, & eps auctoritate ſua cū iſto potuit ſi voluiſſet, diſpēſare, cū in caſu iſto ei hoc nō ſit prohibitū, & diſpēſet ēt in maioribus, 50. diſt. presbyteros. & ſ. de iudi. at ſi clerici. vbi de hoc. Ber.

¶ pęnam, fuit vetuſtiores codices, & plerīq. manuſcripti.

¶ Luceñ.

¶ De materia huius decretalis vide Felin. in c. capitulū, ſ. de reſcrip. & B. Tho. 2. 2. q. 95. ar. ti. 8. & ibi Caiet. ex quo intelliges cur ſortes repellant in electionibus ſpiritualibus.

ſimplicitate [a] ſe feciſſe ꝓponat: id tñ grauiſsimum fuit, & nō modicā inde maculā peccati contraxit: & j. ¶ Mādamus, quatenus talē ei ꝓ expiatione illius delicti pniam [illegible] imponas, q p annū & amplius, ſi tibi viſū [b] fuerit, cum ab altaris miniſterio præcipias abſtinere: & extunc liberum [c] ſit ei exercere officiū ſacerdotis.

¶ Honorius III. capitulo Lucañ.

¶ *Non ſolum electio per ſortes fieri non debet, ſed etiam electiones compromiſſariorum per ſortes aſſumi non debent.*

CAP. III.

Ecclesia † veſtra epo deſtituta, vos ꝯuenietes i unū, vt de futuri tractaretis electione Pōtificis, vnū elegiſtis ex vobis p ſortem: qui tres auctoritate ueſtra elegit, ꝑ quos uice oīum Lucañ. prouideret eccleſię de paſtore: quorū duo tertiū, magiſtrū R. [d] elegerunt: qđ expreſſe licebat eiſdem, ſm traditā à uobis omnib. poteſtatē. [e] Procuratorib. igit̃ veſtris ſup his, in nr̃a pñtia conſtitutis, Nos tali examinato [e] proceſſu, licet nota nō careat, qnimo multa reprehēſione ſit dignū, q ſors in talibus interuenit: & j. ¶ Electionē celebratā de ipſo, ad gratiā [f] confirmationis admittimus: ſortis vſum in electionibus [g] perpetua prohibitione damnantes.

Ecclesia.] In prima ponit̃ electio: In ſcđa electiōis ꝓſecutio, examinatio, & repheſio: In tertia, gratioſa cōfirmatio, & ſortis ꝓhibitio. Scđa ibi, *Procurator. b.* Tertia ibi, *Electionē.* Ab.

CASVS. Vacante Lucana eccleſia canonici conuenietes in vnū, de futuri paſtoris electione tractaturi, vnū elegerunt ex ſe per ſorte, qui vice capituli tres eligeret electores, per quos vice omniū prouideretur eccleſiæ de paſtore: quibus ab ipſo electis, duo ex illis tertiū ex ſe magiſtrū R. elegerūt: quia ſub hac forma eis data fuerat eligendi poteſtas, vt vel ex ſe, vel alijs eligere poſſent. electionē iſtā per nuntios ſuos pñtauerunt dño Papæ, petētes eā cōfirmari: dñs Papa examinato tali proceſſu, dignū multa reprehēſione inuenit ꝓ eo q ſors in talibus interuenit: electionē celebratā de pdicto magiſtro ad gratiā cōfirmationis admittit, ſortis vſum in electionib. ꝑpetua condēnans prohibitione. No. q cū ſub hac forma dat̃ aliquibus eligēdi ptās, vt vel ex ſe, vel ex alijs eligere poſſint, tunc poſſunt eligere vnū de ſe, alias non, vt hic colligit. Item ad quē pertinet cōfirmatio, ad ipſum pertinet examinatio proceſſus & perſonæ. Itē ſortes in electione ꝓhibitæ ſunt.

¶ *Gl. ſeq. alle. ſecūr. ponit opi. quam reprobat per locū à diuiſione, & per ſimile, & per deire. Cumana & reſpondet rationi contrariæ.*

d ¶ *Poteſtatem.*] Sim. habes ſ. de elec. cū in iure dñi in quidā, & idē dicet ſi aliqua forma nō fuiſſet expreſſa, q poſſent vnū de ſe eligere, vt dī in c. cū in iure. quod nō credo, q̄a vbi ſimpliciter datur poteſtas eligēdi talibus, nulla forma adiecta, ita [illegible] ptatem eligendi omnes. q vnus vel duo ſine tertio eligere nō poſſ[illegible] vnde ſi duo eligant tertiū, non valet quod faciunt, quia tunc ptātem non hñt: ſi ille eligat ſe cū alijs, non valet q [illegible] eligere pōt ſ. de teſtib. cum a nobis, quia alius debet eſſe electus, & alij eligentes, vt ibi dī, ſicut eſt inter baptizantem & baptizatum ſ. de baptiſ. dēō iū. & ſ. de iure patro. per noſtras [illegible] q. 1. dicimus. & ff. de tuto. & cura. da. ab his. l. prætor & ff. de teſta. tut. ex ſententia. & ad Trebel. ille a quo. §. tempeſtiuum. quia duplici officio fungi non poteſt, vt ibidē dicitur, ſicut ſi tres iudices vel arbitri ſint dati ſimpliciter ſine illa clauſula, q ſi nō oēs, &c. duo ſine tertio procedere nō pñt. q̄a ptās iudicādi ita data eſt oibus, q duo ſine tertio, vel alter ſine altero procedere nō pōt. ſ. de off. deleg. c. vno delegatorum. c. cauſam matrimonij. De hoc ēt dixi in c. cū in iure. ſed cū dat̃ aliquib. ptās eligendi de ſe vel alijs, ſi volunt aliquē eligere de ſe, tunc ptās eligendi remanet penes illos tm̄. & eis ſolis data intelligit̃, ſicut qñ committit̃ cā cū illa clauſula, q ſi nō omnes, &c. ſed ſi ſimpliciter datur aliq̄bus poteſtas eligēdi, tūc nō poſſunt aliquē eligere de ſe, ſicut eſt in iudicibus, vt dictū eſt, & perſona electa nullo modo debet cōputari inter eligentes, vt probatur ſ. de elec. Cumana. & ideo dicit hic, q eis licebat ſm tradi. [illegible], &c. Et hoc arg. non valet. Capitulū pōt eligere vnū de ſe: ſed iſti q̄b. data eſt ſimpliciter eligēdi ptās, funguntur vice capituli. ergo pñt eligere vnū de ſe. Capitulum. n. eligit iure cōi, ſiue ordinario, ſed iſti nō eligūt iure cōmuni, ſed poteſtate ſibi cōceſſa per capitulum. Ber.

e ¶ *Examinato.*] & merito: ad quē. n. ptinet confirmatio, & examinatio proceſſus & pſonæ. ſ. de elec. nihil eſt, & c. cū nobis. & c. venerabilem, & ſ. de tranſlat. cap. vlt. & ſupra de hæret. cap. cum ex iniuncto, in fine.

f ¶ *Ad gratiam.*] Hoc ideo dicit, quia de iure debuit caſſari, ſed ipſum de gratia confirmauit.

¶ *Gl. ſeq. no. à contrario. & illud coadiuuat, ſecundo obijcit & ſoluit.*

g ¶ *In electionibus.*] Per hoc qđ dicit, in electionibus, vr q in alijs [illegible] vſum ſortis non reprobet. arg. 25. diſt. qualis, & ff. de iud. cū prętor ff. de teſti. ex eo. & 15. q. 3. de crimine. ꝑterea in multis caſib. vſum ſortis admittimus, ff. de iud. ſed cū ambo. ff. fam. erci. ſi qui ſunt C. cōia de leg. ſi duobus, circa prin. Sed quare prohibet̃ vſus talis in electionibus: nonne Matthias ſorte electus fuit, 31. diſt. cleros. in prin. [illegible] ſors nō eſt aliqd mali. 26. q. 2. ſors? Dicas q licet Matthias & Ioannes ſorte electi fuiſſent, non tñ eorū exemplo eligendus eſt aliquis per ſorte, vt 25. q. 2. non ſtatim, & c. non exemplo: quia illud factū fuit diuina inſpiratione ſic 14. q. 5. dixit. Quod autem dī, ſors nō eſt aliquid mali, verum eſt conſiderata in ſe, ſed ex cauſa prohibet, vt dixi ſ. eo. c. 1. & prętérea hic non fuit ſeruata forma concilij. ſ. de elec. quia ꝓpter [illegible] partitiones vero & lites dirimēdas ſors admittitur circa iudicia, vt dicunt prędictę leges, in quo caſu poteſt intelligi cap. illud, ſors. ſed in electionibus licet ibi ſit diſcordia, non licet per iura prædicta. Ber.

¶ De materia huius decretalis vide Felin. in c. capitulū. [illegible]

¶ Cōcor. tex. in l. 1. ff. de dolo. & in l. inter. cū vulgar. ff. de excu. tut.

TITVLVS XXII.

De collusione detegenda. †

¶ Gregorius † vniuerſis epiſcopis de Corintho.

¶ *Accuſatore deſiſtente ab accuſatione poteſt iudex ex officio ſuo inquirere ſuper crimine illato.*

CAP. I.

SCRIPTA fraternitatis veſtrę relegētes, agnouimus,

¶ De colluſionibus. vnus vetus Gregorianus. & in cęteris manuſcr. De colluſione, abſq; voce, detegenda.

† Grego. li. 2. regiſtri indic. 11. ep. 38. c. 77 apud Io. Diaconum li. 4. c. 32 de vita B. Gregorii, refert poſt cōcil. Later. ſub Alexā. iij. p. 42. c. 2. & c. 1. eo. tit. in 1 cōpilatione.

¶ Vt plene intelligas, hāc gl. pręter Hent. Boich. Io. Anani. & alios vide hic, vide omnino B. Tho. [illegible] & Caiet. initio cap. citatos.

† DE COLLVSIONE DETEGENDA.

¶ *Quia in colluſione inest falſitas, ideo ſubiicitur hic rubr. de colluſione. De hac materia [illegible] pręuaricatione [illegible] habetur 2. q. 3. §. [illegible] facit tex. in c. 2. in fi. de prę[illegible] & in cle. conſtitutionem, § ſane, de elec. Et colluſio eſt inter actorem & reum latens & fraudulenta conuentio, vt volunt gl. [illegible] infra eod. [illegible] tellimonie. [illegible] 2. q. 8. cap. ſi quem. § [illegible] Et [illegible] eiuſdem [illegible] ſimulat.*

De [illegible] 9. q. 3. cap. 1 in [illegible] de off. [illegible] qua ſit pœna [illegible] & ſupra [illegible] de [illegible].

Scripta.] Si accuſator ab accuſatione deſiſtat, debet iudex inquirere an per colluſionem hoc fecerit: ita [illegible] concor. Primo ponit factum. Scđo decidit quaſtionem circa factum ibi, Quia. Ab. Sic.

CASVS. Quidā accuſauerant [illegible] epūm [illegible] accuſatores cum [illegible] conuenerunt [illegible] ab accuſatione. [illegible] hoc dño Papæ q per colluſionem deſtitit ab accuſatione. vnde ſcribit Papa epis de Corintho ſuper hoc dicens, q quamuis facinoſis nuntiatu ꝑlurimi

¶ Concor. [illegible] cōtractu, & ibi Bar. & de con. hab. [illegible] tuto. [illegible] Cu.

inducit

inducit, vt talia dissimulare nō deat, cū gratiā inter se fecisse di cant. vñ mādat hoc dilig. ter, q ne forte hmōi cōcordia nō ex charitate, sed ex pmio sit cōparata No q qualitas facti cōsiderāda est Item nō licet recedere ab accusatione ex pmio. a ¶ *Quod hi.*] Ar. q plures accusatores pōt admitti cōtra vnū sup eodē crie. ff. de a. cu si cer. & 2. q. 1 imprimis. & plures procuratores admittun. ff. de testi in. 1 p. hic enim admissi fuerant plures accusatores, & in can primis, qd heri nō dēt immo iudex det eligere magis idoneum, ff. de accu si plures.

¶ *Glo. seq. not. modum praeponderandum facti.*

b ¶ *Qua itac.*] De amicitia latatur, & nō de mō illo, quo in amicitiā conuenerunt, & io pcipit inq ri de collusione: vñ dixit Io. quidā sapiēs phantasma: Deus nō est remunerator nominū, sed aduerbiorū. hoc est dicere, nō remunerat Deus bonū qd fit, sed qd bñ fit: vñ nō remunerat Iudaeos qui crucifixerunt Christū, licet mors Christi bona fuerit: quia pp hoc de poenis inferni nos redemit, & io non remunerauit eos, qa nō bene fecerunt: Deus. n. cor interrogat, & non manū, xxiiij. q. 5. si qu d inuenisti. nec cōsiderant quę fiunt, sed quo animo fiunt, 15. q. 7. c. 1. in fi.

c ¶ *Dissimulare.*] ff. c. pxi. c. pe & vlt p hoc enim cō sentire vr, arg. 44. dist. E, he sius, in fi & 83. dist. error, & ff. de haere. c. 2.

¶ *Glo. seq. distinguit & prosequitur duplicitter modum recedendi à lite in triplici genere causarum.*

d ¶ *Gratiam.*] Arg. q non liceat recedere à lite. vñ no q tria sunt gña causarū scilicet ciuilis, crimis, & spūalis Duplicitern pōt qs à lite recedere: p gratiam, & p transactionē. In cā ciuili quiqs pōt qs à lite recedere per grām: & p trāsactionē sine aliqua poena vel nota nisi in actione famosa, 2 in qua nō licet trāsigere sine iudicis auctoritate, alias notatur infamia, ff. de his q no infa. l. furti, §. pactus. In cā vero crimi ante inchoatā litē licitū est desistere p grām, ff. ad Turp. mulier & l. qsitū. post inchoatā litē nō licet sine iudicis auctoritate, & sine cōsensu rei, si fuit suppositus tormēto, C de abo. l. 3 vel si ex hoc remaneret infamatus, vt ar. 5. q. 1. qdā Et si destiterit, incidit in Turpilia. si publicū crimē intendit. C ad Turp. l. j. & fideiussor punitur in quātitate pmissa, & accusator notat infamia, & extraordinarie pro motu iudicis punit. ff. eo. l. 2 ff. de custo & exhi. reo. l. 4 & ff. de pna l. 3. in fi. & l. si is si vero priuatū, 3 extraordinarie punit. ff. ad Turp si q. retecerit, in fi Et o in ti iudicis fin canones oe crime qua si publicū celet, vñ per transactione seu grām a lite recedere no licet, ar. hic, & ff. c. pxi & c. vlt Quod si fecerint inter se gratiā vel aliquā collusionē, iterū sequitur de crie, vt hic patet, & ff. c. pxi. & vlt. iudex tñ si in crie illo posset dispensare, pitare p̄t auctoritatē, si voluerint inter se grām facere, ar. 5. q. 2. si pe mates, & 15 dist c 1. & c studendū In ca spuali, bene licet a cā recedere p grām, p transactione vero nō, vt propter intelligas transactionē, ff. de re. gmu. c vlt. ff. de transa. sup eo. In cā vero crimi vel matrimoniali neque p transactione, neque p grām seu copositionē licet discedere, ff. de transac. c. vlt. i Ergo si aliq grām faciant inter se indebito mō, iudicis est inqrere, vt hic patet, torū, C. ne gnali ato indulgētia, & l. 2 vbi autē ex iusta cā . . discedere, iudex dēt indulgere abolitionē, 2 q. 3 si quę p̄ententiet, & §. praeuaricator, C. de abol. l. 1. & 2. In cā mixta, puta cum agitur ad tori separationē, pot qn. vult, discedere, ar. ff. de diuor. ex istis, quia non solū tepties, sed etiam

q hi, [a] qui cōtra Hadrianum epm aliqua dixerāt, modo cū eodē in amicitiā conuenissent: & infra. ¶ Quia vero nūciati facinoris qualitas [b] nos vehemēter impellit, vt ea, q audiuimus, dissimulare [c] nullatenus debeamus: pserttim cū accusatores, & accusatū inter se fecisse gratiā [d] indicauerītis: hoc necesse est subtilius prerutari: ne forte ñ ex charitate, [e] sed ex pmio, eorū sit concordia comparata.

¶ Idem.

¶ *Desistente accusatore & accusato iudex prosequitur.*

CAP. II.

Crimina † semel audita, Gregorius [f] indiscussa nullo mō pteribat: [g] ēt si accusatus cū accusatore in gratiam rediisset.

¶ Alexander iij. Noruicen epo.

¶ *Colludens in causa beneficiali, priuari debet beneficio.*

CAP. III.

Audiuimus † vsq; adeo clericorum malitiā excreuisse, vt interdū inter se collusione [h] facta super beneficiis, q possident, se sustineant ab aliis molestari: & postea, vt qōni cedat, & iidē † clerici beneficia gerere possideant, quasi noie transactionis soluunt aliis de beneficiis annuā pensionem, [i] vt post mortē eorū in bñficiis illis, sup quibus est collusio facta, ius sibi valeant vendicare. Vñ tibi mādamus, quaten⁹ si quos clericos tuae iurisdōnis, p collusionem hmōi fraudē legitime tibi constiterit cōmisisse, eos bñficiis, sup q bus collusū fuerit, nō differas ppetuo spoliare: [k] qa satis eēt indignū, si fraus & dolus, q in pudicium tui iuris, & aliorū nituntur cōmittere, i eorū nō redundarent incōmodū & iacturā.

¶ Gregorius ix. Barē. † Archiepo, & fratri Ioseph monacho Florē.

¶ *Absolutio de criminib. illatis p collusionē facta, nō impedit facultatē iterū accusandi, & inquirendi de illis criminibus.*

CAP. IIII.

IN tantum clamor, qui ascendit contra Achesionar am Item fraus & dolus non debent alicui prodesse.

septuagesies, &c. 4 ff. de iureiur quemadmodum. Ab.

e ¶ *Charitate.*] Si enim ex charitate hoc fecerut accusatores, possent tolerari, sed ex pmio non, vt h. c dicit, & ff. c proxi.

C *Rimina.*] Casus de se patet. No q crimina semel audita, in discussa remanere nō debent. qa cria vndecunqs clarue-rint, punienda sunt.

f ¶ *Gregorius.*] Gregorius iste secundus fuit, vel tertius forte, & loquitur de primo.

g ¶ *Praeteribat.*] qa vndecunqs cria clarue. int, punienda sunt, 24. q. 3. ecce, & ff. c. proxi. & 86. distin. si quid, & 2. q. 3 ca. si quem, §. notandum.

A *Vdiuimus.*] Beneficio suo priuari, q per collusionē illud cōstituit cen fuale. h. d. Primo refert collusionē: Scdo illum priuari mandat. ibi, *Vnde* Abb.

CASVS. Quidam clerici super beneficiis, q possident, se pmittunt & sustinent ab aliis molestari, & postmodu, vt qōni cedāt, & illi quiete possideant, quasi noie transactionis soluunt illis, q eos molestabāt de ipsis beneficiis, annuā pensionem, vt post mortē illorū sibi succedāt in beneficiis illis, sup quibus facta est collusio: peruenit hoc ad notitiā Dñi Papae, vnde mandat dioecesano epo, quatenus si cōstiterit ei clericos suae iurisdictionis per collusionē fraudē hmōi commisisse, eos beneficiis illis, sup quibus collusium est, non differat spoliare, cū satis esset in dignū, si fraus & dolus, q in aliorum pudiciu nitunt cōmittere, in eorū incōmodū nō redundent. No. q prlatus potest ecclesiam constituere pensionariam.

h ¶ *Collusione.*] Collusio est inter actorem & reum latens & fraudulenta conuentio Colludium enim non debet remanere impunitum. 2. q. 3. si quem poenituerit.

i ¶ *Pensionē.*] Haec pēsio cōstitui nō pōt sine auctoritate epi, vnde vices eius q soluit nō excedat, ēt si p collusionē facta nō fuerit. ff. de trāl. de caetero. & est simile ff. de pactis, cū clerici B.

¶ *Glo. seq. recitetur per rationis.*

k ¶ *Spoliare.*] Per talē collusionē pjudiciū fit huic epo, qa sic precluditur via super ordinatione ecclesiae suae, vt hic dicit. vnde nō tenet eo absente facta: ēt si sñia lata fuisset, ff. de re iud. de vnoquoque, & ff. de collu cū nō in lo. & l. vlt. vnde merito spoliandi sunt illis ecclesiis pp dolum & fraudē taliter perpetratā: dolus tamē talis impunitus remanere non dēt, ne malitia sit illis lucrosa, ff. de do. l. a. in prin. & l. ne ex dolo. nec est aequū quēquā suū dolo releuare, ff. pro socio, verum, §. tps & ff. de reg. iu non fraudatur, in fi. 15. q 1. legi. & ex eo q delinquerat, nō debēt esse melioris cōditionis, ff. de do inter vi. & vxo. l. 3. §. 2. & ff. d furti. itaq; fullo. §. sed nemo, ff qd vi aut clā l. seruꝰ.

I *N tantum.*] Iterum contra illum inquiritur de crie, qui per collusionem fuit absolutus h. d Diuiditur, nam primo ponit cōmissam iqsitionē, relatā collusionē, & ipsius exitu: Scdo ponit bimembrem cōmissionē Secunda: ibi, *Discretioni.* Abb.

CASVS. Archieps Acherōtinus sup simonia & aliis crib multū fuerat diffamatus, q sine scādalo & periculo nō poterat amplius dissimulari: vnde Papa multorū clamorib. excitatus, horū inqsitionē cōmisit, sed pp tergiuersationes ipsius & calliditates cū ipsis inqsitorib. & examinatorib (vt dicebat) collusionē fecerat. & testes duxerat corrūpendos, i a q ro sic si, di cti excessus remanserut hactenus incorrecti, verum et q e cū prioribus cōmittere nō expauit. vnde mandat Papa quatenus si de hmōi collusione ac corruptione cōnstiterit, ex

Cap. 2. eo. ti. in 1. compilat. verba aut huius ca. sunt Ioannis Diaconi in vita B. Gregorij lib. 4 c. 32. quare illud, idē, nō potest ad Gregoriū referri, & hinc obserua tio glossae hic.

† Cap 3. eo. ti. in 1. compilat. & post cōcilium Lateran. sub Alexā. iij par. 28. ca 12.

† Vide B. Thomam par. 3. q. 47. arti. 6. & ibi Caietanum.

‡ Sup hoc vid. quod no. 3. q. 7 § tria ad fi. in gl fa ma. Ioan. And.

‡ De publicis & priuatis vide in Spec. de acc. §. 8. in prin. Io. And.

‡ De hoc per Io. 2. q. 3. § vlt. in glossa, scias. vbi dt notat I quibus liceat transigere, & i quibus non. de quo vide per Innocentiū in fra, c. proximo. Io. And.

‡ Hic locus i vulgatis libris legit ita & iidē clerici, q beneficia gere possidēt, &c. sed ex oībus manuscriptis restitutū est vt est impssum.

‡ Baratē.

integro super præmissis excessibus & aliis inquirant, quæ vide rint inquirenda: al' quin super nouis tñ inquirant. Nota q non licet alicui corrumpere iudices, vel inquisitores, vel testes vnde puniri debet ex collusione, & iterum inquiri. Item crimina semel dimissa, iterum puniri non debent.

les n. & mentiri & verum dicere, & confiteri & negare pñt. vt dicit Augu in epistola ad Renatum episcopum, vt habetur in glo Aug super cap de conse dist. 4. paruuli.

ADDITIO. Legitur in dialogo Gregorij de puero quinq; annorum, qui iurans, & detestans, & blasphemans, a diabolo raptus fuit, fm Io. Io. An.

rontinum [a] archiepm iualescit, q dissimulare [a] ipsum vlterius sine scādalo [b] nō valemus, nec sine periculo [c] tolerare: & infra. ¶ Licet [a] aūt sedes Apostolica frequentibus clamoribus excitata, inqsitionem quorundā excessuū suorū duxerit cōmittendam: pp tergiuersationes [d] tñ ipsius (vt dicitur) eodē cum inqsitoribus, & examinatorib. colludēte: [e] necnon corruptis testib & inquisitorib. ac examinatoribus supradictis; nō solū pdicti excessus remanserunt hactenus incorrecti, verumēt peiora prioribus cōmittere nō expauit: & infra. ¶ Discretioni vestræ mandamus, quatenus si de hmōi collusione ac corruptione constiterit, ex integro sup præmissis & aliis, alioquin super nouis [f] duntaxat inquiratis, quæ videritis inquirenda.

TITVLVS XXIII.

De delictis puerorum. †

Gregorius. †

Impuberes præter vitium carnis delinquere possunt, puniuntur tamen mitius quàm adulti.

CAP. I.

PVeris grandiusculis [g] peccatum nolunt attribuere quidā, nisi ab annis xiiij. cum pubescere [h] cœperint: Quod merito crederemus, si nulla essent peccata, nisi quæ membris genitalibus admittuntur. Quis vero audeat affirmare furta, mēdacia, & periuria nō esse [i] peccata? At his plena est puerilis ætas: quāuis in eis nō ita [k] vt in maiorib. punienda videantur.

Alexāder tertius Hermoñ. epo.

Puer non debet ita seuere puniri sicut maior, nec pater ex delicto filij impuberis tenetur.

CAP. II.

REferente † nobis H. intelleximus, q cū filius eius decennis, cū aliis pueris sagittaret, qdā nepos eiusdē H. sagitta pcussus, interiit: qđ idē filius eius cū īter alios luderet, fortuito casu dr̄ pegisse: pp qđ abbas Sancti Remigij à pfato H. fm consuetudinē illius terræ, cētū solidos instāti [l] requirebat: & infra. ¶ Vnde † qm̄ in pueris relinqui solet inultum, [m] qđ in aliis

a ¶ *Dissimulare.*] sic supra, eodem, capitulo primo.

b. ¶ *Scādalo.*] Tūc vere debet Prælatus inqrere de excessib. subditorū, cū per famā, q scādalū gñat, ad ipsum puenerit ī. de accus. qualiter. & 86 dist. si quid.

c ¶ *Periculo.*] quātum ad exēplu: quia qđ agitur à Prælatis, facile trahit à subditis in exemplū, ī de voto, magnæ. & 11 q 3 præcipue. vel quo ad dilapidationē, si in hoc laborat. B.

d ¶ *Tergiuersationes.*] Tergiuersari est in vniuersū ab accusatione desistere, vt 2. q. 3. c si quē, § notandū. vñ pt exponi tergiuersationes, id est, versutias siue calliditates, de quibus induxit inquisitores, vt desisterent ab inquisitione

Glo. seq. tractat de pœna colludentis, quòd sicut calumniosus extra ordinem, &c.

e ¶ *Colludente.*] De collusio puniri dēt pœna legibus cōstituta, 2. q. 3. si quē pœnituerit. & nihilominus inqretur iterū de criminib. illis, vt hic dr̄, & ī. eod. c. 1. Oēs. n calūniosi p qualitate cōmissi ctis extra ordinē puniunt, ff. ad Turpil l & in priuatis vt si priuatum sit crimē, offō iudicis culpa eius coercetur, ff. eo. si qs. § vlt. ff de pua. l 2. Si vero publicū, isamis efficit, ff. eo. si is q. § vlt. ff. de pua l 2. Ad similitudinē istorū vr̄ q iste eēt puniendus, licet nō dicat puaricator seu calūniator proprie, qa nō licet taliter corrumpere iudicē, aut ēt testes ī. c. proxi. si de hoc constiterit, tā ille q examinatores, siue inquisitores & testes puniri possent officio iudicis extraordinaria pœna: tñ non dicit q puniatur, sed iterum inquiratur de his & aliis, vt in fine puniatur. Ber.

f ¶ *Nouis.*] Bene dicit, sup nouis, quia de delicto vnius homi nis sæpius q̄ri nō dēt. ff nau. cau. sta. licet. in fine. & ī. de accu. de his & c licet qa crimina semel dimissa, iterum in vltionem venire non patimur, 23. q 4. si illic. & de pœn. dist. 4. diuina clementia. & 3. q. 1. § prohibentur. & §. ab alio delatum.

DE DELICTIS PVERORVM

¶ *Supra visum est de quibusdam delictis, verum quia dubitatur, an in talibus pueri vt ætas implicetur, merito annectitur hæc rubrica.*

De hac materia habetur. 15. q. 1 *per totam. &* 4. q. 3. c. 1. *&* 22. q. 6. *cap paruuli, cum duobus capitulis sequentibus.*

P *Veris.*] Primo ponit dictum, quod secundo reprobat ibi, *Quod merito.* Abbas.

CASVS. Quidam nolebant pueris ēt grandiusculis peccatum attribuere, nisi post xiiij. annos, cū incip ant pubescere. Dicit Gregorius. illud merito crederemus, si nō essent alia peccata, nisi quæ mēbris genitalibus cōmittuntur: sed furta. mendacia. periuria sunt peccata, & puerilis ætas plenā est his. veruntamen nō ita punienda sunt in his, vt in maioribus puniuntur. No q pueri doli capaces peccare pñt in multis. & puniri dēt: sed non intm̄ sicut maiores. & ita peierare pñt. Item omne delictum cadit in puerum, præter delictum carnis. Item ratione ætatis mitius agitur.

g ¶ *Grandiusculis.*] id est, doli capacibus, videlicet vij. ann. ra-

h ¶ *Pubescere.*] Ante n. pubertatē, q in anno xiiij. solet euenire, nō psumit de quoquam, nisi ēt malitia suppleat ætatē. ī. de despō. impub. de illis. & c vl.

i ¶ *Non esse peccata.*] Quasi diceret. nullus: cū enim pupilli valeat, ff. de furtis l. vlt. ergo pōt peierare. itē pōt cōmittere furtum cū est doli capax, ff. de fur. in puberem Arg. contra, ff. de iureiur qui iurasse. Sed ibi non fuit doli capax. Tenētur ergo tales pueri ex delictis C si aduer. delict. l. 1. & C. de pœ. impunitas. Ar. contra. de cōsec. dist 4 eos. & C. de fal mo l. 1. & ff de ædil. edi. cū aūt, §. excipit. Sed hoc intellige, cum nō sint doli capaces, vel quo ad minorē pœnam. Lau.

k ¶ *Non ita.*] Sic ergo rōne ætatis mitius agitur, ff. de minor. auxilium, § ēt, & l. si ex cā. iudicati. Item no. q oē delictum cadit in puerum, postquā est doli capax, pter delictū carnis, ff. ad Sill. l. 1 § impubes. & l. excipiūtur. Ar. contra. ī. ca. proxi. sed ibi soluitur.

R *Eferente.*] impubes pcutiens alium, nō debet puniri pœna pecuniaria fm cōsuetudinem terræ, nec ob hoc qd potest exigi à patre. h. d. Vel sic, Pater ex delicto filij impuberis non tenetur. Primo ponitur appellantis querela. Secundo iudicis datio: ibi, *Vnde.* Abbas.

CASVS. Quidā puer x. anno dum cum aliis pueris sagittaret, quēdā alium puerum fortuito casu sagitta pcussit, & mortuus fuit: pp quod abbas Sācti Remigij à patre ipsius pueri centum solidos reqrebat fm cōsuetudinem terræ illius, vnde dictus H pater pueri appellauit ad Papam: sup hoc scribit Papa Hermoñ epo dicens quia pueri non ita puniuntur fm leges, sicut illi qui sunt maioris ætatis: mandat, quatenus si constiterit filiū prædicti H. infra xiiij. ann eundem excessum commisisse, prædictū abbatē moneat, & cōpellat, vt ab eodē H. prædictos centum solidos p aliquā consuetudinē non exigat, nec requirat pro temporali pœna. Nota q ætas excusat a tanto, sed non a toto. Item pro delicto filij minoris xiiij anno. pœna pecuniaria pater puniri nō dēt.

l ¶ *Requirebat.*] Vnde dictus H ad sedē Apostolicā appellauit.

Glo seq. recit. per obiect. duplicem, scilicet ad tex. & ad eius primā soluitur per expositionem literæ secunda duplicitér.

m ¶ *Inultum.*] 15. q. 1. illud. sed illud intellige de eo, qui non est doli capax. vnde, expone, inultum, id est, non perfecte vltum, vt ī c proxi. ff. de min. auxilium §. 1 & l. si ex causa. § 1 & C. de pœn. impunitas. C si aduer. delict l. 1 & 2 & ff de dam in fecto l damni § si pupillus. & 21. q 5. si quis cuiuslibet. verumtamen non punitur. Sed vnde hoc, quod non punitur propter talem excessum? Non dicit quod non punitur fm iura, maxime cum daret operam licitæ rei, & esset x. ann. sed dicit q propter illam consuetudinem pecuniam illam pro temporali pœna non exigat, si erat infra xiiij. annos: cum ille puer nihil habeat, & pater pro filio non est conueniendus. C. ne fil pro pa. l. 1. nec dominus pro seruo. ff. de pecu. l. cec. § ex fur And.

Achorō tum.

Acherō tiam.

Pro intellectu huius decretalis vide Archidiaconū, Expositū, & Turrecrematam in c. si quē pœnituerit, 2. q. 3.

Vide citatos in c. 2. infra eo.

In plerisque vulgatis ita Gregorius nonus. tñ manuscriptis vt plurimum vt est impressum in veteri compilatione c. 1. eo ti. Augustino tribuitur veru vnde sit sumptū nōdu est inuentū.

Cap. 2. eo. tit. in 1. compilat. De materia huius decretalis præter doctores hic vide plene per Andream Tiraquellū tract de pœnis tēperā. aut remitten. cā 7 & Angelū tract. de malef. verbo, ita enter.

Alias. Verū quoniā, &c.

Al. ētiā cipit. licet vna. & ibi dr̄, q ex furto facto p tenuē cōtra dñm agit in quātū factus est locupletior. suā. vna

tiua maxime rõne ætatis, & q̃a delictũ extra venit nõ ex animo, licet in culpa fuerit, & ideo noxam non cõmisit vñ hẽt in integrum restitutionem, si voluerit C si aduer delict. l. 1. & prius nom ne petere posset, si pecuniaria pœna esset sib. impo sita sed de mino pr̃ pro filio, i. zelo integri atis tõ tam effectus, & pœna spirituali dẽt puniri, siue canonica, & ex eo qđ dicit pro tp̃ali pœna: mitius tñ agitur cum eo pp ætatem ĩ. cap. proxi.

Glo. se. dans arg. signat con trarium, & remit tit.

a Intra decimumquartũ annum.] ex hoc vĩ, q̃ si fuisset ĩ xiiij annũ, q̃ Abbas illã pœna posset exigere, forte q̃a habebat ibi tp̃alem iurisdictiõem. Et potest sumi arg. ex hoc, q̃ ab ẽpo habẽte regalia a principe, pro regalibus illis appellãdum sit ad dnm Papã, & nõ ad principẽ, qđ verum est, nisi cõsuetudo aut priuilegiũ contrariũ inducat, ĩ. de app. Romana. §. d. t. [16] Vel forte abbas hoc §. vestitu habuit ex cõsuetudine iã insu p. & p̃scripta, vt pro homicidio pœnam pecuniariã exigat. Ar cõtra. ĩ. de pœnis, licet. sed illud ibi ẽt soluitur.

Abbas ita pp illam, &c.

Vide cõcilium Tridentinum sessio. 24. de refor. mat. c. 12 Bernardi nũ Diaz in pract. crim. can. c. 61.

prouectioris ætatis humanæ leges dicunt seuerius corrigẽdũ: Mãdamus, quatenus si cõstiterit, filiũ p̃dictũ H. intra decimũquartũ ætatis suæ annũ, eundẽ excessum cõmisisse, memoratum abbatẽ moneas & cõpellas, ut ab eodem H. p̃dictos centum solidos, pp illam consuetudinem non exigat, nec ab ipso pro temporali pœna requirat.

[illegible]

Ex concilio Aurelianẽ.

Clerico prohibetur venatio, & contra facientes pœna imponitur. h. d. cum sequenti.

Supra visum est de quibusdam delictis tam clericorum quàm laicorum, nunc subiunxit de quibusdam delictis clericorum tantum, scilicet de clerico venatore.

Est i cõcilio Agatenfi c. 55. & in cõcilio Epaunenfi c. 1. referunt Burchardus lib. 2. decret. ca. 213. & Iuo par. 6. c. 263. vbi tribuunt concilio Meldenfi. refert Ivo pat. 5. cap. 3 & par. 13. ca. 30. & Gratianus ... dist. 34. c. 2 & cap. 1. eo titu. 1. compilat.

De hac materia habetur 86. dist. in c. qui venationibus. rum 5. cap. seq. & 24. dist. ca. 1 in principio. Abbas.

[illegible]

Episcopum, presbyterum, aut diaconum, canes, aut accipitres, aut huiusmodi ad uenãdum hr̃e non licet. Quòd siquis taliũ p̃sonarum in hac uoluptate sæpius d̃tetus fuerit: si ẽps est, tribus mensib. à communione: si presbyter, duobus: si diaconus, ab oĩ officio suspendatur.

Ex eodem.

Summatum est supra c. proxi.

Episcopũ.] In prima ponit p̃hibitio: in secũda pœna: ibi, Quòd si quis. Abbas Siculus.

Dicit in capitulo isto, q̃ ẽps, presbyter, & diaconus aues ad venandum, aut canes hr̃e nõ debent. q̃ si aliqs eorum in hac voluptate sæpe inuentus fuerit, ẽps tribus mensibus a cõione, presbyter duobus, diaconus ab oĩ officio suspendatur. Nota q̃ clericis auiũ & canum venationes causa voluptatis prohibentur. Et sic est ar. q̃ hæc eadem causa necessitatis exercere possunt. Item nota hic pœnã clericorum qui venationes exercent.

b Non licet.] ĩ ne cleri. vel mo. c. 1. 34 dist quorundam, 86 dist. an putatis, & ĩ de censi cum Apostolus, & ĩ. c. proxi.

Scilicet concilio Aurelian. sed hr̃ in synodo Francica sub Zacharia referi Burchardus lib. 2. c. 214. Iuo par. 6. ca. 2. 9 & par. 13. cap. 25. & cap. 2. eo. tit. in 1. cõpilatione.

Glo. se. q. arg. a contrario, & illud concedit, si tria concurrant: demũ distinguit inadeuplicem venationem, & quietam, scilicet: quæ fit ad aues vel bestias, qui distinguit in clamosam & quietam.

c Voluntate.] Ergo vĩ q̃ cã necessitatis vel recreationis liciti sit, q̃ posset cocedi alijs clericis, excepto ẽpo, cui omno nõ licet. 34 dist. c. 1 dummodo clamosam venatiõnẽ exerceant, 86. dist. an putatis, & non sæpius, ut hic dicit, nec in cõsuetudinẽ p̃ducat. Quædam enim venatio dr̃ oppressiua hominũ, & hæc oĩno illicita est. 6 dist. c non est peccatum. § his itaque. Et est adulatoria, quæ fit per uerba, & hæc est illicita. 6 dist. q venationib. & 45 dist. sunt nonnulli. & 6. q. 1. sunt plurimi & est arenaria, q̃ fit in arena & mala 3 q. 6 c infamis. § tria saltuosa & clamosa licita est laicis, de qua d̃r ĩ. c. an putatis, sed clericis oĩ no nõ licet talis venatio sed q̃eta, vt dictũ est, cã necessitatis vel recreationis. Ẽpo, presbytero, diacono, & subdiacono, q̃ eodẽ diacono eodem gaudet priuilegio, vt s. de ser. nõ ord. mi ramus. ex tuto prohibetur, quia de illis fit hic tm̃ prohibitio.

Glossa sequens dicit, & soluit.

d Officio.] Hĩc punitur hic minor, q̃ maior, qđ est cõtra illud. 40. dist. homo Christianus & 19 dist. nulli. Solu. plus punit hic ẽpũ & p̃sbyter. ĩ dia onus maior n reputat. in ẽpo ista pœna vel p̃sbytero, q̃ suspẽsio ab oĩ officio in diacono, pp maius scandalũ, & magis imputatur: hæc pœna ẽpo vel p̃sbytero, q̃ suspentio a b. ñ beneo in diac. noi, vel subdiacono ex p̃sona n. considerator iniuria, lnib: de iniur. § atrox. sic & pœna ex p̃sona iudicatur parua vel magna. Ber.

Mãibus seruis Dei venationes & syluaticas vagationes cum canibus, & accipitres, aut falcones interdicimus.

Maibus seruis.] In hoc ca. prohibetur oib. clericis venationes & syluaticas vagationes cũ canib exercere, & accipitres, & falcones interdicunt ar eide. Nota q̃ oẽs venationes cũ canibus, & auibus clericis prohibentur.

e Omnibus seruis.] i. clericis. q̃ specialiter dicũtur serui Dei, q̃ i forte dñi ad eius obsequiũ specialiter sunt assumpti. ĩ. de p̃ben. cũ s̃m Apostolum & 21. dist cleros. & clericos.

Addi se ca 3. vt refert Burchardus lib. 2 decret c. 190. & Iuo par te 6. cap. 235. sed in eo concilio nondũ repertum est.

Ex concilio Agathenẽ.

Clericus sæpe aliũ percutiẽs, & monitus nõ desistẽs, deponẽdus ẽ.

[illegible]

SI quis i aliquo gradu sacro percussor extiterit, f corripiatur à crimine: & si non emendauerit, g deponatur.

[illegible] CLERICO [illegible]

Continuata est in prece. ti. De hac materia habetur. 45. dist. & 1. q. vlt. ĩ quis om nem. & 86. dist in §. similiter. & inc. se. & §. pe. & c. nouissimum. Abbas.

SI quis.] Si Aliquis ĩ sacro gradu percussor extiterit corripiatur, & si se non emendauerit, deponatur. Nota q̃ clerici percussores esse non debent.

f Percussor extiterit.] Tales n percussores esse non debẽt. 45. dist c 1 & c. ẽpm. vbi dr̃ in sacro ordine cõstituti percussores esse p̃hibent & quasi p totum & 86. dist. nõ licet. & i Auth. de san. ẽpis §. sed neque. coll. 9 quã habes. C d ẽpi. & cler auth. sed neque.

Glo se. p arg. à contrario spe cialiter & generaliter secum do declarat textum.

Gregorius Tarẽtin. episcopo.

Duob. mẽsib. à Missarũ administratione suspenditur ẽps, qui crudeliter aliquẽ fustigari facit.

[illegible]

Præterea, qm̃ mulierẽ pp delictũ suũ p̃ ordinẽ sacerdotij cædi crudeli h ter fustib. deputasti: Quã licet exinde (cũ post octo i menses decesserit) minime arbitramur fuisse defunctam: Tñ quia ad ordinem tuũ noluisti habere respe-

Gregorius lib. 2. registri epistola 44. & 33 idic. 11. refert Burchardus lib. 1. decret. c. 195. & Iuo par. 5. ca. 310. & cap. 2 eo. tit. in 1 cõpilatione.

g Si non emendauerit.] ergo si se emẽdauerit, nõ deponitur. sic 33. dist c. 1 & est arg. q̃ nõ quodlibet mortale semel cõmissum sufficit ad dãnationẽ ar ea. dist. c. 1 & vlt. & intelligo de eo q in vsu habuit percutere in ludo noxio, qui nõ caret culpa ff. ad leg. Aq. nã ludus alioquin crimen percussionis semel commissum non sufficit ad depositionem, ut hic patet, ita tñ q̃ ex tali percussione non procedatur ad enormem læsionẽ, quia sic deponeretur. 55. dist. si Euangelica. & ĩ c. proxi arg.

Præterea.] Summatur sic: Non potest episcopus graué verberum pœnam imponere. Et primo ponit episcopi fatuitatem: Secundo ibi, Quam licet excusat illum a morte. Tertio illum punit ibi, Tamen quia. Abbas Siculus.

Ẽps Tarentinus fecit cædi fustibus quãdã mulierẽ, p̃ ordinẽ sacerdotij, q̃ post viij. menses decessit, sed non pp illam percussionẽ. peruenit hoc ad notitiã Papæ, vnde, ipse p̃cipit illum duobus mensibus ab administratione Missarum abstinere, qa ad ordine suũ noluit hic respectũ. Nota q̃ ẽps nõ debet esse percussor nec per se nec per aliũ, indebito modo.

h Crudeliter.] qđ facere nõ debuit, sed moderate, arg. ĩ. de rapt. in archiepatu. & 45 dist. cũ beatus & ff. ad l. Aquil. p̃ceptoris. & ĩ de sent exc cũ voluntate. & 23. q. 5. c. 1. versus si B.

i Post octo menses.] Ex tpis p̃lixitate p̃sumitur, q̃ nõ ex illa percussio-

percussione defuncta sit: & econuerso ex t pis breuitate contra [illegible] occasione mortis de disset in [illegible] debere abstinere ī de hom. de cætero & 50. dist. studeat. Et hoc est ar. cōtra Bar. q [illegible] in c. studeat. [illegible] p̄sbyterū nō teneri de occiso, sed de vulnerato, si d casu itenit, & casus ex pcussione processit. ff. ad legem Aquil. q occidit, § vlt. B[illegible].

ctum, duobus [illegible] te mensib. ab administratione Missarum statuimus abstinere.

Alexander Lucen. episcopo.

Non punitur clericus vt homicida, si fuit ipse in conflictu pro parte [illegible] violentiam repellentiū, licet ibi aliqui mortui sint, & ipse lapides proiecit, ex quo nullum ipse percussit.

C A P. [illegible]

PResentium lator in quodā cōflictu asserit se fuisse, pro parte tñ illorū, qui violentiā repellebāt: [illegible] in quo lapides ipse pieccit, sed aliquē nō pcussit: Quem nos (quia per alios illic al. q dicuntur occisi) a celebratione Missarū p biennium p̄cipimus abstinere.[d] Mandamus itaque, vt si alia nō impedierint, decurso hmōi tēporis spatio, ad sui [illegible] cū officij executionē admittas.

Celestinus tertius.

Clericus qui fuit in conflictu vbi aliqui fuerūt occisi sine eius facto uel consilio, de iure cōi promoueri potest h. d. secundum intellectū qui plus placet. Panor.

C A P. [illegible]

COntinentia[†] literarum: & infra.[e] Cum P. acolythus cū quibusdā ad resistendum [illegible] prædonibus arma sumpsisset, in conflictu illo, tres fuerūt ab alijs vulnerati ad mortem: ita tñ, q

illa homicidia neq; facto eius, neque consilio perpetrata fuerūt: & infra.[f] Cōsultationi tuæ taliter rñdemus, q cū prædictum acolythum ad frugem melioris vitæ transijsse dicatis, poterit ipse ad subdiaconatus ordinē pmoueri, & altaris ministeriū exercere.

T I T V L V S XXVI.

De maledicis.

Clemens tertius.

Maledicens Papa puniendus est, vt alij deinceps deterreantur & ipse arceatur.

C A P. [illegible]

INnotuit[a] nobis: & infra. Quia nobis per litteras retulisti, q I. clericus multis coram astantibus, verba quædā in depressionem[h] officij & beneficij nostri protulit, ipsum a temeritate[i] sua compescas: Vt pœna illius, alijs terrorem[k] incutiat, ne de cætero ɔ̄ Romanā ecclesiam in talia verba prorumpant.

Gregorius nonus.

Hic ponitur pœna blasphemātis Deum, vel aliquē sanctū, & maxime virginē gloriosissimam.

Cap. 1. co. tit. in 1. comp. hat. & post cō. cilium Lateran. in par. 25. c. 11.

a [illegible] Decoui. [illegible] pxi c. 1. si n. peniteret, vt p hoc timeri velit, ab officio suo debet repelli 45. di. [illegible] eam. B.

PResentium. D[illegible] anni [illegible] Missarum celebratione suspendit p̄sbyter, q associat se repellentes violentiā in conflictu, in quo aliqui mortui sunt, & lapides pieccit, licet nullū pcusserit. hoc dicit iuxta lrām. Primo narr. facti: Secūdo ibi, Quem nos, punitur: Tertio post tps admittit: ibi, Mandamus. Ab.

C A S [illegible] Quidā p̄sbyter fuit in quodā cōflictu pro parte illorum, q violentiā repellebant, in quo conflictu lapides proiecit, sed aliquē nō pcussit: aliqui occisi fuerūt illic p alios: dubitauit sacerdos, an esset ei imputandū: accessit ad Papā: ipse intellecta eius confessione p̄cipit illū abstinere a celebratione Missarū p bienniū, ita q si aliud nō impediat, extunc suū officiū exequat. Nota q in dubijs tutior via eligēda est. Itē clerici conflictibus interesse nō debēt: vnde punitur ad cautelā, & sic est arg. q aliquis punitur ex alterius culpa.

† In codice Barbatiæ vt est impressū: in alio uero sic legitur: ad suū officij executionem admittas. Contius & alij [illegible] ad suam officij executionē eū admittas.

b [illegible] Repellebant.]Nō erat licitæ operā dare illis vt, q a licitū est se defendere. ī de sen. exc. ex tenore. & violentiā repellere, 23. q. 3. fortitudo. & c. siquis. & c. nō inferenda sed vlcisci nō licet, 45. dist. seditionarios. De hoc dixi ī de homi. significasti.

† Cap. 1. tit. de clerico percussore in 2. compilatione.

c [illegible] *Glossa sequens signat contrarium, & soluit.*

c [illegible] Proiecit.]Vnde dubiū videri poterat an fuisset in culpa vel non. Contra. ar. 23. q. vlt. c. vlt. 50. di. siquis viduā. & ī de cler. pug. in duel. c. vlt. sed iste ali[illegible] non percussit, vt supra dicit. & hoc cōstabat. Intellige alias si dubium esset, repelleretur vt dicitur contraria prædicta, ar. ad hoc, ff. de testa. tu. duo sunt & ff. de manu. testa. cū ex plurib. 24. dist. qñ. & c. nullus. & 2. q. 5. omnibus. [illegible]

d [illegible] Abstinere.]ad cautelā saltē, & vt clerici tales cōflictus eui tent. [illegible] & est arg. q aliquis pu[illegible] it ex alterius facto vel culpa.

[illegible] Continentia.]Hoc c. legitur duobus modis sicut c. pcedens: Vno modo, q dispensatiue isle posset promoueri. Alio modo, q de iure communi: & secundum hunc intellectū, qui mihi plus placet, hoc dicit, vt in rubrica. Continentis diuisio: Secunda ibi, Consultationi. Abbas.

† Vide citatos I. de ca. significasti. ī. de homic. vñ hæc plenius intelliges.

[illegible] De hoc videto latius hic Hostiēsē, Ioannem And. & alios.

C [illegible] Quidam acolythus P. nomine arma sumpsit ad resistendū pdonib. & i illo cōflictu tres fuerūt vulnerati ad mortem, tñ homicidia illa neque facto, neq; de cōsilio eius ppetrata fuerunt: tandē acoly[illegible]hus ille ad religionē trāsiuit: volebat promoueri ad sacros ordines: q̄situ fuit a Papa an posse. Rñdet [illegible] ad frugē melioris vitæ trāsiuerit, poterit ad subdiaconatus ordinē pmoueri, & altaris ministeriu exercere. No. q non debet clerici interesse talib. conflictib. vnde iste punitus fuit, licet culpabilis non fuerit, sed ad cautelam potius.

e [illegible] Ad resistendum.]quod licet. ī. eo. c. prox. vbi de hoc cum suis concordantijs.

f [illegible] Neq; facto.]Sic 50. di. siqs viduā. & ī. d. cle. pug. i duel. c. vlti.

[illegible] *Glossa, conueni [illegible] per q. rationes.*

g [illegible] Ad subdiaconatum.]& [illegible] cōtra: licet ergo dispenset cū isto in subdiaconatu, nō tñ poterit pmoueri ad maiores ordines: licet n. fuit in culpa assumēdo arma, qū ei nō licuit 15. q. 1. pos[illegible]to. & 23. q. vlt. c. quicunq;. nā lachrymæ & orationes sunt arma c. eccorū. 23. q. 8. cōuenior. et contra hostes. ī. de voto, ex multa. vñ punitur: quia sine dispensatione non promouetur, [illegible] fauore religionis cum eo facilius dispensatur. ī. de spo. sa. c. 2.

[illegible]

Quia alia persona sit, punita manu alia [illegible] male dici [illegible] Dorea [illegible] pœnā [illegible] vt supra [illegible] est de per[illegible] sentibus [illegible] bus longius. Abbas.

De [illegible] habetur 46. d. [illegible] 24. q. 3. [illegible] 2. dist. § [illegible] C [illegible] de [illegible] ma[illegible]

INnotuit.] Primo ponit culpam: Secundo [illegible] punitionē: Tertio ponit cām. Secunda ibi, Ipsum. Tertia ibi, Vt pœna. Abbas Siculus.

[illegible] Quidā clericus in p̄sentia multorum quædā verba protulit in contēptum, & depressionē officij & beneficij dñi Pa. & hoc significatum fuit ei: & mādat cuidā, vt illum clericum a sua temeritate cōpescat, sic q pœna illius sit alijs in terrorē, ne de cætero contra Romanā ecclesiā in verba talia prorumpant. Nota q principi suo seu prælato suo nemo maledicere debet: item pœna vnius debet esse metus multorum.

h [illegible] In depressionem.] & male: quia principi nemo maledicere dēt 2. q. 1. paratus & non solū principi detrahi nō dēt, immo nec fratrib. 6. q. 1. summa. & detrahentem secreto proximo suo, hunc persequebar 24. q. 4. minimum. & c. qui peccat & de pœ. dist. 1. homicidiorum ar. ī. de excess. præla. quam sit graue.

[illegible] *Glo. sequens [illegible] & dup[illegible] sol. resp[illegible] ad contraria.*

i [illegible] A temeritate.]id est, primacia, 11. q. 1. siquis sacerdotū. Ar. cōtra quodam ex temeritate siue calore iracundiæ sit venia merce[illegible] 2. q. 3. c. siquē. § notādū. & § siquis iratus C. de iureiur. l. 2. Et dicit Imperator, siquis putauerit nra nomina lacessenda, si hoc ex leuitate, contemnendu est; si ab insania, miseratione dignū; si ab iniuria, remittēdu C. siquis Impera. maledi. l. vnica. & 23. q. 4. inter q̄relas. & C. de epis. & cle. siqs in hoc. Quare ergo mādat Papa q cōpescat, cōtra iura p̄dicta? Sed Papa non mādat hoc punitū propriā iniuriā rōne personæ, sed quatenus contingit Romanā ecclesiam, quam et iniuriā remittere non posset 63. dist. Salonitanæ. in quo casu loquitur 23. q. 4. Gulielmus. & c. [illegible] q. Vel pōt dici, q aliqs bene pōt punire iniuriam sibi factā a subdito suo, maxime cum nullum habeat superiore, vt hic. & ar. 45. dist. & q emēdat. & p̄dicta iura loquunt: de benignitate seu de mansuetudine, q a nō [illegible] tenetur remittere iniuriā sine satisfactione, nisi velit, sed rancorē sic: de pœ. dist. 5. c. vlt. & 23. q. 4. si illic. 90. dist. si qu[illegible] contristatus.

k [illegible] Terrorem.]S. c. enim pœna vnius debet esse metus alterius 2. q. 7. quapropter. & ī. de Iud. ad liberandam. vbi de hoc, & ī. de calum. c. 2.

† In codice Barbaræ, & in altero manuscripto Vaticana ita. De clerico maledico.

† Cap. vnico tit. de clerico maledico in 2. compil. Et sic de clerico hoc, uide Baldū & alios in l. 1. C. siqs imperato. maledixe. & Bernardinū Diaz in pr[illegible] crim. cap. 40.

Tatuimus.] Primò ponit pœnam ecclesiastici iudicis: Secundo secularis: ibi, *Per temporalem*. Abbas.

Statuit in cap. isto, qualiter puniri debeat, q publice blasphemia dicere præsumpserint contra Deũ & aliquẽ Sanctorũ eius, & præcipue cõtra B. Virginẽ: & p epm sua pœna ista est imponẽda, prout inferius adnotat. Si vero aliquis pœnã istã recipere noluerit, ecclesiæ sibi interdicat ingressus: & in obitu careat ecclesiastica sepultura. Itẽ si blasphemus diues fuerit, p tẽporalẽ Potestatẽ mulctet pœna quadraginta solidorũ, alioquin xxx siue xx. & si ad hoc nõ sufficit, v. solidorum vsualis monetæ pœna mulctet, nullã in hoc misericordiam habiturus: & si Potestas hoc nõ fecerit, p epm cõpellat, & hoc statutũ ponat inter alia statuta cõitatũ. No q cõtra Deum & alios Sanctos, & præcipue B. Virginem in blasphemiã nemo prorumpere debet, alias punit prout hic dr. Itẽ arg. q pœnæ possunt cõmutari. Itẽ arguit, q vna iurisdictio iuuat p aliã. Item vbi iudex secularis neglig facere iustitiam, per epm debet ad hoc compelli.

Scholas. seq. aggrauat blasphemiam per text. can. & per rationem, suadens pœnam leg. & canonis.

a *Blasphemiã.*] Qui blasphemiã dicit in Deum, siue in Spiritum sanctũ, neq; in hoc seculo neq; in futuro remittet ei 25. dis. qualis supple nisi pœnituerit. & longe grauius est æternã q tpalẽ lędere maiestatẽ. ſ. de hæret. vergẽtis. Sed q cõtra tpalem maiestatẽ delinquẽs punit, ſ. eo c. prox. & 6. q. 1. q̃ &c. § iteo. C. ad l. Iul. ma. l. si quis cũ militib. ergo multo fortius isti puniẽdi sunt & grauius, q maiora delicta maioribus pœnis sunt puniẽda, & in delicto æquali decet proximas esse pœnas. in Auth. vt fra. fil. coll. 9. versus fin. & q hoc est grauius q in c. prox. punit grauius: quia grauius cõmissum intelligitur, 24. q. 1. non afferamus, in fi. & fi leges vltimo supplicio puniunt, in Auth. vt non lux. con. tra nat. coll. 6. § 1. sed fm canone. olim laicus excommunicabatur clericus deponebatur, 24. q. 1. si quis per capillum.

b *Ingressum*] quia qui peccat in Deum, peccat in eius ecclesiam, & econuerso, vnde priuatur eius ingressu. sic 12. q. 2. de viro, & 17. q. 4. frater. nec debet eis pœna remitti, qui in Deum peccant, 63. dist. salonitanæ, & 23. q. 3. si is qui.

c *Facultates.*] sic ſ. de voto, cap. 2.

d *Commutet.*] Arg. de commutatione pœnæ, 82. dist. presbyter, & 22. q. 4. innocens. De hoc dixi ſ. de vo. c. 1. Bern.

e *Potestatem.*] Arg. q vna iurisdictio per aliam iuuatur, 10. dist. quoniam idem, & 96. dist. cum ad verum, & 17. distin. nec licuit, ſ. de offi. ordi. quoniam in plerisque, in fine.

f *Cui etiam.*] id est, Potestatem. & ita habes hic, q si iudex secularis negligit facere iustitiam, potest compelli per ecclesiam, 23. q. 5. administratores, & 96. dist. cum ad verum.

g *Vsualis monetæ.*] Idem esset si hoc nõ fuisset adiectũ, vt de moneta, quæ in vsu est soluatur fm consuetudinem loci. ff. de leg. 1. si letaus, § si numerus, & ff. de leg. 3. l. nummis, & ff. de sum. mut. cum de lanionis, § aduam, in fi. Bern.

Margin: [1] De materia huius decretalis vide Bernardi. Diaz i pra. Et crimi. can. c. 103. & Albertin. trac. de agno. asser. qõ. 27. & Couar. in c. quis pa cũ, de pa. i. sis, in t. par. relectũ, § 7.

Margin: [2] Alias ita: septẽque præcedẽt. b. sex ferijs vel subsequẽtibus, in pane, &c.

Margin: [3] Hoc dictũ qualiter sit intelligendũ plenissime docet B. Th. 2. 2. q. 14. artic. 3. & Dñic. Sot. lib. 4. sent. dist. 15. q. 2. art. 1.

Margin: [4] Adde ad hoc quod no Bar. in l. vt apud Labeonẽ, § ait prætor, ff. de iniur. Angel. quo tiẽs, § tan dem, ff. de his in fi.

Margin: [5] De materia huius gl. vide Doct. Il Paulus, ff. de sol.

CAP. II.

[1] Tatuimus, ut si quis [1] in Deũ vel aliquẽ Sanctorũ suorũ, & maxime B. Virginẽ, linguã in blasphemiã [a] publice relaxare præsumpserit, per epm suũ pœnæ subdat inferius adnotatæ: uidelicet, ut septẽ diebus Dñicis, præ forib. ecclesię in manifesto, dũ aguntur Missarũ solẽnia, [b] blasphemus existẽs, vltimo illorum die Dñico, palliũ & calciaméta nõ habeat: ligatus corigia circa collũ: septemq; [2] præcedentib. sextis ferijs in pane ieiunet & aqua, ecclesiã nullatenus ingressurus. Quolibet quoq; pdictorũ dierũ tres si poterit, alioquin duos reficiat pauperes, siue vnũ: Et si nec ad hoc eius suppetãt facultates, [c] id in pęna aliã cõmutet: [d] cui ẽt, si renuerit recipere, ac peragere pęnitentia supradictã, ecclesię interdicatur ingressus: & in obitu ecclesiastica careat sepultura. [e] Per tpalem præterea Potestatẽ, coactione (si necesse fuerit) ep. dięcesani adhibita cõtra [f] eũ: blasphemus si diues fuerit, quadraginta solidorũ, alioquin triginta, siue xx. & si ad id nõ sufficiat, quinque solidorũ vsualis monetæ [g] pœna mulctetur: nullam in hoc misericordiam habiturus: q etiã inter alia cõmunitatum statuta ponatur.

Supra visum est de varijs delictis, propter quæ interdũ clerici suspenduntur, & interdũ deponuntur, & interdũ excõicantur: sed quia quãdoq; clerici depositi excõicati vel suspẽsi celebrant, & ingerunt se diuinis sicut prius, & posset dubitari de pœna eis inferenda ex hoc nouo delicto, ideo &c.

De hac materia habetur 11. q. 3. placuit. et in c. pen. 50. dist. accedens. Abbas.

TITVLVS XXVIII.

DE CLERICO EXCOMMVNICATO, deposito, vel interdicto ministrante.

CAPVT I.

Ex canone Apostolorum.

[1] *Clericus depositus celebrans excommunicatur.*

C A P. I.

SI quis eps, presbyter, vel diaconus depositus [b] iuste p certis criminibus, ausus fuerit attractare ministeriũ sibi dudũ cõmissum, hic ab ecclesia [k] abscindat.

Si quis.] Statutum est in canone Apostolorũ, q si qs eps, presbyter, diaconus iuste depositus fuerit p certis criminibus & postea ausus fuerit attractare ministeriũ sibi ante depositionẽ commissum, ab ecclesia abscindat. No. q depositus diuinũ ministerium vlterius attractare non dẽt, alias punitur, vt hic dr. *Gl. sequẽs per cõtrariũ.*

b *Diaconus.*] idem est de omnibus alijs, j. cap. proxi. & 11. quęst. 3. epus.

i *Iuste.*] idẽ esset si iniuste, nisi prius restitutus fuisset, 11. q. 3. eps dummodo sñia non sit lata cõ ordinẽ iuris: quia tunc nulla est sñia, 2. q. 6. cap. ei qui § diffinitiua, ſ. vt li. non conte. accedens 1. *Gl. seq. signat cõtrarium.*

k *Ab ecclesia.*] Arg. cõtra 2. q. 5. qua de causa. sed ibi dispẽsatum fuit, 63. dist. salonitanæ.

Margin: Dictio, deposito, deest i aliquot antiquis.

Margin: [1] Addi potest c. 21. ex Theodoro Balsamone, refert c. 1. eod tit. in 1. compil.

CAP. II.

Ex concil. o Antiochen.

[1] *Degradatus vel suspensus celebrãs, & monitus non desistens excõicatur: & si nec sic desistat, per secularẽ Potestatẽ ad requisitionem ecclesiæ exilio dãnatur.*

C A P. II.

SI qs p̃sbyter, aut alius [1] clericus fuerit degradatus, [m] aut ab officio p certis criminib. suspẽsus; & ipse p cõtemptũ & supbiã aliqd de ministerio sibi iterdicto agere p̃sumpserit: & postea ab epo suo correptus, in incępta pręsumptione pdurauerit, modis oibus excõicet: & quicunq; cũ eo cõicauerit, similiter se sciat esse

Si quis.] In prima ponit pœnã: In scda aggrauat ibi, *Quod si*. Abb.

Statutũ fuit in cõcilio Antiocheno q si presbyter aut alius clericus degradatus fuerit, aut ab officio pro certis criminib. suspẽsus, & ipse postmodũ p contemptũ & p superbiã aliqd de ministerio sibi prohibito agere p̃sumpserit, si ab epo suo admonit' non destiterit, excõicet, & q ei participauerint, erunt excõicati. & similiter qui participauerint clericis vel laicis vel fœminis excõicatis, excõicati sunt. Si vero aliquis ista cõtempserit, & eps illũ corrigere nõ potuerit, inuocet auxiliũ Regis, & exilio dãnet. No. q clericus depositus vel suspẽsus ab epo suo ministeriũ diuinũ agere non debet. Itẽ per ecclesiam nõ corrigitur, per secularem Potestatem ad requisitionẽ episcopi corrigatur.

l *Degradatus.*] a suo epo, adiunctis sibi 12. [illegible] sex episcopis in degradatione presbyteri, 15. q. 7. felix, & c. si autem. Sed pone degradatum celebrare, nunquid conficit? Vĩ q nõ: quia ordinem non amisit, 1. q. 1. quod quidam, & de consec. dist. 4. ostenditur, 22. q. 7. sic te. Arg. contra 50. dist. accedens, 11. q. 3. episcopus, 81. distin. dictum, 23. q. 5. si clerici, 54. distin. c. 2. R. dixi q talis non conficit: potuit n. ecclesia ei auferre illam potestatem, quam contulit. quamuis nõ possit characterem auferre, sicut nec insignia militi. Laur. Ala. & T. dicunt (& melius) q bene conficit depositus, sicut hæreticus, arg. 1. q. 1. neque. & cap. quod quidam. nec sa p potuit auferre illam virtutem. & hoc verum credo. vnde tales excõmunicantur. vt j. dicitur. quia facit se sibi prohibitum.

m *Præsumpserit.*] quasi in officio suo vtendo: quod non licet. 11. q. 3. si quis eps in concilio & 27. dist. presbyterum. in modum tamen priuati suffragij potest dicere horas [illegible], qd etiam potest laicus. arg. bo. j. de pœn. & remis. quod in te.

Margin: [1] Cap. 2. eod. tit. in 1. compil.

Margin: [2] Vide cõcil. Tridẽ. sess. 13. de refor. c. 4. incip. Cum vero.

Margin: [3] Hic est error. & [illegible] quia [illegible] au- [illegible] dicit Bernard. est vera & catholica, q sequitur Theologi vno plenius in 4. sent. 13. dist. 13. & B. Tho. 3. par. qõ. 82. art. 8.

Margin: De hoc artic. vide citatos in c. fin. [illegible] eo. [illegible] gl. in verbo, Ottensa.

a *Excommunicatum.*) ipso iure, 11.q.3. cum excommunicato. & intellige de minori.
b *Obseruandum est.*) vt talib. nullus cōicet aliàs similiter sunt excōicati minori excōicatione, 11.q.3. excōicatos. & nisi destiterint, sunt excōicandi, j. de sen. excō. quod in dubijs, §. 2. & j. eo. si celebrat. in fi.
c *Regis iudicio.*) Vbi n. ecclesia p se pficere nō pōt, inuocandū est auxiliū seculare, vt hic dicit, & s. de off. ord. c. 1. & ca. qm̄ in plerisque. in fi. & 17 dist. nec licuit. 11. q. 1. petimus. & ita vtraque ptās p alterā iuuari dēt, s. tit. px. c. 2. vbi de hoc. & potest per ecclesiam compelli, vt ibi dicitur.
(*Clerici aūt si.*) Dr̄ hic, q̄ si aliq clerici ab epis suis, aut ēt de mādato Papæ ab alienis epis interdicti vel excōicati fuerint, & ante absolutionē diuina officia celebrauerit, nisi moniti incōtinēti redierint, ppetuo p ausu tātæ psumptiōis deponātur. Nota q̄ monitio sp debet pcedere vindictā. Itē no. hic pœnā illorum, qui excōicati vel interdicti celebrāt, scilicet, perpetuam depositionem.
Glo. seq. tria facit. arg. à contrario, & cōtra id obijcit, & soluit. Secundo querit arg. ad affirmatiuā soluit negatiue. Tertio iterum queris ponit opinionē Hug. cui obijcit decre. episcopus. & respondet.

excōicatū. Similiter de clericis, laicis, vel fœminis excōicatis obseruandum est. Quòd si aliquis ista oīa contempserit, & eps minime emēdare potuerit, regis iudicio ad requisitionem ecclesiæ, exilio damnetur.

Alexander iij. London. epo.

Interdictus & excōicatus celebrās, monitus nō desistēs, deponit.

Clerici aūt, si q à suis, aut ēt de mādato Ro. Pōtificis ab alienis epis interdicti, vel excōicati, añ absolutionē diuina officia celebrauerit: nisi moniti sine dilatione redierint, ppetuæ depositionis sniam, p ausu tantæ temeritatis incurrāt.

Idem Toletano archiepo.

Excōicati vel interdicti celebrantes deponi debēt: nisi propter multitudinem mitigetur pœna.

Latores pñtium nobis intimarunt, q̄ tam ipsi, q̄ multi alij, postq̄ interdicti vel excōicati fuerūt, diuina psumpserūt officia celebrare: & j. Fraternitati tuæ mādamus, quatenus si quadraginta solūmodo vel pauciores in his deliquisse constiterit, oēs in perpetuū ab officio sacerdotali deponas. Si vero multitudinē magnā in hoc peccasse cognoueris, eos, quos magis cām delicti esse cōstiterit, ppetua depositione cōdēnes: & alios, qui non tantū deliquerunt, ab officio ad tps suspēdas: & omnibus pœnitentiam, s̄m discretionem tibi à Deo datam, iniungas.

Innocentius iij Herbipolen. capitulo.

Si habens notitiā excommunicationis per solam famam celebrat, debet de rigore deponi, licet cū eo possit misericorditer dispēsari. h. d. & est casus notabilis.

Illud Dñs in beato Pe-

e *Deponas.*) Ecce pœna illorum, qui excōicati, suspēsi, vel interdicti diuina officia celebrant, vt dictum est s. cap. proxi.
f *Multitudinem.*) Hic ergo nō parcit multitudini. Arg. cō 50. dist. vt cōstitueret. & 44. dist. cōmessationes, 9. q. 1. ordinationes, & s. de tēp. or. c. 2. vbi de hoc, & 23. q. 4. nō pt. & c. ipsa pietas, 1. q. 7. quoties. sed ista pria locū hñt vbi scādalū timetur, & multorū strages iacet, si seruet rigor alias si nō cōtēnat disciplina ecclesiæ populus, sed vt patiēter sustineat, tūc seueda est multitudo, 23. q. 1. nō pōt, i. fi. & de pœ. dist. 5 in fi. Itē habes hic, q̄ vltra xl. dñr multi sic s. de testi. cū cām. Et s̄m has decr. interpretamur illā s. de rescrip. sedes, & ff. de testi. l. 1 in fi. Aliqñ ēt duo dñr multi, Inst. de iu. pio in fi. arg. Aliqñ ēt xxiij. in his pauci dñr, 45 dist. disciplina 23. q. 4. qđ autē. Multa igitur & pauca in respectu dñr.
g *Magis.*) Hi n. magis peccāt, & ideo magis puniendi sunt, 86. dist. tanta. & 24. q. 3. qui aliorū. & in quo maior est culpa, maior debet exerceri vindicta, s. de hæret. excommunicamus, §. credentes. vbi de hoc plures inuenies concordantias.
Gl. seq. tres quæst. format, & illas sol. & contra vlt. sol. arguit.
h *Ab officio.*) & ēt a beneficio, quia vbi vnū p p alterum, vtrobiq; tm̄ vnū, 86. dist. eos. Quid si eps̄ dicat, suspendo te a beneficio, nūquid pōt celebrare? Ita quidē. si suspēdit ipsum tm̄ a beneficio. Item poterit ne beneficiū acquirere. ita, quia nō intelligitur illū à beneficio suspendisse, nisi quo ad se, nisi specialiter feratur snia vel remoueatur ab officio: tūc n. beneficiū sequela est, & ideo remouei ab illo, vt s. de app. pastoralis arg. pdicti c. eos, & c. pcedentis, nisi speciāliter ei cōseruaretur, 81. dist. c. p̄sbyterū, & 50. dist. c. studeat, & c. accedēs. Quid si eps̄ ita dicat; suspēdo te ab officio vel bñficio: nūquid debeo abstinere ab vtroq;? Ita credo saltē p p dubiū ar. j. eo. c. prox. C. de verb. sig. cū quidā, & de cōse. dist. 2. in calice. ar. ff. de reb. dub. si ita q dacēta, §. cū ita. ar. q̄ a neutro suspēsus est, p p dubiū, ff. de test. tut. duo sunt, & ff. de manu test. cū ex pluribus.
i *Secundum discretionem.*) Et ita pœnitētia arbitraria est, 26. q. 7 tempora pœnitudinis & fit hæc dispensatio auctoritate dñi Papæ, quia per se non posset. vt dictum est in prox. cap.
Illud dominus.) Excommunicatus celebrans deponēdus est, nisi cum eo misericorditer dispensetur. h. d. sed secundum hoc nihil affert illud cap. de nouo. Diuiditur, nam in prima ponit Hildesemen. episcopi transitum. In secunda ibi, *Vnde.* ponit mandatum delegato factum, & eius executionem: In tertia ibi, *Ipse.* comparitionem episcopi & recognitionem & excusationem: In quarta ibi, *Licet.* excusatio impugnatur. In quinta ibi, *Cum eo.* pœnæ remissionem. Abbas Siculus.

d *Moniti.*) Ergo vr̄, q̄ si emēdare se volunt, non deponunt, sed hoc intellige dictū dispēsatiue, & ita nō contradicit j. c. prox. & alia. c. seq. & sic patet. q̄ quicunqs celebrat excōicatus vel ab officio suspēsus, priuari debet de iure officio & beneficio, & deponi etiā. Sed nunquid eps̄ potest cū talibus dispensare. siue legatus de latere dñi Papæ nullus. arg. q̄ legatus possit quia vice gerit delegātis: & absoluit excōicatos, quorū absolutio sedi Apostolicæ reseruat, s. de off. leg. quod translationē. & j. de sen. exc. quis, & c. ad eminentiā. dicas ergo, q̄ nec eps̄, nec etiā synodus in hoc dispensare pōt, 11. q. 3. si quis eps̄ damnat, & c. seq. arg. j. de eo qui fur. ordi. re. c. 1. & 2. q. 5. qua de cā. nec ēt legatus: licet possit absoluere excōicatū, & sic solus Papa hic dispēsat. Et hoc hodie expressū est in duab. decre. Innoc. iiij. s. de sen. & re iud. cū æterni, & j. de sen. excō. cū medicinalis. [lib. 6.] Sed pōt quæri, vtrū idē sit in deposito, vt solus Papa ipsum restituat? Hu. dicit, q̄ solus Papa hoc pōt: & probatur 7. q. 1. si quis presbyter cā cū distinctione, si eps̄ ipsum deposuit tm̄ cū alijs epis à sacerdotio, pōt eū recipere in inferioribus ordinibus, & sic de alijs ordinibus. arg. 15. q. 8. q admisit, & c. si q̄s presbyter. Si vero depositus est ab oībus ordinib. solus Papa ipsum restituit. Sed p arg. habes 11. q. 3 eps̄. ibi di, q̄ si in sctā synodo innocens inueniat, non pōt esse qđ fuerat, nisi gradus amissos recipiat de manu epōrum. Sed illud intelligitur cū iniuste depositus fuit, puta, per falsos testes, vel falsa instrumenta. vnde dr̄ ibi, si innocens inueniatur. Sed vbi iuste pro crimine depositus est, solus Papa tales restituit.

Latores.) In prima ponitur narratio, & deinde supplicatio: In secunda ibi, *Fraternitati tuæ*, distinguens commissio. Secundum meritorum, ibi, *Si vero.*

Quidā presbyteri accedentes ad Papā, intimauerunt ei q̄ tā ipsi q̄ multi alij postq̄ interdicti & excōicati fuerant, diuina officia celebrarāt: vnde mādat Papa archiepo Toletano, ...

Episcopus Hildesemen. non petita nec obtēta licentia dñi Papæ, ecclesia Hildesemen. relicta, Herbipolen ecclesiam auctoritate propria occupauit. p p quod Papa mandat epo Magdeburgen. vt cum factum illud notorium esse in partibus illis, nisi infra xx. dies ab administratione Herbipolen. ecclesiæ cessaret, ipsum excōicatum publice nūciaret ...

Margin notes:

Cap. 3. eod. tit. in 1. cōpil. & post cōcil. Later. sub Alexādro iij. par. 26. c. 10.

Cap. 4. eod. tit. in 1. cōpil. & post cōcil. Late par. 50. ca. 51. Vide Bernar. Diaz in practi. crim. can. c. 26.

Illud c. & c. quanto vident facere cōtra: q a ibi dispensat inferior: sed illud de auctoritate Papæ. Ioan. And.

De materia huius gl. late hic præ alijs Henri. Boich, quem vide.

Cap. 1. eod. tit. in 3. compil. Alia pars huius decret. est in cap. illud Dns, s. de maior. & obed.

cogno-

cognoscēs errorē, misericordiā & nō iudiciū postulauit: tñ in suā excusationē proposuit, q cū Magdeburgeñ. eps nō esset ordinariu: iudex eius, nō credebat q monitione nō pmissa, auctoritate delegata posset procedere ꝯ ipsum: vñ cū nec añ factū nec post, lras ab eo monitorias accepisset, peccare non credebat, si diuina officia celebraret: maxime cū sibi nō pstaret, nisi p famā de snia ꝯ eū lata: dñs Papa, his auditis scribit capitulo Herbipolē. dicēs, q licet in hoc nō videatur oīno culpabilis extitisse, qa tñ in dubijs via tutior est eligēda, q, si is dubitaret de snia cō tra ipsū lata, debuit potius abstinere, q sacra ecclesiastica ptractare: Illud vero qd allegabat, q sub spe veniæ poti nōuerat se excōicatū a Papa, sibi fecit diuina officia celebrari, & alioꝝ cōioni se igessit: ipsū nō excusat, sed potius ꝯ eū facit, cum sub spe veniæ null9 debeat delinquere: & grauius est excōicato nō vitare alios, q ab alijs nō vitari: qa excōicat9 pōt vitare alios, sed nō pōt ab alijs vitari: Papa tñ facit ei gratia: qa nō imponit ei pœnā, quā canon illis imponit, q post excōicatione psumūt celebrare diuina, vel celebrationi se ingerūt diuinorū. No. q ep. sine licētia Papę ecclesiā dimitte re nō pōt. Itē q dubitat de snia ꝯ eū lata, cū p famā hoc itelligit, potius abstineat q celebret: qa illud est tuti9. Itē sub spe pniæ nullus peccare pōt vel debet: qa posset contingere, q tps nō habeat ēt ad confitendū. Item sicut excōicatos vitare debemus, sic excōicati nō excōicatos vitare debent, aliās peccant. Item post excommunicationem nullus debet celebrare, vel celebrationi se ingerere diuinorum, a alias debet deponi.

tro: *& infra*.[a] [c] Venerab. Frñr quondā Hildesemeñ. eps licētia nō solū non obtēta, sed nec ēt postulata, ecclesia Hildesemeñ. relicta, Herbipoleñ. ecclesiam occupauit: *& j.* ¶ Vnde Magdeburgeñ. epo[b] dedimus in mandatis, vt (cū factū ipsum nō posset in partib. illis nō esse notoriū[b]) nisi dictus eps ꝟ xx. dies[c] ab Herbipolē. ecclesiæ administratione cessaret, eū excōicatum publice nunciaret: qd idem Magdeburgeñ. studuit adimplere: *& infra*. ¶ Ipse vero eps in nr̃a postmodū pñtia constitutus, & si suū recognosceret, & cōfiteretur excessum, & non iudiciū, sed misericordiā[d] postularet: hoc tñ inter alia in sua excusatione proposuit, q cum dictus Magdeburgeñ. nō esset ordinarius iudex eius, non crediderat, q monitiōe nō pmissa, auctoritate delegata posset pcedere ꝯ ipsum, aut sniam in eū aliquā promulgare. Vnde cū nec ante factū monitorias, nec post lras ab eo aliquas accepisset, peccare non credidit, si diuina officia[e] q̃tumcunq; solēniter celebrauit: prælertim cū ei non nisi per famā, de snia ꝯ eū prolata constaret: *& infra*. ¶ Licet autē in hoc[f] nō videatur omnino culpabilis extitisse: quia tñ in dubijs[g] via est tutior eligēda, etsi de lata in eū snia dubitaret: debuerat tñ potius se abstinere, q̃ sacra ecclesiastica pertractare. ¶ Illud autē qd sub spe veniæ[h] diuina sibi fecit (postquā se à nobis excōicatum nouerat) celebrari, & cōioni fideliū se ingessit, potius cōtra eum facere credimus, q̃ pro eo: cū sub fiducia pniæ non debuerit deliquisse: & excōicato non vitare, multo magis,[i] q̃ non uitari[i] periculosum exiftat. nō uitare siquidem, cū in eo sit, excōicatus sine delicto non potest: sed cum ex alijs pendeat, sine suo delicto poteri: nō uitari; *& infra*. ¶ Cum eo misericordiā facientes, pœnam, quā canon[k] infligit his, qui post excōicationē diuina præsumpserint officia celebrare, vel se celebrationi ingesserint diuinorū, ei nō duximus infligēdam.

[a] Idem Bisuntiñ. Archiepiscopo.
¶ *Excommunicatus celebrans, à beneficio deponitur.*

CAP. VI.

Fraternitati tuæ: *& j.* ¶ Presbyteros autē, & alios clericos, q pro suis excessib. à te, nexibus anathematis canonicè innodati, psumpserūt vel præsumunt officia celebrare diuina, rōnabiliter poteris oibus bñficijs ecclesiasticis spoliare.[l]

¶ Idē Decano & Priori Coloñ.
¶ *Collatio beneficij excommunicato facta non tenet: & sciens et talibus conferens, à beneficiorum collatione suspenditur.*

CAP. VII.

Postulastis[a] p sedē Apostolicā edoceri: *& infra.*

Arg. cōtra ꝟ de psang. & affin. sup eo. vbi ad solā famā mrimoniū ꝓhēdū impedit, ergo iste pp famā debuit abstinere, ꝟ. de sen exc. cū desideres. §. 1. sed nō intm̄ culpabilis fuit, quantū si hoc p certo sciuisset, & ideo dicit: licet i hoc nō videat oīno culpabilis extitisse. sed dicta paucorū ad hoc nō sufficeret, qa nō faciunt famā, ꝟ. de accu. ingsitionis. nec tenebat credere, licet diceret ei ab aliquibus, 11. q. 3. nō solum & c. in cunctis, & 23. q. 4. q̃ magnum, & ff. qd cu fal. tuto. l. 2. & 3. nisi fama sup hoc petne nisset ad eū, prout seq̃i t. Arg ꝯ ff. de admi tu. qdā deced s, §. ex quo. & C. de rei vēd si fundū. & ꝟ. de rescr. cū ꝯtingat. [g] *In dubiis.*] lic ꝟ de spon iuuenis. & de homic. significasti 2. & cap. pen. & c. ad audientiam. vbi de hoc. & ar. 23. q. 1. quid culpatur, in fine. [h] *Veniæ.*] Sub spe veniæ nullus debet peccare, de consecr dist. 4. qñ quis. Argum. cōtra ꝟ. de sent. excomm. si vero. [i] *Vitari.*] In hoc quasi patit. in alio, s in non vitare, agit: qd est in eius potestate; & ideo in vno peccat, in altero nō peccat, q̃ quę tñ nō multū differunt agere & pati posse, 16. q. 1. si cupis. [k] *Canon.*] 11. q. 3. si qs eps dānatur, & c. seq. & ꝟ c. prox. ꝟ. c. latores. hāc misericordiā solus Papa potest facere, ꝟ. c clerici.

Fraternitati.] Primo decisa consultatio: Secundo responsio: ibi, *Presbyteros.* Abbas.

CASVS. Archiepiscopus Bisuntiñ. excōicauit quosdā presbyteros & clericos pro suis excessibus, qui nihilominus ex cōicati celebrarunt diuina: quæsiuit archieps à Papa, vtrum posset eos a suis beneficijs spoliare? Rñdet Papa, q si canonice sunt excōmunicationis sententia innodati, & postea præsumpserūt celebrare diuina, poterit eos omnibus beneficijs ecclesiasticis spoliare. Nota, qualiter puniuntur, qui celebrant excommunicati: quia omnibus beneficijs ecclesiasticis spoliantur.

[l] *Spoliare.*] immo posset eos ppetuo deponere, ꝟ. c. latores. dispensare tñ cum eis non pōt, vt dictum est x. eo clerici. Ber.

Postulastis.] Primo ponit decisa cōsultatio: Scđo rñsio: ibi, *Cōsultationi.* Quæ subdiuidit, vt patet in tex. & p §. Abbas.

CASVS. Quidā clerici erant excōicati, t pe suæ excōicationis ecclesiastica bñficia sunt adepti: qrit vtru ea possint retinere? Rñ. Papa q cū excōicatis cōicari nō debeat, excōicatis clericis bñficia cōferri nō pñt, nec pñt illa retineri, nisi cū eis fuerit dispensatū, cū ipsa canonice nō fuerint collecuta: & illi, qui scientes talib. illa beneficia cōtulerūt, tādiu debēt a collatione

dicere non officiando, sed quasi priuata persona, ꝟ. de pœn. & remis. quod in te. & 1. q. 3. si quis eps damnatur, & c. seq. Io. Gio. seq. signat contrarium & respondet.

[f] *In hoc.*] Scilicet quia nō cōstabat ei, nisi per famam de illa excōicatione, sed fama p se nō probat, 4. q. 3. c. si ver itē sæpe.

[b] *Nomen notoriū.*] Hoc erat tale factū, qd cahibebat se oculis oīum; ꝑ nō poterat nō esse notoriū, si trāsiuit ad ecclesiā illā. sed vtrū licite poterat vel illicite, hoc nō factū notoriū, salrē quo ad alios: qa potuit esse q habuit licentiā trāseundi a duo Papa p lras sucs. ar. 7. dist. dilectionis. vñ in meliore parte debemus hoc interpretari, ꝟ. de reg. iur. c. 2. q a Papa potuit de hoc obliuisci: qa ipsum q̃que fallit obliuio, 23. dist. præterea. & omniū hře memoriā, potius est diuinitatis q humanitatis, C de vet. iu enuc. l. 2. §. sigd contrariū est verū: qa ex quo Papa hoc diffitet, ei incubit probatio, q de ipsius licentia transisset, 100. dist. cōtra morē, 93. dist. illud.

[c] *Viginti dies.*] sic ꝟ. de crim. fal. dura.

[d] *Misericordiam.*] Sic ꝟ. de trāsl. inter corporalia, versus fin.

[e] *Officia.*] In hoc deliquit, qa nec excōicatus nec suspēsus publice vel priuatim celebrare debet, nec sacra alij dare, 2. 8. dist. presbyterū. sed alia officia præter Missam pōt occulte

[a] *Et infra.*] De isto epō habes ꝟ. de transla. quanto. & cap. licet, & ꝟ. de maiori. & obed. illud. Gl. seq. recitat per modum distinctionis, & sol.

[a] In veteri cōpilatione legitur archiepō, sed i Gregoriānis episcopo, habetur.

[f] Arg. l. hęredes palam, ff de testam. & auth. qui semel. C. quom. & quādo iudex.

[g] Similis gl. ꝟ. eod. tit. in c. 2. de hoc ar tic an excōicat9 teneat dicere horas canonicas, vide Hostiē. in sum. tit. de sen. excō. circa fin. §. consueuit & illud qn. & Couar. in c. alma mater, de sen. excō. li. 6. par. 1. § 3. vbi cōcludūs tenetu.

[†] Vide Marti. Nauarrū in Manua. d horis canon. c. 21. versic. 14. inter ambos.

[h] in quodam Vaticano ita: pœnam, quā canones minat his, &c.

[l] Cap. 2. eod. tit. in 3. compil. Vide Bernar. Diaz in practi. crim. can. c. 21.

[a] Cap. 3. eod. tit. in 3. compil. Vide Couarr. in c. alma mat. de senté. excō. li. 6. in priori parte relect. §. 7. adde Io. de Imola & alios in c. post electionē. ꝟ. de concess. preb.

beneficiorũ suspẽdi, donec sup hoc veniã ɔseq mereant: vt in eo puniant, i quo delinquere ꝑsumpserũt. Sedo ponit a'ia qd: Clerici q dã, & monachi, & moniales celebrarũt in locis suppositis interdicto tpe ipsius interdicti, & adhuc celebrare diuina nõ cessãt. pp qd ẽt sunt excõicationis sniã innodati: quærit qualiter illi sunt puniẽdi? Rñ. Papa, q de rici, q talia ꝑsumpserũt, sunt ecclesiasticis benefi cijs spoliãdi, monachi, & moniales i arctiorib. mo nasterijs sunt ad agendã pniam detrudẽdi. No q excõicatis bñficia ɔferri nõ pñt, & si ɔferant, nõ pñt ea retinere, nisi cũ eis dispẽset. Itẽ ɔferẽtes excõicatis bñficia puniũ tur i collationib. benefi ciorũ: vñ puniunt i quo peccauerũt. Itẽ in locis interdictis non est cele brandũ, aliter facientes puniunt, vt hic dr: quia clerici bñficijs suis sunt spoliãdi, monachi & mo niales in arctiorib. mo nasterijs sũt detrudẽdi.

¶Cõsultationi vestræ rñdemus, q cũ excõicatis cõicari nõ debeat: [a] clericis excõicationis vinculo innodatis ecclesiastica beneficia ɔferri nõ pñt: nec illi valẽt ea licite retinere: [b] nisi forsitã cũ eis fuerit misericorditer dispensatũ: [c] cũ ea nõ fuerint canonice [d] ɔsecuti. ¶Illi vero q sciẽter illa bñficia talib. cõtulerunt, tãdiu dẽnt à bñficiorũ collatiõe [e] suspendi, donec super hoc veniã consequi mereãtur: [f] vt puniantur in hoc, in quo delinquere præsumpserũt.

¶Celebrans in loco interdicto, si sit clericus secularis, beneficijs priuatur. si monachus, in arctius monasterium detruditur. h. d.

¶Quæsiuistis præterea qualiter puniri debeant clerici, monachi, vel moniales ecclesiarũ ɔuẽtualiũ, qui post latã interdicti sniam i locis suppositis interdicto, ꝑsumpserunt hactenus, & adhuc ẽt nõ uerent diuina officia celebrare, [g] & quis pp hoc sint excõicationis vinculo innodati. Ad hoc brr rñdemus, q clerici, q talia ꝑsumpserũt, sunt ecclesiasticis beneficijs spoliandi: [h] monachi vero vel moniales, i arctiorib. [i] monasterijs ad agendã pniam detrudendi.

† Idem Decano & subdiacono Pictauen. & magistro P. canonico Petragoricen.

¶Valet collatio beneficij ei facta, qui prius fuit excõicatus: sed absolutus tempore collationis.

CAP. VIII.

Propostuit † corã nobis magister P. clericus epi Tusculan. q G. S. Mariæ in porticu diacono Cardinali in partib. illis Apostolicæ sedis legationis fungẽte officio: quidã de Lemouicen. ci humiliter supplicarũt, vt eorũ ecclesiã, q debito frauda bat clericorũ seruitio, ordinaret: ꝓ se ac magistro eodẽ pces spãliter porrigẽtes. Ipse uero Lemouicen. ciuitatẽ igressus, canonicos monuit, vt illos reciperẽt in socios & in fratres: maxime cũ pbẽdæ quinque vel quatuor, ab vltima ipsius ecclesiæ ordinatione vacassẽt: q bus, post petitas & ɔcessas deliberõnis inducias, nõ cu rãtib. rñdere, de [k] præbẽda Lemouicen. Cardinalis pdictus, eosdẽ clericos inuestiuit: & j. ¶Cũ aũt dict' magister, & Lemouicen. pœnitẽtiarius i nra fuissẽt pñtia ɔstituti, & acta iudicij inspici fecerimus diligenter: p † pœnitẽtiarij testes intellexi mus, q Lemouicen. eps plu rib. annis, anteq idem magister inuestitus fuerit, clericos, & burgẽses † castri Lemouicen. & eundẽ P. noiatim (quẽ eorũ dicebãt cõsiliariũ & fautorem) vinculo excõicationis astrinxit. Per testes vero magistri P. probabat, q & si dictus eps in burgenses & eorũ fautores tã clericos, q laicos Lemouicen. excõicationis sniam protulisset, eos tñ per tres annos absoluit, antequã dictus magister fuerit inuestitus: & j. ¶Et quod idẽ eps dicto magistro cõicauit postea in ecclesia, & in mensa: & infra. ¶Quia vero tẽpe dictum magistrũ inuestituræ suæ tpe, [k] a præfato epo excõicatũ, dictus pœnitẽtiarius (sicut obtulerat) nõ probauit: cum ex aduerso de absolutione [l] & con-

a ¶Non debeat.] 11. q. 3. c. cum excõmunicato.
b ¶Retinere.] Immo si pri' alia bñficia hẽbant, eis sunt priuãdi. [illegible] j. de cta. & qua. ord. cũ bonæ.
c ¶Dispensatum.] Nõ dicit à quo: ergo vr relicta potestas dispensandi epis. ar. j. de sen. exc. nu per. Dic vt j. eod. clerici.
¶Glo seq. reci. per & quis dispenset; sol. & remittit.
d ¶Canonice.] si nõ sunt illa canonice ɔsecuti, perdere dẽnt illa. sic j. de æta. & qua. cũ bonæ. cũ essent excõicati, idigni erãt & Ihabiles ad aliqua bñficia pcipieda, qa tales nec eligere nec eligi pñt, j. de elec. cũ iter R. & j. de cõsue. cum dilectus. nec impetrare lras, j. de rescrip. dilectus 1.
e ¶A collatione.] vt puniat i quo delinquit, j. de tẽp. ord. ex lris. immo & à pceptione ꝓprij bñficij suspendat: qz sciẽter indigno beneficiũ cõtulit, j. de elec. nihil est. B.
f ¶Merentur.] per suũ superiorem.
g ¶Celebrare.] pp quod suspẽsi fiunt & irregulares, vt not. j. de excess. prælat. c. vlt. vnde possent etiã depoui, j. eod. latores.
h ¶Spoliandi.] nec audit si dicat, q sit iniuste excõicatus, arg. j. eo. illud. sicut ẽt non auditur, cui opus nouũ nuntiat, nec obtẽperat. ff. de no. ope. nuntia. l. 1. §. in operis.
i ¶Arctioribus.] j. de simo. de regularib. & c. qm simoniaca.

¶De materia huius §. vide q sancita sunt i c. is qui. §. is vero, & in cap. vlt. de sen. excõ. lib. 6.

† Vide hic Panor. vt intelligas dictũ huius gl. qũ vr nimis seuerum.

† Sub de amno

† Cap. vlt. eo. tit. in 4. cõpilatio ne.

Vide citatos in c. proxime pcedenti.

Proposuit.] Primo narrat rem, & collationes vtriusq partis: Secundo diffinit: ibi, Quia. Abbas.

C[illegible] Eps Tusculanus erat legat' in partib. Lemouicẽ. q dã de Lemouicẽ. supplicarũt legato ꝓ se & magro P. vt eidẽ in Lemouicẽ. ecclesia ꝓuideret, & eos faceret recipi in canonicos & in fratres: & pcipue cũ quinq vel quatuor pbendæ ab vltima ordinatione ipsius ecclesiæ vacarẽt ibidem: legatus ciuitatẽ Lemouicẽ. igressus, canonicos monuit diligẽter, vt illos i socios reciperẽt & i fratres ad pdictas pbẽdas vacãtes: q cũ post petitas iducias facere nõ curassẽt, legat' de pdictis pbẽdis inuestiuit eosdẽ: postmodũ vero pœnitẽtiari' Lemouicẽ. ꝓ pdictũ magistrũ P. [illegible] spectauit ad quosdã iudices delegatos, corã quib. petijt institutionẽ factã d' ipso cassari, & ipsũ remoueri ab Eccl. Lemoui. ꝓ eo q tpe suæ istitõis erat excõicat' p epm Lemouic. plurib annis añ suã inuestiturã: sup hoc testes ab vtraq parte ꝓducti fuerũt: iudices cũ instructã remiserũt ad Apostolicã sedẽ: partib', i pñtia Papæ ɔstitutis, ex pte pdicti magistri qdã ꝓposita fuerũt: Papa vero auditis q ptes ꝓponere voluerũt, acta iudiciũ fecit ispici diligẽter, & inuenit esse ꝓbatũ per testes pniarij, q eps Lemouicẽ. pdictũ magistrũ P. & quosdã alios excõicauerat plurib. annis añ inuestiturã dci magri. Per testes vero magri P. ꝓbabat, q eps prædictũ magistrũ, & alios clericos, & ẽt laicos p tres annos absoluit ante q dict' magr fuerat inuestitus: & q eps dicto magro cõicauit postea i ecclesia & i mẽsa: Sed qa pniarius nõ ꝓbauit dictũ magistrũ tpe inuestituræ suæ excõicatum extitisse ab epo suo, sicut obtulerat se ꝓbaturũ, cũ ex parte ipsi' magri fuerit facta fides de absolutione & cõione epi, dns Papa qd de pdicto magro p legatũ pdictũ factũ est, p diffinitiuã sniam approbauit. No. q q fuit publice excõicat', adhuc ꝑsumit excõicatus, nisi ꝓbet absolutus. Vñ nõ. q q absoluit, lras suæ absolutiõis obtineat ad cautelã futurorũ, vt hic patet. Itẽ dũ qs est excõicatus, nullũ bñficiũ ecclesiasticũ obtinere põt. Itẽ cui eps cõicat, præsumit nõ excõicatus: tñ præsumptio talis nõ sufficit, nec ꝓpterea est absolutus.
¶Gl. seq. vs. tẽpus inuestitu ræ, etc. inducit dom. similia.
k ¶Tempore.] Tpe ergo inuestituræ ɔsiderari debet vtrũ tuc fuerit excõicatus, vel nõ, j. e. c. prox. & j. de æta & qua. cũ bonæ; sicut in impetratione rescripti tps datæ cõsiderandũ est, an tuc fuerit excõicatus, j. de rescri dilectus 1. qa si postea excõicet', nõ perdit rescriptũ, sed suspendit quandiu absoluat. sic intelligitur j. de off. deleg. prudentiã, §. sexta. sic & tempus electionis consideratur, an tuc sit idoneus. j. de elec. cap. dudum 1. vbi habes sim liter, q initium spectandum est.
¶Gl. seq. recit. per quan. d. probat. [illegible]
l ¶De absolutione.] & sic probauit ille pniarius q magr P. fuit excõicatus, & ipse P. probauit postea, q fuit absolutus ante suam institutionẽ, & ita inte[illegible] tur sic, q quia fuit excõicatus, præ-

¶Aliàs, de pbendis.

† Excõicatur ipsi a exẽ ptatib. ro positũ est, vt est impressum.

† Per burgenses castri Lemouicẽ. intellige, ciues Lemouicẽsis ciuitatis: quia dicat burgensis tradit Boer. deci. 160.

tus ²sumitur φ adhuc sit excõicatus, nisi ꝓbauerit se absolutũ, ꝓut ipse ¹ fecit. ³ Et ita quãuis absoluit saltẽ ad cautelã, tamen ꝑ obtineat l'as absolutionis, & ita cũ aliqs dicit aliquẽ excõicatũ, & ille dicit se nõ eẽ excõicatũ, vtriusq; testes sunt admittẽdi in tali dubio ar. ĩ. de sent. exc. ꝑ tuas & s̃. de testib. cũ tu & s̃. de offi. delega. cũ contingat. sic s̃. de præscri. illud. & c. auditis.

a ¶ *Cõione.*]hæc non fuit sufficiens rõ ad probandũ absolutionẽ. ĩ. de sent. excõicationis, cũ desideres. sed e.t. ꝑsumptio quã 11. q. 3. quib. ꝑ 93. dist. si inimicus ar. ĩ. de sent. excõicationis. in ꝑsentia. ² & ĩ. de priuilegiis. cũ olim.

A *Postolicæ.*]Qui probabiliter ignorat se suspensum, & celebrat, non efficitur irregularis: secus si nõ ꝓbabiliter. h. d. secũda pars ibi, *Cæterũ.* Abbas.

Duo canonici Pragensis ecclesiæ, pro ecclesiæ Pragẽsis ordinatione accesserat ad Apostolicã sedẽ: obiectũ fuit eis φ erãt suspensi, vt sic repellerẽt: ipsi volebãt probare sñias illas nullas eẽ, & eis ignorantib. latas fuisse, ꝑa-

munione ᵃ dicti epi fuerit facta fides. Qđ ꝑ dictũ legatũ de memorato magr̃o factũ est, ꝑ diffinitiuã sñiam duximus approbandum.

¶ Gregorius nonus ı. & I. canonicis Pragẽ.

¶ *Suspensus vel excommunicatus ignoranter celebrando, nulla indiget dispensatione respectu irregularitatis, aliàs secus.*

CAP. IX.

A Postolicæ ᵇ sedis: *& infra.* ᶜ Verũ qa tp̃e suspẽsionis ignari celebrastis diuina, vos rddit ignorãtia ꝓbabilis ᶜ excusatos. Cœterũ si forte ignorãtia crassa & supina aut erronea

pa relaxauit illas sñias ad cautelã, ne ordinatio ecclesiæ differret. Sed qa tp̃e suspẽsionis ignari celebrarũt diuina, eos ꝓbabilis excusat ignorantia: Si vero crassa & supina aut erronea ignorãtia fuerit, ꝓp qđ indigent dispensatione, Papa dispẽsabit cũ eis. No. φ si suspensus ignorãter diuina celebrat, nõ incurrit irregularitatem: nisi ignorantia crassa fuerit & supina.

b ¶ *Apostolicæ.*]hæc decretalis pars ẽ illius s̃. ĩ. de exce. Apostolicæ.

¶ *Glo. seq. præmittit duos effectus probabilis ignorantiæ, & remittit: secundo tractat, an absens & ignorãs excõicari possit, & quid de his, quæ interim agit, arg. allegat pro & contra, soluit. demum format tres quæstiones, & illas soluit & tertiam distinguendo.*

c ¶ *Probabilis.*]Hic ergo probabilis ignorantia tm̃ excusat, & nõ crassa & supina, vt hic patet. sic s̃. de cog. spi. si vir. vñ dicit Apostolus: Misericordiã merui: q. ignorans feci. 38. di. cõsuetudo. & inducit dispẽsationẽ, s̃. de ord. ab epi. q. renun. c. 1. & 2. vbi de hoc. & 1. q. 1. si q. a simoniacis sed hic non est aliqua dispẽsatio necessaria, qa nesciebãt se suspẽsos, vñ non peccauerunt. Itẽ habes hic, φ absens & ignorãs põt excõicari & suspẽdi, vt 2. q. 1. de manifesta. & supra, de app. cũ sit Romana. in fi. & quandiu ignorat se excõicatum non peccat celebrando, vt hic patet. Idem ergo erit si lr̃as obtinuerit pro beneficio vel alio negotio, posset et interim eligi ab ipsis, q. hoc ignorãt, & sic in isto casu suspẽdit effectus excõicationis, vt quamuis sit excõicatus, non tn̄ obest, arg. opti. de conse. dist. 4. c. 2. & Insti. de excep. §. ꝑterea. & ar. s̃. de app. dilectis filiis. vbi suspenditur interdictu. sic & sñia absolutionis suspenditur. 2. q. 5. quanto. ar. cõtra. s̃. de app. pastoralis. vbi excõicatio statim trahit secũ executionẽ, & ff. ... ceter pe. eius q. vbi dicit: status sui ignarus. Credo φ q. qd facit antequã sciat se excõicatũ, non imputetur ei, tñ postquã nouerit se excõicatũ dẽt abstinere, alias nõ audiet ꝑ tales lr̃as, nisi post absolutionẽ. Non credo φ electio de ipso facta teneat, licet ignoret se excõicatũ vel suspẽsum. Itẽ qd si talis moriatur antequã sciat? Liber erit quo ad Deum, & excõicator dẽt eum absoluere post mortẽ. Itẽ nunquid ille q̃ sciens ˡ illũ excõicatũ participat illi, excõicatus erit: Credo φ sic. Itẽ qd si absens excõicatur ꝑ epistolã, qñ dicemus illum excõicari, vtrũ qñ scribitur, vel qñ recipit epistolã? Potest hic distingui, vt si excõicator voluit φ statim esset excõicatus, tunc statim erit excõicatus, sed non obest ei donec sciat, vt dictum est. ar. 4. q. 5. c. 1. vbi dicit, ex quo lr̃as accepisse constiterit, & ff. man. si mandassem. alias tunc demum erit excõicatus cũ acceperit lr̃as. Sic distinguit lex in seruo manumisso ꝑ litteras, ff. de acq. pos. q. absenti. & l. si quis vi. §. 1. & ideo non imputatur sñia ignoranti: quia nulla sñia ligat efficaciter nisi postquã scitur. 2. q. 6. biduum. nec aliqua constitutio. 82. dist. proposuisti. & ff. de decre. ab or. fac. l. vlt. Et sic excõicatio nõ semꝑ trahit secum suã executionẽ, & si proferatur sub cõditiõe, s̃. de app. ꝑterea 2. & hæc vera sunt, cũ probabilis est ignorantia, secus si crassa & supina ar. s̃. eod. illud ibi. n. crassa videbatur ignorantia, cum per famam sciret se excommunicatum.

ᵃ Arg. ad hoc in l. si ius offi. dictis, cũ concor. C. de proba.

† Hic titulus est plurimis manuscri ptis restitutus est. vulgati dissentiunt aliàs ita: Gregori⁹ ix. I. & A. canonicis Pragẽ.

ᵇ De hoc eo. titu si aliqñ & expedit ꝑ cle. eo tit. si summus Pontifex. Io. And.

ᶠ Pro intellectu textus & glossæ de multiplici ignorãtia, cuius meminit, vide B. Thomam 1. 2. q. 76. & quodlibeto 1. art. 19. quæ late repetit Syluester verbo, ignorantia. ad de Couarruuiam i cap. alma mater. in priori parte relectio. §. 7. & §. 10.

ʲ In hoc articulo tenẽtas qđ statutũ ẽ in cõcilio Lateranẽ. sub Leone. x. sessi. 11. paulo post principium i bulla incipien. primitiua. §. statuim⁹ insup. Ad de Felinũ in ca. Rodulphus de rescriptis. & Martinũ Nauarrũ

d ¶ *Indulgemus.*]In quo casu nullus alius potest indulgere, vt dixi. s̃. eo. clericis.

S *I celebrat.*]Hæc decretalis quo ad materiã suã est celebrior & famosior qualibet alia, nã infinita iura sunt loquentia de excõicatione maiori, q̃ infert ab homine, vt in c. si quẽ, de sen. excõ. sed de minori q̃ infert a iure, vt in c. nup. de sen. exc. sunt iura paucissima. & apte non prouidentia sicut hoc cap. Et ꝑe sic diuidi: Primo tractat de validitate gestorum circa spiritualia ꝑ excõicatum excõicatione minori: Secũdo. ibi, *Si tamen.* tractat de his, q̃ geruntur ad cõmodu eius passiue: Tertio tractat de gestis ab eo actiue in alio sacro, ibi, *Peccat autem.* Vltimo quandã limitationem submittit: ibi, *Dummodo.* Abbas Siculus.

fuerit, ꝑp quod dispensationis gratia egeatis, eam vobis de benignitate Apostolica indulgemus. ᵈ

Idem.

¶ *Excõicatus minori celebrans, non est irregularis, sed peccat: & potest eligere, & ea quæ sunt iurisdictionis exercere, licet non eligi: & si confert sacramenta, licet peccet, tamen collatio tenet, & suum habet effectum.*

CAP. X.

S I ᶠ celebrat minori excõicatione legatus, licet grauiter peccet, ᵉ nullius tamẽ notã irregularitatis ᶠ incurrit: nec eligere ᵍ prohibetur, vel ea, quæ rõne

CASVS. Aliquis participauit excõicato i locutione vel oratione, & sic incidit in minorem excõicationem: consueuit dubitari de tali, utrũ si celebret tp̃e talis excõicationis, esset irregularis? Rñdet Papa, φ licet grauiter peccet celebrando, non tamẽ est irregularis, & eligere potest, & alia quæ iurisdictionis existũt, exercere: tamen si talis scienter electus fuerit, talis electio est reprobanda, pro eo, quod eligitur ad susceptionem eorum, à quorum perceptione priuatus est per sanctos patres.

¶ PECCAT AVTEM CONFERENDO. Dixit supra φ talis excõicatus peccat celebrãdo, vñ poterat forte aliqs dubitare, vtrũ sacra ab eo collata habeãt effectũ: dicit Papa, φ sacra illa non carẽt effectu, licet ille peccet conferẽdo, & reddit rõ, cũ ille nõ videat remotus à collatione sacrorum, sed à participatione, q̃ cõsistit in sola pceptione: & hæc vera sunt, dummodo nõ ingerat se pertinaciter cõioni excõicatorum in contẽptu ecclesiæ contra ꝓhibitione sui superioris: qđ si post admonitionẽ legitimã fecerit, dẽt excõicari, & sic postea celebrando sacra ab eo collata virtutis carebunt effectu, & priuatus erit & electione & iurisdictione. No. φ ligatus minori excõicatione, irregularitatẽ nõ incurrit & põt eligere, & alia facere, q̃ sibi competunt rõne iurisdictionis, eligi tamen nõ potest.

e ¶ *Peccet.*]De hoc autem punitur ad arbitrium sui prælati, cum certa pœna hic non statuatur. arg. s̃. de offi. delega. de causis. §. fina. & 26. q. 7. tempora.

f ¶ *Irregularitatis.*]quia ꝓpterea non impediretur ab aliqua ꝓmotione eo absoluto. secus si maiori sñia sit ligatus: tunc debet deponi, nisi cum eo fuerit dispensatũ. s̃. eo. latores, postulastis. & quasi per totum. Hic ergo determinatur, quod olim dubitabatur, s. vtrum talis irregularitatem contraheret.

Glo. seq. signat contrarium. sol. ex solutione infert q. rationis, cui responsione opponit, & soluit.

g ¶ *Nec eligere prohibetur.*]sed contra. s̃. de elec. cum inter R. & s̃. de consue. cum dilectus. vbi dr̃ φ suspensus nec eligere, nec eligi potest. s̃. de conces. præben. quia d. ueritatem. hic vero dr̃, φ talis suspensus, eligere potest, sed nõ eligi. sed illa, & omnia consimilia, vt s̃. e. c. 2. intelliguntur de suspensis ab homine: illi enim eligere non possunt, & irregularitatem incurrunt diuina officia præsumendo. s̃. eo. latores. s̃. de ætat. & qual. cum bonæ. hic vero loquitur de excõicatis siue suspensis à canone, propter solã participationem: quia sm̃ canones, qui participat cum excõicatis, excõicatus est, siue suspensus à sacramentis ecclesiæ quæ suspensio siue excõicatio appellatur minor excõicatio, vt 3. q. 4. Engeltrudam. Sed eadem pœna est in suspenso ab homine & à canone, alias quam per participationem: quia vtroque casu priuatus est communione sacramentorum, & diuinis officiis. s̃. de re iudi. cum æterni. & ĩ. de sent. excom. cũ medicinalis. [lib. 6.] & qui suspensus celebrat, est irregularis, vt ibi dicitur. Quæ est ergo ratio, φ in uno eligere põt, in altero non? Potest dici φ ideo, quia plus contempsit qui fecit contra legem animatam, q̃ qui fecit contra legẽ mortuam: quia contemnendo iudicis præceptum, quod est factũ legis auctoritate, & ipsam legem offendit, & ideo plus punitur: & ideo dicitur φ mitius agitur cum lege, quam cũ ministro legis. ar. ff. de arb. l. Celsus. & vox viua magis timenda est

ˡ Manuel. li. confessariorum c. 27. ti. de excõ. minore.

ʲ De materia huius decretalis, quæ ualde frequẽs est, præter doctores hic, uide Couarruuiam i c. alma mater. de sen. excõ. lib. 6. in priori par. relectio. §. 6. & 8. Theologos lib. 4. sent. dist. 18. & seq. & summistas verbo, excõicatio.

q vox mortua,& ei potius credi dēt.in Auth.de instru.cau.& fi.§.si vero aliq̄d.colla.6.& ita in casu hmōi capituli nō est irregularis q celebrat:suspensus aūt ab hoīe & canone si celebrat,est irregularis in cōst.Inn.iiij.ī.de sen.& re iud.cū æterni.& ī de sen.exc.cū medicinalis[lib.6.]Sed q̄ est rō,q suspēsi p participationē excōicatorū pūt eligere,alij suspēsi non pūt? Rō est,q2 suspensi p participationem nō sunt suspēsi vel interdicti à diuinis officiis, sed priuati sunt cōione sacrorum p canones, & ēt pp peccatū,sicut & alij ī mortali¹ cōstituti non sunt exclusi ab electione ī.de elect.illa.& iō pūt eligere: Nec sunt irregulares si celebrāt,vt hic dr̄.Et eadē rōne debēt posse eligi,cū nō sint suspēsi à diuinis:ratio reddit in lrā,vbi dr̄, eius electio est irritanda,p eo, q eligitur ad susceptionē eorū.i. sacrorū, à quibus est priuatus à sanctis patribus:² quicunque.n.eligit̄, ea suscipere tenet̄,& qlibet fidelis.ī.de pœ.& remi.oīs vtriusq; & q2 illis priuatus est,non pōt eligi ad ea, ēt si pniam egisset de peccato, nisi prius absoluatur ab illa suspensione, q̄ inflicta est p canones,11.q.3.excōicatus.& c.cū excōicato.qd nō est de aliis criosis,q p pniam restituti sunt ad pceptionem sacrorum,à quorum perceptione priuati erant propter peccatum.Ber.

iurisdōnis ᵃ sibi competūt, exercere:Si tñ scienter ᵇ talis elect⁹ fuerit,eius electio est irritāda:pro eo q ad susceptionem eorū eligit̄, à quorū pceptione à sanctis Patribus ᶜ est priuatus. ᵈ

¶Peccat aūt cōferendo ecclesiastica sacra: sed ab eo collata,virtutis nō carēt ᵉ effectu:cū nō videat̄ à collatione, sed participatione sacrorū (q̄ in sola cōsistit pceptione)remotus.Dūmodo ᶠ nō in cōtēptū ecclesiasticæ disciplinæ,videlicet p̄ prohibitionem superioris, cōioni excōicatorū ptinaciter ᵍ se igesserit:ī quo casu ē anathemate feriēdus.

¹ Forte putat.gl. Inn.Host. ponendo hæc uerba in suis primis gl. cōicantē excōicato peccare mortaliter.ā hoc dixi quod me.cau. sacrif. in vlti.quæs. lo.And.

² In septē manuscriptis ita: De nō ordinatom nistrāte.

† Honorius.

TITVLVS XXVIII.

De clerico † non ordinato ministrante.

¶Hormisda † Papa.

¶ *Clericus ministrans in pertinētibus ad ordinem,quem non habet,deponendus est, & amplius non ordinandus.*

a ¶ *Iurisdictionis.*]Minor ergo excōicatio nō repellit à iudicio ab agēdo,sed ab illis tm̄ prohibet,q̄ pertinent ad officiū:idē dico in suspenso ab homine, nisi sit suspensus tā ab officio q̄ à iurisdictione: quia tunc priuatus est spūali & tpali iurisdōne.sic ī.de elec.transmissam. vbi electus, & cōfirmatus pōt facere ea,q̄ sunt iurisdōnis,& nō ordinis.B.

¶ *Glo.seq.quærit.& arguit,& soluit.secundo quærit & arguit.*

b ¶ *Scienter.*] Sed quid si electores eligant aliquē excōicatū minori excōicatione,quē ipsi ignorāt excōicatū:nunqd valet electio?ar.est q sic,ex eo q dicit,sciēter:sed nō credo:q2 ignorantia eorum non facit eum habilē.ī.de elec.innotuit.& cā phibitionis hic signata,nihilominus remanet: vñ supple maxime:vel potius qđ dicit,scienter,referas ad ipsum excōicatū minori excōicatione:puta quia sciēter participauit excōicatis.Sed nunquid priuati sunt iure eligendi qui talē sciēter eligunt?arg.q sic.ī.de elect.cum in cunctis.& c.scriptum,in fi.

c ¶ *Sanctis Patribus.*]11.q.3.excommunicatos.& ca.cum excommunicato.3.q.4.Engeltrudam.

d ¶ *Priuatus*]Hæc est cā prohibitionis, quia cū sit priuatus sacris,ad ea eligi non pōt: ³ & est similis illi,qui non est capax,qui non potest ex testō aliquid percipere.ar.ff.de probation.qui testīn,& ff de iure fisci,non intelligitur.§.si quis palam.& l.ita fidei.hoc enim esset circūuenire legem:vt ibi dr̄, & sic est ar.q si aliquis prohibetur vna via, non est admittendus ad id alia via.ī.de procur.tuæ.cum suis concordantiis.

e ¶ *Non carent.*]benedicit,quia sacra à quocunque,licet criminoso,recipienda ⁴ sunt,& valent 15.q.vlt.c.vlt.dū tñ tolerēt.2 8.dist.cōsulendū.& ī.de coha.cleri.& mulierū.ca.vestra. quia licet sit suspensus à perceptione sacrorum, non tñ quo ad collationē:vt hic dicit:q2 licet sit suspensus quo ad se,non tñ quo ad alios ar.ī.de coha.cle.& mulier.c.fi.quia excōicati ēt conferunt ordines.ī.de ord.ab epō qui renun.epis.c.2 licet non conferant executionem sed illi participantes conferunt executionem:& ideo dicit,virtutis non carent effectu:q cunque enim habent executionē,eam conferre possunt.& sic est ar.q excommunicatio non transit in tertiam personam.Ber.

³ Vñ nec ad dignitatē, nec ad simplicem cleri catum eligi poterit.

⁴ Hoc dictum intellige p ut docēt Theologi, lib.4.sen.dist.13.& B.Thomas.3.parte,q.82.arti.9.

¶ *Glo.seq.ponit tres lecturas illius versi.dummodo.*

f ¶ *Dummodo nō in contemptum.*]Hæc determinatio, dūmō,respicit qđ dicit:nō vī amotus à collatione,& c.quasi dicat,si ex cōtēptu,& cūtra phibitionē supioris ingerit se cōioni excōicatorū,hoc ipso itelligit remotus à collatione sacrorū pp suā ptinaciā & cōtēptū.ar.ī eo c 2.& ita ex ppria culpa incipit eē suspēsus,sicut q nō est excōicatus,ex cōtēptu est excōicatus, 11.q.3.c non solū.§.cū ergo in fi.& 24.q.3.notādū. in fi & ī de sent.excō per tuas.& est ar.bo.ad hoc.ī. de excel̄ pla.c.vlt.de illo excōicato,q violauit interdictū,hoc ipso suspēsus fuit. & iō alios excōicare vel suspēdere non potuit,vt ibi dr̄,vñ tāquā suspensus cōferendo ecclesiastica sacra nō cōfert effectū virtutis sacrorū i.executionē ordinis,q̄ est effectus ordinis, licet cōferat charactērē,si in forma ecclesiæ cōferat: ꝓterquā i baptismo ⁵ q2 à quocunq; det in forma ecclesiæ,proficit ad salutē, quo ad oēm suū effectū,ī. de sum.Tri.c 1 ad fi q2 illud est sacrm necessitatis, qđ nō contingit in aliis sacris.ī.de cons.quanto.& ita pp contēptū supioris debet excōicari:vt hic dr̄. Quidā hoc intelligunt,cū supior in pcepto facto participantib.excōicato hoc interdicit:suspēdo ⁶ eos si contra fecerint. sed de hoc nemo dubitat.Vel potest dici,q tūc ꝑimo remotus est à collatione,cū fuerit excōicatus pp cōtēptū, & sic planum est.

g ¶ *Pertinaciter.*]quasi ex cōtēptu & studiose participat:vnde pp hoc est anathemate puniēdus,sic.ī.de sent.exco.quod in dubiis.

C A P. I.

S I † quis baptizauerit, aut aliquod diuinum officium exercuerit nō ordinatus,pp temeritatem abiiciatur de ecclesia,& nūquam ordinetur.

¶ Vrbanus iij.Legionen. † epo.

¶ *Diaconus Missam celebrans, ad sacerdotium non promouetur:& à diaconatu suspenditur ad tempus:sed in beneficio poterit ad tempus dispensari.*

C A P. II.

EX † litteris tuæ fraternitatis innotuit nobis, q I.diaconus,cum nō imposuisses ei manum, ⁱ Missarum celebrationem vsurpare præsumpsit: ᵏ & infra. ¶Consultationi tuę respōdemus, q ad sacerdotis officium non poterit promo

Cap.1.eo.ti.in 1.compilat.

Vide Bernardinū Diaz in pract.crī.canon.c.13.

† Legien. Lingen.

⁵ De hoc articulo vide plene per B.Thomam 3.par.q.67.arti.3.4.& 5.

Cap.2.eo.ti.in 1.compilat.& post cōcilium Lateran.sub Alexā.iij.par.50.c.62.

⁶ Istud non licerer hodie intectionibus à Papa,nisi iuxta formam decre.de sen.ex cō.statuimus.& c.constitutionē.lib.6.& eo li.& eod.ti.statutū,li.6 Io.And.

DE CLERICO NON ORDINA[TO] &c.

¶ *Supra visum est de ordinatis celebrā.ib.post officiū interdictū,nunc merito subnectitur de nō ordinatis ministratib.ordine nō collato. ab*

S *I quis baptizauerit.*] ... Statuit Hormisda Papa, q si aliqs nō ordinatus ita psumptuosus fuerit,vt nulla necessitate instante,tamquam esset ordinatus,baptizauerit, aut aliquod diuinū officiū exercuerit: pp suam præsumptionem abiiciatur ab ecclesia.& nunquam ordinetur Nota q in necessitate quilibet baptizare pōt.Itē no.hic pœnā non ordinati ministrātis.

h ¶ *Si quis baptizauerit.*]intellige ac si esset ordinatus,& ei liceret ex offō:tunc punitur prout hic dr̄ : secus si in necessitate:quia tunc licitum est cuilibet.30.q.1.ad limina.& 93.dist. diaconos.etiam ab hæretico potest recipi baptismus tempore necessitatis de conse.dist.4.à quodam.dūmō in forma ecclesiæ.24.q.1.si quē forte.& ī.de sum.Tri.c.1.§.sacramentum.

E *X litteris.*]Cōis diuisio· Secūda pars:ibi,*Consultationi.* Ab. CASVS. Quidam diaconus I.nomine,antequā esset in presbyterum ordinatus,Missarum solennia vsurpare præsumpsit:quæritur,quid iuris sit de illo?Rñdet Papa,q ad officium sacerdotis nō poterit promoueri,sed à diaconatu biennio vel triennio,fm q diœcesano visum fuerit,suspensus maneat,de beneficio autem poterit cum eo misericorditer agi,ne sustentatione priuatus ad seculi negotia in cleri opprobriū reuertatur:sed vt cum eo securius dispensetur,sibi condigna pnia imponatur:salubrius tamen faceret, si ad vitam regularem se transferret.Nota hic pœnam illorū,qui celebrant nō ordinati. puniunt̄.n.in eo,in quo peccauerūt.Itē pœnæ sunt arbitrariæ.

i ¶ *Manum.*]de qua tu hēs ī de sacra.nō iteran.c.pſbyter.vbi de hoc & 23.dist.presbyter cum.quæ si omissa fuerit, non est ordo reiterādus,sed statuto tpe ēt supplendum:vt dī in de.c.prædicta,presbyter,sed hic nec ordinem, nec manus impositionē recepit,prout sequitur, vbi dicit,ad sacerdotis offm,&c.

¶ *Glossa sequens tres.per q.en consisteret.*

k ¶ *Vsurpare præsumpsit.*]bene dicit.vsurpare:quia non contecit,cum virtutem illam non haberet, quia solus ille cōficit,

qui

qui rite fuerit ordinatus ī.de sum.Tri.c.1.§ vna.argu.ad hoc 61.distin.presbyteri.& 1.q.7.Daibertum.& ī.de iure patron. quid autem.in fi.& de consecra.dist.1.c.1.in fi.secus in deposito:vt s.c proxi.& c.siquis, dictum est.

a ¶ *Promoueri.*]sine dispensatione,& sic punitur in eo I quo delinquit: vt ī.de immu. eccl.c.vlt.cum suis cõcor. & ff. de fur.l.qui uas.§ q furem.Ber.

b ¶ *De beneficio.*] sic 50. dist.studeat.28. ditum presbyterum.

c ¶ *Negotia.*] quia hoc redũdaret in opprobriũ clericorũ, cũ ipse clericaliter viuere teneat, sicut depositus 81.dist.dictis,& arg 93. dist.diaconi ibi:mendicat infelix,&c & ne cogat in cleri opprobrium mendicare ī.de tenun.ad supplicationem,&c.

† diligenter.

¶ *Gl.se.quærit & soluit.*

d ¶ *Misericordiam.*] vt ipse possit ad diaconatũ redire post tp̃s statutum,& ad beneficiũ si digne pœnituerit. Sed nunquid ep̃s posset dispensare cũ eo,vt saltẽ ad sacerdotiũ promoueatur post pñiam? Nõ credo: quia Papa hoc ei prohibere vr̃ hic.Sed dic ꝙ pt̃, quia Papa hoc expresse nõ prohibet.

† Elomuceñ.
† Olomiceñ.
† Lemouiceñ.
† Coloniẽñ.

e ¶ *Salubrius.*] vt ī. de simon.Matthæus in fi.

ueri: à diaconatu quoq; biennio vel triennio ꝑ tua maneat prouisione suspensus De beneficio autẽ misericorditer agatur cũ eo: ne sustentatione priuatus, ad seculi negotia reuertatur. Vt aũt securius ei possis hãc misericordiã facere, de agenda pñia diligentem † circa eum curã non desinas exhibere. Salubrius autẽ sibi absque dubio ꝓuidebit, si ad regularẽ uitam se duxerit trãsferẽdũ.

TITVLVS XXIX.

De clerico per saltum promoto.

¶ Innocentius iij. Bonoñ. † epo.

¶ Qui ignoranter per saltum de subdiacono fit presbyter, post pœnitentiam in diaconum ordinatur, & postea potest secum in sacerdotio dispensari.

CAP. I.

TVæ † litterę cõtinebant, ꝙ (sicut ex relatione quorundã receperas) P. presbyter diaconatus ordine prætermisso, se fecit ad sacerdotij ordinẽ ꝓmoueri: Ipse tibi quoq; secreto confessus est, se pro certo nescire, si res taliter se haberet: sed ex quo boni viri hoc asserebãt, inter quos fuerat conuersatus, credebat assertioni eorum: eo ꝙ tp̃e, quo ordines iferiores susceperat, infra annos discretionis fuerat constitutus: & infra. Mandamus, quatenus cõdignã pñiam, pro hmõi negligentia iniungas eidem: qua peracta (quia nõ intelligitur iteratũ, qđ factũ esse nescit̃) ipsum i diaconũ ordinare ꝓcures: & sic de misericordia eũdẽ ministrare ꝑmittas in ordines sacerdotis.

TITVLVS XXX.

De eo qui furtiue † ordinem suscepit.

¶ Alexãder iij. Lingonieñ. † ep̃o.

¶ Qui furtiue recipit ordinem, si contra hoc faciẽtes lata erat excommunicatio, sine dispensatione Papæ, in sic suscepto ministrare, vel ad superiorem ascendere non potest: sed si excommunicatio lata non erat, episcopus & abbas poterunt dispensare. hoc dicit cum duobus sequentibus.

CAP. I.

VEniens † ad nos P. nobis exposuit, se-

DE CLERICO PER saltum promoto.

¶ Quia interdum non ordinati ministrant, interdum præpostere & per saltum promouentur, merito de his subdit.

¶ De hac materia plene habetur. 52.dis.c.solicitudo, & ibi optima glo. Abbat.

† Cap. vnico eod. titu.in 1. compilat. Præter doctores hic, vide Bernardinu Diaz in pra. crim. cano.cap. 20.B.Thomam, in quæstio. additis ad 3. par. q. 39.art.2.

TVæ.] Cõis diuisio: Secunda pars ibi, *Mandamus.* Abbas.

CASVS Quidam subdiaconus P.nomine, diaconatus ordine ꝑtermisso, se fecit in presbyterum ordinari: postmodũ confessus fuit in secreto ep̃o suo, se nescire si res taliter se haberet: sed ex quo boni viri hoc asserebant, inter quos fuerat conuersatus, credebat assertioni eorum: cum tunc temporis quo inferiores ordines susceperat, constitutus esset infra annos discretionis: quæsiuit ep̃s à Papa, quid esset de eo agendum: vñ mãdat ei, quatenus condignam pñiam pro hmõi negligentia ei imponat: qua peracta, ipsum in diaconum ordinare ꝓcuret, quia non intelligitur iteratum, quod nescitur esse factum: & ita de misericordia permittat eum ministrare in ordine sacerdotis. Not ꝙ non debet quis ministrare in maiori ordine, nisi habeat inferiores. Itẽ non di iteratum, qđ nescitur esse factũ.

f ¶ *Nescire.*]& sic crassa & supina fuit ignorantia.

¶ Gl. seq. ponit differentiam matrimonij carnalis ad ordinẽ. Secundo quærit an impubes ordinatus, & c. ait. quod non soluit contrarium vacillando.

g ¶ *Discretionis.*]Infra annos discretionis bene recipit qs sacros ordines, licet cõferri nõ debeãt: & q ordinauerit, puniri dẽt, & ordinato interdicẽda est executio vsq; ad ætatẽ legitimã.s.ī.de tẽp.ord.vel nõ est cõpos sui.licet secus sit in matrimonio carnali.nisi malitia suppleat ætatẽ ī.d despõ.impu. de illis & c.vlt.& sic nõ est temp similitudo inter carnale matrimoniũ & spirituale.Sed nunquid isti taliter ordinati tenentur cõtinere, cũ venerint ad legitimã ætatẽ? Arg.ꝙ non: quia cõtinẽtia res est voti, & nõ ꝓcepti.27.q.1.integritas. non credo ꝙ possit cõtrahere, maxime si dicat̃ ꝙ ordo habeat votũ cõtinentiæ annexũ: sic ergo cõpellitur cõtinere, & ita facit ordo, qđ votũ facere nõ posset, q a in tali ætate nõ tenet votũ.s. de reg.ad nr̃am.& c.significatũ.cũ suis similib. Sed æquius vr̃ ꝙ cõtrahere possit, si cõtradicat añ xiiij annũ.Sed qđ prius dixi, verũ est, q a statim antequam ordinaret̃, debuit contradicere,& nullo mõ cõsentire: & si simpliciter coactus ordinatus fuisset, non recepisset characterẽ, ī. de bap. maiores.§.vlti. versus finem.

ꝗ Iõ conferri non debẽt, q a canonum decreta certũ tp̃s cõstituũt, c gñalẽ.d ætate & qualit. in Clemẽti. cõcilium Tridẽt.ses sio.23. de Reformat. c.12.

h ¶ *Pro hmõi negligentia.*] q crassa est,& supina: & iõ ipsum nõ excusat.ī.de ordi ab ep̃o q renun.episc.c. 1.& ī. de cler.excom.minist.c.pen.Ber.

i ¶ *Iteratum.*]De cõse dis. 1.ecclesię.& c.solẽnitates, & de conse.dist.4 placuit.

¶ Glo.seq.quærit, ponit opi. Hug.demũ opinio. Vinc.quã approbat.secundo quærit & soluit.

k ¶ *De misericordia ministrare.*] In casu isto ep̃s suo iure dispensare põt, vt satis colligitur ex hac lr̃a.sic 52.dist.solicitudo. & ī.de sacra.non iterã.pastoralis. Sed q d si nullũ minorẽ ordinẽ habuit, & ꝓmoueat̃ ad sacerdotiũ, vel ad alium ordinẽ sacrũ, nunq d recipit ordinem? Hug.dixit ꝙ nõ: q a si laicus ordinet̃ in sacrũ ordinẽ, nihil recipit, ar.40.dis.sicut.vbi dr̃, sicut viri & mulieris cõiunctio vnũ facit corpus, ita clericatus & sacerdotiũ vnum faciũt ordinẽ, sed si aliquẽ de minori habeat, recipit sacrũ. Vinc.dicit contra, ꝙ bñ recipit q s sacrũ ordinẽ. ẽt si nullũ habeat de minoribus.ꝑter ep̃alẽ, quem nemo recipere põt nisi sit saltẽ sacerdos, arg.ī.de excess.pla. ex lris.ibi:nũ igit̃ põtificale officiũ sine altaris,&c. & istud verius vr̃. Sed q d si ordinatus I ep̃m, ꝑtermisso diaconatu, vel subdiaconatu: Ep̃s est, dũ tñ fuerit sacerdos: sed illũ ordinẽ quem non habuit, aliis conferre non potuit, arg.1.q.1.gratia.& c.ventum.& q.7.Daibertum de consec.dist. 4.quomodo.

† Quid sit ordinem furtiue suscipere, ꝑter Panormitanum & alios hic, tradit Hostiẽsis i summa eo.titu.& Bernardinus Diaz in pract. crimi. cano.c 21.

† Lincoñ. Liuonieñ.

Cap.vnico, eo.tit. in 1.compilatione. & post cõcilium Lateran.sub Alexã. iij. par. 26.c. 9.

DE EO QVI FVRTIVE ORDINEM SVSCEPIT.

¶ Interdum etiam reperiuntur aliqui, non solũ qui per saltũ, vt supra, sed qui furtiue ordines recipiunt, id est, qui sine ordinatione & licentia superioris, & sine examinatione, quia ingerunt se cum multitudine ordinandorum ignorante ordinatore, vnde merito de his subdit.

¶ Ad hãc materiã faciũt c.Salonitanæ.63.dist. & 9.q.2.Lugdun. Ab.

VEniens.]Prima pars narrat factum. Secunda: ibi, *Vnde.* ponitur responsio distinguens: & secunda subdiuiditur. Tertia: ibi, *Si vero.* Abbas.

CASVS Clericus quidam P.nomine, accessit ad Papam exponens eidem se furtiue diaconatus ordinem suscepisse: vnde mandat Papa episcopo diœcesano, ꝙ si non fuit ab ipso vel ab aliquo arch.diaconorum suorum vel prælatorum sub interminatione anathematis prohibitus, condigna pœnitentia sibi imposita, promoueat ipsum ad officium sacerdotis dispensatiue pro arbitrio suo, nisi alia impediant: Si vero excõicatio super hoc facta fuit, ipsum moneat, vt in aliquo monasterio seu canonia, habitum suscipiat regularem: & postquã fuerit ibi aliquo tempore laudabiliter conuersatus, poterit cũ illo misericorditer prouidere: alioquin nulla rõne Papa

pœnitentiæ

permittit eũ ad sacerdotiũ promoueri. No. ꝙ archidiaconi & alij Prælati pñt excõicare item cum eo, qui post excõicationẽ furtiue ordinatur, non põt eps dispensare, alias põt: quia excõicatus diuinum præsumitur officium exercere. Item arg. ꝙ ingressus religionis non tollit irregularitatem.

a Furtiue.] Furtiue promouetur, q citra cõsciam sui epi, & sine examinatione pmouetur. 64. dist. cũ. consi. iam, & 24. distin. quã.

b Archidiaconorum.] arg. ꝙ archidiaconus põt excõicare, & ꝙ hẽt iurisdõnẽ. s. de off. ordi. cũ ab ecclesiarum. vbi de hoc.

Gl. seq. arg. ad id approbat, & remittit, ponit lecturam Inno.

c Dispenses.] hic est optimũ ar. ꝙ epi non pñt dispensare cũ illis, q excõicati diuinũ offm exercere psumunt. & j. eod. c. vlt. vbi dr ide, ꝙ eo ipso, ꝙ dicit: tu ipse p tuo arbitrio dispenses, si excõicatio lata nõ fuerit, intelligit prohibere cu lata fuerit: q2 sic excõicatus recipit ordinẽ, ar. 25. dist. qualis. qd est verũ, j. de cle. exc. mi. clerici. Papa Inn. iiij. tñ dicit, ꝙ iste non erat excõicatus, & tñ pp interminationẽ excõicationis solus Papa hic dispensat.

Glo. seq. arg. & reprobat.

d Si vero interminatio.] Ar. ꝙ si iudex dicat, pcipio sub interminatione anathematis, ꝙ contra faciẽs sit excõicatus. sic s. de locato c. 1. qd non est verũ. Expone ergo verba illa, & intellige, vt dixi s. de simo. sicut tuis. & intransitiue intellige ista verba, interminatio anathematis, idest, interminatio, q fuit anathema sub conditione facta, vt exponitur in decr. sicut. & ita nulla contrarietas vel dubitatio est.

Gl. seq. exponit, arguit, & remittit.

e Poteris misericorditer.] nõ tuo iure, sed de auctoritate Papæ vt sequitur: alioquin nulla rõne concedimus. & j. eod. c. vlti. Item est hic arg. ꝙ ingressus religionis non tollit irregularitatem. j. eo. c. vlt. De hoc dixi s. de apost. cap. 2.

Cum H.] Primo narrat factum, cui secundo tndedo distinguit: ibi, Qua vero. Abbas.

Casus. Quidam H. nomine accessit ad epm tpe ordinationis, & iuxta consuetudinem patriæ cõtulit ei quatuor minores ordines, qb. non cõtentus, furtiue pter consciam epi, ordinem subdiaconatus accepit: postmodũ vidẽs ꝙ male fecerat, ad Papam accessit, rẽ sibi exponens, quia ipse multũ excessit, mandat diœcesano epo, vt cum in minorib. ordinib. ministrare pmittat. Si vero domũ religionis intrare voluerit, si alias dignus fuerit, abbas suus, si voluerit, in alijs ordinib. cũ eo poterit dispensare. No. ꝙ oẽs minores ordines vna die pñt cõferri. Item eodẽ die nõ debet quis accipere minores ordines, cũ ordine sacro. Item fauore religionis fit, quod alias nõ fieret. Item cum tali si religionem intrauerit, poteſt abbas dispẽsare.

f Minores.] Hic ergo habes expressum, ꝙ oẽs minores ordines vna die conferri possunt, arg. ad hoc. s. de tempo. ordi. cap. 1. vbi indiffinite loquitur de hoc.

g Permittas.] Hãc permissionem intellige sm tenorẽ s. eo. cap. proxi. & j. cap. proxi. si excommunicatio lata fuit, vel non fuit, quia tunc non põt, alias suo iure poterit dispensare.

h Si voluerit. ff. de sent. exc. cũ illorũ. tñ si excõicatus ex certa licentia ordinẽ recepisset, non posset, vt ibi dr.

† In plerisq; manuscriptis ita: vt in aliquo monasterio seu canonica nal tero ita: vt in aliquo monasterio, seu canonica regulari habitum susciepiat regularem.

† alias, Clemens iij.

† Cap. 1. eo. ti. in 2. compilat. Vide citatos supra in ipso titulo.

†. Vide cõciliu Trident. sessio. 21. de reformat. ca. 11. vbi minores ordines g têporum interualla conterẽdos admonet.

† Hodie vide conciliũ Trident. citatum I tex ta.

furtiue[a] diaconatus ordinẽ suscepisse. Vñ fraternitati tuę rñdemus, ꝙ si nõ fuit à te, vel ab aliquo archidiaconorũ[b] vel Prælatorum tuorũ, sub anathematis interminatione phibitus: tu ipse in pmotione ipsius, ad sacerdotale offm, cõdigna satisfactione imposita (nisi alia ipediãt) p arbitrio tuo dispẽses.[c] Si vero interminatio[d] anathematis super hoc facta est, moneas eũ, vt in aliquo monasterio, seu canonia, habitum suscipiat regularẽ: cui, ex quo i habitu illo aliquãto tpe fuerit laudabiliter cõuersatus, poteris misericorditer[e] puidere: alioquin nulla rõne cõcedimus eũ ad sacerdotalem ordinẽ promoueri.

Celestinus tertius.

Sũmatũ est supra, cap. proxi.

CAP. II.

Cvm H. lator psentiũ, sicut nobis sua qõne mõstrauit, ad tuã, ordinatiõis cã, psentiã accessisset, iuxta ɔsuetudinẽ patriæ sibi quatuor[f] minores ordines ɔtulisti: qb. nõ cõtentus, subdiaconatũ ẽt temerario ausu recepit. Quia vero idẽ clericus i hoc facto multũ excessit. Mãdamus, quatenus cũ i minorib. dũtaxat ordinib. celebrare pmittas.[g] Si vero domũ religionis intrauerit, & vita & mores eius exegerint, abbas (si voluerit[h]) i alijs poterit ordinibus dispensare.

Idem.

Summatum est supra, cap. 1.

CAP. III.

INnotuit[i] nobis, ꝙ G clericus, & alij duo de diœcesi tua ad G quondã Segũtiñ. epm, vt ordines ab eo reciperẽt, accesserũt. Cũq; ab eodẽ epo sub excõicationis sñia fuisset inhibitũ, ne qs se ad duos ordines[k] suscipiẽdos ingereret: pdicti clerici nihilominus sub diaconatus & diaconatus ordinẽ clãdestine susceperunt: & infra. Cõsultationi tuæ taliter rñdemus, ꝙ i ordinati in susceptis ordinibus de iuris rigore ministrare nõ debẽt.[l] Veruntñ si ad religionẽ aliquã voluerũt se trãsferre, & peracta pnia p arbitrio tuo eis iniuncta, ibidem laudabiliter fuerint conuersati, processu tpis cum eis poteris de nrã licentia dispensare, vt postmodũ susceptorũ ordinum executione lætentur.

TITVLVS XXXI.

De excessibus † Prælatorum, & subditorum.

Alexander tertius.

Monet Prælatos abstinere à grauaminibus subditorũ, & aliqua enumerat: & geminat à pœnam imponit contrafacientib.

CAP. I.

PEruenit † ad audientiã nostram: & infra. Cum autem presbyteros, quasi filios & fratres,

i Innotuit.] Cõis diuisio. Secunda pars: ibi, Consultationi. Abbas.

Casus. Quidã clericus G noĩe, & duo alij cu illis epi sui accesserũt ad epm Seguntiñ. vt ordines reciperent ab eodẽ: eis dũ accederẽt ad ordinationem, excõicauit quicunq; se ad duos sacros ordines igereret. pdicti clerici nihilominus subdiaconatus & diaconatus ordines susceperũt furtiue: quæritq; d iuris sit de illis? rñdet Papa, ꝙ illi de iuris rigore nõ debẽt in susceptis ordinibus ministrare: sed si ad religionẽ voluerint se trãsferre, peracta pnia, si laudabiliter ibi fuerint conuersati, diœcesanus illorũ de licẽtia Papæ, cũ eis poterit dispensare, vt i susceptis ordinibus ministrẽt. No. ꝙ nullus duos sacros ordines eodẽ die recipe dẽt. Itẽ fauore religionis facilius cum aliquo dispensat. Itẽ qui post excõicationẽ latã, ne aliqs recipiat simul duos sacros ordines, eodẽ die hos susceperit, eps cũ illo dispẽsare nõ põt, tamq; qũ eũ eo q excõicatus diuina præsumpsit. Item arg. ꝙ ingressus religionis non tollit irregularitatem.

k Ordines.] s. sacros, q simul eodẽ die conferri nõ debẽt. s. de tẽp. ord. litteras. & c. dilecti. ad duos vero minores, vel ẽt quatuor põt aliqs pmoueri. s. c. proxi. sed licet ẽt de minorib. si phibitio excõicationis facta fuisset de minorib. licet possit conferre minores: q2 si non vult aliquẽ pmouere ad duos minores vel plures, nõ compellit: imo de iure interstitia etiã tporũ seruãda sunt. 77. di. in singulis.

l Ministrare non debẽt.] imò de rigore sunt deponẽdi. j. d sen. exc. cũ illorũ. q2 p sniã excõicationis receperunt ordines, ar. s. d cle. excõicato minist. latores.

Hæc glossula i antiqs codicibus ita hẽt. Hanc permissionem intellige sm tenorem s. c. 1. eo. & j. c. proxi. si excommunicatio lata fuit: alias suo iure poterit.

Cap. 2. eo. ti. in 2. compilat. Vide allegata in pcedentibus capitulis hoc eo ti. & oino cõcilium Tridẽ. sessio. 23. de reformat. cap. 12. & 13. & 14.

† Vnusvetus ita ꝙ sic ordinati, & c. sed illud, sic, alterius manu additũ erat.

† [illegible] tporum

† In codice Barbaræ ita: De excessibus prælatorũ in subditos, & subditorum in prælatos. alias cæteris demptis ita: De excessibus prælatorum.

† Cap 1. eo. ti. in 1. compilat. & post cõcilium Lateran. sub Alexãdro iij. par. 20. cap. 7.

Glo. seq. soluit quæstionem, & arg.

l De nostra licentia.] sic s. eo. c. 1. sed ad sacerdotium per hãc licentiam non poterit dispensare, cum de susceptis ordinibus hoc dicat. Et est arg. ꝙ ingressus religionis non tollit irregularitatem. s. eod. c. 1. & 1. q. 7. si quis omnem.

[illegible] &c.

Supra visum est de varijs excessibus subditorum: sed ne Prælati subditorum superbirent, subijcit de eorum excessibus. Vel aliter & melius: supra visum est generaliter de varijs excessibus, tam Prælatorum, quam subditorum: nunc subijcit rubricam specialem de Prælatorum excessibus. Abb.

De hac materia habetur. 16. di. per totũ. 2. q. 7. per totam.

Peruenit.] Duæ sunt partes Scda: ibi, Versum. Abbas.

Epi presbyteros & alios clericos, quasi filios

filios & fratres fraterna debēt charitate tractare: sed ipsi ꝑriū faciebāt, & nisi ad voluntate suā eis peculiā soluerēt, diuinū officiū interdicebāt eisdē: vñ mandat Papa epis. quatenus in eos tallias & exactiones indebitas exercere nō præsumāt nec de cætero illos grauēt indebite, vel tractēt inhoneste, & sine cōsensu capituli sui ipsos suspendere, vel eorū ecclesias interdicere nō præsumāt, ne .ij. duas ecclesias, quarū vna sufficiat, eos hēre permittāt, nec aliquos excōicēt sine ordine iudiciario: sed tuti ꝙ si ꝓcesserint, Papa eos taliter puniet, ꝙ timore pœnæ sux, alij a similib abstinebūt. No ꝙ epi subditos aggrauare indebite nō debēt. Item sine cōsilio capituli non debēt suspendere clericos, vel ecclesias interdicere, nec excōicare sine ordine iudiciario: Et sic no ꝙ ordo iudiciarius seruari det in sñia excōi canonis siue suspensionis. Itē pœna vnius debet alijs timorē inferre.

a *Charitate.*] 16. q. 1 ꝑdicator. ⁊. de excessib. cum Apostolus, 12. q. 2. hoc tantum, 93. dist. dictum.

b *Tallias & exactiones.*] Sic ⁊. de immun. eccle. aduersus.

c *Præsumatis.*] Dēnt n. seruare manus suas ino xias Deo, & legi, & principi, nullūq; grauare lu cro, l. Auth. de mād. prin. §. 1. coll. 3 & C. de sugna dic. l. vnica, lib. 10. ff de dam. infe l. ex d. ini. t. rñ. & in Auth. de colla. §. & hoc quoque, coll. 9. nisi ex magna & graui causa, 16. q. 1. generaliter, § nouellarum, & ⁊. de censib. cum Apostolus.

d *Capituli.*] Sic ⁊. de his q̃ si ma. par. cap. q̃suit. & ita eps sñiam excōicationis siue suspensionis sine capituli cōsensu ferre nō debet. arg. 15. q. 7. eps nullius. cum hæc pœna maior sit in ecclesia, 24. q. 3. corripiantur. ideo merito requirit consensum capituli.

e *Neque duas ecclesias.*] quarum vna nō depēdeat ex altera, ⁊. de præ. & qua. cum ec. vel nisi sint ita pauperes, ꝙ proprium nequeant sustentare rectorem, vt ibidem & 10. q. 3. vnio.

ADDITIO. Vel vnam habeat intitulatam, aliam commendatam, 21. q. 1. qui plures.

f *Sine ordine iudiciario.*] Et ita hēs hic, ꝙ ordo iudiciari⁹ seruari dēt in sñia excōicationis siue suspēsionis, vt 2. q. 1. Deus oipotēs. & ⁊. de appell. reprehēsibilis. & ita seruat & attenditr ordo iste, si ltima admonitio fiat: vel si nō fiat, ꝑ vnū mēsem ingressū ecclesiæ sibi nouerit interdictū, ⁊. de sen. excō. sacro, & c. cum medicinalis [in 6.] lata tñ tenet. 11. q. 3. si eps forte.

g *Puniemus.*] extraordinarie. in Authen. de sanctis. episc. § omnibus autem.

h *Cæteri à similibus.*] Sic ⁊. de male. c. 1. & ⁊. de Iudæ. ad liberandam & ⁊. de off ord irrefragabili. & 2. q. 7. quapp. Bern.

benigna ac fraterna debeatis charitate ᵃfouere: Mādamus, quatenus in eos tal ᵇlias & exactiones indebitas exercere nullatenus ꝓsumatis: ᶜnec decætero irrōnabiliter grauetis, vel inhoneste tractetis eosdē: aut sine ᵈiudicio capituli suspēdere, vel eorū ecclesias interdicto subijcere attētetis: neq; duas ᵉecclesias, quarum vnā sufficere videbitis, permittatis illos tenere: nec aliqué excōicare ᶠsine ordine iudiciario ꝓsumatis. Scituri ꝓ certo, ꝙ si hmōi rumores de uobis iterū ad aures nr̃as puenerit, ꝓ tātis excessib. vos taliter puniemus, ᵍꝙ timore pœnæ vestræ, cæteri ʰà similib. abstinebūt. †

Idem Cantuarien. archiepo.

Non pōt episcopus sine cā, ecclesiam alteri subiectā, ab illius subiectione & obsequio liberare.

CAP. II.

AD ᵃhæc, qm̃ eps plures ecclesias à consuetudine & obsequio archidiaconorū liberas ꝯstituit & immunes, ꝓ qđ redditus diminuit eorundē: Mandamus, quatenus factū epi super hoc corrigas & emendes: & ita prouideas, ꝙ ꝓfatis archidiaconis ꝯsuetudines, quas ꝓsbyteri in ecclesijs suorū archidiaconatuū debēt, plenarie ꝯseruentur: & illis debitā reuerentiā exhibeant, & honorem.

Idem Exonien. episcopo.

Habēs subiectionē seu collatione beneficij, illud pro suo vsu retinere non pōt, seu sibi conferre.

CAP. III.

AD ᵃaures nr̃as peruenit, ꝙ quidā archidiaconi tui se in ecclesias, q̃ in suis archidiaconatib. vacāt, auctoritate ꝓpria intrudere ᵏ nō verent: & infra. Mādamus quaten⁹ eos, q talı mō ecclesias occupāt, vel occupatas detinēt, ad eas dimittēdas censura ecclesiastica cōpellas: & easdē ecclesias ᵐꝑsonis idoneis ordinās, ꝓfatos archidiaconos ꝓ tāta ꝓsumptione, debita cures aīaduersione punire. ⁿ

Idem in concilio Lateran.

Contra naturam incontinentes, si sunt clerici, deponuntur, & in monasterio detruduntur: si laici, excommunicantur.

CAP. IIII.

CLerici: & ꝉ. Quicūq; illa incōtinentia, quæ ꝯ

1 *Diminuit.*] & male: qa nō dēnt epi ius sui alicui diminuere citra eius cōsensum, C. de iu. reipu. l. j. lib. 11. & C. de emā. l. nec auus, & ⁊. de eccl. ædi. ad audiētiā 2. & C. de oī agro deser. quicunq; in fi. li 11. Et est arg ꝙ eps in alterius ꝑiudiciū nō pōt dare priuilegiū ar. 9. q. 3. cōquestus, & c. ꝓ principalē, & c nūc vero Lau. Sed qđ si mortuus sit archidiaconus? nūquid eps cū capitulo pōt ꝑiudicare futuro archidiacono in aliquibus obsequijs, liberādo clericos, vel subtrahēdo iuri archidiaconatus? Vincē. dixit ꝙ sic ar. ad hoc 12. q. 2. c. vlt. qđ parū facit. & 16. q. 1. ꝓcipimus, §. sicut duo. & c. statuimus, & de cōsec. dist. 1. oēs. & ⁊ e. sicut. & arg. ⁊. de cōsti. cū accessissent. vbi ex toto suppssa fuit dignitas. Arg ꝯ ⁊. ne se. vac. ꝓ totū. & ⁊ de cōsti. c. pen. & c. cum accessissent. vbi de hoc. quod verius vr̃.

ADDITIO. Hodie tñ hæc quæstio est de archidia. determinata per decreta. Inno. iiij de rebus eccle alie. dudum.

Gl. seq. ar. alle. cōtra et ibi remittit si &c arg. et remittit. tertio litterā exponit.

k *Consuetudines.*] arg. ꝙ iurisdictio archidiaconi potius ex consuetudine q̃ ex iure iuuat. ⁊ de ele ꝗ. dudū 2. § tandē. arg. ⁊. de off. arch. c. vlt. arg. ꝯ ⁊. eo. cū satis. vbi de hoc. Itē arg. ꝙ seruitiū ex cōsuetudine præstitū peti pōt. 11. d. c. catholica, & 18. q. 2. seruitiū. de hoc plene di ⁊. de cōsue. c. vl. & ⁊. de celib. guenit. & intellige qđ hic d. cit, de consuetudine ꝑscripta.

A *Damus.*] Archidiaconi ecclesias sibi subiectas ad suū vsum retinere nō possunt. hoc dicit. Prima pars narrat factum: Secunda prouidet ibi. *Mandamus.* Abbas.

CASVS. Quidā archidiaconi Exon eñ. epi in ecclesias, q̃ in suis archidiaconatib. vacabāt, se auctoritate propr a intrudere non verebant, & eas suis vsib deputabāt, cū personas debe tent instituere in eisdē: guenit hoc ad Papā. vnde mādat epo Exonien. quatenus illos, q tali modo ecclesias occupāt, vel de tinēt occupatas, ecclesiastica cēsura cōpellat, vt eas dimittāt, & eas ordinet de ꝑsonis idoneis: ꝓfatos vero archidiaconos pro tāta præsumptione puniat animaduersione cōdigna No. ꝙ non debet aliquis sibi retinere, quod alij necesse habet dare. Item nemo debet se ꝑsum ingerere ad id quod debetur.

l *Intrudere.*] vt ad opus suū illas retineant: qđ facere non possunt. sed si cā custodiæ hoc facerēt, hoc liceret, 63. dist. si in plebibus. & ⁊. de ꝑp. bonæ. & si etiā ad eos pertineat institutio, nō sibi debēt retinere, sed alios instituere, vt inter dātem & recipientē sit differentia, ⁊. de instit. c. vlt. nec credat ꝙ ipse possit omnibus sufficere. ⁊ de off. archipresbyteri, cap. vlt.

m *Ordinans.*] ad eorum præsentationem, nisi aliter se habeat consuetudo.

n *Punire.*] aliqua extraordinaria pœna.

C *Lerici.*] Diuiditur, quia duo sunt dicta. Secundum ibi, *Si laici.* Abb. Siculus.

CASVS. Quia clerici & laici laborāt illo vitio Sodomitarū, ꝓꝑ qđ ita Dei venit in filios diffidentiæ, & quæque ciuitates igne cōsumpsit; statuit Lateran. conciliū, vt quicūq; in illo vitio deprehensi fuerint, deijciant a clero, vel ad agendū pœnitentiā in monasterijs detrudant: si laici fuerint, excōicentur, & à cætu fideliū excludantur. No. ꝙ clerici laborātes vitio Sodomitico, à clero eijci debent, vel in monasterijs detrudi.

Item

1 *Diminuit.*] Epi ecclesias archidiaconis subiectas, ab eis liberare nō possunt. h d. Secunda pars: ibi, *Mandamus.* Abb.

CASVS. Quidā eps suffraganeus Cantuarien. archiepi plures ecclesias cōstituit immunes a consuetudine & obsequio archidiaconorū, ꝓꝑ qđ redditus eorum d minuit: peruenit hoc ad Papā: vnde mandat archiepo prædicto, quatenus præfatū epm super hoc corrigat & emendet: & ita prouideat, ꝙ archidiaconis sua iura seruentur illæsa in eorum ecclesijs: & presbyteri illis debitam exhibeant reuerentiā, & honorem. No ꝙ epi iura archidiaconorum, & etiā aliorum Prælatorum diminuere non possunt, nec eorū iurisdictionem eis auferre.

Vide oīno concil. Tridē sess. 7. de refor ma. cap. 2. §. 4. & 5. & sess. 24. de refor. c. 7.

Vide cōcil. Later. sub Innocentio iij. c. 47. & cōcil. Tridēt. sess. 25. de refor c. 3.

Vide l. 2. in prin. C. ad l. Iul. repe. & Inst. de exce. § hodie autem, in fi.

Cap. 2. eod. tit in 3. cōpil & post concilium Lateran par. 24. c. 4.

Iniuste priuās sub ditū cōione, ꝓ suū superiorē quantum sibi iniustū visū fuerit, cōione priuabitur. Io. And.

Cap. 8. eod. tit. in 1. cōpil. & post cōcil. Later. sub Alexā. iij. par. 24. c. 8.

Intrusus qs & quot modis d cat, tradit Felin in c. in nostra, ⁊. de rescri. & Domi. in ca. ꝑꝑ. 19. distin.

Idem f. Alexā. iij. in cōcilio Latera. c. 11. & c. 12. de cohab. cler. & mulier. in 1. compilat. Vide extrag. Pij V. inci. cum primū. & aliā incip. Horrendū illud. quibus clerici hui⁹ criminis rei decernuntur tradē curiæ seculari.

Adde ad hoc quod Bal. in l. 2. C. de seruit. & aqua.

Item laici laborantes eodem vitio, excommunicari debent, & à consortio fidelium excludi.

a Naturam.] 32.q.2 flagitia, & C. de adult. cum vir.

b Diffidentiæ.] i. de quorum salute diffidendum est. Ala.

c Quinque.] scilicet Sodomam, [1] & Gomorram, Seboim, Segor, & Eleale: quarũ duæ perierunt ex vicinitate, tres ex proprio delicto, de pœnit. distin. 1. sed & continuo. hic loquitur de ciuitatib. ibi numeratis.

[1] De hac re vide in Genesi c. 19. & ibi doctores.

d Subdantur.] & capite puniri: debent [2] sm leges in Auth. vt nõ lux. cõtra nat. circa fi. coll 6.

[2] Vide Matth. de Afflict. in constitut. Neap li. 3. Rubr. 42. de adult. Iul. Clarũ li. 5. sent. §. Sodomia. et Bernar. Diaz in practi. crim. can. c. 80.

naturã[a] est (ꝓp quã ira Dei venit in filios diffidentię,[b] & quinq;[c] ciuitates igne ↄsumpsit) dephẽsi fuerint laborare: si clerici fuerĩt, deijciantur à clero, vel ad agendã pnĩam in monasterijs detrudantur: si laici, excõicationi subdantur,[d] & à cętu fidelium fiant penitus alieni.

Idem.

Subditus nõ tenetur parere superiori aliquid exigẽti vel præcipiẽti contra tenorẽ sui priuilegij.

CAP. V.

S'Ane [3] si epi aliquid ab Abbatibus, præter debitam obedientiã[e] contra libertatẽ ordinis à prædecessorib. nrĩs & à nobis indultã, exigũt, liberum sit Abbatibus auctoritate Apostolica quod petĩt, denegare.[f]

S Ane.] Si à priuilegiatis aliquid petit ꝯ tenorem priuilegij, licite denegatur. h. d. Abbas. Statuit in cap. isto, ꝙ epi aliquid ab abbatib. ꝓter debitã obedientiã contra libertatẽ huic ordini concessam, non exigant: Si aũt amplius exegerint, liberũ sit abbatib. huius ordinis, auctoritate Apostolica denegare qd petit. Nota ꝙ abbates debent epis obedientiam. Item nõ licet epis aliquid petere contra libertatem à dño Papa alicui concessam, alioquin licite denegatur quod petitur.

[3] Cap. 1. eod tit. in 2. compil.

Abbatum nonnulla priuilegia qñ cessent vide in cõcil. Tridẽ. sess. 23. de reformat. c. 18. c. 10. & sess. 24. de reformat.

Gl. seq. exponit de qua libertate, & de qua obedientia intelligatur littera.

e Obedientiam.] Et sic nõ loquit capitulũ illud de exemptis: Omnis. n. iurisdictio tã in monasterijs, q̃ in alijs pertinet ad epm̃, nisi exẽpti sint, 9. q. 4 c. 2. & 93. dist. nulla. & in eporum potestate abbates esse debent, 18. q. 2. abbates. loquitur ergo hic nõ de libertate exemptionis plenę, sed de alia libertate cõcessa isti ordini, ꝙ nihil ab eis exigatur, præter debitã obedientiam, & intelligo in ista debita obedientia, ꝙ episcopus possit illos visitare & corrigere corrigenda, & confirmationẽ abbatis habere, sed nullum temporale debet percipere, vt hic vr̃, licet non plene constet de libertate concessa, sed obseruabitur prout continetur in libertatis priuilegio istis cõcesso.

f Denegare.] Auctoritate huius canonis, arg. 10. q. 3. quia cognouimus. sic ĩ. cap. 2. & excommunicatio contra hoc lata non tenet, vt ibi dicitur, & ĩ eo. ad quorundam.

Idem Noruicen. epo.

Vicarius ecclesiæ vsurpans sibi ipsius ecclesiæ personatum cõtra præstitũ iuramentũ, ad officiũ sui executionem admitti non debet.

CAP. VI.

ILlud [4] ẽt de vicarijs, qui psonis fide & sacrõ obligati sunt, duximus statuendũ: Quòd si personatũ sibi falsos[g] assumẽtes, ꝯ psonas se erexerint, & super hoc in iure ↄfessi fuerint, vel conuicti,[h] decętero in eodẽ[i] epatu ad officij sui executionẽ nullatenus admittantur.

[4] Cap. 1. tit. de iureiurã. in 2. cõpil. & post cõcilium Lateraň. sub Alexã. iij. parte 39. cap. 8.

Illud.] Ponit pęnam vicariorum, qui ad vendicandas prælaturas se erigunt contra prælatos. hoc dicit. Abb. Sic.

CASUS. Aliqui sunt ↄstituti vicarij in ecclesijs auctoritate eporũ, qui obligati sunt personis ecclesiarũ fide & sacro: vicarij isti se in superbiã erigentes, falso assumebãt sibi nomen personatus ꝯ fidem & iuſtã: Statuit Alexander Papa, ꝙ si sup hoc in iure confessi fuerint vel conuicti, decætero in eodem epatu ad executionem sui officij nullatenus admittãtur. No. ꝙ confessus in iure, pro conuicto habetur. Item confessio in iure & conuictio æquiparantur. Itẽ qui contra fidẽ & iuſtã venit, tanq̃ falsarius & periurus debet expelli de tot. ↄsortio.

g Falsos.] & ita etiam quali falsarij & periuri puniri possunt, qui contra iuramentum veniunt: vnde tanquam indigni priuandi sunt, ĩ. de iureiu. querelam. & personis vilibus & indignis beneficia sunt deneganda & subtrahenda. ĩ. eod. inter.

[5] Adde ꝙ duris' puniunt cõuicti, q̃ cõfessi. not. in l. 2. C. quo. app. non reci.

h Confessi fuerint, vel conuicti.] alias puniri non debent, 3. q. 1. nos in quemquam, & c. iudex, & ĩ. de iudic. & obed. inter quatuor, & ĩ de consti. ecclesia.

i Eodem episcopatu.] sic ĩ. de priuil. tuarum.

Clemens tertius.

Excommunicatio lata contra subditum, quia non paret contra priuilegium sibi à superiore concessum, non tenet.

CAP. VII.

CVm[k] ad quorundam: & ĩ. ¶ Ideoq; discretioni vestrę Apostolica auctoritate ↄcedimus, vt si ecclesiarũ Pręlati numerũ euectionis & psonarũ in Lateraň. [6] cõcilio[k] cõstitutum, cũ ecclesias visitãt, excedere forte præsumpserint, & ꝓ illis procurationem exegerint, liberũ sit vobis auctoritate[l] Apostolica denegare: Et si ꝓp hoc in ecclesias vestras, vel clericos aliquã sententiã ꝓmulgauerint, ipsam decernimus non tenere.[m]

CVm ad.] Sententia excommunicationis lata cõtra subditum denegantẽ procurationem exactam vltra numerum concilij Lateraneñ non tenet. hoc dicit. Vel generalius sic, vt in rubro. Secunda pars, ibi, Ideoque. Abb. Siculus.

CASUS. Statutũ fuit in Lateraň. cõcilio, ꝙ Prælati ecclesiarũ cum visitãt ecclesias suas, certum numerum equorum & p'onarũ debẽt hr̃e, sed quidã plati hoc non seruant: vnde quidã Prælati quarundã ecclesiarum, petierunt à dño Papa sibi super hoc prouideri: vñ Papa auctoritate Apostolica indulget istis, vt si ecclesiarũ Prælati numerũ euectionis & personarũ in Lateraň. concilio constitutũ excesserint cum eorũ ecclesias visitauerint, liberũ sit eis auctoritate Apostolica denegare, si ꝓcurationẽ pro plurib. postulauerint, & si Prælati ꝓp hoc in ecclesias illorũ clericorum, vel clericos, aliquã sniam ꝓmulgauerint, Papa decreuit ipsam non valere No. ꝙ snia lata ꝯ priuilegiũ vel indulgẽtiã Papæ ab aliquo inferiori, nõ tenet: vñ vr̃ p hãc lr̃am, ꝙ hoc omnibus sit concessum.

[6] Cap. 3. eod. tit. in 2. compil. Et de materia hui' c. vide obno citatos in c. cũ ex officij, ĩ. de ꝑscrip.

k Concilio.] ĩ. de censi. cum Apostolus.

[7] Latera. ↄcilio sub Alexã. iij. ca. 4. adde cõciliũ Lateraň. sub Innoc iij. cap. 33 & oĩno con cil. Tridẽ. sess. 24. de reforma. cap. 3.

l Auctoritate Apostoli.] specialiter idẽ tñ posset iure cõi, vt vr̃, sicut signa rebus meis impressa propria auctoritate deponã. C. vt nemo pri. pæ. su. vel alie. impo. l. 1. & 2. & melius ff. de aq. quot. & æst. l. 1. §. Trebatius, & § itẽ quæsitum, & 10. q. 3. quia cognouimus, & ĩ. eod. sane & qd eps iniuste abstulit, in quadruplũ restituat, 15. dist. quoniam, in fi. arg. C. ad l. Iul. rep. l. 1 & in Auth. vt litigan. iurã. in exor. lit. in §. & hoc quoque, coll. 9.

[8] Faustin. habet vetus cõpilatio.

Glo. seq signat contrarium. sol. opin. ponit quam reprobat.

m Non tenere.] Arg. cõtra 11 q. 3. c. 1. & 2 & ff. de no. oper. nun. l. 1. in prin. Sol. qd̃ hic dr̃, verũ est, qa snia talis non tenet auctoritate priuilegij istis cõcessi sup hoc, & in hoc exempti sunt a iurisdictione eporum: vnde snia lata cõtra priuilegiũ Papæ, nulla est, tanq̃ a nõ suo iudice lata: & temerarium est & indignũ sua auctoritate ꝑsumere, qd̃ alicui specialiter est cõcessum, ĩ. de priui. sane. & ita inquantũ isti exẽpti sunt, seruãda sunt sua priuilegia, ĩ tit. 2. cũ capella. & sic intellige ĩ. c. sane. Alias vero si priuilegiũ tale nõ hr̃ent, & eps prædictũ numerũ excederet vel alias vltra tenorẽ concilij eos grauaret, licite põt denegare de iure, 10. q. 3 qa cognouimus. & auctoritate ↄcilij Lateraň. cũ Apostolus tn̄ si excõicaret eosdẽ, tunc teneret excõicatio, licet ipse male faceret, & ipsi possẽt agere cõtra epm̃ ad interesse: qa iniuste illos excõicauit, ĩ. de sent. excõ sacro. Alij dñt, ꝙ hoc est ius cõe. sed hoc non credo.

Celestinus III. Faustino[8] epo.

Prælatus inferior citra episcopum, non potest suam ecclesiam, vel sibi subiectam alteri vnire sine episcopi consensu, etiam Metropolitani auctoritate interueniente. hoc dicit. Et est casus vtaliter allegabilis.

CAP. VIII.

SIcut [9] vnire epatus, atque potestati subijcere

[9] Cap. 4. eod. tit. in 2. copil. Et de materia vnionis vide nouissime sẽcita in cõcil. Tridẽ. sessi. 7. de refor. c. 6. & 7 & sessio. 14. de refor. c. 9. & sess. 21. de refor. c. 5. & plenius. sess. 24. de refor. c. 13. & c. 15.

SIcut.] Abbas subiectus epo, monasterium suũ alteri subijcere vel vnire nõ põt, sine pcensu dięcesani, ẽt cu consensu metropolitani h. d. Diuiditur: Nam primo ponit quandã consuetudinẽ. Secũdo narrat factum, quod intimari mandat: ibi. Cum ita pr. Tertio sol. ob stacculum: ibi, Non obstante. Abb. Sic.

CASUS. Prior Grandeñ. monasterium suum, quod est in diœcesi Faustini episcopi subiecit, siue vniuit monasterio de Accaro sine assensu diœcesani episcopi prædicti, de cuius auctoritate id fieri debuisset, assensu tamen archiepiscopi interueniente: eps significauit hoc dño Papæ petens, vt sibi liceat reuocare, quod eo inconsulto factum fuit: Respondet ei Papa, vt

[10] Scilicet Costi. hic & in summi de sent. exc ad finẽ, & alij quos refert hic Io ann. And. quorũ sẽtentiam videtur amplecti.

pa, vt liceat ei reuocare qđ ille Prior Grādeñ. fecit eo incōsulto, nō obstāte assēsu vel ꝯfirmatiōe archiepi. quā iterposuisse ꝓponit: qa archieps in diœcesi sui suffraganei sine ipsius assensu, nihil disponere pōt ꝓ canonicas sanctiones, Papa id decernit irritandū: & ꝙ eps id in irritū reuocare possit, primo illud ostēdit: sicut n. ad Papā ptinet vnire epatus, & alienæ ptāti subijcere, ita ad epm ptinet vnio, & subiectio ecclesiarū suæ diœcesis. No. ꝙ vnio epatuū ad solū Papā ptinēt. Itē ordinatio ecclesiarū, vnio & subiectio eart ad epm ptinēt in sua diœcesi. Item oīa monasteria, nisi sint exēpta, spectāt ad epm loci. Item archieps in diœcesi suffraganei sui nihil hēt disponere, sine assēsu ipsius. Itē arg. ꝙ archieps nō est iudex ordinarius totius prouinciæ suæ.

Glo. se. ponit ... speciales de referat ... Papæ, & illa prosequitur, & quasi versus ponit.

a Pertinere.] No. ꝙ q̄dā sibi int̄ in sede Apostolica reseruauit, q̄ ab alijs impune fieri nō pōt, 17 dist. huic. Solus Papa restituit depositos episcopos, 2 q. 6 io. Et deponit eosdē, 3 q. 6. accusatus. ius. dudum & ī. de trāsl. stet corporalia. Diuidit epatū i duos, 16 q. 1 ꝑcipimus, §. sicut. Vnit duos i vnū, vt hic, & 16. q. 1. & tpis qualitas. Eximit epos & abbates, 16. q. 1. frater nr̄. Probat scripta aliorū & pcilia. ī. de suum. Trin. c. 2. in fi. & 16. dist. sancta Romana, & 17 dist. in regula & 2 q. 6. ideo Articulos fidei soluit, 24. q. 1. quotiēs. qm̄ vetus. Et cū dubitat̄ de aliquo articulo, ī. de hęre. cū Christus. Synodū facit gnālem, 17. dist. c. 1. 2. & 3. Transfert sedē epalem de loco ad locū, 7. q. 1. & tpis qualitas. Mutat epos, 7. q. 1. mutationes, & ī. de trāslat. p totū. Appellat nullus ab ipso, 9. q. 3. cūcta. vnde versus:

Restituit Papa solus deponit & ipse:
Diuidit ac vnit, eximit atque probat.
Articulos soluit, synodumq; facit generalem:
Transfert & mutat, appellat nullus ab ipso.

Atrecato. | Aterato. | Valde vtilis & elegans est hęc gl. cui hēs aliam similē in c. qđ trāslationem, ꝓ bo. retēt uata, ī. de off. legati. | Pallia. | Polliaū. | Cap. 2. eod. tit. in 3. compil. Et de materia vide Bernardi. Diaz i pra. cti. crimi. can. c. 111. adde Abbatem in c. olim ex litteris, ī. de resci.

alienę, ad summū Pontificē ptinere dignoscit: ita epi est ecclesiarū suæ diœcesis vnio, & subiectio earundē. Cū itaq; Prior Grādeñ. monasteriū suum, qđ est in tua diœcesi, & de tuo dēt ordinari ꝯsensu, monasterio de Accato (tuo assensu minime reqsito) subiecerit siue vnierit: qđ fecit te incōsulto, tibi liceat auctoritate nr̄a (sicut iustū fuerit) infirmare: Nō obstāte assēsu vel ꝯfirmatione, quā Metropolitanus iterposuisse ꝓponit: cū i diœcesi sui suffraganei absq; ipsius assēsu nō dēat aliqđ ꝯ ꝯstitōnes canonicas attētare. Nos quoq; id decernimus irritandum.

Innocētius III archipresbytero S. Andreæ de Pall.

Suspendi debet clericus, qui de suo crimine publice gloriatur.

C A P. IX.

QVàm sit graue crimē in clericis cū malefecerint gloriari, nullus sanæ mentis ignorat. Accepimus sane, ꝙ cū R. Deserteñ. P. filiā suam cuidam I. nomine tradiderit in vxorē, P. diaconus nō erubuit publice ꝯfiteri, se mulierē ꝑdictā carnaliter cognouisse: vñ factū est, ꝙ vir ad propria cā remitteret, cui fuerat matrimonialiter copulata. Iōque mādamus, quatenus si tibi ꝯstiterit de ꝑmissis, appellatione cessante ꝑfatū clericū ab officio & bñficio suspendere non postponas: cōpellens virū, vt vxorē suā recipiat, eiq; (sicut iustū est) officium exhibeat maritale.

Idem epo Hiponeñ. & abbati de Tileto visitatorib. Lōbardię.

Clericus auctoritatē vel cōsilium directe vel indirecte homicidio præstans, irregularis efficitur.

C A P. X.

EX litteris vestris accepimus, ꝙ cū ad Albiganēsem ecclesiā, vnà cū Pisano archiepo, tūc epo Vercellē. accessissetis, visitationis officiū impleturi: Albiganeñ. eps inter cætera, q̄ proposita fuerant cōtra ipsum, ore proprio est confessus, ꝙ cū quidam in villa quadam ad eius iurisdictionē spectāte infamaret de furto, & idem illud inficiaret oino, offe-

sensus litteræ: quia videtur exposcere scandalum, quod videtur contra princ. cap. Secunda pars ibi Ideoque. Abb. Siculus.

Quidā diaconus P. noīe, publice ꝯfitebat, se carnaliter cognouisse vxorē cuiusdā sui conuicini siue parochiani, ꝑp qđ ille vir vxorē suā remisit ad propria. Significatum fuit hoc dño Papę. vñ mādat cuidā archipsbytero, q̄tenus si ꝯstiterit de ꝑmissis, ꝑfatū clericū appellatione cessāte ab officio & bñficio suspēdat: & virū illū compellat, vt vxorē suā recipiat, & maritali affectu pertractet eandē. No. ꝙ ꝯfessio in scandalū alterius ex ius facta, clerico ꝑiudicat. Itē nemo de improbitate sua debet cōmodū habere.

Glo. seq. arg. alleg. contrarium, & soluit, & de duabus ...

f Publice confitetur.] Arg. ꝙ ꝯfessio ex ius facta ꝑiudicat: qa nō refert vñcūq; crimina clarueriut, vt puniant, 23. q. 1. ecce crimina. si. ī. de adult. tat. pr̄. §. vlt. alias est § subsellis. l. q dā decedens. § vlt. quā uerisq; s. n. iunere rent tutori. ... ti, statim pie ... ad ipsam ptinet, vrbi di. ... 22 q. 5. hoc vr̄. Sed ꝯ ē de iuā at si clerici. & nemo sine accusatore damnari dēt, 23. q. 4. si qs prātē. & ff de mi. & ho. resēti pro. §. si qs. qđ verū est, vñ iste non deponit, sed suspēdit, & ex illa cōfessione nō punit nisi mediatamliter, sed pp scādalū & infamiā ortā inter mulierē & virū: qui pp hoc eā expulit, suspēdit, alias non fuisset suspensus pp tale cōfessione. Qñ quis puniri possit sine accusatore, notatur ī. vt ecclesiastica benefi. sine dimin. conferan. vt nostrum. & de confessionibus, in alijs casibus no. ī. de confess. cap. vlt.

g Officium.] id est, debitum carnale, & alia consueta. Ber.

h Ex litteris.] Eps. cuius auctoritate homicidium commissum est, a ministerio altaris, & officio pontificali, & epatus administratione deponitur. h. d. Vel sic. Eps præstans causam directe vel indirecte homicidio committendo, eo commisso priuari debet officio pōtificali & sacerdotali, & ab administratione episcopatus remoueri. Prima pars narrat factum: Secunda diffinit̄ do comminit ibi, Nos autem. Abb. Sic.

Quidā visitatores in Lōbardia accesserūt ad ecclesiā Albiganeñ. et in ea visitationis officia exercerēt. eps Albiganeñ. inter cætera, q̄ proposita fuerūt cōtra ipsum, cōfessus fuit, ꝙ cū quidā in villa quadā, q̄ ad eius iurisdictionē spectabat, infamaret de furto, & ipse fur illud negaret, obtulit purgationē ferri cadētis; & si deficeret, suspenderet: eps quesiuit à iudice deputato ab ipso ad maleficia puniēda, qđ sibi super hoc videretur. iudex rñdit vt fieret sicut fur dixerat. tandē ferru cadēs in ipsius pñtia est allatum, qđ cū fur ille accepisset, cōbustus est. iudex pauctatus, cōsuluit epm, qd sibi sup hoc esset agendū: & ipse rñdet ꝙ si fur euaderet, malū esset: & sic eps & iudex villa illā exeūtes in eorū pñtia ille fur est suspensus. ... ipse dicebat in eius excusatione, se talibus verbis vsum fuisse: Auditis quātus est clamor populi ... dicit, ... si sic euaserit impunitus: His auditis ... inquisitores ipsum epm cū litteris suis confessionem ... prædictā continentibus, remiserunt ad Papā: sed ipse nihil sup his proposuit corā Papa, nec litteras inquisitori ... ipse ... diceat ... Papæ præsentasse. immo statim ... de ... inquisitoribus ad Apostolicā sedē accessit, ... per ordinē dño Papæ exposuit, idem e, s de curia recessit, & persquitus

a Atrecato. ... | ꝯfiteri | pos. ... abbati de Tileco. | Cap. 3. eod. tit. in 3 compil. ... post, vide notata in c. si ne cle. vel mona. li. 6. | Reus | Vide circa hoc ca. qđ no. de ord. cogn. c. 2. ad fi. pen. gl. & ce l. seq. vide qđ no. de resci. cū cōtingat, in 3. gl. cum seruit ... nui de ca p: hoc vide quod ibi not. in gl. 2 Ioan. And.

b Intua diœcesi.] Vnde ipso iure ad curā ipsius ptinet & potestatē, ī. de rescrip. cū non liceat, & 18. q. 2. abbates, & c. seq. & c. 1. ī. de reli. do. de xenodochijs. nisi sint exēpta, 16. q. 2. c. 1. vbi priuilegiū exemptionis ostenditur, 100. dist. cōtra morē.

c Minime requisito.] quod fieri nō debet in alienationibus, 12. q. 4. in venditionibus, 12. q. 2. abbatibus. Bern.

Glo. seq. tec. pro quo st an inuenire posset ipse reuocare, et distinguit.

d Auctoritate nostra.] Nam auctoritate sua facere non posset, vt ī., maxime si aliud monasterium sit subiectum alij: quia non posset esse iudex in causa sua. C. ne quis in causa sua ius si. di. l. vnica. si autem vtrunq; esset de sua iurisdict. ... credo ꝙ sua auctoritate hoc facere posset arg. huius cap. quia vt hic dicit, sine suo consensu fieri non debuit.

e Attentare.] Arg. ex hoc ꝙ archieps nō est iudex ordinarius totius prouinciæ: archieps n. oim eorum huiusmodi diœcesis est ordinarius, sed non subditorū, ī. de off. ord. pastoralis nisi in casib. ibi notatis. ... n. nisi in casibus illis nihil pōt disponere in diœcesi suffraganei, vt dnt constitutiones, de quibus ... 9. q. 3. c. 1. & 2. & c. archieps & duob. capitulis sequentibus, & ī. de officio ordin. Romana (in l. 6.) Bern.

Quàm.] Clericus qui de crimine publice gloriatur, pp qđ scandalum sequutum est, ab officio & beneficio suspenditur. h. d. & per hoc commune summarium nimis coarctatur

quisitus nō potuit inueniri: dñs Papa his auditis p dictū inqsitorē, & p litas inquisitorū: qa idē eps nō solū in iudicio ferri candētis, verumetiā in suspēdio multū excessit. cū his nō tm auctoritatē pstitit, sed et pñtiā sui exhibuit corporalē, ipsum reputauit indignū ministerio altaris: & qa pōtificale officiū sine ministerio altaris exerceri nō pōt, mādat dictis inquisitoribus, quatenus moneāt eundē, vt epatui cedat: alioqn ipsum remoueāt ab ecclesia Albiganen. & eidē ecclesiæ faciāt de persona idonea pūideri. No. hic arg. q sufficit absentē requiri, licet peremptoriā ad eius notitiā nō puenerit. Itē clerici vel epi iudiciū ferri candētis indicere, nec recipere talē purgationē debet. Itē nec interesse debēt, nec auctoritatē pstare debēt spāliter, vt pœna corporalis infligatur: qd si fecerint, hic est pœna expssa i platos. Itē officiū epale sine altaris ministerio exerceri nō pōt. Et sic ē hic ar. q nō pōt eē eps, nisi primo fuerit sacerdos. Itē in locū epi depositi vel irregularis facti ex culpa sua, alius subsitui debet.

Examinatio per ferrū candēs, & serinētē aquā illicita est. de qua re elegās decretū extat i c. cōsuluisti, 2. q. 4. vide D. Thomā 2. 2. q. 95. artic. 8. ad 3. arg.

Eps hñs tpalē iurisdictionē cōmittere pōt causarum criminaliū cognitionē alijs absque irregularitate, dicens eis vt iusti tię debitū exequantur, c. vlt. ne cler. vel mon. li. 6.

Aliàs ita: quinimo statim cum, &c.

Cur iudiciū ferri cādētis sit illicitū, tradit luculēter B. Thom. 2. 2. q. 95. artic. 8. ad 3. arg.

De hoc artic. vide Doct. in c. clerici, ĩ. ne cle. vel mon. Fel. in c. sicut dignū, ĩ. de homic. & Nicolau. Plouiū tract. de irregularita te, 39 reg. vbi late.

Vide de re iudica. cū Bertol dus, in glos. Ioan. And.

a ¶ *Candētis.*] Hæc purgatio prohibita est ĩ. ne cler. vel mon. sentent. ā. & ĩ. de pur. vulg. p totū. vnde hoc solo, q in hoc cōsensit, fuit puniēdus.
¶ *Gl. sequēti. per q. an epi vel clerici principib. in criminibus cōsulere pos. int.*
b ¶ *Cōsuluit.*] Nō phibet hic qn epi possint dare consiliū principib. in criminibus, 23. q. vlt. pessimā, in si. nā clericus pōt dare cōsiliū ita in gñe dicēdo, Fures taliter puniēdi sunt. ar. 5. q. 6. delatori. dū tñ potius opera cōsulentis, q suggerētis fungat, vt ff de qō. l. 1. §. q qōnem. Itē licite pñt clerici querelam iudicibus deferre de furibus ciuiliter. arg. 23. q. 5. non vos, & ĩ. de homic. postulatu. & licet aliquis rñdeat de facto furis extra iudiciū, licet ille fur puniat, non imputabitur illi, ĩ. de homi. tua. hic enim excessit fines cōsilij, dicendo: malum est, si fur sic euadat, & præsens fuit in iudicio.
c ¶ *Verbis talibus.*] quæ sequuntur: auditis, & cetera.
d ¶ *A nostra discessit.*] vnde perinde est ac si non venisset, ĩ. de iud. cap. 1. & 11. q. 3. certum est. aut etiam si latitaret post columnas, ff ex quib. cau. in possess. Fulcinius, § illud sciendum & ĩ. vt lite non contest. quoniam, §. 1.
¶ *Glo. sequēti. quod sufficit absentem requiri, licet, &c. alleg. in contrarium, & soluit.*
e ¶ *Perquisitus.*] No. q sufficit absentē requiri, licet pemptoriū ad eius notitiā nō puenerit, ĩ de do. & cōtu. causam q. e. vlt. & ĩ de elec. nō sessi ex tux. C. de iud. properandū, § & si quidē. ff. de euic. si vero, & l. si dicta, § pñte, & tñ loca item quæritur, § exercitu. Arg. cōtra ĩ vt lite nō cōtest. quia & ff q sent. sine app. rescin. l. 2. § cū ex eo. non n. statim cōtumax vr, qui vocē præconis non exaudiuit, & de in integ. rest. l. pen. quę incipit, diuus & C quo & qñ iud ea quæ. & 3 q. 9. caueant. sed certe ibi non tenuit sententia. qui ibi tenus non fuit cita tus: hic n. citatus venit ad præceptum in iustitorum, & contumaciter recessit, & adhuc Papa mandat vt moneatur. Ber.
f ¶ *Nequiter deliquisse.*] relatione iudicū q bus creditur, 14. dist. de cōciliis donec probet contrariū, ĩ. de testi cū a nobis. Ber.
g ¶ *Corporalem.*] Vñ incidit in illā cōstitutionē, ĩ ne cler. vel mon. sētiam, & auctoritatē præstando & pñtiam: vnde merito deponi debuit: qa fuit homicida, ĩ. de homic significasti 2. & ĩ. de cle. pug. in duello. c. 2. 50. dist. si quis viduā. qa nō refert an facto vel consilio seu auctoritate fiat homicidia, vt ibi dr.
h ¶ *Ministerio.*] Arg. q non potest quis esse eps nisi primo fuerit sacerdos. De hoc dixi ĩ. de cler. p saltu. promo. c. vnico.
i ¶ *Cedat.*] cū pp culpā suā fact⁹ sit irregularis: alias n. si esset impotēs, daretur ei coadiutor, 7. q. 1. quia tu trifte. Vinc.

rēs, q cādentis[a] ferri iudicio se purgaret, & vt suspēdio puniret, si deficeret in eode: dictus eps reqsiuit à iudice, qd sup hoc videret eidē: & cū iudex rñdisset, vt fieret sicut fur ipse dixerat: ferrū cādēs[b] in ipsius pñtia epi est allatū: qd cū accepisset fur ille, cōbustus est: vñ iudex pauefact⁹, qd sibi sup hoc videret ɔsuluit[c] epm memoratū: Qui rñdit, q si fur sic euaderet, malū esset: q̄q̄ asfirmet se verbis[d] talibus vsum fuisse: Auditis q̄tus est clamor populi? oēs dñt, malū est, si sic euaserit impunitus. & sic eps & iudex villā ipsum cū multitudine sunt egressi: in quorū pñtia pdictus fur est suspensus: pp qđ ipsum cū lrīs vestris ad sedē Apostolicā destinastis: sed idē nihil super his pposuit corā nobis, nec lrās vrās vidimus, licet idē se nobis illas asserat pñtasse. qnimo[d] cū dictus archieps ad sedē Apost. accessit, qui nobis hmōi rei seriē plenarie indicauit, idē eps à nrā discessit pñtia, & pquisitus,[e] non potuit inueniri. Nos aūt, quia idē eps non solū in iudicio candentis ferri, verumetiā in furis suspēdio grauiter noscit deliquisse:[f] cū his non tm auctoritatē præstiterit, verūet pñtiam exhibuerit corporalē,[g] ipsum indignū altaris ministerio[h] reputamus. Cū igit pōtificale officiū sine altaris ministerio nō valeat adimpleri: Mandamus, quatenus vt epatui cedat,[i] moneatis eundē: alioqn ipsum ab Albiganeñ. ecclesia amouētes, faciatis eidē per electionem canonicam de persona idonea prouideri.

¶ Idem archiepo, & Maioris monasterij, & S. Iuliani abbatibus Turonen.

¶ *Collatio beneficij facta indigno occulta cassari debet: & conferens secundo ante cassationem primæ collationis, priuari debet ea vice potestate conferendi.*

CAP. IV.

INter[a] dilectos filios B. & P. canonicos Pictaueñ. super succētoria Pictaueñ. ecclesiæ quęstione suborta, vtroq; asserēte succentoriā ipsam, se per Pictaueñ. cātorē, ad quē eius donatio ptinebat, canonice assecutum, & ĩ.[b] Nos igit attestationibus vtriusq; partis inspectis, inuenimus esse probatum,

a ¶ *Inter.*] Ab obtinēda dignitate repellit vsurarius & publicus aleator. h. d. Diuidit: Nā primo narrat decisē factū. Scđo diffinit, ibi, *Nos igitur.* q subdiuidit: Nam prima diffinit de P. Scđa de B. Tertia de cātore. Secūda ibi, *Præterea.* Tertia ibi, *Quia vero.* Abb. Siculus.
b ¶ Vacāte succētoria Pictaueñ. cantor ipsius ecclesię, ad quē ptinet collatio succētorix, eā cōtulit P. canonico Pictaueñ. postmodū dicta collatiōe nō cassata, eandē succētoriā cōtulit B. canonico Pictaueñ. vñ orta quæstione inter eos, & cōmissa sunt sup ipsa succētoria quibusdā iudicib. delegatis, corā q bus produxit vtraq. pars testes: tñ de se facti potiusmodo, & altera in pars cassari: sic prætaxata, & tēmo hinc inde receptus, ea delata est ad dominū Papā. pterea iudices quosdā pcesserūt partibus, in q bus quędā clausula vltimo in lrīs illis fuit apposita, q punebat p d B. pcessa ñ er. fuerat apposita de cōtemptu dicta, & sic saltauerat iras illas, & q sine fuerat sus sic saltatis sup hoc depo suerūt iudices. q lrās illas concesserat dñs Papa attestationib. vtriusque partis inspectis, inuenit esse probatū, dictū P. publicum aleatorem esse, & manifestū vsurariū, q 11 pro 12. mutuauit in ludo: Ipse vero in sui excusatione allegabat cōsuetudinē Cadurū, quia clerici mutuāt sic frequēter & ludūt. Sed Papa cōsuetudinē istā tamq, improbabat, cū i illis sit magis puniēda occenta, p quos de tus reprobabat, cū i illis sit magis puniēda occenta, p quos delinquēdi auctoritas vsurpat: vñ qđ circa dictū P. de succētoria ipsa factū est, pp indignitatē & vsuratē ipsius, decreuit dñs Papa irritādū: cū pionis vitiis & indignis porta dignitatū patere nō debeat. Præterea q pfatū B. nō pbabat, q de cōtēta iud. cū vltima clausula nō fuerat inter a m lrīs eorundē, sicut p ipsorū depositiones adhibit eiusdē: pp qđ pars altera pponebat, q pdictus B. sus fuerat lrīs sic saltatis, & ideo tanq̄ falsarius debebat repelli: Papa tñ cōsiderauit, q licet ei instaret, q dicta clausula in lrīs illis fuisset appolita pter cōtētiam iudicis, tñ sides facta non fuit, q d B. illa clausulā appoluerit, vel procurauerit ab alio poneret, vel et q sciret vitus fuerit lrīs sic saltatis: vñ Papa ab hmōi falsitatis obiectū dictum B. absoluit. Sed quę, cū postq̄ hoc heret obiectū fuit, eis attendiunt: Sed quia p dictū cātor ostēdens duorū testiū cōsensū, q cōcessio facta P. pdicto, fecit, & cōnectionē facti postmodū B. Papa decreuit ipsam irritā: & quā cātori ita inconstantes se habuit in hoc facto, vt prima donatione nō cassata, secundā faceret attēptauit, vt quo peccauit, dñs Papa priuat ipsum p hāc vice cōferēdi hac vice succētoriā ipsam: Mādans iudicibus, quatenus eandē auctoritate Apostolica, psonę idoneę assignare, p curēt. No. q aleatores publicos & vsurarios publicos repellit a dignitatib. obtinēda, nō obstāte psuetudine aliqua. Ite praua cōsuetudo potius dicēda est corruptela, q̄ consuetudo.

Et peaquē, dic vt ĩ. de cleri ægro. c. vno. lib. 6.

Cap. 4. eod tit. in 3 compil. Vide Hostiēsem in sum. tit. de excess. prę la §. clericus vero, vbi plene ď ludo ad de Beptas ac. Diaz pract. crimi. cano. c. 64 & citatos ibi per eum.

tudo. Item nemo auctoritate vel cõsuetudine dẽt vsurpare delin[quendi licentiam]: quia pp hoc magis punitur. Item vilib. p[er]sonis & in signis dignitates no sunt c[on]cedendæ. Item ar. q̃ suc centoria est dignitas. Item iudices põt ferre testimonium de his, q̃ coram eis acta sunt, & per eos. Itẽ nõ probat hoc esse, id ab hoc [illegible] & [illegible] pbatio non nocet. Itẽ nõ punitur [illegible] falsis liis non vtit, postq[uam] sibi opponit. Itẽ duo testes suf ficiunt. Itẽ prima electiõe no cassata, attẽtari no dẽt secuda, [illegible] Itẽ punit. [illegible] qui prima sua electione non cassata, secunda n attentat. Item puniri debet quis in eo in quo peccauit.

a [illegible]] hodie phibetur ẽ de vi & hon. cle. cler. ci [illegible] non dẽt [illegible] iure suo, si vellet se corrigere 35. dist. [illegible] 47. dist. [illegible] in obtinendo [illegible] ab [illegible] 47. dist. de Petro [illegible] beneficio [illegible] facere [illegible] corrigat, de iure [illegible] 14. q. 4. [illegible] B.

b [illegible] denarios pro duodecim.] hæc vsura centesimam excedit [illegible] C. de vsuris [illegible] hæc vsura [illegible] excedere sortem.

c [illegible]] conuiuij [illegible] alcato. quod in conuiuio.

d [illegible]] ergo ludus noxius [illegible] in culpa [illegible] ludus.

e [illegible]] hæc verba posita [illegible] 16. q. 1. [illegible] dicatur & [illegible] de consuetudine, quanto.

f [illegible] Auctoritas vsurpatur.] Qui peccatum suu defendit auctoritate, seu cõsuetudine, magis peccat, & 10 [illegible] 4. [illegible] de pœn. di. 6. c. [illegible] B.

g [illegible] Dignitatis.] Ar. q̃ succentoria est dignitas.

h [illegible] C. de dig. neque famosis. lib. 12 C. de [illegible] querelam.

i [illegible] Depositionibus.] Jsi ẽ de elect. cu dilectus. No. et go q̃ iudex de eo q̃d [illegible] coram [illegible] teste [illegible]

k [illegible]] Gloss. [illegible] coutrarium [illegible]

l [illegible] Vel procurauerit.] simi ẽ de testi. spol. cum ad sedem. licet enim ille obtinuerit literas, & vsus fuerit eis, non tñ præsumitur, p eas falsauerit, sicut nec ibi præsumitur vt deiecisse. [illegible] probatio [illegible] dolus [illegible] ex præsumptionibus, sed ex perspicuis indiciis probari dẽt C. de dolo, dolu. vnde q̃ dolum allegat, dolu probare tenetur, [illegible] de proba. quotiens. [illegible] q̃ dolo [illegible] contra, arg. habes [illegible] falsatoriorum [illegible] postquam litis falsis vsus fuerit, non [illegible] excusationem, [illegible] alias est falsa litte ris, nec tñ in hoc punitur. Sed illud speciale est in liis dñi Papæ, q̃ prius diligẽter examinãdæ sunt, nec pœna illa ad litteras aliora [illegible] extẽdit, [illegible] & [illegible] ibi tradit curiæ secularis [illegible] sed alij non traduntur [illegible] Postmodum.] vnde nõ valuit, prima nõ cassata sic ẽ. de con ce. [illegible] post electionẽ i si. Sed [illegible] si prima nulla fuisset ipso iure, pura, qa plona fuit indigna & sciẽter electa, nunqd valuisset secũda? [illegible] de elec. bonæ [illegible] & ẽ de appel. [illegible] & ẽ de iure pat. [illegible] & c. cu. [illegible] Sed contrariũ est verũ, p nõ valet scda, qa ipso iure priuatus fu[it] eligendi [illegible] vice [illegible] scda no vale[t] ẽ. de elec. cũ in cunctis & c. cũ Vintonie. & c. scriptu. [illegible] ẽ. de sup. neg. [illegible] licet. & ca. vlti. Sed [illegible] illud & c. cũ laici. cõ tradicere [illegible] qa ibi ab ea dẽ [illegible] facta fuit prima cõcessio & secunda, & tñ tenuit secunda. Sed illa con cessio prima facta fuit de re nõ vacate: quare nulla præter laicis variare licet, sed nõ clericis: sed hic nõ fuit priuatus ipso iure, qa nõ fuit notoriũ primã nõ tenuisse: & iõ priuat per sniam, quia forte ignorauit ipsam talẽ fuisse, & nõ licu [illegible] variare. Ber.

m [illegible] Gl. [illegible] q̃d secunda sit nulla [illegible] contrarium [illegible] [illegible] incertam [illegible] & [illegible] Tertiam.] Ergo fuit hæc secunda elect. o [illegible] ipso iure. vt [illegible] hanc litteram [illegible] qa prima no cassata secunda nõ potuit nec debuit attẽtari, et si prima ipso iure nulla fuisset, vt dictu est [illegible] notula qa sanctus erat officio suo eligendo illu P. & sic [illegible] no uacabat. [illegible] ille B. electus fuit ad dignitatẽ nõ uacãtẽ qua re nulla fuit electio, et cũ tra [illegible] de verbo obl. [illegible] stipuler [illegible] pendente prima stipulatione, q̃ eligi po terat, tenet secunda [illegible] stipulatio [illegible] valde sunt illa dissimilia [illegible] signatus cõtra [illegible] huic uerbo, [illegible] ẽ. de elec. dudum [illegible] & c. [illegible] & ibi vtraque cassat. hic vero diuersus est casus ibi factæ fuerunt electiones a diuersis partib. hic ab vna & eadem perso na, quæ variare non potuit, vt dictum est.

n [illegible] Puniatur in quo] sic ẽ. de temp. ord. litteras & ẽ. de iurepatr. pastoralis & ẽ. de cleri. excom [illegible] postulastis.

o [illegible] Hac vice.] tantum ẽ. de elec. cum in cunctis. & c. cum Vintõn. vnde si illorum [illegible] quibus scribitur, non haberet elec tum, iterum posset ille eligere. Ber.

eundem P. publicum aleatorẽ esse, ac vsurariũ manifestũ: eo tpore, q̃ vndecim denarios p duodecim mutuauerat: i ludo vñ licet ad palliãdũ tãtæ psumptionis excessum, pposuerit, q̃ hoc fecerat iuxta ↄsuetudinem Gallicorũ clericorum, qua sere vniuersi clerici mutuãt sic frequẽter, & ludũt: Nos tñ, q ex officij nri debito pestes hmõi extirpare proponimus: atque ludos voluptuosos (occasione quorũ sub quadã curialitatis imagine, ad dissolutionis materiã deuenit) penitus iprobamus, excusatione pdictã, q̃ p prauã consuetudinẽ (q̃ corruptela dicenda est) palliat, friuolã reputantes: cũ in illis magis plectibilis sit offensa, p quos ad excusandas excusationes i culpis delinquẽdi auctoritas vsurpat: qd̃ circa eundẽ P. de succẽtoria factũ esse dignoscit, pp indignitatẽ & vilitatẽ ipsius duximus irritandũ: cũ plonis vilibus & indignis portę dignitatis patere nõ debeãt, iuxta legitimas sactiones. Præterea ↄ platũ B. fuit manifeste [per testes] pbatũ, q̃ de ↄscia iudicũ vitima clausula interea non fuerat in lrĩs eorũdẽ, sicut in ipsorũ depositionibus exprimit euidenter: & infra. Vnde pars altera pponebat, q̃ cũ pdictus B. scienter vsus fuerit lrĩs sic falsatis, debebat tanquam falsarius oĩno repelli. Verũ nos attendentes, q̃ & si constaret, q̃ dicta clausula lrĩs illis fuisset apposita pter ↄsciam iudicũ pdictorũ, quia tñ fides nobis facta nõ fuit, q̃ dictus B. illã clausulã apposuerit, vel pcurauerit, vt ab alio poneret: vel ẽt, q scienter usus fuerit lrĩs sic falsatis: ab huiusmodi falsitatis obiectu eundẽ duximus absoluendũ: maxime cũ postquã sibi hoc obiectũ fuit, ptermiserit vti eis: & infra. Cum igit p depositiones duorũ testiũ nobis ↄstiterit, q̃ ↄcessio P. facta pcesserit, quã quã pp indignitatẽ eiusdẽ meruerit reuocari, ↄcessionẽ postmodũ B. factã irritã decernimus, & inanẽ. Quia vero cãtor adeo inconstanter se habuit in hoc facto, vt prima donatione nõ reprobata, secundã facere attẽtauerit: & dignũ sit, ut in eo qs puniat, in quo ausus est delinquere: i hoc eius duximus varietatis incõstãtiã puniendã, ut cõcedendi succentoriã ipsam hac uice nullã habeat facultatẽ: præsentiũ uobis auctoritate mãdãtes, cõcedimus, quatenus eandem, auctoritate nostra suffulti, personę idoneæ assignetis.

Idem [illegible] in concilio generali.

Cognoscere de cã matrimonij, [illegible] pœnas publicas & indulgẽtias cõcedere, spectat ad dignitatẽ epalẽ: Vnde inferior Prælatus de his se intromittere non dẽt, nisi ei competat de iure speciali.

[illegible]

ACcedentib. ad nos de diuersis mũdi partib. epõrũ qrelis, intelleximus graues & grãdes quorũdã abbatũ excessus, q suis finibus

[illegible] Accedentibus.] Abbates de matrimonijs cognoscere, & publicas pœnitentias iniungere, & litteras indulgentiarum concedere non possunt, nisi eis competat de iure speciali: hoc dicit. Primo ponit episcoporum querelam, cui secundo prouidet, ibi: Volentes. Abb.

[illegible] Epi in concilio gñali cõstituti cõquesti sunt de abbatibus, q ipsi suis terminis nõ cõtenti, manus extend. [illegible] ad ca, quæ

Vide citatos in c. q̃ in [illegible] oib. de vsuris, ex qb. intelliges q̃ sit manifestus vsurarius. add. Bernardinũ Diaz in pract. crimi. cano. cap. 12.

Vide l. oẽs iudices. cũ gl. 1. C. de de cu. lib. 10 cu ibi no. & i Auth. habita. C. ne fi. pro pat.

Hæ duę voces, per te des. de sunt: [illegible] in antiquis exẽplarib. absunt ẽt a veteri cõpilatione. & o. b. Vaticanis.

Vsura cẽtesima q̃ dicatur, tradit Alciatus l. b. 3 dispunctionu ca. 1. & antiquos non solu dixisse vsuras centesimas, sed ẽt centesimũ quid, docet Budæus in l. [illegible] sect. ff. de eui[illegible] ctione.

Secũdũ lo. & Vincen. Ioan. And.

Vox. sublata, deest i an tiquioribus codicibus, adẽstiam in magis recentibus.

Vid. Lebi numerus. cõ cor. C. de tesli.

Idem, scilicet In nocẽtius tertius in c ẽcilio ge nerali Lateran. ca. 60. & cap. vnico eo. titu in 4. compil.

bus non contenti, manus ad ea, quæ sunt episcopalis dignitatis, extendunt: de causis matrimonialib. cognoscendo: iniungendo publicas pœnias: concedendo etiam indulgentiarum literas, & similia præsumendo: vnde contingit interdum, quod vilescit episcopalis auctoritas apud multos. Volentes igitur in his, & episcoporum dignitati, & abbatum prouidere saluti: Præsenti decreto firmiter prohibemus, ne quis abbatum ad talia se præsumat extendere, si proprium voluerit periculum euitare: nisi forsan quisquam eorum speciali concessione, vel alia legitima causa, super huiusmodi valeat se tueri.

Honorius iij. P. tituli sanctæ Pudentianæ presbytero cardinali vicario nostro.

Ad reuelandum peccatorem, siue peccatum in pœnitentia confessum, sacerdos compelli non potest.

Dilectus filius Ioannes presbyter exposuit conquerendo, quod rectores fraternitatis vrbis ipsum ad reuelandum fures, & quod super quodam furto sibi tamquam sacerdoti fuerat reuelatum, vel ad satisfaciendum exinde damnum passo, arctare nitentes, in eum (nisi alterum præmissorum efficeret) tulerunt sententiam interdicti. Quia igitur perniciosum esset prædictum presbyterum sibi taliter credita reuelare, ac cogi ad id quod non rapuit, exoluendum. Discretioni tuæ mandamus, quatenus prætaxatos rectores coram te conueniens, iniungas eisdem, vt a memorati presbyteri grauamine penitus conquiescant.

Idem Præposito R. & I. archidiacono Suessionen.

Priuati homines regulariter nequeunt constituere collegium, & habere signa collegij, nisi eis aliter concedatur.

Dilecta in Christo filia abbatissa Iotren. nobis insinuare curauit, quod cum presbyteri & clerici Iotren. ecclesiæ Melden. diœcesis, non consueuerint proprium habere sigillum, nec sint vnum corpus, ita quod capitulum appellaretur: nihilominus contra voluntatem ipsius (quæ ipsorum caput est, & patrona) sigillum habere contendunt: & infra. Discretioni vestræ mandamus, quatenus si vobis constiterit ita esse, dictis presbyteris & cleri-

quæ ad episcopos pertinere noscuntur, videlicet cognoscendo de causis matrimonialibus, iniungendo pœnias publicas, concedendo literas indulgentiarum, & similia præsumendo: per quæ auctoritas episcopalis vilescit interdum apud multos: volens concilium episcoporum dignitati, & abbatum saluti in his prouidere, prohibuit, ne decætero aliquis abbatum ad talia se extendat, si proprium periculum voluerit euitare: nisi forte aliquis ipsorum speciali concessione, vel alia legitima causa super huiusmodi valeat se tueri. No. quod ista quæ hic prohibent abbatib. de iure communi pertinet ad episcopos. Itē abbates ista præscribere possunt.

a *Satis fierint non contenti.*] Cum quilibet suis finib. contentus esse debeat, nec terminos patrum transgredi debeat. s. de sepultu. c. 1 & 9. q. 2. c. 1 & c. seq. Ad idem æque pōt induci 13. q. 1. c. 1. & s. de statu mon. recolentes.

Glo. seq. signat contrarium, & soluit.

b *Episcopalis dignitatis.*] Quæ enumerant 67. dist. quamuis corepis. & c. corepi. & sic vt per hanc constitutionem, quod cognitio cam. matrimonialiu ad epm de iure cōi spectat arg. 35. q. 6. multorum. arg. contra s. de consang. & affi. ex literis Dicas quod alij prælati, qui cognoscunt de causis matrimonialib. siue sint abbates siue alij, faciūt ex consuetudine præscripta siue speciali concessione, secundum quod hic in fine dicit, ar. s. de præscrip. auditis. alias de iure cōi ad solum epm hoc spectat, vt hic patet, & 50. dist. in capite. & s. de offi. ordi. c. j. B.

c *Publicas pœnias.*] Hoc ad solum epm pertinet. 50. dist. in cap.

d *Legitima.*] puta cōsuetudo præscripta, quæ dat iurisdictionē s. de of. arch. c. vlti. & s. de præscrip. auditis s. de fo. compe. cū cōtingat. Adde quod s. de of. ord. irrefragabili.

D *Ilectus*] Primo ponitur querela presbyteri, cui secundo prouidet expressa causa. ibi, *Quia igitur*. Abb. Sic.

Quidam fecerant quoddam furtum, qui (vt dicebatur) confessi fuerant sup. furto Ioanni presbytero in pœniali iudicio: rectores fraternitatis vrbis cōpellebant dictum presbyterū Ioannem ad reuelandum fures, & id quod super furto sibi fuerat reuelatum, vel ad satisfaciendū exinde dānū passo, & nisi alterū prædictorū faceret, tulerunt in ipsum sententiam interdicti: propter quod dictus sacerdos conquestus est dño Papæ quia perniciosum esset dictū presbyterū reuelare taliter sibi credita, & cogi ad soluendū id quod non rapuit: mandat Papa Cardinali sanctæ Pudentianæ presbytero vicario suo, quatenus prætaxatos rectores corā se conueniens, iniungat eisdem, vt a grauamine presbyteri memorati super hoc penitus conquiescant. No. quod sacerdos compelli non debet, vt reuelet sibi in pœnia credita. Item non debet quis puniri in eo in quo non peccauit.

Glo. seq. probat dupliciter hunc non potuisse, signat contrariū, & remittit ad secundo quærit arg. soluit dupliciter legendo.

e *Reuelare.*] Ad hoc cogi nō poterat, quia secundum leges nemo pōt cōpelli ad furē indicandum ff. de præscr. ver. solent. & ff. de cōdi. ob tur. cau. l. de. § si tibi. arg. s. de fur. qui cū fure. sed sibi soluitur. Sed alia rone non debuit cōpelli: quia qui peccatorem in pœnia confessum publicat, per mundū cōpellitur peregrinari, vt dicit decre. de pœ. dist. 6. sacerdos hodie vero deponi debet & in monasterium detrudi. j. de pœni. & remiss. omnis. Sed nunquid ille sacerdos fuit suspensus: quia nō faciebat alterū quod præcipiebatur: Vī quod sic. 11. q. 4. inia. sed non vī duplici de cā. quia ipse non sciebat furtum illud vt homo, & de tali potest intelligi contrarium signatum s. de fur. qui cum fure. sed vt Deus. s. de offi. ord. c. si sacerdos. & in hoc maior erat ipsis rectorib. arg. 93. dist. c. vlt. & 94. dist. c. 1. quia Dei legatione fungitur: ergo ipsum interdicere vel excoīcare non poterant s. de maio. & obed. cū in error. & 21. dist. inferior. Item quia illa sententia continebat intolerabilē errorem, vñ non tenuit j. de sent. excom. per tuas vñ Papa non dicit quod absoluatur, sed quod illi desistant a grauamine, quod de facto inferebant: & quia iniquum erat, vt teneat reddere quod non rapuit: & ita quantū ad vtranq. partē disiunctæ nō valuit interdictū, vel quia sub cōditione tulerunt interdictū, & ipse sacerdos pendente conditione conquestus fuit Papæ, perinde fuit ac si appellasset, vñ suspensum fuit interdictū s. de appel. dilectis 2. & Papa mandat ipsum vlterius non molestari: hic excoīcatio sub conditione suspendit per appellationē. s. de app. præterea 2. B.

f *Quod non rapuit.*] Nisi illud a raptore scienter suscepisset: tunc enim cōpelleretur: quia tenet illud restituere, cū succedat in vitiū, s. de restit. spolia. sæpe & s. de iudi. quia V. & ff. de iureiuran. si duo § idē Iulianus. & ff. de cond. furt. l. 2. & l. ex ca. furtiua & C. de furt. l. 2. & l. ciuile est B.

D *Ilecta.*] Non pñt subditi singulares in pluribus dictum fratris exigere signa collegij. h. d. prima pars ponit querelam: Secunda dat iudices. ibi, *Discretioni*. Abbas.

Presbyteri & clerici Iotren. ecclesiæ Melden. diœcesis cum non consueuerint habere sigillu, nec sint vnum corpus, ita quod capitulum appellaretur, nihilominus contra voluntatē abbatissæ Iotren. ecclesiæ (quæ est ipsorū caput & patrona) propriū sigillū hēre cōtendunt: vñ abbatissa significauit hoc dño Papæ, mādat Papa quibusdā, quatenus si eis constiterit ita eē, dictis presbyteris & clericis auctoritate dñi Papæ præcipiant expresse, ne presumāt vel de nouo fabricare sigillū, vel vti eo, si forte nouiter fuerit fabricatū. No. quod qui non sunt vnum corpus, nec faciunt vnum collegium, non debent habere cōe sigillum.

Glo. seq. tractat quot modos quibus dicitur corpus, ponens differentiam inter corpus, &c.

g *Nec sint vnum corpus.*] No. quod qui non sunt de uno collegio, vel etiam de vna societate, nō dicuntur vnum corpus, vt h. c. patet: quia clerici illi erant clerici Iotrensis ecclesiæ deseruientes ibidē, qui nō dicuntur facere collegiū, sed sunt ibi beneficiati, licet oēs subessent abbatissæ: vnde non sunt unū collegium, siue vnum corpus, nec pñt constituere vnum procuratorem siue actorem pro aliqua cā ff. quod cuiusque vniuersita. l. 1. § 1. illi ergo soli faciunt vnum corpus, qui sunt in uno collegio, vel societate, vt l. prædicta. Vnde no. quod corpus multis modis dr. omnes enim fideles possunt appellari vnum corpus siue vna ecclesia per fidē & charitatem, siue perfectionē gratiæ s. de sum. Tri. c. 2. cuius caput est Christus 3. q. 4. si gestitudā. ita quod alter alterius onera portet 50. dist. ponderet. Item collegium siue vniuersitas dr vnum corpus, cuius prælatus dr caput s. de his quæ fi. a præla. sine consen. ca. nouit. & tale corpus pōt hēre sigillum s. de ap. p. significauit. & 93. dist. in fine nomine in si. & actorem & arcam coēm, vt ff. quod cuiusq; vniuer. l. prima, sed cum isti clerici taliter non fuerint vnum corpus, sigillum

Vide cō. cōsiliū Triden. sessio. 24. de sacramento matrimonij cano. 12.

De articulo ad quē spectet cōcedere indulgentias, vide B. Thomā in quolib. additis ad 3. par. q. 26. per totū. & Sotū li. 4. sent. dist. 21. q. 1. arti. 4.

Pro Prudentianæ, Pudentianæ reposi tu c. 2, vt supra l. c. 35 de electione.

Vide pau lo post citatos sup glossa, & notata in c. ois. ista de pœn & remissio.

Hoc vero dicunt de illa solemni, de qua loquitur ca. non allegatus in glossa. Io. And.

Addeque dicat consuetudo præscripta: & qualiter habet. no. Bart. in l. hoc iure, § ductus aquæ. ff. de aqua quotidi. & æstiua.

Vera rō, cur sacerdos non possit nec debeat compelli ad reuelādum, quod in confessione sacramētali audiuit, illa est, quam tradunt Theolo-

gi: quia ille secretum sigillum fecreti est de iure diuino vide per alios Sotū lib. 4. sen. dist. 18. q. 4. art. 5. & 6.

Vide Hostiēsem in sūma tit. de excessibus prælat. § subditis vero. & de materia sigilli cōsule Spec. ti. de citatione § 5. Cassaneū in consuetud. ducatus Burgundiæ in conclusione epis. & Guidonē Papæ decisione 481.

appellatur.

lum cõe hře non debeant, vt hic patet. Item vnum dř corpus qđ vno clauditur spiritu, vt homo, lignũ, animal. Aliud dř corpus qđ hẽt partes integrales seu cohærentes, vt domus. Aliud qđ hẽt partes distantes, vt grex, populus, collegiũ, ff. de vsu ca. l. rerum mixtura. Si enim petitũ in iudicio corpus, quod hẽt partes integrales, vt domũ, & succubuiti, si postea petas aliquid de domo, puta cœmẽta vel lignũ, puta cũ fuerit dissolutũ a domo, non obstat exceptio rei iudicatæ. ff. de excep. rei iudi. l. si quis cũ totũ ꝯ item si quis fundu. Si vero petas totũ corpus quod hẽt partes distãtes, puta gregẽ, & succubuisti, si postea petas aliqđ caput de grege, qđ fuit ibi, obstat exceptio. si vero nõ erat ibi, non obstat, ff de excep. rei iudic. si cũ argentu. § 1. Item eps cũ capitulo suo facit vnũ corpus, cuius ipse est caput, sed cũ clero ciuitatis vel diœcesis non dř facere vnũ corpus. s. de testa. reg. titu. § secus. & j. de verb. sig. cum clericis. Sic abbatia ista cũ clericis ecclesię Torrensis, licet ipsa sit caput, non facit vnũ corpus. ᵃ Ordinamibus & solutis.

a ᵃ Inhibeatis.] Sed quare prohibetur istis hře sigillũ, cũ quilibet possit hře sigillum? Ro quare, nam redditur est superius: quia cum isti nõ essent vnũ corpus, volebãt facere sigillum cõmune, tanquam essent vnũ corpus inter se legitur, & per hoc vr fieri præiudicium abbatissæ cui suberãt: quasi q per se forte expediret negotia, q sub ipsa, vel auctoritate ipsius tractari debẽt quæ & hoc prætermisso aliud attentarẽt in præiudicium monasterij. Sed si qui bet rector per se vel cum collegio suo vellet hře sigillum, non prohiberetur.

C ᶜ Rauem.] Primo decide narrat factum, quod sub triplici distinctiua punitur mandat ibi, *Discretioni*. Abbas.

Archidiaconus Ambian. veniens contra n dem præstitam & debitã reuerentiã semel & iterũ do epm proprium suum dñm esse denegauit: item in foro seculari deposuit

ᶠ Alias ita: Idẽ abbati sancti Alberti archidiacono et Annonæ & præposito Cameracen.

ᶠ Vide Hostiense in superiori c. citatũ. & Contium qui addit hic omissa a Raymũdo, vnde plani hæc intelliguntur.

ᶠ denegasse.

ᶠ Alias ita: cum complicibus, &c.

ᶠ Circa personas regulares seu religiosas, & in quibus tenentur epis, aliisque prælatis ob. drae, multa statuit cõcilium Trident. sess. 25. tit. de regularibus, & monialibus.

cis auctoritate nřa inhibeatis ᵃ expresse, ne præsumãt, vel de nouo fabricare sigillum, vel vti eo, si forte nouiter ᵇ fuerit fabricatum.

ᵇ Idem sancti Auberti archidiacono, abbati de Annona, & Præposito Cameracen.

ᶜ *Qui contra iuramẽtum negat Prælatũ dominũ suũ, vel corã iudice seculari de ipso cõqueritur, vel ipsũ inuadit, deponi debet.*

CAP. XV.

Grauẽ ᶜ & dolore nõ vacuã. *& infra.* ᵈ Discretioni vřæ mandamus, quatenus si vobis cõstiterit archidiaconũ ᵉ semel & secũdo, ꝯ fidẽ homagij præstiti, ac debitã reuerentiã, epm suum esse dñm negasse: ᵉ uel in foro seculari deposuisse ꝯ eũ, super rebus spiritualib. qđnem: aut tã inuasorib epi & sociorũ eius, q̃ fratri eius vel ᶠ complicibus suis cãm uel consiliũ præbuisse: ipsum tamquã membrũ putridũ ab Ambianeñ ecclesia ppetuo abscindatis: ᵍ bñficia sua facientes personis idoneis, per illos, ad quos donatio pertinet, assignari.

ᵃ Gregorius ix. vniuersis ecclesiarum Prælatis.

ᵇ *Ponit xv. grauamina illata religiosis, à quibus præcipit Prælatos abstinere.*

CAP. XVI.

Nimis ᵃ iniqua: *& infra.* ᵇ Cum religiosi uiri abnegantes salubriter semetipsos, elegerint i paupertate, Christo paupi ad placitũ famulari, tãquã nihil habẽtes, & oia possidẽtes: nõ desunt pleriq; tã ecclesiarũ Prælati, q̃ alij, q cæca cupiditate seducti, pro priæ auiditati subtrahi reputãtes quicqđ pdictis fidelũ pietas elargit, quietẽ ipsorũ multipliciter igetãt. ᶜ Volũt naque ꝯ regulã à se de Apostolica approbatã, & sui ordinis instituta, ipsis iuitis eorũ confessiones audire, ac eis iiiũgere pnias, & Eucharistiam exhibere. nec uolũt, ut corpus Christi i eorũ oratorijs reserue tur: & fratres ipsorũ defunctos, apud ecclesias suas cõpellũt sepeliri, & eorũ exequias celebrari: & si qs decedẽtiũ fratrũ alibi, q̃ in suis ecclesijs eligat sepulturã, funꝰ prio ad ecclesias suas deferri cogũt, ut oblatio suis usib. cedat. Nec sustinentes eos hře cãpanam ᵉ uel cœmeteriũ bñd ctum, certis tñ tẽporib. permittunt ipsos celebrare diuina. Volunt quoq; in domibus eorũ ᶠ certũ numerũ fratrũ, sacerdotũ, clericorũ, & laicorũ, nec nõ cereorũ, lãpadarũ, & ornamẽtorũ, ꝓ uoluntate sua taxare: ac residuũ cereorũ qñ nouiter apponuntur, exigũt ab eisdẽ. Nec pmittunt, ꝙ nouit sacerdotes eorũ alibi, q̃ i ecclesijs suis celebrẽt primas Missas: eos nihilominus compellentes, ut in quoti

mẽbra sficiat Itẽ clericus q negat epm dñm suũ eẽ, vel ipsũ trahit ad iudiciũ seculare, vel dat cõsiliũ aduersarijs suis ꝯ ipsũ, ꝑ sua bñficia pdit bñficia sua, nõ ipso iure, sicut fecit archidiacon⁹ iste.

b *Archidiaconum.*] Ambianen scilicet.

ᶜ *Gl. se. excitat pót sigilláda & soluendo cõpuniã de regula vltia, &c.*

c ᶜ *Homagij.*] Homagiũ hic appellat fidelitatem & obedientiã, q̃ rõne archidiaconatus pstitit epo, qđ licet 23 dist. qualiquam. s. de iureiu. nullus alias non licet exigere homagiũ. j. de reg. iur. indignũ. & s. de simo. ex diligenti. & sic iste archidiaconus fidelitatẽ & debitã reuerẽtiã violauit multipliciter, ꝯ ut seqr, merito ergo punitus fuit.

d ᵈ *Negasse.*] ipso facto veniẽdo cõtra fidelitatem & debitã obedientiã, dãdo cõsiliũ inuasori epi, & fratri eiusdẽ archidiaconi cõtra ipsum epm, q traxit ipsum ad iudicẽ secularẽ & ibi forte publice ipsum dominum suum esse negauit, & ita semel & secũdo uenit contra fidem, vnde puniri debuit.

e ᵉ *In foro seculari deposuisse.*] Ac est hic manifestũ, ꝙ sola conuent o sufficiat ad hoc, vt cadat a iure suo, licet nõ fuerit Itẽ cõtestatus. De hoc dictũ est s. de foro compe. si dil gẽti. sed forte hoc est, quia deliqit cõtra dñm suũ, vnde fortius puniri d bet, ar. ff de re mili. oẽ delictũ. s. temp. § 1. quia ois cõtumacia aduersus ꝯ sidẽ, capite puniendã est, vt ibi dř: vnde iste ab oi offĩo & beneficio priuat.

f ᶠ *Cãm vel cõsiliũ.*] Si dedit cõsiliũ cõtra dñm suũ, cui fidelitatẽ suã dẽt seruare, venit cõtra fidẽ, ꝑm l. fam. & iuxta m fidelitatis. s. de iureiu. ego N. & c. q̃re. lã vnde indignus est bñficio qđ hẽt ab eo. 22. q. vlti. de forma. & sic priuari dẽt beneficio ar. 96 dist. si Imperator. & s. de postu. c. vl. Sic nã iste ingratus fuit cõtra epm suũ a quo bñficiũ habuit, quare ipso priuari debuit s. de dona pp eius ingratitudinẽ C. de reuo. don. l. vlt. Ber.

g ᵍ *Membra putrida.*] Ergo abscindendũ est ab ouili, ne inficiat sanas oues. s. d. ita. mo. et quaes. 1. respon. in fi & 45. dist sed illud & 24. q. 3 resecãdæ. Ex tribus causis archidiaconus iste redditur indignum: Primo quia negauit epm dominum suum esse. Secundo quia traxit illum ad iudicium seculare. Tertio quia dedit cãm siue cõsilium cõtra dominum suum, & sic uenit contra fidelitatem.

ᵍ *Abscindatis.*] Et ita per sẽntiam perdit beneficia, non ipso iure. sic q trahit al. ũ in uetitum exame, pdit: sim priuandũ, nõ ipso iure, put no s. de fo. cõpe. si diligẽtu & o sed nunquid. B.

b ᵇ *Nimis.*] Duæ sunt partes. Prima narrat grauamina, in secunda. ibi, *Quocirca*, mandat abstinere. Abbas.

In capitulo isto reprehendit auaritia siue auiditas Prælatorum, quã exercent cõtra uiros religiosos, q̃ dimiserunt oia pp Deum & enumerant multa, vt in ptalia continent: In fine mandat dñs Papa quatenus vniuersi & singuli Prælati a pdictis grauaminib desistãt, tubẽs eos ab huiusmodi arctius ppcẽdo. No hic decr. cõtra auaritia & cupiditatẽ Prælatorũ.

a ᵃ *Nimis iniqua.*] In capite isto reprehenditur auaritia siue auiditas

ᶠ inquietent.

ᶠ eligit.

ᶠ Vide Albericum in Dictionario verbo: cãpanis, & Oldradum cõl. 227.

ᶠ eorundem.

ᶠ vt.

ditas plalatorum, quam exercent contra viros religiosos, q oia renuntiauerūt propter Deum, in pluribus, vt in littera patet.

a ¶ *Donatur.*] Hoc nullo mō debēt Prælati ecclesiarū sibi vsurpare, qđ pia deuotione fideliū cōfertur religiosis in vita. ſ. de sepult. de his. & ſ. de sta mo. c. 1. & hoc solū debent ibi hīe, qđ canones pmittunt 12. q. 2. hoc tñ. q̄ sit luminoso.

b ¶ *In ornamentis.*] De his .n. relictis & aliis q̄ ad diuinū cultū ptinēt, nihil pcipere debet, quāuis de aliis reb. relictis i testōp pcipere suā partē. ſ. de testamen c vlt. & io ab his pcipue & ab aliis grauaminib debēt humiliter abstinere cū oia dimiserint pp Deum, & elegerint in paupertate domino deseruire. ſ. c. prox. in princi.

N*imis.*] Duę sunt partes, vt in pcedenti. Secūda ibi, *Quocirca.* Abb.

CASVS. Quidā viri religiosi s. fratres Prædicatores & Minores, quorū ordinē & regulā sedes Apostolica noscit approbasse, i arctissima paupertate Christo pauperi famulari elegerūt: sed Prælati ecclesiarū & alij, in multis articulis aggrauare nitunt eosdē: & enumerant in lra: vnde mādat Papa vniuersis Prælatis ecclesiarū, quatenus vniuersi & singuli a prædictis grauaminib. oino desistāt, & subditos suos cōpescāt arctius ab hmōi. No. q fratres Prædicatores & Minores ad synodū ire nō debēt. Itē sui .n. fidelitatis ei satisfacere nō debēt. Itē d fructib. hortorū suorū decimas soluere nō tenent: exēpti .n. sunt ab oib præ notatis grauaminibus.

c ¶ *Ad synodos.*] Omnes .n. religiosi, q populū non habēt, ad synodū ire nō tenentur, at. ĵ. de priuile. ex cre in fi. & 18. q. 2. §. vlt. & 18 dist. in illa palea. cps, q concilū Turonen. est. De hoc dictum est ſ. de off. or. d. c. dilectus.

d ¶ *Fidelitatem iuramēto.*] Ab aliis .n. ministris siue rectorib. ecclesiarū, quib. animarū cura cōmissa est, hoc requiritur 23 distinc. quamquam. & ſ. de iureiur. nullus ab hmōi fratres Prædicatores & Minores sunt exempti. Et illud vr intelligi de perpetuis rectoribus, sed illi non sunt perpetui, immo quasi annuatim mutantur.

e ¶ *Decimas.*] De his .n nullas religiosi decimas soluere tenent. ſ. de deci. ex parte. & leprosi ēt licet nō sint pfessi, d hortis decimas nō soluūt. ſ. de eccl. ædi. cū dicat Apostolus, I hortis ergo & d domib decimas nulli religiosi soluere debēt.

f ¶ *De Iudæorū domib.*] Iudæi .n. d domib. & aliis possessionib. si quas colūt, decimas soluāt. ſ. de deci. de terris & ſ. d vsur. ĝto.

g ¶ *A prænotatis.*] In omnibus enim supradictis Prædicatores & Minores fratres exempti sunt, nec possunt compelli ad aliqua supradicta facienda.

CASVS. Dominus Papa pp quosdā excessos quorundā, cōmissos in quosdā canonicos, & Prælatos & clericos, & tēs pbyterotū regnū Portugalliæ supposuit interdicto P. epi Colubrien. ab initio cœpit seruare interdictū, tadē mutato consilio violauit temere interdictū, delinquēdo i dñm Papā, q tulerat ipsum, & in ecclesiam Romanā, cōtēnēdo Petri claues, & lædēdo ecclesiasticā potestate, & alios induxit, imo cōpulit nō seruare interdictū; & quos ad hoc inducere non potuit, post multas iniurias, spoliauit eos dignitatib pbendis, & bñficiis suis, & eos cœpit exulare, interdicendo & excōicādo eosdē, & cōferēdo pdicta fautorib. suis. Q̄ oia idē eps in psentia Papæ & fratrum ipsius publice recognouit, renūtians epatui in manib. dñi Papæ, spōtanea voluntate, & licet ille renuntiauerit, volens tñ dñs Papa vt illi, q sniam interdicti violauerant, & receperant bñficia aliorū, q sine cā rōnabili nō debuerant spoliari, nō effugiant impuniti, ne factū puersitas trāeat pluribus in exēplum: decreuit irritas & inanes oēm institutionē, destitutionē, collationem beneficiorū & dignitatū, psumptas p dictū epm, & excōicationis & interdicti snias in quoscunq; pro latas ab eo hac occasione post violationem interdicti: Et qa vbi magis excedit, grauius est vindicandū, mādat Papa archiepo Bracaren. quatenus oēs illos, quos eps intrusit in beneficiis & dignitates aliorū, non solū à beneficiis ipsis, verumetiā ab aliis, si qua obtinēt, debeat remouere, tam pīum ptores pdictos, q̄ omnes alios q violauer int dānabiliter interdictū ab offō & beneficio suspendēdo: & illos, quos cōstiterit manus temerarias extendisse in personas & res prædictorum canonicorum, plaetorum, & clericorum, ad psentiam Papæ uenire compellat, pro meritis recepturos, inuocato ad hoc si opus fuerit brachio seculari. Nota q qui violat interdictum, in duo vr delinquere s. in principem & ecclesiam, quia lædit ecclesiasticā potestatem, & contemnit claues Petri. Item post talem violationem & contemptum snia lata ab ipso violatore & institutio & destitutio irrita est. Item violatores interdicti ab officio & beneficio sunt suspendēdi. Item qui grauius excedit, grauius est puniendus: quia vbi maior est culpa, maior debet exerceri vindicta. Item qui violentas manus mittit in clericum, ad sedem Apostolicam ire compellitur. Item vbi ecclesia per se non sufficit, inuocare debet auxilium brachij secularis. Ber.

dianis Missis, quas i suis locis & altarib celebrāt, oblatiōes ad op^a eorū recipiāt, & reseruēt: qcqd ēt eis, dū celebrāt Missarū solēnia, intra domorū suarū ambitū pia fideliū deuotione donatur, ^a ab ipsis extorqre oblationis noie ptēdētes: qđ eisdē tā in ornamētis ^b altaris, q̄ in libris Ecclesiasticis absolute ɔferri, vēdicāt ppe rā iuri suo. Quocirca mandamus, quatenus vniuersi & singuli à pnotatis grauaminib. desistatis, subditos vros ab huiusmodi arctius compescendo.

¶ De seruanti eis ecclesiarū Prælatis.

¶ *Pone: xy. grauamina Prædicatorum & Minorum, à quibus præcipit Prælatos abstinere.*

CAP. XVII.

NImis ^c praua: *& i fra.* ¶ Cū qdā viri religiosi, vt puta, fratres Prædicatores & Minores (quorū ordinē & regulā sedes Apost. noscit approbasse) i arctissima ^t paupertate Christo paupi famulent: pleriq; Prælati, & alij eos ad synodos ^c suas cogūt accedere, ac suis ɔstitutionib. subiacere: nec his ɔtēti, capitula & scrutinia i locis fratrū, p his corrigēdis facturos se ɔminātur, fidelitatē iuro ^d firmatā, ab eorū ministris & custodib. exigētes: eis quoq; vt tā extra ciuitates, q̄ intra cū eis pcessionaliter ^t veniāt, ex leui cā mādātes: excōicationis sniam fulmināt in benefactores ipsorū, & idipsum fratrib. ɔminātes, eos de locis, i qb. Dño famulant, satagūt amouere, nisi eis obediāt i oib. suprad. ctis. Ad hoc ^i ne fratres ad honorabiliores ^t ciuitates & villas, vbi religiose ac honeste valeāt ɔmorari, à populis deuote vocati accedere audeāt ihibētes: tā i accedentes fres, q̄ i receptatores ^t eorū plumūt excōicationis sniam pmulgare. Ab eis ēt de hortorū fructib. ^e decimas, necnō de habitaculis fratrū (sicut d Iudæorū domib. ^f) ɔtēdūt redditus extorqre: asserēdo, q nisi fratres morarēt ibidē, ab aliis habitatorib pueĉtus aliqui soluerentur: & vt ipsos suæ subdāt totaliter ditioni, eisdē ministros & custodes volūt pficere pro suæ arbitrio volūtatis. Quocirca mādamus, quatenus vniuersi & singuli à pnotatis ^g grauaminib. desistatis, subditos vestros ab huiusmodi arctius compescendo.

¶ Idē archiepiscopo Bracaren. ^t

¶ *Nō seruās iterdictū, suspēsus ē ab offō & beneficio, & oī iurisdīne. h. d. secundū vnū itellectū.*

CAP. XVIII.

TAnta est clauis Petri: *& infra.* ¶ Ad confusionem P. epi quōdam Colubrien. non pōt in memoriā nō venire quātū in nos ^h & ecclesiā Romanā ^h deliqrit, ɔ̄l pexerit Petri claues, ^i & ecclesiasticam læserit

^h [illegible] *A raq; cl.*] violās iterdictū, iurisdīone & clauiū ptāte se priuat. h d Primo ponit & aggrauat culpas epi. Secūdo ibi, *Licet aū*, decernat se mone ipsi⁹, & culpæ aliorū fautorū, & irritos decernit actus post iter dictū infi i violati. Tertio ibi, *Quia vero*, punit fautores, q bñficia recepēīat, & q interdictū violarāt, & q illud seruātes oppsserūt, & oēs citari mādāt ad curiā. Ab. Si.

h ¶ *In nos & ecclesiam Romanam.*] Vnde magis puniēdus fuit qui deliquit in principem, & sine restitutione damnandus 21. dist. in tantum. immo culpam & offensam, quam in Deū & Romanam ecclesiam commisit, remittere non poteft. 23. q. 4. si is qui. & 63. dist. Salonitanæ.

i ¶ *Petri claues.*] de quibus habes 21. dist. in nouo. vñ hēt potestatē ligandi & soluendi 24. q. 1. q̄ odcunque. Iste enim contēpsit Petri claues violando sententiam interdicti tam per se, q̄ per

^t Hodie secus in Prædicatorib. & Minorib. per decretalem Bonifa. sup cathedrā. innouatā per concilium Viē. de sepult. dudum. Io. And.

^t De cogendis synodis, & qui sint uocandi, uide sancita dmū in concilio Tridē. sessio. 24. de refor mat. ca. 2. & de materia uide Iacobatiū tract. de concilio lib. 2 arti. 2. ad. le c. quod sup his. cū ibi notatis, ſ. de maiori. & obedient.

^t Blissima

^t Hodie quicunq; regulares ēt monachi ad publicas pcessiones uocati, accedere cōpellūtur: his tñ exceptis, q i strictiori clausura perpetuo viuūt. ita cōcilium Tridenti. sessio. 25. tit. de regularib. c. 13.

^t Ad hæc.

^t honorabiles.

^t receptores.

^t Bracaren sis & Colubriensis seu Colibriensis epatus sūt uetustissimi in Portugallia, de quib. uideto Io annē Vasæū in annalib. Hispaniæ. c. 20.

Et de materia textus & glossæ uide Conarruuiam i c. alma mr. de sentē. exc. lib 6. in 2. parte relectionis. §. 1. n. 3.

per alios, quos ad hoc compulit. & tunc suspensus fuit violando interdictum, vt dicitur infra Ber.

a [illegible]] Propter hoc nō excusantur, cū pro nulla pœna tpali debuerāt interdicti sniam violare. 12.q.5. ita ne licet culpā eorū attenuet. [illegible] quod met. cau. factus. arg.

interdici pōt. & ita cum dīs interdico locū talem: hoc est, dicere interdico homines illius loci, & celebrantes ibidē. & ita celebrātes in loco interdicto, in eadē sunt & suspēsi & irregulares: & ita nec eligere nec eligi, nec et postulari pōt, ī de postu. c. 1. & ī. de elec. cu inter R. & ī. de conce. cū dilectus, ī. de cler. exco. mi. Apostolicæ. & hic ille eps qui violauit interdictum q̄d ab initio cœperat obseruare, suspētus fuit & irregularis: vñ post ea in alios snias excōicatiōis, seu interdicti, aut suspēsionis ferre non potuit, & solus Papa cū talibus dispensare pōt. ī. de re iud. cum aterni. & ī. de sent. excō. cum medicinalis, [lib 6.] arg. cōtra, sī q̄ nō sit irregularis vel suspensus. ī. de cler. excō. mi. postulastis, § vlt. & hic, vbi dicit, suspendas oēs, &c. sed illud ad factum refertur, cū etiā si essent suspensi violando interdictum: sed qui excōicat aut etiā celebrat excōicatus, non est suspensus proprie, nisi a perceptione sacrorum, aut irregularis: licet alias sit puniēdus, dūmodo nō in cōtemptum & cōtra prohibitiones suspēsionis, ī. de cle. excō. mi. si celebrat. cū hoc in iure nō inueniatur statutū: & ideo non debet extendi hæc pœna. Bern.

potestatē: cū nō solū interdicti sniam, quam seruauerat ab initio, temere violauit, verumēt seduxit alios, immo compulit non seruare: & quos inducere monitis, & flectere minis ac terrorib. ad violandā iterdicti sniam nulla potuit rōne, post atroces iniurias, amissionē bonorū, spoliationē parētum, dignitatibus, pbēdis, & bñficijs spoliatos coegit miserabiliter exulare: ea suis in hac parte fautoribus, nō absque psumptione temeraria pferēdo. q̄ ora ide eps i nra, & frat: nrorū pñtia publice recognouit. ¶Licet aūt memoratus eps in manib. nris spōtanea cesserit volūtate: nolentes tñ, vt hi, qui hmōi sniam interdicti nō sunt veriti temeritate ppria violare, ac recipere dignitates, pbēdas ac bñficia aliorū, qui absq; culpa & sine cā rōnabili eis fuerāt spoliati, seueritatē effugiāt canonicæ vltiōis: ne facti puersitas trāseat psumptorib. in exemplū: auctoritate Dei oipotētis, oēm institutionē, destitutionē, collationē prębēdarū, beneficiorū ac dignitatū psumptas p eundē epm, & excōicationis seu interdicti snias, in quoscūq; hac occasione platas ab eo, post iterdicti violationē eiusdē, decernim9 irritas & inanes.

¶Quia vero vbi magis excedit, ibi est seuerius vindicādū: Mandamus, quatenus oībus, quos pdictus eps in sdicta bñficia, pbēdas & dignitates intrusit, non solū a beneficijs pdictis, pbēdis & dignitatibus, verumēt ab alijs bñficijs (si qua obtinent) & ecclesijs, prius amotis, tā psumptores eosdē, q̄ oēs alios, q platū interdictū dānabiliter violarūt, suspendas [auctoritate Apostolica] ab officio & beneficio. ¶Illos quoq;, quos in psonas & res pdictorū canonicorū, prælatorū, & clericorū manus temerarias pstiterit extēdisse, ad nrām venire cōpellas pñtiam, p meritis sniam recepturos, inuocato ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachij secularis.

TITVLVS XXXII.

De noui operis nuntiatione.

Lucius iii Paduano epo.

Etiam ecclesia ædificata post nuntiationem noui operis, destruenda est expensis construentis. hoc dicit cum sequent.

CAP. I.

INtelleximus ex litteris tuis, q cum causa, q̄ vertit inter Priorem S Cypriani, & clericos de Rodigio sup capella, q̄ in prçiudiciū baptismalis ecclesiæ de

b [illegible]] Vt p hoc & nat ceteris interdictio delinquēdi, 2 q. 7 [illegible] ī eo c. 1 & ī de iudæ ad liberandā. in sū qa facilitas veniæ incentiuū tribuit delinquēdi, 23 q. 4 est iniusta. Ber.

[illegible] non possit beneficia conferre vel excōicare. prout opi. [illegible] et [illegible] celebrat. [illegible] Secundū potest dici [illegible] nullitatem ex parte recipientis collationem [illegible] etiā [illegible] [illegible] ex parte [illegible] [illegible] interiecens an interdicto loco, homines loci sint interdicti.

c [irritas & inanes.] Note, q̄ q̄ nō seruat sniam interdicti, beneficia vel dignitates conferre nō potest tanq suspensus, ī. de concel. preb. quia diuersitatem. & hic patet manifeste. Itē nec talis pōt aliquē excōicare, cū quasi [illegible] facta ecclesiæ excōicatus reputetur: quia ex eo q̄ dicit, irritas, patet q̄ institutiōes & excōicatiōes sniæ nullæ fuerunt, 24. q. 1. audiuimus. tñ Ioan. dicit ibi, q̄ suspēsus tñ ab officio pōt excōicare: sed hoc nō vī, qa cū ipse sit officio priuatus, aliū priuare non potest, vt hic vī, si snia talis tenuisset, illos absoluisset, vt in sententijs excōicationis non conueniit: sed hic snias idas decernit irritas, & inanes. Arg cōtra ī. de cler. excō. mi. si celebrat. sed hic lōge magis excessit. q ibi. & est diuersus casus, ibi loqui tur de suspēsione canonis p participationē, hic de suspēsione hominis. Itē collatio prædictorū nulla fuit: quia illi, quibus collatio facta fuit, non euauerunt interdictum, nec excōicati cōcessi possunt multo fortius, ī. de cle. excō. mi. postulastis, § 2. & ī. de ætā & qual. cu bonæ. Quidā dicunt, q̄ hic plus fuit processum, q̄ executores qui potuerūt interdicto, excōicauerunt violatores interdicti: & sic recte dicit, irritas & inanes: sed ex littera huius decre. non colligitur hoc, licet excōicati fuerunt violatores interdicti. ī. de cler. excō. mi. postulatus. § 2. de institutionibus & destitutionib. nulla dubitatio est, quia sine culpa & absq; ordine iuris fuerūt destituti, & ita ł nulla fuit destitutio, nulla fuit institutio 3. q. 6 hæc quippe & ī. de accus. ad petitionē. & ī. de pur. can c. pen. & ita dubitatio tñ remanet circa snias excōicationis & interdicti, & de illas idē credo, vt dictum est. ex eo n q̄ tñ excessit, vt patet in prin. decr. suspensus fuit a iure dictione contemnendo n claues ecclesiæ, aliud prātem clauio, sicut qui non est ligatus, ex contemptu ligatur, 11. q. 3. c. si is qui. §. cum ergo, & 24 q. 3 notandum. [illegible] locus cum interdicit homines, & ita homines sunt interdicti & suspensi, & non locus: quia cū locus sit res inanimata, nec suspendi nec

d [illegible]] Hęc est pœna illorum, qui non seruant interdictum, ī. de cler. excom. mini. postulastis, § quæsiuistis.

e [Seuerius vindicandū.] quia vbi maior est culpa, maior exerceri debet vindicta, ī de hæc excōicamus, §. credentes. vbi inuenies concordantias plures. de hoc tim. ī de ætā. & qual. cum bonæ.

s [brachij secularis.] vt ī. de offi. ord c. 1. & cap. quoniā in plerisq; [illegible] & ī. de iud. cum non ab homine. vbi [illegible] ecclesia [illegible] facere nō pot, in plorare dēt auxiliū secularis, & cōpellere, & excōmuni, ī. de male. c. 2. arg.

DE NOVI OPERIS NVNTIATIONE.

Supra visum est de excessibus Prælatorum in genere, nunc restat videre in specie de excessu [illegible] in ad [illegible]

INtelleximus] Aedificium post nuntiationem noui operis demoliri debet expensis construentis. h. d. In prima consultatio: In secunda responsio: ibi, Quia vero. Al bas.

CASVS. Clerici de Rodigio cœperunt ædificare quandam capellam in præiudicium ecclesiæ baptismalis de Costa pertinentis ad Priorem Sctī Cypriani de Venetijs: ex parte ecclesiæ baptismalis denuntiatum fuit nouum opus clericis de Rodigio, ne in præiudicium ipsius ecclesiæ illam capellam ædificarent: ipsi spreta denuntiatione processerunt in opere: vnde super hoc ad petitionem Prioris S. Cypriani de Venetijs commissa fuit causa Paduano epo: Eps quia de noui operis nuntiatione in canonibus non reperiret, qualiter a Papa qualiter super hoc esset procedendum: quia vero sicut leges non dedignantur sacros canones imitari, ita & sacri canones Principum constitutionibus adiuuantur: mandat Papa eidem epo, quatenus diligenter considerata p post

1 Dicebat Glo. q̄ cōpellés pec cauit grauius q̄ compulsus 86. dist. tanta, 24 q. 3. q̄ alterum. 11 q. 3. qui recessit. Ioā. And.

2 Aliàs ita: & in fratrum, &c.

3 Q̄d sequit fuit additio a ępe Iuno. centij, vt hic obseruat Ioan. And

Iam hæc op. glo. cōiter reprobat, vt docet Couarr. in e alma mř, de sentē. excō. li. 6 in 2. par. select. §. 1. nu. 2.

1 Aliàs intruserit. & quis dicat intrusus tradunt citati in cap. ad aures, ī eo. tit.

2 violarāt

3 Hæc duo vba: auctoritate Apostolica. desūt i aliquot manu criptis, & in impressis paulo vetustiorib.

4 Vox, sententiā, deest in antiquis exemplaribus.

5 Aliàs prohibitum.

6 Cap. 3. tit. de ecclesijs ædificandis 2. compil.

Et Doct. hic, vide Hostiē. in sum. eod. tit. vbi plenissime ad de repetētes in tub. & l. 1. ff. de noui ope. nun.

ret, quod si post denuntiationem noui operis siue iure, siue iniuria aliquid construat, secundum leges debet demoliri, & secundum canones nulla ecclesia in preiudicium alterius est construenda, vnde negotium ipsum tam secundum leges quam secundum canones non differat terminare. Nota quod leges non dedignantur canones imitari, & econuerso canones leges adiuuantur.

Costa, ab eisdem clericis est constructa, et aeternitati tuae delegata fuisset: & infra. Quia vero sicut leges non dedignantur sacros canones imitari, ita & sacrorum statuta canonum, principum constitutionibus adiuuantur: Fraternitati tuae mandamus, quatenus diligenter consideratis, quod post denuntiationem noui operis, siue iure, siue iniuria aliquid construat, legalibus debet constitutionibus demoliri: & quia nulla ecclesia in preiudicium est alterius construenda, negotium ipsum secundum legum & canonum statuta non differas terminare.

Innocentius iii. Cantuarien. archiepiscopo.

Summatur vt supra c. proxi.

CAP. II.

Cum ex iniuncto: & infra. Fraternitati tuae mandamus, quatenus quicquid aedificatum est in ecclesia de Lamech, post noui operis nuntiationem, expensis tuis facias penitus demoliri, eo non obstante, si etiam absens extiteris: cum cautum sit legitima sanctione, vt si is, cui opus nouum fuerat nuntiatum, ante remissionem aedificauerit, deinde agere coeperit ius sibi esse ita aedificatum habere, sibi debeat actio denegari: reducens prius in irritum, quicquid de instituendis ibi canonicis, & alijs ad ipsam ecclesiam pertinentibus, a te vel praedecessore tuo cognoscitur ordinatum, eorum redditibus ad statum pristinum reuocatis: quos ab obligatione praestiti iuris, pro eo quod ibidem instituti fuerint, auctoritate nostra, per te denuntiari praecipimus...

Post denuntiationem noui operis nihil est faciendum, alias totum debet destrui. Item nulla ecclesia in preiudicium alterius est construenda. Item in causis ecclesiasticis secundum leges potest iudicari. b. *Non dedignantur.*] In Auth. vt cler. apud proprios episc. ad fin. coll. 6. & in Auth. de ecc. tit. in prin. coll. 9. & 2. q. 3. c. Enthemium, §. hinc colligitur. b. *Adiuuantur.*] Et ita in causa ecclesiastica leges possumus allegare, vt etiam si canones deficiant, possit iudicari secundum leges, 10. dist. lege & c. si in adiutorium, 23. q. 2. historia. 54. dist. ex antiquis, arg. contra 33. q. 2. inter haec, 32. q. 4. nemo. Dicas quod illud verum est in ecclesiasticis causis, nisi canonibus contradicant: quia tunc non, 10. dist. c. 1. & hic in fi. dicitur. & facit ad hoc C. de no. Cod. compo. haec §. ibi, praeterquam si aliqua diuisione aliqua adiuuerint, de mal. c. a. vbi de hoc. c. *Siue iure, siue iniuria.*] Hoc sumptum est ff. de no. ope. nun. l. praetor, §. ait praetor. & l. 2. & est simile in excommunicatione, quod tenet siue iusta, siue iniusta, 11. q. 3. c. 1. tanta est vis denuntiationis, vt si aliquid fiat post denuntiationem ante remissionem vel satisfactionem de ope demoliendo, etiam si ius habeat aedificandi, nam totum debet demoliri l. praedic. praetor §. 1. & hic, & infra c. pxi. & haec denuntiatio facienda est in re praesenti, & in ipso ope, & non tantum domino, sed illis qui ibi sunt. ff. eo. de pupillo § nuntiare. de hoc dicitur infra c. pxi. & hoc ideo, quia nuntiatio ista in re est, & non in personam. ff. eo. oper. no. adeo. vnde cuicunque fiat, tenet. ff. e. cuilibet. alibi, facta quam in re, non tenet. ff. e. de pupillo § si quis forte. quod potest intelligi quod non tenebit quo ad hoc, vt non teneat demoliri opus factum, cum ius habeat aedificandi, quod fieret si esset factum in re, vt hic dicit. Et nota quod tot debent esse denuntiationes & tot remissiones, quot sunt loca in quibus aedificat. ff. eo. tit. de pupillo. & §. si in pluribus. Lau. d. *In praeiudicium.*] Haec est alia causa demoliendi aedificium. in praeiudicium n. ecclesiae parochialis alia fieri non debet. 16. q. 1. ecclesias, & c. quicunque. & infra de eccl. aedif. ad audientiam. nisi iusta causa subsit, vt ibi dicitur: & tunc id fieri debet auctoritate epi. *Fraternitati.*] Primo mandat opus demoliri, & irritat quicquid ex illo secutum fuit: Secundo reprehendit archiepiscopum, qui non curauit scandalum subditorum: ibi, Super eo: Tertio orat eum, vt pareat ibi, Hinc. Abbas. Et nota quod cap. decreti, 2. infra de appel. loquitur de eodem facto.

Archieps Cantuarien. coepit aedificare quandam capellam de Lamech, in loco pertinente ad ecclesiam Cantuarien. monachi Cantuarien. ecclesiae denuntiauerunt ei nouum opus: ipse archieps spreta denuntiatione aedificauit ecclesiam, & canonicos instituit in eadem, redditus assignando eisdem, recepit etiam iuramentum fidelitatis ab ipsis: vnde monachi Cantuarien. ecclesiae dno Papae grauiter sunt conquesti: Mandat Papa Cantuarien. archiepiscopo, quatenus quicquid aedificatum est in ecclesia de Lamech post nouum operis nuntiationem suis expensis faciat penitus demoliri, eo non obstante quod absens fuerit, cum in lege sit cautum, vt si ille cui opus nouum fuerit nuntiatum aedificauerit ante remissionem, & postmodum agere coeperit ius sibi esse ita aedificatum habere, debet sibi actio denegari, & in irritum reducat quicquid de instituendis canonicis ibi de, & alijs ad ipsam ecclesiam pertinentibus, ordinatum est ab eo, vel ab eius antecessore, & canonicos ab obligatione praestiti iuris denunciet absolutos auctoritate Papae, quia ex quo principalis non tenet, quicquid ex eo, vel ob id secutum est, debet irritari. In § isto dicit Papa, quod in altum mittat, quod monachi Cantuarien. cum ora dimiserint pro Deum, tot laboribus & periculis personas & res non dubitauerunt frequenter exponere: quos nullo modo fecissent nisi cognouissent praemissa in praeiudicium Cantuarien. ecclesiae redundare: archiepus pro vitando scandalo ipsorum ab huiusmodi iniurijs non cessauit. cum scriptura dicat, quod illa quae sine mortali peccato omitti non possunt, non sunt pro scandalo vitando dimittenda, nec illa debent pro scandalo vitando committi, quae sine peccato mortali committi non possunt, tamen ab illis quae sine mortali peccato committi possunt & dimitti, pro vitando scandalo cessandum est, & eis etiam insistendum est: vnde Apost. Si scandalizat fratrem, non comedam carnes in aeternum. & Dns in Euangelio contra eos qui scandali praestant materiam. Vae homini illi, per quem scandalum venit. & licet scandalum maiorum sit vitandum, vitandum est etiam & minorum scandalum. dicit. quod contradictioni suae taliter finem imponat, quod contradictio praedicta per virtutem obedientiae valeat expirari. Nota quod quicquid factum est post denuntiatione nouum operis, expensis eius cui denuntiatum est, demoliri debet. nec debet quis audiri, si dicat ius sibi esse: item destructo principali, & accessoria destructa sunt. Item arg. pro religiosis, quod propria iura iustam causam habere. Item arg. quod pro vitando scandalo quaedam dimittenda sunt: quaedam non: Item quod quae scandalum peccatum mortale committi non debet. Item scandalum minorum vitandum est, sicut maiorum.

Hoc obtulit & [illegible], & de [illegible] quae [illegible] pro [illegible] c. 1.

c. *Expensis.*] Sed quare suis expensis debet destruere. cum non fuit ei denuntiatum nouum opus? quia absens fuit, vt hic dicitur in lra: immo sufficit quod patet patientia, vt monachi destruant. ar. ff. de alie iud. mu. ca. fac. l. 3. §. item si & haeres in poenam non succedit: vnde sufficit patientiam praestare. ff. eo. l. pen. Sed dic quod denuntiatio fuit facta praedecessori vnde tenetur iste sicut ille, cui et successerit in vitium. ff. de iud. quia V & ff. de rei vend. l. ipso saepe. & hoc edictu datur haeredi & in haerede, cum in vitio succedit, & etiam post annum. ff. e. l. praetor, in fi. ff. de testib. significauerunt & sic suis expensis debet demoliri. ff. c. prox. & C. eo l. vnica. si vero aedificatum sit dno inuito, tunc sufficit praestare patientiam. Vel si seruus tunc iussu dni hoc fecit. ff. quod vi aut clam. si alius, s. respon. & l. denique. §. vlt. f. *Cautum est.*] ff. eod l. 1. § in operis. denegatur huic actio: quia fecit contra denuntiationem ante remissionem. g. *Nuntiatu.*] Denuntiatio noui operis ad ea tantum pertinet, quae solo coniuncta sunt, vel in solo fiunt, non ad alia. ff. eo. l. 1. § hoc autem e fictu. opus autem nouum facit, qui aedificando vel detrahendo pristinam operis faciem immutat. ff. eo. l. 1. § opus nouum, non autem si quis reficit antiquum, ff. eo. l. 1. § sig. aedificiu. & infra de iudic. consuluit. Illud praeterea scias, quod qui denuntiat nouum opus, primo iurare debet, quod non calumniae causa denuntiat. ff. e. de pupillo. §. qui opus. & hoc iuris auctore praetore exigit antequam iuret, vt ibi dicit. Et qui simplici verbo nuntiat, hoc ipso constituit ipsum, quod aedificat, possessorem secus si per iactum lapilli. ff. eo. l. 1. § in opis. & l. de pupillo, § meminisse. Et ideo melius est hoc facere per lapillum. & haec denuntiatio locum habet siue fiat ipsi dno, siue procuratori, seruo vel puero, vel ipsi fabro, qui aedificat. ff. e. de pupillo, §. nuntiare. duxit in prin te, vt ibi dicit, vt dixi ff. c. § in. Competit aut denuntiatio non tantum dno, sed et emphyteutae & creditori. ff. eo. in prouinciali §. vlt. & §. si ego. & l. creditori. Et si aedificet in publico, quilibet ciuis admittitur ad denuntiandum, vt l. praedicta, in prouinciali. §. vlt. Item competit vsufructuario, sed non contra dnum, ita tamen quod vsusfructus non sit deterior. ff. de remit. l. 1. §. 2. Item seruus nuntiare non potest, sed et potest denuntiari. ff. eo. de pupillo. §. 1. nisi nomine alterius nuntiet. ff. quod vi aut clam l. 3. Item si antequam aedificatum esset, aliquis ageret cum vicino, ne altius tolleret aedes, nec res defendat, hoc facere debet prior, vt ille praestet cautionem non prius aedificare, quam vitro agat ius sibi esse. ff. e. si prius. h. *Remissione.*] Remissio quae fit expresse. ff. eo. remissio. §. licentia. & tacite, si morte, vt ea l. § morte. Si aut qui denuntiauit, non vult remittere denuntiationem, cautionem etiam sibi oblatam, debet pcti.

Aliis ita: quia vero sicut leges non dedignantur.

† construenda.

† Adde an ius canonicum vel ciuile praeualeat, no. in auth. cassa. per Cyn. C. de sacros. eccl. gl. not. In. in tit. d. nup. in glo. 1.

Cap. vnico. tit. de no. operis nun. in 3. compil. Consule Hosti. in praecedenti cap. citatum.

Secundum Hosti. de hoc plene in sum. e tit. §. cui fiat. & §. pen. & vlt. & vide in Spec. eo tit. § 1. hoc ff.

fuerit

De hac remissione, quae & sic ne. & ex praesenti potest, vide Host. in sum. tit. de no. oper. nunt. §. qualiter tollat.

Illud verum nisi haeres tatum habeat aedificium coeptum, vel nisi aedificet. eo. l. praetor. §. hoc interdictum & l. fina. sm Hosti. Iob. And.

Haec glossa sola aperte intelliges, si legas Hosti. citatum superius.

bet pagere causam, si pōt, vsq; ad tres mēses, & alter tenetur expectare nō obstante cautione oblata, si nō cōpleuerit cām vsq; ad tres mēses iusta cā impediēte, caueat postea de opere demoliēdo, & ædificet. C. eo. l. de operis. quidā nō hñt ibi hāc rubr. sed est in tit. de ædif. pri. & sic intellige ī. e. c. vlt. & c. pxi. q n. statim vult docere d iure suo, nō tenet recipe cautionē, vt ibi, nisi post tres mēses, vt ibi dictū ē.

a ¶ *Non teneat principale.*] Destructa.n. re, destruunt priuilegia. ar. ī. de v b. sig. abbate, i fi. & 16. q. 7. & hęc diximⁱ. & ī. de fi. instr. licet dilectos, §. cū igit. C. de ll. nō dubiū, ff. d collē illicitis, l. 3. & 18. q. 2. i nullo, ff. de re. iu. nihil dolo, i fi. ff. d fide iuss. fideiussor obligari.

b ¶ *Ni fecissent.*] No. ar. p monachis, q sp pūmuntur iustā lite mouere, cū ipsi sua dimiserint pp Deū, ī. tit. pxi. nimis iniqua, i prin. vñ nō est psu mēdū q appetāt aliena. ar. 12. q. 1. expedit, i fi. & ē simile, 9. q. 2. Lugdun.

c ¶ *Pro vitando scandalo dimittenda.*] No. q p aliquo scādalo vitādo nō dēt qs mortale peccatū cōmittere: qa vtiliᵘˢ scādalū nasci pmittit, q veritas relinquat, ī de re. iur. q scādalizauerit & illud: Sinite illos, qa cæci sunt, 11. q. 3. inter verba, ī. de his q vi metusve cā. c. sacris, & 32. q. 5. ita ne. & 1. q. 7. & si illa. Aliās si aliqua possint fieri vel omitti sine mortali, detrahendū est illi, vt hic di cit. & sic pnt intelligi illa iura, 5. .. di. vt constitueretur. & omnia colum lia, prout hic sequit in lia.

d ¶ *Pro scandalo tollendo.*] pp qd detrahendum est quq; seueritati, 50. dist. vt constitueret & ius relaxatur pp scādalum siue multitudinem, ī. de tēpo. ordi. c. 2. vbi de hoc. & pp scandalum etiam matrimoniū impeditur, ī. de spons. cum in tua. & ī. de cog. spir. sup eo. ī. de ele. con. cum olim.

e ¶ *Licet maiorum*] i. diuitum & potētum, qui sociā hñt multitudinē, 23. q. 4. non potest. Ber.

S ¶ *Ignificantibus.*] In prima narrat factū appellationis remedio relatū: In secūda dat iudicem: ibi, *Ideoq;* Abbas.

CASVS. Quidā ciuis Parisieñ. N. noie cœpit ædificare in platea S. Oportunæ Parisieñ. in pīudiciū ipsius ecclesiæ: canonici ipsius ecclesię denūtiauerūt ei nouū opus, deponētes de ipso sup hoc corā officiali Parisieñ. Archidiaconi q̄ōnem, & offerētes se pbaturo, incōtinēti, plateā illā ad suā ecclesiā ptinere, & illū in suū præiudiciū ædificare: Vñ petebāt illū prohiberi ne ædificaret, nō obstāte q dictus N. offerebat cautionē de opere demoliēdo, si appareret ipsū N. ius ædificādi nō hñe: officialis interloquendo decreuit, pbationes canonicorū admittēdas, & ab opere interim q̄escendū: a qua interlocutoria idē N. ad Senoñ. curiā appellauit: officialis curiæ Senon. interlocutoriā illā cassa-

† dubitauerant

‡ debeas

‡ sint

† Vide B. Tho. 2. 2. q. 43. per totā quęstionē, ex quo Itelliges plene huc locū.

† Pro Itellectu huius gl. vide B. Th. 2. 2. q. 43. art. 7.

1. Cor. 8.

Matt. 18.

Matt. 18.

mus absolutos. cū. n. amodo nō teneat principale, a qcq̄d ex eo, vel ob id secutum est, sub pmissa districtiōe decernimus irritandū: & ī. ¶ Sup eo quoq; nō sufficimus admirari, q cum viri religiosi monachi Cantuarieñ. q oīa dimiserūt p Christo, tot laborib. & periculis psonas & res nō dubitauerūt† frequēter exponere (qd̄ nō b fecissent, nisi cognoscerēt pmissa respicere in graue Cātuarieñ. ecclesię detrimentū) tu saltē p vitādo tā graui scandalo pximorū, ab hmōi etiā tibi phibitis non cessasti: cū sacræ scripturæ testimonio debueras‡ didicisse, q licet opa illa, q̄ sine mortali peccato omitti nō pñt, nō sūt‡ p vitādo scādalo† dimittēdaᶜ: nec ea debeāt pro scādalo vitando cōmitti, q̄ sine mortali peccato cōmitti nō pñt; ab his tñ, q̄ sine mortali peccato cōmitti pñt pariter & dimitti, sic pro scandalo tollēdo d cessandū, & eis ēt pro vitādo scādalo insistendū. vñ Apostolus: Si scandalizat frater, nō comedā carnes i æternū. Et Dñs in Euāgelio ꝯ eos, qui scandali pstant materiam: Væ (inquit) homini illi, per quē scandalum venit, &c. ¶ Et licet maiorū e scandalū sit vitandū, vitandū est ēt scandalū pusillorū, iuxta testimoniū veritātis: Qui scandalizauerit (inquit) vnū de pusillis istis, qui in me credunt, &c. Finis ergo his taliter à te imponatur, q præteritę ꝯdictionis rebellio, p virtutē sequentis obedientiæ valeat expiari.

nit, decernēs pdictū N. pcedere in opere ꝯstruēdo, pstita priᵘˢ cautiōe de ipso demoliēdo, si ius nō habuerit, nō admissis pbationib. clericorū: pdicti canonici ad sedē Apost. appellauerūt: Mādat Papa, quatenus si est ita, q̄cq̄d factū est post hmōi appellationē, in statū pristinū reuocet, & post, &c. No. q q̄cq̄d factū est post denuntiationē noui opis, debet demoliri, non obstante cautiōe oblata d ope demoliēdo, si ius nō hñt.

¶ Honorius tertius.

¶ *In optione est nuntiantis noui opus, an intra tres menses de præiudicio suo debeat ostendere, & interim cessetur ab opere: an vero recepta cautione de opere demoliendo, statim ædificari permittat. hoc dicit cum seq.*

C A P. III.

SIgnificātib.† canonicis S. Oportunę, inotuit nobis, q cū sup eo, qd̄ N. ciuis Parisieñ. in quadā platea ecclesię suę, eis prohibētib. in suū ędificabat pręiudiciū & grauamē, deposuerūt corā officiali Parisiē. archidiaconi q̄ōnem: eis offerentib. incōtinētif probare pīudiciū & plateā ad suā ecclesiā ptinere: ac petētibus, vt nō obstante, q dictus N. cautionē de demoliēdo opere offerebat, ædificiū phiberi. Et qa idē officialis interloquēdo decreuit g pbationes eorū admittēdas esse, ac ab opere interim quiescēdū, idē N. ad Senoñ. ecclesiā h puocauit. Sed cū Senoñ. officialis eadē iterlocutoria reuocata decreuerit, ad opᵘˢ sub cautione de demoliēdo ipso† nō admissis eorū pbationib. procedēdū, pdicti canonici nr̄am audiētiā appellarūt: & ī. ¶ Ideoq; mādamus, quatenᵘˢ si est ita, reuocato in irritū quicquid post appellationem hmōi interueneritis attentatum, &c.

¶ Gregorius nonus.

¶ *Summatum est supra c. proxi.*

C A P. IIII.

IS, cui opus nouū te nuntiasse† pponis, nō obstante i cautiōe, q̄ offert ab ipso de opere destruendo, si non

f ¶ *Incōtinen i*] maxime, qa idē est si vsq; ad tres mēses, ī c. pxi. & C. eo. l. vnica. vt plene dictū est ī c. pxi. sed multo fortiᵘˢ ‡ si hoc incōtinēti pbare volebāt: qa restitutio ēt differt si incōtinēti offerne pbatiōes, ī de rest. spol. lras. & ff. vt in poss. le. si is a quo, ī prin. & ff. ad exhi. l. 3. §. ibidē. sim. ī. de ord. cog. cū dilectᵘˢ.

g ¶ *Interloquendo decreuit.*] & bñ, qa nō obstāte cautiōe illa oblata, tenebat expectare vsq; ad tres mēses aduersarios volētes pbare d iure suo, ī c. px. & C. e. l. vnica, put dictū est ī c. px. q̄ determinat p hāc decret. & seq.

¶ *Glos. seq. liquat contrarium, & remittit.*

h ¶ *Ad Senon. ecclesiā prouocauit.*] Hic omisso i epō appellatū est ad metropolitanū & io ꝫ ī. de appell. dilecti 2. vbi hæc materia plene expedit.

i ¶ *Is cui.*] CASVS. Quidā denūtiauit nouū opus alicui, q in suū pīudiciū ędificare volebat: ille volebat pstare cautionē de opere destruēdo, denuntiās nolebat cautionē illā recipere, immo volebat pbare pīudiciū suū, vel saltē vsq; ad tres mēses: q̄siuit iste denūtiās an dēret audiri. Rñdet ei Papa dicēs, q ille, cui ipse nouū opᵘˢ denūtiauit, tenet ipsū expectare vsque ad tres mēses volentē pbare pīudiciū sui iuris, nō obstāte cautione, q̄ offert ab ipso de opere destruēdo, si nō iure ædificatū appareat. No. hic & in pcedēti c. q nō prodest offerre cautionē de ope destruēdo, si aduersarius eā recipere noluerit. Itē nūtiās nouū opus expectari dēt ab aduersario p tres mēses volente pbare pīudicium sui iuris, nō obstāte cautione de opere demoliēdo.

; Præsumit. n. de iure illius qui nō q̄rit diffugia. ī. de psum. nullus. Ioan. And.

; Vide plene p Dotant. in l. 1. ff. de noui ope. nun. adde Hostien. citatum in pcedētibus cap.

; Appellabat enim de officiali archidiaconi, q de spāli iure cognoscebat hanc causā. Io. And.

; Aliās, curiā, idque in recentionbus; nam vetusti codices, ecclesiam, hñt.

; Aliās, opere.

; denuntiasse

¶ *Glo. seq. obijcit & soluit, ponit opin. quam reprobat.*

1 ¶ *Non obstante.*] Sed ꝯ vī, qa si ille cui nouū opus denūtiat, satisdederit de ope demoliēdo, si apparuerit eū iniuste ędificasse, vel p eū non steterit, quo minus satisdederit, licite pōt ædificare, ff. eo. nō solū, § si cū posse. & §. sciendū, & l. prox, §. 1. & §. hoc iterdictū, & §. deinde, & l. stipulatio. aliās icipit, de noui operis, §. 1. sed hęc intelligēda sunt sm ea q̄ hic, & in c. pxi. dñr. & C. de ædific. pri. l. vlt. 4 & si statim vult probare pīudiciū suū, vel vsq; ad tres mēses, audit, nō obstāte cautione, q̄ sibi offert, vt hic dr: aliās recepta cautione ædificat, vel statim, vel post tres mēses. & sic intelligunt cōtrarias & ita est

4 Aliās sub tit. de noui ope nunt.

Vt Io. & Hugolinus.

in optione denuntiātis, an velit statim docere de iure suo, vel vsq; ad tres menses, an statim recipere cautionē de opere demoliēdo, & postea ꝓcedat in ope Alij dñt, ꝙ est in ptāte illi⁹ q ędificat, dare statim cautionē, vel expectare, vt incōtinēti vel vsq; ad tres mēses ꝓbet. Sed prium verū est, vt hic patet.

a Trium mensium.] Hoc sumptum est de illa l. C. de ædifi. priu. l. vlt. Bern.

CASVS. Fratres Tēpli & Hospitalis excedebāt in pluribus cōtra epalē auctoritatē, q et scādalum faciebāt, & inducebāt periculum animarū: pp quæ epi in Lateran. concilio de ipsis grauiter sunt cōquesti. Sup his primo dicit Papa: cū & plantare sacrā religionē, & plantatā fouere modis omnib. debeamus, nusq; illud melius exequimur, q̄ si ea nutrire q̄ recta sunt, & corrigere q̄ profectum virtutis impediunt, commissa nobis auctoritate curem⁹. Deinde descendit ad articulos, i qbus pdicti fratres excedebāt: recipiebāt n ecclesias & decimas de manibus laicorum, sine consensu epōrum. ꝓhibet Papa pdictis fratribus & alijs quibuscūq; religiosis, ne decętero p dicta recipiāt sine cōsensu epōrum dimissis illis, quas contra tenorē istū aliquo tpe receperunt. Itē excōicatos & nominatim interdictos ab epis recipiebant ad diuina: pcipit cōcilium tā his, q̄ alijs religiosis, prędictos eu vitados iuxta snias episcoporum. Itē in ecclesijs suis, q ad eos pleno iure nō ptinent, presbyteros instituendos in eis eu va cauerint epis repræsentēt, vt de cura plebis epis rńdeant, & ipsis fratrib. de rebus tpalib. ratione exhibeant, & institutos inconsultis epis non audeāt remouere. Itē si Templarij vel Hospitalarij ad ecclesiā venerint interdictā, semel in anno ad ecclesiasticum officium admittant, exclusis excōicatis & interdictis: nec tunc ibi sepeliantur corpora defunctorum. Item de cōfratribus pdictoru statuit concilium, vt si omnino se nō reddiderint fratribus ipsis, sed in proprietatibus suis remanserint, pp hoc ab epōrum suorum snia & iurisdictione nullatenus eximant, sed potestatē suā in eos sicut in alios parochianos suos exerceāt cum delinquunt. Quod aūt dictum est de pdictis fratribus, idē pcipit ab alijs oībus obseruādum. Si n. cōtra hoc institutū venerint, ecclesię in qbus ista pſumpserint, subiaceāt interdicto, & quod egerint, irritū habeat. No. ꝙ ecclesiæ vel decimæ de manu laici sine consensu epōrum recipi non debēt. Itē cōstitutio extenditur ad pterita. Item excō. cati & interdicti obtētu alicuius priuilegij ad diuina recipi non debent. Itē institutio & destitutio pbyterorū ad epm ptinet, nisi ecclesię vtroq; iure, i quo ad spiritualia & tpalia ad religiosos ptineāt. Item Templarij & Hospitalarij semel in anno in ecclesijs interdictis celebrare possūt. Itē qui in fraternitate priuilegiatorū recipiuntur, si in proprijs possessionibus remanserint, pp hoc a subiectione diœcesani epi non eximunt. Item qd de Templarijs & Hospitalarijs hic dr, ad alios omnes religiosos extendit. Itē p abusum siue delictum pditur priuilegium. Et sic no. ꝙ priuilegium meretur amittere, qui permissa sibi abutitur potestate.

Ferre subsidiū, in registro.

In cōcilio Lateran. sub Alexā. iij. c. 9. & c. 5. eod. tit. in 1. compil.

nūquā veritatis, in concilio.

De Templarijs & Hospitalarijs, vide Cassaneū in catalogo gloriæ mūdi par. 4. consideratione 64 & 65. & par. 9. consideratione 4.

iure ædificatū existat, tenē te per triū a mensium spatium expectare, iuris tui prę iudiciū probare volentem.

TITVLVS XXXIII. De priuilegijs, & excessibus priuilegiatorum.

Supra visum est de excessibus Prælatorum, sed quia quandoque delinquunt subditi excedēdo terminos priuilegiorum suorum, & dubitari posset de intellectu priuilegiorū, iō hic de priuilegijs & excessibus eorū ponit.

De hac materia tractatur 25. q. 2 per totū. facit quod habetur 3. dist. priuilegia. 9 q. 3. c. episcopi §. sola vsque ad fi. 11. q. 3 c priuilegium. 12. q. 2. c. qui & diuinis & humanis. & repetitur in Sexto & Clem. Ab.

Leo Papa.

Episcopalis dignitas non debet tribui, nisi locis insignibus, & populosis.

CAP. I.

Leo Papa prim⁹ epist. 85. incipien. cū i ordinationib. cap 2. refert Burchard⁹ li. 1. decret. cap. 32. & suo par. 5. ca. 143.

EPiscopalia gubernacula, nō nisi maiorib. b populis, & frequentiorib. ciuitatibus præsidere oportet: ne honor, cui debent excellentiora committi, sui numerositate vilescat. c

Episcopalia.] Maiores ciuitates duntaxat priuilegio epāt⁹ sūt honorandæ Abb Sicul. Epi non nisi maiorib. populis & frequentioribus ciuitatib. præsidere debēt, ne honor epalis propterea vilescat. No. ꝙ ne vilescat dignitas epi, non in minoribus villis, sed in ciuitatib. residere debet.

Glossa sequens signat contrarium, & soluit.

Gregorius primus li 2. epistola 5 c. 44. registri indict. 11. & cap. 2. eo. tit. in 1 cō pilatione.

b Maioribus.] 50. dist. epi. vbi idē dicit. arg. cōtra, 93. dist. legimus. ibi. si auctoritas qritur, col. 2. post med. c. in Authē. de referendarijs, §. 1. & 2. coll. 2. Sed hoc intellige quantū ad vulgi opinionē: quia vbicunq; est, nomen epi habet, vt in c. legimus & sic referas ad factum quod hic dicit.

c Vilescat.] Simile est ꝙ sponsa non est statim tradēda, ne sponsus habeat eam minus charam. 27 q 2 institutum. Ber.

Gregorius P. subdiacono.

Non obstante priuilegio fori, potest laicus ecclesiæ malefactor per ecclesiam puniri.

CAP. II.

SIcut in iudicijs laicorū priuilegia turbare nolumus, ita eis prę iudicantib. d nobis moderata volumus auctoritate resistere. Violētos itaq; laicos coercere, e non contra legē est agere, sed legi facere f subsidium.

Alexand. iij in concil Lateran.

Religiosi & exempti ecclesias, & decimas non debent a laicis recipere sine cōsensu diœcesanorum. h. d. vsque ad §. excōicatos.

CAP. III.

CVm & plantare sacrā religionē, & plātatam fouere modis oībus debeamus, nusq̄ hoc melius exequimur, q̄ si nutrire ea, q̄ recta sunt, & corrigere q̄ profectū virtutis impediunt, commissa nobis auctoritate curemus. Fratrū aūt & coepōrum nr̄orum cōqōne cōperimus, ꝙ fratres Templi, & Hospitalis, & alij religiosi indulta sibi ab Apostolica sede priuilegia excedētes, g cōtra epalē auctoritatē multa pſumūt, q̄ & scādalū faciunt, & graue pariūt periculum animarum; & infra. Ecclesias igit & decimas g de manu laicorū, sine cōsensu epōrū, tā illos, q̄ et quoscunq; alios religiosos recipere prohibemus, dimissis qualcunq; cōtra tenorem istum aliquo tpe h receperunt.

Sicut.] Dicit Gregorius, ꝙ sicut ipse nō vult in iudicijs turbare priuilegia laicorū, ita nō vult ꝙ ipsi laici debeant sibi præiudicium aliquod inferre: quod si fecerint auctoritate Apostolica vult eis resistere & ipsos laicos violētos coercere, non est contra legem agere, sed legi facere subsidium. Nota ꝙ ecclesia non vult ius alterius sibi arrogare, quia distincta debet esse iurisdictio. Item violentus coercere non est contra legem agere, sed legi subsidium facere.

Itē ꝙ q ius suum re vult, & debet detendere. s. de sup. negli. pla. licet, s. de imu. eccle. qm lib. 6. Ioā. And.

Glossa sequens arguit & remittit.

d Præiudicantibus.] i. præiudicium facere volentib ecclesię: quia et si peteret auxiliū eorū, nō pp hoc piudicatet ecclesię, s. de of. ord. c. 1. Et sic est ar. ꝙ ecclesia nō vult ius alterius sibi arrogare: qa iurisdictio distincta esse dēt. sic s̄ de iud. nouit. vbi de hoc. & s̄. qui fil. sint legi. cautam q. 2. vbi de hoc.

e Coercere.] Si aliquid de iure ecclesiæ sibi vsurpare præsumpserint, s̄. de immu. eccle. non minus. & c. aduersus s̄ de so. cupe. cum sit generale. & qui malos coercet, minister Dñi est, 23. q. 5. qui malos. & ministerium præbet legi, vt ca. causa, & q c. homicidas. & hic Ad hoc. n. facta sunt iura, vt mali puniantur, vt 4. dist. factę sunt per leges. n. nemo bene facere cogitur, sed male agere prohibetur, 23. q. 5. ad idem Ber.

f Fallit i casu l. cur licolarū. C. de iudæ. & l. in hac lege. C. de pactis. conueca.

Cum.] Io. And. diuidit totā decretalem in tres partes; nā in prima ponit exordium, & querelā epōrum declarat, in secunda parte prouidet, in tertia prorogat, & pœnam imponit. Scda ibi, Ecclesias. Tertia ibi, Quod autem. Et secunda principalis subdiuiditur in quinque, quæ oīa patent ex summario & intellectu. Et ista diuisio est bona, Abb. Siculus.

g Excedentes.] Vnde illa perdere debent, 11. q. 3. priuilegium, 74. dist. vbi.

g Ecclesias igitur & decimas.] Sic 16. q. 7. decimas 4. & s̄ de surrepat. quod autem de consensu episcoporum possunt ecclesias recipere, s̄. de surrepat. cura, decimas quas habent laici in feudu, & non aliàs possunt recipere de consensu episcoporum, s̄. de his quæ fi a prælat. cum Apostolica, in fi. decimas tamen de laboribus suis non soluunt, s̄ de dec. ex parte. And.

Et de dona pallosalis. Ioā.

Glossa sequens recitetur per contrarium.

h Aliquo tempore.] nisi præscriptione muniti fuerint, vel postea consensum episcopi habuerint, s̄. de surrepat. cura.

i Excom-

a Excommunicatos.] quos vitare tenentur, non obstante aliquo priuilegio. ĩ. de sent. exc nulli. & de iure cõi quilibet tenetur, 11. q. 3. excommunicatos. quod ius per priuilegium nõ tollitur, vt in decre. prædicta, nulli.

Glossa sequens recitat quæstionem.

b Nominatim interdictos.] Nominatim aliqs dr interdictus siue excõicatus, qñ proprio nomine expresso interdicitur, vel aliis circũstantiis insignitur. de exhæredat. liberorum. §. nominatim. Ber.

Glossa sequens exponit, & arg. à contrario. Secundo quærit & soluit.

c Pleno iure.] id est, vtroque iure quo ad spiritualia & tẽpalia. ĩ. eod. qm. sed a cõtrario vr, q̃ si vtroque iure ptineat ad illos, q̃ eps nihil possit attẽtare in illos: qd verũ est. & ita instĩtutio & destitutio quo ad tẽpalia & spiritualia ad ipsos pertinet, 16. q. 2. c. 1. & ĩ. c. qm, & sic ecclesiæ illæ eodẽ gaudent priuilegio, quo & isti priuilegiati: alias vero si pleno iure ad eos nõ ptineant, seruabit qd hic dicit. Sed cum pleno iure illæ ecclesiæ ptinent ad illos religiosos ex priuilegio Papæ: qs deponet p̃sbyteros? Possẽ dici q̃ illi primo vocabunt ep̃m diœcesanum, & p eum adiunctis sibi aliis ep̃is depositio fiat, sicut faciunt in aliis sacris. & hoc collige sm tenorẽ priuilegiorũ, vt si primo debent recipe sacra ab ep̃o diœcesano, sm qd in priuilegio ponitur, vel ẽt a quocunque, & sm hoc vocabunt illi priuilegiati quotcunque ep̃os voluerint: alias p̃nt priuari officio & beneficio per abbates iusta cã interueniente, sed deponere non p̃nt, cum ad offm abbatũ hoc non pertineat. Ber.

d Semel in anno.] De hoc habes. ĩ. eod. vt priuilegia § illud.

[illegible] Hodie an & qñ possit celebrari i ecclesia sua in loco interdicto, vide bonum textũ in c. fi. de sen. excõ in vj. in ti. & quod ibi not. Abb.

e Defunctorum.] Nisi fuerint fratres eorum: qa tunc p̃nt illi sepeliri in ecclesiã interdicta, dummodo illi fratres non sint excõicati, vel nominatim interdicti, vt ĩ. eod. vt priuilegia.

f Nullatenus eximãtur.] Sic ĩ. eo. tuarum. & c. pen. & hoc iõ quia per cõfraternitatem talẽ non sunt conuersi illorum, nec oblati, sed aliquã remissionẽ consequuntur. ĩ. eo. vt priuilegia. vnde dicit, oĩno non reddiderint. & ita remanent de iurisdictione ep̃orum: alias pro tribus vel quatuor denariis posset quis eximi a iurisdictione sui ep̃i, quod esset iniquum, ĩ. eo vt priuilegia § hoc autem.

g Tẽporum priuilegiorum.] Sic ĩ. eo. porro. in fine & iõ nõ debent hẽre fructum illorum, ex quo ea nõ seruant, ĩ. eo. tuarũ. & ca. petitiis. & ca. vt priuilegia. 11. q. 3. priuilegium. & ita per abusum siue per delictum perdunt priuilegium, quære supra

1 Vt no. F. de cle excõ. mini. ppofuit. Io. And.

1 Vid. Card. Pa-ri. in 1. epistola. 2. ad ep̃os Galliæ. referunt Burchardus lib. 11. decret. c. 33. & Iuo par. 14. cap. 102.

a Ad idẽ de sen. ex cõ. constitutione. i. lib. 6. vide quod dixi ĩ. de p̃bend. in La teranẽ. in princi. Io. And.

1 Præter Panormitanum & alios hic vide Marianũ Socinum & alios in c. 2. ĩ. de foro cõpet. & glossã & Geminianum I c q̃squis. 9. q. 4.

Excõicati & interdicti omnino non debent admitti ad diuina, ẽt per religiosos exẽptos. h. d. vsque ad § in ecclesiis. Abb. Si.

Excõicatos ^a quoq; & nominatim ^b iterdictos, tã ab illis, q̃ ab aliis omnibus iuxta episcoporum sñiam statuimus euitandos.

Religiosi etiam exempti in ecclesiis non pertinentibus ad eos pleno iure, nõ instituunt nec destituunt inconsultis ep̃is: sed rõnẽ non exigunt in tẽpalibus ab institutis. h. d. vsque ad § quod si.

In ecclesiis vero suis, q̃ ad eos pleno iure ^c non pertinent, instituendos p̃sbyteros ep̃is repræsentent, vt eis de plebis cura rñdeant. Ipsis vero pro rebus tẽporalibus rationem exhibeãt competẽtem. Institutos ẽt inconsultis episcopis non audeant remouere.

Hospitalarij & Templarij semel in anno celebrant in ecclesia posita in loco interdicto, ibi tamen non sepeliuntur corpora mortuorum. h. d. vsque ad §. de confratribus. Abbas.

Quod si Tẽplarij vel Hospitalarij ad ecclesiã venerint iterdictã, nõ nisi semel i anno ^d ad ecclesiasticum offm admittantur: nec tũc ibi sepeliãt corpa defũctorũ. ^e

Confratres exẽptorũ seu ipsorũ oblati, qui se totũ nõ se trãstulerũt, iudicari possunt ab ordinariis locorũ. h. d. vsq; ad fi. Ab. Sic.

De cõfratribus ^f hoc cõstituimus: vt si nõ se p̃dictis fratrib. oĩno reddiderint, sed i ppriẽtatib suis oĩmodo duxerint remanẽdum, pp̃ter hoc ab ep̃orũ suorũ sñia nullatenus eximant: sed p̃tãtẽ suã in eos sicut in alios parochianos suos exerceant, cum pro suis fuerint excessibus corrigẽdi.

Quod aũt de p̃dictis fratrib. dictũ est, ab aliis quoque religiosis, ^g q p̃sumptione sua ep̃orũ percipiũt iura, & ɔtra canonicas eorũ sñias, & tenorẽ priuilegiorũ nostrorũ uenire p̃sumunt, p̃cipimus obseruari. Si. n. contra institutũ hoc venerint, & ecclesiæ in qb. ista p̃sumpserint, subiaceãt iterdicto, & quod egerint, irritum habeatur.

Idem archiep̃is [&] ep̃is.] ad quos litteræ istæ peruenerint.

Suis priuilegiis priuandus est, qui alterius derogat.

CAP. IIII

Dilecti filij fratres Hospitalis Hierosolymitani transmissa nobis conquestione monstrarunt, q̃ vos eis de malefactoribus suis iustitiam facere nõ vultis, ^h priuilegia ipsorũ recipere contẽnentes & infra. ^i Pro certo sciatis, q̃ nos cõcessa vobis priuilegia decurtabimus, ^k cũ ecclesiæ Romanæ scriptis authẽticis obuiare minime timeatis.

Idem Cantuar. eñ. archiep̃o.

Etiam priuilegiati nõ possunt admittere excommunicatos ad sepulturam: & si admiserint, debent inde eos eijcere, & si nõ fecerint, episcopus supplebit.

CAP. V

Ad hæc: & infra. Mãdamus, quatenus Hospitalariis p̃cipias, vt si quos i excõicatione defunctos i cœmiteriis ecclesiarũ sepelierint, ^l eos extra cœmiteria eiciãt: ^m qd si facere noluerit, tu hoc d his, quos in excõicatione defunctos esse constiterit, exequaris.

cebunt propter hoc interdicto episcoporum, vt in fine sequitur. sim. s. de hære. ad abolendam. in fine, vbi de hoc.

Dilecti.] In prima ponit querelam: In secunda: ibi, *Pro certo.* prouidet. Abbas.

CAS. Fratres Hospitalis Hierosolymitani conquesti fuerunt dño Papæ, q̃ archiep̃i & Ep̃i eis de suis malefactorib. iustitiã facere nolũt, priuilegia ipsorũ non recipiẽtes: vñ Papa scribit Prælatis p̃dictis, q̃ ipsi pro certo sciãt, q̃ ipse priuilegia ipsorũ Prælatorum decurtabit, cũ ipsi obuiare nõ timeãt scriptis authẽticis Rom. ecclesiæ No. arg. cõtra iudices, q iustitiã q̃relãtib. nõ exhibẽt, & partiũ pbationes nõ attẽdũt. Item no q̃ ei iustitia non est seruanda, qui aliis iustitiam denegat exhibere.

h Nõ vultis.] Vnde possunt cõueniri, qa iustitiã facere nolũt 23. q. 2. Dñs. & in Auth. vt di. iu. §. pen. & vlti coll. 6. & 23. q. 5 administratores. & sic iudex facit litẽ suã p dolũ suũ, & ẽt pp alias culpas, vt ff. de iudi. filiusfamilias.

i Contẽnentes.] ar. contra iudices, q̃ pbationes diligenter no attendunt, ar. 30. q. 5 iudicantem.

k Decurtabimus.] Non. n. sunt ei sua iura seruanda, q ius alienũ violare nõ metuit. 73 dist. vbi & 25 q. 2. sic decet. & de mu pe. c. 1. & 2. & arg. 95. dist. esto subiectus. & qd q̃sq; iuris in alterũ statuit, vti dẽt eo. ĩ. de cõsti. cum oẽs. & ecclesiasticus ordo cõfunditur, si cuilibet ius suũ non seruatur. 11. q. 1 peruenit. Inspiciantur ergo priuilegia illorum, & sm qd ibi cõtinet, ita obseruet. ĩ. eo. porro. & ita tãquã cõtẽptores & negligẽtes puniẽt. B.

Ad hæc.] Etiam priuilegiati, qui sepeliunt mortuos excõicatos, eos extumulare tenentur. hoc dicit Abbas.

CAS. Hospitalarij defunctos in excõicatione sepeliebant in cœmiteriis ecclesiarum: mandat Papa Cantuariẽ. archiep̃o, quatenus p̃cipiat ipsis Hospitalariis, vt corpora illorum defunctorum in excõicatione, extra cœmiteria eiiciant, & si non fecerint, archiepiscopus illud exequi non omittat No. q̃ corpora defunctorum in excõicatione, non sunt in cœmiteriis sepelienda.

Glossa sequens recitat per quæstionem.

l Sepelierint.] ita communicando eis in morte, inciderunt in excommunicationem, quia cui non communicamus viuo nõ communicemus & mortuo 23 q. 2. c. 1. 2. & 3. & supra de sepul. sacris.

Glossa sequens excipit duos casus.

m Eiciant.] si potuerint discerni ossa eorum ab ossibus fidelium: alias non supra de sepulturis sacris. & nisi forte tales fuerint, qui petierunt absolui, & per eos non stetit, quo minus fuerint absoluti: & quia post mortem

1 Vide cõciliũ. Trident. sessio. 6. de refor. c. 3. & sessio. 25. tit. de regularibus c. 14. vbi habes, quando episcopi corrigant religiosos, & puniant.

1 Hæ duæ voces, & ep̃is, desunt i aliquo: & vetustis & recentioribus codicibus.

Cap 4. co. ti. in 1. compilat. & post cõciliũ Lateranẽ. par. 44. c. 6.

Cap. 6. eo. ti. in 1. compilat. & post cõciliũ Lateran. sub Alexãdro iij. par. 31. cap. 5.

sunt absoluendi. j. de senten. excom. à nobis 2. & factum suū isti emendare tenentur. sim. 55 dist. pœnitentes. alioquin archiepiscopus hoc faciet in eorum opprobrium. Ala.

S[i de terra.] Monachi sancti Andreæ ordinis Cistercien. habēt priuilegiu de nō dādis decimis de laborib. suis: monachi isti habent terras in parochia canonicorū de Plautio, de qb. decimas psoluerūt p xxx. annos dictis canonicis, nunc excitati nolūt soluere decimas dictis canonicis: vñ mandat Papa monachis illis, quatenus si de terra illa, quā habēt in parochia illorū canonicorū, p xxx. annos decimas psoluerūt eisdē, eas de cætero itegre sibi soluāt: q̄a licet eis sit cōcessum, vt de laboribus suis decimas nō psoluāt, de priuilegio tñ indulto tāto tpe detrahere voluerūt: vñ nō pñt per priuilegiū se i hac parte tueri, cū liberū sit vnicuiq; iuri suo renuntiare. No. q̄ qui nō vtitur priuilegio sibi concesso legitimo tpe, amittit illud. Itē triginta annorū spatiū beneficia priuilegij excludit. Itē liberū est cuilibet iuri suo renuntiare.

† Cap. 9. co. ti. in 1. compilat. & post cō cilium Lateranū sub Alexādro iij. pat. 38. capitu. 4. Vide glossam in ca. ulti. 17. q. 4.

¹ Dictio, ordinis, deest i antiquis obus codicibus.

ᶜ Glossa sequens signat contrarium, & remittit.

a ¶ Triginta annos.] at. cōtra. s̄. de pscr. de quarta 16. q. 3. c. placuit. §. quas actiones. & est expressum. j. eod. accedentib. vbi. tñ xl. annorū spatio perditur priuilegium, vbi de hoc.

† Albien. † Abian.

¶ Glo. seq. fortificat textum.

† Cap. 10. eo. tit. in 1. compilat.

b ¶ Tanto tempore.] sic patet, q̄ priuilegiū pditur, nisi qs vtat eo. j. eo. accedētibus. sic ēt leges p diuturnitatē abrogant. ff. de legib. de qb. multo fortius priuilegiū: ¹ quia res de facili ad suā naturā reuertitur. ff de pact. si vnus. § q̄ si nō totū. sed p p hæc quātū ad alios non perditur.

† dotati.

¹ Quod facilius p dit, q̄ ius cōc, C ad Velle anti qua. secū dum Philip. Ioan. Andr.

¶ Glossa sequens alle. 3. con-co, signat contrarium, & remittit.

¶ Idem Abbati & monachis sancti Andreæ Cistercien. ordinis.

¶ Contra priuilegium ecclesiæ præscribitur spatio triginta annorum. hodie vero quadraginta. vt infra, eo. d. accedentibus.

C A P. VI.

SI † de terra, quā habetis in parochia canonicorū de Plautio, p triginta annos ᵃ eis decimas psoluistis, eas sibi de cætero integre psoluatis. Licet. n. priuilegiorū Romanæ ecclesiæ bñficio fratrib. Cistercieñ. ordinis ¹ indultū fuerit, q̄ de laborib. suis nullas decimas psoluere d̄beāt; de priuilegio tñ idulto tāto tpe ᵇ vobis detrahere voluistis: cū liberū sit vnicuiq; suo iuri renūtiare: ᶜ eoq; mō non potestis vos i hac pte tueri.

Idem Ambiañ. † episcopo.

¶ De priuilegijs nō est iudicādū, nisi eorū tenore inspecto, & secūdum continentiam eorum ab omnibus subditis sunt seruāda.

C A P. VII.

POrro ¹ quāuis Téplarij & Hospitalarij multa sint libertatis prerogatiua donati, † ñ dubitamus, q̄ aliá libertaté ᶜ habeāt i locis, i qb. antequā puenissēt ad eos, fuerāt habitatores: qd̄ totū ex ispectione ¹ priuilegiorū suorū ¹ plenius aduertere potes: & s̄m qd̄ inueneris, ita obserues. Sic .n. eos volumus priuilegiorū suorum seruare ¹ tenorē, ᶜ q̄ eorum metas transgredi minime videantur.

¶ Idē † Apostolicæ sedis legato.

¶ Per solutionē cēsus, qua fit Romana ecclesia, nō probatur exēptio a iurisdictione episcoporum.

C A P. VIII.

REcepimus ¹ lr̄as, quas de ecclesijs cēsualib. direxisti. Cæterū diligentiā tuā volumus nō latere, q̄ sicut nō oēs, q spāliter beati Petri iuris existūt, annuatī Apostolicę sedi cēsum exoluunt; ita non oēs ʰ cēsuales ab epōrum subiectione habent immunes. ¶ Inspiciéda ¹ sunt ergo ecclesiarū priuilegia, & ipsorū tenor est diligētius attēdēdus, vt si fuerit deprehēsum, q̄ ecclesia, q̄ cēsum soluit, spāliter beati Petri iuris existat, & ad idiciū ¹ pceptæ libertatis ᵏ cēsus annuus cōferatur, nō imerito poterit speciali progatiua gaudere. Si vero ad idiciū ¹ pceptę ptectionis ¹ cēsus psoluit, nō ex hoc iuri diœcesani epī aliqd vr̄ esse subtractum.

f ¶ Ex inspectione.] & ita inspiciēda sunt priuilegia, ad hoc vt sciatur quid contineatur in eis, j. eo. recepimus & s̄. de fide instrumentorum. accepimus & in Auth. de mand. princip. §. si quis aūt. coll. 3. Et est ar. q̄ iudex dēt facere copiā rescripti partibus ad inspiciendū, nec sufficit sola recitatio rescripti: quia falsitas posset ibi esse, q̄ ex sola lectione deprehendi nō posset. Et ex eo qd̄ dicitur obserues: nota non esse recededū a forma verborū s̄. de decim. ad audiētiā. & s̄. de translatio. inter corporalia. & ff. de legatis tertio. nō aliter. ¹ Itē ar. fines mādati diligēter seruandos s̄. de rescrip. cū dilecta. Itē ar. nulli esse credendū, q dicit se hr̄e priuilegiu nisi illud ostendat s̄. de off. deleg. cū in iure. & ar. ad hoc 42. dist. quiescamus. & 100. dist. cōtra morē. & j. eod. cum capella. B

g ¶ Tenorem.] sic s̄. eo. cū & plantare. in fi. & j. eod. pentiis. & ita priuilegiu in sua forma tm̄ seruari dēt, & non ultra extendi. alias priuilegium non defenditur in alijs. Ber.

¹ Dictio suorū, deest in recognitionib. impressis, sed eā habent vetéres codices.

ᶜ conseruare.

¹ Vide de verb. sig. propter ea. gl. 2. Ioan. And.

R[Ecepimus.] Solutio cēsus nō probat quē exemptum, nisi ex alio demōstrēdar, vt q̄a soluitur ad indicium pceptæ libertatis. h. d. Primo ponitur consultatio: Secundo responsio: ibi, Cæterum. Abb. Sicu.

CASVS. Quidā legatus Apostolicæ sedis inuenit plures ecclesias in sua legatione censuales. dubitauit verū hoc ipso essent exemptæ à iurisdōne epōrum: q̄ siuit a Papa quid iuris sit sup hoc, & ipse rñdet commendans in hoc diligētiā suā, dicēs, q̄ sicut nō oēs illi, q̄ specialiter existunt de iure beati Petri Apostolicæ sedi annuatim censum exoluunt: ita non oēs censuales subtrahuntur a iurisdictione epōrum: verū tñ inspicieda sunt priuilegia ecclesiarum, & si fuerit deprehensum in eis, q̄ ecclesia q̄ soluit censum, specialiter beati Petri iuris existit, & ad indiciū perceptæ libertatis annuatim census soluatur, ecclesia illa libera est & exempta. Si vero ad indiciū perceptę protectionis cēsus persoluitur, ppea a iurisdōne epi non est subtracta. No. q̄ per hanc decretalem debet & potest cognosci ex ispectione priuilegiorum, an sit ecclesia exempta vel non: quia si dicatur in priuilegiis, q̄ dat censius in signū libertatis, tunc est exēpta ecclesia: Si aūt datur in signum protectionis, non est exempta. Item priuilegia inspicienda sunt cum de eorum tenore dubitatur. Itē exemptio in protectione parū vel nihil commoditatis affert.

¹ Cap. 1. eo ti. in 2. compila. Vide citatos super ultima glossa.

¹ Aliās, in dicium, in aliquot antiquis.

† Aliās, in dicium, in eisdem antiquis.

c ¶ Renuntiare.] sic j. eo. accedentib. & s̄. de regu. ad Apostolicā. & c. statuimus. & 7. q. 1. quā periculosū. & remittētib. actiones suas, nō ē vlterius regressus ad eas. ff. de ædili. edic. l. quit. §. si vēditor. at p̄. s̄. de fo. cōpe. si diligēti. vbi plene d̄ hoc tractat.

P[Orro.] Priuilegiorū tenor inspiciendus est seruandus. h. d. Et potest exemplari text. per cap. nuper. s̄. de decimis. Ab.

CASVS. Téplarij & Hospitalarij multa prærogatiua libertatis sunt muniti: verūtñ aliā libertatē hr̄e vr̄ in locis illis in quibus fuerant habitatores antequā ad eos peruenissent, q̄ in alijs suis possessionib. & si habuerunt eandé vel aliā, hoc ex inspectione priuilegiorū suorū ualet cognosci: & s̄m quod inuenitur in priuilegiis, ita est obseruādū. In fine dicit Papa sic: volumus eos tenorē suorū priuilegiorū seruare, & fines eorū nō trāsgrediant. No. q̄ priuilegia seruāda sūt s̄m q̄ cōtinet i eis: Et sic ar. q̄ priuilegia stricti iuris sunt. Itē ar. q̄ nulli priuilegiato credēdū est, nisi priuilegiū suū inspiciendū cōcedat. Item à forma verborū nō est recedēdū. Itē fines priuilegij nemo excedere dēt, & sic est ar. q̄ fines mādati diligēter sunt obseruādi.

d ¶ Quamuis.] id est, quia in antiqua erat, quū, & inde ius. simile quamuis s̄. de iureiur. quēadmodum ibi, quamuis interdū, & c vel quamuis, id est, cum, sed proprie non vr̄ stare posse.

e ¶ Libertatem.] supple, q̄ in alijs, immo habent eandē in illis quā in alijs possessionib. hoc tñ dephendi ex eorū priuilegio: vt ibi dicit & ita res ad eos deuoluta cēsēt eodē priuilegio cū alijs. ff. d. vsuris, cū qd i. §. si debitores. & ff. d. iure fisci. sicut.

ᵃ Debitor priuati, q minores q̄ remisses prestabat vsuras, factus debitor fisci, soluit semisses. Io. And.

¶ Glossa sequens duas quæstiones notanda.

h ¶ Omnes.] sicut Templarij, & Hospitalarij, & Cistercieñ. cēsum non soluant Romanæ ecclesiæ, sicut credo.

i ¶ Inspicienda.] De hoc dictum est s̄. c. proxi.

k ¶ Percepta libertatis.] Vbicunque inueneris hæc verba, in priuilegiis, statim intelligas illos esse in toto exemptos à iurisdictione episcoporum, vt hic patet.

¶ Glossa sequens dat simile, quærit & soluit.

l ¶ Ad indicium perceptæ protectionis.] Licet Papa recipiat aliquos sub sua protectione, ᶜ non sunt propterea subtracti a iurisdictione epōrum, j. eo. ex parte 2. & sic per confirmationem in forma cōi, non præiudicatur epō loci. s̄. de confir. vti. c. vlt. & quasi per totum. arg. s̄. de maior. & obedien. per tuas. Arg. contra. s̄. de cleri peregr. c. vni. Quid ergo ualet talis protectio? certe parum, sicut parum valet confirmatio in forma cōi: tñ aliqua reuerentia plus debetur illis, quam alijs, arg. s̄. de dec. et. prædi. per tuas. & forte citius Papa mouetur pro eis ᶜ, cum

ᶜ Vide Angelum l. 1. C. de ex cus. mun. lib. 10. & Bartolū l. 1. cōstitutione digestorū.

cum iniuste grauatur, ad litteras concedendas.

S*Ane.*] Priuilegium non extenditur ad personas in eo non expressas: hoc dicit.

CAP. Nullus debet auctoritate sua sibi præsumere, quod alij certa rône inspecta, à Romana ecclesia singulari priuilegio est concessum. No. quod nullus dēt propria auctoritate aliquid sibi psumere. Itē priuilegiū non dēt cōcedi nisi certa rōne inspecta: itē speciale non dēt trahi ad generale.

¶ Glo. seq. alleg. 7. contra sin- gnat contrarium, & soluit.

a ¶ *Temerarium.*] Hoc iō dicit, qa q per priuilegiū conceduntur, non debent trahi ab alijs auctoritate ppria in exēpliū, ut hic. & 25 q. 1. hunc ēt. quia priuilegia cōem legē nō faciut, 16 q. 2. nō exēplo š. de cōcess. pben. constitutus in fi. ff. de cōsti. prin. l. 1. C. de legi. l. leges in fi. & 7. q. 1. petisti; ar. 100 dist. cōtra morē. Arg. contra, quia quod vni psonæ cōceditur, cæteris denegari nō dēt. 5 dist. ad eius vero. & 4 dist. denique non sunt contra, qa loquuntur de cōi iure: q. s. n. de iure cōi cōceditur, oībus concessum intelligitur: secus de iure speciali, in quo casu loquunt primæ concordantiæ.

b ¶ *Certa rōne.*] No. quod priuilegiū non est dandū nisi certa rōne inspecta. vt 7. q. 1. petisti. & nō subito, sed cū magna deliberatione. 23. dist. cōis filius. & 16. q. 1. in parochiæ.

c ¶ *Singularibus beneficiis.*] id est, priuilegiis, quæ singularia sunt & priuata à lege cōi. 3. di. priuilegia. B.

† De materia Baldus ī l. nō tm. §. non oia. ff. de excus. tut. Ancharanus cōsil. 209. inci. prima facie. Angelus consi. 272. incip. qā dictū priuilegium. Decius cōsil. 48. & Geminianus in c. ne alij qs. de priuile. lib. 6.

¶ Idem.

¶ *Priuilegium uni concessum, non potest ad alium extendi, propter identitatem rationis. h. d. & solet quotidie allegari.*

CAP. IX.

SAne† & infra.¶ Temerariū[a] est, & indignū, aliquē sibi sua auctoritate psumere, quod Romana ecclesia alicui, certa rōne[b] inspecta, singularibus[c] voluit beneficiis indulgere.

¶ Celestinus iij. Abulcā. epo.

¶ *In oratorijs priuatis campana publica teneri non possunt, etiā per religiosos. h. d. & teneas mente hunc textum, quia quotidie allegatur, & est in usu.*

CAP. X.

PAtentibus[d] litteris certificari desideras, verū Templariis, Hospitalariis, & aliis oratoria in domib. suis habentibus liceat campanas in eis ponere, publiceque pulsare: Rndemus aūt cōsultationi tuæ, quod nō licet[e] eis hoc agere: quin[f] potius[g] p te. p censurā ecclesiasticā, appellatione remora, coercēdi sunt, vt ita sint suo iure cōtēti, quod iustitiā nō impediāt[h] aliorum.

† Cap 2. eo. ti. in 2. compilat. de materia & intellectu vide Albericū in Dictionario, verbo, cāpanis. versic. audiui quod magna.

d ¶ *Patentibus.*] Duæ sunt partes, consultatio & responsio: Secunda ibi, *Respondemus.* Abbas.

CASVS. Hospitalarij, & Templarij, & alij ēt habeat oratoria in domibus suis: qīuit eps Abulcā. vtrū liceat pdictis ponere ibi cāpanas, & publice pulsare? & rūdet Papa, quod nō licet eis hoc agere, imo compellendi sunt. vt ita iure suo sint cōtenti, quod iustitiā non impediant aliorū. No. quod in oratoriis Templariorum & aliorum, non licet hēre campanam. Item ar. quod exempti si excedāt metas priuilegiorū suorū, siue publice delinquant, quod pnt ab epis coerceri. Itē priuilegiū sic est intelligendum & seruandum, vt non lædat vel impediat iustitiā aliorū.

† Aliàs ita: quinimo potius p te, &c.

† Facit ad hoc quod no. Bart. i l. 1. C. de coll. li. 10.

d ¶ *Non licet.*] nec etiam Missas ibi celebrare. de conse. dis. 1. vnicuique. & c. clericos. & c. si quis.

¶ Glo. seq. arg. & remittit.

e ¶ *Potius per te.*] ar. quod exēpti si excedāt metas priuilegiorū, siue publice delinquerint, quod possint ab epis coerceri. ar. j. eo. c. proxi. vbi de hoc, ar. opt. s. de statu regu. cap. recolentes.

f ¶ *Non impediant.*] ar. quod Papa sic indulget priuilegiu, vt nō lædat siue impediat iustitia aliorū, ff. ne quid in lo. publ. l. 2. §. si quis a principe. & s. de vitu pal. ex tuarū. 9. q. 3. si qs vero non obediat. 22. q. 2. primum. & ff. de cōdi. indebi. nam hoc. & s. de consuetu. cum olim. & s. de eccle. ædi. ad audientiam.

Dicit Inno. & Abbas, quod hoc ideo quia licet psonæ sint exemptæ, ipsorū oratoria vel ecclesiæ nō. vid. s. eod. recepimus. super 1. glo. Io. And.

T*Vrarum nos.*] In prima ponitur querela & consultatio: in secunda responsio: ibi, *Verum.* & in prima ponuntur quatuor excessus fratrum Hospitalariorum. Abbas.

CASVS. Fratres hospitalis sancti Ioānis cū pro eleemosynis colligēdis mittere debeāt clericos, & fratres d ordine suo cruce signatos, ipsi mittunt laicos & illiteratos, q in sugota clauis in ...

¶ *sunt clerici, ab officio & beneficio suspēduntur, & eadē suspēsione puniuntur, qui ante reconciliationē i polluta ecclesia celebrāt, & suspēsi per epos exēptos absolui non possunt, & fratres priuilegiatorū, qui ad eos se oīno non transferunt, priuilegiati nō sūt.*

¶ Innoc. iij archiepo Lugdun.

¶ *In tota prouincia exhortationis officio priuantur Hospitalarij, qui mittunt pro eleemosynis cruce falso signatos, & si missi sunt laici, excommunicantur, si*

CAP. XI.

TVarū† nos tenor edocuit lrarū, quod fratres hospitalis sancti Ioānis, laicos & illiteratos mittūt p eleemosynis colligēdis: & infra.¶ Cū in quadā ecclesia baptismali eis à p decessore tuo collata, qdā eorū pcutiēs vicariū sacerdotē, ipsā ecclesiā sāguinis effusione fœdasset, vsque ad recōciliationē[a] diuinā ibi dē interdixisti officia celebrari: Id nihilominus ipsi † i ea diuina officia celebrarunt. Alios vero psbyteros ab offō suspēsos p epos suos idē cū sint laici, ad diuina † officia restituūt exeqnda. Quosdā pterea, q cū vxorib. suis i domib. ppriis cōmorant, eo quod eis de suis aliqd pferūt annuatim, ita emācipare[i] cōtēdūt, vt aliqb. fm legem terræ de sibi obiectis rndere minime teneant. ¶ Verū, qa priuilegiū meretī amittere,[k] q pmissa sibi abutitur potestate: fraternitati tuæ manda-

multis excedere psumūt: In quadā ecclesia baptismali sibi ab archiepo Lugdunē. cōcessa, qdā eorū pcussit uicariū sacerdotē, ipsam ecclesiā sanguinis effusione fœdādo, p qd archieps, phibuit ibi celebrari diuina, donec fuerit reconciliata: ipsi nihilominus ibi diuina officia celebrauerūt: Itē quosdā psbyteros ab epis suis ab offō suspēsos, idē quāuis laici sint, restituūt ad diuina officia exequēda: Itē quosdā laicos, q cū uxorib. suis in domib. ppriis commorant, p eo quod sibi soluunt aliqd annuatim, ita eximere cōtēdunt, ut illis fm legē terræ de sibi obiectis rndere nō teneant: Cōsultus Papa rndet, cū priuilegiū mereat amittere, q pmissa sibi abutit ptāte, mādat archiepo Lugdun. quatenus si aliquos clericos aut laicos inuenerit missos a pdictis fratrib. p eleemosynis colligēdis falso cruce signatos, iterdicat illis, q eos miserūt, offm pdicationis i tota puincia sua: & missos, si laici fuerint, excōicationis mucrone pcellat; Si clerici, ab offo & bnficio suspēdat, nō obstāte aliquo priuilegio vel appellatione. Illos, vero, qui post iterdictū suu i ecclesia pdicta celebrauerunt diuina, eadē pœna suspensionis inuoluat, & in eadē diuina officia celebrari nō pmittat, donec fuerit recōciliata: presbyteros ab epis suis suspēsos, & p fratres illos ad officia sua temere restitutos, in eandē sntiam educat. Alios vero, quos pp pmissam cām ad rndendu aliis fm legē terræ asserunt nō teneri, compellat alijs rndere, no obstante appellatione. No. quod priuilegiu meretur amittere, q abutitur ipso. Itē illi, q mittunt ad colligendas eleemosynas a fratrib. hospitalis sancti Ioannis, debent esse de ipsis fratrib. cruce signati vere & non falso; alioquin repellūtur cum pœna hic statuta. Itē ar. quod licet aliqs portet habitū regularē, nō obligatur, dūmodo constet, q aio obligandi hoc non facit. Et sic est hic ar. quod habitus non facit monachū. Itē priuilegiū non excusat in delictis. Itē appellatio no tuetur aliquē i delicto. Itē arg. quod ordinarius possit punire exēptos, cū publice delinquūt. Itē in ecclesia sanguinis effusione polluta celebrari nō dēt, donec reconciliet. Itē absolutio vel restitutio facta ab illo, q nō hēt ius absoluēdi vel restituēdi, no valet. Itē priuilegio conuersorū gaudere nō dēt, qui non sunt cōuersi.

† Cap. 1. eo. ti. in 3. compilat. Et de fratribus Hospitalis sācti Ioānis vide citatos l. c. cū & plantare. 5. eo. ti.

† Aliàs ita: ipsi ibi in ea, &c.

† Dictio, diuina. deest in antiquioribus exemplaribus.

g ¶ *Collata.*] non pleno iure, vt infra patet.

¶ *Glo. seq. exponit, obijcit, & soluit.*

h ¶ *Ad reconciliationem.*] per aquam benedictam cū vino & cinere, & per simplicem sacerdotem. s. de conse. eccle. vel alta. proposuisti. & c. aqua. Sed nonne ex priuilegio saltē semel in anno possent ibi celebrare ante reconciliationem? vt j. eo. cum & plantare. §. quod si. & j. eo. vt priuilegia? Dicas, quod priuilegium non extenditur ad hunc casum quādiu fuerit sic execrata: vt j. eo. cap. ibi, donec reconciliata fuerit, &c. & qa hoc est interdictu iuris, & nō hominis: q celebrās i tali ecclesia, nō est suspensus nec irregularis. ... a iure, & ab homine, & sic diuersa ... s. de cler. excom. mi. si celebrat. & c. postulasti. ... lib. 6.

† De hoc articulo vide c. is q. d sen. exc. lib. 6. ubi hoc diffinitur.

† Recte dicit glo. qa emittit ... ppria ... partes potestate liberare.

i ¶ *Emancipare.*] id est, liberare de potestate episcoporum.

k ¶ *Amittere.*] 11. q. 3. priuilegium.

Glo. seq.

Glo. seq. not. signat contrarium, & soluit. Iterum soluit obiect. de tribus iuribus. vlti. dicit hic solui quaestionem.

a *Signatos.*] per hoc patet, ꝙ licet portet aliquis habitũ regularẽ, non obligat, dũmodo cõstet, ꝙ non aío obligandi hoc faciat, vt isti faciebãt: quia i tali casu habitus nõ facit monachũ, s. de reg. porrectũ, ar. contra. s. eo ti. statuimus. Sed illud verũ est, cũ cõstat ꝙ aío vouẽdi habitũ recepit ꝓfessionis. Nec obstat 27. dist. in. qđ interrogasti. & i. ſ. regula. v. dua 20. q. 1. quẽ ꝓgenitores. qa illa intelligebant aliis qñ ab initio factũ erat ambiguũ. Et ꝑ hoc vř solui q̃stio de eo q̃ simulãdo se monachũ, corrupit monialẽ, q̃ non est cõpellendus ad monachatũ, aliàs tñ puniendus est exilio, et si iocose schemate monachali visus est. ff. Auth. de sanct. episc. §. vlt. collat. 9. Lau.

b *Exhortationis.*] id est, prædicationis.

c *De officio beneficioque.*] Puniuntur n. isti tamquã falsarij. s. de crim. fal. ca. 2. laici. n. excõicantur. eo. ti. ad falsariorum.

Glo. seq. alleg. quòd ordinarij puniant exemptos delinquentes. Secundo alleg. cõtrarium. Tertio ponit opi. Vinc. & Tan. cui signat contrariũ, & soluit. Quarto ponit aliã opi. Quinta opi. Ioã. dist. vlti. soluit per ius nouum.

mus, quatenus si quos clericos, aut laicos à dictis fratribus pro colligendis eleemosynis cruce falso signatos inueneris, his, à quibus ipsos missos esse cõstiterit, ꝑ totã ꝓuinciã tuã exhortatiõis officiũ iterdicas: missos, si laici fuerint, excõicationis mucrone percellas: si clerici, ab offõ beneficioq; suspẽdas: nullo prorsus priuilegij bñficio, vel appellatiõis remedio ꝓualẽte. Eos vero quos in ꝓdicta ecclesia, lege tibi diœcesana subiecta, post iterdictũ tuũ diuina celebrare cognoueris, eadẽ pœna suspẽsionis inuolutos, in ea, donec recõciliata fuerit, officia nõ ꝑmittas celebrari diuina: ꝑsbyteros et suspensos ab ẽpis suis, & ꝑ ꝓdictos fratres ad officia sua temere restitutos, in eandẽ sniam suspẽsiõis reducas. Illos vero, quos ad rñdẽdũ aliis s̃m legẽ terræ, pro ꝓmissa cã asserũt nõ teneri, nolumus excusari, quin eos ad respondendum, sublato appellationis impedimento, compellas.

Idem Abbati & conuentui sancti Petri Eugubiñ.

Contenta in instrumẽto ꝑdito ꝓbari possunt ꝑ testes, qui illud perlegerunt, si deponunt de tenore, & ꝙ erat sine uitio. h. d. Et non est alibi casus ita clarus.

CAP. XII.

CVm olim essemus apud Perusiũ ꝯstituti,

d *Priuilegij beneficio.*] Sic ergo vř ꝙ ordinarius possit punire exẽptos, cũ publice delinquunt: qa hic priuant officio & bñficio nuntij istorũ, & ipsis interdř offm exhortationis ab ordinario. & s. de hære. ad abolendã. in fi. Sed ibi dř tamquã à sede Apostolica delegatus. vnde non vř ꝙ iure suo & rõne delicti sortitur qa forum. 6. q. 3 placuit. & s. eo. cũ & plantare. i fi. & s. c. ꝓx. rõne delicti perditur priuilegium, vt hic dř, & 11. q. 3 priuilegium. Item reatus oẽm honorem excludit. C. ubi lena. vel clarissimi. l. 1. & qua in ꝓuincia qs deliquerit, illic iuri subiaceat, ol priuilegio cessante. C. vbi de crimi. agi oporteat. Auth. qua in prouin. nec n prætextu priuilegij flagitiorũ crescit auctoritas. C. de priuile. schola. l. 2 lib. 12. & remissio peccatorum nõ dat lnlam delinquẽdi, 1. q. 7. exigunt, de pœn. dist. 3 sane. Et dicit Imperator: nõ permittas delinquẽtes aliquibus priuilegiis vti. in Auth. de mã. prin. §. qđ si delinquentes. coll. 3. Sed cõtra vř, ꝙ nõ possint illos punire. 16. q. 1. frater nr̃. & s. de supplẽda neglig. pla. sicut nobis. & j eo. cũ capella. si n. tales possent puniri vt alij, inutile esset eorũ priuilegium. Item ꝓconsul nõ põt se intromittere de causis fiscalibus, q̃ est maior oib post principẽ, ff. de offi. ꝓconſ. ũ in aliquã. § 2. aliàs est lex. & incipit, nec quicquã. Vinc. dixit ꝙ ordinarius non põt interdicere eorũ ecclesias, qñ totã terrã subiicit generali interdicto. Sed cõtra hoc est s. de cõsue. cũ inter vos. & j de verbo. signi. cum in partibus. Sed verius dicas, ꝙ licet nõ possit interdicere illorũ ecclesias, ipsi tñ de iure cõs tenent seruare interdictũ generale, vt dicunt iura duo proxima, alias posset illos punire. s. c. ꝓxi. cum publice delinquunt. Itẽ pro leuib. & minimis causis nõ pñt epi se intromittere, nec excõicare eos, vel si aliquis illorum esset infamatus, nõ põt cõpelli vt se purget. Nã Papa nihil aliud eis concessit, nisi ꝙ eos filios suos fecit, sed in aliis cum publice delinquunt, nõ abstulit eis iuri. dõné, alias nihil aliud eẽt nisi dare materiã delinquẽdi. Et ꝙ possint puniri qñ publice delinquunt, hic patet, & s. c. ꝓx. & hoc idẽ dixit Tan. Alij dicunt, ꝙ nullo modo põt eos punire, & Papa sibi hoc reseruauit, & hoc uolunt sic ꝓbare: Papa bene scit, ꝙ Tẽplarij & Hospitalarij, & alij exẽpti semp sunt in aliena parochia, & scit ꝙ delinquunt, & dicit ꝙ non puniant, vt ꝑ iura patet in cõtrariũ allegata. & qa si aliq̃ dicunt curiales, puniuntur vbi inueniuntur, nisi sint in armata militia: qa tũc conueniũtur sub magistro militũ, nisi habeãt priuilegium imperiale. C. vbi qs de curiali vel cohortali, & haue cod. cõue. l. 2 & illustres nõ puniunt, nisi sub iudicib a principe spẽaliter deputatis. C. vbi lena. vel clarissimi. l. 2. circa med. Ioa. distinxit i s. c. ꝓx. priuilegiẽs deliq̃t circa rẽ nõ exẽptã, vt i cõtractu vel maleficio occidẽdo hominẽ, vel adulterãdo, tale delictũ põt punire eps loci: qa si ꝑsona sit exẽpta, res tñ in quã deliq̃t, nõ est exẽpta. & ita quasi rõne rei in qua deliq̃t, sortit qs forũ, & c. s. de fo. cõpet. c. vlt. si vero deliq̃t circa rẽ exẽptã, puta male gerẽdo se in officio suo, vel alienando res ecclesiæ, tunc a solo Papa punit: qa i his exẽptus est: vbi. n. factu eorũ prudicium adest non exẽptis, ibi bene punit eps eos: secus si non tãgit, & hoc probat satis, j. eo cũ capella. Si vero aliquid specialius in priuilegijs suis inuenit, illud seruet, s. eo porro. Innoc. Papa statuit, ꝙ exẽpti subsint ordinariis rõne delicti siue cõtractus, aut rõne rei, de qua cõtra ipsos qõ mouet, & corã eis pñt cõueniri, sed delictũ commissum sit in loco exẽpto siue cõtractus initus, aut res litigiosa sit in loco exempto, tunc nõ pñt conueniri corã ordinariis, vt dř in quadã constitutione Innoc. quarti, eo tit. volentes [lib. 6.]

e *Pœna suspensionis.*] scilicet officij & beneficij, & põt hoc referri ad factũ, cũ de iure sint suspẽsi, violãdo temere interdictum, prout notat s. de excessib. pla. c. vlt. i magna no. sed si scienter celebrarẽt post interdictũ iuris, debent suspendi, & tunc proprie dř suspensi. B.

f *Reducas.*] i. ostendas illos ab eis non fuisse absolutos, hoc est, sicut de facto fuerunt absoluti, ita de facto reducas illos in eandem sententiam.

g *Nolumus excusari.*] sic s. e. cũ & plãtare. § pen & s. e. c. pe.

Cum olim.] Priuilegium deperditũ, docto de ꝑditione & eius tenore ꝑ testes, innouat h. d. Vel aliter. & sic: Priuilegium ꝑditum de cuius veritate, & tenore, & ꝑditione cõstat per testes. potest innouari. h. d. & est casus nota. In prima parte ponitur ꝓcessus narratio: In secunda definitio: ibi, Nos Ab.

Abbas monasterij Eugubiñ. olim priuilegium Lucij præsentauit dño Papæ, petens illud innouari, ẽps Eugubinus contradixit, asserens hoc in eius præiudicium redundare, ꝓpt quod priuilegium non extitit innouatum: tempore procedente abbas iterum constitutus coram Papa procuratoribus ẽpi præsentibus allegans se prædictum priuilegium Lucij Papæ amisisse, petiit vt dñs Papa faceret recipi testes sup amissione ipsius priuilegij & tenore: dñs Papa commisit hoc Cardinali xij Apostolorum, qui fideliter redegit in scriptis depositiones x. testium iuratorum: eis publicatis, procuratores ẽpi petierunt inducias ad reprobandos testes abbatis: & Papa illas eis concessit, vt apud sedem Apostolicã probarent quæ vellẽt, vbi pars altera suos testes produxerat: post hæc dominus Papa manifeste cognoscẽs, tam per depositiones testium, q̃ assertionem quorundam Cardinalium tenorem dicti priuilegij talem fuisse, ꝙ cœnobium illud nullo mediante ad Romanã ecclesiã pertinebat, & ꝙ non liceret alicui ẽpo contra monasterium illud, & eius capellas excõicationes proferre, cum soli Romano Pontifici sit subiectum. & ꝙ nulla in eo diœcesani episcopi mentio habeatur: & præterea Abbas tempore Celestini ad præsentiam eius accedens, ipse inspectis priuilegiis ipsius Abbatis ipsum (licet excõicatus diceretur ab episcopo Eugubino) tamquam nõ ligatum admisit ad osculum pacis, quod non fecisset nisi esset exemptus: istis omnibus consideratis dominus Papa decreuit priuilegium illud Lucij Papæ, qđ sine reprehensione bullæ, chartæ, vel literæ apparebat, quando fuit ei ostensum, illius fuisse tenoris cuius dř esse per depositiones testium, & Cardinalium assertionem. No. ꝙ innouatio priuilegij fieri non debet, si contradictio sequatur. licet ꝑ illam innouationem nihil noui iuris acquiratur. Itẽ amissio priuilegij potest probari & tenor ipsius. Item æqualitas in iudiciis seruanda est, vt vtraq; pars in eodem loco suas offerat ꝓbationes. Itẽ post publicatas attestationes testes pñt induci ad reprobationẽ testium inductorũ. Item si Prælatus excõmunicatum

Suam, legitur in vulgatis libris. ex antiqs tuã ꝑpositũ est.

celebrasse.

De hoc articulo ꝑ ter Panorm. tantũ & alios hic, vid Archidiaconũ I c. qđ interrogasti. 27. di. vbi plene. ad. de Specu. tit. de statu monachor. hæc glossa corrupte legitur in vulgatis, restituta est ex manuscriptis codicibus.

Non est verũ: qa ꝑ hoc nõ essent exempti, sed priuilegiati. j. eo. si Papa. §. si militer. & de verbo. signi. veniẽs. 1. tñ. lib. 6 Io. And.

Hic & 6. q. 3. c. vl ti. & Gof. hic, & Vinc. in secundo ap pa. & Phi li. Io. An.

Aliàs ita: & prædictos fratres, &c. cæterũ ex veteribus exemplaribus lectio ipsa reposita est, & rescripti series ostẽdit ita legi oportere.

Hostiẽ. remittit ad summam eo. titu §. fi. Io. And.

Cap 1. eo tit. in 3. compilat. Vide baldum i l. fi. C. de edẽ. Bar. tract. de teste. Spec. ti de legato. §. superest. nu. 17. ad de docto res i l vlt. C. de edicto diui Hadria tollen.

nicatum recipit ad osculū, per hoc p̄sumit̄ φ non est excōicatus. Itē sententia a nō suo iudice lata nō tenet. Itē instrum in tribus præcipue reprehenditur, in bulla, charta, & littera.

a [illegible] quod postea fuit [illegible], vt infra sequitur.

b [illegible] Ideo non nisi apud sedem Apost. testes suos producere debent, quia pars altera suos etiā ibi produxit, vt sic hinc inde seruetur æqualitas.

c [illegible] per quæstionem & [illegible].

c [illegible] Illis non credit tanq̄ testibus cū iurati nō fuerint, nec qa inducti non fuerunt vt testes, etsi qa ipsi viderint priuilegiū, credit eis Papa tanq̄ fratrib. suis & honestis viris sed non probatione [illegible] nem inducunt, & coadiuuant testes inductos. [illegible] in fi. argu. & remittit.

d [Diœcesani.] & ideo nullū ius relictū est ipsi epo in monasterio illo, ex quo oīa plenæ exemptionis ptinebant in priuilegio illo, vt ī. patet. & arg. ī. eo. recepimus. Glo. seq. [illegible] contrarium, & remittit.

e [Non ligatū.] cū non esset iudex suus, ī. de cōsue ad nostrā. & 2. q. 1. in primis. & sic ipso facto denuntiauit ipsum nō ligatū, & sic sīnia a nō suo iudice lata, seruari nō debet. ī. de iud. at si clerici. arg. [illegible] de sent. ex:ō cū desiderētes, §. 1. & c. vlt. & cap. si aliquā, vbi de hoc. Gl. seq. [illegible] φ valet probare, [illegible] contrarium de [illegible] de possessione & ponit [illegible] de [illegible] & [illegible] de legato an [illegible], et c. soluit, quærit de legato quo probetur perditis, & soluit, vlt. arg. ad q. de legato.

f [Siue reprehensione.] hoc est notatu dignū, φ si aliqs vult probare amissionē instrī, oportet φ plura probet, videlicet tenorē instrī, & præterea φ fuit sine aliquo vitio, quo posset argui falsitatis, vt hic patet & arg. C. de fi. instr. l. vlt. Sed nunquid legatus pot probare pari ratione amissionem instrī suæ legationis? Dico φ non, ī. de offi. deleg. cū in iure. arg. C. de mand. prin. l. vnica qa nō est aliqs ibi sapior corā quo fieret probatio: alias tā si honestus & notus esset, pōt & debet ei credi. ar. 97 dis. nobilissimus. Itē qnq. sufficit probare tm̄ amissionem instrī, licet alia rō no probet, C. de [illegible] ba. si de possessione sed hoc est in oībus illis q fuit in instrm̄ [illegible] alias non sufficit probare solā amissione, vt hic patet, & C. de testi. testibū. l. si. Itē si instrm̄ fuit exhibitū in iudicio, & ei fides est imposita: si postea perdat, adhuc pot aduersarius instrm̄ reprobare, [illegible] to tā iure, φ manifeste hoc nō opponat, C. de fi. instr. l. vlt. Si quas qualitet, rob. [illegible] in instr. Dic φ [illegible] illius, qui dicit. arg. prædic. l. proxi. sic & amissio aliarum reru probatur per sacrm̄. C. vnde vi. si qñ. & ī. quod metus cau. c. vlt. & a. q. 1. in primis. & hac eadē ratione vr, φ si impetrasti lras ad delegatos, & eas amiseris, si probas amissionē & tenorē litterarū p fuerunt sine ali[illegible] & sine vitio suspicionis, p legitimos testes q discreti essent cognoscere litteras de vitio falsitatis, posset dici φ postea possunt procedere. arg. huius decr. Bern.

& tu fili Abbas priuilegium Lucij Papæ nobis p̄sētans postulaueris innouari, pp pdictionē Eugubini epi asserētis hoc in suū p̄iudiciū redūdare, non fuit effectui mācipatū: & infra. Te igit̄ & p̄fati epi pcuratorib. in nr̄a p̄ntia p̄stitutis, B. basilicæ duodecim Apostolorū presbytero Cardinali dedimus in mādatis, vt sup amissione, ac tenore priuilegiorū testes reciperet, quos duceres pducēdos: q fideliter redegit in scriptis depositiones decē testiū iuratorū, quorū depositionib publicatis, dicti pcuratores ad pducendos testes, p quos inductos à parte aduersa repellerēt, inducias postularūt: quas sub eo tenore illis duximus pcedēdas, vt apud sedē Apost. pbarēt, q̄ vellēt, vbi onus pbatiōis pars altera subijsset: & infra. Nos vero tā per depositiones testiū, q̄ assertiones quorundā fratrum nr̄orū liquido cognoscentes, talem dicti priuilegij fuisse tenorē: φ videlicet cęnobiū vestrū nullo mediāte ad Romanā ecclesiā ptineret: & qd̄ nō liceret alicui epo, eidē monasterio, & eius ecclesijs excōicationē indicere, vt fratres illic Dño seruiētes ab oīum ptāte liberi, Romanæ ecclesiæ libertatis gratia potirentur: & φ nulla in eis mētio diœcesani epi habebat: illud et attendentes, φ cū tu fili Abbas rpe Celestini pdecel. nr̄i ad ipsius p̄ntiā accessisses, ipse inspectis ecclesię tuę priuilegijs, tē(licet excōicatus ab Eugubin. epo diceretis) tanq̄ nō ligatū admisit ad osculū, (qd̄ p̄sumit̄ nō fecisse, nisi monasteriū vestrum cognouisset ad Rom. ecclesiā spāliter ptinere) Decernimus priuilegiū illud Lucij Papę, qd̄ sine reprehensione bullæ, chartę vel lr̄æ apparebat, qn̄ fuit nobis ostēsum, illius fuisse tenoris, cuius p depositiones testiū, & assertiones fratrū nostrorū noscitur extitisse.

Idem Cathalaū. electo & abbati trium Fontium.

Innouatio priuilegiorum nouū ius non tribuit, sed antiquum conseruat. h. d. quo ad titulum.

CAP. XIII

Ex parte Abbatissæ ac sororum Iotreñ. ecclesię extitit intimatū, φ Meldeñ. eps commissionis occasione cuiusdam [per lras] ad iudices delegatos obtentę, (in qua nulla mētio habebat de ipsarū priuilegijs, quę illas & earum ecclesias, clerū & populū Iotreñ. ad Apost. sedem nullo mediante spectare declarāt, quorū ipse nō erat ignarus) eas incepit grauiter molestare, obedientiā ab ipsis, ac à clero & populo Iotreñ. subiectionē oīmodam requirendo: & infra. Verū cū iudices ipsas valde grauarēt, ad appellationis beneficiū conuolarūt: & infra. Sed iudices appellationi nō deferentes, nec fragilitati sexus compatiētes earum, in Abbatissam excōicationis, & in clerū & in populū Iotreñ. interdicti sententias protulerūt. Sane cum nuntij Iotreñ. ecclesiæ pdicta & alia in nr̄a pręsentia retulissent, priuilegium nobis Apostolicum ostēderūt, per quod ecclesiam Iotreñ. constabat ad Romanā

Ex parte.] Primo ponit appellantiū conqō, priuilegij pductio, & de ipsius innouatiōe decisa petitio: Secunda ibi, *Nos aūt* ipsius innouatio, & prestatio. Abb.

CASVS. Eps Meldēsis impetrauit quasdā lras cōtra Abbatissam & cōuentum Iotreñ. ecclesiæ ad quosdā delegatos, in qbus nulla mētio fiebat de priuilegijs monasterij, q̄ ipsum monasteriū & eius ecclesias, clerū & populū Iotreñ. declarāt ad Romanam ecclesiam nullo medio pertinere, quorū priuilegiorū eps nō erat ignarus, corā qbus petebat eps obediētiam ab abbatissa & monialibus, & a clero & populo Iotreñ. subiectionē oīmodam requirebat: Sed cū iudices abbatissam & moniales valde grauarēt, ad sedē Apostolicam appellarūt: iudices nihilominus in abbatissā excōicationis, & in clerū & populū Iotreñ. interdicti sniās protulerunt, post hęc nuntij monasterij prædicta & alia corā dño Papa retulerunt, ostēdentes eidē priuilegiū libertatis, & petētes illud priuilegiū innouari: Dominus Papa pp appellationē prædictā, [illegible] pdictos [illegible] denuntiat: tandē cū p altera parte nullus appareret, q defensaret eandē, priuilegiū ecclesię Iotreñ. concessū innouauit, ita tn̄, φ per tale innouationē ecclesię illi nō plus iuris accrescat, q̄ p priuilegia suorū antecessorū obtinuit, sed ius antiquum conseruetur. No. φ a grauamine iudicū pōt appellari. Itē fragilitati sexus cōpat̄ eorum est. Itē snia lata contra priuilegiū Papæ non tenet, vt hic patet, & in præcedēti cap. Item sentētia lata post appellationem non ligat: vnde Papa istas sententias omittit tanquam nullas. Item differentia est inter excoicationem & interdictū, quia excoicatio in personas debet proferri, interdictum in ciuitatem. Item pendēte causa potest peti innouatio priuilegij. Item innouatio priuilegij nihil noui iuris tribuit, sed ius conseruat [illegible].

g [Nulla mentio.] Vnde videtur φ litteræ non valebant, ī. de rescrip. cum orantem.

h [Non erat ignarus.] Vnde non videbantur valere litteræ, cum ex certa scientia veritas sit suppressa: & tales, qui expressa litteras non habuisset, ī. de rescrip. super litteris [illegible],

[Margin notes:]

alias P.

alias, priuilegij

Sub hoc J. particula hæc cōtinentur, videlicet: Ceterum qm̄ intra datum est mentū, & receptū i pro lucendis testibus defecerūt, nos tam, &c.

Præter Panor. & alios hic vide Alexan. consl. 195 inci. Vso testamento in 2. vol. Feli. in [illegible], ī. de succes. iu. & Doctores in autem si qs in aliquo C. de eden.

In plerisqs manuscriptis ita: C pp. [illegible] idest, Celestini Papæ prędecessoris nostri.

De hoc artic. vide in terminis p Specul. in loco initio capitis citato.

De hoc artic. vide oīno Gaido. Papæ decis. 244. [illegible] Quisquis in causa sua.

Cathalaneñ.

Cap. 3. eod. tit. in 3 compil.

Hę duæ voces, per lras, desūt in antiquis codicibus, & in omnibus Vaticanis.

ecclesiā spāliter [a] pertinere. ¶ Nos aūt eosdē nūtios pp appellationē p̄dictā diutius detinētes: quia tandē nullus apparuit idoneus rn̄salis, q partē defensaret † aduersā, priuilegiū Apostolicæ sedis ecclesiæ Iotreñ. pcessū duximus innouandū [b] ita tñ, vt per innouationē ipsius, eidem ecclesię non plus iuris accrescat, q̄ per priuilegia prædecessorū n̄rorum obtinuit: cū per hoc nō nouum ei concedere, sed antiquū [c] ius conseruare velimus. †

Idem Colubrieñ. † ep̄o.

Ecclesia vtēs duplici priuilegio exemptionis, licet succumbat ex vno, potest nihilominus ex alio se iuuare, & obtinere. nec tenetur exemptus promittere obedientiā diœcesano. vigore tamen exemptionis nō potest sine licentia diœcesani ecclesiā construere in loco non exempto: & si exemptus de facto in loco non exēpto construit ecclesiam, cedit iuri episcopi.

CAP. XIIII.

CVm † olim pp q̄ōnes, quas aduersus Priorē & canonicos monasterij S. Crucis habebas, pro quibus ad audientiā nostrā fuerat appellatū, [d] morā feceris longiorē: quia pro parte altera nullus cōparuit rn̄salis †, eisdē certū terminū duximus p̄figendū, [e] in quo venirēt vel mitterēt, sup priuilegijs oibus & libertatibus, quæ à Romanis Pōtificibus, vel ab M. quondā Colubrieñ. ep̄o se hr̄e dicebant; & super alijs q̄ōnibus aduersus eos, a Colubrieñ. ecclesia intentatis, diffinitiuā sniam [f] recepturi: & infra. [g] Interim aūt vtrique parti liceret coram dilectis filijs tuis de Alcobacia, & de Serra † abbatibus, & F. monacho [g] Alcobacię, quibus [h] cā prius fuerit delegata, proponere ac probare, si qd aliud proponēdum duceret, † ac probādū: & infra. [i] Iudices aūt sufficienter actū esse de cā credētes, monasteriū Sāctę Crucis in expēsis, [k] quas p quadrien-

a ¶ *Specialiter pertinere.*] Et ita sententię non tenuerūt, tum quia post appellationē, tum quia specialiter sedi Apostolicæ subiectę sunt, [i] sic s̄. c. prox. de relig. dom. cum dilectus. vnde Papa omittit alias sententias tanquam nullas, vt s̄. c. proxi.

b ¶ *Innouandū.*] Si p̄dicta fuisset tali inouatiōi, Papa nō statim innouasset, s̄. eo. c. prox.

c ¶ *Sed antiquū ius.*] No. ergo, q̄ p innouationē nihil iuris acquirit, sed antiquū reseruat. ar. 12. dist. p̄ceptis, & s̄. de confir. vti. vel inuti. dilecta. & j. eo. quia intētionis.

CVm olim.] Habet multa dicta: Prima pars narrat factū: Secūda ponit diffinitionē, ibi, *Iudices*. Tertia petitionē monasterij ꝯ sētētiā, ibi. *Tandē*. Quarta ponit sniam Papę, & primo īterlocutoriā, ibi, *Nos igitur*. Secundo diffinitiuā, ibi, *Distinguentes*. Abbas. CASVS. Ep̄s Colubrieñ. mouit q̄ōnē ꝯ monasteriū S. Crucis sup' subiectiōe ipsi' monasterij, & quibusdā alijs articulis, sup q̄b' īpetrauit l̄ras ꝯ monasteriū ad iudices delegatos, corā q̄b. petijt ep̄s subiectionē monasterij, & duo milia Marabatinorū sibi restitui, q̄ duo milia Colubriē. ep̄s q fuerat canonic' regularis ipsius, dederat ipsi monasterio: petijt ēt q̄sdā ecclesias cū fructibus medio t̄pe p̄ceptis, quas monasteriū auctoritate ppria fundauerat, p̄ter assensū Colubriē. ep̄i, & expēsas factas & faciendas in lite interim inter partes sup p̄dictis: tandē ex parte monasterij extitit appellatū: pp qd ep̄s Colubrien. ad sedē Apost. accedēs morā fecit ibidē longiorē: Sed q̄a pro parte altera nullus cōparuit rn̄salis, fratrib. ipsius monasterij, mādauit certū terminū p̄figendū, in quo uenirēt ad p̄sentiā suā vel mitterēt, diffinitiuā sniam recepturi sup priuilegijs, & libertatibus, q̄ a Rom. ecclesia, & ab M. quondā Colubrieñ. ep̄o se hr̄e dicebant, & sup alijs q̄ōnibus intentatis ꝯ eos ab ecclesia Colubriē. Interim aūt liceret vtriq; parti corā abbate de Alcobacia, & eius cōiudicibus (q̄bus cā prius fuerat delegata) proponere ac probare q̄cquid vellēt, & si de partiū procederet volūtate, diffinitiuā sniam promulgarēt: Iudices auditis hinc & inde q̄cquid partes pponere voluerūt, credētes sufficienter actū esse de cā, p̄dēnarūt monasteriū in expensis, quas ep̄s occasione ipsius negotij taxatione p̄missa iurauit se fecisse, infirmādo libertatē, quā d. M. ep̄s Colubriē. cōtulerat monasterio S. Crucis, canonicorū assēsu extorto p nuntiū regis: itē p̄dēnauerunt monasteriū ad restitutionē duorū miliū Marabatinorū, q̄ M. quondā Colubrieñ. ep̄s dederat monasterio: itē iudicauerūt p̄dictas ecclesias, quas monasteriū fundauerat sine assensu ep̄i, cū fructib. medij t̄pis in ius Colubriē. ecclesię reuocari, cū pars S. Crucis nec p̄ scriptione, nec alia defensione sup hoc poterit se tueri. Tandē pcurator monasterij ad sedē Apost. accedēs proposuit, p̄latā sniam nō tenere, & si ēt teneret, dicebat monasteriū in defensum: q̄a priuilegia libertatis exhibita iudicibus nō fuerūt, & delictū psonæ non dēt in damnū monasterij redūdare, vn̄ petebat ad exhibitionē priuilegiorū de benignitate Apost. sedis admitti: Papa vero p̄siderās, q̄ priuilegia illa nō solū pro libertate monasterij faciebāt, sed ius Romanæ ecclesię tuebāt, ac in Rom. ecclesiā lęsio monasterij redūdaret, ad exhibēda priuilegia pcuratorē admisit: p̄sideratis priuilegijs & alijs causę meritis, distinguēdo inter libertatē q̄ M. Colubriē. ep̄m monasterio cōcessā, & libertatē eidē monasterio a Rom. ecclesia concessā: q̄a p̄missus ep̄i extorta fuit in p̄cessione ep̄i, & paginā cōcessionis in aliquot locis rasuras habebat suspectas, & subscriptiones singulis manib. subscribentiū adnotatas: aliud scriptū, qd exhibitū fuit, nullā rasurā habebat, & eadē manu scriptum erat, libertatē ab ipso ep̄o concessā dn̄s Papa iudicauit irritā & inanē, quātū ad hoc sniam iudicū cōfirmādo: Verū q̄a per priuilegia ante dicta cōstitit monasteriū liberū & exemptū, & q̄ tāto t̄pe fuerat in possessione libertatis, q̄ alijs cessantib. eā p̄scribere potuisset, libertatē illā monasterio cōcessā dn̄s Papa confirmauit, ep̄o sup hoc silētium imponēdo: Per hoc tñ non derogat sniæ Priorū iudicū, cum ipsi de hac nō cognouerint libertate: p̄nūtiauit ēt monasteriū nō teneri ad ius p̄fessionis, qd est p̄riū libertatis, nō derogādo iudicib. delegatis, quibus priuilegia libertatis nō fuerūt p̄ntata: in ceteris vero articulis sententiā p̄ Colubriē. ecclesia p̄mulgatā p̄firmauit. No. q̄ cā pōt monacho delegari. Itē q nō prosequitur appellationē, & in cā succubit, in expensis punitur. itē pbatio expēsarū per iusiurādum fieri debet. Itē cōfessus seu confessio p metū extorta nō valet. Item ep̄s regularis donare bona ecclesię nō pōt, nec etiam secularis. Itē nullus pōt ædificare ecclesias sine consensu ep̄i, in cuius territorio ædificant: vnde ep̄s illas potest reuocare. Itē delictū personæ in dānum ecclesiæ redūdare nō debet. Itē cum ecclesia læsa est in iudicio, restituitur in his, quæ omisit. Item instrum. dēt esse sine aliqua rasura suspecta. Item libertas pōt præscribi contra ep̄m nomine alterius allegata. Item licet sententia iudicis reuocetur ex noua causa, iudex qui eam tulit, propterea non notatur. Item sententia pro parte tenet & pro parte non tenet.

d ¶ *Appellatum.*] ex parte canonicorum.

e ¶ *Præfigendum.*] ad instantiam episcopi.

f ¶ *Diffinitiuam*] Hoc ideo dicit, quia iam processum fuerat in causa ad plenū per iudices, à quibus fuit appellatum, alias hæc non haberent locum.

¶ *Glo. seq. recitetur per quæstionem vel obiectionem.*

g ¶ *Et F. monacho.*] No. q̄ causa delegatur [i] monacho. s̄. de iudi. co. cōperi conquestus qd est verū expresso noīe monachatus, quo tacito nō valeret, q̄a per surreptionē elicita obtentę, q̄m monachi a strepitu causarū remoti esse debēt, s̄. de synd. c. vni. co. vnde oportet q̄ in l̄ris fiat mentio de monachatu. s̄. de p̄scri. cum ordinē. & s̄. de cōfir. vti. porrecta. similiter nec procurator esse pōt ēt pro vtilitate monasterij sine licētia abbatis. 16. q. 1. monachi. & c. de prælentiu. abbas tñ pōt esse procurator, s̄. de cēsi. sopitæ. & s̄. de trāsac. cōtingit. hodie nō cōmittitur cā à Papa, vel ab eius legatis nisi psonis in dignitate constitutis, vel canonicis in cathedralibus ecclesijs, vel alijs collegijs venerabilibus, vt in decr. Innoc. iiij in concilio Lugdun. p̄nti decreto, [i] nec debent committi nisi in ciuitatibus vel alibi, vbi possit haberi copia peritorum, vt ibi dicitur.

¶ *Glo. seq. obijcit, & soluit.*

h ¶ *Quibus.*] Sed cum appellatum fuerit ab istis iudicibus, quomodo debent se amplius intromittere? Dic q̄ hoc fuit de voluntate partium, alias non compellerentur, & poterunt canonica appellationi renuntiare: sic s̄. de excep. significauerunt, & quia Papa hoc mandat, & quia non fuerunt prosecuti appellationem, per hoc est ac si non appellassent.

i ¶ *Ac probandum.*] Et hoc additum erat in litteris, vt si de partium procederet voluntate, diffinitiuam sententiam promulgarent: vt probant sequentia.

k ¶ *In expensis.*] q̄a pars monasterij nō fuit prosecuta appellationem,

[i] Id non releuaret à sniā delegatorū Papæ, vn̄ primū tenēas s̄m Host. Ioā. And.

† defenderet.

† Vid. l. exhis, cū sua glo. & no. per Cyn. C. de donatio. inter virū & vxo.

† Aliàs, Colūbriē. vide Ioannem Va[illegible]sæum in annalibus Hispaniæ, c. 20.

† Cap. 4. eo. ti. in 3. compilat.

[illegible] De Sarra

De Serra

† De Sessa. De Alcobacię monasterio, qd est in Portugallia, vide Ioan. Vasæum in annalib. Hispaniæ, c. 6. nō longe ab Alcobacię est illud d̄ Sessa.

† Aliàs ita proponēdum ducerent ad probādum.

[i] Delegatio quib' fieri dēat, vide c. statutum, de rescr. li. 6. & concil. Trid. sess. 25. de reformat. c. 10.

[i] titu. de rescrip.

lationem, vnde debuit condemnari in expensis, ꝫ. de appell. sæpe, & c. reprehensibilis. De hac materia dicitur ꝫ. de dolo, finem. certa quantitate expressa, & taxatione præmissa.

a. *Iuraueras.*] Probatio ista expensarū per iuram solum fit, vt hic patet, & C. de iud. sancimus taxatione pmissa, vt ead. l. & 3. q. 4. offeratur. & ꝫ. de procur. constitutis, & ꝫ. quod met. cau. c. vlt.

b. *Extortu.*] Cōsensus seu pfessio [per metu] extorta nō valet. 15. q. 6. c. 1. & 2. & C. de his q̄ vi metusve causa fiunt l. 3. & ꝫ. eod. tit. perlatum, & 31. q. 2. Lotharius Bern.

c. *Restitutionem.*] quia quicquid post suā pfessionē acquisiuit, ēpatui acquisiuit, quare donare ista no potuit, qa qui nihil hēt, nihil donare pōt, 18. q. 1. statuim. 54. dist. abbati. & ꝫ. de iure patr. quod aūt. ... Bern.

d. *...*] Nota, ꝙ ecclesia sine auctoritate epi ædificari non debet, et si ... aliquis exēptus, de consecr. dist. 1. nemo. & 1. q. 2. placuit. & in Auth. de eccl. tit. §. 1. qs aūt, coll. 9. quod si tenere epi. eccle ... adsuum dūtaxat reuocabit, vt hic patet, nisi ... nobis ... prescripsisset, vt ꝫ. ...

e. *Non tenere.*] forte dicebat iniam latam ꝑ ... lente non cōtumacē, vñ nulla erat, 3. q. 9. oia. & ꝫ. de re iud. ꝑ pupillum. sed hoc nō erat verū, vt hic patet p aūē, vbi cōndēnatur inia pro parte.

f. *...*] 16. q. 6. si episcopus. & ꝫ. quando ex fac. tuto l. ob dolum vel culpam.

Al. sequentia. ... quod ... propter non ... restitutione, &c.

g. *De gratia duximus.*] Et sic bñficio restitutionis admissū fuit monasteriū ad exhibēda priuilegia, q̄ omiserat, ꝫ. de in inte. rest. auditis. & alijs plurib. capitulis. sed tūc cōi non admitteretur ꝑtextu illorū instrorum. & tibi imputet, ꝙ omisit illa. ꝫ. de re iud. inter monasteriū, & c. laborta. In in causa appellationis bene audiret de iure cōi ad exhibitionē priuilegiorū: quia tunc pōt induci noua inista, & noua exceptio opponi. ꝫ. de fide instr. cū Ioānes. & C. de tēstib. non posse: & C. de temp. app. per hac. & hic non fuit appellatū a inia, quia si appellatū fuisset, non fuisset ad istū monasteriū hac via: quandiu enim cōpetit ordinariū auxilium, non datur extraordinariū ꝫ. de min. in causa 2. in prīnc.

h. *Rasuras.*] in loco suspecto, alias non obstet, ꝫ. de fide

1 Hęc duo verba: p metu, desunt in antiquis omnib. exemplaribus.

2 Aliàs, Marabatinorum.

3 Aliàs, Morabatinorū: Marabatini vero hic, gen' ēan tiquæ monetę i Portugallia, de quo plenius. Couar. lib. 8. varia. resol. c. 11.

† In antiqs codicib. legit, propoluit iniam nō tenere. & absunt illa duo v̄ba: nō valere.

† Dictio, etiā, decit in antiqs oibus codicibus.

3 Hoc tenens, licet Ioan. Vin. Godfre. & Phil. dixerint, ꝙ hic erat penitus aliud capitulū, cum prius esset actū solū de libertate data p epm. Io. An.

nium occasione hmōi negotij iuraueras te fecisse, dānarūt: infirmātes sua inia libertatē, quā dictus M. Colubrieñ. eps ꝯtulerat monasterio S. Crucis, canonicorum assēsu p portariū regis extortā. ¶ Præterea, qa idē M. pdecessor tuus fuerat canonicus regularis: & duo milia Marabatinorū, q̄ acquisierat, in epm iā pmotus, monasterio dederat memorato: ipsū ad restitutionē eorū iudices ꝯdēnarūt. Insup ecclesias oēs, quas monasteriū pter epi Colubriē. assēsum, ppria auctoritate fundarat, (qa pars S. Crucis nec pscriptione, nec defensione alia, ꝑbationib. ꝯ se factis obsisterat) iudicarūt in ius Colubrieñ. ecclesię cū fructib. medij tpis reuocari. ¶ Tandē pcurator monasterij pposuit, iniam nō valere, nec tenere. ¶ Qđ si alias ēt inia memorata teneret, qa tū monasteriū fuit indefensū, nec exhibita fuerāt corā eis priuilegia libertatis (ne delictū p oāę i dānū ecclesiæ redūdaret) debebat ad exhibitionē priuilegiorū suorū admitti: qđ sibi ꝯcedi de solita benignitate sedis Apost. postulauit. ¶ Nos igit attēdētes, ꝙ eadē priuilegia nō solūmodo p libertate monasterij faciebāt, sed ēt exprimebāt ius nrm, & Ecclesiæ Rom. iustitiā tuebantur: ne in nos monasterij læsio redūdaret, ad priuilegia exhibēda, partē eius de gra duximus admittendā. ¶ Distinguētes itaque inter libertatē p pdictā epm ecclesiæ ipsi concessā, & libertatē, quam ei longe ante tps ipsius epi Apostolica sedes indulsit: quia nobis cōstitit extortū fuisse in epi cōcessione canonicorū assensum, & cōcessionis pagināē in aliquot lineis habuisse rasuras, h & subscriptiones singulas fuisse singulis subscribentiū manib. adnotatas: scriptū autē qđ nobis exhibitū fuerat, nec raturā ptēdere, nec esse varijs subscriptionū manib. variatū, sed à primo ad vltimū eadē manu ꝯscriptū, libertatē ab ipso epo ꝯcessā [p extortionē] irritā decernimus & inanē: sup hoc iniam delegatorū iudicū cōfirmantes. ¶ Quia vero euidēter agnouimus ex priuilegijs, antedictos pdecessores nros ecclesię S. Crucis libertatis priuilegiū indulsisse, & ꝙ ea in possessione tādiu fuerat libertatis, ꝙ alijs ēt cessantibus pscriptionis l libertatē ei a pdecessorib. nris indultā, auctoritate Apost. confirmamus, tibi sup hoc silentiū imponētes: sup hoc autē in nullo iniæ delegatorū iudicū derogamus: cū ipsi de hac nō cognouerint libertate: &c. ¶ Cūq; libertatē a pdecessorib. nris indultā monasterio ꝯfirmemus, ad ius professionis (qđ est ꝯtra libertatē) monasteriū decernimus non teneri: nō derogātes iudicib. delegatis, qbus libertatis priuilegia nō fuerāt pñtata: in cęteris aūt latam a pdictis iudicibus sententiam pro Colubrieñ. ecclesia cōfirmamus.

¶ Idem episcopo, & Magistro G. Lemouiceñ.

¶ *Contra priuilegia ecclesiæ minoris spatio quadraginta annorū non p ascribitur. h.d. secundum verum intellectum.*

C A P. XV.

Accedētib. ad pñtiam nrām abbatis & ꝯuentus Naugiacē. ex vna parte, & Teplariorū de Toceñ. ex altera, pcuratoribus: procurator monachorū pposuit, ꝙ cū decimas terrarum de Sarcole diu quiete possederint, anteq̄ ad Templario-

instrum. ex litteris. ꝫ. de relig. dom. cum venerabilis.

i. *Subscriptiones.*] Ex hoc nō deberet esse suspectū: qa quot sunt subscriptiones subscribētiū, tot diuersitates scripturarū debent esse, & dissimilitudo debet esse, vt patet ipso facto per subscriptiones. vta. n. posset esse similes. Quod singuli subscribere debeant, probat C. qui test. fac. pot. hac consultissima. Sed reprobatū fuit hoc instrm ex eo, ꝙ habebat rasuras in loco suspecto, & ꝙ falsum videbat: qa scriptū aliud fuit exhibitū, qđ fuit eadē manu confectum & conscriptum. & ideo non fuit illi instrō habita fides, sic ꝫ. de excep. cum venerabilis.

k. *Irritam & inanem.*] Ex hoc patet, ꝙ licet sententia p falsa instra lata nulla est, interim in q̄dā nō cōstat, de hoc hēs alt pra. ꝫ. de fide instru. ... & ibi de hoc.

l. *Prescriptionis.*] ita legatur pscriptione non Romanæ ecclesiæ, ꝫ. de præscrip. cum ex offi. ij.

m. *Cum ipsi de hac.*] Sed tm de libertate ab epo concessa, quæ nō valebat, & ita patet, q hic ... sola iudices ... non est pñumendū ... contra ... ꝙ aliquid fecerit fraudulēter, nisi in contrariū probaret. ... 2. q. 6. hoc etiā placuit.

n. *Ad ius professionis.*] id est, ad ius obedientiæ vel fidelitatis, quod est contrarium libertati, ꝫ. de simo. ne Dei.

o. *In cæteris.*] s. quo ad expēsas, & in restitutione Marabatinorū, & in restitutione ecclesiarū: & sic inia pro parte tenet, & pro parte reuocatur, sic ꝫ. de test. Raynutius, & cap. Raynaldus.

A. *Accedentibus.*] Primo ponit partium copariō. & actoris narratio: secundo iudicū datio, seu causæ commissio: ibi, *Discretioni.* Abb. Sic.

... Monachi Naugiaceñ. in pñtia dñi Papæ petebāt decimas terrarū cuiusdā loci a Templarijs, quas diu quiete possederant antequā ad Templarios peruenissent, & postq̄ Templarij terras illas acquisierunt, decimas earum per xl. annos & amplius pacifice perceperunt, sed modo de nouo Templarij eas sub trahere moliuntur: Ex parte Templariorū allegabatur priuilegiū, ꝙ de laboribus suis decimas soluere non tenentur: Mandat Papa iudicibus, quatenus si abbates & monachi probauerint, q̄ a Templarijs decimas de terris prædictis p xl. annos continue perceperint sine lite, compellant Templarios ad præstā-

Singuli testes subscribeŕ debent in testō. ... Io. And.

† Hęc duo verba: per extorsionē, desūt in omnibus vetustis codicib. apparet ex margine irrepsisse i textum.

† Aliàs ita: ex priuilegijs ... dictis prædecessores nros, &c.

† In vetustioribus codicibus ita: p hoc autē in nullo, &c.

† Vt ꝫ. de fi. instru. Ioānes. Io. an. And.

† Cap. 5. eod. titulo. 3. compil.

ad pstationē ipsarū qa cū tāto tpe ꝯ priuilegia sibi ꝯcessa decimas ipsas soluerint, eis tacite renunciasse videntur. Si vero in ꝓbatione defecerint, absoluāt Templarios ab eadē. No. ꝙ qui nō vtit priuilegio suo p xl annos, amittit illud. Et sic no. ꝙ ꝯ priuilegiū pscribit. Itē tacite renūciat quis iuri suo ꝓ contrariū actum. Itē deficiente actore reus absoluitur.

a *Sol. lex signat ista contra via Petrū … contra primilegia ecclesiarū nullo tpore pscribatur, & solut. Secundum, quòd perdatur vnico actu, & remittit. Tertium quòd perdatur xxx. ann. et … solut.* a *Per xl. annos.*] Et sic patet, ꝙ ꝯ priuilegiū pscribit. arg. cōtra 25. q. 2. c. 1 & 2. vbi dr, ꝙ priuilegia ecclesiarū & monasteriorū cunctis tpibus inuiolata pmaneāt. Sed ibi loquit de alio priuilegio, qd potius ptinet ad libertatē & immunitatē ecclesiarū de gñalibus statutis, ꝗbus ecclesia regit, & illa itemē data sūt. Itē vērū ꝙ vni co actu pdat priuilegiū, C. de pac. inter empt. & vēd. l. commissoriæ. & C. de iu. dom. impe. l. 2. De hoc plene dictū est s. de cōsti. cū accessissēt. Præterea ad hoc vt pdat priuilegiū, sufficit ꝙ p xxx. ann. nō sit vsus priuilegio. s. e. si de terra. & hic dicit de quadraginta. Ad hoc dixerunt quidā, ꝙ ēt vnico actu perdit hoc priuilegiū, sed rndet de xl. & ibi de xxx. quia sic de facto accidit. sin. ff. de pet. hære. itē veniunt. §. adoptāda & hoc probare voluerūt, vnde audiendi erāt, s. de rest. spol. c. 1. & ff de prob. circa ēīū & sic vnico actu perditur priuilegiū, & redit res ad ius cōe. … ff. de pac. si vnus, § ꝙ si non vt totū, & ff. de adi. leg. l. … ꝗ continuatur præcedenti. & 35. dist. ab exordio. Ad hanc sol. consueuit sic distingui: Priuilegiū, aut datur ad agendū, aut ad excipiēdum, &c. Quære hāc distinctionē, de consti. cū accessissent sed hoc non credo, ꝙ hoc priuilegiū vnico actu tollatur. arg. ad hoc C. de excu. tut. voluntate. & C. de epis. & cle. auth. presbyteros. & credo standu huic decre. & valebit priuilegiū istud, nisi probetur ꝙ xl annis nō sunt vsi priuilegio, soluēdo decimas quiete arg. opt. s. de præscr. cū nobis. & ita perdit priuilegiū eodē tpe quo & præscrib. tur ꝓ ius cōe: vnde contiāt debent isti probare perceptionem decimarum quolibet anno, vt dicit littera. vnde illi si vellent probare interruptionē, & possent, admitterent, vel per retentionem decimarum vel etiā per lit. contest. factam: & hoc indicant verba illa, conti… se perceperint sine lite: & ita quod di. s. eod. ti. de terra de xxx. annis. non tenet, vt s. de præscr. ad audientiam, & c. illud.

… concordant … in s. contrarium.

b *Renunciasse tacite.*] s. eo ti. de terra. ord. de hoc s. de his quę fiunt à maio. par. cap. ex ore. s. de off. dele. gratū. Sed nunquid talis renunciatio possit ei obijci ab alijs, quibus decimas non soluunt? Arg. ꝙ sic, s. de cōst. cum accessissent, s. de præb. pro illorum. sed hoc non credo, ꝙ ꝓpter hoc perdat priuilegiū quo ad alios, sed de priuilegio eorum detrahitur. s. eo ti. de terra.

Margin: c *Quibus renunciari nō possit: quale de 1. cōpe. si diligenti, vt tenēt. excō con tingit sed hic loquit de parti culari & sin gulari pri uilegio ꝯcesso fa uore loci vel psonę. 15. Aud.*

f *Dictio, perpetuū, deest l an tiquis codicibus.*

Idem episcopo Lingon.

Exēptus rōne certæ rei vel loci, nō censetur exēptus respectu alterius rei vel loci. h. d. & est textus notabilis, & multum allegabilis.

CAP. XVI.

Cum capella ducis Burgūdię gaudere dicat huiusmodi priuilegio, ꝙ nul‑

Cap. 6. eod. tit. in 3. compil.

In veteri cōpila ita: Regis Bohemię: sed Vaticana exēplaria & alia constanter habēt, Burgundię.

C *Cum.*] Ratione vnius beneficij dicitur hic subiectus, qui ratione alterius est exemptus. h. d. In prima parte ponitur querela: In secunda prouisio. ibi, Quocirca. Abbas.

CASVS. Capella ducis Burgūdię gaudet priuilegio ipsi sibi à sede Apost. concesso, vide icet. ꝙ nullus archieps vel eps in personas canonicorū ipsius capellæ sentētias suspēsionis vel interdicti, aut ēt excōicationis audeat promulgare: quidā canonici ipsius capellæ hūt ecclesias parochiales, quæ subsunt epō Lingonen. occasione dicti priuilegij dicunt se exemptos in omnibus, ita vt quantūcūq; grauiter excedāt, nolūt correctioni & iuri ipsius epi subiacere. eps significauit hoc vno Papæ, vnde mādat eidē, quatenus in quantu exempti sunt rōne ipsius capellæ, priuilegijs Apostol. eis deferat reuerēter: sed rōne aliarū ecclesiarū, quas ab ipso hūt, vel alias ad eū ptinet iurisdictionē, officij sui debitū in eosdē libere ꝓsequat.

lus archieps vel eps in psonas canonicorū eiusdē capellę, suspēsionis vel excōicationis, aut interdicti sñias audeat ꝓmulgare: qdā capellę sanctę canonici, q parochiales ecclesias à te tenēt, occasione priuilegij pli bati, in his ēt, quarū iurisdictio ad te ptinet, ita se dñt exēptos, vt quantūcūq; grauiter interdū excedant, tuę correctiōi recusant & iuri subiacere. Quocirca mandamus, quatenus in quantū exēpti sunt eiusdē rōne capellę, Apostolicis priuilegijs deferas reuerenter: sed in quantū rōne parochialium ecclesiarū, vel alias iurisdictionē tuā respicere dignoscuntur, officij tui debitū in eosdem libere prosequaris.

No. ꝙ in capellis possūt esse canonici. Itē canonici possunt habere ecclesias parochiales. Itē aliquis est pat⁹ im liber quo ad aliquem, & partim alij subiect⁹ & aliquis pōt habere plures dominos. Itē eadem res duplici iure potest censeri.

Hic fit distinctio quę solut. in ma distinguit. secundo obiicit, et solut.

c *Inquantum exempti.*] qd colligit ex forma ipsius priuilegij s. eo. pot. 10. & cap. recepimus. Ex hac decre. soluitur q. de abbate, q acquisiuit ecclesiam priuilegiū, ꝙ monasteriū iure esset exemptum cum oībus capellis: tpe successit acquisiuit capellas, quas contendit eo priuilegio retinere, epo loci pdicente. & est distinguendū p hāc decre. vtrū acquisit nouas capellas prioribus accessorias, an q naueit se priucipaliter ad illum … gregatæ: In primo casu participat eidē priuilegio: in scdo casu nō. arg. ff. de lib. le. l. vlt. § Cato. ff. de leg. 1. vxori. . . . & l. cū quis. in fi. arg. contra ff. de verb. obl. cū stipulamur. Hanc decr. p vi. 16. q. 1. fraternitas. & 12. q. 2. cognouimus. qa vna & eadē res nō debet duplici iure censeri, & s. de deci. cū in tua. sic n. vē, ꝙ illi sūt partim liberi, partim subiecti, qd est ꝯ rōnē. ff. de sta. lib. si duobus. Sed nō obstat: quia quantū ad capellā illā sunt liberi ab epo, & in his quæ spectāt ad ipsam; in aliis in ꝗbus subsunt epo, non sunt exempti. & diuerso iure censent quo ad diuersa, non ad idē: sicut pōt hic quis plura dominia, s. de so. cōpe. ex parte. & quo ad vnū eorū pōt cēteri vno iure, & quo ad aliud alio, & sic tenet vtrūq;. & est h. s. de ma. & obe. p tuas. & ꝯ c. proxi. in fi. & sic exēptus seu priuilegiatus pōt iudicari ab epo loci, sed no in his in quibus exemptus vel priuilegiatus est, nisi prout dicitur s. eo t. cum. in fi.

Margin: *De simi si qōne vi de elegan tē decisio nē Guido nis Papæ 489 incipien. Fuit … Cyn in l. placet. C. de sacros. eccl. & Bart. in l. diui. §. si, qui x… ff. de dam. infe.*

Idem Abbati & fratribus Euasen. cœnobij.

Per exemptionem concessam monasterio, capella sibi subiecta non censentur exempta.

CAP. XVII.

Ex tore sedētis in throno ꝓcedit gladius bis

Cap. 7. eod. tit. in 3. compil.

Euasen. Euasen.

Immo dessunt et Apoc. c. 1. & c. 19.

Ex ore.] Abbas monasterij exempti, pro mēbris non exēptis ad synodū epalem accedere, & epo parere tenetur. h. d. Primo præmittit exordium: Secundo narrat factum, & partis allegationes: ibi, Tam igitur. Tertio diffinit. ibi, Nos. Abb.

CASVS. Inter epm Vigorien. ex vna parte, & monasterium Euasen. ex altera, questio vertebatur super electione ac libertate ipsius monasterij: procurator monasterij propo uit, ꝙ monasterium ipsum ab initio sui fundatione liberū extitit & exemptum cum capellis suis: ad hoc probandū induxit priuilegia Rom. Pontificum Cōstantini vnū, & alteru Alexandri, & indulgētias Clementis & Celestini, quorū etiam continuū per testes ostendere nitebatur: ex parte indebitū aduersa: ꝙ in priuilegio Cōstātini quidā pertinent, per qd monasteriū vi ad iurisdictione epi ptinere videlicet ꝙ abbas eiusdē monasterij primū locum post Vigorien. epm sibi obtineat: sed hoc locū habere non posset in generali concilio, neque in prouinciali, & sic relinquitur, ꝙ illud intelligitur in synodo epali: qualiter ad eius synodum venire tenetur. In priuilegio Alexandri quiddam aliud continetur, per qd diœcesanus eps in eodē monasterio iurisdictionem suā vel in aliquibus retineret: quia ibi di. Epi Vigorié à fratribus eiusdem monasterij aliquid nomine iuo exigant, sed his contenti sint, quæ fratres eiusdē monasterij Vigorien. epo præstare rationabiliter

consue‑

consueuerunt: per hoc vt, q aliqua de bonis suis abbates ab epis exhibere tenent: Dñs Papa his & alijs intellectis, cũ à neutra parte sit pbata pscriptio, sñaliter diffiniuit, q monasteriũ Euaseñ liberũ est in capite, & prorsus ab epali iurisdictione exemptum, tutela ipsius monasterij archiepo Cantuarieñ. reseruata: in mẽbris vero, q nõ pbaut exẽpta, diœcesano epo sit subiectũ, pp qd abbas ad synodũ epi venire tenet, & primũ locũ post Vigorieñ epm obtinere, & idẽ abbas pro ipsis mẽbris nõ exẽptis tenet Vigorieñ. epo exhibere reuerentiã, & honorẽ qb. exhibitis, Vigorieñ. eps dẽt manere cõtentus. No. q iudex dẽt rectã ferre iniam, nulli cõtra iustitiã parcere, ius suũ vnicuique tribuere. Item aliqs pro parte subest alicui, & pro parte liber est. Itẽ licet monasteriũ liberũ sit i capite, membra p hoc non sunt exẽpta, nisi expresse de mẽbris cõtineatur in priuilegio. Item arg. q aliquis potest esse vasallus plurium dominorum.

† Vvigorpieñ.

† Vvigorieñ. exdẽ sunt postea varietates.

† In antiquorib. codicib ita: quoddã contineri prospicit.

a ¶ *Recte sentent.*] cũ ius faciat quo ad oẽs, qui similiter iudicare tenent. s̄ de re iud. in causis. & iõ cũ multa puidẽtia & deliberatione est promulgãda 15 q. 5. Apostolicæ. & cap. sententiam in fine.

b ¶ *Nulli parcat.*] Vbi scãdalũ nõ timet, aliàs detrahere dẽt seueritati. 50. dist. vt constitueret & 44 dist. comessationes & 23. qõ 4. non põt. & s̄. de ope noui nuntiat. cũ ex iniuncto.

c ¶ *Quod suum est.*] Sic s̄. in constitutione Gregorij in pr. n. libri huius, & Inst. de iust. & iu. i pñ. & summum bonum est in rebus iustitiam colere. 12. q. 2. cũ deuotissimam.

d ¶ *Ad synodum episcopalem.*] cum iusta causa extiterit. 17. dist. episcopus 2.

e ¶ *Recipere ac seruare.*] 17. dist. decernimus.

¶ Glo. seq. not. quod dictio, quia, vel sicuti, & c. alleg. contrarium.

f ¶ *Aliquid de suis.*] Ar. q qñ hæc dictio, quia, vel hæc dictio, sicuti, ponit in priuilegio, q p hoc punit aliqd, alias nihil esset. Arg. j. de ver. sig. c. abbate & j. eo. in his & ff. de condi. & dem. sub dieb. §. dñs. ff. de le. 2. l. si ita legatus & si tertius, & §. qui quinq. & l. si sit. §. 1. & C. de sal. cau. ad e. ca. 1. 2. arg. cõtra q potius intel. q cõd. ina. ner. ff. de cõtrahẽ. empt. l. si quis fundum & l. si debitor in fine. lo.

† Dictio, ergo, non est in manuscriptis codicibus.

† De hoc s̄. de tempor. ordi. c. 2.

† quodam, i antiquis.

† Euasiã.

grauatus, qñ ex ore Romani Põtificis rectissima dẽ exire sñia, q p iustitiã nulli parcat, id reddat vnicuique qd suũ est. Cũ igit inter vos & Vigorieñ. epm, sup monasterij vestri subiectione ac libertate, controuersia verteret, monasterij vestri pposuit pcurator, q idẽ monasteriũ ab ipsa sui fundatione liberũ extitit & exẽptũ: ad hoc pbãdũ priuilegia prædecessorũ nrõrũ inducẽs, vnũ Cõstãtini, & alterũ Alexãdri, nec non indulgẽtias Clemẽtis & Celestini, quorũ vsum ptinuũ à lõgis retro tpibus, per depositiones testiũ ostendere nitebatur: & infra. ¶ Porro in priuilegio Constantini qddã contineri perspicit; per qd idẽ cœnobiũ vr̃ ad iurisdõnem epi ptinere: videlicet, q abbas eiusdẽ primũ locũ post Vigoriẽ. præsulẽ semper obtineat. Vnde cũ locũ ipsum obtinere nõ possit in gñali cõcilio neq; in pruinciali: qñ absonũ esset, vt abbas primus post illũ, super alios episcopos resideret, relinqtur ergo, q locũ illũ in episcopali synodo intelligat hr̃e: quare tenetur ad synodũ epalẽ accedere, ac p hoc ipsius statuta recipere ac seruare. ¶ In priuilegio vero Alexãdri Papæ qddã aliud ptinetur, p qd diœcesanus episcopus i eodẽ cœnobio iurisdõnem suã (& si nõ in oib. in qbusdã tñ) retinuisse vr̃: cũ in illo dicat, q Vigorienses episcopi ab eiusdẽ loci fratribus aliqd iniuste nõ exigant, sed his tm̃ contenti permaneant, q prædecessores eorũ antecessoribus suis constat rõnabiliter impendisse: vñ cõstat, q abbates episcopis aliqua de suis exhibere tenẽtur. ¶ Nos igit his & alijs diligenter auditis, cũ à neutra parte sit pbata præscriptio: sñialiter diffinimus, q Euaseñ. cœnobium liberum est in capite, tãquã ab episcopali iurisdictione prorsus exemptum, & soli Romanæ Ecclesiæ subiectum; tutela tamen ipsius Cantuarieñ. archiepiscopo reseruata: in mẽbris aũt, q non pbatur exẽpta, diœcesano epo ipsum subiacere decernimus: pp quod abbas ad synodum eius dẽt accedere, primumque locum post Vigorieñ. epm obtinere. pro ipsis quoque mẽbris non exemptis, idẽ abbas tenetur Vigorieñ. epo exhibere reuerentiã, obsequium, & honorem: qbus Vigorieñ. episcopus sibi competenter exhibitis, debet manere contentus.

¶ Idem Ausoneñ. episcopo.

Receptus sub protectione Papæ, per hoc non censetur exemptus, hoc dicit.

CAP. XVIII.

Ex parte tua fuit qsitũ, vtrũ clerici & laici, q lr̃as protectionis ostẽdunt, in qb. psonæ suæ expresso noĩe, cum oib. reb. suis sub Apostolica pectione cõsistere declarantur, à iurisdictione episcopi diœcesani sint exẽpti. Nos aũt tibi rñdemus, q per litteras huiusmodi, ab episcoporum suorum potestate minime subtrahuntur.

¶ Idem Eliden. episcopo.

Religiosi quibus à Papa concessum est, vt ecclesias ei subiectas possint in proprios vsus conuertere, nõ auctoritate propria, sed à diœcesano loci possessionẽ illarũ ecclesiarũ recipere debent, nisi in priuilegio aliud exprimatur.

CAP. XIX.

Pastoralis officij: & infra. ¶ Interrogasti, vtrũ viris religiosis, quibus à sede Apostolica est indultũ, vt ecclesias suas in pprios vsus possint cõuertere, decedẽtib. psonis earũ, liceat auctoritate ppria possessionem earundẽ intrare, vel p diœcesanũ episcopum in ipsa sint potius inducendi. Ad quod rñdemus, q nisi forte in indulgentia summi Pontificis id contineatur

g ¶ *Sit probata præscriptio.*] in his. s. quę per priuilegiũ non erant exempta, in qbus obtinet eps. vt j. seq. & sic est ar. q abbas potest præscribere ius cõe in capellis contra epm, in his q potest possidere s̄ de præscri. auditis.

¶ Gl. seq. no. quòd licet caput, & c. alleg. contrarium.

h ¶ *Quæ non probantur.*] Ergo licet quis probet exemptionem capitis, nõ iõ probauit exemptionẽ mẽbrorum, ar. s̄ c. prox. ar. cõtra: quia totum & pars deinet eodẽ iure censeri. 22. dist. c. 1. & 2. & 12 q. 2. cognouimus & 2. q. 7. si quis episcopus & ff. pro derelicto, an pars.

i ¶ *Idem abbas tenetur.*] Et sic est ar. q aliqs põt eẽ vasallus multorũ: sicut iste abbas subest Papæ, & epo pro capellis, vt s̄ c. prox. ff. de ope. liberto. l. duorum.

E ¶ *x parte.*] Cõis diuisio; Secunda ibi, *Nos autẽ*. Abbas.

CASVS. Clerici vel laici impetrãt lr̃as à Dño Papa, p quas recipit eos cum psonis & rebus suis sub ipsius protectione: quæritur, vtrũ p talẽ protectionẽ exempti sint à iurisdictione epõrum suorũ? Rñdet Papa, q hmõi litteræ à potestate suorũ epõrũ non subtrahuntur. No. q per verbum, protectionis, nõ dat exẽptio: secus cũ dr̃; ad iudiciũ libertatis percepix.

k ¶ *Declarantur.*] Sic s̄. eo. recipimus & s̄. de maio. & obe. per tuas.

¶ Glo. si pbñeit, & sol.

l ¶ *Subtrahuntur.*] Sic ergo talis protectio inutilis est, sicut confirmatio i forma cõi, de qua dicit s̄. de cõcel. pben. quia diuersitatem. Ad quid ergo impetrantur? quia solet plus timeri, qñ specialiter possidetur, q quod gñaliter impetratur. s. de hæreti. si aduersus. & 23. dist. c. illud.

P ¶ *Astoralis.*] Cõis diuisio. Secunda: ibi, *Ad quod*. Abb.

CASVS. Quidã religiosi lr̃as obtinẽt à sede Apostolica, in qb. indulgetẽ eisdẽ, vt ecclesias suas in pprios vsus cõuertere possint, decedẽtib. psonis illarũ: quæritur, vtrũ liceat eis auctoritate ppria possessionẽ illarũ ecclesiarũ intrare, vel p diœcesanũ epm i illa sint potius inducẽdi? Ad hoc rñdet Papa, q sine epo iconsulto, nõ licet eis in possessione earũ intrare. Ita q p hmõi indulgentiã epali iuri nihil intelligit derogari: nisi forte in ipsa indulgentia contineatur expresse, q episcopo inconsulto id facere possint.

† Vide de hac materia qd sã ciuerit nouissime cõcilium Tridẽ. sessio. 24. de reformat. ca. 2. adde Iacobatiũ tract. de cõcilio li. 3. art. 2.

† Cap. 8. eo. ti. in 3. compilat. De materia huius decretalis vide late p doctores i c. recepimus, s̄. eo. titu.

† Alias, tamen.

† Helieñ. Belueñ.

† Et 17. q. 4. frater. Io. And.

† Cap. 9. eo. ti. in 3. compilat. Ad qd allegetur hic textus, vide p Innocentiũ & Petrũ in ca. 1. s̄ de constitu.

† Dictio, epm, deest in plerisque exemplarib.

† Alias, in ipsas, sed vt plurimũ hr̃ vt est impressum.

sint. No. hic argu. quod vbi conceditur maius, nō tñ id quod minus est. Item priuilegiū vel indulgentia intelligitur esse concessa sine alterius iniuria. Itē vbi duo sunt impedimēta, nō sufficit alterum tolli, nisi & vtrumque remoueatur. Itē priuilegia cū sint odiosa, nō debēt extēdi, nisi quatenus in eis continetur.

a [Nominatim expressum.] Arg. quod priuilegiū semp intelligitur concessum sine læsione alterius. s. de offi. ord. licet. & s. de vsu pal. ex tuarū. & s. de eccl. ædi. cū dicat Apostolus. & cap. ad audientiā 2. & C. de inoffi. testa. si quando. arg. s. eod. patentibus.

b [Inconsulto.] Sic licet lex cōcedat libertatē seruo vindicāti necē dñi a iudice tñ dāda est. C. pro q. cau. ser. accip. pmi lib. l. 1.

Vel, seq. tenet, ignorando contrarium decretum venissent.

c [In possessionem.] quā nūquā habuerunt: & hoc io. qa nemo sua auctoritate rem suā accipere dēt. C. vñ vi. si qs in tantā. & 16. q. 6 placuit & C. de acqui. pos. improba possessio ff. de acq. pos. si ex stipulatio ne. secus si possessionē habuisset s. de restitut. spol. cum venissent.

d [Indulgentiam.] Si de duabus seruitutibus altera remittat, alia remanet i suo statu. ff. de ser. vrb. pd. si domus tua. & supra de vsu palij. ex tuarū. ita h. c. Nec hmōi generali cōcessione cōceditur qd specialiter nō fuisset cōcessurus. ff. de pecul. qui peculij ff. de pig. denique & l. obligatione & s. de elect. ecclesia vestra, ibi nec; enim, & c. C. de inoff. testa. si qñ. Ber.

Tripolitañ.

Cap. 3. eo. ti. in 4. compilat.

Interdictum generale quod dicat, tradit Nicolaus Plouius tract. de interdicto. & Cauarruuias in c. alma mater. de sentē. exc. lib. 6. in 2. par. relectionon §. 1. circa fin.

tur [a] expressum, suo epō inconsulto, [b] in possessionē [c] ipsarū eis nō est licitū introire: quia per indulgentiam [d] hmōi, episcopali iuri non credimus derogari.

Idem epō & capitulo Tripol.

Si is propter cuius delictū positum est interdictum, illud non seruat, alij nihilominus seruare tenentur: secus si ille non seruat in cuius fauorem latum fuit.

C A P. XX.

Peristis [i] per sedē Apostolicam edoceri, verū cum pp Hospitalarios, vel Tēplarios ciuitas vestra generali [k] supponitur interdicto, eisdē nō seruantib. vos illud teneamini obseruare? Ad qđ duximus rñdendū, quod illorū excessus vobis nō pbet licētiam excedēdi. Sed si præfati Hospitalarij, uel Templarij priuilegiorum suorū fines excesserint, violādo temere interdictū, qđ pro eis fuerat pmulgatū: ne videant de aliorū fletu ridere, [e] vos i pœnā psumptionis eorū, quádiu [f] ipsi violauerint interdictū, de nostra licentia celebretis.

[P]Etistis.] Quandiu Templarij vel Hospitalarij nō seruant interdictū pro eis in loco prolatum, alij seruare nō tenentur. h. d. Et secunda pars: ibi, *Ad quod.* Abbas.

C Aliqñ cōtingebat, quod ciuitas Tripolitana pp Hospitalarios vel Templarios generali supponit interdicto, illi in quorū fauore positum fuerat interdictum, non seruabant illud: qsiuit epūs Tripolitanus, vtrū ipse cū capitulo suo illud debeat obseruare? Rñdet Papa quod excessus illorū illis non pbet licētiam delinquēdi, sed si pdicti fines priuilegiorū suorū nō seruauerint, violando interdictū, qd pro eis fuerat promulgatū, epūs & capitulum prædicti in pœnam præsumptionis illorū quādiu ipsi nō seruauerint interdictū, de licentia dñi Papæ celebrēt, ne videantur de aliorū fletu ridere. No. quod nō dēt quis illud facere, à quo impetrauit alios prohiberi, nec dēt aliis legem imponere, quā ipse negligit obseruare. Item eo iure, quo quis contra alium vtitur, ipse debet vti eodem. Item nullus dēt excedere fines priuilegii sui. Item nullus debet de alterius fletu ridere.

e [Ridere.] Simi. s. de sent. exc. si vere. simi. dicit imperator: Iudices iubemus esse solicitos, ne turpi colludio quæratur ex miseris pretium gaudiorum. C. eod. lib. 12. in fine libri.

f [Quamdiu.] Sic 6. q. 2. si tantum. & capitulo, placuit.

g [Celebretis.] Nō. debē alius legē iponere, quā ipsi negligunt obseruare s. de præben. pro illorū. nec tenet alius seruare priuilegiū, qđ ille nō seruat, cui cōcessum est. s. de sent. exc. in audientia & q. priuilegiū alterius nō seruat, eius priuilegiū nō est seruandū. s. de app. ut debitus honor. & quod ab illis exigere det, multo fortius à seipso. ff. de nego. gest. si pupilli. §. vlti. & ff. de admini. tu. quotiens. § item tēporali ff. si ser. vendi. l. altius. & s. de nat. ex libe. ven. c. vnico.

Versus. *Me non impugnat, qui me defendere dēt.*

([Q]uoniam per confessionem.] Epūs Nepesinus petebat ius epale i ecclesia beati Blasij de Flageno, pertinēte ad quoddā monasteriū in diœcesi dicti epī cōstitutū: ex parte aduersa allegabat quoddam capitulū, qđ cōtinet i priuilegio monasterio cōcesso, videlicet, vt nullus epūs ecclesias vtroque iure illi subiectas iterdicto supponere, vel monachū seu clericū eiusdē monasterii synodare vel excōicare psumat: sed pcurator monasterii fuit cōfessus in iure, quod epūs Nepesinus ius epale pcipit i ecclesia pdicta du bitabat, vtrū capitulū pdictū priuilegij obstaret, quo minus epūs ius epale possit exercere in dicta ecclesia, vel capellanū ipsi? Rñdet Papa cū p cōfessionē pcuratoris monasterij cōstet, quod epūs pcipit ius epale i ecclesia pdicta, id epūs nō obstāte capitulo illius priuilegij, pōt dictā ecclesiā interdicere, & excōicare monachū seu clericū monasterij ad regimē ipsius ecclesiæ deputatū, cū alterutrū de iure fuerit faciendū, qa illud capitulū itelligitur de monachis vel clericis in ipso monasterio pmanētibus, vel in destinatis ad ecclesias vtroque iure sibi subiectas. No. quod cōfessio pcuratoris i iure facta, dño præiudicat. Item priuilegiū nō tuetur aliquē i delicto. Itē ecclesia tunc subiecta est abbati vtroque iure, qn epūs nullū ius epale exercet in illa. Itē licet psona sit exēpta, tñ rōne rei, quā possidet, nō est exēpta, sed subiecta. Ber.

h [Vtroque iure.] I. in spiritualib. & tēporalib. s. eo. cum & plātare. §. in ecclesiis. & 13. q. 2. c. 1. illud intelligitur cum traditur ecclesia pleno iure. vide qualiter interpretatus hoc verbum, vtroque iure, cū tñ vtroque iure posset ecclesia aliqua monasterio esse subiecta, licet episcopus aliqua tēporalia ibi recipiat s. de censi. cum venerabilis.

i [Synodare.] id est, ad synodum vocare.

k [Permanentibus.] Similis interpretatio est 16. q. 1. gñaliter. & simi. s. de verb. sig. abbate in h. & ita licet psona sit exēpta, tñ rōne rei quā possidet, nō exēpta est subiecta, s. eo. cum capella. & cap. ex ore. in fine & s. de maiori. & obed. per tuas.

l [Vtroque iure.] idest in spiritualib. & tpalibus, vt s. patet. B.

([Q]uia.) communis diuisio. Secunda pars: ibi, *Super quo.* Ab.

Archiepūs London. concessit monachis omnium sanctorum priuilegium super decimis episcopalibus retinendis, sic forte dicendo. Remittimus monasterio omnium sanctorum decimas possessionum ipsius monasterii, pertinentes ad archiepiscopatum, archiepiscopus Londonen. successor cōcedentis priuilegium, quæsiuit, vtrum monachi prædicti priuilegium illud extendere valeant ad possessiones acquisitas tempore priuilegij & postmodum acquirendas. Rñdet Papa, quod si remissio decimarum illarum facta fuit secundum canones, prædecessor illius indefinite, remittendo decimas epales monasterio, cum nihil exceperit, & potuerit excepisse, intelligitur videtur non solum de decimis possessionum illius tūc, sed etiam futuris: quia in beneficiis plenissima dēt interpretatio adhiberi, & vna & eadem res nō debet diuerso iure censeri. No. quod

Cap. 4. eo. ti. in 4. compilat.

Al. ās Nepesinus. id est manuscriptis tēpo situm est, Nepesin.

Aliás Basilij de Flagen aliás, Flasañ.

vtroque iure. h. d. Et est casus quotidianus.

C A P. XXI.

Quoniam [i] per confessionē cōstat partis aduersæ, quod Nepesinus [k] epūs ius epale percipit in ecclesia Sancti Blasij [l] de Flagē. credimus quod non obstāte illo capitulo priuilegij, qđ monasterio est indultū, vt nullus epūs ecclesias vtroque iure [h] illi subiectas interdicto supponere, vel monachū seu clericū eiusdē monasterij synodare [i] vel excōicare psumat, præfatus epūs possit interdicere dictā ecclesiā, & excōicare monachū, seu clericum vestrū ad eius regimen deputatū, cum alterutrū de iure fuerit faciendum: qm illud capitulum intelligēdum esse videtur de monachis aut clericis in ipso monasterio permanētibus, [k] vel ad ecclesias destinatis, vtroque [l] iure sibi subiectas.

Idem Londoneñ. [m] archiepō Apostolicæ sedis legato.

Episcopus remittens alicui ecclesiæ decimas epales indefinite, remisisse videtur non solum præteritas, sed & futuras. Et est casus notabilis.

C A P. XXII.

Quia [n] circa: & i. Quæsiuisti, vtrū monachi

Lōdiñ.

Cap. 5. eo. ti. in 4. compilat.

Vel aliter pōt intelligi sic, synodare, id est, nomine synodatici aliquid exigere. 10. q. 3. c. placuit. & supra de off. ord. conquerēte.

Idem.

Priuilegium concessum monasterio, vt eius monachi excōicari non possint, intelligitur de monachis existentibus in monasterio, vel in ecclesiis sibi subiectis

Nota q̄ concessio simpliciter & indefinite facta respicit et tempora futura, & generaliter intelligitur. Et sic est hic ar. q̄ indefinita æquipollet uniuersali. Item q̄ nihil excepit & potuit, totū ius suū intelligitur alienasse. Item in beneficiis plenissima dēt fieri interpretatio. Item vna res non dēt diuerso iure censeri. Item ar. q̄ priuilegium extenditur ad futurum.

a ¶ *Episcopalib.*] de q̄bus loquuntur canones. 12. q. 2. vobis. & cap. concesso.

b ¶ *Secundu canonicas sanctiones.*] puta, de consensu capituli. 12. q. 2. vobis. sine exceptione. & supra, de his q̄ fiunt a pla. sine cōsensu c. cū nos. nec i ergo ne decimarū facta fuerit, q̄a per hoc posset reuocari s. de dona. Apostolicæ.

¶ De indefinita locutione seu propositione, an & quā æquipolleat vniuersali: praeter doctores hic, uide plene per Couarruuiam li. 1. varia. resolu. c. 13.

c ¶ *Indefinite.*] Arg. q̄ indefinita æquipollet vniuersali. 19. dist. si Romanorū.

d ¶ *Nihil excepit.*] sic s. de iure patron. ex litteris.

e ¶ *Beneficiis.*] Sim. s. de don. pastoralis. & c. cū dilectus. in fi. & j. de verbo. signific. olim. ff. de constit. princ. l. ultima.

¶ *Glo. seq. ar. in breuiar. alle. 4. pars. in contrarium alle. 6. & solut.*

f ¶ *Sed futuri.*] Ar. q̄ in gnalibus priuilegiis verbū gnale & indefinite prolatū ad futurū extendit. 12. q. 2. cognouimus. & s. de deci. ex parte. & C. q̄ res pig. obli. poss. l. vlt. ff. de serui. vrb. præd. si secuus. ¶ Arg. cōtra. s. de cen. quāto. & s. de deci. cū uā. & s. eod. cū capella, ff de contrah. emp. in lege. & l. Rutilia Polla. ff. de dā. infec. dāni. §. si is qui. Sed iō contra dantem fit interpretatio, ne excogitata fraude suę obuiet libertati. 16. q. 2. c. 1. C. de don. si q̄s argētum. § vlt. secus vbi certa verba ponuntur, in eo casu non extendit ad alia: sed ita seruandū est priuilegiū, quatenus tenor priuilegij se extendit s. eod. porro. & c. recepimus sed vbi verbum generale ponitur, ad oīa appellatiua extēditur. sic s. de deci. ex multiplici. Si aūt æque potest retorqueri ad ius cōe sicut ad priuilegium, potius vr̄ interpretatio facienda s̄m ius, q̄ secundum priuilegium. s. de consue. cum dilectus. & ut nemini sit onerosa. ar. s. de testi. cum tu. vt non sit captiosa, ff de reg. iur. quotiens. & contra illum potius interpretatio dēt fieri, qui potuit legem apertius dicere, ff de pact. veterib. & ff. de contrahen. emp. Labeo. & vt fiat s̄m cōem modum loquendi s. de spon. ex litteris nā cōsuetudo interpretatur vocem. j. de ver. sig. abbate & semper in tutiorem partē fit interpretatio. s. de spon. iuuenis. j. de reg. iu. c. 2. si n. neutra esset tutior, in beniguiorem. 9. dist. c. vlt. ff. de reb. dub. cum in testamento Io.

¶ Idem. s. Innoc. iij. in concilio generali Lateranē. ca. 5. in 4. compilat.

¶ Si cautū sit, ne luminib. officiat, et si futuris intelligit. Io. And.

¶ De patriarcharum prærogatiua, dignitate, & numero vid. plene p Bar. Cassaneū i catal. gloriæ mūdi par. 4. consider. 9. ad de Nicolaum Boerium i tract. de auctorit. magni cōsilij. nume. 30. & seq. versi. secundū locum.

Omnium sanctorū, priuilegiū p̄decessoris tui sup epalibus a decimis retinēdis indultum, extendere valeant ad possessiones acqsitas, & postmodū acqrēdas? ¶ Sup quo tale damus rn̄sum, q̄ si decimarū illarū remissio facta extitit s̄m canonicas b sanctiones, p̄decessor tuus indefinite c decimas epales monasterio remittēdo (cum nihil exceperit, d & poterit excepisse: ac i beneficiis e plenissima sit interp̄tatio adhibenda: nec dēat vna eadēq; substātia diuerso iure censeri) intellexisse vr̄ non solum de decimis possessionum illius temporis, sed futuri. f

¶ Idem ꝑn concilio generali.

¶ *Ponit concilium ordinem quatuor patriarchaliū sedium, vsque ibi: Seruata. vbi ponit tria priuilegia ipsarum. Primū quia dāt pallium. Secundum ibi: Dominica, quia ante se crucem deferri faciunt, præterquam in casibus hic exceptis. Tertium ibi: in omnibus, quia ad ipsos appellatur, & in hoc protestatur ibi, saluis.*

CAP. XXIII.

Antiqua † Patriarchaliū sediū priuilegia renouātes g sancta vniuersali synodo approbāte sancimus, ut post Rom Ecclesiā (q̄ disponēte Dn̄o, sup oēs alias ordinariæ potestatis obtinet principatū, utpote mr̄ uniuersorum Christi fideliū & magistra) Cōstātinopolitana primū Alexandrina h secundū, Antiochena tertiū, Hierosolymitana quartū locū obtineāt: Seruata cuilibet ꝓpria dignitate: ita q̄ postq̄ antistites earū à Romano Pontifice receperint palliū (quod est plenitudinis i officij pōtificalis isigne) p̄stito sibi fidelitatis & obedientię iurā, licenter & ipsi suis suffraganeis palliū largiant: recipiētes pro se professionem k canonicā, & pro Rom. Ecclesia sponsionē obedientię ab eisdem. ¶ Dn̄icę uero Crucis uexillū ān se faciāt ubiq; deferri: nisi in urbe l Romana: & ubicūq; sūm̄ Pōtif. x p̄sens extiterit: aut eius legatus vtēs insigniis Apostolicę dignitatis. ¶ In oib. aūt ꝓuinciis eorundē iurisdōni subiectis, ad eos, cū necesse fuerit, ꝓuocet: Saluis appellationib ad sedem Apostolicā interpositis: quibus est ab omnib. m humiliter deferendum.

¶ Idem ꝑn eodem.

¶ *Priuilegium religiosis concessum, vt possint sepelire confratres suos tempore interdicti, intelligitur de illis confratrib. qui licet maneāt i seculo, obtulerūt*

¶ *Glo. seq. a citetur per contrarium de decre. cog. ascentes, & c. soluit, quod illud regulare casualiter fallit, & ponit & exponit versus, per quos sex casus comprehēdit.*

h ¶ *Alle sandrina secūdā.*] s. post Constantinopolitanam, & Constantinopolitana primum. post Romanam. olim vero Alexandrina fuit prima post Romanam: vt 22. dist. renouantes. & sic priuata fuit iure suo sine culpa, qd eā non dēt regulariter: s de conuīt. cognoscentes. & s. de eo q̄ cogno. consang. vxo. suæ. discretionem. & c. vlt. & 16. q. vlt. inuenti. & 56. dist. satis peruersum. hoc tamen no fit sine cā, s. vt lite non conte. cū §. 2. quod fit plur. b. modis. Vnde versus.

Paupertas, odium, vitium, fauor, & scelus, ordo, Personas spolians, & loca iure suo.

Vnde pp paupertatē vniūtur g duæ ecclesiæ, vt vnus sit sacerdos vtriusq; 10. q. 3. vnico. cū vtraque consueuit suum hr̄e proprium. Propter odium, vt 70 dist. neminem 16 q. 7. decernimus. Propter vitium, vt s. de cle. ęgro tus. Propter fauorem, vt hic, & 22. dist. renouantes. Et pp vim seu fauorem consecrationis, 14. q. 5. comperimus. Qn̄q; ēt fauore religionis. s. de eccles. ædifi. ad audientiam. Propter scelus ēt puniuntur illi q non peccauerunt. 25. q. 2. ita nos. Propter ordinē priuatur dn̄s seruo suo. 54. di. ex ant. qs. & c. frequēs. Qn̄q; pp defectum sacramenti 34. dist. si quis. & c. lector.

furerit, aut ēt legatus vtens insignibus Apostolicæ dignitatis. Vltimo dicit, q̄ in oib. ꝓuinciis eorum iurisdōni subiectis, ad eos, cum necesse fuerit, appelletur: saluis appellationibus ad sedem Apost. interpositis: quibus est ab omnibus deferendū. No. q̄ dn̄s Papa est iudex ordinarius singulorum. Itē pallium est signū plenitudinis potestatis pastoralis officij. Item suffraganei tenētur p̄stare iurām obediētiæ & reuerentię Patriarchæ. Itē minor iudex non potest exercere iurisdōnem suā præsente maiori. Item ad Patriarcham pōt appellari omissis mediis. & hoc intellige de his, q̄ sunt eius iurisdōni subiecti. Item omissis oib. mediis potest appellari ad Papam.

g ¶ *Renouantes.*] 22 dist. renouantes.

† Vide c. cū sis s. & auctorit. & usu pal lij.

† Vide de ment. vlt. tit. de priuileg.

† Idem. s. Innoc. iij. in eodem concilio Lateranē. c. 57. & c. 7. eo ti. in 4 compil.

i ¶ *Fidelitatis & obedientia.*] Sic ergo Patriarchæ, & illi q nullo medio subsunt dn̄o Papæ, iurant ei fidelitatē & obediētiā: vt hic d̄r, & s. de iureiu. ego N sic & suffraganei suo metropolitano obedientiam & reuerentiam præstare debent, secundū q̄ isti præstant Papæ s de ma. & obe. c. dilecti.

k ¶ *Professionem.*] i. obedientiā & reuerentiam s. de simo. ne Dei ecclesia. ad quā nō tenentur exempti epo diœcesano, cū illud sit contrarium libertati. s. eo cum olim 2. in fi. Ber.

¶ *Glo. seq. arguit & signat contrarium.*

l ¶ *Nisi in vrbe.*] Arg. q̄ minor nō potest exercere iurisdictionem præsente maiore 21. dist. denique. & 95. dist. presbyter. ff de offi. proconsul. l. vlt. ¶ & s. de offi. lega. volentes Arg. contra 95. dist. ecce. & 11. q. 1. peruenit. C. de dona. in hac sacratissima.

m ¶ *Ab omnib.*] hoc est priuilegiū Apostolicæ sedis, vt omissis oib. possit appellari ad ipsum, vt hic innuit, & 2. q. 6. ad Romanā. Sic ēt intelligitur qd dicit imperator, q̄ habet similia priuilegia

¶ De hoc articulo vide cōciliū Tridēt. citatū l c. sicut uniras. de excessib. p̄lat. & late ibidem ꝓ doctores.

Proconsul portā Romæ ingressus ꝓponit imperium. Io. And.

Nitiqua.] Huius cap. decisio clare patet in summario. Abb.

Casus. Cōcilium gn̄ale renouat priuilegia quatuor patriarchalium sedium, statuendo, vt post Rom. ecclesiam, q̄ inter alias obtinet principatum, Constantinopolitana primū locum obtineat, Alexandrina s̄m, Antiochena tertium, Hierosolymitana quartum: seruata cuilibet propria dignitate, ita q̄ postq̄ Prælati illarum a Romano pontifice palliū acceperint, p̄stito sibi fidelitatis & obedientiæ iurāto, & ipsi postmodum pallium suis suffraganeis largiantur, recipientes pro se obedientiam canonicā, & pro Rom. ecclesia sponsionem obedientiæ ab eisdem. Secūdo dicit, q̄ ante se faciant crucē vbique deferri, nisi in vrbe Romana, & ubicunque summus Pontifex p̄sens

uilegia cum Romana ecclesia. [e] in Auth. de eccl. ti. in princ. coll. 9. & 65. dist. mos antiquus.

V *T priuilegia*] Diuiditur vt i rubro. Scđa pars ibi, *Illud*. Ab.

CASVS. Romana ecclesia quibusdā regularib. cōcessit quædam priuilegia, sed quia pli fines priuilegiorū suorū excedebant, ea minus bene intelligentes, Papa ea in concilio gnali declarat qualiter sint intelligēda, ne illa pertrahant ad abusum: qa priuilegiū meret amittere, q pmissa sibi abutitur ptāte. Secūdo ponit verba priuilegiorū. Concessum est ab ecclesia Romana qbusdā regularib. s. Templariis, & Hospitalariis, vt his, q fraternitatē eorū assumpserint, nō negeī ecclesiastica sepultura, nisi sint excōicati, vel nominatim interdicti: Si forte ecclesiæ ad quas ptinēt, fuerint interdictæ, ipsos quoque cōfratres quos ecclesiarum Prælati apud ecclesias suas non pmiserint sepeliri, ipsi ad ecclesias suas deferāt tumulādos, nisi excōicati vel nominatim fuerint iterdicti: Declarat hic Papa de qb. confratribus sit intelligendū. s. de illis, q adhuc morant in seculo, & eorū ordini sunt oblati mutato habitu seculari, vel de his, q sua bona eis dederāt inter viuos, retento sibi quādiu uixerint vsufructu: illi qdē sepeliantur apud ecclesias ipsorū regularium, vel apud ecclesias aliorū nō interdictas, si ibi elegerint sepeliri: Si ... de qbuslibet cōfratrib. ipsorum fraternitatē assumētib. intelligeret, p duobus aut trib. denariis annuatim sibi collatis, nimiū vilesceret ecclesiastica disciplina: tū & ipsi certam obtinent remissionem ab Apostolica sede concessā. Vltimo ponit aliū articulū, in quo excedebāt hoc priuilegiorū suorū: Continet n in priuilegio ipsorū, vt si q fratrū ipsorū p colligēdis eleemosynis ad aliquā ciuitatē, castellū vel vicū aduenerint, si forte locus ille a diuinis fuerit interdictus, in eorū aduētu semel in anno aperiant ecclesiæ, vt exclusis excōicatis & iterdictis, diuina officia celebrent: Verba illa; aperiant ecclesiæ semel in anno, sic debēt intelligi, vt vna tm ecclesia eiusdē loci semel in anno aperiat: qa licet dictum sit pluraliter; aperiantur ecclesiæ, non tamen de qualibet ecclesia eiusdem loci intelligendum est: ne si hoc modo intelligeretur, nimiū vilipendi contingeret sniam interdicti, qui vero contra istas declarationes quicquam sibi vsurpare præsumpserint, graui subiaceant vltioni. No. q priuilegiū meretur amittere, qui permissa sibi abutitur potestate. Item aliquis habet habitum monachalē, non tñ est monachus. Item vilesceret non dēt ecclesiastica disciplina. Item pluralis locutio exponitur de vno.

a ¶ *Intellecta*.] Qui maliciose priuilegium principis interpretatur, infamis efficitur C. de legi. & consti. l. a.

se tamen ordini mutato habitu seculari: vel de illis, qui bona sua eis dederunt vsufructu retento. hoc primo. Priuilegiū religiosis cōcessum, quo eis venientib. ad locū interdictū semel in anno aperiantur ecclesiæ, vt celebrentur in eis diuina, intelligitur, quòd vna tantum sola ecclesia aperiatur in loco. hoc secundo.

CAP. XXIIII.

VT priuilegia, q̄ qbusdā religiosis Romana ɔcessit Ecclesia, pmaneāt i cōcussa, q̄dā i eis duxim declarāda, ne minus sane itellecta [a] ptrahant ad abusū. pp quē possint merito reuocari: qa priuilegiū meret amittere, q pmissa sibi abutit ptāte. ¶ Sane qbusdā regularib. Apostolica sedes idulsit, vt his, q frnitatē eorū assumpserint, si fortan ecclesiæ ad quas ptinent, à diuinis officiis fuerint iterdictę, ipsosq; mori contigerit, sepultura ecclesiastica non neget, [b] nisi excōicati vel nominatim fuerint iterdicti: Suos quoq; ɔfratres, quos ecclesiarū Prælati apud ecclesias suas n̄ pmiserint sepeliri, nisi excōicati, vel iterdicti fuerit noiatim, ipsi ad ecclesias suas d̄ferāt tumulādos. Hoc aūt d̄ illis ɔfratrib. intelligimus, q vel adhuc manētes i seculo eorū ordini sūt oblati, mutato [c] habitu seculari: vel sꝫ eis, q bōa sua d̄derāt iter viuos, retēto sibi (q̄diu i hoc seculo vixerit) vsufructu: q tñ sepeliant apud ipsorū regularū, vel aliorū nō iterdictas ecclesias, i qb elegerit sepulturā: ne si de qbuslibet ipsorum frnitatē assumētib. fuerit itellectū, pro duob. [d] aut trib. denariis annuatī sibi collatis, dissoluaī pariter & vilescat ecclesiastica disciplina: certā tñ & ipsi remissionē obtineāt ab Apostol. sibi sede ɔcessā. ¶ Illud ēt, qđ hmōi regularib. est idultū, vt si q fratrū suorū, q ab eis missi fuerit ad recipiēdas frnitates siue collectas, i quālibet ciuitatē, castellū vel vicū aduenerint, si forte locus ille à diuinis officiis sit iterdictus, in eorū iucūdo aduētu semel i anno [e] aperiant ecclesiæ, vt exclusis excōicatis, diuina ibi officia celebrent: Sic itelligi volumus, q in eadē ciuitate, aut castro, aut villa vna tm ecclesia eiusdē ordinis, fribus semel (vt dictū est) apiat i anno: Quia licet pluraliter [f] dictū sit, q i eorū iucūdo aduētu ecclesię apiant, non tñ ad ecclesias eiusdē loci diuisim, sed p̄dictorū locorū ɔiūctim sano referēdū est intellectu: ne si hoc mō singulas eiusdē loci visitarēt ecclesias, nimiū vilipēdi atingeret sniam interdicti. Qui vero ɔ̄ d̄clarationes p̄dictas quicquā sibi vsurpare p̄sumpserint, graui subiaceant vltioni.

¶ Idem † in eodem.

¶ Tpe gñalis iterdicti, epi nō prohibiti, q nō fuerūt culpabiles interdicti, clā celebrare possunt: & hodie istud nō est priuilegiū epo rū, sed ius cōe, vt in c. fi. de sent. exc. in 6. & ibi plene habetur, an & quando, & qualiter possit celebrari tempore interdicti.

CAP. XXV.

QVod nōnullis ē religiosis idultū, i fauorē

b ¶ *Non negetur*.] Ex hoc loco patet, q tpe interdicti denegetur ecclesiastica sepultura, ex quo per priuilegium illis conceditur s. eo. cum & plantare. §. quod si. [2] Bernar.

c ¶ *Mutato habitu seculari*.] Ita q habitus illos distinguat ab habitu seculari, licet ex toto nō habeāt habitū monachalē, ar. 33. q. 5. qđ Deo pari & talis largo mō ecclesiastica persona censetur. 25. q. 1. vt lex. & 12. q. 1. duo. ¶ Glossa sequens quærit, arguit, & soluit.

d ¶ *Pro duobus*.] Quid si medietatē bonorū darēt, nunqd dicendi sunt fratres? non, nisi maiorē partē, ar. ff de sh emp. l. modicis qđ non credo, ēt si darent totū, dū tñ nō se reddant: qa res, & non persona, sunt accessoriæ. Ber. ¶ *Gl. se recit per quam relaxetur interdictum, &c. & ponit duas rōes. Secūdo quærit, arg. pro, soluit contrarium. Tertio quærit, ar. pro, & contra.*

e ¶ *Semel in anno*.] Sic patet, q i ecclesia interdicta celebrat, & canonice: qa tūc de spāli priuilegio relaxatū est iterdictū, nō sublatū: vñ idē iterdictū manet, nō nouū creat arg. ff. d pca. sed si manēte. & 24. q. 1. Achatius. & 12 dist. pceptis. Sed vr potius vt dicit Vincent. q interdictū nō relaxetur, [3] sed in ecclesia iterdicta celebretur de licia Papæ. s. e. petistis. i fi. nec tūc cōmittit contra interdictū. Sic aliqs pōt p̄dicare & loq excōicatis, d his q ptinent ad correctionē eorū, nec incidit in excōicationē, j de sen. exc. c. inter. & c. cum volūtate in prin. & semel tm in anno hoc eis licet, & non pluries, vt hic patet. Sed si cētu annos stetissent, q non venissent ad ecclesiā istā, q sæpe fuit interdicta, nunquid p̄scribit cōtra illos? Vr q sic. s. eo accedentib. vbi isti Templarij perdunt illud priuilegiū, qa nō sunt vsi illo spatio xl. ann. ar. ff. de nudi. [4] Sed cōtra [4] credo in casu isto, qa non nocet eis. Sed nunqd de auctoritate epi poīt aliqs celebrare in ecclesia interdicta ab epo: Vr q sic, eadē rōne. De hoc dixi s. de appellat. ad hæc. ¶ *Glo. seq. no. quòd non semper pluralis, &c. signat contrarium. & remittit.*

f ¶ *Pluraliter*.] No. quòd pluralis locutio non semper infert suas singularitates. [5] sic 1. distinctione emnes leges. sic supra de appellatio. significauit, supra de præben cum iamdudum. sic 2 quæstio 1 in primis. ibi. alij acc u satores. ff. de conditio. & demonstrationibus, falsa §. si quis legauerit & ff de statu homi. fumina. Arg contra. s. de rescri. olim. De hoc plura argumenta inuenies supra de rescrip. cap. secundo.

Q *Vod nonnullis*.] Diuiditur, quia primo ponit priuilegium: Secundo ponit exceptionem: ibi, *Nisi*. Tertio denuntiationem: ibi: *Verum*. & hoc capitu. nihil hodie habet.

[1] Tamen tali priuilegio non vtitur imperator, ff. de app. imperatores. Ioan. And.

† Oblati, qui dicantur, trad t copiose Couarruuias i c. alma mr de sent. exc. lib. 6. in 2. par. relectiōn. §. 2. circa finem.

[2] Idē te. ex decre. de pœnit. & remis. quod i te. ibi hoc. in 3. gl in concilio Viēnēsi. de sepulturis, eos g. lo. And.

[3] De hoc articulo p̄ter tradita hic per doctores, uide nota in c. ad hæc qm, s. de app.

[4] Hinc notat Panormitanus non currere p̄scriptionē contra priuilegiū de quo vide Oldradum consil. 172.

† Innocētius iij. in concilio Latera. c. 57. & c. 8. eod. tit. in 4 compil.

† De materia huius cap. vide c. alma mater. de sentē. exc. lib. 6. ad Nauarrū in Manual c. 27. ii 2. de interdicto & Sylu. est i sūma, ve. bo: interdictū. 5.

[5] Qn pluralitas resoluat in singularitates, vide Iasonē in l. quāuis. j aute C. d impub. & aliis subs. & i l. Gallus. § qd si is. ff. de liber. & posthu.

CASVS. Quibusdã regularib. concessum est, vt cũ cõe terrę fuerit interdictũ, diuina possint officia celebrare ianuis clausis, & voce suppssa, & nõ pulsatis cãpanis, exclusis excõicatis & interdictis, i fauore põtificalis officij concessũ extẽdit hoc ad epos, nisi eis expresse fuerit inhibitũ: veruntũ hoc illis cõcedit, q causam aliquã nõ pstiterint interdicto, nec aliquã fraudẽ ingesserint, cũ tale cõpendiũ ad iniquũ dispendiũ trahi non debeat. No. q occatio iuris ad iniquũ dispendiũ trahi nõ debet.

a ¶ Cõe terra interdictũ.] Interpretationem huius verbi habes ĩ. de verbo. sign. cum in partibus.

¶ Gl. seq. in prin. & fi. dupliciter expo. illud, quãdoque, in medio quęst. & sol.

b ¶ Quandoque.] Et hoc vt q sæpius possint ĩ semel in anno, vt in priuilegiũ eporum maius ĩ priuilegiũ præcedẽtis c. sed diuersa sunt priuilegia eporũ & illorũ: hoc enim intelligit de ecclesijs sibi subiectis, sed pcedens in ecclesia vna. tm̃ semel in anno celebrare pñt, & expone, qñque, i. qñcunq;. Vel dic, q cũ illud priuilegiũ gñale sit in parochia alterius epi, poterit eps celebrare sicut i sua, si alius eps hoc pmiserit. Sed nunqd canonici pñt interesse cũ epo? nõ: ita q celebrent principaliter cũ ipso more solito, licet intersint vt audiãt, sicut alij extranei, q nõ sunt iterdicti: cũ ipsi canonici non habeãt priuilegiũ, ne p hoc vilescat rigor ĩ. c. prox. vel põt exponi, qñque i. non sp, quia si ex tali celebratione oriretur scandalũ, non deberent semper celebrare, sed aliqñ: ita q nõ esset scandalum.

¶ Gloß. seq. recit. per q & ponit opi. quam r probat.

c ¶ Causam.] pet hoc dñt quidã, q illi qui non deliquerunt, nec aliquã causam dederunt, vt poneret interdictũ, licet forte in loco interdicto interesse nõ debeãt diuinis cũ illis, qui priuilegiũ hñt, tñ extra terram illã bene possunt audire diuina, & percipere sacra. Credo q non debeant admitti ad aliqua officia vel sacra, vt ipsi p hoc citius inducant ad satisfaciendũ, & vt snia magis timeatur: quia qui suspensus vel interdictus est in vna ecclesia, in oibus est interdictus vel suspẽsus. hoc expresse dr̃ in tex. & in gl. 4. q. 5. quisquis. & arg. bonũ ad hoc ĩ. de pœni. & remis. quod in te. vbi de hoc not. in fi. Bern.

d ¶ Iniquum.] Nota occasionem iuris ad iniquum dispendiũ trahi non debere, C. de vsuca. pro empt. cum qui. sic de transla. inter corporalia. à contrario sensu. & 45. distin. licet, 2.

QVanto.] Priuilegiati, q excõicari nõ possint ab ordinarijs, nõ debent excõicari etiam indirecte. h. d. specialiter. In prima ponitur qõ: In secunda prouisio: ibi, Nolentes. Abbas.

CASVS. Abbas & conuentus ordinis Cluniacen. sunt exẽpti: vnde cum epi & archiepi in quorum diœce. cõmorantur, eos excõicare vel interdicere non possint, in eos, qui molunt in molendinis eorum, vel coquunt panem in furnis ipsorũ; & qui vendendo vel emendo, aut aliàs eis cõicant, excõicationis & interdicti sententias proferunt, & sic non vim & potestatẽ priuilegiorũ Apostolicæ sedis, sed sola verba seruantes, monachos dicti ordinis quodãmodo excõicant, dũ eis alios cõicare non sinunt: & sic quantũ ad hoc Iudæorũ iudicio iudicantur: & qui coicant illis, maiorem excõicationẽ incurrũt, ĩ qui excõicatis participant: propter quod monachi Cluniacen. de prædictis Prælatis grauiter dño Papæ sunt conquesti: vnde mandat eisdem & singulis prædictorum, quatenus sententias in fraudem priuilegiorum Apostolicæ sedis decętero nõ ferant: quia si super hoc ad ipsum querela peruenerit, promulgatores talium sniarum seueritate debita castigabit. No. q non tantum verba, sed vim & potestatẽ priuilegiorũ legis & canonis, seruare debemus. Item fraus legi vel canoni fieri non debet: quia nihilominus incidit in legem.

¶ Gl. seq. allegãs multa iura, quod mens præponderet verbis, exponit litteram, & arg. contra ciuitates, &c. & fin. ipsius, & glo. vlt. reci. per quasi.

pontificalis officij ad epos extẽdentes: ɔcedimus, vt cũ cõe a terræ interdictũ fuerit, excõicatis & interdictis exclusis, possint qñque b ianuis clausis, suppressa voce, & nõ pulsatis cãpanis, diuina celebrare officia: Nisi & hoc ipsũ eis expsse fuerit interdictũ. ¶ Verũ hoc illis cõcedimus, q causam c aliquã nõ pstiterint interdicto, nec qcq̃ [doli † vel] fraudis ingesserint, tale compendiũ ad iniquũ d dispendiũ ptrahẽtes.

¶ Honorius III. archiepiscopis & episcop. s. in quorũ diœc. monasteria & Prioratus Cluniacen. monasteria subiecta consistunt.

¶ Priuilegia non sunt violanda etiam indirecte. h. d. generaliter.

CAP. XXVI.

QVanto amplius: & ĩ. ¶ Sane dilecti filij abbas & ɔuẽtus Cluniacen. † graue nobis querimoniam obtulerũt, q quidã vestrum & vestrorũ officiales, cum in eos & sui ordinis monachos nõ possint excõicationis & interdicti pferre sententias, eo q sup hoc Apost. sedis priuilegijs sunt muniti, in eos, q molũt in molẽdinis, vel coquũt in furnis eorũ, qcquid vendendo seu emẽdo, aut aliàs eis cõicant: snias proferũt memoratas: & sic Apostolicorũ priuilegiorũ nõ vim & ptãtem, sed sola verba e seruãtes, dicti ordinis monachos quodãmodo f excõicant, dum eis alios cõicare non sinunt. Ex quo illud ẽt euenit incõueniẽs, vt ipsi monachi quãtũ ad hoc iudicent iudicio Iudęorũ; g & qui eis cõicãt in pdictis, maiorẽ excõicationẽ h incurrãt, q̃ ẽt excõicatis cõicãdo fuerint incursuri. ¶ Nolentes igit̃ hęc crebris ad nos clamorib. iã perlata vlterius sub dissimulatione trãsire, vobis vniuersis & singulis mandamus, quatenus hmõi snias in fraudẽ i priuilegiorũ nostrorum decętero nõ feratis: quia si super hoc ad nos denuo clamor ascenderit, non poterimus conniuentibus oculis pertransire.

e ¶ Sola verba.] Et male certe: quia consideranda est mẽs potius, q̃ verba: nã verba deseruiunt intẽtioni, & nõ ecõuerso. ĩ. de verb. sig. intelligentia. & 1. q. 1. Marcion. & ff. de leg. & senatusc. scire leges. & potior est mẽs, q̃ verbũ docẽtis, ff. de supell. leg. l. Labeo, in fi. & ar. ff. de fun. instr. l. cũ de lanion. s. §. asinã, in fi. Et in testõ psideratr̃ potius mens testãtis q̃ verba. ff. de leg. 1. l. pen. Et in pctis potius inspicit voluntas q̃ verba. C. q̃ res pig. obli. nõ pos. l. pen. & vlt. & nõ tm̃ verba edicti seruãda sunt, immo snia potius. ff. de ll. & senat. ɔ legẽ. Hic non seruabant vim & ptãtem verborũ, & vt q ipsa indirecte videbant excõicati, ex quo subtrahebat cõio aliorũ, sic Iudæi excõicant, ĩ de vsur. post miserabilé. & c. quãto, & ĩ. de Iudæ. Iudæi, & c. ad hæc, & c. cũ Iudęos, in fi. & sic indirecte faciebãt ɔ priuilegia Papæ: vñ præcipit, q decætero hoc non faciãt: vbi autẽ res dubia esset, potius seruãda sũt verba edicti ff. de exerc. l. 1. § si is qui. Et est decr. ista ɔ ciuitates, quæ qñque consimilia faciunt ɔ ecclesiasticas personas: & sic violant ecclesiasticam libertatem. & tales sententiæ nõ valebant, nec timendæ erant, sed quo ad factũ tantum referetur: quia cõtra priuilegia Papæ, ĩ. de excess. prælat. cum ad quorundam.

f ¶ Quodammodo.] quasi diceret nõ vere excõicabãt illos, sed subtrahebãt alios ab eorũ cõione, & ideo excõicati videbantur, qa excõicatio est à fraterna societate separatio, 3. q. 4. Engeltrudam. & sic quodãmodo excommunicabant eos. Bern.

g ¶ Iudicio Iudæorũ.] In hoc vident iudicari Iudæorũ iudicio, qa cũ ecclesia excõicare Iudęos nõ possit, qa nihil ad nos de his qui foris sunt, 2. q. 1. multi. qñque excõicantur Christiani cõicantes eis, vt ĩ. dictũ est. ita isti cum non possent istos excõicare propter priuilegium, excõicabant cõicantes eis.

h ¶ Maiorem excõicationem.] Qui n. participat excõicatis, excõicatus est minori excõicatione, 11. q. 3. cũ excõicato. & ĩ. de excep. à nobis. Sed isti q participãt istis monachis in pdictis, erãt excõicati excõicatione maiori: & ita maiorem excõicationem incurrebant, q̃ aliàs participando excommunicatis.

¶ Gl. seq. fortificat tex. et ponit & exponit iiij. modos fraudãdi legẽ.

i ¶ In fraudẽ.] Et sic patet, q si nõ pñt illos excõicare, nihil facere dẽnt, p qd ad idẽ redeãt: qa si denegat eis vna via, denegata intelligit & alia, ĩ. de pcu. tux. Sic ergo isti ĩ fraudẽ priuilegiorũ nõ sunt excõicãdi: sicut nec i fraudẽ canonis aliqd faciendũ est, ĩ. de presb. pb. pstitutus. nec i fraudẽ legis, ff. ad Mac. l. 4. § is aũt. Vñ no. q quatuor 1 modis fit fraus legi, siue canoni: De psona ad psonã, vt si vxor velit donare viro, vel ecõuerso, cũ nõ possit, ĩ. de do. int. vi. & vx. c. vlt. & supponit aliã psonã cui donat, nõ valet donatio. ff. de do. inter vi. & vx. hæc rõ, §. nõ tm̃, 46. dist. sicut nõ suo. De re ad rẽ: prohibitũ est ne filiosam. pecunia mutuet, si tñ aliquid in fraudẽ factũ fuerit, puta, dedisti frumentũ, vel aliud cõsimile, qd venderet, vt pecunia hñet, fraus fit legi. ff. ad S. C. Maced. sed Iulianus, §. mutui. aliàs incipit, ité si filius. & l. 4. § 1 & in vsura 14. q. 3. plerique, & 1. q. 1. sunt nonnulli. De pctu ad pctum, vt puta vxor

¶ Hęc duo verba: doli vel, desunt in antiquiorib. codicibus Gregorianis, & in oib. Vaticanis: sũt tñ in cõcilio, & in recentiorib. exemplaribus.

1 De ordine Cluniacẽ. eius origine & antiquitate, vide Cassaneũ in catalogo gloriæ mũdi par. 4. considerat. 33. & 55. ad. de Oldra. psi. 204. & Bellamer. consi. 32.

† Pro lectu huius tex vide tradita p Barto. & alios recẽtiores in l. non dubiũ, C. de legib. vbi declarant qd sit facere cõtra legem, & facere in fraudẽ legis, & cõmittere f legem.

2 Vide D. Thom. in qõ. additis ad 3. par. q. 21. art. 1. vbi agit de excõicationis diffinitione.

3 Vide Zachi. tract. de hæret. cap. 36. & Marquar. tracta. de Iudæ. par. 2. c. 5.

4 Quot modis fiat fraus legi, præter gl. & Doc. hic, vide Bald. in l. nõ dubiũ, C. de ll. & late p Ancha. in repe. c. canonũ statuta, ĩ. de const.

non pōt donare viro, vt dictū est, vult ei vēdere, vt sic hoc modo ... donare, nō valet ff. de do. int. vi. & vx. si spōsus, §. circa. & 16. q. 3. si sacerdotes. Itē de pctu ad contractum, alio tñ modo q̄ 3. vt cū mulier pro alio fideiubere non possit, principalē se facit debitricē: hoc non valet: quia facit in fraudē legis, ff. ad S. C. Velle. si quis, §. si cū essē. Et sic patet, q̄ qui facit in fraudē legis, p̄ ipsam legē vī facere, ff. de ll. cōtra legē, & l. seq. vñ tales sentētię in veritate nō tenebant, vt hic patet quia Papa non mādauit eos absolui. B.

E X parte.] Istud c. habet varios itellectus: & pōt sic summari: Sola assumptio vel reassūptio tonsuræ post delictū cōmissum, non facit delinquentē haberi pro clerico. vel sic: Si post clericatum assumptum immiscuit se clericus enormitatibus, & diu in illis pseuerauerit dimissis habitu & tōsura, & in delicto deprehendit, nō poterit se defendere p clerico, quo minus puniat per secularē iudicem. & iste itellectus est aliquātulū periculosus, sed pōt procedere sm vnā opinionem, de qua in c. per pēdimus, de sent. excō. Diuiditur. In prima n. parte ponit querela. In secunda prouisio Secunda ibi, *Ne igitur.* Abbas.

CASVS. In districtu reginæ Anglorū erant qui d. litterati, quos nec habitus nec tonsura clericos ostendit: sed cū ipsi deprehendunt in aliquibus maleficijs, vt iurisdictionē reginæ deludant, & pęnā debitā pro delictis euadant, resumunt tonsuram abiectā, & habitum clericalē, qui antea pro laicis ab omnib. habebantur: Regina significauit hoc dño Papæ: Rñ. ei Papa, q̄ si suā iurisdictionem in hmōi delinquētes exercuerit, qui sine tonsura & habitu in delictis fuerint deprehēsi, æquanimiter sustinebit: cū malitijs hoium nō sit indulgendū, nec tonsura nec habitu sic resumpto, ipsorū malitia foueri debeat. No. q̄ qui tonsura & habitu dimissis in delictis deprehendunt, amittunt priuilegiū clericale, & possunt puniri sine pœna excommunicationis. Item malitijs hominum non est indulgendum, sed potius obuiandum.

transire, quin promulgatores talium sententia ū seueritate debita castigemus.

¶ Idem V. quondam Anglorum Reginæ illustri.

¶ *Qui in habitu & tōsura & cæteris, vt laici cōuersantur, deprhēsi in malefi ijs se pro clericis nō defendunt. Ita cōiter summatur.*

CAP. XXVII.

EX[a] parte tua fuit ꝓpositū, q̄ nōnulli litterati, quos nec habitus nec tōsura clericos ꝓfitet, in terra tuæ iurisdictioni subiecta degentes, cū dephendunt in aliqbus forisfactis,[1] vt iurisdictionē tuā eludāt, & debitā pro delictis vltionē euadāt, assumunt, seu & resumunt tonsurā abiectā, seu habitū clericalē, licet ante pro laicis ab oibus hrentur. Ne igit tonsura, vel habitu sic resumpto, malitia foueat: si tuā iurisdictionē exerceas in hmōi delinquētes, q sine tōsura & habitu i delicto[b] fuerit dephēsi, ęquanimiter duximus tolerandū: cū malitijs[c] hoium indulgeri nō debeat, sed potius obuiari.

¶ Idem.

¶ *Parisiis, & in locis vicinis, ius ciuile legi non debet.*

CAP. XXVIII.

SVper[d] specula: & j.[e] Sane licet sācta Ecclesia legū secularium nō respuat famulatū,[d] q̄ æquitatis & iustitiæ vestigia imitant: q2 tñ in Frācia, & nōnullis ꝓuincijs, laici Romanorū Imperatorū legib. nō vtunt: & occurrunt raro ecclesiasticæ causę tales, q̄ nō possint statutis canonicis expediri: vt plenius sacrę paginæ insistat: & infra.[f] Firmiter interdicimus, & districtius inhibemus, ne Parisijs, vel in ciuitatib. seu alijs locis vicinis[1] quisquā docere vel audire ius ciuile psumat: Et q̄ cōtra fecerit, nō solum à causarū patrocinijs interim excludat, verū etiā per epm loci excōicationis vinculo innodetur.

¶ Idem episcopo Baioceñ.[†]

¶ *Innouatio priuilegij ius nouum inducit, sed vetus conseruat.*

CAP. XXIX.

QVia intētiōis nræ: & j. Cū innouatio ius nouū conferat, nec ēt tollat vetus: te in eo statu esse volumus, in quo tpe impetratę innouationis dinosceris extitisse. Cæterū nullū p hoc intendimus iuri alias eidem monasterio competenti, præiudiciū generari.

¶ Idem.

¶ *Priuilegiati vt vbique possint cum altari viatico celebrare, hoc possunt sine licētia Prælatorum.*

modū reportare nō debent, nec incurrunt excōicationē, quā tales puniunt, vt hic patet: quia in delictis deprehendebantur: vnde hoc ipso amittebant priuilegiū, j. de sen. excō. cum non ab homine, & c. perpēdimus. [c] Cōtraria intelligunt qñ cū tēpto habitu incedunt vt laici, nec deprehendunt in delictis.

[c] *Malitijs.*] Sic ff. de rei vend. in fundo, ff. de rescrip. plerunque, & ca. sedes, & j. qui matr. accus. poss. significante. B.

S *Vper specula.*] Primo ponit prohibitionis rationem: Secundo prohibitionem: Tertio pœnam contrafacientibus. Secūda ibi, *Firmiter.* Tertia ibi, *Et qui.* Abbas.

CASVS. Quamuis ecclesia sæculariū legū nō respuat famulatū, q̄ imitātur vestigia æquitatis: tñ quia in Francia, & in multis prouincijs, laici nō vtuntur legib. Romanorū Imperatorū, & raro ecclesiasticę occurrūt causæ, q̄ nō possint p canones expediri; vt plenius sacræ paginę insistatur, firmiter prohibet dñs Papa, ne Parisijs, vel in ciuitatib. seu alijs locis vicinis, aliquis docere vel audire ius ciuile præsumat: & qui contra fecerit, a causarū patrocinijs interim excludatur, & per epm loci excōicetur. Nota, q̄ ecclesia approbat leges, & eis vtitur. Item magis est insistendum sacrę paginę, quàm alijs scientijs. Item arg. q̄ ratione vicinitatis sentit quis commodum vel incommodū.

[d] *Non respuat famulatū.*] j. de no. oper. nun. c. 1. & 10 dist. lege Imperatorū, & c. si in adiutorium.

[e] *Non vtuntur.*] cum tamen ab omnibus debeant obseruari, C. de ll. leges. & l. leges sacratissimæ. & licet ab omnibus de facto non seruētur: quia non subsunt Imperatori: de iure tamen debent subesse, & præcipue isti, quibus prohibentur, 11. q. 1. volumus. & dominus totius mundi est, ff. ad leg. Rhod. de precario, & 7. q. 1. in apibus.

¶ *Glo. seq. notat quod ratione vicinitatis, &c. signat contrarium.*

[f] *Locis vicinis.*] & ita rōne vicinitatis sentit qs cōmodū vel incōmodū, de pęn. dist. 1. sed & cōtinuo & 44. dist. §. 1. & ff. de ph. emp. qd sępe, §. vlt. & 17. q. 4. si quis cōtumax. arg. cōtra ga lupanaria nō infamant castitatem, 32. q. 5. tolerabilius. Bern.

Q *Via intentionis.*] CASVS. Dns Papa innouauerat priuilegiū cuiusdā monasterij pstituti in diœcesi Baioc. ēps Baiocen. dubitauit, vtrū per talem innouationē iuri ēpali sit derogatum: quæsiuit a dño Papa, an ei præiudicaret: Rñdet ei Papa, q̄ innouatio ius nouum nō confert, nec tollit vetus: vnde vult eum esse in eo statu, in quo erat tēpore innouationis impetratæ; sed per hoc nō intendit Papa iuri alias competēti e. dē monasterio pręiudiciū generari. No. q̄ innouatio priuilegij nihil noui iuris tribuit, nec ius vetus tollit. Itē Papa nō intendit per litteras suas alicui præiudicium generare.

¶ *Gl. seq. ponit duo similia, & causam q̄ per confirmationē accrescit.*

[g] *Nouum.*] Sic patet, q̄ innouatio priuilegij nihil noui confert. sic j. de psit. vet. vel inut. cu dilecta, & j. eo. ex parte abbatissæ, 12 dist. pceptis. sic 24. q. 1. Achatius. sic p protectionē nō diminuit ius ēpi, j. eo. ex parte tua. sic & cōfirmatio in forma cōi obtenta, j. de concel. preb. quia diuersitatem. Quāque tñ per confirmationem aliquid iuris accrescat, quia scandalum, quā

[a] *Forisfactis.*] id est maleficijs. simile verbum habes j. de præscrip. ad audientiam.

¶ *Glossa seq. signat contraria: quia delictum vel secularis habitus non tollit priuilegium, solui.*

[b] *In delicto fuerint deprehensi.*] Sed vr̄ p̄, q̄ licet clerici in delictis fuerint deprehēsi, nō tñ capi vel detineri pōt sine licentia Prælatorū suorū, nec puniri præter pœnā excōicationis, j. de sent. excō. vt famæ. Itē contra vr̄ j. de sent. excō. si vero, & c. in audiētia. vbi clericus habet priuilegiū, & si seculariter viuat, j. de vi. & ho. cle. c. vlt. Dicas, q̄ nō contradicūt illa, quia loquunt in eo casu, cū certū erat illos esse clericos, vnde sp retinent priuilegiū, nisi post trinā admonitionē fuerint incorrigibiles, vt dicit illa decre. in audientia. hic autē lo. quit de his, qui per omnia tanq̄ laici in oibus & ab omnib. habebātur, vt hic dr̄. & malitiose assumebant tonsurā; vel si al. qñ fuerant clerici, non constabat, & sic ipso facto priuilegio renuntiauerunt clericali: sic j. de cle. coniug. c. pen. vnde hic nulla poterat fieri admonitio: ideoq; de fraude vel de malitia sua com-

† De materia huius ca. vide late per Couar. i practicis quæstionibus c. 32.

† De voce, forisfactis, eiusque significatiōe ꝓter gl. hic vide nota ta in c. ad audiētiā, de pscrip.

† Reliquę partes huius decretalis j. de magist. &, ne clerici vel monachi, c. sup specula.

† Secundū illā decretalem pōt hoc itelligi secūdū Philip. Io.

† Quatenus gl. & Doct. hic q̄runt an oēs subsint Imperatori, vide late p Cassanæū in catalogo gloriæ mūdi par. 5. cōsider. 28. & Couar. in regula peccatū, par. 2. §. 5.

† Quæ loca dicant vicina, ꝓter notata hic, vide glo. cū ibi notatis in ca. felicis, de pœnis, lib. 6 adde Alexand. conū. 22. lib. 4.

† Baioñ.

† Doct. in c. fin. j. de fide instr. & in c. Albericus, et in c. significauit, de testib.

quæ erat personalis, per confirmationem fit realis & perpetua: vt ŝ de transac veniens, & c 1.

IN his.] Primo ponit exordium, & facti narrationem: Secundo prouidet, & rationem reddit: ibi, *Cum autem.*

CASVS Fratres Prædicatores & Minores impetrauerunt indulgentiã à dño Papa, vt vbicũq; fuerint cũ altari viatico valeãt celebrare sine pĩudicio iuris parochialis: quidã Prælati nimis stricte illã indulgentiã interp̃tãtes dicebãt, ꝙ p illã indulgentiã p̃dicti fratres p̃ter assẽsum Prælatorũ hoc facere nõ p̃nt: vñ nõ pmittunt eos celebrare ſm illã indulgẽtiã: Cũ aũt sine indulgẽtia fratres p̃dicti possint de Prælatorũ licẽtia celebrare, nihil eis ꝯferret: Mãdat dñs Papa cuidã ep̃o, quatenus interp̃tatiõe hmõi reprobata, dũmodo abstineãt ab Iiurijs aliorũ, datã licẽtiã p̃dictis fratribus debeat publicare: ita ꝙ dicti fratres ex indulgentia ipsa aliquã videant grãm cõsecuti. No. ꝙ ea q̃ cultũ diuinũ respiciunt, benigne sũt interp̃tanda. Itẽ beneficiũ principis late est interp̃tandũ. Itẽ Idulgẽtia, siue priuilegiũ, sine alterius iniuria ꝯcedi dẽt. Itẽ indulgẽtia, siue priuilegiũ sic dẽt intelligi, vt aliquid conferat: alias delusorium esset.

† Glos. & Doct. in c. qm̃. de priuil. lib. 6. & Syluest. ĩ sum. verbo, altare, q. 6.

CAP. XXX.

IN his, q̃ ad cultũ [a] diuinũ facere dinoscunĩ, non maligna, sed benigna esset potius interp̃tatio faciẽda. Vñ mirari cõpellimur, ꝙ cũ fratrib. Prædicatoribus, & Minorib. duximus indulgendũ, vt ubicunq; fuerint, sine parochialis iuris p̃iudicio, [b] cũ altari valeãt uiatico celebrare: quidã nimis stricte [c] interpretãdo indulgentiam nr̃am, nitunĩ asserere, ꝙ per eã p̃dicti fratres p̃ter Prælatorũ assẽsum facere hoc nõ possint: pp qđ eos celebrare iuxta indulgẽtiã Apostolicã nõ pmittũt. Cũ autẽ nihil eis cõferret memorata indulgẽtia, sine qua id Prælatis annuẽtib. liceret eisdẽ: Fr̃nitati tuæ mãdamus, quatenus interpretatione hmõi reprobata, dũ tñ ab alijs, q̃ iure parochiali proueniũt, prius abstineãt, datã eis sic licentiã celebrãdi, auctoritate nr̃a non differas publicare: [d] ita ꝙ dicti fratres aliq̃ ex indulgẽtia [e] nr̃a videant in hoc gratiam consecuti.

Gregorius IX. maioris ecclesiæ & Christianitatis Decano, & archidiac. Lincon.

Priuilegiũ de decimis noualiũ nõ soluẽdis, nõ cõprehendit decimas tp̃e priuilegij impetrati possessas ab alijs: nisi de possessione alterius in priuilegio fiat mẽtio.

CAP. XXXI.

DVdũ inter Priorẽ & ꝯuentũ de Butele [†] ex p̃te una, & Priorissã & moniales de Cãpesse ex alia, super decimis lite mota: & ĩ. De ꝯsilio fratrũ nr̃orũ decernimus, iuri prædictorũ Prioris & ꝯuẽtus sup decimis noualiũ, [f] ĩ quarũ erãt possessiõe tp̃e illo, [f] quo indulgẽtiæ Apostolicę ĩpetratę fuerũt à p̃te altera de decimis noualiũ nõ soluẽdis, nõ debere per eas nõ facientes [g] de hoc aliquã mentionẽ, præiudicium generari.

† Aliàs de Buteñ.

Idem.

Confratres priuilegiatorũ, nisi se ad eos in totum transtulerint, ad episcopalia iura tenentur.

CAP. XXXII.

QVidã † (sicut asseris) ĩ priuilegiatorũ fraternitate recepti, nolũt tibi de iurib. ep̃alibus r̃ndere: Verũ q̃diu hmõi fratres morã [h] in domib. suis fecerint, eos compellere poteris ad dicta iura tibi integre p̃soluẽda. [i]

Idem Arelateñ. capitulo.

Quo ad priuilegiũ exẽptiõis decima, semel nouale sp̃ est nouale.

CAP. XXXIII.

COnsultationi vestrę br̃ r̃ndemus, ꝙ terra, de

a *Ad cultũ diuinũ.*] De his, q̃ ad cultũ diuinũ relinquunĩ in testo, ipsius fauore nõ detrahit quarta, ŝ. de testam. c. vlt.

b *Sine præiudicio.*] & ita in p̃iudiciũ alterius non dat priuilegiũ graue. sic ŝ. de vsu pal. ex tuarũ, ŝ. de ecc. ædifi. ad audientiã, 2. ff. ne qd in lo. pub. l. 2. §. si quis a principe. & ff de admi. tut. impuberi. & C de emã lib. nec autẽ, & C de p̃ci. impe off. quoties, & ĩ c. px.

† Ep̃alis vel parochialis: vt ibi. Ioan. And.

† Priuilegium quo miles testari põt quomodo vult: respicit bona, nõ tutelas filiorum: quia illæ fiunt iure p̃riæ p̃tãtis, nõ p̃mio militari: & priuilegia militũ ad alienã iniuriã porrigi nõ oportet. Io. And.

c *Nimis stricte.*] qđ esse nõ debet, qa principis priuilegium latissime interpretandũ est, ĩ de verb. sig. olim. & ff de cõstit. prin l vlt. & 2. q. 3. c. si quẽ, § notandum, in fi. nec nimis large interpretari debet, ŝ. eo. vt priuilegia ibi, aperiantur ecclesiæ. & illud verbum non ita large accipitur, vt ibi dicitur.

d *Publicare.*] vt nullus possit se per ignorantiam excusare, ŝ. de postu. c. 1. & 16. dist quod dicitis, & 12. q. 2. qui & humanis, ff. de inst. sed & si, § præscribere.

e *Ex indulgentia.*] Indulgentia n. semper debet aliquid cõferre, vt hic patet. & C. de thesau. l. 1. lib. 10. & ff. ad municip. l. 1. & ff. de leg. 1. si quando. & ff de vsu & habit. diuus. & potius laborandũ est, vt res valeat, quam vt pereat. ŝ. de fi. instr. inter dilectos. & ĩ. de verb. sign. abbate. ff. de reb. dub. quotiens, 2. & ff. de act. & oblig. quotiens, & ff. de reg. iur. in contrahenda. alias delusoria esset indulgentia Principis. Ber.

DVdum.] In prima ponitur facti narratio: In secunda decisio: ibi, *De consilio.* Abbas.

CASVS Inter Priorẽ & cõuentũ de Butele ex parte vna, & Priorissã & moniales de Cãpesse ex parte alia, corã iudicibus qõ sup decimis noualiũ vertebaĩ: Lite pẽdente corã iudicib. moniales impetrauerũt indulgentiã sup decimis noualiũ nõ soluẽdis, nullã de lite mota in indulgentia mentionẽ facientẽ, per quã indulgentiã volebant repellere Priorẽ & conuentũ a lite: dubitabant iudices, quid iuris esset: Papa de consilio fratrũ suorum decreuit iuri prædictorũ fratrũ per indulgentiam illã non facientẽ mentionẽ de lite mota, nullũ p̃iudiciũ generari sup decimis noualiũ non soluẽdis, quas possidebãt tp̃e indulgẽtiæ à parte altera impetratę. No. ꝙ lr̃æ siue indulgentia super re litigiosa impetratæ de lite mota nõ facientes mentionẽ, nõ valent, nec impediunt processum iudicis: quia tacita veritate sunt obtẽtæ. Et sic nota, ꝙ Papa cõcedendo alicui indulgẽtiã seu priuilegiũ, nõ intendit alium lædere.

Glo. seq. reddit rationem litteræ, & arg. à cõtrario.

f *In quarũ erant possessione tempore illo.*] Si n. possidebãt decimas illas iure suo, tanq̃ sibi debitas, priuilegiũ super his obtentũ, siue indulgẽtia nõ valet, q̃ absorbet ius alterius, C. de prec. Imp. off. quotiens. quia cõtra ius est, C. eo ti. rescripta, 25. q. 2. rescripta. ac si lite pendente fuissent impetrata: quare nõ valent. sic ŝ. de testib. causam quæ. in Auth. ne in medio litis fiãt sacræ formæ, aut sacræ iussio. § si vero, colla. 8. & ŝ. vt lite pend. c. vlt. sic priuilegiũ obtentum tacita cõpositione non valet, ŝ. de decim. ex multiplici. sed super illis de q̃bus nondũ fuerãt in possessione, valebant, à cõtrario sensu, vt sic aliquem fructum habeãt ex talibus indulgentijs: aliàs inutiles essent: vt ŝ. cap. proximo.

† Nouale ager est nunc primũ præcisus. c. innouate ĩ. de verbo. sig. & ibi late Doctores.

† Vide in c. causam, statim alle. sup gl. vlt. Ioan. And.

g *Non facientes.*] Vnde p surreptionem obtẽtæ fuerũt. & talẽ videlicet, q̃ si expressa fuisset, eas nõ habuissent, & maxime si læderetur Prior & conuentus, ŝ. de rescrip. super litteris, ĩ de verb. sign. si quid per nouale. & ita indulgentia nõ valet tacita veritate, sicut nec rescriptum, vt in c. super litteris sic & priuilegium non valet, nisi faciat mentionem alterius priuilegij, ŝ. de pręscrip. veniens. Et sic patet, ꝙ Papa concedendo indulgentiam seu priuilegium, non intendit alium lædere: vt ŝ. cap. proxi. vbi de hoc inuenies concordantias.

† Hinc nota, ꝙ qui pleno iure non sunt oblati, nõ gaudet priuilegio illorum, in quorũ societate sũt recepti.

QVidam.] Cõis diuisio: Secunda pars: ibi, *Verum.* Abbas.

CASVS Quidã priuilegiati, vt Templarij & Hospitalarij, quosdam receperunt in fraternitatem ipsorum, pp quod nolunt diœcesano ep̃o de iuribus ep̃alibus respondere: dicit Papa, ꝙ quãdiu fratres isti moram faciunt in domibus suis, diœcesanus eos compellat ad iura sibi integraliter persoluenda. Nota ꝙ non sufficit receptio priuilegiatorum ad euitanda iura episcopalia, nisi recepti ad priuilegiatos transeant.

Gl. seq. inducit tria similia, ad primũ & vltimũ inducit contrariũ.

h *Moram.*] Et ita non sufficit sola receptio, nisi sequatur translatio plena sic 21. q. 2. si quis iam translatus. Sicut non dr̃ quis esse de numero militum, priusquã sit inter eos numeratus, ff. de mil. test. ex eo tempore. Et sola ratio possessionis nõ est idonea ad munera iniungẽda, ff. ad munici. libertus, §. sola. sic & miles commeatu accepto si remaneat in domo sua, non habet priuilegium, ff. ex quib. cau. maio. l. miles. Arg. contra ff. de bon. poss. ex testa. mil. l. vnica, in fi. vbi dicitur, ꝙ priuilegium militis habet, qui nondum peruenit ad milites.

i *Persoluenda.*] Sic ŝ. eod. cum & plantare, §. pen. sic ŝ. eo. ex parte, & ŝ. de maio. & obed. per tuas.

COnsultationi.] Primo ponit dictum. Secundo rationem. Secunda ibi, *Cum aliàs.* Abbas.

CASVS Aliqua terra de nouo redacta est ad culturā p aliquos religiosos de noualib. decimas nō soluētes, de qua nō extat memoria, q culta fuisset: dubitaē an ppetuo illa dici debeat noualis, quo ad decimas nō soluēdas? Rñ. Papa, q ppetuo terra illa debeat censeri noualis, quo ad immunitatē de decimis nō soluēdis, aliàs cōtingere posset aliqñ indulgentiā de noualibus plus eis dispēdij, q̃ vtilitatis afferre. No q semel est nouale, sp erit nouale quo ad immunitatē de decimis nō soluēdi. Et sic no. hic arg. q principiū psiderandū est. Itē arg. q ex quo res semel est priuilegiata, sp erit priuilegiata, qa priuilegia ppetua sunt.

a ¶ *Non extat memoria.*] j. de verb. signific. quid per nouale.

¶ *Gl. seq aperit dubitationē. & elicit duo argumēta.*

b ¶ *Perpetuo debet.*] Sic ergo patet, q ex quo fuit semel nouale, semp erit nouale, quantū ad hoc, q decimę non soluani de tali terra. Hęc videbat forte dubitatio, si post lōga tpa, qua sufficerēt ad præsumptionē canonicā, debet talis terra dici nouale, vt postea censeretur iure cōi cum alijs, vt decimæ postea soluerenē, qđ hic determinaē. Et est arg. q principiū considerādum est s̄ de censi. scientes, s̄. de elec dudū. in quibus de hoc. Itē ar. q ex quo res est semel priuilegiata, sp erit priuilegiata. Priuilegia. n. perpetua sunt, 25. quæst. 2. c. 1. & 2. nisi perdantur: quia illi, quibus concessa sunt, eis non vtuntur. s̄. eod. accedētibus, & c. si de terra.

c ¶ *Indulgentiam.*] Isti. n. habebāt priuilegium de non dandis decimis noualiū, vnde dubitabant, vtrum lapsu tēporis redirent illa noualia ad ius cōmune cum alijs terris: quod si esset, contingere posset, q plus dispēdij consequerētur ex illo nouali, q̃ vtilitatis: puta per magnas expēsas, quas facerent in reducendo terram illam inutilem ad culturam.

qua nō extat [a] memoria, q aliqñ culta fuisset, redacta p religiosos viros nouiter ad culturā, ppetuo [b] dēt quo ad immunitatē de non soluēdis decimis noualiū [l] iure cēteri: Cū aliàs nonnunq̄ contingeret indulgētiam [c] de noualib. plus eis dispendij, quàm vtilitatis afferre.

TITVLVS XXXIIII.

De purgatione canonica.

[a] Ex concilio Triburieñ.

¶ *Infamatus fide dignus per iuramentum se purgat: aliàs secus, & censetur non idoneus enormiter peccans.*

CAP. I.

NObilis † homo, vel ingenuus, [d] si in synodo accusatus crimen negauerit, si fidelē [e] eum esse sciuerit, [f] cum duodecim [g] ingenuus se expurget. [h] Si aūt antea deprehensus fuerit in furto, [i] aut periurio [k] aut falso testimonio, nō admittatur ad iusiurandū: sed ei (sicut qui ingenuus [l] nō est) purgatio indicatur.

¶ Ex concilio Agatheñ. [†]

¶ *Infamatus tertio monitus se non corrigens, vsque ad purgationem ab officio suspenditur.*

CAP. II.

SI qs psbyter negligēs [m] vitæ suæ, prauis exēplis mala de se suspicari pmiserit: & populus ab epo iuro [n] seu banno Christianitatis [o] astrictus infamiā eius patefecerit, certiq; accusatores criminis eius defuerint: admoneat [p] [†] primo seorsum ab epo: deinde sub duobus vel tribus testibus: & si non emēdauerit, [q] eps eū publica increpatione admoneat. Si vero nec sic se correxerit, ab officio suspendatur [r] vsque ad condignā satisfactionē: ne populus fidelium in eo scandalum patiatur.

[a] Ex concilio Meldeñ. [†]

¶ *Etiā regulares purgāt se de delicto secundū regulā canonicam.*

CAP. III.

MOniales si libidinibus inseruire accusenē, & manifeste detegi nō valuerint, [s] erga regulam, [t] suæ opinionis malā famam canonice purgare cogantur.

¶ Ex eodem. [†]

Si delictum est probabile, non indicitur purgatio: aliàs secus. h. d. quo ad titulum.

DE PVRGATIONE CANONICA.

¶ *Supra visum est de varijs delictis tam Prælatorum, quàm subditorum, verum quia infamati ex delictis, qui conuinci non possunt, debent compelli ad se purgandum, ideo subijcitur ista rubrica.*

De hac materia tractatur 2. q. 5. per totum, & 15. q. 5. De secunda parte tractatur 2. quæst. 5. consuluisti, §. hoc autem, vsque ad fin. quæstionis.

NObilis.] Duæ sunt partes: Secunda ibi, *Si autem.* Abbas Siculus.

CASVS Statuit concilium Triburieñ. q si nobilis homo, vel etiam ingenuus accusatus fuerit in synodo, & crimen negauerit, deficiente accusatore, cum xij. hominibus ingenuus se expurget, si de hoc fuit infamatus. Secundo dicit, q si ante fuit deprehensus aut in furto, aut in periurio, aut falso testimonio, vlterius ad iusiurandum non admittatur, sed ei sicut qui ingenuus non est, purgatio indicatur. No. q deprehēsus in furto, periurio, aut falso testimonio, ad iurandum vlterius non admittitur. Et sic est arg. q præsumitur contra aliquem ex antecedenti vita. Item arg. q propter crimen perditur nomen dignitatis

d ¶ *Ingenuus.*] Ingenuus est, qui statim vt nascitur liber est. Insti. de inge. in princ. & dicitur hic ingenuus, qui aliàs non est nobilis, vt differat sic ab eo quod dicit, nobilis.

e ¶ *Fidelem.*] id est, fide dignum, qui de facili non peieraret.

f ¶ *Sciuerit.*] ipsa synodus, vel aliàs extra synodum iudex.

g ¶ *Duodecim.*] Hoc intellige, si visum fuerit iudici quòd tot habeat, quia numerus compurgatorum arbitrarius est. arg. s̄. eod. ex tuarum, & 2. q. 5. omnibus.

h ¶ *Expurget.*] intellige de eo, q infamatus est.

i ¶ *In furto.*] Qui n. condemnatus est vel pactus de furto, infamis est. ff. de his qui not. infam. furti. §. pactus, & l. 1. quare vlterius ad iuramentū non admittitur.

k ¶ *Periurio.*] Periurus non admittitur amplius ad iurandū, vt 6. q. 1. quicunque. & 22 q. 5. paruuli. quia psumitē ɔ̄ ipsum ex antecedēti vita. ar. 2. q. 1. in primis, ad fi. ff. de accu. si cui. & ff. de re mil. nō oēs, §. a barbaris. Idē est de eo qui falsum tulit testimoniū, q piurus est, & in trib. peccat s̄. de crimi. fal cap. 1.

l ¶ *Ingenuus non est.*] Argu. q p p crimen perdiē nomē dignitatis, sicut p monachatum amittit quis nobilitatē, 27. q. 2. scripsit. vnde priuilegio ingenui gaudere nō debet, qui ingenui mores abijcit, j. de sen. excō. in audientia. & s̄. de vi. & hon. cle c. vlt. & s̄. de cle. cōiu. c. pen. & s̄. de apostа. c 1. & s̄. ne cle. vel mona. c. 2. expurgabit ergo se quasi seruus siue libertinus ad arbitrium iudicis: & aliter q̃ igenuus.

SI quis.] Suspectus q tertio monitus se non corrigit, cum possit, ab officio suspēditur. Abb.

CASVS Statuit pciliū Agatheñ. vt si presbyter fuerit infamatus negligens famam suam, eps populum iuro seu bāno Christianitatis astringat, vt eius infamiā patefaciat: qua patefacta si accusator defuerit, eps illū seorsum admoneat: & si nō correxerit, adhibeat duos vel tres: & si se nō emendauerit, eps eum publice admoneat. & si sic non curauerit se corrigere, ab officio suspendatur vsq; ad debitā satisfactionem, ne populus in eo scandalum patiatur. Nota ordinē per istam decretalem, qualiter Prælatus procedere debeat contra subditum infamatum, antequam eum ab officio suspendat.

m ¶ *Negligens.*] Qui negligit famam crudelis est, 12. q. 1. nolo, & 11. q. 3. non sunt.

n ¶ *Iuramento.*] 35. q. 6. eps in synodo, & s̄. de test. cog. pterea.

o ¶ *Christianitatis.*] id est, sub pœna fidei suæ

p ¶ *Admoneatur.*] 2. q. 1. si peccauerit.

q ¶ *Emendauerit.*] negligentiam s. reddens se operibus bonorum actuum, vt sic suspicionem prauam depellat. Laur.

r ¶ *Suspendatur.*] Hic est ordo qualiter procedat ɔ̄ infamatū: non. n. incipiendum est à suspēsione, sed ordo capituli est inspiciendus arg. 2. q. 1 nomen, & 74. dist. honoratus, & 23. q. 4. forte. hic ordo seruandus est, vt plene dr, vt j. eo. inter. Bern.

MOniales.] Potest sic summari fm intellectum glos. Purgatio indicenda est regularibus fm tenorem regulæ. h d. Nam regulares iudicantur non solum secundū regulam, sed etiam secundum canones, vt in c. fin. de sta. reg. Abbas.

CASVS Si moniales accusentur libidinib. inseruire, vel ēt denuntientur, cessante accusatore fm regulam suam se expurgent. No. q monialis suspecta de incestu, tenetur se purgare.

s ¶ *Valuerint.*] per testes vel per aspectum corporis, 27. q. 1. nec aliqua.

t ¶ *Erga regulam.*] id est, secundum tenorem regulæ. Ber.

1 quis.

[a] Aliàs, noualis, vt hic agnoscit Hostien.

[b] Referūt Burchar. lib. 16 decret. c. 19. & Gratia. siue palea 2. q. 4. ca. 15. & hī c. 1. tit. de purgatione vulgari, in 1. cōpilatione.

† In cōcilijs impssis ex suo ne addiē hoc decretum concilio Agathensi.

1 Vel abutuntur, s̄. eo tuarū. idē in alijs casib. no. de deci. suggestum, in 1. glo. Ioan. And.

† Obserua hic ordinē fraternę correctionis, d quo plene B. Thomas 2. 2. q. 33. ar. 3. 4. 5. & seq.

† Cap. 70. in pcilijs impressis, nō c. 2. vt aiūt Burchar. li. 8. decr c. 50.

1 Hūc articulū late disputat Andr. Tiraq. tracta. de nobilitate, c. 26. adde Rom. singulari 17. inci. Vtrū nobilis p ingressū.

† Cōcilio Meldensi, c. 65. non c. 5. vt refert Burchar. li 9. decr. c. 32.

SI quis de gradu.] Si aliqs clericus cōuictus fuerit in iudicio, vel cōfessus se cōsensisse raptorib. alienarū spōsarū, vel mediatorē esse, à ꝓprio gradu repellat. Et si de hoc verisimiliter infamatus fuerit, canonice se expurget. No ꝙ confessus in iure pro cōuicto hr̄. Item cōsentiens & agēs pari pœna puniuntur. Quod verū est de cōsensu cooperationis. Itē pœna raptoris alienæ sponsæ, est depositio. Item verisimilis suspicio inducit purgationem.

a Consenserem.] Qui.n. cōsentit, qñqꝫ vt faciens punit. ī. de sent. exc. quantæ & 17. q. 4. oēs ecclesiæ, & 86. dis. facientis, & q crimē corrigere pōt non corrigit, ipse committit. 23. q. 3. præterea.

† Aliàs In nocēt. Papa. iij.

b Prodiderit.] in iudicio timore ꝓbationis: aliàs si occulte cōfiteret sacerdoti, nō repelleret, dūmō eēt occultū, s̄. de simo. ex tuæ.

Glossa sequens tractat de triplici suspicione.

† Cap. 4. eo titu. 1. compilat. refert Gratianus sine palea, 2. q. 4 cap. quotiens.

c Verisimilibus.] Suspicio temeraria semp repellitur. 2. q. 1. primo. & 6. q. 1. oues. Verisimilis inducit purgationē, vt hic. Violenta sufficit ad infam, 32. q. 1. dixit dominus. [illegible] Vñ versus:

Tu suspēderis si causa probabilis extet.

Si violenta, tenet: sed non temeraria tanget.

1 De multiplici suspicione vide Ioannem Milleū ī prac. cri. tract. de pſumptiōe. ad de Alciatum trac. de pſumptionib.

QVotiens.] Diuidit: Nā primo narrat factu: scdo purgationē indicit: ibi, *Communi*: Tertio ponit purgationis formam: ibi, *Porro*. Abbas.

CASVS. Eps Tridētinus accusatus fuit ꝙ p simoniā ecclesiā beati Petri dederat P. pſbytero: sed accusatores hoc ſm formā canonicam ꝓbare nō potuerunt: qsiuit patriarcha Aquilegien. qd esset agēdū: Rñdet Papa, vt tertia manu sui ordinis, & quarta abbatū & religiosorū sacerdotū, de illa simonia se expurget, & si de hoc est infamatus, tenor purgationis talis dēt esse: Iurabit eps sup sancta Dei Euāgelia, ꝙ pro ecclesia sancti Petri dāda pſbytero P. nec per se, nec per aliā submissam personā, nec aliquis pro eo se sciente, pretiū recepit. Compurgatores iurabunt, ꝙ credūt eū veru iurasse. No. ꝙ cessante accusatore, si accusatus remanet infamatus, dēt se purgare. Item p hoīes sui ordinis dēt qs se purgare. Item arbitrarius est numerus cōpurgatorum. Itē compurgatores illius opinionis esse debent, qđ nō sit verisimile eos velle peierare. Itē nota hic formā purgationis faciendæ: Purgādus iurabit se nō fecisse qđ obiicit ei, nec p se, nec p aliū: Compurgatores vero iurabunt se credere illū dicere verū. Item no. ꝙ non licet mihi per alium quod per me nō licet.

2 Sed nū quid ecōtra vnus plures accusare possit. no. 81. dist. Maximian[a], & plenius 2. q. 1. prohibentur. & in Spe. de acc. § 1 pri. lo. And.

Glo. seq. reci. signando contra. de l. si plures. & duplicitet soluitur.

d Accusatores.] Et sic vr̄ ꝙ plures pñt simul accusare de eodem crie. s̄. de collu. c. 1. & 2. q. 1. in primis, sed hoc ita contingit de facto: sed iudex dēt eligere magis idoneū, ff. de acc. si plures. Vel intellige, accusatores .i. delatores, vel denūtiatores, s̄. de acc. cu oporteat. & hoc satis vr̄, qa si fuissent accusatores, si nō probauerint, puniri debēt pœna talionis, ad quā se inscribere debuerunt. s̄. de simo. licet Hely. aliter nō admittit accusator, vt ibi, tñ denuntians si nō probat, puniri debet extraordinaria pœna ad arbitrium iudicis, s̄. de calum. c. 2. Ber.

1 An hodie locū habeat pœna talionis. qstio est, d qua plene Petrus Duēnas regula 27. inc. accusans aliquē, & Couarru. lib. 2. uariat. resol. c. 9.

e Antorum.] i. episcoporum, & ita est ar. ꝙ episcopalis dignitas sit ordo, 21. dist. cleros. 93 dist. ad hoc.

f Religiosorum.] No. ꝙ cōpurgatores debent esse bonæ opinionis, ita ꝙ non sit verisimile eos uelle peierare, & ab ecclesia tolerentur, ī. eo. cum P. & c. constitutus. & qui eius conuersationem agnoscant. ī. eo. c. inter.

g Submissam.] Non enim licet mihi per aliū, quod p me nō licet. 1. q. 7. sancimus, ff. de admi. rer. ad ci pti. l. 2. in princ. & ff. ad senatuscō. Maced. filiū habeo. & q p alium facit, p seipsum facere vr̄. ī. de sent. exc. mulieres. & ff. de admi. tu. ita tñ § gessisse.

h Credunt eum verum.] Sic ī. eo. c. vlt. in 6. & s̄. de testib. quotiēs. aliàs enim subirent anceps periuriū, si pcise iurarent de alieno facto, ff. de in lit. iur. videamus, ff. rer. amot. l. Marcellus, § qui rerum. Qualiter iurare debeant qui purgātur, dī ī. eo c. vlt. in ti.

CAP. IIII.

SI qs de gradu ecclesiastico raptorib. alienarum spōsarū se ꝯsensorē,[a] vel interuētorē manifeste ꝓdiderit,[b] à ꝓprio gradu repellat: Et si verisimilib.[c] exinde suspicionib. fuerit ꝓpulsatus, canonice se expurget.

Innoc. Papa † Aquilegień. Patriarchæ & Mantuań. episcopo.

Infamatus contra quē crimē probari non pōt, dēt se purgare iuramento de veritate: compurgatores vero de credulitate.

CAP. V.

QVotiens † Tridētinus eps de simonia impetitus sit, vos latere nō credimus: sed accusatores[d] scriptū afferētes, testes ſm formā canonicā ꝓducere nequerūt. [...] ꝙ ecclesiā sancti Petri pſbytero P. dederit pro quatuor modiis frumenti: *& infra.* Cōi fratrū nr̄orū cōsilio iudicamus, vt tertia manu sui ordinis,[e] & quarta abbatū & religiosorū[f] sacerdotū, de supradicta simonia debeat se purgare. Porro purgationis tenor erit hmōi: Eps iurabit primū sup sancta Dei Euangelia, ꝙ pro ecclesia sancti Petri pſbytero P. dāda, nec ipse p se, nec p submissam[g] personā, nec aliquis p eo, se sciente pretium recepit: deinde compurgatores super sancta Dei Euangelia iurabūt, quòd ipsi credūt[h] eum verum iurasse.

Alexander tertius.

Eps parochianum suum infamatū compellit ad se purgādū: nisi ab eo legitime appellauerit.

CAP. VI.

NOs † inter alios: *& infra.* Quia nos tua frāternitas cōsulere uoluit, utrū eps parochianum suum ad purgationē cogere possit: Cōsultationi tuæ taliter rñdemus, ꝙ si de aliquo crie publica laborat infamia, accusatore & testibus deficiētibus,[i] ad purgationē est p ipsum epm cōpellendus: nisi forte sup ipso ad superiorē iudicē duxerit appellādū. Sane si appellauerit,[k] eius parebit iudicio, ad cuius examē cām uoluerit p appellationem transferre.

Idem Gaietaneń. electo.

Compurgatores debēt esse honesti, & notum habere eū, quem purgāt, nec debent à iudice vel ab alio impediri: & deficiens in purgatione punitur vt cōuictus.

CAP. VII.

CVm † P. Māconella pſbyter: *& ī[a].* Purgato-

† Cap. 4. tit. de off. & potest. ꝓlati & iudic. ordi. in 1. compilat. & c. 7 eo titu. d: purgatione. Pacano. in 1. compilat.

NOs.] Cōis diuisio: Secunda pars: ibi, *Consultationi*. Abbas.

CASVS. Aliqs parochianus epi ifamatus est de aliquo crie ecclesiastico: qrit verum eps deficientib accusatoribus & testib. possit illū cōpellere ad purgationē præstandā: Rñdet Papa, ꝙ si de aliquo crie publica laborat infamia, deficientibus pdictis psonis eps pōt ipsum compellere ad purgationē, nisi ad superiorē duxerit appellandū, & si appellauerit eius parebit iudicio, ad quē appellauit. No. ꝙ eps parochianū suū infamatū pōt cōpellere ad purgationē. Item a tali compulsione appellatur iusta de causa.

Glo. seq. addit casum, quærit, soluit, solutioni allegat cōtrarium.

i Deficientibus.] Vel ētiā si nullis apparentib. ex quo enim infamatus est apud bonos & graues, & si nullus appareat accusator, cōpellendus est ad purgationē. 2. q. 5. si mala. & ī eod. inter. Sed nunqd eps pōt de quolibet crie cōtra parochianū suū taliter ꝓcedere? Non credo. & hoc intelligo in crībus, quæ specialiter pertinent ad ecclesiā, puta de hæresi. sic s̄. de hæ. excōicamus § adiicimus, vel de adulterio, si consanguineus teneat consanguineam, & uxorē alterius. vel nisi habeat iurisdictionem temporalem: aliàs non vr̄ ꝙ de quolibet crie hoc possit, ar. contra s̄. de iudi. nouit.

Aliàs Gaień. sed forsan uerius si legat Gaiacē. vt post cōcilium Lateranē. sub Alex. iij. par. 50. cap. 14. est aūt hodie parua urbs huius nominis ī Cāpania.

Cap. 12. tit. de acc. in 1. compilatione. pars huius supra de accusa. cum P & ad finem cōtinuat hæc pars.

k Appellauerit.] Dū tñ iustā habeat cām appellādi, puta, qa excedit modū eps ī purgatiōe: vel alias eū grauat, s̄. d. of. or. ir refragabili. & c. licet. alias nō admittit appellatio, & pcipue in hmōi crie vel ifamia s̄. d. app. cū sit Rom in n & c. ut debitus

CVm P.] Scda pars: ibi, *Vtatis*. Tertia: ibi, *Deficientem*. Quarta: ibi, *Præcauens*. Et est pars ca. cum P. s̄. de accusa. Abbas.

CASVS. Presbyter P. Manconella infamatus erat de simonia: pro qua fuit sibi indicta purgatio: qrebat, quales testes debeat hr̄e ad ipsum cōpurgandū: Rñdet Papa, ꝙ cōpugatores illi debent esse talis honestatis & opinionis, ꝙ nō sit uerisimile eos odio vel amore, aut obtētu pecuniæ velle deierare: & necesse est, vt vitā & conuersationē eius agnoscāt, quē purgare debēt. In fine dicit, ꝙ q deficit in purgatione, ab offō & beneficio est priuandus: Dicit ēt, ꝙ qui recipit purgationē, nullam maliuolentiā vel indignationem compurgatoribus ostēdere debēt, nec impediat eos; nec ab aliis impediri pmittat. No. ꝙ cōpurgatores debent esse bonæ famæ & opinionis, & uitam & conuersationē compurgandi agnoscere debent. Itē q deficit in purgatione, punitur tāquā pſumptiue cōuictus. Itē pœna deficiētis in purgatione, est depositio ab offō & beneficio. Itē

De qōne, nota glossa prę aliis ag̃, hic latissime Henric. Boich.

iudex nullam maliuolentiam vel indignationem ostendere debet. item compurgatores non sunt impediendi.

a ¶ *Opinionis.*]sic j. eo. quotiens. & j. eod. constitutus. & qui vitam eius præteritam & modernam agnoscant, j. eod. inter.

b ¶ *Priuare.*] Qui deficit in probatione, pro conuicto hr, & punitur: tanquam probatum sit crimen. sic j. de simo. de hoc & c. intimauatum. & j. eo. inter.

c ¶ *Maliuolentiam.*] At 45. dist. cum subiectus 86. di. qñ. & ff. de offi. psi. obseruandum.

1 Considerato modo agendi. de accu. accedens. s. fm Goff. Iob. And.

Ex tuarum.] Cõis diuisio. Secunda pars ibi, *Quia vero.* Abbas.

CASVS. Quidam presbyter H. noie infamabat de homicidio, propter quod eps suus ab offo sacerdotali eu suspendit: ipse quasdam lras exhibuit antecessori ipsius epi, in qb. cõtinebat, quod iudicio aquæ frigidæ suã innocentiã purgauisset, & eps ipsum absoluisset: quum fuit à Papa verum talis purgatio sufficiat: qa vero peregrina iudicia sunt inhibita, dicit Papa quod pdicta purgatio insufficiens fuit: vñ mãdat Papa epo, quatenus si accusatores idonei nõ apparuerint, cu septima manu aut quinta sui ordinis debeat se purgare; qua pstita suspẽsionẽ sine difficultate relaxet & cu boni testimonij annuntians, ab infamia homicidij absoluat. No. quod sñia q nulla est, non absoluit aliquẽ nec cõdẽnat. & iterũ nitendũ ẽ. Itẽ hmõi purgatio aquæ frigidæ vel ferri candentis inhibita est, & io pro non præstita debet haberi.

† Cap. 5. eo ti. in 1. compilat. & post cõcilium Lateran sub Alexã. iij. par. 50. c. 52. Vide Bernardinũ Diaz in pract. cri. can. c. 140.

d ¶ *Suspendisset.*]Propter enormitatẽ delicti suspendit statim qs ab offo & bñficio. j. e. inter. vol. d hoc dr.

e ¶ *Purgauisse.*] Hæc purgatio est inhibita, siue fet ti cãdentis vel duelli: 2. q. 5. tales Deũ tẽtare vñr j. tit. proxi. per totum. & 2. q. 5. Mennã. & clerici tales purgationes benedicere non debent j. ne cleri. vel monachi. iam. & io hic pro nõ præstita habetur.

† Vide S. Thomam 2. 2. q. 95. artic. 8. ad 3. argumẽtũ & suo nem. in par. 10. c. 15.

f ¶ *Peregrina.*] idest, extranea & reprobata. aliter accipitur iudicium peregrinum pro iudicio non sui iudicis. 3. q. 6 peregrina. & c. seq.

2 Vel pañis & cãcello. An.

res illius honestatis & opinionis[a] esse volumus, quod verisimile sit eos nolle amore, vel odio, seu obtẽtu pecuniæ deierare. Vt aũt idonei appareãt, necesse est, vt eius, quẽ purgare debẽt, vitam & conuersationem agnoscãt. ¶ Deficientem vero in purgatione, oĩ offõ, & bñficio ecclesiastico priuare[b] pcures: Præcauẽs, quod si qui purgãdo i sua voluerit purgatione assistere, nullã eis maliuolẽtiã,[c] vel indignatione ostendas: nec eos impedias, vel ab aliis, quantũ in te est, impediri permittas.

¶ Lucius tertius.

¶ *Absolutio facta secundũ purgationẽ vulgarẽ nõ tenet: & ea nõ obstante, põt iudici de nouo purgatio, & admittitur accusatio.*

CAP. VIII.

Ex† tuarũ intelleximus continẽtia lrarũ, quod cũ H. pbyterũ (quia infamabat de homicidio) a sacerdotali offõ suspendisses,[d] pdecessoris tui lras tulit in mediũ, qb. apparuit cũ iudicio aquæ frigidæ suã inocẽtiã purgauisse,[e] & epm suis cũ lris absoluisse. ¶ Quia vero pegrina[f] iudicia sũt inhibita,† purgationẽ, quã præstitit, sufficere nõ putãtes:[g] Mãdamus, quatenus si accusatores idonei non apparuerint, vt cũ septima aut qnta manu sui ordinis (sicut expedire cognoueris)

p purgationẽ canonicã innocentiã suã ostẽdat, sibi iniungas: quã cũ præstiterit, suspẽsionẽ sine difficultate relaxes, & cũ testimonij bo[h]ni virũ, annuntiãs, ab infamia homicidij, nullius pdictione vel appellatione obstante, absoluas.

¶ Idem Vintonien. episcopo.

¶ *Sufficit quod cõpurgator sit toleratus ab ecclesia bõa fama, nec de crĩe suspectus condemnatus.*

CAP. IX.

Constitutus† in psẽtia nra P. diacon[9]: & infra. ¶ Præterea illud nobis non modicã admirationẽ inducit, quod purgationẽ oblatam recipere noluisti, nisi prius cõmendasses[k] nomina singulorũ, q dictũ P. purgare volebant; & de nationib. & cœteris circũstantiis prius inqreres,[l] diligenter, tãquã esses ordinationes factur[9], vtinã sic discuteres ordinãdos.[m] ¶ Sane in purgationibus faciẽdis, cũ satis sit illis, q pro purgãdo exhibẽt iurm, fm propriã cõsciam & opinionẽ iurare, quod purgãdus à crimine sit immunis:[n] vel quod bonum exhibuit iurm:[o] si purgatores† ab ecclesia tolerentur,[p] & sint bonæ famæ in suis ordinibus ministrantes, nec in iudicio pro crĩe condemnati,[q] procul dubio sunt absque vllius indagine admittendi.

post talẽ purgationẽ de eodẽ crĩe accusari nõ põt: qa iusiorandũ maiorẽ auctoritatẽ hẽt, q res iudicata ff de iureiur. l. 2. Idẽ n pro iusiurãdũ cõseqmur qd p sniam & ff de iureiur. sed & si §. si cũ de hẽditate qm pro iusiurãdũ tuet. ff. eo. l. 3. §. 1. & publica actio. s populatis, colũmẽ p iusiurãdũ, nisi p collusionẽ sit actũ. ff eo e q. §. i popularib. solũ n. Deu hẽc vltorẽ C de iureiur. l. 2 & pœnã à Deo expectat. C de at bi auth. decernit. Ar. 5 ff. d iureiu. si duo patroni. i fi. sed ibi cõstabat de piurio.

Constitutus.] In prima ponitur facti narratio. & rephẽsio: In secũda prouisio: ibi, *Sane.* Abbas.

CASVS. Quidã diaconus P noĩe isamatus erat de aliquo crĩe: eps indixit ei purgationẽ: obtulit purgatores siue cõpurgatores epo ipse cœpit eos ita diligẽter examinare, ac si esset ordinationẽ facturus, nolẽs eos recipe, vnde pdictus diaconus accessit ad Dñm Papã sibi exponẽs pdicta: scribit Papa epo dicẽs, quod multũ miratur quod purgationẽ oblatã recipe noluit, nisi prius cõmẽdasset i. sibasset noĩa singulorũ, vtinam sic discuteret ordinandos: Satis n. sufficit in hmõi purgationib. si purgatores sint bonæ famæ in suis ordinib. ministrãtes, & ab ecclesia tolerati, nec sint in iudicio de crĩe condẽnati, vñ sũt admittẽdi. No. quod sufficit si cõpurgatores sint bonæ famæ, & nõ cõdẽnati de crĩe, nec sunt examinandi ita districte si cut alij testes.

† Dicto virũ, deest in uetustioribus codicib.

† Cap. 6. eo ti. in 1. compilat. & post cõcilium Lateranen. par. 1. ca. 21.

k ¶ *Cõmẽdasses.*] i. sibasses & examinasses psonas & famã ipsorũ. ar. j q 1. multũ.

¶ *Glossa sequens alleg. 6. cõtrarium. & vnũ simile.*

l ¶ *Inquireres.*] Nimia examinatio vel indagatio quã que vitãda est ff. de noua. doli mali. in fine. ff. mãda. si fideiussor § si cum debitor. ff. q. mod. pig. vel hypo. sol. sicut in re corporali § si debitori. 34 dist. ita ternitatis. & j. de dolo. e 1. & 45. dist. sunt namque. Arg. contra. ff. ad leg. Aql. ita vulneratus in fine. Itẽ similis inquisitio reprobatur supra de iudi eum deputati.

Quot conditiones requirantur in cõpurgatorib. uide Repertorium inquisitorũ verbo, purgatio, §. nota quod in cõpurgatoribus.

¶ *Glossa sequens notat unam & secund. inductiuit & arg. duo.*

g ¶ *Nõ putãtes.*] Idẽ esset si corã iudice nõ suo se purgasset. j. eo. c. pe i fi. Vñ nota reprobatã purgationẽ nõ facere fidẽ. ti. ff. d pig. act. elegãter. §. q reprobos. & C. ne de sta. dfun. si pr tu[9]. & q iurat aliter q dẽat, ex integro est iurã fũ. ff. de iureiur. non erit. § diuus. Et est hic arg. quod si aliqs vocet ad extraordinariũ iudicẽ, p hoc qd fit ibi, nõ interrũpitur pscriptio, vt i pdicta, ut patet. Item arg. quod snia, quæ nulla est, non liberat aliquem.

h ¶ *Annuntians.*] lũm 2. q. 5 habet hoc & de consec. dist. 2. ego Berengarius. ad finem.

3 De hoc articulo vide glossam in c. Mennam & Archidiaconũ I c. hẽt hoc p ptũ, 2. q. 5.

Glossa ponit & duas opiniones ponit, contra vltimã alleg. cõtrarium, & sol.

i ¶ *Absoluas.*] quãtũ in te est, qa itamiã facti oĩno remouere, solius Dei est. argu. ff. de oblig. a lib & li. pti 1 2. Sed nunqd post cõpurgationẽ pot accusari? Dicũt qdã quod si accusatorẽ psente se purgauit, nõ accusabit eũ postea, sicut i absolutione seu abolitione, nisi in casu, ff. de publ. l. 3 & ff. de accu. cui secus si non accusatus purget, nisi publice dictũ esset quod quicũq uellet eũ accusare exiret infra certũ terminũ. 2. q. 1. multũ. Lau. dixit, quod

m ¶ *Ordinandos.*] Ergo ordinãdi ita subtiliter sunt examinãdi, & inqrẽdũ est de natione in qua nati sunt, an sint de illa dioecesi j. de cler. peregr. c. vl. Et de natione, an legitime nati. j. de fil presbyte. c. 1. An sint bonæ famæ, q in nullo dẽt eorum opinio vacillare 33. dist. laici. Et an sint crĩosi. 24 dist. cap. vlt.

n ¶ *Immunis.*] idest, quod illa crimina de quibus infamatus fuit, non commisit, sicut credunt. sic debet suppleri, aliàs hæc forma reprobari videtur j. eod. c. vlti.

o ¶ *Iuramentum.*] sicut credunt, aliàs temere iurarent.

p ¶ *Tolerentur.*] Et quod sint bonæ famæ, vt hic dicit. j. c. proxi. & j. eo cũ P. Sed crime ei obiicit nõ põt postquã ab ecclesia toleratur, vt à purgatione repellat. secus est in illis testib q ad testimoniũ inducunt j. de test. testimoniũ. cũ suis concordãtiis.

¶ *Glossa sequens quærit & soluit.*

q ¶ *Condemnati.*] Ex quo n. cõdẽnati sunt de crĩe, factum est crimen notoriũ, nõ tolerant. j. de coha. cle & mu. c. vl. vnde tãquã criosi a iuro repellẽdi sunt: vt j. de testi. testimoniũ. Quid si in modũ exceptionis crimẽ fuerit pbatũ a cõpurgatoribus, nunquid

nunquid pñt repelli eo ptextu, si ex eo infamati erãt, siue eorum opinio grauata est: Repellantur, vt in decret prędicta, testimonium. in si. qa debet esse bonæ opinionis, vt hic dicitur.

I *Nter*] Diuidit i quatuor ptes, vt patet i sũmario: Scda pars: ibi, *Attẽdẽtes*. Tertia ibi, *Purgatione*: Quarta ibi, *Quid si*. Abb.

CASVS. Decanus Senoneñ. erat grauiter infamatus de hrẽ, ex eo qđ cum hrticis nimiã familiaritatẽ habebat in quadã villa: pp qđ archieps Senoñ. suspendit ipsum ab offõ & bñficio: & quãuis cõtra ipsum nullus apparuerit accusator, tñ ex offõ suo fama publica deferente voluit de hoc inqrere veritatẽ: testes sup hoc cõtra ipsum Decanũ recipit. postmodũ, Decanũ ipsum cũ attestationibus misit ad dñm Papã: ipse vero intellecto negotio & visis attestationib. scribit archiepo dicẽs: Quãuis constitutio ecclesiastica doceat tales ab offõ tm vsq; ad purgationẽ canonicã suspẽdendos, qa tñ ipsum a bñficio pp enormitatẽ cris suspẽdit, nõ vult iprobare: nec ẽt illud improbat, qp testes ex offõ suo contra ipsum Decanũ recepit, licet nullus cõparuerit accusator: Papa vero cõsiderãs vulgatã infamiã, & graue scãdalum, & vehemẽtẽ suspicionẽ ex dictis testium cõtra ipsum obortã, cũ pp eorũ qdlibet ei esset purgatio idicenda, purgationẽ xiiij. manus sui ordinis indixit eidẽ, remittẽdo ipsum ad archiepm, vt ibi purgetur, vbi noscit infamatus: Mandãs archiepo, quaten' adiunctis sibi duob. epis purgationẽ ei idictã recipiat: & q ad ipsum purgãdum accesserint, sint catholici, & vita pbati: q conuersationẽ eius & vitã agnouerint ptentã & psentẽ: qua recepta beneficium sibi restituat, ab offõ tñ maneat suspensus pp familiaritatẽ, quã habuit cum hæreticis, donec scãdalum sopiat, hrticorum familiaritate publice abiurata: & iniungat ei dẽ, vt i pdicta villa & aliis circũpositis, pfiteat & pdicet fidem catholicã, & detestet hrticã prauitatẽ, & taliter deinceps vitã suã bonis iformet opib. vt itamia cõuertat i bonã famã, & oẽ scãdalum tollat: qp si forte in purgatione defecerit, ab offõ & beneficio depositus, ad agẽdã pniam in arctum monasteriũ detrudat. No qp cum aliqs est infamatus, non dẽt statim suspẽdi ab offõ, & beneficio, sed ab officio tm, vbi multum sit infamatus. Item ex offõ suo iudex pcedere põt cõtra infamatum ad ingrẽdum super quo est infamatus. Item numerus cõpurgatorum est arbitrarius. Itẽ vbi qs est infamatus, ibi dẽt purgare se. Itẽ q alium cõpurgat, dẽt esse bonæ famæ, & agnoscere dẽt vitã & conuersationẽ cõpurgãdi præteritã & præsentẽ. Itẽ q deficit in purgatione hĩ, depositus ab offõ & beneficio detrudi debet in monasterium ad pniam peragendam.

† Cap. 1. eo. ti. in 3. compilat.

† Vix poteris hũc textũ itelligere, nisi videas i tegrum, i lib. 2. registri Innocentij tertij.

Innoc. iij. Senoñ. archiepiscopo.

Propter magnitudinem criminis infamatus suspendi põt, nedũ ab officio: sed ẽt a beneficio, donec se purgauerit. hoc primo. Et augetur pp hoc numerus cõpurgatorum hoc secundo. Ex cã interdũ post purgationem præstitam suspenditur quis ad tẽpus. hoc tertio. Et deficiens in purgatione, punitur vt conuictus. hoc quarto.

CAP. X.

I Nter† sollicitudines nostras illa dẽt eẽ pcipua, vt capiamus vulpeculas: *& infra.* ¶ Licet ergo ecclesiastica cõstitutio,ᵃ tales † ab officio tm vsq; ad purgationẽ canonicã doceat suspendẽdos: qa tñ eũ ẽt a bñficio pp immanitatẽ cris suspendisti, nolumus improbare. Nec illud ẽt improbamus, qp licet cõ eũ nullus accusator legitimus appareret, ex offõ tuo tñ (fama publica deferẽte) voluisti plenius iquirere veritatẽ. ¶ Attẽdẽtes aũt vulgatã infamiam, graue scãdalũ, & vehementẽ suspicionẽ ex testium dictis obortã,ᵇ q cõ Decanũ facere videbant, cum pp eorũ quodlibet ei eẽt purgatio indicẽda, & seruãtes iustitiã, & molliẽtesᶜ rigorẽ, purgationem ei quartæ decimæ manusᵈ sui ordinis duximus indicendam. Ipsum igitur ad te remittẽtes, vt ibi purget, vbi noscituruᵉ infamatus: Mãdamus quatenus accitis† tecũ Niuernẽ. & Parisieñ. epis, indictã ei purgationẽ accipias: ita tñ, vt q ad eius purgationẽ pcesserint cõprobandã, sint fide catholici, & vita pbati: q cõuersationẽ, & vitã ipsius, nõ tã modernoᶠ tpe nouerint, q̃ trãsacto. Purgatione vero recepta, bñficiũ ei restituere nõ postponas. ¶ In pœnã aũt familiaritatisᵍ illius, quã cum hrticis sciẽter habuisse dignoscit, eũ ab offõ volumus manere suspensum, donec scãdalũ sopiat: ita tñ, vt publice familiaritatẽ hrticorũ abiuret.ʰ Præcipias insup ei districte, vt i pdicta, & aliis villis circũpositis pfiteat, & pdicet fidẽ catholicã: ac cõfundat & detestet hrticã prauitatẽ: sic deinceps vitã tuã bonis adornans opib. vt infamia cõuertatur in bonã † famã, & oẽ scandalũ, & suspicio de catholicorũ mẽtibus deleatur. Quòd si forsan in purgatione defecerit, eum ecclesiasticæ disciplinæ mucrone percellas: & ab offõ & bñficio depositũ, ad agendam pniam in arctum monasteriumⁱ detrudere non omittas.

a ¶ *Ecclesiastica constitutio.*] quæ dicit, qp infamati deficiẽte accusatore admonitione pmissa, si se nõ corrigãt, ab offõ suspẽdant 2. q. 5 pbyter si. & s co. c. 2. Vñ nota qs sit modus pcedendi in purgatione indicenda: Si qs clericus apud iudicẽ sit infamatus, pfigat eps terminum accusare volẽtib. & si aliqs cõparuerit, audiat 2 q 5 oibus. & 15. q. 3. c. 1. & si conuincatur, canonice puniat, vt ibi. Si nõ appareat accusator, moneat ipsum, tm qđ dr s. co. c. 2. & si se non corrigit, tunc suspendat, vt ibi dr. & 23. q. 4. forte. & 74. dist. honoratus. & sic intelligit qđ dr hic, tales ab offõ tm, &c. & sic intelligit Io. illud cap. 2. q. 5. psbyter tñ si mala fama illius crebrescit, põt eps inqsitionẽ ex offõ suo cõtra illum facere. † s. de accu. qualiter & qñ. vbi plene dr de inqsitione. & 86. dist. si qd vero. & ita cum a cõtumacia incipit, taliter pcedere debet platus, vt s. eo c. 2. Qñque tñ pp enormitatẽ delicti, & scãdalum, & infamiã magnã inde ortã, statim põt eps ipsum suspendere ab offõ & beneficio: vt hic factũ fuit. 2. q. 5. sup eã. & sic põt ẽt intelligi ca. illud, psbyter si. & hoc innuit bñ lra illius: & Hug. sic intelligit illud. cũ vero incipit eps a crie pcedere cõtra aliquem, seruabit illud quod dicitur s de iudi. cum non ab homine.

¶ *Glo. seq. argu. conuictum in modum exceptionis, &c.*

b ¶ *Obortam.*] Arg. q ille cui pbat crimen in modũ exceptionis, debeat se purgare, si inde remaneat infamatus, vnde nõ poterat pmoueri ante purgationẽ. s. de test. testimonium, at licet n. exceptio non infamat s de ordi. cog. cũ dilectus i fi. tñ suggillet opinionẽ infamati, ff. de doli exce. apud Celsũ §. aduersus. 2 & opinio ordinãdi i nullo vacillare dẽt 33. di. laici. ar. s. d excep. deniq; Io.

c ¶ *Mollientes.*] Iudex. n. dẽt hre misericordiam & rigorẽ. 45. dis. disciplina. & c. sunt nãq;. & c. vera. ³

¶ *Glo. seq. ponit versus de numero compurgatorum.*

d ¶ *Quartæ decimæ manus.*] hic excedit numerus compurgatorũ pp immanitatẽ criminis. Arbitrarius. n. est talis numerus. 2. q. 5. psbyter si. & diminuit qñq; in epo. j. e. cũ in iuuẽtute. ad si & habito rspectu ad cris enormitatẽ, idicẽda ẽ purgano qñq; cũ plurib. qñq; cũ paucioribus. fm qđ visũ fuerit iponenti Ordinaria purgatio cõsueuit notari qbusdã versibus: *Pontificẽ parili manu expurget duodena:*
Quinta sacerdotem, leui am tertia parma
Maior maiori, minor est adhibenda minori,
Quem plebs accusat, purgabitur in manifesto:
Quem chorus, ante chorum sua sit purgatio præsto. Lau.

e ¶ *Noscitur.*] 2. q. 1. si peccauerit. & q. 5. Mennam. 23 dist. illud & s de elec. postquam. 15. q. 5. de crimine. & C. vbi de cri. agi opor. Auth. qua in prouincia.

f ¶ *Moderno.*] quia debent esse vicini & nou. j. c. proxi. & s c. ex tuacum constitutus. & c. cum P.

g ¶ *Familiaritatis.*] ex qua orta fuit infamia cõtra eũ. si. 34. di. quorundam. & s. de acc. nulli. & j. eod. cũ in iuuentute. Et est ar. qp præsumitur contra aliquẽ, vel de aliquo, ex societate. ⁴

¶ *Glo. seq. ponit quatuor similia.*

h ¶ *Abiuret.*] Qui enim est infamatus de hoc crie, purgare se dẽt iuxta cõsiderationem epi. s. de hære. excõicatus § q autẽ. merito iste dẽt abiurare familiaritatẽ, ex qua fuit infamatus. In qbusdam n casibus tenetur quis iurare se similia nõ facturũ, ucut qlibet absoluẽdus 11. q. 3. cũ aliqs. & j. de sen. exc. ex tenore. Item incendiarius 23. q. vlt. pessimã. & hæreticus: vt hic dr, & 1. q. 7. quotiens. & de consec. dist. 2. ego Berengarius. & in quolibet nefando crimine. 12. q. 2. de viso. Io.

¶ *Glo. seq. obiicit & soluit.*

i ¶ *In arctũ monasteriũ.*] Immo vr q depositus tradi debet curia

† Etiã si vellet se purgare, vt no. 2. q. 4 hẽt hoc propriũ. i 1. glo. Io. And.

† Aliãs, asscitis, accersitis, sed in regiſtro & antiquis, vt est impressum.

² Contra parentes vel patronos non competit exceptio doli, vel alia, q̃ apud bonos mores opinionẽ illorũ suggillet. Io. And.

³ Facit ad hoc tex. l. interpretatione. & in l. nõ dubium. ff. de pœn.

⁴ Dictio, bonã, deest in registro, & in plerisque antiqs exemplarib.

⁵ Concordat textus in l. idonei. ff. de testib. & l. eũ. C. eod.

tiæ seculari.ſ.de hære.ad abolendã.§.1.1.rñ.& c excõicamus, § dãnati. Quare ergo iste nõ tradit curiæ degradatus,cũ deficiens in purgatione pro cõdẽnato habeat? Rñdeo:p̃sũptio .n. ista licet sufficiens sit ad priuationẽ officij, & bñficij,& ẽt depositionẽ,non dẽt pp̃ea tradi curiæ seculari, quia directe cõdẽnatus nõ est,sed p̃sũptiue: Et contraria loquũtur cũ aliqs cõdẽnatus est vere,non p̃sumptiue.huic enim nõ fuit ꝓbatũ ꝙ sit hæreticus verus,sed ꝙ habeat familiaritatẽ cũ eis: vnde pp̃ hmõi p̃sumptiones nõ debuit taliter damnari,ar.ſ. de p̃sum.lr̃as.Et dãnati vere de hæresi,si redire volunt,in ꝑpetuũ carcerẽ detruduntur.ſ.de hære.ca.pen.§.pen.quib.iste comparatur, quo ad pœnam quodam modo.

¹ De materia huius glossæ vide Bernardinũ Diaz in pract. crĩ. cano. cap. 141.

† Cap. 2. eo.ti.in 3. compilat.

Cum dilectus.] Casus patet. No. ꝙ personæ compurgatorum debent esse vicinæ & honestæ.

a *Vicinæ.*] Ex hoc p̃sumitur,ꝙ eius vitã & conuersationẽ agnoscãt,ſ.de p̃sum. quosdã.& c.quãto, non.n.idoneus est qui factum ignorat,ſ.de iura.calum.in pertractandis.

b *Honestæ.*] Et sufficit ꝙ ab ecclesia tolerentur, nec sint de crie condemnati,ſ.eod.constitutus.

† Cap. 3. eo.ti.in 3. compilat. pars alia huius decretalis ẽ supra i c. cũ in iuuẽtute.de p̃sump. vt optime hic admonet glossa.

Cum in iuuentute.] Nõ semꝑ pp̃ infamiã est indicenda purgatio, põt tñ qñq; indici ẽt vbi non est indicenda, ad instantiã purgandi. h d.Vel aliter & melius, & sic vt in rubro. Et est casus notabilis ſm istum intellectum. Diuiditur:prima pars narrat factum,& petitionẽ ꝓcuratoris: Scd̃a petitionẽ improbat:Tertia petitionem cũ quadã ꝓtestatione admittit.Secunda:ibi, *Vnde.* Tertia:ibi,*Cæterum*.Abb.

CASUS. Ep̃s Quinqueeclesieñ. dicebatur hr̃e immoderatã familiaritatẽ cũ quadã nepte sua,pp̃ quod rex Hungariæ sæpe scripserat dño Papæ vt illum de Hungarica ecclesia remoueret : vnde Papa scripsit cuidã ep̃o,vt suꝑ hoc caute inquireret a coep̃is Hũgariæ,& ipsi postmodũ rescripserunt dño Papæ,ꝙ bonum virum & honestæ cõuersationis eum esse credebãt,personã ipsius multipliciter cõmendantes:sed quia pr̃ filium,quẽ diligit,corripit,ad maiorẽ cautelã Dñs Papa mandauit eidẽ ep̃o, vt ab illius familiaritate taliter cessaret,ꝙ sinistra suspicio de ipso hr̃i nõ posset : Sed quidam malus homo rescriptum illarũ lr̃arum surripuit, & apud regẽ & alios magnates ipsum neqter publicauit,vt magis infamaretur:Sed Papa licet pulsatus fuerit multotiẽs ꝯ ipsum, tñ aduersus eũ noluit cõmoueri,sciẽs ꝙ facile dictũ vnius seqr̃ multitudo:postea vero cũ dictus ep̃s ad Strigonieñ. metropolim extitit postulatus,qdã q aduersabant eidẽ, vt ꝓmotionẽ ĩpedirẽt ipsius,cœperũt ipsum iterũ infamare : vñ ipse de quorũdã amicorũ suorũ cõsilio,qñdã ꝓcuratorẽ ad curiã destinauit, postulãs a dño Papa, quatenus purgationẽ canonicã faceret ei indici,ad suã innocẽtiã ostẽdẽdã. Papa ꝑostulationẽ illã reputãs minus ꝓuidã,ab ea ipsũ sæpe reuocare uoluit:Sed qa ꝓcurator instabat,Papa mãdauit purgationẽ eidẽ indici,cũ duob.abbatib.quãuis ꝓtestatus fuerit, ꝙ ex alia cã talis petitio iprouide tũc fiebat,qa suffraganei Strigonieñ.ecclesiæ vix

† Dictio, vnius,deest in uetustis exẽplaribus Gregorianis, & in antiqua compilat.

ª Idem ꝟ abbati sancti Dionysij,& presbytero sancti Martini.

ᵇ *Breue est ,nec potest aliter summari.*

CAP. XI.

CVm† dilectus *& infra.* ¶ Illud aũt uos attẽdere volumus & mãdamus, vt tales ad purgationẽ admittantur personæ, quæ vicinæ^a sint & honestæ.^b

ª Idem.

ᵇ *Si infamia ortum non habet ex probabilibus coniecturis, non est de necessitate indicẽda purgatio : potest tamen indici ad instantiam purgandi.*

CAP. XII.

CVm† in iuuẽtute sua: *& j.* ¶ Quia vero pr̃ filiũ, quẽ diligit, corripit:^c nos Quinqueeclesieñ. ep̃o ꝑ lr̃as nr̃as ad maiorẽ cautelã iniũximus,vt ab illius^d familiaritate cessando taliter se hr̃et,ꝙ sinistra ð ipso suspicio non possit hr̃i:sed inimic⁹ hõ rescriptũ lr̃arũ surripiẽs,apud regẽ, & regni magnates ipsũ neqter publicauit,vt sic dẽret amplius ĩfamari.Vñ nos tantã æmulorũ neqtiã attẽdẽtes, licet pulsati fuerimus multotiẽs ꝯ eũ,nũquã tñ aduersus ipsum potuimus ꝯmoueri:sciẽtes,ꝙ dictũ vni⁹ facile seqtur^e multitudo. vbi^f vero idẽ ep̃s ad Strigoñ.metropolim extitit postulatus,qdã,q sup ipsa postulatione aduersabant eidẽ,vt ꝓmotionẽ ipsius faci lius ĩpedirẽt, illius criationis carbones ĩaccẽdere sũt moliti:vñ qdã ꝓcurator ipsius de ꝯsilio amicorũ suorũ,q suꝑ hoc bonũ zelũ habebãt,sed nõ ſm sciam,cœpit cũ instãtia postulare,^g quatenus eidẽ ep̃o purgationẽ canonicã faceremus indici,vt suã innocẽtiã demõstraret. Nos aũt postulationẽ hmõi minus ꝓuidam reputãtes, ꝓcuratorẽ ipsũ ab ea sæpe† voluimus reuocare: *& infra.* ¶ Cœterũ qa ꝓcurator instabat,ꝯpulsi fuimus (nõ iuris necessitate,sed iportunitate^h petẽtis) vt ꝑ vos ei purgationẽ canonicã,cũ duobus abbatib.mãdaremus idici:q̃uis fuerimus ꝓtestati,ꝙ ex alia cã talis petitio minus ꝓuide tunc fiebat:qa Strigoñ. ecclesię suffraganei, vix eo tp̃e purgarẽt eũdẽ,q in facto postulationis ꝯdicebant eidẽ : & suffraganei Coloceñ.ecclesiæ ipsũ minime tũc purgarẽt,^i qa inter eũ & Colocẽ.archiep̃m de Strigoñ.metropoli ꝯtentio vertebat:vñ cũ nõ sint^k alij põtifices i Hũgaria,merito videbat,ꝙ per ep̃os regni sui non posset in illo articulo se purgare.

ª Idem Tyroneñ. † Archiep̃o.

ᵇ *Cõpurgatoriurat ad credulitatẽ.*

CAP. XIII.

DE testib. *& ĩfra.* ¶ Illi vero q ad purgãdam

eo tp̃e purgarent eũdẽ,q in facto postulationis cõtradicebãt eidẽ,& suffraganei Coloceñ.ecclesię ipsum tunc nõ purgarẽt, cum inter ipsum & Coloceñ archiep̃m de Strigoñ metropolã qõ verteretur:vnde cũ nõ sint alij pontifices in Hungaria,merito videbat,ꝙ ꝑ ep̃os regni sui super illo articulo se purgare nõ posset. No.ꝙ pr̃ diligit filiũ,quẽ corripit. Itẽ non dẽt quis hr̃e immoderatã familiaritatẽ cũ aliqua ẽt consanguinea,vnde suspicio possit hr̃i. Itẽ facile dictũ siue leue seqtur multitudo:qa ꝓnior est natura humana ad malum, q̃ ad bonum. Itẽ ꝑ importunitatẽ ẽt nõ cõcedenda concedunt. Item q alium cõpurgãt debent esse vicini illius,& eiusdem diœcesis siue ꝓuinciæ, vt eũ cognoscant Item ex cã admittũtur ad purgationem alicuius inferioris ordinis, cũ aliàs de iure eiusdem ordinis esse debeant.

c *Corripit.*] 3 q.5.nõ osculat.23.q.5.non putes.

d *Ab illius.*] .s. neptis suæ, cũ qua dicebatur dormiuisse.ſ. de præsump cũ in iuuentute.quæ est pars illius & hæc continuatur ad finem illius.Ber.

e *Facile sequitur.*] quia ꝓnior est ad malum, q̃ ad bonum ois ætas ab adolescẽtia.12.q 1.ois.& humana natura facile prolabitur ad delictum, in Auth. de monac.§.sancimus,circa finem.collatione 1.

f *Vbi.*] .i. postquam.

Glo.seq.obijcit & tripliciter respondet.

g *Postulare.*] Sed qualiter potuit hoc postulare, cũ ei hoc non fuerit iniunctũ, & ꝓcurator nõ possit deferre iuram, nisi spãliter sit ei hoc mãdatũ,ff de iureiuran iusiurandũ.§.vlti. Dñs nõ tenebatur ratum hr̃e factũ ꝓcuratoris, ſm qd̃ Papa hic innuit ex eo qd̃ dicit;nõ iur s necessitate:Vel põt dici,ꝙ non excedit mandato, si facit qd̃ est vicinum mãdato ſ.de elec.in causis.ff.iudica.solui,iam tamen,§.in hac stipulatione in fine. Vel dicas, ꝙ procurator ad hoc mandatum habebat,prout satis colligitur ex ipsa littera.

† Aliàs sed p sed i antiqs vt est impressũ.

ª Cõcor. de elect. vbi periculum. §. pen.lib.6. & ſ. de sacra vnc.c. vno,versi. vnde.Ioã. And.

† Tireneñ. Trieñ. Tyreñ.

† Cap 4. eo ti.in 3. compilat.

h *Importunitate.*]Simile de pœ.dist. 1.importuna.C.de peti. bono.subla.l.1.lib.10.

i *Tunc purgarent*]Præsumitur ergo ꝙ suffraganei partẽ sui metropolitani foueant,quo ad ea quæ spectant ad honorem ipsius,vnde possunt recusari in factis ipsius.ſ.vt lite non contesta.accedens.

Glo.seq.notat casum qui sine f.cũt,&c.

k *Non sint.*]Notabile est ꝙ aliquis per seipsum possit purgari sine aliquibus sui ordinis, si omnes alij sunt inimici eius, qui sunt sui ordinis,argu.2.quæstio.5.si legitimi & tunc cum aliis inferioris ordinis potest se purgare, & etiam cum laicis si clerici deficerent ex eadem causa.argumen.secundæ,quæst. 5.omnibus, & etiam cum fœminis argum.18.q.2.in decimo. Ioan.

DE testibus] CASUS. Quæritur hic,qd cõpurgatores debeant iurare? Et rñdet ꝙ hoc solũ credebant.s ꝙ credant eum veritatem dicere,qui purgatur.Nota,quod compurgatores iurare debent de credulitate, & ita iuramentum compurgatorum,

gatorum, & iuramentum calumniæ videntur similia. Item non debet quis compelli subire anceps iuramentum.

a ‹Credunt.] Sic ĩ.eo.c.vlt.in fi.s̄.eo.quotiens, & s̄.de testib. quotiẽs aliàs anceps subirent periuriũ,ad qđ nemo cõpellit, ff.de in lit.iur.videamus,& ff.re.amot.Marcel us,§.qui rerũ. qđ esset si de facto alterius pcise iurarẽt,vt ibi, & sic iurat de credulitate in iurõ calũniæ, C de iura.cal.l.2. § qđ obseruari.in fi. sic & alibi,vbi ferẽ testimoniũ de auditu.ff.de proba si arbiter.

A ‹Ccedens.] Primo ponitur conquestio: Secundo prouisio: ibi, *Quocirca*. Abb. Siculus.

CASVS. Quidã diaconus T.noie, dũ vellet in presbyterũ promoueri, quidã æmuli sui dixerũt illũ esse filiũ sacerdotis, pp qđ diœcesanus ipsum noluit promouere, nec pmisit illum ab alio promoueri: vñ ille diacon⁹ ad dñm Papã accedens pdicta eidem exposuit: mãdat Papa epõ, quatenus si de hoc est publice infamatus,& de ipsa infamia cõstare non poterit, purgationẽ ab ipso recipiat,& ipsum pmoueat ad officiũ sacerdotis, qa & si non sit nota delicti, tñ est nota defectus impedientis ad sacros ordines promouendum. Nota, qp infamatus qui nõ sit legitimus, non debet ad sacros ordines promoueri, nisi prius se purgauerit. Itẽ nõ legitime nati de iure cõi nõ debent ad sacros ordines promoueri: qa & si irregularitas illa nõ sit nota delicti, est tamen nota defectus.

† Cap.5. eod.tit.in 3.compil.

alicuius infamiã inducunt, id solum tenentur iurõ firmare, qp veritatẽ credunt *a* eum dicere, qui purgatur.

‹Idem Florentin. epo.

‹*Infamatus super defectu natalium non debet promoueri, nisi prius se purget.*

CAP. XIIII.

ACcedens † ad pñtiam nrãm T. diaconus humili nobis insinuatiõe monstrauit, qp cũ à suis æmulis diceret, qp esset filius sacerdotis, tu eũ nec pmouere uoluisti, *b* nec pmisisti ab alio pmoueri. ‹ Quocirca mandamus, quatenus si publice fuerit nota respersus, & de ipsa tibi legitime cõstare nõ poterit, purgatiõe *c* ab ipso recepta, ipsum non differas pp hoc ad sacerdotis officiũ pmouere: qa & si nõ sit nota delicti, *d* est tñ nota defectus impedientis ad sacros ordines promouendũ.

‹Idem Abbati Eugeñ. & scholastico Motiñ.

‹*Super notorio crimine non est indicenda purgatio, & pendente causa super criminibus, coram Papæ delegato, purgatio ab ordinario super eis recepta nõ tenet.*

b ‹Vel isti.] Sic s̄.de testi. super eo & s̄.de spons.præterea. ff.de ritu nup.adoptiuus,§.seruiles,in fi.

‹*Glo seq. obijcit, & soluit.*

c ‹Purgatione.] Et quomodo purgabit se qp non sit filius sacerdotis,quia negatiua † probari non potest directe: & præterea tale est factum,quod probari non potest. ff de condi.& demonst l.Lucius. Rñdeo, hoc indirecte probabit,s.qp fuerit filius talis laici,& vxoris eiusdem,quã pro legitima tenebat, & hoc notũ & publicum erat,& sic probabit se non fuisse filiũ sacerdotis. Itẽ eo ipso qp probat se filium vxoris tuæ, quã tu tenes pro vxore,probabit se filium tuũ esse.arg.ff.de in ius voc.quia mater Et sic purgatur aliquis non solum a crimine, sed etiã ab irregularitate,vt patet hic, & laici etiã se purgant, s̄.eod nos inter.& etiam fœminæ,s̄.eo moniales bene potest etiam iurari super conditione personæ, ff.de iureiur.l.3.§.1.

† Quo pacto negatiua probet, vide Feli. in c. tertio loco, s̄. de prob. ad de Franc. Herculanũ tracta. de proba. negati.

d ‹Dilectis.] quia non est culpa eius qui gignitur,sed qui generat, 56 dist. nasci de adulterio.

C ‹Vm dilectis filijs.] In prima parte ponitur auditoris datio: In secunda actoris petitio: In tertia rei responsio: In quarta diffinitio. Secunda ibi, *Cumque idem*. Tertia ibi, *Dictus vero*. Quarta ibi, *His igitur*. Abbas Siculus.

CASVS. Inter H.presbyterũ ex vna parte,& O clericum ex altera, sup quibusdã ecclesijs qõ vertebatur, pro qua dictus H presbyter,& G procurator O Clerici ad sedẽ Apost accesserunt: procurator ipsius O.proposuit,qp cũ dictus psbyter esset publice infamatus sup crimine incestus, eps Cõstantieñ. ordinarius eius,ei purgationẽ indixit,qui cũ se purgare non posset,ecclesijs suis fuit per sniam destitutus: sed ipse nihilominus eas p violentiã detinebat: postmodũ cũ idẽ presbyter vxorẽ cuiusdã consanguinei sui publice detineret, quidã clerici cõ ipsum sup hoc ad quosdã iudices lrãs impetrarũt, cõtinentes, vt si dictus presbyter super crimine adulterij & incestus se purgare nõ posset, ipsum pœna debita castigarẽt: & cũ eis cõstitisset,qp idẽ presbyter pro eo qp in purgatione defecerat, ab epõ fuerat condẽnatus, ipsum tanq̃ contumacẽ pdictis ecclesijs priuauerũt: maxime cũ de crimine adulterij & incestus tanq̃ de notorio cõstitisset eisdẽ: mandantes abbati S. Galli (ad quẽ beneficiorũ collatio ptinebat) vt beneficia illa cõferret, q contulit illa O. clerico pdicto: vñ petebat sup illis dicto presbytero imponi silentiũ, & ipsi O. tradi possessionẽ illorũ beneficiorũ: Ex aduerso dictus presbyter rñdit, qp processus iudicũ prędictorũ debebat merito retractari, cũ lite nõ cõtestata processerint cõ ipsum: adijciens ẽt, qp purgationẽ indictã sibi ab electo Cõstantieñ. curauerit exhibere: sed ei rñdebat, qp talis purgatio nõ valebat, cum iudicio pendente corã delegatis ordinarius non debebat indicere purgationẽ infamato: & ita tanq̃ corã non suo iudice facta dĩ: his & alijs diligẽter auditis & intellectis, licet lrę delegatorũ iudicũ dño Papæ ostẽsæ nõ fuerint, vel transcriptũ ipsarũ, tñ ex tenore relatiõis ipsorũ iudicũ, quã pcurator pdictus exhibuit dño Papę, cõstitit euidẽter, qp iudices illi processerũt iuris ordine pretermisso: vñ Papa processũ illorũ & concessionẽ ecclesiarũ a pdicto abbate factã retractauit, pcipue qa relatio iudicũ cõtinebat repugnãtia & aduersa: dicebat.n. qp crimẽ eiusdẽ psbyteri adeo notoriũ erat, qp nullus locus inficiationi erat: & tñ præmittitur ibidẽ, qp eidẽ presbytero terminũ peremptoriũ assignarunt, in quo se purgaret, si posset. Si.n.crimen erat notoriũ, non erat illi purgatio indicẽda, sed in eũ snia proferenda: Si vero nullus apparuerit accusator,& super pdictis criminib apud bonos & graues fuerit infamatus, purgatio canonica indicatur eidẽ non obstãte, qp corã pdicto electo dr se purgasse: quia pẽdente iudicio corã delegatis, nõ debuit ordinarius purgationẽ indicere infamato. No. qp lite non contest non tenet processus. Itẽ si non valet destitutio, nec institutio facta in locũ destitutorum. Itẽ si non valet principale, nec accessoriũ. Itẽ scripturæ cõtria continẽti non adhibetur fides, & ita cõtria allegans non est audiendus Item cũ crimen notoriũ est, non est indicenda purgatio, sed condẽnationis ferenda snia, & ita in notorijs necessaria est snia. Itẽ si aliquis est infamatus apud bonos & graues, deficiente accusatore debet se purgare. Itẽ purgatio corã nõ suo iudice pstita, nõ tenẽt, vnde iterũ debet se purgare. Et ita causa cõmissa alicui delegato exẽpta est ab ordinario, ita qp de illa vlterius ea pendente coram delegato intromittere se nõ potest.

CAP. XV.

CVm † dilectis filijs H. psbytero,& G pcuratori O. clerici, T.capellanũ nrm cõcesserimus auditorẽ, idẽ pcurator proposuit, qp cũ dictus psbyter sup incestus crimine fuisset publice infamatus, Constantieñ.eps ordinarius iudex ei purgationẽ indixit: q cũ se purgare nequiuisset, ab ipso fuit suis ecclesijs snialiter destitutus, *e* quas ipse nihilominus detinuit p violentiã occupatas Cũq; idẽ presbyter cuiusdã cõsanguinei sui vxorẽ publice detineret, ad petitionẽ plebani de Heniso, † & quorundã aliorũ clericorũ Cõstantieñ. diœcesis, iudicib. dicimur lrãs destinasse, vt si dictus psbyter sup crimine adulterij,& incestus corã ipsis se purgare non posset, ipsũ pœna *f* debita castigarẽt: q cũ cõstitisset eisdẽ, qp idẽ psbyter pro eo qp in purgatione defecerat, ab epõ memorato fuerat cõdẽnatus, ipsum vt pote contumacem *g* prędictis ecclesijs

† Cap.6. eod tit in 3.compil.

† Aliàs, de Henuco.

† Aliàs, de Põte. sed in vetustioribus, vt est impressum.

‹*Glo.seq ecci.per quæstionem, an benefecerit episcopus, &c.*

e ‹Destitutus.] Qui deficit in purgatione, deponit, vt s̄. eo.cũ inter.& c.cũ P.& s̄.de simo. de hoc insinuatũ. & 30 dist.c.vlt. sed ĩ casu isto nõ debuit priuari, sed suspẽdi ab officio, nisi tu velles cõparare crimẽ incestus crimini simoniæ & hæresis, s̄. e. inter, in princ. Tñ Papa non improbat factũ epi Constantieñ. quia de hoc nõ agebatur: sed credo qp bene fecit eps, quia psumptiue cõuictus est, & talis psumptio transit in violẽtam.

f ‹Pœna.] vt priuaret officijs suis, vt dictũ est in prima notula.

g ‹Contumacem.] & male, vt patet per consequentiã: quia nõ seruauerũt ordinẽ iuris: debebant.n. inquirere ad petitionẽ eorũ, qui impetrauerũt inquisitionem vocato presbytero, vt hẽret facultatem se defendẽdi, s̄.de accus.qualiter & qñ.§.debet. non

bet. non obstante facto Constantien. episcopi: cum de illo nihil eis commissum fuisset: Et sic ordo iuris in inquisitione seruari debet, præcipue circa clericos seculares. Ber.

a *Iuris ordine*] si iuris ordo, q est de substātia iudiciorū, nō seruet, nihil agit, 2. q. 6. c ei qui. §. diffinitiua. i alius ordo q nō est de substātia iudiciorū, licet nō seruetur, sñia tenet, nisi p appellationē relcuet, C de app. l. 1. lo. Et hic habes q cassato principali cassat accessoriū, vt s. de no. ope nun. cū ex iniūcto. & s. de accus. ad petitionē.

b *Repugnantia*] vñ nō sunt audiēdi, s. de appel. sollicitudinē, & 23. q 7. qd aūt Et imputandum est illis, q aliter retulerūt, cū possent relationē suā dil gētius aduertisse, s. de fi. instr. ip̄utari. & C eo tit. scripturæ & ideo processus illorū & quicquid occatiōe illius processus factū est, irritat, s. concessio ecclesiarū &c. s de fi. & inst. inter.

c *Notorium.*] Qualiter quid dicatur notoriū, habes s. de cohab. cler. & mulierum, cap. vlt.

d *Non erat illi indicenda*] q̄a nec probatione opus erat, 2 q. 1 de manifesta, s. de accu. euidentia, citatio tñ facienda est, 24. q. 4. de illicita, & 2. q 1. Deus omnipotēs. & sñia pferenda, vt hic dr. & s. de app. cū sit Romana, & de manifesta Nec requirit purgatio, vt hic, q̄a illa nō habet locū nisi cū factū dubiū est deficientib. accusatoribus & testibus, vt s. patet in multis cap. nec pbatio, vt 2. q 1. Deus omnipotēs, & c seclus, de manifesta. Et sic patet, q in notorijs quantū ad sñiam tñ aliquæ sunt partes iudicis: Qñqs tñ recipiunt pbationes ex abundanti, s. de elec. bonæ, 1. 24. q 1. pudēda, in fi. & ff. de manu. causam, in princ. nihil. n. indubitatū est, qd non recipiat quandā sollicitā dubitationē, ut in Auth. de tabell. in med. coll 4. *Glo. seq. notat, signat contrarium, ponit opin. & sol.*

e *Apud bonos et graues.* No. q dicit apud bonos & graues fuerit infamatus & p hoc vr q non refert vndecūqs orta fuerit infamia. ex quo apud tales iā laborat, sufficit ad purgationē indicēdam, 24. q 3. ecce, & s. eo. accedēs. Arg p s de accus. qualiter & qñ. & 11. q 3 in cunctis, 2 q. 5. oibus Per hæc iura secūdo inducta dñt quidā, q si infamia orta sit a v. lib. & æmulis, non cōpellitur ad purgationem. Alij dñt (qd vr verius) q ex quo aliquis infamatus est apud bonos & graues, cōpelli debet ad purgationē, ne apud illos in redibilis remaneat p iura primo inducta & 2. q 5. omnibus, & c. qualiter & qñ. non cōtradicit.

f *Non debuit ordinarius*] cū causa illa delegatis iudicibus cōmissa fuisset: & sic eps nullā habebat iurisdictionē quantū ad causam ea pēdente, verum purgatio tanq̄ a nō suo iudice indicta non valet, s. de consuet. ad audientiā, cū suis concor. & s. de off. leg. licet. & ita purgatio nimus iussa non facit fidem, s e. co. ex tuarum. nec etiam delegatus ipsam tenetur audire, quia eo omisso accessit ad ordinarium, ff. de arb. sed & si. §. vlt & l. seq. immo vr. q talis causam perdere debet, C. de asser. tollen. l. 1 §. vlt. & argum. s. de præscript. ex tenore.

Glo. or. l. 1. & ibi Bart. C de cōd. & pe. pr̄dic tis. fl ord. & idem in l. 1 bata. C. de fen & tar. omn. iud.

1 De hoc 2. q. 1. in fum. Ioā. And.

† Præsumpserūt in vulgatis, sed in antiquioribus manuscriptis, p̄sumpserint.

‡ Aliās, ipsarum.

1 De materia notorij quid sit, & qua liter in de lictis notorijs sit proceden dum, vide plene per Cy. Sal. & alios in l. ea quidē. C. de accus. & per Iul. Clarū in practi. crim. § fi. q. 9.

† publicatum

† Et ea vere debet iudex, ne dubiū p notorio recipiat. de app. cōsuluit. 1 & m Host. Ioā. And.

§ Nec iurat quominus alia sit vllāde, & si nulla pstata fuit sec &m Iuno & Hostien. Ioā. And.

p sñiam priuauerūt: maxime cū de incestu & adulterij crimine, tanq̄ de notorio liqueret eisdē: Abbati S. Galli (ad quē illarū ecclesiarū donatio ptinebat) ptātē liberā ɔcedētes, ecclesias illas psonis alijs cōferendi: q eas postea sdicto O. clerico assignauit: *& infra.* ¶ Dictus vero psbyter inter cętera rñdit, q pcessus iudicū pdictorū debebat merito retractari, cū lite nō ɔtestata pcedere psumpserint † p eū: adijciens, q purgationē indictā ab electo Cōstantiē. curauerit exhibere: *& infra.* ¶ His igit & alijs plenius intellectis, licet lrǽ illę, q̄ ad prędictos iudices impetratę dñr, vel ipsarū trāscriptū ostensum non fuerit corā nobis: q̄a tñ ex tenore relatiōis ipsorū, ‡ quā dictus pcurator exhibuit, ac si lrǽ ipsę ostensæ fuissēt, nobis ɔstitit euidēter, iudices ipsos ptermisso iuris [a] ordine pcessisse: tā processū eorū, q̄ ɔcessionē ecclesiarū à pdicto Abbate de mādato ipsorū factā, auctoritate Apost. retractamus: psertim cū relationis ipsius series, repugnantia [b] cōtineat, & aduersa. Dr. n q crimē eiusdē psbyteri vsq; adeo publicū † fuerat & notoriū, q nullus inficiationi locus penitus existebat: vt pote cuius vniuersę viciniæ populus testis erat: & tñ ibidē premittit, q eidē psbytero terminū pemptoriū pręfixerūt, in quo (si posset) sup infamia pdictorū criminū canonice se purgaret: cū nimirū, si crimē notoriū [c] existebat, nō erat illi idicēda [d] purgatio, sed in eū cōdēnationis sñia pmulgāda: *& j.* ¶ Si vero nullus apparuerit legitimus accusator, & ipsū inueneritis apud bonos & graues [e] sup prædictis criminibus, vel ipsorū altero īfamatū: purgationē ei canonicā indicatis: nō obstāte, q corā prædicto electo dr se purgasse: cū iudicio pēdēte corā iudicib. delegatis, nō debuerit ordinarius [f] purgationem indicere infamato.

¶ Idem.

Non sufficit prælato de criminibus infamato, iurare cum se purgat, quòd sit immunis ab illis criminibus, sed iurare debet, q post suam promotionem illa crimina non commisit.

CAP. XVI.

Accepimus † lras, qbus nobis intimare curastis, [g] q Apostolico mādato sup indicēda purgatione archiepo Biluntiñ. recepto, ipsum citastis, vt decuit: qui ad diē pręfixum comparuit corā vobis, † iurm purgationis offerens sub hac forma: videlicet, q immunis erat ab illis criminibus, sup quibus se purgare debebat: *& infra.* ¶ Ipse vero ad pñtiā nostrā accedens, humiliter supplicauit, vt saltē sup purgatione incōtinentię dignaremur temperare rigorē: quia non deberet asserere, q à natiuitate [h] sua nunquam [illegible]

Accepimus.] Quatuor sunt partes. In prima iudicū psultatio super forma purgationis, quā purgandus offerebat. In secunda ibi, *Ipse vero*, ipsius purgandi supplicatio. In tertia ibi, *Formā ipsius* formæ reprobatio. In quarta ibi, *Ideoq;* causę cōmissio cū expressione debitæ formæ. Abb.

CASVS. Archieps Bisuntinus infamatus erat de simonia, de incōtinētia, & q iustitiā vendebat: Papa mādauit quibusdā, vt super prędictis se purgaret coram ipsis: recepto mādato ipsum citarunt ad pñtiam suā, ipse ad diē comparens, purgationē obtulit sub hac forma, videlicet, q erat immunis ab illis criminibus, sup quibus se purgare debebat: sed iudices talē purgationem admittere noluerūt, significātes hoc dño Papę: ipse vero ad Apostolicā sedē accedens, pposuit, q ipsi volebāt, vt assereret, q nunq̄ à natiuitate sua passus fuerit lapsum carnis: vñ petebat quatenus saltē sup purgatione incōtinentiæ mitigaret rigorē: sed Papa non credidit, q sub illa forma exacta fuisset iurm ab ipso, sed potius præsumit, q alia de causa sub illa forma se purgare volebat videlicet, q immunis erat ab illis criminibus, tanq̄ dimissis p pœnitentiā iam esset immunis ab illis: Sed hoc iurare temerariū erat, cū et B. Iob dicat: Etiā si simplex fuero, hoc ipsum ignorat anima mea: vñ Papa præscriptā formam &m quā iurare volebat, reprobat, vt pote indiscretam & ineptā, mandans pdictis iudicibus, vt si voluerit & potuerit se purgare, &m hanc formā se purget, videl cet, q illa crimina grauiora, s. simoniam, venditionē iustitiæ, & incontinentiā, de qbus extitit infamatus, iuret se no commisisse, postq̄ fuit in archiepm assūptus: & cōpurgatores iurēt, q credunt illū verū iurasse: quo facto illū dim ttant in pace: alioquin ipsum ab ecclesia Bisuntina debeāt remouere. No. formam, &m quam infamatus de criminib. debet se purgare. Ite licet quis pœnitentiā de cōmissis receperit, adhuc nescit vtrū peccata sint ei dimissa: & in hoc est argm, q licet quis habeat remissionem vnius anni, aut et totius tpis pœnitentiæ sibi impositę, nihilominus tenetur iciunare. Item non licet vendere iustitiam.

† Vide Bar. in l. 1. § accusationis. ff. ad Senatusc. Turpillia. vbi citat hūc tex. i pulchro casu

Coram nobis, legit in plerisq; codicibus, series tamē indicat legendū, corā vobis.

g *Curastis.*] De isto Bisuntin habuisti, vt credo. s. de accus. licet. & ibi committit Papa inquisitionem contra ipsum, & eidem iudicibus scribit hic. Bern.

h *A natiuitate*] Immo sufficeret, q post baptismū illud vitiū nō cōmi isset, et si taliter se purgare deberet, 25. dist. c. vlt. sed hodie rigor illius canonis non seruat. q̄a defectus nostrā corporis dissolutionis illius nō pati mancre censurā, 14. dist. fratertn-

fraternitatis. Et sine vitio carnis pauci inueniuntur, 50. dist. quia sanctitas tua, qu a difficile est cōtinere. 33. q. 5. qui sitit. quare dicit Papa, q non credatur ab eo taliter iuramentum exactum, quia nec debuit, vt patet j.

¶ Glosa sequens arguit.

a ¶ Praesumimus.] Arg q ea q dubia sunt quo animo fiant, in tutiorē partē facienda est interpretatio, j. de reg. iur. c. a ff. eod tit. semper in dubiis, & l ea quae. Verbum illud, q erat immunis, dubium erat, vt patet, & ideo Papa interpretatur illud in securiorem partē, quia sic iurare fatuū esset, vt sequitur. Bern.

¶ Glo. seq. fignat contrarium, & soluit.

b ¶ Ignorat anima mea.] Et ideo sp debet timere: qa bonarū mentium est, ibi culpā timere, vbi ēt culpa nō est. ī de obseruat ieiu. consilium, § 2. & 5. dist. ad eius vero qa si dixerimus q peccatū nō habemus, veritas in nobis nō est, de pe dist 2. si n in quit vbi sunt verba Iob continentia hanc sententiā et sæpe dimisso peccato aliquius punit ille post peccatum dimissum, de peni dist 1 si peccatū. & sic iste temerariā & dubiā purgationē volebat subire, quasi anceps periurium: quod fieri nō debet, ff de in lit. iur. videamus & ideo Papa talē reprobat purgationē tanq ineptā & dolosam. Cōtra, ī. eo. cōstitutus huic standū est, & expone ibi sā criminē immunis, i. nō cōmisit illa crimina. de quibus infamatus erat ei, vt credūt: & ita debet intelligi illa littera, vt ibi notatur. & sic pōt præstare.

c ¶ Grauiora, id est, simoniam.] cuius cōparatione cętera crimina pro nihilo reputantur. 1. q. vlt. c. vlt. Et ita simonia inter grauiora peccata reputatur, & homicidio qnque cōparatur, ī. de accus. inquisitionis.

d ¶ Venditionem iustitiæ.] Iustitia n vendi non debet, 14. q. 5. non sane, & 11. q. 3. non licet, & ī. de vita & hon. cler. cum ab omni specie, & intm̄ reprobata est, q venalis etiam snīa nulla est, 2. q. 6. c. ei qui. § venales. ita q non est appellare necesse. C qui prono. non est neces. venales. & non solo iustitia, immo iurisdictio non debet vendi, ī. ne prælа. vi. suas. cap. 1. & 2.

e ¶ De quibus infamatus existit.] super his tantum & super alijs debet se purgare, nec inquisitio nec exceptio testium super alijs fieri debet: quod si fiat, non valet, ī. de accus. inquisitionis, § 1. & c. qualiter & quando, 2. Ber.

f ¶ Minime commisisse.] hæc est ergo debita forma purgādi sine aliquo scrupulo duplicitatis: quia & si egisset sic de illo crimine pœnitentiam, adhuc infamia remaneret de facto, quæ per pœnitentiam non tollitur, 2. quæst. 3. c. Enthemium, § hinc colligitur, ff. de obse. ab. & fi. præstan l 2. vnde purgatio dicta non sufficiebat directe, ergo debuit se purgare secundum hanc formam sic ī. eo. quotiens.

g ¶ Post quam.] ergo de præterito se non purgabit: quia cū ante promotionis nō fuit infamatus: qm alias non debuit promoueri, 81 dist. tanta, & ī. de accus. Omnipotēs. & tali modo purgabit, quia approbauerunt mores ipsius: vñ ipsum postea reprobare nō possunt, 8. q. 2. dilectissimi, & 32. q. 5. horrēdus, & ī. de iureiur. quemadmodum ff. de adult. l. si vxor, in fine.

h ¶ Credunt.] simile ī. eod quotiens.

---

quā passus fuerit lapsū carnis. Porro cū ab eo non credatur exactum fuisse hmōi iurm, potius forte psumimus,[a] q alia de cā volebat sub pscripta forma iurare: videlicet, q immunis erat ab illis criminibus, de qbus fuerat infamatus, tanquā dimissis p pniam iā esset immunis ab illis: sed hoc iurare nō paruæ temeritatis existeret: cū B. Iob dicat: Etiā si simplex fuero, hoc ipsum ignorabit[b] † anima mea: & j. ¶ Ideoq; præscriptā purgationis formā, ſm quā idē archieps obtulit se purgare, reprobamus: vtpote īdiscretā, temerariā, & ineptā: iniūgentes eidē, vt si voluerit & potuerit, ſm hanc formā se purgare, ſm sanū intellectū, quē ei duximus exprimēdū: videlicet, q illa crimina grauiora,[c] s. simoniā, vēditionē[d] iustitiæ, atq; incōtinentiā, de quibus infamatus existit,[e] † iuret se minime[f] cōmisisse, postq̄[g] ad archiepalē promotus est dignitatē; & cōpurgatores sic iurēt, q credūt[h] eum verū iurasse: quo facto vos illū dimittatus in pace; alioquin, &c.

TITVLVS XXXV.

De purgatione † vulgari.

¶ Celestinus tertius.

¶ *Duella, & alia purgationes*

DE PVRGATIONE VVLGARI.

¶ *Quia duplex est purgatio, quædam canonica, quia canon inuenit eam, de qua supra dictum est: quædam vero est vulgaris: quia vulgus introduxit eam: ideo sequitur videre de ea. Abbas.*

vulgares prohibita sunt: quia per eas multotiens condemnatur absoluendus, & Deus tentari videtur. hoc dicit totus titulus.

CAP. I.

Vra † suscepti regiminis: & j. ¶ Cum tua fraternitas duxerit sedem Apostolicā consulendā, vtrum super ecclesiarū possessionibus duella debeāt sustineri: Tuæ duximus sollicitudini respondendū, q in eo casu, vel alijs etiam hoc non debes aliquatenus[i] tolerare.

¶ Innocentius tertius Priori Sancti Sergij Spoletañ.

¶ *Summatum est supra c. prox.*

CAP. II.

Significantibus † V. laico & fratribus eius ad nostrā noueris audientiā peruenisse, q cum quidam eos super furti crimine accusaret, cū eo coacti sunt inire duellū: in quo alijs peccatis suis ppedientib. ceciderunt: pp quod per consules Spoletanos bonis fuerunt proprijs spoliati: nunc vero furtū apud alios est inuentum, & q ipsi fuerint innocētes, est (faciente Dño) reuelatum: Vnde consulibus ipsis dedimus in mādatis, vt ablata restituant[k] vniuersa.

¶ Cura.] Duæ sunt partes huius c. consultatio, & responsio. Secunda ibi, Tuæ. Abbas.

CASVS. Quærebatur vtrum super possessionibus ecclesiarum possint fieri duella? Respondet Papa, q nec super illis nec super alijs debēt fieri. Nota, quod duella secundum canones sunt prohibita.

¶ Gl. seq. recitetur per obiectio ī, cui respondet, & responsioni dat duo similia.

i ¶ Aliquatenus tolerare.] In nullo enim casu talis purgatio debet tolerari. Nec obstat, quod possit obijci de Goliath, qui pugnauit cum Dauid, 2. q 5. monomachiā. quia illud fuit factum instinctu Spiritus sancti: sicut Petrus excusatur, qui geminū fecit homicidiū, 23 q vlt. occidit. Et Patriarchæ excusantur ab adulterio, ī. de diuort. gaudemus. Hæc purgatio ab ecclesia reprobatur, cum Deum potius tentare videatur, j. eod. c vlt. & fabricante diabolo facta est vulgaris purgatio, 2 quæst. 5. Mennam, & cap. consuluisti. vnde qui in culpa non est, punitur. j. c. prox nā quamdiu habet homo quid faciat, non debet Deum tentare; 22. q. 2. quæritur cur Patriarcha. & athletæ secundum leges non habent locum, C. de glad. l. vnica, lib. 11.

S ¶ *Significantibus.*] In prima ponitur quæstio: In secunda promissio: ibi, Vnde. Abbas.

CASVS. Quidam accusauit V. laicum, & fratres super quodam furto: cū quo coacti sunt subire duellum: in quo peccatis alijs præpedientib. ceciderunt: propter quod fuerunt per consules Spoletanæ ciuitatis bonis proprijs spoliati: sed postmodū furtū illud apud alios est inuentum, & reuelatū q fuerant innocētes: illi fratres significauerunt hoc dño Papæ petentes sibi super hoc prouideri: vnde mādat consulib. illis, vt ablata restituant vniuersa. No. q sententia quæ nulla est, lata contra canones non liberat aliquem, nec condēnat, nec transit in rem iudicatam, nec necesse est appellare ab ipsa.

¶ Glo. seq. obijcit, & soluit.

k ¶ Restituant.] Sed qualiter hoc esse pōt, q retractet snīa, à qua non fuit appellatū, cū iam trāsiuerit in rē iudicatā, licet veritas aliter se habeat, & iam ex ipsa snīa ius factū est quantū ad litigantes, ī. de re iud cū inter vos. & per ea quę postea emergunt, snīa non retractatur, ī. de re iudi. inter monasterium, & c fin. talis error detectus snīam non retractat ff. iam ecc. cū putarem, C. de cond. inde. l. 1. ad hoc dicas, q pp probabilē errorē bene retractatur sententia, ī de sng. fraternitatis; 23. q 1. c. 2. ff qñ ac. de pecu. est an l 2. alias est §. primæ legis, & incipit quantum. & plerunque veritate comperta retractatur

---

De hoc artic. vide B. Thom. & ibi plene Caiet. 2. 2. q. 60. Art. 4.

Iob c. 9.

¶ Ignorat, habēt oia Gregoriana exēplaria, sed in vulgata editiōe legit, ignorabit.

¶ Extitit, legit. i vulgatis sed in antiquis constāter habet, existit.

¶ De materia huius tit. & qualiter sit illicita vulgaris purgatio, vide B. Thomā 2. 2. q. 95. artic. 8. ad 3 argumentum.

¶ Cap. vnico, eo. tit. in 2. compilatione.

¶ Cap. vnico, eo. tit. in 3 cōpil. adde omnino, qđ de pugnātib. i duello sanciuit nouissime Concil. Tridēt, sessio. 25. de refor. cap. 19.

¶ In aliquot recētiorib. legit, fauente, sed faciente, habent oēs antiq codices & emendatiores impressi.

Hęc aliter post hic Ioan. Andr. ex Vincētio, qñ videto

tractatur sententia. ff. de cond. sine cau. si fullo. & et propter delictu aduersarij, s. de diuor. ex litteris. & ff. de iniuriis. l. admonendi. C. de transac. si ex falsis. Sic ergo modo apparet, quod sententia falso lata nullius fuit auctoritatis & reprobatae probationis de vtroque iure, ergo debuit merito retractari. Io.

Dilecti.] In prima parte ponit querelam: In secūda dat iudicem: ibi, *Cum igitur.* Abbas.

CASVS. Liuonien. de nouo ad fidem conuersi grauē querimoniam ad sedē Apost. transmiserūt, quod fratres Templi & alij, qui sup eos temporalem hūt potestatem, si aliqñ de aliquo crimine infamātur, cōpellunt eos subire iudiciū ferri candentis: & si aliqua exinde sequitur adustio, pœnā legalē infligūt. Cum igitur iudiciū istud sit interdictū, in quo Deus tentari videtur: mādat Papa cuidam iudici, quatenus dictos fratres, & alios per cēsuram ecclesiasticam cōpellat, vt ab huiusmodi conuersorū grauamine omnino desistāt. No. quod iudicium ferri candentis prohibitum est.

a Nouiter.] Ex quo quod cū eis mitius esset agendum, j. de pen. & remis. Deus qui. & s. de diuor. Deus q. quousq; fuerint in firma radice plantati. 35. quæst. 1. quod scripsi.

b Interdictū.] vt 2. q. 4. Mennam, & c. consuluisti, & s. tit. proxi. ex tuarum, & s. ne cle. vel monac. sententiam, & C. de gladia. l. vnica. lib. 11.

c Tentari.] quod fieri non debet, iuxta illud: Non tentabis dñm Deū tuum, & c. 22. q. 2. quæritur cur Patriarcha. & 23. q. vlti. si nulla. I. B.

i Vide Iuo parte 10. c. 15. & D. Thomā citatū super titulo, in hac decreta- lem.

, Dictio, Slio, deest fere ī omnib. manuscriptis.

† Exodi c. 21. & c. 1. titu de dāno dato, in 1. cōpil. refert Iuo parte 16. c. 348.

¶ Honorius tertius.

¶ Summatum est supra c. primo.

CAP. III.

Dilecti † filij nouiter a Liuoniæ baptizati, grauē ad nos querimoniā destinarūt, quod fratres Templariorum & alij, qui temporalē in eis potestatem exercēt, si quando de aliquo alio † crimine infamantur, eos ferri candētis iudiciū subire cōpellūt: quibus si qua exinde sequatur adustio, ciuilē pœnam infligunt. ¶ Cū igitur huiusmodi iudicium sit penitus interdictū, b vtpote in quo Deus tentari c videtur: Mādamus, quatenus dictos fratres, & alios, vt ab huiusmodi conuersorū grauamine omnino desistāt, per censurā ecclesiasticam, appellatione remota, compellas.

TITVLVS XXXVI.

De iniurijs, & damno dato.

¶ In Exodo. †

¶ Propter eius breuitatem non summatur.

CAP. I.

SI rixati fuerint homines, & percusserit alter proximū suū lapide, vel pugno, & ille mortuus non fuerit, si † iacuerit in lecto: qui percusserit, operas eius, & impensas d in medicos restituat.

DE INIVRIIS, ET damno dato.

Supra de varijs excessibus dictum est, tam Prælatorum, quàm subditorum: Verum quia ex eis frequenter iniuriæ & damna inferantur, merito de his subijcit. Abbas.

De hac materia tractatur 23. q. 2. & 15. q. 1. illud.

Et 2. q. 5. monomachiā. Io. And.

Aliàs ita: sed iacuerit

Si rixati.] CASVS. Ista quinque cap. primo posita, sunt veteris legis: in primo dicitur, quod si homines rixati sunt adinuicem, & alter alterū percusserit, nec mortuus fuerit, sed iacuerit in lecto, percussor soluat illi operas deperditas, & impensas in medicos. No. hic pœnam percutientis hominem secundum veterem legem, quia percussor præstabit operas amissas, & impensas factas in curatione.

d Operas eius & impensas.] Operas autem amissas, & impensas in curatione præstabit. vt hic dicit. & ff. si quadr. pau. fec. dic. l. ex hac. & ff. de his qui deie. vel effu. l. vlt. & ff. ad l. Aquil. qua actione, in princ. Deformitatis autem ratio non habebitur, quia liberum corpus non recipit æstimationē, vt in primis duabus leg. bus, & ff. ad leg. Rho. de iac. l. 2. § corporum, & ff. de his qui deiec. vel effu. l. 1. § sed cum liber homo. Tñ si liber homo perijt, 50. aureorum fit condemnatio: vt d. §. sed cum liber homo. Illud fit pro pena, non pro æstimatione.

Si quis.] CASVS. Si aliquis effoderit cisternā, & nō cooperuit eā, & bos alterius vel asinus in eā ceciderit. dñs cisternæ det pretiū animalis, & illud quod mortuum est, illius erit. No. quod qui occasionem damni dat damnum dedisse videtur.

e Reddet pretium.] si hoc fecit in publico: si vero in priuato loco, vbi consueuerunt fieri, non tenetur. ff. ad leg. Aquil. qui foueas. quia qui occasionem damni dedit, tenetur. ff. ad l. Corn. de sic. nihil interest. & ff. ad legem Aquiliam. qui occidit, §. pen. j. eod. cap. vlt.

¶ In eodem. †

¶ Breue est, & ideo nō summatur.

CAP. II.

SI qs apuerit cisternā, & foderit, & nō operuerit eā, cecideritq; bos vel asinus in eā: dñs cisternæ reddet e pretiū iumentorū: quod autem mortuū est, ipsius erit.

¶ Idem. †

¶ Breue est, & ideo nō summatur.

CAP. III.

SI bos alienus cornupeta esset ab heri & nudiustertius, & non custodiuit f eum dominus suus: reddet bouem g pro boue, & cadauer integrum accipiet.

¶ Idem. †

CAP. IIII.

SI læserit quispiā agrum, vel vineam, & dimiserit iumentum suum, vt depascat aliena: pro damno æstimationem h restituet.

¶ Idem. †

¶ Breue est, & non summatur.

CAP. V.

SI egressus ignis comprehenderit aceruos frugū, siue stantes segetes in agris: reddet i damnum, qui ignē succenderit.

¶ Ex pœnitentiali Romano. †

¶ Breue est, & quasi idem cum præcedenti.

CAP. VI.

SI quis domum, vel areā cuiusquam incēderit voluntarie: k sublata, & incensa omnia restituat, l & tres annos pœniteat.

Si bos.] CASVS. Si bos alicuius ab heri & nudiustertius cornupeta est, & dominus illum non custodierit, si alium bouem occiderit, reddet bouem pro boue, & mortuum bouem recipiet. No. quòd quis tenetur ex negligentia.

f Non custodiuit.] supple, & alterius bouem occiderit: vnde tenetur, quia culpa siue negligētia ipsius, damnum datum est, qui debuit diligentiam adhibere: vt j. cap. vlt.

g Reddet bouem.] hoc intellige cū bos ille, qui damnum dedit, aggressus est alium, & occidit, sed econuerso nō tenetur. ff. si quad. pau. fe. di. l. 1. §. cum arietes. ff. ad leg. Aquil. l. itaque. seu cū dubium est, quis bos primo aggressus est. ff. ad leg. Aquil. scientiam, § cum stramenta. Et si aliàs animal tuum mihi damnum dedit, tu teneris j. eod. cap. vlti. versic. quod si. & j. eo. proxi.

Si læserit.] CASVS. Si iumentum alicuius læserit agrum vel vineam alterius, restituet æstimationem damni. No. quod quis tenetur de pastu pecoris sui: quia tenetur soluere æstimationem damni.

h Æstimationem restituet.] nisi dando animal velis liberare teipsum, j. eo. cap. vlt. vltra enim æstimationem non tenetur conuentus de pastu pecoris, & actione in factum conuenitur. ff. de præscript. verb. qui seruandarum, §. si glans. & expellere debet animal, quod damnum dedit: & tanquam suum non includere illud: cum dominus illius teneatur ad damnum, ff. ad leg. Aquil. Quintus Mutius. §. Pomponius. Bernar.

Si egressus.] CASVS. Si aliquis apposuerit ignem in agro suo, & damnum dederit in segetes vicini sui, damnum restituet. No. qui occasionem damni dat, &c.

i Reddet damnum.] Si fuerit in culpa, dum apposuit illū ignem, nec adhibuit diligentiam, quam debuit. ff. ad l. Aquil. qui occidit. § in hac, & j. eo. c. vlt. aliàs si nihil de contingentibus omisisset, non tenetur. j. eo. c. vlt.

Si quis.] CASVS. Si aliquis voluntarie incenderit domū alicuius, totum damnum restituet, & tres annos pœniteat. No. quod in damnis illatis attenditur voluntas.

k Voluntarie.] secus si contra voluntatem, dum tamen nihil de contingentibus omiserit, j. eo. c. vlt. in fi.

l Restituat.] in quadruplum intra annū, post annum in simplum. ff. de incen. l. 1. Sed si negligentia, in simplum: sed si dolo fecerit, secundum leges concremabitur. ff. eo. qui ædes.

† Exodi c. 21. & c. 3. ti. de damno dato, in 1. compil. refert Iuo par. 16. c. 349.

† Id est, in eodē Exodo c. 21. refert ca. 4. ti. de damno dato, in 1. compil. & apud Iuo. par. 16. c. 150.

† Id est, in eodē Exodo c. 22. & c. 5. tit. de dāno dato, in 1. cō pil. refert Iuo parte 16. c. 353.

† Id est, in eodē Exodo c. 22. & c. 6. tit. de dāno dato, in 1. cō pil refert Iuo parte 16. c. 354.

† Similia repe- rit apud Burchardū lib. 19. decre. c. 5. tit. de sacrileg. §. concremasti domū. & c. 7. titi de damno dato, in 1. compil.

Aliàs est lex. & incipit quam ita cōtrariū seruat apud nos: & de hoc in Spe. de actio. § 1.

Vt si posuit in stipulā suā ignē tempore ventoso. Ioā. And.

Olim.

O *Lim.*] Diuiditur quia primo recitat processum delegati, quē secundo reuocat, & eūm diffinit: ibi, *Quare*. Abbas.

CASVS. Florentini olim posuerunt in bāno epm Fesulanū, dāna & iniurias ei alias plurimas irrogātes. Super his commisit Papa eūm epo Mutinen. vt eos cōpelleret ad satisfaciendū sup pdictis epo prædicto: Eps vocatis partibus cœpit ī cā procedere, & recepit testes lite non cōtestata: deinde cā delata est ad dnm Papam ipse examinato pcessu, qa lis cōtestata nō fuit, processum illū reuocauit. qa & cōe Florentiæ bāniuerat epm Fesulanū cōtra Deū & ecclesiasticā libertatē, pp iniuriā bāni, & pp expēsas & alia dāna pp hoc subsecuta, condēnauit cōe Florentiū. in mille libris vsualis monetæ. pmissa taxatione, & pstito iuro epo Fesulano. No. qꝺ nō tenet pcessus lite nō cotestata. sic non tenet bānū datū in ecclesiasticā psonā. cōtra ecclesiasticā libertatē. item condēnatio expensarum semp facienda est taxatione pmissa, & iuro secuto.

a ¶ *Reuocato.*] lite vero nō cōtestata, no valet processus: vt hic patet & ī. vt li. non cōte. accedens & ī. de elec. dudum 2. & ī. de purg. cano cum dilectus.

b ¶ *Banniuerat.*] Tale bannū nullū fuit: qa nulli licet iurisdōnē in ipsum: Laico enim nō licet de clerico legē dare 96. dis. bene qdem. & 16. q. 7. non placuit. Immo tāquā sacrilegus fuerat puniendus eadem cā & q. ea si qs principib. & qa in eo offendit ecclesiasticā libertatem, & pp hanc iniuriā puniē ad expēsas, quas pp hoc fecit, & dāna quæ ptulit tali occasione: vt patet.

c ¶ *Taxatione*] debet iudex primo taxare de expēsis & damnis in iudicio peritis 3. q. 3. offeratur, versi. quod fieri & postea dēt iurare; & tali iuro stabitur, tamquam legitimæ probationi C vnde vi. siquando. & 2. q. 1 in primis. ī. de his quæ vi metusve cau. fiunt. c. vlt. vbi de hoc. Ber.

d ¶ *Vsualis moneta*] Et si de hac nō fuisset dictū, de illa tñ intelligeret. ff de lega. 1. si seruus plurīū. §. vlt & ff. de cōtrahen emp. imperatores. & si plures essent vsuales monetæ, vr de minori intelligendum, ff de leg 3. nūmis. & ī de censi ex parte.

¶ De materia huius decretalis, vide plenissime quod sancitum est in Clemen. 1. de pœnis ad de c. grauis. supra de restit. spolia.

¶ De hoc articulo vide plene per Franciscū de Victoria in relectione prima de potestate ecclesiastica, par. vltim.

¶ Honorius tertius epo Bononiē.

¶ *Secularis potestas, qui clericū banniuit, condemnari debet per iudicem ecclesiasticum, secundū æstimationem iniuriæ in expensis & damnis. Et hodie adde pœnam in Clemen. prima de pœnis.*

CAP. VII.

O Lim [1] scribentib. nobis epo Mutiñ. vt Potestatē, Consiliarios, & populū ciuitatis Florentiñ. ad satisfaciendū de dānis & iniurijs irrogatis epo, & ecclesiis Fesulañ censura ecclesiastica coarctaret: idem testes lite non contestata recepit. Quare nos eius processu penitus reuocato [a], cōe Florentiñ. qa banniuerat [b] epm Fesulaneñ. cōtra Deū & ecclesiasticā libertatē, pp iniuriā banni, expensas, & damna tali occasione secuta: taxatione [c] iuro præmissa, in mille libris vsualis [d] monetæ, prædicto episcopo sententialiter duximus condemnandum.

¶ Gregorius nonus.

¶ *Qui iurat statutū sup nō expetēdis dānis, hoc nō obstāte, expēsas repetere poterit. h. d. Vel sic. Statutum super damnis nō repetēdis, ad expēsas non extēditur.*

I *N nostra.*] Diuiditur, quia in prima parte ponitur decisa consultatio: In secunda responsio ibi, *Cum igitur*. Abb. Sicul.

CASVS. Brixienses multas discordias olim habuerunt inter se, quarū occasione multa dāna sustinuerūt illata adinuicem: pp qđ cōiter statutū fecerunt de nō petendo vel recipiendo vlterius restaurationes dānorū à cōi, & statutū hmōi firmauerunt etiam iuro: sed præter damna occasione huius discordiæ multas fecerunt expensas, quas petebant sibi refici à cōi: dubitatum fuit, an obstaret eis iurm super damnis non repetendis: pp qđ eps Brixieñ. pposuit hoc in præsentia Papæ. Cū ergo aliud sit damnorum restauratio, & aliud satisfactio expensarū, iurm præstitum super articulo dānorum, non dēt intelligi factum expensarum: vnde mandat Papa, quatenus iuro pdicto non obstante, eps prouideat auctoritate Papæ, ꝙ dictū cōe pro bono pacis & concordiæ cōtribuat ad expensarū satisfactionē ad arbitrium ipsius, sicut viderit expedire. No. ꝙ iurm non extenditur ad aliud, q̄ iuratum sit. Item aliud est dānum, & aliud expensæ, & ideo iuramentum præstitum super vno, non extenditur ad aliud. Item propter bonum pacis multa fiunt, quæ alias fieri non debent.

¶ Glo. seq. *distinguit damnum & expensas, & damnum subdistinguit circa rem, & extra rem, concludens expensas his non includi, quia de his non agebatur.*

e ¶ *Damnorum.*] No ergo, ꝙ dfia est inter damnum & expensas, vt hic patet, & ī. c. prox. ar. vnde iurm super vno factum non extenditur ad aliud, cū sint diuersa, puta, si pp discordiā domus, aliqua destructa fuerat possessio, aliqua sterilis remāsit, vel qa negotiari non potuit, hmōi dāna remissa sunt, & iuro firmata. Quoddam n. damnū siue interesse dr circa rē: puta, subtraxisti instra, quibus possessio ecclesiæ firmaē, vel alterius, teneris ad illud dānū, qđ contingit pp absentiā instrorum 12. q 2. si quis de clericis. & ff. d actio. emp. & vend. Iulianus. in princ. Quoddam dr extra rē: puta, debui tibi frumentū, & qa nō dedi suo tpe, familia tua fame periit: illud dānū non cōsequeris, sed ptiū frumēti vel vini, ff. co. si sterilis. §. cū p venditorē. Expensæ dicuntur quas qs facit circa sūptus litis, & circa aduocatos. C. de iudi. sancimus. De istis expēsis fit mentio. ī. vt li. nō contest. qm. §. in alijs. & ī de dolo, finé. Et cōsimiles expensæ fuerūt hic, quas faciebāt eundo & redeundo. Vel expendendo pecuniā suā faciendo maiores expēsas, q̄ consueuerūt. ad istas expēsas iurm nō extēdit: tñ si intellexisset de hmōi expēsis, & de his intenderunt iurare, & hoc cōstaret, sup his fieret interptatio, sicut credo. Sed hic simpliciter dictū fuit de dānis, quare ad ea tantum restringitur iuramentum. Et sic est aliud damnum, & aliud expensæ, sicut dr aliud pœna, & aliud mulcta, & aliud fraus, & aliud dolus ff. de verborum significat. o. aliud fraus.

f ¶ *Contribuat.*] pro bono concordiæ: vt hic dicit. sic fit cōtributio qñ iactus mercium factus est. ff ad l Rho. de iac. l. 1. & 2. §. cum in eadem. & l. amissæ. Sic ergo in casu isto, æquum est fieri contributionem propter bonum pacis & concordiæ, ne forte hac occasione concordia non seruetur.

CAP. VIII.

I N [1] nostra & fratrū nrorum præsentia proposuistis, ꝙ olim ciues Brixieñ. pro [1] restaurationib. damnorum illatorū adinuicē, q̄ pp multas ciuiles discordias incurrerant, plurimū aggrauati: statutū editū, de nō petēdo vel recipiendo in posterum restaurationes hmōi à cōi gñaliter approbarunt, & firmarunt etiā iuro: & *infra*. ¶ Cum igitur aliud sit damnorū [e] restauratio, q̄ satisfactio expensarum: & iō in iuro exhibito sup dānorū articulo intelligi non debeat, ꝙ factū expensarum fuerit comprehensum: Mandamus, quatenus iuro non obstante pdicto, auctoritate nrā prouideas, ꝙ dictum cōe pro bono concordiæ, ad expensarū satisfactionē aliquid [f] cōtribuat, iuxta tuæ discretionis arbitrium, à te sicut expedierit moderandum.

¶ Idem.

¶ *His plura dicta: & si sūmat.*

CAP. IX.

S I culpa [g] tua datum est dānū, vel iniuria irrogata, seu alijs irrogantibus

S *I culpa.*] CASVS. Aliquis culpa sua dānū dedit alicui, aut iniuriā irrogauit, seu alijs irrogantibus iniuriā opē tulit, aut hæc imperitia vel negligētia euenerunt: dr, ꝙ sup his satisfacere tenetur, nec ignorantia ipsum excusat. qa scire debuit ex facto suo iniuriam posse contingere, vel iacturam.

¶ QVOD SI ANIMALIA. Ecce si animalia tua dānum dederunt, nihilominus satisfacere te oportet. nisi tu velis liberare te ipsum dādo animalia tua dānū passo: sed si animalia tua fera fuerunt, & quæ cōsueuerūt nocere, non sufficit ad liberationē ea dādo, qa nō curasti, quā debueras diligentiā adhibere: In fine dr, ꝙ licet ille q occasionē dedit, dānū dedisse videat, tñ secus est in illo dicēdū, q diligētiā, quam debuerat adhibuit ne damnum cōtingeret No. ꝙ quis tenetur si culpa sua damnum dedit. Item tenetur q iniuriā irrogauit, vel alijs opem tulit: & ignorantia in talibus non excusat. Itē sufficit dare animal pro damno dato ab ipso, sed in feris animalib hoc non sufficit. Item qui occasionem damni dat, damnum dedisse vr, cum diligentiam non adhibuit quam debuit. Item non est ei imputandum qui de contingentibus nihil omisit.

g ¶ *Si culpa*] No. ꝙ ad hoc vt teneaē qui dānū dedit, seu iniuriam irrogauit necesse est culpam interuenire, aliogn non teneretur. vñ infantes & furiosi non tenētur si dānum dederint: quia

[1] Vidē glossam [1] c. si canonici, verbo, dānis & iniurijs, de off. ordi. li. 6.

[1] Dictio, pro, deest ī uetustioribus codicibus.

[1] Dictio, aliqd, deest in antiquorib. exemplarib.

quia iudiciū animi non habēt, ff ad l. Aq. sed & si. §. iniuriā. & §. igitur. & 15. q. 1 illud. impubes tñ doli capax tenet, vt hic, & in c. illud. & §. igitur. & ille nō tenet de culpa, q ad sui defensionē, & incontinēti, & codē mō dānum dedit, ff co. sciētiā. § q cum aliter. & de leuissima culpa quis tenet i casu isto, ff. eod. l. 2. & ille excusat à culpa, q alterius impulsu vel violētia ventorū damnum dedit, ff. eo. quemadmodum. §. si nauis. & §. item Labeo.

a *Tulisti.*]No. q non solum q dānū dedit, seu iniuriā irrogauit, sed q opē tulit tenet, puta si vnus tenuit, & alius interemit, ille q tenuit, quasi causam mortis dedit, ideoq; actione in factū tenet ff. eo itē Mela. §. si alius. & § itē cū eodē. & ff de iniur. nō solū. i prin. & §. si mādato. sic & ope & consilio furtū committitur. Insti. de ob. q̄ ex delicto. nas §. ope. & homicidiū ope & cōsilio cōmittit. ī de homi. sicut dignū. §. illi q. & §. vl. & §. hi qui. simile, ff. de adul. is cuius. §. vlti.

b *Imperitia.*]quæ annumerat culpæ. Instit. ad leg. Aql. §. imperitia. & ff. de reg. iu. Iperitia. & ff. loca. si quis fundū. §. Celsus. Itē itellige de negligētia ꝓut hic dicit. ergo siue culpa siue imperitia vel negligentia dānū dederis, vel si iniuriā irrogaueris, vel dātibus opē dedisti, teneris. si negligentia tua aliqd minus benefecisti, & ob hoc dānum datum sit, teneris, ff. ad leg. Aqui. si seruus. §. si ex plaustro. & l. qui occidit. §. in hac. & negligentia imputatur. ī. de pœn. & remissio. quæsitum. vbi de hoc.

opē forte tulisti, a aut hec imperitia b tua siue negligentia euenerūt, iure super his satisfacere te oportet: nec ignorātia c te excusat, si scire d̄buisti ex facto tuo iniuriā verisimiliter posse contingere, vel iacturam. Quòd si animalia tua nō cuisse ꝑponas, nihilominꝰ ad satisfactionē teneris: nisi ea dādo passis dānū, velis liberare te ipsū: qđ tñ ad liberationē nō ꝓficit, si fera animalia, d vel q̄ ꝯsueuerūt nocere, fuissent; & quā debueras nō curasti e diligētiā adhiberē. Sane licet q occasionē f dāni dat, dānum videat̃ dedisse: secus est tñ in illo dicendum, qui vt non accideret, de cōtingentibus nil omisit. g

TITVLVS XXXVII.

De pœnis.

Ex concilio Toletano. †

Totiens puniēdus est criminosus, quotiens delictum iterat.

c *Ignorantia.*]hic nō excusat ignorātia à culpa, si potuit scire ex facto suo cōtingere iacturā vel iniuriā: puta, mihi licet ꝑcutere ꝑcutientē me, si cū vellē eū ꝑcutere, aliū ꝑcussi, imputat mihi, ff. ad leg. Aql. sciam. §. pen. & ff. de iniur cu qui. §. si iniuria. et cōtra, ff. co. si cum seruo debuit ergo adhibuisse diligētiā in facto suo, vt dicit in si & sic nō imputaret. Et illud scias, q iniuria fit aut re, aut uerbis. Re, quotiēs manus iferūtur: verbis, quotiēs cōuitiū dr, ff. de iniur. l. 1 & ī de re iudi. cū te. & iniuria p dissimulationē abolet ff. eo. non solū. § 1. Et illud sciās, q cōuictus de dāno dato, si negauerit & ꝓbatū fuerit, cōdēnat in duplum ff ad leg. Aq. l 2. & C. eo. tit. cōtra negantem.

d *Animalia tua.*]sic ergo si quadrupes tua, siue animal dānū dedit, ad æstimationē teneris qa nō custodiuisti animalia tua: tñ si velis dāre animal pro dāno, liberare te potes, vt hic dicit. & ff si quadru. pau. fe. di. l. 1. circa prin. & Insti. eo. ti. i pri. vñ sump a fuerunt hæc verba. Et hoc hēt locū in his animalibus, q̄ cōtra naturā mouent, vtpote si bos cornupetere solitus fuit, vel equus calcitrosus, vt dr in ꝑdictis legib. In feris autē animalib. q̄ naturali sua feritate dānū dederunt, hoc nō hēt locum. qa illud animal dādo, nō liberaberis: qa non adhibuisti diligentiā quā debuisti, vt hic dr, salte directa actione vel vtili potius. Si vero aufugit & nocuit, nō pōt dñs quondā cōuenīri, qa desinit dñs esse, vt ff. eo. l. 1. §. in bestiis & Insti. eo. § 1. Feræ bestiæ sunt, vt vrsus, & ceruí. q̄ sint animalia siue volatilia fera. dr insti. de re diu. §. feræ. & in aliis § sequentib. Cū autē liber homo dānum dat, locum habet actio legis Aqui. dum vero quadrupes siue animal, locum hēt actio de pauperie: cū uero seruus, tunc locum habet actio noxalis, & tunc licitum est seruum dāre pro damno dato. Insti. de nox. circa prin.

e *Non curasti.*]quia hmōi animalia non debent teneri ī publico, vbi publicus iter est. Inst. si quadra. pau. fe. dic. § hic quoque aliās § cæterū si vero teneant in publico, & dānū dederint, tenetur dominus ī duplum, & n. . dominus actio de pauperie locum habet: quia cum plures actiones concurrunt pœnales in eadem re, vna non tollit aliam Inst eo. §. fi.

f *Occasionem.*]ff. ad l. Aqui. qui occidit §. in hac. & ī. de homici. decætero. vbi de hoc ī. de re lli. sicut in gl. q̄ icipit, ar. q g.

g *Nil omisit.*]No. q non est imputandum ei, qui de contingentibus nihil omisit, ff. ad l. Aqui. qui occidit § in hac. & l. qui foueas. & l. si putator. & 50. dist. si duo. & ī. de hom. c. vlt. & ante pe. Bern.

Et l de mē de homici. si furiosus. Io. And.

Aliàs, si q̄s domū. vide ne ꝑlati vic. luas c. vlt. super glo. a. Io. And.

† Ex quo Toletano concilio hoc sumptum sit, nondū inuētū est, referunt Burchardus li. 19. decret. ca. 158. & Iuo par. 15. c. 166. & c. 1. eo. tit. in 1. compilat.

Hoc in telligas sano modo, videlicet, q licet ꝑcutere ꝑcutiētē legitime se defendendo. vide doctores. in l. vt vl, ff. de iust. & iure.

De certo deposito qui aufugit, quē post tps depositarius cepit: tenēt Pilē. oō. 55. & Ber. in dom. 55. q si nomine deponentis id fecit: restituere tenet: secus si ꝓprio: per id qđ hic dicit glo. ioan. And.

C A P. I.

Ea, quę frequenti ꝑuaricatione iterant, frequēti sentētia cōdēnētur. h

Ex concilio Triburiensi. †

Interficiens presbyterum, puniendus est: & pœna pars ecclesiæ cui præfuit, alia pars ꝑ eius anima distribuitur.

C A P. II.

Presbyteri interfecti cōpositio, i epō ad cuius parochiā ꝑtinet, soluat: ita vt medietatem vtilitatib. k ecclesiæ, cui ꝑfuit, tribuat: & alterā in eius eleemosynam iuste dispertiat: Quia nullus eius hęres ꝓximior vr̃, quàm qui l ipsum Domino sociauit. m

Alex. iij. Cantuarieñ. archiepō.

Non debēt prælati pro excessibus sustinendis pecuniā exigere, nec ſt correctionis cā ex cupiditate pœnam pecuniariam imponere.

C A P. III.

Licet † iuxta Aposto. &

DE POENIS.

Supra visum est de variis excessibus, propter q os pœnæ debentur, merito subijcitur inde rubrica de pœnis.

De hac materia tractatur 23. q. 4. & q 5. per totum. 23. dist. quamquam. 12 q 2. in antiqua. vsque ad § verum id. 16. q. 1. & 6. quasi per totū. 81 di. in multis capitulis.

h *Ea quæ.*] Pone exemplū in capit. pia. de except. lib 6. vbi excommunicationis exceptio potest cōtra actorem pluties opponi, & ibi dr, q quotiens deficit in probādo, totiēs debet puniri in expensis. Abbas.

CASVS. Quærebatur vtrum vna satisfactio plura peccata comprehenderet: Cōsultus Papa rñdet, q quotiens quis peccat, totiens puniri debet. No. q frequens delictū frequenter puniri debet.

Glo. seq alleg. duas concor. & duo similia, & arguit.

h *Condemnentur.*] sic 6. q. 1. imitare. & de pœ. dist. 1. mensurā. Et ita quotiens quis deliquerit, totiens puniri dēt: sicut in cōtractib. cōsueuit dici, vt pœna soluta cōtractus maneat in sua firmitate. ff. de transactio. q fidē. Sed ēt arbitrio quis stare non cogitur pœna soluta, nisi id expresse dicatur. ff. de arbit si duo. in fine Et sic est arg quotiens clericus in delicto repertus fuerit, totiens exigatur ab eo pœna ar. 23. dist. quamquam in 6. & ff. de ver obl. si sic stipulatus.

P *Resbyteri.*]Dicit quid faciendum sit de pœna, quam soluit interfector presbyteri hoc dicit. Primo ponitur vnum dictum: Secundo ratio: ibi, *Quia.* Abb.

CASVS. Si aliquis interfecerit presbyterum, & compositio inde fiat: accepta pecunia soluatur illi episcopo, ad cuius parochiam pertinet, ita q medietatem tribuat in utilitatem illius ecclesiæ cui præfuit, & alteram pro anima defuncti pauperibus eroget: quia nullus hæres eius proximior est, q̄ ille, qui ipsum domino sociauit. No. q pœnam pecuniariam, quam recipit episcopus ab aliquo, sibimet appropriare non debet, sed in vtilitatem ecclesiæ distribuere. Item ecclesia est hæres clericorum, vnde in rebus eorum succedere debet.

i *Compositio.*]hæc compositio per legem Lombardam est sexcentorum solidorum. 17. q 4 qui subdiaconum.

Glossa sequens arguit.

k *Vtilitatibus ecclesiæ.*]hoc idō, qa & sic ecclesiæ iniuria facta fuit, & in suū ministrū, iuxta illud: Qui vos tangit, me tangit. 2. q. 7 accusatio Ex est ar. q pœnas pecuniarias, quas recipit epīs, nō lucrat ipse. sed in vtilitatē ecclesiæ conuerti debent, vel diuidet illas. ar. . dudum mititare. & 16 q. 6. c. 1.

l *Cui.*]scilicet ecclesiæ.

m *Sociauit.*]baptizando & ordinando illum.

L *Icet.*]Archidiaconi. & alij prælati, qui in criminibus dispensare nequeunt: pœnam pecuniariam imponere non pñt, vbi a iure alia statuitur. Primo ponitur archidiaconorū actus reprehensibilis: Secundo mandat illos inhiberi & compesci: ibi, *Mandamus.* Abbas Siculus.

CASVS. Archidiaconi Cōuētrieñ. cōpetens ꝓ corrigēdis excessibus a

† Est i cōcilio Triburiē. sub Arnulpho imperatore c. 4. sed aliis verbis referūt Burchardus li. 6. decr. ca. 11. Iuo par. 10. c. 140. & Gratianus sine Palea 17. q 4. c. omnes presbyteri.

† Cap. 1. eo. ti. in 1. compilat. & post cōcilium Lateranū. sub Alexā. iij. pœ 2. c.

Vide q notat Specul tit. de sent. prolat. §. 2. ad finem. & ti. de contu. §. fin. versic. sed pone, iudex.

Et ideo non vr̃ q possit illas imittere. & hoc no. & dixi de off. leg. nisi. in 1 glo. Io. And.

ſibus à clericis & laicis pœnâ pecuniariâ exigebant: Item pro annua exactione q̃nq; rectores eccleſiarũ ſuſpendũt, & eccleſias interdicũt, à vicariis denarios exigũt, vt eos i eccleſiis celebrare p̃mittãt: hæc & alia cõmittebãt cõtra canonũ inſtituta: Mãdat Papa Cantuarieñ. archiep̃o, quatenus hæc p̃dictis archidiaconis diſtrictius interdicat. Si aũt ꝯuenire p̃ſumpſerint, eos eccleſiaſtica cen. cõpellat. No. ꝙ exceſſus clericorũ ſunt puniẽdi pœna ſpũali ſm canones, & non pecuniaria.

Glo. ſeq. quærit, & dupliciter ſoluit.

a *Laicis*] ſed quare à laicis? q̃a forte ſunt de ſua iuriſdictione t p̃ali, vel de cõſuetudine hoc habent.

Glo ſeq. notat pœnas pecuniarias, & c. ſignat contrarium ſoluit diſtinguendo ponit opi. Hug. quam determinat.

b *Pœnam pecuniariam.*] Ex hac decre. vr̃, ꝙ pro criminibus pœna pecuniaria exigi nõ d̃et, cũ Papa hic eã prohibeat, ar. 24. q. 6. cognouimus. & ca. de lapſis. & c. ep̃o. & illud. 1. q. 1. nullus ep̃s. & ĩ. de ſimo. nemo. & 83 diſt. ſi q̃s ep̃s, arg. cõtra. 23. q. 5. ſi vos. Vñ no. ꝙ cũ ius ſta:uit pœnã pecuniariã infligendã, q̃cunq; cognoſcit de illo crĩe, illã põt infligere, ff de iudic. l. 2. §. vlti. & ĩ. de rap. in archiep̃atu. & 12. q. 2. cũ deuotiſſimã. 12. diſtin. qm̃. Si vero ius ſolã pœnã ſpiritualẽ vel corporalẽ ſug crĩe ſtatuit, iudex nec d̃et nec põt illã in aliã cõmutare, ſed ille tm̃ q de illo crĩe põt diſpenſare. Et cũ de pœna crĩs nihil de iure cautũ eſt, an pecuniariam vel aliã infligat, iudicis arbitrio cõmittitur. ĩ. de oſ. deleg. de cauſis. Cũ iudex ſug crĩe diſpenſare põt, bene põt infligere pœnã pecuniariã, vel aliã. Sed archidiaconi iſti ſug his criminibus diſpẽſare nõ poterãt: vnde nõ debebãt pœnã pecuniariã infligere, ſed imponere ſpiritualẽ, ſm ꝙ qualitas crĩs exigebat, ar. ĩ. de iud. at ſi clerici. Hug. dicit, ꝙ illa pœna eſt infligẽda, q̃ magis timeat, arg. 23. q 4. ea vindicta. & q. 5. p̃deſt & ĩ. vlti. nõ cõt. qm̃. i ſi. Sed hoc ĩtellige hĩc locũ cũ iudex talis eſt, q poſſit diſpẽſare, & cõmutare pœnas, ſed iſti archidiaconi hoc non põt. Ala.

c *A vicariis.*] Hoc erat ſimoniacum, cum ordo ſit ſacramẽtum, cui adhæret executio ſi ergo vnum vendunt, & reliquũ, 1. q. 3. ſi quis obiecerit. & c. ſaluator.

Dictio, pecuniæ, deeſt ĩ antiquioribus exẽplaribus.

Cap. 5. eo ti. in 1. compilat. & poſt cõcilium Lateranẽ. ſub Alexandro iij. par. 3. c. 2.

Aliàs ita: in expenſis legitimis. aliàs ita: in expenſis oibus. ſed in manuſcriptis vt eſt impſſum, uno excepto.

Vid gloſſam ibi. & c. ſiqs cuiuslibet, 21. q. 5. & Hoſtiẽſẽ ĩ ſũma tit. ĩ of. ord. §. quid g tinet. & i c. pro humani. de homicid. lib. 6.

infra. ¶ Accepimus, ꝙ archidiaconi Conuentreñ. ep̃atus, pro corrigendis exceſſib. & crĩbus puniẽdis, à clericis & laicis a pœnã b pecuniariã exigũt, & p̃ annua exactione pecuniæ † pſonas q̃nq; ſuſpendũt, eccleſias iterdicũt, à vicariis c denarios, vt eos ĩ eccleſiis cãtare p̃mittãt, exigere nõ formidãt, & alia agũt, q̃ canonũ obuiãt iſtitutis, & de radice cupiditatis & auaritiæ p̃dire vñr: *& infra.* ¶ Mãdamus, quatenus archidiaconis p̃dicti ep̃atus hoc diſtrictius ĩterdicas: ſi aũt ꝯuenire p̃ſumpſerint, eos appellatione ceſſante, eccleſiaſtica cenſura cõpellas.

Idem in concilio Turoneñ.

Victus cõdẽnatur victori i̇̃ expenſis, ẽt in cauſis pecuniariis: & vnũ caſum excipit.

CAP. IIII.

Calumniã † & audaciã temere litigantiũ condẽnãdo in expẽſis, & alio d multiplici remedio ſanctio ĩperialis ꝯpeſcit. ¶ Qm̃ igitur ſacris iſtitutis cõſonare dignoſcit: Præcipimus, vt decætero i cauſis pecuniariis victus, victori e in † expẽſis cõdẽnetur: niſi ſnia f pro abſente feratur.

Inno. iij. Midroſienſi archiep̃o.

Clericus cauſam ſeu operam præbens bello, deponendus eſt.

CAP. V.

Quod † in dubiis: *& infra.* ¶ Quia vero tã ſacerdotes, q gubernant naues ad pugnã, q̃ qui pſonaliter exercẽt cõflictũ, & hi, q alios incitant g ad pugnãdum, oẽs enormiter peccant: de rigore canonico eos credimus deponẽdos.

Idem London. † epiſcopo.

Clericus pro magno ſcelere ab eo cõmiſſo deponi d̃et. & in monaſterio detrudi ad agẽdã pniã.

CAP. VI.

Tuæ † diſcretionis prudẽtiã: *& infra.* ¶ Ad illud qđ à nobis tertio req̃ſiſti, qualiter clerici i latrociniis, vel aliis magnis ſceleribus deprehẽſi h puniri debeãt: Rñdemus, ꝙ à ſuis ordinib degradati, d̃trudi debeãt ĩ arctis monaſteriis, i ad pniam peragendam.

Idem Abbati & fratribus Cryptæ ferratæ.

Si vterque contrahẽtium venit contra contractum, vterque poteſt exigere pœnam adinuicẽ promiſſam ex conuentione.

CAP. VII.

Conſtitutus † in pſentia noſtra: *& ĩfra.* ¶ Licet aũt in inſtrõ ep̃i Lauitani expreſſa fuerit certa pœna, quam pars p̃ctum non ſeruans, ſolueret obſeruanti: cum tamen vtraq; pars veniſſe contra illum, ex cõfeſſione k propria conuincatur: cum & pars veſtra ſubtraxerit ep̃o penſionẽ, & epiſcopus procurationem exegerit ab eadem eccleſia, ſicut œconomus propoſuit memoratus,

*Cal*umniam.] Primo legem recitat, quam ſecundo approbat: ibi, *Quoniam*. Abbas.

CASVS Qui calumnioſe litigant, condemnandi ſunt in expenſis, & de calumnia puniuntur, ſecundum ꝙ leges pcipiũt, & quia illud ſacris conſonat inſtitutis, præcipit Papa vt decætero in pecuniariis cauſis victus, victori in expenſis condemnetur, niſi feratur ſententia pro abſente. No. ꝙ qui calumnioſe litem agit, in expenſis alteri parti condemnari debet.

d *Alio.*] ita vt præter expenſas de calumnia puniatur C de calum. l. 3. & inſt. de pœ. te lit. §. aduerſus quia infamis efficitur, vt ibi dicitur. de quibus legibus hic facit mentionem.

Glo. ſeq. ponit opi ſuam. & contrariam, & rem tñt.

e *Victori.*] victus victori in expenſis cõdẽnari d̃et, ſi per calumniam & malã fidem appareat eũ mouiſſe litem, i vt hic expreſſe dicit lr̃a in prin. & in Auth. de iu. §. oportet. coll. 6. & ff de iudic. cum quem temere. Alij dicunt, ꝙ eo ipſo ꝙ ſuccũbit, pſumitur calumniari: vnde condemnari debet in expẽſis. De hac materia plene dictum eſt. ĩ. de do. & contu. finem.

f *Niſi ſententia pro abſente.*] Sicut cauet C de iudi. pperãdũ. §. & ſi quidem, ibi dr̃, ꝙ victus præſens ſumptus ſuos de condemnatione deducat.

Quod in dubijs.] CASVS. Sacerdotes, q gubernãt naues ad pugnã, & q pſonaliter cõflictum exercẽt, & alios incitant ad pugnandum, oẽs ſunt deponendi. No. ꝙ nõ ſolũ ille eſt homicida qui interficit, ſed etiam ille, qui incitat ad interficiendum.

g *Incitant.*] in bello iniuſto, arg. ĩ. de homi. ſicut dignũ, §. q vero, & ff ad le. Aq. itẽ Mela. §. itẽ cũ eo. ſecus ſi eẽt iuſtũ, q̃a tũc licitũ eſt hortari. 23. q. vlti. hortatu. & c. igit. & ca. vt pridẽ. & ĩtereſſe bellis ea. cauſa. q. 3. Maximianus.

Tuæ.] Abbas & cleric' in magnis cribus dep̃henſi, poſt depoſitionẽ detrudi debẽt ĩ monaſteriũ ad agendũ pniam. Et diuidit: Primo ponit conſultatio: ſecundo reſpõſio: ibi, *Reſpondemus*. Abbas.

CASVS Clerici aliqñ deprehenduntur in latrociniis & aliis magnis ſceleribus, q̃ritur. qualiter ſint puniẽdi? Rñdet Papa ꝙ à ſuis ſunt ordinibus degradandi, & in arctis monaſteriis detrudẽdi ad agẽdũ pniã. No. ꝙ clerici dep̃henſi ĩ latrociniis & magnis crĩb', degradari debent, & in arctis monaſteriis detrudi.

Glo. ſeq. ponit duas lect. & ſecundam declarat.

h *Deprehenſi.*] & conuicti: ſola. n. deprehẽſio non ſufficit, ĩ. de iud. cũ nõ ab homine. Vel intellige, dep̃henſi, ita ꝙ factũ ſit notoriũ p euidentiã facti: tales. n. ſtatim cõdẽnari põt C. de deſen. ci. l. defenſores. Et ar. ĩ. de coh. cle. & mu. c. vl i & 2. q. 1. de manifeſta. & talis deprehẽſio auctoritate ſui plati fieri debet, ne vltra ſe extendat violentia, q̃ exegerit detentio cler. corũ, ĩ. de ſen. exc vt famę. alias capiẽtes eẽnt excõicati, vt ibi

i *Monaſteriis.*] ſimi. 16. q. 6. de lapſis. & 50 diſt. ſi ille. & ſi incorrigibiles fuerint, per ſecularem iudicem poſtea deprehendantur ĩ. de iudic. cum non ab homine.

Conſtitutus.] Primo ponit diffinitionem: Secundo cauſam interſerit: ibi, *Et cum*. Abbas.

CASVS Ep̃s Lauitanus cõceſſit monaſterio Cryptæ ferratæ oẽs eccleſias in eius diœceſi ſitas pertinentes ad monaſteriũ illud, & quicquid iuris habebat ĩ illis in emphyteuſim ſub annua pẽſione reddẽda, ita ꝙ ſola pẽſione cõtẽtus eſſet, ſub certa pœna appoſita inſtrõ inde cõfecto, poſtmodũ orta fuit ſuper his contentio inter eos: per confeſſionẽ vtriuſq; partis cõſtitit, ꝙ pars monaſterij ſubtraxit ep̃o penſionẽ. & ep̃s exegit a monaſterio penſionẽ, & ſic vtraque pars cõmiſit ĩ pœnã, vñ dñs Papa vtramque partẽ à pœna illa reddit abſolutã. No. ꝙ cõfeſſio in iure facta p̃iudicat. Item pœna cum pœna cõpenſat.

k *Ex confeſſione.*] confeſſio enim in iure facta p̃iudicat ĩ. de

Addẽ q nec iuramentũ calũniæ excuſat a cõdemnatione expẽſarũ. con. cor. l 2. C. de iura. calum.

Ludeñ. archiep̃o.

I. Lũdoñ. archiep̃o.

Cap. 3. tit. de vita & honeſt cleri. in 3. compilat.

Vide Bernardinũ Diaz in pract. cri. can. c. 74. Vide ĩ. tit. 1. c. ſi. ſuper glo. 2. Io. And.

Pars ca. Conſtitutus, ſupra de relig. domi. ubi inuenies varietates de uoce Lauitani.

Cap. vnico eo tit. i 1. compil. Et an clerico pugnare liceat. expli cat B Tho mas. 2. 2. q. 40. arti. 2 add ibidem Caietanum.

Quod intellige vt dixi de iudic. cũ nõ ab homine, ſuper 1. glo. Io. And.

transactio.praeterea 2.& s. de confes.cum super.& a vlt.vbi de hoc & C.eo l.vnica.& ff eod.l.1.

Glossa sequens opponit dupliciter: & soluit.

a *Vtramq.*]Sed vr ꝙ eps nõ inciderit in pœnã:nã cum altera pars ei subtraxit petitionẽ,licite potuit petere ꝓcurationẽ: qa fidẽ nõ seruanti, fides nõ est seruanda s.de iureiuran.puenit 2.nã licitum est redire ad priorẽ actionẽ, cũ ex parte altera non paret pacto.arg.s.de pact. cũ pridẽ.De hoc dictũ fuit s.de electio.cũ inter R. Ep. vr,ꝙ illi potius piudicet,q vltimo fcidit in pœnã:nã si vterque est in mora,sem p vltima mora nocet,ff.de pi & cõmo. rei ven il'ud. Rñdeo, hic pp par delictũ neuter incidit in pœnã.ff. de reg.iu.cũ par.& in delictis mutua fit cõpensatio. s.de adul.c.pe.& vlt.32.q. 6 nihil & ff.sol.matr.viro. Io. cõpensatio mutua fit, ff.de cõpẽ.si ambo.& ff.de dolo.si duo.Hæc decre.decisa fuit in fine huius decre s. de reli.do.constitutus. & per illam poteris intelligere istam. B.

Cap. 3. tit. de accusat. l 3. compilat.

Aliàs, nobis.

Aliàs vestro.

b *Absolutam.*]s pręfe renda est.n.opinio æstimationis pecuniario commodo ff.de sol.cũ ex plurib.& ff.de vsur.in pecudũ.§.vl.

Cap. 2. ut ne clerici vel monachi in 3. compilatione.

Vper his.] CASVS. Quidã clericus coram Papa in testimonio vacillauit,& variauit i dicto suo: Papa fecit illũ capi & detineri. Quęrit, vtrũ pp hoc incurrerit infamiã? Rñdet ꝙ non. No ꝙ vacillans vel varians in testimonio, non est ipso iure infamis.

c *Variauerat.*]& iõ non fuerat ei credendũ.4.q.3. cap.si testes §. qui falso.& s.vt eccl.benefi.vt nřm. B.

d *Non incurrit.*]quia genus pœnæ [illegible] p se non infamat: nisi sñia pcedat C. q ex cau. infa irro.l.1.& l. nullũ. licet Gratianus aliter senserit.3.q.7.c.infamis, § tria.in fi Vincen.

Dictio, nřas, deest in plerisq; antiquis codicibus.

An carceri sit pœna: dic vt s.co. quãuis. lib. dixerunt hic Inno. Hostiẽ. & Ab. ꝙ est custodia, nõ pœna, ff de pœ. aut facta, § solent. Io. And.

vtramque a partem ab ea reddimus absolutam, b

Idem Priori sancti Fridiani, & magistro B.canonico Pisano.

Si testis pp vacillationẽ incarceratur, infamiam nõ incurrit.

CAP VIII

Super his, de qbus nos ꝯsuleř voluistis: *& infra.* Clericus aũt, qui pro eo ꝙ variauerat c& vacillauerat corã vobis, de mãdato nřo captus est & detẽtus,infamiã non incurrit. d

Idem Spoletano episcopo.

Obligatus ad certã quãtitatẽ, certa die sub pœna soluẽdam,si partẽ intra terminum soluit,ad pœnam integram non tenetur.

CAP IX.

Svam ad nos rectores clericorũ sancti Fortunati qrimoniã trãsmiserũt, ꝙ cũ tibi essent in quadraginta libris p quoddã arbitriũ ꝯdẽnati, essetq; pœna triginta librarũ apposita, nisi eas soluerẽt i termino ꝯstituto:tãdẽ triginta trib libris i termino ꝑsolutis, e occasione septẽ residuarũ, p qualdã nřas lřas veritate tacita ĩpetratas,obtinuisti eos ĩ pfatis trigita libris tibi p delegatũ iudicẽ ꝯdẽnari. Quia igitur te non decet in tantũ pontificalis modestię f obliuisci,vt iho nestis q̃stib.anhelãdo, desideres cũ aliena iactura ditari: Mãdamus,quatenus sep tẽ librarũ solutione ꝯtentus,sup pœna g triginta librarũ, memoratos rẽctores decętero non molestes.

Sum.]Diuiditur:In prima quæstio:In ij ꝓuisio:ibi, *Quia igitur.* Abb.

CASVS. Clerici sancti Fortunati cõdẽnati fuerunt ẽpo Spoletano i xl.lib.p quoddã arbitriũ sub certa pœna,nisi eas psoluerent in termino cõstituto:eps ipetrauit quasdã lřas 5 eos tacita veritate,p quas fecit eos sibi cõdẽnari i xxx.lib.noĩe pœnæ,qa nõ soluerãt totã summã in termino cõstituto:vñ dicti clerici dño Papæ qrimoniã trãsmiserũt: Mãdat Papa ẽpo Spoletano,quatenus vij.lib.solutione cõtẽtus existat, & sup pœna xxx lib.clericos istos decætero nõ molestet,cũ non deceat ipm ihonestis qstib.cũ aliena iactura ditari.No.ꝙ pœna nõ debet exigi nisi p parte nõ soluta i termino cõstituto,licet de rigore iuris sit cõmissa i totũ,& ẽm quosdã in totũ exigi possit, in qua sñia fuit iudex,qui clericos istos condemnauit.Item cum alterius iactura nemo debet ditari, & præcipue clerici.

Glo.seq.signat contrarium, & soluit distinguendo.

e *Persolutis.*]eo ipso ꝙ sortẽ recipit, pœnæ renũtiasse vř,ff. de eo qd cer.lo l.vlt.in fi.& ff de le.commis.post diẽ.& ita vř ꝙ ei vlterius petere nõ possit p hoc qd hic dř, nisi aliter cõuenerit inter eos cũ sortẽ recepit s.ꝙ sors & pœna peti possit.ar. ff.de transa.qui fidẽ. C de transa.cum proponas.ff.si quis cau l.2.1.in Et sic vř ex hac decre ꝙ non cõmittař pœna in totũ effectu,licet sors in totũ soluta nõ sit: Vñ habes cõtraria plura,ff.de verb.obl.stipulationũ.§.si sortẽ.Super hoc consueuit distingui: Aut.n.illud qd promittitur sub pœna,cõsistit ĩ dãdo,aut ĩ faciẽdo:si cõsistit ĩ dãdo,ĩ totũ cõmittiř pœna,licet p parte sit satisfactũ, ff. famil.ercis.hr̃ des.§ in illa.in fi & ff.de ver.ob.stipulationũ,§ si sorte.& l in executione.§ itẽ si ita.& ff.de pig.sed an vix,ar.Si vero cõsistit i faciẽdo,& illud qd promissum est sub pœna,sit indiuiduũ,tũcidẽ est qd in primo casu,qa in totũ cõmittiř pœna. ff. famil.ercis.hr̃des.§. an ea stipulatio.& ff d ver. obl.cadẽ.§.Cato.ĩ pñ.ibi, ab oib.factũ,& c.& l.1 executione.§.sed 2 Sed in primo casu cũ cõsistit in dando,dixit Azo, ꝙ opposita exceptione repelleretẽ a pœna,p rata solutæ partis,ar. ff si qs cau.si seruus.§.1.& ff.de ver ob.l 2.§ vlt.ad fi. & ar ff.depo.si. si duo hæredes,& ff. de ver.obl.in executione.§.insolidũ, & hãc æqtatẽ seruat hic Innocentius: Nec est seruãdus ille rigor,vt in totũ pœna exigať,qa nõ dẽt qs cũ aliena iactura ditari, vt hic dř & 22.q.2 primũ.& ff.de cõd. indebi.nã hoc.qa nõ interest illius pœnã recipe,p soluta sorte:& iõ,qa placuit æqtatẽ pferri stricto iuri. C.de iud placuit. vñ lřæ sup hoc impetratæ nõ valuerant,q i patet ex eo,ꝙ dicit,veritate tacita. Alij doctores legũ seruant illũ rigorẽ.Si vero factũ sit diuiduum, pro parte tantũ cõmittiř.ff re ra.habe.si p curator.§.si qs a procuratore & ar.ff.de ver.obl.eadem § Cato.ibi,at si de eo cautũ &c. Sed cõtrariũ vř il.pe.i ff.si qs cau si seru. vbi cõmittit pœna ĩ totũ, licet dež exceptio pro alia parte. & factũ vř diuiduũ. Sed dici consueuit ꝙ illud est speciale in iudicio:qa & ibi mora purgař,ff.si qs cau & si post tres.sed ĩ pœnali stipulatione nõ purgatur.C.de cõtrah. & cõmit. stipu.magnam.quia tẽpus ibi iterpellat s de loc c.vl.

f *Modestia obliuisci.*]præferenda est.n.existimationis opinio pecuniario cõmodo ff.de solu.cũ ex pluribus causis.ff.de vsur.in pecudum.§.vlti.

Glossa sequens signat contrarium, & remittit.

g *Pœna.*]vř ergo ex hoc ꝙ ecclesiastica psona nõ possit exigere pęnam,nec ab ea exigi,ar 2.q.a finitatis,ar.cõtra s.eod. constitutus.De hac materia dictum est s. de arbi.dilecti filij.

Cap. 5. eo ti.in 4. compilat.

Hęc duo verba: bonę memoriæ. desũt in oib. Vaticanis.

Adde ꝙ sit obligatio diuidua & ꝙ indiuidua: no in l.stipulatio ea non diuiduntur.ff. de verbo. obli.

Idem.

Occidentes Prelatũ, priuãtur beneficijs & feudis,q̃ habent ab ecclesia,cui præerat Prelatus ille,nec eis vel hæredib.restituentur,nec alia de nouo concedi debẽt. Et hodie in occidẽte,captente, vel banniente ẽpm aucta sunt similes pœnæ: de quibus in Cle.si quis suadente.eod.titu.

CAP. X.

Ad aures nři Apostolatus puenit, ꝙ cũ qdã parochiani tui ausu diabolico[bonę memorię]h Vincentium ẽpm pdecessorẽ tuũ nequiter pemissent, feuda & bñficia,q̃ illi à Vincentina ecclesia obtinebãt, ipsis p sñiam fuerant cum multa deliberatione sublata. Quia igiř maiori sunt animaduersione plectendi, Nos tã tibi, q̃ successorib tuis, auctoritate Apostolica ꝓhibemus, ne ipsis,aut hr̃dibus eorũ beneficia pdicta restituanř: h seu de nouo eis alia q̃libet cõferanř.

Idem.

Prorumpens contra iudicem, arbitrio superioris punitur.

D aures.]Diuiditur hæc decre. Nam primo pœnalem sententiam recitat:Secundo aggrauat:ibi, *Quia igitur.* Ab. St.

CASVS. Quidam ciues Vincentini ẽpm suum interfecerũt, pp quod fuerunt feudis & beneficiis,q a Vincentina ecclesia detinebant,per sñiam spoliati:quæritur ẽps Vincentinus,vtrũ ipsis vel eorum hæredibus illa beneficia sint restituenda? Rñdet Papa,ꝙ nec ipsis,nec eorum hæredibus sunt illa beneficia restituenda,seu de nouo alia conferenda: cum maiori sint animaduersione plectendi. No.ꝙ omnia beneficia debet qs amittere,quæ obtinet ab ecclesia,qui Prælatum ipsius interfecit,nec alia sibi vel eius hæredibus conferenda sunt de nouo. Item pęna non solum tenet auctorem, sed extendiř ad hr̃des.

h *Restituantur.*]Immo vř, ꝙ maiori pœna puniendi sunt, vt non solũ ea restituantur,sed oĩa alia bona sua ecclesiæ cui iniuria facta est,tradantur perpetuo.17.q.4. si quis deinceps. & anathematizentur, vt ibi dř licet ipso iure sint excõicati. 25.q.a ita nos. Item alia pęna imponitur s.eo.c.proxi & si iterum aliqui suum episcopum interficiant, priuantur episcopo. i

Idem s. casu. s. e. clericis. li. 6. Io. And.

k *Ne-*

D*ilectus*] Qui iudici iniuriantur, per superioris arbitriũ puniri debent. hoc dicit. Abbas.

CASVS. Dĩ hic, quod si aliquis temere prorupit ꝯ iudicis assertionẽ, ſm arbitriũ superioris debet puniri, cũ de ipsius litigatoris improbitate cõstiterit, ne vilescat iudicialis auctoritas. No. quod litigator, qui temere cõtradicit iudici corã quo litigat, arbitrio superioris puniri debet, quia nõ est vilipendẽda iudicialis auctoritas.

a *Glo. seq. arg. signat contrarium, & soluit.*

a *Assertionem.*] Arg. quod verbo iudicis est credendũ, nisi cõtrariũ probet, vt hic dĩ. arg. ſ. de prob. post cessionẽ. Arg. ꝯ ſ. de testib. cũ à nobis. & ſ. de probat. quoniam ꝯ falsam. cui standũ est. Sed quod dicit hic, quod puniri dẽt litigator, verũ est cũ temere[b] ꝯdicit iudicis assertioni, puta, cum iudex hoc quod dicit ostendit p acta, vel cũ litigator nihil ostẽdit ꝯ excõicationis sniam: tũc puniat in sumptib[c]. ĵ. de sent excom. sacro. arg. ſ. eo calumniã. Vel alias ſm arbitrium superioris, vt hic dicit, & ſ. de offi. deleg. de causis.

b *Et quibusdam.*] Diuiditur: Nã primo recitat triplex patronorũ delictũ: Scdo ibi, *Cum igitur*, prouidet cõtra primũ & cõtra secundũ, vtrũque prohibendo: Tertio ibi, *Sacri* contra tertiũ, illud primũ puniẽdo in factoribus: scdo aggrauando pœnam in posteros: ibi, *Et ne minus*. Abb. Sicul.

CASVS. Patroni ecclesiarũ aduocati, seu vicedñi [illegible] tãta ꝑsumptione se extollũt, quod cũ vacantib. ecclesijs de psonis idoneis puideri debet, non solũ difficultates ingerunt & malitias, verumetiã de possessionib. & alijs bonis ecclesiarũ pro sua volũtate disponere volũtate: & quod deterius est, in necẽ Prælatorũ præsumũt erumpere: prohibet generale conciliũ expresse, quod decætero nec patroni, vicedñi vel aduocati super prædictis plus vsurpent, q̃ reperiatur in iure permissũ: & si ꝯ fecerint, per seueritatẽ canonicam cõpescantur: ne quod ad defensionẽ est inuentũ, ad depressionis dispendiũ valeat retorqueri. Statuit insuper conciliũ, quatenus si patroni, aduocati, feudatarij seu vicedñi, aut alij beneficiati, clericũ vel rectorẽ alicuius ecclesiæ per se vel per alios occidere vel mutilare præsumpserint, amittãt quicquid iuris in ecclesia hãt, vel ab ipsa tenẽt, & vsque in quartã generationem posteritas taliũ in clericorũ collegium nullatenus admittatur, neque in domib. regularibus Prælationẽ aliquã assequantur, nisi cum eis fuerit misericorditer dispensatum. No. quod prouisum est ad defensionem, non debet ad grauamen extendi. Item nota pœnam illorum qui contra ecclesiam delinquunt, scilicet quod amittere debent quicquid ab ecclesia tenent. Item pœna extenditur ad hæredes. Item monachatus omnem maculam non abstergit.

b *Defensionis.*] Patroni enim ecclesiam defendere debẽt,[a] 16. q. vlt. filijs, hanc defensionẽ non debent extendere ad grauamen, vt hic dicit. sic ſ. de appell. cap. 3. & c. cum speciali. §. porro & ſ. de iureiur. quanto. & 22 quæst 4. inter cætera.

Glo. sequens per q. & soluitur, & dat simile.

Cap. 1. tit. de probat. in 4. compil.

Idem s. Innocentius iij in cõcilio generali Latera. c. 45. & c. 2. eo. tit. in 4. cõpilatione.

Miscẽdo iudicis cõtumeliã: vt dicẽdo quod mentitur, vel quod melius esset hẽre aliũ in iudicẽ, cum ipse nil intelligat, vel his similia, & qs hoc puniat, dictũ est in tex. Ioan. And.

Expẽsis in ecclesiæ secũdũ Gof. bene hic: q hoc not. in li. in ca. 2. de iu. pa. ver. nũc videamus d ho nore. dicit. n. sufficere l. patronus di ligẽtiã & ministeriũ adhibet, sicut tutor expensis pupilli ipsũ defendit, sed nõ alimẽtis, & [illegible] tutoribus. Io. And.

CAP. XI.

Dilectus[1] filius electus sãcti P ad mõtes: & ĵ.

Ne iudicialis euanescat auctoritas, cũ de litigatoris improbitate constiterit, aduersus assertionẽ[a] iudicis temere prorũpẽtis: iuxta superioris arbitriũ digna poterit animaduersiõe puniri.

Idem[1] in concilio generali.

Patroni, aduocati, vel vicedomini vendicantes sibi in ecclesiis plusquã iura permittãt, p censurã ecclesiasticã cõpescuntur. & si occidunt Prælatũ vel clericum ecclesiæ p se, vel per alios, pdunt quod habent ab ecclesia, & eorũ posteri vsque ad quartã generationẽ non admittuntur ad clerũ, nec in religionibus præficiuntur.

CAP. XII.

In quibusdã puincijs ecclesiarũ patroni, & aduocati seu vicedñi, se in tantã insolentiã erexerũt, quod non solũ, cũ vacantib. debet ecclesijs de pastorib. idoneis prouideri, difficultates ingerũt & malitias, verumẽt de possessionib. alijsq; bonis ecclesiasticis pro sua volũtate ordinare ꝑsumunt: & (quod horrẽdũ est dicere) in necẽ ꝑlatorũ prorũpere nõ formidãt. Cũ igit quod ad defensiõis[b] subsidiũ est inuentũ, ad depressionis dispendiũ nõ debeat retorqueri: Prohibem[9] expresse, ne patroni vel aduocati seu vicedñi, sup prędictis[c] decætero plus vsurpẽt, q̃ reperiat in iure pmissum:[c] & si ꝯ ꝑsumpserint,[d] p seueritatẽ canonicam districtissime cõpescant. Sacri nihilomin[9] ꝯcilij approbatiõe statuimus, quatenus si patroni, vel aduocati, aut feudatarij seu vicedñi, aut alij bñficiati alicuius ecclesiæ, rectorẽ vel clericũ aliũ ipsius ecclesiæ, p se, vel per alios occidere, vel mutilare ausu nefando ꝑsumpserint: pñoni iuspatronatus, aduocati aduocatiam, feudatarij feudũ, vicedñi vicedñatũ, et bñficiati beneficiũ prorsus[e] amittãt. Et ne minus vindictæ, q̃ excessus memoria proget, nõ solũ de pmissis nihil pueniat ad hæredes,[f] sed et vsque ad quartã generationẽ posteritates taliũ in clericorũ collegiũ nullatenus admittãtur: neque in domib. regularibus alicuius prælationis[g] assequant honorẽ, nisi cum eis fuerit misericorditer dispensatum.[h]

Honorius iij. Præposito, archidiacono, & H. canonico Suession.

Domino excõicato manente, subditi fidelitatẽ non debent: & si longo tempore in ea perstiterit, & monitus non paruerit ecclesiæ, ab ea debito absoluuntur.

CAP. XIII.

Grauẽ[1] capituli Lũd.[1] recepimus quęstionẽ, quod cum Comes Registreñ.[1]

c *Iure permissum.*] Permissum patronis est pñtare rectorẽ, & hẽre ius professionis & si ad inopiã vergat, ei ab ecclesia succurriẽ, ſ. de iurepa. nobis. & 16. q. 7. quicunq;. sic epũs nõ debet plus petere à subditis, q̃ sit permissum à iure, 18. q. 2. hoc tantum. & 10. q. 3. quia cognouimus, & ſ. de censi. cũ Apostolus. alias restitueret duplũ, ſ. de immun. eccle. quia plerique, & ſ. de censi. procurationes, in fine.

d *Præsumpserint.*] nisi forte in casu quẽ habes ĵ. de sentẽ. excõ. si vero. cum moderamine inculpatæ tutelæ, alias non.

Glo. seq. reci. per q. & sol. & dat duo similia.

e *Prorsus amittant.*] Et deuoluantur ad ecclesiã cui facta est iniuria, 17. q. 4. si quis deinceps, & c. quisquis, vt dictũ est ſ. eo ad aures, & 27. q. 1. si quis rapuerit. Sic ergo ecclesia nõ habebit patronum[1] sic & vasallus amittit feudũ (vt hic patet) si nõ seruat fidelitatẽ dño 22. q. vlt. de forma. & in lib. de feudis, quemad. feudum amit. & 95. dist si Imperator. si. ſ. de postul. cap vlt sic & donatio reuocat pp talem ingratitudinẽ, & propter alias etiã, ſ. de donat. c. vlt. vbi de hoc. C. de reuoc. dona. l. vlt.

f *Ad hæredes*] & descendentes per lineam directam vsque ad quartam generationem: vt hic dicitur: quia vsque ad quartam generationem extenditur consanguinitas, ſ. de consang non debet. Et est speciale hic, quod filius puniatur pro delicto patris, sicut in crimine læsæ maiestatis. 6. q. 1. c. quæro. § verum, ver. si quis cum militibus & in hæresi ſ. de [illegible] hære. vergentis. alias bona damnatorum deuoluuntur ad hæredes, C. de bon. dam. auth bona.

Glos. seq. signat contrarium, & remittit.

g *Prælationis.*] sed cõtra videtur, cum ingressus religionis tollat irregularitatem, ſ de fil. presbyt. c. 1. & in Auth. de mon. in princ. coll. 1. Dic vt ſ. de aposta. c. 2. Ber.

Glo. seq. reci. per q. ponit opi. & solutionem.

h *Dispensatum.*] Cum non determinetur à quo possit dispensari. Dicit Ioan.[5] quod episcopus potest dispensare, ex quo Papa specialiter non retinuit sibi dispensationem. arg. ĵ. de sent. excom nuper. Honestum esset quod nullus episcopus sine licentia Papæ dispensaret cum talibus, vt alij saltem timerẽt, cum viderent illos vsque ad vltimam generationem puniri.

G*rauem.*] Primo ponitur querela: Secundo prouisio: ibi, *Licet igitur*. Abbas.

CASVS. Comes Registreñ multas iniurias & grauamina irrogauit capitulo Lund. ꝑ quod per iudices delegatos ab Apost sede fuit excõicatus, & per duos annos & amplius in excõicatione persistẽs, noluit parere iuri, claues ecclesiæ contẽnendo: vnde capitulum Lund. iterum significauit hoc dño Papæ: q̃ uis huiusmodi pertinacia nõ careat scrupulo hæreticæ prauitatis, mãdat Papa quibusdã, quatenus si Comes ille commonitus iuri parere noluerit, absoluãt ecclesias, in quibus ius habet, ab eius obligatione: & fideles ipsius ab obligatione ipsius, q̃ diu in excõicatione persisterit, denunciet absolutos. Io. And.

A simile de iurepatro. c. vnico, lib. 6.

Dicto, misericorditer denem est in plerisq; codicibus.

De intellectu vide Eymericũ in Directorio inquisitorũ par. 2. qõ. 47. nu. 6.

Laudoneñ.

Registreñ.

Vide B. Thom. 2. 2. q. 185. artic. 3. ad 3. arg.

Idẽ Vin. Goffre. & Phil. ꝓ his facit. quia isti laborãt vi io. C. de nat. lib. l. leg. videi ſ. e cul. de leg. § nunc de epor. versic [illegible] Io. And.

No. q excõicatus, q contẽnit claues ecclesiæ, iterũ puniẽdus est, prout hic d: q: crescẽte cõtumacia, crescere debet pena. Itẽ arg. q nobilitati parcendum est circa penas imponendas.

a Claues]datas Petro, 22. distin. c. 1. & 21. dist in nouo, & in Petro datæ sunt ecclesiæ claues, 24. q. 1. quodcunque, & cuili bet eius successori. arg. s. de transl quanto Ber.

b Contemnendo.] & si aliàs ligatus nõ fuisset, ex contẽptu ligaret, 11. q 3 c non solum, § cum ergo sala in fi. & 24. q 3. notandum nõ enim debet contemni, cũ sit medicinalis, 2. q. 1 multi.

c Hæretica prauitatis] hoc ideo dicit: quia qui ꝑ suspicionem hæresis excõicatur, si per annũ steterit in excõicatione, postea tanq̃ hæreticus hr. s de hæret excõicamus, § 1. tñ si pro cõtumacia excõicet, siue per annũ, siue per plures in excõicatione steterit, nõ habetur vt hæreticus: sed aliàs cõtra eum proceditur, vt hic dicit.

d Nobilitati.] Nota, q parcitur nobilitati circa penas, vt aliter puniatur nobilis, q̃ ignobilis, 24 q. 1. qui contra pacẽ & 50 dist. contumaces. & in beneficijs etiã magis prouidendum est nobilitati. 56 dist. non satis, vers item si considerãda est. Arg contra. q æque puniatur, s de stat reg. ea quæ. vbi de hoc.

e Ecclesias, in quibus aliquid iur.] Porte ius patronatus, vel quicquid aliud possit ab ecclesia percipere, vt si ecclesia aliquo debito tenet eidem, vt interim ecclesia ei respondere non teneatur, vt s. de hæret. excõicamus. §. credentes. & c vlt & 15. q. 6. nos sanctorũ & ip o iure absoluti sunt tales & hic præcipitur, q denuntientur solummodo absoluti, vt in fi. dicit. Et est arg. q crescente contumacia crescere debet pœna. s. vt lite non contest. quoniam, in fi & ff. de pœnis, l. si elegans.

pro multis iniurijs, quas irrogarat eisdẽ, [f] ꝑ iudices à sede Apost. delegatos excõicationis vinculo fuerit innodatus: idẽ ꝑ duos annos & amplius in excõicatione persistens, iuri parere ꝑtinaciter renuit, claues [a] ecclesiæ cõtẽnendo. [b] Licet igitur hmõi pertinacia nõ careat scrupulo hæreticæ [c] prauitatis: volẽtes tñ nobilitati [d] parcere comitis supradicti: Discretioni vestræ mandamus, quatenus si comes ꝑdictus post cõmonitionẽ vestrã nõ paruerit plene iuri, vos ecclesias, [e] i quib aliqd ius hre dignoscitur, ab eius debito absoluentes, fideles ipsius (quamdiu in excõicatione persitterit) ab [†] eius fidelitatis iuramẽto denuncietis penitus absolutos.

[†] Aliàs, eidẽ, sed in antiquioribus, eisdem legi.

[†] Vide cõcil Tridẽ. sess 25. de reformat. c. 3. circa finem.

[†] In omnib. codicibus Vaticanis. & plerisque alijs ita: ab eiusdẽ fidelitate denuntietis penitus absolutos.

[†] Aliàs, Calixtus, vt in omnib. Vaticanis: sed reperiuntur hæc apud Greg. lib. 12. epistto. 31 registri ad Felicẽ Siciliæ episcopum.

TITVLVS XXXVIII.

De pœnitentijs & remissionibus.

Alexander [†] Papa.

Pro manifesto peccato pœnitentia publica imponi debet.

CAP. I.

Manifesta peccata, nõ sũt occulta [†] correctione purganda.

DE POENITENTIIS ET REMISSIONIBVS.

Supra visum est de pœnis, quæ imponuntur in foro iudiciali. Nunc cõpetenti ordine subnectitur de his, quæ imponuntur in foro pœnitẽtiali: verũ quia huiusmodi pœna seu pœnitentia quandoque relaxatur per indulgẽtias seu remissiones, ideo hic subijcit de remissionib.

De hac materia tractatur 50. dist c. hi qui altario § sed exemplo, vsque ad fin. dist. & 26. q. 6. & q. 6 & q 7. c. si aliquis, §. ecce quod, vsque ad fin. q. & 33. q. 2. § sed quia timore, vsque ad fin q. & quasi per totum. & plenius in tractatu de pœnitentia, qui ad instar spiritus septiformis, per septem dist. expeditur.

Manifesta peccata. CASVS de se patet. No. q qui publice peccat, publice puniendus est.

f Occulta.] Immo qui publice peccant, publice corripiantur, 2. q 1. si peccauerit, & de cõse. dist 2. ego Berengarius, in fi. & hoc siue sint grauia, siue sint leuia, vt vitetur scandalum, solemnis tamen pœnitentia clerico imponi non debet, nec etiam publica, nisi deposito. arg. 50 dist. alienum, & c confirmandum, j. eo. quæsitum, vbi de hoc, & 26 q. 6. c vlt. Laur.

[†] Ad hoc de purga. ca. si quis presbyter, i fine lo.

[†] Cuius forma hr 50. dist. in capite.

Qui presbyterũ. CASVS Statutu fuit in cõcilio Magũtiñ vt si aliquis presbyterũ occiderit, xij. ann pœniteat & si conuictus inde fuerit, vsque ad tps vitæ suæ militiæ cingulo careat, & inde non contrahat. No. q interficiẽs presbyterum xij. ann. pœnitere debet. Item si miles presbyterum occiderit, cingulo militiæ perpetuo careat & postea non contrahat.

Glo. seq. signat contrarium, & solu.

g Xij. annorum.] ar 33. q. 2 hoc ipsum, & c. admonere Sol. ordinariũ est, q pro mortali crimine septennis pnia iniũgatur, vt ibi: sed ꝑ enormitatẽ maior, vt hic Ala. & sacerdoti imponitur quinque pœnitentia xl. ann. 50. q. 1. non debet.

h Canones.] pœnitentiales.

i Cingulo.] Deponitur iste à dignitate sua, vt clericus, ne arma vlterius ferat. de pœn. dist. 5. falsas. & 33. q. 2. admonere.

Glossa sequens ponit sex casus in quibus crimen impedit matrimonium, sed non dirimit.

k Absque spe coniugij.] Quædam crimina impediũt matrimoniũ cõtrahendũ, vt incestus, s. de eo qui cog cõsang vxo. suæ, c. 1. & 2. & ca. transmissæ, in fi 32 q. 7. si quis viduã. Itẽ raptor sponsæ alterius, 27. q 2 statutũ. Itẽ si quis vxorem suam interficiat, 33. q. 2 admonere. Itẽ si quis baptizauerit filiũ suũ, vt separetur sic ab vxore, 30. q 1 de eo. Itẽ qui monialem scienter in matrimonio accepit, 27. q 1. hi et qui. & in casu pñti. Hæc impediunt, sed nõ dirimunt. Alia sunt q̃ impediunt & dirimunt, de quibus habuisti s. de eo qui dux in matri quam pol. cum haberet. & in alijs pluribus cap. ibidem.

ADDITIO. Vnde vers.

Incestus, raptus, sponsata mors mulieris:
Susceptus propriæ sobolis, mors presbyteralis:
Vel si pœniteat solemniter, aut monialem
Accipiat: prohibent hæc coniugium sociandum.

Ex concilio [†] Maguntiñ.

Ponit pœnitentiam occidentis presbyterum.

CAP. II.

Qvi ꝑsbyterũ occiderit, xij. annorum [g] pnia ei sm canones [h] imponatur: & j. Conuictus vsque ad vltimum tps vitæ suæ militiæ cingulo [i] careat, & absque spe [k] coniugij maneat.

[†] Habet in synodo Magũtina sub Rabano Archiepõ, cap. 24. referunt Burchar. li. 6. cap. 7. Iuo par. 10 ca. 136. & Gratian. siue palea 17. q 4. c. qui presbyterum.

Alexãder iij. Mediolañ. archiepõ [& suffraganeis.] [†]

Consideratis circũstantijs, arbitraria pnia indicenda est ei, qui modum excessit se defendendo.

CAP. III.

Significauit [†] nobis vir nobilis P. q F. dicto Imperatori cũ olim rediret ab vrbe [l] castrũ Vernicę [†] negauit: & j. Vñ contigit, q quattuor castris destructis plusq̃ duo milia domorum destructa fuerunt, & multi hoĩes iterfecti, & alia mala ibi cõmissa, q̃ lõgum esset ꝑ singula enarrare. Qm igit ꝑfatus P Deo exinde recõciliari desiderat: Mandamus, quatenus ipsi pœnitentiam (sm q visum fuerit [m]) misericorditer [n] imponatis: [†] attẽdentes, [†] q pro libertate [o] sua, & ecclesię deuotione [p] hoc fecit. Quare in his

[†] Hę duæ voces: & suffraganeis, desunt i omnibus Vaticanis, & plerisque alijs.

[†] Cap. 2. eod. tit. in 1. compil.

[†] Verruicę. Veeruce.

[†] imponas

[†] attendens

Significauit.] Primo ponitur petitio: Secundo prouisio: ibi, *Quoniam.* Abbas.

CASVS Quidam nobilis. P. nomine, cum Fridericus dictus Imperator rediret ab vrbe Romana, tẽpore quo habuit guerram cum Alexandro, denegauit ei quoddam castrum: vnde contigit, q quatuor castra destructa fuerunt, & multi homines interfecti, & alia multa mala commissa: dictus P. significauit hoc domino Papæ, petens super hoc animæ suæ prouideri: vnde mandat archiepiscopo Mediolañ. quatenus secundum q sibi visum fuerit, pœnitentiam imponat eidem: considerans, q pro libertate sua & ecclesiæ deuotione hoc fecit: vnde talem discretionem adhibeat, vt tam ipse quam alij timore pœnitentiæ a seruitio ecclesiæ non retardentur, nec salutis periculum debeant formidare. No. q pœnitentiæ sunt arbitrariæ. Item misericorditer agendum est cum peccatore. Item licitum est pro libertate sua pugnare. Item mitius agitur cum his, qui pro seruitio ecclesiæ peccatum incurrunt.

l Vrbe.] i. Roma. Appellatione enim vrbis Roma intelligitur, ff. de verb. sign. vrbis & l. qui in continentibus. sicut cum dicitur Apostolus, Paulũ intelligimus antonomatice. Ber.

m Visum fuerit] Et sic pœnitentiæ arbitrariæ sunt, 26. q. 7. tempora, de pœn. dist. 1 mensuram, & j. eo. quæsitum.

n Misericorditer.] Arg. pro misericordia impendenda, 50. dist ponderet, 45. dist licet, 26. q. 7 alligant. Laur.

o Pro libertate.] Hæc est iusta causa pugnandi, si modus seruetur, 23 q vlt omni timore, & c. hortatu.

p Deuotione.] Quamuis bona intentione fecerit, modũ tñ [...]

[†] Concor. tex. in §. sed ius quidẽ ciuile, cum gl. in ver. Vergilius, & ꝑce. Inst de iure nat. gẽ. & ciui.

excessit. quod patet ex eo, ꝙ pœnitentia imponitur. arg. 2 5. q. 4. qui peccat, & s. de restit. spol. cum olim. 1. in fi.

a *Retardentur.*] Arg. mitius agendū cū aliqbus, ne à seruitio ecclesiæ retrahantur. arg. 12 q. 1. certe, C. de pœn. honor.

Q*uod aūt.*] In prima ponit̄ consultatio: In scd̄a rñsio: ibi, *Hoc volumus*. Abb.

debetis † talē discretionem hr̄e, vt alij & ipse idem pro austeritate pniæ à seruitio Ecclesię nullaten⁹ retardentur, a nec aliqđ salutis periculum debeant formidare.

Idem archiepō Cantuarieñ.

Indulgētia, q̄ cōceditur p Prælatos nō subditis, non prosint, nisi proprij iudices hoc concedant.

C A P. IIII.

QVod † aūt cōsuluisti, vtrū remissiōes, q̄ fiūt ī dedicationib. b ecclesiarū, aut ɔferētib. ad ędificationē pontiū, alijs, psint, q̄ his, q remittētib subiūnt: Hoc volumus tuā fraternitatem tenere, ꝙ cū à nō suo iudice c ligari null⁹ valeat, vel absolui: remissiōes pdictas pdesse illis tm̄ arbitramur, quibus vt psint d proprij iudices e spāliter indulserunt. f

Idem Beluaceñ. episcopo.

Non est vere pœnitens, qui peccandi animum non deponit, tamen recipitur eius confessio.

† debes

CASVS. Quæsitū fuit à dño Papa, vtrū remissiones, q̄ fiūt in dedicationib. ecclesiarū, aut cōferentib. ad ædificationē pontium, prosint alijs q̄ his, qui subiūnt illis, qui has remissiones faciunt: Rñ. Papa, ꝙ cū à nō suo iudice ligari nullus valeat vel absolui. hmōi remissiōes illis solūmodo plunt, qbus pprij iudices hoc cōcesserunt. No. ꝙ sñia à non suo iudice lata nō tenet. Itē arg. ꝙ clericus sine licentia sui epi in aliū iudicē etiā ecclesiasticū cōsentire nō pōt. Itē remissiones vel indulgentię illis tantum prosunt, qui remittenti vel indulgenti subsunt.

b *In dedicationib.*] Hodie indulgētia, q̄ in cōsecrationib. ecclesię fit, nō dēt excedere annū, siue fiat ab vno, siue à plurib. epis in anniuersario ɔsecratiōis: & in alijs casib. vltra xl. dies hmōi indulgentiæ hodie non excedūt, j. eo cū ex eo. § vlt.

c *A non suo iudice.*] j. eo. omnis, §. 1. s. de iudi. at si clerici, & s. de consuet. ad nostram, & C. si à non competen. iudi. l. 1. potest exponi, id est, à non suo iudice factas.

Glos. seq. quærit quid valeant remissiones. ponit quatuor opi. & sol. demum quærit & soluit.

d *Vt prosint.*] Quid valeāt tales remissiōes, vetus est qrela, adhuc tñ satis dubia. Quidā dīt ꝙ valēt tm̄ quo ad Deū, non quo ad ecclesiā: quo ad Deū, qm̄ si quis sine mortali decedat, nō tñ acta ɔdigna pnīa de peccatis, pęnā purgatorij min⁹ sentiet, p modo remissionis sibi factæ in vita: mater ecclesia tñ vi uēti ob hoc debitā satisfactionē nō relaxat. Alij dīt, ꝙ valēt quo ad ecclesiā, sed tunc tm̄ cū peccatū p contritione, vel p satisfactionē sufficiēter punitū est: tunc n. qđ ex supabundāti ecclesia imposuit & quo ad Deū, & quo ad ecclesiā oīno p tales remissiones remittit. Alij ēt dixerūt, ꝙ oīno, put danf, proficiūt & quo ad Deū, & quo ad ecclesiā: sed q eas faciunt, se onerāt, tenent. n. eleemosynis suis & orōnib. eas supplere: alioquin grauiter in purgatorio punient. Alij dīt, ꝙ valēt tm̄ ad remissionē illius pniæ, q̄ negligenter est omissa. Sed ex hoc c. verius colligit, ꝙ q iniungit pniam sicut sibi vr̄, imponit & cōcedit, vt eā p has remissiones vel in totū, vel in partē redimat: qđ si fecerit, vt hic dr̄, valēt remissiones ad relaxationem iniūctę pniæ: alioquin nō. Hoc tñ verū est, ꝙ licet nō valeant ad relaxationē iniūctæ pniæ quo ad ecclesiā, valēt tñ ad minorē pęnā peccati quo ad Deū, sicut alia bona. Sic ergo si iudex iniūg alicui septennē pniam, & nō concedit, vt possit redimere: licet ipse vel alius pro eo gñalem faciat remissionē ad pontē vel ad aliū locū, qui ponti confert de suo, q̄titatē pniæ hōi iniūctæ quo ad ecclesiā nō diminuit. Ala. Et hoc qđ dr̄ in hac lr̄a, intellige verū cū peccatū p contritionē oīno dimissū est. Nā pro omni peccato duplex pęna debef, tpalis & ęterna, de pœ. dist. 1. si peccatū Dauid, & c. sicut primi. sed p contritionē pœna æterna dimittif, de pœn dist. 1. verbū Dei. Tpalis vero, s. per satisfactionē, vt in prædicto c. si peccatū. Et pro illa pœna qualitercūque satisfaciat ecclesiæ, dūmodo non decipiat ecclesia, sufficit, & absolutus est quē absoluit, & ligatus quē ligat, 24. q. 1. quodcunque. Sed in posita alicui septennī pœnitentia, datis vij. denarijs, habet vij. ann. remissionis vt sic tot sibi pcepto imponentis sibi pniam: Nunquid vltra ieiunare tenetur? Rñdetur, si in veritate satisfecerit ecclesiæ, non tenet ex necessitate ieiunare, sed ex honestate: & si cōtēnat, peccat mortaliter [3] pro contēptu. Debet n. sp dolere de peccato, de pœn. dist. 3. productior. quia nescit an dimissa sint ei peccata. ar. s. de purg. can. c. vlt. ibi, & si simplex fuero, &c. cū suis cōcor. & si cōmode pōt adæquari pęna cū pcedenti culpa, saltē debet. arg. de pœnit. dist. 1. vide benignū. Vnde Apost. Sicut exhibuistis mēbra vestra, &c. 47 dist. omnes huius seculi. & punire in se qđ deliquit, de pœni. dist. 3. si peccatum, & de pœn. dist. 3. pœnitentia est. T.

Glos. seq. dupliciter exponit: quod de iudicibus dicit textus.

e *Iudices.*] i. epi: quia alij inferiores [4] Prælati hmōi remissiones facere non possunt, s. de excess. pla accedētibus. Vel dic iudices, i. proprij sacerdotes cum iniungūt pnias suis parochianis, possunt eis cōcedere, ꝙ tales remissiones sibi psint, si de bonis suis cōtulerint prædictis locis: & hoc fauore pęnitētiæ vt sic diuersis modis possint liberari à peccatis.

f *Indulserunt.*] Arg. ꝙ clericus sine licentia epi sui aliū iudicem ēt ecclesiasticū eligere non pōt, j. eo. omnis vtriusq; §. 1. & s. de fo. cōp. significasti. vbi est hoc expressū.

† Cap. 3. eod tit. in 1. cōpil. & post cōcil. Late. sub Alexā. iij. par. 35. c. 4. Vide Specul. tit. de pęn. & remissio. & de materia plenissime Turrecrema. de pœnit. dist. 1. §. Itē in Leuitico.

[a] De materia hui⁹ gl. præter Doct. hic vide Theologos li. 4. sent. dist. 20. & 21. & Sūmistas in verbo: Indulgentia. & Felı. in sermone de indulgentia.

[2] Id est, si habuit annū indulgētię, tanto minus erit i purgatorio, q̄to minus fuisset, si p annū in vita pęnituisset. secundū Innocētiū. Io. And.

[3] Talis. n. ac tantus potest esse cōtempt⁹, vt hoc dictū glo. sit verū.

[4] Ad quē spectet cōcedere indulgentias tradūt Theologi paulo ante citati.

‡ Cap. 1. eod. tit. in 2. compil. De materia Alexā. d. Ales parte 4. membro 9. & B. Thom. 3. par. qō. 25. art. 1. & qō. 90. ar. 4 quos videto.

C A P. V.

QVòd † quidā ad confessionē de criminib. veniunt, & quāuis confiteri velint, se tñ asserunt abstinere non posse: Consultationi tuæ taliter rñdemus, ꝙ eorum cōfessionem recipere debes, & eis de criminibus consiliū exhibere: quia licet nō sit uera huiusmodi pœnitentia, g admittēda est h tamen eorum confessio, & crebris & salubribus monitis pœnitentia inducenda.

Idem Tribirieñ. archiepō.

Qui ex pnīa debet certa die in pane & aqua ieiunare, potest deficiente pane alijs cibarijs vti.

C A P. VI.

LIcet † tā veteris, q̄ noui testamenti pagina: & j. i Si aūt illi, qui aliquos dies in pane & aqua ex iniuncta sibi pęnitentia tenētur peragere, panem, quo vescantur non hñt, leguminibus, aut piscibus, aut alijs cibariis...

Q*uod quidam.*] Non est respuenda confessio nō valētis abstinere à peccato, sed debet recipi, & sibi exhiberi prouidum consilium h. d. Primo ponitur consultatio. Secundo responsio. Secunda ibi, *Consultationi*. Abbas Siculus.

CASVS Aliq qñque veniūt ad ɔfessionē de criminib. suis, & petūt sibi pniam imponi, tñ nolūt de oībus conteri, dīt se cōtinere nō posse: qritur quid de his sit agendū? Rñ. Papa, ꝙ eorū ɔfessio audiēda est, & eis est de criminib. alijs ɔsiliū impēdendū: q̄ licet hmōi pnīa nō sit vera quo ad vitā æternā, admitti tñ debet eorū ɔfessio: & pęnitētia est illis imponenda. No. ꝙ cōfessio nō vere pœnitētis debet recipi ab ecclesia.

g *Non sit vera hmōi pnīa.*] Talis pnia nō est vera, i. fructuosa quo ad vitā æternā, tñ valet ei, quia sentiet fructū eius cū de alio crimine pniam egerit, de pę. d. 3. § pen. & vlt. & ideo talis cōfessio admitti debet, put hic dicit. Sed pone ꝙ nō pœniteat de alijs, valebit ei pnia? vtique: Nā omnia bona, q̄ quisq; facit in vita, illa prosunt ei ad vitā æternam promerendā, vel saltē ad minus suppliciū subeundum, de pę. dist. 3 pen. & inci. pit, si quis autē. Itē ad bonū tpale obtinendū, de pœ. dist. 3. cauendū. & 22. q. 2. si quælibet culpa. aut ad hoc vt Deus citius illustret cor eius ad verā pœnitentiā, de pœnit. dist. 5. falsas. T.

ADDITIO Vñ versus: *Quæ cū mortali bona fiūt, dāt bona terræ. Cor faciunt humile, vt nunc tormenta grauia.*

Glos. seq. inducit sex iura in contrarium, & soluit.

h *Admittēda est.*] Arg. ɔ̄ 24. q. 2. legatur, 90 dist. si quis cōtristatus. & certe si adhuc facit, nō pœnitet, de pœ. dist. 3. pœnitētes. & Deus nunq̄ aliquē sanauit, quē non omnino liberaret, dist. ea. sunt plures. Itē arg. ɔ̄ 27. q. 1. q̄ Christo, & c. deuotā. Sol prima ɔ̄ria. s. legatur penitentes sunt plures. intelliguntur de vera & fructuosa pœnitētia, in c. cōtristatus. cōpellitur q̄s recipere satisfactionē. illa duo c. deuotā. q̄ Christo. intelligunt nō de pęnitētia, sed de fructu pęnitētiæ. i. Eucharistia.

L*icet.*] Primo ponit dictum: Secundo eius determinatio: ibi, *Discretione*. Abbas.

CASVS Dr̄ hic, ꝙ si quis ieiunare debet in pane & aqua, & non habet panem, leguminibus, & piscibus, vel alijs reficiatur, si necessitas id exposcat: adhibita tamen discretione, vt non ad delitias, sed tantum ad sustentationem vtatur. Nota argum. ꝙ necessitas licitum facit quod aliās non licet.

i *Leguminibus.*] Arg. ꝙ si alicui est iniunctū, vt pane ieiunet

[5] Ne quis fallatur ex doctr. huius glo. attēdendus est Couar. in cap. alma mater, de sen. excō. li. 6. i priori par. relectionis, § 4. nu. 12. adde Beatū Thomā in qō. additis, ad 3. par. q. 14. art. 4.

[6] Et s. de baptis. maiores, ver. ad hoc. & ibi satisfactionem, vt remittat iniuriam. Ioā. And.

† Cap. 3. tit. de ferijs, in 2. compilat. alia pars s. de ferijs cap. licet.

Inopia, vt hic. vel infirmitas, de obser. ieiun. cōsilium, §. fin. Io. And.

& aqua, nō debet aliud sumere, quia iam nō staret in finibus pœnitentiæ, & hoc est verum nisi necessitas, eum arctaret. arg. 82. dist. presbyter. Necessitas enim semper intelligitur excepta, quæ legem non habet, de consecr. dist. 1. sicut, & ꝭ. de reg. iur. quod non est. & ꝭ. de consuet. quanto.

a *Non ad delicias.*] pro hibetur enim sæpe non cibus, sed abusus: vt 41. dist. c. 1. 2. & 3. & est arg. ad hoc, 4. dist. denique.

exposcit

Q *Væsitum.*] Sacerdotes Græci procurātes vel studiose negligentes oppressionē filiorū suorū, deponunt, & si est publicū, publice puniunt. h. d. Primo ponitur quæstio: Secundo respōsio: ibi, *Huic.* Abbas Siculus.

CASVS. Presbyteri Græci, q vtunt mrimonio in minorib. ordinib. pōsito, qñq; cōtingit, ꝙ opprimūt filios suos in lecto: quæritur, vtrū publica pnīa sit eis imponēda ꝓ filijs oppressis, si eā sibi petāt iniūgi? Rñ. Papa, ꝙ si ipsis procurātib. vel studiose negligētibus, filij oppressi reperiunt, ab officio altaris dēt ꝑpetuo abstinere, & grauior pnīa q̄ laicis est eis imponēda: nō tñ publica, nisi i publicū id veniat: sed si ex incuria ipsorū mortui sunt in cunis, & illud est occultum, pnīa eis imponat ꝓ arbitrio sacerdotis, & ad terrorē aliorū ad tps abstineant ab officio Missæ. No. ꝙ procurare mortē, & studiose negligere, paria sunt. Item clerico maior pnīa q̄ laico debet imponi: qa quāto gradus altior, tāto casus grauior sive lapsus. Itē clericis est pnīa publica imponēda, nisi crimē illud, ꝓ quo imponit, publicum esset. Itē q occulte peccat, occulte puniri dēt. Itē pnīa sunt arbitrariæ.

Cap. 2. eod. tit. in 3. compil.

Arg. ad hoc in l. aut facta, § fin. ff. de pœ. & l. cū qui. ff. de iniur.

b *Matrimonio.*] pōsito in laicali habitu, vel dum erāt i minorib' ordinib. ꝭ de cler. cōiug. cū olim.

c *Negligentibus.*] Negligentia. n. imputatur, ꝭ. de iniur. & dam. c. vlt.

rijs reficiantur, si necessitas id exposcat: Discretione tamen adhibita, quòd his non ad delicias, sed ad sustentationem vtantur.

¶ Clemens tertius.

Sacerdoti Græco procurāti vel studiosè negligenti oppressionē filiorū, nō imponitur pnīa publica, sed debet abstinere ab altaris officio, & aliter in secreto agere pnīam: sed si delictū est publicū, debet publice agere pœnitētiam.

CAP. VII.

Quæsitū est, vtrū sacerdotib. Græcis, qbus legitimo matrimonio[b] licet vti, pnīa publica sit imponēda, si eā sibi postulēt pro filijs oppressis iniūgi? Huic igit cōsultationi tuæ taliter rñdemus, ꝙ si ipsis procurantib. vel studiose negligentibus,[c] filij in lectis reperiunt oppressi, ab officio altaris debent ꝑpetuo abstinere: & eis grauior q̄ laicis, non tñ publica (nisi in publicū[d] id veniat) pnīa dēt imponi. ¶ Verū si ex incuria ipsorū mortui inueniant in cunis, & illud fuerit occultum, eis pnīa ꝓarbitrio[e] pœnitētiarij imponat: & in terrorem aliorum, ad tps abstineant à celebratione Missarum.

¶ Innocētius iij. Liuon. epō, & eis qui cum ipso sunt fratribus.

Sacerdos pnīam arbitrari dēt secundū quātitatē excessus pœnitētis, & contritionē, & alias circunstantias. h. d. quo ad titulum.

quia dissoluta negligētia prope dolū est. ff. mād. si fideiussori. 1. rñ. 50. dist. sæpe. & dissoluta negligētia hr̄ pro ꝯsciētia. ff. de ædil. edic. cū tex. qualis est ignorantia Iudæorū, qui noluerunt intelligere, vt bene agant, 1. q. 4. §. vlt. sic 37. dist. in c. vlt. Ber.

Tēpus adhibito riæ pfixū nō currit emptori ignorāti latens vitiū flagitiui: sec' si dissoluta esset; emptoris ignorantia. Io. And.

Glo. sequēti per q. & signat contrarium.

d *Nisi in publicum.*] Tunc. n. sacerdos publicā potest facere pnīam, 25. dist. presbyter, vbi de hoc. & 50. dist. siqs p̄sbyter. sed non solemnē, de qua habes 50. dist. in capite. de qua et intelligunt illa cap. 50. dist cōfirmandū. illud alienū. quā clerici facere nō debēt. sed depositus solēniter publice pœnitere pōt, de pœn. dist 6. sacerdos, & 50. q. 1. siquis sacerdos. Itē arg. ꝭ id qd dixi de publica pnīa. 82 dist presbyter si. vbi dr, presbyter publice pœnitere nō debet. sed exponitur, publice, i. solēniter. Si autē occultū est peccatum, nec publicā sacerdos facere debet pnīam, vt hic patet: & sic potest intelligi illud, 82. dis. presbyter si. vt nō pœniteat publice cū peccatu est occultū. Sed in casu isto posset agere pnīam etiam solemnē, cū sine spe restitutionis de tali crimine priuatus sit, ꝭ. de tēp. ord. c. vlt. ergo multo fortius publicā, ex quo crimē venit ita in publicū. Ber.

e *Pœnitentia debet imponi.*] De hoc dictum est ꝭ. de his qui fil. occid. de infantibus.

f *Incuria.*] qd prima facie p̄sumendū est. arg. ꝭ. de p̄sumpt. afferte. Vnde et dicit lex, ꝙ repentini casus iniquitas ꝑ lactu eā paternæ pietatis emendanda est, C. de inoffi. test. si mater.

g *Arbitrio.*] 26. q. 7. tempora pœnitudinis, & ꝭ. cap. proxi.

Cap. 3 eod. tit. in 3. compil. pars hui' ꝭ. de vi & hon. cler. & de diuort. cap. Deus qui. Vide Turrecrem in c. mēsurā. de pœnit. distin. 1. & Syluest. verbo, cōfessor. 4.

CAP. VIII.

Deus qui ecclesiā suā: & ꝭ. ¶ Cæterum cum pnīa non tā sm quantitatē excessus, q̄ pœnitētis contritionē, ꝑ discreti sacerdotis arbitriū[h] sit moderāda, pēsata qualitate psonæ, super fornicatione, adulterio, homicidio, periurio,[i] & alijs criminibus, cōsideratis circūstātijs oībus, & p̄sertim nouitate[k] Liuonieñ. ecclesiæ, cōpetentem pniam delinquentib. imponatis, prout[l] saluti eorum videritis expedire. ¶ Apostoli autē vestigijs inhærētes, dicentis: Lac vobis potū dedi, nō escam: paulatim[m] eos instruatis i fide: confessionis formā,[n] orationē[o] Dñicā,[p] & symbolū[q] illos sollicite edocētes. Interim tñ corporis & sanguinis Dñi sacrm renatis fonte baptismatis, consuetis[r] festiuitatibus, & in mortis articulo tribuatis.

¶ Idem S. Laur. in Lucina presbytero Card. Apost. sed. Legato.

Auditur mulieris cōfessio, quæ sibi partum alienum supposuit, vel propriū ex adulterio suscepit, nec illud marito vult detegere.

CAP. IX.

Officij:[s] & ꝭ. ¶ Significasti quandā mulierē in pnīa tibi fuisse ꝯfessam, ꝙ timens ne viri possessio deuolueret ad alios, quarūdā herbarū succum potauit, & sic venter eius intumuit, &

D *Eus qui.*] CASVS. Liuonieñ. de nouo cōuersi erant ad fidem. nihilominus tamē aliqñ committebāt excessus: quæsiuit eps Liuonieñ. & quidā fratres qui cū eo erant, qualiter esset eis pœnitētia imponenda: Rñdet Papa, ꝙ pœnitētia non tā sm quantitatem excessus, q̄ sm pœnitētis contritionem est moderāda, pensata qualitate psonæ, sup fornicatione, adulterio, homicidio, & alijs criminibus: consideratis etiam circūstantijs omnibus, & pcipue nouitate Liuonieñ. ecclesiæ, pœnitētia delinquētibus est imponenda, prout saluti eorū viderint expedire, sequētes Apostoli vestigia dicentis: Lac dedi vobis potū, nō escam: eos paulatim instruēdo in fide, cōfessionis formā, orationē Dñicam, & symbolum illos sollicite edocentes: interim tñ sacrm corporis & sāguinis Domini cōsuetis festiuitatibus, & in mortis articulo tribuant eisdē. No. hanc decretalē pro illis, qui iniungūt pœnitētias quid attendere debeāt, s. quantitatem excessus, pœnitentis contritionē, qualitatē personæ. Item nouitas fidei in hoc debet attendi. Item à leuioribus debet quis incipere, quādo nouus est quis non solum in fide, sed etiam in doctrina.

h *Arbitriū.*] ꝭ. c. prox. de pœn. dist. 1. mensurā.

i *Circumstantijs.*] ꝭ. eo. omnis. arg. ꝙ circunstantiæ aggrauant peccatū, ꝭ. de homic. sicut dignū, 1. responso, 40. dist. homo Christianus, de pœnit. dist. 5. c. 1. 23. quæst. 8. occidit.

| Vox, prio, deest in antiq codicib'. 1. Cor. 3.

| Vide cōcilium Maguntiacum sub Caro lo Magno, c. 45. & synodū Rhemēse itē sub Carolo Magno ca. 2. & B. Augu. li. j. de symbolo, c. 1. refert luo par. c. 29. adde Bal. in rub. C. de sū. Tri.

| Cap. 2. eod. tit. in 3. compil. pars huius ꝭ. de testa. & ꝭ. de senté. exc. cōficij. De intellectu & mīria. Adria. lib. 4. sent. trac. de restit. Couar. in reg. peccatū, i par. 1. relectio nis. & Sylue'l. verbo, adulterium, q. 1.

k *Nouitate.*] propter nouitatem detrahendum est iuri, vt 35. q. 3. quod scripsi, & ꝭ. de diuor. Deus qui.

l *Prout saluti.*] quia hoc solum bene agitur, vt vita hominum corrigatur, 23. q. 5. prodest.

m *Paulatim.*] 12. dist. nouit. quia paulatim lupus comedit agnum, 13. q. 1. § is ita. vltra vnam columnam.

n *Confessionis formam.*] id est, Confiteor Deo.

o *Orationem Dominicam.*] scilicet, Pater noster.

p *Symbolum.*] scilicet, Credo in Deum.

q *Consuetis.*] ꝭ. eo oīs vtriusque, & de ꝯsec dist. 2. seculares.

r *Mortis.*] ꝭ. eod. quod in te. & 50. dist. ex pœnitentibus, & ꝭ. de spon. non est.

s Apti' interpretat hic Host, vt p ꝯfessionis formā intelligam' modū, quem pœnitens seruare debet in p̄fitendo, vide eundē Hostié. in sum. ti. de pœn. & remi. §. qualiter faceré dos.

O *fficij.*] Primo ponitur consultatio: Secundo responsio ibi, *Quoniam.* Abbas.

CASVS. Mulier quædā cū prolē nō hr̄et, nec speraret hre, timēs ne viri possessio deuolueret ad alios, succū quarundam herbarū potauit, & sic vēter eius intumuit, & grauidā se ostēdens, partū supposuit alienū: illa timēs maritū, qui prolē suā

esse credidit, nõ audet ei facinus reuelare, sed sibi suæ desiderans prouidere, cõfessa fuit hoc Cardinali sancti Laurẽtij p̃sbytero in iudicio pniæ: Cardinalis significauit hoc Dño Papę, petens ab eo, vtrum fraude ista durante sit ei pnia iniungenda: Rñdet Papa, q̃ sicut mulieri, quæ ignoráte mari to de adulterio prolẽ suscepit, quãuis illa viro nõ audeat cõfiteri, non est pnia deneganda, ita nec isti mulieri est pnia deneganda, & præcipue si p alios, intelligas, alienos, ad quos timeat possessionẽ viri deuolui: Sed competẽs sibi satisfactio est iniungẽda. No q̃ pnia indr̃ alicui, licet adhuc in peccato moretur. Item in iudicio animæ creditur cuilibet.

Gl. seq. circa partus supposi tionem notat duo, scilicet tẽpus, & cui cõpetat accusatio.

a *Supposuit.*] Criminis suppositi partus accusatio nullo tpe clauditur, etiã post mortẽ, ff. ad leg. Cor. de fal. q falsam. licet alia crïa claudantur. C eo. q̃ie. lã. & C. si reus vel ac. mor. fu. l. 2. & 23. dist. quorũdã. Et no q̃ hæc accusatio nõ dat cuilibet de populo, sꝫ ppinqs, aut his, qbus ea res pertinet, ff. ad leg. Cor. lege Cornelia. Vin.

Glo. seq. obycit, & sol.

b *Deneganda.*] Hoc mirũ est, q̃ durante suppositione p quã fraudanẽ cõsãguinei debita successione, hæc mulier pœnitere põt, contra illud. 14. q. 6. si res. & de pœn. dist. 3. pœnitentes. sed ipsa non põt detegere suppositionẽ, quia ei non crederet obstãte p̃sumptione, q̃ hr̃ ex matrimonio, q̃ filius natus sit ex nuptiis. ff. de his q sui vel alieni iuris sunt. filiũ. & ẽt piculosum esset mulieri illud detegere. Lau.

c *Pœnitentia.*] Hoc tñ scias, q̃ quandiu est i mortali, nec deponit animum peccandi, nõ valet ei tal's pnia. 14. q. 6. si res. tamẽ ad pniam admitti dẽt, sed est ei dicẽdũ, q̃ nõ est ei fructuosa quo ad vitã æternã. s. eo. q̃ quidã. de pœni. dist. 3. §. pen. & vlt. & de pœn. dist. 3. falsas. Ioan.

d *Alienos.*] ad quos ab Itestato deuolueret hr̃ditas: si n. aliq tales sint ad quos ab Itestato deuolueret, exhæredari nõ dbẽt. Sꝫ pone q̃ tales nõ sũt, adhuc tñ peccat ipediẽdo liberã testifactionẽ C. si qs alifi test. phi l. 1. & 2. & iõ dicit, maxime. Vin.

inde grauidã se ostẽdẽs, sibi partũ supposuit a alienũ: timensque maritũ, nõ vult facinus ipsi † detegere: qui plẽ credit sine dubitatiõe qualibet eẽ suã. ¶ Qm igĩt postulas edoceri, vtrum ei hac fraude durãte sit pnia iniũgenda: Rñdemus, q̃ sicut mulieri, q̃ ignoráte marito de adulterio plẽ suscepit, q̃uis id viro suo timeat cõfiteri, nõ est pnia deneganda: b ita nec illi dẽt pnia c denegari, maxime si p alios, itelligas alienos, d ad quos timeat possessionẽ viri deuolui: sed competens satisfactio per discretum sacerdotem ei debet iniungi.

¶ Idem Valent. † & Burgeñ. episcopis, & abbati de N. Cisterciẽ. ordinis.

¶ Abbatissa moniales benedicere, confessiones audire & publice prædicare non potest.

CAP. X.

NOua † qdã nr̃is sunt auribus intimata, q̃ abbatissæ moniales pprias bñdicunt: ipsarũ quoq; cõfessiones in criminibus audiũt: & legẽtes Euãgeliũ, c p̃sumũt publice p̃dicare. Cũ igĩt id absonũ sit, pariter & absurdũ: Mãdamus, quatenus ne id decætero fiat, curetis firmiter inhibere: Quia licet beatissima virgo Maria dignior & excellentior fuerit Apostolis vniuersis, non tamẽ illi, sed istis Dominus claues regni cęlorum commisit.

Idem.

¶ Tempore generalis interdicti conceditur pnia & viaticum morientibus. hoc primo. Clerici, qui seruarunt interdictum, possunt cum silentio in cœmeterio sepeliri. hoc secundo. In conuentualib. ecclesiis clerici bini vel trini possunt horas submissa voce dicere. hoc tertio. Cruce signatis & peregrinis tẽpore iterdicti. pnia conce di potest. hoc quarto.

CAP. XI.

QVod in te: & i. ¶ In illo verbo per quod pniam morientib. non negamus, viaticum ẽt, qđ vere pœnitentib. exhibeñ, intelligi volumus, vt nec ipm decedẽtib. denegeñ. g ¶ Licet aũt p gñale interdictũ denegetur oib. tã unctio, q̃ ecclesiastica sepultura: h cõcedimus i tñ ex grã, ut clerici decedẽtes, q tñ seruauerint interdictũ, in cœmeterio ecclesiæ, sine cãpanarũ pulsatione, cessantib. solẽnitatib. oib. cũ silẽtio tumulenẽ. Et in cõuentualib. ecclesiis bini & bini, uel simul tres, horas canonicas

NOua.] Primo ponit excessus, quos secundo phibet: ibi, *Cum igitur.* Tertio causam reddit: ibi, *Quia licet.* Abb. Sicu.

CASVS. In quibusdam par ibus abbatissæ moniales proprias benedicebant, & ipsarũ confessiones audiebant, & Euãgelium legere ac prædicare p̃sumebant: ista noua & inaudita peruenerunt ad notitiam dñi Papæ: vnde sup hoc scribit epis in quorũ diœcesibus hæc fiebant, mandãs eisdẽ, quatenus cũ hoc sit absonũ & absurdũ, ne decætero id fiat, firmiter inhibere pcurent, quia licet beatissima virgo Maria dignior & excellentior fuerit Apostolis vniuersis, non tñ illi, sed istis dñs claues regni cælorũ cõmisit. No q̃ abbatissa moniales bñdicere nõ põt, nec confessiones audire, nec p̃dicare publice, nec Euãgeliũ legere. Itẽ beata virgo dignior est & excellentior omnib. Apostolis. Item officium clauium nõ cadit in sexũ fœmininũ.

e *Euangelium.*] In matutinis forte poterant legere Euangelium: vnde etiam diaconissæ appellantur 27 q. 1. diaconissam.

Glo. seq. enumerat 3. quæ non licent fœminis, submittens regulam generalem. In fi. quærit & remittit.

e *Prædicare.*] Mulier. n. nec p̃dicare, nec docere põt: q̃a hoc officium extraneũ est à mulieribus: nec sacra vasa cõtingere. 23. dist. sacratas. & c. mulier. & 33. q. 5. mulierẽ. imò nec laici p̃dicare vel docere debẽt. s. de hære. cũ ex iniũcto. nec põt velare moniales. 20. q. 2. statuimus. nec absoluere eas i ti. prox. de monialibus nec iudicare. 33. q. 5. mulierẽ. nisi forte aliqua nobilis hoc habeat ex consuetudine. s. de arbi. dilecti filij. nec arbitriũ in se suscipere, vt ibidẽ. & C. de arbi. l. vlt. Nec procuratrix ẽsse põt in iudicio. C. de pc. qđ de absente. & l. alienã. nisi forte pro patre morboso aut ætate impedito ageret, ff. de proc. fœminas. Nec aduocare põt in iudicio 3. q. 7. infamis §. tria & gñaliter viri officiũ mulieribus est interdictũ, ff. de reg. iur. l. 2. Sed nunquid abbatissa p̃t instituere vel suspendere? De hoc dictũ est s. de maio. & obe. dilecta.

QVod in te.] Quatuor sunt partes, put quatuor sunt dicta: Secunda: ibi, *Licet.* Tertia: ibi. *Et in cõuentualibus.* Quarta: ibi, *Recipientibus.* Abbas.

CASVS. Contingit aliqñ, q̃ terra supponit interdicto, & phibentur diuina officia celebrari, pter baptisma paruulorum, & pnias morientũ: q̃situ fu t a Papa, vtrũ tunc viaticũ, id est, corpus Dñi dadũ sit decedẽtibus? Rñdet Papa, q̃ in verbo illo p qđ pnia morientibus non negaẽ s. cũ dr̃, præter pnias moriẽtiũ, viaticum ẽt, id est, Eucharistia intelligitur, quod decedentibus cõcedit: Secundo dr̃, q̃ tpe gñalis interdicti oibus tam vnctio, q̃ ecclesiastica sepultura denegaẽ: Tñ Papa ex grã cõcedit, vt clerici decedentes, q tñ interdictũ seruauerant, in cœmeterio ecclesiæ sepeliant sine cãpanarum pulsatione: cessantibus oibus solẽnitatibus: Tertio dr̃, q̃ tpe interdicti clerici in conuentualibus ecclesiis bini & bini, vel simul tres possunt dicere horas canonicas, ianuis clausis, excõicatis & interdictis exclusis, vt potius videantur legere q̃ cantare, ita q̃ exterius audiri non possint: quia & quibusdã regularibus simile priuilegium à sede Apostolica est concessum. In fine dicit, q̃ recipientibus signum crucis pnia, si eam postulauerint, non est deneganda, quod aliis peregrinis potest de gratia concedi. No. q̃ pœnitentibus viaticum denegari non debet. Item nomine pniæ viaticum intelligitur. Item clerici interdicti pñt sepeliri in cœmeterio. Item interdicti potius debent legere horas canonicas, quàm cantare. Item cruce signati & peregrini tempore interdicti, possunt accipere pœnitentias.

g *Denegetur.*] tempore interdicti i. tit. proxi permittimus.

h *Concedimus.*] Ista enim duo sacra siue tria semper excipiuntur in quolibet interdicto. s. baptisma paruulorum, & pęnitentia morientium, in quo intelligitur viaticũ, put hic patet. Et dr̃ viaticũ quasi à via: q̃a sunt in via recedendi de hac vita. Nec est istud sacrm̃ necessitatis, tñ concedendum est decedentibus etiam tempore interdicti, vt patet hic.

Glo. seq. arg. quod si ex gratia, &c.

i *Ex gratia.*] si ex grã concedit clericis, q. seruauerunt interdictũ, ergo vr̃ q̃ ius non sit cõe, ergo non competit nisi impetretur, cũ nemo sit exceptus ab illa generalitate interdicti, nisi qui p priuilegiũ exemptus est. Vel põt dici, q̃ p istud ius clerici

In antiquis codicibus ita: Palentin. & Burgen. epis, & abbati Aumide, &c.

1 Vide legem septipartitam par. 7 ti. 7. l. 3. ubi de accusatione, & pœna supponẽtis partum.

† Cap. 1. eo. ti. in 4. compilat. Vide cõcilium Carthaginense 4. c. 99. refert Iuo par. 8. cap. 324.

Sequitur: cũ diffinimus, q ex viro & vxore nascitur. Ioã. And.

Adde q̃ eis iterdicta sint no. in l. 1. & 2. ff. ad Velle. & gl. in l. fœminæ, ff. de regu. iur.

† Cap. 1. eo. ti. in 4. compilat. Et de materia huius decretalis tene id qđ statutũ est l ca. vlti. de sent. exc. lib. 6.

Vide B. Thomã 3. par. q. 65. art. vlt.

canonicis regularib. æquparent. sm. T. de priui. q̃d nõnullis. Io.

a *Audiri.*] patet ergo, q cũ excõicato non licet stare extra ecclesiam, cum et interdicto prohibeatur audire exterius. Io.

Glo. seq. reddit rationem specialitatis, quam etiam amplias. Secundo quærit & sol. Ponit opi. contrariam, quam reprobat.

b *Pœnitentia.*] hoc est speciale in istis psonis, vt sine necessitate vel periculo mortis admittant ad pœnitentiã. Sed hoc facit necessitas, q̃a hoc eis nõ cõcedit, nisi cũ pficiscunt, & ita quasi i via dicunt, sicut illi qb. dat viaticũ. Itẽ põt dici: si aliq pficiscunt ad iustũ bellũ, q̃a ibi est iusta cã timoris. Itẽ idẽ esset si aliq essent excõicati, vt in iusto bello, q̃a pñt absolui à quocũq; alioq̃ ab excõicatore, ar. T̃ tit. xxi. dec. teto, de cõsec. dist. 4. sanctũ est baptisma. & 33. q. 2. c. i. adolescẽtia. Sed qd si in ciuitate interdicta aliq vellent satisfacere, nũquid in eis relaxãdũ est iterdictũ? Non: q̃a aliqui sine culpa sua interdicunt T̃. de spon. nõ ẽ vobis. & q̃a sic rigor ecclesiæ dissolueret, ar. T̃. d priui vt priuilegia. Io. T̃. dixit, q si aliq vellent iugiter stare mãdato ecclesiæ, q essent admittendi. Sed finis iste vr̃ cõtradicere: q̃a hic specialiter hoc cõcedit recipiẽtib. signũ crucis & peregrinis, ergo aliis intelligitur prohibere. sicut q̃d de vno negatur, de alio cõceditur. ‡ Vs. dist. in. qualis. q̃d verius puto, licet inueniatur contrarium dictum.

Mais.] Tria sunt dicta principalia Secundũ: ibi, *Si quis.* Tertium: ibi, *Sacerdos.* Abb.

CASVS Statuit cõcilium g̃nale. q quilibet fidelis vtriusq; sexus postquã discretionẽ habuerit, saltẽ semel in anno sua solus cõfiteat peccata proprio sacerdoti, & ad minus in Pascha sacrum Eucharistiæ suscipiat reuerẽter, nisi de consilio sacerdotis duxerit abstinẽdũ: Alioqn ab ingressu ecclesiæ arceat, & moriẽs careat ecclesiastica sepultura: Sed dr̃, q si aliqs alieno cõfiteri voluerit sacerdoti, licẽtiam prius obtineat à pprio sacerdote, cũ aliter ipse illũ ligare nõ possit vel soluere. Sacerdos aũt sit discretus, vt diligẽter ingrat circũstãtias peccatoris & peccati: qb prudẽter itelligat, quale cõsiliũ sibi dẽat adhibere, pcauẽs diligẽter, ne verbo vel signo, aut aliquatenus peccatorẽ. & si cõsilio prudẽtiori idiguerit, illud regrat sine alicuius expssione psonę: q.n peccatũ i pnia sibi detectũ manifestare psũpserit, ab ol offõ sacerdotali deponat, & i arctũ monasteriũ ad agẽdã pniam detrudat. No. q quilibet fidelis semel in anno pniam accipe dẽt, & cõionẽ. Itẽ fallit hic regula illa: Cui cõicamus viuo, & mortuo cõicare debemus Itẽ ab alieno sacerdote nemo pt absolui vel ligari sine obtẽta licẽtia pprij sacerdotis. Itẽ sacerdos tenet iqrere circũstãtias pcĩ & peccatoris. Itẽ signis loqmur. Itẽ aliq d licet in gñe, q̃d nõ licet i specie Itẽ sacerdos q peccatum in pnia sibi detectum reuelauerit, dẽt deponi, & in monasterium detrudi ad pniam peragendam.

Glo. seq. exponit, & signat contrarium.

c *Discretionis.*] id est, cum est doli capax: quia tunc põt peccare. T̃. de delict. pue. pueris C. si aduer delic. l. 1. & C. si minor se ma. dix. l. 3. ar. de conse. dist. 4. eos. & C. de fal. mo. l. 1.

valeant legere, non cãtare, ianuis clausis, iterdictis & excõicatis exclusis, & voce ita demissa, q exteri audiri, nõ posint: cũ & regularib. sm priuilegium sedis Apost. sit indultum, vt cum g̃nale interdictũ terræ fuerit, liceat eis ianuis clausis, excõicatis & interdictis exclusis, nõ pulsatis cãpanis, suppssa voce celebrare diuina. Recipientib. aũt signũ crucis non negamus, quo minus eis ob reuerẽtiã crucifixi pnia b cũ postulauerint, iniungat: q̃d & aliis peregrinis potest misericorditer indulgeri,

Idem, in concilio generali.

Famosum est, & multum allegabile, & hoc dicit. Quilibet doli capax tenetur saltẽ semel in anno confiteri proprio sacerdoti, vel de eius licentia alteri, & Eucharistiæ sacramentũ ad minus in Pascha recipere. Et sacerdos reuelans confessionem deponendus est, & in monasterio ad agendum perpetuam pœnitentiam detrudendus.

CAP. XII.

OMnis vtriusq; sexus fidelis, postq̃ ad annos discretiõis c peruenerit, oĩa d sua solus peccata saltẽ semel i anno fideliter cõfiteat, pprio e sacerdoti: & iniũctã sibi pniam pprijs viribus studeat adimplere, suscipiẽs reuerẽter ad min. f i Pascha Eucharistiæ sacrm: nisi forte dẽ pprij sacerdotis cõsilio, ob aliquã rõnabilẽ cãm ad tps ab huiõi pceptione duxerit abstinendũ: alioqn & viuẽs ab igressu Ecclesiæ arceat, & moriens Christiana careat sepultura. g Vñ hoc salutare statutũ frequẽter in Ecclesiis publicet: ne quisquam ignorãtiæ cęcitate velamẽ excusationis assumat. Si qs aũt alieno sacerdoti h voluerit iusta de cã sua cõfiteri peccata, licẽtiam prius postulet & obtineat i à pprio sacerdote: cũ aliter ipse illũ nõ posit absoluere, vel ligare. k Sacerdos aũt sit discretus & cautus, vt more periti medici supfundat vinũ & oleũ l vulnerib. sauciati, diligẽter iqrẽs & peccatoris circũstantias, m & peccati: qb prudẽter itelligat, quale debeat ei pbere cõsiliũ, & cuiusmodi remediũ adhibere, diuersis expe rimẽtis n vtẽdo ad saluandũ ęgrotũ. Caueat aũt oĩno, ne verbo, aut signo aut alio quouis mõ aliquatenus pdat peccatorẽ: sed si prudẽtiori cõsilio idiguerit, illud absq; vlla expssiõe psonę, caute reqrat: qm q peccatũ in pniali iudicio sibi detectum prȩsumpserit reuelare, non solum à sacerdotali officio deponendum

Glossa sequens recitetur per duas quæstiones.

d *Omnia sua peccata.*] alias nõ esset fructuosa pnia, vt dicit. T̃. eo. quod quidam vbi de hoc Nõ tñ venialia, quia illa tollũtur per orationem Dñicã, vel per aquã benedictã. de pœn. dis. 3. de quotidianis. dist. 6. q. vult. cũ si recolit, cõfiteatur illa.

e *Proprio sacerdoti.*] nisi iste sit imperitus: tũc ẽ ipsius licẽtia (vt hic dicit) ẽrat dis. cretũ. de pę. di. 6 placuit. B.

f *Ad minus in Pascha.*] de cõse. di. 2 & si ñ freqntius.

g *Sepultura.*] hoc est contra regulã illã, cui cõicamus viuo, cõicare debemus & mortuo. Fallit ẽt i alio casu. 23 q. 5. placuit. & T̃. de sta. mona. monachi. & T̃. d tornea. c. j & T̃. d vsuris. q̃a in oib. & T̃. de rap. sup eo.

Gl. se. expõit qrit, et soluit.

h *Alieno sacerdoti.*] executionẽ habenti. hoc dico pp illos sacerdotes siue seculares siue regulares, qui nõ habẽt ordinis executionẽ sacerdotalis, vt sunt illi q nõ sũt a populo electi, vel q ab epo populo nõ pficiunt. 16. q. 1. c. adijcim. § ecce. i. hoc. & c. g̃naliter. § ecce sufficiẽtes Sed ecce si Prædicatores & fratres Minores vel alij religiosi nõ habẽtes populũ habẽt priuilegiũ, vt alienos parochianos possint recip e ad pniam, nunqd sufficit priuilegium, vt parochiani alterius possint recipere ad pniam sine lĩa proprij sacerdotis: Dicas q non sufficit priuilegiũ sine licẽtia proprij sacerdotis: priuilegium. n. æqparat eos illis, q a populo sunt electi, vel illis, q ab epis populo pficiunt, & dat eis solã executionẽ, & ita necessaria est adhuc lĩa pprij sacerdotis, vt hic dr. Si. n. de duab. seruitutib. una tolli. i. tema net altera: qd bene, baj. T̃. de vsu pal. ex tuarũ, T̃. de priuile pastoralis. ff. de ser ui. vrb pd. si domus tua, & iõ dicit, alieno, & non ali. Nec Papa per talẽ indulgẽtiam intendit præiudicare proprio sacerdoti, vt c. præ di. ex tuarum. cum suis similibus. & T̃. ti proxi. cum desideres in fi. & hoc idẽ dixit Hug 16. quæstio. 1. & in prædictis §§. Bernar.

Glossa sequens quærit, arg. & soluit.

i *Obtineat.*] Quid si ille malitiose recusat? Ar. q potest ire ad alium. T̃. de reg. licet. Vel vadat ad eius superiorem si põt, et illum compellat: vel ille dabit licentiam, ar. T̃. de iure iurãdo nullas Ar. C. de temp. ap l. vlt. § vlt. arg T̃. eo. c. vlt. ad fi. Ber.

Glossa sequens arg. & remittit.

k *Vel ligare.*] T̃. eo. l. q̃d aũt 9. q. 2. c. 1. & 2. & T̃. de parochia. nullus. Et e. t. arg. q clericus sine lĩa sui epi nõ põt in nõ suũ iudicẽ cõsentire, supra eo. q̃d autem, & supra de io. compi. si diligenti, & cap. significasti. vbi de hoc. & T̃ eo. c. vlt. Ber.

l *Vinum & oleum.*] i. misericordiã & disciplinã, 45. dist. disciplina. & c. oĩs qui. & cap. sunt nanq;. & ca. vera iustitia. Ber

m *Circumstantias.*] Sic supra eod. Deus qui. & supra de homi cr. sicut in prin de pœ. dist. 5. consideret. Ber.

n *Diuersis experimentis.*] Non tñ sicut imperitus medicus. 25 dist. necesse Sed diligenter expectat vires ipsius, quãtã pœnitentiã possit portare, ar 26. q. vlt. alligãt sic vt potius reddat rationem de misericordia, quãm de crudelitate, vt ibi. 1. dist. non latus vltra medium. & 1. q. 3. nemo peritorum. Ber.

Margin notes:

a In oib. Vaticanis, & plerisque aliis ita: valeat legere potiusquam cantare.

‡ ad reuerentiam.

a Idem. s. Innoc. iij. in cõcilio g̃nali Lateranẽ. ca. 21. & cap. 3. eo. ti. in 4. compil.

‡ Videto hic latius per Ioannẽ And. & doctores recentiores.

‡ Vide oĩno concilium Tridenti. ses. sio 14. ca. 5. de confessione, & cano. 8. de sanctissimo pniæ sacramẽto.

‡ Alias ita: absq; ullus, &c.

In vetustiorib. quibusdã libris ita: ne quisquã ex ignorãtiæ cæcitate.

‡ Alias soluere.

Qualia debeat cõfessor tradit Magister sẽt. lib. 4. dist. 16. § qualem.

‡ Alias ita: ex qb. in concilio ita: pestquas.

Allas, sanandum.

Vide B. Thomã quolib. ad dit 5 ad 1. par. q. 11. artic. 1. & Theologos lib. 4. sent.

Vbi dr̃, p vinũ mãdatur putrida, p oleũ sanã da fouentur, secundũ Goffr. Io. And.

a ¶ *Deponendum.*]Olim & alia pœna imponebatur, de pœn. dist. 6. sacerdor. hodie hæc imponitur.

Idem. s. Innoc. iij. in concilio gñali Lateranē. c. 22 & c. 4. eo. ti in 4. compil.

C*Vm infirmitas*]Diuiditur: Nā primo ponit vnā constitutionis causam: Secundo constitutionē: Tertio aliā cām: Quarto pœnam trāsgressionis: Quinto quādā prohibitionem. Secunda: ibi, *Præsenti.* Tertia: ibi, *Hoc quidem.* Quarta: ibi, *Si quis.* Quinta: ibi, *Cæterum.* Abb. Sicu.

Ioan. 5.

CASVS Dī hic, q infirmitas corporis aliqñ accidit ex peccato: iō ꝓhibet in hoc capitulo, ne medici infirmos in suā curā recipiāt, nisi prius infirmi per medicū aīæ se curauerint emendare: qa remota cā remouetur effectus: Scdo dī, q hoc dedit cām huius constitutionis, quia qñ infirmat aliqs, & dī ei a medico, vt de salute aīæ disponat, cadit i desperationē, & facilius mortis periculum incurrit: Tertio dī, q si medicus fecerit cōtra istā constitutionē, postq p Prælatos locorū fuerit publicata, excōicetur vsq; ad satisfactionē condignam: Quarto dī, q cum aīa sit multo pretiosior corpore, nullus medicus suadeat ægroto qd in piculū aīæ conuertat. No. q infirmitas corporis aliqñ ꝓuenit ex peccato. Item cessante cā cessat effectus. Item transgressores cōstitutionum dñi Papæ excōicari debēt. Item anima multo pretiosior est corpore.

b ¶ *Cā cessante.*] supra de iureiurā. & si Christus. ad fi. & supra de renunc. post translationē. ubi de hoc.

c ¶ *Arceatur.*]per iniām, non ipso iure: quod male, vel nullo modo seruatur.

d ¶ *Multo pretiosior.*] 12. q. 1. ꝑcipimus, 24. q. 3. si habes. C. de sacrosanc. eccl. l. sancimus i fi. & iō potius & prius est consulēdū aīæ q corpori: quia ibi maius est periculum, cautius est ꝓuidendū, 42. dist. quiescamus & 7. q. 7. c. vlt. vt ff. ad Carbo l. 1. §. 2. Bern.

C*Vm ex eo.*] Quatuor sunt partes principales: Secunda: ibi, *Formam.* Tertia: ibi, *Qui autē.* Quarta ibi, *Ad hæc.* Abb. Sic.

Idem. s. Innoc. iij. in eodem cōcilio generali Lateran. ca. 62. & ca. 5. eo. ti. in 4. compil.

CASVS In hoc capitulo dī, q q̄stores eleemosynarū per ꝓuincias admitti non debēt, nisi lr̄is Apostolicis, vel loci epi muniātur nec aliud p̄dicare debent, q in forma contineatur lr̄arū: forma vero lr̄arum in hoc capitulo inferius continet expresse. Secūdo dī, q quæstores eleemosynarū in tabernis vel

dum[a] decernimus, verum etiam ad agendam perpetuam pniam in arctū monasterium detrudendum.

¶ Idem † in eodem.

¶ *Medici uocati ad infirmos debent ante oīa inducere infirmū ad confessionem, nec quicquam persuadere pro salute corporis tēdens in animarum periculum.*

CAP. XIII.

C*Vm infirmitas corporalis* nōnūquā ex peccato ꝓueniat, dicente Dño lāguido, quē sanauerat: Vade, & amplius noli peccare, ne deterius aliqd tibi ꝯtingat: Præsenti decreto statuimus, & districte præcipimus medicis corporū, vt cū eos ad īfirmos vocari ꝯtigerit, ipsos ante oīa moneāt & īducāt, vt medicos aduocēt aīarū: vt postq fuerit infirmo de spūali salute ꝓuisū, ad corporalis medicinæ remediū salubrius ꝓcedatur: cū cā cessante, [b] cesset effectus. Hoc qdē īter alia huic cām dedit edicto, q qdā i ægritudinis lecto iacētes, cū eis a medicis suadet, vt d aīarū salute disponāt, i desperationis articulō incidūt, vñ facilius mortis piculū incurrūt. ¶ Si qs aūt medicorum huius nr̄æ ꝯstitutionis, postq p p̄latos locorum fuerit publicata, trāsgressor extiterit, tādiu ab igressu ecclesię arceatur, [c] donec pro transgressione hmōi satisfecerit ꝯpetēter. ¶ Cœterū cū aīa sit multo ꝑtiosior [d] corpore, sub īterminatione anathematis ꝓhibemus, ne qs medicorū pro corporali salute, aliqd ægroto suadeat, quod ī periculum animæ conuertat.

¶ Idem † in eodem.

¶ *Eleemosynarū quæstores sine Apostolicis vel diœcesanorū litteris admitti nō debēt, nec tunc ꝓponāt ultra id, qd in ipsis litteris cōtinetur. hoc primo. Et debēt eē modesti: & à locis & expēsis īcongruis abstinere. hoc secūdo. In dedicatione basilicæ ultra annū, & ī anniuersario dedicationis, & ī litteris īdulgētiarū concessis ab alio quàm à Papa, ultra quadraginta dies remissio excedere non dēt. h. d. vsque ad finē.*

CAP. XIIII.

C*Vm ex eo: & infra.* † ¶ Eleemosynarū quoque q̄stores, quorū qdā se alios mētiendo, abusiones nōnullas in sua p̄dicatione ꝓponūt, admitti (nisi Apostolicas vel diœcesani epi lr̄as [e] veras exhibeāt) ꝓhibemus: & tūc ꝑter id, qd ī ipsis ꝯtinebit lr̄is, nihil populo ꝓponere [f] pmittantur. ¶ Formā uero, quā cōmuniter talib. Apost. sedes īdulget, duximus exprimēdam, ut secūdū eā diœcesani epi suas lr̄as moderent, ꝗa si qdē talis ē: Qm (ut ait Apostolus) oēs stabimus ante tribunal Christi, recepturi ꝓut ī corpore gessimus, siue bonum fuerit, siue malū: oportet nos diē messionis extremę misericordiæ opib. ꝓuenir, ac ęternorū ītuitu seminar ī terris, qd reddēte Dño cū multiplicato fructu recolligere debeamus ī cęlis: firmā ī spē, fiduciāq; rectā tenētes: qm q parce seminat, parce & metet: & q seminat in bñdictionib. de bñdictionib. & metet vitā ęternam. Cū igit ad sustētationē fratrū & egenorū ad tale confluētiū hospitale, ꝓpriç nō suppetāt facultates, uniuersitatē ur̄am monemus, & exhortamur ī Dño, atq; in remissionē uobis iniungimus peccatorum, quatenus de bonis uobis a Deo collatis, pias eleemosynas, & grata eis charitatis subsidia erogetis: ut p subuētionē ur̄am ipsorū inopię ꝯsulatur: & † uos per hęc bona & alia, q Dño inspirante feceritis, ad ęterna possitis gaudia ꝓuenire. ¶ Qui aūt ad q̄rendas eleemosynas destinantur, modesti sint, & discreti, nec ī tabernis [g] aut in aliis locis incongruis hospitentur, nec inutiles faciant aut sumptuosas expensas, cauētes omnino ne falsæ religionis habitum gestent. [h] Ad hęc, qa per indiscretas & superfluas indulgentias, quas quidam ecclesiarum Prælati facere non uerētur, & claues [h] ecclesię contemnuntur, & pœnitentialis satisfactio eneruatur: Decernimus, † vt cum dedicatur basilica, non extendatur indulgentia vltra annum, siue ab vno solo, siue à pluribus [i] episcopis dedicetur: ac deinde in anniuersario dedicationis tempore quadraginta dies de iniunctis pœnitentiis indulta remissio non excedat: & infra. † ¶ Hunc quoque † dierum numerum indulgentiarum litteris præcipimus moderari, quæ pro quibuslibet

aliis īhonestis locis hospitari nec debent, nec magnos sumptus facere, nec falsum religionis habitū simulare. Tertio dicit, q cū basilica dedicatur, siue ab vno siue à pluribus epis, vltra annū nō extendat indulgentia, nec in anniuersario dedicationis tpe, xl. dies excedat remissio, et maxime rōne, qa Romanus Pōtifex cōsueuit hoc moderamē in talibus obseruare. No. q credit lr̄is epi. Item iurisdictio nō extendit vltra illud, qd in litteris continet. Itē q̄stores eleemosynarū in inhonestis locis morari nō debēt. Item indulgentiā non dēt annū excedere. Item Papa obtinet plenitudinē potestatis. Item minores p̄lati exemplum accipere debēt à maioribus.

e ¶ *Litteras.*] Sic ergo crede litteris epi si vere sint, supra de prob. post cessionem. & 11. q. 3. curæ.

f ¶ *Proponere.*] qa in talibus diligēs īquisitio facienda est, 42. dist. quiescamus.

g ¶ *In tabernis.*] Si enim ibi publice deliquerint, pñt à diœcesano puniri, licet sint exempti, supra de priuil. tuarum. vbi de hoc.

h ¶ *Claues ecclesiæ contemnuntur.*] qd esse nō debet, si. supra titu proxi. c. vlt. de priuil. vt priuilegia.

¶ *Glo. seq. quærit: arg. negatiue, soluit affirmatiue, solutio non signat contrarium.*

i ¶ *A pluribus.*] quid si q̄libet indulgeat annū: nunquid ualet & hmōi indulgētia cōtra statutū istud? Vī q non, supra de excel. prælā.

† Quod latet sub hoc istra habes i c. 2. supra d relgiis & venerat. sanc. Iam quatenus attinet ad hos q̄stores, eorū nomē & vsum, penitus sustulit concilium Tri. d. sessio. 5. d reformat. c a 1 fine, & ses. 21. de reformat. c. 9.

Rom. 14. 2. Cor. c. 5.

† In codice Barbatiæ & in pcilio ita: firmā spē fiduciāq; tenentes, &c.

2. Cor. 9.

† Aliàs ita: & vos per hæc, & alia bona, &c.

† Vide cimenos in c. quod aūt, supra hoc eo. ti.

† Quid lateat sub hoc, ista, non ꝯ ꝓpa rei.

† In plerisque vaticanis ita: Hunc quoque dierū numerū indulgentiarum litteras, ꝑcipimus, &c.

præla cum ad quorundã.& c sane.& c.proxi. Credo ꝙ teneat, licet ibi faciant contra mandatum istud, quia nõ adijcit hic ꝙ si secus fecerint, decernimus nõ valere: put dr̃ in illa decre. cũ ad quorundam, arg ad hoc ĩ de ꝑben. inter cætera. vbi.n. huiusmodi clausula nõ apponitur in mandato, licet fiat cõtra mãdatum, tñ tenet quod factum est. s. de præben. dilectus. 2. Arg. contra. ĩ. eo c. proxi. in fi.

ADDITIO Hodie per c. si eo ti. lib. 6. disponit, ꝙ indulgentia concessa à ꝑlato vltra numerũ hic taxatum, est ipso iure nulla, & vide ibi glossam, q̃ disputat nunqd excedẽdo hũc numerũ, corruat indulgẽtia in totũ, an vero teneat vsq; ad facultatẽ concessam: & intelligit ꝙ vsq; ad concessum numerũ inclusiue tenet, ar. in regula vtile per inutile. lib. 6. & l. sancimus. C. de dona.

Aliàs im. & in talibus.

buslibet casibus aliquotiẽs cõceduntur: cũ Romanus Põtifex, qui plenitudinem obtinet potestatis, hoc in talibus moderamen consueuerit obseruare.

Honorius tertius.

Archiepiscopus intra prouinciam suam potest concedere indulgentias secundum formã concilij generalis. hoc dicit, & loquitur de cap. præce. in fi.

CAP. XV.

NOstro postulasti certificari respõso, vtrũ ꝑ tuã prouinciã possis cõcedere remissionis litteras gñales. Nos igitur tuę fraternitati breuiter rñdem^a, ꝙ per prouinciam tuam libere potes hmõi concedere litteras: ita tamen, ꝙ statutum generalis concilij ^b non excedas.

Vide Spec. ti. de pœnit. & remis. vbi plene de hac materia, adde B. Thomã in qõnib. additis ad 3. par. q. 26.

Nostro.] Diuiditur: primo ponitur consultatio: Secundo rñsio. secũda ibi, Nos igitur. Abb. Sic.

CASUS Quęsiuit qdam ꝑlatus, vtrũ ꝑ suã prouinciã possit concedere remissionis lrãs gñales? Rñdet Papa, ꝙ hoc libere põt facere, ita tñ ꝙ statutũ gñalis concilij nõ excedat, qđ est s. c. proxi No. ꝙ epi põt concedere litteras remissionis vel indulgentiæ in suis prouinciis.

Glo. seq. reci. per obiec. de decre. pastoralis.

a *Per tuam prouinciam.*] No. ꝙ archieps ꝑ totã prouinciam suã põt facere remissiones, put hic colligit, & eps in sua diœcesi, licet archieps nõ sit iudex ordinarius oium de prouincia sua. s. de offi. ordi. pastoralis. & iurisdictionẽ contẽtiosam non hẽt in sua prouincia, nisi in certis casib^a, vt dr̃ in decr. pastoralis. sed voluntariã: sicut ꝓconsul cũ vrbẽ egressus fuerit, iurisdictionẽ hẽt non contẽtiosam, sed voluntariã, ff. de offi. proconsul l. 2. Et legatus põt in sua ꝓuincia facere remissiones, quia & statuta perpetua facere põt. s. de of. leg. c. vlt. Et est hoc eporũ & archieporũ. s. facere remissiones, nisi ex ſpãli cõcessione vel alia ltima cã cõpetat alijs inferiorib. ꝑlatis. s. de exces. ꝑlat. accedentib. Et priuilegia põt concedere epi & archiepi. s. de his q̃ fi. à præla. sine consensu capituli, quanto. & arg. s. de iure pat. nullus.

Vide late Paludanũ lib. 4. sent. & Syluestrũ verbo, cõfessor. 1. q. 8. adde Turrecrematam in c. quẽ pœnitet. de pœn. dist. 1.

b *Concilij.*] s. eo. cap. proxi.

Gregorius nonus.

Episcopus & alij, de quibus in littera, possunt sine licentia superiorum sibi eligere prouidum confessorem.

CAP. XVI.

NE pro dilatione pnię periculũ ^c immineat aĩarũ: Permittimus ^d epis & alijs superioribus, necnõ minoribus Prelatis exẽptis, vt ẽt ꝑter sui superioris licentiam, prouidum ^e & discretum sibi possint eligere confessorem.

Ne pro dilatione.] CASUS Cũ nullus possit ligari vel solui nisi à suo ꝓprio Prælato, & periculosum sit epis & alijs superiorib. & minorib. Prælatis exẽptis suos ꝑꝑ hoc Prælatos adire, vel licẽtiã petere ab eisdẽ: ne pro dilatione pniæ periculum immineat animarum, permittit Papa prædictis oĩbus, vt etiam præter sui superioris licentiam prouidum & discretũ sibi eligant confessorem. No. ꝙ ꝑꝑ periculum animarũ multa licent, quæ aliàs non licerent. item ep̃i & alij Prælati inferiores exempti possunt sibi eligere confessorem sine licentia superioris. Item discretus debet eligi confessor.

Gl. se. dat duo similia de absolutione & baptismo: & subdit, gemmulti no.

c *Periculum immineat.*] Sic ꝑꝑ periculũ moræ daĩ absolutio statim, q̃ aliàs nõ dareĩ ĩ ti. proxi. nuper. in fi. & c. sacro. & s. de off. ord. ad reprimendã & ꝑꝑ periculum animæ statim infans baptizatur. 5 dis. baptizati. & de consec. dis. 4 ne qđ absit. & dilatio ꝑꝑ periculũ tollitur, ne iterim aliquod cõtingat piculũ, de consec. dist. 4. Iudæi. Et est arg. ꝙ vbicunq; periculũ timetur, dilatio sine mora vitanda est. 28. dist. de Syracusanæ. Itẽ arg. ꝙ sacerdos statim dẽt currere ad infirmũ, qñ vocatur: quia vitã adimit quisquis morienti pœnitentiam denegauit, 26. q. 6. si presbyter. & c. seq. & reus erit animarum, vt ibi dicitur.

d *Permittimus.*] Sic ergo vr̃, ꝙ epi vel alij inferiores ꝑlati exempti ante istam ꝑmissionẽ non poterant se subijcere alicui cõfessori sine licentia sui superioris. s. eo. cap. oĩs vtriusq;. quia nullus clericus sine licẽtia sui epi põt eligere iudiciũ nõ sui iudicis, ꝑsonæ vel rerũ. s. de foro cõpe. si diligẽti. & c. significasti. & 3. q. 6. non liceat ergo multo minus iudicium animæ, qđ maius est.

Glo. seq. recitetur per quæstionem.

e *Prouidum.*] qui sciat ligare ac soluere. de pœ dis. 6. q. vult. & s. eod. oĩs. §. sacerdos. & qui diligẽter inuestiget qualitatẽ criĩs & personæ, de pœn. distin. 5. consideret.

TITVLVS XXXIX.

De sententia excommunicationis.

In duobus manuscriptis ita: De sñia excõmunicationis & absolutionis.

DE SENTENTIA excommunicationis.

Supra visum est de pœnis, quæ imponuntur tam in foro contentioso quàm pœnali: Verumtamen quia excõicatio est pœna delicti, cum fertur à iudice: cum vero ab homine, est pœna contumaciæ: merito post rubricas præcedentes subijcitur ista. Abbas.

De hac materia tractatur, 11. q. 1. & q. 2. & q. 3. & 5. q. 1. & 11. q. 3. per totum.

Alexander iij. Senoñ archiepo.

Impubes, qui clericum percussit, ab ep̃o absolui potest: & qui ioco vel cã disciplinæ percutit clericũ, ẽt si sit maior, excõicatus non est: qui vero ex odio sic: & per Papam absoluitur.

CAP. I.

Cap. 1. eo. ti. in 1. compilat. & post cõcilium Lateranẽ. sub Alexãdro. iij. par. 14. cap. 7.

SVper eo vero, ꝙ consiliũ postulasti: & infra. Rñdemus, ꝙ si clerici infra puberes annos se adinuicem, aut vnus alterũ percusserint, ^f non sunt ad Apostolicam sedẽ mittẽdi, quia eos ętas excusat. ^g Nec clerici, ^h si sunt plenę ætatis, & nõ odio, vel inuidia, vel indignatione, sed leuitate iocosa se adinuicem percutere contingat: neq; magister, si scholarem clericum intuitu disciplinæ, ^i vel correctionis percusserit.

Super.] Tres sũt partes: Secunda ibi, Nec clerici: Tertia ibi, Cæterum. Abb. Sicu.

CASUS. Quæsitũ fuit à Papa si clerici infra minores annos constituti se adinuicem ꝑcusserint, vtrũ sint ad Apost. sedem mittẽdi pro absolutione? Rñdet Papa, ꝙ si infra dictã ætatem clerici se ad inuicem percusserint, siue unus alterum, non sunt ad sedem Apost. mittendi: quia ætas excusat. Itẽ nec clerici si sint plenæ ætatis, & adinuicẽ se percusserint, nõ ex odio, vel inuidia, sed ex leuitate iocosa, sunt excõicati. Itẽ nec magister, si clericũ cã disciplinæ ꝑcusserit, vel correctionis: qa nõ põt in ipsis iniectio manuũ violẽta notari. Secus vero si ex odio dicti clerici sese percusserint: tunc.n. ad Apost. sedem ire debent absoluendi. No. ꝙ clerici impuberes si se adinuicem percusserint, põt à suis ep̃is absolui. Item est arg. ætatem excusare nõ à toto, sed à tantõ. Item qui ludendo cl. cum percutit, vel magister, qui cã correctionis discipulum verberat, non est excõicatus.

In recentiorib. libris, ita legit, sensu penitus contrario decisioni põtificiæ, ex antiqs tñ, infra, restitutũ est.

f *Percusserint.*] irato animo: aliàs non inciderent in canonẽ, prout sequentia verba declarant & 17. q. 4. siquis suadente.

Glo. seq. exponit arg. alle. tria inra & duo alle. in contrarium.

g *Excusat.*] non ab excommunicatione, ^1 sed quo ad hoc ꝙ nõ sunt mittendi ad curiam pro absolutione, vt ĩ. eo. quam uis. c. vlti. Et ita est arg. ꝙ ætas excusat. de consec. di. 4. eos. C. de fal. mo. l. 1. in fi. & 33. q. 2. in adolescentia. Arg. contra, quia malorum mores infirmitas animi non excusat. C. si aduer. delict. 2. & ff. de mino. auxilium. § in delictis. Ber.

Hoc intelligas si sunt doli capaces, alias ab excõicatiõe excusarẽtur. Sm Host. & Io. And.

h *Nec clerici.*] supple, sunt excommunicati, quoniam sola temeritas in hoc casu reprehenditur sine uiolentia, prout se quitur, & patet ex illo canone 17. q. 4. si quis suadente.

i *Disciplinæ.*] Vel rõne prælationis. Idem est ẽt de patre, qui filiũ in minoribus ordinibus põt corripere sine pœna suã vel de propinquo ĩ. eo. ex tenore. & c. cũ uoluntate. vbi de hoc. ac. de pub. dist. 1. §. aut facta. & 24. q. 3 circumcelliones. Ber.

a *Verum*

a *Violenta notari.*] Haec est rō, quare nō incidūt in canonē. vel violentia in eo notari potest, sed excusatur ratione officij: aliàs non excusaretur: quia debuit praeuidere, an ex facto suo posset iniuria irrogari. arg. ī. de iniur. c. vlt.

Monachi.] Monachi & regulares canonici si se adinuicē percusserint, nō sunt ad Apost. sedē mittēdi, sed g abbatē suū sunt absoluendi: & si abbas non sufficit, epūs dioecesanus est adhibendus. No. q regulares sese adinuicem percutientes, per abbatem suum possunt absolui.

b *Quocunque modo.*] dū tñ nō enormiter: aut in epm, aut in abbatē, aut in clericum secularē manus inijciant violentas, ĵ. eod. cum illorum.

c *Sui abbatis.*] Si vero monachū alteri claustri pcusserit, p abbatē vtriusq; monasterij dētabsolui, ĵ. e. cū illorū, & ĵ. e. canonica. sed si monialis monialē vel puerū vel cōuersū aut clericū pcusserit, p epm absoluatur, ĵ. eo. de monialibus.

I vero.] Quatuor sūt partes: Scd'a ibi, *Officialis*. Tertia ibi, *Nec ille*. Quarta ibi, *Caeterum*. Ab.

CASVS. Primo dr q si ostiarius alicuius Ptātis praetextu officij sui malignatus vel malitiose clericū laeserit, ab epō suo pōt absolui, nisi grauiter eū vulnerauerit. Scd'o dr, q si officialis clericū vulnerauerit, nō pōt sine mandato Rom. Pont. absolui: q a laico nō dat tanta ptās, nisi forte turbā arcēdo casu fortuito clericū laedat: Tertio dr, q si clericus vel laicus vim vi repellēdo, clericū percutiat, nō est excōicandus, nec est excōicat: quia vim vi (fm q iura pmittūt) repellere licet: Vltimo dr, q si aliqs in clericū turpiter inuētū cū mře, filia, sorore, vel vxore manus iniecerit violentas, nō est excōicatus: Si aūt inueniat eū i stupro vel adulterio cū alia, q ipsū taliter nō attingat, & in eū violētas man' iniecerit, est excōicatus. No. q praetextu officij sui clericū pcutit, ab epō pōt absolui. Itē qd casu fortuito fit, nemini est imputandū. Itē vim vi repellēdo clericū pcutiēs, nō est excōicatus. Itē pcutiēs clericū turpiter coeuntem cū vxore, matre, sorore vel filia, nō est excōicatus: in vlterioribus autem personis secus est.

d *Absolui.*] ergo est excōicatus: quare intelligendū est de eo, q animo iniuriandi hoc fecit. & hoc no q dicit, malignatus: alioquin non esset excōicatus, cū canon dolosos & violētos tantum teneat: vt ī. eod. c. 1. & 17. q. 4. si quis suadente.

e *Grauiter vulnerauerit.*] Casus iste semper excipitur, ĵ. eo. cum illorum.

f *Officialis.*] id est iudex vel apparitor alicuius Potestatis vel Principis.

g *Laico.*] supple, & q de mādato sui plati hoc faceret, nihilominus incidit in canonē, ĵ. cod. vniuersitatis. nisi clerici delinquentes: nec aliter possint ad iudicium trahi, tunc enim de mādato Praelatorum capi possunt: vt traditur ĵ. eo. vt famae.

h *Fortuito.*] Tunc. n. nō imputatur, quia casus fortuiti puideri nō pñt, ī. de homi. Ioānes, & c. vlt. & ī. de cōmo. c. vnico, & ff. de admi. re. ad ciui. pert. l. 2. § si eo tpe, & ff. de custo. & exhib. reo. non est, & l. milites, in fi. quia nulla temeritas

i *Vim vi.*] Tunc. n. excōicatus non est, cū licitū sit se defendere, ĵ. e. ex tenore. seruato moderamine inculpatae tutelę, ī. de homic. significasti, 2.

k *Repellere.*] ff. de iust. & iu. vt vim. & ff ad leg. Aquil. scientiam, §. qui cū aliter, & ī. de homic. significasti. vbi de hoc.

l *Omnes leges.*] De hac materia loquētes. & ita vniuersalis restringitur. sic 1. dist. omnes leges. sic & indefinita, ī. de priuil. vt priuilegia.

m *Cum vxore.*] idem est in spōsa de praesenti: quia & lex permittit illā accusare iure mariti. ff. de adult si vxor. §. 1.

Glo. seq. quaerit argum. pro. soluit contrarium.

n *Matre.*] Nūqd noie mřis intelligimus oēs ascēdentes fm legē? Vr q sic, ff. de verb. sig appellatione. & noie filij oēs ēt descēdentes, vt lex dicit, ff eo. liberorū. pll. alias vr q sic. i casu isto nō credo hoc extēdēdū ad ascēdētes, vel descendētes, cū minor fiat iniuria, vñ nō est extēdenda licētia, ī. de dec. c. tuę. B.

o *Turpiter.*] Hunc n. parcit canon, q a tā iustū dolorē compescere non posset, C. ad le. Iul. de adul. Gracchus & lex permittit illum occidere sic inuentū, ff. de adult. qd ait lex. §. qd ait. aliàs ex interuallo non liceret.

p *Non cōtingit.*] q a tūc nihil Itereft eius, immo culpa est se immiscere rei ad se non pertinenti. ff. de reg. iur. culpa. Ber.

Idem.

Monachus se adinuicē percutientes, absoluit abbas idē ī canonicis regularibus: et abbatis discretione deficiente, recurritur ad epm.

CAP. II.

Monachi vero & canonici regulares, quocūq; mō se in claustro pcusserint, nō sunt ad Apost. sedē mittēdi: sed fm puidētiā sui abbatis, disciplinae subdant: & si discretio abbatis non sufficit ad eorū correctionē est prouidētia dioecesani epi adhibenda.

Idem.

Ostiarius, qui clericū percussit non grauiter, ab epō absolui pōt. hoc primo. Officialis deliberate iniciens manū in clericum, per Papam absoluitur. hoc secundo. Qui repellēdo vim vi clericū pcutit, excōicatus nō est. hoc tertio. Qui percutit clericū turpiter inuentū cum propinquā, excōicatus non est, secus cū remotā: & dicitur propinqua, vt in littera.

CAP. III.

Si vero alicuius Ptātis ostiarius, sub ptextu sui officij malignatus clericū laeserit, ab epō suo pōt absolui: nisi forte eūdē clericū grauiter vulnerauerit. Officialis vero p iniectione manuū in clericū nō pōt sine mādato Rom. Pontificis absolutiōis bñficiū pmereri: q a nulli laico sup clericū tāta dat auctoritas: nisi forte turbā arcēdo, irruētē nō ex deliberōne, sed fortuito casu clericū laedat. Si vero clericū vim sibi inferētē vi qs repellat, vel laedat: nō dēt pp hoc ad sedē Apostolicā trāsmitti: si incontinenti vim vi repellat: cū vim vi repellere oēs leges, oīaq; iura pmittāt. Nec ille cōpellēdus est ad sedē Apost. venire, q in clericū cū vxore, mře, sorore, vel filia ppria turpiter inuētū, manus iniecerit violentas. Caeterū si i stupro vel adulterio, qd cōmittit cū ea, quę ipsū ita pxima ςsanguinitatis linea nō ςtingit, p cepit, aut in eū violētas man' iniecerit, non erit à sñia illius excōicationis immunis.

Idem.

Qui percutit clericū ignorans probabiliter eum clericum, excōicatus nō est, ignorantiā tamē probare debet per iuramentum: & si hoc praestare recusat, pro excommunicato haberi debet.

CAP. IIII.

Si vero aliqs i clericū nutriētē comā manus iniecerit uiolentas, pp hoc nō debet Apostolico pñtari cōspectui: nec etiā excōicatione notari, dūmodo ipsum esse clericū ignoraue rit: Vel si hoc dubiū fuerit, sicut ab excōicato conuenit abstineri: quia constat eum violentas manus in clericum iniecisse. No. q ignorantia excusat ab excōicatione. Item per iurā n purgatur conscientia alicuius. Et sic ignorantia per iuramentum probatur. Item qui ignorantia allegat, eam probare debet. Item iuramento alicuius statur in pieiudicium alterius, sed hoc facit praesumptio habitus laicalis.

Si vero.] Tres sūt partes: Scd'a ibi, *Vel si*. Tertia ibi, *Ab illo*. Abb.

CASVS. Si aliqs manus violētas iniecerit in clericū nutrientē comā, ignorans q clericus fuerit, non erit excōicatus: vel si hoc dubiū fuerit, & ppria manu iurauerit, q eū clericū ignorauerit. Si aūt non iurauerit, sicut ab excōicato

Glo. seq. exponit litteram, alleg. duo iura: quaerit & soluit, secundo quaerit & soluit, tertio quaerit, ponit opi. Ala. quam dicit tutiorem, & contrariam Tan. quam approbat.

q *Ignorauerit.*] Ita q ignorātia probabilis fuerit, aliàs nō excusaret: ī. de cle. excō. mi. Apostolicę, & ī. de eo q recipit epis. c. 1. & 2. Quid si tonsurā vidit, & eū clericum nō credidit? Rñ. incidit in sñiam, dum tñ ille clericus sit. Quid si in veritate nō erat clericus, licet tonsurā deferret, & illū percussisti credens illū clericum? Propter conscientiam tenetus, nisi postea certus efficiaris. arg. 11. q. 3. qm multos. fm vnū casum. Quid si credidit percutere Titium laicū, & in persona errans percussit Martinum clericum? Ala. dixit q in sententiam incidit, quia

Adde q dicatur in iectio manuū violenta, p Bart. in l licitatio. § qd illicite, de publi.

Qd dicit ĵ. e. religioso, li 6. Io. And.

Cap. 1. eod tit. in 1. cōpil. & post cōcil. Late. par. 24. c. 8.

sufficiat

Cap. 4. eod. tit. in 1. cōpil. & post cōcil. Late. par. 24. c. 9. Et de itellectu vide Couarru. sup 4. decre. par. 2. c. 7 § 7.

Si tpe commicatiōis idoneᵉ fortuito faculta tib. lapsus dānū reipub. dedit, pcurator reipublicae non tenet: q a casus fortuitos &c. e. And.

An autē aliq̄ omnino habeāt laici I clericos ptātē, tradit Franc. Victoria I priori relectiōe de ptāte ecclesię, qō. vlt.

Quid si in veritate non sit vxor, puta tu tñ uxor, & loco vxoris hr? Idem credo: vt ibi dr fm Vincen. & Gof. facit quod no. de do. int. vir. & vx. plerūq; i vltima gl. Io. And.

Et hoc tenet Innoc. dicēs in collatetalib. vel affinib. nō extendendum. Io. And.

Cap. 5. eo. tit. in 1. compil. & post cōcil. Late. par. 24. cap. 1. Et de intellectu vide citatos super gl.

Aliās nō debet se Apostolico pñtare pspectui.

nodari, in recētiorib. libris.

De articulis hus' gl. praeter Doct. hic, vide Fede. ps. 23. Syluest. § bo. excōicatio. 6. ver. sciēdū est quarto. & Couarru. in c. alma mater, de sen excō. li. 6. par. 1. §. 10. nu. 15.

quia iniuriari voluit, ff. de iniur. eum qui. § si iniuria. & s. de iniur c. vlt. Tan. dixit q non incidit in canonẽ, qd probat per hanc litterã, quia dicit hic, si percutiat clericũ quẽ credebat laicũ, nõ est excõicatus, vt hic dicit: Sola. n. temeritas & violẽtia in hoc consideratur. arg. s. eo. c. 1. & j. eo. veniẽs. & ff. de iniu. illud, §. vlt. & l. seq. Iniuriã tñ fecit, vt dicit Ala. & p eadẽ iura pot° credo opi. Ala. tutiorem.

a ¶ *Propria manu.*] Soli sacro creditur, qñ de cõscientia alicuius dubitatur vel quæritur, vt hic patet. & 33. q. 2. in lectũ, 32. q. 2. si verum, ff. de re mil. non oẽs, § à barbaris, 16. q. 3. dilectio. & 35. q. 3. extraordinaria. & s. de excep. pastoralis. arg. s. quod me. cau. c. vlt. cũ suis concord. positis ibi.

¶ *Glo. seq. ponit contrarium, & soluit.*

b ¶ *Noluerit.*] Hoc ipso q iurare nõ vult, psumptio est p eum in tm̃, q tanq̃ excõicatus vitabit. sim. s. de hæret. excõicamus, §. qui vero. cũ consset, q violẽtas manus in illum iniecit, sic. n pro conuicto hr̃ qui se non purgat, s. de sim. de hoc, & s. de purg can. c. cũ P. & c. inter, in fi. Itẽ hic habes, q licet clericus non seruet habitũ suum, adhuc retinet priuilegium suum. vnde contra j. eo. in audientia. hoc intellige ante trinã admonitionem, illud cum suis con similibus post, quia tũc perdit priuilegium.

Non dubium est.] CASVS. Dicitur hic, q quicunq; violentas manus in clericos, aut cuiuslibet religionis conuersos inijciunt, sententiam excõmunicationi incurrunt, & à solo Papa possunt absolui, nisi in articulo mortis. No. q percutiens clericum, aut alicuius religionis conuersum, à solo Papa potest absolui. Item propter periculum mortis multa fiunt, quæ aliàs non fierent.

¶ *Gl. seq. reci. per quam soluit: sed secularium, &c. arg. q non de contrario huius litteræ: tamen contrarium dicens, q quidam tenent primum.*

c ¶ *Religionis conuersos.*] j. eo. ex tenore. ex eo q dicit religionis, vr̃ q conuersi secularium ecclesiarum non habeant hoc priuilegium. arg. 27. q. 1. vt lex continentiæ. Sed dicẽdũ est, q ex quo tradiderunt se & sua diuino obsequio, siue in seculari ecclesia siue in regulari, iam censentur ecclesiasticæ personæ, & ex toto translati sunt in forum ecclesiæ: vnde habẽt immunitatem ecclesiasticam, 17. q. 4. quisquis. Et dicit decretum, q tantum duo sunt genera Christianorum: Vnũ quod dedicatum est diuino obsequio, vt clerici & conuersi: Aliud genus, vt laici, 12. q. 1. duo sunt. Quidã tñ voluit dicere p, sed benignius est dicere q sic, vt eorũ gaudeãt priuilegio, quorũ vitam & religionem assumunt: vt s. de ætat. & qualit. recolentes.

d ¶ *Ex constitutione concilij.*] 17. q. 4. si quis suadente. in qua constitutione nulla fit mentio de conuersis, sed per hoc & j. eo. ex tenore, extenditur ad conuersos; sic quod dicitur de monachis, extenditur ad regulares, s. de postu. ex parte. & ita per consequens ad omnes conuersos, vt dictum est. Bern.

e ¶ *In articulo mortis.*] & in alijs casibus, qui habentur j. eo. quamuis. vbi de hoc.

Mulieres.] Tria sunt dicta: Secundum ibi, *De his vero.* Tertium ibi, *Illi.* Abbas.

CASVS. Dicit hic in primo casu, q si mulieres & serui, q sui iuris nõ sunt, manus in clericũ violẽtas iniecerunt, ab epo diœcesano possunt absolui. Secũdo dicit: q aliqui delicati & magnæ potẽtiæ violẽtas manus in clericos iniecerunt: sed dũt, q laborẽ veniendi ad Apost. sedẽ sustinere non possunt: & quærit, quid iuris sit? Rñdet Papa, q status personæ & veritas negotij prius est intimanda Romano Pontifici, & sm̃ eius consiliũ erit procedendũ. Tertio dicit: Aliqui non inijciũt violẽtas manus in clericũ, sed alij de ipsorũ mandato hoc faciunt: quæritur an isti, qui hoc mãdant sint excõicati? Rñ. Papa, q sunt excõicati, & sunt ad Apost. sedem mittendi: cum ille vere delinquat, cuius mandato delictũ committit. Nota q mulieres & serui ab epo diœcesano pro iniectione manuũ in clericum possunt absolui: & sic no. q parcitur sexui & conditioni. Item status personæ & veritas facti vel negotij attendenda est: Item qui mandat, tenetur vt faciens hoc edicto. Itẽ idem est mandare quod facere.

¶ *Glos. seq. recitatur per quæstionem.*

f ¶ *Sui iuris.*] Vt sunt serui, sed hoc intellige sm̃ distin. illius decr. j. eo. relatũ. Nec intelligas hoe verbũ de filijsfamilias, qui dũ sunt in patria potestate, nõ dicuntur sui iuris, quia tales debent ad curiã mitti: nisi sint infra pubertatem, j. eo. quamuis & c. vlti. Bern.

g ¶ *Laborem veniendi.*] Hoc referas ad arbitriũ epi. arg. ff. de verb. oblig. continuus, § cum ita. Et si videbitur epo q laborem eundi nequeat sustinere, pp pericula mortis, illũ absoluere potest, recepta sufficiẽti cautione, q parebit cõsilio sine iussu Papæ. arg. optimũ s. tit. prox. c. vlt. & j. e. de cætero, & c. sacro. Si vero piculũ nõ timet, cõsulat Papa anteq̃ absoluatur: & hoc vr̃ dicere lra ista:

¶ *Gl. seq. obijcit, sol. quærit, & sol. iterum quærit, & sol. vlt. quærit, ponit opin. contra quam alleg. vnam l. & q. & soluit.*

h ¶ *Auctoritate vel mandato.*] Sic s. de resti. spo. cũ ad sedẽ, ad fin. & ille dr̃ facere, qui per alium facit, ff. de admi. tut. ita tñ, §. gessisse, & 16. q. 6 consuetudo, in fi. & j. eo. vt famæ, §. vlt. & C. de accus. non ideo, & ff. ad l. Aquil. liber homo, in prin. ff. de iurisd. om. iud. si quis id, §. vlt. & qui causam præbuit vel opẽ, sentitur. ff. vi bon. rapt. l. 4. §. si cum seruum, & s. de homic. sicut dignum. §. 2. & s. de iniur. c. vlt. Sed vr̃ q ille, qui mandato alterius hoc facit, nõ teneatur, maxime si habeat in illũ potestatẽ, vel ei subiectus sit. arg. ff. de reg. iur. non vr̃. & l. pdicta, ff. ad l. Aquil. liber homo, sed contrarium vero est: quia præceptũ iniustum fuit, cui nõ debuit obedire, sed Deo potius q̃ hominibus, j. eo. relatũ, & 11. q. 3. Iulianus, & c. nõ sp. & 23. q. 1. quid culpatur, in fi. & ff. de vi & vi ar. l. 1. §. quotiens, & j. eo. vniuersitatis, quia nec illa ptãs datur est laico super clericũ, s. eo. si vero, § 1. Sed pone q mãdauit, sed ante manuũ iniectionẽ pœnituit, quid erit? Rñdeo nihilominus in canonẽ incidit, nisi reuocauerit mandatum, ita q reuocatio ad ipsum peruenerit: arg. ff. mand. si mandassem, & ff. ad Mace. si tn, & l. si filius, & ff. quod iussu. l. 1. §. 1. & s. de procu. mandato, & c. ex insinuatione, & s. de rescr. ex parte, 2. Sed pone, q mãdator ante iniectionẽ manuum moriatur: tunc non erit excõicatus quia mandatũ morte extinguitur, ff. de man. inter causas, § 1. & s. de off. deleg. relatũ, & c. licet. & ecclesia nõ ligat sub terra. arg. j. eo. à nobis, & 24. q. 2. legatur. arg. à ɔrio. Itẽ pone q nõ mandat, sed ratũ habet ex postfacto: nũquid incidit in canonẽ? Quidã dicunt sic: qm̃ ratihabitio locũ habet in maleficijs, ff. de vi & vi ar. l. 1. §. quotiens ff. de his qui no. in. [illegible] quid ergo? arg. C. ad l. [illegible] & s. de rest. spo. cũ ad sedẽ. [illegible] Arg. ff. mand. si vero, § si post. Non credo q in casu isto incidat in sententiam, licet ex postfacto ratum habeat: cũ hoc fecerit eius nomine; secus si potuit prohibere, & non prohibuit. De hoc dicetur j. eo. quanta præsumptione. Ber.

rit, propria [a] manu dũtaxat præstiterit iuram̃, q eum esse clericum ignorasset. Ab illo autem (si pstare noluerit [b] iuram̃) qa violẽtas manus cõstat eũ in clericũ iniecisse, sicut ab excõicato, donec de mandato summi Pontificis absoluat, cõuenit abstineri.

¶ Idem.

Percutiens clericum vel religiosum, excommunicatus est, nec ab alio, quàm à Papa absoluitur, præterquam in mortis articulo.

CAP. V.

Non [†] dubiũ est, q hi, q violẽtas manus in clericos vel canonicos, aut cuiuslibet religionis [c] ɔuersos inijciunt, ex constitutione [d] cõcilij sententiã excõicationis incurrunt: nec nisi in articulo mortis [e] sine Rom. Pontifice absolutionis possunt beneficium impetrare.

¶ Idem.

¶ Mulieres, quæ inciderũt in canonẽ, si quis suadente, absoluuntur ab epo. Idem in personis, quæ nõ sunt sui iuris, vel sunt delicatæ, de quibus dubitabatur, quòd nõ possent commode accedere ad curiam. & h. d. vsque ad §. illi.

CAP. VI.

Mulieres [†] vel aliæ psonæ, q̃ sui iuris [f] non sunt, ab epo diœcesano absolui pñt, si manus i clericũ iniecerit violẽtas. De his vero q magnæ sunt potẽtiæ, & ita delicati, q laborẽ [g] veniẽdi ad sedẽ Apostolicã nequeũt sustinere: Rñdemus, q status psonæ prius, & veritas negotij est intimanda Romano Pontifici, & sm̃ cõsilium eius tales erunt de cõmisso scelere corrigendi.

¶ Mãdans clericũ percuti, excõicatus est, sicut percutiens. h. d.

¶ Illi vero, qui nõ p seipsos, sed eorũ auctoritate vel mãdato, alij violẽter inijciunt manus in clericos, ad sedem Apostolicam sunt mittẽdi: cũ is committat vere, cuius auctoritate [h] vel mandato delictũ cõmitti probatur.

¶ Idem:

¶ Excõicatus per iniectionem manuum in clericũ, licet occultus, absoluitur per solum Papam.

† Cap. 6. eod. tit. in 1 compil. Iã qui dicant conuersi, tradũt citari in c. vt priuilegia, s. de priuil. & Panor. mit hic.

† Cap. 7. eod. tit. in 1 cõpil. & post cõcil. Late. par. 14. ca. 12. Et de intellectu vide Dec. consil. 604. volum. 2.

Idẽ Inn. & Hostie. sed Tanc. & Gof. [illegible] hic [illegible] intell. [illegible] in hac volun tate decessisse [illegible] bapt [illegible] [illegible] pœnituit, [illegible] ex- [illegible] cu [illegible] decessisse [illegible] cũdũ Gof. Io. And.

CAP VII.

Porro si aliq violētas manus in fratres suos injiciunt, & ducti pnia non cōuicti, sed priuatim à te veniā postulāt: eos monere debes & inducere, vt his, quos lęserūt cōgrue satisfaciāt, & Apostolico se conspectui repntēt: cū à te vel alio sine speciali mādato Rom. Pōtificis absolui non possint.

Idem

Etiā priuilegiati tenētur vitare excōicatum, & per iniectionē manuū in clericū excōicati sunt.

CAP. VIII.

Nvlli se pñt priuilegio Apost. sedis tueri, quo minus excōicatos vitare debeāt: & pro violenta manuū iniectione in clericos, sicut excōmunicati, vitari.

Idem episcopis & alijs Prælatis per Galliam constitutis.

Percutiens monachū, vel conuersum religiosum, debet denuntiari excōicatus, & vitari, donec fuerit per Papam absolutus.

CAP. IX.

Parochianos vestros, si qui in monachos vel cōuersos pfati ordinis violētas manꝰ iniecerint: sublato appellatiōis remedio, sm tenorē gñalis decreti, excōicatos publice nuntietis: ipsosq; faciatis sicut excōicatos arctius euitari, donec læsis cōgrue satisfaciāt, & cum lr̄is vestris Apostolico se conspectui repræsentent.

Idem Genuen. archiepo.

Ponitur forma pcepti, qd sub virtute iuramēti fieri dēt illi, qui pro violenta manuū iniectione in clericum excōicatus absoluitur.

CAP. X.

Ex tenore lr̄arum tuarum nobis innotuit, q B canonicus in quendā subdiaconū manus iniecit violentas: *& infra.* Mādamus itaq;, quatenus recepto ab eo iur̄o, q tuo debeat mādato parere, ipsum vice nostra, à snia, qua tenet, absoluas: sibiq; in virtute iur̄i pręcipias, ne decætero in clericū, monachū, vel alicuius religionis cōuersum, manus injiciat violentas: nisi se defendēdo, aut de mādato suorū fecerit Prælatorū: vel nisi sup eū plationis mini steriū, aut magisterium habeat, aut cū ipso in eadē ecclesia socius esse noscat.

Porro si aliqui.] CASVS. Si aliq violētas manus injicisse in fratres suos, & pnia ducti, nō conuicti, sed priuatim postulēt veniā, qa forte occulta fuit offensa, monēdi sunt, vt satisfaciāt, & pro absolutione Apostolico cōspectui se pñtent, sine quo absolui nō pōt. No q nō dēt quis absolui p iniectione violēta in clericum, nisi prius satisfecerit lęso. Et est hic arg q non valet pnia sine satisfactione.

Glo. sen. reci. per obiect. quam tripliciter soluit.

a Porro si aliqui.] q nō sunt fratres illorū quos læserūt: qm si fratres essent, & se adinuicē percussissent, abbas eos absoluere pōt. s̄. eo. monachi, & ī eo cū illorū. Vel potest intelligi de alijs, q de monachis: qd verius vr̄, & loquitur epo. Alia littera hēt tuos, & planior est littera, & sic est in antiqua. Ber.

b Satisfaciant.] arg. q nō valet penitentia sine satisfactione, s̄. de vsur. cū tu & 14. q 6. si res. & 24. q 2. legatur. de pœni. dist. 1. neminem. Laur.

Nvlli.] CASVS. Aliq sūt priuilegiati: q̄rit an p priuilegiū suum excusent, quo minꝰ excōicatos vitare teneant? Rñ. Papa, q ptextu priuilegij non excusant, quo minus excōicatos vitare debeāt: & si clericos læserint, sicut excōicati debēt vitari. No. q priuilegiū nō extenditur ad iniquum compendiū, nec tuetur aliquē in delicto.

c Vitare.] ī de priuil. cū & plantare, & c. vt priuilegia. ad hunc etiam casum priuilegium non extenditur. Sed nūquid Papa cōicando excōicato incidit in canonē? Dic q non. licet alias male faciat. De hoc dī ī eo si quando. qm Princeps legibus solutus est. ff. de legi Princeps, & C eod digna vox. ipse enim solus interpretatur leges, ī eod inter alia, vbi de hoc. Ber.

Parochianos.] CASVS. Dī hic, q qui violētas manus mittūt in monachos vel cōuersos, tanq̄ excōicati sunt denuntiādi & euitādi, donec læsis cōgrue satisfecerint, & se Apost. sedis conspectui pñtauerint pro absolutione. No q conuersi eodē priuilegio gaudent cū monachis, quorū sunt conuersi. Itē satisfacere debet quis læso, anteq̄ absoluat. Itē absoluēdi à Papa litteras sup satisfactione pmissa secū portare debent.

d In monachos.] Sed nūquid monachus poterit agere actione iniuriarū? Dic q nō, sed actio cōpetit monasterio, & aget syndicus monasterij, sicut actio iniuriarū cōpetit dño, si iniuria fit seruo, et aget dñs & nō seruus, Inst. de iniur. § seruis aūt. Quid si remittit monachus iniuriā? Nihil agit q̄n possit agere monasteriū. sic licet filiusfa. remittat iniuriā factā sibi, pater nihilominus agere pōt pro iniuria filio irrogata. ff. de pact. in psonā. immo & si iniuria fieret filio volenti, pr̄ agere posset. ff. de iniur. l. 1. §. vsque. monasteriū vero iniuriam factā monacho potest remittere. secus in ecclesia seculari: qa nō posset remittere iniuriam factam clerico arg 17. q 4 quisquis. Vin.

e Conuersos.] Sic ī eo c prox. & s̄ eo. nō dubiū, vbi de hoc.

f Decretis.] 17. q 4. siquis suadente.

Glossa sequens quærit, alleg. pro & contra, & sol. iterum quærit, ponit duas opin. & sol.

g Satisfaciant.] Sed cui dabiť satisfactio? Per litterā istā vr̄ q ipsi monacho vel conuerso lęso, vt dicit hæc lr̄a. Sed ꝯ vr̄ 12. q. 1. nō dicatis, & ff pro soc l. si inter fratres, § vlt. De iniuria facta seruo dī, vt Inst. de iniur. § q si vsusfructus, & § seq. In monacho vero vel cōuerso, qui propriū nō habet, satisfactio debitur monasterio. & qd dicit hic, læsis, si dat læso, satisfdat monasterio: quia quicquid monacho dat, monasterio acquirit, s̄. de sta. mo. cū ad monasteriū. Clerico aūt seculari debet dari qui læsus est. Si clericus inde decedat, dic vt s̄. de peni. psbyteri. & ex iniuria plures oriūtur actiones, ff. de iniur. l. 1. §. vlt.

Sed corā quo æstimabiť autem hęc iniuria? Rñ. quidā, q corā iudice percussoris, Inst. de iniur. § sed post. ea. & sic intelligū in foro seculari. Vn̄ dixit, q ratione accessionis æstimabiť corā iudice ecclesiastico, sicut dī in dote. arg s̄. de cōiu. ser. propo suit, in fi. & s̄. de do. post diuor. rest., c. 1. 2. & 3. Sed hoc intellige cū querela excōicationis deferī ad ecclesiasticū iudicē: tūc. n. æstimabiť iniuria coram ipso: quia aliter nō absoluitur, vt hic dr̄. Si vero clericus simpliciter vult cōqueri de iniuria sibi irrogata, satis vr̄ q debeat sequi forū rei. Papa tñ quotidie dat litteras clericis ꝯtra laicos nomine etiā suo: & de hoc 11. q 1 cap. vlt. Ber.

Quid autem sentiendū de clerico beneficiato in diuersis ecclesijs, cui fiat iniuria latius prosequiť hic Host. Ioā. And. & recētiores.

Ex tenore.] Primo ponit formā præcepti: Scdo correctio delicti. Scda ibi, Mandamus. Ab

CASVS. Quidā canonicus B nōie, violentas manus misit in quendā subdiaconū, quia forte pro absolutione ad sedē Aposto. ire non poterat, Genuen. archieps significauit hoc dño Papæ, vnde mandat eidem, quatenus recepto iur̄o ab ipso B. q suo debeat stare mandato, auctoritate Papæ ipsum absoluat, & sibi in virtute iur̄i præcipiat, ne decætero in clericum monachū vel alicuius religionis cōuersum manus violentas injiciat: nisi se defendendo, aut de mandato suorū Prælatorū hoc fecerit, vel nisi super eū habeat prælationis officiū aut magisterium, aut cū ipso in eadē ecclesia socius esse noscatur. Nota q excōicatus pro violenta iniectione iurare debet stare mandato ecclesiæ. Item hic est forma ecclesiæ expressa, sm quam excōicati propter manus violentas in clericum vel conuersum debent absolui. Item nota quatuor casus, in quibus percutiens clericum non est excōicatus scilicet defendendo se, aut si de mandato Prælati hoc faciat, vel super eum habeat prælationem, vel magisterium.

Glo. seq. reci. per q ad quid, & an sit idem &c.

h Debeat.] qui sic iurat, nō est astrictus nisi ad iustū mandatum. arg s̄ de elec. causam &c., & s̄. de iureiur. veniens, & c. Quintauallis, & ff pro soc. si societatem, & ff. de oper. lib. si libertus. & idē est sic iurare, ac si iuraret stare mandatis ecclesiæ, & illa est recta forma, vt s̄. de appell. ad hoc. & per hoc iuramentū hoc tantum præcipere potest, prout hic sequitur in littera & q satisfaciat læso, s̄. c. proxi. & ī eod ca noscitur.

Verū dicit: licet Ioā notauerit contrariū, 1. q 7. si quis voluerit. Io. And.

i Ne decætero.] sic ī eo. grauem.

k Defendendo.] s̄. eo. si vero, 1. Ber.

l Mandato suorum.] dumtū mandatū sit iustū, vel saltē si dubitetur, 23. q. 1 quid culpatur. in fi. si aut sit iniustū, nō est obediendum, 11. q 3 non enim, & c. Iulianus, & c. si Dns. Exemplum de mandato habes ī eo. vniuersitatis, & c vt famæ, §. 1. alias non excusatur. s̄ eo mulieres, & ī eo. vniuersitatis. Ber.

m Prælationis.] idem est si habeat officium in ecclesia, ratione cuius corrigere potest inferiores clericos, vel monasterium, vt hic, & ī eod. cum voluntate, vbi de hoc, & s̄. eo. c. 1.

Glo. seq. rationem red. littera quare socius excipitur.

n Socius.] hoc dictum est p assiduam conuersationē, vnde præ-

Cap. 9. eod tit in 1. compil. & post cōcilium Lateran. par. 14. cap. 3.

Eidem. & lectionē agnouit Hostiensis quam vocat planiorem & meliorem litteram.

Cap. 10. eod. tit in 1. compil. & post cōcilium Lateran. par. 14. cap. 4.

Cap. 14 eod tit. in 1. compil. & post cōcilium Lateran. par. 14. c. 11.

Al. Alijs: violētas, &c. sed in antiquioribus, vt est impressum.

Intellige quo ad vim coactiuā, leges tamē seruare debet. similis glo. s̄ de consti. c. 1. verbo, ab oibus, vide ibi citatos.

Cap. 15. eod tit in 1. compil. De materia huius decretalis & præcedentis præter Dict. hic, vide Syluest. verbo, absolutio 3.

de pſumit ꝙ facilius manus iniiciet in ſeipſos: qñque veniet ad verba, & ſic ad factũ: & tũc pſumptionis nõ ꝑpꝑitur de ſocio. ſic pp præſumptionem iuim qñque non inuẽ clericis, ſ.de cohab.cle & mul. c.clericos, & ſ.de præſumpt.literas.

Ex a ero.] Duæ ſunt partes: Secunda ib. *Sed ep.* Abbas.

D CASVS. Dr in hac decretali, ꝙ ſi qs man⁹ violentas mittit in clericum, eſt excõicatus: & ſi habeat inimicitias capitales pp quas ad Apoſt. ſedẽ ſine periculo ire nõ poſſit, vel pp alias iuſtas cauſas, diœceſanus ſuus ipſum abſoluat iuro recepto ſm formã eccleſiæ, & ipſi præcipiat ſub debito iuri, vt q̃ cito potetit Romanum Pontificem adeat, mandatum Apoſtolicũ recepturus.

Iuſtas excuſationes.] No. ꝙ in oĩ edicto intelligiẽ rationabilis excuſatio, vt hic patet: q̃ tumcũq; p̃ciſe ſcribat, exceptiones legitimæ excipiuntur, vt ſ.de off.dele. ex parte, 2. & ſ.de reſcr. ſi qñ. In quibus caſibus quis ab itinere excuſeẽ, habes j.eo quãuis. & in littera, & in gloſſa. Bern.

Gl ſeq. quærit, & ſol.

Licet diœceſano.] Nunquid & pſbytero? Rñ. in ſũma neceſſitate licet. ar. 17.q.4. ſi qs ſuadẽte. & ſ.eo. non dubiũ. alias non, niſi hoc faceret de mãdato epi, 26.q.6.c vlt. quia eps hanc abſolutionẽ bene põt cõmittere, ſ.de offic.ordi.c.vlt. Ber.

Recepto iuramento.] vt dictũ eſt ſ.eo. c.prox. ſm j.eo quamuis, in fi.

Suſcepturus.] Nõ dicit abſoluendus, quia iã erat abſolutus, qa obligatio ſemel extincta nõ reuiuiſcit, de cõſe. diſ.4. quæris, & 23.q 4. ſi illic, de pœ. diſt.4. diuina clemẽtia, ff. de ſol. q res. § areã, C.de remit.pig. cũ ex cauſa. Quidã dicũt ꝙ opportunitate recepta recidũt i excõicationẽ, arg. 16.q.6.q recedũt. & c.de his vero, & C.de his qui bo.ced.poſ.l.pen. & ſ.de ſol.c.pen. quod nõ placet. libertas.n q̃uis indebite obtenta non retractatur. C ſi aduer.li l.2. & 26 quod ſi non fecerit, tãquam periurus habebitur, & poſſet compelli vt iuramentum ſeruet arg. ſ.de iud.nouit. Ber.

Idem Cenomanẽ. epo.

Excõicatum pro percuſſione clerici abſoluit epiſcopus, ſi ſine periculo Papam adire nequit: debet tamen ſibi mandare, q adeat Papam impedimento ceſſante.

CAP. XI.

DEcætero[a] noueris, ꝙ ſi qs ꝑ violẽta manuũ iniectione in clericũ, eſt vinculo excõicatiõis aſtrictus, ſi hñs capitales[b] inimicitias, vel alias iuſtas[c] excuſationes, qbus ab itinere rõnabiliter excuſeẽ, ita ꝙ ſine piculo, Apoſtolico ſe nequeat ꝯſpectui pñtare: licet diœceſano[d] epo, recepto iuro[e] ſm morẽ eccleſiæ, ſibi abſolutionis grãm impẽiri. Sed eſt illi ſub iuri debito iniungendũ, vt q̃citius opportunitatẽ habuerit, Romanum Pontificẽ adeat, mandatum Apoſtolicum ſuſcepturus.[f]

Vrbanus iij. Senoñ. archiepo.

Cũ Papa abſolutionẽ excõicati delegat. mãdat recipi cautionẽ de parendo mandatis eccleſiæ.

CAP. XII.

AD hæc[a] cũ inter parochianos tuos: *& infra.* Romana eccleſia abſolutionem ſniæ delegatorum iudicũ nequaquã conſueuit alijs[b] delegare: niſi in litteris cõmiſſionis contineat expreſſe de ſufficiẽti[c] cautione præſtanda ab his, qui abſolui debent, ꝙ iudicio eccleſiæ debeant obedire.

A *D hæc.*] CASVS. Iudex delegatus ex cauſa rõnabili excõicauit aliquẽ, ille excõicatus literas impetrauit ad alium delegatũ: ille ſecũdus delegatus mãdat ordinario, vt illũ habeat abſolutũ quẽ prius denuntiauerat excõicatũ ad mãdatũ prioris delegati: dubitat ordinarius quid facere debeat: rñdet Papa, ꝙ ſi in lr̃is ſecundis continet, vt recepta ſufficienti cautione ipſum excõicatũ abſoluat, ordinarius ipſum debet hñc abſolutũ: quia Romana eccleſia abſolutionẽ ſniæ aliorũ iudicũ delegatorũ non cõſueuit alijs demãdare, niſi in litteris cõmiſſionis ſit expreſſum de ſufficienti cautione p̃ſtanda ab his, qui debent abſolui, ꝙ mandato eccleſiæ debeãt obedire. Caſus iſte colligitur per antiquã decretalẽ. No. q reſcriptura impetratũ præter Romanæ eccleſiæ conſuetudinariũ ſtylum, nõ valet. Itẽ excõicati pro iniectione violẽta, cautionem præſtare debent mãdato eccleſiæ obedire anteq̃ abſoluantur.

Ad hæc.] hæc decretalis olim erat de reſcrip.

Gloſſa ſequens argũt dant.

Nequaquam conſueuit aliis.] immo primo loco remitti abſolutio ſuo excõicatori, ſ.de reſcrip. cũ excõicato. & hoc cum ſnia lata eſt contra formã conſilij, vt ibi. dr̃. qd habes j.eo. ſacro. Et eſt arg. ꝙ ſemper reſcriptum debet eſſe obtentum ſm ſtylũ Rom. Curiæ, alias ſuſpectũ ſit ſ.de cri. fal. q̃ grauĩ. in fi. Item eſt arg. ex eo quod fieri pſueuit, 33 diſt. de Syracuſanæ, & ſ de cle. coniug. diuerſis, & ff. ad S.C Macedo.l 3 & l.ſed Iulianus, §. quod dicit.

Gl. ſeq. diſtinguit inter excommunicatum pro iniectione, & contumacia vel crimine manifeſto.

Sufficienti.] Cũ qs eſt excõicatus pro iniectione manuũ i clericos, ſola cautio iuratoria ſufficit, ſ eo. ex tenore & j e. cũ deſideres. Cũ vero ꝓ ꝯtumacia vel crimine manifeſto, ſufficiens debet cautio pſtari. j.ti. xxi. ex parte. vbi de hoc. ſic et cũ data eſt poſſeſſio cauſa rei ſeruãdæ ſ. de ſequeſtr. ad hoc. in fi.

Clemens tertius.

Excommunicatus per iniectionem, ſi quis impedimento ſit diues vel pauper, per Papam abſoluendus eſt, vel eius legatũ: ſaluis in muliere, ſene, infirmo, vel mutilato: qui per epiſcopum abſolui poſſunt.

CAP. XIII.

EA[a] noſcientes[b] j. Conſultationi tuæ taliter duximus rñdendum, ꝙ mulieres,[h] ſenes, & valetudinarij,[i] ſeu mẽbrorũ deſtitutionibus impediti; licet ad Apoſt. ſedẽ non veniant, ab epis valeant fidelium cõioni reſtitui, ſatisfacto iuxta facultates[k] his, quibus per eos cõſtiterit iniurias irrogatas. Alios autẽ ſiue pauperes,[l] ſiue diuites, ſedi Apoſto. vel legato eius,[m] vt beneficium abſolutionis obtineãt, neceſſe eſt pñtari. Si vero infirmitatis tpe, timore mortis beneficium fuerit abſolutionis indultũ, iuro pſtito iniungatur eiſdem, vt poſtq̃ ſanitati fuerint reſtituti, ad Romanã eccleſiam, vel eius legatum accẽdant, mandatum Apoſtolicum ſuper talibus recepturi.[n]

Idem.

Ante denuntiationẽ, vitandus eſt excõicatus pro violẽta manuũ iniectione in clericos, niſi ſit occultus. hoc primo. Interficiens clericũ, quis contempto clericali habitu ſe enormitatib. immiſcuit, excõicatus non eſt. hoc ſecundo.

E *A noſcitur.*] Primo exceptionem ponit: Secũdo regulã: ibi, *Alios*. Tertio quãdã determinationem: ibi, *Si vero*. Abb.

CASVS. In princ. huius decrẽ dr̃, ꝙ eps quatuor perſonas abſoluere põt ab excõicatione pp violenti manuũ iniectionẽ in eccleſiaſticã perſonã, ſatisfactione pſtita, iuxta facultates ipſarũ: Alij vero omnes ſiue pauperes ſiue diuites, ad Apoſtolicam ſedem vel eius legatũ pro abſolutione ſua ſe præſentent: Si vero tempore infirmitatis timore mortis a ſuo ꝑ ꝛ laſo fuerit abſolutus, p iuramẽtum præcipiatur eiſdem, vt ſanitate recepta, ad Romanam eccleſiam vel eius legatũ accedat, mandatum Apoſtolicum recepturus. No. ꝙ mulieres, ſenes, valetudinarij & membrorum deſtitutionibus impediti, ab epis poſſunt abſolui. Itẽ facultates in ſatisfactione ſunt conſiderandæ ſunt. Item delictũ ſemel punitũ, iterũ puniri debet.

Mulieres.] ſ.eod. mulieres, & j. eod. quamuis. vbi multæ tales perſonæ excipiuntur.

Valetudinarij.] ſicut propter infirmitatem abſoluuntur, ita tamen ꝙ ſi conualuerint, ſedem Apoſtolicã viſitabunt, mandatum Apoſtolicum recepturi, ſ.eo. decætero. & j. eod. quod de his, & c. quamuis, in fi. & hic in fine.

Iuxta facultates.] Hoc ſp intelligendũ eſt ſm ꝙ ſatisfacere põt, ſatisfaciat: ꝙ ſi non põt, in pœnã aliã põt cõmutari. ar. ff. de maled. c. 2. Vel expectet q̃diu facere poſſit cautione recepta ſ.de ſol. c pen. vbi de hoc nã inaniſ eſt actio, quã excludit inopia debitoris, j. de teſt. ſpol. olim, 2 ff de dolo. l. nam ſi. B.

Glo. ſeq. ſignat contrarium, & ſoluit.

Pauperes.] j.eo quod de his, & c. quamuis, contra. Sol. ibi loquitur de his, qui tãta paupertate laborant, ꝙ ad curiã ire non poſſunt, hic de his qui poſſunt ire, licet pauperes ſint.

Legato eius.] j.eo ad eminentiam, & c quamuis. quod ex officio legationis licet. ſ.de offi. lega. quod tranſlat. otem. Alij vero legati, qui de latere Papæ non mittuntur, ſecus, quod dicitur ſ. de offi. leg. c pen.

Recepturi.] ſ.eo decætero. vbi de hoc.

Cap. 16. eo. ti. in 1. compil. & poſt cõcilium Later. parte 14. cap. 13.

Inimicitiæ capitales quę dicantur, & vbi orlant. & ple ne Hiero. ny. Gigas tracta. de crim. læſæ maie. li. 2. tit. quo & per quos crimẽ læſæ maieſt. probetur, q. 1.

Cap. 9. eo ti de reſcrip. in 1. compil. & poſt cõcilium Lateran. ſub Alexãdro iij. parte 50. cap. 61.

In multis manuſcrip. ita: niſi in literis commiſſionis expreſſo, de ſufficiẽti, &c.

Cap. 7. eod. tit. in 2. compil. vnde ſaciliu hęc intelliges.

Cum cõſtat de iniectione manuũ, non ſufficit cautio iuratoria, niſi ex forma mandati hoc cõtingat: & ſic loquunt iſta iura: imo requiritur ꝙ primo ſatisfaciat, j. cap prox. ſm Hoſt. concor. B. de appell. pueniſt, in vlt. gloſ. de iud. poſtulaſti. & facit ſ. eo. parochianos. Ioan. And.

Alias ita: p iuramentũ ſic iniũgatur eiſdem, vt &c. alias ita: iuſ̃m iniũgatur eiſdem, vt &c.

Dictio, Apoſtolicũ, deeſt i vetuſtioſib codicibus.

CVm.] Duo sunt dicta: Secundum ibi, *In articulo*. Abb.

CASVS. Aliquis est excõicatus pro violēta manuū iniectione in clericū, sed nõdū est denūtiatus: quęritur, vtrū ab aliis sit vitandus? Rñdet Papa, licet nõdū sit denūtiatus, debes illū euitare: nisi forte id tibi soli cõstet: in quo casu ipsum priuatum tãtũmodo debes euitarē, vt rubore cõfusus, pro latēti excessu satisfaciat, quãdiu ab ecclesia toleratur. Scđo q̃ritur: Aliq occidũt clericos, q cõtempto hãbitu clericali tyrannidi & enormitatib. se immiscēt: q̃rit, an occisores p̃dictorũ clericorũ sint excõicati? Rñdet Papa, q̃ i odiũ clericalis excessus, & terrorē & correctionē similiũ, excõicationis snia.n non incurrũt, tñ pnia aliquãtulum asperior est illis iponẽda, q̃ si in laicos talia cõmisisset. No. q̃ excõicatus dēt euitari antequã denũtietur in publico. Itē clerici, q habitũ contemnunt, & enormitatib. se immiscēt, amittũt priuilegiũ suum post trinã admonitionē: & taliũ occisores nõ incidũt in canonē. Itē ex psona augetur crimen: quia quanto gradus altior, tanto lapsus grauior.

Glo. seq. tribuit rationibus adiunxit tex. & ponit contrariam opinionem.

a ¶ *Denuntiatus non sit.*] Et sic quãcito scio aliquē excõicatum, statim debeo ipsum vitare, quãuis non sit denuntiatus: nisi solus hoc sciã, vt hic dicit, & 6. q. 2. si tm. & c. placuit, al 2. q. 7. plerique. q. n. sic, certio tari non debuit, ff. de act. emp. & ven. l. 1. in fi. & 93. dist. si inimicus. q. a excõicatio executionē secũ trahit ff. de app. pastoralis. & denũtiatio non fit nisi pp ignorantes. Deus. n. ligat & non homo. 11. q. 3. nemo cõtẽnat. lo. Fauẽ. cõtradixit, & male, q̃ an denunciationem non est vitandus.

b ¶ *Contempto clericali.*] Propter hoc: solũ nõ perdunt priuilegiũ. s̃. eo. si vero aliqs. nisi post trinã admonitionē. j̃. eo in audiẽtia. & c. contingit 2. & s̃. de aposta. c. 1.

CAP. XLIIII.

CVm non ab homine: *& infra.* ¶ Cõsultationi tuę taliter rñdemus, q̃ à cõione illius, q p sacrilegã manuum iniectione i clericũ, in edictũ excõicationis icidit, licet denũtiatus a nõ sit, debes abstinere: nisi forte id tibi soli pateret: i quo casu ipsum priuatim tm̃mõ euitabis, quãdiu ab ecclesia tolerat: vt saltē verecũdię rubore suffusus, p latẽti excessu satisfacere cõpellat. ¶ In articulo vero secundę q̃onis rñdemus, q̃ occisores clericorũ aut p̃sbyterorũ, q cõtẽpto b clericali habitu tyrannidi & enormitati se inuerecũde immiscētin odiũ clericalis excessus, & terrorē atq; correctionē similiũ, canone latę snię minime c coercent: iniũgat tñ eis pnia opetẽs, aliquãtulũ asperior, d q̃ si in laicos talia cõmisissent. Idem.

Ante absolutionē cõicãdũ non est excõicato, licet iurauerit parere mãdatis ecclesię, vel cõposuerit cum offenso. h. d. Infamato de excõicatione cõicandum non est, nisi se purget, vel ad cautelam absoluatur. h. d. secundo.

CAP. XLV.

CVm desideres: *& infra.* ¶ Fuit aũt primæ q̃onis tenor hmõi: vtrũ alicui excõicato, q mãdato ecclesię stare iurauit, & ante absolutionem eps ei cõionem e reddidit, sit cõicandum ab aliis; & an eps id facere debeat? ¶ Cui q̃stioni taliter rñdemus, q̃ cũ cautio iuratoria, quã hodie q excõicati sunt, p̃stãt, potius ad cautelã f ex consuetudine ecclesię, q̃ rigore canonum sit inducta: neq; momenti tã validi reputetur, q̃ nisi absolutionis beneficium subsequatur, ille, qui excõicatur, debeat cõioni aliorum restitui, p̃sertim cum ex eo iuro absolutionem cõsecutus nõ sit, & cõstet cum excõicatũ fuisse, & verũ sit absolutum non esse: nec eps, nec alij debēt cõicare eidem, nisi fuerit s̃m formam ecclesię, post iurm̃ p̃stitum g absolutus: quia qui cum excõicato scienter cõicauerit, excõicationis pœnam h cõtrahit cũ eodem. ¶ Secundę q̃stioni hunc finem duximus imponendum, q̃ si publica i fama est, aliquē verberasse clericum: nec eps, nec alij cõicare sibi dēt: nisi ad arbitrium epi de hoc se purgauerit: vel ad cautelã k absolutionis beneficium consequat. ¶ Tertio loco tua discretio requisiuit: si clericus verberatus epo mediante, cum suo verberato re composuerit, & ille reconciliatus sibi fuerit, an per hoc is debeat ad aliorũ cõionem admitti? Sup quo

c ¶ *Minime coercentur.*] Sic j̃. eo. ppẽdimus. & s̃. de aposta. c. 1. sz cõtra. j̃. eo in audiẽtia. & c. cõtingit 2. vbi expectat admonitio. hoc intelligit de his, q nõ sunt cõtẽti arma portare, sed sceuis enormitatib. se imiscẽt: vt hic patet. & s̃. de aposta. c. 1. & j̃. eo. ppẽdimus cõtraria itelligunt de his, q taliter non excedũt, licet portẽt arma: vñ alij vsq; ad trinã admonitionē gaudẽt priuilegio suo: vt dr. simi. s̃. de vita & hone. cleri. c. vlti.

d ¶ *Asperior.*] No. q̃ ex psona auget crimē 40 di. hõ ff. d re mil. l. oē delictũ. § j. de pœ. di. j. §. aut facta. & s̃ tit. pxi. q̃situm. B.

Glo. seq. alle. duas concor. & duo iura in contrarium. & soluit.

CVm desideres.] Quatuor sunt dicta, s̃m ibi, *Cui quæstioni.* Tertium ibi, *Secundæ quæstioni.* Quartũ: ibi, *Tertio loco.* Ab.

CASVS. Primo talis qõ hic ponit: Aliqs erat excõicatus, iurauit stare mãdatis ecclesię: eps añ absolutionē reddidit ei cõionē: q̃rit, vtrũ sit ei ab aliis cõicãdũ: & an eps ei cõicare debuerit. Rñdet Papa, q̃ iuratoria cautio, quã p̃stant excõicati potius ad cautelã ex cõsuetudine ecclesię itroducta est, q̃ ex rigore canonũ: nec pp iurm̃ dēt qs dici absolutus, nisi absolutio sit secuta, nec dēt ad cõionē restitui aliorũ, cũ constet ipsũ excõicatũ fuisse, & verũ sit eũ absolutũ nõ eē, nec eps nec alij debēt ei cõicare, nisi s̃m formã ecclesię post iurm̃ fuerit absolutus, q a q excõicato cõicat, ē excõicatus. Scđa qõ talis est, publica fama ē aliquē eē excõicatũ pp violẽtã manuũ iniectionē i clericũ: q̃rit, an pp famã illã dēat euitari? Rñdet Papa q̃ nec eps, nec alij debēt ei cõicare, nisi de hoc ad arbitriũ epi se purgauerit, vel saltē ad cautelã fuerit absolutus. Tertia qõ ē: Aliqs verberauit clericum epo mediante, clericus cũ suo verberatore cõposuit, & ille sibi recõciliatus fuit: q̃rit, an sit ei cõicandũ ab aliis? Rñdet Papa, q̃ licet ille clerico satisfecerit, ecclesię tñ q̃ offẽdit pp hoc nõ satisfecit: & nisi s̃m formã ecclesię fuerit absolutus, nõ ē ei ab aliis cõicãdũ. No. primo q̃ iurm̃ nõ ē d substãtia absolutiõis: vñ si omittat i absolutiõe, nihilominus absolutus ē, q̃ tñe absoluit. Itē fama i hoc casu pbat. Itē pp famã idr purgã. Itē excõicatus duos offendit, psonã q̃ læsit, & ecclesiã, & vtrisq; satisfacere dēt, aliãs nõ dēt absolui. Itē forma ecclesię i absolutione est necessaria.

e ¶ *Cõionē reddidit.*] & male, q a cũ ipse dēat alios phibere, ipse hoc facere nõ dēt, ff. si seruit. vẽl altius. s̃. de nat ex li. vẽ. c. vnico. vbi de hoc in Auth. vt dif iud. § hac aũt oia. in fi coll 9. & 16 q. 1. in canonibus.

f ¶ *Ad cautelã.*] Vt post absolutionē timoreiuri simul sta primesecat 23 q. vl. pñ sima. & sic iurm̃ nõ est de substãtia absolutiõis, vt j̃. dicit. Itē ar. q̃ aliqd faciẽdũ ē ad cautelã futurorũ. 23. dist in noie dñi & s̃ de elect. licet. & 63. di. cũ Hadrianus. & exẽpla p̃sentia nos peauere faciũt i fine q̃ radi plurimos. ad ff. & ff. loca. si qs domũ. §. 1. B.

g ¶ *Pr̃stitũ.*] Secũdũ qd dictũ est s̃. eo. ex tenore. sed forma ecclesię obseruari generãliter dēt, nec omitti nisi ex cã j̃ c. sup eo. sed si iurm̃ omittat, nihilominus tenet absolutio.

Glo. seq. ponit qvinque casus quibus participans excommunicato nõ incurrit minorem.

h ¶ *Excõicationis pœnã cõtrahit.*] nisi in casibus q cõtinent in his Versibus: *Hæc anathema quidem faciunt ne possit obesse: Vtile, lex, humile, res ignorata, necesse.* Vtile: pp vtilitatē meã: & ne ille cõmodũ hẽat, possum cõicare excõicato. j̃. e. si vere. Itẽ pp vtilitatē excõicati possũ ei cõicare in his, q̃ ptinẽt ad eius salutē. j̃. e. rñso. & c. cũ volutate. in prin. & 11. q. 3. antecessor. & c. seq. & c. cũ excõicato lex: pp eã dem legem q̃ est viro & uxori, vxor põt cõicare viro 11. qõ. 3 qm̃ multos. & j̃. eo. inter alia Humile: sicut est in filiis, seruis, ancillis, mercenariis, & in primis concor. Res ignorata: vt hic ex eo q̃ dicit, scienter. & in c. qm̃. & s̃ de homic. sicut. § alij p̃terea. ita q̃ ignorãtia nõ sit crassa. s̃. de cler. exc. mi. Apostolicę. & 12. q. 2. q & hũanis. Necesse: vt i c. qm̃ multos. ar. j̃. c. iter. T

i ¶ *Si publica fama.*] No q̃ si fama ē aliquē eē excõicatũ, vitãdus est. y sim. s̃. d cler. exc. mi. illud. Et ita fama facit pbationē, & fama ipedit mrimoniũ cõtrahẽdũ. s̃. de cõsan. & affi. c. sup eo.

k ¶ *Ad cautelam.*] j̃. eo. venerabili. & s̃. de appell. ad p̃sentiã. & de con-

¶ Cap. 3. eo. ti. in 2. compilat. pars huius decretalis in c. cum non ab homi. s̃. de iudic.

Et vide Felinũ in c. Rodulphus s̃. de rescri. Couarruuiã in c. alma mater. de sentē. exc. lib. 6. par. 1. §. 2. & Nauarrũ i Manuali confessariorũ, c. 27. nu. de excõmunic. &c.

† Cap. 4. eo. titu. 2. compilat. Et pro intellectu textus & glossæ, an & qñ liceat cõicare cũ excõicato vide B. Thomã in q̃stionibus additis ad 3. par. qõ. 23. arti. 2. & seq. adde latissime p Sylnestrũ ver bo: excõicatio 5. & 6.

a De hoc articulo q d nũc sit tenedum. vid extrauagãtem Martini. V. in cõcilio Cõstãtieñ. de qua doctores supra citati. adde cõcilíũ Lateranẽ. sub Leone. x. sessio. 11 i bulla Ici. pcuitiua illa. §. statuimus in super.

† de consuetudine.

† Vid Dominicũ in c. pro hũmani §. 1. li. de homici. li. 6.

† Quæ sunt ab hoc loco vsque ad finem huius glossæ desunt in plerisque manuscriptis exemplaribus.

† Licet fortassis nõ sit excõicatus, adid̃e ali cet. eo. tit. lib. 4. sed vide olno B. Thomã quodlibeto 4. arti. 14. & ii. 4. sent. dist. 12. q. 2. ar. 4. q. 2. & 3.

de consecratio. dist. 4. si nulla, arg. vt sic fama tollatur.

a ¶ *Quam offendit.*] Quam ille dimittere non potuit, 23. q. 4. si illa g. & 73. dist. Salonitanæ & est ar. q̃ hæc iniuria non solũ fit iniuriato, sed toti ordini clericali. ĩ. eo. cõtingit. si ĩ. de fo. cõpe. si diligenti. vnde iste nõ potuit pacisci sup iniuria, quatenus ecclesiæ contingebat, nisi forma ecclesiæ fuerit obseruata, vt hic dicit.

¶ *Glo. seq. quærit arg. negatiue, & sol. contrarium.*

b ¶ *Nisi forma ecclesiæ.*] Vt. s. iuro præstito q̃ stabit mãdato ecclesiæ, absoluatur, vt ĩ. eo. c. 1. 2. &c. in fi. & ĩ. eo. ex tenore. & c. de cetero. Sed q̃d si iuro omisso, fuerit absolutus. ar. est hic q̃ non teneat absolutio, & hoc q̃dã cõcedunt, sed hoc non credo, quia iurm nõ est de substantia absolutionis, sed recipit potius ad cautelã, ne de cætero talia p̃sumant, vt ĩ. e. c. in prin. & alij absoluuntur sine iuro, qđ non fieret si eẽt de substãtia, ĩ. eo. sup eo. & ĩ. eo. à nobis, in fi. & sic tenet absolutio, licet nõ debeat sine iuro absolui: q̃a libertas vbicũq; obtẽta fuerit, nõ reuocat, C. si aduer li. l. 1. & 2. & sic licet cõposuerit, necessaria est absolutio. secus est l cautione facta pp nouũ opus nunciatũ, vbi nõ est opus vt post cautionẽ remittat, ff. de remis. l. 1. §. 1. ibi, plane. & qđ dicit, nisi forma, &c. intelligẽdũ est principaliter de absolutione cũ iuro, q̃ tñ quantum ad veritatẽ eadem est cũ illa, q̃ fit sine iuro: sed forma ecclesiæ gñaliter dẽt obseruari, nec dẽt omitti nisi ex cã. ĩ. eo. sup eo: sed si iurm omittatur, nihilominus tenet absolutio.

† Cap. 5. eo. ti. in 2. compilat.

† Aliàs extrahẽdo, alias, vi trahẽdo.

† Aliàs ita: intra ecclesiam residere.

a V *Eniens.*] In prima ponitur conquestio: In secũda prouisio ibi, *Ideoque.* Abbas.

CASVS. Quædã monialis dũ sacerdos matutinũ officiũ celebraret intrauit ecclesiam. & cœpit ludere cũ alio clerico, p̃stãdo impedimentum diuino offõ, pp quod sacerdos aliquãtula cõmotus, vt diuinũ officiũ liberius celebraret, manus in eã apposuit, vt ipsam extra ecclesiã poneret, sed cũ nollet exire, cõpulit ipsam extra ecclesiã residere, pp qđ ẽpa sacerdotẽ illũ tãquã excõicatũ vitabat. & faciebat ab aliis euitari, vñ ipse ad Papã accedẽs, factũ sibi exposuit: mãdat Papa ẽpo, quatenus si res ita se hẽt, ipsũ nõ euitet, cũ nõ sit excõicatus. No. q̃ clerici turbãtes diuinũ offm, p̃nt corrigi, & eiici de eccle. ppter excõicationẽ.

c ¶ *Celebraret autem.*] Ex hoc præsumitur q̃ bono zelo, & non aĩo iniuriandi manus in eã apposuit: sola. n. temeritas & violentia notat ĩ. eo. c. 1. & 17. q. 4. si q̃s suadente. Et ita patet, q̃ sacerdos turbantẽ officium diuinũ, sine pœna excõicationis põt expellere de ecclesia, & q̃libet alius rõne officij, quod obtinet in ecclesia, & etiam seniores de ipsa ecclesia. ĩ. eod. cũ volunt. &c. § 2. vbi notatur in quibus casibus excommunicatus non est, qui manus mittit in clericum.

† Hoc verum ẽt si magisterium non habeat super illos, vt optime post Hostiensem docet hic Ioannes Andr. & alij recentiores.

d ¶ *Ex hoc ipsum.*] id est, ex hac tali & leui castigatione nõ incidit in canonẽ, & maxime quã i propria persona voluit exercere, arg. ĩ. eo. vniuersitatis, ff. locati, item quæritur, §. Iulian', ff. ad leg. Aquil. sed & si quemcunque. §. [illegible] Alc.

rñdemus, q̃ licet ille, q̃ violẽtas manus iniecit ei, quẽ læsit, satisfecisse taliter videatur: ecclesię tñ quã offendit,ᵃ ex hoc non satisfecisse dignoscitur: & nisi forma ecclesię,ᵇ q̃ pro absolutione talium introducta est, obseruetur, non est communicandum eidem.

¶ Idem.

¶ *Sacerdos eijciens regularem de ecclesia, officia diuina turbãtem, excommunicatus non est.*

CAP. XVI.

VEniens† ad sedẽ Apostolicã I. lator p̃sentiũ, sua nobis assertiõe mõstrauit, q̃ cũ matutina officia celebraret, q̃dã monialis ecclesiã ingrediẽs, cũ alio clerico ludendo, ĩpedimentũ p̃stabat, quo minus Deo diuinũ posset obsequĩ exhibere, vñ memorat᷑ sacerdos cõmotus, vt liberius posset circa diuinorũ celebrationẽᶜ vacare, manib. ĩ eã appositis, vt extra ecclesiã poneret, cũ nollet exire, in† trahẽdo ipsam, coegit eãdẽ extra† ecclesiã reside re: sed tu illũ pp hoc tãquã excõicatũ euitasti, & facis ab aliis euitari. ¶ Iõq; mandamus, quatenus si res ita se habet, eum de cætero nõ euites: cum ex hocᵈ ipsum excommunicatum nullatenus videamus.

¶ Idem.

¶ *Excommunicati pro leui manuum iniectione in clericum,* possunt per episcopũ absolui. h. d. secundum communem lecturam: & est textus singularis.

CAP. XVII.

PEruenit† ad nos: & infra. ¶ De his absoluendis, qui clericis non enormem, sed modicam & leuẽ iniuriam irrogarunt, tuæ fraternitatis arbitrioᵉ duximus committendum.

¶ Idem.

¶ *Clericus, qui scienter & sponte participat excõicato in diuinis officijs, excõicatus est excõicatione maiori: & tantum absoluendus per Papam, hoc dicit secundum Panormitanum.*

CAP. XVIII.

SIgnificauit † nobis: & ĩfra. ¶ Verum clericos, qui scienter & sponte participauerunt excõicatis à nobis, & ipsos in officiis receperunt, eadem† excõicationis snia cum ipsis non dubitamus inuolui: quos etiam pro beneficio absolutionis habendo, ad nos volumus cum litterarũ tuarum insinuatione remitti.

¶ Idem.

¶ *Excommunicatus pro iniectione manuum in clericum, vel incendiarius post publicationem à solo Papa absoluitur.*

CAP. XIX.

TVa† nos duxit fraternitas consulendos: & infra. ¶ Fraternitati tuę taliter respondemus, quòd † non solum qui in

PEruenit. CASVS. Aliqui leuẽ & modicã iniuriã inferũt clericis (vt dicunt) pp quã sunt excõicati. Dñs Papa cõmittit arbitrio ẽpi, vt videat an leuis sit iniuria, vel nõ: & si iniuria leuis fuerit, eos absoluat, aliàs ad Papã remittat eosdẽ. Quidã volũt dicere, q̃ hæc decretalis cõtinet gratiã, & nõ ẽt ius, qđ hic dr̃. No. q̃ ẽpi possunt absoluere de leui iniuria clericis irrogata.

e ¶ *Arbitrio.*] Alanus dixit, q̃ hæc decre. continet specialẽ indulgentiã. Alij dicunt, q̃ ius cõe cõtinet, ad q̃d ergo posita esset, 19. dist. si Romanorũ, vt officeret potius q̃ p̃desset, & in errorẽ duceret: q̃ cõtineat ius cõe, est ar. ĩ. i cõsti. Gregorij in princ libri. & sic p hoc licitũ est ẽpis tales absoluere pro modica iniuria & leui irrogata. & huiusmodi leuis iniuria põt leuiter emẽdari, ĩ. de acc. cũ dilecti 1. q̃ ẽt non infamat, ĩ. d re iud. cũ te vnde satis p̃nt ẽpi beneficio huius decret. absoluere tales ex gñali cõcessione. Vel dicas vt Ala. q̃đ est securius.

† Cap. 6. eo. ti. in 2. compilat. pars c. peruenit, 2. ĩ. de testib. cogen. Vide Cardi. consil. 42. incip. Reuerendissime pr̃ & S. Antoninum par. 3. ti. 24. ca. 1. §. 3. & Hostiensem in sũma hoc e. titu. §. sed & dicunt quidam.

S *Ignificauit.*] Cõicans in diuinis excõicatis p Papã q̃a diuina celebrat. excõicatus est excõicatione maiori, & p solũ Papã absoluendus. h. d. sm vnum intellectum. Abbas.

† Cap. 7. eo. ti. in 2. compilat. Et de item lectu vide Couarruuiam in c. alma m̃r. de sentẽ. excõ. li. 6. par. 1. §. 3.

CASVS. Aliq erant excõicati à Papa pp suos excessus: q̃dã clerici scienter & spõte participauerũt illis excõicatis, & ipsos l officiis receperũt: q̃rit à quo isti clerici sint absoluẽdi? Rñdet Papa q̃ isti clerici eadẽ snia sunt ligati cũ illis excõicatis, & ab ipso Papa sunt absoluendi, vel isti erant excõicati cũ oĩb. suis participantib. vel participauerunt clerici isti illis in crimine. No. q̃ cõicãtes excõicatis à Papa, ab eo tãtum sunt absoluẽdi.

¶ *Glo. seq. ponit tres lect. & veri. potest obijciendo de decreta. nuper, infra eo.*

f ¶ *Eadem.*] Scilicet quo ad priuationẽ sacrorũ, & sic intelligitur, 11. q. 3. excõicatos. & c. seq. vel forte hi fuerunt excõicati cũ oĩbus participantib. eis, 11. q. 3. excellentissimus, ĩ. eo. quod in dubiis. in fi. & ita expone, eadem snia. s. maiori. vel isti participauerunt excõicatis in eodem crimine criminosis: & ita eadem snia cum illis ligantur: vnde remitti debent ad suum excõicatorem absoluẽdi ĩ. eo nuper. & c. si concubinæ. Et hoc verius credo. Ber.

† Cap. 8. eo. ti. in 2. compilat.

† Aliàs ita: qui vel non solũ hi, q̃, &c.

T *Va nos.*] Primo ponitur decisa cõsultatio: Secundo rñsio: ibi, *Fraternitati.* Abbas.

CASVS. Quæsitum fuit à dño Papa, vtrum illi tantum ab ipso sint absoluendi, qui manus violentas in clericos iniecerũt: Rñdet Papa, q̃ non solum qui violentas manus mittunt in clericos sed etiam incendiarij pro incendio sunt excõicati, postquã sunt per sniam ecclesiæ publicati, à sede Apostolica sunt absoluendi: & hoc statutum fuit propter enorme delictum, quibus præcipiendum est præstito iuramento, vt deinceps talia non committant, & iuxta facultates suas satisfaciant: sicut præcipitur excommunicatis pro iniectione manuum violenta, vt 24. q. vlt. pessimam. No. q̃ non solum verberantes clericos à domino Papa sunt absoluendi, sed etiam incendiarij postquam sunt per sententiam ecclesiæ denunciati.

Tentra

a [Temerarias.] Largius est hoc intelligendum, quam si violentas dixisset. quidam n. manus dicunt temerarias, sed non violentas. ut eo. cōtingit.
b [Incendiarij.] Incendiarij enim excōicandi sunt. 23. q. ulti. pessimam. & sm leges igni traduntur. ff. de incen. rui. nau. q. aedes. uel capite puniuntur. ff. de poe. l. capitalium. §. nonnunquam cum distinctione illius. §. nonnunquam. Ber.

Gloss. seq. signat contrarium, & soluit. sol. opponit, & oppositioni respon.

c [Publicati.] Ergo ut ex hoc, quod ipso facto sint excōicati, aliàs nō uidetur quod haberet locum publicatio. & sic est arg. contra 23. q. ulti. pessimam. ubi incipiunt excōicari ... quidam restringūt hoc ad incēdiarios ecclesiarū & religiosorū locorū contra c. cōquesti. & 11. q. 3. canonica. & 17. q. 4. oēs ecclesiae vastatores post publicationē à Papa tantum sunt absoluendi, & hoc in odium eorū statutū fuit. hic ad terrorē aliorū. Sic quãq; priuant aliq. ecclesiastica sepultura ad terrorē aliorū. ut de torne. ca. 1. & ut de sep. sup eo. sed quia hic non distinguit, de oibus intelligas. Tñ nō credo quod oēs incendiarij gñaliter ipso iure sunt excōicati, nisi de incendiariis ecclesiarū: cum de aliis nō inueniā. Et per hanc decret. non probat quod ipso iure sint excōicati: sed illis primo excōicatis ab epis subsecuta publicatione, ac denuntiatione, Papa per hãc decreta. reseruat sibi eorū absolutionē, ad terrorē, ut dixi: alias epi possent absoluere oēs incendiarios. ut eod. nuper.

Aliàs §. incendiarij.

De poena clerici incendiarij vide Bernardinum Diaz in pract. crim. can. c. 99. Iure ciuili qualiter puniantur incendiarij, vide l. data opera. & ibi glossam & Salicetū C. qui accu. non pos. adde Bar. in l. 1. ff. de offi. praefec. vigil.

Cap. 9. eo. ti. in 2. compilat. Praeter doctores hic vide Panormitanum & alios in c. quamuis. infra eod. titu.

Aliàs, oēs. ut hic obseruat Hostiensis: sed in Vaticanis ut est impressum.

clericos temerarias manus iniecerūt, sed & incēdiarij, b ex quo sunt per ecclesiae sniam publicati, c pro absolutionis beneficio ad Apostolicam sedem sunt mittendi.

Idem.

Legati de latere absoluere possunt excommunicatos pro iniectione manuum in clericos.

CAP. XX.

AD eminentiā sedis Apostolicae: & infra. Sicut ex parte tua nobis est auribus intimatū, tibi extat dubium, utrū absolutionis bñficiū assequant qui pro iniectione manuū in clericos, vel alias religiosas personas excōicationē incurrerūt; & à legatis Cardinalib. d à latere Romani Pōtificis destinantur pro tēpore, e absoluuntur: cum iidem legati mandatum super hoc non ostendant expressum: Super quo id à te volumus obseruari, ut eos habeas absque omni haesitationis scrupulo absolutos, quos constiterit à talibus beneficium absolutionis adeptos.

[AD eminentiam] Primo ponitur dubitatio: Secundo dubitationis decisio: Secunda: ibi, *Super quo.* Abbas Siculus.

CASVS. Quidam dubitabat, utrum illi sint pro absolutis habēdi, qui à Cardinalibus de latere Papae missis absoluuntur ab excōicatione, quam incurrunt pro uiolenta manuū iniectione in clericos, vel in alias religiosas personas, cū ipsi Cardinales nullū sup hoc mādatū expressum ostēdāt: quaesiuit à Papa quid iuris sit: & ipse rñdet quod illos debet hīc absolutos, quos cōstiterit à talibus bñficiū absolutionis adeptos. No. quod legati qui mittunt à latere Papae, licet non habeant mādatum speciale, absoluere tñ possunt excōicatos.

d [A latere] Qui dicantur missi à latere dñi Papae, hēs ut de offi. leg. c. pen. & ult. & in consti. Inn. iiij. co. ti. officij nostri.

e [Pro tempore.] id est, postquã egressus est urbem, quousq; reuersus est, licet iurisdōnē nō habeat nisi in ea prouincia, quae sibi decreta est. ut de offi. proconsul. l. 1. & ult. & hoc ex offō legationis licet eis, quamuis de hoc non habeant speciale mandatū: ut hic dicit, & ut de of. leg. quod translationē & ut eod. quāuis. & ut eod. ea noscitur. de aliis q non sunt missi de latere Papae, an possint tales absoluere, habes ut de offi. lega. c. pen. & ulti.

[A Nobis.] Primo ponitur quaestio: Secundo solutio: ibi, *Ad quod.* Abbas Siculus.

CASVS. Quidam eps protulit sniam excōicationis sub hac forma: Qui furtum fecerit, sit excōicatus: quaeritur, utrum haec gñalis snia referatur ad subditos excōicatoris tantū, an extendatur ad oēs, qui non sunt de iurisdōne illius? Ad hoc rñdet Papa, quod hac snia nō ligant nisi subditi ipsius excōicatoris: nisi forte plus contulerit maior auctoritas delegantis. No. quod snia iudicis non ligat vel absoluit illos, qui non sunt de sua iurisdictione. Item snia quae certas personas cōprehendit, auctoritate maioris extēdit & prorogatur ad alios qui non sunt de iurisdōne proferentis. Item snia quae nulla est, potest rata haberi, & erit aliqua.

f [Quisquis furtum.] Hac forma verborum oēs nominatim intelliguntur excōicati, qui furtum committunt, tamquam expressis propriis nominibus. ff. de libe. & posthu. nominatim. & Insti. de exhaere. libe. §. masculos.

Glosa sequens obiicit & soluit, contra solutionem obiicit et respondet, demum quaerit, arguit pro & contra, & soluit.

Idem.

Generalis excommunicatio nō ligat nisi subditos proferentis.

CAP. XXI.

A Nobis fuit ex parte tua quaesitum, utrū siqs ita pronuntiauerit: Quisqis f furtum fecerit, excōicatus sit: haec gñalis clausula ad ipsius excōicatoris subditos referatur, an gñaliter extendatur ad oēs, qui non sunt de iurisdōne illius? Ad quod dicimus, quod hac snia non nisi subditi g obligantur: nisi forte plus h contulerit maior & largior auctoritas delegantis.

Idem.

Qui cum effractione spoliant ecclesias, excommunicati sunt, & per Papam tantum post denuntiationem absoluuntur.

CAP. XXII.

COnquesti sunt nobis Regin. canonici, quod I. de Malafrena, & eius sequaces, quasdam ecclesias Regin. episcopatus violenter cōfregerunt, easq; spoliare minime dubitarunt. Quoniam igitur grauia sunt, nec clausis debent oculis praeteriri: Mandamus, quatenus si est

g [Non nisi subditi.] Sed contra vi, quia rōne delicti efficitur quis de iurisdictione illius, qui tulit sniam. 6. q. 3. placuit. & 3. q. 6. ibi. n. cā. C. ubi de cri. agi opor. Auth. qua in prouincia. & ut de priui. ex tuasū. ubi de hoc. ergo uniuersi ligant, cū quantū ad hoc sint eius subditi. Rñdeo si gñaliter intellexit, quisqs furtū fecerit ubicunque clausula ista nō referetur nisi ad subditos, ut dicit hic: qm extra parochiam suā nullā hēt iurisdictionem: unde illa snia non extēditur ultra terminos suae iurisdictionis. ff. de iu. om. iu. l. ult. & ut de off. leg. nouit. Comprehendit ergo tantū subditos suos ēt delinquentes in eius parochia, cū ex hoc ipsi subditi sint: nam rōne delicti sortitur quis forū. ut de fo. cōpet. c. ult. & in prīdi. concor. nā & prīes, prouincia aduersus extraneos homines hēt imperiū, cū manu cōmiserunt. ff. de offi. prīsi. l. 3. nec distinguitur unde sint, ut ibi. Sed ui. quod per talē sniam nō sint ligati alij de alia prouincia: cū ipsi ignorēt talem sniam, licet ibi delinquāt, & efficiant de foro illius, ut per hoc illos possit punire: snia n. nō ligat ignorantes, & praecipue illos quibus publicata nō est 12. dist. proposuit. 16. dist. quid dicit 3 Dicas quod bene sunt excōicati, qui incidunt in factū damnatū, & quicunque facit factum dam. per sniam excōicationis damnatum, dicatur excōicatus quasi à canone. arg. 24. q. 4. c. 1. 2. & 3. & prae delictum ibi commissum intelliguntur esse de parochia sua, & sic excōicati sunt, nec excusantur eo quod dicunt se ignorasse sniam, quia ipsi cum rē illicitā & prohibitam faciant, statim sunt in culpa, & potuerunt quaerere de hoc. Quid si moriatur vel transferatur ad aliam ecclesiā, qui tulit illam sniam, nunquid tenet post mortem vel recessum, ut qui contra faciāt sint excōcati? Vi. quod sic, quia scripta eporum anathematizant etiā post mortem, & facere possunt decretum ita ut qui contra facit, puniatur. 3. q. 4. nullus & ut de maio. & obed. c. 2. & ut de offi. leg. c. ult. arg. contra: dicit lex, quod interdictum non durat ultra iurisdictionem interdicentis ff. de poe. l. ult. dici potest, quod interdictum siue snia excōicationis simpliciter lata non durat ultra tempus proferentis, nisi successor eam confirmet, & ratā habeat. Sed cum diffiniendo statutum siue decretum aliquod facit, ligat etiam post recessum: quia statuta talia perpetua sunt, ut de of. leg. c. ulti. ff. de of. praef. urb. l. 1. §. ult. C. de postul. l. 1. nisi expressim per successorem reuocetur. Ber.

h [Nisi forte plus.] Arg. quod sententia quae nulla est, potest rata haberi, & erit ali qua. 2. q. 1. in primis. Ber.

[COnquesti.] Primo ponitur querela: Secundo iudicum datio. Secunda: ibi, *Quoniam igitur.* Abbas.

CASVS. Canonici Regin. conquesti sunt Dño Papae, quod I. de Malafrena, & quidam alij sequaces illius, quasdam ecclesias Regin. epatus fregerunt, spoliantes easdem: Mandat Papa quibusdam, quatenus si est ita, praedictos sacrilegos excōicatos denuntient, & faciant arctius euitari, donec passis iniuriā cōgrue satisfaciant, & cum litteris ueritatem continentibus ad Apostolicam sedem accedant. No. quod effractores ecclesiarū ipso facto sunt excōicati, & post denuntiationem excōicationis eorum à solo Papa sunt absoluendi, ut hic uidetur.

Cap. 10. eo. ti. in 2. compilat. Intellige hanc decretalē secundū illum cano. de cōstit. lib. 4 & de intellectu uide Couarruuiam in c. alma mater. de sent. exc. lib. 6. 1. §. 10.

Neque extendit ad subditos extra diocesim suam furtum committētes, prout declarauit Bonifacius octauus in c. 2. de cōstit. lib. 6. & recte hic eadem net glossa.

Cap. 11. eo. ti. in 2. compilat.

Non sequit. Hostiensem, ob ligati sūt ad culpā & ad poenam interdicti q. maior accus. post c. fin. C. ad adul. l. si ea dicit ergo arbitrandum hoc ex nouitate aduentus vel ex mora quā traxit in eo, & si dubio relinquendus iure suo, ut eo. si uero. 2. Io. And.

ita, memoratos sacrilegos excõicatos [a] nuntietis, & faciatis sicut excõicatos artius euitari, donec passis iniuriã ꝯgrue satisfaciãt, & dãna [pro † eis] data resarciãt, & cũ lr̃is vestris rei veritatẽ cõtinentib. Apostolico se ꝯspectui repsentẽt. [b]

Idem.

Percutiẽs, vel ẽt interficiẽs clericũ, se dimisso clericali habitu satis enormi: atib. ĩmiscentẽ, nõ tenetur ire pro absolutione ad sedem Apostoli. Ita generaliter summari potest.

CAP. XXIII.

PErpẽdim[a] † ex lr̃is tuis, ꝙ quidã sacerdos pro eo, ꝙ se filiũ regis falso nominare p̃sumpsit, & armis acceptis seditionẽ fecit & guerrã, à B. comite iussus est fustigari: q postea eius mãdato traditus patibulo expirauit: *& infra.* Fraternitati tuæ duximus rñdendũ, ꝙ si memoratus sacerdos tali mõ excessit, & nõ ꝓpulsando, [c] sed inferẽdo iniuriã fuit occisus: non vr̃ nobis ꝙ interfectores eius pp hoc ad obtinẽdã absolutionẽ, [d] Apos. sedẽ adire cogãtur. [e] Tu vero q merita psonarũ bene nosti, pniam eis competentẽ † iniungas.

Idem.

Iudex ecclesiasticus faciens percuti clericum per laicum, ẽt causa disciplinæ excommunicatus est, & ipse & verberans pro absolutione tenentur ire ad Papam.

CAP. XXIIII.

VNiuersitatis † vestræ consultationẽ accepimus, qua nos requisistis, vtrum laicus incidat in excõicationis edictum, q ad iussionẽ † abbatis in cuius seruitio ꝯmorat, in clericũ, monachum, aut ꝯuersum, temerarias manus p̃sumit inijcere, maxime vbi causa non subest, [g] ꝓpter quam debeat verberari. Nobis autẽ vr̃, ꝙ nisi cã regularis disciplinę hoc faciat abbas in ꝓpria persona, [h] vel (si necessitas vrget) per clericum, vel monachum fieri iubeat: itã qui tales verberari p̃cipit, q̃ illi, qui verberant (ẽt si cã subesset [k]) excõicationis sniam, donec ad Apostolicam sedem veniant, nequaquã euadunt. [l]

Idem.

Clericus vt laicus incedẽs, tertio monitus non resipiscens, perdit priuilegium clericale.

CAP. XXV.

IN † audientia nostra talis fuit ex parte tua proposita consultatio, vtrum clerici, qui arma militaria, relicto habitu clericali, gestare nullatenus erubescũt: si eis fuerit iniuria corporalis illata, uel se à captione redemerint: illa clericorũ debeãt ĩmunitate gaudere, qua pro temeraria manuũ iniectione facta ĩ cleri

Glossa sequens arg. & distinguit ponit opi. Hug. quam determinat.

a Excommunicatos nuntietis.] Ergo vr̃ ex hoc ꝙ ipso iure sũt excõicati hmõi sacrilegi: quod verum est de hmõi violatorib. & effractoribus ecclesiarum siue incendiariis. 11 q. 3. canonica. & 17. q. 4. oẽs ecclesiæ. de quibus intelliguntur illa duo capitula. Alij vero non sunt excõicati ipso iure, sed excõicandi: vt dictũ est ĩ eo. tua. Hug. tñ dixit, ꝙ illa c. nõ sunt latæ sniæ, sed hæc decre. ꝯtrium ostẽdit, & ita ẽt seruatur. sed Hug. intellexit c. illa nõ de effractoribus ecclesiarũ, [1] sed de his qui aliunde aliqua rapiunt præter effractionẽ.

b Repræsentent.] Ex quo .n. incẽdiarij vel effractores ecclesiarũ publice denuntiati sunt non pñt absolui nisi à Papa: sed ante bñ si satisfacere voluẽt, qa conditor canonis ante denuntiationẽ eorũ nõ retinuit sibi eorũ absolutionẽ ĩ eo nup. & hoc ad terrorem olum statutũ fuit pp enormitatẽ excessus, s. eod. tua. Ber.

Perpendimus.] Primo ponitur consultatio: Secundo responsio: ibi, *Fraternitati tuæ.* Abbas.

CASVS. Quidã sacerdos q nominabat se filium regis, acceptis armis seditionẽ fecit & guerram, ꝓpter qđ Comes quidam iussit illum fustigari, q postea de mãdato eiusdẽ fuit suspensus: q̃situ fuit, vtrũ occisores illius sint excõicati? Rñdet Papa, ꝙ si sacerdos tali mõ excessit, & nõ ꝓpulsando iniuriã fuit occisus, sed aliis inferendo, interfectores illius non sunt excõicati, pniam tñ iudex iniungat eis competentẽ, fm merita personarũ. No. ꝙ vim vi repellere licet. Item clericus immiscendo se enormitatibus amittit priuilegium canonis, si quis suadente.

c Non propulsando.] Nã vim vi repellere licet. s. eo. si vero. § 1. & s. de homi. significasti vbi de hoc.

Glossa sequens signat contrarium, & remittit.

d Absolutionem.] sic s. eo. cum nõ ab homine & s. de apost. c. 1. ĩ eo. in audientia. contra. sed illud solutum est s. eo. cũ non ab homine.

Glossa sequens obijcit & soluit.

e Cogantur.] Sed ꝯ vr̃: clericus nõ põt renuntiare priuilegio suo. ĩ. eo. contingit 1. s. de fo. compe. si diligenti. Dic ꝙ manẽdo clericus nõ põt renuntiare, vt in ꝯtriis, sed apostatãdo ab habitu suo post trinã admonitionẽ, vel immiscendo se enormitatibus priuilegiu amittit, vt hic patet. & s. eo cũ nõ ab homine & ĩ eo. in audientia. & c. cõtingit. ipse .n. facto se priuãt calia faciẽdo.. de vi. & ho. cle. c. vlti. & s. de cle. cõiu. c. penu. arg.

Glossa sequens exponit, & quærendo obijcit, & soluit.

f Competentem.] paulo maiorẽ q̃ si ĩ laicos talia cõmisissent, s. eo. cum non ab homine. in fi. Sed quare imponitur ei pnia? quia qui a autoritate iudicis malos interficit, minister Dei est. 23. q. 5. miles. & c. qui malos. Satis põt dici ad cautelã imponi pniã, si comes ille habeat potestatem hoc faciendi: alias secus est: vt hic, & in c. cum non ab homine. in fine Ber.

Niuersitatis.] Abbas qui facit per alium monachũ verberari, ipse & verberans sunt excõicati, & non absoluuntur nisi à Papa. In prima parte ponitur consultatio: In secundo responsio: ibi, *Nobis.* Abbas Siculus.

CASVS. Quidam laicus existens i seruitio eiusdẽ abbatis, de mãdato ipsius i clericũ, monachũ, vel cõuersum manus inijcit temerarias, maxime vbi cã nõ subest pp quã debeat verberari: q̃rit, vtrũ laicus ille incidat in excõicationẽ? Rñdet Papa, ꝙ nisi abbas in ꝓpria psona hoc faciat cã regularis disciplinæ, vel si necessitas immineat, p clericũ vel p monachos hoc faciat, tñ ille q tales verberari facit, q̃ q verberat excõicatus est, ẽt si cã subesset pp quã debeat verberari. No. ꝙ disciplina regularis per laicũ imponi nõ dẽt, sed p abbatẽ vel per monachum, vel clericum.

g Maxime vbi causa non subest.] Iõ dicit, maxime, qa idẽ est ẽt si causa subesset: vt ĩ. seqtur, sed hoc executor non cõsiderat, q exequi dẽt siue snia sit iusta siue iniusta s. de of. dele. pastoralis. § qa vero.

Glo. seq. alleg. vnam concor. & duo iura in contrarium, & soluit.

h Persona.] sic 5. q. 5. illi q ar. ꝯ. 86. dist. nõ liceat. & C. de epis. & cler. Auth. sed neque. Sol. aliud est i epo & spãle, q suis manib. nullis pcutere dẽt, cui sanctitas ignoscẽdi gloriã derelinqt. C. de epis. & cleri. tiqs in hoc. sed abbas hoc facere potest: vt hic, & 45. dist. cum beatus.

i Fieri iubeat.] moderate, ita ꝙ non excedat debitã correctionem. alias põt appellari ab ipso s. de offi. or. irrefragabili. & puniri ẽt dẽt. s. de app. de priore. & incideret in canonẽ, qa leuis & moderata castigatio pmissa est. ĩ. eo. cũ voluntate. § 2. vbi de hoc.

Glossa sequens signat contrarium.

k Etiam si causa subesset.] Licet iusta cã subsit, q aliter q̃ debeat facit, non excusatur. ĩ eod. sacro. & sic neque in facto neque in mõ faciẽdi dẽt esse peccatum. sic s. de restitu. spol. Pisanis. ar. ꝯ ꝙ potius causa facti: q̃ ipsum factũ considerari debet 23. q. vlt. occidit. & s. de acc. cum dilecti 1. ff. de fur. verum. nec refert vndecunque crimina clauerint, vt corrigantur. 23. q. 4. ecce.

Gl. seq. textum fortificat, secundo signat contrarium, & soluit.

l Nequaquam euadunt.] Etiam si monachus consentiret. ĩ. e. contingit. arg. ꝯ ĩ. eo. vt famæ. vbi clerici per laicos capiuntur. Non est contra, quia in alio casu diuerso loquitur ibi de clerico, qui aliter capi & corrigi non potest, nisi de mandato Prælatorum capiatur, & ad iudicium adducatur.

IN audientia.] Clericus q à Prælato tertio monitus arma militaria non deponit, perdit omne priuilegium clericale. h. d. Primo ponitur consultatio: Secundo intentio: ibi, *Ad hæc.* Abbas.

CASVS. Clerici aliqñ relicto habitu clericali assumũt arma militaria: q̃ritur, vtrum illi qui iniuriã corporale talibus clericis iniecerint, sint excõicati, & an illi clerici adhuc priuilegio gaudeãt clericali? Rñdet Papa, ꝙ hmõi clerici si à Prælatis suis tertio cõmoniti noluerint arma militaria dponere, de priuilegio clericorũ subsidium aliquod hic non debent, cũ frustra legis imploret auxilium, qui cõmittit in legem: & lex huic tempore

præter

1 Hæc duo uerba, pceis, desunt in vetustiori bus & emendatioribus exẽplaribus, & in omnibus Vaticanis.

2 Adde quis sit effractor, in l. 3. § effracturæ. & ibi no. ff. de of. præ. fe. vig.

† Cap. 12. co. ti. in 2. compil. Et de intellectu ꝑ ter doctores hic ui de Albertinum in repetitione ca. qm. de hæret. li. 6. q. 14. circa finẽ, & de materia Syluestrum verbo, excõicatio 6.

3 Vel excesserunt suspendẽdo nulla condẽnatione præmissa. Hostien. huic lecturæ ꝯ, quod s. dixit eius mãdato, sed forte fuit mãdatum gñale de captis suspendẽdis: vel speciale ; cũ præter sniã, nec data d sententionis copia Ioan. And.

† Cap. 13. co. ti. in 2. compil. Et vid hic præ. alios Hẽricum Boich.

† Ergo in illicitis nõ est Domini obtẽperandũ, facit qđ notat Baldus II. sex uus. C. ad l. Iuliã de ui publ.

† Cap. 14. co. ti. in 2. compil. Vide Syluestrũ superiori c. citatum.

1 Idem si nondũ appareat incorrigibi- le. ĩ eo. si clericos. h. a. & ibi de hoc in gl. Ioã. And.

præstat optimũ arg. quo dr̃, ꝙ si matrona cuius pudicitia attentat, in veste meretricali fuerit deprehẽsa, iniuriarũ agere nõ poterit. No. ꝙ clerici qui arma sumũt, dũmodo se enormibus nõ immisceant, retinẽt priuilegiũ clericale vsque ad tertiã admonitionẽ. Item qui legẽ vel canonẽ offendit, illius auxiliũ amittit, & sic punit in eo, in quo peccauit. Item leges in subsidiũ canonum inducuntur.

a ¶ *Frustra ecclesiæ.*] s. de immu. eccl. c. vlt. & s. ne cler. vel mona. c. 2. & 17. q. 4. frater. s. de vit. quia frustra. & ff. de min. auxilium, in fi. & ff. quod met. cau. isti quidem.

b ¶ *Lex*] ff. de iniur. itẽ apud. §. si quis virgines.

¶ *Glo. seq. alleg. concor. & simi. secundo quærit, arg. pro, & contra, & sol.*

c ¶ *Iniuriarum.*] Non. n. iniuriatur matrimonio, qui ipsum ignorauit. C. de adult. si ea.[1] Sed nec militiæ aut etiã clericali qui iniuriã ignorat, ff. de loc. si ignorans, s. eo. si vero aliquis. Quid si percussi laicũ credẽs[2] & volẽs percutere clericum: nunquid incidi in canonẽ? arg. ꝙ sic, s. de biga. nuper, & c. vlt. ff. ad l. Aqui. scientiã, § 2. arg. cõtra ff. ad l. Cor. de sic. l. 1. §. diuus. vbi iudicatur s̃m quod fit, & non s̃m quod faciens intendit, ff. de iniur. si cum seruo, & l. præce. in fine. sed in veritate non est excommunicatus licet de iniuria teneatur.

d ¶ *Meretricali.*] & sic perdit priuilegium, ff. de ri. nup. senatoris filia.

¶ *Glo. seq. allegat duas concor. & tria iura in cõtrariũ, & remittit. Aterum signat contrarium, & soluit.*

e ¶ *Tertio.*] si. s. de vita & hon. cler. c. vlt. & j. eo. cõtingit. ar. s. de aposta. c. 1. & s. eo. perpẽdimus. & s. eo. cum non ab homine. sed ibi soluit. Item arg. s. ne cle. vel mon. c. 1. Sol. ibi nõ loquit de tali captione, sed de illis qui deprehenduntur in administratione, nec ibi fit mẽtio de manu iniuriosa; & ecclesia non defendit illos, qui in fraude deprehenduntur quó minus teneantur, & sic nõ tangit hoc.

[1] Cessat adulteriũ. in illa, q̃ venali forma & meretricio morose vulgo p̃buit. Ioã. And.

[2] De hoc artic. p̃ter Doct. hic, vide citatos in c. si vero, 2. s. hoc eo. ti. super glo. in verbo, ignoraue rit.

† Cap. 15. eod. tit. in 2. compil.

† Alliàs, periculo, vt in codice Barbatiæ.

† Adde q. s dicatur senex, vt pos sit excusari, not. in l. si p̃fam. § in arrogationib. ff. de adopti. & in l. 2. in gl. j. C. de his q. non impl. stipẽ. lib. 10.

cum, excõicatus quis ipso iure notat? Ad hæc tibi bñ rñdemus, ꝙ cũ frustra[a] ecclesiæ imploret auxiliũ, qui cõmittit in ipsam, & lex[b] secularium Principũ huic rñso satis efficax afferat argm̃, qua manifeste cautũ hr̃, matronã, cuius pudicitia attentata fuerit, nõ posse iniuriarũ[c] agere, si in veste meretricali[d] fuerit deprehensa: hmõi clerici si à p̃latis suis tertio[e] cõmoniti, militaria noluerit arma deponere, de priuilegio clericorum subsidiũ aliqd̃ hr̃e non debent.

¶ Idem.

¶ *Excõicatus propter iniectionẽ manuum in clericum, impeditus ire ad curiam, potest ab inferiore absolui: sed impedimento cessante, tenetur curiam visitare, suscepturus mãdatum Apostolicum.*

CAP. XXVI.

QVod† de his: *& infra.* ¶ Frñitati tuę duxim' rñdendum, ꝙ is, qui asserit se in canonẽ latæ sententiæ incidisse, nõ aliter q̃ per sedẽ Apostolicam, vel eius legatũ absolutionis põt beneficiũ obtinere: Nisi forte sit ĩ mortis articulo:† vel paupertate, f aut infirmitate, vel senectute tãta grauet, † ꝙ ad Ecclesiam Rom. laborẽ subire non valeat veniendi: vel ab hoc alio impedimento canonico retrahat. ¶ Cæterum ab his in forma sacri exigi consueuit, vt resumptis viribus, & opportunitate concessa, Romanã Ecclesiam in propria persona debeant visitare. g

¶ Innocentius tertius archiep̃o, Decano, & Præcentori Lugdun.

a *Ligatus pluribus excõicationibus, licet ex eodẽ facto, obtinens absolutionẽ, expressa vna causa seu vna excõicatione, non habetur pro absoluto quo ad aliam.*

CAP. XXVII.

CVm† pro cã, q̃ inter G. & F. Cabilonẽ. ecclesiæ archidiaconos vertebat, eis cõcesserimus auditorẽ: procurator G. allegauit, ꝙ cum F. archidiaconus in succẽtorẽ in cõi dormitorio man' iniecisset temere violẽtas, & eũ traxisset verberando per claustrũ: tu frater archiep̃e eũ, ob violentã manuũ iniectionẽ, & violationẽ immunitatis ecclesiæ, fecisti excõicatũ publice nuntiari: *& j.* ¶ Discretioni vestræ mãdamus, quatenus si vobis constiterit dictũ F. archidiaconum ob duplicẽ causam h excõicatũ fuisse, & expressisse tm̃ alteram in lr̃is, quas super absolutione sua impetrauit: ipsum tanquã excommunicatũ i satisfacere ecclesiæ suæ pro altera, monitione præmissa, cogatis.

QVod.] Enumerat quædã impedimenta, p̃p quæ excõicati p̃p iniectionẽ manuũ in clericos absoluunt ab ep̃o, ita tñ vt cessante impedimento visitent Papã. h. d. primo ponit regulã: secundo casus exceptos: tertio quandã determinationẽ submittit. Secunda ibi *Nisi.* Tertia ibi, *Cæterum.* Abbas.

CASVS. Quicunq; violentas manus mittit in ecclesiasticam personã, est excõicatus, nec potest absolui à Papa, vel eius legato, exceptis quibusdam casibus, qui in ipsa littera cõtinentur. Nota ꝙ in mortis articulo constituti, paupęres, senes, & debiles, vel alio iusto impedimento impediti, si in canonem latæ sententiæ inciderint, possunt ab episcopo loci absolui.

¶ *Glossa seq. obijcit, & remittit.*

f ¶ *Paupertate.*] si j. eo. q̃uis, s. eo. ea noscit sed ibi soluitur.

g ¶ *Visitare*] sic s. e. de excessi. & c. ea noscit, & j. e. q̃uis, in fi.

CVm.] Excõicatus ex plurib. causis, si in absolutione oẽs non expressit, nõ habetur pro absoluto h. d. Prima pars narrat casum: Secunda dat iudicem: ibi, *Discretioni.* Abbas.

CASVS. Inter G. & F. archidiaconos Cabilon. ecclesię, q̃õ vertebatur occasione cuiusdã excõicationis: p̃p q̃d procuratores eorũ ad sedẽ Apost. accesserunt: procurator G. archidiaconi allegauit, ꝙ F archidiaconus in succentorẽ manus iniecit temere violẽtas, trahendo ipsum per claustrũ: p̃p quod archiep̃s ob violentã manuum iniectionẽ & violationẽ immunitatis ecclesiæ, fecit eum excõicatum publice nuntiari: sed cũ ipse in absolutione sua quam obtinuerat à sede Apostolica, alterã de prædictis causis nõ expressérit, nõ debet haberi absolutus, sed tanq̃ excõicatus pro altera cultari: vnde mandat Papa iudicibus, quatenus si eis constiterit dictũ F. archidiaconũ propter duplicem causam excõicatũ fuisse, & alteram tãtum expressisse in lr̃is, quas sup absolutione sua impetrauit, ipsum tanq̃ excommunicatum cõpellant satisfacere ecclesiæ suæ pro altera. Nota ꝙ violans immunitatẽ ecclesiæ excõicatus est. Itẽ absolutio tacita veritate vel causa de causa obtenta, non valet. Itẽ qui pro pluribus causis est excõicatus, omnes illas causas in absolutione sua exprimere debet, aliàs non est absolutus.

h ¶ *Ob duplicẽ causam.*] s. quia manus violentas iniecit in fratrẽ, & quia immunitatẽ ecclesiæ violauit. Et sic colligitur hic arg. ꝙ sacrilegi q. immunitate ecclesiæ violant, sunt excõicati: & ita idẽ esset si laicũ verberasset in claustro. arg. 17. q. 4. omnes. Dic ꝙ incidit in minorẽ; excõicationẽ, quia priuatus est cõione ecclesiæ, ex eo ꝙ immunitatẽ ecclesiæ violauit, 17. q. 4. si quis domu. & si nõ satisfecerit post tertiam admonitionẽ, maiori excõicatione notabitur, vt ibi dr̃. & ita nõ sunt omnes sacrilegi excõicati ipso iure maiori excõicatione: & quia iste nõ satisfaciebat, fuit excõicatus à suo Prælato, & ita ob duplicẽ causam nodatus fuit maiori sentẽtia, vt j. dicit & illud c. omnes. restringitur ad suũ casum, ad violatores ecclesiarum, vt dixi i. eo. tua, & c. conquesti. vel forte lata erat sentẽtia, vt quicunque violaret immunitatem ecclesiæ, esset excommunicatus.

¶ *Glo. seq. recitetur per quæst. an pluribus de causis excommunicatus, si in absolutione tacet alteram, adhuc sit excommunicatus. arg. pro & contra, ponit q. atuor opiniones, & soluit.*

i ¶ *Tanquam excõicatum.*] Istud, tanq̃, expressiuum est veritatis, vt dictũ est. Ex hoc patet, ꝙ si aliquis plurib.[4] de causis fuit excõicatus, & vnã expressit in absolutione, & aliam tacuit, adhuc remanet excõicatus. arg. s. de off. ordin. ex parte ibi et tangitur de hoc, quia per subreptionẽ absolutio est obtenta, j. eo. officij. Quot enim sunt excõicationes, tot debet esse absolutiones: sicut quot sunt accusationes, tot & absolutiones. 2. q. 3. § notandum, ver. si plura. & de pœ. dist. 5. c. 1. vbi dr̃. ꝙ de omnibus erit indulgentia petenda. Sicut & in denũtiatione noui operis, quot sunt denuntiationes, tot erũt remissiones, ff. de no. ope nũt. de pupillo. §. si ex pluribus. Sic & in libertate si per obreptionẽ obtẽta fuerit, nõ valet, licet sit fauorabilis. ff. de fideic. lib. cũ vero, §. subuentũ. E contra est, ꝙ non sit excõicatus, quia libertas semel data cõpetit: siue ex iusta, siue ex iniusta causa data sit, nõ reuocatur. Inst. quib. ex cau.

† Cap. 1. eod. tit. in 3. compil. Et de intellectu vide citatos super gloss.

[3] Dictum huius gl. sequit Collectarius in c. conquestus, s. de fo. comp. contra s. tit. hic Hosti. quem videas prius q̃ in hanc gl. opinionẽ facile descẽdas. adde et recẽtiores.

[4] De q̃õne huius gl. præter Hẽricum Boich, & alios hic, vide Beatũ Thomã in q̃õnib. additis ad 3 par. q̃õ. 24. artic. 3. Paludanũ lib. 4. sent. dist. 18 q. 5 & plene Couarru in c. alma mater, de sent. ex[c]õ li. 6 par. 1. §. 11. vers. quid autẽ de illo.

cau manu nō licet, §. semel. & ĩ. de cōsang. qa circa. arg. ĩ. de cōuer. ;iu. ex parte, & ff. de man. vin. iusta. § 1. & l. si pr. §. 1. itē si quis p dolū est liberatus, tenet liberat o, sed agit de dolo, ff. de dolo, seruus, & l. seq. itē pignus liberat nō obstāte dolo, ff. de pig. ac. l. si cē. § ols. Sol. si dicat, q semel excōicatus amplius excōicatione durāte excōicari nō possit, tūc tenet absolutio licet alias causas nō expsserit, si expresserit illā cām, p qua primo fuit excōicatus. sed hoc nō est verū. [1] Si aūt dicat, q excōicatus posset iterum excōicari, qd verū est, refert, an expressa sit cā absolutiōis, an nō: si si nō est expssa, sed indeterminate absoluit, tūc ab oībus est absolutus: sed si vna cā tm̄ fuit expssa, tūnc absolutio nō extendit ad ea, q nō fuerūt expssa, ar. ff. de accept. plurib. C. de pcu. marītus. Vel distinguit, an p ignorātiā omiserit, an sciēter. ar. ĩ. de rescr. sup lr̄is. ita dixit Io. Sed alma mr̄, ego in hoc casu non admitto illā distinctionē. Alij dīnt illū absolutū idistincte, sed cogit redire ad curiā, & satisfacere iniuriato. Tan. [2] dixit, q si aliqs est excōicatus pp plures causas, sed vnica tm̄ snīa: q̄uis aliquas cās taceat dū absoluit, absolutus est: sed dēt cōpelli satisfacere, p alia iniuriā passo. & s̄m hoc istud, tanq̄, est similitudinariū. Si v ro plurib. & diuersis excōicationib. sit ligatus ex causis diuersis: si aliquas supprimit, non est absolutus, sed remanet excōicatus pro a'ijs: & s̄m hoc istud, tanquā, est expressiuū veritatis. Ego credo, q qualitercūque sit aliqs excōicatus, siue vna snīa, siue plurib. sententijs, ex plurib. & diuersis causis, q vere vult absolui, oēm cām p qua vel p qb. fuit excōicatus, dēt exprimere in absolutione sua: qa p vnaquaq; sola fuit excōicatus. & vna snīa sufficit ad excōicationē, & sic vna snīa absolutionis sufficit ad plures excōicatiōes, dūmō exprimant oēs cāę priōris excōicatiōis, aliàs nō tenet absolutio p surreptionē obtēta, vt bñ colligit ĩ. eo. officij licet qdā dicāt, q Innoc. nō tēdit ad hoc in c. officij. & pmissas solutiones non multū approbo.

[1] Quod dic vt no. ĩ. de Iudę. ita quorundā, & 3. q. 4. Engeltrudā. Io. And.

[2] Cap. 2. eod. tit. in 3. compil. Vide Couarr. in c. alma mr̄, de sen. excō. lib. 6. par. 1. § 11. nu. 8.

[3] Et Vinc. idē Inno. hoc addito, q primū membrū locū hēat, qñ iudex ex altera sola nō intendebat excōicare: et causā supressā nō est talis, pp quam expresiā fuisset denegata absolutio. Secūdū mēbrū intellexit vt statim addā. Io. And.

¶ Idem Abbati S. Andreæ.

¶ Excōicato decedenti in excōicatione, quantumcunque contritus decesserit, non est cōicandum ante absolutionē, nec pro eo orandum, licet sit quo ad Deum absolutus: sed si constaret ecclesiæ de contritione præcedenti, absoluetur etiā post mortem ab eo, à quo viuus fuerat absoluendus: & hæredes eius cōpelluntur per ecclesiā ad satisfaciendum pro eo.

CAP. XXVIII.

A Nobis † est sępe q̄situ, vtrū si aliqs excōicat', in quo indicia fuerint pniæ manifesta, nec p eū steterit, quo minus recōciliaret ecclesiasticæ vnitati, nō suscepto bñficio absolutionis decesserit, p absoluto ab ecclesia sit hñdus: & vtrū p tali recipiēda sit eleemosyna, & à fidelibus [a] sit orandū: & j. ¶ Nos igit̄ ꝯsultatiōi tuæ rñdemus, q iudiciū Dei veritati, q̄ nō fallit nec fallit, [b] sp innitit: iudiciū [c] aūt ecclesię nōnunq̄ opinionē [d] sequitur, quā & fallere sępe ꝯtingit, & falli: pp qđ contingit iterdū, vt q ligatus est apud Deū, apud ecclesiā sit solutus: & q liber est apud Deū, ecclesiastica sit snīa innodatus. Vinculū ergo, quo peccator ligatus est apud Deū, i culpæ remissiōe dissoluit: illud aūt, quo ligatus est apud ecclesiā, cū snīa remittitur, relaxatur. [e] Qđ in suscitatiōe Lazari [f] sermo Euāgelicus manifestat: quē prius Dñs suscitauit, & Apostolis pcepit postmodū soluere suscitatū. ¶ Vñ quantūcunq; se quis iurō pstito, q ecclesiæ mādato pareret, humiliare curauerit, quantūcunq; † pniæ signa præcesserint, si tñ morte pūētus absolutionis nō potuerit [g] beneficiū obtinere, q̄uis absolutus apud Deū fuisse credatur, nondū tñ hñdus est apud ecclesiā absolutus: Pōt tñ & debet ei ecclesiæ beneficio subueniri, vt si de ipsius viuentis pnia p euidentia signa cōstiterit, defuncto, ēt absolutionis beneficium impēdatur. ¶ Nec obstat, q ecclesię legitur attributa potestas ligandi atq; soluendi hoīes super terrā, [h] tanq̄ nō possit soluere & ligare sub terra sepultos: & qđ legitur, nō cōicetur mortuo, cui nō est cōicatū & viuo: cū & si cōicatū nō fuerit, cōicandum tñ illi fuisset, quē non contemptus religionis, [i] sed neces-

vt qui ligatus est apud Deū, apud ecclesiā sit absolutus: & qui liber est apud Deū, apud ecclesiā sit ligatus: vñ quantūcunq; se quis iurō astrinxerit ecclesię mādato parere, quantūcunq; pniæ signa pcesserint, si morte pūentus absolutus nō extitit: q̄uis apud Deū absolutus credat, tñ apud ecclesiā non est hñdus absolutus: itā pōt & debet ei bñficio ecclesię subueniri, vt beneficiū absolutionis impendat defuncto, ex quo de ipsius viuētis pnia per euidētia signa cōstiterit: nō obstāte quod dr̄, ecclesia habet ptātem ligandi & soluendi homines sup terrā, tanq̄ nō possit absoluere & ligare sub terra sepultos: nec illud obstat: cui nō cōicamus viuo, nec mortuo cōicare debemus, cū i certis casib. legat ecclesiā ligasse mortuos & soluisse, vñ statuit Papa, vt illi' mortui absolutio à sede Apostolic. requirat, q dū viuebat ab eadē fuerat absoluēdus, absolutionē vero aliorū ex cā pmissa illis Papa īdulget, a quib. dū viuerēt, fuerāt absoluendi: absolutionis formæ fiat cū psalmo pniali & orōne Dñica, & alijs cōsuetis: & hæredes defuncti cōpellant ad satisfaciendū p ipso: & si monitione præmissa noluerint, p distinctionē ecclesiasticā cōpellantur. No. q iudiciū Dei nō fallit, sed iudiciū ecclesiæ sępe fallit. Itē apud Deum aliquis absolutus est, & apud ecclesiam ligatus, & econuerso. Itē per signa constat de pœnitentia alicuius. Itē ecclesia ligat & soluit sub terra, [i] sed in certis casibus. Itē post mortem absoluitur excōicatus. Itē hæredes tenentur & cōpelluntur satisfacere p defuncto. [4]

† Aliter: quātūcunq; pœnitētiæ signa pcesserint.

[i] Et 1. q. 2. Spiritus sanctus. Io. And.

[4] Similis gl. in c. pastoralis, § offic. ord. verbo, pterquā. & ĩ c. fures, de furtis, ver. diacono. vbi notatum est nullo ege licere laicis absoluere sacramētaliter. pter citatos ibi vide B. Thomā in qōnib. additis ad 3. par. qō. 8. art. 2. & 3. & Turrecrem. de pę. dist. 1. c. quē pœnitet.

A Nobis.] Excōicatus in quo apparuerunt euidentia signa cōtritionis, absoluit post mortē ab eo, à quo viuus fuerat absoluēdus, & ad satisfaciendū pro eo cōpellunt hęredes. Duæ sunt partes principales: In prima ponit bimēbris qō: In scđa solutio: ibi, *Nos igitur.* Scđa subdiuidit in vij. partes: Primo distinguit duplex vinculū peccatoris: Scđo ex distinctione solutionē qōnis infert: ibi, *Vnde quātūcūq;.* Tertio prouisionē annectit: ibi, *Pōt.* Quarto soluit duo obstantia: ibi, *Nec obstat.* Quinto subnectit quandā determinationē: ibi, *Vt aūt.* Sexto tractat de forma absolutiōis: ibi, *Absolutionis.* Septimo de satisfactione & cōpulsione hæredis: ibi, *Hæredes.* Abb. Sic.

CASVS. Aliquis erat excōicatus pro violēta manuū iniectione in clericū: iste iurāuit stare mādatis ecclesiæ, & quantū in eo fuit volebat absolui, nec p eū stetit, quo minus absolueret, sed morte pūentus absolui nō potuit: q̄rit, vtrū iste vel alius, in qbus manifesta pniæ signa apparuerūt, debeat haberi ab ecclesia absolutus, & vtrū pro talib. eleemosyna sit recipiēda, & à fidelib. sit orandū? Rn̄. Papa, q iudiciū Dei veritati, q nec fallit nec falli sp innititur, iudiciū aūt ecclesiæ aliqñ sequit opinionē, quæ sępe fallit & fallitur: vñ contingit aliqñ,

a ¶ *A fidelib. sit orandum.* Et est dicendū q non: nisi prius fuerit absolutus, j. eo. sacris.

b ¶ *Nec fallitur*] 24. q. 3. Deus qui.) de conse. dist. 2. panem.

c ¶ *Iudicium autem ecclesiæ*] Iudicium. n. ecclesiæ diuinū debet imitari iudicium in quantum potest, 11. q. 3. tunc vera est.

d ¶ *Opinionem sequitur.*] Et ideo sępe fallit, ĩ. de re iud. latos, & c. consanguinei, & ĩ. de frig. fraternitatis, & 24. q. 3. si quis nō recto. Et cum de errore constiterit, reuocatur quod factum est, vt tribus primis concordantijs, & 35. q. 9. c. loci. § his ita.

¶ *Glossa sequens recitatur per quæstionem.*

e ¶ *Relaxatur.*] Hic surgit q̄ō quare quis pōt absolui ab excōicatione post mortē, & non baptizari post mortem: quia snīa ecclesiæ ligat corpus, & ēt animam: & licet sit iniusta, aufert sepulturam: baptismus vero character est animæ: vnde post mortem non est quod valeat baptizari. arg. 32. q. 7. licite. Vin.

f ¶ *Lazari.*] 11. q. 3. tunc vera est.

¶ *Glossa sequens quærit, & arguit.*

g ¶ *Non potuerit.*] Si talis in extremis positus habuisset copiā sacerdotis, ab eo potuisset absolui, ĩ. eo. non dubiū, & c. quod de his, & j eod. quāuis. sed ex quo iam mortuus est, non pōt absolui nisi per Papam vel eius legatum, vel à quo debuit viuus absolui. Nunquid [4] à laico potest absolui in articulo mortis? arg. q sic, de pœn. dist. 1. quē pœnitet, de conse. dist. 4. sanctum est. vbi laicus absoluit per extremam necessitatem, quem episcopus absoluere debuit, 50. dist. in capite. Laur.

h ¶ *Super terram.*] 24. q. 1 quodcunque. Ber.

i ¶ *Non contemptus religionis.*] Hæc verba habes ĩ. de consecr. dist. 4. baptismi vicem.

a ¶ *Mortuos.*] puta in hæresi, 24. q. 2. sane profert. No q̄ si agat ꝑ personā vel de ꝑsona tm̄, post mortē q̄ri nō dēt, q̄a crimina morte extinguunt, 23. dis. quorundā, C. si reus vel ac. mor. fue. l. 1. & 2. nisi in hæresi, vt c. sane, & hic. vbi vero agit̄ pp bona, vel ꝑ ꝑsonā & bona, post mortē agi pōt, C. si pēd. app. mors interu. l. quis. & sic post mortē agitur de matrimonio pp bona, s. q. fil. sint legit. causam quæ.

b ¶ *Rigorem.*] 45. dist. disciplina, & c. sunt nãq;, & s. de purg. cano. inter.

c ¶ *Cæteris indulgemus*] i. indultū esse ostēdimus: quia cum eos absoluere possēt viuos iure cōi, ita ēt absoluere possūt post mortē ex cā pmissa, i. si de ipsorum pnīa per euidentia signa constiterit.

¶ *Gl. seq. arg. & remittit. dupliciter quærit, & sol.*

d ¶ *Forma seruetur.*] sed forma nō pōt seruari ex toto: q̄a hic nō pōt amodo iurare & tñ absoluit. & sic est arg. q̄ sacrm̄ nō est de substantia absolutionis, vt dixi s. eo. cū desideres, in fi. Sed nūquid hæredes cōpellendi sunt ad iurandū anteq̄ absoluat? Satis credo q̄ possēt cōpelli; sed si nollēt, pp ea non differret absolutio, sed postea indistincte cōpellunt̄ satisfacere iniuriā passo, vel aliàs facere qđ ille viuus debuit & voluit. Sed nūq̄d exhumabit̄ corpus, si sepultū fuit in cœmeterio ecclesię? Nō credo q̄ debeat exhumari: si alibi sepultū fuerit, tūc dēt exhumari. & absolut̄ quo ad ecclesiā, cū iā sit quo ad Deū absolutus, arg. 11. q. 3. tūc vero. & postea in cœmeterio sepelitur.

e ¶ *Hæredes quoque.*] Hic habes expsse, q̄ hęredes tenent̄ ex delicto defuncti, licet ad eos nihil puenerit, s. de rapt. in lris, & s. de sepul. c. vlt. vbi de hoc. q̄a cū iste pœnituerit, & contritus fuerit, quantū in se fuit, satisfecit, & p eū nō stetit. vñ hædes ad quos bona puenerūt ipsius, cōpellendi sunt satisfacere p ipso: & sic intellige illud c. s. de sepul. c. vlt. s. de rap. in litteris.

sigatis articulus ipediuit, et i certis casib à canonib. denotatis, ligasse legatur ecclesia mortuos, a & soluisse. ¶ Vt aūt i vno pariter & eodē negotio, & seruemus rigorē, b & mãsuetudinē ostdamus: statuimus, vt illi' mortui absolutio à sede Apost. requirat, q cum viueret, ab ea fuerat absoluēdus: aliorum autem absolutionē ex pmissa cā ceteris c indulgemus, à quib. dū viuerēt, fuerāt absoluendi. ¶ Absolutionis autē forma d seruet, vt fiat cū pnia. li psalmo, & tā orone dñica q̄ alia cōsueta. ¶ Hæredes e quoq; ipsius ad satisfaciēdū p ipso si monitione pmissa noluerint, per districtionē ecclesiasticā compellantur.

¶ Idem Vuratislauieñ. epo.

¶ *Detinēs clericū in custodia vel vinculis sine læsione, excōicatus est. hoc dicit primo. Cōicans excōicato scienter in crimine, excōicatus est: & nisi difficultas impediat, absolui debet ab excōicatore cum iuramento. Communicās vero extra crimē reconciliari potest per simplicē sacerdotem sinè iuramento. h. d. vsque ad finem.*

CAP. XXIX.

NVper à nobis tua discretio requisiuit, qd de illis laicis sit faciēdum, q clericos (sine læsione tñ) in custodia detinent publica vel priuata, vel ēt detrudunt in vincula? Et vtrum, qui noiatim excōicatis scienter cōicāt, absolui ab excōicatione possint per ɔfessionē à simplici sacerdote, vel epi seu archiepi sit ab eis absolutio expetēda? ¶ Nos igitur inquisitioni tuæ ex ordine rñdemus, q in primo cōsultatiōis articulo nō credimus laicos pœnā excōicationis euadere, q̄uis p eorum factū corporalis lęsio f nō fuerit subsecuta, citra quā uiolentia sæpius circa clericos nequiter pptrat. ¶ In secūda vero qōne credim' distinguēdū, an is, qui noiatim excōicato cōicat, scienter in crimine cōicet criminoso, ei ɔsiliū g impēdēdo, auxiliū vel fauorē: aut aliàs in orone, uel osculo, aut orādo secū, aut ēt comedendo. h ¶ In primo qdē articulo, cū talis cōicet i crimini, & participet criminoso, ac per hoc ratione dānati criminis uideat in eum delinquere, qui damnauit: ab eo, uel eius superiore, merito delicti, tunc erit absolutio k

N *Vper.*] In prima parte ponit cōsultatio: In scđa rñsio, ibi, Nos. Et vtraque potest subdiuidi, vt patet in textu. Abb.

CASVS. Duæ qōnes proponuntur hic: Prima talis est, Laici aliqñ detinēt clericos in custodia publica vel priuata, vel etiā detrudūt illos in vincula sine corporis læsione: quęrit̄ an isti laici sint excōicati. Scđa qō est talis; Aliqui sciēter cōicant excōicatis noiatim: quærit̄, vtrū isti participantes possint absolui ab excōicatione à simplici sacerdote, vel ab epo, vel archiepō. Ad primā q. rñdet Papa, q̄ nō credit laicos illos pœnā excōicationis euadere, q̄uis nulla corporalis læsio fuerit subsecuta, circa quā violentia sæpius circa clericos pptrat̄. In scđa qōne distinguit̄, vtrū ille qui noiatim excōicatis scienter cōicat in crimine cōicet criminoso, eis consiliū impēdendo, auxiliū vel fauorē: aut alias in orone vel osculo, aut orando aut comedēdo: In primo casu cū talis cōicet crimini, & participet criminoso, & sic rōne criminis in eū videat̄ delinquere q dānauit, ab excōicatore vel eius superiore dēt absolui; cū facientes & ɔsentiētes par pœna cōstringat: In scđo vero casu à suo epo vel simplici sacerdote pōt absolui; q̄uis n. tunc sit ligatus snīa canonis & nō iudicis, tñ quia cōditor canonis eius absolutionē sibi nō retinuit, alijs indulsisse vr̄. Ille vero q participat crimini & criminoso, cū iurō debet absolui; qui vero iuxta pˀdictum modum participat, sine iurō pōt absolui. In fine dicit,

q̄ si difficile sit ex aliqua iusta cā, q̄ ad ipsum excōicatorē absoluēdus possit accedere, cōcedit Papa vt pstita cautione secundum formam ecclesiæ, q̄ suo excōicatori parebit, à suo absoluat̄ epo vel ꝓprio sacerdote. No. primū casum, q̄ aliq̄s est excōicatus, licet nullā lęsionē clericis intulerit detrudēdo ipsos in vincula, vt sæpe faciūt iudices seculares. Itē snīa excōicationis p solā participationē criminis transit ad illū, in quē lata nō fuit. Itē cōsentiens dr̄ q cōsiliū, auxiliū & fauorē præstat alicui in crimine, & eadē snīa cū illo ligatur; q̄a faciētes & ɔsentiētes par pena constringit. Itē vbi cōditor canonis absolutionem sibi spāliter nō retinuit, alijs itelligit̄ indulsisse. Itē no. hic formā absolutiōis maioris excōicatiōis & minoris. Itē vltimo no. q̄ excōicatus ex iusta causa pōt absolui ab alio quàm à suo excōicatore. sed hoc est pp periculum animæ.

f ¶ *Corporalis læsio*] Hic sola violētia attenditur. si. s. eo contingit. nec refert an aliquis in compedibus an parietibus teneatur. ff. ex quibus cau. ma. succurritur, in fi.

g ¶ *Consilium impendēdo.* qđ aliter non erat factu rus arg. ff. de his qui no. infa. l. 1. l fi. & s. de hom. sicut, §. q vero. nō refert enim an de bono malū, vel de malo deteriorē fecerit, ff. de ser. cor. l. 1. §. q igit̄. aliàs non tenet̄ quis de consilio, nisi ille aliter non fuisset facturus, ff. mād. si remunerandi. §. si tibi, in fi. vel nisi sit fraudulentum, ff. de reg. iur. consilij. Lauren.

h ¶ *Comedendo.*] Tunc in istis casibus non cōicat illi in crimine, sed extra: vnde pp hoc nō est ligatus eadē sententia cū illo; quare si cōtra ipsum in accusationem prosiliret, excipere poterit contra illum; nec habebit locum replicatio communionis, s. de excep. à nobis.

i ¶ *Communicent crimini.*] Pone casum per illam decre. s. eod. significauit. vel per illam, j. eo. si concubinæ.

¶ *Glo. seq. prin. reci. per q. an communicans in crimine dānato ligetur sententia canonis vel hominis. Secundo quærit, opin. ponit, & soluit.*

k ¶ *Tunc erit absolutio.*] Colligit̄ hic, q̄ si ego excōico parochianū meū pp crimē, & parochianus alterius ei cōicat fauorem impartiēdo ī delicto suo, in me vr̄ delinquere, & eadē snīa ligat̄ & nō snīa canonis; q̄a tūc à suo epo vel ēt ꝓprio sacerdote absolueret̄, vt j. sequit̄. & sic iste pp delictū ligat̄ snīa mea, & à me debet absolui, & cum iurō, vt j. dicit. & est si s. eod. à nobis, 1. vbi large appellat̄ subditus rōne delicti. Sed queri potest cum excōicationis snīa extendatur ad alienū parochianum, quare non extendat̄ similiter indulgentia vel remissio, vt s. de pœ. & remis. quod aūt? Vin. dixit q̄ vtrobiq; animę cōsulit̄; & ideo in indulgētijs illud obtinet, vt diutius affligat̄ quis p peccatis; & similiter in excōicatione, vt diutius affligatur; nec excōicatio est mortalis, sed medicinalis, 2 q. 1. multi & 23. q. 3. corripiant. Vel dic aliā rationē; indulgētia nō trāsit ad alienū parochianū, quia eps in eū nullā habet iurisdictionē; vñ sua indulgētia vel remissio non pōt illū absoluere, q̄a ipsum nō ligauit; q̄a qui nō pōt ligare nō pōt absoluere, & ecōuerso, 21. dist. inferior, & 9. q. 2. c. 1. & s. de pœ. & rem. oīs vtriusque. sed in snīa excōicationis secus est; q̄a ille pp delictū siue rōne delicti efficit̄ de foro excōicantis, s. de fo. comp. c. vlt. vñ pp hoc pōt illum ligare & absoluere; & ille incidit pp delictum in

† Vide Burchar. li. 9. decretorū cap. 8. & Eymericū i Directorio inquisitorū par. 3. nu. 14.

† Vvratislauieñ.

† Vuratislauieñ.

† Vuaratislauieñ.

† Vestratislauieñ.

† Cap. 3. eod. t. t. in 3. compil. pars s. de bigam. c. nuper de limitatiōe huius ca. vide Abb. in c. inquisitioni. j. eod. tit. & de intellectu vide citatos in c. si cōcubinę. infra eod.

† Dictio, per, deest in antiquis r. b. exemplaribus.

† Vide R. Thomā in qōnib. additis ad 3. par. q. 23. art. 2.

† Aliàs ita; an is, qui noiatim excōicato sciēter cōicat, in crimine cōicet criminoso.

† Quid sibi velit hoc loco glos. vide Ioā. And. hic, adde ēt & recētiores.

sua sniam, & sic ligatus est ab eo, vñ ab eo dẽt absolui: & q̃a ... fuit ad pœni, trahi nõ dẽt ed gratiã, s. de trasl. itẽ cor poralia. Sed ẽt mirũ vr, qualiter snia excõicatiõis liget illos, de q̃bus nõ fuit dictũ vel cogitatũ, & res iudic. solu illis nocet, p̃ quos iudicat, s. de li. in sñ. Iter dilectos, & c. pe. & ff. de exce. rei iud. l. cũ q̃rit, & l. rei iud. nec ex postfacto pôt augeri obligatio, ff. de dã. infe. dãni, § is q. & ex quo post sniam aliq̃d accidit, noua iterpellatiõe opus est, ff. de iud. nõ pt. Itẽ icõueniẽs est, q̃ aliq̃s excõicet, q̃ nõ est admonitus necessatus, j. e. sacro. itẽ sm hoc talis snia nõ differt à canone latæ sniæ, cũ tñ hæc snia nõ sit gñalis: sed tm vnã psonã cõprehẽdit. Io. dixit a q̃ hæc dist. q̃ sit hic infra, habet locum in eo casu, cum sub hac forma fit excõicatio: excõico te cũ oĩbus cõicantib. tibi, & tũc distinguat ibi qualiter ei cõicet, vt j. eo. c. pxi. ad fi. & sic nõ obstãt pmissa: sed hoc non credo, immo credo illũ esse excõicatũ eadẽ snia, ex eo q̃ i crimine iuoluit: q̃a incidit in factũ quasi dãnatũ, & snia transit ad eũ p talẽ participationẽ, j. e. si cõcubinæ. & est si de immu. ecc. aduersus. vbi succedit in vitiũ, & hic accedit ad crimẽ: ergo eadẽ lepra qua ille punit, & ille ẽt accedẽs tenet: dẽt. ar. 1. q. 1. cito tur pẽ sicut p participationẽ solã i locutione p̃hiĩ excõicatio minor, ita per cõionẽ in criẽ p̃hiĩ maior excõicatio: q̃a tunc plus delinquit, vñ nõ est necesse vt noua p̃ tales snia pcedat, qui alieno facinori suã cõionẽ cõmiscẽt, 24. q. 1. c. 1. 2. & 3.

a *Facientem & consentientem.*] Hæc est probatio, q̃ eadẽ snia inuoluatur. sic j. eod. quantæ, 17. q. 3. omnes, & s. de off. deleg. c. 1.

> Vide de priuil. q̃a circa, sup vlt. gl. Ioã. And.

> a Et etiã Goff. hic.

> Adde q̃s dicat cum alio cõicare. not. in l. vtr. apud Labeonẽ, §. frequẽter. ff. de iniur.

requirenda: cũ facientẽ a & cõsentientẽ par pœna cõstringat. ¶ In scdo vero casu à suo ep̃o, uel à pprio sacerdote poterit absolutiõis beneficiũ obtinere: q̃uis. n. & tũc nõ iudicis, sed iuris snia excõicato cõicans sit ligat᷒: q̃a tñ cõditor canonis eius absolutionẽ sibi spãliter nõ retinuit, b eo ipso cõcessisse vr̃ facultatẽ alijs relaxandi. ¶ Is aũt, q iuxta primũ modũ excõicato cõicat, cũ iuro dẽt absolui. q vero iuxta secundũ modũ, recõciliari poterit sine iuratoria cautiõe. Verũ si difficile sit ex aliqua iusta cã, c q̃ ad ipsum excõicatorẽ absoluẽdus accedat: cõcedim᷒ idulgẽdo, vt pstita iuxta formã ecclesiæ, cautione, q̃ excõicatoris mandato d parebit, à suo absoluat ep̃o, vel pprio sacerdote. e

¶ Idem Strigoñ. archiep̃o.

Iuramentũ excõicati de stando mandatis ecclesiæ, non habet vim absolutionis. hoc dicit primo. Excõicato nullus cõicare tenetur præter personas exceptas, alias cõicans excõicato incurrit minorẽ, & est excommunicatus maiori: nisi ille sit excommunicatus cum participibus suis: quia tunc esset excommunicatus maiori.

b *Non retinuit.*] similiter p̃tot magistratib. quædã cõmittit, s. cautionẽ, & in possessionẽ ex primo decreto mittere ex cã dãni infecti, ff. de dã. infe. dies cautioni: sed missionẽ ex scdo decreto sibi reseruauit, ff. de iurisd. om. iudi. inhibere. Et est hic ar. ep̃os posse dispẽsare, vbi spãliter dispẽsatio nõ est inhibita. ar. s. de ip̃o cũ apud, & 16. q. 1. sunt nõnulli. & cõcessu vr̃ q̃d nõ est prohibitũ, ff. ex qui. cau. ma. l. necnõ, § q̃d eis. Laũ.

c *Iusta causa.*] Sic j. eod. sacro, & sim. s. tit. prox. c. vlt.

d *Excõicatoris mandato.*] Sic s. eo. de cætero, & j. eo. quãuis.

e *Sacerdote.*] Sic ergo simplex sacerdos potest absoluere, 26. q. 6. c. vlt. sic & ligare, 2. q. 1. nemo. Ber.

> Argu. s. de voto, ex multa. vbi idẽ cõ tunc nõ exeq̃t aliquis, nisi ei speciali ter delegetur, secundũ Laur. Io. And.

Q*uod.*] Tria sũt dcã: Scdm ibi, *Nullus aũt.* Tertiũ ibi, *Illi aũt.*

CASVS. Aliq̃s erat excõicatus, iurauit stare mandatis ecclesiæ: quærit, an sit ei cõicandũ anteq̃ fuerit absolutus? Rñdet Papa, q̃ nõ est ei cõicandum, donec p ecclesiã fuerit absolutus: alioquin post iurm nõ esset absolutio necessaria. Scdo q̃ritur, vtrũ aliquis scienter teneatur cõicare noiatim excõicatis? Rñ. Papa, q̃ nullus tenet participare excõicatis, nisi q̃dam psonæ q̃ per illud cap. qm multos. specialiter excusant, c. illud est, 11. q. 3. qm multos. Tertio quæt. ẽ, q̃ pœna imponi debeat illis, qui participãt noiatim excõicatis. Rñ. Papa, q̃ illi q noiatim excõicatis scienter siue psumptuose participãt p̃ter psonas in dicto canone annotatas, aut excõicationis vinculo innodãdi, nisi cõmoniti ab eorũ participatione destiterint. Secus aũt est de illis, q̃ scienter cõicant ei, qui cũ participibus suis est excõicatus: tunc. n. ipsi sniam excõicationis incurrũt. Nota q̃ nullᵘ tenet cõicare excõicato, q̃ iurauit stare mãdato ecclesiæ, nisi prius p ecclesia fuerit absolutus. Itẽ q̃ scienter participat excõicatis, nisi cõmonitus desisterit, est excõicandus. Itẽ q̃ excõicato cũ participib. suis cõicans, ipso iure est excõicatus.

¶ Glossa sequitur, g. duas concor. & d. ...

CAP. XXX.

QVod † in dubijs: & j. ¶ Rñdemus, q̃ excõicato, f licet q̃ stet mandato ecclesiæ iuro firmauerit, cõicari non debet, donec f per ecclesiam fuerit absolutus: alioquin post iurm nõ esset absolutio necessaria. Nullus aũt scienter nominatim excõicato cõicare tenet: nisi quædã psonæ, q̃ p illud Gregorij † Papæ capitulũ, Qm multos, g spãliter excusant. ¶ Illi autẽ, qui noiatim excõicatis præsumptuose participant, p̃ter personas à dicto canone annotatas: nisi ab eorũ participatiõe h cõmoniti i forte destiterint, excõicationis vinculo sunt innodãdi; k secus aũt si scienter ei cõicant, qui cũ participib. l Iuris est vinculo excõicationis snialiter innodatus; tunc enim & ipsi sniam excõicationis incurrunt. m

¶ Idẽ Doctorib. decretorũ Bonoñ.

¶ Excõicato cõicare tenentur, qui prius erãt ei obligati ad obsequium familiare: alij vero non tenentur de necessitate, licet interdum possint necessitate vrgente.

CAP. XXXI.

INter † alia, quę Strigoñ. archiep̃s proponi fecit,

f *Donec per ecclesiam.*] s. s. e. cũ desideres, & c. à nobis. nec ẽt p pĩa sũ sufi dẽt ei cõicari, vt ibi: q̃a q̃d alijs phibet, ipse facere nõ debet, vt ibi notatur. itẽ pmittit alicui tangere sacra, cui nõ pmittit ingredi ad ipsa: & sic c̃ illud q̃d dr̃ 5. dis. ad eiᵘ vero. & c̃ id 95. dis. illud, vbi dr̃: Quib. reliqua sacra negant, qũo vnum genus sacramẽti cõcedi tur? quasi diceret, non.

g *Quoniam multos.*] hoc habes, 11. q. 3. qm multos, & j. cap. proxi.

h *Participatione.*] quia hic nõ distinguit, an i crimine an in alijs cõicent eis. videbat q̃busdã, q̃ si i crim. ne cõicẽt, incidit solũmodo in minorẽ excõicationẽ: q̃d nõ est verũ, vt patet s. eo. c. px. cũ talis absoluat cũ iuratoria cautione, vt ibi dr̃.

i *Commoniti.*] Iudex nõ debet excõicare participãtes cum excõicatis ab ipso, nisi canonica monitiõe pmissa: alias excõicatio nõ tenet, vt i decr. noua. j. c. statuim᷒. ita habetis tertiũ casũ in quo excõicatio non tenet citra aliã appellationẽ.

k *Innodandi.*] Qui. n. psumptuose participat excõicato, excõicandus est maiori excõicatione, vt hic dicit, & 11. q. 3. qui cõicauerit. & est hic notabile, q̃a & ipse claues ecclesię tẽnit, quare puniri dẽt. ar. s. de pę. c. vlt. & s. de exce. p̃la. c. vlt. vbi de hoc i notula magna.

l *Participibus.*] s. i crie.

m *Incurrunt.*] Eandẽ. s. quã & principales, 11. q. 3. excellẽtissimus. & hi noiatim dñt excõicati, ff. de lib. & posth. noiatim. & ff. si cer. pet. certũ. sic ẽt excõicantur Christiani, ne participent Iudæis ẽt extra crimen, s. de vsu. post miserabilẽ, & cap. quanto. Tñ hoc intellexit Ioan. vbi participant in crimine: in quo casu intellexit s. c. prox. alias nõ essẽt excõicati, sed post admonitionẽ excõicarent, vt hic dr̃. Sed q̃d si alterius parochianus participat tali post talẽ sniam, nunquid erit excõicatus maiori excõicatione? Dic vt s. c. prox. Si participat in crimine, sic: aliter non est excõicatus nisi minori, vt hic patet.

I*Nter alia.*] Primo ponit dubium, & vnde fuit ortum: Secundo solutionem: ibi, *Vt igitur.* Abbas.

CASVS. Archiep̃s Strigoñ. in decretali pdicta q̃siuit, vtrũ aliq̃ teneant participare excõicatis? & Papa rñdet, q̃ nullus tenet participare excõicatis, nisi quædã personæ, q̃ per illud Gregorij Papæ capitulũ, qm multos. specialiter excusant. Ex hac rñsione orta fuit occasio disputãdi: quidã dicebãt, q̃ excõicato cõicare tenent personæ in prædicto capitulo noiatę, p̃sertim q̃ prius, s. ante excõicationẽ ex debito eis cõicare tenebãtur: Alij dicebãt, q̃ p̃dictæ personæ licet possint excõicatis cõicare si velint, nõ tñ ad hoc tenent ex necessitate: q̃siuit archiep̃s qualiter decr. illa sit intelligẽda: Vt igit vñ ius prodijt, interpretatio quoq; procedat: Papa sic rñdet, q̃ quædã psonę in cap. pdicto annotatæ, tenebant ad obsequiũ illis, in quos lata est excõicatio ante prolatione ipsius excõicationis, & post excõicationẽ ad id nõ tenent, beneficio canonis id agẽte: vnde nõ sunt à priori obligatione solutæ, & ita p p̃us tenentur illi. ad

> Cap. 9. eod. tit. in 3. compil. pars 1. de pœn. c. q̃d in dubijs. p̃ter Doc. hic vid. D. Thom. in q̃õnib. ad ditis ad. 3. par. q. 23. art. 1.

> Hoc tribuit Gregorio septimo pãnormia libro 5. tit. de licita & illicita excõicatione. c. 2. siue 125. & Gratia. 11. q. 3. c. qm multos.

> Idẽ in su spensione & interdicto, eõ. tit. statutũ, li. 6. Io. And.

> Cap. 4. eod. tit. in 3. cõpil. & de materia huius decretalis & superioris, vide plene per Hostien. in sũma, de sen. excõ. §. & quæ sit pœna.

tis ad cõionē, sine qua obsequiū exhibere nō pñt. Sed hoc nō pertinet ad oēs personas in dicto capitulo notatas (cū mercatores, peregrini, & viatores à cõione taliū debeāt abstinere, nisi articulus necessitatis immineat, sm ꝙ in fine capituli colligit manifeste) sed ad illas solūmō, q ipsis excõicatis sunt astrictæ, sed nō debent eis cõicare seu participare in criminib pro quib. ipsi sunt excõicati: qđ si facerēt, eadem sñia tenerentur. No. ꝙ ad illū pertinet iuris interpretatio, ad quē pertinet cõstitutio iuris. Item q dā beneficio canonis tenent participare excõicatis. Itē necessitas excusat ab excommunicatione.

a¶ *Quoniam multos.*] 11. q. 3. qm multos.[a] & ī. c. proxi.

b¶ *Occasio disputandi.*] Si. ī. de vo. ex multa.

c¶ *Præsertim.*] Si istud, psertim, ponit pro tm, verū dicunt, prout sequtur de q busdā personis: si pro, maxime, non dicunt verū: vt sequentia dicunt: qa nec viatores debēt talib. cõicare, nisi necessitate instāte.

d¶ *Interpretatio.*] Ad quē ptinet iuris cõstitutio, ad ipsum ptinet interptatio. C. de leg. l. vlt. 11. q. 1. c. clericum. §. ex his omnibus.

e¶ *Duret.*] ex sui natura.

f¶ *Canonis.*] 11. q. 3. quoniam multos.

g¶ *Agente.*] per declarationē. In quibusdā, n. casibus illius c. est declaratio, vt in filiis, seruis, ancillis, & vxore: in qbusdā est cõstitutio iuris, vt in rusticis & mercenariis: & ꝙ i hoc ius nouū cõstituatur p illud cap. circa psonas mercenariorū rusticorū, satis virga p priora iura eos vitare tenebant. 15. q. 6 nos sanctorum. iuratos. 11. q. 3. excõicatos quoscunq;.

¶ Dicit Host. hoc verum si specialiter prohibētur: vt ī. d. eo. c. sed idē & hodie. s. d pœ. c. si. quod dicit hoc fieri ius nouum: imo ipsi ... scientes inuenientes i c qm multos. spāliter eximūtur. pōderare debuisset Hos. & Tan. & Goffre nō dicūt hoc ius nouū cõstitui p istud cap. sed per illud. Ioan. And.

nos recolim᷑ rñdisse, ꝙ nullus noiatim excõicato scienter cõicare tenet, nisi qdā psonæ, q p illud Greg. Papæ capitulū, Qm multos.[a] spāliter excusant. Verū ex hac rñsione orta ē occasio[b] disputādi, aliis cõcedentib. ꝙ excõicato cõicare tenent psonę i pdicto capitulo noiatę, psertim[c] q prius ad cõionē eorū ex dbito tenebant, aliis asserētib. eos cõicare licite posse, si velint, nō tñ ad hoc ex necessitate teneri. ¶ Vt igit vñ ius pdiit, interptatio[d] quoq; pcedat, ambiguitatē hmōi taliter duximus absoluēdā, ꝙ cū qdā psonæ i pmisso capitulo denotatæ, illis, i quos lata fuerat excõicationis sñia, ante prolationē ipsius obsequio tenerentur familiariter adhærere, neque postmodum ad prium teneantur (cū adhuc debitū duret[e]) beneficio canonis[f] id agente,[g] à priore non sunt obnoxietate solutæ, sed ad familiare tenent obsequiū, & ita per pñs ad cõionem tenentur, sine qua illud nequeunt exhibere. ¶ Illud aūt non ad oēs personas capituli credimus referēdū, vt videlicet obnoxietati hmōi sint subiectæ, cū viatores, peregrini, & mercatores à cõione taliū personarū (nisi articulus necessitatis[h] immineat) debeant abstinere, vt i fine colligitur manifeste, sed ad illas dūtaxat, q talib. arctiori tenētur obnoxietate cõstrictæ, quibus tñ i his, pro qb. sunt excõicatione notatæ, vt in criminibus,[k] cõicare non debent, sed ab eis penitus abstinere.

¶ *Glossa sequens quærit, & soluit.*

h¶ *Necessitatis.*] Nunqd magnæ, an cuiuslibet tantū? nā aliqua sustinēda est incõmoditas, vt ecclesiastica iustitia seruet. 19. dist. i memoriā. & ī. de of. dele. dilectus. Si tantū magnæ, cuius arbitriū spectabit? Vr ꝙ superioris, argu. ī de vo. qđ super his. & capi. ex multa. Sol. in transeuntib. res ista dilationē nō capit:[a] qsque suo relinquat iudicio. de cõsuetudine. 11. q. 3. qđ pdecessor. In pegrinis aūt q vltra mare aliquādiu, & Romæ p quadragesimā cõmorari solēt, superioris iudiciū requirat, qa nemo sibi regulariter iudex eē pōt, ff. de iu... si aliter. & ar. ī. d elec. venerabilē.

i¶ *Tenentur.*] vt sunt domestici, filij, serui, mercenarij & vxor.

k¶ *In criminibus.*] In talibus nulli cõsentiendū nec obediēdū est 11 q. 3. q resistit. Iulian[a]. & 32 q 5. ita ne aliās si cõicarēt illis in crīb eadē sñia teneront. ī. eo nup: & ī. eod. si concubinæ.

[a] ¶ Ne dū superioris iudicium expectat, vt viator fame pereat. 5. dist. baptizandi. Io. And.

CVm.] In prima pte ponit qō: In sc̃da rñsio: ibi: *Circa quos.* Et ibi ponit distinctio ō mēbris: Et primū mēbrū pseqt: ibi, *Primos.* Secūdū ibi, *Qui si claustrales.* Et ibi prio tractat de taliū absolutiōe vsq; ibi, *Statu.* & ibi qōnē principalē soluit. Ab.

CASVS. Absolutio illorū, q violētas manus mittūt i clericos sedi Apo reseruat, exceptis qbusdā casib. quidam tali excõicatione ligati sñiam ecclesiasticā negligentes ordines suscipiūt: qritur, quod de his fieri debeat: In hac qōne distinguit Papa, pdictis, q he recipiunt ordines, vel se sciunt excõicatos, vel non recolunt factū, pro quo in sñiam inciderunt, vel factū sciunt, sed iuris ignari nesciunt exinde se teneri: In primo casu si fuerint seculares, sunt ī ppetuū deponēdi: In aliis duob. casibus, nec epī nec archiepī sine spāli mādato Papæ dispēsare pñt, cū ab excõicatione eos absoluere nō possint: qa maiora illis sūt phibita, qb. vetita sūt minora: poterūt tñ ista sūmo pontifici intimari, vt circa eos sm ꝙ mādauerit, pcedat. Si vero pdicti q sciunt se excõicatiōe ligatos, fuerunt claustrales, & ordines susceperint, circa ipsorū absolutionē statuit Alexander Papa, ꝙ monachi & canonici quocūq; mō se in claustro pcusserint, p suū abbatē absoluant: Statuit etiā, ꝙ de seculo fugiētes, q habitū monasticū acceperūt, & inter cætera cõmiserūt se excõicatos eē, p violēta manuū iniectione in clericos añ ingressum, sine licētia Romani Pontificis abbas eos absoluere nō pōt. Infra tñ cõcedit abbatib. ut ob fauorem religionis, vt eos absoluere possint, nisi excessus enormis fuerit, vt si in e[piscopu]m vel abbatē manus iniecta fuerit. Si vero aliqs claustralis i religiosā psonā alterius claustri, manus iniecerit violētas, p abbatē vtriusq; dēt absolui: Si vero hmōi regulares sic excõicati ad ordines accesserint, sm primā distinctionē, q scieter ordinē susceperint, Papa statuit illos ab executione ordinis manere suspēsos. Circa alios qui non habēt memoriā facti, vel iuris peritiā, abbates i psonis monasteriorū vtilitatē pēsata poterūt dispēsare, nisi graue fuerit factū, aut ille qui fecit adultus fuerit & discretus, vt contra ignorantiā vel obliuionem præsumatur. In fine præcipit Papa abbatibus, vt formam istam diligenter obseruent, ne priuilegiū mereātur amittere, q permissa sibi abutitur ptāte. No. ꝙ secularis excõicatus ordinē sciēter suscipiens, deponitur. Itē q non pōt absoluere excõicatū, cum eo dispēsare nō pōt. Itē qb. phibita sūt minora, sunt multo fortius[a] & maiora. Itē ex psona augetur crimē, & p consequēs pœna. Itē regularis excõicatus sciēter ordinē recipiēs, suspensus est ab executione ordinis. Itē mitius agiē cū ignorante iur. positiuū, secus in iure naturali. Itē i eodē gñe delicti dispēsant abbates cū monachis, in quo nō pōt dispēsare eps cū suis clericis. Item ar. ꝙ non semp credendū est cõitenti peccatū in psona. Itē priuilegium meretur amittere, qui permissa sibi abutitur ptāte.

¶ Idem.

¶ *Si excõmunicatus pro manuū iniectione, scienter recipit ordines, si est clericus secularis, deponendus est, si regularis, ab executione ordinis est suspensus. Qui ignorans ius vel factum sic excõmunicatus recipit ordines si est clericus secularis, dispensat cum eo solus Papa, si regularis, dispēsat abbas, si ignorantia est probabilis, & factum non est graue.*

CAP. XXXII.

¶ Cap. 5. eo. ti in 3. compilat.

CVm[l] illorum absolutio, qui pro violenta manuū iniectione in clericos, labē excõicationis incurrunt (quibusdam casib. à pdecessore[m] nostro exceptis) sedi duntaxat Apostolicæ reseruetur,[n] nõnulli ecclesiasticā sñiam negligentes, in excõicatione positi, ecclesiasticos ordines accipere nō formidāt, qd autē de his fieri debeat, Apostolicum sępius oraculum imploratur. Circa quos credimus distinguendū, ꝙ tales vel sciūt[o] excõicationis se vinculo irretitos, vel nō recolunt factum, pro quo in latę sniæ canonem inciderunt, vel factum quidem scientes, iuris ignari nesciunt[p] exinde se teneri. ¶ Primos si fuerint secula-

In recētioribus ita: primo, sed in antiquis, primos.

l¶ *Cum illorum.*] Hic patet expresse, ꝙ edictum illius canonis. siquis suadente. prohibitorium est:[a] quia omnes debēt ad sedem Apostolicam mitti, nisi quorum absolutio inferioribus Prælatis in certis casibus reseruatur.

m¶ *A prædecessore nostro.*] s. eod. de cætero. mulieres. ea nouscitur: quod de lus, & s. eo. quamuis. Ber.

n¶ *Reseruetur.*] per canonem illum. 17. q. 4. siquis suadente.

o¶ *Vel sciunt.*] quia aliud est quod studio delinquitur: aliud quod ignorantia. 12. q 3 excellentissimus.

p¶ *Nesciunt.*] pone exemplum vbi quis non crederet se teneri. s. eo. nuper. 1. respōnso. & c. mulieres.

[a] Secūdū modum quo utimur nos iuristæ, potius debuisset dicere, permissoriū: licet magis, ppriæ loquat: & addā qđ dixi de hoc de spō eb apud. Io. And.

a ¶ *Ordinibus.*] Similiter & de beneficiis. i. de cler. exc. mi. postulastis. & ratiatores. sic excõicati recipiunt ordines, & excõicatus confert ordines, supra de eo qui tẽaun. epis. c. 2.

Glo. seq. quærit, & soluit.

b ¶ *Interdicta.*] 17. q. 4. siquis suadente. Sed nunquid poterunt dispensare post impetratã absolutionẽ. Vr quod nõ, propter id quod sequetur. sed licet nõ sit interdicta dispẽsatio, possent, ut supra e. nup. Et est arg. quod dispensare pñt vbi nõ est prohibitum. ff. ex qui. cau. ma. nec non. §. quod eis.

c ¶ *Minora.*] Minora vocat absolutionẽ, maiora dispensationẽ, & ita cui prohibet minus, & maius prohibitũ intelligit. 74. dist. gesta. 93. dis. illud & ff de sena. quod indignus. & ecõuerso cui cõcedit maius, & minus, i. de deci. ex parte. 3. Ber.

d ¶ *Rigorem.*] Aequitas rigorẽ mitigat: vnde æquitas itelligit iuris relaxatio, & æquitas rigori pfertur. C de iud. placuit 34. dist. fraternitatis. & i. de trãsactio. c. vlti.

e ¶ *Claustrales.*] Hoc respicit quod i. d. xit seculares.

f ¶ *Alexandro.*] i. eo. monachi. Ber.

g ¶ *Alibi dicatur.*] Nõ hẽs hodie illã, sed in antiqua cõpilatiõe cõsuluit. tit. eo.

h ¶ *Commisisse.*] ante ingressum, supple.

Glo. seq. obijcit.

i ¶ *In religionis fauorem.*] imò vr quod de iure cõi, non est. n. illi necessaria certa delicti satisfactio, cuius totũ vitæ tẽps obedientiæ impendit sui cõditoris. de pœ. dis. 1 §. his auctoritatibus post illud. cap. mensurã si supra ẽ vo scripturæ. 33. q. 2. admonere Lau.

k ¶ *Talibus absolutionis.*] Hoc itellige de illis q inciderũt i canonẽ an ingressum: q de his q incidunt post ingressum, cõcessum erat per Alex. supra eõ monachi. vnde quo ad alios dicit, indulgemus. Ber.

l ¶ *Mutilationem membri.*] Hoc itellige simpliciter de ẽib monachis, q hoc cõmiserint siue ante ingressum siue post. i. e. canonica. nec est distinguendũ iter membrũ & mẽbrum. i. de cle. ægro. c. 2. & supra de cor. vi ti. exposuisti alias excessus difficilis vel enormis relinquitur arbitrio iudicis: cum excessus notorius est, tunc abbas ipsum absoluere nõ potest propter scandalum, vt hic dicit.

res clerici, † à susceptis ordinib. cẽsemus i perpetuũ deponẽdos: in reliqs casib. tã archiepi, q̃ epi, absq; mãdato sedis Apol. speciali, dispẽsandi facultatẽ se nouerint nõ hẽre: qb ẽt est absolutio taliũ iterdicta: cũ † maiora itelligant illis phibita, quib. vetita sunt minora. Poterunt tñ hmõi Romani põtificis aurib. itimari, vt ab eo ẽm rigorẽ vel æquitatẽ rũsum pdeat, put discretio sua viderit faciendum. ¶ Qui si claustrales hmõi fuerint, licet ab Alexãdro Papa fuerit ↄstitutũ, q monachi & canonici regulares, quocunq; mõ in claustro pcusserint, nõ sũt ad Apost. sedẽ mittẽdi, sed ẽm puidẽtiã sui abbatis, disciplinę subdani; & si abbatis discretio ad eorũ correctionẽ nõ sufficit, puidẽtia est diœcesani epi adhibenda: & alibi dicat, q de seculo fugiẽtes, qui religiõis habitũ in monasterio receperunt, & iter cœtera post modũ ↄfitent, se tale ↄmisisse delictum, pert qd ipso actu excõicationis iniam icurrerunt, sine lñia Romani põtificis abbas nõ potest nec dẽt eos absoluere, q̃uis p̃sumptionẽ delinquentiũ debita possit aiaduersione punire: Nos tñ i religionis fauorẽ, & vt euagãdi materia subtrahat, maiorẽm eis grãm exhibere volẽtes: eorum Prælatis, q ẽt talib. absolutionis bñficium impertiri valeãt, indulgemus: nisi excessus ipsorũ extiterit difficilis & enormis: vt pote si ad mutilationẽ mẽbri, l vel effusionẽ sanguinis est pcessum: aut i epm, aut abbatẽ violẽta man' iniecta: cũ excessus tales & similes nequãt sine scãdalo ptermitti. ¶ Si vero claustralis aliquis i religiosã psonã alterius claustri manus iniecerit violẽtas, p abbatẽ proprium, & eius, qui passus est iniuriã, absoluat. Quòd si clericũ pcusserit secularẽ, nõ nisi p Apost. sedẽ (vt scãdalum uitetur) absolutionis grãm poterit pmerẽri. ¶ Si autẽ hos ad ordines pmoueri ptingat, iuxta p̃missam distinctionẽ, q scienter i ptẽptũ ecclesiasticę disciplinæ se fecerint ordinari, ab executione suscepti ordinis, & officij decernim' manere suspẽsos. Circa reliquos vero facti memoriã, vel iuris peritiã nõ habẽtes, monasteriorũ vtilitate pensata, post iniunctã regularẽ pniã & pactã, abbates ipsorũ poterunt dispẽsare: nisi graue fuerit & notabile factũ: aut is, q fecit, adultus fuerit & discretus, vt violẽter p̃ obliuionẽ vel ignorãtiã p̃sumat. Præcipimus aũt abbatib', vt formã istã diligẽter obseruẽt, ne priuilegiũ mereatur amittere, q sibi p̃missã abutitur ptãte.

¶ Idem Pistoriensi episcopo.

¶ *Monialis percutiens monialẽ seu cõuersum, vel clericũ secularẽ, incidit in excõicationem. & ab episcopo loci absolui potest.*

¶ Dictio, clerici, de est in uestustis codicibus.

† Aliàs ita: cũ & maiora. alias ita: & maiora, absq; uoce, cũ.

Cõcordãt lĩ iurisgentium §. adeo C. de pac. & l. legatum & l. ad rem mobilem, ff. de procura.

¶ propter.

Fauorẽ: q casus iste est de reseruatis: & q Alexãder prohibuerat, & q latius loquitur. s. de prælatis: nõ de abbatib. tñ. ẽm Host. Io. And.

De naso in æstate. s. Hostiẽ. Itẽ vt dicebat Ab. ẽt sine sãguinis effusione posset eẽ percussio enormis: & facit quod no. de cõsecrat. eccl. vel alta. cap. vnico. li. 6 i 3. glosa. Io. And.

Glo. seq. quærit, & soluit.

m ¶ *Effusionem sanguinis.*] Quid si modicũ valde læsit cũ sanguinis effusione, q de facili sanguis effunditur quãque, nunquid idẽ est ac si ẽnormiter læderet? Satis credĩ cõmittendũ arbitrio iudicis, puta epi & abbatis. licet lĩa illa simpliciter loquatur: verbũ n. effusionis, abũdãtiã significat. i. q. 1 nemini. & e t. di. sæpe. ar. ad lib. nomẽ effusio s significat vitiũ. B.

Glo. seq. ponit tres modos, quibus aggrauatur offensa.

n ¶ *In episcopum.*] Ex persona auget crimẽ. de pœ. dis. 1. §. aut facta. Insti. de iniu. §. atrox. & ff. de re mi. oẽ delictũ. § q man'. & ff. de iniur. itẽ apud. §. qd ait prætor. sicut ex atrocitate facti. 17. q. 4. 2 subdiaconũ. & ex psona eius q facit, crescit iniuria, ff. eod. sed si. §. quædam. & 40 dist homo Christianus.

Gl. seq. alleg. 2 contra. quærit. soluit, & prorogat.

o ¶ *Abbatem.*] proprium. Multa. n. pmittunt nobis in homine aliæ religionis, q nõ pmittunt i aliis. 16. q 1. & 2. q. 7. si hæreticus. Quid si abbatẽ nõ hẽt, id Priorẽ aut Prælatũ alio noie designatũ? Rñdeo, beneficiũ illud ad oẽs monachos & regulares canonicos extẽdit, vt i. e. monachi & ad Hospitalarios Hierosolymitanos, q per suũ Priorẽ absolui pñt i. e. canonica. idẽ creder de Tẽplariis, dummõ cõsimilem Priorẽ habeãt, vt habẽt Hospitalarij ad oẽs claustrales hoc beneficiũ extẽdit, cũ eadem cã subsit in omnibus Ber.

p ¶ *Passus est.*] q illi vr iniuriã passus. ar Instit. de iniur. § 2 sicut iniuria facta filio patrẽ cõtingit, & agere pr tñ si pr remittit iniuriã, filius agere nõ pt: nisi pr vilis psona fuerit, & filius honesta. ff de iniu sed & si. § si iofamilias. Sed & si abbas remittit iniuriã factã monacho, monach' agere nõ põt aliquo casu, vr tñ q ẽm forum rei hoc dẽt fieri 3 q. 6. c. 1. & 6. q. 3 placuit sed nõ est ita i casu isto, & sufficit quod ita hic cauet 6. q. 3. scriptũ est. & ff. q & à qui. l prospexit.

Glo. seq. ponit. & sol.

q ¶ *Prementes.*] Sed nõne dat hic euagãdi materia: Quare i hoc casu nõ absoluit cũ abbas sicut absoluit illũ q ante monachatũ deliquit? Sed rõ est: q ante ingressum erãt eiusdẽ cõditionis, & per ĩgressum facile tollit obligatio. 19. q. 3. nõ licet. & q. 2. duæ sunt. Io. Sed rõ vera redditur in lĩa: pp scãdalũ: scandalũ. n. est quod monach' iniiciat manũ i maiorẽ, q vix bonus monachus facit bonũ clericũ. 16. q 1. c. legi.

r ¶ *In cõtẽptũ.*] Quod semper p̃sumit, nec admitti dẽbet, pbatio in cõtrariũ sic 54. dis. fraternitatẽ, supra de iud. c. vlt. & cũ illis non dispensabit Abbas.

s ¶ *Iuris peritiã.*] Nota quod mitius agit cũ ignorante ius positiuũ: secus in iure naturali, vbi nec rusticitati ẽt parcit. C. de in ius voc. l. 2. sicut nec parcit mulieri cõtra matrimoniũ suum, est enim de iure naturali: vt supra de diuor. gaudemus. Vin.

¶ De hoc in Specu. de iniur. versic. sed nunquid nocet. Io. And.

Quod intelligit Ir. de regularitate tñ ante monachatũ contracta, quod dicat verũ est, vt dicit Hostiẽ. quod hic loqt de cõtracta ĩpost igressum, nam à simo dicta dicit incidenter pter principale propositũ. quæstio autẽ generaliter formabatur, vt patuit in pr. n dixit tñ Hosti. hanc gratiã nõ extendendã ad alios casus, supra eo pui. sane. Ioan.

t ¶ *Dispensare.*] Potest ergo Abbas dispensare cum monacho circa ordines: vt hic, & supra de eo qui furti. ordi. re. c. 2.

u ¶ *Et discretus.*] Et ita nõ sufficit quod sit adultus, nisi sit discretus, quia contra discretum de facili præsumitur. C. qui & adver. quos l 1. ff. de probat. cum de indebito. Et indiscretus iniuriã facere non potest, pati vero potest. 15. q. 1 illud. & ff. de iniur. l. illud. & ff ad l. Cor. de sica infans. sed de talibus non intelligitur hoc, quia tales non indigent dispensatione.

¶ Et de cõsecrat. dist. 2. tribus gradibus, secundũ Vincẽ. alias incipit, tamen. Io. And.

Glo. seq. arg. & signat contrarium.

x ¶ *Præsumatur.*] Arg. quod non semper credendum est confitenti peccatum in pœnitentia. Arg. contra. supra de homi. significasti 6 2. quia non est uerisimile quod aliquis sit immemor suæ salutis. 3. q. vlt. sancimus.

Decre-

CAP. XXXIII.

DE † monialibus tua à nobis fraternitas requisiuit, p quē eis sit beneficiū absolutionis impēdēdū, si vel in se inuicē, vel conuersos, vel ɔuersas suas, aut clericos ēt manus iniecerint temere violentas? Sup hoc igitur tuę cōsultationi taliter a rūdemus, vt per epm in cuius dioecesi monasteria fuerint, absoluantur.

¶ Idem vniuersis Cruce signatis.

¶ *Contractus ēt, qui sine cōione explicari non potest, non dissoluitur seu impeditur p excōicationē superuenientē in eum, qui tenetur aliquid præstare non excōicato.*

CAP. XXXIIII.

SI † vere: & j. ¶ Quòd si Veneti forte nec satisfacere voluerint, nec absolui, vobis pmittimus, ut cū ipsis vsq; i terrā Sarracenorū, vel puinciā (iuxta qd inter uos ɔuenit & ipsos, uel honeste ɔuenerit) nauigio trāseatis, quāto minus poteritis, cū dolore tñ & amaritudine cordis, & sub spe ueniæ b cōicātes eisdē. Cū.n. iā à uobis maiorē nauli receperint qūtitaté, nec ad eā possint restituēdā induci, aut ēt coarctari: si aliter fieret, uideremini uos damnū ex pnia, ipsi uero pmiū ex ɔtumacia reportare: c † cum ad hoc debitum exoluendum ipsi uobis maneāt obligati, & ab excōicatis exigi d possit & recipi, qd debet. ¶ Est aūt cautum in iure, q si quisquā per terrā hæreticorum, aut quorumlibet excōicatorum trāsierit, necessaria e emere ac recipere poterit ab eisdē. Præterea si paterfamilias domus excōicationis snia fuerit inodatus, a participatione illius familia excusatur. ¶ Licet ergo dux Venetorum dñs nauium tāquā pr familias domus in excōicatione persistat; uos tñ tāq ipsius familiā, dum in nauibus eius fueritis, ipsius excōicatio non continget: & excusabiles eritis apud Deum, si in excōicatorū f nauibus existentes, cum dolore cordis, sub spe pniæ cōicaueritis ipsis, i quibus eorum cōionem non potueritis † euitare. g

¶ Idem Londoñ. episcopo.

¶ *Prælatus potest, & debet clericum subiectum incorrigibilem incarcerare, & laici citra metum excommunicationis de Prælatorum licentia capere possunt clericos, et ad iudicium ducere.*

CAP. XXXV.

VT † famæ tuæ: & ĩfra. ¶ Sane ɔsuluisti nos, utrum clerici grauiter excedentes, qui tute non possunt monasteriis ad agendam pniam deputari, qm cum non pœniteant de cōmissis opportunitate fugiē

DE monialibus.] Moniales excōicatas pro iniectione manuū absoluit eps. h. d. vel aliter & sic, vt in rubro. Primo ponitur consultatio. Secundo, responsio ibi, *Super hoc*. Abbas.

CASVS. Dr hic, q si moniales se adinuicem percusserint, vel conuersos suos, vel conuersas aut ēt clericos, ab epo loci pñt absolui. No. q moniales pro violēta manuum iniectione in ecclesiasticā personā excōicatæ, ab epo loci debent absolui.

¶ *Glo. se[illegible] quasi [illegible] Abbas [illegible], & quid de exemptis, sinis quæritur, & soluit.*

a ¶ *Per epm.*] Impedit enim sexus muliebris, ne abbatissa possit absoluere moniales, sicut hic patet. nec cōfessionē earū audire, nec eas bñdicere, vel Euāgeliū legere, qa sexui fœmineo claues ecclesiæ cōmissæ nō fuerūt. supra tit. pxi noua. & arg. supra de mai. & obe dilecta. ibi de hoc. Sed eps illas absoluit auctoritate Papæ sibi per hāc decretalē, tāquā delegatus. Ad hoc: & sic absoluat oēs tā exēptas q nō exēptas. & est sim. s. de hære. ad abolēdā. i. fi. s. de of. ordi. irrefragabili. §. cæterū. & eo iure quo absoluit alias mulieres. supra eod. mulieres. Sed qd si monasteria essent i diuersis epatib. & vna monacha percutiat monachū vel monacham, vel conuersum vel clericum alterius epatus: Cōueniat vterque eps. vel alter deleget alteri vicem suam, supra c. proxi. Ber.

SI vere.] Si locāti operā personalē soluisti pretiū, vel eius partem, & postea fuit excōicatus, vel etiam prius, sed ignorabas, si ad satisfaciēdū nō pōt induci, i opera sic locata sibi poteris cōicare. h. d. Et primo ponit permissionē, quā secundo pbat tribus rōnib. Prima ibi, *Cum enim*. Secūda ibi, *Est aūt*. Tertia ibi, *Præterea*. Abbas.

CASVS. Quidā Cruce signati cōuenerāt, cū Venetis, vt ipsi Veneti ducerent eos nauigio suo vsq; i terrā Sarracenorū pro certa mercede, maiore pte nauli recepta, Veneti fuerūt excōicati: isti Crucesignati dubitabāt, vtrū deberēt trāsire i nauib. illorū, cū illi ēent excōicati, qsitum fuit à Papa qd facere deberēt, cū illi Veneti nollēt eis restituere mercedem receptā; Rñdet Papa Cruce signatis, q si Veneti noluerint absolui, nec satisfacere sibi de mercede, permittit illis, vt cū ipsis trāseāt vsq; i terrā Sarracenorū, fm q cū ipsis cōuenerūt, vel ēt cōuenerint, cōicātes illis cum dolore cordis, & sub spe veniæ, qa cū maiorē partē mercedis receperint, nec eā velint restituere, nec possint ad hoc cōpelli, ne lucrū de sua malitia reportarēt, & isti dānū, & ab excōicatis possit peti & recipi quod debet, & i iure cauet, q siqs trāsierit per terrā hæreticorū aut excōicatorū, necessaria emere poterit ab eisdē, præterea si pr familias domus excōicatus sit, eius familia excusat a participatione ipsius, & dux Venetorū tāquā dñs nauium sit excōicatus, ipsius excōicatio istos nō continget tāquā familiā ipsius dñi, dū in nauib. eius fuerint, & excusabiles erunt apud Deum, si in illis cōicauerint ipsis, in qbus eorum cōionem nō potuerunt euitare. No. q ab excōicatis pōt exigi & recipi quod debent. Item tempore necessitatis possunt necessaria emi ab excōicatis & hæreticis. Item familia potest participare domino sine pœna excommunicationis.

¶ *Glo. seq. signat contrarium, & soluit.*

b ¶ *Sub spe veniæ.*] at. cōtra qa sub spe veniæ nemo peccare debet. s. de cle. excom. illud, & de consec. dist. 4. qā qa. sed tñ hic nō credo eos ex hoc peccare, cū Papa hoc pmittat, & ne ipsi ex suo dolo cōmodū habeāt: sed hoc iō dicit, qa bonarum mentiū est, ibi culpā timere, vbi ēt culpa nō est. s. de obser. ieiu. cōsiliū. §. 2. 5. di. ad eius, arg. bonū ad hoc, s. de pur. ca. c. 2. Ber.

c ¶ *Reportare.*] Quod eē nō dēt, 16. q. j. legi. & supra de rescri. ex tenore. nec ipsi debēt ridere de fletibus aliorū, supra de priui. petistis. qa nemo de iprobitate sua cōseqtur actionē, ff. de fur. itaq; fullo. §. 1. vers. sed nemo nec stulti debēt esse melioris cōditionis, q periti, ff. qd vi aut clā Seruius. & qa delinquūt, non dēt esse eorū conditio melior, ff. de do. inter vi. & vxo. l. 3. §. 1.

d ¶ *Exigi.*] supra de excō. cū ter. & supra de hær. excōicamus, § credētes, conuenire tñ alios aut reconuenire nō pñt, sed excipere bene: vt i pxi. cōcor. appellare, & pleq appellatione, supra de excep c. vlti.

e ¶ *Necessaria emere.*] Hic hēs duos casus in qb. excōicatis licite participat: alij notantur, supra eod. cum desideres.

¶ *Gl. seq. arg. & illud determinat, & contra id signat contrarium.*

f ¶ *In excōicatorū.*] ar. est hic q si socius meus incidit in excōicationē, non statim teneor ipsū deserere, nec ipse tenet statim desuidere societatē hoc intellige si sine magno dāno hoc fieri nō possit ar. 11. q. 3. antecessor. 23 q 4 c. 1 41 dis. qsqs, 12. dist. illa. & 8. dis. q contra mores. At contra, supra de mai. & obe. illud. & 34. q. 1. omnes qui.

g ¶ *Nō potueritis euitare.*] supple cōmode, qa illud dicimur posse, quod sine incommodo possumus. ff. de verbo. sign. nepos in fi. ff. de condi. insti. filius qui, in fi. 22. q. 1. faciat homo. Ber.

VT *famæ.*] Ponit duo dicta quæ patent, fm: ibi, [illegible] Abbas.

CASVS. Clerici aliqñ grauiter excedūt, nec pñt ad agenda pniam i monasteriis deputari, sed opportunitate captata inde aufugiūt, & peiorib. scelerib. se immiscēt, vnde qsiuit Lōdonē. eps, vtrū possint ab epo vel ab aliis plátis arctæ custodiæ mācipari? Rñdet Papa, q cū Prælati excessus teneant corrigere clericorū, & publicæ vtilitatis intersit, ne crīa remaneāt i punita, & illi clerici fiāt deteriores, debēt illos sub arcta custodia detinere, postquā fuerint de crie cōdēnati. Secūdo qsitū fuit, vtrū laici icidāt in excōicationē, si clericos i magnis sceleribus cōprehēdāt, cū eos ad iudices trahere nō possint, nisi manus in eos iniecerint violētas? Rñdet Papa, q laici citra excōicationē possunt cape clericos, & ad iudiciū trahere, si oporteat ēt violenter, dū tñ id de mādato suorū faciāt Prælatorū, cū hoc nō ipsi, sed illi quorū auctoritate hoc faciūt, facere videant, & nō amplius laicorū violētia se extendat q exigat defensio clericorū. And.

---

† Cap. 6. co. ti. in 3. compilat.

Soluit Hostiensis antiquā glossam, nō aduertens, q sit tera erat sublata, per quā ponebāt in antiqua cōpilatione dicebat ita: Respōdemus, vt auctoritate nostra, per legatus cpm, &c. q cū sint ablata dicendū qd hoc facit eps suo iure vt recte admonet hic Io. And.

† Cap. 7. co. ti. in 3. compilat. vix poteris hāc decretalē intelligere, nisi integram videas.

† Naulū est pretium quod soluitur nautis pro vectura.

† Arg. ad hoc in l. sancimus. C. de pœ. in l. si qs § legis. C. de inoffi. testa.

potentia.

† Cap. 8. co. ti. in 3. compilat.

Vide Bernardinū Diaz in pract. cri. cano. cap. 119 & ca. 131.

Non solum in domo, sed ēt in camera: imò nō simul cum illo iaceā vel comedā, fm Inno. & Hostie. supra eo. nup. nec fm eos dicitur cōmunicare vbi in domo a i-- qua est excōicatus pro suis factis: & ego pro meis. Io. And.

No. q

No. q Prælati excessus subditorũ corrigere debẽt. Itẽ ad publicam vtilitatem pertinet ne crĩa remaneant impunita. Itẽ clerici de criminibus condẽnati qui nolunt corrigi, pñt incarcerari. Item laici de mãdato Prælatorũ possunt capere clericos, & ad iudicium trahere illos cũ moderamine inculpatæ tutelæ. Item is facere intelligitur cujus auctoritate fit.

di captata, carcerem[a] fugerẽt claustri, & priorib. se sceleribus scelestius immiscerent: à te vel aliis Prælatis suis arctæ possint custodiæ mãcipari:[b] & j. Rñdemus, q cũ Prælati excessus corrigere[c] debeãt subditorũ, & publicę vtilitatis intersit, ne crĩa remaneant impunita,[d] & p impunitatis audaciã fiãt, qui nequã fuerant, nequiores: non solũ pñt, sed debent ẽt clericos, pòstquã fuerint de crimine canonice ɔdemnati, sub arcta custodia detinere: q cũ sint icorrigibiles,[e] nec i monasteriis valeãt custodiri, ad similia vel peiora facile laberent. Laici vero citra excõicationis sñiam cape clericos, & ad iudiciũ trahere[f] pñt, si oporteat ẽt violẽter:[g] dũ tñ id de mãdato[h] faciant Prælatorũ, quorũ illi sunt iurisdõni subiecti, & quorum est corrigere criosos: cũ hoc nõ ipsi, sed illi, quorũ auctoritatẽ[i] id faciunt, facere videanẽ: dũ tñ non amplius[k] eorũ violẽtia se extendat, q̃ defensio vel rebellio exigit clericorum.

Idem Bracharen. archiepo.

Excõicatus est, qui in clericũ etiã volentem manus iniecerit violentas: ẽt si hoc faciat in satisfactionem præcedentis iniuriæ h. d. & est casus notabilis.

CAP. XXXVI.

Contingit interdũ, q clerici si quem offendãt, & satisfacere velint offenso: sm morem patriæ, quẽ inter se laici obseruãt, corpora sua sponte supponunt triginta seu pluribus aut pauciorib. pcussionib. fustiũ: & ĩfra. Nos aũt fraternitati tuæ sup hoc rñdemus, q hmõi manus iniectio, & si nõ violẽta, tñ iiuriosa[l] vr: cum ille canon nõ tã in fauorẽ clerici ordinati,[m] q̃ in fauorem[n] ordinis clericalis fuerit promulgatus: iõ & volumus & mãdamus, vt id decætero prohibeas[o] attentari. Si qs aũt clericus post prohibitionẽ hmõi, spõte se subiecerit, excõicetur: Prouiso, vt clericus iniuriã passo sine iniuria clericali satisfaciat competenter, quatenus inter eos pax ualeat rationabiliter reformari.

a *Carcerem.*] id est, ipsũ claustrũ, qd eis est carcer.

b *Mancipari.*] sine pœna excommunicationis.

c *Corrigere.*] s. de of. or. c. 1. & s. de acc. qualiter & qñ 2. ne sanguis eorũ de suis manib. reqratur. s. de of. or. irrefragabili. vbi de hoc. & s. de sta. mo. ea q. & c. cũ ad monasteriũ. ad fi.

d *Impunita.*] Ad publicã vtilitatẽ respicit, vt crimina puniantẽ, vt ff. ad le. Aql. ita vulneratus. t. rñ. in fi. & ff. de sol. Stichum. §. tametsi. & ff. de iudi. si lõgius. §. 1. & ff. de fideius. si à reo. §. illud qd. & C. de pœn. si operis. ne ad maleficia quisquã prosiliat: vt l. si operis. & 23. q. 4. est iniusta, ff de pœ. l. capitalium, § famosos.

e *Incorrigibiles.*] Hi deponi pñt, & tradi curiæ seculari. s. de iudi. cum non ab homine, 17. di. l. nec licuit. sed nõ ad sanguinis effusionẽ. & sic intelligit. s. de iudi. at si clerici.

f *Trahere possunt.*] Sic C. de his q ad eccl. confu. l. 3. vbi seruus absq; sacrilegio ab ecclesia extrahit.

Glo. seq. arg. contra: signat contrarium, & soluit.

g *Violenter.*] Ar. contra s. eo vniuersitatis. Hoc intelligendum est de incorrigibili, illud de eo q corrigitur & verberatur à laico de mandato abbatis: quod non licet, vt ibi dr, & ita non se tangunt.

Glo seq. obijcit, & soluit.

h *De mandato.*] & nonne sufficit gñale mãdatũ, qd cõtinetur 23. q. 5. c. principes seculi? Sol. speciale mãdatũ hic expectãdũ est: Quidiu. n. nõ est notũ ipsos esse icorrigibiles, & traditos curiæ seculari, nõ licet sine mãdato Prælatorũ, qa adhuc sub regula clericali teneñ ẽt depositi 81. dist. dictũ. vel nisi se immisceãt enormitatib. s. eo. cũ nõ ab hoie. & c. perpẽdimus.

i *Quorum auctoritate.*] Qui n. p aliũ facit, per se ipsum facere intelligit. s. eo mulieres. ff. de admi. tut. ita tñ. §. gessisse. B.

k *Non amplius.*] quia cum moderamine inculpatæ tutelæ: aliàs si excederent modũ, tenerentur. ar. s. de resti. spo. olim. in si. vbi de hoc Sum. ff. ad l. Aql. si ex plagis, § tabernarius. & ita patet, q clericus depositus adhuc gaudet priuilegio clericali.

C Contingit. Cõis diuisio: Secunda ibi, *Nos autem* Abb. Sicu.

Consuetudo est i ecclesia Bracharẽ q si qs laicus aliquẽ offendat, corpus suũ supponit spõte xxx. seu pluribus aut paucioribus fustiũ pcussionib. clerici eãdẽ cõsuetudinẽ obseruabãt, si clericus aliũ clericũ offendebat, aut ẽt laicũ, i satisfactione iniuriæ: q̃siuit: Bracharen. archiepiscopus, vtrum hmõi pcussores clericorũ incidãt i excõicati oneñ: Rñdet Papa, q hmõi manus iniectio, & si nõ violẽta, iniuriosa tñ vr, cũ ille canõ nõ tã in fauorẽ clerici ordinati, q̃ i fauorẽ ordinis clericalis fuerit pmulgatus: & iõ mãdat Papa, vt illud decætero phibeat attentari: sequtur, q tales sunt excõicati: Si quis clericus post hmõi phibitionẽ spõte se subiecerit, excõicat; ita tñ q clericus satisfaciat iniuriã passo, sine iniuria ordinis clericalis No. q in iniectione manuũ nõ solũ violẽtia atteñdit, sed ẽt temeritas & iniuria. Itẽ iuri publico nemo põt renũtiare, quale est illud q clericus spõte se subiiciat pcussionib. cũ id respiciat iniuriã totius ordinis clericalis Itẽ volẽti & scienti ac patienti fit iniuria, si in eo lædatur ius alterius.

Glo. seq. alleg. duas concor. obijcit, & soluit. Secundo quærit, & all. pro, & contra: Tertio quærit, & soluit.

l *Iniuriosa.*] Quãq; fit iniuria sine violẽtia, & tũc incidit ĩ canonẽ s. eo nup. 1. rñ. & c. vniuersitatis. Sed quare hic dr iniuriosa, cũ volẽti nõ fiat iniuria. 33. q. 5. noluit. & ff. de iniur. l. 1. §. vsq; adeo. C. de transac. cũ donationis. ff. de reg. iu. nemo vr. Sed dic, q iniuria illa dr fieri ecclesiæ, qa ea q̃ in nos delinquũt, possumus remittere, sed non quãtũ ad ecclesiã 23. q. 4. si is q. & s. eo cũ desideres. & sic filius põt remittere iniuriã quãtũ ad se, sed nõ quãtũ ad patrẽ, ff. de iniu. l. 1. §. vsq; adeo & quãtũ tãgit commodũ nrm, & nõ quantũ tãgit cõmodũ aliorũ. ff. de pact. iurisgẽ. § si paciscar, 63. di. Salonitanæ. Sed nunqd põt eps solus remittere iniuriã factã ecclesiæ sine capitulo? Vr q sic, quia actio iniuriarũ nõ est i bonis nris ante litẽ cõtest. ff. de iniu. iniuriarũ ergo solus eps põt eã remittere, ar. s. de his q̃ fi. a pla. si. cõs. ca cũ Apostolica. cũ. n. eps sit pr. 95. di. esto subiectus. & pr possit remittere iniuriã factã filio. ff. de iniu. l. sed si vnius, § filiofami ergo solus hoc facere põt. Sed non vr, cũ eps sit pcurator, & ñ dñs, 12. q. j. c. vl. & s. de do. fraternitatẽ, qa cõdõnẽ ecclesiæ facere deteriorẽ nõ põt, vt ibi dr. Sed quare excusaẽ q ioco pcutit clericũ, licet inuitũ. s. e. c. j. & nõ ille q pcutit volentẽ? Rñ. est, qa ille temerarias manus iniicit s. e. vniuersitatis sed ille nõ; & cã vlciscẽdi iniuriã suã hoc facere vr. Itẽ qa huius manus sæuit, licet nõ iniuriãdo, ar. 14. q. 6. si res. sed non illius qui ioco Ioan.

Glo. seq. primo tractat de psalmista, de bigamo, de coniugato, & de deposito: Secundo quærit de excõicato, arg. negatiue, ponit opi.

m *Ordinati.*] in quouis ordine. 21. di. cleros. dũmõ nõ ɔhat scdas nuptias. 33. di. qsqs, ẽt si sit clericus coniugatus. ar. s. de vi. & ho. cle. clericus. & hoc intellige si vult deferre coronã, & gaudere priuilegio clericali, alias si nõ vult hre priuilegiũ clericale, potest deponere s. de cler. coniu. Ioãnes. vbi de hoc. Item & clericus depositus hẽt hoc priuilegiũ, quãdiu vult viuere sub regula clericali, 81. di. dictũ & c. px ff. de decu. l. si. Itẽ nisi immiscuerit se enormitatib. s. e. cũ non ab hoie. & c. perpendimus. vel vsq; ad trinã admonitionẽ contempto habitu clericali. s. e. in audiẽtia. & j. e. contingit. Itẽ qd de excõicato deposito si verberet: an incidit in canonẽ? Vr q nõ: qa nihil ad nos de his qui foris sunt. 2. q. j. multi, q tã est mẽbrũ diaboli, & extra ecclesiã eiectus. 11. q. 3. oĩs Christianus. & c. seq. & quia nõ posset aliũ excõicare. 24. q. j. audiuimus eadẽ rõne nõ erit excõicatus, q clericũ excõicatũ ẽt depositũ verberat: qd q dã cõcedũt Vin. distinxit, an excõicat o pcedat depositionẽ, & tunc adhuc retinet priuilegiũ clericale: si vero sequit, & incorrigibilis fuerit eo tradito curiæ seculari, amittit priuilegiũ, s. de iud. cum non ab hoie. quiaãt alium clericũ excõicatũ verberat, vr ẽm hoc excõicatus multo fortius, q̃ qui verberat excõicatũ clericũ ante depositionẽ, sm quod distinguit. Vincen.

n *Fauorem ordinis.*] cui renunciare non potest. s. de fo. com. per si diligenti & c. significasti. Ber.

Glo. seq. obijcit, & soluit.

o *Prohibeas attentari.*] Non vr respondere ad qõnem quæ fuit, an huiusmodi percussores incidant canonem. Sed dic, q bene

Agit filius longe absens sine patris assensu: ne, dũ expectat pr, remaneat maleficiũ impunitum. Ioã. And.

Quid de capiente clericum suum debitorẽ suspectũ de fuga, no. Bar. in l. si quis i seruitute, ff. de furtis.

Et sic est intelligendũ qd not. Ioan. i prædic. ca. principes. sm Host. qui ẽt hic dicit, q casus ibi not. i ti positi sunt casus, quib. inuocat ecclesia brachiũ seculare, q̃ quibus iudex secularis potestatẽ habeat in clericum. Io. And.

Epo legit in recentiorib. in antiquis rectius est archiepo. vide Vasquin in annalib. Hispaniæ. c. 20.

Cap. 10. eo ti. in 3. cõpila. Et de materia text & glo. vide p aliis, aio Henricũ Bosch. ad de Syluest. verb excõmunicatio 6. circa fin.

Idẽ no. 23. q. 4. si is q. hoc tenet hic Innoc. & Hosti. hic, & s. eo. cũ desideres. in fi Ioã. And.

Quod dic vt j. de cle. coniu. c. vno. li. 6. Io. An.

De hoc s. de of. or di. c. quod sedem. & de pscri. c. veniẽs. vide oĩno Inn. in c. si vero. s. e. & Io. An. hic.

q bene sunt excōicati: qa iniuriosas & temerarias man⁹ inij ciunt, & satis innuitur, dum dicit: tā in fauorē clerici, q̄ ordinis, &c. ex eo qd̄ dicit, prouiso vt clericus sine iniuria clericali &c. clericus qui ad hoc consentit, excōicetur, vt ĩ. sequit. *Relatum.*] Cōis diuisio. Secunda ibi, *Quocirca.* Abb Siculus.

bus & participib. suis: aliquis spōte cōicauit talibus, tandē ad cor rediēs, de mādato ecclesiæ illos excōicatos, quos fouerat, expugnauit: q̄rit an iste debeat hr̄i absolutus? Rñ Papa, q nō est habēdus absolutus, nisi gratiā absolutionis pceperit: & si occūbat in hmōi bello, nō sunt oblationes recipiēdę pro illo, nec orōnes Dño porrigendæ, nisi cū de ipsius viuētis pnia per euidentia signa constiterit, & fuerit absolutus fm tenorē ɔstitutionis Innocētij. No. q licet qs excōicat⁹ iubet stare mādatis ecclesię, vel expugnet excōicatos, nō hr̄ pro absoluto, nisi beneficiū absolutiōis fuerit subsecutū. f *Voluntarius.*] Secus si absolute fuerit attractus, ĩ. de his quæ vi metusve causa, facris. & 50. dist. presbyteros, & ĩ de bapt. maiores, ad fi. vers. ille vero qui nunquam. g *Porrigendæ.*] 24 q. 2. cap. 2. & 3. h *Constitutionis.*] ĩ eo. à nobis. cum fuerit absolutus, tunc orabit ecclesia pro eo, & recipiet oblationē pro eo, sicut pro alijs defunctis.

R CASVS. Serui pp iniectionē manuū in clericos in excōicationē incidūt: dñi sui allegāt q nolūt carere seruis suis; & ita nō curāt venire ad sedē Apost. absoluēdi, eludētes canonicā disciplinā: significatū est hoc D. Papę: vñ mādat archiepō Lugdun. quaten⁹ cōpellat eos venire ad Apost. sedē absoluēdos, cū potius Deo q̄ homini sit deferēdū, nisi serui illi hoc faciāt i fraudē: vt se subtrahāt obsequio dñorū, aut ipsi dñi pp eorū absentiā grauiter lędetent sine culpa dñorū, & tūc i vtroq; casu ab ipso archiepō ex indulgētia Papæ poterūt absolui: & in recōpensationē laboris alia eis satisfactio iniungatur: dūmodo nō sit enormis excessus, vt pp scandalū tollendū ad seruū seruorum Dei venire debeant absoluendi. No. q plus est Deo, q̄ homini deferendū. It. q serui a sede Apost. q iniectiōe manuū i clericos sūt absoluēdi: nisi i duob. casibus hic positis. s. si faciāt hoc in fraudē, vt subtrahant dñis seruitiū debitū, vel si dñi graue damnū incurrerent de eorū absentia. Item pro vna satisfactione alia iniungitur.

a *Plus Deo quam homini.*] 11. q. 3. quisquis metu, & c. Iulianus, & ĩ. de voto, ex multa. vet. in fi. & c. 22 q. 5. c. 2 & 3. aggrauat enim culpa ex persona iniuriati, ĩ. eod. cum illorū, vbi de hoc. b *Sine culpa.*] Tunc. n. pñt absolui p epm, vt hic dicit: & ĩ. c. mulieres, & ĩ. eo. quis. q intelligi debet fm hanc distinc. vt vnaut altero de sine culpa priuari nō debēt, ĩ de eo qui cogn. consang. vxo. suæ, discretione, & c. vlt. & ĩ. vt lite nō contest. qui frequenter, §. 2. & ĩ. de cōsti. cognoscētes. alias si essent dñi in culpa, tā ipsi, q̄ serui sunt excōicati: ĩ. de pœn. si mandassent: quia sepul. c. sa qui per alium facit, per eris, & de iniuriis, & c. vt famę metusve c *In vtrolibet casu.*] si cū serui hoc faciūt fraudulēter, vel cū dñs nulli culpam cōmisit. ergo vr̄ idem dicendū in vxore, si in fraudē vxoris suæ faciat. & in liberto qui operas pstare tenetur. arg 29. q. 2. perlatū. Sed hoc non credo, cū nō inueniā; qa excipiuntur, prohibitorium est. arg ĩ. eo. cū illorum, in princ. d *Recōpensatione.*] sic ĩ de vo. q̄d sup his, & c. magnæ, ad fin. e *Enormis.*] ĩ. eo. cum illorum, vbi de hoc.

Idem Lugdun. archiepo.

Seruus excōicatus pro iniectione manuum in clericum tenetur pro absolutione ire ad sedē Apostolicam: sed si ex hoc dominus, qui ne fuit in culpa, graue dānū patiatur, vel seruus hoc faciat in eius fraudem, absolui potest ab epo, si læsio non fuit enormis.

CAP. XXXVII.

Relatū † est nobis, q cū aliq serui pp iniectionē manuū in clericū violentā, in canonē incidunt sniæ promulgatæ: allegātib. dñis eorundē, q carere mācipijs suis nolūt, venire ad sedem Apost. absoluendi nō curāt: per occasionē hmōi eludentes ecclesiasticā disciplinā. Quocirca mādamus, quatenus eos venire compellas ad sedē Apost. absoluēdos: cū plus sit Deo, q̄ homini a deferendū; nisi fecerint hoc in fraudē, vt subtrahant se obsequio dñorum: aut ipsi dñi pp hoc sine culpa b sua graue damnū incurrāt: tūc enim ī vtrolibet casu c poteris eos ex indulgētia nr̄æ pmissionis absoluere, cū nimis sint ab Apost. sede remoti: sed in recōpensationē d laboris, quē in itinere sustinerēt, alia eis satisfactio iniungat: dūmodo nō sit tam grauis & enormis e excessus, vt pp vitādū scādalū, & tollēdum exemplum hmōi serui ad seruū seruorū Dei venire debeant absoluendi.

Idem Strigonien. archiepo.

Excōicatus propter participationē cum excommunicato, licet eum postea impugnet, ex hoc solo pro absoluto non est habendus.

CAP. XXXVIII.

Sacris † est canonib. institutū: *& infra.* Licet is, qui volūtarius f excōicatis illis cōicauerat, qui cū omnib. fautoribus & participibus suis excōicationis snīa sunt astricti, ad cor rediens de mādato ecclesiæ excōicatos, quos prius fouerat, expugnauerit: † nō tñ priusq̄ absolutionis gratiā pceperit, hñdus est absolutus: nec si occumbat in hmōi bello, sunt [absolutiōes † vel] oblationes recipiēdę pro eo, vel orōnes Dño porrigendę, g nisi cū de ipsius viuētis penitentia p euidentia signa cōstiterit: & iuxta cuiusdā cōstitutionis h nostræ tenorē, defuncto etiā absolutionis beneficium impendatur.

Idem Assuntin. episcopo.

Semel excōicatus debet vitari semper vt excōicatus: nisi legitime probet se fuisse absolutum.

CAP. XXXIX.

Sicut † nobis: *& infra.* Fraternitati tuę rñdemus, q nisi excōicati à te, super absolutione sua lr̄as nr̄as, i vel illius, cui uices nr̄as in hac parte cōmisimus, reportauerint, aut alio k modo legitime de illorū absolutione tibi constiterit: tu ipsos pro excōmunicatis vt prius habeas, & facias euitari.

Idem Senon. archiepo.

Si excōicatus ab epo ad metropolitanū appellat, ab eo absolui pōt: metropolitanus tamē volens suo suffraganeo deferre pōt illum sibi remittere absoluendū: & tenetur is remittere, quando propter manifestū excessum fuit excōicatus: & ante absolutionē nō auditur volens probare se iniuste excōmunicatum: secus si probare vult sententiam esse nullam.

CAP. XL.

Per † suas lr̄as: *& infra.*

Sicut.] Excōicatū, q dicit se absolutum, nō credit nisi phet. h. d. In prima ponit decisa consultatio: In secūda rñsio; ibi, *Fraternitati.* Abb. Sic.

CASVS. Aliqui excōicati aliqñ ab epo suo: illi accedūt ad curiā Dñi Papæ: redeuntes dicūt se absolutos, nō ostendunt lr̄as sıæ absolutionis: q̄siuit eps Assuntin. vtrum debeat illos hr̄e pro absolutis? Rñ. Papa, q nisi sup absolutione sua litteras Apostolicas, vel illius cui vices suas in hac parte cōmittit reportauerint, aut alio modo legitime cō stiterit de absolutione ipsorū, ipsos pro excōicatis sicut prius faciat euitari. Nota q non est credendum alicui, qui dicit, se absolutum, nisi de hoc fidem faciat. *Gl. seq. obijcit, & soluit.* i *Litteras nostras.*] Sed vr̄, q eis credendum sit, quia de nemine præsumendū est q sit immemor suæ salutis, 1 q vlt. sancimus: & ar. ĩ de cōsec. dist. 4 cū itaq; & c si nulla extant. sed non est verū, ĩ. de off. ord. ex parte, & 2. q. 5. c. vnico, & C. de mād. prin. l vnica. *Glo. seq. reti. q̄ an vnius testis indicia, vel honestas personæ sufficiat, & tenet quid non: allegat contrarium, & soluit.* k *Alio modo.*] Non cū vno teste, quia fieret actori pudicio: nec ēt sufficiunt talia indicia, quæ sufficiunt, ĩ. de cle. peregr. c. inter, & c. tuæ nec sufficit hic honestas psonæ, vt ei credi debeat. arg 50. dist. si quis præpostera, & dist. 2. si solus. Arg. ĩ 97. dist. nobilissimus. Sed illud cum nulli sit præiudiciū. Ioan.

Per suas.] Diuiditur. Nā in prima parte ponit falsa opinio: In secunda allegatio pro archiepō: In tertia allegatur p ipsum: In quarta soluit distinguēdo. Secūda ibi, *Verum.* Tertia ibi,

Cap. 11. eod. tit. in 1. compil.

Cap. 12. eod. tit. in 1. compil.

Dictio, enim, nō est i vetustiorib. codicibus.

In Vaticanis vno aut altero excepto i. Idē Nidrosiē. archiepo.

Addel. ma tñ, & gessisse, & de admi. & peri. cū vulgarib.

expugnaret

Hęc duo verba absolutiōes vel. desūt in omnibus Vaticanis, & plerisque alijs.

Alias ita: Assunati epo.

Cap. 13. eod. tit. in 3. compil. Vide gl. & Doct. in c. ppositi, ĩ. de cler. excō. minist. Anch. cōsi. 64. & Fel. in ca. scribā, ĩ. de pſum.

Cap. 14 eod. tit. in 3. compil. i ter Hēr. Boich, & alios hic, vide ca. is cui. § fi. 3 sen. excō. lib 6 adde Couarru. in c. alma mater, de sen. excō. lib. 6. par. 1. § 2.

In foro contēntioso: & pria locū hñt in foro pnīali, ĩ. de homic. ca. significasti. 2. verū & ceteris, secūdū Hostic. Ioan. And.

ibi, *In Sardicensi*. Quartā ibi, *Nos igitur*. Abbas Siculus.

CASVS. Ep̄s Altissiodoren. excōicauit archip̄sbyterū suū: archip̄sbyter ad Senonen̄ archiep̄m accedēs obtulit cautionē stādi iuri, petēs absolui: archiep̄s volēs ep̄o deferre, ipsū monuit vt eū absolueret: & q̄a eū absoluere noluit, archiep̄s eū absoluit, quē ep̄s nō habebat absolutū, dicēs, q̄ eius absolutio ad archiep̄m nō ptinebat. vñ archiep̄s q̄siuit à Papa q̄d in similib. sit tenēdū sup hoc? Rñ. Papa, q̄ q̄dā dicebāt, q̄ cū qō nō deferē ad archiep̄m, p appellationē, de illa qōne se intromittere nō pōt, & excōicatus vocē nō hēt appellādi, vt pote ab ecclesia separatus: & siue appellauerit siue non, metropolitanus eū nō dēt nec pōt absoluere: p̄missa opinione reiecta, primo ōndit Papa p quādā decretalē Alexādri, q̄ archiep̄s eū absoluere possit: dicit. n. Alexāder q̄ si añ appellationē ep̄s aliquē excōicauerit, metropolitanus añ litis īgressum iuro recepto, q̄ stabit mādatis ecclesiæ, debet ipsū absoluere, n̄ si ep̄o duxerit deferendū: & ipsum ad eū remittere absoluendū: & subsequit ibidē, q̄ nec excōicati sūt audiēdi, nisi prius fuerint absoluti, nec sūt ad illos, à q̄bus appellauerāt, remittēdi: Scd̄o in ɔ̄rium p ep̄o allegat Papa conciliū Sardicē. in quo dr̄, q̄ ille qui ab ep̄o est excōicatus, vicinos ep̄os interpellet, & cā eius audiaē, & ep̄s qui iuste vel iniuste excōicauit, patiēter accipiat, vt negotiū discutiaē, quousq; ipsius snīa approbeē vel emendeē: & ante finē causæ nullus eū cōioni restituat: Papa vero his p̄missis dicit distinguendū, vtrū quis p̄ponat se post appellationē legitimā excōicatū fuisse, vel intolerabilē errorē in snīa fuisse expressum: in quibus casib. ad probationē eorū debet admitti, ēt si absolutionē non petat: sed in alijs debet euitari: quāuis tales Apostolica sedes absoluere cōsueuit ad cautelā: sed in alijs nō debet audiri, nisi fuerit absolutus, ne snīam ɔ̄temnere videaē, & p hoc amplius ligaē: & in casib istis intelligiē cōciliū Sardicē. q̄ si absolutionis beneficiū postulauerit, metropolitanus debet illū absoluere, nisi suo duxerit suffraganeo deferendū: & si suffraganeus ipsum nō absoluerit, metropolitanus cautione recepta, q̄ suo debeat parere mādato, ipsum absoluat, & eiū audiat: & sic archiep̄s *recte* p̄cessit: Sed si forte ep̄s subditū suū p̄p manifestū excessū excōicasset, metropolitanus nō debet ipsum absoluere, nisi ep̄s req̄situs malitio se ipsum absoluere noluisset. No. hic duos casus, in q̄bus non tenet excōicatio cū de his ɔ̄stiterit, & ideo p̄p dubiū interim audiē ad probationē eorū, s. q̄ appellauerit ante excōicationē, vel error intolerabilis in snīa sit expressus, aliàs non est q̄s audiēdus ante absolutionē. Itē in dubio absoluit quis ad cautelā. Itē ligatur quis ex contemptu, licet nō sit excōicatus. Itē negligentia suffraganei per metropolitanum suppleri debet.

¶ Vr̄ aliq̄bus,[a] q̄ cū ad Metropolitanū p appellationē qō non deferē, excōicatus autē uocem non habeat appellādi,[b] vtpote ab ecclesia separatus, siue appellauerit siue non, Metropolitanus ei nō debet absolutionis beneficiū exhibere. Verū ex verbis cuiusdā epistolæ,[c] quā scholastici ab Alexādro Papa emanasse p̄ponunt, hr̄, q̄ si añ appellationē, in aliquē excōicationis snīa fuerit p̄mulgata, Metropolitanus añ litis ingressū ab eo iuro recepto s̄m ecclesiæ ɔ̄suetudinē, debet ipsum absoluere, nisi voluerit ep̄o diœcesano deferre, ipsumq; ad eum remittere absoluendum: vbi ēt cōsequenter inferē, q̄ nec excōicati sunt audiendi,[d] priusq̄ fuerint absoluti; nec sunt ad illos, à q̄bus appellauerāt, remittendi.[e] ¶ In Sardicen.[f] aūt concilio[f] reperiē: vt is, qui ab ep̄o est abiectus, finitimos ep̄os interpellet, & causa eius audiaē, & diligentius pertractetur: ep̄s autē, qui iuste vel iniuste abiecit eundē, patienter accipiat, vt discutiaē negotium, quatenus vel probeē eius à pluribus snīa, vel etiā emēdetur: prius tñ q̄ oīa diligenter examinata fuerint, nullus antea[g] causæ cognitionem cōioni eum sociare præsumat, qui fuerat cōione priuatus. ¶[h] Nos igiē credimus distinguendū,[h] vtrū quis proponat se post appellationē legitimam interpositam, excōicatione fuisse notatum, vel in forma excōicationis intolerabilem[i] er-

a ¶ *Videtur aliquibus.*] & male. quia & si non appellatur ad metropolitanum, tamen potest excōicatum absoluere, si ep̄s ipsum absoluere nolit, s̄. de offic. ord. c. ad reprimendam. Ber.

b ¶ *Appellandi.*] et p hoc ab excōicationis snīa releuetur, vt s̄. de app. pastoralis. nec interdictū. vt s̄. eo. tit. ad hæc qm̄.[1] sed ȳt cū trāsferāt ad superiorē, bñ tenet appellatio, 3 q. 9 decernim̄.

c ¶ *Cuiusdam epistolæ.*] quā habuistī olim in antiqua cōpilatione, s̄. de offi. ord. quæsitū. cuius sententia & etiā verba pro maiori parte ponūtur hic, & incipiunt hic, quod si ante, &c.

d ¶ *Sunt audiendi.*] si agant, s̄. de hæret. excommunicamus. § credentes, s̄. de except. cum inter. conueniri tamen potest, s̄ eo. si vere, & § prædi credentes.

¶ Glo. seq. ponit duos casus, quibus remittitur appellans.

e ¶ *Remittendi.*] Remittiē q̄nq; aliq̄s ad eū à quo appellauit, si malitiose appellauit, s̄. de app. cū in ecclesia, & c. vt debitus. Vel si nō fuerit prosecutus appellationē in termino ɔ̄stituto: vt eo. ti. p̄sonas. Vel si appellās hoc petierit, s̄. de app. interposita, § ille. aliàs obtinet q̄d hic dr̄, & C. de app. eos, & 2 q. 6. § vlt.

¶ Glo. seq. ponit ius antiquum & modernum, & distinguit.

f ¶ *In Sardicen. aūt concilio.*] 11 q. 3 si ep̄s forte, q̄d inducit hic ɔ̄ decr. Alexādri. Vñ no. q̄ s̄m antiquos canones q̄libet excōicatus audiebaē, q̄ ante absolutionē volebat p̄bare se iniuste excōicatū. 11 q. 3 si ep̄s forte, cuius tenor hic ponit. Hodie vero nō audit nisi in duob. casibus:[2] si dicat snīam latā post appellationē fuisse, vel si dicat intolerabilē errorē i ea fuisse expressū:[3] vt hic dr̄. Sic ergo distinguas; si aliq̄s ɔ̄querit superiori de iniusta excōicatiōe; aut appellauit ad eū, aut nō: Si appellauit, primo p̄stabit cautionem, q̄ stabit mādatis ecclesię, tūc est i optiōe ipsius superioris, an velit eū absoluere: an remittere eū absoluēdū ei à quo appellauit, vt hic sequit i decr. alle Si vero nō appellauit, sed p simplicē q̄relā adiuit ipsum, dēt eū remittere ad inferiorē, vt ipsū absoluat: et si iferior ipsū absoluere nolit. archiep̄s ipsū absoluat, s̄. de off. or. ad reprimendā. si tñ p̄iculū esset i mora p̄p hmōi remissionē, ipsū statim absoluat, ī. c. sacro. ar. ad hoc s̄. tit. proxi. c. vlt. Et si viderit snīam excōicationis ab ep̄o latā esse iniustā, euidēter poterit archiep̄s declarare subditū irrōnabiliter fuisse ligatū, licet nō sit appellatū ad ipsum, s̄. de appel. sollicitudinē. similiter & ecōuerso, si viderit eā iustā, tenetur remittere ipsum absoluendū ad inferiorē, vt hic in fi. Io.

g ¶ *Nullus ante.*] Ergo nec archiepiscopus. arg. s̄. eo. cum desideres, & c. quod in dubijs, in princ.

h ¶ *Distinguendū.*] ad soluendā ɔ̄rietatē cōcilij & decre. Alex.

¶ Glo. seq. reci. i. per q. quæ sit error intolerabilis. alleg. contrarium. ponit opi. Vinc. subdit quid si erratur in facto: quia causa propter quam excommunicatur, non est vera.

i ¶ *Intolerabilē errorē.*] Error intolerabilis pōt dici quodlibet peccatū, vt si excōicet ideo quia nō furaē: vel q̄a nō ducit ei aliquā meretricē, vel quia nō est inobediēs suo Prælato, vel si p̄cipiat aliquod impossibile vel turpe, vt dictum est, talis snīa nulla est, nec aliquā obligationē inducit de facto vel de iure. sim. s̄. de pac. c. vlt arg. cōtra s̄. de cōdi. appo. c. vlt. in fi. Vin. hęc intelligit tm̄ de errore iuris: vnde in prædictis exemplis tenet excōicatio,[4] vt si dicat sic; excōico illum, quia nō adulteraē, quia non interfecit illum, tenet excōicatio. Itē intolerabilis pōt dici error, si expresse pronuntiaē contra ius scriptum, vt si dicat; pronuntio excōicationē valere, quia est lata post appellationē legitimam: & à tali snīa non est necesse appellare, 2 q. 6. c. ei qui. § diffinitiua, ff. quæ sent. sine app. resc. l. 1. § 1. & idem est dicendū vbicunque ponitur iudex ū retro nullum fuisse, nisi velit quis ad cautelā appellare, C. de procur. licet. & s̄. de procur. in præsentia, in fi. & s̄. de cri. fal. super eo. & s̄. de re iud. c. 1. secus est si errorem non exprimit in sententia, & tñ pronuntiaret cōtra ius: tenet quidē tunc snīa, nisi fuerit appellatione suspensa, s̄. de re iud. cum inter vos, & ff. eo. cum prolat. s. sed si error est in facto, vt si hoc modo dicatur; excōico te, quia expoliasti eū: licet manifeste sit falsum, tenet sententia: quia talis causa possibilis est, licet sit falsa, nec cōtinet errorem, & snīa siue iusta siue iniusta timenda est, 11. q. 3. c. 1. & 2. arg. cōtra q̄ talis error facit eā nullam, sicut error calculi. ff. q̄ sent. sine app. resc. l. 1. §. & talis error facit exhæredationē nullā, ff. de lib. & posth. l. si posthumus, § vlt. & l. seq. sicut nec valet decretū de datione tutoris. vbi error facti est expressus ff. de tut. & cur. l. tutor, & l. Seia. sic & obligatio per errorē facta non tenet, ff. si quis cau. sed & si § vlt. & ff. de fideiusso. si quis pontq lo. Quid ergo dices? Credo q̄ in snīa excōicationis lata per errorem facti (vt dictū est) tutius sit dicere q̄ teneat, & q̄ absoluatur quo ad ecclesiā, vel saltem ad cautelā.

quia quo

[1] Nec suspēsio ab officio, vel īgressu ecclesię, ī. e. is cui, ī si. lib. 6 Ioā. And.

[a] In cōcilio Sardicēsi id habeē, c. 17. cuius verba hic referuntur vsque ad §. nos igiē.

[2] Et i alijs qui no. ī. c. pastoralis. 6 Ioan.

[3] Adde q̄d ad defēsionem necessariā audiē. no. Bald. in l. de pupillo, §. seruo. ff de no. operis nun. tāgit Bart. in l. non solū, § si. ff. de iniur.

[4] Et ideo s̄m Vinc. quia talia mortalia non sunt expsse cōtra naturā excōicationis, q̄ non debet ferri nisi p cōtumacia: & distingui ī. Ioan. Theutonici fuerat, & colorata extendens simbriās Ioan. Ioan.

quia quo ad Deum non est ligatus, nisi contemneret eam: vt]. sequitur, & 24. q. 3. notandum, in fi. ē de testi. veniens.

a ¶ *In quibus casibus*] duobus. s. præmissis, cū dī, sniam latam post appellationē legitimam; & cum dī, continere intolerabilem errorē, & in casib. istis intelligitur cap. concilij Sardiceñ. cuius tenor hic ponitur sic ē. de off. delega. cum cōtingat. in casibus istis primo admittitur probatio, vt appareat an absolui debeat, an denunciari non ligatus, vt ibi in cap. cum contingat.

rorē fuisse patenter expressum: in qbus[a] casib. ad probationē eorum, ēt si absolutionē nō petat, debet admitti: sed donec de ipsis cōstiterit, in alijs[b] euitari debet[†] q̄q̄ Apostol. sedes ēt tales[†] consueuerit absoluere ad cautelā.[c] Verum in alijs,[d] nisi gratiā absolutionis imploret, nō debet audiri: ne sniam ecclesiasticā contēnere[e] videatur, & ꝑ hoc amplius ex suo contēptu liget. Quòd si[f] absolutionis bñficiū humiliter postulauerit, Metropolitanus eum debet absoluere, nisi suo duxerit suffraganeo deferendū: cui tñ si suffraganeus absolutionis beneficiū iuxta formam ecclesiæ noluerit exhibere, ipse nihilominus illū absoluat, cautione receptā, q̄ suo debeat parere mandato; ac deinde causam audiat, & qd̄ canonicū fuerit (iustitia mediante) decernat. Quòd si forsan eps subditū suum, ꝑꝑ manifestum excōicasset excessum, Metropolitanus non debet ipsum absoluere, nisi suffraganeus requisitus malitiose sibi absolutionis beneficium denegaret.

† Aliàs deest verbū, debet.

† Aliàs, talem.

¶ Idem.

¶ *Si Papa suis litteris excōicatū salutat: non ꝑꝑ hoc eū absoluit.*

CAP. XLI.

SI[†] aliqñ forte cōtigerit, q̄ eis, q̄ auctoritate Apostolica sunt excōicationi subiecti, nr̄æ litteræ cū salutationis[g] alloquio destinent̄, nō propter hoc excōicationis credatur snia relaxata: Cum per ignorantiā, vel negligentiam, aut occupationem[h] nimiā, vel etiam per subreptionē[i] contingat huiusmodi litteras impetrari.

† Cap. 2. in de rescrip. in 3. & de arti. huius decret. vide qd̄ sancitū est in Clemē. si summus, de sentē. excom.

¶ Idem C. Sancti Laurentij in Lucina presbytero Cardinali Apost. Sedis Legato.

¶ *Excommunicatus à pluribus Prælatis ob plures causas, non est communioni restituendus, licet de vna causa velit satisfacere: et si impetratur absolutio tacitis alijs causis, non valet absolutio.*

CAP. XLII.

OFficij[†] &]. ¶ Postremo q̄siuisti, vtrū is, q ꝑꝑ plures excessus à plurib. Prælatis ius in ipsum habē-

† Cap. 13. eod. tit. in 3. compil. pars huius in ca. officij, ē. de pœn. & remis.

b ¶ *In alijs.*] Sic intellige quod dicit, in alijs. s. quia non audit in alijs negotijs vel factis iudicialibus, vt actor tanq̄ excōicatus, sed ex iudiciū nō debet vitari, vt]. eo. ti. solet. nisi in hoc vt probet errorē vel sniam latā post appellationē legitimā & in hoc concordat conciliū Sardiceñ & interpretat̄ Papa cōciliū vsq; ibi, q̄ si absolutionis beneficiū humiliter postulauerit, & c. abinde vsq; ibi, q̄ si forsan interpretatur decr. Alexādri. Et sic distinctio Innocē. cōcordat conciliū Sardiceñ & decretalē Alexandri, quæ videbatur ꝯtra, sed non est: quia in diuersis casibus loquuntur, vt patet per interpretationem Innocētij.

† Pro intelligētia huius gl. præter Panor. hic, vide Doct. in c. solet, de sen ten. excō. lib. 6.

c ¶ *Ad cautelam.*] Sic]. eo. venerabilis, & ē. e. cū desideres, §. secundę. & ē. de appel. ad pñtiam. & ē. de testib. veniēs nō obstāte ꝓdictione excōicatoris vel aduersarij, vt in prædicta decret. solet. nisi diceretur excommunicatus pro manifesta offensa, in quo casu debet habere terminum octo dierum ad probandum manifestam offensam, vt in decretali prædicta, solet. Ber.

d ¶ *Verum in alijs*] Dixit Ioan. in alijs dubijs, s. hñdus est pro excōicato, ē. eo. cū desideres, § secundæ. Et tu dic, in alijs, s. excōicationibus, cū quis dicit se excōicatum iniuste, vel quocunq; modo apparet ipsum esse excōicatum maiori excōicatione: quia tūc nō debet audiri vt actor, nisi gratiā, &c. vt ē. vbi dicit, nec excōicati sunt audiēdi, &c. exceptis duob. prædictis casibus: & hoc dicit littera sequēs: nec sniam contemnere, &c. quia hoc ipso ligaretur ex contēptu: secus in eo qui petitur in seruū, qui pendente causa auditur cōtra alios, sed ꝯ illum qui dicit se dñm illius, non ff. de lib. cau. ordinata. Ber.

e ¶ *Contemnere videatur.*] No. causā quare hic tenet snia, licet iniusta, 24. q. 3. notandū, in fi. & 6. q. 3. c. audi. §. cū ergo. alia ēt recitat̄ ē. de app. pastoralis. vbi de hac materia in notula, quæ incipit, hæc ratio. & ē. de cler. excom. mini. si celebrat, in fi.

f ¶ *Quòd si absolutionis.*] Hic[a] interpretat̄ decr. Alexādri, quæ intelligit in eo casu, cū excōicatio præcessit appellationē, quā dicit iniusta conciliū in eo casu qñ excōicatio ꝓcessit, vel qñ intolerabilis error expressus est in snia: & sic planū est. Quæ fuit ergo dubitatio illius diuersitatis? Altissiodoreñ. eps excōicauit archipresbyterū suum: archipresbyter corā archiepō Senoñ. obtulit cautionē standi iuri, humiliter petēs absolui: archieps deferens epo sæpe monuit ipsum, vt eū absolueret: qd̄ cū facere nollet, archieps ipsum absoluit, quem eps non habebat pro absoluto, dicens q̄ eius absolutio nō pertinebat ad archiepm, pro qua videbatur facere decret. Alexandri, pro eo conciliū Sardiceñ. vnde archieps quæsiuit à Papa quid iuris esset, & ipse rñdet vt patet ex littera. & hic resume casum.

† Vt hanc gl. aptius intelligas, lege & decretalem Alexādri, & cōciliū ipsum Sardicēse: vā & tex. & glo. aptiora fient, vide ēt antiquā cōpilationem huius citatam.

S[I] *aliquando.*] Primo ponit dictum: Secundo cautiam reddit; ibi, *Cum per ignorantiam.* Abb.

CASVS. Contingit aliqñ q̄ Papa excōicat aliquos: postmodū eisdē litteras suas mittit cū salutationis alloquio: quæritur an ꝑꝑ hoc sint absoluendi? Rñdet Papa, q̄ non ꝑꝑ hoc credatur excōicationis sententiā relaxatam, cū per ignorantiam, vel negligentiā, aut occupationem nimiā, vel per subreptionē hmōi litteræ impetrentur. No. q̄ ex certa sciētia debet absolutio impetrari, non per subreptionem.

¶ *Glo. seq. ponit duplicem causam quare non salutamus excommunicatos: secundo quærit, arg. pro, & contra, ponit opin. & sol. tertio quærit, & soluit.*

g ¶ *Salutationis.*] Excōicati. n. salutādi nō sunt, 11. q. 3. excōicatos, 24. q. 1. ois qui. ne p salutationē videat eis aliquis cōsentire. arg. 63. dist. cū Hadrianus. vt sic sius resipiscāt, cum viderint se contēni, ē. de excep. pia. [li. 6.] quia grauis pœna est inter hoīes esse, & eorum carere suffragio. C. de apost. hi q. sed q̄uis eos nō debeamus salutare, possumus tñ eis loq de his. q̄ pertinēt ad eorū salutem: & licet alia verba incidenter proponant, nō nocet,]. eod. & c. cū volūtate, 1. rñ. & 11. q. 3. cū excōicato. Sed pone, q̄ Papa ex certa scientia salutet excōicatū, nūquid habebit pro absoluto? arg. est q̄ nō, quia certa forma tradit̄, ꝑter q̄ excōicatus, non vr̄ absolutus, ē. eo. cum desideres, ad fin. & c. qd̄ in dubijs, in prin. & c. sacris. arg. ad hoc C. de liber. cau. iubemus, & C. de prob. nō epistolis. ar. ꝯ ē. de priuil. cū olim essemus. & Papa non subiacet ꝯ legibus, C. de ll. digna vox & ff. eo. tit. princeps. Ergo vr̄ q̄ eo ipso sit absolutus, q̄ Papa sciēter tali cōicat, & Papa dat auctoritatē canonib. & ab eo vigorē sumunt, & nō econuerso, ē. de elec. significasti. Dñt quidā, q̄ ꝑꝑ hoc hic nō est absolut⁹, nisi dicat, absoluo te: sed de plenitudine ptātis satis vr̄, q̄ sit absolutus, dū tñ Papa voluerit ipsum ꝑꝑ hoc absolutū esse, vt hic cōstat, & est hic arg. q̄ sic, ex eo q̄ dicit, p ignorantiā: ergo à ꝯrio, aliud si per scientiā aliàs nō esset maior potestas ipsius, q̄ aliorum iudicū, quantū ad hoc. Sed nūquid incideret in canonē, si per talē participationē nolit ipsum esse absolutū, vt dictū est? Non, quia legibus est solutus.

Quoad vim coactiuā. simi lis glos. in c. 1. verbo, ab oibus, ē. de cōst. vbi vide citatus.

h ¶ *Occupationem.*] vnde nō valēt sic ē. de appel. non. ex parte. & ē. de relec. c. 2. & c. si qñ. arg. idē esset, & si ꝑ importunitatē petētis: quia dicit Imperator, Sæpe n. ꝑ importunitatē petentis nō cōcedēda cōcedimus, C. de peti. bon. subl. l. 1. lib. 10. B.

i ¶ *Per subreptionem.*] s. hoc tacito q̄ esset excommunicationis vinculo innodatus, quo dicto litteras non dedisset, s. de rescrip. super litteris. vbi de hoc satis dictum est.

O[fficij.]] Excommunicatus à pluribus Prælatis non est communioni restituendus, si ab vno tantum absoluitur. h. d. Et secunda pars ibi, *Super hoc.* Abb.

CASVS. Aliquis habet plures Prælatos ius in ipsum hñtes, excōicatur ab illis ꝑꝑ plures excessus: tandē de vno excessu satisfacere vult vni Prælatorū: q̄ritur vtrū ipsum debeat absoluere pro excessu, de quo satisfacere vult eidē, & cū de alio non satisfecerit alij, vtrum absolutus valeat nuntiari? Rñdet Papa, q̄ supprimēti veritatē absolutio subrepta nō prodest: & cū Prælatus intellexerit veritatē, absolutionē exhibere nō debet: non vr̄ rñdere ad quæstionē, sed potest dici rñsum esse dum dicit; absolutio subrepta non prodest; quia absolui debet, sed ei nō prodest quo ad effectū, nisi ab alio fuerit absolutus. No. q̄ absolutio per subreptionem obtenta non valet.

¶ *Gl. seq. no. excōicatum iterū, &c. Secūdo quærit, & tripliciter sol.*

a ¶ *Excõicationis vinculo.*] Sic patet, q̃ excõicatus iterũ potest excõicari, 3. q. 4. Engeltrudã. vbi tractat de hac materia. & ĩ. de Iudæ ita quorundã. & ff. de ritu nup. palã, §. vlt. Et sunt duo effectus excõicationis expellendi extra ecclesiã, & eiectũ cõfirmandi; quantũ ad primũ excõicari non põt: quantum ad secundũ bñ, quia triplex funiculus difficile rumpitur, ĩ. de treu. & pa. c. 1. sed qualiter talis absoluet? R. Põt dici, q̃ vna absolutione omnes excõicationes tollantur, sicut vna acceptilatione plures obligationes tolluntur, C. de transac. transactionẽ, & ff. de accep. pluribus. vel vnus cõmittat alteri vices suas, & illud cõpetentius fiet: vel quilibet absoluat à sua excõicatione: & vltima cõfirmabit præcedẽtes. ff. de ser. rust. prædi. §. fundũ. sed qui primo absoluit, nõ denũtiabit ipsum absolutũ, nec est ei cõicandũ donec absolutus fuerit ab alio: quia qui est excõicatus in vna ecclesia, excõicatus est quo ad oẽs, vt 4. q. 5. quisquis.

b ¶ *Subrepta non prodest.* De hoc et dictũ est ĩ. co. cũ pro causa, & dic q̃ nõ prodest quantũ ad saluationẽ, ĩ. tit. proxi. quod quidã. valebit tñ quantũ ad mitius supplicium subeundũ, vt de pę. dist. 3. ad fin. & c. si quis autẽ, & §. seq. in fi. dist. Bern.

c ¶ *Exhibere non debet.*] Arg. ĩ. tit. proxi. qđ quidã, & de pœ. dist. 3. ad fi. c. si qs autẽ, & §. seq. Dici põt, nõ debet exhibere, cũ effectu, vt eũ denuntiet absolutũ, vt dictum est. donec ab alio fuerit absolutus: vel nõ debet, nisi caueat q̃ absoluat ab alio, delata denuntiatione: & interim ei non cõicet, nisi tũc demũ cũ ab alio fuerit absolutus, sed ipsum simpliciter nõ dẽt absoluere, vt hic dr̃.

R *Esponso.*] Sunt duæ partes principales. Secunda ibi, *Præterea.* Et quælibet subdiuiditur in consultationem, & responsionem, & partes patent. Abbas Siculus.

CASVS. Lr̃a ista plana est. Licitũ est Prælato prędicare interdictis vel excõicatis, de his q̃ pertinent ad ipsorũ correctionẽ, dũmodo ɔ̃ formam interdicti nullum eis diuinum officiũ celebretur. Secundo quæsiuit eps̃ Ferrarieñ. vtrum tpe interdicti, cum diuina officia sint tunc interdicta præter baptisma paruulorum, & pœnitentias morientiũ, liceat pueros baptizatos consignare in fronte? Rñ Papa, q̃ sicut possunt baptizari, sic possunt in frontibus ab epo sacro chrismate deliniri. No. q̃ excõicatis & interdictis potest prædicari de his, quæ pertinent ad eorũ correctionem. Item in generali interdicto tẽn. p exci piuntur baptisma paruulorum, & pœnitentia morientium.

d ¶ *Cum videris expedire.*] 11. q. 3. antecessor, ĩ. c. cũ volũtate.

¶ *Gl. seq. signat contrarium, & soluit.*

e ¶ *Interdicta supposita.*] Sic ergo ciuitas subijcit̃ interdicto & sic puniũtur quiq́ue qui non peccauerunt. sic ĩ. de spon. non est vobis, & ĩ. de off. dele. sane, 2. Arg. contra 24. q. 3. si habes.

¶ Aliás ita: præterea hæc distinguunt: & cũ de alio nõ satisfecerit alij: absolut⁹, &c.

¶ Cap. 16. eod. tit. in 3. compil. Vide Ioã. Cald. trac. de interdicto, membro 6. q. 4. & Couarru. in cap. alma mr̃. de sen. excom. li. 6 par. 2. §. 2. & 3.

tibus, excõicationis[a] est vinculo inodatus, & vni Prælatorũ de vno tm̃ satisfacere vult excessu, ab eo sit absoluendus, de quo satisfacere vult eidẽ: &[†] cũ de alio nõ satisfecerit: alij absolut⁹ valeat nũtiari: & j.[¶] Sup hoc arti. rñdemus, q̃ supprimẽti veritatem, absolutio subrepta[b] nõ prodest: & veritatẽ itelligẽs, absolutionẽ huiusmodi exhibere[c] non debet.

¶ Idem Ferrarieñ. episcopo.

¶ *Excõicatis & interdictis prædicari potest licite verbum Dei. hoc primo. & tpe generalis interdicti concedi potest baptismus et chrismatio in fronte, & pœnitentia morientium. h.d. secundo.*

CAP. XLIII.

RESpõso[†] nr̃o postulas edoceri, an cũ Ferrar. ciues excõicationis & interdicti sententijs sint ligati, liceat tibi viros & mulieres semel in hebdomada, vel in mẽse, apud aliquã ecclesiã ɔuocare, qbus p̃dices verbũ Dei, & eosdẽ ad correctionẽ iducas. Sup quo rñdem⁹, q̃ sine scrupulo ɔsciæ hoc facere poteris, cũ videris[d] expedire: dũmõ ɔ̃ formã interdicti nullũ eis diuinũ officiũ celebret.[¶] Præterea q̃siuisti, cũ Ferrar. ciuitas sit iterdicto[e] supposita, & iõ sint ibidem (p̃ter baptismã[f] paruulorũ, & pnĩas morientiũ) vniuersa sacra ecclesiastica iterdicta, an liceat tibi baptizatos pueros ĩ frõtib. ɔsignare. Sup quo rñdem⁹, q̃ sicut baptizari pñt pueri, sic & baptizati ad cõfirmationẽ[g] in frontib. à te pñt sacro chrismate deliniri.

¶ Idem.

¶ *Si coniunx scit pro certo impedimentũ matrimonij, non debet reddere debitum, sed potius excõicationem pati: si autẽ hoc credat ex causa probabili & discreta, potest reddere debitum, non autẽ exigere: sed si ex leui & temeraria causa, deposita conscientia potest reddere & exigere.*

CAP. XLIIII.

INquisitioĩ[†] tuæ rñdẽtes, credimus distinguẽdum, vtrũ alter coniugũ pro certo sciat impedimentũ cõiugij, pp qđ sine mortali peccato nõ valeat carnale commerciũ exercere, q̃uis illud apud ecclesiã pbare nõ possit: an nõ sciat pro certo, sed credat.[†] In primo casu debet potius excõicatiõis sententiã humiliter sustinere,[h] q̃ p carnale cõmerciũ peccatũ operari mortale. In secũdo distinguimus, vtrũ habeat ɔsciam hmõi ex credulitate leui[i] & temeraria, an pbabili & discreta: & quidẽ ad sui pastoris cõsiliũ (ɔscia leuis & temerariæ credulitatis explosa[k]) licite põt nõ solũ reddere,[l] sed exigere debitũ ɔiugale.[¶] Verũ cum ɔscia pulsat animũ ex credulitate pbabili[m] & discreta, q̃uis nõ euidenti & manifesta, debitũ quidem reddere põt, sed postulare nõ debet: ne in alterutro vel ɔ̃ legem cõiugij, vel ɔ̃ iudicium conscientiæ cõmittat offensam.

sed ĩ. de excommunicatione dicitur, non de interdicto.

f ¶ *Præter baptisma.*] Hæc duo sacramenta semper excipiuntur de interdicto, vt ĩ. de spon. non est vobis & viaticũ etiam decedentibus conceditur: quod per pœnitentiam intelligitur, ĩ. titu. proxi. quod in te. sed vnctio denegatur, vt ibi.

g ¶ *Ad confirmationem.*] sine qua nõ est plene Christianus qui eã contemnit, de consec. dist. 5. omnes, & c. de his, in fi.

I *Nquisitioni.*] Diuidit: Nam primo casum de quo quærit, distinguit, & primum membrum prosequit: ibi, *In primo.* Circa secundum distinguit: ibi, *In secundo.* Tertium membrum prosequitur: ibi, *Verum.* Abb.

CASVS. Duo sunt coniuges vir & vxor, alter dicit q̃ impedimẽtum est inter eos, ita q̃ non pñt sibi carnaliter cõmiscere sine peccato: quæritur quid iuris sit? Dñs Papa dicit esse distinguendũ, vtrũ alter coniugũ sciat impedimentũ coniugij pro certo, pp quod non põt carnale cõmerciũ sine mortali peccato exercere, q̃uis illud probare non possit, aut non sciat pro certo, sed credit: In primo casu debet potius excõicationẽ sustinere, q̃ per carnalẽ copulã vel cõmercium mortaliter peccare: In secũdo casu distinguit, vtrũ habeat conscientiã huiusmodi ex credulitate temeraria & leui, an probabili & discreta: Si ex leui & temeraria credulitate huiusmodi ɔsciam habeat, eã oĩno dimittat ad consiliũ sui pastoris, & debitum reddat & exigat: Si ɔsciam habeat huius impedimẽti ex causa probabili & discreta, debitũ reddat, sed non exigat ɔ̃ hmõi conscientiam: ne cõtra legẽ coniugij vel ɔ̃ iudiciũ ɔsciæ cõmittat offensam. No. q̃ quis debet potius excõicationẽ sustinere, q̃ mortaliter peccare. hẽ nullus contra conscientiam facere debet: & potius debet sequi conscientiam, q̃ sñiam ecclesiæ, cũ quis certus est in hoc casu.

h ¶ *Humiliter sustinere.*] sic ĩ. de resti. spol. litteras, versus fin. sed potius debet omnia mala pati, q̃ contra cõscientiam peccatum operari mortale. 32. q. 5. ita ne. & ĩ. de his quæ vi metusve causa fiunt. sacris.

¶ *Gl. seq. quærit, & soluit.*

i ¶ *Leui & temeraria.*] Quam dicit leuem? puta, si audiuit impedimentum à leuibus, & forte à paucis, quibus credere non tenetur, talẽ credulitatem, vel consimilem debet remouere: quam non eundo, nisi deponat errorem, ĩ. de simo. per tuas, 2. & 11. q. 3. cui est illata.

k ¶ *Explosa.*] id est expulsa.

l ¶ *Reddere, sed exigere.*] Arg. 23. q. 1. quid culpatur, in fi. & ĩ. de spons. duobus.

¶ *Glo. seq. quærit, & soluit.*

m ¶ *Probabili & discreta.*] Sed quã dicis pbabilẽ? puta, q̃a vidit virũ cũ ɔsanguinea sua in locis suspectis, & hora suspecta, solum

Et dic vt in sũma ipsius qõ. & 1. q. 4. in sũma. Ioan.

a Vide Turrecrem. in c. omnes, de conse. dist. 5.

† Cap. 19. eod. tit. in 3. compil. De materia vide late per Doctores Theologos li. 4. sent. dist. 32.

† Adde q̃ testis deponens p hoc vbũ, credo, aut simile in significatione nõ probat, vide Bart. in l. admonendi. ff. de iureiur.

amoũ p̃sumptiones ꝓbabilẽ inducũt credulitate, vel qa publice dr̃ ab hominib. ad hoc facit. s. de p̃sum. tertio, & ca. litteris. & idẽ intellige de viro, si vidit cõsanguineum suum cum vxore sua ante matrimoniũ.

Contingit.] Clericus qui nec in tonsura, nec in vestimẽtis, nec i negotiorũ qualitate de clericatu se quã ostẽdit, & tertio monitus se nõ emẽdat, perdit priuilegium clericale. h. d. In prima ponitur comitis q̃rela: in secunda prouisio: ibi, Verum. Abbas.

CASVS. Comes Flãdrẽ. significauit dño Papæ, q in dioecesi epi sui erãt qdã, q nec in tõsura, nec i forma vestimentorũ, nec in qualitate negotiorũ aliqd de clerico ostẽdebant, sed vt pœnã possent aliqñ euitare, se pro clericis exhibebãt, cũ super excessib. cõueniebant, circumcisis crinibus allegãtes fori priuilegiu, q facto antea negauerãt clericatũ: Super hoc scribit Dñs Papa dioecesano epo dicens, q priuilegiũ meretur amittere, q permissa sibi abutit potestate, & frustra implorat legis auxiliũ, q cõmittit in legẽ: vñ mandat eidẽ, vt si p̃dicti clerici tertio ab epo cõmoniti seipsos contempserint emendare, nõ habeãt priuilegiũ clericale. No. q ipso facto negat qs clericatũ. Itẽ priuilegiũ meret amittere, q permissa sibi abutitur ptãte. Itẽ frustra legis implorat auxilium, q cõmittit in legẽ. Itẽ clericus vsq; ad trinã admonitionẽ retinet priuilegium.

Idem.

Per dimissionẽ habitus & tonsuræ, p̃t post clericus amittere trinã monitionẽ priuilegiũ clericale.

CAP. XLV.

Contingit † interdum: & infra. ¶ Sane sicut accepimus insinuãte comite Flandrẽ. in dioecesi tua qdã existũt, q nec in modo tonsuræ, nec in vestimẽtorũ forma, nec in qualitate negotiorũ de clerico, † q(?) se quã ostẽdũt, ad pœnæ subterfugiũ se clericos exhibẽtes: cũ n. † sup excessibus, quos seculari luxu cõmittũt, ad publica iudicia ptrahunt, circũcisis crinib. ut possint circũuenire uindictã, se ꝓ clericis repñsentãt: clericalis fori priuilegiũ labiis allegãtes, q factis a paulo añ negauerãt clericatũ: & j. ¶ Verũ qa priuilegium b meret amittere, q pmissa sibi abutit ptãte, ac frustra c legis auxiliũ iuocat, q committit in legẽ: Volumus & mãdam⁹, ut tales si tertio d à te ꝯmoniti seipsos ꝯtẽpserint emẽdare, illius efficiãtur immunitatis extorres, † q pro clericorum tutela, & laicorũ uiolentia coercenda e dignoscitur instituta.

a ¶ Factis.] ipso enim facto renuntiat qs suo priuilegio. s. de vi. & honest. cleri. c. vlt. ipso. n. facto qs negat Deum. 11. q. 3. æstimant. & ipso facto mentimur. 22. q. 5. cauete. & ipso facto quis appellat. s. de app. dilecti 2. vbi de hoc habes plures concordantias. Ber.

b ¶ Priuilegium.] 11. q. 3. priuilegium. s. de priuileg. tuarum.

c ¶ Frustra legis.] Supra de vsur. quia frustra, & s. eo. in audiẽtia & s. de immuni. eccle. c. vlti. cum suis concordantiis.

¶ *Gl. seq. alle. ad trinam monitionem tres concor. & ad causam duas. all. 2. iura in contrarium, & soluit iterum alia 2. & soluit.*

d ¶ Tertio.] Hæc est ltima admonitio. j. eo. sacro. & 17. q. 4. de presbyterorũ. & 16. q. 7. oẽs decimæ & ita isti non perdunt priuilegiu suũ vsq; ad tertiã admonitionẽ. s. eod. in audientia. & s. de vi. & ho. cleri. c. vlt. Ar. ꝯ. s. eo. cum nõ ab homine. & c. perpendimus ibi soluitur. Illa. n. intelliguntur de his qui grauiter excedũt: vt ex ipsa lra patet hic: & illa decret. in audiẽtia. loqtur de his, q in modicis excedunt: vñ hẽt hic locũ admonitio: sed nõ in ꝯtris. Item ar. ꝯ. s. de cleri. cõiu. c. pen. & c. Ioãnes: ibi, statim pdunt priuilegiũ: sed ibi loqtur de coniugatis, qui non põt nec debẽt priuilegio clericali gaudere, vt ibi dr. & p̃terea de alio priuilegio dr ibi, q̃ hic: vt dr in c. Ioannes.

¶ *Glo. seq. notat, arguit, & dat simile.*

e ¶ Coercenda.] No. q nõ solũ i fauorẽ clericorũ, sed ẽt i odiũ laicorũ hoc fuit istitutũ, cu laici oppidõ sint clericis ifesti. 2. q. 7. laicos. vñ est ar. q clericus huic priuilegio renũciare nõ põt, s. eo cõtingit. i sicut nec illi, de fo cõpe. si diligenti. vbi de hoc. simile ff. de iniur. l. 1. §. vsq; adeo. & c l. si qs seruũ, 2 ea enim q̃ tm nos cõtingũt, & nõ alios, possumus renũtiare. s. de arb. cum tpe. idẽ est vbi pactũ in odiũ criminis statutum est. arg. C. si mãci. ita fue aliena. ne prostitua. l. 1. secus si non in detestationẽ criminis. arg. C. si manci. ita fue. alie. vt manumit. l. 1. a hæc decr. olim. non fuit in compilatione Innocẽtij.

In præsentia.] Ponit dictũ, rõnẽ subdẽs: ibi, Cum super. Abb.

CASVS. Quidam obiiciebant ꝯ Decanum suum in modũ denũtiationis excõicationẽ: ipse in excipiẽdo ꝓponebat ꝯ ipsos, q nõ erãt audiẽdi: cũ sup hoc ipsum nõ p̃monuerint, nec ab eis fuerit impetitus, & eidẽ Decano cõicauerint tã eps q̃ ipsi i mẽsa & i diuinis; nec ipsum euitauerint: qrit an sint audiẽdi ꝯ ipsum Decanũ? Rñdet Papa, q nõ, ppter p̃dicta. No. q q nõ præmonuit, nõ admittit ad denũtiãdũ. Itẽ qui participauit excõicato, nõ admittit ad denuntiãdũ ipsum, cũ eũ debuerit euitare: vñ non potest reprobare mutes(?), quos prius probauit.

Idem.

Ab excommunicati denũtiatione repellitur, qui non præmonuit, & ei communicauit.

CAP. XLVI.

In † præsentia dilecti filij: & infra. ¶ Nec canonici suo Decano excõicationem põt obiicere: Cũ sup hoc nec commonitus, nec impetitus fuerit: neque ipsi pp hoc eũ duxerint euitandum, f sed eps in mensa, g & canonici cõicauerint ei etiam in diuinis. h

¶ *Gl. seq. signat contrarium, & soluit. Secunda elicit argumentatum, quod reprobat.*

f ¶ Euitandum.] Supra de excep. à nobis. ꝯ. Solu exci pi põt ꝯ excõicatũ accusãtẽ vel agẽtẽ: qa nullũ crimen obstat volenti excipere, s. de except. cũ inter & c dilecti filii. sed secus est vbi denuntiat excõicatio alicuius, vbi repellit denũtiãs vel agẽs rõne cõionis: vt hic. ¶ q enim aliũ denuntiat, debuit illũ p̃monuisse, aliter repellit. s. de accus. cũ dilectus 2. eps n. excipere nõ põt ꝯ clericũ ipsum accusantẽ, cui pri⁹ cõicauit, & hoc in odium eius s. de acc. nulli cũ debeat hre secũ honestos viros. 2. q. 7. cũ pastoris. & sic per patientiã perdit quis bñficium exceptionis. sic ff. de adulte si vxor. in fi. ff. de aqua pluuia arcen. Labeo. ff. de pub. in rẽ act. si ego. §. 1. 32. qõ. 5. horrendus. & s. de æta. & qual. ac cepimus. Itẽ põt hic sumi arg. q si passus sum excõicatũ litẽ contestari, q amodo non possum excipere ꝯ ipsum. Sed hoc nõ est verum, qa exceptio excõicationis in qualibet parte litis põt opponi, et si omissa fuerit a reo malitiose: sed ipse tunc in expẽsis punit, & iudex ex offõ suo, & si reus nihil dicat, repellere dẽt excõicatum: vt s. de excep. exceptionem. & extrauag. Inno. iiij. c pia cõsideratione i fi. Sed hodie per illam decre. pia. si in parte aliqua litis excõicationis exceptio obiiciatur, & probetur, non condemnatur in expensis, sed ea quæ acta sunt, valent. & in sequentibus non auditur, donec fuerit absolutus. De hoc no in c. prædicto, exceptionem in glossa quæ incipit, et si excõicatio. ff. de postu. quos prohibet. ff. de peti. hær. l. vlt. i fi & s. de elec. nihil est. lo.

g ¶ In mensa.] sim le s. de cleri. excom. mini. proposuit. in fi.

h ¶ In diuinis.] quod facere non debuerũt. s. eo. significauit.

Idem.

Excommunicatus est dolose permittens clericum percuti, ex quo poterat prohibere, & non prohibuit.

CAP. XLVII.

Quantæ † præsumptionis [& temeritatis †] existat in rectores ecclesiæ manus iniicere uiolentas: & infra. ¶ Ne autem solos uiolentiæ huiusmodi auctores aliquorum præsumptio existimet puniendos,

Quanta.] Legit duob. modis in gl & tertio mõ extra gl Et sm primũ modũ. h. d Excõicatus est qlibet pmittẽs clericũ percuti, si ꝓhibere põt: sm aliũ intellectum. h. d Excõicatus est pmittẽs clericũ pcuti, si rõne officij poterat ꝓhibere, & nõ ꝓhibuit: sm tertiã & verã lecturã hoc dicit, vt in rubro. Diuiditur: quia præmittit culpam, quam secundo aggrauat: ibi, Ne autem. Tertio aggrauationem declarat: ibi, Eos. Abb.

CASVS. Quidam dicebant, q illi solummodo erant excommunicati, qui manus violentas mittebant in rectores ecclesiarum siue clericos: Dicit Papa, quod magnæ præsumptionis existit in rectores ecclesiarum manus iniicere violentas: & q auctoritas catholica non solum punit auctores huiusmodi sceleris, sed omnes facientes & consentientes pari pœna condemnat, interpretans eos fauere delinquentibus, qui manifesto facinori desinunt obuiare. No. quod qui clericum verberat, & qui verberari facit, vel consentit cooperando, vel qui auctoritatem habet ex officio, & non prohibet, si potest, est vere excommunicatus. Et sic no q facientes & consentientes par pœna constringit.

a ¶ Consen-

Left margin notes:

¶ In hũc locũ vide quid scribat Ioannes And. q & Hostiensem & glossã declarat.

¶ Vid. clemen. 1. & 2. titu. de vita & honest cleri cor. & Bernardinũ Diaz in pract. cri. cano. cap. 69. & 70.

† Aliàs, clericatu.

† Dictio, enim, nõ est in plerisq; antiquis codicibus.

† Aliàs, dant.

† Aliàs, exortes. sed legendũ, extorres, ex oĩbus codicibus antiquis, id est, exules, vel alieni.

† Vide s. eo. parochianos. i 1. glo. & l. si qs seruum. ff. mihi iniuria cũ hĩ ludibrio filius uel seru⁹ meus, licet volens.

† Donaui seruũ vt postquã sibi xv. an. seruiuisset, liberet esset: postea mutare volũtatẽ. Ioã. And.

Right margin notes:

† Cap. 2. eo. ti. in 4. compil.

Vide qd notat Ioãnes Calderinus trac. de ecclesiastico interd. mẽbro. 6. qõ. 4.

¶ Quasi dicat glossa: exceptio cõionis admittitur, replicatione pellitur, & fit rõ, sm Vin. qa prima dat reo, secunda actori, vt ibi: sed sed fauorabiliores.

† Cap. 8. eo. ti. in 4. compilat. Et de intellectu Nauarrus in Manuali cõfessariorum c. 24. nume. 20. & seq.

† Hæc duo verba: & temeritatis, desunt in antiquioribus codicib. Gregorianis & in cib. Vaticanis

a *Consentientes.*] Hoc intellige per cooperationem, præstando auctoritatem, quia tunc eadem pœna puniuntur facientes & consentientes. & sic intelliguntur verba ista, vbi inuenies ea & s. de of. deleg. c. 1. vbi de hoc. & 2. q. 1. notum. & 27. q. 4. omnes, sic ſ. eo. mulieres. & c. nuper.

Glo. seq. alleg. concor. contra ... penis duplicem opi. & respunsionem Io. & aliorum, contra secundam allegat canonē Gratiani.

dos, faciētes & ꝯsentiētes pari pęna plectēdos, catholica ꝯdēnat auctoritas: Eos delinquētib. fauere interpretās, qui cū possint, manifesto facinori desinūt obuiare.

Idem in concilio generali.

Prælatus excōicare nō dēt subditū, nisi cōpetenti monitione præmissa, & ex cā manifesta & rōnabili: & contra facientem imponitur pœna hic expressa. Itē punitur subditus qui falso conqueritur se excōicatum iniuste: & subijcit quid iuris, si prælatus dicens se errasse vult excōicatum absoluere, & aduersarius appel

b *Interpretans.*] sic 23. dist. § 1 ver. non est grandis. & c. seq. & 86. di. pasce. ff. de lib. agno. necare. & ita vr peccare ois q nō defendit aliū si pōt, 23 q. 3. nō inferēda. & c. vlti. & si nō possit aliter defendere, saltē defendat clamore. ff. ad Silla l. 1. § hoc aūt. Sed nō vr q teneat defendere, q a licitū est recipere pecuniā pro defensione alicuius. ff. qd me. cau. metū. § sed licet. nec repetitur si data fuerit, vt ibi dr. ff. de dona. si pr. § 1. ergo vnus alterū defendere nō tenetur: q a si ad hoc teneret, pecunia repeti posset, ff. de condi. ob tur. cau. l. vlti. Dicit Io q quilibet tenet defendere aliū p capitula præfisa. vt 50. di. præcipimus. & 3 q. 1. nulli & c. se nec obstat qd dr, q pōt dari pecunia p defensione, nā officiali dat pecunia. q tū gratis tenet impēdere offm suū. 14. q. 5. si sane. & ad defensionē clericorū, q e q d dicas de laicis, quilibet tenet, q a hoc ptinet ad publicū ius. di. ius publicū vū p p publicā vtilitatē ampliada sunt verba edicti: q a fauore religionis multa ꝯ rōnē iuris istituunt. ff. de relig. & sump. fu. sunt ꝑsonę. Hoc dicit Io. Sed hæc tā gñal ter dicere graue est, qm posset aliqs piculū incurrere. Vñ alij dicūt, q ad solos prælatos siue iudices, vel alios q habēt aliquā ptātem hoc ptinet, & ad hoc tenent rōne ptātis, & nomalij. 23 q. 4 forte. & c. duo ista nomina. vñ si ego q nō habeo aliquā potestatē, video q aliquis vult verberare clericū siue pcutere, sine meo cōsilio vel auxilio, nō credo q sim excōicatus, si nō phibeo illū, licet aliās forte peccem, q a ipsum nō defendo cū possim: pœna enim nō dēt amplius egredi, ꝙ delictū reperiatur s. de his q si à ma. pat. c. qsuit. & C de pœ. sancimus. Et q dicit, q cum possint, intelligo de his qui rōne potestatis q in illos, ad hoc tenentur, alias consentire vr, & præstare auctoritatem si vident illum, & non prohibent. Alia est phibitio sociorum & aliorum, q a illis solūmodo admonēdi sunt verbis, sed non factis: vt dicit Hug. 83 dist. error. ar. ꝯ 23. q. 3. nō inferenda. vbi dr q tenemur iniuriā propulsare a socio sed ibi exponit si pōt, id est, si est in ptāte cōstitutus. & si et tenear iniuriā ppulsare, nō tñ p p hoc sum excōicatus, vt d xi. nam nullus est excōicatus ex facto alterius nisi participādo vel i ocultione, vel in oratione, aut in crīe. s eod nu p. vel nisi mandatū vel auctoritatem præstiterit. s eo mul erc. ed hic nullo tñ mō participat capitula q inducit lo pro se, de Prælatis loquuntur.

Acro.] Tria sūt dicta: Sed in ibi, *Verū.* Tertiū ibi, *Si vero* Ab.

CASVS. Quidā Prælati ecclesiarū nimis erāt faciles ad excōicādū: voluit cōcilium gñale ꝯ ipsos adhibere medelā: statuit, ne qs in aliquē excōicationis sniam ꝑmulgare psumat, nisi cōpetēti monitione pmissa, & pñtib. ꝑsonis p quas possit pbari monitio, si necesse fuerit: & si ꝯ psumptum fuerit, et si iusta fuerit excōicationis snia, ingressum ecclesiæ p mēsem vnū sibi nouerit interdictū, alia et pœna mulctandus, si visum fuerit expedire. Secūdo dicit, q si et admonitio lītima pcesserit: Prælatus caueat diligēter, ne aliquē excōicet absque manifesta & rōnabili cā: qd si fecerit, & humiliter requisitus nō curauerit reuocare processum absq; grauamine, grauatus deponat apud superiorē de iniusta excōicatione querelā: & supior si absq; periculo morę pōt, ad excōicatorē, illū absoluendū remittat intra termino cōpetētē: Aliogn supior ipsū absoluat cautione recepta: quo absoluto, de iniusta excōicatione cognoscat. & si iniusta eē cōstiterit, excōicator cōdēnet ad interesse: aliās et puniēdus arbitrio supioris, si culpæ qualitas postulauerit: q a nō est leuis culpa, tātā pœnā infligere iniuste, nisi forsitā ex cā p babili errauerit: Sed si ꝯ excōicatorē nihil p batū fuerit a cōquerente, & ipse simili mō ad interesse cōdēnet, vel alias a supioris arbitrio, nisi forsitā & ipsū pbabilis error excuset: & sup eo p quo fuit excōicatus, cautione recepta satisfacere cōpellat, vel i pristinā reducat sniā vsq; ad satisfactionē, obseruādā. Tertio dicit, q si iudex suū cognoscēs errorē, paratus sit talē reuocare sniam: & ille pro quo lata fuerit, appellet ne absq; satisfactione reuocet illā, appellationi nō deferat i hac parte, nisi talis sit error, de quo merito valeat dubitari, & tunc sufficienti cautione recepta, q coram illo, iuri parebit ad quē extitit appellatū, vel corā delegato ab ipso, ipsum absoluat, & sic pœnā euitabit pdictā: caueat tñ oino, ne malitiose in alterius piudiciū mēt ar errorē, si pœnā canonicā voluerit euitare. No. primo pœnā illorū q excōicāt admonitione nō pmissa, qd uide cauēdū est, p puniatur et tū excōicatio sit ex cā. Itē nullus dēt excōicare si ne manifesta & rōnabili cā, aliogn cōdēnat ad interesse excōicato. Itē pbabilis error excusat a pœna interesse. Itē cum iniuste qs excōicatur, sine grauamine dēt absolui. Itē mora periculosa est in excōicatione. Itē p p appellationē nō debet qs remanere excōicatus, sed iudex eū nō obstante illū absoluat, & cām ad superiorē trāsmittat, si appellatio valet. Item nullus dēt fingere errorē in piudiciū alterius, aliās punietur.

lat ne absoluatur.

CAP. XLVIII.

Sacro approbante concilio prohibemus, ne quis in aliquem excommunicationis sententiam, nisi competenti admonitione præmissa, & personis præsentib. idoneis, per quas (si necesse fuerit) possit probari, amonitio, promulgare præsumat: quòd si contra præsumpserit, etiam si iusta fuerit excōmunicationis sententia, ingressum ecclesiæ per mēsem vnum sibi nouerit

c *Competenti.*] trina videlicet. s. eo. contingit 2. cum suis concor ibi positis. & 24. q 3. de illicita.

ADDITIO. Quæ dicatur competens admonitio, dic vt hr in c. constitutionem. & c. statuimus eo ti. lib. 6.

d *Possit probari.*] aliās n. soli nō crederet i piudiciū alterius, s. de pbat qm ꝯ falsā. Et sic est ar. q ordo iuris obseruādus est in snīa excōicationis. 2. q. 1. nemo. & 24 q. 3. de illicita & s de exces. plat. c 1 sicut i aliis causis: tñ si nō seruet, tenet snia: sed ille punitur, qui eā tulit, prout seq tur: quia snia pastoris siue iusta siue iniusta tenet. 11 q. 3 c. 1. & c. 2. nisi in duob. casib. s. eo. per tuas. Item in tertio casu non tenet snia, si admonitio non præcedat, vt in concilio Lugduñ. eo. tit. c. statuimus. Ber.

Glo. seq. tractat quo tripliciter excōicatio est iniusta, & quando dicatur continere intolerabilem errorem, ponens opi. Hug. & V in contrariam Tan. & Io. vlt. qui obijcit & soluit.

e *Iusta fuerit.*] ex causa. No. q snia excōicationis trib. modis dr iniusta, ex cā, ex animo, & ex ordine: hæc enim est snia iniusta ex ordine, & iusta ex causa, q a causa subest quare fuit excōcatus, & nihilominus punitur, quia ordinem non seruauit, & tamen tenet snia. De istis tribus modis habes plene 11. q. 3. c. eps § si ergo & c. non debet, § cum ergo. Sic etiam stipulatio dr iniusta ex causa, ff de do exce. l. 2. § si quis sine. Itē nouatio. ff. de noua. l. 1. Sed quid si iudex ita dicat: excōico te quia Padus currit, quia eleemosynam fecisti, Deum coluisti, vel aliud bonum fecisti? Hug. dicit q talis snia ex quacunque causa tenet: sed vr continere intolerabilem errorem, dum dicit, excōico te quia Deum colis: cum enim snia iniusta est ex causa, apud Deum non est ligatus nisi contemnatur. 11. q. 3. § cum ergo. Et sic vr cōsentire Hug vt dixi. s. eo. per tuas. Gandulfus dixit ꝯ, & Io. vt s. eod per tuas. quod magis placet. Sed illud vr mirum, q iniusta excōicatio ex ordine priuat aliquē ingressu: quia post latam sniam iniuste excōicans, statim priuatus est ingressu ecclesiæ, nec aliter excōicatus est, nisi post latam sniam, qualiter ergo priuatus pōt aliū priuare ingressu ecclesiæ. & insimul incipiunt esse priuati excōicans & excōicatus, & sic eadē snia priuat excōicantē, & excōicatū, & ita qs pōt seipsum priuare ingressu ecclesiæ: qd absurdum vr. Io Tu vero dicas, placet Io. nihil dixeris. q per eandem sniam non priuantur excōicans & excōcatus ingressu ecclesiæ, subditus tñ priuatur per sniam sui prælati: ipse prælatus priuatur ingressu ecclesiæ auctoritate huius canonis, eo. q facit ꝯ istum canonem, & ita vnus punitur a iure, & alter à iudice & sic nō est verum q eadem sententia pariat contrarios effectus. Ber.

Glo. seq. ponit multiplicem pœnam male excommunicantis.

f *Per mensem.*] hæc pœna ipso iure inflicta est, & mēte elapso restitutus est. s. 1 dist. si qui sunt carebit insup hominū colone in quantū visum fuerit suo superiori. 24. q. 3. de illicita. Multiplicē enim pœnā patitur qui iniuste excōicat alium: 1 simo qs dam

Cōcor. l iubem°, § œconomus. cum vul. C de sacrosan. e. cl.

In recētiorib° i. fauere interpretamur. sed i vetustioribus & i manuscriptis Vaticanæ lra: fauere interpretās.

Idem. s. Innocentius tertius in concilio gñali Later. ca. 47. & c. 5. eo ti in 4. compilat.

Simi. qd not s. de furt c penul. in vl. glo & ca. seq & supra de homic sicut dignum. sus Host.

Sano mō hoc intellige, id est ꝯ ius cōe, vel ꝯ leges ciuiles.

Id est, rōne officij vel administrationis. aliās est, rōne pietatis sed minus be. e.

Vt 13. dist nerui. 24 q. 3 cū sacerdos. secūdum Vincē & Abbatē. Io. And.

Quàm caute tenenda sit excōicationis snia cauit nouissime cōcilium Trid. sessio. 25. de reformat. ca. 3. & circa materiā huius decreti vide 14. notabilia relata à Felino in c. cū sit Roma na. supra de appellation.

Sine est, stipulatus etiam sine dolo: si postea illa stipulatio ne agit, dolo facere & exceptione doli repelli. Io. And.

Excōicās iniuste multipliciter punitur.

dem, quia priuatus est vno mense ingressu ecclesiæ, qa punit in cõione aliorum superioris arbitrio. Itē tenet excõicato ad īteresse, vt hic īfra dr: tenet ēt actione iniuriarū. 11. q. 3. illud. & c. temerariū. Itē tenetur pœna sacrilegij 24 q. 3. non in perpetuum Io. Hodie vero qui excõicat, in scriptis excõicationē ꝓferat, & cām excõicationis exp̄sse conscribat: & q ꝯ fecerit, per mensem vnū ab ingressu ecclesiæ & diuinis officiis se nouerit suspensum, & si suspēsus diuina ꝑsumpserit officia celebrare sicut prius, irregularis efficit: sup quo p Papā tm̄ poterit dispensari: & hæc oia probantur per decre. Inn iiij. eo. ti cū medicinalis [lib. 6.] & ita pœna augmentata est. Ber.

¶ *Glo. seq. querit, arg. pro, & contra ponit opi. & soluit.*

a ¶ *Interdictum*]Sed pone q iniuste excõicatus statim ab ipso excõicatore suspēso ab ingressu ecclesiæ, petat absolui: Vr q ipsum nō possit absoluere: qa cum ipse careat ingressu ecclesię, ergo alium non pōt recõciliare ecclesiæ. Sed vr q sic, qa dicit Ifenus; ad excõicatorē ipsum remittat. Quidā dixerunt q à superiore tpe suspensionis excõicatus nō dēt absolui: [1] quia cū ipse sit suspensus, aliū recõciliare nō pōt. ar. de cõsec. dist. 4 sanctū est. & sequēs lra caueat, &c. itelligitur, qñ admonitio præcessit, & excõicatio iniusta fuit: principium c. qñ admonitio non ꝑcessit. Vel dic, q licet per mensem sit priuatus ingressu ecclesiæ, nihilominus iurisdictionē suā retinet, qa nō est ppea priuatus iurisdōne, nec est excõicatus: vñ ipsum absoluere pōt ī de rescrip ab excõicato. & de clemē. exc mini. si celebrat. & ī eo. duobus.

[1] Ad hoc de temp. ordi. eos qui. lib. 6. Io. And.

b ¶ *Caueat etiam.*]Dixit q nullus excõicet sine admonitione præmissa: Et forte videretur, q admonitione præmissa posset ēt excõicare sine iusta cā: sed hoc non est verū, & iō dicit, caueat &c. & ita ordo & cā in hac sententia seruanda sunt.

c ¶ *Rationabili causa.*]coram ipso probata 2. q. 1. nemo.

d ¶ *Taliter forte processerit.*]i. sine manifesta & rõnabili cā.

¶ *Glossa sequens exponit litteram, & alleg. contrarium.*

e ¶ *Absque grauamine.*]qa nullas expēsas dēt pp hoc facere, nec iurare: si cõstat q est iniusta, nec aliud sibi ꝑcipere, cū snia fuerit iniusta. s. de of ord. ad reprimēdā. ar ī. j. eo. venerabili.

f ¶ *Querelam.*]de hoc dictum est ī. eo. per tuas,

g ¶ *Periculo moræ.*]Mora enim quandoque ad se trahit periculum. 5. dist. baptizari. & propter periculum moræ quis subiicitur iudici non suo ī. ti. prox. c. vlt. vbi de hoc.

h ¶ *Constiterit.*]excõicatore præsente, quia cāium merita partium assertione panduntur. C. si per vim, vel alio mō. l. vlt. & ī. de restit. in integ. tum ex lrīs ad si. aut ēt eo absente p cõtumaciā, & lite non cont ī de ap. interposita §. vlt. si tñ pure ageretur ad reuocandam sniam, nō vt iudex puniretur, tunc non esset necesse ipsum reuocari: [2] vt 2. q. 5 hoc ēt placuit. Io.

[2] Sed illū pro quo lata fuit: quod dic vt ī. eo venerabilib. § 2. & 3. lib. 6. Ioā. And.

¶ *Glo. seq. exponit, querit, ponit opi. & soluit.*

i ¶ *Ad interesse.* [3]]id est, ad dāna q sustinuit siue circa sumptus litis, siue in aliis. & illa declarabit suo iuro. 2. q. 1. in primis C. vñ vi, si qñ taxatione iudicis præmissa ī. de his quæ vi metusve cau. fiunt. c vlt. & s. de procu. constitutus. Sed nunqd æstimabitur illud interesse, q eo electo cassata fuit electio pp illā excõicationē: & q bñficia adeptus esset? Dicit Io q sic: qa illud interesse est circa rē. 12. q 2. siquis de clericis. & 2 q. 5. super eā. & ff. de act. emp & vēd Iulianus. in princ. secus si interesse est extra rem ff. eo si sterilis. § cum per uēditorē. Sed nō credo q tale interesse debeat æstimari, nec venire I cōdōnem, qa ecclesia pp hoc puniri nō dēt si ꝑpetuū hēret, forte puniret.

[3] Vid Specul tit. de fru. & interesse. & Dynū i c. mora. de reg. iu. li. 6.

k ¶ *Tantā infligere pœnam.*]quia nulla est maior i eccl snia 24. q. 3. corripiant. & q. 1 nō afferamus in si. qa illa separata corpore Christi, qđ est ecclesia. ī eo. c. pen. & 3. q. 4 Engeltrudam.

l ¶ *Ex cā probabili.*]quia forsan credidit citationem peruenisse ad ipsum, credens eum cõtumacem, cum non esset, vel credebat cām excõicationis sufficienter probatam, errans in probationibus dubiis. ar ī. de re iudic. cum Bertholdus.

interdictū, [a] alia nihilominus pœna multādus, si visum fuerit expedire. ¶ Caueat ēt [b] diligēter, ne ad excõicationē cuiusquā absq; manifesta, & rõnabili [c] cā ꝓcedat: ad quā si taliter [d] forte ꝓcesserit, & reqsitus humiliter processum hmõi nō curauerit absq; [e] grauamine reuocare: grauatus, apud supiorē deponat de iniusta excõicatione ǭrelā: [f] q si absq; periculo [g] moræ pōt, ad excõicatorē, illū cū suo mādato remittat, infra ꝯpetentē terminum absoluendum: alioqn ipse per se vel per alium, ꝓut viderit expedire, sufficienti cautione recepta, mnā ei absolutionis ipēdat. ¶ Cūq; aduersus excõicatorē de iniusta excõicatiõe cõstiterit, [h] excõicator ꝯdēnet ad iteresse [i] excõicato: aliàs nihilominus, si culpæ qualitas postulauerit, supioris arbitrio puniēd: cū nō leuis sit culpa, tātā īfligere pœnā [k] insonti: nisi forsitā errauerit ex cā [l] ꝓbabili, maxime si laudabilis [m] opinionis existat. ¶ Verū si ꝯ excõicationis sniā nihil rõnabile fuerit à ꝯquerente, ꝓbatū, idē † & super iniusta excõicationis molestia per pœnā ad īteresse, vel aliàs s̄m superioris arbitriū ꝯdēnet, nisi forsan & ipsum ꝓbabilis [n] error excuset: & super eo, pro quo fuerit iusta excõicatione ligatus, per cautionē receptā satisfacere [o] cõpellat, vel in pristinā reducatur sniam, vsq; ad satisfactionē cõdignā iniuiolabiliter obseruādā. ¶ Si vero iudex suū recognoscēs errorē, paratus sit talē reuocare sniā; & is, pro quo lata fuerat, ne absq; satisfactiõe reuocet illā, appellet; appellationi nō deferat i hac pte: [p] nisi talis sit error, de quo

† In Constiano libro & aliis recentiorib. ita: idem super iniusta excõicationis molestia, per pœnā ad īteresse, vel aliàs s̄m, &c. sed in cõcilio & in Vaticanis cõstāter legit ita: idē & super iniusta.

m ¶ *Si laudabilis.*] quasi diceret, nō sufficit ꝓbabilis cā, nisi iudex sit laudabilis opinionis, vt præsumat q hoc nō fecisset nisi errauerit: aliàs ꝯ diligentē qūq; præsum tur q nō errauerit ff. de ꝓba cū de indebito. C q & aduer. quos. l. 1. sed illud, maxime, tenetur cõparatiue: vnde idem esset, & si non esset ita laudabilis opinionis, dum tñ errasset: sed tūc magis præsumitur pro errore.

¶ *Glo. seq. querit & sol.*

n ¶ *Probabilis error.*]Sed qualiter ꝓbabilis error potest excusare appellantē [4] qa forte credidit nō sufficienter ꝓbatum illud pro quo excõicabatur, cā tñ erat de quo aliqs bene poterat dubitare i ordine iuris, q seruandus est in hac snia non posset ita errare reus: sed tm̄ in cā excõicationis. Et est hic ar. bonū, q si aliquis hēt probabilē cām litigandi, no punitur in sumptibus litis. ff. de leg. 2. qui solidum. §. ēt. De hoc traditur ī. de dolo. c finem.

[4] Hoc verum facta fide de errore: & sic facit contra opi. Ber. secūdū Hosti. Io. And.

¶ *Gl. seq. notat excõicatorem post absolutionem cognoscere de iusta vel iniusta excõicatione: ad id obiicit, & soluit: demum quærit obiiciendo alleg. pro, & soluit.*

o ¶ *Satisfacere compellatur.*]sic patet, q si excõicatus petat absolutionē à suo excõicatore, & iurauit stare mandatis suis eo absoluto: q primo inqrere dēt an excõicatio ista fuerit, anq̄ aliqd ei præcipiat. ī. de restit. spol litteras in fi. s. de of or. ad reprimendā si fuerit excõicatio iniusta, nihil præcipiat ei per iuramentū: qa in nullo tenet satisfacere, cū nō deliquerit: sed si fuerit iusta, tūc primo recipiet mādatū, vt hic Cõtra hoc vr qđ legitur ī de rescri. ab excõicato quia (vt ibi dr) excõicator de suo facto certus esse dēt: sed hoc intellige cum dubitat an iuste vel iniuste excõicauerit præmissā admonitione, ibi qñ nō præmisit admonitionē, & sic ꝯ formā cõcilij tulit sniam: & sic nō ꝯdicit, cum de facto suo certus esse debeat. Idem est faciendum cum aliquis corā superiore deponit de iniusta excõicatione ǭrelā, s̄m quod hic sit ī de of. or. ad reprimēdā. sed hoc dēt inqri, an excõicatio fuerit iusta vel iniusta coram arbitris ab excõicatore & excõicato electis, vel apud synodum potius. 11. q. 1. si clericus, vel corā superiore per ǭrelam, vt ibi nf. s. de of ord. ad reprimēdā. Sed nōne eo pro q excõicatus petit absolui, & iurat, intelligit acqescere sniæ, vt eā postea impugnare nō possit? Vr q postea nihil dicere possit ꝯ iptam. s. de offi. delega. gratum & s. de his q fi. à maio. par. cap. ex ore. & ī. de ap. sollicitudinem & ff. de inoff. testa. l. vlt. Itē si non appellat à snia excõicationis vsque ad decem dies, intelligit acquieuisse sniæ: qđ vr s. de re iudi. quod ad consultationem. & C eo. tit. ad solutionem Dicas q non: non. n ex eo q petit absolui, acquieuit sniæ, q sit iusta: similiter nec ex eo q non appellat infra decem dies. acquiescit sniæ. Et iō satis euidens est, quare in snia excõicationis non sit necessaria appellatio, qa appellatio suspendit pronuntiatū, ff ad Turp. l. 1 in fi sed effectus excõicationis non pōt suspendi per appellationē s. de app. pastoralis. vñ nec ꝓdest, nec est necessaria appellatio, qa p cursum decē dierū nō trāsit in rē iudicatā, nā absolui pōt ēt post decē dies. vñ per lapsum tēporis nō sumit aliquā firmitatem: & iō de iniusta excõicatione qñcunq; pōt qs cõqueri, cū voluerit.

p ¶ *Non deferat in hac parte.*]quia cessante cā cessat effectus. sic ī. de app. cum cessante. & ita iudex pōt suā interlocutoriā reuocare, vt ibi dr. & ff. d re iu. qđ iussit. vel errorē suū corrige

re. ī. de accus. qualiter & quando 1. & palliare perperam act8, ī de vsu pal. c. n si

a ¶ *Dubitari.*]Ergo admittitur hodie appellatio, nō solum si cā sit probabilis: sed et si est dubia De hoc di ī. de app. vt debitus in dubiis. n. potius deferedū est appellationi, qa illud certius est ioq; tenendū ī de spon. iuuenis. cū suis con cor. sic seruāda est snia ex cōicationis, de qua dubitatur merito. ī. de cle. excom. mini. illud.

b ¶ *Absolutus.*]Appellatio .n nō tenet quātū ad hoc qn possit absolui excōicatus pp periculū mortis, sed quantū ad hoc q trāsfert iudiciū ab ipso, cautione recepta, q iuri parebit coram illo ad quem appellauit, vt hic dr. & ī. de app qua fronte. lo.

c ¶ *Mentiatur.*] Iudices .n. sæpe falsa scribūt, 2. q. 6. c. biduū. in fi. & C. de arbi. l. ne in arbitris ff. de custo. & exhi. re. diuus 2. & ī. de pba. qm ī, quæ tū ipsorum malitias refrænat.

N *Ouerit.*]Duas hēt partes principales: Secūda ibi, *Necnon.* Abbas.

CAS Honorius i isto capitulo excōicat oēs hæreticos vtriusque sexus quocunq; noīe censeant: & fautores, & defensores eorū, & receptatores, & illos q decætero seruari fecerint statuta edita ꝯ ecclesiasticā libertatē: nisi ea deleri fecerint ifra duos mēses de libris suis post publicationē huius snīæ Itē excōicat statutarios & scriptores statutorū ipsorum: necnō Potestates, cōsules, rectores, consiliarios locorū, vbi decætero hmōi statuta & cōsuetudines editæ fuerint vel seruatæ. & illos q ꝭm ea ꝑsumpserint iudicare, vel scribere iudicata. No q oēs hæretici ipso iure sunt excōicati. Itē fautores & defensores hæreticorū, hæreticis cōparantur. Itē ar q illa scripta sunt reprobata, quorū dānantur auctores.

d ¶ *Excommunicamus.*] Oēs hæretici & fautores, receptatores & defensores hæreticorum, ipso iure excommunicati sunt, vt hic patet. & ī. de hære. excōicamus 1. in prin. & §. credentes. & c. penulti.

¶ *Glo. seq. signat contrarium, & remittit.*

e ¶ *Ecclesiæ libertatem.*]Sic ī eo. graue. 2 qui. n. ꝯ ecclesiæ libertatem ven re nituntur, sunt ipso iure excōicati: vt hic dr. sed qui iura ecclesię auferre conantur, vt onera ei imponere: nisi admoniti destiterint, ipso iure sunt excōicati. ī. de immu. eccle. non minus & c. aduersus. ar. 5. ī. eo. grauem vbi dicit talis excōicandos, nisi statuta deleri fecerint. ibi soluitur.

f ¶ *Capitularibus.*] d. est, libris in q bus statuta sua cōscribūt. simile verbū habes. 11. q. 3. c. omnes. §. hæc si quis antiquata.

g ¶ *Infra duos menses.*]Sic ī. ne cleri. vel mona. non magno. & cap super specula. a tempore enim publicationis currūt isti duo menses, postea vero constitutio omnes ligat. in Auth. vt factæ no. constitu circa prin. colla. 5.

h ¶ *Scriptores.*]ic ī. ne cle. vel mo. sniam. vbi prohibetur clericis sniam sanguinis proferre, & scribere eo mō. oē s. n. q cōsiliū vel auxiliū in his pstiterint, sunt excōicati, vt hic patet & isti statuarij priuādi sūt feudo, qd hūt ab ecclesia. ī. e graue.

i ¶ *Vel seruata.*]resume, vt infra duos menses, &c.

k ¶ *Qui secundum ea.*]arg. q illa scripta sunt reprobata, quorum damnatur auctores. ī. de hære. fraternitatis. vbi de hoc. & c. excommunicatus §. credentes.

C *Anonica.*]Statutum de regularib. excōicatis pro iniectione manuū absoluendis p suos Prælatos, ad Hospitalarios extēditur: vt ipsorū Prior eos ab oluat. h. d. Diuiditur: nam primo ponit canonem antiquum: Secūdo illū prorogat. ibi, *Nos.* Abbas Siculus.

CASVS Statuit Alexander Papa, q monachi & canonici regulares quocūq; mō se percusserint, per abbatē sui absoluant, cuius statutū ponit eod c. 2. & c. cū illorū. cōstitutionē illā extēdit Papa Honorius ad Hospitalarios Hierosolymitanos, vt per Priorem suū, q sacerdos dēt esse, in eodē casu fratribus eiusdē ordinis absolutionis beneficiū impendatur. nisi forsitan maioris esset puidētia requirenda. No q monachi & canonici regulares & Hospitalarij Hierosolymitani si se percusserint. ab abbatib. vel Prioribus suis possunt absolui.

l ¶ *Constitutione.*]quā hēs, ī. eo. c. 2. & c. cum illorum.

m ¶ *Enormis.*]ī eod cum illorum.

¶ *Glossa sequens ad hanc extensionē alle. quatuor similia.*

n ¶ *Duximus extendēdū.*] Quod enim cōcessum fuit monachis & canonicis regularibus, extendit ad Hospitalarios fauore religionis: sic quod dictū erat de monachis, extēditur ad regulares. ī. de postu. ex parte. sic qd cōcessum fuit religiosis, extēditur ad epōs, ī. de priuilegiis, quod non nullis. & quod dictū fuit de epis intelligendum est de electis & cōfirmatis, ī de transla inter. & qd dictum est de vxore, intelligendum est de spōsa, ff. de iure do. si spōsa. & ff de sponsalibus, oratio. & ff. de fun. do. l Iulia.

o ¶ *Nisi maioris.*] propter enormitatem excessus, vel pp maiorem personā eius.

Vide Zāchinū tractā. de hære 17. *& 18. & Alfōsum Castrū li. 2. cap 18. de iusta hæret punitione.*

Videto in hūc locum, quæ plenius hic scribit Ioā. And. post Innocentium.

Adde ol no consti tutionem Diocletianam paro sis, q incipit, cassa & irrita. C. d sacro san eccle.

merito debeat dubitari: a & tūc sufficienti cautione recepta, q corā eo ad quē appellatū extiterit, vel delegato ab ipso, iuri parebit, excō. catū absoluat: b sicq; pœnæ pscriptæ minime subiacebit: Cauēs oino, ne voluntate peruersa i alterius pιudicium mentiatur c errorē: si districtionis canonicæ vult effugere vltionem.

¶ Honorius tertius epo Bonō

¶ *Excōicat hæreticos, & quoscunque violatores ecclesiastica libertatis.*

CAP. XLIX.

NOuerit † fraternitas tua: *& infra.* ¶ Excōicamus d oēs hēticos vtriusque sexus, quocunq; nomine cēseant: & fautores, & receptatores, & defensores eorū: Necnō & q decætero seruari fecerint statuta edita, & ꝯsuetudines introductas ꝯ ecclesiæ e libertatē: nisi ea de capitularib. f suis ifra g duos mēses posthmōi publicationē sniæ fecerint amoueri. ¶ Item excōicamus statutarios, & scriptores h statutorū ipsorū: nec non Potestates, cōsules, rectores, & ꝯsiliarios locorū, vbi decætero hmōi statuta & ꝯsuetudines editæ fuerit vel seruatæ: i necnō & illos, q ꝭm k ea præsumpserint iudicare, vel in publicā formam scribere iudicata.

¶ Idem magistro & fratribus hospitalis Hierosolymitani.

¶ *Fratres hospitalis Hierosolymitani excōicati pro iniectione manuū i clericū seu cōfratrū, absolui possunt p eorū Priorē: nisi excessus fuerit difficilis et enormis.*

CAP. L.

CAnonica l cōstitutione l cauetur, q monachi & canonici regulares quocūq; mō se pcusserint, nō sunt ad Apost. sedē mittēdi, sed ꝭm discretionē & puidētiā sui Abbatis disciplinæ subdantur: q si abbatis discretio ad eorū correctionē nō sufficiat, puidentia est diœcesani epi adhibenda: nisi excessus difficilis fuerit & enormis, m pp quē merito ad Ecclesiam Rom sit recursus habēdus ¶ Nos ergo ad vos statutū hmōi duximus n extendendum. auctoritate pdicta statuentes, vt in tali casu (nisi maioris o sit puidentia requirēda) p Priorē vestrū, qui (sicut audiuimus) presbyter p esse debet, fratrib. vestris q absolutionis beneficium impendatur.

¶ Idem tit. sanctæ Praxedis presbytero cardi. Apo. se. leg.

¶ *Excommunicatus vel suspensus absolui non debet, nisi prius iuramento præstito: si tamen sine scandalo iuramentum haberi non potest, poterit fieri absolutio per manualem promissionē.*

CAP. LI.

SVper † eo q monachi Græci & eremitę pter inobedientiam, sentētia suspensionis ... manus intulissent. ī. eo cum illorum. & c monachi. Ber.

p ¶ *Presbyter.*]Nisi esset presbyter, non concederetur ita de facili: vel saltem clericus: quia laicis hoc officium licet religiosis non committeretur. 96. dist. bene quidem. sic nec officium prædicandi ī de hære. cum ex iniuncto. & Petro claues ecclesiæ commissæ sunt, qui fuit sacerdos, & non laico. 24. quæst. 1. quodcunque. & 21. distinctio. in nouo, & 96. distinct. bene quidem.

q ¶ *Fratribus vestris*]Ergo non aliis: quod est verum. & idem intellige de abbate, q non posset alterius abbatis monachum vel alium absoluere ex eo q dicit, vestris, de aliis prohibitum intelligitur simile 2. q 1. vnus ex vobis. 45. dist. disciplina ibi, peccauerit populus tuus. & c. priuilegium hoc locale est, ita q ipsu extendere ad alios non possunt.

S *Vper eo.*]Communis diuisio: Secunda ibi, *Hoc tibi.* Abbas.

CASVS Monachi Græci & eremitæ pp inobedientiā suspēdunt & excōicant, sed ad mādatū ecclesiæ redire nolunt, nisi p manualē promissionē: Consultus Papa an essent recipiēdi sine iuro: rādet q si non possunt induci ad præstandum iuramentum

Vide Hēricum Boich in c. à nobis 2. & in c. cū illorū. ī. eod tit.

Vide Panormi in c. cum desideres. ī. e. tit. & ibi Hēricum Boich dictū. 3.

Priuilegiū quod hēt uxor dote, habet et spōsa quæ dote dedit, sed non nupsit: vel erat minor aij. Io. And.

Et hic arde qd ibi no. in gl. arg. qd ea in h. gl. nō. quida nō habēt. Io. And.

tum sm formā ecclesiæ, recipiant hac vice cū manuali ꝓmissione: cū interdū seueritati cōsideratis locorū & tꝑum qualitatib. sit aliquid detrahendū. No. ꝙ iurm nō est de substantia absolutionis de rigore, sed potius ad cautelā præstat. Itē detrahendum est iuri qñque ex tempore, ex loco, & alijs causis.

a [Formam.] quam habes s. eo. ex tenore. quæ obseruāda est in absolutione cuiuslibet, qui incidit in canonē, s. eo cū desideres, & respon. in fi.

b [Iuramentum.] tñ ad cautelam potius introductum fuit: vt ibi dr, vt decætero non cōmittat talia. simile 23. q. vlt. pessimam, & j eod. graue, & s. eo. ex tenore.

Glossa seq. arg. pro opin. sua, &c. & remittit.

c [Cum promissione.] Hic euidenter reprobat opinio illorū, qui dicūt, ꝙ si iurm non interueniat in tali absolutione, nō est absolutus: iurm enim nō est de substantia, absolutionis, vt hic patet. De hoc dictū est s. eod. cū desideres, in fi.

d [Detrahendum.] rōne loci & tpis detrahendū est seueritati, vt hic dicit, 50. dis. vt pstitueret, 44. dist. comessatiões, 9. q. 1. ordinatiões, 23. q. 4. nō pōt, & s. de trāf. c. vlt. vbi habes de hoc satis.

[Enerabili.] CASVS. Archieps Turonen. tulit sniam suspensionis in epm Cenomanen. ꝑ quam suspēsionem eps & procurator archiepi accesserunt ad pœnitentiam D. Papæ: ipse vero auditis allegationib. partium, sententiam ipsam relaxauit ad cautelam, præstito iurō ab ipso episcopo præsente procuratore archiepi, ꝙ parebit mandato archiepi epi. si constiterit ipsum culpabilē extitisse sup eo, pro quo fuit suspensus. No. ꝙ iurm pstati dēt cū q's absoluit a suspēsione, sicut fit i excōicatione.

† Aurelian.

1 Licet. n. sit de forma, nō inde cōsequitur ꝙ sit de substātia: & facilius tollūtur formę vel circūstantiæ rerū, ꝗ ipsæ rerū substantię ad hoc qđ dicimus de pacto vel cōsuetudine ꝑ quæ tolli primū & nō secūdū, vt patet de cōsuetu. c. 2. lib. 6. & s. de cō mo. c. vno de depo. c. 2. Ioan. And.

spensionis & excōicationis ligati, nolunt ad mandatum ecclesiæ nisi per manualem promissionē redire: Hoc tibi duximus rñdendum, ꝙ si nullatenus possunt induci ad prętandū iuxta formā a ecclesiæ iuramentum, b ipsos hac vice cum promissione c poteris recipere manuali: cum interdum consideratis locorum & temporum qualitatibus, seueritati sit aliquid detrahendum. d

Idē Bituricē & Carnoteñ. Decanis, & subdiacono Arelateñ. †

Cum de viribus sententia dubitatur, potest quis absolui ad cautelam iuramento præstito.

CAP. LII.

VEnerabili fratre nro Cenomaneñ. epo, & procuratore Turoneñ. archiepi, in nostra pñtia constitutis, pro quadā suspēsionis snia in præfatum epm ab eodē archiepo promulgata: Nos sniam ipsam relaxauimus ad cautelā, e ipso epo in præsentia dicti procuratoris præstante corporaliter iurm, ꝙ parebit mandatis, quæ idem archiepiscopus sibi ꝓpter hoc fecerit, si ꝯstiterit f ipsum in eo pro quo fuit lata prædicta sententia, culpabilem extitisse.

Idem episcopo Seneñ.

Excōicantur officiales locorum, in quibus sunt statuta contra ecclesiasticam libertatem, nisi ea deleri fecerint: & statuarij feudis ecclesiæ sunt priuati.

CAP. LIII.

GRauem † venerabilis fratris nostri Pisani archiepi recepimus qōnem, ꝙ quidā ciues Pisani deputati a Potestate ac populo ad statuta ciuitatis edēda: in derogationē Apost. sedis, & subuersionē ecclesiasticæ libertatis g edere ꝓsumpserūt, ꝙ si quis clericus vel laicus ꝯ quęcunq; laicū Pisani districtus, ad iudicē ecclesiasticū lras Apostolicas impetrauerit, in mille solidis, nisi renūtiauerit litteris, condēnet: nec redditus possessionum suarū reddant eidē, vel agri excolātur h illius, seu bāno potius subiaceāt † Potestatis: & j. ¶ Statuerūt illi prætereа, vt clerici suis sumptibus i castrū Ripæ fractæ faciant custodiri: qđ si renuerint, ꝯ eos Potestas ꝓcedere teneat: & j. ¶ Ideoque fraternitati tuæ mādamus, quatenus in ꝯsiliarios & officiales ciuitatis ipsius, nisi statuta ipsa de capitularibus suis deleri fecerint, & idonee sicut exigit res caueri, ꝙ similia k decętero nō debeāt attētare, excōicationis sniam ꝓmulgare l ꝓcures. ¶ Cęterū † cū ijdē statutarij multa de bonis ecclesiasticis tenere dicant in feudū, ipsos fore nihilominus priuatos m

sticā libertatē & in derogationē Apost. sedis: primum videlicet, ꝙ si quis clericus vel laicus ꝯ quęcunq; laicū Pisani districtus ad iudicē ecclesiasticū litteras Apostolicas impetraret, in mille sol. condēnaret, nisi renuntiauerit litteris: neq; redditus possessionū suarum redderetur eisdē, nec agri colant ipsorū, sed banno subiaceāt Potestatis. Itē statuerūt, vt clerici suis sumptib. quoddā castrū Pisanorū facerēt custodiri: quod si nō fecerint, Potestas ꝯ eos procedere teneatur. Sup his conquestus fuit archieps Pisanus D. Papæ: vñ mādat epo Senē. quatenus in cōsiliarios & officiales ciuitatis Pisanorum excōicationis sniam proferat, nisi statuta ipsa de capitularib. suis fecerint amoueri, & caueri ꝙ decætero similia nō attētent. sed cū ijdē statutarij multa de bonis ecclesiasticis dicātur hre in feudū, denūtiet illos hmōi feudis fore priuatos. No. ꝙ laici ꝯ ecclesiam nihil statuere pñt, vel ꝯ ecclesiasticam libertatem: & qui cōtra faciunt, sunt excōicati.

g [Libertatis.] sic s. eo. nouerit.

h [Excolantur.] Similē pęnam habes s. de priui. quanto. sic excōicant Iudæi, s. de vsu. post miserabilem, & c. quāto Ber.

i [Sumptibus.] Volētes ecclesiā subijcere seruituti, & publicis functionibus, a quibus sunt omnino immunes, s. de imm. ecc nō minus, & 16 q. 1. c. generaliter, §. nouarū, C. de sacros. eccl. placet.

k [Similia decætero.] s. eod. ex tenore, 24. q. vlt. pessimam, & 12 quęst. 2. de viro, 11. q. 3. cum aliquis. sicut & de hæreticis, 1. q. 7. quotiens, 1. & de consecr. distin. 2. ego Berengarius.

Gl. seq. signat contrarium & quadrupliciter soluit.

l [Promulgare procures.] arg. cōtra s. eo. nouerit. vbi excōicati videntur ipso iure pliarij, sicut ipsi statutarij, rectores & cōsules: sed illud intelligi pōt nisi infra duos menses ea deleri fecerint. & hoc intelligitur ꝯm illud: vt nisi ea deleri fecerint, excōicentur. & sic videntur excōicati ipso iure, nisi ea deleri fecerint infra terminū dictū; & postea per sententiā. sed statutarij & scriptores ipso iure sunt excōicati, vt s. eo. nouerit. Vel dic ꝙ hic loquitur de alijs cōsiliarijs & officialibus, qui postea successerunt, & non de illis quorū consilio vel auctoritate statuta illa edita fuerūt, & nisi isti ea deleri fecerint, excōicentur, vt hic dicit: & si ea fecerint obseruari: nisi infra duos menses ea deleri fecerint, ipso iure sunt excōicati, s. eo. nouerit. sic s. de immu. ecc aduersus antiqua decre 1 concordat illi decreta. nouerit. & ideo vr male decisā. Vt non contradicat, sic expone, promulgare procures, i. promulgatam esse ostendas, vel denunties, vel iterum excōicantur a iudice: aliàs non videtur cessare contrarium. Ber.

m [Priuatos.] Ex hoc vr, ꝙ ipso iure sunt excōicati ipsi statutarij, ex eo ꝙ dicit, priuatos denūties, ꝑ decr. s. eo. nouerit. & qa ꝯ fidelitatē veniut, amittere debēt feudū, 22. q. vlt. de forma. & ecclesia pōt illos priuare: cū in hoc sint de foro illius. sic dñs priuat vasallum, qñ facit feloniā dño de suo feudo, in cōst. Frid. de feu. hac edictali. ꝑterea qa dñs inter vasallos de feudo

e [Ad cautelam.] quia lata erat post appellationē, vt dicebatur, sic s. eo per tua. & s. de appel ad præsentiā, & s. de testi. veniēs, in fi. & tñ licet ad cautelam absoluatur, iurm præstat, vt hic patet: sed ex quo ad cautelam absoluitur, nō deberet iurare. hoc fit propter dubiū: quia non constabat de ipsa suspensione an rite lata fuerit. & ideo præstatur iurm, vt si constiterit ipsum culpabilē extitisse super eo, pro quo sententia lata fuit, stabit mādato archiepi. & est notabile, ꝙ pro suspensione iuratur, sicut pro absolutione excōmunicationis. Ber.

Glos. seq. quærit, & tripliciter soluit.

f [Constiterit.] Corā quo constare debet? Forte corā Papa, si voluerit, vel corā eius delegato, vel si arbitros eligere voluerint. ipse. n. archieps nō debet cognoscere, vt vr. arg. s. eo. per tuas, & 11 q. 1. si clericus. De hoc dr s. eo. sacro. & est ar. ex hac decr. ꝙ sꝫ iurm exigendum est in absolutione, vbi non constat excōicationem vel suspensionem iniustā, sed mandatum differtur in euētum cognitionis, vt dictum est s. eo sacro. Vel dic ꝙ illi quibus scribitur, cognoscent de hac suspensione.

G [Rauem.] Prima pars ponit querelam: Secunda dat iudices: ibi, Ideoque. Abbas.

CASVS. Quidā Pisani fecerunt duo statuta contra ecclesia-

† Præter hoc hic, & in c nouerit, s. e. titu. vide Legistas l constitut. cassa & irrita. C. de sacros. eccles.

† subiaceat

† In codice Barbatię ita: Cæterū cum ijdē statutarij & potestas multa, &c.

1 Antiquæ decr. ꝓba, quo tū hic meminit gl. ad tollendā ꝯrietatē de decretali, nouerit. ita habēt: & cū statutarios, ꝗ Potestatē eā dē nō sit dubiū ꝑ hoc excōicatiōis sētētiā ꝓter notā infamię incurrisse.

feudo cognoscit, ī. de fo. cōp. verū, & c. ex trāsmissa. fim. ī. de hære. c. vlt. arg. 15. q. 6. c. pen. & vlt. sic & clericus qui ꝯ ecclesiā suā aduocat, perdere debet beneficium. ī. de postul. c. vlt.

C *Vm.*] Tres sunt partes: Secunda ibi, *Prædicatores.* Tertia ibi, *Si qui vero.* Abbas.

CASVS In primo rñso dr̄, ꝙ si aliqs participat excōicatis in his q̄ ad salutē vel correctionē eorū ptinēt, in locutione: licet alia verba eis icidēter interponat, vt apud eos magis pficiat, nō est excōicatus. Scđo dr̄, ꝙ pdicatores dū pdicāt ex cōicatis & alijs detētorib. alienarū rerū: & audiūt pfessiones eorū, licite pñt recipe ab eis eleemosynas: cum ipsi quasi gerāt cām eorū ad quos res ipsæ ptinere noscuntur: pcipuē si aliàs i loco illo nō possint sustētatione hr̄e. Tertio dr̄, ꝙ clericus rōne officij qđ in ecclesia obtinet: & alij clerici seniores zelo deuotiōis pñt pcutere pueros vel adolescētes cōstitutos i minorib. ordinibus, turbātes diuinū offi ciū, nec icurrūt excōicatiōnē. Itē plati & magistri subditos & scholares suos cā correctiōis leuiter pñt pcutere sine pœna excōicationis: & idē dicendū est de his q aliquos de familia sua vel ppinquos suos inferiorū gradum simili modo corrigūt, vt eos cohibeāt a vitiis, bonisq; morib. informēt. In oīb⁹ ĩmilib. casib. excōicatiōis sententiā nō incurrunt, cū hmōi participatio & correctio bono animo, & nō diabolo suggerēte fiat. No. ꝙ volūtas & propositū alicuius inspiciēda est ad hoc vt de facto suo iudicet. Itē necessitas facit licitū quod alias est illicitum. Itē rōne officij licet qđ alias nō liceret. Itē no. hic plures casus, in quib. licet corrigere & percutere clericum sine pœna excōicationis.

† Vide B. Thomā in q̄ōnib. additus ad 1. par. q. 23. art. 1. & citatos in c. à nobis, de excep.

† Hęc duo verba: vel curā, desunt i antiquioribus codicibus & in omnibus Vaticanis.

† Adde in ſrōa an debeat eis dari: not. Alber. de Rosate, & Baranl. 1. C de inc. vali li 11.

† Sano mō hoc accipias: qa vtrunque respicit Deus, magis tñ cor, vt l c. 1. 16. q. 6.

† Meli⁹ diceret oblatio: & tūc, demū cū sūt manifesti eli. n. dr̄a inter hæc duo, vt dixi in tex. Ioan. And.

2 Inn. exponit pro tāt, q̄ est tutius, secūdū Hostiẽsem. in ar. 5. eod. inter alia, in fi. Ioā. And.

3 Cōcor. tex. in l. 1. §. sed est aggsiimu, cum gl in ver conce ssū. ff. de postu.

feudis, hmōi nūtiaṙ pcures.

¶ Gregorius nonus.

¶ *Alloquens excommunicatum in tendentibus ad salutem animæ, etiam si alia verba interponat, excommunicatus non est.*

CAP. LIIII.

CVm† voluntate ac proposito ᵃ maleficia distinguantur: excōicationis sniam non incurrit, qui excōicato, in his q̄ ad absolutionē, vel aliàs ad salutem ᵇ animæ ptinēt, in locutione participat: licet ēt alia verba incidēter (vt apud eū magis proficiat) interponat.

¶ *Prædicatores pſertim, qui aliàs sustētari nō pñt, ab excōicatis & detinētibus bona aliena eleemosynam recipere possunt. h. d.*

Prędicatores quoq;, q penes excōicatos, vel ᶜ alios alienarū rerū detentores, in prædicationib. & pfessionibus quasi gerunt causam ᵈ [vel† curam] eorū, ad quos res ipsæ spectare noscūtur, eleemosynas licite pñt ab illis recipere: † præsertim ᵉ si aliàs non valeant in illo loco sustentationem habere.

¶ *Ponit quosdā casus, in qbus pcutiēs clericū excōicatus nō est.*

Si qui vero rōne ᶠ officij, qđ in ecclesia obtinēt, aut ēt alij ᵍ clerici seniores zelo deuotionis, pueros vel adolescētes in minorib. ʰ ordinib. ꝯstitutos turbātes diuinū officiū, & ni qui obtētu plationis ᵏ vel magisterij ˡ subditos & scholares correctionis cā leuiter forte percusserint, excōicationis sententiā nō incurrunt. Quod de his dicendū est, qui aliquos de familia ᵐ sua, vel ppinquos inferiorū ⁿ graduum simili modo, vt cohibeantur à suis insolētijs, & scia bonisq; moribus informent, duxerint corrigēdos.

¶ Idem Astoricen. episcopo.

¶ *Communicans excōmunicato in crimine damnabili, incidit in excommunicationem maiorem.*

CAP. LV.

SI ꝯcubinæ publicæ clericorū ecclesiasticæ cen-

a ¶ *Volun. ac ac proposito maleficia.*] Hæc verba sumpta sunt ex illa lege, ff de furt. qui iniuriæ, in prin ad cor enim & spontaneas voluntates respicit Deus, & nō † ad actus, 15. q. 6. c. 1. & 14. q. 5. si quid. sola enim temeritas hic attenditur, ī. eod. c. 1. & 17. q. 4. si quis suadente. & quia animus punitur, non opus, 50. dist. contra animum, & duobus cap. seq.

b ¶ *Ad salutem.*] ſ. c. 1. rñ. & 11. q. 3 cū excōicato vbi pmittit participare in his q̄ ad salutē ptinēt, vt hic dicit, & q̄cunque verba ad hoc proficere pñt, excōicato dici possunt, aliàs non.

c ¶ *Vel alios*] id est, vsurarios, quorum eleemosyna ¹ recipi non debet. ī. eod. de vsur. quia in omnibus.

d ¶ *Quasi gerunt causam eorum.*] quasi negotiorū gestores; & ideo pñt eorū eleemosynas recipere, vt hic dr̄: qa ipe quorū res agunt, ab illis sua recipere possunt: & sic isti pdicatores licite ea recipiūt, p eleemosynis: & licet res nō habeat effectū, sufficit ꝙ ab initio negotiū sit vtiliter cœptū, ff de nego. gest. sed an vtero. § is autē qui & negotiorū gestor præterea pōt agere a ² sumptus quos fecerit, vt ibi dr̄. sic est arg ꝙ ille qui gerit vitē alterius, honorandus est, sicut ille cuius vitē gerit, 93. dist. c. vlt. & 94. dist. c. 1. & ī. de offic. delega. cum olim, 2.

e ¶ *Præsert m.*] potest exponi pro maxime: ² quia aliàs tpe necessitatis ab excōicatis possunt recipi necessaria, & cum, 11. q. 3. quoniam multos. alias vero prædicatores non debēt recipere eleemosynas ab excommunicatis, vel vsurarijs, vel consimilibus, 90 dist. oblationes, & cap. eorum, & 17. q. 4. miror.

f ¶ *Ratione officij.*] No. ꝙ rōne officij licet quod alias no liceret: ³ & hoc ideo, qa ex quo comissum est ei officiū, & talia sine quib. cōmode expediri non pōt, sicut iudex potest compescere omnes impedientes iurisdictionem suam, ī. de offic. delega. c. 1. & c. præterea, & cap. prudentiam, & c. suspicionis, & ī. de testi. c. tam litteris. immo & si non habeat officium.

g ¶ *Alij.*] scilicet seniores de ecclesia possunt inferiores in minoribus ordinibus constitutos coercere, etiam turbantes diuinum officium, vt hic dicitur.

¶ *Glossa sequens arg. à contrario, & causam reddit.*

h ¶ *In minorib. ordinibus.*] Ergo nō pñt sic cōpescere cōstitutos in sacris ordinibus, licet turbēt officiū: qa ex eo ꝙ pmittit spāliter de istis, de alijs ꝓhibet: sicut qđ d vno negat, de alio pcedit, 25 di. ql s. & ī. de psu. nōne. & qa honorabilia membra exceptis grauiorib. culpis verberib. subijci nō debēt. 45 dist. cū beatus pu niant ergo aliàs admonitionibus: & si se nō correxerint, pūt suspendi, ī. de cele miss. dolentes arg.

i ¶ *Turbantes.*] s eod veniens, & ī. de appell. dile ctis filijs. arg.

k ¶ *Prælatiōnis.*] Sic ergo plati pñt corrigere subditos, & pcutere leuiter sine metu excōicatiōis, cā correctionis, & nō ex odio ī. eo. ex tenore leuiter, n. hoc facere dēnt qa leuiter castigatus reuerētiam exhibet castigāti, 45. dist. cum beatus.

l ¶ *Magisterii.*] Sic s. eo. c. 1. modica enim & leuis castigatio pmissa est Doctori. ff ad leg. Aquil. l 5. in fi. & l seq. & humilis debet esse doctrina magistri, ī. de ma. & o be. humilis. vbi plures pcor. inuenies. ad hoc nimia † culpæ annumerāt, ff. ad l Aq pceptoris.

¶ *Glo. seq. prosequitur quod dicitur de correctione familiæ, notans in os, vide s ī texta sex casus, & quatuor addit.*

m ¶ *De familia.*] No ꝙ qs familiā suā corrigere dēt, cū ei cōpetat iure pīæ ptātis, 23. q. 4. duo ista, & 45. dist. cū beatus, §. Salōmō, & c di c plina & q domesticorū suorū curā nō hēt, negauit. 47. di. c. sicut, § necesse, ad fi. ver hinc ēt Paulus, & C. de pa po si filius. & nō solū pr̄. sed ēt ppinq domesticos intellectu suos corrigere debēt. C de emē propin l. vnica. & hic idē dicit, oēs pdictæ psonæ clericos inferiorū graduū corrigere poterūt sine pęna excōicationis, vt hic patet de magris & Prelatis, & nō d stinguit i gradu Hic habes sex casus i qb. licet ma nr̄. de corrigere & pcutere clericū sine excōicatione, q hñt officiū seo. excō. in ecclesia, seniores, & platus, magister, dñs domus, & consan li 6. par. 1. guinei sunt & alij casus vbi qs nō incidit in canonē. si ioco. § 3. sa leuitate clericū pcutit, ī. e c. 1. itē si inueniat eū cū mr̄e, filia, vxore, vel sorore. Itē si vim vi repellat incōtinēti, ī. eo. si vero ⁴ alicuius, 1. § 2. & 3. Itē si clericus post trinā admonitionē nō se corrigat, pōst hoc beneficiū, ī. e. cōtingit, 2. & c in audiētia. ⁵

¶ *Glo. seq. no. à contrario aliud in sacris, secundo quærit & soluit.*

n ¶ *Inferiorum graduum.*] secus si sint in superiorib. puta sub diaconatu, vel alijs superioribus qa p sacros ordines liberati sunt a patria ptāte vn nullū ius h it in eis: facer. n. ordo liberat a patria ptāte. qa liberat a seruili: qđ plus est, 54. dist. ex antiquis, & c frequēs, & c. si seruus sciēte. & subdiaconus eo indecorū, de gaudet priuilegio cu diacono, ī. de seru. nō ord miramur. ī. de ętate Et ita habes hic ꝙ clericus quādiu est in minorib ordinibus, & qui est in patria ptāte nisi expresse emancipeṙ. & ita nota digni- an pr̄ pcutatē sacrorum ord nū. ⁵ Quid si ꝑſonæ superius in fra nominatis excedāt modū, num quid incidant in canonē? Rñ. nisi irato i sacris cōsilio hæc facit, & ex proposito, nō credo ꝙ incidāt in canonē, strictū cā solumodo dolum requirit, qđ colligi ex verbis canonis, correctio 17. q. 4. si qs suadēte, ibi, manus violētas iniecerit, & ī. eo. c. 1. nis, sit ex violetia nō committit sine dolo: sed hmōi manus pdictæ p. correctionis fonsrō nō sunt dolosæ, sed charitatiuę, licet fortuitu casu excedat modum disciplinæ, quod probat ex princ. huius c. Ioā. And.

Idē no. 23. q. 5. c. 1. ad fin. in glo. ma

Contra clericos cubinarios, vide s ī cita in cōcil. Tridē. sess 25. de reform. c. 14. & de huius c. vi de Couar ru. in c. alma mr̄. de sen. excō. par. 1. § 3.

De hoc ex vide in c. 1. hic

S *I concubinæ.*] CASVS. Publicæ cōcubinæ clericorum: qa & alios nolue-

noluerūt ab eis recedere, excõicatæ fuerūt: clerici illi cõcubinarij post latā sniam carnaliter ad eas habuerūt accessū: qritur vtrum illi sint eadē sententia ligati? Rñ. Papa, q eadem snia inuoluuntur: quia participant in eodem crimine criminosis. No q participans in crimine, eadem snia notatur cum nominatim excõicato.

a *In eodem crimine.*] Secus si aliàs participarent in locutione, vel aliàs q̄ in crimine: qa tunc nō essent excõicati maiori, sed minori. si. ī eo. nup. vbi satis de hac mria: & ex q̄ ibi dicta sunt, hic posses repetere & sic sententia per participationē criminis extenditur ad personas ꝯ quas lata non fuit. simile ī. de immun. ecc aduersus, in fi. & ī eod nouerit. Ber.

furę districtione notentur, eoīdē ꝯcubinarios non est dubium snia maioris excõicationis inuolui, qui post latam sententiā cõicant in eodem crimine criminosis.

Idem.

Excõicatus minori, potest ab excõicatione aliquem absoluere.

CAP. LVI.

DVobus † collata ptās vt à minori excõicatione, si in ipsam inciderint, † inuicē se absoluant, vtroq; ligato vinculo excõicationis hmõi non expirat. b

Idem.

c *Permittitur ministris ecclesiarū semel in hebdomada celebrare tpe interdicti, concurrentibus his, quæ exprimuntur in textu.*

CAP. LVII.

PErmittimus † ecclesiarū ministris semel i hebdomada tpe iterdicti, nō pulsatis cāpanis, voce submissa, ianuis clausis, excõicatis & interdictis exclusis, Missarū solēnia celebrare cā ꝯficiendi corpus Dñi, qđ decedētibus d in pnia non negatur.

Idem.

Satisfaciens clerico, quem verberauit, non potest propter hoc ab episcopo absolui, nisi in certis casibus hic expressis.

Vide Hēstic. Boich in c si vere, ī. eod. dist. vlt.

incidant

D *Vobus.*] CASVS. Duob. fuit collata ptās, vt ab excõicatione minori, si eā incurrāt, se viciffim absoluāt: vterq; incidit in hmõi sniam: qritur vtrū ista potestas eis collata expiret: Rñ. Papa, q ꝑpea non expirat quo minus vnus aliū absoluat: tñ ꝯdicunt quidam, q alter alium absoluere non potest: nisi ab alio non suspēso primo fuerit absolutus.

Glossa sequens obijcit, & dupliciter soluit.

Vide q̄ postea diffiniuit Bonifac. viij. in ca vlt. de sent ex cõ. li. 6 §. adijcim⁹, & § seq.

b *Non expirat.*] Si ptās ista absoluēdi non expirat: ergo vnus pōt absoluere aliū. Sed ꝯ vr, q cū vnus sit priuatus à sacris, aliū restituere non pōt, de conse. dist. 4. sanctū quod n. non habet. dare non pōt, 1 q. 1. c. 2. & q. 7. Daibertū. & arg. ī. de cle excõ min. c. vlt. Quid ergo dicit, q talis potestas nō expirat? Rñdeo: bene dicit, q in veritate potestas collata nō expirat pp hoc cum effectu, sed dormit. i. potestas illa, cū vterque sit excõicatus, non pōt hre effectū: quia alter alterū nō potest absoluere, nisi primo alter eorū ab alio q̄ à socio fuerit absolutus, tunc demū habet effectū. fi. ī. de off dele. prudentiā, § sexta, & ī. de cõcef. præb. & ecc. nō vac. qa diuersitatē, 25 q 6. c. pe & vlt. ff C. de cur. fu. l. pen. Vel dico q bene pōt alter alterū absoluere, licet sit ligatus minori excõicatione: & ita nullo modo expirat ptās, sed durat cū effectu. arg. de cre predi. si celebrat. quia minor excõicatio priuat solūmodo a perceptione sacrorum, sed non à collatione, vt ibi dr arg ad hoc ī eo sacro, & ī. de rescri ab excõmunicato.

Adde de hac q. Cardi. Flor in clem. 1. de relig. do. ver. prædictis, in 7. quæst.

Primam istā rñsionē reprehendebat Host. dicēs, q ſm eam nihil esset spāle in minori. qđ tñ vult pōderare tex. tenebat ergo secundā: postea dicens se audiuisse, q B. illam tenebat. Et addicio dicit se addidisse eius nō vidisse. Ioan And.

P *Ermittimus.*] Hodie hoc c. seruit de nihilo: quia hodie permittitur singulis clericis celebrare ianuis clausis, excommunicatis vel interdictis exclusis, vt habetur in c. fin. § adijcimus, & § seq. eo. tit. lib. 6. Abbas.

CASVS. Permittit Papa rectorib. ecclesiarū, q tpe interdicti semel in septimana causa cõficiendi corpus Dñi ad opus infirmorum (quod decedentib in pœnitentia tpe interdicti non negatur) possunt Missarum solemnia celebrare, exclusis excommunicatis & interdictis. Nota q tempore interdicti conceditur corpus Christi decedentibus in pœnitentia.

Glossa seq. duplicem causam ponit, quare tempore interdicti celebrare permittitur quandoque fauore celebrantium, quandoque aliorum, ver. sed quando reus per contritionem.

c *Excõicatis & interdictis.*] & hoc idē facere debēt religiosi & alij qui priuilegiū habent celebrandi tpe interdicti, s. de priui quod nonnullis, & ī. tit. prox cū in partibus. illud priuilegium per hoc c. extenditur ad omnes alios Prælatos ecclesiarū, qui prius illud nō habebant, q semel tm in hebdomada celebrent causa cõficiendi corpus Christi: & hic nō attendit fauor personarū, sed sanctitas ipsius corporis, & principaliter necessitas decedentiū, siue infirmorum. Presbyter n. sp debet hre Eucharistiā paratā: sed qñ consecratur pro populo, nihil in crastino seruandum est de pſe. dist. 2. tribus. Itē alijs cõceditur fauore religionis siue personarū. vt patet in c. quod nonnullis, s. de priuileg.

d *Quod decedentibus.*] sic s. ti prox. qđ in te. B.

CAP. LVIII.

QVamuis incidēs in canonē latę sniæ pp violentā manuum iniectionē, iuxta proprias facultates eis satisfaciat, e quib. iniurias irrogauit, non tñ aliter, q̄ per sedē Apost. vel eius legatum absolutionis potest beneficium obtinēre: Nisi imminēte mortis f articulo, infirmitate, inimicitia, g aut inopia, h puerili i vel senili ætate, fragilitate sexus, k seu alia corporis impotētia, l siue quolibet impedimēto canonico m retrahat, quo minus Rom. Pontificem possit adire: vel nisi iuris bñficio n à labore hmõi excuset. Cæterum quibusdā o prædictorum, videlicet qui tpali impedimento laborant, exceptis pueris, sub debito iuri (quod ſm ecclesiæ formam præstare tenentur) consueuit iniungi, vt impedimēto cessante, ad Apostolicam sedem accedāt, mādatum ipsius humiliter suscepturi.

Idem.

Excõicatio simpliciter lata intelligitur de maiori. h. d. Et est tex. notab. & quotidie allegatur.

CAP. LIX.

SI quem sub hac forma

Q *Vamuis.*] Diuidit in duas partes: Secunda: ibi, *Nisi*. Abbas.

CASVS. Si aliquis incidens in excõicationē pp violentam manuum iniectionem satisfecerit iniuriā passo, nō tñ pōt aliter q̄ per sedē Aposto. vel eius legatū beneficiū absolutionis obtinere, nisi in quibusdā casibus, qui in ipsa lra continent: Sed qbusdā de prædictis, qui videlicet tpali laborant impedimento, exceptis pueris, ꝑcipiendum est sub debito iuri, vt impedimēto cessante ad Apost. sedē accedant mandatū Apostolicū suscepturi. No q licet quis satisfecerit iniuriā passo, non tñ est absolutus. Itē no. hic plures casus, in quibus excõicati pp violentā manuum iniectionē, Romanum Pontificem adire non debent. Itē cessante causa, cessare debet effectus.

e *Satisfaciat.*] licet quis satisfecerit iniuriā passo: nondum tñ haberi debet absolutus, nec est ei communicandū, nisi primo absoluatur, ī. eo. cum desideres, 1. respō. & vlt. omnis enim res p quascunque causas nascitur, per easdē dissoluitur, ī. de reg iur. c. 1. sic enim excõicatio quandoque solo verbo contrahitur, & solo verbo tollitur: sed in hoc casu ipso facto inducitur, sed solo verbo tollitur: & sic satisfactio vel iurm non sunt de substantia absolutionis. De hoc dictum est ī. eo. cum desideres, in fi.

f *Mortis.*] ī. eod. non dubium, & 17. q. 4. si quis suadente, & ī. eod. quod de his.

g *Inimicitia.*] ī. eo. decætero. de infirmitate, inopia, senili ætate, habes s. eo. quod de his.

Glossa seq. signat contrarium, & ibi remittit.

h *Inopia.*] si ī. de testi. si qui testiū. ꝯ ī. eo. ea nōscit. sol. ibi.

i *Puerili.*] pueri infra pubertatē nō mittunt ad curiā: quia ætas eos excusat ab itinere, ī. eo. c 1. & § proxi & ī. eo. c. vlt.

k *Fragilitate sexus.*] ī. eo. mulieres, & c de monialibus.

l *Corporis impotentia.*] quia scilicet sit mutilatus in pede, q ire non possit, vel contractus.

m *Impedimento canonico.*] ī eo. quod de his Ber.

n *Iuris beneficio.*] Vt serui, s. eod. mulieres & hoc intellige secundum distinctionem huius cap. ī. eo relatum.

o *Quibusdam prædictorum.*] s. qui timore mortis, infirmitate, inimicitia, senili ætate cõtracti, vel impotētia perpetua, inopia, omnes isti possibilitate recepta sedē Apost visitabunt pro mādato recipiēdo, vt ī sequitur, & ī. eo. decætero, & c. de his.

S *I quem.*] Non diuiditur.

CASVS. Si aliquis sub hac forma verborū dixerit, excõico illū, vel similia verba protulerit, dicendū est eū non solum minori excõicatione (quæ à perceptione sacrorum separat) ligatum esse: verumēt maiori, quæ à fideliū excludit cõmu- [illegible]

nione.

nione Nota q pidem est dicere, excõicato & anathematizato.
a Sig...] puta nisi hoc feceris, noueris te excõmunicatũ, ĩ.de app.c.præterea,2.& ĩ.de test. cogen.c.2.& ĩ.de rapt.c.3.
b A iudice suo.] snia iudicis sui siue iusta siue iniusta tenet, 11.q.3.c.1.& 2. sed à nõ suo iudice lata est nulla. ar.ĩ.de priu. cũ olim essemus, & ĩ de consue. ad audientiam, & ĩ.de iud at si clerici. et ĩ.de offic. ordin.c.pen.

Dictio, suo, deest in plerisq. recentioribus: ea ex antiqs codicibus & oib' Vaticanis est restituta: quã et agnouit gl. hic, & Hostiensis.

verborum, illum excõico, vel simili, à iudice suo b excõicari contingat: dicendum est eum non tantum c minori, quæ à perceptione sacramentorum, sed etiam maiori excommunicatione (quæ à communione fidelium separat) esse ligatum.

Idem.

Beneficiũ indultũ rõne minoris ætatis postquam cœpit habere locum non extinguitur, licet minor peruenerit ad maiorem ætatem.

CAP. LX...

PVeris, d qui in canone inciderũt sentẽtiæ promulgatæ, siue ante siue post pubertatẽ postulent se absolui, potest diœcesanus eps absolutionis beneficiũ impertiri: Cum propter defectũ ætatis, in qua fuit cõmissus excessus, rigor e sit mansuetudine tẽperandus.

TITVLVS XI

De verborum significatione.

Hieronymus super Osee.

Noualis est terra nouiter ad culturam redacta.

Glo. seq tractat de maiori & minori excõicatione.
c *Non tantum minori.*] sic ergo patet, cũ dico, excõico illũ, de maiori intelligit, minor enim excõicatio remouet à cõione sacrorum, vt hic dr: maior excõicatio à corpore Christi, qd est ecclesia, s. cõione fideliũ, 3.q.4 Engeltrudam. Est ergo maior excõicatio à qualibet licita cõmuniõe & licito actu separatio: vñ Adã excõicatus fuit ex esu ligni, 11.q.4. c.ad mẽsam, § euidẽter. Excõicatio q dr anathema, infligit tã ab hoĩe q̃ à iure, & p cõtumaciã & p crimine, ĩ.ti. px. ex parte, & 17.q.4. si qs suadẽte. & 24.q.1.c.1. 2. & 3. & i tit. isto p violentã manus iniectionẽ. Minor aũt excõicatio infligit qñq; pœnitenti & impœnitenti. Pœnitenti qñq; à seipso, qñque à sacerdote, de pœ. dist.1. facilius. Sed melius facit si auctoritate sacerdotis hoc faciat, de pœ. dist.1. in actione. Impœnitenti qñq; à Deo imponit excõicatio minor, cum pp mortale peccatũ Deus tradit aliquẽ satanæ, & discedit à mente eius, 11.q.3. audi denique. Qñque ipsemet se suspendit à sacris cum non vult pœnitere, & putat sibi sufficere: & male hoc fit, de pœn. dist.1. sunt qui arbitrantur. sed si reputat se indignũ, & abstinet, bene facit, de conse. dis.2. qui scelerate. Qñque imponitur à sacerdote loco pœnæ: quia nõ vult pœnitere, 17.q.4. miror. qñque per sniam canonis, 11.q.3. cum excõicato, & 81. dist. siqui sunt. Cum inflicta est excõicatio à se vel à Deo, agat pœnam, & sequit reconciliatio: Si vero à sacerdote inflicta fuerit, per eum recõcilietur: Cũ vero à canone infligitur minor excõicatio, per simplicẽ sacerdotem potest absolui, & sine iuro vel aliquo mandato, nisi participet in crimine, ĩ.eo. nuper, & c. si concubinæ. Qui maiori excõicatione est notatus: si ab homine, semper ab eodẽ vel eius superiore debet absolui, ĩ.eo. per tuas. nisi incendiarij post publicationem, ĩ.eod. tua. Si à canone est notatus, à suo epo potest absolui, nisi conditor canonum sibi absolutionem retinuerit, ĩ.eo. nuper. sicut in his qui violentas manus mittunt in clericum, 17.q.4. siquis suadente, & ĩ.eo.c proxi.

Præter Canonistas hic, vide Theologos lib. 4. sent. dist. 22. & Conarr. in c. alma mr, de sen. ex cõ. lib. 6. par. 1. in initio.

Osee ca. 10. sunt verba gl. interlineans.
Vide l. qd p nouale, & l. sylua, §. nouale, ff. de verb. sign.

d *Pueris.*] Pueri excõicati pro iniectione manuũ, ab epo absolui possunt: etiã si ante absolutionem effecti sunt puberes. h. d. Et duæ sunt partes. Secunda ibi, *Cum propter*. Abbas.

CASVS. Aliq pueri infra xiiij. annos cõstituti violẽtas manus miserũt in clericũ: facti sunt maiores ante absolutionẽ: qrit à quo debeãt absolui? Rñ. Papa, q siue ante siue post pubertatem postulẽt se absolui, diœcesanus eps illos absoluere põt, cum pp defectum ætatis, in qua cõmissus fuit excessus, rigor ecclesiæ sit mansuetudine tẽperandus. No. q rõne ætatis rigor iuris aliqñ temperatur: & sic nota q ætati parcitur.
d *Pueris.*] Intellige doli capacibus, ĩ. de delic puer. pueris. aliàs iniuriam facere non possunt, pati vero sic, 15. q. 1. illud.
e *Aetatis.*] Sic ergo parcit ætati, licet nõ in totũ, sed quo ad minorẽ pœnã, vt in delictis, ff. de min auxiliũ, §. in del. ctis. in delictis n. nõ parcitur nisi quo ad minorem pœnã, vt ibi.
Glossa seq. ponit quatuor casus, quibus temperatur rigor.

Vide de deli. puer. c. 1. super ult. gl. Io. And.

f *Rigor.*] Iuris rigor tẽperatur qñque ratione ætatis, vt hic. & 16. dist. tanta, & de conse dist. 3. eos qui. 35. q. 9. sentẽtiam. qñque ratione locorũ & temporũ, ĩ. eod. super eo. & qñque ratione personæ & causæ, & loci, & tpis, ĩ. de transac. c. vlt. & 23. q. 8. occidit, & 29. d. sine. sciendum. qñque ratione multitudinis & scandali, 50. dist. vt constitueretur, cum suis concordantijs.

CAP. I.

INnouate g nouale. Nouale h est ager nunc primum præcisus. i

Idem super Matthæum.

Appellatione patris, ueniunt in lata significatione omnes ascendentes.

CAP. II.

NAm k & Rex Nabuchodonosor pr̃ tuus. Id est, proauus, l more scripturæ, quæ auos & deinceps patres m appellat.

Idem in parabolis.

Non dicitur natus, qui statim decessit.

CAP. III.

NAm n & ego vnigenitus o fui coram matre mea. Quare vnigenitum se nominat, quẽ fratrẽ vterinũ p præcessisse scriptura testatur? nisi quia ille mox natus sine nomine quasi nunquã q esset, de vita decessit.

Idem super Danielem.

Dictio, antequam, non semper implicat.

DE VERBORVM significatione.

Supra visum est de diuersis constitutionib. circa iudices, iudicia, clericos, matrimonia, & crimina: Verumtamen quia in eis & alijs dispositionibus dubitari potest de significato verborũ: ideo in fine operis annectit hanc Rubricam. Abbas.

INnouate.] Exponit hic Hieronymus verbum nouale quod scribitur Oseæ 10. cap. Abbas.

CASVS. In Oseę Propheta vba ista, Innouate nouale, reperiuntur: Hierony. exponit hic qd sit nouale, & melius exponit, ĩ. eo. quid p nouale.
g *Innouate.*] Verba sunt Oseæ Prophetæ.
h *Nouale.*] Verba sunt Hieronymi exponentis verba Prophetæ.
i *Præcisus.*] dr in lege terra. s. pcisa, q anno cessat, ff de verb sig. sylua. §. 2. Dr nouale terra de nouo ad culturam redacta: cuius non extat memoria q culta fuisset, ĩ eo qd p nouale. & qd semel fuit nouale sp erit nouale quo ad decimarũ retẽtionẽ, vel solutionẽ, ĩ. de priuile c. vlt.

Daniel. c. 5. & c. 1. eod. tit in 1. compil.

Prouer. c. 4. & c. 2. eod tit. in 1. compil.

Matth. c. 1. & c. 3. eod. tit. in 1. compil.

Et est simile qd de loco deserto dr, ĩ. eod. c. 1. lib. 6. sm Host Io. And.

NAm & Rex.] In I. parte ponunt verba Danielis: In ij verba Hiero. exponẽtis illa: Scda ibi, *Id est proauus* & vide historiã de cõsec. dist. 1. in c. vestimenta. aliàs incipit, vasa. Abb.

CASVS. In Daniele Nabuchodonosor appellatur pater cuiusdã, qui pater tñ non fuit: exponit hic Hieronymus quare dicatur pater: hic enim pater appellatur proauus, more scripturæ, quæ auos & omnes superiores patres appellat.
k *Nam & Rex.*] verba sunt Danielis.
l *Proauus.*] Verba sunt Hiero. exponentis verba Prophetæ.
m *Patres.*] omnes ascendentes parentis nomine continentur, ff. de verb. sig appellatione & appellatione filij omnes descendentes, ff. eo. liberorũ, & ff. de gradi. cog l Iurisconsultus, §. parẽtes. Vsque ad tritauum patres dicuntur, vltra vero maiores appellãtur. liberi vsque ad trinepotẽ: vlterius inferiores vocant, vt ibi dr: vnde Christus dici potest filius Dauid. Ala.

NAm & ego.] In prima parte ponunt verba Salomonis: In secunda verba Hiero. exponentis illa ibi, *Quare*. Abbas.

CASVS. Salomon protulit hæc verba: Nam & ego vnigenitus fui coram matre mea: & tamen alium habuit fratrem, qui præcessit ipsum: Exponit hic Hieron. quare vocat se vnigenitum, s. quia ille mox natus sine nomine quasi non fuisset, vita decessit: & ita dicitur nõ fuisse: ideo primogenitum se vocauit. Nota, non vr̃ factum quod non durat factum.
n *Nam & ego.*] verba sunt Salomonis.
o *Vnigenitũ.*] vba sunt Hiero. exponẽtis verba Salomonis.
p *Fratrem vterinum.*] Fratres vterini dicuntur, qui ex eodẽ vtero nati sunt: viuente. n. Vria concepit Bersabee ex Dauid: & peperit filium qui mortuus est: postea concepit ex eodem Salomonem: vnde ipse dicit, nam & ego vnigenitus, &c.
q *Quasi nunquam esset.*] & ita nõ vr̃ fuisse q nõ durauit. arg. ĩ. de reg. ad nram. dist. 63. quãto, ff. de in rẽ ver. si pro patre, §. in rẽ aut versum. 4 sic non dr̃ esse qui minus idoneus est, ĩ. de transl. inter. & ff qd cuiusque vniu. l. 1. ad fi. & C. de episc. audi. de creationibus, & 19. dist. pp totum, & 23. q. 1. paratus.

Secũdũ Ala. ad idẽ 1. q. 2. constat. & qd ibi no. s. q nõ habet postliminiũ q statim reuersus est. Io. And.

nod.

Quod dicitur.] CASVS In euangelio Matthæi sunt hæc verba: antequam conuenirent: ex hoc verbo volebãt arguere quasi à ɔ̃rio, ꝙ postea conuenissent Maria & Ioseph: dicit Hieronymus, non tñ sequitur, ꝙ postea conuenissent: sed scriptura ostendit ꝙ nunquã conuenerunt. No. ꝙ licet fortissimũ sit genus argumentandi à ɔ̃rio sensu, fallit tñ hic: nõ .n. sequitur, antequã conuenirent, ergo postea conuenerunt: scriptura .n. nõ innuit ꝙ conuenerint.

a Antequam conuenirent.] verba sunt Euãgelij Matthæi, q̃ Hieronymus hic exponit. si 27. q. 2. prius q̃. nec valet hic ar. à ɔ̃rio sensu: & est quidam modus loquendi, sicut ibi: sede à dextris meis donec ponam, &c. nõ tñ sequitur ꝙ postea posuerit. R. & illud: Coruus non fuit reuersus ad arcã donec aquæ siccarentur. sic. ĩ. c. proxi. imo ostẽditur ꝙ nõ conuenerunt. ɔ̃trium innuitur eius quod verba sonare videntur, vt hic dicit in fine, &c.

Ioseph.] Primo ponũtur verba Euangelij: Secundo verba Hieronymi exponentis illa: ibi, Ex hoc loco. Abbas.

CASVS In eodem Matthæo dr̃: Ioseph nõ cognouit Mariã, donec peperit filiũ suũ primogenitũ: ex hac auctoritate qdã pessime suspicabantur Mariã alios filios habuisse: dicit Hieronymus: mos est diuinarũ scripturarum, vt primogenitus uocetur, q primo natus est, non ille quẽ fratres sequuntur. No. in loquendo vsus intelligendi verba attendi dẽt. Item primogenitus appellatur, qui primo natus est, quãuis nullus sequatur.

b Donec.] simile. ĩ. eod. c. proxi.

CAP. IIII.

Qvod dr̃, antequam[a] conuenirent, non sequitur, vt postea conuenirent: sed scriptura quod factum non sit ostendit.

Idem in eodem.

Primogenitus dicitur, qui primo nascitur, etiam si nullus sequatur eum.

CAP. V.

Ioseph nõ cognouit Mariam, donec[b] pepit filiũ suũ primogenitũ. Ex hoc loco quidam puersissime suspicãtur & alios filios Mariã habuisse: cum mos[c] diuinarũ scripturarũ sit, vt primogenitũ non vocent, quẽ fratres sequuntur, sed eum, qui primo natus fuit.

Hilarius.

Verba sunt intelligenda, non secundum quod sonant, sed secundum mentem proferentis.

CAP. VI.

Intelligentia[d] dictorũ[e] ex causis[f] est assumenda dicẽdi: qa nõ sermoni res,[g] sed rei est[h] sermo subiect⁹.

Augustinus super Matthæũ.

Nõ uitiatur factum vario modo narratum, vbi idem in substãtia concluditur.

c Mos.] idem dicit lex ꝙ proximus est, quem nemo antecedit: ergo & primogenitus est ante quem nemo nascitur, quicquid sequatur. ff. eo. tit. proximus. & l. proximi.

ADDITIO. Primus enim non solum is intelligitur, qui ante aliquem est, sed etiam is, ante quem nemo fit: vt ff. de vulg. & pupil. sub. l. ex duobus. in principio.

Intelligentia. CASVS Cum aliquis audit aliqua verba, cõsiderare debet cãm dicendi: & non ipsam significationem verborum tantum: quia verba deseruiunt intentioni: & non intentio verbis: verba .n. inuenta sunt, vt per ea intentionem suam quis exprimat. No. ꝙ causa dictorum considerari debet.

d Intelligentia.] sic. ff. de re. iu. l. ambiguis & 22. q. 5 hũanæ.

e Dictorum.] id est, verborum quæ prolata sunt.

f Ex causis.] nõ statim debemus intelligere. vt uerba prima facie sonare vñr: maxime vbi ambigua sunt, sed debemus recurrere ad intentionẽ loquentis, vt hic dicit. ar. bo. ĩ. de ꝑben. c. vlt. & c. cum cãm. & ff. eo. ti. nepos Proculo. & ff. de re iu. semp in stipulationib. ad cãm dicti recurrẽdũ est. ĩ. de acc. cũ dilecti. sicut ad cãm facti 23. q. vlt. occidit. ff. de furt. verum.

g Res.] id est, intellectus ff. de supel. lega. l. Labeo. 31. q. 1. q̃o virginibus. vbi dr̃ sex maritos habuisse, quæ (domino testante) quinque tantum habuit: ibi enim Hieronymus respexit intentionem, & non verba Samaritanæ. Lau.

h Rei est sermo subiectus.] id est, intẽtioni seu intellectui sermo seruire dẽt: quia non in folijs, sed in radice rõnis & in sensu cõsistit Euangeliũ. 1. q. 1. Marcion. & ĩ. eo. c. 2. & c. in his. verba enim instituta sunt vt per ea qs in alterius notitiã cogitationes suas proferat. 22. q. 2. is aũt. quia sicut animus præfert corpori, ita inia verbis. 31. dist. sedulo & 22. q. 5. humanæ. & ff. de leg. scire. Item arg. est ꝙ verba ad extraneum sensum sunt trahenda ubi res aliter salua esse non potest. arg. C. de uerbo. signi. cum quidam. & C. de lega. cum quæstio.

Nihil.] Diuersitas uerborum non uitiat, si idem in substantia concludatur hoc dicit. Abbas Siculus.

CASVS Euangelistæ diuerso modo narrauerunt passionẽ Dñi: dicit Augustinus, ꝙ nihil nocet narrãdi diuersitas ubi eadem dicũtur: qa quilibet euangelistarũ narrauit eo ordine quo Deus uoluit. No. pro testibus qui diuerso modo ferunt testimoniũ, qa nõ nocet dum tñ eadẽ dicãt: secus si contraria dicerent.

Glossa sequens arg. alle. contrarium, & soluit.

i Diuersitas.] qm̃ nomina & uerba trãspolita idẽ significãt, ut dicit Aristoteles in Perihermenijs. & est arg. ad hoc. C. de resti. quoniã idignũ. & hic ubi eadẽ dicuntur, prout seqtur in lr̃a, & hoc certũ sit. & est ar. bonum pro testibus diuerso modo narrãtibus. arg. ĩ. de testi. c. cum tu. & 4. q. 3 in scripturis. de conse di. 2. quotidie. & de pœni. dist. 1 periculose. At. ɔ̃. 35. q. 6 de parentelã 2. sed illud intelligitur de ɔ̃rietate sententiæ. T.

CAP. VII.

Nihil obstat narrãdi diuersitas, vbi eadẽ dicuntur: maxime cũ quisq. Euangelistarum eo ordine credat se dicere, quo Deus voluit.

Gregorius.

Sensum, non verba considerare debemus.

CAP. VIII.

Propterea[k] si ꝓlixã epistolã meã ad interꝑtandũ[l] accipere te fortasse cõtigerit: rogo nõ verbũ ex verbo, sed sensum[m] ex sensu transferri: quia plerũq; dũ ꝓprietas[n] verborum attẽdit, sensus veritatis amittit.

Isidorus.

Dicit, quis proprie sit prepositus.

CAP. IX.

Qvamuis oẽs qui præsunt, ꝓpositi rite[o] vocẽtur, vsus tñ obtinuit eos vocari præpositos, qui quãdam prioratus[p] curam super alios gerunt.

Idem in libro Etymologiarũ.

Non recipit congruam summationem.

CAP. X.

Forus est exercẽdarũ litiũ locus à fãdo dict⁹,

Propterea.] CASVS Gregorius scribebat cuidã amico suo aliqñ. q forte male interpretabat dicta sua: Greg. scribit ei dicens: Si epistolã meam prolixam ad interꝑtandũ te recipere contigerit, rogo non uerbum ex uerbo transferri, sed sensum ex sensu: quia aliqñ dũ proprietas uerborum attendi tur, ueritas amittitur. No. ꝙ non debemus considerare uerba, sed intẽtionẽ.

k Propterea.] Alias, ꝓpterea.

l Ad interpretandum.] id est, ad exponendum.

m Sensum.] ĩ. eo intelligentia.

n Proprietas.] Non .n. semp ad ꝓprietatẽ uerborũ recurrẽdũ est, sed v. dẽdũ est qd testator senserit: in qua ꝓsumptione sunt q morant in eo loco, ff de fun. inst. & i. l. leg. ca. de Lanionis. § asinã: qa potior est mẽs dicẽtis quã vox. ff. de supel. leg. l. Labeo nec plus verbũ q̃ volũtas inspici dẽt, C. q̃ res pig. ob. pol. l. vlt. 22. q. 5 humanæ aures, 1. q. 1. Marcion. hic ar. ꝙ verba a sua significatione cadũt, cũ res aliter salua eẽ nõ pt de qua agit. In sti. d inuti. stip. §. quotiẽs. & 2. q. 2. oẽs. C. an seru⁹ ꝓ facto suo, l. vlt. ff si qs cau. in eũ §. q iniuriarũ. 55. dist. q partẽ. & 50. dist. Dño sancto. à ꝓprietate uerborũ nõ est recedẽdũ, nisi qñ cõstat uolũtatẽ loquẽtis aliter uoluisse, ff d leg. 3. nõ aliter. & impropria proprietates nõ sũt trahẽdæ ad ꝓñiã: sed sunt excusãdæ. Ala.

Quamuis.] CASVS Hoc nomẽ, præpositus, generale nomen est ad omnes qui præsunt: usus tamẽ obtinuit eos præpositos uocari, qui quandam curam prioratus gerunt super alios. No. ꝙ usus loquendi considerari debet.

o Rite.] id est, ꝓm originariam uerbi significationem.

p Priora ui curam.] Sic ponitur. 2. q. 3. Saluator. & est dignitas per se sic dicta.

Forus.] CASVS Primo ostẽdit Isidorus q d sit forus, & unde dicatur. Secundo ostendit ex quibus constet: constat .n. ex causa, lege, & iudicio: ostendit ẽt quare dicatur cã: dicitur .n. causa à casu quo uenit: quæ dum proponitur, causa est: dũ discutitur, iudicium: dum finitur, dicitur iustitia: ostendit etiam unde dicatur iudicium & iustitia. Tertio dicit, quid sit negotiũ, ex eo qd supra dixit materia & origo negotij, &c. ostendit ẽt quid sit iurgium: & unde dicatur lis: dicit insuper: Cã aut argumento, aut ꝓbationibus cõstat: & ostẽdit qualiter: Postquam ostendit quid sit negotium, dicit Isidorus, ꝙ in omni negotio

Matth. 1. & ca. 4. eo. ti. in 1. compil.

Aliàs, pam.

Adde de hac dictione, donec, quod no. in l. 1. ff. de ser. ma. Bar in l. ambigui tate C. de vsufru.

Lib. 4. de Trinit. refert ca. 9. eo. ti. in 2. compil.

Fortasse hæc dicit Augustinus in libris de cõsensu Euangelistarũ. vid. ibi li. 2. c. 12. 21. & 28.

Sequitur supremus est quem nemo sequitur: sic iacet lex ꝓximi. Iod. And.

Si promisit quis pro re cẽsũ tribuere, cũ poterit: ad id quod actũ est, redigitur interpretatio: aliàs intelligit cũ fine incõmodo poterit. Io. And.

Lib. 1. epist. 28. reg. sit. & cap. 7. eo. tit. in 1. compilatio.

Lib. 10. etymologiarũ. & cap. 8. eo. tit. in 1. cõpilat.

Per qd ca. istud intelliges si loquat de uarietate euangelistarũ circa horam mortis Christi. Io. And.

Idem. c. Isidorus lib. 18 etymolog. c. 15. & cap. 10. eod. ti. in 1. compilatio.

Ad idẽ iura alle. ĩ. eo. intelligentia. & si ult. glo. Io. And.

De extra. & qual. c. 1. de app. constitutus. 2. de cle nõ re. li. ex parte. de his quæ fiut à ma. par. ca. c. ex ore. cũ multis si. Iod.

negotio quatuor personæ sunt requirendæ, iudex, accusator, reus, & tres testes: ostēdendo vñ dicatur iudex, & vñ dicatur accusator, & reus, & testis. Vltimo dicit, q in teste tria sunt requirēda, cōditio, natura, & vita: Cōditio, vtrū sit seruus vel liber: natura, si sit vir vel mulier: vita, si innocēs sit & integer actu. ostendit etiā cām quare ista tria considerent in teste. Nota ar. q possumus inducere pro nobis libros gentiliū. Itē testes & istrā æquparantur. Itē in oī negotio quatuor psonæ requirūtur, iudex, accusator, reus, & testis. Itē tria cōsiderant in teste, natura, vita, & conditio. Itē nota q mulieres, q varium & mutabile semper producunt.

a ¶ *Primus.*] 7. dist. Moyses. Ber.

b ¶ *Constat.*] ex tribus, vt hic dicit: non tāquam ex suis partibus cōpetentib. sed ornantibus potius: & improprie dr locus cōstare ex his: sicut dicūtur vestes partes hominis adornatiuę. vnde illud.

Cultu gemmisque reguntur
Omnia: pars quæque minima est ipsa puella sui. La.

c ¶ *Causa à casu.*] Et ita est cā antequam tēdeat pars altera. est ergo causa res in dicēdo posita cū interpositione certarū psonarū s. actoris & rei, iudicis & testis. Et iō dr à casu. quia frequenter casua liter occurrunt præter voluntatem hominis.

d ¶ *Dum discutitur, iudiciū.*] & sic vr processu tpis mutare nomē. & exēplificat de iudicio de tertia parte fori.

e ¶ *Dum finitur iustitia.*] Hic exēplicat secūdā partem fori. & ita ex illis tribus partibus cōstat forus, vt dictū est, & idē esse vñt ista tria in substantia, sed aliam denominationē assumunt diuerso tēpore.

siue à Foroneo rege, q primus a Græcis legē dedit. Cōstat b aūt forus cā, lege, & iudicio. Cā c à casu quo venit, dr. est. n. materia & origo negotij, nec dū discussionis examine patefacta: q dū pponit, cā est: dū discutit, d iudiciū: dū finit, iustitia. e Vocat aūt iudiciū f quasi iurisdó, & iustitia g quasi iuris h status. Iudiciū aūt prius īqsitio vocabat: vñ & auctores iudiciorū, ppositos, qstores, vel qsitores vocamus. ¶ Negotiū i multa significat, mō actū alicuius rei, cuius ɔ̄riū est, otiū: mō actionē k causæ, qd est iurgiū litis: l & dictū est negotiū, i. sine otio. Negotiū aūt ī causis, negotiatio ī ɔmerciis dr, vbi aliqd dat, vt maiora lucrent. ¶ Iurgiū dr quasi iuris garriū: eo q hi q cām dicūt, iure m disceptāt. Lis aūt n à cōtētione limitis prius nomē sumpsit, de qua o Vergilius: Limes erat posit᷑, litē vt discerneret agris. Cā, aut argumēto, p aut pbatione ɔstat. Argm̄ numquā testibus, numquā tabulis dat pbationē, sed sola inuestiga

f ¶ *Iudicium.*] Iudicium est legitimus actus duarū psonarum actoris & rei super eadem qōne sub eodem iudice ɔ̄cta. Lau.

g ¶ *Iustitia.*] Iustitia est cōstans & perpetua voluntas ius suū vnicuique tribuens. Inst. de iusti. & iu. in prin. & supra in principio libri, in constitu. Gregorij.

h ¶ *Iuris status.*] Lex. n. dr stat᷑ iuris, & vere, qa p falsā ius nō cōstituit, sed status iuris declarat, ff. si ser. vē. sicut. § sed si qrit.

i ¶ *Negotium.*] Quia supra mentionē fecit de negotio ibi, origo negotij, & c. ostendit quid sit negotiū: quasi negans otiū.

K ¶ *Actionem causæ.*] In hac significatione sumitur ī. vbi dicit, origo negotij.

l ¶ *Iurgium.*] Hic exponit quod dixit supra qd est iurgiū litis.

m ¶ *Iure disceptant.*] Arg. q iurgia non pertinent ad presbyteros, quia non tenentur esse iurisperiti. 38. dis. quæ ipsis. nec aduocare, possunt nisi in certis casibus, ī. de postu. c. vlt. secus de archidiacono. 25. dist. c. 1. R.

n ¶ *Lis autem.*] Quia fecit mentionem litis ī. ubi dixit: iurgium litis, exponit modo quid sit. lis enim ciuilem cām ostendit tantum, & non criminalem, ff. eo. tit. litis.

o ¶ *De qua Vergilius.*] Arg habes hic q possumus inducere pro nobis libros gentilium siue paganorum. 37. dist. siquid veri. & 1. q. 1. Dominus declarauit. ibi: Si ergo, &c.

p ¶ *Argumento.*] Argm̄ vocat naturalē probationē, q fit per localē argumētationem. & ita ar. q in iudicio valet naturalis pbatio. ar. ī. 1. dist. consuetudo. & ī. de elec. bonæ 1. ibi: negātis factū per rerum naturā, &c. à ɔ̄tio. & non per testes vel instrā, vt littera sequens dicit: vnde dic tabulis, id est, instris.

q ¶ *Testib. & fide tabularū.*] Hic æqparant testes & instrā, quia parē vim hñt in litibus exercendis, C. de fi. instr. in cāt rēdis.

r Vide l. cum cleri cis. C de episco. & cler.

s Vergilius lib. 12.

r ¶ *Negotio.*] non notorio, quod exerceretur in forma iudicij.
¶ *Glossa sequens signat contrarium, & dupliciter soluit.*

s ¶ *Tres testes.*] Ar. ī. 4 q. 3 ca. si testes. § vbi numerus & 2 q. 4. c. 1. & ī. de testi. licet vniuersis. vbi dr: in ore duorū vel triū testiū, & c. pōt dici, q hic dicit tres testes pp triplicē modum probandi, s. per testes, instra, & argumēta: de qbus supra finisit. vel potius dicas ɔ̄tis confessionē. qa quodlibet illorū triū legitimā facit pbationē, siue per testes, instra, & confessionē ī. de testi. lpo. cū ad sedē. in fi.

tione inuenit veritatē: vñ t dictū est argm̄ quasi argute iuētū. Probatio aūt testibus, & fide tabularū q constat. ¶ In oī quoq; negotio r hę psonę s qrunt, iudex, accusator, re᷑, & tres testes. s Iudex dictus quasi ius dicens populo, siue q iure disceptet. Iure autē disceptare, est iuste iudicare: Nō est ergo iudex, t si non est in eo iustitia. Accusator vocatus est, quasi causator, quia ad cām vocat eum, quē appellat Reus u à re, q petit, nūcupat: quia q̄uis ɔscius sceleris nō sit, reus tñ dr, q̄ diu in iudicium pro re aliqua petit. ¶ Testes antiquitus supstites dicebant, eo q super causæ statu pferebant: nunc parte x ablata nominis, testes vocant. Testes autē ɔsiderant conditione, natura, & vita. Cōdōne, si liber, y nō seruus: nā sæpe seruus metu dominātis z testimoniū supprimit veritatis. Nā, si vir, ñ fœmina: a nā variū b & mutabile testimoniū semp fœmina pducit. Vita, si inocēs & integer c actu: nam si vita bōa defuerit, fide carebit d.

t ¶ *Non est ergo iudex.*] Sic 23. q. 2. cap 1. & supple hic bonus, qa qñque malus est iudex. 3 q. 7. c. iudicet. § vlt. qa & pro meritis subditorū disponitur à Deo vita rectorum. 8. q. 7. c. 1. & 6. q. 1. ex merito. & 8. q. 1. audacter. Ber.

u ¶ *Reus à re.*] & non à reatu. 15 q. 3. c. vlt. 3 q. 11. non est. Ber.

x ¶ *Parte ablata.*] Est hic figura q dr Apheresis, cū principiū dictionis aufertur: sm qd patet hic. Est & figura alia, q dr Prosopopeia. i. cōfirmatio nouæ personæ. de conse dis. 4. qtis à me. versū si. Itē Antonomasia, cū per excellētiā aliqd alicui attribuit, qd cōe est plurib: vt cū dico Apostolus, intelligitur Paulus 32. qō. 7. c. Apostolus. & cū dico, vrbs, intelligitur Roma. ī. de pœr. & remis. significauit. Synecdoche, cū pars ponit pro toto. 32. qō. 4. meretrices, 14. q. 5 pœnale. Antiptosis, cū ponit casus pro casu. 75. distin. ordinationes, 16. q. 2. quidā. Liptote, cū plus dr, & minus significat. 32 q. 7. qd in oio. Pleonasmos, cū supabūdat dictio: vt ille videt oculo monachū regularē. 20 q. 3. pręsens. Tmesis, cū eadē dictio interciditur, ff. de m no l. quod si de speciali, ff. de rei vē. si post acceptum. Syncopa, cū qd aufertur de medio dictionis. 7. q. 1. audacter. pro audaciter. Ironia, cum quid per derisionem. i. per ɔ̄trium dr. O quanta integritas. 11. q. 3. ad mensam, in fi. Ephexegesis, id est, expolitio præcedentis sermonis, 47. dist. quoniam Item Anthropopathos, cum aliquid attribuitur Deo quod conuenit homini. 24. q. 1. odi & proieci. & ī. de re. eccle. ali. vel. non. si quis presbyterorum. Ala.

y ¶ *Si liber.*] quia seruus testis esse non potest. 4 q. 3 ca. si testes. § vbi. § item serui sed liberi, vt ibi dicitur. vers. item liberi. & C. de testi. Auth. si dicatur.

z ¶ *Dominātis.*] 4. q. 3. c. si testes. § itē idonei. & xj. q. 1. quatuor.
¶ *Glo seq. signat contrarium, & soluit.*

a ¶ *Non fœmina.*] Hoc intellige in crīali: in quo casu mulier testis esse non pōt sm canones. 33 q. 5. mulierē. sed in ciuilib. & matrimonialibus bñ ferunt testimoniū. ī. de testi. tā lrīs. & c. super eo. ar. ī. q pōt in crīali. 15. q. 3. ex eo. sed aliud sm leges, tñ in crīe excepto admittitur mulier etiam malæ famæ ad accusationem. ī. de simo. tanta. & in inquisitione admittit ad testimonium siue denuntiationē. ī. de testi tam lrīs. & c. qm. Item in testis mulier nō admittitur. testi. de testa § testes. B.

b ¶ *Varium.*] C. de mollic. testa. filia. & arg. C. de institu. & substitu. reprehendenda.

ADDITIO Vñ versus. *Quid leuius fumo? flamen, quid flamine? ventus. Quid vento? mulier. quid muliere? nihil.*

c ¶ *Integer.*] quia dēt esse testis bonæ famæ, & sine oī suspicione. c. 2 q. 7. testes infamis repellitur. ī. de testi. cogē pteros.

d ¶ *Fide carebit.*] idest, non credetur iuramento suo, arg. 2. q. 7. non potest. Item.

De hoc 4. q. 4. c. 1. vel quod dicit tres, supplicudi duo, vt in ɔ̄tis sm Hostiēsē. Io. And.

t Aliàs ita: vñ dictū est argum, argutum inuentum.

t Vid epistolā 2. Fabiani Papæ: & Iuo nem par. 6. c. 328.

t Aliàs ita: Reus autem à re, qua petitur, nuncupatur.

x Aliàs, cū formam, sed vr legendum, confictio.

y Vide l. testiū, & ibi glosā C. de testibus.

a In olb. Vaticanis ita: nā uariū & mutabile sēper fœmina producit, absq; dictione, testimonium.

a ¶ *Iustitia cum scelerato.*] cum sit virtus. 32 q. 1. cū renūtiare. & ē luminū bonū 1 v. 23 colere iustitiā. 12 q 2. cū deuotissimi.

[P]*Actum.*] CASVS. Pactum dr̄. quę fit inter partes scriptura conueniens legibus, & moribus approbata: & dr̄ pactū quasi pro pace factum.

b ¶ *Pactum.*] ius ciuile aliter diffinit in l. 1 ff. de pac. Abb.

c ¶ *Scriptura.*] & ēt sine scriptura pactum fit. sed hoc iō dicit, q̄a sæpe interuenit scriptura, & ad probationē pacti interponit.

d ¶ *Legibus.*] Aliter nō valeret nisi s̄m leges fieret, ff. de pac. iurisgētiū. §. prætor ait & C. eo ti. pacta. B.

e ¶ *Pactum.*] Dr̄ pactum duorū vel pluriū cōsensus in idem. ff. de pac. l. 1 § 2.

[I]*Vs dictum.*] CASVS. Ostēdit hic Isidorus vñ dicat ius. s. à iure possidēdo. hoc. n. iure possidetur, qđ iuste: & hoc iuste, qđ bene. male autē possidet qui suis male vtitur, vel vsurpat aliena.

f ¶ *Ius dictum.*] Diffinitur hic ius nō put est gñale nomen, sed put applicat ad certā rē, qñ dr̄: habeo ius in tali re. tunc .n. dr̄ ius à iure possidendo, & ita itellige istū tex. Sed capiēdo ius gñaliter, dr̄ à iustitia, & est ars boni & æqui: vt l. 1. ff. de iusti. & iu vide gl. fi. sup rubrica de regu. iu lib. 6. & istud gñale nomen habet multas species sub se, naturale, ciuile, & gentiū. l. 1. dū ius. & § seq Abbas.

g ¶ *Hoc enim iure.*] Hæc verba habes 14. q. 4 quid dicam. in fi.

h ¶ *Quod iuste.*] Non tñ econuerso s̄m leges, quia iure possidet qui mala fide præscripsit, non tñ iuste. ī de præscri. vigilanti. secus s̄m canones: quia q̄ malam fidem hēt, non p̄scribit. eod. tit qm̄ omne.

i ¶ *Alienum.*] id est, aliis debitum.

k ¶ *Male autem.*] vt aurea. 47. distin. sicut hi. & 14. q. 4. quid dicam.

ADDITIO. Vñ vers. *Qui sunt qui reb. nunquā potiuntur lautis? Qui sunt qui minui sua non patiuntur lauti.*

l ¶ *Præsumit.*] id est, inuadit. Ber.

[C]*Ausa.*] Primo decisæ narrat factum: Secundo diffinit ibi, *Ceterum.* Abbas.

CASVS. Quærebatur de decimis, primitiis, & oblationib. in quorū bonis dicerent esse, & q̄d appellētur oblationes: Rñdet Papa q̄ decimæ, & primitiæ, & oblationes cōnumerātur in solis bonis ecclesiarū: oblationes vero dicunt ea, q̄cunq; de propriis & licitis rebus offerunt ecclesiæ à fidelib. & quicūq; per secularē eas obtinet potestatē, proculdubio ꝯ Deū facit: & q̄ accipit & qui tradit, raptor & sacrilegus iudicatur. No. q̄ oblationes de propriis & licitis rebus fieri debent. Item qui bona ecclesiarum rapiunt & inuadunt, sacrilegi iudicantur.

m ¶ *Primitiæ.*] Quid sint primitiæ, dicitur ī. de deci. c. 1.

¶ *Glo. seq. quærit, & tres opiniones ponit.*

n ¶ *Solis ecclesiarum.*] Sed q̄d appellatur hic ecclesia? dñs Albericus dixit, q̄ bona ipsa sunt loci cōclusi muro ad instar vacātis hæreditatis, q̄ vicē psonæ obtinet, ff. de acq. re. do hæredi tas. Alij dicunt q̄ sunt vniuersitatis illius loci, 21. 12. 1. 2 nulli. Hug. dixit q̄ res istæ sunt Dei: & cū oia eius sint, ista th̄ specialius, ut 1. q. 3. saluator. 16. q. 1. in canonib. 23. q. 8. conuenior. 16. q. 7. oēs dcimæ. ī. d dec. tua 2. vbi dr̄, q̄ De⁹ i sign̄ū uniuersalis dñij d̄cimas sibi r̄tinuit, quarūrerū vs⁹ dñs clericis cōcessit. B.

o ¶ *Licitis.*] & ēt de illicitis pōt fieri eleemosyna, dūmodo transferatur dñium, & nō cōpetat repetitio. 14. q. 5. nō sane. & c. q. habetis. & §. seq Et de hoc plene tractat ī. de deci. ex transmissa. Ber.

p ¶ *Potestatem.*] 12. q. 2. nulli. & c. quicunque. 16. q. 7. decimas omnes. Ber.

q ¶ *Sacrilegus.*] Qui bona ecclesiarū rapiūt & inuadunt, sacrilegi iudicantur, & ab ecclesia sunt pelliendi. 12. q. 2. nulli liceat, ī de foro cōpet. conquestus. & non solum sacrilegis, sed etiam Iudæ furi comparantur. 23. q. 4. q̄d ergo. Ber.

[Q]*Væsiuit.*] Duo sunt dicta: Secundū ibi, *Festum.* Abbas.

CASVS. Quæsitū fuit à Papa, vtrū sacerdos vno tantū clerico p̄sente infirmū vngere possit: Secundo fuit q̄sitū, qñ festū beati Mathiæ Apostoli in anno bissextili debeat obseruari, cū quidā inter uigiliā & festum velint interponere diē? Rñdet Papa, q̄ sacerdos uno clerico p̄sente, & ēt solus si necesse fuerit, pōt vngere ifirmum: De festo beati Mathiæ Apostoli dicit Papa, q̄ vigilia s̄m cōsuetudinē ecclesiasticā p̄cedat ipsū festū, ita videlicet, q̄ nec pro bissexto nec alio mō inter vigiliā & solēnitatē alia dies interueniat: in qua utique vigilia ieiuniū celebretur, nisi venerit die Dñico: & ipsum festū siue fiat in die bissextili siue ī sequenti, q̄a duo dies pro vno reputātur, nullus error est: sed cōsuetudo ecclesiæ seruetur. No. q̄ solus sacerdos infirmū vngere pōt. Itē die Dñica nō est ieiunādū. Ite consuetudo ecclesiæ seruari debet.

Glo. seq. signat contrarium, & soluit.

r ¶ *Etiam solus.*] Arg. ꝯ in Apostolo vbi dr̄: Infirmat quis in vobis? inducat p̄sbyteros ecclesiæ, q̄ orēt sup eū. ī. de sac vnc c. unico. & sic uī q̄ debeāt eē plures, q̄a pluralis locutio duorū numero ad minus cōtēta ē. 4. q. 3. c. ii testes. uer. ubi nūerus. hoc itellige ī ne cessitate, q̄ legē n hēt de cōse. di. 1. sicut. & ī. de cōsue. quāto.

s ¶ *Dominica.*] Qm̄ in Dñica pp reuerētiā nō est ieiuniū celebrandū. 30. dist. c. ult. sed in sabbato præcedēti ieiunādū est. ī. (de obser. ieiu. c. 1.

t ¶ *Die.*] scilicet bissextili.

¶ *Gl. seq signat contrarium, instruit negatiue in cognitione bissexti. quærit arg. negatiue. ponit contrariam opin. Lau. quam approbat.*

u ¶ *Qui duo quasi pro uno reputantur.*] Et iō quia pro uno reputantur, non computantur in tpe restitutionis, licet de momēto ad momentū fiat cōputatio, ff. de minori. denique. § minorem. & ff de uer. sig. cū bissextus. & pp hoc facit ad tit.... Et ar. ꝯ. hoc ff de sta. h. l. 4 §. Stichus. No. q̄ annus solaris hēt 365. dies & sex horas: sic quatuor anni habent ultra p̄fatū numerum dierum 24. horas, q̄ coadunatæ faciunt unum diē, q̄ sup abundat oī quarto anno: & dr̄ bissextus, q̄a bis sedet & stat i una lr̄a calendarij: & hi duo dies pro uno cōputant, & interseritur quinto die exeunte Februario, hoc est sexto calendas Martij, & sequēti die debet vigiliæ beati Mathiæ celebrari. Vnde uersus: *Bissextum sextæ Martis tenuere Calendæ: Posteriori die celebrantur festa Mathiæ.*

non enim potest iustitia [a] cum scelerato homine habere commercium.

¶ Idem. [f]

¶ *Dicit quid sit pactum, & vnde dicatur.*

CAP. XI.

[P]Actum [b] dr̄ inter partes, ex pace cōueniens scriptura [c] legib. [d] ac moribus cōprobata: dictum pactū, [e] quasi ex pace factū.

¶ Idem [†] in eodem.

¶ *Hic Isidorus ponit etymologiā iuris, prout habetur in re, non prout est generale nomen.*

CAP. XII.

[I]Vs dictum [f] ē à iure possidēdo. hoc enim iure [g] possidet, qđ iuste: [h] hoc iuste, qđ bn̄: qđ aūt male possidetur, alienū [i] est: male [k] aūt possidet, q vel suis male vtit, vel aliena p̄sumit. [l]

¶ Paschalis canonicis sancti Martini.

¶ *Quicquid fidelis offert ecclesiæ, oblationis nomine continetur, & à secularibus possideri non debet.*

CAP. XIII.

[C]Ausa [†] Carpensis plebis. *& infra.* ¶ Cęterū primitiæ, [m] decimæ, & oblationes, in solis [n] ecclesiarum bonis præcipue numerantur. Oblationes vero dicimus quęcunque de propriis & licitis [o] rebus ecclesiæ à fidelibus offerūtur. Quicunque igitur eas per Potestatem [p] secularē obtinet, proculdubio contra Deum & sanctorū patrum nititur sanctiones: quinimo & qui accipit & qui tradit, raptor & sacrilegus [q] iudicatur.

¶ Alexander tertius.

¶ *Solus sacerdos potest sacramentum extremæ unctionis infirmo conferre hoc dicit.*

CAP. XIIII.

[Q]Vęsiuit [†] fraternitas tua: *& infra.* ¶ Nos itaq; tibi taliter duximus rñdendum, q̄ sacerdos vno p̄sente clerico, & ēt solus [r] potest ifirmū vngere.

¶ *In anno bissextili seruari dēt loci consuetudo circa diem sancti Mathiæ festandum, dum tamē vigilia cōtinuetur festo h. d.*

¶ Festum vero beati Mathiæ iuxta consuetudinem ecclesiasticam vigilia eatenus præcedat, vt nec pro bissexto, nec pro quolibet alio modo inter se & solēnitatem, aliam diem admittat: in qua vtique uigilia (nisi uenerit ī Dñica [s]) ieiunium celebretur. ipsum autem festum siue fiat in pręcedenti die, [t] siue in sequenti (qui duo quasi [u] pro uno reputātur) nullus

Idem. s. Isidorus lib. 5. cap. 14.

† Lib. 5. etymol. cap. 25. & c. 12. eo. titu. in 1. compilat.

¹ Hæc glossula ex Panormitani lectura huc transfusa fuit.

† Cap. 13. eo. ti. in 1. compilat. Vide citatos i c. ex trāsmissa, ī. de decimis.

a Vel pro Bigi: & de vtrisque no. ī. de consue. c. pen. Ioan. And.

De hoc vide citatos in c. ex transmissa. ī. decimis.

† Cap. 9. eo. ti. in 1. compilat. & post cōcilium Lateran. sub Alex. 3. iij. par. 50. ca. 22. Vide concilū Trident. sessio. 14. de sacro extrema unctionis. c. 3.

Vide glo. sam I. l. 2. ff. de diuer. & tē. p̄scrip. & I l. 3. §. minore ff. de min. & ibi doctores.

De his plene notatur i ff. li. 6. super data. Ioā. And.

In antiquioribus codicibus ita: dēt festum beati Mathiæ celebrari.

Sed pone

Sed pone aliquē suspensum per annū, & est tūc annus bissextilis, nunquid in vltima die posset celebrare? Vī q̄ non: quia hi duo dies quasi pro vno reputanē, ar. hic, & ff eo. cū bissextus. & ff. de mino. denique. §. minorē. Lan. dix i 3. arg. l. di entis q̄ si libertas tibi relicta est, si anno seruieris, dies illa nō cōputat, l anno, sed tm̄ ccclxv. dies, ff. de sta. libe. cum hæres. §. Stichus. & satis vī: qa cū sit pœna, non dēt ampliari, sed potius restringi. de pœ dist. 1. pœnæ. Tan.

a Consuetudo.] s. de obser. ieiu. cōsilium, 76. dist. vtinam. 11. di. catholica. B.

In his.] Duæ sunt partes. Secūda: ibi, *Attendentes*. Abbas Siculus.

CASVS. Inter magistrū & cōuersos sancti Simpliciani corā archiepō Mediolañ. sup eodē hospitali q̄stio vertebatur: archieps tulit sñiam sub hac forma verborū: statuo & p̄cipio q̄ ita fiat: qa nō fuit vsus his verbis; talē partē condēno, vel absoluo: dicebat q̄ talis sñia non tenebat: q̄ super hoc delata est ad dūm Papā: vñ ipse conside rans q̄ hoc verbū, statuo, rē perfectā significat. Item s̄m Greg. quod p̄cipit, imperatur, & qd̄ imperatur, necesse est fieri, & aliqñ si non fiat, pœnā hēt; & non dēt quis considerare verba, sed voluntatē, procuratorib. vtriusq; partis p̄sentibus interpretatur & diffinit, q̄ sñia prædicta perpetuam obtineat firmitatē. No. q̄ intentio loquentis consideranda est, & nō verba. Item nō refert per q̄ verba fiat condemnatio vel absolutio, dum tamen de intentione iudicis constet per illa verba.

Glo. seq. reci. per obiect. & notat, & remittit.

b Partem condemno.] Hmōi verbis nō fuit vsus, vel æquipollentibus, quia illud sufficeret, ff. de arbi. quid tñ. §. 1. s̄. de appel. ad audientiā. Ala Vñ videbat non valere sñia: quia non continebat absolutionem vel condēnationem. 2 q. 6. c. ei qui §. diffinitiua C. de sen. & interlo. om iud. p̄sses. Item no. q̄ pars si præsens est, condemnanda est. Quis debeat cōdemnari, dominus, an procurator? De hoc plene dictum est s̄. de elec. querelam Ber.

c Rem perfectam.] sic ff quod quisque iur. l. 1. §. vlti. de pœ. dist. 1. c. hæc autem verba, ff. de vsur. videamus §. infamia. C. de sen. pas. l. vlt. & 2. q. 3. c si quem §. notandum; in 6.

d Quod præcipitur.] 14. q. 2. quod præcipitur. Ber.

e Verba intentioni.] Sic s̄. eo. intelligentia, & ca. propterea. vbi de hoc, & 1. q. 1 Marcion. Ber.

f Interpretamur.] quæ interpretatio generalis est, & ius facit, & ab omnibus obseruanda est. s̄. tit proxi. inter alia & C. de leg. l. 1. & interpretari debuit potius vt res valeret q̄ periret, ex quo in dub um reuocabatur. ff. de re. du. quotiens 4. ff. de verb. obl quotiens. & J. eo. abbate Ber.

error, sed consuetudo a ecclesiæ teneatur.

Celestinus tertius.

Per verbum, statuo & præcipio, diffinitiua sñia ferri potest.

CAP. XV.

IN his, q̄ ambiguitatem continent: *& infra.* ¶ Innotuit Apostolatui nr̄o, q̄ cū inter magistrū M. & Cōuersos hospitalis sanctiSimpliciani sup eodē hospitali in p̄sentia Mediolañ. archiepī q̄o verteretur, ipse archieps post cognitionem causæ in ꝓlatione sñię his verbis nō fuit vsus: talē partē b condēno, vel talem absoluo: sed ꝓnunciauit ita: statuo & præcipio: *& infra.* ¶ Attendētes igitur, q̄ hoc verbū, statuo, rē perfectā c significat, & cū effectu non verbotenus accipitur. Itē s̄m Gregorium quod p̄cipitur d imperatur, & quod imperatur, necesse est fieri: & aliqñ si non fiat, pœnam hēt. Considerantes nihilominus, q̄ nō dēt aliquis cōsiderare verba, sed volūtatē; cū nō intētio verbis, sed verba intētioni e debeant deseruire: Interp̄tamur f ꝓcuratoribus vtriusq; partis præsentibus, & diffinimus, quòd præfati archiepiscopi verba tali forma prolata, perpetuo valituræ sñiæ obtineant firmitatem.

de cōi confertur, sicut vni ex aliis resīdētib. & bñficia manualia cōferrēt: q̄ si canonici hoc nō facerēt, patriarcha Gradeñ sup hoc executor eos ad id appellatione cessante cōpelleret: canonici mādatū Apostolicū malitiose aliter q̄ debeāt interp̄tātes, dicebāt q̄ nō tenebanē ad hoc, cū ipse nō resideret, ex eo qd̄ dr̄, sicut vni ex resīdētib. sed ipse non residebat, vñ nō tenebanē: vnde patriarcha petiit à dño Papa qualiter mādatū suum eēt intelligendum: Rñdet Papa, q̄ cū beneficia principis latissime sint interp̄tāda, iniunxit capitulo Paduano p̄bendā, q̄ tātū residentib. in victu & vestitu cōfertur, de cōi dicto magistro G. plene conferēdā sicut vni ex aliis residentibus, malitiosa interpretatione reiecta. No. q̄ beneficium principis largissime est interpretandum.

Innocentius tertius patriarchæ Gradeñ.

Beneficium principis latissime interpretari debet.

CAP. XVI.

OLim † tibi scripsisse recolimus, vt si canonici Paduani, magr̄o G. canonico g Paduano, præbendam, q̄ tm̄ residentibus de cōi confertur, sicut uni ex aliis de cōibus prouētibus, & manualia h beneficia, nō conferrent, tu eos ad id appellatione cessante compellere procurares. Quia vero quidā mādatum nostrū interpretari aliter, i q̄ deceat moliuntur, (cum beneficia principum sint interpretanda largissime k) nostrum aperiendū duximus intellectū, videlicet, q̄ p̄bendam, quæ tm̄ residentibus in victu & vestitu de cōi confertur, ipsi magistro G. plene sicut vni ex aliis resīdētib. iniunximus conferendam.

Idem Colubrieñ. & aliis epīs i regno Portugaliæ constitutis.

Generale dicitur interdictū, quod fertur nedū in prouinciā, sed in villam vel castrum.

CAP. XVII.

CVm † in partib. vr̄is sæpe contingat diuersa loca iterdicto supponi, q̄ñ gñale vel particulare dici dēat iterdictū, apud vos acepimus i dubiū reuocari: cū illi, qui ab ecclesia Rom. decorari priuilegio meruerunt, videlicet, vt cū gñale

Gl. seq. reci. per q. quare con cessum fuerat, & c. respondet tripliciter.

g Canonico Paduano.] absenti aliās nō eēt opus interp̄tatione, nec haberēt eām subtrahēdi bñficium suū. vel male interp̄tandi mādatū Papæ: forte erat i seruitio epī, & sic seruire intelligebāt ecclesiæ: vnde debebat bñficiū suū p̄cipere itegre p̄ter victualia. s. de cler. nō resi. de cætero. & c. ad aud: e: tū. Vel forte in seruitio dñi Papæ in curia stabat, q plus q̄ p̄sentes seruire intelligunt: ideo voluit Papa, q̄ oia hr̄et sicut p̄sentes s. de cler. non resi. cū dilectus Vel nō refert vbi eēt qa Papa sic voluit, ergo sic seruādū est, licet durū. 19. dist. in memoriam Ber.

h Manualia.] forte quæ dantur singulis dieb. illis tātū, qui intersunt diuinis: sicut fit i pluribus locis. B.

i Aliter quàm deceat.] No. q̄ q̄ rescriptū principis malitiose vel astute interp̄tat, infamis est. C de legi l. a. solus princeps ipsū dēt i terp̄tari. s̄ ti. j. n iter alia. vbi de hoc. & ff de p̄o. sti pu i p̄otiis tñ legat' q̄hq; ipsū interp̄tat s. de postu. c. 1 versus fi. & cōsuetudo legem interpretatur s̄. de consue. cum dilectus. Io.

Glo. seq. alleg. 5 concor. & 6. contraria quærit & soluit. Io.

k Largissime.] ff de cōsti prin. l. vlti. & 2. q. 3. c. si quē §. p̄uaricator. i fi. & 16. q. j. frater nr̄. & s̄. de vsu pal. ca. 1. fi. s. de dona. cum dilectus ar. s̄. C. de inoffi testa. si qñ C de p̄ci. impe offe. quotiens. ff. ne qd in lo. pubii l. 2. §. merito. & 35. q. 3. qd̄ scrip̄ s̄. de cōsan. q̄ dilectio. & s̄. de p̄ben. c vlt. Sed nunquid i te scriptis faciendū est larga interpretatio, cū s̄m intellectū illius q̄ concessit. sint intelligenda? ar. q̄ sic. ff. de verbo obl inter stipulantē. Dicas q̄ non, quia lites potius restringēdæ sunt q̄ ampliandæ. s̄. de referi. nonnulli. & c vlti arg immo nec illud qd̄ indulget beneficiū est ita interpretādū, vt multū lædat aliū. s̄. de p̄ben. relatum. & 55. dist. archidiaconum Florentinū Io.

Cum in partib.] Ciōis diuisio: Scd̄a pars ibi, *Cum autem*. Ab.

CASVS. In regno Portugalliæ diuersa loca supponunē aliqñ iterdicto: quidam hñtes priuilegia, vt liceat eis celebrare diuina iānuis clausis, & exclusis exc̄catis & iterdictis, cū gñale iterdictū terræ fuerit, asserebāt se nō teneri particulari iterdicto, dicētes iterdictū gñale solūmō, cū regnū vel ꝑ uincia toto

Lim tibi.] Verba priuilegiorum sunt interpretanda latissime h. d. Et primo ponit mandatum: Secundo ipsius interpretationem, & eius causam, ibi, *Quia vero*. Abbas.

Dñs Papa mandauit capitulo Paduano, quatenus magr̄o G. canonico Paduano præbendā, quæ tantū residētib'

Cap. v. nico eod. tit. in 2. cōpilatione.

Verbū, condēno, plenā hēt significationē, et quoad fructus. Ios. And.

Ibi de hoc. & xj. q. 1. sicut enim §. ex his. & de postul. ca. 1. adde hic amplius per Io. And.

† Cap. 4. tit. de rescrip in 1. compilat.

† Vide Ioannem Vasæū in annalib. Hispaniæ c. 20.

Cap. 1. eo. ti. in 3. compilat.

Adde Bal. idem tenere i l. sed & reprobare, §. pe. ff. de excu. tut.

Cōcor. l nec au². C. d emā. lib & l a. §. si quis à principe. ff. ne quis i lo. pub.

tota subijcit interdicto: eps Colubriẽ cõsuluit Papã qñ gñale vel particulare dici debeat interdictũ: rñdet Papa, Cũ in priuilegijs illorũ de regno vel prouincia nil dicat per hoc verbũ, terræ, non solũ regnũ vel prouincia intelligit, sed & villa vel castrum, vt in his locũ habeat, quod de generali dr̃ interdicto. No. ꝙ nomine terræ continetur regnũ, prouincia, castrum & villa.

a ¶ *Ianuis clausis*] fi. ĩ. de. pri. pmittimus & ĩ. de priuil. qđ nonnullis.

b ¶ *In priuilegijs.*] qbus pmittit, vt possint celebrare diuina suppressa voce, ianuis clausis, &c.

c ¶ *Nil expresse dicatur.*] ergo nec aliqs dẽt interdictũ, ad regnũ vel puinciã restringere: qa si Papa de hoc cogitasset, illud in priuilegijs expssisset, ĩ de dec. ad audiẽtiã. & ĩ. de trãsl. inter. B.

d ¶ *Nomine terræ.*] Vide qualiter verbũ simpliciter positũ intelligit gñaliter de quacũque terra parua vel magna. si 19. dist. si Romanorũ, & s. de priuil. qa circa & sic generale dr̃ interdictũ ex quo tota terra subijcit interdicto, siue sit ciuitas, puincia vel villa, quia generale dr̃ quantũ ad locũ illũ, cum nullus excipiatur. Bern.

¶ *Glos. seq. arguit, signat contrarium, & soluit.*

e ¶ *In his locum habeat.*] No. hic appellationẽ nominis amplıatã p interptationẽ. si. 23. q. 1. idololatria. & est ar. odiũ ampliari, & fauorẽ restrigi. ff. de his q no. infa l. 2. §. exercitum, & Arg. ꝯ ff. de lib. & posth. cũ qdã. sed in veritate nulla est ampliatio, vt dixi in pa no.

Concor. tex. in ca. ex pscnti, de sen. ex cõ. lib. 6. & ibi no.

¶ Cap. 2. eod. tit. in 3. compil. pars huiꝰ ĩ. de testa. c. cũ tibi.

Erit aũt particulare cum interdicerẽtur corũ ecclesiæ, vel oratoria secundum Lau. & Vincen. Io. And.

interdictũ terrę fuerit, liceat eis ianuis[a] clausis, nõ pulsatis cãpanis, exclusis excõicatis & interdictis, suppssa voce diuina officia celebrare: interdicto particulari se asserãt nõ arctari, dicẽtes interdictũ gñale duntaxat, cũ regnũ, vel saltẽ puincia tota subijcitur interdicto: & j. ¶ Cũ aũt in priuilegijs[b] de regno vel prouincia nil expresse[c] dicatur, noie[d] terrę nõ solũ regnũ vel prouinciã intelligi volumus, verumẽt villã & castrum, † vt & in his[e] locum habeat, quod de generali dr̃ interdicto.

¶ Idem Altissiodoreñ. episcopo.

¶ *Priuilegiũ cõtra consuetudinẽ iuri cõi obuiantẽ large est interpretandum. h. d. secundum intellectũ abbatis antiqui. Et est casus no. secundum hunc intellectum.*

CAP. XVIII.

CVm[f] tibi de benignitate sedis Apost. sit indultũ, ꝙ ordinatio[f] rerum clericorũ ab intestato decedentiũ, in tua dispositione pmaneat: Nos cõsulere voluisti, an appellatio[g] vocabuli clericorũ tam ad canonicos, quàm ad non canonicos extendatur: & *infra.* ¶ Consultationi tuæ taliter rñdemus, ꝙ appellatio cle-

CVm tibi.] Verbũ, clericorum, & canonicos comprehendit. h. d. Communis diuisio: secunda ibi, *Consultationi.*

¶ Pone sic casum ẽm intellectũ abbatis antiqui: In quibusdã partibus Franciæ erat cõsuetudo, ꝙ propinqui succederẽt clericis intestatis, etiã in bonis acquisitis intuitu ecclesiæ: ꝯ hanc cõsuetudinem Papa cõcessit priuilegium cuidã epo, ꝙ ordinatio rerũ clericorũ ab intestato decedentiũ esset in sua dispositione: dubitabat, an appellatione clericorũ venirẽt canonici? Rñdetur ꝙ sic, vt in lra. Vel sic, ẽm B. Altissiodorẽ. eps obtinuit indulgentiã a dño Papa, vt ordinatio rerũ clericorũ decedentiũ ab intestato, in epi dispositione psisteret: orta est ptẽtio inter epm & canonicos sup verbo illo, rerũ clericorũ: dicebãt canonici ꝙ appellatione clericorũ nõ itelligebant canonici: Cõsultus Papa sup hoc, rñdet ꝙ appellatiõe clericorũ & canonici & alij oẽs cõphẽdunt. No. ꝙ appellatiõe clericorũ canonici cõprehẽdunt.

¶ *Glo. seq. ponit duas lectu. & primam approbat.*

f ¶ *Ordinatio rerum.*] Nõ itelligas de reb. clericorũ patrimonialib. vel quas itultu psonæ acqsierint: in illis. n. pximiores succedũt clericis itestatis: si nõ hñt cõsanguineos, ecclesia succedit eis, 12. q. vlti. c. vlt. I quo casu põt intelligi qđ hic dr̃ de rebus ecclesiarũ, de qbus aliqua in vita sua in ægritudine poterãt elargiri, ĩ. de testa. ad hæc, & c. relatũ. & ẽm ꝙ ipsi poterãt cõcessũ fuit huic epo p hãc indulgentiã, alias iniqua fuisset hæc indulgẽtia, q̃ in totũ tolleret ius alterius, C. de pci. Impe. off. quotiẽs. arg. s. de off. ord. licet. cũ suis cõcor. Vel põt intelligi vbi clericus bona ppria in pias causas erogari pcepit, nõ designãdo personã p quã hoc fieret: vel si designauit psonã, negligens erat: in his casibus, pertinet hoc ad epm dioecesanũ, C. de epi. & cle. nulli. & I Auth. de ecc. tit. §. si qs aũt p redẽptione, coll 9. & ĩ. de test. tua. & c. Ioãnes. prior expositio melior est. [a]cũ lra dicat, ab itestato decedẽtiũ: qa nõ dr̃ decedere itestatꝰ q alij cõmisit dispositionẽ rerũ suarũ, ĩ. đ testa. cũ tibi.

¶ *Glo. seq. dat simile, & signat contrarium.*

g ¶ *Appellatio vocabuli clericorũ*] Largissime sumit hoc vocabulũ, clericorũ, p oĩb. clericis subditis ipsi epo, vt cõprehẽdat canonicos & oẽs alios: qa ex quo simpliciter & indefinite cõcessa fuit ei ordinatio rerũ clericorũ decedẽtiũ ab itestato, de oĩb. intelligẽdũ fuit. si. ĩ. ti. px. vbi hẽs pcord. de hoc: sic appellatiõe bñficiorũ tã maiora q̃ minora beneficia intelligunt. j. e. c pen. strictiꝰ tñ sumit j. c. px. vbi ce ro tm̃ cathedralis ecclesiæ. Idulgẽtia. n. large est interptãda, ĩ. e. cũ olim. Arg. ꝯ ĩ. de transla. c. vlt.

a Quia illud de iure cõi cõpetit epo, vt pbatũ ẽ, nisi fuerit dicas: secũdũ Ion. ꝙ ibi de consuetudine hoc spectabat ad alium, puta archidiaconũ: vel qa pcedebat dispositio, vt ex illis solueret debita ecclesiæ suæ, j. c. pe. Ioã.

ricorũ non solũ alios, sed ẽt canonicos comprehendit.

¶ Idem Præposito & capitulo Placentino.

¶ *Iurans obedire prælato & ecclesiæ, non clero dioecesano, sed capitulo ecclesiæ cathedralis obedire tenetur.*

CAP. XIX.

CVm[h] clerici Placẽtini iurm̃ prẽstãt † sub hac forma verborũ: Ego talis ab hac hora i antea fidelis[h] ero & obediẽs Placẽtinæ ecclesiæ, & dño meo epo Placẽtino: Nos cõsulere voluistis, vtrũ ĩtelligi debeat clerꝰ totius dioecesis, an capitulũ tm̃ ecclesię cathedralis? Nos igit̃ taliter rñdemus, ꝙ p ecclesię Placeñ. vocabulũ[i] in forma iuri pscripti non debeat † intelligi totius dioecesis clerus: & si capitulũ[k] intelligat̃ ecclesiæ cathedralis: is tñ, qui præstat huiusmodi iurm̃, epo tanq̃ capiti principaliter[l] obligatur.

Cum clerici.] Cõis diuisio: Secunda ibi, *Nos igitur.* Abbas.

CASVS. Clerici Placẽtini iurm̃ pstãt epo Placẽtino sub hac forma vborũ: Ego talis ab hac hora i antea fidelis ero & obediẽs Placẽtinę ecclesię, et dño meo epo Placẽtino: capitulũ Placẽtinũ cõsuluit D. Papã, vtrũ p vocabulũ, illud ecclesię Placẽtinę, itelligi debeat clerꝰ totius dioecesis, an capitulũ tm̃ ecclesiæ Placẽtinæ? Rñ. Papa, ꝙ p vocabulũ illud nõ debet intelligi totius dioecesis clerus: licet capitulũ intelligatur ecclesiæ cathedralis: ille tñ qui pstat huiusmodi iurm̃, epo tanquã capiti principaliter obligatur. No. ꝙ cum dico, ecclesia cathedralis, noie ecclesiæ intelligit̃ eps & capitulũ, & non alij clerici: quia eps est in ecclesia, & ecclesia in epo.

† Cap. 1. eod. tit. in 3. compil.

† præstãt

† debet

† Cap. 4. eod. tit. in 3. compil.

¶ Idem Priori S. Fridiani Lucañ.

¶ *Appellatione ecclesiastica censura cõprehenditur excõmunicatio, suspensio, & interdictum.*

CAP. XX.

QVærenti, † qđ p cẽsurã ecclesiasticã debeat intelligi, cũ huiusmodi clausulam in nostris litteris ap-

h ¶ *Fidelis ero.*] De hac forma, & q̃ in ea continent, habes ĩ. de iureiur. ego N. & 22. q. vlt. de forma. & si. 23. dist. quãquã.

¶ *Glo. seq. ponit sex modos quibus dicitur ecclesia.*

i ¶ *Ecclesiæ Placentinæ vocabulum*] Stricte sumitur hic hoc nomen ecclesię Placẽtinæ, tm̃ pro epo principaliter & canonicis ecclesiæ cathedralis, & nõ pro clero dioece & merito: qa aliud est dicere, clerus ciuitatis, & aliud, clerus dioece. ĩ. de rescrip. Rodulphus. Hoc nomen ecclesia[3] varias habet significationes. qñque designat tm̃ epm, 7. q. 1. scire. qñque viros ecclesiasticos, 63 dist. in fi. qñque ponit pro maiori parte capituli, 66 dist. Apostolica. qñque restringitur ad canonicos matricis ecclesię, 53. dist. §. vlt. & 10. q. 3. antiquos, & 12 q. 1. vidẽtes. & hic qñque designat q̃libet ecclesiã prouinciæ, ĩ. de vsu pal. cũ sup: sic appellatione clericorũ oẽs intelligunt, ĩ. c. pxi. qñque designat cõgregationẽ fideliũ, de cõsec. dist. 1. ecclesia. & sic sumitur, 1. q. 4. Engeltrudã, qđ probatur ĩ. tit. proxi. c. penult. Ber.

¶ *Glo. seq. reddit rationem.*

k ¶ *Et si capitulum.*] & merito: qa nõ est tãta cõio inter epm & alias ecclesias, quãta inter epm & ecclesiã cathedralẽ, ĩ. de testa. requisisti. vltra med cum qua ipse efficitur vnũ corpus, & ipsi membra. ĩ. de his quæ fi. a prælã. sine con. cap. nouit.

l ¶ *Principaliter.*] Ergo secundario tenetur ecclesiæ: quod vr̃ per hoc quod hic dicitur: quia si tenetur episcopo, tenetur ecclesiæ, 7. q. 1. scire. ergo videtur ꝙ habeat plures dominos: quod non est verum: quia non censentur diuersi.

QVærenti.] Cõis diuisio: Secunda ibi, *Respondemus.* Abb.

De varijs significationib. huius nois, ecclesia, vi de Turrecrema. in sum de ecclesia li. 1. c. 2.

CASVS.

ponimus: Rñdem[a], q̃ p eã nõ solũ interdicti, sed suspẽsionis, & excõicationis snia valet intelligi: nisi[l] iudex discret[b], rerũ & psonarũ[b] circũstãtijs idagatis, ferat, quã magis[c] viderit expedire.

[a] Idem Cæsaraug.† episcopo.

[c] In priuilegijs de decimis noualiũ non soluẽdis, illud appellatur nouale, de cuius cultura non est memoria, & quod prius modicũ, vel nullum fructum afferebat.

CAP XXI.

QVid† p nouale vocabulũ intelligi debeat, tua fraternitas requisiuit. Licet aũt quidã dixerint,[d] q̃ nouale sit terra ꝑcisa, q̃ anno cessat: alijs asserẽtibus,[e] q̃ ex sylua, quæ arborib. extirpatis ad cultũ redigitur, fieri nouale dicatur, quarũ vtraque interpretatio ex ciuilibus legibus[f] colligitur. ¶ Nos[†] igiť inquisitioni tuę rñdemus, q̃ eã credimus ꝑdecessorũ nostrorum intentionẽ fuisse, cũ pijs locis indulgentiã de noualib.[g] cõcesserũt, vt nouale intellexerint agrũ de nouo[h] ad cultũ redactũ, de quo nõ extat memoria, q̃ aliqñ cultus fuisset. ¶ Sed nec de quolibet tali nouali credimus eis indulgentiã[i] fore cõcessã, nisi de illo dũtaxat, cuius decimã religiosus põt conuentus absq; graui detrimento parochialis ecclesię detinere: cũ talis sit sæpe locus incultus, de quo parochialis ecclesia magnos[k] pcipit decimarũ ratione prouentus.

¶ Idem abbati P. & P. monachis Alcobaciæ.†

[a] Si ecclesia subiecta epo vnitur alteri, vel gubernãda cõmittitur, saluo iure matricis ecclesiæ: per matricem ecclesiam intelligitur cathedralis, & non Romana.

CAP. XXII.

VEnerabili† fratre nr̃o Colubrieñ. epo didicimus ꝯquerẽte, q̃ cũ fratres S. Crucis monasteriũ de Argarijs[†] sub protectione sua nuper receperint, quod suis prædecessoribus epalia iura cõsueuerat ab antiquis tpibus exhibere, nũc quodã de canonicis suis sine suo consensu ibi facto Priore, occasione cuiusdam priuilegij à C. Papa veritate tacita impetrati, eidem epo obedientiã denegat exhibere; inde sumpta occasione, q̃ p matricem[l] ecclesiam non ca-

CASVS. In lr̃is Apostolicis frequẽter apponiť ista clausula, Per censurã ecclesiasticã: quæritur, quid per illã clausulã debeat intelligi? Rñ Papa, q̃ per eã intelligiť interdicti, suspẽsionis & excõicationis snia, vt iudex illã imponat quã magis viderit expedire, rerũ & personarũ circũstantijs indagatis. No. q̃ noie cẽsuræ ecclesiasticæ, interdicti, suspẽsionis & excõicationis snia intelligiť. Itẽ iudex in pęnis inferendis circũstantias rerum & personarũ considerate debet. Item pœnæ sunt arbitrariæ.

Gl. seq. arg. contrarium, dissolute tamen.

[a] *Eam.*] s. censurã: quæ est nomẽ generale ad ea quæ sequuntur: sicut & verbũ, correctionis, depositionẽ & continet. arg. 50. dist. contumaces, ff. de off. præsi. legatus, & l. ex omnibus, ī. de statu mon. ea q̃ § quæ si abbas. arg. ꝯ: nã & verbũ coercẽdi, maiorẽ animaduersionẽ continet, ff. de off. ꝓcon. meminisse, in fi. arg. tñ ꝯtrũ vr̃, quia si iudex ita ꝓnuntiat, vim fecisti, nec distinguit, de priuata intelligitur, ff. de pœn. si ꝑses & cũ q̃d incertũ mandať, & si alijs ꝑstationib. cũ mãdati exsoluta sit q̃ quę inhæret mandato, dum tñ expediat, erit actio mandati. ff manda. si quis pro eo. Vel sic cũ dico, illum excõico, vtranque sententiam, s. minorem & maiorem intelligere debes ī. titu. proxi. c. penult.

[b] *Personarum.*] Hoc ideo dicit, quia in pęnis imponẽdis dignitatis deferendum est & personæ, ī. de off. delega. sane, & c. pastoralis arg. contra 50. dist. contumaces.

[c] *Magis.*] quia & plectẽdo & ignoscẽdo hoc solũ bene agitur, vt vita holum corrigat, 23. q. 5. prodest. sic ī. vt li. nõ cõte. q̃m, in fi. & vt crescẽte cotumacia crescat & pœna, ff de pęn. relegati Ber.

QVid.] Primo ponitur quæstio: Secundo rñsio: ibi, *Licet.* In qua primo ponit duas opin. Secundo soluit: ibi, *Nos.* Tertio moderatur: ibi, *Sed nec de quolibet.* Abbas Sicu'us.

CASVS. Religiosi quidã hñt indulgentiam, vt de noualib. suis decimas non soluant: quæsitũ fuit a Papa, quid intelligi debet p vocabulũ nouale: quidã dixerunt, q̃ nouale est terra q̃ anno cessat: Alij dixerũt, q̃ nouale fit ex sylua, q̃ arboribus extirpatis ad cultũ redigiť: & vtraq; interpretatio ex legib. ciuilibus hr̃: Papa tñ dicit, q̃ illa fuit intentio antecessorũ, cum indulgentiã de noualib. cõcesserunt, q̃ nouale sit terra de nouo ad cultũ redacta, de qua non extat memoria q̃ culta fuisset: verumtñ nõ credit Papa de quolibet tali nouali indulgentiã fuisse concessam, nisi de illo solummodo, de quo religiosus locus decimã percipere põt sine graui detrimento parochialis ecclesiæ: cũ sæpe de tali loco inculto parochialis ecclesia magnos percipit decimarũ ratione prouentus. No. q̃ nouale dr̃ dupliciter ſm leges, s. terra præcisa, quæ anno cessat: Item sylua quæ arborib. extirpatis ad cultum redigitur. Item ſm canones dr̃ nouale ager de nouo ad cultum redactus, de quo non extat memoria, q̃ aliqñ fuerit cultus. Itẽ indulgẽtia siue priuilegiũ non datur in graue detrimentũ alterius. Itẽ de loco inculto dantur ecclesiæ prouentus ratione decimarum.

[d] *Dixerint.*] per legẽ illam, ff de verb. sig. sylua cędua, §. pen.

[e] *Alijs asserẽtibus.*] per l. illã, ff. de termi. amoto. l. vlt. §. antep.

[f] *Legibus.*] prædictis.

[h] *De noualibus,*] ī. de deci, ex parte.

[h] *De nou.*] Sic ī. e. t. & etiam mancipia dr̃. nouitia, quæ anno nondum seruierunt, ff. de pub. & vec. l. vlt. § quotiens. & vinum dr̃ nouum quod nõ habet annũ, ff de tri. vi. & oleo leg. vetus & Greg. nouas appellat nuptias, quæ infra coronã anni contrahuntur, 35. q. 9. c. 1. Sed[1] vr̃ q̃ nouale dici debeat terra intra annũ culta. Sed hoc nõ est verũ, immo terra ex quo de nouo redacta est ad culturã, de qua non extat memoria q̃ culta fuerit, semper erit nouale quantum ad ius decimarum, ex quo semel fuit nouale ī. de priuil. c. vlt. & argu. ī. de deci. ex parte, 2.

[i] *Indulgentiam.*] de qua tu habes ī. de dec. ex parte, 1. & cap. ex parte, 2.

Glo. seq. arg. à contrario, signat contrarium, penit' opin.

[k] *Magnos.*] Ergo à contrario sensu vr̃, q̃ si nullos vel modicos consueuit hr̃e, nihil habebit ecclesia parochialis de illo nouale, et post tpa quantacunq;, quod est verũ, ī. de priu. c. vlt. Arg. ꝯ 35. q. 5. q̃d scripsi. sicut dr̃ de fundo dotali, qui et soluto matrimonio adhuc dotalis dr̃, ff. de fun. do. etiam dirupto arg. ꝯ 35. q. 5. q̃d scripsi Tñ potest dici, vt dixit Ioan. & T. q̃ si ecclesia parochialis ẽt tractu tpis incipit lędi grauiter, desinit esse nouale arg. ī. de donat Apostolicæ. & argu. huius decre. licet hic videatur respicere principiũ noualis. si enim priuilegiũ incipiat esse iniquum, perditur priuilegium, ī. de deci. suggestum. arg. 63. dist. c. quia sancta, §. verum, & ff de vul. & pup. sub. ex facto. & ab eo quod diu æquũ visum est, receditur propter euidentem vtilitatem, ff. de constit. princ. in l. pen. ergo eadem ratione propter enorme damnum receditur ab eo quod diu obtentum est. alias semper erit nouale, ī. de priuil. c. vlt. Bern.

VEnerabili.] Per matricẽ ecclesiam cathedralis ecclesia intelligitur, non Romana. h. d. In prima parte ponitur episcopi querela: In secunda dat iudices: ibi, *Ideoque.* Abb.

CASVS. Fratres S. Crucis monasterium de Agarijs receperunt sub protectione sua, quod consueuerat Colubrieñ. epo iura epalia exhibere: tandem quidam Prior illius monasterij, qui fuerat canonicus Colubrieñ. impetrauit super hoc quoddã priuilegium tacita veritate, saluo iure matricis ecclesiæ: occasione huius verbi, saluo iure matricis ecclesiæ, dictus Prior nolebat Colubrieñ. epo de iuribus epalib. rñdere, nec obedientiã exhibere, dicens, q̃ per matricẽ ecclesiam intelligit Rom. ecclesiã, & non cathedralem: vnde conquestus fuit dño Papæ mandat Papa quibusdam, q̃ si aliquid non occurrerit, ꝑp q̃ dictus Prior non debeat diœcesano epo rñdere, cõpellant dictum Priorẽ ad ꝑstandum obedientiam dicto epo, & de alijs rñdere sicut prædecessores ipsius, ꝑdecessoribus ipsius epi rñderunt: non obstante priuilegio in præiudicium Colubrieñ ecclesiæ per subreptionẽ obtento: quia per illud vocabulum, matricem ecclesiam, cathedralis intelligitur, non Romana. No. q̃ monasteria tenentur epo iura episcopalia exhibere, nisi fuerint exempta. Item priuilegium in præiudicium alicuius tacita veritate obtentum, non valet. Item per matricem ecclesiam cathedralis ecclesia intelligitur.

[l] *Per matricem.*] Forte in priuilegio illo ꝯtinebat, saluo iure matricis ecclesię, & noie matricis ecclesiæ intelligiť q̃libet ecclesia.

In omnibus antiquis codicibus ita: vt iudex discret[b], &c. & hæc lectio verior videtur.

Idest, Cæsaraugustañ. hic tẽpore Ioã. Papæ xxij. electus est in archiepisc.

Cap. 5. eod. tit. in 3. compil.

Coiter est lex. & inci. si q̃d. ibi dr̃, q̃ legatus remittit ad proconsulem id q̃d animaduersionẽ maiorem exigit, nec habet ius animaduertẽdi, coercendi, vel acriter ꝟberandi.

In plerisq; antiquis codicibus ita: Nos tñ inquisitioni tuę taliter rñdemus: alias ita: Nos autẽ, &c.

Alias ita: sic videtur, &c.

De Alcobaciẽsi monasterio vide not. in c. cũ olim, ī de priuilegijs.

Cap. 6. eod. tit. in 3. compil.

Arganẽlus.

Vide nota. in c. &c si Christus, ī. de iureiur. in gl. pen.

Et quælibet baptismalis. de trāslac. præterea 2. de p̄scrip. ex transmissa. de ec ædi. ad aud ētiā. & cle. de sen excō. c. 1. Ioan. And.

ecclesia cathedralis] 63. di. ex his. & 12 q. i. vidētes. & hic i fi. ti. a ¶ Intelligit.] Non attendēs q̃ qui nimis astute interpretaẽ principis beneficiū, notaẽ infamia C de leg. & se. con. l. 2. Lau. b ¶ Si aliud.] puta priuilegiū exceptionis, q̃m nulla p̄scriptio in hoc casu valeret ī. de præscrip. cum non liceat. Tan.

c ¶ Volumus.] Et nos idē velle dēmus, ex quo illud cepit obseruari. ... dis. qs nesciat & eius interpretatio ius facit quoad omnes. C. de leg. & se. con in fi. Lau.

Ex parte.] In prima parte querelā comitissæ ponit: in scda: ibi, Ad intelligendam. Abbas Siculus.

CASVS. Officialis vel p̄positus comitissæ Blesen. cepit quendā latronē: & iustitia fuit in se facta, post factā iustitiā latro ille fuit p capitulū Carnoteñ. reqsitus: qa dicebat eū i terra ipsius captū fuisse: officialis comitissę dicebat eū captū fuisse in terra comitissæ: & super hoc cautionē obtulit de parēdo iuri: sed capitulū nihilominus terrā comitissæ supponi interdicto fecerūt, q̃ relaxare noluerunt, nisi prius eis solueretur emenda occasione priuilegij sui, in quo cōtinetur, q̃ nemini liceat excōicatis uel noīatim interdictis p ecclesia Carnoteñ. absq; congrua satisfactione bñficiū absolutionis indulgere: Sed qa comitissa absolutionē obtinere nequiuit, appellauit ad Metropolitanū: q̃ posica dubitauit sup clausula priuilegij: vñ q̃siuit a Papa interpretationem illius clausulæ priuilegij Carnoteñ. Dñs Papa corā quo p̄dicta & alia p̄posita fuerūt, sup hoc dicit distinguendū esse ad intelligendā clausulā illā, verū in aliquē sñia lata sit pro contumacia tm̃: quia citatus noluit stare iuri: uel et pro offensa: qa iussus noluit maleficiū emendare: In primo casu sufficit q̃ sñia relaxeẽ, si prius sufficiens standi iuri cautio præbeat: in secūdo vero casu si offensa est manifesta, nō dēt sñia relaxari, nisi prius p̄stetur emenda. Si vero dubia est offensa, & cautio cōpetens de iuri parendo p̄steẽ, dēt sñia relaxari. No. q̃ interdictus p̄t agere, uel procuratorē constituere. Itē interpretatio priuilegij si dubiteẽ de illo, dēt fieri ab eo, qui dedit priuilegiū: quia eius est interpretari cuius est cōdere. Itē hoc priuilegiū reduciẽ ad ius cōe, sm̃ q̃ dictā indulgentiā intelligit Papa: & iō ad cautelā tm̃ valet illa indulgentia: qa solet plus timeri, &c. Itē excōicaẽ qs aut pro contumacia, aut pro offēsa, siue p crimine.

† Cap. 7. eo ti. in 3. compilat.

thedralē intelligit,[a] sed Romanā: & infra. ¶ Ideoq; mādamus, quatenus si aliud[b] vobis nō occurrerit, p̄pter qđ dictus Prior nō dēat dię celano ep̄o respōdere: vos eū ad eā p̄standā eidē sicut p̄decessores sui p̄decessoribus ep̄i præstiterūt, per censuram ecclesiasticā compellatis, non obstāte priuilegio in præiudicium Colubrien. ecclesiæ per subreptionē obtento: Nos. n. per matricem ecclesiam cathedralē intelligi volumus,[c] nō Romanā.

¶ Idem abbati sanctæ Genouefæ Decano & cancellař Parisieñ.

¶ *Excommunicatus, vel interdictus pro cōtumacia vel offensa dubia, absoluitur cautione præstita de stādo iuri. Si vero fuit excōicatus vel interdictus pro manifesta offensa, tūc prius debet satisfacere, antequā absoluatur. Et dicitur manifesta, de qua cōstat p cōfessionē. vel p̄bationē lītimā. vel rei euidētiā, hoc dicit cū cap. seq.*

CAP. XXIII.

EX † parte in Chr̄o dilectę filię Cōitissę Bleleñ. & infra. ¶ Proposuerūt nūtij Comitissæ, q̃ cū ipsi9[d] p̄positus[e] quendam latronē ceperit, & iustitia fuerit idē facta, latro fuit per capitulū Carnoteñ. post factā iustitiā reqsitus, qa eū in terra sua captum fuisse dicebāt: & infra. ¶ Verū cū super hoc de parēdo iuri Cōitissa cautionē offerret, canonici Carnoteñ nihilominus terrā eius fecerūt interdicto supponi: q̃ relaxare noluerunt, nisi prius solueret emenda: dicebāt n. in Carnoteñ ecclesiæ priuilegijs † contineri, q̃ nemini liceat excōmunicatis vel noīatim interdictis, pro canonicis Carnoteñ absq; cōgrua satisfactione absolutionis beneficiū indulgere: & infra. ¶ Ad itelligēdā aūt clausulā[f] priuilegij memorati credimus distinguēdū, verū in aliquē interdicti vel excōicationis sñia sit p̄lata pro contumacia[g] tm̃, qa, s. citat9[h] stare noluit iuri: vel ēt p offensa, qa videlicet iussus[i] noluit maleficiū emendare. In primo casu credimus ɔgrue satisfieri, vt sñia relaxeẽ, si prius sufficiens[k] stādi iuri cautio tribuaẽ. In scđo vero si offensa est manifesta,[l] nō credim9 satisfieri congrue, ut relaxeẽ sentētia, nisi prius sufficiens præstetur emenda. Si vero dubia[m] est offensa, sufficere

tunc sufficit præstare cautionē standi iuri: qa pro sola contumacia excōicatus fuit, i qa non uenit, & non pro re aliqua: qa nondū constabat in quo teneret actori. Si pro offensa, tūc excōicat, puta cōmisit maleficiū, & illud fuit notoriū, uel per sñiam, vel per facti euidentiā, uel p confessionē. j. c. proxi & ī. de coha. cle. & mulie. c. vlt. & cōdemnatus de ipso maleficio cū non satisfaceret, fuit excōicatus: hic talis non dēt absolui nisi primo satisfaciat, cū constet de maleficio suo, & tñ hic interuenit cōtumacia anteq̃ excōicareẽ: quia non soluit in termino statuto. sed hic directe excōicaẽ, quia nō satisfecit, sed in alio casu non, nisi qa nō venit. Idē esset si maleficium notorium esset si publice proponat, q̃cunq; fecit tale maleficiū satisfaciat læso vsq; ad talē diem: alias sit excōicatus: post terminū non absoluet, si ueniat ad iudicē, & petat absolui, nisi sat sfaciat 23. q. vlt. pessimā. & ita bona est distinctio. Præterea superfluū uidebaẽ priuilegiū illā: qa de iure cōi illud cōpetit cuilibet, q̃ nullus absoluat priusq̃ satisfaciat: ut c. pessimā. & ī. de off. deleg. ex lrīs. 17. q. 4 de presbyterorū. & 11. q. 3. excellentissimus, in fi. & ī. tit. proxi. parochianos. Pōt dici, q̃ solet plus timeri & c. 23. dist. qq̃. & ī. de hære. si aduersus. multa n. cōcedunē, quæ sunt de iure cōi. 24 q. 2. c. sane. in fi. & 33. q. 2. admonere. ibi, uiaticū tibi cōcedimus. & tñ oibus pœnitentib. in fine datur ī. de pæ. & remis. q̃ i te & ī ti. pxi. permittimus. Quid si aliquis ita pauper sit, q̃ non pōt satisfacere: præstet cautionē q̃ satisfaciet cum peruenerit ad pinguiorem fortunā ī. de sol. Odoardus. Quid si cautionē præstare non potest: tūc interẽ arg. C de epi & cle. auth. generaliter p̄stet q̃ potest ī. de do. post diuor. resti. c. pe licet videreẽ q̃ talis casus non excuseẽ. arg. ī de rap. super eo. & C. de fur. sat tractio nā q̃nq; aliqs non absoluiẽ p pter delictum suum, sed differẽ absolutio. 11 q. 3 quis rebente 18. dist. si qu s adesse & 26 q 7. sacerdos. ī de offi. ord. significauit & 11. q. 3. siquis ep̄s dānatus Nulli tñ est finaliter pœnitentia deneganda, 26. q. 6. si presbyter & c seq qa ecclesia nulli claudit gremium suum. C. de sum. tri. l. vlt prope fi. B.

¶ Glo. seq. arg. signat contrarium, & ibi remittit.

h ¶ Citat9.] Tribus edictis vel vno peremptorio pro oibus. 24 q. 3. de illicita ff de re iud cōtumacem vnde vī p nō ven ēs ad p̄mā citationē, nō sit contumax arg C de iud sancimus. & ī. de procu. procuratorem. vbi de hoc & 3. q. 3 si ægrotus Ber.

i ¶ Iussus.] Et hæc contumacia est ī. de re iu. ven. qui restituere & non excōicatur quis nisi pro contumacia. sed hoc intellige vt dixi in magna glossa.

k ¶ Sufficiens.] i. ī de sequestra. ad hoc sufficiēs cautio est, si pignora vel fideiussores dent. ff. man. si mandato 1 it. j. §. vlt. De hoc dictum est ī. vt li. non cōtestata quoniam § in alijs.

l ¶ Manifesta.] Ex hoc verbo orta fuit contentio, quæ determinatur prout dicitur j c proxi.

¶ Glo. seq. breuis. & dupliciter soluit.

m ¶ Si vero dubia.] Quomodo ergo iustit iudex maleficiū emendare, si non fuit manifestū? Item si sententiādo iussit, factū fuit notoriū per sententiā, ī. de coha. cle & mulie c. vlti. ergo non

d ¶ Cum ipsius.] s. comitissæ.

e ¶ Præpositus.] Laicus officialis.

f ¶ Clausulam.] p̄missam, s. nemini liceat excōicatis uel nominatim interdictis pro canonicis Carnoteñ absq; cōgrua satisfactione absolutionis beneficiū indulgere. q̃ hēs j. c proxi.

¶ Glo. seq. successiue soluit duas obiect. & vnam quæstionem.

g ¶ Pro contumacia.] Non vī q̃ hæc distinctio loc̃ hēat, verū quis excōicēẽ p crimine, an pro contumacia: qa nemo excōicaẽ n si pro mortali pcō, & qui aliter non pōt corrigi 11. q. 3. nemo i fi. 45. di. sed illud & 24 q. 3. tā sacerdos. & 11 q. 3 certum. immo bene hēt locū hæc distinctio. quicūq; n vocatus legitime ad iudiciū non uenit pro quacunq; re, cōtumax reputaẽ, vñ p p talē contumaciā excōicari pōt, si res talis sit, q̃ actor non possit in possessionē mitti ī. vt li. non conte. tua. &

a Quam caute sit ferēda excōicationis sñia, tradit nouissime cōcilium Trid. sessio 25. de refor. mat c 3.

† forte priuilegio.

1 Et j. ca. dilecto. pōt dici q̃ licet priuilegium in illo puncto, ī quo hic quęritur, non cōtineret gratiā: cōtinebat tñ i alio, quo concedebaẽ capitulo excōicare uel interdicere p̄prijs offensis. ad idē ī. de re cri. ex parte decani. Io. And.

4 Idē notatur ī de elec. dudū in glossa, sed pone. & de hoc in Authē. de exhib. & introdu. reis § sancimus vers. Suscepto. in gl. & Spec. cul. de cen. prola § 2. vers ē quoque. & de forma cit° § vt autē. circa principium.

non pōt esse dubia offensa. Sol.q̄nq; iubet à iudice sentētian do, 11 q.3. qui iubēte. ff. de re iud. qđ iussit. & hoc fieri nō debet, nisi cū res est manifesta, 11. q. 3. graue. q̄nq; iubet iudex non sniando: vt si statim cū cōparuerint corā eo partes, reus cōfitetur: quia cōfessus pro iudicato hr̄, ff. de cōfes. l. 1. C. eo. l. vnica. si tm̄ p̄cipit vt satisfaciat, non hoc faciat sniando: quia nō omnis vox iudicis auctoritatē rei iudicatæ cōtinet, C. de sent. & interlo. omn. iud. ex stipulatione, & 3. q. 6 nec quippe. & adhuc pōt reus allegare et corā suū ff. de cōfess. l. 2. vō nō est res manifesta: & ita pōt itelligi qđ hic dicit lo. Vel sic ad q̄rimoniā alicui° de aliqua offensa eā exprimēdo iudici, ipse iudex præcepit reo vt satisfaceret illi vsque ad certū terminū, aut cōpareret corā eo rā sui°. alias excōicabat illū, nisi alterū istorū faceret: & ille nō venit, & sic fuit excōicatus: si ipse petat absolui, sufficit q ipse p̄stet cautionē stādi iuri: qa offensa nunc dubia est, & si fama sit q id fecerit, vel q iudex à plurib. hoc intellexerit.

Dictio, ecclesiæ, deest i vetustiorib. co dicib°, & in omnibus Vaticanis.

Cap. 1. eod tit. in 3 compil. huius decre itellectus pendet ex superiori capite.

dicebat

credimus ad relaxandā eandem, si parendi mandato ecclesiæ competens satisfactio præbeatur.

Idem Comitissæ Blesen.

Summatū est supra c. proxi. vel dic: Manifestū dicitur, quod per confessionē, vel probationē legitimam, vel euidentiam rei cōstat.

CAP. XXIIII.

Cum olim pro canonicis Carnoten. quoddā capitulum ꝯ te fuerit allegatū,ᵃ qđ dicebāt in ecclesię suæ priuilegijs contineri, vt videlicet nemini liceat excōicatis, vel noīatim interdictus pro canonicis Carnotē. absq; ꝯgrua satisfactione absolutionis beneficium indulgere: & ī. Quia vero dum ansam,ᵇ soluimus, nodum dicimur,ᶜ ligauisse, pp hoc, q eisdē canonicis (velut asseris) proponentibus,ᵈ illā offensam esse manifestā, non quæ iudici,ᵉ nec q̄ alij, sed quę sibi tm̄modo manifesta vr̄: offensam illam nos rescribimus intelligereᶠ manifestam, quæ vel per confessionem,ᵍ vel probationē legitime nota fuerit, aut euidētia rei, quæ nulla possit tergiuersatione celari.

Cum olim.] Cōis diuisio: Secunda ibi, *Quia vero.* Et dubiū emanauit ex rātione Papæ, ī. c. proxi. Abb Siculus

CASVS. In p̄dicta decre. dr̄. Si offensa est manifesta, nō dēt qs absolui nisi prius p̄stet emenda: sup verbo illo, manifesta, orta est contētio: dicebāt canonici, q illa offensa dr̄ manifesta, q̄ sibi & nō alijs manifesta vr̄: Ex parte Comitissę dicebat, q ad eorū arbitriū nō est standū: qa sp dicerēt offensam manifestā: Sup hoc scribit Papa Comitissæ dicēs, dum ansam soluimus, nodū dicimur ligauisse: ppea q dicebant canonici Carnoten. offensam illā manifestā esse, nō q̄ iudici, nec q̄ alij, sed q̄ sibi tm̄ manifesta vr̄: sed Papa dicit illā offensam manifestā, quæ vel per confessionē, vel per probationē legitimam nota fuerit, aut euidētia facti, q̄ nulla possit tergiuersatione celari. No. q nō dr̄ plene rātum, cū ratio est obscura, & ad plura possit referri. Itē nō est standū ꝯfessioni alicuius in iure p se factę. Itē manifestū ponit in p̄dicto capitulo p notorio. Itē manifestū dr̄ tripliciter, s. ꝯfessione, p̄batione, facti euidētia.

a *Allegatum.*] ī c. proxi. quod continetur hic infra ibi, nemini &c. vsque ibi, quia vero. Ber.

b *Dum ansam.*] Dr̄ q̄nque ansa auricula scyphi, vel vrcei, vel cancis, q̄ manu tenet. ff. de rei vēd. in rē. § 2 hic dr̄ ansa nodus cassilis & facilis ad soluendū, ita factus. q si recte trahat caput fili, oīmodo est solutus nodus: si male trahit, ligatus remanet ita cōtingit Papę in solutione q̄onis p̄cedēt. s decretalis de offensa manifesta, quā modo hic soluit satis apte.

c *Dicimur.*] A ꝑuerse itelligētibus: vt à canonicis Carnotē.

d *Proponentibus.*] & male.

Glo. seq. instificat textum, obijcit & soluit.

e *Non quæ iudici.*] Et hoc fatuū erat dicere, q sibi credēdū esset in p̄iudiciū alterius: Immo iudex s̄m motu animi sui & s̄m sensum iudicare tenet, ī. de ꝓsue. ad nr̄am, & ī de renun. in p̄ntia, & ī. de test. in nr̄a, & 3. q 7 iudicet. & s̄m q sibi vr̄. ff. de arbi. qualē. dum tn̄ s̄m leges & canones, in Auth. de iud. §. quia vero, coll. 6. in Authen. de defen. ciui. §. iusiurandum, coll. 3. Sed vr̄ q illud dicat manifestū, qđ iudici vr̄, sicut illud dr̄ probabile quod ei vr̄, ī. de app. vt debitus. Rn̄deo, licet ad opinionē iudicis referat, quid dicat probabile, vt p hoc possit & debeat appellationi deferri, ī. de app. cum speciali. & ī tit. prox. sacro, ad si. secus est in manifesto. illud n. proprie dr̄ manifestū, qđ non eget probatione, 11. q. 3. eorū. sed hic sumitur manifestū pro notorio, prout in si. dr̄, & 2. q. 1. de manifesta.

f *Intelligere.*] Ergo nos quoq; sic intelligere oportet, ī. eo. venerabili. sic ī. de hære. cū Christus. quia interpretatio Principis ius facit ī. tit. prox. inter alia, C. de leg. l. 1. & vlt. Ber.

g *Confessionem.*] & per sententiam. sic s. de cohab. cleri. & mulie. c. vlt.

Vide ī. eo. in his, super vlt. gl. & c. venerabili. Ī gl. vlt. Io. And.

Idem episcopo & Cantori Atrebaten.

Verba priuilegiorū debent intelligi, vt aliquid afferant, & nō remaneat ambiguum: & ideo verbū, secundum: &, iuxta, videntur apposita causatiue, non conditionaliter. h. d. Panormit.

CAP. XXV.

Abbate S. Siluani Alciaten. viā vniuersę carnis ingresso, cū eiusdē loci monachi elegissent quendā de ipsius ecclesię gremio in abbatē, & confirmationē electionis à Morinēsi ep̄o neq. uissent aliquatenus obtinere, eā à sede Apostolica petierunt. Cęterum procurator monasterij S. Bertini proposuit ex aduerso, q cū

Abbate S. Siluani.] Verba priuilegiorum large hn̄t significationem: vnde verbū, secundū; &, iuxta, i eis positū causatiue tenet, nō conditionaliter. Ita cōiter summatur: sed hæc summatio vr̄ nimis gn̄alis, & non est vera indistincte iudicio Panorm. qa priuilegiū inquantū p̄iudicat alteri, seu iuri cōi, non debet large, sed stricte intelligi: vt dixit ipse Panor. in c. olim, ī. eo. Prima pars narrat factū: Secunda diffinit ibi, *His igitur.* Prima subdiuiditur: nā in prima ponitur petitio pro parte electi. In secunda ibi, *Cæterum.* petitio & rn̄sio ꝯ electū. In tertia ibi, *Ad hoc.* rn̄sio pro electo. In quarta ibi, *Contra quod.* responsio contra electum. Abb.

Vide l. Iulia. ff. de cu. fu. no. in l. q mutuā, §. nō iō, ff. man da. gl. in l. amissiōe, §. pe. ff. de cap. dimi.

Cap. 10. eo tit. in 3. compil.

CASVS. Vacante monasterio S. Siluani, monachi elegerūt quendā de gremio suo in abbatē, & confirmationē electionis suæ petierūt a Morinē. ep̄o confirmari, sed monachis S. Bertini se opponentibus ex aduerso ep̄s electionē illā noluit confirmare: ppq. partes ad Papā habuerunt recursum, corā quo procurator S. Siluani electionē p̄fatā canonice factam petijt confirmari: Sed procurator S. Bertini proposuit ex aduerso, q tā de consuetudine approbata, q̄ de speciali priuilegio Romanorum Pontificū, electio monasterij S. Siluani debet de monasterio S. Bertini celebrari, vn̄ huiusmodi electio erat nō immerito reprobanda, ꝯ consuetudinē & priuilegia sedis Apostolicæ attentata: & monachi Alciaten. debebāt de iure cōpelli, vt de monasterio S. Bertini personam idoneā sibi eligerent in abbatē: lite contestata & testibus receptis, Papa depositionib. testiū diligenter inspectis inuenit esse probatū, q à xl. annis & infra monachi Alciaten. elegerunt sibi abbatē de monasterio S. Bertini, & cum quadam vice Guarinū monachū Alciaten. elegissent, electio effectum hr̄e nō potuit, donec apud monasterium S. Bertini professione facta post aliquantulum tp̄is, qn̄ placuit abbati & monachis S. Bertini, in abbatem S. Siluani extitit electus. Item in priuilegijs Romanorum Pontificum apparebat Alciatē. abbatē de monasterio S. Bertini eligendum. In priuilegio Paschalis Papæ cōtinetur: subrogationē abbatis penes monasterium S. Siluani apud Alciatē. iuxta præteriti tp̄is morē in vestra semper concedimus dispositione consistere; & in priuilegio Calixti Papæ huiusmodi capitulū inuenitur: Porro iuxta Paschalis Papæ decretū, abbatis subrogationem penes Alciaten non aliunde q̄ de monasterio vestro fieri Apostolica auctoritate concedimus. Ad illa rn̄debatur a parte aduersa, q et si verum esset, q intra prædictum tp̄s de monasterio S. Bertini semper fuit Abbas Alciatē. assumptus, ex hoc tn̄ dici non poterat, q aliqua consuetudo quasi p̄dicto iudicio fuisset obtenta, cū id quod dictū est de dicto Guarino, pro bono pacis factum fuerit. Præterea in priuilegio Paschalis dr̄: iuxta præteriti tp̄is morem. sed de more præteriti tp̄is non fit fides: vnde per illud priuilegiū monasterio Alciaten. nullū præiudiciū generatur. Sed ꝯ hoc rn̄debatur, q hæc determinatio, iuxta præteriti tp̄is morem, & causalis & conditionalis pōt intelligi, & referri vel ad illud verbum, cōcedimus, q̄ ad innnitiuum, i. consistere: Si n. determinet verbū illud, consistere, quod est impersonale, conditionalis intelligitur, & est sensus: Concedimus subrogationem abbatis S. Siluani in vestra dispositione consistere, iuxta præteriti tp̄is morem, i. si mos præteriti temporis talis fuit.

Si vero

ſm approbatā consuetudinē [a] & priuilegia Romanorum Pōtificum abbates Alciateñ. debeāt de monasterio [b] sancti Bertini semp assumi, hmōi electio erat nō immerito reprobāda, vt pote ꝯ consuetudinē diuturnā, & ꝯ priuileg. sedis Apostolicę attētata: & Alciatē. monachi debeāt † de iure ꝯpelli, vt de monasterio sācti Bertini ꝑsonā idoneā sibi eligerent in abbatē: *& infra.* ¶ Nos igitur depositionib. testiū diligēter inspectis, inuenimus esse ꝓbatum, q̄ à quadraginta annis & infra monachi Alciateñ. abbatē sibi de sancti Bertini monasterio elegerunt: *& infra.* ¶ Et cū quadā vice Guarinū Alciateñ. [c] monachū elegissent, eius electio robur hr̄e nō potuit, donec apud monasteriū sancti Bertini professione facta, post aliquātū † tp̄is, qñ. s. eiusdem loci abbati & cōuentui placuit, in Alciateñ. extitit abbatē assumptus. Ex priuilegiis quoq; Romanorū Pontificū argui poterat Alciat. abbatē fore de sancti Bertini collegio eligēdū: nam priuilegio Paschalis Papæ hmōi capitulū apparet insertū: Subrogationem abbatis penes monasteriū sācti Siluani apud Alciateñ. monachos, iuxta p̄teriti tp̄is morē, in vestra semp ꝯcedim' dispositione ꝑsistere. In priuilegio ēt Calixti hmōi capitulum inuenitur: Porro [d] iuxta [e] Paschalis Papæ decretū, abbatis subrogationē penes Alciateñ. nō aliunde, q̄ de vestro monasterio fieri Apostolica auctoritate decernimus. ¶ Ad hoc aūt pars aduersa rñdit, q̄ si ēt ꝓbaret, q̄ infra p̄dicti tp̄is spatiū [f] de monasterio sancti Bertini semp fuerit abbas Alciateñ. assumptus: ex hoc dici non poterat, q̄ ꝯsuetudo aliqua quasi ꝯ̄dicto [g] † iudicio fuerit introducta, cū in memorati Guarini electione, ꝓ bono pacis extra iudiciū ꝓcessū taliter dignoscatur: *& infra.* ¶ Prętērea cū Paschalis Papa subrogationē abbatis S. Siluani monastę. S. Bertini iuxta morē p̄teriti tp̄is duxerit ꝯcedēdā, nec † de more p̄teriti tp̄is fiat fides [h] p eī' priuilegiū & similia, nullū sup hoc Alciateñ. monasterio poterat p̄iudiciū gñari. ¶ Contra quod fuit ex aduerso rñsum, q̄ hęc determinatio: ſm pręteriti temporis morem: & causalis, [i] & cōditionalis pōt intelligi, & tā ad personale, [k]

Si vero determinet verbū impersonale, cāliter dēt intelligi, & est sensus: Concedimus iuxta p̄teriti tp̄is morē. i. qa mos p̄teriti tp̄is sic obtinuit. & ille est verior intellectus, qa cū priuilegiū sit lex priuata, & lex nō debeat esse obscura, sed certa. nec esset priuata, nisi aliq̄d indulgeret: ꝑfecto sic intelligēda sunt verba, vt res de qua agit, potius valeat q̄ pereat: qa alias priuilegiū inutile esset. p̄terea Calixtus Papa determinationē illā dubiā remouit, dicens. q̄ electio monasterij sancti Siluani nō fiat aliunde, q̄ de monasterio sancti Bertini. His & aliis diligenter auditis dñs Papa adiudicauit monasterio sancti Bertini hmōi dignitatē, vt quotiens vacauerit monasteriū sancti Siluani, electio eiusdē fiat de monasterio sācti Bertini, ita videlicet vt tādiu monasteriū ipsum hac debeat p̄rogatiua honoris gaudere, donec ibi viguerit obseruātia regularis, vt ꝑsonæ idoneæ inueniant in illo, q̄ possint in abbatē assumi. No. q̄ cōfirmatio abbatis spectat ad ep̄m. Itē priuilegiū dr̄ lex priuata. Itē lex nō dēt eē obscura, sed manifesta. Itē priuilegium semp dēt intelligi, vt aliq̄d indulgeat: aliàs delusoriū esset. Itē res de qua agit, potius dēt intelligi vt valeat q̄ pereat. Itē aliq tenētur eligere de aliena ecclesia. & hoc ius p̄scribi pōt, sed verū vr̄ si titulū habēt q̄ p̄scribunt. Itē priuilegiū amittitur per delictum.

a ¶ *Consuetudinem.*] Ex hoc vr̄ q̄ sit bene recipiendus talis libellus, peto ius eligendi rōne cōsuetudinis, ēt si cā alia sine titulus nō allegetur. sic s. de cau pos. cū i. ecclesia. & s. de el. & el. Cum ana ff. commu p̄ venditor. § si constet. & s̄ de consue. cū dilectus. q̄ similis est huic. 13 q. 2 seruitiū, ff. de aqua plu. arc. l. 1. §. vl. & 9. q 3. cōquestus. 63. dis. quia. Sed ꝯ, quia ex solo cursu temporis nō tollitur obligatio: ergo nec inducitur, ff. de act. & obl obligationū. §. placet. & s̄. de p̄scri. si diligēti. Sol. circa ius eligēdi sufficit probare cōsuetudinē p̄scriptā. De hoc dictū est s. de cau pos. cum ecclesia. Dic vt ibi. Io.

b ¶ *De monasterio.*] Sed cum seruitutē tibi debere dicat, q̄uo petit, vt aliquid tibi fiat, cum seruitus potius sit, ne aliq̄d fiat, q̄ vt aliquid fiat. 1 ff. de serui. quotiens. §. 1. Solu. iure cōi necesse habet eligere, sed iure seruitutis debitæ petit ne aliunde eligat. q̄ de suo etiam monasterio: vt in fi. patet. & ita ne aliq̄d fiat, petitur. Vel verius dicas, q̄ bene petitur iure seruitutis, vt aliquid fiat ff. si ser vend. & si forte. §. 2.

c ¶ *Alciaten. monachum.*] Hoc modo bene ꝓbatur seruitutis possessio. s. quia ꝓhibitio facta est, ne ille esset abbas, & admissa fuit, quia per hoc q̄ prohibebant, credebant vti iure suo, q̄d exigitur in seruitutib. licet n. vtaris, nisi credas te iure tuo vti, vt paratus sis ꝓhibere impedientē, non acquires seruitutē tēpore ff. de stin. actuq; priua. l. vlt. et ff. quemad. ser. amit. l. vlti. Quid enim si vicinus tuus propter paupertatē, vel forte quia non curauit, per 100. annos habuit ædificium suum dep̄ssum nō extollens illud, nunquid ꝓpterea debet tibi seruitutem altius non tollendi? Certe non, 2 nisi crederes te ius habere, quod p̄sumitur si aliqñ prohibuisti interrumpere præscriptionē: interpellare enim deberes seruitutem, si vsucapere vis. ff. quemadmodum serui. amit. si quis alia. §. si cum ius haberes. Vinc.

d ¶ *Porro.*] Hic incipiunt verba priuilegij Calixti Papæ vsque ibi: ad hoc.

e ¶ *Iuxta Paschalis.*] Hic allegatur priuilegium, & p̄terea præscriptio: vt s̄. patet. sed p̄scriptio & priuilegiū ꝯtria sunt: quia q̄ allegat priuilegiū, iuri p̄scriptionis renuntiare vr̄. s̄. de præscr. veniens. quia qđ meū est, ex alia cā meū fieri nō potest. s̄. de fi. instr. inter dilectos. Dic vt dixi s̄. de præsc. auditis. in glo. q̄ incipit: sic ergo abbas, & c ibi similiter allegabatur p̄scriptio & priuilegiū. vel melius hic allegabatur cōsuetudo, & nō præscriptio: & cōsuetudo dēt esse præscripta. s̄. de consuet. cū dilectus. & ita consuetudo probat vsum priuilegiorum.

f ¶ *Spatium.*] s. xl. annorū.

g ¶ *Contradicto iudicio.*] Ad hoc. n. vt consuetudo valeat, oportet ut sit obtenta i dicto iudicio. i. si ex aduerso negetur cōsuetudo, ff. de legi. cū de consuetudine. & alia de quibus hr̄ s. de consue. c. ult Contradictū iudiciū dr̄, puta cum ego dicerē hāc esse consuetudinē, aduersarius dicebat non esse cōsuetudinē, & iudicatū fuit q̄ erat consuetudo, sicut. n. in seruitute uel libertate præscribēda requiritur protestatio, ff. quēadmodum serui. amit. si quis alia. §. 2. sic ur̄ q̄ requiratur in consuetudine præscribenda. Io.

¶ *Glo. seq. alleg. 3. iura, & in contrarium alid quinque, ponit tres opi & tertiam approbat: contra quam alle. 2. iura, & respondet.*

h ¶ *Fiat fides.*] Ex hoc ur̄, q̄ si priuilegio aliquo fiat mentio consuetudinis uel priuilegij, q̄ necesse sit illud priuilegiū exhiberi 3 100. dist. ꝯ morem 76. dist. ieiunium. 9. dist. ut ueterū. 12. q. 2. sancimus. in Auth. ut spon. lar. §. & hoc insuper. coll. 9. Arg. ꝯ, quia non ur̄ q̄ hoc requiratur i publico instrō. 19 dist. si Romanorum. & in Authē. ut fratrum fil. i. § 1. colla. 9. & C. de dona. si ea q̄ ff. de dona. ex hac scriptura, ff. de admi. tuto. chirographis. Ad hoc distinguūt q̄dam inter publica instrā & priuata, ut in publico instrō non sit necesse probare uel exhibere illud de quo fit mētio, licet in priuato sic. Sed alij dicūt, q̄ si in priuilegio inseritur totus tenor alterius, nō est necesse illud exhibere. Sed certe illud nō sufficit, qa adhuc posset ei falsitas in bulla & in aliis. s̄. de priuile. cum olim. in fi. Alij ꝓbabilius 4 dicūt, q̄ si auctoritate iudicis priuilegiū uel aliud [illegible] rescriptū est renouatū, vel in alio priuilegio insertū, nō est necesse illud exhibere, secus si p tabellionē tm̄, quia publicatio facta corā iudice fidem facit, licet postea perdantur instrā: ut C. de testa. publicati. Item quia iudex diligētius 5 singula facit q̄ tabellio, quia non est credendū q̄ iudex sine causæ cognitione aliq̄d faciat, sicut uerisimile nō est. q̄ auferat alicuius legitimas exceptiones. s̄. de offi. deleg. ex parte. Sed præmissis obuiat s. de re iudic. cū inter [illegible]. & s̄. de fi. instru. inter dilectos. Sed dicas, q̄ si constat q̄ instrm̄ publicum sit, coram iudice nō est necesse illud exhibere, nisi aduersarius uelit docere de falsitate illius, qa tuc dēt exhiberi, licet primo ipositū sit eis hæc, nisi iurauerit se illud pdidisse. C. de fide instr. l. vlt. Io.

i ¶ *Causalis & conditionalis.*] Vt hæc dictio, secundum: accipiatur pro quia: vel pro si. Ber.

k. ¶ *Ad personale.*] scilicet hoc verbum, concedimus.

† Aliàs ita: debebant iure compelli.

† aliquantulum.

1 Vñ petere possum vt parietē reædificet vsque ad eum modum, quo possim immittere tignum. dixit Hos. illud speciale in seruitute oneris ferendi: vt ibi no. uel secundū cū hæc petebatur hic non iure seruitutis, sed cōsuetudinis & priuilegij: qa nec seruitutes acquiruntur tēpore, ff. de serui. l. sed seruitutes 3. in princi. Io. And.

2 Ita & ĩ his qui nuda voluntate p 310. annos ĩ certo loco p̄latum elegissent, non sic cū canonici admittūt extraneos ad electiones: sed cū ꝓtestatiōe: quia tunc illi sibi possessionem acquirunt, quā & canonici ita dere vñr, quod nō est in alio casu, ſm Pet. Ioan. And.

† In plerisque antiquis codicibus ita: contradictorio iudicio, &c.

† Aliàs ita: nec de more, uel consuetudine, &c.

3 Adde no. p Bar. in l. 2. ff. si quis ius di. nō obtemp.

4 Et hoc placet Inno. & Ho. Io. And.

5 Hic est q̄ tāta est iudicis auctoritas, q̄ facit ualere, quæ alias non ualeret, ff. qđ cū fa. tuto. l. 1. §. pe. in fi. & quod met' causa. l. fi. ff. de mino. art prætor. §. 3. Io. And.

a ¶ *Impersonale.*] s. hoc verbum, consistere.
b ¶ *Sensus.*] s. q referatur ad personale.
c ¶ *Lex priuata.*] di. 3. priuilegia.
d ¶ *Captiosa.*] di. 4. erit aũt. vñ statutũ fuit, vt p̃ 3ñtiã literarum scriberetur lex. C. de vet. iu. enu. l. 1. in fi. ff. ad mu. l. 1. in fi. Ber.

¶ *Glo. seq. alleg. 10. concor. & tria contraria.*

e ¶ *Valere possit potius.*] Simile. ff. de vsu & habi. diuus in prin. ff. de reb. du. quotiens. ff. de ser. si cui. & l. ie. s. de priuil. in his 16. q. 4. c. 1. & 2. q. 2. si quos & q. 5. q. 2. s. de conuer. coniuga. quidã. at s. de fi. instru. inter dilectos. At s. de offi. deleg. cũ super & ff. de iure codici. l. 1. & ff. de hære. insti. quotiens Ber.

f ¶ *E vicino.*] i. p̃xi. Ber.

g ¶ *Alciaten. monachi.*] Vide qualiter Papa p̃nuntiat & s̃m priuilegiũ, & s̃m ius cõe: s̃m ius cõe adiudicat electionẽ ipsi capitulo S. Siluani Alciateñ s̃m priuilegiũ. ut eligant de monasterio s̃cti Bertini: & sic hãc electionẽ, sed nõ liberã, q̃a nõ eligunt vndecunq; uolunt, sed reducit priuilegium ad ius cõe. s. de cõsue. cum dilectus. Io.

h ¶ *Personam idoneam.*] Et hoc non esset dictũ, tñ subintelligebat. s. de ele. cũm quæ ff. de serui. si cui. & pr̃ cõcedẽs vxori ut filiã cõem cuicũq; voluerit copulet, non tñ intelligit vt eã copulet tutori. ff. de ri. nup. quãquam. Ber.

¶ *Glo. seq. argu. ad duo. ad primum alleg. duas concor. ad secundum octo quærit, arg. pro, & soluit.*

i ¶ *Donec ibidem.*] Arg. q si priuilegium det alicui monasterio, destructo mõasterio i destruet & priuilegiũ. ar. 16. q. 7. & hæc scripsimus. 25. q. 2. §. vlt. in fi. Item arg. q cessante cã cessat priuilegium s. de deci. sugge sta & 16. q. 1. generaliter. C. de test. mi. l. vlt. & Instit. de auctori. tuto. §. vlt. & Insti. de pupil. substit. §. qua rõne 63. di. o. q̃a s̃cta § verũ & 61. di. c. statuimus. § his oĩb. s. de vi & hone cle. c. vlt. & s. de no. ope. nun. cũ ex iniuncto. Sed pone, q nullus reperiat idoneus in monasterio S. Bertini dũ vacat monasteriũ Alciateñ. vel q ibi nõ obseruet obseruantia regularis: si eligat de alio monasterio, nunq̃d sit eis p̃iudiciũ quo minus teneant eligere in alia electione de monasterio S. Bertini, si p̃sona est idonea, vel obseruantia est reformata: q p̃iudicet eis, est ar. s. de consti. cũ venissent & s. de rescr. cõstitutus. q̃a vnico actu p̃dit priuilegiũ. vt 101 di. : & hæc l̃ra et multũ facere vr̃ ad hoc. Sed nõ credo, q fiat p̃p hoc p̃iudiciũ, cũ postea aliq̃s erit idoneus ar. s. de cle. q̃a diligentia & ff. de seruitu. rusti. p̃dio. & Attilicinius. & hæc l̃ra non p̃dicit, q̃a nõ priuant nisi cũ p̃sona nõ inuenitur idonea, uel ordo regularis non viget, sed cessante cã illa priuilegiũ locũ hẽt ar. C. de cur. fur. l. pen. & s. ti. p̃xi. duob. s̃m vnũ intellectũ & melius s. de off. dele. prudentiã. §. 6. Sed pone q ille electus vixit xl. an. nunq̃d p̃scriptũ est 3 priuilegiũ? Vr̃ q sic. s. de prini. accedẽtib. s. de cã pos. cũ ecclesia a 3rio. nec adhuc credo q p̃dãt priuilegiũ, q̃a nõ p̃t vti illo t̃pe priuilegio vñ nõ obest ar. l. p̃dictæ & Attilicinus. q̃a priuilegiu nõ p̃dit nisi p̃ abusũ. Vel si vis dicere, q currit p̃scriptio, restituunt̃ ex clausula gñali. ff. ex quib. cau. maio. l. j. q innuit in l. & Attilicinus. secus vr̃ si ibi nõ viguit obseruãtia regularis, q̃a culpa illorũ cõtigit, & culpa i̅putet̃ s̃ vr̃ q delictũ ipsorũ ñ dẽt tollere priuil. mõnasterii. 10. q. j. ep̃m. Ber.

† cõditio naturaliter.

† fuit

† Adde q no. Bar. in l. si finita. §. ex hoc edicto. ff. de dam. infe.

† Nec reædificato: alias reædificatum hẽbit eadem priuilegia secundum Inn. alleg. de elect. o quia diligentia vel s̃m eũ priuilegium datũ, ordini durat ordine durante: datum vero loco, uel possessionib. quæ sunt ordine, durat et remoto ordine. de reli. domi. cap. 2. de sta. monacho. recolentes. Io. And.

† Et s. de præbẽ. cũ de benefi cio. lib. 6. Io. And.

q̃ ad impersonale[a] verbũ referri. Si. n. impersonale verbũ determinet, conditionalis † intelligit̃, & est sensus, Concedimus subrogationẽ abbatis sanctis Siluani apud Alciateñ monasteriũ in vr̃a sẽper dispositione cõsistere, s̃m p̃teritis t̃pis morem: i. si mos præteriti t̃pis talis fuerit. † Si vero verbũ determinet p̃sonale, cãliter dẽt intelligi, vt sit sẽsus, Cõcedimus s̃m p̃teriti t̃pis morẽ, id est, quia mos p̃teritis t̃pis sic obtinuit subrogationẽ, & cætera. Hic aũt sẽsus[b] rectior esse vr̃: q̃a cũ priuilegiũ sit lex priuata,[c] † & lex nõ dẽat esse obscura vel captiosa,[d] s̃ certa & manifesta: nec esset priuata, nisi aliq̃d specialiter indulgeret, p̃fecto sic intelligẽda sũt illa verba, vt res de qua agit̃, valere possit potius[e] q̃ perire: maxime cũ s̃dictus C. Papa q eidẽ Paschali è vicino[f] successit, verbis cõgorib. vsus, determinationẽ illã p̃rsus amouerit, vt ambiguit. tolleret: & q̃ dicebat̃ i cõcessione Paschali, vt videlicet subrogatio abbatis s̃cti Siluani apud Alciateñ in dispositione abbatis & f̃rum sãcti Bertini sp exilteret, ipse mutauerit, decernẽs subrogationem ipsius abbatis nõ aliũde, q̃ de monasterio s̃cti Bertini faciẽdã. ¶ His igr̃ diligẽter auditis, monasterio S Bertini adiudicauim[a] hmõi dignitatẽ, vt quotiẽs in Alciateñ. monasterio abbatis electio imminet faciẽda, Alciateñ. monasterio abbatis electio imminet faciẽda, Alciaten. monachi[g] de cœnobio s̃cti Bertini personã[h] idoneã sibi eligãt in abbatẽ: ita videlicet, ut tamdiu monasteriũ ipsũ hac honoris debeat prerogatiua gaudere, donec ibidẽ[i] viguerit obseruãtia regularis, vt idoneæ p̃sonæ inuaniant̃ i illo, q̃ † possint i abbatẽ assumi.

¶ Idem comiti Tholosañ.

¶ *Dicit qui dicũtur hæretici manifesti: secundo qua sint pedagia, guidagia et salinaria interdicta: tertio dicitur quo intelligitur p̃ceptũ factũ laico, q̃ de se cõquerẽtib. ecclesiastico foro rñdeat. h. d.*

CAP. XXVI.

SVper † quibusdã mandatorũ articulis: & j. ¶ Tua deuotio postulauit a nobis, q sint dicendi h̃rtici manifesti. Super quo tibi duximus rñdendũ, illos intelligendos esse manifestos h̃rticos, q cõtra fidẽ catholicã publice p̃dicãt,[k] aut p̃fitent̃, seu defẽdũt[l] eorũ † errorẽ, uel q coram Prælatis suis cõuicti sunt, vel confessi, vel ab eis s̃nialiter condemnati[m] super hęretica prauitate: quorũ bona propria confiscant̃,[n] & ipsi iuxta sanctiones l̃gitimas puniuntur.[o] ¶ Præterea cũ

S Vper.] Tria sunt dicta: Secundum ibi, *Præterea.* Tertium: *Cum autem a legato.* Abbas Siculus.

CASVS. Quidã legatus Apostolicæ sedis exercens legationis offm̃ in partib. Tholosanis. videlicet. vt manifestos h̃rticos expugnaret. & q pedagia nõ exigeret, & de conquerentib. ad arbitriũ ipsius vel alterius legati seu iudicis ordinarij uel delegati, iustitiã exhiberet Comes Tolosanus petijt a Papa, qui dicerent h̃rtici manifesti, & q̃ dicant̃ pedagia, guidagia & salinaria interdicta, & qualiter tertiũ capitulũ sit intelligẽdũ. Ad primũ rñdet Papa, q illi dñr h̃rtici manifesti, q 3 fidẽ catholicã publice p̃dicant, aut profitent̃, seu defendunt errorẽ: vel qui corã Prælatis suis conuicti sunt de hæresi, vel confessi, uel ab eis p̃ s̃niam condẽnati de h̃rtica prauitate: quorũ bona propria cõfiscant, & ipsi s̃m leges puniunt̃. Ad s̃m mãdatũ rñdet, q illa pedagia, guidagia, & salinaria dicunt interdicta, quæ nõ apparẽt imperatorũ, vel Lateraň. concilij auctoritate concessa: vel quæ nõ apparent introducta ex antiqua consuetudine a t̃pe, cuius nõ extat memoria. Tertiũ mandatum, s. vt de se conquerentib. s̃m arbitrium ipsius legati, vel alterius, vel ordinarij, vel delegati iustitiã exhiberet, sic est intelligendum, ut uidelicet in oĩ cã, quæ rõne personarum, vel rerũ ad ecclesiasticum forum pertinet: & super oĩbus capitulis, quæ pro pace seruãda statuta sunt per ipsum legatum, uel auctoritate Apostolica statuenda, idem viduis, pupillis, orphanis, & personis miserabilibus in his oĩbus tenetur in iudicio ecclesiastico rñdere. Not. hic quis dicatur hæreticus manifestus. Item bona hæreticorum confiscanda sunt. Item solus rex, vel imperator potest inducere pedagia. Item consuetudo cuius non extat memoria, ius siue priuilegium inducit. Item verbũ generale restringitur. Item ratione personæ rei sortitur quis forum. Item causæ uiduarum & miserabilium personarum ad ecclesiasticum forum spectant.

k ¶ *Publice prædicant.*] Et isti euidentia rei notorij hæretici sunt, cum eorum factum non possit aliqua tergiuersatione celari istis enim modis qui hic enumerantur, manifestum q probari debet, redditur notorium. sup. eo cum olim, & sup. de coha. cle. & mulie. c. vlt.

l ¶ *Defendunt.*] Et isti desensores hæreticorum sunt excommunicati sup. de hæret. excommunicamus § cre lentes & tales damnabiliores sunt quam ipsi hæretici 24. q. 3. qui aliorum. Et est ad hoc arg. C. de his qui latro. o. occul. l. 1. & 2.

m ¶ *Condemnati.*] sup. de hæreticis, ad abolendam.

n ¶ *Confiscantur.*] sup. de hęreticis, excõicamus. 1. rñ.

o ¶ *Puniuntur.*] per iudices seculares, et si clerici fuerit, prius a suis

† Alias itaque possint, &c.

† Cap. 2. eod. tit. in 4. compilatione. Et de intellectu primæ partis plene Albertinus tractat. de agnos. asser. catho. & hæret. q. 29.

† Dictio, eorũ, deest in antiquis codicib. & in oĩb. Vaticanis, in quorũ plerisq; legitur ita: seu defendunt errorem suũ.

† De confiscatione bonorum hæreticorum uide c. cum s̃m leges. de hære. li. 6. & Zanchinũ tracta. de hęre. c. 25. & ibi notata.

à suis ordinibus degradati, præsente iudice seculari, q ipsos se cipit in suū forū. ĩ. de hære. ad abolendā §. 1. & capi. excōicamus. 1. rñ. de quorum notatur pœna. ĩ. de hære. c. pen.

a ¶ *Pedagia.*]Pedagia dicuntur, q̄ dantur à transeuntib. in locis constitutis à principe, vt hic legitur. Guidagia dicuntur, q̄ dātur pro ducatu per terrā alicuius, vt securus vadat. Salinaria dicuntur, q̄ dātur pro sale: oīa ista dicuntur portitoria. C. de vec. & cōmis. l. 3. nec dāda sunt illa, nisi cum negotiationis cā aliqd portat, secus si ad ppriā vtilitatem, vel ad vtilitatē fisci aliqd feratur. C. e. ti. vniuersi. l. o.

b ¶ *Imperatorum.*] Solus igit princeps hoc pōt constituere, sed nō ciuitas. C. no. vec. īsti. nō pos. l. 2. & 3.

c ¶ *Lateranen. concilii.*] ĩ. de cens. innouamus. quæ est Lateranē. concilij.

d ¶ *Non extat memoria.*] No diligenter, q illa consuetudo, cuius non extat memoria, ius siue priuilegium inducit. ff. de aqua quoti. & æsti. hoc iure. §. ductus. ff. de aqua pluuia arcen. l. 1. §. vlti. 3. q. 6. hoc quippe. 9. q. 3. conquestus. & 65. dist. mos antiquus. & C. de testa. testamenta. & p hoc vř q cū talis consuetudo ius inducat, non sit necesse titulū allegare, licet hoc requiratur qnque in consuetudine xxx annorum. De hac materia dictū est ĩ. de cōsue. c. vlt. Itē ar. q per mandatum gñale nō prohibentur nisi illicita. 33. q. 2. quos Deus. 21. q. 3. quod prædecessor. ff. de iure patro. adigere. in fin. Io.

e ¶ *Delegati arbitrium.*] Propter hoc verbum facit ad t tulū qd hic declarat.

f ¶ *Intelligendum.*] Vide qualiter interpretat gñale mādatum restringendo illud sic ĩ. de iureiur. ad nostra n 2.

g ¶ *Personarum vel rerum.*] quia comes cōuenitur hic licet habeat superiorē in ipalib. regem Frāciæ, tenetur rñdere in iudicio ecclesiastico ex mādato legati in oī cā, quæ pertinet ad forū ecclesiæ: siue rōne personarum, quæ sunt de iurisdictione ecclesiæ, siue rōne rerum. s. spiritualiū ecclesiasticarum, & etiam ciuilium, quæ sunt in iurisdictione iudicis ecclesiastici. Item viduis, & pupillis, & orphanis, & miserabilibus personis, & pro pace seruanda.

¶ Latera. concilij sub Alexādro. iij. cap. 22.

¶ Cap. 2. eo. ti. in 4. compilat. Degradatio qualiter sit facienda, vide concilium Tridēt. sessio. 13 de reformat. c. 4. & doctores, & præsertim Albertinū in c. 1. de hæret. lib. 6. & c. de. gradatio. de pœnis lib. 6.

pedagia,[a] guidagia, salinaria tibi legatus interdixerit memoratus, auctoritate Apostolica duximus declarādū illa eē pedagia, salinaria, guidagia īterdicta, quæ nō apparēt īperatorum,[b] vel regū, vel Later. † concilij[c] largitione ɔcessa, vel ex antiqua consuetudine à tēpore, cuius non extat memoria,[d] īntroducta: & *infra.* ¶ Cum aūt à legato recepe ris in mādatis, vt de te conquerentibus, sm suum, vel alterius legati, seu iudicis ordinarij vel delegati arbitrium,[e] iustitiā exhiberes, hoc taliter intelligēdū[f] esse cēsemus, vt in oī cā, q̄ rōne personarū[g] vel rerū,[h] ad ecclesiasticū forū pertinet, ac sup vniuersis capitulis, q̄ pro pace[i] seruāda sunt p dictum legatū statuta, vel auctoritate Apost statuenda: item viduis,[k] pupillis, orphanis, & personis miserabilib. tenearis in iudicio ecclesiastico respondere.

¶ Idem episcopo Parisieñ.

¶ *Clericus traditur curiæ seculari, quia degradatur seculari potestate præsente, cui denuntiatur, ut in suum forum illum recipiat. h. d. vsque ad §. pro illo.*

CAP. XXVII.

Nouimus † expedire, vt verbū illud, q̄ i antiqs † canonib. & in nr̄o decreto[m] ɔ̄ falsarios edito cōtinet, videlicet, vt cleric[n] per ecclesiasticū iudicē degradatus, seculari tradat[o] curię puniendus, apertius exponamus. Cum n. quidā antecessorum nr̄orum sup hoc consulti diuersa rñderint, & quorūdā sit opinio à pluribus[o] approbata, vt clericus, qui ppter hoc,[p] vel aliud flagitium † graue, non solum dānabile, sed dānosum, fuerit degradatus, tamquā exutus priuilegio clericali, seculari foro per consequenti ā applicetur: cum ab ecclesiastico foro fuerit proiectus, eius est degradatio celebrāda seculari ptāte pſente, ac pnunciādum eidem cum fuerit celebrata, vt in suū forū recipiat degradatū: & sic intelligit tradi curię seculari: p quo tñ debet ecclesia efficaciter intercedere,[r] vt citra mortis periculū, circa eum snīa moderetur.

¶ *Iste §. non facit ad titulum, sed ponit gratiam, secundū quosdā.*

¶ Pro illo vero falsario scelerato, quē ad mādatū nr̄m capi fecisti, hoc tibi duximus cōsulēdū, vt in perpetuū carcerem, ad agendam pnīam ipsum includas,[s] pane doloris,[t] & aqua angustię sustentandum: vt cōmissa defleat, & flenda vlterius non committat.[u]

¶ Honorius iij. archiepiscopo Turoñ.

¶ *Si Papa indulget reo, qui propter absentiam actoris possessionem recuperare non potest, quòd ei lapsus anni non noceat, intelligitur hæc indulgentia secundum ius commune.*

CASVS. Eps Parisieñ. de mādato Papæ fecit capi quēdā falsarium līarum Apostolicæ sedis, consulens Papā quid de ipso falsario sit agendu: antequā Papa ad qōnem rñdeat, vult exponere verbum illud quod in antiquis canonibus, & in decretali sua ɔ̄ falsarios edita cōtinetur, videlicet, vt clericus per ecclesiasticum iudicē degradatus, seculari tradat curiæ puniendus, q dā antecessores Innocentij super expositione illius verbi cōsulti, diuersa dixerunt, & quorundā eorū opinio a plurib. fuit approbata, q dixerunt, clericus qui p hoc flagitiū vel aliud fuerit degradatus, tamquam exutus priuilegio clericali, seculari foro p cōsequētiā applicatur, cū ab ecclesiastico foro sit piectus: sed Innocentius apertius exponit verbū illud hoc mō: degradatio illius celebrāda est seculari potestate pſente: & est nunciādū eidē, vt cū degradatio fuerit celebrata, in suū forū recipiat degradatū: & sic intelligit tradi curiæ seculari, & ecclesia pro illo intercedere det, vt citra mortis piculū snīa modereř. Vltimo rñdet ad qōnē, vt falsariu illum, quē eps de mādato suo capi fecit, in ppetuū carcerē ad agēdā pniam includat, pane doloris & aqua angustiæ sustentādū, vt cōmissa fleat, & flenda vlterius nō committat. No. hic q̄uo intelligi debeat verbū illud, clericus degradatus, &c. Itē ecclesia sanguinem defendit Item pnia est flere cōmissa, & flenda vlterius non committere.

l ¶ *Antiquis canonibus.* 11. q. 1. si quis sacerdotū. & 3. q. 4. clericus.

m ¶ *Decreto*] ĩ. de cri. fal. ad falsariorum. Ber.

¶ *Glossa sequens recitat quæstionem, & ponit opi.*

n ¶ *Tradatur*] hoc intellige de illo q penitus est incorrigibilis. nec obstat ĩ. de iudic. at si clerici. in fi. & de illis qui deprehenduntur in maiori crīe, puta hæresi, & crīe falsi. ĩ. de hære. excōicamus. 1. rñ. & c. pen. & ĩ. de cri. fal. ad falsariorum & in casu. 11. q. 1. si quis sacerdotū. Quidā tñ casum istum vltimū intelligunt, si fuerit incorrigibilis, & benignus est talis intellectus, vt s. de iudi. cum non ab homine. alias non debet q statim post depositionem tradi curiæ seculari puniendus.

h ¶ *Rerum.*] cum res, de qua quæritur, est in sua, idest, in ecclesiæ iurisdictione, quia ratione rei sortitur quis forum. ĩ. de fo. compe. sane. & c. vlti.

g ¶ *Personarum.*] de iurisdōne ecclesiæ: quia actor forum rei sequitur ĩ. de fo. compet. cum sit gñale & 11. q. 1. experientiæ. & c. seq. & Comes est hic reus, & subest in hoc ecclesiæ.

i ¶ *Pro pace.*] ga hoc pertinet ad ecclesiā. ĩ. de iudiciis. nouit.

k ¶ *Viduis*] Ex hoc vř q causa viduarum ad ecclesiam spectet. argu. contra. s. de donatio. inter vir. & uxo. nuper. & ĩ. de fo. compe. ex tenore. & hic. Dic vt ibi.

Nouimus expedire.] Diuiditur: Nam primo præmittit quæstionem iuris, quam soluit ibi, *Cum enim.* Secundo ad causam facti respondet ibi, *Pro illo.* Abbas Siculus.

o ¶ *A pluribus.*] licet sit à plurib. approbata, tñ stabimus ei q Papa hic dicit, vt expresse tradatur, & non per consequentiā.

p ¶ *Hoc.*] scilicet uitium falsitatis. Ber.

q ¶ *Aliud flagitium*] puta hæresim.

r ¶ *Intercedere*] 17. q. 4. rerū. C. de his q ad eccl. cōfu. l. pſenti. ar. intercedere dico precibus, non per excōicationem. Ber.

s ¶ *Includas.*] Magis rigide cum eo agitur. ĩ. de cri. fal. ad falsariorum. sed hic sic Papæ placuit.

t ¶ *Doloris.*] 23. q. 4. Guilisarius.

u ¶ *Non committat*] Hæc est vera pnīa. de pœ. dis. 3. in prin. & expone, non cōmittat. i. proposītū & volūtatē habeat similia de cætero nō cōmittere: quilibet enim q accipit pniam, illius propositi & voluntatis esse dēt, alias non esset pnia.

† Hæc glossa, & duæ sequētes impressæ sunt iuxta fidē veterum exemplariū: at in vulgatis libris alio ordine referuntur: eadem tñ manet sētentia, & ēt verba.

† Hæc sētētia glossæ uera ē & catholica cōciliū Tridēt sessio. 14 ca. 4. de contritione. adde B. Thomam 3 par. qō. 85. arti. 3. & q. 90. ar ti. 4.

CAP. XXVIII.

DIlecto a filio Iacobo Barba: & j. b Quia te p cã necessaria c tũc absente, possessio tibi tradita cã custodię, restitui parti aduersę nõ potuit, eidẽ idulsimus, d vt sibi laps⁹ tpis nõ obsisteret, quo min⁹ possessionẽ ipsam recupare valeret. Qm vero tm̃ tẽporis añ ↄcessionẽ ipsius indulgẽtię dr̃ effluxisse, ꝙ tibi sufficere posset ad verę possessionis effectum, ſm statuta ↄcilij ḡnalis: d & infra. ¶ Auctoritate p̃sentium declaramus, e ꝙ nr̃ę intentionis f nõ fuit per ipsam indulgentiã ius perimere, quod tibi ↄpetit 1 ex possessione prę terita, vel post reditum tuũ cõpetierit ex futura: g Sibi .n. imputare poterit pars aduersa, si negligẽs h fuerit i sua iustitia prosequenda: cũ absentiæ tuæ impedimẽto cessante, i conueniendi te habuit facultatem.

¶ Idẽ Priori, & clericis sanctorũ Ioannis & Pauli Tudert ñ.

¶ *Oblationis nomine itelligitur quicquid offertur ecclesiæ, quocunque modo in Missa, vel extra, & in ecclesia, vel extra.*

CAP. XXIX.

CVm inter vos dudum ex parte vna, & abbatem sancti P. de mõte Spoletañ. diœcesis ex altera, sup tertia parte oblationũ capellæ sancti Hilarij quęstio verteretur: & à vobis pbatum fuerit, per xl. annos k

D *ilecto filio.*] In prima parte recitat tenorem indulgentiæ: In secunda declarat illam: ibi, *Auctoritate* Abbas Sicu.

a ¶ *Dilecto.*] Archieps̃ Turoneñ. controuersiam habebat cum Venetis, & pcuratore eorũ sup ecclesia sãcti Marci de Tyro. 1 cã commissa fuit tpe Innocentij ad petitionẽ archiep̃i: Veneti, citati ltime nõ venerunt: vñ archieps̃ missus fuit in possessionẽ illius ecclesiæ cã rei seruandæ: archiep̃o deinde absente ex cã necessaria, iste Iacobus pcurator Venetorum volebat recuperare possessionẽ, & stare iuri: sed qa archieps̃ absens erat iusta de cã, nõ potuit cã rehabere: vñ Papa indulsit illi procuratori, vt lapsus anni nõ obesset, quo minus postea recuperare posset possessionẽ: archieps̃ postea hoc audiens, dubitabat, an p tale indulgẽtiã posset ille recuperare possessionẽ ecclesiæ qñcunq; ẽt post annũ, cum simpliciter in ipsa indulgẽtia diceret: ꝙ decætero ei lapsus anni nõ obstaret, quo minus possessionẽ recuperaret: vñ ipse significauit Papæ: ꝙ tpe indulgentiæ cõcessæ im tp̃s effluxerit, qd̃ faciebat ei ad verã possessionẽ, ſm cõciliũ ḡnale i annus: vñ timebat archieps̃, ꝙ indulgẽtia præcluderet ei viã ad verã possessionem, & si forte tp̃s ipsum ante p̃dictã cõcessionẽ nõ effluxerat: quare q̃siuit à Papa interp̃tatione illius idulgẽtiæ: & Papa r̃ndet, ꝙ nõ fuit itẽtio sua ius auferre, qd̃ ei cõpetebat ex possessione, quã habuit añ absentiã, vel ẽt post reuersionẽ: & sibi imputet pars aduersa, si negligẽs fuit siue añ, siue post reditũ archiep̃i: qa cessante impedimẽto absentiæ ipsius archiep̃i, cõueniendi ipsum habuit facultatẽ. Ber. Nota ꝙ non intendit dñs Papa per indulgentiã alij p̃iudicare. Item negligentia pcuratoris nocet dño. Item currit tempus ei qui agere potest. Item ↄ̃ illum qui absens est ex cã necessaria, non proceditur. Item cessante causa cessat effectus.

¶ *Glo. seq. tractat de multiplici absentia.*

b ¶ *Necessaria.*] puta, cã reipublicæ: forte in seruitio Romanę Ecclesiæ. s̃. de dila. c. vlt. vnde sibi imputari non potuit nec debuit. Idem ẽt contingit, si quis est absens ex cã probabili: quia nõ fit restitutio spoliato. s̃. de of. deleg. consultationib. si vero fuisset absens cõtumaciter, vel ex voluntaria cã, tunc facta denunciatione ad ecclesiã suã mitteretur iste procurator Venetorum in possessionẽ cã rei seruãdæ, sicut archieps̃ primo fuit missus pp contumaciã pcuratoris quousq; veniat archieps̃, & vterque iurabit de suis expensis, & fiet hincinde cõpẽsatio expẽsarum, & satisfactio ei q plus expẽdit. Qñ qs restituatur ex cã probabili & necessaria, vel probabili tm̃, vel necessaria tm̃, notatur 2. q. 6. c. biduum. §. si aduersus absentem. 2 sed hic non habet locum, quia non agitur de restitutione tali.

¶ *Glossa sequens obijcit, & soluit.*

c ¶ *Indulsimus.*] Sed nonne de iure cõi poterat ipse pcurator interrumpere annalẽ præscriptionẽ offerendo cautionẽ i præsentia Papæ, licet archieps̃ eẽt absens? Certe sic. s̃. de of. ord. pastoralis. s. de eo q mit in pos. cã rei ser. cũ sicut & 16. q. 3. c. placuit. §. potest. versi. cuius. qd ergo indulsit sibi Papa: parũ vel nihil, nisi quia solet plus timeri, & c. 23. dist. quãquam. & s̃. de hæreticis si aduersus. qñq; .n ius cõe cõceditur. s̃. de iureiur. & si Christus in fi. sed archieps̃ timebat, ne absorberet ius ipsius, vt qñcunque vellet, recuperare posset possessionem.

d ¶ *Concilij generalis.*] s̃ de do. & contu. contingit.

e ¶ *Declaramus.*] talis declaratio ius facit. C de le. l. vlt. Ber.

¶ *Glossa sequens notat duo.*

f ¶ *Intentionis.*] No. ꝙ recurrendum est ad intentionem cõcedentis priuilegiũ siue bñficiũ. s. de p̃ben. c. vlt. & c. cum cãm. Itẽ habes hic, ꝙ Papa nõ intẽdit iuri alterius p suã indulgentiã derogare. s̃. de vsu pal. ex tuarũ. & s̃. de of. ord. licet. 9. q. 3. cõquestus. & 11. q. 1 peruenit. 85. dis. archidiaconũ Florentinum. & s̃. de consue. cum olim. & hoc idẽ quia nemini consulendum est cum alterius iniuria. 22. q. 2. primũ, ff. de cõd. indeb. nã hoc natura. & 14. q. 5. deniq;. & C. de emã. li. nec auus. & rescriptũ qd i totũ absorbet ius alterius, nõ tenet. C de p̃ci. impe. offe. quotiens. vñ ista indulgẽtia intelligẽda est ne alterũ lædat, & reducitur ad ius cõe. ar. s̃. eo. abbate. & s̃. de consuet. cum dilectus.

g ¶ *Ex futura.*] Et ita tempus absentiæ ex necessaria cã subducitur de medio, & cõtinuatur 3 tempus præsentiæ añ absentiam, & post reuersionẽ cõtinuatur tp̃s p̃sentię, siue ẽt sit primum, mediũ, vltimumve. C. de restitu. mili. qd tpe militiæ. ff. ex q cau. ma nec non. §. sigs sæpius & l. sed & si per prętorem. §. si feriæ. & §. quotiens. verbigratia, archieps̃ fuit præsens post missionẽ in possessionẽ per vj. menses, postea fuit absens per alios sex vel quatuor: post reuersionem habebit sex mẽses, in qb pcurator Venetorũ adhuc poterit recuperare possessionẽ: & tẽpus illud medium subducitur de anno: & si postea per illos sex menses negligens fuerit Venetorũ pcurator, sibi imputabit: quia vlterius nõ audietur super possessione, si medio tẽpore non poterat: sic tẽpus vacantis ecclesiæ subducit̃ de præscriptione, & continuantur tẽpora extrema, & tempus schismatis. s̃. de præscrip. de quarta. c. auditis & c. cum nobis.

h ¶ *Negligens.*] Sic ergo negligentia pcuratoris nocet dño. Qñ imputetur factũ procuratoris, & qñ non, dr̃ s̃. vt li. non cont. ad hoc sibi ergo imputet, qa nõ egit cum tẽpus habuit. ff. C de probat. ex persona. C de diuiden. tu. l vlt. ff. de his q̃ in frau cre. cũ pupillus & C. de his q a nõ do. ma l. vlt. in fi. & s̃. vt li non conte. qñ tẽpto & s̃ de rescrip. si autem. & c. plerunque. & cum potuit, noluit. s̃ de of. deleg cum super. Ber.

i ¶ *Impedimento cessante.*] Cessante cã cessat effectus. de hoc plene dr̃. s̃ d renũ post trãslationẽ. s̃. d iureiu. & si Christus. ad fi.

C *Vm inter vos.*] Primo ponitur qõ prima, & eius decisio p Inno. Secundo ponitur secunda quæstio, & eius decisio per eundem Inn. Tertio ponitur tertia quæstio, & decisio per Honoriũ Secunda ibi, *Verum.* Tertia: ibi, *Ac capellani.* Abbas.

CASVS Inter Priorẽ & clericos sanctorum Ioannis, & Pauli Tudertineñ. ex vna parte, & abbatẽ sãcti Petri Spoletañ. diœcesis ex altera, super tertia parte oblationum capellę sancti Hilarij pertinentis ad dictũ abbatẽ qõ vertebatur, receptis probationibus in qõne illa probatum fuit ex parte Prioris & clericorum sancti Ioannis & Pauli, ꝙ per xl. annos & amplius tertia partem oblationum prædictæ capellæ ipsi receperant: & ꝙ Prior cõmiserat clericis institutis per abbatẽ de Mõte, & nunciis illius eandẽ tertiã colligendã: pp quod Innoc. Papa adiudicauit ipsam tertiã ecclesię sanctorũ Ioannis & Pauli, statuẽs, vt Priori liceat per eosdem clericos tertiam illam colligere sicut fuerat cõsuetum: postmodum vero sacerdos p̃dictæ capellæ asserebat oblationum nomine nõ cõtineri ea, q̃ ipsi capellæ in festiuitate omnium sanctorum mittuntur, vel portant ad illam, & q̃dã alia de quibus oĩb tertiam illam Priori denegat exhibere: de aliis nomine tertiæ persoluendæ pro rata partis cõtingentis Priorẽ retinere volebat ad expẽsas necessarias faciendas ipsi capellæ reficiendæ: Idẽ Inno. de oĩbus supradictis integre persolui voluit & mandauit tertiam portionem: Adhuc tertio dicebant capellani dictæ capellæ, ꝙ decimæ, primitiæ, vel ea, q̃ offerunt sacerdotib. pro Missis mortuorum, & q̃dã alia q̃ sequunt, nõ cõtinebantur nomine oblationum: vñ de illis nolũt dicto Priori tertiã partẽ persoluere: super his cã delata fuit ad Honoriũ Papã: ipse vero auditis & itellectis p̃dictis oĩb. statuit, vt p clericũ Prioris i eadẽ capella institutũ de oĩb prædictis & aliis oblationib. quocunq; titulo ad capellã illã peruenerint, sine aliqua diminutione itegre tertia portio Priori & clericis p̃dictis persoluatur. No. ꝙ noĩe oblationum ḡnale est ad oĩa, quæ quocunq; titulo ad ecclesiã perueniunt.

k ¶ *Per xl. annos.*] Vnde legitime præscripserunt illam tertiã oblationem: quia quadragenalis præscriptio omnem tollit actionem. 16. q. 3. c placuit. §. quas actiones. sub illo §. potest. & s̃. de præscr. de quarta. & c. ad aures.

a ¶ *Amplius.*

1 Secundum Ho. erat quæstio de ecclesia sancti Marci de Venetiis inter archiep̃m ex vna parte, & plebanũ ex altera: cui Veneti assistebant: vt in decret. accedens, vt li te non cõtest. Ioan. And.

1 Hoc est, cõcilij generalis sub Inno. iij. cap. 40.

1 competebat.

2 Et ff. de in inte. restit. l. vlti. Azo i sũma. ex qbus cau. maio. i fi. Gui. i spe. 2. parte de rest. in it. §. 2. versi. diximus. & sequẽ. Io. And.

3 Idem Vin. In. & Host. sed Goffr. & Pni. contra. dicentes per oblationem cautionis interruptam annalẽ præscriptionem: ita ꝙ post reditum erit necessarius nouus integer ann⁹, puto dictum glo. verũ. vbi nõ est interrupta p̃scriptio p cautionis oblationẽ: sed solum impedit cursus præscriptionis per indulgẽtiã Papalem: & idem si aliàs d iure cõi. Secunda vero op. vera, vbi interrupta est pręscriptio. Ioã. And.

a ¶ *Amplius.*] Hæc adiectio ad modicā quantitatē refert, ff. de verb. sign. hæc adiectio. & licet ad modicā referat, tñ si ponat̃ in libello, debet exprimi illud amplius s. de dila. c. litteræ.

b ¶ *Necessarias.*] Sed nōne iuste mouebat iste sacerdos, si volebat retinere expensas necessarias pro fabrica capellæ: quia quarta decimarū ad ecclesiæ fabricā deputat̃, vt 10. q. 3. vnio. & nullus casus interuenire pōt, q hoc genus expēsarū impediat ff. fam. er. fundus qui dotis, ff. de pet. hær. si à dño, vel à pře, §. vlt. Quare ergo ꝑrium iudicauit Papa? Dicunt quidā, q illa fuit ratio, quia in decimis nō deducuntur expensæ, s. de deci. cū homines, & c. tua nobis, & cap. pastoralis Illa est rō potior, quia tertia ista integraliter præscripta est, vñ integraliter debet solui, & onꝰ fabricæ incūbit capellano. de alijs partibus. 1 si. s. de præscrip. de quarta. Ber.

c ¶ *Oblationum nomine*] Ob hoc ponit̃ in titulo, q verbum recipit interpretationē, vt j. sequit̃.

d ¶ *Institutum.*] ꝑ recipiēdis omnibus s̃dictis.

e ¶ *Titulo.*] i. quocūque modo offerat̃ ecclesiæ à fidelib. de proprijs & licitis rebus, s. eod. causa. f ¶ *Sine diminutione.*] qa cū hoc sit ecclesiasticum beneficiū, sine diminutione cōferri debet, s. vt eccl. benefi vt nostrum, & 1. quæst. 3. si quis præbendas. & quia sententiatū fuit de tertia, nulla facta deductione, vnde integraliter debet solui.

ij E *X parte vestre.*] In prima parte ponit̃ querela, quā sedo diffinit: ibi, *Nos igitur.* Abb. CASVS. Inter epm Aretinū, & F. & P. Bertrandi, q forte patroni sine monachi erāt monasterij, pro quo litigabāt ex vna parte, & canonicos Aretiñ. ex altera super quodā molēdino de Caliano, & quibusdā alijs articulis qō vertebat: idū monasteriū vellet reædificare molendinū prædictū, canonici per iactū lapilli denunciauerūt ei nouū opus: super his qō delata est ad Innoc. Ipse auditis causæ meritis, diffinitiuā tulit sniam, in qua continebat̃, ne ca non ea impediat, quo minus monasterium ipsum præfatū molendinū

Marg.: 1 Quæ si nō suffice rēt ad sustētationē ꝑsbyteri, & seruiētiū, detraherēt de tertia: nō obstante cōsuetudine aliqua. ad hoc de ꝑben. extir pādę, §. cū igitur. fm Hosti. ad hoc de of fic. ord. ꝑsenti, §. porro, lib. 6. & eo. li. de decim. c. 2. § vbi autē. Ioā. And.

Marg.: † Canit̃, pro dant̃, nř in anu quis codj cibus, vt sit sēsus: & ea Missa, q ꝑ de sponsatis canitur.

Marg.: † In anti quis ita: de alijs no mine tertiæ psoluēdis, p rata parte, vestrā ecclesiā, &c.

Marg.: † Aliās, &c.

Marg.: † pannos

& amplius[a] tertiā partē oblationū eiusdem capellæ vestrā ecclesiā recepisse à clericis institutis, ꝑ abbatem de Mōte, tuisq; fili Prior eandē tertiā te cōmisisse aliqñ colligēdā, bonę memorię I. Papa ꝑdecessor nř ipsā tertiā ecclesię vestræ adiudicans, statuit, vt tibi Prior liceret ꝑ eosdē clericos (sicut fuerat ɔsuetū) partē colligere memoratā. Verū qa postmodū sacerdos ꝑdictæ capellæ asserēs oblationū noīe minime ɔtineri ea, q̃ ipsi capellæ in festiuitate oīum sācto rū mittunt̃, vel portātur ad illā, seu ad domū sacerdotis eiusdē intuitu defunctorū; necnō, q̃ in cimiliri ponuntur, qđ de altari suscipit, & facit ꝑ ecclesiā deportari: & q̃ an̄ crucē, & in Missa Trinitatis; & ea, q̃ ꝑ desponsatis dant̃: 1 & lāpades cū oleo, q̃ ꝑdictę capellæ ab aliquib. offerunt̃: vel q̃ dant̃ nūcio, q ad recipiēda talia ꝑ ꝑfatę capellæ parochiā destinat̃, de his oībus vobis tertiā partē denegās exhibere, de † alijs noīe tertiæ partis ꝑsoluēdis ꝑ rata vestrā ecclesiā cōtingētis retinere nitebat̃ ad expē as capellæ ipsius necessarias b faciēdas, dictus ꝑdecessor de oībꝰ s̃dictis absq; subtractione aliqua integre persolui voluit & mādauit tertiā portionē. At † capellani ꝑdictę capellę dicētes primitias & decimas, vel ea, q̃ offerunt̃ ꝑ Missis mortuorū sacerdotibus, & q̃ pro septimis, & tricesimis, & anniuersarijs, panes, † & alia q̃ infra hebdomadā offeruntur, & mortuorū iudicia, oblationū c noīe minime cōtineri:

de his omnib. tertiā partem soluere vobis nolunt: & j. ¶ Volumus igit̃ & mādamꝰ, vt ꝑ vestrū clericū à vobis in eadē ecclesia institutū, d de oīoꝰ s̃dictis: & alijs oblationib. quocūq; titulo e ad ecclesiā ꝑuenerint, sine diminutione f aliqua integre tertia vobis portio ꝑsoluat̃.

¶ Idem epō † P & P Bertrandi.

¶ *Ius dicitur mota, cum fuerit contestata.*

CAP. XXX.

ij E X † parte vestra fuit ꝑpositū, q Prępositus & canonici Aretiñ. sniam, quā I. Papa ꝑdecessor nř super molēdino de Calian̄. ac alijs articulis ꝑmulgauit, in recidiuę qōnis g scrupulū reducere moliētes, asserūt capitulū illud eiusdē sniæ quo dr̃, ne canonica ipsa impediat, quo minus monasteriū vestrū molendinū ꝑfatū de Calian̄. reædificare valeat in eo statu, in quo fuisse digno scit̃ tpe motæ litis, esse referendū ad tp̃s, quo lapillus h ĩ denūciatione noui operis iactus fuit: vobis ecōtratio asserētib. illud esse intelligēdū de tpe, quo lis sup hoc inter vos & ꝑfatā canonicā extitit cōtestata. Nos igitur cōsiderata eadē snia, quod in ꝑfato capitulo dr̃ de tpe motæ litis, interpretamur esse referendum ad tp̃s, quo litis contestatio i facta fuit.

¶ Idem Prælatis vniuersitatis Frācigenarum Constanti.

¶ *Constitutio legati de soluenda tertia mortuariorum epo, intelligi debet de his mortuarijs, in quibus de iure cōmuni debetur.*

CAP. XXXI.

ij E X parte vestra fuit ꝑpositū, q Patriarcha vester occasione constitu-

de Caliano reædificare valeat in eū statum, in quo erat tpe motæ litis: canonici Aretini sniam ipsam reuocare volebāt: dicētes capitulum illud referēdum esse ad tp̃s, quo lapillus in denūciatione noui operis iactus fuit: Epš & F. & P. dicebāt illud esse intelligēdum de tpe, quo inter partes litis cōtestatio facta fuit: petierūt isti qualiter capitulū illud esset intelligendum: Dns Papa considerata snia illa, interpretat̃ illud qđ in præfato capitulo dr̃ tpe motę litis, referendum esse ad tēpus, quo litis contestatio facta fuit. No. q tempus motę litis referendum est ad tempus litis contestatæ: & est arg. hic, q tunc demum cœptum dicitur iudicium, cum lis est contestata.

g ¶ *Recidiuæ quæstionis.*] quod fieri non debet: quia semel in abolitione remissa punitio reiterari non debet, 33. quæst. 4. si illic, & de pœn. dist 4. diuina.

¶ *Glos. seq. tractat de duplici denunciatione Secunda pars reci. per obiect. de decre. 1. & 2. &c.*

h ¶ *Lapillus*] Duob modis fit denūciatio oꝑis, vno modo solo vbo, cū dico, Denūcio tibi nouū opus, ꝑ talē denūciationē ædificās fit possessor. ff de no. ope nū. l. 1. §. in operis. Vel ꝑ iactū lapilli: vt hic, & in hoc casu denūcians possessor constituit̃, 2 & retinet possessionē, ff. eo. l. de pupillo, § meminisse. de hac materia dr̃ s. de no. ope. nun c. 1. & 2. Et intellige q denūciatio noui operis fuit remissa, vel etiā tp̃s j. qđ canonici debebant agere, lapsum fuit; & sic monachi ædificauerunt. tandē canonici cęperunt agere ꝯ monasteriū. lite cōte. inter partes, destructū fuit forte à canonicis latēter qcqd ædificatū fuerat post iactū lapilli. Vel alio mō, monachi reædificare volebāt: canonici dicebāt q nō debebant: & iō dicit Papa i snia, q monachi reędificēt i eū statū, &c. alias non hrent locū sequēt a: quia totū debet demoliri qcquid factū est post iactū lapilli, s. de no. ope. nūc. c. 1. & 2. Ber.

i ¶ *Litis contestatio*] arg. q tunc demū cœptū dr̃ iudiciū, cū lis est cōtestata, s. de off. dele. relatū, & in Auth de litigio. §. oēm. ver. si vero apud iudicē, coll. 8. 3 nec ante litis cōtestationē iudicis officium implorat̃, s. de app. significāte. & ēt con testatio ipsa dr̃ litis exordiū, s. de off. dele. super qōnum, §. 1. & post litis cōte iudex recusari non pōt, s. de re iud. inter. & 3. q. 3. c induciæ, § offeratur. Sed quo ad ꝑpetuādā iurisdictionē sufficit sola citatio, s de off. dele gratum, & c. licet, & s. de off leg. c. vlt. & sic posset intelligi: ff. de iuri. omn. iud & quia. sed Legistæ intelligūt illud verbum gñale per litē cōtest arg. ꝯ de testi. spol. Pisanis. Sed aliud est dicere, tpe motæ d scordiæ, vt ibi: & aliud, tempore motæ litis, vt hic dr̃.

Marg.: † Aliās ita: Idem episcopo F. P. B.

Marg.: † Vide Felin. in c. super quæstionū, s. de off. dele. & in c. super litteris. s. de rescrip.

Marg.: 2 Non de nouo, si prius nō erat. Ioā. And.

Marg.: 3 Cōcor. l. 1. C. de plus peti. & l. aptissimi, C. de iud & C. vbi ĩ cri. agi opor. l. 1.

ij E *X parte.*] Cōis diuisio: Scda pars, ibi, *Cum igitur.* Abbas. CASVS. Eps Albineñ. Apostolicæ sedis legatus in partib. Romaniæ fecit quandā constitutionem super legatis defunctorū, vt Patriarcha Constantinopolitanus tertiā haberet portionē de his, quæ legant̃ à decedētibus: & postmodū quidā alius Cardinalis Apost. sedis legatus ibidē constitutionē illā innouauit: Patriarcha occasione illius cōstitutionis, à Prælatis vniuersitatis Francigenarum, & ab alijs ecclesijs suis de

secundum facultates danda sunt, ff de transac. cum hi. §.in persona & procuratio, ſ. de censi. sopitæ, & c pen.

a ¶ *Moderantes.*] Hoc verbum induxit dubitationem q̄onis. Ex hoc patet, ꝙ vltra facultates institui nō debent: immo si instituti sunt, reducendus est numerus ad debitū modum, in Auth. vt deter sit nu. cle. § sancimus, coll. 1.

¶ *Glo. seq. aperit dubium, arg. & remittit.*

† Aliàs ita: prædictas facultates ecclesię, &c.

b ¶ *Excreuisse.*] Hoc etiā monit quæstionē: quia vbi excreuerint facultates, numerus augeri debet: vñ in quolibet priuilegio ponit hæc clausula, vel subintelligit, Nisi in tm̄ excreuerint ecclesiæ facultates, ꝙ possint plurib. sufficere competenter, ſ. de cōsti. cū M. & vbi messis multa est, & operarij pauci, alij mittendi sunt, 31. distin. nouo. vnde dubitabant isti moderatores, vtrum sicut poterāt diminuere numerū canonicorū, si facultates ecclesiæ fuissent diminutæ, ita possent augere numerum, cum facultates inuenissent augmentatas à tpe numeri statuti. Ex hac decre. colligitur, ꝙ eps̄ cum capitulo statutum numerum canonicorū & præbendarū & dignitatum non possunt diminuere sine auctoritate Papæ, etiam ex iusta causa, quam isti allegabāt, licet esset falsa, prout postea est cōpertum. ad hoc facit ſ. de const. ex parte, & c. cum accessissent, vbi de hoc notatur. Dic vt ibi.

¶ diminutæ

moderātes,ᵃ statueretis eūdē firmiter obseruari: Vos vero inuenistis prædictæ † ecclesiæ facultates, à tpe statuti numeri adeo excreuisse,ᵇ ꝙ absque mutilationē præbendarū maior hr̄i posset numerus in eadē: quare q̄siistis, an p moderationisᶜ verbum lr̄is nostris appositū, eundē numerū augmentare vel minuere deberetis. ¶ Quocirca mādamus, quatenus si veteres nō sunt minutæ ‖ p̄bendæ, cū moderatio locū nō habeat, ipsarum & canonicorū numerum dimittatis in eodē statu, ī quo hacten⁹ dignoscit̄ extitisse: in vtilitatēᵈ eiusdē ecclesię cōuertētes augmētum suorum redditiuum, donec duxerimus aliter disponendū.

TITVLVS XLI.

De regulis iuris.

¶ Ioannes Chrysostomus. †

¶ *Non potest breuius summari.*

¶ Homilia 32. ī Mat. in ope im pfecto. referūt suo par. 8. decre. c 233. & Gratia. siue palea 27. q. 2. ca. ōis res.

¶ *Glo. seq. aperit dubium, inducens tria similia, & arg. duo: & ad secundum alleg. duo contraria, vbi remittit.*

c ¶ *Moderationis verbum.*] Ex hoc tacit ad titulū: moderari. n. est diminuere id qd̄ inducit grauamen, & reducere ad æquitatē, sic iudex ex causa etiam moderari potest tp̄s appellationis, i. abbreuiare, ſ. de appell. cum sit Romana, & c oblatæ. sic & iniquū mandatum moderandū est, ſ. de iureiur. Quintauallis. sic in societate. ff. pro soc si societatem, ff. de ope. lib. si libertus. ʒ Item patet hic, ꝙ forma mandati diligenter est seruanda, ſ. de rescrip. cum dilecta. cum suis concor. Item est arg ꝙ non est recedēdum a significatione vocabuli, nisi constet scribentem aliud sensisse. ff de leg. 3 non aliter, & ſ de deci. ad audientiā, & ſ de transl. inter. arg. ſ. de spon ex litteris. Argum contra ſ. eod intelligentia, & c præterea, vbi de hoc.

ʒ Et moderanda est mulcta q̄ tolerari si pōt à condemnato, C. de mō mul l. fin. ff. de offic. præ. illicitas, §. fin. Itē moderatæ expēsę sunt restituendę, ſ. de dolo, finē. & resistēdū est eū moderamine, C. vñ vi. l. 1. secūdū Goff loā. And.

¶ *Glos. seq. not. & illud determinat.*

d ¶ *In vtilitatem.*] No. augmentum conuertendum in vtilitatem ecclesiæ. hoc posset intelligi qñ præter diligentiam canonicorum hoc contingit: secus videretur si diligentia ipsorum hoc sit procuratum. aliàs diligentia ipsorum esset ̄plis damnosa: quod esse non debet. arg C. de allu. l 3. sic enim subtraherentur a procuranda ecclesiæ vtilitate De hoc no. ſ. de con stit. cum M. & ad hoc quod dicit. donec aliter, &c. videtur ꝙ non distinguatur vndecunque augmentum contingat. Ber.

DE REGVLIS IVRIS.

¶ *Supra vidimus multa iura specialia: Verum quia ex iuribus specialibus omnes casus occurrentes decidi non possunt, congruum fuit in fine operis subijcere aliquas regulas generales, ideo sequitur ista rubrica, vel dic vt in glo. rubrica eo. tit. lib. 6. Abbas.*

Mnis res.] Pone casum in c. 2. ſ. de spons. Abbas.

CASVS. Omnis res, idest, omnis obligatio temporalis per quascunque causas contrahitur, per easdem dissoluitur: huiusmodi enim obligationes temporales siue contractus consensu contrahuntur, & dissensu dissoluuntur: Secus in spiritualibus obligationibus, quæ consensu cōtrahuntur, sed dissensu non amittuntur, vt sacramenta ecclesiastica. Nota quod omnis obligatio tēporalis consensu cōtrahitur, & dissensu dissoluitur.

¶ *Glo. seq. ponit exemplum, & quatuor casus exceptos, dat simile, contra quod alleg. contrarium, & soluit.*

e ¶ *Omnis res.*] Potest exponi, i. omnis obligatio siue ɔ̄ctus: quod. n. consensu ɔhitur ɔ̄ria voluntate dissoluitur, C qñ li. ab emp. disc. l. 1. & ff. de reg. iu. nihil tā naturale, & C de act. & obli. sicut initio. fallit hæc regula ſ. de baptis. maiores. Itē in matrimonio, quod solo consensu cōtrahitur, 22. q. 2. sufficit. sed solo dissensu nō soluitur, 32. q. 7. licite. Itē idem in ordine & baptismo: quia sacra semel habita nunq̄ amittuntur, ʒ 1. q. 1. quod quidam. & arg. 15. q. 7 ep̄s. Item fallit, quia alio modo tollitur obligatio, quæ cōsensu nata est, s. per acceptilationē, sed non natura sui, sed potestate conuentionis, ff. de resc. vendi. cum emptor. Item tollitur solutione eius quod debet, Inst. quib. mod. tol obli. in prin. Item sicut acquiritur possessio corpore & animo, ff de acq. poss. possideri. & eodē modo amittitur, ff. eo. quemadmodū. Sed contra ff. eo. possideri, §. in amittēda. Sol. aio amittitur ciuilis possessio, corporalis nō: vt illa l. quemadmodū.

CAP. I.

Omnis res,ᵉ p quascunq; causas nascitur, per easdē dissoluitur.

ᵉ Beda † in homilijs.

¶ *Dubia in meliorem partem interpretari debent.*

CAP. II.

Estote misericordes: &c. ˢ Hoc loco ᶠ nihil aliud nobis p̄cipi existimo, † nisi vt ea facta, q̄ dubiū est, quo animo fiāt, in meliorēᵍ partē interpretemur. Qđ. n. scriptū est: Ex fructib. corū cognoscetis eos: de manifestisʰ dictum est, q̄ nō pn̄t bono animo fieri: vt stuprum,ⁱ blasphemiæ, furta, ebrietates, & similia: de quibus nobis permittitur iudicare.

ˢ Beda in Luc lib. 2. cap. 24. Et vide plene per B. Thomā 2. 2. q. 60. art. 4. *Luc. 5.*

† æstimo

ʒ Hoc verum in sacris imprimentibus caracterē. *Matt. 7.*

¶ Idem. †

¶ *Propter scandalum euitādum veritas non est omittenda.*

CAP. III.

Qui scandalizauerit: ᵏ

Estote.] Primo ponuntur verba Euangelij: Secundo verba Bedę exponētis: Secunda ibi, *Hoc loco.*

† Idē scilicet Beda apud Marcum c. 9. Vide B. Thomam 2. 2. q. 43. art 7. & 8. *Mar. c. 9.*

CASVS Estote misericordes, & nolite iudicare, & nō iudicabimini. Exponit hic Beda particulā istā huius auctoritatis: nolite iudicare, &c. hoc loco, idest, hac parte auctoritatis, i. nolite, &c. dicit Beda, nihil aliud nobis præcipit, nisi vt ea, q̄ dubia sunt, quo animo fiant, in meliorē partem interpretemur. Quod aūt scriptū est: Ex fructib corū cognoscetis eos: de manifestis dr̄: quia illa nō possunt bono animo fieri, vt stuprum: blasphemiæ, furta, ebrietates, & similia de quibus cū certum sit illa esse mala, nobis permissum est iudicare, & ideo ad bonum reduci non possunt. Nota dubia in meliorē partē interpretari: quia potius debemus præsumere bonum q̄ malum.

f ¶ *Hoc loco.*] scilicet, qui sequitur in ipsa auctoritate: scilicet, Nolite iudicare, & non iudicabimini, &c.

¶ *Glo. seq. ponit duas lecturas.*

g ¶ *In meliorem partem.*] Vt res potius valeat q̄ pereat, ſ. titu. ex. abbate, & ſ. de fi. instr. inter dilectos, & ff. de reb. dub. quoties, ʒ & benigniorē interpretationē sequi debemus in re dubia, ff. de his q̄ in test. dele. proxime. Vel expone in meliorem, i. in securiorē, pro eo quod in altero nullū, in altero magnum periculū timeatur, ſ. de homi. ad audientiā, & c. significasti, 2. ſ. de cle. excō. min. illud, & ſ de spon inuenis. Sic n. in dubijs absoluit reus, q̄a illud est benignius, ſ. de fi. instr. inter dilectos, in fi. & ſ de proba ex lr̄is. nisi in casib. qui ibi ponuntur.

h ¶ *De manifestis.*] quia secretorū Deus iudex est cognitor, 22. dist. erubescant, & 32. q. 5. Christiana, 2. q. 5. consuluisti.

i ¶ *Vt stuprum.*] 71. distin. Apostolus. hæc enim in sua natura mala sunt, ſ. de iureiuran. & si Christus, in fi. ver. quædam, & ſ. de delic. puer c. 1.

Qui scandalizauerit.] Primo ponuntur verba Euangelij: Secundo, verba Bedæ exponentis illa: ibi. *Vtilius.* Abb.

CASVS Non quod in os intrat, coinquinat hominē, sed ꝙ ex ore procedit: audito hoc verbo scādalizati sunt Iudæi: cū hoc dictū fuisset Dño, rñdit: Sinite illos, cæci sunt, & duces cæcorū: & ideo dicit Beda: Vtilius scandalum nasci permittitur, q̄ veritas relinquatur: non enim pp scādalum debet homo peccare mortaliter. No. ꝙ veritas, scilicet ius commune, quod indispensabile est, pro nullo scandalo est relaxandum.

k ¶ *Qui scandalizauerit.*] Collige casum 11. q. 3. inter verba, & 22. q. 2.

ibi Vel in vno, id est, in vna virtute: cum virtus eiicitur, tunc vitium nascitur. 32.q.1.cum renuntiatur. vel in vno.i.in charitate, sine qua nemo saluatur. vnde Apostolus: Et si tradidero corpus meum ita vt ardeat, charitatem autem non habeam, nihil mihi prodest. de pœn. dist. 3. si quis. ad fi. distinctionis. sic etiam in teste, qui aliquid adiicit de suo, totum testimonium partis mendacio decolorat, 3.q̃.9. pura. simile de conse. dis.3 non liceat, & c non oportet. & 9. distin. si ad scripturas sacras.

CAP. X.

QVamuis causæ: *& infra.* ¶ Non potest esse pastoris excusatio, si lupus oues comedit, & pastor nescit. [a]

¶ Lucius tertius.

¶ Pro spiritualibus homagium non præstatur.

Q*Vamuis.*] Ignorantia pastoris non excusat eum, si lupus oues rapit. hoc dicit quo ad litteram. Abbas.

CASVS. Pastor siue Prælatus debet habere curam de ouib. suis: & ideo si lupus comedit oues, & ipse nesciat, nullã habebit apud Deum excusationem propter negligentiam suam. No. ꝙ ignorantia non excusat.

a ¶ *Pastor nescit.*] Quia pastor seu Prælatus inquirere & corrigere debet subditorum excessus, alias sanguis eorũ de Prælatorum manibus requiretur. ı̃. de offi. ordi. irrefragabili. 1. respõ. cum suis concor. ibi positis. & sic non habebit excusationem. pastor enim qui tacet, consentire vĩ. 43. dist. sit rector. ibi, pastorem enim, & c. 83. dist. error. quare non potest vti pro defensione sua verbo Apostoli: Mundæ sunt manus meæ à sanguine, & c. 43. dist. Ephesiis. vnde & tales deponi debent propter negligentiam. 71. dist. dictum. & 1. q 1. cap. si qui episcopi. §. ecce cum honoris. Item pastor tenetur de custodia. ff. loca. qui mercedem. 23. q 4. tres personas. & si dicatur ꝙ dolo eius periit, & ipse neget, ipsi incumbit probatio, cum ipse rõne officij sui debeat custodiam hr̃e. 1 ı̃. de offic. archid. ca quę. & si dicit amissam ouem, probet isse dolum abfuisse: sicut argentarius probare debet se amisisse rationem casu, ruina, vel incendio. ff. de eden. si quis ex argentariis. § vl. Idem in custode carceris. ff. de custo. & exhiben. re. l. vlt. Et idem in deposito. ı̃. de deposi. bona fides. cum suis concordantiis.

1 Aliàs pastorale est, ꝙ qui dolum allegat, & c. ff. de pro. quotiens. secundũ. Vin. Ioan. And.

CAP. XI.

INdignum † est, & à Romanæ Ecclesiæ consuetudine alienum, [b] vt pro spiritualibus facere quis homagium [c] compellatur.

FINIS.

I*Ndignum.*] CASVS. Dicitur hic, ꝙ pro spiritualibus obtinendis, nullus compelli debet homagium siue fidelitatem facere, cũ hoc indignum sit, & à consuetudine Romanæ Ecclesiæ alienum: & ideo ab aliis ecclesiis est prohibendũ. No. ꝙ nulla pactio illicita in spiritualibus debet interuenire. Item no. regulas huius tituli notabiliter notandas.

† Cap. 15. eo. ti. in 1. compilat. sed vi dendum oĩno c. 2. ti. de excessĩbus prælatorum, in 2. compil. vbi extat ĩtegra clausula.

b ¶ *Alienum.*] Ergo & à consuetudine aliarum ecclesiarum debet esse alienum: quia quod Romana Ecclesia probat vel reprobat, & aliæ ecclesiæ hoc idem facere debent, cum ab ipsa suam habeant institutionem & auctoritatem. 11. dist consequens. & c. nolite.

ADDITIO. Exceptis priuilegiis suis. quod dic vt no. de tẽ. ordi. c. 1. & de re iudi in causis. secundum Host. Ioan. And.

c ¶ *Homagium.*] Id est, sacramentum fidelitatis, quod pro aliquo spirituali facere quis non debet: cum illud sit simoniacum, supra de simo. ex diligenti. alioquin clericus non tenetur facere Prælato suo obedientiam. Et in casibus debet iuramentum facere de obedientia, siue etiam de fidelitate post receptam administrationem, supra de iureiur. nullus. 23. distin. quamquam. & supra de maiori. & obedien. dilecti filij. & supra de iureiur. ego N. & supra de priuileg antiqua. Aliàs enim nullum iuramentum, nulla pactio vel obligatio illicita in spiritualibus debet interuenire: & si interuenerit, nullam obligationem de iure vel de facto inducit. supra de pactis. pactiones. Ber.

FINIS.

TABVLA LVDOVICI BOLOGNINI DE BONONIA, I. V. D.

Totum ferme Decretorum volumen amplissimum continens, quæ secundum rubricas Decretalium procedendo, vtiles & aptas quæstiones cum iuribus & quottis necessarijs decidit, & in multorum scitu digno rum cognitionem breui manu & exiguo tempore (quo nihil in hoc sæculo carius est) vnumquemque trahit.

De summa trinitate & fide catholica Rubrica.

VTRVM eo ipso q̄ qs erat in fide sit hęreticus, si est paratus corrigi. uide gl. in c. neo fi-cuit. in uerbo, ad recipiendam. dist. 17.

Vtrum ubi agitur de fide, solus Papa possit disponere sine consilio reuerendissimorum dominorum Cardinaliū, vide gl. in c. Anastasius. in uerb. concillo. 20. dist. 19.

Ad quem spectat diterminatio quæstionum circa fidem: an ad sanctissimum D. Papam solum, uel etiam ad alios, uide gl. in c. quoties. in uerbo. nisi ad Petrum. 24. q. 1.

Vtrum peccatum infidelitatis sit maius quàm occidere infinita còrpora martyrum. uide gl. innocens. in c. si habes. 24. quæst. 3.

Vtrum Papa possit dispensare circa articulos fidei, uide glo. in c. sunt quidam. in uerb. apostoli 25 q. 1.

Vtrum debeamus credere solum ea quæ pertinent ad religionem, uide glo. si quominus. in c in domo. de pœni. dist. 4.

Cætera in hac materia fidei uidebis inferius sub rubrica, De hęreticis: quia hæc omnia ad fidem tendunt.

De constitutionibus, statutis, legibus. Rubrica.

QVot iuribus regatur genus humanum, & quid sit ius naturale, & ciuile, & gentium, & militare, & publicum, & quiritum, habes in dist. 1.

Quot sunt species legum secularium & unde aliquæ earum nomen acceperūt, vide in dist. 2.

Quid sit lex, & plebiscitum, & senatusconsultum, & constitutio, & responsa prudentum, & etiam vnde sumpserunt nomen aliquæ leges, uide in dist. 2.

Quale sit officium legum secularium, uide latissime in dist. 3.

Quid sit canon & regula, & quot sint concilia, habes in dist. 3.

Quare repertæ sunt leges, & quot debeant in se continere. & an tollatur per contrariam consuetudinē, uide in dist. 3.

Vtrum & quando leges tollantur per contrariā consuetudinem, uide in dist. 4.

Vtrum ius naturale possit mutari. uide in dist. 5. in gl. ...

Quis fuerit auctor primus sacrarum legum, & etiam secularium, uide in dist. 1.

Vtrum leges principum cedant iuri naturali vide in dist. 9.

Vtrum leges seculares cedant legibus ecclesiastic s, uide in dist 10.

Quæ sint leges approbatæ & quæ improbatæ, uide in dist 16.

Quō mutētur leges & regulæ canonū & legū ex loco & cā & ex tēpore, uide in dist. 19.

Vtrum decretales existentes extra corpus canonum seruentur & habeantur p legibus, uide in dist. 19.

Quantum ualeant expositiones sacrarum scripturarum, & an habeant uim canonum, uide in dist. 20.

Vtrum sacerdotes teneantur scire leges & canones, uide in dist. 38.

Vtrum sacerdotes debeant habere peritiam, non solum legum, sed negotiorū secularium, uide in dist. 39

Quo tempore habuerunt originem cōcilia, & quæ sint approbata, & quæ improbata, vide in dist. 15.

Quis possit facere concilia, & cuius auctoritate fiant, uide in dist. 17.

Vtrum quælibet prouincia possit facere concilia, & quotiens in anno, & quo tempore, uide in dist. 18.

Quando epi teneantur notificare acta in cōcilijs, uide in dist 18 c. decernimus.

Quomodo & in quibus casibus toleratur ignorantia iuris ciuilis, & etiam naturalis, uide gl. in c. ignorantia in dist. 38.

De ignorantia iuris naturalis & ciuilis quomodo & qualiter toleretur ultra pxime dicta, uide in gl. in § notādū. j. q. 4

De rescriptis

QVomodo & quando valeat rescriptū ultra duas dietas, uide gl. in c. neminem 3. q. 6.

De consuetudine.

VTrum & quando leges tollantur per consuetudinem, vide in dist. 4.

Vtrum consuetudo cedat legibus scriptis, uide ad plenum in dist. 11.

Vtrum consuetudo possit tollere uel mutare ius naturale, uide in dist. 5.

Vtrum ualeat consuetudo contra ius naturale, uide in dist. 8.

Vtrum consuetudo ualeat contra naturales constitutiones, & an uarietur secundum tempora & loca, uide in dist 12.

De uirtute consuetudinis & etiā diuturnitatis vide gl. in c. conquestus. 9. q. 3.

In materia consuetudinis, & an acquiratur aliquid per eam, uide gl. in c. si. 18. quæst. 2.

De electione & ordinatione & electi potestate. Rubrica

QVomodo eligitur Papa & episcopi diaconi, & subdiaconi, & quomodo conferantur ordines ecclesiastici, uide in dist. 23 & 18.

Vtrum ordinatio episcoporum debeat fieri in ciuitatibus uel in rure, uide in gl. in c. nomine domini. de uerb. fieri. in urbe. in dist 23.

Vtrum merus laicus possit eligi in episcopum: & in qua ecclesia debeant fieri electiones episcoporum, & de officio uisitatorum, uide in dist. 61

Vtrum præsumat pro electione, uide gl. i c. miramur. in uerbo, p laborib. in di. 61

A quos spectēt electiones eligendorū ad sacros ordines, uide in dist. 62.

Vtrum laici possint interesse electionibus promouendorum ad sacros ordines vide in dist. 63.

A quibus eligantur & ordinentur Episcopi, uide in dist. 94.

Quid si prouinciales discordant in electione episcopi, uel si nō sunt prouinciales, quid fieri debeat. uide in dist 65.

Quis debeat interesse in cōsecratione metropolitani, uide in di. 66. c. archiepis.

A quot episcopis debeat episcopus cōsecrari. uide in dist. 66. c porro.

Vtrū presbyteri uel sacerdotes possint ordinari ab uno epo solo, uide in dist. 67.

Vtrum electi & ordinati ab eo quem non constat esse episcopum, sint iterum ordinandi, uide in dist. 68. c. presbyteri,

De collatione minorū ordinum, & an abbas possit eos cōferre, uide in dist. 69.

Vtrū qs possit ordinari sine titulo uel sine bñeficio ecclesiastico, uide in dist. 70.

Vtrum clericus subditus uni episcopo possit ordinari ab alio absque litteris sui episcopi, uide in dist. 71.

Vtrum episcopus teneatur dare litteras dimissorias ad alium episcopum pro ordinatione sui clerici, uide in dist. 72.

De forma & tenore litterarum dimissoriarum ab uno episcopo ad aliū p ordinatione clerici ibi subditi, uide in di. 83.

Vtrum quis possit inuitus ordinari, uide in dist 74.

Quę sint necessaria circa ordinationē episcoporum, uide in dist. 25.

Qualiter sint ordinandi illi qui ab infantia dediti sunt ecclesiasticis officijs, uide in dist. 28.

Multa p q̄ impedit qs ordinari & promoueri ad sacros ordines, uide in dist 32

Multi qui prohibētur pmoueri & ordinari ad sacros ordines, uide in dist 34

Vtrum ordinandi debeant esse sobrij: & qua pœna puniantur non seruantes sobrietatem uide in dist. 35.

Vtrum promouendi ad sacros ordines debeant esse periti litterarum, uide in distin. 36.

Vtrum promouendi ad sacros ordines possunt incumbere libris gentilium, vide in dist. 37.

Vtrum penitus laicus possit ordinari, vide glo in § ecce, in uerb plenissima. in distin. 35.

Vtrum noui in fide possint promoueri ad sacros ordines, uide in dist. 48.

Quæ sint illa propter quæ quis impeditur promoueri ad sacros ordines, uide in dist. 49.

Quo tempore debeat ordinari episcopus uide in dist. 75.

Quis eligat Romanum Pontificem: & quanto tempore fiat unus post mortem alterius, uide in dist. 79.

Si quis fuit electus Papa dum credebat eius uxor mortua: & postmodum reperiatur uiuere, an debeat renuntiare papatui uide glo in c. si quis. 5 in uerbo, non apostolicus in dist. 79.

Quis coronet & ordinet reges, vide gl. in c in apibus 7. q. 1.

Vtrum quærentes officia debeant eligi vide in tex. 8. q. 1.

Vtrum episcopus possit eligere sibi successorem in epatu, vide in textu & in gl. sum. per late 8. q. 1.

Vtrum Papa possit eligere sibi successorem dū viuit, vide in glo. summæ. circa fi. 8. q. 1.

Quomodo fiunt reges: an per electiōes, vel quomodo, vide glo. in c Moyses 8. q. j.

Vtrum Papa possit facere statutum q possit eligere sibi successorem, vide glo. in §. his omnibus 8. q. 1.

Quæ electio præualeat, an illa quæ est facta a minori parte, an uero à maiori vel digniori, uide glo c licet 8. q. 1.

Vtrum in electionibus possint admitti patrocinia simoniacorum, uide in textu & in glo summæ 18. q. 2.

Quomodo & quando præsumatur electio simoniaca, uide i glo. summæ. 8. q. 3.

Si eligit excommunicatis cū aliis non excōmunicatis, vtrum ualeat electio gl. est in c. nos in hominem 9. q. 1.

Vtrum abbates sint eligendi uel ordinādi per episcopum, an uero à monachis uide in tex. 18. q. 2.

De translatione episcopi. Rubr.

SI monachus transit ad episcopatū vtrū absoluatur à iurisdictione abbatis, vide glo. in c. de monachis 16. q. 1.

Vtrum sufficiat trāslatio ad epatū sine confirmatione ad hoc vt eps acquirat bona sedis epali, uide glo. in summa. 18. q. 1.

Vtrum abbas factus eps, absoluatur à regula monachali, uide glo. in c statutum. 18. q. j.

Vtrum eps possit dare licentiā clericis adeundi monasteria, & utrū et eis inuitis possit intrare strictiorem regulam, uide in tex. 19. q. 1 & 2.

Vtrum canonici regulares possint intrare monasterium, uide in tex. late. 19. q. 3.

De auctoritate & vsu pallii.

VTrū epi possint exercere officiū suū sine pallio, & ēt quo tpe possit peti pallīū, & quib. dari debeat, uide in di. 100.

De renunciatione.

VTrum renunciatio requirat factum uel verba, uide gl in c. qualiter. 7. q. j.

Vtrum beneficia renuntiata sint restituenda ipsis renunciantibus, uide in textu & in glo. summæ 17. q. 1.

Vtrū renunciatio illicita ualeat, & quomodo probetur quē renuntiasse, & qs debeat probare, uide glo. summæ. 17. q. 2.

De temporibus ordinationum, & qualitate ordinandorum.

QVo tempore debeat ordinari episcopus, & qua hora, & quibus dieb. uide in dist. 75.

Quæ interualla temporum debeant seruari in præstatione singulorum graduū. & in quolibet eorum, uide in dist. 77.

In quibus locis debeant præstari ordines sacri, & an in ciuitatibus uel in rure, uide in dist. 80.

De ætate, & qualitate, & ordine præficiendorum.

VNde habuerunt originem ordines ecclesiastici tam in nouo quàm in ueteri testamento, uide in dist. 21.

Quomodo conferantur ordines ecclesiastici, uide in dist. 23.

Vtrum merus laicus possit effici sacerdos & etiam episcopus, uide glo in c. sollicitudo. in dist. 52.

Quali examine debeant fieri sacerdotes, & quibus temporibus, & de pœna facientis contrarium, uide late in disti. 24.

Quomodo qs debeat ordinari de gradu in gradum, uide in dist. 60.

Vtrum laicus possit eligi in episcopū, uide glo. in §. ecce in dist. 36.

Vtrum ille qui fuit baptizatus in firmitate, qui antea nolebat baptizari possit promoueri, uide in dist. 47.

In qua ætate debeant ordinari sacerdotes, uide in dist. 78.

Vtrum peregrini itinerantes possint promoueri ad sacros ordines uide in dis 98.

Vtrum ordinationes prælatorū & aliorum possint fieri per ambitum, uide in c. nullus itaque 1. q. j.

Vtrum detentus in infirmitate possit promoueri ad ordines sacros, uide in glo. summæ 7. q. 1.

Vtrum ille qui non pōt. libere uinum, possit ordinari ad sacerdotibus, vide gl. in c. ipsi. 2. q. 7.

Cætera in hac materia vide supra sub rubrica de temporibus ordinationum, & qualitatibus ordinandorum: quia hæc omnia fere ad idem tendunt.

De corpore vitiatis non ordinandis.

VTrum corpore uitiati possint promoueri ad sacros ordines, uide in dist. 55.

Vtrū naturales seu bastardi possint promoueri ad sacros ordines, uide in dist. 46.

Vtrum monachi possint ordinari sine licentia sui abbatis, uide in dist. 58.

Vtrum liceat monachis celebrare officia populis & alia, uide in tex. & in gloss. summæ 16. q. 1.

De bigamis non ordinandis.

QVis dicatur bigamus, & an possit ordinari, uide in dist. 26.

Quis dicatur bigamus, uide in tex. 28. q. 3.

De seruis non ordinandis.

VTrū serui possint promoueri ad sacros ordines sine licentia dñorū Christianorum, & ēt serui Hebræorum, uide in dist 55.

De obligatis ad ratiocinia

QVare curiales & aduocati non psit promoueri ad sacros ordines, uide in dist. 51.

De officio vicarii delegati, legati, & aliorum præsidentium.

VTrum subdiaconus possit esse legatus apostolicus, uide in dist. 94.

Quæ possit facere legatus sedis apostolicæ, uide gl. in c. qua de causa in uer. quicquid in fi 2. q. 5.

Casus in quibus iudex potest supplere ex officio suo, uide glo. in c. ad Romanam 1. 2. q. 7.

Vtrum iudex teneat semp audire aduocatos, uide gl. in l. si qs. canonizata 3. q. 7.

Qn Papa delegat cām epi condemnadi de aliquo crimine, quot epi debeant esse præsentes uide glo summæ. 3. q. 8.

Vtrum princeps dando posteriorem legatum uideantur reuocare priorem, uide glo. in c. in Galliarum 25. q. 2.

Vtrum legatus habeat iurisdictioné ordinariam uel delegatam, uide glo. in c igitur. 25. q. 2.

Vtrū commissio legationis requirat scripturam uel ne, uide glo. in cap. institutionis. 25. q. 2.

De maioritate & obedientia.

QVomodo & in quibus casibus possit iudicari maior prælatus ab inferiore, uide gl. in c. inferior. I di. 21.

Vtrum Papa habeat potestaté circa imperium, uide glo. in c. in synodo, in uerbo successorem.

Vtrum Papa possit se submittere imperatori sine uoluntate Cardinaliū, uide glo. in dicto c. in synodo. in uerbo apostolicā.

De obedientia præstanda superioribus ab inferioribus, vide in dist. 93.

Vtrum sacerdotes possint tangere infirmos coram episcopo, uel signare infantes uide in dist. 95.

Vtrum Papa possit se submittere iudicio priuatorum, uide glo. in c. nos si incōpetenter. 2. q. 7.

In quibus casib. clerici non teneantur obedire epo suo uel superiori, uide in glo summæ 2. q. 4.

Vtrum sit obediendum in reb. illicitis superiorib. nostris, uide in textu. 11. q. 3.

De treuga & pace.

VTrum prælati teneantur concordare clericos & ēt laicos discordantes, & reducere eos ad pacem, uide in dist. 90.

De transactionibus.

VTrum de iure canonico habeat locū l. transigere C. de transac. uide glo. in c. calumniator. 2. q. 3.

De procuratoribus.

VTrum episcopi & alii prælati teneantur procurare & dare patrociniū p uiduis & pupillis, & aliis miserabilib. personis, uide in dist. 87.

Vtrum episcopi & alii promoti psit assumere curas sæculares, uide in dist. 88.

Vtrum doctor possit allegare dicendo simpliciter & in genere. ita dicit quędam lex, absque eo q in specie dicat, ubi, uide glo. in c. ut euidenter. 1. q. 1 quod nota tu qui non habes memoriam.

Vtrum theologi uel decretistæ possint capere aliquid ex eorum doctrina, uide glo. in cap. uendentes. in uerbo, debitam 1. q. 3.

Vtrum & quando possit quis agere per procuratorem tam in criminalibus quā in ciuilibus, uide in textu, & etiam in gl. summæ. 5. q. 3.

In quibus casibus non possit procurator constitui in ciuilibus causis, & etiam quæ personæ compellantur constituere procuratores, uide in gloss. summæ 5 q. 3.

Quando

Qñ et nonicĩ volunt agere contra epm suum, quomodo constituant procuratorem. uide glos. in c. quia episcopus. 5. q. 6.

Vtrum licea clericis agere pro miserabilibus psonis. vide in gl. summę. 14. q. 1.

Vtrũ liceat clericis exigere munera p patrocinijs impensis, uide in textu & in gl. summæ. 15. q. 2.

Vtrum clerici possint allegare in causis ciuilibus coram iudice sæculari, vel ēt coram ecclesiastico, & recipere salarium, & quid in episcopis & sacerdotibus & monachis, & vtrum etiam ipsi possint procurare vel allegare, vide in glos. sum. 15. q. 2.

Vtrum liceat clericis suscipere procurationes negotiorum sæcularium, uide in tex. 21. q. 3.

Vtrum liceat procuratori uel aduocato decipere aduersarium suum, uide glos. in c. dominus. 23. q. 2.

Quomodo procuratores & aduocati possint corrigere errorem suum, uide gl. in §. his itaque. 35. q. 9.

Vtrum aduocati possint promoueri ad sacros ordines. vide in distin. 51.

Vtrum iudex teneatur semper audire procuratores & aduocatos, uide gl. in §. apud vrbem. 3. q. 7.

De arbitris.

VTrum prælati teneantur sumere cõpromissum, & concordare discordantes, uide in dist. 90.

Vtrum quis teneatur recipere compromissum inter discordantes, & si non recipit vtrum peccet, vide gl. notabilem in c. sicut. 15. q. 2.

Vtrũ monachus possit esse arbiter uel iudex uel aduocatus, uide gl. in c. de præsentium. 16. q. 1.

De iudicijs.

QVomodo & in quibus casibus, possit iudicari maior prælatus ab inferiore, uide gl. i c. inferior. i di. 21.

Vtrum in manifestis & notorijs requiratur ordo iudicarius. vide in tex. & etiã in glos. summæ. 2. q. 1.

Vtrum quis possit esse iudex in causa criminali quando ipse notatus eadem vel maiori macula, vide in tex. 3. q. 7.

Vtrum & quando quis possit iudicare in causa sua vel suorum, vide glo. 3. q. 7.

Vtrum possit procedi in aliqua cã lite non contest. vide in glo. summæ. 3. q. 2.

Vtrum episcopi possint iudicari ab vno tantum. vide in tex. 3. q. 8.

In quibus casibus potest laicus iudicare in causa clericorum, vide 11. q. 1. & cap. clericorum 2. in gl.

Vtrum possit resisti iudici iniuste iudicanti, vide gl. in c. non debet. 11. q. 3.

Quomodo & quando minor possit esse in iudicio, vide glo. in l. certis. in verbo, pupillis canonizata 15. q. 3.

Vtrum liceat clericis relinquere iudicem suum, & confugere ad iudicem sæcularem, vide in tex. 11. q. 5.

De foro competenti.

VTrum viatores sortiant forũ in locis per quæ transeunt, vide glo. in c. quæ contra. in verbo, aut peregrini. in dist. 7.

Vtrum reus possit trahi extra propriũ locum, & si trahitur an ualeat sententia lata contra eum, uide in tex. 3. q. 6.

Vtrũ iudex possit cõdẽnare subditum suum sedendo pro tribunali in territorio alieno, uide gl. in ca. episcopum. 9. q. 2.

Vtrũ diaconi uel subdiaconi vel cantores uel promoti possint conueniri coram iudice sæculari, vide in tex. 11. q. 1.

Vtrum laicus possit conueniri coram iudice ecclesiastico, vide in glos. summæ. 11. q. 1.

In quibus casibus clericus potest conueniri coram iudice sæculari, & vtrum negligentia eius possit suppleri per ecclesiasticum, & econtra, & in quibus casibus, vide in gl. summæ. 11. q. 1.

Vtrum clericus trahens clericum corã iudice sæculari sit dignus suspensione, vide in tex. 11. q. 2.

Vtrum clericus suspensus vel excõmunicatus diuina celebrans sit deponendus vide in tex. & in glo. summæ. 11. q. 3.

Vtrum maior possit iudicari ab inferiore, vide gl. in c. inferior. in dist. 21.

Vtrum Papa possit se submittere iudicio priuatorum, vide gl. in c. nos si incompetenter. 2. q. 7.

De in ius vocando, rubrica extraordinaria.

QVoties quis citari debet ad hoc ut sententia contra eum valeat. vide glo. in c. caueant. 3. q. 9.

Vtrũ non comparens in termino sibi pfixo sit deponendus vide in tex. 4. q. 5.

Quoties quis citari debeat, & quomodo puniatur contumax, uide in glo. summæ. 4. q. 5.

Quoties quis citari debet, antequam sententia condemnationis possit fieri cõtra eum, vide in tex. 5. q. 2.

Vtrum in citationib. debeat apponi verbum, peremptorie, & an in eis debeat apponi comminatio, & an possit accelerari peremptorium, uide in gl. summæ. 5. q. 2.

Vtrum clericus citatus à laico teneatur cõparere, vide gl. in c. conuenior. 23. q. 8.

Quis possit ponere peremptoriũ in citatione. vide glos. in ca. de illicita. 24. q. 3.

Vtrum valeat citatio pro die feriata, vide gl. in c. placita. 15. q. 4.

De libelli oblatione.

VTrum agenti possessorio sufficiat cõqueri in libello de possessione absq; eo quòd tepetatur restitutio, uide glo. in cap. quia præsulatus. 1. q. 4.

De modo agendi in petenda restitutione, uide gl. in c. antiquitus. 2. q. 2.

De for. libelli accusatorij. vide te. 2. q. 8.

Quo iure petantur decimæ, vide in gl. in c. moderamine. 16. q. 1.

De dilationibus.

VTrũ post citationẽ ad cãm sint concedendæ induciæ, vide in tex. 3. q. 2.

Quot sunt genera induciarum, & quot induciæ concedantur in causis criminalibus & etiam in ciuilibus, uide in glos. summæ. 3. q. 2.

Vtrum induciæ sint concedendæ actori, & etiam reo. vide in tex. 3. q. 3.

De ferijs.

VTrum liceat episcopis uel presbyteris ventilare causas diebus feriatis, & in quibus casibus, vide in tex. & gl. summæ. 15. q. 4.

Qñ cõmittitur cã decidenda intra certum tps si incidit in diem feriatã, an expiret cõmissio, vide glos. in c. placita. 15. q. 4.

Casus in quibus procedi potest diebus feriatis vide in gl. summæ. 15. q. 4.

Quæ festiuitates sint celebrandæ p totũ annum, uide in tex. de consec. distin. 3.

Quare magis celebretur festum crucis, in qua Deus fuit dehonestatus, quàm festum atinæ, in qua fuit honoratus, uide gl. in cap. crucis. de conse. distin. 3.

De restitutione spoliatorum.

VTrum agenti possessorio sufficiat cõqueri de possessione absque eo q petatur restitutio in libello, vide gl. in cap. quia præsulatus. in vers. ablata 1. q. 4.

Vtrum & quãdo spoliatus sit ante omnia restituendus, uide in textu latissime. 2. q. 2.

Vtrum exceptio spoliationis sit dilatoria, an peremptoria, & quis sit modus agẽdi in petenda restitutione. uide in glo. in c. antiquitus. 2. q. 2.

Vtrum omnibus spoliatis sit concedẽda restitutio, uide in tex. 3. q. 1.

Quot remedia dentur spoliatis, & in quibus casibus debet restitui, uide in gl. summæ. 3. q. 1.

Vtrum spoliatus etiam ultra mare sit restituendus, uide gl. in c. redintegranda. in verbo, in eo loco 3. q. 1.

Vtrum spoliatus in modico sit restituẽdus, uide gl. in c. oportet 3. q. 2.

Vtrum spoliatus à iudice sit restituendus, uide gl. in c. præsentium. in fin. 7. q. 1.

Vtrum spoliatus etiam si sit raptor debeat restitui, uide gl. c. quod autem. in verbo, possideri. 14. q. 1.

De fructibus, & litium expensis.

VTrum quis possit cõdẽnari semp in expensis in cã principali, & ẽt in causa appellationis, & quomodo, uide glo. in c. in primis. in verbo, expendisse 2. q. 1.

De confessis.

VTrum ex sola confessione mulieris sacerdos possit condemnari, uide in tex. & in glos. summæ 15. q. 3.

Vtrum confessio sit extorquenda tormentis uel cruciatibus tam in reo quàm in actore, & quàm etiam in testibus, uide in tex. & in glo. summæ 15. q. 6.

Vtrum sponte confessus seu ab alijs cõuictus, quod ante ordinationem peccauerit, possit exequi officium suum, uide in tex. & in glos. summæ 15. q. 8.

De probationibus.

VTrum & quando credatur litteris episcopi, uide gl. in cap. curæ 11. q. 3.

Cui incumbat onus probandi: an prælato bona esse ipsius. an vero ecclesiæ bona esse sua, uide gl. in c. sint manifesta. in uerbo, probantur. 12. q. 1.

De modo probandi negatiuam, uide glo. in c. præsens 20. q. 1.

Cætera vide infra sub rubrica de testibus in in materia probationis, & sub rubrica de fide instrumentorum, quia hæc omnia ad idem tendunt.

De probatione negatiuæ, uide gl. in l. accusator. canonizata 6. q. 5.

De testibus.

VTrum pupillus possit testificari factus pubes de his quæ uidit in pupillari ætate, vide glo. in c. relatum. in verbo, & pueritia. in dist. 37.

An & quomodo debeat credi vni testi tantum, vide gl. in c. tanta in distin. 86.

Vtrum Cardinali credatur sine litteris

Papæ, vide gl. in c. nobilissimus. in vers. nihilominus in dist. 97.

Vtrum dicta testium, & interrogationes eorum debeant stare in secreto, vide gl. in c. in primis in vers. præsente 2. q. 1.

Vtrum quis possit condemnari in testimonium duorum tantum, vide in text. & in glos. summæ 2 q. 1.

De forma iuramenti testium, & quę debet in se continere, vide gl. in c. nullam in versic. falsum. 2. q. 4.

Vtrum fama orta à detractorib. vel ab inimicis egeat purgatione, vide in glos. summæ. 2 q. 5.

Vtrum testes produci possint de domo accusatorum, vide in glos. & in tex. 3. q. 5.

Vtrum testes possint testificari in absentes, vide in tex 3. q. 9.

Vtrum testes debeant testificari de his quæ viderunt vere, vel quomodo, vide in tex 3 q 9.

Quomodo testes possint recipi lite nõ contestata, vide in gl. summæ. 3. q 9.

Vtrum cæcus possit testificari quando habet notas voces, vide glos. in c. testes. in versi. quæ nouerunt & viderunt. 3. q. 9.

Quando valeat testimoniũ de auditu, & in quibus casibus, vide glo. in §. de his. in vers. audierunt. 3. q 9.

De testib. deponentib. de actu viso per eos successiue ab vno post alium, puta ex vno foramine parietis, vide gl. in §. nihilominus. 3 q 9.

Vtrum iudex possit concedere saluum conductum testibus vt veniant ad testificandum. vide gl. in ca. hortamur. in versic. amputari. 3. q. 9.

In qua ætate quis debet esse vt testificari possit in causis criminalibus, vide in te. 3. q. 9.

In qua ætate quis possit testificari in ciuilibus causis & etiam in criminalibus, siue sit masculus, siue fœmina, & etiam in quibus casibus quis repellitur ab accusando, an repellatur etiam à testificando, vide in gl summæ. 4. q. 2. & 3.

De testimonio impuberum quomodo & in quibus casibus admittantur, vide gl. in c. testes. in vers. ad testimonium. 4. q 2.

Vtrum & quando testes admittantur post publicatas attestationes tam in causis ciuilib. quam in criminalibus, & quid si obscure deponunt, vtrum possint declarare dictum suum, uide glos. in fin § item in criminali. 4 q. 2.

De contrarietate & varietate testium, vide glos. in l. si testes. & in l. si quis. quæ sunt canonizatæ. 4. q 2.

Vtrum in eadem cã quis possit esse testis & denuntiator, vide gl. summæ 4. q. 4.

Vtrum clerici possint torqueri pro testimonio ferendo, vide gl. in c. illi. in ver. vtrum. 5. q. 5.

Vtrum testes &t in causis ciuilib. possint torqueri & quando, vide gl. in c. illi. 5. q 5.

Vtrum homicida possit esse testis contra clericos, vide gl. ñ in c. quia 5. q. 6.

Vtrum infames possint testificari, uide in gl. summæ 6 q. 1.

De interpositione dictorum testiũ negatiue deponentium. vide gl. in c. Artaldus. 8. q. 1.

Vtrum & in quibus casibus familiaris possit testificari pro familiari suo, vide gl. in c pater. 9. q 3.

Vtrũ clerici possint testificari pro sua ecclesiã & etiam interuenire ꝓ testib. in cõtractibus sæcularium, vide in te. 14 q. 2.

Vtrum domestici possint testificari pro domesticis suis tam in ciuilibus quam in criminalibus, & in quibus casibus, vide in glo summæ 14 q. 2.

Vtrũ cõscius criminis possit admitti ad testimoniũ ferendum, vide in tex. 15. q. 3.

Quomodo mulier possit testificari de iure ciuili & canonico, vide in glos. in l. ex eo. canonizata. 15. q. 3.

Vtrum & qñ valeat testimonium de auditu, vide glos. in c. hoc videtur. 22. q. 6.

Vtrũ testimoniũ vnius de baptismo valeat. uide gl. in c. placuit. de conse distin. 4.

Vtrũ omnes personæ etiam infames admittantur ad testificandum in criminalibus, vide gl. in c. si peccauerit 2. q. 1.

Qua pœna puniantur deficientes in testificatione, uide in tex. & in glo. summæ. 2. q. 1.

Vtrum prohibitus accusare possit saltẽ testificari, vide in tex. 4. q. 2.

Vtrum quis possit esse testis & accusator in eadem causa, uide in tex. & gl summæ late 4. q 4.

Vtrum quis possit esse testis, iudex & accusator in causa denuntiationis, vide gl. in c. præcipue. 11. q. 3.

De fide instrumentorum.

Vtrum credatur scripturis sculptis in lapidibus, vide gl. in c. si. 24. q. 2.

Quomodo & quando dies requiratur in instrumentis, vide glo. in l. si qua. canonizata. 25. q. 2.

De iureiurando.

Vtrum iuramentum per vim extortũ obliget iurantem, uide gl. in c. auctoritatem. 15 q. 6.

Vtrum iuramenta sint pręstanda, & per quid iurare debeat, & de pœna periurij, uide in tex. 22. q. 1.

Quid sit iuramentum, & quid sit iurare, & quæ fuerit causa institutionis iuramenti, & quæ sit pœna periurij, uide late in gl. summæ. 22. q. 1.

Vtrũ sit periurus ille qui iurauit falsum quod tamen putabat verũ, vide in 22. q. 2.

Quot sunt modi periurandi, uide late in gl. summæ 22. q. 2.

Vtrum iuramenta illicita debeant seruari, uide in tex. 22 q 4.

Ex quibus iuramentum dicatur illicitum, vide in gl. summæ. 22 q 4.

Vtrum compellẽs quem ad peierãdum dicatur periurus, & qua pœna puniatur, vide in tex. 22 q 5.

Vtrum audiens aliquem iurare falsum si tacet, peccet, uide text. in c. hoc uidetur. §. si ergo. 22. q. 5

Quomodo debeant sumi iuramenta, & qua intentione, vide in tex. 22 q 1.

In qua ætate, & quibus temporibus iurare debeat quis, uide in tex 22 q. 5.

Vtrum laicus possit deferre iuramentum clerico, vel clericus episcopo, vide in tex. 22. q. 5

Vtrum iudex possit deferre iuramentũ ei quem scit velle periurare, uide in text. & in gl. summæ 22. q. 5.

Quomodo sit interpretandum iuramentum, uide glos. in §. quæritur 22. q. 3.

Quis magis peccet, an decipiens, uel mẽtiens, vide in gl. in c. iuramenta. 22. q. 5.

Vtrum semel vel pluries sit iurandum, vide glo. in c supplicites. 22 q 7.

De scriptore promittente scribere librum cum iuramento, si postmodum intrat religionem, an sit obligatus, vide glo. in cap. præterea. in versic. functionibus. in distin 51.

De iuramento temerario, vide glo. in c. archidiaconum, alias Florentinũ. in versi. sanctis. in distin. 85.

De exceptionibus.

Vtrum exceptio spoliationis sit dilatoria vel peremptoria, uide glo. in c. antiquitus. 2. q. 2.

Quæ sunt exceptiones peremptorię, & q̃ dilatoriæ, uide glo. in §. exceptio 3 q. 6.

Vtrum exceptio dilatoria superueniẽs possit opponi post litem contest. vide glo. in c. placuit. 3. q. 10.

De præscriptionibus.

Vtrum & quando malafides defuncti in præscribendo noceat successori, vide gl. f c. in primis. in vers. a senioris. 2. q. 5.

Vtrum omnia iura ecclesiarum possint tolli præscriptione, & quanto tempore, vide in tex. & in gl. summæ. 16. q. 1.

Quare & quomodo introductæ sunt præscriptiones, vide in tex 16. q 3.

Quid sit præscriptio, & quot sint species præscriptionis, & quando in ea requiratur bona fides uel titulus. & vtrum per eam quæratur dominium, & quid sit vsucapio, vide in glos. summæ 16. q 3.

Vtrum iura parochialia & episcopalia possint p̃scribi, vide gl. c. quæ usq;. 16. q. 3.

De personis prohibitis præscribere, vide gl. in c. clerici. 16. q. 3.

In quibus casibus non currit præscriptio, uide gl. in c. prima. 16 q. 3.

Quomodo interrumpitur præscriptio, vide in gl. summæ. & in glos. in §. præscriptionum. 16. q. 3.

Vtrum monasterium possit præscribere aduersus ecclesiam, vide in tex. 16 q. 4.

Vtrum in præscriptione requiratur ꝓbatio possessionis ab initio & in medio & in fi. vide glo. in c. volumus. 16 q. 4.

Vtrum ius funerandi tollatur per præscriptionem, & etiã quid de iure decimãdi, uide in tex. & in gloss. summæ. 13. q 2.

De sententia & re iudicata.

Vtrum sententia diffinitiua requirat ordinem iuris, & quid in interlocutoria, uide in gl. summæ. 2. q. 1.

Quot sint species sententiarum, uide in gl. summæ. 2. q. 1.

Quot sunt ordines iuris, vide in gloss. summę. 2. q. 1.

Vtrum sententia præcepti requirat ordinem iuris, vide in gl. summæ. 2. q. 1.

Quæ sit sententia diffinitiua, vide in tex 2. q. 6.

De intellectu l. barbarius. ff. de officio prætoris, videlicet de sententia lata à iudice putatiuo, vide glo. in §. tria 3. q. 7.

Vtrum sententia debeat ferri secundũ conscientiam vel quomodo, vide gl. in ca iudicet. 3. q 6.

Vtrum sententia possit scribi in pariete sicut in charta, uide gl. in c postulatus. in versi. scribebat 3. q 7.

Vtrum episcopi possint iudicari ab vno tantum, vide in tex. 3. q 8.

Quoties quis citari debet ad hoc, ut sententia valeat, vide glo. in c. caueant, in vers. caueant. 3. q 9.

Vtrum episcopi possint cõdemnari absque synodali audientia, vide in textu. 5. quæst 4.

Si episcopi discordant in sententia ferenda contra episcopum, ad cuius tribunal tunc debeat haberi recursus, vide in tex. & in gl. summæ. 6. q 4.

In quibus casibus potest laicus iudicare in causa clericorum, & quid si de mandato Papæ, vide gloss. in cap. clericum. 2. 31. q. 1.

Quot sint species sententiarũ, & ex quibus

bus sententia dicitur iusta vel iniusta, & quando valeant & quando non. vide glo. summæ. 11.q.3.

Vtrum possit resisti iudici qui iniuste iudicauit, vide gl. in c. non debet. 11.q 3.

Vtrum liceat soli principi confirmare sententiam nullam, vide gl. in c. nullus. 1. 81.q.1.

Vtrum episcopus possit condemnare sacerdotes absque synodali audientia, vide in tex. & in gl summæ. 15. q.7.

Casus in quibus sententia retractatur, & in quibus remedijs, vide in gl. summæ. 35.q.9.

De appellationibus.

VTrum sit dandum aliquod remediũ appellantibus causa differendi causas. vide in tex. 2.q 6.

Vtrum possit appellari à principe & ab eius officialibus, vide tex 2. q 6.

De forma appellationis & apostolorũ, vide in tex 2.q 6.

Quæ sint tempora prosequendæ appellationis uide in tex.2.q 6.

Qui sint illi quorum appellationes nõ recipiantur, vide in tex 2.q.6.

Quid sit appellatio & quis appellet in causis ciuilibus & etiam in criminalibus. Et ad quem appelletur, & quando appelletur Et quantum tempus detur ad appellandum. Et quantum ad prosequendum appellationes. Et an istud tempus possit abbreuiari per iudicem, & an appellatio requirat scripturam Et vtrum ea pendente possit aliquid innouari, uide de ijs omnibus in gl. summæ. 2. q. 6.

Vtrũ possit appellari omissis medijs ad legatũ Papæ sicut ad ipsum Papã, uide gl. in c. si quis 1. in vers apostolicam. 2.q.6.

De terminis appellationis, uide in Lapsatore canonizata. 2.q.6.

Liber tertius.

De vita & honestate clericorum.

VTrum episcopi & alij promouendi debeant promittere & vouere continentiam, vide in dist. 28.

Quo tempore fuit ordinatum quod promouendi debeant promittere continentiam, & quæ fuit causa huius institutionis, vide in dist. 21.

Quæ pœna imponatur sacerdotib. & clericis non seruantibus continentiam, vide in dist 22.

Vtrum sacerdotes & alij promoti debeant fugere familiaritatem domesticorum & coniunctorum suorum, & venationes & etiã concubinas, vide in dist 33.

Vtrum sacerdotes possint interesse choreis & festiuitatibus, habes in dist 34.

Vtrum promouendi ad sacros ordines debeant esse sobrij, & qua pœna puniantur non seruantes sobrietatẽ, uide in dist. 35.

Vtrũ promoti ad sacros ordines debeãt esse periti litteratum, vide in distin. 31.

Vtrum promouendi ad sacros ordines possint incumbere libris gentilium, uide in dist. 37.

Vtrum sacerdotes debeant esse ornati grauitate & incessu virtute & meritis, uide in dist. 40.

Vtrũ sacerdotes debeant esse ornati vestibus & alijs exteriorib. vide in dist. 41.

Vtrum sacerdotes debeant esse pudici in verbis & in omnibus. uide in dist. 43.

Vtrum sacerdotes debeant esse hospitales, uide in dist. 42.

Vtrum sacerdotes debeant esse tẽperati, & in comedendo & bibendo debeant miscere scripturas cum cibis ante & post, uide in dist. 44.

Vtrum sacerdotes debeant esse litigiosi uel ne, vide in dist 46

Vtrum sacerdotes debeant esse cupidi & dediti vsuris, uide in dist. 47.

Vtrum sacerdotes debeant carere omni crimine, uide in dist. 50.

Vtrum episcopi debeant esse sine omni crimine, uide in dist 81.

Vtrum episcopi debeant esse continentes, & prouidere etiam pauperibus, uide in dist. 82.

Vtrum ordinandi debeant carere, non solum uitijs proprijs, sed etiam alienis, uide in dist. 83.

Quæ debeant seruare sacerdotes, & maxime episcopi, uide in distin. 84.

Vtrum sacerdotes incidentes in criminibus debeant reparari, uide in dist. 5.

Vtrum episcopi debeant esse hospitales uide in dist. 85.

Vtrum episcopi debeant esse doctores & liberales medicantibus, uide in dist. 86.

Vtrum clerici possint sibi quærere victum proprijs manibus, uide in distin 91.

Vtrum liceat clericis incedere uestibus fulgidis & claris, uide in tex. & in gl. summæ 21. q 4.

Vtrum liceat clericis mouere arma, uide in gl. summæ. 23.q.1.

Vtrum liceat clericis mouere arma, & in quibus casibus, uide in tex. & in glos. summæ. 23 q. 8.

Cætera vide supra sub rubrica de ætate & qualitate, quia hæc omnia ad idem tendunt.

De rebus ecclesiæ non alienandis.

VTrum laici possint disponere de rebus ecclesiæ etiam si est imperator sine licentia Romani pontificis, uide in distin. 96 & etiam 97.

Vtrum liceat episcopis alienare bona ecclesiarum, uide in tex. & glos. summæ. 10. q 2.

Vtrum bona ecclesiæ possint alienari, & etiam alienata retineri, & cum qua solemnitate & forma alienentur, uide in tex & in glo. summæ. 12.q 2.

Vtrum bona ecclesiæ quæ possunt alienari pro redemptione captiuorum, possint alienari si captiui sint pro maleficio, uide gl. c. sacrorum 12.q.2.

Vtrum res ecclesiæ, quæ seruando seruari non possunt, possint alienari sine solemnitate requisita in alijs bonis, uide in gl. summæ. 12. q. 2.

Vtrum prælati dicantur habere liberã administrationem in rebus ecclesiæ, vide gl. in cap si. 12.q 1.

De pœna alienantis bona ecclesiastica, vide in tex. 17. q.4.

De commodato.

VTrum commodans vas corruptum teneatur, si unum ibi posi tum propter hoc uitiatur, uide glo. in cap. inter. 1. uers. uasc. de pœn. dist. 3.

De feudis.

VTrum vasallus possit seruire domino suo per substitutum, uide glos. in ca. latorem. 33.q. 2.

De fideiussoribus.

DE mõ fideiussionis pstãdæ ĩ iudicio, vide ĩ aut offerat canonizata. 3.q.3.

Vtrum fideiussor qui promisit aliquẽ exhibere in causa capitali, si non exhibet an debeat ipse puniri corporaliter an pecuniariter, uide gl. in ca. cũ homo. 13.q.5.

De donationibus.

SI euincitur res donata, utrum possit agi & quomodo contra donantes, vide gl. in c. præsentium. 7.q.1.

Vtrum donatio causa mortis quæ firmatur morte naturali, firmetur etiam ciuili, uide gl. in c. placuit. 2 16.q.1.

De testamentis.

VTrum clerici possint relinquere fructus beneficij sui in testamento, uide gl. in cap. duo sunt. 12 q. 1.

Vtrum hæres secundum canones teneatur insolidum ex facto defuncti in contractibus uel in delictis, uide gl. in ca. episcopum 12.q.2.

Vtrum liceat clericis testari de reb. ecclesiæ vel de proprijs, & quomodo, uide in tex. & in glo summæ 12.q 6.

Vtrum post ingressum monasterij quis possit testari, uide in tex. 19.q 3.

Vtrum per ingressum monasterij rumpatur testamentum, uide gl. in auth si qua mulier. canonizata. 19.q 3.

De decimis.

VTrum laici possint se intromittere circa oblationes: & decimas ecclesiarum, uide in tex. 10.q.1.

Quantum possit exigi per episcopos nomine cathedratici, uide in tex & in gl. summæ. 10.q 3.

Si reperiuntur plures monetæ, de qua solui debet cathedraticum, uide in glos. summæ. 10.q.3.

Vtrum ius decimandi possit præscribi, uide in tex & in gl summæ. 13.q.2.

Vtrum illi quorum domicilia sunt in diœcesi baptismalis ecclesiæ, teneanẽ soluere decimas ei vel in quo loco fiat solutio earũ, uide in tex. & in gl. sum 13. q.1.

Vtrũ prædia monasteriorum teneantur soluere decimas, uide in tex. 16. q. 1.

Vtrum decimæ omnino debeant solui, uide in tex. ibidem.

Quo iure petantur decimæ, uide gl. in c. moderamine. 16.q.1.

Vtrum decimæ uel collectæ possint imponi clericis à secularibus, uide glos. in c. quia iuxta. 16. q.1

Quo tempore debeant solui decimæ, vide gl. in c. reuertimini. 15.q.1.

Vsque ad quem locum debeant portari decimæ per rusticos, uide gl. in dicto c. reuertimini. 16.q.1.

Vtrum decimæ debeant solui à raptoribus & furibus, & an de salarijs doctorum & aduocatorum, uide glo. in c decimæ. 16 q.1.

Vtrum decimæ debitæ vni ecclesiæ possint vsurpari ab alia, uide in tex. 16. q. 2.

Vtrum decimæ possint detineri a laicis, uide in tex. 16.q.7.

Vtrũ licitũ sit exigere aliquid à monasterijs vltra consueta, uide in tex. 18.q 7.

Vtrum clerici baptismalis ecclesiæ possint petere decimas contra episcopum, uide in tex. 25.q.1.

De regularibus & statu monachorum.

VTrum possit inuitis monachis uel religiosis imponi strictior regula per superiores suos, vide gl. in c. gesta. in uerbo, crescere. in dist. 74.

Vtrum eremitæ subsint episcopis, vide in c. qui vere. 16. q. 1.

Vtrum monachi possint eligi ad prælaturas seculares, vide glo. in c. presbyteros. 15. q. 1.

Vtrum monachus albus possit esse inter monachos nigros, vide glo. in c. in nona 16. q. 7

Vtrum canonici regulares possint intrare monasterium, vide in tex. 19. q. 3.

Vtrũ traditi monasterio ĩ pueritia vel post teneantur ibi perseuerare in religione. Et quid de pupillo doli capace intrante religionem an possit exire vel extrahi, vide in tex. & in gl. summæ 20. q. 1.

Si quis accepit habitũ sine licentia patris, an possit extrahi ab eo, vide in tex. & in glos. summæ 20. q. 2 & 3.

Vtrum coactus intrare monasteriũ possit exire ad libitum suum, vide in text. & glos. summæ 20. q. 4.

Vtrum monachi possint trãsire ab vno monasterio in aliud, & etiam vouere sine consensu abbatis, vide in tex. 20. q. 3.

Vtrum quis possit esse in duabus ecclesiis, vel relinquere ecclesiam suam & transire ad aliam, vide in tex. & in gl. summæ. 21. q. 1. & 2.

Vtrum monachi possint ordinari sine licentia abbatis, vide in dist. lviij.

Vtrũ liceat monachis celebrare officia populis, vide in tex. & in glos. sum. 16. q. 1.

De voto.

Vtrum vouentes castitatem possint vti vxoribus, vide in dist. xxvij.

Si coniuges vouerunt continentiã, an possint amplius procreare filios, & si procreant, an sint legitimi, vide gl. in c. ministri. in verbo, propria vxoris. in dist. lxxxj.

Vtrum pupillus doli capax obligetur voto, vide c. ellote. 20. q. 1.

Vtrum & quando liceat discedere à voto, & quomodo quis obligetur voto, & quomodo perficiatur votum, vide in tex. & in gl. summæ. 17. q. 1.

De personis prohibitis vouere vide gl. in c. sunt quædam. 17. q. 1.

Vtrum si quis vouit se monasterio & tradidit, possit redire ad mundum etiam cum licentia abbatis, vide in text. 17. q. 3.

Cuius sit maior pœna, an frangentis votum, vel adulteri, vide glos. in cap. propositum. 20. q. 3.

De iurepatronatus.

Vtrum ius patronatus amissum per lapsum in hæresim, recuperetur per eũ patronum reuersum ad fidem, vide gl. in c. maximum in vers. dignitate. 1. q. 7.

Quale ius habeat patronus in ecclesia nondum consecrata, vide in glos. summæ. 16. q. 2.

Vtrum & quot modis quis efficiatur patronus, & in quos transeat ius patronatus, & pro quanta portione, vide in gl. in cap. piæ mentis. & in c. quicunque. 16. q. 7.

Vtrum Iudæus fundando ecclesiam acquirat ius patronatus in ea, vide gl. in c. si negentius. 16. q. 7.

Vtrum solus Papa, an vero & alij possint priuare aliquem iurepatronatus, vide in gl. in c. filijs 16. q. 6

Si patroni sunt discordes in præsentatione alicuius, quid debeat facere episcopus, vide gl. in c. si plures. 16. q. 7.

De consecratione ecclesiæ vel altaris.

Cui liceat consecrare ecclesiam, vide in tex. de consec. dist. j.

Vtrum ecclesiæ consecratæ possint iterum consecrari, vide in tex. de consec. dist. 1. c. si motum. cum plu. seq.

In quibus casibus ecclesia potest iterũ consecrari & reconciliari, vide gl. in c. ecclesiæ. de consec. dist. j.

De consecratione altaris, vide gl. in c. si motum de consec. dist. j.

Cui liceat construere oratoria, & an sine licentia episcopi hæc fieri possint, vide gl. in c. quidam 18. q. 1.

De celebratione missarum, & sacramento Eucharistiæ, & diuinis officijs.

Vtrum sacerdos possit celebrare missam post pollutionem nocturnam præcedentem, vide in dist. vj.

Vtrum quis possit audire missas sacerdotum non seruantium continentiam, vide in dist. xxxij.

Vtrum orationes factæ à malis sacerdotibus prosint vel ne, vide glo. in §. ecce. in verbo, intercessores. in dist. xlix.

Quomodo prælati & alij promoti possint & debeant celebrare officia, & an magis ore, vel corde. vide in dist. xcij.

Vtrum sacerdotes mali possint conficere in celebrando verum corpus Christi, vide in tex. 1. q. 1.

Si sacerdos dicat missam rogando Deũ vt aliquem perdat, an peccet, & an conficiat sacramentum corporis Christi, vide gl. in c. dictum in verbo, prodesse. 1. q. 1.

Vtrum pransus vel qui recipit medicinã possit celebrare, vide gl. in c. nihil 7. q. 1.

Vtrum sacerdos infirmus possit celebrare officia & missas recuperata sanitate, vide gl. summæ. 7. q. 2.

Vtrum clericus celebrans contra præceptum superioris sit deponendus, vide in tex. & in gl. summæ. 11 q. 3.

Quo ordine sint celebrandæ missæ, vide tex. de conse. dist. j.

Quibus diebus teneatur quis audire missas, vide in tex. c. missas. de cõsec. dist. j.

Quæ orationes debeant fieri, in missa. vide in tex. de conse. dist. j.

Vtrum corpus Christi possit confici in vasis ligneis.

A quo fuit institutum sacramentum Eucharistiæ, vide in tex. de consec. dist. ij.

Vtrum in sacramento Eucharistiæ debeat interuenire aliud quam vinum & aqua, vide in tex. de consec. dist. ij.

Quæ debeant seruari per sumentes sacramentum Eucharistiæ.

Vtrum post consecrationem remaneat substantia vel species in sacramento Eucharistiæ.

Quare in sacramento Eucharistiæ miscetur aqua cum vino, & multa de hoc sacramento ineffabili & dignissimo.

Licet in vase æneo non debeat confici hoc sacramentum, tamen si fiat, vtrũ conficiatur: vide gl. in c. vasa. de conse. dist. 1.

Vtrum sacramentum possit confici de alia specie uel liquore quam frumenti & aquæ. vide gl. in cap. sicut. de conse. dist. ij.

Vtrum quis debeat recipere hoc sacramentum corporis Christi nisi fuerit firmiter in proposito abstinendi à peccatis, vide gl. in c. quotidie. de consec. dist. ij.

Causa institutionis sacramentorum, vide glos. in c. signum. de consec. dist. ij.

Vtrum in fractione hostiæ remaneat corpus Christi in qualibet parte, vide gl. in c. cum frangitur. de consec. dist. ij.

Quare corpus Christi non sit sub alia specie quam panis, vide glos. in c. forte. de consec. dist. ij.

Si animal irrationabile sumit corpus Christi, vtrum statim desinat esse sacramentum, vide glos. in c. qui bene. de consec. dist. ij.

De baptismo.

Vtrum ille qui fuit baptizatus in infirmitate, qui antea volebat baptizari possit promoueri ad sacros ordines, vide in dist. lvij.

Vtrum sacramenta necessaria, ut est sacramentum baptismatis, possint præstari ab hæreticis, vide in tex. 1. q. 1.

Vtrũ mutus & surdus possint baptizari, vide gl. in c. detrahe. in ver. credit 1. q. 1.

Vtrum baptizatus per iocum dicatur vere baptizatus, vide gl. in cap. spiritus. in vers. integris. 1. q. 1.

Vtrũ debeat potius quis permitti mori sine baptismo, quàm ꝙ baptizetur cum pecunia sacerdotali danda, vide gl. in c. baptizandis. in ver. moriantur potius. 1. q. 1.

Vtrũ liceat monachis baptizare & iniungere pœnitentiam, vide in tex. & in gl. summæ. 16. q. 1.

Vtrum officium baptizandi possit committi ab episcopo, vide in glos. summæ. 16. q. 1.

Vtrum sacramentum baptismatis uel Eucharistiæ possit præstari ab hæretico, vide gl. in § sed illud. 24. q. 1.

Vtrum sacramentum baptismatis sit necessarium, & quid prodest, & in quib. dieb. celebretur, vide tex. de conse. dist. 4.

Qui põt baptizare, & an boni, & an mali, iniusti, & an etiam hæretici, vide in tex. de conse. dist 4.

Quæ verba requirantur in sacramento baptismatis, & an inepte prolata efficiant sacramentum, & quid debeat responderi, vide in tex. de consecr. dist. 4.

De ministerijs sacramenti baptismatis & quare vestis candida traditur baptizando, vide in tex. de consec. dist 4.

Vtrum abbates vel monachi possint leuare quem de sacro fonte, vide in text. ꝙ non. de consec. dist 4. c. non licet cum seq.

Vtrũ existens in vtero possit baptizari, vide in tex. de conse. dist. 4. c. si ad matris. cum duobus seq. quod non.

Quæ peccata remittuntur in sacramento baptismatis, vide in tex. de conse. dist. 4. c. regenerante.

Quot sunt genera baptismatis, & quãdo fuit institutum hoc sacramentum, vide in tex. de consec. dist. 4.

Qua forma fieri debeat sacramentum baptismatis & eius effectus, uide gl. summæ. de consec. dist. 4.

A quo debeat præstari sacramentum chrismatis, vide in tex. de consec. dist. 5.

Vtrũ quis possit baptizare in alio liquore quam in aqua, uide gl. in §. necessariũ. de consec. dist. 4.

Vtrum ad hoc ut quis baptizetur, requiratur caput perfundi, an vero quælibet alia pars corporis, vide in glo. in c. propriæ. de conse. dist. 4.

De forma baptismi, & uerbis necessarijs in eo, vide in gl. in c. a quodam de cõse. dist. 4.

Vtrum furiosus possit baptizari, uide gl. in c. si qui. de conse. dist. 4.

Vtrum si quis baptizetur in aqua mista cum alio liquore, ualeat, uide gl. in ca. baptismi uicem. de consec. dist. 4.

Si cum uerbis formalibus baptismi misceantur alia uerba superflua, an uitient uel uitientur, & uide gl. in c. si non sancti ficatur. de conse. dist 4.

Vtrum Iudæus usurarius debeat baptizari si non restituat usuras, uide gl. in cap. Iudæi. de consec. dist. 4.

Vtrum testimonium unius de baptismo

mo valeat uide gl. in c. paruulos. de consec distin. 4.

Vtrum filius possit baptizari inuito patre, vide glos. in ca. si baptizata, de consec. distin 4.

De observatione ieiuniorum.

QVibus temporibus sint celebranda ieiunia, & vnde habuerunt originem, & quid differant ieiunia nostra à ieiunijs Hebræorum, vide distin. lxxvj.

De ordine ieiuniorum, & officiorum, & plenissime de sacramento confirmationis vide in tex. de consecra. dist. 5. fere per totum.

Vtrum quis possit ieiunare per alium, vide in cap. pœnitentia. 1. de pœn. dist. 3.

De purificatione post partum.

VTrum mulier hodie post partum statim possit intrare ecclesiam, & se commiltere viro, vide in dist. 5.

De religiosis domibus.

VTrum omnes basilicæ cum suis dotibus pertineant ad ordinationem episcoporum, & an ipsi visitare teneantur diœcesim, vide in tex. 10. q. 1.

De ecclesijs ædificandis.

VTrum quis possit védicare capellam ædificatam in suo iure territorij, vide in tex. & in gl. summæ. 16. q. 5.

Vtrum diruta ecclesia remaneat locus priuilegiatus, vide gl. in c. & hoc diximus. 16. q. 7.

Vtrum oratoria possint construi sine licentia episcopi, vel etiam erigi campanæ, uide gl. in c. quidam. in versi. aut oratorij. 18. q. 2.

Cui liceat consecrare ecclesiam, vide in tex. de conse. dist. 1.

De sponsalibus & matrimonijs, & impedimentis eorum, & de dotibus.

DE vxore presbyteri an possit nubere alicui vel dimitti à presbytero propria auctoritate, vide in dist. 28. si qua.

De reprobatione quorundam hæreticorum detestantium matrimonia, vide in distin. 30.

Vtrû episcopus, qui olim duxerat vxorem, & etiam vouentes castitatem possint uxoribus vti, vide in dist. 27.

Vtrum vxor teneatur reddere debitũ marito vel econtra in ecclesia, vide gl. in c. ecclesijs. in ver. femine. dist. 68.

Vtrum maritus sciens se esse affinẽ vxori suæ, debeat abstinere ab ea, vide glos. in c. si quis. in versi. separauerint. 1. q. 1.

Vtrum vxor teneatur reddere debitũ marito excommunicato, vel filius vel seruus communicare cum patre excommunicato vel econtra, vide gl. in c. quoniam. in verbo, vxores. 11. q. 3.

Vtrum vxor uel filius impubes uel episcopus inuito marito uel patre vel Papa possint intrare religionem, vide gl. in cap. dux. in uerbo, dignior. 19. q. 2.

Vtrum matrimonium possit esse inter vouentes castitatem, uide in tex. late. 27. quæst. 1.

Vtrum possit contrahere matrimoniũ ille qui copulatus est cum moniali, uide gl. in c. si quis votum. 27. q. 1.

Vtrum desponsata uni possit alteri nubere, uide in tex. & in gl. summæ. 27. q. 2.

Vtrum filia possit nubere sine uoluntate patris, uide in tex. & in glo. summæ. 31. quæst. 2.

Vtrũ filia possit nubere alteri post promissionem factam à patre de ea alij, uide in tex. & in glo. summæ. 31. q. 3.

Vtrum meretrix possit duci in uxorẽ. uide in tex & in glos. summæ late 32. q. 1.

De iudicio inter uirum & uxorem circa adulterium, uide gl. in l. publico. cannizata 32. q. 1.

Vtrum possit appellari uxor illa, quæ ducitur causa incontinentiæ, uide in tex. & in gl. summæ. 32. q. 2.

Vtrum conditio possit apponi in matrimonijs, uide glos in c. solet. late 32. q. 2.

Vtrum filia in nubẽdo teneatur magis sequi arbitrium patris quàm aui, uel ecõtra, uide in tex. & in gl. summæ 32. q. 3.

Vtrum stante matrimonio possit quis habere rem cum ancilla, uide in tex. late. 32. q. 4.

Vtrum passa uiolẽtiam amittat pudicitiam, uide in tex. & in gl. summæ late. 32. q. 5.

Ex quibus causis licitum sit uiro dimittere uxorẽ uel contra, uide in tex 32 q 5.

Vtrum maritus possit dimittere uxorẽ suam sine causa. uide in tex. late. 33 q. 2.

Vtrum coniuges possint uouere continentiam altero ex eis recusante, uide in tex. 33. q 5.

An mulier, quæ nupsit alteri uiuente adhuc primo marito, committat adulterium, quãdo credebat eum mortuum, & an teneatur redire ad eum, uide in tex. & in gl. summæ 34. q. 1. & 2.

Vtrum quis possit ducere in uxorẽ aliquam ex propria cognatione, uide in tex. & in gl. summæ. 35. q. 1.

Vtrum liceat ducere uxorem aliquam ex consanguineis uxoris præmortuæ, uide in tex 35. q 2. & 3

Quare intra gradus iuris non est licitũ cõtrahere matrimoniũ, uide in tex. 35. q 4

Quomodo sint computandi gradus cõsanguinitatis in matrimonio, uide in tex. 35. q 5.

Quibus accusantibus uel testificantib. sit dirimendum matrimonium, uide in tex & in gl. summæ. 35. q 6.

Vtrum quilibet possit denuntiare matrimonia illicita, & quid operetur hæc denuntiatio, uide in gl. summæ. 36. q 6.

Quid si aliqua consanguinea uel affinis ducta est in uxorem, utrũ possit adhærere marito, uide in te. & in gl. summæ. 35. q. 7.

Vtrum quis possit cõtrahere matrimonium cum uxore compatris uxoris suæ, vide in tex. & in glo. summę. 30. q. 4.

Vtrum clandestina desponsatio præiudicet manifestæ, uide in tex. & in gl. summę. 30. q. 5.

Vtrum matrimonia clandestina valeãt, & quę dicantur matrimonia clandestina, uide in glo. 30. q. 5.

Ex quibus prçsumatur contra matrimonium, uide in glo. in c. aliter. 30. q. 5.

Vtrum matrimonium possit contrahi inter absentes, uide glos. in cap. nec illud. 30. q. 5.

Cui magis credatur, an stanti pro matrimonio, uel contra matrimonium, uide gl. in his ita 30 q. 5. §. si quis.

Vtrum polluta per adulterium possit postea duci in matrimonium, vide in tex. in gl. summæ 31. q. 1.

Vtrum binę uel ulteriores nuptiæ permittantur, uide in text. 31. q. 1. cap. aperiant

Vtrũ possit duci in uxorem ea cui quis dedit fidem de ea ducenda dum uiuebat uxor prima, uide gl. summę. 31. q. 1.

Si iuraui non cognoscere concubinam meã, vtrũ possim postea contrahere matrimonium secũ, uide gl. in ca. illud. 31. q 1

Vtrum adulter possit dimittere adulteram, uide in tex 32 q. 1.

Casus in quibus non potest maritus accusare uxorem adulteram, uide in gl. summæ. 32. q 6.

Vtrum ille qui dimisit uxorem causa fornicationis, possit aliam ducere, uide in tex. 32 q 7.

Vtrum possit dimitti uxor sterilis ex ea causa, uide in tex. 32. q 7. c. tantum ualet.

Vtrum in matrimonio requiratur semper quod sit spes filiorum, uide gl. in c. hi qui. 32. q 7.

Vtrum possit cõtrahi matrimoniũ cum Hebræa sub condĩone ut efficiatur Christiana, uide in tex. & in glos summæ 32 q. 8.

Vtrum propter impossibilitatem coeũdi possit uxor dimitti, & quotuplex sit impedimentum, & quanto tempore debeat durare tale impedimentum, uide in tex. & in glos. summæ. 33 q 1.

Vtrum mulier post separationem mariti possit nubere ei cum quo prius fornicata est, uide in tex. late 33 q. 2.

Vtrum liceat marito interficere uxorẽ in aliquo casu, uide in tex 33. q. 2.

Quid si separatur uxor à marito ex cã consanguinitatis, postea reperiatur contrarium, an debeat de nouo recipi ab eo, vide in tex & gl summæ. 35 q. 9.

Vtrum filij secundi matrimonij contracti & postea dissoluti possunt iũgi matrimonio cum consanguineis prioris uiri, uide in tex 35 q. 10.

Vtrum uxor quæ contradicẽte marito intrauit religionem, si uir postea cõsensit possit exire uide glos in c. mulier. 33 q. 5.

Vtrum & quõ coniuges possint uouere, uide glo. in c. manifestum 33. q. 5.

Vtrum uxor teneatur sequi maritum uagabundum, uide gl. in c. si quis necessitate 34 q. 2.

Vtrum si hodie unus homo esset tantum, an posset contrahere matrimonium cũ sorore, uide gl. in c cum igitur. 35. q 2.

Vtrum sit proprie coniugium inter ipsum & sponsam. uide in text. & in secunda gl. summæ. 27. q. 1.

Vtrum sit matrimonium uel coniugium inter infideles, & si quis eorum efficitur fidelis, an possit dimittere alium, uide tex. & glos. summæ. 28. q 1.

Vtrum uxor possit relinqui pro qualibet fornicatione etiam semel tantum cõmissa, uide glo. in c. idolatria. 28. q. 1.

Vtrum hæreticus qui uoluit baptizari sed non potuit, possit contrahere matrimonium, uide glos. in c. caue 28. q. 1.

Vtrum sit matrimonium inter errantes de conditione sua, uide in tex. & in glos. summæ. 29. q. 1. & etiam 2

Vtrum liceat marito reddere debitum uxori quando ipse leuauit proprium filiũ de sacro fonte, uide in tex. & in glo. summæ 30. q. 1

Vtrum sponsalia possint contrahi inter fratres, uide in tex 30. q. 3. c. Pictacium.

Quæ ætas, & quot alia requirantur in uero matrimonio, uide in gl. summæ. 30. q. 2.

Vtrum filij adoptiui possint copulari in matrimonio cum filijs naturalibus, uide in tex. 30. q. 3.

Vsque ad quem gradum sit prohibitũ matrimonium, uide glos. summæ. 30. quæst. 3.

Qui filij sint legitimi.

VTrũ filij nati de incestuosis nuptijs reputentur filij, uide in tex. 35 q. 7.

Vtrum naturales seu bastardi possint promoueri ad sacros ordines, vide in di. 56.

Vtrum filij spurij sint exclusi ab omni beneficio iuris, uide gl. in c. cum multæ. 15. q. 8.

Si suscipiuntur filij ex monacho & monacha, cui ecclesiæ applicabunt. & cui fiat iniuria, vide glos. in ca. impudicas. 27. q. 1.

De accusationibus, inquisitionibus & denuntiationibus.

VTrum & in quibus casibus possit de crimine quis accusari post mortem, vide gl. in c. quorundam. in vers. non potest. dist. 23.

Vtrum fœminæ admittantur ad accusandum, & maxime tutorem suspectum, vide gl. in l. prohibent. canonizata. 2. q. 1.

Vtrum oēs personæ ēt infames admittant ad testificandū in criminalib. & ad accusandum saltē in denuntiatione euāgelica, vide glo. in cap. si peccauerit. 2 q. 1.

Qua pœna puniantur deficientes in accusatione uel testificatione per calumniā facta, uel per errorem, vel per temeritatē, vel per calorem iracundiæ, vide in tex. & in gl. summæ. 2 q. 3.

Vtrum reus accusatus deficiente accusatore teneatur se purgare, uide in tex. & in gl. summæ. 2 q. 4.

Vtrum laici possint admitti ad accusandum episcopos & alios superiores vide in tex. 2 q. 7.

Vtrum & quando criminosus possit admitti ad accusandum ante peractam pœnitētiam, uide gl. in c. ipsi Apostoli. 2 q. 7.

Vtrū accusatio debeat fieri in scriptis, & etiam de forma libelli accusatorij, vide in tex. 2. q. 8.

De accusatione & de infamatione, & denuntiatione quomodo fiant, & an requirant inscriptionem ad pœnam talionis, & quot sint necessaria ad hoc vt fieri possit inscriptio, & tūc requirat inscriptio ad pœnā talionis vide ī gl. sum. 2 q. 8.

Quæ sint necessaria in accusatione fienda uide gl. in c. per scripta. in uers. absens. 2. q. 8.

Vtrum infames admittantur ad accusan tum etiam viles & abiectas personas, vide in tex. 3. q. 4.

In quib. casibus accusatus potest trahi extra prouinciam suam, uide in glo. summæ. in fi. 3 q. 7.

Vtrum accusatores possint absentes accusare, uide in tex. 3 q. 9.

Vtrum accusator deficiens in uno capitulo debeat vlterius admitti ad alia capitula, uide in tex. 3 q. 10.

Vtrum ad accusandum admittatur aliquis excommunicatus, uide in tex. 4. q. 1.

Vtrum prohibitus ab accusando possit saltem testificari, vide in tex. 4 q. 2.

Vtrum quis possit esse accusator & testis in eadem causa, uide in tex. & in glos. summæ. 4 q. 4

Vtrum accusans teneatur se inscribere regulariter ad pœnam talionis. uide in tex. 4. q. 4.

Vtrum quis possit esse in eadem causa denuntiator & testis, vide in gl. summæ. 4. q. 4.

Vtrum maritus accusans de adulterio vxorem teneatur se inscribere ad pœnam talionis, uide gl. in l. si maritus. in uerbo sexaginta canonizata. 4 q 4 c. nullus.

Vtrum accusans repertus culpabilis possit amplius admitti ad accusandum, vide in tex. & in gl. summæ. 4. q 6.

Qua pœna puniatur accusans aliquem de crimine, quod postea non probauit, vide in tex. 5 q 6.

Vtrum hæreticus uel infamis admittatur ad accusandum episcopum de simonia, habes in tex. 6 q. 1.

Si episcopus velit retorquere accusationem in accusantem, vtrum sit adhibēda fides eius simplici assertioni, & etiam an soli episcopo credatur in cæteris, vide in tex. & in gl. summæ. 6. q. 3.

Vtrum per epm accusatum possit peti iudicium archiepiscopi alterius prouinciæ, uide in tex. 6 q. 3.

Si accusator deficit in probatione, vtrū reus accusatus sit cogendus ad probationem suæ innocentiæ, vide in tex. & in gl. summæ 6. q. 5.

Vtrum epus accusatus & citatus à Papa possit redire ad ecclesiam suam propriam absque litteris apostolicis, vide tex. 8. q. 5.

Vtrum clericus possit accusari coram iudice sæculari, uel iudicari ab eo, uide in tex. & in gl. summæ. 11. q. 1.

Vtrum in cā denuntiationis quis possit esse accusator & iudex & testis, & quā habeat locum denuntiatio euāgelica, vide gl. in c. præcipue. 11. q. 3. in vers. duos.

Vtrum accusato sit deferēda purgatio, vide in tex. & in gl summæ 15 q. 5.

De calumniatoribus.

QVæ differentia sit inter calumniatorem, præuaricatorem, & tergiuersatorē, uide in gl. summæ. 2. q 3.

De simonia.

VTrum spes sola pro honesto seruitio inducat simoniam, vide gl. in ca hoc ad nos. in vers. confutantur, in dist. 59.

Vtrum sacramenta possunt præstari à simoniacis: & si præstantur, an careant effectu gratiæ, & quid de alijs dignitatibus & sacramentis necessarijs ab eisdem præstitis, uide in tex 1. q. 1.

Vtrum munera possint interuenire pro iurib. spiritualibus & corporalibus, & ēt pecunia, & in quibus casibus dicatur simonia, vide in gl. summæ 1 q 1.

Vtrum spiritualia possint permutari, vide in glos. summæ 1 q 1.

Vtrum pecunia possit dari pro iuribus spiritualibus corporalibus.

Vtrum simoniacus ex sola volūtate sit iudicandus, vide glo. in cap qui studet. in verb à communione. 1. q. 1.

Vtrū pro ingressu monasterij pecunia sit exigēda, & an exacta restituenda, vide in tex & ēt in glo. summæ per totū 1. q. 2.

Vtrum sit simonia emere ingressum uel præbendas ecclesiæ, uide in text. & etiam in gl. summæ. 1. q 3.

Vtrum filius sit reus criminis quando eo ignorante pater pro eo commisit simoniam. vide in tex. 1. q 4.

Vtrum sit dīa inter ecclesiam & ordinem emptum, vide in glos. summæ 1. q. 5.

De differentia inter crimen simoniæ, & crimen læsæ maiestatis, vide glo. in c. sane in ver ad instar. 15. q. 3.

Vtrum liceat filio esse in ecclesia, quam pecunia paterna est consecutus, uide in tex & etiam in gl. summæ. 1. q. 5.

Vtrum ille qui fuit ordinatus ignoranter à simoniaco, sit repellendus ab ordine sibi dato, uide in tex. & etiam aliquid in gl. summæ. 1. q 6.

Vtrum ordinatus simoniace possit conuenire suum ordinatorem, vide gl. §. porro in vers. pœna. 6 q. 1.

Vtrum sit simoniacus ille qui post electionem præstitit iuramentum canonicis de indemnitate ecclesiæ, uide in tex. 8. q. 1.

Vtrum sit peccatum emere spiritualia, vide in tex. & in gl. summæ. 1 q. 1.

Vtrum ordines possint dari pretio uel gratia uel supplicationibus coniunctorū ibidem.

Vtrum patrociniū simoniacorum possit admitti in electionibus, uide in tex. & gl. summæ. 8 q. 2.

Si eligitur excommunicatus cum alijs non excommunicatis, an vitietur in totum electio, uide gl. 9. q. 1.

De magistris.

VTrum bona munera sint danda doctoribus, uide gl. in l. si quis canonizata. ver. non ad turpe. 3 q. 7.

Vtrū doctor teneatur gratis consilium suum dare quando illud facit absq; magno labore, uide gl. in c. non licet. 11. q. 3.

De hæreticis.

VTrum quis dicatur hæreticus eo ipso quod errat in fide, si est paratus corrigi, uide gl. in c. nec licuit. in uerb. ad recipiendam. in dist. 17. in gl. in cap. hæc est in uerb. emendati 24. q 1.

Vbi agit de fide, vtrū solus Papa possit agere sine consilio Cardin uide glos. in c. Anastasius. in vers. consilio. in dist 19.

Vtrum possit communicari cum lapsis in hæresim, & an lapsi in hæresim possint promoueri ad maiora, uide in dist. 50.

Vtrum sacramenta necessaria, ut est sacramentum baptismatis, possint præstari ab hæreticis, uide in tex. 1 q. 1.

Vtrum renuntians hæresi sit recipiendus ulterius ad episcopalem dignitatem, uide in tex. & in gl. summæ 1. q 7.

Vtrum lapsus in hæresim si postea reuertatur ad fidem, recuperet iura sua, & maxime iuspatronatus am-issum, uide gl. in c. maximum. in vers. dignitate. 1. q. 7.

Vtrum hæretici sint spoliandi reb. suis, uide in tex. 23 q. 7.

Quæ sit pœna hæreticorum. uide in gl. summæ. 23. q. 7.

Vtrum reuersus ab hæresi recuperet bona, uide gl. summæ 23. q. 7.

Vtrum quis possit excōicari ab hæretico, uide in tex. in gl. summæ. 23. q. 1.

Vtrum per solum dictum quis efficiatur hæreticus uide gl. in c. hæc est. 24. q. 1.

Quæ differentia sit inter hæreticos & schismaticos & quot sunt genera hæreticorum, uide in tex. 24. q 3.

Vtrum hæretici possint postulare, uide gl. in l. nemo canonizata. de pœn. dist. 1.

Vtrum hæreticus uel infamis admittatur ad accusandum episcopum de simonia, uide in tex. 11. q. 1.

De homicidio.

VTrum iudex ecclesiasticus possit cognoscere de homicidio, & exercere causam sanguinis, uide gl. in c. illi. 5. q. 5.

Vtrum homicida possit esse testis contra clericos, vide gl. in c. quia. 5. q. 6.

Vtrum ea quæ fiunt mente alienata, sint imputanda, puta furioso occidenti aliquem, uide in tex. & in glos. summæ. 15 q. 1.

Vtrum minister iustitiæ dicatur homicida, & an peccet, uide in tex. 15. q. 1.

Qua pœna puniatur occidens uel vulnerans clericum, uide in tex. 17. q. 4.

Vtrum sit peccatum iudici uel eius ministro occidere delinquentes, & punire eos, uide in tex & in glos. summæ. 23. q. 5.

Vtrum & quādo quis possit occidi, in quibus casibus, uide in gl. summæ. 23. q. 5.

De

De pœna occidentis matrem, vide in tex.33.quęst.2

Vtrum occidens patrem spiritualem puniatur ea pœna, qua occidens patrem naturalem, uide gl. in l. aut facta. de pœn. dist.1.

Vtrum clericus efficiatur irregularis qui uoluit committere homicidium, & non potuit, uide gl. in c. periculose. in uerbo. si pœnitentiæ. de pœnit. dist.j.

Quod sit maius peccatū, occidere Christianum vel paganum, vide in c. rebaptizare in gl. de conse. dist.4.

Vtrum liceat marito interficere uxorē in aliquo casu, uide in tex.33. q.2.

De raptoribus.

VTrum rapiens rem propriam cadat à iure suo, vide in tex. & in gl. summę. 16.q.6

Quis dicatur raptor, uide in text. & in gl. summæ. 36.q.1.

Vtrum raptæ possint nubere raptoribus, vide in tex.36 q.2.

Vtrum raptor spoliatus deb et ante omnia restitui, uide gl. in §. quod autem. 14. quæst.1.

De maleficijs.

VTrum crimen maleficiorum sit publicum uel priuatum, vide gl. in ca. constituimus. in verbo maleficijs.3.q.5

De vsuris.

VTrum tutor exigens usuras nomine pupilli teneatur eas restituere, vide gl. in c. sicut. in uer. non suo. in dist. 46.

Vtrum sit usura exigere aliquid ultra summam debitā, vide in tex. & in gl. summæ.14.q.3.

Vtrum sola spes reddat hominem usurarium, & in quibus casibus possit aliqd accipi ultra sortem, & quando liceat clericis uel laicis negotiari, uide in tex. & in gl. summæ.14 q.3.

Vtrum possint fieri eleemosynæ de usuris & de alijs illicitis quæstibus, uide in tex. & in gl. summę.13.q.5.

Vtrum Vsurarij possint pœnitere nisi effectualiter restituant usuras & male ablata, uide in text. & in gl. summæ.14.q.6.

Vtrum sit communicādum usurario post mortem, uide gl. in c. nec quisquā 24.q.2.

De sortilegijs.

QVi sunt sortilegi, & de pœna eorum tam de iure ciuili quàm de iure canonico, uide in tex. in gl. summæ late.26.q.1.

Vtrum sortilegium sit peccatum. uide in tex.26 q.2.

Vtrum sit peccatum perquirere stellas & planetas, uide in tex. 26.q.2.

Quæ sortes sint reprobatæ, & quæ licitæ, uide in gl. summæ.26.q.2.

A quibus sumpsit exordium genus diuinationis & quot sunt genera diuinationis: vide in tex.26.q.3.& 4.

Vtrum dæmones possint scire futura & dispositiones hominum in mente conceptas, uide in tex.26.q.4.

Vtrum sortilegi sint excommunicandi, uide in tex.26.q.5.

Vtrum astronomia sit approbata vel ne vide gl. in c. non liceat.26.q.5.

Vtrum sint reprobatę incantationes, et obseruationes dierum & mensium & annorum, vide in tex.26.q.7.

De clerico percussore.

VTrum sacerdotes debeat esse percussores, uide in dist.45.

De clerico per saltum promoto.

VTrum quis possit promoueri per saltum ad sacros ordines, uide in dist. 67 & etiam in dist.59.

De priuilegijs.

VNde dicatur priuilegio: & quid sit priuilegium, uide in dist.3.

Vtrum priuilegia concessa clericis extēdantur ad eorum uxores, uide gl. in c. clericum.1.11.q.1.

Quot modis perdatur priuilegium, uide gl. in c. priuilegium, 11.q.3.

Vtrum antiquioribus priuilegijs derogetur per sequentia, uide in text 15. q.2.

Quis possit concedere priuilegia, in præiudicium tertij, & quomodo priuilegia egrediantur personas eorum quibus conceduntur, & an in dubio præsumantur personalia uel realia, & de differentia inter priuilegium & confirmationem, & an in dubio præsumantur reuocata, uide gl. summæ 25 quęst.2.

Vtrum priuilegia requirant scripturā, vide gl. in c. institutionis.25.q 2.

De purgatione vulgari.

QVando habeat locum purgatio vulgaris, & purgatio canonica, uide in gl. sum.2.q.5.

De iniurijs.

VTrum licitum sit bellum propulsando iniuriam & in repetendis rebus suis, uide in tex.23 q.2.

Vtrum iniuria sociorum possit propulsari armis, uide in tex. & in gl. summæ. 23. quæst 3.

Vtrū uindicta sit permissa, uide in text. & in gl. sūmmæ 23 q.4.

Vtrum episcopus possit remittere iniuriam factam ecclesiæ suæ, uide gl. in c. si is. 23.q.4.

Quid requiratur ad hoc ut possit agi actione iniuriarū, an reuocatio ad animum, & quæ alia, uide gl. in c. si is. 23 q.4.

De pœnis.

VTrum pœna legalis & etiam conuentionalis possint extendi in infinitū, vide gl. in c cum deuotissimam.12.q.2.

Quomodo pœna peti possit loco interesse, uide gl in c. fraternitas. 12.q.2.

In quibus casibus possit episcopus punire exēptos, uide glo. in c. placuit. in uer. parochianorū.6.q.3.

Quis magis puniatur, an ignobilis, uel nobilis, uide glo. in ca. qui contra.24.q.1.

De pœnitentijs & remissionibus.

CIrca perplexitatem peccatorum mortalium & etiam uenialium quid eligi debeat, uide gl. dist.13.

Vtrum & quando pollutio nocturna sit peccatum, uide in dist.6.

Vtrū quis possit peccare ut alij euitent maius peccatum. uide in dist.14.

Quæ sint peccata mortalia, & quæ uenialia uide in dist.25.

Quis magis peccet an laicus uel clericus in eo genere delicti, uide glo. in c. homo Christianus & dist.40

Vtrūepiscopus possit remittere pœnitētiā iniūctam à Papa, uide gl. in c. accedēs. in uer. in tua. in dist.50.

Quoties debeat quis facere pœnitentiam quando peccat, uide gl. in c imitare Petrum.6.q.1.

Vtrum sacerdos possit iniungere pœnitentias si non est sibi concessa cura animarum, uide glo. in c. placuit 1 16.q.1.

Quanta pœnitentia imponatur pro peccato mortali, uide gl. in c. qui sacramēto.22.q 4.

Vtrum morientibus sit indicenda pœnitentia, uide in tex 26 q.7.

Quādo debeant sacerdotes iniungere pœnitentiam pro qualitate peccatorum, & quomodo, uide in tex 26.q.7.

Vtrum sola contritio cordis sine confessione oris sufficiat ad impetrandam ueniam peccatorum, vide in tex. & gl. summæ de pœni. dist.1.

Vnde dicatur pœnitentia, & quid sit satisfactio, & quot considerentur in satisfactione, uide in gl. summæ de pœn. dist j.

Vtrum caritas semel habita possit ulterius perdi, vide in text. & in gl. summæ de pœni: dist.2.

Vtrum pœnitentia sit reiteranda uide in tex. & in gl. summæ. de pœ dist.3.

Vtrum sit deneganda pœnitentia illi qui vult agere pœnitentiam de uno peccato tantum vide in tex. de pęn. dist. 3.

Vtrum peccata remissa amplius redeāt, uide in tex & in gl. summæ de pęn dist.4.

Quot sint seruanda circa confessionem & quot debeat in se continere confessio, uide in tex de pœni, dist.5.

Cui debeat fieri confessio, uide in tex. & in gl. summæ. de pœni dist.6.

Vsque & ad quantum tempus sit recipiendus peccator: & an etiam in mortis articulo uide in tex. de pœ. dist.12.

Vtrum quis debeat confiteri peccata uenialia, uide gl in c. pfecta. de pœn. distinct.j.

Quid dicatur peccatum in Spiritum sanctum, uide gl. in §. sed huiuscemodi. de pœn. dist.j

Vtrum & in quibus casibus confessus teneatur iterum confiteri, uide glo. in §. his auctoritatibus de pœn. dist.1.

Quæ pœna ponatur pro quolibet peccato mortali, uide etiam gl. in §. sunt plures. de pœni. dist.4

Vtrum bona facta in peccato mortali ualeant & prosint, uide glo. ca. quærat. de pœ. dist.4

Vtrum peccata semel dimissa reuertantur amplius, uide gl. in §. eorum. de pœn. dist.4

Vtrum sacerdos possit manifestare peccata panitentium, uide glo. in c. sacerdos. de pœni. dist.6.

Vtrum confessio sit utilis quæ a non suo sacerdote accipitur, uide gl. in c placuit. de pœ dist.6.

Quæ sint consideranda in pœnitentia iniungenda, uide in gl. summæ. 26.q.7.

Vtrum usurarius possit pœnitere nisi effectualiter restituat usuras, uide in text. & in gl. summæ.14.q.6.

De sententia excommunicationis.

DE materia excommunicationis uide gl. in c. Engeltrudam. in uer. anathemate 3.q.4.

Vtrum sit prohibitum communicare cum excommunicatis, uide in text.11. quæst.3.

Quæ pœna imponatur præsbyteris excommunicatis tangentibus sacra, uide in tex 11.q.3.

Vtrum possit appellari ab excommunicatione, uide gl. in c. si episcopus. 11.q 3.

Quo-

Quotuplex sit excommunicatio, vide glo. in c. si inimicus. 11. q. 3.

Vtrum Papa communicans cum excõmunicato ligetur etiam ipse, & quid in episcopo, vide glo in c. qui merito. 11. q. 3.

Vtrum excommunicatus iniuste possit celebrare vide glo. in c. non debet. 11. q. 3.

Vtrum vasallus teneatur obedire domino excommunicato, vide glo. in c. Iulianus. 11 q. 3.

Vtrum excommunicato domino intelligantur excommunicati omnes de familia, vide glo in c. quoniam. 11 q 3.

Vtrum vxor teneatur reddere debitum marito excommunicato, vide glo. in di. c. quoniam. 11. q. 3.

Vtrum quis possit excommunicari vel absolui vnico verbo, vide glo. in cap cum aliquis 11. q. 3.

Si eligitur excommunicatus cum aliis non excommunicatis, an valeat electio in aliquo, vide glo. in c. nos in hominem. 9. q. 1.

Si promisi soluere alicui intra certum tempus, & interim fuerit excommunicatus, vtrum possit ei solui, vide gl. in c. nos sanctorum 15. q 6.

Vtrum magister percutiens clericum discipulum causa disciplinæ, incidat in canonem, vide glo. in c. nullus. 17. q. 4.

Vtrum sciedens vestiměta clerici incidat in canonem, & in quibus casibus licitum est absq; pœna excommunicationis verberare clericum, vide glo. in ca. si quis suadente 17. q. 4.

Vtrum iniiciens manus violentas in clericum, vel detinens eum compedibus sit excommunicatus, vide glo. c. Guilisarius 23. q. 4.

Vtrum percutiens clericum etiam excommunicatum incidat in excommunicationem, vide glo. in c. excommunicatorum 23. q 5.

Quomodo gesta per excommunicatos valeant si tolerantur, vide in glo. summę. 24. q 1.

Vtrum quis possit excõmunicari post mortem, & in quibus casibus, vide in tex. & in glo summæ 24 q. 2.

Vtrum pro peccato alicuius tota familia sit excommunicanda, uide in tex. & in glo summæ 23 q. 3.

Vtrum excommunicatio illicita lædat seu liget, uide in tex, 24 q. 3.

Qui debeant excommunicari, vide in tex. 24 q 3.

Vtrum laici possint excõmunicare clericos de mandato superioris, vide glo. in c. præter. in versi. ducibus, in dist. xxiij.

Vtrum sacerdos pro quolibet peccato mortali sit suspensus uel excommunicatus, uide in glo. in c. testamentum. in ver. humiliter. in dist. vj.

Vtrum excommunicatio transeat, in tertiam generationem, uide glo. in c. detrahe in uer aliquis. 1 q 1.

Vtrum sententia lata ab excommunicato valeat quando publice tenebatur pro non excommunicato. vide glo. in c. tria. 3. quæst 7.

Vtrum excommunicatus possit iudicare, uide glo. in c re vera 3. q. 9.

Vtrum excommunicatus possit agere vel reconuenire, vel excipere & compensare, uide glo. summæ 4 q. 1.

Vtrum sit excommunicatus citatus certa die sub pœna excommunicationis, si fuit impeditus comparere ea die, vide gl. in c quisquis. 4 q. 5.

Vtrum eleemosyna possit fieri excommunicato, uide glo. in c. non omnis. 5. quæst 5.

Vtrum habens à Papa potentiam excõmunicandi possit etiã absoluere excõmunicatum, vide glo. in c. peruenit. 7 q. 1.

Quis dicatur excommunicatus, & an excommunicatus vel depositus conferat sacramenta, & maxime an conficiat verum corpus Christi, uide glo. summæ 9. q. 1.

Vtrum patrocinium simoniacorũ possit admitti in electionibus, uide in tex. & in glo. summæ 8. q 2.

Vtrum uxor teneatur reddere debitũ marito excommunicato, vel filius uel seruus communicare cum patre vel cum domino excommunicato, vide glo. in c. quoniam 11. q. 3.

Vtrum excommunicatus admittatur ad accusandum, vide in tex. 4. q. 1.

Vtrum sortilegi sint excommunicandi vide in tex. 26. q 5.

Vtrum excommunicatus ab episcopo possit reconciliari à sacerdote, uide in textu 26. q. 6.

Vtrum excommunicatus possit excommunicare cum excommunicato, vide gl. in c. deuotam 27. q. 1.

Vtrum iniiciens manum in vestem clerici sit excommunicatus, vide glo. in ca. si quis suadente. de pœn. dist. j.

Vtrum excommunicatus possit cõtrahere matrimonium, vide glossam in capi. nullus. de consecra. dist. 4.

De verborum significatione.

Quid sit canon, vide in dist. 3.

Vnde dicatur sacerdos, & antistes & presbyter, & vates & archiepiscopus, vide in dist. xxj.

Quomodo capitur mensis, idus. & nonæ. vide glo. in c. propter. 1. in ver. idib. in dist. 12.

Vnde dicatur corepiscopus, & q d differat episcopo, vide in dist. 68.

Qui dicantur primates, & in quib. debeatur eis reuerentia, vide in dist 99.

Quot modis appellentur spiritualia, vide in glo summæ. in prin. 1 q 1.

Quis dicatur doli capax, uide glo. in c. spiritus in uersi puerorum. 1. q 1.

Quid sit dispensatio, & ius dispensabile, uide glo. in c. requiritis. in ver. ut plerisque 1. q 7.

Quid sit notorium, & quid manifestũ, vide glo in c. manifesta 2 q 1.

Quotuplex sit infamia, vide glo. in cap. omnes 1. 6. q. 1.

De multiplici significatione huius verbi, perpetua. uide glo. in ca & authentica, perpetua canonizata.

Qui contineantur appellatione confectorum & domesticorum, & an admittantur ad testificandum in causis criminalibus vide in glo. summæ 3. q. 5.

Quomodo capiatur alienatio, vide in glo summæ 12 q 2.

Vtrum iudicans crimen alterius sit habendus inimicus, uide in tex. 5. q. 5.

Quot homines faciant collegium, & quot populum, & quot familiam, uide glo. in c si ex laicis 10 q 1.

Quomodo capiatur verbum perpetuo vide glo. in c. possessiones 16 q. 1.

In quibus & quot pedibus consistat passus. & in quot digitis pes. uide glo. in c. sicut. 17. q. 4.

Quæ dicatur propriè respublica, uide glo. in c. quid ergo. 23 q. 4

De significatione uerbi, absque, uide glo. in c. non est nostrum. 23. q. 5.

De significatione verbi, competenter, vide glo. in c. paternarum 24 q 3.

De significatione uerbi, oportet, uide glo. in c. confidimus. 25. q 5.

Quæ sit differentia inter peccatum & delictum vide glo. in c. si peccatum. de pœn. dist. 1.

Vnde dicatur eleemosyna, uide glo. in c. qui vult. de pœn. dist. 3.

Quid sit lex, & plebiscitum; & senatus consultum, & unde sumpserunt nomen, vide in dist. 2.

Quis dicatur bigamus. uide in distinctio 26.

F I N I S.

Ludouicus Bologninus vtriusque iuris doctor, & eques, iura ciuilia de manc ordinarie legens in almo ac vetustissimo Bononien. studio, anno millesimo quadringentesimo septuagesimo secundo præcedentem tabulam ingeniose compilauit.

MARGARITA DECRETAL. V,

Libellus admodum singularis omnes flosculos in ipsarum Decretalium textibus reconditos secundum alphabeti ordinem explicans.

A

ABBAS ea quæ sunt episcopalis dignitatis ñ exerceat, vt. cognoscere de causis matrimonialibus iniungere pœnitentias publicas, concedere litteras indulgentiarum, & similia hmôi. de exces. prælat. accedentibus, columna 1790
Abbas fieri potest quis de appstata redieus. de æta. & quali. intelleximus. 274
Abbas infamatus aut conuictus appellatione remota, si nolit sponte cedere, cōpellatur. de appe. qu' a nos. 927
Abbas contra libertatem ordini indultam non tenetur episcopo obedire. de exces prælat. sane. 1733
Abbas monachum ad vitam arctionē transeuntem non reuocet, nisi causa leuitatis id faciat. de regula sane. 1243
Abbas quis esse potest in necessitate, licet non possit esse presbyter, de æta & qual. tuam. 271
Sed hoc fit per dispensationem secundum Ber. ibidem.
Abbas immediate papæ subiectus sine eius licentia cedere non potest. de renuntia dilecti filij. 245
Item nec aliam abbatiam potest recipere, nec aliam religionem. de consuet. cum venerabilis. Sic nec abbas episcopo subiectus. 18. q. 2. abbas. c. 1. Nec clerici sine licētia episcopi de consue. c. cum uenerabilis. Ber. 90
Abbas esse non potest non professus. Idem de canonicis regularibus, de ele. cum in magistrum. 189
Abbas absoluere potest monachum ab excommunicatione in sæculo contracta, nisi mutilatio membri, vel effusio sanguinis sit secuta, uel in episcopum aut abbatem manus iniecerit violentas. Idem de priore. de sen. excom. cum illorum. 1902
Cum talibus possunt etiam dispensare abbates in susceptis ordinibus in excommunicatione, si memoriam facti non habeant, uel peritiam iuris, nisi factum sit graue & notabile. ibidem.
Abbas unus diuersis monasterijs præesse nō potest. de rel domi. ne nimia 1310
Similiter nec monachus in diuersis ecclesijs esse potest. ibidem.
Abbas potest excommunicare monachos suos uel canonicos idem pōt prior. de maio. & obe. cum in ecclesijs. 429
Abbas non benedictus ab episcopo super hoc tertio requisitus potest exercere ea quæ sunt officij sui episcopo irrequisito, ita tamen q̄ sit primo confirmatus de supplen. negli. præla. statuimus. 246
Abbatem potest capitulum confirmare. de consue. c. cum dilectus. 91
In abbatem potest eligi eremita. de ele. c. cum monasterium. 121
Abbates Cistercienses obedientiam faciunt episcopo suo secundum formam quæ habetur. de simoni. cap. ne Dei ecclesiam. 1644
Abbatissa potest suspendere moniales & clericos suos ppter culpas suas ab officio & beneficio, & etiam propter inobedientiam; sed non potest excommunicare. de maio. & obe. c. dilecta. 431
Abbatissa nec prædicare nec confessiones audire potest, de pœn. & remis. capit. noua. 1869
Absens in seruitio Papæ uel episcopi sui, non debet priuari beneficio de cleri. non resi. c. cum dilectus. Idem est si causam suam vel suorum agat. 1022
Contra absentes non seruatur sententia diffinitiua lite non contestata, & maxime si sint absentes causa studij & peregrinationis. de maio. & obedien. c. inter quatuor. 428
Item de offic. judi. deleg. cap. consultationibus. 335
Absens causa studij in loco minus cōpetenti fructus beneficij non recipiat. de cle. non resi. c. tuæ. 1021
Absens diu si vocatus venire noluerit, priuetur beneficio siue dignitate. eo. tit. ex parte. 2. 1025
Et maxime si sine iusta causa & necessaria, præsertim sine licentia episcopi moratus fuerit, & congruo tempore expectatus non redierit. eod. titu. cap. inter quatuor. 1019
Item si ecclesia patiatur defectum magnum de absentia ministrorum, possunt reuocari. eo. tit. c. cum ad hoc. 1023
Absens potest quis esse de licentia sui prælati uel causa studij, siue alia causa honesta. eo. ti. c. relatum. 1016
Absente vno iudicum, sententia alterius non valet. de officio. delegat. causam 1. 339
Absens ad electionem uocari debet, si tamē commode potest. de elec. in Genesi 202. & c. coram 170 aliās electio cassari potest nisi postea consentiat.
Absens contumax lit cont. cōdemnari potest. de dolo & contuma. capitu. prout. 651
Absolutio pecunia redimi non debet. de simo c. ad aures. 1620
Absolutionis formam de excommunicatione maiori & minori, & quis pōt absoluere, habes de sen. excom. nuper. 1897. eo. tit. quamuis. 1930
Absoluendus de iniectione manus violenta debet iurare, q̄ nunquam in clericum vel monachum iniiciat manus violētas, nisi se defendendo, uel quod fiet mādato absoluentis de senten. excommun. c. ex tenore. 1882
Absolutus quis non habetur nisi probet per litteras, uel alias legitime. eod. tit. c. sicut nobis.
Absoluitur quis in dubijs ad cautelā. eo. ti. c. per tuas. 1910
Absoluitur quis sub conditione in articulo mortis, uel ratione paupertatis, vel habens inimicitias capitales, uel iustam excusationem, ita q̄ habita opportunitate curiæ Romanæ se præsentet. eod. titu. de cætero. 1883
Et qui excusentur à labore ad curiam Romanam eo. tit. c. quamuis. 1930
Absolui non debet quis nisi læso satisfacto si manus uiolentas iniecit eo. tit. c. parochianus. 1881
Absolui non debet quis antequā audiatur. eo. tit. c. per tuas. 1910
Absolutio pro offensa uel contumacia quomodo fieri debet, de uerbo. signific. c. ex parte 1. 1945
Absoluuntur monachi & canonici regulares à suis abbatibus. de sent. exco c. 2. Monachi. 1877
Absoluitur de iniectione manus violēta ostiarius a suo episcopo, nisi sit casus enormis. eo. tit. c. si vero 1. 1877
Absoluitur à solo Papa laicus cuiuscūque officij clericum percutiens. ibi. item & clericum percuti præcipiens c. mulieres & c. non dubium, eo. ti. 1879. iedm incendiarij ecclesię & fractores. c. tua nos. 1888 & c. conquesti 1809. item scienter vtens litteris falsis. capitu. dura. de crimine falsi. 1749
Absoluuntur mulieres & personæ, quę sui iuris non sunt ab episcopo suo. de senten. exco c. mulieres. 1880
Absoluuntur ab episcopo potentes & delicati, & qui modicam lęsionem intulerunt. eod. tit. c. mulieres 1880, & c. peruenit. 1888
Item cum ex iusta causa excommunicator quæri non potest, uel difficulter inueniri tunc absolui potest ab episcopo, uel proprio sacerdote. de sen. exco nuper. per in si. 1897
Absoluere possunt legati missi à latere Papæ de iniectione manus uiolenta. de sentent. excommunic. capitu. ad eminentiam. 1859
Sed legati non missi à latere, tantum de prouincia eis commissa absoluere possunt. Sed legati sub prætextu suarum ecclesiarum nec de sua nec de alia prouincia absoluere possunt. de offi. leg. c. excommunicatis. 394
Absolui possunt hospitalarij à priorib. suis de sen. exc c. canonica. 1924
Absoluitur quis in necessitate non obstante contradictione, uel etiam appellatione partis aduersę. de appel. capitu qua fronte. 922
Absolutus à delegato ad excommunicatorem remittitur. de offic. deleg c. prudentiam. 342
Absolui potest quis post mortem Item ligatus apud Deum absoluitur ab ecclesia: & econuerso. de sente. excom. c. à nobis 2. 1895
Absolutio occultarò extorta non ualet. eod. tit. cap. cum pro causa. 1894 & c. officij. 1914
Absoluto in extremis non debent sacramenta negari ecclesiastica, nec sepultura de sepult. c. parochiano. 1209
Absoluitur a solo Papa laicus iussu abbatis monachum uel conuersum percutiens etiam ex iusta causa Et similiter iubens, nisi causa disciplinæ faciat per seipsum solum uel clericum & non laicum. de sentent. excommunica. cap. vniuersitatis. 1892
Non absolutus scienter ordinatus si sit sæcularis: perpetuo deponitur. ignorans factum uel ignarus iuris a solo Papa absoluitur. Si autē talis sit religiosus, a suo abbate absoluitur, nisi factu sit graue, & notabile. eo. tit. c. cum illorum. 1902

Absol-

cum est.eo.tit.c. non debet. 1514

Agere non potest, q exceptione uel replicatione impedit. de exce.c 3. 836

Aleæ & taxillorum ludis non ludant, & nec intersint clerici de ui.& ho.cle.clerici officia. 999

Alienatio rerum ecclesiastica- rum interdicatur ac cusato de crimine de accus.& inquisitio. c.prælatorum. 1603

Alienatio sine consensu capituli reuocanda est de rebus eccle.alie.c.ad audientiam. 1113

In alienatione rerum ecclesiasticarũ in casu non concesso, nec tenet pignus, nec emphyteusis.eo tit c.nulli liceat. 1110

Alienatio male de rebus ecclesiasticis facta repeti.eo. tit.si quis. 1110

Alienationis nomine potest quis sibi debitũ recipere.de p̃ben ad audientiã 161

Alienationis uerbum continet concessionem, donationem, & permutationẽ. de reb.ec.alie uel non.c.nulli liceat. 1110

Alienationem rerum ecclesiasticarũ tenetur successor etiam sine consensu capituli reuocare, nec obligatur in tali alienatione.de prec.c.2. 1116

Alienationem prædecessorum inconsulte factam, successor reuoce.de feu.c.ex parte 1140.& c.episcopi.de re.ec.non alienan. 1109

Alienare nõ potest episcopus res ecclesiæ sine consensu capituli.de iis quę fiũt ã p̃la.c.cum Apostolica.1095.& de reb. eccl. alie.c.episcopi. 1109

Alienare non põt abbas res ecclesiæ sine licentia sui episcopi.de reb.ecc. alienã. c.1. 1108

Alienari nõ debent res ecclesiæ, pp defectũ alterius.de exc.c.cũ uenerabilis. 840

Alienari possent res ecclesiæ de consensu capituli.de reb.ec.alie.c.ut super. 1112

Alienantem feudum sine licentia domini, non defendit aliqua consuetudo, nec habet uires huius alienatio. de cõsti. c.quæ in ecclesiarum. 19

Alius potest pro me, qđ p me non possum: tñ melius p me facerem.de elec.c.quia propter. 119

Inter alios res acta, aliis non præiudicat de fi.inst.c.inter dilectos. 770

Altare non magnam hñs fracturã, nec tabula mota non dẽt recõsecrari.de cõse.ec.c.ligneis. 1361

Altare non reconsecratur si aliquid additur non consecratum, quia sacrũ trahit ad se non sacrum.de conse.ecc.c. quod in dubiis. 1360

Altare ad cuius honorẽ ecclesia est cõsecrata. si mota est mensa superior, cũ ecclesia reconsecratur.de conse ec. c.j.1356. & c.proposuisti. 1360

Altaris reconsecratio non cogit ecclesiã reconsecrari.eo.ti.c.quod in dubiis. 1360

Altaria plura potest episcopus simul vna die consecrare.eo.tit.c.cum sis. 1360

Ancilla si nescitur, post cõtractũ matrimonium repudiari potest, nisi ipsam cognouerit postquã sciuit.de coniu.ser.c.proposuit. 1488

Annulis non utantur clerici, nisi quibus competit ex officio.de uita & ho.cle.c.clerici. 2. 999

Per annulum põt eps clericum inuestire. de sen & re iu.c.cum olim. 832

Annulus delatus signum est matrimonii contracti.de præsum.c.illud quoque. 789

Appellatio ad qd inuenta est. ß ap.cũ specia. 964

Appellatio licet sit remota de principali, appellatur tamen super quæstione incidenti.eo.tit.c.cum teneamur. 916

Appellatio admittitur & ante latã sententiã, & post.eo.tit.c.super eo 2. 913

Appellatio non auditur in excessu notorio.eo.tit.c peruenit. 914

Appellatio frustratoria manifeste etiã si non sit inhibita, non impedit negotiũ, & intelligitur inhibita, quæ à iure nõ indulgetur expresse.eo.tit.c.pastoralis. 948

Appellatio non debet remitti ad eos à quibus appellatur.eo.tit.c accepta. 928

Appellationi uidetur renuntiasse cum postea inducias petit quis, uel testib innititur.de of.dele.c.gratum. 241

Appellat ab interlocutoria sicut à diffinitiua.de app.c.directe. 930

Appellari potest à futuro grauamine. eo.tit.c.bonæ memoriæ. 945

Appellare facto plus est quàm uerbo.e. tit.c.dilecti filii 2. 942

Appellans intelligitur, qui iter arripit ad curiam Romanam.e.tit.c.nouæ.3. 972

Appellãtes cogẽdi sunt à iudice a quo appellatum est, ad certum diem prosequi appellationem, uel iudicio suo parere.ibi c.consuluit nos. 925

Appellare contra publicam ecclesiæ utilitatem non ualet de his quæ fiunt à maio.par.c.ex ore. 1101

Appellatio non excusat aliquem à periurio. de iureiu.c. breui. 808

Appellatio non tuetur aliquem in notorio delicto.de ap.c.quã nos. 927

Appellare potest quis pro parochianis. eo tit.c.ad audientiam. 927

Appellatio post sententiam excommunicationis latam non tenet.eo tit.c.pastoralis. 948

Si appellatione remota causa cõmittitur, post aduersæ partis citationem in eã proceditur, secus si ante iter arripuit.eod. tit.c.meminimus. 912

Appellatio admittitur i paruis sicut in magnis.eo.tit.c.de appellationibus. 914

Appellatio fraudulenter facta nõ ualet eo.tit.c.suggestum. 915

Appellationis articulo prætermisso potest coram iudice à quo appellatum est litigari, non obstante appellatione.e.ti.c.cũ teneamur. 916

Per appellationem non excusatur quis quin comparere debeat uocatus à legato eo.tit.c. cum parati. 918

Appellari non debet post iuramentum ad standum mandatis ecclesiæ eo.tit.c.ad hæc. 2. 918

Post appellationem punitur delinquẽs grauiter appellatione non obstante. eod. tit.c.præterea 1. 920

In appellationis causa aduersa pars per duos menses est expectanda.de renunt. c. ueniens. 242

Appellans à sententia iniusta debet pbare eam iniustam.de sen. & re iudi cap. causam. 836

Appellare non potest de crimine notorio accusatus.de of iud.or.c.licet. 409

Appellationi facienti contra, iuri non est deferendum.de ap.c. consuluit.2 917

Appellans iniuste remittitur ad eum à quo appellauit; nisi fiat sup iudicis recusatione.eo.tit.c.cum in ecclesia. 930

Appellari põt bis in eadem causa. eod. tit. c.directe. 930

Per appellationem eximitur quis a potestate sui ordinarii ibid. su.

Appellatio gñalis non admittitur.eod. tit. c.2. 906

Appellatio nullum tuetur in sua negotia.eo.tit c.ad nostram. 906

Appellationis psequendæ annus vnus uel duo sm distantiam locorum & personarum & negotiorũ qualitatẽ breuiatur. e.ti.c.cũ sit Romana.908.& c.cõstitut'.938

Appellatio ante litis ingressum dr prouocatio, non appellatio. ibidem.

Appellans impotens prosequi. post bieñium prosequi poterit eo tit.c.constitutus.938.& c.ex ratione. 911

Appellans in criminib. manifestis non auditur.eo.ti.c.cũ sit Romana.i fi. 908

Appellationem appellans prosequi intra terminum cogitur.eo.tit ad hæc.1. 909

Et c.peruenit. 1. 914

Post appellationem sententia lata non ualet.de rescri.c.capitulum. 68

De appellatione facta ad superiorẽ inferior cognoscere non potest.de app.c.solicitudinem. 950

Appellationi in dubio deferendum est de sen excom.sacro approbante. 1920

Appellatione partis aduersæ non obstãte, absoluitur qs cautione præstita de iustitiæ obtẽperando.de ap.c.qua frõte.922

Appellationi alterius si quis nõ defert nec suæ deferendum est.eo.ti c.an sit.954

Appellari nõ põt ab executore nisi modum excedat.eo.tit c.nouit ille. 934

Appellatione interposita status causę mutari non dẽt.de rescri.c ex parte. 31

Appellationem non prosequens condemnatur in expensis. ibidem.

Appellationem ad terminum non prosequens censetur contumax.de ap.c. sæpe contingit. 555

Appellatio à correctione non auditur nisi modus excedatur eo.tit. c.reprehensibilis. 923

Appellationis terminum prolixum iudex arctare põt eo.tit.c.personas. 907

Appellari potest ad Papã à sæculari iudice de consuetudine, nõ de rigore iuris eod.tit c.si duobus. 910

Appellationis terminum præueniẽs caret impetratis tacita ueritate, & pœnã cõtumaciæ non euadit eo.tit.c.sæpe. 595

Appellantem reduci oportet ad statũ appellationis eo.tit c.ad præsentiam. 916

Appellatio ab uno iudice ab omni grauamine in cã vna tenet: sed simpliciter generalis appellatio nõ conti c.cõsuluit.914

Appellatio ualet ratione priuilegii generalis, cum committitur causa appellatione remota.de rescrip.c.1. 29

Appellatio fraudulenter emissa ante citationem non ualet.de ap.c.suggestũ.915

Et c. ad hæc.2. 912

Appellari non potest contra conuenientem qui impetrat litteras appellatione remota.de mut.pe.c.prudentiam. 564

Appellatio unius ualet omnibus, cum plures grauantur.de appe.c una soia. 920

Appellatio in conspectu duorum virorũ ualet ubi metus iustus excusat, uel copia iudicis haberi nõ põt.e.ti.c.si iust' 910

Appellari non debet tertio in eadẽ cã, nec tali appellationi est deferendum. eo. tit.c.sua nobis. 971

Appellatio omisso medio à iudice nõ tenet nisi ad Papam.eo.tit. c.dilecti.3.972

Appellatio simpliciter interdicitur qñ in litteris dicitur appellatione remota e. tit.c.inquisitioni. 979

Appellatione pendente nihil innouandum est.eo.tit.c dilecti filii 3. 972

In appellationis termino præfigendo consideranda.eo.ti. c.cum speciali.964.

Appellationem non prosequẽs condẽnatur in expẽsis.eo ti.c.reprehensibilis.923

Appellari contra formam regulæ à subditis non debet. ibidem.

Appellatio per nuntium potest tractari.de priuile.c ex parte 1. 1534

Appellatio contra electionem canonicam non ualet.de appe.c.constitutus 938

Appellari ab auditore non potest de of.iu.dele.c.super quæstionum. 355

Appella-

Auctoritas eligentium præfertur numero eligentium.de elect. c.dudum 136
Auctoritas regalis & sacerdotalis tenetur defendere res ecclesiæ.23.q.5.res autē omnes.

Auditus testium contra matrimonium non ualet nisi sint graues personæ testantes factum. de testi.c præterea. 721
Auditur quis ueniens contra factum suum:de sen.& re iud c lator. 178
Ab auditore dato à iudice ordinario non potest appellari.de off.deleg. super quæstio.nu § verum. 155

Authentica scriptura quæ de fide instr. c.1.& 2.

B.

Ballistariorum ars contra christianos non exerceatur de sagitta.c.1. 1720

Baptismus verus est à quocunque conferatur, in forma ecclesiæ.de sum.trin c firmiter. 7
Baptismi nec suscipit rem nec characterem qui publice contradicit: nec post cōsentit.de baptis.maiores. 1382
Baptizare nemo potest seipsum.eod titul.c.debitum. 1382
Baptizari qualiter possunt dementes & dormientes. ibid.
Baptizatus habendus est qui inter christianos natus honeste conuersatus est, nisi euidentibus signis contrarium probetur.de presbytero non bapt.cap.ueniens. 1391
In batismo crimina dimittuntur, sed matrimonium non soluitur. de diuort. c gaudemus. 1558
Non baptizatus baptizetur,& iterum ordinetur.de presbyt.non bapti. c ueniens. 1391
Baptismus conferri debet & potest in terdicti tempore de sent. excomm. c responso 1935
Baptizandi modus quando dubitatur baptizatus aliquis.de baptis. ca. de quib. 1381.
Baptizatus à latino non rebaptizetur à græco,nec conuerso.eo.tit.c.licet. 1389
Baptizatus bis non promoueatur ad ordines si est publicum, nec intret religionem de apo c ex litterarum. 1689
Baptizatus non potest accipere filiam eius qui eum baptizauit. de cognat. spir. c.ex litteris. 1497

Beneficia Principum large sunt interpretanda. de uer sign.c olim 1940
Ad beneficia non debēt aliqui promoueri nisi castitate promissa de cleric.coniug c.sane. 1008
Beneficium contra ius possessum iuste possidetur per tolerantiam superioris de supplen.negl.prala.c.litteras. 248
Beneficium uacans ex causa potest reti neri ad tempus de cēlib.c præterea 1343
Beneficiorum tempus computatur a notitia.de sup.neg.præl.c licet. 247
Et de concess præb. quia diuersitatem. 1072
Beneficium uacans ultra sex menses, si capitulum debet conferre & non fecerit,episcopus conferet, & e conuerso si episcopus neglexerit, ad archiepiscopum vel ad Papam si ille non fecerit pertinet collatio,intra tamen sex menses. de concess.præb vel eccl.c.2.528. & de sup.negl. præl.c.licet. 247
Beneficium sibi ipsi nullus dare potest. de insti.cum ad nostram. 168
Beneficium primum ipso iure amittitur si aliud recipitur.de præb.& digni. c. cum iam dudum. 1036
Beneficium suum habeat clericus infirmus.de cler.ego c cum percussio 1760
Beneficium amittit quis propter ingratitudinem. de postulando c cum sacerdotis. 456
Beneficium quis non debet amittere nisi conuicatur de crimine. de accus c.si constiterit. 1578
Beneficium habens sufficiens ab ecclesia cui non seruit nihil recipiat. de cler. non resi.c.quia nonnulli. 1913
Beneficium non uacans nulli promittatur specialiter de pec. c.accepimus 442
Pro beneficiato non scribit Papa nisi primo fecerit mentionem de rescr. c postulasti. 63
Beneficium habens primo si litteras super alio obtinendo impetret, non ualēt, nisi de primo faciant mentionem. ibid.
Beneficium male dans,conferendi potestate priuetur.de præb c graue. 1052
Beneficium clerici det neri potest pro debitis a iudice.de fideiuss cap peruenit. 1148.
Beneficia plura sine dispensatione non potest quis habere. de elect c.dudum.2. 196.
Beneficia conferenda à religiosis non possunt suis monasterijs conferri,& si negligant præsentare clericum, episcopus prouidebit.de sup.negl. cap sicut nobis. 246
A beneficijs debent remoueri clerici incontinentes. de cohab.cleri. c. clericos. 1102.
Beneficium curam habens uel prælaturam recipiens sit vigintiquinque annorū de elect.c.cum in cunctis. 114
Beneficium obtinens si litteras impetret tacita ueritate, non ualent litteræ. de rescript.ca.ad aures 37. & c. in nostra. 71.
Beneficia conferat episcopus, si neglexerit patronus.de iurepat.c.cum te.1329
Beneficium dimittat clericus vxorem ducens de cler.coniug c.quod a te. 1069
Beneficium non detur nisi residere uolenti.de cler.non resid.ca. quia nonnulli. 910
Beneficium dans quod non potuit,tenetur aliud dare.de præbe.c inter cætera. 1035

Bigamus ad sacerdotium promoueri non potest.de biga.c.ut bigam 303
Bigamus ex dispensatione ordinari nō potest.eo.tit c super eo.303.& ordinator priuetur officio,nisi ex dispensatione toleretur. ibid.
Bigamus ipso iure est a diuinorum celebratione suspensus, eod tit.c. de bigamis. 304
Bigamus non est contrahens cum vidua, si est incognita.eod.tit.ca.debitum. 306
Bigamus quis non est si plures habeat concubinas eo tit c.quia 307
Bigamus contrahens non debet benedici a sacerdote.de secundis nupt c.capellanum.1570.& c.uir autem. 1571
Bigami pœna punit in sacris ordinib. constitutus, cum uidua contrahens de facto de biga.c quia 307.& c.super. 304
Bigami clerici ipso iure cadunt à priuilegio,tonsura,& habitu clericali,& foro sæculari sunt additi. Greg. in nouel. de biga.lib 6. 220

Bonorum nomine tam mobilia quam immobilia dicuntur.de test.c relatum.2. 1174
Bona mobilia per ecclesiam acquisita possunt dari locis religiosis, & pauperib. siue etiam seruis,consanguineis, uel alijs post mortem clericorum, sed alia quocūque modo acquisita pro uoluntate morientium distribuantur.de test.c.relatum 1174

C

Calcaribus deauratis non utantur clerici.de ui & ho.cle.c.clerici.lib.3. tit. 1. 991

Calumniç iuramentum post litis contest. præstatur.de iuramen. calum. c.cum. in causa. 558
Calumniæ iuramentum præstare recusantis pœna.eod tit.c si 589
De calumnia non iuratur in causis spiritualib eod c litteras. 585
De calumnia iurare non tenetur clericus alicuius ordinis. eo.tit. c. inhærentes. 583
De calumnia iurari potest per œconomum,& per syndicum.eod. tit.in pertractandis. 586
Et c imperatorum. ibid.
Calumniari præsumitur denuntiator non probās quod intendit,de calumniatoribus c.2. 604
Calumniatores prælatorum puniuntur degradatione,incarceratione,suspensione. ibid.
Calumniæ iuramentum in casu requiri potest à clerico. de iura. calum c.cæterum 577

Campanarum pulsatiōe cessante possunt clerici interdicti tempore in cœmiterio sepeliri, qui tamen seruauerunt interdictū de pœni.& remis c.quòd in te 1870
Campanas non licet templarijs nec hospitalarijs habere, nec pulsare sine consensu episcopi piœces.de priuil. & exces præ. c.potentibus. 1109

Canonicus episcopo seruiēs, beneficium non gdit.de cleric. non resid. c.de cætero.1018 & c ad audientiam. 1023
In canonicum recepto, prabenda debetur de præb c relatum.1025 & de cōncess.præb.c.cum super.1079.&portio quotidiana debetur.
Canonici certum numeru canonicorū in ecclesia statuere possunt. de inst c.in ecclesia. 1063
Canonici dignitates ecclesiarum mutare possunt,de consti.c.cum accessissent. 20
Canonicorum numerus non debet ex laicis suppleri de instit. c. ecclesia. 1063
Canonici dignitatem vel præbendam supprimere propria auctoritate non possunt in suis ecclesijs, de constit.c.cum accessissent. 20
Canonici regulares ecclesias parochiales regere possunt, & regulam suam seruare debent ut episcopo sint subiectæ.de relig do.c.inter quatuor. 1305
Canonicorum numerus augeri potest si facultates augentur, & si sit numerus canonicorum statutus. de constit. c cum M.Ferrarien. 22
Canonici non possunt diminuere numerum canonicorum. eod.tit.c.ex parte. 28
Canonicus ægrotans habeat debitam portionem suæ præbendæ. de cler. non resi.c.ad audientiam. 1023
Canonicorum correctio in criminalibus pertinet ad episcopum. de off.iudic. ord c.irrefragabili. 418
Canonicorum numero iuramento & confirmatione Papæ firmato litteræ super receptione non ualent, nisi de prædictis faciant

faciant mentionem.de rescript.cap. constitutus,

Canon posterior derogat priori. de consti.c 1.

Contra canones recipiens & dans beneficium uterque punitur priuatione.de cleri.non resi c.quia nonnulli. 1035

Secundum canones agatur in iudicijs. & nemo suo sensu utatur. de const. c.canonum.13.& c.ne innitaris. 15

Canones scire debent qui causam matrimonij tractant. arg.de frigid. & male. accepisti. 1517

Canonizatio requiritur ad hoc ꝙ dēat sanctus uenerari etiam miracula faciens de reli & uene sanctorū.c. audiuimus. 1394

Capella in præiudicium matricis ecclesiæ non potest constitui de noui ope nunt cap.intellexiraus. 1795

In capellis possunt esse canonici priuilegiati.de priu.c cum capella. 1819

In capellis monachorum proprium habentium debet institui & destitui capellanus per episcopum.de capel. monachorum c 1. 1311

Capituli maior pars & sanior, obtinere debet. de his quæ fi à mai.par.c ex parte.1103.sed pars minor contradicere potest si habet idonē. eo.l.tit.c.cum in cunctis.1100.de ele. c.cū inter 3. 134

Capituli maior & sanior pars tenet in electione nisi aliud rationabile obest.ibidem.

Capituli assensus est requirendus in institutione uel destitutione personarum uel dignitatum ab episcopo, de his quæ fiunt a præla.c.quanto. 1093

Capitulo non consentiente non est rata donatio episcopi.eo.tit.cum nos.1092. & c.quanto.& de donationibus.c.fraternitatem.1156.& c. pastoralis. 1180

Item nec pensionem potest augere episcopus sine licentia Papæ eo tit c. pastoralis nec cēteñmam dare sine consensu capituli,nisi per Papam ibidem. & c.apostolicæ. 116

Capitulo dissentiente non tenet donatio abbatis.de his quæ fiunt à prælat.sine consen.c. ea noscitur. 1094

Capituli consensus confirmat donationem episcopi.de dona c pastoralis. 1160

Capitulum uacante sede potest excommunicare,absoluere, iudicare,& confirmare.de hære ad abolendam. 1672

Carne uti licet si dies natiuitatis domini sit in sexta feria.d obser.ieiu c.explicati. 1397

Carnes etiam in quadragesima & ieiunijs solennibus cum urgens necessitas est indulgeri possunt.eo.tit c.2. 1396

Cassa est sententia à non suo iudice lata. de offic.dele. c P. & G. 383

Et c.at si clerici.de iudi. 323

Cassatur electio si ante confirmationē electus ministret de ele.c. qualiter. 126

Cassatur electio propter defectum sciētiæ in electo. ibidem.

Cassari debent quæ per importunitatē fiunt. de præb.& digni c.tuæ. 1039

Castrans seipsum ex iusta cā nō est irregularis. de corpo.uitia c.ex parte 2. 300

Sed sine necessitate faciens dispēsatur per episcopum in aliis,sed non in altaris ministerio.eo.tit.c. significauit. 300

Causa dicitur insufficiēter inttructa lite non contestata. de lit conte.c.olim. 565

Causæ committi debens ei coram quo secure potest comparere,ut li.non conte. non pro.c.accedens. 573

Causæ non debent remitti ad eos,à quibus appellatum est, nisi partes consenserint.de appe.c.accepta.928. tamen quandoq; remittit.de mat. cōtra.con.interd. eccl.c.litteræ. 1527

Causæ maiores ad sedem apostolicam mittendæ sunt de transla.episc. c.cum ex illo. 211

Causæ continentia diuidi non dēt de sequest.pos.& fruct c 1. 674

Causa principalis sicut committi pōt sic,& incidens appella.remo. de rescrip.c. causam. 49

In causa criminali intenta potest cōstitui procurator.de procu ca tuæ fraternitati. 464

In causa status uel liberali non dēt ꝓcedi eo absente q petitur in seruitutem. de maio & obe. c.inter quatuor. 428

In causis grauibus non cogitur qs constituere procuratorem inuitus de procu. c. querelam. 459

In causa pari potior est conditio primo occupantis.de iure patrona. ca.pastoralis. 1335

In casibus spiritualib.iuratur,licet non de calumnia:tamen exceptionibus propositis in eis.de rest spo.c.litteras. 634

Causæ non sunt audiendæ tempore nūdinaru n.de iud.c.significauerunt. 540

Causa ciuiliter tractata non deducatur ad iudicem ecclesiasticum. de alien.iud. mut c.ex parte. 504

Cautionem standi mandatis ecclesiæ pstet absoluendus. de iureiurand. capitu. ad nostram. 1. 800

Cautionem præstet in possessionē existens cum de iure possessionis dubitatur scilicet restituēdi omnia tempore medio recepta si cadit in causa.de in integ.restitu.c.suscitata. 497

Celebrare diuina ubicunque possunt prædicatores & minores.de priu.c.in his. 1833

Census à priuata persona impositus, personalis est, nec eius uitam excedit.de censi.cap. præterea illi. 1350

Census ignorantiæ solui non debent. eo.tit.c peruenit. 1349

Census nouus ecclesiis non imponatur. eod.tit.cap.scientes.1339.& cap. prohibemus. 9342

Census detinens per biennium amittit rei detentionem.de iureiu c.querelam. 803

Census solutio est subiectionis probatio.de censi.c. omnis. 1339

Census à personis miserabilibus non est extorquendus.eo.tit.c licet. 1598

Censum soluentes domino Papæ tales ecclesiæ sunt exemptæ.de priuile.c rece-pimus. 1808

Census deb tus uitam transigentis nō excedit.de transa.c ueniens. 450

Census dicitur personalis nisi exprimatur,ꝙ sit realis. ibidem.

Census tempore certo & certa ex causa debet so ni.de censib c. peruenit. 1340

Censura ecclesiastica intelligit excommunicatio, suspensio,& interdictum.de uerb.sig c.quærenti. 1942

Cessio episcopi quando & quib. de causis admittitur,de re nun.c.nisi. 232

Cedere non potest episcopus auctoritate propria.de transla.episco.capitu.quanto. 216

Ced s propter honestam causam iterum potest reassumi. de renun post translationem. 238

Cessio sufficientis & sancti difficilter admittitur.eo.ti.c litteras. 223

Cessionem petens & impetrans compellitur si nolit eod.titu. capitu. quidam cedendi. 242

Cœmeteria ubi excommunicati sunt sepulti, reconciliantur aquæ benedicta solenniter.de consecratio.eccle. capitulo consuluisti. 1361

Circunstantiæ decem à testibus inquirendæ sunt de testib.c.cum causam. 743

Circunstant is probatur crimen adulterii.de præsum. c.litteris. 791

Citatio non ualet si plures quā quatuor citantur.de res. c.nonnulli. 64

Citatio extra prouinciam ultra duas dietas non ualet. ibidem.

Citatio si plures conditiones manifeste inconuenientes habeat, non ualet.ut lit.non cont.non pro. c.accedens. 570

Citatio ad locum periculosum uel inhonestum,non ualet.eod tit.c.accedens. ibidem.

Citatio ad non suum iudicem non ualēt.de of.dele.c.ex litteris. 366

Citatus legitime per suum superiorem etiam si diœcesim mutauerit,iurisdictioni tenetur respondere,de foro compet.c. proposuisti. 958

Citatus ad iudicium debet comparere & suum priuilegium allegare aliàs sententia tenet.de ap.c.si duobus. 910

Citatus secundo non tenetur respondere,nisi prius sciat iurisdictionem prioris citationis reuocatam.de rescript. c ex tenore. 47

Citationi rescriptum Papæ est inserendum.de dilat.c præterea. 591

Citari debet procurator absente domino:& si ille non sit,denuntietur domui eius.de eo qui mit.in posses.c.si aduersarius. 669

Clandestinum matrimoniū, asserentes uel etiam negantes non sunt ab ecclesia compellendi.de clandesti. despon.capit. quod nobis. 1459

Clandestine contrahentium in gradu prohibito etiam ignoranter proles illegitima censetur.eod.titu.capit. cum inhibitio. 1460

Clandestinum matrimonium carnalis copula sequens ligat,siue de præsenti siue de futuro eo.tit.c.1.1459.& cap.is qui de spon. 1442

Clandestinus contractus in facie ecclesiæ est innouandus. de clande. despo. cap.2. 1459

Clandestina matrimonia prohibentur. eo.tit.c.cum inhibito. ibidem.

Clandestinum matrimonium debet ꝓbari per uirum.eo ti.c si quis. 1458

Clandestino matrimonio consentiens sacerdos ponitur ꝑ suspicionem per triennium. ibidem.

Clandestinum matrimonium à contrahentibus publicatum confirmat ecclesia. eod. tit.c.quod nobis.& filij tantum legitimi reputantur.ibidem. 1458

Clericus potest conuenire episcopum scilicet coram metropol.de appellatio.capit. solicitudinem. 950

Clericum percutiens ignoranter non est excommunicatus,de sen.excomm.c.si uero.2. 1872

Clerici depositi non statim debent tradi iudicio seculari per episcopum. de iudi.

iud. cap. at si clerici. 523

Clericorum nomine canonici intelliguntur. de verb. sign. cum tibi. 1941

Clerici tempore interdicti possunt sepeliri in cœmeterio qui interdictum bene seruauerũt. de pœ. & rem. c. qđ in te. 1870

Clerici de bonis ecclesię secularib. iudicibus subuenire non debent sine licentia Papæ, nisi in necessitate. de immu. eccle. c. non minus. 1403. & c. aduersus. 1406

Cũ clerico pugnãte in duello suspendat eps. de cle. pugnan. in duel c. porro. 1718

Clericus furem in foro seculari potest conuenire ciuiliter, non criminaliter, eo. titu. cap. Henricus. 1719

Clericum tenens in vinculis solum, est excommunicatus, de senten. excom. nuper a nobis. 1897

Clericum verberans, priuatim, & si non sit conuictus, à Papa absoluendus est. de sent. excom. c. porro. 1881

Clerici ad iudicium seculare non trahantur. de iud. cap. qualiter. 536

Nec a secularibus condemnentur, sed coram iudice ecclesiastico tractentur causæ eorum, de fo. compe. c. nullus. 542

Clericus sine cõsensu episcopi alterius iurisdictioni se non subijciat, eod. titu. c. significasti. 557

Clericus comam nutriens, inuitus tondeatur. de vi. & ho. cler. c. clericis. 993

Clerici possunt poni in locis religiosis si defuerint regulares. de reli. domi. c. inter quatuor. 1305

Clericus laico in tẽporalibus non ministret. ne cler. se neg. se immi. c. sacerdotib. & cap. sed nec. 1410

Clericus delinquens in habitu seculari & tonsura puniatur vt laicus. de sentẽ. excom. c. contingat. 2. 1917

Clericus non dẽt se subijcere iudicio seculari quoad pœnam, & percutiens sic est excõicatus. eo. tit. cap. contingit. 1908

Clericus alterius diœcesis non recipiatur ad ordines sine litteris sui episcopi vel Papæ. de cler. nõ resi. fraternitati 1017

Clericũ põt capere laicus de mandato prælati sui sine excõicatione, dũmodo tñ non excedat: nisi quantũ rebellio exigit defen ientiũ. de sen. excõ. c. vt famæ. 1906

Clerici canes vel aues ad venandum nõ habeant. de cler. vena. c. 2. 1762

Clericus pp hæresim depositus tradat iudici seculari de hære. c. ad abolẽdã. 1678

Nec gaudeat priuilegio clericali. ibid.

Clericus à laico iudicari non debet nisi depositus. de iud. c. clerici. 527

Clerici officia siue commercia secularia non exerceant. de vit. & honest. cle. c. clerici 2. 999

Clericis in sacris ordinibus constitutis non debet pœnitentia publica iniungi. de pæn. & remis. c. quæsitum. 1867

Clericum guerram & seditionem facientem interficiens non est mittendus ad Papam. de sen. excõ. perpendimus. 1891

Clericus habitum & tonsuram dimittens non debet tueri ab ecclesia: de apostat. c. præterea. 1688

Clericus verberari potest per superiorem causa disciplinæ Similiter monachus & cõuersus, vel clericus per clericum, vel monachus per monachum de mandato eius, de sen. excom. c. vniuersitatis. 1892

Clericus de calumnia iurare nõ debet nisi per alium, nec religiosus irrequisito superiore: vel clericus episcopo inconsulto. de iura. calum. c. 1. 583

Clericus post trinam admonitionem à suo episcopo arma portans, habitu clericali relicto, non gaudet priuilegio clericali. de sen. excom. cap. in audientia. 1892

Clericus laico fidelitatem iurare nõ tenetur, nisi aliquod temporale teneat ab eod. de iureiu. cap. nimis. 827

Clericus contra clericum potest iurare de calumnia. de iura. cal. c. cęterum. 587

Clericus in sacris ordinibus constitutus non potest esse tabelio in causa criminali. ne cle. se. neg. c. sicut te. 1414

Nec cũm vel iudiciũ sanguinis agitet: vel lr̃as scribat vel dictet. e. ti. c. clericis. 1411

Clericus in conflictu occidens promoueri potest si neminem percussit: & armis potest resistere inimicis suis vim sibi inferentibus. de cle. percus. c. præsentium 1753

Clerici percutiens quis vel se expurget vel absoluat, aliàs quasi excõicatus habetur. de sent. excom. c. cum desideres. 1885

Clericus prælaturam vel curam habens animarum vel sacerdos physicã vel leges non audiat, aliàs si intra duos menses nõ redierit, est excommunicatus. ne cler. vel mona. c. super specula. 1416

Clericus fur auctoritate superioris ligari potest, & torqueri vsque ad restitutionem. de depos. c. grauis. 1116

Clericum verberans Papam adeat, nisi sit intra annos pueres. de senten. excom. c. super eo. 2. 1924

Clericus negotia secularia exercens amittat priuilegium clericale. de vit. & ho. cler. c. ex litteris. 1000

Clericus absens põt per aliũ de bñficio inuestiri. & de præ. & dig. c. accedẽs. 1044

Clericus moriens potest conferre bona sua intuitu personę cui vult: & etiam alia mobilia seruis vel cognatis vel pijs locis. de suc. ab intest. c. sed hoc. 1495

Clericorum percussoribus fauentes vel liberare nolentes cum possint manifesto facinori obuiare, & non faciunt, incidũt in canonem. de sen excõ. c. quantæ. 1918

Cætera de excommunicatione & absolutione quære ad litteram A. vbi ponitur absolutio & infra de lr̃a P. vbi ponitur, percutere.

Coactio non tenet in obligatione vbi nõ sequitur assensus: similiter nec in matrimonio de ijs quæ vi metusve causa fiunt. c. 1. 477. & de despõ. c. cum locum. 1420. & c. ad id. 1414

Coadiutor dator clerico ægrotãti. tit. de cler. ægro. de rectoribus. 1061

Commissiones duæ super eodem negotio impetratæ, nisi vna de altera faciat mẽtionem, non valent. de rescrip. c. ex tenore 47

Commutatio pbendarũ vel dignitatũ sine epo non fiat de rer. permu. c. quæsitum. 1135

Commutatio ecclesiæ fieri potest, licet non venditio. eo. ti. c. ad quæstiones. 1136

Commutatio spiritualis cum spirituali, tẽporalis cum temporali fieri potest, sed non simul confuse. ibid.

Commutari non pñt temporalia pro spiritualibus. eod. tit. c. exhibita. 1138

Compromissum procuratoris debet dominus ratum habere: tamen procurator nõ debet comprõmittere sine mandato domini de arb c. per tuas. 513

Compromitti potest in laicum auctoritate superioris. ibid.

Compromissio in laicum de spiritualibus non valet. eod. tit. c. contingit. 512

Compromissione facta, quando non licet resilire. de elect. cap. in causis. 156

Compromissionis fines seruandi sunt. alias non valet de appel. c. cõstitutus. 938

Compromissio facta de electione semper intelligitur de idoneo, & sic electus est recipiendus. de elect. c. causam. 118

Compromissum non extenditur ad hæredes compromittentis, si de ipsis non cauetur sibi. de arb. c. vlt. 520

Cõpromissio tenet in beneficijs spiritualibus de præben. c. nisi. 1040

Concessio laici de re ecclesiastica non valet. de reb. eccl. non alie. cap. qui res. 1108

Concessio præsumitur realis nisi probetur fuisse personalis. de inst. c. cum venissent 1066

Concessionis verbo generali omnia concedi videntur. ibid. & c. nulli. de reb. eccle. non alien. 1100

Concessio episcopi capitulo reclamante non tenet, per capitulum facta tenet, nisi fieret contra mandatum Papæ. de ijs quæ fi. à præla. cum nos, 1092. & de cõcess. præben. c. 2. & 3. 1068. & 1070

Concessionis auctoritas transit ad superiorem quando statutum tempus negligitur. eo. tit. cap. cum nostris. 1074

Concedere non potest episcopus ut in eadem ecclesia plura quis habeat beneficia eod. tit. c. litteras. 1079.

Ex concessione epi põt haberi beneficium simplex habens curam animarum de præben. c. de multa. 1049

Conceditur nobilibus litteratis plura beneficia habere. ex dispensatione tamen Papæ. de præben. c. de multa. 1049

Concessum ex gratia nulli debet præiudicium generare. de postu. præla. c. bonæ memoriæ. 101

Concessio beneficiorum non vacantium prohibetur. de concess. præben. cap. 2. & 3. 1069

Concilia prouincialia singulis annis celebrentur. de accu. denuntia & inquisi. c. olim. 1607

Concilia quare statuantur. ibid.

Concubina clerici excommunicata excommunicatione maiori inuoluitur clericus accedẽs ad eam. de senten. excommu. cap. si concubinæ. 1928

Concubina clerici secundum canones puniatur. de cohabit. cler. & mulie. cap. si quisquam. 1002

Cocubinam retinens post admonitionem clericus excõicetur vel suspẽdat. ibi.

Concubinam resumens clericus perpetuo suspendatur. eo. tit c. clericos. 1008

Concubinarius occultus auditur appellans. eod. tit. c. super eo. 1004

Concubinarius primo puniat per beneficij suspensionem, deinde perpetuam subtractionem. eo. tit. c. sicut. 1003

Concubinarij missa, audiatur qnãdiu ab ecclesia toleratur, nisi valde notorij. eod. tit. c. vestra 1000. vbi etiam habes distinctionem notorij.

Concubinam habenti clerico purgatio indicatur. eod. titu. c. tua nos. 1006

Condemnari non debet quis propter credulitatem aliquorum. de accusa. c. qualiter & quando. 2. 1596

Conditio contra substantiam matrimonij dissoluit illud. de condi. appel. in despon. c. si conditiones. 1470

Alias conditio inhonesta matrimoniũ non dissoluit dummodo non sit contra substantiam matrimonij. ibid.

Conditionis error impedit matrimonium, & dirimit. de coniug ser. cap. proposuit. 1488

Conditio ex alieno consensu dependens non ligat nisi consentiat. de condi. app. c. super eo. 1468

Conditio honesta est in matrimonialibus, alias non tenet: ut si contrahatur sub conditione pecuniæ dandæ, & consimili. de condi. appel c. de illis. 1466

A conditione appoſita in matrimonio receditur per copulam carnalem.eo.titu. c.per tuas. 1469

Conditio in litteris Papæ ſemper intelliguntur,ſi preces ueritate nitantur.de reſcrip.c ex parte.1. 31

Sub conditione alterius conſenſus traditio rei non tenet,niſi conſentiat.de reſti ſpo c olim.1. 631

Conditio locum bene habet in ſpiritualib.de pbe.& digni.c.ſignificatū. 1030

Sub conditione data poſſeſſio reuocatur ea ceſſante.de cōd ap c.verum 1467

Sub cōditione manumiſſus vt fiat monachus,debet eſſe.eo.tit.c. 2. 1466

Confeſſus
in iure ut conuict⁹ condemnatur de cōfeſ.cum ſuper. 678

Confeſſio non coram ſuo iudice tenet de iudiciis. c.at ſi clerici. 523

Confeſſio ſemper eſt facienda in anno de pæ,& remiſ.c.omnis. 1771

Confeſſio inuita uel coacta non præiudicat.de of.deleg c.cauſam. 339

Confeſſio criminis extra ius facta præiudicat.de confeſ c.vlti. 619

Confeſſio de ſeipſo in præiudiciū aliorum credi non debet eo. tit c.1. 677

Confeſſio à non pœnitentib. recipienda eſt,& pœnitentia iniungenda. de pœ. & remiſ.c.quod quidam. 1866

Confeſſionem poteſt quis alteri ſacerdoti facere licentia non obtenta, tamen petita.de pœ & remiſ.omnis. 1871

Confeſſor ſciens excommunicatū aliquem in confeſſione, ſolus tenetur eum vitare,& non in publico.de ſent. excom. c.cum non ab homine. 1845

Confeſſio procuratoris per errorem negotio nondum finito, non obeſt domino ſi reuocat,nec fit per hoc litis conteſtatio. de appe.c cum cauſam. 968

Confeſſus crimen ſuper eodem aliū accuſans non auditur.de teſt.c.veniens.709

Confeſſio qualis eſſe debeat, & qualiter ſe habere,& cui ſit confitendum,& pœna reuelantis confeſſionem.de pœn & remi.c.ſi 1775.& c.omnis. 1871

Confirmatio
contra ius obtēta non ualet.de confir.util uel inu.c.examinata. 988

Ante confirmationem electi non dēnt beneficia ſua conferri alicui.de elect.cap. cum in cunctis. 114

Ante confirmationem poſſunt adminiſtrare in concordia electi Papæ ſubiecti immediate ſi ſint ualde remoti ultra Italiam, dumtamen de rebus eccleſiæ nihil alienent de ele.c nihil eſt. 121

Confirmatio prælatorum infirmorum pertinet ad epiſcopum de ap. c. conſtitutus. 938

Confirmatio Papæ perſonalem tranſlationem facit.de ijs quæ fi a præla.c.cum apoſtolica. 1095

Confirmatio impetrata lite pendente non ualet,nec tenet ſententia contra ius lata etiam per ſuperiorem confirmata.de confir.uti.uel inut c.bonæ 983. & c. examinata. 988

Confirmatio Papæ ex certa ſcientia tenet,etiam ſi aliàs non ualeret.eo. tit.c.venerabilis. ibidem

Confirmare non intendit Papa factum legati cōtra epatū.eo tit.c. ſua nobis. 990

Confirmari poteſt factum dubium inferioris per ſuperiorem diœceſanum. de elect.c.cum monaſterium. 121

Confirmari pōt infra lata iuris ordine p̄termiſſo.de ae.c ad petitionem. 1593

Confirmationem poteſt petere, quis per interpoſitam perſonam. de elect c. nihil eſt. 138

Confirmatio per ſurreptionem obtēta non ualet de confir.uti.uel inut c.de cōfirmationibus. 982

Confirmatio ſententiæ à qua appellat, quando valet & qū non. e.tit.c.bonæ memoriæ. ibidem

Confirmatus in archiepm non pōt tráſferri in epiſcopum.de tranſla.c.1. 211

Confirmari poſſunt pueri tpe interdicti ab epo.de ſen excom c.reſponſo. 1915

Congregatio
dicit, ubi duo uel tres fuerit inſimul.de elect.c.1. 109

Coniugatorum
neuter ſine altero pōt ingredi religionem.de conuer coniug. c. cum ſis. 1259

Coniugatorum alter altero inuito ante carnalem copulam poteſt ordinem intrare.eo.tit.c.verum. 1258

Coniugum ſeparatio religionem intrātium pertinet ad epm, aliàs reuocatur, ſi alter ſuſpectus habeatur: niſi alter intret ordinem,uel voueat continentiam,& nō ſit ſuſpectus.eo.tit.c.1. 1257

Coniugum alter ſeparatus propter fornicationem,poteſt ordinem intrare.eod. tit.c gaudemus. 1271

Coniugatorum alter ſi ab altero licentiam obtineat fraudulenter intrandi ordinem, non ualet:niſi alter ipſum ſequatur ad religionem.eo.tit.c.accedens. 1290

Cōiugatus tenetur aliū expectare quouſque certus ſit de morte alterius.de ſpōſa.c in præſentia. 1433

Coniugatorum altero relinquente ſeculum,poteſt contrahere ſi nō fuerit carnalis copula ſecuta is qui remanſit. de cōuer.coniug.c.uerum. 1258

Coniugatorum alter ordinem intrans inuito altero perdit ius petendi debitū, & poſt mortem alterius ſi exierit,non cōpellitur redire,ſed continere. eo.tit.c.quidam.1258.& c. placet. 1305

Coniugatorum altero intrāte religionem qui remanet tenet uel intrare ſi eſt ſuſpectus,uel ſi non eſt ſuſpectus,tenetur continentiam vouere.eo.tit.c.cū ſis 1259

Coniugatus propter infidelitatem ſeparatus iudicio eccleſiæ peracta pœnitentia ſi ordinem intrare noluerit, compellitur infideli cohabitare relicto.eo.tit.c.vlt. 1274

Compaternitas
non cōtrahitur p ea quæ præcedunt baptiſmum.de cogn ſpiri.c contracto. 1495

Compater uiri nō poteſt uxori ſuæ poſtea copulari poſt mortem uiri eod. tit.c. Martinus. 1494

Ante compaternitatem natus non cōtrahat cum filia mediante quia eſt compaternitas facta:& ſi contraxerit,dirimatur.eo.tit. c. tua nos. 1497

Ante compaternitatē uel poſt nati pñt contrahere excepta perſona per quam cōpaternitas eſt contracta.eo.tit.c.ſuper eo. 1493.& c.1. 1491

Compurgatores
quod tenēatur iurare.de pur cano.c.de teſtibus. 1844

Conſanguineam
vxoris cōgnoſcens, nunquam debitum petat ab uxore ſua id eo qui cogn.conſan.uxoris.c 1. 1499

Conſanguineo infideli nō pōt clericus legare de ſuc.ab inteſt.c.ſancto. 1195

A conſanguineis uxoris eſt abſtinendū ut a ppriis de conſa & affi. c.ex lrīs. 1507

Conſanguinei teſtes eſſe poſſunt in cā matrimoniali.q ma.acc.pot c. videſ. 1548

Conſanguineus teſtis præfertur in cā matrimo.de teſt c.quoties. 703

Conſanguineus conſanguinei ſpōſam ducere non poteſt:uerum eſt ſeptennem deſpon.c. ſponſam. 1424

Cōſanguineam alicuius præcognoſcens eam poſtea ducere nō poteſt. de præſum. c.tertio loco. 792

Conſecratio
eccleſiæ & chriſmatis & epōrū n debet fieri niſi cum miſſæ celebratione.de elec.c.quod ſicut.in glo. 151

In conſecratione eccleſiarum prius eſt dos aſſignanda.de cōſe.ec.c.cū ſicut. 1362

Reconſecrari debet altare ſi motum ſit uel lapis fractus; nec propter hoc eccleſia reconſecratur.eo.tit.ad hæc. 1359

Conſecrantur eccleſiæ bene diebus feſtis & ferialibus.de conſecra.ec.uel alta.c. tua. ibidem

Conſecrari non debet eccleſia propter homicidium in ea factum.eo. tit.c.propoſuiſti. 1360

Conſecrari poſſunt ſimul multa altaria & multi epi eo.tit.cum ſis. 1360

Conſecrari debet eccleſia polluta ſanguine uel ſemine etiam prius non conſecrata.eo.tit. c.ſi eccleſia. 1363

Reconſecrari nō debet altare in extremis tantummodo fractum. eo.tit. cap.ligneis. 1361

Conſecrari debet eps ad minus à trib. cæteris epiſcopis conſentiente archiepo. 253.& c.nec epiſcopi. ibidem

Pro conſecratione eccleſiæ procuratio peti poteſt duntaxat.de ſimo.ca. cum ſit Romana. 1610

Conſecrationem electi poteſt cōmittere archieps ſuffraganeis.de of.iud.ordi.c. cp ſedem Apoſtolicam. 405

Conſecratum non debet ad humanos vſus applicari.de reli.domi c ad hæc. 1304

De conſecratione diuerſa regum,epōrum & ſacerdotum, habes de ſa.uni. cap. uno. 276

Conſenſus
partium pōt relaxare auctoritate iuris de reſti c.nonnulli. 64

Propter conſenſus defectum, confirmari nequit matrimonium impuberum ante ætatem legitimam contractum de deſpon.impub.c a nobis. 1491

Conſenſus non uidetur eſſe ſi metus interuenit.de ſpon.c.cum locum. 1429

Conſeruatores
à manifeſtis iniuriis tueri poſſunt quæ indaginem iuris non requirunt in nouel.de of dele. c 1. lib. 6 247

Conſtitutio
nullū ligat anteq̄ ad eū perueniat. de conſti c.cognoſcentes. 15

Conſtitutiones contra libertatē eccleſiæ reuocētur.de ſen.exc. c nouerit. 1923

Conſtitutio nō debet fieri in pīudiciū futurorum de conſt.c.cum omnes. 13

Conſtitutiones antiquæ non mutent niſi de conſenſu epiſcopi.de conſue cum conſuetudinis. 94

Conſtitutionem publicatam nō oportet auribus ſingulorum intimari. de poſtu.præla.c.1. 97

Conſtitutio ſedis Apoſtolicæ oēs adſtringit.de conſti.c.ſi. 28

Conſtitutio ad præterita non extenditur,niſi nominatim de eis caueatur. eo. tit.& c. ibidem

Conſtitutio contra libertatem eccleſiæ non tenet.de reb.ecc non alie.c.ult. 1115

Conſtitutio de uſuris fertur ad præterita.de uſu.c.cum tu. 1735

Conſtitutiones eccleſiæ pro tempore uariari pñt.de cōſan.& af.non dēt. 1514

Conſtituentis ius eſt etiam declarare. de conſti c.ult. 28

Conſtituens patiatur legem quam ipſe tulerit.eo.tit.c. cum omnes. 18

Con-

Constitutio confirmata per superiorē non potest reuocari per constituentes. e. tit.c.cum accessissent. 20

Constitutio facta à laico etiam pro libertate ecclesiæ non tenet nisi per Papā approbetur.eo.tit. c.ecclesia.25

Constitutio de certo numero canonicorum nō ualet nisi per Papā confirmata fuerit eod.tit.c.ex parte episcopali. 28.

Consuetudo

Consuetudo cuius non extat memoria pro lege habēda est.de test.&attest.c.series.720

Consuetudines sustinens contra libertatem ecclesiæ, excommunicatus est. de sent.excomm.c.nouerit. 1923

Ex consuetudine hactenus præstitum peti potest.de excus.præl.c.adhæc. 1781

Consuetudo iuri contraria non ualet. de consuetudine. c.ad audientiam. 86.& c.quanto. 87

Consuetudo iuri scripto non præiudicat.de iudicijs.c.clerici. 327

Consuetudo ꝙ laicus testificetur contra clericum in causa criminali, nō ualet de accus.c.meminimus. 1579

Consuetudo quæ absque peccato seruari non potest,non valet.de præscript.c. ultim. 874

Consuetudo in testamentis religiosis factis sine testib.& scriptis ualet,dummodo forma tradendi secūdū consuetudinē terræ seruetur.de consue.c ex litteris. 85

Consuetudo de sepulturis puerorum tenenda est secundum morem terræ. de sepul.c.de uxore 1203

Consuetudo de canonica portione ualet secundum consuetudinem terræ.eod. tit.c.certificari. 1204

Consuetudo de contrahendo cū ante vel post compaternitatem genitis,tenenda est.de cogna.spirit.super.eo. 1498

Consuetudo in testamentis ut testes sufficiant duo uel tres . non obstantibus legibus ualet de test.cum esset. 174

Consuetudo præiudicat iuri communi suo loco tantum ubi uiget.de consue. c.cum dilectus. 91

Consuetudo approbata in loco suo ꝓ lege habetur.de arbitris,c.dilecti. 508

Consuetudo damnosa ecclesiæ abolēda est de consu.ca.cum consuetudinis 94

Consuetudo dat iurisdictionem.de foro compet.c.cum contingat. 551

Consuetudo de pluribus præbendis habendis in una ecclesia,non ualet.de cōcess.præb.c.litteras. 1079

Consuetudo non excusat in delictis. de consuet.ca.quanto. 87

Consuetudo terræ in iudicijs seruāda est si bona est.de dec.c.ad apostolicę 1223

Secundum consuetudinē loci decedēs debet relinquere ecclesię matrici partem bonorū suorū.de sepul.c.certificari. 1204

Consuetudo optima est interpres legū de consue.c.cum dilectus. 91

Consuetudo obseruetur in electionibus & beneficijs conferendis.de elect.ca cum ecclesia.159. & de causa propri.c.cū ecclesia. 609

Consuetudines antiq; sunt magnæ auctoritatis.de consue.c.cū cōsuetudinis. 94

Contemptus

Contemptus absentis cassat electionem. de elect.c quod sicut ex litteris.151.& c.bonæ memoriæ 1. 138

Contestatio

Contestatio litis perpetuat iurisdictionem. de offi deleg.c.relatum. 342

Contestatio & sententię diffinitiua debent fieri coram principali eo. tit. c.super quæstionum. 355

Contestatio litis ubi omittitur processus,non ualet.de elect. c.dudum 2. 196

Contestatio litis quomodo fit. ibid.

Contraria

Contraria proponēs,suspectus est.de piu c litas 791

Contraria proponēs,uel sibi cōtrarius est audiēdus.de app c sollicitudinē. 950

Contrahere

Contrahere nō possū cū sorore mea adoptiua durāte adoptiōe.de cog.leg.c.si qua,1498

Contrahere non potest filius carnalis cum filia spirituali, & econuerso.de cogna spirituali.c.ex litteris. 1497

In contrahentibus consideranda est scientia & ætas.de spon.c.ex litteris. 1425

Contrahentes clandestine non possunt compelli cohabitare.de clandesti. despō. c.quod nobis. 1459

Contrahens uxoratus cum ignorante prima uxore defuncta non potest petere diuortium : nisi illa uelit.de eo qui dux. in ma c.1.1490.& c ueniens. 1478

Contumax

Contumax non est qui infirmitate impeditur. de proc.c.querelam. 459

Contumax potest excusari per nuntios. ibid.

Contumax est qui comparet, sed respondere non vult de iud.c.1. 521

Cōtumax cōdenatur in expēsis à tēpo quo cœpit esse cōtumax aduersario expectāte de do & cōt.c.cū dilecti. 655

Contra contumacem post litis contestationem sententia diffinitiua dari debet.si liquet de iure: si non adiudicet ꝑsenti possessio.de dolo & cōt.put. 651

Contumaciter recedens à iudicio cōpellitur stare iuri, & temporali,& ecclesiastica pœna puniendus est. ibid.

Conualescere

Conualescere ex post facto non potest ꝙ ab initio non ualet.de elec.c.auditis.154

Conuenire

Conuenire uel conueniri nō debet collegium sine cōsensu prælati.de iud c.cūm. 537

Conuentus per litteras duplices ad diuersos iudices primis non reuocatis non tenetur respondere secundis. de rescr.ca. ex tenore. 47

Sex conuentionis uitia ponuntur.eo. tit.c.ult. 83

Conueniri potest possessor rei pro domino.ut lite non contest. c.quoniam frequenter.§ si. 574

Conueniri non potest quis simul corā diuersis iudicib.sup diuersis actionib.ꝑsonalib.de rescr.c.quia nonnulli. 83

Conuentu irrequisito non debet abbas uel abbatissa beneficium conferre: nisi propter priuatam consuetudinē.de ijs quæ fiunt a præl.c.continebatur.1092

Conuerso

Conuerso Iudæo ad fidem est puer paruulus assignandus de conuers.in fide .2 1276

Conuersum uerberans est excommunicatus,& a Papa absoluendus de sent. exc. c.non dubium. 1879

Creditor

Creditor vltra sortem non pōt petere.de iureiur. ca. ad nostram.1. 800

Sed potest expēsas circa pignora factas deducere. ib.

Crimen

Crimen occultum non impedit promouendum. de temp.ord.c ex tenore. 252

Crimen est ibi puniendum ubi commissum est de rap c.1. 1725

Crimen tribus modis potest exponi denuntiando,excipiendo , & accusando, de accus.c.super his. 1583

Crimen pro quo excommunicatur laicus, deponit clericum. de ui. & honest. cla.c.monasteria. 993

Crimen per testes nō per actorem probatur..de simo.c licet Hely. 1627

Christus

Christus est uerus Deus & uerus homo,de summ. trin. c.11.

Christus descēdit in anima:surrexit in carne:ascendit in utraq;.c.1.c.firmiter ib.

Christus mortuus est pro omnib. quantum ad sufficientiam & c. de baptism.c. maiores 1382

Et paradisi ianua tantum in morte Christi aperta est. ibid.

Pro crimine nemo puniendus est contra quem non laborat infamia. de accus. c inquisitionis. 1590

In crimine participans eadem sentētia inuoluit.de sent.exc.c.si cōcubina. 1928

De crimine semel accusatus re accusari non debet, nisi iterum crimen replicet de accus.c.de his criminibus. 1575

Crimen publicum ordine iudiciario probandum est.de simo.c.dilectus. 1624

Crimina audita non dissimulanda,sed inquirenda sunt.de collusio. deteg.crimina.1757 & de sim.c.licet Hely. 1627

Crimina paria pari compensatione tolluntur.de adul.c tua fraternitas.1724

Criminosus testificari non potest.de accus.c.cum oporteat. 1588

Criminoso in crimine socios accusāti nō est credēdū,excepto crimine læsæ maiestatis.de confes.c.1. 677

Criminosus pœnitentia peracta repellitur à testificando in causa criminali,nō tamen in ciuili.de testi.c.non debet. 757

Et c.testimonium. 755

In criminali causa potest responderi per procuratorem. de do. & cont.c.cum dilecti. 655

In causa criminali non debet procurator admitti. de accus. ueniens. 1581

Crimina quædam sunt in quibus culpa est relaxare uindictam, de postul.prælat.c.1. 97

In causa criminali pater non admittitur pro filio, nec econtra. qui matr. acc. poss.c.uidetur. 1548

Pro crimine occulto nemo pubice puniēdus est.de accus.c.inquisitionis. 1590

D

Damnum dedisse uidetur qui occasionem damni dat.de iniur.& dam. da.c.si. 1154

Damno facto per antecessorem non obligatur successor si est in damnum ecclesię factum de præca.c.2. 1116

In damnum ecclesiæ alienata sunt reuocanda. de reb.eccle.alie.ca. ad audientiam. 1113

Damnum faciens non excusatur ignorantia,si scire debuit,quin teneatur satisfacere.de iniu.c.si. 1154

Debitor

Debitor plus obligatur si alteri quàm creditori soluit de iureiur.c eam te. 815

Pro debitis soluendis potest epūs beneficium retinere de fideius.peruenit 1148

Pro debitis alienis ecclesia non grauetur.de do.c.fraternitatem. 1256

Debita patris soluat filius & prælati ꝑdecessorum suorum.de sol c.1. 1152

Debitor excōmunicatus debet absolui si nō pōt absoluere ꝑstita cautione ꝙ soluat cū pōt.eod tit. c. Oduardus. 1154

Debiti iniusti solutio per debitorem probari debet.eo.tit.c.is qui. 1155

Debito ꝓ maiori pte soluto nō dēt pęna exigi,si aliud nō ꝑt solui. de pœ.suā 1159

Debitor tenet liberare fideiussorē ab omni obligatione. de fideius.cap. constitutus. 1150

Indebite exactum,licet ex consuetudine non est,soluendum.de exces. præla. c. sane. 1783

Ad debita soluenda quattuor menses

conceduntur.de off.dele.c. quærẽti. 354

Deceptis & non decipientibus iura subueniũt. de rerum permu.c cum vniuersorum. 1137

Decessus alicuius non impedit quin de statu eius cognosci possit de hær.c.si quis eps. 1670

Decimæ dandæ sunt de lana. fœno, molendinis, piscariis deductis expensis.de deci.c.peruenit. 1216.& c.pastoralis. 1230

Decimæ statim soluentur collectis fructibus ante solutionem mercedis mercenariorum eo.tit.c.cum homines. 1216

A decimarum solutione nemo absolui potest per principem.eo tit.c.tua. 1227

Decimæ dandæ sunt de omnibus reb. licite acq̃sitis.eo tit c.ex transmissa. 1216

Ad decimas dandas omnes teneñ. eo. eo tit.c.a nobis. 1226

Decimas detinens laicus careat sepultura ecclesiastica.eo.tit.c.prohibemus 1223

Decimæ dentur ecclesiæ illi in cuius parochia sunt prędia,tamen antiqua tenere possunt.de paro.& alie paro.c.fin.

Decimæ iure hæreditatis teneri nõ possunt.de deci.c.ad hæc.

Decimæ debentur diuina constitutiõe.e.ti.c.tua.1227.& c.parochianos.220

Decimæ nõ debẽt retineri propter malitiã clericorum eo tit.c.tua nobis. 1227

Decimæ dandæ sunt de diuersis seminib. ẽt unius agri.eo.tit.c.ex parte.1. 1218

Decimæ sunt dandæ de omnib. bonis. de apibus &,omni fructu terræ. eo.tit. c. non est. 1224

Decimæ pertinent ad ecclesiã parochiali de iure cõi.eo.tit.c.cum cõtingat. 1231

Decimas non tenentur dare Cistercië. hospitalarij,templarij,de terris quas proprijs manibus & sumptibus colunt.eo.ti. c.ex parte. 1218

De terris tamen quas tradunt aliis excolendas,tenentur ad decimas. eo.ti.c.nuper 1236.& c licet. 1219

Decem debentur in signum vniuersalis dominij.Item sunt tributa egẽtiũ animarum.eo.tit.c.tua nobis. 1227

Ad decimas persoluendas sunt compellendi laici per censuram ecclesiasticam,si nolint persoluere. ibidem

Ad decimarum solutionem non excusat cõcessio ad firmã e.ti.c.i aliquit. 1235

In decimis soluendis consuetudo approbata seruanda est.eo.tit.cum sint. 1222

Decimarum solutio ꝓcedit exactiones tributorum & censuum eo.tit.c.cum non sit in homine. 1235

Decimæ possunt locari quibuscunq;de locato & conducto. c. uestra. 1129

In decimis bene habet locum compositio.de deci.c. suggestum est. 1217

Decimæ soluendæ sunt de terris quæ olim pascuosæ,nunc frugiferæ sunt, & de fundo ubi steterunt olim domus, ibidẽ.

Decimas nõ tenetur soluere mercator nisi deductis expensis suis. eo.tit.c. pastoralis. 1232

Decimas tenentur clerici de patrimonio soluere.eo tit.c.nouum. 1214

In decimis non deducuntur expẽsæ ꝓ fructib.percipiendis, vel rebus reseruãdi factæ eo tit.c.cum homines. 1216

Decimas tenẽtur Iudæi soluere de terris,quas tenẽt colẽdas.e.ti.c.d terris. 1221

Decimas nõ recipiat ecclesia in alieno episcopatu.eo.tit.c cum sint. 1222

Decimæ cum conceduntur de nemoribus conceduntur & de nouallibus percipiendis.eo.tit.c.ex parte 2. 1222

Decimæ non recipiantur à manu laici. de priuile c.cum & plantare. 1804

Decimæ bene recipiuntur à laico de consensu epi. de decimis.c.dudum. 1233

Decimas alterius ecclesiæ à laico detẽtas,alius in pignus non recipiat. eo. tit c. interdicimus. 1238

Decimas de hortis suis fratres prædicatores & minores soluere nõ tenentur. de exces prælat.c.nimis iniqua. 1733

Decimæ datæ in feudum reuocentur. de iis quæ fi.a præle. c. cum apostolica sedes. 1095

Decimas laico concedens deponatur: idem de ecclesiis & oblationib.de deci.c. quamuis. 1221

Decimarum trãsactio debet fieri de cõsensu episcopi uel Papæ, aliàs nõ ualet. de transactio.c.statuimus.& c ueniens. 450

Delegatus potest esse arbiter in causa sibi cõmissa.de præsump.c.litteras. 792

Delegatus potest exequi iurisdõnem, suam per annum integrum.de of. & pot. ind.deleg. c.quęrenti. 354

Delegatus maior est ordinario in cã sibi commissa eo.tit.c sane.2. 334

Delegatus põt committere uices suas suo conudici uel alteri. eod.tit.c.quamuis. 331

Delegatus potest excommunicare contumacem eo.tit.c.quærenti. 354

Delegatus potest cõmittere uices suas non in arduis casibus.eo tit.c.si pro debilitate. 328

Delegatus prædicationẽ crucis sibi cõmissam,siue dispensationes,absolutiones pœnitentiarum iniunctiones non põt alteri committere.eo.ti.c. quoniam apostolica sedes. §. cæterum. 329

Delegatus potest coercerę quemlibet suam iurisdictionem impediente.n. eod. tit.c.præterea. 336

Delegatus per negligentiam uel malitiam suam amittit iurisdictionem.eo.tit. c.quoniam. 385

Delegatus eandem habet potestatẽ vel iurisdictionem in principali & accessorio. ibidem

Delegatus generalis non habet potestatem super causa delegata alteri specialiter.de of deleg.ca 2. 388

Delegatus dẽt supersedere. & nõ delegatis se non intromittere.de rescrip.c.super litteris. 52

Delegatus potest esse testis in causa sibi commissa si iudicandi officium nõ assumat.de testi c.dilecto filio. 740

Delegatus potest alteri causam cõmittere prout vult de of.& pote.iudi. dele.c. super quæstionum. 355

Delegatus cõmittens alteri uices suas decætero se non intromittet,si ex toto commisit. ibidem

Delegatus debet sequi mentem delegantis.eo.tit c.sane 2. 334

Delegatus non põt committere alteri causam appellatione remota, prædicto c. super quæstionum. 354

Delegatus debet esse uiginti annorum,nisi partes scienter consentirent in eum, q 18.annum transcendisset, alias facta delegatio ab alio quam à principe non teneret. eo. tit.c.cum vigesimum. 384

Delegatus potest dare iudicem. eo. tit. c.pastoralis. 362

Delegatus potest compellere subdelegatum ad recipiendum uices suas, tamen defert pro qualitate personarum.ibidem

Delegatus non procedat in causa sibi commissa,si litteræ prioribus litteris opponuntur de eis mentionem continẽtes. eo.tit.c.sane 1. 319

Delegatus puniat contumaces pœna statuta:alias si non sit, pro qualitate puniat culpæ.eo.tit.c. præterea. 330

Delegatus recipiens causam, simul recipit potestatem omnium ad causam pertinentium ibi.& c. suspicionis. 388

Delegatus officio suo functus cum sententiam executioni mandauit,expirat auctoritas sua.eo.tit.c.ex litteris. 366

Item quando terminus præfixus trãsit, non prolongetur.eod.titu. de causis. 320

Delegatus potest sententiam suam demãdare executioni, & debet,si ordinari⁹ non vult uel non potest.eod.tit.c.significasti. 331

Delegatus põt ordinario executionem mandare.eo.tit.c.ex litteris. 366

Et debet exequi,nisi Papa aliud uel aliter committat.eo.tit,ca si quando. 312

Delegatis commissa causa expressis nominibus locorum non personarum, vno mortuo successor eius i dignitate põt in causa cum alio sententiare.eo tit.c. quoniam abbas. 336

Delegatus non potest aliquem inuitis ordinarijs instituere.c.super eo. 337

Delegatis duob.cã cõmissa, unius sñia sine altero non tenebit. ibidem

Delegatus suspectus est amouendus e. tit.c.causam quæ. 340

Delegatus debet ꝓcedere mortuo mãdatore si lis ante fuerit contestata.eo.tit. c.relatum. 391

Delegatus potest procedere in cã citatione emissa, ante mortem mandatoris lite non conte.eo.tit.c gratum. 341

Delegato alteri uices suas cõmittente, si ab illo fuerit appellatum, nihilominus debet procedere in causa sibi commissa, si tamen aliquid sibi iuris reseruauit. eo. tit.c.cum te consulente. 340

Delegatus potest absoluere excommunicatũ ab ordinario, si ille malitiose noluerit facere eo.tit.c. prudentiam. 342

Delegatis tribus uno absente alij non possunt procedere nisi legitime impeditum se ꝓbet,uel nisi duobus committatur,ẽt si tertius nequiuerit interesse ibi.

Delegatus non debet procedere in cã si citatus ad Papam misit ante citationẽ. ibidem.

Delegatus unus non procedat in cã appellatione emissa contra suũ coniudicẽ. eo.tit.c.cum super. 350

Delegatus usque ad mediam noctẽ potest expectare partem,& sententiare.eod. tit.c.consuluit. 351

Delegatus põt refutari ꝓ familiaritatem post litis contestationem contractã. eo tit c.insinuante. 352

Delegat⁹ uice sua & sui cõiudicis mortui reintegra non procedat nisi à suo coniudice sibi cõmittatur, & ante mortem eius sit ceptum.eo.tit. c.licet. 367

Delegati mandatum non tenetur exequi ordinarius,nisi constet eidem prius de rescripto apostolico.eo.tit cap cum in iure. 368

Delegatus non potest excedere formã mandati apostolici,aliàs non ualet ꝓcessus eo.tit.ca.uenerabili fratri.378.& c. P. & G. 383

Delegato uno mortuo potestas alteri⁹ expirat,nisi aliud in delegatione sit expssum.eo.tit.c.uno.385.& idem intelligendum in arbitrijs. ibidem

Delegatus de consensu partium potest uices suas committere,licet sit demandatum ei ꝙ personaliter exequatur, nisi sit causa ardua.eo. tit.c.si. 395

Delegati iurisdictio expirat quando cã refertur ad superiorem. de offic. leg. cap. licet. 398

Delegatus qualiter procedat contra iniuste excommunicantem.c. cum contingat de of.deleg. 379

Dele-

Delegati iurisdictio expirat per sententiam interlocutoriam,&c.eod. tit.c.significantibus. 380

Delictum personale non redundat in ecclesiam uel conuentum.de sum.tri.c.damnamus. 11

Delictum occultum non impedit promouendū.de tēpo. or c.ex tenore. 234

Delicti recognitio facta extra iudiciū nocet sicut confessio.de elect.c.per inquisitionem. 148

Denuntians repellitur q non premonuit.de accu.c.dilectus. 1589

A denuntiatione repellantur concubinarij publici.de ac.c.cum dilecti. 1586

A denuntiatione repelluntur conspiratores. ibidem

Ad denuntiandum nō admittunē inimici.de accu.c.cum oporteat. 1588

In denuntiatione deficiens suspēditur, ab officio & beneficio.de calum.c.cū dilectus. 1604

Denuntiari potest quis de plurib. in eodem iudicio.de sen.& re iudi. cap.cum I. & A. 899

Deposita res furtiua non est furi reddēda de deposi.c.1. 1119

Deponēdus est nullus ante causæ cognitionem.de iud.emp.c.1. 521

Non deponitur quis nisi pro notabilibus peccatis.de ac.c.cum dilecti filij.1586

Depositus si celebrat, ab ecclesia rescinditur.de cle.excō.c.si quis presbyter.1766

Deponendus non est quis,si testes contra ipsum ex sola credulitate deponunt. de ac.c.inquisitionis. 1590

Diaconus contraheus cum uirgine de facto dispensatiue promoueri potest. qui cler.uel vo. matri.contra. pos.c.1. 1471

Die dominica est ab ol opere illicito abstinendum.de fer.c.1. 595

Diebus dominicis licet episcopo uirgines consecrare.& ordines conferre. de tē po or c.1. 249

Diebus dominicis pōt solus Papa subdiaconos ordinare. ibidem

Dies quandoque incipit in initio noctis & terminatur ad diē sequentem quo ad ordines celebrandos. de temp.ord.c litteras. 256

Dies aliquando incipit à uespera vsq; ad uesperam quantum ad festa celebrāda de ferijs.c.2. 595

Dies aliquando incipit à mane, & terminatur in fine diei ante tenebras quantum ad iudicem, & sententiam diffinitiuam de of.iud.deleg c.consuluit. 351

Dies aliquando incipit à media nocte, & terminatur ad mediam noctem sequētem quantum ad contractus faciendos, possunt enim fieri qualibet hora. eo. tit. c.consuluit. 351

Dies aliquando incipit post cœnam, & durat per noctem usq; ad diem sequentem quantum ad ieiunium de consecr. dist.4 c.de esu.

Dies etiam incipit à quarta feria post occasum solis usq; ad secundam feriā in ortū solis quantum ad treugas seruādas. de treuga.& pa.c.1. 438

Dietas vltra duas extra suam, diœcesim nemo citandus est.de exce.c.olim. 844

Diffinitiua sententia profetri non debet contra absentem ex legitima causa, & late non tenet maxime in causa matrimoniali. de sen.& re iud.c.tenor. 880

Et c.cum Bertholdus. 898

Ad diffinitiuam sententiā procedi pōt lite contest.in causa criminali. de don. & contu.c.veritatis. 650

Dignitates duas habens ynā dimittat etiam si habeat illas in diuersis ecclesijs. de præb. c.præterea. 1092

Ad dignitatem maiorē à minori est trāseundū.de transl.epi.c.licet in tantū. 218

Dilapidator deponendus est. de simo.ca.licet. Heli. 1627

Dilapidator rerum ecclesiasticarum suspectus remouetur usq; ad discussionem facti.de accu.c.ult. 1603

Dispensationes ad ius cōe, trahi nō debent.de sen.& re iudi.c.in causis. 894

Dispensare pōt epS cum clerico in minorib criminib.de iudi.c at si clerici. 513

D.spēsat Papa in secundo gradu in collateralibus gnonis,ut eum pueris fratrū. & sororum, quia hoc non est contra ius diuinum.c.litteras.de rest. spol. 634

Dispensationem inducit multitudo,& terræ consuetudo.de temp.or.c.sane. 250

Dispensatur cum eo in temporalib. cū quo & in spiritualibus qui fil. sint leg. c. per venerabilem. 1540

In dispensatione uoti attendi dēt debilitas & paupertas.de uot. & vo. redēd. c.quod super his. 1284

Dispensatio reuocari non debet.de fil.p sby.c.ex tua nobis. 387

Dispensationem non habenti alia cura animarum non conferatur,si talis habuerit ante:alioqui collatio careat uirib.de p ben.c.de multa. 149

Item ordinarii locorum inquirant diligenter de pluralitate beneficiorum curas animarum siue personatus habentiū illicite:& conferant quibus debent. Gre. in nouel.de of.iud.or.lib.6. 239

Dissensus difficulter probat nisi contraria iudicia præcesserint.de sponsa.c.ad id. 1434

Et qui mat.ac.pot.c.insuper. 1549

Dissentiente altero desponsatorū post septennium solutus est alter ipso iure. de desponsa.impub.c.accessit. 1448

Diuortium non celebratur licet ex utraq; pars coniugum consanguinitatis uel affinitatis impedimentum allegetur, nisi per testes fide dignos probetur, propter collusionem.de eo qui cognō.consangu. uxo. suæ.c.super eo. 1502

Diuortio iudicio ecclesiæ celebrato nō potest compelli fidelis recipere infidelem reuersum ad fidem de diuo.c.de illa.1556

Post diuortium dos uxori reddēda est, & cōmunes possessiones inseparatæ sunt diuidendæ.de dona.inter uir.& uxo. c.significauit. 1562

Diuortium nō fit propter furtum vel simile,sed pp infidelitatem uel adulteriū commissum.de diuor.c. quæsiuit. 1552

Diuortio propter hæresim facto continere debet fidelis uiuente infideli.ibid.& & c.quanto. 1556

Diuortium pōt fieri ex uiolenta suspicione.de præsum.c.litteras. 782

Diuortium sine iurisdictione ecclesiæ non tenet.de diuor.c.porro. 1533

& de conuer. coniug.c j. 1254

Diuortio propter adulterium facto cōtrahens cum alia debet redire ad primā. de diuor.c.ex litteris. 1554

Dolus alicuius facit, ut cōtra cū absentem procedi possit,si de ipso cōstet.de sen.& re iu. cū olī. 882

Domicilium ubi q̄s habet ibi pōt conueniri. de foro compe.c.dilecti filij. 556

Domicilium dicitur quis habere, ubi habet bñficiū.d̄ rescri.c.dilectus fili'.2 67

Donatio epi sine consensu capituli non ualet, de his quæ fiunt à prælatis sine consensu capi.c. cū nos. 1098

Donatio occulta suspecta est,& ideo irritanda.ut eccl.benef.sine di.c.ōse c.j. 1104

Donare potest qui sui iuris est, & rerū suarum habet administrationem. de dona.c.cæterum. 1157

Donationem debet uir mulieri facere si vxor uiro dederit dotem.de don. inter uir.& uxo.c.nuper. 1558

Donationes ecclesiarum uiuente rectore non valent,nisi fiant locis religiosis,ita tñ q rectores eis inuitis non priuētur in uita sua.de dona.c.consultationib. 1158

Donare nemo potest sibiipsi beneficiū. de insti.c.cum ad nostram. 106

Donatio inter uirum & mulierem vnde unus fit pauperior, alius locupletior nō valet.de dote post diuo.rest.c.vl. 1325

Donationes epi in grauamē ecclesiæ factæ sine consensu capituli, reuocentur p successorem.de dona.c.fraternitatē. 1156

Donatio abbatis cum consilio prioris uel paucorum alijs reclamantibus nō tenet secundum consuetudinem approbatam.eo.tit.c.cæterum. 1157

Dos ad vxorem.& donatio ad virum reuertitur soluto matrimonio.de do.post diuo.resti.c.fi. 1568

In dotem non potest dari feudum. eo. tit.c.nuper. 1556

Dos reddatur separatę, pp̄ter legitimā cām.de dona.inter uir.& uxo.c 1. 1561

Ad dotē reddēdā dēt uir cōpelli. ibidē

Dos non reddatur separatę ob fornicationem.eo.tit.c.plerumque. 1564

Dos debetur ancillæ,quæ libera credebatur post diuortium.de coniu.ser.c.proposuit. 1488

Dos in manu uiri est uxore uiuente. c. per uestras de don. inter uir.& uxo 1567

Dos detur uxori uiro exulante uel fugiente.de pignorib.c.ex litteris. 1144

Pro dote sunt omnia bona uiri tacite obligata mulieri. ibidem

Dotem uxoris uir vendere non potest. de cōsue c.ex parte. 94

Dos ecclesiæ immunis debet esse ab oī seruitute,de censi.& exa c.1. 1338

Dubia in partem deteriorē interpretantur q̄uq;.de elec ca. Osius episcopus. 109

In dubijs benigna debet fieri interpretatio.de iureiu c.ad nostram 3. 813

In dubijs uia tutior est eligenda.de homi.c.ad audientiam. 1705

Dubietate in uerbis accidēte ad cōem uerborum intelligentiam reccurrendum est.de despon.& matri.c.ex litteris j. 1423

Dubia quandoque etiam sunt in partē meliorem conuertenda.de reg.iur. capit. estote. 962

Duellum qui fecit, potest ex dispensatione in ordine pri' habito ministrare.d̄ cor uitia.c.j 299

Duellum exercens potest promoueri,si non interfecerit.de cle.pugnan.in duello c.1. 1718

In duello homine interfecto non pōt ille qui interfecit, in ordine suscepto ministrare.eo.tit c.2. 1719

In duello occiso & ob hoc spoliato habent restitui sua bona si innocens inueniat.de pur.vulg.c.significantio. *Vide no. in marg. quando de Duello tractatur.* 1149

E

EClesia nō vacans pōt concedi religiosis.de resti.spol.c.cum venissent. 628

In vna ecclesia plures non instituuntur simul.de iurepatro. c.quoniam. 1316

Ecclesia vltra quattuor menses vacare non debet.eod.tit.c.cum propter discordias. 1332

Ecclesiam sine dispensatione Papæ tenens non presbyter perueniat. de ætat. & qual.cap.præterea. 266

Ecclesiam hñs non recipiat aliud beneficiũ.de pbẽ & dig.c.cũ nõ ignores 1033

Ecclesiæ donatio sub conditione reuocari potest si sic collatum sit quòd ea cessante debeat reuocari.de condi.appo.ca. verum. 1467

Ecclesias duas vnire spectat ad episcopum.de excess.prælat. c. sicut vnire. 1784

Ecclesiam vltra quatuor menses vacantem conferat episcopus.de iurepatro.cap. quoniam in quibusdam. 1316

Ecclesia non consecrata immunitatem habet de immunit.eccle.c.ecclesiæ. 1408

Ecclesiæ de nouo ædificari possunt populo crescente.de eccle.ædifi.cap.ad audientiam 1. 1399

Ecclesia sub annuo censu concedi potest ratione fructuum.ne prælat.vic.suas.c. querelam. 1643

In ecclesia placita sæcularia fieri nõ debent.de immu.eccle c cum ecclesia. 1404

Ecclesiæ nomine cathedralis intelligitur.de verb sign c cum clerici. 1942

Per ecclesiam matricem intelligitur cathedralis.eod.tit.c.venerabili. 1944

Ecclesia tantum iudicat de manifestis. de simo cap. sicut 1. 1607

Ad ecclesiã fugiens tueatur,non delinquens in eadem de immuni.eccle.c.inter alia & ca. fin 1405

Ecclesiæ subsunt episcopo in cuius diœcesi sitæ sunt de iure communi. de relig. domib.c.constitutus. 1305

Ecclesias plures,quarum vna ex alia pẽdeat, vel quæ proprios sacerdotes habere non sufficit,habere licet. de æta. & quali. præfi c eam te. 266

Ecclesiarum effractores & incendiarij postquam sunt denuntiati,à solo Papa absoluendi sunt.de sent. excom. c. conquesti. & in glos. 1850

Ecclesiæ nomine moriens si aliquid relinquat,congregatio intelligitur.de testa. & vlt. volun. c. relatum 2. 1175

In ecclesijs regularium non sint sæculares clerici,aut regulam profiteantur, aut amoueantur.de elect.c.cum ciam. 150

Ecclesiæ vltimum supplicium est anathema.de iu.ca cum non ab homine. 529

Ecclesiarũ nouarum constructio veteri obesse non dẽt.de eccl.ædi.c.de his. 1401

Ecclesia fornicatione polluta, aspersione aquæ reconcilietur. de adul. & stup.c. significasti. 1722

Ecclesias reparare tenentur rectores earum de eccle ædifi ca. de his. 1401

Ecclesia sæcularis non potest fieri regularis sine consensu episcopi diœcesani.eo. tit. ca. ad audientiam 2. 1491

Ab ecclesia sua se transferens auctoritate ꝓpria ad aliã, vtraq; careat & prima & secunda de transla præla c.quanto. 216

Ecclesia si possessiones suas a laicis repetat, debet expensas eorum computare in rei melioratione factas.de in integ. restit. cap 1. 486

Ecclesiasticum feudum non licet vendere sine con sensu episcopi. de consti. ca. quæ in ecclesiarum. 19

Ecclesiæ & platuræ pueris non conferãtur.de æta & quali.præfi c ex rõne. 264

Sed talibus debet cura animarum committi, qui in breui possunt ordinari in presbyteros,& sint subdiaconi. eod titu, c.indecorum.285.& cap.præterea. 266

Ecclesia debet habere chorum & ecclesiam,scilicet duas partes. de vita & hone. cler. c.1. 991

Ecclesia parochialis non diuidatur sine episcopo.de præben. c.auaritiæ. 1030

Ecclesia viuente rectore non dari nec recipi debet de concess.præben.cap.quia in viuorum. 1069

Ecclesia per episcopum reconciliari potest,non per presbyterum de conse. eccle. vel alt.ca. aqua per episcopum. 1362

Ecclesia vacante confirmatio non pertinet ad capitulum.ne sede vacã.c.2. 1089

Ecclesijs suis non sunt spoliandi cæci & leprosi.de censi.ca licet multum. 1329

Ecclesia regularis & cathedralis vltra tres menses non vacet,& si vacauerit, archiepiscopus prouideat ei de elect.& ele. pote.c.ne pro defectu. 177

Ecclesia vacans rõne dissensionis inter episcopum & patronum custodiatur per œconomũ.de of.iud ord c.cum vos. 198.

Ecclesiæ tolerantia non audiuit dispensationem.de præb.c.cum iamdudũ. 1036

Ecclesia non potest infligere pœnam sanguinis.de rapt & incen.c. in archiepiscopatu. 1728

Ecclesias in proprios vsus concessas nõ licet religiosis intrare sine consensu diœcesani.de priuil c. pastoralis. 1823

Ecclesiæ mansus debet ab omni exactione esse immunis.de censi c. 1. 1338

Ecclesia cathedralis aliquem in Theologia regentem habeat.de magist. c. quia nonnullis. 1652

Ecclesiæ matrici debentur decimæ, de præscrip ca.ex transmissa. 859

Ecclesiæ statuta pro tẽpore variari possunt de consti & alh ca non debet 1514

Ecclesia confirmante statuta laicorum valent;aliàs non de consti. c. ecclesia sanctæ Mariæ. 25

Contra ecclesiam aliquid statuentes reuocent, aliàs excommunicentur. de sent. excom. ca.nouerit. 1923

Ecclesiast ca censura intelligitur interdictum,suspensio,& excommunicatio.de verb.sign.c quærenti. 1492

Electio cassatur si electus ante confirmationem ministret.de elect ca qualiter. 126

De electi fama testes cogendi sunt. de testi cog. super his. 753

Electioni de se factæ quis metu renuntians non minus potest recipere dignitatem illam nisi abiurauerit. de his quæ vi metusve cau.fi.c ad aures. 481

In electione præualet numerus dignitati eligentium de elect.c.dudum 1. 136

Electio valet, & si non dignior, tñ dignus eligatur.eod.tit.c.cum dilectus. 160

Electus confirmatus potest exercere quæ sunt iurisdictionis,sed non quę sunt ordinis.eo tit. c transmissam. 123

Electio simoniaca ignorante electo facta non valet, nisi in fraudem electi hoc fiat vt impediatur.de simo c nobis. 1623

Electio celebrata ab interdictis non valet.de elect. ca.cum inter R. 124

Ineligibilem facit consuetudo eligibilem de cler coniug c. cum olim. 1011

Electi debent esse triginta annorum. scientiæ sufficientis, & de legitimo toro nati,aliàs non valet electio de electio.cap. cum in cunctis. 114

Electione prima non cassata,non valet secũda electio.eo.ti.c cõsiderauimus. 119

Ad electioné vocandi sunt qui sunt in ꝓuincia,quia plus nocet cõtẽptus vnius, q̃ contradictio multorum eod. tit ca.corã dilecto 170 & c.bonæ memoriæ 2. 170

Electio pēdente appellatione facta cassanda est. 119

Electio Papæ valet à duab partib tertia discordante eo.tit.c licet de vitanda. 113

De electione potest laicus patronus se interponere ad tractandum, vel post electionem ad consentiendum est inuitandus.de iurepatro. c. nobis. 1331

Quid sit de necessitate electionis quantum ad formam & modum require de elect.c.quia propter & in gl ibidem. 179

Electio episcopo nondum sepulto facta non valet. de elect. c bonæ 2. 170

Electionis tempore translato, electio non valet.de supplen. negli. prælat. c, dilecto filio. 248

Electio secunda tenet quando est euidens primam non valere.de elect. c.bonæ memoriæ. 138

Electio suspensi vel à suspensis celebrata non valet.eo.ti.c.cum inter R. 124

Electione facta non possunt compromittere in alium electores. de elect.ca cũ inter canonicos. 134

Electio cassat pp morbũ epilepticũ ibi.

Electio non potest variari publicato scrutinio.eod.tit.c. publicato. 206

In electione requiritur maior & sanior pars capituli.eo.tit.c.ecclesia 2. 205. & ca. congregato. 195

Electio pontificis à laicis facta non valet.eod tit.c.sacrosancta. 192. & c. Massana ecclesia. 204

In electione episcopi,canonici valde remoti, & in prouincia, non expectantur. eod titu cum inter vniuersas. 127

Electiones clandestinæ reprobantur. eod tit.quia propter diuersas. 179

Electioni de se factæ per potestatem sæcularẽ consentiens non põt eligi amodo ad aliquam dignitatem sine dispensatione eod titu cap. quisquis electioni. 142

In electione possunt omnes in vnum compromittere eod.titu.c.causam. 138

Electio ad præbendam facta per importunitatem non tenet de præben. & dign. c.tuæ fraternitatis. 1059

Electio abbatis pertinet ad monachos eiusdem monasterij. de consue.c cum dilectus. 91

De electione tractanda dies est præfigendus de elect ecclesia vestra 1. 188

Eligi debet prælatus vbi duo vel tres sunt in ecclesia eo.tit. c.considerauimus. 119.& c.super eo. 120

Electus abiurato schismate si non sit consecratus a schismatico, poterit confirmari eo.tit.c. quia diligentia. 118

In electo quæ requirantur. eod tit.cap. cum in cunctis. 114

Electores electo crimen obijcere non possunt post confirmationem præteritam de ætat. & qual. ordi.c. accepimus. 173

Electio imperatoris pertinet ad principes Germaniæ,sed examinatio & coronatio ad Papam de elect c.venerabilẽ. 165

Electus in archiepiscopum & confirmatus potest mandare episcopo suffraganeo suo q̃ consecret alium episcopum suæ iurisdictionis.eod.tit c. suffraganeis. 129

Electionis forma eod.titu.c.cum terra. 121.& c. quia propter. 179

Electus cassari potest propter administrationẽ ante cõfirmationẽ suã. ti.de ele. c.qualiter.125.& c.bonæ memoriæ. 138

Electio dẽt esse de proprio gremio, si sit idoneus.de elect.c cum inter can. 154

In electionibus valet consuetudo.eod. tit.c.cum terra. 121

Electionis iure priuatur & beneficio indignum scienter eligens de elect. c.per inquisitionem. 148

Elector remotus potest cõstituere procuratorem.eo.tit.c.congregato. 195. & c. scriptum. 174

Circa

Circa electionem simoniacam an archiepiscopus dispenset,& qualiter,habes de elect.c.si alicuius electionem. 209
Electio non ualet si absen. non vocent qui debent & possunt electioni interesse. de ele.c.quod sicut. 151
Electi electionibus consentiant.eo.tit. c.bonæ memoriæ. 138
Electionibus duabus per dissensum capituli factis neutra illarum ualet. eo. tit. auditis. 154
Personæ electi in uia electionis non augent numerum eligentium.eo.tit.c.Cumana.190.& c.cum in iure.sed in uia cōpromissi. 164
Eligere prohibiti à Papa, si non postulent electores, currit eis tempus propter negligentiam.eo tit.c. fin. 210
Eligentium numerus multū excedens præfertur dignitati eligentium.eo. tit.ca. dudum 1. 136
Eligere non possunt excommunicati maiori excommunicatione.eo. tit. ca.illa quotidiana. 137
Si electores intra sex menses non elegerint,carent ea uice potestate eligendi, & proximus superiori prouidebit de prælato uel epō.eo.tit.c.ne pro defectu. 177
Electi examinatio, & electio ptinet ad confirmatorem.eo.tit. c.nihil est. 1831
Circa electi confirmationem expensæ factę reddantur de bonis episcopatus.eo. tit.c ut præteritæ. 186
Ad electionem possunt admitti de quibus dubitatur an de gremio sint, cū protestatione.eo. tit.c.Cumana. 190
Electores possunt consilium requirere ab his qui non sunt de gremio.eod.tit.cū in ueteri. 193
Electum cassat multitudo dignitatum sine dispensatione Papæ eo.tit.c.dudum. 136. alias dudum ecclesia Roth.2. 196
Cum electores omnes delinquunt in eligendo,superior prouidebit. eo.tit.c.cū Vuintonien. 146
Electo nullum ius acquiritur per nominationem.eo.tit.c.quod sicut. 151
Ad electionem impediendam appellatio per laicum patronū facta in ecclesia collegiata non ualet.eo tit.c.qđ sicut.151
Electio quæ nulla est,ex postfacto non conualescit.eo.tit.c auditis. 154
Electo indigno scienter electores potestate eligendi priuentur, & à beneficio p triennium suspendūtur,&.si à maiori parte eligitur,ad minorem partem deuoluitur electio.eo.ti.c.cum Vinton. 146.& de postul.præla.c.gratum. 100
Electio episcopi in archiepm cassatur, quia episcopus debet postulari.de postul. c.gratum gerimus. ibidem
In electione Papæ absentes Cardinales ultra decem dies non expectentur.Greg. in nouel sed præsentes eligant.de electio. c.ubi periculum lib. 6. 74
Ad electionem admittuntur etiam infirmi:si recedunt,remanentes eligūt,post decē dies,aduenientes ēt post infirmitatem re integra admitti possunt.Gre.ibid.
Electio Papę fit in loco,ubi decessit aliº alioquin in proxima ciuitate non interdicta. ibidem
In electionis præiudicium ols pactio uel iuramentū factū cassum est. Gre. ibi.
Pro electione ēt debēt includi & arctari Cardinales,& alia multa habent. ibidē
Eligens aliquem gratia singularis commodi,ex hoc non priuatur iure eligendi. Greg.ibidem.c.perpetuo. 92
Electioni se opponētes siue postulationi siue prouisioni appellātes corā ꝑsonis authenticis instrō publico seu lřis exprimāt qđ obijciūt in electióis formā,uel ꝑsonā electā.Greg.in nouellis.de elect.c vt circa. lib 6. 82
Contra electum possunt obijci antiqua de nouo percepta, facto super hoc iuramento. ibidem
Et si facto iuramento obiecta probare non pōt.à pŧte opponēdi cadant, nisi de nouo aliquid commiserint Greg.ibidem
Electus non debet esse œconomus vel pcurator ecclesiæ in spiritualib. uel tpalibus in toto uel in parte per se uel p aliū, alioquin cadat ab electione. Greg.in nouel.de ele.c.auaritia.lib.6. 87
Electus requisitus ab electorib.si intra mensem nō consenserit electioni, cadat à iure electionis,nisi consensu electi depēdeat à superiori,quia si non concedat, pcedant ad electionē electores G.in noue. eod ti. c.quàm sit.lib.6. 99
Electus si intra tres menses non petierit confirmationem post consensum, ab electione cadat,nisi legitime.fuerit impeditus.eo.c. in fine.
Electio ab electoribus non potest impugnari post cōsensum,nisi de nouo improbitatem aliquam percipiant in electo vel de nouo commiserit. Grego.eo.tit.ca. nulli. 94

Episcopus in minoribus criminibus cum clerico dispensare potest.de iudi.capitu.at si clerici. 513
Episcopus potest reuocare quod antecessor alienauit indebite.de in integr.resti c.1. 436
Episcopi procurent ꝙ frequens prædicatio sit in diœcesibus suis. de of iud.or. c.inter cætera. 414
Episcopus non potest diminuere beneficium clerici sine consensu.de excel.prælat.c ad hæc. 1781
Episcopi in publico semper debent vti lineis,nisi sint religiosi.de uita & honesta cler cap clerici officia. 999
Episcopus non potest sibi uendicare res ecclesiæ de censib & exact.c.prohibemus. 1342
Episcopus potest allegare collationem beneficiorum,de concel.præb. c constitutus. 1082
Episcoporum translationes ad Papā solū pertinent.de transla. epi.c.1. 211
Episcopus absoluere potest ubicumq; conditor canonis sibi absolutionē nō reseruauit.de sen.exco.c.nuper. 1997
Ab episcopatu remouetur quis ꝓpter illiteraturam.de æta. & quali. & ord. pfi. c.quamuis. 275
Episcopi consecratio per archiepiscopū impeditum committi potest alteri. de of. ord.c quod sedem. 405
Episcopi duo simul esse nō possunt in uno loco & diœcesi.c.quoniā in plerisq;. eo tit. 413
Episcopus ad aliam dignitatem sine licentia Papæ transire non potest.de transl. epi.c.licet. 218
Episcopus non potest alienare res ecclesiæ sine consensu capituli. de his quæ fi.à præla.sine consensu cap.c.1. 1091
Episcopus nihil iuris habet in monachis nisi causa disciplinæ.de sta.mon.c.1. 1289
Episcopus tenetur esse sacerdos.de excel præla.c.ex litteris. 1786
Episcopi tempore interdicti generalis possunt diuina officia celebrare,excōicatis & interdictis exclusis, nisi hoc ipsum eis specialiter interdicatur,uel causam dederint interdicti.de priui.exce.priui. c. ꝙ nonnullis. 1827
Episcopus ius patronatus habens i alio episcopatu debet præsentare personam idoneam,& præsentatus debet admitti. de iure patro.c.suggestum. 1327
Episcopus pōt esse abbas in monasterio.de iudi.c causam. 528
Episcopus si vult nouam dignitatem creare,debet et ei in redditibus prouidere, de con sue c quanto. 87
Episcopus ratione persecutionis uel infirmitatis intrans religionem cessantib. prædictis pōt resurgere ad epatum de renun.c.post translationem. 238
Episcopus clericis ordinatis ab eo indigentib.prouideat,uel sustentet eos. de pbe. & dig c.cum secundum. 1034
Episcopo ægroto nolente cedere dandus est adiutor.de cle.ægro.ex parte. 1061
Episcopus potest detinere prouentus alicuius dignitatis uel beneficij,si sua ecclesia est onerata.ut ecc.bene sine dimin. confer.c.ut nostrum. 1104
Episcopus potest infeudare terram alteri ratione beneficij sibi collati.de dona.c. per tuas. 1158
Ad episcopum pertinet de domib.religiosis disponere.de reli.domi.c.de xenodochijs. 1354
Episcopus potest committere inferiori quæ sunt iurisdōnis,non quæ sunt ordinis.de cōse. ec. c.aqua benedicta. 1362
Episcopus præsens & consentiens iudicio mortis est amouendus.de exce præla. c.ex litteris. 1786
Episcopus non confert ecclesiam religiosis nec augere potest pēsiones sine cōsensu capituli sui uel Papæ.de his quæ fi à præla c.pastoralis. 1097
Episcopus non potest hēre personatū uel dignitatem in alia ecclesia.de concel. præb.c.post electionem. 1076
Episcopus potest ex causa clericum capere & ligare.de ap.c dilectis. 958
Episcopus uices suas sub annuo censu non committat.ne prel uic suas.c.querelam. 1648
Ad episcopum pertinet de cura animarum inuestigare.Grego. in nouel. de ver. signi.c.ult.lib. 6. 774
Episcopus debet seruare sententiā latā à subdito.de of.iud.or.c.cum ab ecclesiarum. 398

Error facti nulli nocet negotio non definito.de confes.ca. ex parte abbatis. 679

Aetatem electi pōt metropolitanus iudicare, nō tñ possunt super defectu ętatis dispēsare epi de ele c cum dilectus filius.& in glo. 160
Aetas episcopi debet esse triginta annorum aliorum prælatorum, vt decani & archidiaconi & aliorum aiarum curā habētium debet esse uigintiquinque annorū, quam attingere sufficit de elec. c.cum in cunctis. 114
Aetas nubilis est quatuordecim in viro,duodecim muliere.de desponsa.impube.c.puberes. 1446

Eucharistiæ in fine pœnitenti non denegatur de sepul c.ulti. 1106 nec etiam tempore interdicti.de pœniten.& remis.capitu quod inter. 1870
Eucharistia ad minus semel in Pascha accipiatur, nisi de consilio sacerdotis se abstineat.eod.tit.c omnis. 1871

Euictare quādo neqꝫ emptor de euictione agere de empt.& uend.c uenditori. 1127

Examinatio ad eum pertinet ad quem confirmatio de ele.c. uenerabilem. 105
Examinari debet postulatio sicut & electio.de transl c ult. 218
Examinatio à non suo iudice non valet.de ele.c bonæ memoriæ. 138

Exceptio probari debet. de iu. c.exhibita 537

Contra exceptionem doli datur doli replicatio.de adul.c.intelleximus. 1723

Exceptio falsi procuratoris & ante & post sententiam admitti. potest. de proc. c in nostra. 46

Similiter de litteris falsis. c.cum uenerabilis. 140

Excipiens contra electum iurabit q̃ nõ faciat malitiose.de elect.cũ dilectus.160

Non excipiens semel.de cætero excipere non ualet vnde citius pditur exceptio quam actio.de off.deleg c.insinuatte. 353

Ad excipiẽdum certum tempus detur reo,ultra q̃ non auditur nisi aliquid de nouo emerserit.de excep.c.pastoralis.537

Exceptio excommunicationis in qualibet parte litis potest opponi.de exceptio. excommunicationis. 350

Exceptio excommunicationis publicæ repellit iudicem ab officio suo. ibid

De exceptione peremptoria siue incidenti non pronuntiatur,sed super principali.de ordi cog c.1 598

Si excipitur crimen contra testem,à te simonio repellitur.de ord.cog.c.2. 601

Si excipitur defectus natalium quantũ ad successionem,primo debet terminari.eo.tit c tuam. 664

Exceptio nulla est cum quis alteri opponit in quo ipse culpabilis est.de excep. c cum ecclesiasticæ. 536

Exceptio contra testem probetur ante prolationem sententiæ.eod. tit. c.1. 533

Exceptionem nouam proponens iurabit se noniter illam percepisse. eo.ti.ca. pastoralis. 537

Exceptio de iudice suspecto admittitur eod.tit.c.cum inter priorem. 538

Exceptio de culpa nõ impedit quo minus negotia ecclesiæ suæ quis prosequatur eo.tit.c dilecti filij. 548

Et c apostolicæ. 556

Exceptionem causa protelãdæ litis defendere proponens,si defecerit in probatione,in expensis punitur.de do. & cont. c.finem litibus. 658

Exceptio de citatione ultra duas dietas valet.de except.c.olim. 544

Excommunicatus est dãs auctoritatem uel non prohibens cum potest p cussione clerici.de sen exc.c,quãtæ. 1918

Sub excommunicationis pœna prohibitus uel sub interminatione anathematis si contra hoc fecerit. non est p p hoc excommunicatus de iurepatronatus.c.relatum. 1328

Ab excommunicato domino liberantur serui si post tertiã admonitionẽ noluerit satisfecere d pignorib.c.grauẽ.1162

Excõmunicatus non uitans excõmunicatos peccat. de cle.exc. c.illud dominns.

Excommunicato non debet beneficiũ ecclesiasticum conferri. nec illud potest sine dispensatione retinere.eo.tit.c.postulastis 1770

Excommunicato iudice gerens uices eius non est excommunicatus propter hoc,nisi participet ei in crimine de offic. vic.c Romana in nouel.lib.6. 222

Excommunicatio maior lata non præmissa admonitione in participantes cum excommunicatis non tenet. Innoc.in nouel,de sent.excom.c.statuimus, lib 5.710

Excommunicans sine trina admonitione etiam si iusta sit sententia, per unũ mensem ab ingressu ecclesiæ nouerit se suspensum lubis.de senten.exco.c.sacro. 1920

Excommunicati sunt clericos uel religios capientes, sine læsione.de sent.excommunic.c nuper. 1897

Excõmunicare potest abbas uel prior monachus suos.de maio & obedien.c.cũ in ecclesijs. 429

Excommunicatus potest amplius & sæpius excommunicati.de Iudæis & Sarra.ita quorundam. 1657

Ab excommunicatis potest peti debitum licite.de sent.exc.c,inter alia.1900

Ab excommunicatis possunt emi à cessatia à transeuntibus per terras eorũ. eod.tit.c.si uere. 1905

Excommunicator potest cõueniri, sed debet per alium respondere, de iud.c.intelleximus. 627

Excommmunicationis sentẽtia debet esse manifesta & publica.de sent. excom. c per tuas. 1910

Excommunicatus scienter ordines suscipiens deponitur in perpetuam si est secularis.eod.tit.c cum illorum. 1902

Excommunicatus absolui contẽnẽs nec uetera beneficia potest retinere, nec noua acquirere ante absolutionem. de æta & quali.cum bonæ. 269

Excommunicatio minor non impedit executionẽ offici.de cle.excom. c.si celebrat. 1744

Excommunicatio debet fieri in scriptis,& non faciens est suspensus ipso facto,idem.est de suspensione interdicti.In noc.in nouel. & est suspensus per mensem ab ingressu ecclesiæ.de sen.excomm. c.1.lib.6. 7703

Excommunicatio generaliter sine specialiter hoc modo, qui hoc fecerit sit excommunicatus,non debet fieri sine præmonitione.eod.tit.c. Romana lib.6. 714

Excommunicationis interdicti & suspensionis sententia non ligantur episcopi.nisi de eis fiat mentio specialis.eod.ti. c.quia periculosum.lib.6 712

Excommunicatio post appellationem lata verbo vel facto non tenet. de appell. c dilecti filij.1 905

Excommunicato subtrahitur beneficium si non vult petere absolutionem.e. tit.c.pastoralis. 948

Excommunicato communicans quando excommunicatur,& quando non.de his quæ ui metusue causa fiũt sacris. 433

Excommunicatio ligat etiam admonitione nõ p̃missa.de sent.exc.c sacro.1920

Excommunicatus potest appellationẽ prosequi, & litteras impetrare de appell. c.peruenit.1 914

Excommunicatus de dubio semper debet uitari, quia præsumitur semper pro iudice.de sen.exc.per tuas 1910

Excommunicatus in duobus casibus auditur ante absolutionem ibid sed non est audiendus nisi absoluatur petẽdo.ib.

Excommunicationis exceptio repellit agentem de off.del.ca.prudentiam. 342

Excommunicatus ad osculum Papæ receptus præsumitur absolutus. de priuile.c.cum olim. 1812

Excommunicati testificari non possunt.de testi.c.uenicns. 709

Excommunicato potest quis denuntiari post mortẽ.de hæreticis c si qs. 1670

Excommunicato si Papa scribat,nõ est propter hoc absolutus. de sent. excom.c. si aliquando. 1914

Excõmunicationis sñia suspenditur p appellationem.cod.tit c.cõtingit.2. 1917

Excommunicatus contrahere potest: licet alia sacramenta non recipiat,qui cle tic.uel uo.matri.contra.pol.c.1. 1471

Excommunicationis causas dolose subticẽs nõ absoluit.de off.iud.c.ex parte 460

Post excommunicationem concubinæ clericus ei se communicens est excommunicatus eadem excommunicatione. de sent excomm.c.si concubinæ. 1928

Excommunicato participans non admittitur ad ipsum denuntiandum. eo.ti. c.in præsentia. 1918

Excommuncatur dominus propter.cõtumaciam procuratoris,si sciens non purgauerit ut lit.cont.c.1 567

Excommunicatus notorius etiamsi appellat uitandus est.de app.c.peruenit. 914

Excommunicato communicans non potest ei excommunicationem obijcere. de sent.excomm.c.in præsentia. 1918

Excommunicatus pro debitis absoluitur si est impotens ad soluendum, præstita cautione quòd soluat cum potest.de solut c.Odoardus. 1154

Excommunicatis potest prædicari, & possunt ad bonum & ad correctionem admoneri.de sent.exc.c.responso. 1915

Excommunicatus non debet absolui sine consensu excommunicatoris. de off. c.cum ab ecclesiarum. 193

Excommunicatus publicus nõ dẽt ad dignitatem laicalem eligi. de ele. c.uenerabilem. 165

Excommunicatus pro iniectione manuum auditus appellans. de appell.c.peruenit. 914

Excommunicatus a delegato non potest absolui nisi à Papa uel ab eo qui succedit delegato in onere & honore, nisi in mortis articulo. de offi.iud. ord.c.pastoralis. 406

Excommunicationem debet quis potius sustinere. quàm uxori contra cõsciẽtiam debitum reddere,quæ non est vere uxor. de sent.exc.c.inquisitioni. 1616

Excommunicatio potest sub conditione ferri .de appell.c.præterea 2. 911

Excommunicatus publice non potest iudex esse.de except c.exceptionem in fi. 850. & de sent.& re iud.c.ad probandum 902

Excommunicatus debet ab omnibus etiam priuilegiatis uitari. de priuil. c. cũ & plantare. 1804

Excommunicatus in cœmeterio sepultus,debet exhumari & eijci.eo.tit.ca adhæc.1806.de sepul.c.sacris. 1202

Excommunicari non possunt Cluniacẽ.ab ordinarijs.de priuil.c.quanto amplius. 1829

Excommunicato non possunt aliqui communicare ratione alicuius priuilegij.de sent.excomm.c nulli. 1881

Excommunicatus si quis sit pluribus de causis,una tacita,non ualet absolutio sibi facta,ibid.c.cum pro causa. 1894

Excommunicatus publice non admittitur ad accusandũ.de accus.c.olim. 1601

Excommunicatis à Papa communicãs ab ipso solo est absoluendus.de sent.exc. c.significauit. 1898

Excommunicato domino potest familia communicare.ibid.c.inter alia 1900. & c.si uere. 1605

Excommunicato potest communicare uxor & liberi.eo ti.quod in dubijs. 1920

Excommunicato in ijs quæ sunt de eius correctione communicans, non est excommunicatus, licet alia uerba interponat.eod.tit.c.cum voluntate 1927

Excommunicatis possunt prædicatores communicare ab eis eleemosynas recipiendo . maxime si aliud non habent.

Excommunicationis absolutio uel interdicti per uim & metum exorta non tenet & compulsores sunt excommunicati ipso facto.Gregor.in nouel de ijs quæ ui metu causa.c 1 lib.6. 296

Excõmunicati sunt ipso facto molestãtes p electionẽ vel bñficiorũ collationẽ

secun-

sm corã petitionem nõ fecerunt Greg. in nouel.c.sciant. de elect. lib. 6. 101
Item principes vel alij dantes licẽtiam occidendi vel male tractandi illos qui ꝓferunt & diuulgant sententiam excõicationis, suspensionis siue interdicti contra ipsos, nisi te integra intra octo dies sniam reuocauerint, vel res ablatas pp hoc restituerint, excõicationis sniam incurrunt, in qua si permanserint intra duos menses, non possunt absolui nisi per Papã. Grego. Inn. vel de sen.excõ.c.quicunq; lib.6. 731
Excõicatis participãtes, qua minor nũ excõicatio incurritur, post admonitionẽ gñaliter factam maiorem excõicationem non incurrunt, nisi iudex eis rite seruatis eos qui moneantur exprimat noĩatim. Idem Greg.eod.tit.c.statuimus lib 6 710
Ante excommunicationem iudices siue vna siue tribus admonitionib, vtantur siue vna pro omnibus, semper faciat aliqua interualla aliquorum dierum.eo tit. c.constitutionem. 728
Excõmunicatus pauper absoluatur ab episcopo de sen.excõ.in c.præsentia. 1918
Exemptæ non sunt oẽs ecclesiæ Papæ censuales à subiectione epõrum, nisi priuilegia monstrẽt exemptionis de priui.ca.recepimus. 1308
Exẽptus quãtuncunq; rõne delicti vel ꝯtractus põt corã diœcesano cõueniri, nisi locus vbi delictum est commissum, fit exẽptus. Inn in nouel.de priuil.c.1 lib 6. 686
Exemptus exemptum non potest compellere ad aliam diœcesim vbi crimen cõmissum sit, ad respondendum. ibid.
Quãdo Papa dicit, recipimus te vel vos in filios ecclesiæ Romanæ: ex hoc nõ sunt exempti tales, sed quòd nec excommunicari nec interdici vel suspẽdi valẽt à quocunque nisi à Papa vel eius legato.de ver. sign.c.1.lib.6. 753
Exemptus in capite, rõne membrorum veniat ad synodum.de pri.c.ex ore. 1820
Exempti à diœcesano puniri non debent.de sup.negli.præla c sicut nobis. 246
Exemptio tenet in ecclesia inobedientẽ.de maio.& obed.ca.inter quatuor. 428
Exemptionis causa absolutus põt conueniri alia de causa.de causa posses.& propie.cap. in causa. 620
Exemptus nõ est quis licet habeat lr̃as ꝓtectionis à Papa. d pri.c.ex parte 2.1822
Executores debent compelli ad exequẽdũ. de testam. cap. Ioannes. 1193
Exequi quis ordinem non potest post homicidium & simoniam in ordine commissam, etiam peracta pœnitentia. de accu.c.inquisitionis. 1590
Executio sententiæ si alicui facit præiudicium non exequi mandatur quousque ille doceat de iure suo.de sent. & re iudi. c. cum super. 890
Executori debent litteræ exhiberi. de rescrip. ca. cum contingat 59
Executio de beneficijs priuandis fiet per episcopum in cuius diœcesi est beneficiatus priuandus, non ubi delinquitur. de foro compe. c postulasti. 552
Exilij pœna potest per iudicem ecclesiasticum infligi.de crim. fal. c. ad audientiam. 1747
Expensas honestas potest iudex petere à partibus. de vita & hone. cler c cum ab omni. 995
In expensis condemnatus, in necessarijs condemnatur.de eo qui mit in pos.c. cum venissent. 667
In expensis condemnatur qui ill: cite tenuit possessionem post restitutionẽ possessionis.de sequestra.pos.cap ad hoc. 674
In expensis condemnatur qui temere aliquem trahit ad iudicium. de dolo & contum. cap. ex litteris. 648
In expensis condemnatur qui appellationem non prosequitur.de appel. c.irreprehensibilis Inn.in nouel de app.c.1.393
Condemnatur etiam in expensis qui non probat formam electionis. Innoc.in nouel.de dolo & contu.cap.vlt.
In expensis condemnatur qui in quarta productione testium defecerit. de testibus.c.vltra tertiam. 776
Item si litteras falsas impetrauit, & occasione earum facit expensas de rescrip.c. cæterum. 33
Item si irrationabiliter appellauit. de appel. vt debitus. 960
In expensis condemnatur cum contumax aduersarius non venit ad iudicium tempore contumaciæ, de do.& contu ca. cum dilecti. 655
Expensæ factæ circa electionem sede vacante, de bonis dignitatis fient, non capituli. sed prædecessoris de elect. & elect. pot.c.vt præteritę. 186

F

Factum legitime non cassatur licet ad statum venerit a quo incipere nõ potuit.de iurepatronatus c. consultationib. 1326
Factum notorium non requirit ordinem iuris. de testib. cap super eo. 1.710. de fil.presby.cap. quoniam. 288
Contra factum proprium potest quis venire de elect.c.nosti. 118
Facere intelligitur cuius auctoritate fit.de sent.excom. c. vt famę. 1906
Facti causa magis consideranda, quàm factum de homi. c sicut dignum. 1698
De facto ducere est magis quam fidem dare, de eo qui duxit in matri.quam polluit per adul c.cum haberet. 148
Facultatibus crescentibus crescere potest numerus canonicorum.de consti. c. cum M. Ferrarien. 22.
Facilitas veniæ incentiuũ præbet delinquendi.de vi. & honest cler c.vt clericorum. 997
Falsidicus testis trib. obnoxius est. de crimine falsi. cap.1. 1745
Per falsas litteras iurisdictio nõ datur. eod.tit. c super eo. ibidem.
Per falsas litteras lata sententia non tenet. ibidem.
A falso procuratore factum non tenet. de procur. cap. 1. 457
Falsæ lr̃æ Papales quot modis cognoscã tur de crimine falsi c licet ad regimẽ 1749
Falsis litteris vtens non est culpandus cognita falsitate si post non vtitur eis eo. titu cap dura sæpe. 1747
Falsificator litterarum capituli scribendo à maiori parte cum sit minor, suspenditur ab officio & beneficio de testi. cap. tam litteris. 728
Falsarij cum fautoribus & defensorib. sunt ipso iure excommunicati. de crimine fal ad falsariorum. 1751
Falsarij litterarum Papæ nisi ab ipso vel de eius mandato absolui nõ possunt, nisi in morte.eod tit.cap.dura sępe. 1747
Contra falsitatem qualiter proceditur. de verb.sign.cap.nouimus. 1953
Fama plus valet quã testimoniũ vnius. de consan. & affin. c. super eo. 1508
Fama in probationibus attendenda est de proba.c.cum causam. 693
Fama approbat matrimonium, illa scilicet quæ præsumptio violenta. de præsum. c.illud. 789
De fama electi testes sunt cogendi. de test cogen. c. præterea. 769
Fama sola non sufficit ad condemnandum cum testibus sit iudicandum. de co ha.cler.& mulie cap tua nos. 1006
Familia communicans cum patrefam lias excommuni cato excusatur de sent.excom.cap si vere, 1905. nisi in crimine sibi communicet, quia tunc non excusatur, ut ibidem.
Fauor vel gratia siue odium loco pretij succedunt. de simo. c.nemo. 1612
Item fauor vel gratia in beneficijs conferendis vel auferendis attendi non debet.de præben. cap. graue. 1051
Festis diebus neq; iuramenta præstari, neque pro pace iurati, neq; placita ad pœnam sanguinis debent fieri.de ferijs. cap. 1. 595
Festis diebus licet operari causa necessitatis de ferijs c. licet. 596
Festa sanctorum sunt veneranda secundum consuetudinem terræ.eod. titu cap. quoniam in parte. ibidem.
In festis non sunt causæ audiendæ, nec debet sententia dari, neque processus partibus etiam consentientib. valet, nisi &c. eod.titu cap.conquestus. 598
Festa secularia in ecclesia non fiant. de vita & hon cler c. cum decorem. 997
Feudi causa quando per iudicẽ ecclesiasticum tractanda sit. de foro compet.c. ex transmissa. 544
Infeudare non licet quẽquã de nouo. de reb.ecclesiæ de feudis c.ex parte. 1140
Feudum in dotem dare nemo potest nisi sicut ipse tennit.de do.c.nuper. 1366
Feudatarius quamdiu fructus feudi non percipit, non tenetur seruire.de feudis cap.1. 1130
De feudo decimæ nouales non sunt vsurpandæ, licet antiquæ sint concessæ. de decimis. cap. tuas. 1227
Infeudare potest episcopus beneficium ecclesiæ ratione obsequij præstiti. de dona. cap per tuas. 1158
Feudum ecclesiasticum non licet vendere laico sine consensu episcopi. de foro competen cap. verum quoniam. 545
Feuda post concilium non sunt alicui concedenda de fun.c.2. 1140
Fidem non seruanti non est fides seruanda. de iureiur. cap. sicut 1. 815
In fide peccans dimitti potest, sed neuter altero viuente cum alio contrahere potest, de diuor.cap.de illa. 1556
Sine bona fide præscriptio non valet. de præscrip.c quoniam omne. 974
De fide pactionis & consensu. de spon. duorum.c.tua fraternitas. 1464
De fidei articulis. de sum.trin. 7
De fide dubitationes ad Papam referãtur.de presby.non bap.c. veniens. 1391
Fides sacramenti valet etsi desit sacramentum in necessitate. de baptismo & eius effectu. cap. debitum. 1388
Fides data adultero de contrahendo post mortem viri, impedit contrahendũ, & dirimit contractum.de eo qui duxit in matrimo. cap veniens. 1438
Contra fidẽ veniens punit sicut contra iuramentum.de fideiusso c.peruenit 1148
Fideiussor trib de causis agere põt ꝯ eũ ꝓ quo fides iussit.cap cum pro quo.de fideius. 1152
Fideiussionibus clericus insetuiens deponatur.de fideiussoribus.c.1. 1148
Fideiussore debitor debet seruare indemnem.eo.tit cap.peruenit. 1148
Fideiussor nõ potest esse religiosus, nisi de li-

de licentia superioris, de ædeiussoribus. c quod quibusdam. 1151
Filius sacerdotis in sacerdotio genitus non debet in ecclesia patris sui ministrare si sacerdos est. de filijs presbyt. c. ad præsentiam 283
Filius immediate non potest succedere patri in beneficio. e. ti. c cõquerente. 284
Filius legitimus & pater possunt simul esse in una ecclesia. eod. tit. c. ad hæc. 289
Filius presbyteri ministrans potest patre beneficij retinere. e. ti. c. propofuit. 285
Filius potest succedere patri in beneficio immediate. e. ti. c ex transmissa 286
Filius potest succedere patri si fuerit tẽporalis uicarius eo ti. c. cõstitutus 286
Filius patri succedere non potest per donationem laici eo tit. c. ult 292
Filius episcopi legitimus potest ad sacros ordines ascendere, & in una ecclesia cum patre beneficium obtinere. eod tit. c ad hæc. 289
Filius non erit uicarius in ecclesia, ubi pater immediate habuerit personatum ante eo d. tit c. ad extirpandas. 288
Filij legitimi non debent promoueri ad ordines in sæculo exiftẽtes, nec ad curas animarum uel prælaturas sine dispensatione eo. tit. c. 1. 282
Filij canonicorum non sint in eadem ecclesia cum patribus suis canonici. de fi. presby. c cum decorem. 290
Cum filio quod patri succedat immediate, non potest legatus dispensare. eod. tit c dilectus filius. 91
Filij liberæ uel libertæ in seruitio redigi non debẽt. de na ex libero uẽt. c. 1. 1491
Filios opprimentium pœna. de his qui fil. oc c de infantibus. 1693
Super filiatione statur uerbo eorum qui debent esse de cognatione. qui matrim ac pos. c. uidetur nobis. 1548
Filius non potest reuocare legitimam donationem patris. de don c. cum dilecti. 1159
Filius sequitur conditionem patris secundum legem prouinciæ de coniugio seruorum. c. licet. 1489
Filiastrum cognoscens, à marito debitum non petat de eo qui cog. consangui. c. tuæ fraternitatis. 1506
Filius fideli conuerso reddatur adultus. de conuer. infide. c. ex litteris. 1276
Filius adultus non potest cogi à patre ad contrahendum matrimonium, sed ad spõsalia contrahenda potest cogi nõadultus de despon impu. c 1 1445
Fortuito factum & à casu non est imputandum. de sent excomm. c si uero 1. 1877
Frigiditas dirimit matrimoniũ contractum, ita tamen quod si cum alia contrahat, redeat ad primam. de frigi. & male. c. 1. 1517.
Frigiditas naturalis per triennium probatur, & qualiter. de frigi. & malefic. c. laudabilem. 1520
Fructuum possessio penes feudatarium est, & non penes dominũ feudi. de feudis c. 1. 1130
Fructus pignoris computandi sunt in sortem. de pig. c. cum contra. 1145
Fures auctoritate superioris possunt incarcerari. de deposito. c. 1. 1119
Furibus ante mortem pœnitentibus Eucharistia & sepultura non negatur. de fur. c. 2 1730
Furem indicare tenetur quilibet. de furtis. c qui cum fure. 1731
Furti cõsci' si nõ indicat, ẽ facti re'. ib.
Pro occisis in furto non est orandum. c. fures. eo d. tit. 1730
Furtus causa necessitatis non est iudicandus fur. eod. tit. c. si quis. 1731
Furans sacra promoueri potest, nisi sit infamis. eod. tit. c. si. ibi.
Futura per uerba contracta matrimonium copula sequẽquente confirmatur. qui filij sint legi. c. per tuas. 1538
Ad futurorũ cautelam multa statuuntur. de elect. c. licet. 113

G.

Generalitas extensa in litteris nocet de rescrip c. ad hæc 38
Generali per speciale derogatur. eo. ti. c pastoralis. 44
Generalitatis ratione minores & uiliores & non maiores debent conueniri. de rescrip. c. sedes apostolica. 46
Generale indictum quod dicatur de uerb. sign. c. cum in partibus. 1940
Generalitas iuris specificanda est. de off. iud. ord c. conquerente. 415
Genitalia sibi amputans non est promouendus. fal lit. de corpo uitia. c. ex parte. 300
Gladio seculari vtendum est ubi spiritualis non timetur de hær. ad abolendam. 1672
Gladium materialem potest ecclesia inuocare. de homic. postulasti. 1714
Græci à latinis non ordinentur, nec econuerso. de temp. ordi. c. cum secundum. 255

H

Habitus susceptio impedit matrimonium contrahendum, sed non dirimit contractum. qui cler. uel uo. consuluit. 1474
Habitum monachalem portans uel deponat, uel monachus fiat. de reg. & transf. ad reg. c. ut clerici. 1338
Hæreticus succedere catholico hæreditarie non debet. de hæreticis. c. si quis. 1670
Hæreticorum damnantur scripturæ. de hære. c. fraternitatis. 1670
Hæreticorum receptatores etiam sunt excommunicati, & similiter ipsorum fautores. eod. tit. c. sicut ait. 1671
Ad hæreses extirpandas debet iurare princeps, dummodo possit. eo. ti. c. excommunicamus. 1. 1680
Hæretici nisi resipiscant, traduntur iudicio seculari. eod. tit c excõmunicamus. 2. & c. sicut ait. 1685
Idem fiat si ad hæresim abiuratam redeant, quia tunc sine misericordia tradũtur iudicio sæculari. eod. tit c. pen. ibid.
Hæreticorum bona, nisi resipiscant, debent confiscari. tit c. uergentis. 1671
Hæreticorum filij licet catholici eshę redantur. ibid.
Hæreticorum clericorum bona ad ecclesiam reuertuntur. de hæreticis. c. excõmunicamus itaque. 1680
Contra hæreticus proceditur ex sola suspicione. ibid.
Hæreticus extirpare nolens excommunicetur. ibid.
Hæreticorum fautores sit intra annũ non satisfecerint, sint infames. ibid.
Hæresim nolens extirpare episcopus deponatur. ibid.
Hæreticus clericus degradatur, & postea iudici sæculari tradatur. ibid.
Ab hæreticorum dominio absoluuntur qual. tercunque eis adstricti. eo. c. circa fin. 1680
Hæreticus censetur qui iuramento noluit se purgare. eod. tit. c. excommunicamus 2. 1616
Hæreticos extirpare pertinet ad episcopum de elect. c. in cauũs. 166
Hæretici cum suis fautoribus sunt excommunicati ipso facto & iure. c. nouerit. de sent. excomm. 1923
Hæres uoluntatem defuncti nõ complens cui assensit perdit hæreditatem. de uo. c licet uniuersis 1281
Super hæreditate litigatur coram iudice seculari. qui sint legit. c. lator præsentium. 1533
De hæreditate se potest Papa intromittere. qui filij sint leg. c. 1. 1530
Hæres non potest conueniri per litteras contra prædecessorem impetratas ante citationem defuncti. de rescript. c significauit nobis. 77
Hæres sacerdotis ecclesia est, unde ei succedet, de pœn. c. presbyteri. 1699
Hæres conueniri potest ut satisfaciat pro delicto defuncti. de rap. c. in litteris. 1728
Sine hærede non decedit qui hæredem constituit ecclesiam, uel monasterium de proba c. in præsentia. 686
Hæres punitur pro culpa defuncti de pœn. c. ad aures. 1860
Hęredem potest compellere episcopus ut impleat uoluntatem testatoris. de testa. c. si hæredes. 1172
Heremita potest eligi in abbatem de elect. ca. cum monasterium. 121
Homicidium potest committi actu & uolũtate. de homi. c. dilectus filius. 1705
In homicidio casuali consideratur an dederit quis operam rei illicitæ. ibid.
Homicidii causam præstantes in homicidio. pari pœna sunt feriendi. eod. c. sicut dignum. 1698
Homicidium quando non imputandũ eo tit. continebatur. c. Petrus. & c. si 1702
Homicida non est medicus uel chirurgus si nihil omisit de contingentibus, & tñ moritur ægrotus. eo ti. c. tua nos. 1711
Homicida non est dans causam abortioni quando conceptus non uiuit. eod. tit. c. sicut ex litterarum. 1733
Qui homicidio interest, sed nõ percutit, potest promoueri. de clem. percuſ. c. præsentium. 1763
Homicidium casuale committens potest promoueri si adhibuit diligentiam debitam. de homi. c. lator. 1703
Homicidij dans occasionem inculpabilem potest in suo officio tolerari eo. ti. c. dilectus filius. 1705. c. significasti. 1. 1707
In homicidio casuali quæ sint considranda. eo. tit. c ex litteris. 1766
Cum homicida non potest episcopus dispensare de cle. pugn. in duel. c. 1. 1718
Homicida reputatur conceptum mulieris uel uiri generationem impediens. de hom c. si quis. 1695
Homicidij pœna punitur excitans alios ad pugnandum in bello iniusto. de pœna c. quod in dubijs. 857
Homicidium quatuor modis committitur de cle. pug. in duel. c. 1. 757
Cum homicida dispensat episcopus de beneficio habendo ibi.
De homicidio cum fama laborat, indicit purgatio de homi. c ex litteris. 1706
Honor debetur clericis, & maxime prælatis de ma. & obed. c. solitæ. 424
In honore succedens, succedit & in onere de pig c. ex litteris. 1044
Hora secundum quam iudex secũdum canonicentiare debet. de offi. deleg. c consuluit. 338
Horæ omnes possunt dici mane, præter completorium. de celebra. miss. c 3. 1368
Hospita-

Hospitaliarij qui sint, notatur de priui. ca. cum & plantare. 1804

I.

IDoneus reputandus est quis donec p̃betur contrariũ. de præsump. c. fin. 796

Ieiunandum est sabbato præcedenti, si in secundam feriam euenerit, festa sanctorũ habẽtia ieiuniũ de obserua ieiu. c. 1. 1395

Ieiunium soluit uinum mane bibitum de celeb. mis. c. ex parte 1366

Ieiunandum quibus temporibus sit & diebus. de obser. ieiu. c 2. 1396

Ieiunium frangens ægrotus non peccat. de reg. iur. c. quod non est. 1663

Ignorantia non habet locum in ijs quæ publice fiunt. qui mat. accu. pos. c. cũ in tua. 1550

Ignorantia quando excusat, & quando nor. de homic. c. presbyterũ. 1701. & de cog. spi. c. 2. 1492. & ca. 1. de ord. ab epis. 263

Ignoranti tempus non currit. de sup. præla. c. licet. 237

Ignorantiam allegans, iuramentum p̃beat, de sent. excomm. si uero 2. 1878

Illegitimos solus Papa legitimat ad episcopat' de elect. c. cum Tintonien. 146

Illegitimi parentibus succedere non debent. qui fil. sint legiti. c. referẽte. 1537

Illegitimi reputantur in gradu uel statu prohibito geniti. de cland. despon. c. cũ inhibitio. 1460

Impedimentum iustum excusat. de cler. non resi. c. inter quatuor. 1019

Impediens aliquem in iure suo, condẽnandus est in expensis. de accus. c. acdens. 1594

Imperatoris electio ad quos spectat. de elect. c uenerabilem. 165

In imperio non habet locum sanguinis successio, sed tantum electio. ibid.

Imperio uacante potest appellari ad Papam ab audiẽtia iudicis secularis. de for. comp c. licet. 2. 559

Imperator maior est Papa in temporalibus. de maio. c. solitæ. 424

Imperator iustinianus decreuit ut canones uim legum obtineant. de iur. cal. c. 1 583

Impignorari non potest laico res sacra, nisi in necessitate. de pign. c 1 1140

Impuberes possunt mortaliter peccare de delic pue. c. 1. 1759

Incendiarij ex quo sunt per ecclesiam denuntiati, à solo Papa absoluuntur. de rap. in c. in litteris. de sent. excomm. c. cõquesti. 1890

Incestus sequens matrimoniũ non soluit illud de eo qui cog. con. per totum. 1499

Indulgentia non excedat annum vnum, siue ab uno siue a pluribus dedicetur ecclesia. de pœ. & remi. c. cum ex eo. 1674

Indulgentiam potest facere episcopus in suo episcopatu cuilibet. eo. tit. c. pœn. 1875

Indulgentiarum forma in litteris ponenda. ibid.

Indulgentia aliorum episcoporum quibus & quando ualeat. ibid.

Indulgentiam dant episcopi soli. eo. ti. c. quod in te. 1870

Infamis quibus priuatur. de hæret. excommunicamus. 1680

Infamatus ad purgationem compelli debet. de confes. c. 1. 577. & de purg. can. c. inter nos. 1838

Infamato publice electo. uel cui beneficium est conseruandum, debet sententiæ executio uel collatio beneficij suspendi. de accus. c. accedens. 1594

Infamis non potest esse iudex, sed arbiter. de rescript. c. sciscitatus. 42

Infamatus ante inquisitionem non debet suspendi à beneficio uel officio. de purgatio. cano. inter. 1841

Infamatus ubicunq; est, debet se expurgare. ibi.

Infamibus actus legitimi interdicuntur, de excess prræl. c. inter dilectos. 1718

Infamis non efficitur electus propter uitium electionis. de elect. c. considerauimus. 119

Infamis non est iudicandus quis propter dicta paucorum. de accus. c. inquisitionis negotium. 1590

Infamis à testificando repellitur. de testib. c. nam litteris. 720

Infamia impedit promouendum. de homicid. c. Petrus. 1703

Infamatus auditur appellans. de purg. cano c. nos inter. 1838

Infamia iudicis unius sententiam infirmat. de sent. c. ad probandum. 902

Contra infamatum modus procedendi. de pur. cano. c. si quis 2 1337

Infidelis quando potest stare cũ fideli, & quando non de diuort. c quanto. 1156

Infirmi possũt comedere carnes in Quadragesima. de obser. ieiu. c 1. 1396

Infirmus ieiunium soluens non pecat. de reg. iur. c. quod non est. 1963

Infirmitas excusat à contumacia. de procu. c querelam. 459

Infirmitas magna soluit sponsalia. de Iureiur. c. quemadmodum. 817

Infirmo episcopo datur adiutor. similiter & clericus infirmus omnia recipiat ab Ecclesia sicut sanus. de cler. ægrot. ca. j. & c. ex parte. 1062

Infirmo clerico dandus est coadiutor. eod. tit. de rectoribus. 1061

Inimicus repellitur ab accusatione de accus. ca. cum oporteat episcopum. 1588

Cum inimico habitans sicut inimicus repellitur ab accusando & testificando. eo. tit. c. repellantur. 1525

Inquilinus in quibus casibus expelli potest. de loca. c. propter sterilitatem. 1130

Inquisitio non debet fieri nisi de eo cuius fama læsa est alibi. de accu. c. cum oporteat. 1588

In inquisitione non oportet fieri litis contestationem. de accus. c. accedẽs. 1594

Per inquisitionem prelatus non deponitur, sed ab administratione bene remouetur. ibid.

Inquisitorum iurisdictio extendit se ad id sine quo inquisitio non potest fieri. eo. tit. c. olim. 1601

Inquisitione pendente non tenentur subditi prælato contra quem fit inquisitio obedire: nec p̃latus debet facere aliqd in p̃iudiciũ inquisitionis, aliàs inquisitor reuocet. ibid.

Inquisitor accedat ad locum inquisitionis econtra quos inquiri debet. de accus. c. qualiter 2. & c. ultimo. 1596

Inquisitio habet locum circa superiores & inferiores. ibid.

In inquisitione non est iudex actor, sed fama, nec fit litis contestatio. ibid.

Inquisitio tantum fieri debet in publicis criminibus. ibid.

Inquisitio fiet tantum circa præsentes. eod. tit. c. illa præpositorum 1577

Inquirendi quid debeãt iurare. & qualiter. ibid.

Inquisitio fiat propter dicta grauium personarum tantum. ibid.

In inquisitione nõ deponitur sicut in accusatione: nisi in simonia, & huiusmodi. ibid.

In inquisitione qualiter sit procedendum. de simo. c. per tuas. 1630

Institutio pertinet ad episcopũ cuius iuspatronat' est in lite. debet tamen repræsentari institutus uictori. de iurepat. c. si uero. 1323

Institutiones & destitutiones non debet facere episcopus sine capitulo suo. de ijs quæ fi. à præl. sine consen. c nouit. 1905

In institutionibus beneficiorum non debet esse successio. de inst. c ad decorem 1065

Institutio per laicum facta solum non ualet. de fil præsbyt. c. ex tua. 1268

Institutio præsbyterorũ in ecclesia baptismali in plebe & capella pertinet ad episcopum. de præser. c. cum olim. 872

Institui debent boni etiam undecumque sint de inst. c ad decorem. 1965

Instrumenta tantum notata post mortẽ scriptoris possunt redigi in formam publicã de fid. instr. c. cum P. tabellio. 783

Instrumento publico creditur, ubicũque inueniatur. de præscript. c. ad audiẽtiam. 861

Instrumenta inueterata uel aliàs consumpta per iudicem ordinarium possũt renouari, & ualebunt ut primum. de fide instrum. c. si instrumenta. 784

Instrumenta non habentia testium inscriptionem uel manu propria cõscripta, non ualent. eo. tit. c. scripta uero. 767

Instrumenti copia facienda est aduersario postulanti. eo. tit. contingit. 769

Et de prob. c quoniam contra. 769

Instrumentis uel priuilegijs utens tenetur illa edere petenti. in cap. contingit. de fide instr. 769

Instrumenta inspici possunt ab aduersario in absentia iudicis propter periculũ portandi. ib.

Instrumenta non iudicantur falsa quãdo in narratione facti tantum abraduntur. eod. tit c. ex litteris. 770

Instrumenta legi debent coram parte aduersa uel saltem illud super quo est contentio. eod. tit c. contingit 2 726

Instrumentis laici secundum consuetudinem loci credendum est. eod. tit. c. cũ dilectus. 778

Instrumenta contra se non tenetur reus edere actori, seu actor reo instrumenta quib. usurus est sed cõmunia instrumẽta tenetur alter dare alteri. de prob. c. 1. 680

Instrumento non potest derogari per testes. de præsumpt c. illud. 724

Instrumenta uel priuilegia non inspecta non possunt argui de falsitate. de fide instr. c accepimus. 780

Instrumenta subtrahens aduersario, puniendus est a iudice. de testi. c. peruenit 1 760

Instrumenta transsumpta non ualent nisi originalia instrumenta diligenter sint perspecta & examinata. de fide instr. c. 1. 767

Instrumentorum defectus unius litteræ non uitiat eod. tit. c. ex parte. 781

Instrumentorum falsorum obtentu sententia lata usque ad uiginti annos potest retractari. de except. c. cum uenerabile 840

lis. Instrumenta & testes parem habẽt po

testatē in lite de fid.inst.c.cū Ioanes. 778

Sub instrumentorum nomine testes includuntur.de testib. cog.c.peruenit. 770

Sub instrumentorum nouorum prætextu non debent lites instaurari. de sen. & re iudic. c.inter. 880

Instrumento debita forma carēti non credatur de fid.inst. c.qđ super his 776

Instrumentis potest derogari per testes eod.tit.c.cum Ioannes. 778

Instrumenta contraria in iudicium pferens sibi obest.eod.tit. c. imputari. 782

Instrūm falsum iudicatur pp rasuram uel interlineaturā.e.ti.c.iter dilectos. 700

Integra debēt dari beneficia, uel post debeant integrari. de præb.& digni. c uacante. 1947

Integra re mortuo mandatore expirat mandatū.de offic iud.deleg. c.licet. 367

Integrari non debet una præbenda p diuisionem alterius de præb. & digni ca. cum causam 1057

Interdictum generale tenentur priuilegiati obseruare ob suam culpam latam, priuileg. c petistis. 1023

Interdictum non seruetur nisi ab episcopo uel capitulo indictum. de ijs quæ fiunt a maio.par.c.quæsiuit. 1101

In interdicto possūt clerici sepeliri in cœmeterio, q bene seruauerūt interdictū nisi cām dederint.de pœn.& remis.quod in te. 1780

In interdicto qualiter horæ dicendæ sunt. ibid.

Et quæ sacramenta sunt interdicta ib.

In interdicto generali conceditur episcopis diuina celebrare ianuis clausis,& non pulsatis campanis. exclusis interdictis.de priuileg c.quod nonnullis. 1827

In interdicto generali non est denegāda pœnitentia cruce signatis & peregrinis.de pœnit.& remis c.quod in te. 1870

In interdicto generali licet interdictis & excommunicatis prædicare: & confirmare baptizatos de sent.excom.c.permittimus. 1929

In interdicto semper excipitur baptismus paruulorum & pœnitentiæ morientiū,& uiaticorū de sponsal ca.nō est 1426

In interdicto celebrantium pœna de cler.excomm minist c postulastis. 1770

In interdicto loco ab homine potest quis uti priuilegio sed nō interdicto à iure.de priuileg.c.tuarum 1810

Interdictum in priuilegiatos ferentes puniendi sunt.eod tit.c.quanto amplius, 1829.

Contra interdictum Ecclesiæ matrimoniū celebratū non dirimitur. de mat. cantrahen.contra interd.eccl.c.ex litteris 1528

Post interdictum emissum ratione cōsanguinitatis,separandi sunt vsquequo constet de impedimento eod.tit.c.1. 1527

Interdictum non seruantis pœna. de priuileg.c.petistis. 1823

Interdictis non licet solemniter celebrare ratione alicuius consuetudinis de consuet.c.cum inter nos. 88

Interdictū non seruans, si eligatur ad dignitatem uel postulatur. cassatur.de postul præl.c 1. 97

Interdictum in terras uel ciuitates pmulgatum generaliter non habet relaxationem ad cautelam. Greg in nouel de de sent.excomm c præsenti. 730

Interfecisse uidetur qui liberare potuit & noluit de homic c.sicut signum 1698

Interfectores & tales defendentes pari pœna sunt puniendi. ibid.

Interficiēs furē quādo sit in culpa.ib.

Et c.si perfodiens. 1552

Interficientis pœna. eod.tit.c.interfecisti. 1696

Interlocutoria sententia silentio docendi transit in auctoritatem rei iudicatæ sicut diffinitiua.de electio. c.cum dilectus 160.& de testi.significauit. 742

Interlocutoriam sententiam si iudex reuocat.appellatio non ualet.de appel cū cessante. 962

Interpretari eius est cuius est condere. de iud. c.cum uenissent. 530

Interpretatio semper in meliorem partem facienda est, de testi c.cum tu. 712

Interpretatio adhibēda est plena in cōtractib.plenior in testamentis,plenissima in bñficijs de don.c.cū dilecti filij. 1159

Interpretari debet Papa sui statuta prædecessoris.de off.iudic. deleg. super quæstionum. 355

Interpretatur Papa dubias uerborū sētētias,de uer.sig.c.in his &c sequēti. 1939

Interpretatio debet fieri quod prosit, & non obsit de priuil c.in his. 1939

Interpretari debet iudex in instrumentis dubiā.de don.c.cum dilecti filij. 1159

Introductum vi uel illicite nullius est stabilitatis.de reg.iur.quod latenter. 1973

Inuestiri potest absens de beneficio per alium.de præb. et.& digni.c.accedens. 1044

Irregularis potest assumi in abbatē i necessitate.de ætа.& quali.præfi.c.tuam. 271

Iteratum nō intelligitur quod nescitur esse factum. de præsbyt.non baptizare.c ueniēs. 1391

Iteratur ordo in non baptizato post batismum eod ti.c.ueniens. ibid.

Iterandum non est sacramentum,sed omissum caute supplendum.de sacra.nō iteran.c.1.& ultimo. 281

Iterandum non est ordo si præsbytero uel diacono est impositio manus omissa, sed tempore ordinum caute est supplendum.eo.tit.c.ult. 282

Iteranda non est benedictio in secundis nuptijs, & clericus huius oppositum faciens suspensus ad Papam est mittēdus. de secund,nup c.1. 1592

Iterato non est ordinandus episcopus uel præsbyter si unctio olei n̄ ē facta sed caute supplenda. de sac.unct.c uno. 276

Iudæi nouas syngogas nō faciāt, sed ueteres possunt resarcire.de Iudæi 1 1656

Iudæi claudunt ostia & fenestras suas in die parasceues eo.ti.c.quia super. ibid.

Iudæo Christianus seruiens. excommunicetur.eod.tit.c Iudæi.2 1697

Iudæus conuersus possessiones prius habitas non amittat eo tit c Iudæi. ibid.

Iudei non sunt cogendi ad fidem,eod. tit.c.sicut Iudæi. 1660

Iudæorum ritus & festiuitates non impediantur eo.tit.c.sicut. ibid.

Iudæo nullus noceat sine auctoritate superioris, ibid.

Iudæi nutrrices Christianas non habeant,etiam sub pœna.eod tit. & c.si Iudæos. 1663

Iudęi percutientis clericum pœna.eo. tit.c.postulasti. 1664

Iudæi deferant habitum distinctum à Christianis.eo.tit.c in nonnullis. 1665

Iudæi in publicum non procedant in diebus lamentationum. ibid.

Iudæi publicis officijs non præferant eo.ti.c.cum sit. 1666

Iudæi seruus ad fidem conuersus liber efficitur.eod.tit.c.nulli Iudæo: 1526

Iudæi decimas soluant prædiales. de usur.c.quanto amplius. 1663

Iudæi compelli possunt ad usuras restituendas,licet moderatas accipere possūt eod tit.c post miserabilem. 1740.& c.quā to amplius. 1748

Iudæus conuersus potest petere filium Iudæū.de conuer.infid.c.ex litteris 1276

Ad Iudæos coercerdos potest compellere iudex ecclesiasticus iudicem secularem.de iudæis.c.ita quorundam. 1697

Iudæus conuersus,ad ecclesiasticū beneficiū pmoueri pōt.de rescr.c.ep te. 36

Iudex qualiter debeat se habere erga appellantem. de appelatio.c.per tuas. 958

Iudex sine suo coniudice non debet pcedere.de rescript.c.sciscitatus. 42

Iudicis ecclesiastici est uiduas defendere.de for.comp c.ex parte. 553

Iudicum processus ante lit. contest. & post appellationem non ualet, de procur. c.in nostra præsentia. 461

Iudicis officium est certificare reum super obscuro libello vel citatione. de lib. obla.c. significantibus. 561

Iudicum processus prætermisso ordine iuris non tenet.de pur.cano. c.cum dilectus filius. 1848

Iudex n̄ pōt pręfigere terminū redeundi appellāti.de.app c.ex insinuatiōe. 995

Iudex nō iudicabit in tenebris. de off. iud.deleg c.consuluit. 351

Iudex potest parcere in præiudicium alterius contumaci. ibid.

Iudex ecclesiasticus potest cognoscere de iudicio seculari in causis pauperū & peregrinorū.de for comp c.ex parte. 553

Item si uacat imperiū.eo.ti.c licet. 546

Item si iudex secularis est negligens.e. tit.c ex tenore. 547

Item si est terra ecclesiæ,de appell. ca.si duobus. 910

Itē si est cōsuetudo ut ecclesia iudicet de maleficijs.de for.cōp.ca.cū sit gñale. 545

Item in denuntiatione ratione criminis.de iud.c.nouit. 532

Item ratione connexionis, ut de iure patronatus.de iud c.quanto. de don inter ui.& uxo.c.de prudentia. 1563.& tit. qui filij sint legi c per venerabilem, 1549 vbi etiam punitur quando iudex ecclesiasticus legitimat spiritualia. legitimat & ad temporalia

Iudicis potestas non expirat si per cauillationem causa prorogetur ultra triēnium.de iud.c.uenerabilis. 539

Iudex si non seruat formam mandati, irritum est ipso facto quod facit.de rest. spol.c.Pisanis. 645

Coram iudice primo debes respondere si post citationem ad alterius iurisdictionem te transtulisti.de fo.compet.cap. proposuisti 558

Iudex solum de re qua cognoscit, debet iudicare.de cau.poss.c.cū super 613

Iudex ex signis euidentibus potest iudicare eod.tit c.pastoralis. 614

Et de testibus.c.præterea. 762

Iudicis unius uoci non credatur. neq; testimonio.de test c.cum à nobis. 722

Iudex qui iudicat contra conscientiā & iustitiam per gratiam & odium uel sordes,suspensus est ipso iure,& per solum Papam absoluēdus si ingerit se diuinis de sent.& re iud.c.cum æterni.lib 6. 372

Iudex ecclesiasticus potest reuocare sententiam iniquam iudicis secularis. de foro comp c.licet. 559

Iudex post sententiam debet mittere in possessionem de sent. & re iud.ca.cum aliquibus 878

Iudex

Iudex potest emẽdare errorem suum. de accus. & inqui. c.qualiter.1. 1584
Iudices,qui consensu partium dati sunt non possunt recusari. de causa possess. & proprie cap.cum olim. 618
Iudicis officium.de priui.c.ex ore.1820
Iudex secularis degradatum puniens non incidit in canonem.de iud. cap. cum non ab homine. 529
Iudex recusari potest si de terra aduersarij est natus,vel eius consanguineus,vel eius commensalis.vt lit. nõ conte c.accedẽs.1.573.& de of.iud.dele c.cũm.2. 340
Iudex potest compellere partes ad com ponendum.de elect.c.cum inter R. 124
Iudex qualiter procedere debet.de pro bationibus. ca.quoniam contra. 694
Iudex interlocutoriã mutare potest.de appell. c. cum cessante. 963
Iudex non debet esse suspectus vel inimicus.eod tit.cap.secundo requiris. 932
Iudex ecclesiasticus quando potest tradere ad pœnam sanguinis. de crim. fal. c. ad falsariorum. 1752
Iudex qualiter se habere debet ad partes.de purga. cano c. cum P. 1838
Iudex potest recusari si appellatum est ab eo.de app.c.ad hęc si.1. 909
Item si sit familiaris aduersario.de offi. deleg.c.insinuante. 352. & c. super quæstionum. 355
Iudex debet per seipsum cognoscere in principio, in medio, & in fine antequam proferat sententiam.de offic. iud.deleg.c. super quæstionum. 355
Iudex põt supplere & allegare pro partib.de postul.pla.c.bonæ memoriæ 1.101
Iudex maior non potest impedire iurisdictionẽ minoris.de of. le.c.studuisti.388
Iudicis arbitrio relinquitur numerus testium.de testib c.cum causam.735.tempus comparendi.de offi.deleg. consuluit, 35.Induciæ citatoriæ.vt lit.nõ cõte.c.qm. 574.tps & pœna pænitentiæ.de pæni.& remissi c.significauit.& cap.quæsitum.1864
Propter iudicis secularis negligentiam deuoluitur potestas ad iudicem ecclesiasticum.de for.compet. c.si clericus. 543
Iudex ecclesiasticus potest ad famam restituere.de sent. c.cum te. 903
Iudex causam similem habens recusari potest.de iud c.causam quæ.2. 537
Iudex ecclesiasticus pœnam pecuniariam exigere debet.de pœnis.c licet. 1856
Iudex ecclesiasticus supersedeat de causa q̃ spiritualiter spectat ad forũ sæculare, nisi per negligentiam.de iud. c. cæterum. 525.& c.cum non ab homine. 529
Iudex ad quem appellatum est, potest sẽtẽtiam prius latam in quibusdam infirmare,& in quibusdã confirmare.de sen.& re iud cap. quod ad consultationem. 887
Iudex potest petere expensas rationabiles à partibus. de vit. & honest.cleri. cap. cum ab omni. 995
Iudicib.diuersis in eadẽ cã delegatis diuersa mandantibus, qualiter dẽt ordinarius ,pcedere.de rescri.c cum cõtingat. 39
Iudex põt sine accusatore punire crimi nosum.de vsur. c. cum in diœcesi. 1741
Iudex non potest recusari nisi iusta de causa de app.c.cum speciali. 964
Iudicis scriptũ põt refutari, per testes, nõ est.n soli iudici credendũ in præiudicium alterius.de testa.c cum a nobis.722
Iudex recusatus potest causam cõmittere de assensu recusatoris.vt lit. non con test. c. accedens 1. 570
Iudex quilibet debet habere tabelliones,vel duos viros idoneos. de proba. c. quoniam contra. 694
Iudex debet prouidere vt persona in iudicio agens vel defendens sit legitima. de iud.c.causam.1. 528

Iudicium est triplex.qui sil.sint le. c per venerabilem.1540
In iudicio nõ ẽ personarum distinctio attendenda.de iudicijs, cap.nouit. 531
In iudicio quæ personæ requirantur. de verb sign.c forus. 1934
In iudicio non creditur contraria asse renti.de temp.ord. c. dilectus. 258
Iudicare licet de manifestis malis. de reg.iur c.estote. 1962
In iudicio vno facta, fidem faciũt in alio. de restit.spol.c cum ad sedem. 640
In iudicio non procedatur nisi contra victum vel contumacem.de maio.& obe. c.inter quatuor. 428
In iudicio excommunicatus conueniri potest,& per alium respondere. de iud. c.intelleximus. 527
In iudicio seculari clerici respondere non debent contraria consuetudine non obstante de iud.c.clerici. 527
Iudicio seculari tradit clericus incorrigibilis degradat' e.ti.c.cũ nõ ab hoĩe. 509

Iuramentum præstabit prælatus in animam suam, & fratrum maioris partis. de testam. cap. præsentium.lib.6. 349
Iuramentum debet habere tres comites.de iureiur. c. etsi Christus. 820
Iuramentum quod fit metu cadente in virum constantem non obligat. de iureiu.c peruenit.2. 797
Iuramento mulieris quòd aliquis cũ illa contraxerit, non creditur nisi probetur per testes.eod.tit. c. mulieri. 830
Iuramentum seruãdum est nisi vergat in dispendiũ aiæ, vel per superiorem relaxetur.eod.tit.c.si vero & c.veniens. 807
Iuramentum contra professionẽ emissum nõ tenet.de iureiur.c.ex litteris. 823
Iuramentum illicitum non obligat, & tales sunt absoluendi cum pænitentia.eo. titul.c cum quidam. 805
Iuramentum recipit interpretationem aliquando eod tit. c. breui. 808
Iuramento intelligitur hæc conditio tacita , quod obseruabitur si est obseruandum.eod.tit. c.quemadmodum. 817
Iuramentum episcoporum in consecratione eorum.eod.tit c.ego.N. 793
Iurm̃ contra ius canonicum præstitum non tenet.de fo.compe.c.si diligenti 548
Iuramentum contra ecclesiam facta sunt periuria.de iureiuran.cap.sicut. 824
In iuramento illicito consulendus est superior.de elect.c. venerabilem. 165
Iurans mihi fidelitatem , & per consequens meis successoribus , non tenetur iterum iurare.de iureiur c.veritatis. 806
Iurans de matrimonio contrahendo tutius implet quam ad frugem vitæ melioris suspiret de sponsa.c.commissum 1431. tamen non est compellendus implere.eo. tit.c.requisiuit. 1431
Iurm̃ non exigat eps à clericis suis nisi cum committit eis beneficium ecclesiasticum de iureiur.c nullus episcopus 759
Iurans de vsura soluenda tenet,sed vsura soluta restituat.eod.ti.c.debitores 799
Per iurm̃ proprium probare tenetur agens,& per vnum testem superstitem altero mortuo.de ,pcu.ex insinuatione,460
Iurm̃ requiritur in iudicio & post testes & instrumenta,aliter fides probationi non adhibetur.de proba.c. sicut. 681
Iuramentũ defertur habito respectu ad honestatem personæ. & quantitatem causæ de iureiur. cap.vlt, 832
Ad iuramentum vbi timetur periuriũ nullus cogi debet.de cohabit.cler.& mul. cap. 2. 1007
Iurare põt monachi in causis monasterij sui de iureiu.c. etsi Christus in fin.820
Iuramẽta testium põt omitti à partib. de testib c. tuis qõnibus. alias iurare debent,nisi partes remittant 719 & monachi tenentur iurare nec supportant ibid.
Iurm̃ non debet extendi ad casum inopinatum de eccle.ædifi cap.tua nos. 1401
Iurans q̃ non veniat contra me non obstante iuramento potest tam pro ecclesia quam pro suis spiritualibus cõtra me agere.de iureiu.cap petitio. 828
Iurans seruare statuta edita , ad futura non obligat per iurm̃.eod.tit ca.pen. 831
Iuramẽtum exigitur in receptione pallij.de elect. c.significasti. 110
Iuramentum aliud non requirat archiepiscopus ab episcopo ratione alicuius consuetudinis quàm habet forma canonica de maio.& obed.c. dilecti filij. 431
Iuramentum non exigatur nisi cum aliæ probationes defecerint.de procu. c. sicut consuetudo. 681
Iuramentum non obligat in annis minoribus.eod.titu.c.in præsentia. 816
In iurõ intelligitur semper ius superioris exceptum.de iureiur c.venientes. 811
Iuramẽtum qualiter indicitur reo vel actori. cod. tit.c.fin. 832
Iuramentum tenet cum in melius mutatur. c. peruenit 2.eod.tit. 797
Iurans residere clericus potest pro ecclesiæ vtilitate se absentare. de cleri non resid.c cum dilectus filius. 1022
Iuramenta clerici laicis præstare non debent, nisi temporale ab eis teneant. de iureiur.c nimis 827

Iurisdictio non præfertur vbi par est numerus, vel maior,de rescrip.c. pastoralis. 44
Iurisdictio aufertur a digno propter cõiunctionem indigni.de offi. iud. deleg.c. cum super. 350

Ius ex cõsultatione Papæ edit. de voto & voti red.c. ex multa. 1246
Contra ius cõe introductum stare non debet.de reg iur.c.quod latentes. 1963
Iuri suo quilibet renuntiare potest. de fo. compe. cap. si diligenti. 548
Ius commune vbi non inuenitur expressum,procedendum est secundũ æquitatem,de transa. c. ex parte. 452
Iure quod quis in alterum statuit , ipse vti debet.de consti.c. cum omnes. 18
Ius ecclesiasticum iuuatur per ius ciuile de no.ope.nun c.1. 1798.
Iuri communi detrahit consuetudo & priuilegium de iud.c.nouit ille. 531
Ius alienũ non seruanti , non est suum ius seruandũ.de priuil.c.dilecti filij. 1806
Iure suo nullus priuari debet sine culpa.de eo q̃ cog cõsan c.discretionẽ. 1502
Contra ius faciens. & ius suum allegãs non audit de conces praeb.c.cũ sug. 1079
Qui iuri suo semel renũtiat nõ põt postea redire ad illud.de ele.c.cũ inter.1. 124
In iure est posterior qui tempore est posterior de rescri c capitulum. 68
Iure suo nullus est priuandus lite pendente.vt lit. pen. c.1.& vlt. 69
Iura fauent matrimonio, libertati, doti,donationi.de sen.c. ult. 904
Iura sua quilibet Papa seruare intendit de sel g do. c. 2 1303
Vna iuris conditio aliud referat,aliud prohibet.de præben. c graue. 1053
Ius suum quis amittit propter negligẽtiam de conces.praben c.nulla. 1069
Qui ius petit ab illo, debet sibi ius seruare de mul. pe c.1. 563
Ius suum & iustitiam nulli licet uendere.de purg can.c.vlt. 1848

L.

Abor peregrinationis ex cã recõpensandus est.de vo.c.magnæ & ici. 1262

Laica

Laici nō dēnt assumi loco canonicorū in ecclesia vestra. 1073

Laici in casu potestatem habent super clericos auctoritate ecclesiæ. de fal. ca. ad falsario rum. 1751. de iud. ca cum non ab homine. 529

Laicus pōt se subijcere alterius iurisdōni, cleric' nō de fo. cōpe c. significasti. 557

Laici non debent disponere de rebus ecclesiæ de deci. ca quamuis. 1221

Laicorū cōtrariū facientiū pœna ibidē.

Laici de causis patronatus non habent iudicare, de iud. cap. quanto. 522

Laicus potest clericum & episcopum denuntiare, & accusare de præsum. c. cum in iuuentute. 794

Laicorum consilium in causis ecclesiasticis non debet requiri. de consue. cap. ad nostram. 66

Laici ecclesiasticis dare nequeunt sine cōsensu episcopi de iurepa quod autem. 1318. Et recipiens aliquid, crimen sacrilegij incurrit. de verbo sign. c. causa. 1937

Laicus ad firmam ecclesiā habere non dēt ne cle. vel mo cap. fin instituta. 1413

Laici non pōt cōpellere clericos vt coram se litigent de iurepat. relatum. 1328

Laicorum statuta contra libertatē ecclesiæ sine consensu ecclesiæ non tenent. de constitu. c. quę in ecclesiarum. 19

Et etiam bona statuta. eod. tit. c. ecclesia sanctæ Mariæ. 85

Laicus non conferat annexum spiritual, & pœna recipientis. de reb. eccl non alie. c qui res. 1108

Laicus non disponat de bonis clerici defuncti auctoritate propria. de suc ab intest. cap. 2. 1195

Laicus in quibus casibus teneatur respondere in iudicio ecclesiastico. de verb. sign c. nouimus. 1958

Laicus non debet testimonium ferre contra clericum: potest tamen accusare. de testa. cap. decætero. 711

Legatus ad plures ꝓuincias, in vna existens de alia potest iudicare. de offi. leg. c. nouit. 393

Legatus non à latere Papæ missus non potest absoluere excommunicatos in sua vel alia prouincia nisi de licentia spāli sibi à Papa collata eod tit cap. excōicatis. 394

Legati constitutio in sua prouincia durat perpetuo. eo. tit c neimini dubiū 395

Post legati recessum non durat commissio causarum, nisi citatio sit facta eo in prouincia existente. ibid.

Legatus potest conferre ecclesias vacantes eod tit. c. dilectus filius. 398

Legatus potest interpretari mandatum Papæ de postula. præla c. 1. 97

Legatus vnus potest statuta alterius cōfirmare. de loca. c. 1. 1127

Legato speciali præsente cesset legatio generalis. de offi. leg. c volentes. 394

Legatus generalis non potest impedire delegationē spālem nisi habito spāli mādato, pōt tamen processum eius confirmare vel exequi eod. titu. cap. studuisti. 388

Legatus potest absoluere excommunicatos sine speciali mandato. eod. titu. cap. quod translationem. 390

Legatus dispensare potest in causa matrimoniali. de cons. & af c. ꝑ dilectio. 109

Legatus duos episcopatus diuidere vel vnire, aut vnum alteri præponere nō pōt. de offi. leg. c. quod translationem. 390. nec potest iurisdictionem extēdere vltra sibi concessum. de ele. c venerabilem. 265

Legatus potest dare ecclesias & præbendas inuito patrono. de offic. leg. c. dilectus filius. 362

Legatus generalis potest cognoscere per simpl. cem querelam de causis suffraganei. eod. tit. cap. 1. 387

Legatus in sua prouincia est archiepiscopus Cantuarien. ibid.

Legatus generali non potest sententiā secundum formam mandati à iudice delegato latam reuocare eod. tit. c. studuisti. 388. & cap. nisi specialis. 390

Legatus non debet se intromittere de causa ad Papā transmissa eo. ti. c. licet. 391

Legato Papæ tenentur omnes succurrere. nec valet super hoc præscriptio, nisi habeant priuilegium speciale. de præscri. c. accedentes. 860

Legis auxiliū frustra inuocat qui committit in legem. de ele. cap bonæ memoriæ. 1. & sunt inferius signati. 138

Clericus post trinam admonitionem arma deferēs. de sen. exc. c. I audiētia 1892

Itē clericus nō in tōsura nec vestitu clericaliter viuens. eo. tit. c contingit. 1. 1908

Item vsurarius vsuras non restituens. de vsur. c. qui frustra. 1741

Item immunitatem ecclesiæ non seruans. de immuni. eccl. c. vl. 1408

Item appellationi non deferens. de ele. c. bonæ memoriæ. 135

Lex siue constitutio non ligat nisi cum venerit ad notitiā, vel peruenire potuit. Innoc. iiij. in nouel.

Secundum leges oēs clerici iudicandi sūt a iudice ecclesiastico de iu. clerici. 527

Leges ciuiles audiētes ꝑlati & curam aīarum habentes sunt excōicati & sacerdotes. ne cle. vel mo. c. vlt. 1416. Idē est de monachis & de physicam audientib. ibi.

Legib. Imperatorum Galli non vtūtur, nec Parisijs leguntur vt studium theologiæ amplietur de pri. c sup specula. 1831

Legitimus quoad spiritualia ē etiam quoad temporalia, & non econuerso. qui fil. sint leg. c. per venerabilem. 1540

Legitimari non potest per matrimonium sequens in adulterio natus. cod. tit. c. lator præsentium. 1557

Illegitimi reputant̄ nati ex his qui in gradu prohibito & ignoranter clādestino cōtrahut. de clā. desp. c. cū inhibitio. 1460

Legitimus censetur natus de legitime iunctis, licet parentes postea ex causa separentur. qui fil. sint leg. eo. cum inter. 1402. & c per tuarum. 1536

Legitimare potest Papa illegitimos. eo. tit cap. per venerabilem. 1540

Legitimus reputatur natus de superinducta vxore inscia de prima viuente. eod. tit. c ex tenore. 1549

Legitimi reputantur filij infidelium conuersi ad fidem. eo. tit. c. fi. 1546

Legitimus reputatur natus de matrimonio venientibus parentibus non impetito. eod. tit. c peruenit. 1538

Lepra coniugatos non separat. de coniug lepros. c. qm. 436

Lepra non obstante sanus debitū reddat. ibid.

Leprosi seorsum habitent. eo. ti. c 2. ibi.

Lepra superueniente sponsalia contrahentes non coguntur consummare matrimonium. eo tit. c. litteras. 1487

De iureiur. c. quemadmodum. 817

Leprosus contrahere potest. de coniu. lep cap quoniam nemini. 1486

Leprosus missam non celebret. de cler. ægro. c. tua nos. 1061

Leproso clerico dandus est adiutor. eo. titu. cap tua nos. 116

Libellus in causis confici debet. de libel. obla. c. 1. 559

Libellus ad respondendum canonice conficitur. eod. tit. c. 1. ibid.

In libello conuentionali causa debet exprimi. eo. tit c dilecti filij. ibid.

In libello debet actor specificare quid petit eod. tit c. significantibus. 561

Libello inepto confecto vel concepto reus ab instantia iudicij absoluitur, sed non à causa. de iud. c. examinata. 534

Libertas monasterij ꝑscribi potest. de priui. ex ore sedentis. 1320

Libertati vel priuilegio Papali non potest quis renuntiare sine culpa. de arb. c. cum tempore. 509

Liber iudicandus est in libertate stās ꝑ decē annos. de cōiug seruorū. c licet. 1489

Libera si sciēter cōtrahat cū seruo, tenet matrimonium. de præscri. c illud. 789

Ex libera natus vel liberta nō pōt redigi in seruitutem. de nat. ex li. ven. c. 1. 1491

Libertinus potest redigi in seruitutem propter ingratitudinem. de ser. non ord. cap de famulis. 294

Pro libertatis fauore vbique sententiādum. de coniug. ser. cap. licet. 1489. & de senten & re iud. c. vlt. 904

Liberę matris filius sequitur conditionem matris. de ser. non ord c. vlt. 297

Licentia docendi sine alicuius exactione debet concedi. de magist. c. 1. 1649

Limites diœcesū ꝑscribi nō pōt. de paroch. c. sup eo. 1211

Litteræ Papales ab ipso tm̄ vel ab eo cui committitur officium recipiantur. de cri. fal. c. dura. 1747

Litterarum rasura reddit totum suspectum. de priuileg. c. cum olim 2. 815

Litteræ impetratæ ad diuersos iudices pro eodem negotio, non valent de rescri. c. ex tenore. 47. & in nouel. Inn. c. dispendia eod tit. lib 6. 20

De litteris ad alios iudices impetratis si dubitatur, simul vtrique cognoscant. eod. tit. c. pastoralis. 44

Litteras prius obtinens & impetrans super aliquo beneficio obtinet. eod tit. c. capitulum sanctę crucis. 68

Per litteras Papæ possessionem adeptus non potest alias impetrare super beneficio, nisi mentio fiat de primis in secundis litteris. eod. titu. cap ad audientiam. 70

Litteras ab alio quam à ꝑp vel eius vicario recipiēs punit. d cri. fal. c. dura. 1747

In lrīs sup eō impetratis dēt series facti ꝯtineri. de cohab. cleri. c. super eo. 1004

Lrās falso cōfingens suspendendus est ab officio & bñficio. de testi. c. tā lrīs. 728

Litteræ non valent quæ tacita veritate impetrantur. eod. tit. c super eo 1. 710. & vt lite non contesta. cap. accedens 1. 570

Litterarum data est attendenda. de rescri. eam te. c. capitulum. 68. & c constitutus 51. & de præben. c. eum cui. lib 6. 419

Per litteras suas Papa non intendit aliquos grauare super plurium receptione, nisi exprimatur in litteris Papalibus obtentis de rescrip. mandatum. 79

Per litteras contra episcopum & quosdam suæ diœcesis impetratas nullus nisi conuenitur pōt eo tit. c. significauit. 77

Lr̄æ præter assensum partium impetratæ, non præiudicant primis cōi consensu impetratis. eod. tit. cap ex parte decani. 72

Litteræ posteriores an priores reuocēt. de rescri. ex parte. & de restit. spoliat. cap. audita. 624

Litteræ secundæ non tenent, nisi fecerint mentionem de primis, cum vtræque sint speciales. & ad idem beneficium in casu speciali. de offic. delega. ex parte. 335

In litteris secundis debet fieri mentio de toto processu. de senten. cap. inter. 880

Per litteras surreptitias factum, irritū est. de rescrip. c. postulasti. 63

Litteris

Litteris iudicis ordinarij standum est de appell.si duob. 910

Litteræ impetratæ contra constitutionē de duabus dixis non ualent nisi de hoc fecerint mentionem.de rescr. ca.dilectus filius. 62

Litteris generalibus nō citentur maiores.Item impetrari non possunt litteræ contra reum incertum eo.tit.c.sedes apostolica. 46

Litteris prioribus generalibus derogāt posteriores.eo.tit.c pastoralis 38.& cap.si autem 38

In litteris priorib. si ponatur specialiter super quibus est lis mota, & in secūdis generaliter: secundæ non ualent.'de dolo & cont.c.ex litteris. 648

Litteras secundas non mittit Papa sciēter nisi faciant mentionem de primis.de rescr c.plerumque 58

Littera Papalis reprobanda est propter falsam grammaticam impositam. cod.ti. c.ad audientiam.1. 39

Per litteras cōtra aliquem impetratas potest quilibet eius successor conueniri. de iudic.c.quia.V. 530

Litteræ generales non ualent ad citādos religiosos, nisi de eis fiat mentio.de rescr.c.cum ordinem. 35

Litteræ commissionis semper ualent, nisi reuocentur.de sent.inter. 840

Iuxta litterarum formam iudex procedat,nisi sint contra ius e. ti.c.causam.886

In litteris hæc clausula, si est ita,debet referri ad oia contenta in littera.de resc. c.olim. 61

Litteræ commissariæ tantum extendūtur ad ea quæ ibi continētur. de off. iud. deleg.cum olim 1 369

Litterarum impetratarū iurisdictio si intra annū negligatur,uel ex malitia supprimatur,expirat.de rescr.c.plerumq; 58

Qui litteras iudicis falsat,debet priuari eo super quo litigat. ib.

Litteræ nimis generales non ualent.e. tit.c adhæc. 38

Litteris generalibus non citetur nimia multitudo, nec super maioribus negotiis.cod.tit.c.sedes Apostolica 46

Litteræ reuocato procuratore nō ualēt ab eo impetratæ.eo.tit.c.ex parte 3. 73

Litteras impetrās super beneficio, tacito quod aliud habebat, non audiatur. eo.tit.c si proponente. 82

Litteræ falsæ Papales quō cognoscant, quo examinent.de crim fal. c.licet. 1549

Litteris apostolicis diuersis modis hostes abutunt,& pœna.de rescr.c.nonnulli. 64

Litteræ debent metionē facere de dignitate eo.tit.c.significante. 75

Litteris contra aliquem impetratis ipso defuncto ante citationē emissam non potest eius hæres conueniri, cod.tit.c. significauit 77

Litteræ executoriæ facientes mentionē de monitorijs quæ non præcesserunt,nō ualent.eod.tit. c.ex insinuatione. 78

Litteras falsificantis pœna. de crim. fals. c.falsariorum. 1731

Per litteras episcopo directas super prouisione nō potest abbas cōpelli ad prouidendum ex talib.de rescr.c.abbatem 80

Litteris capitulo directis a Papa sede uacāte de prouisione, tenetur episcopus substitutus obedire, maxime si fuit de gremio.eo.tit.c.eam te. 56

Litteræ impetratæ ante terminum ab appellante præfixum non ualent.de appell. c.ex insinuatione. 944

Litteris impetratis non utens quando est in culpa.de rescrip. c.si autem.98.& c. ex parte. 72

Litteræ per subreptionem impetratæ non ualent.eo.tit.c.cum dilecta 56

Litterarum forma certa de absolutione cruce signatorum.de fide inst. c.quod super his. 776

Litteræ impetrari non debent absque mandato dominorum. nisi, &c. & pœna talium de rescr.c.nonnulli. 64

Litteræ impetratæ à laico contra clericum tacito q sit laicus non ualent.de re stib c.ex parte. 704

Litteris contrarijs aduersantibus. sibi ad diuersas impetratis,Papa cōsulatur an tequā pcedat.de off.iud.del.c.sane. 334

Litteræ non sunt reprobandæ propter rasuram in narratione. de fid.instr. c.ex litteris. 708

Litteræ impetratæ super Beneficio suppresso nomine dignitatis, non ualent.de rescript.c ad aures. 37

Litteris Papæ qualiter accipietur.' q si omnes interesse non potuerint. eod.tit. c.sciscitatus. 42

Litependente non debet qs priuari iure suo.ut lite pend.c.à memoria. 670

Lis cum cōmittitur ad terminum certum decidenda,terminus incipit cū iudices litteras accipiunt.de app.c.sugleo.913

Lite pendente possessiones non alienentur,ut lite pend.c ecclesia. 671

Lite pendente priuilegium impetratū non ualet,nisi de hoc fecerit mentionē. eod.tit.c.dilectus. 673

Litis contestatio perpetuat iurisdictionem de od,deleg.c.relatum. 341

Lite non contestata, non recipiantur testes,nisi in causa matrimoniali , ut lit. non contest.c,si. 574

Ante litis contestationem potest actor in possessionem mitti, &c.sed non debet sententia diffinitiua proferri.ut lite nō contest.c.tuæ 572.& de simo.c.querela 1613

Litis contestatio qualiter fit. de litis contestat.c 1. 565

Locus secutus partibus est assignandus. de fid.instru. c. accepimus. 768

In locis sanctis iudicium sanguinis nō debet tractari,nec placita fieri. de immu eccl.c.cū ecclesia.404.& eo tit. c.1. 1402

Locorum consuetudo rationabilis debet obseruari in portione sepulturæ dan da.de sepul.c.certificari. 1204

In loco.minus religioso non potest eligi sepultura.end.ti.c.in nostra. 1205

Locari possunt decimæ, & sub qua forma de loca. c.uestra nobis. 1119

De locatione domorum in uniuersitate.& de loc & condu.c.1 1127

Per locationem solam non probatur rei proprietas. de fide instr.ca.inter dilectos. 770

In locatione debent computari expēsæ locantis, & qualiter. de loc.& condu. c.propter sterilitatem. 1130

Locari nō debēt officia seu dignitates sub annuo censu , & pœna talium.ne pl. vic suas c.quoniam in quibusdam. 1647

Lucri causa temporalis clerici vel monachi non debēt negotiari.ne cler.uel monac.c.multa. 1409

M

Magister in grammatica debet ab episcopo & capitulo prouideri in beneficio.de magist.c.qa nōnullis. 1652

Magister in Theologia debet in qualibet ecclesia cathedrali institui ad legendum.ibi. eod.titu.super specula. 1653

Magistri Theologiæ & studentes in Theologia quinq; annis recipiat fructus beneficiorum suorum. ib.

Magistri possunt facere statuta inter se de consti.c.ex litteris. 16

Magisterium non est uendendum &c. pœna uendentium.de mag'st c.1. 1649

Maiora intelliguntur prohibita quibus minora sunt uetita. de sent.excom m c.cum illorū. 1902

Et quod in maiori conceditur.licitum uidetur in minori.qui fil.sint legi. ca per uenerabilem. 1540

Maior natu succedere debet in regno. de uoto c.licet uniuersis. 1241

A maiori parte capituli factum præualere debet.nisi contra rationabilites fuerit obiectum,& probatum. de elect.c.ecctam dilecto.170.de renūt.cū inter P 224

Maior est potestas spiritualis quàm secularis. de maio.cap.solitæ. 524

Ad maiorem; ecclesiam se transferens propria auctoritate,sua careat,& illa ad q se transtulit.de transl.c.quanto. 216

Maiori parti minor etiam in minimis se opponere potest: dummodo iustam cām habeat.de cōces.præb.c.ex parte.1081

Maiores personæ in litteris commissorijs sub generali claulula non includuntur de rescr.c sedes. 46

Maioris partis factum non uitiatur cū aliqui pauci indigni ad factum ignoranter admittuntur de proc.c.ult. 474

Maior natu debet diuidere, & minor eligere de paroch.c.1. 1209

Maiores natu ecclesiæ debent prætici. de iurepat.c.quoniam. 1316

Malitia supplet ætatem. de desp. impub.c.de illis. 1440

De malitia sua nemo debet commodū reportare.de iud. c.intelleximus. 527. & de dolo & cont.c.contingit. 662

Maleficiatus creditur habens potestatem cognoscendi alias & non suā, licet per octo annos sibi commanserit.de frigid.ca.ult.

Maleficiatus per triennium stabit cum uxore sua antequam separetur. ib.

Maleficiatus separatus & cognoscēs aliam cogitur redire ad primam. cod.tit. c.frater nitatis. ibid.

De maleficio ratihabitio mandato cōparatur de simo. c. sicut tuas.1634.& de homic.c.sicut dignum. 1698

Manifesta peccata non sunt occulte corrigenda. de pœnit.& remis.c.1. 1873

Manifesta offensa quę dicat. de uerbo. sign.c.cum olim 1947

Mandatum factum capitulo tangit quemlibet de capitulo specialiter.de rescr.c.eā te 36

Ad mandātis intentionem recurrēdū cū de mādato dubitat.e ti c.ad aures. 37

Mandatum potest reuocari, si de fide dubitetur procuratoris.de proc c.1.457

Mandatum speciale derogat generali. de off.leg c.studuisti. 368

Mandatum an morte mandatoris expirat de off.deleg c relatum. 341

Mandatum reuocari potest re integra existēte aliās non.c.de elec.. um dilectus filius 160

Mansus ecclesiæ debet assumi immunis ab omni exactione.de censib c.1. 1338

Manumisso potest dominus operas spirituales imponere, & in eo illas retinere. de ser. non ord c.eo libertatis. 296

Maritus prætextu consuetudinis bona uxoris dissipare nō pōt.de cōsue. c.ex parte uestra. 94

Maritus intrans religionem uxore cōsētiente restituatur uxori si nolit continere,si sine consensu episcopi fecit alioquin.

quin,&c.de conuerſ.coniug. c.1.1487. & c.ex parte. 1266

Matrimonium 3d.de pſum. c illud. 783

Matrimonij cauſa per diſcretū iudicē tractāda eſt.de conſang.& affin.c.1. 1507

In matrimonio tenet conſuetudo contra regulam illam,quoto gradu. &c.eod. tit.quod dilectio. 1509

Matrimonium ſolo conſenſu contrahitur.de ſponſal.c.cum locum. 1429

In matrimonio uerba ſunt neceſſaria quantum ad eccleſiam conſenſum exprimentia.e tit.c.tuæ fraternitati. 1438

Sed pueri per ſola uerba non cōtrahūt ante annos legitimos. ib.

Matrimonij cauſa alicui commiſſa cōmittitur per cōſequēs cauſa dotis.de do. inter uir & ux.c.de prudētia veſtra. 1563

Matrimonium qualiter in parte tenet, & qualiter non.de eo qui duxit in matr. quam pol.c 1. 1478

Matrimoniū per uim cōtractū.. niſi cōſentiat poſtea.eod. tit. c.ſignificauit. 1479

De matrimonio contrahendo iuramētum parentum compellendum eſt de deſponſa imp ex litteris. 1453

In matrimonio ætas & conſenſus requiritur,ſine quib nihil agitur.,co.titul.c.ex litteris. ibid.

Matrimonium præſumitur ubi poſt fidem datam ſequitur copula carnalis. de ſpon.c ueniens. 1428

In matrimonio ſupplet malitia ætatē. de deſpon.impub c.de illis. 1450

In matrimonio compromitti non poteſt.de in integ.reſt.c.cauſa. 501

Matrimonio clandeſtino ſacerdos cōſentiens eſt ſuſpendendus. de cland.deſpon.c cum inhibitio 1460

Matrimoniū cōtrahēs cū deſpōſata alteri per uerba de pſenti, nūquā eā habere poteſt.de ſpon.duo. c. accepiſti. 1436

Matrimonium dirimitur cum ſororē quis ducit eius quam ſponſalibus cōtractis polluit extraordinarie.de eo qui cogan.conſang uxo c.fraternitatis. 1504

Matrimonium contractans in gradu ꝓhibito inter fideles, ſtat ſi conuertatur. de conſang.de infidelibus. 1520

Matrimonium non poſſunt contrahere qui conſentire non poſſunt, ut pueri. de deſponſ.impub acceſſit. 1448

Matrimonio nō utēs teneat uxorē ut ſororē de frig.& male.c.cōſultationi.1519

Matrimonij error per ſententiam factus retractandus eſt cognita ueritate.e. tit.c.fraternitatis. 1521

In matrimonio licet coacta contraxerit,per annum & diem exiſtens conſenſiſſe uidetur.nec teſtes in contrarium recipiuntur de ſponſ.c.ad id quod. 1434

Matrimoniū clādeſtinū in publico eſt ratificādū de clād.deſp. c.ꝙ nobis. 1459.

Matrimonium cum arcta dirimi non debet propter uerba coniugum, niſi aliter probetur.de frig.c.fraternitatis. 1523

Matrimonium coactum confirmatur copula ſequente.de eo qui dux. in matr. c.ſignificauit. 1479

Matrimonium contractum cum ſorore eius quam quis ante ſeptennium attētauit,ſeparatur.de ſpōſ c.iuuenis. 1420

In matrimonio dirimēdo aſpectus corporis pſert iuro.de ꝓb c.ꝓpoſuiſti. 693

Matrimonium Seguinatum tenet,nec obſicit ſi habitum recipiunt de manu ſacerdotis.qui cler.uel uo.c.cōſuluit. 1474

Ad matrimonium dirimendum non ſufficit teſtium auditus, niſi, &c.ut lit. pen c laudabilem 670

Matrimonium contractum non impedit uotum uiduitatis,niſi certā religionē aſſumat.de cōuer.cōiug. c ex parte. 1266

De matrimonio probando, uiro competit probatio.de cland.deſpon.c.1. 458

Matrimonium eſt inter gentiles.de cōſang & affin c.fi. 1516

Matrimonium conditionatum tenēdum eſt, dummodo non ſit contra ſubſtantiā matrimonij,de cond appo. cap.1. 1465 & c.1 eod.ti.

Matrimonium non debet pœna pecuniaria puniri.cum ſit libertas in matrimonio.de ſponſ.c.gemma. 1442

In matrimonio non currit præſcript. eod.tit c.in præſentia. 1493

Matrimonium confirmatur carnali copula ante tēpus pubertatis in pueris. de deſpon.impub.c à nobis. 1551

Matrimoniū dirimit pp dictū grauis pſonę aut inſignis de teſti.c cōſtitutis 746

Matrimonium contrahi poſſit. de fer. e.capellantis. 597

Matrimonium nō ē ꝯhendum cum alio niſi certificetur quis de morte alterius,alioquin ſeparatur ſi redit,de ſecun. nup.c.dominus noſter. 1570

Matrimonium non dirimit uaria conſuetudo contrahendi, ſiue diſſimilis conſuetudo patriæ de ſponſ.c.1, 1419

Matrimonium non dirimitur ubi frater uxorem fratris cognouit ante contractum,niſi ſit publicum uel probatum. de eo qui cog.conſang.uxo.c.de illo. 1500

Matrimonio ſoluto utrique reſtitui debet quod ablator habet de conuer. cōiug.c ex publico. 1261

In matrimonio non habet locum trāſactio.de tranſac.c.ex parte. 452

Matrimoniū cōtrahēdū iuratū nō impedit dictū unius.de ſp c præterea 1420

Matrimoniū cōtrahūt ſurdus & mut⁹ per ſigna.eo.tit.c.cum apud ſedem. 1436

Matrimonium dirimitur per contractum conſanguineæ ſi ſit publicum & ꝓbatum de præſumpt.c.tertio loco. 791

Matrimonium impeditur ſi mulier à conſanguineo uiri cognoſcatur. de ſpon. præterea.2 1427

Poſt matrimonium cōtractum poteſt vxor ad probandum metum admitti,eo. tit.c.conſultationi. 1441

Matrimonium contrahere non poteſt profeſſus in religione.qui cler. uel uo.c. meminimus 471

Matrimonium non dirimitur per ea quæ præcedunt baptiſmum. de cog. ſpir. c.contracto. 1495

Matrimonium inter liberum & ancillam ſtat cum ſciuit eam ancillam,& e conuerſo,uel poſt factum conſenſit, uel cognouit. de coniug.ſeruorum. cap.propoſuit. 1488

Matrimonium non poteſt cōtrahi p nuntios.de conuer. coniu. c.ex parte. 1263

Matrimonium probatur per famam uiolentā de præſumpt.c illud quoq; 780

Matrimoniū impedit & dirimit publicæ honeſtatis iuſtitia.de ſpōſa. c.iuuenis.

Matrimonium poſt ſponſalitium iuratum contrahi poteſt cum alio cum unus dimittit terram. eod.tit c de illis. 1422

Matrimonio propter adulterium ſeparato debet accuſans continere uiuēre altero,aut ſibi recōciliari eo.t. ex parte. 1424

Matrimonium ſuperueniens ſponſalibus ſoluit ea,niſi metus interuenerit. eo. tit.c.ueniens ad nos. 1418

Matrimonium poſt fidem datam impleatur,& tutius ad religionem tranſituri ſi tamen copula non interuenerit.e. tit c commiſſum. 1431

Matrimonio nondum probato, uxor prius habitæ & cognita & poſt abſq; iudicio eccleſiæ amota, dēt reſtitui an̄ latam ſniā.de reſti ſpol.c.ex conqueſtione. 619

Matrimonium accuſanti cauſa pecuniam extorquendi, debet imponi ſilentium,qui matr.accuſ.c ſignificante. 1550

Matrimonium conſummatum irritat uotum religionis ſequens,ſi inuito altero coniugē ſiat:neq; poſt mortē alterius tenet.de conuer. cōiu. c. quidā intrauit. 1250

Matrimonio cōiūcti nō ſeparātur p ſolā & priuatā cōfeſſione uiri & uxoris,de ſent.& re iud.c lator præſentium. 878

Matrimonium diuiditur ſi uir cum uxore ſeptem annis ſtans eam cognoſcere non poteſt dans operam quam potuit de frigi.& malef.c litteræ veſtræ. 1125

Matrimoniū contractū cū alia ante diuortiū ſtat.de ſp.c.cū in apoſtolica. 1418

Matrimonium non poteſt contrahere furioſus,de ſpon.c.dilectus. 1437

Matrimonium coactum poſtea cōſenſu firmatur eod.tit.c ad id quod. 1434

Mr̄imoniū cum inhabili ad mr̄imoniū,ſi uelint de frigi c conſultationi 1519

Matrimonium ſoluit contumelia creatoris.de diuor.c.quanto te. 1556

Matrimonium infidelis cum fratre uiri,qui non reliquit ſemen, non eſt dirimendum.eo ti.c fi. 1561

Mr̄moniū uiua uoce nō p ſcripta dēt accuſari.q mat.accu.poſ.c.a nobis. 1547

Matrimonium inter filium baptizantis ſpiritualem & carnalem filiā baptizati non tenet.de cog.ſpirit.c.ex litteris.1497

Matrimoniū cōtractū publice qn̄ poſſit accuſari.qui mat.accuſa poſ.c fi. 1550

In cā matrimoniali à reo exigit iuſm de deſp.impu.c.atteſtationes 1452

Matrici eccleſiæ debentur decimæ, quæ cathedralis eſt intelligenda de præſc.c.ex tranſmiſſa. 159.& de uerb.ſign.c.uenerabili. 1944

Matrona in habitu meretricali inuenta iniuriarum agere nō pōt de sē.exc.c.in audiētia.1192

Medicina adustionis uel inciſionis eſt clericis prohibita.ne cler.uel mo. ne.ſec. c.ſententiā ſanguinis. 1415

Medicus nihil omittens de contingentibus non punitur,ſi æger moriat.de æta. & quā.præfi.c ad aures. 1619

Medicus proprius conſulat de ſalute animæ,& nullo modo ratione medicinæ detrimentum animæ ſuadeat.de pœn.& remiſ.c.cum infirmitas. 1878

Metropolitanus habet cognoſcere tanquam delegatus de cauſa inter ſuum ſuffraganeum & eius clericum.de off.iudic.ord.c irrefragabili. 410

Metropolitanus cum ſuis ſuffraganeis cōſecrent epiſcopum de ſac.unctio. c.a t. 276

Metropolitanus ꝓuinciā ſuā uiſitare poteſt.de præſc. c.cum ex officijs. 807

Metus cadens in uirum conſtantem excuſat de ijs quæ ui met.c ad audientiam. 818

Similiter damnum rerum temporaliū eod.tit c.Abbas. 479

Metus ingreſſum religionis impedit, niſi poſtea conſentiat.eo.ti c 1 77

Metu laicorum renuntiatio facta nō ualet eo.tit c.2. 478

Propter metum facta reſignatione etiā per iuramentum poteſt fieri repetitio.e. tit c ad audientiam. 441

Metus & coactio excludit conſenſum matrimonij de ſpon.c.cum locum. 1429

Metus pro uita & rebus ſeruandis non abſoluit a iuramento.de.iureiu.c.ſi uero §.uerum. 1229

Minus

MINVS conceditur cui plus uel maius conceditur. de decim. c. ex parte tua. 3 1229

MINOR annis quomodo intelligitur. de prob. c. in præsentia. 686

Minoris iure fungitur ecclesia in restitutionibus. de rest. in integr. c. 1. 486. & c. auditis. 490

MIRACVLA per testes sunt examinanda. & qualiter, de testi. c. uenerabili. 753

Miracula etiam faciens non colatur tanquam sanctus nisi auctoritate Romanæ ecclesiæ. de reliq. & uener. sanct. c. 1. 1394

Per miracula probet se quis à Deo missum. de hæret. c. cum ex iniuncto. 1677

MISSA an sit de substantia ordinum. & ecclesiarum consecrationum. de elec. c. quod sicut. in gl. 151

Missarum celebrationem impedit deformitas uel debilitas. de cler. egro c. presbyterum. 1060

Missas duas quando sacerdos celebrare possit. & tunc post sanguinem uinum non sumat. de cele. miss. c. cõsuluisti. 1363. & c. ex parte uestra. 1366

Missam nullus propter conscientiam fingat celebrare quia dupliciter peccat. eod. tit. c. dolentes. 1377

MONACHVS non ponatur solus in prioratu. de capel. mon. c. ex parte. 1314

Monachus pro receptione sua nihil det. de stat. mon. c. monachi. 1290

Monachus solus non habitet, neque discurrat, neque peculium habeat, & pœna talis. ibid.

Monachus proprietarius non est cum Christianis sepeliendus. eo. tit. c. sup quodam. 1293

Monachi secundũ antiquos canones possunt in parochijs ministrare, eod. tit. c. quod Dei timorem. 1294

Monachis tradatur officium aliquod ad tempus uitæ suæ. eod. tit. c. cum ad monasterium. 1295

Cum monacho de proprietate, sic neque de castitate Papa dispẽsare potest. ib.

Monachus unus non habeat locum in diuersis monasterijs. de reli. domibus. ca. ne nimia. 1310

Monacho potest causa delegari. de priuil. c. cum olim. 1822

Monachus sine licentia abbatis sui locũ nõ deserat. de reg. c. nõ est uobis 1240

Monachus non potest esse aduocatus nisi, & c. de postul. c. ex parte tua. 455

Monachus potest eligi in episcopum. de dolo & contum. c. cum olim 657

Monachus non fiat quis nisi in legitima ætate. de reg. c. 1. 1237

Monachus qualiter potest habere proprium. de statu monach. cap. 2. 1290

Monachus põt perhibere testimoniũ in cã monasterij, de pb. c. tertio loco. 682

Monachi irregulariter uiuentes eijciantur, nisi corrigant se. ne. cle. uel mona. c. relatum. 1415

Monachi nõ regãt ecclesias ad eos pleno iure nõ spectãtes. de capel mo. c. 1. 1311

Monachus de licentia abbatis sui & episcopi prædicare põtest. de Iudæis. & Sarra. c. cum sit. 1666

Monachus ecclesiam ad firmam tenere non debet. ne cle. uel mo. se. c. secũdũ Instituta. 1413

Monachum non facit habitus, sed professio. de reg. c. porrectum. 1245

MONASTERIVM unum potest alteri coniugi. de relig. do. c. quia monasterium. 1303

In monasterio alteri coniuncto ille episcopus qui erat, non habet iurisdictionem, sed diœce. episcopus. eod. c.

Monasteriorum dispositio & ordinatio locorum similium pertinet ad episcopũ, nisi sint exẽpta. e. t. c. de xenodochijs 1304. Et c. cum dilectus. 1309

Monasteria regularium non sunt ad clericos seculares transferenda, nisi regulares defecerint in monasterio. eod. tit. c. inter quatuor. 1303

Monasterijs pluribus unus abbas præesse nõ dẽt. nec unus monachus in duobus monasterijs locũ habere. e. t. c. ul. 1310

MONIALIS excommunicata pro iniectione manuum, ab episcopo absolui potest. & non per abbatissam. de sent. excomm. c. de monialibus. 1905

Monialem percutiens incidit in canonem. ibi.

Monialis suspecta de incestu, tenetur se purgare. de purg. cano. moniales. 1536

Monialium monasteria frequentantes clerici admoniti deponantur, laici excõicentur. de ui. & ho cle. c. monasteria. 993

Monialis turbans diuinum officiũ eijci potest sine excõmunicatione. idem de clericis uel religiosis intelligendum. de sent. excomm. c. ueniens. 1887

Monialis in quacunque causa uel cõtrouersia criminali uel ciuili non est cõpellẽda ad iurã. de iura. cal. c. 1. 553

MONETA qualiter fit & innouat. de iureiu c quanto. 809

MORTVO potest impẽdi absolutio excommunicationis. de sent. excomm. c. à nobis 2 1895

MVLIER ab undecimo anno dicitur apta nuptijs. de despon. impu. c. continebatur. 1449

Neque mulier neque monialis potest prædicare uel benedicere. uel confessionẽ audire. de pœn & remis. c. noua. 1869

Mulier potest esse arbiter in ciuili causa clericorum, de arbit c. dilecti. 508

Mulier non tenetur obedire ecclesiæ in debito reddendo contra constitutionem de resc. spol c. litteras. 634

Mulier potest esse procuratrix, licet cõtra leges uideatur. de confir. uti. c. cum dilecta. 984

Mulier potest conferre præbendas de testib. c. dilecto filio. 740

MVNVS gratis oblatum recipi potest. de simo. c. dilectus filius 2. 1625

In muneris acceptione tria sunt attendenda. de sim. c. & si quæstiones. 1616

Ob munera parua animum mutatũ in persona magna non est credendum. ibi.

MVTILATVS manu in abbatem uitio tacito promotus. est amouẽdus. de cor. uiti c. exposuisti. 301

Mutilatus manu non potest ordinari. ibid.

MVTARE non debet subito prælatus factum antecessoris. ne se. uac. c. 1. 1087

MVTI & surdi possunt contrahere per signa. de rest. spol. c. cum ad ad sedem 640

N

NAtalium causa pertinet ad forum ecclesiasticum. de ordi. cogn. tuam. 599

Natiuitas prius est probanda, quia nõ ualet successio nisi prius prohibetur legitimatio. ibid.

Nati ex libero uentre, in seruitutem non redigũtur. de nat. ex lib uẽ c. 1. 1491

Nasci non debent iniuriæ unde iura nascuntur. de accus. c. qualiter 1. 1584

NAVFRAGOS spoliantes incidũt in canonem. de rapto. ca. excommunicationi. 1727

NECESSITAS illicitum facit licitum. de reg. iur. c. quod non est. 1963

Necessitas non habet legem de obser. ieiu. c. consilium 1396

Necessitas excusat iuramentum. de iureiuran. c. si uero. 801

NEGATIVA probari non debet. de elec. bonæ c. 1. [illegible] purgando & de calumnia, de calumn. c. cum dilectus filius. 1604

Negatiuæ positiones comprobari non possunt, nisi per confessionem aduersarij sunt admittendæ. ex nouel. Inn. de cõfes. statu. lib. 6

NEGLIGENTIA puniuntur episcopi in eo in quo delinquunt. de suppl. negl. præl. c. 1. 246

Propter negligentiam præsentantis amittitur ius præsentandi illa uice. eod. tit. c. 3. 247

Propter negligentiam collationis beneficiorum intra tempus semestre, spectat ad Papam collatio. eodem. titul. c. licet 247

Propter negligentiam collatio non tenens, tenet propter superioris ad quem spectat collatio, patientiam eod. ti. c. litteris. 248

Propter negligentiam amittitur ius eligendi eo tit. c. ult. 248

Propter negligentiam concessio beneficiorum pertinet ad superiorem de concess. præb. c. quia diuersitatem 1072

Propter negligentiam perdit prælatus iurisdictionem. de sent. excom. capitu per tuas. 1910

Per negligentiam intra sex menses beneficia uacantia episcopus conferre põt: & eo negligente intra alios sex menses spectat ad superiorem de concess. præb. c. nulla. 1060

NEGOTIVM requirit semper iudicem, actorem, reum, & testem. de uerb. or. sign. c. forus. 1534

Negotia omnia unius, delegato uni nõ debent committi. de rescript. capit ad hæc 333

NOMINATIO sola nullum ius acquirit nominato. de elect. c. quod sicut, 151. de uerb. sign. c. cum olim. 1947

NOTORIVM quot modis dicit, & quando. de coha cler. c. uestra. 1004

Notoria probatione non indigent ec. tit. c. tua nos 1006. & c. de accus. c. euidẽtia 1576. & Innoc. de censib. libr. 6. ca 1. 566

Notoria ex fama, purgatione indigẽt: & indici talibus debet. ibid.

Alias in notoriis non est indicenda purgatio, sed damnatio. de purg. can. c. cũ dilectus filius. 1546

In notorijs iudicium ecclesiæ requiritur de diuor. c. porro. 1553

In notorijs ad cautelam testes recipiũtur. de elect. bonæ memoriæ 1. 138

In notorijs non requiritur ordo iuris. de iureiu. c. ad nostram 3. 813

NOBILITAS uitæ & non carnis est attendenda in collatione beneficiorũ. de præb. & dig. c. uenerabilis frater. 1057

Nocte factum, die factum dicitur fictione iuris. de off. iud. deleg. c. consuluit 351

NOVALE quid sit. & unde dicatur. de uerb. signi. c. quid per nouale.

Noualium iure censetur terra de nouo culta. de priuil. c. ult. 1834

NVNTII malitia non obest domino dummodo ab initio credatur fidelis nũtius. de pign. c. significante. 1146

Nuntii missio eximit aliquem ex iudicis iurisdictione. scilicet ante citationẽ alias non. de ap. c. ad hæc 4. 926

Nuptijs ex secundis sobole suscepta, publica honestas euacuata est, qui fi. sint leg c. referente. 1537

O

Obedientia facta episcopo ab abbate sine consensu conuentus non valet. de relig. dom. bus. cum dilectus. 1359
[illegible] conuicti non debet subditus subtrahi. de maior & obed. c inter quatuor. 428
Ab obedientia sui episcopi non absoluit subditus Papæ eo tit. cap. per tuas. 427
Obedire non tenentur inferiores exempti a superiore. eod. tit. cap. inter. 428
Obedientiæ iuramentum à contumacib. dēt exigi. eo tit. c. cum in ecclesijs. 429
Non obedientes prælatis suis de ecclesia debent expelli. ibid.
Obedire tenentur tam laici quàm clerici abbati iurisdictionem habenti. eod. tit c. dilecta. 431
Obedientiæ forma faciendæ episcopo ab abbate de simonia c. ne Dei. 1644
Ad obedientiam plenam quæ exigantur de maio. & obed. c his quæ. 430

Oblatio quid sit. & quibus debeatur, & quid per candē intelligitur de verb. sign. c. causa. 1937. & c. cum inter vos. 1956

Obligatio contra bona matrimonij vel contra bonos mores non tenet. de condi. app. c vlt. 1470
Obligatio turpis nec de facto nec de iure tenet. de pact. c. vlt. 411
Obligatio facta pro ecclesia obligat successorem. de sol c 3. 1152
Obligans ecclesiam pro debitis alienis ipso facto ab administratione spūalium & temporalium est suspensus: & ecclesia non tenetur soluere. eod tit cap. 2. 1153
Obligatus non est successor pacto antecessoris irrationabili, qui precario bona ecclesiæ concessit. de preca c. 2. 1116
Obligatio ad eum transit, qui recepit emolumentum. de pig ex litteris. 1144
Quia cum onere suo transit res ad suū possessorem. de eccle. ædifi. c 1. 1398

Occultum delictum non impedit promouendum. de tēp. ord. c. ex tenore. 252

Offensa dr manifesta tribus modis de ver sig c ex parte. 1. 1945

Officialis archiepiscopi in suffraganeos episcopos sentētias excommunicationis, interdicti vel suspēsionis ferre non potest Inno. in nouel. de offi ordi. c. 1. 196
Idem est de officialibus suffraganeorū eo quod vocati coram eo non respondēt querelantibus. Inno. in nouellis. de foro compet. c Romana lib 6. 314

Officium diuinum suspendentes canonici primo instrō sigillis suis roborato cām suspensionis offerant: alias non valet, sed condemnari in rescriptis tpe cessationis. sed pro cessatione rite seruata, is pp quem cessatum est, arbitrio superioris condemnetur. Gre. in nouel. de of. iud. or. c. si canonici. li 6. 258

Oleum consecratum potest admisceri non consecrato & totum erit consecratum. Simile est de aqua bñdicta. de conse alta. c. qd in dubijs. 1360

Opus nouum si alicui nuntias, debet te tribus mensibus expectare. eod tit. c. fin. 1363
Operis noui denuntiatio facit ut post ipsam debeat constructum demoliri: & expensis ipsius construentis. de no. oper. nuntia cap cum ex iniuncto. 1799

Oratoria non possunt habere cāpanas sine consensu episcopi. de priuil. c. patentibus. 2809

Ordo clericalis per primam tonsuram confertur. de æta & qualita. ordi. c. cum contingat. 271
Ordinari non debent spurij. qui fi. sint leg cap. per venerabilem. 1540. & de ser. non ord cap consuluit. 295
Ordinem probet aduena antequam ad ministrandum ordinem susceptum vel ulterius promoueatur. de cler pereg c. inter. 310
Ordinatum ab episcopo indignū non debet ad beneficium reputare idem episcopus. de æta. & qualit. c. accepimus. 273
Ordinem prætermissum pōt recipere per saltum promotus, & ex dispensatione celebrare. de cle. per sal. promoto. c. 1. 1777
Ordinandum quando impediunt genitalia abscissa. de cor. vi. c. significauit. 300
In ordine vel beneficio promotorum à schismatico pœna de schis. c. 1. & 2. 1657
Ordinatus ab ēpo, ab eo sustentetur, vel & c de pbē & dign. c. non liceat. 1025
Ordinatus in apostasia quando potest ministrare ex dispensatione apostolica, & quando non de temp ord. c. ex parte. 955. & de apo. c. consultationi. 1692
Ordinari non debet seruus nisi manumissus. de ser. non ord. c. 1. 293
Item nec infamis ante purgationē. de testi c. non debet. 717
Item nec pœnitentes publici. de biga. cap. 1 302
Item nec ad ratiocinia obligati, nisi & c. de obliga. ad ratiocinia. 298
Item nec mutilati membris. de cor. vitia. c. expo suisti. 301
In ordine ministrare possunt criminosi præter homicidas. de temp. ord c. vlt. 260
Ordinatus remote probet suā ordinationē ēporum sigillis. de cle pereg c 1. 941
Talis etiam si non celebret publice sine litteris commendatitijs, potest tamen occulte. de cler pereg cap. tuæ. 310
Ordinatus sine titulo, ab ēpo sustentetur. de præb c. episcopus si aliquem. 1026
Cum ordinato ab episcopo excōicato ignoranter, potest episcopus proprius dispensare. de or. ab epis c. cum clericus 263
Ordinatus ab episcopo qui cessit, quando potest ministrare. eod. tit. c. 1. 263
Ordinati extra tempus statutum post pœnitentiam peractā possunt ministrare. de temp. ord c. consultationi. 260
Ordinem recipientis vel conferentis pœna sub conditione renuntiandi prouisioni. de simo. c. si quis ordinauerit. 1645
Cum ordinato furtiue potest ēps dispēsare si non sub excōicatione prohibitus accessit: aliàs non dispensat nisi intret religionē. de eo qui fur. ord c. innotuit. 1779
Non ordinatus ministrans nunquā ordinetur. de cler. non or. mini c. ex līis. 1776
Tali tamen ex gratia potest remitti retentio beneficij, seu postea conferri. ibid.
Ordinari pōt quis ad suum patrimonium de præb & dig. c tuis qōnibus. 1043
Ordinatus à Papa non est ob hoc à iurisdictione prælati sui exemptus, tā reuereri dēt de maior. & obed. c. per tuas. 427
Ordinem subdiaconatus confert solus Papa die dominica de temp. or. cap 1. 249
Ordines omnes qñ conferri pñt. ibid.
Ordines minores possunt ēpi conferre dominica die & in festis præcipuis. ibid.
Ordinem suscipiens die non debito, ad Papam est mittendus. de tempo. ordi. cap. cum quidam. 254
Ordinem subdiaconatus à Papa recipiens non potest sine eius licentia ab alio vlterius promoueri. ibid.
Ordinem conferens alicui sine titulo certo tenetur eidem prouidere. eo. tit. c. uel non est compos. 298
Ordinem recipientis sine ætate legitima & conferentis pœna. ibid.
Ordines sacri duo vno die conferri nō debent. & pœna conferentis & demandantis. eod. tit. cap. dilectus. 258
Nec minores cum maiori & qualiter dispensetur cum talibus. de eo. qui fur. or. susce. c. 1. 1778
Ordines minores in anno discretionis pñt conferri. de cle per sal. pro. cap. 1. 1777
De ordinis substantia non est tempus, tamen impedit executionem. de tempo. ord. c. consultationi. 260
Ordines sacros recipiāt plati & bñficiati, vel amoueantur. de elec. c. cum in cunctis. 114. de æta. & quali. ord. c. quæris. 267
Ordines duos recipiens vno die, est suspendendus, potest tamen dispensari cum eo pœnitentia peracta. de eo qui fur. ord. susce. c. 3. 1779
Ordinari non est tutum medicum cum sciētia læsa de æta & qual. c. ad aures. 268
Ordinatus in apostasia qñ possit ministrare: de temp ord c. ex parte. 255

Ordinarius non potest restituere possessionem contumaci, contra quem fama est missio à delegato. de offic ord cap. pastoralis. 406
Ordinarius potest ex officio suo cogere partes vt stent iusto arbitrio, & pareāt sententiæ arbitrorum de arb. c. 2. 506
Ordinarius non tenetur obedire delegato nisi constet ei de commissione. de offic. iud. deleg cap. cum in iure. 368
Ordinario non exequente sententiam iudicis delegati, exequatur ipse delegatus eod. tit. cap significasti. 331
Ad ordinarium iudicem primo executio sententiæ pertinet. ibid.
Ordinarius debet retractare iniquam sententiam iudicis delegati in causa matrimoniali. de offic. ord. c. significauit. 401
Ordinarius tenetur exequi sñiam iud. deleg. de offic iud. deleg. c in litteris. 332
Ordinarius potest excommunicare iniuste absolutos à delegato. de offic. iud. ord. c. ex parte. 400
Ordinario maior est delegatus Papæ quantum ad causam hanc, quæ sibi commissa est eod titu c pastoralis. 406
Coram ordinario protestatur quis nō habens copiam delegati iudicis, & non currit ei tunc tempus. ibid.
Ordinario non intendit piudicare Papa per suū mandatum. eod. tit. c. licet. 429

Opprimentes pueros in nocte qualiter puniendi. de ijs qui fil. oc. cap. vlt. 1693

P

Pactio priuatorū cōtraria legi nō piudicat. de for compe. c. si diligenti. 548
Pactum quod ab initio non tenuit, per ratihabitionem superioris vel confirmationem tenet. de pact. c. quoties. 440
Pactum simoniacū per auctoritatē superioris non purgat. eo. ti c. cū pridē. 441
Pactum in præiudicium ecclesiæ factū ei non nocet, & quicquid perceptum est ratione huius ecclesiæ restituetur. de cen sib c. præterea. 1345
Pactum contra salutem non obligat. de pact. c. pactiones. 434
Pactum quid sit de ver. sig. c. pactū. 937
Pactum turpe vel impossiblie nullum ligat de pact. cap vlt. 444
Pactum generale ne de crimine agatur non valet. de iureiuran. cap. quemadmodum 127

Pagani constitutionibus ecclesiæ nō subiacent. de diuor. gaudemus. 1558
Paganis arma vendentium & auxilium præbentium pœna. de Iudæ. & Sarra. cap. quod olim. 1662

Paga-

Paganorum filij ante cõuersionem nati de consanguineis post conuersionem legitimantur. ibid.
Paganis prædicans apostata non est, & vesci eorum cibis bene potest. eod. titul. quàm sit laudabile. 1661

Pallio vti potest archiepiscopus intra quamlibet ecclesiam suæ prouinciæ de vsu pallij. cap. 1. 219
Pallium nouum habebit transiens ad alium archiepiscopatum quod non datur ratione personæ, sed ratione loci de postul.c.bonæ memoriæ. 2. 103
Pallium alteri archiepiscopo accommodari non debet eod.ti.c.ad hæc. 97
Pallio nõ vtendum extra ecclesiã, vt in processione vel consimili eod.tit.c.1.ibid.
In pallio debet archiepiscopus sepeliri. eod. tit cap 2. ibid.
In pallio consequitur quis plenitudinẽ officij, & non debet ante archiepiscopus appellari.de vsu pallij.c nisi specialis. 220
Pallium quid significet. eod. tit.cap.ad honorem. 221
Pallio semp & vbiq; vtit̃ solus Papa.ibi.
Pallio non vtatur archiepiscopus extra suam prouinciam, nisi ex priuilegio speciali, & de licentia eius in cuius ecclesia celebrat.eod.tit c. ex tuarum. 222
Pallio vtendum in festis præcipuis & in diebus priuilegiatis ecclesiæ suæ concessis.eod.tit.cap. ex tuarum ibid.
Pallium accipitur de corpore S.Petri archiepis dandum.de elec.c.significasti.110
Pallium recipiens debet iurare fidelitatem. ibid.
Sine pallio non licet archiepiscopo cõfirmato conuocare concilium, conficere chrisma,& c de elect. c. quod sicut. & infra in versi. præterea. 151
Palliũ possunt conferre principales patriarchæ suffraganeis suis.de priui cap.antiqua. 1825

Papa põt supra ius dispensare. de cõcess præben.c.proposuit. 1070
Papæ soli reseruatur trãslatio epõrum, & depositio.de trãsl.c.inter corporalia 212
Papa de hæreditate iudicare potest ratione fidei de iudæ c Iudæi. 1656
Papa potestatem habet à Deo, Imperator à Papa de iud. c nouit. 531
Papa eiusdẽ ptãtis est cuius & beatus Petrus de maio & obe.cap.illud dñs. 424
Papa principem sæcularem deponere potest.de hære.c.ad abolendam. 1672
Papa potest legitimare illegitimos. qui sibi sint leg.c.per venerabilem. 1540
Papa solus episcopos vocat fratres in litteris suis.de cri.fal.c.quàm graui. 1750
Papæ potest cum ratione obuiari quantumcunque scribat absolute de rescrip.si quando. 34
Contra Papæ voluntatem nemo habet ius in collatione beneficiorum.de præbẽ. c dilectus. 1048
Papa solus canonizat sanctos,& sanctorum reliquias. ibid.
Itẽ solus concedit laico ius eligendi in ecclesia collegiata.de iurepa.c.nobis.1331
Papa solus committit causam appellatione remota,de offic.deleg. c.super quæstionum. 337
Papa solus est supra omne concilium & statuta de elec c.significasti. 110
Solus Papa Vicarius videtur esse in terris,& nullus maior eod.tit.c licet.113. de transla c.quanto. 216
Papa solus dispensat vt filij presbyterorum immediate ecclesias paternas habeãt de fil.presbyt.c. dilectus 291
Papa solus supra ius dispensat. de concess. præben.c.proposuit. 1979
Papa solus vnit & diuidit episcopatus, de transla per totum. 211
Papa potest mutare sententiam diffinitiuam solus de sent. c cum olim, 612
Papa non potest imponere legem successori suo nec potestatem eius limitare. de elect. c. innotuit. 131
Papa debet cognoscere de causa natalium.de ord.cog c.tuam. 644

Par in parem non habet imperium. de elect.c innotuit. 131
Paria crimina pari cõpẽsatione tollunt de adulterijs cap.pen & vlt 1723.& 1724

Parochianum alterius nullus episcopus iudicet.de paroch. cap. nullus. 1211
Parochianum alterius non admittat presbyter ad diuina.eod.tit.cap.vt dominicis. 1211
Parochianum alterius non absoluat presbyter sine eius petita licentia de pœni.& remis.cap omnis. 1671
Parochiæ non diuidantur sine consensu episcopi de præben.c. auaritiæ. 1030
Parochialis ecclesia debet habere de bonis parochiani alibi sepulti. de sepul. cap. relatum.1200. & cap. de his. 1202
Parochialis ecclesia nulli debet conferri nisi xxv annum attingẽti,alioquin collatio non tenet. Greg. in nouel de elect. cap.licet canon. 113
Parochialis ecclesia nulli carenti ætate prædicta ad tempus commendari debet, & si fit ex causa commissio, vltra tempus semestre non detur, & irrita est ipso iure. eo.tit c.nemo.lib.6. 108
Parochialis ecclesia nulli debet conferri, qui habet personatum vel dignitatem cum cura,alioquin non tenet collatio ipso facto.ibid.de offi.iud.ord.lib. 6. 254

Patriarcha non audiat cãm subditi suffraganei sui, nisi ei deferatur per appellationem, vel nisi ex speciali priuilegio de offi. iud.ord. c. duo simul. 404
Ad patriarcham potest appellari omnibus medijs intermissis. Item de priuilegijs ecclesiarum patriarcharum. de priuileg. c.antiqua. 1825

Patronus ecclesiæ alterius diœcesis episcopus debet illi episcopo præsentare inuestiendum in cuius diœcesi est ecclesia de iurepat. c. consultationibus. 2326
Patronus non disponat de reb. clerici defuncti.de succes ab intest.cap.2. 1195
De patronatus iure orta q̃stione neutro conferente debet episcopus conferre beneficium post sex menses.de iurepat. c. si vero.1323.& c cum te. 1229
De patronatus iure debet iudex ecclesiasticus iudicare.de iud.c.quanto. 522
Patronus efficitur ecclesiam construẽs de consensu diœcesani. de iurepat. cap. à nobis. 1315
Patronus potest quis esse multarum ecclesiarum.de iureiur c.veniens. 807
Patronatus ius clericus emens, ipso priuetur de iurepatr. quia clerici. 1318
Patronus ius episcopi in ecclesia minuere non dẽt.eo tit c.cum seculũ. 1324
Patronus filium vel nepotem sine epõ instituere nõ dẽt.eo.ti.c.consuluit. 1324
Patronatus ius sine consensu episcopi diœcesanus religiosis dare non potest.eo. tit. c. nullus laicus. 1325
Patronus potest ab epõ taxatos reditus ab ecclesia exigere eo.tit.c.præterea.1317
Patronatus ius cum vniuersitate vendita vel ad firmam traditã transit, nisi expresse excipiatur eo.tit c.ex litteris. 1310
Et c.cum seculum. 1324
Patronus laicus neminẽ instituat sine ꝯsensu epĩ diœcesani.eo.tit.c.ꝑterea. 1329
Patronatus ius libere potest dari consanguineo sed vendi nõ debet per se, sed cum vniuersitate.eod tit.c ex insinuatione 1325.& c. de iure. 1325
Patronus laicus vno præsentato repulso potest alium exhibere.eod.tit.c.pastoralis. 1335
Patronus ecclesiam vacantẽ intra quatuor menses conferat,alioquin episcopus conferat. eo.ti.c cũ propter discordias 1335
Patrono concedente vni ecclesiam vacantem,si postea alium præsentet,& episcopus consentiat,obtinet secundus,secus in clerico patrono.eod.tit.cap. cum dilectus. 1333
Patroni est ad ecclesiam præsentare, nõ conferre.eod.tit.c vlt. 1337
Patrono consentiente ordinationi alicuius in ecclesia sua, tenetur sibi in ecclesia eadem prouidere c cura. 1322
Patrono ecclesiam concedente religiosis sine consensu episcopi, si ad eand. ecclesiam præsentet episcopus posterius valet.eod.tit.cap.suggestum. 1327
Patronus clericus seipsum præsentare non potest.eod.tit. c. per nostras. 1332
Patroni consensus requirendus est in electione prælati facta.eod. tit. c. à nobis. 1331.& infra versi.Pio.
Patronus honorandus est, & ab ecclesia fundata sustentandus, si eget. ibi.
Ius patronatus transit cum obligatione fundi,nisi spẽaliter excipiatur. de sent. c. cum Bertoldus. 891
Patrono laico duos vicissim præsentante ad beneficium. episcopo gratificatio relinquitur quis obtineat de iurepa cap. cum autem 1330
Patrono clerico in collegio duos ad idem præsentante prior obtinet. eo. tit c. cum autem. ibid.
Patronatus ius hæredibus diuidi non debet. eo. tit.c.1. 1315
Patronatus iure incerto episcopus conferat beneficium post tres menses vacãs, nisi intra hoc tempus sit diffinitum quis conferre debeat, & intra hoc tempus a vero patrono conferatur eod. tit.c.quoniam. 1316
Patroni si plures fuerint, ille præsentatus obtineat qui plurimorum assensu eligitur si vita & scandalum non contradicant. ibid.
Si patronus duos præsentet, potior est conditio possidentis,& per episcopum in possessionem missus corporalem, quàm alterius.eod tit c. quod autem. 1318
Patronus ecclesiam non vacantem nemini conferre potest eod tit c. illud præterenndum. 1321
Patronus ius patronatus religiosis dare potest absque episcopo, ibid.
Patronus non creditur qui præsentauerit aliquem & eodem ab ordinario instituto,si postea alius ius patronatus euicerit,nõ debet institutus propter hoc amoueri eo.tit. c.consultationibus. 1320
Patrono sine episcopo, nec episcopus sine patrono beneficium conferat. eo tit. c.suggestum. 1327
Patronus non debet ecclesiam in alios transferre.eod.tit c.præterea & seq 1329
Patroni religiosi nõ pñt ecclesiã in proprios vsus cõuertere ꝓpria auctoritate. & supplen.negli prælã.cap sicut nob s. 246
Patronatu. causa diffiniatur per iudicẽ ecclesiasticum.de iud.c quanto. 522

Pauperibus male acquisita sunt eroganda quando non inuenitur quibus est restituendum. de vsu.c cum tu 735
Pedagia noua solus Imperator vel Papa inducũt.de ver.sign.c sup quibusdã.1952

Antiqua pedagia tolerantur. ibid.
Pedagia noua sibi principes habent instituere de censib c. innouamus. 1344
Pœna à iure taxata est infligenda à iudice, alioquin est arbitraria de offi. deleg c. de causis. 324
Pœna secundum arbitrium iudicis imponi debet de do. & contu c. finem. 653
Pœna spirituali tantum punienda sunt delicta clericorum de pœ. c licet. 1856
Pro pœna in monasterio sunt trudendi vel degradandi clerici latrocinia vel prælia exercentes. eod titu. c. quod in dubijs & cap. seq. 1857
Pœna quandoque extenditur ad hæredes eo t t. c. ad aures 1860
Pœna pecuniaria debito soluendo apposita exigi nõ dēt si maior pars debiti infra tēpus solutā. eo t.t c. suā ad nos 1859
Pœna cum pęna compensari potest eo. tit c. constitutus 18[illegible]
Pœna interficientis episcopum eod tit. cap. [illegible] antes 1860
In pœnis imponendis deferendum est dignitati. de offi. iud. dele. c. sane 327. & c. pastoralis. 362
Pœna vtentium litteris falsis vel fraudulēter extortis de rescrip c qa nonnulli. 83
Pœnitentia potest iniungi in peccato manenti. de pę. & remis c officij. 1868
In pœnitentijs iniungendis quæ sint consideranda eod tit c. omnis. 1871
Pœnitentiæ sunt arbitrariæ eod. titu. c. Deus qui ecclesiam. 1868
Pœnitentiū nō vere, vel nolentiū pœnitere cõfessio nihilominus audiat. & pœnitentia iniungatur. eo. tit. c qd quidā 1868
Pœnitentibus viaticum non negatur tempore interdicti: sed in morte constitutis eod titu c. quod in tex. 1870
Pensio est minuenda propter sterilitatem terræ. de loca. & cõduc. c. propter sterilitatem. 1130
In pēsionis solutione antiqua cõsuetudo seruāda. de cen c quāto creatori. 1547
Pensiones minuere [illegible] detrimentū clericorum, vel augere ad commodum proprium non licet sine consensu episcopi. de præben. & digni. auaritiæ. 1030
Pensionem maiorem promittentes vt ecclesias acquirant, adeptis priuentur. de pact. c pactiones. 444
Pensionariam constituere ecclesiā non potest prælatus vltra tempus vitæ suæ. de censib. cap. præterea. 843
Peremptorie potest quis citari in prima citatiõe. de dila. cap. 1. 590
Post peremptorium edictum pōt reus citari, licet non de iure communi. de offi. deleg c. quoniam Abbas. 336
Peregrinari non dēt clericus sine licentia epi sui, nec epus sine licentia Papæ, de voto & vo. reden. c. magnæ deuotionis. 0182
Peregrinorum res nullus occupet quia sūt sub ꝓtectione ꝑpæ. de cle pere. c. j 981
Peregrinorum gaudet priuilegio qui est in causa Papæ. ibid.
Peregrinis in via constitutis pęnitentia non est deneganda tempore interdicti, siue in terra interdicta, de pœn. & remis. c. quod in te. 870
Peregrini clerici non sunt in ecclesijs instituendi de cler. pereg c. 1. 981
Permutari possunt res ecclesiæ immobiles de scitu superioris cum rebus immobilibus laicorum, dummodo peiorem non accipiant. de rerum permu. c 1. 1133
Permutantes præbendas vel ecclesias propria auctoritate, ipsis priuentur. eod. tit cap. cum olim. 1137
Permutari possunt inter se spiritualia ut ecclesiæ & præbendæ & temporalia inter se. eod tit. c. ad quæstiones. 1136
Permutationes ecclesiarum & præbendarum ex causa licentia episcopi possunt fieri. eod tit. c. quæsitum. 1135
Permutari non possunt spiritualia pro temporalibus. eod. tit. c vlt. 1138
Permutationes rerum ecclesiasticarū à prædecessore factæ, per successorem reuocandæ sunt. eo. tit c 2. 1134
Permutari non possunt mancipia ecclesiæ cum mancipijs laicorum. eod. tit cap. mancipia. 1134
Periurus clericus ab officio & bñficio suspendat. vel bñficio priuetur, de iureiu. cap querelam. 803
A periurio non debet amplius iuramētum accipi de præsum c litteras. 792
Personalia rescripta vel priuilegia nō excedunt ꝑsonam eo. tit. c. mandata ecclesiastica. 757
Personæ delictum in damnum ecclesiæ redundare non debet. de excep c. cum venerabilis. 840
Personalis concessio cū persona finitur, realis ꝑpetua est, ut illa q̄ est ecclesiæ, non personæ. de insti cap. cum venissent. 1066
Personatus plures in eadē ecclesia vel diuersis nullus debet habere sine dispensatione sedis apostolicæ. de præben. c. ad hæc. 1032 & cap de multa. 1049
Pignus recipere potest prælatus à quolibet possessore. c. cum contra. de pig. 1145
In pignore fructus in sortem computētur, aliàs est vsura. ibidem
Impignorari non potest liber homo etiam si velit. de pign. c 2. 1141
Impignorare non potest prælatus bona ecclesiæ pro suo facto. eod. tit. cap. ex præsentium. 1142
Pollutio extraordinaria cum sorore impedit matrimoniū contrahendum cum altera sorore. de eo qui cog consan vxo. c. fraternit. 1504
Postulatio cassatur si postulatus interdictū nō seruauerit. de postul. ꝑla ca 1. 97
Postulationis concessio fit ex gratia. eo. tit. c bonæ memoriæ 102. quia nullum ius postulato acquiritur. ibid.
Postulatio examinanda est sicut electio de translat. epis. c. licet. 218
Postulante maiore parte indignum, potestas eligendi deuoluitur ad partem minorē. de postu. ꝑla. c. gratū gerimus. 100
Postulatione communiter facta, & superiori præsentata non potest postea variari. eod. tit c. bonæ memoriæ 2. 101
Postulatio præualet electioni quando duplo maior est numerus postulantium, quam eligentium. de ele. c. scriptū est. 174
Postulatio vel electio non debet fieri per verba conditionalia, uel alternatiua, vt talem vel talem eligo, vel postulo Inn. in nouel de elect c. 2. 109
Postulationem digne cassatam renouantes priuantur potestate eligendi & postulandi. eod. tit. c. gratum. 100
Postulatio non tenet absentibus ius habentibus in electione contemptis. eo. tit. c. bonæ memoriæ. 101
Præbendas duas non pōt quis tenere ex dispensatione archiepiscopi de concef præben. c. litteras. 1079
Præbenda vacat cum detinetur ab iniusto possessore. eod. tit c. proposuit. 1070
Præbenda vacans promitti potest, non antequam vacet. de concef præb. c. 2. 1069
Præbenda non integretur scissione alterius. de præb. cum causam. 1057
Præbendæ prouentum quis habere potest, licet non sit canonicus. de magist. c. quia nonnullis. 1652
Præbendam parochialem & ecclesiam annexam habens, debet in ea vicariū ponere, & in ecclesia maiori personaliter residere. de præben. c. extirpandæ. 1052
Præbendarum multitudo repellit à ꝓmotione eo. tit. c. cum iam dudum. 1036
Præbendarum numerum antiquarum non possunt canonici minuere. de consti. c ex parte episcopi 28
Præbendæ diuidi non debent, nec præbenda carere debet qui in canonicum est receptus. de pręben. c maioribus. 1021. & c relatum. 1619
Præbendam uel beneficium dāt quam dare non potest, illa euicta, quam potest conferre tenetur. eo ti c inter cętera. 1035
Præbenda secūda recepta, prima vacat. de concel. præbend. c. litteras. 1079
Præbenda vltra sex menses non vacet. eod. tit. c. 2. 978
De præbendarum prouentibus nō possunt disponere canonici in præiudicium præsentium & futurorum de consti. cap. cum omnes. 18
Ad præbendam unam duo admittantur. de præben. c. tuæ. 1039
De præbenda vel personatu non intelligetur quando alicui prouideri mādatur, sed de simplici beneficio intelligitur. ibidem eo. tit. c. vlt.
Ad præbendam vacantem receptus vt ei prouideatur cum potest, quando valet collatio alteri facta. eod. tit. c. dilectus filius. 2. 1038
Ad prębendam excommunicatus in canonicum receptus, valet receptio. eod. tit. c. pro illorum. 1041
De præbenda potest absens per alium inuestiri. eod tit. c. accedens. 1044
Præbendarum prouentus recipiunt studentes in theologia quinque annis præter quotidianas distributiones. de mag. c. fi. 1653 & de præben. c. licet. 1054
Præbēda alteri collata ꝑ Papā ꝑripitur ēpo facultas conferendi illud bñficium. Inn. in nouel. de concef præben. c. 1. 1068
Præbendæ & beneficia vacantia in curia Romana à die vacationis post mensē possunt conferri per quos debet, vel absentibus eis à generalibus vicarijs eorum Greg. in nouel. c. statutū de præb. li. 6 633
Ex præbenda una possunt duæ fieri. ita de præben c. vacante. 1947
Si præbenda debetur alicui ratione rescripti, & alteri conferatur, debet ille in canonicum recipi & sustentari quousque & c. eod. tit. c. dilect. 2. 1048
Præbenda non vacat ubi non est distinctus numerus canonicorum, vnde nō tenet institutio. de præben. vacante. eod. tit cap. dilecto filio. 1044
Præbendarum collatio ad quem pertineat cum ad episcopum pertinet collatio & ad capitulum, & non conferent tpe debito. de concef præben. c. postulasti. 1066
Præbendæ integræ dari debent ubi integrari possunt. de præb. vacante. 1047
Præbendarum collatio ad capitulum sede vacante non spectat. ne se va. cap. illa deuotionis. 1029
Precariæ de quinquēnio in quinquennium renouentur. de prec. c. 1. 1116
Precarium quando vtendum est, & quādo soluitur. eo. tit. c. precarium. 1117
Precariæ in damnum ecclesiæ factæ possunt a successoribus reuocari. ibid. cap. precariæ. 1116
Prædicans excommunicatis pōt eleemosynas ab eis recipere

recipere & victum. de sent.excomm.c.cū voluntate. 1927
Prędicatorum fratrum priuilegium & & minorū.de exces.præl.c.nimis. 791
Prædicatores vesci possunt his q̃ eis apponunt.de Iudęis.c.quā sit laudabile. 1661
Prædicationem debet facere episcopus uel per se uel per alium.de offic. ord. c.inter cætera. 414
Prædicare non licet laico cuiuscunque ordinis.de hær. c.sicut in uno. 1685
Prædicare non debent eleemosynarū quæstores,nisi &c.de pœni.& remis. c.cū ex eo. 1874
PRAELATVS esse non debet regulam non professus uel secularis.de elect. c.cum causam. 150
Prælati non cōmittāt uices suas uel ecclesias sub annuo cēsu,ne præl.ui.sues.c.1. 1647
Prælati factum non præiudicat ecclesię de conces.præb.c.cum nostris. 1174
Prælati non onerent subditos exactionib.nec plurib.equorum euictionib.in uisitatione.de immu.eccl.c. quia plerique. 1407.& de censib c.cum Apostolus. 1340
Ad prælaturam quantumcunque nullus seipsum præsentare debet.de iurepat. c.per nostras. 1332
Prælatus commutationem, uenditionem uel donationem facere non potest sine consensu capituli sui. de ijs quæ fi.à præla.c.1 1091
Prælatus negotia etiam sua de consilio fratrū debet facere.e.ti. c.nouit. 1033
Prælatus de consensu capituli præsentari debet in ecclesia collegiata,nisi de cōsuetudine uel priuilegio sibi soli competat.eo.tit.c.ea noscitur. 1094
Prælati sententia subditi sui ligantur. de sent.excomm.c à nobis 1890
Prælatus de ignorantia sua se excusare non potest,uel de ignorantia culpæ subditorum de reg.iur.c.quamuis. 1965
Prælatus plus iuris habet in concessione ecclesiæ quàm patronus in præsentatione. de off leg c.dilectus. 392
Prælatus est ꝓcurator rerū ecclesiasticarū,nō dn̄us.de don.c.fraternitatē. 1156
Prælatus potest conditionem ecclesiæ suæ meliorare.non autem peiorare. ibid.
Prælatus debet seruare sententiā subditorum suorum de off. iud.ord.c.ad reprimendam. 403
Prælati inferiorum priuilegia possunt infringere.de accus. c.ad petit. 1593
Prælatus cauebit ne cura animarū sub censu annuo committatur. ne præl. vi. su c.quoniam enormit 164
Prælatis maxime episcopis competentia de iure communi abbates, nec dare nec indulgentias, aut publicas pœnitentias concedere possunt.de exce.præl.c.accedentibus. 1790
Prælati iudicium ferri cadentis facere non debent,nec interesse, nec auctoritatem præstare eod.tit.c.ex litteris. 1786
Prælatis repellitur ludus & usura. eod. tit.c.inter dilectos. 1788
Prælatum suum negans clericus,& vadens ad iudicem secularem, priuetur beneficio.eo.ti.c grauem. 1793
Prælatus tenetur subditum licentiare ad austeriorem religionem de reg.c.licet quidam. 1249
Prælati non debent interesse corporali punitioni alicuius. de excess. præl.c.ex litteris. 1789
Prælato restituatur subditus inobediēs. de sent.& re iud.c.1. 175
Prælaturam amittat qui ad ordines promoueri nō potest.de æta.& quali. ordin.c.ut abbates. 264
PRAEPOSTERATIO in rescriptis iuris communis uarietatem non inducit.de rescript.c.causam. 49
PRESBYTER non celebret uase ligneo, nec de fermentato, nec sine aqua & igne,& plus apponat de uino quàm de aqua.de celebra missa.c.litteras. 380. & c.perniciosus. ibid.
Presbyter aliquid [illegible] de bonis ecclesiæ eidem reliquat,nec in fraudem nomine suo siue alieno de bonis ecclesiæ emere potest.de pec.cler.c.presbyter. 1167
Et c.inquirendum. ibid.
Presbyteris debet competens beneficium dari.de præb. c.extirpandæ. 1052
Presbyter clericum secum habeat, sine quo celebrare non potest.de uita & honest.cler.c.vt quisque. 998
Presbyteri officium est prædicare. de statu.mon.c.quòd Dei timorem. 1294
Presbyteri occisi pœnitentia qualiter ꝑcipiēda.de pœnis.c.presbyteri interfecti. 1456
Presbyter duob.digitis amissis non celebret.de cler.ægr.c.ꝑsbyter enim. 1060
Presbyter res ecclesiæ non impignoret, nisi iusta de causa.de pig.c 1. 1141
Presbyterum interficientis pœna.de pęnit & remis.c.2 1864
Presbyter non ieiunus celebrans priuetur bn̄ficio.de accu.c.si cōstiterit. 1378
PRAESCRIPTIO non ualet absque bona fide,& conscientia,& iusto titulo,& maxime rerū ecclesiasticarū.de ꝑscr.c.qm̄ omne.874 & c.uigilanti. 856.& c si diligenti. 868.& c.ueniens. 872
Præscriptio quæ sine peccato seruari non potest,non ualet. ibid.
Præscriptionem non inducit longa usurpatio eo.tit.c.causam. 837
Præscriptio nisi quadraginta annorum non currit contra ecclesiam,sed contra Romanam ecclesiam nisi centum annorū.eo.ti.c.illud.858.& c.ad audiētiā.871. nec currit sede uacāte.e.t.c ꝺ quarta.855.
Præscriptionem elidit interruptio. eo. tit.c.de quarta. ib.
Præscriptio non currit contra obediētiam.eo.tit.c.cum non liceat. 760
Præscriptio non currit contra constitutionem episcoporum & contra uisitationē & procurationē eis debitam.eo.tit.c. accedentes 860.& c.cum ex officij. 867
Præscriptio non currit tempore schismatis.eo.tit.c.cum nobis. 864
Præscribens in nullo habeat conscientiam rei alienæ. eo.tit.c.ult. 874
Præscriptio potest esse de uno articulo & non alio.eo.tit.c.auditis.864.& c.cum olim. 871
Super præscriptione possunt testes ꝓduci.eo.tit.c.illud. 858
Præscribere non potest laicus decimas, nec detinere.eod.tit.c.causam. 857
Præscriptio currit post priuilegium & arbitrium in casu. eod.tit. c.cū olim. 871
Præscriptio omnem actionem excludit.eod.tit.c.ad aures. 857
Præscribere potest abbas ius episcopale.eod.tit.c.auditis. 684
Præscriptionem interrumpit synodalis proclamatio.eod.tit.c.sanctorum. 855
Præscriptio annorum secundum iura antiqua,modo quadraginta. ibid.
Præscriptio canonica titulis probetur. de decimis.c.dudum 1233
Præscriptio non currit tempore hostilitatis.eo tit.c.ex transmissa. 125
PRAESENTARE non potest abbas sine capitulo.de ijs quæ fi. à præl.c.ea noscitur. 1094
Cætera require supra vbi patronus
PRAESVMITVR quilibet bonus nisi probetur contrarium,& quòd nemo sit immemor suæ salutis. de præsumpt. c. dudum 796 & c.cum in iuuentute.ibid.
Præsumptio quandoque inducit purgationem,& qualis.de purg. cano. siquis [illegible]
Ex præsumptione uiolenta potest ferri sententia quandoque, quia quandoque pro certitudine habetur. de præsu.c litteris.791.& c nullus dubitat 721.& c.illud quoq.786.& c.tertio loco. 791
Ex præsumptionibus multis inducitur sufficiens probatio. ibidem. tamen ex vehementi ꝑsumptione hæresis nō dēt q̄s condēnari.eod tit.c.quia uerisimile. 789
Contra præsumptionem uerisimilem inducuntur testes. ibid.
PRINCEPS non solùs per se,sed ꝑ alium potest iura statuere. in proemio.
Princeps contra alium causam habēs potest deponere coram Papa, de iud.c.nouit ille. 331
PRIVILEGIVM de decimis quandoque extenditur ad futura de priuileg. c.quia circa. 1824
Priuilegiati tādiu gaudent priuilegijs quā diu seruant ea quæ sunt suæ professionis.de uerb.signific.c.abbate. 1948
Priuilegium allegans iuri præscriptionis renuntiasse uidetur. de præscr.c. ueniēs. 871
Priuilegium obscurum non probat.e. tit.c.auditis. 854
Priuilegio renuntiari potest & est differentia priuilegiorum.de priui.c.quidam. 1834.& c.ex parte. 1822
Priuilegia extenduntur tantum ad ea quæ in eis continentur. ibid.
De priuilegijs concesso quod plus est, conceditur quod minus.de decimis. c.ex parte. 1218
Per priuiligium generale iuri episcopali nō derogatur.de priui.c.ult. 1834
Priuilegium non potest concedi monasterio antequā fuerit ibi canonica facta institutio. de eccl. ædifi. c.ad audientiam. 1399
In priuilegijs ratione alicuius dignitatis potest ferri sententia ratione alterius beneficij.pe priuileg. c.cum capella. 1819
Priuilegiorum generalium explanatio de priuil.c.ut priuilegia. 1837
Priuilegium potest radi,& Valebit postea.de fide instr.c.ex litteris. 760
Priuilegia possunt etiam laici conferre ecclesijs.de reb eccl.non alie.cum laicis. 1115
Priuilegium personale ad ius commune trahi non debet.de concess. præb.c.cōstitutus. 1082
Priuilegio suo potest quis renunciare. de priuil.c.si de terra. 1807
Priuilegia stricti iuris sunt.eo.tit.c posto. ibid.
Priuilegium per surreptionem obtentum non ualet.de sent.cum.olim. 118
Priuilegium nō reuocatur ꝑ rescriptū ubi non sit mentio de ipso. de præscript. c.ueniens. 872
Priuilegij innouatio fieri non dēt si cōtradictio sequat.de cōfir.uti.c.cū dilecta.
Priuilegij amissionē ꝑ testes probāti credi debet de priuilegij c.cum olim. 1818
Contra priuilegium facientes sibi præiudicant.de præb.c pro illorum 1041
Priuilegia cōcedat ep̄s de cōsilio fratrum. de ijs quæ fiunt à præl. ca.quanto. 1839
Priuilegio speciali gaudet ecclesia Romana.de præscr c.cū à nobis. 864
Priuilegiū dātis intētio seruāda est in dubijs

biis.de deci c.ſuggeſtum, 1217. & cap ex multiplici. 1214

Priuilegij abutitur ptāte clericus poſt admonitionem epī clericalia nō exercēs. de ſen excom.c contingit.2.1917. itē qui ptātem in iniuriam diœceſani plus debito extendit.de priui.c.tuarum. 1810

Item qui excedunt ultra intētione datis priuilegia eo.tit.c.ut priuilegia. 1827

Priuilegium debet intelligi ut aliquid indulgeat.eo tit c.quoniam. 1824

Priuilegium libertatis non poteſt reuocari.de ſo.comp.c.ſi diligēti.505. de ſe. & re iu.c.ſuborta. 897

Priuilegium amittitur ratione delicti. de hære ad abolendam. 1672

Priuilegium vim habet ſtatim poſtquā ad notitiam illorum quibus datur peruenerit.Inno.in nouell.

Priuilegium lite pendente impetratū niſi mentio de hoc fiat, non ualet. de teſti c.cauſam 2. 714

Priuilegium & conſuetudo derogant iuri communi etiam in criminib.& de foro comp.c.cum contingat. 551

Priuilegium capitis membrum nō eximit.de priuile.c.ex ore. 1820

Priuilegium non datur niſi urgente rōne inſpecta.de priui.c ſane. 1803

Priuilegium ſine exceptione conceſsū extenditur ad præterita & futura, eo.tit. c. quia. 1832

Priuilegium ſemper concedendum eſt ſine alterius iniuria,uel præiudicio.eo.ti. c.paſtoralis. 1822

Priuilegium religioſorum extenditur tantum ad ſeipſos,& non ad familiares. ꝙ nonnullis 1827.& c.quidam. 1834

Contra priuilegium Papæ ſententia lata non tenet.eo tit.c.dudum. 1834

Priuilegij ueritas perpenditur in bulla charta.& lra.eo.tit.c.cum olim. 1822

Per priuilegij innouationem tantū vetus ius renouatur.eo.ti.c.ex parte.3.1931

Priuilegium non datur in præiudiciū eccleſiæ.de ee.ædifi.c.2. 1399

Priuilegium non tenetur quis mittere ad iudicem ſi timetur de ipſius amiſſiōe, de b.intē.c accepimus. 768

Priuilegium clericorum non à laicis iudicari debet.de ſo.comp. c.2. 542

Sed laicos coram iudicibus eccleſiaſticis clerici poſſunt conuenire.eod.tit.ca ſi clericus 543.& c cum ſit. 545

Priuilegio clericali renuntiari non pōt de ſen.& re iu.c.ſuborta. 893

Priuilegium meretur amittere q conceſſa ſibi abutitur poteſtate.de priui.cap. tuarum. 1810

Priuilegium non excuſat ubi periculoſe delinquitur. ibidem

Priuilegium non amittitur ſi intra quagginta annos quis eo non utatur. de pſcri. c.ad audientiam. 861

In priuilegium fraternitatis recepti ſi proprietatib.non renuntiauerint,à ſubiectione diœceſani non abſoluūtur. de pri. c.cum & plantare.1804.& c.quidā. 1834

Priuilegio cētum annorum gaudet eccleſia Romana in præſcriptionib. de præſcrip.c. ad audientiam. 861

Contra priuilegium ſemel faciens perdit illud.de conſti.cum acceſſiſſent. 20

Priuilegium Ciſter. de deci.nō ſoluendis quahter ſe extēdit.de deci.c. ex parte.

De priuilegio Papæ ſolus ipſe habet iudicare de iu.cum veniſſent. 530

Priuilegium perſonale non excedit pſonam de præſum.c.mandata. 787

Priuilegium contra concilium non valet niſi de eo faciat mentionem.de capel. mon.c ex parte. 1314

Priuilegium conſeruare tenentur epi ſub pœna.de priui.dilecti filij. 1806

Priuilegium amittit ſuo tpe nō utens eo.tit.ſi de terra.1807.& c.accedētib.1818

Priuilegia ſpecialia non pōt qs ꝓpria auctoritate ſibi aſſumere e.ti.c ſane.1809

Priuilegium ſequens non p̄iudicat primo,niſi de eo faciunt mentionem.eo.tit. c.dudum. 1814

Propter crimen enorme clericus cadit à priuilegio in his caſibus.de iu.c.cū non ab homine. 528

Item temerarie occupans eccleſiā Romanam.de ele.c.licet. 118

Item cadens in hæreſim.de hær. c.ad abolendam. 1672

Item contrahens cum uidua uel corrupta.de cle conin.c.Ioannes. 1012

Itē ſuſpectus d̄ furto d̄ depoſito.c.j. 1119

Item ſi ſtatim repercutit,de ſen.excō.c. ſi uero alicuius. 1877

Item ſi admonitus nō deponat arma e. tit.in audientia 1892.& c.ꝑpēdimus. ibi.

Item turpiter inuentus agens cū pſonis quæ exprimunt.eo.tit.c.ſi uero. 1877

Item ratione diſciplinæ caſtigatus. eo. tit c.cum uoluntate. 1927

Item ſi in minoribus ordinibus contrahat,tenetur dominis ſecularibus.de cler. coniu.c.ex parte. 1013

Item degradatus.de uerb.ſig ca nouimus. 1953

Item admonitus ſæcularia negotia nō poſtponens.de ui & ho.cle.c.ult. 1000

Probatio cōſtat ex duob.de ver. ſig.c forus. 1934

Probatio contra probationē ſtmā non eſt admittenda.de proba.c.iurauit. 684

Probatio debet eſſe certa,clara, & non dubia. ibidem

Probatio nō exigitur in notorijs.de cohabi.cle. c.tuas nos. 1006

Probanda eſt obiectio,quia nō ſufficit tm̄ obijcere.d ſen.& re iu.c.cū I & A. 399

Probatio dubia non facit fidem. de cōdi.appoſi.c.per tuas. 1469

Item probatio affirmatiua præualet negatiuæ.de prob.c.ad noſtram. 697

Item quæ ad probationem ſingulorū non proſunt,multa ſimul collecta ꝓſunt. eo.tit.c.cum cauſam. 698

Probatio virginitatis p aſpectū p̄ualet iurō uiri.eo.tit c.propoſuiſti. 683

Probatio ſufficiens fit ex multis p̄ſumptionib & ex fama.de teſt.c.p̄terea. 792

Probanda eſt obiectio excōicationis intra octo dies.Inn.i nol.de exce.c.pia. 361

Non probante actore reus abſoluitur. de cau poſ. cum eccleſiæ. 609

Probationibus æqualibus exiſtentibus abſoluitur reus niſi in libertate.de probationibus.c.ex litteris. 681

Probare tenetur præſcriptionē ipſam obijciens. ibidem

Probationi accuſantium conſanguinitem in matrimonio, plus ſtandum, quā defendentium de proba.c.iurauit. 624

In probationis defectu ponatur iurm̄ de prob c.ſicut conſuetudo. 681

Probatur crimē p cōfeſſionē qñque de reſti.ſpol.cum ad ſedem. 648

Item per euidentiā,ut nulla poſſit tergiuerſatione celari.de cohab.cler. ca. ueſtra.& c.ſequenti. 1004

Item per famam.de proba.c.ſicut. 482

Item p inſtrumētū.de fide inſt.c.2.797

Probationis tps quare ꝓceſſum religioſa.de reg.c.ad apoſtolicam ſedem. 124

Proceſſus contra formā iuris, uel reſcripti non ualet,tamen potius eſt procedendum ſecundum formam iuris quàm,& c.de of.iud. dele.c ex parte. 335

Et de reſcri.cum dilecta. 56

Profeſſione in omni ſemper intelligit excepta Papæ auctoritas.de uita & hone.cler. cap. Deus qui. 996

Ante profeſſionem exiens libere pōt redire ad ſtatum priſtinum.de regula & trāſeun.c.ſuper eo. 1242

Profeſſo licet trāſire ad ſtatū ſupiorē religionis eo tit c.ſane.1243.tū licētia petita à ſuo prælato & c.ut ibi

Procuratio habet viſitationē annexam ēt perſonalem,aliàs non pōt peti: quæ tū ſecūdū facultatem eccleſiæ facienda eſt.uel ſecundum conſuetudinem loci, de cenſibus.c. cum apoſtolus. 1340

Procurationis noīe prælati inferiores, & ſuperiores tpe uiſitatiōis abſentes uel præſentes nec pecuniam nec munera, ſed ſolam ſuſtentationem debent recipere. Greg.x.in nouel.

Recipientes intra menſem duplū dēnt reſtituere ſine aliqua liberalitate uel remiſſione dantium:alioqn ſuperiores quātumcumq; magni ab ingreſſu eccleſiæ ſint interdicti,inferiores vero ab officio & beneficio quouſque reſtituant ſunt ſuſpēſi de cenſib.ca. exigit.lib.6. 572

Procurari debet archieps ab omnib.eccleſiis quas uiſitat.de præſcri c.cum ex officij 667.& de cenſi.c.ſopite. 1349

Procuratio nō eſt petenda in grangiis monachorum d e cenſi.c.ul. 1356

Procurationem ēt tenetur facere eccleſia quamtumcunque p epm exempta in uiſitatione eo.ti.c.cū uenerabilis. 1354

Et monachi tenentur diœceſano.eo.ti. c.uenerabili. 1356

Nec etiam præſcriptio currit cōtra hoc ibidem

In procurationib.cōſtituēdis reqrit voluntas patroni eccleſiæ.eo.tit.ca. quanto creatori. 1347

Procurandi ſunt legati & nuntii Papæ ab omnib.niſi ſpāliter ſint exēpti de p̄ſc. c.accedētes.360.de cēſi c.cū inſtātia.1348

De ꝓcurationib eccleſiarū nouiter cōceſſarū nota formā.de cēſi.c.ſu p eo.1355

Procurator debet hēre ſ cā litteras de rato.de iura.calum.c.cum cauſam. 588

Procuratoris falſi exceptio poſt ſniam latam nō tenet.de ꝓcu.cap.in noſtra.461

Procurator ab excōicatis conſtitutꝰ an admittatur eo.tit c.conſulti. 474

Procuratoris confeſſio obeſt domino. de poſtu.c.1. 454

Procuratoris negligētia nō dēt obeſſe dño.de reſti in inte.c cū veniſſent. 487

Pro procuratoris abſentia nō eſt dñus puniendus. ut lit non conte.c.1. 567

Procurator illud ſolum pōt qd̄ ſibi cōmittitur.de elec..innotuit. 131

Procuratores duo pñt conſtitui in una cā.de procu.c.in noſtra præſentia. 461

A procuratore litteræ īpetratæ poſt renuntiationē mandatæ nō ualēt, ēt ſi dñs uellet. de reſcri.c.ex parte decani. 40

Procuratorem cōſtituere nullus cogit in grauib.de proc.c. quærelam. 469

Procurator non admittitur in cā criminali.de ac.c.ueniens. 1581

Propter procuratoris contumaciam poteſt dominus excommunicari,ut lit.conteſt.c.1. 567

Procuratores prælatorum in conciliis ad tractatum ſunt admittendi.de ijs quæ ſi.à præla.c.ſi. 1089

Procurator excommunicatus non admittitur. de probatio.poſt ceſſionē.685

Procurator datus ad unum, aliud impetrans non præiudicat domino .de offi. iud.deleg.c.cum olim. 369

Pro-

Procuratoris mandatum reuocans in dispendium aduersarij, condemnatur in expensis.de procu.c.auditis. 466

De procuratoribus pluribus datis qui prior est tempore,potior est iure.eo.tit.c. non iniuste. 472

Procurator nō tenetur appellationem. prosequi nisi velit. ibid.

Procuratoris primi factu si nō ratificat secūdus nō recipit,nisi & c.eo.tit.c.1. 457

Possessionis causa coram quo tractanda sit. de fo. cōpe. c.si clericus. 543

Possessionis recuperādæ tēps non currit parte absente.de ver.si.c.dilecto filio.1955

Possessorium & petitorium pñt in eodem negotio, & ab eodem intentari. de causa pos.& propric. cap. cum super. 613

In possessionem causa rei seruandæ mitti debet actor, donec aduersarius se offerat stare iuri, & reddere expensas. de eo qui mit.in pos.c.1. 665

Possessionis traditionē impedit appellatio lrima eo.tit. c. cum venissent 667

In possessionem mittendus est aduersario post citationē se absentāte,nec procuratorem dimittente.eo.tit.c. fin. 667

In possessorio succumbens potest petitorium intentare. de causa posses. & proprie.c.cum olim. 618

In possessionis cā fertur snīa saluo iure proprietatis.de app.c.bonæ memoriæ.945

Possessor est ille cuius nomine res possidetur.de præscri.c.si diligenti. 868

Possessor secundus citari pōt per lr̄as cōtra primum impetratas si per fraudem se ingessit.de alie.iud.mut.cā facta.c. 1. 503

In possessionem mitti dēt actor cā rei seruandæ reo cōparente nec per se nec ꝑ aliū.de eo qui mittitur in pos.cap.fin.667

Prohibentur multa,q̄ tñ si fiant obtineant firmitatē de reg ca. ad apostolicam. 1247

Prohibitum intelligitur quandoque quod non inuenitur expressum. de transla. præla.c.inter corporalia. 212

Cōtra prohibitionē superioris factū irritandū est.de iure pat.c.cū dilectus.1333

Promissio nō infringitur cum in meliora commutatur. de iureiur.c.peruenit. 2. 797

Promissio fide uel iuramento firmata non tenet conditione non seruata apposita in forma iuramenti. ibid.

In promisso etiam iuramento firmato semper excipitur auctoritas maioris. eod. tit. venientes. 811

Promissio de ecclesia vacante non valet.de conces.præben.c.fin. 1087

Promissio ecclesiæ causa obsequij est simoniaca.de sim.c.cum essent. 1611

Promotio impeditur propter defectum scientiæ. de elect. c. congregato. 195

Promouens indignum punitur sicut & promotus.eod.tit. nihil est. 183

Promotionem grauat macula in oculo.de corpo. vit.c.cum de tua. 299

Promotum deijcit homicidiū & simonia de acc.c. inquisitionis. 1590

Proprietas sicut & castitas à deo annexa est regulę monachi, q̄ nec Papa dispēsare potest. de sta. mo. c.cum ad monasterium. in fi. 1295

Protestatio fit ne alteri præiudicetur in iure suo. de sen.c. suborta. 897

Factum contra protestationem,non valet. de consti. c. cum accessissent 20. & de ij quæ vi metus.cap. 1. 477

Prouisio Papæ de simplici beneficio non extenditur ad dignitatem.de præben.c. cum olim. 1059

Puberes vnde dicantur, & quādo efficiantur, & qualiter ꝑ aspectum corporis cognoscantur de despon.impube.cap.puberes.1446. & quando possunt peccare mortaliter. de delict. pue.c. 1. 1759

Publicato scrutinio non possunt electores variare vota sua.de elect.c.publicato. 208

Post publicationem testiū possunt alij testes induci dum prælatus inquirit de crimi.de test.c.cum clamor. 754

Publicatis attestationibus non sunt iterato interrogandi testes, nisi & c. eod.tit. per tuas. 756

Et nisi in fauorem matrimonij.de test. cap.constitutus 2. 724

Pueris non committatur cura animarum.de æta. & quali.c.ex ratione. 264

Pueri reputantur intra xiiij. annos. de deli pue. c. referente. 1760

Purgatio propter infamiam indicenda est.de accusa cap. cum oporteat. 1588

In purgatione deficiens, pro conuicto habetur.de purg.can.c. inter. 1841

Purgari debet ibi vbi est infamatus. de accu.c accedens. 1594

In purgatione super simonia forma iurandi de simon.c.quoties. 1607

In purgatione deficiens vel eam non subire volens, idem est quantum ad pœnam.de cohab. cler. cap. tua. 1006

In purgatione deficientis pœna.de purga.cano.cap.cum P. 1838

In notorijs non est indicenda purgatio,sed debet fieri condemnatio. eod.tit. ca. cum dilectus. 1843

In purgatione admittendæ sunt vicinæ personę & honestæ. ibid.

Purgare debet se religiosus cum sui ordinis hominibus eo. tit. c. cum P. 1838

Purgare se tenentur moniales cū sunt infames.eod.tit.c. moniales. 1836

Purgatio indicenda est clerico suspecto.de rap eod.ti. c.si quis. ibid.

Purgare se compelluntur laici infamati.eod.tit.cap.nos inter. 1838

Purgare nemo se tenetur nisi de illo de quo est infamatus.eo. tit.c.vlt. 1780

Purgatio indicenda est infamato deficientibus accusatoribus & testibus nisi appellaret.eod.tit.c.nos inter. 1838

Compurgatores quales sint. de purga. cap. c. cum P. ibid.

Et quid iurare debeant.eod. tit.cap.de testibus. 1844

Purgatio per ferrum cādens & similia interdicit.de purg.vulg.c.dilecti filij.1851

Purgatores sunt stricte examinandi sicut testes.de pur.cano.c.constitutus. 1840

Purgatores scire dēnt vitā & cōuersationē ipsius purgandi eo.ti.c cum P.1838

Purgatio nulla est q̄ quis confessus est & recepit pœnitentiam, & ideo dicit se immunem.eo.tit.c. accepimus. 1848

Q

Quadragesima non impedit quando in ipsa necessitate tamis carnes liceat comedere. de obseruatione ieiun.cap.2. 1396

Quæstiones difficiliores sunt ad Papam mittendę de baptis.cap.maiores. 1382

R

Raptores sunt excōicandi,nec ad pœnitentiam recipiendi, nisi restituant ablata, tamē pœnitentes in morte sunt in cœmeterio sepeliēdi.de rap.c.1.& 2. 1725

Raptores rerum naufragantium ipso iure sunt excommunicati, sed rerum nauigantium sunt excommunicandi, nisi reddiderint eod.tit. c. excōicationi. 1729

Rasura in clerico dēt esse cōpetēs. de vi.& ho. cle.c.1. 591

Rasura in lr̄is vel instr̄is in loco suspecto vitiat litteras de pri c cū olim 2 1815

Rasura si fuerit in vno loco lr̄æ, & per sñs & antecedens pōt intelligi,non vitiat rescriptum.de fide instr.cap.ex parte 781

Ratihabitio subsequēs cōfirmat contractum ꝑcedentem de despon.impu.cap.accessit. 1448

Ratihabitio retrotrahitur,& mandato comparatur de pact.cap.quoties. 440

Ratihabitio confirmat matrimonium quod ab initio non fuit.qui ma.acc.pos.c. insuper. 1549

Ratihabitio confirmat religionem. de regular. c.cum virum. 1244

Item confirmat sententiam de restitu. spol.c.cum ad sedem. 1640

Item confirmat simoniam qñ ratum hr̄ datum.de simonia c. sicut tuis. 1634

Item confirmat procuratoris transactionē, ita q̄ dominus postea non potest retractare.de transa. c.contigit. 446

Recognitio delicti extra iudiciū nocet sicut confessio.de elect. c.per inquisitionem. 148

Reconcilientur cœmeteria vbi excōicati sunt sepulti,aqua benedicta solemniter. de cōse.eccle.cap. consuluisti. 1361

Recusari potest iudex ex noua cā. de offic.iud.deleg. ca.insinuante. 352

Item quia familiaris aduersario. ibid.

Recusans iudicē sine cā,ad eū redeat. ibi.

Recusationis cā coram delegato debet probari.eod.tit.c.super quæstionum 355

Religionem intrans sanus nihil tenetur ecclesiæ parochiali.de sepul. c. de his. 1262

Ad religionis vsum traditum non debet humanis vsibus applicari.de relig.domibus. c. ad hæc. 1304

Religiosæ domus, in vrbe subsunt soli Papæ.de capel.mo.c.dilectus. 1312

Religiosorū phisycam & leges audientiū pœna.ne cler.vel mo.c.super specula 1416

Religiosi ad prioratus electi nō facile sunt amouēdi.de sta.mo.c.monachi.1290

Religionis habitum potest quis in domo propria suscipere & tenere de conuer.coniug. c.ex parte tua. 1268

Religiosi se percutiētes, per abbatē absoluunt.de sen.excō c de monialib. 1905

Religiosum ꝑcutiens sæcularis per Papā absoluendus est.eo ti c.inter alia 1900

Religiosus intra annum libere redire potest ad sæculum. inn. in nouel. de reg. c.statuimus. 1255

Religiosi pñt produci ad testimonium ferendū.de dolo & contu c.veritatis 659

Religionum diuersitas reprobatur, maxime mēdicantium. de religiosis domib. c.ne nimia.1310 & Greg.in concil. gñali, adijciens q̄ nec prædicent, nec confessionē audiant,nec aliquos sepeliant. nec domus sine licentia Papæ alienent sub excōicationis iam latæ sententia, concedens prædictis vt ad quoscunq; ordines voluerint transeant.

Religiosi ex cā pñt habitum mutare ad tēps.& vita & hon.cle. c. clerici officia.992

Religiosus coactus intrans postea uoluntarie professus,exire non potest de regula.c.cum virum. 1244

Religionem coniugati possunt intrare ante carnalem copulam. de conuer. coniug cap.verum. 1258

In religione stans per annum, amplius non potest redire ad sæculum, nec vxorē ducere.eod. tit. consuluit. 1264

Religionem non intret coniugatus, nisi de licentia uxoris suæ. eod.tit. ca. ad apostolicam sedem 1266
Religionem intrans de licentia nõ potest repeti. 1132
Religiosi expelli possunt qui corrupte uiuunt.ne cle.& c.relatum. 1414
Religiosorum excommunicatorum ministrantium pœna. de cler. excomm. mini.c.postulastis. 1770
Laico religioso mandato abbatis percutiente qualiter procedendum. de sent. excom.c.uniuersitatis. 1292
Religiosi non sint mercatores. nec recipiant.ad firma. ne cle. uel mona.c.secundum instituta 1437
Religionẽ impubes non potest intrare sine cõsensu parentũ.de regula.c.2. 1237
Nec intrare inuitus, uel in ætate non legitima,aliàs à parentibus extrahi potest eo.tit c.1. ibid.
Religionem intrans ante quartumdecimum annum consummatum, pœnitere potest eod.tit.c.ad nostram. 1241
Religio tenuis quæ dicitur.de simo.c. & si quæstiones. 1616
Cum religiosis facilius dispẽsatur quã cum secularib.quo ad ordines.de apos.c. ex litterarum. 1619
De religione ad religionem magis arctã potest trãsiri.de regula.c.licet. 1249
Religiosi possũt habere ecclesias parochiales.de stat.mon c.ꝙ Dei timorẽ. 1294
Religiosi decimas a laicis non accipiãt nisi de consensu episcoporum. de iure patr c.nullus. 1325
Religiosus non potest fideiubere: uel mutuũ accipere sine cõsensu abbatis uel maioris partis capituli.de fideius.c. ꝙ quibusdam.1151. alias cõuẽtus nõ tenetur soluere. ibid.
Religionis habitum assumens uidua etiam in domo propria non potest resilire.de reg.c.uidua. 1239
Religiosus de religione ad religionem ex leuitate non transeat.aliàs ad arctiorẽ potest transire.eo.tit.c.Ioannes. 1239
Religionem intrans potest renuntiare annali ꝓbationi e.ti.c.ad apostolicã.1247
Religiosus exiens ante professionem, quando possit uxorem ducere, uel quãdo non eo.tit.consulti. 1252
In religione stans per annum potest cõpelli ad professionem,aliàs non est nesitãdus intra annũ exiẽs.e.t c.ex pte.1254
Religionem intrans non hãbeat habitũ professorum.eo.ti.c. statuimus. 1155
Religionem exiens cogendus est redire, & per prælatum est reuocandus. eod.tit. c.ult. 1631
Religionem intrans per metum qui cadere potest in uirum cõstatẽ nõ obligat ad religionẽ,de ijs quæ ui.c.1. 477
Religiosi ecclesiam à laico sine episcopo non recipiant.Item nec institutũ remoueãt,neq; indignũ præsentent.de iurepat.c.nullus.1325.& de ijs quæ fiunt à pl.sine consensu c cum apostolica. 1095.
Religiosis interdicitur chirurgia. de homicidio.c.tua nos. 1711
RELIQVIAE non debent exponi uenales.&reliquiæ antiquæ extra capsam nõ debent ostendi.de reliquijs c 2. 1395
Reliquiæ de nouo inuentæ absq; approbatione Papæ non sunt uenerãdæ. ibi.
REMISSIONIS litteras possunt episcopi concedere, & quantum ualere remissiones generales. de pœni. & remis. quod autem 1865.& c.nostro. 1875
RENVNTIARE non uidetur qui deceptus aliud facit.de renun.c.lectę. 244
Renuntians episcopatui quando põt resumi.eo.tit.c.post translationẽ. 238
Renuntians beneficio potest ad id de nuo admitti. eod.tit. c.ueniens. 246
Non renuntiat iuri suo committens se gratiæ. ibid.
Renuntians instrumentis,liti renuntiasse uidetur.de pac.cum pridem. 441
Renuntiare potest quilibet iuri suo. de reg.statuimus. 1255
Renũtiare potest quis priuilegijs suis tacite.de priu.c.accedentibus. 1818
Renũtians beneficio in manu laici ipso iure priuetur.de renũ.ꝙ in dubijs.230
Renuntiatio bene regentis non de facili est admittẽda.e.ti.c.nisi cum pridem. 332. ubi etiã notantur cãæ renũtiationis.
Renunciatione facta ipso iure sunt irrita instrumenta.eod.tit.c sane.329.&de pac c.cum pridem. 441
Renunciãs archiepũs suo loco non põt uti pallio.de renũ.c.ad supplicationẽ.231
Renuntiare potest quis beneficio suo pro se dato,sed non pro collegio dato.de for.compet.c.si diligenti. 548
Renuntiare non debet quis beneficio absque consensu episcopi, & quando possit repetere renuntiationem. de renunt, c.admonet.226.& c.sane. 229
Renuntians beneficio metu vel ui, nõ ꝑdit.de ijs quæ ui.& c.ad audientiã. 481
Renuntians suo beneficio coram suo iudice non potest repetere.de rest. spol.c. accepta. 623
REPRESALIAE dantur quando generalis rerum retẽtio auctoritate principis uel ciuitatis pro recompensatione damni indulgetur.23.q.2.dominus.1707
Represaliæ iure canonico & ciuili ꝓhibẽtur.unde in represalijs non ultra sortem debet accipi.Greg.in nouel. de iniur c.unico.lib.6 687
Represalias contra clericos concedentes uel accipientes si singulares sunt personæ,excõmunicationis: si uniuersitas, interdicti sententiam incurrũt intra mẽsem nisi retractent. ibid.
REPROBATIO testium mutua non transeat ultra tertiam. de testibus.c. licet.1. 749
RESIDENTIAM canonicus admonitus non faciens,nec appellationem ob hoc factam prosequens. priuetur præbenda.de appel.c peruenit. 914
Residens intelligitur qui iura ecclesię suæ prosequitur.de cle.non resi.c.cum dilectus. 1022
Residere nolens admonitus priuetur beneficio.ibid.c.ex parte.1 1018
Residens dicitur qui in seruitio Papæ est uel episcopi.uel iusta de causa abest ex licentia.eod.tit.c.ad audientiam. 1023.& c.relatum. 1016
Ad residentiã possunt cõpelli clerici ꝑ suos prælatos.eo.ti.cum ad hoc. 1023
Residens causa studij quantum recipere debet.de præb.c.licet. 1054
Residere debet quilibet per se,non ꝑ alium.ibid.conquerente. 1017
Non residens post citationem per sex menses expectatur.eo.tit c tuæ. 1021
Non residens etiam Cardinalis priuetur ecclesia.eod.tit.c.2. 1015
RESCRIPTVM Papæ quando cõtrarietatẽ continent litterarũ diuersarũ, & de processu dubitatur: quando iuxta primum uel secundum rescriptum est procedendum.Item Papa uel legati non committant causas nisi personis dignitatem habentibus:& in locis & in ciuitatibus solemnibus ubi copia iurisperitorũ ualeat haberi c.cum contingat. de rescr. 59.& Ian.in nouellis.eod tit. 16
RESTITVERE in integrum ad quem spectat. de rest.in integr.c.cũ. 501
Restitutio fieri non debet antequam citetur reus si contumax non est.ut lit. non contest.c quoniam frequenter. 574
Restituenda sunt bona ecclesiis collata clericis propter incontinentiam ipsis ecclesijs spoliatis.de cler.coniug.c.3.1009
Spoliatis ꝑ sniam iniquam sunt bona restituenda.de ꝓc.c.ex insinuatione 460
Restitutio prius est facienda in quæstione possessionis, & ante litis ingressũ. de rest.spo.c.1.& 2. 621
Restitutio petitur in spiritualibus. de rest.in integ.c cum uenissent. 487
Restituenda est possessio cum omnib. quæ interim percipi potuissent, de.rest. spol.c.grauis. 630
Ad restitutiõnem non potest inops cõpelli potest spoliatonem,nisi prius ablata ei restituantur.eod.tit.c.olim. lib.2. 647. & in nouellis c frequens. 328
Restituendus est prædo ſm iuris rigorẽ & de restitutione prius agendum quã de canonica instõne.de rest.spo. c.litis. 625
Restõnẽ potest petere ecclesia post latã sententiã.de in inte rest.c.ex litteris. 491
Restituta uxore debent oĩa bona restistitui cũ ea.ut lit.nõ cõtest.c.accedẽs.573
Restitutionem petenti non potest aduersarius crimen opponere.de restit spol. c.item cum qui. 626
Restitutionem petens quid probare debet.eod.tit.c.olim 4. 644
Ad restitutionem non est cogendus qui non potest.de usur.c cum tu. 1735
In restitutione matrimonij necesse est probare ius matrimonij,& possessionem corporalem per carnalem copulã. de rest. spol.c.ex parte. 612
Restitutionẽ impedit adulterium publicum.de diuor.c.significasti. 554
Restitutio denegatur mulieri quando ueller uiro cohabitare cum contumelia creatoris.eod.tit.c.gaudemus. 1558
Restõnẽ mulieris quæ impediãt. de restit.sp.c litteras.634.& c.ex trãsmissa. 627
Restituere potenti & ualenti in uita, in fine Eucharistia non negatur, nec sepoltura.de rapt.c.2. 1725
Restitutionem petens per exceptionẽ repellitur ab agendo,nec tenetur ante restitutionem aduersario respondere.de ordin.cog.c.cum dilectus 601.& ca.fi. 605
Restõnem petere nõ põt possessionem de iure nõ habẽs.de rest.spo.c.ex pte.612
Restitutio est fauorabilis in cã matrimoniali.de in integ.rest.c.ex litteris..491
Restituitur una ecclesia contra aliam. eo.tit.c.auditis. 490
Restituere quis tenetur omnia quæ medio tempore recepit,si aduersarius ꝓbauerit ius suum.eo.tit c.suscitata. 497
RES transit cum onere suo.de decimis.ca.cum non sit in homine. 1239
Res per quas causas nascitur,per easdẽ dissoluitur.de reg iur c.1 1962
Non sermoni res, sed sermo rei subiectus est de uerb sign.c.intelligẽtia. 1933
RETINERE nitens non suum priuetur suo.de præb.c.de multa. 1049
REVOCATIO mandati non ualet priusquam in causa est conclusum. de proc.c.auditis. 461
Reuocationi æquiualet certa scientia principis,de o ffi.deleg.c.pastorale.c.362
Reuocatio procuratoris nõ ualet nisi constet iudici.de rescript.c.ex parte. 40
Reuocari potest illicitum mandatũ ꝑ superioriem c.quintauallis 816
REVELATIO diuina excusat culpam.de diuor.c.gaudemus. 1558
REVS actorem conuenire non dẽt nisi coram quo conuenitur.de rescr.c.ga nonnulli. 12

Reus condemnatur in expensis actore ex decreto misso in possessionem et lite pendente.de sequest.c.1. 674

Reus post litem contestatam si non cõparuerit,ad sententiam diffinitiuam procedatur.de dol.c prout. 651

Reus contumax potest adhuc semel à iudice citari . ibidem

Reus contumaciter recedẽs iurare debet stare iuri . ibidem

Reus absoluitur actore non probante. de priui.c.accedentibus. 1818

Reus absoluitur vbi obscura sunt iura partium.de fid.inst.c.inter . 770

S

Sacerdos qualiter dẽt se hẽre circa cõfessum.de pœ.& re.c.omnis. 1871

Sacerdotis filiam carnalem nõ põt ducere baptizatus ab eo.de cog.spi.c. l 1497

Cum sacerdote contrahente cum uirgine potest dispensari post pœnitentiã. de cler.coniug.c.lane . 1008

Sacerdos aduocatus esse non debet. de postulando.c.cum sacerdotis . 456

Sacerdos fingẽs se cõficere, plus peccat quã si conficiat,& sumat,licet sit in mortali peccato đ cele.mis.c.de homine. 1574

Contra sacerdotem infamatũ qualiter est ꝓcedendum.de purg cano.c 2 . 1836

Sacerdos consanguineam fœminam in domo non habeat , & suspecti post trinã admonitionem excommunicentur.đ coha.cle.c.1.& 2.1001.& 1002

Sacerdotis reuelantis confessionem pœna.de pœ.& remis.c.omnis . 871

Sacerdos casu hominem interficiẽs nõ est deponendus.de hom.interfecisti.1696

Sacerdos puerum cã disciplinæ percutiens,si moriatur,deponendus est.eo. tit. c.presbyterum . 1781

Sacerdotium non ascendat qui bigamus est.de biga. c.1. 302

Sacerdos nõ habeat officiũ interdictũ, uel simile ne clericus.uel mo..sacerdotib. 1410

Sacerdoti infamato indicaĩ purgatio.đ adulteriis.c.significasti . 1723

Sabbatis carnes comedere licet secundum morẽ patris de obser.iein.c.consilium. 1396

Sacramenta liberè sunt cõferenda nihil exigẽdo.de simo.c.ad apostolicam.1647.&c.cũ in ecclesiæ. 1629

Sacramenta collata ab excõicato in excõicatione,uim habent ,licet peccet talis sic cõferens. de cle.exc.c. si celebret.1873

Si sacramentum est prætermissum,caute supplẽdũ est. de sacra.non iter. c 1.280

Sacrum trahit ad se non sacrum.de cõsecra.ec.c.quod in dubijs . 1360

Sacra nõ debent impignorari laico,nisi in necessitate.de pig.c.1. 1142

Sacrilegi sunt excõicãdi.đ sent. exco.c.conquesti.1890

Sagittariorũ ars 3 Christianos ꝓhibetur exerceri sub excõicatione.de sagittar.c.j.1720

Scandalum non debet impedire bonum faciendum.de renun c.nisi . 832

Cum scandalo nihil à prælatis est faciẽdum.de temp.or. c.ad aures . 232

Ob scandalum sunt aliquando omittẽda quæ ꝓ rigore iuris sunt statuta.de statu mona. super quodam . 1293

Schismatici si quẽ ordinauerint, uel si alicui beneficium contulerint,quam pœnam incurrit ipse ordinatus,uel beneficium recipiens.c.1.& 2.de schisma. 1887

Scripta uel acta iudicis nisi testium adminiculo fulciant,nõ valent,de testi.c.cũ à nobis. 722

Et qui temere acta iudicis uiolat,nõ potest ea impugnare.de of.iud.deleg.c cum olim. 369

Scholares canonici plene recipiant fructus p̃bẽdarum suarũ.đ magistris.c.sup specula.1653

Et studentibus in theologia debet subueniri de rebus ecclesiæ. ibidem

Scholares in vniuersitate possunt statuta facere,& citare,& contumaces punire de const.c.ex litteris . 26

Item possunt constituere procuratorẽ in curia Papę.de ꝓcu.c.quia in causis.466

Sede vacante nihil dẽt ĩmutari uel innouari.ne sed vac.c.j. 1087

Sententia lata lite non cõte. non ualet in casu ut lit.non cõt.c accedens.1. 550

Sententia in alicuius p̃iudiciũ non mãdetur executioni quousq; doceat de iure suo.de sen.c. cum super. 850

Sententia contra ius lata non tenet ẽt si non appelletur.eo.tit.c.1. 875

Sententia retractata omnia reducũtur ad primum statũ.de præscri. c. 1. 833

Sentẽtia appellatione suspensa nõ exequitur,& si fiat,reuocatur. de appel. c.dilecti . 972

Ante sñam latam & post põt receptio testis opponi.de exce.cũ uenerabilis. 840

Sententia per aliũ fertur,& ꝑ aliũ executioni mãdaĩ.de fo.cõp.c postulasti. 522

Sententia transit in rem iudicatã, nisi appellatur.de sen.cum inter. 814

A sententia excõicationis iurõ absolutus ut pareat mandatis ecclesiæ, & anteq̃ ei mandetur aliquid,appellans,retrudendus est in eandem sententiam. de appellationib.c.quæsitioni. 919

Sententia erronea retractãda est.de fri. fraternitatis . 1521

Item lata sententia contra non conuictum nec confessum nec cõuentũ, nõ ualet.de sen.& re iudi.c.lator.878. & de cõsu.c.ecclesiæ sanctæ. 25

Sententia a non suo iudice lata non ualet.de consue.c.ad nostram audiẽtiam.88

Sẽtẽtia Papæ obseruetur inter oẽs quo ad iudicia.de sen. in causis . 894

Sententia lata cõtra formã canonis, & ius constõnis expresse non ualet. eo.tit.c. cum inter.884.& c.cum causa. 879

Sententia lata cõtra formã canonis , & ius constõnis expresse non valet. eo.tit.c. cum inter.884.& c.cum causa. 879

Sententiam iudicis secularis iniustam iudex ecclesiasticus retractare potest. de consi.c.quę in ecclesiarum. 19

Sententia transit in rem iudicatam,nisi intra decendium appellatur.de sen.cap. quod ad consultationem . 887

A sententia excõicationis nõ est appellandum,nisi executor modũ excedat. ibi.

Sententia lata probatur per testes.eod. ti.c.sicut nobis . 888

Ante sententiam causa appellationis uera debet esse.eo.tit.c.cum l.& A. 889

Priuilegiatus uocatus ad iudiciũ cõpareat,& priuilegium ostendat , aliàs tenet sententia.de app.c.si duobus . 910

Sententia non debet reuocari prætextu priuilegij de nouo repertj.de sen. & re iud.c.suborta. 899

Sententia ex malo testimonio lata tenet,sed manifeste iniqua non tenet.đ sen ten.& re iud.c inter cæteras 880.& c.causam quę inter vos. 888

Sententia iudicis nulla est postq̃ Iterloquendo ꝓnunciauerit se nõ debere ꝓcedere.de of.iud.dele c significantib. 380

Sentẽtia lata sup statu subditi tenet quo ad ipsum.de sen.cum super. 890

Sententia diffinitiua non est dãda lite non con.ut lit.non cont.c.1 . 567

Sententias diuersas duob.iudicib. ferẽtibus tenet quæ pro reo,nisi & c.de sent. & re iu.c.h. 904

Sentẽtia una possunt duæ causæ terminari de mutu.pe. 563

Sententia lata partib.absentib.nõ tenet ipso iure de sen.& re iud c tenor. 880

Sententia in præiudicium alicuius lata quo ad hoc potest reuocari.eo ti. ca.cum super controuersia . 890

Sententia cassatur ordine non seruato item si iudex sit excommunicatus.đ sen. ad probandum . 902

Sententia non minus est ualida si non tenet formã uerb.de uer.sig.c.ĩ his. 1939

Sententiã ecclesiasticã præcedere dẽt trina admonitio de treuga & pace.c.j 438

Sẽtentia mandaĩ executioni ꝑꝑ p̃sumptionem.de integ.rest.c.suscitata. 497

Sententia non tenet si iudex ante sententiam efficiatur aduersario familiaris . de of.iud.deleg.c insinuante . 352

Sententia reuocatur iusta causa probata.de procu.querelam.459.de renun.c. in præsentia. 228

Sẽtẽtia ecclesiæ potius abijcienda quã propria ꝯscientia de rest.spo. c.lfas. 634

Sententia interlocutoria transit in auctoritatem rei iudicatæ sicut diffinitiua . de ele.c.cum dilectus filius. 140

Ad sententiam diffinitiuã dãnaĩ quis in expensis.de rescri.c.ex parte.2. 40

Ad sententiam diffinitiuam ꝓcedi põt lite non contestata,in cã criminali.de dolo c.ueritatis. 59

Sententia diffinitiua quib. uerbis ꝓferri debet.de uer.sig.c in his quæ. 1939

Sñia diffinitiua non debet proferri in cã criminali parte absente,& testes ꝓducere uolente.de sen.& re iu.c.tenor. 280

Sententia proferri non debet partibus inauditis.de cau.pos.c.1. 607

Sepultura est eligenda apud loca magis religiosa. đ sep.c.3. 1300

Sepulturã debet quis eligere ĩ loco parentum suorum.de sepul.c 1. 1199

Sepulturam licet eligere propriam uel alienam eo.tit.c.3. ibidem

Sepultura negatur torneamentariis.de tornamen.c.1. 1717

Sepulturam eligens debet respicere parochiã.de sepul c.2. 120

Sepulturã potest eligere uxor sicut uir. eo.tit.c.de uxore. 1203

Sepulturã filio minori p̃t eligere pater.ib.

De sepulturis hospitalariorũ.eo.ti. c.in nostra præsentia. 1205

Sepelire nõ licet clerico raptorẽ,nec in mortali peccato decedẽtẽ.đ rator. 1726

Sepultura negatur ꝓprietarijs religiosis.de sta.mo.c.2. 1290

Sepultura concediĩ clericis interdictũ seruantib.de pœ & re.c.quod in te. 1870

Item casu,sed non sponte mortuis. de sepul.c.ex parte.2. 1207

Itẽ facinoroso pęnitẽti.in fi.e t.c.ul.1209

Sepultura nõ daĩ in loco minus religioso nõ priuilegiatis.e tit.c.in nostra. 1202

Sepultura non debet esse dolo inducta eo.tit.c.in nostra. ibidem

In sepulturis nõ est danda portio canonica datis ad fabricã,& ad luminaria&c. de uer.sig.c.ex parte.3. 1958

Sepeliri dẽt qui infirmus intrabat religionẽ,sed tenet de canonica portiõe,sec[9] si sanus intrauit.de sepul.c de ijs . 1202

Sepultura in parochia ꝓpria eligatur.eo. tit c.in nostra. 1105

Pro sepultura nihil est dandum.eo. tit. c.abolendæ. 1108

Sequestratio fit cã rei seruãdæ,e ti.c.1.9

Item

Item fit mulieri propter inopiam uiri. de don & do.post diuor.c p uestras 1267

Itē fit pp contumac.ā absentis suspecti possessoris.de dol.& cotu. c.ex lřis. 648

Sequestratio iniusta reuocatur. de sequestr.poss.& fruct c.1. 674

Sequestrātur fructus lite pendente de sequest.fruct c 2 676

Seruus non ordinetur inuito domino,alias deponitur,& dño restituitur,præter seruū ecclesiæ.de ser non ord.c.1.2.& 5. 293

Serui ab ecclesia manumissi non possunt contra eam testificari uel accusare. ibi & de reb.eccl non alienan. c 3. 1109

Nec iura ecclesiæ ministrare si tali conditione est manumissus. ibid.

Seruus ecclesiæ quomodo potest manumitti.eod.tit.c.episcopi. 1109

Seruum ecclesiæ qui non contulit,nō potest prælatus manumittere, & successor talem debet reuocare. ibid.

Serui & libertæ filius liber est. de ser. non or.c.dilectus filius. 297

Seruus contrahere potest domino suo inuito.de coniu.ser. c.proposuit. 1488

Seruus fugitiuus per fraudē ordinatus deponitur de ser nō or.c.de seruorū. 293

Seruus natus de fugitiuo quid fiat.ib

Seruus ordinatus ad ministrādum domino in ordine sacerdotali, si renuntiat, deponatur eod tit c.nullus. 293

Sigillum vnum non habeant nisi collegiati. de excess. præl.c.dilecta. 1792

Sigillum non probat nisi sit authenticum de fide instr.c 1 767

Sigillum capituli dicitur authenticum de prob.c.3. 681

Item sigillum principis. de fide instru. c cum dilectus. 758

Ex sigillis priuilegiorum debet cognosci ueritas uel falsitas. ibi.

Sigillo authentico debet roborari cā excommunicationis.Inn. c.cum medicinalis.de sent.excom.lib.6. 703

Sigilla falsa conficientium pœna. Item fingentium.de crim.fals.cap 3.1747. & de off.iud.deleg.c.cum olim. 369

Simonia sola intētione cōmitti pōt. de sim.c.tua nos, 1636

A simoniaco ignorāter ordinatus potest ministrare in ordine suscepto,eod.ti. c per tuas. 1637

In simonia non admittitur inimicus pro & contra.eod.tit.c.licet Hely. 1629

Simoniam quæ munera & quando inducunt eo.tit.c.dilectus filius. 1625

Quando simoniace intratur. quæ sit pœna intrantis & recipientis.eod.tit c.dilectus filius. ibid.

Simonia est promouere negotium spe beneficij ecclesiastici promissi.eo.tit. c.cū essent. 1611

Item docere pro pecunia salariū habēti' ab ecclesia.de magistris. per totū.1649

Itē pro consecratione aliq ultra procurationē accipere.de simo c.cum sit. 1610

Item ubicunque spirituale pro temporali uenditur.eod.tit. c. intantum. 1628

Item uendere annexum spirituali.de iurepatr.c de iure. 1325

Simoniacus non potest testificari.de simonia c si dominus. 1606

Per simoniam aliquem expellens ab ecclesia deponatur.eo.tit c.qui alium 1606

Simoniace ordinatus suspendendus est.eod.tit.c.quoties. 1607

Contra simoniacum potest agi per certa signa,eo.tit.c.sicut simoniaca. id.

Simonia non est si episcopus dimittit iura episcopalia pro annua pensione,maxime ubi accedit confirmatio Papæ. de religi.domi.c.constitutus. 1905

Simonia non est si clericus possessor remit uexationē.de sim c.dilect' fili'. 1624

In simonia fauor odium & gratia sunt loco pretij.eo.tit.c.cum essent. 1611

In simoniaco cōtractu tm̄ ualet remittere quantum dare.de testi c.ueniēs 737

Simoniacus est qui ordinauerit uel p̄sētauerit iurameto accepto ne inquietetur super prouisione.de simo.c si quis ordinauerit.1645.& talis à collatione.præsentator ab executione per triennium,& ordinatus ab ordine sunt suspensi.

Contra simoniacum admittitur testis seruus & criminosus.eod.tit. c.tāta.1603

Simoniace ordinatus missam cantare non potest eod tit.c.4 1607

Simonia est aliquid recipere pro sepulturis,exequijs,institutione & inthronizatione,& pro quocunq; sacramento. eod. tit.c.cum in ecclesiæ. 1609

Item propter fauorem,gratiam uel odium publice peccantem non corrigere uel denuntiare eo.tit.c.nemo. 1612

Item promittere beneficium electori. eo.tit.c.de hoc. 1610

Item ecclesiam emere uel redimere. e. ti.c.querelam. 1617

Itē pœnitentem minus dignum propter pecuniā uel fauorē reconciliare.e.t. nemo.uel pœnitētē ex odio repellere.1612

Item homagium petere pro beneficio. eo.tit.c.ex diligenti. 1615

Item pro ministerio ecclesiastico aliq̄d petere.eo.tit.c.1 1605

Simoniacus conuictus perpetuo est deponendus.eo.ti.c de hoc. 1610

De simonia infamato debet purgatio indici in qua si defecerit,beneficio priuetur.eo.tit.c.insinuatum. 1612

Similiter priuetur beneficio & officio de rigore munus recipiens aliquid pro chrismate. eo.ti.c.non satis. 1608

Simoniace ordinatus,si hoc occultum est,potest stare in beneficio & officio.eo. tit.c.ex tuæ. 1618

Item ignorans potest in ordine ministrare eod tit c.de simoniace. 1619

Simoniacus est qui de bonis suis præbendam constituit.ut ad eam canonicus recipiatur.eo.tit.c.tua nos. 1636

Simonia est absoluere aliquem pro pretio eo.tit.c.aures. 126

Simoniace scienter religionē intrans locum illum deserat,& arctiorem intret. eo.tit c.de regularibus. 1621

Simoniace receptus & resignās postea ad idē promotus nihil exigere dēt rōne primæ promotionis eo.ti.c.ex insinuatione. 1622

Simoniace electus.si publicum est,cassetur.eod tit.c nobis fuit. 1631

Simonia non est recipere uoluntarie datum. ibid.

Simoniace promoti paruuli per parentes etiam ignoranter,tenentur resignare. eod.tit.c.per tuas 2 1630

Circa simoniace accusatum quæ attendenda. ibid.

Simoniace promotus electus & confirmatus quando potest stare,& pœna talis eod.tit.c.sicut tuis. 1034

Simoniacus est procurans ad titulum alienum promoueri, promittens, nec se petiturum.eod.ti.c.per tuas 2 1639

Simoniaca promotio deijcit ab obtento.eod tit.c de hoc autem. 1610

Simoniaca promotio promittentē nō obligat. ibid.

Cum simoniaco potest dispensari. eo. tit c.per tuas. 1637

Simonia est oē impensum p̄ quolibet obsequio in ordinatione. e.tit.c.1. 1605

Item ementes & uendentes ecclesiarū administrationem simoniam cōmittū t. eo.tit.c.consulere. 1605

Simonia est pactio circa spiritualia uel eis annexa.de rerū perm.c quantū. 1135

Simoniacus est recipiēs pecuniā p̄ officio ad q̄ tenet de sim.c dilect' fili'. 1623

Simonia est dare temporalia causa lucrandi spiritualia.eo.tit.c tua nos. 1636

Simonia non est dare sua ecclesiæ, & post petere recipi,nisi intentio sit corrupta petentis & recipientis. ibi.

Simoniam ex sola intentione committens non tenetur renuntiare uel restituere.eo.tit.c.mandato. 1646

Synodo interesse cōpellant q̄ subsunt.de mai.q̄ sup his.1428

Syndicum viri religiosi habeāt.de syndico.c.1. 422

Societas iuramento uallata de cōmuni consensu absolui potest.de sponsal.c 2. 1420

Soluere non tenetur ecclesia debita pro ea nō cōtracta de solut.c.2. 1152

Ad solutionē antecessoris tenetur successor pro debitis ecclesiæ.e.tit.c.1. 1152

Solutionem debiti neganti incumbit probatio.eod tit.c.ult. 1155

Ad solutionē expensarū tenet q̄ diem nō seruat.de dolo & cōt.c.cū dilecti.655

Sorte electio fieri non debet. de sortileg.c.ecclesia.1755. & sortilegiorum pœna.c.1. ibid.

Sorores duæ duobus fratribus possunt copulari.de cōsang.& affin.c.quod super his. 1511

Speciale præceptum plus tenet, quàm generale. de hæret.c.si aduersus nos. 1676

Spiritualia pro temporalibus cōmutari nō possunt.de rerum permut. c.exhibita. 1138

Spiritualia possunt compromitti in arbitros,de præb.c.nisi, 1440

In spiritualibus causis non legum districtione,sed canonum æquitate proceditur.de iura.calum.c.litteras. 585

In spiritualib.causis non recipitur iuramentum calumniæ. ib.

Spoliantes naufragos incidūt in canonem. de rapt.c. excommunicationi. 1727

Spoliato ob crimen a suo epō prius bñficium restituatur, quàm de crimine cognoscat. de rest.spol.c.conquerente. 626

Spoliates testes non admittuntur ad testificandum. sed spoliati ad oppositum probandum eod.tit.c.2. 622

Spoliato si p̄ponat in modū actionis,ñ datur restitutio nisi in modū siue in forma except.de ord.cog.c.cū dilectus. 602

Spolians tenet ad restitutionē secūdū suā possibilitatē.de rest.spol.c.olim 2.643

Super spoliatione conuentus non potest conueniri ante restitutionem. de ordin.cogn.c super spoliatione. 605

Spoliato fiat restitutio ante litis ingressum si agitur petitorio, non possessorio,de rest.spol.c.1. 621

Tñ dēt fieri cognitio cāæ à iudice añ restōnē.de accus.c.si cōsterit. 1578

Spoliātes Christianos piratæ sunt excōmunicati,de rapt.c.excōicationi. 1327

Spōsalia de futuro soluūtur p̄ sponsalia sequentia de præsenti.de spons.duorum.c.1. 1462

Sponsalia carnali copula sequente intelligitur matrimonium confirmatum. de spons.c.ueniens. 1328

Sponsalia de futuro soluit lepra superueniens,uel alia deturbatio consimilis. de turcinran.c quemadmodum. 117

Spon-

Sponſalia de facto quãdo inducunt publicæ honeſtatis iuſtitiam. de deſpon.impub.c.litteras. 1447

Sponſalia de præſenti ſolui non poſſunt, quòd ſi ſic, compellantur redire ad prima uota.de ſponſ.duorum. cap.1.& 2. quia ſimul ſtare non poſſunt. 1462

Sponſalia ante ſeptennium contrahi non poſſunt. de deſpon. impub c.ad diſſoluendum. 1456

Sponſalib.cõtractis intra annos nubiles non cedant. eod. tit.c.de illis. 1452.& c.à nobis.ibi.& ſi unus ſit magis adultus, alium expectet. ibid.

Spõſalia p unũ facta impediũt ɔtractũ cũ oĩ conſanguineo licet m̃rimoniũ non cõſummauerit eod.tit.c.cõtinebat. 1449

Spõſalia p uim cõtracta,& ſi ſit ſponſa traductã, nõ tenent.eo.ti.ex litteris. 1453

Sponſam fratris nemo habere poteſt propter publicæ honeſtatis iuſtitiam. de ſponſ.c.ad audientiam. 1421

Sponſa non tenetur ſequi ſponſum vagabundum, nec tenetur cum diu expectare.eod.tit.c.de illis 1422

Sponſa de præſenti uiuente illo alium non poteſt ducere niſi intret alter religionem.de ſponſa.duorum.c 2. 1463

Sponſa duorum eſt quando contrahit cum uno de futuro, cum alio per uerba de præſenti eod.tit.c.1 1432

Sponſa duorum in lite nec cũ uno nec cũ alio contrahere debet quouſque quæſtio decidatur.e.ti c.tuã fraternitas. 1464

Sponſalibus contractis inter puberem & impuberem, pubes ſi per uerba de præſenti conſenſerit, non poteſt diſſentire, ſed impubes poteſt cum uenerit ad ætatem. de deſpon.impub. c.de illis. 1450

Spõſalia ſunt & nõ m̃rmoniũ q̃ ſiunt añ annos legitimos.e.tit c.tuæ nobis. 1452

Spõſalia cõtrahẽs de p̃ſenti inducẽdus eſt cõſummare.eod tit.c.ex litteris. 1458

Sponſalia de futuro cõtrahentes poſſunt ſeparari ſi uolunt.de ſponſ. c.p̃terea tã religionẽ alter intrare poteſt ante copulam c verum.de conuer.coniug. 1258

Sponſalia conditione honeſta appoſita non tenent niſi extante conditione. de condi appo.c.de illis. 1456

Sponſalia poſſunt contrahi inter abſentes per perſonam interpoſitam. qui cler. uel uo c.ueniens. 1475

Sponſalia cõtrahens,& terrã relinquẽs poteſt alteri nubere.de ſponſ.cap.ueniẽs. 1428

Spõſalia iurans uel promittens,& religionem intrare uolens, prius ſoluat promiſſum.eod.tit,c commiſſum. 148

Poſt ſponſalia contracta cum puella in cunabulis poteſt quis ducere matrem nõ obſtante publicæ honeſtatis iuſtitia. ca. litteras.de deſponſ.impube. 1447

Sponſalib.intra annos nubiles contractis poſtea non conſentiens, poteſt alteri nubere.eo tit.c.ex litteris. 1447

Sponſalia circa quã ætatẽ ſoluunt uel conſummant,eo tit,c.atteſtationes. 1452

Spõſalium probatio incumbit uiro.de cland.deſpon.c.1 1458

Spõſalia conditione inhoneſta contracta ſunt tenenda,& conditio fugiẽda,ſed appoſita conditio contra ſubſtantiam matrimonij,ſoluit matrimonium. de cõdit.appo.c.1.1465.& c.ult. 1470

In ſpon ſalibus recurrẽdũ eſt ad cõmunem intelligentiam uerborũ, cũ alter ignorat linguã.de ſpõſ.c ex litteris.j.1423

Ad ſponſalia conſummanda tutius quis monetur, quam compellatur.eo.tit. c.requiſiuit. 1433

Statuta eccleſiæ uariari poſſunt pro tempore.de conſan.& affin.c non debet. 1514

Statuta laicorũ ſup re eccleſiaſtica nõ ualent niſi ab eccleſia confirmentur. 125

Statuentes cõtra eccleſiam excõicent, niſi reuocauerint.de ſent.exc.ca.nouerit. 1923

Subdelegatus à principe ſolus ualet alteri cãm delegare.de app.c.cum cãm. 968

A ſubdelegato ſi fuerit appellatum, delegatus poteſt procedere ſi aliquid iuriſdictionis ſibi retinuit.de off.dele.c.ſuper quæſtionum. 324

Subdiaconus & diaconus ſimili gaudent priuilegio de ſer.nõ ord c.miramur. 296

Subdiaconus à Papa ordinatus priuilegiũ hẽt.de tẽp.ord.c.cum in diſtrib. 259

Subdiaconus petitus in ſeruum, uicarium dare poteſt. de ſer.non ord.c.miramur. 286

Subdiaconus poteſt eligi inepiſcopũ. & qui habet curam animarum. de ætat. ord.c.à multis 269.& c.præterea. 266

Succeſſor non obligatur ex cõtractu in damnum eccleſiæ ab anteceſſore facto.de preca.c.j.1116 & de tranſac c.ueniens 450

Succeſſor põt reuocare donationẽ añceſſoris.de don.c.p p ingratitudinẽ. 1165

Succeſſor punit p culpa anteceſſoris, & etiã excõicatur niſi ſatisfaciat intra certum tempus pro culpa pro qua fuit anteceſſor excommunicatus. de ſequeſt. poſſ.& fruc.c.1.674.& de immun.eccl.c. aduerſus conſules. 1406

Succeſſionis uitium tollit media perſona.de fil præsbyt.ex tranſmiſſa. 286.

Suffraganeus delegationem archiepiſcopi non tenetur recipere inuitus.de offic.ordin c.paſtoralis. 406

Suſpenſus eſt quo ad alios cuius peccatum notorium eſt.de cohabi.cler.c.quæſitum. 1007

Suſpenſus nec eligi nec eligere poteſt. conſue.c.cum dilectus. 91

Item non debet conferre beneficium, de cler.excom.c.ſi celebrat. 1774

Itẽ nõ auferat bñficia, ſed ſuperior faciat.de conceſ.p̃b.c.qa diuerſitatẽ. 1072

Itẽ ſi celebret, priuet officio & bñficio rigore iuris. de cler.exc.c.clerici. 1767

Item ſuſpenſus eſt quilibet obligans eccleſiam pro debitis alienis. de ſolut c. ſi quorundam. 1153

Suſpenſus eſt q libet exiſtẽs in mortali peccato.de cohab.cler.c.quæſitum. 1007

Suſpenſus à Papa propter contumaciã recipiens beneficium in ſuſpenſione priuetur etiam prius habito.de æta.& qual. c.cum bonæ memoriæ. 269

Suſpẽſus eſt ep̃s ordinarius accepto iuramento de non inquietando ſuper prouiſione, & ordinatus uterque per triennium donec Papa diſpenſet, de ſimo.c.ſi quis ordinauerit. 1645

Item in formam electionis uel in perſonam electam obijcient,& non probãs, per triennium à beneficijs eccleſiaſticis eſt ſuſpẽſus Inn.de elec c.1 68

Suſpenſus eſt iudex eccleſiaſticus per unum menſem ab ingreſſu eccleſiæ, qui ſine ſcriptis profert ſententiam excommunicationis,& nõ ſeruãs irregularis efficit: de qua niſi per Papã diſpẽſat. de ſẽt. exc.c.cum medicinalis. Inn.in nouel. 704

Itẽ de proferente ſententiam ex fauore uel gratia in detrimentum alterius partis, idem dicitur q de prædictis. Inn. de ſent.& re iud.c.1.lib 6 372

Suſpendi debet per triennium cleric' clandeſtinas coniunctiones faciens matrimoniales, uel ſi eis intereſt. de clandeſt. deſpon.c.cum inhibitio. 1460

Suſpendi debet ab officio & beneficio falſans literas capl̃i.de teſtib.c.tã lr̃is. 728

Suſpẽſionis ſñia nõ ligantur ep̃i & ſuperiores, niſi de eis mẽtio exp̃ſſa ſiat. Inn. in nouel.de ſent.exc.c.qa periculoſũ. 712

Suſpẽſus eſt ſacerdos concubinarius quo ad alios, cum in iudicio per ſentẽtiã uel propriam confeſſionem eſt condemnatus.de cohabi.cleri.c.6. 1004

Suſpẽſio, q̃ eſt contra negligẽtes tantũ ſic ſtatuta de ſex menſib. nõ currit, nec ta lib. cõputat, nec a ſu ſpenſis.nec de ſuſpẽſo ualet electio.de elec.c.cũ inter R. 124

Et de cõceſ.p̃b.c.quia diuerſitatẽ. 1072

In ſuſpenſionis abſolutiõe requiritur iurm̃ ſicut in excõicatione de ſtando mãdato eccleſiæ.de ſent.exc.c uenerabili 19

Suſpenſus celebrans eſt deponẽdus de dolo & cont.c.ueritatis. 659

Suſpẽſus eſt ep̃us p annũ ipſo iure clericũ alterius diœceſis ordinãs ſine lr̃is dimiſſorijs, Greg in nouel. de temp. ord.c. nullus. 214

Et clerici epiſcoporum ſic ſuſpenſorũ poſſunt ſine licentia eorũ à uicinis ep̃is canonice tamẽ ordinari Greg. ibid.

Suſpenſi ſunt prælati per triennium, q eccleſias uel bona immobilia eccleſiarũ ſupponunt dominio laicorum, uel eos inſtituendo aduocatos, uel patronos. laici uero qui ad hæc prælatos uel alias perſonas per uim uel metum compulerint, cuiuſcunq; cõditionis ſint ſunt excõicati,& nihilominus factũ eſt irritũ. Greg. de reb.eccle.nõ alie.c.hoc cõſultiſſimo. lib.6. 521

SVSPECTO non dẽt cã committi, nec Papa committit ex certa ſcienta. de off.deleg.c.cauſam 740.& de excep. ca.cũ inter priorem. 838

Propter ſuſpicionem iniuſtã põt dñs reuocare mandatũ. de reſcr.ex parte 40

Ex ſuſpicione poteſt uxor accuſari de adulterio.de adul.c.maritus. 1728

Suſpicionis cauſa non coram ſuſpecto iudice, ſed coram arbitris eſt probanda. de appel.c.ſecundo requiris. 932

Suſpicionis cauſa de iudice corã quo probanda de off.deleg.ſuſpicionis. 381

Suſpicionis cauſa non probata iudex procedat.de appell.c cum ſpeciali. 964

Suſpicio ſola licet uehemens, non condemnat.de præſumpt.c.litteras. 792

T

TAbellionatus officio non debent uti clerici in ſacris ordinibus conſtituti.ne cler, uel mona.c.ſicut. 1414

Tabellio, qui morte præuentus non pfecerit inſtrumẽtum auctoritate ordinarij per aliũ tabellionẽ põt nota prioris in formã publicã redigi.d fid.inſt.c.cũ P. 783

Tabellionatus officium de prob.c.quoniam contra falſam. 694

Tempore prior, eſt in iure prior.de cõceſſ.præb.c.quia diuerſitatem. 107

Temporis tranſcurſus crimen probat, nec currit tempus niſi à tempore noticiæ de hæret.excommunicamus.c.1. 166

TERRAM unius eccleſiæ non licet applicare alteri epiſcopo uel abbati, licet ſit dominus ambarum de reb.ecc non alien c 1 1108

Terræ nomine continetur regnum, caſtrum,& uilla.de uerb.ſig. c cum in partibus, 1940

TERGIVERSATIO eſt deceptio.& ſine tergiuerſatione notorium dicitur q nulla arte celari poteſt.de cohab. cle.c.ult. 1067

TESTES de fama eccleſiarum ſunt cogendi.de teſt.cogen. ca.dilectorum. &

ibi

ibi gloss. 754
Testes cogi possint ad testimonium ferendum: sed producti super exceptione dilatoria non debent iterum produci sup principali de testib. & attest. c. de testibus. 723
Testes etiam multi possunt adduci, & admitti. eod tit. c sicut nobis. 708
De teste falso & corrupto potest opponi exceptio ante sententiam & post. de prob. c. licet. 689
Testimonium deponens debet in scripta redigi. ut lit. nõ cõtest. c. accedẽs. 523
A testibus sunt circunstantiæ subtiliter inquirendæ. de prob c licet. 189
Testis ab utraq; parte producuntur in iudicijs duplicibus. ibi.
Testis sibi contradicens nõ ualet. ibid.
Testes corruptione probata, ob hoc non probatur falsitas. ibi.
Testes quibus de causis reprobãtur. de testi. c. si qui testium 707. & c. ex parte 704
Testes omissi in principali, induci possunt coram iudice appellationis. de fid. instr. c. cum Ioannes. 778
Testis receptus in uno iudicio non facit fidem in alio, nisi inter easdem personas, de testib c constitutus. 724
Testes in probatione singulares reprobantur. de elect. c. cum dilectus. 160
Testes non requiruntur in notorijs. de testi. cogen. c super eo. 759
Testis ex interuallo potest mutare dictum suum' alias primo dicto standum est. de prob capit per tuas. 693
Testes sup positionib. & alijs sunt diligẽter examinãdi. Inn in nou de test. c. j. 347
Testes quando recipiuntur lite contestata. de iureiur. c. ad nostram. 800
Testes cogendi non sunt, sed monendi nisi, & c. de testi. cog. c. super eo. 759
Testes familiares in matrimonio dirimendo repelluntur. de testi. & attestatio c. in litteris. 718
Testes non nisi idonei in matrimonio recipiuntur. de despon. impu c. attestationes. 1452
Post testes receptos in causa matrimoniali non recipiuntur alij ad probandum contractum. de testi. c. series. 720
Pro teste habetur principalis persona in causa denuntiationis vel correctionis. eo. tit. c. in negotio. 703
Post testium renuntiationem & publicationem peremptoria exceptio potest probari & opponi. eo. ti. c. series. 720
Testes sunt cõpellendi cum ueritas aliter sciri nequit. de test. cog. c. peruenit. 760
Et maxime in causa matrimoniali sup consanguinitate. eod. tit. c. cæterum. 762
Testes debent esse absque infamia, suspicione & macula de exc. c. 1. 833
Testes consanguinei requiruntur ad probandum cõsanguinitatẽ, & antiq, & illi præferũtur alijs. de test. c. quoties. 703
Testium probatio iuramento duplici fieri debet. ib.
Item testium iurandi forma. ibid.
Testis non potest esse actor procurator in eadem causa. de testi. c. insuper. 764
Testis dicto nõ credit pro me, cuius pro alio reprobo. eod. tit. c præsentiũ. 726
Testiũ nõ multitudo, sed qualitas cõsideranda eo. tit. c. in nostra. 827
Testiũ auctoritas pfert multitudini, ibi.
Testes idonei iterum in casu possunt admitti eo. tit c præsentata. 751
Testes super alijs capitulis pduci possunt attestationib. publicatis. si articulis nouus emerserit. eod. ti. cap. fraternitatis. 712
Testes si remoti sunt, debet testimoniũ eorum recipi, & mitti iudicibus. de fide-
instr. cap constitutus. 1158
Testibus matrimonium probantibus, licet sñia in scriptis non fuerit redacta, tenet. de testi. & attest. c. Albericus 743
Testiũ numerus ubi non exigitur, sufficiũt duo uel tres testes. eo. tit. c. licet uniuersis. 717
Testes cum sunt eiusdem honestatis, standum est numero testium. ibid.
Testium multitudo effrenata prohibẽtur eo. tit. c. cum causam. 735
Testium iuratorum tantum ualet testimonium. de testi c præterea. 721
Testis errans si statim se correxerit, nõ reprobatur: secus si post interuallum. de testibus. cog. c. præterea. 762
Testes cogi possũt dicere q̃d nouerint de alterius infamia. de purg. canoc 2. 1836
Testis semel in causa iurare debet. de testi cog c. præterea. 762
Testes qui dicuntur peierare, non debent admitti. de testi. c. in litteris. 718
Testis unus ad cõdẽnationẽ alicuius nõ sufficit, sed duo ad min⁹. e. t. c. ueniẽs. 73
Testes obtentu criminis a testimonio repelluntur. eo. tit. c. super eo. 716.
Testes idonei iterum recipi possunt e. tit. c. præsentata. 751
Testi non credatur nisi iurato. eo tit. c nuper nobis. 753
Testes miraculorum qualiter examinãdi. eod. tit c uenerabili. 753
Cum testi in modum exptionis opponit crimẽ, nõ dẽt aliqua pœna puniri, sed tm a testimonio repelli. de exce. c j. 833
Testibus renuntiantes non sunt ulterius audiendi. de testi. ca intimauit 713
Testes ieiuni deponant. eo. tit c. 1. 701
Testes sumuntur in absentia iudicis. de off iud. ord. c. significauit. 401
Testis uarians, & uacillans repellitur. de causa poss. & prop. c. cũ ecclesia. 609
Testium receptio ante litem contestatã uel postea ualet in causa matrimoniali ut lit. non contest. c. accedens. 2. 573
Testes q idonei. de uer. si. c. forus 1634
Testes producens pòst appellationem, vel qui stat iuri, tacite renuntiat appellationi. de testib. c. cum uenissent. 718
Contra testes aliquid proponens post publicationem, iurabit ꝙ non facit malitiose. eod. tit. c. præsentium. 726
Testium productio trina danda est, sed quarta datur cum solennitate iuris. eo. t. c. in causis. 711
Testes post publicationẽ à testimonio possunt repelli. de priuileg cũ olim. 1812
Testis publicus infamiam contrahens post receptionẽ iure remouetur. de testi. c. præterea. 721
Testis contra crimen illud esse nõ põt quo est infectus. e. ti. c. ueniens. 709
Testis potest esse clericus in causa ecclesiastica, & religiosus in causa ecclesiæ suæ eo. tit. c cum nuntius. 710
Testimoniũ de auditu in causa mřmonij non ualet. eo. tit. c. licet ex quadã. 717
Testes plures q̃ mater & filia req̃runt in mřmonio pbãdo. e. ti c. sup eo. 2. 716
Testis non sit Iudæus Christiani, sed econtra sic. eo. tit. c. Iudæi. 716
Testes admitti possunt contra iudicẽ unum. eod. tit cum à nobis 727
Testes non possunt esse monachi, nisi iurati. eo. ti. c. tuis. 739
Testem impediens à testimonio excõmunicetur. eo. ti. c. constitutus. 724
Testis producendi non sunt qui testiũ dicenda didicerunt, nisi in causa matrimoniali. eod. tit. c. constitutis 2 747
Et c. cum in tua. 744
Testis potest esse iudex delegatus in cã sibi cõmissa, dummodo officiũ iudicãdi non assumat. eo. tit. c. dilecto filio. 740
Testes idonei pduci possunt in accessorio q in principali. eo. tit. c. cum cã. 743
Testes in uno iudicio recepti si non sunt publicati, possunt in alio iudicio & et alij recipi. eo. tit. c. constitutus. 724
Per testes potest reprobari scriptum iudicis. eo. ti. c. cum a nobis. 728
Testes super criminibus probandis nõ cõpellũtur. de test. cog c. dilectorũ. 764
Testes pducuntur extra iudiciũ ut habeatur memoria. de test c. Albericus 743
Testis minus legitimus in odiosa exceptione admittitur. e. ti. c. tam litteris. 728
Testes recipi possunt in alia prouinciã quàm ubi litigatur. & per alios quam p iudices ipsos. eod. tit. c, cum olim. 730
Testium reprobatio mutua tertiam uicem non excedat. eod. tit. c. licet. 3. 750
Testis nõ sit laicus contra clericum, nisi & c. eo tit. c. de cætero. 711
Testes admitti possunt attestationibus publicatis in causa matrimoniali super uno articulo, eod. tit. c ex tenore. 712
Testes quatuor sufficiunt ad vitandam multitudinẽ. eod tit. c. cum causam. 735
Testium productio quarta potest peti, & debet dari, & qualiter ultra tertiam. e. tit c. pen. 756
Circa testes circunstantiæ inquirendæ eod tit. c. cum causam. 735
Testium iuramentum remitti potest à partibus. eod. tit c. cuis quæstionib. 719
Testis talis esse debet cui criminalis exceptio non possit opponi. cod. tit. c. 1. 768
Testis non potest esse socius criminis ad probationem. eod. ti. c. sicut nobis 708
Testes periuri non admittuntur. ibid.
Contra testes si crimen opponitur. & iudex nihilominus fert sententiam, reuocanda est. eod tit. c ex parte. A. 704
Testium dicta debet iudex concordare si discordant. eod. tit. c cum tu. 718
Testium dicta in partem benigniorem interpretanda sunt. ibi.
Testis esse non debet in casu consimili, qui causam habet consimilem. e. tit. c. personas. 715
Testes iterato examinare põt iudex qñ ex officio suo requirit. e. t. c cũ clamor. 754
Testes nole instrumentorum continẽtur. de fid instr. c. cum Ioannes, 778
Secũdũ testiũ dicta iudicandũ est, nisi pars aduersa aliud probet. de pb. c. tertio loco. 683
Testis potest esse religiosus in causa ecclesiæ, dummodo nõ sit patronus eiusdẽ in eadem causa. de test. ca. insuper. 704
Testes partib. psentib. recipiant, nisi pars altera nolit uenire. eod. titul c. in nole. 705
Testis sufficiens est principalis psona uno sibi addito. eo. tit. c. in omni negotio. 703
Testis non sit accusatus de crimine lite pendente. nisi, &c. eo. tit. c. si. 757
Ad testimonium nõ recipiantur conspiratores, de sent c. cum I & A. 399. & c. suborta. 397 de simo. c. per tuas. 2. 1637
Testimonio unius plus ualet fama de consang. & affi. c. super eo. 1558
In testimonium nõ recipiuntur inimici capitales de simo. c. licet Hely. 1627
TESTATORIS priuata dispositio generalem constitutionem canonis non potest mutare, de test. c. requisisti. 1178
Testamentum non potest abbatissa facere. de reb. eccl eod tit. c 2. 1108
Testamentum multis modis dicitur. de celebr. miss c. cum Marthæ. 1367
Testiũ in morte confirmatur. ibid.
In testamento relictum episcopo præsumitur datum intuitu ecclesiæ, nisi a propinquo, aut intuitu personæ datum fuerit. de testamenti. c. requisisti 1172
To-

Testamentum condere non potest alienatus mente.de su.ab intest.c.ult.1196
In testamẽtis dispositione uel executione cõsuetudo terrarũ uel ciuitatũ q̃nq; præualet iuri.de test.c.Raynutius. 1181
Testator potest imponere pœnã in solutione testamenti hæredibus. ib.
Testamento legatum ab hærede præstãdum est, si non sit alius executor. ibid.
In testamentis Falcidia etiam lege prohibetur. ibid.
Testari non potest clericus de bonis immobilibus ecclesiæ, sed eleemosynas mediocres pôt dare.e.tit c.relatum. 1174
Testamentum duorum uel trium testimonio probatur. ibid.
Testamentum contra ius ecclesiæ reuocandũ.eod.ti.c.quia.ingredientib. 1169
De testamento non s̃m leges, sed secũdũ canones agendum e.tit c.relatũ. 1174
Testamẽtũ probatũ impediẽs est excõmunicandus eod tit c.si hæredes. 1172
Et.c.pen. 1193
Testatoris uota obseruanda ubi necfraus nec dolus interuenit e.t. c.requisiti. 1178
Vbi testatur quis indistinctè dẽt epus habere canonicã portionem. ibid.
Testator q uoluntatẽ suam aliena dispositione relinqu t.eo tit.c.cũ tibi.1776
Testatoris cõpellendi sunt per episcopos exequiri uolũtatem executores testamenti.e t tua nobis.1182.& c.Ioan 1193
Et si neglexerint, eps. exequatur.ibidem
Testamentum in fraudẽ ecclesiæ non tenet eod.tit.c.de his. 1194
De testatis quam partem episcopus debet habere: & quæ excipiuntur.de uerb. signific.c.ex parte 3 1958
TITVLVS probari debet in præscriptione canonica.de rescripti. c.si diligẽti. 868
TONSVRAM primam potest abbas dare monacho suo. de æta.& quali.c. cum contingat. 271
Tonsuram non tenetur clericus portare uxoratus.de cler.cõiug c.Ioãnes. 1012
Tonsura non priuilegiat uxoratos.eo. tit.ẽ.cum decorem. 1013
TORNEAMENTA sunt interdicta sub pœna.de torneamentis.c.felicis.1717
TRANSACTIO super subiectione spirituali nisi in beneficijs ecclesiasticis non tenet.de transac.ca.præterea 451. & cap super eo. 440
Trãsactio ponit p amicabili cõpositione eod.tit.c.ex litteris 442.& c.sequenti.
Transactio locum non habet in matrimonio.eo.tit.c.ex parte. 452
Transactio in spiritualibus mediante pecunia non ualet, sed per compositionẽ secundum ius fieri debet.eod.tit.c.constitutus 457. & c.de cætero. ibid & c.præterea
Transactio non habet locum in decimis.eo.tit c.ueniens. 450
Transactionem, si non est iuri contraria, ratã habeat eps.eo.ti.c de cætero. 448
Transactione facta omnia instrumenta cassantur, & præualet instrumentum cassationis.eod.tit.c.1 444
Transactionis census solutus sine consensu episcopi utram soluentis non excedat.eod.tit.c.de cætero. 448
Transactio fieri non debet ubi lis est p ecclesia quia simonia esset. eo.ti.c.constitutus 457.& ca.super eo. 449
Transactio super decimis inter personas ecclesiasticas fiat auctoritate diœcesani.eo.tit.c.statuimus. 445
Trãsactio inter psonas est psonalis, nisi p Papã confirmet, et minus ualida p Papã confirmat eo.tit.c.1.& c.ueniens. 450
Per trãsactionem non potest noua pẽsio imponi ecclesiæ per partiũ pactionẽ si ne uitio simoniæ.e.tit.c pterea & c.1 551
Transigere non Potest prælatus sine litteris capituli.eo.tit c contingit. 446
TRANSLATIO episcoporum ad solum Papã ptinet c.inter corporalia 211
TRANSCRIPTVM nõ debet plura continere, quam in authentico. de fil. c.præterea 591
TREVGAE quando seruandæ, & circa quas personas semper, & pœna frãgentium ipsas.de treug c.1 418
TVRPITVDINEM propriã allegans non est audiendus. de donatio.c.1. & c.inter dilectos. 1161

V

VAcante sede capitulum non fungitũs vice episcopi in collatione præbendarum ne sede uacan.c.1. 1087
Non uacans beneficium nulli detur, nisi personis religiosis. de conces.præb.ca. nulla ecclesiastica. 1069
Vacante imperio ecclesia supplet uicẽ eius, & potest ad eam appellari. de foro compet c licet. 569
Vacantium. ecclesiarum custodia pertinet ad archidiaconum. de off. arch. c.ut archidiaconus. 311
Vacare non debet ecclesia regularis uel cathedralis ultra tres menses.de elect. eo. ne pro defectu. 177
Non uacans non debet promittit præbenda.de conces.præb c.relatum. 1070
Et si promissa alteri detur, ualet non obstante appellatione. ibi.
Vacante sede nulla præscriptio currit. ne sede uac c.illa. 1089
Vacante sede attestationes cõtra statũ sedis acceptæ non ualent.eo.ti.c.si. 1099
Vacante beneficio ultra tempus quo potestas deuoluitur ad episcopu, debet Papa ipsum conferre, uel legatus de rigore iuris.de cõces.præb.c 2. 1025
Vacantem episcopatum non potest cõferre archiepiscopus, sed bñficia minora eo.tit.c dilectus filius. 1884
Vacãte sede capitulum supplere pôt uices episcopi in quib.non prædicatur epo. de maioritia.& obedien c.his quæ.430 & c.cum olim. 433
Vacante sede metropolitana capitulũ potest suffraganeum confirmare. ibid.
VASALLVS uasalli conueniendi est coram uasallo, & non coram domino principali.de foro comp. c.ex transmissa.
Vasallus feudũ de consensu domini alienare nõ pôt.de const.c.quæ in ecclesia. 19
VELVM de manu sacerdotis dari potest.qui cler uel uo contr. poss.c consuluit. 1474
VENATIO interdicitur in sacris ordinibus constitutis, & pœna talium de clerico.uena c 1. 1761
VENDITIO celebrata intelligitur si pretium recipitur licet traditio rei differatur.de simo.c.in tantum. 1338
Vendendum nihil carius transeuntib. quã in mercato.de emp. & uẽd.c 2 1122
Vẽdita re minus dimidio ptio, in optione emptoris est uẽditionẽ rescindere.uel ptium supplere.eo.tit.c.cum dilecti.1123
Sed si sit citra dimidium iusti pretium suppleatur.eo.tit.c.cum causa. 1126
Vendita res ecclesiæ laico debet reuocari de reb eccl. nõ alie.c ad nostrã. 114
Item uendita re a laico talis non tenet eod.tit.c.cum laicis. 1113
Venditor in tribus casib. non tenetur defendere rẽ emptori. de emp.& vend.c. si uenditor. 1127
Vendi uel uenales exponi non debent reliquiæ sanctoru.de reliquijs.c.1. 1394
VERBA secundum intentionẽ proferentis sunt intelligenda, de appel. c.secundo requiris. 932
Verba accipienda sunt cum effectu. de cler non resid.c.relatum. 1016
VICARII officium patet.c.ad audientiam.de off.uic. 324
Vicarius à pastore succedente non remoueatur eo.tit.c.ad hæc si persona. 324
Vicarius non potest ponere per se aliũ uicarium eo.ti c.clericos. 325
Vicarij tenentur residere, & esse sacerdotes eo tit.c ex parte. 326
Vicarius Papæ non habet potestatem extra urbem.eod.tit.c.tua. 324
Vicarius Papæ obediat uel priuetur beneficio de exces.præl.c.illud. 1783
Vicarius episcopi quam potestatem habet.de proc.c.petitio. 467
Vicarius recipiens curam animarum in aliqua ecclesia uicariæ renuntiasse uidetur.de officio uicarij.c.1. 333
Vicarium non remoueat successor, nec ipsius reditus potest dim nuere qui scitu episcopi est ppetuatus. e.tit c ad hæc 324
Vicarius Papæ non plus iuris habeat q̃ sibi committitur.eo.ti c.tua nobis. 325
Vicarius prælati excommunicati non est propter hoc excommunicatus. de sen. excom c inter. 1900
Vicarius plures nullus habeat.de off.uica c prouideas. 124
VITIATVS enormiter non potest promoueri ad ordinem: & si non ualet fieri præsbyter, non potest eligi in prelatũ nec in episcopum si deformiter est uitiatus.de corp.uit.cap.1 299. & c.exposuisti. 301.& c cum de tua. 299
VIDVAS tenetur ecclesia defendere.de for.comp.c ex parte. 553
VIM ui repellere licet, cum moderamine tamen.de homic c significasti.1707
Et de sent.excom.c.si uero. 1877
Et de rest.spol.c olim 1. 431
VINCVLA paria ubi sunt, primum tenet, non secundũ.de spons.c.sicut.1435
Vinculum fortius rumpit minus.eod. tit.c.ueniens. 1428
VIOLENTIA in ol ætate excusat in causa matrimoniali.de his quę ui me. & c c.prælatum. 477
Violentiam coercere est legi subsidiũ ferre de exces.præl.c sicut. 1784
Violentiam clerico illatam prohibere ualens & nolens, excommunicatus est, de sent.excommunicatus est. de sent.excomm.c quantæ. 1918
Violentia quæ excusat promittentem. de ijs quæ ui metusve.c ad audiẽtiã. 481
VIRI verbo standum est dicentis se cognouisse uxorem & illa negante.de de spons.impub.c.cum continebatur. 1449
VISITARE non vebent episcopi Prædicatores & Minores.c.nimis iniqua. 1793
Visitare potest archiepiscopus ordinario iure prouinciam suam, & procurationes recipere inn in nou. de censib.c.Romana lib.6. 167
Item in diœcesi suffraganeorum suorũ licet ei capellas cathedraliũ ecclesiarũ religiosorum & populorum uisitare: procurationes tamen quando per alium uisitat tũ habeat recipere, nec per se nec p aliũ dẽt pter uictũ pecuniã accipere.ibid.
VNIRI potest unum monasterium alteri.de relig.dom c 1. 1303
VNCTIONEM extremam solus sacerdos debet conferre. de uerb. signifi. c.quæsiuit. 1986
De unctione sacra & eius speciebus & eius effectu de sacra unctione c.ap. 1276
VOLVNTAS ultimæ testatoris tenenda; de test.c tua nobis. 1186
Voluntatem defuncti non implẽs, successione eius priuatur de u.c licet. 1281
Per uoluntatem cum opere subsecuto illius-

REPERTORIVM VERBORVM QVAE IN MARGARITA CONTINENTVR.

Primus numerus paginam, secundus columnam demonstrat.

A

Abbas. pagina 10. columna 1
Abbatissa. 10. 1
Absens. 10. 1
Absolutio. 10. 2
Accessorium. 12. 1
Accusatio. 11. 1
Acolythus. 12. 2
Acquisita. 12. 2
Acta. 12. 2
Aduena. 12. 2
Aduersarius. 12. 2
Adulterans. 11. 2
Aduocatus. 12. 2
Aetas. 12 2
Affectus. 23. 3
Affinitas. 12. 3
Agere. 12. 3
Alea. 12. 3
Alienatio. 12. 1
Alius. 12. 1
Altare. 12. 1
Ancilla. 12. 1
Annullus. 12. 1
Appellatio. 12. 1
Apostosia. 14. 1
Arbiter. 14. 1
Archidiaconus. 14. 2
Archiepiscopus. 14. 2
Archipresbyter. 14. 3
Argumentum. 14. 3
Arma. 14. 3
Arcta. 14. 3
Assessor. 14. 3
Attestatones 14. 3
Auctoritas. 14. 3
Auditus. 15. 1
Authentica. 15. 1

B

Ballistariorum ars. 15. 1
Baptismatus. 15. 1
Beneficia. 15. 1
Bigamus. 15. 2
Bonorum. 15. 2

C

Calcar. 15. 3
Calumnia. 15. 3
Campana. 15. 3
Canonicus. 15. 3
Canon. 16. 1
Canonizatio. 16 1
Capella. 16. 1
Capitulum. 16. 1
Caro. 16. 1
Cassa. 16. 1
Castrans. 16. 1
Causa. 16. 1
Cautio. 16. 2
Celebro 16. 2
Census. 16. 2
Censura. 16. 2
Cessio. 16. 2
Cœmeterium. 16. 3
Circumstantia. 16. 3
Citatio. 16. 3
Clandestinum. 16. 3
Clericus. 16. 3
Coactio. 17. 2
Coadiutor. 17. 2
Commissio. 17. 2
Commutatio. 17. 2
Compromissum. 17. 2
Concessio. 17. 2
Concilia. 17. 3
Concubina. 17. 3
Condemno. 17. 3
Conditio. 17. 3
Confessus. 18. 1
Confirmatio. 18. 1
Congregatio. 18. 2
Coniuges. 18. 2
Compaternitas. 18. 2
Compurgator. 18. 2
Consanguinea. 18. 2
Consecratio. 18. 3
Consensus. 18. 3
Conseruator. 18. 3
Constitutio. 18. 3
Consuetudo. 19. 1
Contemptus. 19. 1
Contestatio. 19. 1
Contrarium. 19. 2
Contraho. 19. 2
Contumax. 19. 2
Conualesco. 19. 2
Conuenio. 19. 2
Conuersus. 19. 2
Creditor. 19. 2
Crimen. 19. 2
Christus. 19. 3

D

Damnum. 19. 3
Debitor. 19. 3
Deceptus. 20. 1
Decessus. 20. 1
Decima. 20. 1
Delegatus. 20. 2
Delictum. 21. 1
Denuntians. 21. 1
Depositus 21. 1
Diaconus. 21. 1
Dies Dominica. 21. 1
Dies. 21. 1
Dieta. 21. 1
Diffinitiua. 21. 1
Dignitas. 21. 2
D.lapidator. 21. 2
Dispensatio. 21. 2
Dissensus 21. 2
Diuortium. 21. 2
Dolus. 21. 2
Domicilium. 21. 2
Donatio. 21. 3
Dos. 21. 3
Dubium. 21. 3
Duellum. 21. 3

E

Ecclesia. 21. 3
Electio. 22. 1
Episcopus. 23. 2
Error. 23. 3
Eucharistia. 23. 3
Euicta re. 23. 3
Examinatio. 23. 3
Exceptio. 24. 1
Excommunicatus. 24. 1
Exemptio. 25. 1
Executor. 25. 1
Exilium. 25. 1
Expensa. 25. 1

F

Factum. 25. 3
Facultas. 25. 2
Facilitas. 25. 2
Falsidicus. 25. 2
Fama. 25. 2
Familia. 25. 3
Fauor. 25. 3
Festum. 25. 3
Feudum. 25. 3
Fides. 25. 3
Fideiussor. 25. 3
Fortuitum. 26. 1
Frigiditas. 26. 1
Fructus. 26. 1
Fures. 26. 2
Futura. 26. 2

G

Generalitas. 26. 2
Genitalia. 26. 2
Gladium. 26. 2
Graci. 26. 2

H

Habitus. 26. 2
Haereticus. 26 2
Haeres. 26. 3
Heremita. 26. 3
Homicidium. 26. 3
Honor. 26. 3
Hora. 26. 3
Hospitalarij. 27. 1

I

Idoneus. 27. 1
Ieiunare. 27. 1
Ignorantia. 27. 1
Illegitimus. 27. 1
Impedimentum. 27. 1
Imperator. 27. 1
Impignorari. 27. 1
Incendiarius. 27. 1
Incestus. 27. 1
Indulgentia. 27. 1
Infamis. 27. 1
Infidelis. 27. 2
Infirmus. 27. 1
Inimicus. 27. 2
Inquilinus. 27. 2
Inquisitio. 27. 2
Institutio. 27. 3
Instrumentum. 27. 3
Integrum. 28. 1
Interdictum. 28. 1
Interficere. 28. 2
Interlocutoria. 28. 2
Interpretari. 28. 2
Introductum. 28. 2
Inuestiri. 28. 2
Irregularis. 28. 2
Iteratum. 28. 2
Iudaeus. 28. 2
Iudex. 28. 3
Iudicium. 29. 1
Iuramentum. 29. 1
Iurisdictio. 29. 1
Ius. 29. 1

L

Labor. 30. 2
Laicus. 30. 1
Legatus. 30. 1
Lex. 30. 2
Legitimus. 30. 2
Lepra. 30. 2
Libellus. 30. 2
Libertas. 30. 3
Licentia. 30. 3
Limes. 30. 3
Litteras. 30. 3
Lis. 31. 2
Litis contestatio. 31. 1
Locus. 31. 2
Locari. 31. 2
Lucrum. 31. 2

M

Magister. 31 2
Maiores. 31. 3
Malitia. 31. 3
Maleficiatus. 31. 3
Mandatum. 31. 3
Manifesta peccata. 31. 3
Mansus. 31. 3
Manumissus. 31. 3
Maritus. 31. 3
Matrimonium. 32 1
Matrix. 32. 3
Matrona. 32. 3
Medicina. 32. 3
Metropolitanus. 32. 3
Metus. 32. 3
Minus. 33. 3
Minor. 33. 1
Miracula. 33. 1
Missa. 33. 1
Monachus. 33. 1
Monasterium. 33. 1
Moneta. 33. 2
Monialis. 33. 2
Mortuus. 33. 2
Mulier. 33. 2
Munus. 33. 2
Mutilatus. 33. 2
Mutare. 33. 2
Mutus. 33. 2

N

Natalium. 33. 2
Naufragus. 33. 2
Necessitas. 33. 3
Negatiua. 33. 3
Negligentia. 33. 3
Negotium. 33. 3

Nobi-

Nobilitas. 33. 3
Nominatio. 33. 3
Notorium. 33. 3
Nocte. 33. 3
Nouale. 33. 3
Nuntius. 34. 1
Nuptijs. 34. 1

O

OBedientia. 34. 1
Oblatio. 34. 1
Obligatio. 34. 1
Occultum. 34. 1
Offensa. 34. 1
Officialis. 34. 1
Officium. 34. 1
Oleum. 34. 1
Opus. 34. 1
Oratorium. 34. 1
Ordo 34. 2
Ordinarius. 34. 3
Opprimentes. 34. 3

P

PActio. 34. 3
Pagani. 34. 3
Pallium. 35. 1
Papa. 35. 1
Par. 35. 1
Parochianus. 35. 2
Patriarcha. 35. 2
Patronus. 31. 2
Pauper. 35. 3
Pedagia. 35. 3
Pœna. 31. 1
Pænitentia. 36. 1
Pensio. 36. 1
Peremptorie. 36. 1
Peregrinari. 36. 1
Permutari. 36. 1
Periurus. 36. 2
Personalia, 36. 2
Pignus. 36. 2
Pollutio. 36. 2
Postulatio. 36. 2
Præbenda. 36. 2
Præcariæ. 36. 3
Prædicans. 36. 3
Prælatus. 37. 1
Præposteratio. 37. 1
Presbyter. 37. 1
Præscriptio. 37. 2
Præsentare. 37. 2
Præsumitur. 37. 3
Princeps. 37. 3
Priuilegium. 37. 3
Probatio. 38. 2
Processus. 38. 2
Professio. 38. 3
Procuratio. 38. 3
Procurator. 38. 3
Possessio. 39. 1
Prohibentur. 39. 1
Promissio. 39. 1
Promotio. 39. 1
Proprietas. 39. 1
Protestatio. 39. 1
Prouisio. 39. 1
Puberes. 39. 2
Publicatio. 39. 2
Pueris. 39. 2
Purgatio. 39. 2

Q

QVadragesima. 35. 2
Quæstiones. 35. 2

R

RAptor. 39. 2
Rasura. 39. 3
Ratihabitio. 39. 3
Recognitio. 39. 3
Reconcilientur. 39. 3
Recusari. 39. 3
Religio. 39. 3
Reliquiæ. 34. 1
Remissio. 40. 1
Renuntiare, 40. 1
Represaliæ. 40. 2
Reprobatio. 40. 2
Residentia. 40. 2
Rescriptum. 40. 2
Restituere. 40. 2
Res. 40. 3
Retinere. 40. 3
Reuocatio. 40. 3
Reuelatio. 40. 3
Reus. 40. 3

S

SAcerdos. 41. 1
Sabbatum. 41. 1
Sacramentum. 41. 1
Sacrilegus. 41. 1
Sagittariorum. 41. 2
Scandalum. 41. 1
Schismatici. 41. 1
Scripta. 41. 2
Scholares. 41. 2
Sede vacante. 41. 3
Sententia. 41. 3
Sepultura. 41. 3
Sequestratio. 42. 1
Seruus. 42. 1
Sigillum. 42. 1
Simonia. 42. 1
Synodo. 42. 3
Syndicus. 42. 3
Societas. 42. 3
Soluere. 42. 3
Sors. 42. 3
Sorores. 42. 3
Speciale. 42. 3
Spiritualia. 42. 3
Spoliante. 42. 3
Sponsalia. 42. 3
Statuta. 43. 1
Subdelegatus. 43. 2
Subdiaconus. 43. 2
Successor. 43. 3
Suffraganeus. 43. 2
Suspensus. 43. 2
Suspectus. 43. 3

T

TAbellionatus. 43. 3
Tempus. 43. 3
Terra. 43. 3
Tergiuersatio. 43. 3
Testis. 44. 1
Testator. 44. 1
Titulus. 45. 1
Tonsura. 45. 1
Torneamenta. 45. 1
Transactio. 45. 1
Translatio. 45. 1
Transcriptum. 45. 2
Treuga. 45. 2
Turpitudo. 45. 2

V

VAcantesede. 45. 2
Vasallus. 45. 2
Vellum. 45. 2
Venatior. 45. 2
Venditio. 45. 2
Verba. 45. 2
Vicarius. 45. 3
Vitiatus. 45. 3
Vidua. 45. 3
Vim. 45. 3
Vincula. 45. 3
Violentia. 45. 3
Viri. 45. 3
Visitare. 45. 3
Vniri. 45. 3
Vnctio. 45. 3
Voluntas. 46. 1
Votum. 46. 1
Vsucapi. 46. 2
Vsurarij. 46. 1
Vsusfructus. 46. 2
Vsurpans. 46. 2
Vxor. 46. 2
Imago. 46. 2

Z

ZEli. 46. 3

F I N I S.

VENETIIS.

Apud Ioan. Baptistam à Porta. 1584.

Sumptibus societatis.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

Legatoria
R. S[redacted]
Via [redacted]
Digitized by Google

Digitized by Google